DECRETAL

PARS. I.

Universidad de Sevilla
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

VENETIIS

Universidad de Deusto
Biblioteca

7-6
3-5
Q 5897-98

DECRETVM
GRATIANI
EMENDATVM, ET NOTATIONIBVS
ILLVSTRATVM,
Vnà cum gloſſis,
GREGORII XIII. PONT. MAX.
IVSSV EDITVM.

ET NVNC RECENS CVM ADDITIONIBVS
Præclariſsimi Iuriſconſulti Domini Auguſtini Caranitæ Patritij Ebolitani, & in ſacro Regio Conſ. Neapolit. Conſiliarij.

BIBLIOTHECA DOMUS DURANGENSIS SOC. IESV
205

VENETIIS *Apud Iuntas* M D C.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DECRETVM ABBREVIATVM SIGILLATIM CVNCTA ATTINGENS.

LIBER DECRETI DIVISVS EST IN TRES PARtes. Quarum prima est de distinctionibus. Secunda de causis. Tertia de consecratione. Prima pars distincta est in distinctiones centum & vnam.

PRIMA distinctio tractat de iure naturali & humano, ius ipsum naturaliter eiusque species omnes diffiniens, & inter ius scriptum, & non scriptum differentiam ponens. 1

ij. de iure Quiritum siue Romanorum, ipsum per species diffiniens. 6

iij. iuris canonici varia nomina distinguit, breuiterque exponit. 7

iiij. ad quid leges inuentæ sunt, & quid sacri canones mandent 9

v. quomodo ius naturale est immobile, nec obstat quod ibi ponitur. 12.

vi. an illusiones nocturnæ ad peccatum imputentur, & circa finem prosequitur de iuris naturalis dignitate. 14

vij. ponit legislatores, ostendendo qualiter ius inceperit. 18

viij. ponit differentiam inter ius naturale & consuetudinem. 19

ix. auctoritate & exemplo probat cõstitutiones hominum iuri naturali cedere.

x. ostẽdit quod leges Imperatorum vincuntur à canonibus. 27

xj. dicit consuetudinem legibus approbatis cedere. 33

xij. habet laudabilem consuetudinẽ esse seruandam, quę nec canonib. sacris, nec veritati, nec bonis moribus obuiet. 38

xiij. vult quod contra ius naturale non admittatur dispensatio, nisi in fuga maioris mali. 44

xiiij. quod quis non dẽt minus peccatum committere, vt aliud maius euitare possit. 47

xv. notat de tempore quo sacri canones, libriq; & concilia celebrata fuerunt: & quæ opuscula sunt admitteuda. 48

xvj. ponit quod canones Apostolorum sunt recipiendi, postea ostendit quo tempore & quo residẽte in Papatu vel Imperio quodlibet concilium est celebratum. 54

xvij. dicit non concilia, sed conuenticula celebrari sine Papa. 62

xviij ostendit quod prouincialia cõcilia nihil generaliter possunt constituere, ideo consequenter declarat ad quid sint vtilia, & quoties in anno, & quo tempore anni, & cuius auctoritate sunt celebrãda, & quod metropolitanus nihil debet exigere ab episcopis ad concilium conuenientib. Addit de pœna episcopi, qui vocatus ad synodum non venit. 66

xix. vim decretaliũ ostendens dicit mandata ecclesiastica deuote seruanda.

xx. Dicit quod in causis diffiniendis sacri canones, in exponenda vero sacra scriptura sancti doctores attenduntur. 81

xxj. Tractat de diuersis ordinibus & gradibus ministrorum, docendo qui sunt executores siue ministri canonum à maiori vsque ad infimum. Et differentias ministrorum locorum assignat, probans quod maior à minori non debet iudicari. 84

xxij. de dignitate Romanę Ecclesię, & quarundam aliarum. 92

xxiij. de ordinatione ministrorum incipiens à Romano Pontifice, & descendens vsq; ad ostiarium 96

xxiiij. de examinatione ordinandorum. 108

xxv. de officijs clericorum, incipiendo ab ostiario, & ascendendo vsq; ad episcopum. Circa medium distinctionis inchoat. xiij præcepta regulæ apostolicæ, vt prosequitur ibi, Oportet episcopum esse sine crimine. Et inde nacta occasione ponit varias significationes huius nominis, crimine. Et ostendit quod sit mortale, & quod veniale. 111

xxvj. exequitur secundum præceptũ Apostolicæ regulæ, Oportet epm esse vnius vxoris virum. 118

xxvij. probat quod nolentes vouere continentiam, ad sacros ordines promouendi non sunt, assignans differentiam inter solenne & simplex votum. 122

xxviij. probat quod clericis habere vxores non licet in ecclesia occidentali, addens de subdiaconatu, qui olim prohibitus nõ erat. 125

xxix. ostendit quædam capitula tradita esse ex causa, quædam ex cã, quædam ex tempore, quædam ex loco, quædam ex persona. 133

xxx. quia dictum fuit. xxviij dis. supra, quod sacerdotes non debent à se abijcere vxores suas prętextu religionis: hic dicit qꝫ ex cã fuit hoc statutum, s. propter quosdam hæreticos, qui coniugia detestabantur. 134

xxxj. probat & ponit exempla inter minis, qualiter clerici continere debent, & quod ab omnib. est seruanda continentia, nisi ab orientalibus. 139

xxxij. adhuc prosequit de continẽtia clericorum, & dicit quod constituti in quatuor sacris ordinib. tenẽtur continere. & si habent publicas cõcubinas, nullus eorum Missam audiat. 145

xxxiij. ostendit quod bigami, corpore vitiati, vsurarij publice pœnitẽtes, lusores in scena ludentes, furiosi, arreptitii, accipientes meretrices in vxores, & concubinas habentes promoueri non possunt. 154

xxxiv. ponit quod oportet episcopũ vitare nimiam familiaritatem domesticarum personarum, & ẽtcon sanguineorum, & quod venari nõ licet. 157

xxxv. agit de tertio capitulo apostolicę regulæ, oportet ordinandum

non esse vinolentum.164
xxxvi. exponendo illud, prudentem dicit quod clerici debent habere peritiam litterarum sacrarum. 168
xxxvij. ostendit quod clerici non debent libros gentilium respicere, peritiam tamen secularium debēt habere.170
xxxviij. probat quod litteris debet esse eruditus sacerdos, & canones ignorare non debet. ignorantia n. ipsi est periculosa. 177
xxxix. ostendit quod oportet episcopum esse prudentem in negotijs sæcularibus, vt sua cautela reddantur ecclesiæ indemnes. 182
xl. prosequitur quintum capitulum Apostolicæ regulæ. Oportet episcopum esse ornatum. Et primo de ornatu interiori, qui consistit in virtutibus, 182
xlj. tractat de ornatu, qui consistit in grauitate, incessu, habitu, & temperantia potus & cibi. 188
xlij. declarat illud, hospitalem. 191
xliij. illa duo, pudicum, & doctorem. 193
xliiij. illud, non vinolentum: quod est pars eius, quod diximus supra xxxv. dist 198
xlv. illud, non percussorem. 202
xlvi. illud, non litigiosum. 210
xlvij. illud non cupidum, domui suę bene præpositum. 213
xlviij. illud, non neophytum, 218
xlix. prædicta præcepta apostolicę regulæ sub compendio. & breuiter recapitulat. & ponit causas & rationes quare criminosi & vitiosi non debent in episcopos promoueri. 220
l. agit de lapsu, & reparatione clericorum 223
li. de curialibus siue officiarij rationcinijs obligatis, iudicibus, & aduocatis ordinandis uel non. 254
lij. de præposteratione sacrorum ordinum, siue de clerico per saltum promoto. 258
liij. de curiæ annexis in clero, vel monasterio recipiendis uel non. Et ibi probat quare curiales, & aliter obligati ordinandi nō sunt 258
liiij. de seruis à non dominis manumissis non promouendis, nisi libertatem sint consecuti. 259
lv. de corpore uitiatis, bigamis, illiteratis, publice pœnitentibus ordinandis uel non 270
lvi. de filijs presbyterorum, & natis de fornicatione, & adulterio non ordinandis. 275
lvij. de baptizatis in ægritudine an ordinentur, 281
lviij. de monachis non ordinandis sine licentia abbatis. 282
lix. de laicis litteratis non subito ordinandis. 282
lx. ostendit ex quibus ordinibus alius quis eligendus sit in præpositū, vel decanum, vel archipresbyterum vel episcopum. 284
lxi. ostendit quod laici non sunt eligendi in episcopos: sed postulandi. 286.
lxij. ostendit quod clericorum est eligere, & populi consentire. 295.
lxiij. probat quod nullo modo laici debent se ingerere electioni episcoporum. 296
lxiiij. ponit quo tempore, & quibus præsentibus debent episcopi consecrari. 314
lxv. dicit quod præsentibus omnibus episcopis comprouincialibus vel se excusantibus debet episcopus consecrari ab archiepiscopo. Et ibi dicit, quòd si cœteris ordinationi episcoporum consentientibus duo vel tres contradicant, obtineat plurimorum sententia. 317.
lxvi. de promotione archiepiscopi, qui ab omnibus episcopis cōprouincialibus est ordinandus, & nō est consecrandus: & à pauciorib⁹ quam à tribus. 322
lxvij. de promotione siue ordinatione presbyterorum. 323
lxviij. dicit quod illi qui sunt ordinati ab illis, quos non constat esse episcopos iterum sunt ordinandi. Siue determinat de ordinatione non iteranda, & de episcopis. 323
lxix. quòd prima censura clerici de manu abbatis potest suscipi. Vel dic quod determinat de non ordinatis ne in ecclesia Dei ministret. 327
lxx. tractat ne quis ordinetur sine titulo. 328
lxxi. ne quis ordinetur à non suo episcopo. 329.
lxxij. ne ignotus clericus sine litteris dimissorijs siue cōmendatitijs recipiatur. 332
lxxiij. ostendit qualiter litterę formatæ & dimissoriæ fiant. 333
lxxix. tractat an inuitis ordines conferantur. 335
lxxv. de tempore & die confecrationis episcoporum, necnon de temporibus ordinationum aliorum clericorum. 340
lxxvi de ieiunijs quatuor temporum, & quare sunt ieiunanda. 343
lxxvii. ponit qualiter clerici sunt per gradus ordinandi. & etiam tractat de interstitijs temporum. 349
lxxviij. in qua ætate sunt sacerdotes ordinandi 354.
lxxix. repetit de ordinatione summi Pontificis, quæ à solis Cardinalibus fieri debet. 355
lxxx. in quibus locis sunt ponendi episcopi uel archiepiscopi. 359
lxxxi. epilogando docet, quod ordinandus in episcopum debet esse sine crimine, nec clerici mulieribus cohabitare debent 362
lxxxii. docet quod episcopus his qui suis manibus laborare non possunt, prouidere debet. Et addit q si quis ministrorum fornicationem committat, & agat pœnitentiam, ex dispensatione potest in ordinibus remanere. 372.
lxxxiij docetur quod prælatus non solum à peccato immunis esse debet: sed etiam peccatis aliorum consentire non debet. 377
lxxxiiij. uult quod prælatus sit vigilans circa defensionem pauperum, releuationem oppressorum, & curationem monasteriorum. 379
lxxxv. tractat de hospitalitate clericorum, quæ episcopis est necessaria. 382
lxxxvj. probat quòd oportet episcopum esse doctorem ut sciat subditos corrigere: item liberalem circa patientes necessitatem, non circa histriones. 384.
lxxxvij. probat quod viduis, orphanis & oppressis episcopus debet dare subsidium. 393
lxxxviij. dicit quòd clerici cupiditatis causa negotiatores esse non debent: sed pietatis causa coram orphanis & viduis impendere. 396
lxxxix. dicit quod oportet episcopū esse domui suę bene præpositum, vt sciat in dispensatione rerum ecclesiæ regulam esse obseruandam 401
xc. docetur qualiter litigiosi corripiendi sunt, & non ordinandi, tractans de licitis & honestis operibus. 405
xci. de modo cantandi in ecclesia. etiam de electi potestate. dicit etiam quod si clericis sua beneficia non sufficiant: possunt sibi necessaria quærere artificio licito. 408
xcij. dicit quod magis corde, quàm vocibus cantandum est. 410
xciij. de obedientia minorum ergà maiores, & quod nullus debet cōmunicare inimicis Romanæ Ecclesiæ. 414
xciiij. Legato Romani Pontificis qui impediendus non est. Et impedientes sunt excommunicandi. Probat etiam quod maior in officio minori vices suas committere potest. Et de præsumptione archidiaconorum. 428
xcv. dicit quòd etiam præsentibus episcopis presbyteri quamuis subditi possunt sacra mysteria celebrare, & prædicare. 240
xcj. dicit quòd laicis (etiam Imperatoribus) non licet aliquem ordinare, uel de rebus ecclesiarum iudicare. 435
xcvij. dicit quod precibus ecclesiæ Imperator & ceteri principes possunt eam iuuare: subijciens, ecclesiam Romanam legationem undecunque sine signatis apicibus nō recipere. 447
xcviij. dicit quod clerici peregrini & ultramarini sine testimonio quinque episcoporum recipiendi non

di non sunt. 450
cix. docet de primatibus & potestate eorū qualiter nullus est appellandus vniuersalis. 451
c. Tractat de pallio, & vsu eius. 454
cj. & vltima dicit vnam prouinciam in duas non diuidendam. 450

SECVNDA PARS. quæ est de Causis, di icta est in causas triginta sex, quarum quælibet plures sub sequæstiones continet.

Prima Causa quæstiones habet VII.

Prima quærit vtrum vendere spiritualia sit peccatum. Solutio. sic. 461
ii. an pro ingressu ecclesię vel monasterij pecunia sit exigenda, vel persoluenda. Solu. non. 529
iij. vtrum præbendas eccl. siæ emere sit simonia. Solu sic. 535
iiij. vtrum ille reus criminis sit cuius pater pro eo ignorante simoniam commisit. Sol. ignorantia facti non iuris excusat eum. 545
v. utrum liceat ei retinere, quod pater pro eo simonia acquisiuit. So. de rigore iuris non, de misericordia secus. 553
vi. utrum ignoranter à simoniaco ordinati sint abijciendi, vel non. So. probata ignorantia misericorditer tolerantur 556
vij. utrum renuntians suæ hæresi in episcopali dignitate sit suscipiendus. So. rigor uult eum deponi: sed dispensatio sustineri. 557

Secunda causa habet VIII. quæstiones, & in ea quinta præcedit quartum.

Prima quærit vtrum in manifestis ordo iuris seruandus. Sic, nisi sint notoria. 575
ij. vtrum spoliatus ab aliquo sit iudicandus. Non, ante restitutionē. 591
iij. qua pœna sint feriendi in accusatione deficientes. Talione 592
iij. utrum accusator deficiente reus sit cogendus ad purgationem. Non, nisi infamia publica laboret. 599
iiij. an duorum testimonio episcopus sit condemnandus. 612
ui. quo remedio causa subleuatur. Appellatione, quæ tamen ei danda non est, qui causa dilationis appellat. 614
vij. an laici, uel monachi, uel quilibet inferiorum ordinum sint admittendi in accusatione maiorū. Non de iure nouo. 640
viij qualiter accusatio fieri debeat. Sol. in scriptis. 667

Tertia Causa quæstiones XI. complectitur.

Prima vtrum restitutio sit facienda quibuslibet spoliatis. Sol. sic, nisi in certis casibus, nam infamatus apostata, iuste spoliatus, præcisus, & suspectus non sunt restituendi. 670
ij quærit de inducijs quo spatio sint dandæ: an post restitutionem tantum, an post uocationem ad causam quibuslibet concedendæ sint. Sol. ad arbitrium iudicis 673
iij. quo spatio mensium sint utrique concedendæ. So. ut prius 676
iiij. vtrum infames sint recipiendi ad testimonium. Sol. non, nisi contra sui similes. 860
v. an testes domesticiuel inimici sint producendi. So. non. 683
vj. vtrum reus extra prouinciam sit producendus. So. non. 689.
vij. vtrum criminosus possit esse iudex. Sol. si ab ecclesia toleratur. 697
viij vtrum episcopus possit ab uno iudicari. Sol. non, nisi à xij. episcopis: reseruata sententia summo Pontifici. 704
ix. utrum accusatores testes in absentem uocem accusationis uel testificationis exhibere ualeant. So non 705
x. utrum deficientes in uno capitulo sint admittendi ad sequentia: So. non 712
xi. utrum accusatus in accusatorem possit conuertere accusationem. So. non, nisi in maiori crimine. 713

Quarta Causa habet V I. quæstiones.

Prima an in excommunicatione cōstitutus alium accusare valeat. So non. 717
ij. an infra duodecim annos in criminali causa quis testificari possit. Sol. non. 718
iij. an ab accusatione prohibitus possit esse testis. Sol non. 718.
iiij. an idem possit esse accusator & testis. Sol. non. 725.
v. an si uocatus ad cām non veniat sit excommunicandus. Sol. sic, nisi iustam absentiæ causam probauerit. 727
vj. an calumniator in propria causa sit audiendus. Sol. sic, si causa non sit criminalis. 729

Quinta Causa habet V I. quæstiones.

Prima qua pœna sit feriendus, qui famosum libellum scribit. Solu. anathemate, nisi scriptura probauerit. 730
ij. quottes quis sit ad causam vocādus antequam excommunicetur. Sol. non tantum semel: sed bis. 732
iij. an per procuratorem quis causam agere ualeat criminalem. Solu. non, nisi sit persona illustris. Causam uero iniuriarum ciuilem sic. 734
iiij. an absque synodali audientia episcopus sit damnandus. Sol. non. 736
v. an sit habendus pro inimico, qui aliquem accusat. Sol. non, si hoc faciat ex charitate. 737
vj. qua pœna sit plectendus, qui nō probat obiecta. Sol. talione. 740

Sexta Causa quæstiones V. continet.

Prima vtrum criminosi, vel infames religiosum episcopum possint accusare de simonia. Non 743
ij si episcopus accusationem in accusantem conuertere uoluerit: an eius verbo simplici fides adhibēda sit. Non. 753
iij. an liceat petere iudicium episcopi alterius prouincię, Non, nisi in causa damnationis 755
iiij. cuius iudicium sit expetendum cum episcopi prouinciæ in sua sententia discordant, archiepiscoporum & episcoporum vicinæ prouinciæ. 757
v. an accusatore deficiente reus sit ad probationem cogendus. Non, sed bene ad purgationem si laboret infamia. 758

Septima Causa habet I I. quæstiones.

Prima utrum uiuente episcopo alius poterit in eadem ecclesia ordinari. Nō, nisi transferatur uel cedat. Tam n pro infirmitate uel senectute datur sibi coadiutor 761
ij. utrum hi qui cesserunt causa infirmitatis, sanitate recepta possint cathedram repetere. Non. 790

Octaua Causa quæstiones V. colligit.

Prima utrum liceat episcopo sibi successorem eligere. Non. 791
ij. an amicorum patrocinium in electione valeat. Non 801
iij. an sit simonia post electionem pro indemnitate ecclesiæ iuramētum præstare. Sic. si pactum super hoc præcesserit 803.
iiij. an liceat clericis declinare iudicia episcopi de crimine accusati ante sententiæ tempus. Non ante condemnationem, nisi per appellationem. 805

Universidad de Deusto
Biblioteca

v. an accusatus coram Apostolico, sine eius literis debeat reuerti Nō. 805

Nona Causa habet III. quæstiones.

Prima an ordinatus ab excommunicato eiciendus sit. Non, si ignorauit illum esse excommunicatum. 806
ij. an liceat archiepiscopo vel epō clericos alterius ordinare. Non, sine litteris proprij episcopi. 809
iij. an liceat archiepiscopo clericos sui suffraganei absoluere vel dānare. Non, nisi data negligentia vel appellatione interposita. 813

Decima Causa tribus quæstionibus est contenta.

Prima an ecclesia cumomni dote ad episcopum pertineat vel ad eius ordinationes. Sol. sic. 822
iij. an liceat episcopo res ecclesiæ distrahere. Sol. non, nisi certis casibus. 827
iij. quid à singulis ecclesiis nomine cathedratici valeat exigere. Sol. duos solidos. 834

Vndecima Causa habet III. quæstiones.

Prima an clericus ante ciuilem iudicem sit trahendus. Non. 840
ii. qua pœna dignus sit qui clericū ad sæcularem iudicem traxit. Excommunicatione. 859
iii. qua pœna dignus sit qui sententiam episcopi non seruauerit. De positione. 859

Duodecima Causa quæstiones continet V.

Prima an liceat clericis proprium habere. Non, regularibus. 902
ii. an res ecclesię possint dare. Non, nisi in casibus. 916
iii. vtrum clerici acquisita de rebus ecclesiæ possint relinquere quibus voluerint. Non, nisi ecclesiæ. 951
iiij. quibus possunt clerici relinquere quæ de suis, & ecclesiæ rebus prouenerunt. Partim ecclesiæ, partim hæredibus. 953
v. an liceat clericis testamentum facere. Sic, de proprijs rebus. 954.

Decimatertia Causa habet II. quæstiones.

Prima vtrum decimę sint dandæ ratione territorii vel personę. Sol. ratione vtriusque 958
ij. an ius percipiendi, & soluendi decimas tollatur ratione temporis. Sol. sic. 961

Decimaquarta Causa habet VI. quæstiones.

Prima an liceat clericis in iudicio sua repetere. Sic. 978
ii. an super reb. ecclesiæ testes eiusdem sint audiendi. Sic. 980
iii. an præter sortem aliquid accipere sit vsura. Sic. 982
iiii. an liceat clericis vel laicis vsuras accipere. Non. 984.
v. an eleemosynę sint de vsuris faciēdæ. Non. 987
vi an viuarii possint pœnitentiam agere. Non, si habeant vnde possint restituere. 992

Decimaquinta Causa habet VIII. quæstiones.

Prima an ea quæ fiunt ab ignorantibus vel mēte alienatis sint eis imputanda. Non, nisi culpa sua ad ignorantiam deuenerint. 995
ii. an p impensis patrociniis liceat clericis muneta exigere. Sic. 1003
iii an per confessionem mulieris cū qua peccauit sacerdos sit condemnandus. Non. 1004
iiii. an die Dominico debeant episcopi causas audire. Non. 1008
v. an neganti crimen purgatio si indicenda. Sic. si laborat infamia. 1009
vi. an in criminibus confessio sit extorquenda. Non. 1011
vii. an solus episcopus diaconum: vel presbyterum deponere possit. Non. 1015
viii. si confessus vel cōuictus de his quæ ante ordinationem commisit, valeat ministrare. Non. 1017

Decimasexta Causa habet VII. quæstiones. Et in ea quinta quæstio ponitur in tertio loco.

Prima an liceat monachis officium celebrare. Sol. sic cum permissione epi, & licentia abbatis. 1021
ii. an liceat eis in capellis suis sacerdotes instituere. So. sic si quas[pos]sideant pleno iure. 1056
v. an episcopus vel abbas iure territorii capellam valeant vendicare. So. non. 1060
iii. an iura ecclesiæ per præscriptionem tollantur. Sol. sic. 1061
iiii. an ecclesia contra ecclesiam vel monasterium possit præscribere. Sol. sic. 1076
vi. si qs in tē ecclesiæ ab aliquo detē tā sua auctoritate irrepserit: an cadat à cā. So. sic, sed nō eccla. 1077
vii. an liceat alicui ecclesiam de manu laici recipere. Sol. non, nisi ecclesia vel monasterium habeat ius patronatus. 1002

Decimaseptima Causa habet IIII. quæstiones.

Prima an reus sit voti qui à proposito sui cordis recedit. Solut. non, quantum ad ecclesiam: nisi ore pronuntiauerit. 1098
ii. an beneficia ei reddenda sit qui eis in infirmitate renuntiauit. So. sic, si non erat sui compos. 1100
iii. an liceat illi qui se monasterio tradidit postea ad propria redire. Sol. non. 1101
iiii. an discedens de monasterio sine sui abbatis licentia, possit suaven dicare. Sol. non. 1102

Decimaoctaua Causa habet II. quæstiones.

Prima an abbas factus episcopus acquirat ecclesiæ vel monasterio. Solu. dum fuit abbas, acquisiuit monasterio, sed factus episcopus ecclesiæ. 1119
ii. an p episcopum sit eligendus vel instituendis. Sol. ab episcopo est ordinandus, à frattribus vero eligendus. 1120

Decimanona Causa continet III. quæstiones.

Prima an episcopus debeat permittere clericos transire ad monasterium. Sol. sic. 1133
ii. si noluerit, an liceat eo inuito trāsire. Sol. sic. 1134
iii. an liceat canonicis regularibus transire ad monasterium monachorum. Sol. non sine licentia prę lati. 1135

Vicesima Causa quæstiones IIII. comprehendit.

Prima vtrum pueri traditi monasteriis sint cogendi ibi manere. Nō, nisi postquam venerint ad annos discretionis. 1140
ii. si præter voluntatem parentum intrauerint monasterium, an per eos inde possint extrahi. Sic, ꝙ. annum & diem: si sint ꝙ. annos discretionis. 1145
iii. an qui inuitus cucullam induit cogat eam retinere. Non, nisi post consenserit. 1147
iiii. an liceat ab vno monasterio ad aliud transire. Sic. 1150

Vicesimaprima Causa habet V. quæstiones.

Prima an clericus possit in duab. ecclesiis inscribi. Solutio, non. 1152
ii. an liceat clericis à sua Ecclesia ad aliam transire. So. non sine literis vel licentia sui prælati. 1155
iii. an liceat clericis suscipere procurationem sæcularium negotiorū. Sol. non, nisi causa pietatis. 1157
iiii. an liceat clericis vestibus fulgidis ornari. Sol non. 1159
v. qua pœna sint puniendi clerici ad iudicium sęculare fugientes. Sol. excommunicationis. 1161

Vigesimasecunda Causa gerit quæstiones V.

Prima an iuramentum sit præstandum. Sic, causa necessitatis. 1163
ii. an sit periurus q iurat falsum & credit verum. Sic, pp intentionem fallendi, tamen postea dicitur cō trarium. 1171
iii. an liceat clericis denegare episcopo consuetam obedientiam. Non ante condemnationem. 1183
iiii. an iuramentum illicitum sit seruandum. Non. 1183.
v. an periurus sit qui alium peierare cogit. Sol. sic. 1193

Vigesimatertia Causa habet VIII. quæstiones.

Prima an militare sit peccatum. Nō, si iuste fit. 1202
ii. quid sit bellum iustum. So. quod fit edicto superioris repetendarū rerum, aut propulsandarum iniuriarum causa. 1207
iii. an iniuria sociorum sit armis p pulsanda. Sic. 1209
iiii. an vindicta sit inferenda. Sic, ab eo cuius interest. 1213
v. an sit peccatum iudici, vel ministro reos occidere. Non, causa iustitiæ. 1250
vi. an mali sint ad bonum cogendi. Sol. Sic. 1272
vii. an heretici sint spoliandi suis & ecclesiæ suæ bonis. Sic. 1275
viii. an liceat clericis arma mouere. Non, manu propria, nisi causa necessitatis. 1278

Vigesimaquarta Causa habet III. quæstiones.

Prima an hæreticus aliquem possit excommunicare. Non. 1295
ii. an post mortem possit aliquis excommunicari. Sic, pro hæresi. 1320
ii. an pro peccato domini, eius familia possit excommunicari, Non, sed interdicto supponi. 1325

Vicesimaquinta Causa habet II. quæstiones.

Prima an auctoritate priuilegii quis contra ius commune valeat se tueri. Sol. sic. 1346
ii. an sequentia priuilegia derogent prioribus. Solutiō. Sic, si ex certa scientia fuerint concessa. 1352.

Vigesimasexta Causa quæstiones VII. contingit.

Prima an sint sortilegi, qui sub ficto religionis nomine futura promittunt. Sol. sic. 1363
ii. an sit peccatum esse sortilegum. Sol. sic. 1363
iii. à quibus genus diuinationis sumpsit exordium. Solutio, à Persis. 1367
iiii. quot sunt genera diuinationis. Sol. quatuor secundum numerū: duo secundum formam: quod videre potes. 1367
v. an sortilegi sint excommunicandi. Sol. sic. 1370
vi. an excommunicatus ab episcopo possit reconciliari à presbytero. Solu. non, episcopo inconsulto, nisi in necessitatis articulo. 1378
vii. an morientib. sit pœnitentia imponenda. Sol. Non, tamen est eis innotescenda. 5383

Vigesimaseptima Causa habet quæstiones II.

Prima an coniugium possit esse inter nouentes. Sol. nō, si votum sit solennizatum, secus si simplex fuerit. 1390
ii. an liceat sponso à sua sponsa recedere. Solu. non, si desponsatio sit de præsenti. 1418

Vigesimaoctaua gerit quæstiones III.

Prima an coniugium sit inter infideles. Sic. 1434
iii. an liceat conuerso ad fidem ducere aliam viuente priore. Sic, si sit diuisus ab ipsa infideli. 1449
iii. an bigamus sit qui ante baptismum vxam vxorem, & post aliam habuit. Sic. 1459

Vigesimanona Causa habet II. quæstiones.

Prima an sit coniugium inter seruū & ingenuam Sol. sic nisi error impediat. 1451.
ii. si prius putabat hūc esse liberum & postea deprehenderit ipsum esse seruum: an possit eum deserere. Sol. Sic. 1454

Trigesima Causa habet V. quæstiones.

Prima an liceat reddere debitum vxori, quæ filium de facto fonte leuauit. Sic, nisi ex consensu vtriusque sit factum. 1458
ii. an sponsalia contrahantur inter infantes Non 1464
iii. an spirituales vel adoptiui filii possint naturalib. copulari. Non. 1464
iiii. an liceat alicui commatrem vxoris suæ ducere in vxorem. Sic mortua vxore, si commaternitas matrimonium præcesserit. 1468
v. an clandestina desponsatio manifestæ præiudicet. Non apud ecclesiam. 1470

Trigesimaprima Causa habet III. quæstiones.

Prima an possit duci in vxorem quæ prius fuit polluta per adulterium. Solut. sic, nisi adulter dederit ei fidem viuente viro: vel machinatus sit in mortem eius. 1477
ii. an filia sit inuita alicui in vxorem tradenda. Solutio. non. 1483
iii. an post patris sponsionem possit alii nubere. Sol. sic, si non consenserit. 1486

Trigesimasecunda Causa habet VIII. quæstiones.

Prima an liceat ducere meretricem in vxorem. Sic. 1488
ii. an sit vxor appellanda quæ ducitur incontinentiæ causa. Non 1495
iii. an mulier sequatur arbitrium aui liberi, an patris seruj. Aui. 1504
iiii. an viuente uxore liceat aliqui ex ancilla filios querere. Non 1504
v. an ea quæ patiatur inuita, pudicitiam perdat. Non. 1514
vi. an dulter adulterum dimittere possit. Non. 1523
vii. an viuente dimissa aliam accipere possit. Non. 1525
viii. si in hoc saltem infidelem ducere possit ea conditione vt ad fidē conuertatur. Non. 1536

Trigesimatertia Causa habet V. quæstiones.

Prima an propter impotentiam coeundi sit aliqua à viro separanda. Sol sic 1537.
ii. an separata possit ei nubere cum quo prius est fornicata. Solutio. sic pœnitentia peracta. 2540
iii. an sola cordis contritione possit peccatum deleri. Solut. sic, vbi facultas confitendi, non suppetit 1552

Universidad de Deusto
Biblioteca

Decretum abbreuiatum in versib.

NOTANDVM HIC quòd ratione huius tertiæ quæstionis mota agitur de Pœnitentia, cuius tractatus per distinct. VII. est distinctus.

Prima quærit, an sola cordis contritio deleat peccatum. Sic, si confitenti facultas desit. 1552
ij. an charitas semel habita possit amitti. Sol. sic, in via. secus tamen in patria. 1603.
iij. an pœnitentia possit reiterari. Solu. sic, præter solennem. 1633
iiij. an peccata semel dimissa redeãt Sol. non simpliciter. 1662
v. quis modus debeat obseruari in imponenda & accipienda pœnitẽtia. Sol. ad arbitrium proprii sacerdotis discreti. 1677
vi. cui quis confiteri debeat. Solut. proprio sacerdoti, si sit discretus, alioqui alteri de eius licentia. 1683
vij. an pœnitentia timore mortis, accepta sit fructuosa Sol sic. 1686
iiij. quæstio cautæ supra proximæ est, an actus coniugalis sit prohibitus tempore orationis. Sol sic. 1686
v. an vir sine consensu vxoris, & ecõuerso vouere possit continentiã. Sol Non. 1693

Trigesimaquarta Causa habet II. quæstiones.

Prima an rea sit adulterij quæ credens maritum mortuum nupsit alteri. Sol. non. 1702
ij. an redeunte priore cogenda sit recedere à secunda, & ad priorem redire. Sol. sic. 1702.

Trigesimaquinta Causa habet X. quæstiones.

Prima an liceat aliquam ducere de propria cognatione Sol. nõ. 1708
ii. an liceat aliq̃ ducere de cognatione vxoris suæ. Sol. Non. 1711
iii. vsque ad quem gradum debeat quis abstinere à sanguineis suis, & vxoris suæ. Sol. olim vsque ad 7. ho die vsque ad 4. 1711
iiii. quare vsq; ad 7 gradum computatur consanguinitas. Sol. ad instar septem ætatum mundi. 1718
v. quomodo gradus cõsanguinitatis sunt computandi. Sol. sicut ostenditur in arbore, 1718
vi. qui iusiurandum de propinquitate firmare debent. Sol. propinqui & vicini. 1731.
vii an incestuosi filii, reputent. Sol. Non. 1736.
viii. si consanguinei ignoranter conjuncti simul possint remanere. Solu. non, nisi ex dispensatione Papæ in quinto gradu vel supra. 1736
ix. an matrimonium p falsos testes separatum: si postea apparuerit ecclesiam fuisse deceptam, sit reintegrandum. Sol. sic. 1739
x. si relicta alicuius in secundas nuptias transierit: an proles ex eius scepta poterit copulari cõsanguineis prioris viri. Sol. Non. 1743

Trigesimasexta & vltima Causa habet II. quæstiones.

Prima an virginem opprimens raptum committat. Sic. 1745
ij. an rapta raptori nubere possit, vtique. 1747

TERTIA PARS EST de Consecratione, quæ quinque distinctiones duntaxat complectitur.

Prima agit de consuetudine ecclesiarum & missarum celebratione. 1752
ij. de sacramento Eucharistiæ. 1776.
iij. de festiuitatibus per anni circulum celebrandis. 1826
iiij. de baptismi sacramento. 1835
v. de confirmatione & ieiunio. 1892

DECRE-

DECRETI TOTALIS MATERIA PER METRA NOTATVR SEQVENTIA.

DECRETVM DOMINI GRATIANI TRES habet partes principales. Prima est de distinctionibus, quæ sunt vna supra centum. Et singulas distinctiones singuli versus sequentes luculenter aperiunt.

		pagina
1	PRIMO legat quisque diuinum ius, hominisque.	1
2	Altera dat textum, quo nosces iura Quiritum.	6
3	Canonico varia iuri dat nomina terna.	7
4	Quarta docet legum quę causa, modusque statuit.	9
5	Ius naturale probat immutabile quinta.	12
6	Sexta notat vitium distinctio ludificantum.	18
7	Septima signat eos, qui leges composuere.	18
8	Parte octaua mores naturaque pugnant.	19
9	Nona statuta tenet naturæ cedere iuri.	24
10	In decima regum leges canon superabit.	27
11	Canonis & secli, superatur legibus vsus.	33
12	Id quod Roma tenet, discretio sæpe relinquit.	38
13	Si perplexum te reddunt mala: tunc minus imple.	44
14	Non facias leuia, quo quis vitet grauiora.	47
15	Canonis hæc ortum dabit, apocryphosque libellos.	48
16	Suadet Apostolici vim canonis ista teneri.	54
17	Auctor sit Papa, si concilium celebratur.	62
18	Dicitur hic quod bis synodus celebretur in anno.	66
19	Hæc Decretalis reserat quid epistola possit.	73
20	Bisdena Papæ sanctorum dogma cedunt.	81
21	Inferior summum non iudicat hac prohibente.	84
22	Ista locos distinguit, & ordinat ecclesiarum.	92
23	Ordinat hæc omnes maiores siue minores.	66
24	Post examen honos ordini est attribuendus.	108
25	Optat Apostolus hic, quod sit sine crimine præsul.	111
26	Si post baptisma contentus coniuge sola.	118
27	Nullus post factum præsumat nubere votum.	122
28	Ista sacratorum connubia pagina damnat.	125
29	Hic locus, & causa, tempus, persona notantur.	133
30	Connubium ter dena probat contra Manichæos.	134
31	Tangitur hic quod contineant offerre volentes.	139
32	Defere presbyterum, qui scorta palam retinebit.	145
33	Lusori bigamove sacer non traditur ordo.	154
34	Fœmina Pontifici persona domestica non sit.	157
35	Non vinolentus præsul, sed sobrius esto.	164
36	Instruit hæc prudens quod debeat esse sacrandus.	168
37	Hæc prohibet legere gentilia metra sacratum.	170
38	Scripturas sacras sacrandus scire iubetur.	177
39	Vult hæc Pontifices callere negotia secli.	182
40	Internis pars dena quater virtutibus ornat.	182

Pri. c. Apostolica regula & ij.

iij. cap. iiij. cap. v. cap.

Stimo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

vi. c.vij. & viij.
ix.c.x.c. xi.& xij. xiij. cap.

41 Sit modus ingressu, cunctis, verboque, ciboque. 188
42 Clericus hospitijs peregrinos collocet omnis. 191
43 Factis & verbis doctor sis, atque pudicus. 193
44 Vites ingluuiem, conuiuia, siue tabernas. 198
45 Atque caue quenquam palma lingua ve ferire. 202
46 Respuit hæc hominem distinctio litigiosum. 210
47 Non bene præpositos domui, cupidosque repelle. 213
48 Abijcitur sacrandus in hac, si neophytus sit. 218
49 Crimina non delet, reliquorum, crimine vinctus. 220
50 An reparetur habet pars quinquagesima lapsus. 223
51 Sacrari vetat hæc homines, quos pondera stringunt. 254
52 Præpositus primo datur hic præposterus ordo. 258
53 Est ratione ne quis annexos ordinet vllos. 258
54 Hæc prohibet seruos sine libertate sacrari. 259
55 Cæsos ista viros reijcit, membrisque carentes. 270
56 Condemnatur in hac generatio presbyterorum. 275
57 Qui baptizatur æger, manet ordinis expers. 281
58 Hæc vetat abbate monachos nolente sacrari. 282
59 Officium negat hæc: nisi sit bene quisque probatus. 282
60 In sacris præsul vult sexagesima quòd sit. 284
61 Non Pontifices laicos assumere debes. 286
62 Clerus, plebs, princeps: hic eligit, hæc petit, hic vult. 295
63 Vsurpans laicus id vt eligat, audiat istam. 296
64 Pars hæc Pontifices iubet a tribus esse sacrandos. 314
65 Cum dissensio sit, à pluribus edita stabunt. 317
66 Vt sacretur ab omnibus archiepiscopus, hæc vult. 322
67 Presbyter institui valet hic a præsule solo. 323
68 Si dubius præsul quos ordinet, hi resacrentur. 323
69 Si benedictus erit, lectoratum, dabit abbas. 327
70 Expertes tituli pars septuagesima pellit. 328
71 Respice dicta patrum, ne promoueas alienum. 329
72 Vlli non detur missoria, ni rogitetur. 332
73 Illius hæc nobis formam distinctio præbet. 333
64 Inuitus nullus erit ad sacra trahendus. 335
75 Distinguit tempus hæc in quo promoueatur. 340
76 Temporibus vult hæc nos ieiunare quaternis. 343
77 Rectos indicat hęc modulos interstitiorum. 349
78 Ista dat annorum numerum, quo promouearis. 354
79 Ad cardinales spectat delectio Papæ. 355
80 Vrbes præsulibus pars octogesima tradit. 359
81 Crimine quòd careat sacrandus, in hac replicatur. 372
82 Præsul pauperibus dabis, & lapsos reparabis. 272
73 Nunquam peccatis consensum des alienis. 377
84 Sollicitus quod sis, & monogamus, iubet ista. 379
85 Non præsul fides, hospites nisi noscris esse. 382
86 Corrigito, doceas: sed non turpibus vllis. 384
87 Libertos, inopes, viduas defendere debes. 393
88 Respuitur clerus opus exercens, & auarus. 396
89 Ista beneficia te dispensare docebit. 401
90 Placat discordes pars nonagesima fratres. 406
91 Arte parabis opes: nisi sit satis ecclesiæ res. 408
92 Hæc plus corde probat domino quàm voce cauendum. 410
93 Hæc dat obedire maioribus inferiores. 414
94 Sub leuita vices Papæ gestare valebit. 428

Presbyte-

95 Presbyteris præsente licent hinc præsule multa. 429
96 Hic secli princeps non ordinet ecclesiæ res. 435
97 Ecclesię pręcibus huic princeps auxilietur. 447
98 Vult ius muniri peregrinos quinque sigillis. 450
99 Vniuersalem nullum sinit iste vocari. 451
100 Pallia prælatis donat centesima multis. 454
101 Absit vt vna duos habeat prouincia patres. 459

Decreti secunda pars principalis est de causis. quæ est XXXVI.
Prima causa

Causa prior labem condemnat simonialem.

Septem quæstiones prima Causæ.

1 Delinquit qui res mercatur spirituales. 461
2 Ecclesias intrans non cogatur dare nummos. 529
3 Si pro prębendis dederis quid: dicere simon. 535
4 Ignaros maculant natos delicta paterna. 545
5 Vult rigor vt linquat natus sibi quæ pater emit. 553
6 Ordinet ignaros si quos simon, tolerantur. 556
7 Abiurans hęresim præsul poterit tolerari. 552

Secunda causa.

Accusare docet, ac appellare secunda.

Octo quæstiones secundæ Causæ: & in ea quinta præcedit quartam.

1 Si sit causa patens, iuris non quęritur ordo. 575
2 Nemo suis rebus diiudicet expoliatum. 591
3 Talio punit eos, qui falso crimina ponunt. 592
4 Si cadit accusans, se non purget reus Inde. 599
5 Per testes binos præsul conuincitur aptos. 912
6 Qui causas differt appellans reiiciatur. 614
7 Arguit inferior maiorem crimine vinctum. 640
8 Mandato legis datur accusatio scriptis. 667

Tertia causa.

Tertia restituens tempus dabit induciarum.

Vndecim quęstiones tertiæ causæ.

1 Singula restituit ius omnibus expoliatis. 670
2 Inducias debet varias spoliatus habere. 673
3 Inducijs varium dat tertia quęstio tempus. 676
4 Accusare nequit hominem vir turpis honestum. 680
5 Ipsa domestica vox nulli nocet, aut inimica. 683
6 Sub censore rerum proprio producere debes. 689
7 Hic non condemnet, similis quem culpa remordet. 697
8 Solus Pontificem iudex non iudicet vnquam. 704
9 Pellitur accusans absentem, testificansque. 705
10 Submouet à reliquis testem defectus in vno. 712
11 Mutua numquam sit delatio iure vetante.

Quarta

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quarta causa.

Quarta quis accuſet, quis poſſit treſtificari.

Sex quæſtiones quintæ Cauſæ.

1 Accuſare nequit aliquos anathemate vinctus. 717
2 Impubes teſtis in cauſa criminis haud eſt. 718
3 Qui nequit accuſare, nequibit teſtificari. 718
4 Teſtis & accuſans nemo ſimul eſſe valebit. 725
5 Non eſt ſtringendus anathemate, qui nequit eſſe. 727
6 Pontificis delator agit ciuilia tantum. 729

Quinta cauſa.

Quinta vocare docet, delatoremque ferire.

Sex quæſtiones quintæ Cauſæ.

1 Mulctant ſcriptorem famoſi flagra libelli. 730
2 Eſt condemnandus ſemel, & bis vterque vocandus. 732
3 Nemo procuret crimen ciuilia curet. 724
4 Prælulis in ſynodo ſit condemnatio ſola. 736
5 Celans crimen obeſt multo plus quàm manifeſtans. 737
6 Aut caput, aut lingua delatori capulętur. 740

Sexta Cauſa.

Sexta dat infames, delatos atque forenſes.

Quinque quæſtiones ſextæ Cauſæ.

1 Non acculabunt infames ſimonialem. 743
2 Accuſans verbo non vincit ſimplice Præſul. 753
3 Quære iudicium nunquam debes alienum. 755
4 Externi veniant, ſi ſit ſententia diſcors. 757
5 Si cadit accuſator, erit reus & exoneratus. 759

Septima Cauſa.

Septima Pontificem tangit catedram repetentem.

Duæ quæſtiones ſeptimæ Cauſæ.

1 Præſule viuente nullus det Pontificatum repetentem. 761
2 Nec Cathedram repetit præſul, quam ſponte relinquit. 790

Octaua Cauſa.

Octaua legitur deſertio Pontificalis.

Quinque quæſtiones Octauę Cauſæ.

1 Vult ius ne ſtatuat ſucceſſorem ſibi præſul. 791

2 Nullus amicorum mihi poſſit vt eligar inde. 802
3 Detur ab electo vitandi cautio damni. 803
4 Linquendus non eſt (niſi ſit ſententia) Præſul. 805
5 Ad dimiſſa redire nequis Papæ ſine ſcriptis. 805

Nona Cauſa.

Soluere nona vetat alienos atque ligare.

Tres quęſtiones nonę Cauſæ.

1 Bannitus præſul nequit ordinis eſſe miniſter. 806
2 Alterius patriæ clerum tondere vetamus. 809
3 Pontificis clerum primas non ordinet vllum 813

Decima Cauſa.

Dena dat, in ſacra quid ſumat epiſcopus æde.

Tres quęſtiones decimę Cauſę.

1 Baſilicæ iuri ſubduntur Pontificali. 822
2 Nullus eccleſiæ preſul fructus alienet. 827
3 Nihil præter ſolidos præſumat quærere binos. 834

Vndecima cauſa.

Præfigens vndena forum ligat atque relaxat.

Tres quæſtiones Vndecimę Cauſę

1 Non coram laico clericus producitur vllus. 840
2 Officij punit tales ſuſpenſio culpas. 859
3 Seu bona, ſeu mala ſit ſententia dic timendam. 859

Duodecima Cauſa.

Eccleſiæ res ac propria biſſena docebit.

Quinque quęſtiones Vndecimę Cauſę.

1 Clericus hic aliquid proprium prohibetur habere. 902
2 Accipiens vel emens res eccleſiæ ſibi reddat. 916
3 Linquas eccleſiæ totum quod habebis ab illa. 951
4 Ex re communi quæſitas diuide terras. 953
5 Si fortaſſe voles teſtari, de proprio des. 954

Tertiadecima Cauſa.

Tertia poſt decimam decimas, & funera tractat.

Duę quęſtiones tertiędecimę Cauſę.

1 Eccleſiæ dandæ baptiſmali decimæ ſunt. 958
2 Tempora longa trahunt ius funeris, & decimarum. 961

Decimaquarta Cauſa.

Improbat vſuras poſt denam quarta voraces.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sex quæstiones decimæ quartæ Causæ.

1 Quisque potest licite sua quærere, dummodo non plus. 978
2 Pro propria valet ecclesia quis testificari. 980
3 Si tulerit plus quàm dederit quis fœnus habetur. 982
4 Non petat vsuras laicus, vel clericus vllas. 984
5 Ex male quæsitis eleemosyna non fit egenis. 987
6 Si male parta tenet, & digne non pœnitet vllus. 990

Decimaquinta Causa.

In dena quinta furor, & mulier memorantur.

Octo quæstiones decimæquintæ Causæ.

1 Infuria pœnam non des, nam sat furor vrget. 995
2 Pro patrocinijs non quærat munera clerus. 1003
3 Sola voce nequis condemnari mulieris. 1004
4 Nullas Iuce Dei causas tractare valemus. 1008
5 Infami detur purgatio probra neganti. 1011
9 Extorquenda rei pœnis confessio non est. 5015
7 Solus non tollit præsul quem præstat honorem. 1015
8 Ordine non sumpto tua te probra facta repellant. 1017

Decimasexta Causa.

In sextadecima præbent monachi sacramenta.

Septem quæstiones decimæsextæ Causæ. Et in ea quinta quæstio tertium locum occupat.

1 Dantur in hac monachi pastores ecclesiarum. 1021
2 Plena possessas dabit abbas iure capellas. 1059
3 Ecclesias iure terræ non vindicat abbas. 1060
4 Temporis ecclesiæ tollit præscriptio iura. 1061
5 Hæc quadragena dabit dominus ius religiosis. 1076
6 Vsurpans sine iudicio rem, decidet a re. 1077
7 Si dedit ecclesiam laicus, non hanc retinebis. 1082

Decimaseptima Causa.

Septima post decimam prohibet dissoluere vota.

Quattuor quæstiones Causæ decimæ septimæ.

1 Nulli facta Deo liceat dimittere vota. 1098
2 Gonsaldus tenuit sua quæ dimiserat æger. 1180
3 Abbas ad propria monachum nunquam sinat ire. 1101
4 Dum reddit illicite, quæ contulit illa manebunt. 1102

Decimaoctaua Causa.

Fratri-

Fratribus abbatem bis nona dat instituendum.

Duæ quæstiones decimæoctauæ Causæ.

1 Si monachus fiat præsul: bona parta bipartit. 1119
2 Instituit præsul abbates a grege lectos. 1120

Decimanona Causa.

Dat decimanona præsul clero monacha tum;

Tres quæstiones decimænonæ Causæ.

1 Pontifices clerum non impediant monachandum. 1133
2 Præsule nolente claustrum bene clericus intrat. 1134
3 Multus canonicos canon prohibet monachari. 1136

Vigesima Causa.

Bisdena pueri traduntur religioni.

Quattuor quæstiones Vigesimę Causę.

1 Quem pater offert, si placet exit cum sit adultus. 1140
2 Extrahit claustro puerum pater illico, si vult. 1145
3 Cogitur inuitus nemo retinere cucullam. 1147
4 Strictius ad claustrum monacho transire licebit. 1150

Vigesimaprima Causa.

Ter septima docet vestes gestare decentes.

Quinque quæstiones Vigesimæprimę Causæ.

1 prima sit in titulo: sit commendata secunda. 1152
2 præsulis ecclesiam sine scriptis nemo relinquat. 1155
3 Hæc prohibet clero tractare negotia secli. 1159
5 Si proprium linquas censorem: sis anathema. 1161

Vigesimatertia Causa.

Iurantes falsum damnat bisdena secunda.

Quinque quęstiones Vigesimęsecundæ Causę.

1 Peccat periurans, non iurans quando necesse. 1163
2 Non est periurus iurãs veluti putat esse. 1171
3 Pare maiori quanquam malus esse putetur. 1183
4 Debent iurata mutari, turpia si sint. 1183
5 Si periurare cogis, periurus haberis. 1193

Vigesimasecunda Causa.

Bisdena terna tractantur bellica gesta.

Octo quęstiones Vigesimętertiæ Causæ.

1 Ex iusta causa multis licet arma mouere. 1202
2 Pro rebus licite bellum geritur repetendis. 1207
3 Ius est dum læsis socijs succurritur armis. 1309
4 Inferri vindicta valet, quæ crimine purget. 1213
5 Occidens iudex peruersos, inde meretur. 1250
6 Ad bona præcipiunt compelli iura malignos. 1272
7 Ecclesiæ rebus sunt hæretici spoliandi. 1275
8 Si sis de clero, tu nunquam belliger esto. 1278

Vigesi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vigesimaquarta Causa.

Hæresiarcharum dat nomina bis duodena.

Tres quæstiones Vigesimęquartæ Causę.

1 Si sis hæreticus, tua sit sententia nulla. 1295
2 Sunt post facta mali nonnunquam corripiendi. 1320
3 Ob domini labem non damnetur domus eius. 1325

Vigesimaquinta Causa.

Bisdena quinta sunt priuilegia tacta.

Duę quæstiones Vigesimęquintę Causę.

1 Tuta sit ecclesia, quam lex priuata tuetur. 1346
2 Et si subsequitur lex altera, derogat illi. 1352

Vigesimasexta Causa.

Bisdena sexta sunt sortilegi reprobati.

Septem quęstiones Vigesimęsextę Causę

1 Qui ventura sciunt per sortes sortilegi sunt. 1363
2 Peccat qui scriptis vel sortibus abdita quærit. 1363
3 A Persis reprobę sumunt exordia sortes. 1367
4 Quatuor hic genera Varro fert sortibus esse. 1367
5 Cessent sortilegi, ne sint anathemate stricti. 1370
6 Quando necesse subest, vinctos a præsule soluens. 1378
7 AEgris non dentur pœnæ, sed notificentur. 1383

Vigesimaseptima Causa.

Edocet an sponsas ducant ter nona volentes:

Duę quęstiones Vigesimęseptimę Causę.

1 Si sit solenne, dirimit connubia votum. 1390
2 Sponsum sponsa, virum non vxor deserit vmquam. 1411

Vigesimaoctaua causa.

Bisdena octaua gentiles nubere nosces.

Tres quęstiones Vigesimaoctauæ Causę.

1 Inter gentiles connubia dicimus esse. 1424
2 Deserat vxorem vir Christum despicientem 1449
3 Vir post baptisma reliquam ducens, bigamus sit. 1450

Vigesimanona Causa.

Coniugium seruile tenet Vigesimanona:

Duæ quæstiones Vigesimęnonę Causa.

1 Connubij vires personæ dissipat error. 1451
2 Inscia cui nupsit dimittat libera seruum. 1454

Trigesima Causa.

Terdena claret cognatio spiritualis.

Quinque quæstiones trigesimæ Causa.

1 Fonte leuans proprium puerum non vincula soluit. 1458
2 Infantes prohibet ius coniugium celebrare. 1464
3 Tu naturalem non iungito spirituali. 1464
4 Vxor compatris vxoris non mihi nubat. 1468
5 Fœdera non fiant clandestina coniugiorum. 1470

Trigesimaprima Causa.

Terdena prima mœcho polluta negatur.

Tres quæstiones trigesimaprimæ Causę.

1 Ni certis causis męcham bene ducit adulter. 1477
2 Inuitam sponso non det natam pater vlli. 1483
3 Tunc nisi consensum dederit: reliquo bene nubit. 1486

Trigesimasecunda Causa.

An meretrix nubat, tangit terdena secunda.

Octo.

Octo quęstiones trigesimæsecundæ Causæ.

1 Turpia linquentem bene ducit vir meretricem. 1488
2 Obstat coniugio sacro complenda libido. 1495
3 Liber auus neptem sponsat seruo patre natam. 1504
4 Illicito prolem coitu quærat sibi nullus. 1504
5 Non sine mente caro fertur violata puellæ. 1514
6 Non valet vxorem mœchus vir linquere mœcham. 1523
7 Non aliam ducas, vxore superstite prima.
8 Non duc gentilem si spondeat esse fidelem.

Trigesimatertia Causa.

Terdena terna friget, compunctio, votum.

Quinque quæstiones trigesimętertiæ Causæ.

1 Si vir sit gelidus, ab eo seiungitur vxor.
2 Nubere męcha potest mœcho seiuncto marito: 1537
3 Quæritur an crimen purget contritio sola. 1540

Tractatus de pœnitentia habens septem distinctiones hic inseritur.

1 GRatia diuina contritis crimina delet.
2 Perditur hic diuinus amor: non in paradiso. 1552
3 Pœnam peccator bene pro vitijs iterabit. 1540
4 Ista probat dimissa semel peccata redire. 1633
5 Vt purus fias pro crimine plurima voluas. 1662
6 Crimina presbytero proprio dic qui sapiens sit. 16677
7 Tandem lætus erit, qui continue gemet istic. 2683
1686

Redeamus ad quartam questionem trigesimætertię Causę.

4 Reddito temporibus poscenti debita sacris. 1689
5 Mens vtriusque nisi sit, non bene continet alter. 1693

Trigesimaquarta Causa.

Terdenæ quarta nubit viuente marito.

Duæ quæstiones trigesimęquartę Causa.

1 Morte viri dubia quænupsit, adultera non fit. 1702
2 Reddatur primo coniunx hæc nupta secundo. 1702

Trigesimaquinta Causa.

Cognatibus numerat trigesimaquinta.

Decem quæstiones trigesimęquintę Causę.

1 Cognatam ducat propriam pro coniuge nemo. 1708
2 Omnes vxoris consanguineas reprobabis. 1711
3 Copula septennis gradibus, talis prohibetur. 1718

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 Hic graduum numerus ætates respicit vrbis. 1718
5 Truncus ponitur hic cum ramis, vt docet arbor. 1718
6 Edocet in testes assumi sexta parentes. 1731
7 Filius esse nequit, incestu qui genitus sit. 1726
8 Dispensat solus cum iunctis sanguine Papa. 1736
9 Non bene seiuncta conubia prisca reformes. 1739
10 Non consanguineis prolem viduæ dato primi. 1743

Trigesimasexta Causa.

Vltima de raptis tractabit causa puellis.

Duæ quæstiones Trigesimæsextæ Causæ.

1 Raptus committes per vim rapiendo puellam. 1745
2 Hæc tibi iungetur, purgato crimine raptus. 1747

DEcreto tertia pars adiungitur, quæ est De consecratione, quinque distinctiones continens.

1 Consecrat ecclesias, missasque canit tibi prima. 1752
2 Sacrati tractat panis sacramenta secunda. 1776
3 Tertia dat ferias, & post ieiunia ponit. 1816
4 Tempora baptismi distinctio quarta notauit. 1825
5 Frontes confirmans dabit vltima pneuma beatum. 1892

Expliciunt versus peculiares, quibus satis clare vniuersalis materia Decreti comprehenditur.

Quæstio centuplex, & septuagesima duplex.
Est in causatum tractatu rite notata.

Quot quæstiones habeat quælibet causa, ostenditur per quinque carmina sequentia, in quibus sunt tot dictiones, quot sunt causæ, scilicet xxxvj. Et quæ ibet dictio causam vnam repræsentat. Prima dictio primā causam, secunda secundam, &c. Item quot sunt literæ in qualibet dictione, tot sunt quæstiones sub illa causa, p illam dictionem repræsentatæ. Verbi gratia, prima dictio, scilicet discere, quæ primam causam repræsentat, septem habet litteras: & hoc significat primam causam septē quæstiones continere. Secunda dictio est, causarum: vbi sunt octo litteræ ad denotādū, quod secunda causa habet octo quæstiones, & sic de alijs. Aduerte tamē, quòd superior numerus significat causas: & inferior quæstiones. Versus.

Prima causa ij iij iiij v.
vij vj xj vj vj.
Discere causam quarumlibet ordine membra.
vi vij viij ix x xj xij xiij xiiij
v ij v iij iij iij v ij vj
Opter vt doceo, sed non sis deses, & anceps.
xv xvi xvij xviij xix xx xxj xxij
viij vij iiij ij iij iiij v v
Instanti dabitur, quod tu vis, quod petis illud.
xxiij xxiiij xxv xxvj xxvij xxviij xxix xxx
viij iij ij vij ij iij ij v
Efficies. Res id famatum te dat ad omnes.
xxxj xxxij xxxiij xxxiiij xxxv xxxvj
iij viij v ij x ij
Vsu doctrinæ totum si constituas te.

Car-

Crimina subiecta eandem prorsus meteriam complectuntur, neque sunt sententiæ salubris expertia.

Tempora labuntur vernantibus indita formis.
Diues te lędit res tua, nam miseres.
Sperne fluentia respice: cras ea non tibi sumes.
Multa recondis, cur? vt moriens ea des.
Da celer, est si quidem tutum, da præueniens te.

Dominus Baptista de sancto Blasio in repetitione primi tituli Decreti dicit canones esse ter millę & nonaginta, ponens tales versus.

Si numeres caute ter mille capitula lector,
Atque decem nouies, decretum continet se.

Causę Decreti sunt triginta sex.

Sub magni longa decreti parte secunda.
Sex & triginta causas reperire licebit.

Causę ipsę xxxvi. patent per xxxvi. vocabula in septem subiectis versibus posita, ex quibus nō tantum numerum, sed etiam principalem materiam cuiuslibet facile cognosces. Quilibet quinque vocabula complectitur, dempto vltimo, qui sex habet.

j ij iij iiij v
Simon a appellat b spoliatus c teste d libello e.
vj vij viij ix x
Infames f viuens g successor h solue i legendo K
xj xij xiij xiiij xv
Censuram l testator m funus n fœnus o furiosus p.
xvj xvij xviij xix xx
Monachus q occidit r abbates s claustra t volentes u.
xxi xxij xxiij xxiiij xxv
Commendax x iurans y pugnas z hæresis a violatas b.
xxvj xxvij xxviiij xxix xxx
Sortilegus c sponsis d infidelis e seruiat f infans g.
xxxj xxxij xxxiij xxxiiij xxxv xxxvj
Mœcha h Coit i à mente K dubitans l gradibus m rapiente n.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SECVNDA PARS DECRETI VBI TRACTANTVR

Causæ, quia longe prolixior, & difficilior est reliquis: ideo diligentius pro eius cognitione elaborandum est. Illius profecto obscuritatem paucis elucidatam conspiciet quisquis hic impressa diligenter annotauerit.

Simon. Simoniatus est, & peccatum cõmittit, qui spiritualia vẽdit. Damnantur episcopi, per pecuniam facientes ordinationes, & tunc leptã non officium conferre dicuntur. Simonia corum sacramenta effectum gratiæ non habent. Sacerdotes digniores facilius quã reliqui à Deo exaudiũtur. Et ibi de dignitate verbi Christi, quod eius corpori æquiparatur. c.2. interrogo. Et in fine de crimine concussionis tractatur.

ii. Simonia committitur, si pro ingressu monasterij pecunia exigatur, vel exacta persoluatur. Ecclesiasti castipendia accipere nõ debet, quibonis patrimonia libus sustentari potest. c. clericos.

iij. Simonia an cõmittatur, si præbendæ emãtur. Inuestitura ecclesiæ à laicis fieri prohibetur. c. saluator.

iiij. Simonia paterna an sit ignorãti filio nociua. Et ibi tractat, an pro crimine vnius alter pœnã patiat.

v. Simoniace acquisita ecclesia per patrẽ, an possit per filium licite obtineri. Item an possit filius fungi ordinatione, quam paterna pecunia est assecutus.

vi. Simoniacus est, qui peccatum largitur, vt obligatur

vii. Simoniaci in ordine male accepto pœnitentiã agere non possunt. Et ibi principaliter tractatur an ab hæresi redeuntes sint in suis ordinibus, & dignitatibus recipiendi, & ꝙ decreta possunt temperari, & canones quandoque relaxari.

b **Appellat.** Appellare non est opus à sententia à non suo iudice lata: quia talis sententia nulla est. c. in primis circa fi.

Et in prima quæstione huius secundæ causæ principaliter tractatur an ordo iudiciarius sit ĩ manifestis obseruandus, & quòd excommunicatio nõ est ferẽda, antequam causa fuerit examinata. c. nemo. Et iudex peccatum sibi soli notum damnare nõ debet. c. si peccaueri.

ii. Appellare posset spoliatus, si ante restitutionẽ sibi factam accusatori respondere cogatur. Nullus enim debet accusari dum suis rebus fuerit spoliatus.

iii. Appellandus est calũniator, qui scienter falsa crimina intendit. Præuaricator, qui vera crimina abscõdit. Tergiuersator, qui in vniuersum ab accusatione desistit. §. notandum.

Et in hac tertia q. principaliter tractatur, qua pœna feriendi sunt, qui in accusatione deficiunt.

iiij. Appellatur purgatio quædam vulgaris, quædã canonica. & ibi tractaturan deficiẽtibus accusatoribus reus sit ad purgationem cogendus.

v. Appellatur testimonium sufficiẽs, quod ore duorũ vel trium firmatur. Et ibi tractatur principaliter quot testes requiruntur non tantum ad conuincendum episcopum, sed etiam contra quemlibet clericum.

vi. Appellatio est remedium cõtra causas vitiatas. Appellatio intra decendium debet interponi c. anteriorum. Et ibi de libellis dimissorijs, & de iudicibus à quibus appellare non licet.

vii. Appellatur quis altero maior non ratione dignitatis, sed vitæ. c. quamquam. Dignitas enim non facit episcopum, sed vita cap. non omnes episcopi. Et ibi tractatur principaliter an laici possint episcopũ accusare. Christiani per infideles accusare nõ possunt nec sacerdotes per eos, qui ad sacerdotium prohibẽtur eligi.

viii. Appellatur, & dicitur accusatio rite facta, quando fit in scriptis. Et regulariter accusator se debet inscribere ad pœnam talionis, præterquam in sex casibus in summa positis.

c **Spoliarus.** Spoliatus & ejectus ante omnia venit reintegrandus. cap. reinte grãda. Boni à malis semper molestantur.

ii. Spoliatus & ejectus postquã fuerit restitutus quas inducias debet habere antequam cogatur in iudicio respondere, & ibi in summa videas de multiplicitate induciarum.

iii. Spoliatis episcopis & aliis ad iudicium venientibus inducię sunt præstandæ.

iiij. Spoliati communione ecclesiæ, & anathematizati infames, incestuosi, sacrilegi, detractores, & multi alii sunt ab accusatione repellendi. Et ibi dicitur quod anathema differt ab excommunicatione. ca. Engeltrudam.

v. Spoliatis, & alijs quibuscunque inimici iudices esse non possunt, nec accusatores, nec testes. Vox enim inimicorum contra nullos est audienda. Dicitur etiam ibi, quòd testes familiares & domestici, & etiam consanguinei non sunt contra extraneos producendi.

vi. Spoliatus & quilibet alius si aduersarium vult cõuenire, ipsius forũ seq debet. c. pultatus. Nec episcopi damnari, nec cõcilia celebrari possunt sine Papa.

vii. Spoliati & alij volentes litigare non debẽt aduersarios suos coram infamibus trahere, quoniam tales scilicet infames & criminosi, non possunt esse iudices: Solus enim ille iudicare debet alios, qui nihil in se habet reprehensibile. c. iudices.

viii. Spoliationem vel alium reatum committens episcopus, à quot episcopis est iudicandus.

ix. Spoliatorum, & aliorum testes testimonium dicãt de his tantum, quæ præsentialiter & veraciter nouerunt. Nec cõtra absentes sunt producendi. Absentes enim non debent iudicari nec accusari.

x. Spoliatorum & aliorum testes in vno deficiẽtes, an sint in alijs admittendi. Et accusans de pluribus criminibus si in vno deficiat, an ĩ alijs admitti debeat.

xi. Spoliati accusantes suos spoliatores & inuasores ab eis accusari nõ possunt, quoniã accusati nisi prius se purgauerint, alios accusare non possunt.

d **Testes.** Testes iuris dispositione excommunicati non possunt ad accusationem admitti.

ii. Testis esse non potest, qui ad xiiij. annum nondum peruenit.

iii. Testificantis personam assumere non potest, qui ab accusatione prohibitus est.

iiij. Testis, accusator, & iudex aliquis simul esse non potest.

v. Testantur iura illum non esse à communione repellendum, qui die statuta ad causam venire non potuit.

vi. Testis est iuris dispositio deficientem in episcoporum accusatione non posse decetero agere, nisi in cuili & proprio duntaxat negotio.

e **Libello.** Libello famoso vtentes, & ipsum contra aliquem scribentes, qualiter puniendi sunt.

ii. Libellum diffamatorium scribens, aut aliter reus

tribus citationib. debet in ius vocari. Et per scripta nullius accusatio debet suscipi.

iij. Libelli famosi scriptor, aut aliter criminosus, an admittatur in iudicio per procuratorem.

iiij. Libellus accusatorius si in episcopo datur, idest, si episcopus accusetur: eius causa à xij. episcopis audiatur.

v. Libellum famosum scribentes, aut aliorum crimina sponte confitentes, non debent ad accusationem admitti. capi. illi. Et ibi habetur, quod nec qui parcit, est amicus: nec qui verberat, est inimicus, cap. non non probetur.

vj. Libellum famosum in alterum scribens, aut alteri crimen inferens, qua pœna feriatur, si crimen illatũ non probetur.

f **Infames.** Infames excommunicatos, & crimi nosus à sacerdotum accusatione ius repellit. Et ibi tractatur, qui dicantur infames, c. infames.

ij. Infamis est quodammodo episcopus & reprehendendus, qui sibi soli dicit aliquem crimen tuum fuisse confessum. Et ibi dicitur, ꝙ episcopis alios accusantib. non creditur nisi probent quod obijciunt.

iij. Infamem quodammodo dicimus & reprehendendum qui ponit falcem in messem alienã, c. 1. Et ibi dicitur, ꝙ alicui alterius parochianum iudicare non licet. Et quot ciuitates vnaquæq; prouincia habere debeat, c. scitote. Et ꝙ episcopus iudicio primatis, & non aliorum se subijcere debet.

iiij. Infamia aut criminalis accusatio, si imponatur episcopo, idest, si episcopus criminaliter accusetur, & episcopi cõprouinciales de causa cognoscentes sint in sententia ferenda discordes: quid iuris.

v. Infamis esset quodammodo & reprehendendus iudex, qui vellet reum cogere ad probandum accusatore in probationes deficiente: quia negatiua per rerũ naturam est improbabilis, c. accusator.

g **Viuens.** Viuens si adhuc sit episcopus, alius sibi succedere non valet, nec in eius locum subrogari: quod verum est, nisi esset depositus, vel de licentia Papæ renũtiasset, aut per ambitionẽ se ad aliam ecclesiam transtulisset. Episcopo autẽ ægrotanti aut nimia senectute grauato, dandus est coadiutor. Episcopus ecclesiam suã deserere non debet, c. si vir. Nec etiam est à suis subditis relinquendus, cap. denique. Prælati duo in una ecclesia esse non debent, c. in apibus. Beatus Augusti. accessit & non successit Valerio Hyppenensi episcopo, c. non autem.

ij. Viuens episcopus aut sacerdos, qui pro ægritudine à missarum celebratione abstinuit: an possit celebrare, recuperata sanitate. Et ibi habetur de morbo caduco laborantibus.

h **Successor.** Successor an possit eligi ab episcopo viuẽte hoc est an successorẽ sibi possit episcopus eligere. Et ibi habetur quod locus regiminis est fugientib. offerendus. Et episcopari potest, qui prodesse desiderat, c. qui episcopatum.

ij. Successor episcopi mortui non est eligendus munerum datione, aut amicorum patrocinijs.

iij. Successor episcopi an post electionem teneatur iuramentum præstare pro indemnitate ecclesiæ.

iiij. Successus seu prosperseuẽtus denegatur clericis, qui ante sententiã suspensionis uel depositionis à suo episcopo discedere præsumunt. In tales enim ferẽda est censura.

v. Successus non contingit episcopo à sede apostolica uocato, si ad propria reuertatur, nisi prius fuerit purgatus, & apostolicis litteris munitus.

i **Solue.** Solue & solui procura. teipsum o prælate excommunicare: alias nõ poteris ordinare, nec tua ordinatio erit rata.

ij. Soluti sunt clerici unius prouinciæ à prælato alterius; ideo quod archiepiscopus, primas, uel patriarcha clericos alterius prouinciæ nõ potest ordinare.

iiij. Soluere uel damnare subditos suffraganei nõ licet archiepiscopo illo inconsulto. Soluit Papa ab aliis excommunicatos: cuiuslibet ecclesiæ clericos potest ordinare. Est enim ordinarius ordinariorum. c. cuncta per mundum. ibidem.

k **Regendo.** Regendo unamquamq; parochiã. & res ipsius disponendo facit episcopus quod debet, c. regenda, &c. nouerint. Regẽdi sunt subditi per episcopos uisitãtes, ut c. placuit.

ij. Regendi officium episcopus trasgreditur, si bona ecclesiarum usurpare nititur, quamuis de illis precarias facere possit.

iij. Regendi sunt subditi sine exactionibus. Et ibi de cathedratico quantum nomine ipsius ualeat episcopus habere.

l **Censuram.** Censuram formidare debẽt, qui clericos ad iudices sæculares trãseunt, c. inolita, & c. placuit. Et ibi de coniuratoribus, & eorum punitione.

ij. Censura ligatus, idest, excommunicatus uel suspensus celebrans est depositione dignus.

iij. Censura siue iusta, siue iniusta est timenda. Censura ligati sunt uitãdi plusquam pagani, c. ad mensam. Censura ecclesiastica feriri debet, & ore dæmonum discerpi, qui suo episcopo est inobediens, capi. absit. Censuram ex ira proferens grauiter delinquit, c. ita, &c. cum apud. Censura siue sententia uel iudicium quattuor modis peruertit. c. quattuor modis. Censura feriendi sunt & ludæ proditori cõparãdi, qui veritatem negant & occultant, cap. quisquis. & cabijt Iudas. Cẽsura siue sẽia iniuste prolata, uitibus caret Episcoporum præceptis non semper obediendum est. Censuræ seu anathematis forma habetur in c. debent.

m **Testor.** Testari seu testamenta facere cum de proprio liceat, an permittitur clericis proprium habere. Clericis causas agere non licet, capitu. duo sunt genera Christianorum.

ij. Testamenta condentes clerici, an possint quibus voluerint ea relinquere, quæ de bonis ecclesiæ acquisiuerint. Testatur multiplex canon illos esse grauiter puniendos, qui res & prædia ecclesiastica inuadunt. De bonis ecclesiæ quatuor sunt portiones faciẽdæ, c. quattuor. Et ipsarum rerum alienatio an sit permissa, c. sine exceptiõe, &c. rerrulas. Liberti ecclesię an possit ab ea discedere. Res sacræ ex quibus causis alienari valent. c. aurum habet ecclesia. Pauperibus est prouidendum, c. gloria episcopi.

iij. Testamentum an facere possunt illi, qui prius nihil habentes, tempore suæ administrationis aliqua acquisiuerunt: & quid iuris de talibus bonis.

iiij. Testamenta an facere possint clerici de bonis suis & rebus ecclesiæ quæsitis.

v. Testamenta facere de rebus ecclesiæ an sit permissum sacerdotibus. Et quis succedat eis ab intestato.

n **Funus.** Funere & exequias suas celebrare & decimas soluere ubi debent illi, qui se de vna diœcesi aut parochia ad aliam transtulerunt.

ij. Funerandi iura an possint præscribi. Funera, id est, corpora mortuorum ubi debent sepeliri. Et an pro sepultura aliquid possit exigi. Funerum, id est, mortuorum animæ quatuor modis soluuntur, c. animę. Funera, id est, corpora mortuorum deflenda non sunt, c. quæ præposterum.

o **Fœnus.** Fœnus siue usuram quodammodo cõmittit & peccat, qui ultra debitum

Universidad de Deusto
Biblioteca

exigit cap. quod debetur. Et ibi principaliter tractatur, an clerici possint sua repetere, & pro illis litigare.

ii. Fœneraria causa siue criminali aut etiam ciuili an possint produci testes domestici. Et an clerici possint pro sua ecclesia testificari.

iii. Fœnus seu vsura committitur, si præter sortem aliquid exigitur.

iiii. Fœnera seu vsuras nec clericis nec laicis licet exercere.

v. Fœnera seu usuræ an sint aptæ, ut inde fiant elemosynæ.

vi. Fœneratores & vsurarii veram pœnitentiam agere non possunt nisi restituant, quæ rapuerunt.

p **Furiosos.** Furiosos punire non decet ex his quæ faciunt, cum sint mente alienati. & ibi habetur de Loth, & aliis ebriosis.

ii. Furiosis clerici. quodammodo comparandi essent, si pro patrociniis impensis munera exigere uellet.

iii. Furioso iudex comparari posset, qui ex mulieris cõfessione clericum condemnare uellet. Regulariter enim mulieres contra clericos testimonium fere non possunt.

iiii. Furiosi quodammodo sunt ecclesiæ ministri, q die bus Dominicis, & feriatis causas tractare volunt.

v. Furioso similis dici posset iudex, qui neganti purgationem, indiceret nisi infamia laboraret.

vi. Furoris quodammodo plena res esset, si à ministris & subditis confessio cruciatibus extorqueretur. Iuramenta, quædam sunt irritanda, quædam relaxanda. cap. auctoritate, & ca. alius, in quo cap. habetur, quod solus Romanus Pontifex regem Franciæ tam quam inutilem deposuit. Excõmunicatis fidelitas seruanda non est.

vii. Furiose procederetur, si diaconus uel presbyter sine concilii examinatione deiiceretur.

viii. Furore quodam plenus cẽsetur, qui carnis fragilitate ante ordinationem lapsus est in iudicio, cõfessus uel conuictus, postea præsumitur offerre, & in ordine susceptio ministrare, quod uerum est de crimine depositionem inducente.

q **Monachus.** Monachus an possit licite officia populis celebrare, & pœnitentiam dare, & baptizare. De cimæ de consensu episcopi sacerdotibus dari debẽt, c. reuertimini.

ii. Monachi an possint in suis capellis presbyteros instituere.

iii. Monachorum & ecclesiarum iura, an per præscriptionem tolli possint.

iiii. Monachi an possint præscribere cõtra ecclesias, & prælatos sæculares.

v. Monachi & prælatires ecclesiæ sua auctoritate repetere non valent.

vi. Monachi episcopi, & alii prælati si sua auctoritate usurpant, quæ ad se pertinere putant, an cadant à causa.

vii. Monachi & abbates an possint retinere ecclesias, decimas & iura patronatus de manib. laicorum sibi concessa sine episcopi consensu. Et ibi habetur, q episcopus habet dispositionem omnium ecclesiarum, quæ in sua diœcesi constitutæ sunt, capitul. omnes basilicæ, & etiam ibi plene de iure patronatus capitul. quicumque, capit. filiis, capitu. decernimus.

r **Occidit.** Occidit seipsum spiritualiter, qui voto resilit.

ii. Occidit quodãmodo temporaliter seipsum, qui suum resignat beneficium, sed si infirmitate resignauit, an sit ei restituendum postquam conualuerit, & ibi habetur q ante probationem triennii nullus in monasterio debet suscipi.

iii. Occidit animã suam monachus ad proprtia rediẽs postquam se & sua monasterio tradidit.

iiii. Occidens vel persutiens clericos diabolo suadente, est excommunicatus ipso iure, capitul. si quis suadente diabolo, & ibi habetur, quod ecclesiæ concessa non sunt reuocanda: & qui talia aufert, sacrilegium committit: & ecclesiæ immunitas non est uiolanda.

f **Abbates.** Abbates aut monachos factos epi. scopos ius obligat ad relinquendũ, quod ante habuerunt, monasterio: quod post ecclesiæ propriæ cap. statutum.

ii. Abbates sunt a proprijs fratribus eligendi, & non ab episcopis. Abbates expellere non est permissum monachis, neque commatres facere. Abbates & monachos possunt episcopi uisitare, & conditiones exigere tempore dedicationis cõstitutas. Abbas & monachi cum sanctimonialibus habitare non debent: quia sexuũ commistio est periculosa, c. diffinimus.

t **Claustra.** Claustra siue religionem intrare uolentibus clericis non est a suo episcopo denegandus ingressus.

ij. Claustrum ingredi clericis permittitur etiam episcopo inuito.

iij. Claustrum vnum petere altero derelicto, an sit permissum monachis, & regularibus canonicis sine permissione abbatum.

u **Volentes.** Volentes & spontaneos monasterium intrantes pueros, an cogant iura religionis proposita tenere. Voluntarie puellæ virginitatis propositũ suscipiẽtes, nuptias eligere non possunt.

ij. Voluntate patris spreta, si filius religionem ingreditur, an à patre reuocari possit?

iii. Voluntarie habitum religionis suscipientes, illum deserere non possunt: sed qui coactus ingreditur, nullo modo obligatur.

iiii. Volentes religiosi ad arctius monasterium transire, non sunt impediendi.

x **Commendat.** Commendatam vnam ecclesiam potest habere clericus in alteru intitulatus. Commendandi sunt clerici, qui in vna, & non in pluribus ecclesiis volunt conscribi. Et ibi habetur, quod duos episcopatus potest quandoque quis habere. c. relatio.

ii. Commendandi non sunt clerici, qui sine litteris dimissoriis de vna ecclesia transeunt ad alteram. Matrimonium spirituale contrahitur inter curatum & ecclesiam suam, quæ non debet esse scortum, c. sicut.

iii. Commendatio nulla, sed potius vituperiũ est clericis, qui sæcularium negotiorum procuratores esse volunt.

iiii. Commendandi sunt clerici, qui uestibus sibi congruentibus vtuntur, vnguenta & fulgida uestimenta fugientes.

v. Commendare non debemus clericum, qui a suo episcopo depositus imperatorem, aut iudicem sæculare adit.

y **Iurans.** Iurans uerum non peccat: sed secus si peierat, & per creaturas iurare nõ licet.

ii. Iurans falsum, quod putat verum, an sit periurus. Quot comites habeat iuramentum, & quot sunt genera mendacii.

iii. Periurum prælatum & criminosum ante sententiã diffinitiuam derelinquere non licet.

iiii. Iuramenta illicita an sint seruanda.

v. Peierare & contra iuramentum suum venire, quicogit aliquem, licet periurus nõ sit, tamen mortaliter peccat. In qua ætate quis cogatur iurare. Et ibi ponitur forma iuramenti fidelitatis. c. de forma.

Pugnas

x **Pugnas.** Pugnas committere seu militare an sit peccatum.

ii. Pugnas siue bellum quod dicatur iustum.

iii. Pugna an debeat committi pro repellenda sociorũ iniuria.

iiii. Pugna non semp est exercenda contra malos. Mali enim sunt a bonis quãdoque tolerandi, & nõ abijciendi. Quædam tamen mala sunt repellenda & puniendi, quædam toleranda. Mali sunt medicinali seueritate ad bonum cogendi, ut Nabuchodonosor. Et hæretici etiam inuiti sunt ad salutem trahendi. Pugnis, & bellis sunt coercendi ecclesiasticæ religionis inimici.

v. Pugnas seu bella qui Deo auctore gesserũt, præcepta non occidẽdi minime transgressi sunt. Et ibi an mali sint occidendi. Habens gladij potestatem potest occidere, si hoc faciat amore iustitiæ.

vj. Pugna, & coactio est exercenda in malos, ut teneãt bonum iam susceptum. Nõ autem sunt ipsi ad bonũ non susceptum cogendi.

vij. Pugna si iusta sit, possunt hæretici & omnes hostes licite suis rebus spoliari.

viij. Pugna seu bellum an possit per clericos committi, & an possint clerici arma sumere. Qui sacramẽta Dei tractant, iudicium sanguinis agitare nõ debent.

a **Hæresis.** Hæresis quælibet ab Ecclesia Romana destruitur.

Hæreticus an possit alium excõicare priuare, vel sententia notare. Excommunicatus aliũ excommunicare non potest. Hæreticorum consortia & eorum sacrificia sunt à catholicis fugienda.

ij. Hæretici etiam post mortem sunt excommunicãdi. Ecclesia viuentes & nõ mortuos an ligare possit, vel soluere.

iii. Hæreticus si dominus est, aut alio crimine irretitus an possit excommunicatio ferri in famliam suam pro delicto ipsius domini, & in filium pro peccato patris. Excommunicandi sunt, qui corrigi nolunt, & etiam illi, qui duas vxores habent: testes falsi, homicidæ, & multi alij. Hæreticorum tandem variæ species ponuntur.

b **Violatas.** Violatas Romanorum Pontificum censuras à nullo decet esse.

Violantes sacros canones in spiritũ sanctum blasphemant. Violanda non sunt, sed seruanda sanctorum statuta, & eorum regulæ in synodo constitutæ.

ii. Violari non debent priuilegia ecclesiarum, nec archiepiscoporum. Violans ciuitas & occidẽs suos præsules, episcopali dignitate priuatur. cap. ita nos.

c **Sortilegus.** Sortilegus quis sit, siue qui dicantur sortilegi.

ii. Sortilegium esse an sit peccatũ Sortibus an sit credendum.

iii. Sortes siue diuinationes à quibus exordium, sumpseruut.

iiii. Et de multiplici genere diuinationis. & quomodis dæmones futura prænoscunt.

v. Sortilegi, vel diuinatores an sint excõicandi, si cessare voluerint. Sortilegia & magicam artẽ debẽt epi eliminare. Sortilegiis vel maleficijs nullo pacto debent sacerdotes operam dare, alias abijciendi sunt.

vii. Sortilegus vel alius ab episcopo excommunicatus an per alium ipso inconsulto possit absolui, & an presbyteri possint conciliare pœnitentes. Pœnitẽtia morientibus non est deneganda, etiam a simplici sacerdote.

vii. Sortilegis & alijs morientibus non est pœnitentia imponenda, sed bene innotescenda. In pœnitentijs imponendis multa sunt consideranda. Melius est sacerdotem pœnitentiam imponentem esse nimis misericordem, quàm nimis seuerum. Sortilegi sunt & excommunicati, qui dies, menses, & annos paganorum more obseruant.

d **Sponsis.** Sponsis Dei se Deo dedicantibus, & virginitatem vouentibus nuptias contrahere non licet.

Sponsalia de præsenti, siue matrimonia per vouẽtes solenniter contracta non tenent.

ii. Sponsa vnius an possit à sponso suo recedere, & aliũ nubere.

Sponsa sine consensu sponsi & econtra, religiosam vestem susciperenõ potest post copulam carnalem, seu ante. Sponsalia vera an fuerint inter Ioseph, & Mariam. Sponsam alterius nullus rapiat, & ibi aliquid de raptu.

e **Infidis.** Infidis seu infidelibus coniugium contrahere licet, & inter eos dicit esse matrimonium, licet nõ sit ratum. Infidelis vxor virum cogens ad malum licite dimittitur. Infidelium vt Iudæorum conuiuia, & etiam coniugia sunt à Christicolis vitanda.

ii. Infidelium vnus si conuertatur ad fidem altero remanente in infidelitate, an possit ad fidem cõuersus alij se copulare.

iii. Infidelis qui ante baptismũ vnam vxorem habuit, & post baptismũ aliã, bigamus est cẽsendus, nec potest esse episcopus ca. acutius. ibidem.

f **Seruiat.** Seruire adstrictus, vt puta seruus si cõtrahat cum libera: quæ per errorem eum putabat liberum, non est intercoeo coniugium: quia error personæ, & conditionis impediunt, & dirimunt: secus autem est de errore fortunæ, & qualitatis.

ii. Seruum sciencer acceptum in maritum non potest mulier dimittere: secus si ignoranter. Serui possunt matrimonia contrahere.

g **Infans.** Infans proprius si teneatur à patre in sacro baptismate: licet p tale factum suæ vxori cõpater efficiatur, nõ propter hoc ab ipsa vxore separabitur: nisi ad seruandam continentiam possit induci.

ii. Infantes sponsalia contrahere nequeunt: quia in illa ætate consentire non possunt.

iii. Infantes siue filij spirituales uel adoptiui, an possint naturalibus per matrimonium coniungi.

iiii. Infantem siue filium aliquem non debet vxor simul cum viro suo in baptismate susciperere. c. fi. quia esset eius commater. Et ibi dicitur, quod non potest quis ducere in uxorem telictam cõpatris suæ uxoris: nec etiam duas commatres.

v. Infantibus si conceditur nuptias cõtrahere, ipsorũ, & quorumcunque aliorum nuptiæ seu matrimonia non debent clam fieri, sed publice. & sic non debent esse clandestina. Tandẽ instituunt ut iudices ad cuncta rimandum.

h **Mœcha.** Mœcha siue adultera, & ab aliquo per adulterium polluta an possit per cum duci in uxorem. Et ibi matrimonia secunda conceduntur. cap. quod si dormierit.

ii. Mœcham sæpe mulierem efficit coactio; & ideo nulla mulier est cogenda nubere: quia in matrimonio animus plena libertate potiri debet & gaudere.

Non licet uiro uxorem deserere, ut fecit Lotharius.

iii. Mœchiæ notam an dicantur incurrere filij, & filiæ, qui post sponsionem parentum cum alijs contrahunt, hoc est an filij & filiæ post promissionem & sponsionem parẽtum suorum possint licite cũ alijs contrahere.

i **Coit.** Coire solita (ut est meretrix.) potest in uxorem duci, si de eius correctione spes haberetur. Coitus, siue fornicationis causa potest uxor dimitti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ii. Coitus siue incontientiæ causa ducta, an sit coniunx appellanda. Abortum procurantes an sint homicidæ.

iii. coitui siue copulæ coniugali apta puella, si habet patrem seruum & auum liberum: in matrimonio contrahendo sequitur de honestate arbitrium aui, & non patris, qui liberum non habet arbitrium, cũ sit seruus.

iiii. coitu ancillari & illicito non licet prolem quærere. viuente enim vxore ex quacumque causa, neque ex ancilla, neque ex alia licet prolem procreare.

Mechiæ nomine omnis illicitus concubitus intelligitur. c. meretrices,

v. coire coacta, & per violentiã accepta, an perdat pudicitiã & virginitatem. Carnis virginitas nõ seruat si mens corrumpitur. Virgo vxorem extra fornicationis causam derelinquere non licet.

vi. Coiens vir cũ alia, & sic adulter, vxorem adulterã dimittere non potest.

vii. Coitus seu fornicationis causa dimittens vxorem ea viuente aliam ducere non potest. Coitus cõtra naturam, & cum personis coniunctus est grauissimum peccatum.

viii. Coitum seu incontinentiam incurrere nõ debet aliquis, vt aliqua ad fidem conuertatur. Et sic non licet ducere vxorem infidelem sub ea conditione vt conuertatur, & fidelis efficiatur.

K **Mente.** Mẽte seu volũtate mulier cupit vt fiat mater, & habeat liberos: tamẽ eius vir est frigidus & maleficiatus: an propter hoc sit ab eo separanda.

ii. Mens & voluntas est mulieri post mortem utri cũ illo contrahere, cum quo prius fornicata fuit, an possit. Viro vxorem dimittere propria auctoritate, & sine iudicio ecclesiæ non licet, neque eam occidere. c. admonere.

iii. Mentis seu cordi sola contritione absque oris confessione an possint peccata deleri: & vtrum possumus Deo satisfacere. Istã quæstionẽ prolixe tractat Gracianus, eius occasione interserens tractatum de pœnitentia, septem distinctiones continentem.

iiii. Mentis scrupulo cessante, an possit maritus tempore orationis & pœnitẽtiæ uxori debitum reddere. Et ibi habetur, quod tempore quadragesimali nuptias celebrare non licet.

v. Mens & uoluntas est uiro continẽti am uouere. Nõ potest hoc facere sine consensu uxoris tacito uel expresso, nisi sit sponsa nondum cognita. Mulier uiro dedebet subesse, cum uir sit caput mulieris capit. hęc imago.

l **Dubitans.** Dubitãs uxor de morte mariti, & credens illum esse mortuum, si contrahat cum alio, an dicatur rea adulterij.

i Dubitans mulier de morte mariti, si cum alio contraxit, & postea maritus eius redijt, an sit cogenda ad eum redire, & primum dimittere.

m **Gradibus.** Gradibus consanguinitatis nobis contingentes mulieres non possumus ducere in uxores. Quare constitutum fuit ne consanguineæ ducantur.

ii. Gradu consanguinitatis uxori contingentem nõ licet uxorem ducere.

iii. Gradus cõ sanguinitatis & affinitatis, secũdũ decreta usq; ad septimã generationẽ habent prohibitionẽ hoc est, q; rõne cõsanguinitatis & affinitatis prohibitum est matrimonium usque ad septimum gradum.

iiii. Gradus sextus consanguinitatis quare prohibitus est secundum Canones.

v. Gradus cõsanguinitatis, quomodo computãdi sunt.

vi. Gradu prohibito coniuncti ad quorum accusationem uel testificationem sunt separandi. Et ibi de iuramento separationis & reconciliationis. Et de iuramento eorum, qui consanguinitatem probant. cap. de parentela.

vii. Gradu prohibito coniũcti, si adinuicem carnaliter commisceãtur, filij ex tali incestuoso coitu procreati non sunt filij appellandi.

viii. Gradus consanguinitatis & affinitatis quis dicat esse dispensabilis, id est, quo gradu possit dispensari cum consanguineis & affinibus.

ix. Gradu prohibito coniuncti (licet forte sententia p matrimonio fuerit lata) possunt separari. Sententia enim pro matrimonio uel contra ipsum lata potest retractari ueritate comperta; quia talis sentencia nullo cursu temporis transit in rem iudicatã. Et ibi dicitur sententiam etiam Romani Pontificis in melius posse mutari. c. sententiam.

K. Gradus affinitatis, si uel ipsa affinitas in superstite nõ deletur. Itẽ soboles ex secũdis susceptа nuptijs consanguineis prioris uiri copulari non debet, secũdũ decreta: sed hoc corrigitur per cap. non debet. de cõsanguin. & affin.

n **Rapiente.** Rapiente uirginem per uim aliquo raptus committi dicitur.

ii. Rapiens uiolenter puellam, potest illam per acta pœnitentia in uxorem ducere. Et sic rapta raptori de iure canonico nubere potest. c. denique. & melius extra de rapto. cap. cum causa. cum similibus.

DECRETI TOTIVS CANONES HIC SECVNDVM ORDINEM ALPHABETI IMPRIMVNTVR.

Quod prater ceteras vtilitates multimode correctionis est adiumento non mediocri.

Delitera A.

A Baccusato 3. q11. Gratianus 713
Ab antiqua, de consec. dist. 4 Gregor. 1856
Abas 18. q. 2. Gregorius 1120
Abbas, 18 q. 2. Mogunt. concil. 1123
Abbati vel, dist. 54. Octaua synod. 269
Abbatem, 18. q. 2. Gregorius 1120
Abbatem, 18. q. 2. Pelagius Papa 1121
Abbates, 18. q. 2. Aurelianense concil. primum 1126
Abbatibus, 11. q. 2. Aurel. conci. iij. 935
Abbatibus, 18. q. 2. Paschalis ij. 1127
Ab eo 2. q 6. Theodosianæ, leges 623
Ab episcopis, dist. 70 Gratianus 318
Ab exordio, dist 35. Hieronymus 165
Ab excommunicatis, 9. q. 1. Vrbanus ij. 607
Abijt Iudas, 11. q. 3. Beda 889
Ab illo, 14. q. 4. Ambrosius 986
Ab Imperatoribus, 23. q. 3. Carthaginconcil. 5. 1213
Ab infirmis, 26. q. 7. Theodor. in Pœnitentiali 1383
Ab isto die, 35. q. 6. Innocentium Papa ij. 1735
ab isto die, ea. causa, & q. Alex ij. 1735
absens j. 3. q. 9. Zepherinus Papa 708
absens ij. 3. q. 9. Felix Papa 711
absente j. 3. q. 9. Calixtus Papa 706
absente ij. 3. q. 9. Felix papa 708
absit, dist. 50. Augusl. 235
absit, 11. q. 3. Anterius papa 866
absque synodali 15 q. 7 Gratian. 1015
accedens dist. 50. Gregorius 227
accusatio j. 2. q. 7. Anacletus 643
accusatio ij. 2. q. 7. Sixtus Papa 646
accusationes, 3. q. 5. Hadrianus Papa in synod. Romana 686
accusator, 6. q. 5. Codex 760
accusatores, dist. 46. Carthagin. conci. iiij. 212
accusatores j. 3 q. 5. Anacletus papa 684
accusatores ij. 3. q. 5. Stephanus 686
accusatores iij. 3. quæst. 7. Calixtus papa 687
accusatores, 3. q. 8 Zepherinus 704
accusatori, 3. quæst. 9. Thelespor. Papa 706
accusatoribus, 3. q. 5. Symmachus papa 684
accusatum, 3. q. 6. Siluester Papa j. 605
accusatus, 2. q. 5. Sixtus papa ij. 691
Accepisti 1. de consecr. dist. 4. Ambrosius 1868
accepisti ij. de consecra. dist. 4. Ambrosius 1869
accesserunt de consec. distinct. 2. Augustinus 1824
accipite, de consec. distinct. 2. Hieronymus 1823
Achab rex, de pœn. dist. 3. Hieron. 1645
achatius j. 24 q. 1. Gelasius 1295
achatius ij. 24. q. 3. Felix Papa 1296
acolytus, dist. 23. Carthaginense conci. iiij. 106
actione 22. q. 4 Eliberitanum cõci. 1187
acutius dist. 26. Augustinus 119
acutius, dist 28. q. 3. Augusl. 1451
adam, dist. 40. Grego. 187
adam, de pœn. dist. 1. Ambr. 1589
adam, 33. q. 5. Ambrosi. 1701
ad Deum, 32. q. 5. Augusl. 1517
addidistis 20. q. 1. Gregorius 1141
additur, 27. q. 2. Hieronym. 1416
ad eius vero, dist. 5. Grego. 13
ad episcopos 17. q. 4. Gelasius 1106
ad fidem, 23. q. 5. Augustinus 1262
ad hæc, 13. q. 2 Gratianus 961
ad hoc, dist. 89. Greg. & Bonifa. 404
ad hoc, 16. q Grego. 1052
ad hoc de consecr. distinct. 4. Augusti nus 1887
adhuc instant perfidi, de pœn. distin. 3. Augusl. 1647
adiicimus, 16. q Leo papa 1028
ad liminia, 30. quæst. 1. Ioannes papa viij. 1462
ad mensam, 11. q. 3. Ioan. Chryso. 870
admittuntur, dist. 54. Leo Papa 268
administratores, 23. quæst. 5. Ioannes viij. 1261
admoneant, 26. q. 7. Augusl. 1388
admonemus, 16. q. 1. Vrbanus papa palea. 1058
admonendo, 2. q. 7. Gregor. 665
admonere, 16. q. 1. Grego. 1026
admonere, 33. quæstio. 2. Stephanus papa v. 1543
ad nuptiarum, de conse. dist. 1. Aurelianen. conc. 1766
ad reatum, dist. 81. Cathaginen concil. iiij. 372
adrianus 1. dist. 63. Octaua syn. 297
adrianus ij. ead dist. Histor. ecclesiastica 305
ad Romanam 1. 2. q. 6. Marcellus Papa 616
ad Romanam ij. Zepherinus papa 617
Ad sedem Apostolicam, 35. q. 9. Alexander ij. 1718
aduersitas, 7. q. 1. Gregor. 787
adulterij, 32 q. 7. Augu. 1529
adulterio, 32. q. 7 Gratianus 1477
aduocauit, 24. q 1. Ambro. 1306
affectum, 29. q. 7 Octaua syn. 1386
afros, dist. 98. Gregorius 450
agatho, distinct. 63. Ex gestis Romanorum 304
agathosa 27. q. 2. Gregor. 1420
agapito. 16. q. 1. Gregor. 1026
agapitus de consecr. distinct. 1. Gregorius 1761
agite, de pœn. dist. 1. Augusl. 1569
agnouimus, 26. quæst. 6. Cœlestinus Papa 1382
agunt homines, de consecra. distinct. 4. Augusl. 1870
ait Cœlestinus, 24. q. 1. Nic. Papa 1315
a iudicibus, 2 quæstio. 6. Mileuitanum concil. 632
aliud est, de consec. distinct. 4. Augustinus 1851
aliud quidem, 11. q. 1. Leo Papa 851
aliud quidem, de pœn. distinct. 1. Leo Papa 1583
alius item, 15. q. 6. Gregor. 1014
aliorum hominum, 9. quæst. 3. Symmachus 819
alia causa, 16. q. 1. Hieronym. 1023
alienationes, 12. quæstio. 2. Vrbanus papa 933
alienati, 2. q. 7. Dionysius papa 647
alieni, 3. q. 4 Iginus Papa 680
alienum, dist. 50. Leo papa 253
alienum, 19. q. 2. Leo 1134
alienus, dist. 90. Octaua syno. 406
alienus, 24. q. 1. Cyprianus 1304
aliter legitimum, 30. q. 5. Euaristus papa 1471
aliter se orientalium, dist. 31. Stephanus papa in conc. 145
aliquando, 32. q. 2. Augu. 1498
aliquanti, 26. q. 5. Agathen. conc. 1372
aliquantos, dist. 51. Inno. 255
aliquos, 15. q. 1. Augusl. 1000
alligant 26. q. 7. Ioan. Chryso. 1386
altare, 1. q. 3. Paschalis ij. 544
altaris palla, de consec. dist. 1. Clemens papa 1765
altaria i. de consecr. dist. 1. Epaunense conc. 1763
altaria ij. de consec. dist. 1. Agathennse concilium 1763
amalis, 23. q. 4 Augusl. 1216

Amputato,25.q.2.Iullus papa 1355
ananias,17.q.5.Greg.in regest. 1099
anastasius secundus,dist.19. Ex Pontificali 80
ancillam 32.q.2.Leo 1501
animaduertendum,22.quæst.2. Hieronymus 1172
animæ defunctorum, 13.q.2.Gregorius papa ij. 973
annis singulis, dist.18.Bylon conc. 73
an non districta. 24. q. 3. Nicolaus papa 1336
an putatis.dist.86.Ambrosius 388
an quod in subditos, 33. q.2.Ambrosius 1501
antecessor,11.quæst.2. Bonifacius martyr. 898
anteriorum,2. quæstio.6. Iustinian. in nouel. 625
ante baptismum,de consec.dist.4.Rabanus 1859
ante benedictionem, de consec. dist.2. Ambrosius 1795
ante omnia, distinctio. 35. Agathense conc. 168
ante omnia,distin.40. Augustinus 185
ante triennium,dist.31.Gregor. 139
ante viginti,de consec.distin.4.Bracharen.conc.ij. 1859
antiqui,33.q.2.Tolet.conc.vj. 1551
antiquo.10.q.1.Aurelian.conc.j. 824
antiquis, 9. quæstio. 3. athanasius patriar. 818
antiquitus,2.q.2.Ioan.papa j. 593
a paruulo,de consecr. dist. 4. Augustinus 1885
aperte inquit,24.q.1.Nicolaus 1315
aperiant,31.q.1.Hieronymus 1482
apostolica,dist.56. Alexandri ij. 180
apostolica,8.q.1.Innocentius ij. 703
apostolica,de consec. dist.1. Anastasius episcopus 1774
apostolicæ,24.q.3. Pelag. Papa 1334
apostolicæ,35.q.9.Gregorius 1741
apostolicis,16.q.1.Hieronymus 1055
apostolicos,12 q.2.Octaua syno. 921
apostolorum vero canones,dist.16.Gratianus 54
apostolicus,dist.79 Gratianus 355
apostolus,dist 81.Augustinus 362
apostolus,32.q.7.Augustinus 1526
apostolus,de pœ.dist.2. August. 1627
apostolus,33.q.4.Augustinus 1593
appellantem,2.q.6 Fabia.Papa 615
apud misericordem, 32. q. 5. Gregorius 1492
apud nos,32.q.5.Hieronymus 1522
apud omnipotentem,36.q.2.Gre. 1749
apud veros,23.q.1.Augustinus 1207
aquam sale,de consc.distin. 3. Alexander v.à Petro 1831
a quibus ordinibus, distin. 45. Gratianus 164
a quibus,26.q.3.& 4.gratianus 1367
a quodam Iudeo,de consc.dist.4.Nicolaus 1843
archidiaconum,dist.81. gregorius 371
archidiaconum Florentinum, dist. 84. gregorius 382
archiepiscopus,dist.66.gratian. 322
archiepiscopus,distin.66. Anicetus Papa 322
archiepiscopus,9.quæst.3.anicetus papa 816
arecta ergo,24.q.1.Lucius papa 1300
arguta,2.q.6.Nicolaus papa 619
arianorum,de pœ.dist.1.grego. 1760
arianos 1.q.1.Innocentius 498
araldus,8.q.3.vrbanus papa ij. 804
a sanctis patribus,25. q. 1. Chalcedoo, conc. 1360
assumi aliquem.distinc. 23.aretatense. conc.ij. 128
a subdiacono,dist.93. Synodus Romana,S.Siluestri 417
atho.27.q.1.Ioannes viij. 1432
attendendum, 17. q. 4. Vrbanus papa 1106
auctoritatem, 15. q. 6. Nicolaus papa 1012
audacter,8.q.1.hieronymus 799
auditum est, 2.q.5.Sixtus & Leo 607
audite chatissimi, dist. 34. augustinus, palea. 159
audiuimus,1.q.3.gregorius 536
audiuimus,3 q.2.Euaristus Papa 674
audiuimus,24.q.1.alexander ij. 1299
audiuimus,33.q.1.Leo papa 1549
audi denique, 11. q. 3. hieronymus pag. 868
audite episcopum,dist.25 Clemens 114
augurijs,26.q.5.Carthaginen. concil. iiij. 1373
augustino,12.q.2.Pelagius 917
aurelius,26.q.6.Carth. conc.ij. 1379
aurum ecclesia habet, 12. q. 2. ambrosius 948
aut facta,de pœn.dist.1.Digest. 1558

B

Baptismus de consec.dist.4 augustinus 1844
Baptismi vicem,de consec.dist.4.augustinus 2848
Baptizantur,de pœ.dist.3 greg. 1638
Baptizari,dist.4.gregorius 13
Baptizandi de consc.dist.4. gela. 1842
Baptizandi,de consc.dist.4.Carthaginen. conc.iiij. 1860
Baptizandis,1.q.1.gelasius paga 516
Baptizandos,de consc.dist.4. Laodicen. conc. 1860
Basilicas,de consecr.dist.1. gelasius papa 1755
Beata Maria,27.q.2.augu. 1411
Beati Petrus & Paulus, 2. q. 7. ambrosius 655
Beatus paulus, 22. q. 2. gelasius papa pag. 1373
Beatus petrus,6.q.1.Clemens papa 745
Beatus prædecessor,3.q.4.anacletus papa 680
Benedictio,1.q.1.gregorius j. 463
Benedictus,de pœn.distinct. 4. paulus apost. 1668
Bene nouit,dist 81.gregorius 294
Bene quidem,dist.96.Symmachus 436
bene valet,dist. 50. augustinus, palea. pag. 234
Biduum,2.q.6.Digestis 627
Bonæ rei, 12. q. 2. Toletanum concil. ix. 959
boni principis, dist. 96. Marcellus papa 447
Bonorum auctori, distin.47. gregorius pag. 216
Breuiter quæ dist.23.gratianus 96
Breuiter monstratum, dist. 62.gratianus 295

C

Calumniator, 2. q. 3. Damasius papa 594
Canon,dist.3.Isidorus 8
Canones,dist.15.Constitutiones ecclesiasticæ Sanctorum patrum 48
Canones,dist.16.Isidorus 54
Canones,dist.50.Innocentius 250
Canonum statutis, 14.q.4. Tarraconc. conc. 984
Canonica sanctorum,3.q.5.pelagius papa ii. 685
Canonica instituta,11 q. 3. arausicum conc. 900
Canonici causa,14.gratianus 978
Canonicos, 19.q 3 gratianus 1138
Cantantes dist 92 hieronymus 418
Carnem,de consc.dist.5.Fructuosus episcopus 1900
Casellas,10.q.2.agathense conc. 887
Catholicus,2.q. 6. Carthaginen. conc. iiij. 631
Catholica ecclesia,distinc. 11. augustinus 35
Cathechismi,de consec.dist.4. Nicolaus papa 1859
Catechumenum,de consc.dist. 4. augustinus 1850
Catinensis,dist.61.pelagius papa 294
Caue,28.q.1.ambrosius 4481
Cauete,32.q.5.ambrosius 1200
Caueant iudices,3.q.9. Eleuterius papa 706
Cauendum est,1. q.7. Meldense conc. pag. 560
Cauendum est,10.3. Cabilonense concil.ii. 837
Cauendum nobis, de pœn. distinct.3. greg. 1660
Cauſi vero, dist.4.gratianus 9
Ceterum Dei traditio, dist. 86. ambrosius 390
Celebritatem de consc.dist.3.Victor papa xii.à petro 1832
Cellulas,17.q.2.agathense conc. 1125
Cœnomanensem,dist. 6. Vrbanus papa ii. 280
Cœpisti habere, 11. q. 3. augustinus pag. 878
Cœpit Ermigildus,24.q. 1. gregor.papa 1319
certe ego,12.q.1.augustinus 912
certis de causis,15.q.3.Digestis 1005
certum est dist.10.Felix papa 29
certum est,dist.10.gelasius papa 32
certum est, 11.q. 3. Triburiense concpag. 877
certum est 24.q.3.Quinta synod. 1332
certum est,de consc. dist.1. gelasius papa 1755
charitas quę, de pœn. dist. 2. augustinus 1604
charitas est,de pœn.dist.2. prosper & augustinus 1604
charitas numquam.de pœn. dist. 2. paulus apost. 1607
charitas est aqua,de pœn.dist.2.augustinus 1609
charitas In quibusdam, de pœn. dist. 2. augustinus 1613
charitatem tuam,12.q.2.gregorius 936
chartæ quas dedit. 3. q. 9. pelagius pag. 711
chorepi,distin.68.Damasus papa 326
Chri-

Christus quid fecit, 1.q. 1. Augustinus 507
christianis,11.q.1.gelasius papa 843
Christiana,32.q.5 Innocentius 1523
Christus panis,de cons.dist. 3. Augustinus 1805
christiano,dist.34.Isidorus 159
christiano,33.q.4.Augustinus 1690
cyprianus 22 q.3.Cyprianus 1158
circumcisio, de pœn. dist. 2. Paulus Apost. 1615
circumcelliones,23.q.5. Augustinus pagina 1250
cito turpem,1.q.1.ambrosius 468
citius ad hoc, de pœn. distin. 2. gregorius. 1628
Clemens,8.q. 1. Petrus Apostolus 797
clementis librum,dist.16. Leo papa 55
Cleri plebis,dist.63. Celestinus 308
cleros & clericos,dist.21.Isidorus 15
clericus professionem,dist. 41. Carthagin.conc.iiij. 190
clericus j.dist. 46.Carthaginense, conc. iiij. 212
clericus ij.Carthaginense.pon.iiij. 212
clericus iij.carthaginense.conc.iiij. 212
clericus solus,dist.81.Lucius Papa pagina 368
clericus j.dist.91.carthaginense, conce. iiij. 409
clericus ij.dist.91. carthaginense, conc. iiij. 410
clericus ab instanti,21.q. 1. Septima synod. 1152
clericus aduersus,1.q. Siluester papa in conc.Romano 643
clericus vero,3.q.4.Stephanus papa pagina 682
clericus siue laicus,11.q.Hadr. papa pagina 858
clericus qui,1.q.3.carthag.conc.iiij.pagina 874
clericus qui,12.q.1.Hieronym. 405
clericus,24.q.3.carthaginense, concel. iiij. 1339
clerici,dist.23.Agathen.conc. 107
clerici,dist.33.Nicolaus papa 156
clerici,dist.44.carthaginense conc.iiij. pagina. 200
clerici vel continentes,dist.81.Africanum conc. 371
clerici vero,dist.91.Aurelianense, concel.i. 410
clerici omnes,1.q.2.Agathense conc.pagina. 536
clerici 13.q.2.Agathense concel. 968
clerici aut ab indignis,15.q.4. gelasius papa 963
clerici,16.q.3.Agathense conc. 1064
clerici qui,19.q.1.Tolet.con.iiii. 1134
clerici 23.q.Tolet conc.iiij. 1280
clerico iacente,dist.50.Vrbanus ii 243
clericum scurrilem,dist.46.carthaginense conc.iiij. 212
clericum qui,dist.50.Nicolaus papa pagina, 225
clericum alienum,dist.72 carthaginense conc.iij. 333
clericum cuiuslibet,11.q.1.Marcellinus papa. 841
clericum nullus,11.q.1.Agathense,concil. 845
clericum nullus,1.Agathense,conc.pagina 858
Clericum,21.q.1.Chalcedonense concil. 1153
clericum 22.q.1.carthag.con.iiij. 1166
clericos autem,1.q.2.Hieronymus 533
clericos aut laicos,2.q.7.Chalcedo. concil. 663
clericos in suis,dist. 71. Chaleed. concil. 330
clericos nihil,12.q.1.gratianus 902
clericos qui,de consc.dist. 1. Sexta synod. 1764
cogitatio,de pœn.dist.1.gratianus 1560
cogitationis,de pœn.dist.1.Digestis,pagina 1556
cognoui ex dilecto,1.q.7.Cyril. 568
cognouimus,12.q.2.gregorius 930
cognouimus 16.q.6.gregorius 1080
cognouimus 18.q 2.gregorius 1127
cognoscamus,dist.34.Ambrosius 162
comessationes,dist.44.Augustinus 199
commendauit,de consec.dist. 2. Augustus. 1807
communis filius,dist.23 gregorius 104
communiter diffinimus, dist. 33. Pius papa 155
comperimus,14.q.5.gregorius 993
comperimus,14.q.3.gregorius 1328
comperimus,de consec. dist. 2. gelasius 1782
comprouinciales,dist.64.Anicetus 314
comprouinciales,dist. 65. gratianus pagina 317
concedimus,de consc.dist.1.Triburiense conc. 1763
concesso,12.q.2.gelasius 929
concilia sacerdotum,dist.17 Symachus papa 65
concubinæ,32.q.2.Augustinus 1497
concubuisti,32.q.7. Zacharias papa pagina 1534
concussionis,1.q.1.Digest. 528
confirmandum est,dist.50.Carthaginense conc.v. 253
confidimus,25,q.1.gelasius 1346
congregato,16.q.7.Vrbanus ii.palea,pagina. 1083
congregatio,16.q.7.Tolet.conc. 1098
coniunx.27.q.2.Augustinus 1415
coniuges,27.q.2.Isidorus 1414
coniunctiones,35.q.3.& 4.Calixtus,pagina. 1711
coniurationum,22.q.1.Calced.con. 847
Connubia,32.q.2.Hieronymus 1497
conquestus est,9.q.3.Nicola.papa 817
consanguinitas,35.q.4.Isidio. 1718
consanguinei,3.q.5 Calixtus papa 684
consanguineorum,3.q. 4. Calixtus papa 681
consanguineos,35.q 6.Fabianus 1731
Consecrationem,de consc.dist.1. Felix iiij. 1752
consentire,dist 83.Gregorius 378
consequens,dist.ii. Nicolaus papa i. 33
consequens est,distin. 88. Gelasius papa 397
considerandum nobis dist. 50. Gregorius 248
considerandum,16.q.7.gregorius 1095
considera,22.q.1 Hieronymus 1166
consideratio,16.q.1.Gelasius 1026
considerandą,dist.86.Ambrosius 389
consideret,de pœn. dist. 5. Augustinus pag. 1677
conspirationum, 11. q. 1. Calixtus papa 847
Conspiratores,3 q.4.calixtus 681
constantinus, 1.dist.96.palea 443
constantinus 2. dist.96.palea. 443
constantinopolitanę,dist.22.constantinopo.synodus 1. 94
constat autem,dist.2.Gratianus 6
constat baptisma,de consc.dist.4.Isidorus 1842
constat multos,1.q.1.Innocen. 521
constat ex dictis.de pœn.dist.4.Gregorius 1663
constitutio,dist.3.Isidorus 6
constitutio,dist.63.Leo iiij. 311
constituimus,dist.76.Moguntinum cõcil. 1. 344
constituimus,3.q.5.Euseb.papa 686
constitutum est,7.q.1.carth.con.v. 275
constitutum est.16.q.1. Tolet. concil. iiii. 1050
constituit sane,16.q.7.Mogunt, conci. pag. 1097
constituit,17.q.4.Tole.conc.iiii. 1112
constituit,20.q.3 Mogunt,conc. 1150
constitutiones,dist.10 Gratianus 27
constitutiones,dist. 10.In capitula,Hadria. 29
constitutiones, 16. q. 7. paschalis papa ii. 1089
consuetudo autem,dist.1 Isidorus 3
consuetudo,dist 8.cyprianus 23
consuetudo,dist.12.codex. 49
consuetudo, 16.q.6.Gregorius 1078
consuetudinis,dist 11.codex 33
consuetudinem,dist.11. pius papa 136
consuluisti,2.q.5.Stephanus v. 609
consuluit,dist.74.Gelasius 339
consulto omnium,de consc.dist.1.Eusebius & Siluester papa 1767
consulendum,dist.28.Nicolaus 133
continua,11.q.1.Cod.Theod. 841
contra idolorum,16.q.1.Gregor. 1372
contra morem,dist.100 Gregor. 457
contra ritum,4 q.4 Nicolaus 727
cõtra sanctorum,16.q.7.Leo iiii. 1093
contra statuta,25.q.1.Zozimus 1348
contradicimus,35.q.2.& 3,cabilon.cõcil. 1717
contrarium est,de pœn.dist.5.Leo papa 1681
contraria, de consecu.distin.5.ambrosius 1897
contumaces clerici, dist. 50. agathense conci 233
conuenit,de consec.dist.5.agathense cõcil. 1895
conuenior,23.q.8.Gregorius 1286
conuenientibus,1.q.7. Septima synod. pag. 460
conuertimini,pe pœ.dist.1.Ioel 1565
conuiuia,dist.44.Gregorius 200
corpus & sanguinem, de consc. dist.2. augustinus 1507
corpus Christi, de consec. dist. 2. Hilarius 1818
corpore vero vitiati, distin.55. Gratianus 270
corpore sanctorum,de consec.distin.1. Moguntinen.conc.1. 1764
corporalia,1.q.1.augustinus 490
corporeum,de consec.distin. 2.ambrosius. 1824
corripiantur,24.q.3.augustinus 1334
credo,21.q.3.Nicasius Episcopi. 1158

credere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Credere in Iesum, de conse. dist. 2. Augu. 1206
crimen vel pœna, v.q.4. Digest. 546
criminationes, 2.q.7. Iginus Papa. 664
Crucis Domini, de consec. dist. 3. Eusebius Pape. 1831
Cuius rei, 29.q.2. Gregorius 1456
Cui est illata, 11.q 3. Gelasi. Papa 878
Cui portio, 12.q.1 Ambrosios 905
cui autem, de pœ dist 6 Gratia. 1683
Cum autem vinolentus, dist. 44 Gratianus 198
Cum autem ad ecclesiam dist. 92. Gratianus 410
Cum à Iudæis, 23.q 8. Innocent. 1279
cum accusatus, 3.q.3. Felix ij. 670
cum ad celebrandas, de conse. dist. 1. Aurelianense conc. j. 1774
cum ad uerum, dist. 96. Nicolaus Papa. 439
cum Hadrianus, dist. 63. Gregorius pagina 310
cum apud Thessalonicam, 11.q.3. Ruffin. eccl. hist. 885
cum aliquis 11.q 3. Arausi. conc. 900
cum aliquis, 24.q.3. Origenes 1331
Cum baptizat, de conse. dist. 4 Augustinus. 1844
Cum beatus, dist 45. Bracharen. conci. iii. 205
cũ beatissimus, 24.q.1. Leo Papa. 1302
Cum caput, 33.q.5. Hierony. 1700
cum de quorundam, dist. 84. Carthaginense concil 5. 381
cum deuotissimam, 12.q.2. Greg. 919
cum ecclesiæ, 3.q.2. Pelag. Papa 673
cum enixa, dist. 5 Gregorius 13
cum ergo, 24.q.3. Hierony. 1332
tum ergo, 22 q 3 Gratianus 1183
cum exaudiero, dist. 50 Hierony. 233
cum excõicato, 11.q 3. Isidor. 867
Cum frangitur, de cons. dist. 3. augustinus 1894
cum grauia, 13 q.2. Gregorius 971
Cum homo, 23. q 5. Augu. 1258
cum humilitatis, 22.q.2. Aug. 1176
cum igitur, 35.q.1. Augu. 1768
cum in captiuitate, 34.q.1. & 2. Innocẽtius Papa. 1703
cum in præterito, dist. 84. Carthaginense conc. ij. 320
cum in lege. 23.q 4 Grego. 1210
cum intiatur, 27 q 2. Ambro. 1414
cum initiatur, 27.q.2. Ambro. 1427
cum ita puniatur, de pœn. dist. 4. Hieron. x 1676
cum itaque, 32.q 8. Gratia. 1536
Cum itaque, dist. 38 Gratianus. 177
Cum itaque, de conse. dist. 4. Leo Papa 1873
cum liqueat. 1.q.1. Grego. 467
cum longe, dist. 63. Tolet. conc. xij. 307
Cum maiores, 6.q.1. Gratianus 757
cum multa, dist. 86. Grego. 386
cum multæ, 15.q.8. Tolet. conc. ix. 1019
Cum miniset 23.q.5. Aug. 1248
cum omnis auaritia 1.q.1. Greg. 471
cum omnes crimen. de consec. dist. 2. Iulius Papa 1779
cum omnibus dist. 81. Carthag. concess. iij. 378
Cum ordinaretur, 1.q.1. Ambrosi. 488
cum pastoris, 2 q.7 Gregorius. 665
cum Paulus, 1.q.1. Gregorius. 479
Cum per bellicam, 34 q.1. & 2. Leo Papa. 1702
Cum percussio, 7.q.1. Grego. 762
cum piæ, 25.q.2. Gregor. 1355
cum pro utilitate, 16.q.1. Illerd. concc. pag. 1034
cum pro paruulis, de cons. dist. 4. Augustinus. 1865
cum quibus, 24 q.3 Gelasius. 1340
cum quisque, 23. q. 4. Augu. 1222
cum renuntiatur, 32.q.1 Ambr. 1491
cum redemptor 12.q.2. Greg. 946
cum sancti, 24 q 3 Greg. 1333
cum sanctam de pœn. dist. 2. Gregorius pag. 1610
cum scriptura, 1.q.1 Ambro. 502
cum simus 9.q.3 septima Synod. 815
cum societas, 27.q.2. Leo Papa 1417
cum tantum, de cons. dist. 4. Augustinus 1857
cunctis fidelibus, 6 q 1. Clemens. 1040
cuncta per mundum, 9.q.3. Gelasius Papa 820
cuncta per mundum, 9.q.3 Gelasius pagina 820
curandum ergo dist. 34. Hilarius Papa in synod. Romana 161
curiæ sit omnibus, 11.q.3. Honorius Papa 867
curiales autem, dist. 53 Gratia. 258
custodi intus, 11.q.3. Augu. 880

D

Daibertum, 1.q.7 Vrbanus ij. 572.
Damnationis, 24.q.2. Leo Papa pagine 1323
De abiectione, dist. 64. Arausican. concil, 315
De accusationibus, 3.q.5. Euseb. 685
De acculatoribus, 3.q 9. Gratia. 705
De acculatione vero, 2.q.8. Gratia, pagina 667
De affinitate, 35.q 2. & 3. Grego. 1711
De aliena, dist. 71. Innocentius 330
De Arianis, de consec. dist. 4. Arelatense conc. i. 1872
De Benedicto, 32 q.1. Pelagius papa pagina 1490
Debet homo, 23.q 4. augu. 1249
Debent duodecim, 11.q.2 Zacharias papa 900
De Capitulis, dist. 10. Leo iiij. 31
De capellis, 16.q.2. Gratianus 1056
De cathecumenis, de consec. dist. 4. Gerundense conc 1842
De cetero, 1. q. 1. Nicolaus Iunior & Alex. 521
Decessorum, 25.q.2. Gelasius 1359
Decernimus ut dum dist 18. Toletanũ conci. 73
Decernimus, dist. 28. Innocẽtius, ii. 126
Decernimus, 3.q.9 Bonifacius papa pagina 707
Decernimus, 16.q.7 Tolet con. ix. 1094
decẽter oibus, dist 50. Tole. conc. x 404
Decimæ, 16.q. 1. Augu. 1054
Decimas à populo, 16.q. 1. Paschalis, ij. pag. 1042
decimas j. 16.q 7. Gregorius vij. in cõc. Lateranen. 1082
decimas ij. 16. q. 7. Moguntinense con. pag. 1084
decimas iij. 16.q.7. Mogunt, con. 1085
decimas iiij. 16.q.7. Vrbanus papa ij. pagina 1097
De clericis vero, dist. 71. Gratianus, 329
De concilijs dist. 18. Leo i. 67
de communione, 24.q.2. Leo Papa 1320
de Constantinopolitana, dist 22. Gregorius 93
De cõiugali 27.q.2. Syricius Papa 1433
De consanguinitate, 35.q.2. & 3. Nicolaus ij. 1715
Decreuit sancta synodus, dist. 88. Melchiades Papa 396
Decreuit, 22.q. 5. In conc. apud S. Medardum. 1199
Decreuimus, 10.q.1. Tarracon. con. 825
Decreto nostro, 2.q.6. greg. 618
Decretis ergo dist. 21. gratianus 84
Decreta, 27.q.2. gregorius in regesto, pagina 1423
Decretum est, 2.q.7. Mogunt, conc, 642
Decretum est, 10.q. 1. Cabilon. con. ii. pag. 823
Decretales itaque, dist. 20. gratianus 81
De crimine, 15.q.3. Codex. 1005
De crimine, 15.q.5. Stephanus 1009
De decimis, 16.q.1. Leo Papa iiij. 1041
Dedi baptismum, 1.q.1. Aug. 488
De diuersis, 11, q. 1. Cartha. con. iij. 856
De ea vero, 35.q. 10. gratianus 1748
De ecclesiasticis, 25.q.1. gregorius 1355
De eo autem, dist. 50 Cyprianus 242
de eo autem 14.q.2. gratianus 989
de eo quod, 30.q.1 Moguntinense concil. 1461
de episcopis, 23 q.8. gratianus 1276
De epistolis, dist. 18. gratianus 73
De esu carnium, de conse. dist. 3. Leo papa iiij. 1828
De eulogijs, dist. 18. Leo iiij. 70
De excommunicationis, 24.q. 3. gregorius. 1334
De fabrica de conse. dist. 1. Vigilius pagina 1791
Defensionis, dist. 87. gelasius 394
De filia, 27 q.1. Martinus Bracharensis in concil. 1402
Deficientibus, 2.q.1. gratianus 599
De forma, 22. q. 5. Fulbertus episcopus 1199
De gradibus vero, 35.q.5. gratia. 1718
De gradibus vero 35. q. 8. gregorius in regesto. 1736
De hac quidem, de cons. dist. 2. Hieronymus 1867
De hymnis, de cons. dist. 1. Toletanum conc iiij. 1770
De hinc iterum de consec. dist. 4. Rabanus 1861
De hic clericis dist. 50. Nicolaus Papa pagina. 225
De his clericis, dist. 50. Ilerden. con. 242
De his quæ, 10.q 1. Aurelian con. 824
de ijs qui contra, dist. 12. Tolet. con. xj. pagina 43
de his qui, 30.q.1. Nicolaus, papa 1461
de his qui, 31.q.1. Neo cæsarien. conc. pagina 1480
de his qui, de pœn. dist. 5. Autelianense conc. j. 1682
de his qui, 35.q.2. & 3. Illerdense conc. pag. 1714
de ijs quos, dist. 28. Toletanum concc. ij. 127
de his vero, dist. 50 Rabanus 241
de his vero, 20.q.2 gratianus 1145
de his vero, 26.q.6. Nicænum con 1350
De

De his vero, 26. quæst. 7. Nicolaus Papa 1384
De his vero, 33. quæstio. 2. Syricius Papa 1548
De his vero, 35.q 8. Gratianus 1739
De his vero, de cons. dist. 5. Melchiades Papa 1893
De homine, de cõse. dist. 4 Gre. iij. 1894
De ieiunio, distinct. 76. Salegunstan. conc. 344
De illicita, 24.q.3. Parisien. conc. 1329
De illo clerico. dist. 32. Grego. 147
De illis autem, 6.q.3. Meldense conc. palea. 757
De illis presbyteris, 11.q.3. Ioãnes viij. pag. 901
De illis, 24.q.3. Augu. 1331
De incestis, 35.q.2. & 3. Agathen. conc. pag. 1713
Deinde à sacerdote, de cons. dist. 4. Rabanus. 1862
Deinde ponitur, dist. 26. Innoc. 120
De inducijs, 3.q.2. Gratian. 673
De inducijs, 3 q.3. Felix ij. 677
De Iudæis, dist. 45. Tolet, conc. iiij. 204
Delator, 5 q.6. Elibertanum conc. 742
Delatori, 5.q.6. Hadrianus Papa 742
De laicis, 12. quæst. 2. Vrbanus Papa pa conc. 936
De lapsis, 16.q 6. Gregorius 1080
De libellis, dist. 20. Leo Papa iiij. 82
De libertis, 12.q.2. Con Tolet. iij. 944
Deliciæ quælibet, distin. 41. Augustinus 188
De Liguribus, 23. q. 4. Pelagius Papa pag. 1266
De locorum, de cons. dist. 1. Gelas. 1754
De manifesta, 2. quæst. 1. Stephanus, papa v. 589
De monachis, 16.q.1 Innocent. 1022
De monachis, 18.q.2. Agathense conc. pag. 1125
Dæmonium, 26.q.7. Hieronymus 1386
De neptis, 31.q.2. Vrbanus ij. 1484
Denique sacerdotes, distinct. 4. Gregorius 11
Denique si in epistola, dist. 21. Nicolaus Papa 90
Denique hi di. 96. Nicolaus Papa 439
Denique, 6.q 3. Nicolaus Papa 756
Denique, 7.q.1. Cyprianus 765
Denique, 14.5. Ambrosius 919
Denique, 31.q.1. Augustinus 1477
Denique & puellæ, 36.q.2. Amb. 1749
De nominibus, de cons. dist. 1. Innocentius 1776
Denuntiamus, 25. q 2. Simplicius Papa 1360
De obseruatione, de cons. dist. 3. Arelaten. concilium j. 1833
De occidendis, 23.q.9. Augu. 1254
De ordinationibus, 1.q.1. Grego. 524
De parentela, 35.q.6. Vrban. Papa 1733
De parentela, 35.q.6. Innocẽtius ij. 1735
De pœnitentibus. de cons. dist 3. Innocentius Papa 1830
De pertuso, de pœni. dist. 4. Gregorius Papa 1674
De persona, dist. 65. Leo Papa 318
De persona, 11.q.1. Gregorius 853
De Petro, dist. Gregorius 215
De precarijs, 10.q.2. Carthag. conc. palea. 833
De præsentibus, 19 q. 1. Pelagius 1028
De presbyterorum, 17 q. 4. Nicolaos Papa 1169
De primatibus, dist. 99. Gratia. 451
De prima quæstione, 10. q. 1. Gratianus 822
De prima quæstione, 4 q.1. Gratia. 717
De prima, 5.q 1. Gratianus 730
De propinquis, 35.q.3. & 4. Fabianus, pag. 1712
De pudicitia, 32.q.5. Augustinus 1516
De puellis, 36.q.2 Cabilonense concil. pap. 1748
De quarta vero, 4.q.4. Gratianus 725
De quinta vero, 4.q.5. Gratianus 727
De quibus, di. 20. Innocentius Papa 83
De quibusdam, dist. 37. Eugenius Papa ij. 175
De quotidianis, de pœ. dist. 3. Aug. 1639
De raptoribus, 36. q. 1 Aurelianen. conc. 1746
De rebus vero, di. 54. Toletanum conc. palea. 252
De rebus, 12.q.2. Nicolaus papa 927
De reditibus, 12.q. 2. Simplicius Papa pag. 930
De seruorum ordinatione, dist. 54. Toletanum conc. palea. 261
De Syracusanæ, dist. 28. Pelagius 130
Designata sunt, dist. 51. Innocent. 255
De spiritu, de conse. dist. 5. Ephesinum conc. 1903
Desponsatam, 27.q.2. Eusebius Papa, pag. 1423
Desponsata, 27.q.2. Ancryanũ cõc. 1432
Deteriores, 6.q.1. Anacletus 749
Detractores, 3.q. 4 Zepherinus Papa pag. 682
Detrahe verbum, 1.q.1. Augu. 491
De tempore, 26.q.7 Gratianus 1383
De tertia, 32.q. Gratianus 1504
De trina mersione, de consec. distin. 4. Greg. 1866
De vltima, 15.q.8. Gratianus 1017
De viduis, 27. q. 2. Toletanum conc. iiij. 1394
De viduis, 27.q.1. Gelasius 1410
De viro nefando, 12.q.2. Nicolaus papa 923
Deuotam, 27.q.1. Toletanũ con. j. 1402
Deuotis, 20.q.1. Gelasius 1144
Deus diffinitionem, de pœ. dist. 1. Ambrosius 1589
Deus ergo, 3.q.1. Fabianus papa 672
Deus masculum, 31.q.1. Augu. 1483
Deus quando, 24.q.3. Vrbanus 1341
Deus omnipotens, 2.q.1. Euaristus papa 590
Diaconus, dist. 23. Carthag. con. iiij. 104
Diaconus, dist 27. Mart. Brach. 123
Diaconus, dist 93. Carth. conc. iiij. 420
Diaconi ecclesiæ, dist. 93. Clemens 417
Diaconi ita, dist. 93. Carthaginen. conc. iiij. 420
Diaconi qui. dist. 93 Euaristus 418
Diaconi quicunque, dist. 28. Ancyrana synod. 128
Diaconi septem, dist. 93. Neocæsatien. conc. 418
Diaconi sunt dist. 93. Hieronymus 422
Diaconi vel presbyteri, 12.q.2. Agathense conc. 932
Diaconum vero, dist. 89. Gregorius 402
Diaconos propriam, di 93. Gelasius papa 419
Diaconissam, 27.q.1. Calced. conc. 1401
Dicat aliquis, 23.q.5. Ambrosius, 1261
Dicat aliquis, 32.q.4. Ambrosius 1511
Dicenti, 25.q.2. pelagius 1356
Dictum est nobis distin. 81. Mogunt. conc. 365
Dictum est, dist. 94. Cabilonese conc. 429
Dictum est, 1.q.1. Augustinus 509
Dictum est, 1.q.1. Triburiense con. 519
Dictum est, 29. q. 2. Cabilonense concil. ij. 1458
Dictum est, 30.q. 1. Cabilonense conc. ij. 1461
Dictum est nobis, de conse. dist. 5. Tarsa conense. conc. 1894
Didici à diligendo, 1.q.7. Cyrillus 567
Didicimus, 24 q.1. Cyprianus 1311
Didicimus, de conse. dist. 2. Sexta synodus 1779
Differt autem, dist. 8. Gratianus 19
Diffinitio, 22.q. 4. Eliberitanum conc. pag. 1187
Diffinimus, dist. 22. Octaua synod. 96
Diffinimus, 4 q.1. Carth. conc. vij. 717
Diffinimus, 18.q.2. Septima syno. 1128
diffiniuit, 17.q.4. Tolet. conc. xij. 1114
dignum est, 3. q. 9. Toletanum concil. vj. 727
dilectio tua, 16 q.3. Gelasius 1066
dilectionis tuæ, dist. 76. pelagius 348
dilectissimi, 8.q.2. Gregorius 802
dilectissimis, 12.q.1. Clemens 903
dimissorias vero, dist. 71. Gratian. 332
disciplina dist. 45. Gregorius 206
discipulos, de cons. dist. 5. Ex dist. Apolloni 1898
discordantes, dist. 90. Carthaginense conci. iiij. 405
discutere, 3.q.6. Damasus Papa 691
dissidentes episcopos, di. 90. Carthaginense conci. iiij. 407
dispar. 23.q.8 Alexander ij. 1282
dispensatio, dist 43 Nicolaus 197
dispensationes, 1.q.7. Cyrillus 568
displicet, 23.q.4 Augustinus 1238
diuina clementia, de pœn. dist. 4 Gelapapa 1646
diuinæ retributionis, dist. 89. Gelasius 394
diuinis præceptis, 25.q. Leo 1346
diuortium, de pœn. dist. 1. & Dige. 1560
diuturni mores mores, 12. Iustinianus instit. 405
dixit Apostolus, 24.q.3. August. 1338
dixit dominus, 13.q.5. August. 990
dixit dominus, 32.q.1. Hierony. 1488
dixit dominus, de pœ. dist 4. Aug. 1663
dixit Sara 32.q.4. Ambrosius 1408
dixit confitebor, de pœ. dist. 1. Ambrosi & Dauid 1554
doctos, 16.q.1. Ambrosius 1029
doctorem autem, dist. 86 Gratia. 384
docendus est, dist. 62. Cœlestinus 295
domesticarum, dist. 34. Gratianus 157
dominus ad illud, 32. quæstio. 7. Augustinus 1527
dominus declarauit, 1.q.1. Augu. 505
dominus noster, dist. 56 Hierony. 278
dominus noster, dist. 93. Cyprian. 426
dominus noster, 23.q. Augu. 1208
dominus non vult, dist. 86. Amb. 389
domino sancto, dist. 50. Isidorus 236
domui quoque. dist. 89. Gratianus 401
donare res suas, dist. 86. August. 387

Do-

Donatum autem, i q.7.Leo 570
dudum, 3.q.6 Iulius Papa 692
dudum. 18.q.2 Grego. 1139
duæ sunt eleemosynæ, dist.45.Aug.208
duæ sunt, 19.q.2. Vrbanus ij. 1124
duo ista, 23.q.4.August. 1236
duo mala, distin. 13. Toletanum concilium viij. 45
duo sunt quippe, dist. 96 Gelasi. 441
duo sunt genera, 12.q.1.Hieron. 405
duo tempora de const. d 4.Leo papa 1839
duobus modis, 17.q 2.Augu. 1433
duodecim, 5 q 4.Zepherinus papa 736
dupliciter de const. di.2.Hieron. 1801

E

EA enim, 10.q.2.Codex 828
Ea quæ à sanctis, 1.q.3.Vrban.ij.in concil. placentino 537
Ea vindicta, 23.q.4 Aug. 1248
Eadem lege, 1.q.1.Digest. 529
Ebron 13.q.2.Hieron. 963
Ecce à quibus, dist.49 gratianus 220
Ecce autem, 24 q.3 prosper 1335
ecce dico, 22.q 5.Augu. 1196
ecce ego dico, dist.95 Hieron. 432
ecce in præfatione dist. 99. grego. 453
ecce inquiunt, 23.q 4.Aug. 1215
ecce nunc tempus, de pœn. di. 1. Ambrosius 1568
ecce ostensum, dist. 28. gratian. 125
ecce ostentum est, di.60.grat. 284
ecce plenarie, dist.39.grat. 182
ecce quibus dist.41.gratian. 188
ecce quòd criminosi, dist. 51. grat. 254
ecce quòd ista, 32.q.6. gratian. 1523
ecce quòd in sacris, dist. 33.gra. 154
ecclesia, 1.q 4.gregorius 548
ecclesia, 16.q q.1.Hierony. 1014
ecclesia Christi, de pœn. dist. 1. Ecce B. Hieronymo 1588
Ecclesia de consec. dist. 1. Nicolaus papa 1756
ecclesia de const. dist. 4. August. 1857
ecclesiæ antiquitus, 16.q.1.Cabilonense conc. 1041
Ecclesiæ charitas, de const. dist. 4. Augustinus 1886
ecclesiæ meæ, dist. 97. Bonifacius episcopus 447
Ecclesiæ principes dist. 35. Hieron. 166
ecclesiæ vel altaria, de consec. dist. 1. Meldense conc. 1759
ecclesiam j. de const. dist. 1. Aurelianense conc. 1762
ecclesium ij. de consec. distinct. 1. Agrip. conc. 1762
ecclesiarum seruos, 12.q.2. Toletanum conc. iij. 947
ecclesiis semel, dist. 68. Nicænum concilium 325
ecclesiis semel, de consec. dist. 1. Nicænum conc. 1760
Ecclesijs, 13 q.1 Dionysius papa 958
ecclesias, 16.q.7.Clemens 1093
ecclesias, de const. 1. dist. Clemens 1757
ecclesias, de consec. dist. 1. Ioannes papa 1760
ecclesiastica dist. 23. Bracharen. conc. iij. 103
ecclesiastica dist. 38. Hieron. 181
ecclesiasticæ 25.q.2.grego. 1355
ecclesiasticis, 12.q 2.grego. 646
ecclesiasticarum dist. 11. Basilius 34
ego autem 1.q.6 gregor. 559
Ego Berengarius. de const. dist. 2. ex actis Syn. Rom. sub Nicolao ii. 1796
Ego dixi 34.q.1.& 2 Hermes 1706
Ego Lodouicus, dist. 63. gregor. 310
Ego solis, dist. 9. august. 25
egressus itaque, 27.q.2. Hiero. 1429
ægrotantes, de consec. dist. 4. Cartha. conc. iiij. 1864
electis, 3 q.2. gaius 674
electionem vero dist. 89. anacletus papa 359
eiiciens Dominus, di. 88. Ioannes Chrysostomus 399
ei qui appellat, 2.q.6. In authen. Constituitur 636
eleemosyna, 14. quæst. 5. gregorius 988
eleutherius, dist. 91. pelagius 409
eleutherius, 18.q.2. pelagius 1132
emendari, 1.q.2. Eliberit. conc. 518
emersisti. de consec distinct 4. ambrosius 1868
engeltrudam, 3. quæst. 4. Ioannes papa viii. 683
enimuero, dist. 19. Stephanus papa 76
eodem modo, de consec. dist. 4. Hieronymus 1866
eos ad sacrificia, dist. 31. Innocentius j. pag. 141
eos autem, 27 q 1. grego. 1403
eos etiam dist. 81. alexand. ij. 368
Eos qui post dist. 32. Vrbanus papa ij. pag. 251
Eos qui ad ecclesiam, dist. 87. arausicanum conc. j. 394
Eos qui per pecunias, 1. q. 1. Tharasius Constan. episcopus 472
eos qui, 1.q. 5. Vrbanus 554
Eos qui, 3.q. 10. arelatense conc. ij. 712
eos qui, 20. q. 3. Chalcedonense concil. 1148
Eos qui, 36. q 2. Chalcedonense concil. 1747
Eos quos. de consec. distin. 4. Felix papa 1875
Eos sacerdotes, 7. quæst. Damasus papa pag. 782
eos vero, dist. 5. ancyranum conc. 245
Eorum qui accusantur, 11. q. 3 Damasus 887
Eorum qui pauperes dist. 90. Carthaginense conc. iiij. 407
Ephesius, dist. 4. grego. 197
Epiphanium 5 q. 6. gregor. 741
Episcopus ad synodum, dist. 18. Carthaginen. conc. iiij. 70
Episcopus aut presbyter, dist. 35. Canon apost. 165
Episcopus aut presbyter, dist. 47. Canon apostolorum 213
Episcopus aut presbyter, dist. 88. Canon apost. 397
Episcopus autẽ dist. 100 gratianus 454
Episcopus benedictionem, dist. 77. agathense conc. 351
Episcopus cum ordinatur, dist. 23. Carthaginense conc. iiij. 103
Episcopus de loco, 7. q. 1. Carthaginense conc. iiij. 780
episcopus Deo, de const. dist. 1. anacletus papa 1772
Episcopus dum fuerit, distin. 61. Gregorius 295
Episcopus ecclesiasticarum, 12. q. 1. antiochenum conc. 804
Episcopus gentilium, dist. 37. Carthaginense conc. iiij. 239
Episcopus gubernationem, dist. 88. Carthaginense conc. iiij. 398
Episcopus habeat, 10. q. 2. Mart. Brachar. ex conc. 833
Episcopus in ecclesia, dist 95. Carthaginense conc. iiij. 435
Episcopus in quolibet. dist. 95. Carthaginense conc. iiij. 435
Epus in diœcesim 7. q. 1. Anacletus 776
episcopus in synodo 15 q. 6. Eutychianus Papa 1734
epus nec, 14 q. 1. Carthag. conc. iiij. 979
episcopus secundum, distin. 17. Gregorius 66
episcopus non debet, dist. 18. Turon. conc. 71
Episcopus non est, distin. 65. Antioch. conc. 318
Episcopus nullius, 15 q 7. Carth. concil. iiij. 1017
episcopus nullum, de const. dist. 1. Carthaginense conc. iiij. 1774
episcopus nullam. dist. 88. Carthaginen. conc. iiij. 398
episcopus pauperibus, dist. 82. Aurelianense. conc. 1. 372
episcopus presbyter 11. q. 3. Magunti-nense conc. 883
episcopus qui filios, 12. q. 2. Agathense conc. 932
episcopus qui inuitum, dist. 47. Aurelianense conc. iij. 335
episcopus qui manciplum, 12. q. 2. Tolætanum conc. iiij. 941
episcopus sacerdotibus, dist. 67. Hispalense conc. ij. 223
episcopus sacerdotibus, 15. q. 7. Hispalense conc. ij. 1017
episcopus si clerico, 6. q. 2. Carthaginense conc. iiij. 753
episcopus si infirmitate, de const. dist 3. Aurelianense conc. j. 1827
episcopus si tertiam, 12. q. 3. Toletanum conc. ix. 953
episcopus sine concilio dist. 25. Carthaginense conc. 100
episcopus subiecto, di. 72. Leo papa 331
episcopus tuitionem, dist. 88. Carthaginense conc. iiij. 398
epus vilem, dist. 41. Carth. conc. iiii 190
episcopi ab omnibus, dist. 64 Nicænum conc. i. 315
epi de rebus, 12. q. 2. Agathen. conc. 912
episcopi eorum; ministri, 26. q. 5. Anquirense conc. 1373
epi iudicio, dist. 24. Laodicẽse conc. 110
Epi lectioni, 2. q. 7. Paschalis papa 666
episcopi non in castellis, dist. 80. anacletus 360
epi pbiteri, 21. q. 4 Zucha. papa 1161
episcopi qui, 9. q. 2. Constantinop. synod. i. 812
episcopi si à propriis, 3. q. 1. Fabianus pag. 671
episcopi si sacerdotali, 11. q. 3. agathense conc. 873
episcopi vel presbyteri, 7. q. 1. Carthaginense conc. iiij. 780
episcopo non licere, 1. 8. q. 1. antioch. conc. 792
episcopo non liceat. ii. 8. q. 1. Martinus Barchar. ex conc. 783

Episcopo non licet, 19. q. 6. Mogunt. concil. 1081
Episcopo scribit, 9. q. 3 Beda. 828
episcopum a aut presbyterum, dist. 45. Canon Apostolorum, 205
episcopum de diœcesi. 7. q. 1. antiochenum conc. 776
Episcopum non oportet, dist. 61. Leodicense conc. 288
Episcopum non debere, 9. q. 2. Antiochenum conc. 811
episcopum oportet; dist. 64. Ex concil. Martini Brachar. 317
Episcopum per cunctas, 10. q. 1. Toletanum, conc. iiij. 825
Episcopum presbyterum, dist. 34. Aurelianense conc. iiij. 158
episcoporum etiam, dist. 74 agath. concil. 336
Episcoporum igitur, dist. 18. Gratianus pag. 66
Episcopos aũt dist. 100. Gratianus 454
Episcopos per armiliam, dist. 63. Nicolaus papa 301
Episcopos presbyteros, dist. 31. Carthaginen. conc. iij. 140
Episcopos secundum, dist. 17. Gregorius j. 66
Episcopis suis, 3. q. 1. Gaius papa 670
æqualiter, 35. q. 2. & 3. Iulius papa pagi. 1715
Erga eum 26. q. 7. Octaua synod. 1386
Erga simoniacos, 1. q. 1. Nicol. iunior. peg. 521
Erit autem dist. 4. Isidorus 9
Error cui non resistitur, dist. 83. Innoc. pag. 378
Etubestant, dist. 32. Vrbanus ij. 152
Esau venator, dist. 86. Hierony. 388
Est aliud, 24. q. 1. ambrosius 1300
Est etiam contra, 22. q 4 ambro. 1183
Est iniusta, 23. q. 4. ambrosius 1235
Est ordo 33. q. 5. augustinus 1608
Esto subiectus, dist. 95. Hierony. 434
Estote ergo, 1. q. 1. Gregorius 525
Est probanda, dist. 86. ambrosius. 388
Est vnitas, de const. dist. 4. august. 1858
Et dixi dominus, de consec. dist. 2. augustinus 1788
Et hoc attendendum, de const. distin. 1. aug. 1769
Et hoc diximus, 16. q. 7. Origenes. 1085
Et hoc quoque, 35. q. 2. & 3. Iulius papa eag. 1714
Etiam corde, 1 q. 1. augustinus 489
Etiurabunt, 22. q. 1. Hieronymus 1166
Et purgabit, dist. 50. Hieronymus 230
Et qui emendat, dist. 45. aug. 208
Et quia aliquos, 27. q. 1. Gregorius 1406
Et si ad tempus, 11. q 3. augu. 880
Et si illa, 1. q. 7. Gelasius papa 571
Et si illi, 12. q. 2. Tolet. conc. iiij. 934
Et si iudæorum dist. 54. Tolet. concil. xij. palea. 261
Et si non frequentius, de consec. dist. 2. Fabianus papa 1784
Et sororum, 12. q. 2. Gregorius 922
Et sancta, de consec. dist. 2. augn. 1808
Et temporis, 16. q. 1. Gregorius 1043
Et venit de pœn. dist 1. Hierony. 1569
Eum qui asseuerat, dist 50. Codex. 246
Eum qui 7. q. 1. Gregorius 781
Eunuchus, dist. 55. Cauo. apostolorum pag. 273
Euphemium 2. q. 3. Gregorius 595
Ex antiquis, dist. 54. Gelasius 262
Ex auctoritate, 16 q. 1. Gregorius, 1030
Ex catholica. 1. q. 1. augustinus 482
Excellentissimus, 11. q. 3. Nicolaus papa 897
Excommunicati, 9. q. 1. Greg. palea. 807
Excommunicatos, 11. q. 3. Calixtus papa 867
Excõicatorum, 23. q. 5. Vrba. ii. 1269
Exemplum domini, 12. q. 1. augustinus 909
Ex eo q̃ prohibet, 15. q. 3. Digestis. 1005
ex epistola, dist. 23. hispalense conci. pagina 105
Ex his aũt, 12. q. 1. Canones apost. 913
Exhinc iam, de const di. 4. Raban. 1860
Existimãt quidam, 11. q 3. hierony. 890
Exigunt causæ, 1. q. 7 Leo. 569
Ex merito, 9. q. 1. anterus papa. 748
Ex multis temporibus, 1. q. 3. alexan. ii. pag. 541
Exorcista, dist. 23. Carth. conc. iiii. 106
Ex pœnitentibus, 50. dist. Cartha. conc. iiij. 248
Expedit, 12. q. 1. prosper. 909
Experientiæ, 11. q. 1. pelagius 845
expræmissis, dist. 50 Gratianos 223
Ex quo institutæ de concess. dist. 4. augustinus 1837
Extra catholicam, 1. q. 1. augustinus 498
Extra conscientiam, dist. 64. Innoc. papa 316
Extra prouinciam, 3. q. 6. Gratianus 689
Extraneo clerico, dist. 71. Calced. conc. pag. 332
Extra ordinaria, 35. q. 2. & 3. Vrbanus ii. 1714

F

FAciat homo, 22. q. 2. augu. 1178
Facientes, dist. 86. Ionn. viii, 384
Facilius de pœn. dist. 1. prosper. 1564
Factus est, 7. q. 1. Cyprianus 763
Facta subditorum, 9. q. 3. anterus papa 820
Factæ sunt, dist. 4. Isidorus 9
Facultates, 13. q. 2. Gelasius papa, 962
Falsas pœnitentias, de pœn. dist 5. Gregorius vij. 1682
Farendum est, 13. q. 2. augustinus. 976
Felix episcopus. 15. q. 7. Carthaginen. conc. ii. 1016
Felix episcopus, 16. q. 1. Carth. conc. ii. pag: 1044
Feminæ, 30. q. 3. Isidorus 1474
Feminas, dist. 81. Syricius papa 371
Ferrum de terra, dist. 50. Gregor. 232
Fertur simoniaca, 1. q. 1. Grego. 480
Ficta charitas, de pœn. dist. 2. ambrosius 1608
Fidelis femina, 32. q. 7. Eliberit, concil. pag. 1528
Fidelior factus, dist. 50. ambrosi. 248
Fieri potest, 32. q. 7. augu. 1528
Filius Dei de const. dist. 4. augu. 1838
Filium vestrum, 1. q. 1. Gregorius 526
Filijs vel nepotib. 16. q. 7. Conc. Tole. ix. 1093
Firma autem, 20. q 1. Nona synodus, pagina 1140
Firmum Dei, de pœn. dist. 2. hieronymus 1615
Firmissime, 1. q. 1. augu. 492
Firmissimę, 15. q. 1. augu. 998
Firmissime, de consec. dist. 4. augustinus 1856
Fixum ab hinc, 12 q. 5. hispalense concil. 956
Flagilia, 32. q. 7. augustinus 1530
Fleat pro te. de pœn. dist. ambro. 1589
Florentinum archidiaconum, distin. 85 Gregorius 382
Forte aliquis, 15. q. 5. august. 588
Forte dicas, de const. dist. 2. ambr. 1757
Forte in populo, 23. q. 4 augu. 1217
Forte nata, de pœn. dist. 2. augu. 1613
Fornicari omnibus, dist. 88. aug. 199
Fortitudo, 23. q. 3. ambr. 1212
Frater & coepiscopus, 17. q. 4. Gelasius pag. 1105
Frater noster, 16. q. 1. Gregorius 1045
Frater vester, dist. 50. Codex. palea. 246
Fratris & coepiscopi, 11. q. 1. Gregorius 854
Fratrem nostrum dist. 86 Gregor. 386
Fratres nostros de pœn. dist. 5. Innoc. ii. 1682
Fratres non solum, 33. q. 4. amb. 1690
Fratres quos, 9 q. 3. Sixtus papa ii. 820
Fraternitas, 12. q 2 Gregorius 920
Fraternitatis tuæ, dist. 34 pelagius papa 160
Fraternitatis vestræ, 35. q. 10. Gregorius 1943
Fraternitatem tuam, dist. 71. Greg. 331
Fraternitatem tuam, dist. 80. Gregorius 361
Fraternitatem vestram, dist. 54. Gregorius 266
Frequens, dist. 54 Gelasius 263
Frigentius, 16. q. 7. Gelasius 1092
Fruftra, dist. 9. tugu. 22
Fucare, de const. dist. 1. august. 1902
Fuerunt autem, dist. 7. Isidorus 19
Fugitiui, 12. q. 2. agathense conc, 909
Fuit semper, 9. q. 3. athanasius patria pagina 818
Fur autem, 14. q. 6. hieronymus 994
Fures, 13. q. 2. Moguntinense conc. palea. 977
Futuram, 12. q. 1. Melchiades papa 910

G

GEneralis, dist. 54. Gelasius 264
Generali, 25. q. 1. had. papa 1349
Generalia concilia, distin. 17. Gratianus 62
Generaliter etiam, dist. 82. gratia. 372
generaliter sancimus, 16. q. 1. Codex pagina 1038
genuit Ioseph. 27. q. 2. hieronym. 1429
gesta quæ nobis, dist. 74. grego. 335
gloria episcopi, 12. q. 2. hieronymus 948
gonsaldus, 17. q. 2. gratianus 1109
gratia si non gratis, 1. q. 1. Leo papa pagina 462
gratia quæ per Christum, de const. dist. 4 augustinus 1887
gratiam, 1 q. 1. ambrosius 468
graue non, 35. q 9. Innocentius 1742
graue satis 11. q. 3. gregorius 887
gregorius, 35. q. 9. Ex pontificali 1743
gulisarius, 23. q. 4. Silverius papa pagina 1232

H

HAbeo librum dist 16. petrus episcopus. Nicomedię 58
habet hoc proprium, 2. q. 5. greg. 601
habemus, 22. q. 1. hieron. 1167

habent.

Habent fortitan. 13. q. 2. Anastasius Papa. 975
Habuisse te, dist. 33. Gregorius 157
Habeat dominus, 12. q. 1. Aug. 911
Habita dinumeratione, 2. q 6. Codex Theo. 613
Habetur quoque, 3. q. 9. Damasus 707
Habeatur semel, dist. 18, Nicænum concil. 67
Hac consona 25. q. 1. Gregorius 1349
Hierarchone, 31. q. 1. Ioan. Chrys. 1480
Hadrianus Papa, dist. 63 Octaua syno. pag. 297
Hadrianus, dist. 63. ex histor. eccle. 305
Hanc consuetudinem. 10. 2. Damasus Papa 827
Hanc ergo, 7. q. 4. Gregor pal. 1117
Hanc regulam, 1. q. 1. Leo 493
Hanc societatem, de pœn dist 4. Gratianus 1671
Hæc autem scripsimus. dist. 30. Gangrē se conc. 137
Hæc autem verba, de pœn. dist. 1. Digestorum 1558
Hæc autem vita, 23 q. 4. Greg. 1219
Hæc de charitate, de pe. dist. 3 Gra. 1633
Hæc de ordinandis, dist. 81. Gratia. 362
Hæc est fides. 24. q 1. Hieronym. 1301
Hæc huius placiti, 12 q. 2. Ilerden. concil. 983
Hæc imago, 33. q. 5. Augustinus 1699
Hæc quæ de priuilegijs, dist. 5. Gratianus 52
Hæc salubriter, 35. q. 8. Greg. in regesto pag. 1737
hæc quippe, 3. q 9. Ioan. Papa 693
hæresis 24 q. 3. Hieronymus 1338
hæreticus, 24. q. 3. Auhustinus 1338
hæretici cum a hdq, 24. q. 1. Innocent. Papa 1311
hæretica non, de pœn. dist. 4. Hieronypag. 1676
hæ vero, 27. q. 1. Innoc. Papa 1395
hic ergo, de conse. dist. 1. Clemens pagina 1758
hi de quibus, de conse. dist. 4 Leo Papa pag. 1851
hi duo solummodo, de conse dist. 1. Leo 9. 1771
hi ergo, 27 q. 1. Triburiense conc. 1397
hic considerandum, dist. 64. Gratianus pag. 314
hinc est etiam, 16. q. 1. Gregori. 1036
hinc etenim, dist. 49. Fregorius 221
hi qui arbores, dist. 50. Nicolaus Papa pag. 246
Hi qui altario, dist. 50. Ilerdense concil. pag. 247
Hi qui altario, 15 q. 8. Illerdense concil. pag. 1018
hi qui baptismum, 1. q. 1. Leo 590
hi qui de paginis, 26. q. 2. Aug. 1346
hi qui episcopos, 3 q. 4. Alexandar Papa 1682
hi qui furtis, 14. q. 6 Gregorius 994
hi qui ecclesia. 21 q. 3. Cyprian. 1159
hi qui intrant. de consec. dist. 2. Toleta. conc. i. 1785
hi qui matrimonium, 32. q. 7. Nicolaus pag. 1534
Hi qui post sanctam, dist 50. Arelatense conc. ii. 254
hi qui se carnali, dist. 55, Arelatense cō ci. ij. 271
Hi quoscunque, 1. q. 1. Hieronym. 487
hi aquibus, 23. q. 8. Toletanum concil. 1291
his breuiter, de pœn. dist. 1. Grat. 1552
his igitur, dist. 23. Isidorus 100
his potestatis, de pœ. di. 1. Ambr. 1575
his qui tempore necessitatis, 26. q. 6. Leo episcopus 1381
his qui diuersorum, 26. q. 7. Laodic. cōcil. 1384
his temporibus, dist. 77 Gratianus 349
historia, 33. q. 2. Nicolaus 1541
hi vero qui vxores, 32. q. 7. Gregorius.
hi vero hæretici. de conse. pist. 4. Gregorius 1867
hoc ad nos, dist. 59. Gregorius 285
hoc capitulo, dist. 17. Gratianus 497
hoc est quod dicimus, de consi. dist. 2. Augustinus 1800
hoc etiam placuit, 2. q. 6. Cartha. consi. iij. 634
hoc habet, dist. 46. Gregorius 217
hoc ipsum, 33 q. 2. Isidorus 1544
hoc nequaquam, 7. q. 1. Eugenius hostiensis episcopus 78
hoc nobis, de pœn. dist. 4 Grego. 1674
hoc quoque, de conse. dist. 1. Soter Papa 1773
hoc sacramentum, de conse. dist. 2. Augustinus 1807
hoc sanctum, 32. q. 2. Toletanum concil. iij. 1503
hoc si in iudicio, 26. q. 7. Octaua synod. pag. 1385
hoc solum, 33. q 5 hieronymus 1697
hoc tantum, 28. q. 2. Toletanum concil. iiij. 1129
hoc tamen. 23. q. 5. Augustinus palea. pag. 1252
hoc vestræ, dist 11 Leo Papa 37
hoc videtur, 22. q 5. Augustinus 1195
homo Christianus, dist. 40. Chrysostomus 184
homini, 1. q. 4 Gregorius 547
homines, 22. q. 2 Augustinus 1172
homicidium, de pœn. distin. 4. Augustinus 1563
homicidiorum, de pœn. dist. 1. Clemens pag. 1561
omicidas, 23. q. 5. hieronymus 1162
honestum 22. q. 5. Corneli. Papa 1199
honoratus, dist. 74. Gregor. 338
honorantur, 32. q. 2. Amoro. 1520
horrendus, 32. q. 5. Ambros. 1521
hortatu. 3. q. 9. Pelagius 711
hortamur, dist. 71. Augusti. 332
hortamur, 23. q. 8. Alicuius 1282
hospitalitas vero, dist. 85 Gratianus 382
hospitalem, dist 42. Gratianus 191
hospitio lum, dist. 32. hieronymus 153
huic soli, dist. 16. Damasus papa 1163
huiusmodi beneficij, 10. q. 2. Codex palea. 831
huius obseruantiæ, distin. 76. Leo papa 345
humanum genus, dist. 1. Gratianus 1
humanæ, 22 q. Gregorius 1196

I

Iacobus frater, de consec. dist. 1. Sexta synodus 1767
Iam itaque, 1. q. 4. Augustinus 547
Iam nunc. 28 q 1. Augus. 1419
Iam vero, 23 q. 6. Gregorius 1274
Ibi adunati, 7. q. 1. Gregorius 879
Ibi semper, 3. q. 5. Fabianus papa 698
Idcirco frater, de pœn. dist. 7. Aug. 1687
Id constituimus, 17. q. 4. Aurelianense conc. i. 1114
Ideo diuina, 24. q. 3. Augustinus 1345
Ideo huic sanctæ, 2. q. 6. Iulius papa pagina. 617
Ideo huic sanctæ, 2. q. 6. Iul. papa 621
Ided permittente 25. q. 1. Leo papa 40 pag. 1350
Ideo prohiberetur, dist. 37. Isidorus 176
Idololatria, 28. q. 1. Augustinus 1437
Id semper, de consi. dist. 5. Gerundense con. 1895
Ieiunium, dist. 76. Calixtus papa 343
Ieiunium quarti, dist. 76. hierony. 345
Ieiunium, de conse dist. 3. Melchiades papa 1829
Ieiunium, de conse. distinct. 5. Augustinus 1828
Ieiunia de consi. dist. 3. Ex dictis sancti Apollonij. 1830
Ieiunia. de cons. dist. 5. Eusebius papa pag. 1896
Iesus, dist. 50. hieronymus. 213
legitur cum sæpe. 23. q. 8 Leo iiij. 1280
legitur genus, 26. q. 1. & 4. Augu. 1367
Igitur post sanctæ, dist 76. Leo papa 345
Igitur secundum sanctorum, 25. quæ. 2. Leo. 1354
Ignis succensus, de pœn. dist. 3. Augusti nus 1658
Ignorantia, dist. 38. Toletanum concil. iiij. 178
Illa anima, de pœn. dist. 2. Amb. 1617
Illa autem, dist. 12. Augustinus 42
Illa cauenda, 15. q. 1. Ambrosius 1000
Illa præpositorum, 11. q. 3 Grego. 885
Illæ autem, 32. q. 5 Leo papa 1520
Ille gladium, 23. q. 4. August. 1236
Ille pœnitentiam, de pœ. dist. 3. Smaragnus 1637
Ille proculdubio, dist. 93. Anacletus pag 418
Ille qui, 22 q. 5. Augustinus 1194
Ille rex, de pœn. dist. 3. Ambrosius 1642
Illi autem, 12. q. 1. prosper. 915
Illi offerunt. 1. q 1. Hieronymus 495
Illi qui aut, 5. q. 5. Eusebius papa 739
Illi q peregrinos, 24. q. 3. Nicolaus 1337
Illiteratos, dist. 38. Gelasius Papa. 168
Illos planetarios, 26. q. 2. Augusti. 1366
Illud autem dist 30. Gratianus 134
Illud autem, div. 40. Ambrosius 186
Illud autem, dist. 93. Gregorius 422
Illud autem dist. 96. Gratianus 435
Illud autem 20. q. 1. Marcellus papa pa. 1143
Illud breuiter, dist. 12. Hieronymus 39
Illud diuini, 7. q. 1. Toletanum conc. xi. 770
Illud etiam, 13. q 2. Gelasius papa 965
Illud etiam, 23 q. 4. Innocentius 1245
Illud etiam, 30. q. 3. Tribur. conc. 1467
Illud generaliter, dist. 94 Nicænum concil. 117
Illud inferendum, 8. q 1. Hierony. 800
Illud magnitudinem. 10. q. 3. pela. 839
Illud nos, dist. 77 Gaius papa 349
Illud perscrutari, de conse. dist. 4. Augustinus 1837
Illud plane, 11. q. 3. Augustinus 891
Illud quidem, 8. q. 2. Gregorius 102
Illud quod, 12. q. 2. Innocent. ir, 938

Illud quod 26. q. 2. Augustinus. 1365
Illud quoque distinc. 50. Syricius Papa
Illud quoq; dist. 71. Ianuarius epūs 330
illud quoque 21 q. 1. Grego. 1154
illud relatum 15. q. 1. Digest. 967
Illud sacramentum 35. quæst. 6. Ordo Rom. 1733
Illud sane dist 80. Leo Papa 361
Illud sane 24 q. 3 Leo papa 1339
Illud statuendum distin. 23 Carthag. conc. iii. 101
illud statuendum 15 q 6 Gelasius 1081
illud superfluum dist. 95. innoc 431
illud te volumus 20. q. 1 pelagius 836
Illud vero 4 q 6 Cartha. conc. iiii. 729
Illud uero 31 q. 1 in concilio apud Athanum 1477
illud vero de pœn. dist. 3. Ambr. 1644
imitare Petrum 6. q. 1. Ambrosius 747
immolans 14. q 5. Aug. 987
impœnitentia de pœn. dist. 5. Gratianus 1677
Imperium uestrum distin. 10. Nicol. papa 29
imperiali 25. q 2. gre in regesto 1356
imperatores, dist. 9. Aug. 24
imperatores 11. q. 3. Aug. 895
importuna, de pœn. dist. 1. hiero. 1578
impudicas 27. q. 1. Tribur. conc. 1396
in actione de pœn. dist. 1. aug. 1592
in adolescentia 33. q. 2 Leo papa 1549
in altari de cons. dist. 2. Vtbicum concilium 1825
Inanis est de pœn. di. 3. augu. 1637
in antiquis 12. q. 2. Ioan. papa j. 919
in apibus 7. q. 1. hieronymus 781
in baptismate de consi. dist. 4. Moguntin. concil. 1871
in calicem de consi. dist. 2. Ambro. 1821
in canonicis dist. 19. augu. 77
in canonibus 16. q. 1. Simmachus in synod, vi. Rom. 1048
Incaute sunt 2 q. 2. Greg. 1177
in cathechismo de consi. dist. 4. Iginus papa 1871
Incassum de pœn. dist. 4. Greg. 1538
in capite quadragesimæ dist. 50. Agathē se conc. 252
Incestuosi 23. q. 5 Turronē. cōc. 3 1260
incestuosi 35. q. 8 Aurelia. conc. 1738
in cæna domini de consi. distin. 2. Sorer papa 1784
in Christo pater de consi. distinct 2. Hilarius 1819
in Christo semel de conse. dist. 2. Ambrosius 1802
in clericorū 11. q. 1. Had. papa 859
incommutabilis 22. q. 4. Toleta. conc. viii. 1185
in coniugio 32. quæstio. 1. Hieronymus 1489
in copulatione 35. qō. 2. & 3. Vuormacien conc. 1716
in criminalibus 5. quæst. 3. Hadr. papa 715
in cunctis 11. q 3. Greg. 1879
in decima actione 18. qō. 2. Hispalen. conc. ii. 1129
Indicas 3. q. 9. Nicolaus papa 708
indicatum est dist. 89 Greg. 403
in die de consecra. distin. 5. Gregorius. vii. 1895
Indignum dist. 38. Gregorius. 181
indigne 12. q. 2. Symmachus in synodo sexta 826
indignantur 32. q. 6. Aug. 1525
in dolo 25. q. 2. Augustinus 1171
in dominicis diebus 9. q. 2. Nanneten se concilium 810
in domo patris de pœn. distin. 4. Augustinus 1669
in duabus 21. q. 1. Gratianus 1152
inducis 3 q. 3. Eleuther. papa 677
inducis 1. q. 3. Damasus palea 677
in ea synodo dist. 180. Greg. 456
inebriauerunt Lot 15. quæst. 1. Augustinus 1001
in ecclesia 1. q. 1. Leo 496
in ecclesia de consecra. dist. 4. Augustinus 1883
in ecclesiastico 13. q. 2. Tribur. conc. 970
in eo 32. q. 4 Hieronymus 1512
in eum, qui 1 q. 1. Digest. lib. 3. 528
infans 20. q. 1. Theodo. in pœn. 1142
infamis persona 3. q. 7. Romana syno. in capitular. Hadriani 697
infames 3. q. 7. Digest. 698
infames 6. q. 1. Stephanus 749
inferior sedes dist. 21. Nicol. papa 89
inferiorum dist. 86. Leo epist. 384
infideles 23. q. 4. Augustin. 1221
in Galliarum 25. q. 2. Gregorius 1353
in grauibus 3. q. 7 Greg. 702
in his rebus dist. 11. August. 36
in illo sacramento de conse. dist. 2. Ambrosius 1822
in illis uero di. 80. Clemens papa 360
in istis temporalibus dist. 4. Aug. 10
in ipsarum 22. q. 2. Augustinus 1174
iniquum est 32. q. 6. Aug. 1525
iniustum iudicium 11. qō. 3. Calixtus papa 892
iniustum uidetur 12. qō. 1. Tansiacum conc. 940
in lectum 34. q. 1. & 2. Triburien. concil. 1706
in legibus 12. q. 2. Eusebius papa 920
in libro 2. q. 5 Gregorius 610
in loco 5. q. 4. Tolet. conc. xi. 737
in malis 22. q. 4. Isido. 1184
in mandatis dist. 43. Clemens 196
in memoriam di. 19. Capit. Caroli 76
in necessitate de consi. dist. 4. Aug. 1843
Innocens 2 q. 4. Ambrosius 1190
in noua actione, 16. q. 7 Hispal. concil. ii. 1091
in nouo testamento dis. 21 Anac. 88
in nouo testamento 22 q. 1. Aug. 1165
innouamus di. 60. Innoc. ii. 285
in nomine domini dist. 23. Nicol. papa ii. 97
in nomine patris distin. 73. litrera formata 333
in nullo 18. q. 2. Greg. in reg. 1128
innolita 11 q. 1. Milenii conc. 855
in omni 27. q. 1. Ambro. 1427
in omnib dist. 81. septima syno. 370
in omnibus, de consec. dist. 5. Capitul. lib. v. 1901
in oratorio dist. 42. August. 193
in ordinatione dist. 61. Ex regul. B. Benedicti palea. 292
in parochia. 16. q. 1. pelag papa 1033
in præsenti 12. q. 2. Hierony. 972
in primis 2 q. 1. Grego. 577
in qualibet ciuitate 25. quæst. 8. Codex Theodosianus. 1288
inquit apostolus de consi. dist. 1. Augustin. 1818
in quib 22. q. 2 Aug. 1174
in quib. de consi. dist 2 Leo 1794
in sabbato de consecra. dist. 4. Capitul. lib 6. 1878
in sacerdotibus dist. 61. Hormisda papa 286
in sacramento de consec. dist. 2. Carthaginen. conc. 3. 1779
in sacramentorum de consi. distinct. 2. Alexan. 1776
in sacris 16. q. 1. Anastas. 1047
in salicib. de pœn. dist. 3. Amb. 1653
in sancta Romana dist 92. Greg. 411
in sancta apostolica. de conse. dist. 1. Sixtus papa 1766
in sancta Nicæ. 2 q. 7. Iulius papa 641
in scripturis distinc. 96. Nicolaus papa 441
in scripturis 2. q. 2 Eusebius 592
in scripturis 8. q. 1. Greg. 795
in sede 24. q. 1. Eusebius papa 1300
in singulis dist. 77. Zozimus 349
in singulis dist. 46. Ambr. 393
in synodo dist. 63. Leo papa 505
in synodo de consi dist. 4 Zacha. 1867
insolitum est 11. q. 2. Codex. 643
institutio est 27. q. 2. Aug. 1428
institutionis 25. q. 2. Greg. 1354
institutio missarum de consi. dist. 2. Gerundense conc. 1789
in tantum dist. 21. Nicol. papa 91
intantum hominum de pœn. distinc. 3. August. 1649
integritas 32. q. 1. Ambrosius 1494
intelligi 26. q 2. August. 1365
inter cetera 10. q 3. Tole. conc. vii. 838
inter cetera 22 q. 4 Ang 1189
interdixit dist. 32 Nicæn. conc, 151
interdicimus 16. q. 1. Calixtus ii. 1025
interfectores 33. q. 2 Nico. papa 1543
inter hæc 33. q. 2 Nicol. Papa 2543
inter hæc de pœn. dist. 1. Greg. 1614
inter hæc hircū de pœn. distin. 8. Adamātius 1650
inter hæc hircum de pœn. distin. 3. Hysychius 1652
inter hæresim 24. q. 3. Hierony. 1337
inter memoratos 16. qō. 3. Innocentius papa 1065
intermittentes de pœn. dist. 4 Paulus Apostolus 1674
inter nos dis. 63. Leo iiii. 311
inter querelas 83. q 4. Gre. 1230
interrogo. 1 q. 1 Aug. 508
interrogatum est 2 qō. 3. Salegustan. conc. 618
Interueniente 32. q. 7. Aug. 1525
inter uerba 11. q 3 Grego. 880
intra catholicam 1. q. 1. Aug. 500
in tui litteris 1 q. 2. Alexan. 790
in venditionibus 17 quæst 4 Agathen. conc. 1116
inuenta est 27. q. 2. Origenes 1430
inuenimus de consec. distinct. 1. pelagius ii. 1775
Inuentum est 16. q. 7 Cabilonen. concilii. 1096
in ueteri lege di. 77. Tole. conc. iiii. 352
inuitat dominus de consi. dist 2. Augustinus 1811
inuito uero 19. q. 2 Gratianus 1134
in una autem dist. 101. Gratia. 459

Inuerie dist.88.Gregorius, 398
Ioannes Chrysostomus, distin.50. Martinus papa.i. 228
Ipsa pietas 23.q.4.Augustinus, 1217
ipse ligandi, 11.q 3.Gregorius, 882
Ipsi apostoli, 2.q.7.Fabianus, 656
Ipsi sacerdotes, 1.q.j.Alexander. 518
ipsi sunt canones, 9. q. 3. Gelasius papa 830
Ira sæpe, 11.q 3.Ambrosius, 885
Irreligiosum, dist.87.Gelasius, 394
Irreligiosa, de conse. dist. Toletanus conc. iii. 1827
irrisor est, de pæ.dist.3 Isidorus, 1637
irritam esse 3.q.6.Felix papa i. 694
irritam esse, 11.q.3.Carth.cõc.iiii. 875
is autem, 22.q.2 Augustinus, 1172
Ismael.dist.56.Augustinus, 279
is qui pœnitentiam, 26.q.6.Carth.conc. iiii. 1390
is qui non habet, distinct.34.Tolet. concil.i. 159
iste Abrahæ, 32.q 4.Augustinus, 1505
Istud est.11.q.j.Gregorius, 847
Ira corporis, 11.q 3.Nicol.papa. 8094
ita diligere, 30.q.3. Nicol.papa. 1465
ita dominus, dist.19.Leo papa i. 78
ita ergo, 22.q.j.Augustinus, 2165
ita fit verbum, 1.q.i.Augustinus, 502
ita ne, 32.q 5.Augustinus, 1515
ita nos Scyllacenorum, 25.q.2.Gelasius 1361
ita plane, 23 q 4.Augustinus, 1216
Itaq; cẽsuimus, 24.q.3.Agath.con. 1336
item aduersus, dist.13.Gratianus, 41
item laici dist.61.Gratianus. 286
item ex monachali, distin. 58.Gratianus 282
Itẽ qui ecclesiasticis, dist.59.Grat. 282
itẽ qui in ægritudine, dist.57.Grat. 281
Iteratur quotidie, de conse. dist. 2. Paschasius. 1812
Iubemus, 1.q.1.Codex lib.ix. 528
iubemus eos qui.16.q.3.codex. 1074
iubemus, de consec. dist.1.Lucius papa 1775
iudas, 17.q.4.gelasius, 1113
iudas pœnituit, de pæ.dist.3 Ioã. Chrysostomus, 1653
iudex criminosum, 2.q.7.Constantinus Imperator. 576
iudex non est, 23.q.5.Hieronym. 1262
Iudæi baptizati, 1.quæst.4.Tolet. conc. iiii. 547
Iudæi, 28.q.j.Tolet.conc.iiii. 1445
Iudæi quorum, de conse. dist.4. Agath. concilium. 1869
Iudæorum, 28.q.1.Tolet.conc. 1446
iudicare, 11.q.3.gregorius, 881
Iudicantem, 30.q.5.Eleutherius, 1475
Iudices autem, 11. quæst. 1. Nicænum conc. 841
Iudices inquit, 7.q 1.Hieronymus, 476
iudicet ille, 3.q.7. Ambrosius, 702
Iudicet seipsum, de pæn.distinct.1.augustinus. 1593
Iudicium vero.6.q.3.Gratianus. 755
Iulianus, 11.q.3.Ambrosius, 893
Iuramenti, 22.q.5.Chromatius, 1197
Iurauit Dauid, 22. quæstio.4. Augustinus 1184
Iurgios, 15.q 6.Vrbanus ii. 1014
uins general.dist.1.Isidorus, 2
Ius autem, dist.Isidorus, 2
ius naturale dist.1.Isidorus, 4
ius ciuile, dist.1.Isidorus, 5
ius gentium dist.j.Isidorus, 5
ius militare, dist.j.Isidorus, 5
ius publicum, dist.1.Isidorus, 5
ius Quiri um, dist.1.Isidorus, 5
iustitiæ.25.q.1.gratianus, 18
Iustitiæ.25.q.1.gregorius, 1350
Iustũ est bellum 23.q 2.Isidorus, 1208
Iustum est principem, distinct. 9. Isidorus. 24
iustum est vt qui 23. quæstio. 3. Calixtus 1213
Iuuenculas, 20.q.1.gregorius in re.gest. 1144
Iuxta Chalcedonensis, 16.q.1.Alexander ii. 1025
Iuxta sanctorum, dist. 93. Anacletus & Zacharias papæ. 416

L

Lacrymæ.de pæn. distin. 1. Ambrosius, 1353
Laici in accusatione, 2. quæs.7. Anacletus. 643
laici vero nullo modo.dist.63.gratianus 296
laici presbyteros, 16.q.6.Moguntin.concil. 1096
laici qui.dist.33.Innocentius i. 526
laico non licet, 2.q. 7. Marcellinus papa 641
laicos non accusare, 2.quæst.7.Eusebius 641
laicis quamuis, 16.q.7.Eulalius episcopus 1091
lator Nemesion.2.q.7.gregorius, 660
lator præsentium distinct.55.Stephanus 273
lator præsentium, 16.q.5.greg. 1061
latorem præsentium, 1.q.1.greg. 526
Latoré præsentium, 33.q. 2.Nicolaus papa 1550
lauamini, de pæn.dist.3 grego. 1638
lector cum ordinatus, distin.23. Carthagi.conc.iiii. 160
lector si viduam, dist.34. Martinus Bracharem. 163
lectores cum ad annos, dist.32. Carthagin.couc.iii. 151
lectis sagacitatis dist.63.Leo iiii. 303
legatur.24.q.2.Celasius Papa, 1320
legant episcopi, dist.3.Hieronymus, pa. 171
lege imperatorum, dist.10.Nicolaus papa 28
lege Iulia.1.q.j.Digest.lib.3.pale. 529
legem quam piissimus. dist.53. gregorius, 259
leges ecclesiæ, 3.q.6. Anac.papa 695
legi epistolam.16.q.1.Augustinus 1034
legi Syromasten.23 q.8.Hiero. 1382
legitur quod beatus, dist.81. greg. 370
legimus aliqua, dist.37.Ambrosi. 174
legimus de beato di.37.Rabanus, 172
legimus in Esaia, dist.93. Hieron. 424
legimus quosdam.de cons. dist.5. Hieronymus. 1900
legum ecclesiasticarũ, 2.q.1,Hincmarus ex conc.apud Medardum. 582
lex continentiæ, d.31. Leo papa 142
lex diuinæ, 27 q.2.Benedictus papa palea. 1417
lex est, dist.1.Isidorus, 3
lex est, dist.2.Isidorus, 6
lex æterna, 23.q.5 Augustinus. 1258
lex illa, 27.q.2.Celasius papa. 1432
lex illa, 36.q.1 gelasius, 1745
libenter ignosco, de pœnit.dist.1.Ambrosius 1571
liberorum, 32.q.4.Hieronymus, 1513
liberi dis. 87.Toletanũ, conc.iiii. 395
liberi dicti, 32.q.4. Isidorus. 1543
liberti ecclesiæ, 12.q.2.Toletanũ concil. iiii 913
liberti, 12.q.2.Toletanũ cõc.iiii. 945
libertos, dist.87.Agathense conc. 395
licet aliquid, 36.q.2.Ambrosius 1367
liceat appellatori, 2.q.6.Fabianus papa. 614
licet ergo, 8.q.1.Hieronymus 798
licet in regulis, 16.q.3.gelasius, 1064
licet nonnumquam, distin.45.leo Papa, 204
licet omnibus, dist.87.gelasius, 393
licet plerumq; dist.45 greg.iiii. 203
licet et am, 2.q.6.Fabianus, 622
licite dimittitur, 32.q.7.Augustt. 1526
ligna ecclesiæ de cõs.dist.1. Hyginus papa 1764
liquido, de cons.dist.1.Augusti. 1803
litigiosus, dist.90.gratianus. 401
litteras charitatis, d. 63. Pelagius papa 302
litteris vestris, de conse. dist.3.Fabianus papæ 1830
loca vero in quibus, dis.85 gra. 359
loci nostri, 35.q.9. Stephanus v. 1739
locutio diuinare, 12.q. Tolc. cõc. vi. 941
longinquitate, 12.q.2.Tolc.cõc vi. 945
loquitur Dominus, 24.q.j Cypria. 1503
lotharius, 32.q.2.Nicolaus, 1455
lugdunẽsis, 9.q6.2.Vrba. Papa. 811
luminoso, 18.q.2.gregorius, 1121
luxuriam facit.dist.35.Prosper. 166
luxuriosa res, dist.35.Hieronym. 165

M

Magnus episcopus, dist.54.Garthag conc.j.palea. 260
Magna pietas, de pœn.distin. j.Augustinus 1154
Magnum quidem, 11.q.j.ambrosius pagina 849
Magnæ sapientiæ, 22.q.4.august. 1186
Magis, 32.q.5.augustinus 1717
Maiores, 16.q.7.augustinus 1085
Maiores, 24.q.1.Gelasius 1295
Maiorum quispiam, 2.q 7. Zepherinus papa 643
Mala consuetudo, dist. 8, Nicolaus papa 21
Maledicam, j.q.j hieronymus 500
Mali sunt, 23 q 4.augustinus 1249
Mancipia Christiana, dist.54 Greg. 265
Mandamus, 10.q 3. Vrbanus ii. 1135
Mandastis, j.q.5.Sixtus papa iii 604
Manet ergo, 24.q j.Leo papa 1298
Manifesta, 2.q.j.ambrosius 585
Manifesta, 12.q.j.Mart.Brachar. in concilium 913
Manifestum est, j.q.j.Leo 496
Manifestum est, 33 q 5.augustinus 1688
Manus impositio, j q j.augustinus 499
Manus quoque, de conse. distin.5.Eulebius pap 1893
Marchion, & Basilides, j. q.j. hieronymus 495
Maritum duarum, distinct. 33. Gregorius 155

Mater ecclesia, de cons.dist.4. Augustinus, 1816
Matrimonium, 27.q.1.Isidorus, 1412
maximianus, dist.81.Innocentius, 364
maximianus 23.q.1.Augustinus. 1211
maximum quoque, j.q.7.Leo. 570
medicina, de pæn.dist.j. Ambro. 1588
medicamentũ, de pe.dist.j.Chry. 1588
meliore, 27.q.j.Augustinus ij. 1400
memor sum.24.q.j.Sixtus papa il. 1300
meanam, 2.q.5.Gregorius, 602
mensuram autem, de pæn. distinct.j. Hieronymus, 1593
meretrices esse, 32.q.4.Augustt. 1502
merito quæritur, 15.q.j.Augustt. 991
merito, 32.q.2.Augustinus, 1503
metropolitano, dist 63 Leo.i. 304
metropolitanum, 2.q.7.Gregor. 661
metuentes, 17 q.4.Grelasius 1112
mihi autem 22.q.2.Augustinus. 1177
miles 23.q.1.Augustinus, 1257
militare, 23.q.j Augustinus, 1206
ministri altaris, distin.81.Lucius papa 368
ministri, 14.q.4.Arelatense conc.i. 914
ministrum, dist.23.Laodicen.cõc. 107
ministrare, 26.q.6.Agathẽse cõc. 1378
miramur tantum, dist.61.Leo. 287
miramur, 24.q.2.Nicolaus. 1315
miratus valde 93.dist.Gregorius, 415
mirandum est de pæn.dist.2. Augustinus, 1628
miror autem, de pœn.dist. 1. Cyprianus. 1577
miror minus, dis.50 Ioannes viii. 225
miror quomodo 17.q.4.Augustt. 1104
miserum est, dist.61. Innocentius, 287
missas die, de consi.dist.j.agathense concil. 1774
missarum solennia, de cons.dist.i. Triburiense conc. 1757
moderamine, 16.q 1. gregorius, 1030
modo quæritus, 35.q.4 gratia, 1718
Moyses, dist.7.Isidorus, 18
moyses 8.q.j.Hieronimus, 791
moyses, 32 q 2.Augustinus, 1500
mollitiis, 21.q.3.Cyprianus, 1159
monachus vero, d 77.gelasius papa. 352
monachus 16.q.1.Hieronymus, 1023
monachi i. 16.q.j.Agathense cõc. 1033
monachi ij.16.q.1.Tarraco.cõc. 1034
monachi sibi, de cons. dist.4. Capitularium liber. 1871
monacho 20.q.4.Basilius, 1151
monacho, 27.q.1.Aurelia, conc.j. 1404
monachum, 20.q.j.Toletanum conc.4. 1141
monachũ, 20.q 4.Agathẽse conc. 1151
monachos quoque, 16.q.j.Syricius Papa 1032
monasterium, 16. q. 7. Eugenius ii. & Leo 4 1095
monasteria, 18.q.2.Arelatense, vel Aurelanen.conc. 1126
monasteria, 18.q.2.Agathense conc. pag. 1129
monasteriis, 19.q.3.gregorius, 1137
Monemus, 12.q.j gregorius, 1137
Monemus, 12.q.2.Leo 4.in conc. 924
monomachiam, 2.qu. 5. Nicolaus papa 611
mos, antiquus, dist.55.Nicenum concil. cil. 319
mos est, distin.j.Isidorus, 3
mos est, 12.q.2.gregorius. 930
monette 21.q.j Augustinus, 1169
mulier debet, 33.quæstio.5.Ambrosius 1701
mulier quamuis dist.23.Carthaginense conc.4 708
mulier quamuis, de cõs.dist.4 Carthaginense conc.4 1843
mulier quæ accesserit. 15. q.j. Augustinus, 999
mulier si fide, 32.q.4.Augustinus, 1189
mulier si quidpiam, 32.q.2. Ambrosius 1503
mulier si sine, 35.q.5. Ex cõcilio apud Compendium, 1694
mulierem constat, 33.q 5.augu. 1700
mulieres, dist.32. Laodicen. conc. 154
mulieres, 27.q.j. Eugenius Papa. 1404
multum stupeo, 3.q.6.Leo. 692
multi bene.de pæn.dist.2.gregorius, 1618
multi corrigantur, 2.j.augustinus, 587
multi sacerdotes, dist.40. Ioan. Chrysostomus, 187
multi sæcularium.j.q.j.grego. 503
multi sine, 14.q.5.Hieronymus, 988
multi sunt, de conse. dist.4. Pelagius Papa 1866
multiplex, de pœn.dist, j. Leo. 1572
multipliciter multisq; j.q.j. Tarasius episcopus Constantinop. 474
multorum relatione, dist.32. greg. 146
multorum relatione, 27.q. 2. gregorius 1419
multorum auctoritatibus, 2.q.2. gratianus 535
multorum relatione, dist 32. greg. 146
multorum relatione, 27.q.2.gregorius, 1419
multorum relatione, 35.q.6. Alexander ii. 1735
multis concilijs, 16.q.j.africanum conc. 1044
multis denuo.d.17.Pelagius Papa ii. 64
multos de ecclesiastica, dist.54. gregorius 269
multæ autem operationes, 1.q.j. augustinus, 484
mutationes. 7.q.j.anterus Papa 778

N

Nabuchodonosor, 23.q.4.augustinus 1223
Nam qui Deo.16.q.2.ambrosius palea. 1059
nam sicut dist.31.Innocentius i. palea. 141
nam si consenserimus, dist. 27 pal. 185
Nasci de adultero, 10, distinct.56.Hieronymus 277
nauum prophetam de pæn.dist.3.Hieronymus, 1646
ne amisso, 23.q.4 augustinus, 1236
Nec aliqua, 27.q.j. Cyprianus, 1398
nec artificioso, 22.q.2.augustinus, 1177
Nec damnosa, 25.q.2.Codex. 1714
Nec extra, 3.q.9.Damasus, palea. 707
Nec emeritis, dist 81.Cælestinus, 291
nec sortis, j.q.j Augustinus, 483
nec hoc quoq; 14.q.4.Leo. Papa 985
nec illud, 30.q.5 Ambrosius, 1474
nec illud, 32.q.5.Ambrosius, 1701
nec is quis inuitus, 15.q.1.Ambr. 1001
nec licuit, dist. 17.Greg al. Pelagius, 63.
nec mirum, 26.q. 5. Augustinus, 1375
nec Moyses de cons.dis.2.Hier. 182
nec nouum, 8.q.1.Gregorius. 799
nec numerus, 10.q.3.Gelasius. 836
nec quemquam, de conse.dist.4.Cyprianus, 1878
nec quisquam, 24. q.2. Gelasius Papa pag. 1322
nec solo, 22.q.5.Augustinus, 1519
nec sufficere, 8.q.j.Beda. 802
nec vxorẽ, 33.q.4.Nicolaus, Papa 1695
Necesse est, dist.29. Hieronymus, 134
necesse est, 1.q.j.Gregorius. 508
necesse est, 3.q 9 Nicolaus papa, 711
necesse est, 22.quæst.4. Toletanum con. ii86
necesse est, de consecr. distinct. j. Leo papa 1769
necessarium est, de consec.dist.4.Augustinus. 1835
necessaria, j.q.7 Gelasius, 564
necessaria, 18.quæst.j.Eug.ij.&Leo iiii. 904
necessario, de cons.dist. 2. ex Ephesino symbolo. 1818
nec forte, de pæn.dist.1.Hierony. 1587
ne forte, de pæn.dist.4.O sec. 1676
neganda i.3.quæst.11.Stephanus Papa. 713
neganda ij 3.q.11.Codex. 714
negare non possum, dist.9. Augustinus. 25
negotium de pæn.distinct. 5.Gregorius, 1681
negotiatorem clericum, dist. 88. Hieronymus, 399
negligere 2.q.7.Eleuterius papa 665
nemo ad sacrum, dist.32.Vrbanus secundus, in Melphien. Syn. 152
nemo contemnat, 11.q.j.Ioann. Chrys. pag. 874
nemo blandiatur, 32.quæst. 4. Ambrosius, 1508
nemo de annorum, 16.q.3. Ioãnes viii. 1075
nemo desperandus, de pæn. distinct. 7. Leo papa 1686
nemo ecclesiam. de cons.dis.1. Aurelianen.conc. 1756
nemo episcopus, 2.q.j.Constit. apud Iulian. antecess. 582
nemo episcoporum, 11.q.3.Melden.cõ. 877
Nemo iudicabit, 9.q.3.Innocen. 819
nemo peritorum, 11. quæst.3. Augustinus 889
nemo per ignorantiã, de consec.dist. j. Clemens papa 1765
nemo potest, 16.q.1.Gregorius, 1012
nemo potest, de pæn.dist.i. Ambrosius 1573
nemo presbyter.dist.78.Authẽ.de sanctan.episcopis 354
nemo quippe.dist.83.Gregorius, 377
nemo qui rapit, 14.q.5. Hieronymus, palea. 988
Nemo reste, dist.81.Symmachus papa, 383
nemo tollit, de consecrata, dist.4. Augustinus. 1287
nemo vel in foro, de pæn.dist.j.Codex. 1555
nemo vmquam, 11.q.j.Caius papa pag. 840
nemini est, 17.q.4.Nicolaus. 1112
nemini præterquam, 15.q. 3. Iulius Papa 1002
nemini regnum, 16.q.7 Siluester. 1097

Neminem absolute, distin. 70. Chalcedonense conci. 328
neminem exire, 3. q. 6. Romana syno. in capitular. Hadriani. 696
neminem putas de pœn. distin. 1. Augustinus, 1569
neminem quisquam, distin. 45. Romanum conc. sub Silvest. 202
neophytus, dist. 91. Ambrosius, 290
neophyti, de conse. dist. 5. Carthaginense. cone. iiiic 1895
ne pro cuiulibet, 16. q. 1. Greg. 1035
neque ad Cain. distinct. 50. Cyprianus, 406
neque apud altare. dis. 88. Cypria. 402
Neque decenij, 16. quæst. 4. Iustinian. Nouel. 1077
Neque enim, 14. q. 5. Augustinus, 988
neq; furiosus 32. q. 7. Fabianus, 1535
neq; in homine, 1. q. 1. Augusti. 487
neque potest, 1. q. 1. Augus. 509
neque quorumlibet, distin. 9 Augustinus 27
neque viduas. 27. q. 1. Gratianus, 1393
ne quis arbitretur, 22. q. 2. Aug. 1177
ne quis iciunet. de conse. dis. 3. Cæsar. augus. conc, 1829
ne quod absit, de cons. dist. 4. Gregorius 1870
nerui testiculorum. dist. 12. Greg. 45
ne tales, de conse. distinct. 5. Hieronymos, 1899
niceæna synodus, distinct. 31. Historia Tripart. 143
nihil contra, 2. q. 1. Eleutherius episcopus, 576
nihil contra, 7. q. 1. Toletanum conci. vij. 770
nihil enim prodest, de cons. dis. 5. Pius Papa. 1897
nihil enim, de cõs. di. 5. Ioannes Chrysostomus palea. 1899
nihil est aliud, de cons. dist 4. Austinus 1865
nihil illo, dis. 83 Anacletus Papa, 378
nihil iniquius, 32. q 6. Augusti. 1514
nihil in sacrificijs, de cons. dist. 2. Alexander v. à Petro. 1781
nihil Iudæ, de pæn. dist. 3 Hiero. 1654
nihil prodest, de pœn. distinct. 3. Pius Papa. 1690
nihil sic debet. 11. q. 3. August. 574
nihilominus quoque, 3. q. 9 Leo. 710
nimium certe, 23. qu. 8. Illi sanes Papa viij. 1279
nimium sunt, q. 4. Augustin. 1237
nisi aut in cœnobis, distin. 56. Vrbanus 258
nisi bella, 23. q 1 Gregorius, 1203
nobis dominus, dist. 63 Leo. 4. 303
Nobilis homo, 2. q. 5. Tributiense cõc. palea. 605
Nobilissimus vir. dist. 97. Nicolaus Papa, 446
nocte sancta. de cons. dist. 1. Thelesphorus Papa 1768
noli existimare, 23. q. 1. Augusti. 1205
noli frater, dist. 9 August. 26
noli meis litteris, dist. Auguſt. 42
Noli putare de pæn. distin. 1. Augustinus 1562
nolite errare, dist. 11. Iulius papa. 33
nolite vos existimare, dist. 21. Nicolaus Papa 90
Nolite recedere, 11. 3. Hierony. 866
Nolite timere. 11. q. 3. Ioannes Chrysostomus. 891
nolite velle, 14. q. 5. Augus. 987
nolo vt aliquis, 12. q. 1. Augus. 907
noluit itaque 33. q. 5. Augusti. 1700
nomen presbyteri, 2 q. Augu. 582
non afferamus, 24. q. 1. Augu, 1305
non autem, 7. q. 1. Augusti. 767
non confidat, dist. 50. Gelasius. 250
non cogantur, dist. 41. Augusti. 189
non debet dist. 65. Martinus in concil. 318
non debet, 11. q. 3. Gregorius, 313
non debet 30. q. j. Celestin. papa. 1463
non debere, dist. 80 Laodicen. cõc. 361
non decet dis. 12. Calixtus papa j. 38
non dico, de conse. distin. 4. Hieronymus, 1891
non dicatis, 12. q. 1. Aug. 908
non dubito, de conse. distin. 4. Augustinus 1889
non enim, 32. q. 1. Augustin. 1493
non est à plebe, 2. q. 7. Euarisius 641
non est aqua, de consec. distin. 4. Augustinus. 1858
non est credendum, 3. q. 11. Hadrianus papa. 714
non est crudelis 23. quæs. 5. Hieronymus, 1262
non est contra 22. q. Auguſt. 1164
non est contra 22. q. 1. Isidorus, 1169
non est culpandus, 32. quæst. 1. Hieronymus, 1494
non est dubium, 27. q. 2. Augus. 1417
non est facile, dis. 40. Hieron. 183
non est innocentiæ, 23. quæs. 5. Augustinus 1264
non est iniquitatis, 23. qnæs. 5. augustinus, 1258
non est nostrum, 23. q 5 Hiero. 1257
non est obseruandum, 22. q. 4, Isidorus 1186
non est peccatum, distinct. 5. Isidorus, 17
non est permittendum, dist. 93. Laodicen. conc. 299
non est putanda 1. q. 1. Gregorius 479
non est ꝓ cuiquam, 15. quæst. 1. Ambrosius 1001
non est tam iniustus, de pæ. dist. 2. Hieronymus 1616
non æstimemus, 23. q. 2. augus. 972
non erit turpis. 32. q. 1 augus. 1491
non exemplo, 26 q. 2 Beda. 1364
non ex quo de conse. dist 4 augustinus 1887
non fidelibus, 32. q. 5. augus. 1516
non frustra, 23. q. 5 aug 1258
non furem. 7. q 1. Leo. iiii. 766
non habenti, 12. quæstio. 2. africanum conc. 938
non hoc corpus de consec. dist. 3. augustinus 1798
non illud, de consec. pistin. 4. augustinus 1847
non imputantur, 1. q. 4. aug. 548
non iste panis, de cons. distiu. 2. ambrosius 1805
non inuenitur, 23. quæstio. 4. augustinus 1242
non inuitati, 6. qõ. 2. Constantino pol. synod. j 812
Non in perpetuum, 24. quæsto. 3. Rabanus 132
non in inferenda, 23. quæst. 3. ambrosius 1212
non in vobis, de consec. dist 4. augustinus 1856
non ita, 2. q. 6. Eutychianus papa 621
non ita 22. q. 2 augustinus 1177
non licet, dist. x. Symmachus papa 29
non licet, dist. 40. Laodicense cõc. 212
non licet, distin. 63. Martinus papa ex conc. 299
non licet, 11. q. 3. augustinus 886
non licet, 26. quæst. 7. Martinus Bracharen. 1387
non licet, 33. qõ. 4. Martinus Bracharé in conc. 1692
non licet, j. de conse. dist. 4. antisiodoren. concil. 1871
non licet ii. de conse. dist. 4. Carthaginense conc. iii. 1872
non liceat, distinc. 86. agathense concil 392
non liceat, 1. distinct. 23. Bracharense conci. 108
non liceat ii. disti. 23. apud Martinus, Bracharen. episcopum. 108
non liceat, dist. 44. Martinus Bracharé sis ex concil. 202
non liceat, dist. 92. Martinus Brachar. ex conc. 412
non liceat, 1. q. 1. Martinus, Bracharé. ex conci. 496
non liceat, 3. q. 6. Innocent, papa 605
non liceat, 12. quæst. 2. Symmachus papa 925
non liceat, 12. quæs. 2. Chalcedonensis, conc. 935
non liceat, 12. quæstio. 2. Innocentius papa ii. 937
non liceat, 19 q. 1. nouella cxxiii. 1139
non liceat, 26. q. 6. Mar. Brac. in concil. 1371
non liceat, de consecr. dis. 3 Martinus, Bracharensis, in conci. 1817
non liceat, de consec. dist. 4. Martinus Bracharensis, in conc. 1860
non loca. dis 40. Gregorius 184
non mœchaberis, 32. q. 5. Isidor. 1521
non mœchaberis 32. q 6. augus. 1525
non mediocriter, de consec. dist. 5. Hieronymus, 1897
non multum, dist. 100. Greg. pale. 457
non nocet, 1. q. 1. Gregorius 507
non negamus, dist. 61. Hormisda papa 287
nonne vobis, dis. 37. Hieronymus, 171
nonne directa, 8. q. 4. Symmachus Papa 805
nonne Sodomitæ, 1. q. 1. augustinus, 483
nonne vobis, dis. 37. Hieronymus 17
nonnulli diaconi, dist 93. Tolet. concil iiij. 471
nonnulli. de pæn. dis. 1. ambrosius, 1579
non nocet, 1. q. 1. Gregorius 507
non nos beati dis. 40. Symmachus, 183
nõ obseruetis, 26. q. 7. Augustinus, 1388
non omuis, dist. 37. angustinus 177
non omnis 5. q. 5. auguſt. 138
non omnes, 2. q. 7. Hieronymus 651
non omnis, 32 q 2. Leo. Papa 1101
non omnis, de consecra. distinc. 2. augustinus. 1807
non omnis, qui. 2. q. 7 augustinus 652
non oportet, dis. 18. Laodicen. con- 61.

non

Non oportet, 1. distinct. 23. Laodicen. conc. 107
non oportet, 2. distinct. 23. Laodicen. conc. 108
non oportet, 3. distinct. 23. Agathen. conc. 108
Non oportet, j. distinctio. 42. Laodicen. conc. 193
non oportet, 2. distinct. 42. laodicen. cõcil. 193
Non oportet, 1. distinct. 44. Laodicen. conc. 199
non oportet, 11. distin. 44 laodicen. concil. 201
non oportet, distinct. 69. laodicen. concil. 328
non oportet, distinct. 81. laodicen. concil. 371
non oportet, dist. 93. laodicen. cõ. 410
non oportet, dist. 93. laodicense concil. 420
non oportet, distin. 95. laodicense concil. 434
non oportet, 1. q. 1. laodicense, conc. 495
non oportet, 3. q. 9 Marcellus 707
non oportet, 7. q. j. Nicæn. conc. 774
non oportet, 26. q. 5. laodicense cõ. 1371
non oportet, 28. q. 1. Agath. conc. 1448
non oportet, 30. q. 3. Zacharias & Deus dedit. 1466
non oportet, 33. q. 4. laoditense concilium 1692
non oportet 33 q. 4 Ilerdense con. 1692
non oportet, de cons. dist. 1. Martinus Brachar. in conc. 1763
non oportet, de cons. dist. 2. Martinus Bracha in conc. 1778
non oportet, de cons. dist. 3. laodicense concilium 1828
non oportet, de cons. dist. 5. laodicense concilium, 1901
non oportet, de conse. dist. 5. laodicense conc. 1902
non osculatur, 5. q 3. Ambrosius 738
non pejerabis, 22. q. 4. In leuitico 1187
non pila. 23. q. 8. Ambrosius 1279
non placuit. 16. q. 7 Symmachus 1091
non plures, de conse. distin. 4. leo. papa 1871
non potest, 1. q. 7. Tolet. conc. iiii. 647
nõ potest, 23. q. 4. Augustinus 1234
non potest, 32. q. 5. Isidorus 1517
non potest, de pæn. dist. 1. Ambro. 1567
non potest de pæ. dist. 1. Ioannes Chrysostomus 1568
non potest de conse. distin. 4. Ioannes Chrysostomus 1837
non prohibeat, ste conse. distin. 2. Augustinus 1809
non putes, 23. q. 5. Augustinus 1264
non quales, 1. q. 1. Nicolaus 505
non ratione, de conse. dist. 9. Syricius Papa 1839
non regenerabantur, de cons. distin. 4. Augu. 1885
non reuertebantur, de pæn. dist. 2. Gregorius 1608
non sanat, 1. q. 1. Ambrosius 490
non sane, 14. q. 5. Augustinus 991
non satis, dis. 86. Amprosius 388
nõ satis, 34. q. 1. & 2. Hieronymus 1703
non semp, 18. q. 2. Aurel. conc. 1131
non semper, 11 q. 3. Aug. 893
non semper, 22. b. 4. Amprosius 1180
non solet, 2. q. 6. Vlpianus 629
non solum, 1. q. Beda. 543
non solum, 11. q. 3. Synodus vii. 877
non solum ii. 11. q. 3. Augustinus 890
non solum, 22. q. 4. Beda 1184
non solum, 23. q. 5. Hieronymus 1261
non solum, 28. q. 1. Augustinus 1438
non solum, 32. q. 7. Isidorus 1530
non solum, 31 q. 3. Auguſt. 1536
non sufficit, de pæn. dist. 1. Aug. 1583
non sunt audiendi, 11. q. 3. Augu. 881
non statim, 26. q. 2. Hieronymus, 1364
non turbatur, 24. q. 1. Ambrosius 1299
non vos hominũ. 23. q. 5. Pelag. 1265
non vos iudicetis, 5. q. 4. Auguſt. 737
nos ad fidem, distinct. 96. Chalcedo. concil. 439
Nos autem de conf. dist. 2. Augu. 1795
Nos consecratione, 9. q. 1. Greg. 807
nos consuetudinem, dist. 12. Greg. 41
nos in hominem 9. q. 1. Gregorius, 809
nos in quemquam, 2. q. 1. Aug. 576
nos volumus, 17. q. 2. augustinus, 1100
nos qui præsumus, dist. 40. Grego. 183
nos sacramentum, 2. q. 5. Cornelius papa & Tribur. conc. 600
nos sanctorum, 2. q. 5. Cornelius papa & Tribur. conc. 600
nos sanctorum, 15. q. 6. Grego. vii. 1014
nos sequentes 6. q. 1. Eleb. papa 750
nos sin competenter, 2. quæstione, 7. leo iiii. 658
nosse credo, dis. 76. ambrosius 348
nosse desideras, 39. quæstione, 1. Nicolaus Papa 1460
nosse tuam, dis. 63. Stephanus 301
nosse vos, de cõ. d. 3. Pius Papa 1832
nostrates, 30. q. 5. Nicolaus 1472
nostri. 23. q. 3. augustinus, 1211
notandũ est, 23 q. 2. augustinus 1209
notandum est, 24. q. 3. Vrbanus 1340
notificasti, 33. q. 5. Alexan ii. 1694
notificamus, 35 q. 6. Vrbanus 1732
notum sit, 2. q. 1 Nicolaus Papa 582
nouatianus, 7. q. 1. Cyprianus 704
nouerint 10. q. 1. Tolet. conc. iiii. 824
nouissime, de con. dis 1. Raba. 1893
nouit Deus de pæ. distinct. 4. augustinus 1668
nouit dominus, de pæ. dis. 1. Amb. 1583
nouit fraternitas, dis. 12. Grego. 41
nouit sanctitas, dis. 100. grego. 456
nubendi, 27. q. 1. Augu. 1400
nullus abbas, 1. q. 2. Vrban. Papa 531
nullus abbas, 19. q. 3. Educense conci. sub Greg. vij. 1135
nullus acolythorum, dist. 24. Siluester Papa 109
nullus ad ecclesiasticum, dist. 68. Gregorius, 282
nullus aliqua, dis. 92. Siluester Papa in conc. generali 450
nullus alterius, 9. q 2. Calixtus 809
nullus anathematizatorum, 3. q. 4. Stephanus Papa 681
nullus autem, de cõs. dict. 4. Aug. 1851
nullus clericus, 11. quæs. 1. Siluester Papa 851
nullus clericus, 11. q. 1. Matiscon. conc. 1. palea. 842
nullus clericorum, 14. q. 4. Cart hag. cõcil. iii. 985
nullus clerico rum, 17. q. 4. Ilerdense conc. 1187
nullius crimen, 1. q. 4. Augustinus 545
nullus debitæ, de pœn. d. 1. Aug. 1568
nullus decimas, 16. q. 2. Leo Papa palea. 1959
nullus ducat, 31. q. 1. Leo 1477
nullus eorum, 28. q. 1. Sexta syn. 1160
nullus eorum 18. q. 1. Sexta syno. 1446
nullus episcoporum. de pæn. distin. 2. Hieronymus 1515
nullus episcopus dist. 38. Clemens Papa. 181
nullus episcopus. dist. 60. Vrbanus in concilio celebrato Auerniæ. 284
nullus episcopus, 1. q. 1. Gelasius ex vi. synod. 516
nullus episcophs, 1. q. 1. Grego. vii. 527
nullus episcopus, 5. q. 4. Iulius Papa 715
nullus episcopus, ii. q. 1. Bonifac. 842
nullus eps, 15 q. 4. Hadria. Papa 1039
nullus eps, 22. q. 5. Vrbanus ii. 1201
nullus episcopus, de conf. dist. 1. Zacharias Papa 1772
nullus episcoporum. dist. 14. Leo 259
nullus eporum 2. q. 2. Steph. Papa 592
nullus episcoporum, 15. q. 4. Tarraconense conc. 1008
nullus ex ecclesiastico, 22. q. 5. Rhemense conc. 1201
nullus est à plebe, 2. q. 7. Euaristus Papa 903
nullus expectet, de pæ. d. 7. Aug. 1688
nullus fideli s, 30. q. 5. Hormisda Papa 1471
nullus in episcopum. dis. 62. Calixtus Papa 1471
nullus in episcopum, dist. 62. Calixtus Papa 296
nullus in episcoporum, dist. 60. Vrbanus Papa 285
nullus in præpositũ. dist. 60. Calixtus papa 285
nullus inuitis, dist. 61. Cælestinus 291
nullus introducatur, 4. q. 4. Damasus Papa 726
nullus itaque, 7. q. 1. Symmachus 525
nullus iudicum, 11. q. 1. Caius Papa palea. 840
nullus laicus, 2. q. 7. Siluester Papa 641
nullus laicorũ, dist. 63. Hadrianus Papa in viii. syn. 296
nullus laicorũ 16. q. 7. Paschalis ii. 1089
nullus ministrorum. de cõse. dis. 4. Araucanum conc. 1977
nullus missam, dist. 32. Nicolaus 149
nullus monachus, 2. quæst. 7. Pelagius ii. 664
nullus monachus. 18. q. 2. Aurelian. cõci. i. 1125
nullus neque, 36. qnæst. 2. Parisiense cõci. i. 1748
nullus mortuus 13. quæst. 2. Mogun. conc. i. 975
nullus omnino, 6. q 1. Codex 752
nullus oino. 16. q. 7. Calixtus papa 1087
nullus ordinet. dis. 24 Cart. con. iii. 109
nullus patriarchaꝝ, dist. 99. Pelagius secundus 452
nullus pœnitentem, dist. 35, Arelatense con. iii. 272
nullus pontifice. dis. 79. Bonifacius iii. ex conc. 358
nullus potest, 2. q. 2. Iulius Papa 593
nullus presbyter. 9. q. 2. Nannetense cõci. 810

Nullus presbyter, de consecra. dist. 1. Siluester papa 1758
Nullus presbyter, de consecra. dist. 1. Hormisda papa 1761
nullus presbyterorum, dist. 44. Nannet concilium 200
nullus presbyterorum de consec. dist. 5. Nannetense conc. 1902
nullus primas, 9.q.2. Calixtus 810
nullus primas, 9.q.3. Calixtus 816
nullus res ecclesiæ, 17.q.4. Carthaginē se, concilium 1115
nullus sacerdotum, 11.q.3. Aruen. concilium, 877
nullus seruus, 3.q.5. Felix papa ii. 687
nullus vmquā. distin. 79 Stephanus papa iij. ex concilium 357
nullus vmquam, 4.q.4 Fabianus 726
nullius crimen. 1.q.4. Augustinus, 767
nulli archiepiscopi, distinctione. 99. Anicetus 452
Nulli ciuium. de conse. dist. 3. Aurel. concilium, 1. 1817
nulli clerico, dist. 44. Sexta synod. 199
nulli de seruili, distin. 54. Tribur. concilium 260
nulli dubium, 3.q. 1. Alexander papa pag 672
nulli dubium, 12 q 5. Gregorius. 955
nulli epi, dist 42. Carth conc. iii. 193
nulli episcoporū, 3.q Paschalis 687
nulli episcoporum, 12.q 1. Romana synod. habita ab Eugenio ij. 915
nulli episcoporum, 16.q.1. Leo papa 4. in concilium 1051
nulli est, de conse. dis. 4. Aug. 1883
nulli ex propinquitate, 35.q.2. & 3. Ludunense, concilium 1716
nulli fas. dist. 19. Greg iiii. 77
nulli fas sit. 25. quæst. 1. Hilarius papa pag. 1347
Nulli liceat, 12. q. 2. Bonifacius papa pag. 918
Nulli sacerdotum, dist. 38. Cælestinus pag. 178
Nulli vmquam, 3 q.4. Eutychianus papa primus, 182
nulla ædificia, 12 q. 1. Nicolaus papa pag. 905
nulla officia, dis. 54. Tolet. cōc. iiij. 366
nulla præter, de conse. dist. 4. Augustinus, 1887
nulla ratio dist. 62. Leo papa 295
nulla ratione distin. 93. ex conc. Parisiensi. 418
nullā damnationē, 2.q.4. Leo ii. 613
nullam potestatem, 18.q.2. Pelagius papa 1123
Nullum absque forma dist. 71. Antiochenum conc. 332
Nullū ante. 30.q.5 Euarist. Papa. 1475
Nullum episcoporum 9.q. 2 Antiochenum concilium 510
Nullum facere dist. 28 Gregor. 326
Nullum in vtroque 33.q. 2. & 3. Iulius papa 1712
Nullum sine dote. 30.q.5. Arelatēn. cōcilium. 1473
Nunc autem, dist. 21. Nicol. Papa. 90
nunc autem, 1.q.7. Gratia, 557
nunc autem, 23.q 7. Gratianus, 1275
nunc autem, de consecr. dist. 4. Augustinus 1857
nunc autem, 32.q.7 Gratianus 1525
nunc autē quæritur, 5.q.5. gratia. 737
nunc ergo. 1.q.4. gratianus 545
nunc quæritur. 12.q 2. gratianus 916
Nunc quæritur, 12.q.3 grag. 951
nunc quæritur, 35.q.6. gratianus 1731
nunc quæritur, 36 q.2. gratianus 1747
nūc vero, 9.q.3. Stephanus episc. 521
nuntiatum est, dist. 84 Gregorius 380
nunquam aquæ, de consecr. distinct. 4. Chromatius 1839
numquam de manu. de consecr. dist. 5. Hieronymus 1901
numquam de pontificibus, distin. 96. Gelasius 443
numquam de vitijs, dist. 56. Chrysostomus 277
numquā diuinatio, 1.q.1. Hieron. 478
numquid Cain. de pæn. dist. 1. Gyprianus, 1562
numquid non erunt, 28. q.1. Innocentius 1435
numquid non omnia, de consecr. dist. 5 Stephanus v. 1894
nup foro populēsis, 7.q.2. Gelas. 790
nuptiæ terram implesit. 32.q.1. Ambrosius, 1493
nuptiarum bonum, 27.q.1. Aug. 1407

O

OBediētiam, dist 93. gratianus, 414
Obeuntibus, d. 63. Inno. In sen 313
obitum victoris dis. 61. gregorius 293
obitum, 13.q 5. gregorius, 955
objciuntur, 32.q 4. Augustinus, 1510
oblationes dessidentium, dist 90. Carthagin conc. iiij. 405
obseruandum quoque, 15.q.2. Tarraconense conc. 1004
obtineri, 23.q.4. gregorius. 1223
Occidit Phinees, 13.q. 8. Ioan. Chrysostomus, 1282
Octaua discussio, 12. quæs. 2. Hispalen. concilium, 943
odi & proieci, 24. quæs. 1. Hieronymus pag. 1310
odio habeatur, dis. 86. Leo episc. 384
odit Deus, 1.q.3. Hieronymus, 495
offerebat, 32.q.7 Ambro. 1530
officij nostri, 24.q.1. Iulius papa 1301
officia, 23.q.5. Augustinus, 1458
olim idem erat, dis 95. Hieron. 432
olim iussus, 8.q.1. Augustinus, 794
omnis autem, dist. 3 Isidorus 8
omnis Christianus, 11.q.3 Aug. 874
omnis Christianus, de consecr. dist 1. Greg. viij. in syn. Rom. 1774
omnis cuiuslibet, 1.q 1 Leo 522
omnis electio, dist. 63 Septima synod. quæ est secunda Nicæna. 299
omnis ætas, 12.q Tole. conc. iij. 902
omnis homo de conse. dist. 2. Elliberitanum conc. 1785
omnis iactantia, 22.q.4. Septima syno. 1160
omnis iniquitas, de pæn. dist. 1. Hieronymus 1562
omnis oppressus, 2.q.6. Anacletus papa 615
omnis presbyter, de consc. distinct. 4. Ilerdense concilium 1872
omnis qui alijs, 5.q 6 Hadrianus papa 740
omnis qui gemebat, 7.q.1. pelag. 779
omnis qui iam. de consc. dist. 4. Augustinus 1870
omnis qui iuste dist. 45. Isidorus 207
omnis qui non diligit, de pæn. dist. 1. Ioannes 1567
omnis qui recedit. 24.q.1. Beda 1307
omnis res 27.q 1. Ioannes Chrysosto mus palea. 1413
omnes causationes, 32. q. 7. Hieronymus 1527
omnes basilicæ, 16. q. 7. Aurelianense, concilium, 1. 1087
omnes basilicæ, de conse. dist. 1. Iginus papa 1754
omnes decimæ, 16 q. 7. Rothomagense concilium, 1084
omnes deinceps, 28.q.1. Agathense concilium, 1446
oēs ecclesiæ, 17.q.4 Lucius episc. 1103
omnes epi, 2.q 6 Syxtus papa 616
omnes feminæ, 27.q.1. Tolet conc. x. pag. 1405
omnes fideles, de consec. dist 1. canon Apostolorum 1772
omnes fideles, de consec. dist. 5 Vrbanus papa 1892
omnes hæ species, dist. 3. gratianus, 7
omnes huius, dis. 47 gregorius, 214
omnes illi, 6.q.1. Fabianus 745
omnes itaque 11.q.1. Codex Theodosianus 852
omnes leges dist: 1. Isidorus 2
omnes leges 2.q.2. Nicola, papa 592
omnes presbyteri, 17.q.4. Triburiense concilium palea. 1110
omnes psallentes, dist. 38. ex dictis Augustini 179
omnes qui aduersus, 3.q.5. pelagius papa ii. 687
omnes qui in peregrinatione, dist. 98 concilium, Eliberitantum. 451
omnes quos, 3 q 4. Fabia. papa 682
omnes quos, 30.q 1. Symmachus papa 1463
omnes quos, de consc. dist. 3. Ang. 1834
omnes siue patriarchis, dis. 22 nicolaus papa ii. 92
oēs vero, 6.q.1. Hadrianus papa. 744
omne genus, 22 q 2 Isidorus 1179
omne itaque, 27.q.2 August. 1415
omne quod, 22.q.1. Tole. cō viij. 1164
omne qđ, 25.q.1. Marcelli. papa 1348
omne, vim. distin. 37. Hadrianus papa palea. 72
omnino confitemur, dist 31. Leo ix. 145
omnino puniendus est, 2.q.6. Theodosiana lex. 624
omni die, de consecr. dist. 5. Carthaginense coue. iiij. 1895
omni timore, 23.q.8 Leo papa 1281
omni tempore, de conse. dist. 4. Martinus Bracharen. in conc. 1877
omnium sacerdotum, dist. 32. Leo papa 145
omnium vestrū, 23.q.5. nicol. 1269
omnia decretalia, 25.q.1. Damasus papa 1349
omnia quæ aduersus, 3.q.9. Cornelius papa 706
omnia quæcunque de consecra. dist. 2. Ambrosius 1816
omnia sacramenta 1.q.5. Aug. 501
omnia talia, dist. 12 Aug. 44
oībus consideratis 24. q.1. Aug. 1305
omnibus modis, 35.q.9. Grego. 1739
oībus nobis, 29.q.2. Iulius papa 1455

omni-

Omnibus quibus, 4.q.6. Carth. concil. vii. 729
Omnibus seruis, dist. 34 Extra de cle. ven. c. 2. palea. 158
Omnibus vobis, 2.q.5. Leo. 607
Oportet episcopum, 28.q. 3. Hieronymus 1450
Oportet eum. 8.q.1. Petrus Apost. 799
Oportet infantes, 20.q.2. Nona synod. pag. 1147
Oportet etiam ordinandum. distin. 36 Gratianus 168
Oportet quoque, dist. 40. Gratianus 182
Oportet sacerdotes, dis. 81. Grego. 369
Oportet vt primum, 3. q. 2. Stephanus papa v. 174
Oportebat, distin. 79. Stephanus Papa iij. 357
O propheta, 1 q. 1. Hieronymus 501
Optatum tibi, dis. 100. Ioann. epis. 456
Oratorium, dist. 42. ex dictis Benedicti 193
Ordinatos, dis. 40. Cælestinus, 248
Ordinationes, dis. 64. Anacletus 315
Ordinationes, dis. 75. Anacle. Papa 340
Ordinationes, dist. 75. Zepherius Papa 341
Ordinationes, dis. 75. Gelasius 343
Ordinationes, 1.q.1. Grego. vij. 522
Ordinationes, 9.q.1. Vrban. in syn. 808
origo. 32.q 4. Hieronymus 1509
osius episcopus, dist. 61. Sardicense cōcilium 290
osius episcopus, 6.q.4. Sardicennse concilium 759
osius papa, dis. 56. Damasus Papa 276
ostendit propheta, 23.q. Aug. 1213
ostensum est, 19 q. 4. Gratianus 1076
ostenditur illos, de conse. dist. 4. Augustinus 1848
ostiarius, dist. 23. Carthaginen. concil. iiij. 160
oues pastorem, 6.q.1. Pius Papa 746
oues, quæ, 2.q.7. Eusebius papa 643

P

PAcem igitur, de conse. dist. 2. Innocen. Papa 1781
Pagani, 2.q.7. Caius papa 648
palam est, dis. 11. Augustinus 37
pallium tibi, dis. 100. Gregor. 457
pallium vobis, dis. 100. Gregor. 459
panis est, de conse. dis. 2. Ambro. 1803
panis & calix, de cōse dis. 2. Ambr. 1795
panem cælestem, de cons. dis. 12. Augustinus 1808
Paratus, 23.q.1. Augustinus 1204
Parentelæ. 35.q.5. Zacharias 1721
Parsimoniam, distinct. 41. Gangrense cōcil. 190
Paruuli, 22.q.5. Capitular. 1198
Paruuli, de conse. dist. 4. Isidorus 1864
Paruulos, d. consec. distinct. 4. Gregorius 1872
Paruuli, de consecr. distinct. 4. Augustinus 1886
pasce fame, dis. 86 Ambrosius 390
paschæ solennitas, de consecra. dist. 3. Carthaginen. concil. iiij. 1832
pastor ecclesiæ, 1.qō. 2. Prosper. 533
pastoralis officij, 7.q.1. Gregor. 782
Pater profecto, 9.qæst. 3 q. Nicolaus Papa 818
pater simoniacos, 1.q.quæst. 7. Paschalis Papa 574
paternarum, 24.q.3. Vrban. Papa 1336
patrem, 32.q.3. Pelagius 1504
Paulus Dyaconus. 2.qō. 7. Gregorius pagi. 660
Paulus dicit, 1.q.7. Gregorius 681
Paulus Petrum, 2.quæstio. 7. Hieronymus 654
paulum itaque, 2.3. Gregorius 595
paulianistæ, 1.q.3. Innocentius 491
pauper, 11.q.3. Isidorus 886
peccatum, de pæn. distin. 4. Augustinus 1664
Pecunia, 17.q.4. Theod. in pœnitentiali 1107
Pœna illorum, 23.q.5. August. 1251
pœnale, 14.q.5. Augustinus 990
pœnæ. sicut, de pœn. distinct, 1. Digest. pagi. 1558
pœnitentia. de pæn. dist. 1. Leo. 1583
pœnitentia, de pæn. distinct. 3. Augustinus 1635
pœnitentiam agere, de pæn. dist. 3. Gregorius 1636
pœnitentiam, 33.q.4. Arelatense concilium 1693
pœnitentia, de pæn. distinct. 3. Ambrosius 1634
Pœnitentem, 26.qō. 7. Octaua synod. pagi. 1385
pœnitentes, dis. 50. Agathense conc. 251
pœnitentes, dist. 55. Hilarius in concil. Romano 271
pœnitentes, de pæn. dis. 3. August. 1637
pœnitentibus, 16.q.7. Carthaginense conci. iij. 1385
pennata de pæ. dist. 1. Gregor. 1607
per adoptionē, 30.q.3. Pasch. 11. 1467
per aqua, de cōs. dis. 4. Ambr. 1838
peracta de conse. dist. 2 Anacletus papa 1782
per baptismum, de consec. dist, 4. Augustinus 1836
per Esaiam, 1.q.1. Augustinus 515
per illicitam, 1.q.7. Damasus papa 573
per illicitam, 9.q.1. Damasus papa palea. 807
perlatum ad nos, de cons. dist. 3. Gregorius 1833
perlatum est, dist. 88. Gregorius 397
perlatum est, dist. 90 victor papa 408
Perlatum est, 19 q. 3. Gregorius 1138
perlatum est, 19.q.2. Tribunien. cōc. 14
perlectis, dis. 25. isidorus 111
per laicos, 16.q.7. Alexander ii. 1090
per principalem, 1.q.1. Nico. Papa 526
per principalē, 9.q.3. Nicola, papa 21
per scripta, 2.q 8. Stephanus papa 668
per singulas j.q.3. Martinus Bracharensis in con. 813
per singulas ii.q.3. Antioch cōc. 814
per singulas, 16.q.3. Chalced. conci. & Gelasius papa. & Tulet. conc. 1062
peregrina iudicia, 3.qō. 6. Sixtus papa iii. 693
perfecta pœnitentia de pœn. dis. 2. Ioan. Chrysost. 1636
perfecta pœnitentia, de pæn. dist. 3. Io. Chrysost. 1568
pernicioſe, de pæn. dist. 1 August. 1562
pernicioſam, 18.q.2. Innoc. ij. 1129
peruenit ad nos 18.q.2. Gregor. 1127
peruenit ad nos, 2.q.7. Grego. 666
peruenit ad nos, 7.q.1 Gregorius 774
peruenit ad nos, dis. 50. Gregor. 227
peruenit ad nos, dis. 101. Chalcedonense conc. 459
peruenit ad nos, 16.q 7. Cre. vii. 1083
peruenit ad nos, 1.q.3. Grego. vii. 544
peruenit ad nos, 30.q.1. Deusdedit. S. R. E. episcopus 1416
perueni ad nos, 18.q.2. Greg. 1117
peruenit ad nos, 26 q.5. greg. 1372
peruenit ad nos, 16. quæstione, 1. paschalis ij. 1024
peruenit ad nos, dis. 84. gregorius 379
peruenit ad nos, 27.q.1 gregorius, 1398
peruenit ad nos dist. 93. gregorius. 421
peruenit ad nos, 11.q.1. gregorius, 853
peruenit ad nostras, distinctione, 18. Chalcedo. conc. 68
peruenit ad notitiam, de consec. dist. 2. Rhemense conc. 1789
peruenit ad sanctum, dis. 93. Nicænum conc. 419
peruenit ad sanctam, dist 86. Calcedonense conc. 393
peruenit ad me. 18.q.2. gregorius, 1130
perueni ad me, de cons. di. gre. 1128
peruenit in sancta 21.q 3. Nicasi. episc. palea. 1158
peruenit quoque, dis. 95. gregorius, 42
pessimam, 23.q.8 innocentius 1298
petimus, 11.q.1. Chart. conci. iii. 846
petiisti, 7.q.1. Zacharias papa 772
petrus Simoni, 1.q.1. Amb. 471
petrus diaconus, dist. 39. gregorius, 182
petrus doluit, de pæn. dist. 1. Ambrosius 1513
petrus potestatem, 2.q.7. gregorius, 657
petrus qui Thabitā, 33.q.8. greg. 1283
piæ mentis, 17.q.7. gelasius papa 1092
pium est, de pę. dis. 3. Augustinus, 1660
pictacium, 30.q.3. Zacharias, 1465
placet omnibus, dist. 65. Carthaginense, conci. ii. 319
placuit communi, 16.q.1. Egenius papa 1024
placuit de Infantibus, 1. quæst. 4. Afric. conc. 546
placuit de infantibus, de consec. dis. 4. Carthag. con. v. 1873
placuit episcopos, dist. 32. Carthaginense conc. v 152
placuit eorū, 2.q.7, Hadrian. papa 664
placuit etiam, d. st. 90. Agathen. concilium 407
placuit huic sanctæ, distinct. 16. Sexta synod. 55
placuit huic sanctæ, 19.q.3. gela. 1066
placuit igitur, de cons. dis. 4. Mileuitanum conc. 1891
placuit omnibus, distinctione, 12. Bracharense, conc. 44
placuit omnibus, 10. q. 1. Bracharense conc. ij. 825
placuit oībus, 19 q. 1. Nicæna syn. 1022
placuit per omnia, 13.q. 2. Melchiades papa 966
placuit pro communi, 8. q.3. Concilium apud Compendium 756
placuit sancto conuentui, 4.q.2. & 3. Matricense concilium. 719
placuit vniuerso, 11. quæstione, 3. Africanum concilium, 864
placuit vt altaria, de cons. distinctione, 1. Africanum concilium, 1762
placuit vt a nullo, 7 quæstione, 1. Carthaginense, concilium, iii. 776

placuit vt quibuscunque, 2. quæstio. 6. Iulius papa 617
placuit vt tante, 20 q. 1. Carthag. concil. iii. 1144
placuit vt clericus, 21. q. 5. Aga. cõc. 1161
placuit vt deinceps, 9. quæst 2. Vrbanus palea. 810
placuit deinceps, de pæn dist. 6. Vrbanus papa iii. 1686
placuit vt dies, de conse. dis. 3. Carthag. conc. 1833
placuit vt ii. quæst. 5. Bracharense concil. i. 1475
placuit vt hi, 36. q. 2. Aquisgranense cõcil. 1750
placuit vt nullus, 1. q. 1. Brachar. cũctis, ii. 518
placuit vt nullus, 10, q. 5. Bracharense conc. ii. 834
placuit vt vnusquisque, 2. q. 1. Bracharẽse conc. ii. 518
placuit vt conseruato, dis. 28. Cabilon. conc. 67
placuit vt quicunque, de con. dis. 4. Mileuitanum conc. 1891
placuit vt quicunque, dist. 72. Mileuitanum conc. 333
placuit vt quicunque, dis. 74. Carthagi. conc. 336
placuit vt quicunque, de conse. dist. 4 Mileuitanum conc. 1892
placuit vt quicunque, de consec. dist. 4. Mileuitanum conc. 1892
placuit vt qui, 23. quæstio. 5. Brachar. conc. i. 1257
placuit vt quicunque, 16, q. 6. Mileuit. conc. 1078
placuit vt quicunque, 21. q. 1. Carthag. conc. viij. 843
placuit vt quicunque 16. qu. 3. Africa. conc. 1070
placuit vt omnes, de conse. dis. 3. Agathense conc. 1818
placuit vt dies venerabilis, de consec. dis. 3. Carth. conc. v. 1833
placuit vt postquam, de conse. distin. 3. Bracharense, conci. ii. 1833
placuit vt ante, dis. 77. Carthagin. concil. iii. 351
plauit vt nemini, 7. q. 1. Carthaginense conc. v. 774
placuit vt ordinãdis, dist. 38. Carthagi nense conc. iii. 179
placuit vt quisquis, 17. q. 1 Cartha conci. iii. 856
placuit vt presbyteri, 2. q. 6. Mileuitan. con. 632
placuit vt presbyteri, 12. q. 2. Carthag. conc. vnicum 938
placuit vt quoties, 1. qu. 2. Brach. concii. 530
placuit vt quotiescunque, dist. 18. Carconc. v. 71
placuit vt quotiescunque, 3. q. 10. Carthag. conci. vii. 772
placuit de infantibus, quæs. 4. Africa. conc. 546
placuit vt si quis, 2. q. 4. Brac. con. 2. 613
placuit vt si quis, 21. q. 2. Hispal. concil. ii. 1155
placuit vt pœnitentes, dist. 50. Tolet. conc. i. 254
placuit vt de ordinatione, 1. q. 1. Bracha. conc. ii. 475
placuit, vt episcopi, 12. q. Carthagin. conci. iiii. 952
placuit vt episcopi, 21. qu. 3. Carthagi. conc. iii. 1158
placuit vt si, 6. q. 9. African. conci. 754
placuit vt si, 33. quæstio. 2. Toletanum conc. i. 1546
placuit vt secundum, 32. qu. 7. Mileuit. conci. 1527
placita sæcularia, 15. q. 4. Ex cõc. apud Erphesfurt 1099
plebs Diottensis, dist, 63. Gelasius 301
plebiscita, dist. 2. Isidorus 6
plerique, 8. q. 1 Hilarius papa 791
plerique, 14. q. 3. Ambrosius 983
plerique de conse. distin. 4. Toletanum conci. iii. 1866
plerunque boni, 1. q. 7 Augu. 649
plerunque contingit, 11. q. 3. Greg. 892
pluit dommus, de pæ. dist. 3. Greg. 1656
plures, 16, q 1. Pelagius 1046
plurimos sacerdotes, distin. 81. Syricius papa 374
ponderet, dis. Calixtus ji 229
pontifices, 7. q. 1. Nicolaus papa 761
pontifices, 12. q. 3. Agathense con. 952
porro de affinitate, 35. q. 5. Grego. 1721
porro duorum 35. q. 2. 2. & 3. Paschalis ii 1717
porro & Hierosolymitanus, distin. 66. Anacletus 322
porro cuius, 6. q. 4, Gratianus, 757
porro gloria, de conse dist. 1. Nicol. 1771
porro illi, de pæ. dist. 2. Prosper. 1561
porro Moysi, dist. 84. Anacletus 382
porro scias, dist. 63. Nicolaus j. 298
porro si, 16. q 3. Ioannes papa 8. 1070
possessio, 16. q. 5. Toletan. conc. 4. 1601
possessiones, 16. quæst. 1. Symmachus papa 1051
possessiones, 16. q. 4. Vrbanus ii. 1076
post appellationẽ, 2. q. 6. Digestis 630
post baptismum, de conse. dist. 4 Rabanus 1869
post pascha, dist, 76. Isidorus 348
post quingentos, 16. q. 3 Gelasius papa 1067
post susceptũ, 30. q. 3. Paschalis ii. 1487
post vxori, 3. q. 4. paschalis ii. 1467
postea signatur, de consec. dis. 4. rabanus 1860
postea tanguntur, de cons. dist. 4. rabanus 1861
postea quàm, 15. q. 2. pelagius 1389
postquam ascenderis de conse. dist. 4 rabanus 1868
postquam hostilis, 16. q 1. Grego. 1044
postquam pretio, 13. q 2. Hierony. 669
postquam quemquam, dis 50 Gre. 228
postquam se, de consec. distin. 4. rabanur, 1860
postquàm vos credere, de consec. dis. 4. Augustinus 1865
postulatus, 3. q 7. Beda 703
potest discursus de pæn. dist. 2. Gregorius 1608
potest ... eri, de pæ. dis. 1. Ambros. 1573
præcariæ 1. 10 q. 2. Mediomat. cõc. 832
præcariæ ii. 10. q. 2. Beluacense concil. palea. 832
præcariæ, 12. quæstio. 2. Mediomatric. conc. 935
præceptum, 2. quæst. 2. Zepherinus papa 593
præceptum, 32. qu. 5. Toletanum conc. xii. 1532
præcepta canonum, distin. 55. Gelasius papa 274
præcepta synodalia, de conse. dis. 1. Gelasius 1754
præceptis, 32. q. 5. Hieronymus 1522
præceptis apostolicis, dis. 12. Gregorius papa iiii. 39
præcipimus, dist. 34. Gregorius 131
præcipimus, dis. 90. Innocentius 2. 408
præcipimus, dis. 93. Sexta synod. 427
præcipimus, 12. q. 1. Can. Apostol. 914
præcipimus, 16. quæst. 1. Gregorius iunior 1046
præcipimus, 16. quæstio. 2. Nicolaus ii. palea. 1058
præcipimus, 21. quæstio, 2. Innocentius ii. 1157
præcipimus, 21. q. 4. Innocẽtius ii. 1161
præcipuè, ti. q 3. Nicolaus Papa 860
præcipiendum est 13. quæst. 2. Varense conc. 970
prædia, 12. q. 2. pius papa 918
prædixerat, de pæn. distinc. 1. Hieronymus 1587
prædicator, 16. quæstio. 1. Septima syno. 1052
prædicandum est, 22. q. 1. Eutychianus papa 1170
præsumunt, 2. q. 7. Augustinus 646
præsul non damnabitur, 2. q. 4. Sylueſter papa 913
præsulum, 16. q. 3 Gelasius 1063
præsens, 20. q. 3. Nicolaus papa 1148
præsenti concilio, dist. 54. Matisconen. conc. i 267
præsenti decreto, 5. q. 2. Silueſter 732
præsente presbytero, dist. 93. Carthagi. conc. iiii. 420
præsentium latoris 7. q. 1 Grego. 762
præsentium potiorem, 1. qõ. 5. Vrbanus ii. 555
presbyter ante, dist. 78 Neocæsariense concilium 254
presbyter aut diaconus, distin. 81. Canõ Apostolorum 266
presbyter aut diaconus, 15. q. Nicolaus 1010
presbyter cum ordinatur, dist 13. Carthaginense conc. iii. 103
presbyter dum diœcesi, 12. q. 4 Agathẽse conc. 954
presbyter Eucharistiam, de conse. dist. 2. Vuormacience concilium 1824
presbyter inconsulto i. 26. q. 6. Carthaginense concilii. 1378
presbyter inconsulto ii. 26. q. 6: 1812
presbyter 26. q. 9. Euaristius papa 1379
presbyter mane, dis. 91. Nannetense conc. 409
presbyter præsente, dist. 65. Martinus Brachar. in conc. 435
presbyter quidã, dis. 32. Gregorius 154
presbyter si vxorem, dis. 29. Neocæsariẽse conc. i. 281
presbyter si fornicationem, dis. 82. Hybernense conc. 357
presbyter si per pecuniam, 1. q. 1. Ex gesto gregorij 463
presbyter si a plebe, 2. q. 5. Ilerdense conc. 604
presbyter vel quilibet, 2. q. 5. gregorius papa iii. 601

Presbyteri baptizatos, de conse. dist. 4. Gregorius in regest. 1877
Presbyteri diaconi, dist. 24. Gelasius Papa 109
Presbyteri diaconi, dist. 34. Agathense conc. 163
Presbyteri diaconi, 11. q 3. Mileuitanũ conc. 874
Presbyteri de occultis, 26. q. 6. Euaristus papa 1379
Presbyteri ruris in ecclesia, dist. 95 Neocæsariense conc. 453
Presbyteri qui diœcesanas, de consi. dis. 4 Ex conc. apud Valentias 1877
Presbyteri qui per diœceses, di. 95. Carthaginen. conc. iiii. 431
Presbyteri quos, dist. 68. Grego. iii. 324
Presbyteri vero, dist. 67. Gratianus 323
Presbyterum, dist. 28. Sexta synodus in Trullo 132
Presbyterum, dist. 50. Gregorius 224
Presbyterorum etiam, di. 56. Gratianus 275
Presbyterorum filios, dist. 56. Vrbanus iii. 275
Presbyteros, dist. 50. Ancyranum concilium 240
Presbyteros, dis. 95. Gratianus 430
Presbyteros, 16. q 1. Gregorius 1036
Presbyteris, di. 27. Calixtus papa ii. 125
Presbyteri, de conse. dist. 4. Innocentius 1876
Præter hoc, dist. 32. Alexander iij. 147
Præterea deuotionis, 23. q. 8. Ioannes viii. 1282
Præterea frequenter, dist 51. Inno. 266
Præterea placuit, dist. 28. Arelatense cõ ci. ii. 128
Præterea scisciatis, dis. 23. Nicolaus Papa 104
Pridem præcipimus, 18. q. 2. Greg. 1122
Primus homo, de pœ. dist. 2. ambrosius 1617
Prima actione, 16. q. 3. Hispalense conc. ii. 1069
Prima adnotatio, dist. 16. Beda 69
Prima autem, dist. 16. Beda 60
Prima consolatio, de pœn. di 3. Ambrosius 1656
Prima igitur, de cons. dist. 4. Aug. 1861
Prima q. 18. q. 1 Gratianus 1119
Prima quidem, de consi. di. 2. augustinus 1797
Prima salus 25. q. j. Hormisda Papa pa. 1348
Prima est, 22. q. 2 Augustinus 1175
Primum iraq; dist 25. Hieronimus 118
Primum interrogatur, de conse. dist. 4. Rabanus 1870
Primæ sedis, dist. 99. Africanum concilium 452
Primo gradu, 35. q. 5. Isidorus 1721
Primo semper, 2. q. j. Melchiades Papa 583
Primatus episcopus, dist. 71. Cathaginẽse conc. i. 331
Primates, 2. q. 1. Felix papa i. 577
Principatus, 1. q. j. Leo episcopus 479
Princeps vitiorũ, de pœ. dist. 2 Aug. 1617
Principes, 23. q. 5. Augustinus 1259
Principali, dist. 63. Pelagius 302
Principium, de pœ. di. 2. Gregorius 1631
Prisca consuetudo, dist. 100. Gregorius 455
Priscis igitur, dist. 55. Gelasius 270
Priscis quidem, 10. q. 3. Emeriense con. ii. 834
priuilegium, 11. q. 3. Gregorius 883
priuilegia, dist 3. Isidorus 8
priuilegia j. 25. q. 2. Anacletus 1352
priuilegia ij. 25. q. 2. Leo Papa 1353
priuilegia iii. 25. q. 2. Leo papa 1358
prius ergo, 3. q 2. Eusebius papa 674
prius est, 3. q. 11. Codex 714
priusquam, dist. 28. Gregorius 126
priusquam conuenirent, 27. q. 1. Ioannes Chrysostomus 1429
probinum, 16. q. j. Pelagius 1027
procliuis, 10. q. 3. Toletan. conc. 6. 1147
prodesti, 23. q. 5. Augustinus 1252
prodilectione, de cons. dist. 2. Cyprianus 1825
productior est, de pœ. dist. 3. Aug. 1636
progeniem suam, 35. q 2. & 3 Gre. 1715
prohibendum, dist. 54. Eliberit, cõc. 270
prohibentur, dist. 48. Gratianus 218
prohibentur, dis. 88. Gratianus 396
prohibentur, 2. q. 1. Digestis 584
prohibere, dist 23. Aanicetus Papa 107
pro impensis, 15. q 2. Gratianus 1003
pro membris, 23. q. 3 Augustinus 1212
pronuntiandum, de cons. dist. 3. Ludunen. conc. 1826
pro obeũtibus, 13. q. 2. Gre. pada 2. 973
propter ecclesiasticas, dist. 18. Antioch. conc. 56
propter ecclesiasticas, dist. 18. Cõc. Martini Papæ Brachar. episcopus 72
propter eos, 7. q. 1. Chaleed. conc. 776
propter gloriam, de conse. dist. 4. ambrosius 1861
propter superfluam, 2. q. 6. Theod. leg. 623
propter totius, dist. 19. Constan. syn. 82
propter vitandum, de conse. dist 4. Toletanum; conc. iiii. 1867
proprie, de cons. dist 4. Leo Papa 1480
Prophetauit, 1. q. 1. Augustinus 501
propositum, 20. q. 3 Leo papa 1147
proposito, 32. q. 5. augustinus 1515
proposuisti, dist. 82. Innocentius 362
pro qualitate, 26. q. 7. Octaua synodus 1385
pro reuerentia, dist. 44. Tolet cõc. 3. 201
prouidendum quoque, di. 23. Gra. 1377
prouinciæ dist 99. Anacletus Papa 451
psalmistã, dist. 23. Carthagi. concil. iiii. 106
pudenda, 24. q. 1. Pelagius Papa 1312
pudicus. dist. 43. Gratianus 193
pudor est 32. q. 2. ambrosius 1495
pueri ad factos, j. q. 1. Gregorius 525
puer ante annos, 22. q. 5. Eliberitanum conc. 1198
puella, 20. q. 2. Trburiense conc. 1146
puellæ, 20. q. 1. Leo 1141
pulchra etiam, dist. 85. Ambrosius 389
pulsatus, 3. q. 6. Fabianus 691
pura & simplex, 1. q. 9 Ambrosius 710
purgationem 15. q. 5. Gratianus 1009
puto Christianum, 32. q 5. august. 1521
puto quod sine, 1. q. 7. augustinus 654
putant quidã, 14. q. 3. Hieronymus 983

Q

Qua autem, 2. q. 3. Gratianus 593
Quacunq; arte, 22. q. 5. Isid. 1196
Quadragesimæ, dist 4. Ambrosius 11
Quadragesima, de conse. di. 5. Gre. 1896
Qualis condemnatio, 2. q. 7. Clemẽt. 1642
Qualis debeat, 30. q. 5. Leo papa 1472
Qualis enim, 8. q. 1. Hieronymus 801
Qualis hinc, dist. 25 Gregorius 117
Qualis nos, 23. q. 5. Pelagius 1267
Qualiter episcopus, dist. 24 Grat. 101
Qualiter ordinati, 7. q. 1 Gregorius 768
Qualiter vero, dist. 74. Gratianus 333
Qualitas lucri, de pœn. dist. 5. Leo papa 1680
Quàm magnum, 23. q. 4 augustinus 1217
Quamobrem, de pœn. dist. 1. Hieronymus 1584
Quàm periculosum, 7. q. j. Cypria. 1217
Quàm pro mentis, 1. q. 2. Bonifacius papa 530
Quam præposterum, 12. q. 2. Cypria. 975
quam sit necessarium, 18. q. 2. Gre. 1121
quamuis caute, de pœ. dist. 3. augustinus 1640
quamuis chorepis, dist. 68. Leo i. 325
quamuis dictum, 22. q. 1. Augusti. 1186
quamuis errare, dist. 38. Augusti. 180
quamuis liceat 3. q. 6 Eleutherius 692
quãuis plenitudo, de. pœ di. 1. Leo 1601
quamuis triste, 7. q. 1. Gregorius 769
quamuis vera, 11. q. 3. Augst. 180
quamuis vniuersæ, dist. 21 Gelasius 88
quamuis vnum, de conse. dis. 4. Augustinus 1845
quamquam omnes, dis. 23. Toletanum conc. xii 102
quamquam sacerdotum, 14. q. 2. Eug. in syno. habita Romæ 981
quamquam secundum bonorum, 2. q. 7. Augustinus 664
quando ab Hierosolymis, de conse. dist. 4. Augustinus 1889
quando Adam, de pœ. dist. 2. ambrosius 1617
quando autem, dist. 44 Nannetense cõcilium 201
quando autem, de conse. dist. 1. Cyprianus 1775
quando episcopus, dist. 24. Nannetense conc. 110
quando ergo, ii. q 3 Hieronymus 870
quando & ebi. dist. 75. Ordo Romanus 343
quando necessitas, dist. 86. aogustinus 385
quando presbyteri, distr 18. Tole. conci. iiii. 126
quando presbyteri, dist. 38. Toletanum conc. iiii. 178
quando presbyteri, dist. 44. Nannetense conc 201
quando quis, de conse. dist. 4. Ioannes Chrysostomus 1880
quod vult Deus, 23. q. 4. augu. 1240
quanto à nobis, 2. q. 5 Gregorius 603
quanto Apostolica, dist. 63 gre. 300
quanto tempore, 31. q. 2. Ioannes papa pagina 673
quantũ dicit, dist. 50. gelasius papa 245
quantumliber, dist. 47. augustinus 218
quantus 23. q. 4. augustinus 1216
quantuslibet, de pœ. dist. 1. Amb. 1574
quapropter, 2. q. 7. gelasius 962
quapropter, 27. q. ii. Hieronymus 1427
qua traditione, dist. 22. gelasius papa i. 95
quatuor autem, 12. q. ii. gelasius 939
quattuor modis, 11. q. p. grego. 888

qua

Qua vero ætatæ, dist, 78. Gratianus 354
Quæ ad perpetuam. 25. q. 1. Leo Papa 1347
Quæ Christo. 27. q. j. Innocentius 1396
Quæ circa ordinandos, dist. 98. Gratianus 450
Quæ contra mores, dist. 8. Auguſt. 21
Quæ de eauſa, 2. q. 5. Gregorius 603
Quæ dignior, 24. q. 1. ambroſius 1300
quæ ipſis ſacerdotibus, dist. 37. Aug. 178
quæ Lotharius, 2. q. 1. Nicola. Papa 585
quæ ſemel ſunt 19. q. 3. Chalced. concilium 1136
quæcunque contentiones, 11. q. j. Marcellinus Papa palea. 841
quæcunque enim, de pœn. dist. 4. Beda 1663
quæcunque à parentibus, 25. q. 2. ex Codice Theodoſiana 1359
quæcunque mulier dist. 30. Gangrenſe conc. 135
quæcunque res, 10. q. 1. Antioch. concilium 823
quædam capitula, d ſt. 96. Chalced. con cil. in vi. actione 439
quædam cum fratre, 32. q. 7. Conciliũ quodam, ſiue Capitular. 1533
quædam etiam, dist. 2. Iſidorus 6
quædam lex terrena, 35. q. 2. & 3. Gregorius 1716
quælibet occulta. dist. 40. Gregorius 186
quem pœnitet, de pœn. diſ. 1. Ang. 1599
quem progenitores 20. q. 1. Triburienſe conc. 1142
quemadmodum, dist. 12. Gregorius 41
quemadmodum, 23. q. 7 Aug. 1277
quemadmodum, 32. q. 7. Auguſt. 1529
quærat hic aliquis, de pœn. dist. 3 Hieronymus 1658
quærendum eſt, 2, q. 7. Calix. Papa 645
quærendum eſt, de pę. dist. 2. Beda 1606
quæris à me, de conſe. dist. 4. Auguſtinus 1880
quæritur de his, dist. 74 Gratianus 335
quæritur de illis, dist. 68 Gratianus 323
quæritur pater 2. q. 7. Auguſtinus 655
quæritur, 22. q. 2. Auguſtinus 1181
quæro ergo, 6. q. 1. auguſtinus 751
quæſitum eſt, j q. 3. Vrban. ex conc. 536
quæſitnm eſt, 13. q. 2. Mogu. con. ii. 977
quæſitum eſt. 23 q. 4. Innocentius 1245
quæ ſemel. 19. q. 3. Calced. conc. 1609
quæſta eſt nobis, 13. q. 2 Gregorius 698
quæſti ſunt, 16. q. 1. Mogunt. conc. 1042
quæſti nobis ſunt, 17 q 4 grego. 1117
quæſtionem, 12. q. 2 Codex 942
qui abſtulerit, 12. q. 2 Anacletus 928
qui accuſare, 3. q. 9. Damaſus 707
qui admiſſa j. de pœn. dist. 3. Gregorius 1638
qui admiſſa ii. de pœn. dist. 3. Gregorius 1638
qui admiſit, 15. q. 8. Neocæſarien. concil. j. 1018
Qui aliorum, 24. q. 3. Trban Papa 1336
qui ambulat, 5. q. 5. Prouerb. c. 2. 739
qui apud, 1. q. 4. Africa. conc. 546
qui autem, de pę. dist. 6. gratianus 1683
qui autem, dist 91. Gratianus 408
qui autem, 5. q. 6. Gratianus 740
qui bona agunt, 17. q. 1. Gregorius in regeſ. 1099
qui bis ignoranter, de conſe. di. 4. Theodorus in Pœnitentiali 1875
qui bene, de conſe. dist. 2. Arelatenſe cõcil. 1345
qui calumnia, 5. q. 6. Gregor. 740
qui cathedram, dist. 93. Cyprianus 416
qui Chriſti, 12. q. 2. Stephan. Papa 917
qui clementiam, dist. 86. Hierony. 291
qui communicauerit, 11. q. 3. Caſthagi nenſe concillum, iiii. 867
qui compulſus 22. q 5. Pius papa 1193
qui conſentit, 11. q. Iſidorus 896
qui contra, 24. q. 1. Liberius papa 1312
qui contempta dist. 8. Auguſtinus 22
qui crimen, 2. b. Sixtus iii. 668
qui crimen, 3. q. 6. Hadrianus papa in capitular. 697
qui crimen, 6. q. 1. Gadria. papa in capitul. 745
qui de menſa, dist. 37. Hieronymus 174
qui deſponſatam, 27 q. 2. Grego 1416
qui die ſolenni, de conſe. dist. 1. Carth. conc. iiii. 1774
qui diſcordat, de conſ. dist. 2. Auu. 1808
qui diuina, 13. q. 2. Toletanum, concilii iii. 976
qui diuinationes, 26. q. 5. Ancyra. concilium 1370
qui diuini, de pœn. dist. 4 Auguſt. 1663
qui dormierit. 27. q. 2. Aurelianenſe cõcil. 1425
qui dormierit. 32. q 7. Mogũ. conc. 1533
qui ea quæ Dei ſunt, dist. 38. Greg. 180
qui eccleſiaſticis, dist. 37. Zozimus papa 168
Qui eccleſiaſticis, dist. 69. Zozimus papa 283
Qui egerit pœnitentiam, de pœn. dist. 7. Auguſtinus 1678
qui epiſcopus, dist. 23. Carth. conc. 99
qui epiſcopatum deſiderat, 8. q. 1. Auguſtinus 796
quieſcamus, dist. 42, Ioannes Chryſoſtomus 192
Quieſcite, 6 q. j Felix ii. 748
qui ex diuinis, 12. q. 2. gelaſius 928
qui ex familijs, dist. 54. Tolet. conciliũ ix. 261
qui exigit, 22. q. 5. Auguſtinus 1194
qui habetis, 14. q. 5. Auguſt. 990
qui in caſtigatione, 33. q. 4. Ioan. Chryſoſtomus 1690
Qui in maternis, de cõſ. di. 4. Iſid. 1875
qui in aliud, dist. 25. Auguſt. 118
qui in aliquo, dist. 51. Tole. conc. 4. 257
qui in qualibet, 1. q. 7. Felix papa 566
qui in eccleſia, 24. q. 3. Auguſt. 1338
qui in alterius, 5. q. 1. Hadrianus papa in capitular. 730
qui iubente, 11. q. 3. Ilerden. coni. 876
qui iuſtus eſt, 11. q 3. Augu. 892
quilibet fratrum, 8. q. 5. Sixtus papa i. 805
qui malos, 23. q. 5. Hieronymus 1262
qui manducat, de conſe. dist. 2. Auguſtinus 1817
qui manducat, de conſe. dist, 2. Auguſtinus 1085
qui merito, 11. q. 3 Cartha. concilium ii. 873
qui natus eſt, de pœn. dist. 1. Ioan. Euange. 1567
qui nec regiminis, 2. q 7. Auguſ. 653
qui negligit, 24. q 3. Hieronymus 1328
qui non probauerit, 2. q. 3. Hadrianus papa 594
Quj oblationes i. 13. q. 2. Cartha. concil iiii. 968
qui oblationes ii. Taſenſe con. i. 968
qui occiderit, 17. q. 4 Capitularium lib. 6. 1111
qui omnipotentem, 11. q. 3. Fabianus papa 894
qui partem, dist. 55. Innocen. 272
qui peccat, 23. q. 4. Auguſtinus 1241
qui peierat, 22. q. 5. Pius Papa 1193
qui peierare, 22. q. 5. Chromatius 1197
qui per pecunias, j. q. j. Octaua ſynodus 466
qui perfectionem, j. q. j. Inno. 469
qui plures, 21. q. 1. Leo iiii. 1153
qui poteſt, 23. q. 3. Anaſtaſius & Damaſus Papæ 1213
qui presbyterum, 17. q. 4. Mogun. concilium 1110
qui propinquam, 35. q. 3. & 4. Fab. Papa 1712
qui rapit, 17. q. 4. Anacletus 1107
qui recte iudicat, 11. q. 3 Grg. 884
qui recedit, de pœ. dist 4. Proſper. 1675
qui recedit, 16. q 6. Arauſicũ cõ. 1380
qui religioſis, 18 q. 2. Carth conci. iiii. 1125
qui reſiſtit, 11. q. 3. Auguſtinus 894
qui ſaccum, dist. 50 ff. tit. de fur. 245
qui ſanctus, de pœn. dist. 1. Hieronymus 1563
qui ſacramentum, 32. q. 4. Illerden. concilium 1186
qui ſcelerate, de conſe. dist. 2. Iſidorus 1786
qui ſecundum carnem, 23 q. 4 Hieronymus 1219
qui ſe ſcit, 2. q 6. Vigilius Papa 619
qui ſcit ſe, 2. q. 6. Leo Papa 620
qui ſemel, dist. 50. Martinus papa i. 214
qui ſincera, dist. 45 Gregorius 203
qui ſine peccato eſt 3 b. 7. Grego. 701
qui ſine crimine, dist. 26. Amb. 122
qui ſine Saluatore, 25 q. 2. Aug. 1366
qui ſint, 26. q. 1 gratianus 1363
qui ſitti, 33. q. 5 Hieronymus 1697
qui ſpirituale, 30 q. 4. Tribur. con. 1469
qui ſtudet, 1. q. 1. Gregorius Nazianzenus 466
qui ſub gradu, dist. 50. Baſilius 239
qui ſubdiaconum, 17. q. 4. Capitular. li. 2. 1111
qui ſuis epiſcopis, dist. 93 Clemens 418
qui venatoribus i. dist. 86. Augu. 387
qui venatoribus ii dist. 86. Aug. 387
qui vero 16. q. 1 Chalced. conc. 1025
qui vero, dist. 50. Maticen. conc. i. 244
qui vero. dist. 52. Gratianus 258
qui vero, 11 q 3. Gelaſius palea. 876
qui vero, 21. q 2. gratianus 1155
qui videri, 32. q. 5. Gregorius 1520
qui virijs, 23 q 5. auguſti. 1294
qui vos ſperni. 8 q. 1. Hierony. 787
qui vult confiteri, de pœn. dist. 6, Auguſtinus 1683
qui vult facere, de pœn. dist. 2. Aug. 1612
qui vult ordinare, de pœn. dist. 3. Auguſtinus 1639
qui vxorem ſuam, 33. q. 5. Rhemenſe conc. 1697
quia Agatho. 27. q 2 Greg. 1422
quia alij. 13. q. 2. amb. 974
quia aliquã i, dist 82 Syricius papa 375
quia aũt, 20. q. 1. Grego. in regeſ. 1142

quia

Quia cognouimus, 10 q. 3 Toletanum concil. iii. 837
quia corpus, de conſe. dist 2. Euſebius Emiſſenus 1791
quia dies, de conſe. diſtin. 5. gregorius vii. 1580
quia diuinitatis, de pœ. dis. 1. Hieronymus 1587
quia ea, 3. q. 2. Pelagius Papa 676
quia epiſcopus, 5. q. 3. Anacletus Papa 735
quia ergo, 35. q. 2. & 3 gratianus 1711
quia ergo, dist 22. gratianus 92
quia ex ſola, 24. q. 1. gregor. 1306
quia frater, 7. q 1. Pelagius Papa 772
quia igitur, dist 63 gregorius 299
quia ingredientibus, 19. q. 3. Greg. 1138
quia in quibuſdam, dist 89. Chalcedonenſe conc. 303
quia Ioannes, 12. q. Gregorius 955
quia iuxta, 5. q. 6 Greg. in regeſto. 740
quia iuxta, 16. q. 1. Capit. Caroli, & Ludouici 1049
quia morte. de conſ. dist. 2. Amb. 1801
quia paſſus eſt. de cõſ. di 2. Auguſ. 1592
quia per ambitiones, dist. 64. gelaſius 316
Quia præſulatus, 1. q. 4. Leo iiii. 546
quia radix, de pœ. dist. 2. Augu. 1609
quia ees, 11. q. 1 Gelaſius Papa 859
quia ſacerdotes, 10 q. j. Hieronym. 826
quia ſancta, dist. 63. Stephanus 308
quia ſanctitas, dist. 50 gregorius 331
quia ſimpliciter, dist. 56 Vibanus 281
quia ſunt, dist. 28. Gregorius 129
quia te quaſi, dist. 50. Stephanus v. 243
quia tua fraternitas, 12. q 1 Greg 906
quia vero, de pę dist. 2. Gratianus 1603
quia vero, de pœ. dist. 4 gra. ianus 1662
quia vero dist. 6. gratianus 14
quibus epiſcopi 11. q. 3 Vrban 873
quibus peccata, 13 q. 2. Auguſtinus 971
quibuſdam narrantibus, 1. q. 1. Gregorius 524
Quibus temporibus, dist. 76. Grat. 343
quicquid 1. q. 1. Tolet. conc. xi. 517
quicquid, 12. q. 2. Agathenſe conci. 932
quicquid, 32 q. 2. Auguſtinus 1896
quicquid, 32 q 5. Nicol Papa 1523
quicquid, de conſ di. 5. Hieron. 1899
quicunque, dist. 31 Grangrenſe cõc. 142
quicunque, dist 50. Hieronymus 239
quicumque, dist. 50. Syricius Papa 249
quicumque, dist. 54. Tolet. con. iiii. 281
quicumque, dist. 77. Syricius Papa 350
quicumque dist. 81. Nicenũ conc. 364
quicumque 1. q. 1. Gregorius 462
quicunque, ſacros, 1. q. 1. Grego. 467
quicunque, 1. q 5. Vrban in conc. 554
quicunque, 2. q 6. Theodoſ. lex. 623
quicumque, 6. q 1. Eabianus Papa 750
quicunque, 11. q. 1. Codex Theod. 852
quicunque, 21. b. Petrus Apoſtol. 865
quicumque, 11. q. 3. gelaſius 875
quicumque, 11. q. 5. Hieronymus 889
quicumque, 12. q. 5. Tribur. con. 957
quicumque, 12. q. Gregorius vii. 918
quicumque, 12. q. 2. Tolet. cõcil. iii 946
quicumque, 12. q. 3. Tole. conc. ix. 953
quicumque, 12. q. 5. Bracharenſe concilium ix. 954
quicumque, 14. q. 4. Iulius Papa 986
quicunque, 16. q. 1. Vuormacien. concilium. 1041
Quicunque, 16. q. 3 To et con. iiii. 1073
quicumque, 16 q 7. Ambroſius 1084
quicũque, 16. q. 7. Toler. conc iiii. 1. 93
quicumque, 17. q. 4. Symmachus 1102
quicumque, 7. q. 4. Auguſtinus 1118
quicumque, 20. q. 1. Iſidorus 1141
quicumque, 23. q. 7. Auguſtinus 1275
quicunque 23. q. 8 Meldenſe cõ. 1280
quicumque, 23. q. 8. Triburiense concilium 1280
quicunque, 23. q 8. Auguſtinus 1294
quicumque 24. q. 1. Beda 1310
quicumque, 24. q. 5. Toletanum conc. xiii. 1384
quicunque 27. q 2. Iſidorus palea 1414
quicumque, 33. q. 2. Pius Papa 1543
quicumque, de pœ. dist. 1. Codex 1555
quicumque, de conſe. dist. 4. Martinus Papa iii. 1643
quid autem. dist. 45. Gregorius 202
quid autem. 8. q. 1 Ambroſius 801
quid autem, 24. q. 3. Leo papa 1338
quid crudele, 23. q. 4. Auguſtinus 1244
quid culpatur, 23. q. 1. Aug. 1206
quid dicam, 14. q. 4. Auguſtinus 986
quid enim prodeſt, dist. 83. pius papa 378
quid ergo, 11. q. 3 Gregorius 895
quid ergo, 23. q 4. Auguſtinus 1214
quid ergo 23. q. 5. Hieronymus 1253
quid ergo, de pę. dist. 3. Ioannes Chryſoſtomus 1660
quid eſt aliud, dist. 88. Caſſiodorus 400
quid eſt Chriſtum, de conſe. dist. 2. Auguſtinus 1792
quid eſt hoc, dist. 50. Gregorius 232
quid eſt manus, dist. 78. Leo papa 354
quid eſt quicumque, 35. q. 7. Auguſtinus 1736
quid eſt quod dicitur, de pę. dist. 4 Gregorius 1673
Quid facier, 23. q 4 Auguſtinus 1229
quid in omnibus, 32. q. 7. Clemens 1531
quid obeſt, 11. q. 3 auguſtinus 879
quid prodeſt, ieiunare, dist. 76. Ambrobus 388
quid proderit, dist. 61. Cæleſtinus 289
quid ſit ſanguinis, de conſ. dist. 2. Gregorius papa 1814
quid vero, 1. q. 6. gratianus 556
quid vero, 10. q. gratianus 834
quidam autem hæretici, 24. q. 3. Iſidorus 1341
quidam vero econtrario, 23. q. 4 Auguſtinus 1221
Quidam clerici dist. 81. Toletanum cõ cil. iiii. 371
Quidam Deo, de pœn. dist. 1. Theopotus archiepiſcopus Gantuar. 1602
Quidam deſponſauit, 27. q. 1 Triburienſe conc. 1416
Quidam fornicatus, 34 q. 1. Trnburienſe conc. 1707
Quidam maligni, 5. q. Gregorius 731
quidam monachi, 16. q. 1. Calcedonenſe conc. 1027
Quidam monachorum, 18. q. 2. Chalcedonenſe conc. iiii. 1124
Quidam nubentes, dist. 27 Auguſt. 123
Quilibet fratrum, 8. q 5. Sixtus papa i. 805
Quinq; modis, de conſ. di. 4. Gre. 1837
Quis aliquando, de pœn. dist. 1. Ioannes Chryſoſtomus 1
Quis amẽ leges, dist. 54 gelaſius 264
Quis autem, dist 10 gelaſius 32
Quis autem de conſ. dist. 4. Aug. 1887
Quis dubitet, dist. 96. Grego. vii. 441
Quis enim noſtrum, 23. q 5 Aug. 1269
Quis æſtimauit, 25. q. 2. auguſtinus 1388
quis ignorat, 32 q 4 Hieronymus 1710
Quis locus, 1. q. 4 auguſtinus 545
Quis neſciat, dist. 9 auguſtinus 26
Quis neſciat, dist. 11. Innocentius i. 37
Quis nos, 23. q. 4. Auguſtinus 1244
Quiſquis Chriſtianũ 23 q. 4. Aug. 1249
Quiſquis clericus dist. 84. Syricus Papa 381
Quiſquis cum militibus, de pœ. dist. j. Codex 1555
Quiſquis dixerit, de conſ. dist. 4 Mileuitanum conc.
Quiſqs epiſcopus, 12. q. 2. vii. Syn. 924
quiſquis epiſcoporum, 4 q. 5. Carthaginenſe conc. iii. 728
Quiſquis ex concupiſcentia, de conſe. diſt. 4 Auguſtinus 1886
Quiſquis ille 2. q. 8. Eutychianus Papa 668
quiſquis inuentus 17. q. 4. Ioannes Papa viii. 1108
Quiſquis merus, 11. q. 3. Auguſtinus 889
Quiſquis in negotij. dist. 87 Gela. 394
quiſquis per pecuniam, 1. q. 1 Gregori. 463
quiſquis per dolum, 24. q. 3. Gregorius Papa 1336
Quiſquis præceptis, 14. q. 4. Augu. 980
quiſquis probatus, 2. q. 6. Mileuitanũ conc. 612
Quiſquis pro aliquo, 24. q. 1. Aug. 1317
quiſquis rebus, dist 41. Auguſtinus 788
quiſquis vel, 23. q. 4. auguſtinus 1215
quo auſu, 23 q. 8. Gelaſius 1290
quo iure, dist. 8. auguſtinus 19
quod autem, dist. 9 Gratianus 24
Quod autem dist. 27. Gregorius 122
quod autem, dist. 47 gratianus 213
quod autem, dist. 95 gratianus 429
quod autem 1. q. j. Gratianus 461
quod autem, 2. q 1 Gratianus 575
quod autem, 2. q. 2. gratianus 591
quod autem, 3. q. 8. Gratianus 704
quod autem, 4. q 1. Nicolaus 717
Quod autem, 5. q. 3 Gratianus 734
quod autem, 11. q. 4. Gregorius 736
Quod autem, 6. q. j. Gratianus 743
quod autem, 6. q. 2. Gratianus 753
Quod autem, 4. q. 5. Gratianus 759
Quodautem, 6. q. 5. Gregorius 760
Quod autem, 7. q. 1. Gratianus 761
Quod autem, 7. q. 2 Gratianus 790
Quod autem, 8. q. j. Gratianus 791
Quod autem, 8. q. 2. Gratianus 802
quod autem, 8. q. 3 Gratianus 803
Quod autem, 8. q. 4. gratianus 805
Quod autem, 9. q. 1. Gratianus 809
Quod autem, 9. q. 3. Gratianus 813
Quod autem, 12. q. 4. Gratianus 953
Quod autem, 14. q. j. Gratianus 978
Quod autem, 14. q. 3 gratianus 972
Quod autem, 15. q. 1. Gratianus 995
Quod autem, 16. q. 3. Gratianus 1051
Quodautem, 16. q. 6. gratianus 1077
Quod autem, 6. q. 7. gratianus 1082
quod autem, 17 q. 3. Gratianus 1101
Quod autem, 20. q. 3. Gratianus 1147
Quod autem 21. q. 3. Gratianus 1157

Quod

Quod autem, 22.q.q.2.Gregorius 1171
Quod autem, 22.q.jj.Augustinus 1179
quod autem, 22.q.4 Gratianus 1183
Quod autem, 22.q.5.Gratianus 1193
Quod autem, 23.q.3.Gratianus 1207
Quod autem, 23 q.4 Gratianus 1213
Quod autem, 23 q.5.Gratianus 1250
Quod autem, 23.q.6 Gratianus 1272
Quod autem, 23 q 7.Augustinus 1277
Quod autem, 24 q 1.Gratianus 1295
Quod autem, 24.q jj.Gratianus 1320
Quod autem 24 q 3 Gratianus 1325
Quod autem, 25.q.jj Gratianus 1352
Quod autem, 25.q.jj.Gratianus 1352
Quod autem, 26.q.jj.Gratianus 1365
Quod autem, 26.q.5 Gratianus 1370
Quod autem, 26.q 6 Gratianus 1378
Quod autem, 27.q ij Gregorius 1424
Quod autem, 28.q.j.Gratianus 1434
Quod autem, 29.q.j.Gratianus 1451
Quod autem, 30.q.4 Gratianus 1458
Quod autem, 30.q 3 Gratianus 1464
Quod autem, 30.q.4.Vrbanus ii. 1470
quod autem, 31.q jj Gratianus 1483
Quod autem, 31.q.3.Gratianus 1486
Quod autem. 31. q. j Gratianus 1488
Quod autem, 32.q. j Augustinus 1490
Quod autem, 32.q.2 Gratianus 1495
Quod autem, 32.q.4.Gratianus 1504
quod autem, 32.q.5.Gratianus 1514
Quod autem, 33.q.j.Gratianus 1537
quod autem, 33.q.j.Gregorius 1538
Quod autem, 33.q.2 Gratianus 1540
quod autem, 33.q.4 Gratianus 1689
quod autem, 33 q.5.Gratianns 1693
quod autem, 35.q.j Gratianus 1708
quod aurem, 35.q 5 Alexander ii. 1721
quod autem 35.q 7 Gratianus 1736
quod autem 36.q j.Gratianus 1645
Quod autem de conse. dist.4. Gregorius 1837
Quod à patribus, distin. 75. Leo episcopus 341
quod à voto, 17.q.j.Gratianus 1098
quod absque, dist.12.Gratianus 38
quod ad nos, dist.47 Cyprianus 218
quodam loco, 26 q.3.&.4. Augustinus 1370
Quod ait Sodomitis, dist. 13. Augustinus 47
quod bene, 6.q.4 Nicolaus Papa 759
quod Christus, 23.q.4. Ambrosius pagina 1319
quod clericus, 11.q.j.Gratianus 840
quod conditio, 27.q. prima Isidorus palea. 1414
quodcunque. 24.q.j.Augustinus 1399
Quod Dauit, 22.q.4 Augustinus 1184
quod debetur, 14.q.1.Augustinus 978
quod Deo pati, 33.q.5.Augustinus 1695
quod dicit dominus dist.41. Augu. 189
quod dicitis, dist. 16 Nicola. Papa 62
quod die Dominico, dist.75. Leo 342
quod eps, 19.q.1.Gratianus 1133
quod errauerat, 23.q.6.Augustl. 1273
quod interrogaui, dist.27. Nicolaus Papa 174
quod intra, 20.q.1.Gratianus 1140
quod iudex, 3.q.7.gratianus 697
quod iuramentum, 22.q.1.gratia. 1163
quod militare, 23.q.1.gratianus 1202
quod monachi, 16.q.1.gratia 1021
quod nullus. dist 25.gratianus 111
quod ordinatio, 9.q.j.gratianuus 806
Quod prædeceſſor, q.11.q 3. Zacharias Papa 899
quod prioti, 13.q j Gratianus 958
quod pro remedio, j.q.7. Innocentius Papa 564
quod pro neceſſitate, j.q.j.Innocentius 486
quod propoſuiſti, 32 q.7.grego. 1532
quod quidam j.q.j Augustinus 410
quod quis commiſit, 35.q.9. Hilarius in conc. 1740
quod reſtitutio, 3 q.j.gratianus 670
quod ſi accuſatorum, 4. q.6. Hadrianus Papa in cap. 729
quod ſi dormierit, 31 q j. Augustl. 1483
quod ſi pœnitentiam, 27.q.j Cyprianus 1394
Quod ſuſpecti, 5.q.5 Nicol. Papa 688
Quod vero, dist. 11. gratianus 33
quod vero, j q 5. gratianus 553
quod vero, 2.q.4 gratianus 612
quod vero, 2 q.7. gratianus 640
quod vero, 3.q.3 gratianus 676
quod vero, 13.q.4. gratianus 680
quod vero, 3.q.5. gratianus 683
quod vero, 3.q.10. gratianus 712
quod vero, 11.q.2. gratianus 559
quod vero, 4 q.4. gratianus 984
quod vero, 14.q.5 gratianus 987
quod vero, 14.q.6. gratianus 992
quod vero, 15 q.4. gratianus 1008
quod vero, 15.q.6 gratianus 1011
quod vero, 20.q.4. gratianus 1150
quod vero, 21.q.4. gratianus 1159
quod vero, 22.q.3. gratianus 1209
quod vero, 25.q.j. gratianus 1346
quod vero, 25.q.2. gregorius 1355
quod vero, 28.q.2. gratianus 1449
quod vero, 32.q.2 Augustinus 1499
Quod vouentes, 27.q.j. gratia. 1390
Quomodo exaudit, de conse. dist.4. Augustinus 1853
quomodo renouari, de pœ dist.2. Augustinus 1617
quomodo ſacerdos, 11.q 3. Hiero. 877
quomodo virginibus, 31.q.j. Hieronymus 1482
quoniam à quibuſdam, 19.q.3. Septima ſynod. 1137
quoniam de iure, dist. 15. gratia. 48
quoniam diuerſarum, 21.2. ſexta ſynodus 1155
Quoniam Feſtus, dist. 61. gregor. 295
quoniam idē, dist. x. Nicolaus Papa 30
quoniam inueſtituras, 16.q.7. gregorius vii. 1088
quoniam in quibuſdam dist. 32. Chalcedon. conc. 153
quoniam in quibuſdam, 16.q.7. Chalcedonenſe conc. 1080
quoniam in Romani, dist. 31. Sexta ſynodus 144
quoniam mos, dist. 65. Nicænum concilium 319
quoniam multi, dist. 47. Nicænum concilium 213
quoniam multi, 15.q.4. Nicænū 300. 985
quoniam multos, 11.q.3. gre. vii. 897
quoniam multa, dist. 48. Nicænum concil. 219
quoniam non cognoui, dist. 88. Ex verbis anguſtini 400
quoniam quidem dist. 18. Septima ſynodus 69
Quoniam quicquid, j.q.7. Hilarus Papa 565
quoniam, quicquid, 16.q.j, Hieronymus 1055
quoniam quidam, dist. 75. Chalcedonē ſe conc. 341
quoniam quidam, dist. 100 Pelagius papa 454
quoniam ſanctæ, dist. 19. Sexta ſynodus 57
quoniam ſunt. de conſe. dist 3. Nicænū conc. 1828
quoniam vélint. 12. qj. greg. 910
quoniam vetuſto, 24. q.j. Hieronymus 1308
quoniam videmus, dist. 69. Septima ſynod. 317
Quorum vices, dist. 68 Vrba. ii. 326
quorundam, clericorum dist. 23. Toletanum conc. & Hiſpalen. ii. 105
quorundam, dist. 34 Nicol. Papa 157
quorundam, dist. 74. gregorius 337
Quos à paganis, de conſe. dist. 4. gregorius 1859
quos conſtituerit, j.q.j. gelaſius 464
quos Deus coniunxit, 33. q.2. Iſidorus 1551
Quoties à populis, j.q.7. Innoc. 567
quoties, 24.q.j. Inn. Papa 1300
quoties, j.q.7 grego. 565
quoties epiſcopi, 2.q.6 Felix ii. 620
quoties, 2.q.5. Innocentius 606
quoties, 22.q.5. Hieronymus 1201
quoties poſt, 2.q.6. Theodoſiana lex. 623
Quotieſcunque, 33 q 4. Ang. 1690
Quotquot, 27.q.1. Ancyra. ſyno. 1401
Quotidie, de conſe. dist. 2. Augustinus 1783

R

Radicata eſt, de pœn. dist. 1. Augustinus 1604
Raptor, 17.q.2. Capitular 1426
Rapinam emere, 14 q.5. Ambr. 988
Raptore igitur, 39.q.2. Symmachus pa. 1748
Raptus eſt, 27 q 2. Iſidorus 1432
Raptus quoque, 36 q.1. Iſidorus 1745
Ratio nulla, 17.q.4. Creg. 1102
Rationis ordo. dist.100. Gregorius 458
Rationis, 16.q.7 Gregorius 1095
Reatina eccleſia, diſt 63. leo iiii. 303
Rebaptizare, de conſ. dist.4. Augu. 1872
Recurrat, 32.q.4. Auguſt. 1505
Recedite, dist. 45. Hieronymus 209
Recedite, 23.q.4. Augu. 121
Redintegrāda, 3.q.1. Ioannes Papa 6717
Redintegranda, 3 q.1. Eſeb. 671
Regū officiū, 23 q.5. Hieronymus 1260
regula dist. 3. Iſidorus 8
regula veſtra, diſt 17 Iulius Papa i. 63
regulæ ſanctorum, diſt. 29 Greg. 134
regenda eſt, 10.q.1. leo papa iiii. 823
regenerante. de conſ. dist 4. Aug. 1885
relatum nobis, diſtin. 37. Clemens Papa i. 176
relatum eſt, 31.q.1. Triburien. conc pa. 1478
relatum eſt, de confecr. dist. 2. Toletanum conc. xii. 1782
relatum eſt, 10.q.3. Gregorius 839
relatum, 11.q.1. Alexander 844
relatum eſt, 5.q.2. Damaſus 733
relatio, 21.q.1. Gregorius 1154

Relata

Relata eſt, x.q.1. Toletanum conc. 824
Relegentes, 23.q 5. Pelagius 1267
Reliqui ſacerdotes, dist. 67. Anacl 323
Religioſam, 12.q.2 Gregorius 951
Relictam, 30.q.4. Gratianus 1468
Remittuntur, 23.q.5. Ambroſius 2170
Remiſſionem, 1.q.1. Auguſtinus 484
Remoto, 7.q.1. Hilarius Papa 777
Renouantes, dist. 22 Sexta ſynod. 96
Reos ſanguinis, 23.q.5. Grego. 1258
Reperiuntur, 1.q.1. Ambroſius 464
Reperiuntur, de pœn. diſtin. 3. Ambroſius 1634
Rreprehenſibile, 23.q.8. Nicolaus 1285
Requiſiſti, 32.q.1. Gregorius 1538
Requiritis, 1.q.7. Leo iiij. 563
Res autem, 23.q.5. Leo papa 1260
Res eccleſiæ, 1.q.3. Vrbanus Papa 543
Res eccleſiæ 21.q.1. Vrbanus Papa 915
Res in ępatu 12.q.2. Gregorius 921
Reſponſa, dist. 2. Iſidotus 6
Reſecandæ, 24.q.3. Hierouymus 1334
Reſuſcitatus, de pœn. dist. 1 Aug. 1566
Reſcripta, 25.q.2. ex Codice 1356
Retulerunt de conſe. dist. 4. Zacharias Papa 1867
Reum eccłam, 17 q 4 Capit. v. 1105
Reuertimini, 16.q.1. Hieronymus 1053
Reuertar. de pœn. dist. 4. Beda. 1661
Reuera, de conſe. dist. 2. Amb. 1809
Reuera, 3.q.9 Nicolaus papa 708
Reuera, 23.q.5. Ambroſius 1515
Rex debet, 23 q.5. Cyprianus 1265
Rhodiæ, dist. 2. Iſidorus 7
Ridiculum eſt, dist. 12. Nicolaus Papa pagina 40
Ridiculum eſt ii.q.3. Auguſti. 878
Rogo hortor & moneo, 11.q.3. Gregorius 872
Rogamus vos, 24. q 1. Marcellus Papa pag. 1395
Rogationes, de conſe. dist. Aurelianen. 1e conc. 1. 1827
Romanus, dist. 81. Pelagius papa 365
Romanus pontifex, de conſe. dist. 4. Iſidorus 1843
Rurſus 11.q 3. Carthag. conc. 2. 675

S

Sabbato, de conſe. dist. 3. Innocen. papa 1982
Sacerdos 26.q.7. Carthag. concil. iiij. pagina 1385
Sacerdos, 3.q 7 Auguſtinus 703
Sacerdos de conſt. dist. 2. Hieronymus pag. 1823
Sacerdos, 1.q.2. proſper. 534
Sacerdos, de pœn. dist. 6. Grego. 1685
Sacerdos, dist. 81. Eugenius papa 364
Sacerdos, dist. 56. Auguſti. pal. 234
Sacerdote, de conſe. dist. 1. Carthaginenſe conc. iiij. 1774
Sacerdotes, de conſe. dist. 4. Greg. 1861
Sacerdotes, dist. 37 Hieronymus 171
Sacerdotes. 6.q.1. Teleſphorus 746
Sacerdotes 2.q.7. Clemens 642
Sacerdotes, 12. q.4. Toletanum concil. ix. 953
Sacerdotes, 1.q.1. Hieronymus 507
Sacerdotes, dist. 49 Hieronymus 223
Sacerdotes vero, dist. 93. Clemens pagina 417
Sacerdotes, dist. 50 Nicolaus papa pagina 241
Sacerdotes, 2.q.7. Damaſ. papa 663
Sacerdotum, de conſec. dist. 2. Clemens papa 1789
Sacerdotum, 21.q.3. Cyprianus 1159
Sacerdotibus, 11.q 1. Gregor. 854
Sacerdotibus, dist. 31. Beda 140
Sacerdotibus, de conſe. di ſ. 3, Aurelianē ſe conc. j. 1827
Sacerdotale officium, diſtin. 61. Gregorius 286
Sacratas dist. 23. Soter papa 107
Sacramentum hactenus, 2. q.5. Cornelius 600
ſacramenta, 1.q.1. Auguſtinus 483
Sacramenta altaris, de conſe. dist. 1. Africanum conci. 1768
Sacrificium, de pœni. dist. 1. Ambroſius ex Dauid 1553
Sacrificium, de conſe. dist. 2. Augu. 1790
ſacrilegium, 17.q.4 Gregorius 1103
Sacroſancta religio, 1.q.1. Gelaſius 508
Sacroſancta Romana dist. 22. Anacletus 93
ſacrorum canonum, dist. 63. Ex capitular. Carol. Impera. 312
ſacrorum canonum 12.q.2. Gregor. 928
Sal cęleſtis. de conſe. dist. 4. Beda 1861
Saluator, 1.q.1. Vrbanus ii. 559
ſaluator, de conſe. dist. 5. Didymus 1504
Salomon. 32.q 4 Gregorius 1513
Salonitanæ, dist. 63 Gregorius 366
Saluo in omnibus, 9.q.3. Hignus 815
Saluberrimum, 1.q 7. Leo 571
ſancimus, 12. q.2. Tolet. conc. 931
Sancimus, 1.q.7. Cod. 537
Sancitum eſt, 23.q 8. Vuormacen. concil. 1259
Sancitum eſt vt, 7.q.1. Rothomo concil. 777
Sancta Romana, dist. 15. Gelaſius 51
Sancta octo, dist. 16. Ex diuturno li. &c. pag. 58
Sancta quippe, 2.q.7. Hieronymus 665
Sanctum eſt, de conſec. dist. 4. Auguſtinus 1849
ſanctiſſimo in Chriſto, dist 73 Epiſtola formata 334
Sanctimoniales, 20. q.1. Carthaginenſe conc. iij. 1144
Sanctimonialis, dist. 23 Carthaginenſe conc iiij. 107
Sanctus quippe, 11.q.3. Vrbanus ii. 901
Sanctorum canonum, dist. 70. Vrbanus ii. ex conc. 328
ſanctorum patrum, 10. q.1. Calix. pal. ii. 820
ſanctorum patrum, 1.q.1 Calixtus papa 446
Sana quippe dist. 9. Auguſtinus 27
ſane cauendum, de pœni. dist. 3. Auguſtinus 1638
ſane conſanguinitatis, 35. q.2. Iſidorus pag. 1715
ſane dicimus, 15.q.1. Ambroſius pagina 1000
ſane percuſſor, dist. 45. Anacletus papa pag. 210
ſane profertur, 24 q.1. Quinta ſynod. pagina 1323
Sane quia 16.q.2. Vrbanus ii. 1859
Sane quiſquis. 15.q.3. Codex. 1806
ſane quod ſuper 24.q.2. Vrbanus ii. pagina 1321
ſane ſi communi, dist. 65. Nicœnum cōcil. 317
ſane ſi ex conſenſu, 1.q.6. Carthaginenſe conci. iij. 632
ſane Theſſelonicenſes, 16 q.7. Anaſtaſius bibliothec, 1088
ſapiens non eſt, 6.q. 1. Lucius Papa pagina 745
ſapiens nunquam, de pœni. dist 2. ambroſius 1618
ſatagendum, 25.q.1. Pelag. papa 1349
ſatyra, dist. 2 Iſidorus 7
ſatis euidenter, dist. 96. Nicolaus papa pag. 440
ſatis hinc apparet 33.q.5. auguſt. 1699
ſatis oſtendimus, de conſe dist. 4. auguſtinus 1858
ſatis peruerſum, dist. 56. Gregor. 278
ſatisfactio pœnitentiæ, de pœn. dist. 2. auguſtinus 1635
ſcelus 2.q.1. Nicolaus papa 501
ſceleratior omnibus, de pœn. di. 3 Leo papa 1655
ſcenicis, de conſe. dist. 2. Carthaginenſe conc. iij. 1825
ſcie ſancta dist. 12. Leo ix. 39
ſcitote, 6.q.3. pelagius papa ii. 755
ſciant cuncti, 2.q.8. Codex 667
ſcias frater, 7.q.1. pelagius papa 778
ſciatis fratres, 33.q.4. Hieronymus 1689
ſcire debet, dist. 76. ambroſius 347
ſcire debes, 7.q.1. Cyprianus 765
ſcire vos oportet, 23.q.8. Leo 1281
ſcimus autem, dist. 43. anacletus 197
ſcimus vos non ignorare, 12. q 1. Vrbanus papa 907
ſciendum, 8.q.1. Gregorius 796
ſciendum, 26.q.3. & 4 auguſtinus 1368
ſciendum eſt, 27.q.1. arelaten. concil. pagina 1406
ſciendum, de pœn. dist. 2. Gregor. 1614
ſciendum, dist. 29 Iſidorus 132
ſcindite corda de pœniten. diſtin. 1. Ioelis 1564
ſciſcitaris, 7.q.1. Nicolaus papa 786
ſciſcitatur, 30.q 4 Nicolaus papa 1468
ſciſcitantibus 15.q.8. Nicolaus papa pagina 1019
ſchiſma 24.q.1. Pelagius 1313
ſchiſmatici. 23.q.6. auguſtinus 1272
ſcriptura dicit de conſec. dist. 2. Cyprianus. 1778
ſcripſit mihi, 7.q.1. Gregorius 768
ſcripſit nobis 27.q.2. Nicolaus 1422
ſcriptum eſt, 6.q.3. Gregorius 755
ſcriptum eſt 14.q.5. Gregoris 989
ſcriptorū veſtrorum, dist. 100. Gre. 459
ſæculares, 33.q.5. Carth. conci. 1548
ſæculares, de conſe. dist. 2. agathenſe cōcil 1785
ſecunda autē, 4.q.2.& 2. Gratian. 718
ſecunda q.29.q.2. Gratianus 1454
ſecunda, de pœni. dist. 1. Hierony. 1587
ſecundam, 18 q.2. Gratianu 1120
ſecundum canonicam, 13.q.8. pariſien. conc. 1289
ſecundum catholicam, 11. q.3. auguſtinus 878
ſecundum eccleſiæ, diſtin. 19. anaſtaſius ii. 79
ſecundum verba, 33.q.5. auguſtinus pagina 1695
ſecuti ſunt, 2.q.7. Beda 652
ſed adhuc, 1.q.3. Gratianus 535
ſed cum in epiſcoporum, x.q.2. Gratianus. 827

Sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed continuo, de pœn. dist. 1. Ambrosius pag. 1570
Sed & illud, 26. q. 2. Hieronymus 1367
Sed illud, dist 45. Origenes 210
Sed nec Adam, de pœni. distin. Ambrosius 1618
Sed notandum, dist. 29. Gratianus 133
Sed pensandum, dist. 6 Gregorius 16
Sed ponatur, 11. q 3. Gratianus 859
Sed quæritur, dist. 37. Gratianus 170
Sed si forte, dist. 81. Luctus papa 169
seditionarios, dist. 46. Carthaginense cõci. iiij. 212
Sedulo monendi, dist. 38. Augustinus pagina 180
Semel Christus, de conse. dist. 2. Augustinus 1801
Semel immolatus, de conse. dist. 2. Augustinus 1701
Sententia Cham, 2. q. 1. Anacletus Papa 643
Sententia pastoris, 11. q. 3. Gregorius 860
Sententiam Romanæ, 35. q. 9. Nicolaus Papa 1742
Senatusconsultum, dist. 2. Isidorus 6
Senti, 11. q. 3. Augustinus 879
Sæpe contingit, dist. 50. Vuormacience conc. 247
Sæpe contingit, 2. q. 5. Vuormacience cõcil. 611
Sæpe fit, 12. q. 2. Tolet, conc. vi. 949
Sæpe malorum, 28. q. 1. Toletanum concil. iiij. 1446
Sæpe principes, 23. q. 8. Toletanum concil. iiij. 1252
Sæpe se vitia, dist. 41. Gregorius 190
Septuaginta, dist. 16. Athanasius 61
Septies cadit, de pœ. distin 3. Hieronymus 1641
Sequitur in vtraque, distin. 26. Gratianus 118
Sequitur non percussorem, dist. 45. Gratianus 202
Sequitur non litigiosum, dist. 46. Gratianus 210
Sequitur secunda, 1. q. 2. Gratianus 529
Sequitur secunda, 27. q. 2. Gratianus 1411
Sequitur sexta 2. q 6. Gratianus 614
Seruatis priuilegijs, 25. q. 1. Hormisda papa 1354
Seruanda est, dist. 32. Gratianus 145
Seruetur, 11. q 3. Nicænum conc. 886
Serui autem, dist. 54 Gratianus 259
Seruitium, 18. q. 2. Vrbanus ii. 1132
Series consanguinitatis, 35. q. 5. Isidorus 1718
Seriatim, dist. 32. Leo ix. 152
Serpens decepit, de pœ. dist. 1. Ambrosius 1571
Sex differentiæ, 23. q. 3. augustinus 1210
Sexaginta, dist. 16. Zepherinus 55
Sexto die, dist. 35. ambrosius 166
Sexta actione, 15. q. 7. Hispalen. concil. ii. 1015
Sexta synodus, dist 16. Beda 58
Sexta vero, 4. q. 6. Gratianus 729
Sextã sanctam. de conse. dist. 3. Gadrianus Papa 1134
Sextam synodum, dist. 16. Hadrianus papa 56
Si accusatorum, 3. q. 10. Gelix Papa pag. 713
Si accusatorum, 4. q. 6. Felix Papa 729
Si ad scripturas, dist. 9. augustinus 26
Si ad peccatum, 22. q. 4. augustinus 1188
Si ad matris de conse. dist. 4. augu. 1674
Si agamus, de pœn. distinct. 1. Hieronymus 1584
Si aliquid, 22. q. 4. Beda 1184
Si aliquid, 22. q. 4. Soterus papa 1187
Si aliquis, 16 q. 6. Epaunen. conc. 1381
Si aliqua cauta, 22. q. 1. Ioannes Chrysostomus 1167
Si apostolus, de pœ. dist. 3. august. 1635
Si apud 23. q. 5. Gieronymus 1260
Si audieris, 23. q. 5. Cyprianus 1262
Si auerterit, de pœn. distin 4. Dominus per Ezechielem 1674
Si autem aliquis, 9. q. 3. anicetus Papa 816
Si autem necdum, 36. q. 1. Meldense concil. 1749
Si autem presbyteri, 15. q. 7. Cathaginense conc. iij. 1016
Si autem prouocatum, 2. q. 6. africanum concil. 635
Si autem sine, 17. q. 4. Gratianus 1102
Si autem vobis, 11. q. 3. Clemens 865
Si baptizata est de conse. dist. 4. augustinus 1884
Si causa, 33. q. 4. ambrosius 1690
Si clericus, 11. q. 1. Cha cedonense concil. 857
Si Clerici, 11. q 1. Toletanum conc. 848
Si clericatus, 16. q. 1. Hieronymos 1031
Si concupiscentia, 15. q. 1. augusti. 1001
Si consuetudinem, dist 8. Gregorius 22
Si credas, de cons. dist. 2. ambrosius 1823
Si non sunt, de cons. dist. 2. Hilarius episcopus 1784
Sic autem, 1. q. 1. augustinus 482
Sic decet, 25. q. 2. Siluerius Papa 1360
Sic enim, 28. q. 1. augustinus 1440
Sic non sunt, 32. q. 4. augustinus 1511
Sic in sanctificando, de conse. dist. 2. Cyprianus 1777
Sic omnes dist. 19. agatho papa 76
Sic populus, 1. q 1. Hieronymus 494
Sic quidam, 10. q. 1. Toletanum concil. iij. 822
Sic quippe, 27. q. 2 Gregorius 1531
Sic viue, 16. q. 1. Hieronymus 1031
Sicubi, 12. q 5. Tarraconense, con 957
Sicui etiam, de pœn. dist. 1. august. 1563
Si cuius patruus, 35. q. 10. Innocentius, pag. 1644
Si cuius vxorem, dist. 34. Neocæsar. concil. 161
Si cupis, 16. q. 1. Hieronymus 1023
Si custos, 27. q. 1. Gregorius 1399
Sicut apostoli, 11. q. 3 Fabianus episcopus 866
Sicut achab de pœn. dist. 3. Grego. 1646
Sicut ait, de pœ. di. 3. Hieronimus 1646
Sicut alterius, 7. q. 1 Calixtus papa 780
Sicut antrquitus, 17. q. 4. Nicolaus 1104
Sicut bonum, 17. q. 1. Carthaginense cõci. iiii. 1390
Sicut Christus, 1. q. 1. Hieronymus 499
Sicut crudelis, 32. q. 1. Ioannes Chrysostomus 1488
Sicut diœcesim, 16. q. 3. Toletanum concil. iiij. 1063
Sicut domini, 16. q 7. paschalis ii.
Sicut ecclesia, 12. q. 2. Gregorius 937
Sicut enim, 11. q. 1. Clemens 850
Sicut enim, 32. q. 5. Ioannes Chrysostomus 1517
Sicut episcopum, 1. q. 2. Gregorius 591
Sicut ergo, 35. q. 9. Gratianus 1743
Sicut eunuchus, 1. q 1. augustinus 481
Sicut excellentiam, 23. q. 4 Grego. 1246
Sicut ficti, 1. q. 1. augustinus 483
Sicut ij. qui, dist. 47 ambrosius 216
Sicut inquit, 2. q. 7. Gregorius 661
Sicut in sacramentis, de conse. dist. 4. augustinus 1890
Sicut in vna quaque, 21. q. 2. Rhemense conc. 1157
Sicut Iudas, de conse. distinct. 2. augustinus 1819
Sicut is, 1. q. 6. Gregorius 557
Sicut neophytus, dist 48. Gregorius 220
Sicut non alij, de conse. distinctio. 1. Felix 1757
Sicut non est, 23. q. 4. augustinus 1228
Sicut non omnis, 32. q. 2. Hieronymus 1495
Sicut non suo, dist. 46. Leo papa 218
Sicut nostris, de consec. dist. 4. augustinus 1860
Sicut omnino, 22. q. 1. Gregorius 918
Sicut primi, de pœn. dist. 1. august. 1591
Sicut quædam, dist. 14. Leo papa 42
Sicut quamuis, dist. 96. Gelasius 446
Sicut qui, 17. q. 4. Pius papa 1106
Sicut qui monasteria 20. q. 1. Eugenius ij. in synodo 1143
Sicut sacerdotes, 2. q. 7. Fabianus 642
Sicut sancti, dist. 15. Gregorius 50
Sicut satius, 32. q. 4. Augustinus 1411
Sicut semel, eist. 68. Gregorius 324
Sicut feminae 32. q. 2. Hieronymus 1500
Sicut seta, de pœ di. 2 Augustinus 1612
Sicut sine, 2. q. 1. Gregorius 576
Sicut stellas, distin. 38. Zepherinus, papa 179
Sicut tribus, de pœ. di. 2. Augustinus 1618
Sicut votus, de conse. distin. 2. Ambrosius 1822
Sicut vir, 7. q. 1. Euaristus Papa 766
Sicut viri, dist. 49. Isidorus 189
Sicut virgeti, 1. q. 1. Augustinus 489
Si de area, 26 q. 2. Augustinus 1367
Si decreta, dist. 20. Nicolaus i. 83
Si de rebus, 23. q. 7. Augustinus 1276
Si diaconus dist. 81. Aurelianense concil. i 366
Si dicat vir, 33. q. 5. Augustinus 1693
Si dominus, 11. q. 3. Hieronymus 893
Si ductum, 32. q. 6. Augustinus 1524
Si duo forte dist. 79. Honorius Augustinus 358
Si duo fratres, dist. 50. Triburiense concil. 247
Si duo vel, 35. q. 6. Vrbanus ic concil. 1732
Si ea de quibus, 23. q. 4. augustinus 1248
Si ea destruerem, 25. q. 2. Gregor. 1354
Si ecclesia, 25. q. 4. Augustinus 1248
Si ægrotans, 5. q. 3. Romana syn. temuere Hadriani 734
Si enim, 27 q. 2. Ioan. Chrisostomo 1430
Si enim inquit, de pœn. dist. 2. Hieronymus 1620
Si eos de quibus, de conse. dist. 4. Augustinus 1889
Si episcopus, dist. 50. Agath. conc. 226
Si episcopus ante, 11. q. 3. Sardicense cõcil. 861
Si episcopus, 11. q. 3. Epaun. conc. 876
Si episcopus, 3. q. 2. Felix i. 675
Si episcopus, 16. q. 3. Aure lianense, concil. i. 1069
Si episcopus, 12. q. 2. Tolet. conc. iii. 950
Si episcopus metropolitanus, di. 18. Cõci. Agath. 72
Si episcopus, 11. q. 5. Agath. conc. 956
Si episcopo 2. q. 5. Vuormac. conc. 612
Si episcopum, 16 q. 6. Gregorius 1079
Si episcoporum, 21. q. 5. Gregorius 1163
Si ergo, 8. q. 1. Origen. ex libro Nu. 799
Si euangelica dist. 55. Pelagius 274
Si ex bono de pœn. dist. 4 August. 1665
Si ex laicis, 10 q. 1. Illerden s. conc. 822
Si expositus, dist. 87. Arelat. conc. ii. 396
Si femina, 29. q. 2. In conc. apud Vermeriam 1456
Si fœneraueris, 14 q. 3. Augustinus 982
Si forte, dist. 63. Leo Papa 314
Si forte, de pœn. dist. 1 Codex 1555
Si forte, 17. q. 4. Clemens 1106
Si forte, dist. 65. Sardicense concilio 320
Si forte, 21. q. 5. Arelatense, conc. 1162
Si fortassis, 16. q. 6 Leo iiij. 1081
Si fur aut latro, 13. q 2. Aurel. concil. palea. 977
Si gens Anglorum, dist. 56. Bonifacius martyrus 279
Si gens Anglorum, dist. 56. Bonifacius martyrus 279
significatis, 1. q. 1. Fabianus 505
Si habes, 24. q. 3. Augustinus 1326
Si hæreticus, 2. q 7. Nouel. Const. apud Iul. 648
Si homo 35. q. 2. & 3. In concilio apud Vermerias 1712
Si homo 27. q. 1. Gregorius 1400
Si homicidium, 23. q. 5. Augustinus 1265
Si igitur, 24 q. 3. Hieronymus 1332
Si ille qui, dist. 50. Hormisda papa 250
Si Imperator, dist. 96. Ioan. papa 442
Si in adiutorium, dist. 10. Augustinus 30
Si infidelis, 28. q. 1. Gregorius 1449
Si infidelis, 28. q. 1. Ambrosius 1438
Si in laicis, dist. 38. Leo papa 178
Si inimicus est, dist 93. Petrus in ordinatione Clementis 415
Si inimicus, 11. q. 3. Petrus Apost. 866
Si in morte, 23. q. 8. Gregorius 1285
Si in plebius, dist. 63. Isidorus 304
Si in qualibet, 20. q. 2. Tolet, conc. 1145
Si inter bonos, de conse. dist. 4. augustinus 1544
Si inter episcopos, 6. q. 4. Bonifacius Papa 758
Si is qui præst, 11. q. 3. Isidorus 896
Si is qui, 23. q 4. Gregorius 1231
Si iubet, 26. q. 6. Carthag. conc. 2. 1378
Si Iudas, de pœ. distinctione, 4. augustinus 1663
Si iustus, 1. q. 1. augustinus 482
Si iuxta apostolum, dist. 38. & Hieronymus 180
Si laicus, dist. 31 Hieronymus 141
Si laici vxor, dist. 34. Martynus Bracha in conc. 162
Si lapsis, 50. Gregorius 224
Si legitimi, 2. q. 5. agathense, conc. 604
Si luesser, 11. q. 1. Gelasius papa 844
Si mala fama 2. q. 5. Hincmarus episcopus 606
Si metropolitanos, 6. q. 4 alexander palea. 758
similiter, 3. q. 5. Iulius Papa 687
Similiter, 16. q. prima Symmachus in 6. synodo 1049
Simili mõ 28. q. prima Eutychianus pagina 1436
similem Dei de pœnitentia, dist. 2. ambrosius 1618
Si monachus, 16. q. 1 Inno. Papa 1029
Si motum fuerit, de conse. dist. 1. Iginus Papa 1759
Si mulier, dist. 5. Gregorius 13
Sine exceptione, 12. q. secunda, Leo papa 939
sine litteris, 8. q. 5 Gratianus 805
sine ornatu, 21. q. 4. Leo iiii. 1161
sine pœnitentia, de conse. dist. 4 ambrosius 1870
Si non sunt, de consec. dist. 2. Hilar. episcopus 1784
Si non sanctificatus, de cons. dist 4. augustinus 1862
Si non ex fidei, 23. q. 4. Gregorius 1246
Si non licet, 23. q. 5. augustinus
Si nulla, 25. q. 8. Nicolaus Papa 1283
Si nulla, de conse. dist. 4. Leo pada 1874
Singuli accipiunt de conse. dist. 2. Hieronymus 1817
Singula ecclesiastici, dist. 89 Gregorius, 401
Si nupserit, dist 27 Hieronymus 524
sint manifestæ, 12. q. prima Canon, apostо. 913
sint tibi quotidiana, de conse. distin. 5. Hieronymus 1896
sint tibi ieiunia, de conse. dist 4. Hieronymus 1897
Si officia, dist. 59 Zozimus 283
Si omnia in hoc sæculo, 6. q. 1. anacletus 746
Si papa, distinctione, 40. Ex dictis Bonifacij. 184
Si pater, 30. q. 4. Chalcedonense concilio 1468
Si Paulus, 32. q. 5. hieronymus 1518
Si peccatum est, 22. q. prima augustinus 1168
Si peccatum Dauid, de pœn. dist. 1. Gregorius 1591
Si peccauerit, 2. q. 1. augustinus 588
Si per ebrietatem, de cons. dist. secunda. Beda 1779
Si per ordinationem, dist. 63. Parisiense conci. j. 299
Si per sortiarias, 33. q. prima, hincmarus Rhemen. episcopus 1540
Si per negligentiam, de cons. dis. 2. Pius papa 1789
Si petrus, 24 q. 1. ambrosius 1302
Si Petrus, 8. q. prima, Ioannes iii. 792
Si plures, 16. q. 7. Tribur. conc. 1095
Si post ordinationem, dist. 50. Martinus Papa j. 228
Si presbyter, j. q. j. extra de presby. non bap. palea 494
Si presbyter, 26. q. 6. Iulius 1382
Si primates, 5. q 2 Felix papa ij. 733
Si primatum, 12. q. j. augustinus 916
Si propterea, 23. q. 5. augustinus 1263
Si propterea, de pœn. dist. prima, augustinus 1503
Si publicis, 22. q. 4. Tolet. concilio, 8. pagina 1181
Si qua de rebus, 12. q. 2. ancyra, syno. pagina 935
Si qua femina, distin. 50. Eliberit, concilio 245
Si qua fuerit, 31. q. j. Eliberitan. concilio 1479
Si qua monacharum, 27. q. j. Gregorius 1403
Si qua mulier, 35. q. 1. Romana syno pagina 1745
Si qua mulier, 31. q. j. Ex concilio apud Vermerias, palea 1479
Si qua mulier, dis. 30. Gangrense, concilio 135
Si qua mulier suo, dist. 30. Gangrense. conc. 136
Si qua mulier, de conse. dist. 4 Ex conc. Mar. Bracha. 1875
Si qua mulier, 35. q. x. Inn. 1741
Si qua mulier, 35. q. x. Hyginus papa, pagina 1745
Si qua mulier, 19 q. 3 authen. 1138
Si qua vidua, dist. 28. Martinus Brach. in conci. 130
Si qua virgo 27. q. j. Chalcedon. concilio 1401
Si quando videris, de pœn. dist. 3. hieronymus 1660
Si quando, 2. q 6. hadrianus papa 636
Si quandoque à sacerdotibus, 15. q. 7. alexander papa 1012
Si quatuor, 23. q. 8. In cõcilio apud Vermerias 1294
Si quæcausæ, 11. q. j. Innocentius papa 848
Si quælibet, 22 q. 2. Gregorius 1179
Si quem à clericatu, 16. q. j. Grego. 1033
Si quem forte, 14 q. j. Augustinus 1318
Si quem pœnituerit, 2. q. 3. Capitularii liber. 597
Si qui apud, de conse. distin. 4. augustinus 1845
Si qui à simoniacis, j. q. j. Vrbanus papa 520
Si qui clerici, dist. 74. Carthaginen. concilio 336
Si qui clerici, 11. q. j. Chalce. conci. 847
Si qui clerici, j. q. j. Leo 484
Si qui clericorum, 11. q. j. aurelianen. cõcilium iij. 848
Si quis episcopi, 25. q. 2 Leo 1350
Si quis episcopi, j. q. j. Leo 487
Si qui episcopi. dist. 92. antyran. concilium 413
Si qui ex fratribus, 11. q. j. Clemens. 841
Si qui filij, dist. 30. Cangren. conci. 134
Si qui inuenti, 5. q. j. Eliberitanum concilium 731
Si quilibet, dist. 54. Gregor. palea 267
Si qui necessitate, de consec. dist. 4. Leo papa 1845
Si qui parentes, 31. q. 3. Eliberit, concilium 1487
Si qui presbyteri, j. q. 7. Cyprianus 557
Si qui sine examinatione, dist. 81. Nicænum, conci. 368
Si qui sunt vituperatores, 2. q. 7. Euaristus papa 645
Si qui sunt. dist. 81. Gregorius vij. 306
Si qui vel temeritate, j. q. 7 Gelasius, pagina 366
Si qui voluerint, j. q. 7. conc. Nicænum, pag. 564
Si qui vero 7. q. 1. Nicæn. conc. 775
Si qui vero, de pœn. dis. 5. Nicænum cõcilium 1681
Si qui vero, dist. 32. Gregorius 146
Si quidquid de conse. dist. 4. augu. 1849

Si quid de quocumque, 15.q.7.Gregorius 1016
si quid in ecclesia,2.q.7.Gelasius 663
si quid inueniſti,14.q.5.Auguſtin.988
si quid veri,diſt.37.Auguſtinus 475
si quid vero.diſt 86 Gregorius 391
Si quis abbas,18.q.2. Triburien. concilium 1226
Si quis ab epiſcopo,2.q.7.Aurelianenſe concilium j. 646
Si quis abſcidit,diſt.55. Canon apoſtolorum 271
Si quis accepit, 33.q.1.In concil. apud Compendium 1539
Si quis à catholica,23. q. 4. Auguſtinus 1216
Si quis ad te,22.q.2.Auguſtinus 1179
Si quis à medicis,diſt.c.55.Nicenum cõcilium 271
Si quis apoſtolicæ,diſt.79.Nicolaus Papa ij. 455
Si quis à proprio,11.q.3.Antiochenum concilium 863
Si quis à proprio,21. q.5. Antiochenum concilium 1162
si quis à modo.diſt.81.Alexander ij.pagina 367
Si quis ancillam, 19.q.2.Iul.Papa 1455
si quis ariolos, 26. q.5 Gregorius Iunior 1379
si quis artem,diſt.37.Hieronymus 474
si quis auſus,diſt. 71. Nicænum concilium 330
si quis autem,de conſe.diſt. 4. Leo Papa 1841
Si quis autem diſt.18.Arelaten.concilium ij. 71
si quis autem.1.q.6.Symmachus 556
si quis autem,diſt 94.Alexan.j 428
si quis autem,de pœn.diſt.7 Auguſtinus 1687
si quis autem,de pœn. diſt. 3. Auguſtinus 1661
Si quis baſilicam de conſec.diſt.1.Bracharen.conci.ii. 1756
Si quis calendas 26.q. 7. Zacharias Papa 1387
si quis carnem,diſt.30. Gangrenſe concilium 537
si quis circa,2.q.3.Gaius Papa 594
si quis clericus,diſt 81.Aurelianenſe.synod. iij. 365
si quis clericus,16.q.7.Paſchalis ij pagina 1089
Si quis clericus,14 q.4.Tarraconen.cõcilium 985
si quis clericus.17.q.4 Ex pœnitentiali Romano 1107
si quis clericus,26.q.5.Aurelianen.concilium j. 1372
Si quis clericus,3.q 6.Sixtus 696
si quis clericus,11.q.1.Silueſter 743
si quis clericorum,diſt 47. Eliberitanũ conc. 215
si quis coactus 12.q.5.Theodorus in pœnitentiali. 1194
si quis confugerit,1.q.1. Nicœn. concilium 491
si quis coniugatus, 27.q.2. Octaua synod. 1431
si quis contumax 17.q.4.Triburien. cõcil. 1107
si quis contriſtatus, diſt. 90. Fabianus papa
Si quis conuictus,12.q.5. Mariſc. concil.1. 1194
si quis cum clerico.11.q.1. Carthagin. conc.iij. 857
si quis cum duabus,33.q.2.Nico. 1550
si quis cum duabus,34.q.1.& ij. Triburien.conc. 1706
Si quis cum matre.33 q.2.Nicol. 1551
si quis cum matre,34.q.2. & 2. Ex conci.Triburien. 1707
si quis cum matre.35.q.2.& 3. In concilio apud Vermer. 1815
si quis cũ militibus,6 q.1.Codex. 752
si quis cum nouerca,32. q.7. Triburiẽ. conc. 1434
si quis cuiuslibet,21.q.1. Carthaginẽ. conc.v 1161
Si quis dator,1.q 3 Gregorius. 530
si quis de alio.de conſ. diſt. 4 Lugdun. conc. 1877
si quis de alterius, diſt. 58. Carthagin. conc.v. 282
si quis de clericis. 12.queſt. 2.Agath. conc. 931
si quis de clericis,12.q.2. Aurelianenſe conc. 934
si quis de corpore,26.q.6.Mart.Bracen conc. 1379
si quis dederit,24.q.1 Iulius Papa 1318
si quis deinceps,17.q. 4. Alexander ii. pag. 1109
si quis deinceps,16.q 7.Greg. vij. 1627
si quis de ordine,7.q.1. Meldenſe concil. 777
si quis de laicis, diſt. 54 Aurelian. concil. 561
si quis de potentibus, 24.q.3. Toletan. conc.j. 1336
si quis dereliquerit, diſt.30.Grangrenſe conc. 537
si quis de religioſo, diſt.77. Gelaſius Papa 852
si quis deſpicit,diſt.42. Gangrenſe concil. 192
si quis deſponſata,27.q.2.Ambr. 1423
si quis deſponſauerit,27.q.2. Iulius Papa 1417
si quis deſponſauerit, 27.q.2. in canon pag. 1415
si quis diaconus,diſt.50 Iſidorus Hormiſda Papa 138
si quis diſcernit,diſt. 28 Gangrenſe cõcil. 172
si quis diuinis,30 q.5.in Nouellis 2474
si quis dixerit,11.q 3 Hieronym. 831
si quis docet,di.50. Gangrenſe cõ. 137
si quis docuerit,diſt.28. Canon apoſtolorum 132
si quis dogmata, 25. q. 2, Nicolaus Papa 1358
si quis eccleſiam.17.q.4. Iginus papa, palea. 1106
si quis eorum,diſt 20. Gangrenſe concilium 136
si quis eorum, diſt 31.Sexta ſynoſtus pagina 150
si quis epiſcopus,diſt.18. Agathenſe cõcilium 72
si quis epiſcopus,27.4.1.Sexta ſynodus in Trullo 1394
si quis epiſcopus ordinatus.diſt.92. antiochenum concil. 412
si quis epiſcopus,diſt.81. Canon, apoſtolorum 266
Si quis epiſcopus,26.q.5. Tolet.concil. iiij. 1371
si quis epiſcopus,23.q.8.antiochenum concilium 1291
si quis epiſcopus,1.q.3.Gregorius 516
si quis epiſcopus , diſtin. 83. Gregorius vij. 377
si quis epiſcopus, 15 q. 7. Canon apoſtolorum 1088
si quis epiſcopus,7 q 1. Leo epiſcopus 777
Si quis epiſcopus,1.q.7.Martinus Bracha ex concil. 571
si quis epiſcopus,11 q.3.Martinus Bracha ex concil. 863
si quis epiſcopus damnatus,11. q.3 antiochenum concil. 862
si quis epiſcopus.11. q.3. Eutychianus Papa 893
si quis epiſcopus,6.q.4. Martinus Bracharenſis in concil. 758
si quis epiſcopus,2.q.6.Sardicenſe concilium 1448
si qs epiſcopus 2.q.7 Romana ſyno 663
si quis epiſcopus per manus diſt.92 Antiochenum concilium 413
si quis eps,diſt.92.antioch.conci. 413
si quis epiſcopus vacans.diſt.92.antioch.concilium 413
si quis epiſcopus,6.q.4.antioch.concilium 759
si quis epiſcopus,6.q.4 antioch. concilium 757
si quis epiſcopus,10.q.2.Martinus Bracha.in concil. 833
si quis epiſcopus,1.q.1. Chalcedonenſe concilium 465
si quis epiſcopus,21. q.5. Martinus Bracha in concil. 1162
si quis epm.2.q.3.Damaſus Papa 594
si quis epiſcopum,16.q.5. Nicolaus Papa 1060
si qs epiſcoporum,3 q.6.Fabianus 690
si quis epiſcoporum,diſt.18.Tarracen. concilium 78
si quis ergà,2.q.7.Alexaneer. 644
si quis etiam,de conſec.diſt.1.Agathen concilium 1764
si quis ex clericis, diſt. 23. Gregorius ii. 107
si quis ex epiſcopis, diſt.79. Stephanus Papa iij. 357
si quis ex ſacerdotibus,Leo papa iiij.ex ex concilio 357
si quis extra eccleſiam,di.30. Gangrenſe concilium 537
si quis ex vno,30.q.4 Innocent. 1469
si quis falſum,5.q.6 Octaua ſyno. 742
si quis filiaſtrum,30.q.1.Ex conc.apud Vermerias 1460
si quis fortitudinem,23.q.3. Hieronymus 1212
si quis frater,11.q.3 Syn.Octaua 873
si quis fuerit,32. q.7. Martinus Btachen conci. 1528
Si qus gentilis,28.q.1.Eutychia papa pagina 1436
Si quis habuerit 28.q.2.Meldenſ.concilium 1449
si quis hæreticæ,1.q.1.Led 486
si quis hominem,11.q.Hierony 882
Si quis homicidium,diſt.50.Matiscen.cõcilium palea. 244
Si quis iam,21.q.2.Chalced.conci.1156

si quis

si quis in atrio, 17.q.4. Triburienſe concilium. 1104
si qs ĩ clero.7.q 1.Agathẽ.concil.776
si qs incognitus,17 q 2 Bonif. 1101
si quis in ægritudine,diſtin.57.Neocæſarienſe concilium. 281
si quis ingenuus.29 q.2.In conc. apud Vermeriam. 456
si quis in infirmitate,diſt.55. Ilerden.concil. 273
si quis in metropolitana.diſt.56.Taraconen concil. 320
si quis inquit,1.q.1.Cyprianus. 496
si qs iratus.2.q.3.Fabian. Papa. 594
si quis iratus,de pœn.diſt.1.In canonibus. 1561
si quis iraſcitur,13.q.3.Auguſt. 967
si qs inſaniẽs.15.q 1.Theodo. 1002
si quis in tãta 1.q.4 Codex. 553
si quis intrat,de conſec.diſt.2 Martinus Brach.in conc. 1784
si quis iudaicę 28.q 1. Vrbanen.concil. 1448
si quis iudicẽ,2 q.6.Fabia.papa 622
Si quis laicus,16 q.1.Mogunt. concil. 1040
si qs laicus.11.q.3.Tolet.cõc.1. 872
si quis laicus,22 q.5. Auguſt. 1200
si quis liber,29 q.2. Zacharias.1455
si quis membrorum, 23.q.8 Eutychinus Papa. 1292
si quis monachus,diſt 90.Octaua ſynod. 1431
si qs monach.16.q 1.Gelaſius. 1032
si quis necandi,de pœniten. diſtinct. 1.Codex. 1555
si quis neceſſitate,34.q 1.& 2.Ex concil.apud Vermerias. 1705
si quis neque,1 q.1 Grego. 523
si qs non dicam,36 q.2.Codex. 1554
si quis non dicam,de pœn.diſt 1.Codex. 1748
si qs non iratus,15 q 1.Hieron. 1002
si quis non recto,4 q 3.Hiero. 1328
si quis nuptias,diſtin.30.Gangrenſe concil. 137
Si quis obiecerit.1.q 3. Paſchalis Papa. 538
si quis obligatus, diſt.54. Martinus Bracharen.ex concil. 262
si quis oblitus,14.q.4.Martinus Bracharen.ex concil. 984
si quis omnẽ.1.q 7 Septima.ſyn. 558
si quis ordinatus,diſt.92.Martin Bracharen.in concil. 412
Si quis papa,diſtinct.79 Symmachus papa. 356
si quis pecunia,diſt. 79.Nicolaus papa ſecundus. 358
si quis peieraverit.22.q.5. Gelaſius papa. 1194
si quis per capillum,22.q.1.Pius Papa.pag. 1167
si quis per ignorantiam.1.q.1.Iſidorus. 494
si quis per ſuperbiam,diſt 30.Gangrenſe concil. 136
si quis per vetus.22.q.2.Greg. 1179
si qſpiã.di.81.Eugenius papa, 369
si qs poſt,di.33 Canon.Apoſt. 154
si qs poſitus.de pæ di.7. Aug. 1686
si quis poſt baptiſmum,diſt 51 Tolet concil. 256
si qs poſt remiſſionẽ.di.50.Inn.251
si quis poteſtatẽ.23.q.4 Ambr. 1233
si qs præbendas 1.q 3. Innocẽ.ii.544
si quis præpropera,diſtin.50.Cyprianus. 236
si quis presbyter.diſt.24.Brach.conc. Martini. 111
si quis presbyter.de conſec.diſt.Canones Apoſtolorum. 1865
si quis presbyter, 7 q.1. Antiochen. concil. 775
si qs presbyter,2.q.5 Greg.iii. 600
si quis presbyter,diſt.30. Ex concil. Martini Brach. 138
si quis presbyter, diſt 50. Martinus Brach. 234
si quis presbyter, diſt 92. Martinus Bracha.in concil. 414
si quis presbyter, 15. q.8. Martinus Bracha.ex concil. 1019
si quis presbyter,11.q.3.Cartha. concil.ii. 862
si quis præuentus,22 q 4. Iſido.1188
si quis principũ.16.q.7.Caiixtus Papa. 1091
si quis propter,1 .q.2 Proſper. 533
si quis propter Deum,diſt.30. Gangren.concil. 135
si quis pro ægritudine, diſt 55. Ex Martino Brach. 273
si quis pulſatus,de pæn.diſtin 1. Digeſtis. 1556
si qs putauerit.2.q 6.Victor. 617
si quis putauerit,2 q.6. Sixtus papa ii. 620
Si quis qualibet,12.q.2.Agathen.cõcil. 940
si quiſquam,11.q.3. Pelagius. 845
Si quis rapuerit,27 q 1 Nouella Iuſtiniani Imperatoris. 1403
si quis dereliquerit.diſt.30,Gangrẽſe concil. 137
si quis romipetas,24.q.3 Calixtus papa. 1336
si quis ſacerdos,30.q.1.Cęleſti. 1463
si qs ſacerdotũ,di 81.Alex.ii. 367
si qs ſacerdotũ.11.q.1.Pius Pap.846
si quis ſacro,27.q 1.Aurelianen.concil. 1398
si quis ſeruum,17.q.4 Gangren. concil. 1115
si qs ſeruũ.17.q.4.Mart.Brach 1115
si quis ſemel,de pœn.diſt.2.Octaua ſynod. 1603
si quis ſponſam, 27.q.2. Triburienſe concil. 1426
si quis ſuadente,17.q 4.Innoc. 1111
si quis ſuper his,2.q.7. Gregor. 660
Si quis tam fœminam, de pœn. diſt. 1 Digeſt 1556
si quis tamq̃ diſt.30.Gangr.con 136
si quis triginta, diſtinct.78 Bonifacius papa. 354
si quis tumidus,15.q 7.Carthag.cõcil.i. 1016
Si quis vel virginitatem.diſt.30 Gãgrenſe concil. 135
si quis veſtrũ,2.q 6. Sixtus papa. 616
si quis vero.3.q.4.Pius papa. 681
si quis vero,11 q.3.Ambroſius. 865
si quis vero,5 q.6.Agathen.con. 743
si quis viduam,diſtin.50 Ex Martino Bracharenſi. 226
si quis viduam,diſtinct.34. Innocẽt. papa. 162
si quis viduam, diſt.34. Canones Apoſtolorum. 163
si quis viduam,32.q.7 Mogutin.concil. 1533
si quis virginẽ,36.q.2. Greg.ii. 1748
si quis vitorum, diſtin.30.Gangrenſe concil. 137
si quis vituperat,diſtin.31.Gangrenſe concil. 142
si quis viuente, 31.q.1. Triburienſe concilium. 1478
si quis voluntarie,diſtin.50.Martinus Brach.ex capitulis. 245
si quis voluerit,de conſecra.di.4. Ex concilio apud Belluacum. 1877
si quis votũ,27 q.1.Theodorus.1410
si quis vſurã,14 q.4.Ambro. 986
si quis vult,16.q.7.Bonifacius.1097
si quis vult,diſ.36.Hieronymus 170
si quis vxorem,32.q.1.Ioann.Chryſoſtom. 1489
si quis vxorem,32.q.1.Theodorus in pœniten. 1490
si quis vxorẽ,27.q.2 Gregorius. 1416
si qđ verius,33.q.2.Auguſtin. 1546
si quos de ſeruis,12.q.2. Agathenſe concil. 940
si quos,23.q.4. Gregorius. 1245
si quotieſcumque de conſec.diſtin. 1.Ambroſius. 1784
si refugientes, de pœn.diſt.4. Petrus Apoſt. 1674
si res aliena,14.q.6.Auguſtinus. 992
si reuera,de conſecr.diſtin.4.Pelagius papa, 1845
si rector,diſt 43 Gregorius. 194
si Romanorum, diſtin.19. Nicolaus papa. 74
si ſacerdos,6 q 1.Anacletus pap. 742
si ſacerdos,de pœnit.diſt 1.Hieronymus. 1578
si ſacerdotes,16.queſt.3.Tolet. concil.ix. 1068
si ſęculi,12.q 1.Gregorius. 920
si ſe cuiquam,diſt.28.Aurelianenſe concil.i. 130
si ſermo meus,de pœn.diſt.2.Auguſtinus. 1613
si ſeruus,diſt 54. Aurelienen. concil. 1.pag. 267
si ſeruus,diſ.54.Iuſtin. authẽ.de ſan. epiſc. 267
si ſolus,diſt.8.Cyprianus. 23
si ſubdiaconus,diſt.34.Martinus Bracharen. 163
si tantum epiſcopus,6.q.2.Vaſenſe concil.i. 734
si teſtes omnes,4.q 2.& 3. Digeſt.719
Si tranſitus,diſt.79. Symmachus papa. 359
ſit rector diſcretus,diſt.43.Grego.194
si tributum,11.q.1.Ambroſius. 849
si triginta annorum,diſt.78. Zacharias. 355
si tu abſtines,17.q.2.Ioã.Chryſ. 1422
ſiue de coniugii,33.q.2.Nicolaus papa. 1542
ſiue hæreticus,de conſecr.diſtinct. 4 Beda. 1858
ſiue paruuli,de conſec.diſt.4.Cęleſtinus papa. 1859
si vero qui.diſtin. 50. Geruden.concil. 249
si verum,31.q.2.Vrbanus. 1484

si vir simplex di.27 Theodorus. 124
si vir & vxor.35.q.2.& 3.Augu. 1715
si vir & vxor.27. q. 2. Eugenius Papa in synod. 1422
si virgo.34 q.1.& 2.Augustinus.1705
si vos ℣.23.q 5.augustinus. 1263
si vobis fratres.23.questio.8.Osius episcopus. 1291
si vxorem,32.q.5.Augustinus. 1522
Solet queri,32.q.2 Augustinus. 1498
Solet etiam,de conse.dist.4.Augustinus. 1846
solent plures,de conse.dist.1.Cabilonen.conc. 1768
solennitates, de conse. dist.1. Felix Papa. 1758
solennitates,de consecr dist.1. Gregorius. 1759
solicitum quoque di.84.Gratia 359
sollicitudo di.52 Alexander ii. 258
sollicitatores,de pæn.dist.1. Digestis pag. 1556
sors nō aliquid 26.q.2.Augustinus. 1364
sortes 26.q 5. Leo.iiii. 1372
sortilegi sunt,26.q.1.Isidorus 1363
Species & similitudo, de conse. dist. 2.Gregorius. 1790
Spiritus sanctus,1.q.1.Augustin 493
spiritus sanctus, de consecratione. dist 5 Melchiades papa. 1892
sponsus ille,dist 56 Augustinus 278
sponsus & sponsa,dist.23.Carthaginense concilio.iiii. 108
sponsus & sponsa,30.q.5.Carthaginense concilio 4. 1473
sponsalia,30.q.2.Gratianus. 1464
Statuit quoque,2.q.5.Saleguſt.Concil· 612
statuimus.16.q.1.Anastasius. 1047
statuimus 19.q.3.Vrban.ii. 1136
statuimus,22.q.2 Eutychianus Papa pag. 1146
statuimus,di 4.Telesporus.papa. 10
statuimus.12 q.2.Agath.concil. 931
statuimus,distinctio.61. Leo 298
statuimus,11 q 1 Fabian papa. 850
statuimus, etiam di.76 Vrbanus 345
statuimus,decretū,1.q. 1 Nicolaus papa ii. 519
statuimus vt sicut.1.q.1.Cabilon.cōcilio. 519
statutis,2.q.1.Codex. 581
statutū est,27.q 2 Tolet concil. 1427
statutum est,2 q.6.Carthaginen.concilio quinto. 634
statutum est,8.q.1. In concilio apud Alteum. 1119
studendum est,dist.90.Carthaginense concilio.iiii. 407
statuendum nobis,16.q.2.Fauen .cōcilio. 1059
studeat sanctitas, dist. 50. Nicolaus Papa, 244
studii vestri,dist.61.Gregorius 293
Subdiaconus,di.77 Sexta synod. 351
subdiaconus,distinctio.23.Carthaginense concilio.iiii. 105
subdiaconus,24.q 1.August. 1317
subdiacono etiam,di.94 Gratia.428
subdiaconis tuis.di.32.Grego. 151
suſ mittitur,di 21 Nicol. papa. 91
sufficit pœnitenti,de pæni.di.1.Leo Papa, 1583
sufficit sacerdoti, de consec.dist.1. Alexander secundus. 1769
sufficiat,27.q 2.Nicolaus Papa,1412
suggestum nobis est,7.q 1.Liberius papa. 786
suggero, 3.q.8. Felix episcopus in Carthag. concilio secundo. 705
summa iniquitas, 6.q.1. Alexander Papa. 749
summa militiæ.23 q.1.Gregor 1207
summoperæ 11.q.3 Gregorius. 886
sunt in ecclesia,8 q 1.Augustin. 800
sunt namque,dist.45.Gregorius.209
sunt nonnulli,16.q.1.Bonifacius Papa. 1030
sunt uonnulli,1.q.1 Gregorius. 523
sunt nonnulli.dist.46.Gregorius.11
sunt nonnulli,2.q.7 Euarittus. Papa. pag. 646
sunt plures, de pæn.dist.3 Aug. 1617
sunt plurimi,6.q.1 Gregorius Papa pag. 747
sunt q̄dam,17 q 1.Augustinus 1098
sunt quædam,23.q.5 Haym. 1264
sunt qui arbitrantur,de pœniten di. 1.Ambrosius. 1575
sunt q dicunt,27.q 2.Gregorius 1418
sunt q opes.17.q.4 Ambrosius.1102
sūt quidam, 1.q.1. Paschalis ii. 527
sūt q̄dā,25.q 1.Vrbanus papa. 1347
super causa,2 q 5 Alexander. 604
super quibus,30.q.3.Vrbanus. 1466
super tribus,de pœnitentia. distin 2. Heronymus. 1586
super tribus,de pœnitentia distin 2. Hieronymus. 1614
sup prudētia.14 q.2.Paschalis 1.981
superueniente,1.q 1.Gregorius 458
suppliciter glorię vestræ,23.q.8.Gregorius. 1284
suscipitis ne,di.10.Greg. Nazian.30
suspectos,3.q.5.Pontianus Papa.685
suum vere.21.q.4.Grattianus. 1161
Symbolum de consecratione.distin. 4.Agathen concilium. 1859
synodum episcoporum.distinctio.17 Marcellus Papa. 63

T

Tabernaculum, de consecratione.distinctio.1.Felix.iiii. 1752
Talis mihi,de pœnitentia distinctio. 3.Ioannes Chrysostomus. 1645
Tali ꝓiugio,1.q.7.Meldēse.conc.569
Tales ad ministerium,distinctio.23. Clemens. 101
Tales & si.16 q 5 Gratianus. 1060
Talia q̄dē 8 q.3 Pelagius papa. 803
Talibus Dens,de pœnitentia,distin. 2 Hieronymus. 1615
Tam sacerdotes, 24. q.3. Anacletus Papa. 1333
Tāntum valet.32 q 7 Augustin 1435
Tātis D. niel.di 31 Cælestinus. 363
Tanta nequitia 1.q.7 Gregori' 566
Tāta nequitia,di 86 Gregorius. 391
Tamdiu.3 q 2.Felix.secundus. 674
Tempus quod inter, 13.q.2. Augustinus. 973
Tempus autē,dist.75.Gratian. 340
Tempus quoque.dist.31.Gratia.139
Tempus vero,de pæn.di.7.Gra.1686
Temporis qualitas 7.q.1 Greg. 783
Tempora pœnitudinis.26.q.7. Leo Papa. 1384
Temerariū 11.q.3 Augustinus. 879
Tenere debet. dist.31.Innocent.i 141
Teneamus 1. q.1. Augustinus. 492
Te quidem,11.q.1.Clemens. 849
Tertio q̄ritur 15 q.5.Gratian. 1004
Terrulas 12 q.2.Agathense con. 939
Testamentum dist 6 Gregorius. 15
Testamēta vero.12 q.5.Gratia. 954
Testes per quamcumque,3.q 9. Calixtus papa. 709
Testes absq 2.q.7 Damasus pap.656
Testes autem,4.q 2 & 3.Carthaginē se concil.vii. 718
Testimonium,11 q 1.Silvester. 842
Teugualdū.11.q 3 Nicol.Papa. 864
Tibi Domino,dist 63.Leo iiii. 312
Timotem,de consecratione. distin. 2.Basilius episcopus. 1787
Toile charitatem, de pæniten. dist. 2.Augustinus. 1616
Tolerādi sunt.23.q.4.Augustin 1214
Tolerabilius,32.q.5.Ambrosi. 1514
Tonsuta vero,dist 69 Gratianus. 327
Totum,1.q 3.Augustinus. 538
Totam pœnitentiam, de pœn.distin. 3.Hieronymus. 1642
Transmarinos, distinct. 98 Anastasius i.pag. 450
Trāsfertur,24.q.3 Hieronymus. 1339
Tres personas,23.q.4.August. 1218
Tres sunt autem.de pœnitentia dist. 1.Augustinus. 1589
Tria legitima,36.q.2.Hierony. 1749
Tria sunt genera,distinct.45. Albinus & Alcuinus. 208
Trib.ex causis, de cōs.di.1.Aug.1764
Tribus gradibus,de consecrat. dist. 2 Clemens papa. 1786
Tributum,23 q 8 Vrbanus. 1288
Triforme est de consecratione. dist. 2.Sergius papa. 1785
Tua sanctitas,31.q.2.Hormisda Papa palea. 1484
Tu bonus,23.q.4.Augustinus. 1214
Tu dixisti,23.q 5.Augustinus. 1237
Tu malū.22.q 1 Augustinus. 1166
Tūc saluabit,33.q.5.Hierony. 1696
Tunc vera 11.q 3.Gregorius. 882
Tunc eis,de consdi.2.August. 1824
Tunc valere,de cōs di.4.August.1856
Turbat acumen,dist.37.Beda. 173
Turbatur nauicula,1.q 4.Amb. 551

V

Valet interdū.81.di.Isidor. 365
Valentinianus,dist.63. Historia Tripar. 297
Valentino clerico.distinct.34 Pelagius papa. 164
Valida est,de pæn.di.1 Gregor.1604
Valde necessariū di.94 Greg. 428
Vasa in quibus, de consecratione dist.1.Triburiense concilio. 1766
Vasis iræ,23.q.4.Augustinus. 1224
Vbi ista d dicisti, distinctio.74.Simplicius Papa. 337
Vbi nō est,30.q 2.Nicol.papa. 1464
Vbi sana,24 q.1 Augustinus. 1310
Vbi pars est,de cons.dist. 2.Hilar. 1817
Vbinā legistis,di.96 Nicolaus. 439
Vbicūque.16 q.1 Tribur. conc.1026
Vbicū q 13 d.2. Tribur.concil. 965
Vbicumq; 13. q.2.Io.Chrysost. 575
Væ eis,de pæn.dist.4.Osee. 1675
Væ qui dicitis,11 q 3.Esaias. 582
Venit sacerdos,de cons.di.4.Amb.1892

Veni-

Veniſti ad fontē de conse.dist.4 Ambrosius. 1868
Veniam nunc.35.q 9. Innoc. 1741
Ventum est.1.q.1. Innoc. 470
Vendentes.1.q.3.Gregorius. 543
Venerabiles, de consdistin. 3 Septima synodus. 1834
Venerabilis.de conse. dist. 4. Gelasi. Papa 1842
Venter mero,dis.35.Hierony. 166
Verbum Dei,de pēn.di 1.Amb. 1573
Verus baptismus,de conse. di 4.Prosper. 1890
Veritate,dist.8.August. 21
Vera iustitia, dist.45.Gregorius. 209
Vereor.8 q.1. Hieronymus. 801
Verum hoc,dist.14 Gratianus. 47
Vestrā flagitamus,di.10.Leo.iiij. 32
Vestimenta ecclesiæ. de consd. dist. 1. Stephanus. 1766
Victor Honorius. dist. 97. Honorius ad Bonif.Papam. 448
Vide benignū,de pœ.di 1.Hie. 1585
Vide quantum 1.q 1.Hierony. 495
Vides fili.dist.10.Ioan.viij. 32
Vides vt opinor.23.q 6. Augu. 1273
Vident homines,dist.86.August. 387
Videntes autem 12.q.1. Vrbanus Papa. 911
Videtur nobis.35.q. 6. Cęlest. Papa. palea, 1731
Vidua 27.q 1.Nicolaus. 1405
Vidua est,dist.34. Hieronymus. 163
Vidua 20 q 1.Toler conc.x. 1145
Viduæ 27.q.1. Augustinus. 1045
Viduæ quę di.81 Carth. cōc.iij. 372
Viduæ,27.q 1.Arelat.cōc.palea.1406
Viduas 27.q 1.Gregorius. 1392
Viduas autem 27 q.1.Martin.Brach. in conc. 1395
Viduas honora.1 q.2.Paulus Apostolus. 532
Viduas 27.q 1.Aurelian. conc. 1398
Viduis autē dist.87 Gratianus. 393
Viduitatis,27 q 1. Arausic. cōc. 1405
Viginti tantum.distin.16 Stephanus Papa. 62
Vilissimus,1.q 1. Symachus. 488
Vino inebriantur,dist.37.Hiero. 171
Vinolentum sacerdotem, distin. Hieronymus. 35. 166
Violatores.25.q.1. Damas.Papa.1347
Vir cum propria 33.q.4. Greg. 1691
Virum catholicum.distin.47 Leo Papa. 215
Virginē 27 q.1. Triburien.cōc. 1397
Virgines non velentur. 20. q.1 Pius Papa. 1144
Virgines,27.q 1.Eliberitanum conc. pag. 1401
Virgines quæ. dist.47. Hierony. 125
Virgines sacræ 20.q.4 Tribu.cō.1150
Virginibus 27.q 1.Tribur.conc 1397
Visum præterea.de cōs. dist.1. Cabi. conc ij. 1775
Visis litteris.16.q.2. Ioan. Papa 1057
Visitandi 18.q 2.Gregorius. 1131
Vltra prouinciarum.3.q.5.Steph 691
Vltima voluntas.13.q. 2. Greg. 694
Vnus ex vobis, 2 q.1.August. 577
Vnaquęque mulier 13.q.2 Aug. 693
Vnaquęque,3.q.6 Anacletus 695
Vna tantum,dist 26 Ambrosius. 122
Vna sola 33 q 5. Augustinus. 1696
Vnctio inuisibilis.de pœn. dist 2. Augustinus. 1607
Vnde quæritur,35 q.9.Gratian. 1739
Vnde ipse 8.q.1.Clemens palea. 792
Vndecunque.dist.56.August. 276
Vnio nostræ.19 q 3. Tolet.cō.16 835
Vnius vxoris,dist.26.Hierony. 119
Vnicuiqs 11.q.3.Pelag.Papa.ij. 889
Vnicuique fidelium. de consec. dist. 1.Aurelianense conc. 1764
Vnū abbatē 21 q 1.Agath. cōs. 1154
Vnum orarium.di.25.Tolet. con.iiij. pag 114
Vnum solum 23.q.5. August. 1251
Vnusquisque 22 q.4. Ambrosi. 1185
Vobis enim 12 q 2 Gelasius 927
Vocatio autem 5.q.2.Gratianus. 732
Vocatio ad synodū.5.q 2 Dam. 731
Volumus vt frater.dist.89 Greg 402
Volumus,16 q.4 Gregorius. 1077
Volumus.dist.81.Gregor. 370
Volumus 11.q.1.Codex 853
Voluissent.de pœ dis.1.Grego. 1580
Vos ante omnia, de conse.di.4 Augustinus. 1872
Vos autem 16.q.1.August. 1032
Vota ciuium.dist.63. Leo 1. 308
Volentibus dist 27. Hierony. 124
Vouentibus 17.q.1. Hierony. 1099
Vrbes & Loca.distinc.80. Lucius Papa. 360
Vsque adeo.32 q.7. August. 1535
Vsq; adeo.di.33 Gelasius Papa 156
Vsus auctoritati.dist.11. Isidorus 33
Vsus naturalis 32 q 7. August. 1530
Vsura est.14.q 3.Agathen.conc. 984
Vt calix domini. de consec. distin.1. Rhemen.conc. 1767
Vt cognouerunt.de pēn dist. 2. Ambrosius 1618
Vt constitueretur,dist.50.August 234
Vt episcopi.de conse. dis. 5. Melden. conc. 1894
Vt euidenter.1 q.1.August. 502
Vtilem 22.q.2 Hieronymus 1180
Vt iejuni.de consdistinc. 5.Aureliā. conci. 1894
Vt illud.de consdist 1. Soter. 1772.
Vtinam omni tempore.dis.76 Hieronymus. 348
Vt lex.27.q 1 Innocen.ij 1406
Vt noueritis.22.q.1. Augus. 1165
Vt ostenderet,de conse.dist.4. Augustinus. 1884
Vt pridem 23 q.8.Gregor. 1283
Vt presbyteri 17 q 4 Tribur. conc.palea. 1110
Vt quid paras.de conse.dist 2 Augustinus. 1813
Vt veterum.distin.9 Aug. 25
Vulgaris, de pœniten.distin.1. ex Digest. 1557
Vulteranæ 12.q 2.Gelasi. 928
Vxor a uiro 32 q 7. Ambr. 1531
Vxor Felicis.17.q.4 Gelasi 1113
Vxor legitima.26.q.1.August. 1436

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NOTATV DIGNA IN GLOSSIS

& nouis notationibus.

Aaron sacrificauit hircum, & ignis egressus à domino deuorauit holocaustum, pagi. 1650
Abbas in aliquibus dispensat. 1151
Abbas an minores ordines hodie cõferre possit. 327
Abbas monachum excommunicatũ absoluere potest. 407
Abbas in episcopum quandoque nõ eligitur. 1036
Abbas quẽ ordinẽ hẽt habere 227
Abbas nihil proprii habet. 1269
Abbas factus episcopus cui ecclesiæ acquirit. 1119
Abbas non consecratur. 933
Abbas an possit donare. 935
Abbatem ab abbatia potest solus episcopus deponere. 1126
Abbates tenentur ad concilium episcopi venire. 72
Abbates & chorepiscopi minores ordines conferunt. 106
Abbates non exerceant episcopalia, pagi. 1025
Abbatissa dẽt esse sexagenaria. 1144
* Abiurandæ hæresis modus ex vii. synodo. 562
Abolitio fit tripliciter. 584
* Abortium. 1050
Abraham, Paulus, & Iehu, an fuerint mendacii expertes. 1177
Abraham an sit mentitus. 1181
Abrogare. 10
absens an possit condemnari. 705
absens in criminali potest in bonis puniri. 705
absens an possit excommunicari & absolui. 586
absens non est festina sententia condemnandus. 762
absenti utrum subueniatur. 628
absentes unde uocantur ad electionem. 300
Absentes an sint ad electionem vocandi. 763. & 1379
Absentes possunt per litteras cõsentire. 315
Absolutio ex causa differri potest 72
Absolutus semel in duobus casibus accusari potest. 602
Abstinere a licitis quandoque debemus. 370
abstinere a venialibus difficillimũ est. 1889
abstinentia Christi & Ioannis Baptistę diuersa fuit. 189
abstinendum est quandoque ab vxore. 1678
abstinendum est ab omni specie mali. 518
acephali. 1344
acephalitæ. 1342
actor & procurator, & syndicus, differunt. 645
Actor libellum offerens, duplicem cautionem præstare debet. 679
actoris punitio reum ad iudicem non suum trahentis. 855
actoti denegantur inducię. 678
actore nõ probante reus absoluitur regulariter. 760
actio pp culpam reuiuiscit. 1888
actio perpetuatur litis cõtestatione, pagi. 173
actio secundum canones, non est de necessitate proponenda. 619
actio vtrum sit proponenda de iure canonico. 20
actio nõ datur ex improbitate. 1188
actiones, sed non passiones, communicantur inter coniuges. 1469
actiones plures habens an vna electa perdat alias. 953
actiones seu pactiones interuenire pñt in spiritualiũ donatione. 456
actiones quatuor ex contractu infamant. 701
accusans vxorem adulteram qualiter conuincitur de adulterio. 1524
accusatus lite pendente promotus an sit deponendus. 363
accusatus quando que dat expensas accusatori. 660
accusatoribus quandoque prẽmium datur. 356
accusare se possunt mutuo vir & uxor de adulterio. 1492
accusare prohibitus, an a testimonio repellatur. 718
accusare simul plures, an liceat vni. pagi. 584
accusare an quis cogatur. 1167
accusare prohibentur aliqui. 729
accusare quis qñq; cogitur. 662
accusare nõ pot de crimine conuictus in modum exceptionis. 636
accusare cogitur aliquis quandoq;. pagi. 728
accusari potest quis post mortẽ. 401
accusari quis nõ potest simul de pluribus criminibus. 630
accusari possunt plures simul. 364
accusari potest quis de crimine per pœnitentiam purgato. 1544
acquisita de bonis ecclesiæ, & de bonis clericorum, ad quos pertinebunt. 954
accusari post mortem an possit aliquis. 1320
accusator calumniosus cogitur se purgare. 608
accusator an & quando potest desistere. 742
accusator pendente accusatione, potest desistere. 407
accusator, & iudex, potest idem esse, pagi. 1734
accusator, & testis, idẽ esse non potest in causa matrimoniali. 1731
accusator deficiẽs in vno an admittatur. 712
Accusator in quinq; peccare pt. 593
accusator non semper cogitur se ad pœnam talionis inscribere. 667
accusatori an dãdæ sint inducię. 595
accusatori in causa sanguinis licet pecuniam dare. 584
accusato absente potest dari libellus. 668
accusati punitio. 667
accusatio præsumitur semper inuidiæ causa fieri. 618
accusatio ex charitate debet prouenire. 663
accusatus an pendente accusatione possit suum accusare. 713
accusatio, denuntiatio, & infamatio diuersa sunt. 647
accusatio adulterij post quinquennium non auditur. 1544
accusatio episcoporum præsumitur ex odio fieri. 423
accusationem admonitio debet præcedere. 542
accusationem deserens qualiter punitur. 597
in Accusationibus nõ cogitur quis diẽ cõmissi criminis ponere. 1358
* Accusationẽ deserenti quomodo B. Gregorius veniam dederit. 595
accusatur ne quis de diuersis criminibus. 1268
adam & Eua confessi sunt. 1571
adam ante peccatum habuit duplicem statum. 1616
adam si non peccasset semper iuuenis fuisset. 1891
adam erat immortalis. 1891
adam si non peccasset nulla in coitu voluptas esset. 1495
adam ante peccatũ erat nudus. 1570
adam si viueret, uxorem habere non posset. 1708
adamiani. 1342
admonitio quandoq; est necessaria, quandoque non. 685
admonitio præcedat denuntiationem. 644
admonitio semper vindictam præcedat. 926
adoptio & arrogatio differunt. 926
aduersarius an debeat aduersario aperire quæ dicit. 1444
aduocatus, an possit operas suas locare. 886
aduocatus idem ius sæpius allegare potest. 1278
aduocatus an teneatur ad decimas de patrocinio. 1055
aduocati militant. 1207
aduocati sunt audiendi. 1742
aduocato quandoque silentium imponendum est. 699
aduocato qualiter fit satisfactio 699
adulatio tripliciter fit. 116
adulterium non fit sine dolo. 1706
adulterium & periurium solo animo committuntur. 1520

adulterium & simonia possunt esse ex parte vnius. 1516
adulterium quandoque cum propria vxore committitur. 1401
adulterium non committitur si cõiugata ignorãter cognoscit. 1706
adulterium cum sponsa non committitur. 1426
adulterio polluta, an possit à suo coruptore duci. 1477
adulterio multa sunt grauiora. 1531
adultera etiam post pœnitentiam ac cusari potest. 1491
adultera licet interficiatur, dos tamen ad eius filios deuoluitur. 1544
¶ AEmulor varia significata hẽt. 197
aetiani. 1343
aer est communis. 903
aetiani. 1343
aetas virilis diuersimode interpretatur, pag. 352
aetas in honoribus & multis aliis necessaria est. 351
aetatis probatio cui incumbit. 354
ætatis ratio in pœnitentiis est habenda. 252
¶ Affectus, & effectus non æqualiter puniuntur. 1557
affectus sine effectu punitur. 539
affinitas spiritualis maior est carnali pag. 1425
affinitas tantum per carnis commissionem contrahitur. 1712
affinitas non nascitur sine carnis commistione. 1714
affinitatis genus per quam regulam cognoscitur. 1728
affinitas per coitum nefarium contrahitur. 1728
affinitatis definitio. 1728
affinitatis gradus computantur sicut gradus consanguinitatis. 1729
affinitatis arboris formatio. 1729
affinitatis prohibitio inter ascendentes & descẽdentes est ppetua 1730
affinitas p notabilia dẽclaratur. 1729
affirmatiua in negatiuam resoluitur. pag. 373
afflictio quandoque dãtur afflictis pag. 13. & 762
¶ Ager & mansus, differunt. 1289
agilitas est dos corp. glorioſi. 1778
¶ Agnoitæ. 1344
¶ Alabastri fractio qd significet. 1575
* Alaricum ex variis libris volumẽ suum collegisse, & vsum esse episcoporum opera. 622
alienatio facta ab ecclesia quandoque tenet, quandoque non. 938
alienatio quid comprehendit. 917
alimentorum nomine comprehenduntur vestes & habitatio. 833
aliud est in via, aliud in inuio. 1674
alogii. 1342
altare quando est reconsecrandum pag. 1759
altaris mysterium est incomprehensibile. 503
altaria ante consecrationem erigi possunt. 325
¶ Ambiguitas est triplex 157
*Ambrosium electum à Synodo, nõ ab Imperatore, 290
*Ambrosii librum de alẽdis pauperibus desiderari, 391
amicos facere de mammona iniquitatis, quid sit. 903
amittit quis quod nunq; habuit 105
amuſſis. 658
*Anastasius Papa immerito reprehẽsus à Gratiano. 79
anathema. 683
ancilla contrahere permissa eripitur in libertatem. 1511
ancilla cum domino contrahens, libera efficitur. 163
ancillam ignoranter ductam etiam post manumissionem potest liber dimittere. 1456
angaria, perangaria. 527
angelici. 1344
angeli non fuerunt ex traduce. 1630
Anianus interpres Pauli. 1721. & 1721
¶ Anima sine virtutib. corruit 502
anima pro homine ponitur. 470
anima plus similitudinis habet cum Deo quam corpus. 1648
anima maribus citius infunditur quam fœminis. 12
anima nostra vnde procedit. 1499
animæ infirmitas est duplex. 995
animę vnius perditio est grauior quam mille corporum. 1194
animæ vis est duplex. 995
animalia immunda quæ dicebantur esse. 1493
animatum & non animatum interficiens qualiter punitur. 1500
animositas quandoque in bonam, quãdoq; in malã par. sumitur. 394
animus & opinio præfertur veritati & facto. 1173
annus quãdoq; à Martio incẽpit. 343
annus quo pater filium à religione reuocare potest, quando incipit currere. 1146
annus quot dies habet. 271. & 1896
annus bisextilis duos dies fecit haberi pro vno. 271
annus in ætatem, & hyemem diuiditur. 343
anni excursus aliqua facit. 945
annulus nuptæ quid notat. 1472
annuli datio, facit præsumi pro matrimonio. 1473
annotatio quid sit. 1356
antiquitas non dat priuilegium. 422
antidicomaritæ. 1343
anthropomorphitę. 1342
antiochus multa facinora perpetrauit pag. 481
aphorismus vnde dicatur. 1899
¶ Apostolus vsus est poeticis sententiis. pag. 173
Apostoli vtrum potuissent conficere in triduo. 1787
Apostoli de continentia nihil constituerunt, sed solo exemplo illam docuerunt. 374
Apostoli de Passione Domini doluerunt. 1679
Apostoli vtrum omnes fuerint episcopi, 322
Apostoli vendictam desiderãtes, an peccauerunt. 1229
Apostoli qñ fuerunt consecrati. 88
Apostolici. 1342
Apostolos nõ petens intra tempus, videt renunciare appellationi. 630
apostolorum locum tenent viri ecclesiastici diuersimode. 911
*Apostolicam sedem in tribus locis esse vnam. 87
apostata quiliber, an sit excommunicatus. 107
apostatæ qui dicuntur. 254
apocrisiarius. 560
apologia. 347
apellitæ. 1342
apollinaristę. 1343
* apellatio à iudicibus ex consensu partium electis, an detur. in c. sane si ex consensu. 2. q 6. 632
appellat qui ad superiorem iter arripit. 1515
apellat ꝯiunctus pro coniuncto 629
appellatur de episcopis prouinciæ ad metropolitanum 65
appellat ad papã omisso medio. 616
apellatur à iudice sæculari ad ecclesiasticum. 615
appellare tertio nõ licet 615. & 1486
appellare ante sententiam secundũ leges non licet. 451
appellare à iudice communiter electo, an licitum sit, 632
appellare nõ licet à cõ, pmissario. 633
appellare, aut iudicem recusare non semper licet. 629
appellare ante sententiam vtrum liceat pag. 621
appellari non licet à maiori ad minorem. 626
appellari non potest in tributis & decimis, 639
appellari non potest ab excommunicatione. 874
appellãdũ ne est, iudice præsẽte. 628
appellãdũ nõ est omisso medio. 755
appellans fruſtatorie iudicem offẽdit. 236
appellans per calumniam, ad quid punitur. 620
appellans secundo multis in casibus non auditur. 626
appellans a delegato, ad quem appellare debet. 614
appellans absente iudice quid debet facere. 631
appellans à grauamine iuste appellat. pag. 628
appellantis iniuste punitio. 624
appellanti diuersa tempora dantur ad prosequendum. 636
appellanti impedito, quomodo succurritur. 625
appellatio & nuntiatio nouì operis differunt, 631
appellatio plurium. 631
appellatio ab executore facit fructus sequestrari. 684
appellatio potest ad Papam, omisso medio, interponi. 96
appellatio in multis casibus nõ admittitur. 615
appellationis tempus potest iudex moderari. 615
appellationis causa est eadem cum principali. 635
appellationis causa non est ad iudicem à quo remittenda. 632
appellatiõis termin⁹ est triplex 636

Universidad de Deusto
Biblioteca

appellationis cauſa vtrum ſit aſſignanda. 621
appellationis tempus, an ſit vtile, an continuum. 624
appellationis dies cõputatin decẽnio qñ datur ad appellãdum. 614
appellationis diffinitio. 614
appellationem pro me factam, an teneat ratificare. 929
appellationis friuolas recipiens punitur. 639
¶Apulia eſt patrimonium beati Petri. 1137
¶Aqua an ſit de neceſſitate conſecrationis. 1777
aqua baptiſmi an ſit ſacramẽtũ 492
aqua quæ fluxit de latere Chriſti, an fuerit vera aqua. 1777
aqua de petra fuit ſignũ ſanguinis Chriſti. 1818
aqua in baptiſmo eſt ſacramẽtũ, id eſt ablutio cum aqua. 1835
aqua multipliciter accipitur. 1780
aqua de petra populum per deſertum ſecuta eſt. 1821
aquarii. 1342
¶Arabici. 1344
arboris ꝙsãguinitatis formatio. 1724
arbitros eligere quandoque cogũtur litigantes. 857
arbitriũ liberũ, ad quid valeat. 1892
arbitrium inimici an ſit tolerandũ pag. 1278
arbitrorum duo ſunt genera. 632
archiepiſcopus, an ſit iudex ordinarius totius prouinciæ. 814
archiepiſcopus ſolus cauſam epiſcopi audire poteſt. 158
archiepiſcopus in confirmatione nõ tenetur primatem conſulere. 318
archiepiſcopus de cauſis ſubiectorũ epiſcopi cognoſcere non põt. 817
archiepiſcopus quot habeat ſuffraganeos. 86
archiepiſcopus non conuocat ſynodum ante palii ſuſceptionem. 457
archiepiſcopus conſecratur à ſuis ſuffraganeis. 459
archiepiſcopus à quibus eſt conſecrandus. 257
archiepiſcopi pallium non petentis negligentiam q ſupplere dẽt. 454
archiepiſcopi ſubsũt Patriarchis. 817
archiepiſcopũ negligentẽ circa pallii petitiones qs monere debet 455
¶Archidiachonus, an habeat iuriſdictionem delegatam. 429
archidiacon⁹, an poſſit inſtituere. 2087
archidiaconus inſtituendos examinare debet. 110
archidiaconi ſũt oculi epiſcopi. 417
archidiaconi multare poſſunt. 429
archidiaconatum quis conferre poteſt pag. 285
¶Archimandrita. 568
archontiaci. 1332
archiuium. 1459
archiflamines. 360
*Arelatenſem archiepiſcopum pertinere non ad Narbonenſem, ſed ad Viennenſem. 804
arænæ non ſunt ſine cœmento liganda. 384
argumentum ab ordine verborũ iumitur. 196
argumentum à contrario ſenſu eſt fortiſſimum. 629
argumentum ſumi poteſt ex rubricis. pag. 1558
argumentum à contrario eſt in iure fortiſſimum. 24
argumentantur quandoque ex iure abrogato. 19
argumentamur in iure variis modis. pag. 1311
* Arrianos ſolitos fuiſſe reb aptizare. pag. 1873
Ariani. 1343
Artotyritæ. 1342
articulus ſuper quo eccleſia eſt fundata. 78
articulos fidei oẽs ſcire tenemur. 1314
*Aſchiſis quid ſit apud Græcos patres. pag. 135
aſcriptitii dupliciter fiunt. 264
¶Aſinæ quam Dominus equitauit feſtum non eſt celebrandum. 1831
aſſecla. 487
aſſeſſoris officium. 1245
aſſiduitas facit, aliquid eſſe peccatũ pag. 1166
aſſiſterium quid ſit. 1403
aſtronomia nõ eſt reprehẽdẽda. 1371
atrum eſt cœmeterium. 1403
attẽtatio ſola, & ſolus conatus, quãdoque puniuntur. 1556
* Auguſtini opuſcula de communi vita clericorũ ſæpius ſub diuerſis titulis haberi. 385
*Auguſtino quæ atribuantur eſſe apud Paſchaſium. 500
*Auguſtini ſententiã de veritate ſacramentorum etiã in hæreticis eſſe certiſſimam, licet eã Gratianus tanquã dubiam proponat. 525
* Auguſtini epiſtolam ad Iulianum Comitem in recentioribus editionibus haberi ſub titulo de ſalutaribus documentis. 703
Auguſtinus qñq. dormitauit. 1409
Auguſtinum diſputationes, Hieronymum translationes, & Gregorium moralia commendant. 26
¶Auarus eſt inſatiabilis. 216
Auari non dant peccatorum remiſſionem. 485
auaritia promouendũ impedit. 363
auaritia eſt fornicatio. 1437
auaritia eſt idolorum ſeruitus. 471
auctoritas canonis eſt maior auctoritate ſanctorum. 82
auctoritas ſanctorum quandoque Papali præferetur auctoritati. 82
auctoritas maioris in omnibus pactis eſt excepta. 21
authentica ſcriptura, quot modis dicatur. 1358
audientia eſt multis deneganda. 98
aures male intelligentibus euellendæ. 171
aurum pro ſapientia ponitur. 1628
auturgia. 925
Azahel fuit rex Damaſci. 1586

B

Babylonia eſt in Chaldæa regione pag. 1519
Babylonii per quos reges fuerunt in captiuitate. 1538
Balthaſar vaſis Dñi abuſus eſt. 176
balnea multis periculoſa eſt. 371
¶Baptiſmus fit in nomine, & non in nominibus patris, &c. 1859
baptiſmus qñ fuit inſtitutus. 1837
baptiſmus eſt ſacramẽtorũ fidei. 1865
baptiſmus non vitiatur precum vitio. pag. 1863
baptiſmus, an poſſit conferri furioſo pag. 1845
baptiſmus paſſionem Chriſti ſignat pag. 1623
baptiſmus vtrum tollat ĩfamiã, 558
baptiſmus, an poſſit dari in nomine Chriſti. 1866
baptiſmus eſt prima tabula. 1572
baptiſmus & pœnitentia miniſtrantur tempore interdicti. 1587
baptiſmus eſt efficatior pœnitentia. pag. 1871
baptiſmus an poſſit dari ꝑ laic. 1850
baptiſmus Ioannis non fuit proprie baptiſmus. 1837
baptiſmus Ioannis non conferebat peccatorum remiſſionem, 488
baptiſmus, an tollat irregularitatem pag. 281
baptiſmus adultorum, an valeat ſine ſatisfactione. 1870
baptiſmus Ioannis non fuit remiſſionis operatiuus. 1851
baptiſmus tollit infamiam præcedentem. 121
baptiſmus ſolennis bis tantum in anno celebratur. 1870
baptiſmus in maris littore factus, non conſecrat totum mare. 492
baptiſmus an præſumatur eſſe in aliquo. 1889
baptiſmus vtrum ante paſſionem fuit inſtitutus. 1851
baptiſmus, an ficte accedenti dandus eſt & vide notata ex Bea. Thoma in gloſſ. in ver. ficti. 483
baptiſmus triplex eſt. 998
baptiſmus ante Chriſti paſſionem nulli erat neceſſarius. 488
baptiſmus omnem peccati maculã tollit. 451
baptiſmus delet actualia cum originali. 1883
baptiſmus eſt omniũ ſacramentorũ ianua. 350
baptiſmus effectus. 1835
baptiſmi forma dẽt eſſe ſimpla. 1835 & pagina. 1835
baptiſmi definitio. 1835
baptiſmi forma corrupte plata, non vitiat ipſum. 1858
baptiſmi tria ſunt genera. 1835
baptiſmi forma, an vitiet ſi aliquid ſuperfluũ apponat, aut interponatur, aut ſi ipſius ordo mutetur 1863
baptiſmi forma apud Græcos & Latinos eſt eadem. 1866
baptiſmi ſacramentum, etiam imperfectum, non iteratur, 494
baptiſmi forma. 1835
baptiſmi vis, qñ data fuit aquæ 1840
baptiſmi ſeptem ſunt dona. 1459
baptiſmo, an fiat iniuria per reiterationem. 491
baptiſmo carens neque corpus Domini ſumat, neque prædicet. 1863

¶Ba-

¶Baptizare ſeipſum nemo põt. 516 & 1848.
*Baptizatum in lecto non conſueuiſſe Romæ in clericũ aſſumi 232
* Baptizari quid ſignificet apud B. Cyprianum. 1880
Baptizare poteſt paganus. 149
Baptizare ſolenniter laicus non poteſt. 240
Baptizare in nomine Genitoris, &c. an ualeat. 1867
Baptizãdus, ter debet immergi. 1865
Baptizandi ius non habent laici. 511
Baptizando, an ſit opus totũ corpus immergere. 1890
Baptizando non ſufficit habere bonam conſcientiam. 1890
Baptizans debet habere intentionẽ baptizandi. 1847
Baptizatur quis in noĩe Chriſti, non autem in noĩe Trinitatis 1843
Baptizatus in ætitudine nõ eſt promouendus. 281
Baptizatus, uel ordinatus pluries, an plures recipiat characteres. 324
Baptizatus iocoſe, non eſt baptizatus. 493
Baptizatus ſola uoluntate, an poſſit cũ Chriſtiana contrahere. 1443
Baptizati a Ioãne, an debuerint reba ptizari baptiſmo Chriſti. 488
Baptizatum ſe dicenti creditur. 324
Baſilius a Symmacho rogatus inter fuit electioni Papæ. 364
Baſilidiani. 1341
* Baſilij regulæ citantur nomine octauæ ſyn. 1385
¶Beati immaculati, continet 22 diſ. pag. 1656
Beemoth, qualiter interpretat. 1631
Bella an ſint permiſſa, & quib. 1202
Bellum poteſt indici a iudice eccleſiaſtico. 1013
Bellum dicitur quinque modis iniuſtum. 1202
Beneficium conferens indigno pp amorem, ſimoniacus eſt. 524
Beneficium quãdoque permittitur, & non officium. 367
Beneficium poteſt auferre papa. 821
Beneficiũ cõferri poteſt inuito. 377
bñficiũ coniugatis interdicitur. 1420
Beneficium inuito confertur. 208
Beneficium iuris ſpernens, ſibi debet imputare. 1113
Beneficium per timorem obtinens, peccat mortaliter. 556
beneficij ſpe ordinem reſpiciens, nõ peccat. 291
beneficij renuntiatio, ut alij detur, non eſt ſemper ſimoniaca. 522
Beneficij collatori reuerentia debetur. 802
Beneficii fructus, an uendi poſſint. pag. 933
Beneficio ſine culpa ſua nemo priuati debet. 1096
Beneficio priuatur, qui priuatur officio. 535
Beneficio quis priuari nõ debet, niſi ſecundum ordinem iuris. 605
beneficia ſub conditione non dantur. 782
beneficiatus in diœceſibus duorũ epiſcoporũ ab vtroq; iudicatur. 1155
beneficiatus, ſuis conſanguineis ſubuenire poteſt. 143
bñficiatus tranſiens de vna eccleſia ad aliã, an ſtatim plat primã. 1156
benemeritus quis dicitur. 940
* Bibliothecæ, ideſt Bibliorum prologus primus B. Hieronymi. 665
Bigamus. 122
Bigamus eſt cum corrupta etiã ignoranter contrahens. 152
Bigamus propter quattuor rationes promoueri non poteſt. 118
¶Blandiri poſſumus infidelibus. 531
¶Bonus & malus quis ſimul eſſe nõ poteſt. 1491
Bonus non eſt, qui malos non tolerat 783
Bona mortificata per pœnitentiam reuiuiſcunt. 1674
Bona ſeipſos interimentium, quãdo fiſco applicentur. 1239
bona in peccato facta, quo ad aliqua proſunt. 1660
bona prima per ſequentia mala mortificantur. 1616
bona inſtanter ſunt facienda 1573
bona deuouẽtis ſe religioni, ad quos deuoluuntur. 1394
Bona mortificata reuiuiſcunt, ſed non mortua. 1660
bonũ facere, vtrũ quis cogatur. 1272
bonũ quodlibet deſurſum eſt. 1665
bonum facere nemo cogitur. 1237
bonum prouenit ex malo. 1268
* Bonifacij nomine ea interdũ referri, quæ habeãtur in nouellis apud Iulianum anteceſſorem. 392
* Bonifacij archiepiſcopi Mogũtini & Martyris verba de Pontifice Roman⁹ ex collect. de⁹ dedit 184
* Bonifacij nomine qui citantur plerumque habentur apud Iulianum anteceſſorem. 842
bonoſiani. 1343
brephotrophium quid. 1289
Britania eſt duplex. 1354
¶ Bulgari qui ſunt. 133
Bulgari cæ haberent presbyterum coniugatum 133
Buſtum rogus & pyra differũt. 1286

C

CAiphas prophetauit. 484
Camani. 1342
Calix, an poſſit eſſe ligneus, aut vitreus. 1767
Calumniator non ſemper punitur talione. 594
Calumniator. 593
Calix qualiter ſumitur. 1625
Candor munditiam ſignat. 1869
candelabrum, qualiter ſumit. 1624
Cana deliberatio. 686
* Canones ſynodi, quę in Trullo, quo tempore ſint editi, & quam vim habeant ex Theophane, Humberto, Anaſtaſio. 57
Canones præferuntur legibus. 28
Canon canoni, an præiudicet. 237
Canon dicitur regula. 1901
Canone non definiente, diffinire nõ licet. 1483
Canones Apoſtolorum, vtrum ſint recipiendi. 54
Canonicus pro canonico teſtificari poteſt. 981
Canonicus de communi iure nõ poteſt duas prębendas habere. 458
Canonicus de gremio prefertur extraneo. 383
Canonici contra eꝑm agentes, ꝓcuratorem conſtituere poſſunt. 736
Captus in bello, an licite poſſit auſugere. 9
Capitulum non poteſt licentiare clericum ſede vacante. 331
Capitulum vacante ſede non confert prębendas. 109
Capitulum eligendo indignũ, quandoque diſpenſat. 1024
* Capitum numerum interdum citari, ut eſt in codice canonum. 662
Capellæ olim nõ erãt eccleſiæ. 1763
Cardinali noto ſine litteris credi poteſt. 449
Cardinales, an ſuppleant defectum mortui Papæ. 358
Cardinales presbyteri dicuntur maiores diaconis. 357
*Cardinale & Cardinalem conſtituere, quid ſignificet. 331
Carmina ſingularia circa Euchariſtiæ ſacramentum. 1801
* Caro peccati vocatur interdũ quæ habet tantum ſimilitudinem carnis peccati. 1838
Carnem Chriſti non manducat, qui ab eo diſcordat. 1802
Carnes hędinę ꝓuocãt dęmones 791
Carnes comedere die ſabbathi, vtrũ ſit licitum. 1828
* Caroli magni modeſtia in cauſis eccleſiaſticis. 602
Carpocratiani. 1342
* Carthaginenſis unica ſynodus, quæ ſit. 83
caſtitas eſt inter coniugatos. 1493
*Carthaginenſis viii. nomine uideri ſignificat Mileuitanum. 843
caſtrati, an poſſint matrimonium cõtrahere. 1535
caſtaldiam emere peccatum eſt. 465
Caſtaldus. 540
Caſtigatio quibuſdã cõmittit. 1117
caſſanda ſunt facta ab intrutis. 81
caſus fortuiti nõ poſſũt ꝓuideri. 247
caſula nõ fiat & velte domecillę 1766
cathari. 1342
cathedra non facit magiſtrum. 801
cathedratici nomine, quid exigendum ſit. 834
Cataclyſmus eſt diluuium. 1482
Cataphriges. 1342
*Cataphriges eſſe baptizandos cũ ad catholicam confugiunt. 491
Catechumenus ſi moriat ſine baptiſmo, an ſit ĩputandũ ꝓsbytero 2842
Catechumeni quando ꝓ ſunt de eccleſia expellendi. 713
¶Cautio iuratoria, an poſſit peti ab eligendo, uel electo. 803
Cautio idonea, quæ eſt. 1864
Cautionis nomen per ſe poſitũ nudam promiſſionẽ deſignat. 1490
Cautela ad obligãdas mulieres. 629
Cauſa inter clericum & epiſcopum coram quo debet tractari. 816
Cauſa quælibet eccleſiaſtica ꝓ Papã

Universidad de Deusto
Biblioteca

laico committi poteſt. 437
Cauſa pendente ſuper matrimonio non eſt denegandū debitum. 1737
Cauſa pauperis eſt tractanda prius quam diuitis. 578
cauſa reconuentionis eſt eadem cū principali. 704
cauſa eſt duplex. 840
cauſa ſæcularis eſt duplex. 840
cauſa criminalis ſecundum canones delegatur. 1292
cauſa eadem diuerſos effectus non operatur. 121
cauſa ſanguinis multos impedit promoueri. 255
cauſæ matrimoniales, an ſint legib. decidendæ. 31
cauſas mediocres tractāt epi. 1045
¶Cęcus cæco ducatum præſtare nō debet 514
cęteri & alij quandoque ponuntur improprie. 120
Cœli portam, quæ eſt Chriſtus, ingredimur. 1611
¶Celebrare nullius debet ante digeſtionem. 771
celebrare pranſo non licet. 771
celebrare qñq; licet ſub diuo. 1757
cedoniani. 1342
cęremoniæ. 203
ceſſante cauſa ceſſat conſtitutio ex ea orta. 564
* Cephas, quot modis exponatur 94
* Chriſtum quid ſignificet. 241
character hodie ſine miſſa non confertur. 352
character non amittitur. 511
* Chryſoſtomi, ideſt, auctoris operis imperfecti in Matthęum (qui vere Chryſoſtomus non eſt) multas ſententias partim reijciendas, partim pie interpretandas. 400
¶Charitas ſemel habita poteſt amitti. 1603 & 1627.
charitas & odium ſunt immediate contraria. 1616
charitas perfecta multa facit. 1610
charitas in Maria erat per gratiam confirmata. 1615
charitas in infinitū creſcere pt. 1569
charitas per pœnitentiam recuperatur. 1615
charitatem habet qui pro Chriſto ſuſtinere paratus eſt. 1612
charitatem ſe habere an poſſit aliquis cognoſcere. 1619
charitatem habens, multa pōt 1604
chaldæi ignē pro Deo colebāt. 1710
cerinthiani. 1342
* Chirothęſia interdum ſignificat benedictionē, nō ordinationem. 564
chorepiſcopi aliquid habebāt vltra presbyteros. 325
chorepiſcopi an fuerint ab Apoſtolis inſtituti. 326
¶Chriſtus in eccleſia habitat. 1309
chriſtus ſeipſum cōmunicauit. 1802
chriſtus eſt mihi viuere, &c. quid ſibi vult. 1612
Chriſtus nemini fuit ſubiectus. 849
Chriſtus quare poſt cęnam corpus ſuum dedit 1803
Chriſtus qualiter nos dilexit. 1813
Chriſtus tres ſuſcitauit. 1613
Chriſtus fecit nos corpus ſuum. 179
chriſtus officium ſacerdotis & imperatoris geſſit. 440
Chriſtus manducatur duobus modis. 1799
chriſtus quædam vt Imperator & Rex geſſit. 440
chriſtus pro dęmonibus & angelis non eſt paſſus. 1822
chriſtus fuit Imperator & Sacerdos. pag. 30
chriſtus eſt in nobis, & nos ſumus in Chriſto. 1320
chriſtus poſt dies 40. aſcendit in cœlum 347
chriſtus qua ætate baptizat' eſt. 354
chriſtus quare baptizatus fuit. 1823
chriſtus induitur in baptiſmo 1545
chriſtus tributum ſoluit 880
chriſtus nō eſt filius adoptiuus Dei. pag. 1792
chriſtus ſeipſum comedit. 1823
chriſtus pro omnibus mortuus eſt. pag. 1802
chriſtus eccleſiæ Romanæ primatu dedit. 693
Chriſtus eſt aliquid, ſecundū quod homo eſt. 1301
chriſtus vtrum Iudam prodiderit. pag. 1780
chriſtus bis in carne transfiguratus eſt. 514
chriſtus nunquid reuelauit crimen Iudæ. 589
chriſtus non pingatur figura agni. pag. 1834
chriſtus eſt nobiſcum vnum 1820
Xps humilitate ſua nos erexit. 440
chriſti humanitas magna veneratione eſt adoranda. 1824
chriſti patres fuerunt duplices. 794
chriſtum negat qui mortaliter peccat. 1876
chriſtum negans etiam ſolo ore, peccat. 890
chriſtianum occidere an grauius ſit quàm paganum. 187
chriſma uendi non poteſt. 516
chuſarſaron, quid repræſentat. 1585
¶cibaria omnia ſunt in neceſſitate communia. 390
* Cinctus iudex. 851
circumciſio non fuit facta in deſerto. 1367
circumciſio quare fiebat. 165
circūciſio & baptiſmus, differūt. 165
circūſtātiæ peccata aggrauātes. 184
circumcelliones. 1343
citatio nulla arctat citatum. 842
citatio peremptoria, an poſſit a quocunque iudice mitti. 133
citatio multis caſibus non ualet, nec aſtringit citatum. 675
citatio de iure debet eſſe trina. 728
citatio peremptoria quantum tempus continere debet. 133
citandæ ſunt partes in appellationis cauſa. 637
citatus impeditus, an mittere teneatur. 70
citatus die feriato, an debeat comparere 1009
* Citādi modus Gratiano uſitat' 581
citati multis cauſis excuſantur. 69
Ciuitas pro delicto perſonarum puniri poteſt. 1262
ciuitatis appellatione eius territoria non comprehenduntur. 311
ciuitate tota excōmunicata, qui naſcuntur, quando ſunt excommunicati. 1326
ciuitates ſex deſtruxit Dominus iuxta Iordanem. 1570
ciuitates refugij erant tres. 1000
cyprianus temel tantum immergebat. 1866
citharißę & alii varijs vtētes in ruentis, an peccent. 387
¶Claudus an poſſit promoueri. 273
clauis ſacerdotalis, an ſit vna, an plures. 82
clemens noluit eſſe Papa ſtatim poſt Petrum. 792
* clemens vir arma ſumens nō ęque punitur ac ſeditioſus. 1560
clericꝰ duas hīs eccleſias, vnā cōtra alteram ſuſtinere non debet. 558
clericus coram ſæculari quandoque conuenitur. 845
* clerica ordinatio. 1159
clericus Ciuitatenſis eſt extraneo præferendus. 328
clericus an poſſit reconueniri corā iudice ſæculari. 704
clericus infęlix eſurit in plateis. 328
clericus laico præfertur. 353
clericus a laico citatus venire nō tenetur 1287
clericus de crimine conuictus, qualiter punitur. 676
clericus laicū accuſare non pōt. 642
clericus perdit adminiſtrationē per diutinam abſentiam. 1902
clericus tutor eſſe poteſt, ſi vult. 394
clericos locare per totam diem operas ſuas non poteſt. 409
clericus qui uxorē accepit, an ſtatim ſit ſuſpendendus. 367
clericus ſtans contra eccleſiam illius beneficium perdit. 443
clericus an de omni crimine poſſit iudicare. 753
clericus legem de interficiendo poteſt exponere. 1293
clericus amplectens mulierem præſumitur bene agere. 866
clericus, pp cuius conqueſtionē laicus occiſus eſt, an teneatur. 1211
clericus habēs pauperē eccleſiā quæ rat victum artificio honeſto. 1153
clericus ſtatim traditur curiæ ſæcularī in aliquibus caſibus. 846
clericus iniuriam eccleſiæ factā, remittere non poteſt. 644
clericus coniugatus, an teneatur ferre tonſuram. 1148
clericus, inuito epiſcopo, non fit epiſcopus, ſed bene monachus. 796
clericus arma ferens, an perdat priuilegium. 1107
clericus eccleſiam mutat quinque cauſis. 773
clericus an poſſit foro renūtiare 695
clericus proprijs manibus ſibi victū quærere poteſt. 408
clericus poteſt relegari. 205
clericus ſine ſui prælati licentia, nō eſt transferendus. 282

clericus ſæcularis eſt dignior monacho. 417
clericus per quem caſtigandus eſt epiſcopo iubente. 352
clericus ſolenniter non poteſt pœnitere. 129
clericus depoſitus non ſemper eſt curiæ ſæculari tradendus. 645
clericus ſub pęna ſe poteſt obligare. pagi. 103
clericus coniugatus, non gaudet priuilegio clericali. 107
clericus tabernam habere poteſt. 399
clericus, an poſſit furem tradere iudici. 993
clericus, an poſſit per epiſcopum cogi tranſire ad maiorē eccleſiā. 780
clericus, an poſſit fideiubere. 849
clericus, an poſſit verberari. 202
clericus contrahens cū corrupta perdit omne priuilegiū clericale. 382
clerici maiores aliter puniuntur, quam minores. 233
clerici non coguntur teſtificari. 982
clerici cum mulierib. conſanguineis habitare poſſunt. 370
clerici non ſunt æqualiter verberandi. pagi 205
clericus dat decimas de proprijs prædiis. 1040
clerici clericos accuſare poſſunt. 641
clerici, an obedire teneantur epiſcopo qui eiu tatem ſuam amittit. 330
clerici incorrigibiles poſſunt a iudice ſæculari corrigi. 1250
clerici pñi pecuniāliter puniri. 70
clerici de dioceſi ſunt extraneis præferendi. 332
clerici poſſunt habere proprium. 962
clerici numquam fuerunt de iuriſdictione ſæculari. 443
clerici debent eſſe deuotiores quam laici. 1785
clerici ſæculares principatus habere poſſunt. 1148
clerici, an poſſint aduocare. 1003
clerici quomodo appellātur Dij 440
clerici, an poſſint præſtimonio torqueri. 739
clerici in tabernis poſſunt quoque comodere. 193
clerici percuſſionem ratificans, an ſit excommunicatus. 1103
clerici non debent laico fidelitatem iurare. 298
clerici, an libros Gentilium reſpicere poſſint. 170
clerici ſunt a muneribus ciuilibus exempti. 947
clerici communiter viuentes & monachi hñt idem priuilegium 1042
clerici, an poſſint eſſe tutores. 1159
clerici, an poſſint in iudicē nō ſuum conſentire. 855
clerici quandoque licite iurant. 600
clerici nihil poſſunt dare in vltima voluntate. 92
clerici ſine litteris ſuorum ep̄orum non ſunt recipiendi. 450
clerici ludere aut luſores ſpectare non debent. 165
clerici, an poſſint emere & vendere. pagi 139
clerici duo ad minus debent eſſe in eccleſia. 1756
clerici ſoli ad reparationem fabricæ compellantur. 930
clerici, an poſſint ſua repetere. 978
clerici in ſua eccleſia morari dēt 530
clerici ſæculares nō eliguntur ad prę latura regulares. 1036
clerici in quattuor ſacris ordinibus conſtituti continere tenentur. 145
clerici quæ bona habent 915
clerici, an poſſit negotia ſæcularia exercere. 1157
clerici non ſunt perſonæ priuatæ. 11
clerici infecutor, an incidat in canonem. 1556
clerico excommunicato eſt ſubtrahendum beneficium. 148
clerico criminoſo quis pœnitentiam imponit. 1015
clericum percutiens non ſemper incurrit excommunicationem. 1111
clericum depoſitum verberans incidit in canonem. 365
clericis continentiam quis primo indixit. 373
clericis indigentib. eſt prouidendum. pagi. 534
clericorum arma quæ ſunt. 539
clericorum bona, an præſumantur eſſe de bonis eccleſiæ. 913
¶Coactio in ordinibus excuſat. 521
coactio eſt duplex. 204. 1012. & 1876
coacto ſubuenitur. 1072
coactio impedit obligationem 1147
coadiutor debet habere liberā adminiſtrationem. 762
¶Cogitatio ſola punitur. 214
cogitatio ad conſenſum peruentens eſt mortalis. 1556
cognatio eſt triplex. 1464
¶Coitus coniugalis, an careat peccato. 45
coitus carnalis ſine peccato exerceri poteſt. 1497
¶Collatio numeri ad numerum, &c. eſt in electione facienda. 314
* Collegium apud B. Cyprianum ſenſu non ita vſitato. 764
collegium, populus, grex, ex quot fiunt, pagi. 822
collegium nūquid iurare poſſit 374
columba quæ deſcendit in baptiſmo Chriſti, vera fuit. 1835
columba in aquam deſcenderat anteq̄ Chriſtus baptizaretur. 1852
columba deſcendit ſuper Ieſum, dū baptizaretur, & manſit ſuper ipſum. pagi. 1606
colluthiani. 1343
¶Comitatus. 452
commendatio ſui ipſius quandoque permittitur. 1215
commendare eſt deponere. 1153
commendare pōt aliquis ſeipſū. 141
commiſſum eſt ſceleratius quod punitur durius. 468
communicare quis non cogitur. 138
communitas diſcordiam parit. 330
* Communionem neque in fine dari in aliquot canonibus concilij Eliberitani. 594
* Communio, an ſemper detur in fine vitę. 742
compagi. 421
compaternitas, an ſtatur ſi Chriſtianus filium Iudæi de fonte ſacro ſuſcipiat. 1459
compaternitas contrahitur per catechiſmum. 1871
compaternitas, an per fornicarium coitum contrahatur. 1469
compaternitas viri porrigitur ad vxorem. 1469
compaternitas vtrum ſtatur ex his quę baptiſmum præcedunt. 1459
compaternitas, an contrahatur per ſacramentum pœnitentię. 1463
comedere poſſumus ad menſam Saracenorum. 1282
comedere ante horam peccatum mortale. 116
comedens plus quam debeat, mortaliter non peccat. 1447
compenſatio in pœnitentiali foro non admittitur. 48
competentes qui dicuntur. 1859
compitum. 923
¶Conatus ſolus quandoq; punitur. pagi. 1748
¶Concedenda ſunt quædam cum inſtantia. 332
conceſſo aliquo, eius cohærens conceditur. 500
conceſſa intelliguntur quæ prohibita non ſunt. 610
concilium prouinciale, an poſſit de archiepiſcopo cognoſcere. 662
concilium eſt multiplex. 63
concilium facit vtros puniatur. 226
concilium quomodo contra Apoſtolum diſpenſet. 376
concubinam, an licuerit olim habere. pagi. 1512
concubinarij, an ſint in officio fugiendi. 147
*Concubinarum duplex genus, in quorum vno permittebatur habentibus communicare. 159
concubinarium promouēs, an videatur cum ipſo diſpenſare. 257
concuſſoris pœna. 1207
concuſſionis pęna. 403
concutere quid ſit. 1205
¶Condemnatus de crimine, an poſſit accuſare. 714
condemnati & iuſte & iniuſte, ſunt ab eccleſia ſeiuuandi. 1254
condemnatur aliquando ſine accuſatore. 586
conditio l. ſi quis in tantam, non habet locum in rebus eccleſiæ. 1078
conditio affirmatiua & negatiua, diuerſimode exponuntur. 731
conditiones in matrimonijs appoſitæ ſunt in multiplici differentia. pagi. 1498
conditiones aliquæ ſunt in iuramentis intelligendæ. 1536
confeſſio non eſt diuidenda. 1680
confeſſio extra ius quandoque valet. pag. 709
confeſſio latronis contra latronem auditur. 1008
confeſſio cui facienda eſt. 1683
confeſſio confitenti non nocet, niſi multa interueniant. 576
confeſſio eſt maxima pars pœnitentiæ. pagi. 1394

confeſſio oris neceſſaria eſt. 1597
confeſſio eiuſdem peccati quando. que debet iterari. 1595
confeſſio & ſatisfactio mũdant. 1567
confeſſio eſt præcepti. 1569
confeſſio eſt duplex. 1567
confeſſio facta in inſtrumento, an præiudicet. 1485
confeſſio ℣ aliquem extorta non iudicat illi. 1694
confeſſio vnius, an alteri noceat 612
confeſſio quando facienda eſt 1677
confeſſio vnius qñq. nocet alteri 293
confeſſio vbi inſtituta. 284
confeſſio, an debeat fieri de venialibus, pag. 1568
confeſſioni metu tormentorum factæ non ſtatur. 576
confeſſus de crimine, an habeatur pro conuicto. 110
confeſſionem reuelãtis punitur. 703
conficere non licet in ſexta feria ante Paſcha. 1776
conficere, an poſſit pranſus. 1803
confirmatio Papæ tria operatur. 1106
confirmatio a ſolis epis conferi. 1892
confirmationis Papal s effectus. 38
confirmatus qñque deponitur. 455
confitens extraneo ſacerdoti nõ conſequitur remiſſionem. 89
confitere primo Deo, de hinc ſacerdoti. 1565
confiteri pluribus vtile eſt. 1600
¶ Coniugatus in papam electus, an debitum reddere debeat. 359
coniugatus promoueri põt, licet vxor religionem non ingrediatur. 129
coniugati, an poſſint promoueri. 352
coniugalis prohibitio in recta linea perpetua. 1725
coniugale debitum non eſt in eccleſia reddendum. 1693
coniuges, an commiſcendo mereantur. 1419
coniuges infideles ſi efficiantur Chriſtiani, vtrum teneantur ſe mutuo recipere. 1436
coniuges quantum ad votum continentiæ non ſunt pares. 1698
coniugia imparia dicuntur trib. modis. 1451
coniugium infidelium ſi alter conuertatur ad fidem, an poſſit cum infideli habitare. 1434
coniugium ſeparatio non fit ſine eccleſiæ auctoritate. 1422
coniux ne eſt quæ cauſa incontinentiæ ducitur. 1495
coniuratio an ſit licita. 848
¶ Connexorum eſt idem ius. 20
¶ Conſanguinei præferuntur extraneis quando ſuper matrimonio eſt quæſtio. 1731
conſanguinitas elidit ſuſpicionẽ. 833
conſanguinei & affines, quo iure prohibentur coniungi. 1730
conſanguinitas vſque ad quotũ gradum impedit matrimonium. 1708
conſanguinitatis diffinitio. 1724
conſanguinitas non probatur per cõiuges, niſi fama concurrat. 1732
¶ Conſcientia dupliciter ſumit. 1643
conſcientia ſola damnandos accuſabit. 239
conſcientia ſola non ſufficit. 1773
¶ Conſecratio fit in inſtanti. 1795
conſecratio altaris eſt ſacramentum large ſumptum. 545
conſecratio rei animatæ, & inanimatę eſt diuerſa. 263
conſecratio rei inanimatæ tollit dominum, ſecus in re animata. 993
conſecratio, an poſſit fieri interueniẽte promiſſione. 548
conſecratio eccleſię in quo conſiſtit. pagi. 1760
conſecratio epiſcopi, & archiepiſcopi differunt. 322
conſecratio eccleſiæ, & altaris eſt diuerſa. 1759
conſecratio epiſcoporum qũque differtur vltra annum. 290
conſecratione facta ſubſtantia panis non eſt. 1790
conſecrare, quid eſt. 103
conſecrans eſt inferior conſecrato. 98
conſecrandus, an ſit ante examinandus. pagi. 99
conſentit quis tripliciter. 582
conſenſus maioris patris præiudicat. pagi. 318
conſenſus matrimonij, an ſit voluntarius. 1412
conſenſus in electionibus, & alienationibus debet interuenire. 473
conſenſus clericorum non ſufficit in contractibus rerum eccleſiaſticarum, pagi. 436
conſenſus parentum, an ſit in matrimonio requirendus. 1413
conſenſus plebis eſt in electione requirendus. 295
conſequitur quis ex alterius perſona, quod non habet ex ſua. 427
conſiliarii quandoque ſplus puniuntur, quam facientes. 392
¶ Conſobrini, qui ſunt. 1713
conſulere ſibi poteſt quis cum alterius iniuria. 1175
conſilio bono eſt acquieſcendũ. 379
conſilium neminem obligat. 1177
conſilium facit, vt quis punietur. 226
conſilium facit quem puniri. 1371
¶ Conſtantini tempore multi epi fuerunt in exilium miſſi. 1306
* Conſtantinopolitani primi concilij canon quintus ſero a Romana ſede receptus. 91
* Conſtantinopolitani primi concilij canonem ſextum & etiam cæteros diu in eccleſia Romana habitos non fuiſſe. 718
* Conſtantinopolitani cõcilij canon 6. de excommunicatis, & ſchiſmaticis ponderatus. 718
conſtitutio & edictum diuerſa ſunt. 6
conſtitutio a qua Moyſes cœpit iudicia ſua. 18
conſtitutio ſecunda an reuocet priorẽ de illa mentione non facta. 69
conſtitutio publica promulgata intra quod tempus ligat. 374
conſtitutionis cauſa ceſſante, an ceſſet ipſa conſtitutio. 290
conſtitutionem præuenientia non ſunt iteranda. 1508
¶ Conſuetudo debet eſſe rationabilis, & præſcripta. 434
conſuetudo, an poſſit annuas præſtationes inducere. 1133
conſuetudo quam ſcholares, & peregrini debent ſequi. 21
conſuetudo generalis ẽ ſequẽda. 426
conſuetudo antiqua nõ excuſat. 375
conſuetudo, an poſſit inducere, vt aliquid recipiatur in ſpiritualib. 309
conſuetudo nõ excuſat ſimoniã. 545
conſuetudo in multis præiudicat iuri. pagi. 22
conſuetudo vtrum vincat legem. 34
conſuetudo illicitum non facit licitum. 21
conſuetudo eccleſiarum non põt eſſe vniformis. 458
conſuetudo vtrum præiudicet iuri ſcripto. 3
conſuetudo in electione attendit. 41
conſuetudo quot vicibus inducitur. pagi. 3. & 1361
conſuetudo quandoque excuſat a crimine. 1510
conſuetudo eſt obſeruanda in matrimonio. 152
conſuetudo duplex eſt. 33
conſuetudo multa tribuit. 817
conſuetudo, an excuſet in delictis. 11
cõſuetudo particularis, an excuſet. 36
conſuetudo a Cain, conſtitutio a Moyſe cœpit. 18
conſuetudo Romana non ſemper eſt ſeruanda. 33
conſuetudo rei debet a iudice ſeruari. pagi. 40
conſuetudo præſumitur iuſta. 42
conſuetudo & præſcriptio differunt. pagi. 1133
conſuetudo attenditur quandoque circa ordinandos. 254
conſuetudo, an egeat inſtitutione. 3
conſuetudinis multæ ſunt conditiones. 23
conſuetudinis tranſgreſſor punitur, vt tranſgreſſor legis. 36
conſuetudini præceptũ Dei pferr. 21
conſuetudine ſola nunquam ius aliquod quæritur. 1133
conſuetudo præſcripta & præſcriptio quomodo differunt. 1133
ad conſuetudinem probandam multa requiruntur. 1138
conſuetudo veterum in ſignum repudij. 1577
conſuetudinem in vſu veſtiũ debemus obſeruare. 136
conſulere ſibi poteſt quis cum alterius iniuria. 1175
¶ Continuum dicitur quod etiam interuallum habet. 1896
contractus duo ſunt gratuiti. 982
contradicere poteſt vnus multis. 144
contrahentes ſe frequenter decipiũt. pagi. 1681
contraria duo quandoque ſunt bona. pagi. 153
contraria allegans audiri nõ dẽt. 336
contraria poſſunt proponi agendo vel excipiendo. 1475
contraria contrarijs curantur. 1386
contraria contrarijs opponuntur. 462
cõtrahere licet in quadrageſima. 1472
contra rationem communione pro religione iudicatur. 981

con-

contritio virtus. 1563
contritio ſola, an tollat peccatũ. 1553
contritio præcedit remiſſionẽ. 1565
cõtritio, dilectio, iuſtificatio, & remiſſio ſimul ſunt. 1554
* Contritio uera includit propoſitũ confitendi. In notatione marginali. 1552
continentia difficilior eſt uirginib. quam viduis. 1392
continentia per cõiuges promiſſa, ſi alter fornicetur, an poſſit reliquus ab eo debitum petere. 1461
continentia eſt duplex. 1517
continentia ratione delicti quãdoq; imperatur. 1494
continentia nil melius. 1348
continere difficile eſt. 231
continuum dicitur quod etiam interuallum habet. 1896
contumax quo ordine punitur. 339
contumax non appellat. 1330
contumacia tanto maior eſt quanto ex re minori conſurgit. 442
contumacia prima, an faciat aliquẽ puniri. 388
¶ Cõuertimini ad me, & ego cõuertar ad vos, qualiter intelligit. 1565
conuerſus, an intelligatur propriis renuntiaſſe. 1406
conuerſum verberans incidit in canonem. 906
conuentus ſit cautus circa ſpoliationem opponendam. 592
conuiuia reprobata. 198
conuincitur quis quadrupliciter 576
¶ Corpus Chriſti ſumere volẽs, quale propoſitum debet habere. 1783
corpus Chriſti ſaltem ſemel in anno ſuſcipiatur in laicis. 1782
corpus Domini, an poſſit ab amentibus recipi. 1380
corpus eſt animæ veſtimentum 1622
corpus Chri quotidie ſumimus. 1812
corpus Chriſti ſumitur cum diuinitate, & anima. 1799
corpus Chriſti dupliciter dr. 1823
corpus Chriſti ſub alia ſpecie ſumitur triplicatione. 1797
corpus Chriſti ſuſcipere uolens, tria debet habere. 1787
corpus Chriſti ſine ſanguine non ſumit, nec ſanguis ſine corpore. 1782
corpus Chriſti nunquid erat totum ante fractionem ſub qualibet parte hoſtiæ. 1794
corpus Chriſti a mure non ſumitur pag. 1825
corpus Chriſti, an circunſcribatur loco. 1817
corpus glorificatũ lædi nõ põt. 1806
corpus eſt iumentum. 167
corpus Chriſti excedit alia ſacramẽta quo ad reuerentiam. 504
corpus non eſt homo. 1605
corpus Chriſti & ſanguis, an cõſecrẽtur ſeparatim. 1780
corpus Chriſti non conſecratur, nec etiam panis. 504
corpus Chriſti non digeritur, ut cæteri cibi. 1805
corpus liberum æſtimationem non recipit. 1293
corpus Chriſti poſſumus quotidie ſumere. 1806
corpus Domini, an poſit etiã in fine quibuſdam denegari. 1545
corpus Dñi non datur paruulis. 1845
corpis Chriſti partes quid ſignant. pag. 1786
corporis Chriſti ſumptio q d ſignat. pag. 419
corporalia debent eſſe linea certa ratione. 1767
corpore vitiati ſunt à promotione repellendi. 270
cor omne Deo patet. 422
cordis deuotione magis quam vocis iubilatione cantandum eſt. 411
correctio fraterna, an ſit de præcepto. pag. 589
correctio occulta eſt præcepti. 1236
corona non debet eſſe magna. 105
corrigẽs debet multa attendere. 202
corruptus in epiſcopum conſecrari poteſt, ſed non corrupta inter virgines. 119
¶ Credit parũ, q incipit credere. 1611
creditor aliquando oneratur. 829
credulus non debet quis eſſe nimis. pag. 236
¶ Crimen quodlibet eſt eccleſiaſticum, pag. 395
crimen quadrupliciter dicitur. 114
crimen ſuum in ordinatione vel in iure, an teneatur quis pdere. 249
crimen ciuiliter probatum depoſitionem inducit. 219
crimen indicans nõ ſemper dicitur maleuolus. 737
crimen quodlibet infamat. 749
crimen ante ordinationẽ cõmiſſum, an impediat frui officio. 1017
crimen alterius nocet innocẽti. 480
crimen falſi qua pœna punitur. 741
crimen fraudatæ annonæ. 584
crimen publicum quod dicitur. 736
crimen concuſſionis. 528
crimen ſacrilegii, & læſæ maieſtatis quando comparantur. 580
criminis probatio, an ſemper remoueat promotum. 578
crimina quæ ſunt depoſitione digna pag. 1018
crimina leuia non impediunt celebrationem. 17
crimina ſunt deflenda. 1679
crimina facta palã ſunt occultis graiora. 1509
crimina quædam nullis ſacrificiis mundabantur. 1653
crimina occulta vindictam non habent, pag. 441
crimina quædam matrimonium impediunt, ſed non dirimunt. 1397
crimina digna depoſitione quæ ſũt. pag. 362
criminoſus etiam a minimo ordine prohibetur. 362
criminoſus poſt pœnitentiam, an poſſit admitti in teſtem. 1523
criminoſus occultus, an debeat uitari a ſcientibus ipſum eſſe talẽ. 754
criminoſus ubi debet puniri. 690
criminoſus quandoque poteſt accuſe. 731
criminoſum ſe dicenti, an ſit credendum. 336
criminoſi in exceptis criminibus teſtificari poſſunt. 748
criminalis cauſa, an poſſit delegari, pag. 1245
¶ Crucis ſignaculum in quibus membris debet fieri. 34
¶ Culpa leuis eſt quæ temporaliter punitur. 1659
culpa de latere, & gratia de latere. pag. 1821
culpa lata in lege Cornelia non uenit. 246
culpa & dolus purgãtur tẽpore. 468
culpa eſt ſubiectionis cauſa. 95
cupidus deuiat a ueritate. 215
curator datur cauſa cognita dicenti ſe dementem. 1814
curiales qui dicuntur. 255
curiales triplici ratione nõ poſſunt promoueri. 255

D

DAmaſi nomine citari ea, quæ in Pontificali etiã poſt ipſius mortem ſumpti ſunt. 276
damnum dediſſe uidetur, qui occaſionem damni dat. 518
damni dans cauſam, damnum feciſſe uidetur. 1422. & 1485
damni dans occaſionem, non ſemper damnum dediſſe videtur. 1255
dantis affectum conſiderat Dominus pagi. 1310
Daniel, & ſocij ſui. 174
dare turpibus, an ſit permiſſum. 387
dare, an poteſt quis quod non habet. pag. 1843
dari aliquid pro rebus ſpiritualibus incorporalibus, an liceat. 462
Dauid peccatum multipliciter accuſatur. 1641
Dauid prohibitus eſt ædificare. 229
Dauid etiam poſt pœnitentiam non eſt permiſſus ædificare templum. pag. 558
Dauid quare fuit prohibitus templũ ædificare. 1753
Dauid, p plebe morti ſe obtulit. 1644
Dauid Vrias, & Belthſabee qualiter interpretatur. 1480
de Babylonica captiuitate. 501
debitum petens impendat, quod debet. 1525
debitor non cogitur ſeruire creditori. 1746
deceptio quandoq; permittitur. 1208
deceptus ſemel, cautius ſibi caueat. pag. 1680
decretalis epiſtola. 7
decretales canonibus æquipollẽt. 73
decretales ſunt duplices. 74
decretum non ligat ignorantes. 374
decretum fuit editum anno milleſimo centeſimo quinquageſimo. 631
decretum. 7
decimarum quantitati vtrum poſſit præſcribi. 1084
decimum numquid poteſt dari laico, pag. 544
decimæ pecorũ ubi ſunt dandæ. 960
decimæ qua actione peti poſſunt, pagina. 1030
decimæ cui eccleſiæ ſunt dãdæ. 958
decimæ, an ſint de illicite acquiſitis dandæ. 1055

decimæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

decimę olim dabantur quatuor modis. 959
decimę an possint cōcedi laicis. 1056
decimæ an possint pscribi plaicos. pag. 1074
decimæ sunt soluendę ecclesiis baptismalibus, & non capellis. 1041
decimæ quo tpe sunt dandæ. 1053
decimæ sunt tributa egentium 1054
decimæ cui ecclesiæ sunt soluendæ. pag. 1047
decimæ sunt a colonis partiatii dandæ. 1042
decimæ an possint præscribi. 962
decimas soluere pauper nō tenetur, pag. 907
decimarum dominium est penes ecclesiam. 1030
de circuncisione Domini. 483
decus ecclesiæ hodie creuit. 1153
defensio cuilibet est permissa. 1209
defunctus de quibusdā criminibus potest accusari. 105
defuncti vtrum sciant quæ hic agūtur. 976
defuncti voluntas, an sit semper seruanda. 964
degradatum percutiens incurrit excommunicationem. 227
de igne Hieremiæ. 481
delegatus nō habet plus iurisdictionis quam delegans. 428
delegatus vtrum criminales causas audire possit. 1045
delegatus ēpi, an possit citare. 854
delegatus etiam Papæ potest recusari. pag. 428
delegatus mādatum sine litteris probare potest. 749
delegati inferiorū suas sentētias exequi non possunt. 622
deleri de libro vitæ, quid sit. 1668
delicta iam dimissa, an redeant. 1635
delicta excusantur auctoritate maioris. pag. 590
delicta commissa in Deum remittere non possumus. 236
delicta paria pari pœna sunt punienda. 1749
delicta maiorū alios corrūpūt 378
delictum superueniens non vitiat legitime factum. 554
delictorum quadruplex est generatio, pagi. 548
delictorū memoria, an sit bona. 365
delinquens in alterius territorio, an teneatur ibi crimen cōfiteri. 1022
delinquens publice, publice arguendus est. 210
delinquens pluries, pluries pęniteat, pagi. 747
delinquentes quandoque sunt patiēter expectandi. 1233
dæmon quare nos persequitur. 187
dæmones, an futura prædicere possint. 1369
dæmones malis prælatis dominantur, pag. 652
dęmoniacorum promotorum & promouendorum distinctio. 155
*Denominari ad ecclesiam, quid significet. 1093
denuntiatio alia euangelica, alia canonica. 1195
denuntiatio canonica omnibus præcipitur. 1228
denuntiatio. 667
denunciati sunt obseruandi. 667
Deo nihil nocet. 1053
Deo propter Deum est seruiēdū 339
Depositio est perpetua. 224
deprehensus in crimine potest per xx. horas detineri. 242
deprehēsio sola in crimine, an sufficiat ad aliquē condemnandū. 238
derogare. 10
delertor, quis sit. 1478
desidia nimia in prælato casū inducit depositionis. 1399
desperandum est de nemine. 406
detrahe uerbum ab aqua &c. quid significat ibi verbum. 491
detrahere quid sit. 1562
detractores dicūtur homicidæ 1562
detrusus in monasteriū, an cogatur ibi perpetuo esse. 365
*Deus quomodo solus peccata dimittat, in notatione marginali. 1552
Deus membra non habet. 1310
Deus a quo potest videri. 1577
Deus nō indicat bis in idipsum, qualiter intelligitur. 1655
Deus est non solum misericors, sed etiam iustus. 1569
Deus quomodo dicatur tradere hominem peccato. 1224
Deus uendi non potest. 890
Deus nullum sine causa punit. 1562
Deus non est auctor mali. 1224
Deus qualiter abstulit peccatum Dauid. 1642
Deus tripliciter loquitur. 1185
Deus præsumitur plus diligere illos quib plus perfectionis tribuit. 1631
Deus quæ a se dicta reuocet. 1185
Deum nemo uidit unquam. 791
Dei serui sumus omnes. 1298
¶ Diabolus morte Christi est in Inferno religatus. 1616
diabolus a Christo fuit deceptus. 1181
diabolus, an sit auctor omnis peccati. pag. 1621
diabolus dicitur oriens uerus. 1308
diabolus crucem timet. 1860
diabolus perdit vires per baptismū. pag. 1879
diabolus dr mundi princeps. 1495
diabolus dicitur transiens. 1519
diabolus, an habuerit charitatē. 1632
diabolus quomodo pater dicit. 422
diabolus intrat in homines per duas portas. 1671
diabolus est pater mendacii. 462
diabolus quomodo bonum operetur. pagi. 1622
diaboli vtrum cognouerunt Christum esse filium Dei. 176
diabolum multa latent, & quotidie discit. 1495
diaconus potest baptizare, & corpus Christi ægris erogare. 419
diaconi septem debent esse in ecclesia Episcopali. 418
diaconi Cardinales vtrum præponantur omnibus presbyteris. 425
* Diaconus in Latina ecclesia nunquam fuisse permissum vsum conjugii. pagi. 151
dico, præceptiue & admonitiue ponitur. 1443
dicto plurium statur. 655
dies & anni non sunt obseruandi, pag. 1387
dies quando incipit. 1826
dies pro anno ponitur. 141
dies pro anno inuenitur. 343
die dominico incœpit Dominus mūdum facere. 167
difficile dupliciter sumitur. 628
dignitas aggrauat peccatum. 1078
dignitas. 11
dignitas, an compensetur cum numero. 77
dignitas augmentat vtilitatem 458
dignitati regiæ defertur. 72
dignitate præditus, minus punitur quam aliter. 628
dignitates & matrimonia non debent esse uenalia 574
dignitates conferantur, secundum merita. 929
dignitatū electio ad quos spectat. 86
dilationes in causis dandæ. 687
diligens in suis debet & in alienis sollicite facere. 1238
diligere proximum sicut seipsum, quid sit. 1606
Diluuium aquarum. 490
Dina filia Iacob fuit a Sichē oppressa. 1680
diœcesis pro regione ponitur, & ecōtra. 812
diœceses fuerunt a Dionysio distinctę. 836
Dionysius per prædicationem pauli fuit conuersus. 173
*Dipthyca. 1325
discendum est semper. 1327
disciplina ecclesiæ non est deferēda. pag. 1269
discordia est in pluralitate. 1303
discretione maiore in maioribus opus est. 192
dissimulatio est multiplex. 1301
dissimulare, an liceat. 1482
dispar habitus quandoque esse pōt in eodem choro. 1136
dispensare. 564
dispensare cum simoniaco quis pōt. pagi. 542
dispensari utrum possit cū occulto peccatore. 242
dispensari quandoq non potest. 563
dispensatur quandoque in vno matrimonio, & non in secundo. 1551
dispēsatur cū bigamo facilius quam cum pœnitente. 254
dispensatur facilius in sumpto quā in susciendo ordine. 249
dispensatur quandoque in beneficio, non in officio. 244
dispēsationes quædā mutilandæ sūt, pag. 572
dispensandum est certis ex causis. 572
dispensatio. 563
dispensatio circa matrimonia inducitur propter tria. 1736
dispensatio utrum possit cum bigamo fieri. 163
dispensatio quandoque fit. 564
dispensatio quandoque est debita pagi. 235. & 566

disputari vtrum possit de fide catholica. 439
dives aut pauper fieri nemo appetat, pagi. 721
diuites aliqui boni sunt. 138
diuitiæ facilius in ciuitate quam extra congregantur. 1153
diuitię an bonæ sunt. 1153
diuitias hīe peccatum non est. 905
diuinatio an possit esse apheria. 478
diuinus a deitate & a diuinatione dicitur. 1153
diuortio facto non debetur mutua seruitus. 1329
diuortiū & repudium differūt. 1425
diuortiū quid proprie significet. 1415
diuortium vnde dicitur. 1525
docere se vellem promittens, Deo obligatur. 230
docilis & docibilis differunt. 99
doctores reprehendēdi nō sunt. 1814
doctorib. bona dona dāda sunt. 699
doctrina est ab omnibus accipienda. pagi. 479
doctrina ēpi in quo consistit. 384
dogma & doma, differunt. 440
dogma. 7
dolus in hostem bonus est. 1180
dolus quando bonus. 197
doli capax. 461
dolosus an possit in perpetuum conueniri. 671
domestici qui dicantur. 684
dominus non potest in seruum sæuire. 245
dominus vobiscū, vñ sumitur. 1773
dominus est iudex in causa serui sui, pagi. 644
dominus miscuit aquā cū vino. 1779
domina adultera an possit a seruo suo accusari. 942
dominium an transferatur in vsurarium. 689
dominium non ita facile perditur vt possessio. 1412
dominica & ieiunium simul concurrere non possunt. 344
domus, & pro familia & pro ecclesia accipitur. 402
domui suę bene præpositus quis dicatur. 117
donatio in aliquibus tenet, quam maritus vxori facit. 1903
donare & dare differunt. 1274
donatittæ. 1343
dona quę ẓhuntur per cathechismum, ad quid prosunt. 1460
dormiendum non est in scholis. 1577
dori non renuntiat quæ a viro legatum recipit. 1155
drachma est siclus. 1749
dubitatio facit vitiosa tolerari. 869
dubitationis ratione fiūt aliqua. 972
dubitandum non est de fide. 440
dulia fit seruo: debetur latria Christo. 1834
duplicitas reprobatur. 930

E

EBionitę. 1343
Ebrietas quandoque. est mortalis, pagi. 116
ebrietatis mala. 167
ecclesia potest sine Missa consecrari. 340
ecclesia quælibet potest sibi ius statuere. 66
ecclesia in sex casibus est reconsecranda. 1759
ecclesia fugientes ad se tuetur. 1105
ecclesia non iudicat de occultis. 152
ecclesia est vox clerici. 1703
ecclesia sine dote consecrata, a quo debet dotari. 1756
ecclesia iudicat aliquādo de his quę sunt foris. 1446
ecclesia de manu laici non potest recipi. 1056
ecclesia potest pœnam pecuniariam infligere. 1047
ecclesia successiue reparata, non est reconsecrada. 1761
ecclesia est duplex. 1309
ecclesia multipliciter dicitur. 765
ecclesia est mater nostra. 1506
ecclesia pro derelicto habita an possit repeti re integra. 783
ecclesia euicta an possit agi ꝫ episcopum, qui illam contulit. 763
ecclesia ab hæreticis consecrata an sit reconsecranda. 1760
ecclesia præsens dicitur area. 1507
ecclesia sæcularis potest conuerti in monasterium sed non econtra, pogina. 950
ecclesia pro infidelibus orat. 1621
ecclesia an nullū cogat cōtinere. 127
ecclesia tota deficere non pōt. 623
ecclesia habet carcerem. 1106
ecclesia est Christi sponsa, & non vxor. 278
ecclesia in prædio tributario fundata, an teneatur pro illo ad tributa, pagina. 1290
ecclesia in limite diœcesis posita cuius est. 1065
ecclesia semper aliquos bonos habet, pagi. 539
ecclesia ignorat quis ad prædestinationem pertineat. 1572
ecclesia est mater, vxor, & filia. 327
ecclesia quādoque cogit ad eleemosynam dandam. 216
ecclesia an possit petere rem suam cum augmento. 921
ecclesia non subijcitur legibus. 1286
ecclesia de his quæ foris sunt quandoque iudicat. 1112
ecclesia quare permittit Iudęos moraliter peccare. 203
ecclesia non semper vicem defuncti sustinet. 316
Ecclesia parochialis an potest conferri existenti in minoribus. 285
ecclesia magnam habet iurisdictionem in laicos. 306
ecclesia quanto tempore potest rem priuati præscribere. 1067
ecclesia non iudicat de occultis. 152
ecclesia quod tenet, hoc credēdū est ab Apostolis ēt institutum. 1203
ecclesia abundans, per episcopum in plures diuidi potest. 1157
ecclesia dote sua non tenetur ad tributa. 1289
ecclesia nunquam moritur. 270
ecclesia cum ecclesia permutari potest. 1097
ecclesia an possit pro oīb. orare. 972
ecclesia potentibus laborare non debet prouidere. 372
ecclesia pōt in duos consentire. 293
ecclesia non potest errare, de qua ecclesia intelligitur. 1300
ecclesia suum quandoque cum augmento repetit. 404
ecclesia qualiter potest ligare. 1328
ecclesia non dispensat in aliquibus casibus. 557
ecclesia ex pluribus adunatur. 1793
ecclesia quatuor genera hominum continet. 1586
ecclesia si ab vno suum ius cōsecuta est, an possit alīū conuenire. 914
ecclesia & non corpus Christi protegit malefactorem. 978
ecclesiæ res non confiscantur. 1080
ecclesiæ sæculari offerēs se & sua, an possit postea contrahere. 1406
ecclesiæ prædia de quibus tributum non soluitur an possint ab Imperatore vendicari. 849
ecclesiæ emunitatem violans qualiter punitur. 1108
ecclesiæ immunitate non omnes male factores potiuntur. 994
ecclesiæ stipendia non sunt diuitibus danda. 533
ecclesiæ ingressus an sit alicui pro peccato mortali prohibēdus. 1691
ecclesiæ seruire spe stipendiorum licet. 289
ecclesię dare aliqua pro sua sustentatione non licet. 534
ecclesiæ bona cum qua solennitate sunt alienanda. 917
ecclesiæ & clericorum ibona eodem potiuntur priuilegio. 1049
ecclesiæ concedens aliquid, an possit illud ab episcopi administratione eripere. 823
ecclesię data, cum episcopo diuidun tur. 952
ecclesię res confiscari non pōt. 1048
ecclesiæ ingressus quibus est interdicendus. 1584
ecclesiæ res aliquando nullo modo possunt alienare. 828
ecclesiæ immunitate multi priuantur. 1104
ecclesiæ varijs modis vniuntur. 1043
ecclesiam recipiens a laico, vtrum sit suspensus. 1088
ecclesiam etiam pauperem tenetur clericus officiare. 410
ecclesiam suam quilibet defendere tenetur. 672
ecclesiam pauperem quam dicemus esse. 1153
ecclesiam Romanam non permittet Deus errare. 1299
ecclesiam recipiens a laico, est excōmunicandus. 298
ecclesiam a patre emptam vtrū quis possit tenere. 553
ecclesiarum maiorum ordo. 92
ecclesias plures in sex casibus habere licet. 1153
ecclesias duas non potest quis habere in titulum. 334
ecclesiastes & Ecclesiasticus. 982
*Ecclesiasticum citari nomine Salomonis. 36

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesiasticę res sunt pauperum. 1056
ecclesiasticę res in quatuor casib. licite alienantur. 917
ecclesiasticę res facilius possunt alienari hodie quam olim. 511
ecclesiasticam vnitatem impugnare grauissimum est. 1579
ecclesiasticarum rerum prælati sunt procuratores, & non domini. 1277
ecclesiasticarum rerum dominium apud quem est. 909
ecclesiasticas res male alienās qualiter punitur. 922
Ædificium de pecunia ecclesiæ factū an acquiratur ipsi ecclesiæ, pagina. 922
Editio facienda est sine die & consulo. 1358
edictum ligat tantum eos ad quos peruenit. 1182
Effectus vini est duplex. 167
Effractor. 1559
effusio duo notat. 1054
electus semel aprobatus, an possit postea reprobari 803
Electus per quæ verba consentire debet. 796
electus a maiori parte capituli dicitur electus ab ecclesia. 500
Electus quod ius habet. 500
electus in archiepiscopum & confirmatus electos in episcopos confirmat. 455
electus ante confirmationem non administrat. 98
electus suo superiori multa cum iuramento promittit. 102
electus confirmatus a quo debet consecrari. 314
electo ius acquiritur per consensum eligentium. 300
electum salutans electioni eius præbet consensum. 310
electum laici possunt accusare. 102
electio facta per Cardinales si dicatur ꝫ fas esse: quis erit iudex. 358
electio vel postulatio de clerico alteri subdito facta an valeat. 302
electio Papæ habet alqua specialia. pagi. 355
electio an fieri debeat intra tres menses. 228
electio sit communis, consonas & canonica. 295
electio facta de bono an valeat vbi melior est. 798
electio an possit fieri de eo qui non est de gremio. 292
electio facit quem præsumi meliorem, pagi. 288
electio debet fieri in trimestre. 341
electio est periculo eligentium. 298
electio principij præsentāda est. 1121
electio quæ fit in loco non determinato, nulla. 98
electio sola non facit verum Imperatorem. 425
electio ad clamorem populi non debet fieri. 799
electio vtriusque electi cassatur timore scandali. 314
electio ex causa potest differri. 294
electio canonicorum ad quos spectat. 84
electio facta sine decreto tenet. 291
electio imperiti qui credebatur peritus, an debeat cassari. 1741
electio ad quē spectat ꝫ iure cōi. 298
electioni an possit populus contradicere. 798
electioni nullus laicus debet interesse, pagi. 896
electioni abbatis quis consentire debet. 322
electioni episcopi qui debent interesse. 301
electioni possunt laici ꝫdicere. 100
electioni qualiter cōsentiēdū est. 795
electionē tractatus præcedere dēt 97
electione dicitur quis tripliciter excludi. 313
electis duobus æqualiter, quis alteri præferatur. 314
eleemosyna redimit peccata. 1588
eleemosyna danda est anathematizato. 531
eleemosyna quibus est danda. 192
eleemosyna liberat a morte. 1584
eleemosyna de male acquisitis fieri non debet. 479 & 987
eleemosyna an possit fieri per vxorē sine licentia viri. 1695
eleemosyna vtrum fieri possit de illicite acquisitis. 987
eleemosyna in peccato facta non est proprie eleemosyna. 1639
eleemosyna magna. 208
eleemosyna de eleemosynis est facienda. 390
eleemosyna vnde dicitur. 1639
eleemosynæ dator potest venialiter peccare. 208
eleemosynæ defunctis prosunt. 974
eleemosynæ fieri possunt de bonis per oppressionem quæsitis. 405
eleemosynam sibi primo quisque facere debet. 1256
eleemosynam primo nobis faciamus. pagi. 1588
eligi seipsum nemo. 1311
eligi non debet in episcopum habens vxorem & filios. 131
eligere seipsum nemo potest. 797
eligendus an potius est qui peccauit & pœnituit, quā qui nunquam peccauit. 248
eligendus est magis exercitatus. 287
eligendus, an debeat esse de gremio ecclesiæ. 98
eligēdus in quo ordine dēt esse. 284
eligens vnum renuntiat alteri. 367
eligentes an variare possunt. 130
emansor quis dicitur. 1559
emere administrationem rei ecclesiasticæ simoniacum est. 150
emptio administrationis ecclesiasticæ est simoniaca. 535
emptor inter præscribendum si perciat venditorem non fuisse dominum, quid faciet. 1705
emphyteuta non soluens canonem expellitur. 830
emunitas ecclesię quæ est. 919
* Emunitas. 1104
Enchiridion est liber manualis. 1638
Encratitæ. 1342
Energumeni. 106
Energumeni qui sunt. 1895
* Engeldrudam viuere potuisse Ioannis 8. tempore. 683
epilepticus an possit celebrare. 730
epimenides Thebanus sacerdos magnus fuit. 506
epiphania & Theophania idem. 1826
episcopus potest dare quinquagesimam vel centesimam. 950
episcopus ecclesiam a se totaliter nō potest eximere. 1058
episcopus an possit clericum infamatum cogere ad purgationē. 1010
episcopus quandoque peccat si non dispensat. 237
episcopus, nec per se nec per laicum verberet clericos. 1251
episcopus iurans non tenetur sacra tangere. 843
episcopus semel monasterium ingressus an possit iterum redire ad episcopatum. 784
epūs sine diacono non celebret. 422
episcopus in sua ecclesia nouam consuetudinem inducere potest circa officia. 409
episcopus superintendens dicit. 386
episcopus dispensat in incestu. 1397
episcopus non corrigens subditum est suspendendus. 517
episcopus an possit dispensare in simonia ordinis vel beneficij. 555
episcopus seruum ecclesiæ an possit manumittere. 934
episcopus duarum ecclesiarum an possit aliquis esse. 782
episcopus potest suorum subditorum factum promittere. 409
episcopus œconomum corriger e potest. 403
episcopus an possit semper dispensare. 224
episcopus diebus dominicis debet esse in ecclesia sua. 1827
episcopus quandoque sumit & quandoque deponit mitram & baculum non sine causa. 207
episcopus non debet esse solus. 361
episcopus an maior sit presbytero cardinali. 654
episcopus nullam secum habeat mulierem. 370
episcopus an possit aliquem pro propria iniuria excommunicare. 645
episcopus iurans non debet tangere librum. 565
episcopus non potest sanctum canonizare. 1826
episcopus in multis casibus dispensare non potest. 225
episcopus non erubescat a subdito doceri. 1327
episcopus deponitur & restituitur a solo papa. 883
episcopus debet esse prudens in negotiis sæcularibus. 182
episcopus prædicans habeat mitram & baculum. 1773
epūs etiam hæreticus confert ordinē, sed nō ordinis executionē. 224
episcopus paruæ ciuitatis contemnitur ab idiotis. 426
episcopus non plus potest petere ab ecclesiis quam quod ex canonib. sibi deberi probat. 1120

episcopus quando visitet monasteria, pagi. 1131
episcopus clericum alienum recipiēs est puniendus. 1155
episcopus procurator dicitur ecclesiasticarum rerum, ideo illarum cōditionem deteriorem facere nō potest. 1231
episcopus iniuriantem sibi non pōt excommunicare. 1230
episcopus inter ordinandū debet obseruare interstitia temporum. 340
episcopus solus beneficia cōferre nō potest cessante consuetudine. 323
episcopus beneficio priuare nō pōt clericum, cuius parentes ipsum offenderunt. 546
episcopus excommunicat propter cōuitium sibi factum. 646
episcopus an possit, solus delinquentem condemnare. 1017
episcopus an possit uni auferre, & alteri dare. 1041
episcopus an posit iniuriam sibi factam remittere. 307
episcopus patri, & ecclesia filio cōparatur. 327
episcopus cōuertens ecclesiam sæcularem in regularē quorū clericorū consensum requirere debeat. 950
episcopus potest aliquos verberibus castigare. 1373
episcopus clericum alienum recipiēs est puniendus. 1155
episcopus in quib. criminibus dispēsar. 224
episcopus aliorum doctrina non debet regere. 169
episcopus a suis familiaribus potest accusari. 715
episcopus demandat tam ea quæ sūt ordinis, quam ea quæ sunt iurisdictionis. 430
episcopus clericum alterius episcopi non ordinet. 809
episcopus debet habere capituli cōsensum in multis. 111
episcopus solus consecrare non pōt episcopum. 130
episcopus quid iuris habeat in ecclesia quam fundauit. 1060
episcopus ī causa inquisitionis quos debet conuocare. 391
episcopus in hæresi dispensat. 234
episcopus an inuitis possit dari. 292
episcopus est iudex corporum & animarum. 186
epiticimium quid significat. 1160
Eremita an sit ꝑsona religiosa. 1423
eremitæ habent proprium. 1138
eremita licite transit ad monachatum. 1032
eremitæ subsunt epō. 418. & 1025
eremitæ subsunt episcopis, & possūt ad prælaturam uocari. 1025
errare. 178
errans in meliori conditione an possit matrimonium dirimere. 1454
error pelagianorum. 1665
*Error synodi quæ in Trullo Cypriani synodum probantis. 58
error qualitatis dissoluit matrimonium spirituale. 337
error a multis corrigi potest. 1740
error quīque est peccatū mortale. 881
episcopi morientis bona cui sunt reseruanda. 937
episcopi præceptum etiam difficile adimplendum. 1207
episcopi litteratos secū habeāt. 434
episcopi causa a qb. est audiēda 704
episcopi clericos sine examinatione ordinantis punitio. 363
epi an possunt interesse bellus 1281
epi vtrū hodie possint circa bñficium pluritatem dispensare. 328
episcopi cum multis dispensant. 563
episcopi an citius propinquis quam aliis dant. 404
episcopi donatio sine subscriptione non valet. 456
episcopi & archiepiscopi a quo sunt consecrandi. 257
episcopi duo in vno episcopatu esse non possunt. 1311
episcopi & monachi nō possunt esse tutores. 1038
epi petitio est p canones litata. 1355
episcopi sibi mutuum debent præstare auxilium. 408
episcopi an olim erant pauperes. 824
episcopi dicuntur summi. 1893
epi epm deponere non possunt. 614
episcopi nō sint tātum custodes charum. 1281
episcopi litteras habeat, qui peregri nari uolet. 1902
episcopo viuente an possit alius subrogari. 761
episcopo debet synodus prouidere, qui ad ecclesiam suam nō audet accedere. 412
episcopo visitanti dandum est iac ad bibendum. 836
episcopo inuito an possit in sua diœcesi nouus episcopatus fieri. 1045
episcopum damnare quis potest. 577
episcoporum consecratio fit hora tertia. 340
episcopum consecrare quid sit. 96
episcoporum consecratio fit tantum die Dominico. 342
episcopis an liceat leges audire. 170
episcopatus sunt distinguendi inter uallo conuenienti. 362
episcopatus est ordo. 419
episcopatum suscipere potest quis cogi. 294
epatum desiderare an possimus. 797
episcopatum desiderare est ualde periculosum. 186
epitimium quid significat. 1160
Eremita an sit ꝑsona religiosa. 1423
eremitæ habent proprium. 1138
eremita licite transit ad monachatum. 1032
eremitæ subsunt epō. 418. & 1025
eremitæ subsunt episcopis, & possūt ad prælaturam uocari. 1025
errare. 178
errans in meliori conditione an possit matrimonium dirimere. 1454
error pelagianorum. 1665
*Error synodi quæ in Trullo Cypriani synodum probantis. 58
error qualitatis dissoluit matrimonium spirituale. 337
error a multis corrigi potest. 1740
error quīque est peccatū mortale. 881
*Error in inscriptionibus sæpe orit ex interpositione palearum. 1479
error Monothelitarum. 1856
error Basilidis hęretici. 495
error Sabellianorum. 490
error paulianistarum. 491
error personæ non facile committitur. 1452
error aliorum non est defendendis, pag. 1395
error est contrarius consensui. 1454
errores petiliani. 509
eruca. 1054
Aerugo. 1054
Aequum, & ius, differunt. 2
Aesopus. 524
Eua quare ꝫ costa Adæ facta ē 1701
Eucharistia etiam suspendendis in patibulo non est deneganda. 1379
eucharistia gladiatoribus non est dāda. 611
eucharistia non est danda existenti in crimine notorio. 1825
eucharistiæ sacramentum nō est ab hæretico accipiendum. 1318
eucharistiæ sacramētum a quo fuit institutum. 1777
eucharistiæ sacramēto tria continētur. 1777
eucharistiam infirmus euomens punitur. 1380
euenientia de nouo per quem sunt diuidenda. 423
eulogia. 839
eulogiæ. 70
eunuchi sunt triplices. 1528
Eunomiani. 1343
*Eustathiani & Bogomilici quid senserint de perfecta vitæ ratione. 135
Eutychiani. 1344
Excedendum est potius circa miseri cordiā, quam circa crudelitatē 230
excessus modicus nō attēditur 1809
exceptio iudicis recusatoria est dilatoria. 679
exceptio in testem quādo est obiicienda. 579
exceptio spoliationis ē dilatoria. 592
exceptio reuocandi domum. 732
exceptionē unam opponens, ad aliā transire potest. 1174
exceptiones sunt multiplices, & uariis temporibus opponendæ. 690
excipiendo cōsequimur quod nō cōsequimur agendo. 1524
excommunicare potest simplex presbyter. 583
excommunicare seipsum nemo potest. 565 & 896
excommunicare nō potest hereticus hæreticum. 1259
excommunicari nequit ecclesia uel ciuitas. 767
excommunicari potest absens p sententiam. 681
excommunicari & absolui potest qs per litteras. 603
excommunicati possunt qui decimas non soluunt. 148
excommunicari potest quis sub conditione. 306
excōmunicatur quis a mortuo. 307
excommunicandus maxime hæreticus, quoties admoneri debet. 1266

excommunicandus quis nõ eſt pro minimis cauſis. 442
excommunicãdus eſt populus ſuum non recipiens epiſcopum. 413
excommunicatus an poteſt reconuenire, & excipere, & compẽſare. 716
excommunicatus nihil poteſt poſſidere nomine eccleſiæ 775
excommunicati beneficium cui eſt aſſignandum. 410
excommunicatus an poſſit abſolui non præmiſſa ſatisfactione. 1110
excommunicatus an poſſit abſolui aduerſario ignorante. 867
excommunicatus conquerens metropolitano, an poſſit ab eo abſolui 861
excommunicatus a quo eſt abſoluẽdus. 866
excommunicatus eligere non põt, pagi. 859
excommunicatus matrimonium poteſt contrahere. 430
excommunicatus uitandus eſt. 872
excommunicatus non intret Eccleſiam. 866
excommunicatus perpetuo tripliciter exponitur. 465
excommunicatus utrũ quis poſſit eſſe in una eccleſia, & non in alia. 71
excommunicatus ratione ſocietatis toleratur. 188
excommunicatus iniuſte celebrans an ſit puniendus. 883
excommunicatus excommunicari non poteſt. 1297
excommunicatus an ſimplici uerbo poſſit abſolui. 900
excommunicatus an poſſit poſt abſolutionem accuſare. 716
excommunicatus prælatus an poſſit ordines conferre. 806
excommunicatus eſt qui cõmunicat excommunicato a canone, etiam ante denuntiationem. 1322
excommunicato an debeat fieri ſolutio. 1014
excommunicato communicans, a quo abſolui debet. 873
excommunicatum celebrantem nõ abſoluit epiſcopus. 863
excommunicatum ab epiſcopo non abſoluit archiepiſcopus. 816
excõmunicatio duas hẽt ſpecies. 866
excommunicatio an pro ſola contumacia feratur. 863
excommunicatio an feratur per hęc verba, præcipio ſub pœna excommunicationis. 307
excommunicatio pro modica iniuria non eſt ferenda. 580
excommunicatio dicitur mucro epiſcopi. 133
excõmunicatio eſt proxima pœna. 583
excommunicatio lata ſub conditione tenet. 627
excommunicatio Domini non liberat vaſallum a ſacramento. 894
excommunicatio & abſolutio ſolo uerbo fieri poſſunt. 1328
excõmunicatio an poſſit poſt mortẽ in aliquem ferri. 1323
excommunicatio non eſt pro quolibet mortali peccato ferenda. 1410
excommunicationis ſententia in duobus caſibus non eſt timenda. 860
excommunicationis duo ſunt effectus, pagi. 683
excommunicationem incurrit quando quoque iuſte impeditur. 728
excommunicationem opponere uxor non poteſt. 898
excommunicatis ſine periculo communicat eorum familia. 898
excommunicatis communicare non poſſumus, ſed bene paganis. 870
excommunico te, & abſoluo te, an liget vel ſoluat. 897
excuſantur ne hi ad quos apoſtolorũ prædicatio non peruenit. 177
executor an poſſit recuſari, & ab eo appellari. 639
executor an poſſit de incidẽtib. quæſtionibus cognoſcere. 1357
executori & nuntio creditur. 722
executio eſt duplex. 1357
Exhedræ. 970
exempti delinquentes in diœceſi epiſcopi, an poſſint ab eo puniri. 756
exemptio ſimpliciter, an eximat uniuerſaliter. 1045
exemplis quibus eſt utendum. 84
exemplaria correctoria quæ ſunt 26 ex, & de, ſignificãt deformitatẽ. 132
exiliũ eſt tẽporale, & perpetuũ. 1291
Exorciſta. 352
exorcixare quid ſit. 1859
exorciſmi fiunt tribus diebus. 1861
exorciſmi effectus. 1859
expenſæ circa infantem expoſitum an poſſint repeti. 396
expenſæ ſemper ſunt deducẽdæ. 927
expenſarum materia. 579
expediunt non omnia. 1583
expilare quid ſit. 1559
exponens filium uel ſeruum an poſſit illum recogliere. 396
* Ex p̃sbyteri nomine apud B. Gregorium. 228
extra eccleſiam eſt qui cum epiſcopo non eſt. 416
Ezechiæ commendatio. 309

F

FAbulas poetarum prædicando moraliter exponere non multũ laudatur. 386
facere amicos de mammona iniquitatis quid ſit. 480
faciat quilibet quæ ſuæ conueniũt conditioni. 1260
facies humana nõ ẽ deturpãda. 1861
facti cauſa eſt inquirenda. 1282
factis mentimur licut uerbis. 1200
facto quandoque licet quod non licet uerbo. 1176
facto proprio poteſt quis contrauenire. 912
facta publica debent ab omnib. ſciri. 62
facta per intruſos non ualent. 1758
facta ab inuitis an ſint imputãda. 14
facta tenent multa, quæ fieri prohibentur. 32
factum non dicitur, quod non perſe uerat. 1561
factum legitime irritatur delicto ſuperueniente. 558
falcidia eſt triplex. 6
fallere & falli quandoque parũ differunt. 1274
falli uitium eſt. 1023
fama per ſe nihil probat. 723
fama an probet. 588
fama non probat. 1850
fama. 584
fama bona cum conſcientia requiritur. 879
fama ſola non ſufficit ut excommunicatus uitari debeat. 415
fama ſola non ſufficit ad depoſitionem, pagi. 591
famæ diffinitio. 700
familia an pro delicto domini ſit excommunicanda. 1325
familia pro domini delicto non eſt excommunicanda. 868
familiæ delictum, an dominum obliget. 312
familiaritas nimia parit contemptũ. pag. 385
familiaritas in cibo eſt maior quam in colloquio 1446
familiares inimici ſunt peſtiferi 415
famis neceſſitas multas licere facit, pagina. 1511
fatuus eſt qui fatua loquitur. 424
femina uentiloqua Paulum ſæpe ſecura eſt. 1366
femina calore excuſatur. 1561
femina an poſſit eſſe iudex. 1004
*feminis non committi cauſas purgationis presbyterorum, quod uidebatur colligi ex capi. Mennam, 2 q. 5. & auctori gloſſæ admiratio nem attulerat. 602
feriatis dieb. an poſſit litigari. 1008
ferię legitimæ ſunt tres. 376 & 1193
feſtiuitates martyrum habentur loco ſacramentorum. 1826
feudum poteſt auferri excommunicato. 1522
feudum de nouo conceſſum non dicitur nouum ſi prius fuerat cõceſſum. 1359
fictio intẽtionis, & fictio operis. 114
*fides uera habetur ſine charitate, ſed non uera fidei uirtus. 1846
fides multipliciter dicitur. 1169
fides eſt fundamentum omnium bonorum. 495
fides an ſit exemplo adhibẽda. 1314
fides mala defuncti an noceat ſucceſſori. 578
fides hoſti ſeruãda eſt. 1205 & 1530
fides inter coniuges eſt duplex. 1414
fides recta in principe ſplendet. 458
fidei quæſtio eſt referenda ad ſedem Petri. 360
fidei diſputatio cũ hæreticis eſt prohibita. 1340
fidem ſuſcripere nemo cogitur. 202
fidei iubere debenti an ſufficiat dare pignora. 679
fidelis quilibet dẽt eſſe rex & ſacerdos. 1869
fideles ſunt domus Dei. 542
fideles ſunt in eccleſia, & ipſa in pſis, pagi. 1886
fideles dicuntur aquilæ. 1794
fideles oẽs ſunt proximi noſtri. 389
filacteria. 1371
filia nubere poteſt ſine parentum uoluntate. 1503

Filius in diuinis quidquid habet, à patre habet. 1904
Filius temporalis eſt à lege incognitus pag. 1493
Filius patrem conueniri poteſt. 655
Filius quandoque poteſt dici maior patre. 1698
Filius pro patre poteſt donationm patris reuocare. 1118
Filius ambulans ſuper terram, teſtatur patris incontinentiam. 373
Filius matrem quandoque poteſt ex hæredare. 684
Filius cõtra patrem, & econuerſo agere poteſt. 1243
Filius qui ſe mimis ſociat, exhæredari poteſt. 1825
Filius egẽtẽ patrem cogitur alere. 4
Filius patrẽ corrigere nõ debet. 441
Filius non eſt q̃ bonus non eſt. 1736
Filius in tribus patrẽ ſequitur. 1919
Filius ſacerdotis eccleſiam paternã habere non poteſt. 793
Filius Dei quare dicitur verbũ. 1573
Filius quandoque facit quem præſumi maiorem. 294
Filius monialis ex monacho genitus cui monaſterio applicabit. 1396
Filius apoſtatæ eſt baptizandus inuito patre. 1884
Filius familias teſtari nõ poteſt 1138
Filij vtrũ poſt parẽtũ ſuſpenſionem poſſint cũ aliis parẽtũ ſhere. 1487
Filii ſacerdotum an ſint ſerui eccleſię, pagi. 278
Filii Dei erimus ſecundum animã & corpus. 1672
Filii iudæorum baptizati ſunt à parentibus ſeparandi. 1870
Filii presbyterorũ duplices ſũt. 275
Filii ſunt quadruplices. 1513
Filii Iacob ex ancilla geniti, cum aliis ei ſucceſſerunt. 1501
Filii Dei & filii hominum qui dicitur nouum ſi prius fuerat cõceſſum. 1710
Filium religionem ingreſſum an poſſit pater reuocare. 1145
Filium de ſacro fonte leuãs, & multi alii pdũt ius dbiti exigendi. 1461
Filii ex matrimonio illicito nati poſſunt eſſe legitimi. 1736
Filiorum appellatione nepotes continentur. 275
Phinees Hebræum occidit. 1234
Piſci intereſſe ſubiectos habere locupletes. 538
Flamines. 360
Floriani. 1343
Fluuius etiam quandoque areſcens dicitur perennis. 347
Formatæ ſiue dimiſſoriæ. 325
* Formula viſitata in epiſtolis Pontificum reſtituta. 274
Fornicatio vxoris maculat corpus viri. 1527
* Formata & pacifica. 332. & 334
Fornicatio eſt crimẽ canonicũ. 1509
Fornicatio ſimplex non eſt digna depoſitione. 660
Fornicatio ſeparat coniuges 767
Fornicationis cauſa hodie nemo eſt deponendus. 376
Fornicationis ſuſpicio an ſufficiat ad vxorem dimittendam. 1489
Fornicationem pauci euitant. 1018
Fornicariam abiurans, an cum illa contrahere poſſit. 1740
Fornicantur aliqui citius quam furentur. 1605
Forũ ſortitur qs multis modis. 688
Forum rei ſequi debet actor. 660
Forum mutare an alteri liceat 916
Frangenti fidem fides frangatur eidem. 434
Frater an ex ſorore in caſu poſſet prolem ſuſcitare. 1709
Fraus eſt genus doli. 362
Frigidus naturaliter nullus eſt ſecũdum Cardinalem. 1697
Frigiditas quandoque mutari non poteſt. 1538
Fructus an ab omni poſſeſſore ſint reſtituendi. 925
Fructus diu expectatus gratiſſimus eſt pag. 1428
Fructus in ſtipulatione rei quandoque veniunt quãdoque non. 1443
Fructuarius non præſcribit, 950
Funiculus quid ſit. 905
Furari intendens quandoque furtũ non committit. 988
Fur & communicator differũt. 512
Fur ad pœnam dupli, vel quadrupli poteſt conueniri 979
furtum committitur ratione acceſſionis. 245
furtum committens quandoque furti tenetur. 1702
furtum an ſæpius committatur ſi ſæpius eadem res contrectetur 1557
Furtum in duobus committit. 1747
Furtum ſæpe committitur: & tamẽ furti actio non naſcitur. 1557
Furtũ non fit ſola cognatione 1557
furtum ſui ipſius qs committit. 267
furti agitur pro modico. 594
furem tenetur quis indicare. 512
furem nocturnum, ſed non diurnũ licet occidere. 1259
fures nocturni acerbius puniũt. 1559
furor ſatis punit. 708
furioſus conſenſu caret. 1535
futurum pro præterito ponitur. 266

G

GAllia eſt triplex. 1353
Gazophylacium quid ſit. 266
Gerontocomium. 1289
* Gloſſæ error in c. Noli frater, qđ eſt Beati Auguſtini. 27
* Gloſſę error in c. De capitulis qđ eſt Leonis iiii. Vnde occaſionem ſumpſerit, & ibi locus reſtituendus ex coniectura. 31
* Gloſſæ & fortaſſe Gratiani error in cap. de Conſtantinopolitana. 95
* Gloſſæ error in c. Fatendum 13. q. 2. ex textu depranato. 977
* Gloſſę error putantis Papam minori teſtium numero condemnati, q̃ eos q̃ ſunt in minorib. ord. 613
Gnoſtici. 1341
* Gradus aſcendendi ad pontificatum ex Stephano iii. 356
Gloſſas Ioannis ſuppleuit in multis Bartholomeus Brix. 1
Gradus altior agrauat delictum. 525
Gradatim aſcendit ad honores. 283
Gradus deſcriptio. 1724
* Gratiani mores irridendi cauſa 785
Gratianus quidoq. deceptus fuit 599
gratia omnibus in baptiſmo confertur. 1879
gratiam primam nemo mereri põt. pag. 1643
gratia confertur in collati one ſacramenti. 340
gratia datur in baptiſmo omnibus æqualiter. 1858
gratia in ſepultura nõ cõfertur. 517
* grœcis poſtquam ad ſacros ordines aſcendiſſent, non licuiſſe contrahere matrimonium. 145
græci in ſacris ordinibus non poſſunt contrahere. 150
græci non obediunt Papæ. 1302
græci conficiunt in panibus fermentatis. 1778
* Gunebo pigni cogebant paruulos iurare. 1198
* Gregorio interdum tribui qđ eſt Ioannis Diaconi. 741
* Gregorii vii. ſententię de caſtitate ab iis qui ſunt ſacris ordinibus initiati, ſeruanda. 367
gemmæ ſunt nodi virgarum. 1901
* Gennadius auctor libri de eccleſiaſticis dogmatibus. 1764
gerens ſe pro milite qui non eſt, punitur. 1762
germani vnde dicuntur. 157
gerulum quid. 1288
gladius materialis ſpiritualem adiuuare debet. 1400

H

HAbere dupliciter ſumitur 1277
Habenti dare eſt perdere. 390
Habitus ſolus non ſolennizat votũ. pag. 1391
habitus eſt triplex. 1391
* Hadriani capitula indicari ſynodi Romanæ nominæ. 686
hebræi vnde dicuntur. 1710
Helias Iezabel fugiens quibus verbis vſus eſt ad populum. 223
Heluidiani. 1344
* heptateuchum interdum à latinis vocatur Heptaticum. 54
Heptateuchum quid dicitur. 769
hæreditas. 4
hęreditas parẽtũ debetur filiis. 1052
hæres non adimplens defuncti voluntatem qualiter punitur. 844
hæres an teneatur ex maleficio defuncti. 1080
hæres onera defũcti ſubſtineat. 912
hermaphroditus an poſſit eſſe teſtis in teſtõ & vtũ poſſit ordinari. 722
hermogeniani. 1342
hæreticus omnis eſt excommunicatus. 1295
hęreticus eſt q̃ in fide titubat. 1315
hæreticus quãdo eſt vitandus 1338
hæreticus nunquam accuſat. 648
hæretici ignem accendunt in eccleſia. 1652
hęretici baptizare poſſunt. 1858
hæretici diuerſimode ab eccleſia recipiuntur. 1806
hæretici vario modo poſſunt ab eccleſia puniri. 1263
hæretici qualiter ſunt in ſymbolo nobiſcum. 1856

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hæretici nullum poſſunt excommunicare. 1317
hæretici pñt acgrere eccleſiæ. 1506
hæretici non conferunt effectum ſacramenti. 489
hæretici ſunt duplices. 1294
hæretici & ſimoniaci ęqparani. 516
hæreticum recõciliare poteſt epiſcopus hodie ſine concilio. 242
hæreticus reſiſtendum eſt. 1241
hæreſis, & ſchiſma differunt. 1337
*hæreſis de cõmunione vxorũ. 904
hęreticorũ ſacramẽta sũt vera. 482
hęreticorũ bona cui applicanf. 1275
hierarchitæ. 1343
hierobaal vnde dicatur. 503
*hieronymi nomine ſæpe citari ſcripta Origenis 170
*hieronymi locus in c ſicut Chriſti. q. i. § Sed hoc. explicatus 500
*hieronymũ citari ꝓ Origene. 789
hieruſalem quando fuit capta. 346
hieruſalem varia habẽt noĩa. 319
hircus ꝓ peccato principis oblatus nõ fuit a filiis Aarõ comeſtus 1650
hirci oblati hiſtoria quid repręſentet pag. 1650
* hiſtoria de rebus eccleſiæ non alie nandis ex capitulis Gallicis manuſcriptis. 1039
hiſtriones à promotione prohibentur. 387
hoc eſt enim, &c. quid demonſtrat ly hoc. 787
holocauſtum 491
homo in alia vita apparebit quod eſt filius Dei. 1672
homo non habet natiuitatẽ à Chriſto. 1820
homo liber verberari non dẽt. 1204
homo eſt imago Dei. 1699
homo ratione carens non eſt homo pag. 2400
homo liber an poſſit obligari. 1284
homo eſt dignißima creaturarũ. 1861
hominis dies ſunt cxx anni. 1587
hominum genera quattuor sũt. 974
hominum duo ſunt genera. 1506
homicida eſt ęt q non occidit. 1294
homicida & adulter an confitere poſſint. 500
homicida ante baptiſmum, an promoueri poſſit. 226
homicida nõ admittit ad ſacra. 1753
homicidium clerici eſt grauius quã laici. 1106
homicidiũ vtrũ impediat ꝓmouendos, & deiciat iam ꝓmotos. 225
homicidium tres, periurium duos offendit. 43
homicidium quid ſit. 1562
homicidiũ grauius ẽ adulterio. 1546
honor an peti poſſit. 557
honores non ſunt inutiis dãdi. 335
honores mutant mores, 501
hoſtem æquinocando deludere an licet. 1 81
hoſpitale ſine licentia epiſcopi conſtitui non poteſt. 1124
*humberti reſponſionẽ tribui Leoni nono, & librum Ennodii Symmacho, & orationem Petri Damiani Nicolao ſecundo. 142
humilitas Deum placat. in tex 1375
humilitas nimia prælatorum contemnitur. 453
* hyperberetæus menſis non idem apud omnes. 68
hypocrita plus peccat quam manifeſte delinquens. 912
hypocritæ non habent Spiritum ſãctum. 1331
hypocritæ videntur deaurati. 1628
hypocritæ ſunt iuncis ſimiles. 1626

I

Iacobus frater Domini nuncupatur. 322
iacobus fuit primus archiepiſcopus pag. 322
iacobus dicebatur frater Dñi. 1767
Ioannes & mambres magi tria fecerunt miracula. 492
idem incipit & definit in eodem inſtanti 492
ieiunare per alium vtrum aliquis poſſit. 1635
ieiunare ſemper non reprobat. 1829
ieiunari poteſt per alium. 376
ieiunia quatuor temporum. 344
ieiunium plus prodeſt viuis quã defunctis. 973
ieiunium eſt duplex. 1827
ieiunium quadrageſimale eſt decima dierum. 1796
ieiunandum eſt in vigiliis Apoſtolorum. 347
ieiunandum non eſt inter paſcha, & penteconen. 1827
ieiunus quis dicitur. 1768
ieiuno ſtomaco ꝓficiendum eſt. 1768
ieiunat nihil, qui per vnum diem deficit. 1827
ieiunantes, in veſpera comedere debent. 376
iezabel pęcipitata fuit de turri. 1645
ignis alienus quis dicebatur. 1787
ignis diu occultari miraculoſa inuẽtio. 481
ignominia ſatis punit. 247
ignorãtia iuris qñque excuſat. 1319
ignorantia facti eſt multiplex. 177
ignorantia iuris quatuor genera ꝑſonarum excuſat. 552
ignorantia iuris eſt duplex. 552
ignorantia iuris eſt multiplex. 177
ignorantia iuris facilius diſpenſari facit, 375
ignorantia probatur dupliciter. 528
ignorantia iuramento ꝓbatur. 1706
ignorantia eſt triplex. 996
ignorantia eſt duplex, ſcilicet facti, & iuris. 552
ignorantia non excuſat illum qui ſcire potuit per ſe vel per aliũ. 379
ignorantia quomodo probatur. 374
ignorantiam probare quis cogitur propter præſumptionem. 374
ignorantiam allegans, illam probare debet. 808
ignorantiam allegans, eam probare tenetur. 520
ignoti ſunt examinãdi & nõ alii. 109
illegitimi ſunt poſſulandi. 280
* ille, antiquam eſſe notam. 565
imago eſt triplex. 1579
imago pœnitentiæ. 498
impedimentum non præſtat quod nihil eſt. 470
impedimẽtũ legationis quale ẽ. 1708
impeditus per alium expedire põt officium ſuum. 416
imperator inferior eſt epiſcopo. 29
imperator imperii res alienare põt. pag. 311
imperator an aliquem debeat habere ordinem. 298
imperator vtrum habet iuriſdictionem à papa. 440
imperator pro quo peccato deponi poteſt. 185
imperator iurat papæ. 1199
imperator ab epiſcopo excommunicari poteſt. 1213
imperator lepra percutitur ſi officium ſacerdotale vſurpat. 29
imperator verus quis eſt. 442
imperator imperium diuinitus conſecutus eſt. 442
imperator poteſt à Papa deponi 101
imperator quare dicat Auguſt. 296
imperator poteſt ab epiſcopo excommunicari. 298 & 865
imperium & ſacerdotium ab eodẽ procedunt. 29
imperium tranſtulit eccleſia Romana. 782
imperii mãri eſt de criminibus cognoſcere. 641
imperium non poteſt ſacerdotium impugnare. 416
imperium Franci primo, Deinde Theutonici habuerunt. 311
imperium minus eſt ſacerdotio 442
imperatores duo eodem tempore fuerunt 91
imperatores multa perdiderunt priuilegia. 306
imperare ſibi nemo poteſt. 171
imperitia non facit quẽ deponi. 181
imperitia culpæ adnumeratur. 1265.
imperitus non poteſt eſſe iudex eccleſiaſticus. 82
imperfecta duo nõ conſtituunt vnũ perfectum. 105
imperfecta duo faciunt vnum perfectum. 771
impenitentiæ finalis capitur duobus modis. 1520
imperator lepra percutitur ſi officium ſacerdotale vſurpat. 29
impœnitentia finalis eſt peccatum in Spiritum ſanctum. 502
impoſtor quis dicitur. 1037
impoſitio manus eſt multiplex 499
impoſſibile multipliciter dicti. 294
impoſſibilitas cocũdi eſt triplex. 1573
impuberes an poſſint iurare. 1198
impuberes teſtificari nõ poſſunt 719
imputatur mihi quod mea culpa accidit. 1880
imputantur multa propter vnum delictum. 225
imputandum non eſt ei per quem non ſtat. 197
incendiarius an ſit ipſo iure excommunicatus. 919
incendiarii qualiter ſunt puniendi pag. 1295
inceſtuoſus an poſſit matrimonium contrahere. 1550.
inceſtuoſi quantum ad aliqua ſunt ipſo iure ſuſpenſi. 1723

Incitatio optima ad dicendum. 182
Incorporalia dicuntur quandoque poſſideri. 382
Indebitum per errorem ſolutum an poſſit repeti. 553
Indignus minoribus ad maiora non promouẽatur. 335
Indignari & dedignari, differũt. 209
Induciæ non dantur ob aduocati abſentiam. 677
Indncię ſunt arbitrariæ. 675
Induciarũ quinq; ſunt genera. 673
Indulgentia an ſit eius. 1543
Inermes non poſſunt inimicis reſiſtere. 593
Infamis ne eſt in adulterio deprehẽſus. 1020
Infamis an poſſit accuſare. 681
Infamis an poſſit eſſe ꝓcurator. 697
Infamis infamem regulariter accuſare non poteſt. 684
Infamis poteſt eſſe procurator. 228
Infamis eſt de bello publico fugiẽs, pag. 511
Infamis arbiter eſſe poteſt. 698
Infames quandoque poſſunt poſtulare. 698
Infames efficiuntur qui mortali peccato aſperguntur. 1832
Infamia aboletur in baptiſmo. 1836
Infamia ſequitur depoſitum. 555
Infamia irrogat dignitatẽ petẽti. 525
Infamia canonis tollit pœniten. 744 purgari.
Infamia eſt duplex. 744
Infamiã põt epiſcopus tollere. 700
Infamiam tollit epiſcopus. 237
Infamatus ſuper crimine non eſt ſtatim ſuſpendus. 596
Infernus & Paradiſus vbi ſunt. 605
Infideles poſſulare non poſſunt 1219
Infideles qui dicuntur. 1555
Infideles põt eſſe in eccleſia vſq; ad miſſam cathecumenorum. 1869
Infirmitas ſępe nos armat cõtra diabolum. 1574
Infirmitas non repellit ab officio diuino. 790
Ingenium & alia tempus ſupplere poſſunt. 353
Iniuria an poſſit repelli, & a q̃b. 1202
Iniuria ſociorum an ſit armis repellenda. 1209
Iniuria duob. modis remittit. 1231
Iniuriam nobis factam an teneamus remittere. 1211
Iniuriam eccleſiæ illatam an poſſit epiſcopus remittere. 1231
Inimici ſunt diligendi. 1787
Inimicitiæ repellunt ab accuſando & teſtificando 684
Inimicorũ amicus eſt ſuſpectus. 415
Iniquitas omnia præcipitat. 286
Initium quandoque ſumitur a tormentis. 943
Initium ſpectandum eſt. 479
Inobediens prælato, eſt ei inimicus, pag. 238
Inobedientia an ſit capite puniẽda. 866
Innocens pro ſtulto quandoque ſumitur. 1191
Innocentiæ tres ſunt gradus. 385
Inofficioſa quæ dicuntur. 26
Inquirens, quos teſtes amittere debeat. 590
inquiſiti punitio. 667
inquiſitio. 667
inquiſitio an poſſit fieri contra volentem ſe purgare. 601
inquiſitio quando fieri debet. 601
in quo quis deliquid, in eo puniri debet. 487
* Inſeruitus. 1436
inſtructio reſpondentis. 489
inſtrumẽtũ pro parte verum & pro parte falſum eſſe poteſt. 522
inſtrumentum quare fit. 1359
inſtrm multa habere debet. 669
inſtrumẽtũ an corruat totũ aliquibus neceſſariis deficientibus. 456
Inſtrumẽta poſſunt pro parte approbari, & pro parte reprobari 175
intentio quandoque approbatur, & factum reprobatur. 1833
Intẽtio bona in malũ factũ excu. 1508
Interrogans non confitetur. 1181
interrogationes a quibus poſſunt fieri. 1476
interrogans ponit. 1483
interemptores ſunt proxenetę. 410
interpretatio eſt triplex 850
inter leprã & leptã vnde dicatur. 82
interdictum. 7
Interiora dinoſcũt ꝑ exteriora. 1393
interruptio fit tripliciter. 1072
Intereſſe conſecutus in bello, virum poſſit adhuc de hoc agere in iudicio. 1208
Intruſus an recipiat quæ eccleſiæ contulit. 414
in via & in inuio differunt. 547
ioannes dicitur filius tonitrui. 425
ioſeph fuit pater putatiuus Domini, pag. 1428
ioſeph uenditio. 481
ioſeph tempore paſſionis viuebat; & a Virgine ſeparatus fuerat. 1430
ioſeph in ſepulchro maiorum ſepultus fuit certa ratione. 954
iouinianiſtæ. 1344
ipſo facto multa fiunt. 890
Ira duos habet effectus. 594
irregularitas tollitur per monachatum. 1039
irregularitas per pœnitentiam non aboletur 470
* Iterari non eſt contra rõnem ſacramenti illius qđ charãcterem non imprimit. in notatione marg. 1634
* Iſidori præfatio in conciliorũ collectionem alia a vulgata, & prope contraria. 54
iube domine benedicere. 350
iudas an mortuꝰ ſit ante Xp̃m. 1655
iudas quare ſe ſuſpendit. 961
iudas vendens Chriſtum commiſit ſimoniam & plagium. 467
Iudę Machabæi ſomnium. 1579
Iudæi filios ſuos ad eccleſiam cõuerſos exhæredare non poſſunt. 546
Iudæi vtrum conſtitutionibus humanis regantur. 28
Iudæi peiores fuerũt Sodomitis. 483
iudæi tenentur ad decimas perſonales. 1055
iudæi an mortaliter peccaſsẽt Chriſtum non crucifixiſſent. 44
Iudæi & gẽtiles ſubſunt Imperio. 5
iudæi lingua ſolum Chriſtum crucifixerunt. 1561
iudæi facilius fallunt animas quam Pagani. 1435
iudæorum ſacra fuerunt uera. 483
iudæorum filii non ſunt per uim baptizandi. 1436
iudæis & Saracenis ſua auferre põ debemus. 1276
iudæis non licebat interficere quem quẽ, qualiter intelligit hoc. 1561
iudex ſit amator æquitatis & miſericordiæ. 203
iudex an poſſit quandoq; propriam ſententiam impugnare. 700
iudex appellationis an poſſit de principali cognoſcere. 641. & 663
iudex mediocritatẽ ſequatur. 206
iudex eccleſiaſticus an de cauſa ſanguinis ſe intromittat. 9
iudex an poſſit ſuis ius dicere. 700
iudex uſque ad quam horam expectare debet. 627
iudæi ſuſpect⁹ dupliciter deſerit. 621
iudex indicando an loci conſuetudinem ſeruare debeat. 40
iudex opinionem ſuam potius, quã aliorum ſequi debet. 702
iudex corrũpitur multis modis. 889
iudex, aduocatus aſſeſſor & executor non poſſunt eſſe teſtes in cauſa appellationis. 635
iudex pœnam arctare & ampliare poteſt. 598
iudex ſm allegata iudicet. 1475
iudex delegatus an poſſit abſoluere quem excommunicauit. 1400
iudex de quo poteſt ſupplere. 1476
iudex qualiter poteſt habere rigorẽ & miſericordiam. 207
iudex ex officio põt aliqd objicere. 215
iudex per quæ iura debet iudicare 8
iudex ordinarius recuſari põt. 688
iudex a quo reſcribere debet iudici ad quem. 759
iudex citans peremptorie, hoc debet exprimere. 732
iudex de ſubditis iuſtitiam nõ exhibens poteſt conuenirl. 701
iudex lacrymis flecti non dẽt. 1235
iudex qñque de facto ſupplet. 127
iudex eccleſiaſticus poteſt virga punire 737
iudex male iudicans qualiter punitur. 87
iudex an poſſit inter partes componere. 733
iudex etiam delegatus die feriato ꝓ cedere non debet. 1008
iudex non ſit iuris ignarus. 1685
iudex facilius repellit ſi q̃ teſtis. 787
iudex ad cõcordiã laborare dẽt. 405
iudex ã poſſit dari ad arbitriũ rei 841
iudex falſus non eſt iudex. 209
iudex non iudicet ſecundum cõſcientiam ſuam. 1809
iudex male iudicãs facit litẽ ſuã 128
iudex parte non petente multa poteſt facere. 647
iudex an ſecundum conſcientiã debeat iudicare. 886
iudex non condemnat, ſed lex. 2

Iudex ecclesiasticus causam sanguinis alij committere potest. 305
Iudex ecclesiæ potest in exilium mittere. 622
Iudicis male iudicantis punitio 634
Iudicis instro & dicto creditur. 634
iudici qualiter fit contumelia. 836
iudici dans pecuniam vt iuste iudicet peccet. 884
iudicem duo faciunt. 845
iudicij principium non semper consideratur. 626
iudice Ecclesiastico negligente non recurritur ad secularem. 843
iudice recusato quid fiet. 854
iudices plures si in sententia discordant, quid iuris. 638
* Iulij Pauli sententiæ citantur nolæ Theodosianarum legum. 622
iumēto nostro adhibeamus secum, paleam & flagellum. 1505
iura vario modo possūt exponi. 232
iurare per creaturas non licet. 1156
iurare coguntur presbyteri in sex casibus. 565
iurare quid sit. 1164
Iura e nolēs est hīdus hęretic⁹. 1165
iuramentum cōtra bonos mores nō obligat. 29
iuramentum non est iniquitatis vinculum. 46
iurm, quod Iudæi Gabaonitis præstiterunt, nō fuit seruandum. 1190
iuramentum filij an possit a patre reuocari. 1503
iurm de calumnia præseruata a condemnatione expensarum. 579
iuramentum vtrum infamet. 750
iuramentum non semper, est adimplendum. 1164
iuramentum an possit retractari. 759
iuramētum per vim extortum, vtru obliget. 1012
iuramentum per coactionē extortū non tenet in quattuor casib. 1190
iuramētum illicitum an propria auctoritate possit infringi 1191
iuramentum tripliciter dicitur illicitum. 1191
iuramentum expurgationis non dēt clericus præstare coram laico 1201
iuramentum de re illicita factū non infamat. 1187
iurm non est recipiendū ab illo quē scimus falsum iuramentum. 1168
iuramentum duplici causa est institutum. 1164
iuramentum an semper sit mortale peccatum 116
iuramentum plus operatur, quam triplex promissio. 1197
iuramentum sex modis dicitur illicitum. 1183
iuramenta sunt & oneris & honoris, pag. 1198
iuramenta qualiter sunt intelligenda. 1195
iuramenti differentia secundum tria tempora. 1164
iusamenti forma. 1164
iuratur propter vtilitatem. 1166
iurandum ne est de indemnitate ecclesiæ ante electionem. 309
iurans ad episcopatum nō accedere, an sit ab ēpatu repellendus. 383
iurans de cętero nō cognoscere con cubinā, si cum illa contrahit periurium non incurrit. 1478
iurans nunquam mulierem cognoscere, an possit postea matrimoniū contrahere. 1410
iurans per Deum an plus obligetur q̄ iurans per Euangelium. 1167
iurās p Deos falsos an peccet. 1169
iurans soluere certo tempore, si potest soluat, non est periurus. 1492
iure cuius non est auctor, utrū possimus vti. 210
iure suo multis modis qs priuat. 96
iuri suo renuntians, illud repetere non potest. 765
iuris abrogati notitia est necessaria, pag. 75
iurisdictio episcopi sine causa non potest declinari. 661
iurisdictio achidiaconi est ordinaria. 113
ius aliquod est nec ęquum nec iustum. 4
ius ciuile quadrupliciter dicitur. 4
Ius eligēdi pt in vno remanere. 320
ius patronatus quadrupliciter transfertur. 1092
Ius patronatus quale est. 1092
ius patronatus ad quos hæredes trā sit. 1094
ius patronatus qualiter diuiditur inter hæredes. 1096
ius patronatus transire facit nouus hæres. 1092
ius naturale in quattuor differt ab alijs. 12
Ius naturale dicitur multipliciter. 4
ius naturale reliquis antiquus est. 4
Ius multa fingit. 232
Ius idē est in toto quod in parte. 536
Ius commune propter personam nō est relinquendum. 288
ius ignorare quibus pmittitur. 1192
Ius canonicū ē excellēti⁹ ciuili. 1725
ius commune propter tumultum populi non est violandum. 287
ius primogenituræ an sit spūale. 765
ius vniuersitatis penes vnū stat. 315
ius vnde incępit. 1632
ius spirituale an possit redimi. 1085
iustiniani pater. 56
Iustus seipsum accusat. 1807
iustorū pces facilius exaudiunt 485
iustitiam sitiens, beatus est. 1609

L

Labor est remunerandus. 789
Laicus in episcopū postulari potest. 286
Laicus quandoq; potest clericos suspendere & excomunicare. 149
Laicus nunquam est eligendus. 290
Laicus nō cōuenit corā iudice ecclesiastico, nisi in quinq; casibus. 840
Laicus si in necessitate peccata mulieris audiuit, an cum ea postea cōtrahere possit. 1463
Laicus etiam in exceptis criminib nō admittitur contra clericū. 644
Laicus an possit ordinari a non suo episcopo. 331
Laicus in ēpm postulatur. 1990
Laicus an possit de rebus ecclesiæ iudicare. 358
Laicus potest decimas petere quib. spoliatus est. 979
Laicus an ēpi auctoritate possit in ecclesia aliquid constituere. 438
Laicus contra clericum testificari nequit. 366
Laicus vtrum rem ecclesiæ possit præscribere. 437
Laicus potest excōmunicare ex Papæ delegatione. 437
Laici an possint ī ecclesia cātare. 412
Laici coram iudice ecclesiastico possunt quandoque conueniri. 403
Laici iuris peritiā debēt habere. 177
Laici quandoque in clericos habet iurisdictionem. 1259
laici an possint clericos accusare. 641 & pag. 665
Laici ecclesias aut decimas habere non possunt. 1022
Laici ad aliqua spiritualia inuitantur. 297
Laici vtrum possint aliquando clericos punire. 64
Laici super clericos quandoque iurisdictionem habent. 446
Laici de rebus ecclesiæ nihil possūt constituere. 435
Laici an possint sine peccato decimas percipere. 1082
Laici ā possint clericos accusare 647
Lamech punitio 1482
Lamech plus peccauit q̄ Cain. 1482
Lamech fuit venator. 165
Lapsorum reparatio tribus regulis declaratur. 223
Lardum an comprehendatur nomine carnis. 1545
Lasciuia & violētia diuersa sūt. 1559
Latronem insidiantem in itinere licet cuilibet occidere. 1259
Latro bonus an fuerit martyr. 1578
Latrones occidi possunt. 1212
Latronum punitio. 1212
Latria & dulia quid exigunt. 1833
Laus ciuilis sapientiæ. 543
Laudis pconiū superbire facit. 424
Legatus an possit clericos episcopi loci iudicare. 1353
Legatus utrū possit cōciliū facere. 8
Legatus quam ptātem habeat. 1354
legat⁹ posteriorā reuocet priorē 1353
Legatus an virtute generalis mandati dispensare possit. 603
Legato sine letteris suæ legationis credendum non est. 449
Legata eccłę an possint defalcari. 953
Leges sæculares ecclesiam nō affringunt. 28
Leges ubi debent legi. 361
Leges allegari possunt in causis matrimonialibus. 1424
Leges posteriores trahunt ad se priores. 1832
Leges licet allegare in spūalib. 440
Leges an habeant locum in matrimonio. 1455
legis auctoritas excusat a pctō 1168
Legi fit fraus quadrupliciter. 983
Legis duodecim tabularū origo. 18
Legibus an sit vtendum in causis spiritualibus. 440
Legitimatus a principe nō ē quo ad eccle-

siam legitimatus. 283
Legitimatus quo ad temporalia nō censetur quo ad spiritualia. 28
legum contemptor an peccet. 32
legitimis deficientibus assumuntur minus legitimi. 270
lenocinium multipliciter committitur. 1494
*leonis iiii. in capitulo. vestram. petitio exaudita. 41
*leonis ix. nomine citatur Humbertus eius legatus. 55
*leonis tertij purgatio quam caute facta sit. 606
*leonis noni caput in vulgatis Gratiani codicibus omissum. 967
leges genera sunt quattuor. 1581
leues qui dicuntur. 608
leuita à leui dicitur. 352
leuitæ officium. 352
lex diuina an recipiat mutationē. pag. 17
lex diocœsana & iurisdictionis in quo consistunt. 822
lex tripliciter sumitur. 471
lex vetus vim euangelicam obtinet in moralibus. 1749
libellus est in causa appellationis porrigendus. 635
libellus repudii quare fuit permissus. 1480
*libellus de duodecim gradibus abusionum ab aliquibus tribuitur Cypriano, 1264
libellum famosum componens, qua actione punitur. 730
liber qui ignoranter cum ancilla p̄traxit, an sine iudicio ecclesię illam dimittere possit. 1456
libri Iudæorum sunt legendi ex pręcepto, 1203
liberorum numerus ad quid ꝑdest. pag. 8
*liber de ecclesiasticis dogmatibus cui auctori adscribebatur. 156
liberalis ī necessitate est nemo. 1697
libera quæ ignoranter cum seruo p̄xit, an ab eo recedere possit. 1454
libertus propriis sumptibus prætare debet operas patrono. 1032
libertus contra patronum non testificatur. 721
libertus dominis poterit seruire duobus. 1701
libertus an teneat ad operas. 943
libertus propter ingratitudinem reuocatur in seruitutem. 944
libertus patronum quandoque alere tenetur. 390
liberti patronum in ius sine venia vocantis rusticitati parcendū nō est. 552
liberti ecclesię differunt à libertis priuatorum. 932
libertorum ecclesiæ filii sunt ecclesię obnoxii. 944
licet post, quod non licet ante, 531
licitum dupliciter dicitur. 1690
licentia coacta nulla est. 1694
limes diœcesis est impræscriptibilis. pag. 1064
Lineæ definitio, & eius multiplicitas pag. 1724
litigiosus duplici ratione ordinari non debet. 211
ligitiosa res quæ dicitur. 859
ligitiosa res certis in casibus alienari potest, 859
litteræ dicuntur falsæ multipliciter pagin. 76
litteras esse à quocūque signatas an sufficiat. 449
litteris episcopi an sit credēdū. 877
litteratura æquipollet dignitati 113
locus facit p̄sumi cōtra aliquē 1704
locus non sanctificat. 276
locus nō sanctificat hominem. 1514
loci intemperies excusat. 104
*lotharii capitulare compositum ex canone Eugenij & Leonis. 735
lot etiam ebrius peccauit. 1001
lotio Mediolanensium. 519
luciferiani. 1343
lucretia adulterū commisit. 1516
ludo perditū an repeti possit. 1615
Lupanaria castitatē nō infamāt. 1571
luxuria quādoque plus iuris habet quàm castitas 160
luxuria, & immūditia differūt. 1513
luxuriæ sedes vbi est. 1626

M

Macedoniani 1343
magister pro docendo an possit collectam facere. 175
magister perhibet testimonium de discipulo. 902
magister & pater clericum verberātes nō incidunt in canonem. 1251
*magister diuinorum officiorū Imperatoris. 853
magistri debent gratis docere. 70
magistro plus quam discipulis credēdum est. 346
maior est dignitas in quibusdam ecclesiis. 402
maioris auctoritas non semper excusat. 427
maiori licet quod licet minori 431
maiores in minoribus in electione præferuntur. 383
maius nō licet cui nō licet min⁹ 810
maledictū dicit̄ multipliciter. 1507
male meriti debent egere. 769
maledicens an semper puniri debeat. pag. 1333
malefici qui sunt. 686
maleficium nullum secundum aliquos est perpetuum. 1540
in maleficijs voluntatem magis q̄ exitum spectari. 1560
*maledictio mulieris sterili nō inuenitur expresse in scriptura. 1508
mali sunt bonis miti. 1858
mali hic prosperantur, & boni patiuntur. 1660
mali dicuntur paleæ, 1654
malum vnde prouenit. 1630
malum minus permittitur, vt maius euitetur. 1364
malum propter bonum non est faciendum. 988
malos nō corrigere, an sit pecca. 666
mammona iniquitatis quid sit. 1512
mancipium dicitur nouum quod p̄ annum non seruiuit. 1737
mandatum. 7
mandatū & p̄ceptū diuersa sūt. 980
manducat Christus dupliciter. 1800
mambres & Iamnes magi, tria fecerunt miracula. 980
manichæi 1342
manifestum. 585
mansiones multæ paratæ sunt in domo domini. 1669
manumissi ab ecclesia vbi sunt conueniendi. 395
mappullæ quid signent. 422
maranatha. 1238
Marcus Crassus, Iulius Cęsar, & Pōpeius fuerūt ꝑtemporanei. 512
marcus sibi pollicē abscidit. 272
Marcus, petrus, & Clemens fuerunt contemporanei. 425
marcionitę. 1342
Maria & Ioannes Apostolus peccare non potuerunt. 1836
Maria vnicum genuit, 1429
Maria continentiam non vouerat absolute. 1518
maritus ab vxore, per sententiam separatus, si postea adulteretur, an sit ei restituendus. 1526
maritus ab accusatione adulterij repellitur in casibus septem. 1523
maritus q̄ vxorem pp fornicationē dimisit, an aliā ducere possit 1525
maritus permittens vxorem velari, an teneatur continere. 1698
maritus ab vxore, quæ simulacrum facit debet recedere. 1438
maritus an possit religionē intrare solo ꝑsēsu vxoris ītercedente. 1420
maritus q̄q; abstinere pōt ab vxore ēt ꝑ præceptum episcopi. 497
maritus sine metu bigamię an vxori debitum reddere possit, pendēte accusatione adulterij. 161
maritus religiosus ab vxore repetitus an possit debitū exigere. 1421
maritus an possit vxorem criminosam relinquere, vel an debeat eā accusare. 1488
maritus duplici iure potest vxorem accusare. 727
marit⁹ vxorē castigare pōt. 116. & 780
marit⁹ ꝑpriū filiū de fōte suscipiens nō ob hoc est ab vxore separād⁹ 1458
maritus continentiam sine consensu vxoris vouere non potest. 1693
maritus qui inuita vxore vouit religionem, an post eius mortem cōtinere debeat. 1694
maritus exactus semper tenetur reddere debitum. 1689
maritus vxorem castigare pōt. 116
maritus vsque quo potest vxorem suam renocare, quę sine eius consensu religionem ingressa est. 1625
maritus an possit dimitti propter opus Sodomiticum. 1528
maritum leprosum an teneatur mulier sequi. 1522
*martini papę concilium appellantur capitula Martini Bracharensis episcopi. 73
martyr dicitur confitens. 1848
martyrium non semper prodest ad salutem æternam. 494
martinus dī canonū renouator. 72
mater & pater quandoque pro filio testificari possunt. 723
mater pro filio agere non potest. 629

Universidad de Deusto
Biblioteca

mater non poteſt filiũ religioni tradere, 1146
mater non reuocat à religione filiũ a patre oblatum. 1146
matrimonium an contraham ſi dicaſiuro q̃ te ꝓ uxore habebo. 1474
matrimonium vnde dicitur. 1389
matrimonium non poteſt contrahi per inceſtuoſos. 1409
matrimonium eſt antiquius & communius aliis ſacramentis. 1389
matrimonium an ſit inter ſponſum & ſponſam. 1412
matrimonium poteſt eſſe inter ſeruum & liberam, 1455
matrimonium ſoluitur voto, ſed nõ iuramento. 1410
matrimonium a vouente contractũ vtrum teneat. 1390
matrimonium inter abſentes contrahi poteſt. 1417 & 1474
matrimonium vtrum per coactionem impediatur. 1189
matrimoniũ nõ tenet, ſi mulier inuita alicui tradita ſtatim fugerit 521
matrimoniũ ẽ res ſacratiſſima. 1414
matrimonium quandoque fuit de præcepto. 1495
matrimonium infidelium bene diſſoluitur. 1412
matrimoniũ ſine dote tenet. 1472
matrimoniũ multipliciter impedit ſine cõſtitutione eccleſiæ. 1709
matrimonium ſerui an poſſit ad teſtimonia ſeruorũ diſſolui. 1732
matrimonium nouum eſt quod nõ excedit annum. 1131
matrimonium inter paucas perſonas olim fuit prohibitum. 1208
matrimonium vtrum error impediatur. 1452
matrimonium ſpirituale timore patris non impeditur. 1149
matrimonium coacte factum nõ tenet, 997
matrimonium vtrum poſſit ſucceſſiue contrahi cum duabus comma tribus. 1498
matrimonium per procuratorẽ contrahi poteſt. 1502
matrimonium fidelium ob dupliciẽ fornicationem ſeparatur. 1437
matrimoniũ clandicare nõ põt 1450
matrimonium raptoris & raptæ tenet. 569 & 1427
matrimoniũ an ſit inter fideles. 1435
matrimonio tria ſũt neceſſaria 1464
matrimonium vbi & per quæ verba fuit inſtitutum. 1389
matrimonium verum fuit inter Mariam, & Ioſeph. 1429
matrimonium ad tempus non contrahitur. 1415
matrimonium vtrum impediatur ob delicti enormitatem. 1476
matrimonium quantum ad diuerſos ſoluitur & non ſoluitur. 223
matrimonium fuit inter Dauid & Bethſabee. 1479
matrimonium quandoque ex vna parte tantum tenet. 1499
matrimonium inter liberam & ſeruum contractum poteſt etiam à ſeruo diſſolui. 1456
matrimonium tenet inter raptam & raptorem. 569
matrimonii non contrahendi cauſę multiplices. 1389
matrimonium inter abſentes cõtrahitur. 1474
matrimonium vtrum inter aliquos præſumi. 1471
matrimoniũ põt eſſe ſine dote. 1472
matrimoniũ q̃ quid perficitur. 1427
matrimonium poteſt à ſenibus contrahi, ſed non à ſpadonibus aut frigidis. 147
matrimonii contrahendi cauſę multiplices. 1389
matrimonii bona ſũt tria, quicquid dicat Gandulphus. 1415
matrimonii impedimenta. 1490
matrimonio accuſato poteſt vxor petere vt detur libertati ſuæ. 1542
matrimonio tria ſũt neceſſaria, 1464
matrimonio propter conſanguinitatem ſeparato, an filii prius nati ſint legitimi. 1703
matrimonia clandeſtina quæ ſunt, & vtrum teneant. 1470
matrimonialis cauſa eſt miſta. 1731
matrimonialis cauſa ad epiſcopum pertinet. 1541
*maximum de quo in capit. Propter totius, non fuiſſe epiſcopum, ideoque ordinatos ab eo non recepiſſe ordinis characterem. 81
mauſoleum quid ſit. 435
medicus pro ſanitate conferẽda poteſt pecuniam recipere. 466
medicus poteſt promoueri. 272
mediocres cauſæ quæ ſunt. 1045
medium ſeruare difficile eſt. 1610
media via eſt tenenda. 269
melancholia triſtitiã inducit. 1198
melchiſedech vinum lymphatũ obtulit. 1821
melchiſedechiani. 1342
*melchiadi cur tribuatur ſcriptum de primitiua eccleſia. 397
membra in ſacra Euchariſtia non ſunt miſta. 1818
membra poteſt quis quandoque diminuere vt Hier. & Iſaias. 272
menandrini. 1341
mendacium eſt triplex, nec eſt ſemper mortale. 1177
mendacium ſaluans aliquem à morte an ſit mortale. 44
mendacio quomodo dicitur qs ad æternam ſalutem. 1175
mẽs potius q̃ verba attẽdi dẽt. 1196
mẽſura doloris eſt cõſiderãda 1382
menſurni tempore an coniugale debitum debeat reddi. 14
mente alienato an ſit imputandum quod facit. 995
mentiens nihil dicit. 1173
mentiri Deo poſſumus, ſed nõ ipſũ fallere. 493
mentitur quis operibus & ore. 557
meretur nullus niſi in corpore. 1879
meretrix. 163
meretrix poteſt duci. 1488
meretricis diffinitio. 1512
meretricibus ſine peccato dari nequit. 387
metangiſmonitæ. 1343
metropolitanus an poſſit circa ordinem diſpenſare. 286
metropolitanus an poſſit abſoluere ſuffraganei ſubditum, qui ad ipſum non appellauit. 1378
metropolitanus clericos ſuffraganei iudicare non poteſt. 813
metropolitanus à ſuffraganeis reprehendi poteſt. 816
metropolitanus neminem contemnat cum ſuffraganeũ conſecrat. 315
metropolitanus & ſui ſuffraganei ſi diſſentiant in conſecratione epiſcopi, quis præfertur. 317
metropolitanus in propria ciuitate eſt conſecrandus. 257
metropolitanus de cauſa criminali epiſcopi cognoſcere poteſt. 628
metropolitanus ſuffraganeos excõmunicat. 44
metropolitanus de inquens in alienã diœceſi, an poſſit ibi puniri. 690
metropolitani vtrum poſſint canones condere. 7
metropolitani iuriſdictio. 452
metropolitanos confirmare ad quẽ pertinet. 300
metus attenuat peccatum. 1176
metus diſperationis plerunque retrahit à peccato. 1624
metus qũdoq attenuat peccatũ. 578
metus verborum excuſat. 19
metus cadens in conſtantem virum qualis eſt. 1011
metus ꝓbatur q̃ proteſtatione 1486
meũ amplius meũ eſſe nõ põt. 1288
meum & tuum turbat humanum ordinem. 903
miles eſſe non poteſt qui caret teſticolis. 274
miles poteſt eſſe clericus. 118
milites an promoueri poſſint. 256
militari manu poteſt quandoque alicui res auferri. 846
Millenarii. 1342
Miniſtri ſacramentorum debẽt eſſe boni, 1844
Minor agere & conueniri nõ poteſt niſi in certis caſibus. 1006
minor laſus contra quem habet actionem. 394
minor quieſcit præſente maiore 90
Minor xxv. anni, cur non debeat eſſe prælatus. 1049
Minor ſeruire debet maiori. 417
Minores annis dicuntur multis modis. 1390
Minores non poſſunt quod maiorilus eſt denegatum. 1518
Minus malum de duobus eſt faciendum. 47
Miraculum eſt qđ ratio accidit. 426
Miracula bonis & malis ſunt communia. 493
miſericordia qñque eſt iniuſta. 390
miſericordia eſt rigori anteponẽda, pag. 569
Miſericordia eſt rigori ꝓferẽda. 569
Miſericordia eſt debita. 127
Miſericordia eſt ꝓferẽda rigori. 1387
Miſſa per vnum inchoata, an poſſit per alterum terminari. 772
Miſſa an ſit de conſecrationis ſubſtantia. 1752
Miſſa triplex in natiuitate Domini poteſt cantari. 1767
Miſſa in die dominico eſt de præcepto. 1774
Miſſa a ſolo cantari poteſt. 1773
Miſſa vna an tantum proſit omnib. quantum vni. 1898
Miſſio in poſſeſſionem nõ eſt ſtatim facienda. 638
Moabitæ & Amonitæ fuerunt idolatræ. 397
Moſes fuit ſacerdos. 84
Moſes petit deleri. 207
Moſes fuit de tribu Leui. 793
Moſes fuit maior Aaron. 95
Moſis oratio pro populo in quo fuit exaudita 207
Moſem filia Pharaonis in filiũ adoptauit. 1618
Moli debem⁹ inter duas malas. 1571
Monachus ſæpius peccans qualiter punitur. 1394
Monachus ius ſucceedendi non dat monaſterio. 1119
Monachus an poſſit conueniri. 877
Monachus abbati potius quã epiſcopo obedire debet. 894
Monachus factus epiſcopus propriu habere non poteſt. 906
Monachus plus ſubeſt abbati quam vxor viro. 1700
Monachus non poteſt eſſe ſæcularis canonicus. 337
Monachus albas an poſſit habere iocum inter nigros. 1091
Monachus vtrum poſſit præfici eccleſię parochiali. 1021
Monachus an poſſit eleemoſynam facere. 1023
Monachus abbati potius quã epiſcopo obedire debet. 894
Monachus poteſt in eccleſia ſęculari eſſe prælatus. 282
Monachus factus Papa ſine licentia abbatis redire deber. 1121
Monachus põt eẽ procurator. 1034
Monachus an poſſit eſſe iudex uel aduocatus. 1029
Monachus ad clericalem uitam tiãſire permittitur. 1034
Monachus epiſcopus carnes non comedat 1900
Monachi olim non erant clerici 417
Monachi nõ tenenẽ ad decimas. 907
monachian teneanẽ ad decimas. 939
monachi ac uſare poſſunt. 666
monachi an poſſint ad vitã ſtrictiorem compelli. 1494
monachi fugitiui cui eccleſiæ acquirunt. 1126
monachi latent. 268
monachi ſubſunt epiſcopo. 1027
monachi ſunt ad ſucceſſionem admittendi. 1149
monachi leuando cõpatres fieri nõ poſſunt, ſed bene baptizãdo 1127
monachi quo ad renuntiationẽ proprietatis tenẽt locũ Apoſtol. 1893
Monachi an faciant publicam pœnitentiam. 1147
Monachi quid iuris habent in ſuis capellis. 1057
Monachi tenent locum Apoſtolorũ, pag. 1893
Monachi poſſunt terras ad firmã habere. 392
monachi an teneantur ad decimas de agris ſuis. 1040
Monacho malo nil deterius. 1594
monachum pluries exeuntem tenet abbas pluries recipere. 1398
monachum a patruo præſentatum, debet epiſcopus inſtituere. 1033
monachum inuito abbate ſibi poteſt epiſcopus ſociare. 666
monachorum laus. 218
monachorum coerctio ad quem ſpectat. 1170
monachis inuitis an diſtrictior uita poſſit imponi. 336
monaſterium ſæpe arguitur negligentiæ. 1403
monaſterium intranti an ſit pœnitẽtia imponenda. 1594
monaſteriũ intrãte uno coniugiũ an poſſit alter ĩ ſęculo remanere 1419
monaſteriũ ingreſſus ante perfectã ętatem an poſſit poſtea exire. 1140
monaſterium poteſt eſſe ſub iuriſdictione archidiaconi. 1023
monaſterium intrare an poſſit alter coniugum poſt copulam altero cõſentiente. 1421
monaſteriũ cogitur quis intrare propter delictum. 1143
monaſterio deſtructo poſſunt licite ligna comburi. 1137
monaſteria ſunt exempta a lege diœceſana 838
monaſteria a lege diœceſana non ſunt prorſus exempta. 1132
monaſteriorum regimen, ad quẽ ſpectat. 44
monialis publice nubens nunquã poteſt recipere corpus Chriſti. 1402
monialis delinquẽs in uno monaſterio, cũ ſit ad aliud cũ ſuis bonis trãſferenda, an primo iudicet. 1404
monialem corrumpens, triplex peccatum committit. 1397
moniales unum non habant. 1900
moniales uelle non habent. 1748
moniales uiſitare non licet. 1128
moniales otioſæ eſſe nõ debent. 372
montani. 1343
*Monomachiam in qua cauſa prohiberit Nicolaus Papa. 611
*monophyſitæ. 1857
mora poteſt purgari. 398
morbo caduco laborantes an miniſtrare poſſint. 155
moriuntur boni & mali. 263
Mors Chriſti ſufficit ad omnia peccata delenda. 1623
Mors eſt duplex. 1884
mors & aliæ pœnalitates pro peccato originali ſunt inflictę. 1592
mortale quodlibet eſt dignum excõmunicatione. 1714
mortali in peccato tria attẽdũ. 1568
mortem timere, naturale eſt. 891
morticinũ tãgere quis dicitur. 1879
mortuus ſi ſuſcitatur, an debeat iterum baptizari, & uxorem & bona recipere. 1526
mortuus etiã ſine pœnitentia admittitur ad eccleſiæ orationes. 125
mortui ſemel ſemper uiuam⁹. 187
Mortuum tangens erat ſeptem diebus immundus. 1638
mos & mores differunt. 3
motus primi nõ ſunt puniẽdi. 1333
motus primi non ſunt in noſtra poteſtate. 1614
mox uaria tẽpora cõplectitur. 1146
mulier an poſſit eſſe teſtis. 1004
mulier nubens intra tempus luctus, non infamatur. 599
muher ſi credit maritum mortuũ, an poſſit alii nubere. 1702
mulier an poſſit teſtificari in crimine contra clericum. 1004
mulier ad fidem conuerſa debet virum infidelem relinquere, ſed nõ e conuerſo. 1445
mulier ſi dicat ſe incognitam, & vir contrarium, cuius probatio admittetur. 1424
mulier prægnãs, an baptizari poſſit. pag. 1874
mulier prægnans mortua ubi eſt ſepelienda. 1762
mulier, an teneatur ſequi virum uagabundum. 1705
mulier quare dẽt caput uelare 1701
mulier dat dotem & uir donationẽ facit. 1426
mulier in plures ſimul conſentiens nihil agit. 1488
mulier intra tps luctus certis ex cauſis contrahere prohibetur. 1415
mulieri poſt conceptum deberet continere. 1510
mulier ſumitur diuerſimode. 1503
mulier infidelis an poſſit duci ſub ea conditione ut conuertatur. 1536
mulier uacans eſt, quę virum non habet. 413
mulier quæ ſcienter cum frigido cõtraxit, an ſeparationem petere poſſit. 1540
mulieris viol. p q̃d cognoſcit. 1699
mulieri quare permittitur coma 251
mulieri intercedenti, ſed non danti ſubuenitur. 404
mulieres prædicare poſſunt. 1028
mulieres enixæ non tenẽtur hodie ab ingreſſu eccleſiæ abſtinere. 13
mulieres ad quid producuntur. 177
mulieres quæ Pharaoni promiſerũt omnes mares interficere, bis ſunt mentitæ. 1180
mulieres filios adoptare poterant ſecundum legem Moyſi. 278
mulieres ordinari non poſſunt, nec characterem recipiunt. 1401
mulieres & pro clerico & contra clericum poſſunt teſtificari. 1129
mulierum cum clericis contrahentium punitio. 371
multi & pauci. 567
multitudo eſt reprobata. 101
multitudo nõ excuſat a delicto. 416
multitudini eſt parcendum. 567
multitudine creſcẽte multa fiũt. 452
multitudine excreſcẽte an poſſit eccleſia in alterius parochia ſine ipſius conſenſu conſtrui. 452
multitudinem fidelium fecit Deus vnum ſecum. 1744
multiplex Papæ mutatio. 97
munus fraudulentum. 524

Mutaſſer baptizare poteſt. 491
Munda animalia cur ingreſſa ſunt arcam in pari numero. 1494
Mutus, & ſurdus teſtificari pñt. 709

N

Nabuchodonoſor. 346
Nabuchodonoſor vidit ſomniũ pag. 1584
Natales qui dicuntur. 1692
Natura nihil permittit eſſe in pendenti. 1394
* Narbonenſem Archiepiſcopũ ad Toletanas ſynodos aliquando cõuenire ſolitum. 838
Naues ſunt duplices. 1309
Nazarei. 1342
Necat qui non alit. 1190
Neceſſitas. 335
Neceſſitas quandoque excuſat, quãdoque non. 219
Neceſſitatis occaſione, multa licent, pag. 1319
Neceſſitate vrgẽte multa licent, quæ aliàs non licerent. 1893
Neceſſitates publicæ ſunt ab omnibus ſupportandæ. 1355
Negatiua eſt triplex. 760
Negatiua teſtis depoſitio eſt benigne interpretanda. 804
Negligentia quandoque dolo comparatur. 365
Negligentia prælati ſuppletur per ſubditos. 402
Negotia maiora an excuſent a iuramento. 1177
Negotia multa ſunt, quæ vix ſine peccato ſunt. 117
Negotiatio vix poteſt eſſe ſine peccato. 1055
Negotiationes per clericos quacunque cauſa exerceri non debẽt. 397
Nemo dat quod non habet. 462
Nemo ſe opponat illi a quo beneficium recipit. 427
Neophitus. 219
Neſcio vos, ideſt non approbo. 1580
Neſcire quædam melius eſt, quàm ſcire. 1372
Neſcire dicitur qs multipliciter. 997
Nethoriani. 1344
*Nicẽnum concilium integrum in Armenia. 61
*Nicenę ſynodi canones eſſe ex Arabico i Latinũ ſermonẽ uerſos 5418
Nicolaitæ. 1341
*Nicolai factum a Rheginone recitatum. 864
Nidor qd ſignificat. 1299
Nihil mihi conſcius ſum, qualiter exponitur. 1648
Nobiles an ſint maiori pœna afficiẽdi quàm ignobiles. 1312
Nobilis aliter quàm ignobilis punitur. 1539
Nobilium & ignobilium pœna non eſt æqua. 189
Nobilitas in electionibus non eſt attendenda. 1308
Nobilitatis ratione pro aliquo præſumitur. 187
Noctis quattuor ſunt partes. 493
Noetiani. 1343
Nomen amittitur ex virtute vel peccato. 1567
Nomen clericorum quandoque reſtringitur. 313
Nomen aufertur a malitia. 634
Nomina aliquorum nõ ſunt in Miſſa exprimenda. 1776
Nominatio an tribuat aliquid iuris nominato. 309
Non omni verbo credendum. 497
Nota quærere licet. 112
* Notoria & notaria. 1211
Notarius an pro ſcriptura poſſit ab ordinato aliquid recipere. 532
Notiſſimum pt amplius, pbari. 1333
Notorius non confitẽtur teſtibus, nec appellare poteſt. 639
Notorium eſt triplex. 585
Notorium & fama per duos teſtes probari poſſunt. 591
Notus non examinatur. 210
Normanni feroces ſunt. 273
Normãi bibunt fortiter, ne eorum anima in ſicco habitet. 1500
Nouatiani. 1343
*Nouellæ locus illuſtratus, qui Gratiano negotium dedit. 1007
Nouum. 39
Nubere de cetero non poſſunt ſanctimonialibus copulati. 1397
Nubere nõ eſt aliqua cogenda. 1483
Nubere expedit, & non expedit. 1441
Nubens poſt votum peior eſt adulte 10. 124
Nubẽs ſecundo nõ benedicitur. 1398
Numerus minor non excludit maiorem. 1711
*Numeri verbum militare quid ſignificat. 259
Nuntij miſſio an habeatur pro appellatione. 650
Nuptiarum opera non ſunt mortalia. 1513
Nyctages. 1344

O

Obedientia in tribus conſiſtit. 415
Obedientia eſt ſumme neceſſaria. 895
Obedientiæ commendatio. 1135
Obediendum eſt etiã in dubijs. 1206
Obediendum non eſt alicui in malo. 307
Oblatio Cain grata non fuit. 1823
Oblationes an ſint debitæ a parochianis. 1775
*Oblationes etiam volũtarias in collationes ordinum interdici. 517
Oblationes facere multis eſt vetitum. 405
Obligare ſe poteſt aliquis ſub pœna beneficij. 600
Obligatio nõ inducitur tẽpore. 737
Obligatio non contrahitur in turpibus. 1158
Obligatio extincta nõ renaſcit 1881
Obligatur ne qui rem vitioſam commendat. 1534
Obligatur & ſoluitur quis eodẽ momento. 1855
Obligant parentes in baptiſmo, ſed non in voto. 1141
Obligatus ad aliquid faciendũ non impeditur ingredi monaſterũ. 256
Obligatus per alium, per alium liberari poteſt. 1864
Obtemperans caſu fatali nõ uidetur obtemperare. 1278
Obtẽta per ſurreptionem abſente aduerſario retractantur. 1748
Occidere ſeipſum nemini eſt permiſſum. 1257
Occidere vtrum liceat clerico in neceſſitate. 243
Occidere an ſit alicui pmiſſũ 1259
Occidẽs in ludo an ſit puniẽdus. 246
Occidens hominem qua lege tenetur. 610
*Octaua dies proferri ſolita nomine multitudinis, ideſt, octauæ. 54
Oculis multa ſubiiciuntur. 1724
Occultare licet ex cauſa. 1430
Oculus & auris quos in eccleſia ſignificant. 402
Oculus quos culpa claudit pœna aperit 1615
Oeconomus debet eſſe clericus 540
Oeconomus & procurator diuerſimode iurant. 312
Oeconomus a quo eligatur. 1090
Oeconomus quid. 815
Omega, & alpha, quid ſignent. 969
Offendens in vno factus eſt omnium reus. 1678
Offenſa prima dẽt eẽ impunita. 414
Offerentes qui dicuntur. 363
Officiũ quandoque eſt damnoſum, pag. 775. & 1254
Officio ſubtracto, ſubtrahi debet beneficium. 335
Officioſa & inofficioſa, quæ dicuntur. 26
Officio priuatus, beneficio priuari debet. 362
Officioſa quæ dicuntur. 26
Officia virilia ſunt mulieribus interdicta. 1700
Officia matutina & veſpertina. 414
Officiales ſolum notoria denuntiare debent. 707
Oleo quæ membra ſunt vngẽda. 34
Omnia produxerunt ab Adam. 1699
Omnia ſunt communia iure naturali. 2
Omnia licent, ſed non omnia expediunt. 851
Operi coniugali an liceat tempore orationis vacare. 1689
Opera mortificata vtrum remunerentur a Deo. 1574
Opera Trinitas qualiter ſunt inſeparabilia. 1441. & 1707
Opera ſunt dupticta. 1904
Ophitæ. 1342
Opinio publica non eſt fallenda 370
Opinio cõis multum operatur. 697
Opinio præfertur veritati. 1173
Opinio mutari poteſt. 1273
Oportet, non ſemper eſt verbum neceſſitatis. 1346
Oppoſitio. 528
Oppreſſis debet prælatus patrocinari. 393
Optatus malus fuit catholicus. 506
Opus coniugale an poſſit ſine peccato exerceri. 1591
Opus per ſe laudabile, ratione temporis reprobatur. 518
Opꝰ duplex fuit in Xpi paſſione. 1408
Orare publice, quàm clam, melius eſt. 190

orare nõ definit, qui bene facit. 1690
orandum eſt verſus Orientem. 34
orandum ne eſt pro his, qui in morta li peccato deceſſerunt. 973
oratium, quid ſignificat. 1404
oratio pro defunctis fiat in omni Miſſa. 1776
oratio ſit aſſidua. 1587
oratio breuis debet eſſe. 44
oratio quę poſt conſecrationem dicitur, ſuperflua non eſt. 1873
oratione ſpeciali pro hæreticis orare licet. 893
orationes malorum an noceant 702
ordinari nequit, qui baptizatus non eſt. 491
ordinati a Papa ſubſunt epis. 526
ordinandus eſt qui inuitus ſuadente vtilitate, aut neceſſitate. 335
ordinandi de quibus ſunt examinandi. 110
ordinatus ſine titulo, deponi debet, pagi. 328
ordinatus a ſimoniaco occulto, an recipiat ordinis executionem. 520
ordinatus ſemel an poſſit iterum ordinari. 324
ordinatus prius alii præfertur. 343
ordinatus coacte an ordinem recipiat, & continere debeat. 337
ordinatus a maiore, maioris eſt dignitatis. 427
ordinatus ordinem quem habet confert papa delegante. 1893
ordinatus a ſimoniaco caret executione. 808
ordinatio clericorũ facilius fit, quàm depoſitio. 116
ordinato quandoque non tenetur epiſcopos prouidere. 276
ordinantis iniuſte punitio. 168
ordinantium indignos punitio. 487
ordo ſit in honoribus gerendus. 525
ordo iuris eſt duplex. 575
ordo inter beneficiatos. 65
ordo præferri ſcientę & militię. 268
ordo purgat infamiam. 198
ordo ſeruandus in pluribus quæſtionibus. 714
ordo nominum multũ operatur. 1840
ordinis ſuſceptio obligat ad continẽdum. 133
ordinem recipere cogitur quis. 285
ordinem ſuſcepere non poteſt qui baptizatus non eſt. 479
ordine quem pater emit, an quis poſſit fungi 553
ordines conferendi ſunt tantum die ſabbati. 342
ordines minores an ſimul conferri poſſint. 359
ordinum emptores & venditores qualiter pœnitere debent. 563
ordinarius, an poſſit eſſe arbiter. 700
ordinarius, & delegatus poſſunt eſſe arbitri. 632
orientales ab Occidentalibus differunt. 128
origenes ſe Eunuchum fecit. 272
origeniani. 1343
originarius filium non habet in poteſtate. 1504
originarii qui ſunt. 264. & 1487
* originarii fundis, & poſſeſſionibus addicti: vnde emendatus eſt locus in c Gener. diſt. 54. 265
originalia ſecundum aliquos ſunt plura. 1691
ornatus exterior clericorum. 188
orphanotrophium quid ſit. 1289
orhoniel fuit filius Senem. 1586
oua & caſei æquiparantur ſagimini ſeu lardo. 376

P

Pactum ſuper futura iniuria non valet. 1887
Pactio in ſpiritualibus, an interuenire poſſit. 839
pactio quandoque licite fit in ſpiritualibus. 1249
pactio an in ſpiritualibus interuenire poſſit. 1132
pactiones interuenire poſſunt in ſpiritualium donatione. 456
Pagani & Iudæi ẽt in exceptis crimi nibus non ſunt audiendi. 648
pagani citius trahuntur ad fidem quam Iudæi. 1445
paganum interficere an ſit grauius quam Chriſtianum. 1327
palla quid ſit. 1765
Pallium quid confert, & quando peti debet. 454
panem ſubtrahens, alium occidit, pagina 390
panes propoſitionis. 827
panis ad conficiendum debet eſſe ex frumento. 1778
panis ante conſecrationem non eſt ſacramentum. 1804
panis conuertitur in corpus, ſed non fit corpus. 1792
pannis rubeis & viridibus clerici non vtantur. 1160
Papa papam inducit in teſtem. 818
Papa iudicatur a nemine. 84. & 184
Papa per ſuum mandatum an iuri alterius derogare velit. 453
papa an de ſuo ſucceſſore poſſit cum cardinalibus deliberare. 359
papa de homicidio vel adulterio accuſari nequit. 183
papa an poſſit eſſe quis non idoneus, pagi. 98
Papa ſolus condemnat epiſcopos. 39
papa an de crimine accuſari poſſit, pagina. 185
papa hue Apoſtolicus ſemper præſumitur bonus. 183
papa dat gladij poteſtatem. 306
papa habens vtrumque gladium trãſtulit Imperium. 92
papa in abſentem, an ſententiam ferre poſſit. 391
papa delinquens debet ſine venia puniri. 819
papa ſeipſum deponere poteſt. 658
papa vtrum poſſit in primo, vel ſecũdo gradu diſpenſare. 1465
papa a quibus & quando eſt eligendus. 355
papa an omnia iura habeat in pectore ſuo. 104
papa bene diffinitum reſcindere non poteſt. 1743
papa ſibi alios præponit. 448
papa an poſſit in iuramentum diſpenſare. 1013
papa iudex eſſe non debet in cauſa propria. 1078
papa communicans cum excommunicato non ſoluit. 415
papa vtrum poſſit delegare ſimplici ſacerdoti vt in fröte chriſmet. 430
papa quandoque nimium papaliter diſpenſat 602
papa diſpenſare poteſt cum ſimoniace ordinato, licet ordini male ſuſcepto non renuncier. 523
papa an habeat vtrumq. gladium. 31
papa dicitur ſeruus ſeruorum. 565
papa vtrum poſſit contra Apoſtolum diſpenſare, vide quæ ibi notantur, pagi. 1348
papa ſolus eum ſolenniter depoſito diſpenſat. 234
papa an quandoque ſubeſt Imperatori. 1349
papa tranſtulit imperium. 443
papa in aliquibus nõ diſpenſat. 1349
papa papam ligare poteſt. 1295
papa vtrum poſſit accuſari de ſimonia. 358
papa non diſpenſat in duobus caſibus. 541
papa neminem odio habeat. 415
papa laico cauſam ſpiritualem committere poteſt. 428
papa an poſſit abſoluere a licito iuramento. 1184
papa confeſſori ſuo parere debet. 819
papa ſolus an clericum depoſitum reſtituat. 61
papa ligat in cœlo per approbationem, pagi. 1295
Papæ duo non poſſunt eſſe. 768
Papæ ſtatutis non obediens, an ſit hæreticus. 77
papæ ſententiæ præfertur ſententię omnium epiſcoporum. 10
papæ electio olim per triduum differebatur. 321
papæ ſoli competens generali mandato non transfertur. 63
papæ eſt terminare quæſtionem de ſide motam. 1301
papæ mentiens, ſacrilegus eſt. 1571
papam nullus mortalium iudicare poteſt. 915
papam imitari debemus. 64
papalis confirmationis vires. 76
papatus eſt primus locus. 186
par in parem quandoque imperium habet. 320
par pari poteſt cauſam delegare. 757
* paritatem non induci epiſcopi Romani & Alexandrini ex ca. Mos antiquus diſt 65. 319
Paradiſus eſt duplex. 1857
parentes an poſſint iurare qui filios & filias ad inuidem nuptu dabunt, pagina 1464
* Parochię nomẽ cur ſit retentũ. 109
pars continetur in toto. 426
pars eſt turpis, quę toti ſuo non cohæret. 1304
Parſimonia. 190
partes nõ fiũt de corpore Chri. 1796
partiarii coloni qui ſint. 1042
parius eſt pars viſcerum 547
paruulus non confirmatus minorẽ habebit gloriam. 1894

paruuli poſſunt in omni tempore baptizari. 1842
paruuli ſine charitate in actu vadunt in patriam, 1865
Paſcha citra quod & vltra quod tempus debet eſſe. 1832
Paſchaſij & Rabani idem fere opus eſt inſcriptum de ſcramento altaris. 1814
paſſio ſupplet defectū baptiſmi. 1848
Paſſus quid ſit. 1104
paſtinare. 961
Pater eſt in filio, qualiter intelligitur. 1820
pater tenetur dotare filiam, quæ eo inuito nupſit. 1747
Pater ſpiritualis licite copulatur lecto filiæ ſpiritualis. 1467
pater ſine cauſa filium exheredare non poteſt. 967
pater in cauſa filij poteſt teſtificari, pagi. 613
pater etiā impius eſt paſcendus. 390
pater loquitur de filio, quid ſignificat pagi. 1924
pater & mater filium denegare non preſumuntur. 396
pater malus an ſit extraneo bono præferendus. 135
pater carnalis an plus ſit diligendus quam ſpiritualis. 1466
pater filiam [ſed non maritus vxorem] turpiter coeuntem poteſt occidere, pagi. 1543
pater mundus immundum producit, pagi. 1884
Paterniani. 1344
patri infideli an potius ſubueniendum ſit, quam extraneo fideli. 388
patrini filios inſtruere debent. 1871
patris delictum etiam grauiſſimum non tollit filio beneficium, pagina. 278
patris delictum an noceat filio. 277
patris iniquitas non reſpicit filium, pagi. 1663
patria ſi tenuis ſit potius iuuanda quam ſpolianda. 1052
patria poteſtas ſoluit aduenientē adulta ætate quo ad matrimoniū, & iuramentum. 1503
Patricidę punitio. 1559
patritiani. 1343
Patripaſſiani. 1343
Patronus tribus cauſis efficitur. 1092
patronus an poſſit iuri ſuo renuntiare. 1095
patrocinium a libertis debitum an poſſit remitti. 941
patronus a liberto non poteſt conueniri. 942
patronus ſacerdotem accuſat. 1094
patronus tria conſequitur ex iure patronus. 1092
patronus plures præſentare poteſt ad vnam eccleſiam. 1060
patronus prælatum de diſlapidatione accuſare poteſt. 364
patronus vtrum inſtituere poſſit. 303
patronus laicus an poſſit clericum de dilapidatione criminaliter accuſare. 1051
patronus quę iura poteſt libertis remittere. 261
patrono pauperi debet ab eccleſia ſubueniri. 1093
patrono debetur honor, onus, & emolumentum. 1092
patroni non exigant xenia ab eccleſia pagi. 1756
patronis diſcordantibus, quid faciendum eſt. 1096
Paulus prædicās nihil accipiebat, pagi. 144
Paulus & Barnabas epiſcopi fuerunt, pagi. 343
* Paulus Primus Eremita inteſtatus mortuus eſt. 1138
Pauli charitas magna fuit. 654
Pauliani. 1342
pauper parce viuendo non meretur, pagi. 1624
paupertas in delictis nō excuſat. 921
paupertas quandoque repellit a teſtimonio. 584
paupertas non facit mulierem abiectam. 426
pauperibus quandoque ſufficit bonis cedere. 992
Pax non datur in Miſſa defunctorū nec inter monachos. 1781
pax vobis, dicitur primo ab epiſcopo, pagi. 1773
Peccare vter magis dicitur, an occulte an manifeſte delinquens. 368
peccare grauius eſt in mortuum, quam in viuum. 1324
peccatur vario modo in patrem & filium & ſpiritum ſanctum. 117
peccatum comparatur ſalici, & organum orationi. 1654
peccatum & peccati pœna diuerſa ſunt. 996
peccatum iteratum eſt grauius puniendum. 1394
peccatum mortale & non veniale prohibitum. 1443
peccatum in ſpiritum ſanctum quod dicitur, & quot ſunt eius ſpecies, pagi. 1579
peccatum contra naturam peſtilentias inducit. 1530
peccatū diuerſimode accipitur. 1591
peccatum originale quando contrahitur. 188
peccatum quare dimittitur. 1601
peccatum in ſpiritum ſanctum eſt irremiſſibile. 1575
peccatum mortale non ſemper deſinit iam promotum. 213
peccatum ducit ad non eſſe. 1566
peccatum veniale dicitur multifariam. 1571
peccatum qñ dicitur donari. 1643
peccatum nullum eſt in corpore tantum. 1657
peccatum vitam abbreuiat. 904
peccatum originale dimiſſum non redit. 1673
peccatum originale diuerſos habet effectus in hominibus. 1663
peccatum originale non tenemur confiteri. 1677
peccatū dicitur large & ſtricte. 1644
peccatum vnum committens, multa committit. 1176
peccatum ignorātis minus eſt quam ſcientis. 751
peccatum per pœnitentiam purgatum an poſſit in accuſationem deduci, papi. 1231
peccatum futurum Deus non indulget. 448
peccatum & delictum an ſint idem, pagi. 1591
peccatum quo tempore pœnitentiæ remittitur. 1598
peccatum diaboli fuit irremediabile ſed hominis remediabile. 1581
peccatum mortale an priuet quemlibet ab introitu eccleſię. 467
peccati occaſiones ſunt fugiēdę 1635
peccati originalis pœna quadruplex, pagi. 1836
peccati dimiſſio & eiuſdem remiſſio ſimul fiunt. 1663
peccati conſcius an poſſit propria auctoritate a communione abſtinere, pagi. 1583
peccat qui de minimis ambitioſe loquitur. 187
peccat mortaliter qui alium cogit peierare. 1193
peccator an tamdiu debeat pœnitere quamdiu fuit malus. 214
peccator quilibet occultus eſt ſuſpenſus. 464
Peccator habet duo remedia. 1171
peccatorem ſe dicens, vtrum peccet, pagi. 1176
peccatores ſunt cauendi & recipiendi. 1386
peccamus quotidie. 1770
peccamus plus ergo patres ſpirituales quam carnales. 642
peccatorum venia eſt triplex. 1646
peccans in multo grauius peccat, pagi. 428
peccantibus voluntarie non relinquitur hoſtia pro peccato, qualiter exponitur. 1653
peccata adulti an dimittantur per fidem ante baptiſmum. 1431
peccata quis reſecat tripliciter. 1656
peccata vtrum deleantur ſola contritione. 1552
peccata quędam reguntur. 1643
peccata ſine charitate non delentur, pagi. 1568
peccata ſemel dimiſſa an redeant, ſunt opiniones. 1662
peccata non ſunt a Deo creata. 1646
peccata actualia, & originalia differunt. 1889
peccata per quos remittuntur. 1854
peccata nos faciunt miſeros. 1792
peccata cardinalia ſunt ſeptem. 1531
peccata in patrem & in filium. 1614
peccata quædam in baptiſmo nō ita deleri vt non relinquant aliquod impedimenti. 1479
peccata ſolius voluntatis, ſola voluntate deleri non poſſunt. 1500
peccata publice puniri intereſt. 1639
peccata grauia graniter ſunt punienda. 1659
Pecunia ſimoniaca cui eſt reſtituenda. 536
pecunia pro ſpiritualibus interuenire poteſt in quinque caſibus. 462
pecunia quid continet. 538
pecuniæ interuentu non vitiatur matrimonium. 1502
pecuniam ſeruare, vtrum ſit licitum, pagi. 906
pecuniam dās iudici, vt iuſte iudicet, an illam repetere poſſit. 992
peculatum committitur in re ſacra vel religioſa. 1214
peculium ſerui. 262
peculium ſeruus habere pōt, ſed non liber homo. 395
peculium manumiſſis inter viuos vidētur conceſſum. 947
pecus occidi iubetur, cum quo peccauit mulier. 1788
pedes pro affectionibus accipiuntur, pagi. 1577
pedes in litteris ſacris, ſignificant affectiones. 519
pelagiani. 1344
* pelagii integra epiſtola apud Anſelmum. 847
pellices vnde dicuntur. 1624
pœnitet me feciſſe homine, qualiter exponitur. 1635
pœnitere per alium quis non poteſt, pagi. 1406
pœnitendi tempus. 1577
pœnitētes vti nō poſſunt armis, 1205
quanto tempore debeant eſſe. 252
pœnitens eſt interrogandus ſpecialiter. 1685
pœnitens ſolenniter, an poſtea ad honorem redire poſſit. 1548
pœnitens vere poteſt digne Chriſti corpus ſumere. 1574
pœnitens ſolenniter, an poſtea poſſit matrimonium contrahere. 1548
pœnitens vere quis' dicitur. 1638
pœnitentia quare pro peccato imponitur. 1592
pœnitentia an poſſit ab hæreticis recipi. 150
pœnitentia nouum hominem parturit. 1589
pœnitentia non impedit accuſationem. 745
pœnitentia ſolennis nō de facili iniunctibus imponitur. 1549
pœnitentia in mortis articulo iniūcta vtrum ſit utilis. 1686
pœnitentia licet ſacramentum ſit, bene iteratur. 1847
pœnitentia eſt arbitrio ſacerdotis iniungenda. 1383
pœnitentia non tollit pœnam ciuilem, pagi. 1601
pœnitentia non valet ad ſalutem niſi perſeueret uſque in finem. 524
pœnitentia eſt arbitraria. 407
pœnitentia ſolemnis tantum pro notorio imponitur. 1394
pœnitentia publica non eſt violatoribus uoti ſimplici imponēda. 1392
pœnitentia ex cauſa minuitur uel augetur. 1186
pœnitentia ſeptēnis debetur pro quo liber mortuus. 1170
pœnitētia impoſita, auctoritate propria mutari non poteſt. 376
pœnitentia a ſacerdotibus imponenda. 1652
pœnitentia ſit longa ſi lōga fuerit culpa. 1636
pœnitentia perſeueranti in peccato an ſit utilis. 1661
pœnitentia non eſt morientibus iniūgenda. 1383
pœnitentia minor an liberet pœnitentem. 1593
pœnitentia eſt iteranda. 1633
pœnitentia interiori & exteriori dolendum eſt. 1678
pœnitētia ſolemnis an poſſit agi per ſanctimonialem. 1890
pœnitentia unius peccati non prodeſt ad ſalutem in altero exiſtenti. 1356
pœnitentia an poſſit agi in peccato, pagi. 1501
pœnitentia ſacerdotis filiam ſpiritualem cognoſcentis. 1463
pœnitentia tribus modis agitur 1589
pœnitentia an ſit imponenda illi, qui tempore oportuno ſegetem ſecuit, & illa relicta diſeſſit. 1557
pœnitentia poſt baptiſmum ſæpius eſt utilis. 1649
pœnitentia eſt utilis, licet ſequatur offenſa. 1643
pœnitentia in tribus continetur 1575
pœnitentia fortificat. 231
pœnitentia publica vtrum per ſacerdotem agi poſſit. 1463
pœnitentia ſeptennis cuilibet mortali debetur. 1657
pœnitentia ſolemnis impedit clericatum. 251
pœnitentia ſuper uno peccato nō eſt deneganda. 1640
pœnitētia perfectiſſima quæ eſt. 1634
pœnitentia uera quæ eſt. 1646
pœnitentia ſolemnis nō iteratur 251
pœnitentia infirmis non eſt imponenda. 250
pœnitentia an faciat ut quis reuertatur ad priorem ſtatum. 230
pœnitentia puerorum & adultorum debet eſſe diuerſa. 1876
pœnitentia publica imponitur raptori. 1750
pœnitentia peracta an ſit licitum ad ſæculatem militiam redire. 1681
pœnitentia circa multa eſt attendenda. 1552
*pœnitentia inceſtorum. 1738
pœnitentia ſeptennis, eſt pro mortali imponenda. 1547
pœnitentiæ ſunt arbitrarię. 1547
pœnitentię effectus quis eſt. 1634
pœnitentiæ ordo. 1593
pœnitentiæ omnes ſunt arbitrarię, pagi. 1384
pœnitentię menſura per canones non ponitur. 1548
pœnitentiæ tractatus ſeptem diſtinctiones continet*. 1553
pœnitentia iniungens debet eſſe ſine peccato. 1684
pœnitentiam a Papa impoſitam, poteſt epiſcopus ex cauſa relaxare, pagi. 1550
pœnitentiam ſibimet nullus poteſt iniungere. 1572
pœnitentiam ſeptēnem agens, an ſingulis annis in cœna domini dēat in eccleſia introduci. 1830
pœnitentiam facere compellitur qs pagi. 1543
pœnitentiam an dare poteſt laicus in neceſſitate. 1022
pœna vna in aliam commutatur, pagina. 1191
pœna infligatur ſecundum delictū, pagi. 487
pœna ſapientem facit. 380
pœna ſapientiorem efficit. 1392
pœna corporalis ab eccleſia poteſt infligi. 990
pœna legis Corneliæ. 528
pœna eſt triplex. 545
pœna vnius non debet eſſe præmiū alterius. 275
pœna in dubio intelligitur de minori. 1558
pœna eſt imponenda ſine mora. 319
pœna an poſſit peti cum re. 1359
pœna corporalis eſt duplex. 545
pœna pecuniaria an poſſit infligi ab eccleſia. 919
pœna quare infligitur a Deo. 1636
pœna ſpiritualis eſt quadruplex. 545
pœna an poſſit excedere quadruplū, pagi. 919
pœnam & præmium conſequatur qs ex eodem facto. 1180
pœnam quadrupli quandoque poteſt iudex excedere. 1109
pœnarum mutatio eſt permiſſa. 376
pœna fugientis in bello. 5
pœnę legatos impedientis. 5
pœnæ in ſpiritualibus commutari poſſunt. 189
pœna periurii. 1164
percuſſio eſt duplex. 202
perdere verba leue eſt. 525
perdit quis quod nunquam habuit, pagina. 740
perfectus non cito quis fit. 218
perfectio non eſt præcepti. 1697
perfectum amplius perficitur. 899
peribit qui in eccleſia nō inuenitur, pagi. 1308
periculum ad tutorē ſpectat ubi icit ſe tutorem, licet ſimpliciter ſciat, pagina. 1335
periurus quandoque punitur capite, pagi. 1265
periuro non eſt credendum. 719
periuri teſtimonium non eſt amplius recipiendum. 1284
periurium quattuor modis committitur. 1171
permiſſio ſit tripliciter. 8
permiſſio comparatiua. 9
pernoctantes. 347
perpetuum dicitur multipliciter. 829
perplexitatis varietas. 44
perſeuerantia laudatur. 1666
perſecutio eſt duplex. 787
perſecutiones propter peccata mittitur. 786
perſona loquentis non includitur in generali ſermone. 1175
perſona loquentis, an in generali ſermone comprehendatur. 121
perſonæ deteſtatio, an faciat illius dicta reprobari. 484
perſonæ quæ poſſunt corrigere. 205
perſonarum cōiunctarum ſeparatio dura eſt. 371
perſonarum acceptio non debet eſſe in iudicio. 726

pea. 1104
pes & naſus an ſint in Euchariſtia coniuncti. 1817
petendum nihil eſt pro ingreſſu monaſterii. 529
petendi inſtantia prodeſt. 455
petra qualiter ſequebat filios Iſrael, pagi. 1810
petrus nō dicitur cecidiſſe qui ſtatim ſurrexit. 1623
petrus propter Chriſtum abnegauit ſeipſum. 533
Petrus noluit & voluit pedes ſuos a Chriſto lauari. 1174
petrus quando peccauit, herba non fuit. 1611
petrus præfuit aliis in iuriſdictione, pagi. 1300
petrus Malchi aurem abſcidit. 1302
petrus cecidit non ſine cauſa. 209
petrus per quæ uerba fuit factus Papa. 248
petrus i adminiſtratione maior aliis fuit. 88
petrus & Paulus eodem die paſſi ſūt, pagi. 89
petrus ſe uocat presbyterum. 425
petrus vtendo gladiu peccauit. 1212
petrus poſt paſſionē fuit paſtor creatus. 87
Pharao Regem Medorum oppugnauit. 1626
philoſophicum temperamentum. 511
Phinees Hebræum occidit. 1233
photiniani. 1443
phutifar gener Pharaonis in ſacerdotio fuit exectus. 481
piaculare flagitium. 463
pietas multa facit. 565
pignus prętorium & conueniionale, pagi. 671
pinguius ius habent monachi in eccleſiis quam laici. 1059
piper frumento additum non tranſit in corpus. 1779
piſcatio non prohibetur. 388
pitacium quid ſit. 1465
plebis nomine qui cenſentur. 308
plurale in ſingulare reſoluitur. 2
plures vnū accuſare non poſſunt. 592
plures eccleſiæ ab eodem quibus caſibus haberi poſſint. 1152
plures præbendæ an poſſint alicui cōferri. 329
plus punitur conuictus quam cōfeſſus. 225
pollicitatio nuda quandoque obligat, pagi. 907
pollutio nocturna an ſit peccatum, pagi. 15
pollutio tripliciter accidit. 15
pollutio nocturna turpem cogitationem ſequens imputatur. 15
pomerio interdicto interdicitur ciuitas. 1530
pontifex debet eſſe humilis. 287
populus utrum legem poſſit cōſtituere. 6
populus tantum habet iuriſdictionem, pagi. 1213
porro quadoque copulatiue tenetur pagi. 1676
portiones quattuor non ſolum de decimis fiunt, ſed etiam de penſionibus & aliis reditibus. 1052
poſſeſſio ſine cauſa poſſidendi nō ſufficit ad præſcriptionem. 837
poſſeſſio ubi eccleſia eſt fundata, debetur ipſi eccleſiæ. 1737
poſſeſſio an ſit de iure diuino an humano. 19
poſſeſſio momentanea. 640
poſſeſſor titulum probare debet quia quæ caſibus. 599
poſſeſſor lite pendente fructibus utitur 694
poſſidens rem eccleſiæ ſiue ſuo ſiue alieno nomine an ſemper ſit cōueniendus. 918
poſſidens ab Imperatore, non eſt ſemper tutus. 918
poſterior in duobus caſibus eſt priori præferendus. 336
poſtliminium. 4
poſtliminii diffinitio. 1069
poſtulare. 698
poſtulare quid eſt. 689
poſtulatio qualiter ſit. 290
poſtulatus poteſt poſtulantes conuenire ut ſibi prouideant. 291
potentia ad multa refertur. 1178
poteſt quis per alium quod non poteſt per ſe. 398
poteſtas Papæ & epiſcoporum diuerſa eſt. 33
poteſtas ligandi & ſoluendi ſolis eſt ſacerdotibus tradita. 1573
potius quādoque prius ſignificat, pagi. 1243
pragmatica ſanctio, 459
pragmaticum ſacrum. 460
præbenda dicitur dupliciter. 535
præbendam poteſt quis habere, & tamen non erit canonicus. 1153
precariæ, precaria, & precarium differunt. 832
preces quandoque ſimoniam inducunt. 522
preces iuſtæ ſunt exaudiendæ. 386
preces pro digno, ſimoniam nō inducunt. 1741
preces dignas pro ſe poteſt quis offerre. 526
preces carnales pro digno porrectæ ſimoniam non faciunt. 525
preces an inducant ſimoniam. 793
pretiū in emptione debet eſſe in numerata pecunia. 472
præceptū in morte expiret ſicut mandatum. 1731
præceptum peccauerit, an ad omnes pertineat. 1264
præcepta etiam moralia quædam ſūt per eccleſiam mutabilia. 346
prędcepta decalogi continebantur in duabus tabulis. 1531
præcipere & imperare differunt. 979
præceptio unius contrarii eſt alterius prohibitio. 1
præcipitans ſe an mortalis peccet, pagi. 47
præcedentia per ſequentia præſumūtur. 69
præcedentia determinant ſequentia, pagi. 1527
prędа publica eſt domini ſub quo militatur. 1261
prędeſtinatio eſt Deus pdeſtinās. 1225
prædeſtinati quodā ſigno diſtinguūtur a damnandis. 1625
prædium eſt duplex. 437
prædia monaſterii inconſulto epiſcopo non poſſunt alienari. 1116
prædicare eſt officium ſacerdotis. 355
prędicare nemo pōt niſi mittatur. 82
prædicatores quandoque dicuntur angeli. 337
prædicatio eſt quo ad aliquid efficacior corpore Chriſti. 508
prædicant & veri & falſi prædicatores. 1028
præiudicium eſt prauum iudicium. pagi. 502
prędatus an ſit recipiendus qui ad eccleſiam dimiſſam redit. 413
prælatus à ſubditis aurum vel argentum non exigat. 1052
prælatus negligentia ſua tenetur, pagina. 542
prędatus ſententialiter depoſitus ſi appellauit an interim poſſit ſubſidiū excommunicare. 805
prælatus negligens eſt deponendus, pagi. 1126
prælatus quid facere debet. 1222
prędatus quādoque ſuſpēditur a ſubdito ſuo. 774
prælatus modum excedens in correctione an debeat a ſubditis ueniā petere. 385 & 1242
prędatus columbam imitetur. 170
prędatus nolentibus non eſt dandus, pag. 88
prælatus utrum pro propria iniuria poſſit punire. 208
prælatus qui poteſt remoueri a teſtimonio, an poſſit repelli a iudicio, pagi. 1316
prælatus quid debet facere de re, quam ſcit non eſſe eccleſiæ ſuæ, pagina. 265
prælatus propter prædicationem non deſerat prædicationem. 197
prælatus an poſſit criminoſus repelle re. 1215
prælatus quilibet presbyter eſſe debet. 355
prędatus quandoque debet mortem ſubire. 1286
prælatus tenetur acquirere eccleſiæ ſuæ. 954
prælatus an propter perſecutionem licite poſſit eccleſiam deſerere. 787
prælati in multis excedunt. 487
prælati criminoſi ante ſententiam de relinqui poſſunt. 642
prælati tacere non debent. 184
prælati delictum an redundet in eccleſię damnum. 1361
prędati non ſunt tutoribus comparādi. 736
prælati cōfeſſio an noceat eccleſię 95
prælati prędceptum etiam iniuſtum eſt faciendum. 457
prælati dicūtur procuratores rerum eccleſiaſticarum. 916
prælati negligentia aufert capitulo ius eligendi. 455
prælato negligenti auferatur iuriſdictio. 821
prælato, qui fecit quod in ſe eſt, imputari non debet. 1410

Prælatorum exempla mala alios corrumpunt. 652
prælatorum eccleſias negligentium ponitio. 233
prælatio quælibet poſt iudicium ceſſabit. 405
prælatio inter miniſtros eccleſiæ ad quid facta fuit. 425
præordinatio Dei duos habet effectus Pagi. 1670
prępoſitus & œconomus differūt. 540
presbyter ſimplex an poſſit benedicere epiſcopo præſente. 432
presbyter pauper pro celebratione miſſæ accipere poteſt. 477
presbyter an pro umplici fornicatione ſit deponendus. 364
presbyter tornicās qūo plus punitur quam legitime contrahens. 129
presbyter in adulterio deprehenſus quanto tēpo e detineri poſſit. 366
* presbyteris non imponebatur pœnitentia more laicorum. 139
* presbyterę vel præſidentes mulieres 153
presbyter an ſine miniſtro poſſit celebrare. 81
presbyter excommunicatus tenetur ad horas dicendas. 133
presbiter an poſſit ab inferiori epiſcopo iudicari. 853
presbiter ſimplex, an poſſit aliquem reconciliare eccleſiæ. 1378
presbyter malus, coruo æquiparatur, pagi. 652
presbyteri plus in decimis habeant quam diacones. 339
presbyteri conductitij qui dicuntur, pagi. 1157
presbiterum verberans plus peccat quam verberans ſimplicem clericum, pagi. 1193
præſcientiæ duplex eſt effectus. 1664
prędſcribere non poſſunt aliquæ perſonæ. 1069
prędſcriptio dupliciter interrumpitur, pagi 1062
prædcriptio vtrum poſſit currere cōtra Ro. eccleſiam. 1076
prędſcriptio non defendit inualidum, pagi. 1695
præſcriptio an currat contra Ciſtercienſes. 1077
Præſcriptio quæ & quotuplex eſt, pagina. 1062
præſcriptio interrumpitur dupliciter, pagi. 1062
Præſcriptio non habet locum in multis rebus. 1062
præſcriptio non currit in aliquibus caſibus. 1069
prędſcriptio ad quid eſt inuenta. 1063
præſcriptionis effectus. 1062
præſcriptionem probans, an debeat docere de cōtinua poſſeſſione 1077
prędſcriptione cōpleta ſi ſuperueniat mala fides an debeat reſtitui. 982
præſcribi poteſt res epiſcopi. 1076
Præſcribi quid poteſt in alterius diœceſi. 1063
præſcribi non poſſunt aliqua. 422
præſcribi non poteſt procuratio. 825
prędſcribitur quandoque triennio iuri epiſcopali. 1070
præſens, & abſens, qui dicūtur. 1072
præſens pro futuro quandoque ponitur. 1828
prędſentari dicitur quis per litteras, pagi. 318
præſentatus eſt admittendus. 1095
prędſentia non exhibetur per alium. pag. 428
præſumptio contra aliquem & pro aliquo ex multis ſumitur 1128
præſumptio ex ſignis colligitur, pagina. 1874
prędſumptio an ſemper ſit pro matrimonio. 159
præſumptio eſt triplex. 746
præſumptio præcedat tormenta, pagina. 722
præſumptio vario modo contra aliquem ſumitur. 201
prędſumptio ſumitur ex ſolitudine & ſocietate. 138
præſumptio ſumitur ratione numeri loci, temporis, & perſonæ. 370
præſumitur in multis contra tacentem. 321
præſumitur ex præſenti circa præteritum. 1703
præſumitur pro illo, qui aliquid facit ex officio. 634
præſumitur plus pro illo qui plura habet ſtipendia. 283
præſumitur ex præſentibus circa futura. 375
præſumitur contra aliquos. 646
prætor contra legem neminem tuetur. 1440
Prævaricator. 593
primas & Patriarcha idem. 360
primas in concilio archiepiſcopi, nō debet intereſſe. 67
primatis iuriſdictio. 452
primitiæ vt decimæ ſoluendæ ſunt, pagi 959
Princeps habet omnia iura. 1357
princeps etiam ab epiſcopo poteſt excommunicari. 442
principis mandato contradicere licet, pagi. 798
principis conſenſus eſt electione celebrata requirendus. 303
principis ſunt omnia. 5
principes eccleſias tueri debent. 1240
principium, medium, & finis, an vnum trahat aliud. 129
principio malo inchoata non conualeſcunt. 413
priſcillianiſtæ. 1343
priuati dupliciter dicuntur. 8
priuata lex in tribus caſibus videtur prætiudicare publicæ. 1135
priuati qui ſunt. 1312
priuilegium dari non poteſt rei, quæ non eſt. 1459
priuilegium a quib. poteſt dari. 1352
priuilegium quinque perſonæ, quandoque rei datur. ibid.
priuilegium multis ex cauſis perditur pagi. 883
priuilegium exemplatum exhibere vtrum ſufficiat. 457
priuilegia quædam, licet perſonalia, tranſeunt ad ſucceſſores. 459
priuilegium a conſuetudine inducitur. 376
priuilegium poteſt concedi a primate. 1079
priuilegium & confirmatio, differūt pagi. 1352
priuilegia vnde dicantur. 1351
priuilegium contra ius diuinum, an concedi poteſt. 1042
priuilegiū debet eſſe manſurū. 1353
priuilegium vnius ad alterum non extenditur. 1037
priuilegium, priuilegio quandoque derogat. 1352
priuilegium lædens an poſſit tolerari, pagi. 1356
priuilegium ceſſat ceſſante ipſius cauſa. 1362
priuilegij tenor, eſt attendendus, pagina. 1354
priuilegio & iuri communi, licet quandoque inniti. 458
priuilegiorum verba cauſaliter ponenda ſunt. 8
* Priuilegium Romanæ eccleſiæ datum a Cōſtantino, & lectionis varietate ex Balſamone Græco. 445
prius quandoque non notat ordinem, pagi. 1429
Probare tenetur qui dicit ſe non citatum. 374
probari quis quanto tempore debet, pagi. 259
probatio per obſtetrices facta, eſt inualida. 1393
probatio quæ fit per ſuum contrarium eſt optima. 796
probatio quid dicitur. 87
probatio quandoque fit ex abundanti. 586
probatio non auditur contra iuris præſumptionem. 1539
probatio quandoque reo incumbit, pagi. 263
probatio vtum contra præſumptionem admittatur. 233. & 266
probatio admittitur contra violentam præſumptionem. 1714
probatio incumbit actori. 1457
probato vno coniunctum probatur reliquum. 141
proceſſiones Rogationum. 278
procotrophium. 1289
procurator in animam domini rurare debet. 1113
procurator quandoque cauſam criminalem poteſt tractare. 694
procurator in cauſa populari non poteſt dari. 734
procurator reuocatus ſi aliqua fecit an teneant. 312
procurator in cauſa liberali interuenit. 263
procurator in cauſis criminalibus interuenit quandoque. 636
procuratoris conſtituendi forma quædam reprobata. 1154
procuratorem non tenetur mittere habens iuſtā cauſam abſentiæ. 734
procuratores poſſunt eſſe plures, pagina. 631
procuratio non ſemper eſt debita epiſcopo. 1131
prodere eſt in publico dicere, pagina. 249
proditor. 891

Universidad de Deusto
Biblioteca

proditor multipliciter dicitur. 212
profeſſio facta ante 14. annos an ita tim poſt obliget. 1143
* Profeſſio fidei quando quis in Romanum pontificem promouebatur in collectione Deuſdedit Cardinalis. 58
profeſſio religionis impedit matrimonium 1390
prohibitio & permiſſio contraria non ſunt. 2
prohibitum videtur quod conceſſum non oſtenditur. 421
promiſſa ob reuerentiam non ligant, pagi. 1185
promiſſiones negatiuę ad duo obligant. 1201
promoueri vtrum poſſit ille qui ſemel peccauit. 118
promoueri non poſſunt rebaptizati etiam ignoranter. 1875
* Pronuntiatio ordinandi facta per Archidiaconum. 328
promouendus crimen ſuum confiteri debet. 796
prompti ad loquendum ſunt arguendi. 198
* Propoſiti nomine quid ſignificetur apud B. Auguſtinum. 541
propinqui præferuntur aliis in certis caſibus. 1731
proreta eſt nauis rector. 786
proſperitas in hoc ſæculo eſt periculoſa. 1180
proteſtatio an valeat. 123
protoflamines. 360
prouerbiorum locum varie legi. 739
* Prouerbiorum nomine non ſemper ſignificatur liber prouerbiorum, pagi. 1203
prouinciæ quo tempore fuerunt diſtinctæ. 451
proximi qui ſint. 1030
pſalmi tres & lectiones totidem, dicuntur in hebdomada paſchæ & pentecoſtes. 1895
pſalmi dicuntur ſoliloquia. 1637
pſalmiſtatus eſt primus ordo. 349
ptochotrophium quid ſit. 1289
* ptochium. 1125
pubertas quando finitur. 350
publice factis nemo contradicere poteſt. 260
pudicita an poſſit per violentiam auferri. 1514
puella nata patre ſeruo & auo libero, cuius conſenſum requirere debet, pagi. 1504
puer nouennis nutricem grauidauit. pagi. 1140
puer quid ſignificat. 352
puer in ſacris ordinatus charactē rem recipit. 525
pueri beneficia, ſed non prælaturas habere poſſunt. 127
pueri qui ſunt. 525
pueri ſeptennes poſſunt mentiri, & verum dicere. 1864
pueri dicuntur fideles. 1800
pueros in baptiſmo tenere non pñt qui Chriſtiani non ſunt. 1872
puniat quis in eo in quo peccat. 428
punitur temporaliter vnus pro alio, papi. 549
punitur quis & meretur ex eodem facto. 155
punitur ne aliquis in purgatorio pro mortali peccato. 116
punitur in futuro qui hic non pœnitet pro peccato. 1571
puniri non debet alter pro altero 989
pupillus. 393
pupillus vbi debet educari. 902
purgatorium non ſentiet qui vere pœnituit. 1687
purgatorij pœna eſt acerbior omni mundana. 150
purgatio eſt duplex. 599
purgatorij duo ſunt ignes. 1396
purgans ſe quid debet aſſerere. 6 7
pictacium quid ſit. 1465

Q

QVæſtio circa homicidium. 1299
Quæſtio duplex circa matrimonium. 1475
quæſtio in quibus cauſis ſit. 629
* Quæſtionum ordo cur a Gratiano mutatus 599
quæ ad alium vſum conuerti non poſſint. 1136
quinquageſima hodie non ſeruatur, pagi. 10
qui nihil habet, nihil dat. 573
quinimo dupliciter ponitur. 598
qui non habet in ære, an ſit puniendus in corpore. 388
quod approbo, non reprobo. 725
quod in vno negotio ſtatuitur, ad omnia extenditur. 1065
quodcunque legaueris, &c. qualiter intelligitur. 1321
quod minus plene fit, eſt iterandum, pagi. 573
quod non eſt, non pōt diſſolui. 125
quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. 439
quod per ſuperabundantiam dicitur vni ſoli conuenit. 304
quod vix fit, fieri dicitur. 416

R

RAncorē dimittere, tenemur. 208
Rancorem, ſed non iniuriam, an tenemur dimittere. 408
Rapere rem etiam propriam, non licet. 5
rapere aliena dicitur, qui vltra neceſſitatem ſibi retinet. 138
raptor raptam bene ducit. 1747
raptum in ſponſam ſuam quis non committit. 1745
rapta nubens raptori punitur ſecundum leges. 1748
ratio multorum eſt habenda in pœnitentia imponenda. 1348
ratihabitio quando comparetur mādato. 1104
recedens ab eccleſia an perdat illam. 774
recipere licet quæ non licet exigere, pagi. 530
reconciliatio eſt duplex. 1378
reconciliatio, ſiue manus impoſitio, qualiter ſit. 1851
recōuentio ceſſet in certis caſib. 704
recuſari poteſt quis, non tamen ab eo appellari. 635
recuſatur iudex facilius quam teſtis, pagi. 889
recurritur quandoque de ſimilibus ad ſimilia. 174
reditus eorum qui ſunt in eodem eccleſia, debent eſſe pares. 1083
redemptio quandoque eſt neceſſaria, pagi. 923
redemptus ab eccleſia illi ſeruiat per quinquennium. 933
rediens ab hæreſi an poſſit ordinari, pagi. 41
regem Francorum Papa deponere poteſt. 442
regem imitantur ſubditi. 748
reges eligendi ſunt. 793
regis filius rex vocari debet. 1319
regi an metropolitano potius debeat obedire epiſcopus. 1285
regula linea rectæ. 1725
regula collateralium 1725
regula canonica pro collateralibus in linea æquali. 1725
regula ciuilis pro collateralibus in linea æquali. 1725
regula canonica in lenea inæquali, pagi. 1725
regula ciuilis in linea inæquali. 1726
regula magiſtralis gradus affinitatis, & genus manifeſtans. 1729
regula apoſtolica habet 13. capitula 114
regulæ diffinitio. 8
regularis pro culpa leui remouetur, pagi. 1097
regum Hiſpanię reprehenſio. 569
regum filij debent eſſe reges. 765
rei venalis commendatio an ſit licita. 541
religio intratur dupliciter. 1138
religio vtrum ſoluat vinculum iuramenti. 1423
religio fidei non impedit matrimonio vti. 1449
religio in quo habitu probari debet, pagi. 1101
religio multa ſoluit. 1544
religionis aſperitas in quo habitu probanda eſt. 259
religionis ingreſſus morti equiparatur. 1024
religionem quandoque cogitur quis intrare. 161
religioſus etiam in veſte proprietatem non habet. 909
religioſi poſſunt intrare balnea. 1307
religioſorum conſenſus ſit in epiſcoporum electione requirendus, pagina. 313
religioſa veſtis poteſt in domo accipi. 1392
remiſſio peccatorum per quid habetur. 1855
remoti qui dicuntur. 416
renunciatio illicita non præiudicat, pagi. 1100
renunciatio illicita an teneat. 756
reprehenſio eſt triplex. 88
reprobare non poſſum pro me inductum. 74
reprobantur, multa ne ſint exemplo perniciosa. 479
reputamur nos feciſſe quod alter mandato noſtro fecit. 1193
requieſcere ſuper dominum quis dicitur. 476

res deſiderata tanto amplius cupit, quāto amplius ſubtrahitur. 1669
res eccleſiæ res publica appellatur, pagi. 1214
res eſt nomen generale. 539
res inanimata conſecrata Domino non eſt reſtituenda. 776
res inter alios acta, aliis regulariter non nocet. 481
res iudicata veritati non præiudicat, pagi. 1740
res eccleſiæ omnibus ſunt communi candę. 1084
res permutata, donatio, venditioq., pagi. 1092
Res ſacræ an poſſunt uendi. 462
Res ſua quæ dicitur. 723
Res ſpirituales emi nō poſſunt. 538
Reſcriptum contra ius eſt reticiēdū, pagi. 1378
Reſcriptum quantum ad uerba quā doque non ſeruatur. 898
Reſcripto nō poteſt quis trahi extra ſuam prouinciam. 696
Reſcripta apoſtolica nihil reprehenſibile contineant. 1741
Reſtitutio petitur quattuor auxiliis pagi. 670
Reſtitutionem quādoque petit qui poſſidere nequit. 578
Reſurrectio negabatur a Sadducęis, pagi. 1483
Reuertens in breui uon diuertit, pagina. 1570
Reuocātur facta cōtra uiolenter detentum. 70
Reus innocentia purgatur. 801
Reus in duobus caſibus tenetur edere inſtrumenta. 724
Reus eſt omnium, qui in uno offendit 1311
Rex deſinit eſſe rex ſi monachus efficiatur. 1422
Rex præbendas dare non poteſt. 64
Rigor quandoque præfertur equitati. 3
Rigor, diſpēſatio, & ius differūt. 235
Riuales qui dicuntur. 1522
Rogo, qualiter ponitur. 872
Romana ciuitas non eſt imperatoris, ſed Papæ. 1280
Romulus Remum interfecit. 781
Rubus ardens qui non comburebatur, quid repræſentabat. 1577
Ruſticitas dupliciter ſumitur. 1266

S

SAbelliani. 1343
Sacerdos proprius propter imperitiā poteſt deſeri, & alius dari. 1686
Sacerdos præciſus conficere poteſt, pagina. 506
Sacerdos melior pro confeſſione eſt eligendus. 1683
Sacerdos debet eſſe hoſpitalis. 191
Sacerdos tempore pœnuentiæ an poſſit ſuum officium exercere. 242
Sacerdos quilibet infirmum, ſed non mortuum abſoluit. 1381
Sacerdos emēs aliqd, cui acquirit. 952
Sacerdos malus conficit. 501
Sacerdos quilibet pro mortali peccato ſuſpenſus eſt quo ad ſe. 508
Sacerdos parochialis cui dabit cēſum. 1052
Sacerdos poteſt excōmunicare. 1316
Sacerdos tam bonus quā malus gaudet priuilegio clericali. 427
Sacerdos grauius punitur quam epiſcopus. 517
Sacerdos ſimplex pſalmiſtarum conferre poteſt. 86
Sacerdos præconis officium ſuſcipit, pagi. 1761
Sacerdos quis non efficitur ſine aliis ordinibus. 258
Sacerdos non efficiatur qui vinum bibere non poteſt. 657
* Sacerdotibus & diaconis ſemper apud Latinos fuiſſe interdictum vſum coniugii. 139
* Sacerdos ſi peccauerit, quis orabit pro eo? an hæc ſententia habeatur in ſcriptura. 253 & 1979
*Sacerdotibus in eccleſia Latina nū quam licuiſſe uti coniugio. 281
Sacerdos plenam poteſtatem hēt circa canones pœnitentiales. 243
Sacerdos poteſt quandoque publicā pœnitentiam facere. 243
Sacerdotis fornicarii pœnitentia. 376
Sacerdotis ſolius eſt prædicare. 411
Sacerdotis imperitia eſt inexcuſabilis. 168
Sacerdotes iubentur litigare per procuratores. 736
ſacerdotes dicuntur medici. 1565
ſacerdotes comedūt peccata populi, pagi. 508
Sacerdotium quemlibet ordinem eccleſiaſticum comprehendit. 466
ſacramentalia epiſcopalia an poſſint epiſcopo concedente per ſimplicē presbyterum conferri. 1877
ſacramenta non præſumuntur exce pro matrimonio. 324
ſacramenta omnia in virtute Spiritus ſancti perficiuntur. 1903
ſacramenta neceſſitatis ſunt quinq. pagi. 485
ſacramenta triplici ratione fuerunt inſtituta. 1789
ſacramenta ſunt duplicia. 482
ſacramenta dignitatis. 485
ſacramenta conferri poſſunt poſt commotionem. 343
ſacramentorum ueritas an ſit apud hæreticos. 79
ſacramētum altaris poteſt dici ſacramenta. 1804
ſacramentum fuit inter Chriſtū & ſynagogam. 1710
ſacramentum quadruplex eſt circa cauſas matrimoniales. 1783
ſacramentum uni eſt ſalutiferū, alii mortiferum. 1783
ſacramentum unū eſt altero dignius quattuor modis. 1780
ſacramentum unū dicitur altero maius multifariam. 432
ſacramentū omne ſalutē cōfert 1460
ſacramētum duplex eſt in matrimonio deſignatum. 117
ſacramentum quodlibet ſemper habet ſuum effectum. 1854
ſacramentum gratiæ dat Deus etiā per malos. 489
ſacramentum male acceptum duplici caret effectu. 485
ſacramenti effectus non eſt apud infideles & hæreticos. 497
*Sacramenti vulgata deſinitio ex quibus B. Auguſtini locis colligatur pagi. 1790.
ſacramento cadēte an cadat corpus Chriſti. 1789
Sacra lectio. 464
ſacrificium Deo offerimus nō in forma carnis, neque ſanguinis. 1818
Sacrilegus triplici pœna puniſ. 1109
Sacrilegi an ſint ipſo iure excommunicati. 900. & 1103
Sacrilegi pœna. 1103
ſacrilegi, homicidæ, & uenefici capite puniuntur. 1262
ſacrilegium eſt depoſitione dignum, pagi. 1329
ſacrilegium tripliciter committitur, pagi. 1103
ſacrilegii diffinitio. 1103
ſagimen & lardum die Veneris comedere licet. 376
ſal miſcetur cum aqua benedicta, pagi. 1831
ſalomone bis fuit Deus reuelatus, pagina. 1625
ſalua Apoſtolica auctoritate. 570
ſalus æterna non omnibus dabitur, pagina. 1324
Samuel inunxit Dauid. 340
ſancta malis obſunt. 1808
ſanctio. 8
ſanctimonialibus pauperibus debet prouidere epiſcopus. 372
ſanctificabor in his, &c. qualiter exponitur. 1652
ſanguis pro peccato accipitur. 1652
ſanguis Chriſti nō eſt ſeruandus, pagi. 1825
ſanguis Chriſti vtrum poſſit ex vino ſine aqua confici. 1778
ſanguis ſubditorum requiretur de manibus prælatorum. 508
ſanguinis ſumptio quid repręſentet, pagi 412
ſanitatis cauſa multa toleranda ſunt pagi. 1679
ſapientia eſt ſoror mea, dicit Salomō pagi. 605
ſara perſequebatur ancillam. 1243
ſaraceni & Iudæi ſunt a nobis diligēdi. 1606
*ſardicenſis concilii canones a Latinis Latinè, à Græcis Græce ſcriptos fuiſſe. 321
*ſardicenſi concilii capit. xviii non haberi græce. 330
*ſatiandi uox apud B. Cyprianū quasi notione vſurpetur. 766
ſaul adorauit dæmonem. 1453
ſaul prophetauit. 1619
ſcholares quibus confiteri debent, pagi. 1686
ſcādali ratione tolerātur crimina. 11
ſcandali ratione aliqua tolerantur, pagi. 255
ſcenophegiæ feſtiuitas q̄ erat. 1587
ſcientia prælati ſit ſaltem ſufficiens, pagi. 488
ſcientia aliqua an ſit a diabolo. 1366
ſcientia aliaqua dicitur mala. 180
ſcientia mediocris ſufficit. 168
ſcientia unde eſt. 1366

ſcientiæ ſæculares non ſatiant. 172
ſcientiam ignorans ignorat Chriſtū. pagi. 180
ſcire debet quiſque ad alios pertine re quod ſuum non eſt. 423
ſchiſma eſt grauiſſimum peccatum, pagi 1306
ſchiſma eſt non habere caput Roma nam Eccleſiam. 1266
ſchiſma an ſit maius peccatum quã hæreſis. 1306
ſchiſma committit qui ſe a bonis ſe parat. 789
ſchiſmaticus oĩs eſt hæreticus 1311
ſchiſmatici ſunt ĩ duplici differẽtia, pagi. 1314
ſcriptura non mentitur. 25
ſcripta ſanctorum an ſunt ad vnguẽ obſeruanda. 25
ſcriptura diuina quadrupliciter expo ni poteſt. 347
ſcripturæ lapidis creditur. 1321
ſcripturæ canonicæ an ſint in eadem veneratione. 77
ſcripturas concordabis, ſi tẽpora con cordet. 1244
*ſculta. 1284
ſcoto topici. 1343
ſecretorum proditor capite punitur, pagi. 1199
ſecretarium. 108
ſedes transfertur propter malitiam plebis. 1764
ſede uacante an poſſint clerici de re bus eccleſiæ diſponere. 935
ſeminiuerbius quis dicatur. 196
ſcribi in libro vitæ ſecundum præ. ſcientiam & prædeſtinationẽ quid ſit. 1667
ſennacherib. fuit Rex Aſſyriorum. pagi. 1270
ſenecæ dictum aureum. 997
ſenectus impedit promouendũ. 383
ſenectuti & ſimplicitati parcendum eſt. 392
ſenes nõ debent erubeſcere a iuueni bus diſcere. 95
ſenes caleſcere poteſt. 1407
ſeniores in multis ſunt iuniorib. an teponendi. 291
ſenſus ſpiritualis abſconditur indi gnis. 1305
ſenſus contrarius nõ eſt ſemper pro lege ſuſcipiendus. 521
ſenſualitas eſt lex. 1518
ſenſualitas rationi repugnat. 1568
ſententia contra ius litigatoris lata valet. 638
ſententia potius quam verba attendi debet. 181
ſententia lata contra eum ad quẽ ci tatio non peruenit, an valeat. 706
sẽtẽtia nulla an poſſit retractari. 577
ſententia principis an poſſit retracta ri. 1741
ſententia ſuper crimine in clericum lata in cauſa reconuentionis per iudicem ſæcularem, an ipſum infa met. 587
ſententia triplici modo retractatur, pagi. 1739
ſententia a qua non eſt appellatum, non eſt retractanda. 1739
ſententia principis etiam nõ ſcripta facit ius. 1354
ſententia poteſt in pariete ſcribi 703
ſententia dict ari debet ſecundũ peti tionis formam. 537
ſententia lata contra electores prẽiu dicat electo. 693
ſententia intello cutoria utrum ob ſit, pagi. 693
ſententia ſuper crimine lata ſtatim mandatur executioni, præterquã in caſibus quinque. 885
ſententia non dat nouum ius. 878
ſententia per pecuniam data, eſt nul la pagi. 543
ſententia eſt duplex. 637
ſententia in dubio fertur p reo. 708
ſententia in confeſſum ferenda eſt, pagi. 566
ſententia poteſt pro parte tenere, & pro parte non. 630
ſententia abſolutionem aut condẽ nationem continere debet. 627
ſententia eſt triplex. 575
ſententia pro reo ferenda eſt data pa ritate probationũ, niſi in quatuor caſibus. 720
ſententia dicitur iuſta uel iniuſta tri pliciter. 860
ſententia contra res prius iudicatas quandoque valet. 637
ſententia nulla an poſſit ratihabitio ne confirmari. 809
ſententia eſt multiplex. 860
ſentẽtia multipliciter retractat. 1739
ſententia pro matrimonio vel cõtra ipſum lata retractari poteſt. 1739
ſententia an poſſit corrigi. 1739
ſententia nõ eſt ſub conditione ferẽ da. 1741
ſentẽtia ſit cõiũcta miſericordiæ. 203
ſententia intra quod tempus manda tur executioni, 885
ſententia lata contra unum aliquãdo alteri præiudicat. 363
ſententia legis eſt præferenda ipſius verbis. 1512
ſententia miſſionis in poſſeſſionem requirit ſemiplenam cauſæ cogni tionem. 575
ſententia poteſt moderari. 1740
ſeparatio a corpore Chriſti eſt quæ dam damnatio. 1680
ſepeliri poſſunt ſuſpenſi. 977
ſepeliantur corporain eccleſiis aut cæmeteriis. 971
ſepultura denegatur mortuis in tor neamentis. 1280
ſepultura an poſſit vendi. 968
ſepultura quando contrito denega tur. 1257
ſepulturæ electio vnicuique libera eſt pagi. 963
ſepulturam an poſſit aliquis ſibi eli gere. 956
ſepties, id eſt omnibus modis. 1641
ſequeſtratio fit in aliquibus caſibus, pagi. 630
ſeruus hęredẽ habere nõ poteſt. 965
ſeruus poteſt agere contra dominũ, pagi. 1243
ſeruus ab eccleſiæ ſacramentis non eſt amouendus. 1454
ſeruus non canonice ordinatus an gaudeat priuilegio clericali. 190
ſeruus priuati ſine libertate non po teſt promoueri. 259
ſerui inutiles ſumus. 1621
ſerui ſine libertate ordinati an ſint in ſeruitutem reuocandi. 262
ſerui Iudæorum ſi volũt baptizari, an eripiantur ſtatim in libertatẽ, pagi. 265
ſerui ordinati poſſunt quandoque propter ingratiiudinem in ſeruitutem reuocari. 261
ſeruos manumittere eſt opus miſeri cordiæ. 269
Seſcuplum. 213
* Seſcuplæ & ſeſquialteræ vſuræ quę eſſent. 214
Sethiani. 1342
Seueriani. 1341
ſeueritati an propter multitudinem vel paucitatem detrahatur. 199
ſica quid ſignat. 1555
ſicera. 1544
ſicilia eſt de patrimonio Petri. 428
ſi Deus prẽuidit aliquid, neceſſario illud euenit: habet duplicem ſen ſum, pagi. 1225
ſigilla nõ ſtatim ſunt recipiẽda. 497
ſigillis ignotis fides non eſt adhibẽ da. 450
ſiloe eſt fons. 1859
ſimilago eſt flos farinæ. 515
ſimonia an inducatur per amicorũ patrocinia. 802
ſimonia non fit in modico. 994
ſimonia utrum committatur ſi quis emat ſeipſum ut promoueatur 265
ſimonia dicitur hęreſis. 358
ſimonia & crimen læſæ maieſtatis non omnino conueniunt. 1006
ſimonia eſt dare pecuniam pro ho ſpitali. 559
ſimonia an in modico committatur pagi. 983
ſimonia quomodo deletur. 463
ſimonia quattuor exemplis eſt dete ſtab lis. 466
ſimonia dicitur a ſimone mago 461
ſimonia in omni ſacramento cõmit titur. 101
ſimonia eſt emere uel uendere res corporales eccleſiæ. 539
ſimonia cõmittitur & circa ordinẽ, & circa beneficium. 466
ſimonia & crimen læſæ maieſtatis æquiparantur. 463
ſimonia tribus modis cõtrahitur. 456
ſimoniæ diffinitio. 461
ſimoniæ crimen dicitur cæteris grauius. 574
ſimoniam nunquid committit dans pecuniam pro ſpiritualibus ſicut accipiens. 537
ſimoniam non committit qui cum Deo contrahit. 376
ſimoniacus non ſemper eſt qui pro beneficio ſeruit. 524
ſimoniacus furi comparatur. 523
ſimoniacus an ſit ipſo iure excom municatus. 464
ſimoniacus an ſocium accuſare poſ ſit, pagi. 336
ſimoniacus & fornicator tripliciter differunt. 149
ſimoniacus prælatus ſi vult ſubditũ inui-

nuitum ordinare, quid iuris. 520
ſimoniachus an quis fiat ſola volũ tate. 463
ſimoniachus ſit dupliciter. 463
ſimoniachus duobus modis põt cõ uinci. 463
ſimoniachus an ſit ſuſpenſus. 249
ſimoniachus ex ſola voluntate non eſt excommunicandus. 466
ſimoniaci. 1341
ſimoniaci dicuntur ſacrilegi. 527
ſimoniacum eſt emere officium pul ſandi campanas. 535
ſimoniachũ q libet põt accuſare. 461
ſimoniace ordinatus ordinatorẽ ſu um conuenire nequit. 752
ſimoniaci quadruplex pæna impo nitur. 461
*ſimoniacorum ſacerdotium quo modo dicatur non ſubſtinere 469
ſimplicitas eſt duplex. 182. & 1023
ſimplicitas, mouẽdũ impedit. 336
ſimplicitati parcendum eſt, 272
ſimulatio fit ex cauſa duplici. 124
ſimulatas. 67
ſi nõ ſẽper conditionem notat. 456
ſi peccauerit in te, &c. de quo pecca to debet intelligi. 583
ſi vinco vincentem, vinco te. quãdo que fallit 816
ſi vinco vincentẽ te, vinco te. 1302
Socius in crimine non ſemper repel litur à teſtimonio. 724
ſocii mei ſocius non eſt meus ſoci us pag. 370
* ſocietas inter bonum, & malum trahi poteſt. 1495
Solennitas non eſt de eſſentia ſacra menti. In notatione marg. 1408
ſolennitas actus quandoque, pban da eſt. 1485
ſolennitas non eſt de ſubſtãtia ma trimonii. 1409
ſoliloquium eſt pſalmus. 546
ſolicitudo nimia eſt prohibita. 912
ſol, pro labore ponitur. 1607
ſolui poteſt reo accuſato. 805
ſolutio an poſſit fieri ante tẽp. 1768
ſolutio patris nõ liberat pignus. 1657
ſonus eſt duplex. 492
ſors in electionibus eſt reprobata. pag. 85
ſortes ſunt in duplici differentia. pag. 1353
ſortilegos conſulentes, & ipſi ſorti legi qualiter puniuntur. 1363
Specialitas an ſit generalitati pferẽ da. 102
ſpecies ſacramentales an deſcendãt in ſtomacum. 1786
ſpes vtrum inducat ſimoniam. 283
ſpiritus ſanctus quando deſcendit in Apoſtolos. 1894
ſpiritus ſanctus à patre & filio pro cedit. 1903
ſpiritus ſanctus olim viſibiliter, nũc inuiſibiliter operatur. 503
ſpiritus ſanctus extingui non poteſt pag. 1421
ſpiritus ſanctus per tres partes non datur. 1879
ſpiritualis iudicat omnia. 1191
Spiritualia tribus modis dicuntur pag. 452.
Spoliatus à ſpoliatore recõueniri po teſt 671
ſpoliatus eſt ſemper reſtituẽdus re gulariter. 669
ſpoliatus per vim vel metũ, agit ad quadruplum. 671
ſpoliatus reſpondere non tenetur. pag. 674
ſpoliatus reſtitutus an recipiat fru ctus medii temporis. 604
ſpoliato in multis caſibus denega tur reſtitutio. 669
ſpoliato à ſpoliatore nullum crimẽ poteſt obiici. 593
ſpoliator an poſſit ſpoliatum poſt re ſtitutionem accuſare. 671
ſpoliationis ratione qnis conuenia tur. pag. 582
ſponſus ſi religionem ingrediatur quanto tempore expectabit ſpon ſa. pag. 1423
ſponſa vtrum cogatur ſtare cũ ſpõ ſo 143
ſponſa non eſt vxor. 1415
ſponſa fornicata an erat olim lapi danda 1430
ſponſalia & matrimonium denotãt duplex ſacra mentum. 1474
ſponſalia quæ ſunt nulla, impediũt matrimonia. 1417
ſponſalia ſoluuntur multis caſibus. pag. 1432
ſponſalia ante ætatem legitimam contracta, an ſola taciturnitate poſt aptã ætatem confirmẽtur. 1465
ſponſalia an inter infantes contra hi poſſunt. 1464
ſponſalium definitio. 1412
ſportula. 172
ſportulæ iudicibus debitæ. 679
ſpurius ſuccedit matri 1019
Statuta vniuerſalis cõcilii per quẽ poſſunt interpretari. 64
ſtatuti cauſa eſt aſſignanda. 43
ſtatus laluandorum eſt triplex. 1569
ſtatus humanus eſt inſtabilis. 405
ſtipulatio intercedit in baptiſmo, p quam obligantur paruuli. 1863
ſtrena. 172
Stultitia per verba & ſigna perpẽdi tur. 211
ſtultus vnde dicitur. 97
ſtuprum in quibus perſonis cõmit titur. 1746
ſtuprum in multis cõmittitur. 1509
Subdiaconus an delicẽtia papæ poſ ſit contrahere. 147
ſubdiaconus an olim poterat con iugari 1420
ſubdiaconus in epiſcopũ poteſt eli gi. 284
ſubditus an ſemper teneatur obedi re prælato. 46
ſubditum laxare non cogitur quis pag. 383
ſubditi non debet plus eſſe ſubditi, quam expediat. 1123
* Subdiaconos etiam ante legem Beati Gregorii in plerisque eccleſi is abſtinuiſſe ab vxoribus, non tamen in omnibus. 146
ſubſtantiæ tres non ſunt in trinitate contra Arianos. 1819
ſubſtituto mortuo an poſſit q renũ tiauit, ab eccleſia repeti. 983
ſubtilitas reprobatur. 1333
ſucceſſor factum anteceſſoris con mare tenetur. 876
ſucceſſorem ſibi inſtituere nulli li cet pag. 791
ſucceſſores prædeceſſorum ſtatuta mutare poſſunt. 309
ſuffragii quandoque ſupplent defe ctum archiepiſcopi. 633
ſumma minima. 625
ſumme malus, aut ſumme bonus qs eſſe non poteſt. 1645
ſumme malus an nullus poteſt eſſe uide quod ibi notatur. 214
ſuperius infinitatum efficitur pars inferioris infinitati. 1564
ſupplicium patietur æternum qui temporale non ſubiit. 1563
ſuſcipiendus non eſt aliquis vltra la cultates eccleſię. 532
ſuſpectus an poſſit ab omnibus ac cuſari. 676
ſuſpectus quis eſt. 676
ſuſpenſus quid interim exercere po terit. 1297
ſuſpenſus in vna eccleſia, eſt in om nibus ſuſpenſus. 728
ſuſpicio eſt triplex. 583
Symbolum. 69
*Symmachi nomine indicari libel lum Ennodii. 183
*Synodum nullam abſque præcepto ſummi pontificis debere genera lem vocari, ex dictatu Gregorii vii. pag. 64
Synodi prouinciales quomodo pro hibeantur. 64
*Synodus beneuentana tempore Vi ctoris iii. 285
*Synodi octauę nomine ſignificari regulas Beati Baſilii. 170
*Synodi nomine ſignificari Beati Baſilii libellum de inſtitutis Mo nachorũ interprete Ruffino. 406
*Synodi Conſtantinop. ſub Ioan. viii. locos Græce, & noua cum ver ſione pag. 784
*Synodus octaua duplex. 873
*Synodo octauæ multa tribui, quæ habentur in ſcriptis ad monachos pertinentibus. 873
*Syromaſtes. 1282

T

Tabernaculum. 352
Tabula qua nauigamus in hoc ſæculo, eſt duplex. 1581
Tacens non conſentit. 1865
Taces an conſentiat. 103
Tatiani. 1342
Taciturnitas quandoque nõ obſtat. pag. 649
Taciturnitas in prælatis eſt pecca tum mortale. 116
Taciturnitas in non puniendo ſimo niacum nocet. 463
Telum quid comprehendit. 1555
*Talamaſcu. 201
*Taraſii epiſtola ad Hadrianum grę ce & noua conuerſione ex qua apparet flagitioſũ mẽdum in im preſſa verſione Balſamonis. 474
Templum Hieruſalem ter conſecra tum fuit. 1759

Universidad de Deusto
Biblioteca

Templarii & hospitalarii non sunt laici. 108
Tempus feriatum vtrum impediat & dirimat matrimonium. 1692
Tempus non est modus tollendæ obligationis. 527
Tempus vnum pro altero sæpe ponitur. 1819
Tempore necessitatis omnia sunt cõmunicanda. 4
Temporum interstitia sunt in ordinibus obseruanda. 349
*Tempora quattuor. ieiuniorum in concilio Moguntino non recte accipi, pagin. 344
Temporaliter remunerãtur aliqui, vt puniantur æternaliter. 1253
Tentare non est facere. 1305
Tergiuersator. 593
Terminus primus an possit esse peremptorius. 728
Territorium quid sit. 1060
Tertia oblationum an pertineat ad episcopum. 835
Tertullianistæ. 1344
Tessa rescedecatitæ. 1344
Testamentũ vtrum per ingressum monasterii rumpatur. 1139
Testamentum imperfectum nullũ est. 1638
Testamentum secundum an reuocet primum. 69
Testamenta coram quo sunt aperiẽda. 398
Testes an sint de tempore interrogandi. 723
Testes quinque capitula iurare dẽt. pagi. 614
Testes an posũt produci post publicationem. 725
Testes si contradicunt instrumento quid iuris. 720
Testes in criminibus exceptis, qui ẽ beant admitti. 465
Testes præferendi sunt q̃ pro eo deponunt. 372
Testes deponere posũt de actu continuo diuersis horis viso. 710
Testes cõtra quodlibet instrumentũ admitti possunt. 720
Testes noui publicatis attestationib. quãdoque possunt admitti. 1149
Testes duo ęqpollẽt tabellioni. 1073
Testes sæpius posũt iterrogari. 1742
Testes an debeant esse rogati. 709
Testes lite non contestata possunt quandoque recipi. 705
Testes cõtra matrimonium deponẽtes quid tenentur facere. 1734
Testes synodales quid iurant. 1733
Testes viles possunt torqueri. 739
Testes multi sub vna dilatione possunt produci. 677
Testes coram vtraque parte iurare debent, sed non deponere. 592
Testes in causa criminali debẽt esse præsentes. 709
Testibus est præsãda securitas. 711
Testificari quis cogitur. 566
Testificari possunt quandoque domestici. 980
Testificari multi prohibentur. 684
Testificari contra collaterales nemo cogitur. 684
Testificari licet de his quę visa sunt ætate pupillari. 1874
Testificari potest quis ẽ eo quod vidi in ætate puerili. 176
Testimonium de auditu vtrum valeat pag. 1195
Testimonium per litteras põt exhiberi. 733
Testimonium visus quãdoque fallitur. 1393
Testimonium de auditu admittitur in matrimonio. 1733
Testimonium ẽ auditu sæpe admittitur. 709
Testimonium de auditu quãdoque proprie fit. 1195
Testimonium patris pro filio admittitur aliquando. 1149
Testimonio vnius creditur i baptismo, & in ꝓcerat ecclesiæ. 1873
Testimonia cõiunctorum an faciãt fidem in causa matrimoniali. 1475
Testi soli quandoque creditur. 724
Testis nõ est talione puniẽdus. 1700
Testis qui semel cõtra aliquem deposuit, an iterum contra eumdem testificari possit. 719
Testis an deponere dẽat ẽ die. 669
Testis & accusator an possit qs simul esse. 725
Testis pręsumit nolle peierare. 574
Testis rationem sui dicti assignare debet. 1327
Testis an sit repellendus propter crimen sibi obiectum. 656
Testis repellitur probato crimine contra ipsum. 745
Testis obscurus est suspectus. 723
Testis an teneatur dicere causam sue depositionis. 724
Testis quãdoque vnus sufficit, quãdoque plures duob. requirunt. 613
Testis est de sua conuersione examinandus. 645
Testium depositiones ꝫriæ an fidem faciant. 719
Testiũ dignitas, an sit attẽdẽda. 720
Theodosiani. 1344
Theologi & decretistæ docentes, an possunt aliquid accipere. 543
Thesaurus inuentus cuius est. 988
Thymelici qui sunt. 1902
Thymele. 1902
Timotheus fuit circuncisus. 1742
Timor tollit meritum. 1263
Timor est duplex. 232
Timor initialis quis est. 1613
Timor charitatem introducit. 1612
Titulus quid sit. 1062
*Titulum patrimonii ad quem quis ordinetur non haberi in capitulo neminem distinctio. 70. 328
*Toletanũ iiii. vocari vniuersale. 945
Tonsura prima est ordo. 86
Tonsura quandoque tres minores ordines comprehendit. 327
Tonsuram ferre non tenetur, qui in minoribus contrahit. 254
Tormenta non sunt sine præsumptione infligenda. 465
Torquere potest iudex aliquas personas. 1011
Tot ascendẽt ad gloriam, quot cecidernnt. 1771
*Tractoria & tractatoria. 71
Tragœdi vnde dicuntur. 418
Transactio in spiritualibus interuenire non potest, sed bene amicabilis compositio. 537
Transcriptum an valeat sine originali. 346
Transigi licet in aliquibus criminibus pag. 598
Transire per agrum alienum multis in casibus licet. 2
Transitus ad religionem arctiorem permissus est, non ad parem. 1134
Transubstantiatio fit ad vocem sacerdotis. 1815
Tremissis est media pars solidi. 518
Tres dicuntur multi. 323
Tres regulæ notabiles. 458
Tribulatus agere dẽt gratias Deo. pag. 1163
Tributum est signum subiectionis. pag. 1288
Trifaria. 34
Trismegistus. 18
Tristitiæ causa permittuntur aliqua pag. 1374
Tritheitæ. 1344
Tropologia. 1586
Tropologia est moralitas. 1586
Turpitudinẽ allegans, audiri nõ debet. 1485
Tutela est triplex. 398
Tutelam non tenentur clerici recipere. 393
Tutor testamentarius non tenef satisdare. 811
Tutor pupilli nomine non debet vsuras exigere. 21
Tutor an teneatur de leuissima culpa. pag. 393
Tutiorem in partem interpretãdũ est vbi periculum vertitur. 1475
Tutoris dol' pupillo nõ obest. 1881

V

Valentiniani. 1342
Vasallus ecclesię cui dẽt fidelitatis iuramentum præstare. 312
Vasallus dominum nõ accusat. 1199
Vasallus an teneatur contra omnes dominum suum iuuare. ibid.
Vasallus potest seruire quandoque per substitutum. 1550
Vectigalia noua à solo principe induci possunt. 1336
Velum quibus diebus imponi dẽt. pag. 1144
Velum est quadruplex. 1143
Venatio est multiplex. 387
Venatio prohibetur, sed non piscatio. pag. 388
Vendere quandoq. qs compellitur. pag. 472
Vendere quandoque quis cogitur rem suam. 266
Vendens duobus successiue, & tradẽs posteriori ipsum efficit potiorem. pag. 1453
Venditio hominis liberi tenet, quoque interuenientibus. 1457
Vẽditio tripliciter rescinditur. 1454
Venditio non est, vbi in materia erratur. 1452
venditor non tenetur de partu euicto. 1859
Veneti patriarcham & episcopum habent. 360
Veniam vnius peccati non põt quis obtinere, nisi de omnibus satisfaciat. 1655
Veniale sine mortali non remittitur. 1684
Veniale potest ne quis committere, vt alter eultet mortale. 48
Venialia delentur sacrificijs. 1931
Venialia triplicia sunt. 115
Venialia remittunt̃ varijs modis. 115
Venire potest quis coram factum suum pag. 270.
Verbum vnius temporis sæpe pro alio ponitur. 1518
Verbum indefinite prolatum, est generaliter intelligendum 1256
Verbum generale omnia debet cõprehendere. 75
Verbo bona quãdoque mala intentione proferuntur. 1196
Verba rebus deseruiant. 495
Verba an sint semp attendẽda. 1173
Verba ad qđ instituta fuerint. 1811
Verba in sacramentis sunt necessaria. 482
Verba in contrahendo matrimonio an sint de necessitate. 195
Veritas a quocumque dicatur, est omnibus præferenda. 25
Veritas, figura, & res sacraméti sunt in altaris sacramento. 1813
Veritas cõscientiæ a furto excusat. pag. 1171
Veritas disciplinæ quandoque potest deseri. 1222
Veritas præiudicat opinioni. 21
Vestes ferantur secundum regionis consuetudinem. 1160
Vestis dñi indiuisa remansit. 1313
Vetus ius manet simul cum nouo nisi expresse corrigatur. 1156
Vexationem redimere vtrum licitũ sit. 527
Via paradisi est arcta. 1629
Viæ Domini misericordia & veritas. 1322
Vicarij conductitij presbyteri dici possunt. 1157
Vice dñs quis dicatur. 403. & 1090
Vicinorum facta præsumitur scire. pag. 1205
Victimæ impiorum abominabiles dicuntur. 1788
Victus & vestit' sufficit clerico 198
Victus nomine comprehenditur vestitus. 143
Vidua. 347
Vidua non beneditur. 1410
Viduæ possunt indistincte contrahere. 1482
Viduæ sunt sumptibus ecclesiæ sustentandæ. 532
Viduę & pupilli sunt circa forum priuilegiati. 393
Vigilia Pentecostes est necessario ieiunanda. 347
Vigilantibus iura scripta sunt. 380
Vilitas est fugienda. 251
Vim vi repellere licet. 316
Vim faciens non semper vi possidet pag. 1642
Vindicta inferẽ duplici ex cã. 1214
vindicta ratione multitudinis relaxatur. 1234
Vinum & aqua vtrum transeant in sanguinem tantum, & uide qđ ibi notatur. 1778
Vinum transubstantiatur in corpus: hæc propositio concedenda non est, nec ista panis transubstantiatur in sanguinem. 1783
Violẽtia inferẽ ꝑsonis & reb. 1205
Vir & vxor erunt duo in carne vna qualiter exponitur. 1419
vir nõ sit vxoris ardẽs amator. 1510
vir pro dote nõ teneẽ fideiubere 914
Vir vtrum puniebatur talione in veteri lege. 1699
Vir & vxor tenentur duplici seruitute. 1450
Vir & mulier non debent iudicari ad imparia 1522
Vir debitum vxori non semper, nec vbique reddere tenetur. 144
Vir quandoq; habetur ab vxore, & non habet eam. 1531
Vir nõ põt esse curator vxoris. 1701
Vir cur misceatur vxori ciusæ quattuor. 1497
Viro non licet adulterum interficere. 1193
Virgo dici potest etiã corrupta. 778
Virgo velata repręsentat ecclesiam. pag 1398
Virgo beata & sanctus Ioannes fuerunt in vtero sanctificati. 115
Virginitas soror est angelorũ 1493
Virginitas æquinocatur. 1697
Virginitatis laudes. 1408
virginitatem Deus restituere nõ potest. 1518
Virgilium putare esse Platonem est impossibile. 1452
Virtus omnia percunctatur. 1329
Virtus non est sine fide & charitate pag. 1447
Virtus quælibet intenditur & remittitur. 1610
Virtutis diffinitio. 1515
Virtutem ingreditur, qui malitiam egreditur. 1229
Virtutes omnes habet, qui vnam habet. 1846
Virtutes omnes ab vno vitio detrimentum patiuntur. 423
Visitator an ius habeat in electione. pag 293
Visitatorẽ qs constituere potest. 295
Visitatio quoties fieri debet. 825
Visitans sit contentus cuictionibus a iure taxatis. 838
Vita an sit pecunia redimenda. 376
Vita actiua non est contemplatiuæ præferenda. 666
Vita hominis est peregrinatio 1507
Vita præsens sine uenialibus nõducitur. 1808
Vitæ præsentis tempus breue dicitur esse. 424
Vitæ mutatio non est facilis. 1635
Vitam hominum corrigi bonum est. 384
Vitis resistere est verum posse. 1633
Vnctio extrema potest iterari. 430
Vnctio extrema an possit fieri sine oleo. 430.
Vngere an possit quis sine oleo non consecrato. 430
Vngũtur variis varia membra. 430
Vnguntur infirmi ꝑp duas cãs. 430
Vnitas perfecta est inter nos & Christum. 1819
Vnius dicto quandoq; creditur. 392
Vniuersitas delinquere potest. 761
vniuersitas an possit accusari. 941
*Vniuersale concilium vocari inter dum ipsius Africæ. 729
Vniuersalis ex ĩdefinita colligit. 541
*Vniuersalis Papæ nomen qua notione Romano conueniat. 453
Vnus an puniatur pro alio. 545
Vnus vicem plurium supplere non potest. 401
Vocatis ad munera quot dies dentur ad se excusandum. 628
Vocem aptare ad clarius cantandũ non est peccatum. 411
Voci vnius quãdoque creditur. 449
Voci viuæ magis credendũ est, quã mortuæ. 450
Voluntas verbo aut facto declarari potest. 1416
Voluntas etiam in bonis non operatur pro facto. 1554
Voluntas potius quàm factum attendi debet. 738
Voluntas sola non punitur. 752
Voluntas manifestatur signis, & voce, & pag. 335
Volũtas sine effectu nõ punitur. 1558
Voluntas an sit magis attendenda, quam perseuerantia. 1560
Voluntas bona sufficit. 388
Voluntas nuda est quandoque plectenda. 546
Vo ũtas sola an facit simoniacũ 462
Voluntate delinquẽdi efficitur quis reus. 1563
Voluntates duę fuerunt in Christo, pag. 56
Voluptas est spernenda testimonio Horatij. 1920
Votum de præsenti plus obligat quã votum de futuro. 1644
Votum continentię tribus modis solennizatur. 1391
Votum quodlibet aliquas conditiones continet. 1173
Votum solemnizatur tripliciter 124
Votum quoddam est expressum qđdam tacitum. 1413
Votum simplex frangens an sit adultero peior. 1041.
Votum an impediat & dirimat matrimonium. 1390
Votum an ꝑ opere sit reputãdũ 1554
Votum diuersa sortit vocabula. 1393
Votum solemne potest fieri coram priuata persona. 1145
Votũ vxoris ꝑt maritꝰ impedire. 893
votum emittens an semper teneatur illud seruare. 1103
votum deferere vtrũ sit permissum. pag. 1098
votũ solẽne, qđ dicemus esse. 1390
voti simulatio obligat. 1392
voto nemo obligatur ante legitimã ætatem. 1140
vouere non oĩbus est ꝑmissum. 1099

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vouere religionem & vouere conti nentiam differunt. 1391
Vouentes ſimpliciter an poſſint ad inuicem contrahere. 1410
Vouentes contrahendo & contrahe re volendo peccant. 1408
Vouens ſimpliciter qui contraxit, an mortua vxore continere teneatur pag. 1409
Vox pconia paucis innoteſcit. 1182
* Vrbani II. decretū ex codice manuſcripto de loco vbi dandæ ſint decimæ. 1042
Vrbani II. capitula duo ex vetuſtis Gratiani codicibus relata. 969
Vſucapio quid ſit: & quot in ea exigantur. 1062
Vſucapio non currit contra credito res. 1072
Vſucapio. 6
Vſus quattuor ſpecies. 1493
Vſucapi nequeunt res aliquę. 1075
Vſusfructus an tollatur per ingreſſum religionis: vel an quæratur monaſterio. 1139
Vſusfructus eccleſiæ relictus durat centum annis. 1051. & 1076
Vſura quandoque non fit licet pro quattuor quinque ſoluātur. 986
Vſura centeſima. 828
Vſura aliquando non committitur licet vltra ſortē quid accipiatur. pag. 962
Vſurarij & alij multi non poſſunt promoueri. 154
Vſurario poſt mortem non eſt communicandum. 1322
Vſuræ cauſa damni vitandi poſſunt peti. 985
Vſuræ etiam ſecundum leges non ſunt dandæ. 486
vſurpare quis dicitur. 588
Vt, dupliciter ponitur. 635
vt, eſt conſecutiuum. 463
vtile per inutile quandoque vitiatur. 711
vtile non debet per inutile vitiari. pag. 1863
vtilitas quando eſt fugienda. 251
vtilitas. 335
vtilitatem ſuam an poſſit quis præferre publicæ. 779
vulnerans occidiſſe dicitur. 1292
* vuirigeldum. 1106 & 1110
vxor quæ a viro deceſſit, in tribus caſibus ſibi non reſtituitur. pagina 1540
vxor inconſulte dimiſſa eſt reſtituēda. 1421
vxor adultera perdit dotem. 1544
vxor & filij de bonis eccleſiæ paſci poſſunt. 244
vxor clerici eſt de foro eccleſię. 151
vxor a viro ſeparata, ſub qua cautione, eſt ei reſtituenda. 1490
vxor dans viro licentiam promouēdi, uouere uidetur. 1420
vxor duplicem ſeruitutem viro debet. 1695
vxor quæ plures viros habuit, cum quo ſepelietur. 954
vxor ſequitur forum viri. 841
vxor an teneatur ſequi virum vagātem. 963
vxor viro leproſo an debitum reddere teneatur. 470
vxor promoti an matrimonium contrahere poſſit. 552
vxor poteſt accuſare virum de adulterio. 1523
vxori virum impotentem alleganti vtrum ſit credendum. 1539
vxori virum petenti non ſemper fit reſtitutio. 436
vxore adulterante, an perdat vir ius exigendi. 1489
Vxorem occidere grauius eſt quam matrem. 1545
vxorem habens, nauiganti in periculis comparatur. 1101
vxorem cognoſcens, cum qua votū emiſit, inceſtum committit. 368
vxores a uiris per dominos nō ſeparentur. 1458
uxores plures ſimul habere nō licet. pag. 1481
uxores quare debent eſſe uiris ſubditæ. 1700
uxores ordinandorum quid uouere debeant. 130
uxores uiris ſubſunt. 1402
uxores clericorum ſi peccent: quid iuris. 1546

X
Xenodochium. 1289

Z
Zellus domus tuæ comedit me, qualiter exponitur. 1241
Zelum bonum quidam ex Iudæis habuerunt. 996
Zizania eſt a tritico ſeparanda. 505

FINIS.

LA

EA DE QVIBVS LECTOREM principio viſum eſt admonere, hæc ſunt.

IN Eccleſia Romana omnium eccleſiarum magiſtra ſolitos eſſe aſſeruari conciliorum canones, & Pontificum decreta, ac cęteris eccleſijs communicari plane compertum eſt. Atque in vſu præcipue videtur fuiſſe collectio illa, quam Nicolaus Papa in c. ſi Romanor. diſtin. 19. Codicem canonum nominat; in quo continebantur canones, & regulę illæ, quæ, recenſentur a Leone IIII. cap. de libellis. diſtinct. 20. Huius codicis tria manuſcripta exemplaria Romæ habentur in Vaticana bibliotheca. Extat etiam impreſſus Maguntię Ann. Salu. 1525. Repertus eſt autem in vetuſtiſſimo Cardinal. Vercellenſis codice Creſconij ad epiſcopum Liberinum quidam quaſi nomocanon; in quo, cum pluribus cauſarum titulis propoſitis, exponatur deinde, quibus ſynodorum, ac Decretalium epiſtolarum locis cauſæ illæ tractentur: capitibus Maguntini codicis, & numeri numeris optime reſpondent. Quę quidem a Creſconio adhibita diligentia ſatis indicat frequentiſſimum fuiſſe huius collectionis vſum; & hæc ea eſt, quæ in notationibus, quæ nunc eduntur, abſolute Codex canonum vocatur. Ceterum inter priuatos collectores, qui multo plura congere ſtuduerunt, perantiquus eſt, Iſidorus: cuius collectio protenditur a canonibus Apoſtolorum vſque ad conciliorum Hiſpalenſe ſecundum; habeturque in duobus codicibus Vaticanæ bibliothecæ, & vno monaſterij Dominicani Sanctæ Mariæ ſupra Mineruam; extat autem impreſſa in editionibus concilium, in antiquioribus quidem purior, in recentioribus autem, multis aliis concilijs, ſcriptisque admiſta. Iſidorum hunc Igmarus archiepiſcopus Rhemenſis in libro de ſynodis celeberrimum illum Hiſpalenſem fuiſſe affirmat, a quo teſtatur etiam Tritemius librum Decretorum eſſe conſcriptum: ac certe multa verba, quæ in prefatione huius collectionis leguntur, ſunt in libro quinto Ethymologiarum. In codice autem Dominicanę bibliothecæ initio præfationis ita legitur, *Iſidorus mercator ſuus Chriſti lectori coſeruo ſuo &c.* nec multo ſecus in Vaticanis; quo loco in impreſſis eſt. *Iſidorus peccator ſeruus Chriſti, &c.* Secutus deinde eſt [vt de ijs primum quorum opera typis excuſa ſunt, laquamur] Burchardus Vuormacienſis epiſcopus Othonis III. & Henrici II. Bauari Imperatorum ætate: qui non ordinem temporum, & prouinciarum, vt Iſidorus, ſed rerum, & cauſarum ſibi ſequendum putauit. Iſdem veſtigijs inſtitit non ita multo poſt Iuo Carnotenſis epiſcopus; ſed exorta interim Berengarij hæreſi multa ad illam confutandam pertinentia addidit, ac multa etiam preterea ex Pandectis, & codice; dum de laicorum quoque officijs ſibi agendum putat; quod Burchardo minus neceſſarium viſum fuerat. Extant autem duo volumina Iuonis nomine inſcripta, eandemque habentia præfationem: quorum vnum, quod Pannormia, alterius, quod abſolute decretum inſcribitur, quaſi epitome quædam eſt. Verum in hoc eodem campo alij etiam grauiſſimi viri [quorum libri partim in publicis, partim in priuatis bibliotheeis manuſcripti habentur] Creſconius, Anſelmus, Deuſdedit Cardinalis, Gregorius presbiter qui volumen ſuum Polycarpum inſcripſit, aliique nonulli preclare ſe exercuerunt, ſuamque operam probauerunt. Nouiſſimus iſtorum omnium preter auctorem Pannormiæ [nam is recentior fortaſſe eſt] Gratianus monachus Benedictinus non tantum decretis colligendis, quod ſuperiores fecerant, operam dedit; ſed Iuonis fortaſſe præfatione excitatus eo potiſſimum incubuit, vt certis quæſtionibus propoſitis, quid in vtramque partem ex canonibus, qui inter ſe nonnunquam pugnare videbantur, dici poſſet, ipſe & afferret & explicaret; omninoque eorum varietatem, quæ ſpeciem diſſenſionis habebat, ad concordiam reuocaret. Ceterum in longo, ac per difficili opere multa a parum æquis hominibus exagitabantur: nonnulla pij etiam & verecundi interdum deſiderabant. Quamobrem ne huiuſce vtiliſſimi, & grauiſſimi codicis vacillaret auctoritas, placuit primum PIO IIII. ac ſubinde PIO V. & Gregorio XIII. (apud quem etiam huius perfecti operis, quemadmodum & aliarum maximarum rerum, laus fuit,) vt illi corrigendo ſumma opera daretur, menda libratiorum tollerentur, ſi qua etiam in re Gratianus, vt homo minus vidiſſet, modeſte notaretur, ipſaque omnino capita ſuis auctoribus quam diligentiſſime reſtituerentur. Itaque & Romæ Vaticana bibliotheca, & monaſterij Dominicani ſupra Mineruam, aliæquæ non pauçæ exceſſę ſunt; & ex aliis vrbibus, atque

De codice canonum.

De collatione Iſidori.

Burch. Iuo

Pannormia.

Decretum Creſconius.

Anſelmus.

Deuſdedit Cardinalis.

Gregorius presbyter auctor Polycarpi.

Gratianus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

atque regionibus inuitati doctissimi homines, qui idem facerent, & si quid inueniſſent, quod ad hanc rem pertinet, pro ſua pietate libenter communicarent, atque ad Pontificem mitterent. Qua diligentia illud factum eſt, vt cum iam magnam partem ſuum vnicuique tributum ſit, ac propterea intelligi plerunque poſſit, quæ ſynodorum generalium, quæ ſummorum Pōtificum, quæ prouincialium conciliorum, quæ Patrum decreta, ac ſententiæ, atque inter hæc, quæ ſanctæ Romanæ ſedi probata ſint quæ minime; vix quiſquam errare, atque incerta pro certis ſequi, certa vero pro incertis ſuſpecta habere poſt hac queat. Quod ad citationes auctorum pertinet, vbi error euidens erat, aut nonnulla Gratiani exemplaria cum veriore, atque ab alijs collectoribus allata citatione conſentiebant, ſublatis falſis inſcriptionibus veræ ſunt reſtitutæ. Vbi vero, quamuis caput apud alium auctorem eſſet inuentum, fieri tamen poterat, vt illius quoque eſſet, quem Gratianus citaret, [ſunt enim haud raro decreta tralatitia, & ſententiæ ſimiles in bonis auctoribus] retenta Gratiani citatione ſatis viſum eſt locum, vbi hodie habeatur, indicare. Et quoniam interdum aut capitis aliqua quidem pars illius auctoris eſt qui citatur, aliqua vero minime, aut verba velde ſunt mutata: id quoque eſt indicatum, adſcriptumque præterea in margine, quo loco idem caput in gloſſa Bibliorum ordinaria, in libris ſententiarum, & apud cæteros collectores habeatur, eos præſertim, qui in huius operis emendatione magno vſui fuerunt. Animaduerſum vero eſt multa olim fuiſſe [quorum nonnulla hodie etiam habentur] homiliarum ex variis auctoribus collectarum volumina: quibus homiliis nomen auctoris aut non eſſet præpoſitum, aut etiam mutatum: quod decretorum collectoribus, qui fontes adire in illa librorum penuria plerumque non poterant, errandi interdum dederit occaſionem. Sæpe etiam Gratianus multas Patrum ſententias ſimul colligit, atque in vnum caput concludit [quamuis in vulgatis codicibus plerunque in diuerſa capita ſint diſtractę, ſed fere ſine rubrica:] idque cum facit, non ipſa prorſus auctorum verba affert; ſed arbitratu ſuo mutat, addit, imminuit, ſummatim complectitur; quod etiam Burchardus, & Iuo faciunt, cum citant hoc modo, *Ex dictis Auguſtini, Ex dictis Hieronymi.*

De citationibus.

De emendatione textus.

In emendando textu, primum initia capitum ob vſitatas doctorum citationes non ſunt mutata: ſed vbi ab originali diſcrepabant; in margine, aut in notatione eſt iudicata germana lectio. Deinde hæc gloſſæ ipſius habita ratio eſt, vt nihil in textu ſit mutatum; vbi mutatio ipſa impeditura erat, quo minus quid ſibi auctor gloſſæ voluiſſet, animaduerti poſſet: ſed eodem modo aut in margine, aut in notatione mendum eſt indicatum. Vbi vero hęc non obſtabant, hæc fere ſeruata corrigendi ratio eſt: vt ſi videretur voluiſſe Gratianus auctorum, quos citaret, ipſa prorſus verba referre, ea ex ipſo originali emendarentur, & interdum etiam non leui propoſita vtilitate, aliqua adderentur; niſi ſicubi vulgata lectio viſa eſt melior: nam tunc illa retenta notatum eſt, quomodo originale ipſum habeat. Sin autem Gratianus non eadem prorſus verba afferre voluerat, ſed aut in ſummam quamdam ipſe redigere, aut ab aliis redacta, vt ab auctore gloſſę ordinariæ, ab Iuone, & aliis collectoribus referre: tunc nihil fere emendatum, vel additum eſt: niſi forte Patris illius, vnde collector acceperat, reſtituta lectio magnam afferre uiſa eſſet vtilitatem, multiſque locis id notatum eſt, & verba ipſius originalis allata; vt lector identidem in memoriam huius adhibitæ cautionis reuocaretur, & labore ad originalia adeundi leuaretur. Quod ſi idem caput ex pluribus vicinis alicuius Patris locis conſectum eſt; [nam quę multum diſtabant, ſatis plerumque fuit in margine indicare] adiectæ ſunt in textu particulæ illę, *& ſupra, & infra*: Scilicet, vbi ſeriem & nexum collectionis impediturę non erant. Vbi vero Gratianus ipſe loquitur, ex manuſcriptis huius libri exemplaribus pura, germanaque lectio eſt reſtituta.

De verſionibus.

In codice canonum capita, quæ ex Græcis ſynodis recitantur, ſunt a Dionyſio Exiguo in linguam latinam conuerſa, cuius prefatio manuſcriptis ipſius codicis exemplaribus præpoſita legitur. Iſidorus autem partim hac ipſa Dionyſij verſione, quamquam raro, partim fortaſſe priſca illa, cuius mentionem in prælatione ſua Dionyſius facit, vſus eſt aut integris aut aliquantulum immutatis, partim etiam aliis, quæ tunc, vt ipſemet Iſidorus teſtatur, extabant hodie, prętерquam apud iſtos decretorum collectores non extant. Quo circa mirandum magnopere non eſt: ſi cæteri collectores, & omnium fere poſtremus Gratianus, qui & codicē illum canonum, & Iſidori collectionem, & alias etiam habebant, eundem canonem non ſemper ex eadem verſione recitent. Qua de re ſæpe in notationibus lector eſt admonitus, & vbi neceſſarium viſum eſt, græca canonicis verba cum verſione noua ſunt allata; idemque in ceteris patrum græcorum ſententijs factum eſt. De nomine Paleæ ſunt variæ doctorum hominum ſententiæ. Multi ea capita, in quibus res inanes ac leues continerentur, hoc nomine appellari cenſuerunt; alij quaſi τὰ παλαιὰ, id eſt antiqua: alii quaſi additiones quaſdam deriuata, aut potius deprauata voce ab aduerbio πάλιν, id eſt, rurſum, quo ſcriptores ēt Latini tempore Gratiani vterentur. Verum Ioan. And. in addition. ad Specul. titu. de diſputation. & allegation. prope finem [quem Imola in rub. de verbo. obligati. Alexandrinus in proęmio Decreta. Iaſon in rubri. tit. de action. & alii ſunt ſecuti] puta quemdam Brotopaleam, quem Iaſon addit Cardinalem fuiſſe, collectioni Gartiani capita hæc adiunxiſſe. Atque ut in re tam incerta aliquid elici coniectura poſſit, exponetur, quid in collatis exemplaribus obſeruatum fuerit. In tribus, quæ ſunt antiquiſſima, & uidentur ſcripta paulo poſt Gratiani ætatem, pauciſſima ex huiuſmodi capitibus habentur. In uno ualde emendato ſunt appoſita in margine ſine ulla nota, ſed non omnia quæ in impreſſis, quamuis viciſſim in illo additiones aliquæ ſint, quæ in his non habentur.

De paleis.

In alio litteris perantiquis deſcripto, Paleæ ipſæ recentiori ſcriptura toti uolumini præponuntur. In cæteris habentur aut omnes, aut pleræque, & partim quidem cum paleæ nomine, partim uero ſine vllo a cæteris capitibus diſcrimine. Ex qua obſeruatione illud uidetur poſſe colligi, has paleas eſſe additiones non eodem tempore factas ad primam collectionem Gratiani, in margine primum adſcriptas, ac nonnullas fortaſſe ab ipſomet Gratiano, ut fit, inter cōponendum, aut relegēdū, quas deinde librariorū quidam omiſerint, quidam in contextu poſuerint, interdum coniuncte cum prioribus capitibus, interdum cum aliquo diſcrimine. Falſam uero eſſe illorum opinionem, qui eas contemnendas putant, ex eo conſtat, quod multæ & in Decretalibus, & apud vetuſtiores Gratiano collectores habentur, quod ſuis locis indicabitur.

De titulo.

In pler ſque uetuſtis huius collectionis exemplaribus hæc tamquam inſcriptio rubris litteris poſita eſt, *Concordia diſcordantium canonum*, addita in quibuſdam dictione, *incipit*, ſine Vlla Gratiani mentione. Verum in Vaticano illo uetuſtiſſimo, cui uoluminis ipſius initio recentiori ſcriptura paleas eſſe præpoſitas dictum eſt, ante ipſas paleas eſt hic titulus, *Decretum Gratiani monachi S. Felicis Bononienſis, ordinis S. Benedicti, compilatum in dicto monaſterio Anno Domini Milleſimo centeſimo quinquageſimoprimo, tempore Eugenij Papæ tertij.* In aliis uero duobus codicibus, in extremo eſt. *Explicit Decretum compilatum a Gratiano monacho monaſterij S. Felicis de Bononia.* In chronico, quod inſcribitur. *Pomarium Eccleſiæ Rhauenſis*, qui liber in Bibliotheca Vaticana ſeruatur, hæc de Gratiano leguntur: *Anno Chriſti milleſimo centeſimo quinquageſimo primo Gratianus monachus de Claſſa † ciuitate Thuſciæ natus decretum compoſuit apud Bononiam in monaſterio S. Felicis.* Idem teſtatur Hugutio uetuſtiſſimus huius codicis interpres ſecunda quæſtione ſexta, capi. poſt appellationem. & Vincentius in libro Hiſtoriarum bis, ſemel libro vigeſimo tertio, cap. trigeſimoprimo, loquens de Iſidoro, & iterum lib. vigeſimoquinto ca. octuageſimoquarto, agens de Iuone, & aliis decretorum collectoribus: & S. Antoninus parte iii. hiſtor. tit. 18. cap. 6. Tritemius uero in lib. de ſcriptoribus Eccleſiaſticis Gratianum agnoſcit huius collectionis auctorem, itemq; in lib. 2. de uiris illuſtribus ordinis S. Benedicti: quo tamen loco addit (ipſam fortaſſe operis inceptionē ſpectans) fuiſſe ab eo compoſitum Anno Domini Milleſimo centeſimo uigeſimoſeptimo. Hanc collectionem Innocentius III. in epiſtola ad Archiepiſcopum Compoſtellanum uocat corpus Decretum. Obtus eſt titulus nomine Gratiani.

† *Alij, Cluſio, alij Ginſa.*

De notationibus in gloſſas.

Quod ad gloſſas pertinet, quæ pios & catholicos auctores habuerunt, quæ in illis errata paulo maioris ponderis pro humani ingenii infirmitate obrepſerunt, ea in margine ſunt notata, & quid catholice ſentiendum ſit, oſtenſum eſt. Hæ autem notæ, quibus aſteriſcus affixus eſt neceſſario poſt hac in omnibus impreſſionibus apponendæ erunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX LIBRORVM QVI VARIIS EX LOCIS SVNT HABITI.

A

AMbrosii sermones aliquot, qui adhuc non extãt impressi, ex bibliothecis Vaticana, & monasterii Mediol. S. Amb.

Anselmi collectio canonũ ex Vaticana, & Hieronymi Parisetti.

Alexãdri ii. epistolæ aliquot, partim missę ab Antonio Augustino archiepõ Tarraconẽsi, partim ex bibliothecis, Vaticana, Nicolai Ormaneti epi Patauini Michaelis Thomasii Episcopi Ilerdensis.

Anastasii bibliothecarii chronicon, & versio septimę synodi, & octauę sub Hadriano ex Vaticana, & Cardinalis Sirleti.

B

Bonifacii Papæ concilium ex Hispania ex vetusto codice monasterii Populeti.

Bonifacii martyris epistola ex bibliotheca monasterii B. Mariæ super Mineruam.

C

Cresconii Nomocanon ex bibliotheca Cardinalis Vercellensis.

Capitula aliquot Pontificum ex eodem codice monasterii Populeti.

Capitulariũ liber septimus & capitularia adiecta, missa a Iacobo Amiot o epõ Antissiodorensi ex bibliotheca ecclesiæ Belluacensis.

Collectio decretorum Romanorum Pontificum ab Augustino archiepiscopo Tarraconensi.

Codex canonum, qui apud ueteres Pontifices in vsu fuit, ex Vaticana, Dominicana, & Cardinalis Sirleti.

Collectio canonum incerti auctoris ex Vaticana.

Collectio canonum ex bibliotheca ecclesiæ Mutinensis.

Collectio canonum pœnitentialium incerti auctoris ex bibliotheca Michaelis Thomasii epi Ilerdensis.

Conciliorũ Hispalensium, & Carthaginensiũ uarietates lectionis ex bibliothecis Regis Catholici, Lucensi & Sorensi a Cardinali Quiroga:

Centii Camerarii liber de formis iuramentorum ex bibliotheca Achillis Stathii.

Concilii alicuius fragmẽta quædam post Anselmi collectionem in codice Hieronymi Parisetti.

Cypriani operum exemplaria ex Vaticana, & monasterio S. Saluatoris Bononiensi.

D

Decreti huius vndeuiginti exemplaria manuscripta, partim sine glossis partim cum glossis, duodecim quidẽ ex Vaticana, reliqua uero ex bibliotheca Macelli Papæ ii. Cardinalium Vercellensis, & Sirleti, Michaelis Thomasii episcopi Ilerdensis, Achillis Stathii.

Decretorũ excerpta ex bibliotheca S. Trudonis ab Alberto Leonino nomine vniuersitatis Louaniẽsis.

Deusdedit Cardinalis collectio canonum, & libri quattuor de rebus ecclesiasticis ex Vaticana.

E

Eugenii ii. concilium ex Vaticana, et tertii ex Vaticana, & ex Gallia.

Emeritẽse conciliũ a Cardi. Quiroga.

Ephesini concilii primi antiqua uersio ex Vaticana.

F

Fulberti episcopi epistola descripta ex uetusto codice ecclesiæ Belluacensis a Iacobo Amioto episcopo Antissiodorensi.

G

Gregorii III. epistola ex bibliotheca monasterii supra Mineruam.

Gelasii scripta quædã, & aliorũ Pontificum epistolæ ex Vaticana.

Gelasii epistola ab Antonio Augusti no archiepiscopo Tarraconensi.

Gregorii I. epistolæ manuscriptæ ex vaticana, & episcopi Ilerdensis.

Gregorii vii. regestum ex Vaticana, & multis priuatis.

Gregorii iiii. epistola ad vniuersos episcopos per Galliã &c. ex bibliotheca monasterii supra Mineruã.

Gregorii x., epist. ad Regẽ Armeniorum ex bibliotheca Cardin. Sirleti.

Græcorum Patruum commẽtarii in sacram scripturã, aliaq; eorumdẽ scripta, & concilia ex Vaticana.

H

Hũberti legati Leonis ix. ad libellũ Nicetæ contra Latinos responsio ex monasterio S. Mariæ nouæ.

I

Isidori Hispalensis operum codex ex Monasterio Neapolitano sancti Augustini in Carbonaria.

Isidori collectio canonũ ex vaticana, & Dominicana supra Mineruã.

Ioannis 8. epistolæ ex vaticana.

Isidori collectionis canonum præfatio alia a vulgata, missa ab archiepiscopo Tarraconẽsi, & Aluaro Gomez ex bibliotheca Eccles. Toleta.

Isidori epistola ad Lanfredum ex bibliotheca supra Mineruam.

Innocentii ii. consilium ex vaticana, Isidori Hispalensis regula monacherum ex Hispania.

L

Leonis iiii. epistolæ duæ, unaex bibliotheca M. Antonii Mureti, altera ex bibliotheca Frãcisci Turriani.

Leonis ii. epist. a Cardin. Quiroga ex vetusto codice regiæ bibliothecę.

Leonis iiii. concilium ex Vaticana.

N

Nicolai primi plures epistolæ ex bibliotheca supra Mineruam.

Nicolai concilium aduersus Ioannẽ Rauennæ archiepiscopũ ex biblio theca ecclesiæ Mutinensis.

Nicolaus ad consulta Bulgarorũ ex vaticana.

P

Pontificalia manuscripta ex vaticana, & Cardinalis Sirleti.

polycarpus, idest collectio canonum Gregorii presbyteri ex vaticana.

petri Damiani oratio de priuilegio Sedis Apostolicæ & disceptatio inter regium aduocatum, & Romanæ Ecclesiæ defensorem ex bibliotheca Cardin. Sirleti

paschalis primi epistola, & decreta ex bibliotheca Ormanetti episcopi patauini, & fragmentum concilii apud Guardastallum ex vaticana.

R

Rhemense concilium in pago Trosleiano habitum missum, ab episcopo Antissiodorensi.

S

Scriptum de moribus, uita, & morte Agapiti ex vaticana.

Stephani v. epistola in collectione canonũ incerti auctoris ex vaticana.

Sanctorum uitæ ex bibliotheca, S. Mariæ maioris.

Stephani iiii. conciliũ in collectione Deusdedit Cardinalis ex vaticana.

Synodus octaua ex bibliotheca Cardinalis Sirleti, & vaticana.

T

Ticinense concilium a Iacobo Amioto Episcopo Antissiodorensi.

Teodulphi capitula ex bibliotheca M. Antonii Mureti.

Theophanis chronicõ ex vaticana.

Toletanæ ecclesiæ priuilegiorum liber ex Hispania.

Toletana concilia 24. 25. 26. 27. a Cardinali Quiroga, & 26. etiã a Petro Pontio episcopo Placentino.

V

Vrbani ii. concilium Placentinũ, & fragmẽtũ alterius cõcilii, & epistola L. præposito S. Iuentii ex vaticana synodus apud Melphiã ex vaticana, & a Iacobo Pamelio canonico Brugensi, & concilii Claremõtensis, apud Aluerniã summæ capitũ a Frãcisco Riccardotto epõ Arrebatensi ex uetusto codice Läberti episcopi Atrebatensis, eiusdemq; cõcilii fragmẽtũ a Iacobo Pammelio.

Z

Zozimi, & episcoporum Africanorũ ad ipsum epistolæ ex vaticana.

Zachariæ decreta ex bibilotheca Ormanetti epi patauini, Synodus Romana ex vaticana, Francia ex Dominicana supra Mineruam.

Hæc sunt, quorum nũc memoria suppetit. Ceterum & alia aliunde habita, & omnium fere librorum, quorum in hoc opere mentio fit, editiones cum manuscriptis codicibus vaticanæ, & aliarum bibliothecarum diligenter collatæ sunt.

Quoniam

...ossas Ioã
...s supple-
...it iu mul-
...s. Bartho.
...rix.

...dam, non

QVONIAM nouis superuenientibus causis, nouis est remedijs succurrendum: idcirco ego Bartholomæus Brixiensis confidens de magnificentia Creatoris, apparatum Decretorum duxi in melius reformã-

dum, non detrahendo alicui, nec attribuendo mihi glossas, quas nõ feci: sed supplendo defectum solummõ, vbi correctio necessaria videbatur, vel pp subtractionem decretalium, & diminutionem earundem, vel propter iura, quæ superuenerunt de nouo. Interdum etiam solutiones interposui, quæ prætermissæ fuerant a Ioanne. Hoc feci ad honorem omnipotentis Dei, & Ecclesiæ Romanæ, & ad communem vtilitatem omnium studentium in iure canonico. Bar.

Decret. Grat. ps 1.

GREGORIVS PAPA XIII.

Vniuersis Christi fidelibus salutem, & Apostolicam benedictionem.

MEndationem Decretorum, locorumque a Gratiano collectorum, (erat enim is liber mendis, & testimoniorum deprauationibus plenissimus) a nonnullis Romanis Pontificibus prędecessoribus nostris optimo consilio susceptam, selectisque ad id negotium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & alijs eruditissimis viris adhibitis commissam, multis autem, varijsque impedimentis hactenus retardatam, nunc tandem vetustissimis codicibus vndique conquisitis, auctoribusque ipsis, quorum testimonijs vsus erat Gratianus, perlectis, quæq; perperam posita erant suis locis restitutis, magna cum diligentia absolutã, atq; perfectam, edi mandauimus. In quo magna rõ habita est operis ipsius dignitatis, & publicæ eorum Præsertim, q in hoc studio versantur, vtilitatis. Iubemus igitur, vt q emẽdata, & reposita sunt, oia quam diligentissime retineantur, ita vt nihil addatur, mutetur, aut imminuatur.

De hoc titulo dictum est in præfatione.

CONCORDIA DISCORDANTIVM CANONVM,

Ac primum de iure diuinæ, & humanæ constitutionis.

DISTINCTIO PRIMA.

ps. *VManũ genus[a] duobus[b] regitur, naturali[c] uidelicet iure, & moribus[d]. Ius naturale est, quod in lege & Euangelio cõtinetur: quo quisq; iubetur alij facere, quæ sibi vult[e] fieri: & phibetur[f]*

VManum genus.] Hæc distinctio diuiditur in duas partes. In prima probat per quattuor canones, q humanum genus regitur duobus, scilicet iuribus, & consuetudinibus. In secunda parte. q incipit ibi. [Est & alia,] ponit septem dñias iurium. Ioan. de Fan. & Pet.

CASVS. Iste sic ponitur. Dñ hic q duo sunt instrumenta, q quę genus humanum regit, & gubernatur, scilicet ius naturale, & consuetudo siue mos. Ius naturale est qđ in lege & in Euangelio continetur: quo iure quisque iubetur alii facere, quod sibi vult fieri: & hoc phibeẽ alii inferre, quod sibi nolit fieri: & hoc phatur auctoritate Chri dicentis. Oia quæcunque, &c. a ¶ Humanum genus.] Tractaturus dñs Gratianus de iure canonico, primo incipit a simpliciorib. scdm naturã. scilicet iure naturali, qđ antiquus & dignius est 1. Cepit enim ab ipsa rõnali creatura, vt ist de re diui. § commodius. Assignat ergo multas dñas iuris naturalis ad alia iura, vsque ad 15. dist. in qua aggreditur prãcipale propositum de iure canonico, originem eius assignans.

b ¶ Duob] Signatur cõtrariũ infra 96 dist. duo. sed illis duob. regit tanq auctoribus tamquam instrumentis. 11. qu. 1 c sicut enim § ex his.

c ¶ Naturali.] idest, diuino 2.

d ¶ Morib]. i. consuetudinario iure, vel etiam iure humano, siue scripto, siue non scripto. 25. quæ 2 institutionis.

e ¶ Vult] Sed non ne ego volo quod alter det mihi rẽ suam, non tñ ego volo ei dare rẽ meam? Expo

f ¶ Prohibetur] Nũquã inuenimus expresse prohibitũ in lege, vel in Euangelio, nisi per quandã consequentiã. Nã vbi vnũ cõtrariorũ pcipitur, p cõsequẽs aliud phibetur: sic vbi aliquid iudicatur meũ esse, per cõsequens iudicatur tuum non esse. ff de procul Pomponius §. 2.

a ¶ Inferre.]

Ius naturale reliquis antigus est. 1 Vt 5 dist. c. 1. in prin.

2 Idẽ Alex. de Imo. in l. militis. C. de test. milita.

Volo, idest velle debeo.

3 Consulitur, & male: quia omnino præceptũ est: sed exponẽ, vult ex eo dẽ naturali dictamine, non autem ex perturbatione concupiscentiæ.

Iudex non cõdemnat, sed lex.

a ¶Inferre.] Sed nonne iudex vult inferre mortẽ reó, sed tñ non vult vt sibi mors inferatur? Sed dic, ꝙ iudex non infligit mortem, sed lex, vt 23.q.5. homicidas. & c. cum homo. Vel intelligas hæc omnia de operibus misericordiæ, ad q̃ quilibet tenetur, vt 86.dist. nõ satis. Io.

b In Euangelio.] Matthæi 7.

e ¶Vultis.] idest, debetis velle.

d ¶Hæc est.n.] id est, in his cõsistit, sic ponitur ibi, Deum time, & mãdata eius obserua: hoc est omnis homo, Ecclesiastici 12. de pæ dist. 2. charitas.

e ¶Hinc.] ad probandam diuisionem supradictam.

OMnes leges.] CASVS. Capitulum istud diuiditur in tres partes. In prima parte dr, ꝙ legum aliæ sunt diuinæ, aliæ humanæ diuinæ natura, humanæ autem moribus constant: & quia mores hominũ sunt diuersi, ꝓp quos humanæ leges statuuntur. ideo humanæ leges discrepant: q̃m aliæ aliis placent, & aliæ aliis. In secunda parte dr ꝙ hoc nomine, fas, lex diuina: hoc homine, ius, lex humana continetur. In tertia parte dr, ꝙ trãsire per agrum alienum fas est, id est iure diuino permittit, ius autem non est, id est, nõ permittit iure humano. Sed a pars incipit ibi, [Fas.] Tertia ibi. [Transire.]

Plurale in singulare soluitur.

f ¶Omnes leges.] id est, omnis lex & ponitur plurale pro singulari. si enim demõstrares duas leges, vnam diuinam, & aliam humanam, non posset vere dici: istæ leges, aut sunt diuinæ, aut humanę. Et valet talis interpretatio in rescriptis quandoque, cum ita scribitur: si ista vera sunt, id est, si hoc verum est, & si illud verum est: sic extra de appel. significauit. in fin. & extra de præben. cum iam dudum & extra de rescr. ex parte sic. inf. 2.q.1. in primis. 1 & ff. de condi. & demon falsa. & ff. de statu homi. summa.

1 Ibi, si alij accusatores &c.

g ¶Discrepant.] Non tamen sunt contrariæ. nam transire per agrum alienum diuina lex permittit, humana prohibet: sed prohibitio, & permissio non sunt contraria. nam Dominus permittit vxorem infidelem dimitti, Apostolus prohibet, vt 28 q. 1. iam nunc.

h ¶Alijs.] vt inf. 12. dist. illa & inf. 32. dist. placuit.

Omnia sunt cõmunia iure naturali.

i ¶Alienum.] Sed nõne iure naturali omnia sunt communia, vt inf. cap. ius naturale. & inf dist. 8. quo iure, non ergo aliquis ager alienus est, ideo expone, alienũ, idest qui est alienus modo.

2 Vel dic, idest licitũ

k ¶Fas est.] idest, ꝙuum est 2 cum subest causa, & inoxius est trãsitus, vt 23.q 2.c. vlt. Item iure diuino licitum est comedere vuas in agro alterius, sed non exportare. conterere spicas & comedere licitũ est 6.q 3.c. 1. sed non mittere falcẽ, vt infra de conse. dist. 5 discipulos. sed licet sit ꝙuum iure diuino, tamen nõ est ius, id est, ius nõ dat ciuilem actionẽ. Vbi enim aliquid mihi prodest

alij inferre[a], *quod sibi nolet fieri. Vnde Christus in Euãgelio:* [b] *[Oĩa quæcunq; vultis*[c] *vt faciant vobis homines, & vos eadem facite illis. Hæc est enim*[d] *lex & prophetæ.]* Math. 7.

Hinc[e] *Isidorus in quinto lib. etymologiarum, c. 2. ait.*

NOT. a ¶Ac primum.) *Hoc loco in manuscriptis codicibus magna est varietas. Nam partim nulla est hoc loco inscriptio: partim vero legitur,* De iure scripto, & non scripto, & quod cui præponatur, & legum auctoribus, & duorum malorum electione, siue dispensatione. *Aut,* Ac primum de iure constitutionis naturæ diuinæ, & humanæ. *Aut,* De iure naturæ, & humanæ constitutionis, *quam Dominicus de Geminiano agnoscit, & extat in nonnullis antiquioribus editionibus. Aut,* De iure naturæ, & constitutionis: *quæ inscriptio maxime videtur conuenire tractationi Gratiani, qui sæpe ad hæc capita reuertitur, vt initio distinct. 5. 7. 8. 15. & 11. quæst. 1. c. si quæ causæ. hunc totum locum indicans scribit:* Require in principio, vbi differentia signatur inter ius naturale, & ius constitutionis. *Verumtamen in hac tanta varietate, quæ vt aliæ coniecturæ mittantur, argumento esse potest, nullam hic a Gratiano ipso positam esse rubricam, satis visum est retenta vulgata lectionis veteris indicare.*

¶Diuinæ leges natura, humanæ moribus constant. C. I.

OMnes leges[f] aut diuinæ sunt, aut humanæ. Diuinæ natura, humanæ moribus constant, ideoque hæ discrepant &, quoniam aliæ alijs[h] gentibus placent. ¶Fas lex diuina est, ius lex humana. ¶Transire per †agrum alienum[i] fas est[k], ius non est.

†per alienum) i Isid. manusc.

Ex verbis huius auctoritatis euidenter datur intelligi, in quo differant inter se lex diuina & humana: cum omne quod est fas, nõe diuinę uel naturalis legis accipiatur: nõe vero legis humanæ, mores iure conscripti, & traditi intelligantur. Est autem ius generale, nomen multas sub se continens species. Vnde in eo. lib. Etymol. c. 3. Isidorus ait.

¶Ius genus, lex autem species est. C. II.

IVs generale[l] nomen est; lex autẽ iuris est species. Ius autem est dictum: quia iustum est. Omne autem ius legibus, & moribus constat.

Isid eod. l. c. 3.

¶Quid sit lex. C. III.

LEx est[a] constitutio scripta.

Isid. ibidem. Iuo p. 4 c. 200. †tantundem] in ori manusc. & aliquot Gratiani.

¶Quid sit mos. C. IIII.

MOs est longa[b] consuetudo de moribus[c] tantummodo † tracta.

Isid. ibidem. Iuo ibidem. Pann. l 2. c. 161 Tertullianus i lib. de corona militis.

¶*Apud Isidorum hæc antecedunt.* Mos est vetustate probata consuetudo siue lex non scripta. Nam lex a legendo vocata est, quia scripta est. Mos autem longa consuetudo est.

¶Quid sit consuetudo. C. V.

COnsuetudo autem est ius quoddam moribus institutum[d]; quod ꝓp lege suscipitur, cum deficit lex[e]. ¶Nec differt, an scriptura, an ratione consistat, quando & legem

Ius sit, vt 23.q.2.c.1. Quandoque est aliquod ius quod non est ꝙuum nec iustum, vt si alicuius vxor adultera

Siue scien ter, siue ignoranter.

tur, ꝙ ille non possit promoueri, vt 34.dist. si cuius, q̃ intelligo si ille postea cognouerit eam 1. quia sine culpa sua puniri non debet, vt 19.q.7. inuentum. Itẽ æquũ &

Rigor q̃q; præfertur ę quitati.

& iustum est, vt nemo cum alterius iactura locupletetur, vt extra de pœnis, suam & ff. de cond. ind. nam hoc. & tamen contra illam æquitatem inducta est vsucapio siue præscriptio. Item iniquum est vt vnus puniatur pro alio: quia non debet vltra progredi pœna quam reperiatur delictum, vt extra de his quæ fiunt a ma. par. cap. quæsiuit. tamen cõtra hanc æquitatem multa iura loquuntur, vt 1.q.4 ecclesia. §. item ex peccato Achor. & 6.q.1. sunt plurimi. §. verũ. & extra de spõ. nõ est vocis vel publico inducitur q̃que rigor cõtra naturalem bis. Sed dic ꝙ in oibus casibus ex causa, & ꝓ bono pa- æquitatem: q̃que tãtũ sine rõne inducitur rigor cõtra æquitatẽ: & hoc solũ pro ratione sufficit, ꝙ ita scriptũ est, vt ff. qui & a qui. manu. libe. non fi. l. prospexit.

Consuetudo quot vicibus inducitur.

a LEx est, &c. Iustum præcipiens, & contrariũ prohibens. 23.q.4. fi ecclesia. in fi. & dicitur lex eo quod legitime ligat. 2 dist. omnis. Archi.

b MOs est longa.] Quam consuetudinem dicis esse longam, vel quot vices dicis inducere consuetudinẽ? nunquid illud quod bis factum est, vt 25.q.2. ita nos. Vel illam, quæ ter facta est, vt extra de elect. venerabilem. in fin. Vel illam quæ sæpius quam ter est facta, vt extra de causa poss & proprie. cum ecclesia Sutrina. Vel illam, quæ decies facta est: sicut longa præscriptio dicitur quæ est x. annorum, vt C. de præscrip. lon. temp. per totum. Vel illam cuius nõ extat memoria, vt 3.q.6. hæc quippe ff de aqua quoti. hoc iure §. ductus aquę? Dici cõsueuit ꝙ in criminalibus duæ vices inducunt consuetudinem: sed in aliis tres non sufficiunt C. de epi. aud l 4 in fi. Io. Hoc teneas pro certo, ꝙ secundum ius canonicum non valet consuetudo, nisi præscripta sit & rationabilis, vt extra de consue. ca. vlt. videtur tamen hic ꝙ quaternarius actus inducat consuetudinem. C. de ser. l vlt Bar. Brix.

Fos & mos differũt.

c ¶De moribus.] Hæc descriptio dupliciter vr inconueniens, & quia idem ponitur in descriptione quod in descripto: & quia idẽ ponitur pro specie, & genere. Sed dic, ꝙ aliter sumitur hic hoc nomen, mos; & aliter hoc nomen, moribus; & aliter hoc nomen, consuetudo. Nã mos sumitur pro iure non scripto, consuetudo sumitur generaliter pro iure scripto & non scripto, vt infra cap. proxi. sed hoc nomen moribus, sumitur hic pro frequẽtibus actibus hominum. Ioan.

COnsuetudo.] CASVS. Capitulum illud diuiditur in tres partes. In prima parte ponit diffinitio cõsuetudinis, ꝙ talis est [Consuetudo est ius quoddã, &c.] In secunda parte, quæ incipit ibi, [Nec differt.] dicitur ꝙ non refert vtrum consuetudo sit scripta, an sola ratione, idest sine scriptura constet: quoniam & legem ratio commẽdat. In tertia parte quæ incipit ibi. [Porro.] dicitur ꝙ lex est ratio: quia rationem habet: & consuetudo erit lex, idest, seruabitur pro lege, quæ rationem habet, dummodo religioni congruat, disciplinæ cõueniat, saluti proficiat, & dicitur cõsuetudo, quia in vsu communi est.

Consuetudo an egeat institutione.

d ¶Institutum.] Videtur hic manifeste, ꝙ plures vices non sufficiunt ad hoc vt aliquid dicatur consuetudo: nisi institutũ sit, ꝙ illud ꝓp consuetudine amodo seruetur. nam potest esse ꝙ ex gratia, vel tolerãtia hoc sæpius pmissum sit, vt extra de ver. sig abbate. & 10 q 3. qa cognouimus. vẽ licet aliquid sæpius factũ sit: nisi eo animo factum sit, vt in posterum fieret: etiam si suo iure id faceret, talis vsus non dicitur vsus, vt ff. de itine. actuq; priua. l. 1. §. Iulianus recte ait. & l vlt Itẽ alia ratione patet, ꝙ solæ vices non inducunt consuetudinẽ: quia licet pluribus vicibus aliquid iudicatum sit, non ideo in posterum ita iudicandum est: quia non exemplis, sed legibus est iudicãdum, vt C. de sen. & inter. nemo, sed secundum cõsuetudinem bene iudicatur 2, vt extra de eo qui mit. in pos. cum venissent. 12. dist. illa. & 32. dist placuit. Item multa alia requirunt ad hoc, vt aliqd dicat consuetudo, vt dicemus infrà. dist. 8. frustra. e ¶Cum deficit lex.] Hic videtur ꝙ tunc demum recurrendum est ad cõsuetudinem, cum lex deficit. Et sic est arg ꝙ nũquam secũm cõsuetudinẽ est iudicandum, si ius cõtrariũ ꝓcipiat, & arg. infra 11. dist. cõsuetudinis. & cap consequens. & infra dist. 8 si consuetudinem, & cap. consuetudo, & extra de sen. & re iud. cum causa. & extra de foro comp. quod clericis. Rñdetur, ꝙ nõ secũdum consuetudinem, sed secũdum iura est iudicandum, vt ff. de sepul. vio. l. 3. §. diuus. secundum hoc multa occurrũt cõtraria, vt infra dist. 32. placuit. & extra de eo q̃ mit. in pos. cũ venissent. & extra de cog. spi. super eo. & extra de arbi dilecti. & extra de cõsue. ca. 2. & extra de testa. cap. ad hæc. Ex istis omnib. habetur, quod cõsuetudini statur contra ius scriptum. Solutionem aũt istius quãdo consuetudo ꝓiudicet iuri, dicemus infra 8. dist. cap. frustra. Ioan. Hoc tene, ꝙ consuetudo rationabilis & præscripta iuri scripto præiudicat. ita mihi videtur, vt extra de consue. c. vlt. etiã si alia non interueniant, de quibus facit mentionem Ioan. in illo cap. frustra. B. Sed ad quam consuetudinem dicis recurrendum? an ad consuetudinem terræ: an ad Romanã consuetudinem: an ad consuetudinem loci vbi contractum fuit: an ad consuetudinem vicinarum prouinciarum? Videtur ꝙ ad consuetudinẽ Romanam, vt infra 11. dist. c. vlt. insti. de satisd. §. vlt. Econtra videtur, ꝙ ad consuetudinem loci, vt 12. dist illa & C. de addi. priua. an in totum, & iuxtà præalleg ad hoc inducas. Ad hoc dico, ꝙ iudex maxime delegatus primo secundũ canones iudicabit: deficientibus canonibus iudicet secundum leges 3, vt extra de non oper. nũc. intelleximus & infra dist. 10. si in aduersus. C. si aduer. rem iud. & Alexãdr. Imo. in l. solet. ff. de iurisdi. indic. circa fi de leg b. l. nõ possunt. oĩbus deficiẽtibus ad Romanã princ.

Consuetudo vtrum præiudicet iuri scripto.

Iudex per q̃ iura debet iudicare.

2 Arg. extra de testibus Raynucius. §. dictus. ver. pcedit. de hoc no. 12. distin. illud. in glo. arg. contra ibi videas.

3 De hoc 15 qu 3. §. cum autẽ. versi. sed ficut.

4 Adde Bal. in l. ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõsuetudinẽ ꝓcedat, vt ff de leg. & cõst. de quibus, in prin. licet sit arg ꝙ ad consuetudinem vicinarum prouinciarum sit recurrendum, vt extra de cen super eo, a ¶ Ratione] Arg ꝙ deficiente lege vel canone potest alligari ratio, vt 19 dist. si Romanorũ, & dist. 8 fruſtra.

b ¶ Quod religioni cõuenat] multa em sunt cõtra rationẽ*, tamen congruunt religioni, vt virginem peperisse.

c ¶ Quod disciplinę cõgruat.] quia licet platus de rõne possit coercere subditã delinquentẽ: tamen disciplinate tenet ipm coercere, vt ꝓficiat ei ad salutem, vt 45. dist. cum beatus.

d ¶ Quod saluti ꝓficiat.] licet rõ * sit ꝙ homo debeat persequi inimicum: tamẽ non proficit hoc ad salutem

CVM ITAQVE, CASVS. Infert ex supradicto capꝫ cõsuetudo dicens, cũ non refert, an scripta sit consuetudo, vel non sit scripta, apparet ꝙ quędam consuetudo est tradita ī scriptis: quædã moribus vtẽtium reseruatur, quæ autem scripta est, cõstitutio siue ius vocatur: q̃ scripta non est, cõsuetudo vocatur. Et dicit etiam ꝙ est alia diuisio iuris, & ad hoc induxit sequens capitulum, exempla ponendo de quolibet mẽbro diuisionis.

* *Proprie nõ sunt contra rationem, sed supra rationem.*

*Est rõ vel depranata, vel ifirma, cũ non proficit ad salutem.

IVs autẽ. CASVS. Capitulũ istud diuidit in tres partes. In prima diuidit Isidorus ius tripartiã, in ius naturale, in ius ciuile, & in ius gentiũ. In scda parte, q̃ incipit. [Ius naturale] dr̃ ꝙ ius naturale est cõe omnium nationũ, eo ꝙ instinctu naturæ ꝓcedit, & nõ ex cõstitutione aliqua. In tertia q̃ incipit ibi, [Vt viri,] ponit viij q̃ ex naturali iure ꝓcedũt, vt viri & fęminę cõiunctio, &c. nã ista aut his similia de iure naturali ꝓcedũt.

e IVs naturale.] Ad intelligentia istorũ nota, ꝙ natura multis modis dr̃, qnq; dicitur natura vis insita rebus similia de similibus procreans. Secundo modo dr̃ natura quidam stimulus, seu instinctus naturæ ex sensualitate ꝓueniens ad appetendũ, vel ad ꝓcreandũ, vel ad educandũ, 32 q 5 horrendus ff de ven. inspi. l. 1. § ius naturale. Initi de iure na. gen. & ciui. in prin. Tertio modo dr̃ instinctus naturæ ex rõne ꝓueniẽs, & ius ex tali natura prouenięs dr̃ naturalis æquitas, & cõmunia sẽdm hoc ius naturæ dr̃ oia, idest, cõicida tpe necessitatis, vt 47 dist. sicut. Quarto modo dicitur ius naturale ꝑcepta naturalia. hoc est: Non furtum facies: Non mœchaberis. 32. q. 7 quod adulterio. Inst. de obl. quæ ex delic. nas. circa prin. & omne ius diuinũ* dr̃ naturale ius, & secundũ istud ius similiter oia dr̃ cõia. i. cõicanda: bt ne enim fuit aliquid proprium* de iure diuino. nam ipsi Adæ fuit dictũ. In sudore vultus tui vesceris pane tuo, & alibi: Nõ concupisces rẽ ꝓximi tui. 47. dist. virum. Similiter ius ciuile dicitur variis modis. Qnq; dicitur ius ciuile illud ius, quod nõ est naturale, ratio commendat. ¶ Porro si ratione [a] lex constat: lex erit omne iam quod ratione constiterit; duntaxat quod religioni conueniat [b], quod disciplinæ congruat [c], quod saluti proficiat [d]. Vocatur autem consuetudo, quia in communi est vsu.

Cum itaque dicitur, non differt vtrum consuetudo scriptura, vel ratione cõsistat: apparet, quòd cõsuetudo est partim redacta in scriptis, partim moribus tantum vtentium est reseruata. Quæ in scriptis redacta est, cõstitutio siue ius vocatur†: quæ vero in scriptis redacta nõ est, generali nomine, cõsuetudo videlicet appellatur. Est autem & alia diuisio iuris, vt in eodẽ lib. 5. c. 4. testatur Isidorus ita dicẽs.

¶ Quæ sint species iuris. C. VI.

IVs †autem, aut naturale est, aut ciuile, aut gentium*.

† *Ius aut naturale.*) orig. & aliquot Gratiani co dices.

¶ Quid sit ius naturale. C. VII.

IVs naturale [e] est commune omnium nationum, eo quòd vbique instinctu naturæ, non constitutione aliqua habetur: vt viri, & fœminæ coniunctio [f], liberorũ successio [g], & educatio [h], communis omnium [i] possessio, & omnium vna libertas, acquisitio eorum, quæ cœlo, terra, mariq; capiuntur [k]: item depositæ [l] rei, vel commendatæ †[m] pecuniæ restitutio, violentiæ per vim [n] repulsio. ¶ Nam hoc aut si quid huic simile est, numquam iniustum, sed naturale æquumque habetur.

† *al. commodatæ restitutio.*

Ius naturale differt multipliciter.

x ¶ Successio.) *In tribus codicibus manuscriptis Isidori, & aliquot Gratiani legitur*, liberorum, susceptio, & educatio; *quæ lectio conuenit cum l. 1. ff. de iust. & iur. ver. f. hinc descendit.*

f ¶ Coniunctio] si intelligas de cõiunctione corporũ, secundũ hoc est ius naturale prouenięs ex sensualitate. Si intelligas de cõiunctione animorum 1, est ius naturale ex ratione prouenięs, extra de biga. debitum. g ¶ Successio.] Non intelligas de successione q̃ ht per hæreditarem, cum illa nõ sit naturalis: sed de successione per carnis propaginem. Vel etiam intelligi potest de illa qua liberi iure naturæ succedunt parentibus ff. vnde lib. 1. & l scripto. § non sic.

h ¶ Educatio.] Patres enim thesaurizant filiis, nõ filii parentibus, vt 16 q 1 prædicator. similiter filius patrẽ egentem cogitur alere. 22. q. 4. inter. & C. de alend. lib. l. 1. & 2. & in casu mater filium, & libertus patronũ, vt ff de lib. agno. si quis. § idem in liberis & §. solet.

i ¶ Cõis omnium] ideſt, nihil erat propriũ alicui iure diuino 2. Vel dic cõis. i. cõicanda tpe necessitatis, vt 74. dist. sicut. nam etiam secundũ legem Rhod. tpe periculi cibaria maxime erant communia, vt ff ad l. g. Rhod. l. 2 § cum in eadem naue. in fi. 12. q 1 dilectissimis.

k ¶ Capiuntur.] Hæc enim & alia, quæ in nullis bonis sunt, cedunt occupanti, vt initi. de re. diui. § feræ.

l ¶ Itẽ depositę.] Fallit in duobus casibus, vt infra 22. q. 2. c. ne quis, & si dominus & deponens simul petunt rẽ potius restituitur domino, vt ff depo. bona fides.

m ¶ Commendatæ.] commendare idem est quod deponere, vt ff depo. Lucius Titius.

n ¶ Per vim] quod cuilibet licet, vt ff de iust. & iur. vt vim, in fi. extra de sent. excom. c. 3. §. si vero. in fi. De illa materia habes not. 23 q 1 in summa Ioan.

IVs ciuile.] CASVS. Dicitur hic ius ciuile quod populus vel ciuitas sibi proprium constituit causa Dei vel hominum.

a ¶ Vel quæq; ciuitas.] Sic aliqua ecclesia ius sibi statuit, vt inf. d. 13. catholica. & de cõsec. di 3. ꝓnũciãdũ.

b ¶ Divina humanaque.] Id est contemplatione Dei de conse. dist 3. & hominum, vt ff de fer. l. 1.

f ¶ Legatorum.] Si quis legatum vel amicorum vel hostium impedit, scdm canones excõmunicatur, 94. dist. si qnis. 24. q. 3. si quis scdm leges traditur hostibus, vt sit seruus illorũ. ff. de lega. l. vlt. Ioannes Theutonicus.

g ¶ Alienigenas.] Vt 28 q. q. 1. caue. & cap. seq.

¶ Quid sit ius ciuile. C. VIII.

IVs ciuile est, quod quisque populus, vel quęque ciuitas [a] sibi proprium diuina [b], humanaque causa constituit.†

Isid. eo. l. c. 5.

† Concor. nec. in §. ius autem ciuile. Inst. de iure nat. gen. & ciui.

¶ Quid sit ius gentium. C. IX.

IVs gentium est sedium [c] occupatio, ædificatio, munitio, bella, captiuitates, seruitutes [d], postliminia [e], fœdera, paces, inducię†, legatorum [f] non violandorum religio, connubia inter alienigenas [g] prohibita. Hoc †inde ius gẽtium appellatur, quia eo iure omnes fere gentes vtuntur.

Isid. eod. l. c. 6.

† Concor. nec. in §. ius autem gentium. cum glo. in verb. bella. Inst. it. de iure nat. gent. & ciui.

† *Et inde ius gentium, quia eo*) orig.

¶ Quid ius sit militare. C. X.

IVs militare est belli inferendi solennitas, fęderis [h] facien di nexus, signo dato egressio in hostem, vel pugnæ commissio, item signo dato receptio, item flagitij militaris disciplina, si locus deseratur [i], item stipendiorum modus K, dignitatum [l] gradus, præmiorum honor, veluti cum corona [m], vel torques [n] donantur, item prædæ decisio, & proportionum qualitatibus & laboribus † iusta diuisio, ac principis portio. [o]

Isid. eod. l. c. 7.

† *Laboris*] ori.

¶ Quid sit ius publicum. C. XI.

IVs publicum est P in sacris, & in sacerdotibus, & in magistratibus.

Isid. eod. l. c. 8. l. 1. §. Ius publicum. ff. de iust. & iur.

¶ Quid sit ius Quiritum. C. XII.

IVs Quiritum [q] est proprie Romanorum, quod nulli [r] omnia quo ad tuitionem: sed ipse tenetur ea diuidere secundum merita personarum. 12. q. 2. Vulteranæ. & cap. concesso.

Isid. ibid. c. 9.

IVs militare.] CASVS. Hic ostendit Isidorus quæ speciãlia ad ius militare: videlicet belli inferendi solennitates, fœderis faciendi nexus, &c.

h ¶ Fęderis.] Id est, pacis componendæ.

i ¶ Deseratur.] Secundum canones, qui fugit in bello publico, infamis est, vt 6. q. 1. infames. secundum leges capite punitur, vt ff. de re mili. omne. §. qui in acie. Ioãnes Theutonicus.

Pœnæ fugientis in bello.

K ¶ Modus.] inf 12. q. 2. Vulteranę. & infra 16. q. vlt. c. 1. & c. contra.

l ¶ Dignitatũ.] Quia sit dignior vel superior alio.

m ¶ Cum corona.] id est, maius munus.

n ¶ Vel torques.] Id est, minus munus.

o ¶ Ac principis portio.] Non ergo omnia, quæ capiuntur in bello, sunt principis: & sic est contra 23. quæst. 5. dicat. vbi dicitur, quod regis sunt omnia. Sed dic quòd principis sunt

IVs Quiritum.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes in prima dicitur, ꝙ ius Quiritum est proprie Romanorum, quod nulli habent, nisi Romani, vel eis subiecti. In secunda parte dicitur ꝙ iure Romanorum agitur de legitimis hæreditatibus, de cretionibus & tutelis, & de vsucapionibus. quę omnia tantum Romanis competunt. Secunda pars ibi. [In quo.]

q ¶ Ius Quiritum.] à Quirino, id est, Romulo.

r ¶ Quod nulli. [Contra C. de Iudęis. c. Iudæi. vbi dicitur, ꝙ Iudęi vtũtur Romano iure. Sed ibi oẽs vocantur Romani subiecti Romano Imperio: prout dicitur, Proprium Romanorum est habere filios in potestate: ꝓut etiam gentiles sunt sub Romano imperio. nam Imperatore est princeps totius mũdi, vt 7. q. 1. in apibus. sed in diuersis prouincijs diuersi reges sub eo constituti sunt. 6. q. 3. scitote. & ff. ad legem Rhod. de iac. qui lemanæ. & l deprecatio. Qui ergo non vult esse sub Romano Imperio, nec hęreditatem habere potest, nec alia quæ hic de iure Romano enumerantur. argum. 8. distin. quo iure.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ De legitimis hereditatibus.] Ab intestato vel ex testamento delatis. Et hæreditas est successio in vniersum ius quod defunctus habuit tempore mortis, vel quod superest deducto ære alieno.
b ¶ De vsucapionibus.] Vsucapio est acquisitio dominij per continuationem possessionis tẽporis lege diffiniti. ff. de vsu.l.3. 1.

1 De hoc dic, vt plene not. 16. q. 1. in prin.

ONstat autem.] Hęc distinctio diuidit in duas partes. In prima parte ponit quinque differẽtias secularium legum. Secũda ibi, [Quę dã.] Ioan. de Fantu.
CASVS. In superiori distinct. facta fuit mentio de iure Quiritum. ió Gratianus annectit secundam distinctionẽ, in qua ostendit q ius Quiritum constet ex legibus, plebiscitis, & senatusconsultis, cõstitutionibus principum edictis senatorum, & prudentum responsis. Interserit etiam de quibusdã legibus, quę à nominib⁹ cõditorũ nominantur, vt cõsulares, & tribunitiæ &c. Et exẽpla ponit de singulis. Quattuor autem sequentia capitula plana sunt, & per te videbis.
c ¶ Cõstat.] In hac secunda distinctione agit quæ sint partes siue spẽs Romani iuris: agit ẽt quare leges consulares, vel tribunitiæ vel aliæ fiẽrint appellatę, &c.
d L Ex est.] Populi. olim populus statuit leges: sed hodie nõ; quia transtulit hanc potestatẽ in Imperatorẽ 2, vt Instit. de iure nat. §. sed quod principi.

2 Adde an possit facere statutum, & si põt: an principe existente in ciuitate nõ consentiente, not Bal. in l. hominum. C. de lega.

Vel dic, quod populus hodie potest, & quod dicitur ibi, transtulit, id est, concessit.
e ¶ Qua maiores natu.] Maiores natu dicuntur nobilitate, & antiquitate dignitate, scientia, vt 2. q. 7. quærẽdum. & c crimina tiones.
f PLebiscita sunt.] plebiscita primo facta fuerũt propter discordiã, quę fuit inter nobiles & plebeios, vt ff. de origine iuris. l. 2 §. eisdem temporibus.
g CONstitutio vel edictum est.] proprie dicuntur constitutiones principum, & edicta prætorum. 3 Dicitur etiam edictum iudicis, vt est citatio 24. q. 3. de illicita ff. de re iudi. contumacia.
REsponsa.] CASVS. Dicitur hic q responsa sunt, q Iurisconsulti interrogantibus respõdebant, vt fuerunt responsa Pauli. Fuerunt enim quidam prudentes

tenet, nisi Quirites, id est Romani †. ¶ In quo agitur de legitimis hæreditatibus a, de cretionibus α, de tutelis, de vsucapionibus b, quæ iura apud nullum alium populum reperiuntur, sed propria sunt Romanorum, & in eosdem solos constituta.

α ¶ Cretionibus.] *Ante legebatur*, vel curationibus, vel de cõtractibus. *Emendatum est ex codicibus Isidori tam impressis, quam manuscriptis. Quid autem sit cretio, declarat Vlpianus in suis tit. c. 22. & ipsemet Isidorus eod. lib 5. Etymol. c. 24.*

Alciatus 3. dispunct. c. 7.

DISTINCTIO II.

ONstat c autem ius Quiritum ex legibus, & plebiscitis, & senatusconsultis, & constitutionibus principum, & edictis †, siue responsis prudentum.

Ex Isid. ibid.

† antea legebatur, *ex edictis senatorũ.*

¶ Quid sit lex. C. I.

LEx est constitutio populi d, qua maiores natu e simul cum plebibus aliquid sanxerunt.

Isid. eo. l. c. 10.

¶ Quid sit plebiscitum. C. II.

PLebiscita sunt, f quę plebes tantum constituunt, & vocantur † plebiscita, quod ea plebes sciat, vel quòd scisciscitatur, & rogat, vt fiant.

Isid. eo. l. c. 11. † *vocata scita* Iorig.

¶ Quid senatusconsultum. C. III.

SEnatusconsultum est, quod tantum senatores populis consulendo decernunt †.

Isid. eo. l. c. 12.

¶ Quid sit constitutio vel edictum. C. IIII.

CONstitutio, vel edictũ est, quod Rex, vel Imperator constituit, vel edicit †.

Isid. eo. l. c. 13. † antea legebatur, *edidit.*

¶ Quæ sint responsa prudentum. C. V.

REsponsa h prudentum sunt, quę Iurisconsulti respondere dicuntur consulentibus, vnde & responsa Pauli dicta. Fuerunt enim quidã prudentes, & arbitri æquitatis, qui institutiones † ciuilis iuris compositas ediderunt, quibus dissidentium lites, contentionesque sopirent i.

Isid. eo. l. c. 14. † *al. conflitutiones.*

¶ Quæ sint tribunitiæ, vel consulares leges. C. VI.

2 QVædam etiã leges dicuntur ab ijs, qui condiderũt,

Isid. ibi. c. 15.

Est autẽ triplex Falcidia. Vna est debita iure naturę, q̃ competit legitimo hęredi. Alia est debita iure institutionis, quam potest iure hæres institutus petere cũ tota hęreditas est exhausta. Io. Et istas duas potest hodie habere filius institutus extra de test. Raynaldus. & ita cessat opi. dominorum. C. ad leg. Fal. quã quã, B. Tertia quæ dicitur quarta Trebellianica 4. & competit heredi instituto, qui rogatus est hæreditatem alteri restituere, vt legitur extra de test. Raynutius. Ioannes.
i ¶ Sopirent.] Nec enim licet iudici ab eorũ responsis deuiare, vt inst. de iure natu. §. responsa.
QVędam etiam.] Hæc est secunda pars distinctionis in qua ponit quasdam leges denominatas à cõditoribus. Io. de Fan.
CASVS. Hic enumerantur septem leges denominatæ à no-

à nominibus conditorum, quorum quatuor Octauianum Cæsarem præcesserunt: tres autẽ fuerunt sub Octauiano Cæsare: scilicet Papius, & Poppæus qui leges cõdiderũt, præmia pro suscipiendis, id est, susceptis liberis continentes, & Falcidius tribunus plebis, qui parentibus per-

b SAtyra.] De hac satyra nihil habemus: sed tangitur in C. de iati. lib. 1. vnica. in prin. & in proœmio digestorum § & antea, in fin. 2.
c RHodię.] Iniquissima est illa lex: scilicet q patien tibus naufragium inhabitatores oĩa auferant, vt ff. eo Modestinus. Sed hodie lex illa correcta est. C. de fur. Auth nauigia. & extra de consue c. fin. immo tales sunt excõmunicati ipso iure vt extra de rap. excommunicationi.

1 Dr enim hæc lex de latina libertate esse, quę quasi per satyram fuit introducta secundum Hugo.

¶ Omnes hę] Hæc diffin. diuiditur in tres partes. In prima probat quid si canon. secũda ibi. [Porro.] Tertia ibi. [Officium.] Ioan. de Fan.
CASVS. Ab illo cap. Ius autem naturale. assignauit partes legum sęcularium: sed quia cõstitutio alia est ciuilis, quæ ius ciuile, vel forẽse appellatur: alia ecclesiastica, de qua principaliter intẽdit tractare, ideo supponit dist. 3. in qua ostendit quo nomine lex ecclesiastica censetur, & dicit q nomine canonis cẽsetur. Interserit etiã quid sit priuilegiũ, & q̃d sit officiũ legis. Casus autem sequentis cap. patet per se.
d ¶ Omnes.] Sed q a sup. tractauit de speciebus sæculariũ legum modo vult tractare de ecclesiasticis constitutionib q̃ varijs nominib⁹ appellãtur. qñq; illud appellatur canõ, qñque decretũ, qñque decretalis epistola. Canõ dicitur id q̃d statuitur in vniuersali cõcilio. extra de biga altercationis. Decretum dicitur, q̃d Papa statuit de consilio Cardinaliũ suorum ad nullius

vt Consulares, Tribunitiæ, Iuliæ, Corneliæ. Nam & sub Octauiano Cæsare suffecti consules Papius α, & Poppæus legem tulerunt, quę à nominibus eorum appellatur Papia Poppæa, continens patrum præmia a pro suscipiendis liberis. Sub eodem quoque Imperatore Falcidius Tribunus plebis legem fecit, nequis plus extraneis ẽ in testamento legaret, quàm vt quarta pars superesset hæredibus, ex cuius nomine lex Falcidia nuncupata est.

α ¶ Papius.] *Antea legebatur* Papius, & Pompeius. *& paulo post*, Papia, & Pompeia. *Emendatum est ex manuscriptis exemplaribus Isidori. Nam in impressis notauerat errorem Alciatus lib. 3. disp. c. 3. In tabulis autem Capitolinis anno vrbis DCCLXI. ex kal. Iul. suffecti consules numerantur M. Papius, Q. Poppęus.*
6 ¶ Extraneis.] *Hæc dictio non est in Chronico Eusebij à B. Hieronymo latinitate donato, ac locupletato (vnde hoc videtur sumpsisse Isidorus) neque in l. 1. §. 2. ff. ad l. Falcid. vbi referuntur propriæ verba ipsius legis. Est tamen apud Isidorum etiam in codicibus manuscriptis.*

Isid. ibid. c. 16. † *al. Satura.*

¶ Quæ sit lex Satyra. C. VII.

SAtyra † α b vero lex est, quæ de pluribus simul rebus loquitur, dicta à copia rerum, & quasi à saturitate, vnde & satyram scribere est poemata varia condere, vt Horatij, Iuuenalis, & Persij.
α ¶ Satyra.] *In aliquot Gratiani manuscriptis codicibus & vno Isidori legitur.* Satura, *de quæ ita Festus:* Satura est cibi genus ex varijs rebus conditum, & est lex multis alijs conferta legibus. Itaque in sanctione legum adscribitur; neve per saturã abrogato, aut derogato. *& alia quædam in hanc sententiam.*

Isid. ibid. c. 17.

¶ Quæ sint Rhodiæ leges. C. VIII.

RHodiæ c leges naualium commerciorum sunt, ab insula Rhodo cognominatæ, in qua antiquitus mercatorum vsus fuit.

DISTINCTIO III.

OMnes d hæ species secularium legum partes sunt. Sed quia constitutio alia est ciuilis, alia ecclesiastica: ciuilis vero forense, vel ciuile ius appellatur, quo nomine ecclesiastica constitutio appelletur, videamus. Ecclesiastica constitutio, canonis nomine censetur.
Quid autem sit canon, Isidorus in lib. 6. Etymologiæ. c. 16. declarat, dicens.

bus permisit facere de sua substantia quicquid vellẽt, & extraneis relinquere, præter quartam quam suis hęredibus relinquere tenẽtur iure naturę. Casus autem duorum seq. cap. planus est, & per te pone.
a ¶ Prœmia.] Hæc fuerunt prœmia, quod si quis haberet Romæ tres filios in Italia quatuor, in prouincia quinque, nõ poterat vocari ad onus tutelæ, vt Insti. de excusa tu. in prin. Vel aliter constitutũ est, q̃ si quis habet an & heret quinq; filios, numerus filiorũ supplebat numerũ annorũ ff. de m. & ho. ad rem. & ff de minor. l. 2.

3 Et habere prœmium. C. qui morbo se excu. l. 2.

consultationem. Decretalis epistola dicitur quam statuit Papa vel solus, vel cum Cardinalibus ad consultationem alicuius 59 dist. hoc ad nos. 19 dist si Romanorum. Item adhuc alias inuenimus appellationes canonicę constitutionis, vt dogma, mandatum, interdictum, sanctio, vt 25 q 2. si quis dogmata. Dogma est, quod consistit in doctrina fidei Christ anæ. 23. dist. qui episcopus. Mandatum, quod consistit in doctrina de moribus. 13. dist his ig̃ur. Interdictum, in quo nulla pœna adijcitur 32 dist. interdixit. Sanctio, vbi pœna adijcitur, 36. dist. c. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a CAnon.] Habet autem canon sub se quatuor species, vt 25.q.1. si quis dogmata.

REgula.] CASVS. Regula dicta est, eo ꝙ rectè ducit: nec aliorsum nos trahit, q̄ ad rectitudinem. Alij dixerunt regulam esse eo ꝙ regat, vel quod normam viuendi præbeat, vel prauum corrigat.

b ¶ Aliorsum.] Ergo si regula nunquam trahit aliorsum, omnis regula est ius: male ergo dicit lex, quæ ita diffinit regulam. Regula est quæ rem breuiter enarrat, non vt ex ea ius fiat. ff. de reg. iur. l. 1. Ad hoc dicas, ꝙ si illud appellas regulam, in quo aliquid gñaliter tatuitur nō adiunctis exceptionibus, secūdum hoc ex regula non sumitur ius: & ita loquitur lex, sed si appellas regulā id quod includit i se ius exceptiones, secdm hoc regula nūquam fallit: & ita sumit hic.

PORRO. Hęc est ij. pars di. in qua distinguitur inter concilia prouincialia, & generalia, & priuilegia. Ioan. de Fan.

CASVS. Facit hic Gra. quandam dist. scilicet, canonū alij sunt decreta Pōtificum, alij sunt statuta conciliorum vniuersalium, alij sunt statuta prouincialiū conciliorū, quæ qñque fiat auctoritate Papę vel patriarchæ um. vel archiepiscoporum: & hęc quidē generales regulæ dicuntur. Sunt autem quædam priuatæ leges quæ priuilegia appellantur. & ad hoc inducit sequ. cap. cuius casus planus est.

c ¶ Legato.] Ad hoc specialiter destinato. licet enim aliquis sit generalis legatus, non tamen potest facere generale, vel etiam prouinciale cōciliumquia ea quæ specialiter Romano Pontifici conceduntur, mandata generali iurisdictione nō transferuntur, vt extra de of. leg. ꝙ tra. stationem, & mandata generali iurisdictione concilium non potest exercere is cui mandatur, vt ff. de offic. eius cui mand. est iu. l. 2. Sed nunquid Metropolitani in suis concilijs. possunt cōdere canones? Nō vt, vt inf. 17. dist. nec licuit. &c. seq. Arg. cōtra inf. 11. dist. catholica, & de consc. di. 3. c. 1. Dicas 1, ꝙ de paruis negotijs, & de his quæ spectant ad onus, possint condere canones de magnis rebus non possunt vt 17. dist. multi. & 24. q. 1. quotiens.

Legatus vtrum possit concilium facere.

Metropolitani vtrum possint canones cōdere.

1 Hanc sententiam hic tenet Hug. no. 18. di. in ium.

ADDITIO. Et de hoc not. 18. dist. in summa. & hanc sequitur de verbo ad verbum. Ioan.

d PRiuilegia.] Priuatorum.] Priuati dicuntur proprie qui non sunt constituti in aliqua dignitate, vt 24 quæst. 1. qui contra. Sed hic priuati dicuntur eum cut, pro quia: & hac ratione, quia cum priuilegium sit lex, & lex debet esse certa, vt inf. dist. proxi. c. erit. & verba priuilegij debent esse certa 2, hanc rationem assignat Innocen. extra de verb. sign. abbate. & super. verb. præteriti temporis moram.

Priuati dupliciter dicuntur.

nes exempti à iure communi: siue sit collegium, siue aliqua specialis persona. 7. q. 1. petisti. Hic patet ratio quare verba posita in priuilegijs potius ponuntur cau saliter quàm conditionaliter, cum dr, sicut iuste possides, si illud verbum inuenis in priuilegio, exponas, sicut,

Priuilegium vocatur causaliter ponendo iuste.

¶ Quid sit canon. C. I.

CAnon a græcè, latinè regula nuncupatur.

¶ Vnde dicatur regula. C. II.

REgula dicta est eo, quod recte ducit, nec aliquando aliorsum b trahit. Alij dixerunt regulam dictam, vel quòd regat, vel quòd normam rectè viuendi præbeat, vel quòd distortum, prauumque † corrigat.

Isidor. ibidem.

† prauumque qui. Iorig.

2 *Pòrro canonum alij sunt decreta Pontificum, alij statuta conciliorum. Cōciliorum vero alia sunt vniuersalia, alia prouincialia. Prouincialium alia celebrantur auctoritate Pontificis Romani, præsente videlicet legato c sanctæ Romanæ ecclesiæ: alia vero auctoritate patriarchaꝝ, vel primatum, vel metropolitanorum eiusdem prouinciæ. Hæc quidem de generalibus regulis intelligenda sunt. Sunt autem quędam priuatæ leges tam ecclesiasticæ, quàm sæculares, quæ priuilegia appellantur.*

De quibus. 5. lib. etymolog. c. 16. Isidorus ait.

¶ Quid sit priuilegium. C. III.

PRiuilegia sunt leges priuatorum d, quasi priuatæ leges. Nam priuilegium æ inde dictum est, quòd in priuato c feratur.

æ ¶ Priuilegium.] *Cicero 3. lib. de legibus hæc habet:* Maiores nostri in priuatos homines leges ferri noluerunt; id est enim priuilegium. *Verum non semper eadem notione hanc vocem vsurpari solitam fuisse Budæus, & alij notarunt.*

3 *Officium vero sæcularium, siue ecclesiasticarum legum est, præcipere quod necesse est fieri e, aut prohibere quod malum est fieri, vel permittere licita, vt præmium petere; vel etiam quædam illicita, vt dare libellum repudij, ne fiant graviora. Vnde in eod. lib. c. 19. Isidorus scribit dicens.*

e ¶ Fieri.] *Quæ sequuntur, in aliquot vetustis codicibus sic habent,* prohibere, quod malum est fieri; permittere vel licita, vt præmium petere, vel etiam quædam, &c.

¶ Quod sit officium legis. C. IIII.

OMnis autem lex aut permittit f aliquid, vt vir fortis petat præmium; aut vetat, vt sacrarum virginum nuptias nulli petere liceat, aut punit, vt qui cædem a fecerit b capite plectatur: eius c enim præmio d, aut pœna vita moderatur e humana, diuina æ autem præcipit f, vt [Diliges Dominum Deum tuum.]

Deus. e.

æ ¶ Diuina.] *Hinc vsque ad finem non sunt in codicibus Isidori, neque in aliquot exemplaribus Vaticanis Gratiani. In alijs vero omissa voce,* diuina, *legitur,* aut præcipit, vt diliges Dominum Deum tuum.

flo: & dr absoluta permissio. Tertio mō dicitur illicitum permitti, vt magis illicitum vitetur, vt commessationes die Dominico, vt dist. 4. denique. & permittitur adulterium ne fiat homicidium, vt 33. q. 2. si quod verius, & permittitur subdiacono habere vnam fęminā me pec.

g ¶ Causa.] Hic intitulatur 4. dist. in qua ostēdit qualiter leges sint inuentæ. Secundo ostēdit quę sint considerandā in constituendis legib. Vltimo ostendit quas. Fda leges essē abrogatas per contrariā cōsuetudinē.

Actæ. CASVS. Quæsitum fuit ab Isido. quare leges sint factæ & institutæ: & respōdet, quod triplici de causa factæ sint. Vna, vt earum metu humana audacia coerceatur. Secunda, vt tuta sit inter improbos innocentia. Tertio, vt vni⁹ supplicio aliorum facultas nocendi refrænetur.

h ¶ Coerceatur.] nā per leges nemo cogitur bene facere, sed male facere prohibetur, vt 23. q. 5. id fidē, i ¶ Tutaque.] id est, vt boni inter malos quietè viuant, vt 23. q. 5. non frustra. Ioā. PRÆTEREA. Hæc est ij. pars dist. ī qua ponit viij. quę sunt seruanda in legibus promulgādis. Ioan. de Fran.

CASVS. Modo dicit Gra. quę sint illa, q̄ in lege cōstituenda considerātur, vt contineat, &c. & ad hoc inducit c. seq.

ERit.] CASVS. In hoc cap. enumerat Isidorus x. quæ lex i se cōtinere debet, ita quòd hæc, scilicet patriæ. loco, tēpori vere cōueniēs, ꝙ vno ponantur, scilicet honesta, iusta,

DISTINCTIO IIII.

1 pars

AVsa & vero constitutionis legum est, humanam coercere audaciam, & nocendi facultatem refrænare: sicut in cod. lib. c. 20. Isidorus testatur dicens.

¶ Quare leges factæ sint. C. I.

FActæ sunt autem leges, vt earum metu humana coerceatur h audacia, tutaque i sit inter improbos innocentia, & in ipsis improbis formidato supplicio refrenetur nocendi facultas.

c. 21. & l. 2. c. 10

Iuo p. 4. c. 168. Pann. l. 2. c. 142.

2 *Præterea in ipsa constitutione legum, maxime qualitas constituendarum est obseruanda, vt contineant in se honestatem, iustitiam, possibilitatem, conuenientiam, & cætera, quæ in eod. lib. Isidorus enumerat dicens.*

¶ Qualis debeat esse lex. C. II.

ERit autem lex honesta k, iusta l possibilis m secundum naturā n, secundum patriæ consuetudinem o, loco Ptem porique q conueniens, necessaria r, vtilis s, manifesta t

Permissio comparatiua.

2 De hoc loquitur 26. q. 2. hi qui.

ne peccet cum pluribus, vt extra qui cler. vel vo. significauit. & hæc dicitur comparatiua permissio. sed potius appellatur tolerantia, quam permissio. & secundū hāc permissionem dicit canon, ꝙ ea, quę permittimus, permissionem dicit decret, quòd multa toleramus, quæ si in iudicium deduceremus, cassarentur, vt extra de præbend. cum iam dudum.

Iudex ecclesiasticus an de causa sanguinis se intromittat.

a ¶ Vt qui cædem.] Sed nunquid iudex ecclesiasticus potest taliter dictare sui im in causa sanguinis: cum nec causis sanguinū possit interesse, vt 23. q. 8. his à quibus? Sed dic quod iudex ecclesiasticus potest dicere ius interroganti: sed nō potest illud præcipere vel consule re sic 5. q. vlt. declaratori 23. q. vltimam. Ioan sed videtur. hodie correctum de excess. prę. i. ex litteris. B.

b ¶ Fecerit.] Vt de pœn. dist. ñ quis cum telo.

c ¶ Eius.] Id est, legis.

d ¶ Præmio.] Id est permissione.

e ¶ Moderatur.] Pathuē.

f ¶ Diuina autem præcipit.] Hoc respicit superiora.

Ausa.] Hęc dicuntur in quatuor partes. In prima quęritur quare sint factę leges. Secūda ibi. [Præterea.] Tertia ibi [Ilō autē.] Quarta ibi. [Hęc etsi] Io. de Fran.

CASVS. Dixit supra qđ sit legis officiū. in hac 4 d. ostendit ad quid sit lex instituta, & quid in ea contineatur, & quando instituitur: & quod etiam quædam capitula sunt abrogata.

Permissio tripliciter.

Alia tile est legi extra ut. in gu. & ga. d. & do. Io.

K Honesta.] quia in iure non tam desideratur iustitia, quàm honestas. 35. q. 3. porro.

l ¶ Iusta.] Aliter enim non est ius. nisi sit iustum, vt su. dist. 1. ius generale.

m Possibilis.] Quia si de impossibilitate legis quis transgrediatur, frustra imputaretur ei ad pœnam, vt 15. q. 1 non est 23. q. 4. Nabuchodonosor. & ff. quando appe la. fit l. 1. §. dies autem istos.

n ¶ Secundum naturam.] Id est naturalem rationem. sup. dist. 1. consuetudo Ioan.

o ¶ Secundum patriæ consuetudinem.] Quia si est cōtra consuetudinem inhabitantiū, per contrariam consuetudinem abrogatur, vt infr. eod §. leges. & cap. statuimus. Item quia consuetudo interpretatur legem, vt extra de verb. sig. abbate. ff. de legib. cum de consuetudine. & l. si de interpretatione.

p ¶ Loco.] Quia in aliquibus locis aliqua statuuntur, quæ alibi non reciperentur. vt 31. dist. ante. & c. aliter. Item in iure constituendo consideranda est vicinitas locorum, vel remotio, vt 63. dist. cum longe.

q ¶ Temporiq.] Omnia enim debent conuenire suis temporibus, vt 23. q. 4 si ecclesia. & 2. q. 1. si peccauerit.

r ¶ Necessaria.] Quia non nisi instante necessitate ius statui debet. vt 29. dist. regulæ.

f ¶ Vtilis.] Quia inutilis esset abijcienda. 68. d. chorie. piscopi. 12. dist. omnia.

t ¶ Manifesta.] 4. q. 3. non in testibus.

a ¶ Captio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

e Vide qđ no 14 q 3. pletisque & ſt de le contra lege Io. de Fran.

a ¶ Captionem.] ne aliquis captioſe poſſit eam interpretari, vel etiam ne alicui laqueus paretur per eam 1, 27 q 1 de viduis. Ioan.

b ¶ Priuato.] Tunc enim eſſet priuilegium.

IDEO AVTEM. Hæc eſt iij pars diſ. in qua ponit, qp leges per deſuetudinẽ abrogantur, & per conſuetudinem confirmãtur, & hoc probatur per iiij, auctoritates. Ioan.

CASVS. Dicit Gra. qp ideo iſta i lege cõſiderantur ſtatuẽda: quia cum inſtitutæ fuerint, non erit liberum de ipſis iudicare: ſed poſtquam inſtitutæ fuerint, minori iudici non licebit iudicare de ipſis: ſed ſecundũ ipſas. & ad hoc inducit cap. ſeq.

IN iſtis.] CASVS. Dicit Aug. qp quãdo leges inſtituuntur poteſt quis de ipſis iudicare: ſed poſtquã inſtitutæ fuerint, minori iudici non licebit de ipſis iudicare ſed ſecundum ipſas.

c ¶ Iudicent:] cum ergo Papa vult condere canones, epiſcopi pñt contradicere, & dicere; canoniſte non conuenit cõſuetudini regionis noſtræ, vt ſupra capit. proxi. Sed nunquid potius ſtabitur ſententiæ Apoſtolicæ, vel omniũ eorum? videt qp omnium epiſcoporum: quia orbis maior eſt vrbe, vt 93. diſt. legimus. Arg qp ſententia Papę prævalet 35 q. 9 veniam. nam etiã error principis ius facit, vt ff de ſup. leg. l. 3 in fin. Dicas qp ſententiæ Papę ſtabitur cõtra omnes. 9 q. 3 nemo. & c. cu ẽta niſi contra fidem diceret, 25 q. 1 ſunt qdã.

Papæ ſentẽtia prefertur ſententiæ omnium epiſcoporum.

d ¶ Non licebit.] argu quod ſemel eſt approbatum, quomodo non poteſt reprobari, vt 8 q 2 dilectiſſimi, & c. licet & 32 q 5 horrendus 2 Ioan. Niſi ex noua cauſa. extra de oſſi. deleg cap. inſinuante

a Vnde dicas, qp hæc littera loquitur de iſeriori iudice: nã ſi iferior iudex vellet aliquid proponere qua re lex illa nõ deberet condi. facile

LEGES CASVS. Iſte §. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod leges inſtituuntur, cum promulgantur; & confirmantur, cum moribus vtẽtium approbantur. In ſecunda parte, quæ incipit ibi [Sicut] dicitur, quod ſicut leges moribus vtentium confirmantur: ita quædam leges ſunt per deſuetudinem abrogatæ: ſicut, & illud Theleſphori abrogatur, qđ dixit de propoſito ieiunandi ſuſcipiendo à clericis a quinquageſima, & ad hoc inducit ſeq cap.

e ¶ Abrogatæ.] Abrogare eſt in totũ tollere legẽ derogare eſt pro parte detrahere legi vt ff de verb ſign de rogat. ſed qualiter poteſt populus abrogare canonem, cum non poſſit condere canonem? maxime ex quo totã poteſtas tranſlata eſt in principem. ff. de conſtitutionibus principum l. 1. Sed dic, qp non poteſt abrogare niſi per expreſſum cõſenſum Papæ: vt extra de prẽb cum iam dudum. licet quidam dixerint, quod ſufficeret ſola ſcientia Papæ. Io. Sed credo, qp conſuetudo rationabilis & præſcripta tollit leges, vt extra de conſuet. cap. vlt etiam ſine ſcientia principis. difficile. n. eſſet eum omnes conſuetudines quæ ſeruantur, ſcire. B.

lius autur quã ad hoc 3 1. diſt. cæna. multa diunt & c. fin dum.

quoque, ne aliquid per obſcuritatem in captionem [a] contineat, nullo priuato [b] cõmodo, ſed pro communi ciuium vtilitate conſcripta.

a ¶ In captionem.] *Anteà legebatur*, incautum captione. *Reſtituta eſt vera lectio ex codicibus Iſidori manuſcriptis, lib. 5. c. 21. & ex impreſſis etiam lib. 2. cap. 10. vbi eadem ſcribuntur, partimque ex antiquis Gratiani exemplaribus à quibus abeſt dictio*, cautum. *Simili vero locutione vtitur Paulus lib. 5. ſentent. tit. 33. c. 2.* Ne quis, inquit, in captionem verborum in cauendo incidat.

3 *Ideo autem in ipſa conſtitutione iſta conſideranda ſunt, quia cum leges inſtitutæ fuerint, non erit liberum iudicare de ipſis: ſed oportebit iudicare ſecundum ipſas.*

Vnde Auguſtinus ait in libro de vera religione, c. 31.

¶ De legibus tunc eſt iudicandum, cum inſtituuntur, non cum inſtitutæ ſunt. C. III.

IN iſtis temporalibus legibus, quamquam de his homines iudicent [c] cum eas inſtituunt, tamen cum fuerint inſtitutæ & firmatæ, non licebit [d] iudici de ipſis iudicare, ſed ſecundum ipſas.

Iuo p 4. c. 169. Pann. l. 2. c. 148

Leges inſtituuntur, cum promulgantur, firmantur, cum moribus vtentium approbantur. Sicut enim moribus vtentium incontrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ [e] ſunt, ita moribus vtentium ipſæ leges confirmantur. Vnde illud Teleſphori Papæ, (qui decreuit, vt generaliter clerici à quinquageſima [g] à carnibus, & delicijs ieiunent) quia moribus vtentium approbatum non eſt: aliter agentes, tranſgreſſionis reos non arguit.

Teleſphorus vrbis Romæ epiſcopus omnibus epiſcopis, epiſt. 1.

[g] ¶ Quinquageſima. *Poſt hoc verbum in codicibus impreſſis ſequebatur*, ieiunandi propoſitum ſuſciperent, & à carnibus, & delicijs abſtinerent: *ſed omnes fere manuſcripti habent eo modo, quo reſtitutum eſt.*

¶ Septem hebdomadibus à carne, & delicijs ante Paſcha clerici abſtineant. C. IIII.

STatuimus, vt ſeptẽ [f] hebdomadas plenas ante ſanctum Paſcha omnes clerici in ſortẽ Domini vocati à carne† ſal. carne, & delicijs.

Iuo p. 4 c. 29. Pann. l. 2. c. 179

f ¶ Statuimus.] Id eſt, abrogamus: vel ponitur ſtatuimus pro conſulimus.

a ¶ Cleri-

a ¶ Clericorum.] aliàs viles reputentur. 1. quæſt. 1. viliſſimus.

Q Vadrageſima.] CASVS iſtius cap patet per ſe. Et hæc duo cap abrogata ſunt ſicut & ſeq. cap. in prin. & hoc dicit ſequens §. quod ſimiliter.

Denique.

in fin. cap. quærebatur an vino ſit vtendum, & reſpondet qp ſic, vt tamen ebrietatem vitemus.

b ¶ Dignitas.] Hic habes qp quilibet ordo eccleſiaſticus dicitur dignitas vel honor, vt 1. q 1. reperiuntur; quandoque ſæculares poteſtates dicuntur dignitates. 23. q. 5 adminiſtratores quandoque conſtantes homines dñr habere dignitatem, ſecundum quod ſerui dñr habere dignitatẽ vt ff. de vſufruc. ſed & ſiquid. § 1. Et ex hoc patet clericos nõ eſſe priuatas perſonas: cum illæ ſolæ dicãtur priuatæ perſonæ, quæ non habent dignitatem, vt 24 q 1. qui contra.

ieiunent: quia ſicut diſcreta debet eſſe vita clericorum [a] à laicorum conuerſatione, ita & in ieiunio debet eſſe diſcretio. *& infra.* ¶ Has ergo ſeptem hebdomadas omnes clerici à carne & delicijs ieiunent, & hymnis, & vigilijs, atque orationibus Domino inhærere die noctuque ſtudeant.

Item Ambroſius in lib. ſermonum α.

α ¶ Sermonum.] *Inuenti ſunt Romæ in bibliotheca Vaticana, & Mediolani in bibliotheca monaſterij S. Ambroſij ſermones aliquot manuſcripti, Ambroſij nomen præferentes: inter quos eſt ſermo de ſexageſima, cuius initium eſt:* Adeſt tempus. *vnde hoc caput ſumptum eſt.*

¶ Septimam hebdomadam Teleſphorus quadrageſimæ addidit. C. V.

QVadrageſima ſex ſeptimanas habet, cui addidit Theleſphorus Pontifex ſeptimam hebdomadam, & vocatum eſt hoc tempus quinquageſima.

Quod ſimiliter de eo capitulo eſt intelligendum, quod B. Gregorius Auguſtino Anglorum epiſcopo ſcribit dicens.

¶ A quinquageſima ieiunandi propoſitum ſumant, quos eccleſiaſtici gradus dignitas exornat. C. VI.

Iuo par. 4. c. 29

DEnique ſacerdotes, & diaconi, & reliqui oẽs, quos dignitas [b] eccleſiaſtici gradus exornat, à quinquageſima propoſitũ ieiunandi ſuſcipiant: quo & aliquid ad penſum [c] ſanctæ inſtitutionis adijciant, & eorum, qui in laicali ordine conſiſtunt, obſeruantiam, ſicut loco, [d] ita religione præcellãt. ¶ De ipſa vero die Dominica [e] hęſitamus [f], quid nam dicendum ſit, cum oẽs laici, & ſæculares [g] illa die plus ſolito ceteris diebus accuratius cibos carnium appetant, & niſi noua quadã auiditate vſque ad medias noctes ſe ingurgitent; non aliter ſe huius ſacri temporis obſeruationẽ ſuſcipere putant, quod vtique non rõni, ſed voluptati, immo cuidam mentis cæcitati adſcribendum eſt, vnde nec à tali conſuetudine [h] auerti poſſunt, & ideo cum venia [i] ſuo ingenio relinquendi ſunt, ne forte peiores [k] exiſtant †, ſi à tali conſuetudine prohibeantur. Vt enim ait Salomon: [Qui multum emungit, elicit ſanguinem [l].] *& poſt pauca.* ¶ Par [m]

† Adde fere ſimile per Iaſonẽ in l. cũctos. col. 12. C. de Sũma Trin.

Prouerbio 30.

DEnique.] CASVS. Iſtud c. diuiditur in quinq; partes. In prima parte quærebat Aug. à Greg. an clerici incipere debeãt ieiuniũ à quinquageſima. & rñd. qp ſic: vt ſicut loco præcellunt laicos, ita & religione præcellant. In ſecũda parte, q incipit ibi,] De ipſa vero. [qrebatur an laici, q in diebus dñicis conſueuerint ſolẽnius epulari, debeãt à tali cõſuetudine remoueri? & rñd. qp nõ, ne deteriores fiãt, & hoc pbatur auctoritate Salo. dicẽtis, qp qui nimis emũgit, elicit ſanguinẽ. In tertia parte, q incipit ibi, [Et poſt pauca.] qrebat an tpe ieiuniorũ ſit abſtinẽdũ ab ouis, caſeo, & lacte. & rñdet Greg. qp ſic: q ſicut à carnib⁹, ita ab omnib. quæ trahunt ſementinã originẽ carnis, eſt abſtinendũ. In quarta parte, q incipit ibi, [Et poſt pauca. Ceterũ.] quærebatur an piſcibus in quadrageſima ſit vtendũ, reſpon. qp ſic, ad infirmitatis ſolatium, & non ad luxuriam: & non magnis piſcibus, ſed paruis. Quinto loco

1 Siue menſuram, ſiue inſtructionem.

d ¶ Sicut loco.] id eſt, dignitate. Et eſt hic arg. qp q. præcedit aliũ dignitate, debet ẽt præcedere in alijs, vt 1. q 1 viliſſim⁹: Io.

e ¶ Dominica.] carniſpriuij.

f ¶ Hęſitamus.] non quid iuris ſit, ſed qd ſtatuendum ſit, ne ſcandalum oriatur. C. de teſt. l. omniũ. 1 q 2 quam pio.

g ¶ Et ſæculares.] & pro id eſt.

h ¶ Conſuetudine.] argu. qp conſuetudo excuſat in delictis, vt hic, & 32. q 4 obiciuntur, & extra de tẽp. ord. ſane. 2. Sed contra, conſuetudo non minuit peccatũ, ſed auget, vt 24 q. 1. ſchiſma. 32. q 7 flagitia extra de ſi non ſatis 3, immo cõſuetudo veniale peccatum facit mortale, vt 25. diſt. vnum orariũ. §. criminis. Sol. conſuetudo excuſat à pęna temporali, ſed nõ à gehennali.

Conſuetudo an excuſet in delictis.

2 Vbi plene de hoc, & infra. diſt. 8. mala.

3 Extra de cõſue. cum tanto.

i ¶ Venia.] Quid eſt ergo quod dicitur alibi nunquam eſſe veniam datam impęnitenti, vt 24 q. 2 legatur. ideo intelligas de venia pęnæ, non de venia culpæ: tolerat ergo Grego crimen tale propter periculum ſchiſmatis vel ſcandali. Vnde non eſt dicendum quod ignoſcatur eis: licet non puniat eos propter multitudinem vel ſcandalum. ſuſtinenda enim ſunt crimina ratione ſcãdali vel ſchiſmatis, vt 23 quæſt 4 non poteſt. & ratione multitudinis, vt 50. diſtinct. vt conſtitueretur. ho die non toleratur, vt extra de vita & honeſta. clerico à crapula.

Scandali ratione tolerantur crimina.

K ¶ Ne forte peiores.] Hæc eſt cõparatiua permiſſio.

l ¶ Sanguinem.] Sic qui multum corrigit, offendit, vt 45. diſt. cum beatus. & alibi dicitur: Noli eſſe nimium m iuſtus, vt de pęn. diſtinct. 1. ſerpens 2 q. 7. cap. plerũque. § de his.

m ¶ Par.] Id eſt, æquum & iuſtum.

¶ Ab

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Ab omnibus.] q.d.ex quo caro prohibetur: ergo & omnia,quæ de carne procedunt.
b ¶ Sementinam.] Id est,semen.
c ¶ Sumptuosiora.] Sed paruos pisciculos potest homo comedere, vt inf.82.dist.presbyter.
d ¶ Alioqui.] Arg. ex quo vnum conceditur: ergo omnia similia intelliguntur esse concessa, vt inf. dist.proxi.ad eius.& 27. dist. quod interrogasti. 22. q. 2. si qs per testamētū. 1, HÆC ETSI.Hęc est iiij.pars dist. in qua soluit supradicta. Archid.

autem est, vt quibus diebus à carne animaliū abstinemus, ab omnibus [a] quoque, quæ sementinam † [b] carnis trahunt originem, ieiunemus: à lacte videlicet, caseo, & ouis. *& post pauca.* ¶ Cęterum piscium esus ita Christiano relinquitur, vt hoc ei infirmitatis solatium, non luxuriæ pariat incendium. Denique qui à carne abstinet, nequaquam sumptuosiora [c] marinarum beluarum conuiuia præparet. Vinum quoque ita bibere permittitur†, vt ebrietatem omnino fugiamus: alioqui [d] restat, vt omnia, quæ corpori libent, similiter faciamus.

† *al. sementinam.*

† *al. permittitur.*

4 *Hæc etsi legibus constituta sunt, tamen quia communi vsu approbata non sunt, se non obseruantes transgressionis reos non arguunt: alioquin his non obedientes proprio priuarentur honore, cum illi, qui sacris nesciunt obedire canonibus, penitus officio iubeantur carere susceptо: nisi forte quis dicat hæc non decernendo esse statuta, sed exhortando conscripta [e]. Decretum vero necessitatem facit: exhortatio autem liberam voluntatem excitat.*

Ex Grego. inf. 25.q.1. hac cōsona.

DISTINCTIO V.

Hæc, quæ [f] de priuilegijs, & cæteris infrà positis scripta sunt, tam sæcularibus, quàm ecclesiasticis legibus conueniunt. Nunc [x] ad differentiam naturalis iuris, & cæterorum reuertamur. Naturale ius inter omnia primatum obtinet tempore, & dignitate. Cępit [g] enim ab exordio rationalis creaturæ, nec variatur tempore, sed immutabile [h] permanet. 2 Sed cum naturale [i] ius in lege & Euangelio supra dicatur esse comprehensum, quædam autem contraria his, quæ in lege statuta sunt, nunc inueniantur concessa, non videtur ius naturale immutabile permanere. In lege namque præcipiebatur, vt mulier, si masculum pareret, quadraginta [k]: si vero fœminam, octuaginta diebus à templi cessaret ingressu: nunc autem statim post partum ecclesiam ingredi non prohibetur. Item mulier quæ menstrua patitur, ex Leuit. 12. Ibid. 15.

x Ad hoc facit q̄d le. & not. 95. dist. illud. in glo. arg. omnia,&c.

e ¶ Cōscripta.] Nā qui exortat,mandatoris opera nō fingitur, ff.de his q̄ no. infa. ob. hæc verba.

f ¶ Hæc q̄.] Hęc distin. diuiditur in duas ptes. In prima probat q̄ naturale ius non mutat. Secunda ibi, [Sed cū naturale.]
CASVS. Continuat magister dicta ab illo.c.priuilegia. hucusq; dicēdis: & dicit q̄ illa omnia conueniunt tā sęcularibus, q̄ ecclesiasticis legibus. Nunc autem in hac 5.dist.reuertitur ad ius naturale, assignādo dr̄iam iuris naturalis ad alia iura: nā

x *Declaratur infra dist. 6. c. nō est peccatum. §. his itaque.*

istud ius primatum obtinet inter alia iura tempore & dignitate: tpe, quia cœpit ab exordio rationalis creaturæ: dignitate, quia nō variatur. Sed cum ius naturale dicatur supra comprehensum lege, & Euangelio, q̄dam autem contraria legi nunc inueniantur concessa apparet, q̄ ius naturale mutabile. * est, & variatur: & hoc probatur exemplo mulieris, quę statim post partū, & menstruum potest nunc ingredi ecclesiam: licèt aliter esset secundum legem: & puer statim cum natus est potest baptizari. & ad hoc inducit cap. sequentia.
f ¶ Hæc quæ.] In hac 5.dist. incipit assignare dr̄iam iuris naturalis ad alia iura. Notādu ergo q̄ ius naturale in iiij.differt ab alijs iuribus, in origine, dignitate, amplitudine, & suæ rigore. In origine differt: quia cępit ab exordio rationalis creaturæ, vt inti. de rer. diui. §. commodus. sed alia iura ortū hēnt ab inuentione hominū 2, inf.d.6.c.vlt. Dignitate differt: q̄ hoc ius nulla fit dispensatio. sed aduersus alia iura sæpe.
g ¶ Cępit.] per intelligentiā, nō per essentiam: immo verius posset dici, q̄ cępit quo ad vsum 1, quia ius naturale, id est naturalis æquitas ab æterno fuit: nisi velis intelligere de iure diuino. illud enim prius fuit, quam esset redactum in scriptis.
h ¶ Sed immutabile.] Quoad præcepta & prohibitiones, vt dist.6.§.vlt.
i ¶ Sed cum naturale.] Hæc est 2.pars dist. in qua obijcit cōtra id q̄d dicit, q̄ ius naturale nō mutat, & probat q̄ tria sequē. cap. q̄ mu cō. Sol. ponet inf. dist. pxi. §. His itaq;. Et est talis oratio magri. Puerpera & menstrua tā vsq; ad certum tps prohibebātur intrare ecclesiam: sed modo neutra prohibetur, & hæc prohibitio est de iure naturali: ergo restat q̄ ius naturale sit variatum.
K ¶ Quadraginta.] Quia tot diebus mortuus est partus ante infusionem animæ; sed fœtus fœminæus lxxx. diebus.

diebus secundum hoc videtur, quod tempore quo concipit, dēt abstinere: sed ratione dubitationis secus est: quia nescitur quo tempore concipit: item quia nescit S i mulier.] CASVS. Mulier statim post partum potest

lege immunda esse reputabatur: nunc autem nec statim intrare ecclesiam nec sacræ communionis mysteria percipere: sicut nec illa, quæ parit: uel illud, quod gignitur, statim post partum baptizari prohibetur. Unde eidem Augustino Anglorum episcopo Gregorius scribit dicens,

« ¶ Nunc ad differentiam.) *In vulgatis legebatur,* Nunc autem ad doctrinam, *Emendatum est ex vetustis codicibus, & ex principio dist.15.vbi hoc repetitur.*

« 10 ad interrogata August. Anglorum Episcopi.

PALEA ß C. I.

CVm enixa fuerit mulier, post quot dies intrare Ecclesiam debeat, testamenti veteris præceptione didicisti: quia pro masculo xxxiij. pro fœmina vero lxvj. diebus debet abstinere; quod tū sciendum, q̄a in mysterio accipitur. ß ¶ Palea.) *De paleis vniuerse in præfatione dictum est. Hoc vero, cui primum præponitur nomen Paleæ, habetur etiam in manuscriptis exemplaribus (exceptis duobus Vaticanis;) & in quatuor conuentum est cum sequenti capite,* Si mulier: *addita ad illius initium voce,* Nam; *quemadmodum est apud Gregorium.*

¶ Mulier enixa gratias actura Ecclesiam intrare hora eadem non prohibetur. C. II.

Gregorius ibidem continenter. Beda l.1.de hist Angl. c 27. Nicolaus ad cōsulta Bulgarorum, c 68.

Gen. 3.

† *nam in prolis prolatione gemitus.*) ori.

SI mulier [a] eadem hora, qua genuerit, actura gratias introat Ecclesiam; nullo pondere peccati [b] grauatur: voluptas etenim carnis, non dolor in culpa est. In carnis autem commistione voluptas est; in † prolis vero partu dolor & gemitus. Vnde & ipsi primæ matri omnium dicitur; [In doloribus paries.] Si itaq; enixam mulierem prohibemus intrare Ecclesiā; ipsam ei pœnā [c] suā, in culpā deputamus.

Greg ibid continenter. Burch l.4 c.32. Iuo par.1.c.62.

Idem ad eundem.

¶ Mulierem enixam, vel quod ab ea genitum fuerit, eadem hora nihil prohibet baptizari. C. III.

BAptizari autē, vel enixam mulierem, vel hoc quod genuerit, si periculo mortis vrgetur, vel ipsa hora eadem qua gignit, vel hoc quod gignitur, eadem qua natum est, nullo modo prohibetur; quia « sicut sancti mysterij gratia viuentibus, atque discernentibus cum magna discretione prouidenda est; ita quibus mors imminet, sine vlla dilatione offerenda est; ne, dum adhuc tempus ad præbendum redemptionis mysterium quæritur, interueniente paululum mora [d], inueniri non valeat, qui redimatur.

« ¶ Quia sicut.) *Hinc vsque ad ver.* Ne dum, *addita sunt ex Beato Gregorio.*

Item.

Greg ibid continenter. Nicolaus ad cōsulta Bulg c.68 Beda libr. 1 de hist. Angl c. 27. Iuo par. 8 c. 88

¶ Antequam puer ablactetur, vel mater purificetur ad eius concubitum vir non accedat. C. IIII.

ADeius vero cōcubitum vir suus accedere non debet, antequam puer ablactetur: nec ante purificetur mater, quam xl. diebus transeant. Si autem puer mortuus fuerit, vel mater ante xl. dies purificata fuerit, licet ei cum viro suo concumbere.

Mulieres enixæ non tenentur hodie ab ingressu ecclesiæ abstinere.

Afflictio afflictis quasdoq; datur.

1 De hoc not. infra ead. ad eius. [in gl. hoc est Archid.

b ¶ Pondere peccati.] Sed nonne in brochardo legitur in pœnitentiali Theodori, q̄ fœmina post partum masculi abstinebit xxxiij diebus ab ingressu ecclesiæ: sed post partum fœminæ lxvj & si ante intrabit, tot diebus pœnitebit in pane & aqua, quot diebus ante intrauit ecclesiam: & qui illis diebus commiscetur ei, x. diebus pœnitebit in pane & aqua. Item consuetudo est cōtraria illis c. Grc. Sed illud Theodori intelligas de ea, quæ nō ex deuotione intrat: vel de illa quæ sine necessitate intrat: Sed verius credo quod potest intrare siue sit necessitas, siue non, vt extra de pur. post partum. volens. consuetudo tamen in contrarium se habet. Io.
c ¶ Pœnam.] Afflictis enim non debet afflictio addi vt 7 q. 1 cū percussio. illud tamen fallit: quia corrupta per violentiam non consecrat. infra 26.distin. Acutius. & 32.quæstio 5. ille autem, & mutilati mēbris non promouentur, vt 55. distinctio. per totum 1.
B Aptizati. CASVS: Mulier vel quod ex ipsa natum est, statim in periculo mortis baptizari potest ne parua mora imminente inueniri non possit quod redimatur.
d ¶ Mora.] argu. q̄ mora est vitanda vbi timetur periculum, vt 28 dist de Syracu sanæ de consec. dist. 4 ne quod. absit. argument. contra. ff. de iud. si debitori. & si de solu. 1 quod dicimus. Solu. illud in cōtractibus: istud in periculo animæ. Ioan.
AD eius.] CASVS. Tria dicit præsens cap. Primo, quod vir non debet dormire cū vxore sua tempore purgationis antequam puer ablactetur: nec alij debet tradi ad nutriendū causa incontinentiæ. Secundo: ibi, [Quæ tamen.] dicit quod mulier tempore purgationis potest ecclesiam ingredi: quia superfluitas non debet culpæ adscribi. Tertio ibi. [Sancta quoque.] dicit quod mulier tempore partus non est arcenda a corpore Christi; q̄ tamen

a ¶ Si mulier.] quidam libri habent, cum enixa: sed illud est palea vsque ad hunc locum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Menstrui tẽpore coniugale debitũ, an dẽat reddi.

tamen abstinet ex deuotione, laudanda est.

a ¶Ablactetur.] Tempus ablactationis hic appellatur tempus post partum, quando mulier nimis abundat lacte: & nisi extraheretur per puerũ, oporteret ipsam infirmari: iõ autem prohibetur illis temporibus commisceri cum eis, quia ex tali coitu nascuntur morbosi, & leprosi. sed quid si mulier petat debitum a viro tẽpore menstrui, vel tẽpore purgationis? Dico ꝙ non reddet debitum ei, nisi timeretur fornicatio eius. 13. dist. duo mala. Itẽ si vir petit debitum tempore menstrui a muliere: mulier negabit, & exponet ei causam quare nõ potest. ff. de solu. l. quod dicimus.

b ¶Prohibeantur.] idest, sub forma prohibitionis dissuadeãtur. sic exponunt quidam.

c ¶Inuita.] Hoc est regulare, vt quod qs inuitus patitur, non afferat ei præiudicium, vt hic, & 50 distin. ꝓsbyteros. & C. de instit. & sub. l. 1. & C. qui pe tut. l cum a matribus. C. de app. præses. Argu. contra. inf. 55. dist. c. vlt. 49. dist. c. vlt. C. de cõdi. inser. legatum. Item argu ꝙ quæ fiunt ab inuitis, & nolentibus eis imputari non debent 15 vt de consec. dist. 5 discipulos. 15. q. 1. aliquos. & q. 6. c. 1 & 31. qõ. 2. Lothar. Io. Sol si aliquis cogit coactione absoluta aliqd facere contra Deum, non imputatur ei quo ad Deũ, secus si conditionali coactiõe vt extra qũ me. cau. sacris. 50. distin. ꝓsbyteros. In cõtractib. si aliqs cogitur p metũ, q debuerit cadere in cõstãtẽ virũ, non imputatur ei, vt ibi, & quod me. cau. ad audientiã. nisi culpa sua incideret in talem metum, vt ff. quod me. cau si mulier. Sed in ordinibus secus: nam si quis per vim mutiletur, promoueri non potest, vt extra de cor. vi. ex posuisti. etiam corrupta per vim non consecrabitur inter virgines, vt 32. q. 5. ille. & hoc sit propter reuerentiam sacramentorum & defectum mysterij. sic mihi Part. Brix. videtur breuiter distinguendum.

Facta ab inuitis an sint imputanda. 1 Nec talia possunt, vt patet in eo quod legi. & no inf. 13. q. 2 quàm prẽposterum.

d ¶Quod vni personæ.] Arg. ꝙ vni conceditur, per cõsequens videtur aliis esse cõcessum. sic sup. dist. 4. denique. & hoc verũ est si de iure cõmuni aliquid cõcedi-

quousque qui gignitur, ablactetur [a]. Praua autem in coniugatorum moribus consuetudo surrexit, vt mulieres filios, quos gignunt, nutrire contemnant, eosque alijs mulieribus ad nutriẽdum tradant: quod videlicet ex sola causa † incõtinentiæ videtur inuentum; quia dum se continere nolunt; despiciunt lactare quos gignunt. Hæ itaq;, quæ filios suos ex praua consuetudine alijs ad nutriendum tradunt, nisi purgationis tempus prius transierit †, viris suis non debent admisceri: quippe cum & sine partus causa, cum in consuetis menstruis detinentur, viris suis misceri prohibeantur [b]: ita vt morte lex sacra feriat, si quis vir ad menstruatam mulierem accedat. Quæ tamen mulier, dum ex consuetudine menstrua patitur, prohiberi Ecclesiam intrare non debet; quia ei naturæ superfluitas in culpam non valet imputari: & per hoc quod inuita [c] patitur, iustum non est, vt Ecclesię ingressu priuetur. Nouimus namque, ꝙ mulier quæ sanguinis fluxum patiebatur, post tergum Domini veniens †, vestimenti eius fimbriam tetigit, atque statim ab ea sua infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita, laudabiliter potuit Domini vestimentum tangere; cur quæ menstruum sanguinis patitur, ei non liceat Domini Ecclesiam intrare? *& infra.* ¶Si igitur bene præsumpsit, quæ vestimentum Domini in languore posita, tetigit; quod vni personæ [d] infirmanti conceditur; cur non concedatur cunctis mulieribus, quæ naturæ suæ vitio infirmantur? ¶Sanctæ autem communionis mysterium in eisdem diebus percipere non debet prohiberi. Si autem ex veneratione magna percipere non præsumit; laudanda est: sed si percipiat, non iudicanda. Bonarum quippe mentium est ibi etiam [aliquo † modo] culpas suas agnoscere, [e] vbi culpa non est: quia sæpe sine culpa agitur quod venit ex culpa. Vnde etiam cum esurimus, sine culpa [f] comedimus; quibus ex culpa primi hominis factum est, vt esuriremus.

† *al. carnis in continentia*

† *transierint*] orig. *Leuit. 15.*

Matth. 9. † *al. humiliter veniens*

† additę sunt istæ duæ voces ex Beato Greg. & Beda.

DISTINCTIO VI.

Quia vero & de naturæ superfluitate sermo cœpit haberi; quæritur, an post illusionẽ, q̃ p somniũ solet accipere, uel corpus Dñi qlibet accipe valeat; vel si sacerdos sit, sacra mysteria celebrare. 'Debis ita scribit B. Gregorius Augustꝰ. Anglorum episcopo, resp. 11.

Ex 11. interrogatione Augu. Anglorum Episcopi.

Beda lib. 1. hist. Ang. c. 27.

f ¶Sine culpa.] Arg. ꝙ non semper imputatur factum vbi culpa præcedit 15. q. 1. sanc.

Quia vero.] CASVS. Grat. quærit an post nocturnam pollutionem, vel illusionem valeat quis sumere corpus Christi: & an sacerdos Missam valeat celebrare? & de hoc quid iuris sit, in cap. seq. distinguitur.

g ¶Quia vero.] Hic intitulatur distin. 6. in qua, quia fecerat mentionem de superfluitate naturæ, digreditur a principali proposito agens de nocturna pollutione. ostendit ergo auctoritate Greg. quibus modis, & ex quibus causis cõtingit, & qñ sit peccatum, & qñ nõ: postea rñdet obiectioni factæ in ꝓmissa distin. illo. § his itaq;. Et not. scdm quosdã, ꝙ nocturna pollutio, & illusio, q̃ ꝓcedit ex infirmitate, nõ est peccatũ, etiã veniale, maxime

Burch. l. 5. c. 43. Iuo par. 2. c. 52. Pann. l. 1. c. 160. Poly. l. 3. tit. 16. †paulo aliter in orig & apud cæteros collectores.

¶De multiplici genere illusionis. C. I.

Estamẽtum [a] veteris legis hunc [b] pollutum Domino dicit: & nisi lotum aqua, etiam vsque ad vesperã † intrare Ecclesiam non concedit. Quod † tamen aliter intelligens populus spiritalis, quasi per somnium eum illudi reputat, qui tentatus immunditia [c], veris & imaginibus [d] in cogitatione inquinatur. Sed lauandus est aqua [e], vt cultpam cogitationis lacrymis abluat: & nisi prius ignis tentationis recesserit, reum se quasi vsque ad vesperam [f] cognoscat. ¶Sed est in eadem illusione valde necessaria discretio: qua † subtiliter pensari debet, ex qua re accidat menti dormientis. Aliquando enim ex crapula, aliquando ex naturæ superfluitate, vel infirmitate, aliquando ex cogitatione contingit. Et quidem cum ex naturæ superfluitate, vel infirmitate euenerit, omnimodo hæc illusio non est timenda, quia hanc animus nesciens pertulisse & magis dolendus est, quàm fecisse. Cum vero vltra modum appetitus gulæ in sumendis alimentis rapitur: atque idcirco humorum receptacula grauantur, habet exinde animus aliquem reatum [h], non tamen vsque ad prohibitionem percipiendi sacri mysterij, vel missarum solemnia celebrandi: cum fortasse, aut festus dies exigit, aut exhibere † mysterium pro eo, quòd sacerdos alius in loco deest, ipsa necessitas [i] compellit. Nam si adsint alij, qui implere mysterium valeant, illusio per crapulam facta, a perceptione sacri mysterij prohibere non debet: sed ab immolatione sacri mysterij abstinere †, vt arbitror, humiliter [k] de-

† *al quia* Iuo. p. 9. c. 111.

† *al exhiberi*

† *al abstineri*

Pollutio tripliciter accidit.

Pollutio nocturna tripliciter accidit.

xime cũ sit pœna, vt inf. c. ꝓxi. ibi: oĩno hæc pollutio, vel illusio nõ est timẽda, q̃ a iãis, &c. Illa vero, q̃ procedit ex crapula, est veniale peccatũ, vt inf. c. ꝓxi. ibiñẽr exinde animus aliquẽ reatũ. similiter illa q̃ prouenit ex cogitatione ꝓcedente, peccatũ est, sed distinguitur; quia si illa cogitatio nõ processit ad cõsensum, veniale peccatum est i pollutio ex ipsa ꝓuenies. Si vero ꝓcessit, tũc est mortale 2 scdm iitorũ opi. accidit, ꝙ aliqs nesciens peccat mortaliter, & venialiter 3 & operat bonũ, & ẽt meretur vitã æternam: quia si corpus dormit, animꝰ vigilat. Vnde illud, Cor meum vigilat ad te Deus. Idẽ in furioso dicũt, si culpa sua deuenit ad furorẽ. arg. 15. q. 1. si quis. in fi. immo nesciens peccat 32 q. 7 quã admodũ. Arg. cõtra ff de act. & oblig ex maleficio §. fi qs absẽs. vbi dr, ꝙ nesciẽs nõ peccat. Alij dũ, ꝙ dormientes nõ peccant. 15. q. 1. fi cõcupiscẽtia &c. aliquos. dormiẽs. n. furioso cõparat. ff. de acq. post. l. 1. § adipiscimur. & ita nõ peccat. Si ergo in nocturna pollutione homo nõ vidit ad consensum, nullo modo peccat: si vero pervenit, peccat mortaliter scdm istos, nisi forte imaginetur cum vxore ꝓpria; quia tunc dirigit affectum in vxorẽ, & nõ peccat mortaliter hãc opi. fouet H. & ꝓbat inf ea. dist. non est. ibi; luxuriæ &c. Sed hoc nõ est verũ; quia nullo modo peccat, vt inf. c. ꝓxi. & 15. q. 1. aliquos. Sed cõtra priorẽ opi. obiicitur; q̃d si cogitaui turpiter, sed anteq̃ dormiui, statim pœnitui, post polluor in somno, peccaui, vel non? & vr ꝙ fic. Resp licet contritus sim tñ vestigia remanent, & reliquiæ sicut ia liberto vestigia seruitutis. vnde patronus ei succedit. instit. de succ lib. § sed nostra. sic matrimonium in furiosis manet propter reliquias prioris voluntatis. ff. de his qui sui, vel alie. iuris sunt l. patre furioso. Imputetur ergo mihi saltem si initialiter turpiter cogitaui.

Testamentum.] CASVS. Capitulũ istud diuiditur in tres partes. In prima parte dr, ꝙ si qs pollutus fuerit pollutione nocturna, nisi aqua lotus fuerit, ei vsq; ad vesperã intrare Ecclesiam nõ concedit. In scda parte q̃ icipit, ibi [Quod tamen.] dicit Greg. ꝙ hoc põt intelligi spiritualiter. s. de illo, qui in mente prauis cogitationibus est pollutus, qui aqua pniç lauãdus est, & nisi prius ignis tentationis recesserit, se reum vsque ad vesperam cognoscat. In tertia parte, q̃ incipit ibi, [Sed est,] dr, ꝙ pollutio tripliciter accidit. Aliquando enim accidit ex superfluitate naturæ, vel infirmitate, aliqñ ex crapula, aliqñ ex præcedenti turpi cogitatione. Cum ex superfluitate, vel infirmitate naturæ, ꝓcedit, pollutio nõ imputatur alicui: quia potius est pœna q̃ peccatum. Cum vero ꝓcedit ex crapula, talis pollutio habet aliquẽ reatum: verumtamen, si necessitas adest, ꝙ hoc sacerdos non prohibeꝫ a celebratione missarum: sed si alij sacerdotes adsint, celebrare non debet, sed a corpore Christi non prohibetur, maxime, si dormientem turpi imaginatione non concusserit pollutio. Cum autem ex turpi cogitatione præcedenti procedit, abstinere debet ab vtroque: quia animo p tet reatus suus: quia quod cogitauit sciens, pertulit nesciens.

a ¶Testamentum.] In Leuitico legitur Dñm dixisse, si fuerit homo pollutus nocturno semine, egrediatur extra castra, & nõ reuertat vsque ad vesperã donec laueꝫ, & post solis occasum reuertatur ad castra hoc Greg. exponit hic, & retorquetur ad illos, qui polluũtur mẽte.

b ¶Hunc] talem morẽ, de quo quæris, adhuc Romani seruant 4. vt 33. q. 4 vir cum propria vxore.

c ¶Immunditia.] idest immunda cogitatione.

d ¶Veris imaginibus.] cum videt mulierem, & delectatur in ea.

e ¶Aqua.] idest pœnitentia.

f ¶Ad vesperã.] i. quousque recessit ignis tentationis. ADDITIO Id est, prauæ cogitationis. i. quousq; cedat illa cogitatio reatu: licet enim peccatum transeat actu, remanet tamen reatu. 22. q. 7. non solũ. de cõse. dist. 4. non ex quo. Vel dic ad vesperã, idest, pœnitentiã; quia vesperа, idest finis est peccati, & idem sensus est. Hu.

g ¶Pertulisse.] quasi dicat, potius intelligitur tunc pati, quam facere.

h ¶Reatum.] idest veniale peccatum, & ideo nõ prohibet a sumptione Eucharistię. sed prohibet vel differat a confectione, nisi sit necessitas.

i ¶Necessitas.] quæ legẽ nõ habet. de cõse. dist. 1 sicut.

K ¶Humiliter.] ergo est cõsilium. bene. n. potest celebrare,

4 Sub. Iudæi a contacta mortui in pollutis. de consecr. distin. 4 nec quenquam. Hug.

Universidad de Deusto
Biblioteca

brare, si vult: nam ꝑ ꝓ eiusdem criminibus non abstinebit sacerdos a celebratione mistarum, sed pro talibus abstinebit, pro quibus posset excommunicari, vt de consec. dist. 2 si non sunt. & c. quotidie. tamen pro quolibet mortali peccato quilibet est suspensus quo ad se, vt extra de cohab. cler. & muli. c. vlt. nisi peregerit pœnitentiam, vt extra de tẽpo ord quæsitũ. Hu.

a ¶ Tamen.] id est maxime.

b ¶ Non concusserit] pollutio ipsa.

c ¶ Rea] quasi dicat, nec mens est rea in somno, nec est rea post somnum, cũ est libera i suo iudicio: sed tunc fuit rea quãdo se ingurgitauit. vnde satis patet hic, quòd homo in somno non peccat.

d ¶ Libera.] supple. sed prius peccauit.

e ¶ Radice.] idest, mala cogitatione.

Non

d ¶ Et propter.) *Hæc vsque ad finem, neque in codicibus B. Gregorij, neque apud Bedam, neque in tribus vetustis Gratiani exemplaribus habentur. Sunt tamen apud Burchardum, & Iuonem, & Pannormiam, & Polycarpum.*

¶ Peccatum non dicitur perpetratum cogitatione solum, sed delectatione, & consensu. PALEA. « C. II.

SEd pensandũ est, ipsa cogitatio vtrum in suggestione, an delectatione, vel (quod maius est) peccati cõsensu acciderit. Tribus enim modis impletur omne peccatũ, videlicet suggestione, delectatione, consensu: suggestio quippe fit per diabolũ, delectatio per carnem, consensus per spiritũ. quia & † primo culpam serpens suggessit, Eua velut caro delectata est, Adam velut spiritus consensit. Et necessaria est magna discretio, vt inter suggestionem ß, delectationem, & consensum iudex sui animus præsideat. Cum enim malignus spiritus peccatum suggerit in mente: si nulla peccati delectatio sequatur, peccatum omnimodo perpetratum non est: cum vero caro delectari cœperit, tunc peccatum incipit nasci: si autem etiam ad consensionem ex deliberatione descendit, tunc peccatum cognoscitur perfici. In suggestione igitur peccati semen est: in delectatione fit nutrimentum; in consensu perfectio. Et sæpe contingit, vt hoc, quod malignus spiritus seminat in cogitatione, caro in delectationem trahat; nec tamen animus eidem delectationi consentiat. Et cum caro sine anima delectari nequeat; ipse tamen animus carnis voluptatibus reluctans in delectatione carnali aliquo modo ligatur inuitus, vt ei ex ratione contradicat, nec consentiat, & tamen delectatione ligatus sit; sed ligatum se vehementer ingemiscat. Vnde & ille cœlestis exercitus præcipuus miles gemebat dicens: [Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ; & captiuum me ducentem in lege † peccati, quæ est in membris meis.] Si autem captiuus erat, minime repugnabat: quapropter & captiuus erat, & repugnabat. Igitur legi mentis eius lex, quæ in mẽbris est, repugnabat

Beda. ibidem. Burch l. 5. c. 43 Iuo par. 2 c. 52.

† *al. cum primam*

† *al. quã*

Rom. 7.

† *al. legem*

pugnabat: si autẽ repugnabat, captiuus non erat. Ecce itaq; homo est (vt ita dixerim) captiuus, & liber; liber ex iustitia, quam diligit; captiuus ex delectatione, quã portat inuitus.

« ¶ Palea.) *Abest hæc palea non solum a primo & decimo Vaticinis, verum & ab aliis, quæ aliquot paleas habent. Rubrica autem abest ab omnibus. In quibus enim caput hoc reperitur, coniunctè ponitur cum superiore, quemadmodũ etiam apud Burchardum, & Iuonem.*

ß ¶ Suggestionem.) *Sic emendatum est ex originali, a quo parum discrepat Iuo: aliter legebatur*, & necessaria est magna discretio inter suggestionem & delectationẽ; & inter delectationem atq; consensum, iudicẽ sui faciat animum præsidem, *Burchardus*, iudicem sui præsidere animũ, *Reliqua fere vt Gratianus. Apud Bedam vero*, & inter suggestionem atq; delectationem; inter delectationem & consensum, iudex sui animus præsideat. *In collectione Isidori*, & necessariũ est magna discretione inter suggestionẽ & delectationem, atque consensum iudicem sui prodere animum.

γ ¶ Si autem.) *Magna etiam hoc loco iudicum varietas est: breuissima, & satis integra lectio est in codice epistolarum B. Gregorij olim Lutetiæ impresso.* Si autem captiuus erat minime pugnabat, sed pugnabat, quapropter captiuus non erat. Ecce itaque, &c.

Item Isid. lib. 3 sententiarum de summo bono. c. 6.

¶ Quando sit peccatum nocturnis imaginibus illudi. C. III.

Iuo p. 9. cap. 112.

NOn est peccatũ, qñ nolentes imaginibus nocturnis illudimur, sed tunc est peccatum; si, antequã illudamur, cogitationis affectibus præuenimur. Luxuriæ qppe imagines, quas in veritate gessimus, sæpe dormientibus in animo apparent: sed innoxiæ, si non concupiscedo a occurrunt. Qui nocturna illusione polluitur, quamuis extra memoriam turpiũ cogitationũ sese plentiat inquinatũ; tñ hoc ut tentaretur, culpæ suæ tribuat, suamque immunditiam statim fletibus tergat.

† *al. ita*

His itaque † b *respondetur. In lege & in Euangelio naturale ius continetur, non tamen quæcumque in lege & Euangelio inueniuntur, naturali iuri cohærere probantur. Sunt enim in lege quædam moralia præcepta, vt non occides: quædam mystica, vtpote sacrificiorum præcepta, vt de agno, & alia similia his. Moralia mandata ad naturale ius spectant; atq; ideo nullam mutabilitatem recepisse monstrãtur. Mystica vero quantum ad superficiẽ à naturali iure reprobantur sibi annexa; ac per hoc, & si secundũ superficiẽ videãtur esse mutata; tamen secundum moralem intelligen-*

ꝓ in illo. c. hæc quæ, de priuilegijs. in 5. dist. de mutabilitate, & variatione iuris naturalis dicẽs, ꝙ ius naturale in lege, & in Euangelio continetur; sed tñ nõ ea quæ sunt in lege, & in Euangelio cohærẽti iuri naturali ꝙ ũ ad superficiẽ. Sunt. n. in lege q̃dam ꝓcepta moralia, vt non occides, &c. ista nõ mutatur nec ius naturale in eis: quẽdam mystica præcepta, vt de agno sacrificãdo, & his similia. illa mutãtur quantũ ad superficiẽ, & non ꝙ cum. ad moralẽ intelligentiã: & ꝙ ũ ad hoc ius naturale immobile ꝑseuerat, & permanet, sicut fuit ab exordio rõndis creaturæ. in secũda parte, quæ ꝓcipit ibi, [Ius vero cõsuetudinis cepit posse ge naturale: ex quo hoies cẽperũt simul habitare, q̃d creditẽ factum eo tpe quo Cain legit cõstruxisse ciuitatẽ: quod ius cum fere esset extinctũ propter diluuiũ, fuit reparatũ a Nẽroth siue potius immutatum; quia cœpit opprimere homines. & hoc probatur auctoritate Ge. ibi. [Cẽpit Nẽroth &c.]

b ¶ His itaq;.] Hic ponit Magister sol. obiectionis, ꝙ fecerat in præcedẽti dist. Nos ergo cum ipso pleni⁹ distinguam⁹, ꝙ eorũ, ꝙ continentur in lege, alia sunt moralia alia mystica: moralia sũt ꝙ mores subiungant, & sic sunt intelligenda, ut ipsa verba sonãt, ut diliges Deũ: nõ occides honorabis patrem, de quib. notatur 32. q. 7. quid in oĩo mystica sunt figuralia, quæ aliud significãt præter id quod litteratus sonat: horũ alia sunt sacramentalia, alia sunt cẽremonialia. Sacramentalia sunt de quib. ratio reddi potest quare ad litteram fuerunt præcepta ut de circumcisione, & observatione sabbati, de quib. habes extrã

a ¶ Non concupiscendo.] Idest absque libidine præcedentis ardoris.

HIS ITAQVE CASVS. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte soluit Gratianus qõnem quã fecit

de bapt. maiores. & extra de consti. translato. Cæremonialia sunt de quibus rõ reddi nõ pot quare ad litterã fuerũt mãdata, vt non arabis in bone. & asino, vt 16. q. 7. in noua. nõ feres vestem de lana, & lino contexta, nõ seres agrũ diuerso semine. Lex ergo quantũ ad moralia

Universidad de Deusto
Biblioteca

non recipit immutationem, sed quantum ad sacramentalia, & cæremonialia mutatur quantum ad superficiem litteræ, sed non ob hoc dicitur esse mutatum ius naturale: quia in his non consistebat ius naturale, quo ad superficiem litteræ, secundum quam hæc sunt mutata; sed quo ad mysticam intelligentiam, secundum quã nõ sunt mutata: sed mysticus eorum intellectus nõ est mutatus, vnde lex non dicitur mutata, 1.q. 1. Marchion.

a ¶ Ius.] Nũc ostẽdit a quo tẽpore cœpit ius cõsuetudinarium, & constitutionis, & dicit, q̃ a tempore Cain cepit ius consuetudinarium. qui primo ædificauit ciuitatem, quam ex nomine filij sui vocauit Enoch: sed ius constitutionis à Moyse 1. Io.

1 Hoc non debet hic esse ergo non terminat. se, quia hoc i. non finitur in vij. dicitur in se sicut nec incipere quen. di. nec potest a vij quia ad hoc ponit minus x. debent fa. Hugo. nec cere plebem, vt inf. Ps Lau. nec ẽt 10 q. 3. unio. ponit in an- c ¶ Corã Domino.] tiqua gl. Io. idest eorũ, qui sunt Domini, vel permittẽte Domino, quidquid enim fit iudicio Dei fit, vt 26 q. 5. nec mirum.

PVs aũt.] Hęc distinctio diuidit i duas partes, 2. ibi: [Paulati] CASVS. supra ostensum est, quo tẽpore ius naturale, & ius consuetudinis inceperunt. Nunc autẽ ostẽdit in hac 7. dist. quo tẽpore incępit ius constitutionis, & dicit Grat. quòd primo incępit à Moyse, & postea ab alijs, vt dicitur in seq. cap.

d ¶ Ius autem.] In hac vij dist ostendit quando, & à quibus cęperunt constitutiones humanæ tã Ecclesiasticæ, quam seculares. Ecclesiasticæ cęperunt à Moyse & tempore Moysi: Sæculares à diuersis, & tempore diuerso cęperunt, vt patet in seq cap.

e ¶ A iustificationibus.] i. à iudicijs: Legitur in Exo. q̃ Dominus dixit filijs Israel p̃ Moysen. Si emeris seruum Hebræũ. s. qui ante seruus non fuit, vj. an. seruiat tibi, nisi annus Iubilęus interueniat in vij. an egrediat liber & gratis, cũ quali uestę intrauit, si habuit prius vxorem cum filijs, cum vxore & liberis exeat: si Dominus dedit ei vxorem, mulier cum filijs erit domini: sed si elegerit seruus manere cum domino amore domini, vel vxoris, & filiorum, offeret eum dominus dijs i. sacerdotib. & applicabit ad ostium tabernaculi, & perforabit aurem eius cum subula in signum ppetuæ seruitutis 2. & eius erit seruus usq; dum viuet, uel usque ad annum Iubilæum: Ab hac constitutione cępit Moyses iudicia sua, vt dicitur in Exod. Ioan.

f ¶ Quas.] Nam & à diuinis scripturis ornatus omnis sciæ sumpsit initium, vt inf. dist 37. legimus, § hinc ẽt.

MOyses.] CASVS In prima parte huius c enumerãtur septem personę quæ primo leges alijs ediderunt,

tiam mutabilitatem nescire probãtur. Naturale ergo ius ab exordio rationalis creaturæ incipiens, vt supra dictũ est, manet immobile. Jus[a] *vero cõsuetudinis post naturalem legẽ exordium habuit; ex quo homines conuenientes in vnum cœperũt simul habitare, quod ex eo tempore factũ creditur; ex quo Cain ciuitatẽ ædificasse legitur: quod cum diluuio propter hominũ raritatem fere videatur extinctũ* [b]*, postea à tempore Nembroth reparatum, siue potius immutatũ existimatur; cũ ipse simul cum alijs alios cœpit opprimere, alij sua imbecillitate eius ditioni cœperũt esse subiecti, vnde in Genesi legitur de eo: (Cœpit Nembroth robustus venator esse coram Domino Ydest* [c] *hominum oppressor, & extinctor, quos etiam ad turrim ædificandam allexit.*

Gen. 4. Gen. 7. Gen. 10.

c ¶ Idest.] *Glossa ordinaria ad istum locum ex Alcuino ita habet*, idest hominum oppressor & extinctor: quos allexit, vt turrim contra Deum construerent.

DISTINCTIO VII.

IVS autem[d] *constitutionis cœpit à iustificationibus*[e] *quas*[f] *Dominus tradidit Moysi dicens: (Si emeris seruum Hebræum, &c.)* Exod. 12.
Unde Isidorus in lib. 5. Etymol. c. 1. ait.

¶ De conditoribus legum. C. I.

MOyses gentis Hebreæ primus omnium diuinas leges sacris litteris explicauit. Phoronæus Rex primus leges, iudiciaque constituit. Mercurius Trismegistus primus leges Aegyptijs tradidit. Solon primus leges Athenienſibus dedit. Licurgus primus Lacedæmonijs iura ex Apollinis auctoritate confinxit. Numa Pompilius, qui Romulo successit in regno, primus [h] leges Romanis edidit. Deinde, cum populus seditiosos † magistratus ferre non posset; Decemuiros[i] legibus scribendis creauit, qui leges ex libris Solonis in latinum sermonem translatas xij. tabulis exposuerunt. † al. seditiosus.

Fuerunt autem, qui post hos leges ediderunt, vt Numa Pompilius, Phoronæus, Mercurius, &c. In secũda parte, quæ est ibi, [Deinde] dicitur, q̃ populus Romanus ordinauit x. viros q̃ leges ex libris Solonis x. tab. transtulerunt in latinum sermonem, & eas postea exponentes duas tabulas addiderunt.

g ¶ Trismegistus.] Propter tres potentias. s. eloquentiam, scientiam & uirtutem, de quibus habes 37. dist. relatum, & 16 q. sic viue, C. de profes l magistros.

h ¶ Primus.] Immo prius Romulus tradidit; sed paucas. ff. de orig iur. l 2. & quia paucas; ideo dicitur iste primus edidit. 3.

i ¶ Decemuiros.] Cum enim leges pp discordiã plebeiorum cum nobilibus fere per xxx. an. in desuetudinem abijssent, creati sunt x. viri, qui de Græcis ciuitatibus leges collectas trãstulerũt i latinũ, & eas i tabulis eburneis scripserunt postea i; dem x. uiri accepta ptãte corrigendi, & interpretandi leges, uidentes multa deesse tabulis x. postea duas tabulas supaddiderũt: & appellatæ sunt illę leges xij. tabularũ: qui autem fuerunt illi x. viri statim determinat Isidorus dicens seq. cap.

FVerunt.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte ponuntur nomina x. virorum, qui leges primo transtulerunt, & dicitur etiam, q̃ Pompeius primus Consul, & Cæsar leges cõdere voluerũt, sed non potuerunt perficere. In secunda parte dicitur, q̃ leges ria non vt probentur, sed vt reprobentur maledicta, vt 37. dist. legimus. &c. qui de mensa.

c ¶ Vocauit.] Hunc tamen immutauit postea Iustinianus, & fecit vnum codicem ex tribus. C. de nou. cod. com. versus princ. Ioan. Theutonicus.

† Adde text. sim. in l 2. §. iuris ciuilis. cum §. fe. ff. de origi. iuris. Isidorus ibidẽ continenter.

† al. libros.

† exoleuerũt] orig. Ino p. 4. c. 170. Pann. l. 2. c 144

† Adde an lex abrogata sit abroganda. no. C. de sat lib. tol. l 1. & C de nou. cod cõ. l. 1.

† al. iunior.

¶ Nomina eorum, qui leges xij. tabularum exposuerunt. C. II.

FVerunt autem hi †, Ap. Claudius, T. Genutius, P. Sestius, Sp. Veturius, C. Iulius, A. Manlius, Ser. Sulpicius, P. Curatius, T. Romilius, Sp. Postumius. Hi Decemuiri legum conscribendarum electi sunt. Leges autem redigere in libris † primus Consul Pompeius instituere voluit; sed non perseuerauit obtrectatorum metu [a]. Deinde Cæsar cœpit id facere: sed ante interfectus est. Paulatim autem antiquæ leges vetustate, atq; incuria absoluerũt †; quarum etsi nullus iam vsus est; notitia tamen necessaria [b] videtur. † ¶ Nouæ leges à Constantino Cæsare cœperũt, & reliquis succedentibus: erantque permixtæ, & inordinatæ. Postea Theodosius minor † Augustus ad similitudinem Gregoriani, & Hermogeniani codicem factum constitutionum à Constantini temporibus sub proprio cui iusque Imperatoris titulo disposuit; quem à suo nomine Theodosianum vocauit [c].

DISTINCTIO VIII.

† al. naturę.

Act. 4.

DIffert autem[d] *ius naturale* † *à consuetudine, & constitutione. Nam iure naturali omnia sunt cõia omnibus: quod non solum inter eos*[e] *seruatum creditur, de quibus legitur: (Multitudinis autem credentiũ erat cor vnũ, & anima vna, &c.) verũ etiam præcedenti tempore à philosophis traditũ inuenitur. Unde apud Platonẽ illa ciuitas iustissime ordinata traditur; in qua quisque proprios nescit*[f] *affectus. Jure vero cõsuetudinis, vel constitutionis hoc meum est, illud alterius.*
Unde Augustinus ait tract. 6. ad c. 1. Joannis.

¶ Iure diuino omnia sunt communia omnibus: iure vero constitutionis hoc meum, illud alterius est. C. I.

Ansel. l 12. c. 62 Ino p. 3. c 194. Pann l. 2 c 63.

QVo iure defendis villas ecclesiæ? diuino, an humano? diuinum ius in scripturis hẽmus; humanũ ius in legibus Regum. Vñ q̃q; possidet, qđ possidet? nonne iure humano? Nã iure [h] diuino, (Domini est terra,

Psal. 23.

propter vetustatem ad vsu ceciderunt, quarum notitia est necessaria etsi in vsu non sint. In tertia parte dr, q̃ nouæ à Constantino & eius successoribus cęperunt: sed quia permixtæ & confusæ erant Theodosius minor ad similitudinem Gregoriani, & Hermogeniani codicis, composuit codicem ex constitutionibus Imperatorum, quem Theodosianum vocauit. Secunda pars incipit ibi. [Paulatim.] Tertia ibi: [Nouæ.]

a ¶ Metu.] Arg q̃ metus verborum excusat arg inf. 23. q. 8 cõuenior. ibi, dic aliquod verbum in Deum, & morere. & arg ff de acquir hære l 6 in fi. arg contra, extra quod met. c iu. sacris.

b ¶ Necessaria.] Sed si nullus est earum vsus, vt quid membranas occupant 19. dist. si Romanorum? sed ideo notitia est necessaria, vt sciatur causa quare tollantur, vt C de cadu. tol l. vna quia & ipse Papa argumentatur x abrogato iure, vt extra de iud. nouit, Vel est necessaria non recipit immutationem, sed quantum ad sacramentalia, & cæremonialia mutatur quantum ad superficiem litteræ, sed non ob hoc dicitur esse mutatum ius naturale: quia in his non consistebat ius naturale, quo ad superficiem litteræ, secundum quam hæc sunt mutata; sed quo ad mysticam intelligentiam, secundum quã nõ sunt mutata: sed mysticus eorum intellectus nõ est mutatus, vnde lex non dicitur mutata, 1.q. 1. Marchion.

a ¶ Ius.] Nũc ostẽdit a quo tẽpore cœpit ius cõsuetudinarium, & constitutionis, & dicit, q̃ a tempore Cain cepit ius consuetudinarium. qui primo ædificauit ciuitatem, quam ex nomine filij sui vocauit Enoch: sed ius constitutionis à Moyse 1. Io.

1 Hoc non debet hic esse ergo non terminat. se, quia hoc i. non finitur in vij. dicitur in se sicut nec incipere quen. di. nec potest a vij quia ad hoc ponit minus x. debent fa. Hugo. nec cere plebem, vt inf. Ps Lau. nec ẽt 10 q. 3. unio. ponit in an- c ¶ Corã Domino.] tiqua gl. Io. idest eorũ, qui sunt Domini, vel permittẽte Domino, quidquid enim fit iudicio Dei fit, vt 26 q. 5. nec mirum.

PVs aũt.] Hęc distinctio diuidit i duas partes, 2. ibi: [Paulati] CASVS. supra ostensum est, quo tẽpore ius naturale, & ius consuetudinis inceperunt. Nunc autẽ ostẽdit in hac 7. dist. quo tẽpore incępit ius constitutionis, & dicit Grat. quòd primo incępit à Moyse, & postea ab alijs, vt dicitur in seq. cap.

d ¶ Ius autem.] In hac vij dist ostendit quando, & à quibus cęperunt constitutiones humanæ tã Ecclesiasticæ, quam seculares. Ecclesiasticæ cęperunt à Moyse & tempore Moysi: Sæculares à diuersis, & tempore diuerso cęperunt, vt patet in seq cap.

e ¶ A iustificationibus.] i. à iudicijs: Legitur in Exo. q̃ Dominus dixit filijs Israel p̃ Moysen. Si emeris seruum Hebræũ. s. qui ante seruus non fuit, vj. an. seruiat tibi, nisi annus Iubilęus interueniat in vij. an egrediat liber & gratis, cũ quali uestę intrauit, si habuit prius vxorem cum filijs, cum vxore & liberis exeat: si Dominus dedit ei vxorem, mulier cum filijs erit domini: sed si elegerit seruus manere cum domino amore domini, vel vxoris, & filiorum, offeret eum dominus dijs i. sacerdotib. & applicabit ad ostium tabernaculi, & perforabit aurem eius cum subula in signum ppetuæ seruitutis 2. & eius erit seruus usq; dum viuet, uel usque ad annum Iubilæum: Ab hac constitutione cępit Moyses iudicia sua, vt dicitur in Exod. Ioan.

f ¶ Quas.] Nam & à diuinis scripturis ornatus omnis sciæ sumpsit initium, vt inf. dist 37. legimus, § hinc ẽt.

MOyses.] CASVS In prima parte huius c enumerãtur septem personę quæ primo leges alijs ediderunt,

tiam mutabilitatem nescire probãtur. Naturale ergo ius ab exordio rationalis creaturæ incipiens, vt supra dictũ est, manet immobile. Jus[a] *vero cõsuetudinis post naturalem legẽ exordium habuit; ex quo homines conuenientes in vnum cœperũt simul habitare, quod ex eo tempore factũ creditur; ex quo Cain ciuitatẽ ædificasse legitur: quod cum diluuio propter hominũ raritatem fere videatur extinctũ* [b]*, postea à tempore Nembroth reparatum, siue potius immutatũ existimatur; cũ ipse simul cum alijs alios cœpit opprimere, alij sua imbecillitate eius ditioni cœperũt esse subiecti, vnde in Genesi legitur de eo: (Cœpit Nembroth robustus venator esse coram Domino Ydest* [c] *hominum oppressor, & extinctor, quos etiam ad turrim ædificandam allexit.*

Gen. 4. Gen. 7. Gen. 10.

c ¶ Idest.] *Glossa ordinaria ad istum locum ex Alcuino ita habet*, idest hominum oppressor & extinctor: quos allexit, vt turrim contra Deum construerent.

DISTINCTIO VII.

IVS autem[d] *constitutionis cœpit à iustificationibus*[e] *quas*[f] *Dominus tradidit Moysi dicens: (Si emeris seruum Hebræum, &c.)* Exod. 12.
Unde Isidorus in lib. 5. Etymol. c. 1. ait.

¶ De conditoribus legum. C. I.

MOyses gentis Hebreæ primus omnium diuinas leges sacris litteris explicauit. Phoronæus Rex primus leges, iudiciaque constituit. Mercurius Trismegistus primus leges Aegyptijs tradidit. Solon primus leges Athenienſibus dedit. Licurgus primus Lacedæmonijs iura ex Apollinis auctoritate confinxit. Numa Pompilius, qui Romulo successit in regno, primus [h] leges Romanis edidit. Deinde, cum populus seditiosos † magistratus ferre non posset; Decemuiros[i] legibus scribendis creauit, qui leges ex libris Solonis in latinum sermonem translatas xij. tabulis exposuerunt. † al. seditiosus.

Fuerunt autem, qui post hos leges ediderunt, vt Numa Pompilius, Phoronæus, Mercurius, &c. In secũda parte, quæ est ibi, [Deinde] dicitur, q̃ populus Romanus ordinauit x. viros q̃ leges ex libris Solonis x. tab. transtulerunt in latinum sermonem, & eas postea exponentes duas tabulas addiderunt.

g ¶ Trismegistus.] Propter tres potentias. s. eloquentiam, scientiam & uirtutem, de quibus habes 37. dist. relatum, & 16 q. sic viue, C. de profes l magistros.

h ¶ Primus.] Immo prius Romulus tradidit; sed paucas. ff. de orig iur. l 2. & quia paucas; ideo dicitur iste primus edidit. 3.

i ¶ Decemuiros.] Cum enim leges pp discordiã plebeiorum cum nobilibus fere per xxx. an. in desuetudinem abijssent, creati sunt x. viri, qui de Græcis ciuitatibus leges collectas trãstulerũt i latinũ, & eas i tabulis eburneis scripserunt postea i; dem x. uiri accepta ptãte corrigendi, & interpretandi leges, uidentes multa deesse tabulis x. postea duas tabulas supaddiderũt: & appellatæ sunt illę leges xij. tabularũ: qui autem fuerunt illi x. viri statim determinat Isidorus dicens seq. cap.

FVerunt.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte ponuntur nomina x. virorum, qui leges primo transtulerunt, & dicitur etiam, q̃ Pompeius primus Consul, & Cæsar leges cõdere voluerũt, sed non potuerunt perficere. In secunda parte dicitur, q̃ leges ria non vt probentur, sed vt reprobentur maledicta, vt 37. dist. legimus. &c. qui de mensa.

c ¶ Vocauit.] Hunc tamen immutauit postea Iustinianus, & fecit vnum codicem ex tribus. C. de nou. cod. com. versus princ. Ioan. Theutonicus.

† Adde text. sim. in l 2. §. iuris ciuilis. cum §. fe. ff. de origi. iuris. Isidorus ibidẽ continenter.

† al. libros.

† exoleuerũt] orig. Ino p. 4. c. 170. Pann. l. 2. c 144

† Adde an lex abrogata sit abroganda. no. C. de sat lib. tol. l 1. & C de nou. cod cõ. l. 1.

† al. iunior.

¶ Nomina eorum, qui leges xij. tabularum exposuerunt. C. II.

FVerunt autem hi †, Ap. Claudius, T. Genutius, P. Sestius, Sp. Veturius, C. Iulius, A. Manlius, Ser. Sulpicius, P. Curatius, T. Romilius, Sp. Postumius. Hi Decemuiri legum conscribendarum electi sunt. Leges autem redigere in libris † primus Consul Pompeius instituere voluit; sed non perseuerauit obtrectatorum metu [a]. Deinde Cæsar cœpit id facere: sed ante interfectus est. Paulatim autem antiquæ leges vetustate, atq; incuria absoluerũt †; quarum etsi nullus iam vsus est; notitia tamen necessaria [b] videtur. † ¶ Nouæ leges à Constantino Cæsare cœperũt, & reliquis succedentibus: erantque permixtæ, & inordinatæ. Postea Theodosius minor † Augustus ad similitudinem Gregoriani, & Hermogeniani codicem factum constitutionum à Constantini temporibus sub proprio cui iusque Imperatoris titulo disposuit; quem à suo nomine Theodosianum vocauit [c].

DISTINCTIO VIII.

† al. naturę.

Act. 4.

DIffert autem[d] *ius naturale* † *à consuetudine, & constitutione. Nam iure naturali omnia sunt cõia omnibus: quod non solum inter eos*[e] *seruatum creditur, de quibus legitur: (Multitudinis autem credentiũ erat cor vnũ, & anima vna, &c.) verũ etiam præcedenti tempore à philosophis traditũ inuenitur. Unde apud Platonẽ illa ciuitas iustissime ordinata traditur; in qua quisque proprios nescit*[f] *affectus. Jure vero cõsuetudinis, vel constitutionis hoc meum est, illud alterius.*
Unde Augustinus ait tract. 6. ad c. 1. Joannis.

¶ Iure diuino omnia sunt communia omnibus: iure vero constitutionis hoc meum, illud alterius est. C. I.

Ansel. l 12. c. 62 Ino p. 3. c 194. Pann l. 2 c 63.

QVo iure defendis villas ecclesiæ? diuino, an humano? diuinum ius in scripturis hẽmus; humanũ ius in legibus Regum. Vñ q̃q; possidet, qđ possidet? nonne iure humano? Nã iure [h] diuino, (Domini est terra,

Psal. 23.

propter vetustatem ad vsu ceciderunt, quarum notitia est necessaria etsi in vsu non sint. In tertia parte dr, q̃ nouæ à Constantino & eius successoribus cęperunt: sed quia permixtæ & confusæ erant Theodosius minor ad similitudinem Gregoriani, & Hermogeniani codicis, composuit codicem ex constitutionibus Imperatorum, quem Theodosianum vocauit. Secunda pars incipit ibi. [Paulatim.] Tertia ibi: [Nouæ.]

a ¶ Metu.] Arg q̃ metus verborum excusat arg inf. 23. q. 8 cõuenior. ibi, dic aliquod verbum in Deum, & morere. & arg ff de acquir hære l 6 in fi. arg contra, extra quod met. c iu. sacris.

b ¶ Necessaria.] Sed si nullus est earum vsus, vt quid membranas occupant 19. dist. si Romanorum? sed ideo notitia est necessaria, vt sciatur causa quare tollantur, vt C de cadu. tol l. vna quia & ipse Papa argumentatur x abrogato iure, vt extra de iud. nouit, Vel est necessaria omnia sunt communia 12 quæst. 1 cap. 2.

QVo iure.] CASVS. Quidam hæretici conquerebantur se iniustè expoliatos rebus quas nomine ecclesiæ possidebant, contra quos innehitur Aug dicens eos non posse conqueri: nam aut possident iure diuino, aut iure humano, si iure diuino omnia sunt communia, & ita res ecclesiæ possidere non possunt: si iure humano; sed iura humana sunt leges Imperatorum, quæ statuunt, vt hæretici nil nomine ecclesiæ possiderent. si ergo renunciant legibus Imperatorum, per consequens & possessionibus; siue noie ecclesiæ, vel ppio noie velint possidere: cum Apostolus Reges præceperit honorari.

g ¶ Defendis.] i. petis, vel defendendo retines.

h ¶ Nam iure diuino.] Ex hoc vł, q̃ tantum iure humano aliqua possideãtur, & nõ diuino. & sic ob. inf. 23. q. 7 c. 1 vbi dr, q̃ iure diuino aliqd possidet. Sed non est contrarium; quia dr ibi, q̃ iustorum sunt omnia cõia

1 Vt de pœniten. dist. 2. charitas est. iuxta fi.

Possessio an sit de iure diuino an humano.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iure diuino, & bene potest esse, quòd iure diuino aliqd sit proprium: sed ideo dicit hic, ꝙ iure humano possidentur possessiones: quia iura humana potissimè tractãt de possessionibus: sed ius canonicum principaliter de decimis, vel primitijs. Vel dic, ꝙ ibi ius diuinum strictè sumitur pro iure canonico: sed hic ius canoni cum comprehenditur sub iure humano, & hinc 1. habes, ꝙ petenti restitutionem obstat exceptio hæresis. Hæretico. n. nihil est licitũ possidere, vt 23. q. 5. si vos. & q. 8. c. 1. & 2. Item hic est arg. ꝙ a petẽte restitutione possumus quærere quo iure petat: an ꝙ interdictũ vel iudicis officio. Itẽ ꝙ causam petendi tenetur explicare: & ꝙ secũdum iura canonica actio sit proponẽda: habes extra de iudi. examinata. & extra de libe. obla. dilecti. nec obstat extra de iudi. dilecti 2, Ioan. Sol. ego credo, ꝙ causa, & modus agendi est proponendus, vt secundum illum modum iudex feratsententiam, extra de simo. licèt Heli. licèt non cogatur actionẽ proponere; quia etiã secundum leges, sola causa sufficit, vt C. de edict. diui Adri. tol. l. 3. Bar.

1 Illud hic elicitur secũdũ illam exponẽ, quę sit sup. ea. in ver. defen.. dis. 1. petis, secundũ Io. de Fant.

2 Vbi de hoc & 2. q. 6. decreto.

a ¶ Meus est.] Hæc verba meum, & suũ spectãt ad dominũ, non ad bonæ fidei possessorem, vt ff. de re. & sump. fu. l. 2. §. 1.

b ¶ Gaudeatis.] Retinendo possessiones, vel eas recuperãdo.

c ¶ Leges.] Cõstitutiones Imperatorũ super rebus ecclesiasticis, non valuissẽt, nisi postea cõfirmatæ fuissent ab ecclesia, vt 96. dist. bene.

d ¶ Possidere.] Hoc canones præcipiunt, vt 23. q. 7. c. 1. & 2.

e ¶ Dicere.] Arg. est hic, ꝙ qui vnũ dicit, dicit, & omnia, quæ sequuntur ex illo, vt 11. q. 3 ęstimant, & c. seq. & extra de do. & contum. cum dilectus filius, & ff. quod met. cau. l. 1. Item arg. ꝙ idem iuris est in vno connexorum, quod in reliquo, vt 1. q. 3. si quis obiecerit. & 3. q. 6. hæc quippe. Item argu. ꝙ qui renunciat vni, renunciat omnibus, quæ sequuntur ex illo, & etiam omnibus cohærentibus, vt 81. dist. si quis sacerdotum, & prima quæst. prima, si quis episcopus. & 9. quæst. 2. nullus primas.

DIGNITATE. CASVS. Obiendit, ꝙ differt dignitate ab alijs ius naturale: quia si constitutio, vel consuetudo

& plenitudo eius.] Pauperes & diuites Deus de vno limo fecit: & pauperes & diuites vna terra supportat. Iure tamẽ humano dicitur†; hæc villa mea est; hæc domus mea, hic seruus meus est[a]. Iura† autem humana, iura Imperatorum sunt: quare? Quia ipsa iura humana per imperatores, & reges sæculi Deus distribuit generi humano. *Item ibidem paulo inferius.* ¶ Tolle ꝑ iura Imperatorũ; & quis audet dicere, mea est illa villa, aut meus est ille seruus, aut domus hæc mea est†? si autem, vt teneãtur ista ab hominibus, regum iura fecerunt, vultis, vt reticeamus leges, vt gaudeatis[b]? *Item ibid. paucis interiectis.* ¶ Legantur leges[c], vbi manifestè præceperunt Imperatores, eos†, qui præter ecclesiæ catholicæ cõmunionem vsurpant sibi nomen Christianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine ecclesiæ audeãt possidere[d]. Sed quid nobis & Imperatori? Sed iam dixi, de iure humano agitur, & tamen Apostolus voluit seruiri regibus, voluit honorari reges, & dixit: [Reges reueremini.] Nolite dicere[e], quid mihi, & regi? Quid tibi ergo & possessioni? Per iura regum possidentur possessiones. Dixisti, quid mihi & regi? Noli dicere possessiones tuas: quia ipsa† iura humana renunciasti, quibus possidentur possessiones.

Gen. 2.

† dicit] orig.

† *Iure ergo humano, iure Imperatorũ: quare?*] orig.

† Cod. text. & hoc cũ ff. de iur.

Cod. lib. 1. tit. 5. cap. 4. & Cod. Theod. lib. 16. ti. 5. c. 43. 52. 54.

† al. vt

1. Pet. 2.

† ad ipsa] orig. & Iuo.

a ¶ Ecclesiæ.] *Hæc dictio non est apud B. Augustinum: Nam ibi agit contra Donatistas, qui legibus Imperatorum villas sibi ademptas, & Ecclesiæ catholicæ attributas esse querebãtur: Quare, cum Donatistæ dicerent,* villas nostras tulerunt: fundos nostros tulerunt, *vt eos ipse conuincat nullum ius in illis habuisse, aut habere, quibusdam præpositis a Iulio ista.* Quo iure defendis villas? diuino &c. *Et infra 11. q. 1. c. si quæ causæ, vbi Gratianus citat initium huius capitis, ista dictio,* Ecclesiæ, *non habetur: est tamen apud Anselmum, Iuonem, & in Pannormia locis indicatis.*

b ¶ Tolle.] *Quoniam glossa obstitit, ne omnia emendarẽtur, aut adderentur, quæcunque addenda videbantur: placuit integrum apponere locũ B. Augustini apud ipsum igitur post ver.* humano, *antecedentis paragrapbi, hæc sequuntur:* Vultis legamus leges Iurisperitorum? & secundum ipsas agamus de villis? Si iure humano vultis possidere; recitemus leges Imperatorum: videamus, si aliquid voluerint ab hæreticis possideri. Sed quid mihi est Imperator? secũdum ius ipsius possides terram. Aut tolle iura Imperatorum; & quis audet dicere, mea est illa villa, aut meus est ille seruus, aut domus hæc mea est? Si autẽ vt teneantur ista ab hominibus, iura acceperunt regum, vultis recitemus leges, vt gaudeatis, quia uel unum horum habeatis, & non imputetis nisi mansuetudini columbæ, quia uel ibi uobis permittitur permanere? leguntur enim leges manifestæ, vbi præceperunt Imperatores, &c.

2 *Dignitate[f] vero ius naturale similiter prȩualet cõsuetu*

tudo aliqua sit huic contraria, irritatur: & hoc probatur seq. cap.

f ¶ Dignitate.] Hic incipit 2. pars dist. in qua ostenditur quare ius naturale sit dignius ꝙ alia iura: nã quæcunq; consti-

constitutio, vel consuetudo est contra illud ius, est irrita, & ad hoc inducuntur omnia, c. seq.

Quæ contra.] CASVS Dicitur in hoc c. ꝙ flagitia, quæ sunt contra mores hominum vitari debent: ita ut pactũ hominum, uel consuetudo ciuitatis seruetur,

res tenentur sequi consuetudinẽ illorũ inter quos commorantur? Ar. vt hic, ꝙ sic 1, & 12. dist. illa, & 41. dist. c. 2. Arg. contra quia uitatores non sortiunt forũ illius loci ꝙ quẽ transeunt, ut ff. de iud. hæres, §. 2. Et est arg. quòd soli perpetuo habitantes obligantur legi ciuitatis, ut ff. de pi. debitor.

dini, & constitutioni. Quæcunque enim vel moribus recepta sunt, vel scriptis comprehensa: si naturali iuri fuerint aduersa, vana & irrita habenda sunt.

Vnde Augustinus ait, lib. 3. confess. c. 8.

¶ Aduersus naturale ius, nulli quidquam agere licet. C. II.

Iuo p. 4. ca. 178.

Quæ contra mores[a] hominum sunt flagitia[b], pro morum diuersitate[c] vitanda sunt, vt pactum inter se ciuitatis, aut gentis consuetudine, vel lege firmatum, nulla ciuis, aut peregrini[d] libidine violet. Turpis enim omnis pars est suo vniuerso non cõgruens. Cum autem Deus aliquid contra morem, aut pactum quorũlibet iubet; etsi nunquam ibi factum est, faciendum est: & si omissum, instaurandum est: & si institutum non erat, instituendum est. Si enim regi licet in ciuitate, cui† regnat, iubere aliquid, qd̃ neque ante illum quisquam, nec ipse vnquam iusserat; & non contra societatem ciuitatis eius obtemperatur, imò e contra societatem non obtemperatur (Generale[f] quippe pactum est societatis humanæ obedire regibus suis) quanto magis Deo regnatori vniuersæ creaturæ suę, ad ea quę iusserit, sine dubitatione seruiendum est? sicut[g] enim in potestatibus societatis humanę maior[h] potestas minori ad obediendum præponitur, ita Deus omnibus.

† al. in qua

Item Nicolaus Papa Igmaro Remensi archiepiscopo.

¶ Caput hoc est ex epistola Nicolai, quæ incipit, Epistola Beatitudinis tuæ, *extat quę vna cum aliys eiusdem, & aliorum Pontificũ epistolis manuscriptis Romę in Bibliotheca Monasterij Dominicanorum, ex qua hoc caput emendatum est.*

¶ Radicitus est euellenda pernicioſa consuetudo. C. III.

Iuo p. 4. ca. 203. Pann. l. 2. c. 28.

Mala consuetudo[i], quę non minus[k] quã pernicioſa corruptela† vitanda est, nisi citius radicitus euellatur, in priuilegiorũ ius ab improbis assumitur: & incipiũt prȩuaricationes, & varię† prȩsumptiones celerrime non compresſę, pro legibus venerari, & priuilegiorum more perpetuo celebrari.

† al. vana

Item Augustinus lib. de baptismo contra Donatistas, cap. 6.

¶ Veritati & rationi consuetudo est postponenda. C. IIII.

¶ Concord. ex. in Auth. habita. cum negl. in uer. Peruersa cõsuetudine. C. de fil. ꝓpat. & in c. Mesana, de elec.

Sub persona Libosi Vagensis. Iuo p. 4. ca. 208. Pann. l. 2. c. 165. inf. ea. c. qui contempta. Ibid. c. 8 sub ꝑsona Felicis a Busiacensis.

Veritate[l] manifestata[m] cedat cõsuetudo ueritati: plane nõ ꝺeo, quis dubitet[n] veritati manifestatę debere consuetudinẽ cedere? *Item.* Nemo cõsuetudinem rationi,

tur, nec ab aliquo violetur; sed perpetua gaudeat firmitate: Si tamen Deus iubet aliquid fieri contra pactum, vel consuetudinem, ei est obtemperandũ: nam si regi est obtemperandũ in regno, uel ciuitate sua, multo fortius regi vniuersæ creaturę est obediendum.

a ¶ Mores.] Bonos.

b ¶ Flagitia.] Idest quasi flagicia, 32. q. 7. flagitia.

c ¶ Diuersitate.] Idest aduersitate. Io.

d ¶ Aut peregrini.] Nunquid ergo peregrini, & scholares tenentur legi ciuitatis, ut ff. de pi. debitor.

e ¶ Immo.] q. d. non est contra pactũ humanæ societatis ei obtemperare: immo ſm pactũ: quia in oi pacto semper intelligitẽ excepta maioris auctoritas, ut extra de iu. iur. uenientes.

f ¶ Generale.] Idest generalis lex.

g ¶ Sicut.] In hoc facit ad propositũ: quia id qd̃ Deus præcipit cũ sit de iure naturali, præfertur consuetudini, uel constitutioni.

h ¶ Maior.] Ergo magis obedit Monachus episcopo quam Abbati 2: quod falsum est, vt 58. dist. in cap. j. & 2. seu de hoc dic, ut no. x j. q. 3. qui resistit.

Mala.] CASVS. Quædam prava consuetudo inoleuit in Archiepatu Remeñ. quare Papa præcipit. Igmaro Remeñ. archiepo, ut illã cõsuetudinem tollat: quia nisi illa consuetudo radicitus euellatur; ab impijs ius assumetur, & pssũptiones incipiẽt pro legibus uenerari.

i ¶ Mala consuetudo.] Argu. quod id quod aliàs est illicitum, ratione consuetudinis nõ fit licitũ. Ar. contra, su. d. 4. deniq. ar. cõtra. ext. de cõsuet. c. ul. & minus rõnabilis cõsuetudo inducit ius. extra de In integ. rest. restitutus. Itẽ hic est. ar. ꝙ honesta consuetudo iducit priuilegiũ, ut 9. q. 3. conquestus. & 82. dist. plurimos.

k ¶ Nõ min⁹.] Hęc vij. c. de mala cõsuetudine loquuntur. CASVS. aũt sequen-

1 Et est hic arg. ꝙ cõsuetudo loci attendenda est in scacorum ludo secundum Lau. sed argu. contra 41. dist. illud in fine.

2 Ad hoc facit quod no. 2. qõ. 7. cum pastoralis, contra, 18. q. 3. in fi. Archid.

l ¶ Veritate.] Arg. ꝙ veritas præiudicat opinioni, ut hic. & 82. d. quicunq. & extra de big. nup. extra q fi. sint legi. p tuas. & ex de pur. vul. significantibus. & extra de frig. & ma. fraternitatis. ar. cõtra. inf. 3. q. 7. infamis. §. tria. & ex de iure pa. cõsultationib. & C. ꝺ rescj. j.

m ¶ Manifestata.] Per doctrinam, & reuelationem.

n ¶ Dubitet.] Quandoque tamen consuetudo prævaleat legi. extra de consue. c. vlt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SI consuetudinem.] CASVS. Quidam episcopus habebat quandam prauam consuetudinem. scribit ei Greg.& mandat,vt illam aboleat, & ꝙ hoc facere debeat,probat auctoritate Christi,qui dixit:Ego sũ veritas,& non dixit:Ego sum consuetudo. & sententia Cypriani,qui dixit, ꝙ q̃tumcunq;sit vetusta consuetudo veritati contraria, est abolenda.

a ¶ Dicit arg.ꝙ verbis est inhærendũ.extra de de deci. ad audientiam.

b ¶ Vetusta.] j.q3. si quis præbendas. arg.contra. ff.de leg. de quib. §.iueterat. cõia prædi. l. uendit or.§.si constat.& extra de consuetu.cum dilectus. & extra de iurepa. cura pastoralis,in his ꝓpter diuturnitatem tẽporis sustinetur, id qđ est minus rõnabile. dic ꝙ vetustas est seruãda,si potest fine scãdalo seruari. contra dist.4.denique.

QVi cõtempta.] CASVS. Quidam contẽpta ueritate cõsuetudinẽ sequebantur, quos dicit Aug. facere cõtra fratres,& cõtra Deũ q dixit:Ego sũ veritas, & non dixit: ego sũ cõsuetudo. & hoc ẽt probat exẽplo Petri q cessit Paulo veritatẽ prædicãti . Ratio igitur & veritas cõsuetudinem excludit.

c ¶ Circũcidebat.] Et cibos discernebat ꝓpter quod Paulus ei restitit in faciem, 2.q.7.ca. Paulus Petrum.27.q.1. sicut enim.ver.ecce.

FRustra.]CASVS. Quidam contra sacramenta, & alia spiritualia consuetudinem veritati ꝓponebant, quare q̃stũ fuit ab Augustino, qd iuris esset: ille rñdet Augustin9,quòd frustra objiciũt consuetudinem ueritati, si tamen consuetudini veritas suffragatur , nil oportet firmius retinari .

d ¶ Consuetudinẽ.] Ex his omnibus cauidetur , quod semper ius præiudicet cõsuetudini. Videamus ergo quando & veritati proponat: quia consuetudinem ratio & veritas semper excludit.

Item Gregorius α VVimundo † Auersano Episcopo.

† *al.Guitmundo.*

α Gregorius.] *In aliquot manuscriptis,& apud Iuonem, est* Gregorius VII. *Et in huius Pontificatu Guitmundus Auersanus episcopus scripsit de corpore & sanguine Domini contra Berengarium, qui liber extat.*

¶ Quelibet consuetudo veritati est postponenda. C. V.

SI cõsuetudinem fortasis opponas;aduertẽdũ est, quòd Dñs dicit a:[Ego sum veritas,& vita.]Non dixit, Ego sum consuetudo;sed,veritas.Et certe (vt beati Cypriani vtamur sententia)quælibet consuetudo,quantumuis vetusta b,quantumuis vulgata , veritati omnino est postponenda:& vsus qui veritati est contrarius,abolendus .

Iuo p.4.ca.211. Pann.l.2.c.116.

Ioan. 14.

Cyprianus in toto illo suo cõcilio.

Item August. lib.3. de baptismo contra Donatistas,c.5.

Sub ꝓsona Cõsti Sicensis.

¶ Veritate reuelata,consuetudinem sibi cedere oportet. C. VI.

QVi contempta veritate præsumit cõsuetudinẽ sequi; aut circa fratres inuidus est & malignus,quibus veritas reuelatur;aut circa Deum ingratus est,cuius inspiratione ecclesia eius instruitur, *& infra*. In Euangelio Dominus,Ego sum,inquit,veritas:non dixit,ego sum consuetudo. Itaque veritate manifestata,cedat consuetudo veritati. *& infra*.¶ Reuelatione facta veritatis, cedat cõsuetudo β veritati:quia & Petrus,qui prius circumcidebat c, cessit Paulo veritatem prædicanti. *& infra*. Cum Christus veritas sit;magis ueritatem, quam consuetudinem sequi debemus:quia λ cõsuetudinẽ ratio & veritas semper excludit .

Iuo p.4.ca.234. Ibid.c.6. sub ꝓsona Liboſi Vagensis.

Io.14.

ſ.ea.c. veritate.

Ibid.c.7.sub ꝓsona Zozimi à Tharasia.

Gal.2.

Ibi.c.9.sub persona Honorati à Tucca.

sup.ea.c.veritate.

β ¶ Cedat consuetudo.] *Apud B. Augustinum, & Iuonem , & in Pannonmia legitur*, cedat error. *Sed vere B. Augustinus ex ipsiusmet Zozimi verbis colligit, quod illi errorem appellabãt , fuisse consuetudinem. Ita enim respondet* . Noluit quidem ille dicere, consuetudinem,sed errorem: Veruntamen cum dicit,quia & Petrus,qui prius circumcidebat,cessit Paulo veritatem prædicanti , satis indicat,quòd aliud etiam de baptismo fieri solebat.

Hic refert B. Augustinus verba B. Cypriani in epist. ad Iubaia.

Iuo p.2.c.94. & par.4. c.235.

Hic B. Augustinus respondet.

γ ¶ Quia consuetudinem.] *Verba hæc vsque ad finem,apud Iuonem, & Gratianum satis commode hic nectuntur , repetita ex verbis Felicis,quæ referuntur sup.c.veritate .*

Idem in lib.4.de baptismo contra Donatistas.cap.3.

¶ Consuetudo rationi frustra opponitur. C. VII.

FRustra,inquit,quidam qui ratione vincuntur,cõsuetudinem dnobis objciunt: quasi cõsuetudo maior sit ueritate:aut non id sit in spiritualibus sequendũ,quod in melius fuerit à Spiritu sancto reuelatũ. ¶ Hoc plane verũ est quia ratio & veritas cõsuetudini ꝓponenda est. Sed cũ consuetudini veritas suffragat, nihil oportet firmius retineri.

extra de consuetu. cum dilectus.in fi. Item ratione consuetudinis potest ep̃s eligi in præpositum. extra de concess.præb. cum nostris. Item ratione consuetudinis eligit minor ecclesia cum cathedrali. extra de causa possess. & proprie. cum ecclesia. extra de concess. præb. & eccl. non

tra de præb.cum fiam dudũ.Item ꝙ non ꝓ errorẽ fit inducta.ff.de leg.ꝙ non rõne.inf.ea. cõsuetudo. Itẽ qđ maior pars populi cõsueuerit.illa cõsuetudine vti: quia sicut maior pars populi non posset inducere legem : sic nec consuetudinem. Quidam tñ dicunt, ꝙ illa consuetudo præiudicat iuri, quæ excedit hominũ memoriam . Illud. n. loco constituti hẽtur, vt ff.de aqua quot. & æsti. hoc iure. §. ductus aquæ. & 3. q. 6. hæc quippe.Ioã. Hoc breuiter teneas,quòd sufficit secundum canones, quòd sit ratio nabilis,& prescripta, vt extra de consuet.c. vlt. Bar.Brix.

tit Inno. qđ dic vt plenè not. extra de consue. in prin. ibi videas . & co.tit. c.vlt. in glo. arg. cõtra,quia , & c. quã gl. quidam habent figuratam ad titu. ex parte. De hoc etiã not.3.distin. c. in istis. §. leges.ibi videas ; Arch.

Item Cyprianus in epistola ad Pompeium contra epistolam Stephani.

¶ Rationem consuetudo impedire non debet. C. VIII.

COnsuetudo a, quæ apud quosdam obrepserat, impedire non debet, quominus veritas prævaleat, & vincat. Nam consuetudo sine veritate , vetustas erroris est: propter quod relicto errore sequamur veritatem,scientes, quia & apud Esdram b veritas vicit , sicut scriptum est: [Veritas manet, & inualescit in æternum, & viuit,& obtinet in sæcula sæculorum .] *Idem in epist. ad Iubaianum , circa med.*

Esdræ 3.& 4

Ignosci α potest simpliciter erranti , sicut de seipso dicit Apostolus Paulus [Qui primo,*inquit*,fui blasphemus, & persecutor , & iniuriosus : sed misericordiam merui; quia ignoranꝰ c feci .] Post inspirationem vero , & reuelationem factam , qui in eo quod errauerat , perseverat, prudens & sciens sine venia ignorantiæ peccat : præsumptione enim atque obstinatione quadam nititur , cum ratione superetur .

1. Tim.1.

α ¶ Ignosci.] *Apud B.Cyprianum legitur*, Ignosci enim potest, *& his antecedunt ea,quæ legimus supra,cap. frustra.vsque ad ver.* reuelatum .

Idem lib.2. epist.3. ad Cæcilium.

¶ Dei veritatem,non hominum consuetudinem sequi oportet. C. IX.

Ansel.l.9. c.6.

Matth.17. Hic est filius meus , &c.

Esa.29.

Matth.15.

SI solus d Christus audiendus est, non debemus attendere,quid aliquis ante nos faciẽdum putauerit; sed quid, qui ante omnes est , Christus , prior fecerit . Neque enim hominis consuetudinem sequi oportet; sed Dei veritatem, cum per Esaiam prophetam Deus loquatur, & dicat, [Sine causa autem colunt me , mandata & doctrinas hominum e docentes .]

Liquido igitur apparet,quòd cõsuetudo naturali iuri postponitur.

Consuetudinis multæ sint conditiones.

non vac.cum nostris.& c.litteras. Item ratione cõsuetudinis solus abbas sine cõsensu fratrũ confert stipendia , vt extra de his,quæ fi.à pla. sine cons. c.ea noscit. Itẽ in sacro baptismi ꝓualet consuetudo,vt inf.de consec.dist. 4. de trina. Item in matrimonio respicitur consuetudo extra de cog. spi. super eo. Item in continentia clericorum 84. dist. cum de quorundam. Item in aliis casibus , quos nor. sup. 1.dist.c. consuetudo. Scias ergo,ꝙ ad hoc ꝙ cõsuetudo ꝓiudicet iuri, requiritur, ꝙ sit præscripta , vt extra de cã posſ. cũ ecclesia. & extra de consue c. vlt. Item ꝙ obtinuerit in contradictorio iudicio populi , vt extra de verb. sig. abbate. ff.de leg. cũ de consuetudine. Itẽ ꝙ eo alio fiat,vt credant se iusbẽ,& in posterum illud sutendant facere . alioquin talis vsus non dẽ vsus , vt ff.de iti. actuq; pri.l.1. §.Iulianus rectè ait. Itẽ vt res illa sit ꝓscriptibilis,vt 93.dist.c.illud. Item ꝙ possit dici antiqua & approbata , vt extra de postula. pla. bonæ 2. circa fi. Item continere debet naturalẽ æquitatem. extra de do.& contum.c.1. extra de consue.ex parte. Item ꝙ sit de scientia Principis inducta, nõ tñ de tolerãtia 1, vt ex

Babylonijs destructa, per Esdram reparata fir. Vel aliter quæritum est quæ virtus esset maior ? Respondet quidam mulieris,alius regis, alius viri, alius veritatis. hanc approbauit Esdras.

c ¶ Quia ignorans.] Arg.ꝙ ignorantia iuris excusat,vt hic,& 30.q.1. de his,& 2.q.3. si quem. §.notandum 2.& 24.q.1.si quis dederit.& 28.dist.presbyterum.

1 Not.etiam 38.distin. in princ.de cõsecr. dist. 2. cap.3.

Idem sentit Ecclesia Principis inducta, nõ tñ de tolerãtia 1, vt ex

SI solus.] CASVS. Dicit Cyprianus in hoc cap.ꝙ non omnis consuetudo imitanda est, sed Christi veritas: & illud quod ipse fecerit, qui prior est ante omnes . Et hoc probatur auctoritate Esaiæ reprehẽdentis Iudæos, qui veritatem non sequebantur.

d ¶ Si solus.] Id est, nullus ei contrarius.sic infra 8.q.1. sciendum.in fi.

e ¶ Hominum.] Ergo Iudæi reguntur humanis constitutionibus,& sic econtra.inf.12.dist.omnia. vbi dicitur ꝙ Iudæi tantum diuinis constitutionibus reguntur : sed verum est ꝙ olim regebantur constitutionibus humanis,scilicet scribarum & Pharisæorum , vt hic dicit . sed hodie non,vt ibi.

Iudei vtrũ constitutionibus regãtur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DISTINCTIO IX.

QVod aũt.] Hæc distinctio diuiditur in duas partes. In prima probatur q̃ nõ valet cõsuetudo contra Deũ. In secunda ibi. [Noli.] probatur per ix. cap. quòd commenta Sanctorum non præiudicant nouo & veteri testa. ſo. de Fan. CASVS. In superiori distin. ostẽsum est, q̃ ius naturale præponitur cõsuetudini, in hac 9. dist. ostendit q̃ ius naturale præponitur cõstitutioni: & hoc p̃batur p̃ sequẽtia c. & intellige hoc de iure naturali, qđ consistit in præceptis & prohibitionibus.

a ¶ Quod autẽ.] ſup. in proxi. dist. 8. ostendit qualiter ius naturale præualet consuetudini. In hac 9. dist. ostendit qualiter ius naturale præiudicat & præualet constitutioni hominum: & sumitur per totam hanc distin. ius naturale pro iure diuino, quod continetur in lege & in Euangelio. Item per totam hanc distin. vocat canonicam scripturam, nouum & vetus testamentum.

IMperatores.] CASVS. Dicitur in hoc cap. q̃ qui bonis legibus. & q̃ p̃ veritate latæ sunt, non obtemperat, puniri debet: qui vero malis legibus, & q̃ cõtra Dei volũtatem latę sunt, non obtemperat, remunerari debet.

b ¶ Quicunque.] Hic incipit cap. aliud est palea. & habes idem 23. quæſt. 4. non inuenitur.

Argumentũ a contrario, est in iure fortissimũ.

c ¶ Ergo legibus.] Not. arg. à cõtrarijs, vt 15. q. 3. de crimine. & 24. quæstio. prima. quodcunque ligaueris. & ead. causa. quæstio. 2. sanè 35. distin.

a De hoc legi. & not. 8. q. 1. sciendum. iuxtã finem.

qualis. & fortissimũ est argu. à contrarijs 1. ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. l. 1. & 11. q. 3. Imperatores.

NOli meis.] CASVS.

VOd autem [a] *& constitutio naturali iuri cedat, multiplici auctoritate probatur.*

Ait enim Augustinus ad Bonifacium comitem, epist. 50.

¶ Leges principum naturali iuri præualere non debent.

PALEA. α C. I.

IMperatores quando pro falsitate contra veritatem constituunt malas leges, probãtur bene credentes, & coronantur perseuerantes: quando autem pro veritate contra falsitatem constituunt bonas leges, terrentur sæuientes, & corriguntur intelligentes.

Quicunque β [b] ergo legibus [c] Imperatorum, quæ pro Dei veritate feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande supplicium. Quicunq; vero legibus Imperatorum, quæ contra veritatem Dei feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande præmium.

Iuo p. 4. c. 8. Pannd. 2. c. 15.

Nam & temporibus prophetarũ omnes reges, qui in populo Dei non prohibuerunt, nec euerterunt, quæ contra Dei præcepta fuerant instituta, culpantur: & qui prohibuerunt, & euerterunt, super aliorum merita laudantur. Et rex Nabuchodonosor, cum seruus esset idolorum, constituit sacrilegam legem, vt simulachrum adoraretur: sed eius impiæ constitutioni qui obedire noluerunt, pie fideliterq; fecerunt. Idem tamen rex diuino correctus miraculo, piam, & laudabilem legem pro veritate constituit, vt quicumq; diceret blasphemiam in Deum † Sidrac, Misac, & Abdenago, cum domo sua penitus interiret.

Dan. 3.

Ibid.

† *Deum verum*] orig.

α ¶ Palea.] *In exemplaribus antiquis Gratiani, in quibus aut nullæ, aut paucæ sunt palea, hoc loco habetur tantum à vers.* Quicunque *vsque ad vers.* Nam & temporibus. *In alijs autem in quibus sunt, habetur integrum hoc caput, & sine nota Paleę. Est autem totum in eodem B. Augustini loco.*

β ¶ Quicunque.] *Commutatur etiam apud Iuonem, & in Pannormia est ordo verborum Beati Augustini, apud quem qui meretur premium, priore, qui supplicium, posteriore loco ponitur.*

Item ex verbis Isidori, lib. 3. sententiarum de summo bono, cap. 52.

¶ Principes tenentur, & ipsi viuere legibus suis.

C. II.

IVstum est principem legibus obtemperare suis. Tunc enim iura sua ab omnibus custodienda existimet, quando ipse illis reuerentiam præbet. Principes legibus teneri suis nec in se conuenit † posse damnare iura, quæ in subiectis constituunt. Iusta est enim vocis eorum auctoritas, si quod populis prohibent, sibi licere non patiantur.

Burc. l. 15. c. 4. Iuo. p. 16. c. 43.

† *conuenit frustrare iura*] orig.

¶ *In aliquot vetustis exemplaribus caput hoc non habetur. in alijs vero coniunctum est superiori, & non habet rubricam.*

Item Augustinus in prologo libri tertij de Trinitate.

¶ Scripturis canonicis tractatorum litteræ deseruiunt. C. III.

NOLI MEIS

Iuo p. 4. c. 71. Pann. l. 2. c. 129.

CASVS. Quærebant quidam ab August. vtrum scriptis eius esset fides adhibenda tamquam scripturis canonicis noui & vete. testa. & respondet q̃ non. In scripturis. n. canonicis quod inuenitur, incunctanter credendum est, in scripturis autem Augustini quod reperitur, non

† *al. certũ habeas.* exemp.] † *al. firmiter retinere.*] orig.

litteris, quasi canonicis [a] scripturis inseruire. Sed in illis, & quod non credebas, cum inueneris, incunctanter crede: in istis [b] autem quod certum † non habebas: nisi certum intellexeris, noli firmum † tenere.

Idem ad Vincentium Victorem, li. 4. de anima, & eius origine, cap. 1.

¶ In tractatorum opusculis multa corrigenda inueniuntur. Cap. IIII.

Iuo par. 4. c. 73. † *moribus*] orig. & Iuo.

NEgare [c] non possum, nec debeo, sicut in ipsis maioribus †, ita multa esse in tã multis opusculis meis, quæ possint iusto iudicio, & nulla temeritate damnari.

Idem ad Hieronymum, epist. 19.

¶ In scriptis canonicis mendacia non admittuntur. Cap. V.

Iuo. par. 4. c. 74. Pann. l. 2. c. 119. † *scripturarũ libris*] orig & Pann.

EGo solis eis scriptorum † [d], qui iam canonici appellantur, didici hunc timorem, honoremque deferre, vt nullum eorum † scribẽdo errasse [e] audeam credere: ac si aliquid in eis offendero, quod videatur contrarium veritati, nihil aliud quàm vel mendosum esse codicem, vel interpretem non assecutum esse quod dictum est, vel me minimè intellexisse non ambigã. Alios autem ita lego, vt quantalibet [f] sanctitate, doctrinaque polleant †, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt, sed quia mihi per alios α auctores, vel canonicas, vel probabiles rationes, quod à vero non abhorreat, persuadere potuerunt.

† *eorum auctorem inscribendo aliquid erraſſe firmiſſime credã*] ori. Iuo, & Pan.

† *præpolleãt*] origin.

α ¶ Mihi per alios.] *Sic etiam in manuscriptis, & in glossa. Apud Beatum Augustinum est*, mihi vel per illos auctores canonicos, vel probabili ratione. *Nec multo secus apud Iuonem. Alias vero nonnullas varietates satis visum est in margine indicare.*

Idem [g].

6 ¶ Idem.] *Verba huius capitis sunt B. Hieronymi ad Lucinium Bæticum, epist. 28. sed mutata non est inscriptio ob glossam. in ver. Græci.*

¶ Libris veterum Hebræa volumina, nouis Græca auctoritatem impendunt. Cap. VI.

VT veterum [h] librorum † fides de Hebræis voluminibus examinanda est, ita nouorum Græci [i] sermonibus examinanda est, si

† Adde Iacob. But. & etiam aliquid p̃ Barto. in l. intãtum, §. fi cũ lege seq. ff. de re. di. & Alexan. de Imo. in l. bene ad cõstitutionem. col. 9. ff. fi cer. pet.

* *Hoc in c. illo. vis. inbetur de epistola B. Leonis ad Flauianũ.*

† *Deum verum*] orig.

† *præpolleãt*] origin.

non est habendum pro firmo, nisi certum appareat.

a ¶ Canonicis.] Quia de canonicis scripturis non possumus disputare an iustæ fiat, vel non. vt infra, ead quis nesciat.

b ¶ In istis.] Loquitur hic secundum illa tpa cum adhuc scripta August. & aliorum sanctorum Patrum non erant authentica, sed hodie iubentur * omnia teneri vsque ad vltimum iota, vt inf. 15. dist. cap. vlt. Vel hoc ideo dicit, vt ostẽdat q̃ maior fit auctoritas vteris testamenti, quàm sanctorum Patrum, vt 10. dist. in canonicis.

NEgare.] CASVS. Vinc. reprehendebat opuscula Augu. dicens ibi esse multa mendacia. Et certe non est mirum dicit August. si sua opuscula culpanda sunt, cum maiorum opuscula reprehendantur.

c ¶ Negare.] Iusto iudicio. Vnde August. multa opera

g ¶ Probabiles.] Arg. q̃ ratio æquiualet canoni, vt supra, dist. 1. consuetudo. & infra. c. fanè. Ioan.

VT veterum.] CASVS. Dic in hoc cap. q̃ sicut recurrendum est ad volumina Hebreorum, si dubitatio aliqua oriatur de veteri testamento: sic si dubitatur super libris noui test. recurrẽdum est ad Græcorũ scripta.

h ¶ veterum.] Id est, veteris testamenti.

i ¶ Græci.] Hieron. in scdo prologo Bibliæ contrà ait, dicens, q̃ emendatiora sunt exemplaria latina, quàm græca, & græca quàm hebræa. Sed Augu. ad primitiuam ecclesiam respicit, qñ exemplaria græca & hebrea non erant corrupta: sed procedente tempore cum populus Christianus multũ esset auctus, & hæreses multæ essent factę inter Græcos, in inuidiam Christianorum fudei & Græci sua exemplaria corruperunt; & sic factũ est, q̃

1 Ad idem 28. q. 4. c. vltimo.

Scriptura non mentitur.

2 Ista contraria omnia quæ sequuntur, aut nullo modo contradicunt, aut vilia sunt contraria: Vel dic, q̃ i hoc sũt contraria: quia vni soli qñq; creditur, vt illa iura. prouident q̃ dignitatem personæ se-

Veritas à quocunque dicat, omnibus est prędo ferenda.

cundũ Iosa. Pan.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Augustinũ disputationes, Hieronymũ translationes, & Gregorium moralia cõmendant.

exemplaria eorum magis corrupta sunt quàm latinorum, ad quod tempus respicit Hiero. Vel respicit ad latina exemplaria à fidelibus interpretib. translata. Aug. respicit ad exemplaria latina à non fidelibus, & falsatoribus translata: in quibus si quid falsitatis videatur, dicit eũdũ esse ad originalia. Vel dic, q̃ in hoc magis credendũ est Hieronymo, quã August. quia inter istos tres Aug. Hieronymus, & Greg. Augustino magis credẽdum est in disputationibus, Hieronymo in historijs, & translationibus: Gregorius in moralibus præponitur, quia nõ omnes in omnibus sed certi per certa, &c. C. de vete. iu. enu. l. 1. ibi, quia nõ omnes. Et est hic arg. q̃ quãtumcunq; authenticum sit aliquod instrũm: si tamẽ de ipso aliquid in dubium renocatur, semper exhibendum sit illud a quo originem ducit, vt 76. dist. c. ieiuniũ. in princ. & inf. 25. q. 2. fancimus. & optimè extra de sententi. & re iud. cum inter. Et hoc cõtra dominum Alberic. qui dicit, q̃ si vna publica charta originẽ ducit ab alia publica charta, non est necesse exhibere originale. arg. in Authen. vt fratrum filij. §. quia veto. coll. vlt. secus in priuata. Authent. vt ipõ. larg. §. & hoc insuper coll. 8. arg. pro ipso 19. d. ff. si Romanorũ. Quid iuris sit de hoc, dixi inf. 100. dist. contra morem.

falsitatis reperiatur in instrumento, q̃ totum redditur suspectum: nec ei creditur, vt ff. de fide instr. l. 2. in fi. & hoc notaui in quæstionibus. Bart. Brixien.

Q ¶ Pondere.] Id est, auctoritate.

Vis nesciat sanctam.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ quis[a] normam desiderat.

Item Augustinus ad Hieronymum. epist. 9.

¶ Nihil auctoritatis canonicis remanebit scripturis, si ad eas mendacia fuerint admissa. C. VII.

SI ad scripturas sanctas admissa fuerint vel † officiosa[b] mendacia; quid in eis[c] remanebit auctoritatis? Quæ tãdem de scripturis illis sententia proferetur; cuius ponderе[d] contentiosæ falsitatis obteretur † improbitas?

Iuo p. 4. c. 215. †*al. velut officiosa.*] orig. *al. fuerint officiosa.* † *al. subruatur.*

Idem de Baptismo contra Donatistas, lib. 2. c. 3.

¶ Litteris omnium episcoporum sacra præponitur scriptura. C. VIII.

QVis nesciat sanctam scripturam canonicam tam veteris, quàm noui testamenti certis suis terminis[e] cõtineri, eamq; omnibus posterioribus episcoporũ litteris ita præponi, vt de illa omnino dubitari, & discepta ri[f] non possit, vtrum verum vel vtrum rectum sit quidquid in ea scriptum esse cõstiterit? Episcoporum autem litteras, quæ post confirmatum canonem vel scriptę sunt, vel scribuntur per sermonem forte sapientiorem cuiuslibet in ea re peritioris, & per aliorum episcoporum grauiorem auctoritatem, doctioremque † prudentiam, & per concilia licere reprehendi, si quid in eis forte à veritate deuiatum est?

Iuo p. 4. c. 227. Polyc. l. 3. tit. 28

†*al. doctiorũque.*

Idem ad Vincentium epist. 48. contra Donatistas.

¶ Ex dictis quorumlibet episcoporum contra diuina mandata calumniæ non colligantur. C. IX.

NOli frater contra diuina tam multa, tã clara, tam indubitata testimonia colligere velle calũnias[g] ex episcoporum scriptis, siue nostrorum, sicut Hilarij, siue ∝ (antequam pars Donati[h] separaretur) ipsius vnitatis, sicut Cypriani, & Agrippini: primo, quia hoc genus litterarum ab auctoritate canonis distinguendum est: non enim

Deus dedit p. 2 Ansel. l. 4. c. 58. Iuo p. 4. c. 236.

a ¶ Sermonis.] Totum enim nouum testamentum scriptum est græcè præter Euangelium Matthæi, & epistolam Pauli ad Roma. quæ est scripta latinè. Ioan.

Officiosa q̃ dicantur. Inofficiosa q̃ dicantur. 1 Scilicet super diuersis articulis. ff. si quis non est vitiosus, in quo tota est vis quæstionis, vt i hac decret. ex litteris, & sic intelligitur. C. de testa. si sortiũ alteri, vno cassato, cõnexa & accessoria cassantur: vnus. & ff. de fide instru. l. 2. secundũ Io. de Fan.

Si ad.] CASVS. Dicit Aug. q̃ si in sacris scripturis inueniatur mendacium etiam officiosum, nihil auctoritatis remanebit in eis: nec ex illis põt sententia ferri.

b ¶ Officiosa.] Officiosa dicuntur quæ continent pietatem, quæ nulli obsunt, & alicui prosunt: sicut inofficiosum dicitur testamentum, quod est contra officium pietatis, vt ff. de inoffi. testa. l. 3.

c ¶ Quid in eis.] Arg. q̃ si instrumenta, vel attestationes pro parte inueniuntur falsæ. q̃ in totum reprobantur, vt inf. 16. d. canones, & 3. q. 9. puta. & inf. de consdist. 3. non liceat. & ff. de ædil. edic. eiusdem. Arg. contra. 37. dist. qui de mensa. 12. q. 2. si quis, & de consec. distin. 4. si non sanctificatur. & 17. q. 4. quæsti sunt. & extra de arbit. cum tempore. & de præb. dilectus & C. de transac si ex falsis. Sol. si plura cap. sibi cõnexa sunt, vel vnũ est accessorium. C. de testa. si sortiũ alteri, vno cassato, cõnexa & accessoria cassantur: secus si diuersa & separata sunt. ff. de mi. ẽt. §. fi. & ff. de neg. gest. cum actum. & 2. quæst. 6. diffinitiua. ver. est autem quoque. circa fi. Vel distingue, vt distinguitur extra de fide instr. ex litteris 1, Ioan. ego dico, quòd si aliquid quilibet debet scire scripturã veteris & noui testa. præponi scripturis episcoporum: & nemo debet dubitare de ea vtrum verum vel sit rectum quod in ea continentur: scripta vero aliorum possunt reprehendi per homines peritiores & diligentiores, & qui sunt maioris auctoritatis.

e ¶ Terminis.] Id est, libris.

f ¶ Disceptari.] Ita vt in dubium reuocentur quæ ibi statuta sunt. Sed disputare licẽt de eis ad maiorem intelligentiam, non reprobando. 96. dist. satis.

NOli.] CASVS. Vincen. Donatista reprehendebat scripta noui & vete. testa. quia in scriptis quorundam episcoporum quædam reprehendenda inueniebantur. Sed eum reprehendit Augustin. quia illa reprehenda non sunt: hæc vero sic: quia ab auctoritate canonũ distinguuntur. vnde reprehendi possunt, si contra veritatem scripta sunt. Et hoc probatur auctoritate Pauli: Et si quid aliter sapitis, &c.

g ¶ Calumnias.] Verba enim iuris non sunt calumnianda. inf. 37. dist. relatum. & ff. ad exhib. l. penul.

h ¶ Donati.] Donatus primo fuit catholicus: sed postea est in hæresim lapsus: cuius hæresi adhæserunt Cypriamus, & Agrippinus.

Neque.]

NEque.] CASVS. Aug. reprehendebat dicta quorundam peritorũ, de quo Fortunatus eũ reprehendebat. Nunc autem ei rescribit, & dicit q̃ non vult adhibere tantam fidem illis scripturis quantam adhibet canonicis, & licet eis honor debeatur, tamen vult eas corrigere

b ¶ Eorum scriptis.] Arg. quod quisq. iuris in alterum statuit, &c. sic. 2. q. 6. qui se scit. 22. q. 5. de forma. ff. quod quisque iur. l. j. extra de const. cum omnes.

SAna.] CASVS. Quæsitum fuit ab Aug. vtrum ratio iuris naturalis sit exemplis anteponenda? Et respondet quòd sic, sed nõ illis, quæ cum ratione concordant.

c ¶ Sana.] Aliàs sanè.

d ¶ Cui.] Rationi

e ¶ Concordant. Quandoque.

f ¶ Sed illa. s. exempla.] Hoc ideo dicit Quia non semper imitanda sunt exempla. C. de sent. nec sed exemplum Pa est sequendũ, ut quæst. 3. licet. c de sent. & re iu causis.

g ¶ Excellentiora.] Non est tale exemplum Lucretię 1. 32. q. 5. proposito, vers. Lucretiam.

h ¶ Pietate.] Argu. pro misericordia a iudice impetranda, vt 45. distin. licet plerumque 26. dist. vlt. alligant. 50. dist. ponderent. j. quæst. 7. dispensationes, &c. exigunt. 86. distinc. non satis. 35. quæst. 9. ueniam. de pœn. dist. j. quia diuinitatis 2. Argu. contra 50. dist. abstit 23. q. 4. est iniusta. 35. q. 9. loci. contra 45. dist. sed illud extra de sortileg. ex tenore.

i ¶ Cum ergo.] Infert ex supradictis, vel continuat ad inferiora hoc modo. cum in iure naturali nihil præcipiatur, vel vetetur q̃ quod Deꝰ vult fieri vel nõ fieri. & in canonica * scriptura nihil aliud quã quod in diuinis legibus inueniatur: diuinę vero leges natura cõsistãt: patet q̃ quæ contraria diuinę seu canonicæ legi inueniunt, iuri naturali cõtraria sunt, & iuri naturali postponuntur. Et facit hic correlationem iuris naturalis ad canonicã scripturam & diuinas leges.

1 Sed in ratione. q. d. vbi exẽplũ non concordat rõni, nõ est sequendũ. nã illud exemplum Lucretiæ nõ concordat rationi. Archid.

2 Et extra de sortil. c. 2. in parte decisa.

* *Vide sup. dist. 6. c. nõ est peccatũ. Sic his itaq;*

Phil. 3.

Cum ergo[i] *in naturali iure nihil aliud præcipiatur, quã quod Deus vult fieri; nihilque vetetur, quàm quod Deus prohibet fieri; denique cum in canonica scriptura nihil aliud, quàm in diuinis legibus inueniatur; diuinæ vero leges natura consistãt, patet, quòd quæcunq; diuinæ voluntati, seu canonicæ scripturæ cõtraria probantur: eadem & naturali iuri inueniuntur aduersa. Vnde quecunque diuinæ voluntati, seu canonicæ scripturæ, seu diuinis legibus postponenda censentur, eisdem naturale ius preferri oportet. Constitutiones ergo vel Ecclesiasticæ, vel sæculares, si naturali iuri contrariæ probantur, penitus sunt excludendæ.*

DISTINCTIO X.

CONSTITV-

Onstitutiones.] Hæc distin. diuiditur in duas partes, in quarum prima probat per quinq; capitula, quod leges principum non præiudicant canonibus. Secunda ibi, [Ecce.] Ioann.

de Fan.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS. Ostensum est supra quòd iuris naturale præferē consuetudini & constitutioni tam ecclesiasticæ, quàm sæculari. In hac vero 10. dist. ostenditur, q̄ cōstitutio ecclesiastica præfertur sæculari constitutioni. & ad hoc inducuntur sequentia cap.

Canones p̄ferūtur legibus.

a ¶ Cōstitutiones.] in hac x. distin. ostendit magister, q̄ sæcularis constitutio cedit ecclesiasticæ: q̄a sacræ leges nō dedignātur sequi sacros canones, vt 2. q. 3. §. hinccolligitur. extra de iud. clerici j.

Concord. tex. in l. j. leges sacratissimæ. cū concor. vulg. C. de epi. & cle.

LEge.] CASVS. Hoc cap. diuidi̇tur in tres partes. In prima parte quærebatur à Nicolao, an legib. Imperatorum sit in omnibus controuersijs ecclesiasticis vtendū. Et rñdet q̄ nō, vbi leges videtur canonib. obuiare. In secunda parte quę incipit ibi, ¿Itē, &c.] quærebatur an lex Imperatoris præsit diuinæ, ut p eam iura ecclesiastica dissoluantur. Et respondet q̄ non, & hoc p̄batur duorum auctoritate, scilicet Innocētij & Gregorij. Dicit enim Innocētius, q̄ in vna prouincia nō debet esse nisi vnus Metropolitan⁹: cum ecclesia hoc statuat. Vnde si Imperator diuidat vnā prouinciā in duas, non propter hoc erunt ibi duo Metropolitani. Item statutum est ab ecclesia, ut dicit Gregorius, vt post carnalem commixtionem alter cōiugum non possit ad religionem transire sine consensu alterius: sed lex sæcularis statuit contrariū. sed statutū ecclesiæ p̄ualet: quia etsi lex humana cōcessit, lex tñ diuina prohibuit. In tertia parte, quę incipit ibi. [Non q̄.] Circa fi. dicitur q̄ bene vti possumus legibus vbi canonibus non contradicunt.

b ¶ Diuisis imperiali iudicio prouincijs.] Imperator diuidit prouincias, ut ff. de off. assess. fi eadem, & Papa episcopatus diuidit & vnit episcopus ecclesias, vt extra de excess. prælat. sicut unire. Quid autem iuris fiē dum vniuntur uel diuiduntur, not. 16. q. j. postquam, &c. & temporis. Licet ergo Imperator diuidat unam prouinciam in duas, non ideo erunt duæ Metropoles, vt hic. & 101. dist. peruenit. Et est hic arg. q̄ si princeps legitimat aliquem in temporalibus, non ideo est legitimatus in spiritualibus. extra qui filij sint legit. per uenerabilem.

Legitimatus quo ad temporalia non censetur quo ad spiritualia.

nisi ubi princeps restituat aliquem, qui fuit infamis ratione paterni criminis, ut 6. q. j. §. uerum.

c ¶ Ecclesiam.] Ecclesia non adstringitur mundanis legibus. 33. q. 2. inter. nec etiā de reb. ecclesiasticis potest

Leges sæcu-

Imperator legē condere, vt 96. dist. bene 2. nisi hoc ecclesia petat. vt 17. dist. § hinc etc. & nisi in ecclesia priuilegiū statuat aliquid, vt 16. q. 1. gñaliter, & q. 3. nemo. Iod ¶ Diuisiones.] Arg. q̄ ps inuito plebano non potest diuidere parochiam eius. nec Papa inuito episcopo diuidere

Iures fiant. tur. a Vide notabi. præter 2. & 3. conuen. in gl. fia etc.

tiones [a] vero principum ecclesiasticis cōstitutionibus non præeminent, sed obsequuntur.

Vnde Nicolaus Papa scribit episcopis in concilio apud Conuicinum congregatis.

¶ Lex Imperatorum ecclesiastica iura dissoluere non potest. C. I.

LEge [α] Imperatorum nō in omnibus Ecclesiasticis controuersijs vtēdum est, præsertim cum inueniatur euangelicæ, ac canonicæ sanctioni aliquotiēs obuiare ℣. *Item* †. ¶ Lex Imperatorum non est supra legem Dei, sed subtus Imperiali iudicio non possunt ecclesiastica iura dissolui. Ad quod ostendendum duorum horum †, scilicet Innocentij, & Gregorij satis sufficiunt testimonia. Sāctus quidem Innocentius in decretali epistola sua ad Alexandrum Antiochenum episcopum ait: [Nam quod scisciteris, vtrū diuisis Impiali iudicio prouincijs, [b] vt duę Metropoles fiāt; sic duo Metropolitani episcopi debeant nominari; non vi sum † est ad mobilitatem necessitatum mundanarum Dei ecclesiam [c] commutari, honoresque, aut diuisiones [d] perpetui; quas p̄ suis causis faciendas duxerit Imperator.] Beatus autem Gregorius scribens ad Theoctistam patritiā, inter cætera: [Si inquit, religionis causa coniugia debere dissolui dicantur: sciendum est, quia etsi hoc lex humana [e] concessit, lex tamen diuina prohibuit.] Ecce quemadmodum imperali iudicio non possunt ecclesiastica iura dissolui. Ecce qualiter, quod lex humana concessit, diuina lex prohibuit. ¶ Non quod Imperatorum leges (quibus sæpe ecclesia vtitur contra hæreticos [f], sæpe contra tyrannos, atque contra prauos quosque defenditur) dicamus penitus renuendas; sed quod eas euangelicis, apostolicis, atque canonicis decretis (quibus postponenda sunt) nullum posse inferre præiudicium asseramus.

Iuo par. 4. c. 87. Pann. l. 2. c. 138. Ansel. l. j. ca. 97. Poly. l. j. tit. 27. † *al. Idem* In ca. adiectis, cap. 17. Burc. l. 15. ca. 10. Iuo p. 16. ca. xj. Pann. l. 2. c. 139.

Innoc. j. epist. 18. cap. 2.

† *vere vsum* orig.

Lib. 9. reg. epi. 39.

Iuo p. 4. ca. 187. Panu. l. 2. c. 140. ex capitu. adiectis, c. 17.

α ¶ Lege.] *Caput hoc sumptum est ex Epistola Nicolai, quæ extat in codice bibliothecæ Dominicanæ; de quo dictum est supra*

a ¶ Non liceat.] Casum p̄tis capituli pone p̄ teipsū. ¶ Non licet.] Arg. cōtra illas leges, q̄ p̄mittunt vsuras exigere. arg. 1. q. 1. c. quicunq; item. & 9. distin. c. 1. ver. quicunq;. & 96. dist. bene 11. q. 3. qui omnipotem. 15. q. 1. omne quod. & c. nulli. & c. generali. 23. quæst. 8. con.

dist. 8. c. mihi, Titulus autem epistolæ, hic est, Nicolaus seruus seruorum Dei, Reuerendissimis, ac sanctissimis cōfratribus nostris metropolitanis episcopis, & cæteris diuersarum prouinciarum, ac urbium præsulibus, qui in Cōcilium illam publicam secus ciuitatem Siluanectis conuenistis. *Eadem epistola nuper impressa est in appendice bibliothecæ sanctorum Patrum.* b ¶ Obuiare.] *Apud Nicolaum sequitur continenter*, ad quod ostendendum &c. *Quæ tñ apud Gratianum sunt interiecta, non sunt hoc loco in epistola, neq; in Polycarpo, neque apud Anselmum: sed verba illa,* Lex Imperatorum non est supra legem Dei, sed subtus, *a Burchardo, & Iuone citantur ex decretis Pij Papæ, ca. 3. habentur autem in capitularibus adiectis, c. 17. reliqua autem habentur infra in hoc eodem capite §. ecce quemadmodum.*

Item Symmachus † Papa in sexta synodo Romana tempore Theodorici Regis.

¶ Nihil quod euangelicis regulis obuiet, Imperatori agere licet. C. II.

NOn licet [a] Imperatori, vel cuiquam pietatem custodienti aliquid contra diuina mandata præsumere, nec quidquam quod euangelicis, propheticis, aut apostolicis regulis obuiet, agere.

Item † Fœlix Papa.

¶ In ecclesiasticis causis Regia voluntas sacerdotibus est postponenda. C. III.

CErtum est [b] hoc rebus vestris esse salutare, vt cum de causis Dei agitur, iuxta ipsius constitutionē, regiam voluntatem sacerdotibus Christi studeatis subdere, non præferre; & sacrosancta [c] per eorum præsules potius discere, quàm docere, ecclesiasticam † formam sequi, non huic humanitus sequenda iura prægere; neq; eius sanctionibus velle dominari, cuius [d] clemētiæ Deus voluit tuæ piæ deuotionis colla submittere [e]: ne, dum mensura [f] cœlestis dispositionis † exceditur, eatur in contumeliā disponentis.

Item †.

¶ Bonis moribus & decretis Romanorum Pontificū constitutiones contraire non possunt. C. IIII.

COnstitutiones [g] cōtra canones, & decreta p̄sulū Romanorum, vel bonos mores [h] nullus sunt † momenti.

Item Nicolaus Papa I. in epistola ad Michaelem Imperatorem, cuius initium est, [*Proposueramus.*]

¶ Quæ sacerdotum sunt, Regibus vsurpare non licet. C. V.

IMperium vestrum suis publicæ rei quotidianis administrationibus [i] debet esse contentum; non vsurpare quæ sacerdotibus Domini solum conueniunt.

Item Gregorius Nazianzenus in oratione ad ciues Nazianzenos angoris plenos, & Magistratum iratum.

De⁹ d. p. 1. & 3. Burch. l. 15. c. 8. Iuo p. 4. c. 231. & par. 16. ca. 9. Pann. l. 2. c. 141. Polyc. l. 6. tit. 1. † In exēplari Veronensi est] *Felix iij.* Ansel. l. 4. c. 11. Polyc. l. 1. c. 18.

1 *al. ecclesiæ.*

† *al. dispensationis.*

Iantea legebatur.] *Idē.* Habetur in ca. Hadriani, n. 39. Deus dedit p. 1. & 3. Ansel. l. j. c. 88. Burch. l. 15. c. 9. Iuo par. 5. c. 38. & par. 16. c. 10. Polyc. l. 1. c. fin.

† *sunt* ori.

& Calixtus episc. & Marcellinus in extrema epist. 2. & in capitulis Hadriani, c. 76. ex quo citant Burchar. & Iuo par. 16. c. 9.

Sed illud ex permissione eccle.

§. conueniorarg. contra distinct. 63. cap. Hadrianus 2. 1.

CIrcum.] CASVS. Imperator volebat præsse rebus ecclesiasticis; & prælatis ecclesiarum obedire noluit: immo quod plus est, eis dñari volebat, & iura p̄figere, quę Felix Papa docet ecclesiæ debere colla submittere, & non velle eius sacerdotibus dominari nisi contra fiat, eatur in cōtumeliam creatoris.

b ¶ Certū est.] Hoc cap. & c. susc ipitis. & c. quoniam. loquuntur quasi de eadem materia.

c ¶ Et sacrosancta.] ſ d est, præcepta.

d ¶ Cuius.] Scilicet ecclesiæ.

e ¶ Submittere.] Imperator inferior est episcopo.

Imperator. n. filius est ecclesiæ, non præsul. vt 96. d. si Imperator. & inclinabit caput suum epis, vt 63. dist. Valētinianus. & excōmunicari p̄t ab epo, vt 18. d. qñ quidem. & 96. dist. duo.

f ¶ Mensura.] Id est, Imperator excedit mensuram suam.

g COnstitutiones.] Casus duorum istorū capitulorū planus est.

Nūquid ergo legibus semper derogatur per canones? Abſit, nisi quo ad cās spirituales, & hoc est quod dr de consecr. di. 3. celebritatē. ibi alia est ratio causarum sęcularium, alia diuinarū. arg. sup. eo. ca. 1. vtrumque enim suo modo rationabiliter cōstitutum est, sed diuerso modo. arg. sup. ea. certū. Nec Papa p̄t leges tollere, nisi quo ad suum forum. Imperium. n. & sacerdotium ex eodem principio prodierunt, vt in authē. tica quomodo oporteat episcopos. in princ. coll. 1. arg. inf. eadē dist. quoniam. sed hoc non credo, vt extra de præscriptio. quoniā omne.

Imperium & sacerdotium ex eodem procedunt.

h ¶ Mores.] Nec iramentū obligat cōtra bonos mores, vt extra de iureiu. quē admodum. & ff. de leg. 1. fi quis inquilinos. §. vlt.

Iuramentū contra bonos mores, nō obligat.

i IMperium.] ¶ Administrationibus.] Distincta est enim potestas sua à potestate Pōtificali, Imperator p̄cutitur, si officium ad verum. Alioquin si vsurpat eorū dotale vsurpa

Iepra percutitur, vt Oxias. 2. q. 7. §. item Dauid. pat, tamen

Universidad de Deusto
Biblioteca

tamen inuenitur, ꝙ Reges cõferunt decanatus, vt extra de consuet. cum inter, in parte decisa. Ioan.

SVscipitis.] CASVS. Imperatores Constãtinopolitani volebant suas constitutiones praferri ecclesiasticis: contra quos inuehitur Gregorius Nazianzenus, & dicit ꝙ maiorẽ principatum dedit Christus prẽsulibus ecclesiarũ & perfectiorẽ, quàm ipsis imperatoribus. vñ si legem suscipiunt Iesu Christi, potestati ecclesię subijci debent: cum spiritus carni præferatur, & lex diuina ꝓferatur humanæ.

a ¶ Libertatem.] Id est, verbum prædicationis.

b ¶ Accipitis.] Id est, accipe debetis.

c ¶ Perfectiore.] vt 95. dist. duo sunt.

d ¶ Spiritus.] i ecclesiastica constitutio.

e ¶ Carni] Id est, sæculari constitutioni.

ECCE. Hæc est ij. pars dist. in qua probatur per vij cap. ꝙ quando leges nõ cõtradicũt canonibus, amplectendæ sunt. Archid.

CASVS §. per, se patet, & ad probandum illud quod dicitur in §. inducit Grat. seq cap.

SI in adiutoriũ.] CASVS. Petilianus defendebat se legibus cõtra Augustinum, & alios catholicos. Augustin. de hoc ipsum non reprehendit, quoniam & Paulus hoc fecit, cũ testatur se esse ciuem Romanum.

f ¶ Si in adiutoriũ.] Hoc Ideo dicit, quia non sunt allegandæ leges, nisi in defectum canonu, vt extra de no. ope. nunc. intelleximus.

g ¶ Ciuem.] Ciuem Romanum appellat se: quia pater eius societatem cõtraxerat cum Romanis, & in signum fuit data ei Penula 2.

QVoniam.] CASVS. Iulianus Imperator vẽdicabat sibi Imperium & Pontificatum: quod locum habuit in veteri testamento. Sed dicit Cyprianus, ꝙ postquã Christus venit, sic officia vtriusq; potestatis discreuit, vt Imperator terrenis, Pontifex cęlesti bus præsideret: ne propter duplicem potestatem homo superbiens rursum ad inferna demergatur: sed cum opus est, altera potestas vicissim alteram subleuaret. Idem casus est 96. dist. cum ad verum.

h ¶ Quoniam.] Hoc cap. est pars illius 56. dist. cum ad verum.

i ¶ Dei & hominum.] Id est, diuinæ & humanæ naturæ. de consec dist. 2. in Christo patet.

k ¶ Sic actibus.] ſ. ipsorum officiorum. Quædam n. fecit tanquam Imperator, cum vendentes & ementes flagellando de templo eiecit. 1. quæst. 3 ex multis 3 &c. ven-

Chri
sunt
rator
cerdo
3. c.
tor. a

¶ Tribunalia Regum sacerdotali sunt potestati subiecta. Cap. VI.

SVscipitis ne libertatem [a] verbi? licenter accipitis [b], ꝙ lex Christi sacerdotali subijcit potestãti, atque istis tribunalibus subdit? Dedit enim & nobis potestatem: dedit & principatum multo perfectiorem [c] principatibus vestris. Aut nunquid iustum vobis videtur, si cedat spiritus [d] carni [e]; si à terrenis cælestia superentur; si diuinis præferantur humana?

2 *Ecce quòd constitutiones principum ecclesiasticis legibus postponendæ sunt. Vbi autem euangelicis, atque canonicis decretis non obuiauerint; omni reuerentia dignæ habeantur. Vnde Augustinus ait in dialogo, id est lib. 2. contra litteras Petiliani, c. 58.*

¶ Leges Imperatorum, in adiutorium ecclesiæ ∝ licet assumere.† Cap. VII.

†*al. assumi.* Iuo p. 4. c. 181. Pãn. l. 2. c. 151. *Act. 22.*

SI in adiutorium [f] vestrum etiam terreni Imperij leges assumendas putatis, non reprehendimus. ¶ Fecit hoc Paulus, cum aduersus iniuriosos ciuem [g] Romanum se esse testatus est.

∝ ¶ Ecclesiæ.] *Auctor huius rubricæ caput hoc ita accepit, quasi hic agatur de legibus Imperatorum in fauorem ecclesiæ latis; cum ibi B. Augustinus Petiliano, & Donatistis hæreticis concedat, legibus Imperatorum ipsos in adiutorium suum vti posse; modo id fallaciter non facerent; quod eos fecisse conuincit.*

Item ꝓ Nicolaus Papa I. in epistola 7. ad Michaelem Imperatorem.

§ ¶ *Huic capiti in codicibus impressis erat præpositus hic titulus, Cyprianus Iuliano Imperatori: quod est contra omnem temporum rationem. In manuscriptis omnibus, excepto vndecimo Vaticano abest dictio,* Imperatori, *quemadmodum & apud Iuonem. Nouum autem habet.* Iuliano episcopo *aliud peruetustum,* Iubiano. *Cæterum integrum hoc caput est in epistola Nicolai ad Michaelem Imperatorem, quæ incipit,* Proposueramus, *ea quo refertur infra dist. 96. c. cum ad verum. vna cum aliis verbis eiusdem epistolæ, ex quibus hæc pendent. Et sumptum est ex Gelasio in tomo de Anathematis vinculo.*

¶ Reges pontificibus pro æternis, & pontifices regibus pro temporalibus indigent. Cap. VIII.

Iuo p. 4. c. 188. 5. inf. d. 96. c. cum ad verum.

QVoniã [h] idẽ mediator Dei, & hominũ [i] homo Christus Iesus, sic actibus [k] ꝓprijs & dignitatibus distinctis officia ptãtis vtriusq; discrenit [l] propria ∝,

vendentes. Quædam vt sacerdos, cum seipsum obtulit hostiam discipulis suis dicens: Hoc est corpus meũ. &c. de consec. dist. 2. sacerdos. Sed contrarium probatur per auctoritatem istam. ſ. ꝙ Deus noluit ea esse distincta, cũ per seipsum vtriusque potestatis actus exercuit. Respon. hoc ideo fecit, vt ostenderet, ꝙ vtraq; potestas ab eo processit 4. non quòd vna persona illa duo officia exerceat, vel gerere debeat. hæc enim duo dona, 21. q. 3. Imperium & Sacerdotium ab eodem principio sunt, vt dicitur in Authen. quomodo oporteat episcopos, in princ. collã. 1.

l ¶ Discrenit.] Cum ergo potestates istæ sint distinctæ est hic

apa an ha tat vtrum- e gladiũ.

est hic arg. ꝙ Imperium non habetur a Papa, & quòd Papa non habet utrumque gladium. nam exercitus facit Imperatorem, vt 93. dist. legimus, & Imperium a solo Deo habetur, ut 23. q. 4. quæritur alioquin si ab ipso haberetur, licite appellaretur in temporalibus ad ipsum:

volẽs medicinali humilitate hominum corda sursum effer ri, non humana superbia rursus in inferna demergi: vt & Christiani Imperatores pro æterna vita pontificibus indigerent, & pontifices pro cursu [a] temporalium tãtummodo rerum imperialibus legibus vterentur, quatenus spiritalis actio à carnalibus distaret incursibus; & †ideo militans Deo minime se negotijs sęcularib⁹ implicaret; ac vicissim non † ille rebus diuinis præsidere videretur, qui esset negotijs sæcularibus implicatus.

† *al. militans.*

† *al. ne*

∝ ¶ Propria.) *In originali est*, propriam volens medicinali humilitate sursum efferri. *Iuo habet vt Gratianus hic in plerisque codicibus. In nonnullis tamen est*, propria volens medicinali humilitate sursum efferri, *quemadmodum etiam infra dist. 96. c. cum ad verum. Apud Gelasium loco indicato legitur*, sic actionibus proprijs, dignitatibusque distinctis officia potestatis vtriusq; discreuit suos volens medicinali humilitate saluari, non humana superbia rursus intercipi, vt & Christiani, &c.

Item Leo IIII. Lothario Augusto.

¶ Leges Imperatorum custodiri oportet. C. IX.

Iuo p. 4. c. 176. Pann. l. 2. c. 149

DE capitulis, vel præceptis Imperialib⁹ vestris, vestrorumque ꝓ pontificum [b] prædecessorum irrefragabiliter custodiendis, & conseruandis, quantum valuimus, & valemus Christo propitio, & nunc & in æuum † nos conseruaturos modis omnibus profitemur. Et si fortasse quili ber aliter vobis dixerit, uel dicturus fuerit, sciatis eum pro certo mendacem [c].

† *al. æternum.*

ꝓ ¶ Vestrorumque.) *Epistola hæc non est inuenta, & in istis verbis videtur subesse mendum; ex quo auctor glossę errandi occasionem sumpserit: qui Christianis Imperatoribus, cuiusmodi fuerant prædecessores Lotharij attribuat illud, quod Isidorus de ethnicis dicit, nimirum Imperatores solitos fuisse appellari pontifices de qua re optime Gelasius in tomo de Anathematis vinculo, & infra dist. 21. c. cleros. Apud Iuonem legitur*, vestris, nostrorum etiam pontificum prædecessorum. *in Pannormia*, nostris nostrorumque pontificum, & prædecessorum. *Sed fortasse cætera quidem recte apud Gratianum habent: tantummodo ante dictionem*, prædecessorum, *est addenda coniunctio*, &, *quemadmodum est in Pannormia. Nam hoc significabitur, Imperatores illius solitos fuisse edere capitula adhibitis in consilium pontificibus Regni, quod verissimum est. Omnino hæc quæ a Leone scribuntur, spectare videntur ad capitula Caroli, & Ludouici, quæ Lotharius in vniuersa Italia seruari mandauerat. Nam in legibus Longobardicis, libro tertio, titulo 35. Lotharius ita constituisse traditur.* Placuit nobis, vt capitula, quæ excerpisimus de capitulari bonæ memor. gloriosissimi Domini nostri Caroli & genitoris nostri Ludouici Imperatoris Inuictissimi, his omnibus, & fidelibus nostris, & sanctæ Ecclesiæ in Regno Italiæ consistentibus per legẽ teneanfum: quod prohibet Alex. & dicit ꝙ illa non contingunt suam iurisdictionem extra de app. si duobus. & magna humilitate hic loquitur, sicut alibi, inf. 3. q. 7. nos si incompetenter.

r. 2. vbi de hoc in gl. sic patet, & de iud. nouit. in gl. 2.

Causæ matrimoniales, an sint legibus decidendæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

VIdes.]CASVS. Duorum sequentium c.planus est. a ¶ Dissoluí.]inf.5.q.2.Imperiali hæc regula supletur per aliã regulam q̃ principali destructo destruit accessorium,& omne quod sequit ex eo. 1. vt extra de fi. instr.inter dilectos.in h. sed hæc regula multas recipit instantias.contra legẽ enim fit si cõtrahitur post simplex votum, tñ cõtractus tenet, vt 27.q.1.nuptiarum. Item prohibetur ne sniã ferẽt sub conditione;tñ si lata fuerit tenet, ut 2.q.6.§.biduum, circa prin.Item prohibetur ne eps consecret alterius ecclesiã, tamẽ si consecrauerit,tenet consecratio,vt 7.qõ.1. epi in Diocesi. Sed dic, q̃ hæc regula intelligitur de talib. vbi est perpetua causa prohibitionis.2.f. ne fide spon.duo. hius contrahat cum tuas.ubi hęc matre. Vel dic, q̃ me solutio apparet d̃ solui, nisi probatur q̃ vbi per constitutio- Vinc. Tan. nem aliam tolerarẽ- Gof. & Ber. tur.ar.contra.45.dis. hoc latius ui de Iudęis sed hoc in de per Arch. fauorem fidei. ff. de relig. & sump. fun. sunt personæ.

Legum contemptor an peccet.

QVis autẽ. ¶ Cõtẽni.]Qui contemnit leges, peccat, nõ tñ omnis peccat, qui non paret legibus vbi de consilio sequuntur, vt 24. q. 1. quisquis. & sic aliud est contemnere 3, aliud est non parere.Ioan.

§ Ad huius declarationẽ vide q̃d not.2.qõ.7. Metropoli- tanum in gl. c.ex contemptu.s

CErtum est.]CASVS. Quidã nolebant seruare leges in negotijs clericorum; sed in negotijs laicorũ bene seruabant. de hoc scribit Papa Regi Theodorico, q̃d si leges seruantur in negotijs laicorum, multo fortius debent seruari in negotijs clericorum.

c ¶ Quas.] Idest, quia eas.

d ¶ In negotijs.] Hoc vult dicere, q̃ ex quo leges seruant in negotijs laicorũ multo fortius sunt seruãdæ in negotijs clericorũ,nisi obuiẽt canonicis institutis.

VErtra.]CASVS. Quidam nolebãt leges seruare, vt possẽt animos licentius offendere. Quare Papa scribit f ¶ Reminiscitur.] Passiue.

Quòd

Lotharium, & rogat eum, vt faciat leges obseruari sicut sunt hactenus obseruatæ.

e ¶ Et pro nullius.] Quia in nullius persona omittendum est quod statutis generalibus continetur, vt 61.distinct.miramur.

f ¶ Re-

tur & seruentur:& quicunque horum capitulorum contemptor extiterit,sexaginta solidis cõponatur. *Iam populo Romano, qui iure antiquo Romanorũ uti prohiberetur, valde displicuit sicut c.si.inf.eadẽ dist. colligi potest: dissensusque etiam rumor fuit eandem esse Pontificis ac populi sententiam. De qua re Leo hac se epistola videtur purgare voluisse, & tamen postea pro conseruando iure ciuili Romanorum, cum eodem Lothario iterum diligẽtius egit: quod apparet dicto c.fin.*

Item Ioannes viij. Ludouico Imperatori.

¶ Legis auctoritate dissoluitur quod contra eam fit. C. X.

VIdes fili charissime, quia quod cõtra leges accipitur, per leges dissolui [a] meretur. Iuo p.

Item Gelasius Rufino, & Aprili Episcopis.

¶ Leges principum, aut regulas patrum contemni non licet. C. XI.

QVis autem † leges principum, aut regulas patrum, aut admonitiones paternas † dicat debere contemni [b], nisi qui impunitum sibi tantum æstimet transire commissum? infra distin.54. c.quis aut. Iuo p.4.c.179. Pann.l.2.c.51.

Item Theodorico regi.

¶ Leges Romanorum principum seruandæ sunt ab omnibus. C. XII.

CErtum est magnificentiam vestram leges Romanorum principum,quas [c] in negotijs [d] hominum custo diendas esse præcepit,multo magis circa † reuerentiã beati Petri Apostoli pro suæ felicitatis augmento velle seruari. Iuo p.4.ca.180. Pann.l.2.c.151. † al. propter

Item Leo iiij. Lothario Augusto.

¶ Romana lex nullius temeritate debet corrumpi. C. XIII.

VEstram « flagitamus clementiam, vt sicut hactenus Romana lex viguit absq; vniuersis procellis,& pro nullius [e] persona hominis reminiscitur [f] esse corrupta; ita nunc suum robur,propriumque vigorem obtineat. Iuo p.4.ca.181. Pann.l.2.c.152.

« ¶ Vestram] *Videtur Lotharius populo Romano, quod hæc Leo petijs concessisse. Nam in legibus Longobardicis, lib 11.ti.57. sic habetur*, vt interrogetur populus Romanus, qua lege vult viuere, *& sequitur constitutio.*

Lotharius Imperator.

¶ Volumus, vt cunctus populus Romanus interrogetur, qua lege vult uiuere; ut tali lege, qua lege uiuere professi sunt, uiuant; illisque denuncietur, ut hoc unusquisq; tam iudices, quam duces, uel reliquus populus sciat, quòd si offensionem contra eandem legem fecerint; eidem legi, qua profitentur uiuere per dispensationem Pontificis,& nostra subiacebunt.

QVòd vero.]Hęc dist. diuiditur in duas partes. In prima probat Gr. quod consuetudo cedit legi. secũda ibi, [Cũ vero. [Io. de Fãc. CASVS. Supra in 8.dist. dictum est, q̃ consuetudo cedit iuri naturali; nũc autẽ dicit, quod legis vigorem, vt inf. ead. dis. catholica. nisi fit onerosa. vt 12. dist. omnia. 86. dist. inc. chorepiscopi. vel nisi pariat occasionem malignandi; tunc enim reijcitur. argum. 2. dist. nos consuetudinem. Olim enim Donatistę de facili recipiebantur,& de consuetudine ad primariam promouebantur: & q̃d abolitũ est: quia hæretica prauitas inde min⁹ cauebatur, vel nisi fit contraria cõstitutioni 1, vt inf. 1 Ad hoc cõ eod c.2. & 3. Et nisi cor. Placen. consuetudo sit prodi dicens cõsuetata ex illis causis, vt tudinẽ legis inf.29.dist. sciendũ, contrariã nõ vel nisi princeps cõ- tollere ius sentiat. vel nisi fit su cõe in eo mu per tali articulo, qui nicipio ubi indifferẽs est, vt inf. obtinet: nisi proxi. dist. illa. Hug. de consensu Sed meli⁹ distingue. principis, ar. vt dixi sup. 8. dist in. ff. de sepulc. fruſtra. Io. viol. l. 3. §. diuus.

DISTINCTIO XI.

In synonimis, c. 16. q̃ malis ps iussionib. non sit obtemperandum. Iuo p. 4. c. 207. Pann. l. 2. c. 165

QVod uero legibus consuetudo cedat, Isidorus testatur dicens in synonymis, lib. 2.

¶ Prauus ũsus ratione superatur, & lege. C. I.

VSus [b] auctoritati [c] cedat; prauum vsum lex & ratio vincat [d].

Item Nicolaus Papa I. Michaeli Imperatori.

¶ Non potest statutis pontificum consuetudo cuiusquam refragari. C. II.

Suã elicitur ex epist. ceius initium. *Proposueramus.* Iuo p. 4. c. 211.

COnsequẽs est [e], vt quod ab huius sedis rectoribus plena [f] auctoritate sancitur, nullius consuetudinis g̃ prę pediente occasione, proprias tantum sequendo uoluntates, remoueatur: sed firmiter, atque inconcusse teneatur.

Item Iulius Papa ad episcopos Orientales, epist. 1.

¶ A consuetudine Romanæ ecclesiæ membris dissentire non licet. C. III.

Anſ. l. 1. c. 8. Poly. l. 1. tit. 17. Hebr. 13.

NOlite errare fratres mei charissimi: Doctrinis uarijs, & extraneis nolite abduci. En, instituta Apostolorum & Apostolicorum uirorum, canonesque habetis: his fruimini, his circundamini «, his delectamini, his armamini; ut his freti, circumdati, delectati, armati, contra cuncta inimicorum iacula persistere ualeatis. Satis enim indignum est, quemquam uel pontificum, uel ordinum subsequẽtium, hanc regulam refutare, quam beati Petri sedem & sequi uideat, & docere [n]. Multum enim conuenit, vt totum corpus ecclesiæ in hac sibimet obseruatione concordet, quæ inde auctoritatem habet, ubi Dominus ecclesiæ totius posuit principatum. Anſ. l. 5. c. 4. Poly. l. 3. tit. 3.

« ¶ His circundamini.] *Locupletatus est hic locus ex originali, & Anselmo.* tit. 53. leg 2.

Item Imperator Constantin. Aug. ad Proculum, lib. 8. Cod. tit. Quæ sit longa consuetudo.

¶ Non potest usus & consuetudo legem & rationem uincere. C. IIII. Iuo p. 4. c. 202. Pann. l. 2. c. 163.

CONsuetudinis, usus que longæui non uilis auctoritas est, uerum non usque adeo sui ualitura momento, ut

a ¶ Quod vero.] Hic intitulatur 11. dist. in qua dr̃ q̃ cõ quòd consuetudo cedit diuinæ & humanæ cõstitutioni. & ad hoc inducit c. seq. quorum primum planum est, & intelligunitur. c. vsque ad §. [Cum vero] de praua consuetudine, reliqua vsque ad finem de bona.

suetudo praua cedit legi tam ecclesiasticæ, quã seculari. Sed no. q̃ consuetudo quædam est generalis. quędã est specialis. Specialis, vt inf. e. catholica. & 12. dist. illa, Gña is est, quæ vniuersaliter consensu omnium est approbata, & omnes adstringit, & hæc tanquam canon. vel tã quam lex est obseruanda, vt inf. e. ecclesiasticarum. & c. quis nesciat. Specialis siue particularis est illa, quæ homines alicuius loci adstringit, q̃ in eodem loco habet

NOlite.]CASVS Quidam episcopi deferentes regulam Rom. ec. varijs doctrinis, & consuetudinibus multum extraneis abducebantur: quos Iulianus Papa reprehendit dicens eos seruare debere regulam, quam Sedem B. Petri sequi uideant & docere, ut inde auctoritatem habeant vbi Dominus posuit principium.

h ¶ Et docere.] Patet hic, q̃ non semper consuetudinẽ Rom. eccl. tenemur sequi: nisi ipsa præcipiat eam esse seruandam, vt inf. ea. c. ult. multa enim seruat Ro. ec. quę aliæ non seruãt, ut 31. d. aliter. & de consec. di. 4. de trina. & d. 1. de hymnis.

COnsuetudinis.] CASVS. Dicitur hac lege, quod semper est magna est auctoritas consuetudinis: & non nilis seruanda.

Potestas Papæ, & eporũ diuersa est.

Consuetudo Romana nõ

C verum-

Universidad de Deusto
Biblioteca

verum tamen non est tantæ auctoritatis, vt generaliter vincat rõnem, aut legẽ, sed tñ in eo loco in quo obseruat vincit. Quidam tamen intelligunt primam partẽ de bona consuetudine, & secundum de mala: quod non credo.

Consuetudo vtrũ vincat legem.

a ¶ Vincat.] Arg. q̃ consuetudo nunquam tollit legem. vt sup. 1. d. consuetudo. Sed obijcitur hęc lex aut loquitur de bona consuetudine, aut de mala: si de bona, illam nulla ratio vincet, si de mala, de illa non potest dici, q̃ non sit vilis eius auctoritas. Ad hoc dicunt quidam, q̃ principium loquitur de bona, finis autem de mala consuetudine, sed ille intellectus ineptus est, qui separat caudam a capite, q̃ non licet ext. de bap. maiores. Alij fere omnes ita exponũt, quod hic dicitur non vincit legem, supple generalem, sed in eo municipio bene vincit vbi seruatur. Sed certe de hoc nunquã aliquis dubitauit, q̃ consuetudo particularis non debet vincere legẽ in omnib. alijs locis: ideo exponas de consuetudine particulari, quę licet bona sit, tamen non vincit legem etiam in illo loco, nisi adsint illa quæ dixi 2. supra d. 8. frustra.

aut rationem uincat [a], aut legem.

2 *Cum vero* [b] *nec sacris canonibus, nec humanis legibus* [c] *cõsuetudo obuiare monstratur, inconcussa seruanda est. Vnde ex dictis* * *Basilij.*

¶ Inuiolabilis est consuetudo, quæ nec humanis legibus, nec sacris canonibus obuiare monstratur. C. V.

Basilius 5 li. de Spũ sãcto, c. 27.

ECclesiasticarum institutionũ quasdã scripturis, quasdam vero Apostolica traditione [d] per successiones in ministerio [e] confirmatas accepimus; quasdã uero consuetudine [f] roboratas approbauit vsus, qbus par ritus, & idẽ vtrisq; pietatis debetur affectus: Vnde [g] quis vel [h] aliquã tulum sacrarũ expertus scripturarũ hæsitauerit [i]? Si enim attentauerimus cõsuetudines ecclesiæ nõ per scripturas [k] à Patribus traditas nihil ęstimare, [l] quãtum religio detrimenti si latura [m], intente [n] inspicientibus liquido constabit. ¶ Quæ enim (sit inde ordiamur) scriptura [o] salutiferæ crucis signaculo fideles docuit insigniri; uel quæ trifaria P digesta super panem & calicem prolixæ orationis, vel cõsecrationis uerba cõmendauit? Nam non modo, quod in Euãgelio cõtinetur, vel ab Apostolo insertũ est, in secretis dicimus; sed & alia plura ¶ adijcimus magnam quasi vim cõmẽdantia † mysterijs. Quæ oriẽtẽ versus [r] nos orare literarũ forma docuit; Benedicimus fontẽ baptismatis oleo vnctionis. Huc accedit, quòd ter oleo [s] inungimus, quos

Burc. l. 3. c. 117. Iuo p. 4. c. 69. Pann. l. 2. c. 159

† al. consummandis accommodantia] Burch.

a Idem sentit Io. & Fã. hic.

b ¶ Cum vero.] Hæc est secunda pars, in qua probat per vij. c. q̃ consuetudo bona est amplectenda. Io. de Fan.

CASVS. Ab hoc loco tractat de bona consuetudine vsque in finem.

c ¶ Legibus.] 25. q. 2. ideo. Arch.

E Cclesiasticarum.] CASVS. Quidam nolebant vti consuetudine, nisi quæ in scriptis esset redacta à Patribus quos reprehendit Aug. in hoc c. ostendens tria genera institutionum esse in ecclesia, quasdam scilicet in scripturis, quasdam ab Apostolis traditas, & per successores in ministerio confirmatas: quasdam vero sola consuetudine roboratas: quibus omnibus par ritus, & affectus debetur. Alioquin nisi consuetudines in ecclesia seruarentur, Christiana religio multum detrimenti pateretur: & hoc in prima parte. In secunda parte, quæ incipit ibi; [Quæ enim.] probat quòd hæc supra dicta in ecclesia seruari debent. & hoc probatur sex exemplis, Primum est de crucis signaculo. Secundum est de verbis trifariam digestis, ideſt, ter repetitis super panem, & calicem. Tertium de oratione, quæ fit versus orientem. Quartum de benedictione baptismatis cum oleo. Quintum de olei unctione, quæ fit in baptizato. Sextum de abrenunciatione satanæ, & angelorum eius.

¶ Casus seq. c. per se patet.

d ¶ Traditione.] Sine scriptis. Io.

e ¶ In ministerio.] Diuino.

f ¶ Consuetudine.] Non ab Apostolis, sed nescit à quo. ADDITIO. Scilicet ritu. i. obseruantia. Hug.

g ¶ Vnde.] Ideſt, de quo ritu, vel obseruantia.

h ¶ Vel.] Ideſt, etiam.

i ¶ Hæsitauerit.] q. d. nemo etiam inscius hic dubitat.

K ¶ Non per scripturas.] Sed per consuetudinem.

l ¶ Aestimare.] Ideſt, valere.

m ¶ Latura.] Ideſt, passura.

n ¶ Intente.] Ideſt, mente.

o ¶ Scriptura.] Veteris vel no. te. non. n. scriptura vete. vel no. te hoc docuit, sed docet canonica in fronte, & in alijs membris signaculum crucis debere fieri. de cons. dist. 4.

Crucis culibus membris

distinct. 4. postea signatur. & dist. 5. nunquid 3. verum tamen videtur signum crucis traxisse originem ex vet. testam. 4, quia cum Angelus deberet occidere primogenita Aegypti, præceptum est filijs Israel vtrumq; postem linire de sanguine agni ad modum thau litteræ, quæ est ad modum crucis, & dicitur, q̃ Iacob cancellatis manibus suis benedixit filijs Ioseph, scilicet Ephraim, & Manasse. Item in Ezechiele legitur, q̃ cum apparuissent ei sex viri vasa habentes in manibus, & quidam vir apparuisset in medio eorum habens atramentarium ad renes, Dominus dixit ad eum; signat thau in frontibus dolentium, & gementium; sed illud fuit tantum in figura præceptum, 32. q. 2 gloria.

p ¶ Trifariam.] Trifaria dicuntur verba: quia eadem tertio repetuntur in secretis, scilicet hostiam sanctam, hostiam puram, hostiam immaculatam. Hic ordo nec in veteri testam. nec in nouo est præfixus: sed a sanctis Patribus vsualiter traditus: vel ideo dicuntur trifaria quasi sub triplici silentio fiant. primum est vsque ad sanctus. secundum vsque ad Dominicam orationem. tertium vsque ad agnus Dei.

q ¶ Alia plura.] Hæc habes extra de celebr. Missarum cum Matthæ.

r ¶ Quæ orientem versus.] Scilicet noui. & vet. test. Sed tamen legitur, q̃ Daniel in Babylonica captiuitate orabat versus templum, & Iudæi similiter. templum autem erat versus orientem, & in Salomone legitur: mane ad solem orabis. sed dic, quod illa faciebant in veneratione templi.

ADDITIO. Potest tamen dici secundum Io. Damas. q̃ octo sunt causæ quare ecclesiæ sic sunt ordinatæ, q̃ fideles orent versus orientem, quæ habentur in Archid. hoc loco.

s ¶ Oleo.] Oleo in scapulis, & pectore, vt de consecrat. dist. 4.

distin. 4. deinde. tertio in vertice fit vnctio: sed hoc fit crismate, vt de consec. distinct. 4. postquam ascendit. sed larga acceptione hic appellatur oleum crisma. sicut econuerso. in 1. 95. distin. Illud superiuum. Ioan.

baptizamus: verbis abrenunciare Satanæ & Angelis eius informamus. Vnde hæc, & alia in hunc modum non pauca, nisi quia tacita & mystica traditione à Patribus ecclesiastico more, reuerentiori diligẽtia sunt in monasterijs obseruata silentio, quàm publicata scripto?

* ¶ Ex dictis.] *Hoc caput antea citabatur ex Augustino in lib. ex dictis Basilij. in codice Vercellensi est:* vnde Augustinus ait; vel ex dictis Basilij, & *resenta est posterior pars huius disiunctæ, quoniam ita citant Burchar. & auctor Pannormię, Iuo autem citat ex lib. Basilij de spiritu sancto, c. 27. quomodo in margine est indicatum Cæterum, quoniam multis locis glossa obstitit, ne emendaretur, nec sarium visum est integrum B. Basilij locum & græce & latine afferre.*

Τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων καὶ κηρυγμάτων, τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγράφου διδασκαλίας ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς τῶν ἀποστόλων παραδόσεως διαδεξάμενα ἡμῖν ἐν μυστηρίῳ παρελάβομεν, ἄμφοτερα τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς τὴν εὐσέβειαν, καὶ τούτοις οὐδεὶς ἀντερεῖ, ὅστις γε κἂν κατὰ μικρὸν γοῦν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῶν πεπείραται. ἐγὼ γὰρ ἐπιχειρήσομαι τὰ ἄγραφα τῶν ἐθῶν, ὡς οὐ μεγάλην ἔχοντα τὴν δύναμιν παραιτεῖσθαι, ἀλλοθοιμον ἂν εἰς αὐτὰ τὰ καίρια ζημιοῦντες τὸ εὐαγγέλιον, μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα ψιλὸν περιϊστῶντες τὸ κήρυγμα. ὅθεν, ἵνα τὰ πρῶτα καὶ κοινότατον πρῶτον μνησθῶ, τῷ τύπῳ τὰ σωθέντα τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἠλπικότας καταξιοῦσθαι, τίς ὁ δι' γράμματος διδάξας; τὸ πρὸς ἀνατολὰς τετράφθαι κατὰ τὴν προσδοκωμένην, ποῖον ἐν γράμματι ἔδειξεν ἡμᾶς; τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς εὐλογίας τίς τῶν ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν κατέλειπεν; οὐ γὰρ δὴ τούτοις ἀρκούμεθα, ὧν ὁ ἀπόστολος, ἢ τὸ εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη, ἀλλὰ καὶ προλέγομεν καὶ ἐπιλέγομεν ἑτέρα, ὡς μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον τὴν ἰσχύν, ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες· εὐλογοῦμεν δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως καὶ πρὸσετι αὐτὸν τὸν βαπτιζόμενον, ἀπὸ ποίων ἐγγράφων; οὐκ ἀπὸ τῆς σιωπωμένης καὶ μυστικῆς παραδόσεως; τί δὲ αὐτὴν τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως; τίς λόγος γεγραμμένος ἐδίδαξε; τὸ δὲ τρὶς βαπτίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον, πόθεν; ἀλλὰ δὲ ὅσα ὠφελεῖ τὸ βάπτισμα, ἀποτάσσεσθαι τῷ σατανᾷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, ἐκ ποίαν ἐστὶ γραφῆς; οὐκ ἐκ τῆς ἀδημοσιεύτου ταύτης καὶ ἀπορρήτου διδασκαλίας, ὧν ἐν ἀπολυπραγμονήτῳ, καὶ ἀπεριεργάστῳ σιγῇ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐφύλαξαν; καλῶς ἐκεῖνοι διεδιδαγμένοι τῶν μυστηρίων τὰ σεμνὰ σιωπῇ διασώζεσθαι.

i. Dogmatum, & institutorum, quæ in ecclesia seruata sunt, alia quidem habemus ex doctrina, quæ litteris consignata est; alia vero ex Apostolorum traditione ad nos transmissa, in mysterio recepimus: Quæ vtraque eandem vim ad pietatem habent: atque his nemo sane contradixerit, qui vel exigua legum ecclesiasticarũ peritia sit prędituſ. Nam si aggrediamur ea, quæ non scripto, sed tantum consuetudine constant, repudiare, imprudentes Euangelio & quidem in præcipuis ipsius partibus officiemus: uel potius ipſ. met institutа ad inane quoddam nomen redigemus. Exempli causa (ut quod primum, maximeque commune est, primo loco commemorem) eos, qui in Domini nostri Iesu Christi nomine spẽ posuerunt, figura crucis signari, ecquis scripto docuit? dum oramus ad orientem solem, ecquæ nos litteræ docuerunt? Verba inuocationis, cum panis Eucharistiæ & calix benedictionis offertur, quis ex sanctis Patribus scripta nobis reliquit? Non enim ijs contenti sumus, quorum Apostolus, & Euangelium mentionem fecerunt; sed alia quoque cum antea, tum post dicimus, ut potè quæ magnum momentum ad ipsum mysterium habeant, doctrina non scripta, sed tradita eruditi. Benedicimus aquam baptismatis, & oleum vnctionis, atq; illum ipsum præterea, qui baptizatur, ex qua scriptura? nonne occulta, & mystica traditione? Quid? ipsam olei unctionem quis sermo scriptus docuit? Quòd homo ter mergendus sit, unde accepimus? Abrenunciare Satanæ, atque Angelis eius, & reliqua omnia quæcumque in baptismo obseruamus, quæ scriptura

Universidad de Deusto
Biblioteca

a CONsuetudinem.] ¶ Consuetudinem, & inf. dist. prox. omnia. contra. ibi enim dicitur, q̃ quamuis consuetudo non sit contra fidem, tamen est repellenda. Sol. hic de tolerabili, ibi de superstitiosa & intolerabili consuetudine: & sic omnes auctoritates intelligendæ sunt, quæ contra illud c. reclamare videntur.

b ¶ Contra fidem.] id est, contra bonos mores, & q̃ ita * sit exponendum, habes de consecra. dist. 4. si nõ sanctificatur. vbi ex necessitate oportet facere eandem expositionem.

IN his.] CASVS. Quærebat Casulanus ab Augu. vtrum consuetudines essent seruandæ, vbi nihil statuit diuina scriptura certum? Et respondet, quòd sic: & tunc pro lege seruãde sũt; & sicut transgressores legum puniũtur, ita & contemptores ecclesiasticarũ cõsuetudinũ puniri dẽnt.

c ¶ Pro lege.] Semper diuturni mores pro lege seruantur, vt infr. diu. proxi. diuturni. sic su. ead. dist. cõsuetudinis.

d Cõsuetudinũ.] no. q̃ æq; punit trãsgressor consuetudinis vt transgressor legis, vt 1. q. 7. si quis omnẽ. & sup. ea. ecclesiasticarum. vnde sicut canonice non licet obuiare legi sine licentia Papæ, sic nec consuetudini 1, vt dicitur in hoc eo. c. & tñ de communi consensu possunt venire cõtra consuetudinem etiam iuramento firmatam, si causa subest, vt extra de his q̃ fi. à ma. par. cap. cum in cunctis: sed contrarium est in statutis. 15. q. 6. auctoritatem. Ioan 2.

CAtholica ecclesia. CASVS. Tria sunt quibus ecclesia per orbem diffusa regitur, & subsistit. s. scriptura ue. & no. te. & traditiõ patrũ, & vniuersalis & particularis institutio, vel cõsuetudo. Primis duobus modis vniuersaliter tota regit ecclesiæ particularis vero institutione, uel consuetudine nõ tota, sed pro locorũ varietate regitur, & gubernatur, prout vnicuiq; visum est.

CASVS. huius cap. per se patet. ¶ Inf. d. 12. cap. nos consuetudinem. CASVS. Quamuis consuetudo non sit contra fidem, tamen est repellenda. Sol. hic de tolerabili, ibi de superstitiosa & intolerabili consuetudine. ¶ Particularis.] Sed contra infra. ea. dist. 110. contra morem. vbi dicitur, q̃ particularis consuetudo non excusat, sed tantum generalis. Sed hoc verum est in illis, quæ tantum ex priuilegio possunt haberi, vbi non valet consuetudo, nisi vniuersalis sit.

Sed

ptura iussit? Annon hæc ipsa minime vulgata, sed secreta doctrina, quam quieto, minimeque curioso silentio Patres nostri custodierunt? probe quidem illi intelligentes, my steriorum maiestatem taciturnitate seruari.

Item Pius Papa I. in decretis, decreto septimo.

¶ Laudabilis est consuetudo, quæ nihil fieri contrarium vsurpat. C. VI.

CONsuetudinem[a] laudamus, quæ tamen contra fidẽ [b] catholicam nihil vsurpare dignoscitur.

Burc. l. 3. c. 124. Ansl. l. 4. c. 42. Iuo p. 4. c. 66. Pann. l. 2. c. 157. Poly. l. 3. tit. 23.

¶ Verba huius capitis, quod antea tribuebatur B. Augustino, legun tur in editione conciliorũ Colonienſi tribus tomis inter decreta Pij I. decreto septimo, & in epistola eiusdem Pij ex codice sexdecim librorum, lib. 3. cap. 19. quam etiam citant Burchardus, Iuo, & auctor Pannormiæ: cuius tamen epistolæ omnia fere verba habentur 1. lib. regesti B. Gregorij (qui citatur in Polycarpo) epist. 75. & ea, quæ ad hoc caput pertinent, referuntur infra dist. 12. c. nos consuetudinem.

Item B. Augustinus ad Casulanum, epist. 86.

¶ Vbi auctoritas deficit, mos populi, & maiorum instituta pro lege seruantur. C. VII.

IN his rebus, de quibus nihil certi statuit diuina scriptura, mos populi Dei, & instituta maiorum pro lege [c] tenenda sunt. Et sicut æ prævaricatores diuinarum legum, ita contemptores ecclesiasticarum consuetudinum [d] coercendi sunt.

Anſel l. 4. c. 42. Burc. l. 3. c. 126. Iuo p. 4. c. 58. Pann l. 2. c. 128. Poly l. 3. tit. 2 § c. fin.

α ¶ Et sicut.] *Hinc vsque ad finem non sunt in epistola indicata: sed à Burchardo etiam & Iuone, & in Pannormia referuntur.*

Item in libro de fide Christiana.

¶ Hodie inter opera B. Augu. nullum extat hoc titulo. In epistola vero ad Ianuarium, quæ est 118. cap. 1. & 2. hæc eadem sententia copiosè exponitur.

¶ Auctoritate & traditione generali, vel speciali ecclesia regitur. C. VIII.

CAtholica ecclesia per orbem terrarum diffusa tribus modis probatur existere. Quidquid enim in ea tenetur, aut auctoritas est scripturarum, aut traditio vniuersalis, aut certe propria & particularis [e] institutio. Sed auctoritate [f] tota [g] constringitur, vniuersali traditione maiorum, nihilominus tota: priuatis vero constitutionibus, & proprijs informationibus vnaquæque pro locorum varietate, prout cuique visum est, subsistit, & regitur [h].

Item in libro contra Manichæos.

Consuetudinis trãsgressor punitur vt transgressor legis.

* Antiquæ consuetudinis ordo sub decreto mãdatur obseruari, vt 10. q. 1. decernimus. in pri.

2 Ad idẽ ex. de iureiur. sicut nostrũ. Archid.

a ¶ Consuetudinem.] CASVS. huius cap. per se patet. ¶ Inf. d. 12. cap. nos consuetudinem, & inf. dist. prox. omnia. contra. ibi enim dicitur, q̃ quamuis consuetudo non sit contra fidem, tamen est repellenda. Sol. hic de tolerabili, ibi de superstitiosa & intolerabili consuetudine: & sic omnes auctoritates intelligendæ sunt, quæ contra illud c. reclamare videntur.

b ¶ Contra fidem.] id est, contra bonos mores, & q̃ ita * sit exponendum, habes de consecra. dist. 4. si nõ sanctificatur. vbi ex necessitate oportet facere eandem expositionem.

IN his.] CASVS. Quærebat Casulanus ab Augu. vtrum consuetudines essent seruandæ, vbi nihil statuit diuina scriptura certum? Et respondet, quòd sic: & tunc pro lege seruãde sũt; & sicut transgressores legum puniũtur, ita & contemptores ecclesiasticarũ cõsuetudinũ puniri dẽnt.

c ¶ Pro lege.] Semper diuturni mores pro lege seruantur, vt infr. diu. proxi. diuturni. sic su. ead. dist. cõsuetudinis.

d Cõsuetudinũ.] no. q̃ æq; punit trãsgressor consuetudinis vt transgressor legis, vt 1. q. 7. si quis omnẽ. & sup. ea. ecclesiasticarum. vnde sicut canonice non licet obuiare legi sine licentia Papæ, sic nec consuetudini 1, vt dicitur in hoc eo. c. & tñ de communi consensu possunt venire cõtra consuetudinem etiam iuramento firmatam, si causa subest, vt extra de his q̃ fi. à ma. par. cap. cum in cunctis: sed contrarium est in statutis. 15. q. 6. auctoritatem. Ioan 2.

CAtholica ecclesia. CASVS. Tria sunt quibus ecclesia per orbem diffusa regitur, & subsistit. s. scriptura ue. & no. te. & traditiõ patrũ, & vniuersalis & particularis institutio, vel cõsuetudo. Primis duobus modis vniuersaliter tota regit ecclesiæ particularis vero institutione, uel consuetudine nõ tota, sed pro locorũ varietate regitur, & gubernatur, prout vnicuiq; visum est.

e ¶ Particularis.] Sed contra infra. ea. dist. 110. contra morem. vbi dicitur, q̃ particularis consuetudo non excusat, sed tantum generalis. Sed hoc verum est in illis, quæ tantum ex priuilegio possunt haberi, vbi non valet consuetudo, nisi vniuersalis sit.

Sed

ptura iussit? Annon hæc ipsa minime vulgata, sed secreta doctrina, quam quieto, minimeque curioso silentio Patres nostri custodierunt? probe quidem illi intelligentes, my steriorum maiestatem taciturnitate seruari.

Item Pius Papa I. in decretis, decreto septimo.

¶ Laudabilis est consuetudo, quæ nihil fieri contrarium vsurpat. C. VI.

CONsuetudinem[a] laudamus, quæ tamen contra fidẽ [b] catholicam nihil vsurpare dignoscitur.

Burc. l. 3. c. 124. Ansl. l. 4. c. 42. Iuo p. 4. c. 66. Pann. l. 2. c. 157. Poly. l. 3. tit. 23.

¶ Verba huius capitis, quod antea tribuebatur B. Augustino, legun tur in editione conciliorũ Colonienſi tribus tomis inter decreta Pij I. decreto septimo, & in epistola eiusdem Pij ex codice sexdecim librorum, lib. 3. cap. 19. quam etiam citant Burchardus, Iuo, & auctor Pannormiæ: cuius tamen epistolæ omnia fere verba habentur 1. lib. regesti B. Gregorij (qui citatur in Polycarpo) epist. 75. & ea, quæ ad hoc caput pertinent, referuntur infra dist. 12. c. nos consuetudinem.

Item B. Augustinus ad Casulanum, epist. 86.

¶ Vbi auctoritas deficit, mos populi, & maiorum instituta pro lege seruantur. C. VII.

IN his rebus, de quibus nihil certi statuit diuina scriptura, mos populi Dei, & instituta maiorum pro lege [c] tenenda sunt. Et sicut æ prævaricatores diuinarum legum, ita contemptores ecclesiasticarum consuetudinum [d] coercendi sunt.

Anſel l. 4. c. 42. Burc. l. 3. c. 126. Iuo p. 4. c. 58. Pann l. 2. c. 128. Poly l. 3. tit. 2 § c. fin.

α ¶ Et sicut.] *Hinc vsque ad finem non sunt in epistola indicata: sed à Burchardo etiam & Iuone, & in Pannormia referuntur.*

Item in libro de fide Christiana.

¶ Hodie inter opera B. Augu. nullum extat hoc titulo. In epistola vero ad Ianuarium, quæ est 118. cap. 1. & 2. hæc eadem sententia copiosè exponitur.

¶ Auctoritate & traditione generali, vel speciali ecclesia regitur. C. VIII.

CAtholica ecclesia per orbem terrarum diffusa tribus modis probatur existere. Quidquid enim in ea tenetur, aut auctoritas est scripturarum, aut traditio vniuersalis, aut certe propria & particularis [e] institutio. Sed auctoritate [f] tota [g] constringitur, vniuersali traditione maiorum, nihilominus tota: priuatis vero constitutionibus, & proprijs informationibus vnaquæque pro locorum varietate, prout cuique visum est, subsistit, & regitur [h].

Item in libro contra Manichæos.

Consuetudinis trãsgressor punitur vt transgressor legis.

* Antiquæ consuetudinis ordo sub decreto mãdatur obseruari, vt 10. q. 1. decernimus. in pri.

2 Ad idẽ ex. de iureiur. sicut nostrũ. Archid.

a ¶ Palam est.] In his tribus. c. loquitur de generali cõsuetudine Rom. eccl. quam etiam in alijs ecclesijs statuit obseruandam.

b ¶ Ad fidem.] Scilicet. ad struendam.

c ¶ Catholicæ.] s. Romanæ, ad quã recurritur in dubijs, Decret. Grat. p. 1.

f ¶ Sed auctoritate.] Scilicet scripturæ.

g ¶ Tota.] Ecclesia.

h ¶ Regitur.] Quia quælibet prouincia abundat in suo sensu, ut 76. dist. utinam. & extra de sepul. ca. certificarie Palam.]

PAlam.] CASVS. Manichæi dicebant, q̃ auctoritas Rom. eccl. in re dubia non dẽbat introduci ad fidẽ faciendã. Contra quos inuehitur Aug. dicẽs, quod auctoritas Rom. eccl. ad fidem faciendam valet, cum sit ab ipsis Apostolis, & eorum successoribus confirmata.

a ¶ Pa-

vt 20. dist. de libellis & sic seruandę sunt leges Apostolicæ, sicut leges Petri. 19. d. sic omnes.

d ¶ Et tor.] arg. q̃ priuilegium, quod à pluribus episcopis datur, pręualet illi quod à paucioribus datur. & argu. 19. dist. in canonicis 1.

¶ Valet ad fidem catholicæ auctoritas ecclesiæ. C. IX.

PAlam est[a], quòd in re dubia, ad fidem [b] valeat auctoritas ecclesiæ catholicæ [c], quæ ab ipsis fundatissimis sedibus Apostolorum vsq; ad hodiernum diem succedentium sibimet episcoporum serie, & tot [d] populorum consensione firmatur.

¶ Apud B. Augustinum lib. 11. contra Faustum Manichæum cap. 2. legitur. Et vides in hac re (de fide exemplarium loquitur) quid ecclesiæ catholicæ valeat auctoritas, quæ ab ipsis, &c. *Hanc vero episcoporum successionem potissimum in sede Petri, & in libro contra epistolam Fundamenti, & in epist. 165. de schismate Donatistarum, merito certissimum putauit ecclesiæ catholicæ iudicium.*

Item Leo Papa ad episcopos per Siciliam constitutos, epist. 4. c. 6.

Anſel. l. 1. c. 45. Poly. l. 1. tit. 17.

¶ Ab Apostolicis institutis non licet recedere. C. X.

HOc vestræ indicimus charitati, vt ab Apostolicis institutis nullo vlterius recedatur excessu, quia inultũ post hoc [e] esse non poterit, si quisquam Apostolicas regulas in aliquo crediderit negligendas.

Item Innocentius I. ad Decentium[f] episcopum Eugubinum, epist. 1.

¶ Ab omnibus seruari debet, quod Romana seruat ecclesia. C. XI.

Burc. l. 3. c. 125. Anſel. l. 1. ca. 45. Iuo. p. 4. ca. 67. Poly. l. 1. tit. 17. & l. 3. tit. 24.

† al. auctoritatem debeat aliunde accipere, vel exemplum.

QVis nesciat, aut non aduertat, id quod à principe Apostolorum Petro Romanæ Ecclesiæ traditum est, ac nunc vsque custoditur, ab omnibus debere seruari? nec superinduci, aut introduci aliquid, quod aut † auctoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum? præsertim cum sit manifestum in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam, insulasque interiacentes, nullũ instituisse ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Apostolus Petrus [g], aut eius successores constituerunt sacerdotes: aut legant, si in istis prouincijs alius [h] Apostolorum inuenitur, aut legitur docuisse. Quòd si non legunt, quia nusquam inuenitur, oportet eos hoc sequi, quod ecclesia Romana custodit, à qua eos principium accepisse non dubium est, ne dum peregrinis sermonibus † studeant, caput institutionum videantur omittere. † Sæpe dilectionem tuam ad vrbem venisse, ac nobiscum in ecclesia conuenisse, & quem morem [i] vel in consecrandis mysterijs, vel in cæteris agendis arcanis teneat [k], cognouisse [x]. Quod sufficere arbitramur ad informationem ecclesiæ tuæ, vel reformationem,

† al. assertionibus.

† al. amittere.

HOc vestræ.] CASVS. Quidam volebant recedere ab institutis, & cõsuetudine Ro. ec. seu Leo Papa præcipit ne hoc faciat, q̃ de cętero non poterit multum remanere.

e ¶ post hoc.] Arg. q̃ grauius punitur delictum iteratum, vt 15. q. 8. hi qui.

f ¶ Ac Decentium.] Iste, fuit electus in episcopũ, & licet sciret consuetudines Rom. eccl. tamen petijt à Papa, vt scribat eas pp maiorẽ auctoritatem. 23. dist. quamquam.

QVis nesciat.] CASVS. Quidã cui nota erat institutio, & consuetudo Ro. ecc. electus in epm in ciuitate quadam vbi erant hæretici qui superinducebãt aliter institutiones, & consuetudines q̃ B. Petrus docuit, & successores ipsius, quod patefacies episcopus dño papę supplicauit, vt sibi institutiones Ro. Ec. scriberet, quibus suum populum erudire volebat. Cui Papa respondet, dicẽs: Licet noueris consuetudinẽ nostram in qua toties interfuisti, vt sufficiat ad informationem eccl. tuę: quia tamen auctoritate nostra tuum vis populũ informare, faciemus quod petisti, vt populo tuum institues, & errãtes cõmoneas, aut nobis indices, vt qui sint scire valeamus.

g ¶ Petrus Apostolus.] vel aliqs ex eis? mãdato, vt Paul? nã Petrus Paulo dedit licentiam prædicãdi auctoritate Dñi. ũ dicit: Segrega mihi Paulum & Barnabã vt 75. dist. quod dicit.

h ¶ Alius.] Id est contrarius. 2. fic ponitur 11. q. 3. c. 2.

i ¶ Morem.] Sic construe, satis certum haberemus dilectionẽ tuam cognouisse quẽ morẽ in celebrandis, &c.

K ¶ Teneat.] Scilicet Rom. Eccl. vel teneat, id est tenere debeat dilectio tua.

1 Arg. contra tex. de pœni. & remiss. lib. 6. c. indulgentiæ.

2 Non vr. hęc bona expositio quia nullus Apostolus fuit Petro contrarius; & ideo alij subaudiunt primo ex xii. nullus nisi Petrus vel ab eo cõmissus. Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Haberemus.] scilicet tuam dilectionem.
b ¶ Duxisset.] dilectio tua.
c ¶ Ignorare.] hic indicat eum scire, & nescire: sed vulgariter loquitur quasi dicat, satis crederetur te scire, nisi à me quæsiuisses.
d ¶ auctoritate.] cũ ille episcopus hoc sua auctoritate potuerat facere, & per confirmationem Papæ nihil noui iuris datur 1, vt inf. dist. proxi. præceptis, qui enim confirmat, nihil donat; vt extra de fid. instr. iter dilectos: in quo est ergo maioris auctoritatis? Dicunt quidã, q̃ solet plus timeri, &c. vt 23. d. quãquam. immo dico, quod auctoritas Papæ, vel eius confirmatio id q̃d min⁹ fuit validũ facit validũ, vt extra de trãsac. c. 1. Itẽ quia nulli præter auctoritatem Roman. Pont. licet illud reuocare, vt extra de cõstit. vti. vel inuti. c. 2.
e ¶ Nouitates.] inf. 3 1. di. & hęc aũt scripsimus. & ff. de constit. p. in. 1 rebus sup. 4. diserit autem lex
f ¶ Alterius.] scilicet contrarię bonis moribus, sic soluit cõcra. inf. d. prox. nolunt. contra sic Inst. de satisda. §. vlt.

1 Ad hoc 25. q. 2. non tam nouũ. & no. sup. ea. q. in fama. ibi videas. Arch.

Confirmationis Papalis effectus.

2 De hoc ẽt legit, & no. 17. q. 4. frater. & extra de transa. veniẽs. ibi videas. & de cõstit. c. pe. & per Inn. extra de decim. dudum.

Quod absq; discretione iustitiæ nulli agere licet.

Vnde Calixtus Papa primus omnibus episcopis ait in epistola prima ad Benedictum episcopum.

¶ Nulli agere licet sine discretione iustitię contra disciplinam Romanæ ecclesiæ. C. I.

NOn decet à capite membra [h] discedere: sed iuxta sacræ scripturæ testimonium omnia membra caput sequantur. Nulli vero dubium est, quod Apostolica ecclesia mater est omnium [1] ecclesiarum, à cuius vos regulis nullatenus cõuenit deuiare. Et sicut Dei filius venit facere voluntatem patris; sic & vos voluntatẽ vestræ impleatis matris, quæ est ecclesia: cuius caput, vt prædictum est, Romana existit ecclesia. Quidquid ergo sine discretione [k] iustitiæ contra huius disciplinam actum fuerit, ratum haberi ratio nulla permittit.

Item Gregorius 8 Papa quartus.

§ ¶ Gregorius] *Integrum hoc caput inuenitur in epistola Gregorij quarti vniuersis episcopis per Galliam, Germaniam, Europam, & vniuersas prouincias constituit is: quæ est in codice supra citato, Bibliothecæ monasterij Dominicanorum. Initium vero est etiam in epistola Anastasii II. ad Anastasium Augustum, c. 6.*

Ansel. l. 1. c. 20. Poly. c. 1. tit. 17. † abest ab ori. & aliquot vetustis Gratiani exemplaribus.

¶ Apostolicis præceptis nullus superbè resistat. C. II.

PRæceptis Apostolicis non dura [a] superbia resistatur, sed per obedientiam, quæ a sancta Romana [ecclesia †], & Apostolica auctoritate iussa sunt, salutiferè impleantur, si eiusdem sanctæ Dei ecclesiæ, quæ est caput vestrum, communionem habere desideratis. *& post multa.* ¶ Non nouum [b] aliquid præsenti iussione præcipimus; sed illa, quæ olim videntur indulta, firmamus: cum nulli dubium sit, q̃ non solum Pontificalis causatio †[c], sed omnis sanctæ religionis relatio ad sedem Apostolicam, quasi ad caput ecclesiarum debeat referri, & inde normã sumere, vnde sumpsit exordium; ne caput institutionis videatur omittere. Cuius auctoritatis sanctionem omnes teneant sacerdotes, qui nolunt ab Apostolicę petræ, super quam Christus vniuersalem fundauit ecclesiam, soliditate diuelli. Si quis hæc † Apostolicæ sedis præcepta non obseruauerit, percepti honoris esse hostis non dubitetur.

† al. accusatio.

† al. hoc præcepto sedis Apostolicæ præcepta] orig.

a ¶ Sanctæ religionis.] *Sic emendatum est ex ipsa epistola, & aliquot manuscriptis Gratiani codicibus, inductis his vocibus,* Ipei Romanæ ecclesiæ.

Item Leo ix. Michaeli episcopo Constantinopolitano, epist. 1. c. 29. & Nicolaus 1. epist. 2. ad Photium.

¶ Non est resistendum consuetudini, cui canonica non obstat auctoritas. C. III.

Iuop 4 e. 233. & par. 5. c. 44. Pann. l. 2. c. 155

SCit sancta Romana ecclesia, quòd nihil obsunt salutidentium diuersæ pro loco & tempore consuetudines [d]; si illis canonica non obsistat auctoritas, pro qua eis obuiare debeamus: vnde nil iudicamus eis debere, vel posse resistere †.

† al. resistit.

¶ *Caput hoc confectum est ex duobus longe diuersis locis. Nam vsque ad ver. si illis, sumptum est ex prima epistola, seu libello Leonis ix. aduersus inauditas præsumptiones Michaelis Constantinopolitani, & Leonis Acridani episcoporum, c. 29. vbi loquens de Romana ecclesia ait:* Scit namque, quia nihil obsint saluti credentium diuersæ pro loco & tempore consuetudines. quando vna fides per dilectionem operans bona, quæ potest, vni Deo commendat omnes. *& hæc fere ab Iuone, & in Pannormi. referuntur. Altera vero pars accepta est ex epistola secunda Nicolai ad Photium quæ incipit,* Postquam B. Petro. *Ibi enim habentur hęc:* De consuetudinibus, quas nobis opponere visi estis, scribentes per diuersas ecclesias diuersas esse consuetudines: si illis canonica non obsistat auctoritas, pro qua obuiare debeamus; nihil iudicamus, vel eis resistimus.

Item Hieronymus ad Lucinium, epist. 28.

¶ Consuetudines, quæ fidei non officiunt, vt à maioribus traditæ sunt, obseruentur. C. IIII.

ILlud breuiter te admonendum puto, traditio-

PRæceptis.] CASVS. Quidam Patriarchæ, vel archiepiscopi contra statuta Ro. ecclesiæ faciebant epos hẽdit, dicens, q̃ accusatio episcoporum, & depositio fiebat quæstio fidei tm ad sedẽ Apostolicam spectant: sicut antiqua statuta declarãt, quæ Greg. in hoc c. confirmat, nihil nouum circa hoc statuendo: quare præcipit eis Greg. ne caput suum omittant, vnde normam assumere debent. & qui contra hoc fecerit, deponetur.

a ¶ Non dura.] Quamuis graue, & intolerabile sit, tm adimplẽdum est, vt 19. dist. in memoriã. & 100. di. contra morem. vel assignetur ió quare adimpleri nõ possit, vt extr. de rescrip. si quando.

b ¶ Non nouum.] arg. q̃ non dr nouũ, quodcunque statutũ fuit: licet modo renouetur 1, vt 24. q. 1. Achatius, & 24. q. 1. non satis. vnde si episcopus iurauit, q̃ nõ alienabit nouũ feudum, tñ feudum de nouo vacans potest licite alienare, vt extra de feu. ex parte. Item habes hic, q̃ per cõfirmationẽ Papæ non datur ius nouum, vt extra de confir. vti. vel inuti. cum dilecta. Quid iuris sit, dixi de hoc per dist. prox. c. vlt.

1 Et est arg. cõtra illos, qui innouatas quæstiones vilipendunt. 22. dist. renouantes. 10. q. 1. antiquos. Lau.

c ¶ Causatio episcoporum.] Solus enim Papa potest cõdemnare epm, licet ab alio possit absolui, vt 3. q. 4. quamuis. & c. dudũ. & 5. q. 4 duode cim. Item solus Papa restituit eum, vt 2. q. 6. ideo 1. Item solus agit de eorum renunciatione, vt 6. q. 3. denique. & de eorum mutatione, vt 7. q. 1. mutationes, & de eorum exẽptione, vt 16. q. 1. frater.

Papa solus condemnat episcopos.

SCit fidã.] CASVS. Reuertitur modo Gratianus ad propositũ suum, ostendens q̃ consuetudo quæ non obuiat iuri naturali, vel constitutioni, est seruanda. Dī ergo in hoc c. q̃ bene possunt diuersæ consuetudines p̃ locos & tpibus obseruari, dũmodo illis canonica auctoritas nõ obstaret, nec obesset saluti credentiũ.

d ¶ Consuetudines.] vt 31. di. aliter. & de conse. dist. 4. de trina. & de consecr. dist. 2. quotidie.

ADDITIO Ad idẽ infra, ea. dist. illa.

ILlud.] CASVS. Lucini⁹ iuniebat

Universidad de Deusto
Biblioteca

varias consuetudines, & diuersas, vnde dubitabat vtrũ altera deberet alteri præiudicare & de hoc Hieron. cõsulebat, qui respondit dicens, q̃ consuetudines à sanctis patribus traditæ obseruari debent quæ fidei non obstant: nec vnius loci consuetudo alterius loci consuetudine debet subuerti. Tria aũt sequẽtia capitula plana sunt.

a ¶ Traditiones.] i. cõsuetudines. 8. dist. quæ contra mores.

b ¶ Præsertim.] 1. tantum. sic ponitur 11. q. 3. si quis episcopus dãnatus. & 16. q. 3. per singulas. 7. q. 1. si quis presbyter. & 27. q. 2. multorũ. Et dic non officiant. id est, quæ fidei nõ aduersent, vel moribꝰ bonis, vt inf. ea. oĩa.

c ¶ Contrario more.] arg. est hic contra episcopos qui sic argumentantur contra ecclesiã aliquam: ex quo aliæ ecclesiæ hoc, vel illud faciunt: ergo & ista idem faciet. Respõdeatur ergo eis, q̃ cõsuetudo vnius ecclesiæ non subuertitur pp contrarias consuetudines aliarũ. ar. tñ est pro eis. 100. dist. contra morẽ. extra de censi. ex parte 1. arg. cõtra extra de ca. mo. dilectus. circa fi. Io. Sol. qlibet eccla ficiat id qđ aliæ faciũt de iure cõi. 61. d. ff. miramur. nisi præscripserit, vt extra de præscri. auditis. vel nisi habeat priuilegiũ 16. q. 1. hinc er. B. Ex his duobus c. vñ q̃ iudex delegatus iudicibit secundũ consuetudinem loci, vt inf. ea. d. illa. & sup. d. S. c. q cõtra mores. vbi dicit, nulla ciues, vel peregrini. & extra de consue. cum olim. in fi. & de cog. spiri. super eo. & optime extra de eo q̃ mit. in poss. cum veniſſet. & C. de æd. priu. an in totum, vbi dr. q̃ iudex seruabit 2, ea quæ in oppido frequenter seruata sunt 3. Et legatus seruabit consuetudinem prouinciæ: nam magnum existimant q̃ principales sibi seruari cõsuetudines suas. ff. de offi. procon. obseruare. Item lex præcipit, q̃ iudex seruet consuetudinẽ, putncię. ff. de testa. l. 3. in fi. Econtra phas. q̃ iudicabit secũm ius Romanum, vt sup. d. proxi. c. vlt. x. c. consuetudinis, & in satisfactione dicit lex seruãdi consuetudinem vrbis Romæ, vt insti. de satisd. §. vlt. & extra de sen. & re iud. in causis. & c. cum causa. & 25. q. 2. seruatis. in fi. Itẽ q̃ a delegatus non sua, sed delegatis vice fungitur. 4. vt 93. dist. vlt. extra de offi. dele. sanè 2. ff. de offi. eius cui mãda. est iurisdictio. l. 1. & 3. Itẽ magnũ sequeretur inconueniẽs si secũm consuetudinem loci iudicaretur, quia si illa loca haberent diuersas consuetudines in quibus iudicatur, tũ sequeretur q̃ eadem causa regeret secũm consuetudines cõtrarias. 12. q. 2. moneamus. Itẽ vt. q̃ secũm cõsuetudinem rei sit iudicãdũ: tũ q̃ a actor sp sequitur forũ rei, vt 11. q. 1. experiẽtiæ. tũ q̃ a fauorabiliores rei sunt, q̃ actores. ff. de reg. iur. fauorabiliores. Ad hoc dicunt quidam, q̃ si aliqui se sponte subijciant iudicio alicuius, vel sponte petant iudices delegatos, q̃ semper secundum consuetudinem delegantis iudicandũ sit. Si autem inuitis datus sit iudex: tunc iudicabitur secundum consuetudinem litigantium. & potius scãm consuetudinem rei, q̃ actoris. vt in d. I. fauorabiliores. Melius ꝑt distingui, aut appellatur ad Papam aut non: si propter appellationem obtinetur iudex, dico tunc delegatum dẽre sequi consuetudinem

2 Et c. sopire vbi de hoc, &c. super eo. vbi de hoc. extra de offi. archi. cap. fi. vbi plene d hoc q̃ Ioan. & facit ad hoc quod not. extra de decimis, quoniam. Iudex iudicando an loci consuetudinem seruare dẽat.

3 In iudicando. Scilicet in simili genere controuersiarum. Archid.

4 Idem Bal. in l. aduersus. C. si ad uer. rem itu. & Alex. de Imo. in l. fi. let. ff. de iurisd. om. iu. circa prin.

nes [a] ecclesiasticas, præsertim [b] quæ fidei non officiunt, ita obseruandas, vt à maioribus traditæ sunt, nec aliorum consuetudinem, aliorum contrario more [c] subuerti.

Item Nicolaus Hincmaro archiepiscopo.

¶ Traditiones à Patribus institutæ non sunt infringendæ. C. V.

RIdiculum est [d], & satis abominabile dedecus, vt temporibus nostris vel falso insimulari sanctam Dei ecclesiam permittamus, vel eas traditiones, quas antiquitus à Patribus suscepimus; pro libitu semper errantium infringi patiamur. Iuo p. 4. c. 31. Pann. l. 2. c. 156

¶ *Habetur in epistola scripta Hincmaro, & cæteris archiepiscopis & episcopis in regno Caroli ecclesias regentibus, quæ exstat in codice iam memorato Bibliothecæ Dominicanorum, & ex ea caput hoc locupletatum est. Nam antea breuius erat, vt etiam apud Iuonem, & in Panormia.*

Item Iustinianus Institutionum lib. 1. tit. 2.

¶ Diuturni mores pro lege sunt habendi. C. VI.

DIuturni [e] mores consensu vtentium approbati legem imitantur. Iuo p. 4. c. 194. Pann. l. 2. c. 160.

Item Cod. lib. 8. tit. quæ sit longa consuetudo. l. 1.

¶ Quidquid contra longam consuetudinem fit, reuocari oportet. C. VII.

COnsuetudo [f] præcedens, & ratio, quæ consuetudinem suasit, tenenda est. Et quidquid [a] contra longã [g] con- Iuo p. 4. c. 208. Pann. l. 2. c. 162.

---

a Sub. & tũc ꝑfertur: vel q̃ est vetusta, ita q̃ ex eadit memoriam hominum. ff. de aqua plu. ar. l. in summa. § Cassius. Tunc at loco constitutionis habetur: vt d. l. hoc iure. §. ductus aquæ Lau.

surt. § ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æsti. vbi autem est iuri cõtraria, requirunt ea, q̃ no. sup. 8. dist. frustra. i

NOs consuetud nem.] CASVS. In Numidia erant multi Donatistæ, quos cum ad ecclesiam redibant archiepiscopi, & primates de cõsuetudine in episcopos pro-

fionis & proprie. Item est hic argu. quòd persona, quæ aliàs est ineligibilis. ratione consuetudinis fiat eligibilis. & sic extra de clericis cõiuga. cũ olim 2. & ff. de cu. non tantũ. in fin. arg. contra, extra de consuet. cum venerabilis. Item habes hic, quòd dispensatur in vno ordine cum aliquo, qui tamen non potest ꝓmoueri ad superiorem ordinẽ, vt 34. distinct lector & 1. q. 5. c. 1. & quæst. 7. saluberrimum. potest enim aliquis habere minorem honorem, qui non põt hẽre maiorem, vt ff. de interd. & rele. relegatorum. §. vlt. & 15. quæst. vlt. c. i.

c ¶ Etiã cũ.] i quis.

d ¶ Ordo.] Licet sint talis ordinis, q̃ possint esse primates.

e ¶ Prohibemus.] 23. q. 4. ipsa pietas 3. ver. item si contra. 1. q. 1. si quis hæreticę. 1 q. cap. 1. & c. conuenientibus contra. Sol. de iure communi est q̃ nullus rediens ab hæresi potest ordinari. 1. q. 7. c. 1. sed dispensatur cum eis multipliciter. Dispẽsatur enim cum eis quandoque semiplenè, quãdoad minores ordines ꝓmouentur, vt 1. q. 1. si quis hæreticę, plena est, quãdo potest fieri sacerdos, & non vltra 1 q. 7. cõuenientibus. plenior quãdo põt fieri episcopus: sed non primas, vt hic, plenissima quando ad omnes ordines, & dignitates promouetur. 23. q. 4. ipsa pietas. Io.

QVemadmodũ.] CASVS. hujus capit. per se pater.

f ¶ Sic.] similis comparatio est. 2. quæst. prima, sicut fine. Io.

NOuit.] CASVS. Gregoriꝰ misit Augustinum monachũ suũ ad ꝓdicãdũ Anglis, qui iuit, & conuertit eos, & factus est ibi episcopus. Vnde quæsuit à Gregorio, an secũm consuetudinem Romanæ ecclesiæ, quam Aug bene nouit, deberet Anglam informare? Et respondet Greg. q̃ vbicunque inueneritbonas cõsuetudines, illas assumat, quibus in vnũ collectis Anglicorũ mores informet nec debet ꝓp loca dignitatem cõsuetudinẽ approbare: q̃a non res ꝓp loca, sed loca ꝓp res, & consuetudines sunt amanda.

g ¶ Siue in Gallicorum.] sup. proxi. dist. c. vlt. contra. sed ibi de generali cõsuetudine. Vel ibi de illa, quæ consistit in ordine. 54. dist. ex antiquis, hic de illa, quæ consistit in obsequijs.

2 Põt dici id quod dicitur in hac decre. plus heri ꝓpter scãdalũ vitandum: q̃ propter consuetudinem: vt in hoc c. nos consuetudinem.

3 Hoc eap, potius est cõcordia cum hoc, & ibi tales permittantur episcopari, secũdũ Hu. Rediens ab hæresi an possit ordinari.

---

fuetudinem fiet, ad solicitudinem suam reuocabit præses prouinciæ.

a ¶ Quidquid.] *In originali est,* & ne quid contra longam consuetudinem fiat, *sed quoniam rubrica videtur magis continere lectionem Gratiani, quæ est etiam apud Iuonem, & in Panormita, non est mutatum.*

Item Gregorius vniuersis episcopis Numidiæ, li. epi. 75.

¶ Immota permaneat consuetudo, quę contra fidem catholicam nihil vsurpare dignoscitur. C. VIII.

NOs consuetudinem, quæ tamen contra fidem catholicam nihil vsurpare dignoscitur, immotam [a] permanere concedimus, siue de primatibus [b] constituendis, siue de cæteris capitulis, exceptis ijs, qui ex Donatistis ad episcopatum perueniunt: quos prouehi ad primatus dignitatem (etiam cum [c] ordo [d] clericorum [e] eos ad locum eundem deferat) modis omnibus prohibemus [e]. Sufficiat autem illis commissæ sibi plebis † curam gerere, non autem etiam illos antistites, quos catholica fides in ecclesiæ sinu & edocuit, & genuit, ad obtinendum culmen primatus anteire. supra. dist. ii. c. consuetudinẽ. Iuo p. 4. c. 204.

† *tantummodo*] orig.

6 ¶ Ordo clericorum.] *Sic etiam legitur in aliquot vetustis Gratiani, & in aliquibus B. Gregorij codicibus: sed auctor glossæ non videtur habuisse verbum* clericorum: *quemadmodum neque Iuo, neque pleraque Gratiani manuscripta exemplaria, neque alia quæ etiam B. Gregorij operum editiones.*

Idem Gregorius ad Maximum Salonitanum episcopum lib. 7. reg. epist. 81.

¶ Non negantur quæ consuetudinis sunt. C. IX.

QVemadmodum illicita perpetrari non patimur, sic [f] quæ sunt consuetudinis non negamus.

Idem Gregorius ad Augustinum Anglorum episcopum, resp. 3.

¶ Non locus consuetudinem, sed consuetudo locum commendat. C. X.

NOuit fraternitas tua Romanę ecclesiæ consuetudinẽ, in qua se meminit enutritam. Sed mihi placet, vt siue in Romana, siue in Gallicorum† g, siue in qualibet ecclesia aliquid inuenisti, quod plus omnipotenti Deo possit placere, solicite eligas, & in Anglorum ecclesia, quæ adhuc in Iuo p. 2. c. 80.

† *Gallicanorum.*] orig. †*Gallicana.*] Iuo.

Consuetudo in electione attenditur.

promouebant: cum hæc consuetudo esset contra ecclesiasticas constitutiones. Dicit ergo Papa in cęteris articulis consuetudinem esse seruandam. In promotione vero Donatistarum seruari non debet; licet in dignitatibus ex dispensatione tolerentur, cum in quibusdam antea consistebant.

a ¶ Immotam.] Contra extra de consue. cum venerabilis sed ibi de consuetudine circa statuta canonum, vt 21. q. 1. & iuxabant.

b ¶ De primatibus.] ar. est hic, q̃ consuetudo attenditur in electione, vt 24. q. 1. pudenda, in fi. & extra de elect. cum inter vniuersas, & c. cum ecclesia. de causa possessionis illius loci a quo est appellatũ, q̃a iudex appellationis tenetur sequi legem prioris suæ, vt in authen. coll. 8. vt cum de ap. cog. in princ. argu. ad hoc extra de test. Raynutius. vbi iudex ap. sequitur consuetudinem loci a quo fuit appellatũ. Sed si fiat ap. impetretur iudex: tunc tenetur sequi consuetudinem delegantis. arg. ad hoc ff. de cond. & dem. quæ conditio. in fi. Io. Ego credo, q̃ iudex iudicabit secundum consuetudinem rei, cum actor forum rei sequatur: vt extra de for. compe. cum sit generale. nisi ratione cõtractus, vel maleficij factus sit de foro alterius: quia tunc seruabitur consuetudo loci vbi contraxit, vel vbi deliquit. vt 8. d. quę cõtra mores. & extra de for. compe. c. vlt. Bar.

c ¶ Cõtra ratio more.] C. de temp. in integ. rest. l. vlt. contra vbi dicitur, q̃ absurdum est ex locorum differentia aliquod induci discrimen. Sol. verum est, quòd propter loca diuersa non debet induci ius diuersum: nisi alia ratio subsit. 29. dist. scie ndum.

d RIdiculum est.] ff. de interdictis, & relegatis, l. relegatorum. §. vltimo.

e DIuturni. Hoc dicitur Insti. de iure naturali. §. ex non scripto.

f COnsuetudo.] vbi non est contraria iuri scripto.

g ¶ Contra longam.] Sed longum est illud quod est x. vel xx. annorum, vt C. de præscrip. long. temp. per totum. Non ergo requiritur, q̃ cõsuetudo excedat hominum memoriam, vt dicunt quidam vel etiam, q̃ sit præscripta. Sed illud verum est, vbi consuetudo non est cõtra ius, vel quando est vetustas ita vt excedat memoriam hominum ff. de aqua pluuiarcen. in summa. §. item varus, quia tunc habetur loco constitutionis. vel hoc iure. ꝓ

a ¶ Res.]

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Res.] Id est consuetudines.quasi dicat non ideo est comprobanda consuetudo mala, quia bonus locus est. 40. distinct.non loca.

ADDITIO. Nec bona consuetudo repellenda est, ideo quia locus fit vilis ac ignobilis, secundum Hugo.

ILla autem.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte quærebat Ianuarius ab Augustino, quare gñaliter per totũ orbem seruẽtur passio Dñi, resurrectio, & ascensio: & his similia: cũ non inuentiatur in auctoritate, q illa seruari ꝓcipiat? Et rñdet Aug. q iõ seruantur, quia intelligere debemus, & credere hoc esse traditum ab Apostolis, vel à cõcil. js statutum. vnde debent ab vniuersis seruari. In scda parte, q incipit ibi, [Alia vero.] dr, q particulares consuetudines liberam habẽt obseruantiã: nec ad alios q ibi non habitant, pertinẽt: sicut est de ieiunio sabbati, & de quotidiana sũptione corporis Chri, & de his similibus, & hoc probatur exemplo Ambrosij. Nam cũ mater Augustini iuissẽt Mediolanũ, & dubitaret vtrum deberet ieiunare die sabbati: cum ibi ecclesia nõ ieiunaret, Aug. consuluit Ambrosium super hoc, qui respondit: Cum sum Romæ, sabbato ieiunto: cum sum Mediolani, nõ ieiuno, & tu Augustine ad quãcumq; ecclesiam veneris, eius morẽ serua: ne scandalum generetur alicui ꝓpter. Hoc cum Aug. renũciasset mri, libẽter amplexa est.

b ¶ Intelligi.] argu. quòd præsumẽdum est consuetudinẽ esse iustam, & ex iusta causa processisse, nisi probetur contrarium argu. contra, infra eadem distinctio. omnia, & 68. dist. chorepiscopi. & extra de cẽsi. peruenit. vbi habes, quòd licet ordo chorepiscoporum diu seruatus ab omnibus fuerit: tamen aboletur, quia causa institutionis ignoratur 1. Sed illa consuetudo mala fuit & onerosa, & ideo fuit extirpata. Hic autem loquitur de bona consuetudine, & non onerosa, vt in Auth. de referen. §. fin. Item est hic argu. quòd ex tempore præsumitur aliquid esse debitum, vt 18. q. 2. seruitium.

c ¶ Commendata.] esse.

d ¶ Retineri.] id est, vt retineantur.

e ¶ Liberas.] Hic dicit Aug. q liberum est sabbato ieiunare quantum ad extraneos, non quantũ ad illos vbi talis cõsuetudo seruata est. Sed cõtrarium dicit Inn. inf. de consecr. dist. 3. sabbato. Sed ibi loquitur de consilio. Vel specialiter illud præcipitur Romanis. 76. dist. vtinam.

f ¶ Sofide noua est, institutione præcipua, quæ de multis ecclesijs colligere poteris†, infundas. Non enim pro locis res,[a] sed pro rebus † loca amanda sunt. Ex singulis ergo quibusque ecclesijs quæ pia, quæ religiosa, quæ recta sunt, elige: & hæc quasi in fasciculum collecta apud Anglorum mentes in consuetudinem depone.

† potuisti] orig.
† bonis rebus orig.

Item Augustinus ad Ianuarium, epist. 118. c. 1.

¶ Quod neque contra fidem, neque contra bonos mores esse conuincitur, indifferenter est habendum. C. XI.

ILla autem, quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obseruantur, datur intelligi [b] vel ab ipsis Apostolis, vel plenarijs concilijs, quorum est in ecclesia saluberrima auctoritas, commendata [c], atque statuta retineri [d]: sicuti quòd Domini passio, & resurrectio, & ascensio in cœlum, & aduentus de cœlo spiritus sancti, anniuersaria solennitate celebrantur: & si quid aliud tale occurrerit, quod seruetur ab vniuersa, quacumque se diffundit, ecclesia. ¶ Alia vero, quæ per loca terrarum, regionesque variantur, sicuti est, quòd alij ieiunant sabbato, alij vero non; alij quotidie communicant corpori & sanguini dominico; alij certis diebus accipiunt; alibi nullus dies intermittitur, quo non offeratur; alibi sabbato tantum & dominico, alibi tantum dominico; & si quid aliud huiusmodi animaduerti potest; totum hoc genus rerum liberas [e] habet obseruationes. Nec disciplina vlla est in his melior graui, prudentique Christiano, quam vt eo modo agat, quo agere viderit ecclesiam, ad quamcunque forte deuenerit. Quod enim neque contra fidem, neque contra bonos mores iniungitur†, indifferẽter est habendum; & pro eorum inter quos viuitur, societate [f] seruandum est. Mater meæ, Mediolanũ me consecuta inuenit ecclesiam sabbato non ieiunantem: cęperat fluctuare quid ageret. Tunc ego consului de hac re beatissimæ memoriæ virum Ambrosium. At ille ait; cũ Romam venio, ieiuno sabbato; cum Mediolani sum, non ieiuno. Sic etiam tu, ad quam forte ecclesiam veneris [g], eius morem serua, si cuiquam non vis esse scandalo, nec quẽquam tibi. Hoc, cum matri renunciassem, libenter amplexa est. [h] « ¶ Mater mea.] *In hoc capite, quemadmodũ & in sequenti, multæ*

fere idem epist. 119. c. 18.
† al. esse cõmunicitur.

Consuetudo præsumitur iusta.

1 Potest dici secundum Laur. q ibi non negat Damasus eos in concilijs institutos fuisse: sed causam institutionis dicit se negare.

f ¶ Societate.] arg. quòd quilibet tenetur viuere secundum consuetudinem illorum inter quos versatur; vt supra 8. distinct. quæ contra. & 41. distinct. quisquis. Vnde versus.

Si fueris Romæ, Romano viuito more:
Et si fis alibi, viuito sicut ibi.

g ¶ Veneris.] arg. q viatores tenentur sequi consuetudinem loci ad quem veniunt, vt hic, & sup. dt. 8. quæ contra. arg. contra. ff. de ind. hæres absens. Sol. vt in distinct. 100. quæ contra. quia refert an sint moraturi, vel citò recessuri, vel an sit consuetudo apparens vel latens.

h ¶ Amplexa est.] sed forte non libenter remansi-

HOC

HOC AVTEM. Hæc est secunda pars, in qua dr, q licet consuetudo non sit contra fidẽ, si tamen arguat, remouenda est si põt fieri sine scandalo. Ioan. de Fant. CASVS. Hic affignat Gratianus, q supradicta cap. loquuntur de generali cõsuetudine, vel particulari rationabili,

luit religionem Christianam liberã esse in pauciſſimis sacramẽtis: nec eam voluit seruilibus oneribus premi, quæ hodie in tantum ecclesiam premunt, vt tolerabilior sit conditio Iudæorum quàm nostra qui licet legẽ Christi non susceperint: legalibus tamen sacramentis, non præsumptionibus subijciuntur humanis.

b ¶ Omnia talia.] loquit de cõsuetudi ne irrõnabili, ne sit contra sup. 10. illud.

c ¶ Causę.] ar. q nõ sufficit dicere ita statutum est, nisi causa statuti assignetur, vt extra de censi. peruenit. inf. 2. q. 5. consuluisti. Inf. de cõse. dist. 1. placuit. inf. 68. di. choriepiscopi. ar. contra ff. de leg. non omnium 1.

Statuti causa est assignanda.

d ¶ Facultas.] id est vbi potest fieri sine scandalo, vt 50. dist. vt constitueretur.

1 De hoc extra de rescr. si qñ. 23. q. 4. Nabuchodonosor. in prin.

e ¶ Religionem.] Christianam.

f ¶ Quam pauciſſimis,] arg. cõtra illos qui nimias fundunt orationes. ff. qđ met. cau. l. 1. quia gaudẽt breuitate Moderni, vt no. ff. eo. tit. l. 1. g ¶ Manifestissimis.] sup. d. 4. erit.

nabili, quę omnino seruari debent, & si malæ, vel onerosæ consuetudines sint, resecari debent opportunitate inuenta. & ad hoc probandum inducit capitulum sequens.

a ¶ Hoc autem.] quod supra dictum est de consuetudine seruanda.

OMnia.] CASVS. Quædam consuetudines onerosæ inueniebantur, quæ nec auctoritatibus scripturarum, nec in concilijs episcoporum, nec consuetudine vniuersali roborarę erant; & vix ratio poterat inueniri quare essent inuentæ. Vnde Ianuarius ab Augusti no quęsiuit, an tolerande essent? Ait respõsi, q nõ immo resecandæ cum se facultas obtulerit, quia Deus vo

Iuo. p. 4. c. 206. Pann. l. 2. c. 168.
† vniuersæ] orig. Iuo, Pann.

† al. adeo seruilibus operibus.
† sarcinis]

† al. prouincia les.
† al. ecclesiam.

Ephes 4.

3 DE ijs, qui contra Apostoli voluntatem [h] circumferuntur omni vento doctrinæ, placuit huic sancto concilio, vt metropolitanæ sedis auctoritate coacti vniuscuiusque prouinciæ « ciues [i], rectoresq; ecclesiarum vnum eundemque in psallendo teneant modum, quem in † metropolitana sede cognouerint institutũ, nec aliqua diuersa publica, i. vesperas, matutinas, & missas celebrẽt sicut in ecclesia principali celebrantur. alia vero officia dicant sicut in eorũ regula cõtinetur. Et hęc in prima parte. In secũda parte quę incipit ibi. [Quisquis.] dr, q si quis cõtra hoc fecerit, vj. mensib. excõmunicationi subdatur. In tertia parte, quę incipit ibi, [Sub ista.] dr, q metropolitani debent episcopos prouinciæ cogere sup̃dictum modum seruare, & episcopi sibi iubiectos rectores sup̃dictam regulam seruare compellant.

h ¶ Voluntatem.] scilicet doctrinis varijs nolite abduci, vt sup. dist. proxi. nolite.

i ¶ Ciues.] ciues ergo cantant 1, cum clericis. & dicunt amen. 38. dist. sedulo.

1 Id est respondent.

a ¶ Sui

Universidad de Deusto
Biblioteca

Monasteriorum regimen ad quem spectet.

1 Dicit Hug. quòd hoc non colligitur hic & est Sensus, secundum voluntatem sui episcopi, q̃ episcopus, hoc etiam velle debet: nõ quòd eis formam huius rei dare debeat. Ar. inf. 16. q. 1. Agapitus. Metropolitanus suffraganeos excommunicat.

a ¶ Sui episcopi.] Arg. q̃ regimen oĩum monasteriorũ spectat ad epm 1, vt 9 q. 3. p̃ singulas, & 16. q. 1. q̃ vere. & 61. dist. obitum. Sed nonne monasteria monachorũ potius sunt sẽdm abbatem regenda, ad quem tota potestas monasterij spectat. 18. q. 2. c. nullâ? Sed illud verum est de regulis viuẽdi nõ de regulis cãtãdi. 12. q. 1. non dicatis.

b ¶ Publica.] Scilicet clericorum sæcularium quorum officia publica sunt, cum ipsi populum habeant: sed monachi non semper habent populum. vnde ipsi non faciunt publica officia. vt 19. q. 1. interdicimus.

c ¶ Aditringat.] Arg. metropolitanum posse suspẽdere, & excõicare suum suffraganeum. vt inf. 18. d. placuit, & cap. si episcopus. inf. 10. q. 3. q. 2 cognouimus. 11. q. 3. si quis episcopus.

PLacuit.] CASVS. huius capituli planus est, q̃ de eadẽ materia loquitur cũ superiori.

d ¶ Placuit inf. de cõsec. dist. 5. conuenit. istis tñ capitulis derogatur per cõtrariã consuetudinem 1.

2 Idem dicunt hic Hug. Laur. & Ioan. de Fant.

TẽAduersus.] Hęc distinctio diuidi in duas partes. secũda. ibi, [Est tamen.]

CASVS. Supra in 5. dist. ostendit Gratianus ius naturale prę ferri aliis in origine & dignitate, & sup. in 8. d. ostẽdit, quod præfertur amplitudine. In hac vero 13. distinct. ostendit, quod præfertur in sententię rigore: quia nulla dispẽsatio admittitur cõtra ius naturale in ꝑceptis, & ꝓhibitionibus. nisi duo forte mala ita vrgeãt, vt necesse sit alterũ eligi. & ad hoc probandum inducit sequentia.

e ¶ Itẽ aduersus.] Assignauit magister differentiam iuris naturalis ad alia iura in origine, & dignitate, & amplitudine: nunc assignat differentiam eiusdem iuris ad alia iura in snię rigore: nam contra alia iura admittitur dispensatio. 25. q. est. 1. c. fi. 3. sed contra ius naturale, quod consistit in præceptis & prohibitionibus nunquam magister tamẽ excipit. vnum casum de pplexitate, & male. Videamus ergo quid iuris sit de perplexitate. Dicunt quidam, q̃ aliquis potest esse perplexus inter duo mortalia, vt lusitate cuiusque ordinis, vel officij à metropolitana se patiantur sede disiungi. Sic enim iustum est, vt inde vnusquisque sumat regulas magisterij, vnde honoris consecrationẽ accipit, vt iuxta maiorum decreta, sedes, quæ vnicuique sacerdotalis dignitatis est mater, sit ecclesiasticæ magistra rationis. Abbatibus sane, indultis officijs, quæ iuxta voluntatem sui episcopi [a] regulariter illis implenda sunt, cætera officia publica [b], id est vesperas, matutinum, siue missam aliter quàm in principali ecclesia, celebrare non liceat. ¶ Quisquis autem horum decretorum violator extiterit, sex mensibus communione priuatus apud metropolitanum sub pœnitentiæ censura permaneat corrigendus; quatenus apud illum & præteritæ transgressionis culpam lachriymis diluat, & necessariam officiorum doctrinam studiose addiscat. ¶ Sub ista regula disciplinæ, non solum metropolitanus totius suæ prouinciæ pontifices, vel sacerdotes adstringat [b]; sed etiam cæteri episcopi subiectos sibi ecclesiarum rectores obtemperare his institutionibus cogant.

dæi qui crucifixerunt Christum, peccauerunt mortaliter. de pœn. dist. 1. periculose. & si non occidissent, similiter peccassent mortaliter: q̃a fecissent cõtra cõscíam, q̃ dictabat eis contrariũ; q̃a dictũ erat eis. Quicunq; fecerit se filiũ Dei, morte moriatur. & sẽ q̃d nt cõtra cõscientiam,

α ¶ Prouinciæ ciues.] *In codice Lucensi peruetusto bibliothecę Regis catholici, & in concilijs impressis, in margine legitur*, prouincię pontifices: *quæ dictio in fine huius capitis reperita ostendit hanc esse veram lectionem. Verum in omnibus conciliorum editionibus in textu, & duobus codicibus Vaticanis legitur*, ciues.

Item ex concilio Bracarensi 1. c. 19.

¶ Ordo seruetur in matutinis, & vespertinis officijs vnus & idem. C. XIIII.

PLacuit [d] omnibus communi consensu, vt vnus atque idem psallendi ordo in matutinis, vel vespertinis officijs teneatur, & non diuersæ, ac priuatæ, neque monasteriorum ß consuetudines cum ecclesiastica regula sint permistæ.

ß ¶ Neque monasteriorum.] *In concilio ipso postremo Coloniæ excuso, abest* vox, neque. *In cæteris autem editionibus sic legitur*, priuatæ monasteriorum consuetudines contra ecclesiasticas regulas sint permixtæ.

DISTINCTIO XIII.

ITem aduersus [e] naturale ius nulla dispensatio admittitur, nisi forte duo mala ita vrgeant, vt alterum eorum necesse sit eligi. Vnde in concilio Toletano 8. c. 2. legitur.

3 Vt inf. di. prox. §. consuetudinis &c. seq.

scientiam, adificat ad gehennã. 28. q. 1. c. 1. §. ex his. extra de præscrip. qñ. Ite vt dicunt, potest aliquis esse perplexus * inter mortale, & veniale, vt cũ aliquis ꝓpter aliquę simicũ suum, quẽ scio esse in loco aliquo, si dicerem quærenti illũ esse in loco illo, pecco mortaliter 4. quia prodo eũ. si nego eum esse ibi, pecco saltẽ venialiter, vel etiam mortaliter si sum perfectus, vt 22. q. 2. c. q̃. si tacere ex taciturnitate mea præsumitur eum esse in loco illo. Ite in alio exemplo. si vxor petit debitum à viro, & vir negat,

negat, peccat mortaliter. si reddit, vt peccare venialiter; quia delectatio carnis non põt esse sine veniali pctõ, vt 33. q. 4 vir cum propria, & sic est perplexus 1. Similiter videtur, q̃ aliquis possit esse perplexus inter duo venialia, vt si aliquis simplici verbo promisit se bibere plus

1 Id est necessitate ad strictius ad aliquid malum perpetrandum, secundũ Lau.

Iuo p. 12. q. 17. Pãn. 1. 8. c. 119.

† al. tentare] al. temperare] al. temerare

† obligati] lor. Iuo, Pan. & Grat.

† al. piæ] al. pii] al. pietatis acumine]

† al. Illinc] Gra.

† pereuti amur orig.

† al. hinc] Gra.

Iob. 40.

† al. per suggestionum

† al. inuentionibus orig.

Minus malum de duobus eligendum est. C. I.

DVo mala [a], licet sint omnino cautissime pręcauenda, tamẽ si periculi necessitas [b] ex his vnum perpetrare† compulerit; id debemus resoluere [c], quod minori [d] nexu noscitur obligare†, ¶ Quid autem ex his leuius, quid ve sit grauius, puræ† rationis acumine inuestigemus. Et enim dum peierare [e] compellimur, creatorẽ quidem offendimus; & nos tantumodo maculamus. Cum vero noxia promissa complemus, & Dei iussa superbe contemnimus, & proximis impia crudelitate notemus, & nos ipsos crudeliori gladio trucidamus. Illic† [f] enim duplici [g] culparum telo perimimur †, hic† [h] tripliciter iugulamur.

¶ *In ipso concilij capite multa antecedunt, & sequuntur quę perlegenda sunt.*

Item Gregorius in moralibus, in c. 40. Iob. lib. 32. c. 18. & 19. & 20.

¶ De eodem. C. II.

NErui [i] testiculorũ [k] Leuiathan [l] pplexi sunt [m] q̃a fuggestionũ † illius argumenta implicatis [n] inuẽtis. † o

plus quã possit: si plus bibat peccat venialiter. 25. dist. vnũ oratiũ. §. criminis. si cõtra verbũ suũ facit, peccat venialiter, vt 42. q. 2 primũ Sed dicendũ est, q̃ nullus põt esse perplexus inter duo mala. q̃a ẽm hoc sequeretur, q̃ aliquis ex necessitate teneret facere malũ: sed dicit canõ. q̃ Deus nunq̃ redderet interitũ, nisi spõtaneũ reperiretur homo habere delictũ. vt 23. q. 4. Nabuchodonosor. ver. vasis iræ. Præterea si ex necessitate teneremur aliq̃d mali facere, lex q̃ illud ꝓhiberet, esset impossibilis; cum tamẽ omnis lex debeat esse pobilis 2, vt su. d. 4. erit. perplexio ergo quãtũ ad rẽ nihil est: sed quãtũ ad animũ, & ad ifultã opi. alicuius pplexio aliqua est: vnde ludæi non erant pplexi nisi quantũ ad animũ, & ideo debuissent consulere pitiores, vt Apostolos, uel sacras scripturas. In alio exemplo dr̃ q̃ ille, q̃ interrogatur de re aliquid præsumat. Absit. n. q̃ ea quę, &c. vt 23 q. 5. de occidendis, præterea non sp sequitur, q̃ qui facit contra sentit, vt 86. d. tanta. Quod aut obijcit de vxore, non credo q̃ talis delectatio sit aliquod peccatum, ut 32. q. 2 q. 1 quid. Si tamẽ vis tenere, q̃ sit ibi veniale peccatum, dicas cum H. vir debet mulierem petentem debitum prudenter eludere, promittendo se postea facturũ donec ipsa efferueat: & si nec sic illa desisteret, tunc vir det ei cuiuam, statim vir recedat, nec procedat ad actum.

DVo mala. [CASVS. Satutũ fuit in cõcilio Toleta. q̃ quoties duo mala instant, ita q̃ alterũ eligi sit necesse: illud debet eligi, quod minus grauat: & illud vitari, quod magis, & hoc in prima parte. Ite scãa q̃ icipit ibi, (Quid aut.) ostenditur q̃a grauius, & quod leuius. Nam si iurauit hominẽ interficere, magis pecco interficiendo, quam deierando; quia occidendo tripliciter peco, deierando tantum dupliciter, & ideo eligendum.

a ¶ Duo mala.] Intellige quantum ad fatuã illius op. q̃ sita; non enim vtrumque illorum malum est: licet il-

Ceitus consanguinalis, an careat peccato.

Homicidium tres, plurium duos offendit.

3 Sub. Sed vnũ tantum sed hoc dici tur ad exaggerationem. arg. 23. q. 5. relegentes. secundum Lau.

4 Ad hęc 44. dist. §.

le opinetur vtrumque esse malum.

b ¶ Necessitas.] Id est causas, vel refertur ad opi. stultã

c ¶ Resoluere.] Id est facere.

d ¶ Quod minori.] Secundum q̃ ipse opinatur, cum alterum illorum non obligat ipsum.

e ¶ Peierare.] Secundum q̃ talis opinati non enim peierat, licet nõ seruet tale iramentum, vt 22. q. 4. si aliquid.

f ¶ Illic.] Id est iuramento.

¶ Duplici.] Non intelligas, q̃ i homicidio tria peccata cõmittant †, & in piurio duo: sed ibi dicit, q̃ in homicidio tres offenduntur: in periurio duo. Et est hic ar. quod qui plures offẽdit, plus peccat 94. di. si quis aũt legationem, & 11. q. 3 præcipue. Item est hic ar. q̃ pro illo potius est iudicãdũ ꝓ quo plures rationes faciũt, vt extra de ꝓba. licet, in fi. & q̃ potiora iura ostẽderit obtinebit. 21. di. 1. & C. de edi. diui. Hadri. tol. l. vlti Sic & deterior est causa illius, contra quẽ plura faciunt. vt 28. dist. de

g ¶ Peccatum.] Id est, diaboli.

h ¶ Tric.] Scilicet in homicidio.

NErui testiculorũ. CASVS. Hoc cap. diuidit in tres partes. In prima parte ostenditur, q̃ perplexitas ꝓ uenit ex sugestione diaboli. In secunda parte, quæ incipit ibi: [Quid melius.] ponuntur tria exẽpla pplexitatis. Vnum est de illo, qui iurat se celare oia secreta socij sui, quẽscit velle interfacere maritũ adulterę suæ; sed timet eum ꝓpter iuramentũ, q̃d fecit, manifestare. Simile de eo, qui malo ꝓlato obedientiã fecit, timẽs si non obediat ei etiam in malo, ꝓpter obedientiam quam ei fecit. Tertiũ exẽplum est de eo, qui per simoniã prælaturã acquisiuit, qui timet peccare si gregẽ sibi cõmissum derelinquat. In tertia parte, quæ incipit ibi. [Est tamẽ.] datur consiliũ quid in huiusmodi perplexitatibus fit faciendum. Nam dicitur, q̃ de duobus malis minus malũ est eligendum, & hoc probatur exemplo Pauli, qui concessit minima, id est matrimonia, & coitum coniugalẽ causa incontinentiæ, vt maiora, & grauiora vitentur, scilicet fornicationes.

i ¶ Nerui.] Id est suggestiones diaboli neruosæ, id est calidæ, & illaqueantes.

k ¶ Testiculorum.] Testiculi dicuntur suggestiones eius. quia sic vt testiculi sunt ministri, & instrumenta humanæ generationis, & in se continent omne incentium libidinis 4. ita suggestiones diaboli generant in hominibus vitia, & ad omnia illicita accedunt. su. 6. di. sed pensandum.

l ¶ Leuiathan.] Id est, diaboli.

m ¶ Perplexi sunt.] Id est, perplectentes, & sic omnia verba intelligas actiue.

ADDITIO. Perplectentes dicit, quòd reddunt hominem perplexum, in veritate tamen perplexio nihil est. Archid.

n ¶ Implicatis.] Id est, implicantibus.

o ¶ Inuentis.] Id est inuentionibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iuramẽtum non est iniquis vinculum.

a ¶ Participes.] Ẽm opinionẽ eorũ stultã ſp intelligas.
b ¶ A trangressionis contagione.] Iſte admonebit illum ne faciat, vt 2 q. 1. ſi peccauerit. Si nolit ceſſare, faciat qđ dr 22. q. 5. hoc vr̃, & ſic liberauit ſe. ga ſacramẽtũ non fuit inuentũ, vt eſſet vinculũ iniquitatis. 22. q. 4. inter cętera, unde ſi quis iurauit alium non accuſare, tamen poteſt denũciare crimen eius, vt extra de iureiu. quemadmodũ in fin. cum autem nõ poteſt probare, debet tacere, vt 2. queſt. 7. plerique. Si autem poteſt probare, faciat quod dicitur 2. q. 1. ſi peccauerit. Vel dicat alij ſic: frater ſcias, quod quidã te vult occidere; non tamen nominando alicuem. extra de offi. iudi. ordina. ſi ſacerdos. Contra tamen eſt extra de fur. qui cum fure. ſed non eſt contra: quia fur non manifeſtauerat furtum indicanti.

c ¶ Formidat.] Quid ſi ſubditus credit, ꝙ præceptum prælati ſit contra Deum? ſecure non obediat: quia licet generaliter iurauerit ei obedire in omnibus, nõ tamen eſt intelligẽdum niſi de licitis & iuſtis. & honeſtis 1, vt 11. q. 3. non ſemper. & cap. ſi dominus. & c. Iulianus, & ext. de iureiuran. ad noſtrã 2. & c. venientes. ff. de pignor. obligatione, generali. Sed ſi dubitet an ſit cõtra Deũ, obedire debet, vt 23. q. 1. qđ culpat in fi. Vtrũ aut teneatur recipere ordines ab eo quẽ ſcit ſimoniacum eſſe, not. 1. q. 1. ſi quis à ſimoniacis.

Subditus an ſp teneatur obedire prælato.

1 Ad hoc extra lib. 6. de iureiur. contrigit.

d ¶ Suſcepti.] Iſte ſi vult ſaluari, dimittat locum, & fit in perpetua pœnitentia, vt 1. q. 1. ſi q; neq; & q. 7. requiritis. & extra de ſimo. Matthæus. non tamen dimittat ſine auctoritate Papę 2, vt 7. q. 1. mutationes. & cap. ſuggeſtum. Sed credo, vt Ion de Fan. dicit, ꝙ bene poteſt. dimittere ſine licentia Papę quia rem habet furtiuam: vnde ipſam tenetur ſtatim reſtituere; aliter nõ pœnitet. 14. q. 6. ſi res aliena & fur ſemper eſt in mora, vt ff. de cõd. fur. ſi ꝙ fure. §. vlt. Sed ar. contra extra de renunc. niſi & c poſt. translationẽ Sed illa intelliguntur in his qui non per hoſtiũ intrauerunt, vt 1. q. 1. ordinationes.

EST TAMEN. Hæc eſt ſecunda pars diſtinct. in qua con

illigantur, vt pleroſque ita peccare faciant, quatenus ſi fortaſſe fugere peccatum apperãt, hoc ſine aliquo peccati laqueo nõ euadãt, & culpã faciant, dũ vitant, ac nequã ſe ab vna valeãt ſoluere, niſi in alia cõſentiant ſe ligari. ¶ Quod melius oſtẽdimus, ſi qua ex conuerſatione hominũ illigationis huius exempla proferamus †. *& nonnullis interiectis.* ¶ Ecce quidã, dũ mundi huius amicitias appetit, cuilibet alteri ſimilẽ ſibi vitã ducenti quod ſecretò illius omni ſilentio cõtegat, ſe iureiurãdo cõſtringit. Sed is, cui iuratũ eſt, adulteriũ perpetrare cognoſcitur, ita vt etiam maritum adulteræ occidere conetur. Is autẽ, qui iuſiurandũ prębuit ad mẽtẽ reuertitur, & diuerſis hinc inde cogitationibus impugnatur, atq; hoc ſilere formidat, ne ſilentio † adulterij ſimul & homicidij particeps [a] fiat, & prodere trepidat; ne reatu ſe periurij obſtringat. Perplexis ergo teſticulorũ neruis ligatus eſt, quia in quẽlibet partem declinet, metuit, ne à tranſgreſſionis contagione [b] liber non ſit. ¶ Alius cũcta, q̃ mũdi ſunt, deſerẽs, atq; per omnia frangere proprias voluntates quęrẽs, alieno ſe ſubdere regimini appetit, ſed eũ qui ſibi apud Deũ præeſſe debeat, minus cauta inquiſitione diſcernit: cui fortaſſe is, q̃ ſine iudicio eligitur, cũ præeſſe iã cæperit, agere †, q̃ Dei, ſunt, prohibet; q̃ mũdi ſunt, iubet. Pẽſans itaq; ſubdit [c], vel q̃ ſit culpa inobediẽtię, vel qđ cõtagiũ ſęcularis vitę, & obedire trepidat, & non obedire, formidat [c], ne aut obediẽs, Deũ in ſuis ꝑceptis deſerat; aut rurſus nõ obediẽs, Deũ in electo priore contẽnat. *& inf.* ¶ Alij [d] pẽſare põdus honoris eccleſiaſtici negligẽs, ad locũ regiminis præmijs aſcendit. Sed quia omne quod hic emi net, plus mœroribus afficitur, q̃ honoribus gaudet, dũ cor tribulationibus premitur, ad memoriam culpa reuocatur, doletque ſed ad laborẽ cũ culpa peruenisſe, & q̃ ſit iniquũ quod admiſerit, ex ipſa fractus † difficultate cognoſcit: Reum igitur ſe cum impenſis præmijs agnoſcens, vult adeptæ ſubl imitatis locum deſerere: ſed timet, ne grauius delictum ſit ſuſcepti gregis cuſtodiã reliquiſſe: vult ſuſcepti [d] regis curam gerere, ſed formidat, ne deterior culpa ſit, regimina paſtoralis gratiæ † empta poſſidere. Per honoris ergo ambitum, ligatum culpa hinc inde ſe cõſpicit. Eſſe quippe ſine reatu criminis neutrum videt, ſi aut ſuſceptus ſemel grex reliquatur, aut rurſum ſacra actio ſæculariter empta teneatur. Vndique metuit, & ſuſpectus latus omne pertimeſcit, nec aut ſtans in empto regimine non digne lugeat, quod non etiam deſerens emendat [a]; aut certe regimen deſerens, dum aliud flere nititur, rurſus aliud de ipſa gregis deſtitutione committat. *& infra.*

2 ¶ Eſt tamen quod ad deſtruẽdas Beemoth verſutias ſubtiliter †, vt dũ mens inter minora, & maxima peccata conſtringitur, ſi omnino nullus ſine peccato euadendi aditus patet, minora ſemper eligantur: quia & qui murorum vndique ambitu, ne fugiat, clauditur, ibi ſe in fugam

Ibid. c. 19.

† *cõferamus* I orig.

† *al. ſilendo*

† *agi* Iorig.

Ibid. c. 20.

† *vt iluser]* orig. ut infr.

a Iſta etiam fuit ſententia Hug quã ſequit Laur. Ad hoc 6. q. 3. denique Arch.

conſulit quid in prædictis perplexitatib. faciendum ſit. Arch.

præcipitans an mortaler peccet. Hęc fuit d. mebat.

a ¶ Præcipitat.] Quid ſi præcipitet ſe in fugam, & moritur, vtrum peccet mortaliter, quæritur? Et diſtinguendum eſt 1, ꝙ ſi non ita eſſet altus murus, quod bñ præſumebat

præcipitat [a], vbi breuior murus inuenit. Hinc Paulus, cũ quoſdam in eccleſia incontinentes aſpiceret, conceſſit [b] minima [c], ut maiora [d] declinarent, dicens. [Propter fornicationem autem unuſquiſque uxorem ſuam habeat.] Et

1. Cor. 7.

quia [e] tunc ſolum coniuges in admiſtione ſine culpa ſunt, cum non pro explenda libidine, ſed pro ſuſcipienda [f] proles miſcentur, vt hoc ẽt, quod cõceſſerat, ſine culpa (quamuis minima) non eſſe monſtraret, illico adiunxit: [Hoc aũt dico ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperiũ.]

Ibidem 6.

Non enim eſt ſine vitio: quod ignoſcitur, non præcipitur. Peccatum profecto uidit quod poſſe indulgeri præuidit. Sed cum in dubijs conſtringimur, utiliter minimis g ſubdimur, ne in magnis ſine venia [h] peccemus. ¶ Itaq; plerũq; neruorũ Beemoth iſtius perplexitas ſoluitur, dum ad uirtutes maximas per commiſſa minora tranſitur.

α ¶ Emendat.] *Hoc loco in originali uidetur conſtructio uerborum perturbata, & reſtituenda ex Gratiano.*

DISTINCTIO XIIII.

Verum [1] hoc in vna eademque perſona intelligitur. Cæterum an in diuerſis eadem diſpenſatio locum habeat, videlicet, ut committamus minora, ne alij grauioribus implicentur, merito quæritur.

De his ita ſcribit Auguſtinus li. Quæſt ſuper Gen. c. 42.

¶ Non ſunt à nobis aliqua committenda delicta, ne alij grauiora committant. C. I.

Imp. 9. c. 127. Gen. 19

QVod ait [k] Sodomitis Loth: [Sunt mihi duæ filiæ, quę nondum nouerunt viros: producam illas ad uos, utimini illis quomodo placuerit uobis, tantum in viros iſtos ne faciatis iniquum:] quoniam proſtituere uolebat filias ſuas hac compenſatione, ut uiri hoſpites eius nihil à Sodomitis tale paterentur; utrum admittenda ſit compenſatio flagitiorum, uel qorumcumque peccatorum, ut nos faciamus mali aliquid, ne alius grauius malum faciat; an potius perturbationi Loth, non conſilio tribuendum ſit,

Minus malũ de duob. eligendum, faciendum.

Vtrum.] Hæc diſt. diuiditur in duas partes, in quarum prima probat, quod nullus debet peccare minus, vt maius ſiue grauius alius nõ peccet. Secunda ibi, [Conſuetudinis.]

CASVS. Hoc dicit Gr. ꝙ illud quod dictum eſt in ſuperiori diſt. de minori malo eligendo, intelligendum eſt cum duo mala circa eandem perſonam contingunt, ſed ſi circa diuerſas contingant, vtrũ minus malum ſit eligẽdum & faciendum, vt alius viter maius, quæritur in hac diſt. & probatur qđ non, p capitulũ ſequens, dr ẽt ꝙ ius conſuetudinis vel cõſtitutionis relaxatur qñq;.

i ¶ Verum.] In hac d. 14. quæritur, an aliquis debeat minus malum committere vt alter euiter grauius malum? Et dicendum eſt ꝙ non, vt inf. c. ꝙ xi. & cõtinuatur iſte §. ad id qđ dixerat in ſuperiori diſt. ſ. quòd cum duo mala nobis inſtant, minus eſt eligendum: ſed hoc nõ eſt verum circa diuerſas perſonas.

Quod ait Sodomitis.] CASVS. Legitur in Geneſi, ꝙ miſit Dñs duos Angelos in ſpecie iuuenũ ad Sodomam ſubuertendam, & cũ hoſpitarentẽ in domo Loth, venerunt Sodomitæ ad domum eius volentes eis abuti: Loth autem ne illi violarentur, obtulit eis duas ſuas filias, vt illi Sodomitæ potius cum illis fornicarentur, & hoſpites aliquid paterentur, ſcilicet opus Sodomiticũ. Mõ quærit Aug. an talis compenſatio ſit admittenda. ſ. an Loth potius debuit cõſentire fornicationi filiarum, quam ut illi cũ hoſpitibus opus Sodomiticum facerẽt. Et reſpondet quòd talis compenſatio periculoſa eſt, & hoc eſt attribuendum perturbationi Loth.

k ¶ Qđ ait.] Verba ſũt Aug. & incipit ibi, merito q̃rit.

a ¶ Peri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Veniale pōt me quis committere vt alter euitet mortale.

a ¶ Periculosissime.] Hic dicit Aug. q̄ nemo debet minus malum committere, vt alter euitet maius malum: & intelligunt hoc quidā, quòd nemo debet minus mortale committere, vt alius euitet maius mortale, sed veniale deber committere vt alter euitet mortale nam etiam animam quis debet ponere pro proximo 1, & sic mortē temporalē potest aliquis subire, ne alter incurrat pœnam æternam. de pœn. dist. 2. charitas. § & proxi. sed pro veniali debetur tantū pœna temporalis 2, q̄ mortali æterna, 11. q. 3. nemo. ergo aliquis potest peccare venialiter, ne alter peccet mortaliter. Itē quia Apostolus dicit: Orabam esse anathema pro fratrib. meis: sed nemo anathematizatur nisi pro mortali, vt 11. q. 3. nemo. Itē cum virtus & vitium sint contraria, nec se compatiantur, vt 32. qō. 1. cum renunciatur. sed venialia simul cum virtutibus insunt homini. non ergo proprie dicuntur vitia, vt de pœn. dist. 3. septies. Alij dicunt, quòd nullum peccatum debet homo facere, vel pro suo bono vel alterius, vt 23. q. 5. cū homo. ver. quid si alius. non enim Deus vult tale damnū cū tali lucro cōpēsari, vt 33. q. 5. si dicat. non enim debet quis crimen suum alienis commodis impendere, vt 46. dist. sicut non suo. Præterea neq. pro salute alterius temporali vel æternali debet quis peccare venialiter? quia nullus perducendus est ad salutem 3 opitulāte mēdacio, vt 22. q. 2. c. faciat, & c primum. Io. Sed quare redarguitur hic Loth. ab Aug. cum alibi commēdetur ab Ambrosio, vt 32. q. 7. offerebas? Sed Ambrosius confidenter fatetur pietatem quam habuit ad hospites. Aug. uero delictum filiarum, 26. d. c. 1. & 2.

a De pē. d. 2. qui vult. & sequ.

3 De hac materia no. ex. de cler. vel mo. c. 3. in gl. arg. q̄, &c. Arch.

b ¶ Hæc compensatio.] Arg. q̄ non est admittenda cōpēsatio in malis, vt 24. q. 5. forte, & 23 q. 5. c. 1. & 32. q. 8. non solum. & 1. q. 1. non est putanda. admittitur tamen compensatio in criminibus vel excipiendo vel replicādo, vt 32. q. 6. nihil, & ff. solu. matr. viro. verū est in iudicijs admittitur compensatio, non in foro pœnitentiali. 34. q. 5. quod Deo.

Cōpensatio in pēali foro non admittitur.

CONSVETVDINIS Hæc est secunda pars huius distinctionis: in qua dicitur quando rigor est relaxandus, & quando non. Io. de Fan.

CASVS. Istę §. continuatur ad illud, quod dictum fuit supra in principio 13. dist. vbi dictum fuit, q̄ aduersus ius naturale non admittitur dispensatio: sed hic dicitur, q̄ consuetudinis vel constitutionis rigor relaxatur. quādoque etiam hoc probatur in seq. c.

SIcut.] CASVS Quæsitum fuit à Leone Papa, vtrum contra consuetudinem & constitutiones possit dispensari: qui respondit, dicens q̄ sicut sunt quædā cōtra quæ dispensari non potest, vt ius naturale: sic quædam

quia hoc dixerit, merito quæritur. Et nimirum periculosissime [2] *admittitur hæc compensatio* [b]. *Si autem perturbationi humanæ tribuitur, & menti tanto malo permotæ, nullo modo imitanda est.*

2 *Consuetudinis autem, uel constitutionis rigor nonnunquam relaxatur.*

Unde Leo Papa ait ad Rusticum Narbonensem episcopum. epist. 90. ante caput 1.

¶ Quæ constitutiones ualeant temperari, uel quæ non. C. II.

SIcut quædam sunt [c], quę nulla possunt ratione cōuelli; ita multa sunt, quæ aut pro necessitate temporū [d], aut pro consideratione ętatum [e] oporteat temperari: illa consideratio † [f] semper seruata, ut in ijs, quæ uel dubia [g] fuerint aut obscura, id nouerimus sequendum, quod nec prę ceptis Euangelicis contrarium, nec decretis sanctorum Patrum inueniatur aduersum.

Pann. in prolog. c. 12. Ordo verborū non restituitur ob glossam. † *conditione*] orig.

DISTINCTIO XV.

QVoniam de iure naturali [h], *& constitutione uel consuetudine hactenus diſſeruimus, differē tiam, qua inuicem discernūtur, assignātes; nūc ad ecclesiasticas constitutiones stylum vertamus, earum originem & auctoritatem, prout ex libris sanctorum Patrum colligere possumus, breuiter assignantes.*

¶ Quo tempore cœperint canones generalium conciliorum. C. I.

CAnones generaliū cōciliorum (vt Isidorus ait lib. 6. Pann. l. 2. c. 104.

baptismi: & forma conficiendi 5 corpus Christi, de con sec. d. 4. proprie, & d. 2. accipite.

d ¶ Temporum.] Vt 1. q. 7 quod pro remedio. & 81. dist. presbyter & 34. d. fraternitatis.

e ¶ Ætatū.] Vt inf. 33. q. 2. in ad oleſcētia 6. & 86. d. tāta.

f ¶ Consideratione.] Inf. 9. d. sciendum.

g ¶ Vel dubia.] Extra de sponſ. iuuenis.

QVoniam de iure.] Hæc dist. diuiditur in duas partes. In prima quæritur, & probat ex quo tempore habuerunt concilia ortum. Secūdo ibi, [Quintum uero.]

CASVS Supra de naturali iure, consuetudine & constitutione dixit Gratianus, inter ista differentiam assignando. In hac uero dist. reuertitur ad constitutiones ecclesiasticas: & earum originem & auctoritatem breuiter ostendit.

h ¶ Quoniam de iure naturali.] Hactenus tractauit magister de naturali 7 iure: hic incipit tractare de iure canonico. assignat itaque rōnem & originē ipsius: & ostendit quæ opuscula recipiantur ab ecclesia, & quę non.

CAnones.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In 1. parte ostenditur q̄ à tpe Constantini canones generalis cōciliorū inceperunt. Ipse n. primo dedit auctoritatē Christianis libere congregandi: cum ecclesia antea fuisset pasta persecutionem. In 2. parte, quæ incipit ibi, [Inter cætera.] dī q̄ sub quatuor Imperatoribus sūt quatuor concilia uniuersalia celebrata. s. sub Cōstantino Theodosio seniore, Theodosio iuniore, & Martiano: & ostendit qđ in eis fuerit reprobatū: & quòd ista quatuor concilia & his similia debent inuiolata seruari. In tertia parte, quæ incipit ibi, [Synodus.] ponit etymologias istorum nominum. s. synodus concilium, & cœtus.

a ¶ Constantini.] Infra 16. dist. Isidorus. contra. ibi dicitur

de suo morsello aliquid apposuit.

c ¶ Cccxviij.] Alibi dicitur de ccc. episcopis, vt 10. q. 1. hanc. Sed dic quòd minor numerus non excludit maiorem. ff. de in lit. iuran. cum furti.

d ¶ Quam de inæqualitate.] Dicebat enim patrem maiorem filio, & filium maiorem spiritu sancto 24. q. 3. qdā. ver. Agrianī. Hug.

e ¶ Constantinopolis.] sup. ea. sicut.

f ¶ Macedonium] quæ dixit spiritum sanctum seruum patris & filij, vt 1. q. 1. eos qui. 24. q. vlt. quidam, ver. Macedoniani.

g ¶ Quā tota.] Hoc nō habemus: qa nō habemus nisi Apostolorū, & Niceni, & Athanasij, Quicunque vult.

h ¶ Ephesina.] Hoc dicit ad dīam ſęcundæ, quę fuit reprobata, vt infra 16. d. quo quoniam sanctę.

i ¶ Personas.] Verbi & hominis.

k ¶ Vnā.] Vna est p sona: sed hēt duas naturas, s. diuinā & humanā. inf. c. sicut. ver. quintum.

l ¶ Euthychē.] Qui post resurrectionem Chīm habuisse vnā naturā dixit, s. diuinam. 16. dist. c. 6. ver. quarta.

ADDITIO Habet .n. vtrāq; ext. de hæreticis, cū Chīs, vbi notat Ala. q̄ ante illam diffinitionē, de qua loqtur ipse decreto contrariū dicere licebat, cū ꝓhibitū non esset: sed post, ne quaq̄ ergo q̄ prius non fuit fidei articulus, post consecrationem factus est fidei articulus. Archid.

m ¶ Defensorē.] Peccabat ergo si fidē, ex quo erat defēsor hæreticorū, vt 24. q. 1. c. 3. q. 3. qui aliorum. & extra de har. urgentis 3. sicut dicit lex de latrone. C. de his qui latr. occ. l. Sed cōtra 21. di. in tm. & 24. q. 2. sane profērt. verſ. item Romano-

3 Parum aut nihil facit, sed melius eod. tit. sicut & c. excommunicamus. §. credentes. Pet.

rum. ibi. n. dicitur. q̄ Dioscorus non peccauit in fide sed tantum: quia in hoc peccauit, quod iustus fuit Papam Leonem excommunicare. 21. d. ſt. in tantum.

n ¶ Fidei.] Articulos.

o ¶ In hoc opere.] Isidorine sit contra 15. d. ſt. si Romanorum verſ. præsertim.

citur a tempore Clementis fuerunt celebrata concilia. Respon. quod ante fuerunt celebrata: sed non ita generaliter 1: & ita hoc verbum gñaliter, soluit contrarium.

b ¶ Apostolos.] Apostoli enim fecerunt primū symbolum, s. credo in Deum Patrem sed Nicæna synodus fecit, Credo in vnum Deum. 2. & dī a syn, qđ est cum. & bolos: quod est mortalius: quia quilibet Apostolorum

SIcut ſancti Euangelij.]CASVS.In prima parte huius c. dicit Greg. quòd ita vult ſeruare quatuor conciliæ ſicut quatuor Euãgelij libros: & oſtendit in utroque iſtorũ quid fuerit reprobatũ. In ſecunda parte, quę incipit ibi, [Quintũ] dicit Greg. ꝙ quorũ cõciliũ vult venerari, in quo tria ſunt reprobata. Epiſtola erroris plena, q̃ Ibę dicebatur, & opinio Theodori, qui perſonam Chriſti mediatoris Dei & hominũ in duabus ſubſtantijs ſeparabat, ideſt perſonis, di. ẽs Chriſtũ duas hĩe perſonas: & ſcripta Theodoriti q̃ vitã B. Cyrilli, & fidẽ reprehẽdebat: & qui ſupradicta cõcilia nõ obſeruat, ſeipsũ deſtruit. a ¶ Ibę dicitur.]Ab inuentore.
b ¶ Mediatoris.] Ideſt Chriſti. Ioan.
c ¶ Subſtãtijs.]Sci licet perſonis.
d ¶ Preſumit.]Vi ergo, ꝙ Papa nõ poſſit deſtruere ſtatuta cõcilij ga orbis maior ẽ vrbe 93. d. leg m⁹. circa méd. unde requirit Papa cõſenſũ cõcilij quaſi conſilium; conſilium, quaſi conſidium, d. in l. litterã tranſeunte: vel concilium dictum eſt a communi intentione, eo quod in vnum dirigant omnem mentis obtutum. Cilia enim oculorum ſunt: vnde qui ſibimet diſſentiunt, non agunt concilium: quia non conſentiunt in vnum. Cœtus vero conuentus eſt, vel congregatio, à coeundo, ideſt a cõueniendo in unũ. Hinc ẽt conuentus eſt nuncupatus, eo ꝙ ibi hoĩes conueniunt in vnum; ſicut a conuentu cœtus dicitur, ſic & concilium à ſocietate multorum in vnum.

¶ Caput hoc habetur etiam in conciliorum collectione Iſidori ante ipſius præfationem, non autem in codice bibliothecæ Dominicanę: in quo tamen vſque ad verſiculum, Inter cætera. *ponitur etiam (quemadmodum & in alijs) antę initium concilij Niceni.*

α ¶ Manere.]*In pleriſque antiquis Gratiani exemplaribus*, & *Iſidori codice impreſſo legitur, vt eſt emendatum. Sed in alijs eorundem manuſcriptis, & impreſſis Gratiani legitur*, manere in Chriſto duas naturas, & vnam Dñi noſtri Ieſu Chri perſonam.

β ¶ Concilij uero,]*Apud Iſidorum in lib. Etymol. locus hic meminisse legitur. Verum in præfatione eiuſdem Iſidori editioni Pariſienſi conciliorum prępoſita, quæ cum aliquot vetuſtis codicibus collata eſt: ſic legitur*: Concilij vero nomen tractum ex communi intentione, eo quòd in unũ dirigant omnes mentis obtutum. Cilia enim oculorum ſunt. vnde & qui ſibimet diſſentiunt, non agunt concilium, quia non ſentiunt unum. Cætus uero conuentus eſt, vel congregatio a coeundo, ideſt conueniendo in unum, unde & conuentus eſt nuncupatus, quòd ibi homines conueniant. Sicut conuentus, cœtus, vel concilium a ſocietate dicitur multorum in vnum. *In Gratiani codicibus ſunt multę varietates, ex quibus ea electio retenta eſt, quę viſa eſt melior, quamuis adhuc aliquid fortaſſe deſideretur.*

De quatuor vero† concilijs ſcribit, B. Gregorius ita dicens, lib. 1. Regiſti, Epiſt. 24. † al. quoque

¶ De auctoritate quatuor conciliorum. C. II.

SIcut S. Euangelij quatuor libros, ſic quatuor concilia ſuſcipere, & venerari me fateor; Nicænum ſcilicet, in quo puerſum Arij dogma deſtruit. Conſtantinopolitanũ quoq;, in quo Eunomij & Macedonij error conuincitur, Epheſinũ etiam primũ, in quo Neſtorij impietas iudicat. Chalcedonenſe vero, in quo Eutychis, Dioſcoriq; prauitas reprobatur, tota deuotione cõplector, integerrima approbatione cuſtodio: quia in his velut in quadrato lapide, ſanctæ fidei ſtructura conſurgit, & cuiuslibet α vitæ, atq; actionis norma conſiſtit. ¶ Quintũ quoq; conciliũ pariter veneror, in quo epiſtola, quæ Ibæ dr ª, erroris plena reprobatur, in quo Theodorus perſonã mediatoris ᵇ Dei & hoſtum in duabus ſubſtantijs ᶜ ſeparans, ad impietatis perfidiã cecidiſſe conuincitur, & in quo ſcripta quoque Theodoriti, per quæ B. Cyrilli fides reprehenditur, auſu dementię prolata refutantur. Cũctas vero, quas præfata veneranda concilia perſonas reſpuunt, reſpuo; quas venerant, amplector: quia, dũ vniuerſali ſunt cõſenſu conſtituta, ſe, & nõ illa deſtruit, q̃ſq;is ſũmit ᵈ aut ſoluere, quos religãt †; aut ligare †, quos ſoluũt. † al. ligant † al. religare

α ¶ Cuiuslibet.]*Apud B. Gregorium legitur*: Et cuiuslibet vitæ; atq; actionis exiſtat, quiſquiꝰ eorum ſoliditatem non tenet, etiam ſi lapis eſſe cernitur, tamẽ extrã ædificium iacet. Quintum, &c. *& in ſequentibus ſignificatur tria capitula, quorum octauam nonnulli quintam ſynodum non recipiebant.*

De iiſdẽ ẽt Gelaſius in cõcilio habito Romæ cum lxx. epis ſcribit dicẽs.

† al. Quas ſcripturas.

¶ Quæ †concilia ſancta Romana Eccleſia ſuſcipiat. C. III.

Burc. l. 3. c. 220. Iuo p. 4. cap. 64. Pann. l. 2. c. 91. Polyc. l. 3. ti. 20.

SAncta Romana Eccleſia poſt illas veteris teſtamenti & noui ſcripturas, quas regulariter ſuſcipimus, etiam has ſuſcipi nõ prohibet: Sanctam ſynodum Nicęnam cccxviij. patrum, mediante Conſtantino Maximo Auguſto, in qua Arrius hæreticus condemnatus eſt: Sanctam ſynodum Conſtantinopolitanam, mediante Theodoſio ſeniore Auguſto, in qua Macedonius hæreticus debitam damnationem excepit: Sanctam ſynodum Epheſinam, in qua Neſtorius damnatus eſt conſenſu beatiſſimi Papæ Cæleſtini, mediante Cyrillo Alexandrinæ ſedis antiſtite, & Arcadio epiſcopo ab Italia deſtinato: Sanctam ſynodum Chalcedonenſem, mediante Martiano Auguſto, & Anatolio Conſtantinopolitano epiſcopo, in qua Neſtoriana, & Eutychiana hæreſes ſimul cum Dioſcoro, eiuſque complicibus damnatę ſunt: ſed & ſi qua ſunt concilia à ſanctis patribus hactenus inſtituta, poſt † iſtorum quatuor auctoritatem & cuſtodienda, & recipienda decernimus, & mandamus α. ¶ Iam nunc ſubijciendum eſt de opuſculis ſanctorum patrum, quæ in eccleſia catholica recipiuntur. ¶ Opuſcula beati Cypriani martyris, & Carthaginenſis epiſcopi. ¶ Item opuſcula beati Athanaſij Alexandrini epiſcopi. ¶ Item opuſcula beati Gregorij Nazianzeni epiſcopi. Item opuſcula beati Baſilij Cappadociæ epiſcopi. Item opuſcula beati Ioannis Conſtantinopolitani epiſcopi. ¶ Item opuſcula Theophili Alexandrini epiſcopi. ¶ Item opuſcula beati Cyrilli Alexandrini epiſcopi. ¶ Item opuſcula beati Hilarij Pictauienſis epiſcopi. ¶ Item opuſcula B. Ambroſij Mediolanenſis epiſcopi. ¶ Item opuſcula B. Auguſtini Hipponenſis epiſcopi. ¶ Item opuſcula B. Hieronymi presbyteri. ¶ Item opuſcula B. Proſperi viri religioſiſſimi. ¶ Item epiſtolam beati Leonis Papæ ad Flauianum Conſtantinopolitanum epiſcopũ deſtinatam: cuius textum quiſpiam ſi vſq; ad vnum iota diſputauerit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit; anathema ſit. ¶ Item opuſcula, atque tractatus omnium patrũ orthodoxorum, qui in nullo à ſanctę Romanæ eccleſiæ conſortio deuiauerunt, nec ab eius fideli † prædicatione ſeiuncti ſunt, ſed communionis ipſius, gratia Dei, vſque ad vltimum diẽ vitæ ſuæ participes fuerunt, legendа decernimus. ¶ Item decretales epiſtolæ, quas beatiſſimi Papæ diuerſis temporibus ab vrbe Romana pro diuerſorum Patrum conſultatione dederunt, venerabiliter ſuſcipiendæ ſunt.

Anſel. l. 6. c. 93.

† fide, vel prædicatione. Iori. & Bureh. Nicolaus in epiſtola

¶ Item geſta ꝑ ſanctorum martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus confeſſionum triumphis irradiant. Quis ita † eſſe catholicorum dubitet, & maiora eos in agonibus fuiſſe perpeſſos, nec ſuis viribus, ſed gratia Dei, & adiutorio vniuerſa toleraſſe? Sed ideo ſecundum antiquam cõſuetudinem ſingulari cautela in ſãcta Romana eccleſia non leguntur: q̃a & eorũ, q̃ cõſcripſere, nomina penitus ignorant, & ab infidelibus, aut idiotis † ſuperflua, aut minus apta, q̃ rei ordo fuerit, ſcripta eſſe putãtur: ſicut cuiuſdã Quirici †, & Iulitæ; ſicut Gregorij, aliorũq; huiuſmodi paſſiones, q̃ ab hæreticis phibent cõſcriptę. Propter qd, vt dictum eſt, ne vel leuis ſubtanãdi oriretur occaſio, in ſãcta Romana eccleſia nõ leguntur. Nos tñ cũ ꝑdicta eccleſia oẽs martyres, & eorũ glorioſos agones, qui Deo magis q̃ hominibus noti ſunt, oĩ deuotione veneramur. ¶ Itẽ vitas patrum, Pauli, Antonij, Hilarionis, & omnium Heremitarũ, quas tñ vir beatiſſimus ſcripſit Hieronymus, cũ omni honore ſuſcipimus. ¶ Item Actus B. Silueſtri Apoſtolicæ ſedis ꝓſulis, licet eius, q̃ conſcripſit, nomen ignoremus; à multis tñ in vrbe Roma catholicis legi cognouimus, & pro antiquo vſu multæ hoc imitantur eccleſiæ. ¶ Itẽ ſcripta de inuentione ſanctæ Crucis Dominicæ, & alia ſcripta de inuentione capitis B. Ioannis Baptiſtæ, nouellæ q̃dẽ † reuelationes ſunt, & nonnulli eas catholici legũt: Sed cũ ad catholicorũ mnaus peruenerint, B. Pauli Apoſtoli ſententia procedat, [Oĩa proba-te, q̃d bonũ eſt, tenete.] ¶ Itẽ Ruffinus vir religioſus, plurimos eccleſiaſtici operis edidit libros: nõnullas etiã ſcripturas interꝓtatus eſt: ſed q̃m B. Hieronymus in aliquibus eum de arbitrij libertate notauit, illa ſentimus, quæ prædictũ B. Hieronymũ ſẽtire cognoſcimus: & nõ ſolũ de Ruffino, ſed etiã de vniuerſis †, quos vir ſæpius memoratus zelo Dei, & fidei religione † reprehendit. ¶ Item Origenis † nonnulla opuſcula, quę vir beatiſſimus Hieronymus

† al. dictis.

† al. Cyrici.

† quædam relationes orig.

1. Theſ. 5.

† al. diuerſis orig.

† al. religioſe.

impreſſa ad epiſcopos Galliæ cuius initium. [Quãuis]

† al. iſta.

eili. 19. diſtin. Anaſtaſius. arg. cõtra 17. diſt. §. hinc etiam. & extra de electio. ſignificaſti. vbi dĩ q̃ concilũ nõ põt Papæ legẽ imponere. & 35. q. 9. veniam. Sed intellige, quod hic dicitur, circa articulos fidei. 25. q. 1. ſunt quidam.

SAncta Romana Eccleſia.]CASVS. In hoc cap ponuntur fere eade, quæ dicta ſunt in illo cap. canones. & i c. ſicut. Dicit .n. Gelaſius, q̃ ſupra dicta quatuor concilia vult venerari & ſi qua alia fuerunt à ſãctis Patrib. inſtituta: & oſtendit q̃ opuſcula ſanctorum Patrum in eccleſia recipiant.
a ¶ Cy-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶Cyrici.] al. Quirici.

†al. Chroni ca] orig.

ADDITIO. Apocryphum dr occultũ & secretum ab apo, qđ est de; & cryfis, quod est secretũ. inde liber dicit apocryphus, id est, occultus & secretus: scilicet cuius auctor ignoratur: non tñ ab ecclesia recipitur, sed reprobatur. quasi dicat, non in ecclesia, sed remote & secrete ab ecclesia est legẽdus, secũdum Hug. Vñ dic apocrypha

†al. preferimus] orig.

Burch. l. 3. c. 221. Iuo par. 4. c. 65. Pann. l. 2. c. 223.

†decr] ori.

†al. Esti⁹] al. Hesychius. † al. Lemius] al Leuinus.

rerum tamen notitiam singularem, quæ ad instructionẽ pertinent, vsq; quaq; non dicimus renuendos. ¶ Item Orosium virum eruditissimũ collaudamus, quia valde nobis necessariam aduersus Paganorũ calumnias ordinauit historiam, miraq; breuitate contexuit. ¶ Item venerabilis viri Sedulij paschale opus, qđ heroicis descripsit versibus, insigni laude proferimus †. ¶ Itẽ Iuuenci y nihilo minus laboriosum opus non spernimus, sed miramur. Cæterum, quæ ab hæreticis, siue schismaticis conscripta, vel prædicata sunt, nullatenus recipit Catholica, & Apostolica ecclesia Romana. ¶ E quibus pauca, quæ ad memoriã venerunt, & à catholicis vitanda sunt, credimus esse subdẽda. In primis Ariminensem synodum à Constantino Cæsare Constantini filio congregatam mediante Tauro præfecto, ex tunc, & nunc, & vsque in æternum cõfitemur esse damnatam. Item Itinerariũ nomine Petri Apostoli, quod appellatur sancti Clementis lib. viij. apocryphum. Actus nomine Andreæ apostoli, apocryphi. Actus nomine Philippi apostoli, apocryphi. Actus nõe Petri apostoli, apocryphi. Actus nomine Thomæ apostoli, apocryphi. Euangelium nomine Thaddæi, apocryphum. Euãgelium nomine Thomæ apostoli, quo vtuntur Manichæi, apocryphũ. Euangelium nomine Barnabæ, apocryphum. Euangelium nomine Bartholomæi apostoli, apocryphum. Euangelium nomine Andreæ apostoli, apocryphũ. Euãgelia, quæ falsauit Lucianus, apocrypha. Euangelia, quę falsauit Hyrcius †, apocrypha. Liber de infantia Saluatoris apocryph⁹. Liber de natiuitate Saluatoris, & de S.ª Maria, & de obstetrice Saluatoris, apocryphus. Liber, qui appellatur Pastoris, apochryphus. Libri oẽs, quos fecit Lenticius † discipulus diaboli, apocryphi. Liber, qui appellatur fundamentum, apocryphus. Liber, qui appellatur thesaurus, apocryphus. Liber, qui appellatur de filiabus Adę [vel † Geneseos, apocryphus. Centimetrũ de Christo Virgilianis copaginatũ versibus, apocryphũ. Liber, qui appellatur Actus Teclę, & Pauli apostoli, apocryphus. Liber, qui appellatur Nepotis, apocryphus. Liber prouerbiorũ, qui ab hęreticis conscriptus, & S. Xisti † nomine signatus est, apocryphus. Reuelatio, quę appellatur Pauli apostoli, apocrypha. Reuelatio, quę appellatur Thomę apostoli, apocrypha. Reuelatio, quę appellatur Stephani, apocrypha. Liber, qui appellatur transitus † S. Marię, apocryphus. Liber qui appellatur pœnitentię Adę, apocryphus. Liber Ogię nomine gigantis, qui ab hęreticis cũ dracone post diluuiũ pugnasse perhibetur, apocryphus. Liber qui † appellatur testamẽtum Iacob †, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Origenis, † apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitẽtia S. Cypriani, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Iamnis, & Mambrę, apocryphus. Liber, qui appellatur, sortes Apostolorũ † apocryphus. Liber Lusanę apocryphus. Liber canonum Apostolorum, apocryphus. Liber Physiologus, qui ab hęreticis conscriptus est, & B. Ambrosij nomine pręsignatus, † apocryphus. Historia Eusebij Pamphili, apocrypha. Opuscula Tertulliani †, siue Africani, apocrypha. Opuscula Posthumiani, & Galli, apocrypha. Opuscula Mõtani, Priscilię, & Maximillę, apocrypha. Opuscula oĩa Fausti Manichęi, apocrypha †. Opuscula alterius Clementis Alexandrini, apocrypha †. Opuscula Cassiani prębyteri Galliarũ, apocrypha. Opuscula Victoriani Pictauiensis † apocrypha. Opuscula Fausti Rhegiensis Galliarũ, apocrypha. Opuscula Frumẽtij †, apocrypha. Epistola Iesu ad Agabarũ regẽ, apocrypha. Passio Georgij, apocrypha. Passio Cyrici a, & Iulitę, apocrypha. Scriptura, quę appellatur contra dictio Salomonis, apocrypha. Philacteria oĩa, quę nõ Angelorũ, vt illi confingunt, sed dęmonum magis arte conscripta sunt, apocrypha. ¶ Hęc, & oĩa his similia, quę Simõ Magus, Nicolaus, Cerinthus, Marcion, Basilides, Ebion, Paulus etiam Samosatenus, Photinus & Bonosus, & qui simili † errore defecerunt, Montanus quoque cum suis obscœnissimis sequacibus, Apollinaris, Valentinus, siue Manichęus, Faustus †, Sabellius, Arrius, Macedonius, Eunomius, Nouatus, Sabbatius, Cęlestius †, Donatus, Eustathius, Iouinianus, Pelagius,

Iulianus,

¶ Iulianus Celanẽsis, Cœlestinus, &c. orig. Priscillian⁹ ab Hispania Nocturius, Constantinopolitan⁹ Maximus, Vnicus, Lãpetius.

† Hæretici, eorumq; discipuli] orig.

Bur. l. 3. c. 222 Iuo p. 4. c. 67. Pan. l. 2. c. 90.

Iulianus, & † Latiensis Cęlestinus, Maximinus, Priscianus † ab Hispania, Lampedius, Dioscorus, Eutyches, Petrus, & alius Petr⁹, e quibus vnus Alexandriã, alius Antiochiã maculauit, Acacius Constantinopolitanus cum consortibus suis, nec nõ omnes hereses, quas ipsi, eorumque discipuli, siue schismatici docuerunt, vel conscripserunt: quorum nomina minime retinentur, non solum repudiata, verum etiã ab omni Romana, & Apostolica ecclesia eliminata, atq. cũ suis auctoribus, auctorumque sequacibus sub anathematis indissolubili uinculo in æternum confitemur esse damnata. ¶ Cæterum, qui libri in ecclesiasticis officiis per anni circulum a nonnullis legantur, qp ritum illum Apostolica non reprobat, sed sequitur ecclesia, pro fidelium ædificatione adnotandũ cẽsuimus. Quidam, qp in septuagesima ponunt Pentateuchum) vsq. in 15. diẽ ante Pascha, 15. die ponunt Hieremiam vsq. in cœnam Dñi. In cœna Domini legunt tres lectiones de lamẽtatione Hieremiæ. [Quomodo sedet sola ciuitas, &c.] & tres de tractatu S. Augusti ni in psalmum 54. ([Exaudi Deus orationẽ meã, & ne despexeris.] & tres de Apostolo, vbi ait in epistola ad Corinth. [Conuenientibus uobis in unum.] Secunda lectio sic incipit: [Similiter & calicem postquam cœnauit,] Tertia. [de spiritalibus autem nolumus uos ignorare fratres.] In Parasceue tres lectiones de lamentatione Hieremiæ, & tres de tractatu sancti Augustini in psamum. 63. [Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor.] & tres de Apostolo, vbi ait in Epistola ad Hebræos, [Festinemus ingredi in illã requiem, &c.] Secunda lectio, [Omnis namq; pontifex.] Tertia. [De quo grandis nobis sermo.] In Sabbato sancto tres lectiones de lamentatione Hieremiæ prophetæ, & tres de tractatu sancti Augustini in eundem ps. 63. [Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor.] & tres de Apostolo, vbi ait in Epistola ad Hebræos, [Christus assistens pontifex futurorum bonorum.] Secunda lectio, [Vbi enim testamẽtum est.] Tertia, Vmbram enim habens lex futurorum bonorum. [In Pascha Domini homilias ad ipsum diẽ pertinentes, infra hebdomadam homilias. In octauis)† Paschę ponuntur actus Apostolorum, & epistolas canonicas, & Apocalysim vsque in octauas †Pentecostes. In octauis Pentecostes ponunt libros Regum, & Paralipomenon usque in Kalend, Augusti. In Dominica prima mensis Augusti ponunt Salomonem vsque in Kalendas Septembris. In Dominica j. Septemb. ponunt Iob, Tobiam †, Hester, Esdram vsq. in Kalen. Octobris. In Dominica prima mensis Octobris ponunt librum † Machabæorum vsque in Kalendas Nouembr. In Dñica prima mensis Nouembris ponunt Ezechielem, & Danielem, & minores prohetas vsque in Kalendas Decemb. In Dominica prima mensis Decembris ponunt Esaiam prophetam vsque ad † Natiuitatem Domini. In Natali † Domini legunt primũ de Esaia tres lectiones. Prima lectio, [Primo tempore alleuiata est terra Zabulõ, &c.] Secunda, [Consolamini, consolamini.] Tertia, [Consurge, consurge.] Deinde legun tur sermones, vel homiliæ ad ipsum diẽ pertinentes. In natali S. Stephani homilia de ipso die. In natali S. Ioannis similiter. In natali Innocentium similiter. In natali S. Siluestri similiter. In octaua natalis Domini homilia de ipso die. In Dominica prima post Natiuitatem Domini ponũt epistolas Pauli vsque in Septuagesimã. In Epiphan. lectiones tres de Esaia. Prima lectio incipit, [Omnes sitiẽtes.] Secunda,] Surge, illuminare Hierusalem.] Tertia, [Gaudens gaudebo in Domino.] Deinde leguntur sermones, vel homiliæ ad ipsum diem pertinentes.

Tren. 1.

2. Cor. 11.

2. Cor. 10.

Heb. 4.

Heb. 5.

Heb. 9.

Heb. 10.

†al. octaua. †al. octauã.

† Iudith. Hester.] Iuo.

† libros] Iuo.

†al. in nata lis Domini] Bur. & Iuo. & ordo Romanus.

Esa. 9. Esa. 40. Esa. 52. Esa. 55. Esa. 60. Esa. 61.

α ¶ Mandamus,] *Post hoc verbum in Decreto Gelasii sequitur continenter.* Item opuscula beati Cypriani, &c. *Sed Burchardus, & Iuo, & Pănormia habent vt Gratianus. Ac certe in toto hoc capite tot modis discrepant collectiones ab originali, vt satis certo statui non possit, quæ vera, & puræ sit Gelasii lectio; nec magnopere sit mirandum, si nonnulla sint, quę difficultatem faciunt. Quamobrem, quæ auxilio codicũ tuto emendari poterant, ea sunt emendata: cæteris locis partim indicatæ varietates, partim, quoniam omnes indicare infinitum fuisset labor hic ad libros adeundi accurato lectori est relictus.*

δ ¶ Item gesta.] *Hinc vsque ad finem capitis omnia absunt a plerisque vetustis Gratiani codicibus: quod etiam Archidiaconus adnotauit. Sunt tamen eiusdem Gelasii vsque ad vers.* Cæterum qui libri, *& apud Burchardum, & Iuonem referuntur proximè post superiora.*

γ ¶ Iuuenci.] *Antea legebatur,* Item Vincentij. *restituta est vera lectio ex Gelasio, Burchardo, & Iuone. De quo Iuuenco meminit B. Hieron. in Cathalogo.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Apostolo-rū.] Hęc distinctio diuiditur in duas partes. Secūda ibi,] Et soluta.]

CASVS. In hac 6. distin. ostendit Gratianus canones Apostolorum esse recipiendos: primo tamē ponit quandam cōtrarietatē de canonib. apostolorum: primo de non recipiendis, & postea de recipiēdis, & eam soluit.

a ¶ Apostolorum.] Hic intitulatur. 16. d. in qua probat, ꝙ canones Apostolorum sunt recipiendi: postea ostendit quo tēpore, & quo residente in Papatu vel imperio qđlibet concilium est celebratum. Et nota ꝙ Gratian⁹ ponit quandam contrarietatem de canonibus Apostolorum, & eam non soluit, ꝙ bat enim auctoritate Isidori, ꝙ canones Apostolorum non sunt recipiendi, qz sunt apocryphi: postea probat auctoritate Zepherini & ps Leonis, quòd sunt recipiendi, & non sunt apocryphi. Sol. breuis est, qz illi canones sunt recipiendi, qz a veris Apostolis sunt editi: sed illi, non, qui a pseudo apostolis sūt editi sup. dist. 9. ver. itē gesta.

C Anones.] CASVS. Quærebatur ab Isidoro an canones, qui dāt Apostolorum, sint approbandi: & respondet quoniā ab hæreticis sub noie apostolorū sunt compositi, nec Rom. ecc. nec sancti Patres eos approbauerunt, quāuis in eis multa utilia inueniātur, tamen apochryphi reputantur.

b ¶ Canones.] sic cōstrue: quamuis in eis canonibus, qui canones dicuntur Apostolorum.

c ¶ Vtiliz.] Arg. ꝙ vtile vitiatur p inutile 1 vt no. sup. dist. 9. si ad scripturas.

d ¶ Atque — inter

1 Ad idem 3. q. 9. pura Archid.

d ¶ De S. Maria.] *In collectione Isidori legitur, & de Maria obstetrice. Apud Burchardum, & de Maria vel obstetrice. Apud Iuonem vero, & de sancta Maria, vel de obstetrice Saluatoris.*

e ¶ Cæterum.] *Hinc vsque ad finem neque in collectione Isidori, neque in vllo veteri codice Gratiani eorum, quæ collata sunt, inueniuntur. A verbo tamen, in Septuagesima ponunt, referuntur a Burchardo, & Iuone sine auctoris nomine, in Pannormia ex Gelasio ipso cum lxx. episcopis. Fere autem omnia habentur sparsim in libro, qui ord. Romanus nuncupatur.*

f ¶ Pentateuchum.] *Apud Iuonem legitur, Heptateuchum, vt vltra quinque libros comprehendat librum Iosue, & Iudicum, qua voce, ac librorum coniunctione Beatus Hieronymus ad Lucinium scribens vtitur. Alij vero Heptateuchum appellant, vt sanctus Gregorius, lib. 7. in li. 2. epist. 48. & li. 10 epist. 21. & alib, & Rabanus in præfatione in Hieremiam, & ordi Romanus, c. de Septuagesima.*

g ¶ In Psalmum 54.] *Sic etiam apud Iuonem In ordine Romano, c. de officijs diuinis a Cœna Domini vsque in octauas Pentecostes, & apud Burchardum legitur.* in psalmū 63.] *id est*, Exaudi Deus orationem meam, cum deprecor. *Itemque in ca. de ordine in nocte Paraſcenes*, Tres tractatus de August. Psal. 63.

h ¶ In octauis.] *Ipsam diem octauam solitam fuisse proferri nomine multitudinis, id est octauas, notabitur infra de consecr. dist. 3 cap. pronunciandum.*

i ¶ In Natali Domini.] *Burchardus, & Iuo habent* in Vigilia Natalis Domini, *& ita in ordine Romano, c. quod inscribitur*, In Christi nomine, incipit ordo catholicorum librorum, qui in Ecclesia Romana ponuntur. *Pannormia autem habet ut Gratianus.*

DISTINCTIO XVI.

Postolorum a vero canones, qui per Clementem Pontificem Romanum, sicut quidam asserūt, dicuntur esse translatix, sunt quinquaginta.

α ¶ Translati.] *In titulo qui præponitur canonibus Apostolorum in collectione Isidori, & in concilio Stephani Papæ iij. (cuius magnam partem Deus dedit Cardinalis in sua canonum collectione referi) pro vnde*, translati, *habetur*, prolati, *Dionysius certe Exiguus, nullam huius versionis mentionem facit, & aliqui scriptores solent epistolas Clementis hoc modo citare*, Ex dictis Petri Apostoli per Clementem prolatis; *vt auctor Polycarpi, & alij.*

Hos non recipiendos, sed inter apocrypha deputatos Isidorus scribit dicens.

¶ Apostolorum canones Apostolica reijciuntur auctoritate. C. I.

CAnones b dicuntur Apostolorum, seu quia eosdem nec sedes apostolica recepit, nec sancti Patres illis assensum prębuerūt, pro eo quòd ad hęreticis sub nomine Apostolorum compositi dignoscūtur, quamuis in eis utilia c inueniantur; tamen ab auctoritate canonica, atq; Apostolica eorum gesta constat esse remota, atque inter d apocrypha deputata.

¶ *Caput hoc est in prefatione Isidori ad collectionem conciliorū, quę ex bibliotheca ecclesię Toletanæ descripta Romam missa est. Nam in illa, quę vulgatæ Isidori collectioni, le qua initio dictū est, præponitur, contrarium potius videtur dici, & referur infra c. Placuit hac eadem dist. si modo idem est Isidorus.*

ap-

Quinimmo libri isti non apocryphi, sed canonici sunt, quāuis olim quidam ꝛt catholici de illis dubitauerint. Con cil. Triden. sess. 4. de can. scripti.

apocrypha.] id est, sine certo auctore, vt sapientia Salomonis: liber Iesu filij Sirach. qui dicitur ecclesiasticus: & liber Iudicum, & Tobiæ: & liber Machabæorū: hi apocryphi dicuntur, & tamen leguntur, sed fortè non generaliter.

Iuo p. 4. c. 107. Pann. l. 2. c. 105 Poly. l. 3. tit. 20. † al. præfixerunt] orig.

Sexaginta.] *Zepherinus autem econtra scribit episcopis per Siciliam constitutis, epist. 1.*

¶ Apostolorum canones sunt recipiendi. C. II.

SExaginta α sententias Apostoli præscripserunt † cum alijs plurimis episcopis, & seruandas censuerunt.

α ¶ Sexaginta] *Iuo etiam, & auctor Pannormiæ habent*, Sexaginta *Itemque originale in margine. Sed in textu*, Septuaginta. *Polycarpus*, Quinquaginta.

Item Leo ꝑ Papæ nonus contra epistolam Nicetæ abbatis.

¶ Exceptis quinquaginta capitulis, canones Apostolorum inter apocrypha deputantur. C. III.

Iuo p. 4. c. 105. Pann. l. 2. c. 124

CLementis a librū, id est Petri Apostoli itinerarium b & Apostolorū canones numerant Patres inter apocrypha, exceptis c quinquaginta capitulis, quæ decreuerunt orthodoxæ † d fidei adiungenda.

† al. regulis orthodoxis] al. regulis orthodoxię]

ꝑ ¶ Item Leo.] *Hoc caput sumptum est ex responsione Humberti legati Leonis noni ad libellum Nicetæ presbyteri, & Monachi contra Latinos editum: quæ Romæ in Monasterio S. Mariæ nouæ, & in multis primatis bibliothecis extat manuscripta. Merito autem potuit citari Leo ix. quod eius auctoritate, & iussione Humberius legatus sedis Apostolicæ ea scripserit.*

Item vi. synodus, cap. 2.

C. IIII.

Iuo p. 4. c. 106. Pann. l. 2. c. 125

PLacuit e huic sanctæ synodo, vt amodo confirmata & rata sint canonum Apostolorum lxxxv. capitula.

Epistola α Isidori in capite canonum.

Iuo p. 4. c. 107. Pann. l. 2. c. 125

Isidorus ꝑ seruus Christi lectori suo conseruo. ¶ Propter eorum auctoritatem cæteris concilijs præponimus f canones, qui dicuntur Apostolorum, licèt à quibusdam apocryphi dicantur, quoniam plures eos recipiunt, & sancti Patres eorum sententias synodali auctoritate roborauerunt, & inter canonicas posuerunt constitutiones. *Item infra.* ¶ Primo quidem ordo, vt prædictū est, de celebrando concilio iniertus habetur; & postmodum canonum Apostolorum, ac primorum apostolicorū (id est à Sancto Clemente vsque ad Sanctum Syluestrum) decretorum, Tertio, quia positi sunt & inserti in Breuiario, in quo decreta diuersorum conciliorum posita sunt: quod factum fuit a Clemente vsque ad Siluestrum. Quæ autem sequuntur, plana sunt.

ne huius mūdi, id est de nobis in hoc mundo remanentibus. quid. f facere debeamus. Io. de Fan. & Hu.

2 Vt Gofredus.

d ¶ Orthodoxæ.] Id est, rectè orthos, rectum; doxa, gloria. Inde dicitur fides orthodoxa, id est, catholica recta, scilicet in qua rectè gloriamur. Ioan. de Fan.

e Placuit.] Ex his tribus cap. surgit contrarietas, quam Gratianus non soluit, nec ponit: sexta synodus dicit lxxxv capitula canonū Apostolorum esse seruanda: Zepherinus lx. & Leo quinquaginta. quidā 2. ita soluunt, ꝙ sexta synodus fuit ante Zepherinū, & Zepherinus ań Leonem, & obseruabantur lxxxv. canones, prout dicit sexta synodus. sed postea in desuetudinem abierunt xxv. & remanserunt lx. vt dicit Zepherinus. procedente vero tempore x. ex illis perierunt, & sic remanserunt tantum o. vt dicit Leo. Sed hęc solutio stare non potest: nam Zepherinus pcessit vj. synodum. nam vj. synodus fuit celebrata tempore Agathonis, vt inf. ea. diſtin. cap. sexta. qui longo tēpore fuit post Zepherinū, vt ex chronicis apparet. Omissis alijs solutionibus, dic, ꝙ non contradicūt sibi: qa dicebat synod⁹ lxxxv. fuisse capitula: Leo dicebat quinquaginta fuisse capitula: Zepherinus nō dicit de capitulis. sed de sententijs: & potest esse, quòd in vno capitulo sint sententiæ plures.

ISIDORVS.

CASVS. Probat Isidorus in hac c. canones Apostolorum esse recipiēdos tribus rationibus. Primo, quia plures eos receperunt. Secūdo, quia sācti Patres eorum sententias confirmauerunt, & eas inter canonicas constitutiones posuerunt. Tertio, quia positi sunt & inserti in Breuiario, in quo decreta diuersorum conciliorum posita sunt: quod factum fuit a Clemente vsque ad Siluestrum. Quæ autem sequuntur, plana sunt.

f ¶ Præponimus.] Argumen. quòd illi qui sunt maioris auctoritatis, debent habere priorem vocem in electione. 79. distinctio. in canonicis 3. vnde licèt Ancyrana synodus fuerit prior Nicæna, tamen propter maiorem auctoritatem Nicæna præponitur, maiorem. vt infra ead. distinct. cap. sexta. ibi, [Prima ad- notatio, &c.] argum. extra de rescript. ab excommunicato.

1 Vel dic, ꝙ orbem itinerando peregit 1.

Ad idem Archid.

c ¶ Exceptis.] Impropria vī hæc exceptio: quia aut excipitur à veris canonibus, aut à falsis. Non de falsis: quia nullos eorum est apocryphus. Vel dic, ꝙ hoc nomen, canones, sumitur large, tam pro veris, quàm pro falsis canonibus, vt ponitur infra 32. dist. §. verum.

a ¶ Clementis.] Id est, qui sub nomine Clementis compositus est ab hæreticis.

b ¶ Itinerarium.] Qui actus Petri continet, quos per

Universidad de Deusto
Biblioteca

S Extam.] Sed dubitatur.
CASVS. Probat Gratianus, ꝙ sexta synodus canones fecit: & hoc probat per seq. cap.

a ¶ Sextæ synodi.] falsa est littera, & debet ibi esse septimæ synodi. qualiter. n. dubitaret sexta synodus de eo quod ipsa fecerat.

H Abeo.] CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ exta synodus canones fecit. q̃ congregata fuit sub Constantino Imperatore, reprobãs perfidiam hæreticorum quorũdam dicẽtium, Christum fuisse tantũ operatum scẽm opa humanitatis, vt comedere & ambulare. alia vero virtutis opera. vt refuscitare mortuos, & ambulare super aquas, phantastica fuerunt, & non vera. & hoc in prima parte, In secũda parte q̃ incipit ibi, [Et soluta.] dicit, ꝙ hæc sexta synodus fuit postea congregata sub Iustiniano filio Constantini: in qua ijdẽ plures eosdem canones condiderunt, qui primo fuerant conditi in eadem sexta synodo. In tertia parte quæ incipit ibi, [Eadem sancta.] repetit fere, quæ dicta erãt in secũda parte. ¶ Casus §. Planus est.

b Voluntatem.] Quidam dicebant tantũ vnam fuisse voluntatem in Christo. Sed dicendum est, ꝙ duæ fuerunt voluntates in eo ꝙ homo fuit, vna sensualitatis, secundum quam ipse dixit: Pater si fieri potest, trãseat à me, &c. alia rationis, secundum quam ipse dicit: verum tamen non sicut ego volo: sed sicut tu vis.

Voluntates duę fuerunt in Christo.

c ¶ Cõstantini.] nõ illius magni Cõstantini, qui fuit tempore Siluestri: sub eo. n. fuit Nicænum concilium tempore Siluestri.

c ¶ Cõstãtini.] cõtra Tu dic, ꝙ in c. sextam synodum. facit mentionẽ de sexta synodo congregata, quę debet septima dici: sed ꝙ eos patres, qui in vtraque fuerunt, non mutat nomen, & per hoc patet, ꝙ illa littera septimę, &c. est falsa, & illa sextę est vera, secundum Io. de Sant. Arch.

atque diuersorum conciliorum breuiarium interpolatur sequens ordinem suum.

α ¶ Epistola.] *Hęc epistola ab Iuone vocatur præfatio in opus canonum, & est ea, quæ Isidori nomine præposita tomis conciliorum, licet in vetustiore editione, in qua purior est Isidori collectio, nonnulla verba desiderentur. Est autem confectum hoc caput ex duobus locis illius præfationis. Nam verba illa,* Propter eorum auctoritatem, &c. *vsque ad ver.* constitutiones, *non longe absunt ab initio. Reliqua vero sunt in extremo.*

β ¶ Isidorus seruus.] *In Pannormia est eodem modo atque apud Gratianum. Apud Iuonem, & in manuscriptis collectionis illius codicibus est,* Isidorus Mercator seruus Christi conseruo suo, & parenti fidei † in Domino salutem. *In vulgatis autem conciliorum editionibus,* Isidorus peccator, seruus, &c.

† al. fidelè

Item cum Hadrianus Papa sextam synodum recipiat cum omnibus canonibus suis, cum etiam sancta octo vniuersalia concilia professione Romani Pontificis sint roborata, in sexta †autẽ synodo siue in septimo concilio, Apostolorum canones sint recepti & approbati: patet, quòd non sunt inter apocrypha deputandi: Vnde scribit Hadrianus Papa Tharasio Patriarchæ.

† al. septima synodo, siue cõcilio.] al sexta synodo siue in sexto concilio.

¶ Sexta synodus auctoritate Hadriani corroboratur. C. V.

S Extam α synodum sanctam recipio cum omnibus canonibus suis.

Iuo p.4.c.126

α ¶ Sextam.] *Hoc habetur in secunda actione septimę synodi in epistola Hadriani ad Tharasium. Sed eo in loco Hadrianus refert verba synodicæ epistolæ à Tharasio ad se missę. Et hic Gratianus non refert propriè eius epistolæ verba. In versione. n. Anastasij bibliothecarij sic legitur,* Inuenimus autem in prædicta synodica epistola sanctitatis vestræ, post plenitudinem fidei, & confessionem sacri symboli, & omnium sanctarum sex synodorũ, & de sacris & venerabilibus characteribus miraculum laude ac veneratione dignissimum contineri. Quare & easdem sanctas sex synodos suscipio cum omnibus regulis, quæ iure, ac diuinitus ab ipsis promulgatæ sunt. *Et hæc quidem postrema verba sunt etiam in illa ipsa Tharasij epistola: quod ex concilio Græco, & noua interpretatione clarè apparet.*

Sed dubitatur de ea, an canones conscripserit: quod ex quarta actione sextæ β synodi a facile absoluitur.

Ex actiõe quarta septimæ synodi. Iuo p.4.c.126

β Sextæ.] *In secundo & xij. Vaticanis est,* sextæ, alias septimæ, *& vere septimæ est, sed ob glossam nihil est mutatum.*

Ait enim Petrus episcopus Nicomediæ.

¶ Sexta synodus canones conscripsit. C. VI.

H Abeo librum α continentem canones sanctæ sextæ synodi. Patriarcha dixit: ¶ Quidam scandalizantur per ignorantiã pro canonibus istis, dicẽtes; nunquid sexta synodus canones fecit? Sciant ergo, qm̃ sancta synodus sexta sub Constantino congregata est contra eos, qui dicebant vnam operationẽ, & vnã voluntatẽ b esse in Christo: in qua sancti Patres illos, vt hæreticos anathematizauerunt, & orthodoxam fidem explanauerunt. 2 ¶ Et soluta synodus est Constantini c xiij. anno. Post quatuor vero,

aut quinque annos ijdem sancti Patres congregati sunt sub Iustiniano a filio Constantini, & prædictos canones promulgauerunt: de quibus nullus dubitet. Qui enim sub Constantino in synodo fuerunt, ijdem ipsi episcopi sub Iustiniano istis canonibus subscripserunt. Oportebat enim vt synodus vniuersalis canones ecclesiasticos promulgaret. *Item.* ¶ Sãcta sexta synodus post promulgatam ab ea diffinitionem contra Monothelitas, Constantino Imperatore, qui eam congregauerat, non multo post defuncto, & Iustiniano eius filio regnante pro eo. ¶ Eadem b sancta Synodus diuinitus inspirata, iterum Constantinopoli quarto, aut quinto anno congregata est, & canones numero cij. ad correctionem ecclesiæ promulgauit.

Ex sexta actione septimæ synodi.

α ¶ Habeo librum.] *Verba sunt Petri episcopi Nicomedię, ac Tharasij patriarchæ Constantinopolitani actione quarta septimę synodi: quod quidem ipse de centum, ac duobus canonibus dixerunt, qui in Trullo tempore Iustiniani Rhinotmeti secundo anno suę reuocationis ad Imperium, editi sunt. Verum ex his ipsis verbis Tharasii apparet, eos canones non esse proprios sextæ synodi: quia fatetur post annos quatuor, aut quinque, quàm ea synodus fuerat absoluta, canones illos fuisse editos; qui tempore certissimum est neque eundẽ Romanum Pontificem, neque eos episcopos fuisse. Quamquam in hac ratione temporis potius credendum est diligentissimis chronologis, Theophani, (cuius etiam verba quæ ad hunc locum pertinent ex originali Græco; quod in bibliotheca Vaticana extat, satis fideliter translata leguntur apud Franciscum Turrianum libro de vi. vii. & octaua synodo) & Anastasio, & Georgio Cedreno, quàm Tharasio. Illi enim non quatuor, aut quinque, vt Tharasius, sed viginti septem annos a fine sextæ synodi tempore Agathonis habita, vsque ad hanc huiusmodi Decretorum editionem asserunt intercessisse: Episcopos vero, qui hos edidernnt, voluisse ipsos edere tanquam canones sextæ synodi, sed voluisse supplere, quod videbatur in ea quinta, ac sextæ synodo deesse, ipsamet illorum ad Imperatorem allocutio testatur. Itaque noua dicenda est hæc episcoporum cottio, ideoque Graci illam, vt scribit Balsamon πενθέκτην, id est quintam sextam synodum appellant. Cæterum non fuisse omnes illos canones a Romana ecclesia receptos, duo viri rerum ecclesiasticarum peritissimi, Anastasius Bibliothecarius, & Humbertus Leonis ix. Legatus aperte testantur Humbertus quidem his verbis: Non autẽ miror, si Agathoni Papæ, & sanctis Patribus sextæ synodi vestra impurctis delramenta, & quæ aut corrupistis, aut finxistis capitula: cum & ipsi Domino Iesu, & Apostolis eius imputetis figmenta. Vnde nos scientes sextam synodum ad destruendam hæresim Græcorum Monothelitarum, non autem ad traden dam Romanis nouas constitutiones congregatam, capitula, quæ nobis sub eius auctoritate apponitis, omnino refutamus; quia prima & Apostollca sedes nec aliquando ea accepit, nec obseruat hactenus. *Anastasius vero in præfatione in septimam synodum ad Ioannem viii. Romanum Pontificem ita scripsit:* Ergo regulas, quæ Græci in sexta synodo perhibent editas, ita in hac septima synodo principalis sedes admittit, vt nullare nus ex his illę recipiantur, quæ prioribus canonibus, vel decretis sanctorum sedis huius Pontificum, aut certe bonis moribus inueniuntur aduersæ. quamuis omnes hactenus ex toto maneant apud Latinos incognitæ, quia nec interpretatæ. Sed nec in cæterarum Patriarchalium sedium, licet Græca vtantur lingua, reperiuntur archiuis: nimirum, quia nulla earum, cum ederentur, aut promulgans, aut consentiens, aut saltem præsens inuenta est. Quamquam eosdem Patres illas Græci promulgasse perhibeant, qui in sexta synodo sunt inuenti: sed nullis certis probare possunt indicijs.

Ex his ergo colligitur, quòd sexta synodus bis congregata est, primo sub Constantino, & nullos canones constituit: secundo sub Iustiniano filio eius, & præfatos canones promulgauit.

Vnde sancti Patres in eadem synodo secundo congregati dixerunt.

¶ Constitutiones synodi sextæ. C. VIII.

Q Voniam α sanctæ c, & vniuersales synodi, quinta sub Iustiniano Augusto, sexta sub Cõstantino patre tuo Augusto, de mysterio β fidei plenissime disputãtes, canones nõ fecerunt, sicut cęteræ quatuor vniuer-

Insti. de do. §. est & aliud. Iusti. qui. non est po. fa. te. §. secus. vbi Iustinianus vocat patrem suum Iustinum. Sed loquitur hic de alio Iustiniano, sub quo sexta synodus celebrata fuit tempore Agathonis Papæ, vt inf. ea. cap. sexta. Sub Iustiniano autem, cuius leges leguntur, celebrata est quinta synodus, vt inf. eod. c. sexta.

a ¶ Sub Iustiniano.] Sed certe nec fit cessat cõtrarietas: quia tam Leo quàm synodus loquitur de cap. Tu distingue tempora, & concordabis scripturas. 2. q. 1. multi.

b ¶ Eadem.] Not. quòd eadem dicitur synodus, quia ijdem patres illuc conuenerunt. simile 7. q. 1. deide. & ff. de iud. proponebatur. Et est hic argum. quòd eadem sit causa 1. appellationis, cum causa principali. 2. quæst. 6. si quis in quacumque.

1 Idẽ Spec. & Io. Andr. in tit. de iura. calum. §. sequitur versi. quod de causa & plene per Cy. & Salic. in l. inuitus. C. de procu. & per Alex. de Imo. in l. ita demum. col. 3. eo. tit.

c Q Voniam sanctæ.] CASVS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dicitur in hoc cap. quòd quinta, & sexta synodus non ita plenè canones fecerunt, sicut cæteræ synodi, & ideo sancti patres eiusdem sextæ synodi conuenerunt apud Constantinopolim, vt canones conderent in eadem sexta synodo sub Iustiniano congregata super quo iam primo fuerant congregati, & dicitur quinta primo congregata sub Iustiniano propter maiorem auctoritatem, quia in ea confirmati fuerunt canones facti sub Constantino, quæ etiam sexta fuit. Sequentia capitula plana sunt vsque ad ca. quod dicitis.

Iuo septimã vocat Iuo p.4.c.123. In oratione allocutoria Patrũ qui in Trullo conuenerant ad Iustinianũ Imperatorẽ.

c. 2. eius synodi.

sup. ea. cap. placuit.

Iuo par. 4. c.106.

Iuo par. 4. c.134.

pann. l. 2. c. 117.

a Sancta.] viij. hæc concilia dicuntur octo; quia octies sunt celebrata, vt hic dicuntur, & quatuor locis celebrata, vt supra dist. proxi. sicut.

b Sexta synodus, &c.

sales synodi; propterea nos conuenientes in hanc imperialem vrbẽ, sacros canones conscripsimus. *Item.* ¶ Placuit huic sanctæ synodo, vt amodo confirmata, & rata sint canonum Apostolorum lxxxv. capitula. *Item.*

¶ Confirmamus γ & cæteros sanctorum canones, & synodos, id est Nicænam, Ancyranam, Neocęsarienſem, Gangrenſem, Antiochenam, Laodicenſem, Constantinopolitanam, Ephesinam primã, Chalcedonenſem, Sardicenſem, & Carthaginenſem d, & opuscula Theophili Alexandrini episcopi, & Dionysij Alexãdrini episcopi, & Petri Alexandrini episcopi & martyris, Gregorij Thaumaturgi Neocæsarienſis episcopi, Athanasij episcopi Alexandrini, Basilij Cæsareę Cappadociæ episcopi, Gregorij Nyſſeni episcopi, Gregorij Theologi, Amphilochij Iconienſis episcopi, Timothæi Alexandrini episcopi, Gennadij † Constantinopolitani episcopi, Cyrilli Alexandrini episcopi, Cypriani Carthaginenſis episcopi, & synodum ζ suam.

† al. Germani

α ¶ Quòniam.] *Emendata sunt multa in hoc cãpite ex canone secundo eorum, qui sextæ synodo tribuuntur, in quo indicantur concilia, & auctores canonum, quibus Græci vtebantur. Sunt autem verba illius canonis apud Gratianum, & Iuonem in summam redacta.*

β ¶ De mysterio] Græcè est, τὸ περὶ τῆς πίστεως πατρικῶς διατρανώσασα μυστήριον, id est fidei mysterium paternè declarantes.

γ ¶ Confirmamus.] *Iuo habet*, confirmamus sanctorum Patrum canones, & synodos, &c. *Græcè est*, ἐπισφραγιζόμεθα δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ἱεροὺς κανόνας τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων, καὶ μακαρίων πατέρων ἡμῶν ἐκτεθέντας, τουτέστιν τῶν ἐν νικαίᾳ συναθροισθέντων, &c. idest obsignando autem confirmamus & cæteros omnes sacros canones, qui a Sanctis, & Beatis Patribus nostris sunt editi; id est ab ijs, qui Nicææ conuenerunt, &c.

d ¶ Carthaginenſem.] *Apud Iuonem sequitur*, Constantinopolitanam suo Nectario, & opuscula Theodosij, al. Theophili, &c. *Græcè autem est.* καὶ τῶν ἁγίων ἐν τούτῃ θεοφυλάκτου, καὶ δ' ἀσιλείδ' πόλεισυνελθόντων ἐπὶ Νεκταρίου τοῦ τῆς βασιλίδ'ος ταύτης πόλεως προεδ'ρου, καὶ Θεοφίλου τοῦ γεγονότος ἀλεξανδ'ρείας ἀρχιεπισκόπου, *id est* & eorum, qui rursus in hac à Deo custodita, & imperiali vrbe conuenerunt sub Nectario imperialis huius ciuitatis præside, & Theophilo, qui Alexandriæ fuit archiepiscopus.

ε ¶ Et Dionysij.] *In canone Græco vulgato fere est, quemadmodum antea apud Gratianum*, Dionysij Alexandrini episcopi, & martyris. *Sed apud Balsamonem, & Iuonem legitur, quemadmodum restituendum est*, Dionysij archiepiscopi Alexandrinorum megalopolis, & Petri Alexandriæ archiepiscopi, & martyris. *Reliquas varietates per se accuratus lector notabit.*

ζ ¶ Et synodum.] *In isto canonis loco est error; quia illa synodus Cypriani reprobatur in, qua ipse cum multis alijs Africæ episcopis putauit baptizatos ab hæreticis verum baptisma non recepisse: cum tamen B. Augustinus asserat aliam extitisse traditionem Apostolorum, & ipsam Cypriani sententiam plenario totius orbis concilio exclusam fuisse testetur.*

Item ex diurno libro professio Romani Pontificis.

¶ Auctoritate Romani Pontificis sancta octo concilia roborantur.

C. VIII.

Sancta a octo vniuersalia concilia, id est, primum Nicænum, secundum Constantinopolitanum, tertium Ephesinum, quartum Chalcedonense, item V. Constantinopolitanum, & VI. Item Nicænũ VII. Octauum quoque Constantinopolitanum vsque ad vnum apicem immutilata seruare, & pari honore, & veneratione digna habere, & quę prędicauerunt & statuerunt modis † omnibus sequi, & prędicare; quęque condemnauerunt, ore & corde condemnare profiteor.

† al. Dominis.

η ¶ Item ex diurno.] *Integram professionem fidei, quando quis in Romanum Pontificem promouebatur, refert Deus dedit Cardinalis in collectione canonum, quæ seruatur in bibliotheca Vaticana.*

Quo autem tempore sexta synodus, & prima, secunda, tertia, quarta, & quinta congregatæ sint, Beda in libro de temporibus, c. 65. scripsit, dicens.

¶ De temporibus conciliorum. C. IX.

Sexta synodus b vniuersalis Constãtinopoli

poli celebrata est, & Græco sermone conscripta temporibus Papę Agathonis, exequentes ac residente pijssimo principe Constantino intra palatium suum simulque legatis Apostolicæ sedis, & episcopis cl. residentibus. ¶ Prima enim vniuersalis synodus in Nicæa congregata est contra Arrium cccxviij. Patrum, temporibus Iulij Papæ sub Constantino principe. ¶ Secunda in Cõstantinopoli cl. Patrum contra Macedonium, & Euxodiũ temporibus Damasi Papæ, & Gratiani principis; quando Nectarius eidem vrbi est ordinatus episcopus. ¶ Tertia in Epheso ducentorum Patrum contra Nestorium Augustæ vrbis episcopum sub Theodosio magno principe, & Papa Cœlestino. ¶ Quarta in Chalcedone Dcxxx. Patrum sub Leone Papa, temporibus Martiani principis cõtra Eutychem nefandissimorum prælulẽ monachorum. ¶ Quinta item Constantinopoli tempore Vigilij Papæ sub Iustiniano principe contra Theodorum & omnes hæreticos.

C X.

α ¶ Iulij.] *Certum est synodum Nicenam primam celebratam esse tempore Siluestri. Sed in illa temporum obscuritate mirandum non est Bedam & alios errasse.*

Anſ. i pro le gom. in prin cipio collectionis conciliorum.

Prima β autẽ synodus in Nicæa cccxviij. Patrum contra Arrium Alexandrinum presbyterum, qui tres gradus in Trinitate asserebat, patrem scilicet maiorem, filium minorem, Spiritum sanctum creaturam tempore Constantini principis, & Siluestri Papæ Romani, Macharij Hierosolymitani, Alexandri γ Alexandrini; qui condemnata eadem hæresi statuerunt canones viginti; quorum auctor maxime præfatus † Alexander episcopus fuit. ¶ Secunda in Constantinopoli contra Macedonium, Cõstantinopolitanum episcopum, qui negabat Spiritum sanctum Deum esse, temporibus Gratiani, & Theodosij principum, Damasi Papę Romani, Cyrilli Hierosolymitani, [Nectarij d' † Constantinopolitani; qui condemnata prædicta hæresi statuerunt canones tres: quorum maxime auctor Nectarius Constantinopolitanus fuit. ¶ Tertia in Epheso ducentorum Patrum contra Nestorium Constantinopolitanum episcopum, qui dicebat beatam Virginem Mariam non Dei, sed hominis tantũmodo genitricem, ut aliã personam carnis, aliã faceret deitatis, tpibus Theodosij principis † iunioris, Cęlestini Papæ Romani, Iuuenalis Constantinopolitani episcopi, Cyrilli episcopi Alexandrini: qui duodecim capitula contra Nestorij blasphemiarũ totidem capitula auctore eodem sancto Cyrillo anathematizando conscripserunt. ¶ Quarta in Chalcedone sexcentorum triginta Patrum, contra Eutychem Constantinopolitanũ abbatem, qui asserebat Christum post humanã assumptionem non ex duabus naturis existere, sed solam in eo diuinam naturam permanere, temporibus Martiani principis, Leonis Papæ Romani, Iuuenalis Hirosolymitani, Anatolij Constantinopolitani; q condemnata præscripta hæresi statuerunt canones viginti septem: quorum auctor maxime idem sanctus Anatolius Constantinopolitanus episcopus fuit. ¶ Quinta in Constantinopoli cõtra Theodorum Mopsuestenum, & omnes hæreticos; qui Theodorus dicebat aliud † esse Dei verbum, & aliud Christum, & sacram Virginem Mariam negabat Dei genitricem fuisse, temporibus Iustiniani principis, Vigilij Papæ Romani, Domnini † Antiocheni, Eutychij Constantinopolitani: qui quatuordecim capitula anathematizãdo scripserunt contra Theodori & sociorum eius blasphemias. ¶ Sexta in Constantinopoli cl. Patrum contra Macharium Antiochenum episcopum, & socios eius, qui vnam voluntatem, & operationem in Christo falsa suspitione asserebant, tẽporibus Constantini principis, Agathonis Papæ Romani, Georgij Constantinopolitani: qui cõdemnata hęresi præfata, anathematizando scripserunt nouem capitula inferius annexa.

† Magni principis] orig.

† al. alium Deum esse verbum, et alium Christum.

† al. Dominini.

β ¶ Prima.] *Caput hoc inuenitur & in recentioribus editionibus conciliorum, & in vetustiore Coloniensi Ann. MDXXX. & in manuscripta collectione, quam dictum est asseruari in bibliotheca Vaticana sed non in collectione, quæ est in bibliotheca Monasterij Dominicanorum. Ponitur autem ante præfationem, quę nomen Isidori, mercatoris quidam in manuscriptis, peccatoris autẽ in impressis præfert. Et sane in illa præfatione tantum quatuor generalium synodorum mentio fit; sexta vero post Isidori Hispalensis ætatem est habita.*

γ ¶ Alexandri.] *Apud Anselmum est vt apud Gratianum. In originali*, Alexandri Constantinopolitani. *Sed integra videtur lectio, si virąque coniugatur. Nam & episcopus Constantinopolis, & episcopus Alexandrię, tempore illius synodi,*

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRima adnotatio.]
a ¶ Maiorē.] Arg. q̄ non qui prior est tēpore prior est iure, sed melior p̄ferēdus est: quia nō gradus elegantior, sed uitæ melioris actio cōprobat, vt 23.q.4. ficut. & 40.di.nō loca. & c. multi. in fi. in Auth. de monachis. §. ordinatione honestioribus. n. honores debēt, arg. if. 25. dist. c. 1. in fi. & ff. de mune. & hono. honores. Arg. cōtra, C. de off. mag. officiorū nemo agentiū, & 41. dist. miramur. & arg. cōtra. 65. d. c. pen. & vlt. ubi de hoc i fi. & not. d hoc 67. dist. c p̄s. Archid.
a ¶ Se-

x De hoc ēt no. inf. 74. di. c p̄orum. & facit ad hoc quod dixi su. eod. quoniā. in ver. sexta. ibi videas. Archid.

ante primum capitulum sunt hæc verba, scripserūt nomen capitula inferiùs annexa, quæ apud Anselmum quoque habentur.

synodi, Alexandri nomine vocabantur.

d ¶ Nectarij.] *Antea legebatur quē admodum etiam apud Anselmum*, Nectarij Alexandrini, *Emendatum est ex originali. Sed fortasse & hoc loco integra lectio hæc est*, Nectarij Constantinopolitani, & Timothei Alexandrini.

e ¶ Nicæ. em.] *In loco citato ex collectione Isidori legitur*, scripserunt octo capitula, *& verba illa*, inferius annexa, *ibi non habentur. In conciliys deinde Coloniæ impressis post actionem sextæ synodi ex vetusto codice monasterij S. Bauonis referuntur nouem capitula, &*

C XI.

Deus dedit Cardinalis Anselmus in proleg. Ante eadem Hisdori collectionem.

PRima vel adnotatio Ancyranę synodi, quę ante Nicænam fertur fuisse, sed propter auctoritatē maiorē [a] postponitur: in qua Patres xxviij. statuerūt canones xxiiij. † quorū auctor maximè Vitalis Antiochenus eps. extitit. ¶ Secunda Neocęsarienſis, quæ post Ancyranam, & ante Nicænam [b] legitur fuisse, in qua Patres sexdecim, statuerunt canones xiiij. † quorum auctor maxime Vitalis episcopus Salaminius † extitit. ¶ Tertia Gangrensis, quæ post Nicænam legitur fuisse, in qua Patres xvj. statuerunt canones xx. propter quasdam necessitates ecclesiasticas: maxime contra Eustathiū, qui dicebat, qđ nullus in coniugali ordine positus, nec vllus fidelis, qui non omnibus renunciaret quæ possideret, spem apud Dñm haberet: & multa alia venenosa, quæ enumerare longum est. ¶ Quarta Sardicensis, in qua Patres sexaginta, statuerunt canones xxj. quorum auctor maxime Osius Cordubēsis episcopus, & Vicentius Capuanus episcopus, & Ianuarius & Beneuētanus, & Calepodius Neapolitanus S.R.E. legati extiterunt. ¶ Quinta Antiochena, in qua Patres xxix. † statuerunt canones xxv. quorum maxime auctor Eusebius Palestinensis episcopus extitit. ¶ Sexta Laodicensis, in qua Patres xxxij. statuerunt lix. quorum auctor maxime Theodosius episcopus extitit. ¶ Septima Carthaginensis, in

† In Græco vulgato, & apud Balsamonem sunt xv.

† ibidē sunt xxv.

† al. Zelami sanus.

† al. xxx.

qua Patres cccxij. † statuerunt canones † xxxiij. quorum auctor maxime Aurelius Carthaginensis episcopus extitit. Etiam sanctus Augustinus Hypponensis episcopus in eadem synodo legitur fuisse, temporibus Honorij Augusti. ¶ Octaua Africana sub Theodosio minore Augusto, in qua Patres cxvij. recitauerunt, & firmauerunt canones cv. qui per diuersa concilia Africanæ prouinciæ temporibus Aurelij Carthaginensis episcopi leguntur esse conscripti. ¶ Nona Arelatensis, in qua Patres cc. † statuerunt canones quatuor: quorum auctores maxime Silueſter vrbis Romæ episcopus, Sanctus Martinus Arelatēsis episcopus extiterūt temporibus Constantini Augusti, sicut quidam asserunt. ¶ Decima item Arelatensis, in qua Patres xix. statuerunt canones: quorum auctor maxime Sanctus Cæsarius Arelatensis episcopus extitit. ¶ Vndecima item Arelatensis, in qua Patres xvi. statuerūt canones. ¶ Duodecima item Arelatensis in Vico Hortensij †, in qua Patres xi. statuerūt canones: quorum maximē auctor sanctus Cæsarius Arelatēsis episcopus extitit. ¶ Tertia decima item Arelatensis, in qua Patres xix. statuerunt canones; quorum auctor maxime Sarpidius † Arelatensis episcopus extitit. ¶ Quartadecima Arauicensis, in qua Patres xvi. † statuerunt canones: quorum auctor maxime Hilarius episcopus extitit. ¶ Quintadecima Epaunensis ζ, in qua Patres xxvi. statuerunt canones xxxix. quorum auctor maxime Cæsarius episcopus extitit. ¶ Sextadecima Agathensis, in qua Patres xxix. † statuerunt canones: quorum auctor maxime Cæsarius episcopus extitit. ¶ Septimadecima Aurelianensis, in qua Patres lxxii. statuerunt canones, quorum auctor maxime Aurelius Arelatēsis episcopus extitit, temporib. Clodouei Regis. ¶ Octauadecima item Aurelienſis, in qua Patres xxxi. statuerunt canones: quorum auctor maxime Melanius Rhedoneus episcopus extitit. ¶ Nonadecima item Aurelianēsis, in qua Patres xxx. statuerunt canones: quorum auctor maxime sanctus Albinus Andegauensis episcop[s] extitit. ¶ Vigesima Aruernēsis, in qua Patres xv. statuerunt canones: quorum auctor maxime Honoratus Breutensis † episcopus extitit. ¶ Vigesimaprima Maticensis †, in qua Patres xxi. statuerunt canones: quorum auctor maxime Priscus Lugdunensis episcopus extitit.

¶ Vi-

Hactenus i collectione Isidori Vaticana.

¶ Vigesimasecunda itē Maticēsis, in qua Patres lxxxvj. statuerunt canones: quorū auctor maxime idem Priscus Lugdunēsis episcopus extitit. ¶ Vigesimatertia Lugdunensis, in qua Patres xviij. statuerunt canones: quorum auctor maxime Philippus Vienenſis episcopus extitit. ¶ Vigesimaquarta item Lugdunensis, in qua patres xx. constituerunt canones: quorum auctor maxime idem Priscus Lugdunensis episcopus extitit.

x ¶ Prima.] *Maior pars huius capitis, id est vsque ad finem versiculi*, Nonadecima *habetur in collectione Isidori impressa, ante præfationem ipsius Isidori: In Vaticana autem vsque ad finē vers.* Vigesimaprima *Deus dedit, & Anselmus integrū ante suas collectiones habent. Neque vero summationi ipsius, neque collectioni respondet; in qua, vt cæteræ mittantur varietates, multa referuntur concilia Hispaniæ, quorum hic nulla mentio.*

b Ante Nicænam.] *Sic est emendatum ex Anselmo, & Deus dedit, & Vaticana collectione. Nam ante legebatur*, Antiochenam: *In collectione autē Isidori impressa legitur quidem*, Nicænam, *sed dedium est emendatum, ostendunt verba, quę ipsum est vox*, ante. *Sic autem legendum esse, quemadmodum est emendatum, ostendunt verba, quę ipsum Neocęsarienſe concilium antecedunt, οἵτινες δεύτεροι μετὰ τοὺς ἐν Ἀγκύρᾳ, τῶν δὲ ἐν νικίᾳ πρὸ γενέσθαι, id est*, qui canones posteriores quidem Ancyranis, anteriores autē Nicænis sunt, *quo loco in collectione Isidori impressa mendose est: Et hi quidem canones secundi sunt eorum, qui in Ancyra, & Cæsarea expositi sunt, reduntur enim illud*, & Cæsarea: *quare in recentioribus editionibus conciliorum omissum est. Similis error est in codice canonum Moguntino.*

y ¶ Sexaginta.] *In codice canonum xl. episcopi reperiuntur subscripsisse: sed postea additum: & cæteri, & subscripserunt omnes episcopi diuersarum prouinciarum, vel ciuitarum, nu. cxxi. Socrates lib 2. cap. 16. in eo concilio ex occidentis partibus episcopos circiter ccc. conuenisse dicit, ex orientis vero lxxvi. qui etiam secessionem fecerant. Idem Nicephorus lib. 9. capitu. 12. & Tripartita Theodoritus autem lib. 2. c. 7. docet ex antiquis narrationibus, episcopos ccl. conuenisse. Omnino & in his, & Patrum, & canonum numeris multa sunt emendata. Sed in multis etiam satis visum est indicare varietates: nonnulla autem lectoris diligentia sunt reseruata.*

d ¶ Et Ianuarius.] *Anselmus hēt vt Gratianus. In collectione indicata est*, & Vincentius Capuanus episcopus, & S. R. E. Legatus extiterunt. *In concilio ipso ca. 18. nominatur Ianuarius eps. In subscriptione vero in codice canonum, non nominatur, sed tantum Vincentius Capuanus S. R. E. legatus, & Calipodius Depolitanus legatus. S. R. E.*

ε ¶ Septima.] *Hic numeratur tantummodo vnica synodus Carthaginensis, quæ habetur in codice canonum, de qua inferius xx. dist. in. c. de libellis. dicetur.*

ζ ¶ Epaunensis.] *Ita emendatum est ex aliquot manuscriptis, & collectione Isidori Vaticana: Nam antea legebatur.* Empanensis. *Verumtamen in concilio Epaunensi impresso nullus Cæsarius nominatur: sed Auiti primum est mentio.*

η ¶ Septimadecima.] *Hic numerantur tria concilia Aurelianensia [quorum hęc in conciliys impressis indicia inueniuntur. In quinto Aurelianensi, subscribit primo loco Aurelius Arelatensis. In primo inter alios legitur nomen Melanij Rhedonensis. In tertio subscribit quarto loco Albinus episcopus Andegauensis.*

Sed quòd Nicęna synodus xx. canones sit præstatuisse dicitur, contrarium videtur ei, quod in epistola Athanasij inuenitur.

Scribit enim Athanasius Alexandrinus episcopus Marco Papæ ita dicens.

In epistola Athanasij, & vniuersorum Ægypti episcoporum ad Marcū Papam: sed copiosius, quā hic. Iuo par. 4. c. 108. Pann. l. 2. c. 106. Ansel. l. 1. c. 59. Polycar. t. 3. tit. 20. Ibidē paulo superius. † Patribus] orig.

¶ Epistola Athanasij postulantis capitula Nicæni concilij. C. XII.

SEptuaginta [a] Niceni concilij capitula, quę de prefata synodo, iubente domino meo Alexandro, decreto omnium episcoporum attuli, quę sunt igne combusta, optamus, vt à vestrę sanctę sedis auctoritate percipere per presentes legatos mereamur.

Item. ¶ Presentibus nobis octoginta capitula in memorata synodo tractata sunt; quadraginta à Grecis, greca edita lingua, & quadraginta à Latinis similiter latina edita lingua. Sed visum est cccxviij. episcopis † spiritu sancto repletis, & maxime iam dicto Alexandro, & Apostolicę sedis Apocrysarijs, vt decem capitula adunarentur alijs, atque congruis locis infererentur, & ad formam lxx. discipulorum, vel totius orbis terrę linguarum, septuaginta tanti & tam excellentis concilij fierent capitula; quę omnem Christianorum informarent orbem.

a ¶ Septuaginta.] *Ex his Athanasij verbis constat, non omnes Nicænę synodi canones aut græcè, aut latinè nunc haberi: Et Iulius Papa ad orientales, & Innocentius Victricio, & alij, multo ex illa canones citant, qui non sunt in his viginti, quos manibus omnium versantur. De quatuor scribit Isidorus in præfatione conciliorum tomis inserta. Et ex epistola quadam Gregorij decimi ad*

a S Eptuagita.] Sed contra 21 dist. in nouo. 68. dist. chori-episcopi. ibi. n. dicitur, q̄ discipuli fuerunt lxxij. secundum Hugo. Dic, q̄ minor numerus non excludit maiorem. arg. 10. q.1. hanc. sic nor. supra 15. dist. cap. 1. vetustarum.

Regem

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Viginti.] à Sardicensi.

QVod dicitis.] CASVS. Clerici Constantinopolitani dicebãt se non habere statuta concilij Sardicensis, vel sanctorum Patrũ, nõ recipere: sed Papa redarguit eos dicens, non esse facile credendum eos non habere statuta illa, cum publicè penes eos facta fuerint, & cum tota ecclesia ea recipiat, Constantinopolitana ea recipere debet.

b ¶ Regionibus.] Hic est duplex arg. vnum tale: ex quo oẽs alij hoc faciunt ergo, & tu obseruabis hoc, vt not. sup. 12. d. illud. & cap. quemadmodum. Item arg. quòd nulli licet ignorare ea, quę publicè facta sunt. 12. quæst. 2. qui & humanis. 8. q. 1. licet. 11. q. 3. curæ. 20. distinct. si decreta. 87. dist. capit vlt. 33. q. 1. paratus. ff. de institoria ac. sed & si, §. præscribere. C. de lib. cau. si filia. extra de postu. prælat. ad hanc 1, argu. contra. 82. dist. proposuisti. & 1. q. 1. si qui à simoniacis. & 14. quæst. 1. si qs dederit. primum regulare, scãm casuale pp casum ignorantis. extra qui ma. ac. poss. cum in tua.

Facta publica debẽt ab omnib. sciri.

Ibi de hoc & extra. de constit. cognoscentes in glos. vlt.

GEneralia.] Hæc dist. diuiditur in tres partes. In quarum prima magister intendit pbare, quòd nullum robur habet concilium generale sine licentia Papæ celebratum. Secunda: ibi, [Qua propter.] Tertia ibi. [Hinc etiam.] CASVS. Supra dillin. 15. c. 1. & 16. c. sexto. ostensum est quo tpe generalia concilia celebrata fuerũt, & quorũ auctoritate cæteris pæmineba̅t est similiter ostensum. In hac vero 17. dist. ostẽdit, qm̃ in auctoritate sedis Apostolicæ possunt cõgregari, & hoc probat per c. seq. [Generalia.]

c ¶ Concilia.] In hac 17. dist.

Regem Armeniorum, cum concilium Lugdunense indixisset, (quum manuscriptam habet Cardinalis Sirletus) intelligitur integrum Nicænum concilium in lingua Armeniorum eo tempore extitisse. Sic enim scribit: Quia vero multipliciter expedit, vt in eiusdem celebratione concilij, antiquorum conciliorum copiam habeamus, celsitudinem regiam rogamus, & hortamur attente: quatenus integrum Nicænum concilium, & alia concilia, quæ habere diceris in Armenica littera, cum aliquibus peritis interpretibus, nobis cum ea qua poteris celeritate transmittas. *Tuneti quoque & Alexandriæ inuenti sunt octoginta canones Arabicè scripti sub nomine huius concilij, qui Romæ in Arabica & Armenica lingua scripti penes eundem Cardinalem Sirletum, sunt, & nuper etiam in latinam linguam conuersi sunt, & impressi.*

Quomodo ergo viginti tantũ capitula in Nicæna synodo statuta dicuntur, cum septuaginta capitula (vt Athanasius scribit) in ea statuta monstrentur? ¶ His ita respondetur: Capitulorũ Nicænæ synodi quædam in desuetudinem abierunt: viginti tantum in Romana ecclesia habentur.

Vnde Stephanus Papa scribit dicens Luythobio Archiepiscopo Moguntino.

¶ Nicæni concilij viginti tantum capitula habentur. C. XIII.

VIginti [a] tantum capitula Nicæni synodi in sancta Romana ecclesia habentur, sed quo neglectu alia defecerint, ambiguum est. Plurimi arbitrantur ea Antiocheno concilio esse inserta. Iuo p. 4. c. 232. Pann. l. 2. c. 107

¶ *Apud Iuonem parte quarta, c. 232. habetur magis integrum hoc caput*: Capitula Nicæni concilij testimonio Athanasij septuaginta in figuram septuaginta discipulorum scripta non dubitamus, è quibus viginti tantum in ecclesia sancta Romana, & quæ sequuntur.

Sardicense quoque concilium auctoritate Nicolai Papæ recipitur.

Vnde idem scribit clero † Constantinopolitano. *tale. lecto* *sancta*

¶ Auctoritate Apostolica Sardicense concilium recipitur. C. XIIII.

QVod dicitis neque Sardicense concilium, neque decreta † alia vos habere sanctorum Pontificum, non facile nobis facultas credendi tribuitur maxime cum Sardicense concilium, quod penes vos in vestris regionibus [b] actum est, & omnis ecclesia recipit, qua ratione conuenerit †, vt hoc sancta Constantinopolitana ecclesia abijceret; &, vt dignum est, non retineret? Habetur in epistola 6. quæ prima ad Photium est. Iuo p. 4. c. 235. Pann. l. 2. c. 117 ver. Quod dicitis.] *tal. cõuenerũt*

DISTINCTIO XVII.

GEneralia concilia, [c] *quorum tempore celebrata sint, vel quorum auctoritas cæteris præemineat, sanctorum auctoritatibus supra monstratum est. Auctoritas vero congregandorum conciliorum penes Apostolicam sedem est.*

17. distin. ostenditur qui possunt facere concilia. Sunt autem conciliorum quædam vniuersalia, quædã particularia, siue prouincialia, quædam epalia. Vniuersale est quod a Papa, vel eius Legato cum omnib. episcopis statuitur 1. particulare, siue prouinciale est, quod Metropolitanus, vel primas facit cũ suffraganeis suis, vt 18. dist. c. 1. 92. dist. si quis eps. Sed vniuersale non dẽt fieri sine auctoritate Papæ, vt hic, nec particulare sine auctoritate Metropolitani, vel primatis, nec epale sine auctoritate epi: Metropolitanus tñ potest facere concilium sine auctoritate primatis, vt 92. dist. si quis eps. similiter eps sine auctoritate Metropolitani, vt 38. dist. quando. xij. q. ij. placuit. Nec ob quod legitur infra distin. proxi. c. propter. in fine. & c. pen. quæ illud erit intelligendum de prouincialibus conciliis, vel intelligetur illud de canonibus constituendis. Iuan.

Vniuersalis enim concilium sine auctoritate pape vel eius legati celebrari nõ potest. inf. ca. j. ij. iij. dist. 5. porro. Archid.

SYnodum.] CASVS. Maxentius episcopus uolebat generalem synodum ad condendum canones cõgregare; sed Marcellus dicit, quod non potest sine licentia Papæ, quamuis possit particularem synodum facere.

a ¶ Synodum.] Scilicet generalem.

ADDITIO. Vel etiam prouincialem ad aliquid generaliter statuendum. Archid.

b ¶ Cõgregare.] Cũ conueniunt epi ad examinandũ causã criminalem alicuius clerici in sacris. & secũdum hoc est arg. quod talis congregatio episcoporum nõ dicitur synodus generalis.

Vnde Marcellus Papa scribit Maxentio α.

α ¶ Maxentio.] *Antea legebatur*, Maxentio Episcopo. *In tomis aut em conciliorum in Epistolæ inscriptione est, ad* Maxentium tyrannum. *sed in principio Epistolæ ipsius est*, Marcellus Maxentio, *quæ lectio visa est retinenda.*

¶ Absque Romani Pontificis auctoritate synodus congregari non debet. C. I.

SYnodum [a] episcoporum absque huius sanctę sedis auctoritate, (quamquam quosdam episcopos possitis cõgregare [b]) non potestis regulariter facere. Neque ß vllum episcopum, qui ad hanc appellauerit Apostolicam sedem, damnare; antequam hinc sententia definitiua procedat. Nam si seculares in publicis iudicijs libellis vtũtur appellatorijs, quãto magis sacerdotibus hęc eadem agere licet, qui sup illos sunt. De quib. dictũ est, [Ego dixi, Dij estis.] Anſl. 1. cap. 60. Iuo p. 4. ca. 240. Polyc. l. 3. ca. al. tit. 13. *Psalm.* 81.

ß ¶ Neque vllum episcopum.] *Hæc vsque ad finem non habentur in aliquot manuscriptis Gratiani exemplaribus.*

Item Iulius Papa primus, in rescripto contra orientales pro Athanasio, c. 29.

¶ Non est ratum concilium, quod auctoritate Romanę Ecclesię fultum non fuerit. C. II.

REgula vestra nullas habet vires, nec habere poterit: quoniam nec ab orthodoxis episcopis hoc cõcilium actum est, nec Romanę Ecclesię legatus † [c] interfuit; canonibus pręcipientibus sine eius auctoritate concilia fieri non debere. Nec vllum ratum est [d], aut vnquam conciliũ, quod non fultum fuerit eius auctoritate. Anſl. l. 2. ca. 47. Polyc. l. j. c. 13. † *al. legatio*

Item Damasus Papa I. ad Stephanum, Epist. 3.

¶ Nullus vsurpet concessa Romanę Ecclesię. C. III.

HVic soli † sedi concessa [e] nullus vsurpare sine eius consultu pręsumat, qui non vult honore ecclesiastico indignus, vt contemptor, iudicari. Anſl. 1. cap. 55. Polyc. l. 1. c. 17. † *al. Pelagius Papa Valerio Patritio.*

Item Gregorius. † α

¶ Absque Apostolicę sedis auctoritate synodum particularem contra vniuersalem aliquibus congregare non licet. C. IIII.

NEc licuit alicui aliquãdo, nec licebit, particularem f Iuo p. 4. ca. 239. Anſl. l. 12. ca. 43. Poly. l. j. ca. 14.

NEc licuit.] CASVS. Celebrato cõcilio quinto apud Constãtinopolim, episcopi Venetiæ, Histriæ & Liguriæ volẽres recipere statuta illius concilij, conueniunt ad examinandum, an illa statuta essent bona, vel mala, contra quos inuehitur Gregorius dicens, q̃ si alterę debebãt ad sedẽ Apostolicã. Si vero fuerint contumaces, ab ecclesia sunt coercendi, & si per ecclesiã non possunt, per secularem debent comprimi potestatem.

f ¶ Particularẽ.] Ad aliquid generaliter statuendũ 2, vel ad reuocandum illud, quod in vniuersalibus concilijs est statutum, vt isti episcopi, qui uolebãt retractare statuta

hi duo canones primus, et secundus supposititii videntur.

c ¶ Legatus. Ad hoc spãliter destinatus: aliàs nõ posset legatus facere conciliũ. vt not. sup. dist. 3. ca. regula. §. porro. & extra de off. leg. quòd translationem.

d ¶ Ratũ est.] Arg. q̃ id, quod nullũ est, non potest ratũ haberi, vt not. 9. q. 2. ca. nullius alterius. ext. de elect. auditis.

e ¶ Vic soli sedi cõcessi.] Hic expresse hẽ, q̃ illud qđ soli Papæ ꝓpetit, nõ transfertur gñali mandato: nisi specialiter mandet, ut ext. de offic. legat. quod translatum nemo: quæ autem illa sint, dixi 12. dillin. præceptis. & alia habes extra, de off. leg. quod translationem.

Papæ soli cõpetens. generali mãdato non trãsfertur.

2 Vel dic q̃ particulare dicit ꝓpter illos, qui parte faciunt, scilicet hęreticos, quibus nullo modo licet concilium celebrare, secundũ Laur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Statuta uniuersalis concilij per quę possint interpretari.

statuta Constantinopolitanæ synodi. videtur hic, q̃ ad solum Papam spectat interpretari statuta vniuersalis concilij. ut extra de concess. præb. & eccle. non uacan. dilectus, Arg. cõtra, q̃ ab oibus episcopis, uel a seniori parte eorum, qui interfuerunt, põt fieri interpretatio, quia ab eo iudice prodire debet interpretatio. qui ius statuit. extra de sentẽt. excom. inter. de iud. cum venissent.

a ¶ Ad recipiendã.] Eo ipso q̃ qs errat, non dicitur hæreticus, si paratᵃ est corrigi, vt 24. q. 1. hæc est fides. Sed si dubitat de fide, hęreticus dicitur, vt extra de hære. c. 1.

Laici utrum possint aliquando clericos punire. 1 Hic uideas quod legitur & notat 17. q. 4. de presbyterorum. Archid.

b ¶ Per sæculares.] Possunt ergo laici coercere, clericos ẽt non depositos in casib. vt nor. 23. q. 5. principes. aliàs autẽ etiam depositũ non potest laicus punire: nisi forte incorrigibilis sit, vt extra de iud. cum nõ ab homine. nunquã. n. clericus quantumcunq; sit crimi nosus, tradendus est curiæ sæculari, dũmodo possit corrigi per ecclesiasticã potestatẽ, vt 81. dist. dictũ, extra de iud. at si clerici, nisi i crimine falsi literarũ apostolicarum, vt extra de crim. fal. ad falsariorum. Item habes hic, q̃ vbicunq; deficit ecclesiastica potestas, semper recurritur ad brachiũ sæculare, 11. q. 1. petimus, & 23. q. 5. de Liguribus.

ADDITIO. Ad idẽ ead. q. administratores.

MVltis] CASVS. Hoc ca. diuidit ĩ duas partes. In prima parte dr̃, q̃ Constantinopolitani epi celebrauerũt cõciliũ ad uocationẽ Ioannis, q̃ tunc erat patriarcha. qđ factum fuit absq; sedis Apłicę licentia: quare Papa cõciliũ illud euacuat & cassat, & qđ qđ in eo fuit cõstitutum, & prohibet ne de cætero talia fiãt. In 2. parte, quæ incipit ibi, [Si uero.] dicitur, quòd si episcopi ceperũt super aliquod differre negatio, referatur quæstio ad sedẽ Ar- Salonitanæ 2, Tu dic, quòd in leuibus excusat, aliàs nõ.

synodum ß congregare: sed quoties aliqua de vniuersali synodo aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam ª de eo, quod non intelligunt, rationem, aut sponte ij, qui salutem animę suę desiderant, ad Apostolicam † sedem pro recipienda † ratione conueniant: aut si forte (sicut de talibus † scriptum est: [Peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit]) ita obstinati, & contumaces extiterint, vt doceri non velint, eos ab eisdem Apostolicis sedibus aut attrahi ad salutem quoquomodo necesse est, aut (ne aliorum perditio esse possint) secundum canones per sæculares ᵇ comprimi † potestates.

† Apostolicas sedes] Iuo. † al. percipiendã † al. quibusdã.

† al. opprimi.

α ¶ Gregorius.] *Hoc procul dubio est Pelagij, sicut ab Anselmo & Iuone citatur. Sunt autem apud Gratianum multa capita ex Pelagio huius argumenti, ad Apostolicas sedes recurrendum esse, cum aliqua vniuersali synodo esset constitutum; & valde illos condemnandos, qui Apostolicis sedibus non communicant, vt 23. q. 5. c. nonnos, & c. de Liguribus. Ex hoc autem capite, nec licuit, & capite, istud. 11. q. 1. habetur integra epistola Pelagij, quemadmodum ab Anselmo refertur. Verum in Polycarpo citatur ex Gregorio, & in margine est additum,* ad episcopos Mauritaniæ. *Atque in summarijs capitum dictatus ipsius Papæ, qui habetur lib. 2. Registi Gregorij septimi; inter cętera hoc est,* quod nulla synodus absq; præcepto summi Pontificis debeat generalis vocari.

ß ¶ Synodum.] *Apud Anselmum, Iuonem, & in Polycarpo addunt hęc,* ad iudicandum vniuersalem synodum. *Hoc enim est, quod prohibetur hic à Pelagio: Multi enim eo tempore aut ignorantia, aut animi peruersitate adducti, nolebant quinium concilium recipere, (Quæ de re B. Gregorius, lib. 7. epist. 53. & alibi sępe) & particularem synodum vniuersali, ac sedium Apostolicarum auctoritati præferebant. Itaque hoc capite non prohibet Pelagius, siue Gregorius, ne episcopi possint Diœcesanas, & Metropolitę prouinciales synodos conuocare, sed ne ipsas ad iudicandum vniuersalem synodum congregent, atque ita est in rubrica emendatum.*

Item Pelagius II. episcopis, qui conuenerant ad illicitam vocationem Ioannis Constantinopolitani, Epist. 1. cap. 1.

¶ Non est concilium, sed conuenticulum, quod sine sedis Apostolicę auctoritate celebratur. C. V.

MVltis denuo Apostolicis, & canonicis, atq. ecclesiasticis instruimur regulis, nõ debere absque sententia Romani Pontificis concilia celebrari. ¶ Quapropter, vt iam dictum est, recte non concilium, sed uestrũ conuenticulum, vel conciliabulum cassatur, & quidquid eo actũ est, irritum habetur, & vacuum. Vos quoque deinceps videte, vt nullius hortatu ᶜ talia præsumatis, si Apostolicę sedis communione carere non vultis. *& infra.* ¶ Si vero. *cap. 3.*

An sl. 2. c. 3. Polyc. l. 1. c. 1

Appellatur de episcopis prouinciæ ad metropolitanum.

a ¶ Ad maiorem.] Id est, ad metropolitanum & ita cum appellatur ab omnibus episcopis prouincię ad metropolitanum, videtur, q̃ metropolitanus solus maior sit omnibus episcopis prouinciæ quia de pari ad parem nõ licet appellare. 2. q. 6. c. anteriorũ. ver. illo videlicet. Item

COncilia.] CASVS. Quidam episcopi singulis annis sine sede Apostolica concilia faciebant. quare Symmachus Papa ea cassat, cum non inueniatur aliquid cõstitutum sine auctoritate sedis apostolicæ, immo semper ei maiora negotia reseruantur.

c ¶ Sacerdotum.] Id est episcoporum.

d ¶ Perdiderunt.] Not. q̃ aliquis dicit perdere quod nunquã habuit. sic 5. q. 6. quia iuxta. 23. q. 4. Guilfarius. 23. dist. quorundã 2, sic 33. q. 2. quod vero, &c. Moyses.

2 Vbi de hoc. Arch.

HINCRTIAM. Hęc est 2. pars dist. in qua ponitur quid iuris sit de synodis.

CASVS. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q̃ Symmachus Papa erat de quibusdam criminibus diffamatus: Vnde Theodoricus Rex uenit Romam, concilium cõgregauit, vt examinarentur ea quæ obijciebantur Papę: Tunc surgentes episcopi Liguriæ & Aemilię & Venetię dixerunt Imperatori q̃ ad Papam spectabat cõuocare concilium: Imperator ad hoc benigne rñdit oĩa esse in potestate synodi. cõmittẽs negotium auctoritati Pontificum, dũmodo pax in ciuitate Romana seruet. In secta parte, quæ incipit ibi, [Epi vero,] dicit, q̃ Epi ibi congregati auctoritate eiusdẽ Symmachi ĩterueniente absoluerũt ipsũ ab humano iudicio, à solo Deo iudicãdũ, & restituũ dos clericos, q̃ ecclesserant a Simmacho Papa in suis officijs

* Concilia proprie nõ dederunt primatum Romanæ ecclesiæ, sed explicarunt datum à Domino.

decideuerũt: dummodo primo Symmacho satisfaciãt: Cui statuto primo subscripsit Laurentius eps ecclesiæ Mediolanensis, secundo Rauennas, & postea lxxv. epi. Omnia quæ postea sequuntur, plana sunt vsque ad dist. 18.

e ¶ Præcepisset. Isti epi venerunt ad citationem Regis non q̃ venire tenerentur, sed vt reuocarent eum ab errore suo. Simile ad hoc extra de exceptionibus, olim.

f ¶ Iussione Domini.] Habet ergo Romana ecclesia auctoritatem a Concilijs, sed Imperator à populo, vt 91. di. legimus. in fi. Contrarium huic signatur 21. dist. quãuis. & 22. dist. omnes. vbi dicitur, q̃ Romana ecclesia habet primatũ à Domino, & nõ à cõcilijs. Sed dic principaliter habuit à Domino. secundario* à concilijs.

3 Contra nor. 10. dist. Imperium ibi dixi. Archid.

g ¶ Reuerẽtiã.] Debet Imperator reuerẽtiam ecclesiæ: sed de rebus ecclesiæ nihil potest dispensare, vt 96. dist. bene. vnde nec dignitates, nec præbendas dare põt 3,

in qualibet prouincia ortæ fuerint quæstiones, & inter ipsius prouinciæ episcopos discrepare cœperit ratio, atque inter ipsos dissidentes non conueniat; ad maiorem ª tunc sedem referantur. Et si illic facile, & iuste non discernuntur, vbi fuerit synodus regulariter congregata, canonice, & iuste iudicentur. Maiores ᵇ vero & difficiliores † quæstiones (vt sancta synodus statuit, & beata consuetudo exigit) ad sedem Apostolicam semper referantur.

† al. difficiles.

Item Symmachus Papa.

¶ Prouincialia concilia fine Romani Pontificis præsentia pondere carent. C. VI.

In lib. Enno. ᵈ defensione 4. & 5 syn. sub Sym. Papa. Ansel. l. 2. ca. 56. Polyc. l. 1. tit. 7.

COncilia sacerdotum ᶜ ecclesiasticis legibus quotannis decreta per prouincias, quia præsentiam Papæ non habent, valitudinem perdiderunt α ᵈ Legistis † insaniissimi, aliquando in illis præter Apostolici apicis sanctionem aliquid constitutum; & non de maioribus negotijs ad consultationem †, quid occurrerit, præfatæ sedis arbitrio fuisse seruatum?

al. Legite.

† collationem] orig.

α ¶ Perdiderunt.] *Hic in libello Ennodij in recentioribus editionibus est nota interrogationis. Sunt enim verba inimicorum Symmachi hoc tanquam absurdum quidpiam obijcientium. Quibus Ennodius in sequentibus verbis respondet,* Legite, &c.

Verba omnia sumpta sunt ex quarta synodo Romana sub Symmacho.

2 [*Hinc etiam cum auctoritas Theodorici regis ex diuersis prouincijs ad vrbem Romam sacerdotes conuenire præcepisset* ᵉ, *vt sanctum concilium iudicaret de ijs, quæ venerabili Papæ Symmacho præsuli Apostolicæ sedis ab aduersarijs ipsius dicebantur impingi, Liguriæ, & Aemiliæ, seu Venetiarum episcopi suggesserunt ipsum, qui dicebatur, imperitus debere synodum conuocare, scientes, quia eius sedi, primũ Petri Apostoli meritũ, deinde secuta iussione † Domini* ᶠ, *cõciliorũ uenerãdorũ auctoritas singulare ĩ ecclesiis tradidit potestatem, nec antedictæ sedis antistitem minorũ subiacuisse iudicio. & infra.* [¶ *Ad hęc serenissimus Rex, Deo adspirante respondit synodalis esse arbitrij in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reuerẽtiam g de ecclesiasticis negotis pertinere, committẽs etiam potestati Pontificum, vt siue propositũ vellent audire, ne-*

† iussionem] Varic. eod. & Nicolaus ad Michaelem Imp. pag. 501.

Item hic appellatur à metropolitano ad concilium metropolitanum. inf. 2. q. 6. omnis. & sic cõcilium est maius ipso metropolitano. & sic appellatur ab aliquo ad seipsum cum alijs. & est simile ff. quando appell. fit l. 1. §. solent. Sed quid est, qđ hic dicitur, q̃ si dissentiũt epi, recurratur ad superiorem, quare non statur hic sententiæ plurium 65. dist. sane? Intelligunt quidã, q̃ hoc dicitur in causa criminali episcopi, vbi oportet omnes episcopos consentire, vt 6. q. 4. c. 1. & 2. Sed potest intelligi in eo casu, quando in prouincia dubitatur de negotio aliquo inter episcopos: tunc recurritur ad sedem superiorem. Vel intelligas in eo casu etiam quando dissentiunt episcopi in sententia, non quòd sententiam aliquam proferant, sed videtur quibusdam vno modo sententia, alijs alio modo.

Ex hoc dicitur, videtur, cõcilium esse cõ. fcere de ipsis deliberum metropolitani. hoc dicã q. 1. fi cle ibus ibi vi- as. Arch.

b ¶ Maiores.] Vt de fide, vt 24. q. 1. quoties.

Decret. Grat. ps 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt 16.q 7.si quis deinceps.arg.contra extra de consuetu.cum inter in parte decisa. vbi dicitur Rex conferre decanatum: sed hoc forte ex consuetudine,& ex priuilegio.16.q.1.hinc etiam.

a ¶ Immunis.] inf.2.q.7.§.item cum Balaam.in fi.contra,ibi dicitur,q̃ simoniac⁹ post restitutionē tenetur respōdere accusatoribus. Sed dic, quod primo fuit accusatus de hæresi,sed cum appareret calumina accusātis,postea fuit absolutus,vt hic dicit.

b ¶ Ante tempus.] quod fieri non debuit,vt 8.q.4.nonne.§.illud.

c ¶ Synodo.] vt 96. dist.bene.

d EPiscopos.] ¶ Tempus.] Generale est, quod qui prius dignitatē receperunt, præferendi sunt alijs 1, vt 74. distin.episcoporum. & 75.distin.cap. vlt. & extra de maio. & obed.c.1.quoniã ille gradus cęteros antecedit,quem labor prolixior & stipēdia longiora fecerūt anteire, vt C. de offic. ma.offi.l.nemo. nisi aliquis receperit dignitatē à principe: ille enim proponit alijs,vt extra de maio.& obed.p tuas & ff.de albo scrib. l. 2. & nisi sint loco metropolitani, vel alicuius maioris dignitatis,q̃ licēt sint posterius ordinati, tamen prępponuntur alijs vt hic in Palea, placuit, dist. proxi.

Ordo inter beneficiatos.

1 Contra 16.dist.6.synodus. ver. prima adornatio, vbi de hoc Archid.

EPiscoporū.] Hęc distinctio diuidit in tres partes:in prima probat, 1 q̃ concilia episcoporum debēt fieri bis in anno;& hoc probat per sex canones quod tū correctum est.Secūdaibi,[Quoniam quidem.] Tertia ibi, [Singuli.]

CASVS. Dictum est supra & ostensum, q̃ episcopi non possunt celebrare concilia sine licentia Romanę sedis,in quibus aliquid generaliter definiant,vel statuant:ad correctionem tamen cōcilia celebrare,& indicere quæ iam statuta sunt generaliter vel specialiter,possunt.

2 sup. dist. prox. c.concilia. secundum Hugonem.

e ¶ Episcoporum.] Hic intitulatur 18.dist. In proxima distin. magister ostendit 2, quod prouincialia concilia nihil generaliter possunt constituere:ideo cōsequēter ostendit ad quid sint vtilia, addit etiam quoties in anno,& quo tempore anni,& cuius auctoritate fiant celebranda 3,& q̃ metropolitanus nihil debet exigere ab episcopis conuenientibus ad cōcilium, addit de pœna episcopi,qui vocatus ad synodum non venit. In fine dicit,q̃ intra sex menses debet episcopus indicare suis

gotium, siue nollent, quod magis putarent vtile deliberarent,dummodo venerandi prouisione concilij pax in ciuitate Romana daretur†:episcopi vero in synodo resistētes congregata auctoritate eiusdē Symmachi dixerunt: Symmachus Papa sedis Apostolicæ præsul ab hmōdi oppositionibus† impetitus,quātū ad hoīes respicit,sit immunis[a], & liber,cuius causam totā Dei iudicio reseruamus.]& infra. ¶[De clericis vero memorati Papę,qui ab episcopo suo ante tempus[b] contra regulas discesserūt,& schisma fecerunt; hoc fieri decernimus,vt† illi satisfacientes episcopo suo misericordiā consequantur,& officijs ecclesiasticis se gaudeāt restitui.]Ibidem infra, ¶[Laurentius ecclesiæ Mediolanensis episcopus huic statuto nostro,in quo totā causam Dei iudicio commisimus,subscripsit. Petrus ecclesiæ Rauennatis episcopus sub eisdem verbis subscripsit,& post eum septuaginta quinq; episcopi.]Illud de clericis pro pace in vrbe reformanda misericorditer & dispensatiue factū dinoscitur. ¶Hoc quoque notandum est,quod in hoc concilio,& in alia synodo[c] Symmachi Papæ, ante Rauennatem episcopum Mediolanensis subscripsisse, & respondisse legitur: ex quo & sedis prærogatiuam ante eum habere colligitur.

† Christianis omnib. redderetur] orig. Ibidem infra. †al. propositionibus]orig.

† vt eos satisfacientes episcopo suo misericordia subsequatur] orig.

Ait enim Gregorius primus lib. 7. reg. epist. 112. Syagrio episcopo Augustudunensi.

CAP. VII.

EPiscopos secundum ordinationis suæ tempus[d], siue ad considendum in concilio, siue ad subscribendum, vel in qualibet alia re sua attendere loca decernimus, & suorum sibi prærogatiuam ordinum vendicare.

Ansel.l.6.c.13.

Verum tempus ordinationis non ad ecclesias,sed ad personas refertur, sicut ex consuetudine Cardinalium sanctæ Romanæ ecclesiæ, & episcoporum vniuscuiusque prouinciæ euidenter apparet.

DISTINCTIO XVIII.

EPiscoporum[e] igitur concilia, vt ex præmissis apparet, sunt inualida ad definiendum, & constituendum[f], non autem ad corrigendum. Sunt enim necessaria episcoporum concilia ad exhortationem, & correctionem, quæ etsi non habent vim constitutionis†; habent tamen auctoritatem imponendi, & indicendi, quod alias statutum

†al. constituendi.

suis subditis ea,quæ in concilio acta sunt.

f ¶ Constituendū.] Illud non est verū, quia episcopi bene possunt condere canones ępales. & archiepiscopus prouinciales. quia quilibet populus, & quęlibet ecclesia sibi potest statuere aliquod ius,vt sup.distin.1. ius ciuile.& 8.dist.quæ contra.& 11. dist. catholica. & 12. dist. illa.& de consecra.dist.3. cap.1.& extra de fer. conque ritus. sed de maioribus negotijs non possunt aliquid statuere,vt hic,& 12.dist.præceptis,vbi de hoc. De

DE concilijs.]CASVS. In hoc ca. statuit Leo,vt cōcilia episcoporum fiāt bis in anno, & ibi clericorū quæstiones diri mantur: & si ibi deferantur ad primatem:& si nec ibi poterunt terminari, ad sedem Apostolicam referantur.

est,& generaliter,seu specialiter obseruari præceptum.
[Ex concilio Cabilonensi,c.6.]

¶ *In peruetusto Gratiani codice palea hæc est in extremo præcedentis distinctionis, conuenitque cum vltimo illius capite,*episcopos. *Ex Cabilonensi autem citant etiam cæteri collectores. extat vero in Bracarensi primo,c.24. & concordat cum c.13.concilij Mileuitani,& ca. 53.concilij Africani.*

PALEA. C. I.

Burch.l.1.c.55. Iuo p.5.ca.165. Pann.l.4. c.10.

PLacuit, vt conseruato metropolitani primatu cæteri episcopi secundum suæ ordinationis tempus alius alij deferat† locum.

† al. sedendi deferat.

Vnde Leo primus, epist.82.c.7.Anastasio Thessalonicensi episcopo.

¶ Bini conuentus per singulos annos ab episcopis celebrentur. C. II.

Burch.l.1.c.43. Iuo p.4. c.241. Pann. l.4. c.13. Poly.l.3.tit.19.

DE concilijs autē episcopalibus non aliud indicimus, quàm sanćti Patres salubriter ordinarunt, vt scilicet bini[a] conuentus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus[b] querelis, quæ inter diuersos ecclesiæ ordines[c] nasći assolent,iudicetur. At si forte inter ipsos,qui præsunt,de maioribus(quod absit)peccatis causa nascatur, quę prouinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negotij qualitate metropolitanus[d] curabit instruere[e], & si coram positis partibus nec tuo fuerit res sopita iudicio, ad nostram cognitionem quidquid illud est, transferatur.

Poly.l.1.tit.15.

Item ex Nicæno concilio,c.5.

¶ Quo tempore concilia episcoporum sint celebranda. C. III.

Poly.l.3.tit.19.

HAbeatur semel concilium ante dies Quadragesimæ[f], vt omnibus,si quę sunt,simultatibus ęamputatis,mūdum[g] ieiunium, & solenne Deo possit offerri: secundum vero agatur circa tempora[h] autumni.

a ¶ Bini.]Hoc corrigitur infra eod.quoniam.& extra de accus.sicut olim.

b ¶ De omnibus.] Ad eos spectātibus.

c ¶ Ordines.]Id est, laicos vel clericos.

d ¶ Metropolitan⁹.] Not.q̃ in magnis negotijs semper consulet archiepūs suū Primatem,vt hic,& 65. distinct.de persona. & 6.q.4.si inter episcopos. Item habes hic,q̃ Primas nō debet interesse concilio Metropolitani, & 92.distin.c.pen.& 11.quęst.1.si clericus aduersus.

Primas in concilio archiepiscopi non debet interesse.

e ¶ Instruere.]Ergo iudex à quo appellatur, potest instruere iudicem ad quem appellatur,& eius causam quare non recipit ei⁹ appellationē, & exemplū sibi reddere debet, vt ff. de appella. recipi.l.sciē dum.non tamen tanquam testis, vt 2.q.6.statuendum.

Habeatur.] Casus triū sequentium capitulorum plani sunt.

f ¶ Dies Quadragesimæ.] In seq.cap. dicitur, quod post tertiam hebdomadam Paschæ: sed ille canon præiudicat illis: quia ille canon est Nicæni cōcilij 1. vel loquitur secundum diuersas consuetudines. 16.dist.ca.sexta ver.primo.

1 Sub. q̃ inter alia primatū obtinet. 15. dist. c.1.& 2.

ADDITIO. Arg.76. dist.vtinam. Archidiaconus.

g ¶ Simultatibus [Si multas est odium priuatum.65.dist. ca. tertio.

h ¶ Circa tempora.] Idibus Octobris, vt infra.cap.seq.

i PRopter.] ¶ Admoneant.]Id est connocent,vel q̃ 2 Id est, aprię, & sic est argu. dictio dies quod mora potest nō facit aliquid purgari, licēt certus dies sit appositus 2, in mora. alias quare admoneatur?

E 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

retur? sic inf.ea. dis.q̃ñ.& extra de concess.prębē.& ecclę.nō va.quia diuersitatem.& ff.de peri.& cōm.rei vē. l.1.§.licèt autem.Arg.contra extra de elect.cū in cūctis arg.contra 7.q.1.prętientium,& 20.q.2.puella. & C. de contrah.stip. magnam. & extra de dolo & contuma.

cumdilecti. Solu.vbi dies præligitur à canone, mora potest purgari: secus si ab homine prefigitur dies.argu.ff. de arb. si cum dies. §. vlt.& l. Celsus.Io. Sed hoc nō est verum,vt extra de sup. neg. præ. licet.ibi dici vī, q̃ mora purgari non possit. sed certe noua decre.dicit quod in solutione pensionis mora ītra breue tp̃s possit purgari,vt extra de loc.c.vl.sed illa loquitur in alio casu quàm decret. licet. Vel dic quòd illa corrigit decret. licet.B.

a ¶ Idibus.] Hoc falsū vī: quia id⁹ semper est i xiij. die vel xv. secundum quod nonę prędedūt: si.n. mensis habet quatuor nonas,sūt idus ī xiij.die.si vero sex nonas sunt ī xv. die. Et ita idus nunquā sunt in x.die. verum est apud nos sed apud Græcos bene est in x.die. Dicunt quidam 1.quod idus qūque dī large, vt hic, scilicet totum illud tępus ex quo post nonas statim incipiūt cōputari, vt cū dī viij.idus.vij.idus. &sic deinceps,nā in principio mensis dī Kalędæ, deinde iiij. vel vj.nonas,deinde terminatis nonis dī viij. idus. vij. idus. quare ergo dī, q̃ sit decimus? Sed dicas q̃ hic vocat hoc nomine,idus, quèlibet diē,qui est iter illos dies,qui dān idus,nō vltimum diem illorum,qui proprię & absolutè dicit idus. Alia expositio, quæ sit hoc,non valet.

x Vt Lausentius.

b ¶ Hyperberetæi mēsis. Id est,Octobris.

c ¶ Et omnes.] Et,pro,i.alias si omnes debent conuenire de prouincia,quare episcopus reseruaret eis omnia ea quæ fierent 2 in synodo, vt inf. c. decernimus.

a De hoc If. eo. ca. pen. Laur.

d ¶ Concilia.] Prouincialia, quia quilibet episcopus irrequisito metropolicano potest facere concilia episcopalia.vt 23.dist.quando.

ADDITIO. Sic legitur & no.inf.ea.di.c.pen.in fi.Arch.

autem comprouinciales episcopos ij, qui in amplioribus, id est in metropolitanis ciuitatibus degunt. ¶ Secundum vero cōcilium Idibus [a] Octobris habeatur, qui dies apud Græcos hyperberetæi † mensis [b],decimus [γ] inuenitur. In ipsis autem concilijs, & presbyteros, & diaconos præsentes esset oportet, & omnes [c] quotquot se læsos existimant, & synodicam expectare sententiam. Nec liceat aliquibus apud semetipsos concilia [d] sine metropolitanorum episcoporum conscientia facere,quibus de omnibus causis constat [e] permissum esse iudicium.

α ¶ Id est media.] *Antea legebatur,& in medio temporis inter Pascha, & Pentecosten. nec multo aliter apud Iuonem,* id est medio temporis,& c. *Sed reposita est hęc lectio,ex plerisque Gratiani exemplaribus, & collectione Isidori, in qua est hęc eadem versio. Nam cęteri collectores secuti potius videntur versionem Dionysii, quæ est in codice canonum: quamuis & Burchardus, & Pannormia hoc loco habeant,* ideſt medio Pentecostes, *vel,*in medio Pentecoste, *vbi in versione Dionysii est,* ita vt quarta septimana Pentecostes. *verbum planè è verbo, Græcè enim est:* ὥστε τὴν τετάρτην ἑβδομάδα τῆς πεντηκοστῆς.

β ¶ Compleatur.] *Vocem,* ἐπιτελεῖσθαι *Dionysius vertit,* conueniat.

γ ¶ Decimus.] *Prorsus ex Græco. Dionysius autem, quem Burchardus, & Iuo sequuntur, habet,* Idibus Octobris,id est,quintodecimo die mensis Octobris, quem hyperberetæum Græci cognominant. *In canone autem Apostolorum 37. legitur secundam anni synodum celebrandam esse,* ὑ πεῤῥιτεταίου δευτέρᾳ, *id est,* duodecimo die hyperberetæi. *Non conuenire autem omnino Latinorum menses cum Græcorum satis constat. Suidas quidem scribit apud Macedonas hyperberetæum eundem esse qui October, Galenus autem Pergami eundem qui September.*

Item ex Concilio Laodicen.c.40.

¶ Semetipsos accusant, qui vocati ad synodum venire contemnunt. C. V.

NOn oportet vocatos episcopos ad synodum,contemnere,sed adire † debere,& aut docere,aut doceri [f] quę sunt ad ecclesiæ cæterorumque correctionem vtilia: quòd si contempserint, seipsos videntur accusare §, nisi forte prę infirmitate ire non possint.

Burc.l.1.c.49. Iuo p.5.c.157. † *al. abire.*

Item ex concilio Chalcedonensi.c.19.

¶ Corripiantur episcopi, qui ad concilium vocati, venire contemnunt. C. VI.

PEruenit ad nostras aures, quòd in prouincijs cōstituta episcoporū concilia minimè celebrentur. Hoc α ex eo

Anso.l.6.c.158. Iuo p.4.c.243.

6.quisquis probatus.

PEruenit CASVS. Quidam erant episcopi, qui concilia non celebrabant,quod apparebat ex eo,q̃ quod correctione egebant multæ res ecclesiasticæ quæ iam neglectę fuerant. Quare statutū fuit in synodo, vt bis in anno eporū concilia celebrentur ad correctionē eorum, quæ fuerunt emendanda. Statuit etiam quòd omnes episcopi prouinciæ inter sint: nisi necessitate al.9.a

e ¶ Causis constat.] Quæ ad statū prouinciæ spectant.

f NOn oportet.] ¶ Doceri.] Licèt enim non debeant indigere doctrina, vt 1.q 7.conuenientibus 3. tamen discere debent.24.q.3.si habes. Laur.

g ¶ Accusare.] Id est,debent excommunicari, vt 2. q. 6.

Præcedentia per sequentia ſ. sumuntur.

aliqua excusentur,alioqui in corripiantur.)

a ¶ Multæ.] Arg.q̃ per sequentia intelliguntur,& præsumuntur præcedentia: nā si quis ab hæreticis pro violentiam tractus fuerit,& per mensem steterit cum eis, præsumuntur non tractus,vt 1.q.1.constat item arg. contra

probatur, quòd multæ [a],quæ correctione opus habent,ecclesiasticæ res negligantur. Statuit ergo hæc sancta synodus, secundum regulas Patrum bis in anno in vnum conuenire per singulas prouincias episcopos,vbi singula β quę emerserint,corrigantur. Qui vero noluerint conuenire episcopi,constituti in suis ciuitatibus, & hoc maxime,cum sui corporis sanitate consistentes, etiam ab omnibus alijs vrgentibus[necessitatibus †[b], & inexcusabilibus negotijs liberi sunt, licere eos fraternæ charitatis admonitionibus corripi.

†abest à collectione Isidori, & Iuone.

α ¶ Hoc ex eo.] *In collectione Isidori, vbi alioquin eadem videtur esse versio,*'legitur,ex hoc probatur, quòd multæ,& cæt. *itemque apud Iuonem, addita tamen particula,*&, *Græcè est:* καὶ ἐκ τούτου πολλαὶ, παρεμπεσοῦσαι τῶν διοῤθώσεως δεομένων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. *id est* : & propterea multæ ex rebus ecclesiasticis, quæ correctionis egent,negliguntur.

β ¶ Vbi singula.] *Ita in collectione Isidori, & apud Iuonem, & Anselmum. Græce est:* ἓν ἕκαστον ἂν ὁ τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπος διορθώσηται διοικοῦν ἕκαστα τὰ ἀνακύπτοντα. *quæ Dionysius sic vertit:* Quò metropolitanus antistes probauerit,& corrigere singula, si qua fortassis emerserint.

Item ex septima synodo,c.6.

Ex versione Anastasij.

¶ Canonicis subiaceat pœnis metropolitanus, qui saltem semel in anno celebrare concilium negligit. C. VII.

In concilio Nicęno.c.5. & Antiocheno.c.20. Iuo p.5.ca.373. su.ea.c.hēatur. & c.propter. *Cap. 9.*

2 QVoniam quidem regula [c] est, quæ dicit,bis in anno per singulas prouincias oportere fieri per cōuētum eporum regulares inquisitiones; propter fatigationē, & vt opportunè [a] habeātur ad iter agendū hi,qui cōgregādi sunt, definierunt sextæ synodi sancti Patres, omni excusatione [d]

tra prælatos ex vitijs subditorum, & contra magistros ex vitijs discipulorum,vt 28. dist.primsquam.& 22.q.2. quod autem ait.53.dist.legem.12.q.2.quatuor. 44. dist. multis 34.q.1.cum per bellicam.& C.de adul.si qui. b ¶ Necessitatibus.] Quæ necessitas excuset, habes de consec. dist. 4. hi qui. 1.Item si quis propter tempestatem vel flumen,vel quia vocatus est ad testimonū, vel ad dignitatē, vel si incipit abesse causa Reipublicę, vel si domestico funere impedit, vel si maius negotium ipsum trahit,excusatur,vt ff.si quis cau.l.2.§.1.& 2.& l.4. & ff.ex quibus cau.maiores,item hi.vel si ad maius tribunal vocatus est,vt ff.de re iudi.contra pupillium. §.is qui.Item timor hostium extra de app.ex parte.

Qvoniam quidem.] Hęc est secunda pars huius di. in qua probat,q̃ sufficit q̃ semel in anno fiat pro uinciale cōcilium Ioan.de Fan.& q̃ singulis annis con cilium prouinciale debeat celebrari, ponitur sub præcepto. Archidiaconus.

CASVS. Hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q̃ antiqua regula præcipiebat synodum bis in anno celebrari: Sed quia hoc difficile erat, ideo sexta synodus statuit semel in anno fieri. Princeps vero, qui hoc prohibuerit, excommunicetur,& metropolitanus,qui cōcilium neglexerit celebrare,canonice puniet. In secunda parte,quæ incipit ibi, [Dum autē.] dicitur, q̃ donec synodus agitur, epi debent esse intēti

Decret Grat pt 1.

di dixerit; cum dixerit:si fecero aliud testamētum, non valet quia tunc faciendo secundum, oportet q̃ faciāt mentionē de primo: vt ff.de leg.3.si quis in prin.in con citijs autem antiquus obtinet,ti est potioris auctoritatis,vt 50.dist.dño sancto.in fi.Ioan.Verum est q̃ in rescriptis continetur:sed omnium factorum habere memoriā,potius est diuinitatis quam humanitatis. C. de vete.iur.enu.l.2.§.fi quis.nec præsumitur Papa ex certa scientia indulgere per secundum rescriptum post primum super eodē:sed psumitur q̃ hoc faciat immemor prioris.extra de offic.deleg.ex parte 1.Ipsum enim fallit obliuio.23.dist.prętera.sed vt tangitur in gl. Ioan. ipse habet vel præsumitur habere omnia iura in scrinio pectoris sui. In legibus & cōstitutionibus cōtinentur iura: & posterior tollit priorē,licet nō faciat mētionē de ipsa.ff.de legibus.nō est ponū. In testamentis aūt alia est ratio,ne libertas supremi iudicij infringat: qđ esse non debet.ff.pro socio.cū duobus.§. idē rīdit: quia nihil est qđ magis hominibus debeatur, quàm qđ supremæ voluntatis liber fit stylus:& liberum qđ iterum non red t arbitrium.C.de sacrosan. eccl. l.1.in fi.sed in duobus casibus sup.not.in glo.Ioan.est speciale.Bar. conus.

ADDITIO. Et 33.quæst.2 hoc ipsum in fin. Archidiaconus.

d ¶ Excusatione.] Friuola: nā rationabiles exceptiones semper admittuntur 5,vt extra de offic.deleg.ex parte.

Constitueio facta an reuocet priorem de illa mentione non facta.

2 Scilicet, septima, secundū Hug. Io. de Fant.

3 Extra de præscrip. veniens. & de rescrip.ordinem Arch.

Testamentum secundum an reuocet primum.

4 Item & si primum de rogatorium est scđo. ff. de leg. 1. si mihi & tibi.§.vlt. Archid.

5 Supra eo. c.proxi. inf. ead. si epi. Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Reuocantur facta contra violenter detentum.

a ¶ Communione.] Not. principes posse excommunicari quod verum est etiam à sacerdotibus, vt inf. d. 96. duo sunt. 11. q. 1. si autem vobis. & C. vbi de crimi. agi opor. Authen. quia in prouincia.

b ¶ Vel vi.] Videtur ergo q̃ si aliquis per vim detineatur ab aliquo, & aliquid interim fiat cõtra ipsum, quòd retractari possit illud. Idẽ est si per dolum alterius non veniat, vt extra de integr. resti. ex literis. Sed contrarium legitur. si quis cau. l. 2. §. vlt. & ff. de eo per quem factum erit. l. vlt. vbi dicitur, q̃ si per dolum aut per vim alicuius aliquis non venerit ad iudicem, nõ reuocatur id quod factum est, sed datur actio contra ipsum impedientem. Sed dic quod non reuocatur ipso iure: sed per in integrum restitutionem 1, vel in eo casu reuocat qui detentor non est soluendo. extra de restitu. spo. olim.

1 ff. de eo per quẽ factum est. l. vlt. §. 1. Archid.

Clerici possunt pecuniariter puniri.

c ¶ Quadruplum.] Argum. q̃ clerici possunt pecuniariter puniri & punire, vt 23. distin. quamquã. in fine. & 17. q. 4. definiuit. & ca. si quis deinceps. & 23. q. 5. de Liguribus. Arg. contra, extra de pœn. licet 2. Sed dic, q̃ vbi pœna spiritualis est in iure statuta, non debet infligi pecuniaria: alias secus. extra vt lit. non contesta. quoniam. in fi. ideo autem punitur in quadruplũ: quia crimẽ cõcussionis 3. commisit. quod punitur pœna quadrupli. 1 q. 1. quidam. & q. 7. sancimus in fine. & tam laicus, q̃ clericus punitur pœna concussionis. vt 23. q. 1. militare hic signatur contrarium 12. q. 2. fraternitas. vbi dicitur, quod ecclesia non debet suum cum augmento recipere. Sed dic, q̃ hic non recipit nomine ecclesiæ, sed proprio nomine. 16. q. 6. si episcopum.

2 Dic vt no. inf. 23. q. 5. si vos Archid.

3 Aget iste à quo accepit contra eum superiorem. 11. q. 1. si clericus. Archi.

remota, omnibus modis semel in anno fieri, & deprauata corrigi. Hunc ergo canonem & nos renouamus: & si quisquam princeps inuentus fuerit hoc prohibere; communione [a] priuatur: si quis vero metropolitanorum hoc neglexerit agere absque necessitate, vel vi [b], seu aliqua rationabili occasione; canonicis pœnis subiaceat. Dum autem synodus agitur super canonicis, & euangelicis negotijs; oportet congregatos episcopos in meditatione, & solicitudine fieri custodiendorum diuinorum, & viuificorum Domini mandatorum: *& post pauca.* ¶ Porro non habeat metropolitanus licentiam ex his, quæ defert episcopus secum, siue iumentum, siue aliam speciem expetendi. Quòd si hoc egisse conuictus fuerit, soluat quadruplum [c].

α ¶ Et vt opportunè.] *Græce est:* καὶ τὸ ἐνδιαίτους ἔχειν πρὸς ὁδοιπορίαν, *id est:* Et quod non bene parati sunt ad iter faciendum.

Item Leo iiij. ad episcopos Britanniæ, c. 3.

¶ Non cogantur presbyteri ad sacra concilia eulogias deferre. C. VIII.

DE eulogijs [d] ad sacra concilia deferendis nihil inuenimus à maioribus terminatum, sed sicut vnicuique presbytero placuerit. Nam si constitutum fuerit in illo tempore benedictiones afferri, forsitan minus [e] libenter ad synodos occurrent, & magis venire obtrectabunt. Quæ, vt arbitror, non sunt rationabiliter quærendæ; nec vltro delatæ, respuendæ [f].

¶ *Habetur hæc epistola Romæ manuscripta, vt in indice dictum est.*

Item ex concilio Carthaginensi. 4. c. 21.

¶ Sine graui necessitate episcopus ad synodum ire non tardet. C. IX.

EPiscopus ad synodum ire non tardet, nisi satis graui necessitate inhibeatur, sic tamen, vt in persona sua legatum & mittat, suscepturus salua fidei veritate, quidquid synodus statuerit. Ansel. l. 7. c. 87.

¶ *Similem sententiam, & pœnè eadem verba referunt Burch. l. 1. cap. 51. & Polycar. l. 2 tit. 16. ex Fælice.*

Item ex concilio Carthaginensi 5. c. 10.

d ¶ Eulogijs.] Eulogię dicuntur munera, quæ deferunt subditi suis prælatis.

e Minus.] Arg. quòd magistri non petant collectam à scholaribus, vt libentius veniant ad scholas. sic 1. q. 1 baptizandis & cap. placuit, vt vnusquisque 1. quæst. 2. vendentes. Magistri debent.

f ¶ Respuendę.] Arg. q̃ quædam licitè possumus recipere, pere, quæ tamen petere prohibemur, vt 1. q. 2. placuit. 21. quæstio. quàm pio. 13. q. 2. questa.

ADDITIO. Adidem ff. de orig. iur. l. 2. iuxta finem. Fridianus. vbi de hoc. Archidiaconus.

EPiscopus.] CASVS. Dicitur, hic. quòd episcopus vocatus debet ire ad synodum, nisi graui necessitate fuerit impeditus: & tunc mittat per legatum, qui suscipiat quæ in synodo statuentur.

g ¶ Legatum.] Arg. quòd licet citatus ad iudicium venire non possit: nihilominus tenetur mittere procuratorem. 5. quæstione 3. si ægrotans. & extra de appellat. constitutus. Argumen. contra extra de procurato. quærelam. De hac materia quæras 5. quæstione 3. si ægrotans. sed illud c. querelam, loquitur in ardua causa.

Placuit.]

PLacuit.] CASVS. Dicitur in hoc cap. q̃ episcopi nisi fuerint impediti, semper debent ad synodum ire: & si ire non potuerint, suas excusationes in litteris mittant: q̃ si neglexerint ad Primatem mittere, communione fratrum priuentur, & ecclesia sua tantũ sint cõtenti. Idem fere est casus trium cap. sequentium: vt per te videbis. Additur tamen ibi, quòd priuãtur cõmunione fratrũ vsque ad sequentem synodum.

¶ Excusatorias litteras dirigant, qui grauati ad synodum ire non possunt. C. X.

Ansel. l. 7. c. 188.

PLacuit, vt quotiescunque congregandum est cõcilium, episcopi, qui neque ætate, neque ægritudine [a], neque alia grauiori necessitate impediuntur, competenter occurrant. *& infra.* ¶ Quòd si non potuerint occurrere, excusationes suas litteratoriè α [b] conscribant: nisi autem ĝ rationem [c] impedimenti sui apud Primatem suum reddiderint, ecclesiæ suæ communione [d] debent esse contenti.

α Litteratoriè.] *In concilijs impressis legitur,* in tractatoria. *Dubitatum fuit; an legendum esset,* in tractatoria. *Nam epistolæ, quibus Imperatores, vel Reges suos præsides vocabant, vel euectionem aliquam concedebant, tractoriæ dicebantur. Sic in Codice Theodosiano lib. 8. titulus sextus est,* de tractorijs, & statiuis. *& sic videtur emendandum in lib. Cod. 12. quamuis in impressis legatur,* de tracto rijs, *quam vocem* tractoriam, *eadem significatione Carolus Magnus in suis capitularibus vsurpauit lib. 4. c. 30. & 69. & eadem notione est in concilio Meldensi, c. 71. Sanctus quoque Augustinus in lib. post collationem contra Donatistas, c. 24.* tractoriam *pro epistola vocatoria vsurpat, his verbis;* Sic autem a primate suo per tractoriam fuerunt euocati. *Atque in hoc canone, vbi de vocandis episcopis ad concilium agitur, vox ista esset aptissima. Nam in concilio Africano inserto in Codice canonum, c. 43. vbi hoc idem reperitur, & cap. 57. §. Lucianus, & §. Alypius. in vetustis codicibus semper legitur,* tractoria, *vbi in impressis est,* tractatoria. *& in Carthaginensi græco, c. 91. est* ἐπιστολὴ συνοδική. *Verum idem B. Aug.* vtitur dictione, tractatoria. *in eam, quę nunc subijcietur sententiam. Loquens enim de episcopis, si vocati voluissent venire ad concilium, & ibi obiecta crimina purgare, epist. 162. ait:* Quod si non fecerint, ibi etiam eorum prauitas, & peruersitas innotesceret. missaque tractatoria super eorum nomine per totum orbem terrarum, quacumque iam Christi ecclesia dilatata est, ab omnibus ecclesijs, eorum communio præcideretur. *In concione quoque secunda in Psal. 36. eadem vox quater inuenitur: & epistola Syricij, quæ recitatur in concilio Telepten si, ibi vocatur tractatoria. Cuius mentionẽ faciens Innocentius in epistola ad Exuperium Tolosanum, c. 1. ait:* De his, & beatæ recordationis, viri Syricij episcopi monita euidentia commearunt: *quibus verbis videtur indicare nõ ad solos Africæ episcopos, sed ad omnes prouincias missam fuisse illam Syricij tractatoriã. Ita Leo Papa secundus, postquam sextum vniuersale cõcilium finem habuerat, breuem eius concilij summam ad Hispaniæ episcopos, vt ei subscriberent, misit: quam tractatoriam vocat: quæ Leonis ij. epistolæ manuscriptæ ex Hispania Romam sunt missę.*

1 Tenet hoc idem Hugo.

b ¶ Litteratoriè.] vel etiam per certum nuncium 1, cui credi possit, vt 97. dist. nobilissimus. extra de offic. deleg. prudẽtiam. extra de rescript. ex parte, & c. sciscitatus.

c ¶ Rationẽ.] No. q̃ non sufficit dicere se non posse venire, nisi fi rationẽ impedimẽti assignet: sic extra de offi. & po. iu. deleg. prudẽtiam. & de rescript. sciscitatus. & illam causam probabit: vt 4. q. 5. quisquis. in fi. & per vnũ testem eam potest probare, vt extra de procura. ex insinuatione licèt fit argu. cõtra. extra deã integ. testi. ex literis 2, Ioan. Sed certè credo hoc esse speciale, vt vni testi credatur cum suo iuramento.

2 Vbi de hoc. & extra de testi. veniens 1. ibi videas.

d ¶ Communione.] Videtur quòd aliquis potest esse excommunicatus in vna ecclesia, & non in altera, vt hic, & 58. distin. si quis de alterius. & sic est contra 4. q. 5. quisquis. Sed dic, quod iste non est excommunicatus: sed cum alijs episcopis non cõmunicabit: quia non venit ad negotia ipsorum, vel ad consecrandum episcopum cum alijs.

Excõicatus vtrum quis possit esse in vna ecclesia, & non in alia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Hanc glo. quidam non habent, sed ibi est in antiquo apparatu.

Abbates tenentur ad concilium episcopi venire.

2 Cum tribus c. seq. ibidem.

EPiscopus.] ¶ Abbatem.] Hoc 1, intelligi potest de abbatibus Cistercien. ordinis, vt extra de statu mona. c 1. nisi pro crimine enormi. 11.q.3. priuilegiũ. Arg. extra de priuile. tutorum. sed alij abbates dẽt venire ad concilium, vt 18.q.2. abbates, & inf eo. decernimus. & hãc paleam habes 18.q.2. §. ult.

b SI quis autem.] ¶ Antequã.] Sic infra de consec. dist. 1. omnis 2. 11.q.3. certum.

c ¶ Nisi in sequenti synodo.] Sic ergo quãdoque differtur absolutio, vt maior rubor sit ei absolui coram multitudine: similiter i sacrilego differtur, vt diutius confundatur. 17.q.4. si quis suadente. sic differtur absolutio illius qui multum deliquit, vt 11. q.3. qui iubente, vnde licet ante voluerit absolui, nõ auditur, alias regulariter non debet differri, vt extra de appell. qua fronte.

d SI Episcopus.] ¶ Summi Pontificis.] Id est, epi, vt 2.q.7.c. accusatio. vel audire de eis, q̃ ordinauerit sũmus Pontifex.

e ¶ Præceptione.] Licet episcopus suo metropolitano tanquam maiori teneatur obedire, vt sup. distin. 8. quæ contra mores, tamen hic defertur regiæ dignitati 3, vt 12.q.2. de rebus 63. distinct. Salonitanæ. Item in hac synodali citatione, vnica citatio sufficit vt hic, & simile inf. 4. & 5. quisquis. sed in iudiciali trina requiritur, vt 24.q.3. de illi cita.

f ¶ Regia.] 23.q. vlt. si vobis, & c. si quis epis. cõtra. sed hic loquit de ijs qui hẽt feudum 4, ibi non: immo & quilibet deberet venire, si vocaretur propter negotium regni. vel illud intelligitur cum epis relicto ecclesiastico iudicio pergit ad Imperatorem, petens ibi iustitiam: quòd nullus clericus debet facere. 11.q.1. placuit.

g Arg. contra 36.q.2. nullus. vbi de hoc. Archid.

¶ Et videas quod leg. & no. extra de appella. cũ parati. in gl. arg. qđ, & c. Archidiac.

PALEA C. XI.

EPiscopus non debet abbatem [a]cogere ad synodum ire, nisi aliqua rationabilis causa existat.

¶ *Hæc Palea abest ab illis tantum exemplaribus, in quibus pauciss-mæ reperiuntur, & refertur infrà 18.q.2. post cap. fin. à Gratiano ex eodem Turonico, quemadmodum & à Burchardo, & Iuone.*

Item ex concilio Arelatensi 2. c. 19.

¶ A communione sit alienus, qui synodo adesse contempserit. C. XII.

Burch. l. 1. c. 58. Poly. l. 2. tit. 15. Iuo p. 5. c. 160.

iSI quis autem synodo adesse neglexerit, vel cœtum fratrum, antequam [b]dissoluatur concilium, crediderit deserendum, alienum se à fratrum communione cognoscat: nec eum recipi liceat, nisi in sequenti synodo [c] fuerit absolutus.

ex cõcilio Spalensi, vt Burch.

Item ex concilio Agathensi, c. 35.

¶ Vsque ad proximam synodum à communione abstineat, qui à metropolitano vocatus, absque graui necessitate synodo adesse neglexerit. C. XIII.

Burch. l. 1. c. 49. Iuo p. 5. ca. 159. Pann. l. 4. c. 15.

SI Episcopus metropolitanus ad comprouinciales episcopos epistolas direxerit, in quibus eos aut ad ordinationem summi Pontificis[d], aut ad synodum inuitet, postpositis omnibus (excepta graui infirmitate corporis aut præceptione[e] regia[f] ad constitutum diem adesse non differant. Quòd si defuerint (sicut prisca canonum præcepit auctoritas) vsque ad proximam synodum à charitate fratrum, & ecclesiæ communione priuentur.

Item ex concilio Tarraconensi, c. 6.

¶ A communione priuetur episcopus, qui à metropolitano vocatus ad synodum, venire contemnit. C. XIIII.

Simile in Panormia l. 4. ca. 18. ex Auern. cõc. † al. cõsuerunt

iiSI quis episcoporum commonitus à metropolitano ad synodum nulla graui intercedente necessitate corporali venire contempserit, sicut statuta Patrum sanxerunt †, vsque ad futurum concilium cunctorum episcoporum charitatis communione priuetur.

Item ex concilio Martini [a] Papæ.

Apud Martinũ Bracarensem epm in cap. synod. græc. c. 18. Polyc. l. 3. ti. 15.

¶ Presbyteri, & diaconi, & cuncti, qui se læsos existimant, ad metropolitanam synodum conueniant. C. XV.

† *procedent* 3 orig.

PRopter ecclesiasticas causas [g], & altercationum solutiones, bene placuit per singulas prouincias bis in anno concilium fieri, conuocante metropolitano episcopo omnes prouinciales episcopos, ita vt ad concilium veniant †omnes presbyteri, & diaconi, vel hi [b], qui se læsos existimant, vt in concilio causæ examinatæ ad iustum iudicium perducantur. Et si qui manifeste episcopi, vel presbyteri, aut diaconi inuenti fuerint in offensa, secũdum rationem excommunicentur, quamdiu communi consensu [a] de his placuerit dare sententiam [b]. Nulli autem episcopo liceat propria apud semetipsum concilia [c] facere, præter eos, quibus metropoles sunt creditæ.

a ¶ Martini.] *Gratianus hoc primum citat nomine Martini Papæ, deinceps eodem nomine multa citaturus, quæ omnia sumpta sunt ex libro capitulorum Græcarum synodorum Martini episcopi Bracarensis, (antiquitus enim Episcopi Papæ dicebantur.) Hic enim, cum esset Græcus, ad vtilitatem ecclesiarum Hispaniæ, vbi episcopatum obtinebat, ea capitula latina fecit, & in nonnullis quædam addidit, in alijs vero aliqua detraxit, quemadmodum in hoc capite, quod sumpsit ex Concilio Antiocheno, cap. 20. sup. ead. c. propter. Aliqua etiam ex Toletanis conciliis in eum libellum retulit.*

b ¶ Vel hi.] *In aliquot conciliorum editionibus legitur*, vt eorum, qui se læsos existimant, in concilio causæ, &c.

[Item ex concilio Bylon.]

PALEA C. XVI.

ANnis singulis episcopus in sua dioœcesi synodum faciat de suis clericis, necnon abbatibus, & discutiat alteros clericos, & monachos.

3 Singuli vero episcoporum suis ecclesiis notificare studeant, quæ in conciliis statuuntur.

γ ¶ Palea.] *In nullo collatorum exemplarium habetur. sed versiculus, singuli. coniunctus est præcedenti capiti:* Propter ecclesiasticas *sunt que verba Gratiani.*

Vnde in concilio Toletano 16. c. 6.

¶ Quæ in concilijs statuuntur, singuli episcoporum suis ecclesijs notificent. C. XVII.

DEcernimus, vt dum [d] in qualibet prouincia cõcilium agitatur, vnusquisque episcoporum admonitionibus suis intra sex mensium spatia omnes abbates [e], presbyteros, diaconos, atque clericos, seu etiam omnem conuentum ciuitatis ipsius, vbi præesse dignoscitur, necnon & cunctam Dioœcesis suæ plebem aggregare nequaquam moretur, quatenus [f] coram eis plenissime omnia referet, quæ eodem anno in concilio acta, vel definita esse noscuntur. *& infra.* ¶ Quòd si quispiam hęc parui pendenda crediderit, sententia excommunicationis [f] duorum mensium curriculo persistat vsquequaque mulctatus.

[d] ¶ Quatenus.] *In duobus exemplaribus huius decimi sexti concilij Toletani, locus hic ita legitur:* quatenus coram eis publice omnia reserata, de his, quæ eodem anno in concilio acta, vel definita extiterint, plenissime notiores efficiantur.

DISTINCTIO XIX.

DE epistolis [g] vero decretalibus quæritur, an vim auctoritatis obtineant, cum in corpore canonum non inueniantur. De his ita scribit Nicolaus Papa archiepiscopis, & episcopis per Gallias constitutis.

Decretales canonibus æquipollent

faltẽ hi qui sunt lęsi: 1 non enim omnes tenentur venire, vt inf. ea. c. proxi.

1 Vt supra, ea. cap. propter. vbi de hoc.

a ¶ Communi consensu.] Episcoporum, Ioan.

b ¶ Sententiam.] Absolutionis.

c ¶ Concilia.] Prouinciali a. f. cum alijs episcopis, sed episcopale 2 potest, vt 38. dist. c. quando. 12. c. q. 2. c. placuit.

2 Vel dic vt sup. ea. i fine.

SINGVLI VERO. Hæc est 3. pars dist. in qua dicitur, q̃ singuli episcopi ecclesijs suis notificare debeant quę in concilijs statuuntur.

DEcernimus, vt dum.] CASVS. In hoc ca. dr. q̃ eps postquam redierit à cocilio archiepiscopi, intra sex menses debet oẽs suos subditos conuocare, & eis indicare q̃ sunt in synodo acta: qđ si non fecerit, duobus mensibus excommunicetur.

d ¶ Vt dum.] Id est, postquam.

e ¶ Abbates.] Immo abbates non vocabit ad synodum, vt sup. ea. in illa palea, Episcopos.

f ¶ Excommunicationis.] Idest, suspensionis ab officio duorum mẽsium. sic 86. dist. tanta. & 10.q.3. vnio in fi.

DE epistolis.] Hæc dist. diuiditur in duas partes. In prima dicitur quod dictum est, s. q̃ decretales vim habent canonum. P. Secunda ibi, [Sit ergo.] CASVS. Supra tractauit Gratianus de auctoritate canonũ, & constitutionibus sanctorum in dist. 18. In hac vero 19. dist. tractat de epistolis, quæ emanant à Papa: & ostendit, q̃ decretales epistolæ eandem vim habẽt & auctoritatẽ, quam & canones. & hoc per sequentia capit. patet.

g ¶ De epistolis.] sic. 38. prox. dist. tractat

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Subaudi & constitutionibus Sãctorum, vt 25. dist. Decretales sũt duplices.

2 Hanc sententiam hic sequitur. Hug. & La.

uit magister de auctoritate canonum 1. Hic agitur de auctoritate decretaliũ: & ostendit hic ꝙ eiusdẽ sint auctoritatis decretales, & canones. Sciẽdum itaq; ꝙ quẽdã decretalis epistola est generalis: quædam specialis. Gñalis 2. est, quæ ad omnes dirigit, vt 2. q. 5. omnibus. Specialis est, quę specialiter ad aliquos mittitur, vt 35. q 3. ꝙ scripsit. 9. q. 1. petisti. siue sit gñalis, siue sit specialis: dũmodo aliqd definatur ꝑ eam, pro iure generali habẽda est vt 16. q. 3. licet. extra de. seu. & re iud. in causis. nisi fit tradita ex tempore, ex loco, & ex causa, vt 29. dist. sciendum. Sed si dubiũ est an sit decretalis, recurrẽdum est ad registrum, vt sup. d. 9. vt veterum. Pręsumitur tamẽ ꝙ sit decretalis, si reperitur inter alias decretales, ad instar illius, quæ reperit inter alias moniales, ꝙ præsumitur ex hoc monialis. arg. 20. q. 1. quem progenitores. Vel si plures eam tenent tenenda est, vt 16. dist. Isidorus. distingue prout dicit extra de fide instrum. pastoralis.

SI Romanorum.] CASVS. Hoc capitulum diuiditur in tres partes. In prima parte Nicolaus reprehẽdit quosdam, qui nolebant recipere decretales epistolas, quia in corpore canonũ, quod Isidorus fecit, non habentur insertæ: & facit hoc Nicolaus tribus rationibus. Prima est: quia cũ Papa præsitet auctoritatem opusculis aliorum, multo fortius suis. Secunda ratio est: quia ipsi recipiunt eas cum pro se faciunt: ergo & cum contra eos faciunt, recipere debent. Tertia ratio est, si ideo non admittunt eas, quia in corpore canonum non habent: ergo eadem ratione non debent admitti scripturæ B. Gregorij, & aliorum multorum, qui ante ipsum & post ipsum fuerunt, & nouum & vetus testamentum in corpore canonum nõ inueniuntur. Prima ratio est in principio cap. Secunda incipit ibi, [Cum & ipsi.] Tertia ibi, [Item si ideo.] In secunda parte, quæ incipit ibi. [Sed respuisti sunt.] continetur triplex illorum dicentium, ꝙ etsi nonum & vetus testamentum in corpore canonũ non inueniantur: tamen ea admittimus. quia vnum c. Innocentij vtrumque testamentum approbat, & dicit esse recipiẽdum: etsi nullum eorum in corpore canonũ sit insertum. quibus Nicolaus respondet dicens, ꝙ eadem ratione debẽt recipere decretales epistolas: quia vnum cap. Leonis Papę præcipit omnes decretales epistolas custodiri, vt si quis in illas commiserit, puniatur. & ad hoc inducit cap. Gelasij. In tertia parte, quæ incipit ibi: [His itaque.] concludit ex supradicto decreto, tales epistolas sicut canones esse recipiendas, breuiter recapitulando supradicta.

a ¶ Reprobantur.] Arg. ꝙ illud, quod Papa approbat, vel reprobat, & nos approbare vel reprobare debemus: vt 24. q. 1. hæc est fides. & 35. q. 9. veniam.

b ¶ Quanto.] Satis enim absurdum est aliquem alij opitulari, & non sibi. vt C. de natura. liberis, l. nuper. in fin.

c ¶ Suffragari.] Arg. ꝙ illud quod pro se quis inducit, etiam contra ipsum inductum non debet reprobare: vt instrumenta, & si qua similia sunt. arg. dist. 9. neque quorũlibet. & 4. q. 3. placuit. §. item in criminali. ver. si quis testibus. & 4. q. 8. cuius in agendo. extra de cens. cum olim. Arg. contra 2. q. 7. si hæreticus. contra, dist. 38 si quid veri. & supra, dist. 10. lege primum regulare. secundum speciale in odium hæreticorum, & fauorem fidei & religionis. arg. ad hoc extra de foro competenti, cum sit generale.

d ¶ Mẽbranas.] Licẽt leges abrogatas, nõ teneamur, tamen

¶ Decretales epistolæ vim auctoritatis habent.
CAP. I.

SI Romanorum Pontificum decreto, cęterorum opuscula tractatorum approbantur, vel reprobantur [a]; ita vt, quod sedes Apostolica probauit, hodie teneatur acceptum; & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur: quanto [b] potius, quæ ipsa pro catholica fide, pro sanis dogmatibus, pro varijs, & multifarijs ecclesiæ necessitatibus, & fideliũ moribus diuerso tempore scripsit; omni debent honore præferri, & ab omnibus prorsus in quibuslibet opportunitatibus discretione, vel dispensatione magistra reuerenter assumi? quamquàm quidam vestrum scripserint, haud illa decretalia priscorum Pontificum in toto canonum codicis corpore contineri descripta†; cũ ipsi ∝, vbi hæc suæ intẽtioni suffragari [c] conspiciunt, illis indifferenter vtantur, & solũ nunc ad imminutionem sedis Apostolicæ potestatis, & ad suorũ augmentum priuilegiorum, minus accepta esse perhibeant. *Item infra*. ¶ Si ideo non esse decretales epistolas priscorum† Pontificum Romanorum admittendas dicunt, quia in codice canonum non habentur adscriptæ, ergo nec Sancti Gregorij, nec vllius alterius, qui ante vel post ipsum fuit, est aliquod institutum, vel scriptum recipiendum, eo ꝙ in codice canonum non habeatur adscriptum. Ergo doctrinã eorũ, & sanctiones, quæ ab omni lingua venerantur, quia in codice canonum non habentur adscriptæ, de codicibus suis eradant. Vt quid vel membranas [d] occupant, post quam non habentur acceptæ? Sed quare multum immoramur, cum nec ipsas diuinas scripturas veteris & noui testamenti iam recipiemus, si istos dixerimus audiendos? Etenim† neutrum horum in codice canonum ecclesiasticorum habetur insertum. Sed respõsuri sunt isti, qui non ad obediendum potius, quàm ad resistendum semper sunt parati, dicentes †, quod inter canones inueniatur capitulum Sancti Papæ Innocentij, cuius auctoritate doceatur à nobis vtrumq; testamentum esse recipiẽdum, quamquam in ipsis paternis canonis nullum eorum ex toto contineatur insertum. Quibus ad hæc asserendum † est; quoniam si vetus, nouumque testamentum recipienda sunt, non quòd codici canonum ex toto habeantur annexa, sed ꝙ de his recipiendis sancti Papæ Innocentij prolata videatur esse sententia; restat [a] nimirum, quòd decretales epistolæ Romanorum Pontificum sunt recipiendæ, etiam si non sint codici canonum compaginatæ: quoniam inter ipsos canones vnum B. Leonis capitulum [b] constat esse permixtum, quo ita omnia decretalia constituta sedis Apostolicę custodiri mandãtur, vt si quis in illa commiserit, nouerit sibi veniam denegari. Ait enim cap. decimo † suarum decretalium: [Ne quid vero sit, quod prętermissum à nobis forte credatur, omnia decretalia constituta tam beatę recordationis Innocentij, quã omnium decessorum nostrorum, quæ de ecclesiasticis ordinibus, & canonum promulgata † sunt disciplinis, ita à vestra dilectione custodiri mandamus, vt si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps nouerit denegari.] Dicendo [c] vero, [omnia decretalia constituta,] nullum de decretalibus constitutis prætermisit, quod non mandauerit esse custodiendum. Et rursus asserendo, [omnium decessorum nostrorum,] nullum Pontificum Romanorum, qui ante se fuerunt, excepit, cuius ita non præceperit decretalia constituta ab omnibus custodiri; vt si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps nouerit denegari. Itaque nihil refert, vtrum sint omnia nec ne decretalia sedis Apostolicæ constituta, inter canones conciliorum immixta; cum omnia in vno corpore compaginari non possint, & illa eis interstint, quæ firmitatem his, quæ desunt [d] & vigorem suum assignent, præsertim cum synodalia gesta, inter quæ ipsi canones statuti sunt, in codice canonum non habeantur, sed à nobis omni cultu debito venerentur. Consonat autem huic beatissimo Papæ Leoni, sanctus & facundissimus in decretis suis Patissimi Papæ diuersis temporibus ab vrbe Roma pro diuersorum Patrum consultatione dederunt, venerabiliter susci piendas decernimus.] In quo notandum est, quia non dixit, [decretales epistolas, quæ inter canones habentur;] nec tantum, [quas moderni Pontifices ediderunt,] sed, [quas beatissimi Papæ diuersis e temporibus ab vrbe Roma dederunt.] Dictis autem [diuersis temporibus] etiam illa tempora vir sanctus comprehendit, quæ crebrescentibus paganorum persecutionibus, ad sedem Apostolicam deferri cauas episcoporum difficillime permittebant. His ita diuina fauente gratia prælibatis, ostendimus nullam differentiam esse inter illa decreta, quæ in codice † canonum habentur, sedis Apostolicæ præsulum, & ea, quæ præ multitudine vix per singula voluminum corpora reperiuntur: cum omnia, & omnium decessorum suorum decretalia constituta, atq; decretales epistolas, quas beatissimi Papæ diuersis temporibus ab vrbe Roma dederunt, venerabiliter fore susciendas & custodiendas, eximios præsules, Leonem scilicet & Gelasium, mandasse probauimus.

Leo PP. 1. epi. 1. in fine.

Iuo p. 5. c. 33.

† al. quinto suorum decr.

† al. ordinata.

† al. sanctorũ

† al. etiam.

† al. aientes.

Innoc. PP. 1. ad Exuperiũ epis. 3. c. vlt.

† al. referẽdis.

† al. corpore.

∝ ¶ Cum ipsi.] *Locus fuit emendatus ex ipsa epistola Nicolai, quæ Romę manuscripta habetur, & nuper impressa est in appendice Bibliothecę sanctorum Patrum, vt dictum est, supra di stim. 10. c. leges*

tamen notitia earũ Iuris arg. quia necessaria. sup. d. 7. fuerunt. & est hic est necessaria. arg. ꝙ nullum verbũ positũ in aliqua scriptura debet vacare, vel supflue poni, vt 28. quęst. 1. sic enim, & extra de mai. & obed. solitæ. 1, & ff. de vsuris. l. 4.

¶ Vltra medium capitulum verific. a ¶ Reltat.] Quasi fin autem. diceret, quod obtinet ī vno, debet obtinere in omnibus similibus, vt 4. d. denique. in fin. & 26. dist. deinde. Archid.

b ¶ Capitulũ.] Illud cap. est. 26. q. 1. omnia vbi tamẽ attribuit Damaso Papę, & potest esse ꝙ vterq; fecerit illud & est simile 1. q. 1. de cętero. & de consec. d. 1. consulto.

c ¶ Dicẽdo.] Arg. ꝙ verbo generali omnia debent comprehẽdi, vt hic, & 1. q. 1. sunt nõnulli. & 14. q. 3. putat. & 12. q. 1. dilectissimis. & 13. q. 2. nõ æstimemus. Cõtra de consecra. d 2 reuera. & ff. 75. dist quod die. Verbũ generale oĩa debet comprehẽdere.

d ¶ Desunt.] Est hic arg. ꝙ si Papa in aliquo priuilegio vel rescripto cõfirmat alicui ecclesiæ priuilegia exemptionis vel alteri⁹ rei, quã habet ī priuilegijs suis, ꝙ eo ipso robur hẽant illa priuilegia 2, licet non possint exhiberi: dr. n. hic, quòd decretales sint recipiẽdę cũ capitulũ Leonis, quod est in corpore canonũ, de hoc dicat, ꝙ quis illæ non sint in corpore canonum. De hoc dixi sup. d. 9. vt veterum.

e ¶ Diuersis.] Nota quod verbum indefinite prolatum, generaliter est intelligendum vt 1. q. 3. nec his. 28. q. 1. idolatria. 3. q. 1. ꝙ si dormierit. ar. cõtra. 1 q. 1. sũt nonnulli. ADDITIO. Propria parte habet extra de priui. qa circa. & extra de testa. relatum

2 Cum istæ gl. concor. not. ꝑ Bal. Ang. & Io. de Imol. l. sciẽdum. in princ. ff. de verb. oblig. & quæ notantur per Bald. in authen. si quis in aliquo, in 2. col. C. de eden. & per Ang in §. & hoc in super. in 3. col in auth. vt ꝓnsal. larg. & per Ale. & Imo. in l. admonendi. ff de iureiur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gelatum,2.in princ.vbi de hoc.Archidiaconus.

Sic omnes.] Casus huius cap.planus est.

Sa ¶ Petri.] Nam Papa sanctitatem recipit à cathedra,vt 40.dist.non nos.Io.

IN memoriam.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte dī ꝙ Romana ecclesia ob reuerentiā B.Petri intātum debet honorari, vt si ēt vix ferendum præcipiat,tñ tolerari debet. In secūda parte, quæ incipit ibi.[Sivero.]dicitur quod si quis presbyter vel diaconus arguatur ab Apostolica sede, fallam epistolam detulisse: licentia sit eṕo tenere eū in carcere vel alia custodia, donec consulat Papam per litteras vel legatos, quid de hoc voluerit definire.vt is corrigatur, & cęteris modus imponatur.

b ¶ Iugū.] Vt 100. dist. contra morem. 11.q.3. qd ergo. idē est in alijs prælatis. vt 2.q.7. sacerdotes.

Litteræ dicuntur falsę multipliciter.

c ¶ Fallsam.] Dicitur charta falsa ex dicto vel tacito: & in tali falso distinguitur,vt extra de rescri.super litteris.& talis dīpne falsarius, vt ff.de fal.si qs obrepserit. Itē dicitur falsa scriptura, vt cum scribitur,omnes vel maiorem partem fratrū fuisse presentē, quę nō fuit vere presens vt extra de his quæ fiunt à prela.fine cō sen.cap.quanto.& talis falsarius suspēditur ab offi.ei⁹ & bñficio,vt extra de testi. tam litteris,in fine, Itē ipso facto dī falsarius, vt si charta apparet rasa vel immutata 1.& talis falsarius deponit,vt extra de crimi. fal. ad audiētiam. Qui aūt falsam chartā fabricat de nouo, non solum deponitur, sed & curiæ traditur 2,vt extra de fal.ad falsarium. Pęna falsitatis secundum leges est depositio,& omnium bonorum confiscatio in liberos:in seruo mors.ff. de fal.l. 1. Dicitur ēt falsa charta,quæ non habet testes inscriptos, vt extra de procur. 1. Itē dī falsa quæ habet subscriptiones varijs manibus notatas;& quæ non est perfecta eadē manu,vt extra de priuile.c.cum olim in fin.nisi ex hoc fit ibi diuersitas,ꝙ fit ibi calami vel atramenti mutatio, vt in auth.de fide instru. & cau. in princ. coll. 6. Item dī falsa si est alieno sigillo sigillata, dummodo ille habuit proprium;vel nisi dixerit ꝙ tunc nō habuit proprium,vt extra de appel.significauit.Item dī falsa si est contraria alteri ex eadē parte prolatę, vt extra de fide instr.imputari.& C.de fide instr.scriptura.Itē dīr falsa litterę Papæ ꝓp falsam grāmaticam. extra de rescrip. ad audientiam.Item dicuntur faliæ,si sint suspectæ, & eis

2 Extra de fide instru. cap.3. extra de fal. c.fin. extra de priuileg. cum olim.Arch.

2 Sed quid si ille, qui vtitur falso instrumento, vult se purgare, quod ignorauit, est ne audiendus?

aRespondeo

in quæ epistola multa alia habentur ad epistolas decretales etiam antiquissimas pertinentia.

Item Agatho Papa omnibus episcopis.

¶ Omnes sanctiones Apostolicæ sedis irrefragabiliter sunt obseruandæ. C. II.

SIc omnes Apostolicæ sedis sanctiones accipiendæ sunt, tanquam ipsius diuini Petri [a] voce firmatæ sint.

Deus dedit ꝑ.] Poly.l.1.tit.17. Iuo p.4. c.238.

Item ex capitulis ∝ Caroli Imperatoris.

¶ Tolerandum est iugum,quod a sancta sede imponitur, licet importabile videatur. C. III.

IN memoriam beati Petri Apostoli honoremus sanctam Romanam & Apostolicam sedem; vt quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat ecclesiasticæ magistra rationis Quare seruanda est cum manſuetudine humilitas, vt licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur iugum [b], tamen feramus, & pia deuotione toleremus. Si vero (quod non decet) quilibet, siue sit presbyter, siue diaconus, aliquam perturbationem machinando,& nostro ministerio insidiando,redargu itur falsam [c]ab Apostolica †sede detulisse epistolam,vel aliud quid,quod inde non venerit†;salua fide ß, & integra circa Apostolicum humilitate, penes episcopum sit potestas, vtrum eum in carcerem [d], aut aliam detrudat custodiam,vsquequo per epistolam,aut per idoneos suæ partis legatos Apostolicam interpellet sublimitatem, vt potissimum sua sancta legatione dignetur decernere, quid de talibus iusto ordine lex Romana statuet definire, vt & is corrigatur, & cæteris modus imponatur.

Extra in concilio Triburiensi,c 30. Burc.l.1.c.230. Iuo p.5.c.58.

†al.exigēdus.

†al.obedire.

†al. Apostolico destituisse.

†al. commenerit.

∝ ¶ Capitulis.] *Sic emendatum est ex aliquot manuscriptis,& Iuone. Ac Nanclerus volum.2. Gen 28.narrat hoc esse vnum ex viginti tribus legum capitulis, quæ Carolus Magnus ad omnes suas prouincias misit.Burchardus autem citat ex concilio Triburiensi, ca.30. vbi etiam extat.*

ß ¶ Salua fide.] *Apud Burchardum est,*falsa fide,& non integra.

Item Stephanus † Papa.

†al. Stephanus v.

¶ Quidquid Romana ecclesia statuit, vel ordinat,ab omnibus obseruandum est. C. IIII.

ENimuero,quia in speculum [e],& exemplum sancta Romana ecclesia, cui nos Christus præesse voluit, proposita † est, ab omnibus quidquid statuit, quidquid ordinat, perpetuo & irrefragabiliter obseruandum est.

†al. posita est omnibus, quid quid.

eis non imponitur fides,vt C.de proba.iubemus. Item dicitur falsa charta,si sigillum est fractum:vel si nō est annus indictionis appositus,vt extra de fide inst.inter. Item si filum est ruptum, vt extra de crimine fal.licet. Item si sunt impetratæ litterę pendente appellatione, vt extra de testi. causam. Itē si sunt impetratæ sine mandato domini, vt extra de rescri.nonnulli.

d ¶ In carcerem.] Si certum est eū esse falsatorem 3. 5c.dist.si episcopus. & extra de crimi. fal. ad falsarium. sed vbi est dubium, fit quod hic dicitur.

ENimuero.] Casus istius capituli planus est.

e ¶ In speculum.] Speculum per doctrinam: exemplum

plum per bonam operationem. 16.qnæst. 1. prædicator. & cap.nulli 7.q.1.suggestū 8.q.1.si ergo. 25. quæst. 2.institutionis.& 2.q.1.nulli.& c.omnia.L.u. 12.distin. scit sancta Archid.

NVlli.] CASVS. Quidam erant episcopi erigentes cal-

Poly.l.1.tit.17. Ansel.l.2.ca.21. Iuo p.5. ca.11. & 349.

[a] Intellige calcaneum contra Romanam ecclesiam,& nolētes se-eū determi-natiōe eius legitur & non extra de resc. si quando. & de Hu.quod canon iste potest intelligi esse latæ sententiæ, & pro hoc faciunt illa verba, prostratur.&ibi am damna us.Ar hi-

Papæ statutis non obediēs, an sit hæreticus.

dis Apostolicę præcepta obseruare,sed Grecos reprehendit,& hortatur eosdem ne ab ec. Romana recedant: alioquin deponentur.& eorū sententiæ inutiles erunt: quia quanto maiora eis committuntur, tanto magis puniri debent.

a ¶ Prostratus.] 1 Hic videtur ꝙ omnis,qui nō obedit statutis Romanæ sedis sit hæreticus: & varios modos hæresis notaui 24.q.3.5.quia vero,&c.quidā. Sed intelligas,ꝙ hic dī, ꝙ qui dicit Romanam ecclesiam non esse caput, nec posse condere canones, iste est hæreticus,vt 22.dist.c.1.& 25.q.1.violatores.& q.2. si quis dogmata.Sed si quis alias transgrediturei⁹ mandata, non propterea est hæreticus,licet peccet.extra de rescr. si quando.Io.2.

b Iudicio.] Sed contra 24.q.1.subdiaconus. Sed ibi non admittit damnatū ab hæreticis:sed si vult pœnitere, admittit eum:sed hoc non est ideo quia hæreticus

Isidorus.& 2.q.7.puto.63. dist. c.vlti. Sed qualiter stare potest quod hic dicitur? Nonne omnes canonicæ scripturæ æqualiter sunt recipiendæ. arg.15. distinct. sancta Romana? Quomodo ergo vna præponitur alijs? Respondeo potest esse quod omnes recipiuntur, non tamen quod omnes in eadem veneratione habeantur. Vel intelligas istud de localibus canonibus, vt ille præponatur alijs qui à pluribus tenetur:& sic potest intelligi 50. distinct.Domino sancto.in fi.vbi de hoc in glos. nonne.

h ¶ Plures.] Nota quod hic dignitas personarum cōpensatur cum numero, similiter in testibus, vt extra de test.in nostra.similiter in creditoribus, vt ff. de præiudicat. licet maior sit dignitas ex parte alterā, & licet sit arg.contra 63.distin.c.vlt. & 76.dist. ieiunium.§. non autem.5.

Item Gregorius iiij.

¶ A Pontificalibus sit alienus officijs; qui Apostolicis non vult obedire præceptis. C. V.

NVlli fas est vel velle, vel posse transgredi Apostolicæ sedis præcepta,nec nostræ dispensationis ministerium;quod vestram sequi oportet charitatem. 2. ¶ Sit ergo ruinæ suæ dolore prostratus [a] quisquis Apostolicis voluerit contraire decretis, nec locum deinceps inter sacerdotes habeat,sed extorris à sancto ministerio fiat; nec de eius iudicio [b] quisquam postea curam habeat, quoniam iam dānatus a sancta & Apostolica ecclesia, ac auctoritate sua de inobedientia,atque prę sumptione à quoquam esse non dubitatur:quia maioris [c] excommunicationis deiectione est abijciendus †,cui sanctæ Ecclesiæ cōmisa fuerit disciplina qui non solum præfatæ sanctæ ecclesiæ iussionibus parere debuit,sed etiam alijs [d],ne præterirent,insinuare:Sitq. alienus à diuinis,& pontificalib.officijs, qui noluit præceptis Apostolicis obtemperare †.

¶ *Caput hoc est in eadem epistola Gregorij iiij.ex qua sumptum est cap.decreto nostro.infra 2.q.6.Extat autem in codice sepe memorato bibliothecæ Dominicanæ.*

Item Augustinus de doctrina Christiana.lib.2.c.8.

¶ Inter canonicas scripturas Decretales epistolę connumerantur. C. VI.

Poly.l.1.tit.25. Ansel.l.3.c.ult. & l.6. c.212.

IN Canonicis scripturis ecclesiarum catholicorum quā plurimū diuinarum scripturarum solertissimus indagator auctoritatem sequatur, inter quas [e] sane illæ sint, quas Apostolica sedes habere [f],& ab ea alij meruerunt accipere epistolas. Tenebit igitur hunc modum in scripturis canonicis,vt eas,quæ ab omnibus recipiuntur ecclesijs præponat [g] eis quas quædā non accipiunt. In eis vero, quæ nō accipiuntur ab omnibus præponat eas;quas plures [h], gratioresq. accipiunt eis, quas pauciores, minorisq. auctoritatis ecclesiæ tenēt. Si autē alias inuenerit à pluribus, alias

3 Arg.extra de natis ex lib.ven. c.2.

4 inf.di ꝑ. de quib.extra de offi. leg. prudentiam.65.dist. c.2 & 3. Arch.

Scripturæ canonicæ non sunt in eadem veneratione.

Dignitas ꝑsonæ cōpensatur cū numero.

5 Iuxta fi. nem, ibi ꝙ qualis eorū &c. Archid.

eum damnauit.sed quia aliàs malus est.

c ¶ Maioris.] Arg.quòd quanto aliquis delinquens est maior,tanto magis est puniendus,vt 40.d.homo Christianus.11.q.3.præcipue.25.q.1.nullę fas.

d ¶ Sed etiā alijs.] Arg ꝙ qui tenetur aliquē defendere contra alios, multo fortiꝰ cōtra, se vt 16.q.1.in canonib.& ff.si ser.ven. alius.3.

INcanonicis] CASVS.Hoc ca diuiditur in duas partes: In prima parte dicit ꝙ bonus indigator diuinarū scripturarum debet seq; auctoritatem catholicarū ecclesiarū in scripturis recipiendis & pponēdis: inter quas scripturas præponēdæ erunt scripturę sedis Apostolicæ. In secūda parte, quę incipit ibi,] Tenebit igitur.] Dicit ꝙ illę scripturæ,quę recipiuntur ab omnibꝰ, sunt ꝑponēdæ illis, quas non recipiunt quidam:inter illas vero quæ nō recipiuntur ab oībus,prępondas eas, quas plures & grauiores recipūt eis, quas pauciores & minoris auctoritatis recipiūt. Sed si alię a grauioribꝰ,aliæ à plurib. recipiūtur, ęqualis erūt auctoritatis licet hoc de facili inueniri nō possit.

e ¶ Inter quas.] Canonicę scripturę sūt epistolæ.

f ¶ Habere.] Meruit ab alia ecclesia.

g § Præponat.] Argu ꝙ semper præsumitur pro multitudine,vt 61. dist. nullus inuitis.Itē argu. qđ a pluribus recipitur maioris est auctoritatis ꝙ ꝙ a pauciorib⁹ 4, vt su. 16. dist.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ADDITIO. Non est contra: ibi enim erant æquales in numero, non in meritis. Cy.

a ¶ Inueniri.] Arg qꝑ iura aptantur ad ea, quæ raro accidunt. de conse. dist 4. sanctum est. & ff. si pars hæred. pe. antiqui. Arg contra 28. dist. de Syracusanæ. 14. q. 5. deniq. ff. de leg nam ad ea.

ADDITIO. Ad idē in Auth. de consul. coll. 4. in Auth. vt fine prohib. ma. & circa med. coll. 7. Archidiaconus.

ITa Dñs.] CASVS. Quidam epi contra eccles iam Romanam erigebāt cervicem, ei obedire nolentes: nec volebant sequi doctrinam, quam à veteribus receperunt. cōtra quos inuehitur Leo, probans, quòd ab ecclesia Romana non debent recedere: q̄ ita est cōfirmata à Dño & corroborata ī Petri soliditate, qꝑ nec temeritas hominū nec portę inferi aduersus eam prealebunt: ostendit etiam qꝑ à principio sic voluit Dominus Euangelicam prædicationem ab apostolis & alijs prædicatoribꝰ per vniuersum orbē diffundi, vt Petriꝰ cuius vice Papa fungit esset quasi quoddam caput illius prædicationis: & quicunq; à Petri soliditate recedere voluerit deponatur.

b ¶ Sacramentum.] id est, hoc sanctum munus 1.

c ¶ Hunc. [Id est, Petrum.

d ¶ Indiuiduæ.] Scilicet ecclesię.

e ¶ Erat.] Id est, ab eo quod ipse Dominus erat, s. petra: voluit eū vocari dominus Petrum. de cōs. dist. 2. reuera.

f ¶ Et super hanc petram.] Per hanc dictionem non credo Dominum aliud demonstrasse, quam hæc verba, q̄ Petrus respondit Domino cum dixit: Tu es Christus filius Dei viui: quia super illo articulo fidei fundata est Ecclesia [ergo super seipso fundauit Deus ecclesiam.]

g ¶ Appetere. id est lacessere & calumniari.

h ¶ Nec portæ.] Id est, vitia vel etiam hæreses: quia ecclesia non potest errare, vt 24. q. 1. à recta. Nec ecclesia potest esse nulla, vt 24. q. 1. pudenda. quia ipse Dñs rogauit pro ea vt non deficeret, vt 21. dist. c. 1. in fin.

i ¶ Cupiditatibus. id est, voluntatibus.

K ¶ A veteribus.] Arg. qꝑ dicta veterum sunt sequenda, vt 37. dist. relatum. 24. q. 3. transferunt. & infra dist. proxi. de quibus.

HOC AVTEM. CASVS. Dictum & probatum est supra, quod decretales epistolæ vim habeant auctoritatis eas habendas puto.

à grauioribus haberi (quamquam hoc inueniri [a] vix possit) æqualis tamen auctoritatis eas habendas puto.

¶ *Caput hoc apud B. Augustinum loco indicato sic habet:* In canonicis autem scripturis ecclesiarum catholicarum quamplurium auctoritatem sequatur: inter quas sanè illæ sunt, quæ Apostolicas sedes habere, & epistolas accipere meruerunt. Tenebit igitur hunc modum in scripturis canonicis, vt eas, quæ ab omnibus accipiuntur ecclesijs, præponat eis, quas quædam non accipiunt. In eis vero, quæ non accipiuntur ab omnibus, præponat eas, quas plures, grauioresque accipiunt, eis, quas pauciores, minorisque auctoritatis ecclesiæ tenent. Si autem alias inuenerit a pluribus, alias a grauioribus haberi, (quamquam hoc †inuenire non possit) æqualis tamen auctoritatis eas habendas puto. *Quæ quidem B. Augustini sententia non ad decretales Romanorum Pontificum, sed ad canonicas, & sacras scripturas referenda est.* †facile] *vrig. Antuerp.*

Item Leo Papa I. ad episcopos Viennenses, epist. 87.

¶ Ministerij † diuini se exortem intelligat, qui à soliditate Petri recedit. C. VII. † *Misterij*

ITa Dominus noster Iesus Christus humani generis saluator instituit, vt veritas, quæ antea legis & prophetarum præconio continebatur, per Apostolicam tubam in salutem vniuersitatis exiret, sicut scriptum est: [In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.] Sed huius muneris sacramentum [b] ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, vt in beatissimo Petro Apostolorum omnium summo, principaliter collocaret, vt ab ipso quasi quodam capite dona sua, velut in corpus omne diffunderet, vt exortem se mysterij †, intelligeret esse diuini, qui ausus fuisset à Petri soliditate recedere. Hunc [c] enim in consortium indiuiduæ [d] vnitatis assumptum, id quod ipse erat [e], voluit nominari, dicendo, [Tu es Petrus, & super hanc petram [f] ædificabo ecclesiam meam:] vt æterni ædificatio templi mirabili munere gratiæ Dei in Petri soliditate consisteret, hac ecclesiam suam firmitate corroborans, vt illam nec humana temeritas posset appetere [g], nec portæ [h] contra illam inferi prænalerent. Verum hanc petræ istius sacratissimam firmitatem Domino vt diximus, ædificante constructam, nimis impia vult præsumptione violare; quisquis eius potestatem tentat infringere, fauendo cupiditatibus [i] suis, & id quod accepit à veteribus [k], non sequendo. *Psal. 18.* *Iuo p. 5. c. 6.* † *al. ministerij.* *Matth. 16.*

Hoc autem [l] intelligendum est de illis sanctionibus, vel

[1] Scilicet prædicandi, q̄d est Petro cōcessum. 11. distin. c. vlt. Sed id ideo dicit sacramentū, quia ea habebāt in figura. 43. distin. sit rector. Archid.

auctoritatis: quod verum est (sicut dicit Gratianus) de decretalibus, quæ decretis patrum & scripturis Euangelicis non contradicunt. Vnde quia Anastasius Papa fauore Anastasij Imperatoris ordinatos ab Acacio hæretico decreuit rite & de iure communi posse suis officijs fungi: ideo Romana ecclesia eius decretum repudiauit.

l ¶ Hoc autem.] Scilicet quod decretales epistolæ sint paris auctoritatis cum canonibus.

a ¶ Acacius.] Hæreticus & excommunicatus. 24. q. 1. Acacius. 1 fuit enim excommunicatus propter hæresim à Gelasio. & à Felice Papa, vt ibi dicitur.

S Ecundum.] CASVS. Acacius hæreticus baptizauit & ordinauit multos tempore suę hæresis, quos dicebat

decretalibus epistolis, in quibus nec præcedētium Patrum decretis, nec Euangelicis præceptis aliquid contrarium inuenitur. Anastasius x enim secundus fauore Anastasii Imperatoris, quos Acacius [a] post sententiam in se prolatam sacerdotes, vel leuitas ordinauerat, rite fungi acceptis officijs debere decreuit: ita inquiens.

x Secūdum Archid.

¶ Anastasius.] *Maxime verum est sensisse Anastasium, ordinatos ab Acacio post latam in ipsum sententiam, rite fungi acceptis officijs potuisse. Hoc enim duntaxat inquit in capite sequenti, firmam esse sacramenti gratiam ab Acacio traditam: quod verissimum est, sicut & aliæ omnes sententiæ, quas in ea epistola ex B. Aug. Anastasius accepit, verę sunt. Habetur autem hæc eadem Anastasii Papæ ij. epistola in corpore canonum, quod Romana ecclesia semper approbauit, vt infra dist. 20. c. de libellis. est adnotatum. Itaque sine causa reprehenditur hoc loco Anastasius à Gratiano.*

Anastasius II. ad Anastasium Augustum, epist. 1. c. 7. & 8.

¶ Nulla Iæsionis portio attingit eum, qui ab hæreticis iam damnatis ordinatur. C. VIII.

In codice canonum, fol. 159. Poly. l. 3. tit. 10. Ansel. l. 9. ca. 62. Iuo p. 1. ca. 151.

SEcundum [b] ecclesiæ catholicæ consuetudinem sacratissimum serenitatis tuæ pectus agnoscat, quòd nullum de his, quos baptizauit [c] Acacius, vel quos sacerdotes, siue leuitas secundum canones ordinauit, vlla ex nomine Acacij portio læsionis attingat, quo forsitan per iniquum tradita sacramenti gratia minus firma videatur. Nam & baptisma (quod procul sit ab ecclesia) siue ab adultero, vel à fure datum fuerit, ad percipientem munus [d] peruenit illibatum: quia vox [e] illa, quæ sonuit per columbam [f], omnem maculam humanæ pollutionis exclusit, qua declaratur, ac dicitur: [Hic est qui baptizat in spiritu sancto, & igne g.] Nam si visibilis [h] solis istius radij, cum per loca fœtidissima transeunt, nulla contactus inquinatione maculantur; multo magis illius, qui istum visibilem fecit, virtus, nulla ministri indignitate constringitur. Nam & Iudas, cum fuerit, sacrilegus, atque fur, quidquid egit inter Apostolos pro dignitate commissa, beneficia per indignum data, nulla ex hoc detrimenta senserunt, declarante hoc ipsum Domino manifestissima voce: [Scribæ, inquit; & Pharisæi super cathedram Moysi sedent, quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite: dicunt enim, & non faciunt.] Quidquid ergo ad hominum profectum quilibet in ecclesia minister pro officio suo videtur operari; hoc totum contineri [i] implente † diuinitatis effectu [k]: ita ille, per quem loquitur

Nicolaus ad cōsulta Bulg. c. 15.

Ioan. 1.

Ioan. 12.

Matth. 13.

† *al. implendo diuinitatis effectum.*

bat quidam non posse sua officia de iure communi exequi: quare Anastasius Imperator de hoc dubitans quęsiuit a Papa, qui respondit eos posse de iure communi suis officijs fungi: nec per malitiam Acacij lędi posse. Nam baptismata & ordines à malo collata, per ipsius malitiam non impediuntur. Et probatur hoc vj. rationibus. Prima ratio est: quia in sacramentis virtus Christi operatur, quæ omnem maculam repellit. Secūda est de radijs solis, qui & si transeant per loca fętida, tamē non coinquinantur, idem est de sacramentis p malos ministratis. Tertia est de Iuda: qui licet malus fuisset, multa tamen fecit, quæ rata sunt habita. Quarta est de auctoritate Domini, qui ꝓcepit verba Scribarū, & Pharisęorum seruāda & implēda. Quinta ratio est, qꝑ oē bonum à quocunque fiat, fit à Deo. Sexta ratio est q̄a in sacramētis nō est attendendum qualis vel quis cōferat, sed quid cōferatur: quia incremētū solus Deus prębet & neq; qui plātat neq; qui rigat est aliqd: sed qui incremētū, &c. Postea cōcludit ex sup. dictis, qꝑ sacra eiꝰ seruari dēnt.

b ¶ Secūdū.] Varijs modis ponitur casus huius ca. G. inducit quasi fit abrogatū. & Melendus sentit cum eo, & omnes qui dicunt veritatē sacrorum non esse apud hęticos, vt 24. q. 1. schisma. & 1. q. 1. extra ecclesiā. H. dicit qꝑ nec capitulum est reprobatū, ne author ꝓ ijs, q̄ hic cōtinentur dīnatus fuit: quia nihil hic continetur qđ nō canonice dicatur; sed iō fuit iste damnatus: quia cōiauit Photino hęretico: & quia voluit reuocare Acaciū hæreticū post mortē, & ideo ille Anastasius fuit dānatus, vt inf. c. Anastasius. Alij dicunt, qꝑ hoc c. cū auctore reprobatū est; quia voluit dicere qꝑ ordinati ab hęretico sine omni dispensatione de iure posśūt sua officia exercere dicit eī H. qꝑ hæretici habēt veritatem sacrorum, sed nō habēt executionē eorū, vt de cōse. dist. 4. sicut ī sacris. &c. nō ī vobis, vt no. 1. q. 1. q̄ perfectionē. &c. dās.

Sacramentorum veritas an sit apud hæreticos.

c ¶ Baptizauit.] in forma ecclesię.

d ¶ Munus.] Id est, baptisma.

e ¶ Quia vox.] Hic est qui baptizat. de consec. dist. 4. baptismus in fi.

f ¶ Per columbam.] Id est, per spiritum sanctum in specie columbæ. Hu.

g ¶ Et igne.] Id est charitate.

h ¶ Nam si visibilis.] 1. q. 1. si fuerit.

i ¶ Contineri.] Id est, perfici.

K ¶ Implēte diuinitatis effectu.] Id est, Deo cooperante.

a ¶ Plan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Plantauit.[Prædicando.
b ¶ Apollo.] Discipulus Pauli.
c ¶ Rigauit.]Baptizando.
d ¶ Incrementum.] i.gratiã & remissionẽ peccatorũ 1.
e ¶ Vel qualis]Hoc intellige de toleratis.aliàs bñ ꝙritur,vt 24.dist.quiescamus.nã nemo potest ꝓdicare nisi mittat, vt 16.q.1. adijcimus & extra de hæret. cũ ex iniũcto. Vel loqẽ ſm antiqua tpa, qñ oẽs poterãt ꝓdicare.
f ¶ Prædicet .] Sed quę prædicet.
g ¶ Vt inuidos .] i. pseudo apostolos. 2.
h ¶ Affirmet.]Et hoc i epistola ad Philippẽses,cũ dicit;siue p veritatẽ siue alio modo Xps ꝓdicet,i hoc gaudeo & gaudebo.
i ¶ Hoc,]Inuidiam.
k ¶ Et hic]Scilicet Acacius.
l ¶ Aliis.]Scilicet ignorantibus.
m ¶ Suæ virtutis.] Quoad veritatem sacramenti.
n ¶ Generaliter.] i. in omni sacramẽto.
o ¶ Vt imaginẽtur.] scilicet Acacium.
p ¶ Metuere.]S. ſm suã opinionẽ falsam. Nam in veritate ſciebant ordinẽ, sed nõ executionẽ.1.q.1. ordinationes.1.q.7. Daibertum 3.
QVIA ERGO. CASVS. Concludit Gratianus exsu.dictis,& de qꝫ ga Anastasius ita decreuit, ideo Felix & Gelasi⁹ & Hormisda eũ excõicauerũt.sed Acaciũ pri⁹.
ANastasius.[CASVS. Photinus diacon⁹ Thessalonicen.cõicauit Acacio hæresi. Post mortẽ vero Acacij Anastasius Papa cõicauit Photino sine cõcilio clericorũ, & occulte voluit reuocare Acaciũ defunctũ in hñsi vt oꝛones ꝓ eo in ecclesia fierẽt , & iõ multi clerici recesserũt ab obedientia ei⁹ & lepra percuss⁹ est.
¶ Casus autẽ sequẽtis ſ.planus est.
q ¶ Abegerũt.] i.remouerũt.32.d.c.pter hoc ſ.verũ.Sed cõtra.6.q.4. nõne. vbi dr, qꝫ ante tps sententię nõ possunt clerici recedere ab eo,sed hic non recesserunt ante sñiam,quia incidunt in hæresim iam damnatam,vt 24.q.1.c.1.2 & 3.4
r ¶ Concilio.]Videtur ergo qꝫ Papa tenetur requirere concilium episcoporum;quod verũ est,vbi de fide agitur & tunc synodus ✱ maior est Papa,vt 15.dist.sicut.in fi.arg.ad.hoc 93.dist.leg mus.
ſ ¶ Qui communicauerat.] cõtra 21.q.3.quoniã.vbi dr, qꝫ excõmunicatio non transit in tertiam personam: sed communicauit ei in malefitio , vnde potuit transire ad tertiam ꝑsonam,vt extra de sent.excom.nuper.
t ¶ Occulte.] Magis inde præsumitur cõtra ipsũ,vt extra vt eccl.benefi.vt nostrũ extra de offi.deleg.cõsolatus. fi.de ritu nup.palam.ff de admi.tut. nõ existimo . Laudu ¶ Diuino .] Quia dum astellaret, emisit intellectus ignominiosę lapsus.

3 Quia concludit Grat. scẽm opinforte suã , ſ. qua asserit veritatem sacramentorũ nõ esse apud hæreticos : quod falsũ est. Ioan.de Fan.

2 Sub . qui ex inuidia bonorum. & causa lucri Christum prædicabãt. 28. q 1. iam nunc. in fin. Archid.

4 Hic videas, quod nõc. 2. q. 7. sacerdotes.

3.q.5.ca. vlc.Arch.

Christus, Paulus affirmat, [Ego plantaui [a], Apollo [b] rigauit [c]: sed Deus incrementum [d] dedit. Itaque neq; qui plantat est aliquid, neque qui rigat; sed qui incrementũ dat Deus.] Adeo autem non quæritur, quis, vel qualis [e] prædicet [f], sed quid †prædicet, vt inuidos [g] etiam bene Christum prædicare affirmet [h]: quo malo ipse diabolus deiectus est, & hoc [i] ipse † prædicare non desinit. Ideo ergo & hic [k], cuius nomen dicimus reticendum, male bona ministrando sibi tantum nocuit. Nam inuiolabile sacramentum, quod per illum datum est alijs [l], perfectionem suæ virtutis [m] obtinuit. Quod † quidem generaliter [n] verum est, nisi aliquorum in tantum se extenderet curiosa suspicio, vt imaginentur [o] prolato à Felice Papa iudicio, postea inefficaciter in sacramentis, quæ Acacius vsurpauit, egisse; ac proinde eos metuere [p], qui vel in consecrationibus, vel in baptismate mysteria † tradita susceperunt, ne irrita beneficia diuina videantur.

1.Cor.3.

† al. quem.

Phi.ip. 1.

† al.ipso.

Cap.8.

† Quod cum sia sit, aliquorum in tãtum se extendit curiosa]orig. † al. ministe ria.

Quia ergo illicite, & non canonice, sed contra decreta prædecessorum, & successorum suorum hæc rescripta dedit (vt probat Fœlix, & Gelasius, qui Acacium ante Anastasium excommunicauerunt, & Hormisda, qui ab ipso Anastasio tertius eundem Acacium postea damnauit) ideo ab ecclesia Romana repudiatur, & a Deo percussus legitur fuisse hoc modo.

¶ Anastasius à Deo reprobatus, nutu diuino percussus est. C. IX.

ANnastasius [α] secundus, natione Romanus, fuit temporibus Theodorici regis. Eodem tempore multi clerici, & presbyteri se à communione ipsius abegerunt [q], eo quòd communicasset sine concilio [r] episcoporum, vel presbyterorũ, & cleri cunctæ ecclesiæ catholicæ, diacono Thessalonicensi, nomine Photino, qui communicauerat [s] Acacio: & quia voluit occulte [t] reuocare Acacium, & non potuit, nutu diuino [u] percussus est.

Ex libro] (vt in corpore con ciliorũ citatur) Pontificali. Iuo p.14.c.40.

α ¶ Anastasius.] *Caput hoc habetur quidem tomo secundo conciliorum in vita Anastasii: sed esse omnino confictum, cum ex multis alijs argumentis, tum ex hoc manifeste ostenditur, quod Acacius (sicut Nicephorus, lib. 16.c.12. & Euagrius, lib 3.cc18. & sequentibus, & clarissime Anastasius bibliothecarius in chronologia testantur) tempore Fœlicis iij. obijt, cui successit Gelasius, & Gelasio Anastasius, qui initio epistolę suę, & cap.1.ad Anastasium Imperatorem, Acacium mortuum iam, & ante iudicem Christum vnà cum Fœlice adstare scripsit, vt Gelasius quoque ante ipsum scripserat, & habetur infra 24. q.2. c.nec quisquam. quomodo ergo potuit Anastasius de eo reuocando tractare, qui iam obierat?*

Hinc etiam de Maximo α episcopo in Constantinopolitana synodo statutum est sub Damaso Papa.

¶ Quæ circa indisciplinatos prælatos, vel ab eis geruntur, in irritum reuocentur. C. X.

PRopter totius indisciplinationis eius doctrinam, quæ Constantinopoli orta est, statutũ est, ne Maximus fuisse, aut esse iam putetur episcopus, neque hi, qui ab eo sunt ordinati qualemcunque gradum clericatus obtineant [a], omnibus, scilicet, quæ circa eum [b], vel ab eo gesta sunt, in irritum reuocatis.

α ¶ De maximo.] *Ex verbis huius canonis, præsertim Græcis, & interpretatione Balsamonis, ac vita Gregorij Theologi per Gregorium presbyterum descripta, & alijs ex locis (tametsi Theodorus videtur parum diligenter hoc tractasse) apparet hunc Maximum nunquam fuisse episcopum, ac propterea recte statui nullum ab eo potuisse imprimi ordinis character, quod non erat de Acacio asserẽdum. Verba Græca huius canonis hæc sunt:* Περὶ Μαξίμου τοῦ κυνικοῦ, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀταξίας, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένης, ὥσε μητε Μάξιμου ἐπίσκοπον ἡγεῖσθαι, εἶναι, μητε τοὺς παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας ἐν οἱῳδήποτε βαθμῷ κλήρου, πάντων, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ γενομένων ἀκυρωθέντων, *i.* De Maximo cynico, de quę ijs, rebus, quæ nullo ordine circa ipsum Constantinopoli gesta sunt. Neque Maximum aut fuisse, aut esse episcopum, neque eos, qui ab ipso sunt ordinati, in vllo cleri gradu censendos: omnibus, quæ & in ipso, & ab ipso facta sunt, infirmatis. *Ac de eodem Maximo, quòd nunquam fuerit episcopus, est locupletissimum testimonium in epistola Hadriani Papæ scripta Basilio Imperatori, quæ habetur actione prima octaua synodi manuscriptæ, quæ est penes Cardinalem Sirletum. Citans enim Leonem primum ait:* Dicit enim altisona tuba, sanctus videlicet sedis Apostolicæ Papa Leo, cuius sententiam, quidquid vbique catholicum est velut cœleste miraculum celebrat, & veneratur oraculum, cum sæpe quæstio de male accepto honore nascitur, quis ambigat nequaquam istis esse tribuendum, quod non docetur fuisse collatum? Neque enim inter Photium mœchum, & Maximum Cynicum synodo secund a damnatum, vel inter ordinationes huius & illius, distinctionis aliquid esse conuicimus.

DISTINCTIO XX.

†al.expositoritibus]exemp. ps

Decretales [c] itaque epistolæ canonibus conciliorum pari iure exæquantus. Nunc autem quæretur de expositionibus † sacræ scripturę, an exæquentur, an subijciẽtur eis. Quo enim quisque magis ratione nititur, eo maioris auctoritatis eius verba esse videntur. Plurimi autem tractatorum, sicut pleniori gratia sancti Spiritus, ita amplioris scientia alijs præcellentes, rationi magis adhæsisse probantur. Vnde nonnullorum Pontificum constitutis, Augustini, Hieronymi, atque aliorum tractatorum dicta videntur esse præferenda.

2 ¶ *Sed aliud est causis terminum imponere: aliud sacras scripturas diligẽter exponere. In negotijs definiẽdis*

a Propter.] ¶ Obtineãt.] Quia præter formã ecclesiæ conclit.1.q.1.extra ecclesiam.
b ¶ Quæ circa eũ.] Arg. quòd quidquid fit ab intrusis vel vitiose electis, totum cassatur, vt 12. q.2. alienationes.25.omne. Arg. cõtra.3.q.7. c.infamis.§. veruntamen.in prin. & C.de sacrosan.eccl.l.decernimus. 5, sed hic tamen tutorum ecclesiæ: quia aut sunt In vtilitatem ecclesiæ, & tunc valent, aliàs non.16.q.6.si episcopum.

5 Dic veneꝛ. de cle. nihil. in gl. vlc. & de schism. ca.1. & de consec. dist.1.hi ergo. & 3. q. 3. si q pseudo. ibi videas Archa.

DEcretales] CASVS. Supra edidit Gratianus de cretales epistolas parem vim habere cũ canonibus conciliorum. In hac vero 20. dist. qrit an expositiones sãctorũ Patrũ exequentur canonib. & decretalibus, vel ꝓferantur. Quòd præferant videtur, quia maioris auctoritatis videntur, cum pleniori gratia Spiritus sancti eos præcellãt. Vnde expositiones Augustini, Hieronymi, & aliorum videtur præponendæ statutis Pontificum, & hoc in prima parte. In secũda parte, quæ incipit, ibi, [Sed aliud.] soluit Gratianus, & dicit qꝫ in negotiis definiedis nõ tolum necessaria est scientia, sed etiam potestas quod significatur per claues, quas Christus tradidit Petro: In quarũ altera denotat scientia discernẽdi inter lepram & lepram in altera uero notatur potestas soluendi, & ligãdi. Cum ergo in causis definiẽdis necessaria sit potestas, apparet, qꝫ Pontifices expositoribus præferantur, & hoc probatur per seq.
c ¶ Decretales.] In hac 20. distin. magister quærit de expositionibus sacræ scripturæ an sint pariꝫ

Universidad de Deusto
Biblioteca

auctoritatis cũ canonibus, & decretalib. & infra soluit, q̃ quantũ ad sacrã sciipturã exponendam prævalet sanctorum auctoritas: quantum autem ad causas definiendas prævalet auctoritas Romanorum Pontificum.

a ¶ Scientia.] Arg. q̃ nullus potest esse iudex: maxime ecclesiasticus. nisi sit peritus, vt extra de consang. & affini. ex litteris. in fi. & 1. q. 1. vt euidenter. 11. q. 3. & si ad tempus. 1. 24. q. 3. si q̃s nõ. de pœn. dist. 5. consideret. & di. 6. qui vult. & quia leges scire tenetur. in authẽ. de iud. col. 1. a. 6. §. quia uero. Itẽ quia sentẽtia ferenda est in scriptis, vt 2. q. 1. in primis. in fine. Item quia iudices per se debẽt scribere sententias & recitare, ut C. de assess. præsides. Sed contra. C. de iud. capi. certi, vbi dicitur, quòd milites possunt esse iudices: quia per quotidianum vsum possunt habere peritiã iudicandi. Mediocris tamẽ scientia sicut in prælato, ita & in iudice sufficit, vt extra de elect. cum nobis olim.

non solum est necessaria scientia [a], *sed etiam potestas. Vnde Christus dicit*[c] *Petro: [Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis, &c.] prius* [b] *dedit* [c] *sibi claues regni cælorum: in altera dans ei sciẽtiam discernendi inter lepram & lepram*[d], *in altera dans sibi potestatem eijciendi aliquos ab ecclesia, vel recipiendi. Cum ergo quæ libet negotia finem accipiant vel in absolutione innocentium, vel in condemnatione delinquẽtium, absolutio vero vel condemnatio non scientium tantum, sed etiam potestatem præsidentium desideret; apparet, quòd diuinarum tractatores scripturarum, & si scientia Pontificibus præmineant, tamen, quia dignitatis eorum apicem non sunt adepti, in sacrarum quidem scripturarum expositionibus eis præponuntur: in causis vero definiẽdis secundum post eos locum merentur.* Mat. 16

Vnde Leo Papa IIII. scribit episcopis Britanniæ. In suo regno.

¶ Aliorum scripturæ, Romanorum Pontificum decreta non sunt præponendæ. C. I,

DE libellis [e] & commentarijs aliorum [f] non conuenit aliquem iudicare, & sanctorum conciliorũ canones relinquere, vel decretalium regulas, ideſt, quæ habentur apud nos simul cum † canonibus. Quibus autem in omnibus ecclesiasticis vtimur iudicijs, sunt canones * Apostolorum †, Nicænorum, Ancyranorum, Neocæsariensium, Gangrensium, Antiochensium, Laodicensium, Constantinop. Ephes. Chalcedonensium, Sardicensium Africanensium, Carthaginensium [g], & cũ illis regulæ præsulum Romanorum, Syluestri, Syricij, Innocentij, Zozimi, Cœlestini, Leonis, Gelasij, Hilarij, Symmachi, Hormisdæ, Simplicij, & Gregorij iunioris [g]. Isti omnino sunt, & per quos iudicant episcopi, & per quos episcopi simul iudicantur & clerici. Nam si tale emerserit, vel contigerit inusitatum negotiũ, quod minime possit per istos definiri; tũc si illorũ [h], quorũ meministis, dicta, Hieronymi, Augustini, Isidori, vel cęterorum similiter sanctorum Doctorũ similium reperta fuerint; magnanimiter sunt retinenda, ac promulgãda; vel ad Apostolicam sedem referẽdum de talibus. Quã ob causam luculentius, & magna voce pronunciare non timeo; quia, qui illa, quæ diximus, sanctorum patrũ statuta, quæ apud nos canonum nomine prætitulantur, (siue sit ille episcopus, siue clericus, siue laicus) non [γ] indifferenter recipere cõuincitur [a]; nec catholicam & Apostolicam fidem, nec sancta quatuor Euangelia vtiliter, & efficaciter ad effectum † suum retinere, vel credere probatur.

Deus dedit p. Poly. p. 3. tit. 20. Ansel. l. 3. c. vlt. Iuo p. 4. c. 27. Pan. l. 2. c. 118.

† *al. cum illis in canone.*

† *al. qui dicuntur Apostolorum.*

Apud Anselmũ, & Polycarpum desunt ista Pontificũ nomina.

Claues sacerdotalis an sit una an plures.

Inter lepram & lepram vn de dicatur.

ADDITIO. Hug. & de pœn. dist. 1. §. denique. ver. Moysi, & extra qui filij sint leg. per venerabilem, §. rationibus. Archid.

b ¶ Prius.] Arg. ex ordine facti aliquid præsumendũ, vt 23. q. 4. displiceat. & 1. q. 1. vt euidenter. Similiter ex ordine verborũ, vt 43. di. sit rector, & ext. de rescri. cum dilecta. ff. de solut. nec ordo contra.

c ¶ Dedit.] G. hic uidetur velle, q̃ alia sit clauis ligandi, & soluẽdi, alia sciæ: & ita q̃ sint duæ claues. Sed dico tũ vnã esse, sed & dicuntur duæ esse p̃p duos effectus. Sed qualiter scientia dr̃ esse clauis, cum aliquis possit habere scientiam, qui non habet clauẽ: & ecõtra? Sed die, q̃ licet scientia prius non fuisset clauis anteq̃ hæret ordinem: tñ post ordinem incipit esse clauis. Si tñ quæras quid proprie sit clauis sacerdotalis: dico ipsam potestatem sacerdotalem, per quam ligat & soluit.

d ¶ Inter lepram & leprã.] Ideſt, inter causam & causam. alludit ei quod fiebat in lege. cum. n. dubitabatur de aliquo an esset infectus lepra, ducebatur ad sacerdotes, & ẽm eorum arbitrium vel recipiebatur, vel deijciebatur, vt 11. q. 3. quomodo de pœn. dist. 1. §. ex his versic. Moysi.

e ¶ De libellis.] Ideſt, secundum libellos, & commentarios.

f ¶ Aliorum.] Ideſt, Hieronymi & Augustini. per quorum scripta non est iudicandum omissis canonibus. 50. dist. & 1. §. si ille.

g ¶ Iunioris.] Ecce hic approbantur dicta Gregorij iunioris, alibi videtur reprobari. 32. q. 7. quod propositi. & in seq. §. ubi dicit G. q̃ sunt contraria Euangelio — sed illud c. intelligitur de arcta, & sic bene tenet. Ioan.

h ¶ Illorum.] Hic videtur, q̃ potius iudicandum sit secundum illum, qui innititur auctoritati canonis, quam secundum illum, qui innititur auctoritati Hieronymi vel Augustini. quod verum est, nisi Aug. iuuetur auctoritate noui vel veteris testa. 2. vel etiam aliquo canone. nam licet concilium apud Aquisgranum factum, constituerit, q̃ raptor non possit matrimonialiter iungi cum rapta, vt 36. q. 2. placuit tamen Hieroy. q̃ contrarium statuit, & ei stat̃ur, vt 36. q. 2. tria. Sed hoc est quia iuuatur auctoritate Medensis concilij, ead. causa. & quæst. cap. si autem.

i ¶ Cau-

a ¶ Conuincitur.] Sed nonne Orientalis ecclesia recipit canones? Videtur q̃ non, vt 31. dist. aliter. nam quid ergo ipsa est hæretica? Sed dic, q̃ licèt ipsa non recipiat illos canones, nõ tã contemnit eos. Vel dic quòd Papa approbat consuetudinem ipsorum sup. d. prox. si Romanorum.

Si decreta.] Casus huius c. planus ẽ.

b ¶ Non habetis.] Per scientiam.

c ¶ De neglectu.] Nulli. n. est licitum ignorare canones, vt inf. 38. d. nulli. &c. omnes. sup. d. proxima, si Romanorum.

d ¶ Corripiendi.] Arg. simile. 16. distin. quod dicitis.

DE quibus.] CASVS. Quidam q̃siuit, si aliqua dubitatio emergat in solutione alicuius quæstionis, ad quas scripturas potius sit recurrendum, & dicitur in hoc cap. quòd ille ordo seruandus est. Primo enim recurritur ad vetus, & ad nouum testamentum, & ad scripturas Apostolorũ: Et si in illis nõ appareat qd fiat, facièdũ, ad Græcorum scripturas recurrendum est: postea ad gesta Conciliorũ & Pontificum: deinde ad Sanctorũ expositiones, vltimo ad seniores. Sic Beneuenta. posuit casum. Hugo. sic dicit, quòd primum locum obtinẽt vetus & nouum testamentum: secundum canones Apostolorum & concilium: tertium decreta, & decretales epistolæ Romanorũ Pontificum: quartum scripta Græca: quintum dicta sanctorum patrum Latinorum: vltimum exempla sanctorum patrum: deinde ad seniores est recurrendum. Tu autem pone secundum quod litera iacet.

e ¶ Apostolorum.] Id est, Apostolicorũ.

f ¶ Exempla.] Arg. q̃

quorũ meministis, dicta, Hieronymi, Augustini, Isidori, vel cęterorum similiter sanctorum Doctorũ similium reperta fuerint; magnanimiter sunt retinenda, ac promulgãda; vel ad Apostolicam sedem referẽdum de talibus. Quã ob causam luculentius, & magna voce pronunciare non timeo; quia, qui illa, quæ diximus, sanctorum patrũ statuta, quæ apud nos canonum nomine prætitulantur, (siue sit ille episcopus, siue clericus, siue laicus) non [γ] indifferenter recipere cõuincitur [a]; nec catholicam & Apostolicam fidem, nec sancta quatuor Euangelia vtiliter, & efficaciter ad effectum † suum retinere, vel credere probatur.

† *al. profectũ*

* ¶ Sunt canones.] *Indicat canones & regulas, ex quibus conflat corpus, vel codex canonum, de quo in præfatione dictum est, quo Romani Pontifices, præsertim in iudicijs vtebantur, in quo codice sunt canones tantum, nõ synodalia gesta, vt superius Nicolaus, in c. Romanorum. 19. dist. scripsit.*

β ¶ Carthaginensium.] *In codice canonũ vnica est synodus Carthaginensis, continens canones triginta tres, qui ex variis conciliis Carthagini habitis collecti fuerunt. Eos canones sedes Apostolica videtur probasse, & vsa eis esse, quando in codicem canonum referendas curauit. Eosdem etiam Græci quo ordine apud Latinos habentur, cum alijs præterea multis Africanarum synodorum coniunctos in linguam suam verterunt, & hi ipsi sunt, quos ijsdem numeris Anselmus, Burchardus & Iuo citant: quamuis Gratianus interdum quidem his vtatur, interdum vero ex singulis Carthaginensibus conciliis canones accipiat: quod suis locis indicabitur. Et de hac vnica Carthaginensi synodo intelligendum est quod habetur supra dist. 16. c. prima adnotatio, versi. septima. quod hic declarandum dilatum fuit.*

γ ¶ Non indifferenter.] *Anselmus, Deus dedit, & Gregorius presbyter in Polycarpo habent*, qui eadem indifferenter non recipit, ipse se conuincit minime catholicam, & Apostolicam fidem ad effectum suæ retinere salutis.

Est eadem epistola 6. ex qua sumptum est c. quod dicitis, supra dist. 16.

Item Nicolaus 1. Photio, in epistola, cuius initium est [Postquam Beato Petro.]

Ansel. l. 3. c. 33.

¶ Corripiendi sunt qui decreta Romanorum Pontificum non habent, vel non obseruant. C. II.

SI decreta Romanorum Pontificum non habetis [b]; de neglectu [c], atque incuria estis arguendi. Si vero habetis, & non obseruatis; de temeritate estis corripiendi [d], & increpandi.

*Item Innocentius * Papa.*

¶ Ad quos sit recurrendum, cum sacræ scripturæ auctoritas non occurrit. C. III.

Polyc. l. 7. tit. 3. Burc. l. 3. c. 128. Iuo p. 4. c. 70.

DE quibus causis nulla soluendi, ligandiq; auctoritas in libris veteris testamenti, & quatuor Euangeliorũ cum totis scriptis Apostolorũ [e] appareat; ad diuina recurre scripta Græca †. Si neque in illis; canones [e] Apostolicę sedis intuere. Si nec in illis; ad catholicæ ecclesiæ historias catholicas à Doctoribus catholicis scriptas manum mitte. Si nec in illis, sanctorum exempla [f] perspicacius recordare. Quòd si omnibus his inspectis, huius quę-

† *al. Græcè*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad idem exempla posse iudicari 1.vt 37.distin. qui de mensa. & 3.q.5. quia suspecti. C. de sentē. lud intelligitur cum ius habetur. Tunc enim per exempla non est iudicandum an in totum non sit vtendum, sed exemplis publicæ personæ fſ. de leg. nā Imperator. 2.q.5. de Iudicib. in fi. Archid.

Exemplis quibus est vtendum.

in nouo testamento incēpit a Christo, qui Petrum summū sacerdotē constituit. xij. Apostolos maiores sacerdotes, lxxij. discipulos minores. Sed nunc loco Petri est Papa: loco xij. Apostolorū epi, loco lxxij. discipulorū sut Archipsbyteri. Leuitas vero statuerūt Apostoli, E eccle-

stionis qualitas non lucidè inuestigatur; seniores[a] prouinciæ congrega, & eos interroga. Facilius namq; inuenitur quod à pluribus[b] senioribus quæritur. Verus enim repromissor Dominus ait: [Si duo ex vobis, vel tres conueniūt super terram in nomine meo, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à patre meo.] *Matth.18.*

a ¶Innocentius.] *Caput hoc non est inter epistolas Innocentij primi, quę multæ extant; neque Innocentij secundi esse potest, cum ante ipsum scripserint Burchardus, & Iuo, à quibus hoc ipsum citatur.*

b ¶Canones.] *Verba hęc, quę apud Gratianum deerant, sunt apud Burchardum, & Iuonem, & Polycarpum: in quo Polycarpo habentur hoc ipso loco, in quem sunt restituta.*

DISTINCTIO XXI.

Decretis[c] ergo Romanorum Pontificū, & sacris canonib. conciliorū ecclesiastica negotia, vt supra monstratum est, terminantur. Ministri vero sacrorū canonū, & decretorū Pontificū sunt summi Pontifices, & infra præsules, ac reliqui sacerdotes, quorum institutio in veteri testamento est inchoata, & in nouo plenius consummata. ¶ Summi enim Pontifices, & minores[d] sacerdotes à Deo sunt instituti per Moysem, qui ex præcepto Domini, Aaron in summum Pontificem, filios vero eius vnxit in minores sacerdotes: Postea vero Dauid, cum ministeria domus Domini ampliaret, ianitores & cantores instituit. Porro Salomon quendam modum exorcizandi inuenit, quo dæmones adiurati, ex obsessis corporibus pellebantur: huic officio mancipati, exorcistæ vocati sunt. de quibus Dominus in Euangelio: [Si ego in Beelzebub eycio dæmonia, filij vestri (videlicet exorcistæ) in quo eijciunt?] Hæc omnia *Exo.2.* *1.Paral.25. & 2.23.* *Luc.11.*

Decretis.] Hæc diuiditur in tres partes. In quarum prima dicit, q̄ ministri ecclesiæ sunt summi Pontifices & præsules infra positi cum reliquis sacerdotibus. Secunda ibi, [In nouo.] Tertia ibi, [In his.]

CASVS. Supra actum est de decretis, & canonib. conciliorum, quibus negotia diriuntur. In hac vero 21. distin. agit Gratianus de ministris ecclesiæ & sacrorū canonum, & dicit q̄ sunt summi Pontifices & præsules infra positi cum reliquis sacerdotibus. Et hoc in prima parte. In secunda parte, quæ incipit ibi, [Summi etenim.] dī q̄ summi Pontifices & minores sacerdotes à Domino per Moysen sunt instituti in veteri testamento, qui vnxit Aaron in summum Pontificem, & filios eius in minores Sacerdotes & Leuitas. Dauid instituit cantores & ianitores. Salomon exorcistas: & hæc omnia in nouo testamento ecclesia imitatur. Habet ostiarios, & lectores pro ianitoribus, & habet exorcistas: pro filij vero Aaron habet omnes positos infra summū Pontificē, pro quo summo Pontifice ponit Papa. In tertia parte, quæ incipit ibi, [Inter eos] dī q̄ inter istos est discretio seruāda. Nam alij appellātur simpliciter sacerdotes, &c. Et hæc discretio incipit à Paganis, qui habebāt Flamines, & Archiflamines. Similiter Ecclesia vero subdiaconos, & acholythos sibi cōstituit.

c ¶ Decretis.] Hic agitur de ecclesiasticis ordinibus, & ostendit originem ipsorum, & vnde à fic appellentur, & postea ostendit, q̄ ille qui est in maiori ordine, vel dignitate, non potest iudicari à minori, & fic Papa à nemine potest iudicari.

ADDITIO. Vt infra eod. inferior. & cap. submittatur. Archid.

d ¶ Et minores.] Cum ergo Moyses elegerit sacerdotes in veteri testamento, & Dūs in nouo, vt inf. eod. in nouo. vī, q̄ ad episcopum de iure spectet electio cānonicorum. Et Imperator dicit, q̄ episcopus eligit clericos in Constantinopolitana ciuitate, vt in Auth. de mensura ordinandorum clericorum: in 1.§.colla.3. hoc dicas, quòd episcopus de iure communi cum alijs eligeret, vt extra de his quæ fiunt à prælatis sine consen. fū.cap. nouit, & c. ea noscitur. consuetudo tamen est seruanda, vt extra de elect. cum ecclesia 3. Item videtur ex loco isto, q̄ Moses fuit sacerdos, cum vnxerit filios sacerdotes, & idem dicit Innocē. extra de maio. & obed. solitæ. Sed contra homicida fuit, ergo non potuit esse sacerdos, vt 23.q.3.nō in inferenda. Sed dic, quòd olim sacerdotes bene erant homicidæ, vt 2. quæst. 7. §. hinc

e Vtit.q.7. si quis oēm. de consecra. d.3.c.3.Arch.

in nouo testamento ecclesia imitata habet ianitores suos, quos ostiarios appellamus. Pro cātoribus lectores & simul cantores instituit. Exorcistas autē in nomine antiquo, & officio permanēte recipit. Pro filiis vero Aaron, cēs infra summum Pontificem sacerdotium administrātes sunt cōsecrati. ¶ *Inter eos quędam discretio seruata est, vt alij appellentur simpliciter sacerdotes, alij archipresbyteri, alij choriepi, alij epi, alij archiepiscopi seu Metropolitæ, alij primates[a] alij patriarchæ, alij summi Pōtifices. Horū discretio a gentilibus maxime introducta est, q̄ suos Flamines, alios simpliciter flamines, alios archiflamines, alios ꝓtoflamines appellabant. Simpliciter vero maiorū, & minorum sacerdotū discretio in nouo testamento ab ipso Christo sumpsit exordiū, qui duodecim Apostolos tanquā maiores sacerdote;, & lxxij. discipulos[b] quasi minores sacerdotes instituit. Petrum vero quasi in summū sacerdotem elegit, dū ei præ omnibus, & pro omnibus claues regni cœlorum tribuit, & a se petra, Petri sibi nomen imposuit, at que pro eius fide se specialiter rogasse testatus est, & vt cęteros confirmaret, sibi iniunxit, dicens:* [*Ego rogaui pro te Petre, vt nō deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.*] *Hanc eandem formam Apostoli secuti in singulis ciuitatibus episcopos, & presbyteros ordinauerūt. Leuitas autem ab Apostolis ordinatos[c] leginus, quorum maximus fuit beatus Stephanus. Subdiaconos[d], & acolythos procedente tempore ecclesia sibi constituit.* ¶ *De his ita scribit B. Isidorus lib.7.Etym.c.12. nomina illorum, & nominum causas exponens, ita inquiens.*

Luc.22. Act.6.

¶ Vnde nomina ecclesiasticorum gradum sumantur. T. I.

De officijs l.2. ca.1. Rabanus. de inst. cler.l.j. cap.2. Act.1.

Cleros[e], & clericos hinc appellatos credimus, quia Matthias[f] forte electus est, quem primū & per Apostolos legimus ordinatū. Κλῆρος enim Græce, sors Latine, vel hæreditas dicitur. Propterea ergo dicti sunt clerici, quia de sorte Domini sunt; vel quia Domini partem[h] habent. Generaliter autem clerici nuncupantur omnes, qui in ecclesia Christi deseruiunt; quorum gradus, & nomina sunt hæc, ostiarius, psalmista[i], lector, exorcista, acolythus,

Sors in electionib. est reprobata.

e ¶ Cleros.] CASVS. Hoc c. diuidit in tres partes. In prima ostendit Isidorus, quo nōīe generaliter ministri ecclesię vocantur & dicit, quòd generaliter clerici vocantur. & dicit quare sic vocantur, & ponit nomina & numerū ministrorum. In secunda parte, quæ incipit ibi, [Ordo vero.] facit quadrimembrem diuisionem huius nominis episcopi. & ponit etymologiam eorum quę sub diuisione illa continentur. In tertia parte, quæ incipit ibi. [Pontifex princeps sacerdotum.] ponit officia singulorum ordinū interserendo interpretationes eorum.

e ¶ Cleros.] Primo ostēdit Isidorus quo nomine uocentur ministri ecclesiæ, & quare sic vocentur ministri ecclesię. Secundo ponit quadrimembrem diuisionem episcoporum. Tertio ponit interpretationes omniū ordinum ecclesiasticorum, & eorum offi cia. Secunda pars incipit ibi, [Ordo uero episcoporum.] tertia ibi. [Pontifex.]

f ¶ Matthias.] Cum quo fuit electus Ioseph. 26. q. 2. c. 1.

ADDITIO. Hic habetur, q̄ hoc nomen clericus a Matthia incepit. ipse enim sorte electus est Hug.

g ¶ Primum in clericum scilicet, alius scilicet Iacobus fuit primo episcopus factus, vt inf. 66. d. primo. Et est hic arg. q̄ sorte facienda, ut ff. de iud. sed cum ambo. & q̄ in electionibus tempore necessitatis possumus secundum sortē procedere, ut 26.q.2.non exē plo. contra extra de elect. ecclesia uestra. & ita ista glos. non ualet. extra de elect. quia propter. Vel dic tunc esse vtendum sorte, cum est vtrobiq; paritas in omnibus, & subest causa necessitatis, vt cum est contentio de electione. 26.q.2.non exemplo.

¶ Partem.] Idest, decimas, & primitias, quæ dicūtur Dei 2. vt 12.q.2.c quisquis. Io. & c. qui abstulerit.

h ¶ Psalmista.] Hic patet, q̄ psalmista, & ostiarius, & lector sunt clerici. 25. distinct. per lectis, & 32. distinc. feriatim. & 72. distin. clericum. & 11.q.1. de persona. & depositi possunt sicut alij clerici, vt 27.queſt.j. si quis episcopus, & qui injicit manus in istos, excommunicatus est, & c. parochianos. Et per primam tonsuram fit aliquis sura prima vt 17.q.4. si quis & extra de senten. excom. non dubium 1e. Archi. Tō. Psalmista, vel clericus, & illa tonsura est sacramentale an sit ordo,

2 Suaudi quātus Dñi terra & plenitudo eius, ut in Ps.

Universidad de Deusto
Biblioteca

signum, vt 12.q.1.duo. Sed si hoc dicatur, tũc erunt nouem ordines: Veruntamen videtur ꝙ non sit ordo: qa vbi tractatur, ꝙ clericus alij obedientiam præstabit, nihil agitur de istis ordinibus, vt 93.dist.a subdiacono. similiter alibi, vt 77.dist.illud. Sed dic, ꝙ tantum septem sunt ordines, q conferuntur cum solennitate, sed tamen nouem sunt. Io. Sed certe omnes conferuntur cum solennitate hodie prẽter Psalmistatum, qui a solo sacerdote confertur, vt 23.distin. psalmista. Bar.

Sacerdos simplex psalmistatũ conferre potest.

a ¶ Episcopus.] Arg. quòd episcopat⁹ est ordo 1, vt 93.dist. diaconi.

1 Quid sit ordo hẽs if. 82.dist.ca.1. ibi, de hoc. & ad idem extra de renuncia. post translationem. §. ult. vbi de hoc.

b ¶ In patriarchis.] Quo nomine comprehendit principales patriarchas, vt Romanum, Cõstantinopolitanum, Alexandrinum, Hierosolymitanum, Antiochenum.

c ¶ Archiepis.] Id est, primatibus, quo nomine comprehendit alios patriarchas siue primates, vt Aquilegiensem 2, Cantuariensem, Bituricensem.

2 Sub. de quo habẽt 9.q.3. nunc vero Arch.

d A mensura.] Quia x. vel xii. debet sub se hre. 8.q.3. scitote. Vel dicitur a mitros, quod est mater, & polis, quod est ciuitas, quia est mater aliarum ciuitatum. 12.dist.de his.

Archieps quot suffraganeos habeat.

e ¶ Licet.] De ijs, quæ spectant ad totã prouinciam: sed de ijs, quæ ad suam diœcesim spectant, sine eorum licentia possun. disponere, 11.q. 3.c.1. & 2.

f ¶ Disponit.] Ergo episcopus confert dignitates ecclesiasticas, vt 73.distin. episcoporum 3. Arg. cõtra. 93.distinctione, legimus. ubi dicitur, quod tantum ad episcopum spectat confirmatio: sed hoc refert ad diuersas consuetudines, ut extra de elect. cum in cunctis. &c. cum ecclesia Vulterana. Io. Ego credo, ꝙ de iure cõmuni tantum electio dignitatũ spectat ad capitulum, cum episcopo, vt extra de ijs quæ fiunt a prælat.

Dignitatum electio ad quos spectet.

subdiaconus, diaconus, presbyter, episcopus [a]. ¶ Ordo episcoporum quadripertitus est. i. in patriarchis [b], archiepiscopis [c], Metropolitanis, atq; episcopis. Patriarcha, Græca lingua, summus patrum interpretatur: quia primũ, idest Apostolicũ « retinet locum; & ideo, quia summo honore fungitur, tali nomine censetur, sicut Romanus, Antiochenus, & Alexandrinus. Archiepiscopus Greco dr vocabulo, ꝙ sit summus eorum: tenet enim vicem Apostolicam, & præsidet tam Metropolitanis, quàm, cęteris episcopis. Metropolitani autem à mensura [d] ciuitatum vocantur; singulis enim prouincijs præeminent, quorum auctoritati, & doctrinæ † cæteri sacerdotes subiecti sunt, sine quibus nihil reliquos agere licet [e] episcopos: solicitudo enim, totius prouinciæ ipsis commissa est. Omnes autem superius designati ordines uno eodemque vocabulo episcopi nominantur: sed ideo priuato nomine quidam vtuntur, propter distinctionem potestatũ, quam singulariter acceperũt. Patriarcha patrum princeps: Ἀρχων enim princeps; inde archiepiscopus princeps episcoporum, sicut Metropolitanus a mensura ciuitatum. ¶ Episcopatus autem vocabulũ inde ductum, quòd ille, qui effieitur † eps: superintendebat, scilicet curam gerens subditorũ: Σκοπεῖν enim Græcè, Latinè intendere dr. Episcopi autem Greçè, Latinè speculatores interpretantur: nam speculator est præpositus in ecclesia dictus, eo ꝙ speculetur, & perspiciat populorum infra se positorum mores, & vitam. ¶ Pontifex princeps sacerdotum est, quasi via sequentium. Ipse & summus sacerdos, ipse & Pontifex maximus nuncupatur. Ipse enim efficit sacerdotes, atque leuitas; ipse omnes ordines ecclesiasticos disponit [f]; ipse, quid vnusquisque facere debeat, ostendit. Antea autem qui Reges erant, & Pontifices erant. Nam maiorum hæc erat consuetudo, vt Rex esset etiam sacerdos & Pontifex. Vnde & Romani Imperatores Pontifices dicebantur. ¶ Vates à vi mentis appellatus est, cuius significatio multiplex est: nam modo sacerdotem, modo prophetam significat, modo poeatm. ¶ Antistes sacerdos dictus est, quod antestat: Primus est enim in ordine ecclesiæ, supra se nullum habet. ¶ Sacerdos autem nomen habet compositum ex Greco g & Latino, quasi sacrum dans: sicut enim rex à regendo, ita sacerdos a sacrificando vocatus est; consecrat enim, & sacrificat. Sacerdotes autem gentilium Flamines dicebantur. Hi in capite habebant pileum, in quo erat breuis virga [h] desuper habens lanę aliquid, quod cum propter æstum ferre non possent, filo tantum capita religare cœperunt, Nam nudis [i] penitus eos capitibus incedere nefas erat. Vnde à filo, quo vtebantur, flamines dicti sunt, quasi filamines. Verum festis diebus filo depositio pileum imponebant pro sacerdotij eminentia. ¶ Presbyter Græcè Latinè senior interpretatur: non modo pro ætate, vel desine consensu. cap. ea noscitur. & c. quanto.

g ¶ Ex Græco.] Scilicet dos, quod est datio.

h ¶ Virga. Qua arcebãt aues à carnibus sacrificiorum

i ¶ Nudis.] Arg. quòd non incedit nudus qui filũ fert in capite.

¶ Di

† al. doctrina & potestati] orig.

† Superefficitur, superinducitur] orig. & Rab.

crepita senectute, sed etiam propter honorem, & dignitatem [a], quam acceperunt, presbyteri nominantur. vnde & apud [b] veteres, ijdem episcopi, & presbyteri fuerunt; quia illud nomen dignitatis est, & non ætatis [b]. ideo autem & presbyteri sacerdotes vocantur, quia sacrum dant, sicut & episcopi; qui licet sint sacerdotes; tamen Pontificatus apicem non habent: quia nec chrismate frontem signant, nec paraclitum spiritum dant, quod solis deberi episcopis lectio Actuum Apostolorum demonstrat. Leuitæ ex nomine auctoris vocati. De Leui enim Leuitæ exorti sunt; à quibus in templo Dei mystici sacramenti ministeria explebantur. Hi Græcè diaconi, Latinè ministri dicuntur; quia sicut in sacerdote consecratio, ita in diaco no ministerij † dispensatio habetur. Hypodiacones Græcè, quos nos subdiaconos dicimus, qui ideo sic appellantur, quia subiacent præceptis, & officijs Leuitarum. Oblationes enim in templo Dei à fidelibus ipsi suscipiunt, & Leuitis superponendas altaribus deferunt: hi apud Hebræos Nathinæi [c] vocantur. Lectores à legẽdo, psalmistæ à psalmis canendis vocati: illi enim prædicant [d] populis, quid sequantur; isti canunt, vt excitent ad compunctionem animos audientium; licèt & quidam lectores ita miserabiliter [e] pronuncient, vt quosdam ad luctum, lamentationemque compellant. Ijdem etiam & pronunciatores vocantur, quod porro † annuncient. Tãta enim & tam clara erit eorum vox, vt quamuis longè positorum aures adimpleant. Cantor autem vocatus, quia vocem modulatur in cantu. Huius duo genera dicuntur in arte musica, sicut ea docti homines Latinè dicere potuerunt, præcentor, & succentor: præcentor scilicet, qui vocem præmittit in cantu: succentor autem, qui subsequenter canendo respondet. Concentor autem dicitur, quia consonat: qui autem non consonat, nec concinit; nec cantor, nec concentor erit. Acolythi Græcè, Latinè ceroferarij dicuntur, à deportandis cereis, quando legendum est Euangelium, aut sacrificium offerendum: tunc enim accenduntur luminaria ab eis, & deportantur, non ad effugandas tenebras, dum sol eodem tempore rutilet, sed ad signum lætitiæ demonstrandum, vt sub typo luminis corporalis illa lux ostendatur, de qua in Euãgelio legitur: [Erat lux vera, quę illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.] Exorcistæ ex Græco, in Latinum adiurantes, siue increpantes vocantur: inuocant enim super cathecumenos, vel super eos, qui habent spiritum immundum, nomen Domini Iesu, adiurantes per eum, vt egrediatur ab eis. Ostiarij ijdem, & ianitores, qui in veteri testamento electi sunt ad custodiam templi; vt non ingrederetur in illud immundus in omni re. Dicti autem ostiarij, quòd præsint ostijs templi. Ipsi enim tenentes clauem, omnia intus, extraque custodiunt, atque inter bonos & malos habentes iudicium, fideles recipiunt, & respuunt infideles [f].

Act. 8.

† al. misterij

Iuo p.6.cap.8.

Ioan. 1.

a ¶ Dignitatem.] Vt 84.dist.porro.

b ¶ Et non ætatis.] Tãtum supple: quia alibi dicitur, quòd est nemen ætatis, vt 93. distinctio. legimus.

c ¶ Nathinęi.] Isti dicũtur ministri ministrorum, & interpretantur in humilitate Deo seruientes, vel Deo donati: & sunt dicti ab eo tempore, quo Iosue Gabaonitas donauit ad ministerium templi, scilicet, vt ligna ibi cęderent in ipso, & aquam portarent ad opus sacrificij, de quibus dicitur 22.q. 4. innocens. H. Et not. quòd isti Nathinæi lauabant hostias in probatica piscina. Probaton Græcè dicitur, ouis Latine: sic ergo dicta erat, quia in ea Nathinæi, &c. sicut prædixi, vt legitur in historijs euangelij, ca. post hoc erat, &c. Arch.

Probaton qd dicatur.

d ¶ Prædicant.] Id est, legunt recitando, non autem prædicando: quia illud est officium sacerdotum. 16.quæst.1. adijcimus.

e ¶ Miserabiliter.] non per prauam, vel raucam vocem: sed potius per altam vocem & sonoram, & ille intellectus patet ex littera sequenti, vbi dicit, tanta enim, &c.

f ¶ Et respuunt infideles.] Id est, excommunicatos. Et ita ostiarius remouet 1, excõicatos ab eccle

1 Scilicet ab ingressu ecclesię coram. poraliter arcendo. Hugo.

« ¶ Id est Apostolicum.] *Antea legebatur*, post Apostolicum. *Restituta est vera lectio non modo ex Isidori, & veterum exemplariam Gratiani fide, sed ex ipsa ab Isidoro allata ratione, qui Romanum, Antiochenum, & Alexandrinum Patriarchas propterea vocat: quia Apostolicum locum tenent. Hoc idem Beatus Gregorius lib. 6. epist. 37 scribens Eulogio Alexandrino, declarat his verbis:* Itaq; cũ multi sint Apostoli.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Arg. contra. 1. q. 1. q. fundet. in fi. ibi videas quę not. ibid. hic etiã not. 23. distinct. altiarius.

sia 1. vt hic, & 25. distin. perlectis.

IN nouo testamẽto.] Hæc est ſcẽa pars huius distinctionis, in qua probatur, q̃ Romana ecclesia sit caput, ab ipso Domino specialiter instituta; secundario à concilijs. Ioan. de Fan.

CASVS. In hoc cap. ostendit Anacletus, q̃ primus sacerdos post Christũ fuit Petrus, cui data ptãs ligandi & soluẽdi: cęteri vero Apostoli, qui cum eo parẽ honorem assecuti sũt, ipsum in principem elegerunt, loco quorum hodie sunt epi. Vidẽtes aũt Apostoli prædicatores pauc̃os, elegerunt lxxij. discipulos, loco quorum sunt presbyteri in ecclesia: & q̃ hos recipit, Christũ recipit; & q̃ hos spernit, Christum spernit, & ab eo spnẽt.

a ¶ Tu es Petrus.] Videtur ergo, q̃ per hæc verba; tu es Petrus, &c. datus fuit Petro Pontificatus, & ita ante passionẽ; quia ante fuit dictũ: & ita vł contradicere 50. d. considerandũ. & ca. fidelior. nã ibi dr̃, q̃ post passionẽ fuit datus ecclesiæ pastor, & nõ añ. Sol. primo fuit Apostolus añ passionẽ: sed post passionem fuit pastor creat⁹ p illa verba: Si diligis me, &c. vt ex. de electio. significasti. qđ ẽt hic innuit cũ dicit; tibi dabo claues, &c. 2. hoc. n. est promittere, & nõ dare. ADDITIO. Ad huius verbi declarationẽ vide quod legit & not. 23. q. 6. iã vero. §. ex his. iuxta prin. in gl̃o. sed qualiter. Archid.

b ¶ Pari.] Arg. quòd omnis episcopus sit par apostolico quãtum ad ordinem & rationem consecrationis. 24. q. 1. loquitur. in princ. Petrus tamen maior fuit alijs in administratione, vt 2. q. 7. puto: potest enim aliquis esse maior alio in ordine, sed tamen minor in administratione, vt archipresbyter maior est Archidiacono, vt 25. dist. perlectis. De Apostolis q̃s fuerunt consecrati, non legimus: Dicunt tamen quidam q̃ in cœna, q̃ dictum est eis: Hoc facite in meam commemorationem. de consec. dist. 2. in Christo. in fine. Alij dicunt, q̃ cum dictum est eis: Ite, baptizate omnes. de consec. dist. 3. propriè. De Paulo, & Barnaba habemus 75. dist. quòd dic. & de Iacobo. 66. distinct. porro.

c ¶ Prætaxato.] In parte cap. quæ hic non est.

d ¶ Operarios.] Arg. hic signauerunt doctores 3. q̃ li. 5 ff. cèt sit statutus certus numerus canonicorum, si in ex crescant ecclesiæ facultates, q̃ præbendæ debent augeri vel

Idem tenet Alex. de Imo. in l. iurisgentium. col. 3. ff. de pactis.

pro ipso tamen principatu sola Apostolorum principis sedes in auctoritate conualuit, quæ in tribus locis vnius est. Ipse enim sublimauit sedem, in qua etiam quiescere, & præsentẽ vitam finire dignatus est: ipse decorauit sedem, in qua Euangeliſtam discipulum misit: ipse firmauit sedem, in qua septẽ annis, quamuis discessurus, sedit. *Atque hoc idem ait Anacletus c. sacrosancta dist. 22.*

e ¶ Vnde & apud.] *Restituta hæc sunt in locum suum, quo loco habentur apud Sanctum Isidorum.*

f ¶ Et non ætatis.] *In originali est*, hoc ætatis. *& ita apud Hieronymum in epist. 83. ad Oceanum: sed ob gloſam non est mutatum.*

Item Anacletus ad episcopos Italiæ. epist. 2.

¶ Romana ecclesia à Christo primatum accepit.

C. II.

IN nouo testamento post Christum Dominum à Petro sacerdotalis cœpit ordo: quia ipsi primo Pontificatus in ecclesia Christi datus est, Domino dicente ad eum: [Tu es Petrus [a], & super hanc petram ędificabo ecclesiã meã: & portę inferi non pręualebunt aduersus eã: & tibi dabo claues regni cœlorum.] Hic ergo ligandi atque soluendi potestatem primus accepit à Domino primusq; ad fidem populum virtute suæ prædicationis adduxit. Cæteri vero Apostoli cum eodem pari [b] consortio honorem, & potestatem acceperunt: ipsumq; principem eorum esse voluerunt: qui etiam iubente Domino in toto orbe dispersi Euangelium prædicauerunt. Ipsis quoq; decedentibus in locum eorum succesſerunt episcopi: quorum ordinatio prætaxato [c] debet fieri ordine & modo: quos qui recipit, & verba eorum, Deum recipit; qui autem spernit eos; eum, a quo missi sunt, & cuius legatione funguntur, spernit; & ipse indubitanter spernetur à Domino. Vidẽtes autem ipsi Apostoli messem esse multam, & operarios [d] paucos; rogauerunt [e] dominum messis, vt mitteret operarios in messem suam; inde ab eis electi sunt lxxij. discipuli; quorum typum gerunt presbyteri, atque in eorum locum sunt constituti in ecclesia.

Ansel. l. 1. c. 2. Burch. l. 1. c. 1. Iuo p. 5. c. 1. Pann. l. 3. c. 8 2. *Matth 16.*

Matth. vlt.

Item Gelasius vrbis Romæ episcopus omnibus orthodoxis.

¶ Primatum Romanę ecclesię non aliqua synodus, sed Christus instituit. C. III.

QVamuis vniuersæ per orbẽ catholicæ ecclesiæ vnus thalamus Christi sint; sancta tamẽ Romana Catholica, & Apostolica Ecclesia nullis synodicis constitutis [a], cęteris ecclesijs prælata est, sed euãgelica voce Domini, & saluatoris nostri primatum obtinuit, [Tu es Petrus (inquiens) & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & portæ inferi non pręualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claues regni cœlorum; & quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunque solueris super terram, erit solutũ, & in cœlis.] Cui data est etiam societas beatissimi Pauli vasis electionis, qui non diuerso (sicut hæretici garriunt) sed vno tempore, vno eodemque die, [b] gloriosa morte cum Petro in vrbe Roma sub Cæsare Nerone agonizans coronatus est, & pariter supradictã sanctam Romanam ecclesiam Christo domino consecrarunt [c], eamque omnibus vrbibus in vniuerso mundo sua præsentia, atque venerando triumpho, prętulerunt: Est ergo prima [d] Petri apostoli sedes Romana ecclesia non habens maculam, neque rugam, nęc aliquid [e] eiusmodi.

Poly. l. 1. tit. 5. Ansel. l. 1. c. 69. Burc. l. 3. c. 250. Pann. l. 4. c. 3.

Matth. 16.

Inf. dist. 22. c. sacrosancta. ex Anacleto.

3. *In his omnibus quanto gradus [f] celsior, tanto maior auctoritas inuenitur. In maioribus si quidem est regendi & iubendi potestas, in minoribus obsequendi necessitas.*

Vnde Nicolaus Papa ad Michaelem Imperatorem in epistola, cuius initium est [*Proposueramus.*]

¶ Inferiorum facta superiorum sententijs obnoxia sunt. C. IIII.

INferior [g] sedes superiorem absoluere non potest. Sola ergo potior inferiorem conuenienter absoluit. Hinc [h] liquido peruidetur; quia quem non potest absoluere, non potest iudicio inferior potiorem ligare. *& infra.* Vnde propheta [i] ait: [Numquid gloriabitur securis contra eum, qui secat in ea? aut exaltabitur serra contra eum, qui

Esa. 10.

Romanam consecrauerunt, & eam alijs sui præsentia prætulerunt. Et ostenditur hic quis ministet præsit alijs: vnde bene facit ad propositum Gratiani.

Petrus & Paulus eodem die passi sunt.

a ¶ Constitutis.] Scilicet, tantum.

b ¶ Eodemque die.] Hic videtur q̃ eodem die Petrus & Paulus fuerunt crucifixi. 2. q. 7. beati. dicunt tamen quidam q̃ reuoluto anni spatio Paulus fuit decollatus, sed eodem die post annum. Historia 1 tamen dicit, xiij. an. imperij Neronis eos fuisse occisos.

1 Scilicet Romana H.

c ¶ Consecrarunt.] Sic ergo ecclesia consecratur sanguine alicuius. sicut aliquis baptizatur in sanguine suo, vt de consecra. dist. 4. baptismi vicem.

d ¶ Prima.] Dignitate. Nam ecclesia Antiochena præcessit istam, vt 24. q. 1. rogamus.

e ¶ Nec aliquid. Arg. q̃ vbicunque sunt boni, ibi est ecclesia.

IN HIS. Hæc est tertia pars dist. in qua ponit sex cap. de materia de pœnis Ignatij Constantinop. patriarchæ, qui fuit depositus à suis subditis & excommunicatus, & postea per Romanam ecclesiam restitutus. 63. dist. Hadrianus. Io. de Fan.

Et ordinatis. Archid.

CASVS. Dicit Gratianus in hoc §. q̃ quãto gradus est celsior, tanto maior est auctoritas in maioribus, & regendi potestas: In ordinibus obsequendi necessitas.

f ¶ Gradus.] In ordinibus 2, de quibus sup. dixi eadem. clerox.

præferatur alijs. Et hoc probatur duab. rationibus. Prima est, quia Christus dedit ei primatum & auctoritatem voce sua, dicens: Tu es Petrus & super, &c. Secunda est. quia Petrus & Paulus vna die gloriosa morte in vrbe Romana sub Cæsare Nerone coronati, eccl esiam Roma-

INferior.] CASVS. Omnia cap. seq. loquuntur de Ignatio Cõstãtinopolitano patriarcha, qui fuit depositus à suis suffragineis auctoritate & fauore Michaelis Imperatoris, contra quos inuehitur Nicolaus Papa dicens, q̃ suffraganei Ignatium deponere nõ potuerut. quia inferior sedes non potest superiorem absoluere vel ligare. & hoc probatur auctoritate Esaiæ dicẽtis. Nũ quid gloriabitur securis, &c.

g ¶ Inferior.] Ex hoc c. & inf. ea denique. tres colliguntur regulæ. Prima est hęc: Inferior superiorem nõ potest ligare vel soluere 3. Secunda hæc est: qui potest ligare, potest & soluere: Tertia talis q põt soluere potest & ligare. quælibet harum regularũ videtur habere exceptionem. Prima regula vł recipere instãtiam cum maior se subijcit arbitrio minoris, vt 11. q. 1. peruenit. Secunda regula similiter fallit in incẽdiarijs & excõmunicatis, qui debent per Papam absolui. extra de sẽten. excomm. tua. & extra de offic. deleg. quærẽti. & in excõmunicato propter rem iudicatam vltra annum post sententiam, qui per Papam absoluitur. Tertia regula fallit. inf. de consec. dist. 4. sanctum. vbi habes, q̃ quidam pœnitens absoluit alium tempore periculi; quę tamen ligare non posset. Idem fallit. 3. q. 6. quamuis. & C. vbi senatores. l. 4. Similiter fallit (vt videtur) cum aliquis confitetur extraneo sacerdoti, qui ipsum tunc absoluit, non tamen posset ligare. Ioan. Sed illa exceptio non valet: quia non concedo q̃ aliquo modo cõsequatur quis remissionem qui confitetur extraneo sacerdoti, vt dicitur extra de pœnit. & remissionis. nisi prius obtenta licentia à proprio sacerdote, vt dicitur in ea. decre. omnis. nisi in necessitate, vt extra eod. titu. c. vlt. de pœnit. dist. 1. quem pœnitet. verſi. tanta. Bar. Et est hic arg. quòd si Papa mandat alicui q̃ excommunicet aliquem, quòd possit etiam ipsum absoluere: quia excommunicatio & absolutio pari conditione censentur, vt cui vnum permittitur, & reliquum, vt inf. de pœniten. distinct. 1. verbum. argu. contra 27. quæst. 1. si homo 4. Sed ibi Papa præcipit non absolui eius auctoritate, secundum quosdam. In omnibus istis cap. vsque in finem loquitur de eadem materia, scilicet de facto suffraganeorum Ignatij Constantinopolitani archiepiscopi, qui à suis suffraganeis est depositus fauore Imperatoris.

De hoc etiam habetur 26. q. 1. in summa. Archid.

Confitens extraneo sacerdoti non consequitur remissionẽ.

4 Vbi de hoc extra de ma. & obed. cũ inferior. ibi in gl. 1. dic vt ibi. Archid.

h ¶ Hinc.] Arg. q̃ idem iuris est in vno contrariorũ, quod in reliquo. vt inf. ea. denique. & 26. distin. deinde. & 1. q. 6. hæc quippe. & ff. de verb. oblig. inter.

i ¶ Vnde propheta.] Esaias.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Exhibuimus.] Id est, probauimus.

NOlite.] CASVS. Clerici Constantinopolitani obijciebant Nicolao Papæ q̃ vellet defendere Ignatiũ in malo: quibus Nicolaus rñdet, dicens se nolle eũ in malo defendere: sed vult q̃ filij sint deuoti pr̃i spirituali, & discipuli magistro: ita vt eos nullo modo iudicẽt. sed nec ẽt reprehẽdãt.

b ¶ Reprehẽdẽdã.] Sed cõtra inf. 2. q. 7. oues 1. & c. secuti. & 9. q. 3. si autem, vbi dicitur quòd subditi possunt reprehendere prælatos. Sol. triplex est reprehẽsio; imperiosa, quæ fit imperio Potestatis: hęc tantum maioribus conceditur, 43. dist. si rector, vt hic. Alia socialis: hæc minoribus cõceditr, 81. dist. in omnibus. Tertia temeraria est, q̃ infamãdi causa fit: & hęc nulli cõcedit, vt 5. q. vlt. delator.

ADDITIO. Quarta humilis & deuota, vt 2. quæst. 7. nos si. §. item cũ Balaam.

2 Hoc c. potius facit pro, quàm contra, prout ibi notatur in gl. vl. Archid. Reprehensio est triplex.

DEnique.] CASVS. Probat Nicolaus in hoc cap. q̃ maiores pñt iudicare minores, & benedicere, sed non ecõtra. Et hoc probat exemplo Melchisedech, qui sicut legitur in epistola ad Hebræos, benedixit minori, scilicet Abrahæ. Similiter hoc p̃batur consuetudine ecclesiæ: quia nunquam maior legens lectionem, benedicitur à minori. Vnde patet, quòd maiores possunt iudicare minores, cum ab eis benedici non possint.

c ¶ Ad Hebræos.] Vbi legitur, quòd Melchisedech benedixit Abrahæ, & per hoc probat Apostolus Melchisedech fuisse maiorem.

trahit eam?] His ita ex diuina scriptura, & probabiliũ Patrum doctrina commemoratis, sole clarius exhibuimus [a], non posse quemquam, qui minoris auctoritatis est, eum, qui maioris potestatis est, iudicijs suis addicere, aut propr̃ijs definitionibus subiugare.

Idem eadem epistola.

¶ De eodem. C. V.

NOlite nos existimare facta cuiuscũq; proximorum nostrorum, quę sunt digna reprehensione, velle defendere; sed quod ita velimus filios circa spiritalem patrem, & discipulum erga magistrum deuotos, ac sobrios esse; vt nulla penitus temeritate ad eorum vitam (vt non dicam diiudicandam,) sed nec saltem tenuiter reprehendendam [b] prosiliant.

Idem Nicolaus Papa eadem epistola.

¶ Inferiores maioribus nec benedicere, nec maledicere possunt. C. VI.

DEnique si in epistola legimus ad Hebræos [c], quòd minor à maiore benedicitur; restat profecto, vt exigente ratione etiam maledicatur [d]. Si quidem hæc vtique prænoscentes periculosa tẽpora illi qui ante nos fuerunt; prouidam in ecclesijs consuetudinem tradiderunt; hodieque in Romana ecclesia, quæ magistra est omnium ecclesiarum imprætermissa † seruatur: ita vt nullus sacerdos maiore [e] suo non innuente † consacerdote, cuilibet rei benedictionem † dare nitatur: sed & anterior stans ad pronunciandam aliquam lectionem, benedictionem quidem postulat, sed ei quilibet inferior non audet penitus benedicere [f]. Cur hoc? nũquid benedicere peccatũ g est? absit. De maledicis enim, nõ de benedicis dicit Apostolus; quia regnum Dei non possidebunt. sed per hoc innuitur, quantæ censuræ fræno inferiores quique à suis præpositis iudicandis coercendi sint, si his nec etiam benedicendi ius vllum penitus obtineant.

Ansel. l. 7. c. 144. Iuo par. 5. c. 17. & par. 6. c. 335.

† al. imprætermisse
† al. iubente
† al. benedicere nitatur Gal. 5.

Idem eadem epistola.

¶ De eodem. C. VII.

NVnc autem diuina inspiratione non nos pigebit, nec nobis impossibile erit, ostendere vobis (si tamẽ audire velitis) non posse quemquam rite ab ijs, qui inferioris

Poly. l. 1. tit. 10. Ansel. l. 2. c. 49. al. 65. Iuo p. 5. c. 8. Pann. l. 4. c. 61.

d ¶ Etiam maledicatur.] Contrariorum enim eadem est ratio, vt supra, ead. inferior. ff. de verb. ob. inter stipulantem.

Minor quie scit præsente maiore.

e ¶ Maiore.] Arg. q̃ minor iudex non potest exercere iurisdictionem suam præsente maiore iudice, vt 9. dist. presbyter. ff. de offi. proconsul. l. vlt. Arg. contra 11. q. 1. peruenit. & C. de donat. in hac. 95. distin. ecce. Dic, quod si minor habet iurisdictionem à maiore, nihil agit, quod sic ad derogationem illius, extra de offic. lega. volentes.

f ¶ Benedicere.] Sed dr̃ episcopo, qui postulat hanc bñdictionẽ. Ora pro nobis pater sancte: in qbusdã locis ipse inferior dicit episcopo: Iube domne benedicere. & episcopus benedictione facta legit.

g ¶ Peccatum.] Argu. quòd aliquid prohibetur, non quòd ipsum malum sit, sed quòd inde malum potest sequi, vt 12. q. 1. in nouo, & 11. quæst. 3. nolite. & 63. distin.

Imperatores duo eodem tempore fuerunt.

a ¶ Diocletiani.] Nota simul duos fuisse Imperatores, Dic q̃ erant duæ personæ, sed tamen erant loco vnius. Sed contra 7. q. 1. in apibus. Sed forte vnus habuit dignitatem: alter administrationem.

ADDITIO. Dic q̃ huic cõtrario standum est quia nõ debet

dignitatis, vel ordinis sunt iudicialibus submitti definitionibus. Siquidem tempore Diocletiani [a], & Maximiani Augustorum Marcellinus [b] episcopus vrbis Romæ, qui postea insignis martyr effectus est, adeo compulsus [c] est a paganis, ut in templum eorũ ingressus, grana thuris super prunas imponeret: cuius rei gratia collecto numeroso rũ concilio episcoporum, & inquisitione facta, hoc idem Põtifex se egisse confessus est. Nullus tamen eorum proferre sententiã in eum ausus est, dũ ei sępissime omnes perhiberent; Tuo ore iudica causam tuam, non nostro iudicio. Et iterum: Noli aiunt audiri in nostro iudicio: sed collige in sinu tuo causam tuam. & rursus: quoniã ex te, inquiunt, iustificaberis, aut ex ore [d] tuo condemnaberis. Et iterum dicunt: Prima sedes non iudicabitur a quoquam.

† al. non beni] orig.

Idem eadem. ¶ Sed & cum quidam tempore quodam contra Sistũ Papam tentassent quędam mali † rumoris obijcere, & in concilio, cui & Valentinianus Augustus interesset, dictum fuisset. Non licere aduersus Pontificem dare sententiam, surrexit idem protinus Imperator, & in arbitrio prędicti Pontificis tribuit iudicare iudicium suum. Etenim nullus Pontificum maiorum, uel inferiorum vrbium subactus iudicijs inuenitur.

Idem Nicolaus eadem epistola.

¶ Maiores a minoribus iudicari non possunt. C. VIII.

SVbmittitur Ignatius minorũ, inferiorũ, & subiectorũ deliberationibus, cum sacris canonibus prędicpientibus, & exemplis sanctorum Patrum, semper, vbi est maior auctoritas, sit eundum, & in omnibus contro uersijs ad potioris sedis iudicia [actio † dirigatur. Quod non solum à catholicis, verum etiam ab ipsis constat obseruatum hæreticis [e]. Alioquin acephalum liquet esse concilium, vbi de tanta persona agitur, & maiorum non expectatur sententia; cum nec in causa clericorum inferioris [f] gradus, solius episcopi sui iudicium tantummodo postulandum † sit.

† orig. non hẽt

† al prestolandum.

Idem Nicolaus eadem epist.

¶ Minorum sententiæ maiores damnare non valent. C. IX.

IN tantũ hãc prędumptionẽ [g] sancti Patres apud Chalcedonem congregati ipsum damnauerunt, non tantum de hæresi, sed etiam quia ausus fuit suum maiorem excommunicare.

Poly. l. 1. tit. 10. Ansel. l. 1. cap. 65. Iuo p. 5. cap. 8. Pã. l. 4. c. 6. & 7.

g ¶ Præsumptionem.] Scilicet depositionem Ignatij.

a ¶ Vt

debet esse nisi vnus. Ad hoc extra de off. ord. quoniam. §. 1. & hoc casuale fuit secundum Per.

b ¶ Marcellinus.] Sed de isto legit, q̃ concilio congregato confessus est quod fecerat, & in se tulit sententiam depositionis: & veniens coram Diocletiano cõfessus est se Christianum esse, & excommunicauit quicũque eũ post mortem sepelirer. Sed videtur q̃ hæc sententia, qua præcepit non sepeliri corpus suum, contineat errorem: vnde nulla deberet esse vt extra de sent. excommu. per tuas. si quis enim præcipiat, q̃ corpus suum nõ sepeliatur, hoc præceptum non est adimplendum, vt ff. de con dit. instit. quidam. Præterea qualiter poterat ille seipsũ excõicare, vel deponere, cũ par in parẽ non hẽat Imperium, vt extra de electio. innotuit? Ad hoc potest dici

Videtur, q̃ 11. q. 3. is qui ubi Archid.

13. q. 2. questa. & c. non æstimemus.

f ¶ Inferioris.] inf. 15. q. 7. si autem. in fi. contra, vbi dicitur, quòd solus episcopus illorum causas potest audire. Sed non excluduntur ibi clerici, sed alij episcopi, 15. q. 7. episcopus nutlius.

IN tantum.] CASVS. Dioscorus in tribus deliquit, q̃a scilicet per Regẽ fuit in throni zatur in ecclesia Constantinopolitana, vnde multi clerici recesserunt ab eo. Item quia factus fuit hæreticus. Post hæc duo delicta, ausus fuit excõicare Papam Leonem: vnde sancti patres apud Chalcedonem congregati ipsum damnauerunt, non tantum de hæresi, sed etiam quia ausus fuit suum maiorem excommunicare.

2 Argu. ad hoc 27. qõ. 2. §. cum vero. Archid.

3 Imò dicit Hugo q̃ nec potuerunt nec debuerunt eum condẽnare inde: quia sponte & humiliter confessus est errorẽ suũ. Tunc enim Papa potest condemnari de hæresi, cũ pertinax fuerit, aliàs nõ. Hugo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cedonem detestati sunt, vt Dioscorum [a] Alezandrinum antistitem inter cætera, idcirco potissimum sine vlla restitutione damnauerint; quia in contumacia [«] permanens erga primę sedis Romanę priuilegium, resipiscere à suis superstitionibus, vt seruaretur à prima sede Apostolica, noluit: & ponens in cęlo os suum, & lingua eius transeunte super terram, excommunicationem in S. Leonem Papam dictauit, ita ut in sententia contra ipsum prolata, hoc videantur memorare præcipue, dicentes; [Quoniam secundis [b] excessibus priorem iniquitatem valde transcendit; Præsumpsit enim & excommunicationē dictare aduersus sanctissimum, & beatissimum archiepiscopum magnæ Romæ Leonem.] Nunquid ibi legitur inquisitionem fuisse factam, vtrum iuste, an iniuste ipsam Dioscorus excommunicationem dictasset? Non plane: sed absque omni controuersia hoc in eo vlti sunt: quia cum esset inferior, potiorem quibuslibet conatus est lacessere contumelijs, teste Anatolio Constantinopolitano præsule: qui dicit. [Propter fidem [c] non est damnatus Dioscorus: sed quia excommunicationem fecit domino archiepiscopo Leoni.]

Psal. 72.

In cõcilio Chalcedonen. act. 3.

« ¶ In contumacia.] *Hinc vsque ad verb.* ponens. *addita sunt ex originali.*

a ¶ Vt Dioscorum.] Qui intronizatus fuit per Regē 1. qui postea excommunicauit Papam.

b ¶ Quoniam secundis.] Videtur hic q̃ iudex in sententia tenetur exprimere causam, quæ ipsum mouit, vt C. de iud. properandum. §. illo. & ff. de ijs. qui not. infam. l. quod ait. §. penult. arg. contra extra de sentēt. & re iudic. sicut ad hoc dico, q̃ semper tenet exprimere causam, si tñ nõ expresserit, tenet sñia. 2. q. 6. biduum.

ADDITIO. De hoc not. in prædi. c. sicut. & extra lib. 6. de sententt. excommu. cum medicinalis. in pri. Archid.

c ¶ Fidem.] Tantũ, ne sit contra, §. 15. distinct. canones, circa medium, ver. quarta synodus.

QVia ergo.] Hæc dist. diuiditur in duas partes. Secunda ibi, [Prima ergo.]

CASVS. Dictum est supra, quòd maior a minori iudicari non potest. In hac uero 22. distin. videndum est quæ dicatur prima sedes, quæ secunda, & quæ tertia, & quidem primum locum obtinet Roma. q̃s eccle. Alexandrina secundum, Antiochena tertium. & hoc probat Gratianus per 7. capit. sequentia.

Ecclesiarũ maiorum ordo.

DISTINCTIO XXI.

Via [d] ergo maior a minori iudicari non debet, videndum est, quæ inter cęteras ecclesias primum locum, quæ secundum, vel tertium obtineat. Romana ecclesia (sicut supra dictum est) primum locum inter cęteras obtinet, Alexandrina secundum, Antiochena ecclesia tertium ab ea locum accepit.

Vnde Nicolaus Papa ii. † scribit Mediolanensibus per Petrum Damianum legatum suum.

¶ Romana ecclesia cæterarum primatum tenet. C. I.

† *iunior*] Anl.

OMnes [e] siue patriarchij cuiuslibet apices, siue Metropoleon primatus, aut ępatuum cathedras, vel ecclesiarum cuiuslibet ordinis dignitates, instituit Romana ecclesia. Illam uero solus ille fundauit, & super petram fidei mox [f] nascentis [g] erexit, qui beato æternæ vitę clauigero terreni simul & cęlestis [h] Imperij iura commisit. Nõ erunt, scilicet prælatos, siue apicē cuiuslibet patriarchiæ, scilicet spiritualem & temporalem. 63. distinct. sibi deest, patriarchatus. & per hoc patet quod solus Papa nouas facit dignitates.

Anſl. j. cap. 63. al. 64.

d ¶ Quia ergo.] In hanc dist. ostendit ordinem maiorum ecclesiarum. Et primo ostendit quem ordinem habuerunt secundum antiqua tẽpora. Secundo ostendit quem ordinem habuerunt postea secundum moderna tempora. Secundum antiqua tempora talis fuit ordo: Prima fuit Romana ecclesia: Alexandrina secunda: Antiochena tertia: quarta Hierosolymitana, ut inf. ea. §. 1. & c. 2. sed Constantinopolitana nullũ locum habuit, ut inf. ea. c. quæ traditione. sed postq̃ imperium fuit translatum Constantinopolim, Constantinopolitana ecclesia obtinuit secundum locum post Ro. Alexandrina tertiũ, Antiochena quartũ. Hierosolymitana quintũ. & hoc dr̃ inf. ea. renouantes. extra de priuil. antiqua.

e ¶ Omnes.] 2 Sic construe. Rom. eccle. constituit omnes

OMnes.] CASVS. Mediolanēses nolebāt Ro. ec. seq, nec ei reuerentiā exhibere; sed Nicolaus Papa probat q̃ Ro. ec. omnibus est prælata, & omnes alias instituit. & hoc probat duobus modis. Primo quia illud verbum, per quod cęlum & terra & cętera elementa sunt creata, dedit Petro potestatem cęlestis & terreni Imperij. Vnde qui priuilegijs Roma. eccl. detrahit, hæreticus est qui vero alijs iniustitiam facit. Secundo probat exemplo Ambrosij, qui confessus est in omnibus se velle sequi Rom. ecclesiam.

f ¶ Mox.] Idest ab initio.

g ¶ Nascentis.] Quantum ad nouum testamentum.

h ¶ Cęlestis.] 3 Arg. q̃ Papa habet vtrumque gladium. scilicet spirituale & temporale. 63. distinct. sibi deest. & 15. q. 6. alius. & cap. nos sanctorum. & c. iuratores. & 1. q. 4. quia præsulatus & 86. distinct. duo tranſtulit. & nim de Græcia Imperium vt extra de elect. venerabilem. & 1. q. 7. omnes. & g. 96. distinct. duo 4. & 93. dist. legimus. & 21. distin. §. 1.

Polyc. l. 1. tit. 1. & l. Anſel. l. 1. c. 7. Burc. l. 1. c. 159. Iuo p. 5. c. 269.

a ¶ Iniustitiã.] Nec Papa dẽt vni ecclesiæ detrahere 1. & dare alteri, vt 99. d. ecce. & ca. nullus. & 28. q. 2. de ecclesiasticis. nisi subsit cã, vt 9. q. 3. conquestus. & c. nunc vero, & cap. per principalem.

b ¶ Conatur.] Solus ergo conatus hic punitur, vt 6. q. 1. §. quæro vtrum. & 1. q. 1. qui studet. de pœnit. dist. si quis.

c ¶ Profitetur.] Arg. q̃ confessio prælati nocet ecclesiæ ſuæ arg. inf. ea. de Constãtinopolitana. i fi.

SAcrosancta.] CASVS. Capitulum hoc diuiditur i tres partes. In prima parte probatur Ro. ecc. primã esse siue priorẽ, & alijs præferri. & hoc ostenditur tribus modis. Primo auctoritate Christi dicentis: Tu es Petrus, &c. Secũdo in gloriosa morte Petri, & Pauli, qui Rom. eccl. consecrauerunt; & eam alijs sui præsentia prætulerunt. Tertio speciali oratione facta pro Romanis. In secunda parte, q̃ incipit ibi, [Prima ergo.] dr̃ q̃ prima sedes est Romana: Secunda Alexandrina. Tertia Antiochena. In tertia parte, quæ incipit: ibi, [Et post pauca.] discretio fuit inter Petrum & alios apostolos; quæ hodie est inter Papã & alios episcopos. Hoc etiã fuit in veteri testamento. Vnde Moyses & Aaron cæteris præfuerunt sacerdotibus.

¶ Casus aũt sequen. §. & c. per se patet.

d ¶ Sine intermissione.] Non tamen in quolibet instãti, sed

1 In cuiuscunq̃ enim iniuriam beneficiũ tribuere nostri moris non est, dicit Imperator. C. de emancip. nec auus. ar. ad hoc 14. q. 5. denique. Archid.

horis constitutis. 2 Quasi fit sic inf. 31. d. si laicꝰ. & 37. d. de ebusdã. ri sine intermissione

e ¶ A Marco.] Vt 24. dicatur li. q. 1. cũ beatissimus. cet. medius

f ¶ Primum.] Vt 7. actus interq. 1. mutationes. ueniat. ar. ff.

g ¶ Christianorũ.] de duobus Primo enim omnes reis. lege fideles fuerunt dicti duos §. duos discipuli. de consec. Archid. dist. 2.

go quælibet terrena sententia, sed illud verbum, per quod constructum est cœlum & terra, per quod denique omnia condita sunt elemẽta, Romanam fundauit ecclesiam. Illius certe priuilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Vnde non dubium, quin quisquis cuilibet ecclesiæ jus suum detrahit, iniustitiam [a] facit. Qui autem Romanæ ecclesiæ priuilegium ab ipso summo omnium ecclesiarum capite traditum auferre conatur [b], hic proculdubio in hæresim labitur; & cum ille vocetur iniustus, hic est proculdubio dicendus hæreticus. Fidem quippe violat, qui aduersus illa agit, quæ mater est fidei: & illi contumax inuenitur, qui eam cunctis ecclesijs prætulisse cognoscitur. *& infra.* ¶ Vnde & ipse S. Ambrosius se in omnibus sequi magistram sanctam Romanam profitetur [c] ecclesiam.

Lib. 3. de sacramentis. c. 1.

Item Anacletus seruus Christi Jesu ad omnes episcopos, epistola 3. c. 3.

¶ Non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Ecclesia Romana primatum accepit. C. I I.

In præfatione cõcilij Nicæni. Polyc. l. 1. tit. 2. Anſel. l. 1. c. 2. & 65. Pann. l. 4. c. 2.

SAcrosancta Romana & Apostolica Ecclesia non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Saluatore nostro primatum obtinuit: & eminentiam potestatis super vniuersas ecclesias, ac totum Christiani populi gregem assecuta est: sicut ipse B. Petro Apostolo dixit: [Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meã; & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcumq; ligaueris super terrã, erit ligatũ & in cœlis: & quodcumque solueris super terram, erit solutũ & in cœlis.] Adhibita est etiã societas in eadem Romana vrbe Beatissimi Apostoli Pauli vasis electionis, qui vno die, vno q; tẽpore gloriosa morte cum Petro sub principe Nerone agonizans coronatus est: & ambo sanctã ecclesiam Romanam consecrauerunt, alijsq; omnibus vrbibus in vniuerso mundo sua præsentia, atq; venerãdo triũpho prætulerunt. Et licet pro omnibus assidua apud Deũ omnium Sanctorum effundatur oratio; his tamen verbis Paulus Beatissimus Apostolus Romanis, proprio chyrographo pollicetur dicens: [Testis enim mihi est Deus, cui seruio in spiritu meo in Euangelio filij eius: q̃ sine intermissione [d] memoriã vestri facio semper in orationibus meis.

Rom. 1.

Pann. l. 4. c. 4.

2 ¶ Prima ergo sedes est cœlesti beneficio Rom. ecclesiæ, quam (vt memoratum est) Beatissimi Petrus & Paulus suo martyrio consecrarant. Secunda autẽ sedes apud Alexandriam B. Petri nomine à Marco [e] eius discipulo atq; Euãgelista consecrata est: quia « & ipse in Aegypto primum verbũ veritatis directus à Petro prædicauit: & gloriosum suscepit martyrium, cui venerabilis successit Abilius. Tertia vero sedes apud Antiochiam eiusdem, id est, Beati Petri Apostoli nomine habetur honorabilis; quia illic, prius quam Romã veniret, habitauit, & Ignatium episcopũ cõstituit: & illic primum [f] nomen Christianorum Snouellæ gentis exortum est. *& post pauca.* ¶ Inter Beatos Apostolos quædã fuit discretio † potestatis; & licet omnes essent Apostoli, Petro tamen à Dño concessum est (& ipsi inter

a ¶ Iniustitiã.] Nec Papa dẽt vni ecclesiæ detrahere 1. & dare alteri, vt 99. d. ecce. & ca. nullus. & 28. q. 2. de ecclesiasticis. nisi subsit cã, vt 9. q. 3. conquestus. & c. nunc vero, & cap. per principalem.

b ¶ Conatur.] Solus ergo conatus hic punitur, vt 6. q. 1. §. quæro vtrum. & 1. q. 1. qui studet. de pœnit. dist. si quis.

c ¶ Profitetur.] Arg. q̃ confessio prælati nocet ecclesiæ ſuæ arg. inf. ea. de Constãtinopolitana. i fi.

SAcrosancta.] CASVS. Capitulum hoc diuiditur i tres partes. In prima parte probatur Ro. ecc. primã esse siue priorẽ, & alijs præferri. & hoc ostenditur tribus modis. Primo auctoritate Christi dicentis: Tu es Petrus, &c. Secũdo in gloriosa morte Petri, & Pauli, qui Rom. eccl. consecrauerunt; & eam alijs sui præsentia prætulerunt. Tertio speciali oratione facta pro Romanis. In secunda parte, q̃ incipit ibi, [Prima ergo.] dr̃ q̃ prima sedes est Romana: Secunda Alexandrina. Tertia Antiochena. In tertia parte, quæ incipit: ibi, [Et post pauca.] discretio fuit inter Petrum & alios apostolos; quæ hodie est inter Papã & alios episcopos. Hoc etiã fuit in veteri testamento. Vnde Moyses & Aaron cæteris præfuerunt sacerdotibus.

¶ Casus aũt sequen. §. & c. per se patet.

d ¶ Sine intermissione.] Non tamen in quolibet instãti, sed

1 In cuiuscunq̃ enim iniuriam beneficiũ tribuere nostri moris non est, dicit Imperator. C. de emancip. nec auus. ar. ad hoc 14. q. 5. denique. Archid.

horis constitutis. 2 Quasi fit sic inf. 31. d. si laicꝰ. & 37. d. de ebusdã. ri sine intermissione

e ¶ A Marco.] Vt 24. dicatur li. q. 1. cũ beatissimus. cet. medius

f ¶ Primum.] Vt 7. actus interq. 1. mutationes. ueniat. ar. ff.

g ¶ Christianorũ.] de duobus Primo enim omnes reis. lege fideles fuerunt dicti duos §. duos discipuli. de consec. Archid. dist. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dist.2.prima vel fratres. 11.q.3 c.ad mẽsam. sed postquam Apostoli fecerũt cõcilium Antiochenũ, dicti sunt Christiani. 24.q.1.rogamus.

a ¶ Moyses.] Licèt Moyses & Aarõ primi & sũmi dicti sint sacerdotes: tamen Moyses fuit maior q̃ Aaron in administratione, nõ quo ad consecrationem sacerdotalem. In hoc eñ ambo pares fuerunt: Moyses tamen hostias non offerebat: sed vota offerebat pro populo, vt 36. d. si quis vult. & 88.dist.decreuit. Itẽ & in hoc erat maior Moyses, quã Aaron: quia instruebat & redarguebat cũ tanquam minorem 1, vt de pœn. dist. 3. inter hæc circum.

x Nam in hoc casu dr quis minor alio. 2. q. 7.

b Paulus Petrũ. Archid.

CONstãtinopolitanæ.] ¶ Roma noua dicta ẽ Cõstantinopolis: quia Constantinus illuc cum alijs Romanis iuit, & eã constituit. vnde & Cõstantinopolis & Roma noua est dicta. 96. dist. Cõstantinus.

DE Constantinopolitana.] CASVS. Dicit Gregor. in hoc ca. q̃ nullus debet dubitare Cõstãtinop. ecclesiam esse Romę subiectam: & tñ si quid boni hẽt ipsa, vel alia ecclesia, libenter sumere ab ea paratus est: q̃ stultus, &c. Nam cũ Cõstanti. episcopus cõfiteatur eam esse subiectam Romanæ eccle. nullus de hoc dubitare debet.

a ¶ De

se idipsum voluerũt) vt reliquis omnibus præesset Apostolis, & Cephas β id est caput, & principiũ teneret Apostolatus: qui & eandem formam suis successoribus, & reliquis γ episcopis tenendam tradiderunt. Et non solũ hoc in nouo testamento est constitutũ, sed etiam in veteri fuit: vnde scriptum est: [Moyses a, & Aaron in sacerdotibus eius.] id est primi inter eos fuerunt. *& post pauca.* ¶ Hæc vero Apostolica sedes cardo & caput (vt prætactum est) omnium ecclesiarum à Domino, & non ab alio est constituta: & sicut cardine ostium regitur; sic huius sanctæ sedis auctoritate omnes ecclesiæ (Domino disponente) reguntur.

α ¶ Quia.] *Hinc vsque ad ver. Tertia. addita sunt ex originali, quemadmodum & alia nonnulla.*

β ¶ Cephas.] *In euangelio Ioannis c.1. Cephas (quæ vox Syriaca est) exponitur πέτρος, quod græce petram significat, idque docet etiam B. Hieronymus in comme. epist. ad Galatas, c.2. neque credendum est ignorasse Anacletum, sed voluisse eam dictionem ad Græcam linguam eo tempore notissimam referre. Quod fecit Cyrillus Hierosolymitanus catechesi decima in nomine (Iesus) non modo Hæbraicam, sed etiam Græcã illi etymologiam tribuens. Atqui hoc ipsum nomen Cephas, Optatus Afer antiquus & probatus auctor. quem Hieronymus & Augustinus magni faciunt, libro secundo eodem modo, quo Anacletus, accepit, his vtens verbis:* Igitur negare nõ potes, scire te in vrbe Roma, Petro primo cathedrã episcopalem esse collatam in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus: vnde & Cephas appellatus est. *Et Isidorus lib.7. etym. c.9. sic de Petro loquitur:* Cephas dictus, eo quod in capite sit constitutus Apostolorum: Κεφαλὴ enim Græcè caput dicitur. *Verum apud Burchardum & Iuonem sic habetur:* vt reliquis omnibus præesset Apostolis Cephas, id est vt Petrus principatum teneret Apostolatus.

γ ¶ Et reliquis.] *In originali est,* & reliqui Apostoli episcopis.

Hac auctoritate Alexandrina ecclesia secundum à prima locum habere censetur. Sed postea in Constantinopolitanæ synodo ecclesia Constantinop. secundum à sede Apostolica locum accepit. Vnde in eadem synodo, id est, Constantinop. 1. c. 5. ita constitutum est.

¶ Secundum à Romano Pontifice Constantinopolitanus obtinet locum. C. III.

CONstantinopolitanæ b ciuitatis episcopum habere oportet primatus honorem post Romanum episcopum; propterea quòd sit noua Roma.

¶ Canon hic ex ijs est, quos Apostolica Romana sedes à principio, & longo post tempore non recepit: quod ex epistola 51. alias 53. Leonis Papæ primi ad Anatolium Constantinopolitanum; & aliys eiusdem epistolis facile est cuius cognoscere: itemque ex duabus epistolis Leonis noni, vna aduersus præsumptiones Michaelis & Leonis, c.28. altera ad eundem Michaelem. Sed multo clarius ex B. Gregorij epistola 31. lib 6. ad Eulogiũ Alexandrinum, & Anastasium Antiochenum: atque ex epistola Nicolai primi ad Michaelem Imperatorem: quæ incipit, Proposueramus. *Quamquam Constantinopolitani episcopi, Imperatorum potentia freti secundum locum Patriarchalium sedium sibi vsurparant: idque tandem pacis & tranquillitatis causa fuit ipsis concessum; sicut in antiqua. de priuil. Innocentius Papa ij. declarauit.*

Item Gregorius Ioanni episcopo Syracusano, lib.7. epist. 63.

Ex prisca professione. Poly.l.2.tit.2.

x ¶ De Constantinopolitana.] Immo ipse Imperator eam fatetur subiectam Rom. eccles. vt in Auth. de eccl. ti. in princ. coll. 9.

Stultus unde dicatur.

ADDITIO. Et C. de sum. Trin. l. inter claras, Lau.

b Stultus.] Stultus, ta, tum. dicitur quasi extultus, ab extol-

e Subij i.] Ita demum si qua culpa, &c.

f ¶ Nescio.] q.d. ex quo Constantinop. ep̃s fatet̃ esse subiect̃ Rom. ecc. multo magis & alij tenent̃ fateri. Sic vt q̃ cõfessio prælati nocet ecclesiæ, vt ext. de can. tuo. dilectus, & de sent. & re iu. suborta. & de postul. prel. ad hęc Io. 1. quod credo verum esse si de consensu sui capituli facta est in iudicio, ut extra de iu. causam. & de proc c. 1. B.

Prælati confessio an noceat ecclesię.

1 De hoc teneas vt legiẽ & not. extra lib. 6. de rest. præsentiũ. ¶ est Innoc. 4. & nõ. de ele. dudum. 2. Archid.

g ¶ Humilitatis.] Hoc vult dicere, q̃ oẽs essent æquales, si oẽs vellẽt se esse boni: sed quia aliqui peccare volunt, necesse est quod aliqui sint maiores qui puniant peccata eorũ: culpa eñ causa subiectionis est. nam non peccantes legi nõ subijciuntur, vt in Auth. de incest. nup. §. si uero. coll. 2. 19. q. 2. duæ sunt. Et aliter nõ posset consistere genus humanum nisi quidam essent maiores, & alij minores, sicut est in Angelis, vt 89. dist. ad hoc.

Culpa est subiectionis causa.

¶ Apostolicæ sedi Constantinopolitanam constat esse subiectam. C. IIII.

Auct. 2. cap. 66.

DE Constantinopolitana a ecclesia quod dicũt, quis eã dubitet sedi Apostolicę esse subiectam? quod & D. pissimus Imperator, & frater noster Eusebius eiusdem ciuitatis episcopus assiduè profitentur? Tamen si quid boni vel ipsa, vel altera ecclesia habet, ego & minores meos, quod ab illicitis prohibeo, in bonis imitari paratus sum. Stultus b est enim, qui in eo se primum existimat, vt bona, quæ viderit, discere c contemnat. *Idem eidem epistola 64.* Nam, quòd Primas Bizanzenus d sedi Apostolicæ dicit se subijcie, si qua culpa in episcopis inuenitur, nescio f quis ei subiectus non sit, cum vero culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis g æquales sumus.

f al. ei episcopus subiectus.

¶ Hoc caput sumptum est ex duabus epistolis eidem Ioanni episcopo Syracusano scriptis: sed in epist. 63. ex qua accepta est prior pars, agitur de Constantinopolitana ecclesia: in sequenti vero 64. agitur de primate Byzaceno prouinciæ Africæ, non autem Constantinopolitano, quod videntur & Gratianus & Anselmus, apud quem eodem modo legitur, voluisse, adducti fortasse summula illa, quæ præposita est epistolæ Gregorij. Auctor quidem glossæ, quod Gratianum putauit sensisse, aperte exposuit.

Item Gelasius Papa I. ad Faustum magistrum legationis.

¶ Constantinopolitanus episcopus auctoritate Romani Pontificis deponitur. C. V.

Iuo p. 5. cap. 9.

QVa traditione maiorum, Apostolicam sedem in iudicium vocant h? An secunstæ sedis Antistes, & tertię, cæteriq; bene sibi conscij sacerdotes depelli i de buerũt, & qui religionis extitit inimicus k, depelli nõ debuit? Viderint ergo, si alios habẽt canones, quibus suas ineptias exequantur. Cæterum isti qui sacri l, qui ecclesiastici, qui legitimi celebrantur, sedem Apostolicam ad iudicium vocare non possunt, & Constantinopolitanæ ciuitatis episcopus, quæ vtiq; per canones inter sedes nullum nomẽ m

De hac materia loquiẽtia 24. q. 3. cum quibus.

3 Scilicet propter damnationem alicuius, quasi Papa non possit sine concilio aliquem damnare, quod falsũ est hũc

extollo, lis. quia se extollit. vel dicitur stultus, quasi statim vltus, ab vlciscor, eris. quia stultus statim vltionem expetit: nec deliberat. Vel dic, q̃ proprie stultus est qui per stuporem non mouetur iniuria: fœtiam enim pertert, nec vultus est. nec vllo ignominiæ mouetur dolore: quia stultus est hebetior corde. unde quidam ait: Ego me esse stultum existimo, fatuum esse non opinor, ideest, obtusis quiaem sensibus, non tamen nullis secundum Pap. & Hug.

c ¶ Discere.] Arg. est hic contra seniores, q̃ erubescunt discere a iuuenibus. sic 38. dist. nullus. & 24. q. 3. si habes. & 84. dist. peruenit. Item habes hic q̃ maiores tenentur sequi exempla minorum si bona sunt. 1. q. 1. si fuerit. &c. neque in homine. & 19. dist. secundum.

nes nõ de nt erube re a iuue p. discere.

d ¶ Bizanzenus.] Ideſt, Constantinopolitanus primo enim Constantinopolis dicta fuit Bizantium.

& sic volebant cogere Papam congregare concilium, vt de suo facto iterum cognosceretur in synodo, & hoc intendebant probare auctoritate quorundam canonũ, quos falsaciter inducebant. Sed Gelas. contra eos dicit, q̃ iustissime sunt damnati, cum illi iniuste condemnauerunt Alexandrinum, & Antiochenam patriarchas: nec auctoritates quas allegant, eos defendere possũt. 2.

g ¶ Capitula quæ sequuntur cum §. plana sunt vsq. ad finem distinct.

h ¶ Vocant.] Ad concilium faciendum 3.

i ¶ Depelli.] Ab Acacio Constantinop. patriarcha.

K ¶ Inimicus.] Acacius.

l ¶ Qui sacri.] Ironicè dicit.

m ¶ Nullum nomen.] Quia tempore Gelasij Constantinopolitana ecclesia non habuit ẽm locum adhuc. vel nullum vocat propter hæresim ibi statutam.

Rom.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Appellatio potest ad Papam omisso medio interponi.

a REnouantes.]¶Similia.]Simile priuilegiũ habet in quibusdam,quia ad ipsum appellatur medijs prætermissis,vt 11.q.1 si clericus. Et quia deponit episcopum,vt videtur, 3.q.5.quia suspecti. Et Imperator dicit,q̃ idem iuris hẽt in suis subditis,q̃d Papa in suis

Reuiter.]Hæc distin. diuiditur in sex partes,in quarum prima ponit quid iuris sit de electione Romani Pontificis. Secũda ibi,]Episcopi vero.]Tertia ibi,[His igitur.] Quarta ibi, [Dalmaticis.] Quinta ibi.

vt in Auth.de eccle. tit.§.1.coll.9. Similiter Alexandrina ecclesia forte in prædictis simile habet priuilegiũ Romanæ, vt 65. dist.quoniam,&c. mos antiquus.

Iure suo multeis modis q̃s priuatur.

b ¶ Priuiquam.]Sic ergo aliqua ecclesia priuatur iure suo sine culpa sua, & hoc fit quandoque propter fauorẽ q̃nq.propter odium. Propter fauorem multipliciter.vno modo vt hic: alio modo fauore sacerdotij, vt 54.disti. frequens.Et alio modo propter vim consecrationis, vt 14.q. 6.comperimus.Quãdoque propter fauorem religionis,vt extra de eccl.ædi.ad audientiã 2. Q̃ndoque pp scandalum,vt extra de cler. ægro.tua. Q̃sque pp defectum sacramẽti, vt 34.dist. si cuius. Itẽ pp odiũ alterius,vt 70.distin. neminem, 16.q.7.decernimus. Propter paupertatẽ.10.q.3.c. vnic. Item pp ordines.vt di.54.si equẽs. Aliàs regulare est,q̃ nemo sine culpa sua priuãd⁹ est iure suo, vt 16.q.7. inuentum. & 56.dist.satis peruersum 1. Hic põt habere locum distinctio, q̃ q̃sque perdit priuilegiũ pp fauorem, vt hic: q̃sque ꝓpter enormẽ damnum,vt extra de deci. suggestum.q̃sque pp abusum.11.q.3. priuilegiũ. q̃sque pp delictum.25.q.2.ita nos. q̃sque pp negligentiã,ff.de nũdinis.l.1. q̃sque pp contrariũ factum.extra de priuil.si de terra.& c.accedentibus.]Et no.q̃ licet quis sine culpa perdat priuilegium,ps nũquã tñ sine causa. extra vt lite non contest.quoniam frequenter.§.porro.vnde versus:

Paupertas, odium, vitium, furor, & scelus,ordo,
Personas spolians & loca iure suo.

a De hoc ẽt not. ext. de priuil. antiqua.

b Scilicet q̃ patriarchalib. sedibus præsident,ut Pisanus, Bituricensis,. Gradẽsis.nã plures debẽt ẽsse qui in capite cuiusque prouinciæ,c.1.99.d. &c.Em Hu.

c Diffinimus.]¶ Ac Hierosolymorum.]Sunt & alij patriarchæ,vt Bituricen.Aquilegien.vt 9.q.3.cõquestus.& c.nunc vero.inf.32.dist.erubescant.

accepit:in communionem recidens perfidorum, non debuit submoueri?

Item ex vi. synodo sub Iustiniano congregata,c.36.

¶ Constantinopolitana ecclesia secundum a Romana obtinet locum. C. VI.

REnouantes α sancti Cõstantinopolitani decreta concilij,petimus †, vt Constantinopolitana sedes similia[a] priuilegia,q̃ superior ß Roma habet,accipiat, nec nõ γ in ecclesiasticis rebus magnificetur ut illa: sed hæc secũda post illam existens, prius quàm [b] Alexandrina sedes numeret,deinde Antiochena.& post eam Hierosolymitana.

† vel Zonaræ, ideo est stauimus.

α ¶ Renouantes.] *Hic agitur de quinto illo canone primæ synodi Constantinopolitanæ, de quo supra.ead.c.Constantinopolitanæ.dictũ fuit. Et quod attinet ad omnes hos canones,qui sexta synodo tribuntur, videnda est notatio ad c.sextam.supra 16 dist.*

ß ¶ Superior.]*Ita habetur in aliquot vetustis exemplaribus: nam in vulgatis erat,*inferior,*Græce est,* τῆ πρεσβυτέρας ῥώμης, *idest,* antiquioris,vel senioris Romæ, *vt infra c.proximo. Omnino autem caput hoc longe brevius est in hac versione,quàm in Græco exẽplari,vno tantum loco copiosius,quod Antiochenam numerat sedem, cuius in Græco vulgato nulla mentio.*

γ ¶ Necnon.]*Sic emendatum est ex aliquot manuscriptis,& Græco,antea enim legebatur,*non tamen.

Hinc datur intelligi,quod Alexandrina ecclesia de secunda facta sit tertia,& Antiochena de tertia sit quarta, nisi forte quis duas contendat esse secundas, vt Constantinopolitanam,& Alexandrinam partem suæ dignitatis velit locum obtinere.

Vnde in viij synodo habita sub Hadriano Papa ij.cã.21.

¶ Quæ in Patriarchalium sedium,primum, vel deinceps teneat locum. C. VII.

DIffinimus neminẽ prorsus mundi potentũ,quemquã eorũ,qui Patriarchalibus præsunt sedibus, inhonorare,aut mouere à proprio throno tentare: sed oĩ reuerentia,& honore dignos iudicare,præcipue quidem sanctissimum Papã semioris Romæ,deinceps autẽ Constãtinopoleos Patriarcham,deinde vero Alexãdriæ, ac Antiochiæ,ac Hierosolymorum. c

Deus dedit p̃ Anſl.2.72.

DISTINCTIO XXIII.

Reuiter d quæ inter Ecclesiastica officia sit differentia, monstrauimus. Nunc a sum-

ibi.]Quæritur.]Sexta ibi.]Subdiaconus.

CASVS. Supra ostensum est quæ differentia sit inter ecclesiastica officia,& ministros ecclesiæ in illo capite. In hac vero 23. dist. ostenditur qualiter quisque debet ordinari a summo vsque ad vltimum gradum.

d ¶ Breuiter.]In hac dist. 23.ostenditur qualiter singuli ordinẽt

e Inf.eo.c.1. 2.inf.eo.c.2. 3.inf.eo.c.3. &c.se. annexit. & quid iuris sit si aliqua orta fuerit contradictio in consecratione episcopi, & de professione obediẽtiæ,quam debent inferiores suis prælatis.inf. eo.c.illud. & c.seq.toũ de Pan.

ordines sunt conferendi. Et primo ostendit qualiter debet Papa eligi,& ordinari 1.Secundo qualiter ordinandus in episcopum debeat examinari 2. Tertio qualiter episcopus, & alij inferiores sint ordinandi 3. Quarto annectit de habitu clericorum, & quod moniales non debent

mo incipientes,& vsque ad vltimum gradum descendentes,qualiter quisque eorum debeat ordinari,sanctorum auctoritatibus ostendamus.

Vnde Nicolaus Papa ij.in concil.Lateranensi.

¶ Decretum Nicolai Papæ de electione summi Pontificis. C. I.

Pann.l.3.c.1.

IN noĩe [a] Dñi nostri & Saluatoris Iesu Christi. Anno ab Incarnatione eiusdem M L I X.mense Aprili,indictione [b] xij.propositis sacrosanctis Euangelijs præsidente quoque reuerendissimo †,ac beatissimo Nicolao Apostolico Papa in basilica Lateranensis Patriarchij [c],quæ cognominatur Constantiniana, considẽtib.etiam reuerendissimis episcopis,abbatibus,presbyteris,diaconis, idem venerabilis Pontifex auctoritate Apostolica decernens de electione summi Pontificis,inquit.¶Nouit beatitudo vestra dilectissimi fratres, & coepiscopi, inferiora quoque membra Christi non latuit,defuncto piæ memoriæ Domino Stephano prædecessore nostro, hæc Apostolica sedes, cui auctore Deo, deseruio, quot aduersa pertulerit,quot deinde per simoniacæ hæresis trapezitas [d] repetitis malleis,crebrisque tunsionibus subiacuerit,adeo [e], vt columna Dei viuentis iam iam pene videretur concussa nutare, & sagena summi piscatoris procellis intumescentibus cogeretur in naufragio profundo submergi. Vnde, si placet bus [f] prudenter occurrere,& ecclesiastico statui, nec reciduat (quod absit)mala præualeant, præcauere.Quapropter instructi prædecessorum nostrorum,aliorumque sanctorum Patrum auctoritate,decernimus, atq; statuimus, vt obeunte huius Romanæ vniuersalis ecclesiæ Pontifice, in primis Cardinales episcopi diligentissime simul de electione tractantes g,mox Christi† clericos Cardinales adhibeant: sicque reliquus clerus,& populus ad consensum nouæ electionis accedat,nimirum præcauentes, ne uenalitatis morbus aliqua occasione subrepat.Et ideo religiosissimi [h] viri præduces [i] sint in promouenda Pontificis electione, reliqui autem sequaces. Certus uero, atque

†al.reuerentissimo

†al.rediuiua

†al.episcopi

debent contingere sacra vasa.

IN nomine Domini.]CASVS.Hoc c.diuiditur in tres partes.In prima parte ponũtur verba notarij. In secunda parte,quæ incipit ibi, [Nouit beatitudo.] dicit Nicolaus, ꝙ mortuo Stephano Papa, ecclesia multas passa fuit tribulationes & iniurias.& ideo volẽs futuris casibus prouidere, statuit, vt quoties mortuo Papa electio de successore eius imminet facienda, conuenire debeant Cardinales, & vocare qui vocandi sunt, qui debent eligere vnum de sei pfis,si ibi idoneus inueniatur; aliosquin de alia ecclesia eligatur, & consecrabitur à Cardinalibus, sicut archiepiscopi cum episcopis suis consecrant.& confirmant episcopos & hæc electio habet in ciuitate Romana, vel alibi in necessitate, & ex sola electione habeat potestate disponendi de rebus eccle-

turorum aliquid statui,vt 63.dist.cum Hadrianus. & 1. q.7.conuenientibus.ff loc.si quis domum.§.2. arg.contra.quia non imputatur alicui si nõ damnauit ecclesia, vt extra,vt eccles.benef vt nostrum.ff.ad leg. Aquil.l.si putator.

g ¶ Tractantes.] 5 Videtur,ꝙ electionem semper debet præcedere tractatus:alioquin electio nulla est,sicut alienationem debet præcedere tractatus vt 12.q.2. fine Io.quòd hodie expressum est extra de elect. in Genesi. & c.quia propter 1.6.

h ¶ Religiosissimi.]Idest,episcopi Cardinales.

i ¶ Præduces.]inf.distinc.89.c.1.contra. Sed hic dixit præduces,non respectu Cardinalium, sed aliorum clericorum. Vel religiosos appellat hic episcopos Cardinales.

a ¶ In nomine.]Hæc sunt verba Notarij vsq; ibi.[Nouit beatitudo.]

ADDITIO. Sic 8. q.1.Attaldus.16.q.3. hinc est etiam,& 1. 97. conuenientib. argum.

b ¶ Indictione.]Indictio dicitur spatium lustrorum.

c ¶ Patriarchij.]In quo Papa residet.

d ¶ Trapezitas.] Idest, campsores.

e ¶ Adeo. Hic tangitur latenter quod legitur i chronicis, ꝙ Benedictus x.qui successit Stephano, electus de pontificatu,& factus est Papa Ioannes Sabinẽ. episcopus pro pecunia 4.cum posito est nomẽ Syluester. & ille etiã deiectus est;& deinde reparatus,& restitutus est Benedictus, & iterũ electus est Benedictus,& datus papæ Ioãni archipresbyte roani portam Latinam,cui impositum est nomẽ Gregorij: & hic ab Henrico Imperatore est depositus,& vltra mõtes translatus est, hoc totum uno anno factum est, & propter hoc datum fuit priuilegiũ Henrico de quo hic fit mentio.

Multiplex Papę mutatio.

f ¶ Futuris casib.] No.ad cautelam futurorum.

4 Nunquid ille sic electus, posset accusari de simonia?argu. ꝙ sic,79. dist. si quis pecunia.vbi de hoc. infra eod. dist.c.1.

5 Electionẽ tractatus præcedere debet

6 Et not. ꝙ hinc ẽt colligit, ꝙ cleri ci prius deberent in aliquem cõsentire,& postea alijs religiosis viris uel laicis renunciare. Lau.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Consecrans' est inferior consecrato.

Papa an possit esse quis aõ idoneus.

Eligend' an debeat esse de gremio ecclesiæ.

1 Et c. Abbatem. 21. Arc. 2 Ad hoc extra de ele. cũ nobis olim. immo sufficit ne malus existat, ut 16. q. fin. monasterium.

Electio quæ fit in loco nõ determinato nulla est.

Electus ante confirmationem non administrat.

a ¶ Legitimus.] Id est, canonicus.

b ¶ Nullo.] dist. 62. c. 1.

c ¶ Funguntur.] Non tamen ideo sunt maiores Papa, quia consecrant eum, quia suffraganei consecrant Metropolitanum, non tñ ideo sunt maiores, vt 66. dist. c. 1.

d ¶ Gremio.] Ergo aliqs in Romana eccles. põt esse nõ idoneus ad papatum, & sic est contra. 21. dist. quamuis. ī fi. vbi dr, q̃ ibi non est macula, nec ruga, sed bene potest esse, q̃ omnes sunt sancti, non tamẽ omnes sunt idonei ad papatum, vel quia sunt corpore vitiati, vel aliud habẽt impedimentum. Itẽ habes hic, q̃ semper de clericis ipsius ecclesiæ, eligendus est prælat⁹, si ibi est idoneus, vt 61. dist. nullus. &c. obitu. & 69. dist. Metropolitano. idem in abbate, vt 18. q. 2. quamuis sit ī & tunc sufficit, quòd sit bonus. 2. sed si de altera ecclesia eligitur, requiritur quod sit optimus, vt dicit quidã, & est argu. ad hoc. ff. de tutori. & curatori. diuus. De hac materia plene inuenies. 8. q. 1. licet Io. & tamen tali iuri potest renunciari, vnde si maior pars capituli eligat de alia ecclesia, valebit electio. ext. de elect. cum nobis olim. & cap. cum inter canonicos. & capit. in causis. licet Ioan. dixerit cõtra. & sufficit etiam tũc, quòd sit bon⁹, vt in prædi. decreta. cum nobis. ß.

e ¶ Personaliter hoc.] Ex his verbis apparet psonale privilegiũ hoc fuisse: & ideo ad alios non prograri. ff. de censi. æ tatem. & 7. q. 1. petisti. & 16. q. 1. hinc ẽr.

f ¶ Pieri in vrbe.] Sẽper enim ibi facienda est ordinatio, & examinatio, clericorũ, vt 24. dist. qñ, & si alibi fit electio. q. in loco ad hoc determinato, electio est nulla. vt extra de elect. venerabilem nisi subsit causa, vt hic dicitur, & 63. dist. quanto. & extra de elect. bonæ memoriæ.

ADDITIO. Nã duæ partes Cardinalium semper debẽt adesse. ext. de elec. licet nisi sint valde remoti. Io. de Fã.

g ¶ Laicis licet.] Hoc tantum ad laicos refertur.

h ¶ Et disponendi. In alijs prælatis secus est. nam illi ante confirmationem 3, non habent ius administrandi, quam est electus, nihilominus pro possessore est habendus, vt 92. dist. si quis episcopus. & extra de rest. spol. Ipse. sed illa. cap. loquũtur quãdo impeditur per aduersarium: secus posset dici quãdo impedimentum est in ipso: puta quia nodum est consecratus. ext. de do. & contu. contingit.

i Audientia.] Hic habes casum vbi alicui denegatur audientia, scilicet in casu intrusionis; & 3. q. 1. §. Præterea.

legitimis [a] hic electionis ordo perpenditur: si perspectis diuersorum Patrum regulis, siue gestis, etiã illa beati Leonis prædecessoris nostri sententia recolatur: [Nulla [b], inq̃t, ratio sinit, vt inter episcopos habeantur qui nec a clericis sunt electi, nec a plebibus expetiti, nec a cõprouincialibus episcopis cum Metropolitani iudicio consecrati.] Quia vero sedes Apostolica cunctis in orbe terrarum præfertur ecclesijs; atque ideo super se Metropolitanũ hre non pot: Cardinales episcopi proculdubio Metropolitani vice funguntur [c], qui videlicet electum episcopũ ad Apostolici culminis apicem prouehant. Eligitur autẽ de ipsius ecclesiæ gremio [d], si reperitur idoneus, vel si de ipsa non inuenitur, ex alia assumatur: saluo debito honore, & reuerentia dilecti filij nostri Henrici, qui in præsentiarum Rex habetur, & futurus Imperator Deo concedente, sperat⁹; sicut iã sibi concessimus, & successoribus illius, qui ab hac Apostolica sede personaliter hoc [e] ius impetrauerint. Quòd si prauorum, atque iniquorum hominum ita peruersitas inualuerit, vt pura, sincera, atque gratuita fieri in vrbe [f] non possit electio; Cardinales episcopi cum religiosis clericis, catholicisque laicis, licet [g] paucis, ius potestatis obtineant, eligere Apostolicæ sedis Pontificem, vbi congruere viderint. Plane, postquam electio fuerit facta, si bellica tempestas, vel qualiscumque hominum conatus malignitatis studio restiterit, vt is, qui electus est, in Apostolica sede iuxta consuetudinem inthronizari non ualeat: electus tamen, sicut verus Papa obtineat auctoritatem regendi Romanam ecclesiam, & disponendi [h] omnes facultates illius: quod beatum Gregorium ante suam consecrationem feciſſe cognouimus. Quod, si quis contra hoc nostrum decretum synodali sententia promulgatum, per seditionẽ, vel præsumptionem, aut quoliber ingenio electus, aut etiam ordinatus, seu inthronizatus fuerit, auctoritate diuina, & sanctorum Apostolorũ Petri & Pauli, perpetuo anathemate eum suis auctoribus, fautoribus, & sequacib⁹ à liminibus sanctæ Dei ecclesiæ separatus abijcitur, sicut Antichristus inuasor, & destructor totius Christianitatis: nec ali qua †super hoc ei audientia [i] reseruetur: sed ab omni ecclesiastico gradu, in quocunq; fuerat prius, sine retractatione deponatur: cui quisquis adhæserit, uel qualemcũ que tamquam Pontifici reuerentiam exhibuerit, aut in aliquo eum defendere præsumpserit, pari sententia † sit mancipatus. Quisquis autem huius nostræ † decretalis sententiæ

† al. aliquãdo

† al. sententiæ

† al. nostri

inf. dist. 62. nulla ratio.

Item & in casu schismatis, vt 23. q. 5. non vos. Item cum quis recipit ecclesiam de manu Laici, vt 16. q. 7. si quis deinceps. Item cum quis excõicat suum maiorem, vt 21. dist. intantum. vnde vī q̃ spoliatus pro aliquo istorum casuũ non possit petere restitutionẽ, ex quo ei denegatur

maledictorum duo sunt genera. 24. q. 3. cum sit. 2. 31.

EPISCOPI VERO. Hæc est secunda pars distinctionis. Ioan. de. Fan.

in qua ponit quę sunt quærenda in episcopo tempore consecrationis. & Casus huius §. per se patet.

temerator extiterit, & Romanam ecclesiam sua præsumptione confundere, & conturbare contra hoc statutum tenuerit, perpetuo anathemate; atque excommunicatione damnetur; & cum impijs, qui non resurgent in iudicio, reputetur; omnipotentis iram contra se sentiat, & sanctorum apostolorum Petri & Pauli (quorum ecclesiam præsumit confundere) in hac vita, & in futura furorem [a] sentiat: fiat habitatio eius deserta, & in tabernaculis eius non sit qui inhabitet: fiãt filij eius, orphani, & vxor eius vidua: commotus amoueatur ipse, & filij eius, & mendicent, & eijciant de habitationib. suis: scrutetur fœnerator omnem substantiam eius, & diripiant alieni labores eius: orbis terrarum pugnet contra eum, & cuncta elementa [b] sint ei contraria, & omnium sanctorum quiescẽtium merita illum confundant [c]; & in hac vita super eum apertam vindictam ostendant [d]. Obseruatores autem huius nostri decreti, omnipotentis Dei gratia protegat, & auctoritas beatorum apostolorum Petri & Pauli ab omnium peccatorum vinculis absoluat.

¶ *Huius decreti integrum exemplum est in vetustissimo libro Abbatiæ monasterij Farfensis literis Lõgobardicis ante annos pene quingentos scripto, & alibi.*

2 *Episcopi vero, & cæteri ordines infra cõstituit, qualiter ordinari debeant, ex auctoritate Carthaginensis concilij quarti, c. 1. cui interfuit Augustinus tẽpore Honorij Augusti ostendamus ab eorum examinatione incipientes.*

¶ Quomodo sit examinandus, qui in episcopum eligitur. C. II.

Ordo Romanus pag. 95. Burch. l. 1. c. 8. Iuo par. 5. c. 62. Polyc. l. 2. tit. 9.

QVi episcopus ordinandus [e] est, antea examinetur [f], si natura sit prudens, si docibilis [g], si moribus temperatus [h], si vita [i] castus, si sobrius, si sp suis negotijs cauens [k], si humilis, si affabilis, si misericors, si litteratus, si in lege Domini instructus, si in scripturarum sensibus cautus, si in dogmatib. ecclesiasticis exercitatus; & ante omnia, si fidei documẽta [l] verbis simplicibus [m] asserat [n], id est, patrem, & filiũ, & spiritum sanctum vnũ Deum esse confirmans totamque Trinitatis deitatem coessentiam, & consubstantialem, & coæternalem, & coomnipotentem prædicans; si singulas † quasque in Trinitate personas plenum Deum, & totas tres personas vnũ Deum; si

† al. singulam quamque personam.

QVi episcopus.] CASVS. In hoc c. ostendit quot & quæ ab electo in episcopum & cõfirmando sint q̃renda tpe consecrationis: ī quibus si inueniatur instructus, ab omnibus episcopis consecretur præsente archiepiscopo, vel auctoritatẽ præsente.

e ¶ Ordinandus.] Tũ est cõsecrãdus: quia tunc est scrutinium faciendum.

Consecrandus an sit ante examinandus.

f ¶ Examinet.] Ista examinatio non est facienda, nisi circa ignotos 347. dist. de Petio. & 94. dist. valde. & hoc verum est de scrutinio electionis: nisi forte sũma tim etiam circa notum quæreret de modo eligendi, & de ijs quę habes extra de elect. cum in cunctis Scrutinium autem quod fit in consecrando, illud nunquam est omittẽdum, etiam citra notum, vt hic, & 64. di. c. 1. 2. & 3. & 75. dist. c. 1. immo repellitur & fi in vno deficiat. 38. dist. q. ir fis.

3 Arg. ad hoc inf. dist. prox. nullus vbi de hoc.

g ¶ Si docibilis.] Melius diceretur, docilis q̃a homo est docilis & docibilis. liber docibilis: quãdoque tamen ponitur vnũ pro alio, vt hic: & Ioan. in Euãg. Et erunt omnes docibiles Dei. debet autem ratiõe reddere omni poscenti. 26. dist. qui ecclesi. §. ecce. hã Temperatus. jin fra. 11. q. 3. illa præpositorum.

Docilis & docibilis differuunt.

h ¶ Vita.] in fra. dist. 53. legem.

i ¶ Casus.] Nã propter similitudinẽ repellitur qs vt 39. dist. Petrus. sed tam promotus non deponitur: sed ei coadiutor datur. 7. q. 1. quia frater notter.

4 Vñ Apostolus ad Timo. p ofans vocum nouitates deuitia Io. de Fan.

k ¶ Cauẽs.] Nã propter similitudinẽ repellitur qs vt 39. dist. Petrus. sed tam promotus non deponitur: sed ei coadiutor datur. 7. q. 1. quia frater notter.

l ¶ Fidei documenta.] Id est, fidem.

m ¶ Simplicib.] Id est, apertis non implicitis, extra de sum. trin. fit mitter. & sup. dist. 4. erit autem. non inuisitatis 4. inst. dist. 36. illiteratos. melius 37. dist. relatum. arg. ad testes repellendos. arg. 4. q. 3. si testes. §. item in testibus arg. contra instrumenta.

n ¶ Asserat.] Profiteri debet q̃ obseruabit patrum regulas in Authen. quomodo oportet episcopos: §. ad nos ergo; circa princ. coll. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Sub. non necessitatē.

Nec diabolus sit peior, nec Angelus melior; neque eorum meritum vel demeritum augetur nisi quo ad pœnam, vel præmiū accidentale: Vide Beatū Tho. 4. distinct. 50. ar. 1. q. 6. & 1. pa. q. 62. ar. 9.

Per sacramentum ex attrito quis fit contritus, iō dimittuntur peccata non tantū ostendūtur dimissa. Vide B. Tho. 4. distin. 4. q. 2. art. 1. q. 1. ad primum. & distin. 6. q. 1. a. 3. q. 1. ad quintū & 1. par. q. 69. ar. 4. ad secundum.

2 Sed remanet iuiquas ipsa, i. fomes peccati de pœn. dist. 4. c. Ilie Rex. & videas quod legitur, not. de consid. dist. 4. c. 2. & cap. non ex quo. Arch.

Illectioni possint laici contradicere.

a ¶ Non per conditionem.] Id est, per creationem 1, vult. n. dicere q̄ non est, creatus malus, vt quidam dāt, sed ex libero arbitrio factus est malus, immo adhuc habet liberum arbitriū, sed illud est ad malum tantū: aliquin, si non haberet liberum arbitriū, non demereret 23. q. 3. vasis iræ. immo quotidie fit *peior. similiter angel⁹ h̄bet liberum arbitriū, sed illud est tm̄ ad bonū, & q̄d quotidie meretur, & fit melior. Homo habet liberū arbitriū æque ad bonū & ad malū, vt 23. q. 4. Nabuchodonosor.

b ¶ Dimittant.] Id est *. dimissa ostēdātur. nā per contritionē dimittuntur adulto peccata. non per baptismum, 2, tut. n. adultus accedit ad baptismum cum charitate, aut non: si cū charitate, ia n nullum in eo est peccatū, vt legitur de Cōsecratione, vt 25. dist. deinde. & de consec. dist 4. non dubito, si sine charitate nullū peccatū ei dimittit de consec. dist. 4. oltē ditur. Dimittūtur tñ satisfactiones, quas p̄ peccatis facere debēt, vt de cōse. dist. 4. si ie pañ. Itē & originalia dimittūtur per baptismum adultis, sed nullū mortale, si non habet charitatem 1. q. 1. vide.

c ¶ Extra ecclesiā.] 1. q. 1. extra ecclesiā catholicam. & cap. ex ecclesia.

d ¶ Et laicorū.] Sed quare hic post examinationē requirit cōsēsus clericorū & laicorum? putarem electioni cōsēsū postea electo ab hoc obijcere pōt, vt 8. p. 2. dilectissimi. Sed decas hic log. de examinatione, quæ sit tempore consecrationis: nec aliud valt dicere, nisi q̄ cōsecrari debet si ita est, q̄ oēs cōtenti sint in eum. Item paret hic, q̄ laici possunt cōtradicere electioni, vt dicam inf. cap. illud. &c.

H Is igitur.] Hæc est tertia pars dist. in qua ostendit Isidorus qualiter clerici debeant vivere, & quæ vitare, & quæ observare

incarnationem diuinam non in parte, neque in spiritu sancto factam, sed in filio tantum credat vt qui erat in diuinitate Dei patris filius ipse fieret in homine hominis matris ex matris viscеribus habens, & animam humanam rationalem, simulque in eo veritas vtriusque naturæ, idem Deus & homo, vna persona, vnus filius, vnus Christus, vnus Dominus creator omnium, quæ sunt, & auctor, Dominus, & rector cum patre, & spiritusancto omnium creaturarum qui passus sit vera carnis passione; mortuus vera corporis sui morte, resurrexit vera carnis suę resurrectione †, & vera animæ resumptione; in qua venit iudicare viuos, & mortuos. Quærendum etiam ab eo, si noui & veteris testamenti, id est legis, & Prophetarum, & Apostolorum vnū eundemque credat auctorem, & Deum: si diabolus nō per cōditionem a, sed per arbitrium factus si malus. Quærendum etiam ab eo si credat huius, quam gestamus, & non alterius carnis resurrectionem; si credat iudicem futurum, & recepturos singulos pro his, quæ in carne gesserunt, vel pœnas, vel præmia †; si nuptias non prohibeat †; si secunda matrimonia non damnet, si carniū perceptionem non culpet; pœnitentibus reconcilitatis communicet, si in baptismate omnia peccata, id est tam illud originale contractū, quàm illa, quæ volūtarie admissa sunt, dimittātur: b si extra ecclesiam c catholicam nullus saluetur. Cum in his omnibus examinatus, fuerit inuētus plenè instructus, tunc cū consensu clericorum, & laicorum d, & conuētu totius prouinciæ episcoporum, maximeque metropolitani vel auctoritate, vel præsentia, ordinetur episcopus. Susceptо in nomine Christi episcopatu, nō suæ delectationi, nec suis motibus, sed his Patrum diffinitionibus acquiescat e.

¶ Caput hoc integrum extat in ordine Romano, additis ad initium his verbis, Statuta ecclesiastica, cui similem titulum totū Carthaginense quarto concilio esse præpositum in aliquot vetustis codicibus testantur illi, qui eorum concilium ediderunt.

e ¶ Acquiescat.] *post hoc verbum sam in concilio, quàm in ordine sequitur:* In cuius ordinatione etiam ætas requiratur quā sancti Patris in præeligendis episcopis constituerunt.

Item Isidorus de ecclesiasticis officijs, lib. 2. c. 2.

¶ Qualis esse debeat clericorum conuersatio. C. III.

3 His igitur lege Patrum cauetur, vt à vulgari vita secluſi à mundo voluptatibus sese abstineāt; nō spectaculis e, non pompis intersint; conuiuia publica fugiant priuata non tantum pudica f, sed & sobria colant; vsuris nequaquam incumbant, neque turpium occupationes lucrorum, fraudisque cuiusquam studium appetant; amonos 3. & quotidie esurire debent, & esse cum vacuo ventre, vt infra de consecr. distinct. 5. fiat tibi.

Refertur in concilio Moguntino primo, c. 10.

a ¶ Pecuniæ.

Simonia in omni sacramēto committitur.

a ¶ Pecuniæ.] Diuites tamen non sunt abijciendi cum bonis operibus. 50. dist. hæc autem scripsimus.

b ¶ Pro beneficijs.] Et pro sacramentis ecclesiasticis, quæ dicuntur medicina; quia sanant vulnera peccatorum. 1. 3. q. 2. animæ. Ioan. Fan. dixit in omnibus sacramentis

tem pecuniæ a, quasi materiem cunctorum criminum fugiant, & sæcularia officia, negotiaque abijciant; honoris gradus per ambitiones non subeant: pro beneficijs b medicinę Dei, munera non accipiant, dolos, & coniurationes caueant: odium, æmulationem, obtrectationem, atque inuidiam fugiant: non vagis oculis, non effreni lingua, aut petulanti, fluidoque † gestu incedant; sed pudorem, & verecundiam mentis simplici habitu, incessuque ostendant: obscœnitatem etiam verborum sicut & operum penitus exerentur. viduarum, & virginum frequentationem c † fugiant; contubernia extranearum fœminarum nullatenus appetant; castimoniam quoq; inuiolati corporis perpetuo conseruare studeant: aut certe vnius matrimonij vinculo fœderentur; senioribus d quoque debitam obedientiam præbeant, neq; vllo iactantię studio semetipsos attollant: postremo doctrinę lectionibus, psalmis, hymnis, canticis, exercitio e iugiter † incumbant. Tales enim debent esse qui diuinis cultibus se mancipandos studeant exhibere; scilicet, vt dum scientię operam dant, doctrinę gratiam populis administrent.

† al. tumidoque gressu

† al. visitationes frequentissimas

† al. iugo

Idem Clemens ad Iacobum fratrem Domini, epist. 2.

Poly. l. 4. tit. 31.

¶ Qui dignè sacramenta tractare non possunt, ad ministerium non eligantur diuinum. C. IIII.

Tales ad ministerium eligātur clerici, qui dignè possint Dominica sacramēta tractare. Melius est enim domini sacerdoti paucos habere ministros, qui possint digne opus Dei exercere, quàm multos f inutiles, qui onus graue g ordinatori adducant.

Item ex concilio Carthaginensi. 3. c. 40.

¶ Si electo in episcopum aliqua obijciuntur, quinque vel sex episcopi ad eius purgationem conueniant.

C. V.

Illud h statuendū est, vt quando ad eligendū 1 episcopū conueniremus; si qua contradictio fuerit oborta k (qa sępe talia facta sunt apud nos) nō pręsumāt ad purgādū l

* Matrimonij etiā sacramentum cōfert Polyc. l. 2. tit. 8. gratiam: nec textus allegatus facit ad propositū; vide Conc. Trid. sess. 24. ca. 1. & B. Tho. 2. 2. q. 100. art. 2. ad 6. argu. & 4. dist. 25. q. 3. ar. 2. q. 1. ad 2. dist. 26. q. 2. arg. 3. per tot.

Et in cōc. Afri. cap. 17. Anid. 6. c. 65. Burch. l. 1. c. 6. Iuo p. 5. c. 60.

a ¶ Sed eligendum.] Id est, consecrandum.

b ¶ Oborta.] Id est, quod obijcitur crimen ei.

l ¶ Ad purgandum.] Id est, examinandum.

h ¶ Illud.] Si electo consecrando obijcitur crimen, nō est cōsecrandus ante cauſæ examinationem, & si prius venerant quatuor episcopi ad consecrationem, adhuc veniant duo: & si ante venerant tres, veniant adhuc alij tres ad audiendam causam criminis obiecti: & ēm hoc exponas, eligendum, id est, consecrandum 2. & expone, purgandum, id est, examinandum. & ita intellige, quòd hic obijciebatur crimē in modum accusationis. nam si esset obiectum in modum exceptionis, non viderentur vi ecclesiarij tot epi, cum causa illa posset expedīri per procuratorem, vt extra de accu. super his. & sic paret q̄ metropolitanus possit audire causam criminalem episcopi, licet non possit eum deponere: tamen requiritur præsentia plurium episcoporum. Alij intelligunt tantum de eo qui tenetur se purgare. Dic vt 3. q. 6. c. quamuis. & c. accusatus.

1 ¶ Ad eligendum.] Id est, consecrandum.

k ¶ Oborta.] Id est, quod obijcitur crimen ei.

l ¶ Ad purgandum.] Id est, examinandum.

1 De hac materia legē, & nor. 36. dist. qui ecclesiasticis. & ibi dicam. Archi.

2 Sub. & sic tenetur. sic improprie exponitur eligere, id est, confirmare. 7. q. 1. remoto & eligere. l. 8. q. 1. episcopo. in fi. secundum Hug. & Io. de Fan.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Tres.] Qui soli possent consecrare eum: sed ipsi non possunt audire causam criminalem.
b ¶ Tm̃.] Scilicet accedere. aliàs est in textu, accedere.
c ¶ Et in eadem.] Ibi enim melius potest inquiri de crimine, vbi aliquis conuersatus est, vt 24.q.1.pudenda.ext. de elec. post quam.
d ¶ Plebe.] Not. arg. q̃ laici admittuntur ad accusandum electũ, vt sup. ea. q̃ episcopus. in fi. 61. dist. studij. 63. dist. vota. nã eps debet habere bonũ testimoniũ ab his qui foris sũt, vt 8. q. 1. licet. & de cõsec. d. 1. iubemus. Item quia inter est ipsorum, vt extra de rest. ca. de cętero. & arg. ad hoc extra de testi. ex parte Adæ. & in Authen. de san. epi. §. si quis autem. coll. 9. & est argu. ad hoc 81. d. Maximianus. argu. cõtra 28. d. consulendũ. vbi etiã ad denũciationẽ nõ admittuntur laici, si malo zelo ducãtur. Itẽ, si ideo dicti admittẽdos laicos, qa ipsorũ interest, ergo siue sint bonæ famæ siue malę, admittũt, qa nullus remouet ab accusatiõe, q̃ sibi iniuriã prosequitur, vt 4. q. 6. omnibus. male ergo dicit decretũ, q̃ laici infames non admittunt ad accusationẽ clerici corũ 1, vt 2. q. 7. accusatio. Põt hic dici, q̃ hic loquitur cũ ciuiliter agit. & in eo casu quilibet admittitur, etiam fęmina, vt extra de test. cum ciuiliter agitur? Respon. quia agitur de crimine, licet non criminaliter. Vnde oportet etiam inscribi ad pœnam extraordinariam, vt extra de accu. super his. Et est argu. ad hoc, 3. q. 6. hæc quippe. vbi xij. episcopi requiruntur, & tamen ibi ciuiliter agitur, vt videtur.
e ¶ Illa quæ obijciuntur.] Si fiat grauiora, vel non.
f ¶ Et cum purgatis fuerit.] Id est, iudicatus innocens.
g ¶ Sacris.] Id est, ecclesiasticis.
h ¶ Expedibile.] Id est, iustum.
i ¶ Cautione.] Scilicet iuratoria.
k ¶ Plus.] Si ergo aliquis iure communi se potest tueri 2, & priuilegio. 87. dist. quisquis. & extra de rescript. c. r. arg contra de fid. instr. inter. vbi dicitur, q̃ idẽ non põt dari & cõfirmari. Itẽ arg. contra. C. de thesau. l. vnica. de hoc plura arg. inuenies 100. dist. cõtra morẽ. Sed ita dicat cõsilio meo. si quæratur ab eo; hoc habeo de iure communi: & si hoc non esset, habeo ex priuilegio vt extra de præscrip. veniens. Itẽ not. q̃ plus valet specialis cautio q̃ generalis, vt hic, & ff. si quis cau. l. sed & si. §. quæsitum. Item, & plus specialis confirmatio quàm generalis. extra de confirmatio. bonæ. Item & speciali appellatio q̃ generalis, vt extra de appell. super eo. & specialis delegatio q̃ generalis, vt extra de rescr. ad hoc. & specialis subscriptio q̃ gñalis. ff. ad l. Cornel. de fal. diuus 1. respon. & speciale mandatum, vt extra de rescript. c. 1. & melius cap. pastoralis. aliàs tamen plus valet generalis correctio, quàm specialis, quando multitudo est in causa. 23. q. 4. non potest. & generalis petitio, vt 13. q. 2. non æstimemus. & generalis quæstio. ff. de quæstio. l. 1. §. qui quæstionem.
l ¶ Placiti.] Id est, pacti.
m ¶ Adnotatione.] Id est, scriptura.
n ¶ Vt fidem.] Not. q̃ quilibet clericus suo plato præstabit obedientiam, vt infra de consecra. dist. 5. in omnibus, & not. quòd præstat electus suo maiori iuramẽtum de fide & canonib. seruandis, vt hic. de indemnitate rerum ecclesiæ seruãda, vt 28. dist. de Syracusana. de immoderata exactione nõ facienda. 10. q. vlt. c. 1. in fin. Item de fidelitate. extra de iureiuran. ego N. Item de pensionib. debitis soluendis. argum. extra de nouæ. nuncia. cum ex inniucto. extra de elect. qualiter. Item de pensionib. non augendis. argum. extra de iustitia. Item suspectus de inobedientia, iuramentum præstat de obedientia seruan. extra de maiorita. & obedien. in ecclesijs: in fine: Nec obstat. contrarium extra de maiori. & obedien. legebatur. quia ibi loquitur de iam promoto, & non suspecto.

1 Præterea ex hoc sequeretur, q̃ si ue iste electus malæ famę fuerit, siue non: semper admittuntur laici q̃ illud c. omnibus quod tamẽ falsum est. 2. q. 1. in primis. ver. si. Io. de Fan.

2 Scilicet contra promittentem. & dic, solet enim, & c. q. d. ad cautelã fit: hic enim non magis tenetur si specialiter promittatur, q̃ si sum generaliter: & quod dicit glos. ex priuilegio, d. c. iure speciali, scilicet ex sua promissione. Archid.

a ¶ Transgressores.] Hic habes, quod clericus se põt obligare sub pœna spirituali. & pecuniaria, ad spiritualem pœnam se potest obligare, scilicet ad pœnam depositionis vel anathematis, vt 1. q. 7. quoties. de consecr. dist. 2. ego Berengarius. extra de elect. cum dilectus, in fin.

Clericus sub pœna se potest obligare.

† al. infe rendã.

Ordo Romanus, pag. 100. Polyc. l. 2. tit. 9. Ansel. l. 6. c. 49. al. 55. Iuo p. 5. c. 124. Pann. 3. c. 18.

Ex eo. concilio ca. 3. Poly. 2. tit. 32. Ansel. l. 7. c. 53. Iuo par. 6. c. 12. Pann. l. 3. c. 33.

† al. tantũ accedere

† al. dignationis.

Ansel. l. 7. c. 88.

† al. prouehit

† al. placitæ sibi

Epist. 82. ad Anastasiũ Theopiscopum. † al. tamen] orig.

† præferat.] manuscr.

DEHINC. Supra ostensum est de electione, & ordinatione Papæ, & de examinatione eorum, & quales esse debeant epi, & alij clerici. Nunc vero ostẽdit qualiter debeat fieri ordinatio prio epi. & postea cęterorũ.
Episcopus.] CASVS. Quando ordinatur episcopus, duo episcopi debent tenere librum Euangeliorum super caput ordinandi. tertius super eum fundat benedictionem: reliqui episcopi, qui adsunt, caput eius tangant.
¶ Casus sequentis c. & §. per se planus est.
b ¶ Codicem.] Consueuit quęri, an liber illorum episcoporum ordinet episcopum, & an appositio libri sit de substantia consecrationis; & potest dici, quod nullus solus solus conseeum ordinat: sed quilibet eorum consecrat eum; quia consecrare est cum alio sacrare, vt 24. q. 1. pudenda. ficut plures ferũt trabem ita quod nullus per se ff. ad legem Aquil. ita vulnerat. §. 1. nõ autem credo q̃ liber sit de substantia consecrationis.
Ecclesiastica.] CASVS. quidam episcopi vel sacerdotes cũ cãtabant Missam, non habebant orarium, id est, stolam, qua situm fuit in concilio Bracharen. quid iuris esset? Et respondet q̃ sicut in die suæ ordinationis habuerunt orarium, sic cum Missam cantant orariũ teneant, quod vtriq; humero attribuat; & qui aliter fecerit, debet excõmunicari. Sequens §. patet.
c ¶ Orario. Id est, stola.
d ¶ Corporis. 2.] No. q̃ si in ægritudine sumit sacerdos Eucharistiam, circumdabit stola vtrumq; humerum.
e ¶ Ceruicem.] Si sacerdos legit Euangelium, nunquid vtetur stola secundum

2 Consecrationis Eucharistię. Hug.

3 Lu. & Hu. dicunt hoc non es-

DEBEAT fieri ordinatio prio epi. & postea cęterorũ. Episcopus.] CASVS. Quando ordinatur episcopus, duo episcopi debent tenere librum Euangeliorum super caput ordinandi. tertius super eum fundat benedictionem: reliqui episcopi, qui adsunt, caput eius tangant:

Dehinc disponitur, qualiter ecclesiastica officia ordinantur, in concilio Carthag. 4. c. 2.

¶ Qualiter ordinetur episcopus. C. VII.

EPiscopus, cum ordinetur, duo episcopi ponant, & teneant Euangeliorum codicem [b] super caput, & cerui cem eius; & vno super eum fundendo benedictionem, reliqui omnes episcopi, qui adsunt, manibus suis caput eius tangant:

¶ Qualiter ordinetur presbyter. C. VIII.

PResbyter cum ordinatur, episcopo eum benedicente, & manum super caput eius tenente, etiam omnes presbyteri qui prȩsentes, sunt manus suas iuxta manum episcopi super caput illius teneant. Sicut autem in die suæ ordinationis sacerdos orario vtroque humero ambitur; ita tempore consecrationis eodem orario debet vti instanter.

Vnde in concilio Bracarensi 3. c. 3. legitur.

¶ Quod quisque accipit tempore consecrationis ferat tempore oblationis. C. IX.

ECclesiastica, & antiqua institutione præfixum nouimus, vt omnis sacerdos cum ordinatur orario [c] vtroq. humero ambiatur, scilicet vt qui imperturbatus præcipitur consistere inter prospera & aduersa, virtutum semper ornamento vtroque circumseptus appareat humero. Qua ergo ratione tempore sacrificij non assumit quod se in sacramento accipisse non dubitat? Proinde modis omnib. conuenit, vt quòd quisque percepit in consecratione honoris, hoc retineat & in oblatione, vel perceptione suæ salutis; scilicet, vt cum sacerdos ad solennia missarum accedit, aut per se Deo sacrificium oblaturus, ac sacramentum corporis [d] & sanguinis Domini nostri Iesu Christi sumpturus, non aliter accedat, quam orario vtroque humero circumseptus, sicut & tempore ordinationis suæ dinoscitur consecratus, ita vt de vno eodemque orario cerucem [e] pariter, & vtrumque humeruum premens signum in suo pectore præparet † crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitę subiaceat.

4 *Dalmaticis autem nec episcopis, nec diaconis absque Apostolica licentia vti permittitur.*

Vnde Gregorius Aregio episcopo Francorum. lib. 7. epist. 111.

De hoc tiam r.o. q. 5. si quis esbyter. rch.

fin. similiter ad pecuniariam pœnã se potest obligare. 22. q. 5. si quis cuiuslibet. extra de arbit. cum dilecti 1. Sed nunquid pœna soluta potest agi ad obedientiam, vel ad id quod promissum est sub pœna, vel an sufficiat tantum pœna esse contentum? De hoc dic, vt no. 25. q. 2. quęcunque.

qđ diaconus? Arg. q̃ sic, vt 93. dist. præcipimus. & 94. dist. c. 1. & 2. Potius. credo sequendam consuetudinem, vt 12. dist. scit. maximè de his, quæ breuiter sunt edita, ff. de ventre inspicien. l. 1. §. vlt. 3.
DALMATICIS. Hæc est quarta pars vbi quærit quid iuris de dalmaticis. Ioan. de Fan. & P.

Universidad de Deusto
Biblioteca

se in iure de terminatum & ideo statur consuetudini, alias credit verũ esse quod cõfit; quia Petrus nũcius epi cito recessit propter infirmitatẽ suorum hominum, & quia Papa multis implicitus negotijs erat illud nouum subito & inconsulte si bi concedere non potuit: nũc vero cõcedit eis priuilegiũ vtendi dalmaticis, & eas per Cyriacum abbatem sibi transmittit. Quod sequitur plaũ est vsque ad capitulũ, præterea. a ¶ Communis filius.] Ille diaconus. b¶ Suorum infirmitate.] Nota quod ꝓpter infirmitatẽ suorum potest aliqs se excusare, sicut propter timorem suorũ, vt extra de appe. ex parte. Item nota ꝙ propter intemperiem loci aliquis excusatur, vt hic, & 74. distin. quorundam Argu. cõtra extra. de dolo & contumac. cũ dilecti. in fi. Ioã. c¶ Nouũ. & Not. ꝙ ea q̃ de nouo petunt non sine magna deliberatione cõcedũtur, vt hic, & 16. q. 1. in parochia. maxime à Romana ecclesia, q̃ oĩa cũ magna maturitate solet tractare, vt 35. q. 9. apostolicæ. quia in rebus nouis constituẽdis cuidẽs debet esse vtilitas, vt est ff. de cõstitut. principũ reb⁹. hodie vero diaconi indistincte vtũtur dalmatica. vt 11. q. 3. epũs aut ꝓsbyter 76. d. 1. de ieiunio.

Loci intemperies excusat.

1 Hoc cap. non videtur hoc probare: quoniam ibi habetur de alba sic. 93. dist. diaconus in cõuentu. sed Hug. & Lan. intelligunt albam id est dalmaticã. sic etiam exponitur in præcedenti ca. diaconu.

¶ Absque Apostolica licentia Dalmaticis nec episcopis, nec diaconis vti licet. C. X.

COmmunis filius [a] Petrus Diaconus nobis innotuit, quòd fraternitas vestra rẽpore, quo hic fuit poposcerit, vt sibi & archidiacono suo vtendi dalmaticis licẽ tiam præberemus. Sed quia ita hominum suorum infirmitate [b] compulsus festinanter abscessit, vt nec ipse mœror incumbens diuitius. (vt dignum erat, & res desiderata poscebat) sineret permanere, & nos in multis implicitos, ecclesiasticæ rationis consideratio nouum [c] hoc inconsulte, & subito non permitteret indulgere; idcirco postulatæ rei prolongatus effectus est. Nunc vero charitatis tuæ bona reuocantes ad animum, huius auctoritatis nostræ serie, perita concedimus, atque te, & archidiaconum tuum dalmaticarum vsu decorandos esse concessimus, easdemque dalmaticas dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate deferente transmisimus.

Ansl. 6. c. 88. al. 96.

¶ Qualiter ordinetur Diaconus. C. XI.

DIaconus dum ordinatur, solus episcopus [d], qui eum benedicit manum super caput illius ponat; quia non ad sacerdotium sed ad ministerium consecratur.

Ex cõc. Carth. 4. c. 4. ordo Romanus par. 9. col. 1. Poly. l. 2. tit. 32. Ansel. l. 7. c. 51. al. 60. Iuo. par. 6. c. 13. Pann. l. 3. c. 34.

5 Quæritur autem, an post benedictionem manus presbyterorum, & diaconorum chrismatis liquore debeant perungi.

De his ita scribit Nicolaus Papa Radulpho archiepiscopo Bituricensi.

¶ Nec presbyteris, nec diaconis in consecratione; chrisma te manus perungere licet. C. XII.

PRæterea sciscitaris, vtrũ solis presbyteris, an & diaconis debeant, cum ordinantur, manus chrismatis [e] liquore perungi. Quod in sancta hac Romana ecclesia, cui Deo auctore deferimus, neutris agitur. Sed & quia sit à nouæ legis ministris actum, nusquam (nisi nos fallat [f] obliuio) legimus. Ergo ad B. Innocentij Papæ canonica decreta sanctitatem tuam transmittimus, & quæ tibi sint in consecrationibus, & ordinibus † obseruanda, principia paginæ ad Decentium Eugubinum episcopum missæ te affatim † edocebunt.

Iuo p. 6. c. 121.

Inno. PP. 1. ep. 1. † *al. ordinatis.*

† Adde de hac dictione affatim, dot. ic. vsi. in gl. super vt affatim, extra de reli. domi. lib. 6. & per Archi. hic.

d Diaconus dum ordinatur, solus episcopus. Sacerdoti autem imponunt manus omnes presbyteri assistantes, vt supra ca. presbyter.

QVÆRITVR. Hæc est quinta pars dist. vbi quæritur, vtrum sacerdotes vngantur oleo vel chrismate, & respondetur quod oleo tantum Ioan. de Fan.

PRæterea.] CASVS. Bituricen. archiepiscopus quæsiuit a Papa, an manus presbyteris tantum debent vngi chrismate: an etiam presbyteris & diaconis, quando ordinantur? & respondit Papa, ꝙ neutris debet hoc fieri; sed transmittit eum ad decreta Innoc. vbi in prima pagina ad Decẽtium episcopum missa inueniet quę sunt in consecrationibus obseruanda.

e ¶ Chrismatis.] Manus sacerdotis inungũtur oleo si, est, ꝙ consecrantur oleo, sed non chrismate 2. vt dixi. si autem aliqs est vnctus oleo pro chrismate vel econuerso: nihilominus ordinatus est: sed suppleri debet id quod omissum est. vt extra de sacra. non ite. ꝓ. floralis.

f ¶ Fallar.] Non ergo Papa habet omnia iura in pectore suo 3. vnde etiam Vrbanus dicit, quod non reperitur prohibitum quin vir & vxor simul possint suscipere puerum, vt 30. q. 4. quod autem. & tamen antecessor huius Leo illud prohibuerat. de consecra. distin. 4. nõ plures. & hoc concedo. Quod autem dicitur quod Papa habet omnia iura in pectore suo 4, vt C. de testi. omnium. verum est per interpretationem: quia omnia

omnia interpretari potest. nam & quandoque impeditur minori intelligentia vt extra de consti. cũ instantia.

QVorundam] CASVS. Vnus in presbyterum, duo in leuitas promoueri volebant: episcopus autem cum pateret infirmitatẽ oculorũ, manum super caput & de ordinatis. & respondet, vt episcopus qui defunctus est, relinquatur diuino examini: ordinati vero cãreant ordine, quem peruersè acquisierant.

¶ Casus autem alij qui sequũtur vsque in fi. dist. plani sunt. & per te facile videbis.

Defunctus de quibusdã criminibus potest accusari.

PALEA C. XIII.

Ex conc. Hispalen. 2. c. 5. Burch. l. 1. c. 3. Iuo par. 5. cap. 113. & par. 6. c. 202.

EX epistola simplicij Papæ Seuero, & Florentino episcopis directa. Ad cognitionem nostri examinis, Gabrenensis diaconi relatu, peruenit de quibusdam ipsius ecclesiæ clericis, quorum cum vnus ad presbyterium, duo ad leuitarum ministerium consecrarentur, episcopus eorum, oculorum dolore detentus fertur manum suam super eos tantum posuisse, & presbyter quidam illis contra ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse: qui propter tantam præsumptionis audaciam poterat accusatus iudicio præsenti damnari, si adhuc in corpore positus, non fuisset mortis vocatione præuentus. Sed quia iam ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest, ij, qui supersunt, & ab eo non consecrationis titulum, sed ignominiæ potius elogium acceperunt, ne sibi licẽtiam talis, vel leuitici ordinis, quem peruersè adepti sunt, deposití æquo iudicio abijciantur. Tales enim merito iudicati sunt remouendi; quia prauè inuenti sunt constituti.

1 Ar. cõtra 16. q. 3. §. prescriptionum ver. ꝙ si ab eo. vbi. de hoc in glo. ar. aliqua, &c.

2 Adde gl. hanc cõtrari. in c. nihil. in verb. presbytero. inf. 7. q. 1. & cõcor. eas, vt ibi.

¶ Ex epistola.] *Hæc palea in nullo manuscripto exemplari est inuenta. Burchardus & Iuo ante hoc caput, quod incipit,* Ad cognitionem, *referunt aliud quoddam caput, quod incipit,* Relatio, ex epistola Simplicii missa Equitio Florentio, (*siue Florentino*) & Seuero episcopis. *Quamobrẽ inde potest hoc esse translatus titulus. Cæterum caput hoc a Burchardo citatur ex cõcilio Bragga; & Iuone 102. ex Hispalensi 2. c. 5. quo etiam loco extat. & sequens caput, in quinta quidem parte, c. 213. ex carthaginensi 5 in sexta vero, c. Quorundam est quasi huius summa.*

Item quæritur, an eorum ordinatio sit rata habẽda, qui bus episcopus oculorum lãguore detentus manus imponit & presbyter super eos orationem dicit.

De his ita statutum est in concilio Toletano.

In cõc. Hispal. 2. c. 5.

¶ Et ordinator & ordinatus damnationis subeat pœnam, cum episcopus manum imponit, & alius orationem dicit. C. XIIII.

QVorundam clericorum, dum vnus ad presbyterium, duo ad leuitarum ministerium sacrarẽtur, episcopus oculorum dolore detentus, fertur manum suam super eos imposuisse [a] tantum, & presbyter quidam illis contra ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse. Sed quia iã ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest [b], ij, qui supersunt, gradum sacerdotij, vel leuitici ordinis, quem peruersè adepti sunt, amittant [c].

Ordo Romanus pag. 91. Romanus de instit. cler. l. 1. c. 8.

Item ex concilio Carthagin. 4. c. 5.

6 ¶ Qualiter subdiaconus ordinetur. C. XV.

SVbdiaconus, cum ordinatur, quia manum dixit; quærebatur quid deberet fieri de episcopo, ordinandorum imposuit, & presbyter quidam oratio- & ꝓ. Ab hoc loco vsque ad finem distinctionis ponecasum, quia littera plana est.

a ¶ Imposuisse.] Hic habes ꝙ duo imperfecta sacramenta nõ constituunt vnum perfectum 1: & hoc ideo quia sacramenta sunt vnitatis. de consec. distin. 2. quia passus, & vnitas diuisionẽ nõ recipit. 24. q. 1. loquitur 2. Idẽ dico in sacramento baptismi & eucharistiæ, & in omnibus illis vbi certa forma desideratur, ꝙ duo imperfecta non faciũt vnum perfectũ. Idẽ est in excusatione tutorum. ꝙ duę imperfectæ excusationes non faciũt vnã perfectam; vt C. qui numero tutela. l. 1. Idẽ est in stipulatione quia illa nõ diuidit. ff. de verb. obli. l. 1. & l. cõtinuus. Sed sacramentum solennitatis (vt est Missa) bene diuiditur: & ibi duo imperfecta faciunt vnum perfectũ, vt 7. q. 1. nihil.

b ¶ Non põt.] Quia crimina morte extinguuntur, & nullius post mortem potest accusari, ut 24. q. 2. c. 1. ff. de bonis eorum qui ante sententiam mortem sibi consci. l. vlt. & 22. q. 2. admonere, nisi in crimine hæresis, vt 24. q. 2. Iane 2. vel si aliquis hæreticos instituit hæredes, vt extra de hæ re. si qs epũs, vel si i notorio crimine decessit, vt 8. d. neque. prout consueuit notari 24. q. 2. in sũma.

c ¶ Amittant.] Et tamen nunquã eũ receperunt: & ita aliquis dicit amittere quod nunquam habuit, vt 5. q. 6. qa. 23. q. 4. Guilfarius.

ADDITIO. Ad idẽ 17. dist. concilia vbi de hoc. Archi.

SVbdiacon⁹.] Hæc est sexta pars dist. i qua probat ꝙ xvij. ca. qualiter minores ordinãtur. Io. de. Fã.

Universidad de Deusto
Biblioteca

x Hic videmus quã iegitur, & no. 5.q.6. quia. x. responſo.

a ¶ Quia manus.] Scilicet conſecratoriam, ſeu ordinatoriam accipit.

b ¶ Impoſitionem.] Verum eſt, ꝙ non imponitur manus ſuper caput 1. ſubdiaconi ſicut ſuper caput diaconi vel ſacerdotis: ſed imponitur manus ſuper ipſum ſm ꝙ impoſitio manus idem eſt, ꝙ ordinatio. & ſic non obſtat contrarium 79. diſtinctio. quoniam. vbi dicitur, ꝙ etiam lectori manus imponitur.

c Acolythus.] Ceroferarium.] Id eſt, cãdelabrum.

d ¶ Ad accẽdenda.] Non in lampadibus ſed cum legitur Euãgelium, vt 21. diſtin. cleros.

e ¶ Vrceolum.] Ad vinum.

f ¶ Euchariſtiam.] Id eſt, calicem.

Energumeni.

g Exorciſta cũ.] ¶ ſup energumenum. Energumeni dicuntur lunatici & obſeſſi à dęmonibus: ab eo, ꝙ eſt ĩ: & erge, ꝙ eſt labor: & mene, quòd eſt defectꝰ: ꝙ eſt quaſi ĩ opere deficiens. Archid.

h Lector.] ¶ Speciãte.] 67. diſt. reliqui. cõtra, vbi dr, ꝙ epiſcopꝰ minores ordines poteſt conferre ſub teſtimonio trium. Sed hic loquitur de ignotis.

i Oſtiariꝰ.] ¶ Claues.] Vt eijciat excommunicatos. & infideles 2. vt 21. diſt. c. 1. in fin.

2 Et recipiat fideles. Archid.

K Pſalmiſta.] ¶ Sola.] De abbatibus. 3. non dubitatur & chorepiſcopi, qui minores ordines cõferant, inf. 68. diſtin. quamuis. & 69. diſt. qñ. ſimiliter epi, q renunciauit epiſcopatui. extra de eo qui renun. epi. requiſiuit. Sed qualiter ſacerdotes conferunt ordinem primum, cum ordinari nemo poſſit ſine titulo, vt 70. diſtinc. c. 1. & ſolus epꝰ titulum confert, vt 26. quæſt. 7. c. nullius. & extra de offi. archidia. cũ ſatis. Sed hoc verũ eſt de maioribꝰ ordinibus. Vel dic ꝙ poſſunt aſſignare titulũ, ſed nõ curã animarum. Signatur cõtrariũ 25.

3 Scilicet benedictis: aliàs nõ eſt verũ ꝙ minores contẽrant, vt dicã in hoc cap. qñ. hic alle. Archid.

nus [a] impoſitionem [b] nõ accipit, patenam de manu epiſcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum: de manu vero archidiaconi accipiat vrceolum cum aqua †, manile, & manutergium.

Item ex eodem concilio. c. 6.

¶ Qualiter acolythus ordinetur. C. XVI.

A Colythus cum ordinatur, ab epiſcopo quidẽ doceatur, qualiter in officio ſuo agere debeat: ſed ab archidiacono accipiat ceroferarium [c] cum cereo, vt ſciat ſe ad accendenda [d] eccleſiæ luminaria mancipari: accipiat & vrceolum [e] vacuum ad ſuggerendum vinum in Euchariſtiam [f] ſanguinis Chriſti.

Item ex eodem. c. 7.

Qualiter exorciſta ordinetur. C. XVII.

Exorciſta cum ordinatur, accipiat de manu epiſcopi libellum, in quo ſcripti ſunt exorciſmi, dicente ſibi epiſcopo:] Accipe & commenda memoriæ, & habeto poteſtatem imponendi manus ſuper energumenum, g ſiue baptizatum, ſiue catechumenum.

Item ex eod. concilio, c. 8.

¶ Qualiter lector ordinetur. C. XVIII.

Lector cum ordinatur, faciat, de illo epiſcopus verbũ ad plebem, indicans eius fidem, ac vitam, atque ingenium: poteſt hæc ſpectante [h] plebe tradat ei codicem, de quo lecturus eſt, dicens ac eũ: [Accipe, & eſto relator † verbi Dei, habiturus, ſi fideliter & vtiliter impleueris officium partem cum eis: qui verbum Dei miniſtrauerint †.]

Item ex eodem, c. 9.

¶ Qualiter oſtiarius ordinetur. C. XIX.

Oſtiarius cum ordinatur, poſtquam ab archidiacono inſtructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conuerſari ad ſuggeſtionem archidiaconi tradat ei epiſcopus claues [i] eccleſiæ de altario, dicens: [Sic age, quaſi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clauibus recluduntur.]

Item ex eodem concilio, c. 10.

¶ Qualiter pſalmiſta ordinetur. C. XX.

Pſalmiſta, id eſt cantor, poteſt abſq; licentia epiſcopi, ſola [k] iuſſione presbyteri officium ſuſcipere cantandi, dicente ſibi presbytero: [Vide, vt quod ore cantas, corde credas; & quod ore credis, operibus comprobes.]

Clerici comam nutrire prohibentur, quorum caput deſuper in modum ſphæræ raſum eſſe debet.

Vnde Anicetus Papa epiſcopis Galliæ.

a Prohi-

a ¶ Promouendus Iſidorus lib. 2. offic. c. 10. Poly. l. 2. tit. 32. Anſel. l. 7. c. 58. † al. ſit Iuo p. 6. c. 14. Pann. l. 3. c. 35.

Poly. ibidem. Anſel. l. 7. c. 58. Iuo p. 6. c. 15. Pann. l. 3. c. 35.

Poli. l. 2. tit. 32. Anſ. l. 7. c. 57. Iuo. p. 6. c. 16. Pann. l. 3. c. 27.

Poly. ibidem. Anſ. l. 7. c. 55. Iuo par. 6. c. 17. Pann. l. 3. c. 38. † al. lector

† bene adminiſtrauerunt]

Poly. ibidem. Anſ. l. 7. c. 54. Iuo p. 6. c. 18. Pann. l. 3. c. 39.

a Prohibere.] Iuxta Apoſtolum. In epiſtola ad Corinthios dicitur 1: Vir ſi comã nutrit, ignominia eſt ei. mulier ſi comam nutrit, gloria eſt ei.

b ¶ Sphæræ.] Infra 12. q. 1. duo.

1 Apoſtolus tñ dixit illud gñaliter non de clericis tantum ſm Laur.

Clerici.] Etiam vxorati, vt extra de vi. & hon. cler. clericus. 32. diſt. ſi quis vero. ſed illud poteſt intelligi ſi vult gaudere priuilegio clericali, aliàs ſecus, vt 84. diſt. quiſquis. Ioan. Ego dico, ꝙ clericus coniugatus

Clericus cõiugatus non gaudet priuilegio clericali.

Iuo par. 6. c. 46.

¶ Clerici comam nutrire prohibentur. C. XXI.

Prohibete fratres per vniuerſas regionum veſtrarum eccleſias, vt clerici iuxta Apoſtolum [a] comam non nutriant, ſed deſuper caput in modum ſphæræ [b] radant.

Item ex concilio Agathenſi, c. 20.

Iuo cõcor. p. 6. c. 265. & 378.

¶ De eodem. C. XXII.

Clerici [c], qui comam nutriunt, ab archidiacono etiam ſi noluerint inuiti detondeantur. Veſtimenta etiam, vel calceamenta eis, niſi quæ religionem [d] deceant, uti, aut habere non liceat.

Item Gregorius ij. in concilio Romæ habito in Baſilica ſancti Petri, c. 17.

Extra de vit. & hon. cle. c. ſi qs.

¶ De eodem. C. XXII.

Si quis ex clericis relaxauerit comam [e], ſit anathema [f].

Item ex concilio Carthag. 4. c. 11.

¶ Quibus veſtibus monialis ſit induenda, cum conſecratur. C. XXIIII.

Poly. l. 4. tit. 35. Burc. l. 8. c. 23. Iuo p. 7. c. 43. † al. ſui

Sanctimonialis virgo, cum ad conſecrationem ſuo † epiſcopo offertur, in talibus veſtibus applicetur, qualibus ſemper g vſura eſt, profeſſioni, & ſanctimoniæ aptis.

Vaſa quoque ſacrata, & veſtimenta altaris mulieres Deo dedicata contingere, & incenſum circa altaria deferre prohibentur.

Vnde Soter Papa omnibus epiſcopis Italiæ. epiſt. 2.

¶ Veſtimenta altaris, & uaſa ſacratas mulieres tangere prohibentur. C. XXV.

† al. ſui

Poly. 3. titu. 9. Anſ. l. 7. c. 240. Bur. l. 3. c. 215. Iuo. par. 2 c. 72. & p. 3. c. 265.

Sacratas Deo fœminas, vel monachas [h] ſacra uaſa, uel ſacratas pallas [i] penes uos contingere, & incenſum circa altaria deferre perlatum eſt ad apoſtolicam ſedem: quæ omnia reprehenſione plena eſſe, & vituperatione, nulli recte ſapientum dubium eſt. Quamobrem huius ſanctæ ſedis auctoritate hæc omnia vobis reſecare funditus quanto citius poteritis, cenſemus. Et ne peſtis [k] hæc latius diuulgetur, per omnes prouincias abſtergi citiſſime mandamus.

Item ex concilio Laodicenſi, c. 21.

¶ Sacrarium ſubdiaconis ingredi non licet.

Anſ. l. 7. c. 90. Iuo. c. 3. c. 105.

C. XXVI.

Non oportet ſubdiaconos licentiam habere in ſacrarium [l], ſiue ſecretarium (quod Græci diaconium [m] appellant) ingredi, & contingere uaſa Dominica.

Item ex eodem, c. 22.

Anſel. l. 7. c. 88.

¶ De eodem. C. XXVII.

Miniſtrum [n] non oportet vti orarijs, nec hoſtias [o] derelinquere.

a Mu-

Apoſtata qlĩ bet ſit excõi catus.

† al. ſi quis vero a ſuo.

2 Dicas ꝙ nõ põt verũ intelligi in clerico ſæculari, nam in regulari ſecus, vt extra lib. 6. ne cle. vel mon. vt periculoſa. Archid.

3 Et eſt arg. ꝙ monach⁹ electus in epiſcopũ non debet habitum mutare: ſm Laur. Ad idem extra de vit. & hon. cler. in magno. in fi. & hoc argumẽt ex eo, quod hic dicitur, ſemꝑ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a MVlier.] ¶ Docere non præsumat.] Hoc enim est sacerdotale officium, vt 16.q.1.adijcimus. idem plenius habet 33.q.5.mulierem.
ADDITIO. Idem Hug. not. hic, scilicet, quòd habent a Papa liberam licentiam docendi, & prædicandi populo, secundum Lau-

Templarij & hospitalarij non sunt laici.

rent.
b ¶ Laicus.] Arg. cõtra templarios & hospitalarios. Sed illi non dicuntur laici, cum sint Deo deuoti, ut 12.q.2.duo. uel ipsi hẽnt hoc ex speciali priuilegio.
c ¶ Præsentib.] Maxime: nã nec absentibus, quomodo eñ prædicabit quis, nisi mittatur? extra de hær. ad abolendam. & cap. cum ex iniuncto.
d NOn oportet insacratos.] Idest, non sacros.
e NOn liceat.] ¶ Portare. In processione. & uocat hæc uasa sacra, ubi continentur reliquiæ.
f NOn liceat.] ¶ In secretario.] Hic secretariũ dicitur locus, in quo sacra vasa ponuntur. & sic non est contra supra ead. distin. nõ oportet. vbi dicitur, quod subdiaconi secretarium ingredi non debent.
g SPonsis.] ¶ Vel a paranymphis.] Idest, parentibus vel ancillis. & dicũtur paranymphę, quasi parantes nympham.
ADDITIO. Dicas q̃ paranymphi uel paranymphæ sunt custodes puellæ ei assistentes, & docentes qualiter se debeant hre: a para, quod est iuxta. & nympha, qđ est puella. secundum Hug. Vel dic, a lympha, idest, aqua, secũdum Laur.
h ¶ In virginitate.] alibi dicitur de biduo vel triduo, vt 30.q.5. aliter. Sed intelligo, & illud & istud esse consilium.

« ¶ Hostias.] *Vera lectio, quæ habetur etiam in aliquot manuscriptis, est, oblia, sed ob glossam non est restituta.*

Item ex eodem, c.23.

¶ De eodem. C. XXVIII.

NOn oportet lectores, aut psalmistas orarijs uti, & sic legere, aut psallere. Anſl.7.c.89.

Item ex concilio Carthagin.4.c.98.& 99.

¶ Mulier in conuentu viros docere non permittitur. C. XXIX.

MVlier quamuis docta & sancta, viros in conuentu docere non præsumat. a Laicus b autem præsentibus c clericis (nisi ipsis rogantibus) docere non audeat. Inf.de conſe.di.4.c.mulier. Burc.l.8.c.13. Iuo.p.7.c.105. & par.8.c.324.

Item ex concilio Agathensi.c.65.

¶ Ministris non sacratis vasa Dominica contingere non licet. Ibid.c.98.

C. XXX.

NOn oportet insacratos d ministros licentiam habere in sacrarium (quod Græci diaconium appellant) ingredi, & contingere vasa Dominica. Fere idẽ su. ca. non oportet ſubdiaconos.

Item ex concilio Bracharensi, 1.u.28.

¶ Cuilibet ex lectoribus vasa sacra altaris portare non licet. C. XXXI.

NOn liceat cuilibet ex lectoribus e sacra altaris uasa portare, nec alijs, nec ijs, qui ab episcopo subdiaconi fuerunt ordinati. Apud Martin. Bracar. int. cap. græc. synod. ca. 41. & c.65.

Item ex concilio Martini Papæ, c.41.

¶ De eodem, vt clerici comam non nutriant. C.XXXII.

NOn liceat cuilibet ministeria tangere, nisi subdiacono, aut acolytho in secretario f vasa Dominica. ¶ Nec oportet clericos comam nutrire, & ministrare: sed attonso capite, patentibus auribus, & secũdum Aaron talarem vestem induere, ut sint in habitu ornato. Iuo p.6.c.377. Ibid.c.66. Iuo p.6.c.378. *Exod.22.*

Item ex concilio Carthagin.c.4.13.

¶ Qualiter sponsus & sponsa sint benedicendi. C. XXXIII.

SPonsus & sponsa cum benedicendi sunt a sacerdote, a parentibus suis, vel a paranymphis g offerantur, qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reuerentia ipsius benedictionis in virginitate h permaneant. Inf.30.q.5.cap. Sponsus. Burc.l.9.c.5. Iuo p.8.c.143.

DISTINCTIO XXIIII.

QValiter cps sit examinãdus, & qualiter ipse simul cũ reliquis infra ipsum cõstitutis sit ordinandus, breuiter mõstratũ est. Nũc aũt i videndũ est de sacerdotib. & reliqs, an sine examinatiõe sint promouẽdi. De his

QValiter episcopus.] Hæc dist. diuiditur in tres partes: in quarum prima dicitur quod probatæ vitæ debent esse ad ecclesiam sacerdotes: & adhoc tres canones inducunt. Secunda ibi, [Cum itaque.] Tertia ibi, [Quæritur quid fieri.] Ioan. de Fan.

Manum cito nemini imposueris: & nihil sine præiudicio facias, idest, precedente iudicio, idest, sine præexaminatione. Item probatur per sequentia. Et casus primi capituli per se patet.

i ¶ Nunc autem.] In hac dist. agit magister de examinatione clericorum. Primo ostendit oẽs examinandos esse

a Et hoc vsque ad §. j. eo. cum ita que.
b Et hoc facit ab illo §. eum itaque vsque ad §. quæritur.

esse 1: Secundo ostendit qualiter & quando examinandi sunt, & à quibus 2: Tertio qualiter puniantur, qui fine examinatione promouentur.
a ¶ Manus.] 78.dist. quid est.
ADDITIO. Et extra de elec. cum nobis olim. & est hoc c. se-
Epistola. 1.c.5. Paulo aliter in orig.

PResbyteri. CASVS. vacante Stomen. ecclesia, defecit sacerdos in ecclesia beati Eleutherij martiris, & cum illa ecclesia epo indigeret, nec erat epus, qui eã ordinaret clerici Stomensis ciuitatis supplicauerunt Papę vt præciperet Cęlestino episcopo, quatenus nomine visitatoris tantũ & nõ tanquam propius episcopus ordinaret in præfata ecclesia Iulianum presbyterum diaconũ in locum deficientis presbyteri electum. Præcipit ergo Papa episcopo Cęlestino, vt Iulianum diaconum promoueat in presbyterum in prędicta ecclesia tãtum nomine uisitatoris & Fęlicissimũ in locum Iuliani substituat diaconũ, vt ecclesia illa nec sacerdote indigeat, nec ministro.
¶ Casus sequẽtis capituli & §. patet.
e ¶ Ciuitatis.] Carẽtis epo. Sed nõne vacãte sede episcopali capitulũ potuit dare inuestiturã, vt extra de hære. ad abolendã. & extra de ele. quia diligentia? Rñ. q̃ iuuestitura tãtũ ad episcopos spectat, vt 16 q.7. nullus Ioã. & est hodie expressum extra ne se. va. illa. vbi dicitur, q̃ capitulũ nõ supplet defectũ epi i collationibus prędarũ B. Vel dic, q̃ capitulũ, istũ diaconũ non potuit alienare sede vacante: qa ecclesiasticæ res alienari nõ possunt sede vacãte, vt 12.q.2.si. qua de rebus & 71.dist. fraternitatem & maior est alienatio 4. personæ, q̃ alterius rei, vt 12.q.1. præcipimus. Sed quare non petebãt hoc ab archiepiscopo? Forte quia ecclesia erat exempta. Itẽ quare non petebãt hoc à vicinis epis vt 65.dist. si ri. & obedi. forte? Rñ. forte nolebant: poterãt enim ire ad Papam omnibus omissis medijs, sicut ad eum appellatur omissis medijs. 2.q.6. ad Rom. nam. & c. omnes. Vel capitulum ipsum elegit, & petijt à Papa confirmationem. nam idem non potest eligere, & confirmare.
f & Sciturus.] Semper hoc ergo est exprimendum, ne pro iure possit hoc in posterum sibi vendicare, vt 5.q.1. pontifices extra de iure pa. ex litteris.
g ¶ Creasse.] Id est ordinasse illum.
h ¶ Nec ministro.] Et ita quælibet ecclesia habebit sacerdo-

ita scribit Paulus ad Timotheum: [Manus a nemini cito imposueris, & nihil sine prejudicio b facias in alteram c partem declinando.

Ex decretis Siluestri Papæ in Synodo Rom.c.9.

¶ De eodem. C. I.

Burch.l.5.c.34. Iuo p.2.c.45.

NVllus acolythorum vel subdiaconorũ « rẽ consecrata à presbytero alijs porrigat (quia aliud est ministrare, aliud assistens) nisi tãtum supportet, quod ei sacerdos imposuerit suo ore benedictum.

« ¶ Vel subdiaconorum.] *Verba hæc non sunt in synodo Romana sub Syluestro sed habentur apud Burchardum, & Ioãnem, & in ijs Vaticanis Gratiani exemplaribus in quibus est hoc caput. Nam in antiquioribus non est: sed post versiculum*, declinando, *sequitur continemur*, Nullus ordinetur.

Item ex concilio Cartagin.3.c.22.

Anſl.6.c.89. † nõ probatus vel] orig.

¶ Ante probationem nullus ordinetur clericus. C. II.

NVllus ordinetur clericus nisi † probatus fuerit, vel episcoporum examine, vel populi testimonio d.

Item Gelasius Papa Cælestino episcopo.

¶ Ad ministerium alicuius ecclesiæ, clerici eiusdem promoueantur. C. III.

Anſ. l.7.85.al. † Storiensis] Anſ.

PResbyteri, diaconi, & vniuersi clerici Stomensis † ciuitatis e petitorio nobis suggessere porrecto in ecclesia Beati martyris Eleutherij episcopi (quę in supradicta ciuitate parochia f probatur esse constructa) presbyterũ, qui cõstitutus fuerat, defecisse; atque in eius locum Iulianum diaconum ipsius ecclesiæ pro celebritate ipsius loci quantocyus debere ordinari. Et ideo frater charissime, si de eius vita, vel moribus nihil est, quod contra canonum veniat statuta, suprascriptum presbyteri honore decorabis, scitu-

† al. ministeriorum.

rus f, eũ visitatoris te nomine, non Cardinalis creasse g põtificis. Pariter etiam & Felicissimum diaconum in eius ecclesiæ ministerio, si connersatio eius patitur; subrogabis, vt locus processionis celeberrimus ad mysteriorum † consecrationem nec sacerdote indigeat, nec ministro h.

f & ¶ Parochia.] *In omnibus antiquis codicibus tã impressis, quam manuscriptis sic legitur: cuius vocis loco in recens impressis erat positum*, paroecia. *sed visum est antiquam lectionem esse retinendam: præsertim cum dictio hæc etiam Græce aptissimam habeat etymologiam.*

3 Iste decretales non possunt intueri id, ad qđ probandũ inducuntur.

4. Dic q̃ per cõfirmationẽ nẽ nulla fit alienatio: nec ꝓiudicat futuro eſpo: & sic loquitur ex tra de maio ri. & obedi. hisq; &c. eũ olim Io. de Fan.

Ignoti sunt examinandi.
a De hoc sup. dist. prox. qui eps. in primo. Archid.

e secundum Hug. & Lau.
b ¶ Præiudicio.] Id est in præcedenti iudicio.
c ¶ In alteram.] Id est, in contrariam, prout ponitur 2. q.3.§. notandum. ibi præuaricator.
d NVllus ordinet.] ¶ Testimonio.] Hic habes, q̃ testimonium populi æqualet examinationi. Vñ suficit q̃ clericus ordinandus habeat famã pro se: & per hoc etiam patet, q̃ noti non sunt examinandi: sed tantum ignoti, vt 47.dist. inscr. de Petro & 4.dist. valde. extra. de præsumptione. mandatum. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cerdotem & diaconum alibi dicit, q habebit duos sacerdotes.7.q.1.illud.& extra de fil.p̃sbycro. proposuit.

a Episcopi.] ¶ Qui plurimo.] Tales. n. præferendi sunt alijs in ordine,& in dignitate 1.vt 61. distin. c.Ilacumus,75.distinct.c.vlt.

CVM ITAQVE. Hæc est secũda pars in qua dr. q ordinãdi sunt examinandi. Ioan de Fan.

QVãdo.] CASVS. Dr in hoc c.q in feria quarta ante sabbatum ordinationis archipsbyteri & sacerdotes debẽt p̃sentare ordinandos in ciuitate : & tũc eps ad examinationẽ illorũ trib⁹ dieb⁹ cõtinuis faciẽdã dẽt eligere viros prudẽtes, q diligẽter de vita & statu eorũ inquirant : & illi q̃bus hoc committitur sint tales, q gratia vel pecunia non corrumpãtur : quod si secus fecerint, deponantur, & promoti repellantur,

b ¶ Sacerdotes.] Tñ hoc vr esse officiũ archidiaconi,& repsẽtare abbates ordinãdos, & abbatissas in se deponere : vt ext. de offi. archi. vt nostrũ. Et est ar.ad hoc sup.d.pxi.ostiarius. Et sm hoc vr. q si archidiaconus dẽt examinare instituẽdũ, q̃ tenet ordinato ad bñficiũ cõferẽdũ, ar.54.d.fi seruus. Arg. cõtra extra de p̃bẽd.eps Sol. illud est qñ eps ordinat sine repr̃sentione : vel quando repr̃sẽtãs nõ est solueñdo. ADDITIO. De hoc no.extra de offic.archi.ad hæc.

c Patriã.] Nã pp natiuitatem. vel patriã carius vel vilius emẽt mãcipiũ. ff. de æd.edict.quod si nolit.§.qui mãcipium. d ¶ institutionem.] Id est,titulum.

e ¶ Inuestigent.] Sed nũqd ordinandi ita rigide sunt examinãdi? q̃d vr, vt extra de pur.cano.constitutus.& extra de elect. cum in cunctis. Arg.contra.ff.de q̃dl.edict. si quid venditor. in prin. vbi dr, q non ita amare,sed cum quodã temperamẽto accipiendum,vt non requiratur nimia perfectio extra de elect. cum nobis olim. Hæc autem tria potissime requirenda sunt, ætas legitima, litteratura sufficiens, morum honestas,vt extra de elect.cum in cunctis. & si non fuerit in his tribus examinatus, deponendus est,vt extra de elect.nihil est.

f ¶ Iam condemnati.] Sunt ergo tales ipso iure suspẽsi. 1.q.1.reperiuntur.

ALIAS. Dictũ est cõtra.q clerici collaterales epi dẽnt probare

r Vide Alex. de Imo. in l.cum quid, circa princ. ff.si.cer. pet.

Archidiaconus instituẽdos examinare debẽt.

Ordinandi de qb. sunt examinãdi.

Hæc in monacho non est necessaria, vt legit & no. inf.16. q.1.legit

Item ex concilio Lodicensi,c.12.

¶ Metropolitanorum, & episcoporum examine promoueantur episcopi. C. IIII.

EPiscopi iudicio metropolianorum, & eorum episcoporum,qui circumcirca sunt,prouehantur ad ecclesiasticam dignitatem †; ij videlicet, qui plurimo [a] tempore probantur tã verbo fidei, q̃ rectæ cõuersationis exemplo.

2 Cum itaque sine examinatione nullus sit ordinandus quemadmodum,& quo tempore sacerdotum,& cæterorũ infra positorum examinatio debeat fieri,cõsiderandũ est. De his in concilio Nannetensi,c.xi.ita legitur.

Qui ordinandi sunt feria quarta ad examinationem conueniant. C.V.

QVando episcopus ordinationes facere disponit,omnes,qui ad sacrum ministeriũ accedere volunt, feria quarta ante ipsam ordinationem euocandi sunt ad ciuitatem vna cum archipresbyteris †,qui eos repræsentare debent & tunc episcopus à latere suo eligere debet sacerdotes [b],& alio prudentes viros gnaros diuinæ legis,& exercitatos in ecclesiasticis sanctionibus:qui ordinandorũ vitam,genus patriam [c],ætatem institutionem [d],locum,vbi educati sunt,si sint bene litterari, si instructi in lege Dñi, diligenter inuestigent [e]; ante omnia, si fidem catholicam firmiter teneant,& verbis simplicibus asserere queãt. Ipsi autem,quibus hoc committitur,cauere debent, ne aut fauoris gratia, aut cuiuscumque muneris cupiditate illecti à vero deuient, vt indignum,& minus idoneum ad sacros gradus suscipiendos episcopi manibus applicent.Quod si fecerint,& ille,qui indigne accessit,ab altari remouebitur; & illi,qui donum sancti spiritus vendere conati sunt,coram Deo iam condemnati [f] ecclesiastica dignitate carebunt.Igitur per tres continuos dies diligenter examinentur : & sic sabbato,qui probati inuenti sunt, episcopo repræsententur.

Alias & autem sine clericorum videlicet cõcilio,& populi testimonio nullum episcopus ordinare præsumat. Vnde in concilio Carthagin.4.c.22.legitur.

¶ Sine clericorum suorum concilio episcopus clericos non ordinet. C. VI.

EPiscopus sine concilio † clericorũ [h] suorum clericos non ordinet, ita vt ciuium conniuentiam †, & testimonium quærat.

Burch.l.2.c.1. Iuo p.6.c.21. Poly.l.2.t.29. Pann.l.3.c.21. † *al.presbyteris.*

† *al.consilio* † *assensum,& conniuẽtiam* orig.

Ebare & examinare ordinandos:& ordinãdi dẽnt esse ꝓbati populi testimonio. Nunc vero dr. q fi neutrũ istorũ interueniat eps non dẽt p̃sumere facere ordinõnẽ.

¶ Casus seq.cap.cum 6.paret.

g ¶ Alias.] Si nõ sunt examinati à collateralib epi. 2. c. p

g EVel ꝓbati p testimonio populi.ad hoc sit.c.nulli 9. Piscopus.¶ Clericorum.] Sed contra 23 qua.7. cap.

Dist.61.c.epm. q 63.c. non licet.

Burch.l.1. c.9. Iuo p.5.c.93. † *al.poteſtate*

Burch.l.2.c. 1. Iuo p. 6. c. 21. Poly.l. 2. t. 29. Pann.l.3. c. 21. † *al.presbyteris.*

c.vlt. vbi dicitur, q solus episcopus honorem dare potest. solus auferre non potest. Sed ibi hæc dictio,solus, non excludit clericos suos : sed alios episcopos. adhuc signatur aliud contrarium 67.dist.reliqui. Sed illud loquitur de notis clericis, requiritur ergo cõsensus canonicorum

Eps debet habere capituli consensum in multis.

3 *Quæritur,quid fieri debeat de his,qui sine examinatione prouecti sunt. De his ita legitur in concilio Martini Papæ.*

¶ De ijs,qui sine examinatione ordinantur, & postea peccata sua confitentur. C; VII.

SI quis presbyter,aut diaconus sine aliqua examinatione ordinati sunt,aut certa,cum discuterentur criminosa peccata sua confessi [a] sunt [α], aut post ordinationem ab alijs detecti sunt, abijciantur ex clero. Similiter vero & de vniuerso ordine clericorum seruetur: Nam hoc sibi, quod irreprehensibile [b] est, sancta catholica defendit ecclesia.

Apud Martinum Bracatensem, cap. 24. Facit ad hoc c. epist.5. Zachariæ ad Bonifacium epm. & 15.q.8. Si quis presbyter.

Ans.l.8.cap.13.

α ¶ Confessi sunt.] In *originali est*, confessi non sunt, & post ordinationem,& c.*Verum in Concilio Nicæno,c.9.vnde hoc capus videtur sumptum, habetur sine negatione, quemadmodum hic : & infra dist.81.c.si qui sint.*

DISTINCTIO XXV.

r ps

† *al.Lantfredum.*

QVòd nullus sine examinatione ordinandus sit, breuiter demoustratum est. Quid autem [c] ad episcopum,quid ad vnumquemque inferiorem pertineat, Isidorus Hispalensis episcopus in epistola ad Ludifredum † scribit ita dicens.

¶ *Integra hæc epistola habetur in codice bibliothecæ monasterij Dominicanorum.*

¶ Quod episcopi, & cæterorum sit officium in ecclesia. C. I.

PErlectis sanctitatis tuę litteris gauisus sum, q optatam, quæ in sequentibus insinuare eloquij tui sermo studuit, gratias ago Deo ; q solicitudinem officij pastoralis impendis,qualiterque ecclesiastica officia ordinentur,per

Burch.l.3.c.50. Iuo par.6 c.20. Pann.l.3. c.41.

1 Scilicet in dispensatione rerum ecclesiæ. 12. q. 2. si qua de rebus. Item in alia ratione. 12. q.2. fine exceptione. 20. q. 2. hoc pus. Item in omnibus cõibus negotijs, vt q omnibus incumbit. ab omnibus comprobet. extra de p̃script. accedens. Archidiaconus de crimine an habeat q cõuicto.

nicorum in ordinibus conferendis,vt hic. Item in cautarum diffinitionibus,vt 15.q.7. episcopus. Item in conferendis beneficijs.extra de his quæ fiunt a præla. sine consensu cap.ea noscitur 93. dist. legimus. Item in priuilegijs conferendis, & alijs negotijs, vt extra, de ijs quæ fiunt à præla.quanto 1.

QVÆRITVR QVID FIERI. Hæc est tertia pars distinctionis qua dicitur, q si aliqui sine examinatione ordinantur : si criminosi sint, deponantur. Io.de Fan:

SI qui.] CASVS. Tres casus in hoc cap. continentur. Primus est,q si qs presbyter vel diaconus sine examinatione fuerit ordinatus, debet deponi. Secundus est,& si examinatur, & confitetur crimina sua in examinatione,debet repelli. & non promoueri. Tertius si examinatur, & non confitetur crimina sua : si postea inde conuincantur, debet deponi. Idem dicendum est de cæteris clericis inferioribus.

a ¶ Confessi.] Si metu probationum aliquis cõfitetur crimen,talis habetur pro confesso.sed si sponte aliquis confitetur crimen quod legitur 15.q.8. qui admiserit. & c.fi quis presbyter,& ponitur hoc verbũ,abijciatur,impropriè, vno modo exponitur quantum ad ordinandos : alio modo quantũ ad ordinatos.Et quod dicit, ordinatũ deijciendũ, si prius fuerit criminosus, intelligas de maiori crimine: quia si quis in minori crimine existens ordinari se permiserit,non deponitur.sed imponitur ei pœnitentia,vt 68. dist. cap.1. 82. d. presbyter. extra de renun. nisi. §. pp criminis conscientiã. Qui ergo tpe ordinationis suæ tacet crimen suum, deponitur,vt 50.dist.in.ex pœnitentibus. vel si quis sine examinatione promotus fuerit,vt 84.dist.quisquis. & 81.dist. si qui sine examinatione. Sed pone, q in omnibus sit idoneus, qui ordinatus est sine examinatione: nunquid propter hoc solũ deponẽdus est ? q nõ est examinatus ? ita videtur hic d.c1 : & hoc nõ est pp suum vitium, sed propter vitium ordinãtis, vt 70.distin.c.1.& 16.q. 7.decernimus. Item quia nõ intrauit per ostium, vnde mori debet,vt Remus. ff. de rerum diuis.l.vlt. Alij contrarium dicunt: arg.contra extra de præben. cum secundum Io.

2 Hæc depositio fieri debet non ab eo qui eum ordinauit : cũ ipse debeat deponi : sed ab eius superiore, secũdũ Hug. Idem sentit Goff.

b ¶ Quod irreprehẽsibile.] Ergo minores ordines cum examinatione ? cõferẽdi sunt. Nam & deponitur quis à minoribus ordinibus vt 27. q.1. si quis episcop⁹.

3 Arg. contra sup. ead. dist. quando. sumpto arg. à cõtrario sensu.

Vod nullo sẽsu.] Hæc ista hic & dist.diui ibi sub. maxime Archidiaconus instituẽdos examinare debẽt.

tres partes. In prima ponuntur officia minorum clericorum, episcoporum & aliarum dignitatum, s.archidiaconi. archipresbyt.primicerij,sacristæ,thesaurarij. Petrus.Secũda ibi,[Ex hac.] Tertia ibi. [Nunc autem.] Ioan.de Fan.

CASVS. Supra ostensum est de examinatione clericorum. In hac vero 25.distin. ostenditur quid ad episcopum, & quid ad alios inferiores pertinet. & hoc probat per sequentia cap.Et postea interserit regulã Apostoli: Oportet episcopum esse sine crimine, &c. & eius occasione ponit significationes huius nominis, crimẽ.

c ¶ Quid autem.] In hac distin. ostendit quid pertineat ad vnumquemque ordinem 4. Secundo ponit regulam Apostoli: Oportet episcopũ esse sine crimine: & inde nacta occasione ponit varias significationes huius nois, crimen;& ostendit qđ sit mortale,qđ veniale.

4 Et hoc vsque ad §. nũc autem.

PErlectis.] CASVS. Hoc cap. dividitur in duas partes. In prima parte ostendit Isidorus, quæ officia pertineant ad singulos ordines. In secunda parte: quæ incipit ibi,[Hi sunt ordines:] ostẽdit q quatuor dignitates debent esse sub episcopo in ecclesia maiori, scilicet,archidiaconus,archipresbyter,primicerius,& thesaurarius;& quæ ad ipsos pertineant, & quibus præponantur;

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nota quære re licet.

nantur: quod prosequitur vsque ad §. [Nunc autem.]

a ¶ Cognita.] Not. q quærere possumus ea quæ sunt nobis nota, vt 21. distin. quis nesciat. 24. q. 1. pudenda. vel si. fin.

b ¶ infideles.] Contra in. f. de consec. d. 1. episcopus nullum: sed illud nō tenet: quia contraria consuetudine abrogata sunt. distin. 4. §. leges.

ADDITIO Hoc legitur. & no. 1. q. 1. nō licet ibi videas. vel dic vt no. in prædic. ca. episcopus. & 30. q. 1. de iceltis, in gl. de hac materia, &c. sed qđ hic not. fuit in summa Goffred. Archid.

c ¶ Benedictiones.] Id est, benedicam.

d ¶ Laudes.] Id est, alleluia. vel illud. Christus vincit, &c.

e ¶ Sacrificiū.] Id est offertorium.

f ¶ Lectiones.] Legēdas in matutinis.

g ¶ Prædicare:] Id est, legere: ne sit cōtra 16. q. 1. adijcim.

h ¶ Apostolum.] Id est, epistolam: cum deest subdiaconus.

i ¶ Precum.] Dicendo litanias.

k ¶ Et recitatio.] Ordinandorum, & baptizandorū, & mortuorum, & excommunicatorū. 2. q. 1. fegum.

l ¶ Præmouet.] Cū dicit, Humiliate vos, &c.

m ¶ Clarè.] Kyrie eleison in Rogationibus. Idem Goff.

n ¶ Pacem.] Cū dicit, Dās vobiscum. vel pax vobiscū; secundum consuetudinē alterius loci. Vel cum dicit, Agnus Dei &c. Lau.

o ¶ Annunciat.] Festiuitates.

p ¶ Chrismatis.] Alia plura spectāt ad episcopum, vt 68. d. quamuis.

q ¶ Et sacrificij.] Portanda ad altare.

r ¶ Et iurg a.] Hic videtur q archidiacōi habeant ordinariam inrisdictionē. & quòd possint instituere clericos, & suspēdere vel excommunicare, vt 63. dist. si in plebibus, & extra de pē. licet. & extra de excess. præla. ad hoc. & de offi. deleg. sua habet ordinariā jurisdictionē 2. & qā legitur extra de offi.

per eo. & de præben. referente. & extra de instit. eum voluisset. Arg. contra 16. q. 7. nullus. & extra de offi. Archi. cap. 4. & 5. Item vicarius est episcopi, vt infra cap. 1. & extra de offi. Archid. cap. 1. ergo habet delegatam iurisdictionem, non ordinariam. Ad hoc dico, q Archid. habet

quiri: & licet omnia prudentiæ tuæ sint cognita [a], tamen, quia affectu fraterno me consulis, ex parte, qua valeo, expediam: & de omnibus ecclesiæ gradibus, quid ad quemque pertineat, eloquar. Ad ostiarium namque pertinent claues ecclesię, vt claudat & aperiat templum Dei, & omnia, quæ sunt intus, extraque custodiat: fideles recipiat; excommunicatos, & infideles [b] excipiat; † ¶ Ad exorcistam pertinet exorcismos memoriter retinere, manusque super energumenos, & cathecumenos in exorcizando imponere. ¶ Ad acolythū pertinet præparatio luminariorum in sacrario: ipse cereum portat: ipse suggesta † pró Eucharistia, calices subdiaconis præparat. ¶ Ad psalmistam pertinet officium canendi, dicere benedictiones [c], laudes † [d], sacrificium [e], responsoria, & quidquid pertinet ad canendi peritiam. ¶ Ad lectorem pertinet lectiones [f] pronunciare, & ea quæ prophetæ vaticinarūt, populis prędicare. g ¶ Ad subdiaconum pertinet calicem, & patenam ad altare Christi deferre, & leuitis tradere, eisque ministrare; vrceolum quoque, & aquam †, manile, & manitergium tenere; episcopoq;, & presbytero, & Leuitis pro lauandis ante altare manibus aquam præbere. ¶ Ad diaconum pertinet assistere sacerdotibus, & ministrare in omnibus, quæ aguntur in sacramentis Christi; in baptismo scilicet, in Chrismate, & patena, & calice: oblationes quoque inferre, & disponere in altario: componere etiam mensam Domini, atq; vestire, crucem ferre, & prædicare Euangelium, & Apostolum [h]. Nam sicut lectoribus vetus testamentum, ita diaconis nouum prædicare præceptum est: ad ipsum quoque pertinet officium precum [i], & recitatio [k] nominum: ipse prędicet [l] aures haberi ad Deum: ipse hortatur clarè [m]: ipse donat pacem [n], & ipse annunciat [o]. ¶ Ad presbyterum pertinet sacramentum † corporis & sanguinis Domini in altario Dei conficere, orationes dicere, & benedicere dona Dei. ¶ Ad episcopum pertinet basilicarum consecratio, vnctio altaris, & confectio chrismatis P. Ipse prędicta officia, & ordines ecclesiasticos distribuit: ipse sacras virgines benedicit; & dum præcessit vnusquisque in singulis; ipse tamen est prędordinator in cunctis. ¶ Hi sunt ordines, & ministeria clericorum; quę tamen auctoritate Pontificali in archidiaconi cura, & primicerij, ac thesaurarij solicitudine diuiduntur. ¶ Archidiaconus enim imperat subdiaconis, & Leuitis: ad quem ista ministeria pertinent, ordinatio vestiendi altaris à Leuitis, cura incensi, & sacrificij ¶ necessaria solicitudo; quis Leuitarum Apostolum, & Euangelium legat, quis preces dicat, seu responsoria † in Dominicis diebus, aut solemnitatibus † decantet. Solicitudo quoque parochiarum [s] †, & ordinatio, & iurgia [r] ad eius pertinent curam pro repa-

† al. ejĕcta

† al. vasa sug gesta

† laudis sacrificium] orig.

† aquæ manilem] orig.

† al. sacrificiū

† al. responsorium

† Solēnitatē] ori. & Pann. Solemnitatij Burc. & Iuo.

† Parochiano rum] orig.

a Ad hoc facit qđ not. 9. q. 4. nullus primas. in glo. ergo nec. & inf. dicam. & ff de hoc dicam. 24. q. 3. tā sacerdotes. ibi videas Archid.

officia archidia. c. 4. intelligo cum archidiaconus extendebat manus ad ea quæ fiūt non competebant ex officio: nisi consuetudo sic præscripta, vel gñalis aliarū ecclesiarū illius diœc. Nec ob. q dī esse vicarius epi quia nihilominus est ordinarius iudex. nā & vicarius alicuius

† Parochiam † Parochitanorum] orig.

† al. & libertatum

† al. parochianis.

† al. basilicarios

† al. matriculas] origin. & manuscrip. † loco] orig. † reparatio] orig. † præparatio sacrificij] ori.

¶ al. canendi

vt hic dī: ergo est pedaneus iudex, vt C. de peda. iudi. l. vlt. sed pedanei iudices delegati sunt. vt C. de ped. iudi. l. penul. Item quia episcopus hoc officium delegat alijs, vt 10. q. 1. episcopum. Sed illud intelligas de illo iure visitandi, quod episcopo competit. H. dicit ipsum habere ordinariam: sed tamen eam non potest exercere sine auctoritate episcopi sicut Metropolitanus ins habet consecrandi episcopum: illud tamen ius non potest exercere sine alijs episcopis. 64. distinct. cap. 1. Ioā. Mihi videtur, quòd solus episcopus in ciuitate sua debeat esse iudex ordinarius, ut 7. q. 1. in apibus. nisi secus sit de consuetudine iam præscripta, ut extra de præscript. de quarta. & ca. auditis. & melius de off. Archid. capit. vlt. quod est Honorij. B.

randis [a] dioœcesanis basilicis ipse suggerit sacerdoti [b]: ipse inquirit parochias † cum iussione [c] episcopi, & ornamenta, vel res basilicarum [d] parochiarum †, gesta libertatum † ecclesiasticarum episcopo idem refert: collectam pecuniā de communione [e] ipse accipit, & episcopo defert, & clericis proprias partes idem distribuit. ¶ Ab Archidiacono nunciantur episcopo excessus diaconorum: ipse denūciat sacerdoti in sacrario ieiuniorum dies, atq; solennitatum, & ab ipso publice in ecclesia prædicatur γ: quando vero archidiaconus absens est, vicem eius diaconus [f] sequens adimplet. ¶ Archipresbyter [g] vero se esse sub archidiacono, eiusque præceptis sicut episcopi sui, sciat obedire: & (quod specialiter ad eius ministerium pertinet) supra omnes presbyteros in ordine positos curam agere, & assidue in ecclesia stare; & quando episcopi sui absentia contigerit, ipse vice eius Missarum solēnia celebret, & collectas [h] dicat, uel cui ipse iniunxerit. ¶ Ad primicerium pertinent acolythi, exorcistæ, psalmistæ, atque lectores: signum [i] quo que dandum pro officio clericorum, pro uitæ honestate, & officij meditandi, & peragendi solicitè, lectiones, benedictiones, psalmum, laudes, offertoriū, & respōsoria quis clericorum dicere debeat. Ordo quoque, & modus [k] psallendi † in choro pro solennitate temporū ordinatio quoque pro luminaribus deportandis. Siquid etiam necessarium est pro reparatione basilicarum, quæ sunt in vrbe [l], ipse denunciat sacerdoti: epistolas episcopi pro diebus iuniorum parochitanis † per ostiarios ipse dirigat: clericos m [m], quos delinquere cognoscit, ipse distringat; quos vero emendare non valet, eorum excessus ad agnitionem episcopi deferat: basilicanos † [n] ipse constituat; & matriculam † [o] ipse disponat. Quando autem primicerius abest, ea, quæ prædicta sunt, ipse exquirat, qui ei aut le pertinet basilicarum, & ostiarij ordinatio † [q], incensi præparatio, cura chrismatis conficiendi, cum baptisterij ordinandi, præparatio, luminariorum in sacrario, & in sacrificijs †.

α ¶ Clamare. *In epistola B. Isidori, & apud Iuonem legitur*: ipse hortatur orare, ipse clamat, & panem ipse annunciat.

ß ¶ Parochiarum.] *In epistola legitur*, parochianorum, *quemadmodum & paulo inferius: Vox ista frequens est in*

a ¶ Sacerdoti,] Id. est, episcopo.

c ¶ Cum iussione.] generali, quando recipit archidiaconatum ab episcopo.

d ¶ Basilicarum.] Ruralium: quia ea quæ sunt in vrbe, custodit primicerius.

e ¶ De communione.] Idest, de oblationibus.

f ¶ Diaconus.] Cū ergo possit vices suas delegare, ergo est ordinarius, vt C. de iudi. a iudice.

g ¶ Archipsbyter.] In quibusdam ecclesijs vocatur iste decanus. 50. d. in capite. sed ille est archipresbyter ruralis 1.

h ¶ Collectas.] Scilicet orationes.

i ¶ Signum.] Idest, pulsatio campanarum.

K ¶ Modus.] Idest cum organo, vel sine eo.

l ¶ In vrbe.] Sed archidiacon. ext. vrbē, vt su. dictū est.

m ¶ Clericos.] Ciuitatenses.

n ¶ Basilicanos.] Idest, custodes basilicarum 2.

o ¶ Et matriculam.] i. tabulam: nam in matricula faciat scribi, quod quilibet canonicus legere debeat.

p ¶ Aut lege.] i. ordine. & est arg. litteraturam æquipol lere dignitati.

q ¶ Ordinatio.] i, vt ordinet ea, quæ sunt necessaria ad basilicam. f. claues & candelas.

2 Aliter accipiē 50. distin. contumaces Arch. Litteratura æquipollet dignitati.

iusecclesiæ perpetuus dī, & ordinarius, vt extra de præben. de monachis. Sic video q vicarius iudicis ordinariam habet potestatem. quod ex eo patet, quia interponit decretum de non alienandis rebus minorum. C. de off. eius qui vi. alic. gerit. l. 2. sed hoc non posset facere, si haberet delegatam iurisdictionem, vt ff de offic. eius cui man. est iurisd. l. 2. videtur tamen ex hoc q habeat delegatam iurisdictionem: quia appellatur ab ipso ad archiepiscopum, vt extra de præben. referente: sed si haberet ordinariam iurisdictionem, gradatim heret appellatio, vt 2. q. 6. anteriorum. Itē alia ratione videtur hoc, quia tantum de humilioribus negotijs cognoscit,

Decret. Grat. ps 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EX HAC EPISTOLA. Hæc secūda pars huius dis. in qua ponit de ordinatione ſbyterorū & diaconorū.

a AVdire.] Oportet.] Subditos.

b ¶ Monita.] Ideſt, conuerſationem.

c ¶ Diſciplinæ.] Ideſt, regulā viuendi, vt 16. q. 1. ſicut.

d VNum.] ¶ Iniſtro huro.] Et hoc ideo, vt oſtendatur, q̄ debet tranſire de læua ad dexterā, ideſt, de tēporalibus ad ſpiritualia: & hoc oſtenditur cum circumflectitur poſtea uerſus dexteram.

NVNC AVTEM. Hæc eſt tertia pars huius diſtin. in qua ponuntur 13. capitula apoſtolicę regulę: & ſub hac occaſione ponit quatuor acceptiones criminis. Io. de Fan.

CASVS. Oſtēſo qualibet in quolibet ordine ſint examinandi clerici & ordinandi: nunc Gra. breuiter vſque ad 12. cauſam tractat ex quibus ordinibus quis valeat promoueri: & qui poſt lapſum valeāt reparari, & qui bus culpis deijci meantur, & quo accuſante, & quibus teſtificantibus poſſint conuinci clerici: & ſub quo iudice ſint abſoluendi vel damnandi: Et incipiendo ab epiſcopo proſequit 13. c. apoſticæ regulæ. Primum cap. eſt oportet epiſcopum eſſe irreprehenſibilem, uel ſine crimine. Et dicitur primo crimen quodlibet peccatum mortale vel veniale ex deliberatione procedēs, vel ſine: de quo dicitur: res pene cōtra naturam eſt, &c. ſed talis eligitur cum ius cōparatione cęteri grex dicātur. Secundo dicit crimen accuſatione & condemnatione dignū vel infamia crimina lis. Quod autem dicitur: oportet epiſcopum eſſe ſine crimine, intelligitur poſt baptiſmum, & non ante.

1 Quam tractat vſq. ad 50. diſt. per ordinem. de mum repetit eadem & ordinatè a diſt. 81. vſq. ad diſ. 91. ſi qua alia interponit in diſtinctionibus vel in cauſis, incidentia ſunt, vt inf. ſequitur in gl. ſm Hug. Regula apoſtolica habet 13. ca.

e ¶ Propter quod.] Ideſt, quia ſimile ponitur 22. diſt. de Conſtantinopolitana. vertnam quod.

f ¶ Nunc autem.] Ab hoc loco vſque ad 49. diſt. aſſignat 13. cap. apoſtolicæ regulæ 1. quæ in locis ſuis diſtinguemus, & pertingit hic tractatus vſque ad 12. cauſam, aſſignando quales in quolibet ordine, & ex quo, & in quē debeant promoueri, q̄ lapſi valeāt reparari, & qui nō: & ſub quo iudice q̄libet accuſetur, & ſub quo iudice ſint ligandi, vel abſoluendi: Si qua autem alia interponit, incidentia ſunt, vt in 6. 7. 8. 9 & 10. cauſis, continua.

¶ Hactenus oſtendimus quales ſint promouēdi, & qualiter ſint examinandi. nunc autem oſtendit quales in ia

antiquis exemplaribus conciliorum Toletanorum.

γ ¶ Prædicatur.] *Sic emendatum eſt ex manuſcr. Grat. & originali. Antea legebatur*, prædicantur.

δ ¶ Archipresbyter.] *Hinc vſque ad verſ.* Ad primicerium, *non ſunt in ipſa epiſtola Iſidori, atq; in Pānormia, neq; apud Burc. & extra, c. 1. de off. archipresb. citatur ex concilio Toletano.*

ε ¶ Clericos.] *In primo Vaticano eſt*, clericos vrbis, *& poſt verbum*, deferat, *additur*, cæteri enim qui ſunt extra vrbē, ad archidiaconi curam pertinent: *quemadmodum & in nonnullis alijs exemplaribus.*

ζ ¶ Eruditione.] *In orig. eſt*, eruditione his explendis certus.

2 *Ex hac epiſtola liquet, quid cuiuſque officij ſit. ¶ Eſt etiam alia diſtinctio epiſcoporum, presbyterorum, diaconorum, quam fecit Clemens in epiſtola ſua tertia ita dicens.*

¶ Quid ab epiſcopis, quid a presbyteris, quid a diaconis audire oportet. C. II.

AVdire epiſcopum attētius oportet [a]; & ab ipſo ſuſcipere doctrinam fidei; monita [b] autem vitæ a presbyteris inquirere, a diaconis uero ordinem diſciplinæ [c].

Sacerdos quoque vtrumque humerum orario ambit: diaconus vero ſiniſtrum tantum, vt ad miniſterium expeditius diſcurrat.

Vnde in concilio Toletano 4. c. 39.

¶ Quare leuita vnum tantum humerum orario ambit. C. III.

VNum orcrium oportet leuitam geſtare in ſiniſtro humero [d] propter quod [e] orat, ideſt prædicat: dexteram autem partem oportet habere liberam, vt expeditius ad miniſterium facer dotale diſcurrat.

3 *Nunc autem [f] per ſingulos gradus ordine recurrentes; qui ex quibus ordinibus in quem gradum cōſcendere poſſint: qui poſt lapſum valeant reparari, vel qui non, quibus culpis a proprio gradu mereātur deijci: quo accuſante, qui bus teſtificantibus poſſint conuinci, cuius ſentētia ſint abſoluendi, vel cōdemnandi, breuiter conſideremus. Ac primum a pontificali gradu incipientes, qualem oporteat eū eſſe, qui in ēpm eſt ordinandus, diligenter inueſtigemus, Apoſtoli regulā [h] ſecuti q̄ in hmōi re Timotheo, & Tito ſcribit dicens: [Oportet epiſcopum irreprehenſibilē eſſe]. i. non obnoxium reprehenſioni. Hoc ad Timotheum [i]. Ad Titum autem: [Oportet epiſcopum ſine crimine eſſe.] quod (vt Hieronymus ſcribit ad Oceanū) idē eſt. Nomine nūt [K]*

Anſl. 1. 7. c. 76. al. 81.

Anſl. 1. 7. c. 80. al. 86.

1. *Timoth* 3. Ex gloſſa interlineari ad eum locum. Epiſt. 83. & inſead. c. primum. & in gloſſa ordinaria ad locū epiſt ad Timotheum.

a ¶ Criminis.] In præcedenti auctoritate.

b ¶ Vnde in eadem epiſtola.] Sic continua: licet q̄libet delictum dicatur crimen, non tamen ita accipitur in præcedenti auctoritate: quia ſecundum hoc ſenulus eſſe idoneus, &c.

c ¶ Pene.] Inf. de pœni. diſt. 1. cap. vlt.

d ¶ Pene.] Pene dicit propter Beatam Virginem & ſanctum Ioannem, qui fuerunt ſanctificati in vtero. vel Philoſophicum temperamentum.

e ¶ Vel.] Pro ideſt.

f ¶ Nunc autē.] Gratianus volēs exponere auctoritatem

g ¶ Breuiter.] Ideſt, vſque ad 12. cauſas.

h ¶ Regulam.] Hæc ſunt 13. capitula quæ proſequitur

Oportet epiſcopum eſſe ſine crimine, Vnius vxoris virum, Non vinolentum, Prudentem, Ornatum, Hoſpitalem, Pudicum, Doctorem. Non percuſſorem, Non litigioſum, Non cupidum, Domui ſuę bene præpoſitum, Non neophytum.

i ¶ Ad Timotheum.] Scribit:

K ¶ Nomine autē.] Gratianus volēs exponere auctoritatem

tatem Apoſtolis oportet epiſcopū eſſe ſine crimine, aſſignat hic plures ſignificationes huius nominis, crimen: licet hic quidā quinque ſignificationes aſſignēt: ego non aſſigno niſi quatuor. Dicitur enim q̄nque crimen omne delictum ſiue mortale, ſiue veniale, ſiue ex delibe.

CRIMINIS APPELLATIO. CASVS. Ponitur tertia acceptio huius nominis, crimen. Dicitur n. crimen quodlibet mortale peccatū, vel veniale q̄d ex deliberatione procedit: & non deletur niſi p pœnitentiā *. Quæ vero procedunt ex infirmitate vel ignorantia, præcepit Iacobus * alterutrū confiteri: quia facile dimittuntur.

* *Videtur recrematā hic.*

* *Vide S. Tho. 4. diſt. 17. q. 3. ar. 4. q. 1. ad 1.*

In gloſſa inter lineari. inſd. 1. cap. 4. poſtolus 1.

ea. c. primum.

Iaco. vlt.

* *Nec venialia nec mortalia poſſumus cōfiteri ſacramentaliter, niſi ſacerdoti, vide B. Th. 4. d. 17. q. 3. art. 4. q. 1. 2 & 3.*

Venialia remittuntur variis modis.

f ¶ Late.] Sed latius ſup. ibi, noie autem. hoc. n. ſolū mortale & veniale q̄d ex deliberatione procedit.

g ¶ Ex ignorantia.] i. venialia peccata.

h ¶ Quia facile.] quia etiā laico * poſſumus ea confiteri, q̄is habeatur copia ſacerdotis: ſed mortalia nō cōfitebimur niſi ſacerdoti dummodo poſſit haberi eius copia: aliasſiaico poſſumus ea confiteri, vt de pœn. d. 1. q̄ pœnitet. & d. 6. q. vult. Vel ideo facile, quia per orōnē dñicam, vel per eleemoſynā. vel p modicum ieiuniū, vel p aſperſionem aquę benedictæ dimittuntur, vt de pœn. diſt. 3. de quotidianis. & diſt. 6. qui vult. & de conſe. d. 3. aquam.

i ¶ Hinc &c.] reſpicit ad id q̄d dixit, ſi ex deliberatione Ioan.

ADDITIO. Et expones ſic. Hinc, id eſt, ad oſtendendum, q̄ illa quæ committuntur ex deliberatione indigent pœnitētia. & poſſunt iſta eſſe verba Grat. vel Bedę introducentis auctoritatem Aug. ſm H.

* *Vide B. Tho. 1. 2. q. 88. art. 4. & 5. & q. 74. art. 8. ad 2.*

1 Quod dicit vt legitur & not. de pœ. diſt. 1. tres. prope finē.

2 Id eſt, oriund. Archid.

* *Inepta ſimilitudo.*

3 Venialia triplicia

Sermone 41. de ſanctis, ſiue 4. de animab. defunctorum.

1. Cor. 3.

k ¶ Criminale.] Id eſt, cuius aſſiduitas, & contēptus * vitandi veniale nō fiat mortale 1. non. n. vī q̄ id quod eſt veniale. poſſit fieri mortale: quia ſm opinionē illorū nihil poteſt ſpeciem permutare. niſi velis dicere, q̄ veniale & mortale non ſint ſpecies peccati, ſed accidentia. Vñ ſicut mortale fit veniale recepta pœnitentia, de pœn. diſt. 1. ſerpēs. ſic eçōuerſo fit veniale mortale. Alij dicunt, q̄ tñ ipſe cōtēptus venialiū eſt mortale peccatum; ſm hoc expone, ſit mortale. i. tibi per contemptū fit 2 mortale: ſicut ibi exponitur, accedit verbum ad elementum, * & fit ſacramentum. 1. q. 1. detrahe.

ALIAS EA DEMVM. Hic ponitur quarta acceptio huius nominis crimen. ſ. q̄ ſemel commiſſum ſufficit ad damnationem & depoſitionem: non tñ infamat: & tur. Archid. oſtendit in hoc §. q̄ peccata ſint mortalia, & quæ venialia: & quædam ex his enumerant mortalia, quæ p pœnitentia purgantur: venialia in purgatorio poſt mortem. Et dī q̄ g lignum magna venialia deſignantur: p l ¶ Super hoc.] Id eſt, ſuper fidem, id eſt. poſtq̄ fidem quis ſuſceperit, id eſt, licēt quis poſt fidem ſumptam venia 1. er peccauerit, nihilo minus ſaluus erit.

m ¶ Ligna.] Per hoc innuit tria genera venialium. ligna vocat grauiora venialia: ſęnū minora: ſtipulā mi

Universidad de Deusto
Biblioteca

nima. ligna enim diutius sunt in igne quàm fœnum: & fœnum diutius quàm stipula.

* Vide B. Tho. 4. dist. 18. q. 1. ar. 2. q. 3. & dist. 21. q. 1. a. 1. q. 1. Punitur ne aliquis, in purgatorio pro mortali peccato.

a ¶ Non capitalia.] Hac auctoritate dicunt quidã, q̃ nullus pro *mortali peccato punitur igne purgatorio: sed tantum pro venialibus. Alij dicunt, quod si aliquis cœperit pœnitere pro mortali, & non perficit hic pœnitentiã perficiet eam in purgatorio. sed si hic nõ est cõritus de mortali, non purgabitur pro illo in purgatorio. sic videtur Aug. hic velle, & de pœn. dist. 1. si peccatum & ca. sicut primi & de pœn. distin. vlt. cap. vlt.

b ¶ Non omnia.] Scilicet quæ sint mortalia, quæ venialia.

c ¶ Vel.] Pro saltem.

Ebrietas q̃nque est mortalis.

d ¶ Ebrietas.] Quæ quandoque est mentis oblatio: & hæc est pœna, & non est aliquod peccatum, vt 15. q. 1. sanè. quandoq; dicitur studiũ ad inebriandum se: & hoc est mortale peccatum, vt 35. distinct. ante omnia. extra de vi. & hon. cle. à crapula. quandoque dicitur frequens actus bibẽdi: & illud est veniale, vt in vers. sequen.

e ¶ Plus accipit.] Casu, non ex contemptu, & non ad ingurgitationem: aliàs esset mortale peccatũ, vt 4. distinctio. denique.

f ¶ Plus iacet.] In

Taciturnitas in prælatis est peccatum mortale.

prælatis est taciturnitas mortalo peccatum, vt 44. distinct. sic rector. 40. distin. si Papa. in alijs est veniale.

g ¶ Ieiunantibus.] Sed nonne comedere ante horam comedendi est mortale peccatum. 1. vt de consec. distinct. 1. solent. & distinct. 5. quinque modis? Sed non intelligas de ieiunijs statutis: sed de illis quæ quilibet pro sua voluntate seruat. 76. distinct. vtinam.

x [Quærit, non asserit. nam hoc dicere esset dusum. Archi.

h ¶ Tardius.] Sic peccatum est, aliquid tardius dare. 13. quæst. 2. qui oblationes. 16. q. 1. decimæ.

ADDITIO. Dic quòd ipsum surgere non est peccatum: sed tardicas & negligentia. cum istis concor. secundum Hug.

i ¶ Excepto.] Arg. contra H. qui dixit q̃ vir non potest cognoscere vxorem quin venialiter peccet, vt dixit supra. distin. 13. nerui.

K ¶ Desiderio.] Supple, & causa reddendi debiti.

l ¶ Neglexerit.] Hoc est in prælato mortale, vt 90. d. præcipimus.

m ¶ Seruum.] In hoc casu seruus auditur agens contra dominum suum: & dominus talis cogitur eum vendere, vt ff. de his qui sui vel alieni iuris sunt. l. 2. §. Mancipium. & dominorum. Similiter maritus vxorem tenetur moderate castigare, vt 7. q. 1. sicut. in fine. nisi sit clericus, quia

vitam perpetuã peruenire. Intellectus iste, fratres carissimi, corrigendus est: quia ipsi seducunt, qui taliter sibi blãdiuntur. Illo. n. transitorio ignerde quo dicit Apostolus, [Ipse autem saluus erit, sic tamẽ quasi per ignẽ.] non capitalia [a], sed minuta peccata purgantur: de quibus, & si non oĩa [b], vel [c] aliqua cõmemorãda sunt; ne aliquis se ineptiter excusare conetur; & dicat se nescire, quæ sunt minuta peccata, vel quæ crimina capitalia, Et quãuis Apostolus capitalia plura cõmemorauerit; nos tamẽ, ne desperationẽ facere videamur, breuiter dicimus, q̃ sunt illa, sacrilegiũ, homicidiũ, adulteriũ, [fornicatio†], falsum testimonium, furtũ, rapina, superbia, inuidia, auaritia & si longo tpe teneatur, iracũdia; & ebrietas [d]. si assidua sit, in eorũ numerũ cõputantur. Quicunq. n. aliquod †de istis peccatis in se dominari cognouerit, nisi dignè se emẽdauerit, et si habuerit spatiũ, longo tpe pœnitentiã egerit, & largas eleemosinas erogauerit, & à peccatis ipsis abstinuerit; illo transitorio igne, de quo ait Apostolus, purgari nõ poterit: sed æterna illũ flãma sine vllo remedio cruciabit. Quæ aũt sint minuta peccata, licet oĩbus nota sint, tamẽ q̃a lõgũ est. vt oĩa replicẽtur; opus est, vt ex eis vel aliqua nominemus. Quoties aliquis in cibo, aut potu plus accipit [e], q̃ necesse sit, ad minuta peccata nouerit pertinere; quoties plus loqtur, q̃ oportet: aut plus tacet [f], q̃ expedit: quoties pauperes importune petentes exasperat: quoties cũ sit sanus corpore, aliis ieiunantibus & prãdere voluerit, aut sõno deditus: tardius [h] ad ecclesiam surgit: quoties, excepto [i] desiderio [k] filiorum, vxorem suam cognouerit: quoties in carcere clausos, aut in vinculis positos tardius regsierit: quoties infirmos tardius visitauerit: si discordes ad cõcordia reuocare neglexerit [l]: si plus aut proximum, aut vxorem, aut filium aut seruum [m] exasperauerit, quàm oportet: si amplius fuerit blanditus, quàm expedit: si cuicunq. maiori pson̄e, aut ex volũtate, aut ex necessitate adulari [n] voluerit: si pauperibus esurientibus nimiũ † delicioſa, vel sumptuosa [o] conuiuia sibi pparauerit: si se in ecclesia, aut extra ecclesiã fabulis otiosis (de qbus in die iudicij ro reddenda est) occupauerit: si dum incaute iuramus P, & cum hoc per aliquã necessitatem implere non poterimus, vtiq.

Ibidem.

Hic omittũtur aliquot B. Augustini verba.

†vox ista abest ab originali.

† aliqua] ori.

† Cibum non dederit, aut nimium] orig.

qui eam durius potest castigare, vt 33. q. 2. placuit.

n ¶ Adulari.] 22. q. 2. primum. Contra 11. q. 3. nemo peritorum. & 46. dist. clericus qui. Solu. Tribus modis adulatur quis: vel attribuendo alicui homini bonum quod non habet; vel nimium extollendo bonum quod habet. vtrumque istorum est veniale. vel approbando malum quod habet; & istud est mortale. 11. quæst. 3. vq qui dicitis.

o ¶ Vel sumptuosa.] 41. dist. non cogantur.

ADDITIO. Hoc valt sonare ista concor. sicut infirmatur dies, si vtatur vilibus: ita infirmantur pauperes, si vtuntur deliciosis, secundum H. Archid.

p ¶ Iuramus.] Intellige cũ quis iocando iurat. Nã pro temerario iuramento nemo peccat aliquis mortaliter, licet

licet non tanta pœnitentia imponatur ei, sicut si solenniter, & ex discretione iurasset, vt 22. q. 4. qui sacramento. Idem dico in iuramento per metum extorto, vt ext. de iureiur. verum. Contra 2. q. 4. nos sanctorum. Sol. ibi de solenni, hic de non solenni.

a ¶ Te-

tabitur homo ante Deum in die iudicij. Et videt, quod si bonus decedit, bonus representabitur: & si malus decedit, malus representabitur. Sed tamen sunt quædam peccata in iusto, quæ purgantur post mortem: scilicet venialia, vt sermo otiosus: rursus immoderatus: & peccatũ curæ familiaris & hoc probat̃ auctoritate Euãgelij dicẽtis, Si qs dixerit blasphemiam in spiritũ sanctũ, nec in hoc sæculo, nec in futuro remittet̃ ei, vnde à cõtrario sensu apparet, quod peccata q̃dam in futuro remittentur. nam quod de vno negatur, de alijs conceditur.

b ¶ Qualis hinc.] Hoc verũ est de sume bonis, vel sũme malis. nam quidam sunt sũmme boni q̃dam summe mali.

c ¶ In iudicio.] Vt 13. q. 2. tempus. Ioan. d ¶ culpis.] Scilicet venialibus.

1 De hoc ẽt no. extra de cele. missa cum Matth. in fi.

e ¶ Credendus est.] Hic vult dicere, quod quædam culpæ tolluntur per ignẽ purgatorij, ante diem iudicij.

f ¶ Blasphemiam.] Qui peccat per impoteniam, dicitur peccare in patrem: quia patri attribuitur potentia 24. dist. qui episcopus. Qui peccat p ignorantiam. dicitur peccare in filiũ: quia filio atribuitur sciẽtia. 39. distin. si iuxta Sed qui ex contẽptu peccat, dicitur peccare in spũm sc̃m, vt ille qui est obstinatus i peccato, & illud dr irremissibile 2, id est non ita de facili remittitur sicut præcedentia. de pœnitent. dist 1. §. potest. & dist. 2. sciendum.

Peccatur vario mõ in patrẽ, & filiũ & spiritum sanctum.

2 Q̃ dicut legiẽ, & no. inf. de pœn. dist. 1. §. põt Et. & dist. 2. & c. sciẽdũ. Arch.

g ¶ Negatur.] Argu. quod de vno negatur, de alio conceditur. vt 19. q. 3. de crimine. ff. de indi. l. cũ prætor. fic quod de vno cõceditur de alio negatur. vt 45. distin. disciplina. 1. q. 1. p Esaiam. 33. q. 6. q fitit 3. Argum. cõtra C. de natu. lib. Authen. item si quis. vbi licet vnũ nominet, tamen extenditur ad alios. si c. 62. dist. miramur. arg. ff. de custo. reo. si quis.

3 In fine.

Negocia multa sũt q̃ vix sine peccato fiunt.

h ¶ Sine culpa.] Similiter militia, mercatio, ꝓcuratio, siue

periuramus & cum omni facilitate, vel terminate [a] maledicimus, cum scriptum sit: [Neque maledici regnum Dei possidebunt.]

1. Cor. 6.

a ¶ Res contra.] *Sic fere in gl. ord. ad vocem illam*: irreprehensibilem. *& est epitome quædam verborum B. Hieronymi in epist. ad Oceanum, explanantis locum Apostoli ad Timotheum, & ad Titum.*

b ¶ Vnde ibi.] *Id est non apud B. Paulum sed in gl. ord. ad locum B. Pauli. Sumpta autem sententia est ex B. Augustino ex tractatu 41. ad c. 8. Ioannis. cuius verba habentur, & apud Bedam ad eundem B. Pauli locum, & infra dist. 81. c. Apostolus, primo.*

y ¶ Remordeat.] *Sequebatur in vulgatis*: vnde Hieronymus scribit in eadem epistola ad Titum: *quæ verba sunt inducta, quoniam in nullo manuscripto sunt inuenta: habentur autem infra ead. ante c. primum.*

d ¶ Vnde Beda.] *In commentarijs ipsius ad c. 5. epist. Iacobi ad illa verba*: confitemini alterutrum, *sic legitur*: In hac autẽ sinia, illa debet esse discretio, vt quotidiana leuiaq; peccata alterutrum, coæqualibus confiteatur. eorumque quotidiana credamus oratione saluari: porro grauioris lepræ immunditiam iuxta legem sacerdoti pãdamus, atq; ad eius arbitrium, qualiter & quanto tempore iusserit purificari curemus.

e ¶ Nullum peccatum [*In gl. ord. in c. 11. 1. Corin. ad ea verba: ex B. Aug. homilia 24. in Ioãnem, in hę verba* Nullum peccatum veniale est. dum placet quantũcunq. paruum: sicut mortale, si vere displicet, nullum iudicatur.

Item Gregorius Dialog. l. 4. c. 39.

¶ Quæ sunt venialia peccata, quæ post hanc vitam purgantur. C. IIII.

Matth. 12.

QValis hinc [b] quisq; egreditur, talis in iudicio [c] præsentatur: tamen de quibusdã leuibus culpis [d] esse ante iudicem purgatorius ignis credendus est [e], pro eo, quod veritas dicit: [Quia si quis in spiritum sanctum blasphemiã [f] dixerit, neque in hoc sæculo remittetur ei neque in futuro.] in qua snia datur intelligi, quasdam culpas in hoc sæculo, quasdam vero in futuro posse laxari. Quod. n. de vno negatur g, cõsequẽs intellectus patet, quia de quibusdã conceditur. Sed tamẽ vt prædixi, hoc de paruis, minimisq; peccatis fieri posse credendũ est: sicut est assiduus otiosus sermo, immoderatus risus, vel peccatum curæ familiaris, quæ vix sine culpa [h] vel ab ipsis agitur, qui culpã qualiter declinare debeant, sciunt; aut in non grauib. rebus error ignorantiæ, quæ cuncta etiam post mortem grauant, si adhuc in hac vita positis minimè fuerint relaxata.

a Temeritate.] Sed si ex odio, esset mortale. vnde sequitur, quoniam.

Qualis hinc.] CASVS. Quærebat̃ qualis repræsen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

siue administratio aliqua vix sine peccato sit, vt de pœni. dist. 5. falsas, &c. qualitas.

QVi in aliud,] CASVS. Dicitur in hoc cap. q̃ si quis non egit pœnitentiam in hac vita de aliquo venia li, in futuro sæculo purgabitur igne purgationis, qui superat omnem pœnam, quam aliquis potest pati in hoc mundo.

ALIAS. Hic prosequitur Gratianus secundum H. quintã acceptionem huius nominis, crimen, dicens, q̃ crimen, dicitur quodcũque irrogat perpetuam infamiam.

PRimum.] CASVS. Dicitur in hoc capitulo, quod qui eligitur in episcopum, debet esse sine crimine, & sine criminali infamia post baptismã, nec sufficit, si eo tempore sit sine crimine quo est ordinandus, cum forte per pœnitentiam diluit peccata sua. Quomodo enim poterit alios corrigere qui in simile corruit delictum?

a ¶ Primum.] Ex hoc casu tres oriuntur opiniones. dicit H. q̃ q̃ semel peccauit, non potest amodo ꝓ nouerit, vel aliquos ad̃ legitimos exercere, vt hic, & 48. d. qui. & 1. qõ. 7. si quis omnem. & 50. dist. illud. & 6. q. 1. qui crimen. & 8. q. 1. in scripturis in h. & extra de tempo. ordi. cap. ex tenore. Et arg. ꝓ eis, ff. de admi. edict. quis sit furgitiuus. 1. respõso. fur enim non purgat vitium furti, licet rẽ restituat. ff. de furtis, qui ea mente, nec raptor vitiũ rapinæ ff. vi bono. rap. l. penul.

Promoueri vtrũm possit ille qui semel peccauit.

1 Ad idem de pœ. dist. j. quantus libet. & c. quã orbem ver. neq;. n. &c & 32. qõ. 2. qd aũt, in fi. 56. dist. nunquam. nam Deus vitijs tantum ira fertur, non hominibus. de pœn. dist. 1. quamobrẽ. Arch.

Alij dicunt, quod post quodlibet mortale actã pœnitentia potest quis promoueri, nisi sit crimen enorme, vt 82. dist. Apostolus. Et est arg. ad hoc 50. dist. ferrum ff. de admi. edic. quod ita sanatum est 1. quia status nostri typis, &c. vt 84. dist fraternitatis. & dicunt. q̃ ille ca. non corrigit altos, q̃ de rigore loquuntur. Tertij dicunt, q̃ quantumcunque sit graue delictum, dummodo sit occultum post pœnitentiam non impedit promouendũ, vt 50. dist. de his. Ego credo, q̃ siue sit occultum, siue manifestũ, dũmodo sit enorme, impedit ꝓmouendũ licet egerit pniam. 50. di. miror. Io. Sed certe hoc non est verũ, licet Io. hoc dicat. nam ꝓ occulto crimine nemo repellitur post pniam, nisi in homicidio, vt dicit noua decr. extra de cẽp. ord. c. vlt. q̃ declarat hoc totũ. Ber.

b ¶ Præses.] Id est, episcopus.

c ¶ Corripere.] No. quod potest quis accusari de peccato de quo pœnituit. 33. q. 2. admonere.

[*Item Augustinus in lib. de vera, & falsa pœnitentia, c. 18.*]

¶ De eodem. PALEA. C. V.

QVi in aliud sæculum distulit fructum conuersionis, prius purgabitur igne purgationis. Hic autẽ ignis, & si æternus non sit, miro tamen modo grauis est. Excellit enim omnem pœnam, quam vnquam aliquis passus est in hac vitã, vel pati potest ∝.

∝ ¶ Vel pati potest.] *Hæc verba non sunt in originali, neque infra de pœnit. dist. 7. c. vlt. § fin. vbi de hoc idem recitatur.*

Alias autem eas tantum delicta significat, quorum est perpetua infamia. In commentarijs ad c. 1.

Vnde Hieronymus scribit in eadem epist. ad Titũ, c. 1.

¶ A die baptismi sine crimine debet inueniri, qui in episcopum est ordinandus. C. VI.

PRimum [a] itaq; sine crimine iubetur esse † episcopus, quod puto alio verbo ad Timotheum, irreprehensibilem nominatum; non quod eo tantum tempore, quo ordinandus est sine vllo sit crimine, & præteritas maculas noua conuersatione diluerit: sed quòd ex eo tempore, quo in Christum renatus est, nulla peccati conscientia remordeatur. Quomodo enim potest, præses [b] ecclesiæ auferre malum de medio eius, qui in delicto simili corruerit? aut qua libertate corripere [c] peccãtem potest, cum tacitus sibi ipse respondeat [d], eadem admisisse, quæ corripit.†? † *sit* orig. 1 Cor. 5.

Ecce, qui ordinandus est in episcopum, non solum tempore suę ordinationis, sed etiam omni tempore post baptisma a crimine immunis esse debet.

DISTINCTIO XXVI.

Equitur [c] in vtraque epistola, [vnius vxoris virum.] post baptisma videlicet, non ante baptismum. 1. Tim. 3. & Ti. 1.

Vnde Hieronymus ∝ scribit ad Oceanum epist. 83.

CASVS. Supra tractatum est primum cap. apostolicæ regulæ, oportet episcopum esse sine crimine: quod intelligitur non solum suæ ordinationis tempore, sed etiam omni tempore post baptismum. In hac uero 26. dist. prosequitur secũdum. c. apostolicæ regulæ. s. oportet episcopum esse monogamum, id est, vnius vxoris virum, i. non plurium. & hoc intelligitur post baptismum: quod probatur per sequens capitulum quod adrogatum est.

e ¶ Sequitur.] In hac 26. dist. exequitur secundum præceptum apostolicæ regulæ, oportet episcopum esse vnius vxoris virum, quod negatiuè exponitur, i. non plurium. tamen in casu necessitatis bigamus promouetur vsque ad subdiaconatum, vt 34. dist. lector. Affigũtur autem quatuor rationes, quare bigamus non possit promoueri. Vna propter defectum sacramenti, quia non est ibi sacramentum vnitatis, cum carne non sit

sum diuiserit in plures, vt inf. ea. acutius. Itẽ ꝓp prærogatiuam ordinum, vt inf. ead. vna. Item ꝓp signum incontinentiæ, ex eo, quòd de vna transiuit ad aliam, vt 82. distin. propoluisti. Item ex eo, q̃ non habet fronem hortandi da viduitatem, vt inf. ead. vna, in fi. Vnius.]

¶ Post baptismum debet esse monogamus, qui in episcopum est ordinandus. C. I.

Beda, & gl. ord. 2. Tim. 3. ad hęc verba.

VNius [a] vxoris virum, id est, monogamum [b] post baptismum [c]. Si enim, & ante coniugem habuit, quæ obierit; non ei imputatur, cui prorsus nouo [homini † d nec stupra, nec alia, quæ ante fuerunt, iam obsunt.

† Glosia nõ habet.

∝ ¶ Hieronymus.] *Sententiæ quidem huius, & seq. cap. sunt Patrum, qui citantur, id est, Hieronymi, & Augustini: verba tamen ipsa potius videntur sumpta ex collectaneis Bedæ, & ex gl. ord. huius quidem capitis in primam ad Timot. c. 3. seq. vero in epistolam ad Titum c. 1.*

† In gl. or. in c. 2. epis. ad Titũ, sumpta tamen ista ex B. Aug. in lib. de bono coniugali, c. 18. 28. q. 3. ca. cautus. Iuo p. 8. c. 294. Pann. l. 6. c. 66. Anſ l. 9. c. 59. Poly. l. 2. tit. 31. 2. Cor. 7.

Augustinus vero contra testatur scribens † in epistola ad Titum.

¶ Qui ante baptismum habuerit vnam, & post baptismũ] aliam, ordinandus non est. C. II.

ACutius intelligunt, qui nec eũ, qui cathecuminus, vel paganus habuit alteram, ordinandũ censuerũt: quia de sacramento [e] agitur, non de peccato ∝. Nam in baptismo peccata omnia dimittuntur: & qui dixit, [Si nupserit virgo, non peccat] satis declarauit nuptias non esse peccatum. Propter sanctitatẽ autem sacramenti, sicut semina, si catechumena vitiata est, non potest post baptismũ inter Dei virgines consecrari [f]; ita non absurdè visum est bigamum non peccasse, sed normam sacramenti amisisse, non ad vitæ meritum, sed ad ordinationis ecclesiasticæ signaculum necessariam. Et sicut plures antiquorum patribus ecclesias, vni viro subditas, id est Christo: ita noster antistes, id est, episcopus vnius vxoris vir significat [g] ex omnibus gentibus vnitatem vni viro [h] Christo subditam [i]. 2 ¶ Itaque sicut duobus dominis seruire, sic ab vno Deo apostatare, & in alterius superstitionem ire, non licet †.

† Concor. Masth. 6. tex. in l. naturaliter. quem vide C. de epis. & cler.

∝ ¶ De peccato.] *Sequebatur*, propter sanctitatem sacramenti quod ī eo deficit, cũ hic non de peccato, sed de inordinatione agat. Et si cathecumena fuerit aute baptismũ corrupta, licet postea baptizetur, tamen non poterit inter virgines cõsecrari. In secunda parte, quæ icipit ibi, [sicut.] dicitur, q̃ sicut vnitas vni viro, id est, Christo debet esse subdita, & non diuersis, id est, Deo, & diabolo, ita à Deo recedere in superstitionem diaboli non licet. Vel intellige sic, vt faciat ad propositum Gratiani, id est, sicut duobus coniugijs nõ potest aliquis deseruire simul, sic ab vno coniugio in aliud ire non licet: quia talis apostataret à via ordinandi.

e ¶ De sacramento.] Sensus est, bigamus non repellitur, quia peccauit, sed ꝓpter sacramenti defectũ, q̃ est in eo. extra de biga. à nobis. & c. nuper. Et no. q̃ matrimonio triplex designatur sacramẽtum 1. coniunctio animorum per verba de ꝓsenti, designat consuetudinem fidelis animæ ad Christum, sed commixtio carnis designat coniunctionẽ Christi, & ecclesiæ, vt extra de bigamis. Item designat ibi vnio deitatis cum humanitate, vnde consecr. dist. 2. in Christo. & illam designat coniunctio corporum.

¶ Hic videas qd dicã de pœn. dist. 2 §. Adã. super glo. dicens hoc, &c. Archidia.

f ¶ Consecrari.] Quæri consuevit, cum consecratio epi maior sit & dignior q̃ virginum, quare possit consecrari in episcopum, qui non solum vxorem habet, sed ẽt post mortuam vxorem habuit concubinam, vt 33 dist. habuisse. & 34. dist. c. fraternitatis. & fi qua fuerit corrupta vel ante baptismum vel postea, non potest inter sacras virgines consecrari, vt 20. q. 1. inuenculas? Rõdetur, sacra virgo significat ecclesiam triumphãtem, vbi non est macula neq; ruga. 21. dist. quamuis. sed episcopus ecclesiam militantem, vbi iunt boni, & mali. 31. d. quoniam 11. q. 3. audi.

Corruptus in eꝑm consecrari põt, sed nõ corrupta inter virgines.

Neq; eꝑs neq; aqua proprie est sacramentum. Vide Turrecr. ma ia hic.

g ¶ Significat.] Et ita * ipse episcopus est sacramentum, sicut aqua ipsa 1. q. 1. de rahe verbum ab aqua, quid est nisi aqua?

h ¶ Vni viro.] Id est, Deo, & non diabolo, & sic bene aptatur sequens littera.

i ¶ Subdita.] Id est, nõ ab eo diuisam. & bene sequit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DEinde.] CASVS. Hoc ex diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q̃ Ruffus, & Eusebius, & cæteri episcopi Macedoniæ tres prauas opiniones habebant. Prima erat, q̃ ille non debet bigamus reputari, qui ante baptismum habuit vnam, & postea aliã, & eam quã post baptismũ aliquis habuit, videri quasi nouo homini copulatam. Sed hanc opinionẽ reprobat Innoc. per duo incõuenientia. Primum est, q̃ secũdum illorum opinionem, si aliquis ante baptismum tres habuerit vxores, & post baptismum quartã, quæ quarta est, erit prima secũdum eos. Secundum inconueniens est, q̃ hæc talis q̃ quarto ducta est, debet loco virginis reputari. Secũda opinio erat, q̃ totum quidquid agit homo ante baptismum, in baptismo deletur, qđ Inno. reprobat, cum in baptismo tantum peccata deleantur, & non matrimonia, cũ Deo auctore sint cõstituta. Tertia opinio erat, q̃ matrimonium ante baptismũ non erat legitimum: & hoc improbat tali ratione; quia si hoc verum est, filij inde nati non erunt legitimi, nec hæreditatem habebunt, sed erunt spurij vel naturales. Hoc etiam improbatur auctoritate Domini: nã interrogatus à Iudæis, si liceret homini dimittere vxorem suã, respõdit: Quos Deus coniunxit, homo nõ separet: & de his tãtum loquebatur, scilicet Iudæis, qui ante baptismum contraxerunt. In secundã parte, quæ incipit ibi, [Quæro, & solicitus.] reuertitur Innoc. ad secundã opi. & eã improbat duabus rationibus vsque in finem.

Prima est, q̃ secundum hoc filij nati ante baptismum & põst non erunt fratres, nec inter eos erit similiæ ercisciundæ iudicium, quod est absurdum. Secunda est quia secundum hoc, bona quæ facit aliquis catechumenus, non prosunt ei, si quod ante baptismum gessit, in baptismo deletur, quod non fuit verum in Cornelio Gentili, nec in præceptis legalibus diligenter impletis. Et sic concludit, q̃ per baptismum non aboletur matrimonium, sed peccatum.

Cæteri & a. a ¶ Cũ cæteris.] Impropriè ponitur hæc dictio, cæteris, vt ibi; & cum eo alij duo latrones. fic 56. dist. Cœnomanensem 1.34.distin. si quis viduam. 8.q6.3. Artaldus vnde licet sic inueniatur scriptum in aliquo instrumento; hæc ecclesia cum cæteris capellis, per hoc non probatur ecclesiam istam esse capellam.

A D- ti, sicut si fœmina, &c. *Restitutus est totus hic locus ex glos. ord. Nam apud B Augustinum, & reliquos collectores copiosior etiam est.*

Item Innocentius Ruffo, & Eusebio, & cæteris episcopis Macedon. epist. 22. c. 2.

¶Bigamus a probatur, qui ante baptismum habuerit vnã; & post baptismum alteram. C. III.

DEinde ponitur non dici oportere bigamum eũ, qui catechumenus habuerit atq; amiserit vxorẽ, si post baptismum fuerit aliam sortitus, eamque primam videri, quæ nouo homini copulata sit: quia illud coniugium per † baptismi sacramentum cum cæteris a criminibus sit ablutum †. Quod cum de vna vtique dicitur, certè, si tres habuerit in vetere positus homine vxores b, erit ei, quæ post baptismum quarta est, sic interpretantibus prima, & virginis æquè b nomen accipiet, quæ quarto ducta est loco. Quis (oro) istud non videat contra Apostoli esse præceptum, qui ait, vnius vxoris virum oportere fieri sacerdotem? Sed obijcitur c, quod in baptismo totum quidquid in vetere homine gestum est, sit solutũ. Dicite mihi (cum pace vestra loquor) crimina tantum dimittuntur in baptismo, an & illa, quæ secundum Domini † præcepta, ac Dei cõstituta complentur? Vxorem ducere crimen est, an non est crimen? Si crimen est, ergo (præfata venia dixerim) erit auctor in culpa: qui, vt crimina committerentur, in paradiso præcepit γ, cum ipse eos benedixit. Si vero non est crimen, quia quod Deus instituit †, nefas sit crimẽ appellari, & Salomõ addidit, [Etenim à Deo præparatur viro vxor,] quomodo creditur inter crimina esse dimissũ quod auctore Deo legitur consummatum? Quid de talium d filijs percensetur? Nunquid non erunt admittendi in hereditatis consortio †, quia ex ea suscepti sunt, quę ante baptismum fuit vxor, eruntque appellandi vel naturales e, vel spurij; quia non est legitimum matrimonium, nisi illud (vt vobis videtur) quod post baptismum assumitur? Ipse Dominus, cum interrogaretur à Iudęis, si liceret dimittere vxorem, atque exponeret fieri non debere, addidit [Quod ergo Deus iunxit, homo non separet.] Ac ne de his locutus esse credatur, qui ε post baptismum sortiuntur ζ: meminerint hoc & à Iudęis interrogatum,

Burc. l. 4. c. 98. Iuo p. 1. c. 292. & p. 8. c. 303. Poly. l. 6. tit. 4.

†post] orig. †al. ablatum

1. Tim. 3. ad Tit. 1.

†legis] orig.

Gen. 1. †iunxit] orig. Prou. 19.

28. q. 1. nũquid. †al. conferũt

Matth. 19.

ADDITIO. Argu. contra 1. q. 7. & si illa, in prin. vbi de hoc. Arch.

b ¶ Æ què.] Id est, simili ratione.

c ¶ Sed obijcitur.] Nunc obijcit contra secundam opinionem.

d ¶ Quid de talium.] Hic obijcit contra tertiam opinionem.

e ¶ Vel naturales.] Qui dicuntur legitimi, qui naturales, habes 32. q. 4. liberi. qui spurij. ff. de statu homin. vulgo).

f ¶ Sortiuntur.] Vxores, & viros.

a ¶ Respon-

a ¶ Responsum.] No. interpretandas esse locutiones ẽm personas, q̃ loquuntur, quid vel quibus loquuntur, vt hic, & 1. q. 7. dici. & extra de maiorit. & obed. solitæ. & q̃ persona loquens comprehenditur in generali sermone, argum. ff. de pignor. Paulus. §. vltimo. Sed contra

Persona loquẽtis an in generali sermone cõprehẽdatur.

& Iudæis esse responsum a. ¶ Quæro, & solicitus, quæro, si vna eademque sit vxor eius, qui ante catechumenus, postea fit fidelis, filiosque ex ea, cum esset catechumenus, susceperit: ac postea alios, cum fidelis; vtrũ sint appellandi, fratres, an non habeant postea, defuncto patre, erciscundæ hæreditatis consortium, quibus filiorũ nomen regeneratio spiritualis creditur abstuliſſe? Quod cum ita sentire, atque iudicare absurdum est, quæ (malum) ratio est, hoc defendi, & vacua magis opinione iactari, quàm aliqua auctoritate b roborari? cum non possit inter peccata deputari, quod lex præcepit c & Deus iunxit? Nunquid si quis catechumenus virtutibus studuerit, humilitatem secutus fuerit, patientiam tenuerit, eleemosynas fecerit, morti destinatos d qualibet ratione eripuerit, adulteria exhorruerit, castitatem tenuerit: quæro, si hæc, cum fuerit factus fidelis, amittit, quia per baptismum, eorum, quod vetus homo gesserat, putatur auferri? Aspiciamus gentilem hominem Cornelium orationibus, atque eleemosynis vacantẽ, angelum audiẽtem per reuelationem, ipsumque, Petrum uidentem; nunquid per baptismum hæc illi ablata sunt; propter quæ ei baptismus videtur esse concessus e? Si ita creditur, mihi credite, non modicum erratur: quia quidquid bene gestum fuerit, & secundum præcepta legalia custoditum, non potest facientibus deperire. Nuptiarum ergo copula, quia Dei mandato perficitur, non potest dici peccatum, & quod peccatum non est solui inter peccata f credi omnino non debet: eritque integrum æstimare aboleri non posse prioris nomen vxoris, cum non dimissum sit pro peccato, quod † ex Dei sit voluntate completum.

Act. 10.

†al. quia

a ¶ Bigamus.] *Rubricæ huius capitis, & sequentis, quæ in codicibus impressis erant transpositæ, in suum locum ex aliquot manuscriptis sunt restitutæ.*

b ¶ Homine vxores.] *Sic in omnibus manuscriptis, & apud Burchardum, & Iuonem par. 1. c. 292. quamuis in originali, & apud eundem Iuonem par. 8. cap. 303. paulo aliter, & obscurius legatur.* Sic cum ipse eos iungeret, benedixit.

c ¶ Præcepit.] *In orig. & apud cæteros collect. legitur:* in paradiso

d ¶ Qui post baptismum.] *Apud Burchardum, & Iuonem in prima parte legitur,* quæ post baptismum fortiuntur. *Sed in originali, & apud Iuonem p. 8. & in Pannormia, & infra 28. q. 1. cap. nunquid hoc modo,* qui post baptismum vxores fortiuntur. *Verum ob glossam nihil est mutatum.*

e ¶ Ipsumque Petrum.] *Apud Innocentium in codice canonum, et Burchardum est:* atque eleemosynis reuelationem, Petrumque ipsum vidisse. *Apud ipsum Innocentium in tomo conciliorum:* per reuelationẽ angelum, Petrumque ipsum vidisse. *apud Iuonẽ:* Petrum ipsum reuelatione vidisse.

f ¶ Causa eadẽ diuersos effectus non operatur. Si dicat, eadem causa non operatur contrarios effectus. sic 57. dist. si quis in ęgritudine, sicut editum solutio non parit liberationem, & repetitionem, vt ff. de solut. qui hominem. §. vlt. extra de bap. maiores.

f ¶ Inter peccata.] Videtur ergo, q̃ infamia contracta ante baptismũ non tollit per baptismũ, & ita q̃ ante baptismum fuit infamis, postea põt promoueri, vt 48. di. qm. & 1. q. 7. si quis oẽm. Hoc non credo. sed dico infamiã & irregularitatẽ ex ꝓprio delicto prouenientẽ tolli in baptismo: q̃a dona baptismi sunt sine oĩ pœnitentia, & satisfactione, vt de cõsecr. dist. fine. Si ẽm peccatum non deleretur quãtũ ad infamiã, adhuc post baptismum obesset, q̃ negat Ambr. inf. ea. vna. vnde si aliquis occidit mille homines ante baptismum omnis infamia, & irregularitas tollitur, vt 51. dist. si quis post acceptum. hoc etiam patet in Paulo: q̃ ante baptismũ fuit homicida: & tñ postea factus est apostolus, vt 50. dist. §. econtra Si obijcis, q̃ ẽm hoc illa, quæ corrupta est ante baptismũ, post baptismum non sit irregularis: & ideo debet consecrari: bene concedo, q̃ non ẽ irregularis: sed tñ impeditur consecratione ꝓp defectum sacramẽti. Sed quare repellit mulier ꝓtextu fornicationis, quã ante baptismũ cõmisit, vt ext. de diu. gaudemus. in fi. fic vt in promoueñdo. Sed hoc ideo est, quia illud

Baptismꝰ tollit infamiã ꝓcedentem.

Ar. inf. de cõsec. di. 4. non ex quo. in fi. Arch.

tra arg. C. de solu. inquisitio, & arg. contra. ff. locati. qui insulam. §. vlt. vbi nec dominus nec familia excipitur in generali sermone.

delictum non tñ vxorem. sed ẽt virum maculat, vt 32. q. 1. in coniugio. Sic vides, q̃ per libertatem tollitur delictum, vel infamia quam quis in seipso commisit: sed illud

Universidad de Deusto
Biblioteca

illud delictum quod in alio commissit, non tollitur, vt ff. de his qui not. in fa. l. penult. & l. athletas. §. Pomponius. Præterea per baptismum tollitur crimen præcedens; non tamen tollitur exceptio competens ex crimine. sicut per pœnitentiam tollitur crimen, non tamen exceptio competens ex crimine, vt su. dist. prox. c. vlc. & 33. q. 2. admonere. Io. Quod autem hic dr, non est peccatum, sed sequale peccati, s. infamia ex peccato contracta. secus autem est in illa quæ nō p̄uenit ex peccato, sed ex constitutione ecclesiæ, vt in illa quæ inuita est corrupta, vt sup. eod. c. 2. & i iudice, & executore, ut 50. dist. si quis viduā, & 51. dist. aliquātos. & tamē non peccāt tales. si. 23. q. 5. miles. Sed secundum Hug. videtur sequi inconueniens. s. quòd melioris conditionis sunt delinquentes, q̄ illi qui non delinquerunt. 34. dist. fraternitatis. 9. q. 3. mandamus in gl. nō quòd. sed hoc cōtingit virtuti sacramenti.

2 Idē no. Innoc. extra de diuortijs* gaudemus. ibi videas. & idē not. it. 28. q. 1. si qs. Arch.

e ¶ Sacerdotis.] Idem de quolibet sacro ordine. 42. distin. quiescamus.

Qui sine crimine.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̄ ille qui habuit tantum vnam vxorem, & est sine crimine, promoueri potest: qui uero bis contraxit, licet

Item Ambrosius lib. 1. de officijs, c. vlt.

¶ In baptismate culpa dimittitur, non lex coniugij aboletur. C. IIII.

VNa tantum, nec repetita nobis copula permittitur, & in ipso coniugio lex est non iterare coniugium, nec secundæ coniugis sortiri coniunctionem. Quod plerisque mirum uidetur, cur etiam ante baptismum iterata a coniugia electioni muneris, & prærogatiuæ ordinationis a impedimēta generent, cum etiam delicta obesse nō soleāt b, si lauacri remissa fuerint sacramento. Sed intelligere debemus, quia in baptismo culpa dimitti potest, lex aboleri nō potest. In coniugio non culpa, sed lex est. Quod culpæ est igitur in baptismo relaxatur, quod legis est, in coniugio non soluitur. Quomodo autem potest hortator c esse uiduitatis, qui ipse coniugia frequentauerit?

Iuo. p. 8. ca. 290. Pann. l. 6. c. 64.

a ¶ Litera.] *Apud B Ambrosium locus hic variè legitur. Nam in antiquis impressionibus habetur*, iterato coniugio, *in recentioribus vero*, iterati coniugij, *itemque in Pannormia, & apud Iuonem. In his tamen, quæ sequuntur, concordant, sic legendo*, ad electionē muneris, & prærogatiuam ordinationis impedimenta generentur.

Ioannes etiam Baptista dum Herodem ab incestu prohiberet dicens. [*Nō licet tibi habere vxorem fratres tui*] *euidenter ostendit inter infideles coniugia esse. Unde datur intelligi, quòd bigami dicuntur non solum qui post baptisma coniugia frequentant, sed etiam qui ante baptismū vnam, & post baptismum alteram habuisse probantur. Bigamus d vero in sacerdotem ordinari non debet; nō quia deliquerit secūdam accipiendo vxorem: sed quia prærogatiua exutus est sacerdotis c.*

Matth. 14.

Unde Ambrosius ad Vercellenses, lib. 10. epis. 82. ait

¶ Non peccat bigamus, sed prærogatiua sacerdotis exuitur. C. V.

QVi sine crimine est vnius vxoris vir, tenetur † ad legem sacerdotij suscipiendi. Qui autem iterauerit cōiugium, culpam quidem non habet coinquinati, sed prærogatiua exuitur sacerdotis.

Iuo p. 8. c. 290. Pann. l. 6. c. 64. † al. teneatur

DISTINCTIO XXVII

Vòd au-

a ¶ Ordinationis.] Si. inf. 32. d. seriatim.

b ¶ Non soleant.] Ergo infimia ex delicto proueniēs non nocet quantum ad legem promotionis. s. per baptismum delata.

c ¶ Hortator.] Sic 25. dist. c. vlt. & 47. dist. c. sicut hi. §. necesse.

d ¶ Bigamus.] Bigamus componitur a bis, & gamos, quod est melior, vel vxor. & sic dicitur bigamus, qui duas habet vel habuit vxores. Arch.

cet non peccauerit: tamen prærogatiua sacerdotij est exutus, nec poterit promoueri.

Vôd autem.] Hæc distin. diuiditur in duas partes. In prima intendit Gratianus superficialiter allegando probare, quòd si diaconus fuerit protestatus, q̄ non poterit contrahere. si contrahit, tenet matrimonium. sed hoc est falsum. Secunda. ibi, [Quidam.] Ioan. de Fan. CASVS.

CASVS. Suprà ostensum est, q̄ oportet eṗm esse vnius vxoris virū. In hac 27. dist. quæritur, an tpe administrationis possit eius copula fungi, quam vnicam, & virginē habuit? Et rñ. q̄ non. & hoc probatur per sequens c.

a ¶ Quod autem.] In hac 27. dist. primo ponit incidentem

tem a vnius vxoris vir episcopus esse iubetur, quæritur, an de tempore ordinationis hoc sit accipiendum, vt tempore suæ administrationis, eius possit copula fungi, quā vnicam, & virginem sibi desponsauit.

Apud Martinū Bracarensē, c. 39.

Hoc Martinus Papa prohibet dicens.

¶ Non ordinetur diaconus, nisi castitatem fuerit. professus. C. I.

Dist. 28. diaconi. Iuo p. 7. c. 376. Pann. l. 3. c. 57.

DIaconus b qui eligitur, si contestatus c fuerit pro accipiendo matrimonio, & dixerit non posse in castitate perinanere, hic non ordinetur. Quòd si in ordinatione tacuerit d, & ordinatus fuerit, & postea matrimonium desiderauerit; alienus sit à ministerio, & vacat à clero.

Hac auctoritate datur intelligi, quod illi, qui vxores habēt vel accipere volūt, nec diaconi, nec sacerdotes fieri possunt nisi continentiam profiteantur. ¶ Si vero diaconus à ministerio cessare voluerit, & cōtracto matrimonio licita e potest vti. Nam etsi in ordinatione sua castitatis votum obtulerit: tamen tanta est uis in sacramento cōiugij, quod nec ex violatione voti potest dissolui ipsum coniugium.

Unde Augustinus x in libro de bono viduitas ad Julianam viduam, c. 10.

¶ Nubentes post votum non sunt abinuicem separandi. C. II.

inf. 27. q. 1. c. nuptiarum. §. proinde.

2 QVidam nubentes post votum f asserunt adulteros esse. Ego autem dico, quòd grauiter peccant, qui tales diuidunt.

1 Nam vtra tem 1. questionem, scan eps possit vti matrimonio contracto. Secundo ponit contrarietates capitulorum quorundam, quæ loquuntur de voventibus: & ea soluit diligendo inter volentes solenniter, & vouentes simplicitet. Et incipit hic tractare de continentia clericorum & protenditur iste tractatus vsq; ad 36. dist.

propositum principale hoc interest de cōtinentia clericorum, vsq; ad 15. distin. vt dixi su. in tit. huius li. Archid. Textum dicit ex. ponit.

Diaconus.] CASVS. Aliquis volebat in diaconum promoueri sed castitatem seruare nolebat: quæsitum fuit an deberet ordinari? Et respondet M. Papa, q̄ non sed si cum ordinaretur tacuit & post ordinationem contraxit, deponi debet.

h ¶ Diaconus. Secundum q̄ patet per §. sequentem, hoc c. potest intelligi de matrimonio iam contracto, & de cōtrahēdo. & ſm hoc diuersis modis exponitur littera: ſm q̄ intelligitur de contracto, planum est: quia iste M. Papa præcessit Greg. qui indixit contineri im subdiaconis. 31. dist. ante. sed hoc expone pro accipiendo, id est, pro contracto retinendo. Licuit enim etiam tempore Siricij vsque ad Gregor. subdiaconis vti iam contracto matri. 87. dist. quicunq; 82. dist. proposuisti. expone ergo q̄d dicit, matrimonium desiderauerit 2. id est, desiderat de contrahendo, de diacono fuit tantum quæstum, & de eo tantum responsum. Idem tamen est de subdiacono infra 32. dist. si quis eorum. & secundum hoc planē est littera. Quod tamen dixi, quod M. præcessit Greg. H. dicit per chronicam suam falsum est. & dicit quod Gregorius præcessit Martinum 1xvj. annis.

2 Scilicet cō esse sua, & de facto, cōtraxerit. Ar.

3 Arg. ad hoc extra de re iudicata. Cumana

flēte vt in hoc ca. & Arc. extra de iu. integrū restit. cum venissent. nisi in casib⁹ quibus expressum est, q̄ protestatio nō valeat vt ibi extra deconsti. cū M. & de ap. solici tudinem.

d ¶ Tacuerit.] No. taciturnitatem haberi pro consensu, vt hic, & 54. dist. si seruus. & 65. dist. si forte. & 20. q. 2. puella. ff. sol. mat. l. 2. arg. contra extra de præscr. nihil Sol. taciturnitas semper habetur pro consensu, nisi in tribus casibus, not. 2. q. 7. plerumque. Item & in casibus illis vbi requiritur expressus sēsus, vt in seruitute imponenda nō sufficit consensus tacitus sed expreſs⁹, vt ff. de ser. vrb. præd. inuitū. Item in procuratore constituendo. ff. de procur. filius. §. inuitum. Itē in furto, vt ff. de fur. qui vas. §. vende trare. Item in soluendo matrimonio, vr ff. de ritu nupt. in eo iure. §. 3. Vel distingue, an tale sit factum quod possit fieri me prohibente. in eo casu non obest taciturnitas, vt rem meam quis possit vendere me inuito, & ideo ibi non nocet taciturnitas, ut ff. de contrah. empt. rem a ienam. si autem tale factum est, q̄d non potest fieri me prohibente. ibi taciturnitas habetur pro consensu 4. vt extra de his, quę fiunt à præla. cap. 2. sic distinguit lex. ff. de re iud. sæpè. sic 11. q. 3. quando. & extra de sent. & re iud. quamuis. Ioan.

Tacens an consentiat.

4 De hoc ēt no extra de sſump. nonne. ibi. videas. Arch.

HAC AVCTORITATE. CASVS. Concludit Gratianus ex supradicto c q̄ illi qui hēnt vxores vel habere volunt, nec diaconi nec sacerdores fieri possunt. sed si diaconus à ministerio cessare voluerit, matrimonio iam contracto vti potest: quia etsi eti am in sui ordinatione castitatem promittat tamē tanta est uis matrimonij, vt ipsum matrimonium non dissolvatur. & hoc probat per sequentia. Quod tamen dicitur ab illo ver. [Si vero.] falsū est nisi hoc intelligas. in orientali ecclesia.

¶ Casus autem plani sunt vsque ad cap. quod interrogasti.

e ¶ Licite.] Allegando dicit.

QVidam. Hęc est secunda pars dist. in qua corrigit & dicit, q̄ vouentes simpliciter, licet non dēant cōtrahere tamen tenet matrimoniū Io. de Fan.

f ¶ Post votum. Quidam dicunt illud votum esse simplex, quod fit q̄ veroī de futuro, vt ego voueo, q̄ post mortem vxoris continebo, hoc votum impedit, vt dicunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

cunt, sed non dirimit matrimonium. Votum solenne est quod fit per verba de presenti vt, ego voueo continentiam, illud impedit, & dirimit, extra qui cle. vel uo. meminimus, &c. consuluit. Ego credo tribus modis votum solēnizari, vel per ordine, vel per habitū, vel ex eo quod corā aliquibus testib⁹ deuouit se alicui religioni. & dic vt no. 27.q. 1.ca. 1. Ioan. Quod Io. dicit de habitu, intelligas si recipiendo habitū fecit professionē expressam vel tacitam, vt extra de regu. statuimus. & cap. preced. qa solus habitus non solēnizat votum, vt eo. sit por rectum. Bar.

Votū solennizatur tripliciter.

a SI vir simplex votum.] Id est, propositum perpetuę continentiæ habendæ.

Nubēs post votum, peior est adultero.

b ¶ Sed trib⁹ annis.] Alibi dicit, qđ isti sunt peiores adulteris. vt 27.q.1. nuptiarū. Quare ergo istis tantū triēnij pœnitētia indicitur, cum adulteris septennii indicatur. 33.q. 2. hoc ipsum? Itē cū isti in Deum peccent, grauius essent puniendi quàm illi qui i hoīnē peccāt. vt 17.q.3. sicut qui. 22.q.1. mouet. Sed istud est propter bonum matrimonij adiūctum

1 Ad hoc facit qđ not. 1.q.1. gbusdā. Inn. hic arg. &c.

1. & sic habes, q̄ minuit pœna delicti p̄pter adiunctum bonum, vt 32.q.2.quid qđ & q. 4. dixit &c. orig. & 22.q.2. si quę libet.

c VOuentibus.] ¶ Etiā velle.] Sic ergo videtur, q̄ sola voluntas ēt quo ad ecclesiā punitur, vt 19.d. Anastasius. sic ergo licet nubere p se sit bonū, tñ malū est istis, sicut cor p⁹ Christi malū fuit Iudæ, vt de conse. distin. 2. sicut Iudas. & arbor paradisi mala fuit Adę, vt 11.q.3.

d SI nupserit virgo. Quæ non vouit.

QVod interrogasti.] CASVS. Quædam vidua claustrum monialium intrauit, & velamen super caput suum imposuit continentiam profitendo, & inter alias monachas sicut sanctimonialis est morata. postea conuaxit matrimonium, dicens se fictè monasterium intrasse: qua fitum est, quid fieri debeat. Et respondet Nicolaus Papa, quod ipsa debet agere pœnitētiam de illusione nefanda, & reuerti ad monasterium, vt fatuet quod promisit. Omnia autem quæ sequuntur, dummodo protestatio præcedat 2. vt extra quod metu. per latum. Simulatio autem ex inhonesta causa semper facit monachum nec admitteretur, si vellet probare contrarium, vt 27.q.1. vidua. & extra de regu. viduas. & C de lati lib tol. l. vnica. §. sed & qui dominus pleati. et no. quod Ioan. Fauentinus distinxit ficti o. 3. intentionis, & fictio operis. Fictio intētionis est cum quis fictè ad baptismum accedit & licet fictè accedat *, tamen verum baptismum recipit, vt 1.q.1. ficut ficti 4. similiter si quis fictè sit monachus ad hoc vt possit

plana sunt, & per te videbis.

e ¶ Et finxit. Quædam simulatio fit ex honesta causa, q̄ dam ex inhonesta. Ex honesta, vt 22.q. 2. vtilem & 23. q. 2. dominus. Similiter si aliquis simulat se religionē intrare propter timorem, talis simulatio non nocet: dum-

α ¶ Augustinus.] *Verba propria huius capitis non sunt inuenta apud B. Augustinum: sententia tamen habetur in libello de bono viduitatis. Omnino autem intelligendum hoc est de voto simplici, vt Gratianus in fine huius distinctionis exponit.*

Item Theodorus in pœnitentiali.

¶ De eodem. C. III.

SI vir simplex β votum α virginitatis habens adiungi tur vxori, postea non dimittat vxorem, sed tribus annis b pœniteat.

Ibidem c. fig⁹ votum.

β ¶ Simplex.] *Abest vox ista ab omnibus manuscriptis & infra 27.q.1.c. si quis votum etiam ab impressit. In aliquot tamen peruetustis, est glossa interlinearis.*

Hieronymus γ vero econtra scribit.

¶ Damnabile est vouentibus virginitatem, velle nubere. C. IIII.

VOuentibus virginitatem, non solum nubere, sed etiam velle c damnabile est.

iuf. 17.q.1.c. vouentibus. Sent. 4. dist. 38.

γ ¶ Hieronymus.] *Gratianus hic & infra 17.q.1. c. vouentibus. & magister sententiarum hac tribuunt Hieronymo, apud quem non est inuentum In gl. eod. 1. Tim. c. 5. ad ea verba*, habentes dānationem. *refertur ex B. Augustino, cuius propria verba habentur infra in c. nuptiarum. 27.q.1. post principium.*

Idem contra Iouinianum, lib. 1.

¶ Damnationem habebit, si nupserit quæ virginitatem vouit. C. V.

SI nupserit virgo d non peccat †, non illa virgo, quæ semet † Dei cultui dedicauit. Harū enim si qua nupserit habebit damnationem; quia primam fidem irritam fecit.

Iuo p. 7. c. 124. Pann. l. 3. c. 192. † peccauit] Hier. † al. quæ se semel.

Item Nicolaus Papa ad Albinum † Vienen. ecclesiæ archiepiscopum.

† Valde variāt hæc nomina in exēplaribus, & re Buru. & Iuone.

¶ Quæ sanctimonialem se esse finxerat, nubere non valet. C. VI.

QVod interrogasti de fœmina, quæ post obitum mariti sui sacrum velamen super caput suum imposuit. & finxit e se sub eodem velamine sanctimonialē esse; postea vero ad nuptias redijt, bonum mihi videtur, quia per hypocrisim ecclesiasticam regulam conturbare voluit, & non legitimè in voto suo permansit; vt pœnitentiam agat

Burc. l. 8. c. 47. & Iuo p. 7. c. 65. & 132.

1 Ad hoc 26. q. 7. per Iacob. Ioan. de Fan.

possit fieri abbas, nihilo minus est monachus. licet fi- hoc ēa, & non sincera fit eius intentio 1. Fictio operis dī, vbi factum fingitur esse quod non fit, vt ff. de rit. nuptia. simulare. vel cum simulat se vendere, & donat, & secundum quod dī C. plus valere, quod agitur, q̄ quod simulatè concipitur. Similiter dico, q̄ si aliquis eo proposito copulatur alicui mulieri, q̄ nolit stare legitimę cum ea, & hoc paratus sit probare, q̄ nō est audiēdus. nam in iponsalibus recurritur ad communem intelligentiam verborum: licet contrahens aliam intellectū habuerit, vt extra de sponsa. ex literis 1. vbi enim verba non sunt ambigua, non est locus interpretationi, vt ff. de leg. 3. ille aut ille 2.

a ¶ Reuertat.] Hoc intellige, quādo post habitu assumptum fitetit iter moniales, vt 27. q. 1. vidua. alias sol⁹ habitus nō dirimeret sequēs matrimonium, vt extra de regulari. porrectū. & extra de conuersione coniugato rum, ex parte. in fi.

a Idem no. etiam Io. & Iac. extra de reg. vt cle. vbi no. de materia huius glo.

b PResbyteris, diaconis.] Vt ext. ¶ cle. vel vo. c. 1. contra. Sed ibi fuit dispēsatio comparatiua.

c ¶ Disiungi.] Non enim debet dissimulatione culpabili nefanda sententia corroborari. C. de iceit. nup. l. vlt. in fi.

c ¶ Disiūgi.] Quoad carnis copulā; quia quod non est, nō potest dissolui; neque accusari. extra de despons. impu. ad dissoluendum. sed dicit lex quod matrimonium non dicitur dissolui, quod ab initio nullū fuit, vt in Au. h. de nup. §. fi vero ab initio.

Quod non est, non potest dissolui

d VIrg.] ¶ Quam incestę.] Sacri legæ etiam sunt. 27. q. 1. virginibus. quia vasa dñi id ē, sepulchra cōtaminant. 3. inf. d. proxi. decernimus.

3 Sub. & ibi in omnem ecclesiā delinquere videtur. 26. q. 2. sed & illud. 55. dist. in cap. sed illud. in fin. Archid.

ECce.] Hęc dist. diuiditur in xi. ptes, in quarum prima probatur, quòd nullus debet esse subdiaconus, nisi promissa castitate, & hoc per cap. Greg. & cap. Innoc. Ioan. de Fan. Quæ autem sunt causa institutionis, habetur 31. dist. §. causa. Secunda ibi. [Quando.] Tertia ibi, [Priusquam.] Quarta ibi, De his.] Quinta ibi, [Asiumi.] Sexta

¶ Al. ministerio inchoauit

Burcha. & Iuo ibidem. Pann. l. 3. c. 106

Act. 8.

Act. 5.

PAlea. C. VII.

NAm si consenserimus, q̄ omnia sacramenta ecclesiastica quisq; prout vult, fingat, & non vere faciat; omnis ordo ecclesiasticus turbabitur; nec catholicæ fidei, iura consistunt nec canones sacri rite obseruantur. Quid enim profuit Simoni mago baptismū sacrum ficte suscipere, & in Christianitate permansurū se finxisse, cum per Apostolum fraude eius detecta, quod sibi futurum esset, prænūciatum fuit? Ait enim [Pecunia tua tecum sit in perditionem, cor enim tuum non est rectum coram Deo. Pœnitentiam itaq. age ab hac nequitia tua; & roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui: in felle. n. amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te esse.] Ideo tales, nisi resipiscant, spirituali gladio percutere censemus. Non enim fas est spiritui sancto mentiri, sicut Anānias, & Saphira mentiti sunt, & statim perierunt.

¶ *Caput hoc in multis Gratiani codicibus (in quibus habetur sine nomine Paleæ) est coniunctum superiori, quemadmodum & apud Burchardum, & Iuonem. In Pannormia autem est seiunctum.*

Item Calixtus Papa. ij.

¶ In sacris ordinibus constituti non ducant vxores; & si duxerint, separentur. C. VIII.

PResbyteris, diaconis b, subdiaconis, & monachis cōcubinas habere, seu matrimonia contrahere penitus interdicimus: contra quoque matrimonia ab huiusmodi personis disiungi c, & personas ad pœnitentiam redigi debere iuxta sacrorum canonū diffinitiones iudicamus.

¶ *Hic enim inuentus est in cod. Vatic. Bibliothecæ in fragmento cuiusdam concilij ab vrbano secundo habiti. cap. 2. ex eodem vero concilio sunt canones, Alienationes. 12. b. 2. & Paternarum. 24. q. 3.*

Hic distinguendum est quòd vouentium alij sunt simpliciter vouentes, de quibus Augustinus, & Theodorus locuti sunt: alij sunt, quibus post votum, benedictio accedit consecrationis, vel propositum religionis, de quibus Hieronymus, & Nicolaus, & Calixtus scripserunt. Vnde idem Hieronymus contra eundem Iouinianum libro primo scribens ait.

¶ Incestæ sunt virgines, quę post consecrationem nubunt. C. IX.

Iuo. p. 7. c. 124. Pann. l. 3. c. 193

VIrgines, quæ post consecrationem nupserunt, non tam adulteræ sunt, quàm incestæ d.

DISTINCTIO XXVIII.

Cce ostēn-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sexta ibi,[Presbyter.] Septima ibi, [Quia sunt.] Octaua ibi,[De Syracusanæ.] Nona ibi, [Si quis docuerit.] Decima ibi,[Presbyterum.] Vndecima ibi,[Consulendum.] Ioan.de Fant.

CASVS. Ostensum est supra in illo cap. diaconus. &c. presbyteris q̄ diaconi, presbyteri & subdiaconi debent continentiam promittere. Adhuc in hac 28. dist. de eodē tractat, & annectit de his, q̄ ab infamia ecclesiasticis officijs manci pantur, & q̄ relictæ diaconorum & sacerdotum non contrahāt, & q̄ sacerdotes proprias vxores à sua cura non abijciant. Sequentia plana sunt vsque ad c. [priusquam.]

a ¶ Ecce ostensum est 1.]In hac 28.dist. agit de continentia clericorum in tribus ordinibus, ostendit etiam qualiter sint ordinādi qui ab infantia ecclesiasticis officijs adiungūtur. Item ostendit, quòd relictæ presbyterorum & diaconorum non possunt aliis nubere, & quòd sacerdotes à sua cura non debent abijcere, mulieres. vltimo, q̄ ad laicos nō spectat iudicare de sacerdotibus, licet mali sint.

b NVllō.] ¶ Promiserit.] Expresse vel tacite. expresse, vt 23.d.quanquam. & 27. q. 1. vt lex. Tacite, vt infra ea.diaconi. Si quæris quomodo ecclesiam ponat alicui necessitatem continendi, cum continentia sit res voti, non præcepti, vt 32.q.1.integritas? Dico q̄ ecclesia neminem cogit continere, sed in ordine quem dat, potest imponere legem quam vult, sicut quilibet alius in traditione rei suæ, vt §. de pact. in traditionibus.

c DEcernimus.] ¶ Careant.] Minus agit cum eis decretalis, quæ iubet eos amoueri post admonitionem, vt extra de cohab. cler. sicut.

a Hæc dispensatio est in corpore iuris clausa. ideo omnib. episcopis est permissa, secundum Ala. & Gofred.

ADDITIO. Vt hoc dictū cessat; dic. careant si præmoniti nō, cessauerint: secundum Lauren. vel dic, q̄ decr. loquitur in concubinario clerico, hic autem in eo qui de facto duxit vxorem, qui plus contemnit. Arch.

QVando.] Hæc est secunda pars, in qua probat q̄ prælati ecclesiarum parochialium debent facere professionem episcopo, quod honeste viuent.

d ¶ Aut diaconi.] Hodie etiam acolythis conferuntur ecclesiæ ex dispensatione 2, vt extra de æta. & qualitate. Præterea.

e ¶ Professionem.] Quid promittere debeat, dixi 24. dist. quamquam.

PRiusquam.] Hæc est tertia pars, in qua probatur, q̄ habens filiam paruulā non debet esse episcopus.

CASVS. Vacante Ecclesia Neapolitana, quidam nomine

sum est [a]*, quòd nolentes vouere cōtinentiam, nec ad subdiaconatum, nec ad superiores possunt gradus conscendere. Vnde ad subdiaconatum accedentes, non sine voto castitatis iubentur admitti, auctoritate B. Gregorij, qui scribens Petro subdiacono, lib. 1. epistola 43. in fine ait.*

¶ Non fiat subdiaconus, qui se castè victurum non promiserit. C. I.

NVllum facere subdiaconum præsumant episcopi, nisi qui se victurum castè promiserit [b]. *& nonnullis interiectis*. Quia nullus ad ministerium altaris accedere debet, nisi cuius castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata. Infra dist. 31. c. ante triēnium.

Item Innocentius secundus in concilio Rom. c. 5.

¶ Subdiaconus, & supra constituti, incontinentes vxorem aut concubinam ducentes ecclesiastico beneficio, & officio careant. C. II.

DEcernimus, vt ij, qui in ordine subdiaconatus †, & supra, vxores duxerint, aut concubinas habuerint, officio, atque ecclesiastico beneficio careant [c]. Cum enim ipsi templum, vasa Domini, & sacrarium spiritus sancti debeant esse, & dici; indignum est eos cubilibus & immunditijs deseruire. Pann. l. 8. c. 145. † *diaconatus* Pann.

Item ex concilio Toletano 4. c. 26.

¶ Castè se victuros promittant in diaconos, vel presbyteros ordinandi. C. III. Burc. l. 1. c. 137. Ansel. 7. c. 1. Iuo p. 3. c. 136. & p. 6. c. 248. Pann. l. 3. c. 22.

2 QVando presbyteri, aut diaconi [d] per parochias constituuntur; oportet eos primum professionē [e] episcopo suo facere, vt castè, & purè † viuant sub Dei timore, vt dum eos talis professio obligauerit, vitæ sanctæ disciplinam † retineant. † *al. pie.* † *al. disciplina retineat.* cod. Regius.

Item Gregorius clero, & nobilibus ciuibus Neapolitanis, lib. 8. epistola 40.

¶ Qui longam corporis sui continentiam non habet, in episcopum eligi non debet. C. IIII.

3 PRiusquam ad nos scripta vestra discurrerent † Ioannē diaconū, q̄ ab altera patre [f] electus est paruulā [g] Ansel. l. 6. c. 9. al. 16. Polyc. l. 2. tit. 2.

ne Ioannes fuit ibi in episcopum electus à minori parte capituli, alijs cōradicētibus: q̄a filiā hēbat paruulā. supplicabat Papæ vt ipsum confirmaret: sed Gregorius noluit eum confirmare, dicens, q̄ nec ipsi debuerūt eū eligere, nec ipse debuit electioni consentire, cū filia tenere conuincatur sui corporis cōtinentiam non habere.

f ¶ Ab altera parte.] Id est, medietate: q̄a nomine partis medietas designatur, vt ff. de verb. sign. nomen. §. portionis. & ff. de vsufru. l. etiam.

g ¶ Paruulam.] Paruitas filiæ fuit argumentum, q̄ non diu fuerat continens. vnde aliud esset si habuisset magnam filiam 3, vt sic non obstet, vt inf. ead. de Syra-cusanæ. vnde ibi fuit dispensatum. Sed hodie iure communi nullus talis promouendus est in episcopum, vt 61. dist. Catinensis.

a ¶ Filiam.

Iudex quandoque de facto supplet.

a ¶ Filiam.] Nota q̄ per factum ipsum probatur aliquid. vt 81. dist. propositi. 12. q. 2. quatuor. & 18. distin. peruenit. Ex hoc cap. videtur, quòd iudex ex suo officio possit aliquid supplere de facta quod sibi non constat tanquam iudici. Et licet non obijciatur aliquid a partibus

habere filiam [a] exquorundam relatione cognouimus. Vnde, si rationem voluissent attendere, nec alij eum eligere, nec ipse debuerat consentire. Nam qua præsumptione ad episcopatum audet accedere, qui adhuc longam corporis sui continentiam filiola ∝ teste conuincitur non habere?

∝ ¶ Filiola.] *Sic emendatum est ex originali, Anselmo, & Polycarpo: cum antea legeretur.* filia. *Superius etiam dixerat,* paruulam filiam, *quibus vocibus recens incontinentia manifeste exprimitur.*

Item ex concilio Toletano. 2. c. i.

¶ Ad subdiaconatum accessuri continentiam profiteatur. C. V.

Ansl. 7. c. 42.

4 DE ijs quos voluntas parentum a primis infantiæ [b] annis clericatus ß officio mancipauit, statuimus obseruandū, ut mox detonsi, vel ministerio lectorum γ [c] traditi, in domo ecclesiæ sub episcopali præsentia à præposito sibi debeant erudiri. At ubi octauumdecimum [d] ætatis suæ compleuerint annum, coram totius cleri, plebisq. conspectu voluntas eorum de expetendo coniugio ab episcopo perscrutetur, quibus si gratia castitatis Deo inspirante placuerit, & promissionem † castimoniæ suæ absque cōiugali necessitate spoponderint seruaturos; hi tanquam appetitores arctissimæ viæ, leuissimo Domini iugo subdātur, ac primo subdiaconatus ministerium habita probatione [e] professionis suæ a † vigesimo anno suscipiant. Quod si inculpabiliter, ac inoffensè vigesimumquintum annū ætatis suæ peregerint, ac diaconatus officium, (si scienter implere posse ab episcopo comprobantur) promoueri debēt. Cauendum tamen est his; ne quando suæ sponsionis immemores ad terrenas [f] nuptias, aut furtiuos † concubitus vltra recurrant. Quod si forte fecerint, ut sacrilegij rei † ab ecclesia habeantur extranei. Quibus autem voluntas propria interrogationis tempore desiderium nubendi persuaserit, concessam ab Apostolo licentiam auferre [g] non possumus, ita ut cum prouectæ ætatis in cōiugio positi renunciaturos se pari consensu operibus carnis spoponderint, ad sacros ordines † adspirent.

Adde q̄ hæc dictio, a hic ponitur exclusiue. text. est si. in l. ratio. §. fi. ff. de act. empt.

† *al. abortiuos.* † *rei damnentur, & ab.* orig. manuscrip. reg.

† *al. gradus.*

ß ¶ Clericatus.] *In omnibus editionibus, & duobus codicibus Vaticanis conciliorum legitur,* in clericatus officio, vel monachali. [al. monachi] posuit. *Sed in codice Lucensi Regio habetur eodem modo atque apud Gratianum.*

Pueri beneficia sed non prælaturas habere possunt.

2 Hoc c. nisi facit ad hoc quod dicit requiritur, &c. Arch.

a Hæc dispensatio est in corpore iuris clausa. ideo omnib. episcopis est permissa, secundum Ala. & Gofred.

b ¶ Infantiæ.] Idest, pueritiæ. quia infantia non durat nisi vsque ad septennium: ut C. de iur. delib. si infanti. Sic ergo videtur, q̄d pueri bene possūt habere beneficia ecclesiastica, nam & promoueri possunt vt 77. distin. in singulis. Sed contra 1. quæstio. 1. pueri. Sed dic, quòd beneficia possunt habere, sed non prælaturas, vt extra de æta. & qualit. indecorum.

c ¶ Lectorum.] Nomine lectoris hic cō prehēdit omnes minores ordines. sup. 25. dist. c. 1.

d ¶ Octauumdecimum.] In clerico sæculari requiritur vt in xviij. anno, vt hic. & 77. dist. in fine monachalis habitus propter nuptias deferatur, nisi vbi dura est conuersatio, vt in insulis, vbi datur maius spatium, vt extra de reg. quia insulis.

ADDITIO. Hæc palea est. 20. q. 1. quia.

e ¶ Probatione.] Debet enim longa præcedere continentia, vt sup. eo. proxi. ca. & 77. dist. quicumque.

f ¶ Ad terrenas.] Quia terram replent, virginitas vero paradisum. 33. q. 1. nuptiæ.

g ¶ Auferre.] Quod ergo de iure communi comperit, negandum non est. in Auth. de nup. circa finem. §. sed hoc quia. ff. de re iu. l. 4. §. fi quis condemnatus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ASsumi.] Hæc est 5.pars dist.in qua probatur,quòd nullus debet esse sacerdos,diaconus,vel subdiaconus,nisi promissa castitate.Io.de Fan.

CASVS.Ab hoc loco,vsque ad §.ecce omnia cap. inducuntur ad probandum, q̃ subdiaconi non tenentur continere contra priora ca.Et idem ꝓbat de sacerdote & diacono. Inducũt duo prima a contrario sensu, & inducũtur omnia sophisticè, vel verum est quod dicit,si de illorum tẽpore intelligat quo continentia cœpit introduci. Omnia quæ sequuntur vsq; ad cap.diaconi,plana sunt.

DIaconi.] CASVS.Statutũ fuit in synodo Ancyrana, q̃ si aliqui in diaconos ordinentur, & dicãt se nolle vel nõ posse continere, & eps nihilominus ordinat eos, si postea cõtraxerint, ab vxore separabuntur,sed in ministerio remanebũt:quia videtur, q̃ eps eis licentiam dederit:si vero in ordinatione sua tacuerint, videntur continentiam profiteri: & ideo si postea contraxerint, officio & beneficio priuabuntur.

a ¶ Diaconi.] Ad intelligentiã horũ capitulorũ notabis, q̃ in orientali ecclesia & in occidentali licitè contrahit in minoribus ordinib. vt 32. dist.si quis eorũ. & ca.lectores.& ca.placuit, sed cõstituti in superiori ordine nec apud nos nec apud Græcos possunt contrahere, nec poterãt etpe Apostolorum, & si contrahant,nõ est matrimoniũ. & hoc patet ex sexta synodo, quæ in oriente fuit celebrata, & regulam statuit eis, vt dicti. si quis eorum. 31.di. Niceña. & 84. dist.cum in præteritos. In hoc autem est differentia inter eos & nos. ipsi.n. sine sint coniugati,sine non,promouentur ad sacros ordines non promissa cõtinentia,vt 31.dist.quoniam. sed occidentales nunquam promouentur nisi continentia promissa,vt sup.eo.nullum.& cap. assumi. A tẽpore autem Syricij & Innocentij non licuit orientalibus ad diaconatũm.vel supra promoueri, nisi promissa continentia.vt 81.distinct.proposuisti.& cap. plurimos. Sed subdiaconis vsque ad tempus Gregorij licuit,vt 31.distinct. ante triennium. Orientales ergo licitè vtuntur matrimonio cõtracto ante sacros ordines postea in sacris ordinib. contrahere non licet,vt 31.dist.q̃m.& cap. alitèr.& extra de cle.coniug.cum olim.sed post receptũ sacrum ordinem non possunt contrahere,vt ibi dicitur.

Orientales ab occidentalibus differunt.

b ¶ Protestati.] Supra dist.proxi. diaconus. & extra de in integ.rest.c.1.in fi.

c ¶ Postea.] Sic extra de cler.coniug. diuersis. & extra de con.cess.præb.& eccles.non va.cum super, in fi.de filijs presbyterorum.veniens.

d ¶ In ministerio.] Quia videretur venire contra promissionem propriam,vt extra de cond.appo. per tuas.

PResbyter.] Hæc est 6.pars,in qua ponitur pœna clericis fornicarijs.Ioan.de Fan.

Casus.

γ ¶ Ministro lectorum.] *In omnibus codicibus conciliorum,ante citatis(etiam Lucensi)legitur*, ministerio electorum. *Verum in epistola prima Syricij ad Himerum,c 9.& Innocentij 24.c.5. (vbi de eadem fere re agitur)est*,lectorum ministerio,seu officio.

Item ex concilio Arelat.2.c.2.

¶ In coniugio constitutus ad sacerdotium assumi non debet. C. VI.

5 ASsumi aliquem ad sacerdotiũ in coniugij vinculo constitutum non oportet,nisi fuerit promissa cõuersio. Paulo aliter in orig.

Item ex eodem.

¶ Non ordinentur diaconi,qui castitatem non profitentur. C. VII.

PRæterea placuit, vt deinceps non ordinentur diaconi, nisi qui prius conuersionis proposito professi fuerunt castitatem.

¶ *In Arelatensibus,quæ extant hic,ipse penitus canon non inuenitur:sed sententia habetur in tertio,c.2. in fine.*

Verum illa priori auctoritate diaconis videtur permitti coniugium, cum ad sacerdotium tantum coniugati prohibeantur assumi. Porro sequenti auctoritate videtur permitti subdiaconis,cum de diaconis specialiter præcipitur, vt sine probatione castitatis non ordinentur. Hoc idem in Ancyrana synodo videtur esse permissum,in qua,ca.10. (al.9.) sic statutum est.

¶ Diaconi non prohibeantur a ministerio si in ordinatione dicunt se continere non posse. C VIII.

DIaconi[a] quicunque,cum ordinantur,si in ipsa ordinatione protestati:[b] sunt dicentes, velle se habere vxores,nec posse se continere, hi si postea [c] ad nuptias venerint,maneant in ministerio [d], propterea quòd his episcopus licentiam dederit. Quicunque sanè tacuerunt, & susceperunt manus impositionem, professi continentiam, si postea ad nuptias venerint, a ministerio cessare debebunt. Pann.l.3.c.88. Poly.l.4.tit.3.

Item ex concilio Neocæsariensi.c.1.

¶ Presbyter ducens vxorem ab ordine deponatur. C. IX.

6 PResbyter si vxorem duxerit, Burc.l.2.c.108. Iuo p.6.c.185. Pann.l.3.c.91.

CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd si presbyter duxerit vxorem,debet deponi. Si vero adulterium vel fornicationem commiserit,debet extra ecclesiam abijci,& ad pœnitentiam inter laicos redigi. Presbyter fornicans, plus punit, quam legitimè ꝓhibẽs.

a ¶ Ab ordine.] Idest ab officio,& non beneficio:& secundum hoc magis punitur sacerdos, qui fornicatur, quam qui legitime contrahit.& hoc ideo, quia facit cõtra sacrum ordinem,& etiam contra legem: & ideo minus peccat ducendo vxorem:quia credit hoc sibi licere: sicut illa minus punitur, quæ publice delinquit, quam quæ priuate delinqueret : quia credit hoc sibi licere,vt ff.de rit.nup.l.vlt.

b ¶ Ad pœnitentiam.] 50.dist.confirmandum. contra. Sed illud intelligitur de solenni pœnitentia, quæ clericis facere non debet : illud de publica, vt 30.q.1.si quis sacerdos.& 30.dist.siquis presbyter. sed si depositus fuerit,bene potest solenniter pœnitere,vt de pœnit. dist.6.sacerdos.Adhuc signatur contra.80.dist. presbyter.vbi dicitur,q̃ sacerdos non debet publice pœnitere inter laicos.Sed illud verum est quando crimen est occultum , sed hic loquitur quando crimen est publicum a pud laicos.2.q.1.si peccauerit.

ADDITIO. Et publica delicta publico remedio egent. de pœnit.dist.1.quamuis.& §.hoc ergo. & videas quod legitur & no.30.q.1.cap.vlt.& 81.dist.si quis episcopus. Archid.

QVia sunt culpæ.] Hæc est 7.pars dist.in qua probatur, q̃ vxor subdiaconi,vel diaconi vel presbyteri potest mortem mariti contrahere non potest:& probatur per tres auctoritates.Ioan.de Fan.

CASVS. Clericus quidam in consortio suo quandam

Decret.Grat.ps.1.

Clericus solenniter pœnitere non potest.

Iuo p.9.c.126.

Iuo p.6.ca.84.

† *virginem illam*]orig.

† *vt nec religiosam vestẽ mutare præsumeret*]in orig. apud Iuonẽ.

¶ Ad hoc facit text.in l. ob seruãdũ. in fi.ff.de offic. præfid.

habuit mulierẽ:postea factus est diaconus: eo mortuo Petrus qui erat bonorum eius procurator, vel qui antea fuerat procurator patrimonij beati Petri tradidit eam nuptui:propter quod Fantinus, qui ũc erat procurator & defensor patrimonij beati Petri, volebat ipsum Petrum punire. Vnde ille Petrus de hoc conquestus est domino Papæ:& tribus rationibus se excusauit : quibus probat , quòd illa mulier nõ fuit vxor diaconi. Primo quia corrupta venit ad illum diaconum,cum adhuc clericus erat. Secundo , quia cum ille recepit ordinem sacrum,illa non mutauit vestem,nec cõtinentiam promisit. Tertio, q̃a antequã ille gueniret ad diaconatum,& postea, mulier illa vixit incontinenter. Quare Greg. præcipit cuidam, vt inquirat,vtrũ illa fuerit vxor diaconi:& tradat eũ puniendũ Fantino defensori: si nõ fuerit,nullo mõ puniat.

ab ordine[a] suum illum deponi debere:Quod si fornicatus fuerit,vel adulterium commiserit,extra ecclesiam abijci, & ad pœnitentiam [b] inter laicos[α] redigi oportet.

α ¶ Inter laicos.[*Græce legitur,ἐξωθεῖσθαι τέλεον, καὶ ἔξω στῆναι αὐτὸν εἰς μέσον τῶν: quæ Dionysius exiguus vertit*, amplius pelli debet,& ad pœnitentiam redigi.*vbi nulla mentio fit pœnitentiæ inter laicos agendæ,quæ de re copiosius dicetur infra 30. distin. c finali.*

Item Gregorius lib.11.epist.59.

¶ De eo, qui relictam cuiusdam diaconi duxit vxorem. C. X.

QVia sunt [c] culpæ , in quibus culpa est relaxare vindictam,quærenda semper est veritas, ut inquiri debeat,vtrum accusatum noxa condemner, an a pœna innocentia patefacta subducat. Itaque peruenit ad nos Fantinum defensorem vltionem exercere in Petrum latorem præsentium uoluisse,pro eo,quòd (quantum dicitur)relictam cuiusdam diaconi , tempore , quo conductor [d] fuit, marito tradiderit.Sed quoniam iste coniugem diaconi asserit non fuisse,dicens [e], nec eam virginem †[f] ad eum uenisse,denique †[g] nec religiosam mutasse vestem , postquã ille in ordine sacro promotus est ; adijciens etiam , prius quam ad diaconum perueniret , & postea,praua illam opinione vixisse: Ideo fraternitatem tuam his hortamur alfatibus,vt cum Dei,sicut decet, timore causam hanc subtili omnino inuestigatione perquiras, vt si in coniugio diaconi mulierem,de qua agitur, fuisse [h] constiterit , & suprascriptus lator memorato defensori, & rectori patrimonij,ad vindictam modis omnibus tradatur †, & cum competenti emendatione ij , qui male sociati sunt , disiun-

c ¶ Culpæ.] Hæc est 8.pars dist.in qua probatur, q̃ si aliquis accusatus de crimine,vult se purgare,& ad hoc inducit testes,& illi testes deponunt,quòd ille accusatus est innocens,non debet condemnari. Io.de Fan.

d ¶ Conductor.] Idest,defensor.

e ¶ Dicẽs.]& ita nõ potuit vxor eius cẽseri quia maritꝰ corruptæ non potest promoueri.

f ¶ Nec eam virginẽ.]Hic per duo extrema colligitur medium:ex eo enim q̃d diaconũ,colligitur eam non fuisse vxorem argum.ff.de hæred.instit.ied & fi.§.solemus.& 53.dist.capit.legem. quandoque medium trahit extrema. ff. de fer.ru. præ. qui fella.§. vlt. & l.tria prædia. quandoque principium trahitur ad finem,inf.,55.dist.ab exordio, ff.de leg.3.si quis. in principio quandoque finis trahit ad se principium,vt 13.q.2.cap.vltima voluntas.ff.de adimen. lega. l.3.& l.4.

g ¶ Nec religiosum.]Idest,religiosum habitum,quem solent sumere viduæ,vel aliæ deuotæ , licet non conuertantur ad aliquam ecclesiam . Nec enim credo,quòd vxor illius qui promouetur ad sacrum ordinem , teneatur intrare religionem:sed sufficit,q̃ voueat perpetuam continentiam,vt 77.distin.episcopus. Nec obst.extra de conuer.con.sane.quia illud speciale est in vxore episcopi.Sed adhuc ob.extra de cler.coniug. quod a te. Sed illud intellige cum ordinatus vult transire ad religionẽ. Sed nec hic Papa aliquid dicit de velle : sed Petrus illud allegauit.

h ¶ Fuisse.]Supple,& eum ordinatum ipsa sciente 2.nã si ea inuita ordinaretur vel ignorante,non fieret ei præiudicium.sed si sciuit & tacuit,tit ei præiudicium , vt postea dictum.sed si sciuit & tacuit,nt ei præiudicium , vt postea mortem illius non possit nubere,vt 32.dist.seriatim.Vnde nõ requiritur quòd mulier voueat.sed sufficit,si scit virum suum ordinari.

Principium medium & finis an vnũ trahat aliud.

Coniugatus promoueri potest , licet vxor religionẽ nõ ingrediatur.

2 Sub.& continentiam ꝓfitentẽ,vt ex trade cõuer. coniug.coniugatus. Ar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SI se cuiquam.]CASVS.Dicitur in hoc cap.q̃ si relicta presbyteri vel diaconi nupserit secundo separari debent:& si castigati, idest, moniti noluerint separari excommunicentur.Si est in litera,[castitate,]idest,propter castitatem seruandam.

¶Casus sequentis capituli de eadem materia loquitur,& per se patet.

a ¶ Duplici]Quantum ad primum.

b ¶ Separentur.]Dubitatur de vxoribus ordinãdorum, qualiter vouere debeant, & dare licentiam,vt q̃ solo verbo, vt su. ead.dist.de his. in fi. & cap.quia sunt culpæ. & 32. dist. seriatim. sed cõtra extra de conuers. coniug. sane,& 34.distl. fraternitatis. vbi dicitur q̃ vxor promouendi intrabit monasterium 1.Itẽ alia ratione: quia cœtus clericorũ prẽeminet cẽtui monachorum: quia vix bonus monachus facit bonum clericum. 16. quæst. prima, legi. & facit ad hoc extra de conuers. coniug. coniugatus. sed nullus suscipitur in monachũ nisi conuertat̃ vxor. 27.qõ 2. Agathosa. Dic nõ esse necesse, q̃ voueat castitatem tantũ, nisi de ea habeatur suspicio. extra, de conuer.cõiugato.cũ sit prædictus. Et speciale est in illa decre.sanẽ in vxore epi. Sed subijcit: hęc mulier nõ vouit solẽniter:ergo si cõtraxerit,tenet matrimoniũ,quod hic negatur.Solu.Im quosdam votum istud est solenne ex propria professione †, vt extra qui cler. vel vo.consuluit.alia non videtur q̃ sola scientia mulieris solennizet votum, nisi ipsa expresse vouerit. Ioan. Sed videtur q̃ sola constitutio ecclesiæ hoc matrimonium dirimat non scientia vel votũ:quod ex eo patet,q̃ Græcus non promittit cõtinentiam dum recipit sacros ordines,vt 31.dist.quoniam.tamen si contraxerit post sacros ordines, non tenet matrimonium.hoc ergo non facit votum,sed sola constitutio ecclesiæ.

Vxores ordinandorũ q̃d vouere debeant.

† cõfessione

gantur.Si vero in eius coniugio nõ fuit, memoratum Fantinum ex nostro mandato commonere te uolumus,vt ei facere nil præsumat,nec falsa † illum accusatio apud eum in aliquo prægrauet.

† Est etiã apud Iuonem nõ autem in orig.

Item ex concilio Aurelianensi 1.c.15.

¶ De vxore presbyteri, vel diaconi,si alijs se coniunxerit. C. XI.

SI se cuiquam mulier duplici[a] coniugio,presbyteri,vel diaconi relicta coniunxerit,aut † separentur [b],aut certe,si in criminis intentione perstiterint, pari excommunicatione plectantur.

† al.castigati. al. castitate seruata separentur.

Item ex concilio Martini Papæ.

¶ De eodem. C. XII.

SI qua vidua episcopi,vel presbyteri; aut diaconi [c] maritum acceperit;nullus clericus,nulla religiosa [persona † cum ea coniuium sumat:nunquam communicet:morienti tamen † ei sacramenta subueniant.

Apud Martinũ Bracar.c. 29. & cõc.Tol.1.c.18.

† abest a cõcil. † al.tantum.

Item Pelagius Cethego patricio.

¶ Cuiusdam episcopi ordinatio differtur: quia vxorem habet, & filios. C. XIII.

8 DE Syracusanæ vrbis antistite optaueramus in ipso initio,gloriæ vestræ desideriis obedire, nisi nos multiplex ratio ipsius non paucis tẽporibus ordinationẽ differre sacerdotij coegisset,ob hoc,quod vel personæ qualitas (sicut & vos melius nostis) vel superstes vxor, aut filij (per quos ecclesiastica solet [d] periclitari substantia) nostros animos diutius ab eius ordinatione suspẽderent. Et quantum ad cautelam humanam pertinet, integro pene anno distulimus, opinantes, quod in melius Syracusanorũ prouenire posset electio. Sed quia in voluntatis suæ proposito irreuocabiliter perstiterunt [e],& nullus est alius per annum,vt Syracusana electio in melius proueniret. Sed quia irreuocabiliter in suo proposito perstiterunt, & in illa ecclesia non erat alius idoneus:ne amplius insanirent (sicut præter magnificus Papæ significauit) ideo Papa eius electionem confirmauit: prius tamen ab eo cautione recepta, in qua continebatur, quanta esset suarum rerum substantia: & quòd nihil de rebus ecclesiæ vsurpabit: & quod quæsita tempore episcopatus ecclesiæ reseruabit.

Ant.l.6.c.42.al. 46. Poly.l.2.titu.1.

c SI qua.[¶ Aut diaconi.] Ideo non facit mentionẽ de subdiaconis:quia tempore Gregorij promouebatur quis in subdiaconatum non promissa continentia:nec habebat vxorib. aliquod præiudicium,vt 27. q.2. multorum.

DE Syracusanæ. Hæc est 8.pars dist.in qua probat, q̃ nullus debet fieri episcopus habẽs filios & vxorem,nisi ex necessitate,& remota causa impedimenti, scilicet quod per tales res ecclesiæ non lædantur.Ioan. de Fan.

CASVS. Dum ecclesia Syracusana pastore vacaret,quidam minus idoneus ibidem est electus,habens filios & vxorem pro quo Cethegus patricius supplicauit Papæ Pelagio,vt eius electionem confirmaret. sed quia persona illius electi erat minus idonea, Pelagius non exaudiuit Cethegum, immo distulit eum confirmare fere per-

publicato postulatio autem variatur si postulantes diffidunt de iure suo: nisi sit iam præsentata superiori, vt extra de postu. præla. bonæ 2.

Eligi non debet in epi scopũ habẽs vxorem & filios.

a ¶ Principalis.]Id est,principiũ.vt in authen.de sanc. epi circa princ.Hic prohibetur in eps eligi habẽs vxorem & filios.

in eadem repertus ecclesia,nisi longioribus adhuc temporum differretur spatijs,ne paulo amplius insanirent(sicut filij nostri magnifici viri prætoris testificatione didicimus) inter huiusmodi ambiguitates illud consultius iudicauimus faciendum, vt congrua prouidentia causam, propter quam principalis [a] constitutio habentem filios, & vxorem ad episcopatus ordinem promoueri prohibet,salua dispositione consilij † munire mus. Qua de re summo studio ab eodem Syracusanæ vrbis episcopo, priusquam à nobis contingeret ordinari, huiusmodi exegimus cautionem, per quam & suam fateretur,quantula esset, præsentis temporis habita rerum descriptione, substantiam; & nihil vnquã per se, aut per filios,& vxorem,siue quamlibet propinquam, aut domesticam, vel extraneam forte personam de rebus vsurparet ecclesiæ,& vniuersa sui episcopatus quæsita [b] tempore, ecclesiæ suæ dominio sociaret; nihil vltra id, quod modo descriptum est, filijs suis, vel hæredibus relicturus.

Nouella 6. & 123. in princ.

† al. concilij] Grat.

b ¶ Quæsita.]De rebus ecclesiæ, vel intuitu ecclesiæ,vt 12. q.1. manifesta.]& cap. seq.& q.5. cap.pen. ECCE HAC. Iste §. diuiditur ī duas partes. In prima parte cõcludit Gratianus ex supradictis ab illo c.assumi.vsq;huc, q̃ siue sit subdiaconus, siue diaconus, siue presbyter, licitè põt vti matrimonio cõtracto. Et ad hoc allegat breuiter supradicta recapitulãdo. In secũda parte, quę incipit ibi,[Sed q̃ delectione,] Soluit p̃dictas obiectiones, q̃a q̃d dr̃ in illo .c. de Syracusanæ,nõ ob.quia in minoribus ordinibus constitutus,vel in laicali habitu potuit electus ille hẽre vxorem & filios:& postea de cõsensu vxoris cõtinẽtiam professus bene potuit promoueri. illud aũt c. quia sunt culpę.intelligitur de diacono,cuius ecclesia nondum susceperat votũ continẽtiæ: vel de eo diacono,q̃ susceperit eam in minoribus ordinibus: sicut dictum est de epo Syracusano. Alia aũt ca.ex tpe vel loco intelliguntur. Ex tpe: quia nondũ erat iadicta cõtinentia ministris altaris. Ex loco: quia orientalis ecclesia nondũ susceperat votũ cõtinẽtiæ.hoc tñ seruat: q̃a si moritur vxor, quæ ducta est in minorib.ordinibus, cũ

1 Et c. sacrorum.12.q.1. sint manifesta.

hoc potest intelligi, quando filij mali sunt vel nepotes.nam pp tales ab alijs legitimis actibus patres remouentur, vt 6.q.1. qui crimen.vel quando ita tenere diligit eos.q̃ præsumitur ratione ipsorum, quòd dilapidentur bona ecclesiæ,vt hic dr̃.idem est si habet patrẽ,vel si habet fratres de quib.est timor: aliàs nõ repellitur qs pp vxorẽ vel filios, sed hoc permittat Apostolus. Et est arg ad hoc 12. q. 2. episcopus, qui filios 1. & extra de testa.c.1.dũ tñ longa continẽtia fecerit,vt sup.eod. prius quàm. & 77.d. quicumque.

† Infero ex hoc text. q̃ aliqua pp scandalum euitandum permittuntur, quæ nõ licerẽt alias: de quo 51, dist. aliquãtor. in addi. glo. fina.

† al. legitime

† Infero ex hoc text. q̃ aliqua pp scandalum euitandum permittuntur, quæ nõ licerẽt alias: de quo 51, dist. aliquãtor. in addi. glo. fina.

rem & filios,& 61.dist.Catinẽsis.Idem est si habet ne- qua est alius fact̃ sacerdos,si postea cõtrahit,deponet. potes,vt in auth. quomodo oportet epi. § 1. coll.1.Sed c ¶ Nisi necessitate cogente.] Hodie iure cõ eligitur, vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur, vt extra de ætate. & quali. à multis.
a ¶ Gregorij.] Supra ea. quia sunt.
b ¶ susceperat.] Hæc solu non valet 1. quia à tempore Apostolorum non licuit in ordine illo contrahere, nec in subdiaconatu, vt 84. dist. cum in præterito.
c ¶ Neocæsariensis.] s. ea. c. presbyter si.
d ¶ Ancyranæ.] sup. eadem, diaconi.
e ¶ Ex tempore.] Illud ttare nō potest, quod dicitur in fi. illius ca. diaconi professi continentiam.
ADDITIO. Alij vero sentiunt cū Gratiano, & secūdu hoc q̄ dicit ibi, protesti. &c. dic, de cætero: q̄a prius licuit ei cōtrahere. Archidiac.
f ¶ Ex loco.] G. ita credebat, q̄ in orientali ecclesia diaconi possēt cōtrahere: sed hoc non est verum.
ITEM OPPONITUR. Adhuc opponit per sequentia c. quorum prima duo sunt plana. & postea i d. 30. ponit solutionē.
g ¶ 9.] Hæc est 9. pars d. in qua dicit presbyterū religionis causa nō debere contēnere propriam vxorem.
g ¶ Contemnere.] Quantum ad exhibitionē necessariorū, vt 31. d. oīno. & §. pe.
b ¶ 9 s discernit.] & infra, &c.
PResbyterū.] Hęc est 10. pars huius dist. in qua dicit presbyterum nō legalibus nuptijs detentum ab officio abstinere debere.
CASVS. Quidā presbyter ortecalismortua sua vxore duxit secundam, cum putaret sibi licere. quæritur est in sexta synodo. quid de eo fieri debeat. Et respondetur, q̄ debet priuari omni sacro ministerio: ita q̄ neque publicè, neque priuatim benedicat; quia benedictionē non habet propter delictum suum: sed imploret veniam a Domino de suo delicto: honorem tū suæ cathedræ per dispensationem tenebit.
i ¶ Non legalibus.] pōt intelligi de eo qui contraxit secundas nuptias per ignorantiam iuris 2.
k ¶ Habere.] scilicet dignitatem, beneficium enim retinebit, & locum in choro, & cātabit cū alijs, & interesse electionibus: sed hoc solum deest ei, q̄ non debet ministrare vt sacerdos, vt 13. quæst. vlt. qui admissus. & cap.

v Ad idem Hie. & Lauquorū fuit ista gl. Arc.

conatum, vel diaconatum, vel presbyterij gradū adeptus fuerat, attamen vxori, & filijs ipsum necessaria submini strare oportebat. ¶ Illud autem Gregorij [a] duobus modis soluitur: vel quia ecclesia illa, cui diaconus ille ministrauerat †, nondum continentię votum susceperat [b] in diaconis, & reliquis ministris: vel quia (sicut de electo in episcopū antea scriptum est) antea subdiaconatum memoratus diaconus eam in vxorem duxerat. ¶ Illud aūt Neocæsariensis [c] & Ancyranæ [d] synodi, vel ex tempore [e], vel ex loco intelligitur. Ex tempore, quia nondum erat introducta continentia ministrorum altaris. Ex loco [f], quia vtraque synodus orientalis est, & orientalis ecclesia non suscipit generale votum castitatis: hoc tamen diligenti observatione custodit, vt post adeptum sacerdotium, defuncta priore vxore, cum qua sacerdos factus fuerat, si alteram duxerit, deponatur.

† al. militanem vas

α ¶ Non prohibetur.] *A plerisque vetustis exemplaribus abest dictio*, non: *Retenta tamen est, quoniam hic Gratianus in alteram partem disputatio, ex canonibus prius citatis præ se fert hoc probare, subdiaconis, diaconis, atque etiam presbyteris non fuisse prohibitum vsum coniugij. Quod tamen qualiter accipiendum sit, ipse postea declarat à ver.* Sed quòd, *vsque ad vers.* Illud autem. *Hæc de re agetur etiam infra in notatione ad principium distinct. 31.*

Item opponitur illud, quod legitur in canone Apostolorum, c. 6. al. 5.

¶ Presbyter causa religionis non contemnat propriam vxorem. C. XIIII.

9 SI quis docuerit sacerdotem sub obtentu religionis propriam vxorem contemnere g, anathema sit.

Burch. l. 1. c. 78 Iuo p. 5. c. 184. Pann. l 3. c. 123.

¶ Gratianus refert sensum canones, cæteri collectores ipsa etiam fere verba.

Item ex Concilio Gangrensi, c. 4.

¶ Anathema sit, qui presbyterum coniugatum discernit à communione, nuptiarum occasione. C. XV.

SI quis discernit [h] presbyterum coniugatum tanquam occasione nuptiarum, quòd offerre non debeat, & ab eius oblatione ideo se abstinet, anathema sit.

Burch. l 3. c. 175. Iuo p. 2. c. 125. & p. 3. c. 158.

¶ Græcè est: Εἴτις διακρίνοιτο πρεσβύτερον γεγαμηκότος, ὡς μὴ δεῖναι, λειτουργοῦντος αὐτοῦ, προσφορὰς καταλαμβάνειν, ἀνάθεμα ἔστω. *id est.* Si quis secernat se à presbytero, qui vxorem duxit, tanquam non oporteat, illo liturgiam peragente, de oblatione percipere, anathema sit. *quæ versio non multum discrepat à versione Dionysii exigui.*

Item ex sexta synodo in Trullo, c. 26.

¶ Ab officio abstineat presbyter non legalibus nuptijs detentus. C. XVI.

Simile etiam in 3. canone eiusdem synodi, & apud Basilium in epist. ad Amphilochium, c. 27.

10 PResbyterum per ignorantiā non legalibus[i] nuptijs detentū cathedram quidē habere [k], sed [γ] ab officio

a Ratio est, ne ad facultatia redeat in opprobriū ordinis clericalis. 93. d. diaconi. Ar.

cap. si quis presbyter. Et not. quòd de vtroque iure esset priuandus, vt 84. dist. quisquis. sed hoc beneficium conceditur i subire officio, vt 50. dist. presbyteros. & cap. negotiari. & ext. de cler. pug. Henricus. & extra de cle. æ. gro. tua.

† Πρὸς ἐκ τῆς ἀλοιας παρέκπτωμα.

Ita p. 2. c. 82. Pann. l. 3. c. 12.

Matth. 5.

Ordinis susceptio obligat ad continendum.

Presbyter excōicatus tenetur ad horas dicendas.

CASVS. Bulgari sūt populi inter Vngariam & Græciā constituti: apud istos presbyteri quidā habebant vxores. quare quæfierunt Bulgari (qui laici erāt) a Nicolao Papa, an deberent illos eiicere. Et respondet q̄ non, licet illi sacerdotes sint reprehēsibiles. & hoc probatur exēplo Domini, qui Iudam proditorem nō eiecit: & quia laici clericos iudicare nō debent: sed si quid mali fecerint, episcoporum iudicio reseruatur.

Bulgari qui sint.

d ¶ Reprehēsibiles.] *si. 15. q. vlt ca. vl. Sed cōtra. 32. dist. nullus. Sed illud intelligitē 2, cum notorium est crimen eius.*

2 Hunc intellectū approbat hic Lau. q̄dic, vt ibi dicam Arc.

Ed notandū.] Hic intitulatur 29. distinct. in qua soluit prædictas oppositiones Gratianus. & ponit: Et dicit quòd quædam cap. intelliguntur ex tempore, & loco, & causa, & persona.

e ¶ Sed notādū est.] Quia dixerat supra prox. di. §. ecce. in fi. quędam c. esse temporalia vel localia: ideo ad soluendum multa cōtraria, q̄ dit in ista 29. distin. quædā capitula tradita esse ex causa, q̄dam ex tēpore, quædam ex loco, quædā ex persona, quędam ex negotio, quædam ex necessitate.

SCiēdū.] CASVS. Dicitur in hoc c. quòd quædam ca. ex causa, & persona, & tempore designanē, & q̄a hoc multi non respiciunt, cadunt in

Iabyrinthum & laqueum erroris: nec recte iudicant, cū non intelligant ad plenum.

¶ Casus seque tis cap. patet.

f ¶ Ex causa.] Ex causa fuit statutum ne neophyti promoueantur ad episcopatus, vt 48. dist. c. i. scilicet ne in superbia extollerentur, sed hæc causa cessauit in Ambrosio, qui catechumenus est electus in episcopum, vt 61. dist. §. his omnibus.

DISTINCTIO XXIX.

Ed notandum est,[e] quòd secundum Isidorū pleraque capitula ex causa, ex loco, ex tempore, ex persona consideranda sunt. Ait enim Isidorus.

¶ Ex tempore, loco, & persona, & causa regulæ canonum intelliguntur. C. I.

SCiendum est, quòd pleraque capitula ex causa [f],

ex persona[a], ex loco[b], ex tempore [c]cõsideranda sunt; quorum modi, quia medullitus non indagantur; in erroris labyrinthum nonnulli intricando impinguntur, cum ante iudicant, quam intelligant [d], ante inculpant, quam iterando lecta perquirant [e].

Hinc etiam Gregorius ait.

¶ Pro diuersitate rerum temperantur regulæ sanctorum. C. II.

REgulę sanctorum Patrum pro tempore, loco, & persona, & negotio [f], instante necessitatẽ [g] traditæ sunt. Anſl.1.4.c.53.

Item Hieronymus in proœmio epistolæ ad Ephes.

¶ Pro diuersitate locorum, temporum, & hominum, scripturæ intelligendæ sunt. C. III.

NEcesse est, vt iuxta diuersitates locorum, & temporum, & hominum quibus[α] scriptæ sunt; diuersas & causas [h], & argumẽta, & origines habeãt. Et quomodo B. Ioannes in Apocalypsi sua ad septem scribens ecclesias, *Apoc.1.* in vnaquaque earum specialia vel vitia reprehendit, vel virtutes probat; ita & sanctus apostolus Paulus per singulas ecclesias vulneribus [i] medetur illatis: nec ad instar imperiti medici vno collyrio [k] omnium oculos vult curare.

α ¶ Quibus scriptæ.] *Antea legebatur:* quibus diuersæ scripturæ factæ sunt. *Emendatum hoc est ex manuscriptis, & originali quemadmodum & nonnulla alia.*

DISTINCTIO XXX.

ILlud autem [1] *quod in canone Apostolorum; & in Gãgrensi concilio, & in sexta synodo legitur ex causa consideratur, & ex tẽpore. Causa fuit hæresis Manichæorum* [β], *qa coniugium detestabantur, sicut etiam quorundam* [m] *superstitio multa in catholicorum detestationem introduxisse inuenitur: contra quos in Gangrensi concilio capitibus sexdecim statutum legitur.*

β ¶ Manichæorum.] *Proprie Gangrensis synodus statuit contra Eustathianos, vt sup. dist. 1. 6. c. primaadnotatio. Sed hunc errorem Eustathiani hauserant a Manichæis.*

¶ De multimoda superstitione hæreticorum, quos Gangrense concilium anathematizauit. C. I. Ino.p.8.ca.3.

SI qui filij parentes; maxime

a ¶ Ex persona.] Vt in Aug. qui factus est episcopus alio viuente, vt 7.q.1. non autem, & c. petisti.

b ¶ Ex loco.] Quia propter propinquitatem vel remotionem loci aliquid statuitur, vt 64. distinc. cum longe. 24.q.1. pudenda. & sup. dist. 4. erit autem 1. Vel ideo dicit: quia quædam sunt localia, q̃dã nõ.

c ¶ Ex tempore.] Sicut Angelicis datũ fuit propter nouitatem, vt coniungantur in quarto gradu, vt 35. q.3. quędam.

d ¶ Intelligant.] Quod esse non debet. 11.q.3. eorum.

e ¶ Perquirant.] Qđ inciuile est, vt ff. de leg. inciuile.

f REgulæ.¶ Negotio.] Idest, propter qualitatem negotij aliqd statuitur quod est contra ius: sicut in causa matrimonij, consanguinei admittuntur in testimonium, vt 35. q. 6. consanguineos & propter causam ecclesiæ statuitur, qꝺ domestici admittantur in testimonium, vt 14.q.2. super prudentia. 2.

g ¶ Necessitate.] Lex non dẽt institui nisi propter necessitatẽ, vt sup. d. 4. erit.

NEcesse. CASVS. Quidã scripturas varias & diuersas tantum vno mõ intelligebant: quos docet Hieronymus ītelligere scripturas fm diuersitatẽ temporum locorum, & causarum. Et hoc ꝓbat exemplo Ioãnis Euangelistæ, q̃ scribens vij. ecclesijs, in vnaquaq; specialia vitia vario modo corrigebat; nec imitatur medicos, imperitos, qui vno collyrio oculos omnium infirmorum volunt curare.

h ¶ Causas.] 32. q. 8. occidit.

i ¶ Vulnerib.] Nouũ quod uarietas delictorum requirit varietatem pœnarum, vt 45. diſſhicet. 50. dist. vt constitueretur. 44. di. commessationes. 41. dist. non cogantur.

k ¶ Collyrio.] Argu. contra illos qui tales in omnibus contrarijs ponunt solutiones: aliud secundum leges, aliud secundum canones. vel hoc nouum, illud vetus.

1 ILlud.] Hæc distin. diuiditur in tres partes. Secunda ibi,] Hæc autẽ [Tertia ibi,] Si qs presbyter.] In 1. ponuntur quædã ca. cõtra Manichęos. & ad hoc inducit ca. sequentia. de tẽpore dicet 31. dist. I. ¶ Illud autem.] Dictum fuit sup. 28. distinct. capitu. si quis docuerit. & cap. sequent. quòd sacerdotes non debent a se abijcere vxores suas pretextu religionis. hic dicit, quòd ex causa fuit hoc statutum scilicet propter quosdam hæreticos, qui coniugia detestabantur.

m ¶ Quorundam.] Scilicet hæreticorum.

SI qui filij. CASVS. Quidam filij occasione illius verbi Euangelij, Qui non reliquerit patrem & matrẽ propter me, non est me dignus: debitum honorem parentibus denegabant, & alimenta eis subtrahebãt, putantes hoc religioni conuenire. Dicitur hic ꝙ tales debent anathematizari. Plana sunt c. vsq; ad cap. si quis eorũ.

a ¶ Fideles.] Fidelibus & infidelibus parentibus tenent̃ subuenire: magis tamẽ fidelibus. 86. d. non satis. Sed pone ꝙ habes patrem hæreticum nunquid præferes ipsum extraneo bono? P. mãducator dixit hanc quæstionẽ esse nebulã, & tenebrosam aquam in nubibus aeris. Sed dicas ꝙ patrẽ, qualiscũq; sit, debemus ꝓponere extraneo, etiam sanctio, in his quæ spectãt ad opus misericordiæ in prouidendo ei in necessarijs: nisi alter magis indigeat: quia tũc potius tenemur extraneo subuenire, vt 86. dist. pasce. Ambrosius tamen videtur cõtradicere huic opinioni ī cãticis in illo loco: Ordinauit in me charitatẽ. ait enim, Multorum est charitas inordinata: quidam enim id, qđ est primum, ponunt tertiũ vel quartum. Sed primo diligẽdus est Deus 1: secundo parentes: deinde filij, postea domestici: qui si boni sunt, malis filijs sunt præponendi. de pœn d. 2. charitas. sed illa auctoritas intelligẽda est de affectu interiori, non de bãficiorũ exhibitione: nã magis debem⁹ diligere extraneos bonos q̃ ꝓpinquos malos, licet illis potius dẽamus subuenire. 23.q.2.nõ estimem⁹.

b ¶ Dei cultus.] Qđ quidam hæretici fecerunt ratione illius auctoritatis, Qui reliquerit patrẽ & matrem propter me, cẽtuplum accipiet. 28. q.1. in princip.

c QVacũque.] Infra, de conse. dist. 5. fucare. 33.q.5. mulier. loan. 2.

d SI qua mulier.] ¶ Discedere.] finee[illegible] consensu.

1 Dicit Bestus Bernar. in li. de diligendo Deũ, cã diligendi Deũ Deus est: modus, fine mõ diligere. ob duplicem cãm Deum ꝓp se diligẽdu dixerũt: siue qa iustius, siue quia nil diligi fructuosius potest. Arch.

2 Sed in multis locis moniales tondentur, vt Rhegij & Mutinæ & amputãt sibi comas: forte & male faciunt. a. 20.q.3.c.3. vbi etiã dicam. Arch.

Pater malus an sit extraneo bono præferẽdus.

fideles [a], deseruerint occasione Dei cultus [b], hoc iustum esse iudicantes; & non potius debitum honorem parentibus reddiderint, vt hoc ipsum α in eis venerentur quod fideles sunt, anathema sint.

† al. sit.

¶ *In aliquot vetustis exemplaribus hæc omnia, quæ hic citantur ex concilio Gangrenesi, vnico capite, & coniunctã oratione leguntur. Sunt autem ex prisca versione. Sed ea, quæ est Dionysij exigui, longe magis respondet originali Græco, quamuis neque ipsa vsquequaque.*

α ¶ Vt hoc ipsum.] *Græce est,* Προτεταμένης ἅπλως τοῖς τῆς διοσεβείας. *i.* Quòd scilicet diuinus cultus apud ipsos omnibus rebus præfertur.

Item ex eodem. c. 17.

¶ De eodem. C. II.

QVæcumque [c] mulier, religioni β iudicans conuenire comam sibi amputauerit, quam Deus ad velamẽ eius γ, & ad memoriam subiectionis illi dedit, tanquam resoluens ius subiectionis, anathema sit †.

¶ Hunc textum dixit Burch. l. 8. c. 62. Ex ixien. in suo par. 7. c. 80. & par. 8. c. 320. suo dicto. na. in verſi. mulier, esse din. ad hoc quod narrat.

β ¶ Religioni.] Græcè est. Διὰ νομιζομένην ἄσκησιν *id est;* Ob eam, quæ existimatur pietatis exercitatio: *quod Dionysius vertit,* propter diuinum cultum, vt extimat. *Græci enim religiosorum, quos nos dicimus, vitam proprie ἄσκησιν nominabant. Burchardus, & Iuo in parte 7. secuti sunt versionem Dionysii, in octaua autem Iuo priscam.*

γ ¶ Ad velamen eius.] *Hæc non sunt in Græco originali, neque in versione Dionysii: Videntur autem sumpta ex epist. prima ad Corinthios, c. xi.*

Item ex eodem, c. 14.

¶ De eodem. C. III.

Iuo par. 8. cap. 229 & 317.

SI qua mulier derelicto viro discedere [d] voluerit soluto vinculo coniugali, nuptias condemnando †, anathema sit.

† al. contemnendo.

Item ex eodem, c. 10.

¶ De eodem. C. IIII.

Repetit inf. d. 31. c. quicumq. ex versione Diony. Burch. l. 8. c. 64. Iuo par. 7. c. 82. & par. 8. c. 316. & hoc secundo loco ex hac eadem versione. Burch. l. 8. c. 61. Iuo par. 7. c. 79.

SI quis propter Deum virginitatem professus, in coniugio positos per arrogantiam vituperauerit, anathema sit.

Item ex eodem, c. 9.

¶ De eodem. C. V.

SI qui vel virginitatem, vel continentiam professus δ, tamquam abominabiles nuptias iudicat; & non propter hoc solum, quòd continentiæ, & virginitatis bonum, sanctum propositum est, anathema sit.

δ ¶ Professus.] *Hic erat additum,* in coniugio · *quod neque est in canone Græco, neque etiam in Latino, qui citatur infra dist. 31. c. quicumque, neque in multis manuscripti Gratiani codicibus.*

Item ex eodem, c. 13.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De eodem. C. VI.

SI qua mulier suo proposito [a] vtile iudicans, vt virili veste vtatur; propter hoc virilem habitum imitetur [α] anathema sit. Burc.l.8. c.60. Iuo p.7. c.78.

α ¶ Imitetur.] *Græcè legitur* Καὶ ἀντὶ τοῦ ἱματίου γυναικείου ἀμφιάσματος, ἀνδρεῖον ἀναλάβοι *quæ Dionysius exiguus apte vertit*, & pro solito muliebri amictu virilem sumit: *sicque habet Burchardus, & fere etiam Iuo.*

Item ex eodem c. 18.

De eodem. C. VII.

SI quis tanquam hoc continentiæ conuenire iudicans, die Dominico ieiunauerit in eiusdem [β] diei contemptum [b], anathema sit. Burc.l.13.c.19. Iuo p.4. c.51.

β ¶ In eiusdem.] *In originali huius priscæ versionis est*, aut in eiusdem diei contemptum: *quod in versione Dionysii, quam attulerunt Burchardus, & Iuo, istis vocibus videtur exprimi*, aut contumaciam, *al.* propter contumaciam. *Sed in Græco vulgato nihil est, quod istis respondeat.*

*Item ex eodem, c.*19.

De eodem. C. VIII.

SI quis eorum, qui in proposito sunt continentiæ, propter necessitatem [γ] [c] corporalem superbiat, & ieiunia communia putauerit contemnenda, totius ecclesiæ perfectam in sua conscientia iudicans rationem, anathema sit. Burc.l.13. c.5. Iuo par.4.c.38.

γ ¶ Propter necessitatem.] *Nihil mutatum est ob glossas: cæterum multis modis discrepat à prisca versione, & à Dionysiana, quam secuti sunt Burchardus & Iuo. Prisca sic habet:* Si quis eorum, qui in proposito sunt continentiæ, præter necessitatem corporalem, & superbiens ieiunia communia totius ecclesiæ putauerit contemnenda, perfectam in sua scientia vindicans rõnem, anathema sit. *Dionysiana autem hoc modo:* Si quis eorũ, qui continentiæ student, absque necessitate corporea, tradita in commune ieiunia, & ab ecclesia custodita, superbiendo dissoluit, stimulo suæ cognitionis impulsus, anathema sit. *Quæ versio in cæteris quidem partibus originali Græco, etiã vulgato, satis respondet: sed in postrema insignis est varietas. Nam vbi Dionysius habet,* stimulo suæ cognitionis impulsus, *in Græco vulgato est,* ὑποκινούμενος ἐν αὐτῷ τελείου λογισμοῦ, i. nimirum perfecta, quæ in ipso est, ratiocinatione, illa abrogante. *In manuscriptis autem huius canonis exemplaribus partim est,* ὑποκινούντος. *id est* perfecta *in eo residente ratione, partim,* ἐπικινούντος. *id est* perfecta, quæ in ipso est, ratione sibi auxilium ferente. *Notantur vero Eustathiani (quos postea Bogomilici sect ati sunt) qui ita statuebant, peracto certo quodam ieiunio, ad eam se perfectæ vitæ rationem peruenisse, vt postea omnia sibi essent indifferentia, nulliusque præceptis obligarentur, sed soluti omnino essent, ac ne peccare quidem possent: quæ de re Balsamon in capitis huius interpretatione.*

Item ex eodem, cap. 20.

De eodem. C. IX.

SI quis per superbiam tanquam perfectum se existimans, conuentus, qui per loca, & basilicas [d] sanctorum martyrum fiunt, vel accusauerit, vel memoriasque sanctorum contemnendas, spernendas esse crediderit, memoriasque sanctorum contemnendas, anathema sit. Pann. l.2. c.4.

Item ex eodem, c. 5.

SI qua mulier suo proposito.] quia magis est habilis, & magis parata in scissa veste, q̃ in clausa ad meretricandum.

b SI quis. Contemptum.] quia si non sucit in contemptum illius diei, etiã omni die bonum est ei si ieiunat, vt 76. distin. vtinam.

SI quis eorũ.] CASVS. Beneuẽtan⁹ sic ponit casũ. Quidã dũ ieiunasset, cepit eum fames affligere: ille propter famem superbiens dicebat nõ esse ieiunã dũ, & sufficere solã conscientiam pro facto. de isto dr q dẽt anathematizari. Ego Bart. Brix. aliter casum intelligo, sic ponens. Quidã dum permaneret in ꝓpo sito abstinentiæ, id est, cõtinentiæ: propter necessitatẽ corporalẽ, id est, abstinentiam, per quam multa necessaria cor pori subtrahũtur, superiebat, omnia ieiunia parui pẽdens, cum plus alijs ieiunaret: perfectã constitutionem ecclesiæ iudicans in sua conscientia, dicitur q talis anathema sit Seq. cap. vsq. ad cap. si qs vnorũ patent.

c ¶ Necessitatẽ.] Id est, continentiam.

d SI quis.] ¶ Basili cas.] Nisi cum fiunt per inanes reuelationes, vt de cõsecr. distin. 1. placuit.

a ¶ Si quis extra.] Et domus in qua hæc fiunt, publicanda est. vt in auth. de eccl. tit. §. si quis in sua domo. collat. 9. Ioan.

b SI quis.] ¶ Ex side.] Id est, ex bona cõscientia. extra de præscrip. quoniam omne.

c ¶ Immolatũ.] Idolothytis non debemus vesci, vt hic. & 5. d. presbyteros. & 32. q.4 sicut satius. Sed contrarium videtur illud Apostoli ad Corinth. Si quis infidelũ vocat vos ad cœnam. omne q̃d vobis apponitur mãducare nihil interrogantes. 1. Sed illud, loquitur secundum suam tpa, cum adhuc pauci erant fideles. Quod autẽ dicit de sanguine & de carne suffocata, hodie non tenet: quia tantũ in figura fuit istud prohibitum. 1 Vt 11.q.3. ad mensam. & 1. q. 4. §. notandum. Archid.

ADDITIO. 12.q.2. gloria epi. Archid.

d SI qs. ¶ Filios.] Nam ex iuramento nõ possumus adstringi ad illud, vt 22.q.4. inter. de hoc habuisti supra dist. 1. ius naturale.

SI quis virorum.] CASVS. Quidam in quadam pretiosa veste iustitiã ponebat quasi proposito continentiæ cõueniret reprehẽdẽs eos, qui alia veste vtebãtur, dicitur quòd talis anathema sit.

e ¶ Veste.] Sufficit ergo q̃ quis veste vtatur ꝑm consuetudinem regionis: & sic transmontani non coguntur vti assibulatis vestibus, vt Italici, nõ obstante noua cõstitutione, extra de vi. & honesta. cle. clerici. quia lex debet cõuenire cõsuetudini, vt supra, distinct. 4. erit. Consuetudinẽ in vsu vestiũ debemus obseruare.

HÆc autẽ scripsimus.] Hæc est ſcda pars dist. i qua cõcilium interpretatur prædicta. Archi. CASVS. Dicitur in hoc ca. q̃ ea quę statuta sunt i superioribus

De eodem. C. X.

Burc.l.3.c.94. Iuo p.3.c.84.

SI quis docet domum Dei contemptibilem esse debere, & congregationus quæ in ea fiunt, anathema sit.

Item ex eodem, c. 6.

Burc.l.3.c.95. *Yal. consilio*

De eodem. C. XI.

SI quis extra [a] ecclesiam priuatim populos congregãs, contemnat ecclesiasticas sanctiones [α]; ipsamque ecclesiam apud se sine concilio † episcopi cum presbytero agat, anathema sit.

α ¶ Sanctiones.] *Post hoc verbum in prisca versione ista sunt inserta*, aliterque ea, quæ sunt ecclesiæ, voluerit vsurpare, non conueniente presbytero iuxta decretum episcopi, ipsamque, *& cætera, quæ hic sequuntur. Dionysii autem versio, quæ optimè respondet verbis Græcis, & refertur à Burchardo, hæc est.* Si quis extra ecclesiam seorsum conuentus celebret, & despiciens ecclesiam, ea, quæ sunt ecclesiæ, voluerit vsurpare non conueniente presbytero, iuxta decretum episcopi, anathema sit.

Infra 31. d.c.si qs nuptias. ex versione Dionysii. Burc.l.8.c.61 Iuo p.7.c.79.

Item ex eodem, c. 1.

De eodem. C. XII.

SI quis nuptias in accusationem duxerit; & mulierem fidelem, ac religiosam cum viro suo dormientem, abominandam crediderit, aut etiam accusandam, tanquam non posse coniugatos in regnum Dei ingredi, anathema sit.

Item ex eodem, c. 2.

Iuo p.4. c.30. † *al.* immolatam, *& suffocatam.*

De eodem. C. XIII.

SI quis carnem manducantem ex fide [b] cum religione, præter sanguinem, & idolo immolatum † [c], & suffocatum, crediderit condemnandum, tanquam spem non habentem, qui eam manducat, anathema sit.

Item ex eodem, c. 15.

Iuo p.8.c.318.

De eodem. C. XIIII.

SI quis dereliquerit proprios filios [d] suos, & non eos aluerit, & (quod pietatis est [β]) necessaria non præbuerit, sed sub occasione continentiæ negligendos putauerit, anathema sit.

Yal. ἑαυτῶ

β ¶ Quod pietatis est.] *Longè fidelius Dionysius:* & quod ad se pertinet, nõ ad pietatem diuini cultus informat. *Græcè. n. est* καὶ τὸ ὅσον ἐπ' αὐτῷ πρὸς θεοσέβειαν τὴν προσήκουσαν ἀνέχῃ. *Subintelligitur autem particula negans, id est,* μή, *ex superiore membro.*

Item ex eodem, c. 12.

Burch.l.8 c.63. Iuo p.7. c.81. *Yal. beris*

De eodem. C. XV.

SI quis virorum putauerit sancto proposito (id est continentiæ) conuenire, vt pallio vtatur, tanquam ex eo iustitiam habiturus; & reprehendat vel iudicet alios, qui cum reuerentia birris vtuntur, & alia veste [e] communi, quæ in vsu est, anathema sit.

Item ex eodem, c. vltimo.

Iuo p.8. c.321. 2

De eodem. C. XVI.

HAec autem scripsimus non abscindentes eos, qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus cap. non sunt statuta, nisi contra eos, qui religionis habitum & propositum continentiæ assumentes in superbiam efferuntur contra eos, qui simpliciter viuunt, facientes noua statuta contra diuinas scripturas, & ecclesiasticos canones: illi vero commendantur, qui continentiam seruãt, & proprijs abrenunciant cum humilitate: & qui diuitias possident cum iustitia, & bonis operibus.

a ¶ Et noua.] ff. de constitu. prin. in rebus.

Diuites aliqui boni sunt.

b ¶ Diuites] Hoc verum est de talibus, qui faciunt misericordiam non habentibus, vt 33. quæst. 5. secundum. nam & Dominus habuit pecuniam, vt 12. quæst. 1. exemplum, alias abijcienda est pecunia exẽplo Cratis, vt 12. quæst. 2. gloria episcopi §. Crates. nam aliena rapere conuincitur qui vltra necessaria sibi retinet, vt 42. dist. §. 1. Io.

Rapere aliena dr qui vltra necessitatem sibi retinet.

b ¶ Diuites:] Nõ est cõtra illud, facilius est camelum per foramen acus trãsire: quia illud de talibus intelligitur, qui in diuitijs spem ponentes, gratius intuentur aurum quàm solem, de quibus habetur 47. distinct. sicut hi. 1.

γ Et dicit Hieronym. Diuitias habuisti, requiem perdidisti. Dum vigilas augmentum diuitiarum cogitas. Dũ dormis latronẽ somnias. In die solicitus, in nocte pauidus, & sic semper mendicus. Archid.

Si qs presbyter.] CASVS. Hoc. c. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur quòd si quis presbyter accepta publica pœnitentia in die Dominica ieiunauerit ea intentione qua Manichæi ieiunabãt, anathema sit. In secũda parte, quæ incipit ibi,] Similiter.] dicitur, q in diebus Dominicis & inter Pascha & Pentecosten non debemus flectere genua; sed vultu erecto orare ad Dominũ. tertia parte quæ incipit ibi, [Si qs ẽt.] dicitur: [Si quis nõ comedit carnes vel olera, in quibus carnes coquuntur, propter execrationem escarum, compelli debet degustare, & si noluerit tanquam hæreticus depouatur.

Si quis.] Propter publicam.] Quam facere potest sacerdos, sed non solennem, vt dixi supra 28. distinct. presbyter.

d ¶ Prosternant.] Vt de consecr. distinct. 3. quoniam sunt.

e ¶ Præguftet.] Ecce q̃ suspectus cogitur comedere si ue gustare. Sed nunquid idem est si aliquis est suspectus

ecclesia Dei secundum scripturas sanctum propositũ continentiæ eligunt. sed eos, qui suscipiunt habitum α eius, & in superbiam efferuntur aduersus eos, qui simplicius viuunt. Sed & hos condemnamus, qui se extollunt aduersus scripturas, & ecclesiasticos canones, & noua [a] introducũt præcepta. Nos autem & virginitatem cum humilitate admiramur, & continentiam cum castitate & religione Deo acceptissimam dicimus, & renunciationem sæcularium negotiorum, atq; actuum cum humilitate approbãdo laudamus; & nuptiarum vinculumβ, quod secundum castitatem † perdurat honoramus: & diuites [b] cum iustitia, & operibus bonis non abijcimus γ.

† castitatem secum] orig. & Iuo.

α ¶ Eos, qui suscipiunt habitum.] *Græcè est*: τοὺς λαμβάνοντας τὴν ὑποθεσίν τῆς ἀσκήσεως εἰς ὑπερηφάνειαν κατὰ τῶν ἀφαλεστέρον βιούντων ἐπαιρομένους τε καὶ παρατὰς γραφὰς, καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας καινισμοὺς εἰσαγοντας: idest qui ex instituto exercitationis hujusmodi, capiunt occasionem, sese offerendi: seque extollunt aduersos eos, qui simplicius viuunt, & aduersus scripturas, & ecclesiasticos canones introducunt nouitates.

β ¶ Et nuptiarum vinculum.] *Græcè*: καὶ γάμου συνοίκησιν σεμνὴν, *quæ Dionysius vertit*: & nuptiarum vinculum.

γ ¶ Non abijcimus.] *Post hæc verba in concilio ipso proximè sequuntur quæ habentur infra c. parsimoniam, dist. 41.*

Item ex concilio Martini Papæ.

Apud Martinũ Bracarensem, cap. 57.

¶ Anathematizatur, qui Manichæorum superstitiones sequitur. C: XVII.

Burc. l. 13. c. 20. Iuo p. 4. c. 52.

Si quis presbyter α propter publicam [c] pœnitentiam à sacerdote acceptam, absque aliqua necessitate die Dominica pro quadã religione ieiunauerit, sicut Manichæi, anathema sit. Similiter quia β, quod ab Apostolis traditũ est, canon tenet antiquus; placuit, vt per omnes Dominicas, & per omnes dies Paschæ vsq; ad Pentecosten †, non prosternant γ [d] se in oratione causa† humilitatis: sed recto vultu ad Dominũ fungantur orationis officio: quia in his diebus gaudium resurrectionis Domini celebramus. Si quis etiam δ non pro abstinentia, sed pro execratione escarum à carne abstineat; placuit sancto concilio vt præguftet [e]; & sic, si vult abstinere, abstineat. Si autem spernit, ita vt olera cocta cum carnibus non deguſtet, iste nõ obediens, nec suspicionem hæresis à se remouens, deponatur de ordine clericatus.

† *al. quinquæ gesimam* †abest vox ista ab orig.

Ibid. c. 58.

α ¶ Presbyter.] *Sequebatur*, vel diaconus, *quæ sublata sunt, quoniam absunt à pleris*q; *manuscriptis, & originali. Cæterum Barchardus, & Iuo similem canonem citant ex concilio Turon. atq; ita habent*: Si quis propter publicã pœnitentiam à sacerdote eo q̃ non cõicat in anno 2. nunquid cogendus est cõicare? Non: quia illa non recipitur sine peccato, si recipiens est peccator, sed ad hoc potest cogi vt faciat se dignum, i. vt pœniteat. de consecr. dist. 2. si qui inuitat. ea. dist. hi qui. secundum Hie. cuius fuit ista glo.

2 Vt de dist. 2. Iaues. cum duobus seq. &c. & ibi

Tem-

Empus quoque.] Hæc distinct. diuiditur in sex partes. In prima corrigitur sententia Pelagij per Greg. vt in cap. sequen. Secunda ibi, [Causa vero.] Tertia ibi, [Potest, & aliter.] Quarta ibi, [Sed obijcitur.] Quinta ibi, [Aliter.] Sexta

CASVS. In hac 31. distinct. dicit Gratia. quòd illa cap. quæ fuerunt posita in distinct. 38. intelliguntur tempore: quia nondum erat indicta continentia sacerdotibus, & hoc probat per sequentia. Dicit etiam quæ est causa, scilicet quod propter munditiam fuit continentia dicta: quòd sacerdotes vxores non abijciant a sua cura, quin eis necessaria ministrent.

a ¶ Tempus.] In hac 31. distinct. ostendit, quòd a tẽpore Gregor. statutum fuit ut subdiaconi non ordinarẽtur nisi promissa continentia 1. Secundo agit de causa continentiæ presbyterorum & diaconorum 2. Tertio dicit, q̃ licet ordinati i sacris ordinibus vxoribus non debeant cõmisceri tamen necessaria prouidebunt eis 3. Vltimo assignat differentiam inter orientales & occidentales.

1 Vt inf. eod. cap. 1.

2 Vt inf. ea. §. causa. vsq. ad §. q̃ autẽ.

3 Hoc facit ad prędictũ. §. qđ autem. vsq. ad c. Nicęna. Arch.

dote acceptum, aut pro aliqua necessitate. *In aliquot Gratiani manuscriptis est*: si quis præter publicam pœnitentiam, a sacerdote acceptam, absque aliqua necessitate, &c. *& quę opti ma videtur lectio. Nam in capite 18. concilii Gangrensis, vnde hoc videtur Martinus sumpsisse, nulla presbyteri sit mentio, sed vniuersè pronunciatur vt sup. eadem cap. si quis tanquam.* Si quis ob pietatis, quemadmodum putatur excitationem, die Dominico ieiunet, anathema sit, absque aliqua necessitate, *videntur huc importata ex capit. 19. eiusdem concilij. Neque vero presbyteris huiusmodi pœnitentię more laicorum imponebantur. c. illud. cum sequentibus. dist. 50. & c. si. vers. nec enim. 82. dist. Sed quando in grauissima crimina publicè incurrebant: depositi peregrinari iubebantur. c. si quis sacerdos. 30. q. 1. c. sacerdos. de pœn. dist. 6.*

β ¶ Similiter quia.] *Hoc sumptum est ex canone vltimo concilij Nicęni.*

γ ¶ Non prosternant.] *In codice Lucensi Regio legitur*: non prostrati, sed erecto vultu ad dominum fungantur orationis officio.

δ ¶ Si quis etiam.] *Hoc sumptum est ex concilio Ancyrano, c. 13. al. 14. & in eo mentio fit presbyteri, ac diaconi.*

DISTINCTIO XXXI.

Empus quoque, quia nondum α erat institum, vt sacerdotes continentiam seruarent.

α ¶ Nondum.] *Quid ait hic Gratianus, fuisse tempus, quo nondum erat institutum, vt sacerdotes continentiam seruarent, in subdiaconis (Nam & hi sacerdotum nomine interdum comprehenduntur, valeatque idem sacerdotis nomen atque in sacris constitutus, vt infra ad initium distinctionis 33. notatur atque in glossa 1. quæst. 1. qui per pecuniam) locum habere potest. Fuit enim tempus, cum subdiaconi in aliquibus prouincijs, vt in Sicilia, continentię legibus non adstringebantur; quod Gregorij locus, qui solus ad hanc rem confirmandam proximè a Gratiano citabitur, manifestè probat. Diaconis autem & presbyteris in Latina ecclesia nunquam licuisse vxoribus, quas ante sacros ordines duxerat, vti ex canonibus, qui post primum in hac eadem distinctione citatur, & alijs multis, præsertim epistola secunda Syricij ad Himerium Tarraconensem clarè demonstratur.*

Vnde Gregorius scribit Petro subdiacono Siciliæ, lib. 1. epistola 42.

¶ Qui castitatem non promisit, ab vxore sua leparari non cogatur. C. I.

Pann. l. 3. c. 89. Poly. l. 4. tit. 31.

Ante triennium subdiaconi omnium ecclesiarũ Siciliæ prohibiti fuerant, vt more Romanæ ecclesiæ nullatenus suis vxoribus miscerentur. Quod mihi du-

Sexta ibi, [Similiter.] Ioan. de Fan.

uenibus mala, ideſt, pœnalis: vel mala & non seruetur, per

Universidad de Deusto
Biblioteca

per violentiam non exigatur: & hoc in prima parte. In secunda parte, quæ incipit ibi, [Qui vero.] commendat illos, qui constitutionem illam, quæ facta fuit ante triennium seruauerunt & horratur eos vt debeant in suo proposito permanere. Illi vero q̃ noluerint a suis vxoribus abstinere, promoueri non debent: quia nullus det promoueri, nisi eius castitas fuerit approbata. Vel sic: Olim promouebantur subdiaconi non promissa continentia. & licitè vtebantur vxoribus & beneficijs: Postea Pelagi⁹ prædecessor Gregorij statuit, vt vel contenti essent vxoribus tantũ, vel beneficijs tantũ: de qua 2 stitutione Greg. facit mentionẽ 27. q. 2 multorũ. Postea idem Pela. aliã edidit cõstitutionẽ, in qua præcise ꝓhibuit, vt subdiaconi nullo modo commisceri debeant amodo vxoribus suis: & illam cõstitutionem quidam subdiaconi seruabant, quidam non, sed quia illa cõstitutio fuit iniqua, scilicet q̃ aliquis, q̃ non promisit continentiam, cogeretur cõtinere: ideo retractatur hic a Greg. & statuit, q̃ si qui subdiaconi nõ sunt, nõ cogantur continere, nisi velint. si qui autem in futurum sunt ordinandi, non admittantur, nisi promittant continentiam.

a ¶ Durum.] Statutum Pelagij fuit contra Euangelium, in quo excipitur sola fornicatio 1. 33. q. 2. quos Deus. & ideo reprobatũ fuit. Sed quare reprobatur illa constitutio Pelagij, in qua statuit, vt aut beneficia, aut vxores dimittant: cum idem statuerit Alexander extra de cleri. coniug. capit. 1. Sed dic, cum aliquis in minoribus ordinibus existens postea contrahit, potest priuari beneficio prius habito, & de illis loquitur Alex. Cum vero aliquis primo contrahit, & postea ecclesia scienter ei confert beneficium, postea non potest illud ei auferre: & de illis loquitur Pelagius. & ideo constitutio eius fuit iniqua. simile ext. de cle. cõiu. diuersis.

b ¶ Non inuenit.] Deest, non suscepit.

c ¶ Promiserit.] Hoc intelligo si hẽat licentiam vxoris.

d ¶ Mala.] Deest, continentia, quæ iuuenibus est mala.

2 Vt 32. q. 1. dixit.

3 Sub, & ad 33. q. 2. in adolescentia 2.

rum [a], atque incompetens videtur, vt qui vsum eiusdem continentiæ non inuenit [b], neque castitatem ante promisit, compellatur a sua vxore separari, atque per hoc (quod abstit) deterius cadat. Vnde videtur mihi, vt a præsenti die episcopis omnibus dicatur, vt nullum subdiaconum facere præsumant, nisi qui se victurũ castè promiserit [c] quatenus & præterita mala [d], quæ per propositum mentis appetita non sunt, violenter non exigantur, & futura cautè caueantur. ¶ Qui uero post eandem prohibitionem, quæ ante triennium facta est, continenter cum suis vxoribus vixerunt laudandi, atque remunerandi sunt, & ut in bono suo † permaneant, exhortandi. ¶ Eos autem, qui post prohibitionem factam se a suis vxoribus continere noluerint, ad sacrum ordinem nolumus promoueri: quia nullus debet ad ministeriũ altaris accedere, nisi cuius castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata.

sup. dist. 28. cap. nullum.

† sic] orig.

a ¶ Mala.] *Vox ista abest a Polycarpo, & aliquot vetustis Gratiani codicibus.*

2 *Causa vero huius institutionis munditia sacerdotalis fuit, vt libere cunctis diebus orationi possint vacare. Si enim (vt Paulus ait) ab vxoribus est cessandum, vt expeditius orationi vacemus: ministris vtique altaris, quibus quotidiana necessitas orandi incumbit, numquam coniugali officio vacare permittitur.* 1. Cor. 7.

Vnde Beda in commentarijs super Lucam ad c. 1. ait.

¶ Sacerdotibus semper castitas obseruanda præcipitur. C. II.

SAcerdotibus [e], vt semper [f] altari queant assistere, semper ab uxoribus continendum; semper castitas obseruanda præcipitur. Pann. l. 3. c. 94.

Item in concilio Carthaginensi 2. c. 2.

¶ Qui diuinis sacramentis inseruiunt, continentes esse oportet. C. III.

EPiscopos [g], presbyteros, & diaconos ita placuit (vt decet sacros antistites, ac Dei sacerdotes, necnon & leuitas, vel qui [h] sacramentis diuinis inseruiunt) continentes esse in omnibus. inf. di. 84. c. cum in præterito. Pann. l. 3. c. 95. Raba. pœn. c. 29

Item Innocentius I. Victricio Rothom. episcopo, epist. 2. cap. 9.

Tenere debet.] CASVS. Victorius Rothomagen. episcopus, habebat quosdã presbyteros & leuitas in sua diœcesi, qui nolebant a suis vxoribus abstinere, sacerdotes semper debeant orare, semper debent ab vxoribus abstinere. Et hoc probatur auctoritate Apostoli per seq. c. quorum prima duo patent.

e S Acerdotibus.] Idem est de aliis clericis. Lau.

f S ¶ Semper.] Horis debitis. sic inf. eod. si laicus. 22. dist. sacrosan. & intra 37. dist. de quibusdam. 36. dist. c. vlt. Archid.

g E Piscopos.] Hoc habetur 84. di. cũ in præterito

h E ¶ Vel qui.] Deest, subdiaconi. nã & subdiaconi. sacramentis inseruiunt. 84. dist. cum in præterito. Et expone.

pone istud, vel. pro, &, secundum Hug. & ita per hoc, & per illud infra 32. distin. placuit. suppletur illud 84. distinct. cum de quorundam. quia hæc tria cap. sunt. Carthaginensis concilij, & faciunt pro opi. Hug. secundum Lau. Tene-

Burc. l. 2. c. 118. Ansl. 7. c. 134. Iuo p. 6. c. 94. & 194. Pann. l. 3. c. 94. Leuit. 11.

Luc. 1.

Num. 18. † al. præceptus fuerat.

Ibidem continenter Ansl. 7. c. 132.

† al. officium

1. Cor. 7.

Pann. l. 3. c. 96.

¶ Sacerdotes, & Leuitæ cum vxoribus suis misceri non debent. C. IIII.

TEnere debet omnino ecclesia, vt sacerdotes, & Leuitæ cum vxoribus suis non misceantur; quia ministerij quotidiani necessitatibus occupantur. Scriptum est. n.: [Sancti estote, quoniam, & ego sanctus sum [a] Dominus Deus vester.] Nam si priscis temporibus anno [b] vicis suę de templo Dei sacerdotes non discedebant (sicut de Zacharia legimus) nec domum suam omnino tangebãt, quibus vtique propter sobolis successionem, vxoris vsus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & præter quam ex semine Aaron, ad sacerdotium nullus accedere præcipiebatur †; quanto magis hi sacerdotes, vel leuitæ pudicitiam ex die ordinationis suæ seruare debent; quibus vel sacerdotium vel ministerium sine successione est, nec præterit dies, [c] qua vel à sacrificijs diuinis, vel à baptismatis [d] officio vacent?

Commẽdare põt aliqs seipsum.

PALEA. C. V.

NAm sicut [x] Paulus ad Corinthios scribit dicens: [Abstinete vos ad tempus, vt vacetis orationi:] & hoc vtique laicis præcepit; multo magis sacerdotes, quibus orandi, & sacrificandi iuge sacrificium † est, semper debebunt ab huiusmodi consortio abstinere.

x ¶ Nam sicut.] *Hæc palea in duobus Vaticanis (in quibus solis reperitur) est coniuncta cum superiori capite, quemadmodum etiam in epistola Innocentij. & legitur,* Nam si Paulus. *Sed non est mutatum, quoniam est initium capitis.*

Item Euxuperio Tholosano episcopo, epist. 3. c. 1.

¶ Qui ab vxoribus suis abstinent, ad sacrificia admittantur. C. VI.

Infra dist. 82. c. proposuisti. Pann. l. 3. c. 95.

EOs [e] ad sacrificia fas sit admitti, qui vel cum vxore [f] non exercent carnale officium.

§ ¶ Eos.] *Apud Innocentium, & infra dist. 82. c. proposuisti, vbi hoc idem est repetitum, legitur,* neque eos ad sacrificia fas sit admitti, qui exercent vel cum vxore carnale consortium.

Item Hieronymus contra Iouinianum, lib. 1.

¶ Sacerdoti, cui est semper orandum, matrimonio semper est carendum. C. VII.

SI laicus, & quicunque fidelis orare [g] non potest, nisi careat officio coniugali; sacerdoti, cui semper pro populo offerenda sunt sacrificia, semper orandũ est: si semper orandum est; ergo semper matrimonio carendum [h].

Ideo quæsiuit à Papa, an presbyteri & Leuitæ deberẽt viuere continenter? Et respondet q̃ sic, & hoc probat auctoritate ꝓpheræ dicentis; Sancti estote, &c. id est, mũdi. & exemplo sacerdotũ vete. te. qui in sua hebdomada à suis vxoribus abstinebant, sed finita sua hebdomada suis vxoribus commiscebantur ꝓpter sobolem procreandam: quia nullus poterat fieri sacerdos nisi de tribu Aarõ. hodie vero cũ sacerdotes quotidie debeãt orare, nec regritur, de qua tribu promoueantur, semper debent ab vxoribus abstinere. Sequẽtia duo c. plana sut, & per te videbis.

a ¶ Quoniam, & ego sãctus sum.] Ex quo Dominus se commẽdauit, & Christi actio nostra est instructa lectio. 81. d. legit. ergo & nos possim⁹ nos commendare, & Aug. se commendat, æquiparando se prophetis, vt 23. q. 4. & proconsul potest ꝓmittere libellum cõmendationis suæ, vt ff. de offi. procon. obseruare. Similiter ille qui impetrat veniam ætatis, se commendat. 1. C. de his qui ve. æta. imp. l. 2.

b ¶ Anno.] Id est septimana. sic alibi ponitur dies pro anno, vt 33. q. 2. hoc ipsum. & tempus pro anno, vt de consec. dist. 4. omni tempore 2.

c ¶ Nec ꝑterit dies.] excepto sabbato sancto & die veneris precedente, vt de conse. dist. 3. sabbato. qui duo dies nulli reputantur propter pauci tatem. sic inf. de cõs. dist. 2. reuera.

d ¶ Vel a baptismatis.] dũ ẽ necessitas. arg. 5. dist. baptizari.

e EOs.] ¶ Vel cum vxore,] Ne dũ cum alia.

f ¶ Officium.] Post votum factum.

g S Laicus.] ¶ Orare.] Quid de hac materia iuris sit, habes 33. q. 4. ca. 1. & 2.

h ¶ Matrimonio carendum.] ar. q̃ si aliqua sibi cohæret, vel si aliquid sequitur

1 Ad idẽ q̃ dicit Bald. Custodi animam meam q̃a sanctus sum, & cęt. & in psalm. Inclina Domine.

2 Ideo autẽ sit hoc, quia annus dr ab an, quo d est circum. quia circũ voluitur. sic & q̃libet tps. Laurẽ.

Probato vno coniugatorũ, pbatur reliquũ.

3 Sic de tabellionibus vno concesso & aliud cõcessũ est j. o. fi. cut Christus. vbi de hoc Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVOD AVTEM. CASVS. Dī in hoc §. q illud qđ dictū fuit in Gāgrēſi conc. ſup. 28. d. in c. ſi quis docuerit. & c. ſi qs diſcernit. ex cā fuit ſtatutum, ſ. propter Manicheos, qui nuptias condemnabant exemplo ſacerdotum. Et hoc probat duobus ſeq. ca. q̄ plana ſunt, & per ſe patent.

a ¶ Quod aūt.] Reſpicit tria pen. c. 28. dicens q illud ſtatutū fuit pp hæreſim Manichæorū, q nuptias contemnūt.

QVicunque.] POTEST ET ALITER. Hæc eſt tertia pars d. in qua dī, q illud qđ ſupradictū eſt in c. ſi qs docuerit. dist. 28. ex cauſa vel ex tpe intelligit. Nunc aūt aliter exponit, dicēs q illud c. pōt intelligi de ſacerdotibus noſtri tēporis, vt ſi qs docuerit ſacerdotē cōtinere vxorem, quam in minoribus ordinib. duxit, vel cū erat laicus, vt eam à ſua cura abijciat, cum qua poſtea cum promoueretur continentiā eſt profeſſus, anathema ſit. & hoc probatur per duo cap. ſeq.

b ¶ In canone.] ſup. 28. dist. ſi quis docuerit Io.

LEx.] CASVS. Ruſticus Narbon. Epſs q̄ſiuit à Leone, vtrum diaconi poſſint vel dēant cognoſcere vxores ſuas? Qui reſpōdet quod non, ſed debēt continere ſicut epi & p̄sbyteri. nam cū erāt laici vel lectores, hoc eis licebat, ſed poſtquam promoti ſunt ad ſacros ordines, cēpit eis non licere quod ante licebat; eas tamen à ſua cura abijcere nō debent, quin eis neceſſaria ſubminiſtrent.

c ¶ Eis non licere.] Nota quod propter cōmutationē ſtatus incipit aliquid cōtra extra de diuort. licuit. 1. 12. quæſtio. 2. ne quis arbitretur.

a Ad hoc if. 27. q. 1. nuptiarum. 32. q vlt. ca. vlt. 17. q. 1. ſunt quidam. & habet. ēt ad hoc 88. dist. fornicari. ff. de ſolut. cum quis. 1. reſpon. arg. de diuort. gaudemus. Arch.

Quod autem [a] Manichæorum cauſa de coniugio [α] ſacerdotum illud ſupradictum ſit, ex Gangrenſi concilio apparet in quo c. 1. ſic ſtatutum legitur.

α ¶ De coniugio.] *Sequentem canonem Gratianus reſtringit ad coniugia ſacerdotum cum tamen in eo damnentur illi, qui omnino nuptias vituperabant, nec volebant aliquem Chriſtianum etiam laicum, liberis operam dare. Nec fuit editus proprie contra Manichæos, ſed contra quendam Euſtathium, qui hunc errorem cum alijs multis in Armenia diſſeminauerat. Eſt autem caput hoc idem cum capite, ſi quis nuptias. ſupra diſt. 30. ſed ex alia verſione.*

¶ Anathema ſit, qui nuptias vituperat. C. VIII.

SI quis vituperat nuptias, & dormientem cum viro ſuo fidelem, ac religioſam deteſtatur, aut culpabilem æſtimat, velut quæ regnum Dei introire non poſſit, anathema ſit.

ſup. diſt. 30. c. ſi quis ſnuptias.

Item ex eodem, c. 8. & 9.

¶ De eodem. C. IX.

QVicunque virginitatem cuſtodiens, aut continentię ſtudens, velut horreſcens nuptias, nec propter hoc, quòd bonum, & ſanctum eſt: nomen virginitatis aſſumit, anathema ſit.

ſup. d. 30. cap. ſi qs vel virginitatem, ex alia verſione. Burch. l. 8. c. 61. Iuo p. 7. c. 79. ſit. diſt. 28. c. ſi qs.

3 *Poteſt & aliter intelligi illud, quod in canone [b] Apoſtolorum legitur, vt iſte ſit ſenſus capituli: [ſi quis docet ſacerdotem vxorem ſuam contemnere,] non quam vxorem in ſacerdotio accepit, ſed quam, dum adhuc eſſet laicus, vel in minoribus ordinibus conſtitutus, ſibi copulauit, cum qua continentiam profeſſus eſt, cum ad ſacros ordines aſcenderet, quam nullus debet contemnere, hoc eſt ab animo, & cura ſua abijcere, quin ei neceſſaria prouideat. Probatur autem hæc interpretatio auctoritate Leonis Papæ, qui epiſt. 90. c. 3. ſcribens Ruſtico Narbonenſi epiſcopo ait.*

¶ Miniſtris altaris cum epiſcopis, & presbyteris eadem eſt lex continentiæ. C. X.

LEx continentiæ eadem eſt altaris miniſtris, quæ epiſcopis, atque presbyteris, qui cum eſſent laici, ſiue lectores, licitè & vxores ducere, & filios procreare potuerunt: ſed cum ad prædictos peruenerunt gradus, cœpit eis non licere [c], quod licuit. Vnde, vt de carnali fiat ſpirituale coniugium, oportet eos nec dimittere vxores, & quaſi non habeant, ſic habere, quo & ſalua ſit charitas, & ceſſent † opera nuptiarum.

Burc. l. 2. c. 114. Anſ. l. 7. c. 135. & 6. c. 204. Polyc. l. 4. tit. 31. Iuo p. 6. c. 68. Pān. l. 3. c. 106. 1. Cor. 7.

† al. ceſſet exercitatio nuptiarum.

Item Leo α ix. contra epiſtolam Nicetæ abbatis.

α ¶ Leo.] *Habetur in reſponſione Humberti ad libellum Nicetæ presbyteri, & Monachi aduerſus Latinos editum: quam reſponſionem, cum nomine Leonis ix. cuius erat legatus, ſcripſerit, poteſt rectè nomine ipſius citari, ſicut multa ex Ennodij libro nomine Symmachi citata inueniuntur ſupra diſt. 12. c. concilia. & infra 40. diſt. c. non nos. & 81. diſt. c. nemo recte. 8. q. 4. c. nonne. & 9. q. 5. cap. aliorum. Ac ſupra diſt 22. nomine Nicolaij. citatur caput,* Omnes, *quod habetur in oratione Petri Damiani.*

OMnino.] CASVS. Abbas Nicæta dicebat licere epiſcopo, presbytero & diacono amplecti vxorē ſuā, & cognoſcere. & hoc probabat auctoritate Apoſtoli dicentis ſe habere poteſtatem circumducendi mulierem ſicut frater Domini, & Cephas. Leo autē Papa eum reprehenſt. epiſcopus. & hoc cum perſona eſt ſuſpecta.

c ¶ Paulo apoſtolo dicente.] Ducebāt enim vxores ſecum, vt ſeruirent eis in cibis parandis, & ab eis paſcerentur (cum eſſent pauperes) de mercede p̄dicationis.

d ¶ Sororem.] Ideſt, quaſi ſororem.

e ¶ Circūducēdi.] n obiſcum.

d ¶ Vt de mercede] Arg. q̄ ſi quis habet vxorem, & filios, de bonis eccleſiæ ipſos poteſt paſcere, ſi nō habet ꝓpria, vt 86. diſt. non ſatis. inf. di. prox. ſi quis vero. & 50. diſt. ſi udeat. in ſi. & 37. di. legant. quia nemo carnem ſuam vnquā odio habuit, vt 13. q. 2. non æſtimemus. & hæc vera ſunt ſi indigent 2, aliàs ſecus, vt 28. diſt. de Syracuſano. vnde & ſi viro relictus eſt vſus alicuius rei, mulier eadem r̄ poteſt vti, vt ff. de vſu. & habi. l. cæterum. §. mulier.

g ¶ Hinc & illud.] inf. in illo c. presbyter quidam. quod eſt infra diſtin. proxima. Ioan.

VT IGITVR. CASVS. Concludit Gratian⁹ ex ſupradictis, q̄ ſacerdotes debēt ſuis vxorib. cū quibus in minoribus ordinib. vel laicali habitu contraxerūt, neceſſaria miniſtrare, ſed debitū reddere non valent. Sed contra hoc duo ſequētia cap. inducuntur. ſc̄ꝑ ſacerdotes debent reddere debitum vxoribus ſuis.

SED OBICITVR. Hæc eſt pars diſtin. in qua ponit duos canones orientales, in quib. conceditur clericis habere vxores. Ioan. de Pan.

Nicęna ſynod⁹.] CASVS. Nicęna ſynodus volebat legē imponere, & ne ceſſitatem eſpis, presbyteris, diaconis & ſubdiaconis vt ſeruarent caſtitatem cum vxoribus, cum quibus in minoribus ordinibus matrimonium contraxerunt. Sed quia hæc lex erat occaſio fornicandi, ſurrexit Paphnutius confeſſor inexpertus nuptiarum, & ſynodo contradixit ne talem poneret legem, cum caſtitas ſit cognoſcere vxorem propriam ſynodus autem ſententiā eius laudauit, & approbauit.

h ¶ Introducere de conſenſu vxoris, aliter eſſet iniqua.

i ¶ Caſtitatem.] Sic qui bene comedit, abſtinens eſt. 44. diſt. conuiuia. in fine.

¶ Epiſcopus, vel presbyter vxorem propriam a cura ſua non abijciat. C. XI.

Pann. l. 3. c. 115.

OMnino confitemur non licere epiſcopo, presbytero, diacono, ſubdiacono propriam vxorem cauſa religionis abijcere a cura ſua, ſcilicet, vt ei victum & veſtitū [a] largiatur [b], non vt cum illa ex more carnaliter iaceat. Sic & ſanctos Apoſtolos legimus egiſſe, beato Paulo Apoſtolo dicente [c], [Nunquid non habemus α poteſtatem mulierem ſororem [d] circumducendi [e], ſicut fratres Domini, & Cephas:] Vide inſipiens, quia non dixit, [nunquid non habemus poteſtatem ſororem mulierem amplectendi?] ſed, [circumducendi,] ſcilicet vt de mercede [f] prædicationis ſuſtentaretur ab eis: nec tamen foret deinceps inter eos carnale coniugium.

1. Cor. 9.

2 Ad hoc 12. q. 1. habebat. in prin.

f ¶ Sed hoc verū eſt quo ad trāſactionē, aliter bene continetur. Arch. Beneficiat⁹ ſuis conſanguineis ſubnire poteſt.

α ¶ Nunquid non habemus.] *Variæ ſunt huius loci interpretationes, quod inter alios B. Hieronymus in 1. libro contra Iouinianum oſtendit.*

Hinc illud [g] Gregorij, [Presbyter quidam.] Quod require inf. diſt. ſeq. ca. penul. ¶ Vt igitur ex his auctoritatibus apparet, ſacerdotes vxoribus, quas in laicali habitu, vel in minoribus ordinibus conſtituti ſibi legitime copulārunt, neceſſaria miniſtrare, debita vero reddere non valent.

4 ¶ *Sed obijcitur illud tripertitę hiſtoriæ, lib. 2. c. 14.*

¶ Diſſuaſu Paphnutij Nicæna ſynodus non conſtituit, quòd presbyteri cum ſuis vxoribus non dormirent. C. XII.

Pann. l. 3. ca. 85.

NIcæna ſynodus corrigere volens hominum vitam in eccelſijs commorantium, poſuit leges, quas canones vocamus, in quorum tractatu videbatur aliquibus introducere [h] legem, vt epiſcopi, presbyteri, diaconi, & ſubdiaconi α cum cōiugibus, quas ante conſecrationem duxerant, nō dormirent. Surgens autem in medio Paphnutius confeſſor contradixit, honorabiles confeſſus nuptias, & caſtitatem [i] eſſe dicens, cum propria coniuge concubitum †; ſuaſitque concilio, ne talem poneret legē, grauem eſſe afferens cauſam, quæ in ipſis, aut eorum coniugibus occaſio fornicationis exiſteret. Et hæc quidem Paphnutius (licet nuptiarum eſſet inexpertus) expoſuit: ſynodus-

† Adde glo. contor. in c. propoſuiſti. i. vel. eſſet. inf. 2. diſt.

prehendit, & ſcribens contra eum dicit non eſſe verum vt poſſint cum ea dormire more ſolito: tamen debent eis largiri victum & veſtitum & hoc probat exemplo Apoſtolorum, reprehendens eum ex eo q̄ male intelligebat illud verbum, circumducendi.

Victus nomē a ¶ Et veſtitum.] ¶ Ex quo dicit victum & veſtitum, vi ne compre- detur q̄ nomine victus non comprehendatur veſtitus benedictus ve rum. ff. de tranſ. cum hi. § qui tranſigit 1. quod non eſt ve- rum. ff. de uerb. ſig. verbo, victus.

a Vbi ſupra. b ¶ Largiatur.] Sequeſtrato tamē habitaculo, vt 77. di-

a ¶ Sen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cõtradicere potest vnus multis.
r Et est hic arg. q̃ unus canonic⁹ potest se opponere pro defensione ecclesiæ suæ.
Ad idẽ extra de cõcess.pb. ex parte. ubi dicit Ioan. de Fan. hoc esse verũ etiã si capitulum illi⁹ ecclesiæ nollet defendi, & hoc fauore ecclesiæ arg.ff.de lib. cau.l.j.2.& 3

a ¶ Sententiam.]Vnus ergo post cõtradicere toti vniuersitati si habet rationabilem causam, vt extra de his quæ fiã maior.cap.c.i.nam sententia vnius potest alios trahere ad partem suam, vt extra de eo qui mittit in poss.cap.cum sicut.ff.de arb.item si vnus. §.vlt.C.de vetu.enu.l prima,§.sed is,&c.

QVoniam.]CASVS. Hoc dividitur in duas partes. In prima parte dicitur quòd in canone Romano statutum erat quòd diaconi & presbyteri orientalis ecclesiæ deberent continẽtiam profiteri: quod male seruabant, quod sexta synod⁹ cognouit: ideo statuit iuxta antiquum canonem Apostolorum, vt vnusquisque clericus suã possit habere vxorẽ: nec propter hoc repelliatur a promotione si dignus fuerit. nec tempore suæ ordinationis cogitur continentiam profiteri: eo tamen tempore, quo ministrat altari, debet abstinere. In secunda parte, quæ incipit ibi, [Si quis.] dicit quod si quis presbyteros uel diaconos a contactu legitimæ vxoris priuauerit, deponi debet, & quicũq; clericus causa religionis suam vxorem abiecerit, deponi debet: si in contumacia per seueret.

b ¶ Quoniam.] Idest, quamuis.

c ¶ Romani.] Hic assignatur differẽtia inter orientales & occidentales.

d ¶ Qui ordinati sunt.].i.ordinantur.

e ¶ Apostolæ.] Quia Apostolus præcepit, vt vir reddat debitũ vxori, 33.q.1.c.1.

f ¶ Opportuno.] Istud est contra Gandulphũ & alios, qui dicunt vir quolibet loco ẽt in ecclesia, & quolibet tempore tenetur reddere debitũ vxori petenti. Sed hoc nõ est verũ: quia sicut debitor nõ debet semp venire cũ sacro paratus, vt ff.de so. quod dicimus. sic nec vir semper debet esse paratus. 33.4.q. Christiano. 2.

Vir debitum vxori nõ semper nec vbique reddere tenetur.

a Melius ea. causa & q.c. apostolus. in gl. vlt.

quæ laudauit sententiam[a] eius: & nihil ex hac parte sanciuit: sed hoc in vniuscuiusque voluntate, non in necessitate dimisit.

α ¶ Subdiaconi.] *In aliquot vetustis codicibus, & in originali Socratis non sunt duæ istæ voces. Sozomenus tamen lib.1.c.22. habet tam Græce, quam in Latina vetere, & noua versione, vt etiam Nicephorus.*

Item synodus sexta.c.13.lib.8.c.19.

¶ Non in perpetuum, sed tempore oblationis a complexu suarum vxorum sacerdotes abstineant.
C. XIII.

QVoniam ß in Romanic ordine canonis esse cognouimus traditũ, eos qui ordinati † sunt diaconi, vel presbyteri, debere confiteri; quòd iam suis nõ copulentur vxoribus: nos antiquum sequentes canonem Apostolicæ[e] diligentiæ, & constitutiones, sacrorum virorum legales nuptias amodo valere volumus, nullo modo cum vxoribus suis eorum connubia dissoluentes; aut priuãtes eos familiaritat eadinuicem in tempore oportuno[f]. Quicunque ergo diligens † & inuentus fuerit in subdiaconali ordinatione, aut diaconali, aut sacerdotali, hic nullo modo prohibeatur ad talem ascendere gradum pro vxoris suæ legitimæ cohabitatione. Nec etiam tempore ordinationis suæ profiteri cogatur: quod abstinere debeat a legalis propriæ vxoris familiaritate. *Item infra.* ¶ Oportet eos, qui altari ministrant: in tempore oblationis † sanctorum continentes[h] esse in omnibus: vt a Deo possint consequi, quæ simpliciter postulant. ¶ Si quis igitur præsumpserit contra Apostolicos canones, aliquos presbyterorũ, & diaconorum priuare contractu, & communione legalis vxoris, deponatur. Similiter & presbyter, aut diaconus, qui religionis causa vxorem suam expellit, excommunicetur. Si vero in hoc permanserit, deponatur.

ß ¶ Quoniam.] *Græce sic habetur, ἐπειδήπερ τὴ ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν ἐν τάξει κανόνος παραδεδόσθαι διείγομεν. ideſt.* Quoniam in Romana ecclesia loco canonis traditum esse cognouimus, &c. *Hanc vero Ecclesiæ Romanæ traditionem non solum B. Hieronymus contra Iouinianum, Humbertus supracitatus, & alij Latini scriptores defendunt, sed etiam Balsamon in explanatione huius canonis satis aperte probat. Verum de omnibus huiusmodi canonibus, qui sextæ synodo adscribuntur, quid sit sentiendum, ad caput, Habeo librum dist.26. satis explicatum fuit.*

Hoc autem ex loco intelligendum est, orientalis enim ecclesia (cui sextæ synodus regulam viuendi præscripsit) votum castitatis ministris altaris non suscepit.

Pann.l.3.c.86. † *ordinandi*] sed ob glossam nõ est mutatũ.

† *leg. dignus*] sed ob glossam nõ est mutatũ.

† *al. tractatione*

potest promoueri sine licentia vxoris[b]? Dicit H. q̃ sic, quia nec fit ei præiudicium aliquod. Sed certe præiudicium fit ei: quia post mortem viri non potest contrahere 4. Item in alio fit ei præiudicium: quia tempore vitæ suæ non debet ei commisceri: cum etiam ad tempus

b ¶ Nicolai.]28.dist. consulendum.

c ¶ Synod.[25.dist. presbyterum.

d ¶ Si quis]su.28.distin si quis.

e ¶ Si subdiaconus.] Infra.24.dist. si subdiaconus.

supradictã obiectionem: & dicit q̃ hæc duo cap. intelliguntur de clericis orientalis ecclesiæ, qui non susceperunt votum castitatis, cui sexta synods præfuit: licet occidentalis sic: & hoc probatur per sequens cap.

ALiter.] CASVS. Dicitur in hoc cap. q̃ alia est traditio

Vnde Stephanus Papa ait in prima actione synodi ab ipso in Basilica Lateranensi congregatæ.

Occidentalis, non orientalis ecclesia castitatis obtulit votum. C. XIIII.

Pann.l.3.c.84. 5 ALiter se orientalium traditio habet ecclesiarum, aliter huius sanctæ Romanæ ecclesiæ. Nam earum sacerdotes diaconi, atque subdiaconi matrimonio α copulantur[a], istius autem ecclesiæ, occidentalium nullus sacerdotum à subdiacono vsque ad episcopum licentiam habet coniugium sortiendi.

α ¶ Matrimonio.] *Id est possunt simul esse in sacris ordinibus, & matrimonio iuncti. Nam neque illis, postquã ad sacros ordines ascendissent, licebat contrahere matrimonium.*

sup.28.dist.c.ul. *Similiter & capitulum Nicolai*[b] *ex loco consideratur, quia gens Bulgarorum nouiter ad fidem conuersa, propositum sacræ religionis ex integro assumere nondum didicerat.* ¶ *Quod autẽ in cap.6 synodi*[c] *presbyter nõ legitimis nuptijs detentus punitur, nõ legales nuptiæ sed idæ intelligẽdæ sunt, à quibus auctoritate canonica sacerdos quilibet dẽt esse immunis. Illud autẽ Gangrensis cõcilii.* [*Si quis*[d] *discernit presbyterum coniugatũ, &c.*] *similiter intelligẽdum est vel localiter traditum, vel coniugatũ a b ea appellatum, quam ante tempus ordinationis suæ duxerat. Illud quoque Martini Papæ.*]*Si subdiaconus*[e] *secundã duxerit vxorem*] *nõ dissimiliter intelligendum est. Primam enim vxorem ante subdiaconatum habere permittitur: qua defuncta, vel castitatem professa, promouetur iste ad subdiaconatũ. Promotus autem, si secundas desiderauerit nuptias, sententiæ Martini Papæ subiacebit.*

sup.28.distin.c. presbyterum.

sup.28.d.cap. si quis.

Infra 34.dist. c. si subdiaconus ex Martino Bracarensi.

DISTINCTIO XXII.

Eruanda est[f] *ergo cotinentia ab omnibus in sacris ordinibus constitutis. Vnde Leo Papa ad Anastasium epist. 82.c.3.& 4.ait.*

¶ Neque etiam subdiaconis connubium conceditur. C. I.

OMnium sacerdotum tã excellens est electio, vt hęc, quæ laudauit sententiam eius: & nihil ex hac parte sanciuit: sed hoc in vniuscuiusque voluntate, non in necessitate dimisit.

Eruanda.]hęc dividitur ĩ sex partes: In prima parte probat. q̃ in sacris nullus põt habere vxorẽ; in minoribus aũt potest: & ẽt habere beneficiũ. hcc probat tres auctoritates. Secũda ibi, [Null⁹,] Tertia ibi. [Verũ.] Quarta ibi, [Prohibentur.] Quinta ibi, [Interdixit.] Sexta ibi, [Presbyteram.] Ioannes Fan.

CASVS. Hic ĩtimatur 32.dist. in qua dicitur. q̃ in occidẽtali ecclesia clerici in sacris ordinibus cõstituti debent continentiam seruare, vt probatur per sequẽs cap. Sed in minoribus ordinib⁹ nõ coguntur & hoc per c. sequẽ de cõtinen. &c. Dicit præter hoc. ergo q̃ constituti in quatuor sacris ordinib. tenentẽ cõtinentia clericorũ. Dicit quatuor sacris ordinib. tenentur & hoc per c. seq. in fi.ea.seriatim.

f ¶ Seruanda est.]In hac 32.distin. adhuc æquẽ de cõtinen nullus. &c. tia clericorũ. Dicit præter hoc. ergo q̃ constituti in quatuor sacris ordinib. tenentẽ cõtinentiã, præcipit eis vt extraneas re: & qui nõ fuerint continentes, priuã. 4 Hic q̃ro tur officio & beneficio: & si habent puellas concubinas, mentũ? Dicit nullus Missam celebret. q̃ vsq; ad Pe. q̃ vrũ audiat. 2. & vt sacrificium offerat. 3 inf.ead.in fine. & dixit. & c.seq. 4 Hic q̃ro an ordo sit constitui & si habent puellas concubinas, mentũ? Dicit nullus Missam celebret. q̃ vsq; ad Pe. q̃ vrũ audiat. 2. & vt sacrificium offerat. 3 inf.ead.in fine. & dixit. & c.seq.

Burc.l.1.c.5. & l.2.c.148. Anſ.l.7.c.137. & l.6.c.18.in fi. Iuo p.5.c.59.& par.6.cap.98.& 221. Pãn.l.2.c.100.

1 Id est, carnaliter commiscetur. Nam sæpe enim tenetur copulari pro carnaliter commiscere & copulatio pro carnali commixtione. vt sup.c. ne. vt sup.c. 1.5. & 6. & 27.q. 2. Authent. &c. primo. &c. primo. Sup. 28.dist. c. 1. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vnde q̃ habẽt, ſint tanquam non habentes: & qui nõ habent, permaneãt ſingulares. Et ſi hoc cuſtoditur in ſubdiacono, multo fortius in diacono, presbytero & epiſcopo cuſtodiri oportet.

a ¶ Quę in alijs.] Id eſt, laicis.

b ¶ Clericorum.] Sacerorum.

c ¶ Singulares.] Id eſt, diuiſi ab eis.

d ¶ In hoc ordine.] Id eſt, ſubdiaconali.

e ¶ A capite.] Id eſt, ab epiſcopatu. & ſic videtur q̃ epiſcopatus ſit ordo. 54. diſt. ſi ſeruus. & 93. diſt. diacones. & diſt. 21. cleros. ſic 28. diſt. nullũ.

f ¶ Item.] Hic habẽt quidam ca. quod eſt 27. quæſtio. 2. multorum, &c.

SI qui vero. CASVS. Quæſiuit Aug. Anglorum epiſcopus à Greg. quid deberet fieri de clericis in minoribus ordinib. conſtitutis, qui continere non poſſunt. & reſpondet Greg. quod ipſi debẽt vxores accipere. & ſtipẽdia ſua recipere exterius. Et hoc ꝓbat exemplo patrum, qui diuidebant ſingulis prout quibuſque opus erat. Et debẽt viuere ſub regula ſua eccleſiaſtica, & lingua, & corde à malo abſtinere.

g Exterius.] Signatur contrarium 12. quæſt. 1. neceſſaria. & de conſec. diſtin. 1. in omnibus. vbi dicitur, quod omnes clerici ſimul dormiant. Sed dic, vt not. 12. q. 1 quia tua.

h ¶ Inuigilẽt.] Licet enim ſint vxorati tñ abſtinebunt. a negocia quæ in alijs [a] membris eccleſiæ vacant † à culpa: in illis tamen habeantur illicita. Nam cum extra clericorum [b] ordinem conſtitutis, nuptiarum ſocietati, & procreationi filiorum ſtudere ſit liberum, ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec ſubdiaconis quidem connubium carnale conceditur; vt & qui habent, ſint tanquam non habentes; & qui non habent, permaneant ſingulares [c]. Quod ſi in hoc ordine [d], qui quartus eſt à capite [e] dignum eſt cuſtodiri, quanto magis in primo, vel in ſecundo, tertioue ſeruandum eſt, ne aut leuitico miniſterio aut presbyterali honore, aut epiſcopali excellentia quiſquam idoneus æſtimetur, qui ſe à voluptate vxoria [f] necdum frænaſſe detegitur.

† al. non vocatur ad culpam

f ¶ Vxoria.] *Sic emendatum eſt ex epiſtola Leonis, & cæteris collectoribus præterquam Iuone in parte 6. c. 97. vnamibi eſt vt anteà apud Gratianum*, luxuriæ. *Exiſto autem epiſtolæ loco oſtenditur eo quoque tempore in multis eccleſijs eam fuiſſe conſuetudinem, vt ſubdiaconi à propriis vxoribus abſtinerent. Quod tamen ante B. Gregorium non erat generatim omnibus eccleſijs præceptum, quippe cum in Sicilia aliter obſeruaretur. c. nullum. ſupra diſt. 28. & c. ante triennium. diſt. 31.*

[*Item* [g] *Gregorius Leoni epiſcopo Catin. lib. 3. epiſt. 34.*]

PALEA C. II.

MVltorum relatione comperimus, hanc apud vos olim conſuetudinem tenuiſſe, vt ſubdiaconi ſuis licit e miſcerentur vxoribus: quod ne denuo quiſquam præſumeret, à Seruo dei ſedis noſtræ diacono ex auctoritate noſtri deceſſoris eſt iſto modo prohibitum, vt eodem tempore, ij qui iam vxoribus fuerant copulati, vnum è duobus eligerent, id eſt, aut à ſuis vxoribus abſtinerent, aut certe miniſtrare nulla ratione præſumerent. Et quantum dicitur, Speciоſus tunc ſubdiaconus pro hac re ab adminiſtrationis ſe ſuſpendit officio, & vſque in obitus ſui tempus, notarij quidem geſſit officium, & à mininiſterio, quod ſubdiaconum oportuerat exhibere, ceſſauit. *& poſt aliqua.*

Infra 27. q. 2. Anſ. l. 7. c. 138. Poly. l. 4. tit. 3.

¶ De cætero vero fraternitas tua ſit omnino ſolicita, vt quos ad hoc iam officium cõtigerit promoueri, hoc quam maxime diligenter inſpiciat, ne ſi vxores habent, miſcendi ſe cum eis licentia potiantur; ſed ad ſimilitudinem Apolicæ ſedis, eos cuncta obſeruare ſua nihilominus diſtrictione conſtituat.

Item Gregorius Auguſtino Anglorum epiſcopo, ca. 2. ad ſecundam interogationem.

¶ Extra ſacros ordines cõſtituti ducant vxores, & ab eccleſia ſtipendia accipiant. C. III.

SI qui vero ſunt clerici extra ſacros ordines conſtituti, qui ſe continere nõ poſſunt, ſortiri vxores debẽt, & ſtipendia ſua exterius & accipere; quia & de eiſdem patribus, de quibus præfati ſummus, nouimus ſcriptũ, quod diuidebatur ſingulis, prout cuique opus erat. De eorum ergo ſtipendio cogitandum, atque prouidendum eſt, & ſub eccleſiaſtica regula ſunt tenendi, vt bocor, & linguam, & corpus Deo auctore conſeruent.

Infra 12. q. 2. qa tua. §. ſi. q. Iuo par. 6. c. 86. Pan. l. 3. c. 108. Act. 2.

Item Nicolaus Papa Odoni †. Viennenſi archiepiſcopo.

† al. Adoni

ſatione & armis, vt 88. diſt. fornicari. 20. q. 3. eos. ſic extra de elect. tranſmiſſam. & 81. diſt. dictum.

DE illo.] CASVS. Quidam epiſcopus permiſit alicui ſubdiacono ducere vxorem, de quo Nicolaus Papa eum reprehendit, cum tantum clericis infra ſubdiaconatum liceat contrahere matrimonium.

a ¶ Damus.] Sed numquid Papa dare poteſt ſubdiacono licentiam contrahendi? Vt q̃ ſic. Nam diſpenſat eccleſia cum conſanguineis 1. & diſpenſat in alijs votis, vt extra de vot. & voti redemp. ex multa. & in iuramẽtis, vt 15. q. 6. auctoritatem. vbi dī; diſſolue obligationes impieratis. E contra vī, vt extra de ſtatu monac. ad monaſteriũ. in fi. Solu. ſi votum ipſum obliget ordinatum, Papa non poteſt diſpenſare. ſed ſi conſtitutio obliget, & non votum, tunc poteſt Papa diſpenſare quia contra conſtitutiones eccleſiæ bene diſpenſat 25. q. 1. ſunt quidam. Ioan. Ego credo q̃ Papa poſſit * diſpenſare, cum hoc non ſit contra articulos fidei 2. & ipſe habeat plenitudinem poteſtatis, vt 2. q. 6. decreto & cap. ſeq. B.

* *Vide D. Thom. 2. 2. q. 88. ar. 7. & 11. & Caiet. ibidem.*

Subdiaconi an de licentia Papæ poſſint cõtrahere.

Scilicet vt contrahant. qui. 35. q. 3. & c. q̃ dam. & c. q̃ ſcripſi.

Luo p. 6. c. 119. † al. Aluico

† al. habendi

In ſynodo Romana cxiij. epõrum in baſilica Cõſtantinſana.

Pann. l. 3. c. 135

¶ Subdiacono vxorem ducere non licet. C. IIII.

DE illo clerico, Aluerico † nomine, quem per ordines eccleſiaſticos vſque ad ſubdiaconatum caſtè vixiſſe dicitis, cur veſtra auctoritate vxorem duxerit, miramur; eo quòd nulli vnquam (exceptis illis, quibus eccleſiaſtica regula habere permittit) vxorem ducendi † licentiam damus [a]:

Item Nicolaus Papa omnibus epiſcopis.

¶ Non audiatur Miſſa presbyteri concubinam habentis. C. V.

[2] NVllus Miſſam audiat [b] presbyteri, quẽ ſcit [c] concubinam indubitanter habere, aut ſubintroductã mulierẽ. Vnde etiam ipſa ſancta ſynodus hoc capitulum ſub excommunicatione ſtatuit, dicens: [Quicumq; ſacerdotum, & diaconorum, &c.] [*Sicut in ſubſequenti* [a] *capitulo Alexandri ſecundi continetur.*]

Pann. l. 3. c. 142.

Leo ix. in cõc. Romano.

a ¶ Sicut in ſubſequenti.] *Hæc clauſula eſt Gratiani omittentis referre ex capite Nicolai ea, quæ proximè ex Alexandro relaturus erat. Sunt enim eadem verba. Nam Nicolaus ſecundus in epiſtola, quę extat, omnibus epiſcopis catholicis ſcripſit ſe in concilio, quod Romæ habuit centum tredecim epiſcoporum, hunc canonem edidiſſe, quem poſtea Alexander ſecundus (vt ipſe etiam teſtatur in epiſtola manuſcripta) in concilio à ſe habito iiſdem verbis repetiuit. Quare in Pannormia appellatur decretum Nicolai iunioris, & Alexandri.*

In epiſ. ꝓxima notat. indicata

Item Alexander ſecundus.

¶ Non eſt audienda Miſſa presbyteri, qui concubinam habet. C. VI.

PRæter hoc autem præcipiendo mandamus, vt nullus Miſſam audiat presbyteri, quem ſcit concubinam habere indubitanter, vel ſubintroductam mulierem. Vnde etiam ſancta ſynodus hoc capitulum ſub excommunicatione ſtatuit, dicens: ¶ Quicunq; ſacerdos, diaconus, ſubdiaconus poſt conſtitutum beatæ memoriæ prædeceſſoris noſtri ſanctiſſimi Papæ Leonis, ac Nicolai de caſtitate clericorum, concubinam palam duxerit, vel ductã non reliquerit, ex parte omnipotentis Dei, & auctoritate Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli præcipimus, & omnino contradicimus, vt Miſſas nõ cantet, nec Euangelium, aut epiſtolam ad Miſſam legat, neq; in presbyterio ad diuina officia cum his qui præfatæ conſtitutioni obedien-

NVllus.] Hæc eſt ſecũda pars diſtinct. in qua dicitur quod in duob. c. ſeq. cõtinetur. Io. de Pan. CASVS. Præcepit Nicolaus Papa in hoc cap. vt nullus audiat Miſſam ſacerdotis, quem ſcit indubitanter habere concubinam, aut ſub introductam mulierem. Synodꝰ etiã hoc ſub excommunicatione ꝓcipit. qđ ſequitur eſt §. Gratiani.

b ¶ Audiat.] Cõtrarium legitur 28. diſt. conſulendũ. 15. q. vl. c. vlt. Sed hic loquit de illo cuius crimen notorium eſt vel per ſnĩam, vel p̃ confeſſionẽ, vt extra de cohab. cle. & mu. veſtra. Immo ſi adhuc poſt ſententiam corrigi voluerit, nõ dicam eum ſuſpenſum ipſo iure, vt 81. diſt. ſi qui ſunt preſbyteri, extra de cohab. cleri. & mulie. cap. ſicut. B. tũ dicit hunc canonẽ fuiſſe quandoq; latæ ſententiæ; ſed hodie nõ eſſe: & hoc quod dixi ſpeciale eſt in hoc crimine fornicationis. vt notorius fornicator ſit ſuſpenſus ipſo iure, & etiã ſimoniacus, vt §. verũ. ſed in alijs criminibus nõ eſt expreſſũ & ideo licet notoria ſint, non eſt ꝓp illa abſtinẽdum ab officijs ipſorum. vel die q̃ licẽt notorius fornicator ipſo actu ſit ſuſpenſus; tamen ꝓp cõtrarium actũ ipſo iure reſtituit ei officium. 81. diſtin. ſi qui ſunt. vnde quàm cito pœnitet, licitè celebrat. Io. Sed certè

Concubinarij licet notorius fornicator ipſo actu ſit ſuſpenſus officio ſu giendi.

c ¶ Quem ſcit.] Scientia iuris, non facti. Io.

PRæter.] CASVS. Capitulum hoc diuiditur in duas partes. In prima parte dī, q̃ nullus debet audire Miſſam presbyteri quem ſcit concubinam indubitanter habere, vel ſubintroductã mulierem. Hoc idẽ ſtatuit ſynodus ſub excõicatione ſeruandum, præcipiens,

3 Et q̃ ſic debeat intelligi, probat 20. q. 2. ibi de hoc i gl. arg. q̃, & c. vbi ita not. Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt talis sacerdos Missam non cantet, nisi cessauerit, nec alia diuina celebret, cum his qui obediunt huic constitutioni, nec aliquid ab ecclesia percipiat. In secda parte quæ incipit ibi, [Præcipientes etiam statuimus.] cõsq; illi qui seruant castitatẽ, simul manducent & dormiant & decimas, & primitias, & oblationes p cipiãt à laicis, quas qui non dederit, excommunicetur.

Clerico excõicato est subtrahendum beneficium.

a ¶ Abecclesia.] Hoc concedo in suspẽso à canone. idẽ est in excõicato. extra de appel. pastoralis. nõ ita dico in suspenso ab hoie, q; ibi statim debeat amittere beneficiũ i. quia relegato ad tẽpus bona non adimuntur, nisi hoc in sentẽtia exprimat. C. de pẽn. deportatorum, quia du alijs rationibus quis constringi põt, non sint ei subsidia subtrahenda. C. de execu. rei iud. stipendia. so. immo dico, q; nec hæc admitterentur, nisi in sua exprimeretur. quid de hoc iuris si, nota tur in quæstionib. B.

b ¶ In dispositione.] arg. pro cõi vita clericorum 2. vt 1. q. 2.

2 12. q. 1. necessariũ. de consec. dist. 5. in omnibus vbi de hoc.

sacerdos. Sed, contra varias sunt consuetudines. inf. ea. placuit. extra de constit. cum omnes, & de elect. cũ ecclesia Vulterana.

Excõicari possunt qui decimas nõ soluunt.

c ¶ Separẽtur.] Arg. q; laici excommunicandi sunt qui decimas vel oblationes soluere nolunt. 16. q. 1. statuimus. & c. reuertimini. 13. q. 2. qui oblationes. 12. q. 1. duo sunt genera.

VERVM. Hæc est tertia pars dictan qua ponit cap. Vrbani. in quo dr quæ differentia sit inter sacramenta celebrata à malis catholicis, vt in necessitate possint sumi. & sacramenta ab hæreticis, quæ nullo modo possunt sumi, præter baptisma. Io. de Fan.

CASVS. Dictum est sup. in c. nullus. & cap præter hoc. q; nullus debet audire Missam sacerdotis quem scit concubinã indubitanter habere. sed hoc videtur contradicere Hieron. & Augu. & multis alijs, qui dicunt sacramenta non esse spernenda in bono vel malo prælato, vt 1. q. 1. in multis cap. Sed hæc contrarietas soluitur in epistola Vrbani, quæ epistola infra sequitur ltam.

d ¶ Verum.] Hic §. diuiditur in tres partes.

e ¶ Hieronymo.] 1. q. 1. sicut Christus.

f ¶ Augustino.] 1. q 1. si fuerit. & c. neque in homine.

g ¶ In epistola.] 1. q. 3. saluator.

h ¶ Præposito Sancti Iuentij.] Epistola destinata fuit ab hæretico, in qua multa 3. objiciebantur ei, s. vtrum vera essent sacramenta vel sacrificia hæreticorum. cui cum non respondere posset, misit eam Papæ Vrbano, vt responderet: ipse vero respondit ad singula.

3 Quæ continentur 1. q. 3. saluator.

AD HOC VERO. CASVS. Quidam misit epistolam quandam præposito Sancti Iuẽtij, in qua duæ quæstiones continebantur: quas cum nesciret soluere, Vrbanum super hoc consulunt. Vrbanus vero ei easdẽ quæstiones scribit, & solutiones ponit. Dividitur ergo hoc cap. vel hæc epistola in duas partes. In prima parte ponuntur duæ quæstiones: quarum prima est vtrũ sacramenta sint recipiẽda à criminosis? Rñdet Vrbanus, q; vera sunt sacramenta in sui essentia à quocumq; fiant, dummodo fiant in forma ecclesiæ, & ab his qui potestatem habent conficiendi, & recipienda sunt ab eis nisi sint hæretici, vel schismatici. & hoc probat auctoritate Aug. Nicolaus tñ & Greg. præceperunt ab officijs simoniacorum & incentium in forniçatione manifesta abstinendum esse. Secunda quæstio hic complexitur. Aut non sunt vera sacramenta quæ conficiuntur ab illis, nec hẽnt virtutis effectũ; aut sunt vera. Si non sunt vera, ergo neq; agentibus, neq; suscipientibus obsunt. Si sunt vera, ergo spernẽ nõ debent. Et rñdet Vrbanus, q; vera sunt. Veruntũ contra statuta Grego. & Nicolai nõ sunt recipienda de manibus eorum. in necessitate tñ ab illis, s. simoniaco, & notorio fornicatore potest baptisma suscipi, & etiam eucharistia. In secunda parte, quæ incipit ibi, [Hæc de malis.] dicitur, q; sacramenta schismaticorum, & hæreticorum vera sunt, vt dicunt doctores ecclesiæ, sed non habent effectum donec fuerint reconciliati ecclesiæ vel ipsi, vel ordinati ab ipsis per manus impositionem; sed non sunt recipienda ab ipsis, in mortis tamen articulo tantum baptisma ab eis recipi potest. Cyprianus tamen, & lxxx. epi cum eo dixerunt baptisma hæreticorum esse lauacrum diaboli. Sed reprehensi sunt ab Augustino, Stephano, Cornelio, & alijs Pontificibus Romanis, cum melius sit a talibus baptismum recipere, quam in æternum perire. Et hanc sententiam sequitur tota ecclesia.

i ¶ Ad hoc.] Hic incipit cap. Vrbani.

3 ¶ Et

1. q. 1. neque in homine.

a ¶ Et veneranda.] Et etiam suscipienda, & per hoc respondet duabus quæstionibus. scilicet quod ipsa sacramenta veneranda sunt, & præterea q; suscipienda sunt: & ita facias vim in verbo illo, veneranda.

b ¶ Malus.] Nõ sufficienter probat hoc, cum aliud dicti po-

Simoniacus an sit suspensus.

1 De hoc etiam nor. 50. dist. de his vero: in glo. vlti. ibi videas.

g ¶ Officium.] Hug. *istud intelligit de notorio simoniaco, sicut de notorio fornicatore. melius credo, q; etiam occultus simoniacus suspensus sit, si est simoniacus in ordine, vt 1. q. 1. reperiuntur.* suspensus est enim quo ad se, & quo ad alios. Hoc ideo dicit: quia qlibet pecator suspensus est quo ad se, licet non quo ad alios 1 præter notorium fornicatorem, & occultum simoniacum. vnde ab occulto simoniaco in ordine, quem scis esse simoniacum, non debes recipere sacramenta, vt dixi 1. q. 1. si quis à simoniacis. & ibẽ extra de simo. per tuas, sed à quolibet alio, qui ad hoc toleratur, potes recipere: q; licet quilibet peccator sit quo ad se suspẽsus vt 1 q. 1. sacerdotes nõ tñ quo ad alios, vt hic patet, & 35. q. vlt. ca. vlt. sic q̃nandoq; aliquis est suspensus quo ad alios & non quo ad se, vt extra de cler. peregri. tuæ.

h ¶ Porro.] Hæc sunt verba Vrbani.

i ¶ Sí.] Exponitur, id est, quamuis.

K ¶ Præsumuntur.] id est, præsumptiue conficiuntur.

l ¶ Sed agẽtibus.] Ab illo loco vsq; ad illũ locum, cęterum, agit de simoniaco, & de fornicatore. & ab illo loco vsq; ibi, sciẽdum, loquitur de hęretico, & schismatico. & tres innuẽtur differentiæ inter hos duos, s. simoniacum, & fornicatorẽ, & inter illos duos, s. hęreticũ & schismaticũ. Prima est q; simoniacus

Simoniacus & fornicator triplicitter differũt.

2 Scilicet hereticus & schismaticus.

* *Nisi ex necessitate 3 quia qui à præcidit so accipit sacramentum extra casũ necessitatis, item qui à malo B. Th. p. 3. q. 64. art. 6. ad. 3. & ar. 9. ad. 2. & q. 57. art. 5.*

3 Et nõ cor pus Christi 34. q. 1. c. vl. & quæ sic tra tio not sup. ea. q. §. sed illud. Arch.

4 Et hoc ẽ propter ipsius Eucharistiæ reuerẽtiam. arg. de cons. dist. 4. pp regulam.

Tract. 5. ad c. 1. Ioannis, circa medium.

ecclesia nõ separantur, eorundem ordinationes, & reliqua sacramenta sancta, & veneranda a *non negamus, sequentes Beatum Augustinum, qui super Ioannem de huiusmodi tam copiose, quàm veraciter disserit. Ait enim: [Baptizat seruus bonus, siue seruus malus* b *: non sciat se ille, qui baptizatur baptizari, ni ab illo, qui sibi tenuit baptizãdi potestatem]. & paulo post; [Non horreat columba* c *mimisterium malorum, respiciat Domini potestatem.] & infra.*

Gregorius. vij. l. 2. reg. epis. 45.

[¶ Attamen d *decessores nostri Nicolaus, & Gregorius à Missis sacerdotũ, quos tales re uera esse constiterit* e*, fideles abstinere decreuerunt, vt peccandi licentiam cæteris auferrent, & huiusmodi ad digne pœnitentiæ lamenta renocarẽt. Scribit hoc prædecessor noster Gregorius Rodulpho duci* f *Sueuiæ, & Rodulpho duci Carentanorum inter cętera: [Officium* g *simoniacorũ, & in fornicatione iacentium scienter nullo modo recipiatis, & quantum potestis, tales à sanctis ministeriis* † *, aut oportuerit, ꝓhibeatis, etc.]*

† *mysteriys orig.*

¶ Porro h *ad hęc, q̃ tibi syllogistice in eadẽ epistola obiũ̃tur, id est, si corpus & sanguis Christi nõ sũt, et alia, q̃ ꝓdiximus, proprias non habent virtutis dignitates quid agentibus obsunt? quod si habẽt, cur spernũtur, si* i *ab indigno præsumuntur* k *? Ad hæc inquã, ita respondemus proprias quidẽ habent virtutis dignitates, vt ꝓfatus Augustinus ait super Ioannẽ cõtra Donatistas: sed agẽtib*[l]*, vel suscipientibus eadẽ sacramenta contra præfatorum* m *Pontificũ instituta* n *(nisi forte sola morte interueniente, vtpote ne sine baptismate, vel cõmunione* o *qlibet humanis reb*[u] *excedat) eis, iquã, intantũ obsũt, vt vere* † *idololatrę sint, cũ talibus* P *& ordinationũ* q*, & sacramẽtorũ* r *confectio* s *& aliter quã præmissum est scienter susceptio, vehemẽter à sanctis canonibus ꝓhibentur. Aitenim Samuel ꝓpheta: Quoniã quasi peccatũ ariolãdi est repugnare, & quasi scel*[s] *idolatrię nolle acqescere.]*

† *al. fere.*

1. Reg. 15.

¶ *Hæc de malis catholicis q̃ utra ecclesiã sũt. Cęterũ schismaticorũ, & hæ-*

Baptizare potest Paganus.

ci potest in baptismo, aliud in cæteris. nã & à pagano conferri potest. de consec. dist. 4. à quodam. sed melius probat per sequens, non abhorreat &c.

Laicus quã doctr. potest clericos suspendere, & excõicare.

c ¶ Columba.] Id est, bonus Christianus.

d ¶ Attamen.] Hucusque intelligit de malis occultis, & de illis qui tolerantur.

e ¶ Constiterit.] Per sententiam, vel per confessionem vel per rei euidentiam, vt supra. dixi in c. nullus.

f ¶ Duci.] Arg. hic q; laicus de mandato superioris potest suspendere clericos, & excõmunicatio est iurisdictionis potius quam ordinis. arg. extra de elec. trãsmissam. nam electioni possunt interesse laici. 64. distin. Hadrianus. & c. in synodo. & arg. 96. distin. bene quidam. & c. nos ad hẽc. & causis matrimonialibus. 15. quæst. 5. ad sedem. circa me. 2. q. 5. Mennam. Ioan. Hoc tamen videtur alienum a laico, cum de rebus spiritualibus se non intromittat, vt extra de iudi. decernimus, immo vt ibi dicitur, prohibetur prælatis vt talia laicis non commit tant, tamen dominus Papa, qui habet plenitudinem potestatis, eis posset committere vt excommunicarẽt. 2. q. 5. Menam Bar.

g ¶ Officium.] Hug. istud intelligit de notorio simoniaco, sicut de notorio fornicatore. melius credo, q; etiam occultus simoniacus suspensus sit, si est simoniacus in ordine, vt 1. q. 1. reperiuntur. suspensus est enim quo ad se, & quo ad alios. Hoc ideo dicit: quia qlibet pecator suspensus est quo ad se, licet non quo ad alios 1 præter notorium fornicatorem, & occultum simoniacum. vnde ab occulto simoniaco in ordine, quem scis esse simoniacum, non debes recipere sacramenta, vt dixi 1. q. 1. si quis à simoniacis. & ibẽ extra de simo. per tuas, sed à quolibet alio, qui ad hoc toleratur, potes recipere: q; licet quilibet peccator sit quo ad se suspẽsus vt 1 q. 1. sacerdotes nõ tñ quo ad alios, vt hic patet, & 35. q. vlt. ca. vlt. sic q̃nandoq; aliquis est suspensus quo ad alios & non quo ad se, vt extra de cler. peregri. tuæ.

h ¶ Porro.] Hæc sunt verba Vrbani.

i ¶ Sí.] Exponitur, id est, quamuis.

K ¶ Præsumuntur.] id est, præsumptiue conficiuntur.

l ¶ Sed agẽtibus.] Ab illo loco vsq; ad illũ locum, cęterum, agit de simoniaco, & de fornicatore. & ab illo loco vsq; ibi, sciẽdum, loquitur de hęretico, & schismatico. & tres innuẽtur differentiæ inter hos duos, s. simoniacum, & fornicatorẽ, & inter illos duos, s. hęreticũ & schismaticũ. Prima est q; simoniacus

m ¶ Contra præfatorum.] Nicolai & Gregorij. Et sic patet q; hic tñ loqtur de simoniacis, & fornicatoribus.

n ¶ Instituta.] Scilicet obsunt.

o ¶ Vel communione. Sic ergo ab illis recipit Eucharistia, sed non ab hęreticis, vt 24. q. 6. si quis dederit.

p ¶ Talibus.] Sacerdotibus.

q ¶ Et ordinationum.] Id est, ordinum.

r ¶ Et sacramentorum.] Aliorum.

s ¶ Confectio.] Improprie dicuntur ordines conferi.

t ¶ De malis.] Hæc littera bene innuit. q; ab illo loco, perro ad hęc, &c. vsque huc, tantũ de malis catholicis intelligitur, non de præcisis. nec contradicit illud contra Donatistas, quia Vrbanus inducit auctoritatem Greg. a minori. Nam hic dicit de sacramentis Donatistarum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

stratum,& q̃ habent proprias virtutes,&c.

a ¶ Formam.] id est,virtutem habent; quia vera & integra sunt.1.q.1.quod quidã. & de conse. dist. 4. ostenditur,& cap.sicut in sacramentis..

b ¶ Initiati.] Id est consecrati.si de consecra.dist.2. g̃a corpus.12.q.2. autũ. 28.q.1.caue. Sed aliter accipitur.26. quæstio.2.cum initiatur.

c ¶ Per manus.] 1 q. 1.hi qui.Sed quid dices de pœnitentia? nunquid est ab istis præcisis accipienda? Respon.in casu necessitatis eis ponimus conferri. nam & cuilibet. de pœn. dist.1.quem pœnitet. sed licet eis confitea mur,tamen non debemus recipere ab illis pœnitentiam: quia nec in eo casu imponenda est pœnitentia,sed innotescenda.26.q.7.ab infirmis.vel dic quod non debemus confiteri.24.quæst.1.§.sed istud.in fi. de pœnit. dist.6.c.q.ii vult.& illud ne inducant nos in desperationem sicut Iudæi Iudam,cũ ei pœnitenti dixerũt quid ad nos tu videris.de pœnit.dist.1.in potestatis.

Pœnitentia an possit ab hæreticis recipi.

d ¶ Apostolorũ.] Id est,qui sub nomine Apostolorũ facti sũt sed sunt apocryphi. 15.distin.sancta Romana.16.di.canones Hu.

e ¶ Quorum.] Simplex est hæc relatio.

f ¶ Ex parte.] 12.dist.aliter.

g ¶ Diaboli.] Si quoad effectũ dixissent in detestationẽ criminis hæreses,bene dixissent:sed hoc dixerunt,quia non credebant esse sacramentorũ veritatem apud hæreticos, & ideo reprehensi fuerunt ab Aug.H.

h ¶ Appellat.] inf.de cõse.d.4. quomodo.

i Vt contineat in pd. c. nullus. De hoc legit & not.24.q.1. §.sed illud. ibi videas. Purgatorij pœna est acerbior omni mundana.

reticorum sacramenta,quoniam extra ecclesiã sunt,iuxta sanctorũ Patrũ traditiones,scilicet Pelagij,Gregorij, Cypriani,Augustini,& Hieronymi,formam [a] *quidã sacramẽtorum,non autem virtutis effectum habere profitemur nisi cum ipsi,vel eorum sacramẽtis initiati* [b] *per manus* [c] *impositionem ad catholicam reddierint vnitatem.Sciẽdũ vero,quòd canones Apostolorũ* [d]*,(quorum* [e] *auctoritate orientalis,& ex parte* [f] *Romana vtitur ecclesia) & insignis Cyprianus martyr,& lxxx.episcopi cũ eodem baptisma hæreticorum,lauacrum diaboli* [g] *appellan* [h]*. Stephanus vero,& Cornelius martyres & põtifices Romani,& venerabilis Augustinus in libro de baptismo eundem Cyprianum,& præfatos episcopos ob hanc causam vehementer redarguunt, affirmantes baptisma siue ab hæretico,siue schismatico,ecclesiastico more celebratum ratũ esse,& merito: quia alia in baptismo* [i]*,& alia in reliquis sacramentis consideratio est,quippe cum & ordine prior.& necessarior* [k] *sit. Subito enim morituro, prius baptismate, quam Dominici corporis communione vel alijs sacramentis consulitur, & dũ forte catholicus nõ inuenitur, satis est ab hæretico baptismi sacramentum sumere,quam in ęternum perire.Et hanc sententiam præscriptorum Pontificũ,Cornelij,Stephani,& Augustini,secuti sunt Innocentius,† Syricius,Leo.Anastatius,& magnus Gregorius,& omnis catholica ecclesia.4.¶ Prohibentur ergo de manibus talium sacerdotum sacramenta suscipi, non quin sint vera quantum ad formam,& effectum:sed quia, dum huiusmodi sacerdotes se à populo cõtemptos viderint,rubore verecundiæ facilius ad pœnitentiam prouocentur.*

Can. 45. 46. 47.

lib.1. epist. 18. ad Ianuariũ,& epist.ad Iubaianum, q̃ ante illius concilium posita est.

In cõc. Steph. Augustl.7. cõtra Donatistas.

Inn. Victricio epist.1.c. 15. Syricius Himerio.c.1. Leo de consec. dist. 4. hi de q̃. bus. Anastasius dist.19. c. fin.

b ¶ Adhoc.] *Hinc vsque ad finem capitis omnia accepta sunt ex epistola Vrbani secundi L.Præposito sancti Iuentij apud Ticinum, quæ habetur in vetusto codice Bibliothecæ Vaticanæ, cuius epistolæ initium,& magna pars habetur infra c.saluator.1.q.3.atque in aliquot vetustis Gratiani codicibus est caput distinctum cum rubrica,De eodem..*

Item ex sexta synodo,c.6.

¶ Qui vxorem ducere voluerit, ante ordinem subdiaconatus hoc faciat. C. VII.

SI quis eorum [l], qui ad clerum accedunt, voluerit nupiunt vxores vel retinent concubinas, & dicit q̃ debẽt a clero submoueri, & vxores mancipari seruituti: hoc probat per vitij.auctoritates sanctorum patrum. Ioan.de Fan.

Extra de ætate et qualita. c. à multis. Pân.l. 3.c. 103.

CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis, q̃ sacramenta de manibus hæreticorum simoniacorum, & infornicatione iacentium nõ sunt recipienda, non quin sint vera sacramenta;ideo fit, vt tales sacerdotes propter verecundiam facilius ad pœnitentiam prouocentur si viderint se contemni.Casus seq.cap.patet.

Greg. hæc.

l Vxor clerici est de foro ecclesiæ.

SI quis eorum.Illud c.euidenter est contra illos qui dicunt q̃ Greci possunt,contrahere in sacris ordinibus.

1 Argu. ad hoc 31. dist. aliter. vbi de hoc. sed H.dicit, q̃ hoc Nico laus constituit, & fm Lau. est pro eo ar. opti. ff. commod. l.1.& Lin cõmodato. §. sicut autem. Archid.

nibus 1. cum hoc cap. fit sextæ synodi, & sexta synodus præfixit eis regulam viuendi, vt 31.dist. Nicæna, cap.quoniam.§.hoc autem.patet etiam quòd apud eos in sacris ordinibus non contrahitur matrimoniũ, nec etiam tempore Apostolorum licitum fuit contrahere in pitali iure mulieri copulari, hoc ante ordinem subdiaconatus faciat.

Item ex concilio Carthag.3.c.19.

¶ Lectores aut vxores ducant, aut continentiam profiteantur. C. VIII.

Pann. l.1. c.11. LEctores,cum ad annos pubertatis [a] venerint, cogantur [b] aut vxores ducere, aut continentiam profiteri.

Item Gregorius Bonifacio episcopo Rhegino, lib.3. epist.5.

¶ Subdiaconos continentiam seruare oportet. C. IX.

Pann.l.3.c.99. SVbdiaconis tuis hoc,quod de Siculis statuimus,decernimus obseruari, nec illam definitionem nostram cuiusquam sinas contumacia [c] aut temeritate corrumpi.

Item Vrbanus ij. in synodo apud Melphiam, c.13.

¶ Beneficio & officio careant, qui post diaconatum vxoribus vacant. C. X.

Pann.l.3.c.101. EOs,qui [d] post subdiaconatũ [x] vxoribus vacare volũt, ab omni sacro ordine remouemus, officioque, atque beneficio ecclesiæ carere decernimus. Quòd si ab episcopo commoniti non se correxerint, principibus indulgemus licentiam, vt eorum fœminas mancipiant seruituti. Si vero episcopi consenserint [e] eorum prauitatibus; ipsi officij interdictione mulctentur.

SVbdiaconis.] CASVS. Quæsiuit Bonifacius an subdiaconi sui episcopatus possint vxores ducere. & respondet Greg. q̃ non: sed hoc statuit de illis quod decreuit de alijs: nec quod decretum fuit, alicuius temeritate vult violari.

c ¶ Cõtumacia.] q̃ non est fauore alicuius personę omittẽdum quod statutis generalib. continet. 61. dist.miramur.

EOs q.] CASVS. Quidã diaconi contrahebant de facto,vel vxores quas duxerãt ante sacros ordines cognoscebant.Quæsitum fuit quid de eis deberet fieri. & de vxoribus eorum? Et respõdet Vrbanus,quod cleri ci ab officio & beneficio suspendantur, & si incorrigibiles fuerint, datur licentia principibus vt eorum fœminas mancipiãt seruituti,& si episcopi huic prauitati cõsenserint, suspendantur.

d ¶ Eos qui.] Quod hic dicitur,intelligo quando quasi matrimonialiter 2 ducunt vxores,& in eo casu filij redigũtur in ecclesiæ seruitutem,vt 15.q.vlt.cum multę. primo tamen ipse episcopus rediget in seruitutem eas si potest, vt 81. dist. quidã clerici: sed si ipse non sufficit, tũc itur ad brachium sæculare, vt hic dicitur. Sed obijcitur, nõne principes habent iurisdictionẽ sup illas, cum sint laicæ? quare ergo eis, indulgetur istud,cũ ipsi eas per se possint purgare? Si legitima esset vxor illa, tũc planũ esset, quia legitima vxor sortitur forum ex persona viri, vt ff. de iur. om. iud. cum quædam. Sed illa quæ non est legitima, non, vt ff. ad munici. de iure. §. vlt. Ad hoc potest dici, quod cum sit de familia sacerdotis,est de foro ecclesiæ,sicut & alij,qui sunt de familia eius, vt 89. dist. indicatum.& 12.q.2.ecclesiarum seruos. vel ideo censetur de foro ecclesiæ, quia deliquit in persona ecclesiæ; quia ratione delicti dicitur in me princeps habere iurisdictionem: & ratione delicti fit quis de foro alterius, vt 6.q.3. placuit.

e ¶ Consenserint.] hodie deponitur, vt extra de vita & honesta cleric.& clericorum mores.& 83.distinct.si quis episcopus. & extra de simo. nemo.Sed illud 3 verum quando prece vel pretio consensit, vt ibi dicitur in illa constitutione,vt clericorum.Si autem episcopus negligens esset, suspendatur per duos menses, vt 1.q.1. quidquid.

2 Hanc sententiã sequitur Vinc. & Inno. extra de cohabi. cler. ca.2. in fin.vbi ẽt de hoc.Archid.

3 Id est quæ dã in illis c. præcipitis Gratianus nomine archiepiscopi continetur, vt patet 21. dist. in ca.1. ver. si ordo

in subdiaconatu,vt 84.dist. cum in præterito.

LEctores. CASVS.Clerici quida in pubertate xviij. ann. positi volebant ad subdiaconatum non promissa continentia promoueri. Quæsitum fuit in concilio Carthag. quid de hoc fieri deberet,& respõsũ fuit, q̃ illi aut ducant vxores, aut cogantur continentiam profiteri,si volunt subdiaconi fieri.

a ¶ Pubertatis.] plenæ,quæ est xviij.ann.in sæcularib. clericis,sed xv.in monachis.20.q.1.illud.28.distinct.de his.hic enim dr plena pubertas,vt Institu. de adopt. § minorem. Sed quantum ad matrimonium contrahendum,dicitur plena pubertas xiiij. anni in viro, vel xij. anni in muliere,vt extra de despon.imp.puberes.

b ¶ Cogantur.] inf.eod.placuit.contra.Sed illud quando ecclesia penuriam non patitur. argumen. 55. dist. cap.1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Rubescant.] CASVS. Quæsiuit Patriarcha Gradensis quid debeat fieri de his qui erant in sacris ordinibus positi: nihilo minus tñ mulierculas sibi habebant. Et respō. Vrbanus: nisi eas abiecerint, & vixerint continenter: si est manifestum, sunt ab omni dignitate ecclesiastica remouē di: si autem occultū est, diuino iudicio reseruentur. Sequentia duo cap. plana sunt.

a ¶ Secretorum.] ex hoc patet q̄ ecclesia non iudicat de occultis, sic 32. q. 5. Christiano. 2. q. 5. cōsaluiti. & 6. q. 1. si omnia. Et est ar. pro opinione illorū, qui dicunt q̄ occultum delictū non irrogat irregularitatem. Io. quod est expressum hodie extra de temp. ord. cap. vlt. nisi homicidio & simonia fordine. 1. q. 1. reperiuntur. B.

Ecclesia nō iudicat de occultis.

b Nemo.] virgo.] quid si credit se contrahere cū virgine, & ē corrupta? Dico eū non promouendum, cū sit maritus corruptæ, vt 51. d. qui in aliquo. ga ibi nec error nec uiolentia excusat, vt 32. quæst. 5. ille autem. sicut nec casus excusat, vt 15. q. 1. cap. vlt. Quid si primo corrupi virginem, & postea eam desponsaui? Argu. q̄ promoueri non possum, si volo eam ducere, vt 30. q. 5. qualis. & infra. d. proxi. marium. hoc notaui in quæstio. B.

Bigamus est cū corrupta etiam ignorāter contrahens.

ADDITIO. Quæstio dominicalis est: & incipit, Aliquis cognouit virginem, &c.

c Placuit.] Abstinere.] Id est, non contrahere. d Sed secundū vniuscuiusque.] nota consuetudinem seruandam i matrimonio, vt hic, & inf. eod. quoniam. & extra de cog. spi. cap. 2. Sed contra extra de spō. duorum, tua. & ex hoc videtur quòd episcopus in sua diœcesi possit statuere ne acolythi contrahant. Sed credo hanc consuetudinem referendam ad beneficia, vt si consuetudo sit vt acolythi vxorati habeant beneficia, ipsa seruetur. sed hodie corrigitur per decreta. extra de cler. coniug. Ioannes. & cap. cum de corem.

Consuetudo est obseruāda in matrimonio.

Striatim.] CASVS. Abbas Niceta dicebat clericos in sacris ordinibus posse cognoscere vxores suas, Leo autem Papa reprehendens epistolam dicit, quòd clerici in minoribus ordinibus, si sunt extra votū vel habitum monachalem, possunt vxores sortiri virgines, nō viduas vel repudiatas alioquin nec ipsi nec bigami poterunt promoueri postea. Si autem postea noluerint promoueri, debet hoc etiam fieri de consensu vxoris: quæ postea nec maritis nec alijs debet carnaliter copulari viuente marito, vel post mortem. Sequen. cap. plana sunt vsque ad cap. presbyter.

¶ Excludendi sunt à suorum graduum dignitate subdiaconi, & deinceps, si continentes esse nolunt. C. XI.

E Rubescant impij, & aperte intelligant iudicio spiritus sancti eos, qui in sacris ordinibus, presbyteratu, diaconatu, subdiaconatu sunt positi, nisi mulieres abiecerint, & caste vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate. De manifestis quidem loquimur: secretorum [a] autem & cognitor Deus, & iudex est.

In c. à multis. erubescant. extra de æta. & qual. Pann. l. 3. c. 103

Idem in Melphiensi synodo præsidens dixit, c. 12.

¶ Ad sacros ordines non accedat, nisi virgo, aut probatæ castitatis. C. XII.

NEmo ad sacrum ordinem permittatur accedere, nisi aut virgo [b], aut probatæ sit castitatis, & qui vsq; ad subdiaconatum vnicam, & virginem vxorem habuerit.

In c. à multis. extra de æta. & qual. Pān. l. 3. c. 104

Item in concilio Carthaginensi 5. c. 3.

¶ In tribus gradibus constituti etiam ab vxoribus abstineant. C. XIII.

PLacuit episcopos, presbyteros, diaconos α secundum priora statuta β etiam ab vxoribus abstinere [c]; quod nisi fecerint, ab ecclesiastico remoueantur officio: cæteros vero clericos ad hoc non cogi, sed secundum vniuscuiusque [d] ecclesiæ consuetudinem obseruari debere.

Pann. l. 3. c. 105

α ¶ Diaconos.] *sequebatur, subdiaconos. quæ vox sublata est, quoniam abest ab originali, & ab Africano, cap. 37. & à Carthaginensi Græco, c. 71. & infra dist. 84. c. cum de quorundam: quamuis habeatur in Carthaginensi codicis canonum, c. 5.*

β ¶ Secundū priora statuta.] *Græcè est* κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, *& Balsamon interpretatur*, tempore vicis suæ: *quod ab originali sententia alienum est.*

Item Leo IX. contra epistolam Nicetæ abbatis.

Hubertus Canonicus. Legitus Leonis ix. ī responsione cōtra Nicetam.

¶ In minoribus ordinibus constituti vxorem ducant; nisi voto, aut religioso habitu prohibeantur. C. XIIII.

SEriatim, & aperte prosequemur, quid sancta Romana Ecclesia in gradibus clericorum agat. Clericos tātum, ostiarios, lectores, exorcistas, acolythos, si extra votum, & habitum [c] monachi inueniantur, & continentiam profiteri noluerunt, vxorē ducere virginē cū benedictione sacerdotali permittit; nō autem viduam, aut repudiatam: quia propter hoc deinceps nec ad subdiaconatum prouehi poterunt: quia nec laicus non virginem sortitus vxorem, aut bigamus ad clericatum potest ascendere. Quòd si quis ex

Pann. l. 3. c. 107

a ¶ Post

a ¶ Post mortem.] De ista vxore promoti die, q̄ eo ipso q̄ dat licentiam, intelligitur vouere: similiter etiam ea cuius maritus suscepta habitū religionis: vnde neutra debet contrahere. si tamen contraxerit, tenet secundum quosdam: nam votum non fuit solennizatum 1. Distin.

1 Arg. 27. q. 2. multorū. vbi de vxore promoti loquitur, q̄ quia votum nō fecerat. p̄ virginem tenebere nō prohibetur, sed illud ī m suā ga. 31. dist. c. 1. Dic ergo ī m Ioan. de Pan. q̄ illud nō est verū in vxore promoti. 38. di. ga & c. seq. archid.

præfatis ordinibus desiderat ad subdiaconatum ascendere, nequibit hoc sine consensu vxoris suæ: vt fiat de carnali deinceps spirituale coniugium, nemine eos ad hoc cogente. Neque permittitur postea vxor iungi eidem marito suo carnaliter, nec cuiquam nubere in vita, aut post mortem [a] illius.

Item ex concilio Chalcedonensi. c. 14.

¶ Non liceat clericis alterius sectæ vxorem accipere. C XV.

QVoniam in quibusdam prouincijs concessum est lectoribus & psalmistis vxores ducere [b], statuit sancta synodus, non licere cuiquam ex his accipere sectæ [c] † alterius vxorem.

Pann. l. 3. c. 110

† τέτρασθζον

Item ex concilio Nicæno, c. 3.

¶ Non habitent cum clericis mulieres, nisi quæ naturali fœdere omnem suspicionem excludunt. C. XVI.

† magna

Burch. l. 2. c. 109 Ans. l. 7. ca. 113. & 6. c. 202. Iuo p. 6. ca. 186 Pann. l. 3. c. 112

5 INterdixit per omnia sancta † synodus nō episcopo non presbytero, non diacono vel alicui omnino, qui in clero est, licere subintroductam habere mulierem, nisi forte, aut matrem, aut sororem [d], aut amitam, aut etiam α eas idoneas [e] personas, quæ fugiant suspiciones [f].

α ¶ Aut etiam.] *Græce est.* ἢ ὡμόνυμα πρὸ σώπα πάσαν ὑποψίαν δ' ἐπὶ φυγεῖν, *id est*, vel eas tantum personas, quæ omnem fugerint suspicionem,

[Item Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorū, & alibi.]

PALEA. C. XVII.

In ep. ad Ocea. ibidem. In ep. ad Nepotianū prope fi. In ep. ad Rust. In ep. ad Ocea. l. 1. cōtra Ioui.

HOspitiolum α tuum aut raro, aut nunquam mulierū pedes terant: ¶ Quia non potest β toto corde cum Deo habitare, qui fœminarum accessibus copulatur. ¶ Fœmina γ conscientiam secum pariter habitātis exurit. ¶ Nunquam de formis mulierum disputes. ¶ Fœminæ nomen tuum nouerint δ; vultum nesciant. ¶ Fœminam, quam bene videris conuersantem, mente dilige, non corporali frequentia ε. Si bonum est mulierem nō tangere, malum est g ergo tangere.

α ¶ Hospitiolum.] *Caput hoc habetur in multis manuscriptis, & sine Palee nomine. Est autem collectum ex varijs B. Hieronymi locis, in quibus de vitanda mulierum consuetudine agitur.*

β ¶ Non potest.] *In epistola ad Oceanum, quæ non putatur esse B. Hieronymi legitur*, Mihi crede, non toto corde cum Domino habitare, &c.

γ ¶ Fœmina.] *Ibidē Paulo superius*: flāmigero igne percutit fœmina cōscientiam pariter habitantis, exuritque fundamenta mentium.

δ ¶ Vultum nesciant.] Ita duo contraria q̄que inueniuntur bona, vt nubere. q. 1. sic enim. de consec. dist. 2. quotidie. & arg. C. de procur. exigendi, ibi, sed multo iustius fuit.

ε ¶ Frequentia.] Contraria duo q̄que sunt bona.

1 Istud c. nō oportet potius cōtradicit: sed dic, q̄ loquitur ī sponsalibus de futuro: q̄ inter tales p̄t cōtrahi, vt ibi nota. Hug.

Pro-

Distinguetur tñ, vtrum huius vxor sciat ius vel dicatur sibi, quia tunc vouere intelligit, non tñ solennizatu votum. si vero ignorat, nec ei dicitur non intelligitur vouere, in vxore tamen promoti secus posset dici non

Vxor promoti an monasterium ingredi teneatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PResbyter.[CASVS. Quidam de cõsensu vxoris suæ factus fuit presbyter: quem Gregorius valde commendat: quia & si eam post sacerdotium diligeret vt sororem, tñ quo ad carnis officium vitabat vt hostẽ: nec appropinquabat ad eam. Quę autem postea sequuntur, plana sunt vsque ad distinctionem: & per te videbis.

a ¶ Presbyteram.] Cum qua in minoribus ordinibus contraxerat.

b MVlieres:] ¶ Et matricuriæ.] Idest, habentes curã de reb. eccles.

ECce.] Hęc. dividit in quatuor partes. In 1. ponunt 8. impedimẽta quę impediũt promouendos. Secũda ibi, [Cõiter.] Tertia ibi, [Laici.] Quarta ibi, [Cæterum.] Ioan. de Fan.

CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis q̃ in sacris ordinib. constituti vxores non possunt hre: nec bigami possunt ad sacros ordines p̃moueri. In hac vero 33. dist. quæritur, an ille, qui præter vxorẽ concubinam habuit, possit promoueri? Et tñdet q̃ non. Et accipitur hic concubina quę habetur loco vxoris. Additur etiam in hac dist. de arreptitijs, demoniacis, & caducis maxime. 1.

c ¶ Sed quæritur.] Hic intitulatur 33. dist. in qua magister ostendit q̃ bigami, corpore vitiati, vsurarij, publicè pœnitẽtes, lusores, in scena ludẽtes, furiosi, arreptitij, accipiẽtes meretrices i vxores, habẽtes cõcubinas, nõ possunt promoueri: quandoq; tñ dispensatur i cõcubinarijs inf. ea. c. vlt. 1. Et nota, q̃ i primis duob. cap. magister accipit concubinã pro vxorẽ 2 quã quis duxit sine solennitate, vt in inf 34. di. §. concubinã. sed H. intelligit verã concubinã. q̃ si q̃s habuit post baptismum promoueri non debet, v. 21. dist. c. vlt. Io.

SI quis. CASVS. Quidã post baptismã duas habuit vxores, vel unam vxorem, & aliam concubinam: quæsitum fuit ab Apostolis vtrum talis posset promoueri & rñ. q̃ non potest talis promoueri ad ordinẽ clericalem. 3 34. d. c. vlt.

d ¶ Post acceptum.] Maxime. Idem. n. est si ante 3. baptisma habuit vnã, & post aliam vxorem vel concubinam:

d ¶ Nouerint.] *Anteà legebatur*, fœminam nomen tuum nesciant. *Emendatum est ex aliquot manuscriptis, & ex epistola Hieronymi ad Rusticum monachum.*

e ¶ Frequentia.] *In epistola ad Oceanum est*, frequentes ornatu.

Item Gregorius in dialogo, lib. 4. c. 1.

¶ Presbyter vxorem suam quasi sororem diligat, & quasi hostem fugiat. C. XVIII.

Pann. l. 3. c. 1 16

PResbyter quidam sibi commissam regebat ecclesiam cum magno timore Domini; qui ex tempore accepti ordinis presbyteram [a]suam vt sororem diligens, sed quasi hostem cauens ad se propius accedere non sinebat; eamque sibi appropinquare nulla occasione permittens, ab ea sibi communionem funditus familiaritatis abscidit.

Presbyteram vero quam debeamus accipere Laodicense concilium, c. 11. ostendit dicens.

¶ Viduæ, vel seniores presbyteræ appellantur. C. XIX.

MVlieres «, quæ apud Græcos presbyteræ apdellantur, apud nos viduæ, seniores, vniuiræ, & matricuriæ [b] appellantur, in ecclesia tamquam ordinatas constitui non debere.

« ¶ Mulieres.] *Sic habet prisca vero Græcè: περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβίδας, ἤτοι προκαθημένας ἐκκλησίας καθίζεσθαι, idest* quòd non oportet eas, quæ presbyteræ, vel præsidentes dicuntur, in ecclesia collocari. *quæ est Dionysii versio pręterquã: in vltimis verbis. Ille enim habet*, ecclesijs ordinari. *Et videndus est Balsamon ad eum locum.*

DISTINCTIO XXXIII.

ECce, quòd in sacris ordinibus constituti vxores habere non possunt, vel si bigami aliquí fuerint inuenti ad sacros ordines ascendere non valent. Sed quæritur [c], siquis præter vxorem concubinam habuerit, vtrum in sacerdotem promoueri valeat. Talis a sacris ordinibus auctoritate canonum & Apostolorum prohibetur, in quibus, can. 17. sic statutum legitur.

¶ Secundis nuptijs post baptisma copulatus, aut concubinam habens ad sacrum ordinem conscendere non valet. C. I.

Ansel. 6. ca. 141. Iuo p. 8. ca. 137. al. 151. † al. esse

SI quis post acceptum [d] baptisma secundis nuptijs fuerit copulatus, aut concubinam [e] habuerit, non potest fieri episcopus, non presbyter, aut diaconus, aut prorsus eorum, qui ministerio « sacro deseruiunt.

« ¶ Ministerio.] *Græcè: τοῦ κατάλογου τοῦ ἱερατικοῦ. idest*, qui sunt in catalogo sacerdotali.

1 Ad idẽ 34. di. fraternitatis. Archid.
2 Idẽ tenet Gofr. prout no. inf. c. 1.

Vsurarij & alij multi non possunt promoueri.

nam: vel determinat verbum infra positum habuerit.

c ¶ Aut concubinam.] Post primam vxoris: talis tã ex

ex dispensatione quãdoque promouetur. inf. ea. habuisse. & 34. dist. fraternitatis.

DESERVIENTIS. Exponit modo Gratianus qui dicantur sacro ministerio deseruire: & dicit q̃ subdiaconi & acolythis & qualiter deseruiant, dicit. Exponi etiam

Deseruientes sacro ministerio intelligũtur subdiaconi qui calicem diacono offerũt, & acolythi, qui cũ cereis diaconos præcedunt, vnde & ceroferarij dicuntur: qui etiam vinum & aquam præparando calici subministrãt. Concubina intelligenda est præter vxorem, vt iste sit sensus capituli: [Si quis post acceptũ sacrum baptisma secũdijs nuptijs fuerit copulatus, aut concubinã duxerit:] distinguẽdũ est, antequam vxorem duxerit siue post mortẽ vxoris.

Vnde B. Gregorius « ait.

« ¶ Gregorius.] *Hoc caput sumptum est ex c. 72. libelli de ecclesiasticis dogmatibus, qui inter opera B. Aug. editus est; atque ex eo albi sæpissime ab ipso Gratiano citatur. A Trithemio autem adscribitur Alcuino, ab alijs Isidoro. Sed plures, & maioris auctoritatis Gennadio tribuunt: vt Valfridius Strabo, libr. de re. eccles. c. 20: Petrus Lombardus sent. 2. dist: 8. S. Thomas quodlib. 12. ar. 20. Platina in Simmacho, & alij.*

¶ Duarum matronarum maritus post baptismum, clericus non ordinetur. C. II.

Ansel. l. 7. c. 22. al 26. Iuo p. 8. c. 295. Poly. l. 2. tit. 31.

MAritum duarum post baptismum matronarũ clericum non ordinandum, neque eum qui vnam quidẽ sed concubinam [a], non matronam habuit nec illum, qui viduam, aut repudiatam, vel meretricem [b] in matrimonium assumpserit: nec eũ, q̃ semetipsum quodlibet corporis sui membro indignatione aliquã, vel iusto, vel iniusto [c] timore superatus truncaueri t: nec illum [d], qui vsuras accepisse conuincitur, aut in scena lusisse dignoscitur: nec eũ, qui publica pœnitentia [e] mortalia crimina defleuit †: neque illũ qui in furiam [f] aliquando versus, insaniuit, vel afflictione diaboli vexatus est: neq; eum, qui per † ambitionẽ ad imitationem Simonis magi pecuniam obtulerit †.

Act. 8.

† desser] orig.
† al. pro ordinatione.
† offert] orig.

Item Pius Papa.

¶ Arreptitij, vel epileptici sacris altaribus non ministrent. C. III.

Burc. l. 3. c. 72. Iuo p. 2. c. 125. Poly. l. 4. tit. 31.

COmmuniter diffinimus, vt nullus de ijs g̃, qui aut in terram arrepti à dæmonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis incursibus efferuntur, vel sacris audeant etiam q̃ concubin. intelligitur illa quæ ante vxorem ducta fuit, vel post mortem vxoris.

MAritum. CASVS. In hoc cap. 10. enumerantur impedimenta pro quibus aliquis repellitur à promotione, vt si maritus fuit duarum matronarum: vel præter vxorem concubinam, vel meretricem in matrimonium assumpsit. &c.

a ¶ Concubinam.] Arg. q̃ si quis habuit virginem concubinam licet postea tumat eam in vxorem, q̃ non potest promoueri, vt 34. dist. curandum. & cap. præcidimus, & 30. q. 5. qualis.

b ¶ Vel meretricem.] 32. q. 1. cap. non est culpã dux. arg. contra. Sol. Illud in figura: & ita ex vno eodemq; facto non possunt tales ex quo passi sunt semel, vt sup. ea. cap. maritum. Et hęc est opinio. H. nec in hoc habet contradictionem. In dæmoniacis simiiter nulla est contradictio inter H. & alios quo ad p̃motionẽ: quia omnes dicunt & c. clerici. In promotis autem distinguitur inter H. & alios. Nam dicunt alij. q̃ sicut nõ debet promoueri q̃ semel est arreptus à dæmone, ita nec officium p̃ te exercere etiam si iam promotus sit: & qui hoc dicunt, illã litteram (qui tamen) aliter intelligunt quam H. nam dicunt q̃ h̃ relatiuum: qui, refertur ad proxime posi-

Morbo caduco laborantes an ministrare possint.

tũ scilicet epileptico: & est sensus: litteræ sibi ex nõ debẽt se ingerere diuinis facramẽtis, excepto si sua

Punitur qs & meretur ex eodem facto.

1 Dic melius: illud non contradicit: nam quantum ad legem p̃motionis reus est, vt hic: sed quantũ ad gratiam innocens, vt arg. 10. q. 1. cap. fi. 32. q. 5. c. ille. Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sine passionibus, id est, q̃ sine vocis confusæ emissione & spumæ iactatione. qui tñ & ipsi, id est, isti qui hoc non faciunt, sed tantum cadunt, debent esse tandiu suspensi, donec appareat eos per annum liberatos, id est, non occupatos incursu dæmonũ, id est, appareat, q̃ ista passio non est dæmoniaca, sed epileptica. H. vero dicit in dæmoniacis pinotis, q̃ si p annũ steterũt, & non fuerunt passi supradicta, possũt exercere diuina officia. vnde dicit, q̃ illud relatiuũ, qui, refertẽ proprie pro dæmoniacis & improprie secundum eum ponitur in b. liberati.

a ¶ Vel indiscussè.] id est, temere.

b ¶ Exceptis illis:] epilepticis, qui raro cadunt.

c ¶ passionibus.] Id est, sine spuma, &c. d ¶ Qui tamẽ.] Scilicet dæmoniaci. H.

e ¶ Spatio] 7. q. 1. c. vlti. contra. Sed ibi fuit dubiũ hic certũ.

f C Lerici.] Sacri regiminis .] Ex hoc q̃ dicit, sacri regiminis, videt q̃ ad minores ordines bene possunt promoueri. Lau.

V Sq; adeo.] CASVS. Quidam episcopi permittebãt dæmoniacos presbyteros, caducos, & furiosos, ministrare diuina: quos Gelasius reprehendit: & probat quod hoc fieri non debet, ne per hoc generetur scandalum Christianis, & ꝓbat hoc a minori: q̃ lex Mosaica no ꝑmittebat ꝰgros corpore tangere sacra: multo ergo minus in nouo testamento dæmoniacis, caducis, & furiosis, debet hoc permitti. g ¶ Opere.] Id est, diuino obsequio.

h ¶ Necessitatis.] Id est, infirmitatis.

i ¶ Ne quibuslibet.] Prima ratio.

K ¶ Sauciatũ.] Id est debilitatum, vt 49. dist. c. 1.

l ¶ Diuina.] Id est, Mosaica.

m ¶ Quanto magis.] q. d. ex quo vitiati corpore remouentur, multo magis viti ati mente: arg. 38. dist. sedulo 1.

altaribus ministrare, vel indiscussè [a] se ingerant sacramẽtis diuinis exceptis illis [b], qui corporis incommoditatibus dediti sine huiusmodi passionibus [c] in terram probantur elisi. qui tamen [d] & ipsi tamdiu erunt ab officij sui ordine, & loco suspensi, quousque vnius anni spatio [e] per discretionem episcopi inueniantur ab incursu dæmonum liberati †.

Item Nicolaus Papa.

De eodem. C. IIII.

C Lerici, qui in adolescẽtia à dæmonibus cognoscuntur obsessi, ad superiorem sacri regiminis [f] gradum ascendere non possunt.

¶ Simile quiddam habetur in concilio Arausicco 1. c. 16. Iuo citat Nicolaum Aluuino Iouãsi archiepiscopo, ad quem etiã forsasse scribitur c. quorundam. infra dist. 34.

Item Gelasius Papa epist. ad vniuersos episcopos per Lucaniam constitutos, c. 21.

¶ De eodem. C. V.

V Sque adeo sanè comperimus illicita quæque prorũpere; vt dæmonibus, similibusque passionibus irretitis ministeria sacrosancta tractare tribuatur. Quibus si in hoc opere g positis, aliquid propriæ necessitatis [h] occurrat quis fidelium de sua salute confidat, vbi ministros ipsos curationis humanæ, tanta perspexerit calamitate vexari: Atque ideo necessario remouendi sunt, ne quibuslibet [i], pro quibus Christus est mortuus, scandalum generetur in firmis. Postremo, si corpore sauciatum [k] fortassis, aut debilem nequaquam sancta contingere lex diuina [l] permisit; quanto magis [m] doni cælestis dispensatores esse non conuenit (quod est deterius) mente perculsos?

Item Innocentius Papa 1. Felici episcopo Nucerino, epistol. 4. cap. 4.

¶ Qui tempore baptismi vxores habent, si postea religiose vixerint, clerici fieri non prohibentur. C. VI.

3 L Aici qui habentes vxores baptizati sunt, ac sic se instituerunt [n], vt opinio eorum in nullo vacillet, vt aut clericis iuncti sint, aut monasterijs, ex quo baptizati sunt, adhæserint, si non concubinam, non pellicem [o] nouerint, si in omnibus bonis operibus vigilauerint; non probentur huiusmodi ad clericatus sortem assumi.

4 *Cæterum ante susceptum sacrum ordinem quosdam legimus concubinam habuisse, quos tamen sacri canones nõ reijciunt, si post sacrum ordinem ab eius commistione sese immaculatos custodiunt.*

Unde Gregorius Andreæ Tarentino episcopo, l. 2. epist. 44. sine c. 83.

¶ De quodam episcopo, qui ante sui episcopatus apicem concubinam habuit. C. VII.

H Abuisse te concubinam manifesta veritate comperimus [a], de qua etiam contraria est quibusdam nata suspicio. Sed quia in rebus ambiguis [a] absolutum non debet esse iudicium, hoc tuæ conscientiæ eligimus committendum [b]. Qua de re, si in sacro ordine constitutus eius te permistione esse recolis maculatum, sacerdotij honore depositio [c] ad ministrandum nullo modo præsumas [d] accedere, sciturus in animæ tuæ periculo † te ministrare, & Deo nostro te sine dubio reddere rationem, si huius scelestis conscius in eo, quo es ordine, celans veritatem permanere volueris.

a ¶ Comperimus.] *Sequebatur*, & te illius criminis participationem habere. *quæ verba sunt etiam in editione operum B. Gregorij Frobeniana. Verum sublata sunt, quoniam absunt & ab alijs editionibus, & a cæteris collectoribus, & a Ioanne diacono libro 2. num. 43. vitæ eiusdem Gregorij, omninoque sententiam perturbant:*

DISTINCTIO XXXIIII.

Domesticarum [c] quoque personarum immoderatam familiaritatem episcopum vitare oportet.

Unde Nicolaus Papa ad Albinum † archiepiscopum.

¶ Etiam consanguinearum immoderatam familiaritatem episcopum vitare oportet. C. I.

Q Vorundam relatione fideliũ, nostris auribus intimatum est, quod Læfredus episcopus, qui & iuuenis esse dicitur, uenationi sit deditus, quod vitium plurimos etiam de clericali catalogo, genere duntaxat Germanos, [f] sed eum suæ cõscientiæ committens præcepit ei, vt nullo modo accederet ad ministrandũ, si commistione illius concubinæ se post episcopatũ scirret esse maculatũ.

a ¶ Ambigius.] sup. 14. d. sicut contra. Sed dic ꝓ triplex ambiguitas: ambiguitas iuris, ambiguitas facti, ambiguitas personæ: vbi ambiguitas iuris est, ibi de similib. ad similia proceditur, vt 20. dist. inc. de hbellis, & de tali ambiguitate loquitur illud cap. 14 dist. sicut sed ubi factum ambiguum est, tunc nunquam ferenda est sententia in alicuius præiudicium, vt 11. q. 3. graue. hoc ideo dico, quia si nulli fit præiudicium, vt in baptismo, consecratione, vel ordinatione: bene fertur in dubio certa sententia, scilicet vt baptizetur, vel ecclesia consecretur, vel denuo ordinetur, vt de consecr. distinct. 4. paruulos. & dist. 1. solennitates. & 68. dist. presbyteri. tamen quandoque dubitatur de facto, & fertur sententia in præiudicium alterius, vt extra de spo. iuuenis. sed illud est propter periculum animæ. Vbi autem est ambiguitas personæ, sed factum est certum, bene fertur certa

Ambiguitas triplex.

miam familiaritatem: & ꝓ clerici non intererunt uenationibus aut aucupationibus. Secundo ostendit qualiter accipiatur concubina in superioribus, c. fi q̃s post. c. maritum. c. habuisse. quæ c. sunt sup. dist. proxi. Tertio adiungit de multis non promouendis, & quòd bigami q̃nque promouentur ad subdiaconatum, vt inf. c. lector. Quarto ostendit ꝓ clerici non debent interesse conuiuijs nuptiarum. In fine ostendit propter cuius uiduæ copulam quis impeditur a promotione.

Q Vorundam.] CASVS. Lanfredus episcopus in duobus peccabat. scilicet in venatione more Germanorum & Gallorum, & immoderata filiæ suæ familiaritate: propter quæ mala fama erat orta de ipso: & ideo sæpe correptus ab Aloino & eius sufraganeis fuit; nullatenus tñ emendatus fuit: quare Nicolaus præcepit ut concilio episcoporum conuocato moneant illum, ut a supradictis se abstineat: quòd si non fecerit, excommunicetur. tandem si contumax fuerit deponatur.

f ¶ Germanos.] Id est, Theutonicos qui sunt verũ germen,

Germani unde dicuntur

Presbyter Fornicans, plus punit, quam legitimè grauãtes.

H Abuisse.] CASVS. Andreas Tarentinus episcopus habuit concubinam antequam esset eps. & hoc Greg bene nouerat. Sed quidam dicebant post episcopatum eum habuisse accessum ad eam Greg. autẽ hoc audiens, cum dubium esset, certã noluit ferre sententiã; sed sententia, vt 5. q. 1. quidam.

b ¶ Committendum.] Sed quare non indicit ei hęc purgatio: quia exilis fuit infamia 1: & sic quandoque alinquis propriæ conscientiæ committit: vt sup. dist. 4. c. denique. & 15. q. 8. c. 1. & 33. q. 4. vir cum propria.

c ¶ Depositio.] i. suspenso ad tempus quousque satisfaciat. sic ponitur 21. q. 2. quoniam.

d ¶ Præsumas.] Arg. ꝓ occultum delictũ reddit hoẽm irregularẽ. Arg. cõtra d. ꝓ xi. erubescat. Dic vt ibi. hoc forte in eo casu q̃ nõ pœnituit super crimine.

Domestici carũ.] Hæc. diuidit 19. partes. In quarũ prima reprehendit Gratianus quendã epm, q̃ erat venator: & cum filia nimiã familiaritatem habebat. secunda ibi, [Concubina,] Tertia ibi, [Cęterũ.] Quarta, [Qđ ergo.] Quinta ibi, [Sicc.] Sexta ibi, [Quę sunt.] Septima ibi, [Sed postea.] Octaua ibi, [Quib. autem.] Nona ibi [Vidua.] Io. de Fan. CASVS. In hac 34. dist. ostendit Gratianus abstinendũ esse a nimia familiaritate domesticarũ mulierum. Addit etiam qualiter in superioribus c. accipiatur concubina, & de q̃busdam personis, quæ a promotione repelluntur.

e ¶ Domesticarũ.] In hac 34. dis. ostendit, ꝓ clerici etiam domesticis personis non exhibebunt nisi

1 Ar. ad hoc 44. distin. c. nulli clerico. 16. q. 1. miramur. nam mens maior est q̃ corpus. 38. dist. sedulo. secundum Lau.

1 Sed tũc habet locũ circa hoc quod legitur & no. 2. q. 5. quãto. Arch.

2 Ad idẽ 35. qõ. 6. fi duo ext. de not. postulastis. vbi de hoc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mẽ, vel verè nobiles. Argu. extra de elect. venerabilem. & de prẽben. venerabilis a ¶ Venatorem.] Existentem venatorem: ne objiciatur de Eustachio. 86. dist. Esau. ADDITIO. Sub. qui prius fuit venator, postea fuit sanctus: potest tñ aliquis simul esse venator & sanctus. Archid.

b ¶ Fama.] Nõ quod aliquid ibi sæui criminis existimaretur propter fœdus naturæ. 1. s. ga coram omnibus eam nimis osculabatur, & ponebat manus in gremium eius: & ideo fuit ei indicta purgatio. sic extra. de pur. cano. ca. cum in iuuentute.

c ¶ Episcopis.] Arg. quod solus metropolitanus nõ potest audire causam 2. episcopi, etiam ciuilem vt 11. quæstio. 1. si cleri cus. & 6. q. 4. si inter.

d ¶ Bestiarum.] Infra 86. dist. qui venatoribus.

e ¶ Excommunicatus abscedat.] Vt nõ interfit cum eis negotijs communibus.

[a] Idest propter sanguinis propinquitatem. extra de præsum. cum in iuuẽtute. C. de episc. & cler. cũ qui. Arc.

Archiepiscopus solus causam episcopi audire non potest. 2 Scilicet mixtam vt hic erat. nam de vitio hic agitur. Arc.

CONCVBINA. CASVS. Dicitur hic q̃ in præcedenti dist. accipitur cõcubina q̃ cognoscitur vxoris affectu: sed ñ fuit ducta cum solẽnitate: & talem lex concubinã vocat. Duo sequentia capitula plana sunt.

a ¶ Concubina.] Hic respicit id quod dixi sup. proxi. dist. cap. 1.

b ¶ Ascisci.] Id est amplectitur.

c ¶ Lex. 1.] Canonica. vt infra cap. pxi. vel etiam lex ciuilis quia cõcubinatus à lege nomẽ accipit, vt ff. de concu. in cõcubinatu.

1 Nam & cæ non lex appellatur. 31. dist. Nicæna Arch.

d [S q.] 30. q. 5. aliter. contra. Sed ibi loquitur quando non constat de mutuo consensu.

e ¶ Coniunctione.] Secundum leges ita est, quod si impares sunt personæ cõtrahentium. non præsumitur matrimonium, nisi dotalia instrumenta interueniant. C. de nup. imperialis. §. imo. & illud ff. de do. donationes. secus si pares. ff. de ritu nup. in liberę. & cm canones semp̃ præsumitur adulterium nisi appareant legales solẽnitates vt 30. q. 5. aliter 2. extra de clande. despon. cum inhibitio.

2 De hoc not. ead. q. nostrates. in fi. & 3 q. 4. consanguineorum. in prin.

f ¶ Christiano.] ¶ Cõcubinã.] Id est, mulierem nõ solenniter ductam: si tamen mutuus cõsensus interuenit, aliàs concubinã nõ licet habere, vt 32. q. 4. nemo 3.

3 Et 35. q. 3. de cõsanguinitate. nam nulli fornicari licet 88. dist. fornicari. Hug.

CÆTERVM

Item Isidorus de distantia † noui & veteris testamenti.

De eodem. C. V.

Christiano [f] nõ dicam plurimas †, sed nec duas simul habere licitum est nisi vnam tantum aut vxorem, aut certe loco vxoris, si (coniux deest) concubinam.

[*Ex dictis Augustini in lib. 50. homiliarum, homilia. 49.*]

PALEA. C. VI.

Audite charissimi mẽbra Christi, & matris catholicæ ecclesiæ filij. Quod dico competentibus [a] & fidelibus, audiant pœnitẽtes. Quod dico fideli

& Gallos irreuerenter implicat. Verum iste (si ita est, vt audiuimus) merito iuuenis dicitur; qui iuuenilibus desiderijs occupatus nulla † grauitate constringitur. *& infra.* Nam (vt Beatus dicit Hieronymus) venatorem [a] nunquã legimus sanctum. *& infra.* Nihilo minus autem de hoc episcopo relatum est apostolatui nostro; quod cum quadam filia sua immoderatam teneat familiaritatem; & ob id mala fama [b] ei orta sit: pro qua re à sanctitate tua cæterisque coepiscopis suis commonitus, atque correptus est sed nullatenus emendatus: quæ res in hoc maximè displicet, & magis ac magis deteriorem de se reddit opinionem in quo beatitudinis tuæ, & cæterorum coepiscoporum suorum rationibus non obedit; & per inobedientiam in culpam protoplasti relabitur. Oportet ergo fraternitatem tuam synodale cum episcopis [c], & suffraganeis tuis conuocare concilium, & hunc salutaribus eloquijs episcopũ conuenire, atque illi pastorali auctoritate præcipere, quatenus ab omnib. bestiarum [d] vel volucrum venatione penitus alienus existat; atque ab immoderata filiæ suæ familiaritate semet omnino coerceat, in quo si parere cõtempserit, & tam pro venationis declinatione, quàm pro immoderata filiæ suæ conuersatione vitanda vobis admonentibus obedire distulerit; a vestro collegio excommunicatus abscedat [e]. Quòd si in hoc contumax adhuc apparuerit, à ministerio cessare debebit.

† nulla semm grauitate] Ad c. 5 Michæ & n. 90.

[*Ex concilio Aurelianensi* α 4.]

PALEA. C. II.

Extra de cler. ven. c. 1. Burc. l. 2. c. 214. Iuo p. 5. c. 366. & par. 13. c. 30. Pann. l. 3. c. 169

† al. voluntate

† Cum hoc ex. concordat Alex. de Imo. in l. & post tres, circa prin. ff. si qs cau. & gl. in aut. de trien. & ff. 5. & qp fere in ver. filiorum. & ibi not. An. ge. col. 3. ad hoc quod di tia, plerumq; impor ter numerũ rerum. Item addit Bart. in l. fi. gemina. ad fi. ff. cabo. fur. cę.

† al. consonantia.

Iuo. par. 8. c. 66. Pann. l. 6. c. 50.

Burc. l. 9. c. 15. Polyc. l. 6. tit. 8. Iuo p. 8. c. 153. Pann. 6. c. 43.

Extra de cler. ven. c. 2. Burc. l. 2. c. 214. Iuo p. 6. c. 289.

† al. vel

† al. suspendat

PALEA. C. III.

Omnibus seruis Dei venationes, & siluaticas vacationes † cum canibus; & vt accipitres, aut falcones habeant, interdicimus.

¶ *Hæc etiam Palea habetur eod. tit. de cler. ven. c. 2. vbi ex eodem concilio Aurelianensi citatur quemadmodum & apud Burchardum, & Iuonem. Sententia ipsa eadem pene verbis est in Synodo Francica sub Zacharia Papa quæ & conciliorum tomis est inserta, & habetur lib. 5. capitular. c. 2. & manuscripta etiam inter epistolas Zachariæ in codice sæpè memorato monasterij Dominicanorum.*

Concubina [a] autem hic intelligitur, quæ cessantibus legalibus instrumentis vnita est, & coniugali affectu ascita [b], hanc coniugem facit affectus, concubinam vero lex [c] nominat.

De hac dicitur in concilio Toletano 1. c. 17.

¶ Qui non habet vxorem, sed loco illius concubinam, à communione non repellitur. C. IIII.

Iuo p. 8. c. 64. Pann. l. 6. c. 49. † al. tantum.

Is, [d] qui non α habet vxorem, & pro vxore concubinam habet; à communione non repellatur: tamen † vt vnius mulieris, aut vxoris, aut concubinæ sit coniunctione [e] contentus.

† al. fidelem.

† al. tantum.

α ¶ Is qui non.] *Integer concilij canon qui apud Iuonem quoque, & in Panormia refertur, est hic.* Si quis habens vxorem fidelis, concubinam habeat; non communicet. Cæterum is, qui non habet vxorem, & pro vxore concubinam habet; a communione non repellatur: tamen †, vt vnius mulieris, aut vxoris, aut concubinæ (vt ei placuerit) sit coniunctione contentus. Alias viuens abijciatur, donec desinat, & ad pœnitentiã reuertatur. *Neque vero omne concubinarum genus eo etiam tempore permittebatur. De quibus quid in legibus gentilium Imperatorum legatur, nihil opus est referre. Certe Iustinianus nouella 18. c. 5. (vt est apud Iulianum antecessorem) quasdam concubinas comparat quodammodo vxoribus: quæ sine dotalium tabularum solennitate ductæ fuerant. Ad quod concubinarum genus referendum est quod scripsit B. Augustinus in libro de bono coniugali. & refertur infra 32. q. 2. c. solet. In quibus hęc tria erant necessaria: primum, vt vterq; esset solutus: deinde fides mutua, quod alteri non iungerentur, neque à procuratione filiorum abhorrerẽt: tertium, vt vsque ad mortem in ea vitę coniunctione manendum sibi proponerent. Et in his quidem scribit B. Augustinus posse aliquo modo dici, nuptias esse & concubitum: quamuis sic habitam non audeas appellare vxorem: quia non interuenerãt instrumenta dotalia, & alia, quæ iure ciuili, & canonico requirebantur, vt esset legitima vxor: quod habetur in prædicta nouella 18. & infra: 30. q. 5. c. aliter. Itaque huiusmodi mulieres, cum non essent vxores, vocabantur concubinæ: sed ob illa tria ac præcipue, quod in affectu maritali permanere statuerant, permittebatur ipsis communicare: habebantur que tanquam vxores minus solenniter ductæ. Et hoc est, quod hic, & in sequenti capite dicitur pro vxore, & loco vxoris habere concubinam: Idque Gratianus ipse ad finem capitis antecedentis. §. concubina. indicauit. Nam concubinarum ad tempus adhibitarum, etiam si filiorum procreãdorum causa haberentur, planè illicitus erat concubinatus: quod asserit idem B. Augustinus, c. audite. infra eod. & in eodem libro de bono cõiugali, c. concubinæ. infra 32 q. 2.

1 Nam & cæ non lex appellatur. 31. dist. Nicæna Arch.

2 De hoc not. ead. q. nostrates. in fi. & 3 q. 4. consanguineorum. in prin.

3 Et 35. q. 3. de cõsanguinitate. nam nulli fornicari licet 88. dist. fornicari. Hug.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CÆTERVM. Hæc est tertia pars distin. in qua dicitur, q̄ cū vero concubinario ex causa p̄t dispēsari Ioanes de Fan.

CASVS Dictum est supra, q̄ si quis præter vxorem habuit vxoris affectu cōcubinam promoueri non potest: sed si fornicariā habuit, nec habetur suspectus de incontinētia in futuro, poterit p̄moueri.

FRaternitatis.] CASVS. Clericꝰ quidam mortua vxore in subdiaconum est promotus, qui secundus nuptias non cōtradixit, verumtamē cū Micęna ancilla sua fornicationē commisit: modo volebat in diaconum ordinari: vnde quæsiuit Florentinus episcopus an possit? Et respondet Pelagius Papa quod sic, duabus rationibus. Vna est, quia defectus nostri temporis non patitur rigorē antiquorum canonū vlere: & quia ætas iſtius subdiaçoni suspicionē incontinentię à se remouere videtur: Micæna vero ancilla, de qua cōfessus est filios habuisse, monasterio tradatur. Plana sunt quæ sequūtur. vsque ad § quod ergo.

a ¶ Non patitur.] Ecce casus vbi plus iuris habet luxuria quā castitas. Luxuria q̄ plus iuris habet q̄ castitas.

castitas q̄ casti repellat si cōtra xisset cum secunda. sed fornicator non. ad idem facit extra de big. quia circa. Item per illud cap. quidam dicunt dero gatum esse illi 25. distin. cap. vlt. quia cū illud sit æquitas 1. illud rigor, merito æquitas præponitur rigori, vt 45. distinct. licet 50. dist. m. ponderet. extra de fur. cap. vlt. C. de iud. placuit

b ¶ Professūra.] Alibi dr̄. q̄ debet, vēdi, vt 18. dist. quidē. alibi dr̄ q̄ redigit i seruitutem, vt 32. dist. cens. Sed dic q̄ diuersitas p̄nārū episcopo dat opuo-

bus, dico & competentibus & pœnitentibus. Audiant catechumeni; audiant omnes, omnes timeant; nemo contemnat: sit mihi in consolationem vester auditus, ne vobis sit in testimonium dolor meus, Competentibus, dico, fornicari vobis non licet: sufficiant vobis vxores ℔: audiat Deus: si vos surdi estis: audiant Angeli, si vos contemnitis. Concubinas vobis habere non licet, & si non habetis vxores; tamen non licèt vobis habere concubinas, quas postea dimittatis, & ducatis vxores, tanto magis damnatio vobis erit, si volueritis habere vxores & concubinas.

α ¶ Competentibus.] *Hoc loco verba sunt ex originali in suum ordinem restituta. Qui autem vocarentur competentes, declarat B. Augustinus in sermone ad competentes, atque intelligi etiam potest ex eodem B. Augustino alibi, & ex alijs:*

℔ ¶ vxores.] *In hac præcipue parte non sunt relata propria verba B. Augustini, sed nonnulla omissa, ac mutata. Nam ipse ita scribit:* Sufficiant vobis vxores, aut nec vxores: concubinas vobis habere non licet: Audiat Deus, si vos surdi estis: audiant Angeli eius, si vos contemnitis: concubinas vobis habere nō licet: si audiant competentes, quod dico fidelibus, non habetis vxores, non licet vobis habere concubinas, quas postea ducatis vxores; quanto magis damnatio vobis erit, si habere volueritis & concubinas, & uxores dimittatis?

3 *Cæterum, si non talis concubina fuerit, & ætas illius, de quo agitur, futuræ incontinentiæ suspicionem auferre digno scitur, apostolica concessione ad ordinem diaconatus prouehi potest.*

Unde Pelagius Papa scribit Florentino † episcopo. †al Florētiō

¶ Qui post mortem vxoris habuerit de ancilla filios, diaconus fieri permittitur. C. VII.

FRaternitatis tuæ relatione susceptā, eius latorem secundas quidē nuptias expertum nō fuisse didicimus; castitatem tamen eum † priori non seruasse coniugio designasti. & quāuis multa sint, quæ in huiusmodi casibus obseruari canonice iubeat sublimitatis † auctoritas: tamē q̄a defectus nostrorum temporum quibus non solum merita sed corpora ipsa hominum defecerunt, districtionis illius non patitur [a] in omnibus manere censuram, & ætas istius de quo agitur futuræ incontinentiæ suspicionem auferre dignoscitur, vt ad diaconatum possit prouehi, temporum vt dictū est, condescendentes defectui concessisse nos noueris. *& infra.* ¶ Micęnam † vero ancillam eius, de qua se post transitum vxoris filios habere confessus est, iubemus vt rua dispositione cuiquam monasterio continentiam professura [b] tradatur [γ].

Anſel. l. 7. c. 64. al. 73. Poly. l. 2. tit. 11. †al. cum.

†al subtilitatis.

†al. Micinam

γ ¶ Tradatur.] *Apud Anselmum sequitur*: vt meliori sorte ad quod promouetur officium, sub bonę possit famę merito ministrare: nec aliqua opinionis eius maculandæ relinquatur occasio. *neque multo aliter in Polycarpo.*

Hoc ex dispensatione misericordię: cæterum ex rigore disciplinę intelligitur illud Aurelianensis δ concilij.

δ ¶ Aurelianensis.] *Hæc ad verbum habentur in conc. Gerundensi, c. 8.*

a De hoc no. aliq. 2. q. 2. i sum. Religionem q̄q̄ cogitur q̄ intrare. optionē 1, vt ext. de off. deleg. de causis. Vel distinguas an sint publicæ ductæ quasi vxores, vel non. 15 q. vl. cū multæ. Sed qualiter præcipit istī intrare religionem, cū hæc res non sit p̄cepti, ut 32. q. 1. integritas? Dic q̄ rōne delicti cogit intrare monasteriū q̄que alios ad agendam

seruant: vel quia corruptæ erant cum quibus contraxerunt, vel meretricari non cessant, licet in vxores ducantur, & hoc probatur per c. quæ sequuntur.

b ¶ Meretricari.] Hæc ratio non valet: quia nunquam maritus corrupte promouetur.

¶ Non admittatur ad clerum, qui præter vxorem, aliam cognouerit. C. VIII.

Eurc. l. 2. c. 38. Iuo p. 6. ca. 139.

SI quis de laicis post vxorem, aliam cuiuscunque conditionis cognouerit mulierem, in clericum nullatenus [a] admittatur.

4 *Quod ergo de pellice, & meretrice apud Gregorium, & Innocentium scribitur; propter spem futuræ incontinētiæ constitutum creditur: quia difficile continentiam seruat, qui se illicito concubitu maculare nō metuit. Vel* †*prohibetur ordinari, qui pellicem, vel meretricem cognouerit maritali affectu: vel qa corrupta florem virginitatis amiserit, vel qa meritricari [b] non desinit, licet in vxorem ducatur. Utrumque enim, impedimentū cuilibet præstat, quominus ad sacros ordines pertingere valeat.*

†al. &

Unde Hilarius Papa in synodo Romana, ca. 2. scribit dicens.

¶ Qui virginem non duxerit uxorem, ad sacros ordines non accedat. C. IX.

Anſel. l. 7. c. 35. al. 15. Pann. l. 2. c. 50.

†Cauendū] orig. † gradus] orig.

CVrandum †ergo in primis est, ne ad sacros ordines† (sicut gestis prioribus ante præscriptū est) quisquā, qui vxorem non virginem duxit [c], aspiret.

† forte] Sylla cino

Item Gregorius vrbis Romanæ præsul Squilatino † episc. lib. 4. epis. 25.

¶ Bigamus, vel pœnitens, corpore vitiatus, litteras ignorans, curiæ vel conditioni obnoxius, clericus non fiat. C. X.

Anſel. 7. ca. 15. al. 42. Poly. l. 2. tit. 31. †al. pœnitentē al. publice pœnitentem al. solemniter pœnitentem.

PRæcipimus, ne vnquam illicitas ordinationes facias: nec bigamum, aut qui virginem nō est sortitus vxorē, aut ignorantem litteras [d], uel in qualibet parte corporis vitiatum [e] uel pœnitentiæ† vel curię, aut cuilibet conditioni obnoxium ad sacros ordines permittas accedere, sed si quos [f] huiusmodi repereris, non audeas promouere.

Item in Neocesarienſi concilio, c. 8.

¶ Non fiat sacerdos cuius vxorem euidenter constat adulterium admisisse. C. XI.

Anſel. l. 7. c. 19.

SI cuius vxorem adulterium commisisse, cū esset laicus, euidenter fuerit comprobatum, hic ad ministerium ecclesiasticum admitti [g] nō potest. Quòd si in clericatu iam

CVrandum.] CASVS. In hoc c. dr̄ q̄ ad sacros ordines promoueri non p̄t q̄ vxorē virginē sortitus non fuerit.

c ¶ Virginē duxit.] 30. q. 5. qualis.

PRæcipimꝰ.] CASVS. Septē gña hominum in hoc c. enumerantē qui à p̄ motione repellūtur, vt bigamus, &c.

d ¶ Ignorātem litteras.] Scilicet prorsus, vt 36. dist. illiteratos 3.

e ¶ Vitiatū.] Enormiter.

f ¶ Sed si quos.] Iā ordinatos suppl. aliter idem repeteret.

SI cuius.] CASVS. Aliquis accepit virginem in vxorē; ipsa postea adulterium commisit: quæ rebatur utrum talis deberet promoueri, vel remanere in ordine iā susceptō. Et ſſīdet, q̄ si laicus est, nō p̄t postea ad ecclesiasticum ordinē promoueri: si clericꝰ est, dimittat eā, aliquin sit a ministerio alienus. Idem est ex toto casu sequentis capituli.

g ¶ Admitti.] Sed nonne hic uidetur nimiꝰ rigor, q̄ aliqs sine culpa sua puniatur 4? Propter hoc intelligunt quidam qđ hic dicitur, q̄si maritus patronꝰ est turpitudinis, & leno; sed certe tunc repelleretur p̄p pro prīū delictū, vt 32. q. 4. q. 1. c. 1. & c. Dic ergo q̄ ideo prohibet, q̄a est maritꝰ corruptæ:

‡ Et 1. q. 1. §. ecce si clericus ver. hoc fol. ex. l. 6. de temp. or. nul. l. 5. uer. pœna imponē talē ordinanti.

4 Sub. quod fieri nō dēt, vt vī 16. q. 7. Inuentū 56. d. satis. 74. d. gesta. Arch. Maritus sine metu bigamiæ an vxoris debitū reddere possit pendente accusatione adulterij.

5 Vbi d̄ hoc. & ext. de adul. c. vlt. ibi videas.

6 Alias incipit. vasis iræ.

a Sub. & ibi. Ioā. q. 7. si quis omnes.

quis. ¶ Nullatenus.] Hic de stricto iure loquitur, vt 2. illud 25. dist. primum.

QVOD ERGO. Hæc est quarta pars huius dist. qua probat per sex auctoritates sanctorum patrū, quòd nullus episcopus debet ordinare bigamum, uel viduæ maritum, illiteratum pœnitentem, obnoxium curiæ: nec illum qui cognouit vxorem suam postquam sciuit illam adulteram. Ioan de Fan.

CASVS. Dictū est sup. in c. fraternitatis. q̄ ille qui fornicatus est, p̄t promoueri, sed quis videbat cōtrarium ei qđ dictum est sup. in 33 dist. in c. maritum. & cap. laici. ideo constitutū est, q̄ tales cū difficultate cōmentiā tū si non cognouit eam post adulterium perpetratum, promouetur, ut inf. ead. cap. vlt. Sed pone q̄ vir accusetur vxorem de adulterio: nunquid pendente accusatione tenetur ei reddere debitū, si talis est qui vult p̄moueri? Dicunt quidā q̄ nō: q̄a si reddit, fit ei præiudicū: sicut nec cogitur reddere debitū ei quam audiuit esse ancillam, vt extra de coniugio seruorum, propositum 5. Sed tū ibi alia ratio est; quia cum serua non est matrimonium, sed hic est matrimonium. unde melius uidetur q̄ sibi præiudicet cognoscendo eam. q̄ q̄ illi iniuriam facit, scilicet, denegando ei debitum. & ſm hoc sequitur q̄ aliqs punit ex eo qđ tenē facere ex necessitate, & est contra id 23. q. 4. Nabuchodonosor 6. vbi dicitur quod nemo puniendus est, ex eo, qđ necesse hēt facere,

Decret. Grat. ps 1.

L. Item

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item ex hoc sequeretur q̄ aliquis pro vno facto mere reē pēnā & præmiū: quod est contra id 8.q.1.sciendū. Itē ex hoc sequitur, q̄ aliquis p̄ vno facto & meretur & demeretur: quod est contra id ff. de neg. gest. siue. meretur enim dum cognoscit vxorem, vt 33.q.5.ca.1. Et q̄ vna res habet contrarios effectus: quod est contra id ff. de sol. qui hoiem. § vlt. Ioan. Posset tñ dici q̄ si maritus reddat debitū vxori corruptæ, non præiudicet sibi q̄ possit promoueri: quia tunc potius dicitur cognosci ab vxore, q̄ cognoscere ipsam, vt 32.q.5. ita ne. sicut nec facit sibi p̄iudiciū quin possit eā accusare de adulterio: licet sit argu. contra 33.q.1. si qs 1. ff. sol. mat. cū mulier. ff. de adult. si vxor. §. vlt. quēd iuris sit de hoc, in q̄stione notaui, ibi Videas. &c. Posset tñ probabiliter dici, q̄ sibi præiudicat quo ad legē p̄motionis, quæ factum solū requirit, non quo ad legem Mosaicam, vt 15.q.1.§. fi. non obstat q̄ inuitus hoc fecit, vel passus fuit. arg. 26. dist. acutius. hoc totum determinat decre. extra vt lite pen. c. 2. Barth.

1 De hoc ead.q.cap.1. & 33. q. 2. placuit.

SI laici.] PRÆMISSIS. CASVS. Ex supradictis infert Gratianus, q̄ bigami, & qui virgines non habuerūt vxores: promoueri non possunt. Nunc incidenter quærit an ille, q̄ ante baptisma vidua duxerit vxorem, possit promoueri: & probatur quòd non, per seq. c.

SI quis viduam.] CASVS. Quidam dicebat, quòd si qs añ baptisma viduā duxerit in vxorē, q̄ propter hoc non debet repelli a promotione: quia illa vxor non reputatur: quare Victricius Rothomagen. episcopus quæsiuit an hoc esset verum? Et respondet Innoc. siue ante baptisma, siue post viduam duxit vxorem, repelli debet a promotione: quia eadem causa videtur excluſus qui ante baptismo duxit eam, qua is qui post baptisma. Nam in baptismo vitia dimittuntur, & non consortium vxoris: alioquin qui ante baptisma nati sunt, non debent filij reputari. Omnia quæ sequuntur vsque ad cap. si subdiaconus. per te videre potes.

a ¶ Si quis.] Hoc bene habes in Authen. de san. episc. §. clericos autem non aliter ordinari. coll. 9.

b ¶ Laicus.] Ideo dicit de laico, quia minus videretur de eo: vel ideo quia si clericus hoc faceret, non solum non promoueretur, sed omni priuilegio ecclesiasticæ dignitatis priuaretur, vt 84. dist. quisquis.

c ¶ Vitio.] co constituto, adulterauit, dato repudio dimittere eam debet. Si vero retinere eius consortium velit, non potest suscepto ministerio perfrui.

Item ex concilio Martini Papæ. Apud Martinū Bracarensem v cap. 28.

¶ De eodem. C. XII.

SI laici † vxor in adulterio fuerit deprehensa, hic talis ad ministerium ecclesiasticum nullo modo adducatur. Si autem post ordinationem alicuius cl erici vxor adulterata fuerit, dimittat eam. Si autem cum ipsa voluerit permanere, à ministerio alienus sit. † *alicuius laici* orig.

Præmissis auctoritatibus, bigami, & qui virgines non sunt sortiti vxores, à sacris ordinibus prohibentur. Sed quæritur, si quis ante baptisma viduam duxerit uxorem, an propterea sit prohibendus à sacris ordinibus?

De his ita scribit Innocentius Papa Victricio Rothomagen. episcopo, epistola 2. c. 5.

¶ Qui ante baptisma, seu post baptisma viduam duxit vxorem, non admittatur ad clerum. C. XIII.

SI quis[a] viduam (licet laicus[b]) duxerit vxorem, siue ante baptismū, siue post baptismū, non admittatur ad clerum: quia eodē vitio [c] videtur excluſus. In baptismo enim crimina dimittuntur, non acceptæ vxoris consortium relaxatur. & *infra*. ¶ Quòd si non putatur vxor esse computanda, quæ ante baptismum ducta est, ergo nec filij, qui ante baptismum geniti sunt, pro filijs habeantur. Anſ. l. 7. c. 11. Iuo p. 6. c. 55.

Prohibentur etiam bigami à quolibet ordine clericatus, iuxta illud Amb. epiſ. 82. ad Vercellēſem eccleſiam. C. 6. eiusdem epist.

¶ Qui secunda coniugia sortitur, clericus non fiat. C. XIIII.

COgnoscamus nō solum hoc de episcopo, & presbytero [d] Apostolum statuisse, sed etiam Patres in concilij † Nicæni tractatu addidisse [e], neque clericum quemquam debere esse, qui secunda coniugia sortitus sit. Iuo p. 8. c. 296. Pann. l. 6. c. 63. † *concilio Nicæni tractatus* orig.

5 *Similiter etiam viduarum mariti, vel ancillarum, vel meretricum, clerici fieri non possunt.*

Unde in canonibus Apostolorum, c. 18. legitur.

c ¶ Vitio.] Id est. defectu 2. fi. 56. distin. quia similiter & 26. dist. acutius.

d COgnoscamus. ¶ Et presbytero.] Supple & diacono.

e ¶ Addidisse.] Augustī. tamen dicit q̄ secundum interpretationem Apostolus intellexit de quolibet ordine, vt 81. dist. c. 1.

SIMILITER. Hæc est 5. pars distinct. in qua dicit quòd qui contrahit cum ancilla, vel cum iocularice, non potest fieri episcopus vel presbyter. Ioann. de Fan.

Ancilla cū a dño contrahens libera efficitur.

SI quis.] ¶ Ancillā.] Sed quare hic prohibetur, cū tamen eo ipso q̄ aliquis ducit ancillam suam in vxorem, ipsa libera efficiatur? vt C. de la. li. tol. authen. ad hoc. & C. de oper. lib. libertæ. similiter tenet matrimonium cum aliena ancilla, vt 29.q.2. cap. 1. & 2. Rīdeo iter cognoscendo. Lan.

d ¶ Meretrix.] Alibi dicitur meretrix cuius turpitudo publicè venalis est. 32.q.4. meretrices 2.

e ¶ Quæ multorum.] Quæ admiserit plures quàm 28. millia hominum. vt 45. dist. disciplina. vel quæ admisit 60 vt extra de clerico excommun. cap. latores.

SED POSTEA. Hęc est vij. pars huius d. in qua ponit quomodo olim cū bigamis dispensatum fuit vt subdiaconi essent Io. de Fan.

2 Adde glo. de spon. inter opera. gl. & Cyn. in leg. mercatē. C. de con. obtui. causam. Bal. in l. neque natales. C. de prob.

¶ Spectaculis publicis mancipatam vel iectam, vel ancillam ducens vxorem, diaconus non fiat. C. XV.

SI quis viduam, aut iectam acceperit, aut meretricem, aut ancillam [a], vel aliquam de ijs, quæ publicis spectaculis mancipantur: non potest esse episcopus aut presbyter, aut diaconus, aut ex eorum numero, qui ministerio sacro deseruiunt.

6 *Quæ autem sit vidua, quæ iecta, vel meretrix, Hieronymus epiſt. 128. ad Fabiolam de veste sacerdotali ostendit dicens.*

Iuo p. 8. c. 297. Pann. l. 6. c. 68.

¶ Quæ sit vidua, vel iecta, vel meretrix. C. XVI.

VIdua est [b], cuius maritus [c] est mortuus: Iecta est, quæ à marito viuente proijcitur: Meretrix [d], quæ multorum [e] libidini patet.

Apud Martinū Braca. c. 46. Ex concil. Tolecano 1. c. 4. † Hæc verba. *non regulam præfigendo*, absunt ab aliquot exemplaribus.

7 *Sed postea temporum defectui condescendens Papa Martinus in minoribus ordinibus eos constitui permisit, non † regulam præfigendo, dicens.*

¶ Inter lectores, vel ostiarios deputetur subdiaconus secundum ducens vxorem. C. XVII.

SI subdiaconus [f] secundum vxorem duxerit, inter lectores [g] vel ostiarios habeatur, ita vt Apostolum non legat.

Necessitate tamen exigente bigamus vsque ad subdiaconatum potest promoueri. Ibidem. c. 43. Ex conc. Tolet. 2. c. 3.

Unde Martinus Papa ait.

¶ Viduam ducens vxorem subdiaconus, si necessitas exigat, fieri potest. C. XVIII.

LEctor, si viduam alterius, vxorem acceperit, in lectoratu permaneat; aut si fortè necessitas sit, subdiaconus fiat [h]; nihil autem supra. Similiter si bigamus fuerit.

8 *Quibus autem propria coniugia prohibentur, interdicitur etiam nuptialibus conuiuijs interesse.*

Unde in Agathensi concilio, cap. 39. legitur. Burc. l. 2. c. 134. Iuo p. 6. c. 208. Poly. l. 4. tit. 31.

¶ Nuptiarum conuiuijs presbyteri interesse non debent. C. XIX.

PResbyteri, diaconi, subdiaconi, vel deinceps, quibus deo propter prærogatiuā sacerdotij. Vel ideo quia non videtur ibi esse plenum matrimonium, vt 32.q.2. sicut non omnis. & ideo non videtur ibi esse plenum sacramentum 1. Vel hoc ideo contingit: quia vilis persona præsumitur qui contrahit cum ancilla.

b VIdua est.] Vt hoc melius intelligas, dic q̄ vidua dicitur quæ à viro idua, id est, diuisa vel separata est. Nam iduo, as, dicitur separare vel diuidere & dicitur sic ab idus quod est diuisio vel separatio, secundum Pol & dic vidua, scilicet ex cuius copula quis impeditur. Hug. Ioan. de Fan.

c ¶ Maritus.] Qui in eam gessit maris ritus, eam carna

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Etiam alienarum.] Et si clerici fuerint in aliquo conuiuio, & adueniãt ioculatores, surgant, & recedant de mensa, vt de consecr. distinct. 5. non oportet.

VIDVA. CASVS. Dictũ est supra q̃ qui viduam habuit vxorem, repellitur à promotione. Nũc vero dicit, q̃ vidua est cuius vir post copulam carnalẽ est defunctus. Veruntamẽ si antequã cognoscatur à viro suo, mortuus fuerit vir eius, non debet pp hoc vidua appellari, licet traducta fuerit & velata. Et si q̃s cũ tali contraxerit, non repellitur a promotione. qđ probatur seq. cap.

VAlentino.] CASVS. Valẽtinus duxit quandam in vxorem, quæ antea fuit alteri desponsata, & cum illo velata. sed non fuit ab eo cognita, q̃a fuit mortẽ præuentus, & sic virgo permansit. Dicitur hic, q̃ propter hoc Valentino nullum impedimentum generatur quin valeat promoueri post mortem vxoris, vel ea viuente de consensu ipsius.

b ¶ Valentino.] Hũc casum habes extra de biga. debitam.

AQuibus.] CASVS. Dictum est supra a quibus ordinib. bigami ꝓhibeantur, & vtrum bigami reputentur q̃ ante baptismum vnam, & post baptismum alteram, vxores habuerunt, & an liceat sortiri vxores in sacris ordinibus cõstitutis. In hac vero 35. dist. prosequitur Gratianus tertiũ c. Apostolicæ regulæ, scilicet oportet, ordinandum non esse violentum, sed sobriũ; quia in vet. test. ministris templi prohibebatur vinũ & ficeram bibere, ne propter ebrietatem corda eorum grauarentur: & q̃a venter mero æstuans, despumat in libidinem. & hoc probatur exemplo Noe, & exemplo Loth: & dicit quòd vinolentus est qui frequenter vino repletur. Sequens cap. patet.

c ¶ A quibus.] Hic agitur de tertio cap. apostolicæ re-

ducendi vxores licentia non est, × etiam alienarũ [a] nuptiarum euitent conuiuia; nec his cœtibus misceatur, vbi amatoria cantantur, & turpia; aut obscœni motus corporum choreis, & saltationibus efferuntur; ne auditus, aut obtutus sacris mysterijs † deputati turpium spectaculorum, atque verborum contagione polluantur. / † al. ministeria

× ¶ Licentia non est.] In codicibus impressis legebatur, licentia modo non est. Expunctum est dictio, modo. quæ neque in originali, neque in vetustis exemplaribus Graiiani, aut Burch. Iuone, concilio Venetico. c. xi. (vbi de hoc idem reperitur) habetur. Ac presbyteris quidem nunquam, ne apud Græcos quidem licuit ducere vxores.

Vidua vero intelligenda est, si post solenne fœdus nuptiarum, morte interuenĩẽte, à viro suo diuisa fuerit. Cæterum, si antequam conueniant, fatali necessitate ab alterutro diuisi fuerint; licet ex sponsalibus vxor sit appellata, non tamen post mortem sponsi, etiam si in propria sit ducta, & cum eo velata, vidua appellatur, nec ex eius copula à sacris ordinibus aliquis prohibetur.

Unde Pelagius Papa scribit.

¶ Qui cum alio velatam, non tamen illi nuptam, vxorem duxit, sacerdos fieri non prohibetur. C. XX.

VAlentino [b] clerico, cui mulier cum alio ante velata, non tamen ei nupta, sed virgo permanens, post mortem eius, cum quo velata erat sponsa †, coniugali est copula sociata, quia iterum † velamen accepit, nullum in promouendo generetur obstaculum; quia nihil est (quantum ad hunc articulum pertinet) quod ei de canonicis obuiet institutis.

DISTINCTIO XXXV.

AQuibus [c] ordinibus bigami prohibeantur, & vtrum reputentur bigami, qui ante baptismum habuerunt vnam, & post baptismum alteram, & an liceat sortiri vxores in sacris ordinibus constitutis, multorum auctoritatibus breuiter monstratum est. ¶ Sequitur autem in descriptione illa Apostolica, vt sit sobrius, qui ordinandus est, non vinolentus: quod ex auctoritate veteris testamenti introductum est. Ministri enim templi prohibentur vinum, & siceram bibere, ne ebrietate grauẽtur corda eorum, & vt sensus eorum vigeat semper, & tenuis sit, vel quia venter [d] mero æstuans facile despumat in libidinem: Vnde Noe in ebrietate nudauit fœmora: Loth, quem Sodoma non vicit, vina vicerunt. ¶ Quod tamen † vinolen-

admonitionẽ xxx. dieb. cõione priuãtur, vt if. ea. c. vl. 1. d ¶ Quia venter.] Pinguis vẽter grossum generat sẽsum. 44. dist. §. si ergo.

Simile 27. q. 2. c. quod autẽ. §. item si sponsa. Iuo p. 6. c. 115. † al. sponso † al. inserum

Prima Tim. 3. & in glossa ad hæc omnia ex Hiero. epist. 83. 1. Tim. 5. Leuit. 10. inf. ea. c. venter. Gen. 9. & 19. Gl. interlinearis. 1. Tim. 3. † al. etiam. 1 Ti

2 ¶ Episcopus.

Clerici lude a rent lusores spectare non debent. Lu do perditum an repeti pos fit.

EPiscopus.] Alex.] Clerici non debent ludere, vel ludib. interesse, ut ext. de vi. & honest. cler. nec pariripes erunt ludentibus, nec inspectores ludi, vt in Auth. de sac. epis. §. interd. cimus. collatio. 9. Sed nunquid potest repeti id, quod alea perditur? Dicunt quòd perditum repetitur, quia ludus, tamen pro conuiuio habendo potest ludere. Sed contra 40. tio, de, augmentet. ff. de depos. l. 1. in princ. quandoque no. priuat, vt ibi.

Sæpe precor mortem, mortem quoque deprecor idẽ. ¶ Aut desinat.] Non ergo pro quolibet delicto statim episcopi debent fulminare, vt vel excommunicent, vel deponant 3. ad idem facit 67. dist. episcopus, & 92. dist. c. vlt. Si quoties peccant homines, sua fulmina mittat Iupiter, exiguo tempore inermis erit.

d ¶ Priuetur.] Aut verberetur, vt infra ea. c. vlt.

A B exordio.] CASVS. In hoc cap. triplex status humanige neris denotatur. Nã a principio mũdi carnes nõ comedebam[e], nec dabamus libellũ repudij, nec circũcidebamur. post diluuium vero data lege vinũ cũ carnibus est assumptum[f] & repudij datio concessa, & cultellus circumcisionis est datus[g]. Post quã vero Christus venit ω, reuoluit ad α, idest, finem ad principiũ: quia hodie circuncidimur, nec damus repudij libellum nec carnes omni die comedimus dicẽte Apostolo, Bonum est vinũ non bibere, & carnes non comedere.

e ¶ Nec carnibus.] tamen Lamec fuit venator, sed illud fuit propter pelles, nõ propter carnes. 3. 1. q. 1. quomodo.

Lamech fuit venator.

f ¶ In signum.] Vt per eam fideles discernerentẽ ab alijs. vel fuit signum interioris circũcisionis, vel fuit signum futuri baptismi: q̃a tũc per circuncisionem tollebant peccata, sicut nunc per baptismum, vt infr. de consec. d. 4. quòd autem apud nos.

Circumcisio quare fiebat

g ¶ Implere.] Sup. di. 4. erit contra. Sed dic, q̃ facile nõ põt impleri. Vel dic, q̃ tunc nullus potuit eã implere quo ad hoc vt adipisceret vitã æternã: quia ꝓ circumcisionem nõ aperiebatur ianua cœli, licet ianua inferni etiam esset ꝓclusa. secus hodie p baptismũ. ext. de bap.

Circũcisio, & baptismus differunt.

Item Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum.

¶ Alienum est a sapiente potationibus & ebrietatibus vacare. C. III.

LVxuriosa res vinum, & tumultuosa ebrietas, omnis, qui cum his miscetur, non erit sapiens.

tus esse prohibetur, nõ semel, sed frequenter vino repletus debet intelligi.

Hinc etiam in canonibus Apostolorum can. 42. & 43. legitur.

¶ Diaconus, presbyter, & episcopus ebrietati, & aleæ deseruientes, nisi desiderint, deponantur †.

C. I.

EPiscopus, aut presbyter, aut diaconus aleę[a], atq; ebrietati deseruiens [b] aut desinat, aut certe dãnetur †. Subdiaconus, aut lector, aut cantor similia faciens aut desinat, aut communione priuetur [d]. Similiter etiam laicus.

Burc. l. 14. c. 5. Polyc. l. 6. tit. 17 suo p. 13. §. 73. Panor. l. 3. c. 170 Rab. pœn. c. 28

† καθαιρεῖσθαι. Sui. de est de ꝓhantur. † communione priuentur.

Item Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum.

¶ Esus carnium, & vini potus, post diluuium concessus legitur, post Christi aduentum inhibitus. C. II.

AB exordio conditionis humanæ nec carnibus [c] vesci batur, nec dabam[a] repudiũ nec, pręputia nobis erat piebatur in signum [f]. Hoc cursu ad diluuium vsque peruenimus: Post diluuium autem cum datione legis, quam implere [g] nullus potuit, carnes ingestæ sunt ad vescendũ, & repudia concessa duritiæ [h], & cultellus circumcisionis appositus, quasi Dei manus plus in nobis creauerit, quàm necesse est. Postquam autem Christus venit in fine temporum, & ω [i] reuoluit ad α, [k] & extremitatem retraxit ad principium, nec repudium nobis dare permittitur, nec circuncidimus, nec comedimus [l] carnes, dicente Apostolo: [Bonum est vinum non bibere, & carnes non comedere.] Et vinum cum carnibus post diluuium dedicatum est [m].

Matth 19. Act. 15. Gal. 5. Rom. 14.

Prou. 20.

1 Secundum quidam ꝓ non, sed pauperibus est eroganda pecunia Laurent. illa. arg. 14. q. 5. non sane. cum enim turpitudo vertitur ex parte vtriusq; melior est conditio possidentis. ff. a fide-condi. de cond. ob tur. cau. l. si ob turpem 2. melius credo quòd ob tur. cau. l. posse repeti, vt ff. de aleatorius. l. vlt. in fi. etiam vsque vbi autem, ad quinquaginta annos, vt dicit Græca constitutio. C. haec fiunt opi. de relig. & sumpt. fun. & de alea. fit si quis existens in Pis. & bar. alea rem suam vendiderit, tenetur de euictione, vt ff. 2 Ad hoc ex- qua. rerum actio non da. si filio. §. 1. licet autem hic pro tra de cler. hibeatur ludus, tamen pro conuiuio habendo potest lu peregr. ca. 1. di. 88 eod. l. vlt. vbi de hoc, b ¶ Deseruiens.] Idest, valde seruiens, vt illa præpositi. sed cõtra 40. tio, de, augmentet. ff. de depos. l. 1. in princ. quandoque di. qui. & no. priuat, vt ibi. 27. q. 1. nec aliquam gl. c ¶ Aut desinat.] Non ergo pro quolibet delicto statim not. quod. episcopi debent fulminare, vt vel excommunicent, vel deponant 3. ad idem facit 67. dist. episcopus, & 92. dist. c. vlt. Si quoties peccant homines, sua fulmina mittat Iupiter, exiguo tempore inermis erit.

Decret. Grat. ps. 1.

Circumcisio

4 Vt Exo. 20. cap.

5 Gen. 18.

6 Hoc sentẽtialiter põt sumi de 1. li. Reg. c. 8.

7 Vbi de hoc & facit qđ not. 1. q. 7. do natum.

m ¶ Dedicatum est.] Idest, in vsum assumptum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ECclesiæ principes. CASVS. Quidam prælati cum populum admonere deberent ad ieiunia seruanda, fartis corporibus & rubentibus buccis prædicabat: contra quos inuehitur Hieron. & auctoritate Micheæ prphetæ probat eos deijciendos a prælaturis suis in tenebras exteriores: quas vitare possunt, si imitentur apostolos nō solum sermone, sed etiam vitæ cōuersatione. Quæ autem sequuntur, plana sunt vsque ad c. sexto die.

a ¶ Principes.] Idest prælatos, vt de cōse. dist. 1. corpora.

b ¶ Prophetic⁹.] Scilicet Micheæ.

c ¶ Lautiſq.] Idest, delicatis.

d ¶ Epulis conquisitis.] Idest, terrenis delicijs, quæ multo labore quęruntur. de consecr. dist. 5. nec tales.

e ¶ Exteriores.] Idest ex toto extra lucē. arg. 40. dist. quęlibet.

f ¶ Buccas.] Plenus venter facile de ieiunijs disputat. 1. 1. q. 2. gloria episcopi. Arg. quòd Archidiacono cū visitat parochias nō est exilis præstanda procuratio, vt x. quæstio. 3. illud. Hoc verum est ante visitationem factam. extra de censi. exigit. Greg. X.

SExto die.] CASVS. Secundum H. ca. istud diuidit in tres partes. In 1. parte Ambr. detestatur vitium gulæ, & commendat abstinentiā in cibo: & hoc probat per Adā, qui dū voluit abstinere a cibo vetito, perseueraūit in bono, sed postquam nō abstinuit, spoliatus est oī bono gratuito, & vulneratus est in naturalib. In 2. parte quę incipit ibi, [Et inf.] detestatur ebrietatē: & hoc per Noe, qui propter ebrietatem nudatus est: ex qua ebrietate seruit⁹ est secuta, & per Loth, qui propter ebrietatem commisit incestum cum duabus filiabus suis. In tertia parte, quæ incipit ibi, [At non Abraham,] Commendat sobrietatem in vino: & hoc per Abraham, qui angelis hospitalibus suis non vinum: sed lac apposuit. Et per Ioannem Baptistam, qui nec vinum bibit, nec panem comedit. Bensuentanus aūt si c ponit casū. In hoc cap. probat Ambr. vij. rationib. & exēplis esse abstinendum.

Item in Micheam ad c. 2.

¶ Ignominiosum est sacerdoti affluere delicijs, epulis, atque lasciuijs. C. IIII.

ECclesiæ principes [a], qui delicijs affluunt, & inter epulas, atque lasciuias pudicitiam seruare se credūt, propheticus [b] sermo describit, quòd eijciendi sint de spatiosis domibus, lautisque [c] conuiuijs: & multo labore epulis conquisitis [d], & eijciendi propter malas cogitationes, & opera sua. Et, si vis scire, quo eijciendi sunt; Euangelium lege: in tenebras scilicet exteriores [e], vbi erit fletus, & stridor dentium. An non confusio, & ignominia est, Iesum crucifixum, magistrum pauperem atque esurientem fartis prædicare corporibus? ieiuniorumque doctrinam rubentes buccas [f], tumentiaque ora proferre? Si in Apostolorum loco sumus, non solum sermonem eorum imitemur, sed conuersationem quoque, & abstinentiam amplect amur.

Micheæ 2.

Matt. 23.

[*Idem ad Oceanum, epistola 83.*

¶ De eodem. PALEA. C. V.

VEnter mero æstuans cito despumat in libidines. Vbi ebrietas, ibi libido dominatur, & furor.

Sup. initio dist. Hier. in epist. ad Titum ad c. 1. † *alias* ferunt.

[*Idem ad Nepotianum de vita clericorum.*]

¶ De eodem. PALEA. C. VI.

VInolentum sacerdotem & Apostolus damnat, & vetus lex prohibet. Sacerdotes qui ministrant† in templo Dei, prohibentur vinum; & siceram bibere, ne in crapula, & ebrietate aggrauentur corda eorum. Sicera hæbreo sermone omnis potio nuncupatur, quæ inebriare potest. *& infra.* ¶ Quidquid inebriat, & statum mentis euertit, fuge similiter vt vinum. [Nolite, ait Apostolus, inebriari vino, in quo est luxuria.] *& infra.* ¶ Qui altario deseruiunt, vinum, & siceram non bibant. Sponsa [a] Christi vinum fugiat vt venenum: vinum & ebrietas incendium est.

In epistola ad Oceanum.

Len. 10. nu. 6. Ad Nepotianū.

Ephes. 5. Ad Eustochiū epist. 22.

[a] ¶ Sponsa Christi.] *In epistola ad Eustochium sic habetur*: Hoc primum moneo, hoc obtestor, vt sponsa Christi vinum fugiat pro veneno. *& paulo post:* vinum & adolescentia duplex est incendium voluptatis.

Item Prosper de vita contemplativa, lib. 2. c. 22.

¶ De eodem. C. VII.

LVxuriam facit, & nutrit vini perceptio nimia, non natura.

Item Ambrosius in libro de Elia, & ieiunio, c. 4. & 5.

¶ In Paradiso abstinentia, post Paradisum edendi lasciuia incœpit. C. VIII.

SEX-

dum à super fluitate ciborum & vini: quia multa mala inde prouenium. Prima ratio est prin. cap. Secūda ibi, [Vt sciamus.] Tertia ibi, [In prin.] Quarta ibi, [Manebat.] Quinta ibi, [Legimus.] Sexta ibi, [At non Abraham.] Septima ibi [Denique annunciauit.]

a ¶ Sexto die.] Id est. die veneris. nam Dominico die Dominus cœpit facere mundum, vt 75. distinctio. nico incœpit. Alij dicunt. quòd omnia simul creauit. vnde Salomon 1 Qui vivit in æternum, omnia simul creauit: sed licet omnia simul facta fuerint, non simul facere.

to [a] die bestiæ [b] sunt creatæ, & cum bestijs orta edendi potestas est, & vsus escarum. Vbi cibus cœpit [c], ibi finis factus est mundi: ibi †cœpit sua incrementa nescire, vbi† cœperunt diuina opera circa eum feriari [d]. Quo indicio declaratum est, quòd per cibos mundus haberet imminui, per quos desijt [e] augeri. *& infra.* ¶ Et vt sciamus nō esse nouum ieiunium [f], primam illic legem constituit de ieiunio. *& infra.* ¶ Eousque nemo prævaricari nouerat, vt adhoc orta non esset, quæ prima est prævaricatio. Indictum ieiunium, abstinentię lex à Domino Deo, prevaricatio g legis à diabolo; culpa per cibum, latebra [h] post cibum; cognitio infirmitatis in cibo, virtus firmitatis in ieiunio. *& infra.* ¶ Serpens gulæ persuadet, Dominus ieiunare decernit. Itaq; gula de paradiso regnantem expulit. abstinentia ad paradisum reuocauit [i] errantem. *& infra.* ¶ In principio generis humani ignorabatur ebrietas: primus Noe vineam plantauit: dedit naturam, sed ignorauit potentiam Itaque vinum nec suo pepercit auctori. *& infra.* ¶ Sed illius ebrietas nobis suadet sobrietatem. Semel enim inebriatus est Noe. Vbi enim malum ebrietatis agnouit, iumentum † suum ad remedium temperauit: non effudit ad vitium. ¶ Manebat, antequam vinum inueniretur, omnibus inconcussa libertas: nemo sciebat à consorte naturæ suæ obsequia seruitutis exigere. Non esset [l] hodie seruitus, si ebrietas non fuisset. Obrepserat quidem iam fraternæ prælationis inuidia [m], manebat tamen adhuc paternę pietatis reuerentia. Læsa pietas [n] est, dum ridetur ebrietas [o]. Non illis itaque solis nocent vina, quos tentant P, sed & illis amplius, & quorum oculis temulenta ebriorum membra nudantur. ¶ Legimus etiam, quòd patrem Loth inebriauerint filiæ in monte, ad quem timentes incendium Sodomitarum confugerant, & habitabant in spelunca. *& infra.* ¶ Fuit itaque ebrietas origo incesti, pessimæ regenerationis partus ¶ deterior. ¶ At non Abraham vina in suo conuiuio ministrabat: sed immolabat vitulum: butyrum, & lac etiam angelis hospitibus exhibebat. Cœli dominum, mundi agnoscebat auctorem. Vinum ergo exhibere non poterat. Sed rectè illic deerat materia peccati [r], vbi erat remissio [s] peccatorum. Denique annunciauit eum Ioannes non manducans panem neque bibens vinum. Qui enim Christum annunciat, ab omni vitiorum incentiuo præstare se debet alienum.

Gen. 19.

Gen. 18.

Matth. 11.

Item ex concilio Agathensi, c. 41.

†*vbi*]orig. ‡*ibi*]orig.

Ibidem. c. 5.

† *Inuentum*] uera lectio.

b ¶ Bestiæ.] Id est, 1 Ecclesiæ animalia in terra. *Actici 18. c.* nam quinto die fuerunt creata volatilia & pisces. Gen. 1.

c ¶ Cœpit.] mundus.

d ¶ Feriari.] Id est cessare.

e ¶ Desijt.] tunc fuit homo spoliatus gratuitis, & vulneratus in naturalibus. de pœniten. distinct. 1. Adam.

f ¶ Ieiunium.] Id est, abstinentia.

g Prævaricatio.] Scilicet fuit.

h ¶ Latebra.] Quia abscondit se Adam à facie Domini. de pœnitien. distinct. 1. & venit.

i ¶ Reuocauit.] Augum. quòd primi parentes saluati sunt, vt de pœnit. distinctio⁹ 1. sicut primi. & de consecr. distin. 1. hic duo.

K ¶ Iumentum.] Id est, carnem suam quam pascit homo quasi iumētum. Vel dicitur corpus iumentum. Corpus est iumentum.

l ¶ Non esset.] Supra distin. 1. ius gentium. contra sed ibi soluitur.

m ¶ Prælationis inuidia.] Quia Cain interfecit fratrem suum.

n ¶ Pietas.] Paterna.

o ¶ Ebrietas.] Id est ebrius.

p ¶ Tentant.] Id est, inebriant. Effectus vini est duplex.

q ¶ Partus.] Id est, effectus. istud vult dicere quòd vinum ex se duos producit effectus. primo ebrietatem; deinde incestū. r Et secundū hoc exponē regeneratricis, id est, vini quod generauit ebrietatem in incestū. Arch.

Ebrietatis mala.

a ¶ Sexto.] Illud inducitur ad detestandam ebrietatem siue gulam. Primo, quia per eam degenerauit humana conditio. Secundo, exemplo Noe. Tertio, quia seruitus est inducta propter eam. Quarto exemplo Loth. Deinde commendat sobrietatem exemplo Abrahæ, qui cibum ministrauit angelis sine vino: & exemplo Ioan. Baptistæ.

r ¶ Materia peccati.] Scilicet vinum.

s ¶ Remissio.] Id est, Deus remittens peccata.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ANte omnia.] CASVS. Dictum fuit in concil. Agathen. vt prius a clericis vitetur ebrietas, q̃ alea, quæ cunctorum nutrix est vitiorũ. si quis clericus fuerit inebriatus, si est in sacro ordine, xxx. diebus a communione remoueatur: si est in minorib. ordmib. verberibus subijciatur.

Episcopus per laicum non verberet clericũ.

a ¶ Aut corporali.] Recipiat 40. iũ? sed episcopus nõ verberabit clericũ per laicum, vt extra de sententen. excom. vniuersitatis. nisi sit incorrigibilis, vt extra de tent. excõ. vt famę 1.

1 De hoc ẽt nota. 23. q 5. c. 1. in fin.

POrtet igitur.] CASVS. Hic ititulatur 36. d. in qua prosequtur quartum c. scilicet, oportet episcopum esse prudẽtem, quod verum est non solum in litteratura, sed etiam in sæcularib. negotijs. Et hoc dictum est propter eos, qui sub nomine simplicitatis stultitiã sacerdotum excusãt. De litteratura tractatur in his tribus dist. cõtinuis. De peritia vero sæcularium negotiorum tractatur in 39. dist.

b ¶ Oportet.] Ab hoc loco vsque ad 40. d. ostendit quam peritiam debeãt habere clerici: & in hac ostẽdit, q̃ habebunt peritiam litterarũ sacrarum. in prox. distin. ostẽdit, quòd etiam habebunt peritiam sæcularium scientiarum. & inde sumpta occasione ostendit in 38. distinct. quòd ignorantia est periculosa clericis. in 39. distinct. dicit quòd habebunt peritiam sæcularium negotiorum. Et agit hic de quarto cap. apostolicæ regulæ.

Sacerdotis imperitia est inexcusabilis.

c ¶ Simplicitatis.] Nec simplicitas, nec aliud potest excusare sacerdotis imperitiam, vt 38. dist. si in laicis.

Episcop⁹ est iudex corporum & animarum.

d ¶ Sæcularium.] Cũ enim episcopus sit iudex & corporũ, vt 11. q. 1. de persona. & 12. q. 1. præcipimus. & animarum. 40. q. 1. quæcũq; oportet ipsum tam spirituali, quàm sæculari scientia ornari. 30. distin. circa prin.

Scientia mediocris sufficit.

ILliteratos.] CASVS. Quæritum fuit a Gelasio, vtrum illiterati & corpore vitiati qui se ipsos sponte abscinderunt, possint promoueri. & respõdet q̃ non: quia secundũ legẽ Moysi nihil vitiosum Deo debet offerri.

e ¶ Illiteratos.] Scilicet penitus. Sufficit tamen mediocris scientia, vt extra de elec. cũ nobis olim. non enim requiritur in clerico summa perfectio. sic ff. de ædi. edi. sciendum. §. illud. & l. si quis venditor. licet sit arg. contra extra de pur. ca. constitutus. Sed quid si penitus laicus ordinaretur, nunquid reciperet characterem? Sic arg. 2. 1. q. 1. ventum. ibi, sed dicitur. De hoc not. 40. dist. sicut, & extra de cle. per sal. promo. cap. vno.

f ¶ Imminutos] Enormiter.

g ¶ Seipsos.] Ex indignatione. Ioan.

QVi ecclesiasticis.] CASVS. Quidam archiepiscopus promouit quendam ad episcopatum, qui nõ erat literis eruditus, nec disciplinis ecclesiasticis imbutus. Quæsitum est de eo, & de ordinatoribus quam pœnam debeant pati. Et respondet Zozimus, q̃ ordinatus debet remoueri ab ordine quem suscepit: ordinatores vero careant potestate ferendi eundem ordinem, quem illicite tradiderunt.

h ¶ Stipendijs,] Id est, officijs.

i ¶ Ordine.] Hic habes q̃ qui iniuste confert aliquem Ordinem ordinem priuatur potestate conferendi illum. 1. q. 1. si iniuste. & qui episcopi. alibi suspenditur à celebratione missæ per nitio.

annum,

Triginta diebus à communione abstineat clericus, quem ebrium fuisse constiterit. C. IX.

ANte omnia clericis vitetur ebrietas, quę omnium vitiorum fomes, ac nutrix est. Itaque eum quem ebrium fuisse constiterit, (vt ordo patitur) aut triginta dierum spatio à communione statuimus submouendum, aut corporali [a] subdendum supplicio. Burc. l. 14. ca. 11. Iuo p. 13. c. 73.

DISTINCTIO XXXVI.

POrtet [b] etiam ordinandum esse prudentem. Quod contra eos notandum, qui sub nomine simplicitatis [c] excusant stultitiam sacerdotum. Prudentem autem episcopum oportet intelligi non solum litterarum peritia, verum etiam sæcularium [d] negotiorum dispositione. Glo. ordinaria. 1. Tim. 3.

Vnde in epist. Gelasij Papæ ad episcopos per Lucaniã, cap. 18. & 19. †al. dispensatione.

Illiterati, & corpore vitiati non promoueantur ad clerum. C. I.

ILliteratos [e], aut aliqua parte corporis vitiatos [f], vel imminutos [f] nullus præsumat ad clericatus ordinem promouere; quia litteris carens sacris non potest esse aptus officijs: & vitiosum nihil Deo prorsus offerri legalia præcepta sanxerunt. ¶ Similiter qui seipsos [g] abscindunt. Burch. l. 2. c. 18. Iuo par. 6. c. 37. & 75. Pann. l. 3. c. 46. Leuit. c. 22. Ibidem c. 19.

a ¶ Vitiatos.] *Istę duæ voces absunt à plerisque vetustis exemplaribus Gratiani, & originali, cuius expressa est potius sententia, quàm verba relata,*

Item Zozimus Papa epist. ad Hesichium episcopum Salonitanum.

Ad summum sacerdotium non aspiret, qui diuinis stipendijs, vel disciplinis non est eruditus. C. II.

QVi ecclesiasticis disciplinis per ordinẽ non est imbutus, & temporum approbatione diuinis stipendijs [h] eruditus, nequaquam ad summum ecclesię sacerdotium aspirare præsumat; & non solum in eo ambitio inefficax habeatur, verum etiam ordinatores eius careãt eo ordine [i] Infra di. 59. c. 1. Anf. l. 8. c. 28. Iuo p. 5. c. 102.

annum, vt 55. distinct. nullus. alibi deponitur. vt 51. distinct. cap. 1. & 61. distinct. c. vltim. & 81. distinct. tantis. cum in hoc sit pœnarum varietas, fortè minor amplectitur. 50. distinct. eos. vel dic, vt not. 21. quæst. 2. in summa, in fin. Consueuit distingui, quòd si ex negligentia hoc 6. probat Gratianus xiiij. rationibus vel auctoritatibus, quòd episcopus debet esse peritus in litteris. Prima est in principio. Secunda incipit ibi, [Hinc etiam veltes.] Tertia, [Hinc etiam Dauid.] Quarta, [Salomon quoque.] Quinta, [Hinc etiam Dominus.] Sexta. [Hinc etiam Malachias.] Septima, [Hinc etiam idem Saluator.] Octaua, [Hinc etiam Salomon.] Nona, [Hinc idẽ Dominus.] Decima, [Hinc etiam prius.] Vndecima. [Hinc Petrus.] Duodecima, [Hinc etiã Paulus.] Decimatertia, [Vnde sacerdotes.] Decimaquarta, [Hinc etiam in canticis.]

quem sine ordine contra prȩcepta patrum crediderant præsumendum.

Ecce quòd sacrarum litterarum oportet episcopũ habere peritiam: vnde in veteri testamento inter cętera ornamenta Põtifex rationale ferebat in pectore, in quo scribebatur manifestatio, & veritas: quia in pectore Põtificis manifesta debet esse cognitio veritatis. ¶ *Hinc etiam vectes, quibus arca portabatur, iugiter annulis erãt inserti, vt cũ arca esset portanda, nulla fieret mora de intromittendis vestibus: quia prædicatores, per quos Ecclesia circumfertur, sacris litteris semper debent insistere; ne tunc quærant* [a] *discere, cũ ex officio alios debeãt docere.* ¶ *Hinc etiam Dauid prius ex gratia spiritus sancti donũ scientiæ percepit, & postea administrationem regni assecutus est.* ¶ *Salomon quoque non diuitias, non longa tempora huius vitæ, sed sapientiam à Deo petijt, & impetrauit.* ¶ *Hinc etiam Dominus prius ponit verba sua in ore prophetę, & postea cõstituit* [b] *eũ super gentes, & regna, dicens ad Hieremiam:* [*Ecce dedi verba mea in ore tuo; ecce cõstitui te hodie super gentes, & super regna.*] ¶ *Hinc etiam Malachias ait:* [*Labia sacerdotis custodient* [c] *sciẽtiam, & legẽ requirẽt de ore eius; quia Angelus Domini exercituũ est.*] ¶ *Hinc ẽt Saluator noster prius in medio Doctorũ sedit audiẽs illos, & interrogãs, & postea prædicare cepit: quia prius quisque discere, & postea prædicandi officium vsurpare debet.* ¶ *Hinc etiam Salomon prius ait* [*tempus tacendi*] *& postea* [*tempus loquendi;*] *qa veritas prius tacendo discitur, & postea loquẽdo prædicatur.* ¶ *Hinc idem Dominus ait* [*Qui audit* [d]*, dicat, veni* [e]*.*] ¶ *Hinc etiã prius Apostolos docuit, deinde eos ad prędicandũ misit, dicens* [*Estote ergo prudentes, sicut serpentes* [f]*, & simplices* [g] *sicut columbæ*]. *Sic etiam post resurrectionem prius illis sensum aperuit, & scripturas explanauit; & postea dixit eis* [*Euntes in mundum vniuersum, &c.*] *Vnde cum de quinque panibus quinque millia hominũ vellet reficere, prius panes accipiens fregit, & postea discipulis dedit, & per eos demum turbis apposuit: quia sacramenta legis, & prophetarum prius differendo exposuit, & postea eorum scientiam discipulis dedit, & per eos tandem illam fidelibus dispensauit.* ¶ *Hinc, & Petrus, cũ rectoribus ecclesiæ scriberet, ait:* [*Parati esse debitis reddere rationem omni poscenti vos satisfactionem* [h] *de ea fide* [i] *& spe* [k]*, quæ in vobis est.*] ¶ *Hinc etiam Paulus scribens ad Timotheum ait:* [*Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ.*] *Ex quibus omnibus liquido colligitur, quòd non sufficit*

Exo. 28.] ex interpr. lxx. Exo. 25.

2. Reg. 5.

3. Reg. 3. 2. Paral. 1. Hier. 1.

Mal. 2.

Luc. 2.

Eccle. 3.

Apocal. 2.

Matth. 10.

Marc. 16. Matth. 14.

1. Pet. 3.

1. Tim. 4.

Ea sunt ordinat quis indignum, tunc suspenditur: si ex certa scientia, tunc deponitur. Vel aliter, aut ordinat illum cum quo de facili dispensare potest, vel cum quo dispensare non põt, vt ẽm hoc magis vel minus puniat, hodie tã mitius agitur cum talib. vt ext. de prab. grauc.

ECCE. CASVS. Beneue. sic ponit casum huius §. in

ad omnes quæstiones. nam tantum debent differre prælati a subdit s, quantum granum a palea, vt 25. distin. §. nomine aut criminis. 1. q. 1. vilissimus. & 8. q. 1. licèt. Iotis. Ioan.

a ¶ Discere.] Nec Eps aliorũ enim episcopus debet egere doctrina nõ doctrina aliorum, quoniam debet egere. alios debet instruere: vt 1. quæst. 7. conuenientibus. 16. q. 1. sic viue. Ioan. in Authen. de sanct. episcop. circa prin.

ADDITIO. Si tamẽ episcopus minus sit eruditus, ab alio doceri nõ contemnat, vt patet 18. distinct. non oportet. & 22. d. de Constantinopolitana. & 20. q. 3. si habes.

b ¶ Constituit.] No. ex ordine loquendi probari ordinem factorum. sic 43. d. sit rector. & 20. distin. §. 1. Io. Ar. 1. q. 1. vt euidenter.

c ¶ Custodiẽt.] Quia videre debet quibus prædicet, & quibus non, vt 43. d. in mandatis. & 32. q. vlc. ca. penul.

d ¶ Qui audit.] Discendo.

e ¶ Veni.] Docendo.

f ¶ Serpentes.] Ne eorum dolis supplãtemini.

g ¶ Et simplices.] Ne 1 16. q. 1. §. alijs 1. dolos machinemini. Io. vt 16. q. 1. si cupis.

h ¶ Satisfactionem.] Scilicet respondendo eis satisfaciatis. Et est arg. q̃ prælati tenentur respondere

i ¶ De ea fide.] i. de articulis: quod creditis & tenetis. Ioan.

k ¶ Spe.] Id est, de his quæ speratis.

a ¶ Occu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Oculi.] Scilicet sponsæ.
b ¶ Plenissima.] Sic ip prælati sedebunt iuxta fluenta Euangeliorum & sacræ scripturæ: & sicut columba sedet ex natura iuxta aquam vt videat in ipsa aqua vmbram supuenientis accipit tris, & sic sibi pcauere cõ-

Prælatus columbã imitetur.

prælatis bona conuersatio, & morum honestas, nisi adda tur scientia doctrinæ. ¶ Unde sacerdotes ingressuri taber- Exo.38.
naculum, prius lauabantur in labro æneo, quod fecerat Cant.5.
Moyses ex speculis mulierum. ¶ Hinc etiam in canti-
cis canticorum oculi [a]*, per quos prælati ecclesiæ intelli-*
guntur, assimilantur columbis, quæ resident iuxta fluen-
ta plenissima [b].

Hinc etiam Hieronymus α *in Leuit.*

¶ Sacerdotis est legis scientiam habere, non bellis, sed orationibus vacare. C. III. Leuit.8.

SI quis vult pontifex non tam vocabulo esse, quàm merito, imitetur Moysem, imitetur Aaron. Quid enim dicitur de eis? q̃ non discedunt de tabernaculo Domini. Erat ergo Moyses indesinenter in tabernaculo Domini. Quod autem opus eius erat? vt, aut à Deo aliquid disceret, aut ipse populum doceret. Hæc duo sunt Pontificis opera, vt, aut à Deo discat legendo scripturas diuinas, & sæpius meditando: aut populum doceat. Sed illa doceat, quæ à Deo ipse didicerit, non ex proprio corde, vel humano sensu, sed quæ spiritus sanctus docet. Est & aliud opus, quod facit Moyses: ad bella non vadit [c], non pugnat contra inimicos. Sed quid facit? orat, & donec ille orat, vincit populus eius: si relaxauerit, & demiserit † manus, populus eius vincitur, & fugatur. Oret ergo & sacerdos ecclesiæ indesinenter [d], vt vincat populus, qui sub ipso est, hostes inuisibiles Amalechitas: qui sunt dæmones impugnantes eos, qui volunt pie viuere in Christo. Exo.17. † al.admiserit

α ¶ Hieronymus.] *Citatur ex B. Hieronymo, & extat in homilia sexta Origenis in Leuiticum: quas quidem homilias cum alijs multis B. Hieronymus latinas fecit, sed ita, vt noxia quæque detrũcarit, vtilia transtulerit, Quod ipsemet ad Theophilum epistol. 62. ad Vigilantium epist. 75. & in prologo secundi libri in Michæam professus est. Ac frequenter Gratianus ea, quæ sunt Origenis, Hieronymi nomine citat, vel quia præcipui ecclesiæ doctoris auctoritas maius pondus habet, vel quia Hieronymus eo, quo dictum est, modo illa vertendo, pene sua fecerat.*

DISTINCTIO XXXVII.

SEd quæritur [e]*, an sæcularibus litteris oporteat eos esse eruditos.*

De his ita scribitur in concilio Carthaginensi, 4. c. 16.

¶ Libros gentilium non legat episcopus. C. I.

EPiscopus gentilium [f] libros non legat: hæreticorum autem pro necessitate, aut tempore.

a No. in cap. hic allega. 23. q. 8. igit. in fi. Arch.

b ¶ Plenissima.] Sic ip prælati sedebunt iuxta fluenta Euangeliorum & sacræ scripturæ: & sicut columba sedet ex natura iuxta aquam vt videat in ipsa aqua vmbram supuenientis accipit tris, & fic sibi pcauere cõlectationis & voluptatis, & hoc ev prohibitum; quidã legunt ad eruditionem, & illud licitum est, vt per eos sciant recte loqui, & discernere verum à falso. Io. vt infra. eo. §. cur ego. Et no. quòd in omnibus vsque ad §. sed contra. videtur sola voluptas prohiberi. § ¶ Epi-

Prælatus columbã imitetur.

sueuit; sic prælatus sibi per scripturam præcauebit contra hæreticos. 10. d. in fi. 11. dist. nolite.

SI quis vult.] CASVS. Tria sunt opera, quæ Moyses & Aaron, faciebãt, scilicet legere, docere populũ, & orare: hęc tria opera debet episcopus facere, si vult imitari Moysen & Aaron. & si orauerit episcopus, vincet populus eius dęmones, sicut populus Israel vicit Amalechitas orante Moyse.

c ¶ Non vadit.] Nũquid ergo epi non intererũt bellis? immo 1. quia etiã possũt alios hortari ad bellum, vt 23. q. 7. igitur. & c. hortatu. Io. d ¶ Indesinenter.] Omnino, vel horis statutis. sic 21. q. 2. hi qui. de consec. dist. 5. nunquam. 31. dist. fi laicus. ff. de cond. & demonst. si quis ita. 22. dist. sacrosancta.

a No. in cap. hic allega. 23. q. 8. igit. in fi. Arch.

SEd quæritur.] Hæc dist. diuiditur in quinque partes. Secunda ibi, [Cur ergo.] Tertia ibi, [Relatum.] Quarta ibi, [Ideo.] Quinta ibi, [vt itaque.

CASVS. Ponitur hic 37 dist. in qua quæritur an oporteat cleri cos esse eruditos litteris sæcularibus, scilicet libris gentiliũ: Et primo probat eos non esse legendos, vsq; ad §. sed ecõtra. deinde probat contrarium. postea dat solutionem inf. eo. §. ps sicut ergo. Prima duo cap. plana sunt.

c ¶ Sed q̃ritur.] In hac 37. dist. quærit 2. G. an ordinãdus debeat habere peritiã sæcularium scientiarum. Primo autem ostẽdit, q̃ clerici nõ debent respicere libros gentilium 2. Secundum ponit argu. in contrarium, & talem dat solutionem, q̃ quidam legunt libros gentilium causa de-

2 Scilicet incidenter. H. Clerici an libros gẽtiliũ respicere possint. 3 Et hoc facit vsque ad §. inf. ea. sed contra.

f Piscopus gentilium.] Ergo nec leges audire debent. nam opprobrium est eis, si se velint esse peritos

Anf. l. 7. c. 202. Burch. l. 1. c. 95. Iuo p. 4. c. 160. & p. 5. c. 197. Pan. l. 2. c. 130. Poly. c. l. 4. tit. 7. g. 2.

Item Hieronymus ad Damasum Papam de filio prodigo, epist. 146.

¶ Reprehenduntur sacerdotes, qui omissis Euangelijs comœdias legunt. C. II.

Iuo p. 4. c. 162. Pann. l. 2. c. 13 1

SAcerdotes Dei omissis Euangelijs, & prophetis videmus comœdias legere, & amatoria bucolicorũ versuũ verbi canere, Virgilium tenere †, & id, quod in pueris necessitatis [a] est, crimen in se facere voluptatis.

† al. tenere in manibus.

Idem ad cap. 4. epist. ad Ephesios, lib. 2. comment.

¶ In vanitate, & obscuritate sensus ambulant qui sæcularibus disciplinis occupantur. C. III.

Eph. 4.

NOnne vobis videtur in vanitate sensus, & obscuritate mentis ingredi, qui diebus ac noctibus in dialecti ca arte toquetur? qui physicus perscrutator oculos trans cœlum leuat, & vltra profundum terrarum, & abyssi †, in quoddam inane demergitur, qui iambum ferit α? qui tantam † metrorum siluam in suo studiosus corde distinguit, & congerit? & (vt ad alteram partem transeam) qui diuitias per fas & nefas quærit? qui adulteratur regibus, hæreditates captat alienas, & opes congregat, quas in momento, cui sit relicturus, ignorat?

† al. abyssi quoddam immane demergit. † al. tantum.

α ¶ Ferit.] *Ante ea legebatur*, iambum feruet. *In originali autem impresso est*, Iambum struit. *Emendatum vero est ex antiquo Gratiani exemplari. Nam Terentianus de Iambo sic scribit:*

Iambus ipse sex enim locis manet,
Et inde nomen inditum est senario;
Sed ter feritur, hinc trimetrus dicitur,
Scandendo binos quòd pedes coniungimus. *Ac de ijsdem senarijs Isidorus l. 1. Etymol. c. 38. ait*, hos Græci, quia geminos feriunt, trimetros dicunt.

Item lib. 9. ad c. 28. Esaiæ.

¶ Qui scripturas sacras male intelligit, vel sæcularis sapientia abutitur, vino inebriatur, & sicera. C. IIII.

VIno inebriantur, quando scripturas sanctas male intelligunt [b], atque peruertunt, sicera, quando sæcularium abuntuntur sapientia, & dialecticorum tendiculis, quæ non tam vincula † sint appellanda, quam phasmata, idest vmbræ quædam, & imagines, quæ cito pereunt, atq; soluũtur. *Idem.* ¶ Secundum tropologiam [c] pseudo prophetas eos debemus accipere, qui aliter scripturarum uerba accipiunt, quàm Spiritus sanctus sonat, & diuinos eos qui cõiectura mentis suæ incerta futurorum quasi vera pronunciant absq; diuinorum auctoritate verborum. *Idem.* Quicunque scripturas non ita intelligit, vt rei ueritas habet, vuam acerbam comedit.

Idem lib. 3. ad c. 6. ad Ephes.

¶ Reprehen duntur episcopi, qui filios suos sæcularibus eruditunt litteris. C. V.

Iuo p. 4. c. 166.

LEgant episcopi, atque presbyteri, qui filios suos sæcularibus litteris eruditunt, & faciunt illos comœdias

† al. tẽdiculæ. Hier. l. 5. ad ca. 29. Iere. Hier. l. 6. comment. ad c. 31. Iere.

peritos disciplinarũ forẽsium, C. de test. consulta diualia. Sed contra leges sunt p ora principum diuinitus promulgatę, vt 16. q. 3. nemo 1. Dic 1 Adidẽ C. quòd ad hoc licet de long. tẽp. audire leges, vt per præscrip. l. fi. eas melius intelligantur canones, arg. 25. q. 1. ideo. Arch. inf. ea. dist. §. sed secũ lares. Ioan.

a ¶ Necessitatis.] Vt sciant recte log.

NOnne. CASVS. Quatuor genera hoium in hoc ca. reprehenduntur. s. dialectici, qui quoti die in arte dialectica torquetur, & physici, & q̃ oculos trãs cœlum leuant, & verfificatores, & cupidi, q̃ diuitias per fas & nefas acquirunt. quas momento cui sit relicturi, ignorãt.

VIno. CASVS. In hoc c. exponit quinque Hieron. Dicit em. quod illi inebriantur vino, q̃ sacras scripturas male intelligunt, atq; peruertũt. Secundo inebriantur sicera, q̃ sæculari scia abuntur. Tertio exponit, qui dicantur pseudo prophetæ. Quarto qui sint diuini, Quinto, quòd ille comedit vuam acerbam, qui aliter exponit scripturã, quam ueritas habet, etsi nõ cõtra fidem.

b ¶ Intelligunt.] Talibus qui male intelligũt dicta magistri, essent aures præscindendæ, vt 24. quæst. 1. si Petrus. Aures male intelligentibus sunt uellandæ.

c ¶ Secundum tropologiã.] Idest, fm moralem intellectũ a tropos, quod est conuersio 2, quando verba nostra conuertimus ad mores informandos, 43. di. fit rector. 2 Et longo sermo. inde tropologia, idest cõuersio sermonis. Hug. de hoc not. 76. dist. ieiuniũ. in fine.

ADDITIO. Isti contrarium faciebãt. & facit de pœn. dist. 1. super tribus. Arch.

LEgant. CASVS. In hoc c. reprehenduntur sacerdotes ab Hieronymo q̃ filios suos & nepotes faciebant legere comœdias.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mœdias & poetica carmina, & quia ad hoc pecuniam ecclesiasticam, & ad alios turpes vsus conuertebant: vnde dicit eos presbyteros puniendos ad instar Heli, quia cecidit de sella supinus, & mortuus est, quia suos filios non correxit.

Quæ sequuntur plana sunt vsque ad §. sed econtra.

a ¶ Ecclesiasticis.] Arg. contra. sup. 31 dist. omnino.

b ¶ Strenam.] Strena est primũ donũ, quod datur in principio Kalendarum. & datur ꝓ augurio. 26.q.vlt. non obseruetis. & dicit strena quasi sine trhena, i. sine lamentatione.

c ¶ Sportulã.] Quę datur pro fabulis Saturni, vel ꝓ festis Saturni celebrandis, vel pro ludis Saturni bonæ fortunæ.

d ¶ Sed quia filios.] talis repellitur a testimonio, vt 6.q.1.q. crimen. Item nec potest esse episcopus, vt 48.dist. necesse. immo potius dicitur canis, quam ẽps, vt 2.q.7.qui nec. Io.

e ¶ Legim⁹.] ¶ Libros.] Quia legit eos cã delectationis, nõ causa eruditionis, vt de cõsec. dist. 5. non mediocriter.

f ¶ De siliquis.][deest, sæcularib. scientijs, quæ inflant, nõ satiant 1.

SED CONTRA CASVS. Amodo ꝓbat Gratian⁹, ꝙ clerici sæcularib. scientijs debẽt esse eruditi. Et hoc probat ex rationib. Prima est in principio Secũda ibi, [Legitur etiã.] Tertia ibi, [In Leutico.] Quarta ibi [Magi. Quinta ibi, [Demũ.] sexta ibi, [Hinc et Ambros.]

g ¶ Vt expoliaret.] 14.q.5. dixit.

h ¶ Tres partes.] s. moralem, naturalẽ, rationalem.

a ¶ De- *vltra quærat, quia hic est perfecta virtus, & sapiẽtia, quidquid alibi ꝙritur,*

legere, & mimorum turpia scripta cantare, de ecclesiasticis [a] forsitan sumptibus eruditos. Et quod in corbonam pro peccato virgo, vel vidua, vel totam substantiam suam effundens quilibet pauper obtulerat, hoc in Kalendariam strenam [b], & saturnalitiam sportulam [c], & Mineruale munus grammaticus & orator, aut in sumptus domesticos, templi stipes, aut in sordida scorta conuertit. Heli sacerdos, ipse sanctus fuit: sed quia filios [d] suos non erudiuit in omni disciplina, & correptione, supinus cecidit, & mortuus est. 1 Reg. 2.

[Item ex responsione Hadriani [a] Papę ad Carolum, capitu. 49.]

PALEA. C. VI.

OMnem vim venenorũ † suorum in dialectica disputatione constituunt hæretici, quæ, philosophorum sententia, definitur non adstruendi vim habere, sed studiũ destruendi. Sed non in dialectica complacuit Deo saluum facere populum suum. Regnum enim Dei in simplicitate fidei est, non in contentione sermonis. Iuo p.4.ca.218. †al. inuentorũ

a ¶ Hadriani.] *Hoc caput antea tribuebatur Vrbano. Sed est in scripto Hadriani de imaginibus ad Carolum magnum, c.49. & inde emendatum est. Eadem vero habentur apud B. Ambrosium lib. 1. de fide ad Gratianum Imper. c. 3.*

Item Rabanus de pressuris ecclesiasticis.

¶ Beatus Hieronymus ab Angelo verberatur, quia Ciceronis libros legebat. C. VII.

LEgimus de beato Hieronymo, quod cum libros [e] legeret Ciceronis, ab Angelo est correptus, eo quòd vir Christianus paganorum figmentis intenderet. Ex Hieronymo ad Eustochium & custodia virg. Iuo p.4.ca.184. Pann.l.2.c.136.

Hinc etiam filius ille prodigus in Euangelio reprehenditur, qui de siliquis [f], quas porci manducabant, ventrem suum replere cupiebat. ¶ Hinc etiam Origines [a] ciniphes. & ranas, quibus Aegyptij sunt percussi, vanam dialecticorum garrulitatem, & sophistica argumenta intelligit. Ex quibus omnibus colligitur, quòd non est ab ecclesiasticis sæcularium litterarum quærenda peritia. Sed contra legitur, quòd Moyses, & Daniel omni scientia Aegyptiorum, & Chaldæorum eruditi fuerunt. Legitur etiam, quòd præcipit Dominus filijs Israel, vt expoliarẽt [g] Aegyptios auro, & argento, moraliter instruens, vt siue aurũ sapientiæ, siue argentum eloquentiæ apud poetas inuenerimus, in vsum salutiferæ eruditionis vertamus. ¶ In Leuitico ẽt primitias [h] mellis, idest, dulcedinem humanæ eloquẽtiæ, Domino in bemur offerre. ¶ Magi quoque tria munera obtulerunt Domino, in quibus nonnulli tres partes [h] philosophiæ volunt intelligi. Denique (vt in expositione psalterii Cassiadorus testatur) omnis splendor rhetoricę eloquẽtiæ, cũs modus poeticę locutionis, quælibet varietas decoræ pronunciationis a diuinis scripturis sumpsit exordiũ. ¶ Hinc & Ambrosius ait super epistolam Colossensium. [Omnis ratio scientiæ supernæ, vel terrenæ creaturæ in eo est, qui est caput earum, & auctor: vt qui hũc nouit, nihil Act. 7. Dan 1. Exo. 3. & 12. Leu. 2: Mat. 2. Rab. ad hunc locum Matt. c. 2.

Scientiæ sæculares non satiant.

1 Sicut esu siliquæ onerant ventrẽ & inflãt, sed non satiant, sic, & illæ a spirituali fame non liberãt nec cæcitatem expellunt, sed onere peccatorũ & gehennę reatu grauant. quicũque ergo ad remouendã cęcitatem ignorantię illas artes & scientias discere appetit, quasi sili quis ventrẽ suum replere cupit, cũ Hug.

a ¶ Despecta.] Respectu aliarum scientiarum. Ioann. Vrbat.] CASVS. Quidam prohibebat Christianos ne legerent libros gentilium, quos Beda reprehendit, dicens, quòd bene possunt legi sine peccato, vt vtilia inde sumatur, ad instar Moysi & Danielis, & etiam Pauli,

hic perfectè inuenitur. In Daniele, & Salomone ostendit infidelibus se totius auctorem sapientiæ. Quòd infideles non putant, quia non legunt in Euangelijs, & Prophetis astrologiam, geometriã, & alia huiusmodi: quæ ideo despecta [a] sunt à nostris, quia nihil valent ad salutem, sed mittunt in errorem; & dum his studẽt, curam animæ non habent. Qui vero Christum nouit, thesaurum sapientiæ, & scientiæ inuenit; quia id nouit, quod vtile est.]

a ¶ Origenes.] *Is homilia 4. ad cap. 7. Exodi, ranas quidem comparat poetis, ciniphes autem dialecticis.*

c ¶ Primitias.] *Leuitici c. 2. prohibetur fermentum, ac mel adoleri in sacrificio Domini: primitiæ tamen eorum iubentur offerri, sed non super altare imponi. Vbi in glossa ordinaria mel exponitur gentilis eloquentia, ab Isichio autem paganorum doctrina, cuius primitiæ ad imitationem Beati Apostoli Pauli possunt Deo offerri.*

γ ¶ Cassiodorus.] *In prologo psalterij, c. 15. & sequenti multis verbis Cassiodorus diuinæ scripturæ eloquentiam explicat, & commendat. Sed quæ affert in principio expłanationis Psalmi 6. videntur hic, quæ nunc referuntur, conuenire.*

δ ¶ Ambrosius.] *Ex Beati Ambrosij principio expositionis capitis secundi epistolæ ad Colossenses, hæc summatim collecta sunt, referunturque in glossa ordinaria, & ab Anselmo ad idem caput secundum, cuius Anselmi verbis Gratiani verba magnopere sunt similia.*

Hinc etiam Beda libro 2. Regum, c. 9. in Samuelis allegoricis expositionibus.

¶ Non prohibeantur clerici sacras litteras legere. C. VIII.

Iuo p. 4. c. 85. Pann. l. 2. c. 133. † al. quibꝰ vbi licet inuenta vtilia

TVrbat acumen legentium, & deficere cogit, qui eos à legẽdis sæcularibus litteris omnimodo æstimat prohibendos; in quibus † si quæ inuenta sunt vtilia, quasi sua vel litteris Aegyptiorum paterentur eruditi; quorum tamen superstitiones simul & delicias horrebant. Nec ipse magister [c] gentium aliquot versus poetarum suis vel scriptis indidisset [d], vel dictis.

2 *Cur ergo legi prohibentur, quæ tã rationabiliter legenda probantur? Sed sæculares [e] litteras quidam legunt ad voluptatem, poetarum figmentis, & verborum ornatu delectati: quidam vero ad eruditionem eas addiscunt, vt errores gentilium legendo detestentur, & vtilia, quæ in eis inuenerint, ad vsum sacræ eruditionis deuote conuertant. Tales laudabiliter sæculares litteras addiscunt. Vnde B. Gregorius quendam episcopum non reprehẽdit, quia eas didicerat; sed quia contra episcopale officium pro lectione Euangelica, grammaticam populo exponebat.*

1 Alias, ignoto Deo dat. ui casus.

Dionysius per prędicationem Pauli fuit conuersus.

Apostolus vsus est sententijs poeticis.

1.6.reg.epist.48. infra 86. dist. 1. c. cum multa.

auli, qui suis epistolis inseruit versus poetarum, scili- Vnde beatus Gregorius infra 89. distinct. cum multa.

Legi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

LEgimus aliqua.] CASVS. Totum hoc cap. legi pōt, de sæcularibus scientijs. Em H. & ostenditur ratio triplex quare legantur, scilicet ne negligantur, ne ignorentur, & vt repudientur. Vel sic: legimus aliqua vt nouum. & vetust. testa. ne negligamus. Legimus aliqua, vt artes, ne ignoremus.

Legimus aliqua, vt scripturas hæreticorum, vt repudiemus.

a ¶ Ne negligētur.] Vt vetus testamētū.

b ¶ Ne ignorem⁹.] Nam quauis nullus sit vsus, tamē scientia necessaria est, ut sup. d. 7. c. vlt.

c ¶ Repudiem⁹.] Vt libros hæreticorum, vt 24. q. 3. c. vlt.

SI quis.] CASVS. Cap. istud diuidit in duas partes. In 1. parte dr, ꝙ non est reprobandum, si qs ad discit grammaticam vel dialecticā, vt inter verum & falsum discernat. In secunda parte, quæ incipit ibi: [Geometria,] dicitur ꝙ quadriuiales scientiæ veritatem in se habēt: sed non sunt scientię pietatis, & assumende. Sed vetus & nou. test. sunt scientię pietatis, & assumendæ, & grammatica i bonos vsus assumpta proficere potest.

d ¶ Geometria.] De astronomia nō facit mētionem: quia hęc abijt in desuetudinem, vt 26. q. 2. §. his ita.

QVi de Mensa.] CASVS. Duæ quæstiones sactæ fuerūt Hieronymo. Prima fuit, an sit peccatum discere doctrinam & scientiam paganorum? Et respondet Hieronymus, ꝙ non: & hoc probat exēplo quatuor puerorum. i. Danielis, Ananiæ, Azariæ, Misaelis, & exēplo Moysi: qui si sciuissent esse peccatum, nunquā didicissent. Discebant enim, vt cōuincerent incredulos, aliter risui paterent, ti de dogmatib. eorum cum eis disputarent, cum inde nihil scirent. Secunda quæstio fuit, an sit peccatum recordari sæcularium legum in prædicatione vel disputatione? Et respondet, ꝙ non: quia hoc sit ex necessitate, vt probemus ea, quæ sancti dixerunt in libris gentilium contineri.

e ¶ Qui de mensa.] Daniel, Ananias, Misael, Azarias 1. nam turpe est alicui decretati ius in quo versatur ignorare, vt ff. de origine iuris, l. 2. §. Seruius.

f ¶ Scient. sic peccatum.] Ex eo ꝙ Hieronymus sic induxit exemplum Danielis, colligitur arg. ꝙ in dubijs recurrēdum est ad exempla maiorum & aliorū. 16. q. 1. sunt nonnulli. 22. q. 1. vt noueritis. 1. q. 7. conuenientib. 12. q. 2.

Hinc etiam Ambrosius scribit super Lucam in explanatione proœmij.

¶ Sæculares litteræ legendæ sunt, ne ignorentur.

C. IX.

LEgimus aliqua, ne negligantur a α; legimus, ne ignoremus b; legimus, non vt teneamus, sed vt repudiemus c. Pann. l. 2. c. 134

α ¶ Negligantur.] *Sic etiam in Pannormia, sed in originali & in vno Gratiani manuscrip.* ne legātur. *Ibi enim agitur de pseudeuangelijs. Sed non est mutatum ob glossam.*

Item Hieronymus ad c. 1. epist. ad Titum.

¶ Grammatica legenda est, vt per eam sacræ scripturæ intelligantur. C. X.

SI quis artem grammaticam nouerit, vel dialecticam, vt rationem rectè loquendi habeat, & inter falsa & vera dijudicet, non improbamus α. ¶ Geometria d quoque, & arithemetica, & musica habent in sua scientia veritatem: sed non est scientia illa, scientia pietatis. Scientia pietatis est nosse legem, intelligere prophetas, Euāgelio credere, Apostolos non ignorare. ¶ Grammaticorum β autem doctrina etiam potest proficere ad vitam, dum fuerit in meliores vsus assumpta. Pann. l. 2. c. 135. Iuo p. 4. ca. 164. Pann. l. 2. c. 136

α ¶ Non improbamus.] *Absunt istæ duæ voces ab originali. Exponens enim B. Hieronymus verba illa ex principio epistolę ad Titum, & cognitionem veritatis, quæ est iuxta pietatem, ita scripsit: Est planè veritas, quæ non habet pietatem, si quis grammaticam. &c.*

β ¶ Grammaticorum.] *Hæc non sunt B. Hieronymi, sed Isidori lib. 3. de summo bono, c. 13. ex quo citat Iuo.*

Item Hieronymus in primum caput Danielis.

¶ Exemplo Danielis probatur non esse peccatum sæcularibus litteris erudiri. C. XI.

QVi de mensa e regis, & de vino potus eius nolunt † comedere, ne polluantur, vtique si ipsam sapientiam, atque doctrinam Babyloniorum scirent esse peccatum f, nunquam acquiescerent discere, quod non licebat. Discunt autem, non vt sequantur, sed vt iudicent, atque conuincant, quomodo si quispiam aduersus mathematicos velit scribere imperitus mathematis, risui pateat: & aduersus philosophos disputans, si ignoret dogmata philosophorum. Discunt ergo ea mente doctrinam Chaldæorum, qua & Moyses omnem sapientiam Aegyptiorum didicerat. *Idem.* ¶ Si qñ cogimur litterarū sæcularium recordari, & aliqua ex his dicere, q̄ olim omi- Poly. l. 4. tit. 9. † *non vult.*] ori. & Poly. & sic deinceps. *Act. 7.* Hier. in prologo in Danielē.

Daniel & socij sui.

sti alio nomine dicti sunt Baltasar, Sidrac, Misac & Abdenago. Fu Hug. & l. 12. q. 2. questa. 16. q. 3. præsidum. 14. q. 1. c. vlt. 26. q. 2. nō statuēt & c. non exemple. C. de sen. & interlo. nemo 2. contra Sol. ubi iura deficiunt, recurrendum est de simi 2 Vti bus ad simlia. alias non 20. dist. de quib. dic vt ibi. Ité d. c. 8. Ro arg. præsumi eo ipso bonum, ꝙ ab aliquo bono sit fa. ctū, vt 7. q. 1. 015 q. & 34. q. 1. cū beatissimus. 9. q. 2. Iudude mensis. 12. q. 1. expedit. 28. q. 1. sic enim. 37. dist. sino Io. ad

a ¶ Præ-

a ¶ Prædicta.] Scilicet de incarnatione, vt illud Virgilij.

Virgilius. Iam noua progenies cœlo dimittitur alto.

Ouidius. b ¶ Contineri.] Vt illud Ouidij.

Odero si potero: si non inuitus amabo.

De

simus nō nostræ est voluntatis, sed, vt ita dicam, grauissimæ necessitatis, vt probemus ea, quæ a sanctis prophetis ante sæcula multa prædicta a sunt, tam Græcorum, quàm Latinorum, & aliarum gentium literis contineri b.

Item ex synodo Eugenij α Papæ secundi.

¶ Magistros, & Doctores episcopi congruis locis constituant. C. XII.

Iuo p. 4. c. 214. Anſ. l. 7. ca. 2. Polyc. l. 4. tit. 32

DE quibusdam locis ad nos refertur neq; magistros, c neque curam inueniri post studio litterarū. Idcirco in vniuersis episcopijs, subiectisque d plebibus, & alijs locis, in quibus necessitas occurrerit, omnino cura, & diligētia adhibeatur, vt magistri e & Doctores constituātur, qui studia litterarum, liberaliumque artium dogmata assidue f doceant, quia in his maxime diuina manifestantur, atque declarantur mandata.

α ¶ Eugenij.] *Apud Anselmum citatur ex synodo habita Rom. in consist. Lateranen. a Beato..... In Polycarpo eodem modo, & additur nomen Eugenij Papæ II. & in synodo Leonis IIII. quarum sycā. In indice etiam synodi a Gregorio VII. Romæ habita, talis cuiusdam capitis hæc ponitur summa,* Vt omnes episcopi artes litteratum in suis ecclesijs doceri faciant.

† sed ibi fusius. *Item Augustinus contra Faustum Manichæum, libro 13. c. 15.* †

¶ Auctoritatibus gentilium, eorum vanitas retunditur, atque conuincitur. C. XIII.

SI quid veri g de Deo Sybilla, vel Orpheus, alijve gentiū vates, aut philosophi prædixisse perhibentur, ualet

DE quibusdam.] CASVS. Relatum fuit Eugenio in synodo sua, ꝙ in quibusdam locis non erant magistri, qui erudirent alios in liberalibus artib. & ideo præcipit omnibus episcopis, ut in congruis locis magistros constituant, qui quotidie in doctrinis liberalibus alios doceant.

a ¶ Prædicta. Idest, baptismalibus ecclesijs.

b ¶ Contineri.] Quid iuris sit de magistris, habes ex

Thuetligo a. liquem esse c ¶ Neque magistros.] Arg. ꝙ scholares 1. in scholis

scholis. li. de ecclesijs suis debent hre præbendas. sup. di. 32. si qui. ces aliquan. ff. ex quib. cau. maio. in integ. nec non. ff. de neg. gest. l. j. do diuertat extra de cler. non resident. inter quatuor. 11. q. 2. facerdos. cundi. ad Sed contra 1. q. 2. placuit. infra de consec. dist. j. nemo. inf. cunq; Roma 12. q. 2. concessa. 16. q. j. general ter.

nū vel alibi, d ¶ Subiectisque.] Idest, baptismalibus ecclesijs.

ſtantinus tra de m gist. quia nonnulli. & extra de magist. capit. 1. e ¶ Vt magister.] Quid iuris sit de magistris, habes ex

ſtantinus tra de m gist. quia a clericis ipsius ecclesiæ, & a pauperibus nihil pe

diuertit quia a clericis ipsius ecclesiæ, & a pauperibus nihil pe

nec diuertit quia a clericis ipsius ecclesiæ, & a pauperibus nihil pe

de vt. de pœ. teat, vt ibi dicitur. Sed nunquid magister iure licito

de vt. de pœ. teat, vt ibi dicitur. Sed nunquid magister iure licito

dijudicetur. poterit facere collectam? Videtur ꝙ non: quia scit do-

dijudicetur. poterit facere collectam? Videtur ꝙ non: quia scit do-

Arch. Magister num Dei est. vnde vendi non potest, ut j. q. 3. non solum.

Arch. Magister ꝙ quia professores iuris & si honeste accipiunt, tamē in-

docendo, an honeste petunt, vt ff. de var. & extraor. cong. gl. 1. §. est q-

possit colle- dem. Item quia potius debent proijcere pecuniā ex m

dam facere. plo Cratis. 12. q. 2. gloria. §. Crates. Item quia propter ho-

norem adipiscendum legunt: non propter vtilitatem aliorum, quare tanquam suorum negotiorum gestores nihil ab auditoribus petere debent, vt ff. de neg. gest. fi pupilli. §. 2. Sed contra: qui pro tempore præstat obsequium, debet consequi beneficiū, vt 12. q. 2. charitatē. Item quare nō posset magister vēdere doctrinam suam, sicut iurisperitus consilium, vt 14. q. 5. nō sane? Item nonne testis gratis testatur, & tamen recipit procurationem, idest pecuniam procurationis nomine, vt 4. q. 3. cap. venturis. & episcopus gratis cōsecrat ecclesiam: tamen recipere potest procurationem: vt extra. de simo. cum sit, & officium magistri remunerandum est, vt ff. de donatio. Aquilius? Solu. tunc petat magister colle ctam cum ei sua plenissime nō sufficiūt, ut 10. q. 3. priscis, & 12. q. 1. episcopus ecclesiarum rerum Io. Ego credo quidquid dicat Ioan. ꝙ magister pōt facere colle ctam de qua viuat, & procuretur, etiam si abūdet 2: quia episcopos cum conse crat ecclesiam, & cū visitat recipit procurationem ēt si abunder, vt in decr. de si. cum sit Romana. & extra de censi. cum Apostolus, & eo. tit. sopire, nec vēdit magister scientiam, qa æstimari nō potest: sed pro labore suo, ꝙ mittitur ei præmiū. nam prædicator nō sustentationem, vt extra de præscript. cum ex offi. ij & de censi. cum venerabilis. & 13. q. j. §. quia ergo. & §. his ita Bar. §.

2 Arg cōtra. 10. q. 3. cauēdum. iux. fin. vbi de hoc. & ibi dicā.

f ¶ Assidue. Idest, horis competentibus. sic supra 31. distinct. facerdotibus. ff. de cond. & demon. si quis ita legauerit.

3 De hoc ēt no. j. q. 3. uendentes. & plene extra de magistris. qa Arch.

SI quid veri.] CASVS. Manichæi dicebant, quòd si Orpheus & Sybilla, & alij vates & philosophi gētiliū de Deo aliquid dixerunt, tantę est auctoritatis quantæ sunt verba prophetarum: sit respondet Aug. dicens, quod si quid ueri ibi reperitur, ualet ad conuincendum eos: sed non vt habeatur in auctoritate sicut verba prophetarum. Et hoc probat similitudine Dæmonum & Angelorum: qui Dæmones, licet vera dixerunt de Christo, non tamen sunt tantæ auctoritatis quantę verba Angelorum.

Instrumēta possunt pro parte approbari, & pro parte reprobari.

g ¶ Si quid veri.] Argum. quod testes vel instrumenta possunt pro parte rata haberi, pro parte non, ut dixi supra distin. 9. si ad sacras. sed illud uerum est, quando reprobantur ratione personę: secus si reprobantur propter dictā. Item argum. ꝙ si aliquid induxero pro me, ꝙ non teneor recipere cōtra me. iu. di. 19. ſi Romanorum.

contra

Universidad de Deusto
Biblioteca

contra .IoanSol.si vtor alibuo contra me,& pro me vti debeo:nisi in casibus specialibus.2. qō.7. si hæreticus. Dic ut ibi.Bart.

a ¶ Valet quidem.] Arg.esse argumentādum ab exemplis paganorum,& in dubijs ad ea recurrēdum. inf.13. q.2.questa sup.di.21.

Diaboli vtiq; cognouerunt Chm esse filium Dei.

submittitur.

b ¶ Dæmoniorum.] cum dixerunt filio Dei, ad quid venisti ante tps torquere nos? Apostolus tñ in epistola ad Corint. vr contrarium dicere, cum dicit. Si cognouissent eum nunquam Dñm gloriæ Crucifixissent. Dic q; sic perfecte eum non nouerunt:tamē credebant eum filiū Dei, cum viderunt eum ambulantem sper aquas:cum viderunt eum esurire,nō credebant.

RElatum] Hæc est 3.pars huius dist.in qua dicit q; a sapiētibus debemus audire,quę leguntur in sacra scriptura. Ioan.de San.

CASVS. Quidam erant,qui cum veritatis doctorem non haberent diuinam scripturam exponebant pro suæ voluntatis arbitrio: & non secundum traditionē sanctorum patrum: ex suo ingenio quasdam similitudines capientes:quos Clemens reprehendit, ostendens quod diuina scriptura non debet intelligi secundum arbitrium alicuius,nec extraneus sensus debet quæri, vel a littera alienus: licet multa sint in diuinis scripturis,quæ possunt trahi ad varios & diuersos intellectus.Et ideo docet scientiam esse discendā ab eo, q; veritatē a suis maioribus percepit: vt possit postea veritatem prædicare,& alios recte docere: & ad assertionem veri dogmatis ab ibus liberalibus poterit vti, vt falsa & simulata decliner.Seq.cap.patet.

c ¶ Traditionem.]Tales dicuntur transferre terminos patrum,vt 23.q.3.transferunt.

d ¶ Verisimilitudines.]Idest,statim volunt per similitudines procedere in alijs.& licet per similia licitum sit argumentari :,ut 20.dist.de libellis. non tamen semper,vt 17.q.1.nuptiarum,& 28.q.1.sic enim.

e ¶ Alitqum.]Nisi illud reperiatur in auctoritate, ut cum inuenimus animum poni pro die, vel econtra, ut 31.dist.tenere.33.q.1.hoc ipsum.

f ¶ Discere.]Prius enim debet discere quā docere, ut

16.q.1.si clericatus.&c.vide.& 36.dist.§.ecce.

g ¶ In pueritia.]Arg.q; aliquis pōt testificari de eo qđ vidit in puerili ætate, vt hic,& de consc.dist.4.cū itaq; & c.placuit.& 26.dist. de inde. nā & liber factus pōt testificari de eo qđ vidit, cum esset seruus,vt ff.de ver.significa.

Testificatio pōt quis de eo qđ vidit in ætate puerili.

quidem[a] aliquid ad paganorum vanitatem reuincendam: non tamen ad istorum auctoritatem amplectēdam. Quantum enim distat de Christi aduentu inter prædicationem Angelorum,& confessionem dæmoniorum [b], tantum inter auctoritatem prophetarum, & curiositatem sacrilegorum.

Ibidem infra.

Item Clemens Papa I.epist.5.ad suos discipulos.

¶ Ad intelligentiam sacrarum scripturarum, sæcularium peritia necessaria ostenditur. C. XIIII.

3 RElatum est nobis, quod quidam in vestris partib. commorantes aduersantur sacris† doctrinis: & prout eis videtur,non secundum traditionem [c] patrū, sed iuxta sensum suum,docere videntur.Multas enim quidā, vt audiuimus,vestrarum ingeniosi† homines ex ijs, quæ legūt,verisimilitudines[d] capiunt.Et ideo diligenter obseruandum est; vt lex Dei cum legitur non secundum propriam ingenij intelligentiam legatur,vel doceatur. Sunt .n.multa verba in scripturis diuinis, quæ possunt trahi ad eum sensum,quem sibi vnusquisque spōte præsumpsit,sed fieri non opōrtet. Non enim sensum† quem extrinsecus adulteretis,alienum [e],& extraneum debetis quærere, aut quoquo modo ipsum scripturarum auctoritate confirmare,sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiam discere [f] scripturarum, qui eam a maioribus secundum veritatem sibi traditam seruauit,vt ipse possit ea,quæ recte suscepit, competenter asserere.Cum enim ex diuinis scripturis integram quis,& firmam regulam veritatis susceperit;absurdum non erit,si aliquid etiam ex eruditione communi,ac liberalib. studijs, quæ forte in pueritia[g] attigit,ad assertionem veri dogmatis conferat:ita tamen,ut vbi vera didicerit, falsa & simulata declinet.

† al. sanis.

† secundum ingenium hominum] orig.

† al. sensum extrinsecus alienum.

Item Isidorus in lib.3.sententiarū de summo bono,c.13.

¶ Quare prohibetur Christianus poetica figmenta legere. C. XV.

4 IDeo prohibetur Christianus figmenta legere poetarum,quia per oblectamenta inanium fabularū mentem excitant ad incentiua libidinum.Nō enim solum thura [h] offerendo,dæmonibus immolatur, sed etiam eorum dicta libentius capiendo.

Iuo p.4.ca.169. Pann.l.2.c.137

1 Ad hoc extra de const. translato. & de resc.iter. & de transi. inter.ext.de appe.vna.ff. ad l Aqu. il. Iud.Arch.

gnif.nationem.§.vlt.2.Arg contra,quia hæc ætas nescit quid agat,vt C.de falsa moneta,l.1.& impubes nihil intelligitur scire,ut ff de iur.& fac. ign. l.uit. Dic quōd si fuerit capax doli,bene potest de eo quod tunc vidit testari de puro factoised de circunstantijs,§.qualiter quid factū sit nō:quia in hoc facile potuit falli memoria.Iocquod satis credo.arg.u.Instit.de inut.stipu.§. pupillus.ff. de reg.iur.l.in negotijs.Bar.

I Deo prohibetur.]Hæc est 4.pars huius dist. in qua dicit causam quare fuerit prohibitum studere in libris gentilium.Io.de San.

h ¶ Thura.]Quasi dicat nō refert,an qđ fiat,an eius similе,vt 11.q.3.existimant.& 86.dist.pasce.ff.man.l.ult.

VT

VT ITAQVE. CASVS.Concludit Gratia.ex supradictis, q; sacerdotes debent ignorantiam omnino vitare:quia si sacerdotes cæci & ignorantes velint dutur auctoritate Psal. Et licet quis vel sc; excusare auctoritate

Ex Greg.in l.1. pastor.c.1.

Vt itaq; ex præmissis apparet,imperitia sacerdotib. semper esse debet aduersa:quia cum per ignorantiam cæcati alijs ducatum præstare cœperint,ambo in foueam cadunt vnde dicitur in psalmo:Obscurentur oculi eorum [a],ne videant,& dorsum [b] eorum semper incurua.]Cum enim obscurantur illi,qui præeunt,ad ferenda onera peccatorū, facile sequentes inclinantur. Elaborandum est itaque sacerdotibus,vt ignorantiam à se,quasi quandam pestem abijciant. Licet enim seruus nesciens voluntatem domini sui & non faciens,dicatur vapulare paucis, non tamen hoc de omnibus generaliter intelligitur. Ait enim Apostolus [Qui ignorat [c], ignorabitur.] Quod de eo intelligendum est,qui noluit [d] intelligere,vt bene ageret.

Matth.17.

Psal 68.

Luc 12.

2.Cor.14.

Psal.35.

Vnde Augustinus ait in lib.quæst.veteris,ac noui testamenti,quæst.67.

C. XVI.

NOn omnis ignorans immunis est à pœna.Ille enim ignorās potest excusari à pœna [e],qui à quo discedebat a quo discerent, operam non dederunt. Huiusmodi non licet ignorare,accipiant ergo veniam, si conuertantur.

Luc.23.

¶ Caput hoc in plerisque vetustis Gratiani exemplaribus coniunctum est superiori. Est autem responsio ad quæstionem, quam præmisit B. Augustinus his verbis. Quid est quod in carne positus Saluator ait: [Pater ignosce illis; non enim sciunt quid faciunt?]Si enim nescirent;quid est,quod ignoscitur? maxime cum dicat rex Abimelech ad Deum:[Nunquid gentē ignorantem perdes? Non omnis ignorans,immunis est, &c. [*In extremo autem addita sunt nonnulla ex ipso B. Augustino, quo sententia sit integrior.*

Gen.20.

DISTINCTIO. XXXVIII.

Vm itaque [f] voluntaria ignorantia omnibus noxia sit, sacerdotibus est periculosa. Vnde in concilio Tolet.4.c.24. legitur.

Excusantur ne hi ad quos Apostolorū p̄dicatio non peruenit?

Ignorantiæ iuris ē multiplex.

1 De hoc legi.& no. 22. q.4. illicitū. fœminas tñ nō in oībus excusat ignorātia: sed in q̄busdam vt no. ff. de iuris & fa. ig.l. regula. in princ. & Cleo.tit.l.fi. ignorantia facti ē multiplex.

Scitate Euangelij dicentis, Seruus nesciens voluntatem domini , &c.non tamen prodest.& hoc probatur auctoritate Apostoli,Qui ignorat,&c.quod debet intelligi de eo,qui inuenit à quo potuit discere: alias punitur.quod probatur auctoritate Augustini. Non omnis, &c.Sequens capitulum patet.

c ¶ Oculi eorum.]Id est,prælati 1,qui regunt alios.

ADDITIO.vt 39.dist.§.ecce in fi.

b ¶ Dorsum.]Id est, subditos qui sustentari debent à prælatis quasi in dorso:vel quia sequuntur dorsum ipsorum.vndecima q.3.præcipue.

c Qui ignorat.]i.l.qui negligit scire, vel contēnit scire. q.1.§.ex his.

ADDITIO. Nam ignoratia quæ est ex culpa nocet.28. d ¶ Qui noluit.] VT ergo q; illi sint excusati ad quos Apostolorū non puenit,vt 82. dist. Apostuli.

Decr et.Grat.ps.1.

1 Alias occulti eorum. f. oculi eorum, prælatorum, &c.

fat si est adultus,vel discretus:quia in his parum interest decipere vel decipi posse, v dicitur, Ignorans ignorabitur. Ignorantia iuris ciuilis vel canonici neminem excusat, vt infra. ea.fi in laicis. &c.quę ipsis aliquos tamen excusat,vt milites,mutilieres 1,rusticos,minores.Ioan In damno tamen vitando nulli nocet, vt ff.de iuris & facti igno.error, in fi. nisi in ijs quæ introducta sunt ad rigorem iuris coniuandum vt in constitutione,quis quis in tantam. C.vn de vi.& in præscriptionibus.Bar.Ignorantia facti alia probabilis.& hæc excusat:quia etiam peritissimos fallit, vt infra 1.quæst.1.si quis à simoniacis & 9. quæst. 1. ordinationes alia est crassa & supina,vt cum quis ignorat id quod publice factum est in ciuitate. hæc neminem excusat.vt 16 dist.quod dicitis. 12.quæst. 2.qui & humanis. Hoc plenius inuenies 1.q.4.§. vlt.in fi.

Igno-

Universidad de Deusto
Biblioteca

IGnorantia.[CASVS. Docet hic concilium Toletñ. q̃ ignorantiam sacerdotes Dei debent vitare, q̃ mater est cũctorũ errorũ: & iõ maxime in sacerdotibus est vitanda. Vnde sacras scripturas legere debẽt, quibus populos sibi commissos valeant erudire tam in sciẽtia fidei quàm in moribus: & hoc probatur auctoritate Apostoli dicentis: Attende lectioni, &c.

a ¶ Ad Timotheũ.] Argu. qđ vni dicitur ad omnes extẽditur vt 24.q.1.quodcunq. & 16.q.1.predicator 61. dist. miramur de pœniten. dist. 1. §. his auctoritatibus 1. C. de diuer. rescri. l. 1. ff. de pac. iurisgentium. §. pactoru. Argumen. contra 25. distinctio. qualis.

QVãdo. CASVS. Docet concilium Toletan. quod quando episcopi ordinant presbyteros in capellis, debent eos docere qualiter officia debeant celebrare, ne per ignorantiam in diuinis sacramentis offendãt. & cũ ad litanias venerint vel ad concilium, debent episcopo suo reddere rationem qualiter baptizauerint, vel officia celebrauerint. Sequens cap. patet.

b ¶ Officialem.] In quo continetur officium ecclesiasticum.

c ¶ A sacerdote.] Id est, episcopo.

d ¶ Ad litanias.] Id est, in rogationibus. Et sic patet q̃ omnes sacerdotes veniẽt ad cathedralẽ ecclesiã in festo rogationũ sic infra. de conse. dist. 3. c. 3. de cõse. dist. 1. q̃ hoc.

e ¶ Vel ad cõciliũ.] Sic patet quod continetur quem habet episcopus cum clericis suis, dicitur cõcilium. vt 18 q. 2. abbates. 2. q. 2. placuit 18. dist. propter & c. placuit.

f ¶ Si in laicis.] Videt ergo quod laici habeant periciam iuris maxime si sint iudices, cum teneantur ferre sententiam in scriptis, vt dixi 20. dist. §. 1. Sed potest intelligi de iure consuetudinario, vel de iure naturali, in quo periculosa est ignorantia, vt 16. q. 1. si cupis 1.

NVlli sacerdotum.] CASVS. Multi populi normam canonum & decretorum non seruabant, & episcopi eum canones ignorarent, eos non corrigebant. Prgcepit ergo Cælestinus, vt nulli episcoporum liceat canones ignorare quatenus cum fuerit necesse, corrigant delinquentes.

g ¶ Canones.] Pœnitentiales. si intelligis de sacerdotibus vt 26. q. 7. tempora. si intelligis de episcopo, planum est

1 Versi. nũc ãt. alias est 6. ad idẽ de consec. dist. 4. proprie.

Processiones rogationum.

Laici iuris peritiam debent habere.

2 Vel dic q̃ hoc potest intelligi de illis laicis, q̃ in dignitate sunt constituti, de quibus habetur exemplũ 59. distin. si officia. Arch.

¶ Sacerdotibus maxime ignorantia vitanda est. C. I.

IGnorantia mater cunctorum errorum maxime in sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt. Sacerdotes enim legere sanctas scripturas frequenter admonet Paulus Apostolus dicens ad Timotheum [a] [Attẽde lectioni, exhortationi, & doctrinæ;] & [semper permane in his.] Sciant igitur sacerdotes scripturas sanctas, & canones, vt omne opus eorum in prædicatione, & doctrina consistat: atq; ædificent cunctos tam fidei scientia, quam operum disciplina.

Burc. l. 1. c. 110. Iuo p. 9. c. 202. Ans. l. 7. c. 134.

Item ex eodem Tolet. 4. c. 25.

1 Tim. 4.

Ibidem inferius. Cõc. Arel. 4. c. 3. Burc. l. 2. c. 157. Ans. l. 7. c. 113.

¶ Officialem libellum, ab episcopo accipiant presbyteri, cum ordinantur. C. II.

QVando presbyteri in parochijs ordinantur, libellũ officialem [b] à suo sacerdote [c] accipiant, vt ad ecclesias sibi deputatas instructi succedant; ne per ignorantiam etiam in ipsis diuinis sacramentis offendant. Cum vero ad Litanias [d], vel ad concilium [e] venerit, rationem episcopo suo reddant, qualiter susceptum officium celebrent vel baptizent.

Iuo p. 3. c. 139. Ans. l. 7. c. 113. Iuo p. 3. c. 129. Pann. l. 3. c. 23.

Item Leo episcopus ad clerum, & plebem Constantinopolitanæ vrbis epist. 22.

¶ Insciti sacerdotum nec excusatione digna est, nec venia. C. III.

SI in laicis [f] vix tolerabilis videtur insciti; quanto magis in ijs, quę præsunt, nec excusatione digna est, nec venia?

Ans. l. 7. c. 119. Polyc. l. 4. tit. 4

Item Cælestinus vniuersis episcopis per Appuliam, & Calabriam constitutis, epist. 3.

¶ Canones non licet sacerdotibus ignorare. C. IIII.

NVlli sacerdotum liceat canones g † ignorare, nec qc quã facere quod patrũ possit regulis obuiare. Quæ enim a nobis res digne † seruabitur; si decretalium norma constitutorum pro aliquorum libitu, licentia populis permissa, frangatur?

Burc. l. 2. c. 160. † al. ꝑ Iuo p. 6. c. 251. canones Ans. l. 7. c. 108. † al. ꝑ Poly. l. 4. tit. 4.

Item ex dictis Augustini.

¶ Quæ sint sacerdotibus necessaria ad discendum. C. V.

QVæ ipsis sacerdotibus necessaria sunt ad discẽdũ [h]; est, vt 23. dist. qui episcopus.

Burc. l. 2. c. 2. & l. 19. c. 8. Ans. l. 7. c. 109. Poly. l. 4. tit. 31. Iuo p. 6. c. 22. Pann. l. 3. c. 24.

3 Ad discendum. Scilicet tuum ecclesiasticum officium, & sanctam scripturam.

QVę ipsis. CASVS. Octo exponit in hoc capitulo Augustinus, quæ sunt sacerdotibus necessaria, ad hoc vt ignorantiam vitent: scil. cet libri sacramentorum, &c. de quibus octo si vnum defuerit, vix sacerdotis nomen habebit.

h ¶ Ad discendum.] Supple hæc sunt.

a ¶ Sacramentorum.] Id est, Missale.

b ¶ Computus.] Quo ad dies & menses.

c ¶ Si vnum.] Arg. q̃ vbi plura requiruntur ex necessitate, si vnũ ex his deest, nihil agitur, vt de consec. dist. 4. insynodo. 22. q. 2. animaduertendum. sic qui offendit in vno factus est reus omnium, vt de pœn. dist. 5. consideret. & est simile 1. C. de testa. si vnus. & ff. de transa. 1 cum hi. §. si prætor. Arg. cõtra 30 q 5 aliter. ff de vent. inspicien. l. 1. in fi. 2.

d ¶ Vix.] Quia vbi res deest, nec nomen habebitur, quod leg. & vt 68. d. chorie episcopi. 7. q. 1. factus. C. de cõ. ter à nullo. 35. q. 7 quid est.

Es ꝑsallentes.] CASVS. in hoc capitulo statuit synodus, vt omnis qui ad episcopatum promouendus est, psalteriũ sciat, vt ex eo omnis clerus, q̃ sub eo fuerit, instruatur: & tẽpore suæ ordinationis debet metropolitanus ordinandum episcopum interrogare, si sciat legere canones sacros: & omnẽ diuinam scripturam: & si inuenitur ignorans, repellatur. Et hoc probatur auctoritate ꝓphetæ dicentis: Tu sciẽtiã repulisti, &c. Si vero legere & alia supradicta fecerit, nisi promittat se secũdum illa victurũ, non ordinetur. Quæ sequuntur, plana sũt vsque ad capitulum, quamuis.

Psal. 118. Mutatus est ꝑiodi ductus. Iuo p. 5. c. 372.

Cap. 1. ecc. Hierarchiæ.

Oseæ 4.

† Pro declaratione huius cap. vide hic cap. vide Ale. de Imo. in l. si quis. C. de pact. & §. igitur ordinandus. in authen. non ꝓpor. epis.

† al. pœniteat] al. asserant.

Matth. 15.

1 Scilicet a principio gl.

2 Hic adde quod leg. & not. 23. q. 5. c. 2. in glo. 2. 23. dist. quoniam dã. Arch.

3 al. incipit, Florentinũ.

e ¶ Repromittimus.] Id est, videmur nos obligare, cum dicimus illa verba: In iustificationib. tuis meditabor.

f ¶ Psalterium.] 85. dist. archidiaconum 3. 22. distinctione, qui episcopus.

g ¶ Substantia.] Id est, de substantia sacerdotij videri esse, q̃ ordinandus habeat scientiam.

h ¶ Si disceptauerit.] Id est, si contradixerit.

i PLacuit.] ¶ Inculcentur.] similiter cum nouum celebratur concilium, va 18. distinctio. decernimus. 11. quæst. 3. curæ.

k SIcut stellas.] ¶ Firmamẽto.] Id est, meditationi & lectioni. Hug.

l ¶ Mundana.] Vnde dicitur, Amaficientiam scripturarum, & carnis vitia non amabis, de consecra. dist. 5. nunquã. Hug. & Lauren.

id est liber sacramentorum [a], lectionarius, antiphonarius, baptisterium, computus [b], canon pœnitentialis, psalterium, homiliæ per circulum anni Dominicis diebus, & singulis festiuitatibus aptæ. Ex quibus omnibus si vnum [c] defuerit; sacerdotis nomen vix [d] in eo constabit: quia valde periculosæ sunt euangelicæ minæ; quibus dicitur. [Si cæcus cæco ducatum præstet: ambo in foueam cadunt.]

Matth. 15.

¶ Cæteri etiam collectores Augustinum citant. Fere autem omnia hæc habentur in pœnitentiali Bedæ, & in libro de officijs ecclesiasticis, & alibi.

Item ex 7. synodo, c. 2.

¶ Quæ oportet scire eum, qui episcopus est ordinandus. C. VI.

OMnes psallentes repromittimus [e] Deo, [In iustificationibus tuis meditabor: non obliuiscar sermones tuos.] Quod omnes quidem Christianos obseruare saluberrimum est; sed præcipue hos, qui hierarchicam conscuti sunt dignitatem. Vnde definimus omnem, qui ad episcopatus prouehendus est gradum, modis omnibus psalterium [f] nosse; vt ex hoc & omnis clerus, qui sub ipso fuerit, ita moneatur, & imbuatur. Inquiratur autem diligenter à metropolitano, si in promptu habeat legere scrutabiliter, & non transitorie tam sacros canones, & sanctum Euangelium, quàm diuini Apostoli librum, & omnem diuinam scripturam; atque secundum mandata Dei cõuersari, & docere populum sibi commissum. Substantia [g] enim summi sacerdotij nostri sunt eloquia diuinitus tradita, id est vera diuinarum scripturarum disciplina, quemadmodũ magnus perhibet Dionysius. Quod si disceptauerit [h]; & ita libenter facere, & docere minime ꝓponderit; nullatenus consecretur. Ait enim prophetice Deus: [Tu scientiam repulisti; & ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.]

Psal. 118. Mutatus est ꝑiodi ductus. Iuo p. 5. c. 372.

Item ex concilio Carthaginensi 3. c. 3.

¶ De eodem. C. VII.

PLacuit †, vt ordinandis episcopis, vel clericis prius ab ordinatoribus suis decreta conciliorum auribus eorum inculcentur [i]; ne se aliquid contra statuta concilij fecisse pœniteat †.

Item Zepherinus Papa epist. 1. ad episcopos Siciliæ.

¶ Sacræ scripturæ inhærentes non obscurantur iniquitate mundana. C. VIII.

SIcut stellas cœli non extinguit nox; sic mentes fideliũ, firmamento [k] inhærentes sanctæ scripturæ, non obscurat mundana [l] iniquitas.

Item Hieronymus ad Eustochium in proœmio comment. in Esaiam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a SI iuxta.¶Sapientiã.]Sic argumentatur:Christus est scientia. ergo qui ignorat scientiam. ignorat Christum 1: & intellige de tali ignorantia, quæ contingit discere. su. proxi.cap. fi. Ioan.

b QVi ea.] ¶Sapiuntur.]Id est,approbantur.

c ¶ Ignorat.] Intellige de eo qui contemnit scire, vel de eo qui de facili scire posset,si habuisset tractatum cũ peritis, vt C. de ingen.ma.l.3.sup.d.proxi.

QVamuis.] Hæc est secũda pars huius dist.in qua dicit, quòd illi erant, qui falsa pro vero approbant, vel econtrario. Io.de San.

CASVS. Quidam cõtra Aug. ita argumẽtabatur: non potest quis errare nisi ignorantia rerum: sed ois ignorantia est nesciẽtia: ergo quicunque nescit errat. Dicit Augusti. q ignorãtia est vitanda in maioribus: & ãminoribus? uon tamen sequitur, q quicunque nescit, errat.Sed ille dicitur errare, qui putat se scire quod nescit: & qui falsum pro vero asserit. Veruntamen multum refert in quib. rebus quis erret. Nam si in re honesta, & quæ ad salutem animæ proficiat quis erret, sciens præponitur nescienti, & non errans errati. In rebus autẽ diuersis si illa sint vtilia, illa inutilia & noxia: in noxijs nesciens præponitur scienti: quia talia melius est nescire quam scire.

d ¶ Errare.] Errare enim est aliud pro alio putare, vt 22.q.2.in quibus 2.

e ¶ Itidemque.] in his quæ spectant ad salutem animę nihil interest decipi vel decipere, vt 16.q.1.ficupis.

f ¶ Quàm scire.]Hic videtur quòd bonũ sit ignorare mala, vt 32. dist. hospitalem. Sed contra.omnis scientia à Deo est 3, vt 37. dist.§.hinc. & bonum est scire mala, vt eamus,vt sup.d.proxi. qui de mensa.& c. si quid veri. Dic q omnis scientia bona est.sed dicitur aliqua scientia mala,quia mala est illi,cui dat occasionem peccandi: sicut Adæ fuit malum pomum paradisi, vt 2. q. 3. quid ergo & Iudæ buccella, vt 1.q.1. §.opponitur.ver. nec mirum, de consecra.dist.2.& sancta.

r Adde quę renent scire Christiani ad beatitudinem consequẽdam. not.Bald.in gl.sup rubr. C. de sum. trini. Inno. & Io. And. in c.2. §.pro defectu. de renuncia.

2 Adde qualiter errare, ignorare, nescire tũbare differũt,no. gl. sup.rubr. ff. de iur. & fac. igno. & in l. de stat. ff de testa.

3 Arg cõtra. 26. q. 2. qui sine. & q. 5. cpi. in prin.

Scientia aliqua dicitur mala.

SED LICET. Supra dictum est,q presbyteri debent ignorantiam euitare: sed licet quandoque per ignorantiam peccent in grãmatica,non tamen propter hoc sunt à grammaticis,idest,scholasticis despiciẽdi: quoniam vitia sunt magis præcauenda quàm verba. Sedulo.

¶ Ignorantia scripturarum est ignorantia Christi. C. IX.

SIiuxta Apostolum Paulum, Christus Dei virtus est, Deique sapientia, & qui nescit scripturas, nescit Dei virtutem, eiusque sapientiam [a], ignoratio scripturarum, ignoratio Christi est. 1. Cor.1.

Item Gregorius in pastorali, par.1.c.1.

¶ A Domino sciuntur,vel ignorantur, qui ea quæ Dei sunt sapiunt, vel ignorant. C. X.

QVi ea, quæ Dei sunt ∝, sapiunt, à Dño sapiuntur [b]; & qui ea,quæ Dei sunt,nesciunt, à Deo nesciuntur, Paulo attestante,qui ait, [Si quis ignorat [c], ignorabitur.] 1. Cor.14.

Idem. Quicũq; stultus est in culpa, erit sapiẽs in pœna. Lib.Moralium 15.c.23. mutato verborum ordine.

∝ ¶ Dei sunt.] *In loco indicato legitur*: Qui ea, quæ sunt Domini nesciunt, à Domino nesciuntur,Paulo attestante, &c.

Item Augustinus in Enchiridio ad Laurentium,c.17.

¶ Non qui aliquid nescit, sed qui putat se scire quod nescit, errare probatur. C. XI.

2 QVamuis errare† [d], quanta possumus cura,cauendum sit,non solum in maioribus, verum etiam in minoribus rebus, nec nisi rerum ignorantia possit errari; non tamen consequens, vt continuo erret quisquis aliquid nescit, sed qsquis ic existimat scire quod nescit. Pro vero quippe approbat falsum: quod est erroris proprium. Veruntamen in qua re quisque erret, interest plurimum. Nam in vna eademque [e] re,& nescienti sciẽs, & erranti non errans recta ratione præponitur. In diuersis autem rebus; id est, cum iste scit alia, ille alia; & iste vtiliora, ille minus vtilia, vel etiam noxia: quis non in eis, quæ ille scit, ei præferat nescientem ? sunt enim quædam, quæ nescire quàm scire [f] sit melius. Senten.l.3.dist. 38.c.illud. † *al. error q. p.c. caueadus* orig.

3 *Sed licet per ignorantiam grammaticæ artis aliquid, vitiosum proferant episcopi, vel presbyteri, non tamen ideo à scholasticis sunt despiciendi; quia morum vitia magis quàm verborum sunt præcauenda.*

Vnde Augustinus in libro de catechizandis rudibus, cap.9.

¶ Non contemnant scholastici ecclesiasticam simplicitatem. C. XII.

SEdulo monendi sunt scholastici ∝, vt humilitate induti Iuo p.c.3.

SEdulo.] CASVS. Quidam prælati per ignorãtiã grãmaticæ lectionis Deum cum solœcismo & barbarismo inuocabãt: & pp hoc à peritis scholasticis despiciebant. quare ?situm fuit ab Augustino, an hoc deberẽt facere? Et rndet q non. & hoc probatur tribus rõnibus. Prima est, quia diserta lingua scholasticorum casto cordi non debet præponi. Secunda est,quia scientia præponitur verbis, sicut animus corpori: & sicut prudens amicus formoso præponitur. Tertia est q a Deus magis inspicit affectũ q vocem, ignorãtia tñ talis est reprehendenda.sed ab his toleranda q didicerũt. quia sicut sonus in foro, ita votũ in ecclesia benedicitur.

a ¶ Sententias.] Nota q magis cõsideranda est fuga quam verba,vt 1.q.1.marchion.22.q.5.humanæ.de consec. dist.4. retulerunt. & si non sanctificatur, & potius mens est cõsidorãda q verba, vt 23. q.1.paratus. Arg.cõtra extra de sponsa. ex litteris. Solu.non est à verbis recedendum, nisi ex verbis prauus generet intellectus: & tũc verba sunt interpẽtanda. Sententia potius quã verba attendi debet.

b ¶ Quam formosiores.] Vñ Seneca. Infirmus nõ qrit medicum eloquentem, sed curare scientẽ. Seneca.

c ¶ Intelligere.] Ar. q nõ est deponẽdus aliqs pp imperitiã 2.vt 10. q.1. placuit. d ¶ Dicat.] Arg.contra extra de fi pbyte. ꝓposuit. 7.q.1.illud. sed nec hic populus respõdet, Amẽ, officiãdo ecclesiam vel Missã. Et ita videt,q nec sine ministro pbyter Missam dicere, licet H. dixerit, q bñ possit cum populo tantum ecclesiam officiare. Imperitiam faciat quẽ deponi. 2 Ad idem 73.d. episcoparum in fi. 25.q.2.i Galliarũ in fin. 3 Presbyter an sine ministro possit celebrare.

e ¶ Amen.] Videtur ergo sufficere, si populus respondeat sacerdoti in Missa 4. & sic est contra 7. q. 1.illud.Sed dic q nõ respõdet populus officiando Missam.

f ¶ Vt sono.]Hoc est dicere,sicut i cõcione laici compositos sermones & politos considerant: sic viri ecclesiarum votũ & intentionẽ cõsidere debẽt sacerdotis.

g ¶ Itaque.] 1.Quis.

h ¶ Illa.] Concio.

i ¶ Bona dictio.]Nomine tñ non tamen põt dici benedictio. 28. d.presbyterum.

NVll9.] CASVS. Quida episcopi 4 Dicit Hugo, q quidẽ verũ est, sed hoc nõ colligitur hic. non.n. dicit q populus sic respondeat officiãdo,&c.vt sequitur. de hoc sup. in glo. præced. Archid.

Christiana, discant non contemnere, quos cognouerint morum vitia,quàm verborum amplius deuitare; & cordi casto linguam exercitatam nec conferre audeant; quàm etiam præferre cõsueuerant. *& infra.* His etiam maxime vtile est nosse ita esse præponendas verbis sententias [a], vt præponitur animus corpori. Ex quo fit, vt ita malle dẽant veriores, quàm disertiores audire sermones; sicut malle debent prudentiores, quàm formosiores [b] habere amicos. Nouerint etiam non esse vocem ad aures Dei, nisi animi affectum. Ita enim non irridebunt, si aliquos antistites,& ministros ecclesię forte animaduerterint,vel cum barbarismis,& solœcismis Deum inuocare;vel eadẽ verba,quæ pronunciant non intelligere [c], perturbateque distinguere: non quia ista minime corrigenda sunt;vt populus ad id,quod plane intelligit,dicat [d], Amen [e]:sed quia † piè toleranda sunt ab eis,qui didicerunt,vt sono [f] in foro, sic voto in ecclesia benedici. Itaque [g] forensis illa [h] nonnunquam forte bona dictio [i],nunquam tamen benedictio dici potest. † *al. tamen* orig.

∝ ¶Scholastici.] *Vox ista abest ab originali. Sed in eo hæc præcedunt.* Sunt item quidam de scholis vsitatissimis grammaticorum, oratorumque venientes; quos neque inter idiotas numerare audeas, neque inter illos doctissimus quorum mens magnarum rerum est exercitata quæstionibus. His ergo,qui loquendi arte cæteris hominibus excellere videntur, cum veniunt,vt Christiani fiant, hoc amplius, quàm illis illiteratis impartire debemus; quòd sedulo admouendi sunt, vt humilitate, &c.

Item Gregorius ad Leandrum episcopum Hispalensem, in præfat. Moral. ad finem.

¶ De eodem. C. XIII.

INdignum vehementer existimo, vt verba cęlestis oraculi restringam sub regulis Donati.

¶ Hoc,& duo sequentia capita absunt à multis antiquis exemplaribus, neque glossam habuit.

[Item Augustinus de vera religione, c.49. & 50.]

PALEA. C. XIIII.

LOcutio diuinarum scripturarum secundum cuiusque linguæ proprietatem accipienda est. Habet enim omnis lingua sua quædam propria genera locutionum; quæ cum in aliam linguam transferuntur,videntur absurda.

[Item Hieronymus ad Pammachium, epist.52. cuius initium est, Christiani interdum pudoris est.]

PALEA. C. XV.

ECclesiastica interpretatio,etiam si habet eloquij venustatem,dissimulare eam debet,& fugere †; vt nõ otiosis philosophorum scholis, paucisque discipulis; sed vniuerso loquatur hominum generi. † *al. non fugere*

Item Clemens Papa, epist.3.

¶ Propter opprobrium senectutis, à paruulis, & à minimis non erubescat discere episcopus. C. XVI.

NVllus episcopus † propter oppro- † abest ab originali.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dedignabantur discere à iuuenibus vel ignobilibus propter opprobrium senectutis, vel nobilitatem generis: quos Clemẽs reprehendit,dicẽs ꝙ potius sunt membra diaboli quã Christi: & potius sunt infideles q̃ fideles. a ¶ Opprobriũ.] Et dicit Augustinus. Ego senex à puero nõdum anniculo paratus sum edoceri vt 24.q.3. si habes. & stult[9] est,q̃ bona quę videt discere cõtemnit,vt 22.dist.de Constãtinopolitanę & si vnũ pedẽ haberem in sepulchro alium extra, adhuc vellẽ discere vt ff.de fideicom.lib. apud Iulianũ. Vnde Seneca, Nulla ætas sera est ad discendum.

Inciatio optima ad discendum.

Seneca.

Ecce.] hęc dist.breuis est: & ideo nõ diuidit.

b ¶ Ecce.] In tribus supradictis dist. demonstratum est, episcopũ debere esse, prudentẽ in litteris, tam diuinis q̃ sæcularib[9]. Nũc vero in hac 39.dist. ostendit ꝙ oportet eṕm esse prudentẽ in negotijs sæcularibus, vt sua cautela reddant ecclesiæ indemnes, cuique necessaria ꝓ suo modulo ministrẽt: & hoc exẽplo Dñi,q̃ tribus sequẽtes nõ solum verbis spiritualibus, sed ẽt corporalibus alimẽtis reficiebat: quam peritiã quia Petrus diaconus nõ habuit est à dignitate repulsus, ad quam faerat electus,vt probat sequens c.quod per sepater. ꝙ

Eṕs debet esse prudẽs in negotijs sęcularibus.

c ¶ Habere peritiã.] 1. Et ita hoc est adhuc de illo capitulo, de quo tractatur 39.dist. scilicet,oportet. episcopum esse prudentem: secundum Hug. & Laud ¶ Solertiam.] Idest,industriam, & solicitudinem. Solers enim antiquitus dicebatur qui erat omni bona arte instructus. Et dicit solers, quòd sit solicitus in arte & vtilis,secundum Papiam.

Simplicitas est duplex. 12.q.7. sãcta quippe rusticitas, i. simplicitas. Alii quando est simplicitas cõtraria difficultati . C. de fil.vl. in prin. Inst.de fideicõ. hæred.§. 91 Arc.

e ¶ Pro suo modo.] Quia plus quandoque conferendum est vni quam alteri, vt 1.q.2.cleri ci.12.q. Vulterana.extra de præb. de multa.in fi.

f Petrus. [Simplex est.] Quædã est simplicitas, quæ est contraria dolori: & illa est bona, vt 16. q.1. ficupis.sed hic vocat simplicitatem aegligentiã siue stultitiam, vt 36.dist.in prin. illa enim impedit promouendum, vt hic. & arg.74.dist.episcoporum . sed promotum non deijcit,sed datur ei coadiutor, vt 7.q.1. quia frater. & 12.q.2.vobis.tamen iste Petrus non tantum propter simplicitatem fuit remotus , sed etiam quia solidos debit ad vsuram, vt 47.dist. de Petro.

g Extrinseca.] Debet.n. cautus circa sua negotia esse, vt 23.di. qui episcopus. & est simile 86.dist.fratrum. Ioannes.

Portet.] Hęc dist. diuiditur in sex partes, in quarũ prima probat primo & principaliter, quòd ornatus debet esse sacerdos, & omnes alij clerici, vt honorem faciant suis cathedris & dignitatibus. & hoc probat per quatuor auct. Secunda ibi, [Homo Christianus.] Tertia ibi. [Si Papa.] Quarta ibi [Ante omnia.] Quinta ibi, [Illud.] Sexta ibi, [Multi,] Ioan. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur 40 distin. in qua prosequitur quintum c. Apostolicæ regulæ, scilicet, oportet episcopũ esse ornatum sed per ornamẽta virtutes intelliguntur: & hoc probatur auctoritate Psal. & exemplo sacerdotum veteris testamenti, qui vãrijs vestibus vtebantur, q̃ designant vestes interiores , scilicet virtutes & bonos mores, quibus suæ cathedræ conferant decorem, quem ab eo non accipiunt: nec intelligunt sibi licentiam peccandi cõcessam ex dignitate sibi data, sed necessitatem bene viuendi. quod probat seq. ca.

h ¶ Oportet.] Hic prosequitur cap. Apostolice regulæ opor-

oportet episcopum esse ornatum. Est autem duplex ornatus exterior, & interior. Exterior ornatus consistit in grauitate, & incessu , & in habitu , & in temperantia cibi & potus. de isto ornatu agitur in proxima seq. dist. Interior ornatus est virtus & de hoc agitur hic: & ostẽdit

hospitalem. Ornamenta episcopalia virtutes debent intelligi, quæ a Domino eis repromittuntur, cum dicitur, [Sacerdotes eius induam salutari.] Vnde in veteri testamento variis vestib[9] ex præcepti Domini sacerdotes ornati leguntur: quia multimodis virtutibus debet splendere vita pontificis vt gradui conferat decorem, quem ab eo nõ accepit. Non enim loca, sed vita, & mores sanctum faciũt sacerdotem. Vnde ex suscepto officio non licentiam peccãdi, sed necessitatem bene viuendi se nouerint assecutos.

Symmachus Papa ait.

Psal 131. Exo.28.

¶ Officium sacerdotij non confert, sed adimit peccandi licentiam. C. I.

Pol.l.4.tit.7.

NOn nos beatum Petrum,sicut dicitis,à Domino cũ sedis priuilegijs,vel successores eius , peccandi iudicamus licentiam suscepisse. Ille perennem meritorum [a] dotem cum hæreditate [b] innocentiæ misit ad posteros. Quod illi concessum est pro actuum luce [c], ad illos pertinet, quos [d] par conuersationis splendor illuminat . Quis enim [e] sanctum dubitet esse, quem apex tantæ dignitatis attollit? In quo si desunt bona acquisita per meritũ , sufficiunt, quæ à loci decessore præstantur. Aut enim claros ad hæc fastigia erigit, aut, qui eriguntur illustrat [f].

¶ *Caput hoc, quod citatur ex Symmacho, est in libro, quem pro Symmacho Ennodius scripsit, vt q. Symmachi nomine citatur, quod cum librum Symmachi & vniuersa quinta Synodus pro causa Symmachi habita sic approbarunt, vt parem ei cum Synodis, & Apostolicis decretis auctoritatem tribuerint:*

Item Hieronymus ad Heliodorum, epist. 1.

¶ Filij sanctorum sunt, qui exercent opera eorum. C. II.

Infra 2.q.7. c. non omnes. Poly.l.3.tit.8. Burc.l.1.c. 207. Iuo p.5.c. 321.

NOn est facile stare [g] loco Pauli, tenere gradum Petri iam cum Christo regnantium : quia hinc [α] dicitur, non sanctorum filij , qui tenent loca sanctorum ; sed qui exercent opera eorum [h].

α ¶ Quia hinc.] *Hæc vsque ad finem non sunt inuenta apud B. Hyeronimum, ex quo tamen , aut ex eius dictis, citant etiam cæteri collectores.*

Item Gregorius.

¶ Morum nobilitas, non loci, vel generis sacerdotes: notificet. C. III.

Burc.l.1.c. 208. Iuo p.5.c.322. Poly.l.3.tit.7.

NOs qui præsumus, non ex locorum [i], vel generis dignitate ꝙ locus non dat virtutem, nec dignitas: sed vitæ meritum. Ioan.

NOn nos.] CASVS. Quidam dicebant, ꝙ Petrus & successores eius licentiam peccandi à Domino receperunt cũ priuilegio dignitatis . Symmachus autem Papa dicit, non esse verũ: quia Petrus transmisit ad posteros apostolicã dignitatem cum hæreditate innocentiæ, quam per bona opera acquisiuit: verumtamẽ nullus debet dubitare sanctum esse quem apex tantę dignitatis attollit: in quo si bona propria desint, sufficiunt merita Petri, vt bonæ opinionis habeatur. Quæ sequuntur vsq. ad cap. si Papa. plana. sunt.

a ¶ Perennem meritorũ.] Id est, apostolicam dignitatẽ per bona merita acquisitam 1.

b ¶ Cum hæreditate.] Id est, adhoc trãsmisit, vt esset hęredes bonitatis suæ.

1 Arg. 14.q. 1. pudeada.

c ¶ Pro actuum luce.] Id est, per bonos actus.

d ¶ Quos.] Id est, quia eos.

e Quis enim.] Quasi dicat, & si quandoq. forte Apostolici non essent boni ; tñ semper præsumũtur esse boni. quis enim, &c.

Papa siue Apostolicus semper præsumitur bonus.

Sed nonne cõtrariũ est 19.distin. Anastasius 21.dist. nunc autem? Sed non dĩ hic, ꝙ sancti sunt : sed ꝙ sancti præsumuntur donec contrariũ cõstet: quia hęreditatẽ innocentię recipiũt, vt hic dĩ . Sed quid si constet de ipso, ꝙ adulterium cõmisi, vel homicidium? Dicit Hug ꝙ licet non possit accusari, inde tamen peccat : & quod hic dicitur, bene facere, intelligitur de his quæ possũt æque retroqueri ad bonum vel ad malum: quia semper in dubio ꝓ ipsius facto præsumitur. Sed hoc certe idẽ est in quolibet sacerdote, vt 11. q.3.absit. & 41. dist. cap.1. & 16.q.1.si clericatus . Respõ. hoc verum est : sed tamẽ magis præsumitur ꝓ Papa, vt, 93. dist. c.1. vnde sacrilegij istar esset disputare de facto 2 suo , vt 17.q.4 §. qui autem: Vel dic ꝙ facta Papæ accusantur, vt homicidia Sampsonis, & furta Hebræorum, & adulterium Iacob, vt extra de diuor. gaudemus. Ioan.

Papa de homicidio vel adulterio accusari nequit.

f ¶ Illustrat. Id est , dat eis occasionem bene viuendi, sit 81. dist. valet.

g NOn est.] ¶ Stare.] Digne, sicut exigit eminentia dignitatis. Hug.

h ¶ Opera eorum.] 35. dist. c. ecclesiæ.

i NOs.] ¶ Non ex locorum.] tantum ne sit contra, 81. dist. valet.

2 Ista fuit sñia Laur. dicentis quod qui de aliys præsumit vel dubitat, peccat venialiter: qui de Papa mortaliter. argu. huius §. hic alleg. qui autem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Morum.] C.de episc.& cler.si quem quam.
b ¶ Nobilitate.] Sic inf.1.q.1.vtilissimus.

NOn loca,vel ordines.] Tantum: quia per ordines confertur gratia,vt 1 q.1 quidquid. & est simile 33.q.4.sicut.2.

HOmo.] Hęc est secũda pars huius dist.in qua probat q̃ vnus in eode genere peccati magis punit̃ quam alius:& hoc probat p̃ istud. c.Ioan.de Fan.

Circũstãtię peccata aggrauantes.

d ¶ Cadit.] Id est,cadere vt ab ecclesia. Ex hoc capitulo plurimi dicunt,& circũstãtię loci & tpis & dignitatis & sciẽtiæ aggrauãt peccatũ i: vt magis peccat clericꝰ, q̃ laicꝰ in eodẽ genere delicti,& magis litteratus, q̃ non litteratus,, & magis peccatur in loco sacro vel tẽpore q̃ extra.arg.19 dist.nulli. & 50.di. quia tua & 11.q.3. præcipuæ.& 25.q.1.nulli de pœn. dist.5. consideret. & 32.q.5. q̃ viderit. & augetur peccatũ dignitate peccãtis 2,vt ff.de re milit. omne. §.augetur. Alij dicũt q̃ circũstantię cum sint bonæ & à Deo nõ debẽt esse alicui occasio mali. vnde dicunt, q̃ circunstãtiæ non aggrauant peccatum, sed solus contemptus. si ergo laicus ex maiori cõtemptu peccat, magis peccat quam clericus. Sed quia non constat ecclesiæ qualiter quis peccat, an ex cõtẽptu vel alio modo,24.q.3. Deus. ideo non potest iudicare de peccato ẽx cõtemptum: & ideo iudicat per circũstãtias,quasi p̃ quasdã p̃sumptiones:& magis punit clericus q̃ laicus: quia magis præsumitur contra ipsum & licet hic duę causæ tantum enumerentur, quę videtur aggrauare peccatum tamen plures sunt. de pœ. dist.5.considerer.

1 Adde ad hoc tex.glo. & Doct.in l. & facta. §.1. ff.de pœn.& de hoc satis not. Gof.in su. de pẽn. & re.§.confitetur q̃s,&c.

2 Ad hoc 5. q.6. presbyteri.C.de ep. & cle.presb.

SI Papa.] Hæc est tertia pars huius dist. in qua probat,quod Papa magis puniũt quam alij,si male regit ecclesiã Dei.& hoc probat p̃ hoc cap.1o.de Fan. CASVS. Bonifacius martyr consultus fuit, an Papa ab aliquo possit iudicari,si inueniatur negligens & remissus in operibus suis,cum noceat sibi & omnib. subditis suis: & similiter multos secum trahit. Et rndet quod non,cum debeat omnes alios iudicare: nisi hęreticus deprehendatur, pro cuius salute, cum ipse sit caput ecclesiæ post Deum,vniuersitas fidelium instantius orat, sed licet iudicari non possit, nihilominus punietur ẽi ipso diabolo in ęternum.

e ¶ Taciturnitas.] Taciturnitas.mortalis est in prelato, vt 41.dist.c.1.

f ¶ Mancipio.] Id est,diabolo,qui mancipatus est gehennę.

Prælati tacere non dist. Papa iudicatur a nemine.

gnitate, sed morum [a] nobilitate [b] innotescere debemus: nec urbium claritate,sed fidei puritate.

Item Gregorius ad Anastasium presbyterum.li.6.epi. 29.vel c.193.

¶ Non loca, vel ordines, sed merita nos Deo iungunt. C. IIII.

NOn loca,vel ordines[c] creatori nostro nos proximos faciunt:sed ei nos merita bona iungunt,aut mala disiungunt. Poly.ibidem.

Item Io.Chrysostomus, [Idest auctor operis imperfecti in Matthæum,homil.40.ad c.21.]

¶ Magnitudo peccati, uel dignitatis quemque fortiter deijcit. C. V.

2 HOmo Christianus fortiter cadit[d] in peccato propter duas causas, aut propter magnitudinem peccati,aut propter altitudinem dignitatis †. † *al.gestis.*

Item ex dictis † Bonifacij ¤ martyris.

¶ Damnatur Apostolicus, qui suæ, & fraternæ salutis est negligens. C. VI.

3 SI Papa suæ & fraternæ salutis negligens deprehenditur inutilis,& remissus in operibus suis, & insuper a bono taciturnus, [e] quod magis officit sibi, & omnibus; nihilominus innumerabiles populos cateruatim secum ducit, primo mancipio [f] gehennæ,cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus †.Huius culpas istic redarguere præsumit mortaliũ nullus;quia cunctos ipse iudicaturus a nemine g̃ est iudicandus; nisi deprehendatur a fide deuius [h]: pro cuius perpetuo statu vniuersitas fidelium tanto instantius orat,quanto suam salutem post Deum ex illius incolumitate animaduertit propensius pendere. Iuo p.5.ca.23. † *al.vapulaturos.*

¤ ¶ Dictis Bonifacij.] *Nauclerus gen.26. testatur hoc fuisse dictum Bonifacij martyris. Verum Deus dedit presbyter Cardinalis,titu.Apostolorum in Eudoxia, tempore Victoris Papæ III. libros quatuor de rebus ecclesiasticis composuit, qui in bibliotheca Vaticana seruantur. Et libro primo, capit.231.ex gestis (sic habent etiam multi Gratiani codices, & Iuo) Bonifacij martyris, & Archiepiscopi Moguntini sedis Apostolicæ legati, hæc sanctissimi illius viri de Romano Pontifice, ac sede Apostolica verba refert, in*

g ¶ A nemine.] Papa à nemine potest iudicari,vt 9. q. 3.nemo.quod intellige nisi ipse se subijciat alij 2. q. 7. nos si incompetenter.Sed contra 24. q. 2. sanè profertur. versiculo , item Rumanorum. vbi dicitur , quod Dioscorus Papa Romanus fuit excommunicatus , quãuis in fide non peccauerat. Sed ibi appellat Papam patriarcham Constantinopolitanum. Item adhuc obstat 11.q 2.non liceat.ibi,vnus papa iudicat de suo successore.Sed ibi non iudicat de ipso,sed dicit quod nõ liceat ei alienare res ecclesiæ.

h ¶ A fide deuius.] Quod intelligit Hugo, cum Papa non vult corrigi, si enim paratus esset corrigi, non posset hennæ.de pẽn.dist.1.mancipium.

quibus est hoc caput: & quidem ex antecedentibus, & sequentibus valde illustratur. Sancta Romana Ecclesia priuilegio specialis auctoritatis diuinitus,& humanitus caput omnium ecclesiarum post Christum Iesum effecta secundum Antistitis, vel rectoris sui qualitatem,& valetudinẽ afficit totius Christianitatis membra, vt illius incolumitati sua respondeant incolumitate,& congaudeant:& nihilo minus eius languoribus suo languore consentiant: & sicut eius gloria iuxta 2.Cor.1. Apostolum conglorificantur:sic eius deiectione deijciuntur, Esa.1. vt illud propheticũ in eo præcipuè compleri deprehendatur: [Omne caput languidum,& omne cor mœrens: à planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas.] reuera tanta reuerentia apicem præfatæ Apostolicæ sedis omnes suspiciunt, vt nõnullam sanctorum canonum disciplinam, & antiquam Christianæ religionis institutionem magis ab ore precessoris eius,quam à sacris paginis, & paterijs traditi omnib. expetant: illius velle, illius nolle tantùm explorant, vt ad eius arbitrium suam conuersationem & ipsi remittant, aut intendant. Quod si,vt summopere sibi, & omnibus expedit, zelo domus Dei sine intermissione tabescens, fidelis dispensator & prudens existens, Deo & hominibus, & opere & sermone irreprehensibilem sese conseruare studuerit,vt verè fatear,vniuersum pene mundum secum attonitum,& solicitum post Deum currere facit;ex vtroque sexu populos dinoscitur suo super omnia bona ipsius constituendus ducit. Si vero uersæ professionis,conditionis, & ætatis cateruatim Domiiuæ,& fraternæ salutis negligens reprehenditur, inutilis, & remissus in operibus suis, & insuper à bono taciturnus (quod magis officit sibi & omnibus) nihilo minus innumerabiles populos cateruatim secum ducit, primo mancipio gehennæ cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus: cuius culpas istic redarguere præsumit mortalium nullus: quia cunctos ipse iudicaturus à nemine est iudicandus, nisi forte deprehendatur a fide deuius: pro cuius perpetuo statu vniuersitas fidelium tanto instantius orat quanto suam salutem post Deum ex illius incolumitate animaduertunt propensius pendere. Iob.c.12. Saluo.n.diuinæ omnipotentiæ mysterio, vt ditiorum est,loco ab ipsa secundo illud B.Iob.non incongrue apparì Sanctæ Romanæ ecclesiæ potest: [Si destruxerit, nemo est qui ædificet: & si incluserit hominem,nullus est qui aperiat ei:si continuerit aquas omnia siccabuntur,& si emiserit eas:subuertent terram.nec immerito:cum ipsa specialius in Petro cœli terræque retenta habeat. Hæc cum omnium fidelium in Christo spiritualis sit mater nemo debet renuere illius feriri disciplina, vel emendari censura,iuxta illa prouerbia Salomonis:] Ne dimittas legem matris tuæ , liga eam in corde tuo iugiter:qui.n.abijcit disciplinam,in tẽlix est,& stultus homo despicit matrem suam.] & rursus [Est maledictus à Deo,qui exasperat matrem: & maledictio matris eradicat fundamenta;]illa vtique quæ arrogant †, diuersa sede illius, cui dictum est:[Tu es Petrus,& super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.] & super arenam concupiscentiæ carnalis,seu humanæ præsumptionis probantur posita:cursus rui minime prosperatur,si a suo fonte diuidatur. Iren.1.6.18. Eccle.3. †forsæsse] arroganter. Matth.16.

Item Augustinus ad Valerium epist.148.

¶ Non ordines,sed vitæ merita nos Deo commendant. C. VII.

4 ANte omnia peto, vt cogitet religiosa prudẽtia tua Anse l.9.c.196. Iuo p.6.c.386.

possetne accusari vt 24. q.1.apertè. & ca.ait. & c.hęc est fides.& 2. q.1.dixit Apostolus. Sed quare nõ potest accusari de alio crimine? ponamus quod notorium sit crimen eius vel per cõfessionem,vel per facti euidentiam: quare non accusatur vel de crimine simoniæ,vel adulterij: etiam cum admonetur, incorrigibilis est,& scãdalizatur ecclesia per facium eius? Certè credo q̃ sit notoriũ est crimen eius,quãdocunque, & inde scandalizator ecclesiæ,& incorrigibilis sit: q̃ inde possit accusari. Nam contumacia dicitur hæresis 1.vt.81. dist. qui presbyteri. 1 Dic, q̃ hæ &]contumax dicitur reticus dicinfidelis, vt 38. dist. tur plurib. nullus. Hic tamen modis , vt specialiter fit mẽtio not.24. q.3. de hęresi , ideo quia inter r. & ex- & si occulta esset hę tra de hæresis de illa posset ac ret. firmissicusari:sed de alio or mè. culto crimine non posset. Item nũquid potest denũciari crimen Papæ secũdum regulã istam. Si peccauerit in te frater tuus 2. cum nomine 2 Vt 2. q. 1. si peccaueris. fratris quilibet Christianus dicat, vt 11. q.3.ad mensam. Sed dico q̃ nõ potest denunciari crimẽ de ipso nisi inde posset accusari. nam inutilis esset denunciatio 3. Itẽ nũqd Papa posset statuere, q̃ nõ posset accusari de hęresi? Rnd.q̃ nõ q̃a ex hoc periclitaretur to tota ecclesia: q̃ non li superioremcèt inf.25.q.1. sunt q̃ non habeat. dã.quia hoc fit in eo Archidiac. casu quo desinit esse caput ecclesiæ, & ita non tenet cõstitutio. Sed pro quo peccato Imperator potest Imperator deponi pro quolibet; q̃ quo peccato deponi fi est incorrigibilis, potest. vnde deponitur, si est minus vtilis. vt 15 q.6 alios. 3 Sub.nã de nũciatio fit ad correctionem,ad quã compelli nõ potest: cum

ANte oia.] Hęc est quarta pars huius d.in qua dicit q̃ difficile est bñ regere sacros ordines & ecclicas dignitates,sed facile est male rege-

Universidad de Deusto
Biblioteca

le regere, & periculosum: & hoc probat per hoc c. &c. leq. Ioan. de fan.

CASVS. Aug. factus fuit episcopus Hiponensis ecclesiæ. Vnde Valerius referebat gratias creatori. Aug. dicit q̃ si quis vtatur officio epi, presbyteri, diaconi trãsitoriè & semiplene, nihil est leui[9] & facilius: sed nihil est ei dãnabili[9] apud Deũ sed si quis militet eo modo quo Christus iubet nihil est difficilius, sed nihil beati[9] apud Deum. Et ostẽdit, quod ad tantam dignitatem eligi nõ debuit, cum minora officia non didicerit gubernare. Et hoc p̃bat nauigãtis exemplo cui cura nauis cõmitti non dẽt, qui remũ tenere nõ nouit.

Epatum desiderare valde periculosum est.

a ¶ Si perfunctorie.] Id est, negligenter.

b ¶ Periculosius.] Quia qui epatum desiderat in terra, inueniet confusionem in cęlo 8. q. 1. qui epatũ. & infra ea. c. multi.

c ¶ Mihi.] Et sic aliqs potest cogi vt fiat eps, quod verum est, si ab initio cogitur, vt fiat de nolẽte volens, vt 23. qõ. 4. displicet. sed si perseueret in voluntate, non esset cogendus. vt 74. dist. vbi ista.

Papatus est primus locus.

d ¶ Vt secundus locus.] Quia primus locus est Papatus, secũdus locus est episcopatus. Vel ideo hoc dixit, quia factus est episcop[9] aliter, vt 7. q. 1. non autem.

Sicut viri.] CASVS. In hoc c. notat similitudo inter matrimoniũ carnale, & spirituale: qa sicut legitima coniunctio. f. animorũ, vnũ facit matrimoniũ; & sicut duorum commixtio vnũ facit corpus, ita clericatus, & sacerdotium vnum faciunt presbyterum, & electio & consecratio faciunt vnum episcopum. Et hęc omnia supradicta vnum corpus efficiunt, i. ecclesiam. quod cito rumpitur, nisi legaliter obseruetur.

e ¶ Clericatus.] i. minor ordo. hic videtur, q̃ si laicus promoueretur in sacerdotem, nullum reciperet characterem: sed si haberet aliquem minorem ordinem, & per saltum reciperet superiorem, bene reciperet characterem. vt 52. dist. solicitudo. Alij dicunt, q̃ laicus verum ordinem reciperet, dum tamen baptizatus fuerit. arg. 1. q. 1. ventum. Io. quod verum 1. credo B.

f ¶ Electio.] Consensit illud induci, q̃ ex sola electione nõ cõsequit aliqs ius, vt de hoc dixi 63. dist. quanto.

1 Idem no. 36. dist. c. 1. in glo.

Illud.] Hęc est quinta pars huius distin. in qua probatur, quod non est ita magnus, quin cadere non possit si gratiam non haberet. & hoc probatur per hoc c. & duo c. seq. Ioan. de Fan.

CASVS. Quidam nimis gloriabantur. de loci nobilitate, sed Ambro. probat non esse gloriandum, quia in loco nobili potest esse malus, & in vili loco bonus inueniri, & nihil esse in hac vita, & maximè hoc tempore facilius, & lætius, & hominibus acceptabilius, episcopi aut presbyteri; aut diaconi officio, si perfunctoriè [a] atq; adulatoriæ res agatur;, sed nihil apud Deum miserius, & tristus, & damnabilius. ¶ Item nihil esse in hac vita, & maximè hoc tempore difficilius, laboriosius, periculosius [b] episcopi aut ꝑsbyteri aut diaconi officio: sed apud Deum nihil beatius, si eo mode militetur, quo noster Imperator iubet. Quis autem iste sit modus, nec a pueritia, nec ab adolescentia mea didici; & eo tempore, quo discere cæperã, vis mihi [c] facta est merito peccatorum meorum. Nam quid aliud existimẽ nescio, vt secundus locus [d] gubernaculorum mihi tradere tur, qui remum tenere non noueram.

Anſel. l. 6. c. 186.

Item Isidorus.

¶ Corrumpitur, & ad terram sacerdotium trahitur, nisi legaliter, & iustè seruetur. C. VIII.

Sicut viri & mulieris digna coniunctio vnum facit matrimonium, & sicut duorum copulatio vnum perficit corpus; ita clericatus [e] & sacerdotium vnum faciunt presbyterum; & electio [f] & consecratio vnum faciunt episcopum: quæ omnia vnum efficiunt corpus: quod citius corrumpitur, & ad terram trahitur, nisi legaliter seruetur, nisi iustè viuendo laudetur.

Item Ambrosius lib. de Paradiso, c. 4.

¶ Gratia, non locus saluat animam. C. IX.

5 Illud † autem animaduerte quia extra Paradisum [g] vir factus est, & mulier intra Paradisum, vt aduertas, q̃ nõ loci [h], non generis nobilitate, sed virtute vnusquisq; gratiam sibi comparat. ¶ Denique extra Paradisum factus hoc est in inferiore loco, vir melior inuenitur: & illa, quæ in meliore loco, hoc est in Paradiso, facta est, inferior repetitur.

† Quo loci illud aduerte] orig.

Item Gregorius, lib. 6. reg. epist. 5. seu. c. 169.

De eodem. C. X.

Quælibet † occulta [i] loca sine gratia Dei animam saluare non possunt: quod aliquando in ipsis quoque conspicimus erratibus [a] electorum. Nam Loth in ipsa peruersa ciuitate [b] fuit iustus, in monte [c] peccauit. Sed ista cur dicimus, cum maiora nouerimus? Quid enim Paradiso iucundius, quid cœlo securius? & tamen homo ex Paradiso, & Angelus de cœlo peccando cecidit.

† al. Quæliber.

Idem.

¶ De eodem. C. XI.

Bur. l. 1. ca. 206. Iuo p. 5. c. 230.

Adam primus homo ꝑ peccato de Paradiso eiectus est: hoc est, quia Dei nobilitatem a se deiecit, nobilitate loci priuatus est.

¶ *Primo libro B. Gregorij in Ezechielem homil. 9. leguntur hæc verba, quæ nonnihil ad hanc rem facere videntur:* Quod autem locamentem non muniunt, ipse humani generis primus testatur parens, qui & in Paradiso cecidit.

Item Ioannes Chrysostomus, [ideſt auctor operis imperfecti, in Matthæum, hom. 43. ad c. 23.]

¶ Non est verus sacerdos omnis, qui nominatur sacerdos. C. XII.

6 Multi sacerdotes, & pauci sacerdotes. multi nomine, pauci opere. Videte ergo, quomodo sedetis cerdos cathedrã, quia non cathedra facit sacerdotem, sed samo locũ [f], non omnis sacerdos sanctus, sed omnis sanctus sacerdos. Qui bene sederit super cathedrã, honorẽ accipit ab illa, qui male sederit, iniuriã facit cathedræ, ideoq; maius sacerdos de sacerdotio suo crimen acquirit, nõ dignitatẽ. In iudicio enim sedens, si quidẽ bene vixeris, & bene docueris, omniũ iudex es: si autẽ bene docueris, et male vixeris, tui solius condemnator eris. † Nam bene viuendo, & bene docendo, populũ instruis, quomodo debeat viuere: bene autem docẽdo, & male viuendo, Deũ instrius, quomodo te debeat condemnare. *idem.* ¶ Quicunque desiderauerit g † primatum in terra, inueniet confusionem in cælo, nec inter seruos Christi computabitur, quid de primatu tractauerit [h], nec vnusquisque eorum festinet, quomodo alijs maior appareat, sed quomodo omnibus inferior videatur: quoniam non qui maior fuerit in honore [i], ille est iustior: sed qui fuerit iustior, ille maior. Conuersatio ergo melior est desideranda, non dignior gradus.

1. Pet. 3.

† al. desiderat

Ibidem homilia 35. ad c. 20.

† al. desiderat

α ¶ Nec inter.] *In hoc loco indicato legatur*, vt iam inter seruos Christi non sit de primatu certamen; nec vnusquisque, &c. *Sed obstitit glossa, ne mutaretur.*

a ¶ Erratibus.] Ideſt peccatis delictis.

b ¶ Peruersa ciuitate.] Arg. q̃ non nocet bono malorum conuersatio, vel cohabitatio.

c ¶ In monte.] 15. q. 1. inebriauerunt 1.

d ¶ Cecidit.] Nam ex varietate locorum nullum discrimen

e ¶ Dam.] ¶ Eiectus est.] Gen. 4. de pœn. dist. 1. Adã & priuatus, vt de pœn. dist. 1. c. serpens, & c. sicut primi.

f ¶ Vlti.] Hæc est sexta pars huius dist. in qua dicit, q̃ nomen sacerdotis debet consistere in re, & nõ tantum in nomine, vt per hoc c. probatur. Io. de Fan.

CASVS. Reprehenduntur hic quidam, qui erãt presbyteri, vel sacerdotes nomine tantum, & non re vel vita, qui propter cathedram se sanctificatos putabant: sed male, quia locus nõ sanctificat hominẽ, sed homo locum. vn de dicit Io. Chrysost. quod si bene docẽt, & bene viuunt, populum instruunt, & bene habebunt: & si bene docent & male viuunt, seipsos condemnant.

g ¶ Desiderauerit.] Ad hoc, vt præfat, nõ obstet 8. q. 1. qui episcopatum.

h ¶ Tractauerit.] Nota. q̃ eo solo quod aliquis loquitur de episcopatu, punitur: sic eo ipso, quod qs loquit ambitiosè de minimis, peccat. 16. q. 1. si cupis. & qui loquitur de mulieribus, vt 32. dist. hospitiolum.

Peccat qui de minimis ambitiose loquitur.

i ¶ In honore.] Quia non gradus elegantior, sed vitæ melioris actio compro-

Demõ quare nos persequatur.

2 De casu eius habetur de pœn. di. 2. in pri. Lau.

batur. 23. qõ. 4. sicut hi. & 16. quæst. 1. sunt nonnulli. Et hic arg. quòd illa pars quæ iustiori rationi innititur, maior dicitur, licet sit minor. sic 31. dist. Nicęna. 19. distin. in canonicis, 4 q. 3. 6. 2. extra de testib. in nostra 3.

3 Ext. de ele. ecclesia ne-

tra 2. ibi vi deas, & dixi plene 31. di. Nicęna Ar-

Ecce.]

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ornatus exterior clericorum.

Ecce.] Supra in præcedenti dist. dictum est, q̃ oportet episcopum esse ornatum moribus & virtutibus. In hac vero 41. dist. dicitur, q̃ oportet episcopum esse ornatum in exterioribus, & in habitu scilicet & incessu, in habitu, ne fulgidis vel sordidi vestibus se exornet: quod probat auctoritate Hieronymi dicētis: Necessit affectatæ sordes, nec exquisitę deliciæ laudes pariunt, quod tā de vestibus quam de cibis est intelligendum. Et ad hoc inducit sequens capit. De incessu autem dicet infra. ea. §. vlt.

a ¶ Et incessu.] Vt grauitate itineris ostendat grauitatem mētis, vt inf. ea. §. vl.

Q Visquis.] CASVS. Hocca. distinguitur in duas partes. In prima parte dicit, q̃ nullus debet vti rebus transitorijs strictius vel abundantius quam socij cū quibus viuit, quia remissius vtendo aut hypocrysim significat, aut intemperantiam: abundantius utendo, vel laudem significat, vel q̃ est gulosus, vel prodig⁹. In secunda parte q̃ incipit ibi, [In omnibus.] ostendit vsum illorū pretiosorū non esse repudiādum, si tranquille, & sine turpitudine, vel voracitate assumantur. Et hoc probatur exēplo Chri, q̃ cibū delicatum. s. piscem comedit, & reprehēditur vsus vilium ciborum, si nimis ardēter, & cū voracitate assumanē. q̃d probatur exemplo Esau & iumentorum.

Excōicatus ratione societatis tolerat.

b ¶ Viuit.] Nota q̃ quilibet se cōformabit socijs suis i cibo & in moribus, vt di. 2. quæ contra. 12. chs. illa. Et est arg. q̃ ratione societatis tolerat excōicatus, quia excōicatus rōne cōtractus ad cōionem admittitur. extra de sen. excom. si vere.

c Aut intemperans.] Scilicet nolēs conformare se alijs.

d ¶ Superfluitiosus.] i. inanis gl̃æ cupid⁹, vel hypocrita.

e ¶ Significat.] Forte habet ventrem insatiabilem, vel causā infirmitatis hoc facit.

f ¶ Aut flagitiosus.] Prodigus vel hypocrita.

g ¶ Sed libido.] q. d. potius considerabimus causam factī, quam ipsum factum, sic 23. q. 8. occidit. & 29. distin. sciendum. arg. contra. inf. 32. q. 4. ori igo.

h ¶ Flagitia.] Idest, non statim dicamus aliquid esse vitiosum. nam dubia in meliorem partem sunt interpretanda.

DISTINCTIO XLI.

Ecce quibus oporteat sacerdotem esse ornatum moribus, sed preterea oportet illum esse ornatum in exterioribus, habitu videlicet & incessu a, habitu, vt nec fulgidis, nec sordidis se vestib. ornet. Vt enim ait Hieronymus a, nec affectatæ sordes, nec exquisitæ deliciæ laudem pariūt, quod tam de vestibus, quam de cibis intelligendum est.

a ¶ Hieronymus.] *Ad Eustochium de custodia virg. sic scribit:* nec affectatæ sordes, nec exquisitæ munditiæ conueniunt Christiano. *Ad Nepotianum quoque in eandem ferè sententiam,* vestes pullas æquè deuita, vt candidas, ornatus, vt sordes pari modo fugiendæ sunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet.

Vnde Augustinus ait, lib. 3. de doctrina Christiana. ca. 12.

¶ Pro moribus eorum, cum quibus viuimus, etiam vti debemus alimentis. C. I.

Iuo p. 4. ca. 24. Pann. l. 2. c. 195.

Q Visquis rebus prætereuntibus restrictius vtitur, quā sese habent mores eorum cum quibus viuit b, aut intemperans c est, aut superstitiosus d est. Quisquis uero sic eis vtitur, vt metas consuetudinis bonorum, inter quos versatur, excedat, aut aliquid significat e aut flagitiosus f est. In omnibus enim talibus non vsus rerum, sed libido g vtentis in culpa est. *& infra.* ¶ Quid igitur locis, & tēporibus, & personis conueniat, diligenter attendendum est, ne temere flagitia h reprehendamus. Fieri enim potest, vt sine aliquo vitio cupidinis, vel voracitatis, pretiosissimo cibo sapiens vtatur, insipiens autem fœdissima gulæ flamma in vilissimum olus ardescat, & sanius † quisq; maluerit, more Domini, pisce vesci i, quàm lenticula more Esau nepotis Abrahę, aut ordeo, more iumentorum. Non enim propterea continentiores nobis sunt pleræque bestiæ, quia vilioribus aluntur escis. Nam in omnibus huiusmodi rebus non ex earum rerum natura, quibus vtimur, sed ex causa k vtēdi, & modo appetendi, vel probandum, vel improbandum quod facimus.

† al. sanus. Luc. 24. Gen. 25

Idem super epistolam Ioannis.

b ¶ Intemperans.] *Apud sanctum Aug. & Iuonem legitur:* temperans. *Sed ob glossam est mutatum.*

¶ Non cibus, sed appetitus in culpa est. C. II.

D Eliciæ quælibet, si absq; desiderio percipiantur, non

peccat, vt Helias, qui carnes comedit. Si quis autem vitem cibū nimis ardenter appetit reprehendit, vt Dauid, qui aquā de cisterna Bethleē: cōcupiuit nimis ardēter.

N On cogantur.] CASVS. Quæsitum fuit ab Augustino quid debeat fieri de diuitibus, qui tempore pœnitentiæ

2. Reg. 23. 3. Reg. 17.

officiunt: & viles cibi appetenter accepti impediunt profectum abstinentiæ. Dauid enim aquam malè cōcupitam effudit, & Helias carnes comedit.

¶ In operibus Beati Augustini aut impressis, aut manuscriptis, quę hactenus ad manus venerint, hęc non sunt inuenta. Cæterum apud Prosperum de vita contemplativa l. 2. cap. 22. eadem fere leguntur: Nec deliciæ quælibet, si absque desiderio percipiantur, officiunt: & viles cibi plerumque ea bstinentiæ profectum, si appetenter accipiantur, impediunt. Hinc est, quòd sanctus Dauid aquæ in se concupiscentiam castigauit, atque eam sibi a suis oblatam, ne desiderio suo ex ea satisfacere videretur, effudit: Sancto Heliæ perceptio carnium non concupita non nocuit.

† ad illa verba] petite & dabitur vobis] sed paulo aliter.

Idem de verbis Domini secundum Matthæum, sermo. 5. †

¶ Contra suæ infirmitatis consuetudinem, aliquibus cibis diuites vti non cogantur. C. III.

N On cogantur a diuites b paupērum cibis vesci: vtant consuetudine infirmitatis suæ, sed doleant aliter se non posse: si consuetudinem c mutant, ægrotant. Vtantur superfluis d, dent inopibus necessaria. Vtantur pretiosis, dent pauperibus c vilia.

Idem lib. 2. quæst. Euang. c. 11.

¶ Aequanimitas tolerandi, non vsus vel abstinentia cibi iustitiam facit. C. IIII.

Iuo par. 4. c. 23. Matth. 11. Luc. 7.

Q Vid dicit Dominus in Euangelio f; [Iustificata est sapientia ab omnibus filijs suis.] ostendit filios sapientiæ intelligere nec in abstinendo, nec in mandu cando esse iustitiam, sed in æquanimitate tolerādi inopiā, & in temperantia per abundantiam non se corrumpendi, atque opportunè sumendi, vel non sumendi ea, quorum non vsus, sed cōcupiscentia reprehendenda est. Non. n. interest omnino, quid alimentorum sumas, vt succurras necessitati corporis, dūmodo congruas in generibus alimentorum his, cum quibus tibi viuendum est. Neque quātum sumas interest multum: cum videamus aliorum stomachum citius saturari, & eos tamen illi ipsi g paruo quo satiantur, ardenter, & intelerabiliter, & omnino turpiter inhiare, alios autem pluisculo quidem satiari, sed tolerabilius inopiā perpeti, & vel ante ora positas h epulas, si id in tempore i opus sit, cum tranquillitate aspicere, neque k tangere. Magis ergo interest, non quid, vel quantum alimentiæ non possunt vti cibis vilibus & aridis vt alij pœnitentes? Rndet Aug. q̃ non debent ad hoc cog, sed vtantur pretiosis, & dent pauperibus vilia: quia si consuetudinem mutant, ægrotant: delere tamen debent

a Aē idē qđ sequit & not. de hoc c. j. dist. non satis, & 84. dist. peruenit. 50. dist. contumaces.

quòd non possunt sicut alij abstinere.

a ¶ Non cogantur.] Arg. q̃ mitius agendum est cum diuitibus & nobilibus, quam cum pauperibus. 1. vt 86. dist. non satis, & 84. dist. peruenit. 50. dist. contumaces.

b ¶ Diuites.] Cum sunt in pœnitentia.

c ¶ Si consuetudinem.] Arg. q̃ cōmutationes pœnarum possint fieri in spiritualibus. 82. dist. presbyter.

d ¶ Superfluis.] Idest pretiosis.

e ¶ Pauperib. vilia.] Arg. contra inf. 49 d. c. vlc. in fi.

Nobilium & ignobilium pœna non est æqua.

Pœna in spiritualib. possunt commutari.

Q Vo l dicit.] CASVS. Aug. exponit hic illū locū Euāgelij super Matt. venit Ioannes non manducās neq; bibēs: & dicunt, dæmoniū hēc. Venit filius hominis māducans & bibēs: & dīt Iudæi: Ecce hic homo vorator est, & potator vini. Sed iustificata est sapiētia a filijs suis. i. Chīs iust⁹ est ostēsus a suis Apostolis. Est ergo casus. Quæritū fuit ab Augus. vtrum sit virtus in abstinēdo vel manducando, & respondet quod non: sed iustitia est in æquanimitate tolerādi inopiam, & tēperandi, se in abundantia ciborum: & nō se corrumpēdi. Et hoc probat exēplo Apostoli dicētis: scio esurire, & scio abundare in cibis. n. nō multum interest siue parum siue multum sumat quis: cum ille q̃ parū sumit, & ardenter, reprehēdatur. & is qui paulò plus & ante horā cum oportet sumit sine auiditate, commendetur.

f ¶ In Euangelio.] Tāgit hic quod Chri stus in Euang. Matt. 11. dicit de Iudæis: Venit Ioannes non manducans carnes neque bibens, vinū & dixistis, dæmonium hēt. venit Iesus manducans, & bibens, & dixistis ecce vorator & potator vini. sed licet alij male opinarentē de ipso: tā iustificatus est ab Apostolis suis a. g ¶ Ipsi.] Dariui casus.

Abstinentia Chri & Ioā. Baptistæ diuersa fuit.

h ¶ Ponitas.] Coram alijs.

i ¶ Si id in tempore.] Idest pro tempore, scilicet, cum coram aliquibus tempore necessitatis citius proponitur cibus.

K ¶ Neq.] Idest nō ideo debet quis statim comedere, quod

a Idest Chīs iustus est ostensus a suis discipulis siue Apostolis sui Bar. Bri. q̃ ipsum ora iustē facere intellexerūt

Universidad de Deusto
Biblioteca

quòd videt alios necessitate exigente comedere, & proponitur cibus.

a ¶ Cum.] Ideſt, quando.

b ¶ His.] Ideſt, eis.

c ¶ Scio.] Sic faciẽt epiſcopi, cũ veniẽt ad pauperes eccleſias: ne breuis hora conſumat victũ longi temporis. ext. de cenſi. cum Apoſtolus.

Parſimonia

PArſimoniam.] CASVS. Octo enumerantur in ca. quorũ ſex commendantur, & duo reprobãtur, & ſcire debes, quòd parſimonia eſt vſus rerum temporalium cum moderatione.

d ¶ Parſimoniam.] Ideſt, temperatum vſum.

c ¶ Diligẽtiam.] Id eſt, voluptatem.

f ¶ Infucatum.] Id eſt, pretioſum: vel infucatum, ideſt, non pretioſè fucatum.

Orare publicè quam clãm melius eſt.

g ¶ In priuatis.] Arg. contra illos, qui dicunt melius eſſe orandum in priuato loco, & non coram hominibus, quam in eccleſia, ex illa auctoritate: Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio ora patrem: ſed illud de cubiculo mentis intelligitur.

h ¶ Quæ ſupra.] Nam quidquid ſupererogauerit, reddam tibi, ſic 86. diſt. non ſatis.

SÆpè.] CASVS. Dicit hic Grego. q vitia diligẽter ſũt præcauenda, qa ſæpè ſub ſpẽ virtutũ vitia latenter ſubintrant.

i ¶ Sæpè ſe vitia.] Stulti dũ vitãt vitia in contraria currũt.

K EPiſcop⁹.] ¶ Supellectilem.] Hoc hodie nõ tenet: qa mõ hũt amplas poſſeſſiones, vt 12. q. 2. expedit. & ſic nõ è contra. de cõſec. d. 1. vaſa. & extra de cenſi. cũ Apoſtolus. vbi dicitur quod archiepiſcopi quinquaginta equiraturas habebũt in viſitationib.

mentorum pro congruentia hominum, atq; perſonæ ſuæ & pro ſuæ valetudinis neceſſitate quis capiat, ſed quanta facilitate, & ſerenitate animi careat cum [a] his [b] vel oportet, vel neceſſe eſt carere, vt illud in anima Chriſtiani compleatur, quod Apoſtolus dicit: [Scio [c] & minus habere: ſcio & abundare: vbique & in omnibus imbutus ſum, & ſatiari, & eſurire, & abundare: & penuriam pati; omnia poſſum in eo, qui me confortat.]

Item ex concilio Gangrenſi, c. vltimo.

¶ Temperantia ciborum, & veſtium, non diſſolutio eorum laudatur. C. V.

PArſimoniam [d] cum veſte humili nõ reprobamus, ſicut etiam ornatum præter corporis [α] diligẽtiam [e] infucatum [f] laudamus. Diſſolutos autem & fractos in veſtib. in ceſſus non recipimus, & domos Dei honoramus, & conuentus, qui in his fiunt, tanquam ſanctos & vtiles recipimus: pietatem in priuatis & domibus non cõcludentes, ſed omnem locum in nomine Dei ædificatum honorantes & congregationem in eccleſia factam ad vtilitatem communẽ recipimus, & bona opera, quæ ſupra [h] vires [β] in fratres pauperes exerceantur, ſecundum eccleſiaſticas traditiones beatificamus, & omnia, quæ conueniunt traditionibus Apoſtolicis, & ſanctarum ſcripturarum præceptis, in eccleſia fieri exoptamus.

Iuo p. 8. c. 321.

α ¶ Præter corporis.] *Eſt ex priſca verſione Græce eſt: διὰ μικρέλειαν μόνον τοῦ σώματος ἀπιέμενος, ideſt,* propter corporis tantũ curam minimè ſuperuacaneam atq; operoſam. *ſed ob gloſſam non eſt mutatum.*

β ¶ Supra vires.] *In priſca illa verſione eſt:* iuxta vires *Dionyſiana habet vt Grat. Græcè autem:* τὰς καθ' ὑπερβολὴν εὐποιίας τῶν ἀδελφῶν τὰς κατὰ παράδοσιν, εἰς τοὺς πτωχοὺς ἐνόρμους, *ideſt,* eximias, atque excellentes fratrum beneficentias, quæ ſecundum traditiones per eccleſiam in pauperes fiunt.

Item Gregorius Ioanni Conſtantinopolitano, libro 1. reg. epiſt. 24.

¶ Sub ſpecie virtutis ſæpè ſe vitia ingerunt. C. VI.

SAepè ſe vitia [i] eſſe virtutes mentiuntur, vt tenacitas, parſimonia, effuſio, largitas, crudelitas, zelus iuſtitiæ, remiſſio, pietas velit videri.

Item ex concilio Carthaginenſi 4. c. 15.

¶ Meritis fidei, & vitæ, non diuitijs epiſcopalis auctoritas quæritur. C. VII.

EPiſcopus vilem ſupellectilem [k], & menſam, ac victũ pauperem habeat, & dignitatis ſuæ auctoritatem fide & vitæ meritis quærat. ¶ Hoſpitium quoque non longe ab eccleſia habeat.

Ibidem. c. 14.

Item ex eodem, c. 45.

¶ De eodem. C. VIII.

CLericus profeſſionem ſuam & habitu, & inceſſu probet, & ideo nec veſtibus, nec calceamentis decorem quærat.

Bur. l. 2. ca. 209. Iuo p. 6. c. 284. Anſ. l. 7. ca. 202.

SICVT ERGO. Concludit Gratianus ex ſupradictis, q̃ ſicut mores eorum cũ quibus viuimus, ſeruandi ſunt in cibis: ſic etiam in indumentis. & in inceſſu etiam debet eſſe ſacerdos ornatus, vt grauitate itineris mentis oſtendat maturitatem. Si enim incompoſite & non decenter ſequitur vſque ad cap. quieſcamus. Secunda ibi, [Quieſcamus.] Tertia ibi, [Sed licet.] Quarta ibi, [Nõ oportet.] Ioann. de Pan.

CASVS. In hac 42. diſtinct. proſequitur Gra. ſextum cap. Apoſtolicæ regulæ: ſcilicet, oportet ſacerdotem eſſe hoſpitalem. quod p̃bat 8. rationibus. Prima eſt in principio. Secunda incipit ibi, [Qui enim Apoſtolum.] tertia ibi, [Si eẽ ſacerdos.] Quarta & quinta incipiũt ibi, [Ordinandus itaq;.] ſexta ibi, [Quomodo etiam ſecundum Hieron.] Septima ibi, [Vnde Apoſtolus.] Octaua ibi, [Si enim vidua.] Caſus autem ſequentis cap. planus eſt.

Sicut ergo in cibis mores eorum cũ quibus viuimus, ob ſeruare monemur, ſic & de indumentis intelligendum eſt. Vt enim alibi dicitur, [Quiſquis contẽptis his, cũ quibus vixit, lautiora ſibi, vel auſteriora præ cæteris indumenta vel alimẽta quærit, aut intemperans ſui aut ſuperſtitioſus eſt.] In inceſſu aũt debet eſſe ſacerdos ornatus, vt grauitate itineris, mentis maturitatẽ oſtendat. Incompoſitio enim corporis (vt Auguſtinus ait) inæqualitatẽ indicat mẽtis. Vnde hiſtoriographus [a] ille cũ eius mutabilitatẽ [b] deſcriberet cuius conſcientia excita † curis mentem vaſtabat †, inter cætera hoc etiam notabile iudicauit, dicens [Citus modo, & tardus inceſſus.]

fup. ead. c. quiſquis.

epi. 209. ad Monachas habetur ſenſus.

Salluſtius de Catilina.

† *al excitatã. al exagitatã.* † *al. vexabat.*

DISTINCTIO XLII.

1 pars

Matth. 25.

HOſpitalẽ [c] vero ſacerdotẽ eſſe oportet, ne ſit in numero eorũ, quibus in iudicio dicetur [Hoſpes erã, & nõ ſuſcepiſtis me.] Qui enim Apoſtolũ ſecutus alios ad hoſpitalitatẽ debet inuitare, quomodo hoſpitalitatis exhorator poterit eſſe, qui domũ propriã hoſpitibus clauditi? Si enim ſacerdos primũ à ſeipſo [d], & a domeſtica eccleſia ſua debet exigere quod poſtea populis imperet: ſi primũ imitando Chriſtũ, ipſe debet facere quę poſtea populum docere at, neceſſe eſt vt pauperes hoſpitio recipiat quo ad hoſpitalitatẽ facilius ſuo exẽplo ſubditos attrahat. ¶ Ordinad⁹ itaque ſacerdos ad memoriã reuocet, quomodo Abrahã, & Loth per hoſpitalitatis opera, Deo placuere, & Angelos hoſpitio meruerũt recipere, quomodo Angeli Sodomis hoſpitalẽ domum ingreſſi, Loth cum familia ſua liberauerit, quomodo clauſas domos cũ hoſpitibus ignis ingreſſus perdiderit, quomodo etiam ſecundũ Hieronymũ, aliena [e] rapere cõuincitur, qui vltra neceſſaria ſibi retinere probatur: ac ſi per opera pietatis ſe inſtruat, vt & præſentis vitæ ſubſidia, & æternæ claritatis præmia à Deo percipiat, vtrumq; enim pietati promittitur. ¶ Vnde Apoſtolus ſcribens ad Timotheũ ait: [Exerce teipſum ad pietatẽ. Nã corporalis [f] quidem exercitatio ad modicum vtilis eſt, pietas autem eſt vtilis ad omnia ℨ, habens promiſſionem vitæ quæ nunc eſt, & futuræ.] Ab hac [h] quiſquis alienus [i] fuerit in ſacerdotẽ ordinari nõ poterit. ¶ Si enim vidua [k] in eccleſia recipi prohibetur, quæ pauperes non recipit hoſpitio quæ pedes ſanctorum non lauit, quę omne opus bonũ

1. *Tim.* 4.

1. *Tim.* 1

30 q. 1. quomodo.

Gen. 18. et 1. c. Gloſſ. ord. gen. 19. ex Alcuino. In regula Monachorum c. de paupertate.

center incedit (vt dicit Aug.) mentis inæqualitas indicatur. Et hoc probatur exemplo Catilinæ, qui propter a & Vnde hiſtoriographus Salluſtius notatus.

b ¶ Mutabilitatem.] Catilinæ.

c Oſpitalem [Hæc diſt. diuiditur in quatuor partes, in quarum prima dicitur q̃ ſacerdotes dẽt eſſe hoſpitales, & recipere pauperes Chriſti, & hoc probatur per id quod dicit ad modicum, dicas reſpectu eorum per quę habetur vita æterna. vtilis tamen eſt, quia opportunitatem peccandi auſert. de conſecr. diſtinctio. 5. nunquam. Laur.

g ¶ Ad omnia.] Id eſt, ad temporalia & æterna, vt 16. q. 1. decimæ.

h ¶ Ab hac.] Hoſpitalitate.

i ¶ Alienus.] Vt 85. diſt. Archidiaconum.

K ¶ Vidua.] 31. q. 1. quomodo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SI quis.]HINC ETIAM. Adhuc probat Gratianus hospitalitatem esse tenendam, & qui eam non habuit, abijcitur ab ecclesia, sicut Ioan. eiecit quendam Diotrephē, quia pauperes nō recipiebat. Et offendit ēp oībus ind fferenter qbus possumus dēmus hospitalitatē exhibere: quod probat sequenti capitulo.

a ¶ Diotrephē.[Proprium nomen. vel id est, sacerdotem.

QViescam⁹.]Hęc est secūda pars huius dist. in qua dicit, quod in elemosynis dandis non debet esse differentia cum petitur pro nutrimento. si autem peteret causa prędicationis, tūc esset discernendum. Hoc autem intelligo de elemosynis quotidianis non autem de prēmeditatis. alias contradiceret Hieron. 16. q. 1. c. fin. vbi dicit, quod in paupere magis est attendenda religio, quam paupertas. Io. de Fan.

CASVS. Quidam dicebāt, q⁹ in omnibus hospitib⁹ recipiēdis faciēda erat examinatio, sed dicit Ioan. Chrys. nō esse verū. Nam si petat aliquis tanquam prelatus. faciēda est examinatio, ga forte nō recte petit, vel est intrusus vel excōmunicatus. Non enim datur tantum temporale, sed etiam accipitur spirituale. Si vero petit amore Dei, indifferēter est omnibus dandum, exemplo Abraham, qui meruit Angelos recipere: quod forte non fecisset, si distinxisset pſonas. Quę sequuntur, patent vsque ad distinctionem.

Discretione maiore in maioribus opus est.

b ¶ Curiositate.]Nō enim semper erimus curiosi, nam multa sunt dissimulanda. ff. de noua. l. dob. in fin.

c ¶ Periculum.]Si. n. in minoribus adhibēda est discretio, fortius in maioribus. 7 q. 2. c. vl. ff. ad Carb. l. 1. § 2.

d ¶ Postulat.]Ergo indistincte, cui. est danda eleemosyna, vt infra. ea. c. pxi. §. prox. & 86. di. pasce. & 1 q. 2. quam pio. & 11. q. 3. quī. multos. & 16. q. 1. si cupis: & 23. q. 3. duo alibi dicitur: omni petenti retribuit. Sed contra dñs dicit 1, Defudet eleemosyna in manu tua, donec inuenias iustum cui des. Et in Canticis, vbi dicitur: Ordinauit in me charitatem. Et dicit Ambro. Ordinata est charitas vt primo Deus, secundo parētes, deinde filij, postea domestici vltimo extranei diligantur. Et alibi dicit Ambrosi. q⁹ delectus personarum debet eē in misericordia impendenda, vt 86. dist. non satis, & Hieron⁹. dicit, q⁹ in paūperibus non tam paupertas quam religio est attendenda, vt 16. q. 1. quoniam quidquid. & Aug. dicit, Vtilius esurienti panis tollit. quām de cibo securus. &c. vt 5. q. 5. non omnes. 23. q. 4. nimium. Distingue ergo ? eorum qui petunt elemosynam, alij sunt cogniti, alij non. Item alij petunt quasi ex debito, vt prędicatores & plati, alij pro sustentatione corporis. Si ergo quis petat, ex debito, & ratione officij, quia dicit se ad hoc missum vt ibi prædicet, & tale officium constat ei commissum esse, recipiendus est: si est incognitus, est examinandus an ita sit vt in hoc cap. Si autē quis petit pro nutrimento, tunc indistincte omnibus est danda, vt hic, & 1. q. 1. quam pro. & 11. q. 3. quoniam. nisi quis per securitatem cibi negligat futuriam, quia tunc subtrahenda est ei, vt 5. q. 5. non omnis. nisi iam fame moriatur. vt 86 distin. pasce. si autem non possumus omnibus sufficere, tunc danda est potius bono, quam malo cōiunctissimo, quā extraneo, & sic loquitur illud, Defudet eleemosyna, &c. & illud, Ordinauit in me charitatem, vt 86. dist. non satis.

e ¶ Sed quoniā omnes,] Arg. q⁹ ratione dubitationis melius est exabundanti aliquid facere, ꝙ aliquid dimittere, vt 11. q. 3. nolite 13. q. 2. non æstimemus 24. q. 3. corripiantur. Et argum. ad quęstionem cum dubitatur quis ex duobus occiderit hominem, quòd potius ambo admittantur ad ordines, ꝙ ambo repellantur 1. arg contra 23. q. vlt. si quatuor. Quid iuris sit de hoc notat in quæstione.

Hinc etiam Ioannes euangelista in epistola sua quendam Diotrephem [a] excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipientes de ecclesia eiciebat. In hospitalitate autem non est habendus delectus personarum: sed indifferenter quibuscunque sufficimus, hospitales nos exhibere debemus.

Vnde Ioannes Chrisostomus in epist. ad Hebræos hom. xi. ad c. 6.

¶ In recipiendis hospitibus nulla debet esse distinctio. C. II.

2 QViescamus ab hac absurda curiositate [b], & diabolica, & peremptoria †. Si enim in clero se electum esse dicat, si sacerdotem se nominet, scrutare. nō enim sine periculo in talibus indiscussa cōmunicatio est: circa maiora periculum [c] vertitur; non enim das, sed accipis. Si vero pro nutrimento postulat [d], nihil in his examines. Inquire, quomodo Abrahā hospitalem se circa omnes ostendebat. Si scrutator fuisset circa refugientes ad se, nunquam Angelos hospitio recepisset. Fortassis enim non putans eos Angelos esse, cum reliquis & hos repulisset: Sed quoniam omnes [e] recipiebat, suscepit & Angelos. Nō enim ex vita eorum, quos accipis, mercedem tibi retributurus est Deus; sed ex voluntate tua, ex liberalitate, ex honorificentia multa, ex misericordia, ex bonitate.

† al. pernitiosa.

Dubitatio notabilis. 1 Argum. ad hoc 23. q. 4. quam magnum. Laur.

Sed licet ipsa conuiuia despicienda non sint, non tamen in ecclesiis celebrari, nec clericos ad ea conuocatos ex eis partes sibi tollere oportet.

Vnde in Laodicensi concilio, c. 27.

¶ Clerici ad agapem vocati partes sibi non tollant. C. III.

† Vide quod no. And. Alcia. li. præterm. sforū 1. in dictione, agapes.

Ansel. l. 5. c. 77. Iuo p. 3. ca. 128.

NOn oportet ministros altaris, vel quoslibet clericos [α] ad agapem † vocatos, partes [a] tollere propter iniuriam [b g], quæ ex hac occasione ecclesiastico ordini possit deputari.

α ¶ Clericos.]*In concilio Græco, & prisca etiam versione additur,* vel laicos.

g ¶ Propter iniuriam,]*Græce est: διὰ τὸ τὴν ὑβριστὴν τάξιν προσελθεῖν τῇ ἐκκλησιαστικῇ, ideſt,* eo quod ecclesiastico ordini inuratur contumelia.

Item ex eodem, c. 28.

¶ In locis Deo sacratis nec comedere, nec accubitus sternere liceat. C. IIII.

Burc. l. 3. c. 82. Iuo p. 3. c. 32. Ansel. l. 5. c. 78.

4 NOn oportet in basilicis, seu in ecclesijs agapem facere, & intus γ manducare, vel accubitus sternere.

γ ¶ Et intus.]*Græce est.* καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ: *quod Dionysius vertit,* nec intra domum Dei: *sed apud Balsamonē abest vox Dei.*

Item ex concilio Carthag. 3. c. 30.

¶ Nisi necessitate coacti clerici in ecclesia non conuiuentur. C. V.

Burc. l. 3. ca. 83. Iuo p. 3. ca. 74.

NVlli episcopi, vel clerici in ecclesia conuiuentur, nisi forte transeuntes [c] hospitiorum necessitate illic refician tur. Populi etiam ab huiusmodi conuiuijs, quantum potest fieri, prohibeantur.

In reg. B. Benedicti, c. 52.

[Item ex dictis B. Benedicti abbatis.]

De eodem. PALEA. C. VI.

Burch. l. 3. c. 81. Iuo p. 3. cap. 71.

ORatorium [d] hoc sit, quod dicitur, nec ibi quidquam aliud [e] geratur, vel condatur, quam quod † diuinis ministerijs † conueniat.

† al. laudibus.

Sensus non uerba, Isidorus. Etymo. l. 15. c. 4. Smaragdus in reg. B. Benedicti. c. 52. Burch. l. 3. c. 80.

Item Augustinus epist. 109. de regula monachorum.

De eodem. C. VII.

INoratorio præter orandi, & psallendi cultum penitus nihil agatur, vt nomini huic & operæ iugiter impensa concordent.

DISTINCTIO XLIII.

Cant. 5. ex glo. interlin. ibi.

DVdicus [f] *quoque debet esse sacerdos, vt & moribus, & verbis pudorem indesinenter exhibeat. Vnde in canticis canticorū genæ [g] sponsæ, ideſt prædicatores, turturi comparantur.* ¶ *Debet [h] etiam gratiam*

a NOn oportet, &c.] ¶ Partes.]Et domum mittere, Decret. Grat. pꝛs 1.

Clerici in tabernis possunt cibum sumere.

2 Sed nō scilicet. ext. de immun. eccl. c. 1. ubi de hoc.

d ¶ Oratorium.] Ab orando quippe dicitur, vt in eo nihil aliud, quam oretur & psallatur. inf. eod. in oratorio.

e ¶ Quidq̄ aliud.] In ecclesiasticę cause possunt & debēt tractari in ecclesia, vt 2. q. 2. præceptum.

f Pudicus.] Hic breviter tangit 7. c. Apostolicæ regulę, oportet epm eē pudicū.

g ¶ Genę.]Sicut em per genas cibi, sic p dications ecclesię fideles incorporant, vt de consecr. dist. 2. Hug. quia pastus.

3 Scilicet & mastican do incorporanē.

DEBET. In hoc §. prosequitur Gratianus c. 8. Apostolicæ regulæ. s. oportet epi scopū esse Doctorē. i. talē q sciat docere. Nam q̄tum prodest bonis per exēpla bonæ vitæ, tm̄ nocet malis si fileat. Nam prædicatione platorum mali sunt arcendi & corripiendi, sed in sua prædicatione nedēt prælatus esse discretus, ne vel tacendo pferat, vel dicendo taceat. Quod sequentibus capit. probatur.

h ¶ Debet, &c.] Hic prosequitur viij. cap. Apostolicæ regu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

regulæ, oportet, ordinandum esse Doctorem: idest, talem, qui sciat docere & prædicare. considerabit autem prius quibus & quæ prædicare debeat, quia non omnia cibus sunt prædicanda: hæreticis enim secreta fidei non sunt pandenda, nec nimis alta dicet minus capacibus. & si subditi non obediunt prædicanti, nō ideo cessabit a doctrina & correctione eorum.

1 Vt inf. ea. dist. in mandatis.
2 11. q. 3. nolite. in fine.
3 Vt inf. ea. d. sanctimus. cum duob. c. seq.

a ¶ Silentio.] Expone negatiuè. sic 2. q. 7. sancta.
b ¶ Nam latratu.] Idest prædicatione.
c ¶ Canum.] Infra 2. q. 7. qui nec.
d ¶ Et baculo.] Cōminationis.

docendi habere: quia, vt Hieronymus ait: [*Innocens, & absque sermone conuersatio, quantum exēplo prodest, tantum silentio* [a] *nocet. Nam latratu* [b] *canum* [c], *& baculo* [d] *pastorum, lupi sunt arcendi.*] *In ipsa autē doctrina discretum oportet esse rectorem, ne aut tacenda proferat, aut proferenda taceat.*

Ad Oceanum 83. & glossa or. in 1. Tim. 3. in ver. Doctorem.

α ¶ Baculo.] *In epistola B. Hieronymi legitur*, baculoque pastoris luporum rabies deterrenda est. *Sed glossa ordinaria cū Gratiano concordat.*

Item Gregorius par. 2. sui pastoralis, c. 4. ait.

¶ De discretione prædicationis, & silentij. C. I.

SIt rector discretus in silentio, utilis in verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticescat. Nam, sicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita indiscretū silentium eos, qui erudiri poterant, in errore derelinquit. Sæpe namque rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui libere recta pertimescunt, & iuxta veritatis vocem nequaquam iam gregis custodiæ, pastorum studio, sed mercenariorum vice deseruiunt: quia veniente [e] lupo fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hinc namque eos per prophetam Dominus increpat dicens, [Canes muti, non valentes latrare [f].] Hinc rursus [g] queritur, dicens. [Non ascendistis ex aduerso, neque opposuistis murum pro domo Israel, vt staretis in prælio in die Domini.] Ex aduerso quippe ascendere, est pro defensione gregis, voce libera, huius mundi potestatibus contraire. Et in die Domini in prælio stare, est prauis decertantibus ex iustitiæ amore resistere. Pastorē enim recta timuisse dicere [h], quid est aliquid, quā tacēdo [i] terga præbuisse? qui nimirū si pro grege se obijcit, murū pro domo Israel hostibus opponit. Hinc rursus delinquēti populo dicitur [Prophetæ tui viderunt tibi falsa, & stulta, nec aperiebāt iniquitatem tuā, vt te ad pœnitentiā prouocarent.] Prophetæ quippe in sacro eloquio nonnūquam Doctores vocantur, qui dum fugitiua [k] esse præsentia indicant, quæ sunt uentura manifestant, quos [l] diuinus sermo falsa videre redarguit, quia dum culpas corripere metuunt, incassum delinquentibus promissa securitate [m] blandiuntur, qui iniquitatem peccantium nequaquam aperiunt, quia ab increpationis voce conticescunt. Clauis quippe apertionis est sermo [n] correctionis, quia increpatio culpam detegit, quam sæpe nescit [o] ipse etiam, qui perpetrauit. Hinc Paulus ait, Vt potens sit in doctrina sana exhortari, & eos, qui contradicunt, redarguere.] Hinc per Malachiā

Ioan. 10
Esa. 56.
Ezech. 13.
Thren. 2.
Ad Ti. 1.

Nam siluisse nocet, multosque silentia damnant.

e ¶ Venientе.] Iuxta illud.
f ¶ Latrare.] Propter pigritiam.
g ¶ Hinc rursus.] Primo conqueritur, & primo ponit verba prophetæ, deinde ea exponit, & sic procedit per totū c.
h ¶ Dicere.] Idest, dicitur.
i ¶ Tacendo.] Not. per tacens & timens fugere dicitur. vnde etiam tacens pro contumace habetur, vt 65. dist. si forte, & ff. de interro. act. de ætate §. qui tacuit.
K ¶ Qui dum fugitiua.] Idest transitoria.
l Quos.] Simplex relatio, nō refert ad immediate dictū.
m ¶ Securitate.] Eo ipso, per tacetur, promittitur securitas delinquentibus, vt §. dist. error.
n ¶ Sermo.] Doctoris.
o ¶ Nescit.] Scilicet esse peccatum ille cui prædicatur, vel cum eius pœnitentia auditur, quæritur ab eo locus, &

& tempus, & persona cum qua deliquit, quæ fortè peccator propter verecundiam vult occultare, vt de pœnitēn. distinct. sexta. capitul. 1. in fin. 1. Tamen in quæstionibus vbi fit præiudicium alij, non fient speciales interrogationes, vt ff. de quæstio. l. prima. §. qui quæstionem:

1 Et de pœnit. dist. 3. c. 1. in princ.

a ¶ Custodiunt.] Id est, custodire debent.
b ¶ Quia Angelus.] Id est, nuncius Domini.
c ¶ Præconis.] Infra de consecratio. distinctio. quarta, baptismus.
d ¶ Pastores,] Id est, Apostolos.
e ¶ Tintinnabulis.] Octoginta tintinnabula, & totidem mala punica in inferiori margine tunicę sacerdotali pendebāt.
f ¶ Non moriatur.] Anima scilicet peccando, vel vt fama eius non sit mortua.
g ¶ Opera.] Argum. q. 1. si in aliqua permiserit se desponsari vel arrhari, licēt expresse non consentiat, videtur q. sponsalia sint contracta. argumen. 30. quæst. 5. fœminæ. 27. q. 2. si quis desponsauerit, 32. quæstio. 2. honorantur. ff. de sponsa. Sed ea 2. Nam opera probant, vt 46. distinctio. cap. 1. 11. quæst. 3. existimant, 22. quæst. 5. cauere, vt extra de his, quæ fiunt à ma. part. cap. ex ore. argumen. ff. de mino. si filius. ff. de inoffic. testamen. l. vltim. ff. de ædil. edict. si tamen. §. ei qui. Ioann. Ego dico, quòd si contrahentes possunt loqui, exprimere debent cōsensum suū: alioquin non iudicatur pro matrimonio, cum necessaria sint verba quantum ad ecclesiam, vt extra de sponsa. tuæ fraternitatis. quia etiā mutus si contrahit, signis debet exprimere consensum, vt extra de spon. cum apud. Bart.
h ¶ Sed sapere.] Ad hæc quæ hic dicuntur, bene facit extra de hæret. cum ex iuncto.
i ¶ Ad sobrietatem.] Id est, sine præsumptione.
k Nimiè.] Id est, in multi loquio.
l ¶ Leuigatur.] Id est, leuis, & inanis ab auditoribus iudicatur.

Malach. 2.
Esa. 58.
Act. 2.
Apo. 28.
Psal. 131. Ital. si
Mar. 9.
Rom. 12.
Exo. 28.
Mar. 9.

dicitur: Labia sacerdotis custodiunt [a] scientiam, & legem requirūt ex ore eius; quia Angelus [b] Dñi exercituum est.] Hinc per Esaiam Dñs admonet dicēs: [Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam.] Præconis [c] quippe officiū susscipit, quisquis ad sacerdotium accedit, vt ante aduentū iudicis, qui terribiliter sequitur, ipse scilicet clamādo gradiatur. Sacerdos ergo si prædicationis est nescius, quam clamoris vocē daturus est præco mutus? Hinc est enim, q. super pastores [d] primos in linguarum specie spiritus sanctus insedit; quia nimirum, quos repleuerit, de se protinus loquentes facit. Hinc Moysi præcipitur, vt tabernaculum sacerdos ingrediens tintinnabulis [e] ambiatur; vt videlicet prędicationis voces hēat; ne superni inspectoris iudicium ex silentio offendat: scriptum quippe est: [vt audiatur sonitus, quando ingreditur, vel egreditur sanctuarium in conspectu Domini; non moriatur [f].] Sacerdos namque ingrediens, vel egrediens moritur, si de eo sonitus non auditur; quia iram contra se occulti iudicis exigit, si sine prædicationis sonitu incedit. A pte autem tintinnabula vestimentis illius describuntur inserta. Vestimenta enim sacerdotis quid aliud, q. recta opera debemus accipere? propheta testante, qui ait: [Sacerdotes tui induantur iustitia.] Vestimentis itaque illius tintinnabula inhærent; vt † vitę viā cum linguæ sonitu ipsa quoque bona opera [g] sacerdotis clament. Sed cum rector se ad loquendū præparat, sub quanto cautelę studio loquatur, attendat; ne si inordinatè ad loquendum rapitur, erroris vulnere corda audientium feriantur: & cum fortasse sapiens videri desiderat, vnitatis compagem insipienter abscindat: Hinc namque veritas dicit [Habete sal in vobis, & pacem habete inter vos.] Per sal quippe, verbi sapiētia designatur. Qui ergo loqui sapienter nititur, magnopere metuat, ne eius eloquio audientium vnitas confundantur. Hinc Paulus ait. [Non plus sapere quàm oportet sapere, sed sapere [h] ad sobrietatem [i].] Hinc in sacerdotis veste iuxta diuinam vocem tintinnabulis mala punica coniunguntur. Quid enim per mala punica, nisi fidei vnitas designatur? Nam sicut in malo punico, vno exterius cortice multa interius grana muniuntur; sic innumeros sanctæ ecclesię populos vnitas fidei contegit, quos intus diuersitas meritorum tenet. Ne igitur rector incautus ad loquendum proruat; hoc, quod iam premisimus, per semetipsā veritas discipulis clamat: [Habete sal in vobis, & pacem habete inter vos.] ac si figurate per habitum sacerdotis dicat; mala punica tintinnabulis iungite, vt per omne, quod dicitis, vnitatem fidei cauta obseruatione teneatis. Prouidendum quoque est solicita intentione rectoribus, vt ab eis non solum praua nullo modo, sed ne recta quidem nimiè [k] & inordinatè proferantur: quia sæpè dictorum virtus perditur, cum apud corda audientium loquacitatis incauta importunitate leuigatur [l]; & auctorem suum hęc eadem loqua-

2 Dicas q. si parentes contrahant cum filijs, sufficit eorum tacitumitas, vt in iuribus prędictis. & extra de despo. impub. accessit. & cap. de illis. Aichid. Verba in cō trahēdo matrimonio, an sint de necessitate.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Seminiuerbius quis dicatur.

a ¶ Est.] Scilicet vsque ad vesperam, vt supra dist. 6. testamentum.
b ¶ Seminiuerbius.] A presbyteris Athenienſium dictum est de Apostolo, quid sibi vult iste seminator verborum? & secundum hoc erit hic seminiuerbius, sed si habes semiuerbius, tunc dic q̃ obscurus erat, vel quia (vt dicitur) vitium linguę habebat.

ADDITIO. Seminiuerbius, id est seminãs verba, vel id est, abbreuians verba, secundum Laur. Itẽ Paulus in quadam sequẽtia dicit̃ spermologus sperma eñ Græcè, Latinè dicit semen, & longos sermo, secundum Hug.

Argñi ab ordine verborum sumitur.

c ¶ Præmiſit.] Argu. q̃ ab ordine verborum est argumentandum 20. dist. §. 1. & 23. q. 4. displicet & 1. q. 1. vt euidenter. & 3. q. 7. in grauibus. extra de rescript. cũ dilecta. Et si præcedens verbum est dubium, & sequens manifestũ, sequens clausula est sequenda. ff. de petit. hæred. vtrũ autem: quandoque etiam secundũ præcedentem exponitur sequens. ff. de leg. 1. si seruus plurium. in fin.

1 Alias dr̃ q̃ de ordine scripturæ non est curã lũ. ff. de sol. nec enim. Archid.

d ¶ Importunitas.] Nota quòd propter tria consueuit induci cap. scilicet quòd tacens & timens videntur fugere. Item quòd æquè aliquid probatur factis vt dictis. Itẽ ordinem verborum attendendum, vt pernotata sup. posita patet.

IN mãdatis.] Hæc est secunda pars huius dist. in qua dicitur, quòd hæreticis & paganis non sunt secreta nostræ fidei manifestanda. & hoc cap. ad hoc probnadum inducitur. Si tu quæras quæ dicta Origenis recipiantur? Resp. recipit ecclesia tanquam sua ea, quæ de dictis eius Hiero. recipit. alias sunt cum suo auctore damnata per Papam Gelasium. 15. distin. Sancta Romana. verſic. item Origenis. Io. de Fan.

CASVS. Quæsitum fuit ab Origene, vtrum indifferenter secreta fidei sint cuilibet referanda? & Respondit quòd non duabus rationibus. prima est, quia Christus præcepit vt intrates ciuitatẽ examineamus, quis sit in ea dignus, vt apud eum cibum sumamus; multo fortius est hoc faciendũ in cibo spirituali, cum nõ debeamus proijcere margaritas nostras ante porcos. Secunda est: q̃ si fidelis est, & bonus paratus corrigi, referare sibi

quacitas inquinat, quæ seruire auditoribus ad vsum profectus ignorat. Vnde bene per Moysem dicitur: [Vir, qui fluxum seminis patitur, immundus est [a].] In mente quippe audientium, semen secuturæ cogitationis est qualitas auditæ locutionis; quia dum per aurem sermo concipitur, cogitatio in mente generatur. Vnde & ab huius mundi sapientibus prædicator egregius seminiuerbius [b] est vocatus. Qui ergo fluxum seminis patitur immundus asseritur; q̃a multiloquio subditus, ex eo se inquinat, quod si ordinatè promeret, prolem rectæ cogitationis edere in audientium corda † potuisset: dumque incautus per loquacitatem defluit, non ad vsum generis, sed ad immundiciam semen effundit. Vnde Paulus quoque, cum discipulum de instanria prædicationis admoneret, dixit: [Testificor coram Deo, & Christo Iesu, qui iudicaturus est viuos & mortuos, per aduentum ipsius, & regnum eius prædica verbum, insta opportunè, importunè:] dicturus [importunè,] præmisit [c opportunè;] quia scilicet apud auditoris mentem ipsa sua vtilitate se destruit, si habere importunitas [d] opportunitatem nescit.

Leuit. 15.

Act. 17.

† *al. corde*

2. Tim. 4.

Item Clemens epist. 3. in extremo.

¶ Porcis, & canibus sacra non sunt committenda. C. I I.

2 IN mandatis [e] habemus, vt venientes ad ciuitatem discamus prius, quis in ea dignus sit, vt apud eum cibum sumamus; quanto magis nosse conuenit, quis, qualisue sit is, cui immortalitatis verba credẽda sunt? Soliciti enim, & valde soliciti esse debemus, ne margaritas nostras mittamus ante porcos. Sed & ob alias causas vtile est viri huius habere me notitiam. Si enim sciam, quia in his, de quibus non potest [f] dubitari, quòd ℊ bona sint, emẽdatus est, & inculpabilis; hoc est, si sobrius, si misericors, si iustus, si mitis, & humanus (quæ vtique bona esse nullus ambigit) tunc consequens videbitur, vt ei qui obtinet bona virtutum [h], etiam quod deest fidei, & scientiæ, conferatur: & in quibus maculari eius vita videtur, quæ est in reliquis probabilis, emendetur. Si ve-

Matth. 10. Mar. 7.

Matth. 7.

eum prudenter eludere; ne si nil respondeamus, putent auditores inopia responsionis nos declinare certamẽ.

e ¶ In mandatis.] Scilicet Euangelicis, Matth. 10. c. & Matt. 7. vbi Dominus præcepit discipulis suis: In quam cumque ciuitatem intraueritis, interrogate quis in ea dignus sit, & sicibi manete. Ex verbis illis arguit ur hic a minori. Lau.

f ¶ Nõ potest.] Nam timor in dubijs deteriora canit. Et Lucanus. Pessimus in dubijs augu. timor.

g ¶ Quòd.] Id est, quia bona sint.

h ¶ Virtutum.] Ergo videtur, quòd qui non habet fidem possit habere virtutem, quod non est verum, vt 24. q. 1.

a ¶ Quæ palam.] Idest, indubitanter sunt mala.
b ¶ Permanet.] Sæpius admonitus.
c ¶ De secretioribus.] Sed ea quæ spectant ad admonitionem, non autem secreta fidei: quia si illa sciret: facilius non inde impugnaret, ut 11. q. 3. nolite.
¶ Pru-

ro in ijs, quæ palam [a] sunt peccatis inuolutus permanet [b], & inquinatus, nõ me oportet ei aliquid de secretioribus [c], & remotis diuinæ scientiæ proloqui, sed magis prostrati, & conuenire eum, vt peccare desinat, & actus suos a vitijs emendet. Quòd si ingesserit se, & prouocauerit nos dicere, quæ eum minus rectè agentem non oportet audire, prudenter [d] eum debemus eludere [e]. Nam nihil omnino respondere, auditorum causa, vtile non videtur, ne forte existiment nos responsionis penuria [f] declinare certamen, & fides eorum lædatur non intelligentium propositum nostrum.

Item Anacletus, epist. 1. omnibus episcopis.

¶ Verba prædicationis persecutoribus suis prælati non subtrahant. C. III.

Iuo p. 5. ca. 237 circa medium. † *al. in stitut. Matth. 5.*

3 SCimus autem multos ob id infestare Doctores, vt eos perdant g, & placita propriæ voluntatis adimpleant. Non propterea tamen Doctores (iniquitatum vires suppetunt) a recta æmulatione [h], & bona intentione † recedere [i] debent, scientes, quia beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.

Item Gregorius Venantio. lib. 1. epist. 33.

¶ Non est mundus a sanguine subiectorum, qui Dei consilium illis non annunciat. C. IIII.

Act. 20.

EPhesijs Paulus [k] dicit: [Mũdæ sunt manus meæ a sanguine [l] omnium vestrum, nõ enim subterfugi, quominus annunciarem [m] omne consilium Dei vobis.] Mũdus [n] ergo a sanguine eorum non esset, si eis Dei consilium annunciare noluisset; quia cum increpare delinquentes noluerit, eos procul dubio tacendo [o] pastor occidit.

Item Nicolaus ad Michaelem Imperatorem in epis. cuius initium est, [Proposueramus.]

† *Dispensatione nobis*] ori.

¶ Aeternæ damnationis pœnam incurrit prædicator, qui semen diuini verbi non spargit. C. V.

DIspensatio † est nobis cœlestis seminis iniuncta:

Æmulor inflatur, amat, inuidet, ac imitatur. Bar.

Æmulor varia significata habet.

i ¶ Recedere.] No. q̃ pp substannationem vel persecutionẽ non cessabit Doctor a docendo, vel prælatus a prædicando, vt hic, & 11. q. 3. nolite. quia & si illi non proficiant, tñ ipse faciat quod suũ est, vt 47. dist. quod apud nos. & 23. q. 4. sicut non est. nec obstat sup. ca. prox. ubi dicit, q̃ prudenter debemus eludere tales. nec etiam illud ob. 24. q. 3. dixit Apostolus. ubi dicit, hæreticum hoẽm post primam & secũdam correctionem deuita. quia vtrumque illorum obtinet in secretioribꝰ. fidei, quæ non debemus pãdere illis: sed ab illis q̃ faciunt ad correctionẽ nunquam cessandum est, vt 1. q. 7. cõuenientib. Io. Hodie autem si hæretici nõ corrigant, statim tradendi sunt curiæ sæculari ad puniendũ: si aũt corrigantur, & iurent stare mãdato ecclesiæ, in perpetuo carcere debẽt detrudi ad agendam pœnitentiam, vt extra de hæret. c. penul.

Prælatus pp persecutionem non deserat prædicationem.

EPhesis.] CASVS Venantius epus suos subditos corrigere nolebat, vel negligebat. de quo eũ Gra. reprehendit: q̃ a peccata subditorum nisi eos corrigat, sibi imputantur. & pro hoc probat auctoritate Pauli; & quia pastor vt occidere delinquentes, nisi eos corrigat.

Imputandũ non est ei q̃ minus fiat, nõ est tibi imputandũ, vt 24. q. 2. admonere. & 47. dist. c. vlt. & §. necesse. & C. de inst. & substit. l. 1. Ar. contra ext. de eo qui mit. in pos. causa rei ier. ca. 1. Ioan. Sed certe ibi stetit non per petentem possessionem. ff. de reg. iur. l. culpa. Bar.

K ¶ Paulus.] In Actibus Apostolorum 20. cap.
l ¶ A sanguine.] Idest, a peccato.
m ¶ Annunciarem.] Arg. q̃ si per te non stat aliqd quo minus fiat, nõ est tibi imputandũ, vt 24. q. 2. admonere. quẽ nõ stat. & 47. dist. c. vlt. & §. necesse. & C. de inst. & substit. l. 1. Ar. contra ext. de eo qui mit. in pos. causa rei ier. ca. 1. Ioan. Sed certe ibi stetit non per petentem possessionem. ff. de reg. iur. l. culpa. Bar.
n ¶ Mundus.] Arg. a destructione antecedentis, vt 24. q. 2. saue.
o ¶ Tacendo.] Infra 83. dist. error.

DIspensatio.] CASVS. In hoc cap. Nicolaus Papa reprehendit prælatos, qui nolut corrigere subditos, & prædicare: quia væ erit eis, si verba cœlestis seminis non prædicauerint, & nõ iparserint in subiectos: & hoc

d ¶ Prudenter.] Transferendo nos callide ad alienam materiam: cum nec ipsi debeant alieni regni scrutari arcana. C. de cõmer. mercatores. & extra de elect. q̃ sicut. immo subtili ingenio debemus a barbaris extorquere aurum, vt de commercijs, l. 2. & 14. q. 4. ab illo. & 1 Dic q̃ ibi q. 5. c. dixit.
e ¶ Eludere.] Nota dolum esse bonum contra hostem. Dolus quando bonus. sic 22. q. 2. vtilem. & ff. de do. l. 1.
f ¶ Penuria.] Arg. contra infra 24. q. 2. cum quibus 1. Cimus.] Hæc est tertia pars huius dist. in qua dr̃, q̃ si prælati non corrigunt suos subditos, sanguis subditorum de prælatorum manib. requiretur. Si autẽ faciamus q̃ã in nobis est, non imputatur nobis malitia subditorum. & hoc probat per ista tria cap. Ioan. de Fan. CASVS. Quidã prælati cessabant a correctione, & a recta via, quia infestabantur a suis subditis: sed dicit Anacletus, quòd pp hoc a prædicatione cessare non debẽt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

probat auctoritate Pauli. Præterea sicut magnũ est piculũ platis silere: sic piculosũ est subditis nõ obedire.

a ¶ Væ.] Aliàs veh. ſ. æterna mors. 11.q.3.væ.qui.

b ¶ Et clamet.] Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius sup. dist. 6. sed pensandum.

ADDITIO. Vel dic clamat prædicando: vel se timere æternã damnationẽ, secundum Hug.

c ¶ Quanto magis.] Arg. a maiori. vt 32. q.5. si Paulus. 8.q.1. si ergo tantus.

d ¶ His.] Ideſt, ſubditis.

e ¶ Parere.] Ideſt, obedire.

PARITER. Hæc eſt quarta pars huius d. Dictũ eſt ſup. in ca. in mãdatis, ꝙ ſecreta fidei nõ ſunt hſcis reuelanda. Nunc vero dicit Gratian⁹ ꝙ idem eſt de catholicis indignis, & nõ intelligentib. ſi autem ſecus fiat, non fit ad eorum vtilitatem: ſed potius ad oſtentationem, vel ſcientiæ iactationẽ, vel adulationem, vel propter loquacitatem incautam. Et hoc probat per expoſitionẽ. Beati immaculati. Ex quibus[1] omnibus patet, ꝙ ſi[Ps] prælatus in prædicãdo diſcretionem nõ ſeruat, tanquam torto naſo, ideſt, diſcretione carens, ſacerdotis officium uidetur indignus.

f ¶ Irreuocabile.] Horatius: [Nam ſemel emiſſum manet irreuocabile verbũ] extra de verb. ſign. forus, & Ouidius

Neſcit vox miſſa reuerti. Iuxta illud:

Vox emiſſa ſemel, irreditura uolat.[1]

g ¶ Torto.] Infra di. 49. c. 1. Hinc etenim naſum cõparat diſcretioni: quia per eum perpenditur odor & fętor.

VM autem.] Hæc di. diuiditur in tres partes: in quarum prima probat de temperantia gulæ, & hoc probat per quatuor auctoritates ſanctorum patrum. Secũda ibi, [Multis.] Tertia ibi, [Non oportet.] Io. de Fan.

CASVS. Sup. in 35. diſt. dicitur eſt ꝙ ſacerdos non debet eſſe vinolentus, ſed ſobrius: quia comeſſatio & voracitas ebrietatis ſunt cohærẽtia, ideo prohibita ebrietate, prohibetur in hac 44. diſt. voracitas, & gulæ intemperantia. Et probatur tribus rationibus. Prima eſt, quia comeſtatio & ebrietas ab Apoſtolo enumerantur inter opera tenebrarum dicens: non in comeſſationibus, &c. Secunda eſt: quia ventris ingluuies facile prouocat ad luxuriã: & omne opus bonum diſſoluit. Tertia probat exemplo Nabuzardum, qui deſtruxit muros Hieruſalem quia ei multitudo coquorum deſeruit. Sunt autem

[1] Ad idem. 5. q.5. qui ambulat. ff. de ca. & poſt li. reuer. in bello. 9. factæ. in authent. de æqua. do. §. hinc igitur. in fi. Arch.

comeſſationes noxiæ non ſolum ſacerdotibus, ſed etiã laicis qui dies feſtiuos celebrare non putant, niſi comeſſationibus deſeruiant.

CVM AVTEM. Hæc diſtinct. ſpectat ad tertium cap. apoſtolicæ regulæ, quæ tractata eſt 35. diſtinct. oportet. or-

væ[a] ſi non ſparſerimus: væ ſi tacuerimus. Quod cum electionis vas formidet, & clamet[b], quanto magis[c] cuilibet exiguo metuendum eſt: Proinde, ſicut non leue diſcrimen incumbit Pontificibus ſiluiſſe pro diuinitatis cultu & eccleſiæ correctione quod congruit, ita his[d] (quod abſit) nõ mediocrè periculum eſt, qui cum debeant parere[e], deſpiciunt. 1. Cor. 9.

4 *Pariter quoque obſeruare debet ſacerdos, ne indignis, et non intelligentibus ſecreta miſteria, ſua prædicatione reſerare incipiat. Qui enim ea docet, quæ ab auditoribus non valent intelligi, non ad eorum vtilitatem, ſed ad ſui oſtentationem facit. Unde in expoſitione, [Beati immaculati] dicitur. [Vitiũ eſt ſecreta myſteria vulgare indignis: qã fit vel loquacitate incautã, dum ſine iudicio volat irreuocabile[f] verbum, vel adulatione, vt ei placeat †, cui ſecreta reuelat, vel iactatione ſciẽtiæ, vt plura ſcire videatur.] In quibus omnibus profecto datur intelligi, quãta debeat eſſe diſcretio in prædicatione ſacerdotis: qua ſi fortè caruerit, tanquam torto naſo, ſacerdotalis officij indicatur indignus.* Glo. ſſa ordi. ex Ambr. ſer. 2. in pſal. 118. in ver. [Abſcondi eloquia tua.]

† Ter. ſſa in Ia. fiat. & vbi vide ſi fit adulatio.

DISTINCTIO XLIIII.

CUm autem vinolentus eſſe prohibetur, gulæ intemperantiam nequaquam habere permittitur. Neq; enim ebrietas prohibetur, & uoracitas permittitur. Utrumq; [h] enim inter opera tenebrarum Apoſtolus connumerat ſcribens Romanis: [Non in comeſſationibus, & ebrietatibus.] Ventris namque ingluuies ad luxuriam prouocat facile, & omne opus bonum diſſoluit. Unde [uenter, & genitalia ſibimetipſis uicina ſunt: ut ex uicinitate membrorum confœderatio intelligatur uitiorum.] Hinc etiam Nabuzardam princeps coquorum muros Hieruſalem deſtruxiſſe legitur, quia uenter, cui multitudo coquorum deſeruit, ædificia uirtutũ ad ſolũ redigit. Sacerdos itaq; de altari uiuere[i], nõ luxuriari quæ Rom. 13.

ordinandum eſſe non vinolentum, ſed ſobrium: ſed nõ tractauit ibi niſi de ſobrietate potus: ideo reſumit eam hic, & tractat de temperantia & ſobrietate cibi. Annuẽcit ꝙ laici & clerici qui faciunt magna conuiuia cauſa laſciuiæ delinquunt 2. Item addit ꝙ clerici non debent comedere vel bibere i tabernis, niſi neceſſitas cogat 4. Deinde dicit ꝙ cibum clericorum ſemper præcedit, & ſequitur oratio. Itẽ quòd in ſacerdotali conuiuio ſemper debet legi lectio ſacræ ſcripturæ. Hier. in epiſt. ad Amandum, & Aug. de Temp. ſerm. 65. Greg. in paſtor. par. 3. c. 20. 4. Reg. vlt. ſecundum lxx. Concilia probata. 2 Sequi. 3 Vt clerici non conuiuia. cum ſequenti. concor. c. nonũ. dist. 44. Ordo pueri. 4 Arg. C. de his qui non. infam. leg. Idem Hog. vide & vel ſi ſic dicitur clericus.

h ¶ Vtrumque.] Argumen. quòd uno prohibito, vel permiſſo, idem erit in connexo ſibi, vt ſup. dist. 4. denique. & 1. q. 1. ſicut Chriſtus. Et eſt hic argum. quòd ſi Papa vel epiſcopus ſcienter aliquem ordinat, videtur reſtituere ipſum famæ 4, cum fama & ſacerdotium ſibi ſunt annexa. Ioan. Quod falſum eſt, vt extra de ſchiſma, ca. 2. vbi dicitur quod probare debet ſecum fuiſſe diſpenſatum. Bar.

i ¶ Viuere.] Sufficere debet ergo clerico, qđ viuat, ideſt,

eſt, ſola neceſſaria habeat: & arctatur illa neceſſitas tm ad victum & veſtitũ in 12. q. 1. epiſcopus. Qualiter tamen hoc intelligendum eſt, dixi 21. quæſt. 1. cap. 1.

a ¶ Quod le. & no. 24. q. 2. teſcandæ. & 32. q. 2. fic non ſunt. in gl. vlt.

COmeſſationes.] CASVS. Quæſiuit Aurelius ab Auguſtino, vtrum laici, qui in diebus feſtiuis deſeruiunt

In Michæã c. 3. in extremo.

rat, vt ait Hieronymus. [Tibi o ſacerdos de altario viuere, non luxuriari permittitur.] Sunt autem comeſſationes non ſolum ſacerdotibus, ſed etiam laicis noxiæ: qui feſtiuos, & ſolennes dies non aliter ſe digne celebrare putant; niſi comeſſationibus deſeruiant.

Unde Aug. ſcribit ad Aurelium epiſcopum epiſt. 64.

¶ Non eſt vacandum comeſſationibus, & ebrietatibus. C. I.

Iuo p. 13. c. 68.

COmeſſationes, & ebrietates ita conceſſæ, & licitæ putantur[a], vt in honorem etiam beatiſſimorũ martyrum non ſolum per ſolennes dies, (quod ipſum quis non lugendum[b] videat, qui hæc non carneis[c] oculis inſpicit?) ſed etiam quotidie celebrentur. *& poſt pauca:* Non ergo aſpere, quantum exiſtimo, non duriter, non modo imperioſo iſta tolluntur: magis docendo, quã iubendo; magis monendo, quàm minando. Sic enim agendum eſt cũ multitudine[d] ſ peccantium †. Seueritas autem exercenda eſt in peccata paucorum. Et ſi quid minamur, cum dolore fiat, de ſcripturis comminando vindictã futuram: ne nos ipſi in noſtra poteſtate, ſed Deus in noſtro ſermone timeatur. Ita prius mouebuntur ſpirituales, aut ſpiritualibus proximi; quorũ auctoritate, & leniſſimis quidem, ſed inſtantiſſimis admonitionibus cętera multitudo frangatur.

† abeſt a Orig. Iuo. & ali quot manuſcriptis Gratiani.

Item ex concilio Laodicenſi, c. 24.

¶ Nulli clericorum, aut continentium licet tabernas intrare. C. II.

Cõc. Aquiſgrã. c. 60. Burc. l. 2. c. 131. Iuo p. 6. c. 205.

NOn oportet clericos ſeruientes α à presbyteris vſque[e] ad diaconos, & deinceps ordinis eccleſiaſtici omnes vſq; ad miniſtros, aut lectores, aut exorciſtas, aut oſtiarios, aut pſalmiſtas, aut etiam eos, qui in propoſito[f] continentiæ ſunt, tabernas β intrare.

α ¶ Clericos ſeruientes.] *Græcè eſt,* ἱερατικοὺς, *quod Dionyſius vertit*, ſacro miniſterio deditos: *quam verſionem concilium Aquiſgranenſe, Burchardus, & Iuo attulerunt.*

β ¶ Tabernas.] *ſequebatur in impreſſis*, niſi cauſa neceſſitatis. *quæ ſunt expuncta, quia neque in pleriſque manuſcriptis, neque in Burchardo, & Iuone, neque in ipſo concilio Laodicenſi, aut Aquiſgranenſi (vbi c. 60. hoc idem repetitur) leguntur: videntur tamen accepta ex can. Apoſt. 54.*

Item ex ſexta ſynodo, c. 9.

¶ Deponatur clericus, qui tabernam, aut ergaſterium habere voluerit. C. III.

NVlli clerico licet tabernã α, aut ergaſteriũ β habere.

a ¶ Lugendum.] Id eſt nonne vnuſquiſque hoc lugendum videat.

c ¶ Carneis.] Scilicet ſpiritualibus.

d ¶ Cum multitudine.] Multi ſunt xl. vt extra de cle. excom. latores. Aliquando 23. millia sũt pauci: vt 45. d. diſciplina. Et habes hic ꝙ pp multitudinem detrahit ſeueritati, vt 50. d. vt conſtitueretur. & 1. q. 7. quoties, 33. q. 4. ipſa pietas. &c. non põt. Quandoq; & cum paucitate mitius agendum eſt, cũ timetur ſcandalum 23. q. 4. cũ quiſque. 5. Vbi ergo aliqd male fit: & quaſi ex auctoritate defenditur, tunc non debet dor mire ſeueritas. quãdo vero non defenditur, tunc diſſimulari poteſt propter ſcandalum, vt de pœnit. diſtinct. 6. cap. 1. in fi. & 82. diſtinct. plurimos. & 50. diſt. domino ſancto. ſed propter ſcandalum nunquam debet deſeri veritas ipſa, vt extra de reg. iu. qui ſcãdalizauerit 6. ſed ſeueritas pœnarum poteſt deſeri, vt hic. Io. Item vbi non habet locum diſpenſationis remedium, vt in matrimonio: propter multitudinem non eſt recedendũ à ſeueritate canonica. vt extra de tranſact. ex parte. Bar. 7. Seueritati an ꝓp multitudinem vel paucitatem detrahatur, 5 Concor. textus in l. decurionũ & ibi gl. & Doct. C. de pœn.

e ¶ Vſque.] Impropriè ponitur hic, vſque, cum nulli ſint in medio. 6 Vbi de hoc, & extra de temp. ord. ſane. ibi videas.

NOn oportet.] CASVS. Clerici omnes generaliter, & qui votum continentiæ fecerũt, prohibentur ingredi tabernas, niſi cauſa neceſſitatis, vt infra. cap. ſequenti. Sequẽtia duo capitula. plana ſunt. 7 Scilicet, & tacet quandoque prælatus non propter ſcãdalum, ſed propter maius malum quod poſſet eccleſiæ ꝓuenire, vt cum Rex aliquid facit in rebus eccleſiæ, ſecundum. Lau.

ſiunt comeſſationib. & ebrietatibus, propter hoc debent ſuſpendi vel excommunicari. Et reſpondet quòd non: quia multitudo eſt in cauſa, in quam ſeueritas

f ¶ Qui in propoſito.] Vt Deo deuoti conuerſi. 12. q. 1. duo, &c.

g NVlli clerico licet.] ¶ Ergaſteriũ.] Ideſt ſtationẽ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si enim huiusmodi, tabernam ingredi prohibetur; quanto magis [a] alijs ministrare in ea? si quis vero tale quid fecerit, aut cesset [b], aut deponatur.

α ¶ Tabernam, aut ergasterium.] *Græcè est,* καπηλικὸν ἐργαστήριον, *id est,* cauponariam tabernam.

Item ex concilio Carthagin. 3. c. 27.

¶ Nisi necessitate compulsi clerici tabernas non ingrediantur. C. IIII.

CLerici, edendi vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis [c] necessitate compulsi.

Aquisgr. conc. c. 90. Burc. l. 2. c. 130. Iuo p. 6. c. 204.

Item Gregorius Natali episcopo, lib. 2. reg. indict. 10. epist. 14.

¶ Corripiendus est episcopus, qui conuiuijs occupatur. C. V.

2 MVltis ab vrbe tua venientibus, frater charissime, didici, pastorali cura derelicta, solis te conuiuijs occupatum, quæ audita non crederem, nisi hęc actionū † tuarum experimentis approbarem. Nā quia nequaquam lectioni studeas, nequaquam exhortationi inuigiles [c], sed ipsum quoque vsum ecclesiastici ordinis ignores, hoc est in testimonium [f], quod eis, sub quibus es positus, seruare reuerentiam nescis.

† *al. actionis*

Item ad eundem, lib. 2. epist. 37.

¶ De eodem. C. VI.

COnuiuia, quæ ex intentione impendendæ charitatis fiūt, rectè vestra fraternitas † in suis epistolis laudat. Sed tamen sciendum est; quòd tunc ex charitate veraciter prodeūt, cum in eis nulla absentium vita mordetur &; nullus ex irrisione reprehenditur; nec in eis inanes sæculariū negotiorum fabulæ, sed verba sacræ lectionis audiuntur, cum non plus, quàm necesse est, seruitur corpori; sed sola eius infirmitas reficitur, vt ad vsum exercendę virtutis habeatur. Hæc itaque si vos in vestris conuiuijs agitis abstinentium † [h], fateor, magistri estis.

† *al. sanctitas*

† *al. abstinitia*

[*Item ex concilio Nannetensi*].

PALEA. C. VII.

NVllus presbyterorum, quādo ad anniuersariū diem trigesimum aut septimum, vel tertiū alicuius defuncti, aut quacumq; vocatione ad collectam presbyteri conuenerit, se inebriare vllatenus præsumat, nec precatus amore † sanctorū, vel ipsius animæ bibere, aut alios ad bibendum cogere, vel se aliena precatione ingurgitare; nec

De consec. dist. 5. c. nullus. Burc. l. 2. c. 161. Iuo p. 6. c. 252.

† *al. in amore*

Quisquis amat dictis absentum rodere vitam.
Hanc mensam vetitam noueris esse tibi.

a ¶ Quanto magis.] Cui non licèt minus, non licebit & maius, vt hic. & 24. q. 1. miremur. & 74. dist. gesta. 14. q. 3. pœnale. 1. sicut in casu conuerso, scilicet cui licèt maius. & minus. 16. q. 2. visis.

b ¶ Aut cesset.] Sic 35. dist. c. 5.

c ¶ Lerici.] ¶ Nisi peregrinationis.] Not. q; permittitur viatori, quod alij nō permittitur, Arg. simile infra 11. q. 3. quoniam multos.

f ¶ In testimoniū.] Hic vnum fictum probat aliud, vt 1. q. 1. constat, &c.

1 Ad idem 30. q. 3. pycta cium. ff. de inter. & rele. l. relegatorū. ℈ vlt. Arch.

MVltis.] Hæc est 2. pars huius d. in qua reprehēditur quidam Natalis episcopus, qui semper erat in comessationibus: ità q; officiū suum neglebat, & ità alijs detrahebat. & hoc probatur per oc cap. & per c. seq. Io. de Fant.

CASVS. In hoc cap. reprehendit Grego. Natalem episcopū, qui tantum cōuiuijs deseruiebat, in quibus vita absentium reprehendebatur, & inanes fabulæ cantabantur: quod ex eo apparebat, quia neque lectioni, neque exhortationi insistebat; neque suis maioribus reuerentiam exhibebat,

d ¶ Actionum.] Arg. præsumi contra aliquem quandoq; propter crimen præteritum 18. dist. peruenit 34. q. 1. cū per belli cam. Quandoq; ex præsenti circa præsens, vt hic quandoque circa futurum. 50. d. si quis diaconus. Quandoque ex præterito circa futurum. 22. q. 1. non est. quādoq; ex præterito circa futurum. 23. q. 5. si apud. & 82. dist. plurimos.

2 Vbi de hoc & extra de præsum. scribam. & C. de adult. si qui. 31. quæ. 1. si quis viuente. extra de elect. officij Archid.

CONuiuia.] CASVS. Idē Natalis epūs excusabat se, q; a reprehensus fuit pp cōuiuia, q; faciebat: dicēs q; bona intentione & causa impendendę charitatis hoc faciebat. Sed Gregorius dicit, q; tunc fiūt ex charitate, cum vita absentium non reprehenditur, nec

e ¶ Inuigiles.] Quæ duo, scilicet lectioni studere, & exhortationi inuigilare, sunt opera pontificis. 36. dist. c. vlt.

h ¶ Abstinentium.] Nota quòd abstinens dicitur qui bene

plausus, & risus inconditos, & fabulas inanes ibi referre: aut cantare præsumat, aut turpia ioca, vel vrso vel tornatricibus ante se fieri † patiatur: nec laruas dæmonum α ante se ferri consentiat: quia hoc diabolicum est, & à sacris canonibus prohibitum.

† *al. facere per mittat*

α ¶ Dæmonum.] *Burchardus addit,* quas vulgo Talamascas dicunt.

[*Item ex eodem.*]

¶ De eodem. PALEA. C. VIII.

QVando autem conuenerint presbyteri ad aliquod conuiuium, aliquis † prior illorum, versum ante mensam incipiat, & cibum benedicat: & tunc secundum ordinem sedeant, alter alteri honorem præbentes, & per vices cibum & potum benedicant, & aliquis de illorum clericis aliquid de sancta scriptura legat. Et post refectionem similiter sanctum hymnum dicant ad exemplum Domini; sicut in cœna fecisse legitur: & sic se contineant omnes presbyteri, maximè in talibus locis, vt non vituperetur ministerium illorum.

Burc. l. 2. c. 162. Iuo p. 6. c. 253. † *decanus, aut aliquis.* Burchard.

Matth. 26.

[*Item ex eodem.*]

¶ De eodem. PALEA. C. IX.

QVando presbyteri per Kalendas simul conueniunt post peractum diuinū mysterium †, ad necessariam collationem, non quasi ad plenam refectionē, sed quasi ad prandium, ibi ad tabulas resideant: ne per talia inhonesta conuiuia se inuicem grauent: quia indecens est, & onerosum; sæpè etiam tardè ad ecclesiam redeuntes maius damnum de reprehensione consequuntur, quod † de grauedine mutua contrahunt, quàm lucrum ibi † faciant. Nam de huiusmodi conuentu Paulus Corinthios reprehendit: qui inconuenienter cœnam Dominicam manducare conueniebant. Sic & qui ad cœnam Dominicam, id est ad collationē verbi sub occasione conueniunt, & ex veritate † ventris causa coniunguntur; reprehensibiles coram Deo & hominibus habentur. Et ideo peractis omnibus, qui voluerint, panem cum charitate in domo fratris sui simul cum fratribus frangant, & singuli singulos bibere faciant; & maximè vltra tertiam vicem poculum non contingant, & sic ad ecclesias redeant.

Burc. l. 2. c. 164. Iuo p. 6. c. 255. † *al. ministerium*

† *&* † *al. cibi* 1. *Cor.* 11.

† *al. inglunicare.*

Item ex concilio Laodicensi, c. 55.

Conc. Aquisgr. c. 84. Rab. in pœn. c. 27. † *ista sunt addita loco cuiusdā glossæ.*

¶ Christiani ex symbolis conuiuia non celebrent. C. X.

3 NOn oportet [a] ministros altaris, vel quoslibet clericos, aut etiam laicos Christianos ex symbolis [b], [quæ † vulgus comessalia appellat] conuiuia celebrare [c].

Item ex concilio Toletano 3. c. 7.

¶ Sacrarum scripturarum lectio sacerdotalibus semper conuiuijs misceatur. C. XI.

Burc. l. 2. c. 169. Iuo p. 6. c. 260. Rab. in pœn. c. 28.

PRo reuerentia [d] Dei, & sacerdotum id vniuersa sancta constituit synodus, vt (quia solent crebro mensis otiosis fabulæ intetponi) in omni sacerdotali cōuiuio lectio diuinarum scripturarum misceatur. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum; & fabulæ non necessariæ prohibentur.

Apud Martin. Braca.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 61, & 66.

bene comedit: & cōtinens dicitur qui tamē cognoscit vxorem suam, vt 31. dist. Nicæna.

a ¶ Nō oportet.] Hic est tertia pars dist. in qua dicitur, q; nullus debet facere cōuiuium de confertis. i. de symbolis: quod in vulgari dicitur, eschot. & ad hoc probandū ista tria c. inducuntur, Ioan. de Fant.

b ¶ Ex symbolis.] Symbolum est quando plures conferunt ad conuiuia facienda. idem est confertum.

c ¶ Celebrare.] Nam vt ait Iuuenalis. Miserum est aliena viuere quadra.

d PRo reuerētia.] Infra de consecra. dist. 5. in omnibus.

Non

Universidad de Deusto
Biblioteca

a NOn liceat.] ¶Hymno·] Infra de consec. dist. 2. panis. & calix. & c. didicimus.

SEquitur.] Hæc d. diuiditur in quatuor partes. In quarum prima probatur per septẽ auctoritates, q̃ plati nõ dẽt esse accensi ad irã vl̃ perturbationẽ. Secũda ibi, [Salomon.] Tertia ibi, [Ex his.] Quarta ibi,] Percussor.] Io. de San.

CASVS. In hac 45. d. prosequitur 9. ca. apostolicæ regulæ, oportet ẽpm nõ esse pcussorẽ: q̃ non dẽt esse irascibilis & pturbati sẽsus, sed patiẽs exẽplo Christi, q̃ dorsum posuit ad flagella. Et primo p̃bat q̃ plati nõ dẽnt aliquẽ pcutere vsq; ad §. Salomõ postea allegat in contrariũ vsq; ad §. [Ex his.] Not. ergo q̃ est percussio ipiritualis: & est pcussio corporalis. spiritualis est cũ qs indiscreto sermone corrigit aliquos, ista p̃hibet. vt inf. c. vl. Corporalis ẽ illa, quæ manu fit. & ista vbi fit ex ira vel odio, vel ad hoc vt magis timeat, pt̃m est, vt inf. e.c.1. sed si fit cã correctionis, licita ẽ ei q̃ hẽt pt̃atem in eũ, vt inf. ea. cum beatus. & 35. d. añ ofa. hoc tñ scias, q̃ eps suis manibus neminẽ verberabit, vt 86. d. non liceat. sed p̃ aliũ põt, vt 5. q. 5. illi. non tñ p̃ laicũ, sed p̃ clericum, si clericus fuerit verberãdus, vt extra de sent. excõ. vniuersitatis. nisi penitus sit incorrigibilis. tũc ẽt p̃ laicũ põt, vt extra de sent. excom. c. vt fame. Itẽ distinguendũ eit circa qualitatem ipsarum personarum, quæ corrigẽdæ sunt, & etiam circa quantitatem criminum. nam qui sunt in minoribus ordinibus constituti, licitè verberantur etiam pro minoribus criminibus, vt in f. ea. 5. Salomon. & 35. d. ante. sed maiores non sunt verberandi nisi pro maioribus, vel enormibus criminibus, vt inf. ea. cum beatus. & 35. dist. ante. Sunt tamen alij casus, in quibus licitè percutitur clericus, vt not. 16. q. 4. si quis suadente.

QVidam autẽm.] CASVS. Quidam prælati erant, q̃ vt magis timerentur, suos clericos verberabant. Et præterea homines ad fidem verberibus, & non prædicatione cogebant; sed dicit Grego. in hoc cap. q̃ hoc facere non debent. & hoc probat auctoritate Pauli dicentis: Argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina. Et auctoritate concilij, in quo statuitur, vt nullus clericus percutiatur: qui contrafecerit, triduo suspendatur.

b ¶Ca-

Percussio est duplex.

1 De hoc membro dic vt leg. & no. extra de sent. excom. cum volũtate. ver. q̃ ẽt de his.

Corrigens debet multa attendere.

Clericus an possit verberari.

¶ De confertis nec conuiuia facere, nec ante horam diei tertiam clericis comedere licèt. C. XII.

NOn liceat sacerdotes, vel clericos, sed nec religiosos laicos conuiuia facere de confertis. ¶Nec oportet clericos, vel laicos religiosos ante sacram horam diei tertiam inire conuiuia, nec aliquando clericos, nisi hymno [a] dicto, comedere panem; & post cibos gratias auctori Deo referre.

Burc. l. 1. c. 165. Iuo p. 6. ca. 256. c. 66.

Si ergo laicis comessationes damnabiles sunt, multo magis sacerdotibus imputantur ad gehennam. Venter. n. pinguis (vt Hieronymus ait) crassum sensum generat: cũ sacerdotalis sensus contra vigil esse debeat, & tenuis: atq; ideo edacitatis uitio obnoxij in sacerdotes ungi non debent. Hi enim (ut ait Gregorius in moralibus) qui adhuc uitiorum bello subiacent, nequaquam per predicationis vsum præesse magisterio cæterorum debent.

Epist. ad Nepotianum.

Lib. 23. c. 12.

DISTINCTIO XLV.

1. Tim. 3. & ibi glossa ordin. & Anse. ex Hier. ad Oceanum.

SEquitur, [non percußorem.] *Non enim oportet episcopum ita esse irascibilem, & perturbati sensus, vt percutiat; qui debet esse patiens: sed sequatur eum, qui dorsum posuit ad flagella.*

Unde Gregorius scribit Ioanni episcopo Constantinopol. lib. 2. epist. 52. al. c. 91.

¶ Verborum correptione, non verberibus timeri debet episcopus. C. I.

QVid autem de episcopis, qui verberibus timeri volunt, canones [b] dicant [†], benè fraternitas vestra nouit. Pastores etenim facti sumus non percussores: & egregius prædicator dicit: [Argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina.] Noua vero, atq; inaudita est ista prædicatio, quæ verberibus exigit fidem [c].

Io. Diac. l. 3. c. 9 Polyc. l. 4. tit. 9.

†Ar. q̃ dicit aliqs generaliter ex hoc q̃ dicit verbis nebam. c. contra. tur. dicit impub.

2. Tim. 4.

Item in concilio Romano sub Silueſtro. c. 17.

¶ De eodem. C. II.

NEminem [†d] quisquam peccantem clericum cęde attingat, non presbyter, non diaconus non episcopus clericum, vel seruitorẽ ecclesiæ ad cædem perducat. Sed si ita causa exigit clerici triduo [e] priuetur honore, vt pœnitens redeat ad matrem ecclesiam.

†Nemo] ori.

b ¶ Canones.] 86. dist. non liceat.

c ¶ Fidem.] Ad fidem enim nemo cogendus est, vt 23. q. 5. ad fidem. & inf. c. de Iudæis. sed fidem receptam cogitur quis retinere, & sic non obstat 23. q. 4. quis nos. & q. 6. iam vero.

Fidem fidei pere non cogitur. 2 Et hoc ob. extra de sent. excom. vt fame. Ioa. de Fan.

d NEminem.] ¶Peccantẽ.] Dum tñ non nimis 2. enormiter excedat. vel intelligẽ q̃ clericus in sacris ordinibus constitutus non est grauiter & immoderate verberandus. & sic non obstat extra de sen. excom. vniuersitatis. Ioan.

e ¶ Triduo.] Similis suspensio est 5. q. 3. in loco, &c.

Qui

QVi sincera.] CASVS. Neapolitani verberabant iudæos ut ad fidem conuerterentur: nec p̃mittebant eos suas festiuitates celebrare. De hoc conquesti fuerunt Iudæi Papæ. Præcepit ergo Papa Neapolitano archiepiscopo, ne hoc heri permittat: quoniam non asp e- ipsi & parẽtes eorum hactenus coluerũt, inquietari, nõ permittat, sed liberam habeant licentiam celebrandi.

a ¶ Blandimentis.] Vel & munerib. vt 23. q. 4. c. vlc. licet arg. fi contra. 3. q. 2. quam pio. 22. q. 2. primum.

b ¶ Cæremonias.] Cæremoniæ dicuntur sacrificia Iudæorũ: quia cereis exercebantur supra dist. 6. §. his ita.

Item Gregorius Paschasio episcopo Neapolita. lib. 11. epist. xv.

¶ Non asperis, sed blandis verbis ad fidem sunt aliqui prouocandi. C. III.

QVi sincera intentione extraneos a Christiana religione ad fidem cupiunt rectam perducere, blandimentis [a] non aspiritatib. debent studere, ne quorum mentẽ reddita ad †planum ratio poterat reuocare, pellat procul aduersitas. Nam quicunque aliter agũt, & eos sub hoc velamine à consueta ritus sui volunt cultura suspendere, suas illi magis, quàm Dei causas probantur attendere. ¶ Iudæi siquidem Neapoli consistentes questi nobis sunt, asserentes, quòd quidam eos a quibusdam feriarum suarum solennitatibus irrationabiliter nitantur arcere, ne illis sit licitum festiuitatem suarum solennia colere, sicut eis nunc vsque, & patentibus eorum longis retro temporibus licuit obseruare. Quòd si ita se veritas habet, superuacuæ rei videntur operam dare. † Nam quid vtilitatis est, quando, & si contra longum vsum fuerint vetiti, ad fidem illis, & conuersionem nihil proficit? Aut cur Iudęis, qualiter cæremonias [b] suas colere debeant, regulas ponimus, si per hoc eos lucrari non possumus? Agendum ergo est, vt ratione potius, & mansuetudine prouocati sequi nos velint, non fugere, vt eos, ex eorum codicib. ostendentes, quæ dicimus, ad sinum matris Ecclesiæ Deo possimus adiuuãte conuertere. Itaque fraternitas tua eos monitis quidem, prout potuerit, Deo adiuuante, ad conuertendum accendat, & de suis illos solennitatibus inquietari de nuo non permittat: Sed omnes festiuitates, feriasque suas, sicut hactenus tam ipsi, quàm parentes eorum per longa colentes retro tempora tenuerunt, liberam habeant obseruandi, celebrandique licentiam [c].

†al. a plano.

Iuo p. 13. c. 105

†al. adhibere.

Ecclia quare permittit Iudæos moraliter peccare.

1 Nam celebrãt & exercere illa cæremonialia est peccatũ mortale. unde Hier. Cultus legis abductu Chri non differt ab idololatria. Arch.

Item Gregorius iiij. in epistola episcopis per Galliam, & Germaniam constitutis.

¶ Non seueritate, sed beneuolentia subditos prælati corripiant. C. IIII.

LIcet plerumque accidant in sacerdotibus, quæ sunt reprehendenda, plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia [d], quam seueritas, plus cohortatio, quam comminatio †plus charitas, quam potestas, cum nemo nostrum sine reprehensione, aut sine peccato [e] viuat. Nam si Dominus statim post trinam negationem beatum Petrum apostolum præceptorem nostrum iudicasset, non tantum ex eo fructum, sicut fecit, recepisset. Expectandi [f] ergo,

inf. ea. c. licet. Iuo p. 4. c. 368.

†al. commotio

Matth. 26.

Licet plerumque accidant.] CASVS. Episcopi, in Gallia, Germania, Europa statim cum perpendebant clericos suos delinquere, eos iudicabant, et ejciebant de ecclesia sua: de quo Papa eos reprehendit, & docet, quòd si aliqui clerici delinquant, non statim fulminẽt illos: sed supportent cum nec ipsi sint sine reprehensione & peccato. & hoc probat exemplo Christi: qui si Petrũ post trinam negationem statim iudicasset, nõ tantum fructum ex eo recepisset. Et auctoritate Euangelij dicentis. Quod tibi non vis fieri, &c.

d ¶ Beneuolentia.] nam sententia, quæ misericordiã vetat, fugienda est. 50. dist. ponderet.

Sententia fit coniũcta misericordię.

e ¶ Sine peccato.] Vt 84. dist Apostolus, & 25. §. nunc autem.

Iudex fit amator equitatis, & misericordię.

f ¶ Expectandi.] Arg. q̃ semper iudex potius sequeretur misericordiam quam iudicium: vel æquitatem quã rigorem, vt 86. distinctio. non satis. 50. distinct. ponderet.

asperitatibus, sed rationibus & auctoritatibus vete. testi. sunt commouendi, & admonitionibus ad fidem sũt conuertendi. alias eorum conuersio erit inutilis. si autẽ conuerti noluerint, in feriis & festiuitatibus suis, quas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ret.26.q.7.allegant,& 35.q.9.veniam. Ad idem 9.distin. sana.

a ¶ Iudicandi.] Idest,damnandi.

b ¶ Scandalorum.] nam scandalum est, clericũ statim puniri post delictum. fie 11.q.3.rursus.

c ¶ Non vult.] Sic 2.q.6.qui se scit.

DE Iudæis.] CASVS. Quidã cogebant Iudæos ad fidem & ideo statutũ fuit in concilio Toletano,ne de cætero ad fidẽ, per vim adducantur: quia cui vult, Deus miseret: & quem vult indurat. Admonẽdi ergo sunt,& non cogẽdi. Veruntamen si iam coacti sunt ad fidẽ, sicut factum fuit tẽporibus principis Sisebuti: quia iam sacramenta diuisia receperunt, cogendi sunt ea seruare: ne nomen Domini blasphemetur in eis: & fides quam susceperunt, cõtemptibilis habeatur. Sequens c.satis planum est.

d ¶ Saluandi sunt.] quia nullus inuitus fit bonus, vt 23.q.6. vides.

Coactio est duplex.

e ¶ Coacti sunt:] Coactio conditionalis de qua hic loquit nõ impedit sacramẽtũ baptismi:nec etiã sacramẽtũ ordinis, vt 74. dist.vbi impeditũ sacramentum matrimonij i, vt extra de spon. cũ locũ. sed si fuerit absoluta coactio, nullus character imprimit, ut extra de bapt.maiores. sed in dormiẽtibus & amentibus distinguitur:q̃ si prius habeant propositũ baptizandi,recipiũt characterem: aliter non,vt ibidem dicitur in fine. eo q̃ dormiens possessionem nõ acquirit, vt ff.de acquir.possess.l.i.§.j.

1 Arg.contra 22.q.4.inter. vbi de hoc. ibi videas.

f ¶ Vilis.] No.q̃ vilitatem vitãdam alias quid fieri. 100. dist. prisca. & c.seq.

g ¶ Licet.] Et q̃d quisum est.] simil est quod dicit decre. q̃d alicui proprietate cõcedit, nõ debet redundare in alterius iniuriam, vt extra de eccles. ædifi.c.2. & extra de app.reprehensibilis.

h ¶ Concordiam.] Scil.cet vt vnus præsset alijs, ne fieret schisma, vt 95.dist.legimus.& 89.distinct.ad hoc.

ATque corrigendi magis sunt rectores ecclesiæ, quàm statim iudicandi [a]:cum maiora negotia, & difficiliores causarum exitus, sanctorum patrum canones ſpiritu Dei conditi, & totius mundi reuerentia consecrati iubeant sub nostræ sententiæ expectatione suſpendi, nostroque moderamine finiri. Vnde necesse est hæc, & alia ecclesiastica quæque negotia post multarum experimenta cautarum solicitius perſpiciꝛ,& diligentius præcaueri: quatenus per ſpiritum charitatis,& pacis,omnis materies scandelorum [b],& præsumptio inuidorum α atque oppressio simplicium fratrum de ecclesijs Domini auferantur. Et sicut nõ vult quiſquam fratrum se aliorum iudicio prægrauari; ita non audeat alij inferre,quod sibi non vult [c] fieri:Iudæi nõ sunt cogendi ad fidem: quam tamen si inuiti suſceperint, cogendi sunt retinere.

ꝛperſpiciori.

α ¶ Inuidorum.] *In epiſtola Gregorij* IIII. (*quæ est in sæpe memorato codice bibliothecæ Dominicanæ*) *& aliquot vetustis exemplaribus Gratiani legitur*, Iudæorum.

Unde in concilio Toletano 4.c.56.Statutum est.

¶ Sicut non sunt Iudæi ad fidem cogendis;ita nec cõuersi ab ea recedere permittuntur. C. V.

DE Iudæis aũt præcipit sancta ſynodus nemini deinceps ad credendũ vim inferri.[Cui enim vult Deus, miseretur,& quem vult indurat.] Non enim tales inuiti saluandi sunt [d],sed volentes, vt integra sit forma iustitiæ. Sicut enim homo proprij arbitrij voluntate serpenti obediens perijt,sic vocante se gratia Dei,propriæ mentis conuersione homo quiſque credendo saluatur. Ergo non vi, sed liberi arbitrij facultate vt conuertantur,suadẽdi sunt, non potius impellendi. Qui autem iampridem ad Christianitatem coacti sunt [e] uenire (sicut factum est temporibus religiosissimi principis Sisebuti) quia iam constat eos sacramentis diuinis sociatos baptismi gratiam suscepisse, & chrismate vnctos esse,& corporis & sanguinis Domini extitisse parricipes;oportet, ut fidem, quam etiam ui, vel necessitate suſceperunt,tenere cogantur,ne nomen Domini blaſphemetur,& fides,quam suſceperunt,vilis [f], & contemptibilis habeatur.

Burc.l.4.c.82. Iuo p.1 c.276. & par.13.c.94. Pann. l.1.c.92. *Rom.*10

Item Leo Papa,epiſ.82.ad Anaſtaſium epiſcopũ Theſſalonicenſem.c.1.

¶ Beneuolentia plus quàm seueritas erga corrigendos agat. C. VI.

LIcet nonnunquam accidant, quæ in sacerdotalibus sunt reprehendenda personis, plus tñ erga corrigendos agat beneuolentia, quàm seueritas, plus cohortatio quàm comminatio †:plus charitas,quam potestas.Sed hi, qui quæ sua sunt,quærunt,non quæ Iesu Christi, facile ab hac lege discernunt,& dum dominari magis,quàm consulere subditis quærũt,placet honor,inflat superbia,& quod prouisum est ß ad concordiam [h],tendit ad noxam.

sup.ead.c.licet plerumque. Poly.l.4 tit.29. † *al.commotio.*

EPiscopum.CASVS. Statutum fuit in canone Apostolorum, vt nullus episcopus,presbyter vel diaconus percutiat fideles delinquentes, vel infideles volẽs ab eis timeri. quod si fecerit, deponatur: q̃a Dominus hoc nisi pro grauioribus & mortalibus culpis. Et hoc q̃ bat auctoritate Apostoli, q̃ pcipit arguere & obsecrare in patientia & vna tõe: q̃a si qs incaute honorabiliora mẽbra pcutit,sibi debitu subtrahit reuerẽtiã: iuxta illud Sapiẽtis, Leuiter castigatus reuerentiã exhibet castigãti: & q̃ secus fecerit iuxta verborũ modum pœnam excõmunicationis & exilij sustinebit.

b ¶ Grauioribus.] Hic patet q̃ maiores clerici non sunt verberandi, nisi pro maioribus culpis: sed minoresetia verberantur q̃ minoribus, vt 35.d.ante & 21.d.c.denique. 5.q.5. illi qui sunt. & aliæ personæ, quæ habẽt coercitionem verborum, sed temperatam, vt pater,dominus,mater, pater familias,magister, maritꝰ i,vt 23.q.4.duo ista. & q.5.c.1.& 7.q.1.sicut.vnde si pater verberat filium clericum in minoribus ordinib. constitutum,non est excõicatus:idem est de alijs propinquis, vel de ijs qui familiam habẽt, vt extra de senten. excomm. cum voluntate.in fi. Ioan. Tancredus tamen respondit, q̃ si pater animo corrigendi verberat filiũ in sacris ordinibus constitutum, quòd non est excõicatus: quia manus illa nõ est iniuriosa:cũ non faciat animo iniuriandi, vt extra de sent.excommu.ca.1. hoc etiam notaui in quæstionibus. B.2.

Clerici non sunt æqualiter verberãdi.

1 Adde glo. in l. iurantibus. ff.de iurisd. om. iud. & in Authẽ. de nu.§.si vero. coll. 3.

c ¶ Subtrahat.] Argu. q̃ ex quo prælatus non seruat reuerẽtiam subdito, nec subditus tenetur ei seruare,vt 45.d.esto. 22.q.5.de forma. 32. q.5. iniquum.

2 Qõ venerialis est: & incipit ꝗritur vtrũ pater, &c.

d ¶ Leuiter.] ff.ad leg.Aquiliam.p̃cceptoris.

e ¶ Exilij.] Not.clericum posse relegari

Clericus potest relegari

in exilium,vt 2.q.1.in primis.& notatur.3.q.4.hi.qui.

SALOMON. Hæc est secunda pars huius distin.in qua probatur quòd subditi sint castigandi: & tunc eos per istum § & per quinque auctoritates Sanctorum. Ioan.de Fan:

CASVS. Hactenus probauit, q̃ eps percutere non debet. Modò probat Gratianus contrarium in hoc §. septem auctoritatibus & exemplis: quod etiam per sequentia capitula probat.

Item ex canon. Apostolorum,c.28.iuxta priscam versionem.

¶ Deijciantur ab officio presbyter,& diaconus & episcopus verberibus timeri quærens. C. VII.

Anſl.6.c.159. Polyc.l.4.tit,9.

EPiscopum,aut presbyterum, aut diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles inique agentes, & per huiusmodi volentem timeri, deijci ab officio suo præcipimus; quia nusquam nos, docuit [a] hoc Dominus. E contrario vero ipse cum percuteretur, non repercutiebat: cum malediceretur, non remaledicebat: cum pateretur, non comminabatur.

2.Petri 2.

Item ex concilio Bracarensi 3.c.6.

¶ Non verberibus, sed verbis suditos episcopi corripiant. C. VIII.

2.Tim.4.

CVm beatus Apostolus arguere, obsecrare,vel increpare in omni patientia præcipiat, extra hanc doctrinam nouimus quoſdam ex fratribus tantis cædibus in honoratos subditos † efferuescere, quantas poterant latrocinantium promerẽri personæ. Et ideo,qui gradus iam ecclesiasticos meruerunt,idest presbyteri,abbates,& leuitæ, qui exceptis grauioribus [b] & mortalibus culpis,nullis debent verberibus subiacere,nõ est dignum,vt passim vnuſquisque prælatus honorabiliora membra sua, prout voluerit, & ei placuerit, verberibus subijciat,& dolori: ne, dum incaute subdita percutit membra,i, ipse quoque debitam sibi subditorũ reuerentiam subtrahat [c] iuxta illud, quod quidam sapiens dixit:[Leuiter † [d] castigatus reuerentiam exhibet castiganti: asperitatis autem nimiæ increpatio nec correctionem recipit, nec salutem.] Et ideo; si quis aliter, quàm dictũ est, prædictos honorabiles subditos, licentia perceptæ potestatis elatus, malitia animi tantum, crediderit verberandos; iuxta modum verberum, quæ intulerit, excommunicationis pariter & exilij [e] sententiam subſtinebit.

†*Leniter*] ori.

Prouerb.23. lib.2.dial.c.4. Io.2.

2 *Salomon vero contra admonet dicens:*[*Percute filium tuum in virga: & liberabis animam eius à morte.*]*Hinc etiam B.Gregorius ſcribit in dialogo beatum Benedictũ, quendam monachum virga percutiendo ſanaſſe; quem crebra admonitione curare nõ poterat. Hinc etiam Dominus flagello facto de funiculis, male verſantes in templo*

hoc non docuit: immo cum percuteretur, non repercutiebat; sed patiebatur.

a ¶ Docuit.] Sed nonne Dominus flagellis pcussit, vt 2.q.3.saluatorẽ.Sol.Sic sed non fecit hoc vt timeretur, sed causa correctionis, vt sup.eodem,in summa.

CVm beatus.] CASVS. Quidam epi odio inflammatis fratres suos honorandos scilicet abbates, ꝓsbyteros, & diaconos sic verberabãt cũ delinquebãt, sicut consueuerunt verberari latrones. quod reprehẽdit cõcilium Bracarense; & ostendit hoc non esse faciendũ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Flagellauit.] Vt 1.q.3.Saluator.
b ¶ Fornicatorem.] Infra 2.q.1.de manifesta.
c Et magum.] Infra 32.q.8. legitur.
d ¶ In canonibus.] In hoc libro non inuenio illos canones.sed verba correctionis inueniuntur 28.d.de his. & 12.q.1.c.1.
e ¶ Ergastulis.] Inf. 29.q.1.impudicas.& c. peruenit.

DIsciplina.]CASVS. In hoc capbat Gratianus (aliàs Greg.) q̄ platus circa correctionem subditorũ debet in se habere misericordiã & disciplinam. Et hoc probat q̄nq; rationibus vel exemplis, ſ. Samaritani, q̄ vulnerib' ſemiuiui apposuit vinum & oleũ: & arcæ, in qua virga erat, & mãna: & Dauid, q̄ virga & baculo ſanatus eſt: & Moyſi, q̄ circa populũ exercuit miſericordiã & ſeueritatẽ: & exemplo Iob, qui cũ ſederet quaſi Rex exercitu circumſtante, erat tamẽ mærentium conſolator. Et quid hęc ſupra dicta ſignificent, diligenter in hoc cap. exponitur.

f ¶ Diſciplina.] i. rigor ſiue pœna.

Iudex mediocritatem ſequatur.

g ¶ Miſcenda.] Not. q̄ iudices ſemper ſequuntur mediocritatem, vt arg. extra de cenſi. ex parte. ff. de pig. act. ſi ſeruus. ff. de iur. & fac. ign. nec ſupina. extra de off. cuſto. c. 1. & ff. de ver. obl. cõtinuus. §. cum ita 1. Argu. contra. ff. de neg. geſt. Neſtenius. in fi. Io. Sol. iudex potius ſequatur æquitatem, quàm rigorem, vt C. de iud. placuit. vbi certum eſt ius ab æquitate diſſentire, vt in reſtitutione minorũ: niſi ex cã magis ſequeretur rigore: vbi ſ. multis graſsãtibus opus eſt exemplo, vt ff. de pœn. aut facta in fi. vbi autem ius ſcriptũ non eſt, iudex sẽper ſequetur æquitatem, vt extra de tranſact. c. vlt. Bart.

z Ad idẽ ff. de ſer. leg. l. gñaliter. nãſi legaui tibi ſeruum, nec expreſſi de quo: de mediocri intelligendũ.

flagellauit [a] *: & de orationis domo eiecit. Hinc etiam Apoſtolus fornicatorem* [b] *illum ſatanæ corporaliter vexandum tradidit : & magum* [c] *illum corporali cæcitate damnauit. Hinc etiã in canonibus* [d]*, pueri, qui ante rationales annos irrationabiliter verſantur, verberibus caſtigari iubẽtur. Virgines quoque, ſi religionis veſte depoſita alijs ſe copulauerint, ergaſtulis* [e] *retrudi præcipiuntur.* 1. Cor. 5. Act. 13.

Siricius Papa epiſt. 1. c. 6.

Hinc etiam Gregorius in moralibus, 20. lib. p. 4. c. 6. lib. 20. c. 6. ad c. 29. Iob. Paſt. par. 2. c. 6. l. 1. reg. epiſ. 24.

¶ Diſciplina non eſt ſeruanda, ſine miſericordia, nec miſericordia ſine diſciplina. C. IX.

DIſciplina [f], vel miſericordia multũ deſtituitur, ſi vna ſine altera teneatur. Sed circa ſubditos ſuos ineſſe rectoribus debet, & iuſte cõſolans miſericordia, & pie ſæuiens diſciplina. Hinc eſt, q̄ ſemiuiui illius vulneribus, qui à Samaritano in ſtabulum ductus eſt, & vinum adhibetur, & oleũ: vt per vinum mordeãtur vulnera, per oleũ foueantur: quatenus vnuſquiſque, qui ſanãdis vulneribus præeſt, in vino morſũ diſtrictionis adhibeat, in oleo mollitiem pietatis: per vinum mundentur putrida, per oleum ſananda foueantur. Miſcenda eſt ergo lenitas cum ſeueritate, faciendumque quoddam ex vtraque temperamentũ, vt neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi, neque nimia benignitate ſoluantur. Hoc nimirum illa tabernaculi arca ſignificat, in qua cũ rabulis virga ſimul & manna eſt, quia cũ ſcripturæ ſacræ ſcientia, in boni rectoris pectore ſit, ſi eſt virga. diſtrictionis, ſit & manna dulcedinis. Hinc etiam Dauid ait: [Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.] Virga etenim percutimur, & baculo ſuſtentamur. Si ergo eſt diſtrictio virgæ, quæ feriat, ſit & conſolatio baculi, quæ ſuſtentet. Sit itaque amor, ſed non emolliens; ſit rigor, ſed non exaſperans: ſit zelus, ſed nõ immoderate ſæuiẽs: ſit pietas, ſed non plus, quàm expediat, patiens. Intueri liber in Moyſi pectore miam cum ſeueritate ſociatam. Videamus amantem piè, & diſtrictè ſæuientem. ¶ Certè cum Iſraeliticus populus ante Dei oculos penè inueniabilem contraxiſſet offenſam, ita vt eius rector audiret, [deſcende; peccauit populus tuus] ac ſi ei diuina vox diceret: qui in tali peccato lapſus eſt, iam meus non [h] eſt; atq; ſubiũgeret, [Dimitte me, vt iraſcatur furor meus cõtra eos, & deleam eos, faciamq; te in gentẽ magnã.] Ille ſemel & iterum pro populo, cui præerat, obicẽ ſe ad impetũ Dei iraſcẽtis opponẽs ait: [Aut dimitte eis hanc noxã: aut ſi non facis, dele [1] me de libro tuo, quem ſcripſiſti.]

Luc. 10. Heb. 9. Pſ. 22. Exo. 32.

h ¶ Meus non eſt.] Argu. quod de vno conceditur, de alio negatur. ſic 1. q. 1. per Eſaiam. 33 q. 3. qui ſitit. & 23. q. 4. fortè. ſic 25. diſt. qualis ſimiliter cum iudicatur rem meam eſſe, per conſequens iudicatur tuam non eſſe, vt ff. de procur. Pomponius §. 2.

i ¶ Dele.] Sed quare hoc petijt Moiſes 2. cum nemo deleri poſſit niſi p̄ peccatum proprium: q̄ ſpiritus ſẽtiẽs nulli ingerit immerita pœnã, vt 11. q. 1. illud? Dicunt q̄dam q̄ impetu mentis hoc dixit. Alij dicunt, q̄ ex magna confidentia hoc dixit: q. d. impoſſibile eſt q̄ me deleas. Archid.

2 Sub. ſ. ée idem tiſt 23. q. 4. iuxta fi. deleas.

te temporali, prout videtur ſonare littera ſequens.
a ¶ Obtinuit.] Inf. 50 di. ſi quis præpoſtera. contra, ibi dicitur q̄ veniam petijt, ſed non obtinuit? Reſpondeo. Obtinuit ad tempus, vel ne punirentur æternaliter: ſed non vt nunquam punirentur. Puniti enim ſunt pro illo peccato in Romana & in Babylonica captiuitate, vt 76. diſt. ſeptuaginta. vel obtinuit veniã quo ad vitam æternam, non quo ad temporalem: ſicut & Dauid remiſſum fuit peccatum quo ad vitam æternam: ſed tamen punitus fuit temporaliter, vt de pœnit. diſt. 1. ſicut primi.
b ¶ Paucorum.] No. 23. millia dici pauca 1: quia pauci fuerũt reſpectu aliorum. ſimi. ff. de ver. ſig. maiorem.
ADDITIO. Et 23. quæſt. 4. §. quod autem.
c ¶ Allegauit.] Arg. quod idem poteſt eſſe aduocatus vtriuſque partis: & nunc inducere iura pro vna parte, nunc pro altera. quod eſt falſum 2: & ſic tutor duorũ litigantium pro vno agit, & pro altero reſponde, vt ff. de auct. tut. accipientis. Ex hoc loco ſumitur cauſa quare epiſcopus accedens ad altare deponit mitrã & baculum: ſed cum cõuertit ſe ad populum, reſumit commissionis ſuæ inſignia. vt de conſecra. diſtin. 1. nullus epiſcopus.

Ibidem.

Penſemus ergo, quibus viſceribus eundem populum mauit, pro cuius vita de libro vitæ deleri ſe petijt. Sed tamen iſte, qui tanto eius populi amore conſtringitur, contra eius culpas penſemus, quanto zelo rectitudinis accẽdatur. Mox enim vt petitione prima, ne delerentur, culpæ veniã obtinuit [a], ad eundem populum veniens ait, [Ponat vir gladium ſuum ſuper fœmur ſuum, ite & redite de porta vſque ad portam per medium caſtrorum, & occidat vnuſquiſque fratrem, & amicum, & proximum ſuum, ceciderũtque in die illo quaſi viginti tria [x] millia hominum.] Ecce qui vitam omnium etiam cum ſua morte petijt, paucorum [b] vitam gladio extinxit. Intus arſit ignibus amoris, foris accenſus eſt zelo ſeueritatis. Tanta fuit pietas, ut ſe pro illis coram Domino morti offerre non dubitaret, tanta ſeueritas, ut eos, quos diuinitus feriri timuerat, ipſe iudicij gladio feriret. Sic amauit eos, quibus præfuit, ut pro eis nec ſibi parceret, & tamen delinquentes ſic perſecutus eſt, quos amauit, vt eos etiam Domino parcente proſterneret. Vtrobique legatus fortis, utrobique mediator admirabilis, cauſam populi apud Deum precibus, cauſam Dei apud populum gladijs allegauit [c]. Intus amans diuinæ iræ ſupplicando obſtitit, foris ſæuiens culpam feriendo conſumpſit. Succurrit citius omnibus oſtenſa morte paucorũ. Et idcirco omnipotens Deus fidelem famulum ſuum citius exaudiuit agentem pro populo, quia vidit, quid ſtet per populum acturus eſſet ipſe pro Deo. In regimine ergo populi vtrũque Moyſes miſcuit, ut nec diſciplina deeſſet miſericordiæ, nec miſericordia diſciplinæ. Vnde hic quoque iuxta vtramque virtutem dicitur, [Cumque ſederem quaſi rex circumſtante exercitu, eram tamen mærentium conſolator.] Sedere quippe circumſtante exercitu, vigor eſt, ac diſciplina regiminis, mærentium vero corda conſolari, miniſterium pietatis.

Ibidem.

Iob. 29.

Moyſis oratio pro populo ſi quo fuit exaudita.

1 Adde regulariter quod dicãtur pauci, no. gl. in l. ſenatus. ff. de do. ca. u. mor & in c cupites. §. cæterũ in gl. in ver. contradicen. tiu paucitas. de elect.

2 Adde de hoc late per Ioã. Andr. in mercu. in re. cõtractus in lib. 6.

x ¶ Viginti tria.] *Sic etiam legitur in codicibus B. Gregorij. ſed in hebræis, paraphraſi Chaldaica, verſione ſeptuaginta, & vulgata eſt, tria millia.*

Item Iſidorus libro 3. ſententiarum de ſummo bono, cap. 54.

¶ Iuſte iudicans miſericordiam cum iuſtitia ſeruat. C. X.

Burc. l. 16. c. 25. §. omnis.

OMnis, qui iuſte iudicat, ſtaterã in manu geſtat, & in vtroque [d] penſo iuſtitiam & miſericordiam portat [e], ſed per iuſtitiam reddit peccanti ſententiam, per miſericordiam, peccanti temperat pœnam, vt iuſto libramine quædam per æquitatem corrigat, quędam uero per miſerationem indulgeat. Qui Dei iudicia ſuis proponit, ſemper timens & tremens in omni negotio formidat; ne de iuſtitiæ tramite deuians cadat, & vnde non iuſtificatur, inde potius condemnetur.

Item Auguſtinus in Enchiridio. c. 7.

Epiſcopus qñq; ſumit, & qñq. deponit mitram & baculum non ſine cã.

Iudex qualiter poteſt hẽ bere rigorẽ & miſericordiam.

d ¶ In vtroque.] Id eſt, in abſoluendo & condemnando.
e ¶ Portat.] Sed qualiter iſtud ſtare poteſt, q̄ iudex habeat miſericordiam & rigorem? Primum ea ratione, quia iudex non poteſt mitigare pœnam a canone lata vel lege inflictam, vt 2. quæſt. 3. §. notandum 2. ſed illud ibi expeditum eſt. Item qualiter miſeretur iudex illius, quem

Universidad de Deusto
Biblioteca

x Nã iudex iustè & licitè interficit. 23.q.5.miles nam non est crudelitas crimina pro Deo punire, sed pietas. 23.q.8.legi. Arch.

quem occidit ? Item quæ misericordia manet circa illum, qui deponitur? Item quæ misericordia fit ibi, vbi filius punitur pro delicto patris? vt 6. q6.1. §.verum 2. Solu. ideo dicitur iudex seruare rigorem & misericordiam: non q̃ simul exerceat ea circa aliquem: sed quia si op⁹ fuerit & causa subest, debet esse mi sericors in dispẽsando. si causa non subest, debet esse rigid⁹ in iudicãdo. Vel dic q̃ iudex semper habebit misericordiã etiam occidendo hominem: & si non per mitigationem pœnę, saltem per compassionem, vt inf. ea. vera. Item ex hoc facit misericordiam, cum facit ut ille conteratur inter flagella, & ne fiat deterior. Vñ eo ipso q̃ iudex punit aliquem, misericordiã fecit, vt infra ead. ca. proxi. & ille intellectus patere potest ex illis c. 23. q.4. duo ilta, & c. ea vindicta. qui enim facit finem peccato, misericors est, vt de pœn. d. vlt. c. vlt. in fi.

non 3. Contraria vero iura in casibus specialib. loquun tur, in quibus quis cogitur.

3 sup. c. de Iudæis

SVNT ENIM. Dictum est supra in cap. proxi. quòd qui corripit & punit, dat eleemosynam: ideo ponit quot sunt genera eleemosynarum, & ad hoc allg. duo cap.

¶ Qui remittit, & qui corripit, vterque misereturC. XL.

4. sent. dist. 15.

ET qui emendat verbere, in quem potestas datur, vel coercet aliqua disciplina, tamen peccatum eius, quo ab illo læsus, aut offensus est, dimittit [a] ex corde, vel orat, vt ei dimittatur, non solum in eo, quòd dimittit, atq; orat, verum etiam in eo, quod corripit [b], & aliqua emendatoria pœna plectit, eleemosynam dat, quia misericordiam præstat. Multa enim bona præstantur inuitis [c], quando eorum consulitur utilitati, non voluntati, quia sibi ipsi inueniuntur esse inimici.

Sunt enim multa genera eleemosynarum, de quibus Albinus † ait.

¶ De multiplici genere eleemosynarum. C. XII.

Pann. l. 2. c. 158

TRia sunt genera eleemosynarũ: vna corporalis, egenti dare, quidquid [d] poteris: altera spiritualis, dimittere [e] a quo læsus fueris: tertia, delinquentes corrigere, & errantes in viam reducere veritatis.

Item Augustinus lib. 50. hom. homilia 6.

¶ Eleemosynę pecuniæ præfertur eleemosyna cordis. C. XIII.

Pann. l. 3. c. 193.

DVæ sunt eleemosynæ, vna cordis, altera pecuniæ. Eleemosyna cordis est dimittere ei, a quo lęsus est. Nã dare aliquid indigenti aliquando quæris, & non habes: indulgere peccanti, quantum volueris redundat [f] tibi. *& infra.* ¶ Eleemosyna cordis multo maior est quàm eleemosyna corporis. *& infra.* ¶ Charitatis eleemosyna sine substantia terrena sufficit sibi: illa vero, quæ corporaliter datur, si non benigno corde [g] tribuitur omnino non sufficit.

3 *Ex his omnibus apparet, quòd nec lenitas mansuetudinis sine rectitudine seueritatis, nec zelus rectitudinis sine*

Rancorẽ dimittere tenemur.

a ¶ Dimittit.] Quilibet potest, & tenetur mittere rancorem, sed non tenetur dimittere satisfactionem, vt 90. dist. si quis cõtristatus. & 13. q 4. fic illic.

2 Ad idẽ adde ext. de homi. significasti. 2. in fi. de hoc no. ext. de cle. male. cap. 1. ibi videas. Arch.

b ¶ Corripit.] Hic videtur, q̃ aliquis põt verberare vel excõicare aliquem pro propria iniuria, sic 23. q. 4. si illic. & 2. q. 7. si quis. Sed contra inf. dist. proxi. seditionarios 2. vbi dr̃ q̃ clerici non debent esse vltores propriæ iniuriæ. similiter est contra 23. q. 4. inter. vbi dicitur, q̃ nullus debet alium excommunicare pro propria iniuria, similiter est contra 23. q. 5. de occidendis. vbi dr̃, q̃ iudex pro sua iniuria non debet reum occidere. Sed solue vt dixi 2. q. 7. si quis episcopus Ioan. Sol. pro propria iniuria potest prælatus aliquem punire, dummodo non faciat hoc animo vlciscendi, vt inf. dist. proxi. seditionarios, vel vt magis timeatur, ut sup. ea. dist. 1. sed si animo corrigendi hoc facit, & nõ ex indignatione, bene licet, vt in hoc c. dicitur. Bar.

Beneficium inuito conferri.

c ¶ Inuitis.] Arg. q̃ inuito conferri beneficium, vt 23. q 4. dist. plicet. & q. 5. non vos. 74 dist. placuit. & c. conluit. ff. de negg. gest. soluendo. ff. de lib. cau. l. 1. & 2. & ff. de appell. non tantum. arg. contra 20. q. 3. præsens. & 23. q. 8. ff. ad fidem ff. de reg. iuris. inuito. Solu. ad bonum semel receptũ bene cogitur aliquis illud retinere: alias

cap. seq. Ioan. de Fan. & Hug.

d TRia sunt.] ¶ Quidquid.] Hęc est magna eleemosyna qui dat vltra id quod potest 4. vt 41. distin. parsimonia.

e ¶ Dimittere.] Quantum ad rancorem ad minus, ut 90. dist. c. si quis contristatus.

DVæ sunt.] CASVS. Dicit Augustinus in hoc ca. duę sunt el eemosynæ, una cordis, scilicet dimittere & parcere inimicis, alia corporis, scilicet pecunię, sed eleemosyna cordis maior est, quam eleemosyna corporis, quandoque enim volo facere, sed non possum, cum nõ habeam cui dem, vel pauperes non inueniam. eleemosyna vero cordis semper facere possum, quæ sine terrena substantia sufficit.

f ¶ Redundat. Idest abundat.

g ¶ Benigno corde.] Quia qui dat pauperi eleemosynam non ex charitate, sed ideo vt remoueat a se importunam petitionem, rem perdit & meritum, & venialiter peccat 5. ut 25 dist. §. crimini.

ET HIS OMNIBVS. Hæc est tertia pars huius dist. in qua probatur, quòd in correctionibus debet semper iudex declinare in partem minorem, & tamen punire:

& hoc probat per quattuor auctoritates. Io. de Fan. CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis, q̃ seueritas cũ mãsuetudine, & ecõuerso ip̃ est habenda. Et soluit supradictam contrarietatem dicens quòd in capitulis supra dictis vsque ad §. Salomon. illi percussores erant misericordes, q̃ omnino rigorem iustitiæ negligebant. Alij erãt intantum rigidi, q̃ nullam misericordiam, vel mansuetudinem habebant. quos Greg in hoc cap. reprehendit, dicens q̃ circa delinquentes, & iustitiã & miseri cordiã seruare debẽt, ita q̃ rigor non sit rigidus, neq; mansuetudo sit dissoluta.

mansuetudine in prælatis debet inueniri. Percussores ergo, qui præmissis auctoritatibus ab episcopali officio remouentur, nõ quilibet corporaliter flagellantes: sed prætermissa mansuetudine ad verbera semper parati intelligendi sunt: qui per flagella non vitia corrigere, sed timeri appetunt, quibus Petrus scribit: [Ne sitis dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo]. Hinc etiã Gregorius scribit in moralibus, lib. 19. parte 4. c. 13.

1. Pet. 5.

In c. 29. Iob. c. 26.

¶ Mansuetudo, & districtio ab inuicem non separentur. C. XIIII.

SVnt namque nonnulli ita districti, vt omnem etiam mansuetudinem benignitatis amittant: & sunt nonnulli ita mansueti, vt perdant districti iura regiminis. Vnde cunctis rectoribus vtraque summopere sunt tenenda, vt nec in disciplinæ vigore benignitatem mansuetudinis, nec rursum in mansuetudine districtionem deserant disciplinæ, quatenus nec à compassione pietatis obdurescant, cum contumaces corrigunt: nec disciplinæ vigorem molliant, cum infirmorum animos consolantur. Regat ergo disciplinæ vigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem: & sic alterum commendetur ex altero, vt nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta.

Item homilia 34. in Euangel.

¶ Vera iustitia miseris compatitur, delinquentibus indignatur. C. XV.

†iustitia]ori.

VEra iustitia compassionem habet; falsa vero [a] † dedignationem: quamuis & iusti soleant rectè peccatoribus dedignari. Sed aliud est, quod agitur typo superbiæ; aliud, quod zelo disciplinæ. Dedignantur † etenim, sed non dedignantes. *& post pauca.* ¶ At contra hi, qui de falsa iustitia superbire solent, cæteros quosque despiciunt, nulla infirmantibus misericordia condescendunt, & quo se peccatores esse non credunt, eo, deterius peccatores fiunt.

†al. Indignãtur.

Rabani sũt, nõ Hieron. in commentarij.

Item Hieronymus ad c. 4. Threnorum.

¶ Peccantes mansuetudine prouocentur, non austeritate abijciantur. C. XVI.

Threm. 4. Esa. 52.

REcedite [b], inquiũt, polluti: recedite, abite; nolite nos tangere; nolite in aliquo nobis communicare. Talis loquela non illuminat cæcum, non sanat ægrotũ, non curat infirmum; sed magis occidit, atque in desperationem periclitantem mittit. Boni etenim rectores ex sua infirmitate [c] aliorum infirmitates pensantes magis per humili-

ab episcopali officio repelluntur, qui verberant, non vt vitia corrigant, sed vt magis timeantur: & qui prætermissa mansuetudine semper sunt ad verbera parati,

SVt namque.] CASVS. Quidam prælati intantum

Paulus faciebat, q̃ dixit: Factus sum infirmus infirmis.

b ¶ Recedite.] Hæc sunt verba illorum, qui habẽt falsam iustitiam: sed hæc verba non de corporali, sed de spirituali recessu intelligenda sunt, vt 23. q. 4. recedite.

c ¶ Infirmitate.] Ideo enim Dominus permisit Petrũ

Index falsus nõ ẽ iudex.

1 Sic dr̃ falsa virtus. 28. q. 1. §. ex his.

Indignari, & dedignari differunt.

2 Vnde dicas, q̃ dedignari proprie est cum superbia irasci, & corripere, & increpare, secũdã Hug.

Petrus cecidit non sine causa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cadere, vt ex sua infirmitate sciret qualiter dēret aliorum infirmitatibus compati, vt 50.dist. cōsiderandum.

a ¶ Lauamētum.] Debet enim prælatus singulos iuuare pro posse. vt 8. q. 1. Clemens.

Sed illud.] CASVS. Quidam sacerdotes volebant videri benevoli inter suos subditos, & qa timebant ne homines male loquantur de ipsis, negligūt corrigere delinquentes, quos Hieronymus redarguit: & qd debent esse vigiles, & corrigere peccatores, probat quatuor auctoritatibus. scilicet, Peccantem corā omnibus, &c. Ostendit etiam quātū malum ex negligentia prælatorū sequatur, scilicet vno peccante vniuersa plebs polluitur. Quod probat duobus exemplis, scilicet Achor, & ouis morbidæ.

b ¶ Vno.] Scilicet Achor, qui furatus fuerat regulam auream de Hiericontino anathemate, vt 1. q. 4. § item peccato ciuium.

c ¶ Vt cæteri.] Nota. qd cum quis delinqt publice, publice est arguendus, & nō occulte 1, vt sic cæteris metus incutiatur, & etiam scandalū auferatur, vt 2. q. 5. si mala. & q. 7. qa propter. & 23. q. 4. ita plane. 28. q. 2. quenit. & 11. q. 3. cap. vlt. & multis personis gessit antib⁹ exēplo opus est, vt ff. de pē. aut facta. §. vlt. d ¶ Duobus.] Ex hoc ca. videtur qd illa auctoritas si peccauerit, intelligitur ēt de manifesto delicto. Quid iuris sit, dixi 2. q. 1. si peccauerit.

e ¶ Morbida.] Infra 1. q. 1. fertur. 24. q. 3. resecandæ.

f ¶ Hinc etiā alibi.] arg. qd possumus vti iure aliquo, cuius nō habemus auctorē, vt sup. ead. neminem. & extra de frig & malef. c. 1. de consec. d. 3. sanctū. arg contra. ff. de fal l. vlt. vbi dicitur, quòd falsarius est qui allegat leges, quarum non habetur auctor. Ioann. Hoc ideo contingit in legibus; quia nulla fine auctore certo inuenitur. E.

PERCVSSOR. Hæc est quarta pars dist. in qua prosequitur de percussione spirituali, quia supra dixit de corporali. Archid.

CASVS. Hactenus exposuit de pcussore corporali: Nūc intendit tractare de spirituali, de illo scilicet qui inutili sermone infirmorum animos vulnerat. Hoc probat per

tatis, & mansuetudinis leuamentum [a] studeant peccantes ab erroris laqueo eruere, quàm per austeritatem in foueā perditionis nutantes propellere. Vnde Doctor gentium; [Factus sum, inquit, infirmus infirmis.] 1. Cor. 9.

Item ex Origene, homilia 7. in Iosue.

¶ In populum ira Dei desæuit, cum prædicator delinquentes palpat, non corripit. C. XVII.

Sed illud non otiose transmittendū est, quòd vno [b] peccante ira Dei super omnē populum venit: Hoc quando accidit? quando sacerdotes qui populo præsunt, erga delinquentes benigni videri volunt, & verentes peccantiū linguas, ne forte male de eis loquantur, sacerdotalis se veritatis immemores nolunt complere quod scriptum est. [Peccantem coram omnibus argue, vt cæteri [c] timorem habeant.] 1. Tim. 5.

& iterum: [Auferte malum ex vobis ipsis.] nec zelo Dei succensi imitantur Apostolum dicētem: [Tradidi huiusmodi hominem Satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat.] Neq; illud Euangelij implere student, vt si viderint peccantem; primo secrete conueniant: post etiam duobus [d], vel tribus adhibitis †; quòd si contempserit, & post hęc ecclesię correctione non fuerit emendatus, de ecclesia expulsum velut gentilem habeant, ac publicanum: & dū vni parcunt, vniuersę ecclesię moliuntur interitum. Quę ista bonitas? quę ista misericordia? vni parcere, & omnes in discrimen adducere? Polluitur enim ex vno peccatore populus. Sicut ex vna oue morbida [e] vniuersus grex inficitur; sic vno fornicante, vel aliud quodcunque scelus committente plebs vniuersa polluitur.

1. Cor. 5. Ibid. Matth. 18. †al. arbitrio.

Hinc etiam alibi [f] dicitur [Rectorem subditis pietas matrem disciplina vero patrem exhibeat.] 14 ¶ *Percussor quoque dicitur, qui sermone inutili infirmorum conscientiam vulnerat.*

Greg. past. 2. p. c. 6.

Vnde Anacletus Papa epist. 2. ad episcopos Italiæ.

¶ Qui sermone incauto conscientiam percutit infirmorum, percussor vocatur. C. XVIII.

Sane percussor ille dicitur Doctor, qui sermone inutili conscientiam percutit infirmorum. Ideo tenere vos, & omnes fideles oportet eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, vt potens sit consolari in doctrina sancta †, & contradicentes redarguere; & recte viuentes, atque rectam fidem tuentes consolidare.

Ad Titum. 1. †al. sana.

DISTINCTIO LXVI.

Equi-

per sequens cap. cuius casus facilis est, & per te videbis.

quitur.] Hæc d. diuiditur in tres partes, in quarū prima reprehendit supbos Doctores secundā ibi. [Ecce quare.] Tertia ibi, [Non licet.] Io. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur 46. dist. in qua prosequitur decimum cap. Apostolicę regulæ, s. oportet epm esse non litigiosum. Nihil enim deterius est arrogantia prælatorū incom-

1 ad Tim. 3. & ibi glossa ordi. & Anse. ex Hieron. in epist. ad Oceanum.

promptique secundum ordinem hic exequitur a.

Hoc habet, CASVS. In hoc cap. dicitur qd duo genera sunt prælatorum. Nam alij sunt arrogantes: alij sunt humiles. Arrogantes sunt qui humiliter nescivnt proferre quod docent: qui quasi in quadam sublimitate residentes, quos docent tanquā in imo positos despiciunt & vix dominā do eis loqui dignantur. Et hoc probat auctoritate prophetę dicentis; Vos autem, &c. Humiles vero sunt qui tāto vehementius vitium elationis fugiūt, quā to ardentius verborum iaculis ipsum magistrum elationis id est, diabolum persequuntur.

2 Tertia ga cū ipse sit litigiosus, & p consequē tiam prouocet alios ad discordiam, non posset ad concordiam reuocare: qd tñ tenetur ex officio facere. 93. dist. c. 1. per totū, & Ita Host. ©

Stultitia per verba ac signa perpenditur.

a ¶ Arrogantes nesciunt inferre humiliter quæ docent. C. I.

Hoc habet proprium doctrina arrogantium, vt humiliter nesciant inferre quod docent, & recta, quæ sapiunt, recte ministrare non possint. In verbis [b] enim eorū proditur; quod cum docent, quasi in quodam sibi videntur sublimitatis culmine residere: eosq. quos docent, vt longe infra se positos, veluti in imo respiciunt †; quibus non consulendo loqui, sed vix dominando dignantur. recte autem his per prophetam Dominus dicit, [Vos autē cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia.] Cum austeritate enim, & potentia imperant, qui subditos suos non tranquille ratiocinando corrigere, sed aspere inflectere dominando festinant. At contra vera doctrina tanto vehementius hoc elationis vitium fugit per cogitationē †: quanto ardentius verborum suorum iaculis ipsum magistrum [c] elationis insequitur. Cauet enim, ne eum magis elatis moribus prædicet, quem in corde audientium sacris sermonibus infectatur [d].

†al. despiciunt

Ezech. 34.

Ibid. c. 13.

†al. cognitionem.

2 Ecce quare litigiosi prohibentur in episcopos ordinari. Est & alia causa huius prohibitionis. Litigiosi namque vel aulationibus animos principum sibi cōciliant: vel fratribus suis detrahendo, infamiæ notam ingerunt; vel inter fratres discordiam seminando, seditionem nūquam facere cessant: quæ omnia in prælatis damnabilia esse probantur.

Vnde Gregorius scribit in moralibus, lib. 18. par. 4. c. 3. ad cap. 27. Iob.

¶ De ijs, qui peccatoribus adulantur. C. II.

Svnt nonnulli, qui dum malefacta hominum laudibus efferunt; augent [e] quæ increpare debuerunt †, Hinc enim per prophetam dicitur, [Væ qui consuunt puluillos sub omni cubito manus; & faciunt ceruicalia sub capite

Ezech. 13.

†adde text. in l. captatorias. ff. de hæred. instit. & l. 1. & ibi Cyn. ff. quis ali. te. prohi.

incompositorum: vnde rusticis comparantur, qui garrulitatem auctoritatem putant: & parati ad lites, tumide in subditos intonant: quod ex superbia prouenit. Et ad hoc inducit sequens cap.

1 Litigiosus duplici rōne ordinari non debet.

a ¶ Sequitur.] In hac 46. dist. exequitur. cap. Apostolicæ regulę, s. oportet epm esse non litigiosum. talis autem duplici de cā prohibetur ordinari. Vna, quia cum talis sit arrogans, nescit humiliter docere: vnde subditi vilipendunt eius doctrinam 1. Item alia ratione: quia consueuerunt tales distemperati esse in moribus. volent eos esse adulatores, proditores, & detractores, maledici, inuidi, scurriles, ad vlciscendas iniurias suas

bilia in platis. Et ad hoc inducunt sequentia capitula.

Svnt nonnulli.] CASVS. Quidam prælati cū deberēt redarguere peccatores, laudabant illos in peccatis; quos Greg. in hoc cap. reprehendit. Primo auctoritate propheræ dicētis: Væ qui consuunt. &c. quam auctoritatem Greg. diligenter exponit. Secundo quadam similitudine, quæ incipit ibi, [Hinc rursus.] Tertio exemplo Iob, quod incipit ibi, [Sed sanctus vir.] Cuius verba hic exponit Gregorius. Quæ autem sequuntur vsq. ad cap. ficut plana sunt, & per te formabis.

e ¶ Augent.] Non enim oportet laudando augere malitiam serui, vt ff. de ser. cor. l. 1. §. persuadere. in fi.

1 Pone qd aliquis peccauit publice & satisfacere vult in occulto, nūquid sufficit? Non. Nā dicit canon vbi malum contingit, vbi moriatur 2. q. 1. si peccauerit. Ad hoc de pœ. distinct. 1. §. hic ergo. Archid.

Iure cuius non est auctor vtrum possimus vti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Sed sanctus.] Scilicet Iob: cuius verba Gre. hic exponit.
b ¶ Non æstimat.] quia dubia in meliorem partē interpretantur, vt extra de regulis iuris, est tot e.

Proditor multipliciter dicitur. 1 Et vbi de hoc.
2 Item prodit qui non pbanda defert. 2. q. 7. §. de his. in prin. Item qui secreta sibi cōmissa reuelat. de pœ. dist. 6. sacerdos. Archid.

c Clericos.] ¶ Qui adulationib.] triplex est adulatio, vt dixi 25. d. § aliàs. d ¶ Proditionibus.] Proditor dr̄ q. pp timorem nō defendit veritatem & qui tacet eam, vt 11. q. 3. nolite 1. Item qui crimē alterius sibi soli notum manifestat 2. vt 2. q. 1. si peccauerit. Item qui malitiosè circumuenit aliū, & callidè seducit, vt in periculum salutis trahat. 16. q. 1. si cupis. Ité qui rē sibi cōmissam exponit hostibus 22. q. 5. de forma. Ité qui iussa veritatis contēnit. 11. q. 3. abijt. Item qui secretum sibi comissum reuelat. 13. dist. nerui.

e Accusatores.] Id est, detractores.

f ¶ Non ad clerum.] Optimū est hic arg. pro H. qui dicit, q̄ q̄ semel fuit excommunicatus, amodo non admittatur ad actus legitimos 3. vt dicā.

3 Hoc cap. 4. q. 1. in princi.

g Clericus.] ¶ Cogatur.] Per ex communicationem vt 9. q. 1. illi q & 22. q. 1. prædicandum.

h ¶ Reuocetur.] Argu. q̄ episcopus possit de positū restituere. de hoc dixi infra q. 6. ideo vel dic. degradet: id est, suspēdatur, & reuocetur per Papam.

i Editionarios.] ¶ Ordinandos.] Et ordinatos deijciē dos.

K ¶ Vsurarios.] Quia tales propter auaritiā pro minimo litigant.

l ¶ Nec iniuriarū.] De hoc dixi su. dist. proxi. & qui emēdat.

On licet.] Hęc est tertia pars huius dist. in qua docet & prohibet vsuras præcipue clericis prohibere dico per duas auctoritates. Ioann. de Fan.

a ¶ Sescupla.] Hic ponitur sescuplum sequialtero, quod continent totum, & eius medietatē. Sesquplum, i, sm quod per s, scribitur, dicitur à sequi, quod est totū, & plica: vnde sescupla vsura dicitur cum datur summa vsuræ. Io. Vnde si aliquis tutor à me recipit vsuras nomine pupilli: finito officio possum petere vsuras a tutore: quia pro alio peccare non debuit, vt dicitur hic: secus in alijs contractibus: quia finito officio non conuenitur tutor vel curator, vt C. de admi. tut. si nō subscripsisti. & C. qñ tuto. vel curato. esse desi. 3. l. 1. licet secus si in procuratore 4, vt tuto. l. 1. ff. de procu. procurator qui pro euictione. quia tutor fit ex necessitate, procurator voluntate. ff. de procura. l. 1. Bar.

c ¶ cōmodis.] Quia periculosa est talis compēsatio. 14 dist. quod ait.

Vod autē.] Hæc dist. dividitur in quatuor partes. In quarum prima principaliter phibet vsuras: & hoc facit per quinq. auctoritates. Secunda ibi, [Virū.] Tertia ibi, [Necesse.] Quarta ibi, [Qñ tunc.] Ioan. de Fan. CASVS. Dictum est sup. in illo c. seditionarios, quòd vsurarij prohibentur ordinari. In hac vero d. 47 dicit q̄ ideo hoc contingit, quia tales cap'ditati deseruiūt. cupidi aūt ab Apostolo ordinari prohibentur: quia cito & facile à iustitia deuiant. & prosequitur 11. ca. Apostolicæ regulę, scilicet, oportet ēpm non esse cupidū. Sequens c. pater. d ¶ Quod aūt.] Hic prosequitur 11. cap. Apostolicæ regulæ, non cupidum, continuatur illi 6. seditionarios. & ideo prohibetur cupidus, q̄ facile à vero deuiat.

e ¶ Prohibentur.] 3 Alias, q̄ ¶ mi. ex facto

4 Adde Paulum de Castro, & Alexandrum de Imola in l. si quis iniquum. §. si procurator. ff. qū quisque tur. glo. tamen. in l. si sciente. ff. de pari. vi detur tenere contrarium, quam sequitur ibi Bar. & Ange. per l. ordinem. §. in fraudem. ff. ad muni. Idem etiam tenet Bar. in l. 1. §. incidit. in fin. ff. ad Turpil. & Fran isc. Tigri. in d. §. in fraudem facit text. in l. 1. C. vt nemo ad suum pa. lib. 11. & ibi Ange.

Ibidem.

Item ex eodem concilio, c. 56.

¶ Adulator, vel proditor clericus ab officio degradetur. C. III.

Clericus, qui adulationibus [c], & proditionibus [d] vacare deprehenditur, ab officio degradetur.

Burc. l. 2. c. 176. Iuo. p. 6. c. 267. Pān. l. 3. c. 173.

Item ex eodem concilio, c. 55.

¶ Excommunicentur ab episcopo qui fratribus non probanda obijciunt. C. IIII.

Accusatores [e] fratrum episcopus excommunicet, qui non probanda fratribus obijciunt. α Et si emendauerint vitium, recipiat eos ad communionem, non ad clerum [f].

α ¶ Qui non probanda fratribus obijciunt.] *Verba ista neque in originali, neque in multis Gratiani antiquis codicibus habentur.*

Item ex eodem concilio, c. 57.

¶ Remoueatur ab officio clericus maledicus, scurra, fratrum profectibus inuidens non promoueantur. C. V.

¶ *Rubrica hæc pertinet simul ad hoc caput, & duo sequentia.*

Clericus maledicus (maximè in sacerdotibus) cogatur & ad postulandam veniam: si noluerit, degradetur nec vnquam ad officium absq; satisfactione reuocetur [h].

Burc. l. 10. c. 86. Iuo p. 11. c. 11. & par. 13. c. 66.

Item ex eodem concilio, c. 60.

¶ De eodem. C. VI.

Clericum scurrilē, & verbis turpibus ioculatorem ab officio retrahendum censemus.

Ansl. 7. c. 163. Burc. l. 2. c. 172. Iuo p. 6. c. 263. & par. 11. c. 79. Pann. l. 2. c. 172.

Item ex eodem, c. 54.

¶ De eodem. C. VII.

Clericus inuidens fratrum profectibus, donec in vitio est non promoueatur.

Burch. l. 2. c. 16. Iuo p. 6. c. 35.

Item ex eodem, c. 67.

¶ Non sunt ordinandi, qui seditionibus vacant. C. VIII.

Agat. cōc. c. 69. Burc. l. 2. c. 17. Iuo par. 6. c. 36.

Seditionarios statuimus nunquam ordinādos [i] clericos sicut nec vsurarios [k], nec iniuriarum, [l] suarum vltores.

Item ex concilio Laodicensi, c. 5.

¶ Vsuras exigere clericis minimè licet. C. IX.

Non licēt fenerari ministris altaris, vel sacerdotali

al. sesquipla ordine constitutis, vel vsuras, vel lucra, quæ sescupla † [a] dicuntur, accipere.

Item Leo Papa episcopis per Campaniam, epist. 1. c. 4.

¶ Nec suo nomine, nec alieno clericus fœnerator existat. C. X.

Ansl. 7. c. 150. Burc l. 2. c. 121. Iuo p. 6. c. 66.

Sicut non suo [b], ita nec alieno nomine aliquis clericorū exercere fœnus attentet. Indecens est enim, crimen suum commodis [c] alienis impendere: Fœnus autem hoc solum aspicere † & exercere debemus, vt quod hic misericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter, & in perpetuum mansura tribuit, recipere valeamus.

† *al. accipere*

DISTINCTIO XLVII.

1. ps. 1. *Tim.* 3.

Qvòd autem [d] *in fine huius capituli, vsurarij ordinari prohibentur; inde est, quod usuram exercentes cupiditati deseruire probantur: cupidi autem ab Apostolo ordinari prohibentur* [e]: *quia tales facile a iusto deuiarent.*

Unde in canonibus Apostolorum, c. 44. legitur.

¶ Diaconus, presbyter, & episcopus exigens vsuras nisi desierit, deponatur. C. I.

Burc. l. 2 c. 119. Iuo p. 6. c. 195. & p. 13. c. 15. Pann. l. 3. c. 157.

Episcopus, aut presbyter, aut diaconus vsuras à debitoribus exigens [f], aut desinat, aut certe deponatur.

Item ex concilio Nicæno, c. 17.

¶ Vsuras exigens siue clericus, siue subiectus regulæ, deijciatur. C. II.

Qvoniā multi sub regula cōstituti auaritiā, & turpia lucra sectantur, oblitiq; diuinæ scripturæ dicentis: [Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram.] mutuum dantes, centesimas § exigunt, iustè censuit sancta, & magna synodus, vt si quis inuentus fuerit post hanc definitionem vsuras accipiens, [aut † ex adinuentione alicuius negotiationis] vel dimidiam centesimam, id est, vnum per centum, aut fenus nauticum exigens, aut minus aliquid, quasi pro mutuo, aut pro fœnore, aut pro pignore, aut pro quacunque re, quod turpe lucrum dicitur, si clericus fuerit, deponatur: si laicus, damnetur.

a Vt senarij ad quaternarium est sescuplex: ergo si quis daret. mutuo 4. solidos. & postea q̄ vsura sescuplaret 6. illa vsura est sescupla, qua si sesquiplica a sesqui q̄ est totū, & plica, qua aliq̄ totū, i. medietas. & scribitur per s, nō per x. secundum Hug. Tutor pupilli nomine non debet vsuras exigere.

ff. 14 q. 4. c. 8. ex alia versione. Poly. l. 4. tit. 31. Rab. l. pe. c. 32. Burc. l. 2. c. 129. Ans. li. 7. c. 153. Iuo p. 6. c. 199. & par. 13. c. 8. *Psal.* 14. † redūdatista particula.

Sicut non.] CASVS. Quidam quæsierunt a domino Papa vtrum liceret alicui clerico autorio vel curatorio nomine vsuras exercere, Et rndet q̄ sicut non suo, ita nec alieno nomine debet quis facere vsuras. Inconuenit. enim est pro aliorum commodis pe. petrare delicta. Sed illam solam vsuram facere debemus, vt quod in hoc sæculo misericorditer operatur, a Domino in futuro sæculo multiplicatum recipere valeamus.

b ¶ Non suo.] Arg. q̄ qui non potest facere suo nomine, nec alieno, vt 23. q. 8. his a q. 5. & ff. de admi re. ad ci. per l. 2. in prin. Arg. contra. 88. d. eps. & 2. q. 6. si eps. gu. q̄ si aliquis quasi procurator vel tutor q̄nque recipit vsuras, quòd non possit petere vt sibi reddantur

Scilicet in epistola ad Timotheum.

f Episcopus.] ¶ Exigens. [sed non suscipiens. tunc enim deponeretur, vt infra. Si quis. contra vbi de accipiente ff. vel exigens cum effectu 5 vel illud pro tempore datum est, & non habet locū hodie, sed habuit locū tpe Apostolorū propter nouitatem ecclesiæ. Et habes hic, q̄ nō quodlibet mortale peccatum deijcit iam promotum, vt 35. distin. cap. 1. & 5. q. 4. in loco.

Qvoniam multi. CASVS. Quidam clerici obsiti diuinæ scripturæ dicentis, Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram. vsuras centesimas faciebant. q̄ in fine anni sorti æquiparantur. Id eoque fy nodus statuit. vt si quis inuentus fuerit vsuras vel hemiolia de cetero exercere, vel aliquam machinationem circa hoc facere, deponatur.

g ¶ Centesimas.] Centesima dicitur vsura, quæ sorti æquiparantur in anno 6.

5 Ista sententia & præcedens fuit Goff. & Hu. ista positionem dic exigens. i. exactum recipiens. Peccatum mortale nō semper deijcit promotū.

6 Immo in cētum mensibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Transigens.] Id est, quodcunque nouum pactum. vel contractum inueniens in fraudem usurarum, vt sumat rē in pignore, & nō cōputat fructus in sortē. c. 1. & 2. extra de usuris.

ADDITIO. Vel dic transigens, id est, turpia lucra p negotiū transactionis petēs, id est, vel transformans, vt qa vendit granum cētum solidos, secundum Goff.

b ¶ Excogitās.] Arg. qp sola cogitatio punitur, vt 6. q. 1. §. ligs cum. qđ verū est quo ad Deū, etsi non procedit ad actū. vt 27. q. 1. nec aliqua.

Adde an & qñ sola cogitatio punitur no. in c. 1. in glo. in verb. nos tñ studiosam de eo. qui mi. in poss.

OMnes.] CASVS. Cap. istud diuiditur in tres partes. In prima parte inuehitur Greg. cōtra cupidos, q. in terrenis sunt fortes, & in cœlestibus debiles. qm circa terrena sunt ardentius insudantes, sed pro vita æterna vix p momentū laborant. In secta parte. q. incipit ibi.] Hi itaq;.] dicitur, qp cupidi & mundanorū amatores assimilantur arboribus qbusdam, q̄ deorsum vastæ sunt, & sursum tenues. Nā hi tales circa terrena sunt fortes, & in superiorib. deficiunt. Boni vero palmę comparant, q̄ deorsum est tenuis, & supius ampla. Nā hi tales in cœlestib⁹ magni sunt, in terrenis debiles. In tertia parte quæ incipit ibi, [Nam cum quibusdā.] Hortat nos Greg. qp sal: ita simus fortes circa bonū, sicut fuimus circa vitia corpori seruiēdo.

c ¶ Palmarum.] Secūdum illud: Iustus vt palma florebit.

d ¶ Amplius.] Tantum faciatis boni, quantū fecistis mali, non intelligas qp tā diu debeat pœnitere, quamdiu fuit malus, quia tanta posset esse contritio, qp momentanea pœnitentia sufficeret de consec. distin. 4. baptismi.

Peccator an tamdiu debeat pœnitere, quamdiu fuit malus.

e ¶ Tales. Videtur hic qp aliquis possit tantum crescere in malitia, quantum in bonitate. quod non est verum, quia charitas potest in infinitum extendi. iuxta illud, Bonum mihi lex oris tui super millia, &c. sed malitia non, quia aliquis non potest

qua, vel quolibet modo negotium transigens [a], aut hemiolia, id est, sesquipla [α] †exigens; vel aliquid tale prorsus excogitans [b] turpis lucri gratia, dejiciatur à clero, & alienus existat à regula. †al. sesquipla.

α Sesquipla †] *Hoc sesqui alterarum usurarum genus, quamuis grauissimum, in frugibus humidis, vel arentibus Constantinus lege permiserat, quæ nunc extat in codice Theodosiano, lib. 2. tit. vlt. de usuris l. 1. Eodem pertines, quod scribit B. Hieronymus in commentarijs in Ezechielem, lib. 6. c. 18. his verbis.* Solent in agris frumenti & milij, vini, & olei cæterarumque specierum usuræ exigi, siue, vt appellat sermo diuinus, superabundantiæ: verbi gratia, vt hiemis tempore demus decem modios, & in messe recipiamus quindecim, hoc est, amplius partem mediam. *Quamobrem hoc canone, quo Patres illi omnes pecuniarias usuras clericis interdicunt, voluerunt etiam se sesquiplam frugum expresse ijsdem interdicere. Postea vero in alijs concilijs, & a Romanis Pontificibus, genus omne usurarum tanquam iuri naturali, ac diuino contrarium tam clericis, quam laicis fuit interdictum: quemadmodum apparet in Decretalibus tit. de usur.*

Hinc etiam Gregorius in 19. lib. Moralium, c. 25. in 29. c. Iob scribit dicens.

¶ Temporalibus lucris deseruientes, Deo nequaquam militare probantur. C. III.

OMnes huius sęculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt, in cęlestibus debiles. Nam pro temporali gloria vsque ad mortem desudare appetunt, & pro spe perpetua, ne parum quidem in labore subsistunt: pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant, & pro cœlesti mercede vel tenuissimi verbi ferre contumelias recusant: terreno iudici toto etiam die assistere fortes sunt: in oratione vero coram Domino vel vnius horæ momento lassantur: sæpe nuditatem, deiectionem, famem pro acquirendis, diuitijs atque honoribus tolerant: & earum rerum se abstinentia cruciant, ad quas adipiscendas festinant; superna autem laborioſe quærere tanto magis dissimulant, quanto ea retribui tardius putant. ¶ Hi itaque quasi aliarum arborum more deorsum vasti sunt, sursum angusti: quia fortes in infetiora subsistunt, sed ad superiora deficiunt. At contra ex qualitate palmarum [c] designatur proficiens vita iustorum, qui nequaquam sunt in terrenis studijs fortes, & in cœlestibus debiles; sed longius, atque distantius studioſos se Deo exhibent, quàm sæculo fuisse meminerunt. ¶ Nam cum quibusdam per prædicatorem nostrum dicitur: [Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem; ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationē]: eorum proculdubio infirmitati condescenditur, ac si eis apertius diceretur; si nequaquam amplius [d] potestis, saltem tales [e] estote in fructu bonorum operum, quales fuistis dudum in actione vitiorum, ne debiliores

Rom. 6.

*In eo. c. idem indicium fit de vtroque.

1. Quę ideo cū aer, quia in ea sæpe boni pēna contēplatio ergannitur ad iubimia sicut auis in aere. 23. q. 4. cum in lege, Archid.

potest esse summe malus, vt de pœn. distin. 2. c. si sermo. §. contrario *

a ¶ Aeris. Id est, cœlestis conuersationis 1.

DE Petro.] CASVS. Petro quem Neapolitani elegerunt in archiepiscopum, de quo confirmando suppli.

vos habeat sancta libertas aeris [a α], quos in carne validos habuit vsus terrenæ voluptatis.

α Aeris.] *Apud B. Gregorium legitur, sancta libertas hæredes: vel, sancta libertas charitatis. quam in carne. In vno autem exemplari Gratiani Vaticano, cœlestis conuersationis: quod in glossa ad explanandam dictionem, aeris, affertur.*

Item Gregorius clero, & ciuibus Neapolitanis, libr. 8. epist. 40.

¶ Ad sacros ordines vsurarij promoueri non debent. C. IIII.

Ansel. l. 6. c. 9. Poly. 2. tit. 1.

DE Petro [b] insuper ad nos peruenisse [c] cognoscite, quòd solidos dedit ad vsuram, quod vos oportet cū omni subtilitate [d] perquirere, & si ita constiterit, alium eligite, & ab huius vos persona sine mora suspēdite. Nam nos amatoribus vsurarum nulla ratione manus imponimus. Si vero subtili habita inquisitione hoc falsum esse patuerit (quia persona eius nobis ignota [e] est, & vtrum ita sit de simplicitate eius, quod ad nos perlatum est, ignoramus) cum decreto [f] à vobis facto ad nos eum venire necesse est; vt vitam moresque illius solicitius inquirentes, sensum quoque pariter agnoscamus, vt si huic iudicio aptus extiterit, vestra in eo (adiuuante Domino) desideria compleamus.

Item ex concil. Eliberitano, c. 20.

¶ Degradetur clericus, qui vsuras accipere detegitur. C. V.

Ino p. 13. ca. 12. Pān. l. 3. c. 156.

SI quis clericorum detectus fuerit vsuras accipere; placuit degradari g, & abstinere h.

Item Leo Anatolio episcopo Constantinopolitano epist. 51.

¶ Nec impliçari errore, nec cupiditate violari sacerdotem oportet. C. VI.

Anſ. 7. cap. 149.

2 VIrum catholicum, & præcipuè Domini sacerdotē, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicente sancta scriptura, [Post concupiscētias tuas non eas.] Mens [i] enim potentiæ [k] auida nec abstinere nouit à vetitis, nec gaudere concessis, nec [x] pietati adhibere consensum.

Eccle. 18. †al. pecuniæ

x Nec pietati.] *Hoc postremum ordinationis membrum abest ab originali: sed habetur etiam apud Anselmum.*

Item Gregorius, lib. 7. epist. 110.

supplicauerunt Papæ, duo obijciebantur, scilicet quod filiabus dederat ad vsuras, & quod minus erat simplex. De vsura scribit Gregorius Neapolitanis, vt de hoc vide

i ¶ Mens.] Alligata vitio cupiditatis cito deuiat a vero, vt 96. distinct. bene, in prin. & 85. distinct. nihil.

K ¶ Potentiæ.] Id est humanæ dignitatis.

Iudex ex officio potest aliquid obijcere.

d ¶ Subtilitate.] no. qđ alicui cōmittitur inquisitio de aprio facto: sed hæc inquisitio erit summaria, non plena, alias non committeretur.

e ¶ Ignota.] Per hoc patet, qp q est notus, non examinatur, vt 94. distinct. valde. 35. q. 9. veniam. vnde & notus sine probatione recipitur vt extra de regul. ad Apostolicā. sed dum consecratur, bene examinetur, vt 23 distinc. qui episcopus.

Notus non examinat.

f ¶ Cum decreto.] omnium subscriptionibus roborato, vt 61. distinct. episcopus. & 63 distinct. quanto 2.

g SI quis clericorum. ¶ Degradari. inf. 14. q. 4. qñ.

2 Extra de elect. innotuit. vbi de hoc.

h ¶ Et abstinere. a sacramentis quousque pœnitet.

VIrū catholicū.] Hæc est secūda pars huius distin. in qua probat p tres auctoritates, qp alias ēt nō debemus esse cupidi. Io. de Pan.

CASVS. Leo Papa hortatur clericos, & præcipuè sacerdotes, ne alligētur vitio cupiditatis, dicēte scriptura Post concupiscentias tuas nō eas. Nam mens potentię auida, nec abstinere nouit a vetitis, nec vti concessis, nec pietatem habet. Sequēs c. patet.

Cupidus deuiat à veritate.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SIcut.CASVS.Hoc cap.diuiditur in tres partes. In prima parte inuehitur Ambro contra auarū, & eū cōparat insano; quia sicut insanus non videt rei veritatem, sed ue passionis phantasias, sic auarus non videt quod debet semper vsuræ, & cupiditati deseruiens, & gratius aurū, g̃ solē cōtemplatur. in secūda parte, quę incipit ibi.[Sed ait.]Respondet Ambro.obiectioni auari dicētis: Nō pecco si propriū seruo diligentius, cū nō inuadam aliena. Sed dicit Ambrosius eum non habere propria, sed communia sunt indigētibus quę cunq. possidet vltra propriū vsum. In tertia parte quę incipit ibi.[Nunquid iniquus est Deus?]respondetur alij obiectioni, quā auarus faciebat. Dicebat. n. si non sunt mea, quę possideo, & pecco retinendo, ergo Deus est iniquus, qui tantum mihi dedit, & multis alijs egentibus nihil vel parum. Sed respōdet Ambrosius, Iō voluit Deus diuitias dare, vt p vsum diuitiarum diuitem, & p virtutem patiētiæ coronaret egentem; ga quidquid vltra necessitatem detinet aliquis totum pauperibus rapit; ga nō minus peccat q̃ aufert: q̃ qui indigentibus subtrahit necessaria.

Auarus est insatiabilis.

a ¶ Satietas.] q̃ a totus mundus nec obolus videtur auaro, vt 14.q.4.quid dicā vnde illud, Semper auarus eget; & illud: Aeris seruꝰ eris: si te species trahat ęris. vnde in Tobia,

Defit auaritiæ fax,
cui sua deesse stupescit.
Copia nuda, fitis
ebria, plena fames.
Diues habere cupit
quāto plus omnia
sumit.

b ¶ Aliena.] Quasi dicat, circa rem ꝓpriā non potest quis peccare 1, sed certe expedit rei publicę, ne quis re sua male vtatur, vt institu.de ijs qui sunt sui vel alieni iuris.§.sed hoc tempore.

1 Hoc est falsum. nam oē quod & cap. 14. q.4. quid dicam. in fi. 42. distinct. §. 1. versic. quo modo. Archid.

c ¶ Commune.] Id est, communicandum tempore necessitatis, vt 12.qu.1.duo.& q.2.aurum.86.distin. non satis.& lex dicit, quod cibaria tempore necessitatis sunt omnibus communicanda, vt ff.ad leg. Rhod.de iact. l. 2.§.cum in eadem.in fi.

d ¶ Etiam violenter.] Dicitur hic q̃ p violentiam dī auferre qui vltra necessaria sibi retinet 2.& 12. q.nolo. q.2.aurum quod verum est si hoc fiat tpe necessitatis. nam alias potest quis sibi vltra necessaria retinere, vt 12.q.1.expedit.&c.habebat.& q.1.aurum.

2 Ad hoc 42.dist.§. a

e ¶ Minus.] Alibi inuenitur, q̃ magis delinquit qui aufert, quam qui non dat, vt q.2.&. si illi.

f ¶ Esurientium.] nunquid ergo pauperes ipsum possunt petere? non directo iudicio: sed denuntiare possunt ecclesiæ illum, qui non dat; & sic ecclesia potest eum cogere vt det. argumen. extra de simo. ad Apostolicam.

Ecclesia q̃ que cogit ad eleemosynā dandam.

¶ Qui cupiditatem à se non abscindit, bonorum auctori inhærere non valet. C. VII.

BOnorum auctori in hærere aliter non valemus, nisi cupiditatem à nobis, (quæ omnium malorum radix est) abscindamus. 1 Tim.6.

Item Ambrosius de eo, quod scriptum est in euangelio, [Hominis cuiusdam diuitis fructus vberes ager attulit] Serm.81. Luc 12.

¶ Auari est hominum bona inuadere, quorum necessitatibus subuenire valet. C. VIII.

SIcut ij, qui per insaniam mente translati sunt, non iam res ipsas sed passionis suæ phantasias vident; ita etiam mens auari semel vinculis cupiditatis adstricta, semper aurum, semper argentum videt, semper reditus computat; gratius aurum intuetur, quàm solem †: ipsa eius oratio, & supplicatio ad Dominū, aurū quęrit, & *post pauca.* ¶ Interdum etiam vsuræ arte nequissima ex ipso auro aurum nascitur. Sed quid agis? Nec satietas [a] vmquam, nec finis aderit cupiditati. *& infra.* ¶ Sed ais: quid iniustum est, si cum aliena [b] non inuadā, propria diligentius seruo? O impudens dictum. Propria dicis? quæ? ex quibus recōditis in hunc mundum detulistis? Quādo in hāc ingressus es lucē, quando de ventre matris existi? quibus, quæso, facultatibus, quibusq. subsidijs stipatus ingressus es? *& post pauca.* ¶ Proprium nemo dicat, quod est commune [c] quod plus quam sufficeret, sumptum; etiam violenter [d] obtentum est. *& infra.* ¶ Nunquid iniquus est Deus, vt nobis non æqualiter distribuat vitæ subsidia? vt tu quidē esses affluens, & abundans; alijs vero deesset, & egerent? An idcirco magis quia & tibi voluit benignitatis suæ experimēta conferre, & alium per virtutem patientiæ coronare? Tu vero susceptis Dei muneribus, & si in sinum tuū redactis, nihil te putas agere iniquum; si tam multorum vitæ subsidia solus obtineas? Quis enim tam iniustus, tam auidus, tam auarus, quàm qui multorum alimenta suum † nō vsum, sed abundantiam, & delicias facit? Neque enim minus [e] est criminis habenti tollere; quam cum possis, & abundes, indigentibus denegare. Esurientium [f] panis est, quem tu detines: nudorum indumentum est, quod tu recludis, miserorum redemptio est, & absolutio, pecunia, quam tu in terram defodis. Tot † te ergo scias suadere bona, quot † possis præstare, quod velis.

† al.non suum

† al. Tantorū † al.quantis.

c † Commune.] *Apud beatum Ambrosium legitur*, nemo dicat, quod è communi plus quam sufficeret, sumptum, & violenter obtentum est. *sed ob glossam non est mutatum.*

NECESSE. Hæc est tertia pars huius dist. in qua dicitur & probatur, quod prælatus debet bene esse præpositus domui suæ. Io. de Fan.

CASVS. Hic prosequitur 12.c. apo. regulæ. scilicet, oportet episcopum esse domui suę bene præpositum, scilicet

Hier. Oceano. 1. Tim. 3 & ibi glossa. or.

Ephes. 5.

1. Tit. 3.

Tim 1.

Iob. 1.

1. Reg. 2.

2. Reg. 13.

2. Reg. 16.

2. Reg. 18.

1. Tim. 5.

In comm. ad c. 1 epist. ad Titū. †Itaque. lori.

3 *Necesse est* [a] *etiā vt ille, qui ordinandus est,* [*suæ domui sit bene præpositus.*] *id est, si in laicali habitu vxorē habuit vel filios, à vitijs ad virtutū studia, & verbo, & exemplo prouocet, vt quod postea præcepturus est populis, prius exigat à domesticis* [b]. *Vnde Apostolus Ephesijs scribit, vt vxores suas sicut sua corpora diligant, & filios suos nō ad iracundiā prouocent, sed enutriant illos in omni disciplina, & correctione Domini. Vnde cū Paulus ad Timotheum scribens dixisset,* [*suæ domui bene præpositum statim subiunxit, Habentem filios sibi subditos in omni castitate.*] [*non in accusatione luxuriæ.*] *nō enim talium cohabitator frontem habet alios redarguēdi. Vnde de beato Iob legitur, quod p filius suis quotidiana afferebat Deo sacrificia, offerens holocausta per singulos, quos tanta charitatis profectione in vnum constrinxit, vt quisque eorum in suo die conuiuium fratribus pararet, & ad epulandum secum tres sorores suas pariter inuitaret. Quod quia Heli facere dissimulauit, ac falsa pietate superatus dilinquētes filios ferire noluit, (sicut in libro Regum legitur) apud districtum iudicem semetipsum cum filijs crudeli damnatio ne percussit: vnde ei diuina voce dicitur:* [*Honorasti filios tuos magis, quam me.*] *Hinc etiam Dauid erga filios bonitatem, non disciplinæ seueritatem exercens eorum iuuentutem experimento didicit pernicioſam, quorum pueritiam vaga licentia permisit esse voluptuosam. Vnus* [c] *quippe eorum sororem* [d] *suam stupro corrumpens, à fratre eius, Absalone videlicet, inter epulas, quas fratribus suis fraudolenter parauerat, obtruncatus est. Absalon, vero postquam veniam à patre obtinuit, de regno illum expulit, & ad concubinas eius ingressus est, demum per inuia deserti patrem persequens, quertui inhæsit, atque ita sine spe sius interijt. Hinc etiam Paulus ad Timotheum scribit dicens:* [*Qui suorum, & maximè domesticorum curam non habet fidem negauit, & est infideli deterior.*] *Iure ergo qui domui suæ nescit præesse in episcopū ordinari prohibetur: quia qui in re minima, de qua sibi* [e] *familiarior debet* [f] *cura inesse, fidelis non est, quomodo in ecclesia Dei, (vbi tot sunt, & alieni) sollicitam diligentiam adhibebit? vnde Hieronymus* [*Non enim & †iustus polluitur ex vitijs filiorum, sed libertas* [h] *ab Apostolo ecclesiæ principi* [i] *reseruatur, vt talis fiat, qui non timeat, propter vitia liberorum extraneos reprehendere.*]

4 *Quod tunc* [k] *fiet si non erit, quod sibi imputetur.*

Domui suæ bene præpositus quis dicatur.

1 Et crimen negligentiæ adeo magnū est, q̃ inducit depositionem 8.dist.dicta. Ray.

a ¶ Necesse est.] Hic prosequitur 12. c. Apostolicæ regulę oportet ordinandum esse domui suæ bene præpositū. Tūc dicitur quis bene præpositus, domui suę, qñ familiam suam bene gubernat verbo & exemplo; quia qui ne gligenter suos gubernauit, præsumitur cō tra eum q̃ circa extraneos sit magis ne gligens 1. nec haberet hōtem redarguē di alios qui suos noluit corripere: tamen si per eum nō staret quin familia eius emendaretur, non timputaretur ei, infra ea. cap. pen. & vlt.

b ¶ domesticis.] Vxor vero dī domestica, vt 33. cap. vl. C. de re mili. quicunq; lib. 2. ff ad Syll. 1. §. verum.

c ¶ Vnus.] Ammon.

d ¶ Sororem.] Thamar.

e ¶ Sibi.] Sic 8. q. 1. quid autem.

f ¶ Debet.] Id est, cō sueuit. Hoc idem dicq; quia nemo debet preferre res suas rebus sibi cōmodatis, vt 8. q. 1. quod autem & ff commoda. si vt certo. §. commodatum.

ADDITIO. Ad idem 12. q. 4. quicunque. ff. de admin. tut. tutor. & C. arbi. tut. l. quidquid.

g ¶ Non enim.] Sic 2. q. 7. qui nec regimi nis.

h ¶ sed libertas.] Corrigiendi 2. alios, cum corripit suos.

2 Melius diceret, corripiendi. & if. ibi corrigit, melius dicendo ret corripit, ibi corripere eodem, &c.

i ¶ Principi.] i. prælato. &c. Io.

Q̃ OD TVNC. Hęc est quarta pars huius dist. in qua probatur q̃ non imputatur patri peccatum filiorū nec prælato peccatū subditorum, si per eum non stetit, & hoc probat duabus auctoritatibus. Io. de Fan.

CASVS. Dictum est su. in §. necesse. q̃ ortunc fiet, si nōn fit quod possit ei imputari. Nam si corripiat quantum in se fuerit filios, licet nō corrigantur, quia non sunt in eis viæ dominī, nec gressus eorum à Dño diriguntur, non est ei imputandum, quia pulsare potest non aperire, nec eorum animum mutare. Et hoc probat Gratianus sequenti cap.

K ¶ Quod tunc.] f. q̃ domui suæ sit bene præpositus.

Quan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVantumlibet.] CASVS. Aug. corrigebat Vincentium Donatistam. sed obijciebat ei Vincentius .tu non debes me corrigere, cum monachos tuos cotrrigere non possis. Et respondet Aug. dicens: non inueni meliores, q̄ qui in monasterijs profecerunt nec deteriores quam qui ī monasterijs defecerunt; quos licet corrigere non valeā meis verbis, mihi tamen imputari non debet. Et hoc probat tribus exemplis, scilī cet arcæ Noe, & domus Abrahę, & domus Isaac, vbi inter bonos inuenti sunt valde mali.

a ¶ Inter octo.] Ipse pater, & tres filij, & quatuor ipsorū vxores.

b ¶ Vnus.] S. Cham.

c ¶ Dilexi.] Id est, diligendum præuidi.

d Odio.] Quia scilicet præuidi. quod esset futurus malus, i.

e ¶ Difficile.] Id est, vix, quandoque ponitur pro non, vt 1. q. 1. principatus. sic 2. q. 2. § biduum.

e ¶ Difficile. Not. q̄ difficile aliqui inueniuntur meliores, q̄ monachi. vnde hic euidēter colligit ratio, quare ille, qui ex natalibus maximè est irregularis, per monachatum fiat regularis. vt 56. dist. ca. 1. quia cum sit perfectus in virtutibus, non requiritur quātum ad alia tanta perfectio in ipso. 16. q. 1. legi in fi. & adde id quod est 19. q. vlt. non licet. in Authen de monachis. circa prin. coll. 1. vbi dicitur q̄ monachatus malitiam omnē tollit; & sicut præsumitur hic pro illis, q̄ in monasterio profecerunt: ita præsumitur contra illos quips in monasterio defecerūt. vnde patet, q̄ ratione loci non præsumitur pro aliquo, vt 40. dist. nō loca. & 12. q. 2. gloria in fi. & hoc verum est vbi persona est nota. sed vbi est ignota semper præsumitur pro ipsa ratione loci. 24. dist. quando.

1 Fuit. n. hispidus tam mente q̄ corpore. 56. dist. nasci. in fi. Hug.

Monachorum laus.

Cum enim greſſus hominis à Domino dirigātur, nec sint in homine eius viæ, corripere quidem potest, corrigere autem non valet: pulsare potest non aperire: manus cōprimere, non animum mutare. Psal. 36. Hier. 10.

Vnde Augustinus clero, & populo Hiponēsi, epist. 137.

¶ Bonorum hominum disciplina mores immutare non valet. C. IX.

QVantumlibet vigilet disciplina domus meæ, homo sum, & inter homines viuo: nec mihi arrogare audeo, vt domus mea melior, sit quam arca. Noe: vbi tamen inter octo [a] homines vnus [b] reprobus inuentus est, aut melior sit, quam domus Abrahæ, vbi dictum est: [Eijce ancillam, & filium eius], aut melior sit, quam domus Isaac: cui de duobus geminis dictum est: [Iacob dilexi [c], Esau autē odio [d] habui.] *& infra.* ¶ Simpliciter autem fateor charitati vestræ coram Domino nostro, qui testis est super animam meam, ex quo Deo seruire cœpi quomodo difficile [e] sum expertus meliores, quàm qui in monasterijs profecerunt; ita non sum expertus peiores, quam qui in monasterijs ceciderunt †, ita vt hinc arbitrer in Apocalypsi scriptum: [Iustus iustior fiat; & sordidis sordescat adhuc.] Gen. 9. Gen. 21. Mala. 1. † al. defecer Apoc. 22.

Item Cyprianus, lib. 1. epist. 3. Cornelio Papæ.

¶ Conuicia perditorum à via rectitudinis nos mouere non debent. C. X.

QVod ad nos attinet, conscientiæ nostræ conuenit, frater, dare operam, ne quis culpa nostra de ecclesia pereat, si quis autem vltro, & crimine suo perierit, & pœnitentiam agere, atque ad ecclesiam redire noluerit, nos in die iudicij inculpatos [f] futuros credimus, qui consulimus sanitati †; illos solos in pœnis remansuros, qui noluerint consilij nostri salubritate sanari; nec mouere nos debent conuicia perditorum, quo minus & à via recta, & à certa regula non recedamus [h]; quando & Apostolus instruat dicens;] Si hominibus placerem, Christi seruus non essem. † al. proceden- te [orig.] Gal. 1.

DISTINCTIO XLVIII.

Rohibentur [1] etiam neo-

g ¶ Quo minus.] Si supra dist. 43. fecimus.

h ¶ Non recedamus.] Nota hic, minus, & non, faciunt vnam affirmationem 2. vt ff. de verb. sig. duobus.

PRohibentur.] Hic intitulatur 48. distinc. in qua prosequitur Gratianus 13. c. Apostolicæ regulę, & non neophytum. Neophytus enim id est, nouiter ad fidem conuersus, ordinari prohibetur, ne crederet, q̄ Christiana religio plurimum eo indigeret. Momentaneus enim sacerdos humilitatem nescit, & personarum modos: & sæpe in arroganciam indicunt facti magistri, qui discipuli esse non nouerunt.

i ¶ Prohibentur.] Hic intitulatur 48. dist. in qua prosequitur

1 Vt inf. c. j. 2 Vt inf. c. 2. sequitur 13. & vlt. cap. Apostolicæ regulæ, scilicet, oportet ordinandum non esse neophytum. Dicitur autem neophytus nouellus in fide 1, vel in religione 2. prohibentur autem tales ordinari duplici de causa. scilicet, ne incidant in superbiam, putantes q̄ fides Christiana mul-

1. Tim. 3. gl. ordi. ibidē. & Hier. Oceano. *phyti [a] in episcopos ordinari, vt qui heri erat cathecumenus, hodie non fiat episcopus, qui heri erat in theatro [b], hodie non sedeat in ecclesia: qui vespere erat in circo, hodie non ministret altario: qui dudum fuerat fautor histrionū, hodie non sit consecrator virginum. Causa autem huius prohibitionis est secundum Apostolum, ne elatus in superbiam, tanquam religio Christiana plurimorum egeret, incidat in ruinam diaboli. Momentaneus [c] namque sacerdos nescit habere humilitatem, obseruare modos personarum, vel se contemnere: non iciunauit, non fleuit, non se correxit, non pauperibus erogauit. In arrogantiam (quę est ruina diaboli) incidunt, qui puncto horæ nec dum discipuli fiunt magistri: & sicut Innocentius ait: [Miserū est [d] eum fieri magistrum, qui necdū didicit esse discipulus.]*

Leo apud Anſ. l. 6. c. 30.

Epiſt. 12. ad Aurelium.

Vide in Nicæno concilio, c. 2. legitur.

¶ Neophytus in episcopum non est ordinandus. C. I.

Martinus Brac. episcopus. c. 22. QVoniam multa siue per necessitatem [e], siue ex quacunque [α] causa, contra regulam gesta sunt, ita ut homine ex uita gentili nuper adhuc catechizati, uel instructi statim ad spiritualem baptismum uenissent [f], & cōtinuo, cum baptizati, etiam ad episcopatum, uel presbyterum prouecti sunt, recte igitur uisum est de cætero nihil tale debere fieri. Nam & tempore [g] opus est, ut sit catechumenus, & post baptismum multa probatione indiget. Euidens namque est apostolicum præceptum dicens. [Non neophytum, ne forte elatus in iudicium incidat, & laqueū diaboli.] Si vero præcedente † [β] tempore [h] aliquod † mortale [γ] peccatum admiserit, & conuictus duobus, vel tribus testibus fuerit, cesset [i] a clero, qui in huiusmodi est. Si quis uero præter hæc fecerit [k] tanquam contraria statutis sancti † concilij gerens, ipse præcipitabitur de statu sui cleri.

1. Tim. 3. *Necessitas qñq; excusat, qñq. nō.*

† al. magni.

α ¶ Quacumque causa. *Græce est, ἢ ἄλλως ἐπεγουμένων τῶν ἀγαθῶν: quod Dionysius vertit,* aut alias cogentibus hominibus.

β ¶ Præcedente.] *προϊόντος,* ideſt, procedente, *sed ob glossam non est mutatum.*

γ ¶ Mortale.] *Abest vox ista a prisca versione. Græce est, ψυχικοῦ ἁμαρτήματος, quod Dionysius vertit,* delictum animæ.

1 Vt in hoc multum eis indigeat, vel quia nondum est expertus statum ecclesiæ, unde nescit se alijs conformare. Vtrum autem in aliquo casu talis ualeat ordinari, dicetur inf. dist. 61. §. his omnibus.

2. ver. causa.

a ¶ Neophyti.] Non facile est tyroni committenda cuſtodia nam culpa prodita, is culpæ reus est, qui ei commisit. ff. de cu. reo. non est facile.

ADDITIO. Et est argum. contra nouos magistros. Archid.

b ¶ In theatro.] Hæc sunt verba Hier. super epistolam ad Titum. Ioan.

c ¶ Momentaneus.] Longo enim tempore debet esse aliquis probatus, vt 24. dist. episcopi. in auth. quomodo oportet episcopos. §. sancimus. coll. 1. & graue est inexpertos, &c. 19. q. 3 monasterijs.

d ¶ Miserum est.] Miserum. n. est eum fieri magistrū, qui nondū formam discipuli assumpsit. inf. 61. di. miserum 4.

4 Vt ext. de eleć. offic. & c. cū ī magistrū. Arc.

QVoniā multa.] CASVS. Duo in hoc ca. per Nicęnum cōcilium statuūtur. Primum est, q̄ neophyti non ordinentur, licet quondam ex quadam necessitate contra regulam fuerint ordinati; quoniam opus est mora tęporis, & multa probatione indigent antequam tales debeant promoueri, ne elati in superbiā incidant in laqueum Diaboli. Et hoc probatur auctoritate Apostoli. Secundū est, quòd si quis post baptisma cuiuslibet fuerit duobus uel tribus testibus moraliter peccasse, a promotione repellitur: & qui contra prædicta fecerit, ipse etiam deponetur.

e ¶ Necessitatem.] Si propter necessitatē aliquid fit, vt q̄t illud licite fit: quia quod non est licitū in lege, necessitas facit licitum, extra de reg. iu. quod non est licitum 3. Item necessitas legem non hēt. infra de consec. dist. 1. sicut non. ergo fit contra regulam? Respon. necessitas quæ reperit in auctoritate, ut necessitas uitę, excusat, vt extra de fur, si quis per necessitatem. de consecr. dist. 5. discipulos. sed in adulterio necessitas nō excusat. ff. de ritu nup. palā. §. non est. Nā potius debemus quęlibet mala tolerare, &c. 32. q. 5. ita ne.

5 Concord. tex. in l. alimenta. ff. de off. procō. & de fica. l. furēs.

f ¶ Venissent.] Infra. de consec. dist. 5. neophyti.

g ¶ Et tempore.] dist. 50. ponderet, & tempore, per interstitia temporum, ut 77. dist. in singulis.

h ¶ Tempore.] Ideſt, ante ordinationē, & post baptismum 6. sic intelligitur inf. q. 7. si quis omnem. hoc ideo dico, quia pro crimine commisso ante baptismum non deponitur, ut 26. d. s. vna. & c. deinde deponitur.

6 Sub. & sic ordinat⁹ eo ipso debet deponi 50. dist. ex pœnitentib. 81. d. quicunque. Crimen ciuiliter ꝑbatum inducit depositionem. sic 24. dist. c. vlt.

i ¶ Cesset. Ideſt, non ordinabitur. Vel fm alios etiam ordinatus degradabitur. & sic vt q̄ crimē ciuiliter probatum inducit depositionem. sic 24. dist. c. vlt.

K ¶ Fecerit.] Promouendo tales. &c.

Sicut

Universidad de Deusto
Biblioteca

SIcut neophytus.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur q̃ neophytus est qui de nouo ad fidem est conuersus, vel qui de nouo intrauit religionem. In secunda parte, quæ incipit ibi, [Ordinare ergo.] dicitur q̃ neophytus ordinari non debet ante quam in fide, solidetur. aliter eñ casum appetit cum per abrupta. i. præcipitanter querit ascẽsum. Et probatur similitudine parietũ: q̃ nisi prius solidentur', & a nouitatis suæ humore siccentur, tignorum pondera non accipiunt, & si apponantur, fabrica tota diruitur.

a ¶ Repente.] Deest, nouiter in monachali habitu: talis enim non est eligendus in prælatum, ut extra de ele. cum causam. & ext. de ele. officij. quæ autem debeant essa interstitia r. h. habes 87. d. in singulis. &c. monachus.

b ¶ Qui ad summi.] infra 77. q. 1. pueri. & si quis episcopus per pecuniam. & 61. dist. statuimus.

c ¶ Gradib.] Deest, interstitis, nec ob. 52. dist. solicitudo.

Cce.] CASVS. Hactenus ostendit Cratianus per 13. c. Apostolicæ regulæ, a quib. ordinandus debeat esse immunis. Nunc autem supponit 49. distinct. in qua generaliter ostendit quòd non debet esse criminosus: quia cum is ad intercedendum mittitur, qui displicet, cum intercedit, irati animus ad deteriora prouocatur, & sic subditis auctor ruinæ: quare cauere debet ne regiminis locum assumat aliquis, vt pro culpis aliorum oret, si in se damnabile vitium recognoscit.

d ¶ Icce.] A distinctione hucusque tractatum est de decimotertio cap. Apostolicæ regulæ. Hic magister in his duobus cap. sub compendio tractat de eisdem.

e ¶ Intercessores.] Videtur hic, q̃ orationes factæ a sacerdotibus malis, noceant subditis, quod intelligo cum ipsi ex certa scientia eligunt malum, & cõformem suis moribus: alias. s. æque operatur remissionem per malũ vt per bonũ sacerdotem, ut infra. 1. q. 1. si fuerit. ad hoc arg. 6. q. 1. ex merito, arg. 8. q. 1. audacter.

f et Displicet.] 3. q. 7. in grauibus.

g ¶ Si Adhuc.] Arg. quod quis non potest accusari de crimine, de quo pœnituit 2. & quòd non impeditur a promotione. 36. q. 5. quicunque supra 46. dist. clericus. 2. & 8. q. 1. in scripturis. Arg. contra 33. q. 2. admonere. Sol. ac hoc tecum. qui ea in culari potest. si commissam est post baptismã, ut 25. dist. de iure. primum. 2.

Neophyti vero hodie appellantur, propositum sacræ religionis nouiter assumentes

Vnde B. Gregorius scribit Syagrio episcopo, & alijs episcopis. l. vij. epist. 110.

Et l. 5. epist. 51. Vigilio episcopo Arelatesi.

† *al. in ipso*

† *Adde textum in l. fin. ff. ad leg. Iul. de ambit.* ibi Doct. de ambitiosis tractantes.

¶ Quis dicatur Neophytus. C. II.

SIcut neophytus tunc dicebatur, qui initio † sanctæ fidei erat eruditione plãtatus, sic modo neophytus habẽdus est, qui repẽte [a] in religionis habitu plantatus, ad ambiendos honores † sacros irrepserit †. ¶ Ordinate ergo ad ordines accedendum est. Nam casum appetit qui ad summi† [b] loci fastigia post positis gradibus [c] per abrupta quæ rit ascensum. Scimus autem, quòd ædificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, nisi a nouitatis suæ humore siccentur: ne si ante pondera, quam solidentur, accipiant, cunctam simul fabricam ad terram deponant.

Polyc. l. 2. tit. 1. Ans. l. 6. c. 16. Iuo p. 5. c. 11.

† *al. ordines*

† *al. summa.*

a ¶ Initio sanctæ.] *In lib. 7. epist. 116. vbi habetur prior pars huius capitis vsque ad vers.* Scimus autem. *legitur*, in sanctæ fidei erat conuersatione plantatus, *lib. 1. autem 5. epist. 51. siue c. 51. (vbi & eadem fere ijsdem verbis habentur: ac præterea sequens pars vsque ad finem) legitur hoc loco*, qui adhuc nouiter erat plantatus in fide.

DISTINCTIO XLIX.

Cce[d], *a quibus vitijs debeant esse immunes, qui in episcopum sunt ordinandi. Qui enim intercessores*[e] *pro populo ad Deum parãtur, necesse est, vt eius gratiam bene viuendo mereantur. Vnde Gregorius ait in pastorali.* ¶ *Solicite formidandum, ne qui placare posse iram Dei creditur, hanc ipse ex proprio reatu mereatur. Cuncti enim liquido nouimus: quia, cum is, qui displicet*[f] *ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo adhuc desiderijs terrenis adstringitur, caueat, ne districti iram iudicis grauius accendens, dũ loco delectatur gloriæ, fiat subditis auctor ruinæ. Solerter ergo se quisq; metiatur, nec † locum regiminis assumere audeat si in se adhuc & vitium damnabiliter regnat, nec is, quem crimen deprauat proprium, intercessor fieri appetat pro culpis aliorum.*

par. 1. c. 18.

† *ne* orig.

Idem in eod. pastorali eod. c. 11. continenter.

¶ Sacrificiũ Deo nõ offerat, qui vitijs est maculatus. C. I.

Leuit 21.

HInc [a] etiam superna voce ad Moysem dicitur: [Loquere ad Aaron. homo de semine tuo per familias, qui habuerit maculam, non offerat panes Domino Deo suo; nec accedat ad ministerium eius.] Vbi & repente subiungitur: [Si cæcus fuerit, si claudus, si vel paruo, vel grandi, & torto naso, si fracto pede, vel manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore. vel ponderosus [b]. Cæcus quippe, est qui supernæ contemplationis lumen ignorat: qui præsentis vitæ tenebris pressus, dum venturam lucem nequaquam diligendo conspicit, quo gressus operis porrigat †, nescit. Hinc etenim prophetãte Anna dicitur, [Pedes sanctorum suorum seruabit [c]; & impij in tenebris [d] conticescẽt.] ¶ Claudus vero est; qui quidẽ, quo pergere debeat, aspicit; sed per infirmitatem mentis, vitæ viam perfectæ † non valet tenere, quam videt; quia ad virtutis statum dum fluxa cõsuetudine non erigitur, quo per desiderium inniti

† *hernioſus*] vulgata.

† *al. dirigat* 1. *Reg.* 2.

† *al. perfectè*

Hebr. 12.

tur, illuc gressus operis efficaciter non sequuntur. Hinc etenim Paulus dicit: [Remissas manus, & dissoluta genua erigite; & gressus rectiores facite pedibus vestris, vt non claudicans quis erret, sed magis sanetur.] ¶ Paruo autẽ naso, est qui ad tenendam mensuram discretionis idoneus non est. Naso quippe odores, fœtoresque discernimus. Rectè ergo per nasum discretio exprimitur; per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus. Vnde & in laude sponsæ dicitur: [Nasus tuus, sicut turris, quæ est in Libano.] Quia nimirum sancta ecclesia, quæ ex causis singulis tentamenta prodeant, per discretionem conspicit; & ventura vitiorum bella ex alto deprehendit. Sed sunt nonnulli, qui dum æstimari hebetes nolunt, sæpè se quibusdam exquisitionibus plus quam necesse est, exercentes, ex nimia [e] subtilitate falluntur. Vnde hic quoque subditur: [vel grandi, & torto naso.] Nasus enim grandis, & tortus est, discretionis subtilitas immoderata, quæ dum plus quàm decet, excreuerit, actionis suæ rectitudinem ipsa confundit, ¶ Fracto autem pede, vel manu est, qui viam Dei pergere omnino non valet; atque à bonis actibus funditus exors vacat: quatenus hæc, non vt claudus, saltem cum infirmitate teneat; sed ab his omnimodo alienus existat. ¶ Gibbus vero est; quem terrenæ solicitudinis pondus deprimit, ne vmquam ad superna respiciat; sed solis his, quæ infimis calcantur, intendat: qui & si quando aliquid ex bono patriæ cœlestis audierit, ad hoc nimirum peruersæ consuetudinis pondere prægrauatus cordis faciem [f] non attollit: quia cogitationis statum erigere non valet; quem terrenæ solicitudinis vsus curuum tenet. Ex horum quippe specie psalmista dicit: [Incuruatus sum, & humilitatus vsquaque.] Quorum culpam quoque per semetipsam veritas reprobans ait; [Semen autem, quod intra spinas cecidit, hi sunt, qui audiunt verbum, & a solicitudinibus, & diuitijs, & voluptatibus vitæ euntes suffocantur, & non referunt fructum.] Lippus vero est, cuius quidem ingenium ad cognitionem veritatis emicat; sed tamen hoc carnalia opera obscurant. In lippis quippe oculis pupillæ sanæ sunt, sed humore defluente infirmitantes † palpebræ grosse-

Ps. 118. *Luc.* 8.

† *infirmatę*] *orig.*

HInc etenim.] CASVS. Probat Gregorius in hoc cap. quod illi qui vitijs subiacent, panes Domino non valent offerre: nec ad ministerium eius accedere, cum aliena peccata non possint diluere: quia in veteri testamẽto corpore vitiati & maculati repellebantur à ministerio. Et hoc probatur xij. exemplis vitiorum quę vitia figuraliter intellecta in nouo testamẽto reppellunt. Vnde exponit Greg. p vnũ quodque vitium designetur & quare repellant à promotione. Sequens cap. patet.

a ¶ Hinc.] Probat Grego hoc c. quòd vitiosi non possunt offerre panes Domino, nec aliorum peccata diluere: quia in veteri test. corpore vitiati repellebatur & hoc probat xij. exemplis: quæ vitia figuraliter intellecta in nouo testamento repellunt.

b ¶ Vel põderosus.] id est, criminosus.

c ¶ Seruabit.] Ne labatur in hęresim

d ¶ In tenebris.] Peccatorum.

e ¶ Ex nimia.] Nimia subtilitas in iure reprobat. extra de iudi. d lecti. & sic fit aliquid in iure cõtra rationem gratia disputãdi ff. ad legem Aqui. ita vulneratus in fi. & magis valet simplicitas qua difficultas. l. ff. de fidei commiss. hęredi. §. sed quia stipulationes.

f ¶ Faciem.] Id est, rationem, quę est facies cordis.

a ¶ Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Et eo.] Id est, ideo.
b ¶ Quo.] i. quia.
c ¶ Aliarum.] Impropriè ponitur, sic supra 26. distinctio. deinde, ibi cum cęteris criminibus.
d ¶ Pōderosus.] Per immundam cogitationem.
e ¶ Ad opus.] Ex hoc videtur quod occultum peccatum impedit promouēdum. & ex eo sequitur ibi, & grauat in abditis. Sed contra argu. 50. distin. sacerdotes. quia latentia peccata non habent vindictam quo ad ecclesiam militantem, vt 32. q. 5. Christiana & 32. dist. erubescant.

x Hoc hodie determinatur extra de tem. ord. c. 5.

Sa-

scunt: quæ qui infusione crebra atteruntur: etiam acies pupillæ vitiatur. Et sunt nonnulli, quorum sensum carnalis vitæ operatio sauciat: qui videre recta subtiliter per ingenium poterant: sed vsu prauorum actuum caligant. Lippus itaque est, cuius sensum natura exacuit, sed conuersationis prauitas confundit. cui bene per Angelum dicitur: [Collyrio inunge oculos tuos, vt videas.] Collyrio quidpe oculos, vt videamus, inungimus, cum ad cognoscendam veri luminis claritatem intellectus nostri aciem medicamine bonæ operationis adiuuamus. ¶ Albuginem vero habet in oculo, qui veritatis lucem videre non sinitur: quia arrogantia sapientiæ, seu iustitiæ cęcatur. Pupilla namque oculi nigra videt: albuginem tolerans nihil videt, quia videlicet sensus humanæ cogitationis, si stultum se peccatorem, quæ intelligit, cognitionem intimæ claritatis apprehendit. Si autem candorem sibi iustitiæ, siue sapientiæ tribuit; à luce se supernæ cognitionis excludit: & eo [a] claritatem veri luminis nequaquam penetrat, quo [b] se apud se per arrogantiam exaltat, sicut de quibusdam dicitur: [Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt.] ¶ Iugem vero habet scabiem, cui carnis petulantia sine cessatione dominatur. In scabie etenim feruor viscerum ad cutem trahitur, per quam rectè luxuria designatur, quia si cordis tentatio vsque ad operationem prosilit, nimirum feruor intimus vsque ad cutis scabiē prorumpit, & foris iam corpus sauciat, quia dum in cogitatione voluptas nō reprimitur, etiam in actione dominatur. Quasi enim cutis pruriginē Paulus curabat abstergere, cum dicebat: [Tentatio vos non apprehendat, nisi humana:] ac si apertè diceret. Humanum quidem est tentationem in corde perpeti; dæmoniacum vero est in tentationis certamine in operatione superari. ¶ Impetiginem quoque habet in corpore, quisquis auaritia vastatur in mente: quæ si in paruis non compescitur, nimirum sine mensura dilatatur. Impetigo quippe sine dolore corpus occupat, & absque occupati tædio excrescens membrorum decorem fœdat: quia & auaritia captiuam animam, dum quasi delectat, exulcerat: dum adipiscenda quæque cogitationi obijcit, ad inimicitias accedit, & dolorem in vulnere non facit, quia æstuanti animo ex culpa abundantiam promittit. Sed decor membrorum perditur: quia aliarum [c] quoque virtutem per hanc pulchritudo deprauatur; & quasi totum corpus exasperat; quia per vniuersa vitia animum supplantat, Paulo attestante, qui ait: [Radix omnium malorum est cupiditas.] ¶ Ponderosus [d] vero est, qui turpitudinem non exercet opere; sed tamen ab hac cogitatione continua sine moderamine grauatur in mente: qui nequaquam quidem vsque ad opus [e] nefarium rapitur; sed eius animus voluptate luxurię sine vllo repugnationis obstaculo delectatur. Vitium quippe est pōderis, cum humor viscerum ad virilia labitur; quæ profecto cū molestia dedecoris intumescunt. Ponderosus ergo est, qui totis cogitationibus ad lasciuiam defluens, pōdus turpitudinis gestat in corde, & quamuis praua non exerceat opere, ab his tamen non euellitur mēte: sed ad vsum boni operis in aperto valeat assurgere; quia grauat huc in abditis pondus turpe. ¶ Quisquis ergo quolibet horum vitio subigitur; panes Domino offerre prohibetur, ne profecto « diluere aliena delicta nō valeat is, quem adhuc propria deuastant. ¶ Quia igitur paucis ad magisterium pastorale dignus qualiter veniat, atq; hoc indignus qualiter pertimescat, ostendimus; nunc is, qui ad illud dignè peruenerit, in eo qualiter viuere debeat, demonstremus.

« ¶ Ne profecto.] *Sic etiam in originali impresso. In aliquot Gratiani manuscriptis legitur.* Nec profecto diluere aliena delicta valet is, quem adhuc propria deuastant.

Apoc. 3.

Rom. 1.

1. Cor. 10.

1. Tim. 6.

Sic & Arnobius.

S Acerdotes. [CASVS. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte reprehenduntur sacerdotes, qa nomen Domini despiciūt: & quantum in se est, panem pollutum offerunt: quod fit cum quis indigne ad altare accedit, vel sacerdotium simoniacè acquisiuit cum do-

e ¶ Vsquequo.] Dictum fuit ab Helia fugiente irā Reginæ Iez ibellis vniuerso populo colenti Baal. 3. Regis 18. nam deficit ambobus qui vult seruire duobus. & 26. dist. acutius 1.

f ¶ Illum.] Deest, alium.

Helias] Textus bel fugiens: quib. verbis: vs⁹ est ad populum.

1 Conc. tex. in c. 1. de eo- g ar. bel. de. po. & de feu ca. 1. coll. 10

g ¶ Indignum est.] contra supra 41. dist. nō cogantur, sed ibi de rebus: hic de personis.

Item Hieronymus super Malachiam ad c. 1.

¶ Indoctus, terrena lucra sectans, vitiosus ordinari non debet. C. II.

Sensus aliqua ex parte.

S Acerdotes nomen Domini despiciunt, & quantū ad se [a], panem pollutum offerunt, qui ad altare indigne accedunt' quique dato munere sacerdotium præsumunt. Panem quoq; polluit, qui doctrinam Domini in populo male dispergit †, & qui honorat potentem [b], & despicit pauperem [c] †. *& infra.* ¶ [Si offeratis cæcum ad immolandum, nonne malum est? &c.] superius accusati de panibus, nunc accusantur de victimis. Cæcum animal offert, qui ordinat indoctum loco docti, magistrumq; facit, qui vix discipulus esse poterat. Claudū offert, qui lucra terrena quęrentem locat [d], vt pote pedem in diuersa ponentem, vnum in diuinis, alterū in carnalibus, cui potest inferri illud de libro Regum, [Vsquequo claudicatis in duas partes?] Lāguidum offert, qui vitiosum habet pro religioso, quiq; tardum, & pigrum probat « patientem, dicens illum [f] negligentiæ redarguendum. Indignum est enim [g] dare Deo, quod dedignatur homo.

¶ Concord. tex. in l. 1. C. de vet. iure enu. & in auth. de monach. l. 1. coll. 1.

† *al. dispertit.*

3. Reg. 18.

« ¶ Probat patientem.] *Sic interpūgitur etiam in manuscriptis & in glossa, cum tamen ita posset etiam distingui,* & pigrum probat, patientem dicens illum, &c.

DISTINCTIO L.

Valactam.

ps 1.

EX præmissis [h] *auctoritatibus liquido mōstratum est: quòd varijs criminibus irretiti in sacerdotes ordinari non possunt. Nunc autē de eisdem quæritur, vtrum post peractam † pœnitētiam, vel in propris ordinibus remanere, aut ad maiores gradus conscendere valeant. Multorum auctoritatibus, varijs criminibus irretiti a propris ordinibus deijciuntur, & ab accessu maiorum prohibētur.*

Unde Gregorius Constantino Mediolanensi episcopo, lib. 4. epist. 17. siue c. 61.

doctrinā populo male dispergit, despicit pauperem, honorat potentē. In 2. parte, quæ incipit ibi, [Si offeratis.] reprehenduntur qui indignos instituūt, & hoc facit auctoritate veteris testa. in qua reprehenduntur sacerdotes vete. testa. qui Dño offerebant animalia cęca, claudа, & languida, & etiam pigra. quæ vitia hodie figuraliter intellecta repelluntur in nouo testamento.

a ¶ Ad se.] No. q⁹ aliquid dicitur malum quo ad se. sic 1. q. 1. quod quidam. & q. 3. saluator. sic marimonium dicitur solui quo ad sacerum, qui repudium misit. no a quo ad coniuges. ff. de dona. inter vi. & vxo. cū hic statutus. §. & sacer. & facit q⁹ aliquid q̄tum in seipso est. 11. q. 3. inter verba. fi. 22. q. 2. §. vlt. in fi. de cōse. d. 4. quęris.

b ¶ Potentem.] In eo quod potens est.

c ¶ Pauperem.] Infra q. 3. pauper.

d ¶ Locat.] In dignitate.

[Qūo.] & pro parte prima allegat vsq. ad §. [Ecōtra.] & postea inducit multa c. ad probandam solutionem suā, vsq. ab §. sed illud vbi aliam ponit: & eam probat per c. seq. vsque ad §. [Quod vero.] & postea adiungit de lapsis in hæresim 2, quod non sit eis communicandum ante reconciliationem. Ab illo §. [Quod vero.] subiungit tractatum de homicidijs vsque ad illum §. [Prę missis.] Deinde addit de solenniter pœnitentibus, q⁹ non debeant ordinari, vel ad militiam sæcularem redire: & quòd clericis talis pœnitentia non sit imponenda, & pro quibus culpis sit imponenda. Vltimo subdit de apostatis, qui nec ad habitum sæcularem, nec ad clericatū ascendere possunt post pœnitentiam. Circa lapsos tres regulæ sunt notandæ 3, quæ continentur infra ead. dist. vt constituēretur. Prima regula secundum H. hæc est, vt. Qui mortaliter peccauit post baptismum, non proua-

2 Scilicet in §. de lapsis. Laur.

Lapsorū regula. Paratio trib. ratur.

3 Scilicet in cōs cōtinen tes. Laur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

moueatur,vt 25.dist.primum.1.q.7. si quis omnem. Secunda est.Promotus si mortaliter peccat, deijciẽdus est infra cap.qui semel.Tertia est, Qui ab ordine deponitur amodo non restituitur.inf.ea.c.1.& 2. & c.puenit.& vbicunque mitius agitur, dispensatio est.Iliæ autẽ tres regulæ secundũ tres opiniones recipiunt interpretationem. Quidã enim dicunt, q̃ omne peccatum mortale impedit & mouendum & deijcit iam promotũ 1. Mortaliter peccat qui post baptismum peccauit,si se promoueri permittit: vel si iã suscepto rẽmanet, q̃tumcunque egerit pniã: nisi cum eo fuerit dispensatum.

¶ Lapsi in suum ordinem reparari non possunt. C. I.

SI lapsis [a] ad suum ordinem reuerendi licentia conceda tur vigor canonicæ proculdubio frangitur disciplinę: dum pro reuersionis spe [b], prauæ actionis desideria quique concipere non formidat. *& post pauca.* ¶ Illud igitur prę omnibus studere,vt lapsos,in sacrum ordinem nullius vobis supplicatio [c] aliquo modo reuocare [d] suadeat,ne huiusmodi non statuta [e], sed temporaliter data credatur esse vindicta. Anfel. 8.c.35. & lib. 11.c.13. Iuo par.6.c.80. Pann.l.3.c.145

Item Martinus Papa I. Amando episcopo.

¶ Qui post suam ordinationem labitur depositus permanebit. C. II.

QVi semel [f] post suam ordinationem in lapsum cecidit,deinceps iam depositus erit, nullumq; gradum sacerdotij poterit adipisci. Pann.l.3.c.141

Item Gregorius Papa Sabiniano episcopo, lib. vij. epistola 25.

¶ Presbyter post lapsum nulla ratione in sacro ordine reputari valet. C. III.

PResbyterum,de quo nos fraternitas tua latoris præsentium legatione † consuluit,nulla ratione in sacro ordine post lapsum, aut permanere & aut reuocari posse cognoscas. Circa quem tamen mitius [h] agendum est: quia commissum facinus facili [i] dicitur professione confessus. Anfel. I.8.c.26. Pann.l.3.c.146 † al. relatione.

Item Joannes viij. Cœnomantico † Viticensi episcopo. † al. Cœnomano ea Venetiensi.

Ifti intelligunt regulas prout sonãt. L.

Episcop⁹ in quib. criminib. dispẽset.

2 Extra de transl. epi c. 2.ver. nec q̃ de cessione. &c. fm Lau.

Epꝰ an possit semper dispensare.

a ¶ Si lapsis.] Hoc cap. loquitur de depositio,vt patet per fin.

b ¶ Spe.] Quib facilitas veniæ, &c. vt 13.q.4. est iniusta. & ext. de vi. & hon. cler. vt clericorum.

c ¶ Supplicatio.] Carnalis,sed spũalis bñ inf. ea clerico.

d ¶ Reuocare.] Iufra 13.q.4. est iniusta.

e ¶ Non statuta.] Perpetuo. Qui enim deponitur, ppetuo

Depositio perpetua.

tuo deponitur,vt hic 3.& 81.dist. si quis clericus. & C. de pœnitentiis. Arg. contra 33.q.4. non oportet 2. Ibi simpliciter ponitur, leparentur: & tamen separantur ad tempus, non perpetuo, vt extra de const. ex litteris. in fine. Sed certe illa non sunt contraria: quia ibi nulla fuit depositio: & est hoc ideo statutum, ne leges ludibrio fiãt, vt C. de bon. quæ. lib. I. vlt. §. fi. & est si. quod lex dicit, q̃ damnatus de crimine ad militiam non recipitur, vt ff. de re milit. qui cum vno. §. adulterio.

QVi semel.] ¶ Adipisci.] Hoc c. intelligitur de rigore 25 d. primum. inf. ea. miror. vel in maior. b. vel de manifestis criminib. ext. de temp. ord. c. fin. ficnon ob. 82. dist. presbyter. & 15.q.vlt. hi qui.

PResbyterum.] CASVS. Sacerdos quidã fuit lapsus in crimen, de quo postea in iudicio fuit sponte confessus, quare quæsiuit episcopus Fabiatus, an posset in sacro ordine remanere, vel reuocari deberet? Et respondet Gregorius q̃ non. Sed quia sponte confessus est, mitius est agendum cum ipso. s. vt nomen sacerdotis restineat, vel in minoribus ordinibus remaneat.

g ¶ Aut permanere.] Simile sup. 24. dist. c. vlt. inf. 15.q. vlt. si quis presbyter. cõtra. Sol. in inferiori ministrauit, vt ibi: sed in superiori, vt hic.

h ¶ Mitius.] Arg. q̃ mitius agitur cum confesso, quam cum connicto 4, vt infra. eo. de his vero. & 16.q.3. vlt. si quis presbyter. Si. 61. dist. quia simpliciter. 1.q.5. presentium. Arg. contra 24. dist. c. vlt. Sed ibi timore probationum est confessus: hic sponte.

i ¶ Facili.] Idest, sponte, vt extra de homic. later.

Miror.]

MIror.] CASVS. Quidam episcopus volebat cũ quodam sacerdote homicida dispensare & persuadebat dño Papæ, vt ei post perpetratũ homicidium concederet ministrare. Sed Io. Papa eu reprehendit, dicens hoc fieri non posse post quantamcunque pœnitentiam: sed

¶ Post perpetratum homicidium sacerdotale officium ministrari non potest. C. IIII.

Iuo p.6.c.114 & par.10.c.51 Pann.l.3.c.135

MIror [a] minus doctam scientiam tuam sacerdotẽ putare post perpetratum homicidium [b] posse in sacerdotio ministrare, imò (quod est ineptus) nobis suadere [c] velle,vt ipsi tali præsumptioni præberemus assẽsum. Quis enim tam demens,tamque peruersi sensus, tale quid æstimaret, vel post quantamcunque pœnitentiam concedendum, cum omnino sit canonicæ disciplinæ contrarium? Debet ergo sacerdotio priuatus lachrymarum fonte flagitium tam immane diluere, vt talibus saltem remedijs curatus,salutis possit inuenire suffragium.

Item Nicolaus Papa.

¶ Ad maiorem gradum clericus prouehi non potest, qui Paganum occidit. C. V.

Iuo p.6.c.110.

CLericũ,qui paganũ occiderit [d], non oportet ad gradũ maiorẽ prouehi,qui carere etiam debet acquisito: homicida enim est. Nã cũ discreti sint milites sæculi a militibus ecclesiæ,non conuenit militibus ecclesiæ militare [e] sæculo,per quod [f] ad effusionem sanguinis necesse sit peruenire.

Item Osbaldo choriepiscopo Quadrantino.

¶ Qui defendendo se paganum occiderit, sacerdotali careat officio. C. VI.

DE his [g] clericis,pro quibus consuluisti,scilicet qui se sed diluat tam immane flagitium lachrymis; ut possit inuenire suffragium salutis.

a Scilicet in ordine,sed bene scientes fec. ext. de cler. pugn. in du. Hericus. in fra. c. presbyteros. & ca. fludeat. Dici põt q̃ hoc ca. miror. loquitur in homicida noto rio, siue manifesto, & vonitario. de lectore. leg. & hoc, inf. eo. d his vero Ar.

a ¶ Miror.] Hic habes quòd epꝰ non põt dispensare cum homicida: item nec cum simoniaco, vt 1.q.1.erga. nisi quandoque,ut 1.q.5.c.1. & vlt. Ioan. De simoniaco est expressum extra de elect. cum dilectus. vbi dr. q̃ si aliquo ignorante fit commissa simonia, epꝰ cum eo potest dispensare,si in simplici beneficio fit commissa simonia: secus si in prælatura. si aut eo sciente fit facta. episcopus non potest dispensare cũ eo. ext. de simo. nobis. B. Item nec cum depositio fm quosdam,vt 2.q.6. ideo. Item nec cum eo qui excõicatus celebrat. vt 11.q.3. si quis epꝰ. & 7.q.1. si quis presbyter, licet sit arg. contra 2.q.5. quãto. Sed illud de mandato Papæ. Item nec cum eo qui accedit ad iudicium sæculare, vt 21.q.5. si quis epꝰ. Item nec cum bigamo. vt ext. de big. c. de bigamis. & 34. dist. & vt ext. de fil. presby. c. pen. vbi scilicet ministrauit pater immediate. B. Dispensat autem in plerisque criminib. ut notaui 1.q.7.§. nisi rigor. & generaliter vbi non prohibetur epꝰ dispensatio, semp dispensare põt, vt extra de sentẽ. excom. nuper. licet quidam dicant, q̃ in illis solis casibus dispensabit vbi a iure ei permittitur; quia cum in quibusdam criminib. ei conceditur dispensatio, ut extra de iud. arsi clericis. ergo in alijs ei prohibetur. arg. 25. dist. qualis. & C. de procu. maritus. Et licet dispensatio sit ius quod peti non potest: tamen q̃que epꝰ tenetur dispensare, vt infra. ex. vt constituerentur. in fi. &c. si quis diaconus. & cap. domino sancto, & 1. quæst. 2. di-

Imputantur multa pp vnum delictũ

Homicidiũ vtrum impediat promouendos, & deijciatum promotos.

2 Scilicet de mis, ut not. ext. de hom. sicut vbi plenè de hoc.

3 Vel dic q̃ ibi fuit casus fortuitꝰ, vt no. inf. ea. de his clericis. in glo. 1. in fi. Arch.

CLericũ. CASVS. Clericus quidã occidit paganum: postea volebat ad ordines promoueri maiores. quæsiuit quidam episcopus an posset? Et inuenit Papa, quòd non: imò carere debet etiã acquisito. Nam milites ecclesiæ non debent sęcularem militiã exercere, per quam necesse sit ad sanguinis effusionem peruenire.

d ¶ Occiderit.] Spõte. B.

e Militare.] Per hoc patet q̃ loquitur de illo, qui in bello fuit. hortari tamẽ potest clericus aliquos ad defensionem suæ ecclesiæ. 23.q.8. vt pridem. arg. ff. de his q̃ not. inf. ea. ob hæc verba. §. vlt.

f ¶ Per quod.] Arg. quòd ratione vnius delicti imputantur omnia delicta, quæ sequuntur ex illo, ut 15.q.1. si quis insanies. 22.q.4. inter. ff. quod met. cau. si mulier. Arg. contra ext. de spon. veniens.

ADDITIO. Et facit qd̃ not. inf. ea. quantum. in gl. hic pater, ibi dicam. Sed Per. contra loquitur in matrimonio, in quo licet quis sua culpa cadat in metum, non nocet, ut extra quòd metus cau. Abbas Arch.

Dh his.] CASVS. Quidam clerici defendendo se, paganum occiderunt: quare quæsiuit Quadrantinus episcopus, an peracta pœnitentia possint ad pristinum gradum redire, uel ascendere ad altiores? Et respondet q̃ non: quia Papa non dat eis licentiam aliquem hominem occidendi: & ideo melius est illis in gradu inferiori irreprehensibiliter famulari. quàm alta indebite appetendo in profundum inferni demergi.

g ¶ De his.] Circa illos, qui cõmittũt homicidiũ, distingue sic: q̃a aut committit homicidiũ ex necessitate, aut ex casu, aut ex voluntate. Si ex necessitate: aut illa necessitas est euitabilis: aut ineuitabilis. Si est euitabilis, ad superiores ordines non potest ascendere: sed in iam susceptis toleratur 2, ut inf. ead. de his clericis. Si fuit ineuitabilis necessitas, sine omni dispensatione potest ministrare in ordine iam habito. sed ad superiores habendos petet dispensationem, vt extra de homicid. suscepimus. & c. 2. Nec obst. ext. eod. Iator. ubi dr. q̃ ad superiores talis licitè promouetur. q̃a hoc intelligo ex dispensatione 3. Ioan. Sed certè quidquid dicat Ioan. de necessitate ineuitabili, capitulum videtur expresse dicere q̃ talis necessitas in nullo obsit, ut inf. ea. quia te quasi ob noxium. De hoc notaui in quæstionibus. B. Si uero committitur homicidium: aut dedit operam rei licitæ, aut non. Si dedit operam rei licitæ, et non imputatur. sed potest ministrare in susceptis, & ascendere ad

Homicidiũ vtrum impediat promouendos, & deijciatum promotos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Et c.hi qui & ca.si duo. nisi forte grande stan dalum inde oriretur: ga tunc inducitur ei purgatio.ext. eod. ex litteris 1. & no.ext.de homic. cum dilec.q in gl. qui tñ, &c. q fuit gl. Vin.

superiorem, vt extra eo.c.vlt.& inf.ea.sæpe 1. & ext.eo. Ioannes. Sed si illicitæ rei operam dedit, tunc nec in sacro potest ministrare, nec ad superiorem ascendere, vt inf.ea.clerico.& c.si quis voluntate. Si vero voluntate occidit nunquam dispensandum est cum eo secundum quod loquitur ca. maior. H. tamen cum suo rigore dixit q in nullo casu pōt homicida promoue ri: quia potius debet quilibet permittere se occidi, quam aliū occidere, vt 32.q.5. ita ne. & dicit quod hoc verbum, & consulendi, ponitur pro verbo præcipiendi, vt 28.q.1. sic enim. Item secundum H. etiam si crimen homicidij sit occultum: tñ post pœnitentiam non pōt exequi suū officiū. secus est ſm eū in quolibet crimine alio, vt inf. ea.de his. nisi in simonia. Io. Ex hoc expresse dī ext.de temp.ord. ca.vlt. & ita duo crimina tñ excipit: scilicet simoniam, & homicidium. Argū. ext.de accus. inquisitionis.B. Alij autem pleriq; dicūt q siue sit homicidium, siue aliud crimen, dummodo sit occultum, post pœnitentiam bene exequitur officiū suum sine omni dispensatione licet nō possit promoueri. Sed in simonia post nullam pœnitentiam potest exequi officium suum. 1.q.1.ergo. Hodie autē obtinet opinio H. circa crimen occultum, vt ext. de accusationis.B.

a ¶ Defendēdo.] Incaute fine moderamine. cuilibet em̄ licitū est se defendere cū moderamine, ut su.di.1. ius naturale.

defendendo [a], paganum occiderunt, si postea per pœnitentiam emendati possint ad gradum pristinum redire, aut ad altiorem conscendere, scito nos nullam occasionem dare, nec vllam tribuere eis licentiam quemlibet hominem quolibet modo occidendi. Verum si contigerit, vt clericus sacerdotalis ordinis saltem paganum occiderit, multum sibi consulit, si ab officio sacerdotali recesserit; satiusque est illi in hac vita Domino sub inferiori habitu irreprehensibiliter famulari, quam alta indebite appetendo damnabiliter in profundum demergi.

Item ex concilio Agathensi, c.50.

¶ Cadat ab officio episcopus, presbyter, aut diaconus capitale committens crimen. C. VII.

SI episcopus, presbyter, aut diaconus capitale crimen commiserit, aut chartam [b] falsauerit, aut falsum testimonium [c] dixerit, ab officij honore depositus in monasterium detrudatur, & ibi quamdiu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat.

Item ex concilio Martini Papæ, c.26.

¶ Qui homicidij, facto, aut præcepto, aut consilio post baptismum conscius fuerit, clericus non ordinetur. C. VIII.

Apud Mar. Brac.

SI quis [d] viduam, aut ab alio dimissam † duxerit, non admittatur ad clericatum. Quod si irrepserit, deijciatur. Similiter, si homicidij aut facto [e], aut præcepto [f], aut consilio [g], aut defensione «[h] post baptismum [i] conscius fuerit, & per aliquam subreptionem ad clericatum venerit, deijciatur, & in fine vitæ suę † laicam communionem tantummodo recipiat.

Ansel.7.c.11. Ex cā.18.Apost. † *al.relictam.*

† *al. suæ cōmunionem recipiat.*

« ¶ Defensione.] *In codice Lucensi Regio, (in quo sunt etiam hæc capitula à Martino Bracarensi episcopo collecta) & apud Anselmum, & in editione conciliorum tribus tomis in margine legitur,* assensione: *cui lectioni conuenit quod legitur in concilio Triburiensi, c.11. circa finem.*

Item Gregorius Ianuario episcopo Calaritano, libro 3. epist.26.

Confitium facit vt quis puniatur. Homicida ante baptismum an pro moueri possit.

1 Quæstio vtrum talis est de qua habuit ius. di. in pri. & ibi de hoc & 51. dist.in fin.& 26.d. deinde Arc.

a ¶ Aut chartam.] Dic vt sup.19.dist. in memoriam.

c ¶ Testimonium.] Inf.a 5.q.6.presbyteri 2.

d ¶ Si quis viduam.] CASVS 1. Statutum fuit in concilio Martini Papæ, q si quis duxerit in vxorem viduā vel relictam: aut homicidium commiserit facto præcepto, consilio, vel defensione, post baptisma promoueri non potest: & si irrepserit, deponatur & ejiciatur, & in fine suæ vitæ communionem accipiat.

e ¶ Aut facto.] Vt miles.

f ¶ Aut præcepto.] Vt iudex.

g ¶ Aut consilio.] Vt assessor. & ita ex consilio punit aliquis, contra illud ff.man.l.2. in fi. & l.denique. Sed nunquid addi debet de voluntate? arguitur quod sic j.q. 4. quia præsulatus. in fine, quod non concedo, licet antequam fiat, vellet illud factum esse: vel post factum, gratum habeat.

h ¶ Defensione.] Euitabili.B.

i ¶ Post baptismum.] Ergo si ante baptismum, potest. Bazianus dixit: si ante baptismum occidit non peccando, vt iudex, non potest promoueri, quia non tollitur irregularitas: sed si occidit peccādo, toll tur totum Ioā. Et sic melioris conditionis est peccans, quàm non peccās. De hoc quid iuris sit, notaui in quæstionibus. 36. dist. in gl. videtur. B. 3.

Perue-

PEruenit.] CASVS. Episcopus Caralitanus restituebat clericos lapsos in crimen fornicationis ante pœnitentiā, vel post. prohibet Greg. dicens q tales carere debent sacris ordinibus: & ad altaris ministerium nunquam accedere.

a ¶ Fuerit.] De quo fuerit conuictus vel confessus. & hoc 1 verum est nisi episcopus cum eo dispensasset, vt extra de iudi. at si clerici. Sed nōne canonista prohibet indiscreta dispensatio, vt dixi extra de præb. de multa.

ACcedens.] CASVS. Hoc cap. loquitur de quodam presbytero Saturnino, & de quodam diacono abbate, & de quibusdam subdiaconis. presbyter Saturnus propter suum delictum depositus fuit: & tamē post depositionem Missas celebrauit. Diaconus vero abbas & subdiaconi mortaliter peccauerant, crimen fornicationis cōmittendo. Vñ Lunen. epūs quæsiuit quā pœnā isti pati deberent. Et ñdet Greg. q Saturninus presbyter careat communione corporis & sanguinis Christi donec vixerit. in fine tamen viaticum accipiat: nisi antea episcopo visum fuerit ei esse miserendum. & in scriptis caueat, vt de cætero Missam non cātet: & gerat curam monasteriorum in ſsula Gorgonia & Capraria sine præiu dicio alicuius. Diaconus vero abbas sp ab ordine sacro depositus erit: qui tñ poterit inter alios monachos priorem locum obtinere. si eius conuersatio meruerit: sed ordinem non obtinebit, in cuius loco dēbit alius ordinari. Subdiaconus vero irreuocabiliter deponetur: laicam tamen communionem accipiat.

b ¶ Presbytero.] Ergo clericus degradatus non retinet ordinem arg.4. distin. ex anti: 95. & 11.q.3. episcopus. & 15.q. vlt. si qs presbyter. & 23. q.vl. clerici. & idem videtur p hoc quod dicitur inf. inter laicos communionem. Sed tñ iō q characterem semper retinet. per id quod habes 1. q.1. quod quidā. & 32.q.7. licite. arg 81. dist. dictum. Vnde q percutit ipsum incidit in canonem: saltem in memoriam pristinæ dignitatis, vt ff. de decur. l.vl. & ff. de quæst. vnius. §. seruus. & de consecr. dist.4. ostenditur. Io. quod nō credo cum careat omni priuilegio clericali 2: nec credo q conficiat 3: quia omnē potestatem amisit. B.

Degradatus percutiens incurrit excommunicationem.

2 Adde quæ no. in addit. c.2. de pœn. lib.6. & cap. dominus in glos. in vers. sacrilegium. inf.93.dist.

3 Hæc fuit opin Rayn. quam rec. Goff. & B. extra de cle. excom. mi. cap.2.

c ¶ In tuæ.] Ergo episcopus potest remittere pœnitentiam iniunctam a Papa. fic. 33.q.2. latorem.

ADDITIO. Vel de hoc vt ibi. Argu. contra 15.dist.c.2.in fi. ibi videas. De hoc etiam not.26.q.7. tempora.

Abbas quē ordinem debeat hēre.

4 Verū est dispensatiue: & sic loquitur decr. tuam. ibi: ex tua. &c.

d ¶ Abbatem.] Ergo abbas potest esse diaconus: quia abbas potius est nomen officij, quàm dignitatis. 18 q. 2. c.1. immo in minoribus omnibus constitutus potest esse 4. abbas. extra de ætate & quali. tuam.

e Veneris.] Existentem.

f ¶ Cecidisse.] Per crimen.

g ¶ Priorem.] Id est, vt sit monachus, vt prius fuit: non tamen erit abbas.

h ¶ Obtineat.] non ordinem, vel dignitatem.

i ¶ Solicitudinē.] Vt sit procurator loci, licet sit infamis: quia infames non excluduntur à ciuilibus muneri-

P 2 tibus,

Poly.l.4.tit.39. Antel. l.8. c.20. Iuo par.6.c.78. Pann.l.3.c.133

¶ De sacris ordinibus lapsi reparari non possunt. C. IX.

PEruenit ad nos, quosdam de sacris ordinibus lapsos, vel post pœnitentiam, vel ante, ad ministerij sui officium reuocari: Quod omnino prohibemus, & in hac re sacratissimi quoq; canones contradicunt. Qui igitur post acceptum sacrum ordinem lapsus in peccatum carnis fuerit [a]; sacro ordine ita careat, vt ad altaris ministerium vlterius non accedat.

Item Venantio Lunensi episcopo, lib.4. epist.5. seu cap.49.

Polyc. ibidem. Ansel. l.8. c.21. Iuo par.6.c.83.

¶ De eodem. C. X.

ACcedēs ad Gorgoniam insulā fraternitas vestra discutiat id, quod ad nos de Saturnino presbytero [b] perlatum est. Peruenit namque ad nos, quia postquā pro crimine lapsus sui, à sacerdotij ordine est deiectus, ad explendum ministerium sacerdotij præsumit accedere, & omnipotenti Deo hostias immolare. Quod si ita factum fraternitas vestra repererit; eum sacri corporis, & sanguinis Dominici participatione priuatū in pœnitentiam redigat: ita vt vsque ad diem obitus sui in eadem excommunicatione permaneat, & viaticum tantummodo exitus sui tempore percipiat. Sin autem eum fraternitas tua talem pœnitentiam agere cognouerit, vt ei iustè ad recipiendā inter laicos communionem, & ante exitum debeat misereri: hoc in tuæ [c] fraternitatis ponimus potestate: *& infra.*

Eodē li.4 epist. 16.seu c.60. Pann.l.3.c.132.

¶ Præterea ad fraternitatis tuæ consulta respondentes statuimus, diaconum, & abbatem [d] de portu Veneris [e], quem indicas cecidisse [f], ad sacrum ordinem non debere, vel posse vllo modo reuocari. Quē quidem sacro ordine priuatum in pœnitentiam deputarē te conuenit: cuius si postea actus, conuersatioque meruerit; priorem [g] inter alios monachos, (vbi tu tamen decreueris) standi locum obtineat [h]. Subdiaconi quoque, quos similis culpa cōstringit, ab officio suo irreuocabiliter depositi, inter laicos communionem accipiant. In portu autem Veneris, loco lapsi diaconi, alium, qui hoc officium implere debeat, ordinabis. Saturninum vero presbyterū, vt nunquā ad sacri ordinis ministeriū prætumat accedere, scriptis cauere decreuimus: sed eū i insula Gorgona, atq; Capraria solicitudinē [i]

a Scilicet q canones cōtradicunt in hac re, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ribus 1, sed honorib. Argu. C. de his qui non imple. sti. sacra. fuluti sunt. l. 1. lib. 10. & extra de æta. & qualit. tuam, & sic procurator monasterij potest esse infamis: sed non procurator epi. 5. q. 3. quia eps. q non requiritur summ. i in eis per fectio integritatis, vt 16. q. 1. legi.

de monasterijs gerere, & in eo, in quo est statu, sine cuiusquam aduersitate manere permittimus.

a ¶ Presbytero.] *In vetustio ex ice epistolarum B. Gregorij, & aliquot antiquis exemplaribus Gratiani legitur*, expresbytero; *itemque inferius in hoc eodem capite:* Saturninum vero expresbyterũ. *siue vt in impressis B. Gregorij*, ex presbytero. *Depositos enim presbyteros, expresbyteros, & eos, qui monasteria deseruerant, exmonachos appellabant, sicut illi qui consulatum, aut quæstur gess erant, exconsules, aut exquæstores vocari soliti fuerant.*

Idem Mariniano episcopo Rauennati, lib. 6. epist. 39. seu. c. 203.

¶ Loco lapsi alius ordinandus est. C. XI.

POstquam quemquam criminaliter abscedentem †, in locum, de quo lapsus est, nulla permittit ratio reuocari; & vltra tres menses [a] ecclesiam vacare pontifice statuta sacrorum canonum nõ permittunt: ne cadente pastore dominicum gregem antiquis (quod absit) hostis insidiando dilaniet; fraternitas vestra deprecationi eorum consentire, & in loco lapsi debet episcopum ordinare.

Ansel. l. 8. c. 25. †al. cadentem.

dist. 75. quoniã.

Item Martinus P. in epistola ad Amandum.

¶ Qui post ordinationem suam in lapsum ceciderit, sacra mysteria non debet tractare. C. XII.

SI post ordinationem suam quispiam in lapsum ceciderit, & præuaricationis peccato fuerit †deprehensus] Job nõxius, omnimodo prohibendum est, eum manibus lutulentis, atque pollutis mysteria nostræ salutis tractare.

†al. deprehendatur] orig.

2 *Econtra* [b] *exemplis, & auctoritatibus probatur, post actam pœnitentiam proprios gradus licite posse administrare, & ad maiores conscendere. Maria enim soror Aaron postquam lepra percussa est, quia in Moysem murmurauerat, acta pœnitentia à peccato mundata, & sanata est, & pristinam gratiam prophetandi recepit. Aaron* [c] *autem post conflatum vitulum, etiam in summum sacerdotem consecratus est. Dauid* [d] *post adulterium, & homicidium spiritum prophetiæ recepit, & in proprio † gradu permansit. Achab quoque post mortem Nabuthæ viri sanctissimi per pœnitentiam humiliatus in regia sede remansit. Et vt præcreamus multa exempla veteris testamenti, Petrus negauit Christum, & tamen postea princeps Apostolorum factus est: Paulus Stephanum lapidauit* [e]*, & tamen à Deo in Apostolum electus est. Multi quoque ab hæresi ad vnitatem catholicæ fidei reuertentes in suis ordinibus sunt recepti: alij vero ad episcopalem etiam gradum sunt promoti, vt pote Augustinus* [f]*, & alij complures.*

33. q. 2. c. hoc ipsum.

Num. 12.

Exo. 32.

2. Reg. 11. & 12.

†al. pristino

3. Reg. 21.

Matth. 26.

Ioan. 21.

Act. 7. & 9.

¶ De eodem. PALEA. C. XIII.

IOannes Chrysostomus à duab[o] synodis orthodoxorũ

Burc. l. 1. c. 233. Iuo in ꝓlogo. Pann. in prologo, c. 32.

†al. iudicatus

episcoporum fuit dijudicatus †, sed iterum fuit restitutus. Marcellus episcopus Ancyræ Galatię depositus fuit; sed postmodũ propriũ recepit episcopatũ. Asclepius dijudicatus a synodo, ecclesiam suam postea recepit. Lucius episcopus Adrianopolites damnatus a Papa Iulio recepit ecclesiam sui episcopatus. Cyrillus episcopus Hierosolymitanus depositus fuit, postea reconciliatus est ecclesiæ suæ. Simili modo Polychronium eiusdem ecclesiæ Hierosolymitanæ pontificem Sixtus Papa damnauit, & iterum ipse eum reconciliauit. Innocentius Papa Photinum episcopũ damnauit, sed postea eum in proprium locum restituit ecclesiæ suæ. Misenum * episcopum a Fęlice Papa damnatũ Gelasius Papa successor illius reconciliauit †, & ecclesiæ suæ restituit. Leontius dum esset presbyter, depositus fuit, sed postea in Antiochia Patriarcha extitit. Gregorius vero quartus Papa Theodosium, quem Eugenius eius antecessor presbyterij honore priuauerat, sanctæ ecclesiæ Signinæ consecrauit episcopum. Ibas namq; episcopus dijudicatus fuit, sed sancta synodus canonica suã illi restituit ecclesiam. Rothadum vero episcopum sanctæ Suessionensis ecclesiæ a synodo, cui Carolus interfuit, condemnatũ, & Sophronium † Placentinum episcopum merito reprobatum, Nicolaus Papa ambos reconciliauit.

Sixt. Papa iij.

35. q. 9. c. Gre. †al. & communicauit.

†al. Sessrenũ vel Sessredũ, vt inf. 6. q 3. denique Sufredus.

¶ *Caput hoc a vetustioribus codicibus abest: in vulgatis scribebatur,* Item ex Epistola Cyrilli ad Ioannem Antiochenum: *quæ inscriptio sublata est, quoniam quæ in hoc capite tractantur, ex variis historijs sunt collecta, & aliqua longe post Cyrillum & Hierosolymitanum, & Alexandrinum contigerunt. Nec quæ apud Burchardũ,* & ¶ Misænum.] *Antea legebatur,* Nicænum, *Emendatum est ex Burchardo, Iuone, & c. Gregorius infra 36. q. 9 Atque in Pontificali Romano manuscripto in vita Nicolai primi hæc leguntur:* Sicut Beatus Papa Felix Vitalem, & Misenum episcopos, qui in Petro Alexandrino hæretica fæce coinquinato coacti consenserant, sacerdotali gradu, ecclesiastica immo communione priuauit.

Præterea Calixtus Papa I. de huiusmodi scribit, epis. 2. ad episcopos Galliarum.

Tob 4.

¶ Clerici post lapsum in suis ordinibus reparari possunt. C. XIIII.

Burc. l. 19. c. 42. Iuo par. 6. c. 48.

POnderet [a] vnusquisq. sermones suos, & qđ sibi loqui non vult, alteri non loquatur. Vnde bene sacra ait scriptura: [Quod tibi [b] nõ vis fieri, alteri ne facias.] Nos enim tempore [c] indigemus, vt aliquid maturius agamus. Nec præcipitemus consilia, & opera nostra, neque ordinem corrumpamus. ¶ Sed si aliquis lapsus quocũq; modo fuerit portemus † eum, & fraterno corripiamus affectu: sicut ait Beatus Apostolus: [d] Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spiritales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.] § Porro sanctus Dauid [e] de criminib. mortiferis egit pœnitentiam & tamen in honore permansit. ¶ Beatus quoque Petrus amarissimas lacrymas fudit, quando Dñm negasse pœnituit: sed tamẽ Apostolus per-

Gal. 6. †nõ perdamus eum, sed fra.] orig.

Dauid prohibitus est ædificare.

Ponderet. CASVS. In hoc c. ostendit Calixtus Papa, q; clerici post lapsum peracta pœnitentia possunt in pristinum statum restitui. Et hoc probat auctoritatibus & exemplis xij. Prima est in principio capituli. Secunda probatio in cipit ibi. [Sed si aliquis lapsus.] Et ad hoc inducit auctoritatem Apostoli: Si præoccupatus, &c. Tertia ibi, [Porro si eius Dauid.] Quarta ibi, [Beatus quoq;.] Quinta ibi, [Peccatoi.] Sexta ibi, [Erant itaq.] Septima ibi. [Nunquid q dormit.] Octaua ibi, [Redde mihi.] Nona ibi, [Vade, & amplius noli peccare.] Decima ibi, [Nõ ergo. [Vndecima ibi, [Sniam.]

a ¶ Ponderet.] Grauis erit gliber in verbis, ut 4. q. 3. 5. item in criminalib. ver. in testib. & qui cito fatur ad pœnam properat, ut dicit Seneca: & potest quis in proprio facto petere inducias ad respondendũ, ut ff. de interrog. act. q interrogãt. an hæres fit: nam testis repentinus, &c. 5. q. 5. 5. sed aliud.

b ¶ Quod tibi.] In Tobia.

c ¶ Tempore.] Nã ratio temporis mutat constitutionẽ, ut 34. dist. fraternitatis.

d ¶ Apostolus.] Ad Galatas.

e ¶ Dauid.] Hoc exẽplum non competit, nã nihilo minus fuit dictum ei: Non ædificabis mihi domum: quia vir sanguinum es. inf. de consec. dist. 1. c. 1 & 1. q. 7. si quis omnem.

a ¶ Mini-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Miniſtrare.] diſpenſatione, ſi crimen eſt manifeſtum: vel ipſo iure, ſi crimen eſt occultum. extra de tempor. ord. c. vlt.
b ¶ Qui dormit.] In peccato.
c ¶ Non adijciet.] i. non conabitur bene operando.
d ¶ Vt reſurgat.] Per pœnitentiam.
e ¶ Docuit.] i. docturum ſe promiſit: & ſic eo ipſo quis promittit ſe uelle docere, Deo obligatur. ſic. 21. diſt. in nouo, vbi ſimiliter arguit Anacletus ex illa auctoritate: Dabo tibi claues. i. do in corpore mortali: & ſic futurum ponitur pro præſenti, vt de conſecr. di. 2. in Chriſto. ſt. de ver. ſig. uerbum erit. B. ſimile 23. q. 5. §. hic notandum ibi. da. &c.
f ¶ Miam.] Si enim eſt potis cir ca miam, quam circa crudelitatē. ¶ crudelitatis. 35. q. 9. veniā. & ſi. 26. q. 7. alligāt & 11. q. 2 nemo. ſi. 86. di. nō ſatis. inf. j. q. 7. exigunt. ſu. diſt. 9. ſana quippe.
g ¶ Expurgabit. Verba Malachię ſūt: Ecce veniet Dñs exercituū, & quis poteſt cogitare diem aduētus eius, & quis ſtabit ad videndum eum? Ipſe eñ quaſi ignis cōflans, & quaſi herba fullonum, & ſedebit conflans, & emundans quaſi aurū, & argentū, & purgabit filios Leui, & colabit eos quaſi aurū, & argēū, & erūt offerētes Dño iuſta ſacrificia, & placebit Domino ſacrificiū Iuda & Hieruſalem ſicut dies ſaculi, & anni antiqui.
h ¶ Tempus. n. &c.] Verba Petri in epiſtola canonica.
ADDITIO. Primæ Petri 4.
i ¶ A domo.] Ideſt, ſacerdotibus. Omnia enim * mala a ſacerdotibus proceſſerunt. 24. q. 3. transferunt.
K ¶ Et alibi.] In Ezechiele. c. 9.

Docere ſe velle promittens, Deo obligatur.

Excedendū ſ ¶ Miam.] Si enim eſt potiꝰ cir ca miam, quam circa crudelitatē. ¶ crudelitatis. 35. q. 9. veniā. & ſi. 26. q. 7. alligāt & 11. q. 2 nemo. ſi. 86. di. nō ſatis. inf. j. q. 7. exigunt. ſu. diſt. 9. ſana quippe.

manſit. Et Dominus per prophetam peccantibus pollicetur, dicens: [Peccator in quacunque die conuerſus ingemuerit omnium iniquitatum illius non recordabor amplius:] Errant enim qui putant Domini ſacerdotes poſt lapſum, ſi condignam egerint pœnitentiam, Domino miniſtrare [a] non poſſe, & ſuis honoribus frui, ſi bonā deinceps vitam duxerint, & ſuum ſacerdotiū cōdigne cuſtodierint. Et ipſi, qui hoc putant, non ſolum errant, ſed etiam contra † traditas eccleſiæ claues diſputare, & agere videntur: de quibus dictum eſt: [Quæcunque ſolueritis in terra, erūt ſoluta & in cęlo.] Alio quin hæc ſententia aut Domini nō eſt, aut vera nō eſt. ¶ Nos uero indubitanter tā Domini ſacerdotes, quam reliquos fideles poſt dignam ſatisfactionem poſſe redire ad honores credimus, teſtante Domino per Prophetam: [Nūquid * qui dormit [b], non adijciet [c] ut reſurgat [d]?] Et Propheta Dauid pœnitentiam agens dixit: [Redde mihi lętitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali cō firma me.] Ipſe namque poſt pœnitentiā, & alios docuit [e], & ſacrificiū Deo obtulit, dans exemplum Doctoribus ſanctæ eccleſiæ, ſi lapſi fuerint, & condignā pœnitentiam Deo geſſerint, vtrumque facere poſſe. Docuit enim quando dixit: [Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur.] Et ſacrificium Deo pro ſe obtulit; dum dicebat: [Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus:] Videns enim Prophera ſcelera ſua mundata per pœnitentiam non dubitauit prædicando, & Domino libando curare aliena, *& infra.* ¶ Mundatur ergo homo a peccato; & reſurgit gratia Dei lapſus, & in priſtino manet officio iuxta prædictas auctoritates, Videat, ne amplius peccet, vt ſententia Euangelij maneat in eo: [Vade, & amplius noli peccare.] Vnde ait Apoſtolus: [Non ergo regnet peccatum in veſtro mortali corpore, vt obediatis concupiſcentijs eius.] *& infra.* ¶ Sententiam, fratres, quæ miſericordiam [f] vetat, non ſolum tenere, ſed & audire refugite, quia potior eſt miſericordia omnibus holocauſtomatibus, & ſacrificijs.

Ezechiel 9.

Ezech. 18

Poly. 4. tit. 33. Pann. l. 3. c. 148.

† al traditas ecclęſiæ claues de ſpicere videntur] infra ex Aug. c. ut con ſtitueret.

Matt. 18

Greg. l. 7. epiſt. 53

Pſalm. 40.

Pſalm. 50.

Ioan. 8.

Rom. 6.

α ¶ Nunquid.] *In epiſtola Galiati, & apud collectores indicato legitur:* nunquid, qui cadit, non adijciet, ut reſurgat? & qui auerſus eſt, non reuertetur? *& alibi:* nolo, iniquit Dominus, mortem peccatoris, ſed ut conuertatur, & viuat. *Quę duę ſententiæ habentur Hier. 8. & Ezech. 33. Sed ob gloſſam nihil eſt mutatum.*

Item Hieronymus ad c. 3. Malachiæ.

¶ In priſtinum per gradum pœnitentiam reuocari poſſunt ſacerdotes. C. XV.

ET purgabit h filios Leui: tempus h eſt enim ut iudiciū incipiat a domo [i] Dei. [& alibi [k] ſcribitur.] A ſan

Malach. 3.
1. Pet. 4.

a ¶ Omnem.] Arg. quod de vno dicitur, de omnibus intelligitur, vt 61. diſt. miramur & 24. quæſt. 1. quodcunque.
b ¶ Antiqui.] Id eſt, patres ſancti.
c ¶ In principio.] Id eſt, ante peccatum. arg. inf. prox. c.
d ¶ Sic poſt peccatum.] Immo plus. infra ead. cap. ſi delior.

Q Via ſāctitas tua.] CASVS. Secundinus inueniebat cōtrarias auctoritates de reparatione lapſorū, quare ſupplicauit Greg. vt ſolueret ei has contrarietates: & ſcriberet ſibi de clericis lapſis, vtrū poſſint poſt pœnitentiā reparari. Greg. vero ei ſatisfaciens oſtendit lapſos peracta pœnitentia poſſe in ſtatū priſtinū reduci, ſequens concilia & antiquos patres. & hoc probat exemplis & rationib. ſex, Prima rō eſt ibi.] Quid enim. Secōdum exēplū vel ratio eſt ibi, [Aut domum.] Tertia ibi, [Gaudent,] Quarta ibi, [Et ouem.] Quinta ibi, [Sicut in Apocalypſi.] Sexta ibi [Quid enim grauius.
e ¶ Quatuor.] Scilicet Conſtantinopolitana, Epheſina, Chalcedonenſi, & Ancyrana, de qua habes infra ea. domino 1.
f ¶ A capite.] Id eſt, epiſcopo.
g ¶ Vſq. ad quartū.] Ideſt, ſubdiaconatū.
h ¶ Ita & in crimine.] Infr. 24. q. 1. nō afferamus.
i ¶ Triticum.] Id eſt, pœnitentiam.
K ¶ Et fructum.] Id eſt, reſtitutionem.
l ¶ Gaudēt.] Ideo dicit, gaudēt. quia poſt pœnitentiam fortior reſurgit homo, vt infra ea. hoc lior 2.
m ¶ Nonagintanouē.] Per hunc numerū deſignātur noue ordines Angelorū, & qb. habes. 11. d. de pœ. diſt. 2. principium.
n ¶ In deſerto.] Id eſt, i cęlo: qđ diabolus p casū deſeruit.
o ¶ Et prima.] Arg. q̄ reſtituti poſſunt accuſare & teſtificari. ar. ff. ea. ferū. &c. domino ſancto.
p ¶ Pauci.] difficile enim eſt cōtinere, vt 28. d. de his. & 33. q. 5. qui ſicti: nec tamē ideo minus delictū eſt, vt 2. q. 1. multi. in fi. & 32. quæſt. 7. flagitia, & licet ſtud ſit naturale, non tamen excuſat, vt ff. ad leg. Aquil. ſi ſeruus. §. ſi fornicarius.

Ezechiel 9.

cl. u. 15.

† in deſerto] abeſt ab ori.

Apoc. 2.

Rab. in pœ. c. j. Burc. l. 19. c. 43. Iuo par. 6. c. 85. Pann. l. 3. c. 147

tis meis incipite] In filijs autem Leui omnem [a] ſacerdotalem intellige dignitatem. Si autem ſacerdotes purgādi ſunt, & colandi, vt purum aurum remaneāt & argentum; quid de cęteris eſt dicendum? Qui cum emundati fuerint, & colati; tunc offerent Domino iuſta ſacrificia, & placebit ſacrificium eorum, quod offerunt pro Iuda, & Hieruſalem, hoc eſt pro ijs, qui Dominum confitentur, & pacem eius mente conſpiciunt [ſicut dies ſæculi, & ſicut anni antiqui [b]:] vt quomodo in principio [c] placuerūt Deo, ſic poſt peccatum [d], & pœnitentiam placere incipiant, cum omni fuerint peccatorum ſorde purgati.

Item Gregorius Secundino, lib. 7. epiſt. 53.

¶ Lapſi reparari poſſunt. C. XVI.

Q Via ſāctitas tua hoc à nobis requiſiuit, vt ſibi de ſacerdotali officio poſt lapſum reſurgēdi auctoritates ſcriberemus; dū ſe dicit de hoc canones diuerſos legiſſe, & diuerſas ſententias inueniſſe, aliās reſurgendi, aliās nequaquā poſſe: Ideo nos * generales ſynodos à Nicæna incipiētes, hāc cū reliquis quatuor [e] veneramur; quia ipſam ſequentes cæteræ in cunctis canonicis ſententijs vnanimiter concordant. Nos veo præcedentes patres ſequi debemus, qui auctore Deo à ſacra doctrina illorum non diſcordamus. A capite [f] itaque incipientes vſque ad quartum [g] altaris miniſtrum, hanc formā ſeruandam cognoſcimus, vt ſicut minorem maior præcedit in honore; ita & † in crimine [h], & quem maior ſequitur culpa, maiore plectatur vindicta; & ſic poſtea † pœnitentia credatur eſſe fructuoſa. ¶ Quid enim prodeſt triticum [i] ſeminare, & fructum [k] illius non colligere? aut domum conſtruere, & non illic habitare? Poſt dignam igitur ſatisfactionem credimus poſſe rediri ad honorem. *& inf a.* ¶ Ad fontem miſericordiæ recurrentes Euangelij proferamus ſententiam. [Gaudent [l], inquit, ſuper vno peccatore pœnitentiā agente, magis q̄ ſuper nonagintanouem iuſtis, qui nō indigent pœnitentia.] Et ouē perditam, nonagintanouē [m] non errantibus relictis in deſerto [n] †, humero pij paſtoris ad ouile reportatam Dominus ipſe teſtatur. Si ouis perdita errans poſt inuētionē ad ouile humero reportatur; cur poſt pœnitentiam ad eccleſiæ miniſterium lapſus non reuocetur? Sicut [o] in Apocalypſi dicitur de miniſtro eccleſiæ. [Memento vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima [o] opera fac. Quid enim eſt grauius, aut carnale delictum admittere, ſine quo pauci [p] inueniuntur, aut Dei filium iureiurando negare? In quo tamen hunc ipſum beatum Petrum apoſtolorum principem, ad cuius ſacrū corpus indigni ſedemus; lapſum eſſe cognoſcimus. Sed poſt negationem pœnitentia ſecuta eſt, & poſt pœnitentiam miſericordia data eſt; quia poſtea ab Apoſtolatu eum non expulit, qui ante quidem ipſum ſe negare prædixit.

1 De iſtis habēt 15. d. c. 1.

2 Secundum hunc intellectum iſtud, magis, quod eſt in textu tenetur comparatiuè, & legitur de veris iuſtis & loquitur quadam ſimilitudine vulgari. Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVid est.] CASVS. Probat Greg. in hoc ca. qꝙ prælati post lapsum peracta pœnitentia, ex officio suo prædicare possunt. & hoc probat exemplo Ezechielis pheræ, q cum staret & videret similitudinẽ quatuor animalium, & quatuor rotarum, cecidit in faciẽ suam, & Dñs dixit ei: Fili hominis, sta supra pedestuos & loquar tecum. Iacenti ergo in pctõ prophetæ dr, vt resurgat p. pœnitentiã. & post pœnitendam mittitur. prælati similiter in peccato iacentes prædicabũt, sicut fecit pphera. Nam cũ stant in peccato superbiæ prælati, dignum est, vt ad bona opera cõ surgant per pñiam. Et no. qꝙ in prædicta auctoritate stare dupliciter sumitur. Nã primo accipit in mala significatione, postea in bona.

a ¶ Prophetæ.] Ezechieli, Ezechie. 2.

Iura vario modo possũt exponi.

b ¶ Stans.] Hic stans accipitur in mala significatione, & pri⁹ i bona, & ita est hic arg. qꝙ aduocatus variis modis põt iura exponere, sicut hæc auctoritas, Verbum caro factum est, vel illud: veritas de terra orta est. quandoque exponitur, id est, Christus de virgine natus est, vt 25. q. 1. o. c. 1 quandoque exponitur, id est, cõfessio de pœnitente. de pœ. d. 1. quicunq; arg. contra 23. q. 7. quod autẽ. Sed hæc diuerso respectu.

ADDITIO. Ad idẽ ext. de ap. solicitudinẽ. in fi. vbi de hoc. c ¶ Timore.] Seruili. s. cum quo charitas dedignatur habitare. inducit tamẽ iste timor filialem sicut seta filum, vt inf. de pœn. d. 2. fi quis tãtã.

Timor est duplex.

FErrũ.] CASVS. Legit In Iob, Habet argentũ venarũ suarum principia. & locus est auro, in quo cõsiatur. ferrũ de terra tollitur, & lapis calore solutus in æs conuertitur. Per hanc auctoritatẽ vult Greg. probare qꝙ postquam prælatus separatus est per pœnitentiã a peccatis, debet lucidus reputari: nec debet cõspici in eo id quod fuit, sed quod modo est ad instar ferri, quod donec est sub terra, obscurum est: sed postquam separatur à terra, fit lucidum, & vtile ad secandum. Sic prælatus ad prædicandum, & ad verba diuina declarandum.

d ¶ Ferrum.] In Iob continetur ita: habet argentũ venarum suarum principia, & auro locus est in quo conflatur: ferrum de terra tollitur. & lapis calore solutus in æs conuertitur.

e ¶ Incipit.] Arg. qꝙ post pœnitentiam reuertitur q̃s ad priores r actus si. 32. q. 1. c. cum renunciatur. & q. 5. præceptum. in fi & 6. q. 1. illi qui. & sup. eo. c. ga sanctitas tua. in fi.

1 Ad hoc sup. eo. quia tua. ver. sicut in. vbi de hoc. & 23. q. 6. vides, iuxta fi. vbi etiam de hoc.

& ¶ Ideo nos.] *In duabus editionibus epistolarum B. Gregorij legitur*, ideo generalissima, quæ à Nicæno concilio incipiunt cum reliquis quatuor inuenimus concordantia. Nam & nos præcedentes, &c. *In vno manuscripto codice est*, generalissime: *reliqua eodem modo. Apud Burchardum, Iuonem, Pannormiam.* Nam nos generaliter; *cæteroqui parum à Gratiano discordant.*

ß ¶ Sicut.] *Hinc vsque ad vers.* Quid enim. *in aliquot codicibus epistolarum exensi, & duabus manuscriptis, Burchardo, Iuone, & Rabano non habentur.*

Item super Ezechielem, hom. 9. ad c. 2.

¶ Post acerrimam pœnitentiam lapsi reparantur. C. XVII.

QVid est hoc, quod prophetæ [a] iacenti dicitur: [Sta supra pedes tuos, & loquar tecum.] Qui enim iacenti loquebatur, cur non se, nisi stanti promittit esse loquturum? Sed sciendum, quia alia sunt, quæ iacentes; alia, quæ stantes audire debeamus. Iacenti enim dicitur, vt surgat; stanti autem præcipitur, vt ad prædicationem proficisci debeat. Adhuc enim nobis in infirmitatis confusione iacentibus præberi non debet auctoritas prædicationis. Sed cum iam in bono opere surgimus, cum iam recti stare cœperimus, dignum est, vt ad lucrandos alios in prædicationem mitti debeamus. Stans [b] ergo propheta visionem spiritalem vidit, & cecidit: cadens vero iam monitionis verbum suscepit, vt surgeret: surgens autem præceptum audiuit, vt prædicaret: Nam qui adhuc ex superbiæ vertice stamus cum iam de æternitatis timore [c] aliquid sentire cœperimus, dignum est, vt ad pœnitentiam cadamus. Et cum infirmitatem nostram subtiliter cognoscentes, humiliter iacemus, per diuini verbi consolationem surgere ad fortiora opera iubemur.

Ezech. 2.

Item lib. 18. moralium c. 16. ad c. 28. Job.

De eodem. C. XVIII.

FErrum [d] de terra tollitur, cum fortis propugnator ecclesiæ à terrena, quam prius tenuit, actione separatur. Non ergo in eo debet despici, quod fuit; quia iam incipit [e] esse, quod non fuit [f] †.

Item Hieronymus ad c. 3. Michææ.

† Concor. text. in fi. in l. 1. §. in summa. ff. de aqua plu. arce. & in le. proxime. ff. de verb. sig.

homicidam qui est homicida. 23. q. 5. si homicidium. similiter fingit aliquẽ nõ trãsisse q trãsiuit, vt 7. q. 1. mutationes. & non esse eũm qui est eps, vt 2. q. 7. non omnes. & c. qui nec. & esse virginem, quæ non est virgo, vt 32. q. 5 proposito. & non esse matrimonium quod est, vt 30. q. 5.

¶ Post condignam pœnitentiam pristina recipiuntur officia. C. XIX.

CVm exaudiero [a] eos, dabo eis virtutem spiritus mei, & implebo eos iudicio meo, & fortitudine.] Animaduerte in præsenti loco posse docere aliquem post peccatum; si tamen vitia pristina, pœnitentia digna diluerit. Vnde Dauid post adulterium, & homicidium loquitur in psalmo. [Asperges me hyssopo, & mundabor; lauabis me, & super niuem dealbabor.] Nec sua tantum puritate contentus est; sed infert: [Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.] cumq; hoc feceris, [docebo, ait, iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur.

Psalm. 50.

Item Hieronymus lib. 2. contra Iouinianum.

¶ De eodem. C. XX.

IEsus filius Iosedech sacerdos magnus, quamquam in typo [b] præcesserit Saluatoris, qui nostra peccata portauit, & alienigenã sibi ex gentibus copulauit ecclesiam; tamen secundum litteram post sacerdotium sordidatus [c] inducitur, & stat diabolus [d] à dextris eius: & candida [e] illi deinceps vestimenta redduntur.

inf. de pœn. d. 2. c. si eũm. §. Iesus.

Item ex concilio Agathensi, cap. 2.

Et capitular. l. 7. c. 321.

¶ Per pœnitentiam clerici correcti gradum suum, & dignitatem recipiant. C. XXI.

Iuo p. 6. c. 363.

COntumaces clerici, prout dignitatis ordo [f] permisedus elati superbia, communionem [h] fortasse contempsere neglexerint [i], peregrina [k] eis communio tribuatur; ita, vt cum eos pœnitentia correxerit, rescripti in matricula [l] gradum suum, dignitatemque [m] recipiant.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 17.

Apud Martinũ Bracarensem. 30. q. 5. aliter. Sed nunquid per tales fictiones præiudicabitur iuris veritati: ita vt nõ admittatur probatio in contrarium? Vr qꝙ sic, vt extra de regularibus, viduam. non est verisimile. & vna præsumptio per aliã præbreuiter, qꝙ contra oẽm præsumptionem admittit. ꝓbatio. nisi vbi ius de iure alicuius non tũ psumit, sed ẽt certũ qd statuit 1. nec multũ appretio illam distinctionẽ quorundã. qꝙ est qdã psumptio iuris, qdam hominis q. 4. lex dicit. qꝙ per fictionẽ iuris veritas non confunditur, nec deletur, vt C. de iure dotium. in rebus. in princ. Plarus fi diluat peccata sua per pñiam, docere pót sicut prius. Et hoc probat auctoritate Esaiæ, quæ est in principio c. & exemplo Dauid.

Probatio vr fi contra psumptõ admittat.

a Alias se. ff. de re. qui duos. 3. & 4. ff. Plur. q hãc fidem tenet Io.

a ¶ Cum exaudiero.] CASVS. Probat Aug. in hoc ca. qꝙ sicut prius. Et hoc probat auctoritate Esaiæ, quæ est in principio c. & exemplo Dauid.

IEsus.] CASVS. Iudæi venientes de Ægypto qꝙ deserti, cũ viderẽt vxores suas valde squalidas ex labore ꝙd fecit Iesus filius Iosedech sacerdos magnus: à quo alienigenis compellebantur idolatrare, quas postea admonitionem fidæ dimiserunt. De isto Iesu Zacharias propheta vidit visionem quandam, quam recitat sic: Ostendit mihi Dominus sacerdotem magnum Iesum corã angelo Dei, & Satã, id est, vxor idololatra, stabat a dextris ei⁹, & Ies⁹ erat idutus sordidis vestibus. Dixitq; angelus ad eos q corã se stabãt: Auferte ei sordida vestimenta, & date ei cãdida vestimẽta, & posuerũt super caput eius cidarim, indueruntq; eũ candidis vestib.

b ¶ In typo.] Quia duxit alienigenam: sicut Christus ecclesiam.

c ¶ Sordidat⁹.] Quia dimisit vxorem.

d ¶ Diabol⁹.] Id est, vxor, quæ idola coluit.

e ¶ Candida.] Quando ad consilium fidæ reliquit illam, 28. q. 1. §. 1. & 2.

CAPITVLA.

CAPITVLA.

CAPITVLA

Universidad de Deusto
Biblioteca

quen.c.vt ꝙ eps possit dispensare cum depositō. Nam & Senatus restituit.ff.de postu l.1.§. de qua autē. & Senatus æquiparatur principi. ff.de aqua plu.arcen.quod principes. & ecclesia habet suū senatum, vt 16.q.1.ecclesia.argu.ad hoc 11.q.3.episcopus & C.de episc. & cler. placet. Argu. contra extra de cler. non resident. ex tuæ. in fi. & dixi. de hoc 2.q.6.ideo. Ioan.Solu. cum depositō solenniter. solus Papa dispensat, vt de pœn. d.6.c.1. in fi.B.

Papa solus est solenniter depositō dispensat.

SI quis.] CASVS. Quæsitum fuit in cōcilio Martini Papæ quam pœnam deberet pati presbyter vel diaconus, q̄ in casu illicito calicē vel librum ecclesiæ alienat: & respondet q̄ non debet haberi in ordine clericorū: vel debet ab administratione causæ remoueri ī iudicio.n.epi dimittitur, si cum eo voluerit dispensare.

Epūs in hæresi dispensat.

a ¶ Iudicio tñ episcopi.] Hic ergo permittitur episcopo dispēsare in sacrilegio, sic & in hæresi, vt infra ead.presbyteros qui. & in occultis etiam magnis. infra, de his vero. & hoc verum est nisi sit enorme sacrilegium, vt 12.q.2. de viro.

QVOMODO. Hęc est tertia pars huius distinctionis, in qua concordat iura: & dicit quòd qui verè pœnitent, possunt reparari: & qui fictè pœnitent, non sunt reparandi, & hoc probat ex auct. Io. de Fan.

CASVS. Probauit supra Gratianus, quòd lapsi reparari nō possunt: postea ꝓbauit contrarium. Nunc vero ponit solutionem, dicens ꝙ illi q agunt fictè pœnitentiam, nō odio criminis, sed timore vtilitatis, vel affectione honoris, non dāt restituī: sed qui verè pœnitentiam agunt, restitui possunt. Et hanc solutionē probat per sequentia c. vsque ad §. quicunque.

VT cōstitueretur.] CASVS. Quęsitum fuit Bonifacio ab Augustino, quare in ecclesia sit statutum vt clerici post primam de criminibus nō promoueantur, vel dejiciantur, & est debita.

Burc.l.3.c.179. ex Bracarens. Iuo p.3.c.171. ex Martino, & 240. ex Bracarensi.

¶ De eodem. C. XXII.

SI quis presbyter, aut diaconus ⁂ inuētus fuerit aliquid de ministerijs ecclesiæ venundasse; quia sacrilegium commisit, placuit eum in ordinatione ecclesiastica nō haberi. In iudicio tamen episcopi [a] dimittendum est, siue dignus sit, siue indignus in suo recipi vt debeat gradu: quia multoties hoc ipsum, quod de sacrosancto altario contaminatum est, in episcopi potestate dimissum est.

⁂ ¶ Diaconus.] *Sequebatur: aut subdiaconus. quæ duæ dictiones expunctæ sunt, quia neque apud Martinū, aut Burchardum, aut Iuonem, neque in aliquis Gratiani codicibus habentur.*

[Item Augustinus ad Bonifacium.]

PALEA ß C. XXIII.

ß ¶ Palea.] *In aliquot vetustis exemplaribus Gratiani hæ duæ paleæ non habentur: sed post finem capitis:* si quis presbyter *sequitur continenter;* Quomodo igitur: *sunt tamen in multis, atque in ijs quidem, à quibus plerumque paleæ absunt. Ac videntur summa quædam parte præcedentium capitum,* ponderet. &, quia sanctitas *partim sequentis,* vt constitueretur *quod refertur ex Augustino ad Bonifacium. Atque inde potuit in has paleas hæc eadem irrepere citatio.*

BEne valet sacerdos restitui ad honorem suum post peractam pœnitentiam: licèt in hoc diuersi diuersa sentiant, dicentes, non posse restitui ad honorem. Sed sic dictum est propter simulatas pœnitentias quorundam, & propter affectatas honorum dignitates.

PALEA C. XXIIII.

SAcerdos quidem si cadit, valet, & habet restitutionis locum post dignam peractam pœnitentiam, in honorem suum, propheta attestante, qui ait: [Nunquid qui cadit, non adijciet, vt resurgat?] Et B. Gregorius hoc dicit ad Secundinum inclusum, amicum suum. Etiam ab ipso propheta in hoc argumentum habemus: qui cum post peractum adulterium, & homicidium perpetrauit; tamen postea peracta digna pœnitentia per Dei gratiam ad pristinum officium restituitur.

Hiere. 8.

Greg.l.7.ep.58.

3 *Quomodo igitur huiusmodi auctoritatum dissonantia ad concordiam reuocari valeat, breuiter inspiciamus. Sunt quidam, quos non odium criminis, sed timor vtilitatis, & amissio proprij gradus, & ambitio celsioris ad pœnitentiam cogit. Hos sacri canones irrecuperabiliter† deijciunt: quia qui simulatione pœnitentiæ, vel affectione honoris, à Deo non consequitur veniam, nec ab ecclesia reparationem meretur.*

† *al.irreparabiliter.*

Vnde Augustinus scribit ad Bonifacium, epist.50.

¶ Quare constitutum est in ecclesia, ne post pœnitentiam quis ad clericatum redeat. C. XXV.

In capitular. diectis, c.132. Poly.l.6.tit.20. Ansl.8.c.3. Iuo in prologo & p.6.c.386. Pann.in prologo,c.8.

VT cōstitueretur in ecclesia, ne quisquā post alicuius criminis pœnitentiam clericatum accipiat, vel ad

tur, vel non reuocentur, & respondet Augu. ꝙ hoc non est constitutum propter desperationem sed diligentiæ, id est, quòd ecclesia dispensare non possit sed propter fictę pœnitentes est constitutum, vt deposita spe temporalis altitudinis, non superbę, sed humiliter agerent pœnitentiam.

clericatum redeat, vel in clericatu maneat non desperatione [a] indulgentiæ, sed rigore [b] factum est disciplinæ. Alioqui contra claues datas ecclesiæ disputabitur, de quibus dictum est, [quæ solueritis in terra soluta erunt & in cœlo.] Sed ne forte etiam de cæteris † [c] criminibus, spe honoris ecclesiastici animus intumescens superbe ageret pœnitentiam, seueriſſime placuit, vt post actam de crimine damnabili pœnitentiam, nemo sit clericus: vt desperatione temporalis altitudinis, medicina maior, & verior esset humilitatis. Nam & sanctus Dauid de criminibus mortifer is pœnitentiam egit, & tamen in honore suo perstitit. Et Beatum Petrum, quando amarissimas lacrymas fudit, vtique Dominum negasse pœnituit, & tamē Apostolus manifit. Sed non ideo [d] superuacua putanda est posteriorum diligentia, qui vbi saluti nihil detrahebatur [e], humilitati aliquid [f] addiderunt [g], quod salus totius muniretur, experti, credo, aliquorum fictas pœnitentias per [h] affectatas honorum potentias [i]. Cogunt enim multas inuenire medicinas, multorum experimenta [k] morborum. Verum in huiusmodi causis, vbi per graues dissensionum, scissuras non huius, aut illius hominis est periculum, sed populorum strages [l] iacent, detrahendum est [m] aliquid seueritati, ut maioribus [n] malis sanandis charitas sincera subueniat.

† *al.desertis.*

inf.23.q.4. ipsa pietas.§.verum

Extat inter opera B. Cypriani lib.2.epist.7.

Item ex epistola Cleri Romani, [o] missa Papæ Cypriano [p].

¶ Reparationis beneficium non nisi post pœnitentiam potest concedi. C. XXVI.

Ansel.l.8.c.20.

ABsit a Romana ecclesia vigorem ¶ suum tam profana facilitate dimittere, & neruos seueritatis euersa fidei [r] maiestate dissoluere, ut cum ad huc non tantum

a ¶ Non desperatione.] Idest, ob hoc quod ecclesia desperet se posse restituere tales.

b ¶ Sed rigore.] Hic manifeste colligitur, quòd canones qui dicunt lapsos nō esse reparandos vel restituendos, de rigore loquuntur.

c ¶ Ntiam de cæteris.] Idest, omnibus, nomine enim cæterorum omnes intelligantur. ff. de ver. sign. cæterum.

d ¶ Sed nō ideo.] q.d. licet possint restitui aliqui secundum rigorem.

e ¶ Nihil detrahebatur.] Idest, ubi non timetur periculum:

f ¶ Aliquid.] Idest rigorem; ut non restituerentur, ut sic fierent magis humiles.

g ¶ Addiderunt.] Scilicet, ut non possint restitui.

h ¶ Per.] Idest, propter.

i ¶ Potentias.] Idest dignitates.

k ¶ Experimenta.] Sic 29.dist. sciendum; vel aliter ut quandoque fiat restitutio, quandoque non.

l ¶ Strages.] Supra 44.dist. cometationes.

m ¶ Detrahendum est.] Hic habet ꝙ dispensatio quādoque est debita; scilicet vbi strages multorum iacet: & alibi, vt 45.dist.licet. & 1.q.7.dispensationes. & 11.q.3. plerumque. 23.q.1.nolite in fine. & infra.ead. considerandum.cum.n. dispensatio sit quasi quædam misericordia: & est certum quòd quilibet tenetur esse misericors, vt 86.dist. nō satis. & licet debita sit tamen peti nō potest: sicut episcopatus debetur bono. & tamen non pōt eum petere, vt 8.q.1. qui episcopatum. quandoque autem prohibetur dispensatio, ut 1.q.1.erga1, & sup.ea. maior. quandoque etiam permittitur dispensatio, ut inf.ead. domino, & sup.ead. si quis presbyter. Et not. quòd aliud est rigor aliud est ius, aliud est dispensatio. Rigor est quidā excessus iuris & quādam austeritas facta ad terrorem, & m quod dicit canon, quòd pœniteutia imponitur contrahenti secundas nuptias, vt 31.q.1.c. hac ratione. & c. præcedenti. & quod communio non est danda etiam in fine vitæ his qui defecerunt in accusatione clericorum, hoc est episcoporum, ut 2.q.3. si quis episcopū. & rigor nō est seruādus 1, nisi vbi timet exemplum mali, ut 45.dist. sed illud. quandoque tamen rigor est idem quod subtili tas iuris, vt extra de rest. spol. in litteris. & extra de noui oper. nun. intelleximus. Dispensatio est idem ꝙ iuris relaxatio: & ea non est vtendum, nisi sit necessitas, uel vtilitas, vt 1.q.7. tali. Ius autem media strata incedit inter rigorem & dispensationem. ff. de iurisd. om. iud. qui iurisdictioni. & 24.q.2. legatur.

Rigor dispēsatio, & ius, differunt.

ADDITIO. Dicit Hug. idem, scilicet, ꝙ rigor non est, ius imò est iuris excessus in aulteritate. Ius autem est æquitas. i. æqualitas ius suum vnicuique tribuens, bonis præmia, malis supplicia; hoc debet iudex semper obseruare: arg. C. de iud. placuit. Arch.

n ¶ Maioribus.] Sic dist. 4 denique.

o ¶ Cleri Romani.] Vel Cornelij Papæ.

p ¶ Cypriano.] In chronicis non inuenitur ꝙ aliquis Papa dictus fuerit Cyprianus: si ꝙ fuit Papa, habes infra ea. de eo. tñ, sed forte hic & ibi est mendosa littera.

ABsit.] CASVS. Cyprianus suasit Cornelio Papæ. vt Nouatianos & schismaticos facilè recipere. sed respondet Cornelius: absit vt eos recipiamus tam profana facilitate, cum adhuc iaceant in peccatis, & quotidie cadant de peccato in peccatum: quia per hoc daretur eis & alijs occasio delinquendi, nam prælatus qui omissa pœnitentia delinquentibus parcit: non curat, sed potius occidit.

q ¶ Vigorem.] Idest, rigorem.

r ¶ Fidei.] Idest, disciplinæ.

i Et dic ꝙ iuris rigor ex causa multiplici mitigatur, ut no. ext. de sent. excō. pueris Archid.

a ¶ Sed]

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Sed & cadant.] Vlterius.
b ¶ Ruinæ.] Ideſt euerſi & ruentes fratres.
c ¶ Properata.] Quia quæ committuntur in Deum, remitti non poſſunt ſine pœnitentia, & quia facultas veniæ incentiuum tribuit delinquendi, vt infra. 23. q. 5. is qui. & c. eſt iniuſta.
d ¶ Intercepta.] Id eſt dimiſſa.

SI quis.] CASVS. Cyprianus reprehendit hic quoſdam presbyteros, qui ad mandatum aliquorũ martyrum, ideſt, eremitarum & religioſorum virorum erãt impœnitentibus remittebant pœnam peccatorum, & dicit quòd ſi quis hoc fecit, prouocat Deum ad iracundiam contra delinquentes. Itẽ oſtẽdit, quòd ſi martyres præcipiant ea, quę ſcripta ſunt, & licita facienda ſunt: quia non ſunt cõtra Deum, ſed ut diſpenſetur cum eo qui uere pœnitet, & non ficte. Si uero præcipiãt ea, quę ſcripta non ſunt, expectandum eſt donec probentur ea Deo placere: quoniam non ſtatim cõcedit Deus quod poſtulat martyr, ſicut Moyſes non ſtatim impetrauit veniam peccatorum populorum cum petijt.

e ¶ Remiſſionẽ peccatorum.] Quę enim in nos delinquũtur, poſſumus remittere ſine pœnitentia, ſed non quæ in Deum. 24. q. 4. Iis qui.

Delicta cõmiſſa ī Deũ remittere poteſt.

f ¶ ſententiã.] Qui ergo non ſeruat ſententiã iudicis offendit iudicem, & iniuriam facit iudici, qui fruſtratorie appellat ab ipſo. C. quũ prouo. non eſt neceſſ. l. vlti. ſi. & hæc poteſt eſſe cauſa, quare iudex debeat eſſe ſuſpect⁹ ei, qui appellauit ab ipſo, vt extra de appell. ad hæc.

Appellãs fruſtratorie iudicẽ offẽdit.

g ¶ Martyres.] .i. Chriſti ſacerdotes.
h ¶ Vt ſciam⁹.] Perſigna exteriora conſiderata in pœnitentibus.
i ¶ Videri.] Aug. q̃ non ſtatim tenetur quis credere ẽt bono viro, vt 9. diſt. ego ſolis. ſi. ff. quod cum fal. tuto. l. 2. immo imputatur alicui, q̃ nimis eſt credulus 9. q. 3. non ſ. lum. 86. diſt. ſi quid vero, ff. de eo per quem fac. l. 1. §. 1 Non obſtat 23. q. 1. quid culpatur. ubi in dubio obeditur: quia ibi loquitur dum prælatus præcipit quod eſt dubium: hic de martyribus, qui non erant

Credulus nõ dẽt quis eſſe

iaceant, ſed & cadant [a] euerſorum fratrum ruinæ [b], properata [c] nimis remedia communicationum vtiq; non profutura præſtentur, & noua per miſericordiam falſam vulnera veteribus tranſgreſſionis vulneribus imprimãtur, vt miſeris ad euerſionem maiorem eripiatur & pœnitentia. Vbi enim poterit indulgentiæ medicina proficere †, ſi etiam id ſe medicus intercepta [d] pœnitentia indulget periculis? ſi tantummodo operit vulnus, nec ſinit neceſſaria temporis remedia conducere cicatricem? Hoc non eſt curare; ſed dicere verum volumus occidere.

† al. procidere

¶ Locupletatum eſt caput hoc ex originali.

Item Cyprianus in ſermone de lapſis.

¶ Impœnitentibus venia concedi non poteſt.

C. XXVII.

SI quis præpoſtera feſtinatione temerarius remiſſionẽ peccatorũ [e] dare ſe cunctis putat poſſe, aut audet Domini præcepta reſcindere, non tantum nihil prodeſt, ſed obeſt lapſis. Prouocaſſe eſt iram, non ſeruaſſe ſententiam [f]: nec miſericordiam prius Dei deprecandam putare; ſed contempto Domino de ſua facilitate præſumere. *& infra.* ¶ Mandant aliqua martyres [g] fieri: ſi iuſta, ſi licita, ſi non contra ipſum Dominum a Dei ſacerdote facienda; ſit obtemperantis facilis, & prona conſenſio, ſi petentis fuerit religioſa moderatio. Mandant aliquid martyres fieri, ſed ſi ſcripta non ſunt in Domini lege, quæ mandant, ante eſt, vt ſciamus [h] illos de Deo impetraſſe quod poſtulant, tũc facere quod mandant. Neque enim ſtatim videri [i] poteſt de diuina maieſtate conceſſum, quod fuerit humana poſticitatione promiſſum. Nam & Moyſes pro peccatis populi petijt, nec tamen peccantibus ueniam cum petijſſet, accepit.

Anſel. 1. 8. c. 69.

Item Iſidorus ad Maſſanum † epiſcopum.

† al. Maſſonal. Maſſenal. orig.

¶ Qui ſunt reparandi poſt lapſum, uel qui non. C. XXVIII.

DOmino ſancto, meritiſque beato fratri Maſſano epiſcopo ſalutem. Quod in epiſtolis [k] venerabilis fraternitas tua innotauit, uidelicet, quod in canone [α] Ancyrano, ca. xix. † legitur, poſt lapſum corporalem reſtaurandũ honoris gradum poſt pœnitentiam, alibi uero legitur, poſt huiuſmodi delictum nequaquam reparandũ antiqui ordinis meritũ, hæc diuerſitas hoc modo ſoluitur. Illos enim ad priſtinos gradus redire canones præcipiunt, quos pœ-

Anſel. 1. 8. c. 70. Poly. l. 4. tit. 18. Iuo p. 6. c. 197. p. 15. 17. & 30. Burc. l. 19. c. 43. & 73. Pann. l. 3. c. 149. Rab. per. l. c. 1. Concil. Neocæſar. c. 1.

vt hanc contrarietatem ei ſoluerit. Et reſpondet. q. illi qui vere pœnitent, ad gradum priſtinum reſtituuntur & honorem: qui vero ficte pœnitent, non reſtituuntur & hoc probat auctoritate Ezechielis & Io. Euãgeliſtæ. In fine dicit, quòd vbicunque inuenitur diſcors conſentio illorum ſententia, illa ſuſcipiatur, quæ eſt antiquior & potior pietate, ideſt, miſericordior.

K ¶ In epiſtolis.] Maſſanus rogat Iſido. ut ſolutionem cano-

canonum contrariorum circa reſtitutionem lapſorum ei reſcriberet.

a ¶ Vendicare.] Id eſt, defendere. ſic etiam e contra ponitur.
b ¶ Superſtitioſa.] Contra. 8. diſt. quo iure.
c ¶ Ne-

† al. corporis

nitentiæ præceſſit ſatisfactio, vel condigna peccatorum confeſſio. At contra hi: qui neque à vitio corruptionis, † emendantur, atque hoc ipſum carnale delictum, quod admittunt, vendicare [a] quadã ſuperſtitioſa [b] temeritate nituntur; nec gradum vtique honoris, nec gratiam communionis recipiunt. Ergo ita eſt determinanda ſententia, vt neceſſe [c] ſit illos reſtaurari in locum honoris, qui per pœnitentiam reconciliationem recepiſſe merentur diuinæ pietatis. Hi enim non immerito conſequuntur ademptæ † dignitatis ſtatum; qui per emendationem pœnitentiæ recepiſſe noſcuntur remedium vitæ. Id autem ne forte magis ſit ambiguum, diuinæ auctoritatis ſententia confirmetur. Ezechiel quidem propheta ſub typo prævaricatricis Hieruſalem oſtendit poſt pœnitentiæ ſatisfactionem priſtinum poſſe reſtaurari honorem: [Confundere, inquit, ò Iuda, & porta ignominiam tuam.] & poſt paululum: [Et tu, inquit, & filiæ tuæ reuertimini ad antiquitatem tuam.] ¶ Quod dixit: [Confundere.] oſtendit poſt † peccati opus debere quenque erubeſcere, & poſt confeſſionem pro admiſſis ſceleribus verecundam frontem humi proſtratam demergere, pro eo q̃ dignũ cõfuſione perpetrauerit opus. Deinde præcepit, vt poſt ignominiam, & deiectionẽ nominis tui, ſiue dignitatis reuertatur ad ſuã antiquitatem [d]. Ergo dum quiſq; poſt opus cõfeſſionis ſuæ confunditur, atq; ignominiam [e] portans, depoſitionem [f] ſuam cũ humili tate luget; reuocari ſecundum prophetam ad priorem ſtatum poterit. Item Ioannes Euangeliſta Angelo Epheſi eccleſiæ inter cætera quędã ſimilia ſcribit: [Memor eſto vnde cecideris, & age pœnitentiã, & prima opera fac; alioqui venio tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco eius.] ¶ Eccę, in quantum valui, concilij Ancyrani antiquam planè, & plenam auctoritatẽ ſacris teſtimonijs explanaui; oſtẽdens eum poſſe reſtaurari in proprio gradu, qui per pœnitentiæ ſatisfactionem nouerit propria delicta deflere. Qui vero negligit, nec luget q̃ geſſit, & lugẽda ſine vllo pudore religionis, vel timore iudicij diuini committit; eum nullo modo poſſe ad priſtinũ gradum reſtaurari cognoſcas. In fine autem huius epiſtolæ hoc adijcien dum putaui, vt quotieicumq; in geſtis conciliorũ diſcors ſententia inuenitur, illius concilij magis teneatur ſententia, cuius aut antiquior [h], aut potior extat auctoritas.

Apoc. 2.

inf. 33. q. 2. cap. hoc ipſum.

α ¶ *Sic habet hoc caput in epiſtola, quę nuper vna cum alijs Iſidori operib. eſt impreſſa Pariſijs: & ita ſcribitur,* Iſidori Hiſpalenſis archiepiſcopi epiſtola ad Maſſanum epiſcopum. Domino ſancto, meritiſq; beato, &c. *In epiſtola autem longiore, eodem argumento, & iiſdem pene verbis,* (*quæ & ibidem & antea Antuerpiæ cum libris de ſummo bono impreſſa eſt*) *non fit hoc loco*

c ¶ Neceſſe.] Ex hoc verbo, neceſſe, & exillo verbo, præcipiunt, quod ſupra ponitur, patet diſpenſationem quando-que eſſe debitam. vt ſupra ead. vt conſtituetur, & ſic patet, quòd epiſcopus peccat ſi non diſpenſat, vbi patet ratio diſpenſandi, vt 31. diſtinct. fraterni tatis. argu. 2. quæſt. 5. quanto tamen cum ſuperiore agi poteſt officio iudicis, vt fiat diſpenſatio, vt extra de iure patro. nullus. licèt non poſſit peti iure actionis, ſicut poteſt dici de eleemoſyna pauperi debita. 47. diſtinct. ſicut.

d ¶ Antiquitatem.] id eſt, mores antiquos.
e ¶ Atque ignominia.] Ex hoc verbo, & ex illo verbo, depoſitionem, eſt arg. quod epiſcopus poſt depoſitũ & infamẽ reſtituere 2. quia ignominia idem eſt quod infamia, vt ff. de ijs qui not. infa. l. 2. ignominiæ. & ſic patet, q̃ poteſt tollere infamiam, quod cõcedo 3. vbicumq; poteſt diſpenſare, vt dixi 2 q. 3. §. hinc col ligitur.
f ¶ Depoſitionem.] id eſt, ſuſpenſionem. ſic 46. diſt. clericus.
g ¶ Diſcors.] Nonne illa ſententia eſt potius ſequenda, q̃ maiorem cõtinet pietatem? vt 9. d. ſana. licèt enim canõ Apoſtolorum potior ſit, quia antiquior ſit aliꝰ canonib. tamen præiudicatur 4. ei per poſteriores, vt 82. d. presbyter. idem patet in canone Hiero nymi. vt 26. diſtinctio. deinde. & c. acutius. Item quandoq; præiudicat ille canon, q̃ non eſt potior, vt 25. quæſt. 1. contra ſtatuta. quod ergo dicitur hic, intellige cũ ambæ cõſtitutiones ſũt particulares, & locales: & de illis loquitur c. 19. diſtinct. in canonicis. ſed ſi ambæ ſunt generales, ſemper poſterior ꝓiudicat, vt extra de cogna. ſpi. capitu. 1. ff. de leg. non eſt nouum. Sed qualiter præfertur vnus canon alteri, cum omnes ſint promulgati inſtinctu ſpiritus ſãcti. 16. q. 1. nemo. 5. Reſpõ. quod duo canones poſſunt eſſe cõtrarij, & tamen vterque eſt iuſtè inſtitutus. quod enim vnus ſtatuit, & iuſtè; alter contrarium põt ſtatuere, & iuſtè 61. d. §. verũ. extra de conſang. & affi. non debet.
h ¶ Cuius aut antiquior.] Si ambo ſunt æqualis pietatis. 19. diſt. in canonicis.

Infamiam poteſt ep⁹ tollere.

2 De hoc lega. & no. ſu. ead. contumaces.

3 Idem Io. de Fan. qui approbat illam totã gl.

Eps q̃nque peccat ſi nõ diſpenſat.

Canon canonũ an ꝓiudicet.

4 Videas q̃ leg. & not. 18. diſt. quotet in canone Hieronym. dem.

5 Et melius 25. q. 1. violatores. & if. cap. prox. in princ. & int. eod. ſi ille. Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVICVMQVE. CASVS. Concludit Grat. ex supradictis breuiter epilogando solutionem, quę est supra in §. quomodo. Sed huic solutioni obijcit c. sequens, & alia vsque ad §. sed illud.

Si quis.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte ꝓbat Hormisda, ꝙ si aliquis clericus fuerit in adulterio deprehẽsus, vel cõuictus, vel confessus: nõ potest ad suũ honorem redire. Et hoc ꝓbat per verba Niceni cõcilij ccc. & xviij. eporũ, & reprehẽdendo deridet eos, qui dicebant rigorẽ non esse seruãdum circa delinquentes. In secunda parte, quę incipit ibi: [Quod si eos.] dr, ꝙ si clerici delinquentes verè pœnitent, restitui possunt exemplo Dauid. Si verò non resipiscũt, non est eis indulgẽdum, cum Deus non indulgeat, & si eis falso indulgeamus, i die iudicij dicturi sunt contra nos, ꝙ nos non debuissemus eis indulsisse, nec permisisse eos in deliciis ꝓp blanditias permanere, vel minas eorum. Et no. ꝙ prima pars facit contra solutionẽ Gratiani: sed secunda pro eo. sequens cap. patet.

a ¶ Si quis diacon⁹.] Prima pars ca. facit contra solutionem Gratiani, idem facit pro ea in secũda parte, quæ incipit ibi: [Quod si eos.]

b ¶ Ecce.] Vsque ad hunc locum sũt verba Nicæni concilij.

c ¶ Cccxviij.] Ergo videtur, quòd hoc sit statutum Nicæni concilij, cui tot interfuerunt, vt 15. distinct. canones. licet Damasus Papa de ccc. tantum loquatur. 10. quæst. 1. hanc consuetudinem. sed minor numerus non excludit maiorem.

d ¶ Deprehensi.] Aliquo sequentium modorum. Videtur ergo, quòd sola deprehensio sufficit, vt hic, & 81. distinct. presbyter. & habes infra ea. de his. sed non est ita, nisi sint conuicti vel confessi, vt sequitur inf. 2. q. 1. nos in quemquam. & 12. q. 1. non dicatis. Vel intellige, deprehensi ita ꝙ factum sit notorium ex facti euidentia 1. vt extra de coharcleri. & mulie. tua, tales enim qui in maleficio publice deprehenduntur, sine iudicio damnantur, vt C. de defen. ciu. l. defensores. lex septima est.

e ¶ Non possunt.] De iure.

f ¶ Pietate.] Ironicè loquitur.

g ¶ In sancto.] Supra ead. miror.

h ¶ Re-

mentio concilij Ancyrani: sed tamen in editione Parisiensi titulus hic est; Isidori Hispalensis archiepiscopi epistola de restituendis in pristinam dignitatem clericis pœnitentibus *seu*, Explanatio canonum aliquot Ancyrani concilij. *Veruntamen in canone illo xix. versionis Dionysij (qui apud Græcos, & in alijs versionibus vigesimus est) vbi legitur*, perfectionem consequi secundum pristinos gradus. *Græcè est*, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς προὐχοντας, secundum gradus, qui eo deducunt. *& Balsamon longè aliam sententiam elicit, quam Isidorus.*

ß ¶ Ecce.] *Hic in epistola longiore multa interijciuntur.*

γ ¶ In fine:] *Hæc nunc leguntur in longiore epistola, non autem in alia, quam cæteroqui Gratianus videtur secutus.*

Quicumq; igitur pro criminibus suis dignè Deo pœnitentiam obtulerint, auctoritate Gregorij, & Augustini, & Hieronymi, & Isidori gradum pristinæ dignitatis recipere possunt. Qui autem non odio criminis, sed timore vilitatis, vel ambitione honoris falsas Deo pœnitentias offerunt, in pristini honoris gradum reparari minimè poterunt.

Sed obijcitur illud Hormisdæ Papæ, qui scribit omnibus episcopis per vniuersas prouincias.

¶ Diaconus, aut presbyter in adulterio deprehensi reparari non possunt. C. XXIX.

Si quis[α] diaconus [a], aut presbyter post acceptam benedictionem leuiticam cum vxore sua incontinens inuenitur, ab officio suo deijciatur†. ¶ Ecce[b] manifestè cõstat, quia secundum titulos antiquorum Patrum sancto spiritu [e] suggerente conscriptos, & secundum sententias cccxviij. [c] episcoporum, quas etiam Gallicani canones continere videntur, clerici in adulterio deprehensi [d], aut ipsi cõfessi, aut ab alijs conuicti ad honorẽ redire nõ possunt[e]. Sed quia fortè nõ desunt, quibus pro nimia pietate[f] suprascripta sanctorum patrũ seueritas minimè placeat; sciant se cccxviij. eporum, qui fuerunt congregati in concilio Nicæno, & reliquos statuerunt canones, sententias reprehendere, vel damnare. Sed fortè maior est in illis pietas, quàm in suprascriptis trecentis decem & octo episcopis? maior est in illis misericordia, quàm in sancto [g] Ioanne apostolico Papa? maior charitas, quàm in reliquis sanctis sacerdotibus, qui hoc † exemplo remedia [h] ecclesiarum suis definitionibus deliberauerunt? Et ideo aut prompta† voluntate præceptis illorum consentiant; aut si non fecerint, omnibus [i] illis contrarios se, & inimicos [k] esse cognoscant. Quæ est ista iustitiæ inimica benignitas,

Arausicũ. c. 13 & Aurel. 5. c. 4. Pann. l. 3 c. 36. Anſ. l. 11. c. 67.

† Cũ

sup. c. miror. † al. pro exemplo & remedio] Anſ. † al. prona

α Sola deprehẽsio sufficit ad notã infamiæ inducendam. ff. de 11. nup. palã. §. quæ i adulterio. secundum Gofr. qui ita no. extra de iud. cũ non ab homine. Archid.

a ¶ Diaconus.] Argu. quòd sola deprehensio sufficiat ad ordinis priuationem, & sic ad infamiæ inductionem. Sed hoc non videtur, quia ad hoc requiritur, quòd sit notorium, vel confessio, vel conuictio. Et sic intelligo hoc capitulum, & 81. distinct. presbyter. & habes infra ea. de his. & 12. q. 1. nos in quemquam. & 12. q. 1. non dicatis. & 1. C. de his qui ordinẽ non suum. l. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100. & 101. & 102. & 103. & 104. & 105. & 106. & 107. & 108. & 109. & 110. & 111. & 112. & 113. & 114. & 115. & 116. & 117. & 118. & 119. & 120. & 121. & 122. & 123. & 124. & 125. & 126. & 127. & 128. & 129. & 130. & 131. & 132. & 133. & 134. & 135. & 136. & 137. & 138. & 139. & 140. & 141. & 142. & 143. & 144. & 145. & 146. & 147. & 148. & 149. & 150. & 151. & 152. & 153. & 154. & 155. & 156. & 157. & 158. & 159. & 160. & 161. & 162. & 163. & 164. & 165. & 166. & 167. & 168. & 169. & 170. & 171. & 172. & 173. & 174. & 175. & 176. & 177. & 178. & 179. & 180. & 181. & 182. & 183. & 184. & 185. & 186. & 187. & 188. & 189. & 190. & 191. & 192. & 193. & 194. & 195. & 196. & 197. & 198. & 199. & 200. & 201. & 202. & 203. & 204. & 205. & 206. & 207. & 208. & 209. & 210. & 211. & 212. & 213. & 214. & 215. & 216. & 217. & 218. & 219. & 220. & 221. & 222. & 223. & 224. & 225. & 226. & 227. & 228. & 229. & 230. & 231. & 232. & 233. & 234. & 235. & 236. & 237. & 238. & 239. & 240. & 241. & 242. & 243. & 244. & 245. & 246. & 247. & 248. & 249. & 250. & 251. & 252. & 253. & 254. & 255. & 256. & 257. & 258. & 259. & 260. & 261. & 262. & 263. & 264. & 265. & 266. & 267. & 268. & 269. & 270. & 271. & 272. & 273. & 274. & 275. & 276. & 277. & 278. & 279. & 280. & 281. & 282. & 283. & 284. & 285. & 286. & 287. & 288. & 289. & 290. & 291. & 292. & 293. & 294. & 295. & 296. & 297. & 298. & 299. & 300. & 301. & 302. & 303. & 304. & 305. & 306. & 307. & 308. & 309. & 310. & 311. & 312. & 313. & 314. & 315. & 316. & 317. & 318. & 319. & 320. & 321. & 322. & 323. & 324. & 325. & 326. & 327. & 328. & 329. & 330. & 331. & 332. & 333. & 334. & 335. & 336. & 337. & 338. & 339. & 340. & 341. & 342. & 343. & 344. & 345. & 346. & 347. & 348. & 349. & 350. & 351. & 352. & 353. & 354. & 355. & 356. & 357. & 358. & 359. & 360. & 361. & 362. & 363. & 364. & 365. & 366. & 367. & 368. & 369. & 370. & 371. & 372. & 373. & 374. & 375. & 376. & 377. & 378. & 379. & 380. & 381. & 382. & 383. & 384. & 385. & 386. & 387. & 388. & 389. & 390. & 391. & 392. & 393. & 394. & 395. & 396. & 397. & 398. & 399. & 400. & 401. & 402. & 403. & 404. & 405. & 406. & 407. & 408. & 409. & 410. & 411. & 412. & 413. & 414. & 415. & 416. & 417. & 418. & 419. & 420. & 421. & 422. & 423. & 424. & 425. & 426. & 427. & 428. & 429. & 430. & 431. & 432. & 433. & 434. & 435. & 436. & 437. & 438. & 439. & 440. & 441. & 442. & 443. & 444. & 445. & 446. & 447. & 448. & 449. & 450. & 451. & 452. & 453. & 454. & 455. & 456. & 457. & 458. & 459. & 460. & 461. & 462. & 463. & 464. & 465. & 466. & 467. & 468. & 469. & 470. & 471. & 472. & 473. & 474. & 475. & 476. & 477. & 478. & 479. & 480. & 481. & 482. & 483. & 484. & 485. & 486. & 487. & 488. & 489. & 490. & 491. & 492. & 493. & 494. & 495. & 496. & 497. & 498. & 499. & 500. & 501. & 502. & 503. & 504. & 505. & 506. & 507. & 508. & 509. & 510. & 511. & 512. & 513. & 514. & 515. & 516. & 517. & 518. & 519. & 520. & 521. & 522. & 523. & 524. & 525. & 526. & 527. & 528. & 529. & 530. & 531. & 532. & 533. & 534. & 535. & 536. & 537. & 538. & 539. & 540. & 541. & 542. & 543. & 544. & 545. & 546. & 547. & 548. & 549. & 550. & 551. & 552. & 553. & 554. & 555. & 556. & 557. & 558. & 559. & 560. & 561. & 562. & 563. & 564. & 565. & 566. & 567. & 568. & 569. & 570. & 571. & 572. & 573. & 574. & 575. & 576. & 577. & 578. & 579. & 580. & 581. & 582. & 583. & 584. & 585. & 586. & 587. & 588. & 589. & 590. & 591. & 592. & 593. & 594. & 595. & 596. & 597. & 598. & 599. & 600. & 601. & 602. & 603. & 604. & 605. & 606. & 607. & 608. & 609. & 610. & 611. & 612. & 613. & 614. & 615. & 616. & 617. & 618. & 619. & 620. & 621. & 622. & 623. & 624. & 625. & 626. & 627. & 628. & 629. & 630. & 631. & 632. & 633. & 634. & 635. & 636. & 637. & 638. & 639. & 640. & 641. & 642. & 643. & 644. & 645. & 646. & 647. & 648. & 649. & 650. & 651. & 652. & 653. & 654. & 655. & 656. & 657. & 658. & 659. & 660. & 661. & 662. & 663. & 664. & 665. & 666. & 667. & 668. & 669. & 670. & 671. & 672. & 673. & 674. & 675. & 676. & 677. & 678. & 679. & 680. & 681. & 682. & 683. & 684. & 685. & 686. & 687. & 688. & 689. & 690. & 691. & 692. & 693. & 694. & 695. & 696. & 697. & 698. & 699. & 700. & 701. & 702. & 703. & 704. & 705. & 706. & 707. & 708. & 709. & 710. & 711. & 712. & 713. & 714. & 715. & 716. & 717. & 718. & 719. & 720. & 721. & 722. & 723. & 724. & 725. & 726. & 727. & 728. & 729. & 730. & 731. & 732. & 733. & 734. & 735. & 736. & 737. & 738. & 739. & 740. & 741. & 742. & 743. & 744. & 745. & 746. & 747. & 748. & 749. & 750. & 751. & 752. & 753. & 754. & 755. & 756. & 757. & 758. & 759. & 760. & 761. & 762. & 763. & 764. & 765. & 766. & 767. & 768. & 769. & 770. & 771. & 772. & 773. & 774. & 775. & 776. & 777. & 778. & 779. & 780. & 781. & 782. & 783. & 784. & 785. & 786. & 787. & 788. & 789. & 790. & 791. & 792. & 793. & 794. & 795. & 796. & 797. & 798. & 799. & 800. & 801. & 802. & 803. & 804. & 805. & 806. & 807. & 808. & 809. & 810. & 811. & 812. & 813. & 814. & 815. & 816. & 817. & 818. & 819. & 820. & 821. & 822. & 823. & 824. & 825. & 826. & 827. & 828. & 829. & 830. & 831. & 832. & 833. & 834. & 835. & 836. & 837. & 838. & 839. & 840. & 841. & 842. & 843. & 844. & 845. & 846. & 847. & 848. & 849. & 850. & 851. & 852. & 853. & 854. & 855. & 856. & 857. & 858. & 859. & 860. & 861. & 862. & 863. & 864. & 865. & 866. & 867. & 868. & 869. & 870. & 871. & 872. & 873. & 874. & 875. & 876. & 877. & 878. & 879. & 880. & 881. & 882. & 883. & 884. & 885. & 886. & 887. & 888. & 889. & 890. & 891. & 892. & 893. & 894. & 895. & 896. & 897. & 898. & 899. & 900. & 901. & 902. & 903. & 904. & 905. & 906. & 907. & 908. & 909. & 910. & 911. & 912. & 913. & 914. & 915. & 916. & 917. & 918. & 919. & 920. & 921. & 922. & 923. & 924. & 925. & 926. & 927. & 928. & 929. & 930. & 931. & 932. & 933. & 934. & 935. & 936. & 937. & 938. & 939. & 940. & 941. & 942. & 943. & 944. & 945. & 946. & 947. & 948. & 949. & 950. & 951. & 952. & 953. & 954. & 955. & 956. & 957. & 958. & 959. & 960. & 961. & 962. & 963. & 964. & 965. & 966. & 967. & 968. & 969. & 970. & 971. & 972. & 973. & 974. & 975. & 976. & 977. & 978. & 979. & 980. & 981. & 982. & 983. & 984. & 985. & 986. & 987. & 988. & 989. & 990. & 991. & 992. & 993. & 994. & 995. & 996. & 997. & 998. & 999. & 1000. & 1001. & 1002. & 1003. & 1004. & 1005. & 1006. & 1007. & 1008. & 1009. & 1010. & 1011. & 1012. & 1013. & 1014. & 1015. & 1016. & 1017. & 1018. & 1019. & 1020. & 1021. & 1022. & 1023. & 1024. & 1025. & 1026. & 1027. & 1028. & 1029. & 1030. & 1031. & 1032. & 1033. & 1034. & 1035. & 1036. & 1037. & 1038. & 1039. & 1040. & 1041. & 1042. & 1043. & 1044. & 1045. & 1046. & 1047. & 1048. & 1049. & 1050. & 1051. & 1052. & 1053. & 1054. & 1055. & 1056. & 1057. & 1058. & 1059. & 1060. & 1061. & 1062. & 1063. & 1064. & 1065. & 1066. & 1067. & 1068. & 1069. & 1070. & 1071. & 1072. & 1073. & 1074. & 1075. & 1076. & 1077. & 1078. & 1079. & 1080. & 1081. & 1082. & 1083. & 1084. & 1085. & 1086. & 1087. & 1088. & 1089. & 1090. & 1091. & 1092. & 1093. & 1094. & 1095. & 1096. & 1097. & 1098. & 1099. & 1100. & 1101. & 1102. & 1103. & 1104. & 1105. & 1106. & 1107. & 1108. & 1109. & 1110. & 1111. & 1112. & 1113. & 1114. & 1115. & 1116. & 1117. & 1118. & 1119. & 1120. & 1121. & 1122. & 1123. & 1124. & 1125. & 1126. & 1127. & 1128. & 1129. & 1130. & 1131. & 1132. & 1133. & 1134. & 1135. & 1136. & 1137. & 1138. & 1139. & 1140. & 1141. & 1142. & 1143. & 1144. & 1145. & 1146. & 1147. & 1148. & 1149. & 1150. & 1151. & 1152. & 1153. & 1154. & 1155. & 1156. & 1157. & 1158. & 1159. & 1160. & 1161. & 1162. & 1163. & 1164. & 1165. & 1166. & 1167. & 1168. & 1169. & 1170. & 1171. & 1172. & 1173. & 1174. & 1175. & 1176. & 1177. & 1178. & 1179. & 1180. & 1181. & 1182. & 1183. & 1184. & 1185. & 1186. & 1187. & 1188. & 1189. & 1190. & 1191. & 1192. & 1193. & 1194. & 1195. & 1196. & 1197. & 1198. & 1199. & 1200. & 1201. & 1202. & 1203. & 1204. & 1205. & 1206. & 1207. & 1208. & 1209. & 1210. & 1211. & 1212. & 1213. & 1214. & 1215. & 1216. & 1217. & 1218. & 1219. & 1220. & 1221. & 1222. & 1223. & 1224. & 1225. & 1226. & 1227. & 1228. & 1229. & 1230. & 1231. & 1232. & 1233. & 1234. & 1235. & 1236. & 1237. & 1238. & 1239. & 1240. & 1241. & 1242. & 1243. & 1244. & 1245. & 1246. & 1247. & 1248. & 1249. & 1250. & 1251. & 1252. & 1253. & 1254. & 1255. & 1256. & 1257. & 1258. & 1259. & 1260. & 1261. & 1262. & 1263. & 1264. & 1265. & 1266. & 1267. & 1268. & 1269. & 1270. & 1271. & 1272. & 1273. & 1274. & 1275. & 1276. & 1277. & 1278. & 1279. & 1280. & 1281. & 1282. & 1283. & 1284. & 1285. & 1286. & 1287. & 1288. & 1289. & 1290. & 1291. & 1292. & 1293. & 1294. & 1295. & 1296. & 1297. & 1298. & 1299. & 1300. & 1301. & 1302. & 1303. & 1304. & 1305. & 1306. & 1307. & 1308. & 1309. & 1310. & 1311. & 1312. & 1313. & 1314. & 1315. & 1316. & 1317. & 1318. & 1319. & 1320. & 1321. & 1322. & 1323. & 1324. & 1325. & 1326. & 1327. & 1328. & 1329. & 1330. & 1331. & 1332. & 1333. & 1334. & 1335. & 1336. & 1337. & 1338. & 1339. & 1340. & 1341. & 1342. & 1343. & 1344. & 1345. & 1346. & 1347. & 1348. & 1349. & 1350. & 1351. & 1352. & 1353. & 1354. & 1355. & 1356. & 1357. & 1358. & 1359. & 1360. & 1361. & 1362. & 1363. & 1364. & 1365. & 1366. & 1367. & 1368. & 1369. & 1370. & 1371. & 1372. & 1373. & 1374. & 1375. & 1376. & 1377. & 1378. & 1379. & 1380. & 1381. & 1382. & 1383. & 1384. & 1385. & 1386. & 1387. & 1388. & 1389. & 1390. & 1391. & 1392. & 1393. & 1394. & 1395. & 1396. & 1397. & 1398. & 1399. & 1400. & 1401. & 1402. & 1403. & 1404. & 1405. & 1406. & 1407. & 1408. & 1409. & 1410. & 1411. & 1412. & 1413. & 1414. & 1415. & 1416. & 1417. & 1418. & 1419. & 1420. & 1421. & 1422. & 1423. & 1424. & 1425. & 1426. & 1427. & 1428. & 1429. & 1430. & 1431. & 1432. & 1433. & 1434. & 1435. & 1436. & 1437. & 1438. & 1439. & 1440. & 1441. & 1442. & 1443. & 1444. & 1445. & 1446. & 1447. & 1448. & 1449. & 1450. & 1451. & 1452. & 1453. & 1454. & 1455. & 1456. & 1457. & 1458. & 1459. & 1460. & 1461. & 1462. & 1463. & 1464. & 1465. & 1466. & 1467. & 1468. & 1469. & 1470. & 1471. & 1472. & 1473. & 1474. & 1475. & 1476. & 1477. & 1478. & 1479. & 1480. & 1481. & 1482. & 1483. & 1484. & 1485. & 1486. & 1487. & 1488. & 1489. & 1490. & 1491. & 1492. & 1493. & 1494. & 1495. & 1496. & 1497. & 1498. & 1499. & 1500. & 1501. & 1502. & 1503. & 1504. & 1505. & 1506. & 1507. & 1508. & 1509. & 1510. & 1511. & 1512. & 1513. & 1514. & 1515. & 1516. & 1517. & 1518. & 1519. & 1520. & 1521. & 1522. & 1523. & 1524. & 1525. & 1526. & 1527. & 1528. & 1529. & 1530. & 1531. & 1532. & 1533. & 1534. & 1535. & 1536. & 1537. & 1538. & 1539. & 1540. & 1541. & 1542. & 1543. & 1544. & 1545. & 1546. & 1547. & 1548. & 1549. & 1550. & 1551. & 1552. & 1553. & 1554. & 1555. & 1556. & 1557. & 1558. & 1559. & 1560. & 1561. & 1562. & 1563. & 1564. & 1565. & 1566. & 1567. & 1568. & 1569. & 1570. & 1571. & 1572. & 1573. & 1574. & 1575. & 1576. & 1577. & 1578. & 1579. & 1580. & 1581. & 1582. & 1583. & 1584. & 1585. & 1586. & 1587. & 1588. & 1589. & 1590. & 1591. & 1592. & 1593. & 1594. & 1595. & 1596. & 1597. & 1598. & 1599. & 1600. & 1601. & 1602. & 1603. & 1604. & 1605. & 1606. & 1607. & 1608. & 1609. & 1610. & 1611. & 1612. & 1613. & 1614. & 1615. & 1616. & 1617. & 1618. & 1619. & 1620. & 1621. & 1622. & 1623. & 1624. & 1625. & 1626. & 1627. & 1628. & 1629. & 1630. & 1631. & 1632. & 1633. & 1634. & 1635. & 1636. & 1637. & 1638. & 1639. & 1640. & 1641. & 1642. & 1643. & 1644. & 1645. & 1646. & 1647. & 1648. & 1649. & 1650. & 1651. & 1652. & 1653. & 1654. & 1655. & 1656. & 1657. & 1658. & 1659. & 1660. & 1661. & 1662. & 1663. & 1664. & 1665. & 1666. & 1667. & 1668. & 1669. & 1670. & 1671. & 1672. & 1673. & 1674. & 1675. & 1676. & 1677. & 1678. & 1679. & 1680. & 1681. & 1682. & 1683. & 1684. & 1685. & 1686. & 1687. & 1688. & 1689. & 1690. & 1691. & 1692. & 1693. & 1694. & 1695. & 1696. & 1697. & 1698. & 1699. & 1700. & 1701. & 1702. & 1703. & 1704. & 1705. & 1706. & 1707. & 1708. & 1709. & 1710. & 1711. & 1712. & 1713. & 1714. & 1715. & 1716. & 1717. & 1718. & 1719. & 1720. & 1721. & 1722. & 1723. & 1724. & 1725. & 1726. & 1727. & 1728. & 1729. & 1730. & 1731. & 1732. & 1733. & 1734. & 1735. & 1736. & 1737. & 1738. & 1739. & 1740. & 1741. & 1742. & 1743. & 1744. & 1745. & 1746. & 1747. & 1748. & 1749. & 1750. & 1751. & 1752. & 1753. & 1754. & 1755. & 1756. & 1757. & 1758. & 1759. & 1760. & 1761. & 1762. & 1763. & 1764. & 1765. & 1766. & 1767. & 1768. & 1769. & 1770. & 1771. & 1772. & 1773. & 1774. & 1775. & 1776. & 1777. & 1778. & 1779. & 1780. & 1781. & 1782. & 1783. & 1784. & 1785. & 1786. & 1787. & 1788. & 1789. & 1790. & 1791. & 1792. & 1793. & 1794. & 1795. & 1796. & 1797. & 1798. & 1799. & 1800. & 1801. & 1802. & 1803. & 1804. & 1805. & 1806. & 1807. & 1808. & 1809. & 1810. & 1811. & 1812. & 1813. & 1814. & 1815. & 1816. & 1817. & 1818. & 1819. & 1820. & 1821. & 1822. & 1823. & 1824. & 1825. & 1826. & 1827. & 1828. & 1829. & 1830. & 1831. & 1832. & 1833. & 1834. & 1835. & 1836. & 1837. & 1838. & 1839. & 1840. & 1841. & 1842. & 1843. & 1844. & 1845. & 1846. & 1847. & 1848. & 1849. & 1850. & 1851. & 1852. & 1853. & 1854. & 1855. & 1856. & 1857. & 1858. & 1859. & 1860. & 1861. & 1862. & 1863. & 1864. & 1865. & 1866. & 1867. & 1868. & 1869. & 1870. & 1871. & 1872. & 1873. & 1874. & 1875. & 1876. & 1877. & 1878. & 1879. & 1880. & 1881. & 1882. & 1883. & 1884. & 1885. & 1886. & 1887. & 1888. & 1889. & 1890. & 1891. & 1892. & 1893. & 1894. & 1895. & 1896. & 1897. & 1898. & 1899. & 1900. & 1901. & 1902. & 1903. & 1904. & 1905. & 1906. & 1907. & 1908. & 1909. & 1910. & 1911. & 1912. & 1913. & 1914. & 1915. & 1916. & 1917. & 1918. & 1919. & 1920. & 1921. & 1922. & 1923. & 1924. & 1925. & 1926. & 1927. & 1928. & 1929. & 1930. & 1931. & 1932. & 1933. & 1934. & 1935. & 1936. & 1937. & 1938. & 1939. & 1940. & 1941. & 1942. & 1943. & 1944. & 1945. & 1946. & 1947. & 1948. & 1949. & 1950. & 1951. & 1952. & 1953. & 1954. & 1955. & 1956. & 1957. & 1958. & 1959. & 1960. & 1961. & 1962. & 1963. & 1964. & 1965. & 1966. & 1967. & 1968. & 1969. & 1970. & 1971. & 1972. & 1973. & 1974. & 1975. & 1976. & 1977. & 1978. & 1979. & 1980. & 1981. & 1982. & 1983. & 1984. & 1985. & 1986. & 1987. & 1988. & 1989. & 1990. & 1991. & 1992. & 1993. & 1994. & 1995. & 1996. & 1997. & 1998. & 1999. & 2000. & 2001. & 2002. & 2003. & 2004. & 2005. & 2006. & 2007. & 2008. & 2009. & 2010. & 2011. & 2012. & 2013. & 2014. & 2015. & 2016. & 2017. & 2018. & 2019. & 2020. & 2021. & 2022. & 2023. & 2024. & 2025. & 2026. & 2027. & 2028. & 2029. & 2030. & 2031. & 2032. & 2033. & 2034. & 2035. & 2036. & 2037. & 2038. & 2039. & 2040. & 2041. & 2042. & 2043. & 2044. & 2045. & 2046. & 2047. & 2048. & 2049. & 2050. & 2051. & 2052. & 2053. & 2054. & 2055. & 2056. & 2057. & 2058. & 2059. & 2060. & 2061. & 2062. & 2063. & 2064. & 2065. & 2066. & 2067. & 2068. & 2069. & 2070. & 2071. & 2072. & 2073. & 2074. & 2075. & 2076. & 2077. & 2078. & 2079. & 2080. & 2081. & 2082. & 2083. & 2084. & 2085. & 2086. & 2087. & 2088. & 2089. & 2090. & 2091. & 2092. & 2093. & 2094. & 2095. & 2096. & 2097. & 2098. & 2099. & 2100. & 2101. & 2102. & 2103. & 2104. & 2105. & 2106. & 2107. & 2108. & 2109. & 2110. & 2111. & 2112. & 2113. & 2114. & 2115. & 2116. & 2117. & 2118. & 2119. & 2120. & 2121. & 2122. & 2123. & 2124. & 2125. & 2126. & 2127. & 2128. & 2129. & 2130. & 2131. & 2132. & 2133. & 2134. & 2135. & 2136. & 2137. & 2138. & 2139. & 2140. & 2141. & 2142. & 2143. & 2144. & 2145. & 2146. & 2147. & 2148. & 2149. & 2150. & 2151. & 2152. & 2153. & 2154. & 2155. & 2156. & 2157. & 2158. & 2159. & 2160. & 2161. & 2162. & 2163. & 2164. & 2165. & 2166. & 2167. & 2168. & 2169. & 2170. & 2171. & 2172. & 2173. & 2174. & 2175. & 2176. & 2177. & 2178. & 2179. & 2180. & 2181. & 2182. & 2183. & 2184. & 2185. & 2186. & 2187. & 2188. & 2189. & 2190. & 2191. & 2192. & 2193. & 2194. & 2195. & 2196. & 2197. & 2198. & 2199. & 2200. & 2201. & 2202. & 2203. & 2204. & 2205. & 2206. & 2207. & 2208. & 2209. & 2210. & 2211. & 2212. & 2213. & 2214. & 2215. & 2216. & 2217. & 2218. & 2219. & 2220. & 2221. & 2222. & 2223. & 2224. & 2225. & 2226. & 2227. & 2228. & 2229. & 2230. & 2231. & 2232. & 2233. & 2234. & 2235. & 2236. & 2237. & 2238. & 2239. & 2240. & 2241. & 2242. & 2243. & 2244. & 2245. & 2246. & 2247. & 2248. & 2249. & 2250. & 2251. & 2252. & 2253. & 2254. & 2255. & 2256. & 2257. & 2258. & 2259. & 2260. & 2261. & 2262. & 2263. & 2264. & 2265. & 2266. & 2267. & 2268. & 2269. & 2270. & 2271. & 2272. & 2273. & 2274. & 2275. & 2276. & 2277. & 2278. & 2279. & 2280. & 2281. & 2282. & 2283. & 2284. & 2285. & 2286. & 2287. & 2288. & 2289. & 2290. & 2291. & 2292. & 2293. & 2294. & 2295. & 2296. & 2297. & 2298. & 2299. & 2300. & 2301. & 2302. & 2303. & 2304. & 2305. & 2306. & 2307. & 2308. & 2309. & 2310. & 2311. & 2312. & 2313. & 2314. & 2315. & 2316. & 2317. & 2318. & 2319. & 2320. & 2321. & 2322. & 2323. & 2324. & 2325. & 2326. & 2327. & 2328. & 2329. & 2330. & 2331. & 2332. & 2333. & 2334. & 2335. & 2336. & 2337. & 2338. & 2339. & 2340. & 2341. & 2342. & 2343. & 2344. & 2345. & 2346. & 2347. & 2348. & 2349. & 2350. & 2351. & 2352. & 2353. & 2354. & 2355. & 2356. & 2357. & 2358. & 2359. & 2360. & 2361. & 2362. & 2363. & 2364. & 2365. & 2366. & 2367. & 2368. & 2369. & 2370. & 2371. & 2372. & 2373. & 2374. & 2375. & 2376. & 2377. & 2378. & 2379. & 2380. & 2381. & 2382. & 2383. & 2384. & 2385. & 2386. & 2387. & 2388. & 2389. & 2390. & 2391. & 2392. & 2393. & 2394. & 2395. & 2396. & 2397. & 2398. & 2399. & 2400. & 2401. & 2402. & 2403. & 2404. & 2405. & 2406. & 2407. & 2408. & 2409. & 2410. & 2411. & 2412. & 2413. & 2414. & 2415. & 2416. & 2417. & 2418. & 2419. & 2420. & 2421. & 2422. & 2423. & 2424. & 2425. & 2426. & 2427. & 2428. & 2429. & 2430. & 2431. & 2432. & 2433. & 2434. & 2435. & 2436. & 2437. & 2438. & 2439. & 2440. & 2441. & 2442. & 2443. & 2444. & 2445. & 2446. & 2447. & 2448. & 2449. & 2450. & 2451. & 2452. & 2453. & 2454. & 2455. & 2456. & 2457. & 2458. & 2459. & 2460. & 2461. & 2462. & 2463. & 2464. & 2465. & 2466. & 2467. & 2468. & 2469. & 2470. & 2471. & 2472. & 2473. & 2474. & 2475. & 2476. & 2477. & 2478. & 2479. & 2480. & 2481. & 2482. & 2483. & 2484. & 2485. & 2486. & 2487. & 2488. & 2489. & 2490. & 2491. & 2492. & 2493. & 2494. & 2495. & 2496. & 2497. & 2498. & 2499. & 2500. & 2501. & 2502. & 2503. & 2504. & 2505. & 2506. & 2507. & 2508. & 2509. & 2510. & 2511. & 2512. & 2513. & 2514. & 2515. & 2516. & 2517. & 2518. & 2519. & 2520. & 2521. & 2522. & 2523. & 2524. & 2525. & 2526. & 2527. & 2528. & 2529. & 2530. & 2531. & 2532. & 2533. & 2534. & 2535. & 2536. & 2537. & 2538. & 2539. & 2540. & 2541. & 2542. & 2543. & 2544. & 2545. & 2546. & 2547. & 2548. & 2549. & 2550. & 2551. & 2552. & 2553. & 2554. & 2555. & 2556. & 2557. & 2558. & 2559. & 2560. & 2561. & 2562. & 2563. & 2564. & 2565. & 2566. & 2567. & 2568. & 2569. & 2570. & 2571. & 2572. & 2573. & 2574. & 2575. & 2576. & 2577. & 2578. & 2579. & 2580. & 2581. & 2582. & 2583. & 2584. & 2585. & 2586. & 2587. & 2588. & 2589. & 2590. & 2591. & 2592. & 2593. & 2594. & 2595. & 2596. & 2597. & 2598. & 2599. & 2600. & 2601. & 2602. & 2603. & 2604. & 2605. & 2606. & 2607. & 2608. & 2609. & 2610. & 2611. & 2612. & 2613. & 2614. & 2615. & 2616. & 2617. & 2618. & 2619. & 2620. & 2621. & 2622. & 2623. & 2624. & 2625. & 2626. & 2627. & 2628. & 2629. & 2630. & 2631. & 2632. & 2633. & 2634. & 2635. & 2636. & 2637. & 2638. & 2639. & 2640. & 2641. & 2642. & 2643. & 2644. & 2645. & 2646. & 2647. & 2648. & 2649. & 2650. & 2651. & 2652. & 2653. & 2654. & 2655. & 2656. & 2657. & 2658. & 2659. & 2660. & 2661. & 2662. & 2663. & 2664. & 2665. & 2666. & 2667. & 2668. & 2669. & 2670. & 2671. & 2672. & 2673. & 2674. & 2675. & 2676. & 2677. & 2678. & 2679. & 2680. & 2681. & 2682. & 2683. & 2684. & 2685. & 2686. & 2687. & 2688. & 2689. & 2690. & 2691. & 2692. & 2693. & 2694. & 2695. & 2696. & 2697. & 2698. & 2699. & 2700. & 2701. & 2702. & 2703. & 2704. & 2705. & 2706. & 2707. & 2708. & 2709. & 2710. & 2711. & 2712. & 2713. & 2714. & 2715. & 2716. & 2717. & 2718. & 2719. & 2720. & 2721. & 2722. & 2723. & 2724. & 2725. & 2726. & 2727. & 2728. & 2729. & 2730. & 2731. & 2732. & 2733. & 2734. & 2735. & 2736. & 2737. & 2738. & 2739. & 2740. & 2741. & 2742. & 2743. & 2744. & 2745. & 2746. & 2747. & 2748. & 2749. & 2750. & 2751. & 2752. & 2753. & 2754. & 2755. & 2756. & 2757. & 2758. & 2759. & 2760. & 2761. & 2762. & 2763. & 2764. & 2765. & 2766. & 2767. & 2768. & 2769. & 2770. & 2771. & 2772. & 2773. & 2774. & 2775. & 2776. & 2777. & 2778. & 2779. & 2780. & 2781. & 2782. & 2783. & 2784. & 2785. & 2786. & 2787. & 2788. & 2789. & 2790. & 2791. & 2792. & 2793. & 2794. & 2795. & 2796. & 2797. & 2798. & 2799. & 2800. & 2801. & 2802. & 2803. & 2804. & 2805. & 2806. & 2807. & 2808. & 2809. & 2810. & 2811. & 2812. & 2813. & 2814. & 2815. & 2816. & 2817. & 2818. & 2819. & 2820. & 2821. & 2822. & 2823. & 2824. & 2825. & 2826. & 2827. & 2828. & 2829. & 2830. & 2831. & 2832. & 2833. & 2834. & 2835. & 2836. & 2837. & 2838. & 2839. & 2840. & 2841. & 2842. & 2843. & 2844. & 2845. & 2846. & 2847. & 2848. & 2849. & 2850. & 2851. & 2852. & 2853. & 2854. & 2855. & 2856. & 2857. & 2858. & 2859. & 2860. & 2861. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

Baptizare solenniter laicus non pōt. 1 Etiam poterit ratione ordinis qđ non poterit laicus. Ioan. de Fan. 2 Dispensatiue, Hug. 3 Secundum hunc intelligendum poterit conficere, & corpus Chri & alia facere, & ea sola pœna hic imponi in eū, quia non potest amplius promoueri, sm hoc non est contra 1. quæst. 1. sicut Christus.

a ¶ Baptizare.] Sed nonne istud laico conceditur, ut 1.q.1.quod quidam? Sed dic q̄ ille potest solenniter baptizare 1, quod laicus non potest, vt 81.dist.si diaconus. Item obijcitur, q̄ si ille potest baptizare, ergo & sacrificare, vt dicit Hie. 1.q.1. sicut Christus. Sed ibi loquitur de adhuc tolerato.

b ¶ Ministrare.] non celebrare. Vel dic, quòd potest remanere 2 in officio sacerdotali 3 sed nō potest esse episcop⁹.

P Resbyteros.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte loquitur de quibusdam presbyteris & diaconis, qui coacti coactione conditionali dæmonibus immolauerunt: de quibus quæsitū est quo modo debeant puniri. & respondet presbyteri & diaconi, q̄ coacti fuerunt coactione conditionali, si vere pœnitet eos feciſſe, & postea fideliter non ficte paganos impugnauerūt, honorem suum retineant. sed in suis officijs nullo modo ministrent, nisi episcopus laboris eorū postea conscius, cū eis duxerit dispēsandum. In secunda parte, quæ incipit ibi, [Qui autē fugiētes.] dicitur, quòd illi qui fugientes comprehensi sunt, & coacti coactione violenta dæmonibus immolare, nec pecauerūt: & nullo modo sunt puniendi, nec laici propter hoc debent a promotione repelli. In tertia parte, q̄ incipit ibi, [De his autem.] dicitur, q̄ illi qui spōte hoc fecerunt, sicut factū fuit sub tyrāno Licinio, admitti debēt ad pœnitentiam & cōmunionem ecclesiæ.

c ¶ Qui immolauerunt.] Coacti conditionaliter.

d ¶ Interunt.] Scilicet superbiæ causa.

e ¶ Et non ex cōpacto.] Idest, figmēto.

f ¶ Honorem.] Scilicet beneficium.

g ¶ Offerre.] Idest, officium non retinent 4.

h ¶ Fungi.] Hic dispensatur in beneficio, sed non in officio, vt extra de cler. pugnan. in du. Henricus. & infra. ea. dist. studeat.

i ¶ Nec calicem.] Ante confectionem. quia post confectionem non est eis licitum offerre. & sic non est contra 93. dist. peruenit.

K ¶ Penes.] Hic patet q̄ episcopus dispensat in hæresi, & cum schismatico, vt sit. vt constituere tur. non tū cum excommunicato ministrante. 11. q. 3. si quis episcopus.

l ¶ Per

tentus fiat baptizare [a] communionem infirmis dare, & altario tantummodo ministrare [b].

» ¶ Basilius.] *In quo citat ex dictis Augustini. Habetur nonnihil ad hanc rem faciens in epistola Basilij ad Amphilochium, can. 27. Sed propius etiam ad sententiam accedit can. 14. concilij Aurelianensis primi, & canon nonus concilij Neocæsariensis (qui habetur infra 15. q. 8. qui admisit.) præcipue si hic legatur, quemadmodum in plerisque Gratiani codicibus,* communionem infirmis dare, non autem sacrificare, & altario ministrare. *Similem quandam sententiam refert ex nouella Leonis Balsamon ad canonem 21. synodi in Trullo.*

Item ex concilio Ancyrano, c. 1. & sequentibus.

¶ De sacerdotibus, diaconis, & laicis, qui idolis thurificant. C. XXXII.

P Resbyteros, qui immolauerunt [c], & postea certamen iterum inierunt [d], si [a] ex fide luctati sunt, & non ex compacto [e] ad ostentationem, ut caperentur, ipsi fecerunt: hos placuit honorē [f] quidem sedis propriæ retinere, offerre [g] autem illis, & sermonem ad populum facere, aut aliquibus sacerdotalibus officijs fungi [h] non licet. ¶ Diaconi similiter, qui immolauerunt, postea vero iterum reluctati sunt, aliàs † quidem honorem habere oportet: cessare autem debent ab omni sacro ministerio, ita vt nec panem, nec calicem [i] offerant, nec Euangelium pronuncient: nisi forte aliqui episcoporum conscij sint laboris eorum, & humilitatis, & mansuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere, vel adimere. Penes [k] ipsos ergo erit de his potestas. ¶ Qui autem fugientes comprehensi sunt, vel a domesticis traditi, vel ademptis facultatibus sustinuere tormenta, aut in custodiam trusi proclamauerunt se Christianos esse, & eousque adstricti sunt, vt manus eorum comprehendentes violenter attraherent, & funestis sacrificijs admouerent, aut aliquid polluti cibi per necessitatem [l] sumere cogerentur, confitentes iugiter se Christianos esse, & luctū rei, quæ contigit, incessabiliter ostendentes omni deiectione & habitu, & humilitate vitæ, hos velut extra delictum constitutos, a communionis gratia non prohiberi decernimus. ¶ Si uero prohibiti sunt ab aliquibus propter ampliorem cautelam [m], vel propter quorundam ignorantiam, statim recipiātur. ¶ Hoc autem similiter, & de clericis, & de laicis cæteris obseruari conuenit. ¶ Perquisitū est autē & illud, si possunt etiam laici, qui in has necessitatis angustias inciderunt, ad clericatus

Burc. l. 5. ca. 40 & 41. Iuo par. 2. c. 48 & 50. Poly. l. 6. titu. 2. C. 2.

†*Illan.* perfica versio

Cap. 3.

4 Dic planè offerre. i. in altari confi cere. q. d. beneficiū retinebit. sed nō officium sic it. ea. studeat in si. 28. dist. presbyteru. ext. de cler. pugn. in du. Henricus. hic econtra ret net quis offi cium. sed no beneficiū. 1. q. 5. c. 1. Ioan. de Fan.

1 ¶ Per necessitatem.] Famis. imò potius debent mori fame, quā vesci idolothytis. 32. q. 4. sicut satius. & inf. 32. q. 5. ita ne. Vel vocat hic necessitatem coactionem.

m ¶ Ampliorem cautelam.] Quandoque enim ad cautelam imponitur alicui pœnitentia, vt 34. q. 2. in fecundo.

a ¶ Cōmodari.] Quia restituuntur ad communionem, non ad officium vel beneficium: tamen dabitur sustentatio eis, 16. q. 6. de lapsis. Io. de Fant.

ADDITIO. Sed videtur contra, quod nota. 1. q. 7. maximum. & 21. dist. §. non autem. in glo. sed videtur. in fi.

SED ILLVD. CASVS. Modo respondet Gratianus tribus c. supradictis, scilicet illis cap. si quis diaconus. & duobus sequentibus; & cuilibet dat suā solutionem, & generalem solutionem ad omnes supradictas contrarietates, dicens q̄ ea, quæ prohibent restitutionem lapsorum, intelligēda sunt cū crimina sunt manifesta ante ordinationem, vel post q̄ vero permittunt, de occultis intelliguntur, quibus p occultam pœnitentiā purgatis i suis ordinib. remanere possunt. Et hoc probat duobus cap. seq.

b ¶ Sed illud Hormisdæ.] Supra ea. si quis diaconus.

c ¶ Hieronymi.] Suead. quicunque.

d ¶ Basilius.] Sup. ea. qui sub gradu.

S Acerdotes.] CASVS. Carolus archiepiscopus quæsiuit a Papa virum sacerdotes quorū fornicatio est manifesta rei euidentia, vel per testes, possint habere honorē sacerdotij. Et rūdet, q̄ non, secundū canonicam institutionē.

e ¶ Manifestus.] Per euidentiam facti.

f ¶ non possunt.] Sine dispensatione 2, sed si est occultū post sunt sine dispensatione post pœnitētiam.

2 Ad hoc §. dist. ministri. extra de big. quia, &c. & forte cū hoc potest dispēsare episcopus. secundū id, q̄ not. Inno. extra de cler. per. in cap. 1. in gl. 1. in probatione.

b Scilicet si digne pœnituerint.

ordinem promoueri. ¶ Placuit ergo & hos, tanquam qui nihil peccauerint, si & præcedens eorum vita probabilis sit, ad hoc officium prouehi. ¶ De his autem, qui negauerunt præter necessitatem, aut præter ablationem facultatum, aut præter periculum, vel aliquid huiuscemodi (quod factum est sub tyrannide Licinij) placuit sanctæ synodo, quamuis humanitate probentur indigni, tamen eis beneuolentiam commodari [a].

Conc. Niceñū 2. c. 11.

« ¶ Si ex fide.] *Hic verba concilij sunt in compendium redacta: omnino autem verso Dionysii, quam attulerunt Burchardus & Iuo, Propius accedit ad verba Græca. Sunt tamen nonnulla in hoc capite emendata, & locupletata ex versionibus, quas Gratianus videtur secutus.*

& ¶ Nec Euangelium pronuncient.] *In versione antiquiore est,* nec pronuncient, *in alia quam Burchardus attulit,* vel prædicādo. *Græce,* κηρύσσειν, *quod proprie significat Euangelium, & fidei doctrinam prædicare.*

Raba. pœn. c. 1.

Sed illud Hormisdæ [b] *Papæ desidiosos, & negligentes non vere pœnitentes reparari prohibet. ¶ Illud autem Hieronymi* [c] *fatetur hoc esse difficile, non impossibile. ¶ Basilius* [d] *autem circa delinquentes rigorem iustitiæ seruādū ostendit, quem circa pœnitentes alij relaxādum misericorditer affirmant. ¶ Possunt & aliter distingui præmisse auctoritates: Quorū enim crimina manifesta sunt ante vel post ordinationem à sacris ordinibus deiiciendi sunt: quorum autē peccata occulta sunt, & satisfactione secreta seremanere possunt. Unde Nicolaus Papa Carolo archiepiscopo, & eius suffraganeis.*

In gestis concilij Vormaciensis, c. 11. Vide Iuonem par. 10. c. 180.

¶ Non potest restituti in sacerdotem, cuius crimen fuerit manifestum. C. XXXIII.

Pann. l. 3. c. 136. † *al. aut.*

† Adde ad hunc text. q̄ not. Bar. in l. si adulterium. ff. de adiud.

S Acerdotes, si in fornicationis laqueum ceciderint, & † criminis manifestus [e], siue ostensus fuerit actus; sacerdotis non possunt [f] † habere honorem secundum canonicæ institutionis auctoritatem.

Item Rabanus archiepiscopus scribit ad Heribaldum, lib. pœn. c. 1.

¶ Qui valeant reparari post lapsum, vel non. C. XXXIIII.

Bur. l. 19. c. 150. Iuo p. 6. c. 400. Pann. l. 3. c. 152.

DE his vero visum est nobis scribendum, qui sacros ordines habentes, ante vel post ordinationem contaminatos se esse in capitalibus criminibus confitentur. In quibus, vt mihi videtur. hæc distantia esse, debet; vt hi, qui deprehēsi g, vel capti fuerint publice in periurio, furto, atq. fornicatione, & cæteris huiusmodi criminibus; secundum canonū sacrorū institutiones, à proprio gradu decidant: quia scandalū est populo Dei tales personas supra † se positas habere quas vltra modū vitiosas esse constat. Nempe inde

† *al. superpositas.*

DE his vero.] CASVS. Quidam in sacris ordinibus constituti fecerunt periurium, furtum vel fornicationem, vel huiusmodi: quæ quasiuit Heribaldus ab archiepiscopo Rabano, an tales de beāt cadere a primo gradu. Et rūdet quod sic, si publica sunt eorum delicta, quia scādalum est tales præesse, & laici inde detrahūt sacrificio Dei sicut factum fuit per filios Heli. Si autem peccata eorū sint occulta, & per occultā pœnitentiam deleantur, ad consilium sacerdotis i suis gradibus remanentes indulgentiam a Domino consequuntur.

g ¶ Qui deprehensi.] Et convicti, vt 15 q. vlti. cap. vlti. & extra de iudi. cum non ab homine. & aduocabit testes,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deprehensus in crimine potest per 10. horas detineri.

1 Hoc facit quod talis fossum Deū habet vlto rem. 6. q. 1. si omnia, 32. quæst. 1. apud. Et Deus non sanat aliquē, nisi ex toto sanet. de pœn. dist. 1. sūt plures. extra de bapti. maiores.

2 Concor. l. 3 §. mittantur. cū not. ff. de ven. inspic. l. ab Anastasio. C. mandā.

per quos probabit ipsum in crimine deprehensum, & detineat eum per viginti horas. ff. de adul. capite.

a ¶ Seruato.] Secundum quosdam iure communi & promouetur, & manet in ordine susceptо occultus peccator post peractam pœnitentiam 1, vt etiam sentit Gratianus. su ea §. sed illud. nisi in simonia, vbi qs ordinē emit, qui quātum ad sē & ad alios est suspēsus, vt 32. dist. §. verum. & extra de fi. tēta. licet fit argum. contra extra de fi. ex tuæ. sed ibi ō licitē q dispēsabatur cū eo sed dī q prohiberi non potest, cum sit occultum. Sed obijcitur istis quod dicit in fide spe veniæ. Sed ipsi intelligūt de spe veniæ quantum ad peccatum. H. vero dicit, q in occulto peccato non potest dispensari: quia de illo non potest quis accusari vel puniri: quia occulta peccata nō habent vindictam, vt 32. q. 2. Christiana 2. Ad hoc ergo q occultus peccator possit promoueri. contfitebitur ep̄o crimē suum: & non ei soli, sed coram aliquibus personis: & sic poterit dispensare secum sed vt dixi sup. 25. dist. cap. vlti. peccatū siue sit occultum siue manifestum, dum tamē sit enorme sem p impedit ne possit sine dispēsatione p. moueri: licet possit exequi susceptū ordinem cum est occultū peccatū; & q occultum peccatū impediat promouendum habes extra de tēp. ord. ex tenor. Io Sed hæ opiniones hodie sublatę sunt per decret. extra de tempo. ordi. c. vlt. B. Sed nunquid sacerdos tempore pœnitentiæ potest exequi officium suum? vī q non, vt su. distin. 6. teitamentum. de consec. distinct. 2. si non sunt. & cap. Sacerdos tempore pœ nitentię ansus quantum ad se propter mortale peccatum, vt 1. q. 1. facerdotes. & facit ad hoc extra de celebra. missa de officiū exer homine. Dico q melius est vt abstineat, si credit se indicere. gnum. si autem conteritur, dico q potest 3 celebrare 3 Sub. nisi non obst. supra. dist. 33. habuisse. quod est contra. sed illud intelligitur de eo quem non pœnituit adhuc. de pœnit. d. 3. inter hæc hircum.

pnia nō possit remanere. extra de tēpo. ord. ca. lapsis in hæresim dicit, q non est communicandū, eis pitulo vlt. & ante reconciliationem: quod probatur sequenti capitulo vlt. & sup. ea. lapsis in crimine deprehensum, & detineat eum per viginti horas. ff. de adul. capite.

a ¶ Seruato.] Secundum quosdam iure communi & promouetur, & manet in ordine susceptо occultus peccator post peractam pœnitentiam 1, vt etiam sentit Gratianus. su ea §. sed illud. nisi in simonia, vbi qs ordinē emit, qui quātum ad sē & ad alios est suspēsus, vt 32. dist. §. verum. & extra de fi. tēta. licet fit argum. contra extra de fi. ex tuæ. sed ibi ō licitē q dispēsabatur cū eo sed dī q prohiberi non potest, cum sit occultum. Sed obijcitur istis quod dicit in fide spe veniæ. Sed ipsi intelligūt de spe veniæ quantum ad peccatum. H. vero dicit, q in occulto peccato non potest dispensari: quia de illo non potest quis accusari vel puniri: quia occulta peccata nō habent vindictam, vt 32. q. 2. Christiana 2. Ad hoc ergo q occultus peccator possit promoueri. contfitebitur ep̄o crimē suum: & non ei soli, sed coram aliquibus personis: & sic poterit dispensare secum sed vt dixi sup. 25. dist. cap. vlti. peccatū siue sit occultum siue manifestum, dum tamē sit enorme sem p impedit ne possit sine dispēsatione p. moueri: licet possit exequi susceptū ordinem cum est occultū peccatū; & q occultum peccatū impediat promouendum habes extra de tēp. ord. ex tenor. Io Sed hæ opiniones hodie sublatę sunt per decret. extra de tempo. ordi. c. vlt. B. Sed nunquid sacerdos tempore pœnitentiæ potest exequi officium suum? vī q non, vt su. distin. 6. teitamentum. de consec. distinct. 2. si non sunt. & cap. Sacerdos tempore pœ nitentię ansus quantum ad se propter mortale peccatum, vt 1. q. 1. facerdotes. & facit ad hoc extra de celebra. missa de officiū exer homine. Dico q melius est vt abstineat, si credit se indicere. gnum. si autem conteritur, dico q potest 3 celebrare 3 Sub. nisi non obst. supra. dist. 33. habuisse. quod est contra. sed illud intelligitur de eo quem non pœnituit adhuc. de pœnit. d. 3. inter hæc hircum.

DE LAPSIS. Hic incipit quarta pars huius d. in qua fit in ordine loquitur de hæreticis, qui olim sine cōcilijs non reconciliabantur. Ioan. de Fan.

CASVS. Supra dictum est de alijs lapsis, nunc vero de lapsis in hæresim dicit, q non est communicandū, eis lus eis communicare debet.

b ¶ Communicato.] Olim enim episcopus solus non poterat sine concilio reconciliare hæreticum, vt 1 q. 7. si quis episcopus sed hodie secus 4. extra de hæreti. ad abolendam. §. præsenti.

QVOD VERO. Hæc est quinta pars huius distin. in qua ponitur quid iuris sit de homicidis voluntarijs vel casualibus, vel necessarijs. Ioan. de Fan.

CASVS. Iste §. respicit c. illa miror. clericum. & de his in quibus dicitur, q clerici homicidæ carere debēt officio percepto quod Gratianus dicit esse verum de illis, qui poterant homicidium euitare. Cęterum si necessitate obsidionis angustiati fecerunt homicidium, pœnitentia purgati remaneant in officio, vt probatur sequenti capitulo.

c ¶ Quod vero.] Supra eo. cap. clericum. & c. de his clericis. & c. miror.

De eo autē. CASVS. Quoslā hæreticos debebat Cyprianus ecclesię reconciliare: sed differebat. q fiunt ergo Antoniano quare differret? Et rīdet, ideo, vt congregato concilio episcoporum de communi consilio reconcilientur. ante vero reconciliationem nullus. 1 Reg. 2.

retrahuntur homines a sacrificio Dei (sicut quondā, Heli filijs peccantibus, feciſſe leguntur) & rebelles hinc atque contrarij existentes, eorum prauis exemplis quotidie peiores fiunt Qui autem de prædictis peccatis abscondite à se admissis, per occultam confessionem coram oculis † Dei præsente etiam sacerdote, qui eis indicturus est pœnitentiam, confitentur, & semetipsos grauiter deliquisse querūtur; si se per ieiunia a, & eleemosynas, vigiliasque, & sacras orationes purgare certauerint, his etiam gradu seruato a, spes veniæ de misericordia Dei promittenda est. † al. angelis.

a ¶ Si se per ieiunia.] *Sic etiam in manuscriptis. & apud Ivonem & Panormiam. In originali autem legitur* si veraciter pœnitue rint, & se per ieiunia. *Item quæ Burchardus, qui cap. hoc citat ex concilio Ilerdensi.*

4 *De lapsis etiam in hæresim hoc obseruandum est, vt ante sententiam concilij nullas eis communicet.*

Unde Cyprianus Papa Antoniano ait inter cętera, lib. 4. epist. 2.

¶ A communione abstineant, qui lapsi ante restitutionem communicant. C. XXXV.

DE eo autē †, quod statuendum esset circa causam lapsorum, distuli; vt cum quies, & tranquillitas data esset, & episcopis in vnum conuenire indulgentia diuina permitteret, tunc communicato b, & liberato de omnium collatione consilio, statueremus, quid fieri oporteat: Si quis vero ante consilium nostrum, & ante sententiam de omnium cōsilio statutam lapsis temere communicare voluisset, ipse à communicatione abstineat. † al. tamen. Anſ. l. 8. c 82.

5 *Quod vero c supra de homicidis statutum legitur, intelligendum est, quando facultas effugiēdi datur, nec necessitate claduntur obsidionis. Cæterum, cum necessitate angustati effugere non possunt, si tunc homicidium admiserint purgati per pœnitentiam, & officio, & communioni reddentur.* Supra ea. c clericum, & c. de his clericis, & c. miror.

Unde in concilio Herdensi, c. 7. legitur.

Hæreticum reconciliare pōt episcopus hodie & ne cōsilio. 4 sub. & gg per totum. Hoſt.

DE his clericis.] CASVS. Quidam sacerdotes Leuitæ & subdiaconi in obsidione positi hostes interfecerunt. vnde quæsitum fuit de his, an possint in suis ordinibus remanere? Respon. concilium q quilibet clericus, vitare debet sanguinis effusionem. sed si in hoc de a. 8. inquisitionis tamen de occulto peccato. non facies manifestum. Io. de Fant. & facit alibi materiam quid legit. no. extra de temp. ordi. ex iuuenis & de fur. ca. fi. Archid.

¶ Post duorum annorum pœnitentiam officio, & communioni restituantur clerici, qui in obsidionis positi necessitate sanguinem fuderunt.

C. XXXVI.

DE his clericis, q in obsessionis necessitate positi fuerint, id statutum est, vt qui altario ministrāt, & Christi corpus, & sanguinem tradunt, vel vasa sacro officio deputata contrectant, ab omni humano sanguine, etiam hostili se abstineant. Quòd si in hoc a inciderint, duobus annis tam officio, quàm communione corporis Domini priuentur b, ita vt his duobus annis, vigilijs, ieiunijs, orationibus, & eleemosynis pro viribus, quas Dominus donauerit, expientur: & ita demum officio, vel communioni reddantur: ea tamen ratione, ne vlterius ad officia potiora prouehantur. Quod si in definito tempore negligentiores circa salutem suam extiterint, protelandæ ipsius pœnitentiæ tempus in potestate maneat sacerdotis.

Casu quoque si clericus homicidium fecerit, in proprio gradu ex dispensatione remanere permittitur.

Unde Vrbanus II. scribit Guernerio Narbonensi episcopo.

¶ Qui casu homicidium facit, ex dispensatione in ordine suo permaneat. C. XXXVII.

Pann. l. 3. c. 154

CLerico d iacente lapidem puer dicitur interemptus: Nos pro amore e tuo in suo ordine eum permanere permittimus; vt tamen semper in pœnitentia f & timore permaneat.

Item Stephanus v. Sichiberto Corsicæ episcopo.

¶ De eodem. C. XXXVIII.

Pann l. 3. c. 155

QVia te quasi obnoxium iudicas g, eo quòd à Sarracenis captus homines interfeciſſe videris; bene facis. Sed quoniam non tua sponte id feciſſe cognoſceris, inde canonicè h nullo modo iudicaris

Si vero ira presbyter commotus aliquem interfecerit, & si animum occidendi non habuerit; perpetuo tamen depositus erit.

Unde Nicolaus Papa scribit Hosbaldo choriepiscopo æ Quadrantino.

æ ¶ Choriepiscopo.] *Antea legebatur*, coepiscopo: *emendatum est ex omnibus, quæ collata sunt, vetustis Gratiani exemplaribus, optimeque conuenit verbis Nicolai.*

Sacerdos plenā ptatē hēt circa canones pœnitentiales habet ipse sacerdos plenam potestatem 2. vt 26. q 7. tempora. secundum leges duplicatur tempus pœnitentiæ eis qui non seruant pœnam, & pœnitentiam iniunctā, vt ff. de pę. aut damnum. §. inter eos.

d CLerico.] Si iste dedit operam rei licitę expellendo porcos de agro suo: tunc intelligę, quòd minus diligenter fecerit: alias in nullo puniretur, vt dixi supra ead. de his.

e ¶ Pro amore.] Spirituali. talis. n. amor nō inducit simoniā, vt 1. q. 1. filium. & c. latorem. & 35. q. 9. veniam.

f ¶ In pœnitentia.] Interrogatus sacerdos non facit publicā pœnitentiam nisi pro enormi crimine, vt de pœn. dist. 6. sacerdos. & 28. d. presbyter. Sacerdos pt q̄nq; publicam pniam facere.

QVia te.] CASVS. Sichibertus episcopus Corsicæ inter angustias & iacula Sarracenorum positus, vt periculum euitaret, quosdam interfecit ex illis. Super hoc consuluit dominum Papam: qui respondet q bene fecit: qa se obnoxium putat: sed quia non sponte hoc fecit, secundum canones non condemnabitur.

g ¶ Iudicas.] Cum non sit.

h ¶ Inde canonicè.] i. non ſm rigorem canonum: qa tunc nullo modo, vt sup. ea. miror. nunc autem misericorditer toleratur. Vel intelligę quando meritabilis necessitate hoc fecerit.

SI VERO. CASVS. Dictum est sup. q illi qui necessitate obsidionis vel casu aliquos occiderit, possunt in suis ordinibus remanere. Nunc vero dicit, q si quis ita commotus aliquem occiderit, licèt non habeat animum occiden-

Hæc si tam teneas quia de ea intelligitur hoc c. vt no ext. de hom. inf. in c. ficut. i glo. not. dic ēt. in h. & sup. ea. de his.

Universidad de Deusto
Biblioteca

occidendi, perpetuo tamen depositus erit: quod seq. ca. probatur.

S Tudeat.] CASVS. Quidam presbyter percussit quẽdam diaconum equi caudam: diaconus vero de equo cecidit: & fracta ceruice interijt. vnde Nicolaus Papa recepit Hosbaldo chorepiscopo. Quadrãtino, vt suadeat epo suo associare sibi sex vicinos episcopos, qui assimul cum Hosbaldo cognoscant, & si inuenerint q̃ diaconus a sacerdote non est percussus ad mortẽ: nec ex percussione ipsius, sed ex ceruicis fractione mortuus est, iuncta sacerdoti competenti pœnitentia suspendatur ad tps à celebratione Missarum: & postea ad sacerdotium redeat officium. Si vero ex qualicumq; presbyteri percussione diaconus mortuus est, licèt non habuit animum occidendi, tamen deponetur: ita vt si obedies apparuerit, affignetur ei beneficium de ecclesia sua, de quo ipse & sui possint habere solatium sustentationis.

a ¶ Studeat.] Bar. intellexit hoc c. prout littera sonat, q̃ licèt ex percussione ceciderit & confregerit ceruicẽ, non ideo est sacerdos deponẽd⁹. arg. inf. ea. quãtũ. nã si seruum tuum vulneraui, & ille postea ex ictu alterius periit, nõ teneor de occiso. ff. ad l. Aq. huic scripturę. § fi seruus. & l. ita vulnerat⁹. Et hanc regulam, Qui occasionem damni dat, damnũ dedisse vr: intelligit de occasione proxima & sufficiẽti. Sed expsè est contra. extra eo. presbyterũ.. & ff. ad leg. Cor. de sicariis. vnde intelligi, q̃ si non cecidit ex percussione, sed alio modo cecidit:

¶ Perpetuo careat officio presbyter, qui ira commotus, licèt extra animum, aliquem interfecerit.

C. XXXIX.

S Tudeat[a] sanctitas tua persuadere episcopo tuo, sibi canonicum sociare numerum collegarum, id est sex [b] ex vicinis prouincijs fratres, & coepiscopos suos: quibus tecum iunctis, & decernentibus, diligenter inuestigare, & omni nisu scrutari procurare, quatenus inuenire valeatis, vtrum percussione iam nominati presbyteri, an ceruicis fractione idem diaconus, vt fertur, extinctus est. Et siquidem à sæpèfato presbytero non ad mortem percussus est, sed ex equo cadens [c] ceruice fracta interijt[d]; secundum arbitrium vestrum pro percussione, incautè agenti presbytero pœnitentiam competentem indicite: & aliquanto tempore à Missarum solennijs suspẽdatur; denuo post hęc ad sacerdotale rediturus officium. † Quòd si veraciter qualicumq; percussione [e] istius presbyteri, ille mortuus est diaconus; nulla hunc ratione ministrare sacerdotis more decernimus: quoniam etsi voluntatem [f] occidendi non habuit; furor tamen, & indignatio, ex quibus motio illa mortifera prodijt [g], in omnibus, sed præcipuè in Dei ministris multipliciter inhibentur, atq; vbiq; damnantur. Verum si presbyter adeo vestro studio obnoxius † fortè claruerit; præcipimus, vt tale beneficium [h] sibi ecclesiæ suæ concedatur; quo & ipse, & sui [i] sufficienter possint habere suæ sustentationis solatium.

Ino p. 10. c. 24.

† al. noxius] Ino.

Item ex concilio Maticen. α c. 6.

α ¶ Maticensi.] *Burchardus, & Ino citant ex concilio Moguntino: in nullo tamen eorum, quæ extant, habetur. Simile vero aliquid legitur in concilio Vormac. c. 27.*

¶ De eodem. PALEA. C. XL.

QVi vero odij meditatione, vel propter cupiditatem, Iudæũ, vel Paganum occiderit; quia imaginẽ Dei, & spem futuræ conuersionis exterminat †, quadraginta dies in pane & aqua pœniteat.

Burch. l. 6. c. 35. Ino p. 10. c. 16 a.

† al. extinxit

¶ De eodem. PALEA. C. LXI.

SI quis homicidium fecerit, si episcopus est, xv. annos pœniteat, & deponatur, cunctos quoque dies vitæ suę peregrinando finiat. presbyter xij. annis pœniteat, tres † ex his in pane & aqua; & deponatur superioris sententia. Diaconus x. annis pœniteat, tres ex his in pane, & aqua. clericus & laicus septem annis pœniteat, tres in pane

Anſ. l. 11. c. 34.

† al. quat uer

a Vel dic, Prouincijs, id est, diœcesibus, sicut ecõtra ponit. 11. q. 3. epi q. Fin Laur. & Hug.

b ¶ Sex.] Quia tot non erant in prouincia illa. Richer. Cadens.] Poltea.

c ¶ Ceruice.] Non ex causa percussionis: sed ex alio casu, quia cecidit.

d ¶ Interijt.] Non ex causa percussionis: sed ex alio casu, quia cecidit.

e ¶ Percussione.] Siue directa, siue occasionali.

f ¶ Et si voluntatem.] Directam.

g ¶ Prodijt.] Et sic pp. vnum delictum imputantur oĩa

h ¶ Vt tale beneficium.] Hic dispensatur in beneficio, non in officio, vt 28. d. presbyterũ. debet autem de iure carere 2. vtroque: quia cui interdr vnum, interdr & reliquum: cum sint connexa, vt 81. d. si quis, nã male meriti continua egestate laborare debẽt, vt ff. depos. bona fides. Sed ideo dispensatur, ne propter necessitatem victus ad turpia lucra conuertatur, vt 81. d. ad reatum.

Dispensatiõ q̃q; in beneficio, non in officio.

2 Per sententiam, nõ ipso iure. Archid.

i Et sui.] Sui. n. filij & ipse eadẽ persona intelligitur, vt 35. q. 3. §. hac auctoritate. in princip. & vxor dicitur pars viri. 33. q. 2. admonere. vnde vr. q̃ licèt clericus sit suspensus ab homine, vel canone, q̃ tamen ei relinqui debeat vnde se & suos possit sustentare. & est fi. arg. ff. de precą. l. penultim. ff. de vsu & habi. l. 2. maximè cum

† Addit ꝓ excõicato absolutus ꝓpijs. ꝓ. non, nisi t. & l. si vxor ges. C. detesta. mille. & Authẽ. vt cum de appel. cog. & si vxor. Cõtil. ff.

Vxor & filij de bonis ecclesiæ pasci possunt.

e tum etiam vxor & filij de bonis ecclesiæ pasci possunt, vt 31. dist. omnino. nec totum exterquendum est a debitore quod habet: sed habenda est ratio, ne egeat. ff. de re iud. inter eos. in fi. Ille autem q̃ excõicatur, nihil percipiet nomine ecclesiæ. extra de appell. pastoralis, & aqua; & ad gradum cuiuslibet sacerdotij accedere non præsumat.

talis minister Dei dicitur, vt 23. q. 1. nec iis.

b ¶ Humana.] Ideo magis est tenẽda, vt sup. 9. d. sanct. Io. Quid iuris sit de hoc, notaui plenè in quęstionib. B.

Item ex concilio Ancyrano, c. 22. §. eos vero.

Rx prisca versione. Et Tribur. c. 52.

¶ Quinquennio à communione abstineant, qui casu homicidium faciunt. C. XLII.

Poly. l. 6. tit. 10. Burc. l. 6. c. 15. Ino p. 10. c. 25. & 144.

FOs vero, qui non voluntate, sed casu[a] homicidium fecerint, prior quidem regula post septem annorum pœnitentiam communioni sociauit, secundũ gradus constitutos: hæc vero α humana † [b] quinquennij tempus tribuit.

† al. humanior

α ¶ Hæc vero.] *Græce est, ὁ δὲ ὕστερος τὸν πενταετῆ χρόνον πληροῦσι, id est:* Secunda vero quinquennij tempus explebit. *Atque ita fere Burchardus, & Ino ex Dionysij versione. & infra ea. cap. si quis voluntate.*

Item ex concilio Eliberitano, c. 5.

Rx in conc. Vormac. c. 39.

¶ Quibus temporum spacijs à communione abstineat, quæ voluntate, vel casu ancillam suam interfecerit. C. LXIII.

Rab. pœn. c. 14. Burc. l. 6. c. 19. Anſl. l. 11. c. 36. Ino p. 10. c. 22. & 148.

SI qua fęmina zeli furore accensa, flagellis verberauerit[c] ancillam suam, ita vt infra tertium diem animam cum cruciatu effundat; eo quòd incertum sit, voluntate, an casu occiderit; si voluntate, post septem annos; si casu, post quinque annorum tempora (acta legitima pœnitentia) ad communionem placuit admitti. Quòd, si intra tempora constituta fuerit infirmata, accipiat communionem.

c ¶ Ancillam.] Hic habes q̃ æquè punitur dñs occidens seruum suum sicut alienum, vt ff. de ijs qui sunt sui vel alieni iur. l. 1. in fi. modica tamẽ castigatio permittitur domino. ff. de ijs q̃ sunt sui vel alie. iur. l. 2. vñ secundum ista nostra seruus potest conqueri Dominus de domino, si sæuiat non potest in ipsũ, vt 23. q. 4. si in seruum ecclesiæ. & c. qui pec cat. i fi. Et dic, vt notat super illo c. si ecclesia. 1. q. 7. quæritur.

Item ex capitulis Martini Bracarensis episcopi, c. 78.

¶ De his, qui voluntate, vel casu homicidium faciunt. C. XLIIII.

Ino p. 10. c. 39.

SI quis[d] voluntariè homicidium fecerit, ad ianuam ecclesiæ catholicæ semper subiaceat, & communionem in exitu [e] vitæ suæ recipiat. Si autem non voluntariè, sed casu aliquod homicidium fecerit; prior canon septem annis agere pœnitentiam iussit; secundus canon quinque mandauit.

d ¶ Si quis.] CASVS. Quidam domina furore iracundiæ accensa, ira acriter ancillam suam flagellauit, q̃ intra diem tertium expirauit quæsitũ fuit in concilio Elibritano quando posset ad communionem admitti. & inuenit q̃ si voluntarię fecit, post septem ann. pœnitentiam: si casu, post v. poterit ad cõmunionem admitti: & non ante, nisi intra hoc tẽpus fuerit infirmata. Sequentem casum perte videbis.

e ¶ In exitu.] Supple, si moritur. alioquin finitũ tempus pœnitentiæ: quia post tempus pœnitentię licite communicat, vt 26. q. 7. si quis de corpore.

ADDITIO. Hoc fit in quibusdã criminibus: & præsertim si quis pœniteat solenniter 26. q. 7. si quis. secundum H.

Item ff. tit. de furtis. L. qui saccum.

¶ De eodem. C. XLV.

Pandect. li. 47. titu. 2. le. 79.

QVi saccum habentem pecuniam furripuerit; furti actione, etiam sacci nomine tenetur; quamuis non sit ei animus [f] sacci furripiendi.

f ¶ Animus.] Sed contra, furtum fine affectu furandi non committitur. 13. q. vlt. cap. vlc. & Insti. de vsucap. §. item si is. Sed dic q̃ ratione accessionis cõmittit furtũ: & quæ cõmodatis, vel depositis reb. accedunt. depositata vel commodata intelliguntur. ff. commo. l. si vt. §. vsque adeo. Vel dic, animus, scilicet principaliter: sed secundario & indirectè p quandã consequentiam fuit ei animus saccum furandi: & sic non est contrarius: ff. de

Furtũ cõmittitur ratione accessionis.

Aliter ei non imputatur. argu. 15. q. 1. si quis insanierit. & no. Sup. ea. clerico. dum tamen daret operam rei licitæ, vt iu decret. hic inf. alle. die Chus. & eo. tit. Ioã. &c. Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fur.si quid fur.§.1.fic.& ff. quod metus cau.l.si mulier. §.penu.15.q.1.merito.23.q.4.di splicet.

CONTRA. CASVS. Dictum est supra in c.studeat q̄ si quis faciat homicidium sine voluntate,tamen punitur. Modo probat contrarium. scilicet q̄ voluntas punitur,non opus. Et hoc probat usque ad §. Præmissis.

a ¶ Contra.] Hucusque ostēdit op⁹ sine animo puniri: nunc ostendit contrarium.

Occidens in ludo an sit puniendus.

EVm q.] CASVS. Quidam ludēdo ictu calcis suum socium percussit, adeo q̄ mortuus est. Iudex loci pp hoc delictū eū voluit punire. consultus est Imperator, an ille dēat puniri. Et respondet q̄ non debet puniri: immo debet liberari ab omni suspitione,& pœna legis Corneliæ: & hoc si probauerit se casu, non volūtate hoc crimē commisisse.

b ¶ Cū calcis.] Quonia fecit ludi causa.

c ¶ Si hoc.] Scilicet q̄ in ludo occidit.& istud obtinet cū ludus licitus est. ff. ad leg. Aquil. nā ludus. sed si est illicitus ludus, nō excusat 1, vt extra de præsump. c. 1. ex quo autem cōstat q̄ in ludo mortuus est, non est necesse probare q̄ casu occiderit. vt ff. ad leg. Aquil. l. in lege. extra de sen. excom. super eo. alias qui casum allegat, ipsum probare tenetur, vt C. de pigno. act. quæ fortuitis,& C. de inur. si non conuenit, Ergo si aduersarius dixit, q̄ ipsum dolo occiderit, hoc probabit: quia qui dolum obijcit, ipsum probabit. ff. de proba. quoties. & intellige q̄ ludus fuit licitus: & secundum hoc intellige quòd non punitur talis lege Cornelia, ex quo nihil fecit dolo: punitur tamen l. aq. in qua venit leuissima culpa. ff. ad leg. Aq. l. lege.

d ¶ Adnotatione.] Id est, lege.

QVantum.] CASVS. Cum Placidus traheret caballos de stabulo, vxor sua inter caballos fortuito casu collisa est: & fecit abortum confracta: & ideo iudex eum punire volebat tanquam homicidam. Consultus Papa super hoc respondet, q̄ super hoc puniri non debet secundum leges, postquā voluntas eius nociua non fuit: sed de furto potest puniri, si alienos caballos furatus est. Potest tū legi totum illud capitulū de vxore Placidi, quę dum traheret caballos, collisa est fortuito casu, & fecit abortū, qua dicit Papa nō esse puniendā de abortu, nō sua spōte facto: sed de furto si fecit, ꝙt puniri. Et ita dupliciter H. & Bā. posuerunt casū.

Contra [a] *animum, non opus puniri, lib. 9. eo. tit. ad leg. Cornel. de sicarijs, exemplo sacrarum litterarum Diocletiani, & Maximiani colligitur.*

De eodem. C. XLVI.

EVm, qui asseuerat homicidium se non voluntate, sed casu fortuito fecisse, cum calcis [b] ictu mortis occasio præbita videatur; si hoc [c] ita est, neque super hoc ambigi poterit, omni metu, ac suspicione, quam ex admissæ rei discrimine sustinet, secundum id, quod adnotatione [d] nostra comprehensum est, volumus liberari.

[Item Imperator Antoninus C. ad leg. Cor. de sica. l. 1.]

PALEA. C. XLVII.

FRater vester rectius fecerit, si se præsidi prouinciæ obtulerit. Qui, si probauerit non occidendi animo hominem à se esse percussum, remissa homicidij pœna secūdum militarem disciplinam sententiam proferet. Crimē enim contrahitur, si & voluntas nocendi intercedat. Cæterum ea, quæ ex improuiso, casu potius, quàm fraude accidunt; fato plerumque, non noxæ imputantur.

Hinc, & Gelasius † Papa. †al. Pelagius

¶ De eodem. C. XLVIII.

QVantum [e] dicit iste Placidus†, anno præterito dictū est de vxore illius; quia subito inter caballos inuenta est, & dum traherentur caballi, collisa est illa, & abortum fecit. ¶ Quod si ita est; forte si caballos alienos [f] tulerit, inde est culpabilis g. Nam de muliere, quæ casu inter caballos confracta est, vbi voluntas illius non agnoscitur [h] perniciosa fuisse, non potest, nec debet addici per leges. †al. Placidius

Item Nicolaus Papa.

¶ De eodem. C. XLIX.

HI, qui arbores incidere videntur, si contigerit, vt cadens arbor occiderit hominem, inculpabiles [i] sunt,

a Si ludus noxius, id est, nocens est, imputatur. ff. ad l. Aquil. nam ludus. nam omne maleficium præsumitur actū. hæc tamen præsumptio ex varijs circūstantijs colligitur 22.q.2. qd ait. &c. ne quis. & de cons. distin. 4. solet. ff. de actio. & obl. l. 3. §. verborum. ff. de iniu. illud. §. post. 25.q.1. illud extra de sen. excō. c. 1. secundū Gosf. qui ita not. extra de præsumpt. c. 2. Archid.

de culpa bene punitur, vt supra eadem causa. studeam.

g ¶ Culpabilis.] Et sic pater, quòd licet aliquis de furto teneatur, non tamen tenetur de ijs quæ sequuntur ex furto. sic 15.quæst.1. sane: supra. 5. dist. ad eius. ff. de furtis, verum: extra de sponsa. veniens. Argum. contra supra eod. clericum.

h ¶ Non agnoscitur.] Quando eam præmonuit H.

HI, qui.] CASVS. Quidam arbores incidebant, eis cadentibus quidam homines sunt oppressi ab eis: Quærebatur an essent homicidæ, qui arbores incidebant. Et respondetur si non est factum eorum voluntate, & debitam cautelam adhibuerūt, inculpabiles sunt. Si vero eorum culpa vel negligentia mortui sunt, deponendi sunt, & non suscipiendi de cætero. Idem est casus sequentis cap. Casus illius c. si duo. facilis est: & per te formabis.

i ¶ Inculpabiles.] Si fecerunt in priuato loco: tūc n. nō

potuerit diuinare, vt ff. ad le. Aquil. si putator. & extra vt eccl. benefi. vt nostrum. Si in publico, debuerunt clamare, caue, vt infra eod. si duo.

a Sæpe contingit.] ¶ Vel negligentia.] Arg. q̄ q. occasionem damni dat, &c. t. fic 86. dist. pasce. 16. q. de cimæ. & extra de homic. presbyterorum. 29. q. 2. si tu & 31. q. 2. de neptis, & 1. q. 1. placuit 3. B. argu. contra 15. q. 1. inebriauerunt. & ff. de ser. corru. Neratius. §. si seruo. ff. de furtis, verum de eo qui fregit ostium meretricis sed non ideo punitur amplius, quia satis est punitus propter ignorantiam.

b ¶ Insperatus.] Fortuiti enim casus nullo hominum cōsilio pręuideri possunt. ff. de admi rer. ad ciuiperti. l. 2. C. de pign. act. l. quę fortuitis.

c SI duo.] ff. ad legem Aquiliam si putator.

PRÆMISSIS. CASVS. supra in illo c. de his clericis. qui in subdiaconis, & in capitulo illo, clerico. dictum est q̄ clericis lapsis permittitur in suis ordinibus ministrare, ad maiores vero ascendere nō possunt. Idem dicitur in hoc §. q̄ hoc probat per sequens cap. Sed postea exemplo beati Petri probat, quod lapsi post pœnitentiā ad maiora possunt ꝙ moueri.

d ¶ Præmissis.] Supra ea de his clericis.

e ¶ Permittitur.] Allegādo dicit propter sequen. cap. Ioan.

f Sub. furtum dedisse videtur. imo plus q̄ peccat, vt patet in eo q̄ legit. & no. 23. q. 5. cum homo Ioan. de Fan. Ignorantia patitur.

Casus fortuiti non possunt pręuideri.

Sæpe contingit, dum quis operi necessario insistens arborem inciderit, vt aliquis subtus ipsam veniens deprimatur: Et idcirco, si voluntate, vel negligentia [a] *incidentis arborem factum est; vt homicida pœnitentię debet omnino submitti. Quod si non voto, non incuria illius, non denique scientia contingit; sed dum ille operi necessario fortassis incumberet, iste insperatus* [b] *occurrens sub arbore improuisus deuenit, & sub ipsa oppressus est, incisor arboris non tenetur pro homicida.*

Burc. l. 6. c. 21. Euo p. 10. c. 150.

Item ex concilio Triburiensi, c. 36. [Sed ibi copiosus.]

Burch. l. 6. c. 22. Euo p. 10. c. 151.

¶ De eodem. C. LI.

SI duo [c] fratres in silua arbores succiderint, & approquante casura ipsius arboris frater dixerit fratri, cautus fuerit, viuens frater innocens de sanguine germani dijudicetur.

Præmissis [d] *auctoritatibus, lapsis permittitur* [e], *vt post pœnitentiam in suis ordinibus reparari valeant: ad maiorē autem cōscendere post lapsum nulla eis auctoritate permittitur, immo penitus prohibetur.*

Unde in Ilerdensi concilio, c. 5. legitur.

¶ Lapsi in suis ordinibus reparari possunt, sed non ad maiora conscendere.

23. q. 8. c. hi qui. Rabanus pœn. c. 1. Burc. l. 19. c. 74. Euo p. 15. c. 87.

C. LII.

HI, qui [f] altario Dei deseruiunt, si subito in flenda carnis fragilitate corruerint, & Domino respiciente, dignè pœnituerint, ita vt mortificato corpore, cordis contriti sacrificium Deo offerāt; maneat in potestate pontificis, vel veraciter afflictos non diu suspendere, vel desidiosos prolixiore tempore ab ecclesiæ corpore segregare: ita tamen, vt sic officiorum suorum loca recipiant, ne possint ad altiora officia vlterius promoueri. ¶ Quod si iterato α vellut canes ad vomitum reuersi fuerint, & veluti sues in volutabris luti iacuerint β, non solum dignitate officij careant, sed etiam sanctam communionem, nisi in exitu, non percipiant.

α ¶ Quod si iterato.] *Hinc vsque ad finem absunt à codicibus illis Gratiani, à quibus paleæ abesse solent. In alio hic præpositum est nomen paleæ.*

β ¶ Et veluti sues in volutabris luti iacuerint. [*Hæc non leguntur in antiquis editionibus cōciliorum, Colonienſi, ac Parisiensi, habebunt codicibus Vaticanis, Lucensi Regio, neque infra 15. q. 8. c. Hi qui. Sunt autem apud Luonem & in editione Colon. 4. volum.*

f Sub. altario.] Allegādo dicit q̄ hoc probat per sequens cap. Casus illius. Quidam clerici in sacris ordinibus constituti fornicati sunt; quæritum fuit, vtrum ad sua officia redire possint, & ad maiora promoueri. Et respondet concilium: si digne pœnituerint, in potestate sit episcopi vel veraciter afflictos nō diu suspendere vel desidiosos, pliori tpe ab ecclesiæ corpore segregare: ita tñ, vt sua loca retineāt, & ad altiora non promoueantur. qui si iterum ipsi lapsi fuerint, omni dignitate carebūt nec habebunt nisi in fine communionem.

† Hi qui.] Hoc cap. habes. 15. q. vlt. hi q.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SED EXEMPLO. CASVS. Dictum est supra, quod lapsi post pœnitentiam non possunt ad altiora conscendere. Modo dicit Gratianus contrarium: scilicet q̃ lapsi non solum restituti possunt ad antiquum statum, sed etiam ad altiora promoueri: quod probat exemplo beati Petri, q̃ post triná negationem non solum permansit apostolus sed etiam factus est pastor totius ecclesiæ; quod probatur duobus sequen. cap.

COnsiderãdum.] CASVS. Quæritur, hic quare Christus permisit Petrũ peccare negando se ipsum ad vocem ancillę quem facere disposuerat pastorẽ ecclesiæ. Et respondet Gregorius, hoc esse p̃ multis ex magnæ pietatis dispensatione: scilicet vt Petrus suã fragilitatẽ cognosceret, & in sua culpa disceret qualiter aliorum delictis parcere deberet, & aliis misereri posset.

a ¶ Permisit.] Id est non prohibuit.

b ¶ Debuisset.] Arg. dispensationem esse debitam.

Petrus per quæ verba fuit factus Papa.

c ¶ Præposuit.] Hoc verbo, Pasce oues meas, factus est princeps. ¶ extra de elec. significasti, non illo Tu es Petrus & super hãc petram, &c. quia illud fuit ei dictum ante passionẽ. 22. distin. sacrosancta. 2a.

1 De hoc plenius 21. distin. non nouo testimonio. Archi.

Fidelior.] CASVS Dicit Ambrosius in hoc cap. q̃ Petrus post negationem fortior resurrexit, & fidelior factus est, & maiorem gratiam recepit, qui non perdiderat. Pastus est enim pastor ecclesiæ, vt q̃ infirmus fuerat in fide, cæteros in fide stabilitate firmaret. Et p̃ solida deuotione quam habuit circa ecclesiam, & circa homines conuertendos, dictus est petra: quod probat auctoritate euangelij.

d ¶ Gratianus.] Arguendus potius est q̃ peccauit & pœnituit, q̃ qui nunquã peccauit.

Arguendus potius est q̃ peccauit & pœnituit, q̃ qui semper fuit bonus quia magis fit compati peccatoribus, vt supra, ca. proxi. nam infirmus fortior resurgit de pœ. distin. 1. posteaquã. & ibidem dist. 3. Illic. Argu. contra 12. d. nos consuetudinem. & 16 q. 1. legi

e ¶ In nationibus.] Id est, gentilibus.

ITEM OBIICITVR. Hæc est sexta pars huius dist. in qua loquitur de pœnitentibus cum solennitate, & de Bigamis: & multum ponit xiij. auctoritates.

CASVS. Adhuc obijcit Gratianus, quod lapsi non possunt

Sed exẽplo beati Petri, (qui postquã trinæ negationis maculas concessione diluit amoris; non solum in gradu sui apostolatus remansit, verum etiam in pastorem totius ecclesiæ à Christo instituti meruit) probantur lapsi post dignã pœnitentiã non solum propria officia retinere sed etiã ad maiora posse conscendere. Quod autem beatus Petrus post negationem pastor ecclesiæ à Domino sit institutus, probatur auctoritate beati Gregorii, qui in homilia Dominicæ resurrectionis de eodem principe Apostolorum scribit, dicens. Homil. 21. in Euang.

¶ Petrus post culpam negationis princeps Apostolorum à Domino est institutus. C. LIII.

COnsiderandum nobis est, cur omnipotẽs Deus eum quem cunctæ ecclesiæ præfere disposuerat, ancillæ voce pertimescere, & se ipsum negare permisit [a]. ¶ Quod nimirum magnæ actum esse pietatis dispensatione cognoscimus, vt is, qui futurus erat pastor ecclesiæ, in sua culpa disceret, qualiter aliis misereri debuisset [b]. Prius itaque eum ostendit sibi, & tunc præposuit [c] cęteris; vt ex sua infirmitate cognosceret, quam misericorditer aliena infirma toleraret.

Item Ambrosius in serm. 47. de fide Petri.

¶ Post negationem in fide, & gradu Petrus profecit. C. LIIII.

FIdelior factus est Petrus, postquam fidem se perdidisse defleuit; atq; ideo maiorem gratiam [d] repperit, quam amisit. Tanquam enim bonus pastor tuendum gregẽ accepit, vt qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum; & qui ipse interrogationis tentatione nutauerat, cęteros fidei stabilitate fundaret. Denique pro soliditate deuotionis ecclesiarum petra dicitur; sicut ait Dominus: [Tu es Petrus, & super hanc petram ędificabo ecclesiam meam.] Petra enim dicitur, eo quod primus in nationibus [e] fidei fundamenta posuerit, & tanquã saxum immobile totius corporis † Christianitatis compagem, molemque contineat. *Matth. 16.*

† operis Christiani] orig. † al. solenniter pœnitentes]

6 Item obijcitur pœnitentes † ad sacros ordines promoueri non debent: non ergo lapsi post pœnitentiam ad maiora pertingere possunt.

Unde in concilio Carthaginensi 4. c. 58. & 69. legitur. Poly. l. 2. tit. 3. Ansel. l. 7. c. 18. & 23. Burch. l. 2. c. 35. Iuo p. 6. c. 136. & par 15. c. 5. Pann. l. 3. c. 60.

¶ Non ordinetur clericus ex pœnitentibus. C. LV.

EX pœnitentibus, quamuis sit bonus, clericus non ordinetur. Si per ignorantiam [a] episcopi factum fuerit; deponatur à clero: quia se ordinationis tempore nõ prodidit [b] fuisse pœnitentem. Si autem sciens episcopus ordinauerit talem; etiam ipse ab [x] episcopatu suo ordinandi duntaxat potestate priuetur [c]. Simili sententię subiacebit episcopus, si sciens ordinauerit clericum eum, qui viduam, aut repudiatam, vxorem habuit, aut secundam.

possunt ascendere ad maiora. nam pœnitentes promoueri non debent: ergo nec ad maiora ascendere possunt, quod probat sex sequentibus ca. quæ loquuntur de solenniter pœnitentibus.

EX pœnitentibus. CASVS. Quidam episcopus ordinauit quendam solenniter pœnitentẽ; quærebatur quam

quam pœnam deberet pati episcopus vel ordinatus. & respondet q̃ si eps ordinauit talem ignoranter, tantum ordinatus deponitur: quia tempore ordinationis suæ, suum impedimentum non manifestauit epo. Si vero eps ordinauerit eum scienter, etiam ipse potestate ordinandi

dinetur. Si per ignorantiam [a] episcopi factum fuerit; deponatur à clero: quia se ordinationis tempore nõ prodidit [b] fuisse pœnitentem. Si autem sciens episcopus ordinauerit talem; etiam ipse ab [x] episcopatu suo ordinandi duntaxat potestate priuetur [c]. Simili sententię subiacebit episcopus, si sciens ordinauerit clericum eum, qui viduam, aut repudiatam, vxorem habuit, aut secundam.

C.69.

x ¶ Ipse ab.] In originali legitur, ipse ab episcopatus sui ordinandi duntaxat potestate priuetur. al. ipse episcopatus sui. quemadmodum & apud Isonem, par. 15. c. 5.

Item Siricius Papa Himerio episcopo, epist. 1. c. 15.

¶ Bigamus pœnitens, viduę maritus, sacræ militiæ se ingerens sine spe promotionis in suo ordine permaneat. C. LVI.

Ansel. l. 7. c. 17. 20. 21.

QVicunque pœnitens, quicunq; bigamus, quicunq; viduæ maritus, ad sacram militiam indebitè, & incompetenter irrepserit; hac sibi conditione à nobis veniam intelligat relaxatam, vt in magno debeat computare beneficio, si adempta sibi omni spe promotionis, in hoc, quo inuenitur [d], ordine perpetua stabilitate permaneat.

Item ex concilio Gerundensi, c. 9.

¶ Non prohibeatur à clero, qui pressus languore per communionem pœnitentiæ benedictionem accepit. C. LVII.

SI [x] vero [e], qui ægritudinis languore depressus pœnitentiam postulauit, cui sacerdos solennem pœnitentiã iniunxit. præbendo sibi cõmunę corporis Chri. Post quam vero conualuit, priùs solennem sibi iniunctam non egit. quæritur an valeat promoueri? Et rñ. q̃ ex quo caput solenni pœnæ non suppositit, bene pot promoueri, si alias est dignus. ita posuit Beneuen. hanc tamen ibi q̃ hoc contra iura vt, cũ ille ante ægritudinem mortaliter fm hoc peccasset, & postea fm licet nõ adimplenda pœnitentia; ideo ego Bar. Brix. cum H. tote. hic g̃ casum hinc de illo q̃ nõ accepit corpus Chri vsq; ad articulum mortis: vñ nõ videbat vere pœnitens. Quãtũ fi non egit priùs solennem, nec nõ est criminosus, p̃ moueri pot. Vel forte de illo intelligitur, qui p̃ occulto & paruo crimine solennem priùs facere promisit. e ¶ Si vero. Quidã ita ponunt casum 3. Aliquis tempore ægritudinis tale recepit mãdatum à sacerdote, vt postquam conualuerit, solennem faceret; priùs talis non prohibet à p̃ notione, dum tamen nõ iteterit inter pœnitentes. Sed iste casus non placet: quia postquam sanatus est, talis tenetur stare in ordine pœnitentium vt 26. q. 6. qui recedunt 4. Item cum priùs talis non inungitur, nisi pro graui peccato mortali: ergo post mortale peccatum non debet promoueri, vt 26. q. 6. c. vlt. Alij sic ponunt casum. Quidam communionem non accepit quousque

Crimen sui in ordina tione vel in iure, an teneatur quis prodere.

1 Hic non probatur hoc q̃ tex. dicit, pœnitentẽ, no dicit crimino sũ: nec hoc probant c. hic inducta. Archidiac. Prodere est in publico dicere. Scilicet ci a scilicet ci minalẽ, cũ agit ad de positionem: secus si est ca vbi a gerret ad pri nationẽ bñ ficij, fm il la. q̃ leg & ibi. s. vltimum. Archi.

† Is vero] manuscri & ori.

Dispensatur facilius in sumpto, q̃ in suscipiendo ordine. 2 Vt Benedicti.

4 Sicut qui iniecit manus violentas in clericum: & pp inualitudinem vel aliud impedimentum nõ pot accedere ad cartã absolutur ab inferiori tñ tenetur accedere relictuca cõtra lescẽtia, vel opportunitate cũ dist. extra de sent. excõ. Ita cæteros, & alia decre. q̃ uenit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quousque fuit in periculo mortis. dubitabatur de tali vtium posset promoueri post sanitatem: quia non videbatur tunc vere pœnitens, qui timore mortis pœnituit. Et respondetur ꝙ potest: & hæc fuit causa dubitationis: quia sicut non potest promoueri qui in ægritudine baptizatur, quia potius præsumit ex timore, quã ex voluntate libera baptizatus, vt 57.dist si quis in ægritudine. idem videbatur de pœnitẽte tali sed non est simile. q a multi omittũt ex deuotione, ꝙ nõ cõicant vt, de cõsec.distin.2.quotidie sed quicunq; differt baptizari, in mora est, & etiã in culpa.

Pœna infirmis non est imponenda.

a ¶ Pœnitentię.] Pœnitentia infirmis nõ est imponẽda, sed in notescendã 26.qõ.7. ab ĩfirmis. Io. Tu autẽ videas casum quẽ notaui supra ibi, alij.

b ¶ Benedictionẽ.] .i. communionem.

SIlle.] CASVS. Duæ quæstiones factæ fuerunt Hormisdæ Papæ. Prima fuit talis. An ille qui perfectè egit solennem pœnitentiam, possit episcopus vel presbyter fieri. Et respondet ꝙ non: & si fuerit ordinatus, & de hoc conuincatur debet deponi. Secunda quæstio fuit, an ille qui inuitus detrusus est in monasterium ad agẽdam pœnitentiam, possit ad sacerdotium promoueri. Et respondet ꝙ nõ: quia nihil aliud dicendum est, quam solenniter pœnitens secũdum decreta sedis Apostolicæ & canões ccc. & xviij. episcoporum. Si autẽ cõtra factũ fuerit, non solum temerarium, sed etiam periculosum esse nõ dubito.

c ¶ In monasteriũ.] Ergo pro aliquo delicto aliàs. n. non coget retur ibi manere. 20. q. 1. sicut. & dic vt ibi notaui, & 16. q. 6. de lapsis.

d ¶ Dicendus est.] Propter similitudinem in ieiunijs & vigilijs: aliàs. n. differt publica pœnitentia ab ingressu monasterij, vt inf. 33. q. 2. admonere. 2. q. 1. in primis. Contra. ibi episcopi missi in monasterium ad agendam pœnitentiam, post sex menses restituuntur ordini suo: sed ibi temporaliter fuerunt missi, hic perpetuo. Vel dic, ꝙ ad superiorem non potest promoueri, vt hic; sed ad eundem potest redire, vt ibi dicitur.

NOn confidat.] CASVS. In hoc c. nonem impedimenta ponuntur, quæ repellunt à promotione. Sequens cap. patet.

e ¶ Vel sine litteris.] Supra 36. d. c. illiteratos.

f ¶ Con-

tentiæ[a] benedictionem [b], quam viaticum deputamus, per communionem acceperit, & postmodum reconualescens caput pœnitentiæ, in ecclesia publicè non subdiderit, si prohibitis vitijs non detinetur obnoxius, admittatur ad clerum.

Item Hormisda Papa omnibus episcopis per vniuersas prouincias. constitutis.

¶ Qui ad pœnitentiam agendam in monasterio retruditur, presbyter ordinatur. C. LVIII.

SIlle, qui vltro petit pœnitentiam, quamuis eam perfectè agat, non potest episcopus, aut presbyter ordinari; ita vt etiam si per ignorantiam ordinatus fuerit, & postea conuincitur pœnitentiam accepisse, deijciatur: ille ergo ꝙ inuitus ad pœnitentiam agẽdam mittitur in monasteriũ[c], (qui vtique nihil aliud, quàm pœnitens dicẽdus est[d]) qua conscientia ad sacerdotium venire permittitur: nemo mihi alia quælibet contraauctoritatem sedis Apostolicæ, vel cccxviij. episcoporum, vel reliquorum canonum constituta, obijciat: quia quidquid contra illorum definitionem (in quibus spiritum sanctum credimus locutum) dictum fuerit recipere non solum temerarium, sed etiam periculosum esse non dubito.

Supra c. ex pœnitentibus. Poly. l. 2. tit. 31. Anſ. l. 7. c. 22. & l. 11. c. 87.

Item Gelasius vrbis Romæ episcopus omnibus episcopis per Lucaniam. & cætera. c. 5.

¶ Bigamus, vel quilibet post pœnitentiam sacris non applicetur ministerijs. C. LIX.

NOn confidat quisquam pontificum bigamos†, aut cõiugia sortientes ab alijs derelicta, siue quoslibet post pœnitentiam, vel sine litteris [e], vel corpore vitiatos, vel cõditionarios, aut curiæ, publicarumque rerum nexibus implicatos, aut passim nulla temporis congruentis [f] expectatione discussos, diuinis seruituros applicare ministerijs †.

Anſ. l. 7. c. 19. † al. fas. esse bigamos.

† al. mysterijs

Item Innocentius Agapito, & cæteris, epist. 6.

¶ Pœnitentes nec etiam clerici fieri possunt. C. LX.

CAnones apud Nicæam constituti, pœnitentes [g] etiam ab infimis [h] officijs clericorum excludunt [i].

In Con. Nicæno, c. 10.

Hoc non de quibuslibet pœnitẽtibus intelligitur, sed de illis tantum, qui post actam pœnitẽtiam sæcularis militiæ cingulum accipiunt.

De quibus Innocentius episcopus scribit Victricio Rothomagensi episcopo, epist. 2. c. 2.

f ¶ Congruentis.] Infra 77. dist. in singulis, &c. s.

g CAnones.] Pœnitentes. Scilicet solenniter

h & Ab infimis.] Sic. 24. dist. c. vlt.

i ¶ Excludunt.] Nisi in necessitate, vt inf. ead. c. placuit.

HOC NON DE QVIBVSLIBET CASVS. Dicit Gratianus in hoc §. quod prædi. capitu. loquuntur de pœnitentibus non ordinandis, qui post pœnitentiam cingu-

r In hoc c. innuitur. q. interualluꝫ dẽt esse inter ordinem & ordinem & dic, eisdem gruentis, & canonibus constituti. sm Hugu.

cingulum sæcularis militiæ susceperunt, qui promoueri non possunt, vt proba ur seq. cap. Alia ponitur solutio. inf. eq. §. potest. qui §. patet. & per se planus est.

SI quis post remissionem.] Qui semel egit pœnitentiam solennem, non potest fieri clericus, nec etiam miles,

¶ Non debet fieri clericus, qui post remissionem peccatorum, militiæ cingulum habuit. C. LXI

Anſel. l. 7. c. 13.

SI quis post remissionem[a] peccatorum, cingulum militiæ sæcularis habuerit, ad clericatum admitti omnino non debet.

Potest & aliter intelligi. Est quædam pœnitentia, quæ solennis appellatur, quæ semel tantum in ecclesia concedi tur: de qua Ambrosius ait: [Sicut enim est baptisma, ita vnica est pœnitentia.] Item. [Non est secundus locus pœni tentiæ.] [Merito reprehenduntur α, qui sæpius agendam pœnitentiam putant, quia luxuriantur in Christo. Nam si vere agerent pœnitentiã, iterandã postea non putarẽt.]

lib. 2. de pœ. c. x. De pœ. dist. 3 ca. reperiuntur. & e sin. Hug. li. de sacr. p. 14. cap. 4. Ambros. ibidẽ.

α ¶ Reprehenduntur.] Legebatur, reperiuntur. *Emendatum est hic ex originali: quod tamen fieri non potuit infra. c. reperiuntur. de pœnitẽn. dist. in. 3. quia vox*, reperiuntur, *ibi est initium capitis.*

Item Augustinus ad Macedonium, epist. 54.

¶ De eodem. C. LXII.

QVamuis caute, & salubriter prouisum sit, ut locus illius humillimæ pœnitentiæ semel tantum in ecclesia concedatur, ne medicina [b] ꝑ nimis vtilis vi-

Inf. de pœn. d. 3. c. quamuis. Magister l. 4. di stin. 14. c. 3. Iuo p. 15. c. 24.

pœnitentiam [d] venia negatur.

b ¶ Ne medicina.] *In aliquot vetustis exemplaribus Gratiani caput hoc est coniunctum superiori, Locum enim beati Augustini suo modo aptat. Apud illum quidem hoc loco ita legitur:* Ne medicina vilis minus vtilis esset ægroti, quæ tanto magis salubris est, quanto minus contemptibilis fuerit: quis tamen audeat dicere Deo, quare huic homini, qui post primam pœnitentiã rursus se laqueis iniquitatis obstringit, adhuc iterum parcis? &c.

Cap. l. 5. c. 58. & l. 7. c. 310.

Hæc autem pœnitentia quomodo imponenda sit, in Agathensi concilio legitur, in quo sic statutum est, c. 15.

¶ Quomodo pœnitentes ad pœnitentiam accedant. C. LXIII.

Iure. l. 19. c. 27. Iuo p. 15. ca. 17.

POenitentiam tempore quo pœnitentiã petunt, impositionẽ [e] manuũ & ciliciũ super caput a sacerdote (sicut vbique constitutum est) consequantur. Si autem comas [f]

QVamuis.] CASVS. Macedonius inuenerat, quod pœnitentiæ nõ est secundus locus, & quòd vnica est pœnitentia sicut baptisma: dubitauit an quotidie peccantib. deberet pœnitentia denegari. & ideo ꝙ fuit ab August. quid iuris esset? qui rndit, ꝙ licet solennis pœnitentia semel tantũ concedatur ne vilis reputetur: tñ priuata pœnitentia non debet quotidie peccantibus denegari. Seq. §. patet. & quod in eo dicitur probat duob. cap. seq.

b ¶ Ne medicina.] Hæc est una rõ quare non iteratur. i. ne vilis habeatur solennis pœnitentia, quæ est medicina, vt hic. Secũda ꝙ est sacramẽtum, & significat electionẽ. Adę de paradiso 2. inf. ea. in capite, & nõ est facienda iniuria sacramento, ut de consec. d. 4. ostenditur. & 1. q. 1. sacramenta. Gratia. tñ dixit, quòd sm consuetudinem quarundam ecclesiarum iteratur, vt de pœn. dist. 3. ex persona.

Pœnitentia solennis nõ iteratur.

2 Sub. quasi semel tantũ facta est.

c ¶ Vilis.] Nota ꝙ pp fugiendam vilitatem multa statuũtur, vt hic, & 45. dist. de Iudæis. 80. distin. episcopi. 27 q. 2. instituti. rum.

Vilitas est fugienda.

d ¶ Pœnitentiam.] priuatam.

POenitẽtes.] CASVS. Dñ in hoc ca. ꝙ sacerdotes debẽt imponere super capita pœnitentium manum exclusoriã

Mulieri quare permittatur comas.

f ¶ Comas.] Sed nunquid deponet mulier comã cum etiã ei solennis pœnitentia imponitur, vt 33 q. 2. de his? Respond. non quia habet eam in signum subiectionis.

miles. vt 33. q. 1. admonere. nec laicalem habitum potest deferre, vt inf. ead. c. vl. tamen secundum regulam ecclesiasticam viuet, vt de pœn. dist 5. contrarium. & c. falsos, & est tamen conuenientius sub iudice ecclesiastico, ut 21. q. 1. aliud Ioan.

a ¶ Remissionem peccatorum.] Ideſt, baptisma 1. ut 51. dist. si quis post acceptum, & intellige de officiali, qui sua executus est præcepta. vt 51. dist. c. 1.

ADDITIO. Vel dic quòd intelligit de illa pœnitentia, in qua prohibitum est ei ne ad militiam redeat. de pœ. distinct. 5. contrarium. & hoc ideo quia forte in ipsa militia commiserat peccatum propter quod egerat pœ-

i Et sm hoc non facit ad propositum Gratiani. H.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod de tō
tura, & non
vestib. intel-
ligitur. Lau.

30 dist.c.2.ideo autem comam deponet vir, qa amodo
in habitu veniet clericali 1.infr.de conse.dist.5 dictum.
& 81.dist.dictum & 33.q.2.admonere,& inf. ead.c.vlt.
a ¶ Iuuenib. Et si fuerit impesita, nō ideo prohiben-
tus contrahere. 33.q.2.in adolescentia. Alij autem non
posiunt contrahere.

non debet epūs reuocare sententias excommunicatio-
nis iuste latas ab eorum prælatis sine eorū consensu B.
ADDITIO. De hoc notat.q.33.qui resistit. Arg.
h ¶ Benedictam. Vt per eā tollatur venialia peccata,
vt de conse.dist.3.aquam.& dist.4.nec quemquam.
i ¶ Mi.

33.q.1.de his. Idē di-
co de decrepitis, qa
ætatis ratio habēda
est in pnia. 26.q.7.tē
pora,& c.hoc fir. Sic
præsumit magis pro
sene,quàm pro iuuene, vt 34 dist. fraternitatis.

Ætatis rō in pœnitentijs est habenda.

no deposuerint,aut vestimenta non mutauerint, abijciantur,& nisi dignè pœnituerint,non recipiantur. Iuuenib.a etiam pœnitentia non facile committenda est propter ætatis fragilitatem. Viaticum tamen omnibus b in morte positis non est negandum.

Item ex eodem α.

¶ Quæ sint seruanda in solenni pœnitentia.
C. LXIII.

IN capite Quadragesimæ omnes pœnitentes, qui publicam suscipiunt,aut susceperunt c pœnitentiam ante fores ecclesiæ se repræsentent episcopo ciuitatis, sacco d induti nudis pedibus,vultibus in terram demissis,reos se esse ipso habitu,& vultu protestantes. Ibi adesse debent decani,idest archipresbyteri e parochiarum, & presbyter f pœnitentium, qui eorum conuersationem diligēter inspicere debent, & secundum modum culpæ pœnitētiam per præfatos †f gradus iniungere g. Post hæc eos in ecclesiam introducant †, & cum omni clero septem pœnitentiales psalmos in terra prostratus episcopus cum lachrymis pro eorum absolutione decantet:tunc resurgens ab oratione, iuxta quod canones iubēt,manus eis imponat, aquam benedictam h super eos spargat,cinerem prius mittat, deinde cilicio capita eorum operiat, & cum gemitu & crebris suspirijs denunciet eis, quòd sicut Adam proiectus est de paradiso, ita ipsi pro peccatis ab ecclesia abijciuntur: post hæc iubeat ministris,vt eos extra ianuas ecclesiæ expellāt: clerus vero prosequatur eos cum responsorio: [In sudore vultus tui vesceris pane tuo, &c.] vt videntes sanctam ecclesiam pro facinioribus suis tremefactam, atque commotam,non paruipendant pœnitentiam. In sacra autem Domini cœna k rursus ab eorum decanis, & eorum presbyteris,ecclesiæ liminibus represententur l.

Bur.l.19.ca.26
Iuo p.15.c.45.

† al. præfixit.
† al. inst oducat

Gen.3

α ¶ Ex eodem.] *Ex Agathensi etiam citant Burchardus & Iuo, & Rhebaldus Cardinalis (qui tempore Paschalis Pontific. claruit) libro Iuo de pœnitentia publice non iteranda. In vno tamen manuscripto Burchardi exemplari citatur ex Pœnitentiali Romano. Sententia vero huius capitis magna ex parte habetur in Pontificali, & ordine Romano a pag. 24. vsque ad 30.*

α ¶ Et presbyteri.] *Apud Burchardum legitur.* idest presbyteri.

a ¶ Iuuenib.] Et si pœnitentia non facile committenda est propter ætatis fragilitatem. Viaticum tamen omnibus in morte positis non est negandum.

b ¶ Omnib.] 2.q.3. si quis epm contra: illud terroris est, vel hoc de pœnitentibus digne ibi ficte. 24.q.2.legatur.
ADDITIO. Vel viaticū non conceditur. extra de pœ.& remi. quod in te.in princ. & de sent.excō. permittimus. & adde quod legitur & nōt. 27.q.1.impudicas.in fi. Arch.

c ¶ Susceperunt.] Ergo alio tpe potest pœnitentia imponi a sacerdote. & postea hæc solennitas fiat ab episcopo.

d ¶ Sacco.] Sicut fecit Achab de pœn.dist.3.§.ecce.

e ¶ Archipresbyteri.] Vē ergo quòd alius sit decanus, alius archypresbyter & sic est contra 60.dist.c.1.sed ibi ponitur hęc dictio,aut, subdistinctiue. Vel loquitur hic de rurali decano.

f ¶ Per præfatos.] In parte cap.quæ hic non est.ad hoc facit 33.q.2.latorum.

g ¶ Iniungere.] Arg.qp epūs non potest iudicare de subditis suorum prælatorum, vt extra offic. ordin. cum ecclesiarum. Ioan.quod non est verum cum sit iudex ordinarius oium clericorum suæ diœcesis. sed ad ibi quòd

Epūs vtrū sit iudex oium clericorū suę diœcesis.

i ¶ Ministris.] Idest, ostiarijs ad quorum hoc spectat officium.ut 21.dist.cleros.& 23.dist.perlectis.

K ¶ Cœna.] infra.de confec.dist.2.in cœna.

l ¶ Præsententur.] Ita si quolibet anno 2,vt talidie immittantur in ecclesiā & licet stent in ecclesiā,non cū communicabunt cum alijs in eucharistia vel oscula. & sic erunt vsque ad octauam Paschæ & tūc iterum exibunt de ecclesia & erunt extra ecclesiā vsq. ad tale diē sequentis anni & hoc fiet vsq.ad finem pœnitentiæ. etiam si bene pœnitet,secundo,vel tertio anno potest ei reddi ingressus ecclesiæ,vt 22.q.2.de viro. & 33.q.2.latorem. Quandoque etiam vsque in finem vitę manebit extra

extra ecclesiam,vt 33.q.2. admonere, & hæc intromissio fit a proprio sacerdote nisi solenniter debet reconciliari ecclesiæ.scilicet finito tempore pœnitentiæ: vel etiam ante si epūs viderit expedire: hanc.n.solus epūs potest facere, vt 26.q.6.cap.1. Item solennis pœnitentia

¶ Hanc pœnitentiam nulli vnquam clericorum agere conceditur, atque ideo huiusmodi pœnitētes ad clerum admitti prohibentur.

Vnde in Carthaginensi concilio 5.c.xi.Statutum est.

¶ Clericis non imponatur manus,tamquam pœnitentibus. C. LXV.

† al. confirmatis

Burc.l.19.c.72.
Iuo par.15.c.85
Capitu.l.3.c.66

COnfirmandum † est,vt si quando presbyteri, vel diaconi in aliqua grauiori culpa conuicti fuerint, qua eos a ministerio necesse sit remoueri, non eis manus tanquam pœnitentibus a,vel tanquam fidelibus laicis imponatur,neque vnquam permittendum,vt rebaptizati b ad clericatus gradum promouea ntur.

Vnde Siricius Papa Himerio,epist.1.c.14.

¶ Nec clerico pœnitentiam agere, nec pœnitenti clericatum accedere permittitur. C. LXVI.

Ansel.l.7.c.20.
Burc.l.19.c.49.
Iuo p.6.c.54.&
par.15.c.65.

ILlud quoque nos par c fuit prouidere, vt sicut pœnitentiam agere cuiquam non conceditur clericorum: ita & post pœnitudinem, ac reconciliationē nulli vnquam laico liceat honorem clericatus adipisci:quia quamuis sint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum sacramentorum instrumenta d suscipere, qui dudum e fuerunt vasa vitiorum.

† al.29.

Item Leo Papa Rustico Narbonensi,epist.90.† c.2.

¶ Presbyteris,& diaconis tanquam pœnitentibus non debent manus imponi. C. LXVII.

Poly.l.4.tit.39.
Burc.l.19.c.71.
Iuo par.6.c.67.

ALienum est f a consuetudine ecclesiastica, vt qui in presbyterali honore,aut in diaconij gradu fuerint consecrati,ij pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi: quod sine dubio ex Apostolica traditione descendit, secundum quòd scriptū est:[Sacerdos α si peccauerit,quis orabit pro eo?] Vnde huiusmodi lapsis ad promerendam misericordiam Dei priuata est expetanda secessio g:vbi illis satisfactio, si fuerit digna,sit etiam fructuosa.

α ¶ Sacerdos.] *Vulgo sæpe indicatur in margine locus iste ex. 1. Reg.c.2. vt infra de pœnitentia distin.1.c. si sacerdos. cum tamen in eo scripturæ loco in vulgata legatur.* Si autem in Deum peccauerit,quis orabit pro eo? *Verum B.etiam Gregorius ad illū locū in morali interpretatione,talem sententiam elicit*, Quis ei intercedit non est imponenda, nisi pro crimine manifesto & enormi,quod totam vrbem commouit. 26.q.6.c.vlt. HANC. CASVS. Dicit Gratia.in hoc §.qp nulli clericorum permittitur agere solennem pœnitentiam: & iō huiusmodi pœnitentes non admittuntur ad clerum.

COnfirmandum. CASVS. Dicitur in hoc c.quòd si presbyter vel diaconus aliquid commiserit, propter quod deberet a ministerio ecclesiæ remoueri: non leant ad pristinum statum reduci. Quod dicitur in seq. § patet.

§ ¶ Alienum est.] Hæc omnia capitula loquuntur de solemni pœnitentia.

g ¶ Secessio.] Nec tamen credendum est statim,qp causa pœnitentiæ sit in monasterio.nam quandoq; boni viri ingrediuntur monasterium: quia meritū augere desiderant, 17.q.2.sunt qui dicunt.

1 Et hoc cō-
tingit pp scā
ffcere sacerdos, vt
28.dist.presbyter. 30.
dalum, qđ
subditis imdi si quis presbyter. minꝰ ret. ar.
& 81.dist.si quis epi-
scopus.& hoc p pu-
blico crimine non
pro priuato.

sup c. de his
vero. 61. dist.
in sacerdotibus. Ioan. de Fan.

b ¶ Rebaptizati.] Scienter, vt infra de confec.d.4.qui bis.tū in habitu clericali vel regulari semper erunt vt de confec. dist.5 dictum.

ILlud.] CASVS. Quæsitū fuit an laici, qui solennem pœnitentiam egerūt mundati a cōtagione peccatorum omniū, valeant promoueri? Et respōdet Siricius Papa, qp sicut clericis non permittitur agere solēnem pœnitentiam sic nullus laicorum post solennem pœnitentiā potest promoueri, cum dudum fuerit vas vitiorum.

c ¶ Par.] i. æquum.

d ¶ Instrumēta.] Id-est,ordines,vel vtensilia.

e ¶ Qui dudū.] Si. infra,61.dist.in sacerdotibus. arg. contra supra eo.ferrū. & 33.q.2.admonere.
ADDITIO. Iē arg. contra.23.q. vides. iuxta fi. vbi de hoc. Arch.

ALienum.] CASVS. Quidam quæsiuit a Leone Papa, an presbyteri, vel diacono solennis pœnitentia si imponenda? Et rñdet quòd non, quia sic est traditum ab Apostolis, vel Apostolicis: Sed hmōi lapsis secretus locus est requirendus,scilicet monasteriū, vbi si dignè pœnitēat, va

Universidad de Deusto
Biblioteca

PLacuit.] CASVS. Statutū fuit in cōcilio Toletano, vt solenniter pœnitentes non promoueantur, si necessitas, vel vtilitas exegerit, ad minores ordines poterunt promoueri, ita q̄ ad maiores nō promoueātur, in quibus epistolam, vel euangelium legere possunt: si qui tñ eorum promoti fuerint in diaconos, inter subdiaconos relegāturata tñ, vt manum altari nō imponant, nec sacra contingant. Item cū dubitaretur quis esset solenniter pœnitens, responsum fuit in concilio, vt solenniter pœnitens dicetur, qui post baptismā pro homicidio, vel p̄ alio graui crimine publicam gerens pœnitentiam sub cilicio diuino alteri fuerit reconciliatus. Quod sequitur in § patet.

a ¶ Aut vsus.] i. vtilitas: hæc enim inducunt dispensationem. 1. qō. 7. tali. vel vsus, idest, consuetudo. Sic est arg. q̄ consuetudo attendit̄ circa ordinandos, ut di xi 12. di. nos consuetudinem.

Cōsuetudo attendit̄ q̄nque circa ordinandos.

b ¶ Epistolā.] Arg. q̄ difficilius dispēsatur cum pœnitente, quàm cū bigamo 1. vt 34. dist. lector.

Dispensatur cū bigamo facilius, quā cum pœnitente.

c ¶ Nō imponant.] Idest, non ministret in officio subdiaconatus, sed tñ nemē habeant, & habeant locū subdiaconorū in choro, & in cibo. & est si. 15. qō. 8. qui admisit. &c. si quis presbyter.

1 Dicit Lau. hoc non est verum: sed est arg. quod magis est dispensandū. Sed dictū est verius ī quo cōsentit. Io. de Fan.

APOSTATÆ. Hęc est septima pars hūius dist. in qua tractat de apostatis. Io. de Fan.

Apostatæ q̄ dicantur.

d ¶ Apostotatæ.] Apostatæ dīr retro abeuntes a fide, religione, vel clericatu. 26. q. vlt. non obseruetis. Io.

HIq.] CASVS. Quidā clerici religio clericali habitu ad sęculum redierunt, quare quæsitum fuit in concilio Arelatensi, an debeant admitti ad cōmunionem corporis Christi? Et videt, q̄ non, nisi resipiscant, nec ēt ad clericatus officiū admittantur. Post pœnitentiam vero habitum sacularē non assumant, quod si fecerint, excommunicentur.

Tonsuram ferie non tenetur, qui in minoribus contrahit.

e ¶ Ad sacularem.] Quod fieri non licet: quia qui semel habuit tonsuram clericalem, semper vtetur ea, vt 32. dist. si qui clerici. 20. q. 3. eos. Io. Hoc tene pro certo, in minoribus ordinibus constitutus potest contrahere, & ad sæculum redire, nec tunc debet ferre tonsurā: nec apostata iudicatur, vt extra de cleric. coniu. Ioannes. Si autem retinendo ecclesiam dimitteret tonsuram & habitum, vel religiosus religionem 2. (nam, apostata iudicatur, vt extra de apostat. c. 1. & vlt.

2 Subiugatus, q̄ obligatus ad ratiocinia, nulla tenus potest promoueri. not. in Lo. ficiales. C. de epis. & cleri.

f ¶ Sæcularē.] q̄dq̄ interim acquisierint, cedet monasterio. 18. q. 1. abbates. & C. de epi & cler. l. vl. §. hoc etiā. Archi

g ¶ Ab ecclesia.] Vt sup. ea. dist. si quis post remissionē. Cce.] CASVS. Supra ostensum est, q̄ criminosi, & solenniter pœnitentes promoueri non possunt. In hac vero 51. dist. ostenditur Gratianus, quòd curiales, & armata militia vtentes, & aduocati promoueri non possūt, quod probat cap. seq.

h ¶ Adiecit quoque.] Triplex assignatur ratio, quare officium siue curiales non promouentur. Vna est rō: q̄ frequenter contrahunt irregularitatem ex officio suo, vt inf. c. 1. & 2. Secunda quia multum molestatur ecclesia, cū tales repetunt̄, vt inf. c. 2. & 3. Tertia rō. q̄ præsumitur contra eos, q̄ non causa religionis ordinentur. sed vt fugiant ratiocinia. 53. dist. legem 1. Quidam addunt duas alias rationes, scilicet. q̄ ecclesia tristatur de eis cum reperiuntur, de quibus gauderet deberet. Itē propter voluptates, quas forte habuerūt in suis officijs

tī prohibet ne de cætero tale fiat, & si contra factum fuerit ordinati cum suis ordinatoribus deponetur.

a ¶ Qui post. Hoc ideo dicit, quia quæcunque peccata quis fecerit ante baptismum non imputantur ei postea, vt inf. ea. si quis post, & ta. dist. proxi. si quis viduā & cap. placuit. & 26. dist. vnius.

b ¶ Exercitatione.] vt aduocati.

c ¶ Ad sacerdotiū.] Quicunque fuit accusator, aut aduocatus, aut iudex, aut testis, vel etiam notarius in causa sanguinis, non potest promoueri, vt supra dist. proxi. si quis viduā. nam constat, quod 3 clericus nō potest esse accusator in causa sanguinis, vt 2. q. 7. sicut. & c. sacerdotes 4. nec iudex. 23. q. vl. his à q̄ nō9 nec testis. 11. q. 1. testimoniū. nec notarius 23. q. 4. illud. & in extraug. ne cleri. vel mona. sentētiā Balz. tñ intelligit hoc de aduocato accusatoris nā cuilibet licitū est defendere reū. 23. q. 5. reos. & C. de epis. audi. ad dictos. Et si obijciatur ei, nōne si accusator deficit, punietur pœna talionis & sic videt hoc imponēdum aduocato qui obtunēdi pertinaciā suscepit? sed ipse rñdet, q̄ ad hoc nō egit aduocatus, vt accusator puniret, sed vt reus absolueret 5. Item quia alio iudicio agendum est de calumnia accusatoris, & dicit clericū appellare posse pro conuicto in causa sanguinis: quia ibi quilibet auditur appellans, vt ff. de appellatio. l. non tantum. & fic causam appellationis potest exercere. Prior opinio est magis cuta, vt nec p̄ accusatore, nec pro reo possit clericus aduocare 6. nec obstat 23. q. 5. reos. quia ibi non dicitur, q̄ aliquis possit patrocinari pro damnatis, sed postumus intercedere pro eis, licet enim aduocatus rei non intendit ad hoc, q̄ accusator puniatur: tamen per quandam consequentiam tendit ad hoc, vt 1. q. 1. meritō. & arg. 1. q. 3. si quis obiecerit ad idem argu. opti. supra. dist. prox. clericum.

Causa sanguinis multos impedit promoueri.

3 Alias vt 2. q. 7. sicut sacerdotes. nec iudex, &c. alias, vt 2. q. 7. si quis & c. sacerdotes.

4 11. q. 1. clericū nullus.

5 Præterea, aduocatus nec agit, nec accusat, vt ff. de non. li. cū maior §. penul.

6 Adde ad hoc text. in c. 1. & ibi Io. And. de post & in c. 1. ff. ne cle. vel mo. Scandali rōne aliqua tolerātur.

7 Concor, text. in l. si oleū. ff. de don. & in l. æquissimū. ff. de vsuf.

8 Ad hoc 45. dist. de Iudæis. Hugo.

sancta mater ecclesia, vt curiales, aut post bapti smamilitantes, aut in foro decertantes à sacris prohibeantur ordinibus.

Unde ait Innocentius Papa episcopis in Toletana synodo constitutis, epist. 24. c. 2.

¶ Post baptismum militantes, vel in foro decertantes, à sacris prohibentur ordinibus. C. I.

†*Quantos enim*] orig. & per interrogationem.

†*Seuera*] ori.

ALiquantos† ex his, qui post acceptam baptismi gratiā in forensi exercitatione b versati sunt, & obtinēdi pertinaciam susceperunt, accitos ad sacerdotium c esse comperimus; è quorum numero Rufinus, & Gregorius perhibentur; aliquantos ex militia d, qui cum potestatibus obedierunt, læua † necessario præcepta sunt executi: aliquantos ex curialibus e, qui dum parent potestatibus, quæ sibi sunt imperata, fecerunt. aliquantos, qui voluptates f, & editiones g populo celebrarunt, ad honorem summi sacerdotij peruenisse: quorum omnium neminem, ne ad sōcietatem quidem ordinis clericorum oportuerat peruenisse? Quæ si singula discutienda h mādemus nō modicos motus, aut scandala Hispaniēsibus prouincijs, quibus mederi cupimus, de studio emendationis inducemus: idcirco remittenda i potius hæc putamus. Sed nę deinceps similia committantur, dilectionis vestræ maturitas prouidere debebit, vt tantæ vsurpationi saltem nunc finis necessarius imponatur: eo videlicet constituto vt quicunque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus suis deponantur.

Idem Fælici episcopo Nuceriano, epist. 4. c. 3.

¶ De quibus laicis aliqui ad clericatum non possunt peruenire. C. II.

Poly. l. 2. tit. 31. Ansel. l. 7. c. 10. Iuo p. 9. c. 95.

DEsignata sunt genera laicorū, de quibus ad clericatū vt inf. ead. præterea. Dicūtur autē large curiales omnes, quia aliquo modo sunt obligati curiæ siue milites, siue aduocati forēses, siue iudices, siue officiales, siue histriones 2 sed isti prohibentur à promotione, vt sequitur. nullus ergo officialis promoueatur, nisi prius absolutus à curia postea sic, dum ea, quæ non exercuerit nec effuderit sanguinem humanū, nec turpia & inhonesta facta fecerit, vt histriones. De iudicibus aūt & aduocatis est dicendum, q̄ si tanta inter fuerunt ciuilibus causis, non repelluntur, vt 61. dist. Ofias. & hoc est verū, si post baptismā huiusmodi officium exercuerunt: secus si ante, vt inf. ea. c. fi quis Balz. tamen dicit, q̄ si ante baptismū aliquis ex officio occidit hominē, talis post baptismū non potest p̄moueri: quia baptismus tñ crimina tollit, vt 26. dist. deinde. & cap. vna. B. dicit, q̄ pō: quia non debet esse melioris condītionis peccans, quam non peccans ad hæc facit ff. quod vi aut clam. l. Seruius.

Curiales q̄ dicantur.

2 Sub. siue quodcunq; officiā habentes honestum, vel honestum inhonestum. Quandoque verō isti dicuntur curiales, qui honesta curiæ officia exercent, vt decuriones. Quandoque isti tm̄ dicuntur curiales illi q̄ erunt ofsi ciales in causa sanguinis, a cuius sede dicti, sedebant Laurentius.

ALiquantos.] CASVS. Quatuor genera hominum nōcatur in hoc capitulo, scilicet aduocati, milites, curiales, id est, officiales, & histriones; q̄ postquam exercuerunt officia sua, sunt in sacerdotes ordinati ab episcopis Hispaniæ. Quidam etiam ex eis qui histriones fuerant, facti sunt episcopi. Scribit ergo Innocentius Papa cuidam archiepiscopo, & dicit, q̄ tales nō debuerūt promoueri, sed propter scādalum quod inde fieret in prouincijs Hispanorum, patienter toleræ eos Veruexcu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

exercuerunt iudicibus obtemperando, possint promoueri? Et respondet Innocentius, Si hoc fecerunt postq̃ fideles sunt facti promoueri non possunt. Idem dicit de curialibus, quorum quidam etiſide iure promoueri possint tñ quia ecclesiæ tribulationẽ sustinent, cũ a curia do religionis ingressu, vt 19.q.3.cap.1. Sed contra videtur quod etiam mortuus debitor non potest sepeliri in uito creditore, nisi satisfaciat ei, vt extra de appel. qua fronte. Satis videtur q̃ possit intrare. & q̃ monasterium non in amplius tenetur, quam ad ipsum peruenerit nisi po-

peruenire non possunt, id est si quis fidelis [a] militauerit, si quis fidelis causas egerit, hoc est postulauerit; si quis fidelis administrauerit [b]. De curialibus autem manifesta ratio est: quoniã & si inueniantur huiusmodi viri, qui debeant [c] clerici fieri; tamen quoniam sæpius à curia † repetuntur, cauendum ab his est propter tribulationem, quæ sæpè [d] de his ecclesiæ prouenit. † al. ad curiã.

Item Victricio episcopo Rothomagensi, epist. 2. c. xi.

¶ Non admittantur curiales ad clericale officium.
C. III.

Iuo p. 6. c. 349.

PRæterea frequenter quidam ex fratribus nostris, curiales, vel quibuslibet publicis functionibus [e] occupatos, clericos facere contendunt, quibus postea maior tristitia, cum de reuocandis eis aliquid ab Imperatore præcipitur, quàm gratia nascitur de accito †. ¶ Constat enim eos in ipsis muneribus [f] † etiam voluptates exhibere, quas à diabolo inuentas esse non dubium est, & ludorum, & † mimorum apparatibus, aut præesse, aut forsitam interesse. Sit certè in exemplum solicitudo, & tristitia fratrum, quam sæpè per tulimus Imperatore præsente, cum pro his sæpius rogare mur, quam ipse nobiscum positus cognouisti: quibus † nõ solum inferiores clerici ex curialibus, verum etiam in sacerdotio constituti ingens molestia, vt redderentur, instabat g. † al. adſtitis. † al. munys. † al. vel nutu rum. † al. ex quibus] orig.

Item ex concilio Toletano primo, cap. octauo.

¶ Non promoueatur ad diaconatum, qui post baptismum ad fidelem necandum accinctus fuerit.. C IIII.

SI quis [h] post baptismum militauerit [i], & clamydem

1 Ad idẽ ff. ad Syl. si qs in graui. & ita qđ nocet prẽualet vt ibi potest dici quod valet prẽualet. ff. de sena. emancipatũ. §. vlti. secundum Laur.

Obligatus ad aliquid faciendum non impeditur ingredi monasterium.

a ¶ Fidelis.] Id est, post baptismum.

b ¶ Administrauerit.] Curiæ in sæuis actibus.

c ¶ Qui debeant.] Ex merito vitæ. Et est argumẽtum hic, quod si aliquid est pro me, & aliud cõtra me, magis nocet mihi, quod est contra me, quam ꝓsit id quod est pro me. sic 56. dist. Ismael & ff. quibus ad liber. ꝓ clau. nõ licet. l. vl. t. & extra de offi. dele. super quæstionum. §. si vero. in fi. arg. contra ff. de iure fisc. non intelligitur. § 1. & extra de sentẽ. & re iudi. causam in fi. Solu. primum regulare ꝓpter promptitudinẽ ad malũ. 12. q. 1. omnes alia casualia propter restrictionẽ doli mal. extra de do. & cõtu. finem. & quia non est delegatus à principe.

d ¶ Sæpe.] Arg. aliqđ statui ꝓpter cautelã futurorũ, vt 27. d. de Syracusanæ. 45. dist. generalis. 23. dist. in nomine Domini.

PRæterea.] CASVS. Quidã volebãt ꝓmouere curiales, consultus fuit Papa super hoc à quodam archiepo scilicet, an possent promoueri? Et respondet q̃ nõ. propter tres rationes. Prima est: quia maiorem tristitiam habet ecclesia de eis reuocandis, quam habuit gaudiũ de aduentu eorum. Nam Imperator præsens quandoque instituit supradicto archiepiscopo præsente. vt tales in minoribus non solum ordinibus ordinati, sed etiam ad sacerdotium promoti reducerentur. Secunda ratio est: quia tales in suis officijs voluptates turpes exercuerunt. Tertia ratio est: quia præfuerunt; vel interfuerunt apparitoribus & ludis minorum.

e ¶ Functionibus.] Id est, officijs. & intelligitur de his qui alicui officio obligati sunt, vt tutores & curatores vel procuratores, qui finito officio suo licite promouentur, vt extra de obliga ad ratioci. cap. vnico. Nam qui ex administratione aliqua est obligatus reipublicę, nõ potest prouehi ad honores, vt ff. de mune. & hono. rescripto. §. debitores. secus si obligatus est pro aliquo debito, vt ibi dicitur, & C. de episc. & cleri q̃ quis emerit. Sed quid si aliquis est obligatus ab scribendum aliquid, forte iuramento: nunqd talis potest cõueniri in monasterium? Dicit Hug. q̃ sic: nec fit iniuria illi cui scribere tenetur: quia initiatu spiritus sancti fit. sic 14. q. 5. dixi argum pro eo extra de voto, scripturę. & extra de conuer. coniug. ex publico. & cap. vlti. & 33. quæst. 2. cap. admonere. 19. quæst. 2 duæ sicut soluitur ingratitu-

postea ratione sui ad pinguiorem fortunam perueniat 3 Sed per successionem aliquam vt, 19. q. vlr. si qua 2. Vel dic aliter q̃ in monasterio existens potest exequi tale officium, sed cum tamen non negligat diuinum obsequium, vt 96. distin. clericus.

f ¶ Muneribus.] Id est officijs munerum minorum.

g ¶ Instabat.] Tamen facti sacerdotes non restituũtur 54. dist. ex antiquis.

SI quis post.] CASVS. Aliquis ex præcepto vel auctoritate maioris post baptisma cingulum militare accepit ad vexandum fideles. & necauit: quæritur fiat in concilio Toletano, an possit promoueri. Et respondet, q̃ de iure promoueri non potest: & si non peccauerit, & dispensatiue ad minores ordines fuit promotus: diaconus tamen fieri non potest. Vel aliter. Aliquis accinxit gladium ad necandum fideles; non interfecit tamẽ, sed per eum non stetit: quæritur vtrum possit promoueri? & respondet quod non, nisi dispensatiue in minoribus ordinibus: ita quòd diaconus non fiat.

h ¶ Si quis.] Pone casum inf. de pœni dist. 1. si quis cum telo. Alij ponunt casum de officiali.

i ¶ Militauerit.] Milites (vt videtur) non possunt promoueri sine licentia Papæ. 19. q. 3. monasterijs. sed intelligo illud de his q̃ irregularitatẽ cõtraxerunt 3. vnde nõ credo q̃ hoc solum impediat promotionem, q̃ gladium assumpsit, & militiã; nisi sæua facta exercuit, vt inf. 53.

infra 53. dist. legem. si uero sæpe interfuit bellis, & per eum non stat quin occidat aliquem: licet non occidat, tamen propter ambiguum duplicitatis admitterem talem ad clerum. arg. 23. q. 5. excommunicatorum.

a ¶ Aut cingulum.] Id est, characterem militarẽ, vt ut 1. q. 1.

sumpserit, aut cingulum [a] ad necandos fideles ⁎, etiam si grauia non admiserit, si ad clerum [b] admissus fuerit [c], diaconij non accipiat dignitatem.

⁎ ¶ Ad necandos fideles.] *Verba hæc non sunt in codice Lucensi Regio.*

Item ex concilio Toletano 4. cap. 18.

A quibus debeat esse immunis, qui in episcopum ordinatur. C. V.

QVi in aliquo [d] crimine derecti sunt, qui infamiæ [e] nota aspersi sunt, qui scelera aliqua per publicã pœnitentiam se admisisse confessi sunt, qui in hæresim lapsi sunt, vel qui in hæresi baptizati, aut rebaptizati esse noscuntur, qui semetipsos abscsiderunt, aut naturali defectu membrorũ, aut decisione aliquid ⁎ minus habere noscũtur, qui secundæ vxoris coniunctionẽ sortiti sunt, aut numerosa coniugia frequentauerunt, qui viduam, vel à marito relictam duxerunt, aut corruptarum mariti fuerunt, qui concubinas, [f] aut fornicarias ꝓ habuerunt, qui seruili conditioni obnoxij sunt, qui ignoti sunt, qui neophyti, uel laici ꝑ sunt, qui sæculari militiæ dediti sunt, qui curiæ nexib. obligati sunt, qui inscij literarum sunt, qui nondũ ad triginta annos peruenerũt, qui per gradus ecclesiasticos non ascenderunt, qui ambitu honorem quærunt, qui munerib. honorem obtinere moliuntur, qui à decessorib. [h] in sacerdotium eliguntur. ¶ Sed nec ille deinceps sacerdos erit, quem nec clerus, nec populus propriæ ciuitatis elegit, vel auctoritas metropolitani, vel comprouincialium sacerdotum assensus non exquisiuit. Quicunque ergo deinceps ad ordinem sacerdotij postulatus, & in his, quæ prædicta sunt, exquisitus, in nullo horum deprehẽsus fuerit, & examinatus; probabili vita & doctrina extiterit; tunc secundum synodalia, vel decretalia constituta, cum omnium clericorum, vel ciuium voluntate, ab vniuersis comprouincialibus episcopis, aut certe à tribus, in sacerdotem die Dominica [i] consecrabitur; conuenientibus † cæteris, qui absentes sunt, litteris suis, & magis auctoritate, vel præsentia eius, qui est in metropoli constitutus. Episcopus autem comprouincialis ibi consecrandus est, vbi metropolitanus elegerit. Metropolitanus autem non nisi in ciuitate metropoli [k], † comprouincialibus ibidem conuenientibus [l]. ¶ Si qui autem deinceps contra dictum. & c. quicunque. & tantum indiscreta dispensatio redarguitur hic, & in omnibus similibus, extra de præben. de multa.

† al. conuenientibus.

† al. à cõprouincialibus.

d ¶ Qui in aliquo.] Primo ponit 26. impedimẽta quæ impediũt promouẽdo ep̃m. Secũdo dicit, q̃ eps ad min⁹ à tribus epis est cõsecrãdus ibi. [Vbi metropol. tano placuerit.] Metropolitanus aũt est consecrandus in ciuitate metropoli à suis suffraganeis.

e ¶ Infamiæ.] etiam de facto, vt dixi 2. q. 7. c. ipsi apostoli.

f ¶ Qui cõcubinas.] Ex hoc videtur, q̃ ꝓmoueãs ipso facto nõ dicatur cũ ipso facto dispensaret, quare hic puniretur promouens concubi narium, cum tamen ficax argucum ipso possit dispẽsare ipso facto? vt presbyt. extra de iud. at si clerici. & facit ad hoc vbi dicit, cũ 81. di. si qui. & extra de schisma fraterni de sponsa. & extra de sponsa. referẽte. Itẽ ꝓm hoc ergo à coneps sp diceret se dispensasse, vt sic nõ puniretur. Quod antẽ ipso facto dispenset, probatur ext. de fil. presbyt. veniens. & 28. dist. diaconi. & extra qui matri accus. non pos. per tuas. 54. dist. si seruus. & extra de restitu. spolia. litteras. §. opinioni. vbi habes, q̃ ecclesię mãdando vel dissimulando dispẽsat. Et hoc credo, q̃ circa notum solo facto dispẽsat, sed nõ circa ignotũ: ga nõtt examinatione nõ egẽt, vt 47. dist. de Petro. Contulo tamẽ q̃ rescripta vel litteras habeant super dispensatione facta sibi. Vel dic, q̃ hic redarguuntur illi qui ex cõtemptu ordinant aliquos non examinando eos, vt 81. di. Concubinarium ꝓmouens] Hoc est, quia ꝓmouens dispensat cum ipso, & ipse ꝓmotus dispensatur cum ipso. Et ideo ipse ꝓmotus & promouens incidunt in sententiam. Et ideo ipse ꝓmotus & promouens incidunt in sententiam.

g ¶ Laici.] Non enim repente de laico fiet episcopus. 61 dist. c. 1. & 2.

h ¶ Qui à decessoribus.] Nisi in hoc Papa dispensaverit, ut 7. q. 1. petisti.

i ¶ Dominica.] Hora tertia. 75. dist. quòd die.

k ¶ Metropoli.] In propria ciuitate consecrandus est metropolitanus, ut hic, & 63. dist. metropolitano.

l ¶ Conuenientib.] Hic habes quod metropolitanus Metropolitanus in ꝓpria ciuitate est consecrãdus. Archiepiscopus à quib. est cõsecrandus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

consecrandus est à suffraganeis, vt 66. distin. cap. 1. extra de tempo. ordi. si archiepiscopus. & in Auth. de eccles. titu. §. 1. coll. 9. Argum. contra 24. q. 1. pudenda, vbi dicit, q̄ à Papa sit consecrandus, sed primum est de iure: Papa tamen iam præscripsit contra ius illud.

tem habet, vt extra de cleri. per sal. promo. cap. 1. & hoc dummodo sit baptizatus, nec decre. illa, ex litteris. in aliquo cōtradicit. B. Vriales autem.] CASVS. Assignatis supra quatuor rationibus in 51. distinct. in cap. de-signa- ext. de ob ab eo q renuncia episc. cap. Archid.

Vi vero.] CASVS. Supra in prox. capitu. dicitur, q̄ qui per gradus ecclesiasticos nō ascenderunt, non debet esse epi, cui⁹ verbi occasione supponitur hic 25 d. i qua ostenditur q̄ si quis prætermisso ordine minori ascenderit ad maiores non superbia, sed negligentia abstinere debet à maioribus donec prætermissum ordinem suscipiat: quod probatur sequenti capitulo.

prædicta vetita canonum, ad gradum sacerdotij indignus aspirare contenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit.

α ¶ Aut decisione aliquid.] *Addita hæc sunt ex conciliis olim Coloniæ, ac Lutetiæ impressis. In nouissima vero Colonensi editione legitur*, vel defectione, *pro*, vel delectione.

β ¶ Aut fornicarias.] *In codice Lucensi Regio legitur*, ad fornicationes: *quod videtur intelligendum de concubinis ad tempus adhibitis, vt supra dist. 34. c. is qui, est adnotatum.*

DISTINCTIO LII.

Vi vero prætermissis aliquibus gradibus non superbia, sed negligentia ad maiorem ascenderit, tādiu à maioribus abstineat, quousq; congruo tempore prætermissos accipiat.

Vnde Alexander secundus scribit † Grimaldo Constantiensi † episcopo.

† al. Rainaldo.] al. Rumaldo.
† al. Constantiensi.

¶ De eo, qui subdiaconatus ordine postposito, diaconus & presbyter est ordinatus. C. I.

Iuo p. 6. c. 439

SOlicitudo dilectionis tuæ studuit consulere, vtrū portitor istarum litterarum, diaconatus, & presbyteratus officium idoneus sit peragere, nec ne; cum ad id præpostero † curſu, subdiaconatus[a] ordine postposito, negligentia potius, quam superbia cognoscatur ascendisse. Vnde nos consulendo charitati tuæ mandamus, vt ab officio sacerdotali eum prohibeas, donec proximo quatuor temporū ieiunio subdiaconatus ministerium sibi rite imponas; & sic deinceps ad maiora officia eum redire concedas.

† al. præpostero.

Sacerdos q.ª nō efficitur sine alijs 9. or diaconus.

1 Vbi cōtrario standum est secūdum H.

2 Idem sentit Hug. & Lan.

3 Si intelligis q̄ primo recipiat sacerdotium, & post ēā tū, verū dicit.

Alias falsū est, quia nec in epm̄ immediate character, secundū quosdā. vt 32. distinct. §. verum. nisi enim positum sit fundamentum, nihil potest superædificari, vt 1. q. 1. cum Paulus. Et est arg. q̄ præpositio facti non vitiat factum. de renunc. Arg. contra 7. q. 1. nihil. 23. dist. quorundam. de consec. dist. 4. omnis. Ioan. Sol. dicas q̄ laicus recipit ordinem sacerdotij, & etiā episcopatus 3: quia character imprimitur, si conferetur in forma ecclesiæ ab eo qui potest a signata. & in cap. præterea. & in cap. 1. quare curiales

a ¶ Subdiaconatus.] Videtur ergo quòd aliquis promoueatur in sacerdotem, qui nullum habuit ordinem, vt laicus, qui fit sacerdos secundū Hug. sed huic ob. 40. distin. sicut 1. & extra de presbyt. non bapti. veniens. Sed contra extra de cleri. per sal. promo. cap. vnico. episcopus autem non potest esse nisi fuisset sacerdos 2. vt extra de excess. prælat. ex litteris. in fi. de hoc dixi 40. d. sicut. Si vero non habet ptz status promouere tur vel chrismare, nullum reciperet sacramentum: quia baptismus est ianua sacramentorum, vt 32. distinct. §. verum. nisi enim positum sit fundamentum, nihil potest superædificari, vt 1. q. 1. cum Paulus. Et est arg. q̄ præpositio facti non vitiat factum. de renunc. Arg. contra 7. q. 1. nihil. 23. dist. quorundam. de consec. dist. 4. omnis. Ioan. Sol. dicas q̄ laicus recipit ordinem sacerdotij, & etiā episcopatus 3: quia character imprimitur, si conferetur in forma ecclesiæ ab eo qui potest a signata. & in cap. præterea. & in cap. 1. quare curiales

DISTINCTIO LIII.

Vriales[b] autem, vt supra scriptum est, ideo ordinari prohibentur, quia frequenter, dum ab ecclesia repetuntur, plurima incommoda ecclesiæ consequitur: vel quia idem curiales non voto religionis, sed vt officiorum suorum ratiocinia fugiant, ad ecclesiam se transferunt.

dist. 51. de gnata.

Religionis aspectus in quo habitu sit vouenda est.

b ¶ Curiales.] Hic assignat tertiam causam quare curiales non promouentur, Ioan.

a ¶ Legem

LEgem.] CASVS. Hoc capitu. diuiditur in duas partes. In prima parte ostendit Greg. q̄ qui militiæ, vel qui rationibus sunt publicis obligati, nec in clero, nec in monasterio suscipi debent; quia vitam sæculi nolunt fugere, sed mutare, cum eodem modo viuant in ecclesia sicut tius in monachali habitu probandus sit, quia non solum alij ipsum probabunt, sed ēt ipse probabit asperitatem ordinis & habitus ipsorum, quod non poterit facere in sua veste. Io. Sed certe licet iura quædam dicāt, q̄ in proprio habitu sit probandus quis, consuetudo tamen se in contrarium habet. & decre. etiam cōtradicit extra de reg. statuimus. d ¶ Per triēnium.] incognitus probabitur per triēnium, vt hic & 17. q. 2. si quis incognitus. sed laicus ei gnit⁹ vel clericus ignotus per biennium. 19. q. 3. monasterijs. clericus notus per annum 14. q. 2. Gonsaldus. 1. vel forte notus statim potest recipi. extra de reg. ad apostolicam. Sed hodie non debet per decret. Alexand. iij. extra eod. non solum. In cruce signatis statuit dimidius annus extra de reg. cap. j. 2.

Probari q⁹ quanto tempore debet.

1 Vbi de hoc videas.

2 Not. Ho. q̄ dicit H. q̄ si vita & conditio hominis sit nota probatur per annum, & sic loquitur præce. c. Gonsaldus. Si vero conditio nota est, sed vita ignota, tunc per biēniū. & sic loquitur præce. c. monasteriis q̄ si vtraq; sit ignota, vel saltem cōditio tūc triennium est spectādum. & sic loquitur præce. c. si quis ignotus. & istud c. legem. & inf. dis. px. multos. Archid.

Seruus priuati sine libertate non potest promoueri.

Vnde Gregorius Papa scribit lib. 7. reg. epist. xi. episcopis Siciliæ de lege Mauritij Augusti.

¶ Quare sit constitutum, ne curiales ordinentur. C. I.

Iuo p. 10. c. 124.

LEgem quam pijssimus[a] Imperator dedit, ne fortasse hi, qui militiæ, vel rationibus sunt publicis obligati, dum causarum suarum periculum fugiunt, ad ecclesiasticum habitum veniant, vel in monasterijs conuertantur, vestræ studui fraternitati transmittere; hoc maxime exhortans, quod hi, qui sæculi actionib. implicati sunt, in clero ecclesiæ præpropere suscipiendi non sunt †; quia dum in ecclesiastico habitu non dissimiliter, quàm vixerant, viuunt; nequaquā studeant sæculū fugere sed mutare. Quod si etiam tales quoque monasterium petunt; suscipiēdi nullo modo sunt, nisi prius a ratiocinijs † publicis absoluti fuerint. ¶ Si qui vero ex militaribus[b] viris α in monasterijs conuerti festinant; non sunt temere suscipiendi; nisi eorum vita fuerit subtiliter inquisita. Et iuxta normam regularem debent in suo ς habitu per triēnium[d] probari; & tunc monachicum habitum Deo auctore, suscipere.

† Adde quę not. in dist. 51. in sum. in glo. vniq.

† al. actionib.] orig.

α ¶ Viris.] *In aliquot vetustis Gratiani exemplaribus, & apud Iuonem legitur*, numeris, *vt significentur milites in breuiculo, seu matricula descripti.*

DISTINCTIO LIIII.

1 p.

Serui[c] autem ordinari prohibentur, nisi à propriis dominis libertatē legitimam consequantur.

Vnde Leo episcopus scribit epist. prima omnibus episcopis per Campaniam, &c.

Pol. 7. 2. titu. 31. Ansel. l. 7. c. 28.

¶ Seruus ad clericatus officium non promoueatur. C. I.

NVllus[a] episcoporum seruum alterius ad clericatus

a ¶ Legem quā pijssimus. No. qualiter ex sequenti facto & præcedenti probatur medium, vt 27. 28. dist. 93. Nā ex bona vita pcedente & sequente psumitur medium scilicet, q̄ bono zelo petierit habitum monachalem.

ADDITIO. Adidem 33. q. 1. c. 1. secundum Hug. 18. dist. peruenit Laur.

b ¶ fix militarib.] Milites non impedit religio sacramenti; Quia clerici sacramento tenentur episcopis, vt 25. dist. quamquam. & tamen eis inuitis possunt intrare religionem. 19. q. 2. duę.

c ¶ In suo.] Not. q̄ in suo habitu quisque probandus est, vt hic, & 54. dist. multos. & extra de reg. super eod. & 27. q. 2. si quis incognitus. Dicunt tamen quidā, quod poditur secundo quid iuris sit fi serui fuerint promoti non adepta libertate. Tertio qualiter serui Iudæorum, siue pagani, siue Christiani ab eorum domino debeāt liberari.

e ¶ Serui.] Primo ostendit, quod nec priuatorum, nec ecclesiarū serui sunt promouendi, nisi libertatem sint consecuti. Secūdo ostendit qd iuris sit si aliter sint ordinati. Tertio qualiter serui Iudæorum a domino ipso rum valeant liberari. Nota ergo, q̄ nunquam seruus priuati est promouendus nisi plenam libertatem fit consecutus, ita quod nihil iuris retineat in eo dominus, vt inf. eod quicunq. & in c. nullus. Si vero sunt ecclesiarum non possunt similiter promoueri nisi primo consequantur libertatem. inf. eod. cap. 1. ecclesia tamen non potest manumittere seruos suos pleno iure, nisi det plus duos eiusdem meriti. 12. q. 2. episcopus. qui nec tūc pleno iure manumittit, vt ibidem colligitur. De hoc distingue vt extra de ser. non ordi. eo libentius. & de rebus eccle. non alienan. consensus.

NVllus.] CASVS. Prohibet hic Leo Papa ne quis episcopus ordinet seruum aliquem, nisi prius eo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum volũtas accesserit, qui in eo seruo sibi aliquid vendicant potestatis, ne postea in seruitutem redigatur, cum immunis esse debeat ab omni vinculo, qui castris dominicis applicatur.

a ¶ Eorum petitio.] i. iustius vel illius, distributiue. sufficit enim vnius volũtas si plures sunt domini, vt institut. de dona. §. erat olim. C. de communi ser. manu. l. 1. §. fi autem.

b ¶ Aut voluntas.] Etiã si tacita, vt inf. ead. si seruus.

c ¶ Qui aliquid.] Argumẽtum, q̃ omniũ cõsensus est requirẽdus, quorum iuri in aliquo detrahitur, vt hic. & 85. dist. archidiaconi. & extra de offi. del. super eo C. de auctorit. pstan. l. vlc. & ff. de aqua pluuia arcen. l. in concedendo. 66. distinc. archiepiscopus 8. q. 1. licèt.

officium promouere præsumat, nisi forte eorũ petio [a] aut volũtas [b] accesserit, qui aliquid [c] sibi in eo vendicant potestatis. Debet enim esse immunis ab alijs, qui diuinæ militiæ est aggregandus, vt à castris dominicis, quibus nomẽ eius adscribitur, nullis necessitatis vinculis abstrahatur.

Burch. l. 1. c. 22. in fine. Iuo p. 6. c. 64.

b ¶ Nullus.] Caput hoc videtur confectum ex titulo, qui in codice canonum præponitur primo decreto Leonis primi, & ex parte posteriore ipsius decreti, in quæ exceptio eorum quę prius statuit continetur: prior autem pars quę hic deest, habetur infrà eod. ca. admittuntur.

Item ex concilio Triburiensi. x.

¶ De seruili conditione nullus ad sacros ordines deueniat. C. II.

Poly. ibidem. Burch. l. 2. c. 21. Iuo p. 6. c. 41. Pann. l. 3. c. 48.

NVlli de seruili conditione ad sacros ordines promoueantur, nisi prius à proprijs dominis legitimam libertatem consequantur: cuius libertatis charta ante ordinationem in ambone publicæ legatur [d], & si nullus cõtradixerit, rite consecrabuntur. Porro seruus non canonicè consecratus, postquam de gradu ceciderit [e], eius conditionis sit, cuius fuerat ante gradum.

NVlli.] CASVS. Quæsitum fuit in concilio Triburiẽsi, vtrum seruus sit promouendus? Et respondet quod non, nisi prius a domino plenam libertatem consequatur chartula cuius libertatis prius in publico legatur, & si nullus contradixerit ordinetur. Si vero aliquis seruus, per obreptionem fuerit ordinatus, deponatur & eiusdem sit conditionis cuius ipse ante fuit.

Publice factis nemo cõtradicere potest.

d ¶ Cuius & c. in ambone publicè legatur.] Argumentum, quod si aliqua sunt publicè facta, nemo postea auditur contradicẽs. 8. q. 1. licet. & 16. dist. quod dicitis. & 12. q. 2. qui & humanis. fim. extra qui ma. accusa. post. cap. vlti. argum. contra 15. quæstio. 6. c. 1. in fi.

e ¶ Ceciderit.] Ita fit seruꝰ sicut prius: nisi fit presbyter, vel diaconus, vt inf. ead. ex antiquis. Sed nunquid gaudebit talis priuilegio clericali quantum ad canonẽ si quis suadente. 17. q. 4. ar. q̃ non extra de foro comp. c. 2. & 17. quæstio. 4. fi quis deinceps. arg. contra. ff. de decur. l. 6. Ad hoc dico, q̃ iste in omnibus caret priuilegio clericali, præterquã in eo solo, q̃ non potest verberari sine sacrilegio; quia illud priuilegium datum est clericis non tantũ fauore, ipsorũ, sed etiam odio laicorum; vnde in odiũ laicorum vtitur eo, vt extra de sent. excom. contingit. & c. vniuersitatis, sed aliàs accusari põt à bigamis, & iudicari a laico 1. licèt secus sit in clerico deposito. 81. dist. distũ. & hoc iõ est, quia iste fecit furtũ corporis sui. & C. de seru.

[y] Et est rõ, quia ita priuilegia data sunt, & ideo fauorem quilibet reuocare põt, quibus secus indignum. arg. C. de pact. l. fi quis. 20. de pœn.

f ¶ Seruus fugitiuus.] l. 1. Item nunquid potest contrahere matrimoniũ? Non, quia noluit quod facere potuit. extra de conuer. coniug. quidam. Ioan. non credo excõmunicarũ qui depositum percutit, cum sit priuatus omni dignitate, & priuilegio quod hẽbat, arg. ad hoc 84. dist. quisquis. &

Qui

QVi ex.] CASVS. Hoc capitulo loquitur de seruis ecclesiarum, qui ordinari non debẽt, nisi prius libertatem ab epis consequantur. & si honeste in clericatu vixerint, poterunt ad minores ordines promoueri si vero ingrati extiterint, in seruitutem redigantur.

a ¶ Re-

tur remittere. vnde non possunt reuocare in seruitutem nec tenet lex. C. de epis & cleri. seruus. vbi habes, quod domino redditur seruus si deserit monasterium, per id quod habes extra de cond. app. ca. 2. sed si vult transire ad aliud monasterium, tunc distinguitur, vt extra de ser. non ordi. eo. libẽtius.

& 2. C de ss. & posth. & Auth. vt cũ. de ap. cog §. aliud quoq. coll. 8. & Spec. in tit. de iurisd. om. iud. §. 1.

Item ex concilio Toletano nono, cap. 11.

¶ Post donum libertatis famuli ecclesiæ reuocentur in clerum. C. IIII.

Ino p. 6. c. 373. † *al. famulis.*

QVi ex familijs † ecclesiæ seruituri deuocantur in clerum, ab episcopis suis necesse est, vt libertatis percipiant donum: & si honestæ vitę claruerint meritis; tunc demum maioribus fungantur officijs. Quos vero flagitij sordidauerit incorrigibilis noxa, perpetua seruitus conditionis religet [a] in catenam.

Qui autem ordinandi, à dominis suis libertatem consequuntur, ab eorum patrocinio penitus debẽt esse alieni, vt in nullo eorum obsequijs inueniantur obnoxij. Vnde in concilio Toletano quarto, cap. 72. legitur.

¶ Ad clericatum suscipiuntur qui nullo obsequio retento a dominis suis libertatem percipiunt. C. V.

Poly. l. 2. tit. 31. Bef. l. 2. c. 25. Iuo p. 9. c. 126. Pann. l. 3. c. 46. † *al. crimine capitali* orig.

QVicunque libertatem à dominis suis ita percipiunt, vt nullum sibi in eis obsequium [b] patronus retineat isti si sine crimine † sunt; ad clericatus ordinem liberi suscipiantur: quia directa manumissione absoluti noscũtur. Qui vero retento obsequio, manumissi sunt; pro eo, quòd adhuc patroni seruitute tenentur obnoxij, nullatenus sunt ad ecclesiasticum ordinem promouendi; ne, quã do voluerint eorum Domini, fiant ex clericis [c] serui.

[*Ex concilo Toletano x, 82. cap.*]

PALEA. C. VI.

Capit. l. 1. c. 88. Extra de seru. non ordi. cap. 2. Burc. l. 2. ca. 31. Ioo p. 6. c. 132. Pann. l. 3. c. 163. † *indiscrete promouebantur.*] capitul.

DE seruorum ordinatione qui passim ad gradus ecclesiasticos promouentur †, placuit omnibus cum sacris canonibus concordari debere: & statutum est, vt nullus præsumat nisi prius à dominis proprijs libertatem consecuti fuerint. Et si quilibet seruus dominum suum fugiẽs, aut † per litteras, aut adhibitis testibus munere conductis, vel corruptis, aut qualibet calliditate, vel fraude ad gradus ecclesiasticos peruenerit; decretum est, vt deponatur: & dominus eius eum recipiat. Si vero auus vel pater ab alia patria in aliam migrans in eadem prouincia filium genuerit, & ipse filius ibidem educatus, & ad gradus ecclesiasticos promotus fuerit, & vtrum seruus sit, ignotum † sit; & postea veniens dominus illius legibus eum acquisierit; sancitum est, vt si dominus eius illi libertatem dare voluerit, in gradu suo permaneat. ¶ Si vero eum catena seruitutis à castris dominicis abstrahere

† *aut latitãs*] capitul.

Serui ordinati possunt quandoque propter ingratitudinẽ in seruitutẽ reuocari. † Concor. ext. in l. 1.

†*ignorauerit*] capitul.

a ¶ Religer.] Hoc obtinet in seruis ecclesiæ tantum, vt propter ingratitudinem reuocentur in seruitutẽ. 12. q. 2. octaua 1. Et si presbyter sit, q. 1. diaconi. sed in laicis secus. nam illi omne ius quod habent in seruo, tenen-

illa decreta. nullus. Bar.

c ¶ Ex clericis.] Quod tamen facere non possunt, nisi probata causa ingratitudinis, vt 15. quæst. 7. episcopus sacerdotibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SI quis.] CASVS. Dicitur hic, q̃ neque adscriptitius, neque originarius, neque libertus ordinari debet: nisi probatę vitæ fuerit, & consensus patroni accesserit.

DE rebus. CÆTERVM CASVS. Dicitur hic, q̃ si seruus sine libertate ad ecclesiasticos honores irreprehensibiliter promotus fuerit, presbyter a missione peculij mulctetur, diaconus de vicarium, vel in seruitutem reuocetur. Cęteri vero ab illis in seruitutem reuocentur: quod probatur: seq. cap. Et est iste secundus articulus huius distinctionis.

a ¶ Cæterum si.] Hic agitur quid iuris sit si seruus ordinatur non adepta libertate. Vnde not. quod si sciente, & contradicente domino ordinatur, reuocatur in seruitutem, etiam si sacerdos factus sit secundum quosdam, licet Hugo hoc neget 1, vt inf. eo. quis aut. Si sciente & non cõtradicente domino in clerum fuerit ordinatus ex hoc ipse liber sit, & ingenuus vt inf eo. si seruus secũdo. Si autem Domino nesciẽte distinguitur: aut episcopo scisente, aut ignorante. Si scisẽte episcopo vel eo qui præsentat ipsum ordinetur, duplum restituet domino episcopus vel præsentãs. if. eo. si seruus absente. Si vero episcopo & præsentatore ignorãte, tunc locum habet hoc cap. proxi. infra.

EX antiq^s.] CASVS. Quidã episcopus seruos Amãdi eo in scio, & ignorãte ordinauit quosdã in clericos quosdã in diaconos, quos idẽ Amandus in seruitutẽ reuocare volebat: & sic quæstio delata est ad sedem Apostolicam. quare Dominus Papa committit causam istam duobus episcopis, scilicet Martino, & Iusto, redarguẽdo episcopos, qui tales ordinant cõtra canones, & cõcilia cũ ex hoc plurimæ quęstiones ad sedẽ Apostolicã deferãtur. Postea præcipit eis, vt si præfati Amãdi procuratores

Serui sine libertate ordinati, an sint in seruitutem reuocandi.

1 Infra c. pxi. de hoc extra de ser. non ordi. cap. 2.

voluerit, gradum amittat: qui iuxta sacros canones, vilis persona manens sacerdotij dignitate fungi non potest.

α ¶ Toletano.] *Sic etiam citatur apud Burchardum, & Iuonem. In Panormia vero a verſ. vt quilibet seruus. citatur ex primo libro capitularium, vbi integrum extat hoc caput, atque etiam caput post hoc, secundum,* De rebus vero illorum.

Item ex concilio Martini Papæ [i. ex cap. Mart. episcopi Bracarensis, c. 46.] Ex conc. Tolet. 1. c. 10.

¶ Sine patroni consensu non ordinetur, qui patrocinio cuiuslibet est obligatus. C. VII.

SI quis obligatus est tributo seruili, vel aliqua conditone, vel patrocinio cuiuslibet domus non est ordinandus clericus: nisi probatæ vitæ fuerit, & patroni c onsensus accesserit.

[Ex concilio Toletano α capitulo secundo.]

PALEA. C. VIII.

DE rebus vero illorum, vel peculiari †, qui à proprij[s] dominis libertate donantur vt ad gradus ecclesiasticos iure promoueantur, statutum est, vt in potestate domi norum consistat quidquid ante libertatem habuerunt, vtrum illis concedere, an sibi retinere † voluerint. Burc. l. 2. c. 25. Iuo p. 6. c. 38. † *al. peculio.*

α ¶ Toletano.] *Hæc palea in capitularibus habetur coniunctę cum palea antecedente.* De seruorũ, *sed apud Burchardum, & Iuonem ex eodem Toletano separatim referuntur.*

Cæterũ si [a] à Dominis suis libertatem consecuti nõ fuerint, & ad ecclesiasticos ordines aliquo modo irrepserint; presbyter peculij amissione mulctetur; diaconus vero, aut vicarium pro se præstabit, aut in seruitutem reuocabitur: cæteri vero gradus non possunt quenquam à nexu seruitutis absoluere.

† *vendicare*] capit.

Unde Gelasius scribit Martino †, & Iusto episcopis. † *al. Martyrio.*

¶ Seruus si latenter irrepserit ad sacerdotium peculij amissione mulctetur. C. IX.

EX antiquis regulis, & nouella synodali explanatione comprehensum est, personas obnoxias seruituti, cingulo cælestis militiæ non præcingi †. Sed nescio, vtrum ignorantia, an voluntate rapiamini, vt ex hac causa † nullus pœne episcoporum videatur extorris. Ita enim nos frequens, & plurimorum querela circumstrepit, vt ex hac parte nihil penitus putetur constitutum. ¶ Actores si quidem illustris viri filij nostri Amandi grauiter cõqueruntur homines suo iuri debitos, alios iam clericos, alios iam diaconos ordinatos, cum non solum post modernum cõcilium (quod tantorum collectione † Pontificum sub omnium fere rimæ prouisionis assensu constat esse perfectum) huiusce modi personę suscipi non deberent: verum etiam Sensus in epist. ad episcopos Lucaniam, &c. c. 16. Polyc. l. 1. ti. 31. Ansel. l. 7. c. 29. † *al. culpa.* Iuo p. 6. c. 353. Pann. l. 3. c. 164. † *al. collatione*

1 Adde, an & quãdo id fiat, not. in l. iubemus. C. de test. vbi vide no. in addi. c. fi. de constit. text. ell. & Bar. in l. leges. C. de legibus.

2 De hoc not. sup. eod. c. 2. Ad hoc facit sup. 50. dist. vt cõstituerentur. in prin. & c. accedens. Archi.

† *al. sui sola.*

a ¶ Ante fuerint.] Arguitur constitutionem extendi ad præterita 1, 3. q. 4. omnes. & 10. q. 1. sic quædam. arg. contra extra de constitutio. cognoscentes 2.

b Religioso priuilegio.] Ergo vt, q̃ auferatur ei priuilegium clericale. de hoc arg. 84. dist. quisquis.

c ¶ Pecu.

FRequens.] CASVS. Sabinus Marcelianensis vrbis eps ordinauit duos seruos Placidæ, s. Antiochũ in presbyterum, & Leontium in clericum. Conquesta est Placida Papæ per suos procuratores. Papa vero reprehendẽdo eos, qui talia faciunt, cõmittit causam tribus episcopis, s. Herculẽtio, Stephano, & Iusto, sub hac forma, vt Leontiũ omnino dominæ suæ reddant, si iusse nõ poterant refragari: Antiochum vero, qui iã gaudet facere dotij prærogatiua, si domina vult eũ in sua ecclesia collocare, habeat illũ nõ velut seruũ, sed pro ministerio sibi celebratione susceptum.

e ¶ Actores.] Id est, procuratores. & sic in causa liberali interuenit procurator, cõtra id 2. qõ. 6. si qñ. Sed ibi loquitur de eo qui impetitur: hic de eo q̃ impetit hic habes, q̃ ciuiliter agitur, & iñ ad depositionem, sic 47. dist. qñ. cõtra regulã illã ff. de mu. & hon. rescripto. & extra de accusatio. qualiter. Sed hoc ideo est, q̃ aliter non posset restitui domino, nisi deponeretur.

Procurator in causa liberali interuenit.

f ¶ Diluere,] Hic habes, q̃ incũbit onus ꝓbationis 3 reo, cõtra id 6. q. vlt. ca. vlt. Præterea ei, q̃ est in possessione libertatis. ꝓbatio incũbit. Sed dic, q̃ nõ hẽt iõ cõmoda possessoris, quia vitiose fuit in possessione, vt C. de probatio. l. vis eius. Vel dic, q̃ ideo probat, quia seruus non põt interuertere possessionem suam, licet sit fugitiuus. ff. de acquirend. possession. rem quæ nobis.

Probatio quandoque reo incumbit.

3 Potest dici, q̃ non fuit diu in possessione libertatis, alias contra diceret. infr. ea. si seruus sciente, & intelligitur de clerico sæculari, secus de monacho, ut ibi not. secundũ Pet.

si qui forte in diuinæ cultu militiæ ante fuerint [a] ignorantia faciente, suscepti, eliminati prorsus, & exuti religioso priuilegio [b] ad dominorum suorum possessiones iusta debuerint admonitione compelli. Et ideo fratres charissimi, eos, quos suprædicti viri auctores in clericatus officio monstrauerint detineri, discussos, & obnoxios approbatos, custodito legum tramite, sine intermissione restituite: ita vt si quis iam ex his presbyter, reperitur, in eo dem gradu peculij [c] sui † amissione mulctatus maneat. Diaconus vero aut vicarium [d] præstet, aut si non habuerit, ipse reddatur. Reliqua vero officia sciant neminem posse ab hac obnoxietate, si conuincitur, vendicari; quate nus hoc ordine custodito, nec dominorum iura, nec priuilegia vlla ratione turbentur.

Item Herculentio, Stephano, & Iusto episcopis.

¶ Seruus, clericus factus, seruituti obnoxius maneat. C. X.

FRequens equidem, & assidua non querela circumstrepit de his põtificibus, qui nec antiquis regulas, nec decreta nostra nouiter directa cogitantes, obnoxias possessionibus †, obligatasque personas venientes ad clericalis officij cingulũ non refutant. † Nuper enim actores [e] illustris fœminæ Placidæ, petitorij oblatione conquesti sunt, Antiochum seruum iuris patronæ suæ (absentis dominæ occasione captata) ad presbyterij honorem vsque perduxisse, eiusque fratrem Leontium clericalis officij priuilegio decorasse. Et ideo, fratres charissimi, inter suprad ictos actores, & eos, qui extremæ cõditionis repetũtur obiectu, cognitionem vobis nostra auctoritate deputamus, vt omni veritate discussa, si reuera obiectã sibi maculã, iustæ refragationis non poterit ratione diluere [f], Leontiũ clericum, quem gradus præfinitus legib. non defendit, ad sequendam conditionis suæ necessitatem modis omnibus reddi g iubeatis α: Antiochum vero, quia propter sacer-

Polyc. ibidem. Ansel. l. 7. c. 30.

† *al. possessoribus.* Iuo p. 6. c. 354. Pann. l. 3. c. 165. † *al. Cusillinatis.*

c ¶ Peculij.] Sed nonne peculium domini est? 13. q. 2. illud. quæ ergo est hęc pœna? Dic peculij, id est, rerum quas post sacerdotium est lucratus, uel forte habuit vum peculij, & ille auferetur ei.

d ¶ Aut vicarium.] Sed vnde dabit, cum nihil habeat? Sed dic, q̃ suum videtur esse quod inuenitur apud ipsum, & lucratur conniuentibus oculis domini. ff. de manumittitur, dabit vicarium pro se, vt C. de serui. reipub. ma. l. 1.

d ¶ Vicarium.] Arg. q̃ quis dando vicarium liberat se. fic. 36. qõ. 1. de raptoribus. Sed quid si ad præsens non potest habere vicarium, nunquid postea dando prætii liberat se? Satis credo, quòd sic. arg. C. de patri. qui fil. distra. l. secunda.

Sed quare non conuenit istos coram sæculari iudice, cum seruus fugitiuus, & gerens se pro libero, remittendus sit ad forum domini, licet alibi inueniatur? vt C. vbi & apud quem causa sta. l. 1. Sed hoc facit priuilegium ordinis.

ADDITIO. Dicas, q̃ in spiritualibus, nec incidenter, nec principaliter põt laicus iudex cognoscere. extra de ordin. cogn. tuam qui fil. sint leg lator. cognoscet tamẽ summatenus an sit vxor, an non. & huiusmodi, qđ dic vt extra de sent. excom. si iudex. lib. 6. ibi videas. Arch.

g ¶ Reddi.] Quæri consueuit quare seruus alienus cõsecratus domino reddatur, & non res aliena consecrata, vt 14. q. vlt. comperimus? R. ideo; quia in rebus inanimatis nullus perpenditur dolus. fic 7. q. 1. episcopus. Iñ quia ibi est consecratio in superficie, sed in homine est in anima, & lex dicit, q̃ alia est ratio in homine, quã in alia re. ff. de leg. 1. si domus. §. cum alicui. in fin.

Cõsecratio rei animata & inanimatæ est diuersa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVis.] CASVS. Maxima illustris fœmina conquesta est domino Papæ per procuratores suos, q̃ Lucerinus episcopus duos seruos originarios, Siluestrũ. & Candidum contra canones, & ea contradicente, in diacones ordinauit. de quo Papa eum reprehendit, & præcipit Rufino, & Aprili epis, vt si vera sint, à sactis officijs repellantur, cũ non sint legitimè ordinati.

a ¶Repellãtur.] Id est, restituãtur ei. Et sic habes hic q̃ plus valet cõtradictio, q̃ absentia. cõtra regulam extra de elec. q̃

1 Et c. bone me. 2. dicũt quidam istã regulam loscum habere ia his quorũ psentia, vel contradictio nõ potest per totum qđ agitur cõfirmare, vel infirmare seu infringere, aliàs secus. vt hic Archid.

sicut 1. Item habes hic, q̃ id quod post probabilẽ contradictionẽ factũ est, cassatur, nunquid eodẽ modo eo ipso quod aliquid post probabilẽ appellationẽ factum est cassandum est statim; qđ vr, vt 2.q.6. quoties, in fi. Dico q̃ nõ, nisi probetur causa appellationis, vt extra de testi. ex parte Adæ. extra de restit. spo. audita. cum distinctione. extra de appe. interposita, vel dic ut ibi, vel hoc est in optione petẽtis, quod maluerit. 2.q.1. ĩ primis. Sed nonne est contrariũ? inf. ea. si seruus ibi. n. episcopus sciens condẽnatur in duplũ. Sed potest esse, q̃ episcop⁹ condemnetur, & seruus restituatur.

GEneralis querelæ.] CASVS. Multi conquesti sũt Papæ Gelasio de epis & abbatib. qui ordinauerant, vel receperãt seruos suos originarios i monasterijs suis: & eos in dissimulanter ad clericatum admittebãt, quos & reddere cõtradicebant, pp q̃ clericalis dignitas obfuscatur, & iõ præcipit Papa epis, vt tales de cætero non ordinẽt; & abbatib. ne eos i monasterijs suis recipiãt, nisi devolũtate dominorũ episcoporũ, & si quos habẽt ordinatos vel in monasterijs receptos, restituant, vel legitimè cum dominis transigant. Nam nihil ecclesiæ deperit si ea quæ sunt aliena reddantur. Si vero contra fecerint, pœnam depositionis & excommunicationis subibunt.

Originarij qui sunt.

b ¶Et originarios.] Originarij sunt qui ex adscriptijs nati sunt in ipso solo, ut C. de agri. & censi. l. colonus. lib. 11. & tales sine gleba non possunt vendi, vt C. de agri. quemadmodum. nec vt esse differentia inter eos, & seruos. vt C. eod. ne diutius. Adscriptitij autem sunt qui per 30. annos fuerunt in solo. C. eodem. cum satis. Io. Adscriptitij enim duobus modis fiunt: aut præscriptione, aut duplici confessione per scripturam bis factam, ut C. de agri. & censi. cum scimus. Ber.

Adscriptitij duplicitèr fiunt.

dotium reconciliari † non potest, si in sua ecclesia in hoc, in quo est, honore collocare desiderat domina, non velut reditum sibi habeat, sed pro mysteriorum celebratione susceptum.

† al. retolli.

α Reddi iubeatis.] *In plerisque uetustis exemplaribus Gratiani, Anselmo, Iuone, & Polycarpo legitur,* redhibere. *sed ob glossam non est mutatum.*

Item Rufino, & Aprili episcopis.

¶De eodem. C. XI.

QVis aut leges principum, aut patrum regulas, aut admonitiones modernas dicat debere contemni; nisi qui impunitum sibi tantum æstimet transire commissum? Actores si quidem filiæ nostræ illustris, & magnificæ fœminæ Maximæ petitorij nobis insinuatione conquesti sunt, Siluestrum, atq; Candidum originarios suos contra constitutiones, quæ supradictæ sunt, & contradictione præeũte à Lucerino pontifice diacones ordinatos. Ideo, fratres charissimi, tantæ puaricationis excessus noueritis sagacius inquirendos; & si constiterit querelã veritate fulciri; continuo, qui contradictione præeunte nõ legitime sunt creati, à sacris officiis repellantur. a

Sup. distin. 10. c. 11. Iusti. nouel cõstit. 123. circa fi. Deus dedit p. 4. Iuo p. 6. c. 104. & p. 4. c. 179. Pann. l. 2. c. 150.

Item episcopis per Lucaniam, & c. epist. 1. c. 16.

¶Nec ad religiosæ vitæ propositum, nec ad clericatus officium serui sine dominorum consensu admittantur. C. XII.

GEneralis etiam querelæ vitanda præsumptio est, qua propemodum causantur vniuersi passim seruos, & b originarios dominorũ iura, possessionũq. α fugientes, sub religiosæ conuersationis obtentu, vel ad monasteria sese conferre, vel ad ecclesiasticum ‡famulatum, conniuentibusque præsulibus indifferenter admitti. Quæ modis omnibus est amouenda pernicies, ne per Christiani nominis iustitutum c, aut aliena peruadi, aut publica uideatur disciplina subuerti: præcipuè cum nec ipsam ministerij clericalis ab obligatione fuscari conueniat dignitatem; cogaturque pro statu militantium sibi, conditioneque iurgari d, aut videri (quod absit) obnoxia: Quibus solicita cõpetenter interdictione prohibitis, quisquis episcopus, presbyter, aut diaconus, vel eorũ, qui monasterijs præesse noscuntur, huiusmodi personas apud se tenẽtes nõ restituendas patronis, aut deinceps vel ecclesiasticæ seruituti e,

Pol. l. 4. tit. 34. Ansl. 7. c. 196. Iuo p. 6. c. 100.

Iuo p. 16. c. 47.

2 Facit hoc text. l. 2. C. de mend. vidua. in fi. & memin.

a ¶Transactione.] Et nonne hoc est simonia, ut quis se emat, vt promoueatur, immo vt promotus maneat in ordine, vt supra. ead. ex antiquis. Sed dic. q̃ hic non fit transactio super ordine, sed super libertate, vel super ipso seruo, & super seruitio potest fieri transactio, 36. q̃. 1. de

Simonia verum cõmittatur, si quis emat scripturã, q̃ moueatur.

† al. scriptionis.

1. Ad Tim. 6. 2. Pet. 2.

vel religiosis cõgregationibus putauerint applicandas, nisi forsitan dominorũ sub scripturæ † testimonio primitus absolutas, vel legitima transactione a concessas; periculum se proprij honoris non ambigant, communionisque subituros, si super hac re cuiusquam verax nos querela pulsauerit. ¶Magnis quippe studijs, secundum Beatum Apostolum præcauendum est, ne fides, & disciplina Domini blasphemetur. *Idem* β. ¶Nihil perire credimus, ecclesiasticis vtilitatibus, si, quæ sunt aliena b, reddantur c.

α ¶Possessionumque.] *Emendatum sic est ex decreto Gelasij, cum antea legeretur,* possessionemque. *Nam originarij non solum dommis, sed fundis, ac possessionibus addicti erant. l. quemadmodum, & l. originarios. lib. 11. eo tit. de agricol. Ac propterea supra in c. frequens. non est mutata uox,* possessionibus, *quamuis in plerisque uetustis codicibus legatur,* possessoribus.

β ¶Idem.] *Hæc non sunt inuenta apud Gelasium, neque apud cæteros collectores habentur.*

3 *Hoc non obseruandũ est, cum dominus & seruus eiusdem professionis inueniuntur. Cæterum si Iudæus d mancipium Christianum emerit; iudicis, vel episcopi auctoritate, etiam eo inuito ad libertatem debet perduci.*

Vnde Gregorius Libertinos præfecto Siciliæ, lib. 2. epist. 37. seu c. 75.

¶Ad libertatem perducantur mancipia Christiana à Iudæis comparata. C. XIII.

C. ne Iudæus Christianũ ‡mancipium. §. nulla.

MAncipia Christiana e quæcunque Iudæum compararasse patuerit, ad libertatem f iuxta legum præcepta sine omni ambiguitate perducite g; ne, quod absit; Christiana religio Iudæis subdita polluatur.

Item ex concilio Toletano 3. c. 14.

1. de rap. nec est magis simonia, quàm si quis emeret terrã, ut ibi ædificaret ecclesiam: sed tñ ipse seruus nõ potest reaedificare cum dño, vt C. de transa. interpositas.

b ¶Aliena.] Infra 12. q. 2. fraternitas, infra 14. qõ. 6. si res aliena propter quam.

Prælatus qđ debet facere, q̃ scit non esse ecclesiæ sue.

c ¶Reddantur.] Postquam scit ecclesia ea esse alterius. Sed pone, q̃ prælatus sciat rem nõ esse ecclesiæ nũquid statim tenetur restituere? vr hic. q̃ sic, & extra de simo. per tuas. in fin. & extra de postul. l. bonæ 2. quia bonam fidem debet agnoscere, ut. n. mandat. quintus. Dico, q̃ si dominum, vt rem petat nec in hoc facit fraudem, vt ff. de neg. gest. atqui natura. §. cum me absente. & de hoc infames 34. q. 2. si vero.

HOC TVNC. CASVS. Tangitur hic tertius articulus huius dist. dictum est sup. q̃ serui nõ debent ordinari inuitis vel ignorantibus dominis, & si ordinati fuerint, sunt eis restituendi: quod verũ est cum dñs, & seruus sunt Christiani. Sed si Iudæus mãcipiũ Christianũ emerit iudicis vel epi auctoritate debet eo inuito ad libertatem perduci. Et hoc probat per sequẽtia capitula.

d ¶Iudæus.] Distingue, aut seruus Iudæi est vernaculus, id est ex propria ancilla natus aut emptitius. Si est emptitius, aut emit eum antequã fuit Christianus, aut post. Item si emit eum ante: aut emit eum causa seruiendi, aut causa mercimonij. Vernaculus, si vult fieri Christianus, statim eripitur in libertatem nullo pretio dato, ut C. de epis. & cler. Deo nobis. §. vl. Si enim emptus ad seruiẽdum, sine pretio liberatur, si vult fieri Christian⁹ multo magis qui natus est ex ancilla, pria, sine pretio liberatur, si vult fieri Christianus. Dicit enim Gregorius pro illo solo dandum pretium, q̃ causa mercimonij e emptus, vt infra ea. fraternitatem. Si autem est emptus postquã fuerit Christianus, liber efficitur nullo pretio dato: quia cõmerciũ Christiani penitus est ei interdictum, vt infr. ead. mancipia Si autem esset emptus dũ esset paganus: si causa seruitij est empt⁹, & vult fieri Christianus, liber efficitur sine pretio, vt inf. ead. fraternitatem. Si autem causa mercimonij est emptus, si eũ venalem non exponit intra tres menses, postea sine omni pretio liberatur: q̃ præsumitur, q̃ ad seruiendum eum emerit, vt ead. cap. fraternitatem. Si autem intra tres menses eũ exponit venalem, & forte eum vẽdere nõ potest: si vult fieri Christianus, liberatur relicto ptio duodecim solidorum, extra de Iudæ. capitu. 1. Idem per omnia in seruis Paganorũ: licet Hugo dicat, q̃ si vernaculus Pagani fiat Christianus, tenetur seruire Domino suo 1. secundum illud Apost. Quicunque serui sunt sub iugo infidelium, dominos suos omni honore dignos arbitrẽtur. Et alibi, Serui subditi estote dominis, &c. Et secundum hoc potest Paganus esse dominus Christiani nisi non fieri.

Serui Iudæorum si volũt baptizari, an eripiantur statim ĩ libertatem.

1 Vnde dicit illud esse in vernaculis Iudæorũ propter eorum pfidiã, & magis sudspectam eorum cohabitationem. Sed vt prædictum est, idem dicendum est, in utrisq; C. de epis. & cle. Deo nobis. quia hodie pagani ferè omnes Iudizant discernẽdo cibos, & alios ritus exercẽdo sm Lau.

2 Ad id est tex. in l. fi. & ibi Bar. & p totum. C. de iud.

MancipiaChristiana.] CASVS. Quidã Iudæi quosdam seruos Christianos emerũt. quæsiuit Libertinus episcopus, quid inde esset faciendum, & mandat ei Papa Gregorius, vt eos ad libertatem pducat, ne Christiana religio subiecta Iudæis polluatur.

e ¶Mancipia Christiana.] Ante emptionem.

f ¶Ad libertatem.] Infra 17. qõ. 4. Iudas qui contra 2. Sed hic de eo agitur quem constat esse Christianũ; ibi de eo qui mentitur esse Christianum, ut euadat iugum seruitutis.

g ¶Perducite]. i perductos ostendite, quia statim liber est extra de Iudæ. cap. 2. tamen coloni possunt esse Iudæorum, vt ibi dicitur. Sed nunquid Christianus potest emere Iudæum mancipium? Sic tamen ut cum illo non moretur, ut 28. q. 1. sepe. & cap. nullas. Ioan.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NVlla officia.] CASVS. In hoc capitulo duo dicuntur. Primum est, q̃ publica officia non sunt committenda Iudæis, occasione quorum possint offendere Christianos. Secundũ est, q̃ serui Christiani ab eis circumcisi, vel iudaico ritu maculati, pretio nullo reddito ad libertatem p̃ducantur.

a ¶ Nulla officia.] inf. 17.q.4. cõstituit.

b ¶ Occasio.] Arg. q̃ nẽmo cogitur sibi eligere exosũ, vt 63. dist. c. vlt. Ioan. arg. 54. dist. c. i.

c ¶ Non reddito.] Secundum legem decapitatur. C. ne Iudæus Christianum man. l. vnica.

DE HIS AVTEM. Supra ostensum est quid fieri debeat de seruis Christianis, quos Iudæi emerũt. Nũc ostẽdit quid iuris sit de seruis infidelibus, & emptis ab eis. Et de hoc scribit Gregorius Fortunato Neapolitano episcopo.

FRaternitatem.] CASVS. Iudæi Neapolim habitantes emerunt seruos paganos vel Iudæos cã mercimonij de extraneis finibus, quos Neapoli habebãt, qui volebãt fieri Christiani: sed eorũ dñi nõ permittebant, imò eos vẽdebãt. Quæsiuit Fortunatus epus Neapolitanus, qd de hoc esset faciendũ. Et rñ. Gregorius vt sua solicitudine in libertatẽ vẽdi centur. nec alijs vẽdi patiatur: hac tñ cõsideratione seruata circa Paganos, vt intra tres menses ab eo tpe quo Neapolim ducti sunt, venales eos exponãt emptores Iudæi: intra quos si dum emptor cui vendantur non inuenitur, ad ecclesiam confugerint, Christiani fiant, & pretiũ recipiant à Christiano emptore; vel alius recipiat pro eis si absentes sunt: idem est, & si extra ecclesiã dixerint se velle fieri Christianos. Si vero intra tres menses eos venales non exposuerint, & nolunt fieri Christiani: nullus de cætero emat eos ad seruiendum, & nullo reddito pretio ad libertatem perducantur, quia præsumit, q̃ tñ ad seruiendum sibi emerunt, & nõ ad vẽdendũ: ita posuit Beneuen. casum; & ita etiã sentit Hu. in summa sua. Probabiliter tñ potest dici, q̃ principium cap. vsq; ad locum illum, [Hi vero.] Intelligitur de Iudæis, vel Paganis seruis, qui causa mercimonij non habebantur: qui indistincte perueniunt ad libertatem, si volunt fieri Christiani. Reliqua vero pars loquitur de illis, qui causa mercimonij emuntur. Tu tñ prudens lector deliberabis casũ in melius cõmutando, sicut tibi videbit.

¶ Officia publica Iudæis non sunt committenda. C. XIIII.

NVlla officia [a] publica Iudæis † iniungantur, per q̃ eis occasio [b] tribuatur Christianis pœnam inferre. Si qui vero Christiani ab eis iudaismi ritu sunt maculati, vel etiam circumcisi, non reddito [c] pretio ad libertatem, & religionem redeant Christianam.

†al. Iudæos opus est agere.

De his autem, qui in infidelitate empti, ad gratiam baptismi venire desiderant, quid fieri debeat Gregorius Papa scribit Fortunato Neapolitano episcopo lib. 5. epist. 31. seu cap. 131.

Io. diac. l. 4. nu. 47.

¶ In libertatem vendicentur serui, qui ab infidelitate ad fidem accedunt. C. XV.

FRaternitatem vestram de his oportet esse solicitã. Et si de Iudæorum seruitio non solum Iudęus, sed etiam quisquam paganorum fieri voluerit Christianus; postquã voluntas eius fuerit patefacta ne hunc sub quolibet ingenio, vel argumento, cuipiam Iudæorum venundãdi facultas sit, sed is, qui ad Christianam cõuerti fidem desiderat, defensione vestra in libertatem modis omnibus vendicetur. ¶ Hi vero, quos huiusmodi oportet seruos amittere, ne forsitan vtilitates suas irrationabiliter æstimẽt impediri, solicita vos hæc conuenit consideratione seruare; vt si paganos, quos mercimonij causa de externis † finib. emerint, intra tres menses, dum emptor, cui † vẽditi fuerint [d], non inuenitur, fugere ad ecclesiam fortè contigerit, & vel le se fieri dixerint Christianos, vel etiam extra ecclesiam hanc talem voluntatem prodiderint; pretium eorum à Christiano, scilicet emptore percipiant [e]. Si autem post præfinitos tres menses quisquam huiusmodi seruorũ velle suum edixerit, † & fieri voluerit Christianus: nec aliqs eum postmodum emerit † [f] nec dominus qualibet occasionis specie audeat venundare: sed ad libertatis proculdubio præmia perducatur, quia hunc non ad vẽdendum, sed ad seruiendum sibi dicitur † & comparasse. †

Iuo p. 13. c. 106. Poly. l. 7. tit. 14.

†al. extraneis †cui vendi debeant] orig.

†al. dixerit. †emere] orig. †intelligitur] orig. †al. referuasse

Vtere eleque g̃ sequitur tabula. Futura pro præsenti, & præsentia pro futuris. Probatur admittitur contra præsumptionẽ. Adde an & q̃ cõtra præsumptionẽ iuris, & de iure admittatur probatio, vel non, nec in auth. sed nã necesse. C. de donationẽ. gl. in l. interdum. §. quod ferè. ff. de pa-

a Percipiant.] Datis duodecim solidis pro meliori mancipio, vt extra de Iudæis. c. 1. Sed quid si nemo ipsum vult redimere? quærat pretium ostiatim, vt ff. de manu. l. 3. aut seruiat quinque annis. C. de cap. l. vlti. & 36. q. 1. de raptoribus.

e ¶ Percipiant.] Sic ergo aliquis cogitur vendere rem suam, ut 14. q. 6. comperimus.

f ¶ Emerit.] Id est emet. sic quandoque ponitur futurum pro præterito, vt 63. distin. nosse. ibi ponitur fore peruentum pro peruenisse. sic ff. de verbo. signific. verbum erit. & ff. de leg. 3. etiam. & supra distinct. 50. ponderet.

g ¶ Dicitur.] Id est, præsumitur: & hæc est præsumptio iuris. & dicunt quidam, q̃ cõtra hanc præsumptionem nõ admittitur probatio 1. cum hic non tm̃ præsumat, sed etiã statuat ius, vt extra de reg. vidua. ext. de cõdit. app.

app. per tuas. Et istud concedo q̃ vbicunque non tm̃ præsumit ius, sed etiam aliquid certi statuit, q̃ non admittatur probatio in contrarium: licet H. contrarium dicat, vt 27. q. 1. nec aliqua. & 3. q. 3. extraordinaria. if. 17. q. 4. in venditionibus. Ioan. Ego credo q̃ semper admittitur probatio in contrarium, nisi ius statuat quod non admittatur, vt inf. 17. q. 4. in venditionibus. De hoc habes 50. dist. ferrum. B.

Ioã. Diaconus l. 4. nu. 46.

Iuo p. 13. c. 202.

[Idem Januario Caralitano episcopo, lib. 3. epist. 9.]

PALEA. C XVI.

SI quilibet Iudæorum seruus ad venerabilia loca confugerit causa fidei, nullatenus eum patiamini præiudiciũ sustinere: sed siue olim Christianus, siue nunc fuerit baptizatus, sine vllo Christianorum * pauperum damno religioso ecclesiasticę pietatis patrocinio in libertatẽ modis omnibus defendatur.

* ¶ Christianorum.] *Ioannes diaconus in vita B. Gregorij, lib. 4. num. 46. referens hanc epistolam, & Iuo p. 13. c. 102. habent hanc vocem: quæ tamen abest à codicibus epistolarum S. Gregorij tam impressis, quam manuscriptis, qui sunt collati.*

[Item ex concilio Toletano 12. c. 9.]

Burch. l. 4. c. 86. Iuo p. 1. c. 280. † *Vsi*] orig.

PALEA. C. XVII.

ETsi † Iudęorum serui nec dũ adhuc conuersi ad Christi gratiam conuolauerint, libertate donentur.

[Item ex concilio Matisconensi 1. c. 16.]

Furtum sui ipsius quis committit.

Burch. l. 4. c. 88. Iuo p. 1. c. 282.

PALEA. C. XVIII.

PRęsenti concilio, Deo auctore, sancimus, vt nullum Christianum mancipium Iudæo deinceps seruiat, sed datis pro quolibet bono mancipio duodecim solidis, ipsũ mancipium quicunque Christianus, seu ad ingenuitatem, seu ad seruitium licentiam habeat redimendi. Et si Christianus desiderat, & non permittitur, similiter faciat; quia nefas est, quem Christus Dominus sanguinis sui effusione redemit, blasphemum Christianę religionis in vinculis tenere. Quòd si acquiescere his quæ statuimus, quicunque Iudæus noluerit, quamdiu ad pecuniam constitutã venire distulerit; liceat mancipium † ipsum cum christianis, vbicunque voluerit, habitare.

† *al. mancipio ipsi.*

& ¶ Præsenti. † *Caput hoc eodem modo refertur à Burchardo; & Iuone: in concilio tamen ipso paulo aliter habetur, & nonnulla desunt.*

Item ex concilio Aurelianensi primo, c. 10.

¶ De eodem. C. XIX.

Poly. l. 2. tit. 31. Burc. l. . c. 24. Iuo p. 6. c. 125.

SI seruus, absente [a], vel nesciente domino, episcopo tamen sciente; quòd seruus sit, diaconus, aut presbyter fuerit ordinatus; ipso in clericatus officio [b] permanente, episcopus eum domino duplici satisfactione compenset, [c] Si vero episcopus eum seruum nescierit; qui testimonium perhibent, aut eum supplicauerint [d] ordinari, simul redhibitioni teneantur [e] obnoxij

Iustinia. de sanctiss. epis. §. fi seruus. & in Authentica, si seruus. C. de epis, & clericis.

Item noua constitutio.

¶ De eodem. C. XX.

SI seruus

a Scilicet defectum quia seruitus non est crimen, sed est defectus: sed ordinãdus peccat non manifestando defectum vt de si bene inspicias, non est contra. Hug.

Ordinato qñ non tenetur eps prouidere.

a ¶ Absente.] Videtur. n. episcopus tũc cum eo dispensasse. fi. 28. distin. diaconi. Et est arg. ad hoc, quod episcopus dispẽsat ipso facto circa notum. vt dixi 51. d. qui in aliquo.

b ¶ Officio.] De dispẽsatione fauore libertatis. dẽret enim deponi: quia furtum cõmisit corporis sui vt C. de ser. fug. l. 1. Sed quid si ilti non habẽt unde soluant? tunc dico istum reddendum domino, vt su. ea. ex antiquis ar. ff. de eo per quem factum est. l. vlt.

c ¶ Compenset.] Si habet propriũ. alioquin. non: quia delictum personæ, &c. vt 16. q. 6. si episcopum. extra de appel. reprehensibilis.

d ¶ Supplicauerint.] & sic patet q̃ nõ sẽper deponitur ordinatus, q̃ occultat crimẽ suum: quod est contra H. vt dixi d. 50. ex pœnitentibus.

e ¶ Teneantur obnoxij.] Item pate hic q̃ eps non tenetur prouidere ordinato cũ altere eũ examinat vt su. 24. dist. quando.

SI seruꝰ.] CASVS. Hoc ca. habetur ex authẽ. de sanctiss. epis. §. si seruus. & dicitur in quatuor partes in prima parte dr̃, q̃ si dñs sciat seruum ordinari, & non contradicat statim eripitur in libertatem. Si vero ignorat, intra annum recuperabit illum, si probauerit seruilem fortunam. In secũda parte

Universidad de Deusto
Biblioteca

parte dicitur, ꝙ si per triennium probatus monachus efficitur, euadit iugum seruitutis. In tertia dicitur, quod ordo episcopalis, liberat à patria potestate, & à seruili fortuna, vel adscriptitia, sed non a curiali. In quarta dicitur, ꝙ adscriptitij possunt clerici fieri inuitis dominis, ita vt agricultura adimpleant.

a ¶ Sciēte.] Argumē tū de taciturnitate extra de his, quę fiūt à præla. cap 2. & dixi 21. dist. diaconus. & 28. dist. diaconi.

b ¶ Vnius.] Sed qualiter hoc stare potest in presbytero, vel diacono? nam episcopus debet seruare interstitia temporum, quę sunt infra. 77. dist. in singulis. sed si obseruauit, cōstat quod plus steterit, quam per annum. Respon. dicunt quidam, ꝙ iste fuit ordinatus sine examinatione, & nō obseruatis interstitijs. vel dic qui, erat grandeuus: vnde vsq; ad annum potuit promoueri in diaconem. vt 77. dist. monachus. Vel dic ꝙ annus iste incipiat non a tpe ordinationis, sed a tpe scientię. argum. 17. q. 2. si quis incognitus.

c ¶ Seruilem.] Plus enim valet ordo, q̄ scientia et militia, vt ff. de libe. cau. qui de libertate. in fin.

d ¶ Seruum suum.] cum dist. su. ea. ex. antiquis.

e ¶ Per triennium.] ad monachatum datur triennium: ad clericatum annus: quia clerici sunt in publico, & monachi latēt.

f ¶ Episcopalis.] Et ēt sacerdotalis, vt su. ea. ex antiquis.

g ¶ Sed non a curialī.] Quidam dicunt, ista verba nō esse in ipsa lege: & verū est ꝙ in illa non ponūtur sed alibi, vt in authē. de sanctiss. epis. §. sed hoc quidem coll. 9. sed secundum hæc iura canonica hoc non tenet: quia cū ordo liberat a seruili fortuna, multo fortius à curiali soluit episcopalis dignitas, quæ autem dignitas liberat a potestate patria habes in auth. cōstitutio. q̄ de dig. coll. 6. & C. de decu. l. vlt. lib. 10 & in auth. vt ordinatæ præsec. coll. 5.

h ¶ Adimpleant.] Hoc nō tenet, vt su. ea. quicunque 2.

A Dmittantur.] CASVS. Quidam episcopi admittebant indistincte ad sacros ordines seruos, & originarios, & alijs conditionibus obligatos quos Leo Papa reprehendit, & mandat eis, ꝙ de cætero hoc non faciat nisi voluntates eorum, qui in eis habent aliquid potestatis, accesserint.

i ¶ Originarijs.] Tales enim liberi sunt, vt C. de agri. l. diffinimus. lib. 11. & ne diutius. & extra de Iudæ. cap. 2. 3. Ioan.

Alias tacens habet pro contumace. if. 65. dist. c. vlti. in glo. vlti. eps inter ordinandum debet obseruare interstitia temporum.

Ordo præfertur scientiæ & militię.

Monachi latent.

2 Et ideo subijcit c. sequen. quod hoc corrigit. Ioan. de Fan.

3 Ad hoc ne tā non admittentur fine licētia dñorum, vt hic. Nec seruet quod leg. & nota. ca. proxi. in fine. Nam ibi hic corrigitur Io. de Fan.

sciente [a], & non contradicente domino in clero fuerit ordinatus; ex hoc ipso, quod constitutus est, liber, & ingenuus erit. Sed si ignorante domino; licèt ei intra spatium vnius [b] anni & seruilem [c] fortunam probare, & seruū suū [d] accipere. Verum etiam si legitime probato experimento monachus efficiatur, euadit iugum seruitutis. Debent. n. per triēnium [e], antequam monachi efficiantur, in monasterio permanere: postea vero si monachi effecti fuerint, liberi efficiūtur. Episcopalis [f] n. ordo liberat à fortuna seruili, vel adscriptitia, sed nō à curiali [g], siue officiali: nā & post ordinationem durat. Sed & ius patriæ potestatis soluit episcopalis dignitas. Adscriptitios vero in ipsis possessionibus clericos etiam præter voluntatem dominorum fieri permittimus: ita tamen, vt clerici facti impositam sibi agriculturam adimpleant [h].

Auth. de monach. §. Hinc autem.

Tit. de sanctiss. episcopis. §. fi & quidem. Auth. epistolis, de episcopi. & cler. eod. Authen. sed epistolis, eod. Authen. adscriptitios, eod.

¶ *Extat hoc caput ad verbum in epitomis nouellarum constitutionum ab Irnerio descriptis; quæ post codicem poni solent, itemque in nouella 123. c. 20. per Iulianum antecessorem. Verba autem, quæ ad ĝita erant in titulo,* Leo Imperator omnibus episcopis, *videtur illuc irrepsisse exsequenti titulo.*

Item Leo Papa omnibus episcopis, epist. 1. c. 1.

¶ De eodem. C. XXI.

A Dmittuntur passim ad ordinem sacrū, quibus nulla natalium, nulla morum dignitas suffragatur: & qui à dominis suis libertatem consequi minime potuerunt, ad fastigium sacerdotij (tanquam seruilis vilitas hunc honorem iure capiat) prouehuntur. *& infra.* Ab his itaque fratres charissimi, omnes vestræ prouinciæ abstineant sacerdotes: & non tantum ab his, sed etiam † ab alijs originarijs [1], vel qui alicui conditioni obligati sunt, volumus temperari; nisi forte eorum petitio, aut voluntas accesserit, qui aliquid sibi in eos vendicant potestatis.

Antel. l. 7. c. 25. Burc. l. 2. c. 22. Iuo p. 6. c. 64.

† *& ab alijs qui aut originali, aut alicui* orig.

4 *De seruis monasterij quæritur an ecclesiasticis officijs possint aggregari, an non. Sed famuli ecclesiarum nō sunt ordinandi, sicut supra dictum est, nisi à propriis episcopis libertatem consequantur. Porro seruus monasterij libertatem consequi nō valet: non ergo ad clericatū sibi accedere licet. Quod autem liber fieri non possit, probatur auctoritate octauæ synodi, in qua sic statutum legitur.*

ꝙ ¶ Non valet.] *In primo vaticano post hæc verba sequitur: qui n. sunt monasterij in nullius ius transire possunt.* Vnde nec abbas potest dicere, hoc meum est non ergo; &c. *Caput autem,*

tatem consequi non possunt: ergo ad clericatū promoueri non possunt: & ꝙ non possunt consequi libertatem, probatur sequen. cap. cuius casus patet, & per te videbis.

Abbas nihil proprij habet.

a Abbati.] Liberū.] Quia si manumittitur seruus ecclesiæ, duo dabuntur loco illius, vt 12. q. 2. eps sed

quod nunc à Gratiano citatur, alibi reperium non est quam apud Isidorum Hispalensem in reg. monach. c. de famil. vita.

¶ Monasterij seruum abbati, vel monacho non licèt liberum facere. C. XXII.

Isidorus Hispa. in reg. monach. c. de famil. vita.

A Bbati, vel monacho monasterij seruum non licebit facere liberum [a] Qui enim nihil propriū [b] habet, libertatem rei alienæ dare non potest. Nam sicut etiam ęcu li leges sanxerunt, non potest possessio alienari [c], nisi à proprio [d] domino.

Hac auctoritate prohibentur serui adipisci libertatē recedendi ab obsequijs monasterij: sed non phibētur nāci sci libertatem promouendi ad sacros ordines. Potest enim in sacris ordinibus cōstitutus, monasterij obsequijs perpetuo deseruire: ac sic seruus monasterij & libertatem adipisci, & sacris officijs associari valeat. Vnde in alio capitulo [e] præfatæ constitutionis causa redditur. [Iniustum « est enim, vt monachis rurale opus faciētibus, serui eorum otio torpeant, ac delitijs affluant.]

« ¶ Iniustum.] *Infra 17. q. 4. c. in venditionibus. ver. s. iniustum. hoc ipsum citatur ex concilio Agathensi, vbi etiam extat, c. 56.*

Quod autē serui ecclesiarum (quo nomine etiam monasterij seruos significari intelligimus) ad sacrę religionis ꝓpositum debeant assumi; auctoritate Gregorij probatur, q in generali synodo residens † dixit.

¶ Si conuersationis probatæ fuerit famulus ecclesiæ, potest ordinari. C. XXIII.

† al. ex.

Hæc decretis B. Gregorij in extremo 12. lib. regesti, & aliqua ex parte 4. epistola. 44. Ioan. diac. l. 2. c. 16. In conc. Tribu. c. 29 Anst. l. 7. c. 184. Poly. l. 6. tit. 16.

M Vltos de † ecclesiastica familia, seu sæculari militia nouimus ad omnipotentis Dei seruitium festinare, vt ab humana seruitute liberi in diuino seruitio valeant familiarius in monasterijs conuersari. Quos si passim dimittimus, omnibus fugiendi ecclesiastici iuris dominium occasionem prębemus. Si vero festinantes ad omnipotentis Dei seruitium incautè retinemus; illi inuenimur negare [f] quædam, qui dedit omnia g. Vnde necesse, est, vt quisquis ex iuris ecclesiastici seruitute, vel sæcularis militiæ [h] ad Dei seruitium conuerti desiderat; probetur prius in laico habitu constitutus. Et si mores illius, atque conuersatio bono desiderio illius testimonium fuerint; absque vlla

Seruos manumittere est opus misericordiæ.

2 Alias trāsferendi.

3 Ita intelligit. Lau.

Media via est tenenda.

sed abbas nihil habet proprij, vt 12. q. 1. non dicatis. vn

b ¶ Propriū.] Quia nemo potest plus iuris in aliū, &c. gu. iuris nemo. 1. q 7. Dabertū. sed fallit extra de elect. suffraganeis ff. de acq. rerum domi. non est nouum 1. vt ff. de pig act. si conuenerit. & Instit. quib. ali non licet §. 1. ff. de vsufru. l. quod nostrum.

c ¶ Alienari.] 11. q 3. si quis a proprio. nisi in casibus, d ¶ Proprio.] Sim extra de iure patr. quod autem.

HAC AVCTO. CASVS.] Dicit Gratianus in hoc §. in quo casu intelligitur supradictum cap. Et dicit ꝙ ser-

non dat potestatem hic seruis conuertendi 2. & se sub trahendi sed prælatos instruit, vt non aliter manumittant quam probatione adhibita. Vel dic quod loquitur de iam manumissis 3. vt etiam tales indistincte non sint recipiendi, nisi probentur per triennium in laicali habita.

g ¶ Omnia & ita non debemus omnes refutare: nec etiam omnes admittere: & sic media via tenenda est, vt 45. distinctio. disciplina. ff. de offic. procon. l. solent.

h ¶ Militiæ.] Non obst. 19. q. 3. monasterijs. & dixi. 53. dist. legem.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶ Morte.] Non tm ōia nec sola, quæ tunc puniebātur morte ꝛ. hodie repellūtā promotione: q furtum, & simplex fornicatio non punicbantur morte, vt 36. q. 2. denīq; & alijs multis, vt 22. q. 2. si quis per vetus hęc tm hic repellunt à promotione. 49. distin. hinc etenim

ª De furto probatur de consec. dist. 4. discipulos & extra de furtis. si q; Hodie ita proprie sumēdo repelluntur a promotiōe. 81. dist. c. 1.

prohibēdū est.] b ¶ Fuerint.] l. vixerint: vel etiā eorū heredes, vt C. de lib. & eod. li. libertinæ. si ius tm liberi, potest vt ff. de obsequijs liber. hæredes. C. de operis libertorū. qđ ex liberta. secus tm est in libertis ecclesiarum, vt sup. ead q̄ ex famulis. q̄ a eorū dña, s. ecclesia, nunquam moritur, vt 11. qō. 2. liberti.

Ecclesia nūquam moritur.

Orpore.] Hæc distinctio diuidit ī duas partes. et principaliter in hac distinctio. tractat q̄ corpore vitiati. s. impotēres vel magnis membris, & apparentibus vnde deformarentur, vel minoribus per culpam suam, promouendi non sunt. Si autem à barbaris, vel dñis, vel ab inimicis secti fuissēt, vel à medicis vel casu. possent promoueri: & hoc ꝓbat in prima parte p xij. auctoritates sctōrū. Secunda ibi, Hoc autem, Ioan de Fant.

CASVS. Hic intitulatur 55. di. in qua ostēdit, q̄ corpore vitiati promoueri nō possunt: & quę pęna ordinationibus talium sit imponenda.

Corpore vitiati sunt a promotione repellendi.

c ¶ Corpore vero vitiati.] Hic agitur de corpore vitiatis: & q̄ pęna debeatur ordinatoribus taliū. Notandum q̄ sponte vitiati in quocunque membro, repelluntur a promotione & deijciuntur iam promoti, vt inf. eadem. pœnitentes sunt. n. sui homicidæ. inf. eadem. si quis, & cap. qui partem. si autem casu vitiati sunt corpore, s. ab hostibus inuiti, vel ꝓ ęgritudinem voluntarij: siue a se siue a medicis, non obstat eis. inf. ea. si quis a medicis. Si autem alias sunt vitiati: aut ipsi insistebant operi licito, aut operi illicito. Si illicito, repelluntur: si licito, & sunt vitiati in minimis mēbris, siue occultis, non repelluntur a promotione. vt inf. ead. qui partem. & c. eunuchos. Sed si in magnis. & manifestis, non promouentur, vt infra ea. si Euangelica. Si ergo aliquis in principalibus membris s. in oculo vel manu habet enorme. vitium, non promouetur: secus si modicum: & quod non generet scandalum, vt extra de cler. ægro vel debilit. cap. presbyterum extra de corpo vitia. c. 1 & 3. 2. ioan.

aEt c. vl. vbi de hoc & in præce. ca. ꝑsbyterorum. Archid.

P Rifcis.] CASVS. Tempore Gelasij in quadam prouincia ecclesiæ erant ita desolatæ officio clericorū propter hostilem rabiem, vt pauci vel nulli sacerdotes inuenirētur, qui populis ministrarent diuina mysteria: quæ rirum fuit à Gelasio, an de monachis vel laicis possint aliqui promoueri? Et respondet q̄ sic, necessitate instāte, dumodo sint honestæ vitæ. saluā tm honorificentia retractatione seruire in monasterio omnipotenti Deo permittatur, vt à seruitio humano liber recedat, qui diuino amore districtiorem subire appetit seruitutem. Si autem & in monastico habitu secundum Patrum regulas irreprehensibiliter fuerit conuersatus: post præfixa sacris canonibus tempora licenter iam ad quodlibet ecclesiasticum officium prouehatur. si tamē illis non fuerit criminibus maculatus, quæ in testamento veteri morte ª mulctantur.

Ecce quomodo serui ad clericatum assumi valeant; vel quomodo non admittantur, Liberti quoque nō sunt promouendi ad clerū, nisi ab obsequijs sui patroni fuerint absoluti. Vnde in concilio Eliberitano, c. 80.

¶ Absque patroni assensu liberti non promoueantur ad clerum. C. XXIIII.

PRohibendum, est, vt liberti, quorum patroni in sęculo fuerint b, ad clerum non prouehantur.

DISTINCTIO LV.

Orpore vero vitiati c similiter à sacris officijs prohibentur.

Vnde Gelasius Papa episcopis per Lucaniā & Brutios constitutis, epist. 1. c. 2. & 3. scribit dicens.

¶ Qui de monasterialibus disciplinis ad clericale munus accedit, & de laicis; ante acta eius vita examinetur. C. I.

PRisc is igitur pro sui reuerentia manētibus constitutis (quæ vbi nulla vel rerum, vel temporum perurget angustia, regulariter conuenit custodiri) eatenus ecclesijs ª quæ vel cunctis sunt priuatæ † ministris, vel sufficientibus b vsque adeo despoliatæ seruitijs, vel plebibus ad se ꝓtinentibus diuina munera supplere nō valeant, tam instituendi quàm promouendi clericalis obsequij sic spatia dispēsanda cōcedimus: Vt si quis monasterialib9 c disciplinis

Iuo p. 3. 142. & 143. Poly. 1. 2. tit. 31. † Anſ. l. 7. c. 46.

Ibidem c. 3. inf. d. 77. ſi 95. § Et ſi ſa

a ¶ Et illa fuit monachi 1. B. De hoc ad plenum. 16. q. 1. in summa. ia Tan. & Gof. Dicunt enim q̄ in illa decret. monachi cōsentur ius cōsexdispēsatione tā ępiscum cōsensu abbatis pōt monachus fieri ecclesiæ parochiali. 16. q. 1. ī parochia. c. do 80. s. cū pro vilitate. c. si monachus. Et hoc de pauperib. dicunt intelligi. Archi.

NVllus.] CASVS. Antiquitus facta fuit constitutio, vt nullus episcopus ordinaret pœnitentē, vel bigamum, vel viduæ maritum, vel corpore vitiatum, quam episcopi male seruabāt, & ideo Arelaten. concilio nunc statuit eruditus ad clericale munus accedit, etiam de laicis ante acta eius vita requiratur. ¶ Ne sit aliquo facinore infectus, vel illiteratus, vel bigamus, vel ab adolescentia sordidatus, vel corpore vitiatus, vel seruilis, vel originariæ conditionis, vel curiæ, vel publicarum rerum nexibus implicatus, vel publica pœnitentia notatus, vel nulla congruentis temporis expectatione discussus.

α ¶ Eatenus ecclesijs.] *Restitutus est hic locus ex epistola Gelasii, & Iuone.*

β ¶ Monasterialibus.] *Hic de industria videntur Gelasii verba mutata, & in compendium redacta: integra autem referuntur infra dist. 77. c si quis. & ibi legenda.*

Item ex concilio Arelatensi. 3. c. 3.

¶ Annuæ suspensioni subiaceat, qui præter canonum formam aliquem ordinat. C. II.

NVllus pœnitentem, nullus bigamum, nullus viduarū maritos in prædictis honoribus audeat ordinare. Et licet hoc iam prope omnium canonū instituta contineāt; tamen ne cuiquam sacerdotum supplicantium (sicut iam diximus) importunitas, vel suggestio iniqua subrepat; necesse fuit, vt nunc seueriorem a regulā sibi velint Domini sacerdotes imponere. Et ideo, quicunque ab hac die contra ea, quæ superius sunt comprehensa, clericum ordinare præsumpserit; ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari, an quis obseruare noluerit, & contra constitutum fratrum fa ne priuetur, γ & ab omnium fratrum communione † noticæ disciplinæ senciat, qui toties salubriter a sanctis patribus instituta obseruare contemnit.

†al. celebrare.

†al. charitate.

γ ¶ Ecclesiæ communione priuetur.] *Hæc verba non sunt in ipso concilio, & videntur idem significare ac sequentia: sunt tamen in vetustis quoque Gratiani codicibus.*

Item Hilarius in concilio Romano ab ipso habito, ca. 3. [paulo tamen aliter.]

Anſel. l. 7. c. 16.

¶ Non ordinentur pœnitentes, vel illiterati. C. III.

POenitentes, vel inscij litterarum, aut aliqua membrorum damna perpessi ad sacros ordines aspirare non audeant. Quisquis autem talium consecrator extiterit; factum suum ipse dissoluet c.

Corpore autem vitiati intelliguntur non casu, sed propria voluntate abscissi.

Ex prisca versione.

Vnde in canonibus Apostolorum, c. 22. & 23. legitur.

¶ Qui semetipsum abscideri, non ordinetur.

Anſel. 7. ca. 37.

C. IIII.

SI quis

Distinctio LV. 271

Annus bissextilis duos dies facit hæberi ꝓ uno.

2 Adde hic ad hoc an bissextus cōputet in numero dierū & mensium. no. in gl. ſi. in l. 2. ff. de diuer. & tēporū præſc. & gl. in l. biſſextus. ff de ver. ſig. 313. diſt. vſque. 4 Vbi ā hoc. ex de prēb. cū nō ignores. in fine.

b ¶ Anno.] No. hic annum computari a tempore scientiæ, vt 17. q. 2. si quis incognitus. 2. q. 6. c. biduū. Quid si annus sit bissextilis, in quo aliquis suspēsus est, nunquid sufficit abstinere cclxv. dieb. non vī: quia illi duo dies habentur pro vno 2, vt extra de ver. sig. quæsiuit. sed non est ita, vt ff de stat. lib. cū hæres. §. Stichus. quia hoc c. loquitur de viciatis in anima 3: & quantum ad hoc facit ad propositū magistri.

c ¶ Dissoluet.] Argu. aliquē venire contra factum propriū ſi. 35. q. 9. quod quis. 12. q. 1. certe 4. extra de elect. nostri. argu. contra de cler. coniu. diuersis fallacijs. extra de concess. præben. cum super quæstione. extra de fil. presby. veniens. Vel dic quōd ipse dicitur dissoluere, qa ob ignominiam sui dissiluitur. sic 70. distinct. neminem. & 71. quæst. 2. capit. 1. cum enim ipse ob hoc sit dignus depositione, ipsemet non dissoluit. Ioan. Solude iure communi non potest aliquis venire contra factū suum, nisi in casib. expressis ī iure 5. B. CORPORB. CASVS. Dicit Gratianus hic, quōd illi corpore vitiati ordinari prohibentur, qui non casu, sed voluntate propria se abscinderunt: quod probat sequens capitulum.

5 Adde ar & qſi quis poſſit cōtra factum propriū venire. & not. in l. poſt mortē. ff. de adop.

SI quis.] CASVS. In hoc cap. dicitur, q̄ si quis laicus sibi virilia abscidit, ad clericatū promoueri non potest: cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum sit sui ipsius homicida. Si uero abscinderet, debet deponi, quia sui est homicida. Sequen. cap patet.

a ¶ Abscidit.] Ex indignatione, uel etiam causa continentiæ.

b ¶ Clericus.] Sed quid dices de Origene, qui se eunuchū fecit, ut liberius occulto posset prædicare tempore plectionis ecclesiæ mulieribus. tamen postea apud Cæsaream factus est sacerdos? Itē Marcus præscidit sibi pollicem, ut sic fieret indignus sacerdotio: & tamen postea factus est sacerdos: ut legitur in historia ecclesiastica. Sed hæc nō sunt trahenda ad consequētiam. 4.q.1.c.ult. 7.q.1. petisti 1.

c ¶ Homicida.] Nō quòd homicida tūc sit factus sed ꝓpter homicidij periculū, quod sequi poterat sectionē, dicitur homicida: sicut qui infantē exponit, homicida dicitur. 87.dist. cap.ult. Et est arg. ꝙ non est considerandū quid eueniat, sed quid euenire possit, ut 22.q.1. i nouo 21. dist. denique. 23.q.5. relegentes. ff. de his qui deiec. uel effu. l. si uero. §. penul. & C. de usufr. ambiguitatē. Arg. cōtra. 23.q.5. de occidendis.

Origenes se eunuchum fecit.

Marcus sibi pollicē præscidit.

a Ad hoc 7.q.2.§. is ita. 4.q.3.c. ult.

Membra potest quis quæque dimittere. ut Hierony. & Esa.

1 Concor. ex. in l.1 ff. de don. facit text. in l. tutor. ff. de suspe. tuto.

H I qui vitio.] supra 23. distin. maritum, &c.

QVi partē.] CASVS. Duo fuerūt homines, qui semetipsos abscideruntunus spōte. alius casu, cum rusticano operi curam impēderet. quæsiuit Nucerianus episcopus, an ualeant promoueri? Respondet Felix Papa ꝙ ille q se abscidit spōte, nō potest: ille uero qui casu se abscidit, potest promoueri: & si clericus est, non deponetur: quia casus ueniam meretur: sed noluntas propria uindicanda est.

d ¶ Digiti.] Forte si haberet supfluos digitos, eos posset præcidere: sicut ungues, vel dentes nimis prolixos præcidere posset. & Hieronymus fecit sibi secari dentes: & Esaias suam linguā amputauit, vt 3.q.1. in scriptu ris. Arg. contrā 35. dist. ab exordio. ubi dicitur, ꝙ Deus nihil superfluū creauit in nobis, & est arg. ad hoc sup. ea. quis. ubi dicitur ꝙ Dei conditionis est inimicus.

e ¶ Præcipiunt.] Id est, permittunt. sic 31.q.1. hac rōne. tur. inf. de consec. dist. 2. c. 3. & extra de te. permu. cum universorum 2. tamen casus non excusat in amotione terminorum. ff. de termi. mo. l. 2.

SIMILITEA. CASVS. Nunc dicit Gratianus, ꝙ illi qui à medicis secantur uel à barbaris, uel qui castrantur a dominis, possunt promoueri. & ad hoc inducit se quens capi.

h ¶ Similiter.] Istud respicit ultimam partem præd. c. Si

† Ista est glossa in uetere uersione. Cap. 33.

abscidit a semetipsum: [id est †], si quis amputauit sibi virilia.] non fiat clericus b, quia sui est homicida c, & Dei conditionis inimicus. ¶ Si quis cum clericus fuerit, abscideritse metipsum, omnino damnetur: quia sui est homicida.

Item ex concilio Arelatensi 2. c. 7.

¶ Non producantur ad clerum, qui seipsos abscindunt. C. V.

HI †, qui se, carnali vitio d repugnare nesciētes, abscindunt: ad clerum peruenire non possunt.

†*Si qui*] orig.

Item Innocentius scribit Fœlici Nuceriano episcopo, epist. 4. c. 1.

¶ Non est ordinandus, qui partem digiti volens sibi abscidit. C. VI.

QVi partem cuiuslibet digiti e sibi ipsi volens abscidit; hunc ad clerum canones non admittūt. Cui vero ea su aliquo contigit, dum aut operi rustico curā impendit, aut aliquid faciens se non sponte percussit; hos canones præcipiunt f & clericos fieri, & si in clero fuerint reperti non abijci †. ¶ In illis enim voluntas est iudicata †, quæ sibi ausa fuit ferrum inijcere α: in istis vero casus g veniam meruit.

In cōc. Tribur. c. 33. Poly l. 2. tit. 31. Burch. l. 2. c. 14. Iuo par. 6. c. 58. Ansel. l. 7. c. 35. Panu. l. 3. c. 43.

† *al. mindicata.*

† Inferunt ex illo textu, ꝙ aliquid impedit faciendum, si factum retinet. 1. non dubium. C. de leg. & l. 5. biduum. ff. quando app. sit.

α ¶ Inijcere] *In originali sequitur*, quòd scilicet & alij id facere dubitari non possit, in istis, &c.

Similiter h vero intelligendum est de iis, qui per languorem a medicis secantur, aut a barbaris abscinduntur, aut a dominis castrantur.

Unde in Nicæno concilio, c. 1. legitur.

¶ Qui per languorem a medicis defecatur ad clerum valet admitti. C. VII.

SI quis a medicis i propter languorem defectus est k; aut a barbaris excisus, hic in clero permaneat. Si quis autem seipsum sanus abscidit; hunc & in clero constitu-

In Tribur. ibi. Ansel. l. 7. c. 36. Poly. ibidem.

SI quis à medicis.] CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ si quis per lāguorem a medicis sectus fuerit, vel casu a barbaris. uel abscisus, uel a domino castratus, poterit promoueri si alias est dignus, & si est clericus, non repelletur. si quis vero cum sanus esset, seipsum sponte abscidit. non promouebitur. & si promotus est, debet repelli. Sequens. c. planum est.

i ¶ A medicis.] Medicus licite promouetur, si eum non remordet conscientia. extra de ætate & qualit. ad aures. etenim non imputatur euentus mortalitatis. ff. de offic. præfid. illicitas. §. sicut. & tamen imperitia eius culpæ annumeratur. ff. ad legem Aquil. idem iuris. circa medium.

¶ al. Flaminius. Medici

k ¶ Defectus est.] Vt tamen nō pariat nimiam deformitatem, ut extra de cle. ægro. presbyterum.

a ¶ Audeto.

a ¶ Audentq.] Qui enim sibi audet manum inferre, multo potius alijs auderet, vt ff. de ædi. edic. cum autem. §. excipitur. 23.q.5. si non licet.

ADDITIO. Et miles, qui se ipsum vulnerauit, punitur secundum id quē habetur ff. de re milit. omnes. §. qui se.

b ¶ Aut domini.] Qui autem seruum castrat, capite punitur & seruus, & medicus. ff. de sic. l. 4. §. vlt. & locus in quo hoc factum est, confiscatur. C. de eun. l. 1.

c Vnuchus.] Talis. n. vitiosus ē, vt ff. de ædil. edic. cū autem. & qñq. pretiosior. ff. ad legē. Aquil. si seruus. §. & si puerum.

d ¶ Si in persecutione.] Non est ergo necesse seruare carnē Adam, vel pulueremvt dicunt vulgares.

e ¶ Natus.] vt frigidus.

Si quis pro ægritudine.] CASVS. Dicitur in hoc cap. ꝙ si quis propter infirmitatē a medicis sectus fuerit vel a barbaris vel a domino suo castratus fuerit: si alias dignus est, poterit promoueri. Si quis vero cū sanus esset spōte sibi virilia amputauit, vt a carnali concupiscentia abstineret: ꝓpter hoc, & nō propter abstinētiam nō potest promoueri. & si promotus est debet deponi. Sequēs capit. patet.

f ¶ Non per disciplinam.] Vt videatur coram hominibus eius continentia. & forte hoc facit propter hypocrisim: sic 35. dist. ecclesiæ principes.

Claudus an possit ꝓmoueri.

g Si quis claudus.] Non tū vt oporteat ipsum ire cū baculo ad altare, vt de consecra. dist. 1. nullus episcopus. tamen secundum legem veterem claudus non ꝓmouebatur. 49. dist. c. 1. & vlt.

LAtor præsentiū.] CASVS. Flauius clericꝰ captus a Normānis amisit digitū sinistræ manus: & ꝓpter hoc Robertus episcopus suus misit eum ad Papam cum litteris suis & quæsiuit si posset promoueri. Et ff. Papa se vidisse qđ acciderat. Vnde commendans ēm de sua solicitudine dicit, ꝙ si a barbaris sectus fuerit, & alias dignus est, poterit promoueri: cū canones in similib. casibus idem dicant.

Normannī feroces sūt.

h ¶ A Normannis.] de istorū ferocitate habes infra. 7. q. 1. scisciteris 1.

1 De Vngaris habes de consec. dist. 1 concedimus Arch.

i ¶ Similitræ.] Idē si

† ἑξεπιζόμενον

tum † abstinere conuenit, & deinceps β nullum debere talium promoueri. Sicut autem hoc claret, quod de his, qui hanc rem affectant, audentque a semetipsos abscindere, dictum sit; sicut eos, quos aut barbari, aut domini b castrauerunt, si inueniuntur alias † dignissimi; tales ad clerum suscipit regula.

† ἄλλως ἄξιοι

β ¶ Et deinceps.] *His verbis nihil respondet in Græco vulgato codice: sed optime apud Balsamonem quem adm. dū & in Carthaginēsi 6. in capitulis Nicænæ synodi a Theolone & Thearisto versis.*

Item ex canone Apostolorum vigesimo primo.

¶ Licite ordinetur episcopus, qui per hominum insidias eunuchizatur. C. VIII.

EVnuchus c, si per insidias α hominum factus est, vel si in persecutione d, eius sunt amputata virilia, vel si ita natus e est, & est dignus, fiat episcopus f.

Iuo p. 6. c. 374. Pann. l. 3. c. 56.

Concordat Triburiense, c. 33.

Burch. l. 2. c. 15. Iuo par. 6. c. 34. Pann. l. 3. c. 42.

α ¶ Per insidias.] ἐξ ἐπηρείας, id est, ex insultu, & iniuria.

β ¶ Episcopus.] *In Græcis exemplaribus non habetur vox ista, & videtur subintelligi,* κληρικός.

Item ex Martino Bracarēsi episcopo in capitulis synod. Græc. c. 21.

¶ Non excluduntur à clero, qui à medicis, vel à barbaris vel à dominis suis castrantur. C. IX.

SI quis pro ægritudine naturalia à medicis secta habuerit, similiter, & qui à barbaris, aut dominis suis fuerint castrati, & moribus digni fuerint visi, hos canon admittit ad clericatus officium promoueri. Si quis autem sanus, non per disciplinam f religionis, & abstinentiæ, sed per abscisionem plasmati à Deo corporis existimans posse a se carnales concupiscentias amputari, castrauerit se; non eum admitti decernimus ad aliquod clericatus officium. Quod si iam ante fuerit promotus ad clerum; prohibitus a suo ministerio deponatur.

Iuo p. 6. c. 118. Pann. l. 3. c. 44.

Item ex concilio Ilerdensi.

¶ Non prohibetur a sacris ordinibus, qui à medicorum incisione claudus g efficitur, promoueri ad sacros ordines eum non denegamus.

Item Stephanus Roberto Metensi episcopo.

¶ Non prohibetur a clero, qui digitum sibi casu abscidit. C. XI.

LAtor præsentium Flauius † scilicet clericus ad sanctā sedem Apostolicam veniens detulit a te nobis directam epistolam, qua indagare studuisti, eum a Normannis h nuperrime captum sinistræ i manus digitum habere

Universidad de Deusto
Biblioteca

dextræ dum tamen non sit deformitas magna. extra eod.cap.1.& extra de cleric ægrotan.presbyterum.maxime si non amisit aliquem de illis, per quos fit signum crucis.

PRæcepta.] CASVS. Presbyter Stephanus inter acutas fudes amisit bursam testiculorũ, dum præsidio fugæ niteret euadere imminẽtes gladios Barbarorũ qui Thusciã præ omnibus prouincijs deuastabant: & propter hoc Palladius,eũ priuauit eũ officio & beneficio. Stephanus vero conquestus est Papæ de facto episcopi.præcepit ergo Gelasi⁹ Palladio episcopo, vt sibi restituat vniuersa quia sicut canones non patiuntur debilitatos per culpam suam in magnis mẽbris promoueri: ita promoti per casum fortuitum debilitati in membris,non debent repelli.

a ¶ Deailes.] Scilicet voluntate,non casu.

Miles esse non potest qui caret testiculis.

b ¶ Inferiores.] Videbatur quod iste non posset esse sacerdos: quia nec miles esse posset nisi haberet ad minus vnum testiculũ. ff. de re mil. qui cum vno.

c ¶ Postmodũ.] Arg. q licet quis perueniat ad statũ à quo si potest incipere,tamẽ toleratur.29.q.2.perlatũ.30.q.1.ad limina.32.q.7.hi,qui&c. neq; Arg.cõtra extra ẽ ætat.& qual.c.1.Solu.hic non fuit ĩ culpa ibi sic.15.q.1.c.fi.

1 Adde hoc quod le. & not. 1. q. 1. cap. 1. in fi. in gl. in ea. eccleſia. Archid.

HOC AVTEM. Hæc est secũda pars dist.in qua dr qđ in prox.cõtinetur. Ioã. de Fan.& sic cõtinuatur. dictum est supra in pluribus capitulis,quod non repellit à promotione qui casu vel agritudine vel persecutione perdidit membrũ. Nunc vero dicit Gratianus q hoc non intelligitur de quolibet membro. Nam qui oculum qualitercunque amisit, promoueri non debet ad sacerdotium.

SI euangelica.] CASVS. Quidam diaconus ad tantã iracundiam quendam sacerdotẽ prouocauit, q ille sacerdos non solum percussit diaconũ fuste, sed etiam oculum eius eruit. Ideo Rufinus episcopus priuauit eum officio presbyterij, post hoc factũ postulabat diaconus in sacerdotem promoueri duabus rationibus. Tum quia inuitus oculum amiserat. Tum quia in recompensationem suæ iniuriæ. quod totum Rufinus episcopus Papæ significauit,præcipit ergo Gelasius Papa,vt presbyterum detrudat in monasterium: & loco eius alium ordinet, nec diaconum in sacerdotẽ promoueat quia

absciſſum: sciscitans si ob hoc ad ecclesiasticum ordinem valeat promoueri,an non. ¶ Quod & nos reperiẽtes,quia solertia tua magis super hoc solicita à sede Apostolica doceri flagitat, normam iustitiæ semper sequi exoptans,studium tuæ sanctitatis merito collaudamus, reuerentiam tuam scire volentes,quoniam si ita est quod à Normãnis digitum ipsum habeat absciſſum, ad promouendum (si alias dignus fuerit) nil ei nocebit,eo,quod quid de his, qui à dominis vel medicis, sine à paganis non sponte tale quid patiuntur,sacris cẽseant canones,dilectionem tuam latere non credimus.

Item Gelasius Papa Palladio episcopo.

¶ Tempore sinceritatis dignitas accepta sequente debilitate non amittitur. C. XII.

Anſel.l.7.c.18. Iuo p.6.c.167. Pann.l.3.c.55. Poly.l.2.tit.3.

PRæcepta canonum,quibus ecclesiastica regitur disciplina,sicut ad sacerdotium debiles [a] corpore non patiuntur venire; ita & si quis in † eo fuerit constitutus, ac tunc fuerit sauciatus,amittere non potest, quod tempore suæ sinceritatis accepit. ¶ Stephanus si quidem presbyter petitorio nobis defleuit oblato, quod habetur [γ] in subditis, [Olim sibi ante annos plurimos collatam presbyterij dignitatem,quam re vera immaculari corporis iudicio † susceperit;sed nuper propter prouinciæ vastitatem(quam Thusciæ præ omnibus,Barbarorum † feritas diuersas sectantium,& ambiguitas inuexerit animorum) dũ imminẽtes gladios euadere fugæ præsidio niteretur, acutis fudibus occurrentia sibi septa transiliens, inferiores [b] partes corporis inseruisse fugerit, quæ vix adhibita curatione biennio potuissent abstergi †.] Et ideo frater charissime supradicto locum suum,dignitatemque restitue,quatenus sacrosancta mysteria, sicut consueuit,exerceat.Neq; enim conuenit,ob hoc auferri ante susceptum ordinem, in quo postmodum [c] in inualitudinem corporis casu probatur faciente collapsus.

† al. indicio.

† Adde quæ de iure dicuntur barb. no. glo. in proœ. inſt. §. quorum. verò barbaricæ gentes.

† al. abſtringi

γ Quod habetur.] *Sic est emẽdatum ex Anselmo & antiquis codicibus Gratiani. Nam hęc est vsitata forma in epistolis Romanorum Pontificum, vbi propria verba petitionem subiungunt. Antea legebatur:* quod habetur.

2 *Hoc autem non de omnibus membris intelligendum est. Qui enim oculum casu amiserit licet desit voluntas;tamẽ sacerdotium adipisci non potest.*

Unde Gelasius † scribit Rufino episcopo.

† al. Pelagius

¶ Non sunt præstanda iura sacerdotij cui oculus erutus est. C. XIII.

Polyc. ibidem. Anſl.l.11.c.169. Matt.5.

SI euangelica admonitio iracundiã nec vsque ad verbũ furẽtem profilire permittit,ne si Racha fratri suo quis dixerit,reus sit gehẽnę ignis:quali putamus pœna plectẽdum esse,qui nõ solum pugno impie percussit in leuitici hominem officio ministerio seruientem;sed quasi nõ sufficeret ad cædem manus,ita (instigante se diabolo) raptus est ad iracundiam,vt fuste non solum percuteret, sed etiã erueret oculum fratris? Et quamuis huiusmodi excessus grauiori esset pœna plectendus; bene tamen fraternitas tua facit ab officio eum presbyterij remouere. Hoc tamẽ solicitudinis tuæ sit, vt locum ei pœnitentiæ cõstituas,& in aliquo eum monasterio retrudas, laica tantummodo si bi communione concessa. In loco autem illius alium te necesse est ordinare presbyterum. Nam illi,cui erutus est oculus, non possunt secundum canones sacerdotii iura concedi. Neque enim aliquid ei prodest,quòd oculum inuitus [a] amisit;cum nec volens quisquam oculum amisisse credẽdus est; nec sanctissimos canones aliquem casum in amissione oculi, qui ad sacerdotium adipiscendum non impediret,suis excepisse [b] regulis inuenimus. sed hoc tantummodo ad prohibitionem sufficisse videmus patribus, vt qui careret oculo,sacerdotii officium adipisci nõ possit. Sed nec illi vllatenus quasi in compensationem iniuriæ [c] sacratus ordo concedi poterit; qui ad tantam sacerdotem proprium potuit iracundiam prouocare [d], vt & ille officium,in quo erat, amitteret, & iste prouectus sui perderet facultatem.

Iuo p. 6. c. 111.

a ¶ Inuitus.] Arg. est ad qõnẽ, q si sponsa est oppressa à sponso,nõ posset 1 intrare religionẽ, quia non prodest ei,q̃ inuita est passa.Quid de hoc fit, in quæstioni bus dixi B.Dic,q̃ ingredi poterit non obstante corruptela: quia non debet esse melioris conditionis malus quàm bonus.nam nemo ex suo delicto,&c.vt ff.de reg. iur.non fraudatur. tamen qui oculum amiserit, remanet tutor,ut C.de excusa.tuto.frater tuus.

b ¶ Excepisse.] Arg.quòd vbi canon non excipit, nec nos excipere debeamus 2.q.5.confuluisti.

c ¶ Iniuriæ.] Quia pœna vnius non debet conuerti in præmium alterius.ff.ad Sylla.l.si sequens. ff.qđ met. cau.sicut in exceptione.§.Pedius.

Pœna vnius non debet esse præmio alterius.

d ¶ Prouocare.] Grauius delinquit qui me ad iracundiam prouocat,quàm ego.C.ad l.Iul.de vi priua.quoniam. & 23.q.5. cſi homo.

In concilio Claromõtẽsi, c.25. & Melphitẽsi, & in cõcilio Inno.2.c.19. 1 Setẽtia est in ps conc. Lateran. sub Alex. iij. p. 19.c.2. Ex decret. Gregor.7.& Vrbani 2. Anſl.l.6.c.150. Iuo p.6.c.418. Pann.l.3.c.51.

† al. canonicis, al. canonici regularib

1 Arg. contra 3. dist. ad finis, secundũ H.

Resbyterorum. CASVS. Quæritũ fuit an filij presbyterorum sint promouendi? Et rndet,q̃ non, nisi in monasterio vel regulari canonia fuerint conuersati.

f ¶ Presbyterorum.] Idem de diaconis & subdiaconis, quia non est alia causa prohibitionis, nisi quia timentur in eis exempla paterni criminis.vt 6.q.1.si quis cũ. & etiam propter odium paternum,ut 15.q.vlt.cu multæ.& 24.dist.quando.

g ¶ Filios.] Sed nunquid hoc ad nepotes extenditur? & videtur q̃ sic: quia nomine filiorum nepotes continentur.ff.de verb.sign.liberorum.& arg. ff.ad Maced. filium. Sed non est ita:quia odia sunt restringenda, ut de pœn.dist.1.pœnæ.ff de liber.& posthu. cum quidam. tollitur enim vitium per successionem,ut infr.eod.dñs. & licet senator non potuit ducere illam cuius pater vel mater artem ludicram fecit: tamen potuit illam ducere cuius auus, uel auia artem ludicram fecit, ut ff. de ritu nup.l.lege Iulia §.1.

h ¶ Cœnobijs.] Sed ad facilitatem dispositionis referas,ut

quia sacri canones nullum casum in monoculo excipiunt, ut promoueri possit, nec ei prodest, q̃ oculum inuitus amisit: maxime cum ad tantam iracundiam sacerdotem prouocauerit,ut ille officium, & iste promouendi facultatem amitteret.

a ¶ Inui-

DISTINCTIO LVI.

Resbyterorum [e] etiam filij ad sacra officia non sunt admittendi.

Unde Vrbanus Papa secundus, ait.

¶ Filij presbyterorum à sacris prohibeantur officijs. C.I.

PResbyterorum [f] filios § à sacris altaris ministerijs remouemus; nisi aut in cœnobijs [h], aut in canonijs † religiose probati, fuerint conuersati.

Filii presbyterorum duplices sunt.

2 Arg. contra extra q̃ cler. uel uouentes,ca.2. & de apost. ca. 2. vbi de hoc:& ibi videas.

3 Innoc. intelligit istã decr. de dispensatione Papæ. Aliq cõcra. eo.ti. conquerẽtes. Archid.

4 Dicas secunda Rayne. & Holt. q̃ in talib. ecclesiis potest episcopus dispẽsare cum filio illegitimo, ut probatur in hac decr. ex tua. cum ibi respondeat ad consultationẽ. Arch.

Filiorũ appellatione nepotes cõtinentur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Locus non sanctificat.

ras, ut quidam dicunt. Idem est vbicunque conuersentur religiosi: quia locus non sanctificat hominem, vt 40. dist. vbi loca. nam conuersati in monasterijs sæpe deteriores sunt alijs, vt 47. dist. quantumliber.

SED HOC. Hæc est secunda pars huius distinctionis in qua probare vult, q si boni fuerint, non nocent illis natales parentum. & hoc vult probare per 8. auctoritates. Ioã. de Fan. CASVS. Dicit Gratianus, quòd supradicta intelligũtur de filijs sacerdotum, q paternam incontinentiam imitantur. Sed si sunt bonæ vitæ, non solum sacerdotes, sed etiam Papæ fieri possunt. Q̃ probatur exemplo Bonifacij, Felicis, & Agapiti, & multorũ aliorum, qui fuerũt filij sacerdotum, & tamen ad summum sacerdotiũ sunt p̃uecti.

a ¶ Sed hoc intelligendum est.] Illud spectat ad principiũ capituli.

OSius.] Aliàs Orosius. Omnia ista exempla intellige de his, qui laicali statu, vel minoribus ordinibus orationibus parentum fuscepti sunt: quãdo suis parentib. licebat vti vxoribus suis. infra eo. cum ergo. Archi.

VNdecunq.] CASVS. Ab hoc loco usque ad §. Contra.] Probat Gratianus peccata parentum filijs nõ imputari. est ergo casus istius capitalis. Duæ q̃stiones factæ fuerunt Auguit. Prima fuit, an peccata parentum filijs imputentur. Et respõdet, q̃ non, si paterna vitia non sequantur. Semen enim hominis ex quocunq; homine Semum est, & Dei creatura est. Secunda fuit, an mali filij coniugatorũ nuptias vituperent, & respondet q̃ nõ: sicut nec boni filij adulterorum eos ab adulterio excusant.

b ¶ Nulla est.] Similis locutio: Vestes quas geritis, sordida lana fuit.

a ¶ Sic

2 *Sed hoc intelligendum est* a *de illis, qui paternæ incõtinentiæ imitatores fuerint. Verum si morum honestas eos commendabiles fecerit; exemplis & auctoritatibus nõ solum sacerdotes, sed etiam summi sacerdotes fieri possunt.* In Pontificali.
[Vnde Damasus Papa scribit.]

PALEA C. II.

OSius Papa fuit filius Stephani subdiaconi. Bonifacius Papa fuit filius Iucũdi presbyteri. Felix Papa filius Felicis presbyteri de titulo fasciolæ. Agapitus Papa filius Gratiani presbyteri. Theodorus Papa filius Theodori episcopi de ciuitate Hierosolyma. Siluerius Papa filius Siluerij † episcopi Romæ. Deusdedit Papa filius Stephani subdiaconi. Felix enim tertius, natione Romanus, ex patre Felice presbytero fuit. Itẽ Gelasius natione Afer, ex patre episcopo Valerio natus est. Item Agapitus natione Romanus, ex patre Gordiano presbytero originẽ duxit. Complures etiam alij inueniuntur, qui de sacerdotibus nati Apostolicæ sedi præfuerunt.

† *al. Hormisdæ.* Ino in ꝓlogo. Pann. in ꝓlogo. c. 30. & lib. 3. c. 52.

¶ In nullo vetusto Gratiani codice adscribitur hic nomen Paleæ. In decimo Vaticano, & alijs quibusdam habetur coniunctæ cum verbis superioribus Gratiani. à vers. Fæ ix enim tertius, vsque ad finem. In alio autem satis etiam emendato ista eadem cohærent cum superioribus: sed post illa verba, ex patre Gordiano presbytero originẽ duxit, *sequitur:* vnde Damasus Papa scribit. Deusdedit Papa filius Stephani subdiaconi, Bonifacius Papa filius Iucundi presbyteri, Felix Papa filius Felicis presbyteri de titulo fasciolæ, Agapitus Papa filius Gordiani presbyteri, Theodorus Papa filius Theodori episcopi de ciuitate Hierosolyma, Siluerius Papa filius Hormisdæ episcopi Romæ. Complures etiam, &c. *Nec vero magnopere mirandum est hæc omnia ex Damaso ciuari, qui vixit ante ipsos, qui hic enumerantur. Liber enim qui Pontificalis dicitur, vbi hæc scripta suis locis leguntur, à Damaso cœptus est scribi: ideoque licet ab alijs multa deinde sint addita, retinuit tamen primi auctoris nomen: Iuo quidem etiã fere ipsa refert ex Gestis Romanorum Pontificum. Omnino partem aliquam huius capitis, saltem illam, quæ in decimo Vaticano habetur, ab ipso Gratiano scriptam esse constat ex verbis Gratiani in extremo præcedente capite, & capite penultimo huius distinctionis. Auctor vero Paleæ, dum vnum per se caput conficere voluit, ordinem perturbauit, præsertim in repetitione Fælicis tertij, & illud Ofsius temere adiunxit, quod nulli Romanorum Pontificum nomen fuit.*

Sent. 4. dist. 33. in fine 32. q. 4. ficut, §. vnde cum quo. Iuo in ꝓlogo. c. 415. Pann. in ꝓlogo. c. 29.

Hinc Augustinus ait libro de bono coniug. cap. 16.

¶ Vitia parentum filijs non imputantur. C. III.

VNdecunque homines nascantur, si parentũ vitia nõ sectentur, & Deũ rectè colant; honesti & salui erũt. Semen enim hominis ex qualicunque homine, Dei creatura est; & eo male vtentibus male erit, nõ ipsum aliquando malum erit. Sicut autẽ boni filij adulterorũ, nulla b est

Patris delicta an nocent filio.

a ¶ Sic mali filij.] Nota q̃ bonũ p̃cedens non excusat malum sequens: nec bonũ sequens purgat malum præcedens, vt 23. q. 5. relegentes. & 14. q. 5. forte. & cap. neque. Sed verum est, q̃ non nocet delictum patris filio quantum ad vitam æternam, nocet tñ quo ad ordines item

† *al. adulteriorum*] orig. Ad illa verba, *Iudas autem genuit, &c.*

defensio adulterij †; sic mali filij a coniugatorum nullum est crimen nuptiarum.

Sent. ibidem. Iuo p. 6. c. 414.

Itẽ Ioannes Chrysostomus homilia tertia in Matthæũ.

¶ De eodem. C. IIII.

NVnquam de vitijs erubescamus parentum; sed vnũ illud quæramus x, & amplectamur, virtutem videlicet. Huiusmodi enim etiam si alienigenam quis habeat marrem, etiam si fornicatione pollutam, vel quolibet einsmodi decore sordidatam; nihil tamen de eius aut vilitate fuscabitur, aut crimine polluetur. Quod si fornicatorem ipsum ad meliora conuersum nequaquam prior vita cõtaculat, multo magis ex meretrice natus, & adultera si propria virtute decoretur, parentum suorum non de decoratur opprobrijs. *Item infra.* ¶ Non est omnino nec de virtute, nec vitio parentum aut laudandus aliquis, aut culpandus: nemo inde vere aut obscurus aut clarus est: immo etiam (si quiddam à communi ß opinione abhorrens dicẽdum est) nescio b quomodo ille magis resplendet qui ex parentibus c a virtutibus prorsus alienis, ipse tamen fuerit de virtute mirabilis.

x ¶ Quæramus.] *In versione, quæ nunc vulgata est legitur,* atq; omnibus studijs assequamur nobilitari propriarum honore virtutum. *Græce integer locus ita habet,* παιδὲ ἐνων καὶ ἡμᾶς δὲ ἀπὸ τούτων μηδέποτε ἐγκαλύπτεσθαι ἐπὶ τῶν προγόνων κακίᾳ, ἀλλ' ἐν μόνον ἐπιζητεῖν τὴν ἀρετὴν.

ß ¶ Si quiddam à communi.] *Sic est emendatum ex Græco* εἰδέ τι κωλύει καὶ παράδοξον εἰπεῖν. *Antea legebatur, quemadmodum fere & in vulgata versione, & apud Iuonem,* vt consideratius aliquid dicamus, aut expressius.

Item Hieronymus in epistola ad Pammachium contra errores Ioannis Hierosolymitani.

¶ Non parentum, sed propria culpa quemque condemnat. C. V.

Iuo p. 6. c. 413.

NAsci de adulterio, non est eius culpa, qui nascitur; sed illius qui generat. Quomodo in feminibus non peccat terra, quę fouet; non semen, quod in sulcis iacitur, non humor & calor, quibus temperata frumenta in germen pullulant; sed verbi gratia, fur & latro, qui fraude, & vi eripit semina; sic in generatione hominum recipit terra, id est vulua, quod suum est d, receptum confouet, confotum corporat, corporatum in mẽbra distinguit, & inter illas secretas ventris angustias Dei manus semp operatur idemq; est corporis creator & animæ. Noli despicere boni tatem figuli tui, qui te plasmauit, & fecit, vt voluit. Ipse est Dei virtus, & Dei sapiẽtia, qui in vtero virginis ædificauit

1 Nũ mala parentum filijs non imputantur. ff. de decu. l. 2. §. 2. & vlt. & filius fugitiui filius fugitiui non est. ff. de fugitiuis. decũ Laur.

Eccle. 33. 1. Cor. 1. 2. Iud. 11.

item quo ad successionem, vt 6. q. 1. si quis cum. item quo ad alias pœnas, vt 1. q. 4. §. item peccato. Mitius tamen loquitur lex de illis qui spurij sunt. q̃ non obstet eis hoc, quin possint eligi ad decurionatum, quia non est impedienda dignitas eius, qui nihil admisit 1, vt ff. de legitimo coniugio, tamen malus fuit & pessimus.

Decret. Grat. ꝑs 1.

d ¶ Quod suum est.] Mulieres enim ad hoc natura genuit, vt partus ederent 3, vt C. de indict. vidui. l. 2. & pudor est fœminis nuptiarum præmia non habere, vt 32. q. 2. pudor.

NVnquam.] CASVS. Dicit Ioã. Chryso. quod nunquã filius debet grauescere de vitijs parentum, dummodo sit virtuosus. Nam quantumcũque quis marrem habeat vilẽ & pollutam, nunquã de eius vilitate obfuscabitur vel polluetur: q̃ si fornicatrix, vel fornicator post pœnitentiã ex vita nõ maculatur, multo minus maculatur filius de meretrice natus, si virtute propria decoratur: immo magis laudandus est quam natus ex bonis & nobilibus parẽtibus, si malitiam sequatur, & malus sit.

b ¶ Nescio.] Hoc vult dicere, q̃ ille, q̃ natus est ex parentibus prorsus alienis a virtutibus, dum tamen ipse sit bonus, melior est quam ille q̃ natus est de bonis parentibus, licet ipse etiam sit bonus 2.

c ¶ Parentib.] Id est ratione parentum.

2 Magis. n. admirabilis est, qui exẽplar non habuit, & bonus est: quã qui habuit, & bonus est. arg. 96. dist. in scripturis. Archid.

NAsci.] CASVS. Ruffinus natus fuit ex adulterio, & iõ despiciebat creatorem, qui sic eũ formauerat, & culpabilem & peccatorẽ se propter hoc reputabat. Sed Io. Chrysostomus, scribit cõtra eum, & docet, q̃ propter hoc non debet despicere Dominũ, nec se peccatorem reputare quia nõ ipse, sed qui eum de adulterio generauit, peccauit. femine abutẽdo: sicut nec peccat semẽ, quod in sulcis nascitur, sed peccat fur qui rapit. & consolatur eum duobus exemplis s. lepte, quilicet fuerit filius meretricis, tñ sãctus fuit. & exẽplo Esau, qui licet natus fuerit

Mulieres ad quid ꝑ ducuntur.

3 Et est maximum in mulieribus concipere, &c. ff. de adil. edic. quę situr. §. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Sanctos.] Tamen in hoc non fuit sanctus, q temerarium iusm voluit seruare, vt 22.q.4. vnusquisque.
ADDITIO. Ibi inuenies hanc historiam, secundū Hu.
b ¶ Triticum.] 24.q.1. quoniam vetus.

SPonsus.] CASVS. Dī in hoc c.p Christus, qui quotidie vocat bonos & malos ad nuptias suas nasci voluit ex bonis & malis parētib. ut eius exemplo discamus, vitia parentum nobis non obesse.

Ecclesia est Christi sponsa, & non vxor.

c ¶ Sponsus.] Ecclesia vocatur sponsa Christi: quia adhuc per delictum separari * potest ab ipso, sicut spōsa a sponsante cōsummatum matrimonium, sed in futuro sæculo dicetur vxor, quæ modo sponsa dicitur. 7.q.1. sicut vir.

*Non tota, sed ī partib.

SAtis.] CASVS. Quidam episcopus volebat priuare quosdā clericos officio & beneficio, p̄pter peccata parentum. Sed dicit Greg. satis esse puersum, vt deijciatur ab officijs vel gradu, quē proprīū facinus, vel culpa non deijcit.

d ¶ Satis puersū.] Istud c. intelligitur de iā promoto, talis enim p̄p delictum alterius nō priuatur iure suo. non enim priuādus est quis iure suo, nisi pro grauissimo delicto, ut 16.q.7. inuentum. & 74. distin. gesta. excipiūt quidam casum in eo, qui ignoranter adeptus est beneficium pecuniā patris, vt 1.q.5.ca.1. Sed illud ideo p̄dit quia factum est. Sed quid sit pater cōmittit crimē læsæ maiestatis, nonne filius priuandus est beneficio, cū sit infamis factus? vt 6.q.1. si q̄s cum. & infames p̄ morte etiam deijcitur, vt 6.q.1. infames. Non, quia cum clericus sit, est a iurisdictione principis exemptus † vt 96. dist. duo. 1.q.4. § ecō tra. in fi. Lē fallit illud extra de eccle ædi. ad audiendum 2. & ext. de cle. ægro. c. 2. vbi quis sine culpa, priuatur iure suo: hoc tamen scias, q̄ multoties quis punitur sine culpa, sed non sine causa, vt extra vt lic. nō contest. quoniam. supra 34 dist. si cuius vxorem.

† Exceptus. Idē Abb. 1. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest. Eud. Ro. fin. 685. Ang. tra. 24. male. verbo. che hai tra.

DOminus noster.] CASVS. Hiero. fuit interrogatus an ille qui nascitur de adulterio, repellatur a sacerdotio. Et respōdet q̄ nō, si est bonæ vitæ. & hoc propter exemplum Christi, qui nasci voluit de adulterinis commixtionibus & alienigenis. dans nobis fiduciam vt vndecunque nascamur, si boni erimus, quod non repellimur a sacerdotio, & quòd Christus natus fuerit de adulterinis commixtionibus probat per genealogiam, incipiens a Iuda Patriarcha, qui cum Thamar nuru sua incestum & adulterium commisit, & ex illa generatione plures nati sunt, post quos Dauid, ex quibus Christus originem duxit.

Filij sacerdotum an filij seruū ecclesiæ? vt q. 15. q. vlt. cū multæ. qualiter ergo promouentur non adepta libertate? Sed dic, quòd illud loquitur de his, qui quasi legitimè & solenniter ducunt vel derogatum est ea contraria consuetudine. 4. dist. §.

e ¶ A sacerdotio.] Nō intelligas, q̄ ipso iure possit promoueri: sed hoc ideo dicit: quia eps tenetur in hoc ea fu dispensare, quia dispensatio quandoque est debita, sic. vt dixi 50. dist. vt constituerentur.

f ¶ Repellitur.] Sed nonne filij sacerdotum seruī sunt ecclesiæ? vt q. 15. q. vlt. cū multæ. qualiter ergo promouentur non adepta libertate? Sed dic, quòd illud loquitur de his, qui quasi legitimè & solenniter ducunt vel derogatum est ea contraria consuetudine. 4. dist. §.

sibi domum Iepte inter viros sanctos [a] Apostoli voce numeratus meretricis est filius. Sed audi. Esau de Rebecca, et Isaac genitus hispidus tam mente, quàm corpore, quasi bonum triticum [b] in lolium, auenasque degenerat: quia non in seminibus, sed in voluntate nascentis causa vitiorum est atque virtutum.

Item Augustinus contra Faustum, lib. 22. c. 64.

¶ Iniquitates parentum filijs obesse non possunt. C. VI.

SPonsus [c] ille, qui vocaturus erat ad nuptias bonos & malos, suis cōgruēs inuitatis, nasci etiam voluit de bonis & malis: quo exemplo discant fideles parentum suorum iniquitates sibi obesse non posse. Matt. 22.

¶ *Apud B. Augustinum, lib. 22. contra Faustum, ca. 64. sic legitur.* Fideles enim eius venturi ex omnibus gentibus, etiam exēplo carnis ipsius discere debuerūt, parentum suorum iniquitates sibi obesse non posse. Proinde sponsus ille suis congruēs isuitatis, qui vocaturus erat ad nuptias bonos & malos, etiā nasci voluit de bonis, & malis. *Et ex his compositum est hoc caput.*

Item Gregorius ad Columbum episcopum Numidiæ, lib. 10. epist. 8.

¶ Non aliena culpa, sed propria aliquem ab eo, quo fungitur, deijcit gradu. C. VII.

SAtis peruersum [d], & contra ecclesiasticam probatur esse censuram, ut frustra pro quorūdam voluntatibus quis priuetur, quem sua culpa, vel facinus ab officij, quo fungitur gradu, non deijcit.

Item Hieronymus.

¶ Ex adulterinis nati coniunctionibus a sacerdotio non prohibentur. C. VIII.

DOminus noster Iesus Christus voluit non solum de alienigenis, sed etiam de adulterinis commistionib. nasci nobis magnam fiduciam præstans, vt qualicunque modo nascamur dum tamē eius vestigia imitemur, ab ipsius corpore non separemur, cuius per fidem membra effecti sumus. Et sicut ille verus est pontifex ex adulterinis natus coniunctionibus, ita qualicunque ordine natus sit aliquis tantum † vt perfectam fidem habeat, & quod fide tenet, operibus impleat, sitque litteratus, & vir vnius vxoris, nequaquam a sacerdotio [e] repellitur [f]. Iudas enim

Anſ l. 6. c. 149. Poly. l. 2. tit. 31.

† al. tamen.

[a] Scilicet vt vxores, non vt concubinas, & ita ēt intelligitur. Hō. quidā secundum Vinc. Geff. & Inno. qui hic no. extra de cohabi. cler. & cap. 2. De hoc not. 23. dist. dos. Arch.

patriarcha concubuit cum Thamar nuru sua, & ex illo concubitu nati sunt Phares, & Zaran. inde postea Salmō, q̄ fuit dux in deserto: inde Obeth [a] inde quoq; Booz, inde postea Iesse, qui fuit pater Dauid. Ex illa ergo progenie origo ducitur Christi, qui verus sacerdos est: ideoque si filij eius sumus; quæ ipse fecit, nos imitari debemus.

Gen. 38. Ruth. 4.

a ¶ Inde Obeth.] *In primo capite Euangelij S. Matthæi, Booz dicitur genuisse Obeth.*

Item Augustinus de vnico baptismo contra Donatistas; lib. 1. c. 15.

¶ A populo Dei non separat aliquem materna conditio, sed propria culpa. C. IX.

Tuo p. 8. c. 61. Pann. l. 6. c. 47.

ISmael, vt separaretur à populo Dei, non obfuit mater ancilla, sed obfuit fraterna discordia: [a] nec profuit potestas [b] vxoris, cuius magis filius erat; quia per ipsius iura coniugalia, & in ancilla seminatus erat, & ex ancilla susceptus.

3. Contra Bonifacium martyr scribens Echeldobaldo Regi Anglorum.

¶ Vitia parentum etiam ad posteros transferuntur. C. X.

Iuo p. 8 c. 224.

SIgens Anglorum (sicut per istas prouincias diuulgatum est, & nobis in Francia, & Italia improperatur, & ab ipsis paganis improperium est) spretis legalibus connubijs, adulterando, & luxuriando ad instar Sodomiticæ gentis fœdam vitam duxerit; de tali commistione meretricum æstimandum est degeneres [c] populos, & ignobiles, & furentes libidine fore procreandos, & ad extremum vniuersam plebem ad deteriora, & ignobiliora vergentem, & nouissimè nec in bello sæculari fortem, nec in fide stabilem: & nec honorabilem hominibus, nec Deo amabilem esse venturā: sicut alijs gentibus Hispaniæ, & Prouincię, & Burgundionum populis contigit: quę sic à Deo recedentes fornicatæ sunt, donec iudex † omnipotens talium criminum vltrices pœnas per ignorantes [b] legem Dei, id est † per Saracenos venire, & sæuire promisit [d].

† al. vindex

† al. etiam

b ¶ Per ignorantes.] *In epistola B. Bonifacij martyris, (quæ vnà cum multis alijs extat manuscripta in codice sæpe memorato bibliothecæ Dominicanæ) legitur*: per ignorantiam legis Dei, & per Saracenos; &c: *cum qua lectione concordant aliquot vetusta Gratiani exemplaria, & fere etiam Iuo.*

Vnde [c] *Vrbanus in fine superioris capitis distinguendo subiunxit.*

sup. ea. d. c. presbyterorum.

ISmael. CASVS. Abraham auctoritate & licentia vxoris suæ, scilicet Saræ cognouit Agar ancillā, & ex ea genuit Ismaelem, qui repulsus fuit à populo Dei. non adeo quia natus fuerat de ancilla sed quia faciebat iniuriam fratri suo Isaac, compellens eum ipsum adorare terreas imagines, & aliàs sibi nocendo.

a ¶ Fraterna discordia.] Quam habuit contra Isaac. 32. q. 4. recurrat.

b ¶ Potestas.] Hanc olim habuerunt potestatem mulieres, vt de licētia, vel ptāte ipsarū viri possent accedere ad ancillas suas 2, & filij ita nati dicebātur potius filij dñæ q̄ ancillæ: sed erat legalis filius dominæ, & carnalis filius ancillæ. ita secundū legem Mosaicā mulieres poterant adoptare filios 3: sed secundum legem Iulti niani non possunt, nisi filij eius sint in acie admissi, vt Inst. de adop. § fœminæ.

2 Vt 32. q. 3. dixit.

3 Adde sacerdotes habere idē ius cum mulieribus. nota. in l. 2. § lud. & in l. si pater. § fi. & in l. si arrogator, penul ff. de adop.

CONTRA. Hæc est tertia pars huius distin. in qua probat contrariū eius quod prēmittitur. Ioan. de Fan.

CASVS. Hactenus probauit q̄ peccata parentū filijs nō imputantur. Nunc vult probare cōtrarium per sequens cap.

SIgēs. CASVS Imp̄properabātur Bonifacio in Italia & Frācia, & ēt ab ipsis paganis, q̄ gēs Anglorum ducebat fœdam vitā adulterando & fornicādo ad ad istar Sodomiticæ gētis. Scribit ergo Bonifacius martyr Regi Anglorū, dicēs non esse mirum, si nuper fuit in bello deuictus: cū ex tali cōmistione vilis gēs oriaē, & libidinosā, nec Deo amabilis: & hoc probat exemplo Hispanorum & Prouincialiū & Burgūdionū, qui tā diu fornicati sūt donec per Saracenos puniti & deuicti fuerunt. c. Degeneres.] Quo ad fortitudinē & nobilitatem, vt 35. q. 3. quædam.

4 Ad hoc 23. q. 5. remittitur. & § hinc notandum. & quæst. 4 si quos. Arch.

d ¶ Permisit.] Not. q̄ p̄p delictū p̄mittit Deus inferri 4 pœnas vt 5. q. 5. non omnis. 16. q. 1. & cēporis. & c reuertimini. & 7. q. 1. scisciteris. VNDE. Illud vnde, ita continuatur: peccata parentum nocent filijs: vnde non possunt promoueri: nisi in cœnobijs: vel nisi dispensetur cū eis. Quod sic intelligitur, planum est vsque ad cap. apostolica.

e ¶ Vnde.] Illud vnde, continuatur ei quod dixi supra in illo. §. sed hoc. in prin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

APostolica] CASVS. In quadam ecclesia episcopali duo fuerunt clerici: vnus fuit electus ab ecclesia, & canonicè, qui dignior erat, altero electo ab ecclesia: & digniori obijciebatur, q̃ erat filius sacerdotis. Super hoc fuit consultus Papa, qui mandat electum canonicè consecrandũ, nõ obstante eo quod dicitur filius sacerdotis: si alias dignus inueniatur.

Electus à maiori parte capituli dicitur electus ab ecclesia.

a ¶ Ab ecclesia.] Nõ quòd dicitur ab ecclesia electus, qui à maiori parte capituli est electus, vt extra de elect. cum nobis. ff ad manicip. qd maior. extr. de elect. cum inter. in prin.

b ¶ Cæteræ.] Impriè ponitur, sic 26. dist. deinde 1. vel nomine cæterorũ, omnes 2. comprehẽdantur, vt ff. de verb. sig. cæterorum.

1 Sic infra c. proxi.

2 De hoc ẽt leg. & not. 50. dis. ut cõstitueretur. & secundũ hoc dic, cæteræ, id est, si omnes. Arch.

HOC AVTEM. Dicit Gratianus, q̃ supradicta cap. in quibus dictum est q̃ filij presbyterorũ possunt promoueri, ex dispensatione loquũtur, nec faciunt regulam generalẽ, quod probat seq. cap.

CŒnomanensẽ.] CASVS. In ecclesia Cœnomanen. electus fuit in episcopum quidam filius sacerdotis: quare q̃situte Barth. Turonẽ. archiepiscopus, an propter hoc eum deberet repellare. Et respondet Papa, q̃ non, si aliàs bonus est: non tamen volumus vt in posterum hæc regula recipiatur, sed vt ad tempus necessitati ecclesiæ cõsulatur.

Illegitimi sunt postulandi.

c ¶ Electum.] Hodie non sunt tales eligẽdi, sed postulãdi à Papa: quia mero politicaus cum electo in episcopũ non posset dispensare, vt extra de electio. innotuit.

d ¶ Sed ad tempus.] inf. 1. q. 3. tali. Ioan. CVMERGO. lite §. respicit illum §. sup. sed hoc intelligẽdũ. Et dicit Gratianus, q̃ illi qui dicuntur ibi esse promoti in summos pontifices, intelligũntur esse nati non ex fornicatione, sed de coniugio legitimo: quod olim fuit licitum omnibus sacerdotibus: nunc autem licet tantum orientalibus.

e ¶ Cum ergo.] Respicit primum §. huius dist.

f ¶ De fornicatione.] Non dicit bene: quia si essent legitimi sine dispensatione promouerentur.

QVOD AVTEM. CASVS. Obijcit Gratianus sibi in hoc §. & postea soluit dicens, q̃ illud quod dictum est sup. in c. vndecumque, q̃ vitium originis non imputatur semini: videtur contrariũ ei, quod dicitur in Ecclesiastico,

¶Si religiosi inuenti fuerint filij sacerdotum, ordinentur. C. XI.

¶Rubrica huius capitis abest ab aliquot vetustis (neque enim est vlla capitis distinctio) & præponitur sequenti capiti, apostolica.

NIsi aut in cœnobijs; aut in canonijs † religiosè probati fuerint conuersari. †al. canonicis.

Item Alexander II.

¶De eodem. C. XII.

APostolica auctoritate præcipimus vobis, vt si eum, qui ab ecclesia [a] electus est, altero digniorem esse, canonicamq; eius electionem probaueritis; fulti nostra auctoritate consecretis. Nam pro eo, quòd filius sacerdotis dicitur, si cæteræ [b] virtutes in eum conueniant, nõ reijcimus; sed suffragantibus meritis conniuendo eum recipimus. Anſel. l. 6. c. 29.

Hoc autem, quod de filijs sacerdotum dicitur, ex dispensatione ecclesiæ introductum videtur, & quod ex dispensatione introducitur, ad consequentiam regulæ trahi non poterit.

Vnde Vrbanus Papa II. scribit Bartholomeo Turon. archiepiscopo.

¶Filij sacerdotum non prohibentur ab episcopatu, si cæteræ virtutes in eis inueniantur. C. XIII.

CŒnomanensem electum [c] pro eo, quòd filius sacerdotis dicitur, si cæteræ virtutes in eum conueniunt, non reijcimus; sed suffragantibus meritis patienter suscipimus: non tamen, vt hoc pro regula in posterum assumatur: sed ad tempus [d] ecclesiæ periculo consulitur. Anſel. l. 6. c. 29. Pann. l. 3. c. 55.

Cum ergo [e] ex sacerdotibus nati, in summos Pontifices supra leguntur esse promoti, non sunt intelligendi de fornicatione [f], sed de legitimis coniugijs nati: quę sacerdotibus [a] ante prohibitionem vbique licita erant, & in orientali ecclesia vsque hodie eis licere probatur. supra c. Ofius.

Quòd aũt vitium originis semini imputari negatur [g], videtur esse contrarium illi sententiæ: [Adulterorum filii abominatio sunt Domino.] Sed sicut supra dictum est de presbyterorum filiis; ita & hoc de filiis adulterorũ intelligendum videtur, vt illi dicantur esse abominatio Domino, ad quos paterna flagitia hæreditaria successione descẽdunt. Similiter & illud Vrbani intelligendum est, quod ipse scribit Petronio Legionen. episcopo. Sapien. 3. sed paulo aliter.

QVia.] CASVS. Hoc c. intelligitur ex dispensatione, sicut illud cap. Cœnoma. Petronius qui de adulterio natus est, fuit in epm Legion. electus qui post electionem ad Apostolicum veniens humiliter est confessus: Papa vero audiens ipsum esse bonæ famæ, & bonæ

ITẽ qui in ægritudine.] CASVS. Hic intitulatur 57. dist. in qua dr hominẽ in ægritudine baptizatum non promouendum.

d ¶ Aegritudine.] In hac dist. traditur, q̃ qui baptizat in egritudine, nõ est promouendus: & est intelligendum de tali, q. cũ promouendus esset, distulit baptizari: sed timore mortis petiit baptismũ, causa aũt huius cõstitutionis est, quia præsumitur nõ verè pœnitens, qui mortis causa est pœnitẽs, & sic psumuntur peccata non esse ei dimissa: si sanitatem moreretur, psumeret ecclesia peccata ei dimissa esse, vt de pœn. dist. 7. nullus. & sic ecclesia circa idem factũ habet cõtrarias præsumptiones, sed diuerso respectu de consecr. dist. 3. per latum. Baptizatus in ægritudine non est promouendus. Baptismus, an tollat irregularitatem.

SI quis.] CASVS. Quæsitum fuit in cõcilio Neocæsariẽ. an ille, q. est in ægritudine baptizat⁹ debeat ordinari presbyter. Et rñ. quòd non; quia fides illius non præsumitur voluntaria, sed meru mortis facta: si tamẽ postea bonę vitæ apparuerit, aut raritas hominum exegerit, poterit promoueri.

e ¶ Si quis.] Intellige adultus: nam pueri ab hæreticis baptizati promouentur, vt 1. q. 4. placuit.

f ¶ Sed ex necessitate est.] Præsumitur. & sic canõ præsumit hoc in deteriorẽ partem. similiter 30. q. 5. aliter. Sed cum hęc irregularitas proueniat à peccato & baptismus tollat peccatum: quare nõ tollit irregularitatẽ ipsi? Rñdl. quia baptismus inducit hanc irregularitatẽ: vnde nõ potest eã tollere: quia eadẽ res nõ põt hꝫ contrarios effectus. arg. extra de bap. m i

g ¶ Postea.] Et ita per sequens tacitum elicitur præcedens præsumptio. sic de consecr. dist. 4. tunc ulere 14. q. 1. cum per bellicam, sic quandoq; præsumptio sequens elidit præcedentem, ut ff. de testa integ. est. dnus.

h ¶ Raritas.] Arg. q̃ propter raritatem hominum aliqua concedantur, vt 55. dist. cap. priscis. 1. q. 7. talis.

Item.

Poly. l. 2. tit. 31. Burch. l. 4. c. 41. Iuo p. 1. c. 227. & p. 6. c. 101. tal. &

Ann. l. 3. c. 54.

tal. dicitur.

Vbi de hoc: Sed dubitãdũ est pro me, & c. nõ. dno mala 1. dist. c. 2.

b ¶ At vitam.] Ex quo plura fecerunt pro ipso, & tantum vnum faciebat contra ipsum, & non debuit impedire eius promotio. 28. dist. de Syracusanæ. & 13. distin. c. ¶ Confirmamus.] Et hoc fit ex dispensatione. Ioan. de sua.

Quia.]

ITem ex monachali.] CASVS. Supra in 54. dist. dictum fuit, q̃ serui ordinari non debent, nisi voluntas dominorum accesserit. Sed quia in quibusdã locis monachi seruis comparantur, cũ non habeant propriũ, nec sint suę voluntatis, vt 12.q.2. nõ dicatis. ió Gratia. ponit hanc 58. dist. in qua ostẽdit monachũ ad ecclesiasticũ officiũ non promoueri nisi de volũtate proprij abbatis, & etiam de consensu cõuentus.

Clericus sine sui prælati licentia non est trãsferendus.

a ¶ Item ex monachali.] Supra 55. d. c. prisc. is. dixerat, quòd monachi possunt p̃fici parochialibus ecclesijs: sed ne crederet aliqs, q̃ hoc posset fieri sine licentia abbatis: ideo ponit hanc dist. &c.

NVLL9.] CASVS. Quæsitũ fuit a Gregorio, an episcopus possit monachũ p̃mouere ad officiũ clericatus, vel ad dignitatem. Et respondet, q̃ non, nisi eum abbas obtulerit p̃pria voluntate sibi. Quod sequitur, planũ est, vbi dr, quod fit ex dispensatione, ad consequentiã trahi nõ debet ad quod inducit sequen. cap.

b ¶ Abbas.] Nota, q̃ nullus monachus potest promoueri ad ecclesiasticos honores, nisi cũ licẽtia abbatis, vt 16. q. 1. fi. qs monachus. &c. cum p̃utilitate. idẽ intellige de quolibet clerico, vt sine licentia prælati sui nõ possit ab episcopo transferri 11. ad alium locũ, cum nec clericus episcopi ab archiepiscopo, quia omnium consensus est requirendus quorum ius laditur, vt 54. distin. nullus 9. q. 3. per singulas. Et non solum voluntas abbatis est requirenda, sed ẽt monachorum, vt 19. q. 3. statuimus. Nam hæc est quædam alienatio. vnde non potest fieri sine consensu omnium, vt 12. q. 2. sine. Io. & quod dicitur de episcopo, credo falsum si causa subest. extra de excess. præla. sicut.

Monachus potest in ecclesia sæculari esse prælatus.

S1 quis.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ eps non potest facere abbatem in suo monasterio, nisi de voluntate proprij abbatis: quod si fecerit, cojẽne suæ plebis sit cõtentus, & promotus remouebitur ab eo qđ accepit.

c ¶ Maiores.] Ex hoc loco vł, q̃ monachus possit esse prælatus i ecclesia sæculari, q̃ eps possit esse, nõ est dubiu, vt 18. q. 1. statutum. Itẽ q̃ plebanus possit esse, habes 16. q. 1. monachos. & c. in parochia. Itẽ q̃ canonicus sæcularis possit esse, vł 74 dist. quorunda. Itẽ q̃ vice dñs epi possit esse, vł: quia eps debet habere testimoniũ à monachis, vt 2. q. 7. cum pastoris sed œconomũ debet hre eps, vt sit ei rectus, vt 16. q. 7. qm̃ in quibusdam. ergo pot esse œconomus, vel vicedominus epi. & istud H. admittit. arg. contra 19. q. 1. de præsentium. De hac materia notaui 16. q. 7. in nona. põt tñ intelligi 2. quod hic dicitur, de ecclesia monachali, quæ episcopalis etiam fuit.

d ¶ Suæ.] Si. supra dist. 18. placuit. Sed contra infra 4. q. 5. c. 3. Dic vt in dicto c. placuit.

multis laicis vetitus; quoniam minimè licebat quenquam in lecto. propter morbum baptizatum, sicut huic contigerat, in clerum assumi; magnopere postulabat, sibi potestatem dari, huic soli manus in sortem presbyterij imponendi.

DISTINCTIO LVIII.

ITem ex monachali[a] habitu nullus assumitur ad ecclesiasticum officium, nisi fuerit oblatus voluntate propriũ abbatis. paulo aliter

Vnde Gregorius scribit Mariniano episcopo Rauennati, lib. 7. epistola 18.

¶ Monachus non ordinetur clericus, nisi voluntate abbatis episcopo fuerit oblatus. C. I.

NVllus ad ecclesiasticum officium ex monasterio producatur monachus; nisi quem abbas [b] loci admonitus propria voluntate obtulerit episcopo. & in Affri. c. 47.

Item ex concilio Carthaginensi 5. c. 13.

¶ De eodem. C. II.

SI quis de alterius monasterio repertum α, vel ad clericatum promouere voluerit, vel in suo monasterio maiorem [c] monasterij constituere ê: episcopus, qui hoc fecerit, a cæterorum communione seiunctus, suæ [d] tantum plebis communione contentus sit; & ille neque clericus γ, neque præpositus perseueret.

α ¶ Repertũ.] *Græcè legitur, ἐάν τις ἀπ' ἀλλοτρίου μοναστηρίου ὑπὸ ἐξετάσεως,* 1. si quis ab alieno monasterio receperit aliquẽ.

β ¶ Constituere.] *Antea sequebatur,* sine licentia abbatis, & monachorum: *quæ verba sunt expuncta: quia absunt à concilio Carthag. & Africano, & plerisque vetustis Gratiani codicibus.*

γ ¶ Clericus.] *Sequebatur,* neque canonicus, *quæ ob easdem causas sunt sublata.*

DISTINCTIO LIX.

ITem c, qui ecclesiasticis disciplinis imbuti, & temporum approbatione discussi non sunt, ad summum sacerdotium non aspirent.

Vnde ait Zozimus Papa ad Isichium Salonitanum episcopum. epist. 1.

priscis. q̃ nullus ordinandus est nisi seruatis interstitijs temporum, ideo ostendit hic, q̃ ad instar sæcularium dignitatum nullus per saltum est ordinandus 1.

SI officia.] CASVS. Quæsitum fuit in episcopi deberent promouere aliquos in episcopos vel presbyteros,

¶ Non aspiret ad summum sacerdotium, qui ecclesiasticis disciplinis non est imbutus. C. I.

Ansel. l. 6. c. 28. Iuo p. 5. c. 102. † tẽpus] orig.

† al. ordinatores eius careãt

QVi ecclesiasticis disciplinis imbutus per ordinẽ non est, & temporum † approbatione diuinis stipendijs eruditus, nequaquam ad summum ecclesiæ sacerdotium aspirare præsumat: & non solũ in eo ambitio inefficax habeatur, verum etiam in † ordinatores eius: vt careant eo ordine, quem sine ordine contra præcepta Patrũ crediderant præsumendum.

Idem eadem epistola.

¶ Ad sacerdotale officium nullus, nisi per singulos gradus probatus accedat. C. II.

Ansel. l. 6. c. 28. † al. plurimos] orig.

SI officia sæcularia [a] principem locum, non vestibulum actionis ingressis, sed per singulos † gradus examinatis, temporibus deferunt, quis [b] ille tam arrogans, tam impudens inuenitur, vt in cęlesti militia, quæ propensius ponderanda est, & sicut aurum, repetitis ignibus exploranda, statim dux esse desideret, cum tyro ante nõ fuerit, & prius velit docere, quam discere? Assuescat in Domini castris in lectorum primitus gradu diuini rudimenta seruitij, nec illi vile sit exorcistam, acolythum, subdiaconum, diaconum per ordinem fieri: nec hoc saltu [c], sed statutis maiorum ordinatione temporibus. Iam vero ad presbyterij fastigium talis accedat, ut & nomen ætas impleat, & meritum probitatis stipendia [d] ante acta testentur. Iure inde summi Põtifẽcis locum sperare debebit. Facit hoc nimia remissio cũ sacerdotum nostrorum, qui pompam multitudinis quærunt, & putant ex hac turba aliquid sibi dignitatis acquiri. Hinc passim numerosa popularitas etiam his locis, vbi solitudo est, talium reperitur, dum † parochias extendi cupiunt, aut quibus aliud præstare non possunt, diuinos ordines largiuntur. Quod oportet districti semper esse iudicij. Rarum [e] est enim omne, quod magnum est.

† al. dum per parochias.

α ¶ Idem.] *Caput hoc antea tribuebatur Vrbano. Emendata est inscriptio ex plerisque vetustis Gratiani exemplaribus: habetur enim in eadem epistola.*

Item Gregorius lib. 7. Reg. epist. 110.

¶ Cuiuslibet meriti laicus ad summum non aspiret sacerdotium. C. III.

Ansel. l. 6. c. 32. Poly. l. 2. tit. 1.

HOc ad nos peruenisse nõ dissimili dignũ detestatione complectitur, quòd quidam desiderio honoris inflati, defunctis episcopis tonsurantur [f], & fiunt repente

x Idem no. hic Hug. & Lau. in vtroque dicto. Ad qđ facit quod leg. & not. 7. qo. 1. ẽps de loco. & idẽ sentit hic Ioan. de Faut.

Legitimatus a principe ñ est apud ecclesiã legitimatus.

b ¶ Quis.] Nota modum argumẽtandi, ex quo ita est apud sæculares iudices. eo dẽ modo erit apud ecclesiam. si. 31. dist. tenere. & c. si laicus. 3. q. 5. quia. 19. qõ. 3. monasterijs. sic. 12. q. 2. cũ deuotissimã. Et est argu. ad quæstionem illã, q̃ si aliquis est legitimatus a principe, q̃ apud ecclesiam est legitimus, qđ non credo, arg. ad hoc ext. q̃ fi. sint legi. per venerabilem. de hoc not. 16. di. c. 1. ibi videas. Arch.

Gradatim ascenditur ad honores.

c Saltu.] Gradatim non defertur honores, vt 93. dist. legimus. & in fi. & ff. de mu. & ho. vt gradatim. nã casum appetit q̃ p̃ abrupta ascensum quærit, vt 48. d. sicut.

Præsumitur plus pro illo qui plura hãbet stipẽdia

d ¶ Stipẽdia.] Nota q̃ magis præsumit pro illo qui plura stipendia hẽt in ecclesia: q̃ is gradus cæteros antecedit, quẽ labor, plixior & stipẽdia longiora fecerunt anteire, vt C. de off. ma. off. nemo. & 61. dist. miramur.

e ¶ Rarum.] Sic infra 93. di. legimus 2.

2 Et 2. q. 7. in sancta, & sub hoc, & ideo cum hoc nõ sit rarum, nõ est magnum. Laur.

HOc.] CASVS. Quidã ex laicis honoris desiderio inflãmati repẽte hebãt sacerdotes, & epi: qui licet nondũ didiciss ent in ecclesiastica militia famulari: tamẽ duces esse volebant, & locum regiminis obtinere: qđ reprehẽdit Gregorius, & prohibet ne fiat.

f ¶ Tõsurant.] Arg. q̃ nullus debet tõsurari ad hoc, vt dignitatẽ cõsequatur 3, ut 16. q. 7. plaicos. Quod iuris sit de hoc, vbi

3 Ad hoc ex. de elec. cum ad nostram. Spes vtrum inducat fiduciam.

f Et vetã sẽ Laur. secundum quem iste intellectus, qui ibi quit est vetus: sic etã intellig. 1. q. 1. quorundã fm Lau.

teros, qui in minoribus ordinib. nõ sunt examinati, vel sine temporũ interstitijs promoti. Et rñdet Vrbanus, q̃ non, sed docet esse per ordines ascendendum, ut primo assuescat in minoribus ordinibus, qui ad maiores voluerit promoueri, ne dux esse desideret cum tyro prius non fuerit. Et hoc probat ad instar curiæ sæcularis, vbi notaui: licet sit arg. contra 63. di. bene. Io. H. dicit q̃ ipsa spes non inducit simoniam, dum tñ non intercedat pactio: quia sola animi destinatio non inducit simoniã, vt extra, vt eccles. 1. bene. vt nostrum. Alij contrarium dicunt, vt arg. 8. q. 3. Arsaldus. Io. & certe decretalis vł dicere, q̃ sola spes inducat symoniam, extra de sym. in c. vlt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

e. vlt. & talis simonia per solam pœnitentiã aboletur, vt ibi dicitur. hoc tamen credo, q̃ spes pro honesto seruitio non inducit simoniam.

a ¶ Inculpati.] Nota, q̃ semper præsumitur, q̃ in fraudem receperit, ordinem qui subito recepit, licet bene meritus sit, aliàs sic præsumit, q̃ libertas in fraudem data sit quique, licet seruus sit bene meritus; vt ff. q. & a quibus ma. l. 1. in fi. arg. ad hoc 61. dist. miramur. 1.

¶ Et hoc facit ar. quod ẽt in persona probata, & exercitata non est permittendum, quod in statutis generalib. continetur, vt ibi dicitur. Item. 81. dist. cap. 1. secundum H.

ORdinatos.] CASVS. Quidã archiepiscopi ex laicis & parum litteratis ĩ episcopos ordinabãt quod Papę innotuit ex confessione cuiusdam eorũ vnde præsumit Cælestinus alios similia fecisse: & ideo prohibet, vt ad tantam dignitatem non promoueantur, qui per singula non creuerint officia, & qui non fuerint eruditi. Nã prius debet esse discipulus antequã sit magister, vt possit docere quod dicit.

Confessio vnius q̃q̃ nocet alteri. 2 Sequunt istam gl. Cy. Alexan. de Imol. & Mod. in l. fi duo. ff. de iure iur.

b ¶ Ordinatos. Not. q̃ cõfessio vnius nocet alij: quod est cõtra id 2. q. 5. interrogatũ. sed hoc est propter causę connexionẽ, vt 81. dist. tãtis. & not. 1. q. 6 hęc q̃ppe. Vel dic, q̃ nõ nocet, nisi quo ad præsumptionẽ, sicut dictum vnius nocet quo ad præsumptionem, vt 86. dist. tanta.

c ¶ Rõne.] Vt prius sit discipulus.

d & Cõfirmat.] Id est cõfirmare debet.

e ¶ Difficilius.] sup. 40. dist. ante omnia.

ECce.] CASVS. Supra ostẽsum est qui possint ad sacros ordines promoueri, & qui non. in hac vero 60. distinct. ostendit ex quibus ordinibus sit aliquis eligendus in archipresbyterum vel præpositum, vel episcopum, vel archiepiscopum.

Eligendus in quo ordine debeat esse.

f ¶ Ecce.] Hic ostendit ex quibus ordinibus aliqs eligendus sit in præpositum, vel decanum. vel archipresbyterum, vel episcopum, & dicit, q̃ nullus eligẽdus est in præpositum nisi sit diaconus, vel presbyter; nullus in archidiaconum, nisi sit diaconus, nullus in decanum vel archipresbyterum, nisi presbyter, nullus in episcopum, nisi ad minus sit subdiaconus.

NVllus.] CASVS. Prohibetur in isto c. vt episcopus non faciat aliquem archidiaconum, nisi sit diaconus: nec aliquem faciat archipresbyterum, vel decanum nisi sit presbyter.

g ¶ Nullus.] Hæc duo ca. dicit H. abrogata per id quod est inf. c. pe. & vlt. ext. de ele. cum in cunctis 3. vbi dicit, q̃ qui est in sacris ordinibus, potest eligi in præpositũ vel

3. §. inferiora. & in hoc facit, quod ibi de facto ordine nulla habetur mentio; sed tantum de ætate, moribus & scientia, vt ibi præmissi.

ex laicis sacerdotes: atque inuerecunde religiosi propositi † ducatum arripiunt, qui nec esse adhuc milites didicerũt. Quid putamus quod isti subiectis præstaturi sunt, qui antequam discipulatus limen attingant, tenere magisterij locum non formidant? Qua de re necesse est, vt quamuis inculpati [a] quisque sit meritis, ante tamen per distinctos ordines ecclesiasticis exerceatur officijs.

† al. præpositi.

Item Cælestinus episcopis Galliarum, epist. secunda, c. tertio.

¶ Non aspiret ad summum sacerdotium, qui ecclesiasticis disciplinis non est imbutus. C. IIII.

ORdinatos [b] vero quosdam, fratres charissimi, episcopos, qui nullis ecclesiasticis ordinibus ad tãtæ dignitatis fastigium fuerint instituti, contra Patrum decreta, huius vsurpatione, qui se hoc recognoscit fecisse, didicimus, cum ad episcopatum his gradibus, quibus frequentissimè, cautum est, debeat peruenire, vt minoribus initiati officijs ad maiora firmentur. Debet enim ante esse discipulus, quis quis doctor esse desiderat, vt possit docere, quod didicit: omnis vitæ institutio hac ad id, quo tendit, se ratione [c] cõfirmat [d]. Qui minime litteris operam dederit, præceptor non potest esse litterarum. Qui non per singula stipendia creuerit, ad meritum ordinem stipendij nõ potest perueni re. Solũ sacerdotiũ inter ista, rogo, vilius est, quod facilius tribuitur, cum difficilius [e] impleatur?

Burch. l. 1. c. 18 Iuo p. 5. c. 72.

DISTINCTIO LX.

ECce [f] ostensum ex parte est, qui possint ad sacerdotij ordinẽ promoueri, & qui nõ. Nũc autẽ considerandum est, ex quibus ordinibus in archipresbyterũ, vel præpositũ, vel episcopũ, vel archiepiscopum sint eligendi.

De his ita statutum est in concilio Vrbani Papæ celebrato Aluernię.

¶ Archipresbyter, vel decanus, aut archidiaconus non nisi diaconus, aut presbyter ordinetur. C. I.

NVllus [g] epi-

signat Gratia. infrà ead. dist. §. horum. & de epo. inf. ea. §. alterum. ſ. pp ordinis dignitatẽ. In quo autem ordine debeat esse cantor, vel primicerius, consuetudini relinquo. 32. dist. placuit. Licitè ergo potest quis in minoribus ordinibus eligi ad has dignitates: dum tamen habeat

a Episcopus.] Supra ergo collatio archidiaconatus spectat ad epm. 74. dist. episcoporũ. & 25. dist. c. 1. & 21. dist. c. 1. & 89. dist. volumus. Sed cõtra 93. dist. legimus. extra de elect. eum in cunctis. vbi dicitur, q̃ ad canonicos spectat. Dic, q̃ ad episcopum tantum spectat confirmatio, ad canonicos electio de iure: in talibus tamen cõsideranda est cõsuetudo, vt extra de electio. cum ecclesia 2.

Archidiaconatum quis conferre possit.

scopus [a] in ecclesia sua, nisi diaconus sit, archidiaconum instituere, nec archipresbyterum, aut decanũ, nisi presbyteri [b] sint, ordinare præsumat. Quod, vt districtius teneatur, apostolica auctoritate prohibemus, & interdicimus.

b Nisi presbyteri.] inf. 23. q. 4. sicut excellentiam. contra. vbi dicitur, q̃ non gradus elegantior, sed uitæ melioris, &c. Sed dic, q̃ non tantum ordo cõsiderat, sed ordo & meritum.

2 Quidã dicũt, q̃ nõ licet episcopo eligere archidiaconum aliunde, nisi de ecclesia cathedrali, & hoc p decret. extr. de his, quæ fiũt à prælat. tua. in prin. ibi, assumatur.

¶ *In capitibus manuscriptis concilij Claramontensis habiti ab Vrbano II. (quæ non sunt decreta ipsius concilij, sed summa quædã ipsorum) in tertio hæc legũtur, quæ ad præsentem canonem faciũt:* vt nullus fiat decanus in ecclesia, nisi presbyter; nullus archidiaconus, nisi leuita.

Item Calixtus Papa.

¶ Nullus in præpositum, vel archipresbyterum, nisi presbyter; nullus in archidiaconum, nisi diaconus ordinetur. C. II.

Concordat Ennenius 13. in cõcil. Rhemensi, c. 6. Pann. l. 8. c. 140

NVllus in præpositum, nullus in archipresbyterum, nullus in decanum, nisi presbyter; nullus in archidiaconum, nisi diaconus ordinetur,

¶ Et *rubrica, & caput emendata sunt ex manuscriptis codicibus.*

Item Innocentius secundus in concilio Romano, c. 10.

¶ De eodem. C. III.

INnouamus autẽ, & præcipimus, vt nullus in archidiaconum, vel decanum, nisi diaconus, vel presbyter [c] ordinetur. Archidiaconi vero, vel decani, vel præpositi, qui infra ordines prænominatos existunt, si inobedientes ordinari [d] contempserint, honore suscepto priuentur. Prohibemus autem, ne adolescentibus [e], vel infra sacros ordines constitutis, sed qui prudentia, & merito vitæ clarescunt, prædicti concedantur honores.

Horum vnum propter procacitatem quorundam statutum est, qui nomen præposituræ adepti, officium contemnunt, nolẽtes fieri sacerdotes: aliàs enim inane esset, cum etiam in episcopum eligi possint in subdiaconatu constituti, iuxta illud Vrbani [x] Papæ.

x ¶ Vrbani.] *In c. multis. extra de ætat. & qualit. tanquam decretum Vrbani primi citatur: Apud Iuonem vero, & in Pannormia ex synodo Beneuentana, quæ tempore Victoris tertij, cui Vrbanus secundus successit, habita fuit: Nam Vrbanus primus centum, plus minus annis Nicænam synodum antecessit.*

¶ Non eligatur in episcopum, nisi in sacris orninibus constitutus. C. IIII.

Iuo par. 5. c. 72. Pann. l. 3. c. 5.

NVllus in episcopum eligatur, nisi in

a Vt extra de ætat. & qualit. lib. 6. de ætat. & qualit. Rainutius.

beat ætatem 1. Sed his ob. extra de elect. dudum. 1. in fi. si vis sustinere dictum H. expone quod dicit illud c. præterea dispensatiue. i. ex dispensatione canonis. Non li, qui impediat promouendum ad talem dignitatem, de quo ibi fit mentio. vnde dicitur, quod acolythus potest eligi ad illam dignitatem, vt videtur dicere littera, sic scilicet intelligenda.

HORVM CASVS. Dicit Gratianus, q̃ illud qđ dictũ est de clericis non promouendis in archipresbyteros, vel decanos, nisi sint presbyteri, & in archidiaconos, nisi sint diaconi: statutum fuit ex causa. ſ. pp illos q̃ p. mouere contemnebant adeptis dignitatibus. Nam ecclesia in episcopos diaconi promouentur, quod probatur seq. c.

Ecclesia parochialis potest conferri existenti in minoribus. Subdiaconus in ẽpm potest eligi.

NVllus, ut nullus eligatur in episcopũ, nisi fuerit in sacris

Ordinem recipere cogitur quis.

3 Nec. n. ferendũ est, ẽ legitimam tutelam agere, C. de legit. tut. l. vlo. de Pant.

ordinibus constitutus. Quod si quis contra hoc statutum ordinatus fuerit, nec ordinem nec honorem habeat.

Item Innocentius tertius in concilio Romano, c. 11.

¶ Archidiaconatum, vel archipresbyteratum, nisi presbyteri non habeant. C. V.

Concordat Ennenius 13. in cõcil. Rhemensi, c. 6. Pann. l. 8. c. 140

NVllus archidiaconatum, vel archipresbyteratum habeat, nisi presbyter existat.

Item Innocentius tertius in concilio Romano, c. 12.

¶ Archidiaconum, vel archipresbyterum, nisi presbyter, nullus ordinet. C. VI.

NVllus archidiaconum, vel archipresbyterum, nisi presbyter existat, ordinare præsumat.

Item Innocentius tertius in concilio Romano, c. 13.

¶ Archidiaconum, vel archipresbyterum, nisi presbyter, nullus ordinet. C. VII.

NVllus archidiaconum, vel archipresbyterum, nisi presbyter existat, ordinare præsumat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cris ordinibus cõstitutus. Sacros autẽ ordines dicimus diaconatum, & presbyteratum, quos solum legimus primitiua ecclesia habuisse. Subdiacono vero necessitate exigente de licentia Romani pontificis, vel archiepiscopi, si bonæ vitæ fuerint, possunt in episcopos eligi.

SAcerdotale.] CASVS. Brunichilda Regina Francorum faciebat laicos in episcopos promoueri. vnde Gregorius ipsam redarguit, & reprehendit.

† subito.] Et ita inique, & male. Iniquitas. n. omnia præcipitat, vt infra de pœn. d. 3. inter hæc circum. fi ta men

Iniquitas omnia præcipitat.

Laicus in epm̃ postulari potest.

sacris [a] ordinibus religiosè viuens fuerit inuẽtus. Sacros autem ordines dicimus diaconatum, & presbyteratum. Hos siquidẽ solos † primitiua legitur habuisse [b] ecclesia: subdiaconos vero, quia & ipsi altaribus ministrãt, opportunitate exigente concedimus; si tamen spectatæ sint religionis & scientiæ. Quod ipsum non sine Romani Pontificis [c], vel metropolitani [d] licentia † ℔ fieri permittimus.

† al. sacros.

† al. scientiæ

Alterum vero, vt in episcopum, vel archiepiscopum, nisi in sacris ordinibus constitutus non eligatur, propter dignitatem ordinis statutum est.

℔ ¶Licentia.] *Sic mutatum est ex dicto cap. à multis. Iuone, & Pannormia, quamuis etiam in vetustis Gratiani codicibus legatur,* scientia.

DISTINCTIO LXI.

ITem laici [c] non sunt in episcopos eligendi: sed per singulos ordines prius sunt probandi.

Vnde Gregorius Brunichildæ Reginæ Francorum, lib. 7. reg. epist. 113.

¶Sacerdotes ex laicis non sunt ordinandi. C. I.

SAcerdotale officium vestris in partibus in tantã (sicut didicimus) ambitionem perductum est, vt sacerdotes subito [f], quod graue nimis est, ex laicis ordinentur.

Ansel. l. 6. c. 77. Poly. l. 2. tit. 1.

Item Hormisda Papa episcopis per Hispaniam constitutis, epist. 3. cap. 1.

¶De eodem. C. II.

IN sacerdotibus eligendis curam oportet esse perspicuam. Irreprehẽsibiles enim esse conuenit, quos præesse necesse est corrigendis ℔ *& infra*. ¶ Longa [h] debet vitam suam probatione monstrare, cui gubernacula committuntur ecclesiæ.

Polyc. ibidem. Ansel. l. 6. c. 22.

Item eodem loco continentur.

Metropolitanus, an possit circa ordinem dispensare.

Tẽ laici.] hęc dist. di uidittin quatuor partes in quarũ prima ꝓbat p xvij. auct. sanctoꝝ, ꝙ ex laicis, licèt sint boni, non debet creari eps. Scda ibi, [Ecõtra.] Tertia ibi, [sed aliud.] Quarta ibi, [Item clerici.] Io. de Fan.

1 Et iõ dñr quidam, ꝙ auctoritate mẽtis istius iuris adhuc hodie possit dispensare, acolytho ea dem rõne, & hanc sententiam videtur sequi Tanc. Vin. Gof. & B. extra de ætat. & qualit. à multis.

a ¶ In sacris.] Possunt lari in̄ poteſt in episcopũ laicus. 61. dist. cap. Ossius. & 63. dist. c. Valentinianus.

b ¶ Habuisse.] Supple sacros. nã & sub diaconatus fuit tpe Apostolorum, vt 35. dist. episcopus.

c ¶ Romani pontificis.] Hodie licitè eligitur, vt extra de ætat. & qual. à multis.

d ¶ Metropolitani.] Sicut ergo olim metropolitanus potuit dispensare circa ordinem, sic videtur, ꝙ adhuc possit, cum nõ auferatur ei hæc dispensatio, siue iurisdictio, arg. extra de sent. excom. nuper. 1.

ALTERVM VERO. CASVS. Respicit hoc illũ. §. horũ vnũ. vbi dictũ est adiquẽ non esse eligẽdum in archidiacon⁹, nũ, nisi sit diacon⁹, vel in archipresbyterũ, nisi sit presbyter. hoc fuit statutũ pp cõtumaciã illorũ, qui ꝓmoueri nolebãt. Nunc aũt dicit, ꝙ alterũ est statutũ pp ordinis dignitatem s. vt nõ eligatur in episcopũ, nisi sit in sacris ordinibus.

2 Vt infra. §. his omnibus. in c. Ossius. §. sed aliud.

e ¶ Item laici.] Hic ostendit, ꝙ laici non sunt eligendi in epos, sed possunt postulari 2. Item ostẽdit, ꝙ tm de propria ecclesia facienda est electio. Deinde ostẽdit de visitatore, ꝙ nihil debet præsumere de rebus illius ecclesiæ, cui datus est visitator. Et not. ꝙ vocat hic laicos illos, qui non sunt ordinati; & illos qui repente sunt ordinati, & nec isti, nec illi sunt eligendi. Ioan.

CASVS. Hic ponitur 61. dist. in qua dr, ꝙ laici nõ sunt in episcopos eligẽdi, nisi prius ꝓ singulos ordines fuerint probati. & hoc ꝓbatur vsq; ad §. [His omnibus.] Postea probatur cõtrariũ in eod. §. & ibi dat solutionẽ. Et additur ẽt ꝙ clerici alterius ecclesiæ non sunt præferendi clericis de propria ecclesia benemeritis in electione. Tractatur etiam in vlt. c. de visitatione eccl.

men necessitas est in anno, & dimidio potest laicus recipere omnes ordines, vt 77. distinctio. monachus. cap. sequen.

IN sacerdotibus.] CASVS. Duo prohibet Hormisda in hoc cap. Primum est, laicos in episcopos nõ esse eligendos, etiam si fuerint probatæ uitæ, & bonæ conuersationis. probatus enim debet esse quis antequam eligatur, & discere antequam doceat. Nam reprehensibilis & emendatus esse debet, qui præfertur, & orat ꝓ populo. Secundum est, quòd pœnitentes ad gradum episcopalem aspirare non possunt: nam præterens memorandi criminis labem non habet lucidam sacerdotij dignitatem.

g ¶ Corrigendis.] Sic 3. q. 7. iudicet. & c. seq.

h ¶ Longa.] Sic supra 28. dist. priusquam.

Non

Pontifex debet esse humilis.

a NOn negamus.] ¶ Præstare.] Vnde non petere exemplum, sed dare dignus erat ad idem. 16. q. 1. prædicator

b ¶ Emendatior ẽ.] Sic 8. q. 1. qualis. 1. q. 3. c. vilissimus.

c ¶ Humilitatis.] Quia nihil ita splendet in pontifice sicut.

¶ De eodem. C. III.

Anſibidem. Polyc. ibidem.

NOn negamus esse in laicis Deo placitos mores; sed milites suos probatos sibi quærunt instituta fideliũ. Discere prius quisque debet, antequam doceat, & exemplum religiosæ cõuersationis de se potius alijs præstare [a] quàm sumere. Emendatiorem [b] esse conuenit populo, quẽ necesse est orare pro populo. Longa obseruatione religiosus cultus tradatur, vt luceat: & clericalibus obsequijs eruditus inseruiat, vt ad venerãdi gradus summum perductus, quis sit fructus humilitatis [c], ostendat. *& infra.* ¶ Nec tantum de laicis consecrari inhibemus; sed nec de pœnitẽtibus quidem quisquam ad huiusmodi gradum profanus temerator aspiret. Satis illi postulanti sit venia: qua conscientia absoluat reũ, qui se peccata sua populo scit tested confessum? Quis enim quem paulo ante vidit iacentem, veneretur antistitem? Præferens memorandi [c] † criminis labem, non habet lucidam sacerdotij dignitatem.

† al. miserandi] orig.

¶ *In plerisque vetustis Gratiani codicibus caput hoc coniunctum est superiori, quemadmodum est in ipsa Hormisdæ epistola.*

Item Innocentius Papa ad Aurelium Carthaginẽsem episcopum, epist. 12.

Polyc. ibid. Ansel. l. 6. c. 34.

¶ De eodem. C. IIII.

MIserum est, eum magistrum fieri, qui nunquã [f] discipulus fuit: eum summum fieri sacerdotem, qui nunquam in vllo gradu obsecutus fuerit sacerdoti.

Item Leo episcopus ad episcopos Africanos epistol. 85. al. 87. c. 1.

Iuo p. 5. c. 105.

¶ De eodem. C. V.

MIramur tantum apud vos per occasionem temporis impacati aut ambientium præsumptionem, aut tumultum & valuisse populare, vt indignis quibusque, & longe extra sacerdotale meritum constitutis, pastorale fastigium, & gubernatio ecclesiæ crederetur. Non est hoc consulere populis, sed nocere; nec præstare regimen, sed augere discrimen [h]. Integritas enim præsidentũ [i], salus est subditorum; & vbi est incolumitas obediẽtiæ, ibi sana est forma doctrinæ. ¶ Principatus. [k] autem quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit, etiã si moribus, atq; actibus nõ offendit, ipsius tamen initij sui est pernicios⁹ exẽplo. Et difficile est, vt bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio. ¶ Quod si in quibuslibet ecclesiæ gradibus prouidenter, scienterque curãdum est, vt in Domini domo nihil sit inordinatum [l], nihil que præposterum; quãto [m] magis elaborãdum est, vt in electione eius, qui supra

2 Ad idem 48. distinct. Sed vt sufficere si per duos mẽses fit apud magisterium. ff. de leg. 3. seruis. §. ornatticib. Io. de Fan.

f ¶ Miserum est.] ¶ Qui nunquam.] sup. 59. distinct. ordinatos. 2.

Ius cõe ꝓp tumultum populi non est violandum.

1 Nam peccantem publice, &c. ¶ 5. dist. sed sicut humilitas, vt 100. dist. contra morem. aliud. 23. q. 3. nemo.

d ¶ Teste.] Quia publica publico egẽt remedio de lista vt de pœ. dist. 1. §. hoc ergo. & capit. quamuis.

Eligendus & ordinandus magis exercitatus.

le q diu militauerit in ecclesia, vt inf. eo. qñ. ꝓderit vel ẽt ille qui est i maiori ordine cõstitutus 3. vt 75. d. c. vlt.

3 89. distin. episcoporũ.

m ¶ Quanto.] Nota quanto res est maior tanto maior est

Universidad de Deusto
Biblioteca

est inquisitio facienda, vt 59 dist. ordinatos. & 47. dist. quantumlibet. 42. dist. quiescamus. & 7. q. 2. ca. vlt. & est hoc contra illos qui dñt, q in causis matrimonialibus nō est ita districta examinatio faciēda circa testes.

a ¶ Omnium.] Argu. quod vni dicitur, ad alios extenditur, vt dixi. 38. d. ignorātia. Et arg. 32. q. 7. apostolus. & 31. q. 1. qđ. fi. & C. de naturali. liber. auth. item si quis.

b ¶ Quid est cito.] vt 78. dist. c. quid est manus. & 86. dist. tanta. non est relinc ¶ Persona. Nota q quendum. ꝓpter personā i non i Id est ꝓp receditur a iure cōi, amorem per vt hic, & 50. d. ex pœ sonæ non re nitētibus. & 89. dist. ceditur, id singula 59 dist. hoc est, non de- ad nos. tamen quanbet recedi. doque receditur a iu fic no. 1. q. 7. re ꝓpter personā, vt §. pro perso- fuit in Augustino, vt na. 7. q. 1. non autē. Item ꝓpter scādalum, qđ timetur in persona, vt 23. q. 4. nō potest. Similiter pro miserātione, persoue, vt 86. dist. tanta. Sed dic q ibi psonæ fauore nō receditur a iure: sed ꝓpter vtilitatē ꝓuenientem ex persona.

d ¶ Pro laboris.] Nota q eo ipso q Electi facit qs electus est, ꝓsūmit esse melior alijs quem præsu vt dist. 94. c. 1. & dist. mi meliorē. 59 c. 1. & 40. dist. c. 1. Ar. cōtra. 8. q. 1. illud.

c ¶ Documēta.] Hic mala vita probat alicui quē ambitiose peruenisse ad dignitatem: sic econuerso merita alicuius excusant ipsum ꝙ ambitione, vt 1. q. 1. quibusdam 2.

2 Et est bonum, scilicet ad hoc quod hic dicitur. 1. q. 7. sanc. mus. 1. respō so. C. de re. mili. ad fi. Ioā. de Fan.

EPiscopum.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quod episcopus cōsecrari non debet sine conscientia & iudicio metropolitani & suorum suffraganeorum, & quod non debet eligi nisi probatæ vitę & qui ante longe tēpore probatus fuerit in sermone fidei & conuersatione.

f ¶ Cōstituti.] Id est consecrari. Solus em non debet consecrare episcopū. licet solus ipsum possit confirmare, vt 64. dist. c. 1. & 51. di. c. vlt. dum tamē adsit cōsensus omnes gradus constituitur, non erretur? Nam totius familiæ Domini status, & ordo nutabit; si quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite. Vbi est illa Beati Pauli Apostoli per spiritum Dei emissa præceptio? qua in persona Timothæi omniū [a] sacerdotum Christi numerus erudiatur; & proinde vnicuiq; nostrum dicitur: [Manus cito nemini imposueris, neq; communicaueris peccatis alienis.] Quid est ꝙ cito [b] manus imponere nisi ante maturitatem ætatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris †, ante experiētiam disciplinæ sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est communicare peccaris alienis: nisi talem effici ordinantem, qualis ille est, qui non meruit ordinari? ¶ Sicut enim boni operis sibi comparat fructum qui rectum tenet † in eligendo sacerdote iudicium; ita graui semetipsum afficit damno qui ad suæ dignitatis collegium sublimat indignum. Non enim in cuiusquam persona [c] prętermittendum est, quod institutis generalibus continetur: nec putandus est honor ille legitimus, qui fuerit contra † diuinæ legis præcepta collatus. *& infra.* ¶ Merito sanctorū Patrum venerabiles sanctiones, [cū de sacerdotum electione loquerentur, eos demum idoneos sacris administrationibus censuere, quorum omnis ætas a puerilibus exordijs vsque ad perfectiores † annos per disciplinæ ecclesiasticę stipendia cucurrisset: vt vnicuique testimonium prior vita præberet, nec posset de eius promotione dubitari; cui pro laboribus [d] multis ꝓ moribus castis, pro actibus strenuis celsioris loci prēmium deberetur. ¶ Si enim ad honores mundi sine suffragio temporis, sine merito laboris indignum est peruenire, & notari ambitus solent; quos probitatis documenta [e] non adiuuant; quam diligens, & quàm prudens habenda est dispensatio diuinorum munerum, & cœlestium dignitatum?

Anſl. 6. c. 35.

1. *Tim.* 5. inf. dist. 78. quid est manus.

† *al. obediētię.*

Polyc. ibidem.

† *al. sectatur.*

† *de prædestinatione collatus*] orig.

† *al. promotiones.*

su. dist. 24. c. epi.

† καὶ τῆ τοῦ ἔθους λόγου πολιτείᾳ.

α † Principatus.] *In pleriſque manuſcriptis Gratiani codicibus legitur.* principatus, & cætera: & infra. Quòd si, &c. *Id autem factum videtur, quia infra. 1. q 1. c. principatus. cuiatur hic verſiculus prout notatur in gloſſa, quæ in illis etiam vetuſtis exemplaribus eſt; in quibus aliæ gloſſę non habentur.*

ε † Quid est.] *Sic in ijſdem manuſcriptis legitur*: Quid est cito manus imponere, &c. & infra: Sic enim. *& in margine citatur*, infra dist. 78. quid est manus.

Item ex concilio Laodicensi, c. 12.

¶ Non sunt eligendi ad episcopatum, nisi quos probabilis vita commendat. C. VI.

EPiscopatum non oportet præter iudiciū metropolitanorum, & finitimorum episcoporum constitui [f] ad ecclesiæ principatum. Nec eligantur, nisi hi, quos multoꝝ ante nota probabilisque vita commendat; & nihilominus, si in sermone fidei, & † recta operatione per suam conuersationem fuerint probati.

QVid proderit.] CASVS. Cælestinus redarguit omnes, qui laicos eligunt vel ordinant in episcopos; q si hoc fieret, nihil ꝓdesset clericis diu in castris Dominicis militasse: quare ꝓhibet ne hoc de cætero fiat. si contra fiat, ꝓnam depositionis minatur promotum.

fulmit. Arg. contra. 8. q. 1. sunt in ecclesia, & 12. q. 1. habebar 1. Sed dic quòd sperare potest, dum tamen non principaliter ad hoc seruiat: vt 77. dist. in singulis. & 8. q. 1. qui episcopatum.

b ¶ Alienum.] Id est, alijs debitum. sic supra 13. distin. c. 1. dist. de adop. l. fi.

Item Cælestinus ad episcopos Apuliæ, & Calabriæ, epist. 3. cap. 2.

De eodem. C. VII.

Nicol. ad Mic. Imp. in epistola, quæ incipit, *Principatum.* Polyc. ibidem. Ansel. 7. c. 33.

† *al. prępositus.*

QVid proderit [a] per singula clericos stipendia militasse, & omnē egisse in Dominicis castris ętatem? si hi, qui prefuturi sunt, ex laicis requirantur? q vacantes sæculo, & omnem ecclesiasticum ordinem nescientes, saltu præpropero † in alienum [b] honorem ambiunt immoderata cupiditate transcendere, & in aliud vitæ genus (calcata reuerentia ecclesiasticæ disciplinæ) transire? Talibus itaque fratres charissimi, qui iuris nostri, id est canonum gubernacula custodimus necesse est obuiemus; ne quis laicum ad ordinem clericatus admittat, & sinat fieri; vide & illum decipiat, & sibi causas generet, qui bus reus constitutorum † decretalium fiat.

† *constitutis decretalibus*] orig.

Item Leo, epist. 85. al. 87. c. 1. ad episcopos Africanos.

¶ Rudibus, & imperitis gubernacula ecclesiæ non sunt committenda. C. VIII.

Polyc. Ibidem Ansl. 9. ca. 138. luo p. 5. c. 105. in fine.

† Concor. text. in authen. de defen. ciuita. cū bon. gl. in ver. maxi morum. in §. quæ igitur. coll. 2.

STatuimus [a], ne in aliquo Apostolica, & canonica decreta violentur; & ne his ecclesia Domini regenda credatur, qui legitimarum institutionum nescij †, & totius humilitatis ignari, non ab infimis [c] sumere, incrementum, sed à summis volunt habere principium, cū valde iniquū sit, & absurdum, vt imperiti magistris, noui [d] antiquis, & rudes præferantur emeritis.

a ¶ Statuimus.] *In epistola ipsa coniunguntur verba huius capitis cum extremis verbis capitis*, Miramur, *supra eo hoc modo*: quàm diligens. & quam prudens habenda est dispensatio diuinorum munerum, & cœlestium dignitatum; ne in aliquo apostolica, & canonica decreta violentur, & his ecclesia Domini &c. *totaque per interrogationem profertur.*

His omnibus [e] auctoritatibus laici prohibentur in episcopatum eligi.

2 *Econtra Beatus Nicolaus ex laico electus est in episcopū: beatus Seuerus ex lanificio assumptus est in archiepiscopū: beatus Ambrosius, cū nondum esset baptizatus, in archiepiscopum est electus.* ¶ *Sed sciēdum est, quòd ecclesiasticæ ꝓhibitiones proprias habēt causas, quibus cessantibus cessant & ipse.* †. *Vt enim laicus in episcopum nō eligeretur, hæc causa fuit, quia vita laicalis ecclesiasticis disci plinis pærordinem non erudita nescit exempla religionis de se præ stare alijs, quæ in seipsa experimento nō didicit. Cum ergo quilibet laicus merito suæ perfectionis cleri*

† Concor. l. generaliter. C. de epis. & cle. & l. si pater. C. de hęretti. Ecclesiæ seruire sine stipendiorū li. cet.

uentibus & promotis.

a ¶ Proderit.] Nota ꝙ licitū est alicui seruire ecclesię sine stipēdiorū, vt su. 59. dist. officia, & 74. dist. con-

quòd ipsi postulati fuerunt.

ECONTRA. Hæc est 2. pars rium supradictis. Ioan. de Fan.

, in qua probat contra

1 Itē argu. contra extra de elec. cum ad nostram. ibi de hoc. & adde quod not. 59. dist. hoc ad nos. Arch.

2 De hoc no. 85. dist. Arch.

3 Suban. cui nemo digne sistet pōt. 19. q. 2. cap. 2.

T Neo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

NEophytus.] CASVS. Vercellēses vituperabant electionem Ambrosij: quia neophytus erat: & neophytos Apostolus prohibuit ordinari. Sed respondet Ambrosius hoc ideo esse prohibitum ab Apostolo, q̄a, neophyti consueuerūt propter honores superbire: sed si humiles inueniātur, possunt ordinari. quia cessante causa cessare debet effectus. vnde occidentales episcopi electionē suā legitimā esse iudicauerunt: & orientales eam exēplo approbauerunt: qui multos tales elegerunt.

a ¶ Superbiam.] su. 48.d.quoniam.

Cōstitutionis causa cessante an cesset ipsa cōstitutio.

b ¶ Causa. Videtur ergo q̄ vbi prohibetur electio ex causa q̄ cessāte illa causa possit fieri electio vt hic, & 28.dist. de Syracusanæ. 1. q.1. qū pro necessitate. Arg. contra 32.q.1.dixit, & 19.q.2. duæ sunt. Vno modo sic potest exponi, cessante causa cessat & constitutio, id est, quando causa cessat actu & exemplo, id est, vt non possit trahi in perniciem exempli 1,64. dist. §. vepœnis. l. si qs aliquid. §. abortionis. 1.q.1. principatus.

1 Arg. ff. de rum. Vel dic q̄ cessat circa persōā illam ad hoc tantum vt dispensari possit secū. Vel dic q̄ tunc cessat, quādo hoc in iure exprimitur q̄ cessare debeat: vel dic q̄ omnis causa cessat & impulsiua & finalis, & efficiēs & occasionalis: tunc cessat constitutio ff. de post. l. 1. §. sextū. e ¶ Iudicio.] Id est, per sententiam.

d ¶ Exemplo.] Similes ordinādi: sed dispensatiue. & sic plānum est.

OSio.] CASVS. dicitur in hoc casu q̄ si diues vel litteratus laicus, vel q̄s curialis fuit in episcopum postulatus, nō debet cōsecrari, nisi per singulos ordines fuerit legitime approbatus. deinde poterit ad episcopatum ascendere.

e ¶ Aut diues laicus.] Qui de suis facultatibus aliq̄d dedit ecclesiæ: nō tamen est recipiēdus ideo; nisi alias dignus sit, vt 1.q.1. ex multis. nec enim diuites sunt reijciendi, vt 30.dist. hæc scripsimus.

f ¶ Scholasticus.] id est, litteratus.

g ¶ De foro.] Scilicet causarum ecclesiasticarum.

h ¶ De administratione.] Ciuili vel curiali.

i ¶ Aſſ & lectoris.] inf. 77.d.quicunque. & 18 q. 2. q̄ sit calem vitam transcēdit exemplo beati Nicolai, & Seueri, & Ambrosii, eius electio potest rata haberi.

Vnde idem Ambrosius in epistola 82. ad Vercellenses ait de se ipso.

C. IX.

NEophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in superbiā [a]. Sed si non deest humilitas competēs sacerdotio; vbi causa [b] non hæret, vitium non imputatur. Itaq; ordinationem meam occidentales episcopi iudicio [c], oriētales etiam exemplo [d] probarunt †.

¶ *In aliquot vetustis exemplaribus caput hoc coniunctum est superiori. Nam Gratianus (quod sepe facit) sententiam potius beati Ambrosij afferre voluit, quam ipsa omnino atque eodem seruato ordine verba referre: locus enim integer sic habet.* Quam resistebam, ne ordinarer; postremo cum cogerer, saltem ordinatio protelaretur, Sed non valuit præscriptio, valuit impressio. Tamen ordinationem meam occidentales episcopi iudicio; orientales etiam exemplo probarunt. Et tamen neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur superbia. Si dilatio ordinationi defuit; vis cogentis est: si non deest humilitas cōpetens sacerdotio, vbi causa non hæret, vitium non imputatur.

† Concor. l. 1. §. sexum. cū ibi not. ff. de postu. & l. si militem. cum gl. C. de condic. ob. can.

Item obijcitur illud Sardicensis concilij, c. 13.

¶ Scholasticus ex foro, aut ex administratione postulari [i] potest episcopus. C. X.

OSius episcopus dixit. Et hoc necessarium arbitror, vt diligentissime tractetur: si forte aut diues laicus [e] α, aut scholasticus [f] de foro [g] aut de † administratione [h] β episcopus fuerit postulatus; vt non prius ordinetur, nisi ante & lectoris [i] munere, & officio diaconi, aut presbyteri [k] fuerit perfunctus: & ita per singulos gradus (si dignus fuerit) ascendat ad culmen episcopatus.

Burc. l. 1. c. 27. Iuo p. 5. c. 71. † al. ex administratore.

α ¶ Laicus.] *Abest vox ista a concilio: sed ob glossam non est indicta.*

β ¶ De foro, aut de administratione.] *Græce tantummodo est.* ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς.

3 *Sed aliud est* [l] *postulari, aliud eligi: postulatur nexibus curiæ adstrictus ab Imperatore: clericus alterius ciuitatis a suo episcopo; sed non eligitur aliquis nisi in sacris ordinibus constitutus. Fit enim electio cū solēnitate decreti omniū subscriptionibus roborati; postulatio vero simplici petitione. Quam distinctionem B. Gregorius innuit in regesto, lib. 2. epist. 19. scribens Benenato episcopo.*

In ordine Romano.

¶ Electio episcopi debet fieri cum solennitate decreti, omnium subscriptionibus roborati. C. XI.

EPiscopus [a], dum fuerit postulatus, cū solennitate decreti subscriptionibus [b] omniū roborati, & dilectionis tuæ testimonio litterarum ad nos sacrandus occurrat.

Sic beatus Ambrosius α ante susceptum baptisma ab Imperatore est postulatus, non electus.

α ¶ Ambrosius.] *Quòd synodus elegerit Ambrosium, & non Imperator; ostenditur in c. Valentinianus. infra dist. 63. Ac de sua electione ipsemet Ambrosius refert aliqua lib. 1. offic. cap. 1. & de pœnit. lib. 2. cap 8. & in epistola ad Vercellenses.*

4 *Item clerici alterius ecclesiæ non sunt præferendi in electione ijs, qui bene militant in propria ecclesia. Unde Cœlestinus Papa ad episcopos Galliæ, epist. 2. c. 4.*

¶ Extranei emeritis in suis ecclesijs non præponantur. C. XII.

Polyc. ibidem. Ansel. l. 6. c. 11. Deusdedit p. 1.

NEc emeritis [c] in suis ecclesijs clericis peregrini, & extranei, & qui ante ignorati sunt, ad exclusionem eorum qui bene de suorum ciuium merentur testimonio, præponantur.

Item ead. epist. c. 5.

Deusdedit ibi. Polycar. ibidē. Ansel. l. 6. c. 25. Burch l. 1. c. 7. Iuo par. 5. c. 61. Pann. l. 3. c. 7.

¶ De eodem. C. XIII.

NVllus.

vt si clericus vel laicus sit de ępatu alterius: tūc postulatur ab ępo loci, ut 71. dist. primatus. & etiā a seipso: quia vnius consensus non sufficeret. Si autē laicus diceret: nolo tonsurari, nisi certus sim de electione. vel clericus diceret: nolo ordinari, nisi certus sim de ępatu: de hoc

Et alibi sæpe. & infra ead. cap. obitum.

bonæ 2. Itē clericus alterius ecclesiæ bene potest eligi sed potest electionē est postulandus, vt 76. dist. dilectionis. 63. dist. litteras. 85. dist. Florentinū. Sed laicus primo

E est postulādus: deinde eligēdus. ext. de ele. I causis.

Piscopus.] CASVS. Quidā canonici volebant quē dam clericum alterius ciuitatis postulare in episcopum. præcepit ergo Gregorius cuidam ępo visitatori illius ecclesiæ, ut prius postuletur, & postea eligatur: deinde Romā cum solennitate decreti, & cum epistola visitatoris consecrandus occurrat.

a ¶ Episcopus.] Id est, dum aliquis postulatur, ut hic eps, vt 63. dist. litteras.

b ¶ subscriptionib.] in quibus cōtinetur de vita electi, ut inf. ea. Catinensis. & 7. q. 1. qualiter. Sed nū quid adeo requirit hoc decretum, ut electio sine decreto facta sit nulla? Videtur q̄ sic, vt hic, & 36. dist. de Petro. & 2. q. 1. legum. & 7. q. 1. qualiter. & 8. q. 1. talia. & 12. q. 2. sine exceptione. & 61. dist. quanto. Sed dico, q̄ licet in electione requiratur decretum cū subscriptionibus canonicorū: tñ electio facta sine ipso tenet. Duab. n. de causis fit subscriptio: vna causa est si quis vellet variare vota sua, inciperet et obuiare propria confessio, ut 1. q. 7. saluberrimum, alia rōne, vt per subscriptionem sciatur, an omnes canonici fuerint præsentes in electione, arg. extra de his, quæ fiunt à prælat. quanto. in fi. licet ergo scriptura requiratur in electione. tñ si fiat sine ipsa, tenet. & est simile: Nam in matrimonio multa requiruntur interuenire, & tñ si non interueniant, tenet matrimonium. 30. q. 5. nostrates. Io. contra, extra de elect. innotuit. B.

Electio facta sine decreto tenet.

SIC BEATVS. CASVS. Dicitur hic, q̄ supradicto modo fuit Ambr. postulatus ab Imperatore, & non electus. Et contradicit isti §. illi. §. sup. his omnib. Item probat Gratianus, q̄ clerici alterius ecclesiæ non sunt præferendi illis, qui in propria ecclesia bene militauerunt. quod probat per sequentia capit.

ITEM CLERICI. Hæc est 4. pars dist. in qua probat quandam incidentiam. & dicitur q̄ nullus alterius ecclesiæ debet eligi, nisi primo omnes clerici illius ecclesiæ fuerint reprobati. Ad secundum inducit septem auctoritates. supple hic, nisi maior pars eligat aliunde, quia licitum est eis renunciare iuri suo. extra de elect. cum inter. Ioan. de Fant.

NEc emeritis.] CASVS. Dicit in hoc c. q̄ ignoti & extranei nō debēt pponi bene in sua ecclesia militantibus, & qui habent bonū testimoniū ciuū suorū.

c ¶ emeritis.] Id est, bene meritis in vita & scientia. 1. q. 1. ultimus.

NVllus.] CASVS. Quæritur fuit à Cœlestino, an clericis inuitis episcopus dari debeat de aliena ecclesia?

Postulatus potest postulare & eligere. Nam postulatur qui est alteri sub ditus laicus vel clericus. & sit hoc simplici petitione. Ille vero eligitur: qui est in sacris ordinibus cōstitutus & hæc electio sit cum solennitate decreti. Et hæc differentia probatur sequenti capitulo.

Postulatus qualiter.

2 De hoc tis no. extra de fi. stu. c. fi.

l ¶ Sed aliud est.] Postulatio sit his verbis: petimus vt facias te promoueri, quia volumus te eligere. & tunc dicitur postulari à seipso. Ab alio autē fit postulatio, videas.

a Maximè Episcopum potuerit. Scrutinium pu-

blicatum, ab ea postulatione recedere nō possunt, & ita no. Hu. extr. de postul. c. ult. de elec. in causis in glo. ult. &c. publicato.

Universidad de Deusto
Biblioteca

clesia? Et respondetur q̄ non, ne alter subripiat honorem alterius. Clerici enim debent habere liberam electionē, & tunc de aliena ecclesia eligantur; q̄n in propria nullus inuenitur idoneus, & si clerici se viderint in hoc prægrauari, sit eis facultas appellandi, & contra dicendi

de hoc not. extra de elect. cum inter canonicos. Sed q̄ si omnes eligunt de aliena ecclesia præter vnū, qui eligit de propria? Hic dico non valere electionem vnius: quia nullum de propria potest eligere, cū quilibet eorum consensit in alium: vnde in seipsum non potest con-

Episcopus an inuitis possit deri-

a ¶ Nullus inuitis.] à principio. sed si p negligentiam nemi nemelegissent, bene daretur eis inuitis, vt 89. dist. volumus. similiter ubi minor pars cōtradicit, nec habet iustam causā contradictionis, bene datur eis episcopus inuitis. Idem potest dici de laicis, q̄ eis inuitis non est dandus episcopus si hñt iustam causam contradictionis, vt 63. dist. si forte. De hoc no. 23. di. c. illud

inuitis [a] detur episcopus. Cleri [a], plebis, & ordinis consensus, & desiderium requiratur. Tunc autem alter de altera eligatur ecclesia; si de ciuitatis [b] ipsius clero, cui est episcopus ordinandus, nullus dignus (quod euenire non credimus [c]) poterit reperiri. Primum enim illi reprobandi sunt; vt aliqui de alienis ecclesijs merito præferantur. Habeat vnusquisque fructum [d] suæ militiæ in ecclesia, in qua suam per omnia officia transegit ætatem. In aliena stipendia minime alter obrepat: nec alij debitam alter sibi vendicare audeat mercedem. Sit facultas clericis renitendi, si se viderint prægrauari, & quos sibi ingeri ex trāsuerso agnouerint: non timeant refutare. Qui etsi non debitū præmium [c], vel liberum [f] de eo, qui eos recturus est, debent habere iudicium.

Electio an possit fieri de eo, qui non est de gremio.

b ¶ Ciuitatis.] Nunquid per hoc intelliges prius clericos totius ciuitatis vel diœcesis esse reprobandos? Vt q̄ sic, vt inf. 61. dist. sacrorum. & c. plebs. & c. nec ſle. & extra de vsu pal. cū super, illi enim videtur esse de aliena ecclesia, cum totū nō sit aliud à parte, vt ext. de elect. cū nobis olim. & qui incōtinentibus. & qui incontinentibus. & l. ædifica. & l. pupillus. §. incola. sicut in tutela reprobandi sunt oēs de ciuitate, antequam eatur ad vicinas ciuitates, vt ff. de tut. & cur. l. diuus. & præses debet esse de diœcesi, vt C. de incol. l. verum. lib. 10. & hoc concedit H. Sed credo sufficere, q̄ reprobati sunt omnes de maiori capitulo. arg. extra de verb. sig. cum clerici. & de rescrip. cum Rodulphus. Sed quid si maior pars eligit extraneū, & minor eligit de gremio suo? Videtur q̄ hic præualebit electio paucorum, vt 7. q. 1. denique. nam in postulatione omnes erant concordes, vt 63. dist. litteras. Io. Sol. hoc falsum est. sufficit enim, q̄ duæ partes consentiant in postulatione de elect. scripsit. B. Item minor pars iustam habet causam contradicendi. Vnde licet sint pauciores, auditur eorum contradictio, vt extra de his quæ fi. à maior. par. c. cum in cunctis. 31. dist. Nicæna. Arg. cōtra extra de elect. cū nobis olim. & c. cum inter. Dico tenere electionem minoris partis, cum eligunt secundum formam canonum de suo gremio. Vnde si diuersi sunt clerici: prius examinatur ille, qui est de propria, & qui est de aliena ecclesia, vt dist. 85. archidiaconum Florentinum. Nec obstant præmissæ decre. Ideo enim tenuit ibi electio maioris partis, q̄ nullus fuit ibi ex aduerso electus. Sed adhuc ob. extra eo. tit. in causis. vbi præualet postulatio trium de aliena ecclesia electioni duorū de propria. Sed hoc fuit propter formam mandati: quia ita conuenerant, vt in quem maior pars conueniret, ille esset potior, &

† Ad hoc extra de electio. c. ecclesia 2. vbi de hoc plene q̄ Phi. Arg. cōtra eo. tit. licet in fi. De hoc not. 23. dist. cap. 1 in glo. ergo alt quis. ibi videas.

consentire. Item quid si data est aliquibus potestas vt eligant, & ipsi postulant extraneum? Tenet postulatio, vt extra de renunc. post translationē. extra de elect. in causis. de postulat. bonæ. licet autem aperte fiat exceptiones mandati, tñ fecerunt id quod est vicinum mandato, vt ff. iudi. sol. iam tñ. §. vlt. Ioan. Quidquid dicat Ioan. eius opinio non seruatur de electione 2. minoris partis de eadem ecclesia. vnde cum totum capitulum facere videatur, quod fit à maiori parte capituli, vt extra de his quæ fi. à maio. par. cap. cum in cunctis: tenebit electio extranei, vt dicit T. per decre. superius allegata: quia multa fieri non debent, tamen facta tenēt: nam melior eligi debet, vt q̄. 1. licet tamen. sufficit si bonus eligatur, vt extra de elect. cum nobis. & c. cum dilecti. & C. de sta. & ima. l. ult. Bar.

Ex regula S. Benedicti, c. 64.

† vel abbatibus, vel christianis vicinis claruerint.

Ide sentit Gosf. extra de elect. & causis.

a ¶ Cleri.] *Hinc vsque ad vers.* Tunc *sunt addita ex orig. & referuntur infra 63. c. cleri.*

c ¶ Non credimus.] No. benignam præsumptionem, q̄ semper præsumitur, q̄ aliquis sit dignus in ecclesia, vt inf. ea. obitum.

d ¶ Fructum.] Sic. ff. de adop. nec ei. 6 præterea.

e ¶ Præmiū.] Scilicet obtinet, ut aliquis de ipsis eligatur. Per hoc videtur, quod licet aliqui perdiderint ius eligendi, quòd possint excipere contra illum, qui datur eis: videtur tamen quod excipere non possunt, sed tantum agere, ut extra de ap. constitutis. in fi.

f ¶ Vel liberum.] Vel, id est, saltem.

Studit.]

PALEA. C. XIIII.

IN ordinatione præpositi illa semper cōsideretur ratio, vt hic constituatur, quem sibi omnis concors congregatio secundum timorem Dei, siue etiam pars congregationis (quamuis parua) saniori consilio elegerit. Vitæ autem merito, & sapientia eligatur, qui ordinandus est, etiā si vltimus fuerit in ordine congregationis. Quòd si etiā omnis congregatio vitijs suis (quod absit) consentientē personam pari consilio elegerit, & vitia ipsa aliquatenus in notitiam episcopi, ad cuius diœcesim pertinet locus ipse, vel † ad alios vicinos præpositos, vel Christianos claruerint; prohibeant prauorum prævalere consensum, & domui Dei constituant dignum dispensatorem.

STudij. CASVS. Neapolitani elegerūt Petrum in episcopū: sed quia dicebatur simplex & vsurarius, inādat Gregorius, vt alium eligant cū illo de eadem ciuitate, vt si ille fuerit reprobatus, secundus confirmetur: sic dixit H. in summa. Beneuen. sic dixit: Neapolitani elegerunt Petrum minus idoneum; & quia idoneus non inuenitur, præcipit Greg. vt alium inueniant de eadem ciuitate, in quem electio eorum valeat declinare, quem si non inuenerint, graue ipsius cleri erit opprobrium. Potest tamen dici, q̄ antequam inuentus esset minus Idoneus, mandauit eis, vt alium inuenirent in eadem ciuitate, & hoc videtur melius litteræ consonare.

a ¶ Declinare.] Arg. q̄ ecclesia pōt in duos consentire, vt 85. dist. archidiaconum, & 8. q. 1. in scripturis. maxime vbi diffidūt de iure suo, vt extra de postu. bonæ. Sed nō ne priuati debent esse iure suo, vt extra. de elec. cū in cūctis? Sed hæc & similia loquuntur in eo casu, q̄ eligētes re, vt si vnus non obtineat 1, alter saltem obtineat. arg. Ecclesia pōt in duos consentire. Dicas q̄ hic non dicitur vt debeat eligere antequā Petrus reprobetur: sed intelligitur vt debeat eligere alium quem Petro reprobato eligāt & hoc planum est. Archid.

a ¶ Palea.] *Hæc palea abest ab omnibus vetustis exemplaribus Gratiani, quæ sunt collata. Extat autem in regul. S. Benedicti, ex qua nonnulla sunt emendata.*

Item Gregorius clero, & nobilibus ciuibus Neapolitanis lib. 8. reg. epist. 40.

¶ De eodem. C. XV.

Ansel. l. 6. c. 13. † *vt si forte huic ordini hic non videatur idoneus*] orig.

STudij vetusti, sit etiā aliū, qui aptus sit, prouidere, vt † si forte Petrus, quem à vobis electum asseritis, huic ordini non videatur idoneus; sit in quem † se vestra declinare [a] possit, electio. Nam graue cleri illius erit opprobriū, vt si hic fortasse approbatus non fuerit, alium se dicant, qui eligi debeant, non habere.

† quę] orig.

Item Gregorius Barbaro episcopo, lib. 11. epist. 16.

Iodia. l. 3. c. 21. Deusdedit p. 1.

¶ De eodem. C. XVI.

OBitum Victoris Panormitanæ ciuitatis antistitis directa relatio patefecit. Quapropter visitationis distitutæ ecclesię fraternitati tuę operā soleniter [b] delegamus: Quam ita te conuenit exhibere, vt nihil de prouentibus clericorū, reditu, ornatu, ministerijsque, vel quidquid est in patrimonio eiusdem a quoquam præsumatur ecclesiæ. Et ideo dilectio tua ad prædictam ecclesiam properabit, & assiduis adhortationibus clerum, plebemque eiusdem ecclesiæ admonere festinet, vt remoto studio [c], vno codēque consensu talem sibi præficiendum expetant sacerdotem, qui tanto ministerio dignus valeat reperiri, & à venerandis canonibus nullatenus respuatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionib. roborati, & dilectionis tuæ testimonio litterarum ad nos sacrandus occurrat. ¶ Cōmonemus etiā fraternitatem tuam, vt nullū de altera eligi permittas ecclesia; (nisi forte inter clericos ipsius ciuitatis in qua visitationis impendis officium, nullus ad episcopatum dignus quod euenire non credimus, potuerit inueniri) prouisurus ante omnia; ne ad hoc [a], cuiuslibet conuersationis, vel meriti laicæ personæ spirare præsumant; ne & conatus eorum habeatur inefficax, & periculum [d] ordinis tui (quod absit) incurras. Monasteria autem si qua sunt in ipsius constituta parochia [e], sub tua cura, dispositioneque, quousque illic proprius fuerit ordinatus episcopus, esse concedimus.

Polyc. ibidem.

Visitator an ius habeat in electione.

a ¶ Ne ad hoc.] *Similis clausula est etiam eodem lib. proxima epistola 17. & lib. 2. indict. 10. epist. 19. Benenato episcopo, &*

b ¶ Solenniter.] Id est ita plene quasi episcopus omnia disponet, vt 12. q. 1. quoniam Velina.

c ¶ Studio.] Id est, dissensione, vel inuidia.

d ¶ Et in periculū.] Et ita videt q̄ si vitiosa sit electio, imputet visitatori. Et per hoc. c. dicit Hug. visitatorem habere ius in electione, vt ff. c. proximo. & 63. dist. plebs. alias nō videt quare pateretur pœnam. Sed dico, q̄ nō plus habet iuris, q̄ p canonem exprimat. argu. 18. q. 2. hoc tantum. vnde non dico ipsum posse eligere, vt 63. di. §. ex his. ea autem facit visitator, quæ per sacerdotes non possunt expediri, vt 7. q. 1. pontifices. Item nisi intra annū procuret, q̄ sit ibi eps ipse remouetur. 8. q. 1. constitutum. & vidit de rebus ecclesiæ. 12. q. 2. charitatem. & c. ecclesiasticis. Item visitator dare potest prębēdas & ecclesias vacantes, vt hic inuenit in fi. c. & 12. q. 2. nō liceat.

e ¶ Parochia.] In tota diœcesi habebit iste quisionem vt 12. q. 1. quoniam Velina, vt patet in fine capituli.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAtinẽsis ecclesiæ.] CASVS. Defuncto episcopo Catinesi Pelagius cõmisit Eucarpo episcopo illius ecclesię visitationem, & negotia gubernanda donec ibi per ipsum pastor dignus eligatur: præcipit ergo ei vt illuc pergat, & de eodem cleto talem eligi faciat, qui nec vxorem habeat, nec filios, & qui non sit criminosus: & eo electo, Romam veniat consecrandus.

a ¶ impossibile.] Id est, non cõmode aliter fieri potuit: quia iste erat vicinus 1. fic sumitur ff. de ver. sig. nepos proculo. Item dicitur impossibile quod non est honestum. ff. de concubi. institu. filius. Itẽ quod non iuste fit. 24. q. 2. sane. 22. q. 2. faciat homo.

b ¶ Nec filios.] Tamen alias quãtũ ad sæculares honores, sunt filij, vbi filius pro anno cõputatur ff. de minor. l. 2. Sed nunquid illud est cõtra præceptum Apostoli, qui dixit vnius vxoris virum? Solu. hic loquitur quãdo præsumptio est, q̃ propter filios dilapidet bona ecclesię. hic 28. distinct. de Syracusanę. & tunc dabit cautionẽ, & faciet inuẽtarium. 12. quæstio. 1. sint manifestę. Idem dico d̃ nepotibus, vt in authen quomodo oportet episcopos. §. 1. cojl. 1.

c ¶ Compellat.] Ergo aliquis potest cogi ad episcopatũ. 2 ficut ad alios ordines; vt 40. dist. ante omnia. 92. distinct. si quis episcopus per manus. 74. dist. placuit Ioan.

BEne nouit.] CASVS. Aprutiana ecclesia diu fuit destituta pastore, & lõgo tempore quęsiuit Gregorio, nec ibi dignum potuit inuenire. Tandem inuentus est ibi quidã Opportunus laudabilis uitæ quare præcipit Gregorius Passiuo epo, vt illũ Opportunum moneat vt in bonis studij crescat: & si nulla crimina ei obstant, monachus vel diaconus fiat: & demum episcopus consecretur.

d ¶ Vbi dic.] Argumentum, quòd differri potest electio, cum non inueniantur idoneus & licet aliqui intra tempus statutum iusto impedimento detenti non eligant, non priuantur electione, vt extra de electione ne pro defectu. nã non currit præscriptio contra illum, qui non poterat eligere, vt extra de concess. præben. & eccle. non vacan quia diuersitatem. & argu.. C. de anna excep. l. 1. in fi. C. de inoffi. test. contra. ff. ex quibus causis ma. l. quod quidam 4.

e ¶ Vel monachus.] Sed quare monachus? forte quia erat monasterium cui deerat prælatus. Vel ideo quia si est monachus, citius potest promoueri ad sacros ordines, vt 77. distinctio. monachus. Sed nonne hic diutius expectabitur, quam per tres menses: quod esse nõ debet, vt 50 dist. postquam. sic su. eod. Ofius, & 7. quæst. 1. constitutum.

Quoniam

epist. 26. Ioanni episcopo Scyllaceno, & lib. 7. indict. 2. epist. 25. Fortunato episcopo Neapolitano. Ea quibus locis, collatis veteribus codicibus harum epistolarum emendatus est hic locus, vt non multum discrepet ab antiqua lectione Gratiani. Verum in recentioribus editionibus epistolarum. B. Gregorij in epistola hic citata legitur. ne ad id cuiuslibet conuersationis, vel meriti laicam personam aspirare permittas.

Item Pelagius Papa Eucarpo Messanensi episcopo.

¶ De eodem. C. XVII.

CAtinensis ecclesiæ visitationẽ tibi iniũgimus cuius episcopum de hac luce trãsisse suscepta cleri relatione didicimus. Impossibile [a] enim est, vt nos in prouincia illa duntaxat in Syracusanis partibus alij cuilibet causas, quæ ad Deum pertinent, cõmittamus; nisi forte talem per te Deus nunc in Catinensi ecclesia eligere voluerit; de cuius conscientia possimus esse securi, vt à te labores istos paululum remouere possimus. Mox ergo dilectio tua ad supradictam Catinẽsem eccclesiam pergat, & hominẽ de clero, qui nec vxorem habeat, nec filios [b], nec crimen aliquod canonibus inimicum, eligi cum auxilio Dei compellat [c], atque suadeat: & statim eum ab vrbem Romam cum decreto, & testificatione relationis tuę transmitte.

Item Gregorius Passiuo episcopo, lib. 10. epist. 13.

¶ Qui in episcopum eligitur, non sit reus criminum, quæ sacra lex morte punit. C. XVIII.

BEne nouit fraternitas vestra, quam longo sit tempore Aprutium † pastorali solicitudine destitutum †: vbi diu [d] quæsiuimus, qui ordinari debuisset, & nequaquã potuimus inuenire. Sed quia Opportunus mihi in moribus suis, in psalmodiæ studio, in amore orationis valde laudatur, & religiosam vitam omnimodo agere dicitur; hunc volumus, vt fraternitas vestra ad se faciat venire, & de anima sua admoneat, quatenus in bonis studijs crescat. Et si nulla ei crimina, quæ per legis sacrę regulã morte multanda sunt, obuiant; tunc hortãdus est, vt vel monachus [e] vel à vobis subdiaconus fiat: & post aliquantum temporis, si Deo placuerit ipse ad pastoralem curam debeat promoueri.

† *Aprutium ciuitas.*] orig.
† *destituta*] orig.

Cui autem visitatio iniungitur, nihil de rebus eiusdem ecclesiæ a quoquam præsumi patiatur.

Vnde Gregorius Gaudentio episcopo, lib. 4. epist. 12. seu cap. 56.

Quoniam Festus.] CASVS. Capuanus archiepiscopus Romę defunctꝰ est, & ideo Papa præcipit cuidã episcopo, vt illuc visitator accedat, & nil de rebus ecclesiæ minui patiatur, sed & clerũ & plebem illius loci moneat, vt in vigilijs mortuorum, & in obsequio

¶ Non patiatur à quoquam præsumi de rebus ecclesię, cui eius fuerit iniuncta visitatio. C. XIX.

QVoniam Festus Capuanæ ecclesiæ episcopus in Romana ciuitate positus de hac luce migrauit; curæ nobis fuit (quæ vniuersis ecclesijs à nobis impenditur) ad fraternitatem tuam præsentia scripta dirigere, vt memoratæ ecclesiæ visitator [a] accedas: sic tamen, vt nihil de prouentionibus † clericorum, † editu [b], ornatu, ministerijsque, vel quidquid præfati loci esse patuerit, à quo quam præsumi patiaris; sed omnem vigilantiam, atque cautelam circa clerum, plebemque eiusdem ecclesiæ exhibere conuenit, vt in vigilijs, obsequioque ecclesiastico sedulo, ac deuote debeant deseruire.

Anſl. l. 5. c. 12.

† *al. prouectionibus.*

DISTINCTIO LXII.

BReuiter [c] monstratum est, ex quibus ordinibus in quos gradus sunt eligendi. Nunc videndum est, à quibus sunt eligendi, & cõsecrãdi. Electio, clericorũ est [a]: petitio plebis. Vnde Leo Papa Rustico Narbonensi episcopo, epist. 90. al. 92. c. 1.

a ¶ Est.] *In vulgatis codicibus sequebatur,* consensus principis. *In manu scriptis vero partim legitur,* consensus plebis, *partim,* petitio plebis.

¶ Non sunt habendi inter episcopos, qui nec à clericis eliguntur, nec à plebibus expetuntur. C. I.

NVlla ratio finit, vt inter episcopos habeãtur, qui nec à clericis sunt electi, nec à plebibus [d] expetiti, nec à prouincialibus † episcopis cum metropolitani iudicio consecrati. Vnde cum sæpe quæstio de male accepto honore nascatur, quis ambigat nequaquam istis esse tribuendum [e], quod nec † docetur [f] fuisse collatum? Si qui [g] autem clerici ab istis pseudo episcopis in eis ecclesijs ordinati sunt, *&c. vt infra in causa simoniacorum.*

Poly. l. 2. tit. 1. Burch. l. 1. c. 2. Anſl. l. 6. c. 75. Iuo p. 5. c. 65.

† *al. compromincialibus.*

† *al. non* infra 1. q. 1. si qui.

Item Cœlestinus Papa ad episcopos Apuliæ, & Calabriæ, epist. c. 3.

Polyc. l. 6. tit 1. Burc. l. 15. c. 13. Iuo p. 16. c. 14. Deus dedit p. 1.

DPopulus non debet præire, sed subsequi. C. II.

Occendus est populus non sequendus: nosque, si neVisitatorẽ quis constituere põt.

quo'diuino sedule seruiat & deuote.

a Visitator.] Hic habes, q̃ Papa visitationis committit officium. Sed an metropolitanus possit visitatorem constituere, sicut præses curatorem, vt Institu. de curat. §. ult. Non credo. Ioan. Ego dico, quòd sic, cum non inueniam prohibitum argumentum. extra de sent. excom. nuper. B.

b ¶ Reditu.] A quo custodiri debent bona uacantis ecclesiæ, notaur infra 2. q. 2. charitatem. & callud.

Reuiter.] CASVS. Supra dictum est, ex quo ordine, & in quem debeat quis promoueri, & q̃ laici non debeant in epos eligi. Nunc vero docet, quod clericorum est eligere. & populi consentire.

c ¶ Breuiter.] Nunc hic ostendit, q̃ clericorum sit eligere, populi cõsentire. Ostẽdit ẽt q̃ si aliqs fuerit cõsecratus sine auctoritate metropolitani, deponit. 51. dist. q. in aliquo. ver. si.

NVlla rõ.] CASVS. Quidã episcopi non fuerunt electi a cleticis, nec à populo expetiti: nec metropolitani iudicio consecrati. Quæritur de istis talibus episcopis, & de ordinatis ab eis, an debeant inter episcopos, & ordinatos reputari? Et rñ. Leo Papa q̃ non: ꝓtest tñ dispensari cũ clericis ab eis ordinatis, vt infra 1. q. 1. si qs à pseudo epis.

d ¶ Nec à plebib.] Consensus plebis requirit in electione, & eo ipso cõsentiũt, q̃ perhibent ei testimonium, quia testimonium plebis æqualet electioni, vt 24. dist. c. 1. & 67. dist. reliqui. Sed qd si aliqs est cõsecratus, q̃ non habuit cõsensu plebis, nunquid cassabitur consecratio? vt q̃ sic, in odium consecrantium & eligentium cũ contẽptus est: licet ex gratia populus sit requirendus vel vocãdus, vt 16. q. 7. decernimus. 31. q. 2. cap. 1. & 70. dist. c. 1. Na semp consensus plebis est requirendus, vt 8. q. 1. licet. Item quia laicus potest excipere cõtra electũ, & dicere q̃ ei inuito nõ est dandus epus, ut infra 63. dist. c. si forte. & c. Hadrianus. H. dicit si oritur scandalum ex hoc, q̃ cassanda sit electio, & consecratio, sed dico 1 nõ ideo cassandã, licet nõ affuerit, quia plura exiguntur, quæ tñ

Consensus plebis est in electione requirendus.

1 Et benesecundũ Lau. & Io. de Fã.

e ¶ Tribuendum.] Isti tamen dant ordinem, & habẽt eum: sed nõ iuste, vt inf. de consec. dist. 4 nullus autem.

f ¶ Nec docetur.] Si. extra de iure par. quod autem.

g ¶ Si qui.] 1. q. 1. sacerdotes. & cap. si qui à pseudo episcopis.

DOcendus.] CASVS. Quidam populus nolebat episcopum eligere, nec ꝓmittebat eligere clericos:

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæsitum fuit à Cœlestino quid in hoc casu sit faciendum. Et respondet, populum esse docendum, vt prohibita non attentet: qui si non corrigitur, punietur ecclesiastica seueritate, scilicet excommunicatione.

a ¶Per seueritatem.] ferro. n. resecãda sũt vulnera, &c. vt 16. q. 1. in canonibus.

Scilicet excommunicationem.

NISI. CASVS. In hoc. § & seq. c. dr, q̃ episcopus cõsecrari nõ debet, nisi fuerit canonicè electus. & casum p̃te uidebis.

b NVllus.] ¶Deponatur.] 1. q. 1. si quis episcop⁹. &c. si qui episcopi. sup. dist. 50. ex pœnitentib. sup. 36. distin. qui ecclesiasticis.

LAici.] Hæc dist. diuiditur in quatuor partes. In prima probat per 8. auctoritates sanctorum, quòd laici non debent eligere, nec electioni interesse nisi vocati. Secunda ibi, [Cõtra.] Tertia ibi, [Principib⁹.] Quarta ibi, [Verum q̃.] Ioan. de Fan.

CASVS. Supra dictũ est, q̃ electio est cleric orũ. Sed quia laici nolebant interesse electionibus clericorum, ideo supponit hanc 63. dist. in qua primo ostẽdit, quòd laici non debent interesse electionibus, vsque ad §. [His omnibus.] Deinde probatur contrarium. Deinde in §. [Electiones.] ponit solutionem.

c ¶Laici.] In præcedenti dist. ostensum est, quòd laici tantũ debent consentire electioni plenius hic prosequitur, q̃ nullo modo debent interesse [His omnibus.] deinde probat cõtrarium usque ad illum §. [Electiones.] & ibi soluit. deinde ostẽdit q̃ prius fuerunt Imperatoribus data circa electiones, quæ postmodum fuerunt eis ex causis ablata. Vltimo dicit, q̃ religiosi viri nõ sunt excludẽdi ab electionibus. ergo hæc veritas, q̃ nullus laicus debet interesse electioni, et in cõuentuali ecclesia, nisi hoc habeat ex cõsuetudine præscripta, vt extra de iure pat. nobis 2. licèt H. dixerit, q̃ ibi potest bene patronus interesse, vt 18. q. 2. abbatem. & hoc c. dicit intelligi de non patronis: æqualiter autem est patronus, qui minus dat, sicut qui plus; quia vnus põt supplere per operam, quod ei deest in patrimonio. ff. pro solut. l. 5. & plenius no. 16. q. 7. pie.

NVllus.] CASVS. Hadrianus Papa prohibet in hoc c. vt nullus laicus, etiam in maxima positus dignitate se inserat electioni Patriarchæ & archiepiscopi, & quicunque laicus canonicam electionem voluerit disturbare, debet Anathematizari donec obediat.

Electio fit cõis, consonans, & canonica.

d ¶Communem.] Cum ergo hæc tria requiruntur. s. communis, consonans, & canonica, si vnum istorũ deest, vitiosa est electio, vt arg. 38. dist. quæ ipsis. non. n. sufficit

sciunt eos quid liceat, quidve non liceat, commonere, nõ his consensum præbere debemus. Quisquis vero conatus fuerit tentare prohibita: sentiet censuram sedis Apostolicæ minimè defuturam. Quæ enim sola admonitionis auctoritate non corrigimus, necesse est, vt per seueritatem [a] congruentem regulis vindicemus. Per totas ergo hoc, quæ proprijs rectoribus carent, ecclesias, volumus innotescat, vt nullus sibi aliqua spe forsitan blanditus illudat.

Nisi autem canonicè electus fuerit, cõsecrari non dẽt. Vnde Calixtus Papa secundus.

¶Non consecretur in episcopum, nisi canonicè electus. C. III.

In Pontificali est mentio huius decreti.

NVllus [b] in episcopum, nisi canonicè electũ consecret. Quod si præsumptum fuerit, & consecrans & consecratus absque recuperationis spe deponatur.

DISTINCTIO LXIII.

LAici [c] vero nullo modo se debent inserere electioni.

Vnde Hadrianus Papa in octaua synodo Constantinopoli sub ipso celebrata.

¶Laici electioni Pontificum non se inserant. C. I.

Ansel. l. 6. c. 23. & 72. Iuo p. 5. c. 222. Pann. l. 3. c. 8. Deus dedit p. 1.

NVllus laicorum principum, vel potentum semet inferat electioni, aut ꝓmotioni Patriarchæ, metropolitæ, aut cuiuslibet episcopi, ne videlicet inordinata hinc, & incongrua fiat confusio, vel contentio; præsertim cum nullam in talibus potestatem quenquam potestatiuorũ, vel cæterorum laicorum habere conueniat. *& infra.*

inf. c. proximo. Poly. l. 2. tit. 1.

¶Quisquis autem sæcularium principum, & potentium, vel alterius dignitatis laicus aduersus communem [d] & consonantem, atque canonicam electionem ecclesiastici ordinis agere tentauerit; anathema sit, donec obediat, & consentiat, quidquid ecclesia [e] de electione, & ordinatione proprij præsulis se velle monstrauerit.

1 Vel facias cõmutationem non ad proximã. dist. 61. dist. vbi allegia fuerunt Imperatoribus data circa electiones, dicit, q̃ laici non debent eligi, sic nec eligere, vt in hac dist. 10. de Fan.

Electioni nullus laicus debet interesse.

1 Idem not. infra ea. dist. Reatina.

1. & hoc facit vsque ad illũ §. vt hic. & 79. dist. c. 1. & c. antepen. 3. Item est hic arg. q̃ si aliqui separatim cõsenserint in aliquem, quòd talis consensus non ualet, quia nominationem citra concilium publicum factæ non valent, vt 2. q. 6. nominationes, & priuata conuenticula in electionibus prohibentur, vt 79. dist. c. 1. & c. nullus. H. arg. contra 63. dist. quanto. extra de electio. quod sicut, & extra de postu. bonæ 2. in fi. & seruitus separatim concedunt. ff. de seruit. rustico. prædi. per fundum. Dico nullam talem esse electionem, cum sit clandestina, vt extra de electio. quia propter. ad finem. Ioan. Hoc hodie determinatum est extra de elect. in Genesi. vbi dicitur, quòd singulares electiones non valent. Bar.

sufficit electionem esse communem, nisi sit canonica,

5 Arg. 2d. hic 79. dist. ca. pe. & ibi de hoc. arg. ad hoc 16. q. 2. si quis abbas.

e ¶Ecclesia.] Ecclesiam hic uocat viros ecclesiasticos; quandoque uocatur congregatio fidelium, vt infra de consecra. dist. 1. ecclesia. De hoc dixi. 7. q. 1. scire.

Hadria-

HAdrianus.] CASVS. Ignatius Patriarcha Cõstantinopolitanus iniustè fuit depositus, & Photius loco eius subtitutus quam præsumptionem Nicolaus voluit renouere. sed morte præuentus non potuit, sed Hadrianus successor eius misit nuncios tres Constantinopolim ad Basilium Imperatorem, & ad filios eius, eũ quibus & Anastasius bibliothecarius Romanæ sedis; & ibi octaua synodus congregata, duo fecit. Primo Photium deposuit, & Ignatium restituit. Secundo constituit, vt clericorum sit electio tantũ, & q̃ nullus laicus inferat se electioni Patriarchæ metropolitani vel episcopi, sed fieri debet, & attẽdere quid clerus faciat, nisi à clericis inuitaretur ad remouendos, & impugnandos malos.

a ¶Disposuerat.] Arg. successorẽ debere consummare quod antecessor inchoauit, ut hic 1. & 12. q. 2. hæc huius. & q. 5. quia.

ADDITIO. Ad idẽ extra de rescrip. litteris. vbi de hoc & 11. q. 3. si episcopus ante damnati. Papa tamen non tenebatur ad hoc, nec hoc dicitur quòd teneretur: bene tamen fecit. B.

b ¶Augustos.] No. q̃ filii Imperatorũ dicuntur etiã Augusti, quia sperabatur, q̃ essent futuri Imperatores, & quasi p augurium hoc sperabatur. Vel sicut Imperator dicitur Augustus, qa illius ꝓpositi debet esse, q̃ augeat; sic & filius põt dici Augustus, quia & hoc propositũ debet hre, cũ habebit imperium 2.

Imperator quare dicat Augustus.

c ¶Bibliothecari⁹.] i. cãcellarius, supra 21. dist submittitur.

d ¶Cõsecrationes.] hæc sũt verba cælii. e ¶Laicorũ.] infra 96. dist. bene quidẽ.

2 Hoc valet ad solutionem eius qd̃ habetur 21. dist. nũc autem. 7. q. 1. in apibus. L.

f ¶Ad contractandum.] id est, simul tractandum.

g ¶Inuitatur.] Hinc inuitantur laici ad electionem, alibi ad sermonẽ faciendũ, vt 23. distin. mulier. quãdoque ad causas mrimoniales, vt 35. q. 5. ad sedem. causis autem fidei interesse etiam nõ uocati, ut 96. di. ubi nam. Sed nunquid subscribere debent laici? arg. q̃ sic 7. q. 1. epis de loco. 3.

Laici ad alia quæ spũalia inuitantur.

VAlentinianus.] CASVS. Cũ ecclesia Mediolan. vacaret pastore, mortuo Auxentio hæretico, qui Mediolan. ecclesiã, ut lupus dilaniarat, venit ab Oriẽte Valentinianus Imperator, & suasit epis cõgregatis, vt talẽ in archiepiscopũ eligerẽt. cui etiã ipse Imperator se syncere submitteret, si eligeret, ipse noluit assentiri. demum Ambrosium elegerunt nondum baptizatum. vnde Imperator gratias referens, quod electus esset ad saluandas animas: cui curam corporum commiserat, confortauit eum.

3 Ad idem quod leg. & no. infra ea. quanto. in gl. ex hoc loco in fi. &c.

[f] Et 19. q. 3. dudum.

¶Hic citantur partes quædam vigesimi secundi canonis octauæ synodi sub Hadriano Papa II. habitæ, & ab Anastasio Bibliothecario latinitate donatæ.

Item ex octaua synodo, actione prima.

De eodem[a]. C. II.

Ansel. l. 6. c. 23. Iuo p. 5. c. 122. Pann. l. 3. c. 8. Deus dedit p. 1.

HAdrianus Papa secundus (quod Nicolaus prædecessor eius disposuerat [a]) missos suos, Donatum. s. Hostiensem episcopum, & Stephanum Nephesinum episcopum, & Marinum diaconum sanctæ Romanæ ecclesię ad Basilium Imperatorẽ, & ad filios eius Constantinũ & Leonem Augustos [b] Constantinopolim direxit, cum quibus & Anastasius bibliothearius [c] Romanæ sedis, vtriusq; linguæ Græcè & Latinè peritus perrexit, & synodo congregata (quam octauam vniuersalem synodum illuc cõuenientes appellauerũt) exortum schisma de Ignatij depositione, & Photij ordinatione sedauerunt, Photium anathematizantes, & Ignatium restituentes. In qua sic statutum est: Consecrationes † [d], & promotiones episcoporum concordans prioribus cõcilijs clericorum electione, ac decreto episcoporum collegi fieri sancta hæc & vniuersalis synodus diffinit & statuit: atque iure promulgat, neminem laicorum [e] principum, vel potentum semet inferre electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel metropolitæ, aut cuiuslibet episcopi; ne videlicet inordinata hinc, & incongrua fiat confusio, vel contentio; præsertim cum in talibus nullam potestatem quemquam potestatiuorum, vel cæterorum laicorum habere conueniat, sed silere, & attendere sibi vsquequo regulariter à collegio ecclesiæ suscipiat finem electio futuri pontificis. Si vero quisquam laicorum ad cõtractandum † [f], & cooperãdum inuitatur & ab ecclesia, licet huiusmodi, cum reuerẽtia, si fortè voluerit, obtemperare se assciscentibus. Taliter enim dignum pastorem sibi regulariter ad suam ecclesia † salutem promouet [x].

Poly. l. 2. tit. 1. †*Promotiones & consecrationes.*] orig.

Cap. 22.

Tal. concertandum] orig. & alij collect.

†al. & Ecclesiæ.

x ¶Promouet.] *Si hic addatur ver.* Quisquis. *ex capite antecedente, erit integer 22. canon 8. synodi. In vulgatis sequebatur vox,* clerus, *quæ in uetustioribus est glossa interlinearis.*

Caput est collectoris arbitratu compositum.

Item ex historia Tripertita, lib. 7. c. 8.

¶Electioni episcoporum Imperator interesse non debet. C. III.

VAlentinianus Imperator veniẽs ab oriẽte ad Hesperias partes (ut refert historia ecclesiastica) mortuo Auxẽtio Arianæ perfidiæ magistro, qui Mediolanensem

re possit: episcopi vero cum rogarent imperatorem, ut eligeret, ipse noluit assentiri. demum Ambrosium elegerunt nondum baptizatum. vnde Imperator gratias referens, quod electus esset ad saluandas animas: cui curam corporum commiserat, confortauit eum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Electio ad quē spectat de iure cōi. v Vt est ecclesia Rauēnas.

eum vt non timeret, dicens; Deus te adiuuabit, & ego te semper defendam, & pro te pugnabo.

a ¶ Ēpiscopos.] Ergo electioni metropolitani intererunt omnes epi comprouinciales, vt inf. eo. metropolitano, & 66. dist. c. 1. Io. sed in his non attendo 1. nisi cōsuetudinem, vt extra de ele. cum ecclesia. & extra de postu. bone. Io. De iure cōmuni omnis electio spectat ad capitulū, vt extra de caus. pos. & ꝓprie. cū ecclesia. B.

b ¶ Solo.] Sic magistri moribus, & facūdia alios dēnt ꝓcedere, vt C. de ꝓbat. & me. magistros. li. 10. c ¶ Testemq; .] Nota, ꝙ conuersatio ꝓbet alicui testimonium, vt 1. q. 7. cum pastoris.

Imperator potest ab episcopo excommunicari.

d Submittamus .] Arg. ꝙ Imperator est minor quolibet episcopo, & excōicari pōt ab epo, vt hic inuitur, & 18. di. qm quidem. 96. dist. duo tñ. Imperator est maior in tpalibus illis, qui ab eo recipiunt temporalia, sed minor est in spiritualibus. extra de ma. & obed solitæ. 2. q. 7. §. item cum Dauid.

e ¶ Sup vos.] Id est, ad vos spectat. sic refert Theodoricus spōdit 17. distin. §. hinc. vel ideo hīc dicit, super vos; quia electio est periculo eligentiū 2. si quis enim malum nominat, tenetur de omni damno, & dispēdio, quod per eū acciderit. C. de periculo noīatorum. l. 1. lib. 11. Item si inhabilē nominat, & appellatur, tenetur dare sumptus, quos fecerant aduersarij. C. de decur. l. 2. li. 10. 3 Et de sup. recu. l. vna. lib. 10. Arch. 4. Sic ēt no. inf. c. quāto. dist. §. his oīb. & § sic in glo. 1. Ad būs. in fi. Sed potes idem ext. de elec. in cau- sis.

Electio est periculo eligentium. 2 Vt 61. dist. quid prodest. & c. obitum.

f ¶ Electus.] Et ita maledicit G. ꝙ fuerit postulat. sup. 61. dist. §. his oīb. & § sic in glo. 1. Ad būs. in fi. Sed potes idem ext. de elec. in cau- sis. in postulādo 4. vt extra de renunc. post

Electio tñ translationē. Io. & dicit T. ꝙ clericus alterius ecclesiæ sic celebrata nō est ini- in sacris ordinibus constitutus eligi potest. Ita not. in tialis, sed ꝓ- la decre. post translationē. nisi sit epūs, vt vī dicere dec. paratoria ad ext. de ele. cū inter canonicos. & postea dēt postulari Ib. electionē fa- g ¶ Corpora.] Et ita fuit curialis, sed absolutus fuerat, cīdam Fm nec ex officio contraxerat irregularitatem, alioquin Io. & Gost. non promouerentur. 51. dist. si quis post.

h ¶ Ordinem.] Ex hoc verbo dixerunt quidam, ꝙ Im 5 Adde Bal. perator debet habere ordinem subdiaconalem, sed nō plenē hoc est verū § quia habet militarē characterē, vt 1. q 1. qđ

quidā. gerit tñ officiū subdiaconi cum ministrat epō. examina-

PORRO.] CASVS. Lotharius Rex non permittebat ali & tenentes quē ad episcopatum eligi in regno suo, nisi fauen- pro epis- tē sibi, id est, nisi esset amicus suus, vel nisi sibi iuraret ne g. in ꝓ- ideo præcipit ei Nicolaus, vt in ecclesia Treuerēsi, & in G. & doc- lem. extr. de elec. & Spe- in tit. de lo. §. nunc oīb- dendum, vers. 39.

Agrip-

ecclesiam vt lupus dilaniauerat, cū vellet catholicū, Deo ordinante, ibi consecrare episcopum, euocās episcopos α hæc eis locutus est. Nostis apertè, eruditi quippe diuinis eloquijs, qualem oporteat esse pontificem, & quod non deceat eum verbo solo b, sed etiam conuersatione gubernare subiectos, & totius semetipsum imitatorem virtutis ostendere, testemque c doctrinæ conuersationem bonam habere. Talem itaque in pontificali cōstituite sede, cui & nos, qui gubernamus imperium, sincere nostra capita submittamus d, & eius monita, dum tamquam homines deliquerimus necessario, velut curantis medicamenta suscipiamus. Hæc cum dixisset Imperator, petijt synodus, vt magis ipse decerneret sapiens, & pius existens. At ille, super vos α e est, inquit, talis electio. vos enim gratia diuina potiti, & illo splendore fulgentes, melius poteritis eligere. Tunc sacerdotes egressi de episcopali sede tractabant. *& infra.* ¶ Cum autem ordinatione diuina Ambrosius nōdum baptizatus, electus f fuisset; exultans Imperator ait: Gratias ago tibi domine Deus omnipotens, & saluator noster, quoniam huic viro ego quidem commisera corpora g; tu autem animas, & meam sententiam ostendisti tuæ iustitiæ conuenire. Cumque S. Ambrosius contristaretur de hoc quod acciderat (vt idem in suis epistolis scribit) confortauit eum Imperator, & ait: Noli timere, quia Deus qui te elegit, semper te adiuuabit, & ego adiutor, & defensor tuus (vt meum ordinem h decet) semper existam.

In epist. ad Vercellense.

α ¶ Super vos.] *Vera lectio est*, supra nos, μεῖζον ἢ κατ' ἐμέ. *Sed ob glossam non est restituta.*

Item Nicolaus Papa I. Lothario Regi.

¶ Auctoritate apostolica, non Regio fauore episcopus est eligendus. C. IIII.

Iuo p. 5. c. 357.

PORRO scias, quia relatum est nobis, quòd quicunque ad episcopatum in regno tuo prouehendus est; non nisi fauentem i tibi permittas eligi k. Idcirco Apostolica auctoritate sub diuini iudicij obtestatione iniungimus tibi, vt in Treuerensi vrbe, & in Agrippina Colonia nullū eligi patiaris antequam relatum super hoc, nostro Apostolatui fiat.

Item ex concilio Parisiensi primo, c. 8.

Agrippina Colonia nullum eligi patiatur in episcopū, nisi prius sedi Apostolicæ referatur.

6 Sic ēt ponitur §. 1. episcopo. 2. in fine. Ecclesiā ipsi ciptens à hi co, est excō candus,

i ¶ Fauentem.] In crimine adulterij cum Gualdrada. Vel fortè fecit eos iurare ei fidelitatē quod clerici non debent facere laico. 22. q. vlt. c. vlt. nisi habeant ab ipso regalia. 22. q. 5. de forma.

K ¶ Eligi.] Videtur ergo, ꝙ in illis duabus ecclesijs nō possit fieri electio, nisi voluntas Papæ requiratur, sicut est in ecclesia Riuennate, vel istud pro tempore fuit statutum. Vel dic eligi, id est, consecrari 6. vel instituī.

Si per

¶ Non recipiatur à comprouincialibus, qui regia ordinatione episcopale culmen est adeptus. C. V.

Iuo p. 5. c. 123. Pann. l. 3. c. 9. † *al. episcopus.*

SI per ordinationem regiam honoris istius culmen persuadere aliquis nimia temeritate præsumpserit, à cōprouincialibus loci ipsius episcopis † recipi a nullatenus mereatur, quem indebite ordinatum cognoscunt. Si quis de comprouincialibus recipere eum contra interdicta † præsumpserit, sit à fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorum omnium charitate semotus.

† *al. indicta*] orig.

Item ex concilio Laodicensi, c. 13.

¶ De eodem. C. VI.

Burc. l. 2. c. 8. Iuo p. 6. c. 28. Ansel. l. 6. c. 38. al. 45. Deus dedit parte 1. & 4.

NON est permittendum turbis electionem eorum facere, qui sunt ad sacerdotium promouendi.

Item ex septima α synodo quę est secunda Nicæna, ccl. episcoporum.

¶ Irrita sit electio episcopi, vel presbyteri, vel diaconi à principibus facta. C. VII.

Can. Apost. 31. inf. 16. q. 7. c. si quis. Iuo p. 5. c. 120. Ansel. l. 6. c. 8. Burc. l. 3. c. 109. Deus dedit ibidem.

OMnis electio episcopi, vel presbyteri, vel diaconi à principibus facta, irrita maneat, secundum regulā b, quæ dicit: [Si quis episcopus sæcularibus potestatib[ꝰ] vsus ecclesiam per ipsos obtinuerit, deponatur; segregentur ß ab ecclesia omnes, qui illi communicant.

α ¶ Ex septima.] *Citabatur antea ex secunda actione sextæ synodi. Restitutus est locus ex Iuone.*

ß ¶ Et segregentur.] *In aliquot vetustis Gratiani exemplaribus est: segregetur. Sed plerisque cum vulgata lectione conuenit. In canone 31. Apostolorum Græce sic legitur.* καθαιρείσθω καὶ ἀφορίζέσθω, καὶ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες, *& infra 16. q. 7. cap. si quis epus vbi hic idem canon ex alia refertur versione, legitur: & segregetur, omnesque, qui illi communicant eodemq; modo est apud Anselmum. verū in versione Anastasij bibliothecarij legitur quemadmodum apud Gratianum, & conuenit cum versione prisca, ac Dionysiana.*

Apud Martinū Bracarensem, cap. 1.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 1.

¶ Non eligantur a populo, qui sunt promouendi ad clerum. C. VIII.

fu. dist. 24. epi & dist. 61. epm. Burch. l. 1. c. 10. Iuo p. 5. c. 64. Ansel. l. 6. c. 8. al. 12.

† Et pria Iustiniani magni, qui e Taurefio natali solo vili Dalmatiæ pago metropolim fecit, & de suo nomine nuncupauit, vt in nouel. cōstit. 21. de eccles. & cano. in princ.

NON licet populo electionem facere eorum, qui ad sacerdotium promouentur: sed in iudicio episcoporū sit, vt ipsi eum probent, si in sermone, & fide, & spirituali vita edoctus sit.

His omnibus auctoritatibus laici excludūtur ab electione sacerdotum, atq. iniungitur eis necessitas obediendi, nō libertas imperandi.

2 Contra c vero scribit B. Gregorius Ioanni episcopo primæ d Iustinianæ † Illyricæ, lib. 4. epist. 15. seu c. 59.

¶ Voluntas principis in ordinatione Pontificis desideratur. C. IX.

Ansel. l. 6. c. 95.

QVia igitur susceptā fratrum, & coepiscoporum nostrorum relatio ad locum vos sacerdotij, totius

SI per ordinationem.] CASVS. Statutum fuit in cōcilio Parisiensi, vt nullus per regiam potestatem ad honorem ascendat prælaturæ: & si quis præsumpserit, ab alijs episcopis non recipiatur & qui eum receperit, ab aliorum epōrū cōione segregabit. Sequentia tria cap. per se patent.

a ¶ Recipi.] Item ille q recipit ecclesiā a laico, non est excōmunicatus, sed est excōi cādus vt extra de iure pat. ꝓterea nisi a sacramentis. 16. q. vl. c. quoniā. & c. si quis deinceps. si tñ post dīm laici. accesserit consensus epi, cōfirmatur donatio 1, vt extra de iure pat. cura pastoralis. Ioā. hodie etiam talis intelligibilis sit, vt extra de electio. quisquis. Bar.

1 Scilicet facta ab ipso laico, vt donatario, siue a prælato, puta qa ius dat patronatus. nō enim intelligo qđ ꝓscribat ecclesia quam quis habeat a laico, vt a prælato: secūdū Laur.

b ¶ Regulā.] 16. q. 7. quis deinceps.

NON licet.] CASVS. Hactenus probauit, ꝙ laicus nō debet interesse electioni. Modo vult Gratianus probare contrarium. CONTRA. Hæc est secunda pars dist. in qua probat sophisticē, ꝙ laici possunt & debent interesse electioni episcopi & archidiaco. Ioā. & Fan. dicit c. ad hoc inducta esse intelligenda quòd tantum debēt consentire, non autē eligere, nisi hoc habeant ex priuilegio speciali: vel sunt vocandi ad tempus ex causa.

c ¶ Cōtra.] Tu dicas ꝙ laici debent interesse nō ad eligendū, sed ad consentiendū infra. eod. nosse 2.

2 Vt infra ea. §. electionis.

d ¶ Primæ Iustinianæ.] Id est Salonitanæ: quæ sic dicta est quia Iustinianus ibi natus est. Alij dicūt đ Rauēna, qa vtraq; est Illyrica, vel adiacet Illyrico mari.

QVia.] CASVS. Ioanes de cōmuni voluntate

Universidad de Deusto
Biblioteca

luntate totius concilij & principis electus est in episcopum primæ Iustinianæ: quod cum audisset Greg. retulit gratias Deo, & confirmauit eundem: & rogauit Deū vt ipsum custodiret.

a ¶ Concilij.] Id est collegij.

Metropolitanos cōfirmare ad quem pertinet.

b ¶ Consentimus.] cōfirmando electionem tuam: & ita Papa cōfirmat omnes metropolitanos, vt infra. ea. quanto. & c. Salonitanę. & 100. distinct. quoniam. quod verum est, cū non habent primatem sed ei nullo medio subsūt, vt inf. ea. cum longe. & infra. dist. proxi. quia per ambitiones. nisi velis dicere, q̄ eo ipso q̄ qs recipit palliū à Papa intelligitur cōfirmari ab ipso: imò & plerique archiepiscopi non confirmātur nec cōsecrantur, nisi à suis subditis: nec petitur cōfirmatio a Papa, sed tantū pallium, vt dixi. De hoc 51. distin. qui in aliquo.

QVanto.] CASVS. Laurētio Mediolanensiū archiepiscopo sublato ā medio Cōstātinus diaconus electus est in eius locum unanimi consensu à clericis qui supplicauerunt Papæ vt ipsum confirmaret. Sed quia in petitione eorum non continebantur clericorum subscriptiones, ideo Gregorius præcipit Ioāni subdiacono, vt Genuam proficisceretur: & voluntates Mediolanēsi. q̄ illic coacti barbarica seueritate detinebātur, inuestigaret. & si omnium voluntates in electione eius perdurare cognosceret, auctoritate apostolica face ret à suffraganeis consecrari.

c ¶ Relatio.] Ex hoc loco quidam dixerunt, q̄ electio posset variari vsque ad subscriptionem: sed post non. argu. 1. q. 7. falsi berrimum. & 27. q. 1. omnes fœminæ. & argu. pro eis extra de cen. olim. Alij dicunt vsque ad cōfirmationem esse ambulatoriā voluntatem eligentiū, vt extra de prebē. cū non ignores. & ex eo q̄ dicit hic, perdurare. inf. ea. Salonitanæ. 28. distinct. de Syracusiną. 71. dist. studij. vnde & priora stipēdia retinet electus vsque ad confirmationem, vt extra de electo. cum in cunctis. nec cogitur inscribere qui excipit contra electum non confirmatum, quia non deijcitur ab obtēto, sed ab obtinēdo, vt extra de accusa. super his. Item quia ante cōfirmationem non renunciat electus episcopatui, cum adhuc nihil iuris sit consecutus, vt extra de transla. inter. Sed tu dicas, q̄ per consensum eligentiū ius est acquisitum electo: dum tamen ipse cōsentiat 1, vel consentire velit, vt extra de electio. cū inter canonicos. in fine. Ioan. nec prosunt post electionem variare: sed ante publicationem scrutinij possunt, vt extra de elec. publicato. 8. Si q̄as quale ius acquiritur electo per electionem dico q̄ ius præfaturæ, & ius administrandi: sed nō exercitium præfaturæ vel administrationis. per confirmationem enim nihil iuris non acquiritur: sed tantum exercitium: extra de rescript pastoralis in fine. 16. q. 1. 5. ecce. electio enim facit Imperatorem, vt 93. dist. legimus. Sed quæritur vtrum per nominationem aliquid iuris acquiratur nominato? videtur q̄ sic. vt 16. q. 7. cōtra sanctorum. & 2. q. 6. nominationes. & 72. distin. placuit. & extra de elec. auditis. Arg. cōtra extra de elec. q̄ sicut. & c. innotuit. Dico q̄ 2 si nominatio est tractatus precedens electionē, per nominationem nihil iuris acquiritur:

2 Illa etiam fiunt hic sententia Et quam sequi Gofr. extra de transla.

Electo ius acquiritur per consensum eligentium.

1 intelligem id quod habetur extra lib. 6. de elect. quam sit. Ge. 10. Electus q̄ ius habet.

Nominatio an tribuat aliq̄d ius nomina to.

concilij [a] vnito consensu, & serenissimi principis voluntate declarat accersiri, gratias omnipotenti Deo creatori nostro magna cum exultatione retulimus, qui vitam actusque vestros ita de præteritis fecit esse probabiles, vt otium vos; quod est valde laudabile, faceret placere iudicio. Quibus nos quoque in personam fraternitatis tuę per omnia consentimus [b]: atque omnipotentem Dominum deprecamur, vt charitatē vestram, sicut sua gratia elegit, ita in omnibus sua protectione custodiat.

Idem Gregorius Ioanni subdiacono, lib. 2. Indict. 11. epist. 30. seu cap. 69.

¶ Clerus, & populus Pontificis electioni interfint. C. X.

QVanto Apostolica sedes, Deo auctore, cunctis prælata constat ecclesijs: tanto inter multiplices curas, & illa nos valde solicitat, vbi ad consecrandum antistitem, nostrum expectatur arbitrium. Defuncto igitur Laurentio ecclesię Mediolanensis episcopo, sua nobis relatione clerus innotuit, in electione de filij nostri Constantini diaconi sui vnanimiter consensisse. Sed quoniam eadem non fuit subscripta relatio [c], ne quid, quòd ad cautelam pertinet omittamus; huius idcirco præcepti auctoritate suffultum Genuā [d] te proficisci necesse est. Et quia multi

Ansel. l. 6. c. 26. Polyc. l. 1. tit. 5.

acquiritur: nam per talem nominationem exprimitur consensus de futuro. & est sensus; nomino talem, id est, nomino eum eligendum: sicut etiam aliquis eligitur in postulandū, vt extra de renun. post trāslationē. & sic ea. Valentinianus. sicut non contrahitur matrimonium carnale per hæc verba, nomino te in mulierem. sed si per denominationem exprimitur consensus de præsenti, tunc denominato ius est acquisitum: quia non refert quibus verbis quis exprimat consensum. vt 22. q. 5. humanæ; maxime. si consuetudo est alicuius ecclesiæ, q̄ talia verba celebretur electio: tunc in talibus ad communem intelligentiam verborum est recurrendum, vt extra de spon. ex litteris 1. Quid de postulatione iuris sit, dixi. su. 61. dist. § sed aliud. Sed quare reprobatur hic electio propter defectū subscriptionis? sed intellige q̄ hic non erant duę partes præsentes 3, quę ad minus debent esse in electione. & ideo in frandem nolebant subscribere, ne eorum paucitas reprehenderetur. vnde cum ab initio non fuerit consensus eorum legitimus, bene dicit Papa si perdurat fic su. 28. dist. de Syracusanę & 39. dist. Petrus. Sed videtur, q̄ non esset denuo requirendus eorum consensus, vt ff. de fer. rub. præd. per fundum. sed illud non est simile: quia seruitus concedi potest separatim, sed electio debet esse communis, vt hic dicitur, & su. ead. c. 1. sed cū Gratianus intelligat hoc c. q̄ consensus laicorū hic requirebatur: quare ergo dicit subscripta relatione, cum laici non subscribant? Videt q̄ subscribant, vt 7. q. 1. episcopus de loco. & 1. q. 6. si quis autem episcoparum. Item subscriptio nō est de electione, sed de solennitate, vt 61. dist. episcopus.

Absentes vade vocantur ad electionem.

d ¶ Genuā.] Not. q̄ vocantur absentes a Mediolano vsque ad Genuā sed nō vsque ad 12. dietas, vt extra de elect. cum inter. Quid de hoc iuris sit, dixi 8. q. 1. factus. extra de elect. in genesi.

a ¶ Barbarica.] Propter hoc verbum inducit magister cap. vt etiam consensus laicorum requiratur.

b ¶ Perdurare.] Arg. q̄ non est consensus, nisi duret, vt de pœn. dist. 1. diuortium. extra de verb fig. nam & ego. si. de in rem ver. si pro patre. §. versum.

c ¶ Al.

illic Mediolanensiū coacti barbarica [a] feritate consistūt, eorum te voluntates oportet conuocatis eis in commune perscrutari. Et si nullā eos diuersitas ab electionis vnitate differminat, siquidem in prædicto filio nostro Constantino omnium voluntates, atque consensum perdurare [b] cognoscis; tunc eum à proprijs episcopis, sicut antiquitatis mos exigit, cum nostræ auctoritatis assensu [c] solatiante & auxiliante Domino, facias consecrari, quatenus huiusmodi seruata consuetudine, & Apostolica sedes pro prium vigorem retineat, & à se concessa aliis sua iura nō minuat.

Fal. Gerontio.

Item Gelasius Papa Philippo, & Geruntino † episcopis.

¶ In electione episcopi populus debet adesse. C. XI.

Ansel. l. 5. c. 50.

PLebs Diotrensis data nobis petitione defleuit diu se sine rectoris proprij gubernatione dispergi. Ac sicut asseritur, is qui à vobis iam probatus dicitur, à paucis, & tenuibus [d] putatur electus, cum ad uos † pertineat, vniuersos assidua admonitione compellere, vt omnes in vnum quem dignum sacerdotio viderint, & sine aliqua reprehē sione, consentiant. Et ideo fratres charissimi diuersos ex omnibus [e] sæpè dicti loci parochijs presbyteros, diaconos, & vniuersam turbam [f] vos oportet sæpius conuocare, quatenus non, prout cuilibet libuerit, sed concordantibus animis talem, vobis admonentibus & sibi quærant sola diuinitatis attentione personam, quam nulla contrarietas, à constitutis possit reuocare præscriptis.

† al. nos.

Item Stephanus episcopus seruus seruorum Dei Romano archiepiscopo Rauennati.

¶ De eodem. C. XII.

Ansl. l. 6. c. 36.

NOsse tuam fraternitatem volumus ad nostras aures fore peruentum, Imolensem [h] episcopum ab hac luce migrasse, in cuius successoris electione, populi diuisionem proueniisse audiuimus. Quod quia sæpè [i] contingere solet (quærentibus singulis quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi) non adeo miramur. Veruntamen in hoc tuā plurimum oportet adhiberi solicitudinem, vt conuocato clero [k] & populo, talis ibi eligatur per Dei misericordiam, cui sacri non obuient canones. Sacerdotum quippe est electio, & fidelis populi consensus adhibendus est; quia docendus est populus, non sequendus.

Philip. 2.

sup. 62. dist. c. docendus.

Item Nicolaus Papa Ioanni Rauennati archiepiscopo.

¶ De eodem. C. XIII.

EPiscopos per Aemiliam [l] non consecres, misi post electionem cleri, & populi.

c ¶ Assensu.] Hic habes, quòd Papa confirmat electionem metropolitani, vt dixi supra cap. proximo.

d ¶ Et tenuibus.] Id est, modicæ auctoritatis. & sic non tantum numerus, sed etiam auctoritas eligentium consideratur. argum. 19. distinctio. incanonicis. Argum. cōtra extra de elect. dudum.

e ¶ Ex omnibus.] Ergo in electione episcopi totus clerus ciuitatis intererit, vt hic, & inf. ea. obennibus. & 8. q. 1. licèt. sed verum est, q̄ intererunt ad consentiendum, non ad eligendū, vel intersunt si est consuetudo lōga. extra de cau pos. & proprie. cum ecclesia.

Electioni episcopi qui debeant interesse.

f ¶ Turbam.] Hoc c. & omnia quæ dāt laicos vocari ad electionē, intelligit H. de patronis. Dic vt sup. in prin. hui⁹ di. g. Admonentibus.] Ergo patet hic, q̄ visitator non eligit, vt dixi 61. dist. obitum.

NOsse.] CASVS. Defuncto Imolensi episcopo vota populi se diuiserunt in partes in electione successoris. Vnde præcipit Stephanus archiepo Rauēnati, vt clero & populo conuocato monente eo talis in epūm eligatur, cui non possint canones obuiare. Dicit ēt q̄ clericū est eligere: populi vero consentire. Sequens cap. patet.

h ¶ Imolensem.] Tēpore Stephani nō erat Imola sedes episcopalis: sed iuxta, i castro sācti Cassiani 1. Et sic est arg. q̄ non utiatur rescriptum, licèt quis nominet episcopus nō nomine cathedræ, sed hoc ideo fecit, quia locus ille celebrior erat.

i ¶ Sæpè.] Infra ea. cap. vlt. & infra 8. q. 1. nec notum. K ¶ Clero & populo.] Et nota verbum semel hic positum, æquiuocè poni: sic 28. dist. presbyterorum.

l ¶ Episcopos per Aemiliam.] Aemilia dicitur à Rauenna vsque ad Placentiam.

1 Tpe Imperatoris Friderici antiqui. & Othonis quarti episcop⁹ Imolensis. appellabatur episcopus Cornelensis. sic uidi cōtineri in priuile gio prædicti Othonis, q̄ est ipsius episcopi Imolēsis. & ecclesia vocabatur ecclesia Cornelien. Arch.

Litte-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Litteras. CASVS. Iulianus episcopus Grumentinus signãuit Pelagio, ecclesiæ postulabat in episcopum Latinum diaconum suũ. Papa vero rescribit, quod si gaudet, si vult ipsum cõcedere, & deinde si potest electus occurrat ante Pascha, vt & tunc in sabbato immediatè post Pascha ordinet. a ¶ Omnes.] Hic colligitur, q̃ omnes cõsentire debent in postulatione extranei, vt dixi sup. 61. dist. nullus. & ideo dicit decret. q̃ postulatio nõ admittitur in discordia, vt exc. de postul. præ. bonæ. quod tamen verum est secundum distinctionem eius, quod legitur extra de electio. scriptum est.

b Et vis.] Hic habes quod clericus alterius epi est postulandus, vt 61. dist. §. sed aliud. & c. Osius. & laicus etiã est postulandus, vt ibi dicitur: & illegitimus, vt extra de elect. innotuit. Item hic habes, quòd episcopus non cogitur dare postulatum, vt 85. dist. Florentinum. Nemo enim cogitur emancipare filium suũ, vt Institut. qui. mo. iust. patr. pote. sol. §. vlti. Sed pone quod eligatur talis clericus, & episcopus eius postea non consentiat, nunquid isti sunt priuati electione, quia elegerunt eum, quem non poterant habere: vel nunquid consensus illius à quo erat postulandus, confirmat electionem? arg. q̃ non confirmat extra eod. auditis. Argum. quòd sic, extra eo. quod sicut. & extra de iure pat. cura pastoralis. Ad hoc dico, q̃ si eligitur in postulandum 1. bene tenet talis electio, vt extra de renunc. post translationem. Vel dic, q̃ si elegerunt eo proposito, vt statim debeat tenere electio, non ratificatur per sequentem consensum illius à quo esset postulandus. Si vero sciebant electionem per se inualidam esse, sed sperabant, q̃ Dominus Papa eã ratam haberet: tunc ratificatione Domini Papæ confirmatur sic 9. quæst. 2. Lugdunensis. Similẽ distinctionem facit lex. ff de sol. si quis offerenti. Vel dic, q̃ non est inconueniens, si clericus alienus eligatur, quia talis primo debet eligi, & postea postulari, vt dixi 61. dist. §. sed aliud. Item obijcitur, cum clericus contrad cente episcopo possit fieri Monachus. vt 19. q. 2 c. 1. ergo multo fortius potest promoueri ad episcopale regimen, cũ ille transeat pro priuata vtilitate, iste pro communi, quæ præiudicat priuatæ, vt 7. q̃. 1. scias. & 8. quæstio. 1. in scripturis. extra de postu. bonæ 1. Respon. monachus transit ad locum deiectionis vbi nulla præsumitur ambitio: hic vero præsumitur ambitio ex eo, quòd nolens fict. C. de epis. & cler. si quemquã. 8. q̃. 1. sciendum 2. malè tamen fecit episcopus, si eum sm Ioan. de Fa. qui sequitur hæc ea supradicta,

Electio vel postulatio de clerico alteri subdito facta an ualeat.

1 Idẽ si simpliciter eligitur, vt satis patet 76. dist. dilectionis. extra de ele. ecclesia 2. & extra lib. 6. eod. tit. cap. quam sit.

2 Et c. epatum. 1. q̃. 5. sicut. C. de epis. & cler. sm Ioan. de Fa. qui sequitur hæc ea supradicta,

¶ *In vetusto codice Mutinensi sex conciliy Romæ habiti referuntur capitula, quorum secundum est hoc. Et de hac eadem re habentur multa in pontificali manuscripto in gestis Nicolai primi.*

Item Pelagius Papa Juliano episcopo Grumentino.

¶ De eodem. C. XIIII.

LItteras charitatis tuæ suscepimus, quibus significas, Latinum diaconũ tuum ad episcopatũ ecclesiæ Marcellianensis à clero & omnibus, qui illic conueniunt, postulari. *& infra.* ¶ Sed nunc, & hoc dicimus, vt si eũ omnes [a] eligunt, & vis [b] eum concedere, gratum nobis esse cognosce; & si potest, ante diem sanctũ festinet occurrere, vt vel sabbato ipso noctis magnæ post baptismum cũ Dei gratia valeat ordinari. *infra dist. 76. c. vlti. Poly. l. 2. tit. 29. Ans. l. 6. c. 60. Iuo p. 6. c. 112.*

Idem Laurentio episcopo Centumcellensi.

¶ Ex sacra [α] principis qui ordinatur. C. XV.

PRincipali [c] deuotissimorum militum, qui illic in ciuitate Centumcellensi consistunt, relatione ad nos directa sacrã insinuant se clementissimi principis [d] impetrasse, quæ eis presbyterum, diaconum, & subdiaconum fieri debere præcepit. Ideo hortamur dilectionem tuam, vt personas ipsas videas, & diligẽter inquiras, ne aliquid cõtra canones cõmisissent; & si eos inculpabiles reppereris, quemque per præfata officia promoueret. Et dicit H. q̃ ista 4. c. intelliguntur de ecclesijs, in quibus Imperator habebat iuspatronatus, vel isti erant curiales, qui postulati fuerunt ab Imperatore. Nota q̃ ista tria seq. c. s. Reatina. nobis. & electis. de vno & eodem clerico loquuntur. s. Colono. & illud c. electis. præcedit alia duo cap. & primo debet legi sm naturam rei gestæ. Est ergo casus illius c. electis. Reatina ecclesia pastore destituta, Colonus diaconus ab oĩbus vnanimiter est electus pro quo ordinando, & consecrando Guido comes Stephano Papæ supplicauit. Stephanus vero noluit eum ordinare: quia Imperialem epistolam absolutionis iuxta morem non detulerat. & ideo ne molestaretur Imperialis animus, eius petitionem non admisit, sed suadet comiti, vt aquirat epistolam Imperialem, & tunc habita licentia iuxta eius voluntatem consecrabitur. Ans. l. 7. c. 94.

c ¶ Principali.] Ex cap. isto & sequen. dicit H. patronum debere eligere cum alijs in ecclesia conuentuali: alij dicunt quod ecclesia episcopalis non habet patronum.

d ¶ Principis.] Sed quare petebatur istud ab Imperatore: q̃a fortè isti curiales erãt, vel fortè patronus erat. Et ita est argu. q̃ patronus non tantum prælatum, sed etiam subdiaconum, & diaconũ potest instituere. argu. 19. q. 2. Eleutherius. 16. q̃. 2. si quis eporum. in auth. de sanc. epi. §. si quis oratorij domum, coll. 9. & extra de fil. presb. ex transmissa. dum tamen hoc fiat cum consensu prælati. ut extra eod. titu. proposuit. Sed verius credo hoc spectare ad ipsum 3. prælatum, vt ipse possit minus præficere, quos velit, vt extra de iure patr. postulasti. Quid iuris habeat in electione patronus, dicit decre. extra de iure patro. nobis. B.

2 ¶ Me-

† al. hebdomada. & vitæ ipsorum laudabile testimonium videris, veniente mediana septimana [a] † Paschæ, si Dominus voluerit, & si vixerimus [b] vnumquemque per officia, quæ prædiximus, non differas promouere.

α ¶ Ex sacra.] *Emendata est hæc rubrica. vt indicet illum de quo agitur fuisse ad petitionem Imperatoris ordinatum: sacra enim epistolam Imperatoris significat.*

Item Leo quartus Lothario, & Ludouico Augustis.

¶ Papa rogat Augustos, vt Reatinã ecclesiam cuidam electo dignentur concedere. C. XVI.

REatina [c] ecclesia, quę per tot temporũ spatia pastoralibus curis destituta consistit; dignum est, vt brachio amplitudinis vestræ subleuetur, ac gubernationis regimine protegatur. Vnde salutationis alloquio præmisso vestram mansuetudinem deprecamur, quatenus Colono humili diacono eandem ecclesiam ad regendum concedere dignemini; vt vestra licentia [d] accepta [e] ibidem eum, Deo adiuuante, consecrare valeamus episcopum. Sin autem in prædicta ecclesia noluerit is †, vt præficiatur episcopus, Tusculanam † ecclesiam, quæ viduata existit, illi vestra serenitas dignetur concedere, vt consecratus à nostro præsulatu Deo omnipotenti, vestro que imperio grates [f] pera gere valeat.

al. voluerit is. † al. Asculanam.

Item Ritæ Comitissæ.

¶ Regio præcepto ab Apostolico Colonus Reatinę ecclesiæ ordinatur episcopus. C. XVII.

NObis dominus Imperator g, & Imperatrix per suas epistolas direxerunt, vt Colonum in Reatina ecclesia, quæ pastoris officio per longa iam tempora destituta videbatur, episcopum facere deberemus, sicut & fecimus.

Item Stephanus Guidoni Comiti.

¶ Imperatoris epistola in electionis confirmatione desideratur. C. XVIII.

S. Antoninus parte 2. tit. 16. c. 1. §. 1.

LEctis sagacitatis vestrę apicibus, qui defuncto ecclesię Reatinæ antistite, clerum & plebem eiusdem ecclesiæ elegisse sibi futurum antistitem, nobisque consecrandum vestro studio directum esse, ne ipsa ecclesia diu [h] sine proprio constet pastore, fatebantur; nos de obitu prioris dolentes, nunc ipsum electum vnanimitate, † & canonica ipsius ecclesiæ electione, vt mandastis, tam citissime ordinare omisimus, quod imperialem nobis, vt mos, est absolutionis minime detulit epistolam. Pro qua scilicet re ambiguum, est nobis: ideo voluntati vestrę in hoc parere distulimus; ne Augustalis animus durissime hoc quocunque modo perciperet. Sed scientes ecclesiam Dei sine proprio diu pastore non debere consistere, gloriæ vestræ mandamus, quoniã aliter nos agere non debuimus,, vt vestra † solertia, Imperiali, vt prisca consuetudo dictat, percepta licentia, & nobis, quemadmodum vos scire credimus, imperatoria directa epistola tunc voluntati vestræ de hoc parebimus, eundemque electum, Domino adiuuante,

† al. vnanimi.

† al. vtà vestra.

† Istis solum sequitur Hostiensis. 16. q. 7. decernimus, vbi dixit, Non credo, q̃ patronus electo eligere nisi prælatis vel interesse electioni nisi prælati. Ac-

a ¶ Mediana septimana.] Scilicet eũ cãtaẽ, sitienses. Ioã.

b ¶ Si vixerimus.] Si habes vixeritis, planũ est: si habes vixerimus, est argu. q̃ mãdatũ & præceptũ, morte mandantis. re integra 1 soluitur extra de offi. deleg. gratum. Io. 1 De hoc ff. 13 q. 1. c. vlt. dic vt ibi.

R Eatina.] CASVS. Leo Papa præmisso salutationis alloquio rogauit Imperatorẽ Lotharium, & Ludouicũ, vt ecclesiam Reatinã dudũ destitutã pastore concederet gubernãdam Colono diacono quod si nollet facere cõcederet ei. Tusculanam ecclesiã, quę diu vacauit vt consecratus Deo, & sibi gratias agere posset.

c ¶ Reatina.] Hoc c. & duo seq. loquũtur in eadem materia.

d ¶ Licentia.] Consẽsus principis est requirendus electione celebrata, vt extra d elect. quòd sicut nisi aliud iuadeat scãdalũ. extra eo. quia vel præscripta consuetudo 2, vt extra de iure patro. nobis. e ¶ Accepta.] 26. q. 7. decernimus. Principis consẽsus est electione celebrata requirendus.

f ¶ Grates.] Spiritualeis, nõ carnales. 1. q. 1. filium hoc enim est simonia, vt 1. q. 2. sunt nonnulli. & q. 2. sicut. Immo videtur, q̃ non sit simonia, dũmodo ex post facto mere sine aliqua ambitione petẽtis. 1. q. 2. sicut episcopum. 2 Idem notatum est sup. eo. in summa, dic qđ ius eligendi in collegiata ecclesia nõ cadit in laicũ. secus 16. q. 1. in parochia. & q. 7. decernimus. Arch.

g ¶ Dominus Imperator.] Ex humilitate hoc fecit, cũ ipse sit filius ecclesiæ, vt 96. dist. si Imperator.

h LEctis. ¶ Diu.] Id est, vltra tres menses, vt 50 distinc. post quam. nisi causa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Ad hoc su. 63. distinct. Ofius, &c. bene. & ibi de hoc. extra de elec. ne pro defectu.

causa necessitatis 1, vt 75. dist. quoniam & 7. q. 1 constitutum. Et ita restringitur quandeque vaga significatio alicuius verbi, vt 65. dist. de persona.

Metropolitano.] CASVS. Dicitur. hic, cp defuncto metropolitano omnes suffraganei debent ad se dē archiepiscopalē conuenire, vt omniū ciuium & clericorū volūtate discussa, ex presbyteris vel diaconis eiusdē ecclesię optimꝰ teneatur. a¶ Ad ciuitatem metropolim.] Ibi enim cōsecrandus est metropolitanus. vt 51. d. qui aliquo. Et est arg. hic cp prouinciales episcopi interesse debent electioni metropolitani 2, vt su. eod. valentinianus.

2 Facit ad hoc 63. dist. cap. 1.

b¶ Ex presbyteris.] presbyterū præmittit. qui enim prior est in ordine, erit prior i electione 3. 75. distin. c. vlt. & 61. dist. statuimus. vnde hęc dictio, velnō dat illis optionē sic vel sic eligendi, sed ordo verborum ostendit quo ordine debeant eligere. sic inf. de consec. distin. 1. in Christo 2. & optime hoc dicit. ff. ad Trebl. hæredes. in fi.

3 Id est, vt prius eligatur. argu. ad hoc 64. dist. eporum. fm Lau.

c¶ vel diaconis.] hodie ex subdiaconis pōt eligi, ext. d ętate & qualit. à multis. d¶ Optimus.] Si. in Authē. de monachis §. ordinationē col. 1. Sed quis dicet optimus? q & principalem locum tenet. qđ enim per superabundant: am dicitur, vni soli cōuenit, vt ff. de verb. oblig. vbi autē non apparet. i. respō. ff. de adil. edic. si vēditor. §. vl. Qualiter istud. intelligatur, in uenies. 8. q. 1. licet.

Quod per superabundātiam dr, vni soli conuenit.

Sli plebibus. CASVS. Isidorus docet hic, cp ad officiū archidiaconi pertinet, vt defuncto vel depositō archipsbitero alicuius loci archidiaconus illuc vadat, & a clero, & populo faciat electionem fieri, & ipsam plebem regat donec archipresbyter ibi ordinetur.

c¶ Proficiscatur.] Speciali auctoritate episcopi, alias non liceret a. vt extra de offi. archid. cum satis. nisi hoc habeat consuetudine præscripta. & sic intelligo extra de except. prælat. ad hoc. & extra de app. bone. & extra de institu. cum venissent. Quid tamen de hoc iuris sit dixi in §. dist. per lectis.

4 Arg. opt. 94. dist. cap. vlt. in fi. decre. hic alleg. cum satis. non pro

Gatho.] CASVS. Cōsuetudo erat, cp electio Papæ. subscripta repręsentaretur Imperatori Constantinopoli, & tunc temporis electus dabat quandā summam pecunię Imperatori, ad quam summam releuandam misit Agatho Ioannē episcopum Portuen. Cōstantinopolim, qui in octaua Paschæ in ecclesia sanctæ Sophiæ latine Missam coram Patriacha & principe celebrauit, quam consecrabimus, quod, charissime fili, molestę nullo modo suscipias.

Item Leo Papa primus ad Anastasium Thessalonicē sem episcopum, epist. 82. aliàs 84. c. 6.

¶ Clericorum, & ciuium voluntate metropolitanus est ordinandus. C. XIX.

Metropolitano defuncto cum in loco eius alius fuerit subrogādus, prouinciales episcopi ad ciuitatem metropolim†[a] conuenire debebunt, vt omnium clericorū atque ciuium voluntate discussa ex presbyteris [b]eiusdem ecclesiæ, vel diaconis[c] optimus [d] ordinetur.

Item Isidorus in lib. officiorum.

¶ Cum clero, & populo archipresbyteri fiat electio. C. XX.

Si in plebibus archipresbyteri obierint, aut pro aliquo creatu exinde electi fuerint, archidiaconus, quāto ocius proficiscatur [c] illuc, & cum clericis, & populis ipsius plebis electionem faciat, quatenus dignus pastor domui Dei cōstituatur, & dum ordinatur, eius prouidētia ipsa plebs custodiatur.

Item ex gestis Romanorum Pontificum.

¶ Electus in Romanum Pontificem non ordinetur, nisi eius decretum Imperatori primum præsentetur. C. XXI.

Agatho natione Siculus, cuius legatione fungēs Ioānes episcopus Portuensis Dominico die octauarū Paschæ in ecclesia sanctæ Sophiæ publicas Missas coram principe, & patriarcha latine celebrauit, hic suscepit dualem † secundum suam postulationem, per quam releuata est quantitas, quæ solita [f] erat dari pro ordinatione pontificis facienda †; sic tamen vt si contigerit post eius transitum electionem fieri, non debeat ordinari qui electus fuerit nisi prius decretum generale introducatur in regiam † vrbem secundum antiquam consuetudinem, vt cum eius scientia, & iussione debeat ordinatio prouenire †. ¶ Item Vitalianus natione Signiensis direxit responsales suos cum synodica epistola iuxta consuetudinem in regiam vrbem ad pijssimos principes significans de ordinatione sua.

Ansel. l. 6. c. 19. al. 15. Iuo p. 5. c. 348. Deusdedit p. 1. † *al. metropolitanam.*

† *al. presbyteris.*

In Pontificali Vaticano. in decretis Agathonis, & Tomo. 1. conc. in decretis eiusdem

† *al. iussione* ¶ orig. † *al faciendi.*

† *al. regia vrbe*

† *al. prospera.*

In Pontific. in gestis vitaliani Papę.

baf, quod loquitur cōmittente curę animarū, hoc autē c. fi in pribus. loquitur de cuiusdia vacantis ecclesia, quod dic vt not. 19. q. 3. c. nullo. Archi.

Iudex ecclesiasticus cau sam sangui nis alij com mittere po test.

1 Ad hoc facit, quod not. Ioan. B. & H. extra de fil. fo. & extra ead. quā.

mos erat, crimen non erat 1, vt 32. q. 4. objiciuntur. Sed nonne Imperator commisit simoniam relaxando illud ius sub hac conditione, vt consensus eius requiratur in electione? Sed dic, quod non, quia prius vtrum que ius habuit, vnde modo alterum potuit a remittere. idee

2 Ad hoc adde. quod tgr & not. extra de rescrip. dom. cōmittentis.

Item ex historia ecclesiastica.

¶ Imperator ius habet eligendi Pontificem. C. XXII.

Pann. l. 2. c. 35.

Hadrianus Papa Romam venire Carolum Regē ad defendendas[a] res ecclesiæ postulauit. Carolus vero Romā veniens Papiā obsedit: ibique relicto exercitu in sancta resurrectione ab Hadriano Papa Romæ honorifice susceptus est. Post sanctam vero resurrectionem reuersus Papiam cępit Desiderium Regem: deinde Romam reuersus constituit ibi synodum cum Hadriano Papa in Patriarchio Lateranensi in ecclesia sancti saluatoris: quæ synodus celebrata est à CLIII. episcopis religiosis, & abbatibus. Hadrianus autem Papa cū vniuersa synodo tradiderunt Carolo ius, & potestatem eligendi Pontificem & ordinādi Apostolicam sedem. Dignitatem quoque patriciatus [b] ei concesserunt. Insuper archiepiscopos, & episcopos per singulas [c] prouincias ab eo inuestituram accipere diffiniuit: & vt nisi à Rege laudetur, & inuestiat, episcopus à nemine consecretur: & quicunque contra hoc decretum ageret, anathematis vinculo eum innodauit, & nisi resipisceret, bona eius publicari [d] præcepit.

Item Leo Papa.

¶ Electio Romani Pontificis ad ius pertinet Imperatoris. C. XXIII.

Pann. l. 8. c. 36.

In synodo [e] congregata Romæ in ecclesia sancti Saluatoris. Ad exemplum beati Hadriani Apostolicæ sedis antistitis, qui domino Carolo victoriosissimo Regi Francorum, & Longobardorum, Patriciatus dignitatem, ac ordinationem Apostolicæ sedis, & inuestituram episcoporum concessit: ego quoque Leo episcopus seruus seruorum Dei cum toto clero, ac Romano populo constituimus, & confirmamus, & corroboramus, & per nostram Apostolicam auctoritatem cōcedimus, atque largimur domino Othoni primo [f] Regi Teutonicorum, eiusque successoribus huius Regni Italiæ in perpetuū facultatē eligē di, successorem [g], atque summæ sedis Apostolicæ Pontifi-

ideo ait petijt a Papa hanc consuetudinem tolli, quia continebat speciem mali, vt 1. q. 1. emendari.

H Adrianus.] CASVS. Desiderius Rex morabat Papię. q totam Italiam stimulauit: propter quem repellēdum adrianus Papa fecit Carolum venire: qui Papię dimisso exercitu, Romam iuit ibique honorifice receptus, Papiam redijt: & tandiu eā obsedit, donec Desiderium Regem cepit. Deinde Romam reuersus synodum congregauit, vbi Hadrianus cum centum quinquaginta tribus episcopis dedit Carolo potestatē eligendi Papam, & ordinandi sedem apostolicam, & confirmandi omnes episcopos & archiepiscopos per prouincias: & quicunque contra hoc priuilegium venire niret, anathema esset: & nisi resipisceret, bona eius publicari præcepit.

a¶ Defendendas.] Ad hoc tenētur omnes principes, vt 23. q. 5. principes. & si nollent eā defendere, possunt excōmunicari. 23. q. 5. administratores. Loa.

b¶ Patriciatus.] Vt puniret crimina, & secūdum hoc potest intelligi. 2. q. 6. omnes oppressus. Et ita iudex ecclesiasticus alij potest committere causam sanguinis.

3 Vnus est. Soll. intelligē per singulas prouincias sui Imperij.

4 istam gl. sequuntur Cy. Bart. & Bal. Sali. & Ia. in l. 1. col. 2. C. de Summa Trin.

5 Adde hic an Reges Frāciæ subiiciantur Imperio, gl. in c. 1. in prin. de pa. iuram. fir. tenet cp sic, Communiter tamen tenetur cōtrarium p text. in cap. per venerabilē. extra qui fil. sint legi. Spe. in titu. ā app. § nūc tractemus. i principip. Bart. in l. hoc tes. i 2. col. ff. de cap. & Bal. in d. c. 1. de pa. iur. fir. reproba. ta. ibi gloss. & etiam ibi ponit And. de Yser. ité pro hoc ad. de cōcor. in apostil. ad Ias. in l. 1. C. de summa Trini. Idem de rege Hi. spanię glo. magna ad fi. in c. & necesse de dona. int. vir. & vxo. Pann. c. venerabilē. cbl. 9. ā elec. Ias. l. Id qđ apud hostes de le. 1.

6 Ibi distin guitur vrū esset ibi do natiuum vel confirmatiuum. nam non potest.

Vel intellige qđ est aduocatus Romę, vt extra ā elect. venerabilem.

c¶ Per singulas.] Ergo in Francia & in Hispania. vnus 3 est enim Imperator, vt 7. q. 1 in capibus: quod cōcedo nisi probant se exēptos ab Imperatore, vt 23. q. 8. 5. ecce. vnde adhuc de capite suo d. būt tributum Imperatori omnes, cum nō probēt se exemptos ab Imperatore, vt ff. ā cē fi. l. vlti. si enim dicunt se non subesse Romano Imperio, per consequens dicunt se nō habere aliquid pro priū, vt su. dist. 1. ius Quiritū. fateamur q. ergo Imperatorē esse dūm mundi; vt ff. ad legē Rhod. deprecatio. Obstat 5 q. Reges Hispanię cū nō subessent Imperio, Regnum ab hostiū faucibus eruerunt. d¶ Publicari.] Hic ecclesia publicat bona laicorū, & qūq; d pōnit laicos a dignitatibus. 32. q. 5. peccatorū. in fi. vel dic cp hic docet ecclesia qđ fieri debeat. sic 24. q. 3. de illicita. & 5. q. vlt. delatori.

I Nsynodo.] CASVS. In hoc c. cōtinetur, quod sicut Hadrianus concessit priuilegiū Carolo: ita Leo Papa in sy nodo Romæ congregata concessit idem priuilegium Othoni primo, Regi Teutonicorum, & eius successoribus, vt ipse eligat sibi successorem, & ordinet Romanorū Pōtificem, & epōs & archiepōs, vt ab eo inuestituram accipiant: nisi aliquorū inuestitura cōcessa sit Romanis pōtificib. vel archiepis: & q cōtra venerit decreuit excōicationi subiacere, & nisi resipisceret, irrevocabiliter exulaf: vel si laicꝰ ē, vlt. supplicatio affici.

e¶ Confirmamus.] Arg. cp idē potest dare & cōfirmare 23. dist. in nomine. extra de elec. cum inter. Arg. cōtra extra de fi. instr. c. inter dilectos 6. dic cp nō pōt eodē re specie: sed diuersis. vt in d. c. cū inter. & ff. de iurisd. om. iud. & q. q. ēdē dare, id est, datū ostendere, vt 23. q. 5. § hinc notandum. ff. de testa. hæredes. § fi quid

f¶ Primo.] Nō dicas primo Regi, sed primo Othoni, id est, ante quem nullus alius fuit. sic extra de verbo. signi. Ioseph. & ff. de verbo. significa. proximus.

g¶ Successorē.] Hoc speciale fuit cōtra d. 8. q. 1. Moyses.

Universidad de Deusto
Biblioteca

donare si iã sic 7.q.penisti.hic patet q̃ maximam habet potestatem Papa circa Imperium. Sed dic q̃ tantum in Italia permittit ei facere successorem.

a ¶ Ac per hoc.] Quasi dicat: ex quo in Romana ecclesia hoc permittitur: ergo & in minoribus. Et est argu. q̃ cunq; & 16.q.1.in canonibus. Io. Sol. in malo nulli est obediendum: nec aliquis excusatur, vt 11.q.3.si dñs. B.

h ¶ Sub excõicationis.] Ex hoc videtur q̃ p̃ talia verba fiat excõicatio: cum sic dĩ; præcipio tibi hoc sub pœna excõicationis. Et est arg. ad idem extra de eo q̃ ordinatur.

Obediens dum non est aliquid in malo.

Excommunicatio non infertur per hæc verba præcipio sub pœna excommunicationis.

donare fi iã sic 7.q.penisti.hic patet q̃ maximam habet potestatem Papa circa Imperium. Sed dic q̃ tantum in Italia permittit ei facere successorem.

a ¶ Ac per hoc.] Quasi dicat: ex quo in Romana ecclesia hoc permittitur: ergo & in minoribus. Et est arg. q̃ cunq; & 16.q.1. in canonibus. Io. Sol. in malo nulli est obediendum: nec aliquis excusatur, vt 11.q.3. si dñs. B.

h ¶ Sub excõicationis.] Ex hoc videtur q̃ p̃ talia verba fiat excõicatio: cum sic dĩ; præcipio tibi hoc sub pœna excõicationis. Et est arg. ad idem extra de eo q̃ ordinatur.

Obediens dum non est aliquid in malo.

Excommunicatio non infertur per hæc verba præcipio sub pœna excommunicationis.

idẽ iuris est in mẽbris, quod in capite, vt 16.q.2.cap.1.12.q.2.cognouimus. & 9.1.præcipimus & 1.q.3.si quis episcopus. 24.q.1.rogamus.

b ¶ Concesserit.] Videtur ergo quod imperator possit dare priuilegiũ libertatis, vt extra de restitu.in integ.auditis.

c ¶ Sit patricius.] Et sic Papa dat hic gladij potestatẽ: cuius tamen exercitiũ ipse nõ habet. Io. extra de electio. suffraganeis. B.

d ¶ Apostolicam.] Sed nunquid Papa posset ei potestatem dare vt deponeret ipsum? sic in hæresi. & de cõsensu Cardinalium: immo in omnibus se pot subijcere ei, vt 2.q.7.nos si.

e ¶ Exilio.] Nor. ecclesiã posse aliquem mittere in exilium, vt 3.q.4.hi qui.

f ¶ Affici.] Cum hęc priuilegia fuerint omnibus successoribus data, quare non vtuntur eis? Respõ. q̃ Imperatores eis renunciauerunt, vt infra.ead.tibi. Item quia per abusum ea perdiderunt, vt infra.ead.§.verum. Itẽ quia ex causa fuerunt eis concessa. vn de cessante causa, ipsa cessauerunt, vt in 1.q.7.quod p̃ remedio. Nec obst. q̃t hic dr̃ de successoribus: quia hoc intelligendũ est de illis successoribus, q̃ hoc impetrare possunt, vt 23.dist.in nomine.

Imperatores multa p̃ diderunt privilegia.

Etiam in atrociorib⁹ quod ad qd. vt not. 86. d. an putatis.

cem ordinandi, ac per hoc [a] archiepiscopos, seu episcopos vt ipsi ab eo inuestituram accipiant, & consecrationem, vnde debent, exceptis his, quos Imperator Pontificibus, & archiepiscopis concessit [b]: & vt nemo deinceps cuiusque dignitatis, vel religiositatis eligendi vel patricium vel Pontificem summæ sedis Apostolicæ, aut quemcumque episcopum ordinandi habeat facultatem absque consensu ipsius Imperatoris. (quod tamen fiat absque omni pecunia) & vt ipse sit patricius [c], & rex. Quod si à clero & populo quis eligatur episcopus, nisi à supradicto rege laudetur, & inuestiatur, non consecretur. Si quis contra hanc regulam, & Apostolicam [d] auctoritatem aliquid molietur, hunc excommunicationi subiacere decernimus: & nisi resipuerit, irreuocabili exilio [e] puniri, vel vltimis supplicijs affici [f].

α ¶ In synodo.] *Initium huius capitis videtur esse istud: Ad exemplum, &c. verba autem, quæ antecedunt, ipsa quoque pertinere ad titulum, vt integer titulus ita habeat:* Leo Papa in synodo congregata Romæ in ecclesia Sancti Saluatoris: *Et autem Leo octauus, de quo multa scribit Luitprandus in fine libri sexti, & S. Antoninus par. 2. tit. 16. c. 16.*

Item Gregorius lib. 4. reg. epist. 34. seu cap. 78. ad Constantiam Augustam.

¶ Præcepto principum Maximo remittitur, quòd absque auctritate Apostolica ordinatur.

C. XXIIII.

SAlonitanæ ciuitatis episcopus me, ac responsali meo nesciente, ordinatus est; & facta res est, quæ sub nullis anterioribus principibus euenit. Quod ego audiens, ad eundem præuaricatorem, qui inordinate ordinatus est, protinus misi, vt omnino Missarum solẽnia celebrare nullo modo præsumeret, nisi prius à serenissimis dominis cognoscerem, si hoc fieri ipsi iussissent [g]. Quod ei sub excõmunicationis [h] interpositione mandaui. Qui† contempto me, atque despecto, in audaciam quorundam sæcularium hominum, quibus, denudata sua ecclesia præmia multa præbere dicitur, nunc vsq; Missas facere præsumit, atque

Poly. l. 1. tit. 5.

† al. Et] orig.

Salonitanæ.] CASVS. Maximus dicebat in quatuor deliquisse. Primo quia p̃ simoniã archiepatum Salonitanæ ciuitatis acquisierat. Secũdo quia ordinatus fuerat Papa irrequisito, vel eius rnsali. Tertio q̃a cõtra excõicationẽ à Papa latã sub cõditione si diuina celebraret, eo q̃ fi fuerat ordinatus, Missas cantare p̃sumpsit audacia quorũdã sęculariũ, quibus multa prędia, sua ecclesia spoliata, dare dicebat. Quarto, q̃ fornicationis vitio laborabat. Sed ad preces principũ Constantinopolitanę ciuitatis ratam habuit eius ordinationem. Alia vero mala illius indiscussa relinquere noluit: iõque præcepit sibi, vt Romam venire non differret: & si non venerit, districtione canonica ferietur.

g ¶ Iussissent.] Arg. q̃ auctoritas maioris excusat 1, vt 14.q.5.dixit.28.d.diaconi. 23.q.5.miles. Ar. cõtra 12.q.2. fur. rece. c. 1. Arg. cõtra extra de iure patro. relatũ. in fi. & de sagitarijs. c. vno vbi de hoc. H. dicit q̃ si talis phitio fiat a canone, nõ fit excõicatio p̃ illa vtrba, vt 10. distin. per totum. secus si ab homine 2: quia canon mittius agit, quàm homo, vt 26.q.7. alligant. & ff. de arbit. Celsus. Alij dicunt, q̃ refert an diffiniendo illa verba proferantur; vt tunc per ea fiat excommunicatio an cõstituendo ius, & tunc non fiat excommunicatio per illa verba. Sed hęc veritas est, q̃ illa verba non hẽnt vim sententiæ, sed tãtum comminationis, vt C. comminatia epistolas, per totum. Hoc autem scias, q̃ fab condictione poteſt quis excommunicari. & taliter hoc intelligo latam sententiã: vnde existente conditione ligat excõicatio, & nõ prius: & tamẽ a tali excõicatione poteſt appellari. licet H. contrariũ scripserit, vt extra de app. præterea 2. & hoc ideo, quia excõicatio tunc non trahit secũ

2 Quia tunc est legatus, vt hic. & extra de appel. præterea. & de eo. q̃ fub conditione. disputationi relinquo. Ioan. Ego credo, q̃ à die existentis conditionis, per decre. illam, præterea. extra de appel. B

a ¶ Obediens.] Hoc dicit ex humilitate, quia ei præcipere non poterant. H.

b ¶ Laxaui.] Not. episcopũ remittere posse q̃d ipsum spectant, non quæ ad Deum 2, arg. 23.q.4. fi is qui prælatus. Sed nonne quæ fiunt in contemptum ecclesiæ, & ideo in Deum? vtique: sed principaliter in prælatum, supra. dist. 45. & qui emendat. & 23.q.4. inter.

c ¶ Acsi me.] Arg. q̃ ratihabitio sequens facit aliquid legitimum, quod ab initio factum fuit illegitime. extra de iure pat. cura. 18.q.2. de monachis. 9.q.2. Lugduně. d ¶ Cognoui.] Per auditum. 2.q.5.quanto. 22.q.5.hoc videtur, non tanquam iudex. 2.q.1.§.quando.

Esset an possit iniuriam sibi factam remittere.

2 Adde ad hanc gloss. in hoc tex. in l. fi quis Authẽ. C. de sanct. epis.

Excõicatur quis à mortuo.

1 Arg. contra 27.q.2.c. 2 in prin.

suam executionem, quia nõ cedit, nec venit dies ante existentium conditione, vt ff. de ver. sig. cedere. Sed q̃d si excommunicatus moritur priusq̃ existat conditio? tunc dico excõicatum q̃n extat conditio; & ita aliquis excommunicatur a mortuo 1. Vtrum autẽ conditione existente

CVm longe.] CASVS. Consuetudo erat in Hispania q̃ quoties moriebat epus, omnes epi comprouinciales cõgregabantur, vt regi de obitu præsulis significarent. Sed quia q̃nq. nunciorum impediebatur celeritas, ita q̃ fine magno incõmodo electio principis non valebat expectari: & si recederet, oportebat eos iterum cõuenire ad consecrationem electi, & sic eis difficultas maxima incumbebat: fimiliter & regi immi nebat difficultas, cũ aliis negotiis impeditus non posset tacito cõsulto eporum rfidere, quod cõsultum numerosa necessitas expectabat: iõ placuit omnib. epis Hispaniæ, vt archiepiscopus Toletanus haberet potestatẽ cõfirmandi & ordinandi in quibuslibet p̃uinciis epos, q̃s regalis potestas eligat saluo priuilegio cuiuslibet p̃uinciæ: ita tamen vt quicunq; fuerit ordinatus, post suam ordinationem intra spatium trium mensium proprio archiepiscopo se præsentet.

e ¶ Potestati.] Nihil tamen hic regi subtrahitur: quia sicut prius eligebat, ita & modo post priuilegium Toletano epo concessum. B.

f ¶ Atque Galliciæ.] connumerat hic Galliciam Hispaniæ, cũ tamẽ sit pars eius, & ita pars cõnumerat suo tot. sic infra ea. ego. & C. de excus. tu. exactores. vbi dr̃ oneribus & tutelis.

ADDITIO. cum tamen omnis tutela sit onus. & ita ius non respicit talem connumerationem. Vel locus est sicut loquuntur peregrini. uel nõ est pars eius. secundum Laur.

g ¶ Priuilegio.] Id est, iure. sic 9.q.3. saluo 3. ff. quib. mod. pig. uel hypo. sol fi debitor. §. 1. potius ergo onus q̃ ius primatiæ concessum fuit huic Toletano epiſc. cum enim rex eligeret olim de consilio omnium episcoporum, hoc consilium conceditur ei hic.

h ¶ Maneat.] Arg. propter loci & temporis difficultatem electionem fieri à quo non debeat: sic extra de iure pat. si uero. & 24.q.1. pudenda. 93. dist. iuxta.

i ¶ Episcopis.] Id est, à rege electos consecrare, & confirmare.

K ¶ Infra.] dist. 93. iuxta extra de iure pat. si vero. infra 65. dist. si quis contra. sed non est contra 4.

ELECTIONES. CASVS. Ite §. respicit proximum cum longe. Non solum in Hispania eligebantur episcopi per reges, sed etiam electiones summorum pontificũ & episcoporum quondam Imperatoribus repræsentabantur, sicut factum est de Ambro. & Greg. Vnde appa-

existente intelligatur retro fuisse excommunicatus. per id quod legitur. ff. qui pot. in pign. hab. l. potior. & ff. de manumiss. test. Neratius. Vel tantum à tempore conditionis extantis, per id quod est. ff. de ædil edi. bouẽ. §. fi sub conditione. disputationi relinquo. Ioan. Ego credo, q̃ à die existentis conditionis, per decre. illam, præterea. extra de appel. B

3 Et sic nota, q̃ cõsentit aliquid saluo iure suo.

4 Sub. immo potius concordat, cum hic dr̃ intra trium mensiũ, &c. in duobus mensib. impletis, quod idem est. secundum Io.

Universidad de Deusto
Biblioteca

zet laicos ab electione non esse excludendos. Hanc vero contrarietatē solant Gratianus, dicēs q̄ laici non debent vocari ad electionē faciendā, sed ad præbendum electioni consensum. Nam clericorum est eligere, & populi cōsentire, sicut supra in cap. nosse. in fi. Et q̄ laici vocētur ad electionē, non eligant, sed ut cōsentiant electioni, probat per duo sequētia capitula, quorum primum patet.

a ¶ Et beati Gregorij.] Non in hoc volumine, nisi arg. sup. ead. Agatho.

q ¶ Stephani. supra dist. nosse.

VOta.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quæ debeant in electione concurrere, scilicet conueniētia, & consensus ciuium, bona fama populi, maiorum laicorum arbitrium & voluntas & electio clericorum, & subscriptio.

c ¶ Vota.] Id est, cōuentia, & consensus, ut sup. distin. 24. episcopus.

d ¶ Ciuium.] Nō ruticorum extra ciuitatem consistentiū.

e ¶ Honoratorum.] Scilicet maiorum de populo, & clero. sup. ea. Hadrianus. in fi

f ¶ Arbitrium.] sup. dist. 23. c. 1. 24. dist. c. nullus.

g ¶ In ordinationibus.] i. electionib.

h Ordinis consensus.] Quia dicitur ordo cerdonum, peliparionum, vel alterius corporis.

i ¶ Et plebis.] Nomine plebis cēsent illi, qui non sunt: colleti ad aliquod corpus i facieadum: de quo corpore habes. ff. qđ cuiusq. vniuer. l. 1. & est ad hoc bonum simile. C. de epi sco. aud. l. iubemus.

Plebis nomine q̄ censeantur.

1 De hoc le. & no. extra de excess. plat. delicta. & p Innoc. extra. de off. ord. cum ab ecclesiarū. Arch.

PRINCIPIBVS. Hæc est tertia pars huius distin qua redditr rōnem, quare vocabātur princeps ad electiones. Archid.

CASVS. Hic duplex ratio redditur, quare quondam Regib. & Imperatorib. electiones repræsentabantur, s. ut nullos hæreticorū & schismaticorum electioni cōtraueniret, pro quibus sæpe ecclesia periclitabatur, & utiqui principes tanquam filii de uotissimi consentirent in electum, quem sibi viderent in patrem eligi: sicut de Ambro. fecit Valētinianus. Et quòd principes interessent propter hæreticos, & schismaticos, probat per sequens capitulum.

K Legibus.] 23. q. 7. c. 1. & dist. 8. quo iure.

Quia.]

tur: sicut de electione beati Ambrosii, & beati Gregorij a *legitur. Quibus exemplis, & præmissis auctoritatibus liquido colligitur laicos non esse excludendos ab electione, neque principes reijciendos ab ordinatione ecclesiarū. Sed quòd populus iubetur electioni interesse; non præcipitur aduocari ad electionem faciendam, sed ad consensum electioni adhibendum. Sacerdotū.n. (vt in fine superioris capituli Stephani* b *Papæ legitur) est electio: & fidelis populi est humiliter consentire. Desideriū ergo plebis requiritur, vt clericorū electioni concordet. Tunc.n. in ecclesia Dei rite præficietur antistes, cum populus pariter in eū acclamauerit, quem clerus communi voto elegerit.*

Sup. ea. c. nosse.

Vnde Cœlestinus Papa ait ad epos Galliæ, epist. 2. c. 5.

¶ Plebis non est eligere, sed electioni consentire.

C. XXVI.

CLeri, plebis, & ordinis consensus, & desiderium requiratur.

Sup. dist. 61. ca. nullus. Poly. l. 2. ti. 4. & cæteri, ut sup.

Item Leo primus ad episcopos Viennensis prouinciæ, epist. 87. al. 89. [Sed paulo aliter; & copiosius.]

¶ De eodem. C. XXVII.

VOta c ciuium d, testimonia populorū, honoratorū e arbitrium f, electio clericorum in ordinationib. g sacerdotum expectantur. *& infra.* ¶ Per pacem, & quietem sacerdotes, qui præfuturi sunt, postulentur: teneatur subscriptio clericorum, honoratorum testimonium, ordinis consensus h, & plebis i.

3 Principibus vero, atque Imperatoribus electiones Romanorum Pontificū, atque aliorum episcoporū referēdas vsus, & constitutio tradidit pro schismaticorum, atq. hæreticorum dissensionibus; quibus nonnunquam ecclesia Dei concussa periclitabatur. Contra quos legibus k *fidelissimorū Imperatorum frequenter ecclesia munita legitur. ¶ Repræsentabatur ergo electio Pontificū catholicorum principibus, vt eorum auctoritate roborata nullus hæreticorum, vel schismaticorum auderet contrariare, & vt ipsi principes tanquam deuotissimi filij in eum consentirēt, quem sibi in patrem eligi viderent, vt ei in omnibus suffragatores existerent: sicut Valentinianus beato Ambrosio supra legitur dixisse: [Noli timere: quia & Deus, qui te elegit, semper te adiuuabit, & ego adiutor, & defensor tuus, vt meum ordinem decet, semper existam.]*

sup. c. Valentinianus.

Vnde Stephanus Papa statuit, dicens.

¶ Præsentibus legatis Imperatoris ordinetur Pontifex Romanus. C. XXVIII.

QVia sancta Romana ecclesia, cui, auctore Deo, præsidemus, à pluribus patitur violentius, Pontifice

Pann. l. 3. c. 1. & Stephanus Papa.

QVia.] CASVS. Romana ecclesia sæpe patiebat molestias in obitu Papæ, & in electione successoris: quia

quia nunci Imperatoris deferant: ideo statuit Stephanus, q̄ electio Papæ non fieret nisi præsente populo, & Senatu, & Imperatore, vel eius legatis: scandala remoueantur, & eis præsentibus consecretur: & nullus audeat extorquere iuramenta vel promissiones nisi quæ fuerint

obeunte; quæ ab hoc inferuntur, quia absque Imperiali notitia Pontificis fit consecratio: nec canonico ritu, & consuetudine ab Imperatore directi interfunt nuncij, qui scādala fieri vetent, volumus vt cum instituendus est Pontifex conuenientibus episcopis, & vniuerso clero eligatur præsente a Senatu, & populo, qui ordinandus est; & sic ab omnibus electus præsentibus legatis Imperialibus consecretur; nullusque sine periculo sui iuramēta b, vel promissiones aliquas noua adinuentione audeat extorquere: nisi quæ antiqua exigit consuetudo c: ne vel ecclesia scandalizetur, & Imperialis honorificentia minuatur.

4 Verum quia ¶ Imperatores quandoq; modum suum ignorantes non in numero consentientium, sed primi distribuē tium, immo exterminantium esse voluerunt; frequenter etiam in hereticorū perfidiam prolapsi catholicę matris ecclesię vnitatem impugnare conati sunt; ideo sanctorum Patrū statuta aduersus eos prodierunt vt semet electioni non inseriret: & quisquis eorū suffragio ecclesiam obtineret; anathematis vinculo innodaretur: sicut scriptura quo que diuina dicit, quod Ezechias dissipauit excelsa d *& cōtriuit statuas, & succidit lucos, & fregit serpētem eneū, quem fecit Moyses; videlicet, quia illum serpētem 'Deus fieri inserat, ne serpentina morte populus interiret, ideo* e *ipse populus colere, & venerari cū cęperat: & idcirco de struxit* f *iste quem iubēte Deo fecerat ille: Ac per hoc magna auctoritas ista est habenda in ecclesia; vt nōnulli ex prædecessoribus, & maioribus nostris fecerūt aliqua, quæ illo tempore potuerunt esse sine culpa, & postea vertūtur in errorem, & superstitionem, sine tarditate aliqua, & cū magna auctoritate a posteris destruantur g. Postremo præsentibus legatis Imperatorū, & incōsultis, electiones Romanorū Pontificum leguntur celebratæ, & tandē ijdem Imperatores religioso mentis affectu præfatis priuilegijs renunciauerūt, multa insuper donaria ecclesię cōferētes.*

Vnde Gregorius « *scribit.*

extra de simo. nam & facit ad hoc q̄ consuetudo facit non delictū, quod alias esset delictū. 32. q. 4. obijciuntur. Ad idem habes arg. opt extra de tẽp. ord. cap. 2. ibi videas Arch.

Iurandum ne est de indemnitate ecclesiæ ante electionem.

Consuetudo an possit inducere, vt aliquid recipiatur in spiritualibus.

a ¶ Præsente.] It fra 79. dist. nullus.

b ¶ Iuramenta.] Videatur ergo, quod ante electionem non sit præstandum iuramentum de indemnitate ecclesię, vt. 8. q. 3. Artalaus. & su. 28. dist. Syracusanæ. præsumitur enim hæc ideo facere vt eligeretur. Dicunt tamē quidam, q̄ si est, consuetudo, quod præstetur, præstari potest: & sic intelligunt qđ dicitur hic in fi. Quid tamē iuris sit de hoc habes 8. q. 3. in summa.

c ¶ Consuetudo.] Per hoc videtur, quòd in spiritualibus seruanda sit consuetudo in recipiendis muneribus 9. & 1. q. 3. quitum. & 9. q. 3. conquestus. & extra de simon. cum in ecclesię. & ca. ficut. Ad hoc dicunt quidam, quod licitum est aliquid petere in spiritualibus, sed non pro spiritualibus, vt non peratur pro consecratione, sed pro consuetudine. Vel dic quod si cōsuetudo illa pietatem continet, non potest peti: tamen superior cogere potest, vt fuerint de antiqua consuetudine.

Decret. Grat. Pars I.

seruetur talis consuetudo, vt dicit illa constitutio, a apostolicam. H. tamen dicit, q̄ istud referatur ad legatos Imperatoris, vt non aliud Romana ecclesia petat b ab eis, q̄ ipsi soliti sunt facere, scilicet Papa non cogat c eos aliud iuramentum facere Papæ, quam iuramentū fidelitatis, quod Imperator cōsueuit præstare, vt infra. ti. bi. & hoc indicat illud verbum, minuatur.

VERVM. Hęc est quarta pars huius dist. in qua dicitur, quare principes postea fuerunt prohibiti, scil cet, quia impedimentum præstabant: & quia ipsi renunciauerunt. Ioan. de Fan.

CASVS. Dictum est supra in cap. quia quod constitutio facta fuit quondam, quod Imperatores deberent interesse electioni Papę & episcoporum, vt supra. patet in multis cap. Nunc vero dicit Gratianus in hoc §. q̄ postea statutum fuit contrarium propter tres rationes. Prima ratio est, q̄ Imperatores abutebāt priuilegio suo: quia non solum consentire volebant, sed etiam electionibus se ingerebant. Secunda ratio fuit, qua in hęresim labebantur, & sæpę ecclesiam impugnabant. Et q̄ Apostolici potuerunt in contrarium statuere, & destruere constitutiones; quas antecessores fecerunt pro bono, probat exēplo Ezechiæ, qui serpentem æneum, quem fecerat Moyses pro liberatione populi, de

Ezechiæ commendatio.

struxit. cum populus illum coleret sicut Deum. Tertia ratio est, quia Imperatores suis priuilegijs renunciauerunt: & postea electiones Apostolicorum celebratæ sunt præsentibus & inconsultis legitis Imperatoris: quod probat sequens capi.

d ¶ Excelsa.] Id est, templa idolorū in excelsis posita.

e ¶ Ideo.] Quia iussu domini factus erat: & quia eum respicientes, liberabantur.

f ¶ Destruxit.] Hic Ezechias commendatur ex destructione imaginis, quæ erat occasio superstitionis. quare ergo Massiliensis episcopus condemnatur, qui destruxit imagines, in quibus populus idololatriā committebat. vt de cons. dist. 3. per latum? Dic q̄ serpēs ille fuit tēporalis ad sanādam vulnera. vnde cessante causa cessare debuit effectus: sed causa imaginum perpetua est, vt habeatur in eis memoria Dei.

Successores, prædecessorū statuta mutare possunt.

g ¶ Destruantur.] Arg. successores debere mutare facta & instituta prædecessorū etiā bona, si viderint esse ea perniciosa exēplo. 7. q. 1. vidētes, 35. q. 1. c. & 96. dist.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bñ. in fi. di. 68. choriepiscopi, & extra de dec. suggestũ: vbi est arg. q̃ priuilegium quod est exẽplum mali. remouendum est Insti. vi bon. rap. §. sed ne dum talia.

CVm Hadrianus.] CASVS. Hadrianus secundus ab ecclesia sanctæ Matrꝫ matoris deportatus est a clero & populo & ꝓ ceribus certatim ad patriarchiũ Lateranense. quod audientes nuncij Ludouici Imperatoris, molestè tulerũt q̃ cum presentes essent, vocati non fuerunt: qui audientes q̃ nõ fuit factum in contẽptum eorum, sed ad cautelam futuri temporis, omnẽ indignationem medullitus sedauerunt, & accesserunt humiliter ad salutãdum electum.

a ¶ Traheretur.] Debet enim ire quasi ĩ uitus, vt argum. 1. q. 6. sicut is. C. de epis. & cler. si quẽquã. sic enim appellant quasi proprio nomine: & quia portat Papa in manib⁹, ne offendat ad lapidem.

b ¶ Tẽporis.] Nota quę nõ sunt mala, interdum debẽt omitti, ne sint exemplo ꝓniciosa, vt supra dist. 23. in nomine. supra di. 21. denique. 12. q. 2. liberti. 2. q. 7. accusatio. & 30. q. c. 1. Insi. ui bon. rap. §. sed nedum.

c ¶ Et ad salutãdũ.] Argu. eos cõsensisse electioni ex quo iterfuerunt, & eum salutauerunt, & non reclamauerunt, sic extra de his quæ fiãma. par. cap. ex ore. in fi. & extra de priuile. cũ olim. in fi. & extra de sent. excõ. si aliquando 1. & eo ipso ꝓ qs salutat alium, videtur consentire ei, vt 24. q. 1. omnis. Sic ex eo ꝓ quis non vult salutare alium, ꝓsumitur inimicus, vt extra de of fi. dele. cum super. in parte decisa. & eo ipso ꝓ Stephan⁹ dixit perlegatur. in elligitur cõsensisse, vt 97. dist. bene, sic inf. de cõsec. dist. 2. pacem.

Electum salutans electioni eius præbet consensum.

¶ Inconsultis legatis Imperatoris Hadrianus, II. ad Pontificatum eligitur. C. XXIX.

Iuo p. 5. c. 16.

CVm Hadrianus secundus ad Romanum Pontificatũ ab ecclesia Dei genitricis Dominæ nostræ, quæ dicitur ad præsepe, trahe|retur[a] ad Lateranense patriarchium: certatim à clero, & proceribus, & plebe deportatus est, Quod audiẽtes missi Ludouici Imperatoris molestè tulerunt, indignati scilicet, quod dum præsentes essent, non fuerunt inuitati, nec optatæ à se futuri præsulis electioni interesse meruerunt. Qui accepta ratione, quòd non causa contemptus Augusti, sed futuri temporis [b] prospectu omissum hoc fuerit † (ne videlicet legatos principum in electione Romanorum præsulum expectandi mos, per huiusmodi fomitem inolesceret) omnem indignationem medulli tus sedauerunt, & ad salutandum [c] electum etiam ipsi humiliter accesserunt. ß

† Concor. text. in l. si exhibeda tus. & in l. ff proponas. §. ff. de inoffic. testa.

α ¶ Gregorius.] *Hoc antea citabatur ex Gregorio quarto, cuius esse non potest, cum Hadrianus secundus, de quo hic mentio fit, posterior sit Gregorio quarto. In pontificalibus vero manuscriptis inter gesta Hadriani secundi, itemque in collectione manuscripta decretorum Romanorum Pontificum in decretis eiusdem Hadriani secundi habetur.*

ß ¶ Accesserunt.] *In ijsdem pontificalibus hæc continenter sequitur:* Audiens hoc Ludouicus Imperator Christianissimus: mox Imperialem scribens epistolam, cũctos Romanos, qui dignum tanto peregissent officio præsulem collaudauit: per quam epistolam videlicet innotuit, nulli quidpiam præmij pro consecratione Romani Pontificis quoquomodo pollicendum, cum ipse hanc non suorum suggestione, sed Romanorum potius vnanimitate ardentissime cuperet prouenire, maxime cum reddi, quæ ablata fuerant, non auferri à Romana ecclesia vel deperire quidquam se diceret anhelare.

Item pactum constitutionis Imperatoris primi Ludouici cum Romanis Pontificibus.

¶ Electio Romanorum Pontificum à Ludouico conceditur Romanis. C. XXX.

EGo Ludouicus Imperator Augustus statuo, & concedo per hoc pactum confirmationis [d] nostræ tibi beato Petro principi Apostolorum, & per te Vicario tuo domino Paschali summo Pontifici, & vniuersali Papæ, & successoribus eius in perpetuum; sicut à prædecessoribus nostris vsque nunc in vestra potestate & ditione tenuistis, & dispositis Romanam ciuitatem cum ducatu suo, & suburbanis; atque viculis † [e] omnibus & territoriis [a] eius montanis, & maritimis littoribus, & portubus seu [b] cũctis ciuitatibus, castellis, oppidis, ac villis in Thusciæ partibus. *Item infra.* ¶ Quando diuina vocatione huius sacratissimæ sedis Pontifex de hoc mundo migrauerit [c], nullus ex Regno nostro, aut Francus, aut Longobardus, aut de qualibet gente homo sub nostra potestate constitutus, licentiam habeat contra Romanos aut publice, aut priuatim veniendi, aut electionem faciendi, nullusq; in ciuitatibus, aut in territorijs ad ecclesiæ beati Petri apostoli potestatem pertinentibus aliquod malum ꝓpter hoc facere præsumat: sed liceat Romanis cum omni veneratione, & sine qualibet perturbatione honorificam suo Põtifici exhibere sepulturam, & eum, quem diuina inspiratione, & beati Petri intercessione omnes Romani [d] vno consilio, atque concordia sine qualibet promissione ad Pontificatus ordinem elegerint, sine aliqua ambiguitate, vel contradictione more canonico consecrare; & dum cõsecratus fuerit, legati ad nos, vel ad nostros successores Reges Francorum [e] dirigantur; qui inter nos, & illam amicitiam, & charitatem, ac pacem socient.

S. Antoninus p. 2. tit. 16. c. 1. §. 2. velaterr l. 3. Ansel. l. 4. c. 35. Iuo p. 5. c. 51.

† al. villulis.

Abest à Grat. & Iuo.

[*Item Leo quartus Lotharij, & Ludouico Augustis.*]

¶ Electio, & consecratio Romani Pontificis non nisi iussione, & canonicè fiat. PALEA, C. XXXI.

S. Antoninus ibidem.

INter nos, & vos pacti serie statutum est, & cõfirmatũ, quod electio, & consecratio futuri Romani Pontificis non nisi iussu & canonicè fieri debeat.

[*Item constitutio primi Henrici, & primi Othonis cum Romanis pontificibus.*

¶ Ab Imperatore, vel nuncijs eius, electioni Romani Pontificis nullum obstaculum generetur. PALEA. C. XXXII.

Anſ. 4. c. 37. & l. 6. c. 7. Iuo p. 5. c. 52.

CONstitutio primi Henrici, & primi Othonis cũ Romanis Pontificibus. Vt nullus missorum nostrorum cuiuscunque impeditionis argumentum in electione Romani Pontificis cõponere audeat, omnino prohibemus. *Item.* In electione Romanorum Põtificum neque liber, neque seruus ad hoc venire præsumat, vt illis Romanis, quos ad hanc electionem per constitutionem sanctorum Patrum antiqua admisit consuetudo, faciat aliquod impedimentum. Quòd si quis contra hanc nostram cõstitutionem facere|l præsumpserit, exilio tradatur.

In legib. Longob. l. 5. tit. de Pontifi. leg. 3.

α ¶ Constitutio.] *Ex antiquo exemplari Gratiani restitutus est hic titulus: in quo exemplari post titulum istum, interposita rubrica, incipit caput.* vt nullus &c. *vt etiam apud Iuonem. Verum, quia receptum est, vt initium huius capitis sit à dictione,* Constitutio *relictâ sunt hæc verba etiam in principio ipsius. Extat vero hoc capitulum in vetustis quoque exemplaribus, in quibus paleæ esse non solent.*

posset Imperator illam donationem reuocare. nam dicit lex, ꝙ sola immensitas est mensura rerum donatarũ in ecclesia. C. de sacrosan. eccl. authen. sed hodie. immo nec concedit hic: sed concessa confirmat, nam omia hæc & alia plura iam prius fuerant ecclesiæ concessa. infr. 96. dist. Constantinus. ꝓterea qa Imperator potest alienare 1 res imperii, ut ff. de leg. 1. apud Iulianũ. §. vl. Itẽ quia per hanc concessionẽ non læditur imperiũ, ex quo res redit ad primũ statum, ut ff. de pac. si vnus. §. pactus. & 35. dist. ab exordio. nõ ob. 12. q. 2. non liceat.

Imperator imperii res alienare potest.

1 Ad hoc facit opt. ꝙ le & no. 16. qõ. 3. placuit 1 ẽm Ioan.

riis [a] eius montanis, & maritimis littoribus, & portubus seu [b] cũctis ciuitatibus, castellis, oppidis, ac villis in Thusciæ partibus. *Item infra.* ¶ Quando diuina vocatione huius sacratissimæ sedis Pontifex de hoc mundo migrauerit [c], nullus ex Regno nostro, aut Francus, aut Longobardus, aut de qualibet gente homo sub nostra potestate constitutus, licentiam habeat contra Romanos aut publice, aut priuatim veniendi, aut electionem faciendi, nullusq; in ciuitatibus, aut in territorijs ad ecclesiæ beati Petri apostoli potestatem pertinentibus aliquod malum ꝓpter hoc facere præsumat: sed liceat Romanis cum omni veneratione, & sine qualibet perturbatione honorificam suo Põtifici exhibere sepulturam, & eum, quem diuina inspiratione, & beati Petri intercessione omnes Romani [d] vno consilio, atque concordia sine qualibet promissione ad Pontificatus ordinem elegerint, sine aliqua ambiguitate, vel contradictione more canonico consecrare; & dum cõsecratus fuerit, legati ad nos, vel ad nostros successores Reges Francorum [e] dirigantur; qui inter nos, & illam amicitiam, & charitatem, ac pacem socient.

Ciuitatis appellatione ea eius territoria nõ comprehenduntur.

a ¶ Et territorijs.] Quid sit territoriũ, quid sit oppidũ, qd vrbs, habes ff. de verbor. sign. pupillus. §. territoriũ. Et sic est arg. ꝙ nomine ciuitatis non comprehẽduntur eius territoria, vt 12. q. 2. c. ult. & ff. de verb. sig. l. 2. & ff. de arbit. si cum dies. ff. si arbiter. Argum. cõtra. de verb. sig. qui in continentibus. & l. ædificia. ff. de iudi. insulę. ff. de offi. prę. vrb. l. 1. ibi, [Cum vrbem.]

b ¶ Seu.] Hæc dictio seu, potius auget donationẽ, quàm diuidit inter res donatas, ut ff. de aur. & argu. leg. l. fi quis ita.

c ¶ Migrauerit.] Olim etiam nullus audebat tractare de electione Papæ ante tertiũ diẽ post sepultũram prẽmortui, vt inf. dist. 79. nullus, sed per contrariam consuetudinem hoc hodie abrogatum est. ADDITIO. Idẽ sentiunt hic Hug. & l. quorum. & hæc gl. d ¶ Oẽs Rom. fil.] nota, ꝙ olim omnes Romani intererant electioni ex cõsuetudine. inf. cap. proxi. & c. seq.

Papæ electio olim per triduũ differebatur.

e ¶ Frãcorum.] Not. imperium prius Frãcorum 2 fuisse: sed postea Theutonici virtutib. promouerũt imperiũ, ut 28. q. 1. §. ex his. in quos hodie translatũ est imperium. extra de elec. c. venerabilem.

Imperium Franci primo, deinde Theutonici, habuerunt.

2 Nota hic, ꝙ tunc Frãciam tenebat Romanus Imperator.

CONstitutio] CASVS. Dẽ hic, ꝙ primus Henricus, & primus Otho constituerunt cum Romanis pontificibus, ut nullus eorum nuncius, uel alius cuiuscũque sit gentis vel cõditionis, i electione Romani pontificis audeat contradicere;

Universidad de Deusto
Biblioteca

cere,& qui contradicere voluerit, exilio perpetuo tradatur.

TIbi domino.CASVS. In hoc cap. continetur qualiter Otho iurauerit fidelitatem Ioanni Papæ per suum procuratorem:in quo dicitur, ꝙ in 8. c. tenetur. pater & filius censentur vna persona, vt 35.q 3.§. hac auctoritate.Ioan.

c ¶Meo.] Aliàs,meorum, sed quam cautionem potest de hoc facere,ꝙ sui non dent damnum,cõtra id ff.comm.ad eos? Vel qualiter potest se obligare ad alienũ factum, publicatio ista in princ. & in l.cum filius.§.1. cũ ibi no. ff.de verb.obl.

Vasallus ecclesiæ cui debet fidelitatis iuramentũ præstare.

a ¶Tibi domino.] arg. ꝙ qui feudũ recipit ab ecclesia, iuramẽtum fidelitatis non solum ecclesiæ, sed etiã prælatis præstare debet, vt extra de iureiuran.Ego N. episcopus.1.sup.dist. 23.quandam. & 22. q.5.de forma. immo etiam ipsi capitulo, vt extra de ver. sig. cum clerici. cum ipsi sint pars corporis sui,vt 16.q.1. si quis cum 2. Non ob. extra de iiimo. ex diligenti. quia ibi non erat ius feudi, de quo iure plene habet in constitutione Friderici, de feudis.

b ¶Et iurare.] No. ꝙ œconomus, siue syndicus iurat in animã ꝓpriã: ext.de iura. c. in pertractãdis.sed procurator iurat in animam dñi, vt hic, & 100.distin. optatum. & 17.q.4. metuẽtes. & extr. de offi.leg.nouit.in parte decisa. Fit autem hoc iuramẽtum sub talibus verbis. Ego iuro in animam dñi mei, ꝙ ipse hoc seruabit 3. Vel & iurat. Dñs meus iurat per me,ꝙ hoc seruabo. Sic ipsum Deus adiuuet. Sed qualiter obligat aliqs alium per iuramentũ contra id quod legitè Instit. de inuti. stip. §.si quis alij? Sed dic, ꝙ dominus semet obligat, sed ꝙ aliũ, vt extra de sent.excom. mulieres. ff. de admit.tut. ita autem.§.gessisse.Sed quid si dominus reuocet mandatum 4. cunquid intelligitur obligatus per tale iuramentum; ita, si non peruenit reuocatio ad procuratorem, sicut id quod facit iudex,tenet, donec ignoratre uocatum mandatum,vt extra de appell. si duob. & ratione ignorantiæ tenet suia, vt 3.q.7 §.tria in princip. & 9.q.1.ordinationes ff.de offic.præs. si forte. ff. de ꝓcur.ff procuratorem.in fi.ff mand.si mandassem Ioan. Si autem lis esset contestata , oporteret quod reuocatio perueniret ad iudicem vel aduersarium : alioquin firmum est quod fit cum procuratore , vt extra de procura.mandato. Si autem non fit lis contestata , videtur sufficere si reuocatio peruenit ad procuratorem, vt dicit expresse decre. extra de procu. ex insinuatione . & cap sequen. B. Sunt tamen speciales casus, in quibus requiritur perseuerantia : sicut cum matrimonium cõtrahitur per nuncium, si dominus reuocat mandatum, non dico dominum obligatum, licet nuncius ignoret reuocatum 5: & cum pater mandat filio, vt aliquem manumittat.ff.de manu. vind. si pater.& hoc ideo, quia

1 Melior. eo. tit. ea te. §. nunc igitur. in prin. & de ꝓscri. cum non liceat §. ideoque.in prin. Archid.

2 Aliàs §. verum. Oeconomus,& procurator diuersimode iurant.

3 De consilii mat. no. Inn. in l. 6. de test. præsentiũ. quæ est lex in ꝓcess. in glo. ver. sciens, &c.

Procurator reuocatus si aliqua facit, an teneant.

4 Idem no. Inno. extra de spon. super rubr. & car.ff procuratorem.in fi.ff mand.si mandassem Ioan. Si autem lis esset contestata , oporteret quod reuocatio perueniret ad iudicem vel aduersarium : alioquin firmum est quod fit cum procuratore , vt extra de procura.mandato. Si autem non fit lis contestata , videtur sufficere si reuocatio peruenit ad procuratorem, vt dicit expresse decre. extra de procu. ex insinuatione . & cap sequen. B. Sunt tamen speciales casus, in quibus requiritur perseuerantia : sicut cum matrimonium cõtrahitur per nuncium, si dominus reuocat mandatum, non dico dominum obligatum, licet nuncius ignoret reuocatum 5: & cum pater mandat filio, vt aliquem manumittat.ff.de manu. vind. si pater.& hoc ideo, quia factum,contra id Instit. de inuti. stip.§.si quis alij? nec enim tenetur quis de facto familiæ suæ,si ipse nõ mandauit,nec ratum habuit,vt 10.q. 2. quia prætulatus.extra de resti.spol. cum ad sedem.ff.de vi,& vi arma.l.1.§. ait prætor. Sed dic,ꝙ intelligitur obligasse 6 se curaturũ, ne ab eis damnum daret.22. qõ. 5. de forma.sicut est cũ quis promittit aliũ fisti in iudicio : tantum ad hoc tenetur ut operam det quã potest.ff.de verb.obl. quoties Sed littera illa meorũ,non est in libro meo. Ioan.

5 Concor. tex. in l. stipulatio ista.

Item constitutio Othonis.

¶Iuramentum Othonis, quod fecit domino Papæ Ioanni. C. XXXIII.

TIbi domino [a] Ioanni Papæ ego rex Otho promitto re,& iurare [b] facio per patrem, & filium, & spiritũ sanctum,& per lignum hoc viuificæ crucis,& per has reliquias sanctorum, quòd si permittente Domino Romã venero,sanctam Romanam Ecclesiam, & te rectorem ipsius exaltabo secundum posse meum;& nunquam vitam, aut membra,& ipsum honorẽ, quem habes,mea voluntate,aut meo [c] consilio , aut meo consensu , aut mea exhortatione perdes,& in Romana vrbe nullum placitum, aut ordinationem faciam de omnibus,quæ ad te,aut ad Romanos pertinent , sine tuo consilio , & quidquid de terra sancti Petri ad nostram potestatem peruenerit , tibi reddam:& cuicunque Italicum regnum cõmisero, iurare faciam illum,vt adiutor tui sit ad defendendum terram sancti Petri secundum suum posse . Sic me Deus [α] adiuuet , & hæc sancta Dei Euangelia .

S. Antoninus p.2.ti.16. c.1.§. 16 in medio. Ansl.1. c.90. & l.4.c.16.

α ¶Sic me Deus.] *Addita hæc sunt ex Centio Camerario , in cuius libro habentur multæ formæ iuramentorũ, & extat manuscriptus Romæ.*

Item æ primo libro capitulorum† Caroli, & Ludouici Imperatorum,c.84.

† al. capitularium.

¶Liberum sit clero,& populo de propria diœcesi episcopum eligere. C. XXXIIII.

Ansel.l.6.c.6.

SAcrorum canonum nõ ignari, vt in Dei nomine sancta ecclesia suo liberius potiretur honore, assensum ordini ecclesiastico præbuimus, vt scilicet episcopi per electionem [d] cleri,& populi,secundum statuta canonum de propria diœcesi [e], remota personarum [f], & munerum [a] acceptione, ob vitæ meritum , & sapientiæ donum eligantur,vt exemplo [b],& verbis sibi subiectis vsquequaque prodesse valeant.

familiæ dictum , an dominum obliget.

6 De hac ma.ext. de ꝓcur. & cut. Arch.

Nomen clericorum quæ restringatur.

1 Adde, ꝙ etiam aliqn ꝓlatos: quod est nota. in auth. de ꝓsbyt. §. presbyteros. Item coll. 9.

Sacrorum]CASVS. Carolus & Ludouicus cõstituerunt, ut episcopi à clero & populo de sua diœcesi eligerẽtur ob vitæ meritũ, & sapientiores remota acceptione munerum & personarum : quatenus verbo & exemplo suis possint prodesse subiectis.

d Per electionem.] Hoc nomen proprie, & impropriè sumitur hic cum illis genitiuis,cleri & populi:argum.ff.commo.si vt certo.§. commodatum.

e ¶Diœcesi.] Nota pro Hug.ꝙ examinandi sunt omnes de diœcesi prius quàm eligatur extraneus, ut dixi 61.dist.nullus.

f ¶Personarum.] Sic 8.q.2.dilectissimi. & extra de instit.ad decorem.

a ¶Et munerum.] Cum talis eligatur: a Deo dicitur eligi.8.q.1.si ergo.Hug.

b ¶Vt exemplo.] Nam cepit Iesus facere & docere. vt 26,dist.ecce.& §.ex his.

EX HIS. CASVS. Concludit Gratianus ex suprà dictis,

Ex constitutionibus his, & pacto Ludouici Imperatoris deprehenditur , Imperatores illis renunciasse priuilegiis, quæ de electione summi Pontificis Hadrianus Papa Carlo Imperatori, & ad imitationem eius Leo Papa Othoni primo regi Theutonicorũ fecerat. Cum ergo præmissis auctoritatibus cunctis liceat electionem clericorũ tantummodo esse: quæritur, quorũ sit ipsa electio: an clericorũ maioris [c] ecclesiæ tantum, an etiam aliorum religiosorũ, qui in eadẽ ciuitate fuerint. Sed (sicut in breuiatione canonũ Fulgentij Carthaginensis ecclesiæ diaconi inuenitur) in septimo capitulo† Nicæni concilij, & Gangrensi statutũ est, vt ad eligendũ episcopum sufficiat ecclesiæ matricis arbitrium. Nũc autẽ sicut electio summi Pontificis non à Cardinalibus [d],tantum,verũ ẽt ab alijs religiosis clericis auctoritate Nicolai Papæ est faciẽda: ita & eorum electio non à canonicis tantum , sed ẽt ab alijs religiosissimis clericis,sicut in generali ſ modo Innocentij Papæ Romæ habita constitutum est. Ait enim.

† al. septimo Nicæno concilio.

Nicolaus 2. al. 1 in conc. Rom. Innoc.2.ca. 28.

¶Absque religiosorum virorum consilio canonici maioris ecclesiæ episcopum non eligant. C. XXXV.

OBeuntibus sanè episcopis,quoniam vltra tres mẽses vacare ecclesiam sanctorum patrum prohibent sanctiones:sub anathematis vinculo interdicimus , ne canonici de sede episcopi ab electione episcoporum excludant [f] religiosissimos [g] viros ; sed eorum consilio honesta,& idonea persona in episcopum eligatur.Quod si exclusi [g] eiusdem religiosi electio fuerit celebrata, quod absque assensu [i] eorum [k], & conniuentia [l] factum fuerit,irritum habeatur & vacuum.

Nunc ergo quæritur [m], si vota eligentium in duas se

habitum consilium, & non consensus,tenet electio, vt extra de arbit cum olim. & est si. ff. de administr.tuto. quidam decedens.§.Papinianus.& extra de rege. licet. C.de iure emphy. l. vlt. Et expone consensu requisito, licet non habito.

K ¶Eorum.] Arg.quòd non sufficit religiosorum præsentia.nisi habeatur consilium.arg.inf.10.q. 2. casellas, arg.12.q 2 fine exceptione.§.1.

l ¶Et conuentia.] Arg. qꝰ aliquorũ consensu fieri debet.eorum dissensu impeditur faciendum , & dissoluitur factum,vt sup.dist.51.qui in aliquo.& 32.q. 2.si ulrũ.sup.dist.62.nulla ratio 1.q 1.ordinationes.10.q.1.casellas.12 q 2 alienationes. & c. fine 15.qõ. 7. episcopus nullius.33.q.5.qꝰ Deo.& c. manifestũ.29.q.2. puella.

m ¶Nunc ergo quærit.] Super isto § posuit H. dist. qa cum eligentes dissentiunt , tria consideranda sunt , auctoritas,numerus,& bonus zelus . Auctoritas considerat in dignitatibus. zelus consistit in animo , vt sine carnali amore eligant,sed ſm meritũ ꝓsonæ. De numero patet,& dicit, ꝙ vbicunque duo ex istis concurrunt

Electione dicitur qs tripliciter excludi.

2 Cum hac dicto vt cõcor. Hug.q no. hoc, qa in multis ecclesiis derogatũ est huic canoni ex cõtraria cõsuetudine,q Papa scit, & non improbat, & sic videtur tacite approbare. Archid.

Religiosorũ cõsensus, an sit in eorũ electione requirendus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Collatio numeri ad numerum &c. est in electione faciẽda.

præponderant tertio. vñ si ex vna parte est auctoritas, & bonus zelus, & ex altera numerus: pro priore iudicatur, vt 23.dist.c.1.& 93.dist.miratus.7.q.1.deniq. Item si ex vna parte est numerus & auctoritas, & ex altera est bonus zelus, pro primo iudicatur. arg.28.dist.de Syracusanæ. Ibi enim bono zelo contradicebant qui significabant Papæ electum habere vxorem, & filios: sed tamen, qa plures erant ex alia parte, & maioris auctoritatis, consensit Papa illis. Item si numerus, & bonus zelus est ex vna parte, & ex altera parte auctoritas, statur primo. 65.dist.c.1.& 2. Hanc dist. non approbo: quia licet ex vna parte sit auctoritas & melior zelus, ex altera numerus: statur pro numero, vt extra de elect.dudũ 1. & extra de appel. constitutus'. nisi numerus esset in paruo maior: & auctoritas aliorũ longe præcelleret: & posset eo casu fieri compensatio, vt extra de testi. in nostra. nã vbi est par debitum, & dispar numerus creditorum, semp numerus pfertur, vt C. quibo.ced.pos.l.vlt.§.r. tunc enim decurritur ad dignitatem cum par numerus est hincinde. ff.de pact.maiorem. Similiter dico ad zelum decurrendum, cum par vel fere par numerus est hincinde. Sed quid si par est zelus, numer⁹ & auctoritas hincinde? tũc recurratur ad meritũ personæ, vt inf.c. proxi. Sed si omnia sunt æqualia, tunc cassetur 1 vtriusq; electio, & nouus eligatur, vt 79.di.si duo, Vel iudex cogat eos ad cõcordiam, vt Inst.it.de satisda.tut.§.fin autẽ. Vel res sorte dirimatur, vt in Matthia, vt 21.dist.cleros. & C. cõmu.de leg.l.ult.in princ. & ff.de iudi. sed cum ambo. Vel metropolitanus gratificer cui velit, vt extra de paroch.c.1. & arg.ff.ad Syll.l.3.§.fi cum omnes.& ff.de relig.l.vl. Vel præferatur ille, qui prius ordinatus est, vt 75.dist.c. vlt. vel senior præferatur, vt 35.q.6.c.1.ff. de fide instru. l.vlt. Vel ille qui prius nominatus est, vt in auct. de mo. na.§.penult.coll.1. Vel præferatur ille, qui quandoque deliquit, illi qui semper bonus fuit. Vel præferatur ille qui diutius militauit in ecclesia, vt 61.dist. quid prodest. Si autem vtraque electio est vitiosa: vtraque cassatur, vt extra de elect. confiderauimus'.

Electis duobus equaliter, quis alteri præferẽ.

1 Planè tenetanquã veriorem. De hoc nota. extra de elect. ecclesia vestra 2. ibi videas, & quod no. Gosf. in sũ. de iur. patr. §.si plures. & quod no. si pręsentata.

Si forte.] CASVS. Quæsitum fuit à Leone, si duo ad episcopatum eligantur, quis sit alteri præferendus? Et respondet, q̃ iudicio metropolitani præfertur ille, qui maioribus fruatur meritis & studijs, & licet possit archiepiscopus alterum alteri præferre; tamen omnibus canonicis inuitis vel plebe non potest episcopum dare: ne quem nolunt, odiant, & contemnant.

a ¶ Se diuiserint.] Quia natura hominis prona est ad dissentiendum. ff. de arbi. item si vnus. §. vlt. ar. 20. q̃. 3. proc̃ juius. Et præsimit hic canon. q̃ licet discordia sit in electione, q̃ vtraque pars bono zelo moueatur, vt 8.q.1.nec nouum. Sed contra. sup. eod. nõe. Illud frequentius, hoc autem rarum. 12.q.1. omnis ætas.

diuiserint partes, quis eorum alteri sit præferendus.

De his ita scribit Leo episcopus ad Anastasiũ Thessalonicensem episcopum, epi. 82. al. 84. c. 5. [sed paulo aliter.]

¶ Cum vota eligentium in duas se diuiserunt partes, quis sit præferendus alteri. C. XXXVI.

SI forte [quod nec reprehẽsibile a, nec irreligiosum iudicamus] vota eligentium in duas se diuiserunt [a] partes; metropolitani iudicio [b] is alteri præferatur, qui maioribus & studijs [c] iuuatur, & meritis; tantum vt nullus [d] in uitis, & non petentibus ordinetur; ne ciuitas †episcopum non optatum aut contemnat, aut oderit.

Poly.l.2. tit.1. Ansel.l.6.c.19. Iuo p.5. c.347. Pann.l.3.c.6.

† *al. plebs inuita.*

a ¶ Quod nec reprehensibile, nec irreligiosum iudicamus.] *Hæc verba, quæ à cæteris collectoribus non referuntur, non sunt inuenta apud Leonem, sed apud Gregorium, ex quo referuntur infra 8. q.1.c. nec nouum.*

DISTINCTIO LXIIII.

Hinc considerãdum [c] est, a quibus, vel quo tẽpore sacri ordines sunt tribuendi; vel quib. in locis patriarchæ, primates, archiepiscopi, episcopi, choriepiscopi, & reliqui sacerdotes sint ordinandi.

A quibus ordinentur episcopi, in Nicæno primo concilio definitum est, in quo sic legitur, cap. 4.

c ¶ Studijs.] Eligentiũ, quia magis appetit iste q̃ ille. d Tantum vt nullus.] Quasi dicat, si timetur scandalum, tunc utriusque electio cassabitur. ut 79.dist. ff. duo. tunc, enim est aliquid detrahendum seueritati, vt 50. dist. vt constitueretur.

Electio utri usque electi cassatur in more scandali.

Hinc considerandum.] Hæc dist. diuiditur in tres partes. In prima probat, q̃ epi debet consecrari in loco vbi mandauerit metropolitanus. Secunda ibi. [Quia per ambitiones.] Tertia ibi, [Episcopum,] Io. de Fan. CASVS. Supra ostensum est, à quibus episcopi sint eligendi. Amodo vult ostendere Gratianus, à quib. sacri ordines sint conferendi: & quo tempore sint tradendi; & in quibus locis patriarchæ, primates, archiepiscopi, episcopi, choriepiscopi & reliqui sacerdotes sint ordinandi. Et durat tractatus usque ad 81. dist. videlicet à quibus ordinentur episcopi, in Niceno concilio diffinitum est. Vnde in hac 64.distin. docet, q̃ episcopi sunt ordinandi ab archiepiscopo cum omnibus suffraganeis, vel saltẽ à trib. possunt ordinari de mandato archiepiscopi.

3 Et in sequenti usq; ad 75.dist.

e ¶ Hinc considerandum.] Hic depingitur 64. dist. In præcedenti distinctione docuit ad quos pertineat episcopum electio. in hac orditur tractatum suum usque ad 81.dist. ostendendo à quibus sacri ordines sunt distribuendi, & quo tempore, & in quibus locis. A quibus, hoc facit in hac distinctione 3. Ex quo tempore, hoc facit in 75.dist. In quib. locis, hoc facit in 80. dist. Primo dicit de cõsecratione episcoporum. Nota ergo, q̃ electus in episcopum confirmatus debet consecrari a metropolitano cum suis suffraganeis: ubi autẽ metropolitanus adesse non potest, uel etiã non vult, præbit auctoritatem hoc faciendi 4. tribus ad minus aliis omnibus per litteras suas consensum præbentib. Item metro-

Electus consecrari firmans à quo debeat.

4 Qui metropolitanus delegare possit, & hoc de transla. c. & de ord. quod si

metropolitanus ab omnibus suis suffraganeis debet cõsecrari, aut saltem à tribus.

E Piscopi.] CASVS. Quæsitum fuit in concilio à quot episcopis sit aliquis ordinãdus in episcopum? Et respondet, q̃ ab omnibus comprouincialibus episcopis aut ad hoc in 5.ea.c.3. Ioã. Sed certe ibi non est præter, nec contradicit. B.

b ¶ Litteris.] Arg. q̃ in quocunque cõtractu vel causa consensus aliquorum desideratur, nil refert, an præsentes consensum exprimant, an absentes per litteras consentiant 1, vt 100 d. Absentes possunt per litteras consentium, vt dist. 63. quã sentire. to. & dist. 18 placuit 1 Adde ad Et est, arg matrimonium cõtrahi inter Bart. in l. si absentes, vt inf. 30.q. 5 mihi bos. nec illud. & extra na. §. iusum. d cõuer. cõiu. ex par ff. de acquir. te. ff. de sponsa. l. vlti. hæred. Nam in consensu nõ exigitur verborũ solennitas de act. & obli. consensu. Sed licet ita sit, in cõsecratione, secus est in electione, nisi, q̃ procuratorẽ fieret electio vt extra de elect. ga propter. Iso:

c ¶ Potestas.] Quo ad confirmandũ. nã Metropolitanus nemi cõsecrare nõ potest nem cõtem episcopum contemnat cũ suffpto minimo episco fraganeum po, qui in prouincia consecrat. fit, nec ille recipieret executionẽ: nec dico, eũ plus posse hoc casu, quàm alium epm. arg. 9.q.3. c 1. & 2. Cõfirmare autem debet statim vel infirmare, si ei notus est electꝰ, etiã simplici verbo, & in camera extra de appel. qua fonte. Sufficit enim si est notus, vt dicat; eligatis magis idoneũ, argumen. 28 distin. prius quam. 39. dist. Petrus. vbi est ignotus, examinet eum. in consecratione vero semp examinet, vt 23. dist. qui episcopus.

¶ Ab omnibus, comprouincialibus episcopi ordinentur. C. I.

In concilio Nicæno 2.c.3. Ansel.l.6.c.14. & 54. Iuo p.5.c.117. Burc.l.1.c.27. concordat.

EPiscopi ab omnibus, qui sunt in prouincia sua, debẽt ordinari. Si uero hoc difficile fuerit, vel aliqua vrgẽte necessitate, vel itineris longitudine, certe tres episcopi [a] debent in vnum congregari; ita vt etiam cæterorum, qui absentes sunt, consensum in litteris [b] teneant, & ita faciant ordinationem. Potestas [c] sane vel confirmatio pertinebit per singulas prouincias ad metropolitanum episcopum.

Item Anacletus ad episcopos Italiæ, epist. 2.

¶ De eodem. C. II.

Dist.75. ordinationes. Ansel.l.6.c.53. Burch.l.1.c.15. Iuo p.5.c.69. Pann.l.3.c.12. & 17. Poly.l.1.tit.6.

ORdinationes eporum auctoritate [d] Apostolica ab omnibus, qui in eadem fuerint prouincia, episcopis sunt celebrandæ. *& infra.* ¶ Quod si simul omnes cõuenire minime poterunt; assensum [e] tamen suis apicibus a præbeant, vt ab ipsa ordinatione animo non desint.

a ¶ Apicibus.] *In epistola est*, precibus. *Apud Iuonem, & Burchardum*, precibus, & scripris.

[Ex concilio Arausicano primo, c. 21.

PALEA. C. III.

Burc.l.1.c.30. Iuo p.5.c.141. Pann.l.3.c.20. † *al. vestris.* † *al. consecrare.*

DE abiectione eius, quẽ duo præsumpserint ordinare episcopi in nostris † prouincijs, placuit de præsũpto re †; & ipse g, & auctores damnabuntur, quo cautius ea, quæ sunt antiquitus instituta, seruentur.

¶ In concilio ipso hoc est initium huius capitis, Duo præsumpserint, ordinare episcopum, & c. *ac deinde tota res plenius exponitur. Apud cæteros vero collectores eodem fere modo habeo, atque hic & in multis vetustis Gratiani codicibus.*

b ¶ Et ipse.] *Sic emendatum est ex originali, & cæteris collectoribus Antea legebatur*, & episcopi, & auctores.

Item Anicetus in epistola ad episcopos Galliæ.

¶ Cæteris assentientibus cum tribus prouincialibus ordinetur episcopus. C. IIII.

Pol.7.l.2.tit.8. Burc.l.1.c.28. Pann.l.3.c.10. Iuo p.5.139.

COmprouinciales episcopi, si necesse fuerit, cæteris consentientibus, à tribus iussu [a] archiepiscopi consecrari possunt episcopis.

Item Innocentius Papa ad Victricum episcopum Rothomagen. epistola 2. cap. 1.

aut a tribus saltem præsente metropolitano, vel eo mãdante, ita vt illi qui interesse non possunt, suum consensum litteris præbeant. Potestas autem connocandi, vel confirmandi episcopos, spectat ad metropolitanũ. Duo capitula sequentia plana sunt.

a ¶ Tres episcopi.] Absque metropolitano. extra ã tẽp. ord. cap. nec episcopi. Vel dic, quod, duo sufficiunt cum metropolitano. & secundum hoc dic quòd hęc dictio, præter, ibi ponitur inclusiue. sic 15 quæst. 7. felix. argu-

quòd sufficit si non contradicant. Vel dic, quod quem indignum esse non nouit quis, dignum debet æstimare, & ei testimonium ferre, vt extra de scru. in ordi. fi. ex parte.

Absentes optatum. Et est arg. de consensu absen tium, vt dist. 63. quã sentire. to. & dist. 18 placuit 1 Adde ad Et est, arg matrimonium cõtrahi inter Bart. in l. si absentes, vt inf. 30.q. 5 mihi bos. nec illud. & extra na. §. iusum. d cõuer. cõiu. ex par ff. de acquir. te. ff. de sponsa. l. vlti. hæred. Nam in consensu nõ exigitur verborũ solennitas de act. & obli. consensu. Sed licet ita sit, in cõsecratione, secus est in electione, nisi, q̃ procuratorẽ fieret electio vt extra de elect. ga propter. Iso:

c ¶ Potestas.] Quo Metropolitanus nemi cõsecrare nõ potest nem cõtem episcopum contemnat cũ suffpto minimo episco fraganeum po, qui in prouincia consecrat. fit, nec ille recipieret executionẽ: nec dico, eũ plus posse hoc casu, quàm alium epm. arg. 9.q.3. c 1. & 2. Cõfirmare autem debet statim vel infirmare, si ei notus est electꝰ, etiã simplici verbo, & in camera extra de appel. qua fonte. Sufficit enim si est notus, vt dicat; eligatis magis idoneũ, argumen. 28 distin. prius quam. 39. dist. Petrus. vbi est ignotus, examinet eum. in consecratione vero semp examinet, vt 23. dist. qui episcopus.

d ORdinationes.] Ius vniuersitatis penes ¶ auctoritate. generali, vt huius c. vnum stat. & ¶milium.

e ¶ Assensum.] Sed quomodo præstabũt assensum, cum eis forte notus non sit qui eligitur, nec eũ, viderunt, unquam, vel audierunt aliquid de eo? Sed dic, quem indignum esse non nouit quis, dignum debet æstimare, & ei testimonium ferre, vt extra de scru. in ordi. fi. ex parte.

f COmprouinciales.] ¶ Iussu.] Sed si ecclesia archiepiscopo vacat, cuius auctoritate hoc facient & cõuenient? Respon. Apostolici, vel capitulũ. marricis ec clesię. extra de hæred. ad abolendam. & extra de elect. quia diligentia. Nam & penes vnum stat ius vniuersita-

tis

Universidad de Deusto
Biblioteca

tis 12.q.2.non liceat alicui.ff.quod cuiusque vniuer.§. cut.& 65.dist.si forte.

EXtra conscientiam.] CASVS. Innocentius duo prohibet in hoc capitulo. Primum est, vt nullus in episcopum ordinetur præter conscientiam metropolitani: quia integrũ est iudicium, &c. Secũdũ est, vt vnus episcopus alium ordinare nõ præsumat episcopum. Et hoc probat auctoritate Nicænæ synodi.

a ¶ Plurimorum.] nam dicit lex, q̃ per ampliores homines p̃fecta veritas reuelatur. C. de fidec. l. vl. & est simille extra de offic. delega. prudentiam. 1. respon. in fine.

b ¶ Ne furtiuũ.] Iõ dicit furtiuũ: qa ost a doẽs speciat, isti subripiunt, nil tamen vnus iure cõfert. 66. dist. c. 2. potius ergo hoc dicẽdo respexit similitudinem facti. quam rei essentiam Laur.

QVia p ambitiones.] Hęc est secunda pars distin. in qua probat, quod metropolitanus dẽt à suis suffraganeis cõsecrari & nõ ab aljs licet littera sit obscura, ab isto intellectu non recedatur. Ioan. de Fan.

CASVS. ab antiquo fuit statutũ, vt archiepiscopus cum omnibus suis suffraganeis ordinaret & cõsecraret suos episcopos; & suffraganei cõsecrarẽt suũ archiepm. Sed hoc male i Dardania seruabat: immo archiepiscopus alienos suffraganeos, & suffraganei archiepiscopum alienum cõsecrabant. Et ideo Gelasius monet omnes episcopos p Dardaniam. vel quamlibet prouinciam constitutos, vt ab antiqua cõsuetudine non recedant, ita q̃ nullus archiepiscopus ordinare p̃sumat alterius suffraganeos & nulli episcopi consecrarent archiepiscopum alienum, & præcepit eis vt regulas veterum seruent sicut patres nostri fecerunt. Sequens capit. eundem habet casum cum primo cap. huius distin.

c Ambitiones.] Id est, dissensiones.

d ¶ Illicitas.] Dimitte, quia, & incipe ibi, non pudet.

e ¶ Metropolitanis.] In consecrandis episcopis.

f ¶ Episcopis.] In metropolitanis consecrandis.

g ¶ Antiquitas.] Nota q̃ consuetudo priuilegiũ inducit. 9. q. 3. conquestus & prætitiones, quę fiunt a rusticis temere acquiruntur. C. de agri. libris l. 11. Argu. contra 16 q. 3 quia & dixi 18. q. 2. seruitium.

h ¶ Vel impune.] Id est, saltem de facto. Laur. alias est in tex. vel est impune.

i ¶ Sinceritatis.] Quia catholicam sinceritatem non obseruant.

k ¶ Duximus.] Hic resume, quia, quasi dicat: q̃ hoc & hoc est ideo duximus eam, &c.

l ¶ Memministis.] Et ideo debit um honorem eis exhibeatis.

m ¶ Et] idest, etiam.

n ¶ Decernentes,] in cõmune, communem vtilitatẽ con-

¶ Non ordinetur episcopus extra conscientiam metropolitani. C. V.

EXtra cõscientiam metropolitani episcopi nullus audeat ordinare episcopum. Integrum enim est iudiciũ quod plurimorum [a] sententijs confirmatur. Nec vnus episcopus ordinare præsumat episcopum, ne furtiuum [b] præstitum beneficium videatur. Hoc enim & synodus Nicæna [a] constituit, atque definiuit.

Polyc. ibidem. Iuo p. 5. c. 113. Ansel. 6. c. 56.

Item Gelasius vniuersis per Dardaniam constitutis.

¶ Episcopi à suo metropolitano, & ipse ab eisdem consecretur. C. V.

QVia per ambitiones [c] illicitas [d] non pudet quosdã ecclesiarum iura turbare, ac priuilegia, quæ metropolitanis, vel prouincialibus episcopis [f] decreuit antiquitas [g] temeraria præsumptione peruadere: propter quod etiã communionis Apostolicæ desiderant diss. dis. tenere, quo scilicet ab eius auctoritate diuisi, vel impune [h] proprias vsurpationes exerceant; nõ respiciẽtes, quia æterno iudici rationem de catholicæ sinceritatis [i] iniuria, quàm de traditionum præiudicijs paternarum, nõ sine perpetuę sint damnationis interitu reddituri, si in hac obstinatione permanserint; charitatem vestram duximus [k] instruendam †, vt vos omnes in commune fratres, siue per Dardaniam, siue per quamque contiguam prouinciam constituti, qui vos sub metropolitanis vestris esse meministis [l], & [m] ab eisdem substituti decernentes † [n], sicut vetus consuetudo deposcit, vnanimiter statuatis [o] antistites P, & vicissim [q] si metropolitanus humanæ cõditionis sorte decesserit, à comprouincialibus episcopis, sicut forma trãsmisit sacrari [r] modis omnibus censeatis: nec quemquam sibi, quod vobis antiqua dispositione cõcessum est, patiamini [s]

Ansel. l. 6. c. 40. al. 5. ex Gelasio ad Natalem epm. ẽpe idẽ.

† Concor. l. Episcopi. de iud. & l. 2. C. vt ne prima.

† decedentes] vera lectio.

Dardaniam, siue per quamque contiguam prouinciam constituti, qui vos sub metropolitanis vestris esse meministis, &c.

q ¶ Et vicissim.] Omnibus modis censeatis. metropolitanum subaudi.

r ¶ Sacrari.] a cõprouincialibus epis, si metropolitanus de hac vita, &c. hic est verus intellectus huius litteræ: nec hẽt contrariũ. Alij intelligunt sic, q̃ mortuo metropolitano suffraganei possunt interim aliquẽ electũ consecrare, sm hoc hęc dicto, sacrari. permit passiue & nõ subaudit ibi metropolitanus, 63. dist. si forte. Sed contra 100. d. qm. ibi dicitur q̃ vacante sede metropolitana non debent episcopi ordinari. nec enim ecclesia sustinet semper vicem defuncti episcopi, vt 12. q. 2. si quis. quia & extra de præs. c. 1. Sed illud c. sm potest intelligi quando ille fuit in mora perendi pallium. Io.

s ¶ Patiamini.] Et ita resistere pt q̃ ab iure suo 1. arg. C. vnde vi l. 1. ff. ad leg. Aquil. l. scientia. § pen. arg. Vnde versus. Cui bet est homini licitũ sua iura tueri: Quod si. & hoc non quæret filio tibi non potes inde queri. 23. q. vl. igitur cũ sępe. ff. de pecu. hęredi, illud. & 31. d. nullus.

Ecclesia nõ semper vicem defuncti sustinet.

Vim vi repellere licet.

2 Argu. idem. 9. q. 3. quia frater.

3 Aliàs hoc verbum sumitur in bona significatione, ut 87. dist. quisqs. Metropolitanus, & sui suffraganei si dissentiãt in consecratione episcopi quis præferatur.

AD-

ADDITIO. Nota tamen, q̃ quis dicitur mouere controuersiam etiam resistendo. ff. de procur. non solum. §. si datus. C. de euict. si controuersiam. & not. ff. ad Senatusconsul. Trebel. Lucius Titius §. 1. Archid.

EPiscopum.] Hæc est tertia pars dist. in qua idẽ dicit.

COmprouincialiũ.] Hæc distinctio diuidit in tres partes. Secunda ibi. [Si autẽ.] Tertia ibi. [His auctoritatib.] Io. de San. CASVS. Dictum est supra, q̃ comprouinciales epi debent interesse consecrationi episcopi. Nũc verojs hac 65. dist. dicit, q̃ si aliqui cõtradixerint, obtinere debet sententia plurimorum. & est primus articulus huius distinctionis, quæ qua tuor habet articulos: qui per quatuor §. distinguuntur.

d ¶ Comprouincialium.] Hic intitulatur 65. dist. in qua quatuor articuli ponũtur 2. Primus est, qd iuris sit in ordinatione si aliq epi dissentiunt. Secundus, q̃ metropolitanus non debet consecrare episcopũ p̃ter conscientiã primatis, vbi primas est. Tertius, q̃ episcopus nõ consecratus in præsentia archiepiscopi dẽt eũ intra spatium trium mensium visitare. Quartus est, q̃ si vnum tantũ epm cõtingit in prouincia supereſſe, inuitare dẽt vicinę prouincię episcopos, & cũ eis consecrare comprouinciales episcopos: aut si ipse negligit, episcopi conuenirẽt ipso contradicente, & cõsecrabunt episcopos. In primo ergo articulo obtinebit sniã plurimorũ.

Hæc dis. quatuor articulos comprehendit.

2 Concor. l. nominationum. C. de decu. lib. 10. & l. nulli. cũ seq. ff. q̃ cuiusque uniuers.

SAne.] CASVS. In Nicæno concilio quæritũ fuit si in ordinatione episcopi duo, vel tres cõtradicãt pluribus, quorum sniã obtineat? Rndet, q̃ plurimorũ sniã obtinebit.

e ¶ Animositate.] Per hoc patet eos malo 3 zelo duci: qa cũcta mala mini

vendicare: quatenus & inter ipsas aduersantium volũtatum procellas, veterum regulas nullatenus custodire cessetis, sicut persecutionum tempore diuersarum patres nostros constanter fecisse non dubium est.

Item ex concilio Martini Papæ.

De eodem. C. VII.

In capitulis Martini Braca. c. 4. ex concil. Nic. c. 4.

EPiscopum oportet [a] maxime quidem ab omni concilio cõstitui. Sed si hoc pro necessitate, aut pro longinquitate itineris difficile [b] fuerit, ex omnibus tres eligantur †, & omnium præsentium, vel absentium subscriptiones teneantur; & sic postea ordinatio fiat. ¶ Huius autem rei potestas in omni prouincia ad metropolitanum pertineat episcopum.

† al. colliganter.

Item ex concilio Niceno 1. c. 6.

Ansel. l. 6. 42. Deuisedit p. 1.

¶ Non erit episcopus, qui præter metropolitani sententiam fuerit ordinatus. C. VIII.

ILlud generaliter est clarum, quòd si quis [c] præter sententiam metropolitani fuerit factus episcopus, hunc magna synodus diffiniuit episcopum esse non oportere.

DISTINCTIO LXV.

COmprouincialium [d] episcoporum vniuersaliter desideratur consensus in ordinatione episcopi. Quòd si aliqui animositate ducti contra dicere vŏluerint, obtinet sententia plurimorum.

Unde in Nicæno concilio, c. 6.

¶ Si cæteris consentientibus ordinationi episcoporum, duo, vel tres contradicant, obtineat sententia plurimorum. C. I.

In capit. Martini Brac. ca. 3. ex cõc. Antioc. c. 19.

SAne si communi omniũ consensu [a] rationabiliter probato secundum ecclesiasticam regulam, duo, vel tres animositate [e] ducti per contentionem contradicant [f], obtineat plurimorum sententia sacerdotum.

[a] ¶ Consensu.] *Græcè legitur, ψήφῳ ἐυλόγῳ οὔσῃ, καὶ κατὰ κανόνα ἐκκλησιαστικὸν. quod Dyonisius vertit*, decreto rationabili, & secundum ecclesiasticam regulam comprobato.

Item ex concilio Martini Papæ.

1 Sic ponitur 25. qõ. 1. cap. 1.

cit quod iam dictum erat, scilicet q̃ sine consensu archiepiscopi ordinari non debet. Ioan. de Fan.

a ¶ Oportet. Id est, congruũ & opportunũ est. Laur. 1

b ¶ Difficile.] sup. dist. 61. Catmentis. ibi, vt impossibile, &c. Laur. ita iumitur hic difficile, vt ibi impossibile.

ILlud generaliter.] CASVS. Statuitur in hoc cap. q̃ si quis præter conscientiam metropolitani fuit ordinatus in episcopum, debet deponi, uel melius ab executione episcopalis officii remoueri.

c ¶ Si quis.] Infra dist. prox. c. 1. & 3. & 1. q. 1. ordinationes. & q. ult. quoniam quidquid. §. 1.

strat impetus. de pœn. dist. 3. inter hæc hircum, aliàs secus. idem si non animositate. 31. dist. Niceną.

f ¶ Contradicant.] Sed quid si archiepiscopus solus contradicat, nec vult consecrare, & omnes alii uolunt: vel ipse nult, & ipsi nolũt? Dico archiepm præferendũ, nisi ille malo zelo moueretur, uel nisi ipsi causam dissensus assignarent, & ordinabit ipsum cũ episcopis uicinæ prouinciæ, secundũ Hug. Tu dic, q̃ si archiepiscopus causam non assignet suæ contradictionis, pro consentiente habetur: arg. ff. soluto matrimo. dotem. extra de his, quæ fiunt à maio. parte capit. cum in cunctis. ff de leg. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de lega.1.filius familias.§. diuus. extra de iure patr.pastoralis.[& vnus omnibus resisteret, si causam iustam habuerit.]1.distin. Nicæna. immo si non audiretur, deponeretur & ordinator & ordinatus. 81. dist. tantis, & in auth.de sanct.epis.§.2.colla.§9. Vel dic, q̃ peteretur cõsecratio à superiore 1. vt dixi 63.dist.c.vlt.

Hæc fuit sñia Hu. qui intelligit hoc esse verum vbi metropolitanus non vult cõsecrare, & omnes alij volunt. Archid.

NOn dẽr.] Quæsitum fuit qualiter debeat fieri ordinatio episcopi. Et respondet, q̃ debet fieri ab omnibus cõprouincialibus episcopis, & metropolitano præsentè, qui per suam epistolam conuocabit omnes comprouinciales episcopos, & si oẽs interesse non pñt, saltẽ tres cõuenire debent, cæteris præstantibus consensũ per suas litteras, & si aliter fiat ordinatio, nõ valebit. Si vero duo, vel tres malitiosè cõtradicant, obtineat sñia plurimorũ. Idẽ est casus cap. sequen.

a ¶ Oportet cõcurrere.] Duos ad minus.66.dist. porro.

Præsentari dicitur quis per litteras.

b ¶ Præsentiam.] Exhibet ergo qs p suas litteras tm præsentiã suã, & exoneratur procurator à satisdatione, ac si pẽs esset cũ litteris de rato.2.ff. de pcu. si procuratorẽ. Argu. cõtra de pẽn. dist.1. quẽ pœnitet. in fi. In tit de aucto. tuto.§. 1.& ff. de aucto. tut. obligari.§. pupillus. similiter per l. gratũ repræsentatut superioris auctoritas.93. dist. c.1. & extra de ap.cum parati. Lau. SI AVTEM. Hæc est secunda pars dist. secundũ Io.de Fant. & dicit hic Hu. q̃ generaliter nõ seruatur qđ hic dicit.

c ¶ Propriis litteris.] Si etiam oẽs contradicerent, & vnus consentiret, nõ potest ille vnus reuocare consensum suum. ff. quorum legat.l.1.§. alter. contrarium not.supra 63.dist.quanto.

3 Concor. text. in l. & suũ hæredẽ. §.fi. & l.seq. ff. de pac. & l. q̃ maior. ff.ad munic.

SI VERO. Hic est secundus articulus huius dist.ubi dicitur, q̃ si prouincia primatem habeat, archiepiscopus sine eius conscientia epm̃ cõsecrare non debet.

d ¶ Contemptis.] Id est, omissis.ff.de mino.si iudex.11. q.3.qui refiliit.nam neminem debemus contemnere.

e ¶ Plurimorum.] Regulare est, q̃ præiudicet consensus maioris partis, vt hic dicitur 3. nisi in casu, ut extra de resctip.pastoralis.& in causa patronorum, vt extra de iure pat.quoniã. & cũ examinatur causa criminalis

¶De eodem. C. II.

† al. conscientia.

NOn debet ordinari episcopus absque consilio, & præsentia † metropolitani episcopi. Adesse autem oportet omnes, qui sunt in prouincia sacerdotes; quos p suam debet epistolam metropolitanus cõuocare. Et quidem si omnes occurrerint †, bene; si autem hoc difficile fuerit, plures oportet occurrere [a]. Qui autem nõ conuenerint, præsentiam [b] sui per epistolas faciant; & sic ơium facto consensu, ordinationem episcopi fieri oportet. Si autem aliter, præter quod terminatum est à nobis, fuerit factum; talem ordinationem nihil valere decernimus. 2

† al. concurrerint.

¶Si autem secundum canones ordinatio episcopi fuerit facta; & aliquis cum malitia in aliquo contradixerit, plurimorum consensus obtineat.

Item ex concilio Antiocheno.c.19.

Cap.18.

¶De eodem. C. III.

EPiscopus non est ordinandus sine concilio, & præsentia metropolitani episcopi; cui melius erit, si ex omni prouincia cõgregentur epi. Quod si fieri non pot: hi qui adesse non possunt, proprius litteris [c] consensum suum de ipso designent: & tunc demum post plurimorum siue p præsentiam siue per litteras consensum sententia cõsona ordinetur. Quòd si aliter, quàm statutum est, fiat; nihil valere huiusmodi ordinationem. ¶Si vero etiam secundum definitas regulas ordinatio celebretur, contra dicant autẽ aliqui propter proprias, & domesticas simultates; his cõtemptis [d], sententia de eo obtineat plurimorum [e].

¶Verbis Græcis multo melius respondet altera versio, quę Dionysij est, ideoque illa consulenda.

Si autem prouinciam primatem habere constiterit, nec etiam à metropolitano absque eius conscientia episcopũ [f] consecrare licebit. Unde Leo Papa Anastasio episcopo, epist.82.al.84.c.6.

¶Absque primatis consensu metropolitanus episcopum non ordinet. C. IIII.

DE persona autem consecrandi episcopi, & de cleri, plebisque cõsensu metropolitanus episcopus ad fra

Deusdedit p.1. luop.5.c.348.

gio reqrit, vel natura rei, ut insti.de rer.diu.§.religiosũ.

f ¶Epm.] Ex quo ergo primatẽ hẽr archiepS, q̃ consulat eũ super consecratione epi, & si primas forte non vult consentire, dicit H. cum superiore esse agendum. arg.8.q.3.Artaldus Vel fortè ex tunc Archiepus poterit consecrare. In confirmatione autem faciendã non dico primatem consulendum, quia non inuenio expressum 5.nec primas consulat Papam super consecratione sui suffraganei, vt arg 63.dist.cum longè, aliàs nulla vel modica esset auctoritas primatis. Quid iuris primas habet, dixi supra 18.dist.cap.1. &c.

DE persona.] CASVS. Anastasius Patriarcha quæ-

siuit a Leone, vtrum archiepiscopus sine eius consensu debeat episcopum cõsecrare. Et respondet q̃ non: sed archiepiscopus de electione & consecratione epi sibi debet notificare, & quod in prouincia factũ est, vt sua fraternitas ipsum confirmet, & approbet sine mora, ne gre-

ternitatem tuam [a] referat, quodque in prouincia bene placuit scire te faciat, vt ordinationem rite celebrandum tua quoque confirmet [b] auctoritas. Quæ rectis dispositionibus nihil morę [c], aut difficultatis debet afferre, ne gregibus Domini diu desit cura pastorum.

Item ex concilio Carthaginensi.2.c.12.

¶De eodem. C. V.

PLacet omnibus, vt inconsulto primate cuiuslibet prouinciæ, tam facile nemo præsumat, licet cũ multis episcopis, in quocunque [d] loco sine eius, vt dictum est, præcepto episcopum ordinare. ¶ Si autem necessitas fuerit, [e], tres episcopi, in quocunque loco sint, cum primatis præcepto ordinare debeant episcopum.

Item ex concilio Nicæno, c.6.

¶ Vnicuique ecclesiæ proprius honor seruetur. C. VI.

Anst.l.4.c.46. Poly.l.2. tit.22. † perduret] κρατήσῃ.

MOs antiquus [f] perdurat † in Aegypto, vel Lybia, & Pentapoli [g], vt Alexandrinus episcopus horum omniũ habeat potestatem: quandoquidem & episcopo Romano parilis [h] mos est. ¶ Similiter autem & apud Antiochiam, cęteraque prouincias honor suus vnicuiq; seruetur ecclesiæ [i].

a ¶ Fraternitatem tuam.] O Anastasi patriarcha.

ADDITIO. Subaudi, cui Papa loquitur, scilicet, vt ei assentiat. Similiter q̃ a metropolitano ad eum appellatur: & q̃ maiores causæ ad eum deferuntur. 9. q. 3. conquestus. 2. q. 6. cap. 2. 18. dist. c. 1. Similiter confirmat archiepiscopi electionem. vt no. 63. dist. qui a gitur, alias nõ reperitur, q̃ maiorem habeat iurisdictionem in eum: nam concilium sine eo celebrare potest. arg. 92. dist. c. pe. 18 dist. c. vbi not. Ioan. de Fan.

b ¶ Confirmet.] Infra. 16. q. 7. nullus omnino.

c ¶ Morę.] Sic 2. q. 1. sicut & extra de sent. & re. iud. iurgantiũ. imò & vbi pœna est imponenda, nulla mora debet interuenire de pœ. dist. 1. Adã. arg. cõtra 11. q. 3. cum apud. negotia ergo cum celeritate expedienda sunt.

Pœna est imponenda sine mora.

PLacet.] CASVS. hoc c. duas habet partes in prima dr, q̃ archieps incõsulto primate nõ debet epm̃ cõsecrare. In secũda dicitur, q̃ si archiepiscopos [j], absit ex pcepto primatis, tres episcopi possunt episcopũ ordinare. Secũda pars incipit ibi, [Si autem.]

d ¶ In quocunque.] dum tñ honesto. nã dicit lex, q̃ cũ dicit, quidam sunt alijs præferendi. intelligẽdũ est si sint honesti. ff. de munc. & ho. vt gradatim. ff. de recept. arbit. si cũ dies. §. fi arbiter.

e ¶ Si autem necessitas fuerit.] Id est, si archiepiscopus non est in prouincia.

MOs antiquus.] CASVS. Dicit in hoc c. q̃ secũdum antiquam consuetudinẽ honor q̃ prius reseruatur p suas q̃ uincias Alexãdrino patriarchę; qui similis est Romano. Idẽ dicit, de Antiocheno & alijs patriarchis. In sequẽ. ca. dicit q̃ honor q̃ prius deferat Hierosolimitano patriarchæ, ita quòd non fiat præiudicium metropolitano.

f ¶ Mos antiquus.] arg. pro cõsuetudine seruanda vt 9. q. 3 cõ 1 questus.

Melius & planius secũdũ Hu

g ¶ Et Pẽtapoli.] Regio est.

Hierusalem varia habet nomina.

h ¶ Parilis.] Id est, si mili in quibusdã qa

2 Quæstore immo ab Helio Hadriano Imperatore. Hu seb. hist. eccles. l. 4. c. 6.

† al. Hierolymæ.

gregibus Domini diu desit cura pastoralis.

i ¶ Ecclesię.] Infra dist. 99. ecce.

KQ Voniam.] ¶ Vt Aeliç.] Aelia vocata est ciuitas Hierosolyma ab Helio quęstore 2, qui situ ciuitatis mutauit cum primo dicta fuit Salem, postea

vterque deponit epos, Vel dic 1 Romano, idest, Constantinopolitano sic ponit. 24. q. . . sane profertur. hæc. n. subest Papæ sicut aliæ. 9. q. 3. cũcta. & 24. q. 1. quoties. .

KQ Voniam.] Vt Aeliç.] Aelia vocata est ciuitas Hierosolyma ab Helio quęstore 2, qui situ ciuitatis mutauit cum primo dicta fuit Salem, postea

Universidad de Deusto
Biblioteca

ftea Hiebus, postea Salomonia à Salomone, inde dicta est Hierosolyma à Hieron, quod est sacra, & Salomon, quasi ciuitas sacra Salomonis.

a ¶ Manente.] Vt nō minuatur ab eo electio enim episcoporum ad solum metropolitanum est referēda, sed consecratio non debet fieri sine notitia primatis.

QVI VERO. CASVS. Hic est tertius articulus, vbi dicit, q̄ episcop⁹ cōsecrat' à metropolitani licētia absente, tamē ei⁹ se cōspectui psentet intra tres menses.

SI quis.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̄ si eps in sede metropolitana nō fuerit ordinatus, intra tres mēses à tempore ordinationis cōspectui metropolitani se repsentet, vt ab illo doceat q̄d debeat obseruare: q̄ si negligat episcopus, in synodo corrigatur. Si vero ire non potest, hoc suis litteris studeat indicare.

b ¶ Non fuerit.] vbi enim vult metropolitanus, ibi ordinādus est episcopus, vt 51. dist. qui in aliquo.

c ¶ Impletis.] Sic ergo eps cōsecratus p̄ter cōsciētiā metropolitani eius consp̄ctui debet p̄sentari intra tres mēses, vt su. d. 63. cum lōge, sed ordinati a Papa dēnt se p̄sentare conspectui eius singulis annis. 93. dist. iuxta sanctorum.

d ¶ Duobus.] supra dist. 63. cum longe. contra. sed potius consonat: quia ibi & hic intra tertiū mēsem hoc facit.

e ¶ Et si forte in infirmitate.] Simile su. dist. 18. episcopus ad synodum 5. q. 3. c. 1. vbi de hoc tractaui, & ff. de leg. 1. si grege. §. hn. idem est in alijs impedimentis. & hoc ponitur gratia exempli.

HIS AVCTORITATIBVS. CASVS. Supra dictū est, q̄ episcopi a comprouincialibus episcopis debent ordinari: sed nunc quæritur quid fieri debeat, si tantum vnus episcopus in prouincia remanserit cæteris defunctis. Et de hoc quid fieri debeat, in sequen. cap. dicetur.

SI forte.] CASVS. Quæ sitū fuit in cōcilio Sardicensi si cōtingat, q̄ omnes episcopi prouinciæ sint defuncti p̄ter vnum, & aliquis velit in episcopum promoueri siue ordinari, a quibus sit ordinandus. Et respondet q̄ ille superstes debet episcopos vicinæ prouinciæ conuocare, & cum ipsis ordinet. Si autem hoc negligat facere, populi conueniant episcopos vicinæ prouinciæ & illum solum episcopum, qui in prouincia remansit, ipsi episcopi citabunt, vt veniat. Si vero non venerit, ipsi nihilo minus eum ordinabunt.

f ¶ Si forte.] Hoc ca. semper ad hoc consueuit induci, linquant in eligendo p̄ter vnum, q̄ ille solus nō p̄ssit eligere, cum non constat in eo ius vniuersitatis. Io. q̄d credo falsum, vt ff. quod cuiusq; vniuer. l. sicut municipij, in fi. & extra de elect. bonæ memoriæ 2. Vnde dico q̄ si omnes peccent p̄ter vnum. q̄ ille solus potest eligere per iura superius posita.

g ¶ Superstes.] Et ita ius vniuersitatis deuoluitur ad vnum. insti. de leg. §. si grex. ff. q̄d cuiusq; vniuer. sicut. §. in decuriombus. B. Sed quis dabit ipsis episcopis expensas? ecclesia quæ vacat. arg. 4 q. 3. vēturis. & 10. q. 3. cauendū. & 12. q. 2. charitatē. si est tenuis, comedent de suo, vt extra de vita & honesta. cler. cum ab omni.

h ¶ Conuocet.] Sed nūquid tenētur illi cōuenire ad cōuocationem illius? Tenentur quidem & nisi venirēt peccarent, arg. 11. q. 1. sicut enim arg. dist. 50. p̄cipimus. & debent tunc cogi ab ipsorum prælato Vel papa. H. dicit q̄ ab isto compelli possunt auctoritate huius canonis. nam quandoque par in parem habet imperium, vt 2. q. 6. placuit 2. & 6. q. 4. cap. 2.

i ¶ Cōuocet.] Arg. q̄ vacante ecclesia clerici possunt vicinos

vicinæ prouinciæ, & cum eis ordinet cōprouinciales sibi episcopos. Quod si facere neglexerit [a], populi [b] conueniant episcopos prouinciæ uicinæ, & illius prius commoneant episcopum, qui in eadem prouincia commoratur, & ostendant, quòd populi petant sibi episcopum rectorē, & doceant iustum esse, vt ueniat ipse [c], & cum eis ordinet episcopum. Quòd si litteris conuentus tacuerit [c], & dissimulauerit, nihilq; rescripserit; tunc satisfaciēdum est populis, ut conueniant ex vicina prouincia episcopi, & ordinent episcopum.

¶ *Capitulum hoc, quomodo refertur à Gratiano, præcipuè in priore parte, neque cum Latino, quod geminum est in tomis conciliorum, multoque minus cū Græco canone conuenit: quinetiā apud Burchardu, & Iuonem varie legitur. Huius vero concilij canones à Latinis Latinè, & à Græcis Græcè à principio scriptos fuisse Nicolaus Papa Photio scribens in epistola, quæ incipit,* Innumerabilium, *his uerbis indicat.* Quomodo autem non esse apud vos Sardicenses canones tu solus adstruere poteris, quando non solū a Latinæ, uerum etiam cum aliis a Græcæ linguæ hominibus statuti sunt, & promulgati? Qua de re credibile non est, quod ibi diffinitum est, unumquemq; ipsorum minimè propriæ linguæ tradidisse. *Dionysius quoque exiguus in epistola ad Stephanū episcopū, qua ei suā Græcorum canonū interpretationē obtulit, Sardicense concilium à principio inter Latinos Latinè editum fuisse his verbis significet:* Tunc sancti Chalcedonensis concilij decreta subdentes, in his Græcorum canonū finem esse declaramus, ne quid præterea notitiæ uestræ credamur velle subtrahere. Statuta quoq; Sardicēsis concilij, atq; Africani quæ Latinè sunt edita, suis à se numeris cernunt esse distincta.

a ¶ Vt ueniat ipse.] *Tam in concilio, quod est in codice canonum, quàm quod in collectione Isidori & apud Burchardum, & Iuonem legitur,* ut & ipsi ueniant, & cum ipso ordinent episcopum *Græcus autem canon ita habet.*

Ὅτι ἰος ἐπίσκοπος εἶπεν, ἐὰν συμβῇ ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ, ἐν ᾗ πολλοὶ εἰσὶ ἐπίσκοποι τυγχάνοντες, ἕνα ἐπίσκοπον ἀπομεῖναι, κἀκεῖνος κατά τινα ἀμέλειαν μὴ βληθῇ συνελθεῖν καὶ συναγεῖραι τὴν κατάστασιν τῶν ἐπισκόπων, τὰ δὲ βληθῇ συναθροισθέντα παρακαλοῦν γίνεσθαι τοῦ κατασῆσιν τὸ παρ' αὐτῶν ἐπιζητούμενον ἐπίσκοπον, χρὴ πρότερον ἐκεῖνον τὸν ἀπομείναντα ἐπίσκοπον ὑπομιμνήσκεσθαι διὰ γραμμάτων τῶν ἐξάρχων τῆς ἐπαρχίας (λέγω δὴ τὰ ἐπισκόπων τῆς μητροπόλεως) ὅπι ἀξιοῖ τὰ βληθέντα ποιμένα αὐτοῖς προσῆναι, ἡγοῦμαι καλῶς ἔχειν καὶ τοῦτον ἐκλέγεσθαι, ἵνα παρακληθῇ. Εἰ δὲ μὴ διὰ γραμμάτων ἀξιωθεὶς παρακληθῇ, μήτε μὴν ἀπροθύμως τὸ ἱκανὸν τῆς βληθησεται τοῦ πλήθους χρῆναι ἔσθαι. χρὴ δὲ καὶ μεταπαλεῖσθαι, καὶ τὰς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπισκόπους, ὡρος τῶν κατάστασιν τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου.

Id est, Osius episcopus dixit. Si qua in prouincia, in qua plurimi sunt episcopi, contigerit unum episcopum morari absentem, neque eis propter negligentiam quandam conuenire uoluerit, neque episcoporum creationi consentire; populi uero congregati postulent eum, quem ipsi expetunt, episcopum constitui: primum oportet episcopum illum, qui absens moratur, admoneri litteris primatis prouinciæ (nimirum episcopi metropolitani) de populorum postulato, pastorem sibi dari petentium: rectè autem se habere puto, eum quoque, ut interfit

a ¶ Neglexerit.] Argum quod si subditi negligūt facere quæ debent, ea debeant suppleri a maiori vel per se vel per alium, & econuerso. argu. 9. q. 3. cum simus. argu. 80 dist. volumus. 8. q. 3. Artaldus.

b ¶ Populi.] Largè sumitur hic populus quia causa cōis est, & ita nō est contra. 9 q. 3. cum simus. Præsumitur in multis cōtra tacentē.

c ¶ Tacuerit.] Hic tacens pro contumace hr. Alibi pro fugiente. 63. dist. sit rector. Alibi pro contradicente, vt ff. de procu. filiusfamilias. §. inuitos. 86. dist. tanta. Alibi pro consentiente. 54. distin. si seruus. ff. de interrog. act. de ætate. §. qui tacuit. Alibi pro neutro, ff. de regul. iur. qui tacet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ARchiepiscopus.] Hæc dist. diuidit in duas partes. Secunda ibi,] De episcopis.] Io. de Fant.

CASVS. Supra in duabus proximis distin. dictum est de ordinibus episcoporum: nunc vero dicit Gratianus de ordinatione archiepiscoporum in hac 66. dist. in qua dicitur, quòd debet ab omnibus episcopis prouinciæ ordinari, & repetit de ordinatione episcoporum.

Consecratio epi & archiepi differũt.

a ¶ Archiepiscopus.] Hic depingitur 65. distin. in qua ostendit, magister duos: scilicet quos debeant interesse in consecratione metropolitani: quia omnes suffraganei, & quod nullus debeat consecrari in episcopum à pauciorib⁹, quam à tribus. Dicit ergo Hu. hoc re ferre inter consecrationem episcopi, & archiepiscopi; quia in consecratione archiepiscopi omnes episcopi interesse debent nisi esset urgentissima necessitas, in consecratione episcopi etiam si nõ sit grauis. dum tamen aliqua sit necessitas, sufficit per litteras consentire. 51. dist. c. fi.

ARchiepiscopus ab omnibus.] CASVS. Anicetus Papa statuit in hoc cap. vt archiepiscopus ordinetur ab omnibus episcopis suæ prouinciæ: nec debet hoc mutari: quia qui omnibus episcopis debet præesse, debet ab omnibus approbari & constitui. quod si aliter factum est, vel fuerit, irritum erit. Sequens §. patet. in quo dicitur, quòd episcopus debet ordinari saltem à tribus episcopis.

Electioni ab batis qs consentire dẽt.

b ¶ Archiepiscopus.] Argu. q⁹ si eligitur abbas alicuius monasterij, qui præest alijs monasterijs, omnes abbates illorum monasteriorum debent consentire, & electioni interesse.

c ¶ Ab omnibus.] Arg. quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, vt 8. q. 1. licet C. de auctoritate præstan. l. vlt. & 54. dist. c. 1.

d ¶ Irrita.] Quo ad officij executionem.

e ¶ Quæ in tribus.] Sed quare tres episcopi debent interesse? qua in tribus est fidei fundamentum: quam puris & simplicibus verbis conteri tenentur. 23. dist. qui episcopus & 24 dist. quando.

POrro.] CASVS. Quæritur fuit ab Anacleto utrum episcopus posset ordinari à pauciorib⁹ quàm à tribus episcopis. Et respondet quòd non, & hoc exemplo Iacobi Hierosolymitani archiepiscopi, qui fuit ordinatus à tribus: scilicet à Petro, Iacobo, & Ioanne. Et in hoc dederunt formam suis successoribus, vt ad minus à tribus episcopis cæteris consentientibus consecretur episcopus.

Iacobus fuit primꝰ archiepiscopus. Iacobus frater Dñi nuncupabatur.

f ¶ Archiepiscopus.] Supra 21. dist. cleros. contrà. Sed Matthias fuit primus ordinatus in clericum; iste primus in archiepiscopum.

g ¶ Nuncupatus.] Qui filius? fuit soror is matris Domini: vel quia fuit ei similis prorsus in persona: vel quia mater sua fuit filia fratris Ioseph, qui putabatur pater Domini 1. 27. q. 2 coniunx.

h ¶ Ordinatus.] Id est, ad certi loci administrationem electus: vel ordinatus simpliciter. Sed nonne omnes apostoli erant episcopi? Videtur quòd sic: quia Petro primo fuit datus pontificatus: & omnes alij fuerunt pari potestate præditi, vt 21. dist. in nouo 2. Item episcopi successerunt in locum apostolorum, vt 68 dist. in. quorum. ergo apostoli fuerunt episcopi. Item legitur de Iuda, quòd episcopatum eius accipiat alter. Ad hoc dicunt quidam, quòd omnes apostoli erant simplices sacerdotes, & tamen consecrare poterant. nam Moyses simplex sacerdos erat. 1: & tamen cõsecrauit Aaron, vt 32. dist. §. 1. nec tunc differentia erat inter episcopum & sacerdotem, ut 95. dist. olim. Vel dic q⁹ tantum visibili vnctione hi tres consecrauerũt eum: sed prius erat inuisibiliter vnctus à Domino. vel dic q⁹ non ordinauerunt eum:

Ad hoc vt facere quod dt Pſ. Moyses & Aaron in sacerdotibus eius. Dic. ſm d. Hu. Cardi. q⁹ reuera non legitur q⁹ Moyses fuerit sacerdos nisi q⁹ aliqua fecit q⁹ pertinent ad sacerdotem, iõ Pſal. dicit, Moyses & Aarõ, &c.

Polyc. ibidem. Anſl. l. 6. c. 53.

Ext. de tẽp. ord. c. ſi archiepſs. Poly. l. 2. tit. 8. Anſl. l. 6. c. 39. Burc. l. 1. c. 28. Iuo par. 5. c. 139 Pann. l. 3. c. 10.

Idem repetitur in epi. Anicet. i. Poly ibidem. Anſl. l. 6. c. 53. Burc. l. 1. c. 15. Iuo p. 5 c. 139. Panu. l. 3. c. 17.

fal. admiſti.

† Sic Iuſtinianeus. 133. in prin.

Ad hoc vt facere quod dt Pſ. Moyses & Aaron in sacerdotibus eius. Dic. ſm d. Hu. Cardi. q⁹ reuera non legitur q⁹ Moyses fuerit sacerdos nisi q⁹ aliqua fecit q⁹ pertinent ad sacerdotem, iõ Pſal. dicit, Moyses & Aarõ, &c.

Polyc. ibidem. Anſl. l. 6. c. 53.

Ext. de tẽp. ord. c. ſi archiepſs. Poly. l. 2. tit. 8. Anſl. l. 6. c. 39. Burc. l. 1. c. 28. Iuo par. 5. c. 139 Pann. l. 3. c. 10.

Idem repetitur in epi. Anicet. i. Poly ibidem. Anſl. l. 6. c. 53. Burc. l. 1. c. 15. Iuo p. 5 c. 139. Panu. l. 3. c. 17.

1 Ar. 22. q. 5. quæritur. Apoſtoli fuerũt epiſcopi. 2 Et 24. q. 3. loquitur. 2 a prior.

sit, expectari †. Quòd si neque per litteras rogatꝰ affuerit, ac ne rescripserit quidem, satisfaciẽdum populi voluntati est. Conuocari autẽ oportet ex vicina etiam prouincia episcopos ad metropolitani episcopi creationem.

DISTINCTIO LXVI.

ARchiepiscopus a autem ab omnibus suæ prouinciæ episcopis debet ordinari †.
Vnde Anicetus Papa in epist. ad episcopos Galliæ.

¶ Ab omnibus suffraganeis suis archiepiscopus ordinetur. C. I.

ARchiepiscopus b α ab omnibus suæ prouinciæ episcopis ordinetur. *& infra* β. ¶ Illud tamen, quod de archiepiscopi consecratione prædictum est, atque præceptum, id est, vt omnes suffraganei eum ordinent, nullatenus immutari licet: quia qui illis præest, ab omnibus c episcopis, quibus præest, debet constitui. Sin aliter præsumptum fuerit; viribus carere non dubium est; quia irrita d erit eius secus acta ordinatio.

α ¶ Archiepiscopus.] Hæc *prior pars in epistola ipsa & apud cæteros collectores fusius exponitur.*

β ¶ Et infra.] *Hic in epistola cum multa alia sunt interiecta, tum cap.* comprouinciales *supra dist. 64.*

De episcopis autem non ordinandis à paucioribus quã tribus e episcopis, Anacletus epist. 2. ad episcopos Italiæ scribit, dicens.

¶ Episcopus non minus, quam à tribus episcopis ordinatur. C. II.

POrro & Hierosolymitarum primus archiepiscopus f beatus Iacobus, qui iustus dicebatur, & secundum carnem Domini nuncupatus g est frater, a Petro, Iacobo, & Ioanne apostolis est ordinatus h, successoribus videlicet

a ¶ Archiepiscopus.] Argu. q⁹ si eligitur abbas alicuius monasterij, qui præest alijs monasterijs, omnes abbates illorum monasteriorum debent consentire, & electioni interesse.

b ¶ Ab omnibus.] Arg. quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, vt 8. q. 1. licet C. de auctoritate præstan. l. vlt. & 54. dist. c. 1.

c ¶ Irrita.] Quo ad officij executionem.

d ¶ Quæ in tribus.] Sed quare tres episcopi debent interesse? qua in tribus est fidei fundamentum: quam puris & simplicibus verbis conteri tenentur. 23. dist. qui episcopus & 24 dist. quando.

POrro.] CASVS. Quæritur fuit ab Anacleto utrum episcopus posset ordinari à pauciorib⁹ quàm à tribus episcopis. Et respondet quòd non, & hoc exemplo Iacobi Hierosolymitani archiepiscopi, qui fuit ordinatus à tribus: scilicet à Petro, Iacobo, & Ioanne. Et in hoc dederunt formam suis successoribus, vt ad minus à tribus episcopis cæteris consentientibus consecretur episcopus.

Iacobus fuit primꝰ archiepiscopus. Iacobus frater Dñi nuncupabatur.

f ¶ Archiepiscopus.] Supra 21. dist. cleros. contrà. Sed Matthias fuit primus ordinatus in clericum; iste primus in archiepiscopum.

g ¶ Nuncupatus.] Qui filius? fuit soror is matris Domini: vel quia fuit ei similis prorsus in persona: vel quia mater sua fuit filia fratris Ioseph, qui putabatur pater Domini 1. 27. q. 2 coniunx.

h ¶ Ordinatus.] Id est, ad certi loci administrationem electus: vel ordinatus simpliciter. Sed nonne omnes apostoli erant episcopi? Videtur quòd sic: quia Petro primo fuit datus pontificatus: & omnes alij fuerunt pari potestate præditi, vt 21. dist. in nouo 2. Item episcopi successerunt in locum apostolorum, vt 68 dist. in. quorum. ergo apostoli fuerunt episcopi. Item legitur de Iuda, quòd episcopatum eius accipiat alter. Ad hoc dicunt quidam, quòd omnes apostoli erant simplices sacerdotes, & tamen consecrare poterant. nam Moyses simplex sacerdos erat. 1: & tamen cõsecrauit Aaron, vt 32. dist. §. 1. nec tunc differentia erat inter episcopum & sacerdotem, ut 95. dist. olim. Vel dic q⁹ tantum visibili vnctione hi tres consecrauerũt eum: sed prius erat inuisibiliter vnctus à Domino. vel dic q⁹ non ordinauerunt eum:

suis dantibus formam, vt non minus, quàm à tribus episcopis, reliquisque omnibus assensum præbentibus, vllatenus episcopus ordinetur, & communi voto ordinario celebretur.

DISTINCTIO LXVII.

PResbyteri a vero, & choriepiscopi ab vno episcopo ordinari possunt.
Vnde Anacletus epis. 2. ad episcopos Italiæ.

¶ Sacerdos ab vno episcopo possunt ordinari. C. I.

RElicui sacerdotes à proprio ordinẽtur episcopo, ita vt ciues b & alij sacerdotes c assensum præbeant, & ieiunantes d ordinationem celebrent. Similiter & diaconi, e ordinentur. Cæterorum autem graduum distributioni trium f veracium testimonium, cum episcopi scilicet approbatione, sufficere potest.

Item in Hispalensi concilio secundo, capite 6. legitur.

¶ De eodem. C. II.

EPiscopus sacerdotibus, ac ministris solus g honorem dare potest, solus auferre h non potest.

DISTINCTIO LXVIII.

QVæritur 1 de illis, qui ordinantur ab his, quos non constat fuisse episcopos, an sint iterum consecrandi, an non. Quòd vero consecrandi non sint, probatur auctoritate Gregorij, qui scribens Ioanni Rauennati, episcopo, lib. 2. epist. 32. ait.

PResbyteri.] Hæc dist. diuiditur in duas partes. Secunda ibi, [Episcopus.] Ioan. de Fan.

CASVS. Expeditio tractatu de ordinatione episcoporum & archiepiscoporum: nunc in hac 67. dist. ostendit Gratianus à quibus presbyteri, chorepiscopi, & reliqui clerici sint ordinandi, & non à pluribus.

a ¶ Presbyteri.] Hic depingitur 67 distin. ostenso quòd episcopus non potest ordinari nisi à pluribus: ostendit hic quod reliqui sacerdotes & clerici ordinari possunt ab uno solo episcopo. In ordinatione tamen sacerdotum & diaconorum alij sacerdotes & ciues assensum præstare debent. In reliquorum ordinatione sufficit testimonium trium.

RElicui] CASVS. Dicitur hic quod reliqui sacerdotes & diaconi à proprio episcopo sunt ordinandi: ita q⁹ ciues & alij sacerdotes consentiant: ita quòd nec sine illis potest beneficia conferre, nisi hoc habeat ex consuetudine, vt extra de his quæ fiunt à maiori parte cap. ea noscitur.

Ordinatio à ieiunantibus fiat. In ordinatione vero cæterorum sufficiunt tres testes, & episcopi approbatio. Quod sequitur planum est.

b ¶ Vt ciues.] Quibus debent præesse.

c ¶ Sacerdotes.] Quibus dẽt assocciari: vel de quorum collegio est. Vel de clericis maioris ecclesiæ dicit. sine quorũ cõsẽsu episcopus clericos ordinare nõ debet, vt dixi 24. d. episcopus.

d ¶ Ieiunantes.] Tã ordinãtes, quàm ordinati, vt inf. de consecr. dist. 5. vt episcopi. inf. d. 75. quod à patribus.

e ¶ Diaconi.] Nam ecclesię præcipue cõmittuntur presbyteris & diaconis. 12. q. 2. diaconi.

f ¶ Trium.] Infra 1. q. 1. placuit vt de ordinatione. ver. multorũ. contra Sed ibi multi possunt dici tres. inſti. de iure pers. §. vlt. sup. dist. 23. episcopus. cõtra, supra d. 23. lector. contra. Sed hoc de notis intelligitur: illud de ignotis. Vel hic cum occulte ordinat, & sine solemnitate: illud cũ publice, &c.

Tres dicunmulti. tur multi.

EPiscopus, &c.] Hæc est secunda pars distinctionis. & habes hoc 15. q. 7. capitu. 1. Ioan. de Fan.

g ¶ Solus.] Id est, sine alijs episcopis potest ordinare aliquos: sed sine alijs episcopis nõ põt deponere, vt 14. q. 7. felix. non autem excludũtur clerici: quia nec sine illis potest beneficia conferre, nisi hoc habeat ex consuetudine, vt extra de his quæ fiunt à maiori parte cap. ea noscitur.

Episcopus solus beneficia conferre non potest cessante consuetudine.

h ¶ Auferte.] Infr. 21 q. 3. episcopus & 15. q. 7. c. vlt.

QVæritur.] Hæc distin diuiditur in quatuor partes, in quarum prima quæritur si aliqs fuerit ordinatus ab eo, de quo dubitatur an esset episcopus, verum debeat iterum ordinari. & primo probatur q⁹ non, superficialiter. Secũda ibi, [Inter episcopos.] Tertia ibi, [Hi vero.] Quarta ibi, [Quod autem.] Ioan de Fant.

CASVS. Supra ostendit Grat. de ordinatione eorum, quos constat esse episcopos: in hac vero 68. dist. quæritur, an illi sint reconsecrandi qui ordinantur ab illis, quos non constat esse episcopos. Et primo probat, q⁹ nõ ſtin. ꝑxi. in fine. Postea probat contra. Tandem dat solutionem inf. in § [Quod ergo.]

2 Quia magister. su. di. prin. fecerat mentionẽ de choriepis: ideo de hoc

i ¶ Quæritur.] Hic depingitur 68 dist. in qua magister ostendit quid iuris sit de clericis qui ordinãtur ab eis, ipsis interse quos non cõstat esse epos: & quæ ꝓna sit inter epos & rit in hac dichoriepos 2. & quare choriepi recesserũt ab aula domini. quarto ostẽdit, qui successerũt in loco Apostolorum. ſm H.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sicut.]CASVS. Ioan. archiepʒ Rauennæ de duobus quęsiuit. Primo vtrum sacerdotes semel cõsecrati essent iterum consecrandi. Et tñt q̃ nõ: sicut ut nõ sunt rebaptizandi. Secundo vtrum illi, qui cum leui culpa sunt ordinati præsbyteri, debeant deponi. Et tñ dñet q̃ non, sed eis debet pœnitentia imponi.

a ¶ Sicut.] Hoc cap. nõ facit ad propositum Gra. quia hoc c. loquitur, de illis, qui sunt ordinati à tali, quos constat esse episcopos: & illud cõt qđ sequit, similiter male, inducitur: q̃ a nullo mõ est cõtrariũ: & ita superficialis est argumentatio magistri.

b ¶ Cõsecratus,] Prima q. 1. si q̃s cõsugerit. cõt. & 1. q. 7. Damb. tũ. cont. ibi dñt q̃ ordinatus male vel baptizatus, iterũ ordinaꝛ. Sed illud verũ est, cũ extra formã ecclesię est ordinat⁹ vel baptizatus: alias secus. de consec. dist. 4 ostenditur. ner. si. &c. quomodo.

Ordinatus semel, an possit iterũ ordinari.

c ¶ Cum leui culpa.] Dicunt quidam, veniali. arg. 25. dist. §. criminis. Alij leui. i, id est, mortali pręterite, non tñ permanente: nam peccauit, sed pœnituit. Sed q̃ a post talem culpam se peremisit, promoueri, aliã culpam cõtraxit, cũ qua promotus est: de qua hic loquitur. Tu dic, q̃ promoueri pe cum culpa existente & manente mortali, dũ tñ leui. De hmõi culpis colligere ex ępla 5. quæstio. 4. in loco. 21. q. 4. c. vlt. 18 dist. cap. vlt. de consec. dist. 2. relatum. Sed hic nota, quod omnes concordãtiæ ittæ de promotis loquuntur, sed si enorme peccatum tacuisset, secus esset, ut 50. dist. ex pœnitentibus. 10. nisi esset occultum peccatum, ut extra de temp. ordin. quæsitum. nisi in homicidio, ut ibi. B.

ECONTRA. CASVS. Modo uult probare contrarium s. licet, quòd sunt reconsecrandi.

PResbyteri.] CASVS. Quidam cum putarentur epi, quosdam presbyteros ordinauerunt: sed postea dubitabatur utrum fuerint epi in ueritate, aut non: unde fuit quæsitum à Gregorio, utrum illi sint iterum à proprio episcopo ordinandi & consecrandi. Et tñ dicebat q̃ sic, sex quo tc licet dubitabatur: si tamen sint bonæ uitæ, & eruditi in ministerio Christi, & in lege diuina

d ¶ Qui ordinant.] Vera littera est, ordinant. ad hoc facit 3. q. 4. quos.

e ¶ consecrentur.] Hic in dubio potius præsumitur non ordinatus, q̃ ordinatus. similiter in dubio præsumitur potius non baptizatus, ut q̃ baptizatus ut de consec. dist. 4 paruulos. & in dubio, potius ps̃umitur ecclesia nõ cõsecrata q̃ consecrata, ut de cõsecrata: dist. 1. solemnitates. Sed cum ita præsumitur in his sacramentis quare in sacramẽto matrimonij potius præsumitur p̃ ipso, q̃ cõt. ipsũ ut 33. q. 2. si quis acceperit? Rñ sine omni periculo est, si sacramenta illa iterentur. Sed periculum esset, si iudicaretur nõ esse matrimoniũ vbi est. Item quare nõ creditur hic verbo illius, qui se dicit ordinatum:

Sacramẽta non præsumuntur, excepto matrimonio.

Baptizatum se dicenti creditur.

¶ Semel consecratus iterum consecrari non debet. C. I.

Sicut[a] semel baptizatus iterum baptizari non debet; ita qui consecratus [b]est semel, in eodem iterum ordine nõ debet consecrari. Sed si quis forsitan cum leui culpa[c] ad sacerdotium venit, pro culpa pœnitentia indici debet, & tamen ordo seruari.

4 sent. dist. 25. Poly. l 2. tit. 36. Ans. l. 7 c. 104. Pann l 3 c. 76. Iuo par. 6. c. 82.

Contra Gregorius tertius ad Bonifacium episcopum, epistola 2. scribens testatur.

¶ De presbyteris, qui ordinantur ab eis, quos constat episcopos non fuisse. C. II.

PResbyteris, quos ibidẽ repperisti, si incogniti fuerint illi, qui † ordinant[d], & dubium est eos episcopos fuisse, an non, qui eos ordinauerit; si bonæ actionis, & catholici viri sunt, ipsi presbyteri, & in ministerio Christi, omnique lege sancta edocti, ab episcopo suo benedictionem presbyteratus suscipiant, & consecrentur[e]: & sic ministerio sacro fungantur.

Ans. l. 7. c. 115. Iuo p. 8 c. 117. † *à quibus fuerint ordinati*] orig.

Quòd ergo consecratus, in eodem ordine iterum consecrari prohibetur, de eo intelligendũ est, qui consecratus est ab illo, quem certum erat consecrandi ius habere. Qui autem ab illo consecratur, quem non constat ius consecrandi habuisse, iterum consecrandus est; quia si ille consecrandi ius non habuit, iste ex olei effusione nil cõsecrationis accepit. Et quia in ipso ordine consecratus non erat, nunc qua si primum ad consecrationẽ veniens ab episcopo sacerdotalem benedictionem, & consecrationem consequitur. Si autem ius consecrandi habuit, in prima vnctione cõsecutus est consecrationem: in secunda vero non reiteratur[f] consecratio, sed sola vnctio: sicut, de quo dubiũ ẽ, an sit baptizatus, vel nõ; dẽt baptizari: q si prius baptizatus nõ fuerat, vt inf. de consecra. distin. 4. ostenditur. vel qũo diceretur quis bis baptizari, vt inf. de consecrat. dist. 4. qui bis. ca. eos. Item cum dicatur, accedat verbũ ad elementũ, &c. 1. quæstio. 1. derrahe. ergo quoties dicuntur verba illa, & apponitur elementum, fit nouum sacramentum 1.

b ¶ Semine.] Fornicario. nam dicit G. q̃ etiam in ecclesia viri vxori tenetur debitum reddere, sed male. argu. ff. de fol. quod dicimus.

c ¶ Propterea.] Adde aliũ casũ de cõse. di. 1. si motum.

INTER EPISCOPOS. Hęc est secunda pars distinctionis, in quo ponit differentiam inter episcopos, & choriępiscopos. io. de Fan.

CASVS. In hoc §. assignat Gratianus differentiam triplicem inter epos & choriępiscopos, qa epi ponuntur tantum in ciuitatib. choręp scopi in vicis. episcopi formatas tribuunt litteras. choriepiscopi commendatitias siue pacificas tantũ. Item episcopi conferunt sacros ordines, choriepiscopi tantũ minores.

d ¶ Inter epos.] Ponit tres differentias inter episcopos & choriepiscopos. Iiti autem choriepiscopi aliquid habebant supra presbyteros, sed non bene determinat quid.

Chorępi aliquid habebant vltra p̃ sbyteros.

e ¶ Formatas.] Formatę siue dimissorię dicuntur litterę, quibus quis eximitur à iurisdictione sui episcopi, quę olim cum solennitate magna fiebant, vt 73. dist. c. 1. Commendatitiæ siue pacificę dicũtur, quæ dantur clerico viatori, quo. cõmendatur, vt pacificè possit exequi officia sũum. Et licet Gratianus dicat, q̃ archi episcopi dare tales poterant; illud non credo 2. sed solus episcopus, vt de consecr. dist. 5. nõ oportet. 71. dist. extraneo.

Formatę siue dimissorię.

consequitur gratiam baptismi: si autem baptizatus erat, nihil accipit in secunda vnctione: † nec pertinet hoc ad reiterationem baptismi, sed ad cautelam salutis. Hoc & de ecclesiis consecrandis similiter obseruandum est.

Vnde in Nicæno concilio legitur.

¶ Non debet iterum consecrari ecclesia semel consecrata. C. III.

† *latione*

De consec. dist. 1. c. ecclesijs.

ECclesijs[a] semel consecratis Deo, non iterũ debet consecratio adhiberi, nisi aut ab igne exustæ, aut sanguinis effusione, aut cuiuscunque semine[b] fuerint pollutæ: quia sicut infans à qualicunq, sacerdote in nomine patris, & filij, & spiritus sancti semel baptizatus, non debet iterum baptizari; ita nec locus Deo dicatus est item consecrandus, nisi propter eas[c] causas, quas superius nominauimus; si tamen fidẽ sanctæ Trinitatis tenuerunt, qui eum consecrauerunt.

2 *Inter episcopos[d] & choriepiscopos autem hęc est differentia, quod episcopi non nisi in ciuitatib. choriepiscopi ẽt in vicis ordinari possunt: episcopi formatas[e] tribuunt; choriepi non nisi commendatitias,[f] & pacificas dare valent. Epi ius consecrandi habent; choriepiscopi tãtum minores ordines tribuunt; leuiticam[g] autem & sacerdotalem benedictionem non valent præstare. De his ita scribit Leo ꝑ. ad episcopos Germaniæ, & Galliæ, epist. 86. al. 88.*

¶ In quibus choriepiscopi ab episcopis differant. C. IIII.

Iuo p. 7. cap. 72. Ant. l. 7. ca. 122. Poly. l. 4. tit. 26.

QVamuis choriepiscopis, & presbyteris plurima[h] cũ episcopis ministeriorum communis sit dispensatio, quædam tantum auctoritate veteris legis, quædam nouellis, & ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint: sicut est presbyterorũ & diaconorum, aut virginum consecratio, sicut constitutio altaris, ac benedictio, vel vnctio. Si quidem nec erigere[i] eis altaria, nec ecclesijs: vel altaria

Nam & sæpius sumit aliqs corpus Christi: & sæpius excõcãt aliqs, & ex plurib. causis aliquis possidet rẽ aliquã, vt ff. de acq. pos. possideri, §. ex plurib. Sed certe secundum hoc si centies aliqs contraheret cũ aliqua. tot essent matrimonia, q̃ falsum est. 31. q. 1. quo. Item posset secundum hoc deponi ab vno sacerdotio, & retinere aliud. Dicas ergo q̃ nõ iterat̃ nisi vnctio exterior, & sicut secta manumissio nihil adijcit primę, vt C. de manumiss. vindi. l. 2. sic in sacro. Victima optimo verior est. Ecclesijs.] CASVS. Quæsitum est in Nicæno concilio, vtrum ecclesiæ semel consecratæ sint iterum reconsecrandæ. Respondetur, q̃ non, si in forma ecclesię sint consecratæ, nisi aliquius semine, vel sanguinis effusione sint pollutæ, vel combustę. Nam sicut semel baptizatus non debet iterum bapuzari, sic locus in forma ecclesiæ consecratus non debet iterum consecrari, nisi propter supradictas causas.

g ¶ Ecclesijs.] Quid iuris sit de hac materia, notaui de consecra. dist. 1. ecclesijs.

Quod archidiaconus eas dare non possit, habes extra de offi. arch. significati.

f ¶ Commendatitias.] Arg. contra 71. dist. extraneo

g ¶ Leuiticam.] Nec subdiaconalem, nisi tantum lectoratum, vt infra prox. dist. c. 1. in fi. Sed G. fuit deceptus ex c. seq. vbi non dicitur nisi de duob ꝑdinibus tantum. Ioan. de Fan.

Quamuis.] CASVS. In hoc cap. 10. enumerantur, quę pertinent ad officium episcoporum, quæ choriępiscopi sibi vsurpare non debent, licet multa sint communia choriępiscoporum, & presbyterorum cum episcopis.

h ¶ Plurima.] Quo ad minores ordines conferendos, quo ad prędicationem; quo ad confessionem, ita tamẽ quod non possit conferre nisi lectoratum, & inferiores, ostiariatum, & psalmistatum.

i ¶ Erigere.] In ecclesia consecrata, nã ante consecrationẽ licet presbyteris cõstituere altaria, sed post non nisi de consensu episcopi: quod si fecerit, deponatur,

Altaria ante consecrationem erigi possunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

urg.inf.de consec.dist.1.nullus presbyter hæc expositio est illius verbi,constitutio altaris.

a ¶ Fidelibus baptizatis.] Hugo intelligit litterâ sic, baptizatis scilicet extra ecclesiam, & redeuntibus ad eã,vt de consec.dist.4.ab antiqua. quod postea sequitur, de hæreticis intelligit.

consecrare licet, nec per impositionem manuum, fidelibus baptizatis, [a] † vel conuersis hæreticis † [b] paracletum spiritum sanctũ tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontes signare, nec publice [c] quidem in missa quamquam pœnitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epistolas mittere. Hæc enim oĩa illicita sunt choriepiscopis,qui ad exemplum, & formam 72.† discipulorum esse noscuntur, vel presbyteris,qui eandem gestant figuram: quoniam quamquam consecrationem habeant, pontificatus tamen apicem non habent.

†baptizãdis.] orig. & Iuo. †ex hæresi.] orig.

† al.70.

3 *His vero propter insolentiam suam,qua officia episcoporum sibi vsurpabant:ab ecclesia hodie prohibiti sunt. Vnde Damasus [d] Papa ait ad episcopos Africæ, epist.4.*

¶ Ordo choriepiscoporum à sacra sede reprobatur. C. V.

CHoriepiscopi tã ab hac sacra sede,quàm à totius orbis fuerant episcopis prohibiti.Nimis ergo eorum institutio improba,nimis est praua, quia vt hi de summo sacerdotis ministerio aliquid præsumant, omni auctoritate caret.*& infra.*¶Nam non amplius,quàm duos ordines inter discipulos Domini esse cognouimus, id est duodecim Apostolorum,& septuaginta † discipulorum. Vnde [c] iste tertius processerit, [f] funditus ignoramus.[g] Et quod ratione [h] caret,exti rpari necesse est.

Polyc. ibidẽ. Anſ.l.7.c.123

† al.72.

4 ¶ Quòd autem † episcopi non sint, qui minus,quàm à tribus sunt ordinati episcopis, & omnibus patet:quoniã, vt bene nostis, prohibitum à sanctis est patribus, vt qui ab vno,velà duobus sunt ordinati episcopis,nec nominẽtur episcopi.Si nomen non habent, [i] qualiter officium habebunt?

† al.enim.

Item Vrbanus secundus.

¶ Apostolorumin eccelesia locum episcopi teneant. C. VI.

QVorum vices [k] in eccleſia habeant episcopi,& quis eis hanc dignitatem dare debeat, sanctus Augustinus ostendit,inquiens:] Pro patribus tuis nati sunt tibi filij. *In Psal.44.*

1 Hoc dicit La. sed litera hoc non patitur, qa aperte loqtur de hæreticis loã. de Fant.

b ¶ Hæreticis.] inf. de consec.distinct.4. quamuis.

c ¶ Nec publice.]¶ solus episcopus potest.50.dist.in ea.nisi in necessitate, vt 16.q.6.c.vlt.& c.1.

HI VERO. Hæc est tertia pars distin qua probat,¶ choriepiscopi recesserũt ab aula. Io.de Fant. CASVS. Dicitur in hoc §.¶ choriepiscopi episcoporum officia vsurpabant, & ideo ordo eorum est hodie extirpatus.

d¶ Vnde Damasus.] Sed tamẽ hũc Nicolaus est secut⁹, & sic est contra dist. 50.Illudeat,sed iã tempore Nicolai aboleuerat constitutio Damasi, vel fuerunt prohibiti,non qa essent, sed ne essent, vt prius.

Choriepiscopian fuerint ab Apostolis instituti.

CHoriepi.] CASVS. Quæsitum fuit a Damaso Papa quare ordo choriepiscorũ sit hodie phibitus. Et rñdet ꝓ duas rõnes.Prima est,quia sibi improbe vsurpabãt officia episcorum.Secunda est: quia tantum duos fuisse ordines legitur inter discipulos Christi,s.duodecim Apostolorum,& septuaginta duorum discipulorum, & cũ non possit ratio reddi, vnde iste tertius ordo processerit, ideo merito extirpari debet.Et illud quod postea sequitur,est pars c.vt dicit Hug.Alij tamen dicunt,quod est. §.Casus patet per se.

e ¶ Vnde.]Id est,ex qua causa.

f ¶ Processerit]Quo ad talem præsumptionem.

g Ignoramus.] Sed nonne per totum orbem fuerunt choriepiscopi,ergo præsumendum est,ꝙ fuerũt ab apostolis vel concilijs instituti,vt 12.dist.illa. Sed hic non negat illos ab apostolis institutos, sed causam institutionis ignorat.Et est hic argũ.ꝙ a quocunque auctore aliquid fit institutum, & quantumcunque diu obtinuerit,si nõ subest causa, vel si onerosum est, extirpãdũ est,vt 12.dist.omnia.inf.de consec.dist.1.placuit.10.q.1. hanc,& 63.dist.§.verum.extra de censi.peruenit.

h ¶ Et quod ratione.] Institutionis.Et est argumentũ, pro ratione redenda [2], vt extra de censi, peruenit. & C.de

2 Ad idem extra de prescrip.si quãdo vbi de hoc. & 22.q.4.de tyran.

i ¶ Ec-

Ecclesia est mater,vxor, & filia.

a ¶ Ecclesia.] Ergo est ecclesia mater & filia.Itẽ ecclesia qñque dr vxor.7.q.2.sicut.& 21.qõ.2. sicut, qñque mater.12.q.1. qui abstulerit. quandoque dicitur filia, vt de consec.distin.1.ecclesia. nam catholicorum collectio, quæ est ecclesia, per episcoporum prædicationem

CASVS. Hic intitulatur distin. in qua ostendit, ꝙ nõ solum episcopi possunt conferre minores ordines, sed etiam abbates in proprijs monasterijs possint conferre lectoratum: quibus abbatibus ab episcopo manus impositio facta est.

Quid est pro patribus tuis nati sunt tibi filij? Patres missi sunt Apostoli:pro Apostolis filij nati sunt tibi. constituti sunt episcopi. Hodie enim episcopi,qui sunt per totũ mũdum, vnde nati sunt? Ipsa ecclesia [a] patres [b] illos appellat,ipsa illos genuit [c], & ipsa illos [d] constituit in sedib.patrum.Non ergo te putes desertam, quia non vides Petrũ; quia non vides Paulum; quia non vides illos, per quos [e] nata es [f]. de prole tua tibi creuit paternitas. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos princeps super omnem terram.& infra [filios genuit ecclesia; constituit eos pro patribus suis principes super omnem terram.]

DISTINCTIO LXIX.

1 2 *Onsura vero & clerici de manu abbatis susci pi potest, si eidem abbati manus impositio ab episcopo facta noscatur. Vnde in septima synodo cap. quartodecimo legitur.*

¶ Abbates, quibus ab episcopo manus imponitur, aliquos tonsurare possunt. C. I.

1 P.5.c.376.

QVoniam videmus sine manus impositione à paruula ætate tonsuram [h] cleri quosdam accipientes, nõ dumque ab episcopo manus impositione super ambone irregulariter in collecta legentes; præcipimus amodo id minime fieri. Idipsum quoque obseruãdum est etiã inter monachos.2.¶ Lectoris [i] autẽ manus impositione † [k] licentia est abbati solummodo in proprio monasterio [l] faciendi; si duntaxat eidẽ abbati manus impositio [m] facta noscatur ab episcopo, [secundum † morem [n] præsiciendorum abbatum,] dum constet illum esse presbyterum. 3 ¶ Simili etiam modo secundum antiquam consuetudinem choriepiscopos præceptione [o] oportet episcopi promouere lectores.

† al.impositionem.

† Hæc non sunt in Græco canone.

g ¶ Tonsura vero,] in hac 69.di. tractat de collatione minorũ ordinũ vsque ad lectoratum.Et nomine tonsuræ, accipe hic tres minores ordines, psalmistatũ, ostiariatũ, & lectoratum, & hoc licet abbati tantùm in suo monasterio: exorcistam tamen facere, vel acolythum non licet.inf.ea.c.vlt.

Tõsura qñque tres ordines comprehendit.

QVoniam.] Hoc capitulũ diuiditur ĩ duas partes. In prima parte prohibetur ne aliquis super pulpitũ ĩ ecclesia uel monasterio legat epistolam, vel lectionem, nisi primo fuerit ordinatus. & tonsuram habeat ad modũ clerici. In secunda parte dicitur,ꝙ abbates & sacerdotes, quib. ab episcopo manus imponitur iuxta morẽ præficiendorum abbatum conferre possunt in suis monasterijs lectoratum. id licebat quondam choriepiscopis. Et nota, ꝙ legere epistolam pertinet ad subdiaconum, legere lectiones ad lectorem pertinet.

h ¶ Tonsuram.] Id est coronam. nã aliã tonsuram posset fœmina dare.

i ¶ Lectoris.] Vel etiam ostiarij nõ au semper regit iurisdictionẽ quasi episcopalẽ in omni ordine conferendo.

1 Hæc fuit Lau.qui dicunt idem quod ptox. sequitur.

2 Cedo. Ang. Clauaſ. ver. ordo 2. §. 1.

3 Hoc c. nõ obstat, quia hic loquitur si impositione manũ ordinaria, sed cõrariũ de consecratoris, ſm H. & idem sentit Gof. extra de ætat. & qual.cum contingat. Aichi.

Episcopus potest, & ecclesia filio cõparatur.

1 Vide Nic. de Enerat. de doc. les ab eymologia, cod. vlc.

k ¶ Per quos.] Per eos pullulauit,& creuit, cum nulla esset tunc temporis.

l ¶ Nata es.]Id est,augmentata.

Onsura.] Hæc dist. diuiditur in tres partes, Secunda ibi,[Lectoris,] Tertia ibi; [Similimodo.] Ioan.de Fan.

m ¶ Impositio.] Quæ non est,[nisi benedictio,ut 1.q.1. manus.

n ¶ Secundũ morẽ.] De quo habes 12.qõ.2. alienationes. nec hoc postulabit a superiore. nã sufficit semel à iure concedi.ff.de condi.instro.l.q sub cõditione.§.fi.

o ¶ Præceptione.] Generali,arg.16.q.1. cunctis.64. distin.ordinationes.& 75.dist.ordinationes.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NOn oportet.] CASVS. Dicitur hic, q̃ non debẽt exorcizare in ecclesijs, vel in domibus priuatorũ, qui non sunt ab episcopis consecrati. Et nota quòd vnum vel duo, neque superabundant.

a ¶Exorcizare.] Id est, legere exorcismos.

b ¶Promoti.] Ad ordinem exorcistæ.

c ¶In domibus.] Id est in ecclesijs nõ sacratis. Superfluunt, duo, neque. Ioan.

Item ex concilio Laodicensi, cap. 29.

¶Non exorcizent, qui ab episcopo prouecti non sunt. C. II.

NOn oportet exorcizare [a] eos, qui necdum ab episcopis sunt promoti † [b], neque in ecclesijs, neque in domibus [c]. †al. prouecti.

DISTINCTIO LXX.

ABepiscopis [d] alterius [e] ciuitatis clericus ordinari non poterit, nec etiam à proprio [f] absolute ordinandus est: absoluta enim ordinatio Chalcedonensi concilio prohibetur, & vacuam habere manus impositionem præcipitur.

In quo sic statutum est can. 6.

¶Nemo ordinandus est absolute. C. I.

NEminem [g] absolute [h] ordinari presbyterũ, vel diaconũ, vel quemlibet in ecclesiastica ordinatione cõstitutum, nisi manifeste [a] in ecclesia ciuitatis [i], siue possessionis [k], aut in martyrio [l] aut in monasterio, qui ordinatur, mereatur ordinationis publicatæ vocabulum. Eos autem, qui absolutè ordinatur, decreuit sancta synodus vacuam [m] habere manus impositionem, & nullum tale factum [n] valere ad iniuriam [o] ipsius, qui eum ordinauit.

Ordinatus sine titulo deponi debet.

Anst. l. 7. c. 105. Poly. l. 2. tit. 31. Burch. l. 2. c. 6. Iuo p. 6. c. 26. Pann. l. 3. c. 27.

a ¶Nisi manifeste.] Græce legitur: ἐὰν μὴ ἰδικῶς ἐνἐκκλησίᾳ πόλεως, ἢ κώμης, ἢ μαρτυρίου, ἢ μοναστηρίου ὁ χειροτονούμενος ἐπικηρύττοιτο, hoc est: nisi proprie in ecclesia ciuitatis, vel pagi, aut martyrio, aut monasterio, qui ordinatur, pronuncietur. *In ordine autem Romano sit mentio talis pronunciationis, episcopi nomine per archidiaconum factæ.* De titulo S. Stephani eligimus Petrum ad lectorem ad eundem titulum.

b ¶Nullum tale esse factum.] Græce: μὴ ἄκυρα ἐνεργεῖν, id est, nunquam posse operari.

Item ex concilio Vrbani XI. habito Placentiæ.

¶Irrita sit ordinatio sine titulo facta. C. II.

SAnctorum canonum statutis consona sanctitate decernimus, vt fine titulo facta ordinatio irrita habea- S. Antoninus p. 2. c. 1 §. 22.

c ¶Alterius.] Hoc exequitur in dist. sequenti.

f ¶A Proprio.] Hoc exequitur ea ista dist. &c.

NEminem.] CASVS. Statutum fuit in Niceno concilio, vt nullus epus ordinet aliquem clericum sine certo titulo alicuius ecclesiæ in ciuitate vel extra ciuitatem. & si ordinauerit aliquem clericum sine titulo, in opprobrium ordinantis offert; executione carebit.

g ¶Neminem.] Etiam in minoribus ordinibus nõ debet ordinari. arg. 2. q. 1. videntes. 22. distin. si qui vero. cum enim habeat officium in ecclesia, ergo & beneficium in ea debe habere extra de præben. dilectus. extra de fil. presbyt. proposuit. ne clericus, Mendicat in plateis infelix clericus, vt 93. dist. diaconi. Clericus in plateis.

h ¶Absolutè.] Id est sine titulo.

i ¶Ciuitatis.] Hoc ideo dixit, quia potius est præandus clericus qui est de ciuitate, quàm extraneus, ut infra dist. proxi. hortamur. C. de episc. & cler. in ecclesijs. Clericus ciuitatẽsis est extraneo præferendus.

K ¶Siue possessionis.] Id est, si ordinatur ad titulũ patrimonij sui, vt extra de præben. c. tuis. Vel hoc ideo dicit, quia potius sunt illi clerici instituẽdi, de quorũ bonis fundata 1. est ecclesia, vt extra de rescrip. cũ adeo.

l ¶In martyrio.] Vbi sunt reliquiæ martyrũ. vel loquit de regulari ecclesia. Colligitur ẽt hic ex eo, q̃ dicit, si vue possessionis. argu. q̃ si quis habet patrimoniũ sufficiens, ordinari potest sine titulo. extra de præben. epus. Idem Archi. Præpos. hic. Curt. de iur. patr. vers. hoc notificatum. q. 18.

m ¶Vacuam.] Quo ad executionem.

n ¶Ad iniuriam.] Et etiam suum delictum: quia se sic permisit promoueri, aliàs alterius odio non dẽt aliis prægrauari. C. de inoffic. testa. si quis in suo. extra de

Sanctorum.] CASVS. In hoc cap. quinque per concilium

cilium Vrbani statuuntur. Primum est, vt ordinatio sine titulo facta irrita habeatur. Secundum est, vt clericus perpetuo perseueret in ecclesia, in qua est intitulatus. Tertium est, vt clericus nõ intituletur in duabus ecclesijs: q̃ licet ex dispensatione episcopi clericus possit duabus

tur, & in qua ecclesia quilibet titulatus est, in ea ꝑpetuo [a] perseueret.

¶Omnino autem duabus [b] aliquem titulari non liceat, sed vnusquisque in qua titulatus in ea tantum canonicus habeatur. Licet enim episcopi dispositione vnus diuersis [c] præesse possit ecclesijs; canonicus tamen præbendarius, nisi vnius ecclesiæ, in qua conscriptus est, esse non debet. ¶Si quæ tamen capellæ sunt, quæ suis reditibus clericos sustentare non possunt; ea cura [d] ac dispositio præposito [e] maioris ecclesiæ, cui capellæ subditæ esse videntur, immineat; & tam de possessionibus [f], quàm de ecclesiasticis capellarum officijs ipse prouideat [g].

In eodem etiam concilio antiquis nouem [h] præfationib. decima addita est, quæ ita se habet: Æquũ, & salutare & te in ven. vel assumptione beat. Mariæ collaudare, benedi. & prædi. quæ, & vnigenitum tuum S. S. obumb. cõcep. & virginitatis gloria permanente lumen æter. mundo effudit; Iesum Christum Dominum nostrum.]

DISTINCTIO LXXI.

DE clericis [1] vero non ordinandis ab episcopo alterius ciuitatis, in Sardicensi concilio, c. 18. & 19. statutum est.

In quo Ianuarius episcopus dixisse legitur.

An plures præbendæ possint alicui conferri. iuxtà pri. §. sed ẽ, &c. Archid.

1 Adde q̃d proprie dicatur perpetuum, & q̃d æternũ: not. in l. eum de bere colum nam. ff. de fer. urb. prædio.

2 Aliàs inci pit si ibi. Episcopi urtum hodie possint circa bñficia rum plurali tatem dispẽsare.

3 Sed nunquid in cadu poterit esse Rõffre. dinalis? Dilegatus Cardinalis? Dicit Rõffre. bene, q̃ cuiatenet, q̃ non: quia hoc specialiter sedi apostolicæ reseruatur. & hoc ipse notat in suo libello iuris Canonici. B. Si obijcias, q̃ punitur episcopus, q̃ mittit ipsum habere prius stipendium. ut ibidem dr extra de præben. q̃æ in tantum. de cle. non resi. quia nonnulli. ergo dispensare non potest. Non sequitur: quia eps punitur qui ordinat clericum concubinariũ, vt 51. dist. qui in aliquo. & tñ cũ ipso dispensare potest: sed ideo punitur: q̃a indiscrete dispensat. Si obijcis, quoddicitur ibi per sedem apostolicã: ergo non potest per alium, non sequitur: quia eodem modo decretum dicit, q̃ ordinationes episcoporum faciendæ sunt auctoritatẽ apostol. 64. dist. ordinationes. & tamẽ propria auctoritate fieri possunt. Sic etiam alibi dicitur, q̃ quilibet presbyter potest & debet baptizare vel celebrare de licentia epi, ut 16. q. 1. cũ tis. & tñ suo iure potest baptizare: sed ideo dicit hoc, q̃ eius auctoritate salté generali dẽat fieri dispensatio. Vel dic, q̃ tunc solus Papa dispẽsat, cũ q̃s diuersa bñficia in diuersis episcopatibus vult hñe, ꝓpter repugnantiam, q̃ ex hoc prouenirent: quia nemo duobus dominis põt seruire 4. vt 21. q. 1. cap. 1. Ioan. Hęc glossa nihil ualet: q̃a

a ¶Perpetuo.] Id est, dum vixit. ff pro so. l. 1. fitius. n. 1. eum de tum 2. & Insti. de hære. instit. § hæres.

b ¶In duabus.] Qui. n. titulum habet in vna ecclesia, non debet esse temporalis, nec hæres. ff de adop. quæsti. 1. & Insti. de hære. instit. § hæres.

c ¶Diuersis.] Non conuentualibus: cum enim nec canonicus in diuersis conuentualibus esse possit, ergo multo magis, nec prælatus, ira q̃ sit in eis canonicus.

d ¶Cura.] 12. q. 2. bonæ rei. Lau.

e ¶Præposito.] Id est, episcopo, qui est ordinator in cunctis, ut in contrario hic signato. 25. dist. c. 1. Vel dic præpositio. id est, archidiacono. arg. extra de uerb. sign. quamuis & sic nec illud erit contrarium.

f ¶Tam de possessionibus.] Arg. pro capel. ut decimæ debitæ maiori ecclesiæ sic communicentur illis. Argu. contra 12. q. 1. videntes 5. q. 1. c. 1.

g ¶Prouideat.] Vt dentur vni, vel simul vniantur, ut 10. qu. est. 3 vnio. de consti. distinct. 1. cap. 2. & extra de præb. exposuisti.

h ¶Nouem.] De consec. dist. 1. inuenimus.

1 De clericis.] CASVS. Hic ponitur 71. dist. in qua ostendit Gratianus, q̃ clericus vnius episcopi non est ab alio episcopo ordinandus, vel in ecclesia recipiendus sine licentia & literis sui episcopi: alioquin irrita est ordinatio & receptio, nisi causa hostilitatis fuerit ab ecclesia sua eiectus clericus: quia tunc dum durat hostilitas, recipi potest. vt 7. q. 1. pastoralis. Ioan. de Fan.

i ¶De clericis vero.] In hac dist. 71. ostendit Gratianus, q̃ clericus vnius epi nõ est ab alio ordinãdus epo, vel in aliqua ecclesia instituendus sine literis sui epi, quod

4 De hoc ẽt not. 21. q. 2. c. 1. & idem sentit. Hu. c. causa. qõ. 1. in prin. & Gosfred. & Vinc. extra de præben. de multa. Archid.

5 Et 16. q. 1. quicunque. ubi de hoc. ext. de præscri. ex trãsmissa ubide hoc. Archi.

quod si factum fuerit, irritabitur, nisi hostilitatis causa clericus exularet. infra eod. clericus.

ILlud. CASVS: Quidam ep̃s ordinabāt & recipiebāt in suis ecclesijs aliorum ep̃orum clericos, eis irrequietis: vnde contentiones & discordiæ nascebantur: & ideo statutum fuit in concilio Sardicē. ne hoc de cętero fieret, nisi cum licētia suorum episcoporū. alioquin irrita erit talis ordinatio. Duo sequentia ca. plana sunt, quæ ferè idē dicunt cum isto.

a ¶ Contentionib.] Nā cōmunitas materdiscordiæ est. ff. de leg. 2. cum pater. §. dulcissimis.

b ¶ Et sine voluntate.] Arg. expressum ad id quod dixi 7. q. 1. placuit.

c ¶ Ordinatio.] Nisi postea ratum haberet suus episcop⁹ 1, vt 65. distin. Salonitanæ.

d ¶ Exorat⁹.] Sed nunquid sufficeret, vt dissimularet 23 Non, vt 85. dist. Florentinum. & 63. distin. litteras. vt no. infra 7. q. 1. cap. placuit.

e ¶ Si quis ausus.] consensum.] Ergo cum consensu eius poterit. C. de sacrosanct. eccles. qui sub prætextu. & expresso cōsensu, nō tacito. ff de procur. filiusfamil. §. inuitus.

¶ Clerici.] CASVS. Quæsitū fuit in Calcedon. cōcilio, vtrū episcopo liceat ordinare i suā ciuitate clericos alterius ciuitatis? Et diffinitū est, q̃ nō: sed unusquisq. clericus pseueret i ea ecclesia, in qua ab initio cōsueuit: exceptis illis, qui cā hostilitatis, & necessitatis suas ecclesias pdiderūt & ciuitates. & quicunq. eps cōtrarecerit, excōicatus pmanebit cū eo quē susceput donec ad suā ecclesiā reuertatur clericus.

f ¶ Sed quiescant.] Nisi uocentur, & eligātur ad alias ecclesias tunc enim auctoritate maioris possunt transire ad alias, ut 7. q. 1. episcopus de loco.

g ¶ Ex necessitate.] Sed pone, q̃ presbyter amisit ecclesiā suā, eps ciuitatē suā. tū remanet in aliqua parte sui episcopatus: nūquid clericus recedet, quo voluerit sine litteris epi? Dicunt quidā, q̃ non. nam adhuc prælatus remanet amissæ ecclesiæ. Alii dñt cōtrariū, ut dixi 7. q. 1. pastoralis. Sed verior est rō prior, q̃ episcopus adhuc non desinit esse suus prælatus: quia nō tantum ratione beneficii, sed etiā ratione ordinis est prælatus suus. Alij dicunt in pendēti esse vtrum sit prælatus. nā si postea liberatur ecclesia, remanet ecclesiæ prælatus. alias nō 7. q. 1. pastoralis. Et arguitur ad hoc extra de cleri. non residen. fraternitati 3 Item pone, q̃ eps dat ei licentiam transeundi ad alium episcopatum sub ea conditione, ut si redierit prior ecclesia ad libertatē, redeat ad eā; nunqd episcopus interim est prælatus eius? Sic: non tñ p̃ot eū excōicare, nisi forte ecclesia liberata non uelit redire, licet enim interim sit eius prælatus, ligatam tñ habet executionem. Item si ad aliam ecclesiam uellet eum reuocare, non posset nisi ad suam, ex quo ei licentiam dedit, nisi ei sub hac conditione licētiam dedisset, ut posset eum q̃nq. uellet reuocare. Item si totus episcopatus occupatus est à Saracenis: nunquid remanent clerici illius episcopi, cum omnes sint in episcopatu alterius? Dico, q̃ remanent, sed non hēt iurisdictionem

3 Ad idē q. 1. pastoralis. nā multa sunt in prædenti. ff. de cert. pet. prohibe. Sed argum. cōtra. C. de sent. & pasc. l. vlt. Archid.

¶ Clerici ab episcopo alterius ciuitatis non ordinentur. C. I.

ILlud quoque sanctitas vestra statuat, vt nulli episcopo liceat alterius ciuitatis ecclesiasticum hominem α solicitare, & in sua diœcesi clericum ordinare. Vniuersi dixerunt, Placet: quia ex his contentionibus [a] solent nasci discordiæ, & ideo prohibet omnium sententia, ne quis hoc facere audeat. ¶ Osius episcopus dixit. Et hoc vniuersi cō stituimus, vt quicunque ex alia parochia voluerit alienū ministrum sine consensu episcopi ipsius, & sine voluntate [b] ordinare, non sit rata ordinatio [c] eius. C. 19.

α ¶ Hominem.] *In concilio latine legitur*: ecclesiasticum ministrum solicitare; & in suis parochijs clericum, &c. *Infrà ead. c. primatus. (vbi huius canonis sententia videtur referri) legitur*, vt nemo alterius plebis hominem usurpet. *Græce autem caput istud, quod in latino decimum octauum est, non habetur.*

Item Innocentius ad Victricium Rothomagensem episcopum, epist. 2. c. 7.

De eodem. C. II.

DE aliena ecclesia ordinare clericum nullus præsumat †, nisi eius episcopus precibus exoratus [d] concedere voluerit. Pann. l. 3. c. 64.

Item ex Nicæno concilio, c. 16. in fine.

¶ Qui sine episcopi consensu ordinatur, irrita sit eius ordinatio. C. III.

SI quis ausus fuerit, aliquem qui ad alterum pertinet in sua ecclesia ordinare, cum non habeat consensum [e] illius episcopi, à quo recessit clericus; irrita sit huiusmodi ordinatio. Burc. l. 1. c. 109. Iuo p. 5. c. 11. ex alia versione.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 20.

¶ Clericus vnius ecclesiæ in alia non ordinetur. C. IIII.

CLericos in suis ecclesijs constitutos, sicut iā diffiniimus, nō liceat in alterius ciuitatis ecclesijs ordinari: sed quiescāt [f] in ea, in qua ab initio ministrare meruerūt: exceptis illis, qui proprias ciuitates perdiderūt, & ex necessitate [g] ad alias ecclesias migrauerunt. Si vero quicūq. Ansl. l. 6. c. 135. & l. 7. c. 109. Iuo p. 9. c. 361.

Communitas discordiam parit.

a Ex ista gl. infertur, q̃ ratihabitio retrahitur. Cōcor. text. in l. vero. §. sed & si. & ibi Bar. ff. de solu. & in l. obseruare §. fi. ff. de offic. procon.

2 Dicit ibi Lau. sufficeret facere, vt canonicum, non vt prælatum.

Clerici an obedire teneantur epi scopo, qui ci uitatem suā amisit.

tionem liberam in eos. Item nunquid possunt eos vicini episcopi recipere sine litteris eius? Sic: ipse tamen si episcopatus eius esset liberatus, posset eos reuocare, etiam si eis licentiam dedisset: nisi forte licenti indo eos absoluerat. Vel dic quod prior definit esse Prælatus ipsorum.

FRaternitatem] CASVS. In ecclesia Benefranæ erat quidam diaconus nomine Gratianus, quem Fortunatus eps volebat in sua ecclesia ordinare, ¶ eum propter hoc postulauit à Papa, & quia in ecclesia Benafrana nō erat episcopus hostilitate facientē a quo peti posset diaconus ille, P. papa eum sibi fine mora concessit.

b ¶ Habituro.] Absolute ponitur fine ver. 63. dist. Agatho.

c ¶ Licentiā.] Sed nunquid capitulum dū ecclesia vacat, posset ipsum licentiare? Non: quia quædam alienatio est, q̃ non p̃ot fieri vacante ecclesia 12. q. 2. si qua. de hac materia hēs 24. distin. c. 2. Io. Sed quid si ecclesia hēt visitatorem? Videtur q̃ iste possit alienare, vt Initi. de cur. §. vlt. nā auctoritate metropolitani dēt constitui visitator. Sed videtur contra q̃d dicit lex: quia ad ea quæ solemnitatē iuris desiderant, tutore opus est, ff. de consensu & auct. p̃stā. l. curatorem, vnde non credo hęc fieri posse per visitatorem, cum solemnitatem exigant. 10. q. 2. hoc ius. Ioan.

Capitulum non potest licētiare clericum sede vacante.

PRimatus.] CASVS. Eps Vegesel itanus surrexit in concilio Carthagin. & suggessit concilio, vt statuerer, ne aliqs eps vsurparet clericum vel parochianū alterius, nec apud se retineret sine alterius epi licentia, cuius dictum Gratus eps approbauit: & per concilium Sardicen. confirmauit: & auctorizauit. Sequēs cap. pater.

d ¶ Sine litteris.] In fia. px. dist. c. 2. & 3. & inf. 76 disc. vlt. & sup. c. px. & sup. 61. dist. Osius & 85. dist. Florentinū, in fin. & sup 63. dist. litteras.

1 Sub. quoniam debet constitui auctoritate metropolitani. Laur. quod dic vt plene dixi 61. dist. c. vlt. & ibi debet.

d ¶ Sine litteras.] Credere tñ testes sufficere. C. de fi. instru. in exercēdis. & extra de cle. pere. tuę. Lau. e ¶ Obtineat.] Sed nōne extraneus episcopus potest ordinare ibi? dist. c. vlt. & ibi debet.

Laicus an possit ordinari a non suo epo.

† Ex isto text. infert, q̃ littere episcopi sunt authenticæ: cū (vt hic) faciant fidē. Cōcor. text. in l. monumentorum. & ibi glo. & Doc. & C. de reli. & sumpt. No. Bald. Pet. de Bel. perti. & Cy. in l. si qua per calumniam. C. de epi. & cler. Burc. l. 2. ca. 43. Iuo. p. 6. cap. 144. Ansel. l. 6. c. 124.

† al. Priuatus [ordinat.] ori. ipsorum, vt uo. 7 q. 1. pastoralis.

2 ¶ Tam diu.] infra 21. quæst. 4. episcopi. Argum. infra 7. q. 2. cap. 2. &c.

re laicum de alterius episcopatu, cū laicus possit transferre domicilium quo voluerit? Dico q̃ sic: sed domicilio non translato non p̃ot eum ordinare: sicut nec alia sacra-

FRaternitatem tuam à nobis petisse recolimus, vt Gratianum eccleſię Benafranæ diaconum tuę concederemus eccleſiæ cardinādum α. Et quoniam nec episcopum, cui ob secundare, nec propriam habet eccleſiam, hoste scilicet prohibente, quo suum debeat ministerium exhibere; petitionem tuam non præuidimus differendam. Idcirco ſcriptis tibi præſentibus eum neceſſariò duximus concedendum, habitur [b] licentiam [c] diaconum illum, noſtra interueniente auctoritate, eccleſiæ tuæ, Deo propitio, conſtituere Cardinalim.

Io. diac. l. 3. c. 20. Poly. l. 1. ti. 7. Anſl. 7. c. 80

α ¶ Cardinalium.] *Antea legabatur*, ordinandum. *Emendatum est ex ipsa epistola. Cardinare vero, seu Cardinalem constituere, (quod est in fine huius capitis) ita videtur B. Gregorius accepisse, vt canonicam translationem significet. Nam cum tempore B. Gregorij canon sextus concilij Chalcedonensis accurate obseruaretur, vt nullo modo daretur alicui locus in ecclesiæ (qui nunc titulus vocatur) nisi simul ad eum locum ordinaretur, cum aliquis iam ordinatus, necessitate aliqua in aliam ecclesiam transferebatur, vt in illa in eodem gradu, quo in prima ordinatus erat, deseruiret: in secunda dicebatur incardinari: quod ex isto nunc indicto loco patere potest, ex lib 3. epist. 9. 14. & alibi. Quod etiam in episcopis B. Gregorius faciebat, lib. 2. indict. 10. epist. 6. & epist. 25. (quod refertur infra. 7. q. 1. c. pastoralis & in dist. 11. epist. 13. & sequenti, quod habetur infra 21. quæst 1. c. relatio. De hac re Ioannes diaconus, lib. 5 c. 8. & 11. & 16. Gregorium vero Ioannes viij. & facto ipso, & vocabulo in eadem notione accepto, est immitatus: quod ex aliquo manuscriptis ipsius epistolis conflat.*

Item ex concilio Carthaginensi. 1. c. 5.

¶ Sine litteris episcopi sui in aliqua ecclesia clericus non suscipiatur. C. VI.

PRimatus † episcopus Vegeſelitanus dixit. Suggero ſanctitati veſtræ, vt ſtatuatis non licere clericum alienum ab aliquo ſuſcipi ſine literis [d] epiſcopi ſui, † neque apud ſe retinere; nec laicum vſurpare ſibi de plebe aliena, vt eum obtineat † [e] ſine conſcientia eius epi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sacramenta ab extraneo recipere posset, vt de pœn. dist. 6. placuit. de consecrat. dist. 2. tribus. nec peregrinari poterit laicus sine licentia episcopi. de consecra. dist. 5. non oportet.

a ¶ Eius episcopi] Sic. C. de offi. ma. mi. milites. vbi dicitur, ꝙ sine licentia Imperatoris, &c.

b ¶ A collega suo.] sed pone ꝙ eū concedat: vbi dr ille habere domicilium? Dic ꝙ si vtrunq; beneficiū retinet. vtrobiq; l. ff. ad munic. l. Labeo. & l. assumptio. §. à viris prudentib.

x Ad hoc C. de incol. cines, l. 10.

c EXtraneo cleri co.] ¶ Cōmēdatitijs. Iunt. de consec. dist. 2. trib. extra de cler. pereg. c. tuæ. & 20. q. vlt. ca. vlt. & 19. q. 2. duę. & C. de episc. & cler. si qua.

HOrtamur.] CASVS. In hoc c. monet Augu patronos, ne aliquē clericū in suis ecclesijs eligāt, nisi fuerit ordinatus ab epo, in cuius diœcesi sita est ecclesia: vel nisi repiat ab eo per litteras commēdatitias. Sequēs c patet p se.

Clerici de diœcesi sunt extraneis præferendi.

d ¶ Veniēs] Hoc verū est, cū ille qui clericum præsentat, laicus est: quia quādiu idoneus est in suo ꝑatu, nō prætabit extraneū. eps enim vnde cumque posset præsentare, vt infra 16. q. 2. si quis episcoporum 2.

2 Quod nota. extra de iure pat. significasti. sed quod supra dictū est per loca. per ea à Laur. approbatur cuius sunt ista gl. & idē per omnia sentit Hug. & Ioann. de Fant.

e NVllū absq;] ¶ Peregrinorum.] Clerici peregrini large possunt appellari oēs, q̄ non sunt de episcopatu ordinantis: siue sint clerici, siue laici: q̄ nulla talium debent recipi ab aliquo episcopo ad dignitatē, vel ordines, vel alia sacra ecclesiastica. sup. ead. dist. per totū. & specialiter. eo. tit. primatus, & hoc extra de cle. peregr. c. 2 & 3. & q̄ omnes tales dicantur peregrini, & extranei, est. arg. 3. q. 6. peregrina. 6 q. 3. c. 1. & 2. Ignoti dicuntur quorū origo, vita, & singularitas sunt ignota epo, non diu mto, sint de eodem ꝑatu, vel alio. 24. dist. quando.

Dist. 24. dist. quæsemus. ver. si enim in clero, &c. Arg. 2 q. 7 quærendum, ver. quorum vita, secundum Ra & Gof.

Imissorias.] CASVS. supra in prox. distin. dictum est, qui clericus alienus sine litteris dimissorijs vel commēdatitijs sui epi, & sine eius licentia recipi nō debet, ideo supponit hanc 72. dist. in qua ostendit, ꝙ clerico non debet patere licentia sine litteris dimissorijs: quas episcopus non debet dare, nisi rogatus. ēt casus omnes plani sunt.

f ¶ Dimissorias.] Hic depingitur 72 dist. Dixerat supra magister, clericum sine commendatitijs litteris sui episcopi non esse recipiendum: nunc ostendit, ꝙ episcopus non debet eas dare nisi instanter rogatus.

g EPiscopus. ¶ Nisi ab ipso.] sc. qui eum habere desiderat & postulat: sicut cum quis transit in familiam alterius, vt ff. de adop. l. 2. sic supra. 70. dist. 2.

h ¶ Postulatus.] Sunt enim quædam, quæ non concedantur

scopi,[a] de cuius plebe est. Gratus episcopus dixit. Hæc ob seruantia pacem custodit: Nam & memini in sanctissimo concilio Sardicensi statutum, vt nemo alterius plebis hominem vsurpet: Sed si forte erit necessarius; petat à collega[b] suo, & per consensum habeat.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 13

¶Sine litteris commendatitijs clericus extra suam ecclesiam non ministret. C. VIII.

EXtraneo clerico, & lectori & extra ciuitatem suam sine commendatitijs[c] litteris proprij episcopi nusquam penitus liceat ministrare.

Burc. l. 2. c. 138. Ans. l. 7. c. 162. Poly. l. 4. tit. 31.

Item ex sermone Sancti Augustini ad populum.

¶ De eodem. C. VIII

HOrtamur christianitatem vestram iuxta sanctorū canonum instituta, vt in ecclesijs à vobis fundatis aliū de veniens[d] presbyter non suscipiatur; nisi à vestræ fuerit ecclesiæ consecratus episcopo, aut ab eo per commendatitias litteras suscipiatur.

Burc. l. 15. c. 30. Iuo p. 16. c. 31.

Item ex concilio Antiocheno, c. 7.

¶Absque formata clerici peregrini non suscipiantur. C. IX.

NVllum absque formata, α quam Græci epistolam dicunt, peregrinorum[e] clericorum suscipi oportet.

α ¶ Formata.] *Græce est.* μηδένα ἄνευ εἰρηνικῶν διέχεσθαι τῶν ξένων, *quod Dionysius uertit.* nullus peregrinorum sine pacificis, id est commendatitijs suscipiatur epistola. *atque ita Burc. & Iuo habent.*

DISTINCTIO LXXII.

DImissorias[f] uero litteras episcopus nisi rogatus, non tribuat: sicut statutum est in synodo habita Romæ.

Unde Leo Papa ait.

¶Nisi eodem petente, nulli dimissorię litterę præstentur. C. I.

EPiscopus[g] subiecto sibi sacerdoti, vel alij clerico, nisi ab ipso postulatus,[h] dimissorias non faciat; ne ouis quasi perdita, aut errans inueniatur.

Ans. l. 6. c. 128

Item ex concilio Carthaginensi 3. c. 21.

¶De eodem. C. II.

Burc. l. 2. c. 42. Iuo p. 6. c. 143.

CLericum[a] alienum, nisi concedente eius episcopo, nemo audeat vel retinere, vel ꝓmouere in ecclesia sibi credita. Clericorum[b] autem nomen etiam lectores, &

† *al. retineant*

psalmistæ, & ostiarj retinent †.

Item ex concilio Mileuitano, c. 15.

¶In vna ecclesia ordinatus, in alia non suscipiatur †. C. III.

† *al. teneatur.*

PLacuit, vt quicunque in vna ecclesia vel semel eligitur;[c] α ab alia ecclesia ad clericatum non teneatur.

Cōc. Africanū. c. 57.

α ¶Eligitur.] *In concilio Mileuitano est,* uel semel legerit; *item que in concilio Carthaginensi Græco, cap. 92.* κὰν ἅπαξ ἀναγνῶ, *In Africano autem cap. 57.* uel semel suscepto officio legerit.

DISTINCTIO LXXIII.

Ex Attico ad finem concilij Chalcedonēsis Ans. l. 6. c. 121. Iuo p. 6. c. 433.

QVaIiter vero commendatitia, vel dimissoria, seu formata epistola facienda sit, uidendum est. Debent namque litteræ Græcę interponi in ea epistola, & non sine causa. Græca enim elementa litterarum, numeros etiam exprimere, nullus qui uel tenuiter Græci sermonis notitiam habet, ignorat. Ne igitur in faciendis epistolis canonicis, quas mos Latinę formatas vocat, aliqua fraus falsitatis temere præsumeretur, hoc à patribus cccxviij. Nicææ cōgregatis saluberrimè inuentum est, & constitutum; vt forma tæ epistolę hanc calculationis, seu supputationis habeāt ratione. id est, ut assumantur in supputatione prima Græca elemēta patris & filii, & spiritus sancti, hoc est π, υ, α: quæ elemēta octogenarium, & quadringentesimum, & primū significāt numerū. Petri quoq; Apostoli prima littera, id est, π, quæ numerum octoginta significat: eius quoq;, qui scribit, episcopi † prima littera cui scribitur, secūda littera; accipientis, tertia littera ciuitatis quoq;, de qua scribitur quarta, & indictionis, quæcunq; est illius † temporis, numerus assumatur. Atq; ita his omnibus Græcis litteris, q̄, vt cunque fuerit collecta, summam epistola teneat: hāc qui suscipit, omni cū cautela requirat expresse †. Addat præterea separatim in epistola etiam nonagenarium, & nonum numerum, qui secundum Græca elementa significat ϡθ'.

† *al. epistolam*

† *al. id*

† *al. expressā.*

¶Exemplar formatæ epistolæ, quæ in Nicæna synodo à cccxviij. Patribus facta est. C. I.

Burc. l. 2. c. 227. Iuo p. 6. c. 414. simile quiddā multoq. magis. c. 415.

IN nomine patris. π. & filij. υ & spiritus sancti. α. π. Vualterio Spirensi episcopo. Ego Burchardus sanctæ Vuormaciensis ecclesiæ deuot⁹, gregis Christi famulus, in Deo vero summæ fœlicitatis beatitudinem. Cum sancta catholica ecclesia prompta sit sequi documēta Euangelica; quæ dicunt: [Qui recipit prophetam in nomine prophetę, accipiet mercedem prophetæ: & qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet, &c.] & Apostolus iubeat hospitalitatem sectari, & necessitatibus sanctorum virorum cōicare;

Matt. 10.

Rom. 12

tamen

duntur nisi cum instantia, vt psalium. 100. distin. prisca & apostoli, 2. q. 6. post appellationem. bene accedit ad hoc, quia qui præsit, parcissimū debet commeatum dare. ff. de re milit. officium.

a CLericū.] ¶ Ēpi scopo.] Sic. C. de emācip. iubemus.

b ¶ Clericorū aūt.] sup. dist. 21. cleros. ergo & qui eos verberat, incidit in canonem. 17. q. 4. si quis suadente.

c PLacuit] Eligitur.] Arg. ex electione ius acqri quidā tñ dicunt contrarium, & exponūt, semel. i. perfectē, ita ꝙ confirmatus sit, arg. extra de cōs. deleg. in litteris. & etiā si nondum est translatus, vt est arg. ff. de dona. qui saxum.

1 Quod dic vt no. 63. distin. quanto. & 16. qō. 7. cōt. sācto rū. ibi Io. intelligit hoc ca. in nominatione. Acgri, Dic vt in cle. 1. vt lite pendente.

Valiter.] CASVS. Hic intitulat 73. dist. quæ in scholis non legitur: quia ea quæ ibi continentur, in desuetudinem abierunt: nec modo locum habent: ibi enim cōtinetur qua liter & quibus litteris vel Græcis vel Latinis formatæ debent fieri: sed nuhc non sic fiunt, & ideo quia in ea nulla vel modica vtilitas continetur, ideo membranas occupare nō debet. 19. dist. si Romanorum.

Quæ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tamen propter eos,qui cauteriatam habent suam conscientiam,dicentes se esse simplices,cum sint astutia diabolica repleti;& pro opere pietatis dicunt se de loco ad locum transire, cum sint,sua malitia faciente, fugitiui; dicunt se esse ministerio sacro insertos,cum non sint;statutum est a sanctis patribus,neminem clericum alienum,& ignotum recipi ab aliquo episcopo, & inthronizari in sua ecclesia,nisi habeat a proprio episcopo epistolam, quæ in canonibus nominatur formata. Ideo notum facimus fraternitati † vestræ;quod præsens frater noster harum litterarum portitor nomine Hermannus † non pro sua nequitia expulsus est à nobis;sed postulantibus fratribus, eo quòd ex familia nostra fuit,& noster baptizatus,fecimus ei libertatem receptam in †cornu altaris canonicè,&ordinauimus eum ad gradum presbyterij. Cui etiã has dimissorias,siue commendatitias litteras facimus:& eum ad vestram dilectã fraternitatem dirigimus, vt in vestra parochia sub vestro sacro regimine, & defensione consistere valeat. Ego, inquam, Burchardus humilis episcopus in nomine patris,† & filij,& spiritus sãcti, & in vnitate sanctæ ecclesiæ, in qua Petro datum est ius ligandi,atque soluendi,absoluo Hermannum presbyterum de ciuitate Vuormacienſi indictione x. & licentiam do vobis inthronizandi eum in quacumque ecclesia vultis vestrę parochiæ. ¶ Hanc ergo epistolam Græcis litteris hincinde munire decreuimus, & annulo nostræ ecclesiæ firmare censuimus. Fraternitatem vestram Christus nobis incolumem cõseruet. α π υ. α. π. β. ι. ζ. ξ. ἀμήν Data Vuormaciæ Idibus Martij,anno Dominicæ incarnationis MXII. Indictione X.

† al. ptermissi †Ecmmann'] Burch.
† al. a.
† al patriũ n. & filij v. & spiritui sancti æ. Iuo p.6. c.43. † simile.

α Conseruet.] *In hoc & sequenti capite ea tantum sunt emendata,quæ exemplarium auxilio restitui poterant. Cæterum quæ hoc loco sequuntur, etiam apud Burchardum sunt depravata. Facile autem restitui possunt ex regulis initio distinctionis traditis, Quibus quidem regulis optimè respondet exemplum ab Iuone allatum,par.6.c.435.si litteræ in extremo 434.capitis positæ,ponantur loco earum quæ in ipso 435.afferuntur. Addita enim illis dictione,ἀμήν resultat numerus ibi notatus.* ↀ. ↀↀↀ. ↀↀↀↀ. ↀↀↀↀ. ↀ

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Persona.] Argu non debere promoueri admaiora, qui minoribus indignus iudicatur. argum. 24. quæstio. 1. miramur. & dist 44. nulli liceat. ff. de Senatuscon. qui indignus, & cui interdicitur pomerijs, &c. ff & ser. expor. cui pacto. ff. de interdict. & releg. l relegatorum. §. vlt.

b ¶ Quæ tanquam.] Id est, & illa. Argu. q̃ cõtraria allegans nõ est audiendus. 13 qõ. 2. quam præpolterũ. de consecratio. distinctio. 2. reuera. 13. quæstio 7. capitu. 23. ext. de appella. solicitudinem.

Cõtraria allegans audiri non dẽt.

c ¶ Crescere.] Argu. q̃ monachis uel canonicis inuitis districtior vita non possit imponi. ar. 15. quæst. 1. non est. & 20. quæst. 3. præsens. Io. 32 q. 1. integritas B.

Monachis inuitis an districtior vita possit imponi.

CONTRA. CASVS. Hucusque probauit, quòd aliqs non sit promouendus inuitus. nõ vult probare contrarium per quattuor sequentia cap.

2 Hoc affirmatiue ponunt T. & B. ext. nec cler. uel monach. relatũ sed hoc dictum forte uerũ ẽ in clericis nõ p̃fessis. Archid.

S Iqui.] CASVS. Quæsitum fuit in concilio Carthaginensi, quam pœnam debeat pati clericus, qui propter necessitatem ecclesiæ suæ ad maiores ordines recusat ascendere. Et respondet quòd debet remoueri ab officio illius ordinis, à quo recedere noluit. Idem est casus sequen. cap.

d ¶ Recedere.] Non quòd amittat quis ordines inferiores, si promoueatur ad maiores: sed dicitur recedere quo ad executionem solennẽ. quia nõ ita solenniter exequitur quis inferiores ordines: vel recedit quo ad appellationem Quod recedat à priore est argum. 17 distinctio. qui de mensa. 92. distinct. ca. in sancta. Sed (vt prædixi) recedit quo ad onus 2, non quo ad honorem argum. opti. ff. ad muni. l municipes. Sed quid si se dicit criminosum, est ne ei credendum? videtur quod non quia mota iam sibi controuersia hoc dicit. arg. extra de testi. licet. extra qui maio. accus possit. cũ in tua. & cap. peruenit Sed dic ei credendũ. extra de æta. & quali. quæris à nobis. Similiter si se dicit insufficientem, audiendus est. ar. 9 in fi. ead. eporũ. alràs si non auditur eius excusatio, p̃ appellare C. de appe. ciues. & l 9. ad ciuilia.

Onus vñ non imminẽtæ necessitate non posset compelli in inferiori ministrare. Panc c. 2. de vi & ho cle. Criminosũ se dicẽs an sit credendum.

E Piscoporum] CASVS. Quidam episcopi vel prælati præponebant clericos posteriores tempore vel ordine clericis prioribus: & ideo prohibitum fuit in cõcilio Aghatheñ. nẽ hoc de cætero fieret, nisi in duobus casibus, scilicet si prior contemneret ordinari, vel nimis esset simplex, in quibus casibus ille minor præponetur, quem episcopus elegerit præponendum Vel aliter, hoc ca. duas habet partes. prima loquitur de promouendo, in quo casu minor maiori, vel posterior priori non est præponendus, nisi prior obedire contẽnat. Secunda pars loquitur de archidiacono iã promoto, qui si est nimis simplex, habebit rãtum nomẽ archidiaconatus, & alius quem episcopus elegerit præponendum, habebit administra-

vno eodemque tempore vna persona [a] nolens ad sacerdotij ordinem prouehitur, quæ tanquam [b] immerita à diaco natus officio remouetur. Et sicut iustum est, vt nemo crescere [c] compellatur inuitus; ita cẽsendum puto similiter, ne quisquam insons ab ordinis sui ministerio deijciatur iniuste.

Contra inuenitur in conc. Carth. c. 31,

In codice canonum.

¶ Qui ab episcopis suis promoueri contemnunt, à locis suis deijciantur. C. III.

In p. 6. c. 41.

S Iqui [α] clerici ab episcopis suis promoueri contempserint; nec illic maneant, vnde recedere [d] noluerunt.

α ¶ Si qui.] *Verba huius capitis sunt titulus sequentis capitis.* Placuit. *quæ est proprius canon trigesimus primus concilij Carthaginensis in codice canonum, & apud Græcos.*

¶ De eodem. C. IIII.

Burc l. 2. c. 178. Iuo p. 6 c. 42. Ans. l 6. c. 103. † *ecclesiarum non obtemperauerint.*

PLacuit, vt quicunque clerici, vel diaconi pro necessitatibus ecclesiasticarum † rerum nõ obtemperauerint episcopis suis volentibus eos ad honorem ampliorem in ecclesia sua promouere; nec illic ministrent in suo gradu, vn de noluerunt recedere.

β ¶ Pro necessitatibus.] *Græce est,* διὰ τινας ἀναγκαστικὰς αἰτίας τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν. *Id est,* ob quasdam cogentes causas suarum ecclesiarum.

Item ex concilio Agathensi, c. 23.

¶ Posteriores prioribus episcopi non præponat. C. V.

† *al. ne]* orig.

EPscoporum [c] etiam, quorum vita non reprehenditur, posteriorem priori nullus præponat, nisi † forte superbia elatus, quod pro necessitate ecclesiæ episcopus iusserit, implere contemnat. 2. ¶ Sane [f] si officium archidiaconatus † propter simpliciorem & naturam implere, aut expedire nequiuerit, ille loci sui nomen teneat, & ordinationem [h] [α] ecclesiæ, quem elegerit episcopus præponendum.

† *al. archidiaconus.*

a Secundũ istã sententiã vlr. videtur, q̃ coadiutor nõ sit prælatus, & sic videtur contra quod legitur. & no. extra de cle. ægr. c. 1. vbi dicunt. Tan. Gof. & E. q̃ coadiutor est prælatus ex quo habet curã animarum vejus, & eo dem iure. tua. ibi latius vide.

Poly. l. 2. tit. 33. Ausl. l. 6. c. 66. & 67. Burc. l. 1. c. 29. Iuo p. 5. c. 140.

† *al. electione.*

b ¶ Et ordinationem.] *Quamuis in recentioribus conciliorum editionibus Colonien sibus legatur,* & ordinationi, ecclesiæ quem elegerit episcopus præponatur: *tamen in vetere Colonien si, duobus Parisiensibus, & duobus codicibus conciliorum Vaticanis est eodem modo atque apud Gratianum.*

Posterior in duobus ẽ. fib. est prælatus.

Item Gregorius Ioanni episcopo Syracusano, lib. xi. epistola 34.

¶ In quo loco quisque ordinatus est, inuitus teneri non debet. C. VI.

QVorundam ad nos relatione peruẽit, Cosmam, qui ex monacho monasterij sanctæ Luciæ à decessore vestro memorandæ † memoriæ Maximiano in ecclesia Syracusana [a] factus subdiaconus, atq; à vobis postea in possessione, quæ Iuliana dicitur, presbyter est ordinatus, ita nimia tristitia, & loci qualitate [b] vehementer afflictum, vt vitam sibi pœnam existimet, & contritionis † suæ fugã querit auxilium. Et ideo [c], quia tales erga subiectos nostros [d] debemus existere, quales nobis, si subiecti fuissemus, nostros volueramus esse præpositos † magnę benignitatis est, si eũ i ecclesiã, vbi subdiaconi est functus officio, sanctitas vestra reducere atque illic presbyterum voluerit constituere cardinalem. Quod & facere, quantũ arbitramus, debebitis; si tamen nihil est, quod iuste contra ipsum animos vestros exasperet. Si vero aliqua culpa est, suis nobis hoc epistolis vestra fraternitas, vt sci re possimus, insinuet.

† *al. venerandæ.*

† Adde tex. in l. iustitia. §. iuris præceptra. ff. de iust. & iur.

† *al. constitutionis.*

5 Verum illud Gregorij de his intelligendum est, qui non causa necessitatis, sed causa ingratitudinis callide ab episcopis suis p̃mouere quærũtur. Illud autẽ Carthaginensis concilij de his intelligitur, qui nolunt obtemperare episcopis suis propter necessitatem ecclesiæ volentibus eos ad altiora promouere.

Hanc distinctionẽ ex decreto Symplicij Papæ quilibet corroborare valet, qua scribens Ioanni episcopo Rauennati, epist. 2. ait inter cætera.

¶ Non est aliquis inuitus ad episcopatum pertrahendus. C. VII.

VBi ista didicisti, quæ in fratrem, & coepiscopum nostrum Gregorium nõ dilectione † sed, inuidia perpetrasti? quem inexcusabili violentia pertrahi ad te passus es, atque vexari, vt ei honorẽ [e] tantum, nõ per animi tranquillitatem, sed per amentiã, sicut dicendũ est, irrogares?

a Syracusana.] Quę monachorum est, tiscut & Cantuariensis. Et ita nõ est argum. hic quòd monachus possit esse secularis canonic⁹: licet enim possit esse prælatus, tamen non posset præbendam habere, quæ priuatæ est vtilitatis. H. contra sentit, vt dixi 92. distin. c. 2. & 16. q. 7. in nona.

Monachus non põt esse sęcularis canonicus.

b ¶ Qualiter.] Arg. q̃ si qs trãslatus est ad vnã ecclesiã, i aliã ecclesiã, & deceptus est qualitate loci restituendus est. Et ita error qualitatis dissoluit matrimoniũ spirituale. 3 Idem dicerem in socio Laur. & faciet pro restitutione illius arga. ff. de adop. & si puber. Io. de Fan.

Error qualitatis dissoluit matrimonium spirituale.

c ¶ Et ideo.] Vt in Auth. vt cum, de appel. cog §. considera re. coll. 8.

d ¶ Subiectos nros.] sic 95. d. ecto. 22. q. 5. de forma.

e ¶ Honorem.] Hic patet, q̃ licet quis coactus ordinetur, tñ recipit ordinem. arg. 1. q. 1. quod quidam. & 45. dist. de iudæis. Sed si absoluta esset coactio, tunc nulla

Ordinatus coactè an-ẽ ordinem recipiat. & cõtinere debeat.

VERVM. Hæc est tertia pars huius distin. in qua soluit & dic. q̃ præcisè non est quis compellendus ad aliquã dignitatem. & hoc probat tribus auctoritatib. Io. de Fan.

CASVS. Soluit Gratianus prædictã contrarietatẽ, dicẽs q̃ illud capitul. gesta intelligitur de his, qui non causa necessitatis, sed causa odij volunt clericos p̃mouere. Illa vero c. si q. & placuit. intelligitur de his clericis, q̃ causa necessitatis contẽnunt promoueri. Et hanc distinctionem probat sequens. cap.

VBi.] CASVS. Io. Archiepis Rauẽnas consecrauit quẽdam Gregorium inuitum in episcopũ, de quo conquestus est Papæ, quare Papa scribit archiepiscopo, & redarguit eum super hoc, & si de cætero talia fecerit, priuabit eum ordinatione Rauennatis, & Aemilien. Ecclesiæ. Nam priuilegium meretur amittere, &c.

1 Addequis dicat simplex no. il. in princ. Cde. addi. ad.

dum 1, sed nõ deijcit iam promotũ. Si vis intelligere & iam promoto, die ille scilicet simplex tenebit. id est, habebit honore & dignitatẽ: q̃ nõ remouebitur, sed dabitur ei coadiutor, & hoc est, quod dicit, & ordinationem, id est, administrationem teneat ille, quem elegerit.

Simplicitas promouendũ impedit.

f ¶ Sane.] Hanc litteram intelligunt quidam de promouendo. & etiam totum cap & ita affignantur duo casus, in quibus posterior præfertur priori, scilicet cum renuit prior promoueri, vel cum est simplicior quàm ille debeat in officio ad quod eligitur, & tunc lege, ille scil cet posterior, tenebit nomen loci sui, id est, debiti sibi priori, vel debiti ratione prioritatis.

g ¶ Propter simpliciorem. 7. q. 1. quia. & c. petisti, contra. su. d. 39. Petrus. & d 47. de Petro.

h ¶ Et ordinationem.] Id est, administrationẽ. & dicit Archid. f. dandi, & ita simplicitas impedit promouendum

Universidad de Deusto
Biblioteca

reciperet ordinem vt extra de baptismo, maiores. Sed nunquid ille qui cõditionali coactione ordinatus est, tenetur continere? Videt q̃ sic, vt 45. dist. de Iudæis. ideo quia coacta voluntas est voluntas, vt 15. q. 1. merito. maxime secundum illos qui dicunt, q̃ ordini fit votum annexum, vt 27. dist. diaconus 84. dist. cũ in præterito. Dicunt quidam 1, q̃ talis teneat continere, & licet non debeat quis cogi ad recipiendũ ordinem, tamẽ recepti cogitur seruare. Sed hoc non credo vbi metus talis est, qui cadit in constantem virum, vt extra quod metus causa c. perlatum. &c. cum dilectus. q̃a integritas est res voti. & nõ præcepti, 32. q. 1. c. integritas. & continẽtia nõ debet esse nisi voluntaria. vt 31. di. c. ante triẽnium. & 20. q. 3. c. præsens. nec dico talẽ in aliquo habere priuilegium clerici. si tamẽ vult vti eo, potest; sed tũc cõtinere tenetur. Secus autem in baptismo; q̃a illud est sacramẽtum salutis & necessitatis. ideo illud cogitur retinere. vt in c. de Iudæis.

y Vt Lau. & hoc satis no. Goff. & Rayne. in suis summis, vt dixi sup. 45. distin. de Iudæis. ibi videas & not. ext. de baptismo. maiores. §. vlt.

a ¶ Inuitum.] inf. 32. q. 4. ca. displicet tibi contra, inf. 1. q. 6. sicut is. & cõtra. & if. 7. quæst. 1. c. scias. 2. C. de episc. & cler. l. fi quem quam. cõtra. Sed dico, q̃ semper ab initio debet esse inuitus, vt dixi if. 8. q. 1. in scripturis. Io.

2 Vbi ã hoc plene habetur.

HOnorat[9].] CASVS. Archidiaconus Honorat[9] cõtradicebat episcopo Natali, ne sacra vasa eõsanguineis daret, propter quod vt eũ callide degraderet, volebat ipsum inuitum cõpellere ad sacerdotium, quod antecessor Grego. phibuit sibi ipscripta ad

Neque enim talia potuissent fieri sanitate consilij. Nolumus exaggerare, quod gestum est, ne cogamur iudicare, quod dignum est. Nam priuilegiũ meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. *& infra* †. ¶ Denunciamus autem, quòd si post hac quidquam tale præsumpseris, & aliquem seu episcopum, seu presbyterum, seu diaconum, inuitum [a] facere forte crediderís; ordinationes tibi Rauennatis ecclesiæ, vel Aemilienſis noueris auferendas.

11. q. 3. c. priuilegium. 25. q. 2. c. denũciamus autem.

† Concor. text. in l. qui sint. ff. de neg. gest. & in l. iudices. C. de præbend. & dign.

Item Gregorius Antonino subdiacono, lib. secundo, epist. sextadecima, indictione x.

¶ De eodem. C. VIII.

Anſl. 7. c. 95.

HOnoratus archidiaconus ecclesię Salonitanæ [b] à sanctæ memoriæ decessore meo, missa supplicatione popoſcerat, vt ab antistite suo inuitus prouehi ad fortioris gradus ordinem contra morem nullatenus cogeretur. Hoc enim fieri sibi nõ prouehendi gratia, sed causa ingratitudinis [c] perhibebat. Pro qua re tunc iam sanctæ memoriæ decessor noster scriptis suis Natali fratri, coepiscopoque nostro interdixerat, ne prædictum Honoratum archidiaconum inuitum proueheret, ne ve dolorem conceptæ ingratudinis diutius in corde retineret. Cumque & à nobis hæc idem summopere fuerint interdicta; non solum mandata Dei negligens, sed & scripta nostra cõtemnens, præfatum archidiaconum quasi ad fortiorem honorem [d] prouehens conatus est arte callida degradare. Vnde actum est, vt de eo archidiaconatus loco summoto, alium ascisceret, qui eius obtẽperare moribus potuisset. Quem Honoratũ archidiaconum arbitramur antisti suo aliunde displicere non potuisse; nisi quod eum vasa sacra suis dare parentibus prohibeat. Quam causam, subtili voluimus, & tunc sanctæ memoriæ decessor meus; & nunc ego indagatione discutere; sed ipse suorum sibi actuum conscius [e], personam ad iudicium posipoſuit, destinare. Proinde experientiam tuam prælentis præcepti auctoritate duximus fulciendam, quatenus conueniens in Salona, Natalem fratrem, coepiscopum q. nostrũ saltẽ tot scriptis [f] admonitum studeat adhortari, vt supra memoratum archidiaconum in suo statim loco suscipiat

archidiaconi. ipse vero cõtemnes eius prohibitionem, & etiam Grego. Honoratum inuitum in sacerdotem ordinauit, & ab archidiaconatu eũ ejiciens, alium loco eius substituit, qui suis moribus obtemperaret, propter qđ Honoratus conquestus est postea Greg. Gregorius vero cum sæpe citasset Natalẽ. vt Romã veniret, & ip contemneret, cõmisit Antonino subdiacono, vt pergens in Salonitam moneat episcopum Natalem, quatenus Honoratum in archidiaconatu restituat: quod si facere contempserit, auctoritate Apostolica primo ei vlum pallij auferat, & si adhuc contumax fuerit, communione corporis & sanguinis

inimicitias creatio facta fit. l. prima, lib. 10.

Contumacia prius an facias aliquem priuari.

d ¶ Honorem.] Nam dicit lex, q̃ ex quo quis promouet ad maiorẽ dignitatẽ, amittit priorẽ. C. de primice. l. 1. lib. 12. & fit arg. ff. ad municip. l. municeps.

e ¶ Conscius.] Arg. q̃ qui vocatus non venit, hoc ipso videtur dissidere de causa. 11. q. 1. Christianis. 3. q. 9. de cetera.

f ¶ Tot scriptis.] Arg. hic q̃ nemo puniendus est, q̃ prima contumacia. 92. dist. cap. vita. & 84. dist. c. 1. sed nemo debet prouocari ad canon dicit. 2. 3. q. 4. forte. quod non est verum, vt dixi 2. quæst. 5. quisquis 3. In hoc conueniunt T. Hug. & Iac. q̃ puniri det in expensis citatus si in prima cita-

ma citatione non veniat, licet ius ei concedat trinam citationẽ. vt 24. q. 3. de illicita. & C. quomodo & qñ iudex. Auth. qui semel. nec dicitur antea contumax quantum ad excommunicationem 1, vel missionem in possessionem: punitri tamen debet in expensis, si in prima citatione

a Arg. contrarium 24. q. 4. si quis. de potentib. vel de hoc.

contemnens promoueri, doleat minores sibi esse prælatos in ordine, & præbenda: & sic de nolente fiat volẽs.

COnsuluit.] CASVS. Victor episcopus cõsuluit Gelasium quid esset sibi faciendum, cum diaconi sui pro utilitate & necessitate ecclesiæ, promoueri in sacerdotes cõtemnant: q rñdet dicens, q̃ inuiti compellendi non sunt: sed debet acolythos q̃ subdiaconos (si digni sunt in p̃sbyteros ordinasse, eis maiora beneficia assignando, vt hac ratione constricti & honorem, quærant, & quæstum.

d ¶ Indigere.] Hoc verbum tẽperat H. ita q̃ sonat in vtilitatem, non in necessitatem. Dicitur. n. quis indigere eo qđ bonum & vtile est sibi habere: si enim necessitas esset, compelleret per subtractionẽ beneficij vel officij. sup. ea. c. 3. 4. & 5. licet fit arg. cõtra sup. ea. eporũ. ex. de æta. & qual. quæris fm quam potes soluere canones istos. illa tñ loquitur de his qui hñt plura bñficia, prout ipsa littera dicit, & quid ibi dicit, priuabis, dic parte stipendiorũ, nõ oibus. Io. qd quid dicatur illi decret. ẽgris. stabis. B.

e ¶ Commoda.] Nã exhortatione p̃miorum, &c. ff. de iusti. & iur. l. 1. & 23. q. 4. c. vlt. Ioan.

Presbyteri plus in dezimis habeãt quàm diaconi.

Deo p̃pter Deũ est seruiendum.

4 ¶ Dic quod hoc totum, ideo est, q̃ haberur respectus ad vtilitatẽ ecclesiæ: aliàs in odium alterius nõ esset priuilegium conferendum alicui. C. de ſta. & ima. l. fin. Argum. ff. ad Treb. ff. cum ab her. ff. de admi. tur. impuberi. §. tẽpus. Ioan. de Fan.

Quòd si facere hoc contumaciter, vt consueuit, forte distulerit, vsum ei pallij, qui ab hac sede concessus est, ex auctoritate sedis Apostolicæ interdices † [a]. Quem si etiam amisso pallio adhuc [b] in eadem pertinacia perseuerare perspexeris; dominici quoque corporis & sanguinis eundem antistitem participatione priuabis [c].

†al. contradicisso] orig.

Adhibenda est etiam disciplina, qua nolentes promoueri ad sacros ordines, ad obediendum episcopis suis prouocentur. In minoribus si quidem ordinibus constituti paulatim per singulos gradus sunt prouehendi; vt contemnentes suis obedire episcopis, doleant sibi esse prælatos, quos prius habebant subiectos.

†al. episcopo Alexandrino.

Vnde Gelasius scribit Victori episcopo †.

¶ Cum maiores ordinari contempserint, de minorib. promoueantur ordinibus. C. IX.

Anſl. 7. ca. 102. Iuo p. 6 ca. 106. Poly. l. 2. tit. 31.

COnsuluit dilectio tua de suorum promotione clericorũ, perhibens, quòd diaconi ad presbyterij gradũ (quo ecclesiam tuam memoras indigere [d]) venire detrectant. Quapropter quia inuitos fieri ecclesiastica moderatio, gratiaque non patitur; vt ex nolentibus fiant volentes, ordinatio illa potest perficere †; si † quos habes vel in acolythis, vel subdiaconis maturiores ætate, & quorum sit vita probabilis, hos in presbyteratum studeas promouere, vt qui in suis ordinibus proficere noluerint, reddantur suis inferioribus post minores †; ipsaque commoda [e] presbyteri propensius [f], quàm diaconi consequantur: vt hac [g] saltem ratione [h] constricti & honorem, quem refugerant, appetere nitantur [i], & quæstum.

†al. proficere. †al. quia si licet si quos.

Iuo p. 6. ca. 43. †al. posteriores.

2 Adde ad citationẽ non venit 2. ff. si quis ius dicenti nõ obtemp. hoc Bar. & l. vaa. & ita in publico conuentu respondent Ia. T. & Bald. & Alber. de Rosa in l. fanci retineret ecclesiasticam dignitatem. C. de digni. l. 2. li. mus. C. de iudic.

H. Et est arg. contra H. sententiam, quam not. 4. q. 1. in summa. Nam si post contumaciam infamis esset, non 12. extra de excess. prælato. inter.

a ¶ Interdices.] Attende archiepiscopum à subdito excommunicari posse. & eiusdem censuræ similitudine posse deponi illius auctoritate personę, à quo fuit destinatus, ut 2. q. 6. fi episcopus. Bar.

b ¶ Adhuc.] Arg. q̃ crescente cõtumacia debet crescere & pœna. ff. de inter. & releg. relegatorũ. Et iste ordo est seruandus, cum aliquis punitur pro contumacia, vt Contumax quo ordine punitur.

poſt admonitionẽ suspendatur, secundo excommunicetur, tertio deponatur, quarto curiæ tradatur, ut 23. q. 4. forte. in fi. 34. dist. quorundã. Sed si pro crimine quis punitur, vt 81. dist. dictã, extra de iud cũ non ab homine 3. c. ¶ Priuabis.] Id est, priuatum esse ostendes. nam eo ip so, quod contumax erat, priuatus erat. vel priuabis quo ad hoc, vt possit vitari ab aliis in sacramentis.

1 Vbi de hoc, & ext. de elect. cog. cum super.

ADHIBENDA EST. CASVS. Supra in c. placuit. & sup. c. si qui. ostensum est qualiter in tempore necessitatis volens promoueri sit puniendus. Nunc vero docet Gratianus, q̃ si est vtilis ecclesiæ, & non vult p̃moueri qualiter, p̃cipitur, ut episcopo suo in hoc obediat. Dicit enim, q̃ minores paulatim sunt promouendi: vt

f ¶ Propensius.] Sed quomodo hoc p̃cedat, vbi p̃bendæ omnes æquales sunt; potest dici, quod decurtentur præbendæ eorum. Vel dic consequantur spe, non re.

f ¶ Propensius.] Est hic argumen. de iure communi plus presbyteros quàm diaconos de oblationib. & decimis debere habere: argumen. 32. dist. præter hoc, qđ verum est: sed de specialitate quandoque aliter fit. 1. q. 2. cap. vlt.

ADDITIO. De hoc etiam not. 1. q. 2. c. vlti. vbi videas. 16. q. 7. c. 1. Archid.

g ¶ Vt hac.] Hic, ut consectuium est. 1. q. 1. quisquis. si enim esset causatiuum, simoniam committeret, qui propter quæstũ Deo seruiret. Deo enim propter Deũ seruiendum est principaliter, vt 8. q. 1. sunt in ecclesia. & 1. q. 1. non est. & si esset causatiuum, uideretur eos inuitare ad inuidendum aliis. Item argum. beneficiũ ficut priuilegium quandoque concedi 4. alicui odio alterius.

h ¶ Ratione.] Graue enim uidetur, quòd plus detur socio q̃ sibi: etiam fratri. C. de bon. quæ lib. cũ oporteat. 1. resp. nec de eadem societate debet unus plus q̃ alius consequi. ff. pro soc. verum. §. si cum tres. nec est alicui conferendum vnde alii scrupuloso corde moueantur, ut 16. q. 7. c. 1.

i ¶ Nitantur.] Argu. quod fit quandoque secundario quod principaliter neri non potest, ut hic, & ff. de postul. l. 1. §. pen. & ult.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EMpus autem.] Hæc dist. diuiditur in quinque partes: in quarũ prima dicitur, q̃ die Dominica, & hora tertia, & ieiuni debent episcopi, & consecrari quocumque tpe: & hoc probat per c. seq. Secunda ibi: [Tẽpus autem.] Tertia ibi, [Cæterorum.] Quarta ibi, [Quod die.] Quinta ibi, [Ordinationes.] fo. de Fã.

CASVS. Ostẽso qua liter, & à quibus fit clericorum ordinatio facienda, nunc ostendit Grat. quo tempore fit ordinatio facienda. & primo de ordinatione ẽporum, postea de ordinatione cæterorũ explicat, & dicit hic, q̃ in consecratione epi certum tẽpus non eligitur: dũmodo in die Dominica, & hora tertia, & ieiunãtibus fiat, vt inf. ea. c. 1. Cæterorum vero ordinationes fiunt in certis tpib⁹, vt inf. ea. c. vl. a q̃ Tempus autẽ.] Hic depingit 75. di. in qua agit magister de cõsecratione episcoporum, & de temporib⁹ ordinationũ. subiungit etiã de ordinatione aliorũ clericorũ. Debet aũt ordinatio episcoporũ fieri hora tertia, die Dominica. inf. ea c. 1. & ca. quod die. cæterorum vero in sex partibus anni. scilicet in quatuor temporibus, & in sabbato mediæ hebdomadæ quadragesimæ, & in sabbato sancto infra ea. c. vlt. extra de temp. ordi. c. 3. & 6. dist. litteras.

b ¶ Non eligitur.] Id est, non electum, vel determinatum in canone.

c ¶ Omni enim tempore.] i. omni mense, vel septimana. similiter restringitur de consec. dist. 4. omni tempore: ibi exponitur, id est, omni anno.

ADDITIO. De hoc etiam no. 71. dist. tenere. Archid.

DISTINCTIO LXXV.

TEmpus autem [a] consecrationis, sicut in ordine Romano habetur, ad episcopi benedictionem non eligitur [b]. Omni enim tempore [c] benedicuntur; dummodo ieiuni, & hora tertia benedictionem accipiant.

Unde Anacletus Papa scribit ad episcopos Italiæ, epist. 2. in princ.

¶ Ordinationes episcoporum qua hora fieri debeant. C. I.

ORdinationes [d] episcoporum auctoritate [e] Apostolica ab omnibus, qui in eadem fuerint prouincia, episcopis sunt celebrandæ. Qui simul conuenientes scrutinium [f] diligenter agant, ieiuniumque cum omnibus celebrent precibus, & manus [g] in sanctis Euangelijs, quæ prædicaturi sunt imponentes, Dominica die, hora tertia [h] orantes, sacraque vnctione, exemplo [†i] prophetarum, & Regum capita eorum, more Apostolorũ [k], & Mosis [l] vngentes; quia omnis sanctificatio [m] constat in spiritu sancto: cuius virtus inuisibilis, sancto chrismati [n] est permixta: & hoc ritu solennem celebrent ordinationem.

sup. dist. 64. ordinationes, qui episcoporum. Burch. li. c. 15. Iuo par. 5. c. 69. Ansl. 6. c. 53. Pann. l. 3. c. 12. Poly. l. 2. tit. 6. De prophetis. 2. Re. 19. De Moyse Exodo 29. De regib. 1. Regum 10.

†al. prophetarum. vel pro regũ

2 *Tempus autem consecrationis, trium mensium spatio clauditur: vltra quod, nisi necessitate cogente, episcoporũ*

CASVS. Supra dictum est qua die: & qua hora debet episcopus consecrari. nunc autem dicit intra quod tempus a tempore electionis & confirmationis debeat consecrari. Et dicit Gratianus quòd intra tres menses, nisi per necessitatem differretur. Quo.

b ¶ Necessitas.] Propter quam q̃que posset differri g totam vitam electi, maximè confirmati, vt si vitietur in corpore. argu. extra de elect. cum in cunctis. licet sit arg. contra extra de æta. & quali. c. 1. vel si non reperiretur idoneus in ecclesia, nisi in minoribus ordinib. vt inf. 7. q. 1. cõstitutũ. su. d. 6. Olius. 28. d. de Syracusanæ.

c ¶ Episcoporũ.] Vel metropolitanorum. vel electorũ, q̃ episcopi sunt destinatione. contra vtrosq. enim pœna est statuta 109. dist. quoniam.

d ¶ Apud œconomũ.] de hoc materia dixi inf. 12. q. 2. illud.

CÆTERORVM. Hæc est tertia pars huius dist. in qua dicitur quòd ordinationes. clericorum non debent fieri nisi congruo tempore. Ioan. de Fan.

CASVS. Supra dictũ est quo tempore ordinentur episcopi. Nunc vero docet Gratianus quo tempore cæteri debeant ordinari. Et dicit quòd certis temporibus, scilicet sex, id est in quatuor temporibus anni, & i sabbato sancto, & in sabbato quod est ante Dominica de passione Dñi, vt inf. eo. ea. vl. Minores etiam ordines possunt conferri in die Dominica ab episcopis, vt extra de temp. ordi.

¶ Casus seq. cap. planus est.

consecrationes post electionem differri non licet. Unde in Chalcedonensi concilio, c. 25. legitur.

Vltra tres menses non differratur episcoporum ordinatio. C. II.

Poly. l. 2. tit. 10. Burc. l. 1. ca. 24. Ansel. l. 6. ca. 40. Iuo p. 5. c. 135.

QVoniam quidam metropolitanorũ, sicut ad nos perlatum est negligunt creditos sibi greges, & differũt ordinationes facere episcoporum; placuit sanctę synodo intra tres [a] menses fieri ordinationes episcoporum, nisi forte inexcusabilis necessitas [b] coegerit tempus ordinationis †amplius protelari. Si autem quis [α] episcoporum [c] hæc non obseruauerit, ipsum debere ecclesiasticæ condemnationi subiacere; reditus vero eiusdem viduatæ ecclesiæ integros reseruari apud œconomum [d] eiusdem ecclesiæ placuit.

†τῆς ἀναβολῆς

α ¶ Si autem quis.] *Sic etiam in prisca versione. Græce est:* εἰ δὲ μήτοῦτο ποιήσα, ὑποκεῖσθαι αὐτὸν (*al.* αὐτῷ) ἐκκλησιαστικῷ ἐπιτιμίῳ. *quæ alter interpres vertit.* Quòd si hoc minime fecerit, correptioni ecclesiasticæ subiacebit. *De metropolitano enim loquitur.*

3 *Cæterorum vero ordinationes non nisi in temporibus certis, & diebus, maxime sacerdotum; & leuitarum fieri debent; vesperа videlicet sabbati, vel mane diei Dominicæ continuato ieiunio.*

Unde Zepherinus Papa scribit ad episcopos Aegyptios epist. 2.

¶ Ordinationes presbyterorum, vel leuitarum qua hora fieri debeant. C. III.

Poly. l. 2. tit. 28. Ansl. l. 7. cap. 43. Burc. l. 2. cap. 3. Iuo p. 6. ca. 23. & 47.

ORdinationes [e] presbyterorum, leuitarumque, tempore [f] cõgruo, multis coram adstantibus, solenniter agite; & probabiles, ac doctos viros ad hoc opus prouehite, vt de eorum societate, & adiumento plurimum gaudeatis.

Item Leo episcopus Dioscoro Alexandrino episcopo, epist. 79. c. 1.

¶ Presbyteri, & leuitæ qua hora ordinandi sunt. C. IIII.

Poly. ibidem Ansl. l. 7. cap. 44. Iuo p. 6. ca. 71.

QVod à patribus nostris propensiore cura nouimus esse seruatum, à vobis quoq. volumus custodiri; vt nõ passim diebus omnib. sacerdotalis, vel leuitica ordinatio

Episcoporũ consecratio fit hora tertia.

Ecclesia potest esse sine Missa consecrari. & Et hãc sententiam

Electio debet fieri intra tres dies.

QVoniam.] CASVS. Duo dicuntur in hoc c. Primũ est q̃ nullus archiepiscopus differat ordinationes episcoporum vltra tres mẽses, nisi necessitas compulerit amplius protelari. Secundum est, q̃ reditus viduatæ ecclesiæ debent esse in potestate œconomi, donec episcopus eligatur, & confirmetur.

a ¶ Tres.] vsq ad tres menses fit electio. 50. dist. postquam. & vsq ad alios tres menses consecratio, vt hic dicitur, & 100. dist. quoniam.

& omnes simul si consuetudo habeat hoc in prouincia extra de eo qui fur. or. recep. cum Habator.

QVod à patrib.] CASVS. Quæsiuit Dioscorus Alexandrinus patriarcha a Leone, vtrũ indifferenter omnib. diebus sacri ordines possint, vel debeant conferri. Et respondet q̃ nõ: sed tm̃ post diem sabbati, & post exordia noctis, quę lucescit in prima sabbati, vel in Dominica in mane continuato ieiunio sabbati vsque ad diem Dominicam, in quibus, id est intra

1 Addẽ infra quando plena est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

que tempora ieiunij, & a ieiunantib. debet fieri consecratio. sic vt videtur Beneuen. & etiam mihi casus ponendus: licet non seruetur de consuetudine.

a Sabbati.] Quidam intelligunt hoc capit. de sabbato paschali, vt si quis tunc velit conferre ordines, debeat eos conferre in occasum solis: quia Missa tunc non est cantanda nisi de illa finita: 1. vt inf. de consecra. dist. 3. sabbato, quod patet ex eo quod dr tunc Deus, q̃ hanc sacratissimam noctem. H. dicit q̃ oēs ordines sunt conferendi die Dñico. Et dicit q̃ vespera precedentis noctis trahitur ad diem sequētem 2. vt siue de vespere in sabbato, siue de mane in Domini co conferantur, semper in die Dominico videantur conferri. sed certe secundū hoc nō esset necessaria continuatio ieiunij. Preterea omnia iura dicunt, quod tā tum in sabbato cōferēdi sunt ordines, vt extra. eo. c. 3. Alij dicunt, quod omnes ordines sabbato conferuntur, & dicunt, q̃ mane Dominicę diei potius trahit ad vesperam precedentem quam vespera ad mane. Et ita siue conferātur vespere in sabbato, siue in mane sequentis, semper fictione canonica conferentur sabbato: & secundum hoc de iure debet continuari ieiunium. Innoc. autem non determinat, an mane trahatur ad vesperam precedentem, an vespera ad mane. de temp. ordi. litteras. consuetudo tamen habet, q̃ tantum circa horam nonam sabbati fiunt ordinationes. secundum H. exponitur post diem sabbati. 1. post finitum diem sabbati. Alij exponunt post dē sabbati, id est, post inceptum dē sabbati. Io. certe H. opinio vera videtur: & male reprehendūtur de cōtinuatione ieiunij: quia iam incepta est dies Dominica: & ideo est necessaria ieiunium, licet non seruetur de consuetudine. nisi velis dicere, q̃ hæc cap. sint abrogata p decre. extra eo. tit. c. 3. B. in consecratione autem episcopi non est necessaria continuatio ieiunij: cum tantum die Dominico consecretur: & in mane quilibet intelligatur ieiunus, vt extra eo. litteras. sed licet quis possit ordinare aliquem in sacerdotem in sabbato, & in mane in episcopum 2. tamen alium ordinem non posset eidem conferre in mane cui vnum contulerat in sabbato. extra eo. litteras. Sed nunquid Dominico die in mane potest quis ordinari in sacerdotem, & eadē die hora tertia in episcopum? H. dicit, q̃ sic, quia nūquam Sacramenta inuenitur prohibitum.

b ¶ In prima.] Id est, mane die Dominico.

c ¶ Eligantur.] Id est, electi consecrentur. Hypallage. 18. quæst. c. dilectissimus.

d ¶ Quod eiusdem.] Id est, conferantur ordines.

e ¶ Cōtinuato.] Ab ordinatoribus vel ordinandis. Lau.

f ¶ Ieunio.] Quid si pransus conferat ordinem: nunquid conferatur ordo? H. dicit, q̃ sic, & idē dicit in alijs sacramentis. præterquam in Eucharistia, & forte idem posset dici de Eucharistia. arg. de consec. dist. 2. liquido, quod concedo, quia pransus bene potest conficere, licet non debeat. arg. illius, c. liquido.

g ¶ Declaratur.] Legitur enim in quadam homilia Beda, quæ legitur nocte illa super Euangelio illo: Vespere autem

† *Exordia deligantur, hoc est sub lege dū uini officij sub stituantur*] orig.

† *quam*] orig.

celebraretur; sed post diem sabbati [a] eius rectis, quæ lucescit in prima [b] sabbati, exordia † confecrandi eligantur, [c] in quibus his, qui consecrandi sunt, ieiunis, & à ieiunantibus sacra benedictio conferatur. Quod eiusdem [d] obseruatiæ erit, si mane, ipso Dominico die continuato [e] ieiunio [f] sabbati celebretur: à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, quod † ad diem resurrectionis (sicut etiam in Pascha Domini declaratur [g]) pertinere non dubium est.

Item eodem capite.

¶ Quare die Dominico sacerdotum ordinationes celebrentur. C. V.

4 QVòd [x] die [h] Dominico † ordinationes sacerdotum [1] celebrentur, non tantum ex consuetudine, sed etiā ex Apostolica nouimus venire doctrina; scriptura manifestante, quòd cum Apostoli Paulum & Barnabam ex præcepto spiritus sancti ad Euangelium gētibus mitterent prædicandum, ieiunantes, & orantes imposuerunt eis manus; vt intelligamus, quanta & dantium, & accipientium deuotione curandum sit, ne tantæ benedictionis sacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo pie, & laudabiliter Apostolicis morem gesseris institutis; si hanc ordinandorum sacerdotum formam per ecclesias, quibus Dominus præesse te voluit, etiam ipse

Iuo p. 6. c. 93. Pann. l. 3. c. 13.

† *Ex isto* tex. *iste*rt, q̃ dies Dominicus non accipit generaliter. ff. in l. 1. §. hoc autem. & ibi Bart. ff. de ope. no. nū.

Act. 23.

a ¶ Vt quidquid.] 16. q. 1. c. ult. de consecr. dist. 4. q̃ris. ADDITIO. Ex hoc colligitur, q̃ generalis fermo nō accipitur generaliter, ut ibi not. Archid.

ORdinationes.] CASVS. Duo dicuntur in hoc cap. Primum est, q̃ ordinationes sacerdotū, diaconorum

b Concor. tex. in l. more Romano, ff. de feriis. Bar. in l. aut factā. §. ips. & ad Sylla.

† *al. benedictiones tribuantur.*] orig.

† *dispositionē.*

seruaueris, vt his, qui consecrandi sunt, nunquam benedictio †, nisi in die Dominicæ resurrectionis tribuatur: cui à vespera sabbati initium constat adscribi *; & tantis diuinarum dispensationum † mysteriis est consecrata, vt quidquid [2] est à Domino insignius, constitutum, in huius diei dignitate sit gestum. In hac mundus sumpsit exordium: in hac per resurrectionem Christi & mors interitum, & vita accepit initium. In hac, &c.

* ¶ Quòd die.] *Sumptum est caput hoc ex eodem loco, vnde & an ecedens, mutato tamen verborum ordine, & nonnullis intio adiectis. In ipsa enim epistola post vltima verba precedentis capitis, sequitur continenter.* Nam præter auctoritatem consuetudinis, quam ex Apostolica nouimus uenire doctrina, etiam sacra scriptura manifestat, quòd cum Apostoli, &c.

[*Item ordine Romano, c. de gradibus ecclesiæ.*]

Ansel. l. 7. c. 61.

† *al. non* Et Gregorius 2. epist. 3.

¶ De eodem. PALEA. C. VI.

QVando & vbi libitum fuerit, vsq. ad subdiaconatus officium ordinantur clerici: diaconi vero, atq; presbyteri nunquam † nisi in publica ordinatione.

Item Gelasius ad episcopos per Lucaniam, epist. 1. c. 13.

Poly. 2. tit. 28. Ansel. l. 7. c. 45. Iuo par. 6. c. 74. Pann. l. 3. ca. 2.

† *mediana quadragesime die sabbati ieiunio*] orig.

¶ De temporibus ordinationis. C. VII.

5 ORdinationes presbyterorum, & diaconorum, nisi certis temporibus, & diebus exerci non debent; id est quarti [b] mensis ieiunio, septimi [c], & decimi [d], sed & etiam quadragesimalis [e] initij, ac medianæ † [f] hebdomadæ, & sabbati ieiunio circa vesperam nouerint celebrandas, nec cuiuslibet vtilitatis causa, seu presbyterum g, seu diaconum his præferre [h], qui ante ipsos fuerint ordinati.

DISTINCTIO LXXVI.

QVis temporibus [1] ieiunia celebranda sint, Calixtus Papa determinat scribens Benedicto episcopo, epistola prima.

¶ Quibus temporibus ieiunia celebrentur, C. I.

Poly. l. 3. tit. 25. Iuo par. 4. c. 27. Pann. l. 2. c. 175.

IEiunium, quod ter in anno apud nos celebrare didicisti, conuenientius nunc per quatuor tempora fieri: decernimus; vt sicut annus per quatuor voluitur [k] tempora,

f ¶ Medianæ.] In qua cantatur, Sitientes, quæ præcedit Dominicam de Passione.
ADDITIO. Et extra de temp, ord. cap. 1.

g ¶ Seu presbyterum.] De hoc dixi sup. 74. dist. episcoporum. q. 3. licet ergo.

h ¶ Præferre.] Ecce hic, habes q̃ prius ordinati præferuntur 1. aliis, ut in habendis honoribus, & in aliis, ut 17. dist. §. hinc. & ext. de ma. & obed. c. 1. & 74. dist. episcoporum etiam. licet posteriores sint meliores non obstat 24. q. 4. sicut 7. q. 1. licet. ut ibi notatur, licet sic argūm contra. sup. dist. 16. sexta 2. ver. 3. Io. Hodie sufficit si electus à maiori parte capituli fit bonus, ut extra de elec. cum nobis. B.

1 Et ita attenditur hic tpis prioritas. sic 17. di. §. vlt. ext. de ma. & obed. c. 1. & alibi excellentia ordinantis, ff. de albo. scri. l. ult. extra de maio. & obed. per tuas. Archi. 2. Al. sāct.

Vibus temporib.] Hęc dist. diuidit ī tres partes, ī quarum prima dr qñ debent fieri ieiunia quatuor tēporum, & hoc pbat q̃ sex auctoritates. sm ea, in fi. non tenet, neq. prima pars tertii cap. tenet, sed secūda pars tenet secundum Io. de Pan. Scda ibi, [Primū.] Tertia ibi, [Non autem.] Io. de Pant. CASVS. Supra facta est mētio de quatuor tpibus: & io Gratianus supponit dist. 76. in qua primo ostendit qñ quatuor tpa sunt celebrāda, & vnde originē habuerunt. Addit etiā quòd inter Pascha, & Pentecosten non sūt ieiunia īdicēda: nec genua flectēda. i ¶ Quibus tpibus.] In hac dist. 76. agit magister de temporibus ieiuniorum. Ostendit etiā diuersas origines eorum. Postea ponit differē tpis ieiunandi à Pascha Domini vsq. ad Pentecosten, nec esse flectenda genua 4. Ieiunium.] CASVS. Quæsiuit Benedictus episcopus à Calixto quoties quatuor tempora essent in anno celebranda, qui respondit dicens quòd hactenus ter celebrata fuerunt: sed melius est, ut quater in anno celebretur solenne ieiunium, ad instar quatuor temporum anni, per quæ voluitur annus.

K ¶ Volatur.] Lex tamen in æstatem & hyemem annum distinguit. ff. de aqua quotidiana & æstiua, l. 1. §. hoc interdictum.

3 Vt inf. ea. ieiunium. 4 Vt inf. ea. scire. & cap. seq.

Annus in q̃ statē & hyemam diuidi tur.

rum & subdiaconorum non sunt faciendæ, nisi in sex tpibus anni. ff. in quatuor tpibus, & in sabbato ante dñicam de Passione Dñi, & in sabbato sancto. Secundū est, q̃ nullas eps debet præferre posteriorē priorib. Quarti.] Id est, ieiunij. hoc semper in omni septimana Pentecostes occurrit, & loquitur secundum antiquam computationem Latinorum, qui incipiebant annum à Martio.

Annus à Martio q̃nque incepit.

c ¶ Septimi.] Id est, Septembris.

d ¶ Decimi.] Id est, Decembris.

e ¶ Quadragesimalis.] Id est, in prima septimana quadragesimæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a CONstituimus[a].] Hoc c. est abrogatum.

De ieiunio.] CASVS. Hoc c. habet duas partes. Prima est abrogata, q̃ non habet locũ vt in ea dicitur. Secũda est authẽtica, vbi dicitur, q̃ ieiuniũ æstiuum celebrandũ est in prima hebdomada post Pentecostẽ: in quo tpe diaconi dalmaticis induunt̃, & alleluia cantetur, sed genua nõ flectimus. Ieiuniũ vero autũnale celebratur in Septembri in 3. die Mercurij Septẽbris, computãdo à prima die Mercurij eiusdẽ mẽsis, Hiemale autem ieiunium celebrandum est in mense Decembri ante vigiliam Natiuitatis Dñi. Secũda pars incipit ibi, & hoc sciẽdum.

b ¶Martiæ.] Non semper, imò prima septimana quadragesimæ.

c ¶Iunij.] Nec hoc semper, immo in septimana Pẽtecostes.

d ¶Et hoc sciendũ est.] Quod abhinc dicitur, manet immutatum, superiora per sequẽtem canonem mutantur. s. statuimus. & ita vtile non vitiatur per inutile. contra. 9. dist. si ad sacras. Lau.

e ¶Celebrari.] Cedit ergo in ieiunio minus dignũ dignori. arg. ff. de mino. verũ. §. vlt ext. de cõse. eccl. vel alta. c. qđ in dubiis. Et est arg. q̃ si festũ alicuius Apostoli die lunæ euenerit, sabbato vigilia ieiunanda est. quia ieiunium, & Dñica simul concurrere nõ possunt. ext. de obser. ieiu. c. 1. arg. contra extra de verbor. sig. quæsiuit. Lau.

f ¶Ieiuniũ.] Int. de cõse. dist. quoniam.

g ¶In Decembri.] Prima quadragesimæ seruat ieiunia Veris. Pneumatis hebdomada seruare sc̃a iubetis. Tertia Septẽbris cultũ fert mercurio illum. Sabbata ieiu-

Dominica & ieiunium simul cõcurrere nõ possunt.

Ieiunia quatuor tempo rum.

1 Nominatiui casus, & genetiui.

sic & nos quaternum solenne agemus ieiunium per anni quatuor tempora.

Item ex concilio Moguntino primo, cap. 34. [sed ibi fusius; hic summatim.]

De eodem. C. II.

Capitul. 5. c. 86. Burch. l. 15. c. 2. Iuo par. 4. c. 35. † al. cum Pann. l. 2. c. 180.

CONstituimus[a], vt quatuor tempora anni ab omnibus communi † ieiunio obseruentur; id est in mense Martio, hebdomada prima; in Iunio, secunda; in Septembri, tertia; in Decembri, quarta.

¶*Auctor Micrologi, cap. 24. & 25. de hoc ipso Moguntini concilij canone disputans, aperte ait hoc ex ignoratione traditionis ecclesiasticæ fuisse profectum. Vnde Leo Papa ait*, Huius obseruatione, &c. *quod refertur infrà ead. dist. c. 6. Et ne quis occasione horum conciliorum Germanicorum deciperetur; Gregorius septimus (quod in eodem Micrologo narratur) veterem Romanæ ecclesiæ cõsuetudinem renouauit. De qua re in concilio Claromontensi Vrbani secundi; canone primo sic statuitur.* Primum ieiunium quatuor temporum semper fiet prima hebdomada Quadragesimæ; Secundum in hebdomada Pentecostes absque genuũ flexione, cum alleluia, & Gloria in excelsis Deo, & uestibus solennib. fiet; tertium plena hebdomada ante æquinoctium autumnale: quarum plena hebdomada ante Natale Domini vigilia eiusdem accepta. *Et idem repetitur in altero concilio Placentiæ postea habito, quod est in bibliotheca Vaticana, & citatur infrà ead. c. statuimus.*

Item ex concilio Salegunstæ habito, c. 2.

¶De eodem. C. III.

Burc. in fine. Iuo p. 4. c. 35. Pãn. l. 2. c. 180

DE ieiunio autem incerto quatuor tẽporũ hanc certitudinem statuimus, vt si Kalẽdæ Martiæ[b] in quarta feria, siue antea euenerint, eadẽ hebdomada ieiuniũ celebretur. Si aũt Kal. Martiæ in 5. feriam, aut 6. aut sabbatũ distenduntur: in sequentẽ hebdomadã ieiuniũ differatur. Simili quoq. modo, si Kal. Iunij[c] in 4. feria, aut antea euenerint; in subsequenti hebdomada ieiuniũ celebretur: & si in 5. aut 6. feria, aut sabbato cõtigerint; ieiunium in tertiã hebdomadam reseruetur. ¶Et hoc sciendum est, [d] q̃ si q̃n ieiunium mensis Iunij in vigilia Pentecostes secundum prædictam regulam euenerit; non ibi celebrãdum erit, sed in ipsa hebdomada solenni Pentecostes: [quia vigilia « simul & ieiunium celebrari[e] non debent. & tunc propter solennitatẽ spiritus sancti, diaconi dalmaticis induantur, & alleluia cantetur; &, flectamus genua, non dicatur.

¶Eodem modo de Septembris ieiunio constitutum est, vt si Kalendæ Septembris in quarta feria euenerint, aut antea; ieiunium[f] in tertia hebdomada celebretur; & si in quinta, aut sexta, aut sabbato contigerint, in quarta hebdomada ieiunandum erit. ¶In Decembri ẽ vero illud obseruandum erit, vt proximo sabbato ante vigiliã natalis Domini celebretur ieiunium, quia si vigilia in sabbato euenerit, simul vigiliam & ieiunium celebrare non conuenit.

« ¶Quia vigilia.] *Hæc usque ad verbum*, debent, *non sunt in ipso concilio impresso ex Burchardo: eadem vero sententia repetitur in fine capitis.*

ta ieiunent vigilem præuntia Christum.] Lau.

STatuimus.] CASVS. In hoc rẽ cõtinetur in quibus tpibus ieiunia quatuor temporum sunt celebranda: & corrigit & emendat illud c. constituimus. & primam partem illius capituli, de ieiunio.

a ¶In

HVius.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ ex doctrina sancti spiritus cõstitutum est, vt quaternum ieiunium celebretur in quatuor tpibus anni, s. in vere, & æstate, & autumno, & in hieme; ad instar quatuor elementorum, & quatuor cardinum mundi, & quatuor Euangeliorũ. Et primũ est ieiunium in Quadragesima. Secundum, s. æstiuum post Pentecostẽ. Autũnale est in Septembri. Hiemale in Decẽbri. PRIMVM. Hæc est secunda pars huius dist. in qua dr vnde habuerunt ortum ieiunia Iudæorum, q̃ aliter cõputãt quàm nos. Io. de Fan.

CASVS. Iste §. respicit illud c. ordinationes. sup. 75. distin. in quo facta est mentio de primo mense, quarto, septimo, & decimo. Et dicit Gratianus, q̃ debemus ibi intelligere primum mensem, & cæteros sm computationem nostram, & non sm cõputationem Hebræorum. apud quos Aprilis est primus mensis. quartus Iulius: septimus October: & Ianuarius decimus. Sed Romani olim primum mensem dicebant Martium: nũc vero Ianuariũ. Præterea quare Hebræi ieiunabant in Augusto, qui est eis quintus mensis. rationem assignat Zacharias in seq. cap.

b ¶Primũ.] Accipe in superiori di. c. vj.

IEiuniũ.] CASVS: Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima ponit Hiero. verba Zachariæ, vbi dicitur, q̃ Hebræi ieiunant in quarto, quinto, septimo, & decimo mẽse, & ostendit q̃ Latini expositores hunc locũ variis modis exposuerũt, & dissonantibus. In secũda parte ponit multiplices causas quare ieiunãt Iudæi in prædictis mensibus. In tertia parte primo exponit uerba zachariæ sm litteram: postea sm anagogicum intellectũ. Secũda pars incipit ibi, [Cogimur.] Tertia ibi, [Hoc igitur ẽ omne.] Et verba sunt ꝓphetæ vsq; illud, [In hoc loco.] & quod dr ibi, [Quarti, &c.] subauditur mẽsis. [In hoc loco,] verba sunt Hier. inserta illi auctoritati.

c ¶Ieiunium quarti.] Subauditur mensis, & arg. sumi potest

Contra Urbanus in concilio Placentino, c. 15.

¶De eodem. C. III.

Poly. l. 3. tit. 25.

SAtuimus etiam, vt ieiunia quatuor temporum hoc ordine celebrentur: primum in initio Quadragesimæ: secundum in hebdomada Pentecostes: tertium vero in Septembri[a]: quartum in Decembri more solito fiat.

Item Leo Papa, sermone primo de ieiunio Pentecostes.

¶De eodem. C. V.

Poly. ibidem.

IGitur post sanctæ lætitiæ dies, quos in honorem Domini à mortuis resurgentis, ac deinde in cęlos ascendẽtis exegimus, postque acceptum sancti spiritus donum, salubriter, & necessariè consuetudo est ordinata ieiunij, vt si quid forte inter ipsa festiuitatem gaudia negligens libertas, & licentia inordinata præsumpsit, hoc religiosæ abstinentiæ censura castiget.

Item sermone octauo de ieiunio decimi mensis.

¶De eodem. C. VI.

Poly. ibidem.

HVius obseruantiæ vtilitas, dilectissimi, in ecclesiasticis præcipuè est constituta ieiunijs: quæ ex doctrina sancti spiritus ita per totius anni circulũ distributa sunt, vt lex abstinentiæ omnibus sit adscripta temporibus. Si quidem ieiunium vernum in Quadragesima, æstiuum in Pentecoste, autumnale in mense septimo, hyemale autem in hoc, qui est decimus, celebramus; intelligentes diuinis nihil vacuum esse præceptis, & verbo Dei ad eruditionẽ nostram omnia elementa seruire, dum per ipsius mundi cardines, quasi per quatuor Euangelia incessabili tuba discimus, quod & prædicemus, & agamus.

2 *Primum*[b] *vero mensem, quartum, septimum, & decimum, non Hebræorum ratione, sed nostra debemus accipere. Primus enim mensis apud illos est Aprilis, quartus Iulius, septimus October, decimus Ianuarius. In quibus, & preterea in quinto mense, qui est Augustus, quæ fuerit eis causa ieiunij, Hieronymus in commentarijs ad c. octauum Zachariæ exponit dicens.*

¶Quare in suprascriptis mensibus ieiunia lex imperauit. C. C. VII.

Poly. ibidem.

IEiunium[c] quarti, & ieiunium quinti, & ieiuniũ septimi, & ieiunium decimi (κατ' ἐξοχὴν enim subauditur mẽsis) domui Iudæ, & Hierusalem in dies festos vertetur, &

a In Septembri.] Sm distinctionẽ c. superioris. in fi.

IGitur.] CASVS. Docet Leo, q̃ post quinquaginta dies lætitiæ, computandos à die resurrectionis, quos in honorem Domini celebrauimus, inducitur ieiuniũ, vt si quid per abundantiam lætitiæ deliquimus, abstinentia ieiunij castigetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Præcepta etiam moralia sunt per ecclesiā mutabilia.

potest ex hoc c. & etiam ea, quæ moralia sunt, immutantur per ecclesiam hodie. Nam aliis temporibus celebrabantur olim hæc ieiunia, aliis nunc.

a ¶ In hoc loco.] Verbi Hiero.

b ¶ Dixerunt.] Ostendendo causas constitutionis talis vel talis ieiunij.

c ¶ De fonte.] Colligе in dubijs ad rei originem recurrendum: & plus magistro q̄ discipulis credendum, vt dixi dist. 9. vt veterum. & dist. 20. de quib. 24. q. 1. loquitur. sup. 12. præceptis. Argu. contra nunquā ad rei originem recurrendū. ff. de leg. & senatus. & ideo. nā dicit lex, & non omnib⁹ q̄ constituta sunt reddi ratio potest, &c. ff. tit. eo. non omniū.

Magistro plusquā discipulis credendum est.

d ¶ De riuulis.] Arg. nō valere trāsumptū fine originali. C. de eden. Authen. ibi posita. arg. cōtra ext. de fideius. quenit. Dicit Alberic. & si est trāscriptū per manū tabellionis valet: arg. ff. de admin. tu. chyrographis. Azo dicit nō valere, nisi per tu dicē fiat translatio, vt in authen. vt fratrū filij. §. illud. coll. 9. C. de test. publicatu. Io. Hæc qō determinatur hodie per decre. quā habes extra de fide instr. cap. vlt. vbi dī, q̄ exēplata instrumenta aliqua iusta cā auctoritate iudicis scripta eandem vim habeāt cum authenticis & originalibus. B.

Transcriptū an valeat si nō originali.

ADDITIO. De hoc not. 100. dist. contra morem. & extra de verborum significat. abbate. Archid.

e ¶ Quærere.] Sup. dist. 9. vt veterum.

f ¶ Quarti.] Mensis, scilicet secundum Hebraicam cōputationem.

g ¶ Abiecit.] Cum inuenisset Iudæos cōflasse vitulū, vt 45. dist. disciplina. inf. de pe. dist. 2. §. item opponitur.

h ¶ Ciuitatis.] A Nabucodonosor, qui cum Chaldæis cœpit ciuitatem Hierusalem. 23. q. 5. §. hinc. in fine.

i ¶ Omnes.] Qui dissidere cœperunt, sed cum Moyses non dissideret, & esset maior xx. annis, quare non intrauit terram promissionis? rationem habes 24. qō 4 §. his omnibus. Et dic, omnes, qui à 10. annis & supra exierunt de Aegypto.

K ¶ Multa.] Sed quare inducit hoc de Tito & Vespasiano, cum ante per multa tempora fuit illud ieiunij constitutum? & dicimus, q̄ illud non facit ad propositum: vnde ait arg. q̄ quandoque aliqua inferuntur decretis, quæ non faciunt ad propositum principale. arg. sup. prox. dist. quòd die, ver. cui initium.

gaudium: veritatem tātum Deus quærit, & pacem. In hoc loco [a], nostrorū multi multa dixerunt [b], & inter se dissonantia. *& paucis interiectis.* ¶ Cogimur igit ad Hebræos recurrere; & scīæ veritatem de fonte [c] magis, quàm de riuulis [d] quærere [e] †. *& paulo post.* ¶ Ieiunium quarti [f] mēsis, qui apud latinos vocatur Iulius, die septima, & decima eiusdē mensis illud arbitrantur, qñ descendens Moyses de monte Sina tabulas legis abiecit [g] atque confregit, & iuxta Hieremiā muri primū rupti sunt ciuitatis [h]. In 5. mense, qui apud latinos appellatur Augustus, cum propter exploratores terræ sāctæ seditio orta esset ī populo, iussi sunt montem non ascendere, sed per quadraginta annos longis à † terra sancta circumire dispendijs, vt, exceptis duobus, Chaleb, & Iosue, oēs [i] in solitudine caderēt. In hoc mense, & à Nabuchodonosor, & multa [k] post sæcula à Tito & Vespasiano templum Hierosolymis [l] incēsum est, atque destructū: captæ vrbs Bethel, ad quam multa millia confugerant Iudæorum: aratum tēplum in ignominiam gentis oppressæ à Tito Annio Rufo. In septimo vero, qui apud nos appellatur October, sicut supra diximus, occisus est Godolias, & Iudæ tribus, ac Hierusalem reliquiæ dissipatæ. Legamus Hieremiam. Mense decimo (qui apud nos Ianuarius dicitur, eo quòd ianua anni sit, atque principium) Ezechiel in captiuitate positus audiuit, & cunctus populus captiuorum, quinto mense templum esse subuersum: quod plenissimè in eodem propheta cognoscimus. Hoc est igitur omne [m], quod dicitur. Dies planctus, & ieiuniorum, quos hactenus habuistis in luctum, sciatis vobis (quia cogitaui, vt benefaciam Hierusalem, & domui Iuda) in lætitiam & gaudium, & solennitates esse vertendos: ita duntaxat, si veritatem diligatis, & pacem. Iuxta anagogē [n], quia tunc ieiunamus, quando sponsus aufertur à nobis, & non meremur eius habere præsentiam: cum reuersus fuerit Dominus ad nos, & cogitauerit, vt bene faciat nobis; omnis tristitia vertetur in gaudium, & fames [o] pristina sermonis Dei præsentia doctrinarū eius, & cœlestis panis saturitate pensabitur.

Exod. 32.

Hier. 52.

Num. 14.

† *ad terram sanctā* orig.

4. reg. 25. Hier. 39. & 41.

Hier. 52.

Ezechiel. 33.

Ioan. 16.

† Ex ista text. infert, q̄ quandoq. magis conueniat dare accidentale. cōcor. l. 2. §. ex actis. ff. de orig. iur. & l. j. §. bestias. ff. de postul.

1 ¶ Hierosolymis.] Legitur 1 in psalterio. Vt quid Deus repulisti, & Hierusalem capta est eo tpe, quo interfecerunt Iesum Christum, s. in Pascha: possumus dicere, & tunc fuerit capta: sed illæsa conseruata in se vsque ad Augustum, quando fuit accensa ab Ismael, qui

1 Dic legitur, id est, habetur in Iosepho: secundū Gosl. Hierusalem quando fuit capta.

qui Iudæus erat, & à quibusdam alijs.

m ¶ Hoc igitur est omne.] Id est, hoc signat apud nos: nam apud Græcos decimus innenitur October, vt supra dist. 1. §. propter.

n ¶ Anagogen.] Id est, superiorem & spiritualem, vel moralem intellectum: nam ana, supra: goge, ducere: inde pedagogus quasi ductor. hoc modo exponitur. hic est enim quidam intellectus historicus 2, allegoricus, moralis, siue tropologicus, & anagogicus: sicut dixi extremus supra. dist. 10. 37. vino, sic hæc vox, Hierusalem, historicè signat ciuitatem illam terrestrem: allegorice ecclesiam: moraliter animam fidelem: anagogicè cœlestem Hierusalem. Moralis intellectus attendit, quæ iuxta nos sunt: allegoricus, quæ intra nos: anagogicus, quæ supra nos. hic ergo ponitur anagogicus pro allegorico.

o ¶ Et fames.] Infra. 8. q. 2. audacter.

2 Historia secundū Isi. in 1. l. etym. dicitur ab historein Græcè, quod est Latinè cognoscere, vel videre. apud veteres. nullus scribebat historiam, nisi qui interfuit. Alii dicti, q̄ dē ab historon Græcè, quod est gesticulatio, id est, gestuum representatio: vnde & histrio vocatur gesticulator. i. aliorū gestorū rector & representator. Archi. diac. Scriptura diuina quadrupliciter exponi pōt.

NON AVTEM. Hæc est tertia pars huius distin. in qua dicitur, q̄ à pascha vsque ad pentecostem non debemus de necessitate ieiunare. Io. de Fan.

CASVS. Dictum est supra in c. de ieiunio, q̄ post pētecostem ieiunium quatuor tēporū est celebrandum: modo

3 Non autem videtur [a] ieiunia quarti mensis posse celebrari ante diem Pentecostes. A die enim Dominicę resurrectionis vsque in diem Pentecostes inducuntur obseruanda ieiunia [b].

Vnde Ambrosius in eiusdem diei sermone sexagesimo primo, qui sic incipit.

¶ De eodem. C. VIII.

SCire debet [c] sanctitas vestra. Per hos quinquaginta dies nobis est iugis, & continuata festiuitas: ita vt hoc omni tempore neque ad obseruādum indicamus ieiunia, neq; ad exorandum Deum genibus succedamus †[c]. *& infra.* ¶ Instar ergo Dominicæ, tota quinquaginta dierū curricula celebrantur, & omnes isti dies, velut dominici deputantur. Resurrectio enim Dominica est. Nam in Dominica resurgens saluator reuersus ad homines est, & post resurrectionem tota quinquagesima [d] cum hominibus commoratus est. Aequalis ergo eorum [e] necessarium vt esset festiuitas, quorum æqualis esset sanctitas †. Sic enim disposuit Dominus, vt sicut eius passione in quadragesimæ ieiunijs contristaremur; ita eius resurrectione in quinquagesimæ ferijs lętaremur. Nō igitur ieiunamus in quinquagesima; quia in his diebus nobiscum Dominus commoratur. ¶ *Ite in Apologia [f] Dauid.* Hunc numerum [quinquagesimum videlicet] læti celebramus post Domini passionem remissio culpæ totius debito, chirographo quoque [g] euacuato [h], ab omni nexu liberi, & suscipimus aduenientem in nos gratiam spiritus sancti: die Pentecostes vacante ieiunio laus dicitur Deo, alleluia cantatur [i].

† *succidamus* orig. & aliquot Gratiani exemplaria vetusta, & recentes editiones.

† *sic quātitas* orig.

C. 8. Coloss. 2.

[a] ¶ Scire debet.] *In multis manuscriptis exemplaribus à capite* [b] ieiunium. *vsque ad* c post Pascha. *in aliquot etiam vsque ad vltimum, nulla est distinctio capitum. Tanquam enim vnico cōtextu cōtinentur multæ auctoritates à Gratiano citatæ: Ideo verba ista,* Scire debet sanctitas vestra, *cohærent cum extremis verbis Gratiani ad finem præcedentis capitis, atque ita legendum,* Vnde Ambrosius in eiusdem diei sermone 61. qui incipit, Scire debet sanctitas vestra; *ac deinde subiungendum,* Per hos quinquaginta, &c. *Suo enim modo aptauit hūc locum Gratianus. Nam apud B. Ambrosium paulo aliter habetur.*

Necessario ergo ecclesia cōstituit, vt post diem Pentecostes ieiunia celebrentur. Sed quod in illis quinquaginta diebus ieiunandum esse negatur; ex obseruantię [k] *necessitate intelligitur.*

modo vult hic Gratianus ostendere quare non ante. s. quia à Pascha resurrectionis vsq. ad pentecostē non indicuntur ieiunia ex necessitate. & hoc ꝓbat per seq. c.

Fluuius etiā aret. quēque arescens dicitur perennis.

a ¶ Non autem videtur.] Improbat quod dictum est b ¶ ieiunia. s. ea. c. statuimus & c. de ieiunio. in prin. cet ibi teneamus tribus diebus, nihilominus tñ est ibi cōtinuata festiuitas. Nā dicit lex ꝙ perennis est siue cōtinuus fluuius, licet qñq. exaresc. ff. de flu. l. 1. resp.

c ¶ Cōtatur.] Inf. de consec dist. 3. ne gs. & cap. ieiuniū.

NECESSARIO. CASVS. Concludit Gratianus supradicto cap. dicens ꝙ ecclesia necessario instituit ieiunium post pentecostem: quod dicitur non esse ieiunādum in his quinquaginta diebus, intelligitur ex necessitate: de facto tamen ieiunamus in vigilia pentecostes, sicut in vigilia resurrectionis, & ad hoc inducitur sequens cap.

K ¶ Obseruantiæ.] Hic male dicit, & in seq. §. immo vigilia

1 Scilicet: an illi tres dies, de quibus, loquitur pd. c. rogationes sint ieiunādi. Io.

Christus post dies xl. ascendit in cœlum.

Ieiunandū est in vigilijs omniū Apostolorū nisi Ioannis Philippi & Iacobi.

2 De hoc no. extra de renunc. sanè in gl. & fic. & extra vt lite pen. ecclesia. 2. in fi. Archi.

Vigilia pentecostes est necessario ieiunanda.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gilia pentecostes necessario ieiunanda est, vt infra cap. nosse. & su. cap. ieiunio. non obstat c. scire. quia pro vno die, nec plus nec minus 1, sed ꝙ ieiunari debeat hoc habet ecclesiæ consuetudo generalis.

Osse credo.] CASVS. Docetur hic, quod cum tanto gaudio celebrandus est dies pentecostes, quanto dies resurrectionis. Et hoc probat per similē obseruantiam: quia vigilia Pentecostes celebrat sicut vigilia resurrectionis, vnde similis obseruātia simili debet gaudere lętitia.

a ¶ Pernoctantes.] per totam noctem significat. ff. de verbo. sign. vrbana. §. pernoctare.

b ¶ Necesse est.] id est cōueniens est 2 secundum G. nam consilium est. non enim quidqd consuluitur, iuris necessitati subijcitur. de pœn. dist. 6. c. in fin. ff. de iudic. non quidquid.

OBSERVANTIA. CASVS. dicit Gratianus, quòd similis obseruantia est quo ad factum, & non quo ad necessitatem: consuetudo tñ ecclesiæ iudicat ei qđ Gratianus dicit.

POst Pascha.] CASVS. Quęsitū fuit ab Isidoro, vtrum monachi vel clerici vel laici possint ieiunare à resurrectione vsque ad pentecostem? qui respondet dicens, quòd licet ecclesia relaxet ieiunia & abstinentię rigorē, si quis tamen vult ieiunare, pōt ad ĩstar Antonij & Pauli & cęterorū patrū, qui in his diebus in heremo ieiunauerūt, exceptis diebus Dominicis.

c ¶ Relaxauerit.] Interdicendo ieiunia.

VTinā.] CASVS. Lucinius quęsiuit a Hieronymo an sit peccatum ieiunare i 50 diēb' post Pascha resurrectionis, & in diebus dominicis. Et respondet quòd non. Et hoc probat exemplo Pauli & aliorum credentium, qui in illis diebus ieiunauerunt, non tamen cogitur quis ieiunare, sed vnaquæque prouincia in sensu suo abundat & leges maiorum interpretatur.

d ¶ In actibus.] su 30. dist. si quis tanquam contra.

e ¶ Contextas.] Id est, interfertas solennitates, vel contextas id est, iuges & continuatas. supra. ea. scire.

1 De consecr. dist. 3 seuera & vide qđ dixi 63. dist. c. 1.

2 Adde glo. concor. in l. de pupil. §. meminisse. ff. de no. ope. nun. & in l. 1. ff. de offi. præfec. prę to. Arch.

Vnde idem Ambrosius in eiusdē diei sermone 60. qui sic incipit.

¶ De eodem. C. IX.

NOsse credo [a] vos fratres. Non minore lętitia celebramus diem Pentecostes, quàm sanctum Pascha curauimus. Tunc enim, sicut modo fecimus, ieiunauimus sabbato, vigilias celebrauimus: orationibds pernoctantes [a] † institimus; vnde necesse est [b], similem † obseruātiam similis lætitia subsequatur.

† *pernoctanter*] orig. † *similis obseruantia similē lætitiam subsequatur.*] ori.

a ¶ Nosse credo.] *Idem euenit in hoc capite, quod in superiore euenisse notatum est. Cohæret enim cum superioribus, prima sermonis periodo quasi in summam redacta.*

Obseruantia vero similis dicitur quo ad factum, nō quo ad necessitatem.

Vnde Isidorus lib. 1. de ecclesiasticis officijs, c. 42.

¶ De eodem. C. X.

POst Pascha vsque ad Pentecostem, licet traditio ecclesiarum abstinentiæ rigorem prandijs relaxauerit [c]; tamen si qui monachorum vel clericorum ieiunare cupiūt, non sunt prohibendi; quia Antonius, & Paulus, & cæteri patres antiqui etiam his diebus in heremo leguntur abstinuisse, neque soluisse abstinentiam, nisi tantum die Dominico.

Item Hieronymus ad Lucinium, epist. 28.

De eodem. C. XI.

VTinam omni tempore ieiunare possimus; quod in actibus [d] Apostolorum diebus Pentecostes, & die Dominico Apostolum Paulum, & cum eo credentes fecisse legimus. *& infra.* ¶ Nec hoc dico, quòd Dominicis † dieb' [e] ieiunandum putem, & contextas [e] quinquagintā † diebus ferias auferam [f]: seu vnaquæque prouincia abundet in suo [g] sensu: & præcepta maiorum leges Apostolicas [h] arbitretur.

Poly l. 3. tit. 23. Act. 13. 20. & 27.

† *al. festinis* † *al. sexagintā* orig.

Item Pelagius Papa Petro episcopo Potentino.

¶ Sabbato magno post horam baptismi episcopus valeat ordinari. C. XII.

DIlectionis tuæ scripta susćepimus, quibus significas Latinum ecclesiæ Grumentinæ diaconum ad episcopatū Marcellianensis ecclesię, siue Clusitanę † ab omnibus fuisse electū: quod iam ante hoc tempus retulisti & iussu. dist. 63. litteras. Poly. l. 2. tit. 28. Ans. l. 6. c. 59. † *al. Cusilinatis.*

c ¶ Abstinentiæ.] Ad quartū. Supra 77. dist. ordinationes.

f ¶ Auferam.] Dicendo tunc esse ieiunandum. ADDITIO. q. d. Nolo his diebus manere ieiunium. Archid.

g ¶ In suo.] Vt morem obseruet in ieiunijs, sicut dicitur de vigilia Bartholomęi. extra de obser. ieiu. consilium.

h ¶ Apostolicas.] Consuetudo enim interpretatur legē ff. de verb. sig. anniculus.

Dilectionis.] Hoc c. inducitur ad ostēdendum varietatē computationis inter Latinos & Hebręos. Nā secundum Latinos quartus est mensis Iunius: secundū Hæbreos Iulius: & ita facit ad ꝓpositum Gra. est ergo casus Latinus diaconus ecclesiæ Grumentinæ fuit electus ab omnibus in episcopum Marcellianēsem, qđ negotium

gotium totum Petrus Pontius episcopus Papę significauit. Referebat ergo Pelagius, qđam iuisse Latinū prædictum Romam venire, credens eū habere litteras dimissorias à suo episcopo: quod si verū est, mittit Petro, vt faciat eum venire ad Vrbem in sabbato sancto: quia sup. dist. 54. ca. frequens.

mus, vt veniret [a]; credentes eos de persona eiusdem ab episcopo [b] suo dimissorias accepisse. Quod si modo fecerunt, facite eum velociter ad vrbem Romam occurrere, vt si Deus iusserit, in sabbaro magno post horam baptismi ordinetur. Quòd si ante memoratum diem non occurrerit, cogetur vsque ad quarti [c] mensis ieiunia sustinere.

DISTINCTIO LXXVII.

Epist. 82. Anastasio.

HIs temporibus [d] secundum Anacletum, Zepherinum, Gelasiū, & Pelagiū, episcopi, presbyteri, & diaconi sunt ordinandi. Metropolitanus iuxta Leonē ex presbyteris eiusdem ecclesiæ, vel ex diaconis optimus ordinetur. Ex monachis autem, vel laicis nullus nisi per gradus ecclesiæ, debet ad summum sacerdotium peruenire.

Vnde Caius Papa Fœlici epō, epis. vnica in extremo.

¶ Non nisi per distinctos gradus quisquam ad sacerdotium aspiret. C. I.

ILlud nos statuentes vobis, & omnibus seruare mandamus, vt ad ordines ecclesiasticos sic ascendant in ecclesia, qui ordinari merentur: id est, si quis episcopus esse meretur; sit primum [c] ostiarius, deinde lector, postea exorcista, inde sacretur acolythus, demum vero subdiaconus, deinde diaconus, & postea presbyter; & exinde, si meretur, episcopus ordinetur.

Vnde Zozimus episcop' vrbis Romæ ait ad Hesychium, epist. 1, c. 3.

¶ Quæ interualla temporis in singulis gradibus seruanda sint. C. II.

Ans. l. 7. cap. 49. Rabanus de instit. cler. l. 1. ca. 13.

IN singulis gradibus hæc tempora sunt obseruanda quia si nunc non venerit, cogetur subsistere vsque ad ieiunia quarti mensis, id est, Iulij.

a ¶ Vt veniret.] Quia forte suberat Papæ iste episcopus nullo medio.

b ¶ Ab episcopo.] Arg. quòd clericus alicuius episcopi in alia prouincia non debet eligi. nec ipse debet cōsentire nisi habeat litteras dimissorias, quibus absoluatur ab obnoxietate sui episcopi. argu. 85. dist. Florentinum archidiaconum. & dist. 70. fraternitatem arg. econtra, quod scilicet non exigatur consensus episcopi, instit. de adopt. §. sed si quis nepotis. De hoc dixi supra 61. dist. §. sed aliud.

c ¶ Ad quarti.] Supra 77. dist. ordinationes.

Temporum interstitia sunt in ordinib. obseruanda.

hic canon confictus est ab Isidoro mercatore.

Isti temporib. CASVS. Ostenso quibus temporibus fiant clerici ordinandi, nūc in hac 77. dist. ostendit quæ vel quanta interstitia temporum in singulis ordinibus sint seruāda, & sup hoc triplex regula seruat. Nam alia seruatur in pueris, qui per interstitia promoueantur, q. sunt inf. ead. in singulis. & quicunq. alia in grādæuis, qui intra 7. an. recipiunt ordines, vt inf. ead. quicunq. alia in monachis, quia monachus ex d spensatione intra annum promouetur. laicus intra annum & dimidium, vt infra ea. monachus & docet no. huius dist. quòd gradatim debet fieri ordinatio.

d ¶ His temporibus.] Hic intitulatur 77. distin. in qua tractat de interstitijs temporum obseruandis. No. ergo ꝙ si qs ab infantia sit mancipatus militię clericali, anno 7. pōt ordinari clericus, ostiarius, lector, & exorcista, & sic stabit usq; ad annum 12. exinde acolythus usque ad annum 20. & postea in 21. subdiaconus, in 25. ann. diaconus, in 31. presbyter, exinde potest esse episcopus, ut inf. ead. in singulis. &c. quicunque 28. dist. de his. sed si adultus velit ordinari, sic potest fieri ordinatio, vt per 7. annos recipiat ordines omnes in duob. primis quatuor minores, in reliquis quinque ordinatur acolythus, subdiaconus, diaconus, presbyter, & eps si electus fuerit. inf. ea. quicunque. Si autē secus factum fuerit, deponi debet. inf. ea. dist. subdiaconus. ex generali tamen consuetudine his omnibus capitulis derogatū est. ubi vero maior necessitas ecclesiæ incumbit, laicus ꝑ annū & dimidiū, monachus vero per annum potest recipere oēs ordines, vt infra ead. c. ult.

ILlud.] CASVS. Docet Gelasius ī hoc c. quòd si quis psalmista est primus ordo.

psalmistatus est primus ordo.

Patronis

Universidad de Deusto
Biblioteca

patronis ecclesiæ,si voluerint ad clericatū promoueri.
a ¶Si ab infantia.] Id est septimo anno.C. de iure de lib.l.fi infanti.Ioan.
b ¶Nomē.] Vt scribaf in matricula. 50.di. cōtumaces.
c ¶Quinquennio.] Post septēniū.inf.e.c.subdiaconus.
d ¶Exinde.] Post xij annos cum voluerit.
e ¶Vel subdiaconus.] Vel pro,id est, hoc probatur in ca. seq.arg C.de verbo. sig.l. vlt. argu. extra de eo qui fur. or. re. cap.2.
f ¶Xiiij. annis.] Cōputatis à tempore septemnij. hoc respicit quod dicit de infantia. id est septennio, & ita in xxj.an. subdiaconus fiat.
f ¶Xiiij.annis.] Hęc determinatio xiiij. ann.non respicit, ni si tantum subdiaconatū. quod patet ex cap.seq. vbi dicitur, quod ab accessu adolescentiæ vsque ad xx.annum fiat acolythus, & subdiaconus, sed in xv. anno acolythus, in xxj. subdiaconus.
g ¶Pontificatum.] inf.de consec. dist. 5. de his vero.sup. dist. 18.si episcopus.& dist.in.59.si officia.
h ¶Defensores.] Id est aduocati cattaldi.1.q.3. saluator 1.
i ¶Ex laicis.] infra dist. 29.indicatū.cōtra. Sed hic isti laici erant de foro ecclesiæ,ibi non. & consulti debent isti quo ad temporalia, non quo ad spiritualia. 16.q.7.in nona.
k ¶In ordine.] Contra. Nonne isti sunt grandæui, cū eis cōmittatur administratio. ergo per septem annos tm̄ possunt ascendere ad omnes ordines,ut infra ca.prox.quare ergo hic dicit, supradicta obseruatione. Resp.ideo vt gradatim omnes ordines recipiant,& nullum prætermittant. nec tamen per tanta interstitia, vel hoc corrigitur.Io.

Q Vicunque.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima prosequitur de pueris:in secunda de grandæuis.In prima igitur dī,q̄ pueri ante pubertatis annos baptizari debent, & fieri ostiarij,lectores, & exorcistæ,deinde vsque ad xx.ann. ita q̄,vsque, teneatur:inclusiuē inde fiat acolythus & subdiaconus: post xxv.diaconus:post xxx. presbyter, post decennium computandū à xx.ann. fiat eps.quia postquam est presbyter statim potest fieri eps.In secunda vero parte,dī, q̄ si quis est grandis ætatis,prius baptizetur, & in primo biennio fiat ostiarius,lector & exorcista.In sequēti quinquennio fiat acolythus & subdiaconus, postea diaconus,postea presbyter, postea eps.Scda pars incipit ibi,[Qui vero iā.] Sed duo sequentia c. plana sunt.
l ¶Pubertatis.] Idest annum xiiij. secundum quosdā fm̄ tl.ante xij.Insti.qui.mod.tute.fiu.in prin. extra de despō.impu.puberes.20.q.1.illud. vbi incipit adolescētia,exsufflatur & exulat pubertas.Ioā. quod dicit H.de xij. Pubertas quando fiat.

si ab infantia [a] « ecclesiasticis ministerijs nomē [b] dederit, vt inter lectores & exorcistas quinquennio [c] teneatur,exinde [d] acolythus,vel subdiaconus [e] xiiij. annis [f] fiat;& sic ad benedictionem diaconatus,si meretur, accedat: in quo ordine quinque annis,si inculpatè se gesserit,hærere debebit.Exinde suffragantibus stipendijs,per tot gradus datis propriæ fidei documentis, presbyterij sacerdotium poterit promereri: de quo loco (si eum exactior ab bonos mores vita perduxerit) summum Pontificatum [g] sperare debebit. *& infra*. ¶Defensores [h] etiam ecclesiæ,qui ex laicis [i] fiunt,supradicta obseruatione teneantur, si meruerūt esse in ordine [k] clericatus.

« ¶Si ab infantia.] *Prior hæc huius capitis pars summatim refertur. Integre locus sic habet.* Si ab infantia ecclesiasticis ministeriis nomen dederit,inter lectores vsq; ad vigesimum ætatis annum continuata obseruatione perduret. Si maior iam, & grandæuus accesserit, ita tamen vt post baptismum statim se diuinæ militiæ desideret mancipari,siue inter lectores, siue inter exorcistas quinquēnio teneatur; exinde acolythus, vel subdiaconus quatuor annis:& sic ad benedictionem, &c. *Ac sane in vno etiam peruetusto Gratiani codice, & apud Rabanum,lib.*1.c.13.*de instituit. cleric. legitur*, quatuor annis, *non*, quatuordecim.*Sed ob glossas nihil mutatum,additum ve est.*

Item Syricius Papa ad Hymerium Tarraconensem, epist. 1. cap.9.

¶De eodem. C. III.

Q Vicunque itaque se ecclesiæ vouerit obsequijs à sua infantia;ante pubertatis [l] annos baptizari [m], & lectorū debet ministerio sociari. Qui ab accessu adolescētiæ vsq; ad vigesimū « ætatis annum; si probabiliter vixerit, vna tantum, & ea quam virginem communi per sacerdotē benedictione percepit,vxore contentus; acolythus [n],& subdiaconus esse debebit; posteaque ad diaconij [o] gradum (si seipsum primitus, continentia præeunte, dignū probauerit) accedat. Vbi si vltra ß quinque annos Iuo par.6.c.91. & 92.

xij.annis,non est verum in masculo, sed in puella, vt Insti.quib.mod.fi.tute.in prima colum.B.
m ¶Baptizari.] Sed quare dicit, q̄ tunc debeat baptizari,cum sit dubium & periculosum intantum differri baptisma, vt de consec.dist.4.q̄ quis. &c.ne q̄t absit? ideo dicit, quia cū baptisma sit tanua omnium sacramentorum,vt 32.dist.§.verum.in fi.non posset ordinari si nō esset baptizatus,ext.de presby.nō bapti.c.3.nō q̄ debeat differri.sed si casū dilatum est, baptizari dēt. Baptismus est omnium sacramentorum ianua.
n ¶Acolythus.] Et ita uidetur, q̄ de iure non debeāt minores ordines simul conferri:quod credo nisi dispensatiuē: vel nisi sit consuetudo, vt extra de eo.qui fur. or.re.cum H.lator. Ordines minores an simul conferri possint.
o ¶Ad diaconij.] Cōtinentia præeunte:ideo hic non dixit de subdiaconatu, quia nondum erat sacer ordo tempore Syricij,qui antiquissimus fuit.32. dist. erubescant.hodie vero est sacer ordo.

a ¶Exinde.

a ¶Exinde.]inf.ea d episcopus.cōtra.Sed referas hoc ad xx.annū, de quo sermo præcessit,non ad quinquennium proximū:& sic erit in xxx.anno,vt ibi dicitur,& extra de elec.cum in cunctis.vel dicas esse constitutionum varietatem.Hug.
b ¶Gran.

laudabiliter ministrauerit, congrue presbyterium consequatur. Exinde [a] post decennium episcopalem cathedram potuerit adipisci:si tamen per hæc tēpora integritas vitę, ac fidei eius fuerit approbata. Qui vero iam ætate grandæuus [b] melioris propositi conuersatione prouocatus,ex laico ad sacram militiam prouenire festinat; desiderij sui fructum non aliter obtinebit,nisi eo,quo baptizatur,tempore, statim [c] lectorum, aut exorcistarum numero societur:si tamen eum vnam habuisse, vel habere [d], & hanc virginem accepisse constet vxorem. Qui dum initiatus fuerit,expleto biennio,per quinnquennium aliud [e] acolythus, & subdiaconus fiat; & sic ad diaconatum (si per hæc tempora dignus iudicatus fuerit)prouehatur. Exinde tam accessu temporum, presbyterio, vel episcopatui, si eum cleri,ac plebis euocauerit electio, non immerito societur.

Ibidem c.10.

« ¶Vigesimum.] *In plerisque vetustis exemplaribus,& Gratiani,& epistolæ, atque apud Luonem legitur,trigesimum.Sed in epistola Zozimi, cuius pars relata est in antecedente notatione*, vigesimum.
f ¶Vltra.] *Sic legitur in omnibus manuscriptis,& in originali ipso.In vulgatis erat*,intra.

Item ex sexta synodo,c.15.

¶De eodem. C. IIII.

S Vbdiaconus non minor viginti annorum [f] ordinetur.
¶Si quis vero in aliquo ordine sacerdotali præter cōstituta tempora ordinatus fuerit,deponatur.

Item ex concilio Carthaginensi 3.c.4.

¶De eodem. C. V.

P Lacuit g,vt ante vigintiquinque annos ætatis nec diaconi ordinentur,nec virgines consecrentur, & vt lectores populum non salutent [h].

Item ex concilio Agathensi,c.16.& 17.

¶Minoribus xxv. annis leuitica non præstetur benedictio. C. VI.

E Piscopus benedictionem diaconatus minoribus, quā xxv.annorum penitus non committat. ¶Sanè si coniugati iuuenes [i] consenserint ordinari,etiam vxorum vo-

Et cōc. Carth. codicis can.16. Burc.l.2.c.11. Ivo.p.6.c.31. Pann.l.3.c.30. Poly l.2.tit.27. Ant.l.7.c.96.

Iuo p.5.c.135.

¶Hanc litteram ponit Laur. cuius fuit hæc gl. Sed Hug.ponit.18.vt 28. dist. de his. 32.dist.lector. Sed hoc fm Hugo. non valet, quia tunc in septēnio nō posset reciperе omnes ordines. a Concor. text. cū gl. i. Ino aliter. ff. de lep. 3. & in l.1.ff. de mino.

b ¶Grandæus.] [xxiij.anno 1.vel xxx.quia hæc est virilis ætas.inf.ea.c.episcopus 2,ætas enim multum facit ad eruditionem.16.q.7.hoc fit,& si fit xxij.annorū, ita recipit omnes ordines intra xxx. annū. sicut. quilibet [xviij.annorum:ar.g.28.dist.de his & 32.dist.lectores.
c ¶Statim.] Sū.dist.47 §.1.argum.contra.Sed non dicit statim,id est,in continenti:sed statim,id est, paulo post. tale statim habes ff.de procura.qui procuratorem, vel ibi non prohibetur, nisi de episcopatu & presbyteratu.
d ¶Vel habere.] Ita tm̄ q̄ dudū iam promiserit continentiam.nam præire debet continentia, vt 22.dist.cap. priusquam.præterea de isto grandæuo non exprimitur in canone.26.d.qui sine.distinguē tm̄ inter ordinem & ordinem.& ita arbitrio boni viri relinquitur. extra de offic.deleg.de cæuis.ff. de iure delib.l.1.
e ¶Aliud.] à biennio si esset in xv.anno.nec refertur ad antecedens quinqnēnium: q̄a non præcessit aliud, sic. C. quomodo & quādo iudex. Auct. qui semel.
f ¶Vbdiaconus. S ¶nō minor xx. annorum. Ita vt cōpleuerit xx. annum. hoc enim requiritur in honoribus ecclesiasticis, vt extra de elec.cum in cunctis. licet secus sit in honoribus ciuilibus; vbi sufficit attigisse xxv.annum.vt ff. de mu.& ho.ad rem.licet fit arg. contra.ff. distin. proxi.c. presbyter.In vsucapionibus sufficit attigisse vltimum diem,vt ff. de diuer. & tempo. prescrip.in vsucapione.& similiter quantum ad factionē testamenti sufficit attigisse vltimum diem xiiij.anni,vt ff.de testam.qua ætate. Sed quantum ad excusationē ciuilium munerum requiritur quod annus sit completus, vt ff.de iure immuni. maiores. Sed quantum ad beneficium restitutionis fit computatio de momento ad momentū.vt ff.de mun. l 3.§.minorē. Sed in temporalibus actionibus oportet vt vltimus dies sit completus,vt ff.de act.& ob. l.in omnibus temporalibus.Ioan. Aetas in honoribus & multis alijs necessaria est.
g ¶Lacuit īf.20.q. 1.placuit. Etiā fortè est rō. quia honores ecclesię potiꝰ spectant ad onus quàm honorem.8. q.1.illud.Io. de Fan.
h ¶Salutent.] Solebant fortè lecturi in pulpito aliquam salutationem nobis ignotam præmittere, vel dicebāt, Dominus vobiscum. vbi modo dicunt: Iube domne benedicere.21. distinct. de nique.

E Piscopus benedictionem.] CASVS. Hoc diuiditur in tres partes. In prima parte dicit, q̄ minor xxv. annorum fieri diaconus non debet. In secunda parte, dicitur,q̄ si coniugatus iuuenis voluerit ordinari, requirenda est vxoris volūtas:& sequestrato cubiculo & religione promissa ordinetur. In tertia parte dicitur, quod ante xxx.annum presbyter vel episcopus non ordinetur.Secunda pars incipit ibi,[Sanè.] Tertia ibi, [Presbyterum vero.]
i ¶Iuuenes.] Idem est de alijs regulariter.arg 32.q.5. per totū. si sint senes bene potest alter cōuerti:& alter in seculo remanere: extra de conuer.coniug.cum sis.

a ¶Se-

Universidad de Deusto
Biblioteca.

a ¶ Sequestrato.] Infra 81.distin.volumus.contra. Sed hic de suspectis. Vel dic quod thalamus tantum debet sequestrari, non autem mansio. & hoc obtinet in vxore promouenda: secus est in vxore illius qui vult cõuerti: quia tunc vxor intrabit religionem, vel si est senex promittet continentiam, vt extra de cõuer. coniu. cum sis. & de ista materia not. 28. dist. quia sunt culpæ. Quid si vxor ratũ promouet episcopus ad minores ordines, debet ne ab eo exigere cõtinẽtiam, cum sine titulo eũ nõ debeat promouere & beneficium simul cũ vxore habere nõ possit extra de cler. cõi. c. 1. & c. diuersis? Sic. si tñ promouet, nec exegerit, habebit beneficiũ: ar. 32. dist. si quis ab eo autẽ qui vxorẽ nõ habet non est exigenda cõtinentia. 15. q. 3 §. cũ autem. ioan.

Vſi littera idem dicere cum dicat ſequeſtrato manſionis cubiculo. de hoc le. & no. extra de conuer. coniug. coniugatus: ibi vide.

b ¶ Religione.] i. castitate. q qualiter promitti debet, dixi 32. dist. feriatim. nec emitta debet religionẽ intrare: quia nec vir eius intrat. secus est a vxore monachi vel episcopi. extra de cõuer. coniug. sane.

Aetas virilis diuersimode interpretatur.

c ¶ Antequam.] No. q canon aliter interpretatur virilem ętatẽ, aliter interpretat lex. ff. ad minorib. l. 1. C. de his q veniã ætat. impe. j. vit. sed diuersificãt. quia diuersos habẽt respectus. Prætor nõ habuit respectum nisi ad rerum suarum administrationem.

d ¶ Ne per ętatem.] Argu. ratione ętatis ꝓsumi ꝓ aliquo, vel contra, vt su. 34 dist. quorundam 33. q. 2. antiqui.

Coniugati an ꝓsint ꝓmoueri.

In veteri.] CASVS. Quidam epi ante xxv. annũ leuitas ordinabãt sed Toletanũ cõcil. ꝓhibet ne hoc de cætero fiat sed post xxv. annum leuitæ ordinentur & presbyteri post xxx. quod probat auctoritate legis Mosaicæ & canonicæ.

Leuitæ officium.

c ¶ Leuitæ.] In veteri lege à xxv. anno Leuitæ deseruiebant tabernaculo, & custodiebant vasa tabernaculi aurea: antea non.

Tabernaculum.

f ¶ Tabernaculo.] Quid sit tabernaculum, habes ff. de verb. sig. l. inde tabernacula.

g ¶ Nos.] Commiscet se aliis, vt citius reprehendat.

Puer quid ſignificat.

h ¶ Pueros.] Puer quãdoque seruum, quãdoque puellam ſignificat. ff. de ver. sig. pueri. quandoque dicitur puer. 18. annorum. ff. de ali. & cib. l. Mela.

i ¶ Leuitæ.] Leuita ab Leuita quia de tribu Leui assumebantur. Sed nunquid conferebat eis tunc character? Sic arg. de consecratio distinct. c. 1. sed non idem q hodie. arg. extra de sacra. vnct. cum venisset in fin. 21. distinct. c. 1. quod est contra opi. Hug. quam dixi su. 71. dist. c. 1. q scilicet sine Missa conferatur character. Sed hodie immutata est forma per Christum. vide nec Aaron sine Missa conferet hodie character.

Leuita à laudi dicitur.

C. 17. Burc. l. 2. c. 9. Iuo p. 6. c. 29. Pann. l. 3. c. 28.

Poly. l. 2. tit. 27. Burch. l. 2. c. 12. Iuo p. 6. c. 32. Pann. l. 3. c. 31. Num. 8.

† In codice regio.] *admonemus exẽplis.* † *al. sed hodie sine*

In veteri lege ab anno vigesimo quinto leuitæ c in tabernaculo f seruire mandantur: cuius auctoritatẽ in canonibus & sancti patres secuti sunt. Nos g & diuinæ legis & conciliorum præcepti immemores, infantes, & pueros h leuitas facimus ante legitimam ætatem, ante experiẽtiam vitæ: ideoque ne vlterius fiat à nobis & diuina lege, & canonicis admonemur † sententijs, vt † à vigintinque annis ętatis læuitæ i consecrentur, & à triginta presbyteri ordinentur.

Item Gelasius Papa ad episcopos per Lucaniam, epist. prima, c tertio.

¶ Per quæ interualla temporum ordinetur, qui de monachis in clericatum eligitur. C. VIII.

Si quis de religioso proposito, & disciplinis monasterialibus eruditus ad clericale munus k accedat, in primis eius vita præteritis acta temporibus inquiratur, si nullo graui facinore probatur infectus, si secundum non habuit fortassis vxorem, nec à marito relictam fortitus ostenditur si pœnitentiam a publicam fortassis non gessit, nec vlla corporis parte vitiatus apparet, si seruili, aut originariæ non est conditioni obnoxius, si curiæ iam probatur nexibus absolutus, si assecutus est litteras, sine quibus vix fortassis ostiarij possit implere ministerium.

su. dist. 55. c. 1. Aus. l. 7. c. 47. Iuo p. 3. c. 143.

a ¶ Si pœnitentiam.] *Hinc vsque ad finem addita sunt ex epistola ipsa, vt melius præcipiatur nexus sequentis capitis. Nam post verbum*, ministerium, *continenter apud Gelasium sequitur*: vt filiis omnibus, quæ sunt prædicta, sulcitur; continuo lector, &c.

Item eodem capite, & sequenti.

¶ De eodem. C. IX.

Mona-

Leuitæ à laudi dicitur.

laico. In prima ergo dr ꝓ monachus nouitius, si bonæ vitæ & bonæ conuersationis fuerit, intra annũ potest omnes ordines recipere ꝓ interstitia breuia in ea assignata, vt deuotio sancti ꝓpositi legitima suppleat interstitia. In secunda parte dicitur, ꝓ laicus intra annum

chus α a vero nouitius b morum honestate fulcitus, continuo lector vel notarius c, aut certe defensor d effectus, post tres menses existat acolythus: maximè si huic ætas etiam suffragatur: sexto mense subdiaconi nomen accipiat; at si modestiæ conuersationis, honestæque voluntatis existit, nono mense diaconus, completoque anno sit presbyter: cui tamen, quod annorum interstitia fuerant collatura, sancti propositi sponte suscepta doceatur præstitisse deuotio e. ¶ Si vero laicus quispiam ecclesiasticis est aggregandus officijs; tanto sollicitius in singulis, quæ superius comprehensa sunt, huiusmodi decet examinari f personam; quantum inter mundanã, religiosamq. vitam constat esse discriminis: quia vtique conuenientia g ecclesiæ ministeria reparanda † sunt, non inconuenientibus meritis ingerenda: tantoque magis, quod sacris aptum possit esse seruitijs, in eorum quærendum est institutis, quantum de tempore, quo fuerant hæc assequenda, decerpitur; vt morum habere doceatur hoc probitas, quod prolixior consuetudo non contulit; ne † per occasionem supplendę penuriæ clericalis, vitia h potius diuinis cultibus intulisse †, non legitimæ familiæ Domini computemur procurasse compendia i: Quorum k promotionibus, super annimetas l, sex menses nihilo minus subrogamus: quoniam, sicut dictum est, distare m conuenit inter personam diuino cultui deditam, & de laicorum conuersatione venientem. Quæ tamen eatenus indulgenda credidimus, vt β ecclesijs ab hac occasione cessantibus n canonum paternorum vetus forma seruetur.

Ibidem. c. 4.

† al. deputanda.

† al. nec

† al. intuliſſe iudicemur.

α Monachus.] *Quo modo hic locus in originali habeatur proxima superiore notatione indicatum est.*

β ¶ Vt ecclesijs.] *Hæc multo plenius à Gelasio exponuntur*: Vt illis, inquit, ecclesijs, quibus infestatione bellorum vel nulla penitus, vel exigua remanserunt ministeria, remouentur: quatenus his, Deo propitio, restitutus, in ecclesiasticis gradibus subrogandis canonum paternorum vetus forma seruetur; nec contra eos vlla ratione prævaleat, quod proiacentis defectus remedio prouidetur, non aduersus scita maiorum noua lege proponitur; cæteris ecclesijs ab hac occasione cessantibus, quas non simili clade vastatas, pristinam faciendis ordinationib. conuenit tenere sententiam.

d ¶ Defensor.] Vxorcista. nã prius sit ostiarius, post exorcista ju. ea. c. 1. dſ exorcista defensor: qa defendit corpus a dæmonibus.

e ¶ Deuotio.] Sicut enim ingenium supplet tempus in bene studente, sic & bonitas ætatem: & ita compensatur probitas cum tempore. sic ergo bonitas supplet ætatem sicut tempus, vt C. de prępositis sacrę. scrin. l. 1. lib. 12. sic & malitia dicitur ętatem supplere. C. si mi. ma. se. dixe. l. 3. extra de desponsa. impuberum. de illis, ita probitas & honestas supplet tẽpus. C. de his qui ve. ęta. impe. l. omnes. & ff. de decre. ab or. fa. l. 1. sic aliquid quod est minus, æquiparat alij quod est mai⁹, facta compensatione hinc inde. 7. q. 1. quæro. & 19. distin. canonicis illud ide confiderat in testib. quia fit cõpẽsatio auctoritatis ad numerũ. extra de testi. in nostra.

Ingeniũ & alia tempus supplere pot sunt.

f ¶ Examinari.] Argu. ꝙ si laicus inducitur in testẽ. diligentius est examinand⁹ quàm clericus, ꝓpter maiorem durtiam. 12. q. 1. duo.

g ¶ Conuenientia.] id est. conuenientib. ministris.

h ¶ Vitia.] Id est, vitiosos clericos.

i ¶ Compendia.] Id est vtilitates. vel vtiles ministros.

K Quorũ.] Argumentum potest colligi ex hoc ꝙ tantum valeat testimonium quatuor clericorum, quantum sex laicorum. nam in sesquialtera proportione videtur quòd se habeant, sicut se habent sex & quatuor: quia tantum potest clericus facere per annum, quantum laicus per annum & dimidium. 46. distinct. cap. penul.

Clericas laico præferẽ.

l ¶ Metas.] sup. dist. ead. quicunque. contra. Sed ibi de neophyto: hic de renato ab infantia loquitur. Vel illud regulariter & de iure communi: hoc specialiter ex dispensatione. vnde subijcit, quæ tamen, &c.

m ¶ Distare.] inf. 8. q. 1. nec sufficere 2.

n ¶ Cessantib.] Cessante causa concessionis cessare debet pariter & concessum, vt 1. quæst. 7. quod pro remedio

2 Ad idem 61. dist. in sacerdotibus. sup. 4. distin. statuimus &c. deniq. 1. q. 1. vilissimus.

num & dimidium poterit promoueri ad omnes ordines, si fuerit cõmendabilis vitæ, vt quod deest temporis, & quod prolixior consuetudo non contulit, suppleat in eo morum probitas: & hæc omnia fiunt de dispensatione propter necessitatem: qua cessante vetus forma seruetur. secunda pars incipit ibi, [Si vero laicus.]

a ¶ Monachus.] Hoc cap. loquitur secundum casum illum sup. dist. 55. prisci. s. de dispensatione, procedente de iure communi.

b ¶ Nouitius.] Quia de nouitio maiori dubietas videbatur esse.

c ¶ Vel notarius.] à notis id est, litteris legendis 1. Pe. Decret. Grat. ꝙs. 1.

2 Secundum hoc exponẽ. vel notarius vel pro id est, & sic exponit Grat. ✠ Hu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dio.& c.exigunt.su.dist.55.priscis.56.dist.Ism ael. argu. contra.C.femi.ercis.l 2.Lau.
ADDITIO. Dic vt not.61.distin.neophytus.& 19.q.2. duę.Archid.

Va vero ætate.] CASVS. Supra in proxima dist. in 3 cap.episcopus benedictionem. dictum est quòd qui ordinatur in presbyterum debet esse 30. annorũ. Nunc vero in hac 78. dist. idem repetit, vt addat causã quare tunc,& nõ antea scilicet quia Christus i 30.anno baptizatus fuit, & postea cępit prædicare. vt sup.ea. presbyter. Et omnia plana sũt vsque ad c.quid est.

a ¶ Qua vero.] Hic intitulatur 78. di. in qua ostẽdit magister nõ debere ordinari sacerdotes & iure cõi ante triginta annos cõpletos: q3 in tali ętate Dñs baptizat[a] est, & p3 dicare cœpit & quidã alij prophetę. sed quia & ante hoc tẽpus prophetę ad prędicãdum missi sunt, possẽt necessitate imminente à 25.anno ordinari. inf.ea. d.c.vl.ar.ff. ad Treb. filium.§.1.

Christus qua ætate baptizatus est.

b Si quis.] ¶ Non impleuerit.] Extra de elec. cupi in cunctis.

c ¶ Sit dignus.] Arg. est non debere derogari iuri cõmuni p3 pter personam.su.d. 50.ex pœnitẽtibus.d. 61.miramur. Sed pp necessitatẽ vel vtilitatẽ derogat iuri. licet nõ propter dignitatem tãtum, vt 1.q. 7.capit.tali.1.

Quid est manus.] CASVS. Super epistolã ad Timotheum habetur. Manus cito nemini imposueris, nec communicaueris peccatis alienis. Nunc vero Leo Papa exponit litteram Apostoli & dicit, q3 ille cito manum imponit, qui ordinat aliquem ante congruã ætatem. & ante examinationem, & antequ3 sit disciplinatus. Et ille communicat peccatis alienis, q3 efficitur malus: sicut est ille quem ordinat, & in malo est ei similis.

a Cap.1.

d ¶ Quid est.] Hoc est in epistola ad Timotheũ 2: Manus cito nemini imposueris: neque communices peccatis alienis.

e ¶ Communicare.] Communicat peccatis alienis q3 illis consencit.arg.dis.86 c.1. & culpam. & c. facientis. P83.dist.cap. quid enim & c.error.

Presbyter ante.] CASVS. Dicitur hic, quod presbyter ante xxx. annos ordinari non debet. licet sit vitæ probabilis: quia Christus tantum in trigesimo anno cępit prædicare, & baptizatus est.

f ¶ Ante triginta.] Põt tamen ei concedi in vigesimo quinto anno regimen parochialis ecclesię. extra de elec. Hoc forte intelligitur de connentuali. secundum Laut. sed intelligas idiotam ętate, vt sup. tur extra li. 6.de elec. licet canon. q3 est concilii. Gręc.

DISSTINCTIO LXXVIII.

Va vero[a] ætate sacerdotes ordinari debeant, Bonifacius Papa diffiniuit dicens.

a ¶ Bonifacius.] *Cæteri collectores citant ex decretis Fabiani. Extat apud Martinum Bracarensem episcopum in cap græc.synod. cap. 20.ex Neocæsarien.c.xi.*

¶ Ante annos triginta presbyter non ordinetur. C. I

SI quis [b]triginta ætatis suæ annos non impleuerit, nullo modo presbyter ordinetur, etiam si valde sit dignus [c]. Poly.l.2.tit.20. Eurc.l.2.c.10. Iuo p.16.c.32. Pann.l.3.c.29.

[Item in nouellis in Authentica de sanctiss. episcopis §.clericos. apud Julian. Ante c.const.123.cap.19.]

¶ De eodem. PALEA. C. II.

NEmo presbyter consecretur, qui minor triginta annis sit: nemo diaconus, vel subdiaconus fiat, qui minor vigintiquinque annis sit: nemo lectoribus cõnumeretur, qui minor xviij. annis fuerit: nemo inter diaconissas consecretur sacrosanctæ ecclesiæ, quæ minor xl.annis, vel ad secundum matrimonium peruenerit. Poly.l.2.tit.37.

Item Leo Papa ad episcopos Africanos, epist.85. c.1.

¶ Non est ordinandus sacerdos, nisi longo probatus examine. C. III.

QVid est manus [d] cito imponere, nisi ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum obedientiæ †, ante experientiam disciplinæ, sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est communicare [e] peccatis alienis, nisi talem effici ordinantem, qualis ille est, qui non meruit ordinari? sup.di.61.c.miramur.vers. qui est cito.] Anſ.l.6.c.34. Iuo p.5.c.105. † al.laborio

Item ex concilio Neocæsariensi, c.xi.

¶ Ante triginta annorum ætatem presbyter non ordinetur. C. IIII.

PResbyter ante xxx.[f] annorum ætatem non ordinetur; quamuis sit probabilis vitæ: sed obseruet vsq, ad præfinitum tempus. Dominus enim noster Iesus Christus trigesimo anno baptizatus est; & tunc prædicauit [g]. Poly.l.2.tit.27. Anſ.l.7.c.95. Pann.l.3.c.23. Ætatis probatio, cui incumbat. 4 Adde an de ætate alij credat libro patris, vel eius affectui.

b Ad idem 25.q. vlt. c. vlt. & d hoc etiam not. inf.ea.c.vlti.

c ¶ Si quis sine concordi Cardinalium electione inthronizatur. C. I.

Polyc.l.1.tit.4. Aniel.l.6.c.15. inf.ea.c.ſi quis pecunia.

Prælatus q3libet presbyter esse dẽt.

SI quis [a] Apostolicæ sedi sine concordi, & canonica [d] electione Cardinalium eiusdem ecclesiæ, ac deinde sequentium [e] religiosorum [f] clericorum inthronizatur; non potest aliquis ad dignitatem presbyterij promoueri, & hoc probat sex exemplis: scilicet Hieremiæ & Danielis, Dauid & Salomonis, Ioannis euangelistę & Pauli, qui omnes ab adolescentia acceperunt officium prędicandi, & gubernationem super alios. Et ad hoc probandum: inducit sequens cap. cuius casus per se patet.

a ¶ Prædicasse.] Ante hoc tempus.

b Si 30.annorum.] ¶ Necessitas.] Vel vtilitas, cum illa etiam inducat dispensationem, vt 1.q.7.tali.im mo de iure cõi.(vt vr.) cum enim in 25.anno ad regimen ecclesiæ possit assumi, vt extra de elect.cum in cũcis. & quilibet prælatus debeat esse presbyter. 11.q.2. ficut. cum etiam talis debeat eligi, qui per breue tempus possit promoueri, vt extra de ætа. & qualit. præterea. Et breue tempus est, vt non vacet ecclesia nisi per tres menses ad plus, vt 50.dist. postquam. ergo prædicta cavidentur correcta. Ioan. quod non credo, vt extra de ele.c.dudum & extra de præben.cum iam dudum. in fi.

† Ex isto tex. infertur q3 plura fiũt necessitatis causa: quæ alias nõ herent. conc.l. non solum. §.ff. de excu.tut.

Papa à quitus & quando est eligẽdus.

1 Et inf. ea. cap.1.

Electio Papæ haber aliqua specia lia.

2 Vt 61.dist. nullus.

3 Vt 63.dist. metropolita nus.

4 Vt 75.dist. c. vlt. in fi.

5 De hoc ſſ. ſi quis pecunia. Arch.

Postolicus.] Hæc dist. diuiditur in sex partes: in quarum prima dicitur, q3 nullus debet eligi in ecclesia Romana nisi à Cardinalibus: nec ante mortem Papæ aliquo verbo, vel facto de Papatu dẽt promitti. Et hoc probat per sex auctoritates. Secunda ibi,] Nullus Pontifice.] Tertia ibi, [Sed quæritur.] Quarta ibi, [Hoc autem.] Quinta ibi, [Electio.] Sexta ibi, [Sicut supra.] Ioan.de Fan.

CASVS. Supra in 23.dist.c.1. tractatum est de electione & confirmatione Papę: nunc vero in hac 79.distin. idem repetit, vt aliquid addat. Continet enim hæc dist. quatuor articulos. In primo dicit, q3 Papa non debet eligi nisi à Cardinalibus. In secundo dicitur quid iuris sit si duo apostolici eligũtur. In tertio dicitur q3 electio successoris debet fieri eũ deliberatione ꝓdecessoris. In quarto dicitur q3 electio Apostolicorũ soli Deo reseruatur. quæ omnia per suos §§. patebunt.

c ¶ Apostolicus autem.] Hic depingitur quando & quam 76.dist. in qua ipse dicit magister. dus.

git de electione sũmi Pontificis, oftendens à quibus dẽat eligi: & dicit q3 à Cardinalibus, & qñ. quia die tertia post depositionem defuncti, vt inf.ea. nullus. subdit etiam quid iuris fit, cũ duo malo zelo eliguntur, vt inf. ea. si duo. vel cũ simoniace aliquis eligitur, vt inf.ea. si qs pecunia 1. & dicit quòd à solo Deo potest deijci. de ordinatione eius non tractatur hic, quia de ea dictum est su. 23. dist. in nomine.

ADDITIO. Illud c. si quis.] CASVS. Statuit Nicolaus in hoc c.q3 si quis sine concordi & canonica electione Cardinalium & aliorum religiosorum clericorum fuerit electus, vel inthronizatus, nõ habeatur apostolicus, sed apostaticus.

d ¶ Et canonica.] Quam electionem vocas canonicã? nunquid dicens idem esse quod in aliorum electionibus, saltem quo ad hoc, vt debeat esse de eadem ecclesia 2, vel vt mel or eligi debeat 3, vel etiam prior 4, vel vt non sit aliquo modo irregularis? Sed breuiter dico, q3 si est electus à duabus partibus, a modo nulla admittitur contra ipsum exceptio, nec de vitio eligentiũ vel electi: q1 nõ esset corã quo iuste exceptiones illæ præponentur. vñ si tertia pars vellet probare electionem esse simoniacam 5, non audiretur, vt extra de elect. licet q3 tñ sic eligũt, peccant: & electio talis vitiosa est.

e ¶ Sequentium.] Hi consentire debent: non tamen vocandi sunt de necessitate.

f ¶ Religiosorum.] Sup. dist.23. c.1.contra. sed ibi dicit religiosos viros præduces, non respectu Cardinalium, sed respectu laicorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SI quis Papæ.] CASVS. Hoc c. diuidit in duas partes. In prima parte dī, q̄ ille debet deponi qui Papa vitio & incolumi prælitterit fauorem carnalem pro Romano Pontificatu: vel qui eo inconsulto subscriptionē fecerit: vel sacramentum dederit alicui: vel suum suffragium polliceatur propter hoc: vel qui hac de causa priuata cōuenticula facit. In secūda parte dicitur quōd quicunq; huiusmodi coniurationes & insidias patefecerit & probauerit, indulgētiam promerebitur, & præmiū. Secunda pars incipit ibi, [Propter occultas fraudes.]

a ¶ Pro Romano.] maximè: aut infra. nullus Pontifex.

b ¶ Aut subscriptionem.] Alias subscriptiones.

c ¶ Pyctacia.] Pyctacia hic dicuntur scripta obligatoria. 30. q 3. pyctacium. & secundum hoc dicitur pyctacium à pingendo, vel dicuntur munera quædam: & secundum hoc dicitur à petendo.

ADDITIO. Quidā dicunt q̄ est generis fœminini vnde in q̄busdam libris inuenitur hæc pyctacia: sed dico esse litterā corruptam: vel esse accusatiuum pluralem: & quod dicitur pyctaciolas. inf. q. 7. non obseruetis. dico non esse verum: sed debet esse pyctaciola. Hug.

d ¶ Districtionis.] Id est, districtæ cōstitutionis sententia.

e ¶ Perueluerit.] Arg. in simonia aliquem de se cōfessum audiri contra socios eiusdem criminis 1. Sed est arg. contra 15. q. 3. nemini. sed subintelligendum est ibi cum simonia: & ita per hoc ca determinatur & suppletur illud. vnde colligitur q̄ crimen simoniæ, & crimen læsæ maiestatis æquiualent, & æquis passibus ambulant, vt 15. q. 3. sanè. & quidem quæcunque personæ recipiuntur in accusatione in crimine læsæ maiestatis, recipiuntur in crimine simoniæ: & cum ibi recipiantur soci, inire factionis cōtra se, similiter & hic. Ité hic habetur q̄ aliquis illi cū quo simoniā cōmisit, de simonia pōt accusare: & ille punietur, & iste non: quod Hug. intelligit vbi res non processit ad actū: scilicet ad donationē, vel receptionē pecuniæ. Tunc. n. vterq; decedat ad instar criminis læsæ maiestatis, vt 15. q. 1. sanè. in quo si socius criminis probat crimen, remuneratur, vt 6. q. 1. si quis 2. Bern. arg. extra de resti. veniens. Dicunt tñ quidam, q̄ nunquam in simonia socius socium accusat. 15. q. 3. nemini. nisi qñ simul committitur crimē læsæ maiestatis, vt hic. Et ad c. sanè, respondeo q̄ quo ad quædā, non quo ad omnia simoniæ æquis passibus ambulat cum crimine læsæ maiestatis. Sed vt q̄ ille qui accusat illum quem dicit fuisse socium in crimine, non esset Papa, vel apostolicus, sed apostaticus habeatur.

» Adde tex. cū. ibi no. in l. qñ. C. de relit.

2 al. §. verū. Simoniacus an sociū accusare possit.

α ¶ Si quis.] *Verba Nicolai in epistola, quæ in voluminibus conciliorum impressis post decreta Nicolai primi habetur, hæc sunt.* Primo namque inspectore Deo est statutum, vt electio Romani Pontificis in potestate Cardinalium episcoporum sit, ita vt si quis Apostolicæ sedis sine præmissa concordi & canonica electione eorum, ac deinde sequentium ordinum religiosorum, clericorum, & laicorum consensu intronizatur, &c. *Idem fere habetur ad finem illius synodi, & refertur infra c. si quis pecuniæ.*

Item Symmachus Papa in synodo Romana prima, c. 3. & 5.

¶ Papa superstite, eo inconsulto, de electione futuri Pontificis nemo audeat loqui. C. II.

Burc. l. 1. c. 225. Iuo p. 5. ca. 336. Poly. l. 1. titu. 4. Anſl. l. 6. c. 1.

SI quis Papa α superstite, pro Romano[a] Pontificatu cui quam quolibet modo fauorem præstare conuincitur; loci sui honore, vel cōmunione priuetur β. Si quis presbyter, aut diaconus, aut clericus, Papa incolumi, & eo inconsulto, aut subscriptionem[b] pro Romano pontificatu commodare, aut pyctacia[c] promittere, aut sacramentum præbere tentauerit, aut aliquod certè suffragiū polliceri, vel de hac causa priuatis conuenticulis factis deliberare, atq; decernere, loci sui dignitate, atque † communione priuetur. *& infra.* ¶ Propter occultas fraudes, & coniurationum secretas insidias, quas huius sententia districtionis[d] consequitur †, si quis ad ecclesiasticam pertulerit[e] notitiā consilia eorum, qui contra hanc synodum de pontificali egerint ambitu, & rationabili probatione conuicerit; particeps actionis huiusmodi non solum purgatus ab omni culpa sit, sed etiam remuneratione[f], quæ non indigna sit subleuetur. Vniuersa synodus, &c.

† al. vel C. 5. Poly. ibidem.

† al. perſequitur

α ¶ Si quis Papa.] *Initium hoc vsque ad versiculum.* Si quis presbyter. *est caput secundum suggestionis Fulgentij archidiaconi Romanæ ecclesiæ: quod vna cum tribus aliis capitulis in tomis conciliorum, præcedit primam, vel secundam synodum sub Symmacho, cum hac inscriptione:* Capitula primæ synodi Romanæ sub Symmacho Papa. *In codice vero canonum præmittuntur his verbis:* Tituli decretorū Papæ Symmachi numero quatuor. & ¶ Si quis presbyter.] *Hæc sunt propria verba capitis tertij ipsius synodi; quod est secundum in codice canonum.*

Item ex Concilio Stephani Papæ 777. [Deusdedit addit, habito in basilica Constantiniana, act. 3.]

¶ In apostolatus culmen nullus, nisi ex Cardinalibus promoueatur. C. III.

Deusdedit p. 1. Anſl. l. 6. cap. 25. Poly. l. 1. titu. 4.

OPortebat, vt hæc sacrosancta domina nostra Romana ecclesia (iuxta quod à beato Petro, & eius successoribus institutum est) rite ordinaretur; & in Apostolatus culmen vnus de Cardinalibus presbyteris, aut diaconis consecraretur.

Item ex eodem.

¶ De eodem. C. IIII.

S. Ant. t. 1. 6. ca. 4. Deusdedit ibi. Polyc. ibidem. Anſl. l. 9. cap. 24.

NVllus vnquam laicorum, neque ex alio ordine præfumat, nisi per distinctos gradus ascendens diaconus, aut presbyter Cardinalis factus fuerit, ad sacri Pontificatus honorem promoueri.

¶ *In Pontificalibus manuscriptis vno Vaticano, & altero Cardinalis Sirleti in vita Stephani Papæ III. referendo synodum ipsius tempore habitam, hæc leguntur ad caput hoc pertinentia.* Tunc allatis sacratissimis canonibus, eisque liquido perscrutatis, prolata est sententia ab eodem sacerdotali concilio, sub anathemate interdicētes, ne vllus vnquam præsumat laicorum, neque ex alio ordine, nisi per distinctos gradus ascendens, diaconus, aut presbyter Cardinalis factus fuerit, ad sacri Pontificatus honorē promoueri: & alia plura, quæ canonica indigebant correctione, in eodem cōcilio statuerūt emēdanda.

Item ex eodem.

¶ Anathematizetur episcopus, monachus, vel laicus Romanam ecclesiam inuadens & in gradum filiorum eius prorumpens. C. V.

Deusdedit ibi. Anſl. l. 6. c. 26. & 27. In Pontificali Rom. manuſc.

iij SI quis ex episcopis, vel presbyteris, vel monachis, vel laicis contra canonū, & sanctorum patrū statuta prorumpēs, in gradum filiorum sanctæ Romanæ ecclesiæ, id est presbyterorum[a] Cardinalium, & diaconorum ire præsumpserit, & hanc Apostolicam sedem inuadere quilibet ex supradictis tentauerit, & ad summum Pontificalem honorem ascendere voluerit; ipsi, & sibi fauentibus fiat perpetuum[b] anathema. *& infra.* ¶ Si quis resistere præsumpserit sacerdotibus, atque primatibus ecclesiæ, vel cuncto clero ad eligendum sibi Romanum Pontificem secundum canonicam † traditionem, anathema sit.

† al. hanc canonicam.

¶ Deusdedit presbyter Cardinalis tituli Apostolorum in Eudoxia, par. 2. c. 131. refert multa ex synodo habita à Stephano tertio; in quibus caput integrum continetur.

Item ex Concilio Leonis Papæ IIII.

¶ Anathema sit, qui canonicæ electioni Romani Pontificis contradicere præsumpserit. C. VI.

Deusdedit ibi. Anſl. l. 6. cap. 28.

iiij SI quis ex sacerdotibus, seu primatibus[c] nobilibus, seu cuncto clero sanctæ Romanæ ecctesiæ, electioni Romani Pontificis contradicere præsumpserit; sicut in concilio Bonifacij, & Stephani Papæ legitur statutum, anathema sit.

Item ex concilio Bonifacii Papæ III.

OPortebat.] CASVS. Hoc cap. & sequens idem dicūt: scilicet quōd nullus debet eligi in Papā nisi de Cardinalib⁹ presbyteris vel diaconis. dummodo inter eos idoneus inueniatur.

SI quis ex episcopis.] CASVS. Hoc c. & sequens fere eūdem habent casum. Dicitur enim hic, q̄ si q̄s clericus vel laicus electioni Cardinalium contradixerit, vel sedem apostolicam voluerit vsurpare, anathema sit: & nō solum ipse, sed etiam oēs ei fauentes. In sequēti c. dicitur, q̄ si quis contra dixerit eligentibus Romanum Pontificem, anathema sit.

a ¶ Presbyterorū.] Arg. Cardinales psbyteros maiores esse diaconis 1: & ex illis primo debere eligi, & postea ex diaconis, si in illis nō inueniatur idoneus: arg. sup. d. 13. in nomine. Arg. contra. sup. cap. proxi. quia ibi prius dicit diaconus, &c. Sed ordinilitterę nō est standum. ff. de ſolu. nec enim.

ADDITIO. Et videas, qd̄ de hac materia not. 63. d. c. metropolitano. Archid.

b ¶ Perpetuū.] Donec pœniteat. 10. q 1. q̄ sacerdotes. simile. extra de const. ex litteris. & ist. locati. §. adeo. Aliter sumitur. ff. p ſo. l. 1. & 10. q 2. perpetua. ex. de iureiu. veritatis.

ADDITIO. De hoc no. 70. distin. sanctorum. in l. gl. & 1. q. 1. reperiuntur. in fi. Archid.

c SI qs.] ¶ Seu primatibus.] Primates appellat quosdam forte nobiles, qui interſunt, vt populum arceāt 2, qui si iuste mouerentur, exaudiretur. Nullus.

1 Adde no. per Alb. de Ros. in rub. C. de sum. trin. Spe. infra. de li. cōte. § iā nunc videndum. ver. si vero omnia.

2 Ad hoc ar. 63. dist. quia sancta. 64. c. quia p ambitiones. Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NVllus.] CASVS. Mortuo Apostolico vel epo aliquo, Cardinales vel Canonici intantũ festinabant q̃ nihil curabant de sepultura defuncti: quare statutũ fuit, quòd nec Papa nec episcopo viuente, nec etiam eo defuncto electio fiat successoris, nisi tertia die post sepulturam.

a ¶ Viuente.] Idem dicitur extra de elec. bonæ. Sed nunquid mortuo Papa, ecclesia erit mõstrũ sine capite vel nunquid vniuersitas Cardinalĩũ erit caput? Si hoc dicas Cardinales tũc tẽporis possũt deponere episcopum: eadem ratione canonici mortuo episcopo possũt deponere clericũ aliquẽ: Dic ergo, & ecclesiam tũc viuere, & tamen carere capite. Arg. tamẽ est, q̃ Cardinales suppleãt defectũ mortui Papæ if. eod. si quis. Io. melius extra de maior. & obedient. his, quæ. & c. cum olim, B.

Cardinales an suppleãt defectũ mortui Papæ.

SED QVÆRITVR. CASVS. Hic est secundus articulus, vbi quæritur qd iuris sit, si duo Apostolici eligantur temeritate certãtiũ: & quis alteri sit preferẽdus: & quid ⁊ hoc sit, legitur sequẽti c. b ¶ Honorius.] Sed quid spectat ad Imperatorẽ statuere aliquid de electionib. contra id 96. dist. bene? Sed istud fecit rogatu ecclesiæ. Et est arg. ad quæstionẽ illam q̃ laicus de re b⁹ ecclesiasticis vel spiritualib⁹ possit iudicare. Arg. contra su. distin. 96. denique. sed ibi intelligitur præter auctoritatem ecclesiastici prælati. De hoc dixi extra de arbi. contingit.

Laicus an possit de rebus ecclesiæ iudicare.

SI duo.] CASVS. Bonifacius Papa rogauit Imperatorẽ Honoriũ vt concederet legem, qua doceretur qd esset faciendum, si duo Apostolici temeritate certantiũ eligantur. Constituit ergo Honorius, quod neuter illorum duorum sit Papa, sed noua electione communi cõsensu tertius eligatur.

c ¶ Cõtra fas.] Et ideo neuter obtinet, vt extra de ele. consideranimus. nec priuantur Cardinales hoc casu potestate eligendi, contra id, extra de elec. cum in cunctis. Sed quis erit Iudex de hoc, an electio sit contra fas? Non ipsi Cardinales: quia si sic, essent iudices in proprio. nam nullus superior potest inueniri, vt extra de elect. licet. in fin. Dicit ibi c. locum habere quando neuter est electus à duabus partibus. Vel dic quod concilium conuocãbitur.

Electio facta per Cardinales si dicat cõtra fas esse, quis erit iudex.

d ¶ Nullum.] Supra dist. 63. si forte contra. Sed quod hic dicitur, fit cum vtraque pars ducitur malo zelo. ibi cum vtraque pars bono zelo ducitur & hoc patet per hæc verba, contra fas.

HOC AVTEM. CASVS. Dicit nũc Gratianus, quòd q̃ si quis pecunia, vel alio modo illicito vsurpet sedem apostolicam: nõ apostolicus, sed apostaticus habetur: & licet Cardinalibus eũ anathematizare, & laicorum auxilio eum repellere: & si electio successoris intra vrbem fieri non potest, fiat extra: & electus habeat plenã potestatem disponendi res in vtilitatem ecclesiæ, & faciendi omnia quasi esset intronizatus.

a ¶ Non apostolicus.] Videtur per principium istius c. q̃ Papa de simonia possit accusari: quia non est apostolicus, sed apostaticus, & quia simonia hæresis est 1. q. 1. eos qui. & ca. fertur. & ea. liqueat. & per primum cap. huius. dist. quod, nõ credo. & loquitur hic de eo qui per simoniã electus est ab illis, qui non habebãt potestatẽ eligendi, nõ à Cardinalibus. Simonia autem large dicitur hæresis, non ſm q̃ Papa vel alius de hæresi potest accusari. cum scilicet errat aliquis in articulis fidei, sed antequam eligatur Papa, exceptione cuiuslibet criminis repelli poterit. Sed pone q̃ aliquis accusat Cardinales, quòd simoniace elegerint Papam (hoc enim licite potest fieri, vt inf. cap. proxi.) nũquid si probata fuerit simonia, Papa deponetur? Non argum. 2. quæst. 2. interrogatum. ff. de adulte. denũciasse. Sed quid si dum vxor tua creditur mortua, eligeris in Papã & consecraris, & vxor

Papa virum possit accusari de simonia.

Simonia dicitur hæresis.

¶ Nullius episcopi fiat electio, nisi post diem tertiũ depositionis alterius. C. VII.

2 NVllus, Pontifice Romano viuente [a], aut episcopo ciuitatis suæ præsumat loqui, aut patres sibi facere; nisi tertio die depositionis eius, adunato clero, & filijs ecclesiæ: & tunc electio fiat.

In Pontificali Rom. manusc. Ansl. 7. c. 11. Deusdedit p. 2.

3 *Sed quæritur, si duo cõcertantium temeritate electi fuerint; quis eorum alteri præferendus sit?*

De his ita scribit Honorius [b] *Augustus ad Bonifacium Papam.*

In tomis conciliorũ inter epistolas Bonif.

¶ Si temeritate concertantium duo fuerint ordinati. C. VIII.

SI duo forte contra fas [c] temeritate concertantium † fuerint ordinati, nullum [d] ex his futurum penitus sacerdotem; sed illum solum in sede apostolica permansurum, quem ex numero clericorum, nouæ ordinatione diurnum iudicium, & vniuersitatis consensus elegerit.

† certantium

inf. dist. 77. c. vi Victor Honorius test. Ansl. 6. c. 17.

4 *Hoc autem capitulum non de eo intelligendum est, qui vno per apostasiã ordinato, à Cardinalibus, & religiosis clericis Apostolicæ sedi inthronizatur; etiã si ille apostaticus ita cathedram beati Petri violenter tenuerit, vt canonica electio intra Vrbem fieri non valeat.*

Vnde Nicolaus Papa II. in concilio Romano statuit dicens.

In fine:

¶ De eo, qui per pecuniam, vel populari tumultu, nõ canonica electione ordinatur. C. IX.

5 SI quis pecunia, vel gratia humana, vel populari, seu militari tumultu, sine concordi, & canonica electione, ac benedictione Cardinalium episcoporum, ac deinde sequentium ordinum religiosorum clericorum, fuerit Apostolicæ sedi inthronizatus, non Apostolicus [e], sed apostaticus habeatur, liceatque Cardinalibus episcopis,

fu. fere idẽ dist. ea. c. si q̃s Apostolicæ. Ansl. 6. c. 16. Poly. 1. 1. tit. 4. Ino p. 4. c. 8.

Ino p. 5. c. 238.

vxor tua te repetit, an ei reddendus es; vel si tu neges eam tuam vxorem esse, apud quem cognoscetur, cum Papa iudicari non possit, nisi de hæresi? Resp. si reuocetur in dubiũ, nõ est cogẽdus stare iudicio alicuius, imo excipere potest, Dominus est qui me iudicat. 9 q. 3. alio- in quo non sufficit altera pœna. 23. q. 5. cap. quid ergo.

b ¶ Inthronizatus.] Si 23. dist. in nomine.

ELECTIO. CASVS. Hic est tertius articulus, vbi dicitur q̃ electio successoris debet fieri cum deliberatione antecessoris.

SI transitus.] CASVS. Symmachus Papa statuit, vt si mors inopinata cõtingat, ita vt antecessor non possit ante decernere de electione sui successoris, si quidẽ ab omnibus fuerit canonice electus, consecretur. Si autem (vt fieri consueuit) duo eligãtur, electus à plurib. præferatur, nisi fuerit simoniace electus.

Papa an de suo successore possit cũ Cardinalib. deliberare.

c ¶ Non possit.] Inf. 8. q. 1. episcopo non. cõtra. Solutio. aliud est de sui successoris electione cũ fratrib. deliberare. q̃ posset fieri, vt hic pmittitur, & aliud est ex testamento quasi dignitatis suæ hæredẽ substituere, q̃ ibi penitus prohibetur, quia nec Papæ licet. 35. q. 9. hoc nec Moyses potuit. 8. quæst. 1. Moyses. nec est trahendũ ad consequẽtiam factũ Petri Clementẽ substituentis sibi. 8. q. 1. c. 1. quia & ad eius vmbra curabantur infirmi. de hoc dici conuenit. 1. q. 1. Petrus.

d ¶ Sententia pluriorum.] S. duarum partium. extra de elect. licet.

e ¶ Careat.] Accusabitur ergo ille de simonia, nec præiudicabitur Papæ. arg. 2. q. 5. interrogatũ est.

3 Sed nunquid Papa possit dare licentiam alij vt eligat sibi successorem? certe fic. 7. q. 1. petitti. quare ergo nõ potest sibi eligere? Rñdet H. q̃ multa sunt q̃ alijs indulgemus licite, nobis tñ talia idulgere non licet. Eps em sæpe cum alijs dispeat fac priuilegiũ vel honorem dat alijs. Sed nunquid talia possit sibi impẽdere? nõ: quia nemo assumit sibi honorem 8. q. 1. in scriptu- ris. ſm H.

SICVT.] CASVS. Hic est quartus articulus, i quo dicitur, q̃ electio summorũ Pontificum soli Deo reseruatur, licet electio à Cardinalibus fiat, Quod probatur sequenti c. cuius casus planus est.

¶ Summorum.] *sequebatur*, Pontificum vel sacerdotum, *Sublatæ sunt duæ priores voces, quia neque in originali, neque apud Iuonem, neq; in vetustis Gratiani exemplaribus leguntur.*

DISTINCTIO LXXX.

1 pars

OCa vero.] Hæc distinctiones, i quarum prima quæritur vbi debeat fieri sedes patriarchalis, vel primatum vel metropolitanorum, vel episcoporum, vel aliorum minorum. Secunda ibi, [Sedes autem. ſo. de P. CASVS. Supra ostendit quando & à quibus clerici debeant ordinari: nunc vero in hac 80. distin. ostendit in

Coniugatus in Papa electus, an debitũ reddere debeat.

1 Aliàs pro hinc in a ¶ Laicis.] Infra d. 96 c. 1. contra. Sed illud generaliter malis, hoc prohibetur in alijs q̃ specialiter cõtra inuasorẽ Apo. specialiter, sedis permittitur, vel singulis referẽda sunt singula: li- &c. cet clericis anathematizare, & laicis humano auxilio

2 De hoc à sede Apostõ. pellere. Et sic aliquis puniturꝰ simul pœ- 86. q. 1. Ita na canonica & ciuili 2, contra id extra vt lit. non con- cuimus, tenit, quoniam. in fi. Sed hoc speciale est in intruso,

f ELectionem. Et ita fallit regula, ad quem spectat institutio, & destitutio. 16. q. 2. visis. qui benedicere potest, & maledicere, qui ligare, & absoluere potest, vt 21. dist. inferior, & c. denique.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quibus locis debeāt ſpōni Patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, & presbyteri. Patriarchæ debēt poni in capitibus prouinciarum, vt inf. 99. d prouinciæ. archiepi in ſingulis prouincijs, vt inf. 6 q. 3. ſcitote. epi vero in ciuitatibus, Presbyteri per caſtella & villas, vt ii. eo. epi.

a ¶ Loca.] Hic intitulatur ſc. d. ſupra magiſter oſtendit à quib. & quando ſint ordinādi clerici, nūc ſubdit in quibus locis ordinādi debēāt ordinari. & quidem primates ibi conſtituūtur, vbi olim ponebātur protoflami les gētiliū. archiepiſcopi vbi archiflamines. epiſcopi vbi eorū flamines. & hoc ex maxima parte factum eſt inſtitutione beati Petri: vt inf. eod. cap. 1 & 2.

Protoflamines. Archiflamines. Flamines.

V Rbes.] CASVS. Hoc. c. loquitur de primatibus gentilium & Chriſtianorum. Eſt ergo caſus. Lucius cōſultus fuit in quibus locis primates Chriſtianorū ſunt collocandi: qui reſpondet dicens, q̄ multo tempore ante aduentum Chriſti vrbes ſunt ſtatutæ, in quibus erant primates gentilium, ad quos ipſi gentiles p̄ maioribus negotijs appellabāt, & in eiſdem locis poſt aduētum Chriſti Apoſtoli & eorum ſucceſſores poſuerunt primates Chriſtianorum, ad quos (Salua apoſtolica auctoritate) epiſcoporum maiora negotia ſunt referenda.

b ¶ Statutæ.] A gentibus: & ita eſt arg. q̄ conſtitutiones gētilium ſunt authenticæ. arg. 99. d. cap. 1. Nec eſt contra 13. q. 1. cap. 1. nam illud de parochijs, hoc de ciuitatibus.

c ¶ Appellabant.] Ergo bene dicitur. appello Papam, appello ſedem Apoſtolicam. & Apoſtolus dixit, Cæſarem appello.

Primas, & patriarcha idem.

d ¶ Patriarchas.] Repetitio eſt eiuſdem, quia idem eſt primas & patriarcha. 99. diſt. c. 1. ſicut. & dicit lex differentia tantum nominis eſt inter pignus & hypothecam. ff. de pign. res hypothecæ. §. inter pignus.

IN illis.] CASVS. Gentiles habebant tres ordines ſacerdotum, ſcilicet primiflamines, archiflamines, & flamines. Loco primiflaminum Petrus tuſſit poni patriarchas, qui de maioribus aliorū eporum cauſis cognoſcunt. Loco archiflaminū, archiepos. Loco flaminū epos, qui in ſingulis ciuitatibus ſingali eſſe debēt.

e ¶ Petrus.] Arg. a tempore Petri eſſe limitatas prouincias.

ca a vero, in quibus primates, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, presbyteri ſunt ordinandi; hæc ſunt ſecundum Lucium Papam, & Clementem, atque Anacletum.

Extat apud Stephanū 1. epiſt. 2. c. 5.

Ait enim Lucius Papa.

¶ In quibus locis primates, vel patriarchæ debeant ordinari. C. I.

Anſl. 6. c. 118.

VRbes & loca, quibus primates præſidere debent, nō à modernis, ſed etiam multis ante aduentum Chriſti ſunt ſtatutæ b temporibus; quarum primates etiam gentiles, pro maioribus etiam negotijs appellabant c. In ipſis vero vrbibus poſt Chriſti aduentum, Apoſtoli & ſucceſſores eorum, patriarchas d, vel primates poſuerunt, ad quos epiſcoporum negotia (ſalua in omnibus Apoſtolica auctoritate) & maiores cauſæ, poſt Apoſtolicam ſedem ſunt referendæ.

Item Clemens Papa ad Iacobum, epiſt. 1.

¶ De eodem. C. II.

Leo 9. epiſt. 3. Poly. l. 2. tit. 22. Burch. 1. c. 155. Anſl. 6. ca. 13. † al. archiflamines.

IN illis vero ciuitatibus, in quibus olim apud ethnicos primi † flamines eorum, atque primi legis Doctores erant, epiſcoporum primates poni vel patriarchas B. Petrus e præcepit, qui reliquorum epiſcoporum cauſas †, & maiora, quoties neceſſe foret, negotia in fide f agitarent. *& paulo poſt.* ¶ In illis autem ciuitatibus, in quibus dudū apud prædictos erant archiflamines, quos tamen minores tenebant g, quàm memoratos primates, archiepiſcopos inſtitui præcepit. *& infra.* ¶ In ſingulis vero reliquis ciuitatibus † ſingulos h, & non binos, vel ternos, aut plures, epiſcopos conſtitui præcepit, qui non primatum, aut archiepiſcoporum, aut metropolitanorum nomine, quia matres ciuitatum non tenent, ſed epiſcoporum tantum vocabulo potirentur: quoniam nec inter ipſos Apoſtolos par k inſtitutio fuit: ſed vnus omnibus præfuit.

† Adde qui ſit ciuitas, quid villa, & quid caſtrum. post Panor. in 1. 1. ff. de off. eius cui mand. est iurisd. & 5. ff. de no. op. nunc. & in l. hactenus. ff. de legib.

Idē eſt Clemētis in epiſt. pro xime citata. Burc. l. 1. cap. 4. Iuo p. 5. ca. 58. & 98.

Item Anacletus epiſt. 3. c. 2.

¶ De eodem. C. III.

EPiſcopi

f ¶ In fide.] Inf. 24. q. 1. quoties contra. ioſ. 16. q. 1. ſtater noſter. contra vbi dr, q̄ tantum ad Petrum eſt referenda quæſtio fidei, ſed expone hoc in fide id eſt, fideliter. Vel poſſunt agitare cauſas fidei, ſed non procedere ad ſententiam. vel diſtingue qui ſint qui dubitant: nam ſi laici, videtur, q̄ epiſcopi poſſint determinare extra de hære. ad abolendam. ſi clerici, Papa. extra eodem tit. cum Chriſtus.

Fidei quæſtio eſt referenda ad ſedem Petri.

g ¶ Tenebant.] Id eſt, reputabant.

h Singulos.] Arg. in vna ciuitate non plures eſſe debere epiſcopos 1, de Auguſtino & Valerio fuit ſpeciale, vt inf. 7. q. 1. non autem. Sed quid de Venetijs, qui patriarcham & epiſcopum habent? Sed dic q̄ non eſt patriarcha Venetorum, ſed Gradenſis, qui locus differt multum à Venetijs.

1 Adhoc ff. de cens. l. 1. & de off. ord. quoniā. 22. q. 2. ſi.

i ¶ Vocabulo.] Nam olim, &c. 95. diſt. olim.

K ¶ Par.] Sup. diſt. 21. in nouo. contra. 24. q. 1. loquitur. contra. Sed par fuit quo ad conſecrationem, non quo ad adminiſtrationem.

Leges vbi debent legi. 1 Concor. l. 1. C. de ſtu. li. viba. Ro. l. 11. 2 To. diſtin. ſanctorum.

EPiſcopi.] CASVS. In hoc cap. notatur duplex differentia inter epos & presbyteros. Prima eſt, quia habent epiſcopi

epiſcopi non debent poni in ciuitatibus, quin etiam ſint magnæ, & non paruæ. presbyteri vero per caſtella. Secunda differentia eſt, quia epiſcopus non poteſt conſecrari ab vno epiſcopo, ſed presbyter ſic.

a ¶ Non in caſtellis.] Quandoque tamen epiſcopus eſt

non in caſtellis a, aut modicis b ciuitatibus debent conſtitui: ſed presbyteri per caſtella, & modicas ciuitates, atque villas debent ab epiſcopis ordinari, & poni: ſinguli c tamen per ſingulos titulos ſuos: Et epiſcopus non ab vno ſed à pluribus debet epiſcopis ordinari, & vt dictum eſt, non ad modicam ciuitatem, ne vileſcat d nomen epiſcopi: ſed ad honorabilem vrbem titulandus, & denominandus eſt. Presbyter vero ad qualemcunque † locum, vel eccleſiam in eo conſtitutam eſt præficiendus.

† quemcūque] orig.

Item Leo Papa ad epiſcopos Africæ, epiſt. 85. cap. 1.

Poly. l. 2. tit. 23. Burc. l. 1. c. 32. Iuo p. 5. c. 107. 143.

¶ De eodem. C. IIII.

ILlud ſanè, quod ad ſacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia volumus canonum ſtatuta ſeruari, vt non in quibuslibet locis, neque quibuslibet caſtellis, & vbi e ante non fuerunt, epiſcopi conſecrentur f: cum vbi minores ſunt plebes, minoresque conuentus, presbyterorum cura ſufficiat: epiſcopalia autem gubernacula non niſi maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oporteat præſidere; ne, quod ſanctorum Patrum diuinitus inſpirata decreta vetuerūt, viculis, & poſſeſſionibus, vel obſcuris, & ſolitarijs municipijs tribuatur ſacerdotale faſtigiū.

ext. de priuil. cap. 1.

d ¶ Vileſcat.] Quantum ad vulgi opinionem. nam propter hoc non eſt vilior epiſcopus. vt 93. di. legimus. Similiter ſponſa non eſt ſtatim tradenda, ne vileſcat deſiderantī. vt 27. q. 2. inſtitutum eſt. ſimile in fide ſuſcepta per vim, vt 45. diſt. de Iudæis. Sic epūs non erit ſolus ne vileſcat per hoc. 93. diſt. diaconi, qui. Id eſt in pœnitentia non iteranda. de pœni. diſt. 3. quamuis. 50. d. quamuis.

Epiſcopus non debet eſſe ſolus.

Item ex Concilio Laodicenſi, c. 57.

¶ De eodem. C. V.

† al. caſtellis

NOn debere in vicis, & villis † epiſcopos ordinari; ſed viſitatores g ⁊, id eſt, qui circumeant, conſtituī: hos autem, qui ante hac ordinati ſunt, nihil agere cenſemus ſine conſcientia epiſcopi ciuitatis. Similiter etiā preſbyteri h nihil ſine præcepto † i, & conſilio epiſcopi agant.

† ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου.

⁊ ¶ Sed viſitatores.] *In codice Græco impreſſo legitur, ἀ περὶ τῶν τοιούτων, in tribus autem manuſcriptis, ἀλλὰ περὶ τούτων.*

2. Sedes autem epiſcoporum non longo interuallo debent diſiungi, vt ad conſecrationem ſui comprouincialis ſine difficultate poſſint occurere.

Unde Gregorius Auguſtino Anglorum epiſcopo, reſponſo octauo.

¶ Epiſcopales ſedes non longo interuallo à ſe debent diſiungi. C. VI.

Pann. l. 3. c. 16.

FRaternitatem tuam ita volumus in Anglia epiſcopos ordinare, vt ipſi ſibi epiſcopi longo k interuallo mini-

Præcepit Gregorius Auguſtino Anglorum epiſcopo, vt ordinaret epiſcopos non longo interuallo inter ſe diſtantes, vt leuiter poſſint conuenire ad epiſcoporum ordinationem faciendam: quæ ad minus cum tribus epiſcopis, vel quatuor fieri debet, & conuenit.

K ¶ Longo.] Dāt quidam longo, vt xx. miliariū. arg. ff. de

3 Idem & in alio caſu 7. q. 1. temporis. 12. q. 2. abbatibus.

4 Sic etiam not. 75. diſt. cap. 1. & hoc ratione oſtij eccleſiaſtici. ſecundum H.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de verb.sign. l.3. melius hoc relinquitur arbitrio boni viri, ideſt, iudicis. ar. ff. de iure delibe. l.1. extra de oſſ. iudi. dele. de cauſis. Vnde ſi multum diſtant ciuitates illæ inter ſe, in locis intermedijs debet poni epſ, conuenienti ergo interuallo debet diſtingui, habita conſideratiõe ſitus & qualitatis regionis ipſius, & difficultatis viarum. ſic 16.q.1 & temporis.

Diſtinguendi interuallo conuenienti.

a ¶ Tribus.] Ad minus. ſu.d.51. c.vlt. ſu. diſt.64. epiſcopum.

b ¶ Hæc de ordinãdis.] In hac d. 1 incipit pars ſexta partis tractatus diſtinctionẽ, & protenditur vſq; ad 93. d. Et diuiditur hæc diſt. in quatuor partes: in quarum prima probat qualiter intelligiẽ illud verbum, [Oportet epiſcopum eſſe ſine crimine.] Secunda ibi. [Quolibet.] Tertia ibi, [Clericus.] Quarta ibi, [Oportet.] Io. de Fa.

CASVS. Egit ſupra Gratianus de ordinationib. & officijs ſingulorum. Ab hoc vero loco vſque ad 91. diſt. breuiter epilogat quædam c. apoſtolicę regulę, vt addat quæda quæ prætermiſerat. Et continuans dicta dicẽdis. primò ponit de primo c. apoſtolicæ regulæ: ſ. oportet epm eſſe ſine crimine, ideſt, ſine peccato mortali: quod verum eſt non ſolum de epiſcopo, ſed etiam de quolibet prælato: quod probat per ſeq. cap.

me diſiungantur: quatenus nulla ſit neceſſitas, vt in ordinatione alicuius epiſcopi conuenire non poſſint. Nam epiſcoporum ordinatio ſine aggregatis tribus [a], vel quatuor epiſcopis fieri non debet.

DISTINCTIO LXXXI.

Hæc de ordinandis [b] & ordinationibus, atque de ſingulorum graduum diſtinctionibus, & officijs dixiſſe nos ſufficiat. Verũ quia aliquantulum diffuſius in his immorati ſumus, quædam præcedentibus cohærentia ſub epilogo [c] ad memoriam ſubijciamus. Debet ordinandus in epiſcopum (vt Apoſtolus ſcribit) eſſe ſine crimine, id eſt ſine peccato mortali: quod non ſolum de epiſcopo, ſed etiam de quolibet electo ad aliquam præpoſituram eccleſiæ oportet intelligi. Ad Titum. 1.

Vnde Auguſtinus ſcribit tractatu 41. ad c.8. Ioannis.

¶ Sine crimine, & graui peccato debet eſſe, qui ordinatur epiſcopus. C. I.

A Poſtolus Paulus quando elegit [d] ordinandos vel presbyteros, vel diaconos, & quicunque ordinandus eſt ad præpoſituram [e] eccleſiæ; non ait, ſi quis ſine peccato eſt (hoc enim ſi diceret, omnis homo reprobaretur [f], nullus ordinaretur g:) ſed ait: [ſi quis ſine crimine eſt.] ſicut eſt homicidium, adulterium, aliqua immunditia fornicationis, furtum, fraus [h], ſacrilegium, & cætera huiuſmodi. *Item.* ¶ Crimen autem eſt peccatum graue accuſatione, & damnatione [i] digniſſimum.

Beda ad Ti. 1.

Ad Titum. 1. & 1. Tim 3.

Aug. ibid. ſup. d.25. c.vnũ orarium.

2 Quolibet itaque horum implicatus ordinari non debet; vel ſi iam ordinatus, ante tempus, vel poſt tempus ſuę ordinationis aliquod eorum admiſiſſe conuincitur, ſuſcepti gradus officio priuabitur.

Ex libello Ennodij ad defenſionẽ Romanarũ.

Vnde Symmachus Papa ait.

a ¶ Tribus.] Hoc verum eſt, cum fraudi dolus ineſt. nam omnis dolus eſt fraus: ſed non conuertitur. ff. de pact. iuriſgentium. §. dolo. & ſic ſumitur extra de reſcript. cæterum. quando largè ſumitur fraus. ff. de regu. iur. fraudis.

Fraus eſt ſpecies doli.

b ¶ Hæc de ordinandis.] A 25. diſt. vſque ad 50. tractauit magiſter xiij. cap. apoſtolicæ regulæ. Sed quia q̃dã omiſit, ideo ab hac 81. diſt. vſque ad 93. diſt. nouem ca. apoſtolicæ regulæ repetit: non ordine. illo quo illa executus eſt in hac exequitur illud: oportet epm eſſe ſine crimine addit: etiam de incontinentibus: in quo includitur ſecundum c. apoſtolicæ regulæ. & q̃ qui priuatur officio, debet priuari beneficio 1. & quod archidiaconus ſolus non debet accedere ſub prætextu humilitatis tabernacula matronarum 2.

c ¶ Sub epilogo.] Id eſt, breuiter petitione ſuperiorũ. ADDITIO. Et dicitur ab epi, quod eſt ſupra: & logos. Archid.

d ¶ Poſtolus.] CASVS. Paulus apoſtolus docuit, quòd quando eligitur aliquis ad ordines, vel ad aliquam dignitatem, debet eſſe ſine crimine, quod fit dignum actuſatione, & depoſitione, vt homicidium, & adulterium, & huiuſmodi. Sed non ait ſine peccato: quia ſi hoc dixiſſet, omnis homo repelleretur.

e ¶ Ad præpoſituram.] ideſt, ad quodcumque eccleſiaſticum officium. & ita patet, q̃ criminoſus etiam à minimo ordine prohibetur, vt hic, & 33. diſt. cap. 1. & 2. 34. diſt. cognoſcamus. 24. diſt. c. vlt. hoc hodie terminatur. extra de temp. ordi. c. vlt.

Criminoſus etiam à minimo ordine prohibetur.

f ¶ Reprobaretur.] inf de pœn. d.3. ſepties. §. Niniuitæ.

g ¶ Ordinaretur.] Simile de pœn. diſt. 3. ca. pen. & diſt. 2 ſi enim.

h ¶ Fraus.] Hoc verum eſt, cum fraudi dolus ineſt. nam omnis dolus eſt fraus: ſed non conuertitur. ff. de pact. iuriſgentium. §. dolo. & ſic ſumitur extra de reſcript. cæterum. quando largè ſumitur fraus. ff. de regu. iur. fraudis.

i ¶ Et damnatione.] Solet quæri propter quæ crimina quis deponi 3. debet. non enim pro quolibet deponitur. 5.q.4. in loco. Et eſt ſuę hoc duplex opinio. Quidam dicunt, q̃ pro quolibet crimine deponitur, niſi expreſſum ſit in contrarium, q̃ pro eo deponi non debet. alij dicunt, q̃ nunquam deponi debet pro aliquo, cum non niſi expreſſum ſit. pro quo ego dico, quod pro quolibet crimine, in quo quis eſt incorrigibilis, deponi debet: ſed ſtatim tamen nõ deponitur aliquis pro prima contumacia, vt 45. diſt. licet. & 74. diſt. honoratus. illud autem non eſt crimen. 5. quæſt. 4. in loco. nec illa quorum exempla poſui 68. diſt. cap. 1. & multa exempla de hoc poſui. 15.q.8. in ſumma.

Crimina dignã depoſitione ſunt.

Ad hoc ex ſe non ſunt de iure deponendus.

QVOLIBET. Hic incipit ſecunda pars huius diſtinctionis, in qua probat per 16. auctor. ſanctorum patrum, q̃ ſi clericus ceciderit in lapſum criminis poſt ordinationẽ debet deponi.

CASVS. Supra dictum eſt in c. Apoſtolus, q̃ ordinandus dẽ eſſe ſine crimine, vt homicidio, & adulterio, & ſimilibus. Nunc autem dicit, q̃ ſi his criminibus aliquis eſt obnoxius, promoueri non debet nec ordinari. & ſi eſt ordinatus & talia cõuincitur cõmiſiſſe ante ordinationẽ, vel poſt, dẽt deponi, vt probatur per ſeq. ca.

NEmo.] CASVS. Dicit Symmachus in hoc cap. q̃ nullus debet aſſumere prædicandi officium, niſi qui ſuis actibus errata condemnat: & amorem innocẽtiæ ſuæ conuerſatione demonſtrat.

a ¶ Monitoris.] Id eſt, prædicatoris.

b ¶ Errata.] Id eſt, maiora 1.68.d.c.1. aliàs contradicere poſſito Gratia. ſic 25.d.c.vlt. & 3.q.7. iudicet.

TAntis.] CASVS. Daniel cum eſſet electus in epiſcopum, accuſatus fuit apud Cyrillinum de multis criminibus, & præcipue de inceſtu cum monialibus: propter quæ crimina inueſtiganda citatus fuit vt Romam venire; qui contemptis litteris Papæ, in epiſcopum eſt promotus. committit igitur cauſam quibuſdam Cœlitinus: & præcipit eis, vt de his cognoſcant, quæ ſi vera eſſe inuenerint, ipſum, & ordinatorem ipſius deponãt: quia qui talem ordinat, oſtendit ſe eſſe ſimilem illi.

c ¶ Litteris.] & ita res iam erat liti goſa. extra de offi. iudi delegati.

d ¶ Obrepſit.] Ex quo autem ſe promoueri fecit, lite pendente deponendus eſt, etiã ſi innocens inueniẽ. extra de acco. Deus omnipotẽs, 3. ff. de li. cauſa. qui de libertate. Io. quod falſum credo, prout notaui in quæſtionibus. B. de hoc notaui. 8.q.4. nonne. Ioan. ſi autem

Accuſatus lite pendente, ſi promotus, an ſit deponendus.

Cum iſta gl. conco. gl. non in. 1. reus.

Ibi not.

accuſator per annũ tacuerit, poſtea poteſt promoueri electus, vt ff. de mune. & hon. reus. ſed in epiſcopatu tãtum tres menſes dantur, vt in auth. de ſanct. epiſc. §. 3. collat. 9. niſi iudex breuius tempus fuerit moderatus, vt 5.q.5. q̃ quis. arg extra de fide inſt. accepimus. extra de appella. q̃ſonas, in ſi.

Gloſa quis pendẽte accuſatione vel denũciatione poſſit promoueri debet, quãuis innoxius ſit. & re mil. q̃ſtatu. & l. qui cũ vno. §. reus.

e ¶ Cõuicto.] De crimine: vel quod poſt accuſationem fuerit ordinatus.

f ¶ Sociabitur.] Sic ergo ſententia lata contra ordinatũ præiudicat ordinatori, vt hic, & 59. diſt. ordinatos. & hoc videtur propter cauſæ cognitionem, vt dixi 3.q.6. hæc q̃ppe. Vel dic quod tunc præiudicat ordinatori ſententia lata contra ordinatum, quando præſens eſt, & ſcit cauſam agi ordinati cum enim quaſi ſua cauſa agi videtur, & tacet; nec defendit cauſam, ſibi præiudicat, vt extra. & ſentẽ. & re iudi. quãuis. & ff. de regu. iur. ſæpe.

Epiſcl. ericos ſine examinatione ordinantis, punitio.

4 Et ſic intelligitur extra de filijs ꝓbyt. veniens ſm Lau.

5 Licet ita habeatur in antiqs apparatibus: tamen ſm iſtã correctionẽ B. Brix. non eſt de gl. ſed ita debet eſſe vt hic eſt poſita cum additione Bar. Brix. ſed Ioan. de Fãt. hoc ponit in ſuo apparatu ſicut iacet.

SI qui.] CASVS. Quidam presbyteri promoti ſunt ſine examinatione. & poſtea cũ examinarentur, ipſi in iudicio cõfeſſi ſunt oia peccata ſua. Aliãte ordinationem cũ examinarentur, cõfeſſi ſint peccata ſua & tamẽ epiſcopi promouerũt eos, quę ſitum eſt in Nicæno concilio, vtrum iſti debeant recipi & defendi in ſuis ordinibus? Et reſpondet quod non. Sic ponit caſum Beneuen. H. vero intelligit de eiſdem perſonis caſum ſic. Aliqui ſine examinatione in presbyteros ſunt promoti: poſtea examinati in iure, confeſſi ſunt peccata ſua, nihilo minus tamẽ promoti ſunt ad epiſcopatum, vel ad aliam dignitatẽ; quæritur eſt in concilio. vtrum tales debeant recipi? Et reſpondet quod non.

g ¶ Sine examinatione.] Sed quid de epiſcopo, q̃ ſine examinatione tales ordinat? Dicit lex & canon eum deponendum in auth. quomodo opor. epiſc. §. oportet. & 1.q.1. ſi qui epiſcopi. & ſu. diſt. 24. §. vlt. ſu. diſt. 50. de his vero. & c. ex pœnitentib. Item quid ſi dicat epiſcopus ſe diſpenſaſſe cum eis? non eſt, ei credendum, niſi probet ſe cum eis diſpenſaſſe: vel niſi ſibi bonas litteras dederit. nam hæc res commiſſa eſt epiſcopo quęredã, non negligenda. ff. de tranſac. cum hi. §. ſi prætor. 4. debet ergo probari diſpenſatio, vt eſt expreſſum extra de ſchiſma. c.3. maxime cum epiſcopus diſpenſare nõ debeat ſine conſenſu capituli vel maioris partis: aliàs poſt errores ſuos ſemper mentiretur epiſcopus ſe cum eis diſpenſaſſe: quod verum credo etiam circa notum. hoc tamen §. non nego, quin circa notam perſonam ſolo facto diſpenſat epiſcopus, vt dixi ſup. diſt. 51. c. vlt. punitur tamen epiſcopus ſi indiſcrete diſpenſat.

h ¶ Examinati.] cum ad maiora promoueantur, ſcilicet ad epiſcopatum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

confessi fuissent, contra regulam [a] venientes homines eis manus imposuerunt: hos ecclesiasticus ordo non recipit. In omnibus enim quod irreprehensibile est, sancta † defendit ecclesia.

† al. catholica

sic in epi. 1. Cali. 1.

Item eisdem concilij, c. 10.

¶ Lapsi per ignorantiam, aut contemptu ordinantium, ordinati deijciuntur. C. V.

QVicunque ex his, qui lapsi sunt, per ignorantiam [b] sunt ordinati, vel contemptu [c] eorum, qui eos ordinauerunt; hoc non præiudicat [d] regulæ ecclesiasticæ. Cum enim compertum [c] fuerit, deponuntur.

a ¶ Contemptu.] *Græce est in concilio vulgato,* καὶ προπετῶς τῶν προχειρισαμένων. *Id est,* vel etiam ijs antea scientibus, qui ordinauerunt.

Item Innocentius ad Maximum, & Seuerum, epist. 5.

¶ Alienus fiat ministerio, qui illud, viuendo illicite, polluit. C. VI.

MAximianus † [f] filius noster agens in rebus huiusmodi, qualem [g] querelam detulerit, libelli [h] eius series annexa declarat. Qui zelo fidei, & disciplinæ ductus, non patitur ecclesiam pollui ab indignis presbyteris, quos in presbyterio filios asserit procreasse. Quod non licere exponerem, nisi nossem veltram prudentiam legis totius habere notitiã. Et ideo, fratres charissimi, libelli, qui subiectus est, tenore perspecto [i], eos, qui talia perpetrasse dicũ tur, iubebitis in medio collocari; discussisque obiectionibus, quę ipsis presbyteris impinguntur, si conuicti fuerint à sacerdotali remoueantur [k] officio (quia qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt, atque alieni efficiantur à ministerio, quod viuendo illicite, polluerunt. [l].

Poly l. 4. tit. 39. Anſl. 8. c. 15. Iuo par. 6. c. 96. † al. Maximianus.

Item Eugenius Papa.

¶ Cuilibet ab ordine deposito, episcopi prouidentia, locus pœnitentiæ deputetur. C. VII.

SAcerdos, aut quiuis alius in ordine ecclesiastico prohibitus, si in eo [m] scelere inuenitur, quo abijciendus comprobatur; depositus, prouidentia episcopi, bene prouiso [n] loco constituatur; vbi peccata lugeat, & vlterius non committat.

Anſl. 5. ſprim.

a ¶ Contra regulam.] Quæ interdicit tales ordinari.

Q Vicunque.] CASVS. Quidam criminosi ordinati sunt ignoranter ab episcopis, quidam vero scienter. Quæritur an debeant deponi? & respon. quòd sic.

b ¶ Per ignorantiam.] Ordinantium: & dic ignorantiam iuris vel facti, secundum Hug.

c ¶ Vel contemptu.] id est eis scientibus.

d ¶ Nõ præiudicat.] Factu enim prætoris iuri publico non derogat. ff. de fer. l. 1.

e ¶ Compertũ.] Arg. q̃ quãdocunque de veritate constat, sequenda est. 8. dist. q̃ contempta. nam diuturnitas tẽporis, &c. extra de simo. nõ satis. inducit tamen dispẽsationem. 35. qõ. 8. de gradibus 1. &

1 Aliqui habẽt hoc extra qui ma. accus. posſ. per tuas.

MAximianus.] CASVS. quidã presbyteri ex concubinis filios habuerũt; quos Maximianus zelo Dei accensus, coram Apostolico accusauit. cõmisit ergo causam Innocentius quibusdam, & pcepit eis, si hæc vera inuenerit, remoueant eos ab officio sacerdotali.

f ¶ Maximianus.] inf. 3. q. 2. quia ea.

g ¶ Qualem querelam.] subaudi criminalem. nam clericus erat ille. nõ. n. laicus posset istos accusare 2. q. 7. per totum: nisi forte patronus prælatũ de dilapidatione: quia tũc sua interest. ar. 16. q. 7. filijs. aliàs laicus non audit de hoc crimine, vt 28. dist. consulendum.

Patronus prælatum de dilapidatione accusare potest.

h ¶ Libelli.] Per hoc q̃ dicit, libelli, & postea presbyteris. argumentatur, q̃ quis in eodẽ libello plures accusare possit. Ioã. Quid iuris sit d̃ hoc no. plene. 2. q. 1. prohibentur in glo. quę incipit, quæritus.

Accusari possunt plures simul.

h ¶ Libelli.] Idest, charę, q̃ Papa misit 30. q. 3. Pyacũsiũ. B.

i ¶ Perspecto.] Videtur ergo, q̃ non sufficiat si authẽtice ipsum exhiberet; sed vt etiam teneatur exhibere libellum quem porrexerat Pape, vt 6. q. 1. præsentium. & 15. dist. præcepta. & maxime vbi procurator impetrauerat litteras, & dubitatur an ille de hoc habuit speciale mandatum. vt extra de rescrip. nonnulli, vel an fuerit excommunicatus, vt extra de proba. cap post cessionem.

K ¶ Remoueantur.] Ergo presbyter propter simplicẽ fornicationem deponitur, vt 27. q. 1. vt lex. contra. & if. 82. dist. cap. presbyter. & 34. dist. fraternitatis. Io. Commuiter autem dicitur, q̃ pro simplici fornicatione quis deponi non debet, cum pauci sine illo vitio inueniantur.

presbyter an pro simplici fit fornicatione deponẽdus.

DIctum.] CASVS. Dicitur hic, q̃ si sacerdos q̃ dictum vel negligentiam suã fuerit degradatus, detrudi debet in monasterium, vel canoniam regularem ad paiam agendam, nec debet amodo viuere sæculariter, & si contra facere præsumpserit, excõicari debet.

a ¶ Negligentiam.] No. q̃ aliquis æquè deponitur q̃ negligentiam, sicut q̃ dolum. 86. dist. cap. 1. & 11. q. 3. placuit. & 100. dist. qm. & extra de statu monã. cum ad monasterium. in fi. & C. de offi. præfe. ori. si quos. & ff. de cust. & exhib. reo. l. carceri. & l. milites. quod intellego cum crassa est negligentia, vt 1. q. 1. quidquid. & ff. de verb. signifi. magna.

Arg. cõtra 1. q. 1. quod quidam. versi. sed forte.

b ¶ Gradu.] Arg. pro illis qui dicunt exauctoratũ primi fine sacrilegio. arg. est ad hoc 50. dist. accedens.

In conc. Cabilonensi, c. 40. Burc. l. 2. c. 191. Iuo p. 6. c. 236.

¶ Retrudantur in monasterium presbyteri, qui pœnitentiam agere contemnunt. C. VIII.

DIctum est nobis presbyteros propter suam negligentiam [a] canonicè degradatos, & sæculariter gradu amisso viuere, & pœnitentiæ agendæ bonum negligere. Vnde statuimus, vt gradu [b] amisso, agendæ pœnitentiæ gratia, in monasterium «, aut in canoniam regularem mittantur. ¶ Si vero hoc fieri causa quælibet prohibuerit, vbicumque sint, pœnitentiam agere non desistant. Si autem amisso gradu sæculariter [c] viuere voluerint, & pœnitentiam agere neglexerint, ab ecclesiæ communione seperentur.

« ¶ In monasterium.] *In concilio Cabilonensi, vbi hic canon habetur (licèt Burchardus etiam & Iuo ex Moguntino citent) & apud cæteros collectores legitur,* in monasterio, aut canonico, aut regulari: *in vno autem peruetusto Gratiani codice,* in monasterio iuxta canonicam regulam.

Item Isidorus, sentẽtiarum de summo bono, lib. 2. c. 10.

¶ Mutatio loci aliquando valet conuersis ad pœnitentiam. C. IX.

VAlet [d] interdum [e] conuersis pro animæ salute mutatio loci. Plerumq; enim dum mutatur locus [f], mutatur & mentis affectus. Congruum est enim inde etiam corporaliter auelli, vbi quisque illecebris deseruiuit. Nã locus, vbi quisque praue vixit, hoc in aspectu [g] mentis apponit, quod sæpè ibi vel cogitauit, vel gessit.

Item ex tertia Synodo Aurelianensi, c. 7.

¶ Clericus adulterasse conuictus, vel confessus, in monasterium detrudatur. C. X.

Iuo p. 8. c. 285. Mann. l. 3. c. 143.

SI quis clericus adulterasse aut confessus, aut cõuictus fuerit, depositus ab officio, communione [h] concessa, in monasterium, toto vitæ suæ tempore detrudatur.

Item Pelagius Papa Constantino defensori.

Pan. l. 3. c. 144.

¶ De eodem. C. XI.

ROmanus ecclesiæ Thæanensis clericus pro crimine adulterij, quod admisisse perhibetur, à clericatus ordine depositus, in monasterium hic in vrbe Romana [i] ad agendam pœnitentiam ex nostra iussione detrusus est.

Item ex canone Apostolorum 25.

c ¶ Sæculariter.] Hic patet, q̃ depositus sm regulã ecclesiasticam tenetur viuere. arg. ad hoc. 32. distinct. si quis. 20. q. 3. eos. vnde verberans eos incidit in canonem: & ecclesia eos tueri debet, nisi sint incorrigibiles, vt extra de iud. cũ non ab homine. Io. quod falsum credo, cũ sit exauctoratus, & nudatus oi priuilegio 2. B. Sed nũquid q̃ hoc modo detruditur in monasterium, ibi cogitur esse pperuo, qđ videtur d. 50. c. 1. in fi. ea. si q̃s clericus. Sed dic hoc esse in arbitrio iudicis, & sm qualitatẽ delicti; nã q̃nq; ad tempus detrudit, vt 2. q. 1. in primis. q̃nq; iubet peregrinari per orbẽ, vt de pœ. d. 6. sacerdos. q̃doq; traditur curiæ sæculari, vt 11. q. 1. statuimus: aliàs nunquã cogitur quis inuitus ingredi monasterium, nisi propter delictum, vt 20. q. 1. sicut & 55. d. si euangelica. Ioan.

VAlet.] CASVS. Statuitur hic, q̃ si aliquis de crimine fuerit conuictus, debet separari à loco ĩ quo cõmisit delictũ ad pnãm peragendã. Nã interdum valet loci mutatio cũ affectus mentis sæpè cũ loco mutet, cũ nõ videat vbi malè gessit. Sequentia duo c. plana sunt, q̃ de hac materia loquuntur.

d ¶ Valet.] Gratia cooperante.

e ¶ Interdum.] Interdum nocet. vt sup. d. 74. quorũdam. & C. quomodo, & quãdo iud. l. 5. sed valet si fiat ex charitate.

f ¶ Mutatur locus.] if 35. q. 6. ab illo die. inf. d. 86. fraternem.

g ¶ In aspectu.] Memoria delictorũ, quę est cõcupiscẽtia, detestabilis est 32. q. 5. mulier, quę autem est ad cõpunctionẽ, illa bona est. Nullũ enim tale delictorũ remedium est sicut eorum continua memoria. de pœn. dist. 3. fudas de pœ. dist. 1. §. his auctoritatibus. ver. non tibi dico. & versi. nunc autem. & quandoque bona est memoria rei ad terrorem. vt 7. q. 1. denique, in fi.

Clericũ deposituũ verberans incidit in canonem.

2 Argu. ad hoc 54. dist. ca. 2. in fin. vbi de hoc.

Detrusus in monasteriũ an cogatur ibi perpetuo e.

h ¶ Communione.] cf. fidelium & sacramentorum. H. Alij dicunt, cf. fidelium, non autem fratrum. arg. infra eod. si diaconus. Archid.

i ¶ Romanus.] Sed qua ratione detrudi tur ibi, cum aliunde esset? quia ibi fortè commiserat, vt in Auth. vt nulli iudi. §. si vero.

Delictorum memoria an sit bona.

3 Ad hoc 32. q. 7. non solũ. in princ. vbi de hoc.

Presbyt

Universidad de Deusto
Biblioteca

PResbyter.] CASVS. Quæsitum fuit ab Apostolis quam pœnam pati debet presbyter vel diaconus qui publice in adulterio, vel fornicatione, periurio, vel homicidio fuerit deprehensus. Et respondet, ꝙ debet deponi, sed excommunicari non debet, cum non debeat duplici cõtritione flagellari, more tamen laicorum debet pœnitẽtiam agere, cum eius crimen fit manifestum.

Laicus contra clericũ testificari nequit.

a ¶ Aut furto.] Sed qualiter laici probabunt istud esse, cum non possint testificari contra clericum. 2.q.7. episcopi.

b ¶ Captus est.] Et cõuictus. ext. de iud. cum non ab homine. de hoc dixi 50.d. de his 1. & c. si quis diaconus 1. vnde cũ capitur, detineri dẽt p xx. horas diurnas, & nocturnas, vt videatur, vt ff. de adul. capite. sed nec testibus admissis credit, nisi à principio clericum in adulterio viderint, nec laicis credetur de hoc; qa laici oppido nobis infesti sunt. 2.q.7. laici. Vel dic, captus p confessionẽ 2. propriam, vel p cõfessionẽ 2. propriam, vel rei euidentiam, vt extra de coha. cler. vestra. & c. vlt.

2 Adde qualiter probatur adulteriũ vel fornicatio no. Bart. in l. 2. §. fin. ff. de adult. & in l. quærebatur. ff. de testam. mili.

2 Non. n. sufficit si capiatur, nisi aliàs confitẽatur, vel confitea tur. arg. 12. q. 1. non dicatis. 15. q. vlt. cap. vlt. licet cõtra videatur, hic dici, vt 50. dist. de his vero, &c. si quis diaconus. fm H.

3 Vel cũ ex hoc magnũ candalum ortum est, vt 50. distin. sacerdotes.

c ¶ Scriptura.] Extra de iud. at si clerici. de pœn. d. 3. §. auctoritas. ff. nau. caup. licẽt. §. vlt.

d ¶ Bis.] i. perfectè.

Si qs episcopus.] e ¶ Inter laicos.] hoc intellige, quando crimen venit in notitiam populi, vt supra 27. distinctio. presbyter 3.

Si diaconus.] CASVS. Dicit hic, ꝙ si diaconus, vel presbyter commisit crimẽ aliquod dignum depositione, ab officio & cõione debet repelli: si vero non est depositus, sed sꝑ deiectum ab altaris ministerio remouit more pœnitẽtis, si alij presbyteri desunt, potest in necessitate baptizare.

4 Non est extranea ista expositio, quia beneficia clericoru cõtinentur 32. dist. c. piter hæc. 16. q. 1. c. si.

¶ In crimine captus presbyter, vel diaconus deponatur, non tamen communione priuetur. C. XII.

PResbyter†, aut diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto[a], aut homicidio [a] captus est, [b] deponatur: non tamen communione priuetur [ß]. Dicit enim scriptura [c]: [Non† vindicabit Dominus bis [d] in idipsum.]

† Epũs aut presbyter, aut diaconus] orig.

α ¶ Aut homicidio.] *Hæc dictio non est in canone 25. Apostolorum. Sed in concilio Triburiensi, cum patres illi ita dixissent*, legimus in canonibus Apostolorum, ꝙ episcopus, presbyter, & diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus est, deponatur: *hinc argumentantur, idem multo magis statuendum esse de homicida: quæ forsasse causa fuit, quamobrem à Gratiano, & aliis collectoribus ea dictio huic canoni adiecta sit. In canone autem 32. Basilij idem statuitur de clericis peccantibus peccatum ad mortem, quod etiam de fornicatoribus expositum erat in canone tertio.*

ß ¶ Priuetur.] *In codicibus impressis sequebatur*, si paruerit sententiæ, *quæ verba sunt expuncta, quia neque in originali, neque in vetustis Gratiani exemplaribus leguntur.*

Item.

¶ De eodem. C. XIII.

ij SI quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus post diaconij gradum acceptum fuerit fornicatus, aut mœchatus, deponatur: & ab ecclesia proiectus, inter [γ] laicos [e] agat pœnitentiam.

sup. di. 28. cap. presbyter. Ansl. l. 11. c. 31.

¶ *Proprius auctor huius capitis non est inuentus: sed simile habetur in concilio Neocæsariensi, cap. primo, & in capitulis Martini Bracarensis, c. 27.*

γ ¶ Inter laicos.] *Hæ duæ dictiones non leguntur in cap. 1. concilij Neocæsariensis citato supra dist. 28. cap. presbyter. (vt ibi notatum est) neque in capitulis Martini Bracarensis.*

Item ex concilio Aurelianensi primo c. 11. & 14.

¶ De eodem. C XIIII.

SI diaconus, aut presbyter crimen capitale commiserit, simul & ab officio, [ζ] & à communione [f] pellatur. Si vero pro reatu suo se ab altaris communione, sub pœnitentis professione submouerit; his† quoque si alij defuerint, & causa certę necessitatis [ζ] exoritur† poscentem baptisma liceat [h] baptizare [1].

Iuo p. 6. c. 361, & p. 15. c. 18. C. 14.

† *al. sic*

† Contextus in l. 8 Ebertus. ff. de bo. lib. & l. sed. & hę. prætor. ff. de procur.

Item Gregorius septimus omnibus per regnum Italicum, & Theutonicorum debitam S. Petro obedientiam exhibentibus.

¶ Non ingrediantur ecclesiam presbyteri, diaconi, subdiaconi, qui in fornicatione crimine iacent. C. XV.

Ansl. l. 6. ca. 177. Pann. l. 3. c. 134.

iij SI qui sũt presbyteri, diaconi, vel subdiaconi, qui in crimine fornicationis iaceant, interdicimus eis ex

f ¶ A communione.] corporis Christi, vel ad tempus. & sic solsunt 32. dist. uitur contra illud c. presbyter. vel expone contra, sup. ea. c. presbyter. 4.

h ¶ Licet.] Cuia solẽnitate, aliàs ẽt laicus hoc possit.

ζ ¶ Necessitatis.] Arguit alicui licere causa necessitatis baptismum conferre, cui non licẽt aliud sacramentum conferre. infra de consec. dist. 4. constat. 1. q. 1. sicut Christus. contra. supra dist. 50. c. qui sub gradu.

i ¶ Baptizare.] Dic vt 50. dist. qui sub gradu.

Si qui.] CASVS. In Italia & Theutonia presbyteri, diaconi &

i ¶ Baptisati. In conc. Trib. c. 11. Raban. l. pœnitent. c. 1. Ansl. l. 11. c. 29. Eurc. l. 2. c. 89. Iuo p. 6. c. 234. Poly. l. 4. tit. 31.

† οὐκ ἐκδικήσει σεις δὶς ἐπὶ τὸ αὐτό. *Naum 1. secundum lxx.*

coni & subdiaconi publice tenebant concubinas, quibus omnibus Greg. officium interdixit, donec pœnitentiam agerent, & si vellent in crimine perseuerare, præcepit omnibus vt eorum officia non audirent: quia eorum benedictio in maledictionem cõuertetur. & hoc probat

b ¶ Existent.] Ex hoc videtur, ꝙ sicut tales ipso facto suspendantur, sic ipso facto per contrarium restituitur eis officium vt dixi 32. dist. nullus. argu. ad hoc 15. q. 6. nos sanctorum & 16. q. 7 si quis deinceps 1.

c ¶ Audire.] sic. 12. dist. nullus. &c. præter hoc. sed inf. 15. q. 8. fœlicitatibus. cõtra sed ibi solum. d ¶ Maledicam.] Id est, reprobabo, vel reputabo maledictionem, cum benedixerint 2. vobis.

e ¶ Paganitatis.] Id est, infidelitatis.

f ¶ Cõtemnit.] Qualiter fit hoc intelligẽdum dixi 22. dist. omnes. 19. di. in memoriam & ca. nulli. Io.

Si qui vis.] CASVS. Hæc quatuor cõsequũtia cap. eundẽ habẽt casum in quibus dicitur, quod si qui in sacris ordinibus fuerint constituti, ad cõcubinas vel vxores accedere nõ debent: quod si contumaciter fecerint, officio & beneficio carere debent.

g ¶ Diaconus.] Vel subdiaconus, vt in c. sequenti.

h ¶ Decidat.] Quo ad executionem: put patet in sequenti litera. sed nec statũ debet suspendi, sed expectari debet ꝙ qua draginta dies. extra de coha. cle. sicut ad extirpandum. sed illud dispensatio est: ius enim erit, quod statim deponatur su. ead. c. 1.

i Si qui sacerdotum. ¶ Officiũ.] Ex his duobus capitulis habes, quod cui intericitur officium, & beneficium, quandoque tamen permittitur beneficium, & non officiũ, vt 50. dist. studeat. & 28. d. s. presbyterum. quãdoque econuerso, vt 1. q. 5. c. 1. quandoque etiam punit in persona, & nõ in rebus. vt 16. qõ. 6. cognouimus. &c. illud.

K ¶ Cogatur.] Ergo per electionem vnis vel per renunciationem intelligitur alij abrenũciatum. su. §.

Malach. 2. Iuo p. 5. c. 36. lib. 15. moral. c. 12. 8. q. 1. sciendum. 1. Reg. 15.

parte Dei omnipotentis, & sancti Petri auctoritate, ecclesiæ introitum, vsque dum pœniteant [a], & emendent [b]. Si qui vero in suo peccato perseuerare malluerint, nullus vestrum officium eorum audire [c] præsumat: quia benedictio eorum vertitur in maledictionem, & oratio in peccatum, testante Domino per prophetam: [Maledicam [d], iniquit, benedictionibus vestris.] Qui vero huic saluberrimo præcepto obedire noluerit, idololatriæ peccatum incurrit, Samuele testante, & beato Gregorio adstruente: Peccatum ariolandi est non obedire, & quasi scelus idololatriæ non acquiescere.] Peccatum igitur paganitatis [e] incurrit, quisquis dum Christianum se asserit, sedi Apostolicę obedire contemnit [f].

¶ *In resto epistolarum Gregorij septimi non est inuenta hæc epistola in qua sunt omnia prorsus verba huius capitis. Sunt tam in eo multa, quæ huius decreti faciunt mentionẽ. Libro primo epistola 30. Archiepo Salzburgensi, & lib. 1. epist. 61. Leodiensi episcopo, & sequenti epistola Sicardo Aquilegiensi. De quo decreto, vt ipsum exequi omnino cogerent, eodem lib. 2. epist. 66. Burchardo Halberstadiensi episcopo, & epist. sequenti, Annoni Coloniensi archiepiscopo diligentissime scribit, & lib. 3. epist. 4. Sigifredo archiepiscopo Maguntino idem mandat, & lib. 4. epist. 10. comitissæ Flandriensi & sequenti, comiti de eadem re scribit. Inter decretales etiam Innocentij 11. sit istius decreti mentio. Verum propria verba huius capitis: vsque ad vers. Qui vero huic saluberrimo, Marianus Scotus refert in fine chronicorum. Sequentia autem verba valde sunt ipsi Gregorio vñ familiaria.*

Item Alexander secundus, episcopis, & regi Dalmatiarum.

¶ Officio & beneficio priuetur episcopus, presbyter, vel diaconus fœminam accipiens, vel acceptam retinens. C. XVI.

Pann. l. 3. c. 138.

3 SI quis amodo episcopus, presbyter, aut diaconus [g] fœminam acceperit, vel acceptam retinuerit, proprio gradu decidat [h] vsque dum ad satisfactionem veniat: nec in choro psallentium maneat, nec aliquam portionem de rebus ecclesiasticis habeat.

Item clero Mediolanensi.

¶ De eodem. C. XVII.

Pann. l. 3. c. 139.

4 SI quis sacerdotum, vel diaconorum, vel subdiaconorum officium [i] contumaciter deserens fœminam sibi potius eligit: sicut sponte ob fornicationem dimittit officium; ita ob præuaricationem dimittere cogatur [k] etiam invitus beneficium.

Idem Paulo Mediolanensi.

probat auctoritate prophetę dicentis: Maledicam inquit, &c. Et quicunque præceptis nostris non obedierit peccatum idolatriæ, & paganitatis incurret.

a ¶ Dum pœniteant.] Ex hoc determinantur contraria sup. dist. 1. miramur. verſi. sicut enim.

dist. quo iure. C. de furt. l. 1. ff. de tribut. qđ in hęredem, §. eligere. ff. đ reg. iur. l. nemo. §. quoties. Arg. cõtra ff quo leg. l. 1. §. 3. & arg. plura de hoc inuenies. 13. q. 1. in fi. Io. Sol. vbi sunt aliqua repugnantia, eligendo vnum renũciat alteri, alias secus. B. de pœ. dist. 1. §. icẽ si ante quam

1 Dicit Ilarius hoc speciale esse in notorio.

2 Vel dic vt not. 1. q. 1. in cap. maledicã. & c. multi. Archid.

Clericus qui vxorẽ accepit, an ipso facto sit suspendẽdus.

Beneficium quæque permittitur, officium & non officiũ.

Eligens vnũ renunciat alteri.

a Eos

Universidad de Deusto
Biblioteca

a EOs beneficio.] inf. 16.q.6.illud arg. ff. de pecu. l. 1. C. de vsur. l. vlti.

b MInistri.] ¶ Propriè vxoris.] maxime: quia idè est in aliena. Et no. q̃ dicit inuadere, quia iam nõ est vxor quo ad debitum reddendum. sup. 77. dist. episcopus. cum qua votũ emisit 1: & si eam cognoscat, incestum cõmittit, & filij. erunt illegitimi. & ferui. 15. q. 1. vlt. cũ mulier tamen vxor quo ad administrationẽ. 31. dist. lex. & plus peccat cum ista, quam cum soluta. Hug. ar. contra. infra. di. proposuisti.

Vxorem cognoscens cũ qua votum emisit, incestum committit.

1 Ad hoc 35. q. 5. quod Deo. sed videas quod not. 30. q. 1. nosse. in gl. ille tamen in fi.

c ¶ Sacrarij:] Id est, sacrorum vasorum.

d ¶ Ab offerentibus.] Id est sacerdotibus, qui offerunt, id est, conficiunt. Vel expone: nec ad oblationẽ alijs porrigendam. quasi dicat, nec ipsi sumant corpus Christi, nec alijs porrigant. Vel meli⁹ hoc vult dicere: diaconi nec exerceãt officiũ diaconale. nec presbyteri ꝓ byterale. Vel expone nec ab offerentibus, id est, ꝓ subdiaconis, q̃ offerre solent diacono patenam cum eucharistia.

Offerentes qui dicuntur.

ADDITIO. 91. dist. cleros.

e ¶ Holocausti.] Id est eucharistię. & dic in transitiue.

f ¶ Accedant.] Presbyteri, id est non cõficiant.

g ¶ Minora.] Id est, minorum ordinum officia sine licentia superioris: & planũ est capitulum, vt 16. q. 61. illud. Ar. contra C. de viu fru. l. vlt. & ff. de supel. leg. l. 1.

CLeric⁹.] Hęc est tertia pars d. in qua dicitur, q̃ archidiaconus non debet frequentare domos matronarũ vel aliarum mulierum, nec mittere xenia g̃ clericos, & hoc probatur in seq. cap. Ioan. de Fan.

CASVS. Hoc cap. de tribus personis loquit, scilicet de clerico, presbytero, & archidiacono. Dicitur ergo, hic. q̃ clericus solus non debet intrare tabernaculum mulierũ: nec etiam cum socio sine iussu prælati. nec presbyter cum sola fœmina confabuletur. Archidiaconus vero sub prætextu officij sui non frequentet domicilia matronarum: nec illis g̃ clericos suos vel domesticos aliquid secrete mittat: de quo si cõuincitur: & ille deponatur, & illa excommunicetur.

h ¶ Fœmina.] Arg. ex solicitudine vel societate epræsumi pro aliquo vel contra. infra. ea. in omnibus, & c. clerici. arg. 18. q. 2. in decima. & c. diffinimus.

Præsumptio sumitur ex solicitudine & societate.

i ¶ Humilitatis.] Prætextu enim pietatis non est committẽda impietas. ff. depositi. si hominem. & 30. q. 1. nosse. & 14. dist. quod ait.

K ¶ Frequenter.] Ratione frequentię pro aliquo. vel cõtra aliquem præsumitur 2, similiter ex longa mora. arg. 34. dist. quorundam. 19. d. Anastasius.

l ¶ Secrete.] Magis enim peccat occulte peccãs, quàm manifeste

¶ De eodem. C. XVIII.

EOs etiam, qui vt fornicari eis liceat, diuinum officiũ derelinquunt, & à Deo recedentes, diabolo & operibus eius seruiunt; sicut se iustissimè ab officio alienos faciunt; ita beneficio[a] ecclesiarum priuatos esse adiudicamus.

Pann. l. 3. c. 140.

Item Lucius Papa.

¶ De eodem. C. XIX.

MInistri altaris presbyteri, siue diaconi ad Dominica tales eligantur officia, qui continentiã seruent. ¶ Si vero post ordinationem suam ministros contingerit ꝓprię vxoris[b] inuadere cubile, sacrarj non intrent limina, neque sacrarij[c]ᵃ portitores fiant, neque altare contingant, neq; ab offerentibus[d] holocausti[e] oblationem suscipiant; neque ad Dominici corporis portionem † accedant[f]; neque propinent ℔, neque sine maioris natu auctoritate minora ℊerant officia: vrceum sane ad altare, vel calicem ne suggerant.

Habent in epistola. 2. Clemẽtis ad Iacobũ fratrem Dñi. Anfl. l. 8. c. 2. Poly. l. 4. tit. 31. Iuo p. 6. c. 87. † al. portationem.

α ¶ Sacrarij.] *In epistola secunda Clementis (vnde caput hoc sumpsisse videri potest, & vnde citat Iuo) legitur:* sacrificij. *in vno autem vetusto Gratiani codice,* sacri.

β ¶ Neque propinent.] *In epistola Clementis est:* nec aqua sacerdotibus porrigat ad manus; ostia forinsecus claudat, minora gerat officia, vrceum, siue calicem ad altare non sufferat | : *Apud Iuonem vero:* Sed aquam tantum sacerdotum manibus porrigat, ostia forinsecus claudat, minora gestet officia: vrceum sane ad altare suggerat.

† al. suggerat.

Idem.

¶ Clericus matronarum domicilia frequentans deponatur. C. XX.

3 CLericus solus ad fœminę tabernaculũ non accedat, nec properet † sine maioris natu sacerdotis † insinuatione γ; nec solus presbyter cum sola fœmina[h] fabulas misceat Nec archidiaconus sub prætextu humilitatis[i], aut officij frequenter[k] inter domicilia matronarum; aut forte per clericos, aut domesticos † matronæ mandet aliquid † secrete[l]. Si agnitum fuerit; & ille deponatur, & illa à liminibus arceatur ecclesiæ.

Clemens Papa ibidem paulo inferius. Iuo p. 6. c. 89. Anfl. 7. c. 147. Poly. l. 4. tit. 31.

† al. fœminas
† al. ac. sacerdotes.
† al. primicerios.
† al. domestricos eius
† al secreti aliquid.

γ ¶ Iussione.] *In epistola Clementis sequitur.* Nec presbyter solus cum sola adiungatur: sed duobus adductis testibus visi tet infirmam: nec solus cum sola fœmina fabulas misceat; nec

2 Concor. tex. in l. cum alius. C. de curat. fu. & in l. ii. § pen. C. de bon. qualib.

Peccare videtur magis occulte, an manifeste delinquens.

archidiaconus, aut diaconus sub prætextu officij humilitatis frequentet, &c.

Idem.

Clemens ibidẽ cõtinenter. Polyc. ibidem.

¶ De eodem. PALEA. C. XXI.

SEd si forte aliqua intercessio fuerit, episcopo suggeratur. Et si talis est, ad quam debeat ire pio interuẽtu, ipse pergat: sin autem, de latere suo dirigat α, cum duobus, aut tribus testibus. Nemo tamen cum extranea habitet fœmina, nisi proxima, aut soror fuerit. Et hoc cum magna solicitudine fiat. Non enim ignoramus malitias Satanæ.

1 Cor. 2.

¶ *Hæc Palea in plerisque vetustis exemplaribus habetur coniuncta capiti antecedenti.*

† al. scire

α ¶ Dirigat.] *In epistola S. Clementis sequitur:* cum duobus, ac tribus, qui hoc sanare † debeant. Sanè ad visitandum mulierem infirmam nullus clericus ingrediatur, nisi cum duobus, aut tribus. Nemo tamen, &c.

[*Ex decreto ß Eugenij Papæ:*]

Poly. l. 4 tit. 31. ex Lucio. Anfl. 8. c. 9. ex pœn. Romano.

¶ De eodem. PALEA. C. XXII.

SI quispiam sacerdotum, id est presbyter, vel diaconus, vel subdiaconus de quacunque fœmina crimine forni cationis suspectus, post primam, secundam, & tertiam ad monitionem γ inueniatur fabulari cum ea, vel aliquo modo conuersari, excommunicetur: fœmina vero canonice iudicetur[a].

Leuit. 20.

Soph. 3.

Secundum 70.

Malach. 1.

Secundum 70.

ß ¶ Ex decreto.] *Hic canon in concilio Romano primum ab Eugenio quinto editus, & postea a Leone quarto etiam in concilio fuit repetitus, & citatur in decretalibus tit. de cohabit. cleri. & mul. Et in plerisque vetustis exemplaribus est sine nomine.*

γ ¶ Admonitionem.] *In eodem canone sequitur,* metropolitani, vel alterius episcopi, aut eius, cui subiacere videatur.

Item Gregorius.

¶ Simul cum mulieribus sacerdotes habitare non licet. C. XXIII.

Iuo p. 6. c. 76. Poly. l. 4. tit. 31.

iiij OPortet sacerdotes, quibus Domini populus commissus est, cum magna animi constantia vigilare super dominicas oues, ne lupinis moribus, id est diaboli stimulis lanientur. ¶ Neque enim hoc silere debeo, quod cum graui animi tristitia dico: sacerdotes cum fœminis habitare conspicio: quod nefarium[b] est dicere, vel audire. & contra sanctorum canonum sancita. Vbi enim talis fuerit cõmorantium cohabitatio, antiqui hostis stimuli[c] non desunt. Ideoq; admonendi sunt, vt nõ antiqui hostis[d] decipiantur fraude; quatenus iuxta Apostoli vocem, non vituperetur ministerium nostrũ. Cauere enim nos oportet, fratres, ab illicitis, vt mundas valeamus, ad dominũ leuare manus: scriptum est enim: [Sancti estote, quoniã sanctus ego sum Dominus Deus vester.] Si quis vero præsumpserit aliter agere, sacerdotij sui honore priuetur. Vnde omnimodo cauẽdũ est, fratres, ne fallamus[e] populũ, & illud prophetæ dictũ impleatur in nobis: [Sacerdotes mei contaminãt sancta, & reprobãt legẽ.] quos & alius propheta increpat dicẽs: [O vos sacerdotes, q̃ fallitis[e] nomẽ meũ,

1. Cor. 6. 1. Tim. 2.

a ¶ Iudicetur.] No. q̃ rõne dilecti mulier efficit de foro ecclesiæ. Archid.

OPortet.] Hęc est quarta pars d. in qua probat per x. cap. sanctorum patrum, quòd cum clericis non debent cohabitare suspectę mulieres, nec solus cum sola debet cõfabulari. Io. de Fan.

CASVS. Gre. monet hic presbyteros esse vigilantes super gregẽ sibi commissum: ne lupi moribus, id est, diaboli lanietur. & reprehẽdit eos de consortio mulierum quia vbi fuerit cum mulieribus cohabitatio, antiqui hostis stimulus nõ deerit, cum quibus si fornicentur, sacrificare nõ debẽt. Quod probat tribus auctoritatibus ꝓphetarũ scilicet Moysi, Sophoniæ & Malachiæ. Sequẽs cap. patet.

b ¶ Nefariũ.] Id est, horribile. nã si nefarium esset dicere, male faceret Gregor. dicendo.

c ¶ Stimuli.] Nam ex cohabitatione ꝑsumitur accessus. 18. q. 2. diffinimus.

d ¶ Ne fallam⁹.] Publicũ. n. testimoniũ & opinio nõ est fallẽda C. de la. li. tol. l. i. §. sed & q. scim⁹. ar. 27. dist. qđ interrogati.

e ¶ Qui fallitis.] Dicunt enim fallere, ex quo habẽt voluntatẽ fallendi: 2, nec min⁹ peccãt d̃ pœn. d. c. 1. si cui. alias aut nõ fallunt.

* *Textus hic non loquitur de peccato publico, vel secreto; sed dãnat ea, quæ secrete facta afferũt suspicionẽ, non autem facta palam.*

1 Et extra de cel. missar. de homine, & 32 dist. nemo ibi vãdeas.

2 Adde glo. in l. vendicatio. ff. de rei vẽdi. Bartol. in l. quę de tota. eo. tit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lunt 24.q.3.Deus.mentiri enim Deo, &c. de consec. distin.2.panem.

a ¶ Pollutos] Quantum ad sacerdotes.49.dist.c.vlt.
ADDITIO. Ad hoc 49.dist.c.vlt.de consec. dist. 4. quæris.& 1.q.1.quod quidam.Archidia.

QVolum[9].]Quæ dicit in istis cap. videtur corrigi extra de cohab. cle.& mul.cap. 1. Et intellige illud quando personæ sunt suspectæ, vel secum habẽt suspectas. Sed vsque ad quem gradũ licet clericis cum consanguineis habitare? Dici potest quòd vsque ad 7m in linea transuersali.inf.ea.cũ omnibus.sed in ascendẽte vsq; ad septimũ vel hodie vsque ad quintũ : quia cũ his naturale ſędas nihil ſæui criminis, &c.vt extra de cohabi.cler. à nobis.& C.de epiſc. & cle. cum qui. etiã ſi illæ perſonæ iuuenes ſint. Vltra secundum vero distingue aut ſuſpectę sũt quia iuuenes sunt: an nõ, quia sunt senes ; & tũc potest. in primo casu nõ sic etiam distingue in ancillis & sic intellige if. ea.fęminas. Sed cõtra, nõne clerici debent simul dormire. 12.q. 1.necessaria? sed hoc de alijs.q. simul non viuũt. Io. Et not. q. illi decre. à nobis est ſtandũ:q vltima est illa materia,& corrigit decre. primam illius tituli. B.

c ¶ Vel vxore]su.d. 27. episcop[9]. argum. contra.sed hoc de senibus; illud de ſuſpectis. Vel loquiẽ secũdum antiqua tempora, vel ſolue, vt ibi dixi. & quod dicit caste. quia castitas, &c.31.dist.Nicęna.

Clerici cũ melioribus consanguineis habitare possunt.

& dixistis,in qua re fallimus nomen tuum? quibus respondit:offerentes ad altare meum panes pollutos [a]. Non est mihi voluntas in vobis , dicit Dominus, & sacrificium non accipiam de manibus vestris;quia polluti estis.]

Item Symmacho defensori,lib.1 reg.indict.9. epist.50.

¶ De eodem. C. XXIIII.

VOlumus [b] vt sacerdotes † prohiberi debeant,ne cũ mulieribus conuersentur:excepta duntaxat matre, sorore,vel vxore [c],quæ caste regenda est.

Item lib.7.epist.39.

¶ De eodem. C. XXV.

LEgitur [d],quòd beatus Augustinus nec cũ sorore habitare consenserit † dicens:quę cũ sorore mea [e] sunt, sorores meæ [f] non sunt. Docti ergo viri cautela, magna nobis debet esse instructio.

Item ex vii.synodo.

¶ De eodem. C. XXVI.

INomnibus obseruare conuenit, vt certus [g] quis, & certo tempore,& certo loco [h], & certis personis, vel apparere clericus,vel loqui debeat mulierib[9], vt excludatur omnis nefanda suspicio.Certe solum,&ad solam accedere, nulla religionis ratio permittit . Melius est enim duos [i] esse simul,quàm vnum. Simul enim & fidelius, & tutius res geritur. [Væ enim vni;quia si ceciderit,non est qui erigat eum.

¶ Caput hoc etiam in aliquot manuscriptis citatur ex septima synodo,in cuius sane postremo capite aliqua huc spectantia habentur. Cæterum plerisque citatur ex octaua; & sententia videtur sumpta ex c.83. Ascetiorum B.Basilij,cuius regulas sub nomine octauę synodi sæpe citari alibi notatum est.

Item ex concilio Carthaginensi 3.c. 17.

¶ De eodem. C. XXVII.

CVm omnibus omnino clericis extraneæ fęminę non cohabitent,sed solæ matres,auiæ,& materteræ, amitæ, sorores, & filiæ fratrum, aut sororum,& quæcunq. ex familia [a] domestica necessitate,etiam ante quam [b] ordinarentur, iam cũ eis habitabãt; vel si filij eorũ iam ordinatis parentibus,vxores acceperunt; aut seruis non habentibus in domo quas ducant,aliunde ducere necessitas fuerit.

Item ex concilio Laodicensi,c.30.

¶ De eodem. C. XXVIII.

NOn oportet ministros altaris, vel etiã clericos quoslibet,aut continentes se,aut omnem omnino [c] Christianum cum mulieribus lauacra habere communia. Hæc est enim apud gentiles prima reprehensio.

Item Gregorius ad Januarium episcopũ Caralitanum, lib.3. epist. 26.

¶ De eodem. C. XXIX.

ARchidiaconum tuum,vt audio,habitare cum mulieribus prohibuisti ; & nunc vsque in ea prohibitione despiceris; qui nisi [d] iussioni tuæ paruerit, eum sacro ordine volumus esse priuatum [e].

Item ex concilio Toletano quarto,c.42.

¶ Venundentur ab episcopo,quæ appetunt consortia clericorum illicita. C. XXX.

QVidam clerici legitimum non habentes coniugium, extranearum mulierum [f], vel ancillarum suarum interdicta sibi consortia appetunt . Ideo, quæ coniunctæ taliter cum clericis sunt, ab episcopo auferantur,& venundentur [g]; illis pro tempore relegatis ad pœnitentiam,quos sua libidine infeceruut.

Item Syricius Papa Himerio episcopo. epist.1.cap.12.

¶ Non habitent fœminæ cum clericis, nisi quas necessitudo excusat. C. XXXI.

FOeminas nõ alias esse patimur in domibus clericorũ, nisi eas tantum,quas propter solas necessitudinum causas habitare cum ijsdem synodus Nicæna [h] permisit.

Item ex concilio Africano,c.5.

¶ Nisi maiorum iussione ad fœminarum domicilia clerici non accedant. C. XXXII.

CLerici,vel continentes [i] ad viduas, vel virgines, nisi ex iussu,vel permissu episcoporum, aut presbyterorum , non accedant. Et hoc non soli faciant,sed cum clericis, vel cum quibus episcopus,aut presbyter iusserit. Nec ipsi episcopi, & presbyteri soli habeant accessum ad

Abstinere a licitis.q. finque debemus.

Episcopus nullã secum habeat mulierem

Socij mei socius non est meus socius.

Ibidem.

Ecc.4.

Ibidem.

Præsumitur vt tione numeri,loci,temporis,personæ,& cõ. ri,loci,temporis,& personæ.

Iuo.p.6.c.81. † *sacerdotes, qui in Corsica commorãtur.*] Apud Possidoniũ in vita Augustini. † *al. consuetudinem.*

Anſl.7.c.136.

Anſl.7.ca.148. Poly l.4.tit.32.

Poly.l.4.tit.31. Burc.l.2.c.110. Iuo par.6.c.52. & 187. Anſl.7.c.149. C.3.

Concord. Carthag.3.c.25.

Anſl.7.c.151.

Personarũ coniunctarum separatio dura est.

a ¶ Ex familiæ.] Quis enim ferret coniuges à viris, vel patres à filijs separari? C. cõm. vtriusq. iud. pr. sessionũ. arg. ad hoc 11.q.3. qũ multos. dura enim esset talis separatio

parario ff.de fun.instrum.quæsitum.§.salutarium.

b ¶ Etiam antequam ordinarentur.] Idem si post: sed ideo dicit, quia forte non haberet necesse tot personas recipere iam ordinatus, vt filius duceret vxorẽ in domum patris clerici: sed si prius ante ordinationem patris iam eam habebat in domo , non debet eam eijcere . Nam, Turpius eijcitur, quàm non admittitur, hospes.extra de iureiurando, quemadmodum.

c ¶ Omnino.] Vnde si vir accedit ad balneum extraneę mulieris, priuatę donatione propter nuptias , & mulier dote, si cũ viro alio habuit balneum. C. de repu. l. vlt.immo etiam infamis est, q tenet mulieres custodientes balneatorũ vestes , vt ff. de ijs q not.infam. athletas.

Balnea multis periculosa sunt.

ARchidiaconũ.] CASVS.Ianuarius episcopus bis p hibuerat archidiacono suo ne cũ mulieribus habitaret. Sed ipse propter hoc nõ dimittebat,pręcepit ergo Grego. vt eum tertio admoneat , & si contemnit , eum ab officio deponat.

d ¶ Qui nisi.] Vt 24. q.1.delicta.

e ¶ Priuatum]Post trinam cõmonitionem 1. vt extra de cohab. cle.& mulie. si quisquiam .

1 Et dicunt quidam , q non est canõ latę sententiæ , sed ferendæ ,vt patet in decret. hic alleg. si quispiam. Arch.

QVidã.]CASVS. Quidam clerici cum non haberẽt vxores, appetebant extraneárum mulierum,vel suarum ancillarum consortia. Quare Tolet. concilium statuit, vt episcopus vendat tales mulieres, clericis p tempore ad pęnitentiam relegatis.Casus sequentis e.patet.

f ¶ Mulierum.] Id est,ancillarum.

Mulierum cum clericis contrahentiũ punitio.

g ¶ Et venundẽtur.] Ut hoc si filios non habuerint. Si autem filios habuerit,claudũtur in monasterio, vt dist 34.frater miratis , ne hij pęat propter eorum absentiam. itẽ hic subaudi quando contra hunt. cum eis tanquam cũ vxoribus , aliàs non concedo, q venundari dẽant, vel in seruitutem redigi propter simplicit. eos. & 34.dist.fraternitatis.

h FOeminas.] Synodus Nicæna.] Quæ est sup.ea. in omnibus.

i ¶ Continentes.]Vt sunt conuersi & deuoti.
ADDITIO. 2.q.2.duo 27.q.1.vt lex.

i CLerici.]CASVS. Idem fere est casus istius cap.cum illo sup.eo clericus solus.Duo cap.seq. plana sunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Testes præferendi sunt qui pro reo deponunt.

1 Ad hoc facit quod not. in authen de hære. & fal. §. si non absût. vbi dicitur, q̃ talis assertio habet in se implicitã affirmatiuã. Arch.

Sanctimonialib. pauperibus debet prouide re eps.

Moniales otiosæ esse non debẽt.

a ¶ Aliqui.] Hoc non põt intelligi, nisi de laicis propter litteram præcedentem. Sed quid si duo clerici dicunt me commisisse fornicationem cũ aliqua tali die, duo laici dicunt me fuisse secum tota die in alio loco; dico præponendos laicos 1; quia stant pro reo. & ita patet hic, q̃ clericus põt se purgare quandoque cum laicis. vt 18 q. 2. in decima. vt ibi dixi.

b Adreatũ.] ¶ Vitæ.] Coguntur enim quandoq; sanctimoniales propter defectum rerum opera aliquas facere clericis, vel alijs, & ptalẽ similiaritatẽ, & propter rerum defectum coguntur ali qua turpia facere. p̃citur ergo hic, q̃ si aliquę sint pauperes, q̃ ep̃s copus eis prouideat, & hoc faciat de quarta pauperũ. Si obijctas inf. de cõsec. di. 5. nunquam. vbi nunquam p̃mittitur. immo iuoetur ne sint otiosæ, sed faciant calathos, vel similia, illud intelligẽ, q̃ ecclesiæ possũt facere operas, nõ extraneo. 54. dist. si seruus in fin

V Iduæ.] Inf. 87. dist. cap. 1.

¶ Generaliter.] Hęc dividitur in tres partes, in quarũ prima dicitur, q̃ episcopus debet pudere pauperibus secundũ posse suum, scilicet illis qui laborare nõ possunt. Secunda ibi, [Proposuisti.] Tertia ibi, [Qui autem.] Io. de Fan.

huiusmodi fœminas; sed vbi aut clerici præsentes sunt, aut graues aliqui [a] Christiani.

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 102.

¶ Episcopi prouideant, ne occasione temporalium, clericorum familiaritatibus virgines socientur. C. XXXIII.

Poly. l. 4. tit. 37. Burc. l. 8. c. 55. Iuo p. 7. ca. 73.

A Dreatum episcopi pertinet, vel presbyteri, qui parochiæ præest, si sustentandæ vitæ [b] præsentis causa adolescentiores viduæ, vel sanctimoniales clericorum familiaritatibus subijciantur.

Item ex eodem, c. 103.

¶ De eodem. C. XXXIIII.

Poly. c. ibidem. Iuo p. 8. c. 327.

V Iduæ [c], quæ stipendio ecclesiæ sustentantur, tam assiduæ in Dei opere esse debent, vt & meritis, & orationibus suis ecclesiam adiuuent.

DISTINCTIO LXXXII.

Generaliter [d] etiam pauperibus, & ijs, qui suis [e] manibus laborare non possunt [f], episcopus necessaria prouideat.

Unde in concilio Aurelianensi 1. ca. 18. legitur.

¶ De eodem. C. I.

EPiscopus pauperibus S, vel infirmis, qui, debilitate faciente, non possunt suis manibus laborare, victum, & vestitum (inquantum † sibi possibile fuerit) largiatur.

† possibilitas habuerit] vtã

Item Innocentius [h] Exuperio Tolosano episcopo, epist. 3. cap. 1.

¶ Qui voluptatem officio præposuerit, modis omnibus submoueatur. C. II.

Iuo p. 6. c. 57. Pan. l. 1. c. 137. Ansel. l. 8. c. 8. Poly. l. 4. tit. 37.

2 PRoposuisti, quid de his obseruari debeat, quos in

CASVS. Hic intitulatur dist. 81. in qua ostendit, q̃ clerici in sacris ordinibus cõstituti nec suis vxoribus, nec cum alienis mulieribus debent commisceri carnaliter. & qualiter sint puniendi qui post promissam cõtinentiam fornicantur, vel de facto contrahunt, vel suis vxoribus commiscentur, & quæ pœnitentia iniungatur presbytero forticanti. Et spectat hoc ad cap. apostolicæ regulæ, oportet episcopum esse fine crimine. vel ad hoc, oportet episcopum esse monogamum. In principio tamen ponit de hospitalitate. Et primum capitu. huius dist. planum est.

d ¶ Generaliter.] Hic depingitur 82. dist. in. in qua tractat adhuc magister de continentia ministrorum, & addit, q̃ si quis ministrorum fornicationem cõmittit, & agit pœnitentiam, ex dispensatione põt remanere in ordinibus. vt inf. ea. c. vle. & referuntur hæc duo, quæ dicuntur in hac distin. ad id; oportet episcopum esse sine crimine: & ad id, oportet episcopum esse monogamum. tamen præmittit cap. 1. qualiter episcopi pauperibus, & infirmis debeant prouidere.

e ¶ Qui suis.] Pauper enim qui laborare potest, si se immittet eleemosynæ Imperatoris, redigitur in seruitutem. C. de mendi. valid. l. 1. lib. 11.

f ¶ Non possunt.] Si qui potest laborare, nõ debet ecclesia prouidere: integritas enim & robur membrorũ in conferenda eleemosyna est attendenda. C. de mendi. val. l. 1. lib. 11. quia robusti de cibo securi sine labore frequenter iustitiam negligunt. vt 5. q. 5. non omnis. & dicit

CASVS. In archiepiscopatu Tolosano sacerdotes & leuitæ incontinenter viuebant: quod manifestabant filij ab eis generati, quod cum vidisset Exuperius archiepiscopus Tolosanus, quæsiuit ab Innocentio quid esset de his faciendum. Sed antequam respondeat; dicit super hoc constitutionem factam à Syricio, quæ tales præcipiebat ab omni honore ecclesiastico remoueri. Deinde ostendit, quòd sacerdotes, & leuitæ debent viuere continenter, ita etiam vt cum vxoribus carnaliter non commisceantur. Et hoc probat vno exemplo, scilicet sacerdotum & leuitarum veteris testamenti, qui in hebdomada sua viuebant continenter, ita etiam vt cum vxoribus nõ commiscerentur carnaliter: nec discedebant à templo: quibus propter sobolis successionem vxoris vsus fuerat relaxatus. Multo magis sacerdotes debent abstinere: cum q̃ ordinis sacerdotes & possint eligi de qualibet natione: Et vna autoritate Pauli apostoli. Postea docet, quòd illi clerici, qui

g ¶ Cum vxore.] Multo ergo fortius si cum alia. ADDITIO. Dicit q̃ pp reuerentiã sacramentorũ vult eos esse sanctos, id est mũdos ab omni labe mortali, & veniali: spirituali vel corporali: quod non põt esse qñ carnaliter vxoribus commiscentur, secundum Hug.

qui in sacris ordinibus contraxerunt, vel suis vxoribus se iunxerunt: si possunt probare constitutionẽ Syricij non peruenisse ad eos, in suis ordinibus remaneãt: sed ad altiores non ascendant: de cętero tamen abstineãt. qui aũt cõtra Syricij cõstitutionẽ scienter cõtraxerint de

inf. c. sequen.

diaconij [a] ministerio, aut in officio presbyterij positos, incontinentes esse, aut fuisse, generati filij [b] prodiderunt. De his & diuinarum legum manifesta est disciplina, & beatæ recordationis viri Syricij episcopi monita euidentia commearunt, vt incontinentes, in officijs talibus positi, omni ecclesiastico honore priuarentur, nec admittantur ad tale ministerium, quod sola [c] continentia oportet impleri. Est enim vetus admodum sacræ legis auctoritas iam inde [d] ab initio custodita, quòd in templo [e], anno vicis [f] suæ habitare præcepti sunt sacerdotes, vt seruientes sacris oblationibus, puros † & ab omni labe purgatos sibi vendicent diuina ministeria, neque eos ad sacra † officia fas sit admitti, qui exercent, vel cum vxore § carnale consortium: quia scriptum est [h]: [Sancti estote [i], quia & ego sanctus sum, Dominus Deus vester.] Quibus vtique propter sobolis successionem; vxoris vsus fuerat relaxatus: quia ex alia tribu, & præterquam ex semine Aaron, ad sacerdotium nullus fuerat præceptus accedere. Quo † magis [k] hi sacerdotes, vel leuitæ pudicitiam ex die ordinationis suæ seruare debent, quibus vel sacerdotium, vel ministerium sine successione est; nec præterit dies [l], qua vel à sacrificijs diuinis, vel baptismatis [m] † officio vacent. Nam si beatus Paulus apostolus ad Corinthios scribit dicens: [Abstinete vos ad tempus, vt vacetis orationi.] & hoc vtique laicis præcepit [n]; multo magis sacerdotes, quibus & orandi, & sacrificandi iuge officium est, semper debebunt ab huiusmodi consortio abstinere: qui †, si contaminatus fuerit carnali concupiscentia [o], quo pudore vel sacrificare vsurpabit, aut qua conscientia, quoue merito exaudiri se credit, cum dictum sit: [Omnia munda mundis, coinquinatis autem, & infidelibus nihil mundum?] Sed fortasse hoc licere credit, quia scriptum est: [vnius vxoris [o] virum.] Non ß dixit hoc, vt permaneret P in concupiscentia generandi, sed propter incontinentiã ¶ futuram [r]. Neq; enim integros corpore non admisit, qui ait: [Velle autem omnes sic esse, sicut & ego.] Quod & apertius declarat dicens: [Qui autẽ in carne sunt [s], Deo placere non possunt. Vos aũt iam non estis in carne, sed in spiritu.] Et [habentem filios,] non, generantem dixit. Sed ea plane [t],

Luc. 2. Paralip. c. 24.

† al. puri, & purgati † al. sacrificia sup. d. 31. c. eos. Leuit. 11. & 20.

Num. 18. † Quãto Iorig.

† al. orationis 1. Cor. 2.

† al. quia

Tit. 1.

1. Tim. 3.

1. Cor. 7.

Rom. 8.

1. Tim. 3.

h ¶ Scriptum est.] Sufficit ergo ita scriptum esse, licet sit durũ. arg. 19. d. in memoriã. ff. qui & à q. li. ma. l. prospexit.

i ¶ Estote.] Arg cõtra 31. dist. Nicæna. nam castitas est cum propria coniuge 1.

K ¶ Quo magis.] i. quanto magis.

l ¶ Nec præterit dies.] præter sabbatum magnum, & idem præcedentem, vt de consec. di. 3. in sabbato. Vel dic, sacrificijs, id est officijs diuinis.

m ¶ Vel baptismatis.] cum necessitas exigit. alias baptismus q̃ fit cũ cerei benedictione, & ix. lectionibus, bis in anno tantum fit. de cõsec. d. 4 proprie.

n ¶ Præcepit.] Idest persuasit, vt 33. q. 4. Christiano. Vel præcepit vxoribus nolentib. cõtinere. Vel dic præceptũ esse cũ vir accipit corpus Christi, vt scilicet nõ exigat 2; sed reddere tenetur omni tempore.

o ¶ Vxoris.] Id est, nõ iõ dicit eum esse virum vxoris vnius, vt ea vtatur tempore sacerdotij.

p ¶ Vt permaneret.] Argu. voces affirmatiuas resoluendas in negatiuas. argu. sup. dist. 26. vna tantum. & cap. vnius 3.

q ¶ Sed propter incõtinentiam.] Idest, vt ea mortua cõtineat. & secundã nõ ducat, & sic negatiue legitur, vnius, idest non plurium. argu. extra de testi. licet.

Sufficit ita esse scriptũ.

1 Idem tenet Specu. in tit. de eo. q mit. in pos. ver. porro, & Bar. in l. mulier. §. proponebatur. ff. ad Turp.

2 De hoc le. & no. de cõsec. d. 2. omnis homo.

Affirmatiua in negatiuam resoluitur.

3 Concor. tex. in l. non debet. ff. de don. & in l. nam etiam. ff. de inofficio testa.

Clericis cõtinentiam quis primo indixit.

* Vide supra dist. in. 21. in prin. in gl. verbo subdiaconos.

a ¶ Diaconij.] Ideo non dicit de subdiaconis, quia nõ erat * tunc sacer ordo: non tamen poterant contrahere. 32. dist. si qui.

b ¶ Filij.] Filius enim est argumentum ambulans sup terram de incontinentia patris. 28. dist. priusquam.

c ¶ Quod sola.] Id est à solis continentibus, vt 84. dist. cum in præterito.

d ¶ Iam inde.] Id est de hoc articulo.

e ¶ Quod in templo.] Sufficit ergo scholari ad hoc, vt scilicet cum ibi est.

f ¶ Vicis.] Id est septimanæ. aliàs est dies pro anno, vt 33. q. 2. hoc ipsum.

r ¶ Futuram.] Id est quam timebat.

s ¶ In carne sunt.] Id est carnaliter viuentes.

t ¶ Sed ea plane.] Hic ridet consultationi, & reuertitẽ ad cõstitutionẽ Syricij, de qua dixerat. Dicit aũt Hug. & alij q̃ Syricius bis emisit constitutionẽ: primo illam quæ erat data ab Apostolis, scilicet vt in sacris ordinib. nullus cõtraheret, & si cõtraheret, deponeret, vt 84. dist. eũ in præterito hæc fuit primo ab Apostolis statuta: sed q̃a aboleuerat, renouata est à Syricio. pcedente tpe referebat quæstio de talibus de quibus Innoc. hic loquitur. sed in qua quidam prętendebant ignorantiam primæ constitutionis Syricij, inde sumpta occasione Syricius aliam edidit humaniorem: mitigando rigorem primæ, scilicet vt ignorantes excusarentur, vt inf. eod.

Universidad de Deusto
Biblioteca

plurimos. & hanc formam scribit, scilicet secundæ Innocẽtius Exuperio. & quòd scripsit bis Syricius, patet ex hoc cap. & sequen. vbi dicitur, ꝙ quidã excusantur ignorantia constitutionis Syricij. Sed qualiter hoc, dicetur in prima constitutione. Quidam dicunt, ꝙ non dedit de hoc facto nisi semel constitutionem, renouando cõstitutionem Apostolorum, & mitigando eam cum sua distinctione. & secundum hoc eadem est causa decisionis Innocentij: nisi quòd Innocentius vtitur distinctione circa cõstitutionẽ Syricij: & Syricius circa constitutionem Apostolorum. Tertij dicũt, ꝙ Syricius duas emisit cõstitutiones, sed in nullo renouauit Apostolorũ cõstitutionem: quia Apostoli nihil constituerũt de continentia. arg. 31.di. quoniam, & dicit Hu. ꝙ quędã constituit ecclesia, quæ non fuerunt statuta ab Apostolis vt & cõtinentia ministrorũ. 35.q.1.§.hac itaque in fi. Quod autem dicitur inf. 84. di. cum in præterito. quod scilicet Apostoli docuerũt: verum est exemplo. 31.distinct. omnino. non constitutione. sed de hoc dixi 28. dist. diaconi. Prima ergo cõstitutio Syricij fuit de continentia, vt quicunque vellet promoueri ad sacros ordines, faceret hoc non tantum promissa, sed ẽt præeunte continentia. hoc ianui videtur, 77 di. quicũque. Sed quia illa nõ seruabatur à quibusdam prætendentibus ignorantiã, ideo aliam fecit cum distinctione. infra. ead. plurimos. nec fecit primam nisi in promouendis. promotos enim. non posset adstringere sine suo velle, sicut nec posset Papa cõstituere de acolythis iam promotis ne cõtraherent. arg. 32.q.1. integritas. Io. quod falsum est 1. cum habeat plenitudinem potestatis 2.q.6. decreto. nec legibus adstringitur, vt ff. de legi. & constitutio, princeps. & C. eo. digna vox. Bar. nec in primo vel in secũdo capitu. habes, ꝙ Syricius aliquam constitutionem fecerit: sed inuehitur in secundo cap. contra incontinentes: de qbus consultus fuerat, distinguendo, immo potius dispẽsando: quod patet ex verbo, monita, in principio cap. & per verbum, admonitionẽ in fi. n. & dic comme aute non cõstituendo, sed ignoscẽdo & dispensando, vt infra. eod. presbyter.

Apostoli & continentia nihil constituerunt, sed solo exẽplo illam docuerunt.

Constitutio publice promulgata in

1 Argum. ad hoc 1u. 32. di. stin. placuit. vbi de hoc sed dictum hoc oĩo falsum est, nisi intelligas de promouendis. & sic no. H. 28. dist. & his. in fi. Probare tenetur qui dicit se non vci tam.

a ¶ Et diuersa.] Diuersa & bimembris, nam recipit diuisionem, id est, distinctionem. & hoc de secunda.

b ¶ Prouincias.] Pro maiori parte.

c ¶ Non probatur.] Ex hoc vt ꝙ dicit citationem ad se non peruenisse, ꝙ hoc nõ tenetur probare: sed potius aduersarius tenetur probare ꝙ peruenerit ad eũ: cum talis negatiua non possit probari, vt extra de ele. bonę. Sed non est verum, quia credendum est verbo nuncij donec contrarium probetur, vt not. 4.q.3.§. item in criminali. ver. itẽ testes, quos. sic ergo expone, nõ probatur peruenisse, id est probatur non peruenisse: cum enim constitutio si publice promulgata, quilibet eã tenetur scire. vt 16. distin. quod dicitis. extra de postu. prela. ad hæc. 12.q.2. qui & humanis. & secundum leges tenetur

eam quilibet scire vsque ad duos menses. vt in authen. vt factæ nouæ cõstitutiones. §. 1. collat. 9. secundum canones vsque ad sex menses, vt 18 dist. decernimus, quia ergo præsumebatur peruenisse ad istos, tenebatur ipse probare ignorantiã: & hoc est generale qd propter præsumptionem cogitur probare aliquis ignorantiam, vt hic, & extra de ele. innotuit. & 1.q.1. fi. g à simoniacis. & C. de pri. tut. l. penul. alias qui dicit aliquẽ scisse, hoc tenetur probare 2. vt 3.q.9. indicas. & ff. de administr. tuto. l. hoc autẽ. quid enim peccat, qui præsentis lex testat. iubemus. in fi. Sed qualiter. probat se aliquis ignorasse? dico suo sacramento: 3. vt 34. q. 2. in lectũ extra de sentẽ. excom. si vero. vt not. 4.q.5. quisquis, in fi. 4. loan. Vel etiam alio modo si potest probare se fuisse in alio loco: & forte si præsumptio est contra eum, non crederem iuramento suo. B. Sed quid si collegium vel aliquis conuentus dicit se ignorasse, nunquid tunc omnes jurabunt? dico quòd sufficit, si episcopus cum maioribus de capitulo jurat, vt ff. de condi. & demonst. municipibus. Alij dicunt, ꝙ eo ipso probatur ignorantia, quod non probatur scientia, vt C. qui mili. non posse. super seruis. lib. 12.

tra qđ tempus ligat. Ignorantiam probare quis cogitur. Præsumptionem.

† probabitur] orig. † al. ignoratio nis.

† al. detegen ur.

2 Dicunt ꝙ iuris apicibus insignibus. Iam regulariter esse ignorandum nõ debere tantum. sed hanc fidem. 3 Ad hoc fa cit quod leg. & no. ff. si sen. excõ. fi vero. & de homic. figuli. & ff. de interd. c. 2. Item Iac. §. fed. Iaf. Initio. & 4 Cõcor. gl. fi. in l. fi. cũ. & ibi Bart. ff. de accusa. Collegium nunquid ignorare possit. Decretum non ligat ignorantes.

d ¶ Ignorantibus.] Decretum non ligat ignorantes. ff. de decre. ab ordi. fac. l. vlt. ff. loca. l. fi. ignoranꝰ.

ADDITIO. Ad idem 12.q.1. de laicis, vbi de hoc. Dic. xi, 19. dist. 1. super summa. ibi videas. Archid.

e ¶ Negabitur.] Arg. neminem ligari antequam sufficiens cõstitutio ad eum peruenerit. arg. dj. 31. ante triennium. 36.q. vlti. si autem. 12.q.5. sicubi. & 47. dist. quoniam. 14 q.4. si quis oblitus. 54. dist. ex antiquis.

f ¶ Deteguntur.] Eo ipso quod non probant ignorantiam cum ad omnes commeauerit.

PLurimos sacerdotes.] CASVS. Quidam significauerunt Syricio Papæ, ꝙ plurimi sacerdotes post longa tempora suæ ordinationis filios habuerunt tam ante sacros ordines, quàm de vxoribus, quas postea de facto duxerunt: quorum quidam allegabant hoc sibi licere ad instar sacerdotum & leuitarum veteris testamenti.

Quidam

Iuo p.6.c.50. Poly.l.4.tit.31.

Quidam vero dicebant se per ignorantiã lapsos: & inde dolebant: quare Syricius Papa reprehendit eos, qui suum crimen defendebant exẽplo sacerdotũ veteris testamenti: cum alia causa fuerit in illis ꝙ in illis: & dicit eos esse deponendos: cum ex certa scientia deliquerint. Illi vero qui per ignorantiã dolent se lapsos fuisse, ad altiora non ascendãt: sed in suis ordinib. remaneãt: ita tñ ꝙ de cætero viuãt continenter. Sequens. §. patet. a ¶ Solius successionis causa.] Præcipuè. nam & causa incontinentiæ. 32.q.2.§. his ita.

consecrationis suæ tempora, tam de coniugibus proprijs, quàm etiam de turpi coitu sobolem didicimus procreasse, & crimen suum hac præscriptione defendere, quia in veteri testamento sacerdotibus, ac ministris generandi facultas legitur attributa. Dicat mihi nunc, quisquis ille est sectator libidinum, præceptorque vitiorum, si æstimat, quod in lege Moysis passim sacris ordinibus à Deo nostro laxata sunt fræna luxuriæ, cur eos, quibus committebantur sancta sanctorum, prædmonet dicens: [Sancti estote, quia & ego sanctus sum Dominus Deus vester?] Cur etiam procul à suis domibus, anno vicis suæ, in templo habitare iussi sunt sacerdotes? Hac videlicet ratione, ne vel cum vxoribus possint carnale exercere commercium, vt conscientiæ integritate fulgentes, acceptabile Deo munus offerrent. Quibus, etiam expleto deseruitionis suæ tempore, vxorius vsus solius successionis causa a fuerat relaxatus: quia non ex alia nisi ex tribu Leui, quisquam ad Dei ministerium fuerat præceptus admitti.

Leuit. 10. Luc. 1.

Item paulo inferius.

¶ De eodem. C. IIII.

QVia aliquanti, de quibus loquimur, vt tua b sanctitas retulit, ignorantia † se lapsos c esse deflent; his hac conditione misericordiam d dicimus non negandam, vt sine vllo honoris augmento, in hoc, quo delecti † c sunt, quamdiu vixerint, officio perseuerent: si tamen post hac cõtinentes se studuerint exhibere. Hi vero, qui illiciti priuilegij f excusatione nituntur, & sibi asserunt veteri hoc lege concessum; nouerint se ab omni ecclesiastico honore, quo indigne vsi sunt, Apostolicæ sedis auctoritate dejectos: nec vnquam posse veneranda attrectare mysteria, quibus se ipsi, dum obscenis cupiditatibus inhiant, priuauerunt. Et quia exempla præsentia cauere & nos præmonent in futurum; si quilibet episcopus, presbyter, atq; diaconus (quod non optamus) deinceps fuerit talis inuẽtus; iam nunc sibi omnem per nos indulgentiæ aditum intelligat obseratum; quia ferro necesse est vt abscindantur h † vulnera, quæ fomentorum non senserint medicinam.

Polyc. ibidem. Iuo p.6.c.50. §. qui a.

† excidantur] orig.

† ignoratione] orig. † al. detecti.

¶ Caput hoc in aliquot manuscriptis Gratiani exemplaribus connectum est superiori.

3 *Qui autem propter peccata inbentur deponi; post condignam pœnitentiam in suo ordine poterunt reparari. Vnde in concilio Hybernensi* α.

α ¶ Hybernensi.] *Caput hoc citabatur ex concilio Gangrensi, in quo non legitur. Emendatum est ex Polycarpo; & alio libro manuscripto peruetusto, in quo libro sunt multi canones pœnitentiales: & hic referitur ex Theodoro archiepiscopo Hybernensi.*

¶ Quæ pœnitentia sit imponenda sacerdoti, qui de fornicatione conuictus fuerit. C. V.

Poly.l.4.tit.39. Can. Apost. 25.

PResby-

b ¶ Via aliquãti.] ¶ Vt tua.] Cum ergo hic scribat vni: & in præcedenti. cap. dicatur, ꝙ constitutio Syricij Papæ ad omnes prouincias cõmeauit: patet ꝙ duas emisit Syricius cõstitutiones: & etiã quia hic dicit ignorãtiam respectu primæ.

c ¶ Lapsos.] Respectu scilicet secundæ constitutionis.

d ¶ Misericordiam.] Quia illa ignorantia iuris nõ eos excusat à toto: sed quia facilius cum eis dispẽsatur. Alij dicunt ꝙ vnam tãtum emisit: & dicunt, ignorantia Apostolicæ constitutionis.

e ¶ Dejecti.] Id est, lapsi.

f Priuilegij.] Argu. contra eos, qui prætendunt se non debere dare decimas, ꝙa prædecessores sui nõ dederũt: & sic vti vo lũt priuilegijs suorũ antiquorũ. extra de deci. c. 2. & c. quamuis. Item arg. contra illos, qui prõ sui iuris tuitione consuetudines antiquas allegant. vt 32.q.4. nemo. & 1.q.4.c. vlt.

g ¶ Cauere.] Arg. ex præsentibus futura præsumi. arg. dist. 50. fi quis diaconus. d. 51. præterea.

ADDITIO. Hoc no. 18. dist. peruenit.

h ¶ Vt abscindatur.] sic 16.q.1. in canonibus 24 q.3. ecce.

QVI AVTEM. Hic incipit tertia pars huius d. in qua quæritur, qualiter pœnitentia imponatur sacerdoti lapso in fornicationem, ita ꝙ possit postea celebrare. Et resp. quòd decem annis debet pœnitere. Ioan de Fan.

PResbyter.] CASVS. Hoc cap. loquitur de manifesta fornicatione, ꝙ qua tempore Apostolorũ clerici deponebãtur.

f Adde quòd qñque iuris ignorantia excusat à pœna pp rusticitatem, non autem excusat à nullitate actus, vt not. in l. 1. C. de interdict. matri. inter pup. Consuetudo antiqua nõ excusat.

Præsumitur ex præsentibus circa futura.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur, sed sancti patres in Gangrensi concilio congregati hunc rigorem temperarunt, statuentes, vt si presbyter sponte confiteatur delictum suum, & velit pœnitere, decem annis pœniteat iuxta modum, qui in hoc ca. exprimitur: postea poterit in honorem pristinum reuocari. Eadem pœnitentia erit sacerdotibus imponenda pro singulis delictis, quę de positionem inducút. a ¶ Presbyter.] Hoc c. intelligút quidam de dispẽsatione, alij de iure: qa eps post peractam pœnitẽtiã tenetur dispensare: arg. 50. d. dño sancto. &c. vt constitueretur. vnde dicũt hodie pro fornicatione neminem deponendum. nisi in ea perduret. & ideo quia hodie fragiliora sũt corpora nostra, quã olim erant. 34. dist. fraternitatis, licet eadem ratione debes dicere de quolibet crimine, vt inf. eo. c. vers. eadem quoque. & not. sup. prox. dist. c. Maximianus.

Fornicationis causa hodie nemo est deponẽdus.

b ¶ Apostolorum.] Hic concilium dispẽsat contra Apostolũ in pœnis, vt sup. dist. proxi. presbyter. sic sup. 24. d. cognoscamus. &c. lector.

Concilium contra Apostolum dispensat.

c ¶ Auctoritatem.] Hanc non habemus in corpore canonũ B. Siluestri.

d ¶ Decẽ annis.] Alibi dicitur, qp sacerdoti pro fornicatione imponitur pœna xij. annorũ, & episcopo xv. 30. q. 1. si quis sacerdos. &c. non dẽt. alibi. vij. vt 33. quæst. 2 hoc ipsum. Sed varietas delicti inducit varietatem pœnæ: scilicet cum fornicatio est simplex, vel incestuosa, poterit sacerdos mitigare pœnã pro quantitate criminise & qualitate personæ. 26. q. 7. tempora.

Sacerdotis fornicarij pœnitentia.

ter [a], si fornicationem fecerit, quamquam secundum canones Apostolorum [b] debeat deponi; tñ iuxta auctoritatem [c] beati Papæ Siluestri, si in vitio non perdurauerit, sed sua sponte confessus adiecit, vt resurgat; decẽ annis [d] in hunc modum pœniteat; tribus quidem mensibus priuato loco à cęteris remotus pane & aqua à vespera in vesperã [e] vtatur; tantũ aũt diebus Dñicis, & præcipuis festis modico vino, & piscículis, atq; leguminibus recreetur sine carne, & sagimine, ouis, & caseo ß: sacco indurus humi adhæreat; die ac nocte iugiter misericordiã Dei omnipotẽtis imploret: finitis tribus mensibus continuis exeat: tñ in publicũ non procedat; ne grex fidelis in eo scandalum patiatur. Nec eñ † debet sacerdos publice pœnitere [f], sicut laicus. Postea aliquãtisper resumptis viribus, vnum annum, & dimidiũ in pane & aqua expleat, exceptis Dominicis, & præcipuis festis, in quibus vino, & sagimine g †, ouis, & caseo iuxta canonicam mensuram vti poterit. Finito primo anno & dimidio, corporis & sãguinis Domini, ne indurescat, particeps fiat, & ad pacem veniat; psalmos cum fratribus in choro [h] vltimus cantet; ad cornu altaris non accedat; iuxta beati Clementis vocem [i], minora gerat officia. Deinde vero vsque ad expletionem septimi anni, omni quidem tempore, exceptis paschalibus diebus, tres legitimas ferias [k] in vnaquaq; hebdomada in pane & aqua ieiunet. Expleto [l] septimo anni circulo, si sui confratres, apud quos pœnituit, eius condignam pœnitentiam conlaudauerint; episcopus in pristinum honorem, iuxta beati Calixti Papæ auctoritatem, eum reuocare poterit. Sanè sciendum est, qp secundam feriam vnum psalterium canendo, aut vnum denarium [m] pauperibus dando (si opus † est) redimere [n] poterit. Finitis autem septem annis, deinde vsque ad finem decimi anni, sextam feriam [o] (nulla interueniente

†al. etiam

†al. sanguine

Epist. 2.

Epist. 2.

†al. operari?] Poly.

a Adde not. Simonis & glos. & Bar. in l. Barbarius. ff. de offi. præt. & in l. 1. glo. 1. ff ad leg. Iulia. de ambi. Ieiunari potest p aliũ.

2 Ad hoc facit quia iurando per aliũ, vt not. 63. dist. tibi. argu. contra ext. de offic. deleg. ca. fin. cum similibus Archi. Pœnitentia imposita auctoritate Papæ multa non pũt.

3 Adde bonum text. in l. plerumq; ff. de iudic. & in l. 2. ff. de li. le.

4 Videtur innuere, quod fit secus in ieiunijs indictis ab ecclesia. Sed potest dici fm Inno. q licet ieiunia indicta ab ecclesia non debeãt commutari, vel redimi ad causam, ea possunt commutari secundum ferentum, quod obtinet in diœcesi Tusculan. & dicitur qp in quibusdam locis Franciæ fœbi sunt ecclesiæ sancti Quintini non ieiunatur in vigilia omnium sanctorum, sed tertia præcedenti die secundũ Inn. Archi.

enim de vna negatur, de alia concedi videtur. 23. dist. qualis.

a ¶ Iiadem.] Non tamen eadem dispensatio est in omnibus: quia in aliquibus prohibetur. 50. dist. miror. Proui.

redemptione) obseruet in pane & aqua. Eadem [a] quoque pœnitentia erit sacerdoti, de omnibus alijs peccatis, & criminibus, quæ eum in depositionem inducunt. Neque hoc cuiuslibet videatur onerosum, si sacerdos post lapsum, digne, vt supra dictum est, pœnitens, ad pristinos redeat honores.

« ¶Et caseo.] *In vulgatis, sequebatur,* vtatur: *quæ vox sublata est auctoritate & omnium fere exemplarium Gratiani manuscriptorum, & Polycarpi, & liori manuscripti in superiore notatione indicati.*

DISTINCTIO LXXXIII.

In libello Ennodij.

Rouidendum [b] quoque est, ne is, qui ad ordinãdum eligitur, & si à proprio vitio videatur alienus, consentiẽdo alienis inquinetur. Vt enim Symmachus Papa ait; non est grandis differentia, an lethum inferas [c], an admittas. Mortem enim languentibus probatur infligere, qui hanc, cum possit, non excludit.

Hinc Gregorius VII. ait in reg. lib. 6. c. 12. Romanæ synodi celebratæ Anno Domini 1080. *al.* 1078.

¶ Suspendatur episcopus ab officio, clericorum suorum fornicationi consentiens. C. I.

In 6. c. 177.

SI quis episcopus fornicationem presbyterorum, diaconorum, subdiaconorum [x], vel crimen incestus in sua parochia, pretio [d] interueniente, vel precibus consenserit vel commissum, sibique compertum auctoritate officij sui non impugnauerit; ab officio suspendatur [e].

« ¶Subdiaconorum.] *Additum hoc est ex originali, & Anselmo; quemadmodum & paulo post verba illa,* sibique compertum. *Notum autem est à tempore Gregorij primi subdiaconos eadem lege continentiæ, quæ presbyteros, adstrictos fuisse.*

Item Gregorius prima parte pastoralis, c. 2.

Poly. l. 4. tit 31. Burc. l. 1. c. 209. Iuo p. 5. c 325.

¶Maxime ecclesiam lædit, qui sub nomine sanctitatis delinquit. C. II.

NEmo quippe in ecclesia nocet amplius, quàm qui

b De hoc not. 1. q. 1. qui studet. ibi videas.

2 Adde ar. ad hoc bonum in l. non tantũ. ff. de app. & ff. de reli. & sump. fu. l. at si quis. §. Labeo.

3 Si est coniuncta persona videtur donasse, nisi protestetur, secus si esset extraneus. in fine eodem modo distinguitur, ff. de relig. & sũ. fu. si quis. §. sed interdũ. Archid.

4 Adde ad hoc not. in l. soluendo. in glos. 2. ff. de neg. gest. & in l. solutionem. ff. de solu.

PRouidendum.] Hęc dist. diuiditur in duas partes: in quarum prima punit negligẽtes prælatos, & qui gaudent adulationibus: & hoc probat per 7. auctorit. Secũda ibi, [Quamquam.] Ioan. de San. CASVS. Hucusque tractauit Gratianus, qp oportet prælatum esse sine crimine, quod in faciendo consistit. sed quia cõsentiens malo aliorum dicitur cõmittere crimen, ideo subiungit hãc 83. d. in qua ostendit, qp prælatus etiã consentire non debet peccatis alienis: quia parum differt vtrum quis homicidiũ cõmittat propria manu, vel facienti consentiat? quia mortem probatur inferre, qui hanc cum potest non excludit.

b ¶ Prouidendum.] In duabus superioribus distinctionibus tractauit magister, quòd ordinandus debet esse sine crimine proprio. In hac distinctione ostendit, qp non debet alienis criminibus consentire.

c ¶ Inferas.] Simile est inf. 86. d. pasce. & extra de sent. excommu. quantæ. & patet hic, qp medicus gratis tenetur curare pauperem infirmum: quia plus debet valere apud eum vita illius, quàm propria pecunia, vt 86. dist. teneor ei dare vt me liberem à morte? ita videtur, per hoc quod hic dr, & 86. distin. non satis. in princ. Dicunt tamen quidam, solos prælatos ad hoc teneri, vt 12. q. 2. gloria. & 16. q. 1. c. vlt. Alij dicunt, qp quilibet teneatur redimere vitam alterius. Vtrum autem quilibet teneatur defendere alium, dixi 84. q. 3. non in inferenda.

Si quis eps.] CASVS. Quidam episcopi pretio interuenientibus, vel precibus consentiebant clericis suæ diœcesis in fornicatione stare, vel incestu: & eos nõ puniebant. Quæsitũ fuit à Gregorio quã pœnam pati debeãt? Et rñdet qp suspendi debẽt ab officio & bñficio.

d ¶ Pretio.] De hac materia inuenies 16. q. 7. decimas. & 1. q. 1. c. vlt. & cap. nullus episcopus. infra. 23. q. 4. c. si is qui. & cap. si illic.

e ¶ Suspendatur.] Id est deponatur. 1. q. 3. si quis episcopus. alias esset contra 11. q. 3. Teugualdum.

ADDITIO. Vel dic qp ponit pœnam solus consensus secundum L. cuius etiam fuerunt verba, quæ præcedunt. De hoc legit & not. sup. 12. d. eos. in fi. ibi videas.

NEmo.] CASVS. Dicitur hic, quòd nemo magis in ecclesia nocet quam prælatus delinquens: quia nullus

Universidad de Deusto
Biblioteca

nullus audet eum redarguere propter ordinis reuerentiam : & alij sumunt ab eo exemplum delinquendi : & ideo episcopus qui tales non corrigit, magis dicendus est canis impudicus, quàm episcopus.

a ¶ Redarguere.] Sup.dist.40. si Papa.6.q.1.oues.quia

Delicta maiorum alios corrũpunt.

peruerse agens nomen,vel ordinem sanctitatis habet. Delinquentem namq. hunc nemo redarguere [a] præsumit; & in exemplum culpa vehementer extenditur [b]; quãdo pro reuerentia ordinis, peccator honoratur. Episcopus ∝ itaque, qui talium crimina non corrigit [c], magis dicendus est canis impudicus, quàm episcopus.

b ¶ Extenditur.] Delicta enim maiorũ trahuntur ab alijs in exemplum, vt 11.q.3. præcipuè.

c ¶ Nõ corrigit.] Cũ est clamor de talib. ext.de fi.licet Heli.

Burc.l.1.c.203. Iuo p.5. c.317. ex Gregorio.

∝ Episcopus.] *Hæc non sunt ibi apud B.Gregorium. Similia citantur infra 2.q.7. c. qui nec regiminis, ex Augustino (cui etiam reliqua huius capitis antea tribuebantur) & ex eodem à Burchardo, & Iuone citantur, Cæterum ijdem collectores, Burchardus quidem lib.1.c.13. Iuo autem parte 5. c.67. referunt aliqua ex Origene, quæ cum his aliquantulum conueniunt.*

Item Innocentius.

¶ Qui non resistit erroribus, consentit. C. III.

Denisedit p.8. Eluterius Papa ad Gallię quincias, & orientales in epi.ad Iulium, & Ægyptij in epist. ad Felicem II.

ERror cui non resistitur, approbatur; & veritas, cum minimè defensatur, opprimitur. Negligere quippe, cum possis [d] deturbare peruersos, nihil aliud est, quàm fouere. Nec caret scrupulo societatis [e] occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiasse,

Item Pius, epist.1. ad omnes Christi fideles.

¶ Non prodest suo errore non pollui, qui alieno consentit. C. IIII.

QVid enim prodest illi suo errore non pollui [f], qui ꝙ consensum [h] præstat erranti?

Item Gregorius. ∝

¶ Qui non occurrit, consentit erranti. C. V.

Poly.l.4.tit.31.

COnsentire videtur erranti, qui ad resecanda, quæ corrigi [i] debent, non occurrit [k].

d ¶ Negligis.] Supra 38.dist.ignorantia.

e ¶ Societatis.] Impropriè sumitur hoc nomẽ societatis: ga inhonestarũ rerum societas nulla est. ff. pro socio. nec prętermittendum.

f QVid enim.] ¶ Nõ pollui.] directæ. nam occasione alterius bene polluitur, si ei consenserit.

g ¶ Qui.] Infra 22.q.5. si quis.

h ¶ Consensum.] De triplici consensu dr 2.q.1. notum. in fi.

i COnsentire vr.] ¶ Corrigi.] inf. 11.q.3. qui cõsentit. inf.23.q.3. oste dit.& 24.q.3. qui. aliorum.

K ¶ Non occurrit.] Si.ff.de iure pat. adigere. ff. de noxa. si seruus. in fin. ff. de ijs qui no. insa. quid ergo.§.1.

SICVT AVTEM. CASVS. Hucusque ostendit, ꝙ aliquis peccatis alienis consentire non debet. Nunc vero ostendit, ꝙ laudib. malorum aliquis gloriari non debet, nec gratulari.

NIhil.] CASVS. Quidam prælati gloriabantur laudibus malorum. Sed dicit Anacletus, ꝙ ex hoc facto maxima pernicies oritur circa subiectos, quia prælatus qui laudibus gloriatur, timet corrigere delinquentes: & sicut nouerca odit priuignum, ita negligentia, correctionem & disciplinam.

i ¶ Luporum.] Id est laicorum : qui quandoque dicuntur oues, vt 2.q.7.oues.

l Scilicet malorũ: qui sunt in ecclesia sine videntur cũ non sint, & cum possint nos iofensis de consc.d. 4. quoniodo. ver. non ob aliud. in fi. secundum L.

a ¶ Placere.] Sic 21.q.1.ca.1.simile extra de cleri.con iug.ca.diuersis. simile ff. de oper. libet duorum.

b ¶ Labiorum.] Id est, prædicandi: vel etiam redarguendi.

c ¶ Obligata.] Si.infra.8.q.2.c.vlti.& c.dilectissimi.

d ¶ Negligentia.] Supra 38.dist.ignorantia.

SOlicitum.] Hæc dist. diuiditur in quatuor partes: quarum prima reprehendit desides episcopos. & hoc per duo c. Secunda, ibi [Quod autem:] Tertia ibi, [Similiter] Quarta ibi, [Presbyterorum]. Io. de Fan.

CASVS. Supra ostẽsum est, ꝙ prælatus debet esse sine crimine. Nunc vero supponit 84.dist.in. in qua ostendit Gra. quòd prælatus debet habere solicitudinem circa subiectos. Et habet hæc dist.4. articulos. In primo dicitur quod episcopus. debet esse solicitus circa tuitionem pauperum & monasteriorũ. In secũdo agit de mũditia sacerdotũ. In tertio, ꝙ eps debet esse monogamꝰ. In quarto vnde dicatur presbyter.

e ¶ Solicitũ.] Tria.c. apostolicæ regulæ hic breuiter tãgit, ꝙ episcopus debet esse prudens 1. cõtinens monogamus.

1 Prudentia consistit in scientia litterarum: sed non videtur esse astutus qui in his q̃ debet agere per vigil nõ est, & solicitus. & ita patet ꝙ eẽ solicitum refertur ad esse prudentem fm Hug.

PEruenit ad nos.] CASVS. Paschasius eps in duobus delinquebat scilicet ꝙ nõ curabat defendere monasteria & pauperes & oppressos; & præterea consilia sapiẽtum audire nolebat. Scribit ergo Greg. Anthemio subdiacono reprehẽdendo cũ, ꝙ talia ꝓmittebat, & mandat ei, vt eum corrigat coram alijs episcopis, vel coram quibusdã de nobilibus subiectis, ꝙ si se non corrigat, Romam est trãsmittendus: vbi sciat qualẽ cõuẽiat esse sacerdotẽ, vel ꝑlatum ecclesiasticũ.

f ¶ Pauperes.] Quorũ curã nõ ꝙ se, sed per archipresbyterũ vel archidiaconũ gerunt. C. de repu. l. 3. cum etiam. cõsilio cleri-corũ debeat eps disponere de rebus ecclesię extra & ijs quę fi. à prælato. fine cõse. cap. nouit. & iste nõ excusat qm nõ potuit scire, sed noluit. 38.dist. qui ea. nec iudici licet deuiare à responsis prudentum. instit. de iure nat. §. responsa. & dicit lex: quòd tunc non prodest alicui ignorantia, qã potuit scire per se vel per alium. ff. de bono. posl.

2 Ad hoc. 37.dist.in. §. vlt. c. nõ om nis. Ignorantia illũ qui scire potuit ꝙ alium.

Doctrina est ab oib. accipiẽda. Cõsilio bono ẽ acquiescendum.

Sicut autem aliorum vitia palpare non debet, ita nec malorum laudibus delectari.

Vnde Anacletus Papa epist.1. episcopis omnibus.

¶ Miserrimus est episcopus, qui malorum laudibus gloriatur. C. VI.

Anf.l.4.c.154. Iuo p.5.c.237. in fine.

NIhil illo est pastore miserius, qui luporum [l] laudibus gloriatur. Quibus si placere voluerit, atque ab his amari delegerit, erit hinc ouibus magna pernicies. Nullus ergo pastorum, placere [a] lupis, & gregibus ouium potest. Perdit enim labiorum [b] ∝ memoriam meus terrenis obligata [c] carceribus. Sicut † artium in suo quoque opere inuenitur mater instantia; ita nouerca eruditionis est negligentia [d].

† al. Sicut autem.

∝ Labiorum.] *In epistola Anacleti legitur*, laboris: *apud Anselmum, & in vno ex vetustis codicibus Gratiani*, laborum; *vnde potuit irrepsisse mendum: quod tamen ob glossam non est sublatum.*

Burc.l.1.c.204. ex dictis. Hier. Iuo.p.5.c.318.

2 *Quamquã sacerdotem tam à suis, quàm ab alienis criminibus oportet esse immunem; tamen si aliorsum sese habuerit, non ideo verba suæ prædicationis debent cõtemni. Sicut enim Hieronymus ait, vt lixiuium per cinerem humidum fluens lauat, & nõ lauatur; ita bona doctrina per malum doctorem, animas credentium lauat à sordibus peccatorum.*

DISTINCTIO LXXXIIII.

1 ps

SOlicitum[e] quoque, & vigilantem oportet esse episcopum circa defensionem pauperũ, releuationẽ oppressorum, tuitionem monasteriorum. Quod si facere neglexerit, aspere corripiendus est.

Vnde Gregorius Anthemio subdiacono Campaniæ, lib.9.epist.29.

¶ Corripiatur episcopus, qui circa officium suum negligens extiterit. C. I.

PEruenit ad nos, fratrem, & coepiscopum nostrum Paschasium ita desidem, negligentemque in cunctis existere; vt in nullo, quia est episcopus, agnoscatur: adeo vt neque ecclesia ipsius, neque monasteria, siue filij ecclesiæ, vel oppressi pauperes † [f] eius erga se dilectionis studium sentiant; nec aliquam supplicantibus sibi † in quibus iustum est, opem defensionis, accommodet; & (quod adhuc dici est grauius) consilia & sapien-

† al. vel pauperes.

† his] orig.

e ¶ Solicitum.] Hæc secunda pars huius dist. in qua dicit, licet mali sacerdotes sint culpandi: tamen non despiciendi. Io. de. Fan.

ADDITIO. Est nota. hic malum prælatum lixiuio comparari: alibi lapideo canali, vt in prædic. cap. si fuerit. Alibi monetario. 1.q.1. quod quidam. & vide quod dixi. 44.dist. cap. 1. & in summa. & dic, lauat, scilicet conditionaliter, secundum Hug.

CASVS. Dictum est supra, ꝙ prælatus debet esse immunis à suis peccatis & alienis. sed quamuis sit peccator: non tamen eius doctrina debet contemni: quia sicut lixiuium per cinerem fluens lauat sordes, & nõ lauatur: sic doctrina per malum sacerdotem ministrata lauat auditores à sorde delictorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

posſ.in bonorum.ff.de iuris facti ign. regula.

a ¶ Sapientum.] Prima q.r.eſtote.

b ¶ Ab altero.] Supra,diſt.38.c.vlt.

c ¶ Poſſit.] Nam omne artificium,&c.ff.de leg.3.ſeruis legatis.§.ornatricibus.

d ¶ Diſtuliſti.] Hoc ideo, quia iſte erat legat⁹ iſtius prouincię.

e ¶ Sacerdotalis.] Id eſt,epiſcopalis.

ADDITIO. Hoc ideo vt magis verecundetur. H. & hoc ſi publice peccauit. 45.diſtinct.ſed illud. alias ſecus, vt in gl. ſeq.alleg.15.q.5.c.1. ſecũdum Io.de Fan.

f ¶ Diſcere.] 15.q.5. c.1.

g ¶ Dei timorẽ.] 28. diſt.quia ſunt.

Vigilantibus iura ſcripta ſunt.

NVnciatũ.] CASVS. Epiſcopi Cãpaniæ negligentes erant circa eccleſias & monaſteria, & circa pauperes & oppreſſos. Scribit ergo Greg Antemio ſubdiacono, vt epiſcopos in vnum conuocet, & eos ſuper his reb⁹ita corrigat & emendet,q⁹ & cætero apud Papã que rela iterari ñ poſſit. quòd ſi negligentes fuerint,Romam trãſmittantur,vt ibi per diſtrictionẽ ſentiãt quàm grauе ſit a prauis non corrigi.

h ¶ Vigilãtes.] Nam vigilantibus iuscuile ſcriptum eſt. ff. de ijs quę in trau.credi. pupillus in fine.

i ¶ Aliqua excuſatione.] Argu.in hoc caſu nõ licere appellare 1.Arg.ff.27.q.1.ſi cuſtos.& c.ſi homo. arg.extra de appell. cũ ſit Romana. & c. reprehenſibilis.dic.in ſufficienti,ne fit contra.extra.de offic.de leg.c ex parte. K in ſe valeat.] Vt ſi ſtultus fuit in culpa, ſapiẽs ſit in pœna,vt 38.diſtinct. qui cap. & 27.q.1 ſi,cuſtos,& c.ſi homo.

QVOD AVTEM. Hæc eſt ſecũda pars huius diſtin. in qua probat duab⁹ auctoritatibus,q⁹ diaconi,presbyteri, & ſubdiaconi debent eſſe caſti. Ioan.de Fant.

CASVS. Supra in 82.diſt.oſtenſum eſt de munditia ſacerdotũ & diaconorum. Nunc vero dicit idẽ eſſe intelligendum de ſubdiaconis,& eſt iſte ſecundus articulus

CVm in præterito.] Hæc duo cap.intelligit H.& B.de matrimonio non contrahendo in tribus ſacris ordinibus,& in eccleſia orientali. Eſt ergo caſus.In primo concilio Carthaginen.conſtitutũ fuit,vt epi,presbyteri,diaconi,& ſubdiaconi abſtinerent à matrimonio cõtrahendo ſicut a tempore Apoſtolorum fuit obſeruatum. Poſtea ſecundo fuit congregatum concilium ab ipſis epiſcopis: & forte alij plures etiam prædictam cõſtitutionem confirmauerunt,& approbauerunt.

1 ¶ Cum in præterito.] Scilicet in primo concilio Carthag. 1 Hoc cap. & ſequens intelligit H. de matrimonio contrahendo, quod ſcilicet non liceat presbyteris, vel diaconis.

a Qui ſacramentis diuinis inſeruiunt.] Id eſt,ſubdiaconi. & quod dicit inf.ea.ab vxoribus abſtinendum,dicas de

diſt.31. c.aliter.

tum[a], & recta ſuadentium nulla patiatur ratione ſuſcipere, vt quod per ſe nequit attendere, ab altero[b] ſaltem poſſit[c] addiſcere. *& infra.* ¶ Quod ſi ita eſt, non ſine culpa tua eſſe cognoſcas, qui eum obligare, atque coercere,vt dignum eſt,diſtuliſti[d]. Quia ergo hoc totum non ſolum ipſum reprobat, ſed etiam ad ſacerdotalis[e] officij pertinere probatur opprobrium;volumus, vt eum coram alijs ſacerdotibus,& † quibuſdam de filijs ſuis nobilibus conteſtari pro hac re debeas,& hortari. Si vero(quod non credimus) poſt hanc adhortationem noſtram ſolito adhuc more negligens eſſe tentauerit; ad nos eſt modis omnibus tranſmittendus,vt hic poſitus diſcere[f] poſſit, quid, vel qualiter ſecundum Dei timorem[g] agere conueniat ſacerdotem.

Paulo. plenius apud B.Greg.

† vel]orig.

Ibidẽ pau⁹ inferius.

Idem ad eundem lib.epiſt.33.

¶ De eodem. C. II.

NVnciatum eſt nobis Campaniæ epiſcopos ita negligentes exiſtere, vt immemores honoris ſui, neq; erga eccleſias,neque erga filios ſuos paternæ vigilantiæ curam exhibeant,vel monaſteriorum ſolicitudinem gerant, ſeu in oppreſſorum,& pauperũ ſe tuitionem impendant. Ideo hac tibi auctoritate præcipimus;vt eis à † te conuocatis,ex noſtro illos mandato diſtricte commoneas; quatenus deſides vlterius eſſe non debeant:ſed ſacerdotalem ſe habere zelum, & ſolicitudinem opere doceant; atque ita in his, quæ eos iuſte ſecundum Deum agere conuenit, vigilantes[h] exiſtant, vt nullum nos de eis denuo murmur exaſperet. Si quem vero eorum poſt hæc negligentem eſſe cognoueris;ad nos eum ſine aliqua excuſatione[i] tranſmitte:vt quàm ſit graue,nolle ab his, quæ reprehenſibilia,& valde vituperanda ſunt,corrigi;regulari in ſe valeat[k] diſtrictione ſentire.

† al.ad.

2 *Quod autem de munditia caſtitatis ſacerdotibus imperatur,hoc etiam de quibuslibet altari ſeruientibus intelligendum eſt.*

Vnde in Carthaginenſi concilio 2.c.2. Aurelius epiſcopus dixiſſe legitur.

In Carthag.co dicis canon.c. 3.& 4.

¶ Qui ſacramentis diuinis inſeruiunt,continentiam in omnibus ſeruent. C. III

CVm in præterito[1] concilio de continentiæ,& caſtitatis moderamine tractaretur,& gradus iſti tres cõſcriptionẽ† quadam caſtitati per conſecrationes annexi ſunt. Epiſcopos,inquam,presbyteros,& diaconos ita placuit, vt concedet ſacroſanctos antiſtites, & Dei ſacerdotes,

† al. cõſtrictione caſtitatis per.

2 Vt contra ſent 2: Alij vero intelligũt ea de cõtracto: & quod dicit 31.d. aliter. infra.etiam ab vxoribus, dicut aut legitime ſibi copu

necnon & leuitas,vel qui ſacramẽtis diuinis inſeruiunt,[a] continentes eſſe in omnibus;quo poſſint ſimpliciter,quod à Deo poſtulant, impetrare: vt qđ Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſeruauit antiquitas[b] nos quoq; cuſtodiamus. § Ab vniuerſis epiſcopis dictum eſt. Omnibus placet,vt epiſcopi,presbyteri,& diaconi,vel † qui ſacramenta contrectãt, pudicitiæ cuſtodes, etiam ab vxoribus abſtineant. Ab omnibus dictum eſt; Placet, vt in omnibus, & ab omnibus pudicitia cuſtodiatur, qui altario deſeruiunt.

† al. &

a ¶ Docuerunt.] *In vulgatis edicibus ſequebatur*, exemplo, *quod eſt ſublatum: quia neque in ipſo ſecundo Carthaginenſi, aut impreſſo, aut manuſcripto, neque in vnico codice canonum, cum quo Græcus canon conuenit, neque in veuſtis Gratiani exemplaribus habetur: & ex gloſſa videtur tranſlatum in textum.*

§ ¶ Cuſtodiamus.] *In codice canonum cap. 5. vnici Carthaginenſis ſequuntur hæc*, Fauſtinus epiſcopus eccleſiæ Potẽtinæ prouinciæ Piceni, Legatus eccleſiæ Romanæ dixit, Placet vt epiſcopi,&c. *quæ in recentioribus Colonienſibus conciliorum editionibus adſcripta ſunt aliis characteribus. Verum in priſca Colonienſi,duabus Pariſienſibus, & codicibus Vaticanis legitur, quemadmodum apud Gratianum.*

Item ex concilio Carthaginenſi 5.c.3.

In eod. cã. cap. 25. In Africa.c.17. diſt.32. cap.placuit.

† al. propria

¶ De eodem. C. IIII.

CVm de quorundam[c] clericorum,quamuis erga vxores[d] proprias,incontinentia referretur; placuit epiſcopos,& presbyteros, & diaconos[e] ſecundum priora † ſtatuta etiam ab vxoribus continere; quod niſi fecerint, ab eccleſiaſtico remoueantur[f] officio: cæteros autem clericos ad hoc non cogi; ſed ſecundum vniuſcuiuſque eccleſiæ conſuetudinem[g] obſeruari debere).

) ¶ Debere.] *In codicibus impreſſis hæc ſequebantur*, contra Martinum, Papa [ſi lector viduam duxerit,] vt ſupra legitur. Sed illud, vbi neceſſitas;hoc,vbi nulla neceſſitas vrget. *Quæ ſunt expuncta; quia in veuſtis codicibus, aut non habentur, aut ſunt adſcripta in margine.*

3 *Similiter, quòd Monogamus epiſcopus eſſe iubetur, etiam ad relictos ordines eccleſiaſticos deriuari oportet.*

Vnde Syricius Papa Himerio Tarraconen. epiſcopo, epiſt.1.cap.11.

Anſl.8.c.5. Luo p.6.cap.51.

¶ Laica ſit tantum communione contentus clericus viduam,aut ſecundum ducens vxorem. C. V.

QVisquis

eas de ducendis: & ſecundum hoc ſuppletur hic,qđ dicitur in c. ſeq. in quo non fit mentio de ſubdiaconis, q⁹ illud quod habemus 32.diſt. placuit. in quo ſunt fere eadẽ verba.& eſt ſimiliter Carthag.concil. & h c dicit H. q⁹ Apoſtoli nõ inſtituerunt de nõ vtẽdo ita cõtracto quia ſi Apoſtoli hoc inſtituiſſent, orientales hoc admiſſi-

1 Quod eſt 32.diſt. placuit. cui interſit Aug. vt 15 diſtin. c.ſecun. ver. ſeptima. ſecunda Ioã. de Faut.

* *Vide notata ſupra diſtin. 31. in verb. Græ.I.prime.*

exponũt ergo Apoſtoli docuerunt exẽplo & ope.& admonitione, ſecundum Hug: non inſtitutione, vel conſtitutione ſecundum a nos.

b ¶ Antiquitas.] A tempore Syricij hic vocat antiquitatem. 82.diſt plurimos.

CVm de quorundam.] CASVS. In cõcilio Carthag. 6. relatũ fuit,q⁹ quidam clerici continẽtiam non ſeruabant, & ideo ſtatutũ fuit, vt epi, presbyteri, diaconi,& ſubdiaconi abſtineãt ab vxoribus ducendis; & ſi duxerint, deponantur. Cęteri aut clerici ad hoc cogi nõ debent, ſed vniuſcuiuſque eccleſiæ cõſuetudo debet ſeruari. ſed ergo Barth. Brixien. latis credo, q⁹ hæc duo ea intelligi poſſunt i eccleſia occidentali. & de matrimonio iam cõtracto, quo vti non debent clerici in ſacris ordinibus conſtituti. Et ita formabis caſũ, vt ſupradicti nõ vtãtur matrimonio iam contracto promiſſa tam continentia cum vxoribus, & bene ẽt dixit quoſdam ſic intelligere.

c ¶ De quorũdam.] ordo. cũ referretur de incontinẽtia quorũdam clericorum, placuit.

d ¶ Vxores.] Cum quibus profeſſi erãt cõtinentiã ſeruare.

e ¶ Et diaconos.] Et ſubdiaconos. 32. d. placuit. vbi ſunt eadem verba.

f ¶ Remoueantur.] ſup. d. 81. miniſtri.

g ¶ Conſuetudinẽ.] 32.diſt.cap.placuit. & cap.quoniam in quibuſdam.

SIMILITER. Hæc eſt tertia pars huius diſt. in qua probatur, q⁹ nullus bigamus poteſt eſſe clericus. Ioan. de Fant.

CASVS. Supra 26.diſt.dictũ eſt, q⁹ eps debet eſſe monogamus. Nunc autem dicit Gratia. idem eſſe ſeruandum in aliis clericis,& iſte eſt tertius articulus.

QVisquis.] CASVS. Tarraconenſis epiſcopus quæſuit ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

suit à Syricio Papa quid debeat fieri de clericis, qui ducunt viduas, vel secundam vxorem. Et respondet, q̄ debent deponi, & inter laicos redigi.

a ¶ Clericus.] In minoribus ordinibus constitutus, quia de alijs non posset intelligi 1.

nongentis annis & amplius, nullus tamen dictus est presbyter, id est, senior, nisi Abraham, qui paucioribus annis legitur vixisse.

g ¶ Sapientiam.] inf. 35. q. 6. c. 2. sic 20. d. de quibus. ff. de iure immu. semper. ff. de fide instru. l. 2. & l. vlt. arg. con-

clericus [a], aut viduam [b], aut certè secundam coniugem duxerit [c], omni ecclesiasticæ dignitatis priuilegio mox nudetur; laica sibi tantum communione concessa. Quam [d] ita demum poterit possidere [e], si nihil postea, propter quod hanc perdat, admittat.

4 *Presbyterorum vero nomen, quamquam à senectute sit sumptum, magis tamen maturitatem* [f] *indicat sapientiæ, quàm caniciem corporis.*

Vnde Anacletus ad episcopos Italiæ, epist. 2.

¶ Presbyteri seniores dicuntur non tam ætate, quàm sapientia. C. VI.

PORro Moysi præcipitur, vt eligat presbyteros [† id est seniores.] Vnde & in prouerbijs dicitur [Gloria senũ canicies,] hæc † vero canicies sapientiam g designat, de qua scriptum est [Canicies hominum prudentia est.] Cũque nongentos & amplius annos ab Adam vsq; ad Abraham vixisse homines legerimus; nullus alius [h] prius appellatus est presbyter, id est senior, nisi Abrahã, qui multo paucioribus vixisse annis conuincitur. Non ergo propter decrepitam senectutem: sed propter sapientiam presbyteri nominantur.

Ansel. l. 7. c. 96. Burch l. 2. c. 5. Iuo p. 6. c. 25. *Prou.* 20. † *al. hic.* *Num.* 11. *Exod.* 29. † Absunt ista ab or. *Sap.* 4. ꝛ. apud. 70.

DISTINCTIO LXXXV.

OSpitalitas vero vsque adeo episcopis est necessaria, vt si ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari.

Vnde Gregorius scribit Ioanni episcopo, lib. 12. epist. 6. Io. Dia. l. 3. c. 11.

¶ Hospitalitatem nesciens non fiat episcopus. C. I.

ARchidiaco-

Clericus cõtrahens cũ corrupta pdit oẽ priuilegiũ clericale. 1

Incorporalia dñr q̃que possidere.

2 Et iõ ius eligendi pscribitur, q̃ dic, vt plenè no. Goff. ext. de elect. humana. & hic adde q̃d not. 1. q. 1. nullus eps.

3 Vbi patet q̃ q̃ reprehenditur qui defectũ etatis. Archid.

contra. ff. de ædil. edi. præcipiunt ædiles. si. habes extra de elect. cum nobis olim. 3.

h ¶ Alius.] Ante Abraham Melchisedech enim fuit secundos contemporaneus Abrahæ.

ADDITIO Quidam opponunt textui de isto Melchisedech: sed dic secundum Lau. q̃ non legimus eum appellatum presbyterum, licèt sacerdotem. De hoc etiam no 63 dist. porro. Archid.

HOspitalitatis.] Hic ponitur 85. distin. in qua de hospitalitate tractatur, quam si quis non habuerit, ordinari prohibetur.

ARchidiaconum.] CASVS Vacante ecclesia Anconitana, tres fuerunt ibi electi, nõ temeritate cõcertãtiũ, sed bono zelo. Primo, archidiaconus eiusdẽ ecclesiæ, qui dicebatur Florentinus. Secõ, fuit electus Rusticus diaconus eiusdẽ ecclesiæ. Tertio, Florẽtius diaconus ecclesiæ Rauẽnatis: sed archidiacono Florentino tria obijciebãtur. ſ q̃ erat senex, & nullo mõ ad regimen assurgere posset; & q̃ fic erat tenax, q̃ in domo sua nunq̃ amicus ad charitatẽ itraret, & q̃a iurauerat se nunq̃ fore epm. Rustico vero, licet

ro, licet homo vigilans esset, obijciebant, quòd Psalmo diam ignoraret. Florentius vero Rauennatis ecclesiæ diaconus nesciebatur qualis esset, licet solicitus diceretur. Scribit ergo Grego. Ioanni episcopo, vna cum episcopo Armenio Anconitanę ecclesiæ visitatore, vt in-

hoc inquiti, si propter hoc non repelleretur? H. distinguit si iuraus hoc intellexit, q̃ nollet recipere episcopatum quæcunque necessitas instaret, iuramentum tale nullum fuit: nec tenetur illud seruare, vt 7. q. 1. scias. 8. q. 1. in scripturis 2. Sed si alio modo intellexit, venialiter peccauit, quia temere iurauit, vt 22. q. 4. ſ. si licitum. Semper autem intelligitur iuramentum esse temerarium cum nõ subest necessitas 3, vt extra de iureiur. & ſi Christus. Si autẽ ignoratur an generaliter intellexit, vel non: tunc p̃sumo, q̃ tantum de licitis iurauerit, licet generaliter iurauerit, vt extra d̃ iureiu ad nostrã. Sed nunq̃d tale iuramẽtũ excludit electũ? Nõ videt, vt extra d̃ renũ. cũ inter. in fine, extra de iureiurã. sicut nostris. Nec temerarium iuramẽtũ repellit a beneficio, vt extra d̃ testi. ſpo. solicite. nec a testimonio, vt extra d̃ testi. intimauit. extra de testib. cog. peruenit. cũ pœnitentia vnius anni imponat pro temerario iuramento, vt 22. quæst. 4. qui sacramẽto. Ex cõtra videtur, quòd nõ possit eligi vt hic patet: sicut nec eligere põt qui illud iurauit, vt extra quod me. cau. ad aures. Itẽ quia etsi esset illicitum, tamen pro

2 Ad idem 16. q. 1. ſ. nos autem secundum Laur.

3 Vel dicẽ emerarium rd est, de re illicita factũ vt not. 22. q. 4. distinitio. Arch.

† *al. Florentinum, al. Florentium archidiaconum*

num † Florentinum [a] ecclesiæ Anconitanæ, qui ad episcopatum fuerat electus, scripturæ quidem sacræ scientiam habere; sed ita ætatis senio [b] iam confectum accepimus, vt ad regiminis officium non possit assurgere: adijcientes etiam ita illum tenacem [c] existere, vt in domo eius amicus ad charitatem nunquam introeat. Rusticus autem diaconus eiusdem ecclesiæ, qui similiter electus fuerat, vigilans quidem homo dicitur; sed, quantum asseritur, psalmos ignorat. Florentium vero diaconum ecclesiæ Rauennatis, qui ab omnibus [d] electus dicitur, solicitum esse nouimus; sed qualis sit interius, omnino non scimus. Ideoque fraternitas tua vna cum fratre, & coepiscopo nostro Armenio sup raſcriptæ ecclesię Anconitanę visitatore illuc festinet accedere, & diligenter de moribus † singulorum [e] requirere, si de nullo sibi sunt crimine conscij, quod eos ad hoc officium veteret accedere. Pariter etiam requirendum est, si hoc, quod de præfato archidiacono dictum est, quia nunquam amicus domum eius ingressus est, si ita se veritas habeat, & vtrum ex necessitate, an ex tenacia † talis sit; aut si ita senex est, vt ad regendum non possit assurgere; vel si tactis sacrosanctis [f] Euangelijs (sicut nobis nunciatum est) iusiurandum præbuerit, nunquam se ad episcopatum accedere. Sed & de Rustico diacono, quantos [g] psalmos minus teneat, perscrutandum est. Florentio autem diacono Rauennati, si nullum, sicut diximus, crimen est, quod obsistat, apud episcopum [h] eius agi necesse est, vt ei debeat cessionem concedere: non tamen ex nostro mandato, vel dicto; ne contra suam voluntatem [i] eum cedere † videatur.

† *al. de vita, & moribus.*

† *al. senectitate.*

† *al. concedere* in recentioribus edi tionibus.

Senectus impedit p̃ mouendum.

Auaritia p̃mouendũ impedit.

1 Adde ad hoc q̃d le. & no. extra de prab. cũ iam nuncia. litteras. dudũ. 16. q. 7. & hoc. in fin. ver. & ar bitror.

Canonicus de gremio pfertur & extraneo.

Maiores minoribus in electione pferuntur.

Iurans ad episcopatũ nõ accedere an fit ab episcopatu repellendus.

inquirant ista, primo de archidiacono, & postea de Rustico: qui si inuenti fuerint indigni, confirment tertium, si crimen ei non obsistat. & hoc de voluntate archiepiscopi sui.

a ¶ Archidiaconum Florentinum.] Alias Florentium archidiaconum proprium nomen, vel quia inde fuit.

b ¶ Senio.] Ecce q̃ senectus impedit promouendum, sed non dejcit promotum, vt 7. q. 1. petisti. extra de re

c ¶ Ita tenacem.] Nota, q̃ auaritia impedit promouẽ dum, vt 42. dist. ſ. 1. 1. nam domus clerici erit omnib. communis. 16. q. 1 quoniam.

d ¶ Qui ab omnibus.] Id est a minori parte capituli. Vel dic, quod hic plures simul fuerunt electi, vt si quis reprobaretur, alter assumeretur, vt 16. dist. iudicij. & 59. dist. apostolica.

e ¶ Singulorum.] Item hic pater, q̃ primo examinantur electi de ꝓpria ecclesia, quam de extranea: & satis patet hic, q̃ licet extraneus electus sit a maiori parte, q̃ tamen præfertur ille qui est de gremio ecclesię, vt di xi 61. distin. ca. nullus inuitis. & ca. quid proderit. Itẽ hic prius examinatur archidiaconus tanquam maior, quam diaconus: quia maiores & seniores semper præferuntur in electione minoribus, vt 74. dist. episcoporum. & 75. dist. cap. vlt.

f ¶ Sacrosanctis. videtur ergo, q̃ propter tale iuramentum aliquis reppellitur ab epatu. quare esn iuberet de

pria auctoritate non potest venire contra illud, vt 22. q. 4. innocens. extra de electio. venerabilem. Item quia lex dicit, q̃ gratia ei facienda est, qui hoc iurauit. ſ. se ordini non interfuturum. vt ff. ad municip. Imperatores. non ergo est ius cummune. Sol. credo quod possit eligi dummodo pœnituit de tali delicto: quia temerarium iuramentum non irrogat perpetuam infamiam iudicio meo, sed tantum solenne. Ioa. Ego credo Ioannem benedicere. B.

g ¶ Quantos.] De iure debet totum psalterium scire. 38. dist. omnes. & 23. dist. qui episcopus. extra de elect. cum nobis olim.

h ¶ Apud episcopum.] Not. q̃ aligs ante potest eligi, quam postulari a suo episcopo 76. dist. dilectionis. & 63. dist. litteras, extra de renun. post tanſi a ionem.

i ¶ Voluntatem.] Arg. epm nõ debere cogi, vt cõcedat clericum suum siue voluntate sua. arg. dist. 63. litteras. 76. dist. dilectionis, nã nemo cogitur aliquẽ a sua potestate liberare. C. de emanci. nec auus nec cogitur quis inuitus mutare familiam. C. de adop. l. pen. ſ. 1. similiter nec abbas compellendus est monachum suum concedere 1. quæst. 1. quam pio. & 58. dist. c. 1. & 2. ita nec episcopus in Authen. de sanctis. episcop. ſ. nullũ autem episcopum. Item argum quòd mandatum Papæ sic est interpretandum, vt nulli faciat præiudicium 4, vt 9. q. 3. nunc vero. extra de offic. deleg. super eo. 99. distin. ecce. C. de emancip. nec auus.

Subditũ laxare non cogitur quis.

4 Scilicet multum. sic no. Io. & B. extra de verbo. signi. olim. in glo. vlti. in fin. Archi.

Docto-

Universidad de Deusto
Biblioteca

DOctorem.] Hæc di.diuiditur in 8.partes; in quarum prima probat tribus auctoritatibus, q̃ epũs & q̃libet prælatus debet subditos corrigere benigne: sin autẽ, eorũ peccata imputantur illis. Secũda ibi, [Si aũt.] Tertia ibi, [In doctrina.] Quarta ibi, [Liberalẽ.] Quinta ibi, [In ipsa. Sexta ibi, [Similiter.] Septima ibi, [Vel percussor.] Octaua ibi, [Prohibetur.] Io.de Fan.

CASVS. Repetit hic Gratianus illud cap. apostolicę regulæ oportet episcopum esse Doctorem, vt inferiorum culpę in eum non refundantur: quod fieret si nesciret docere, vel negligeret.] Et habet hęc 86 distinct. 7 articulos, qui in suis locis distinguentur.

a ¶ Doctorem autẽ.] In hac dis. 86. repetit illud capitulum apostolicæ regulæ: oportet episcopũ esse doctorem. Hæc autem doctrina debet cõsistere in disciplina correctionis, & i sermone predicationis.

Doctrina epi in quo consistat.

In disciplina, vt corrigat ex charitate, & cũ lenitate: nõ ex odio: nec modũ excedat in correctione. sed si excesserit, veniã cogit à subditis postulare 1. In sermone predicationis: scilicet vt prædicet scientiã sacræ scripturæ, non humanę. infra ead. cum multa. Replicat etiã in hac distinctione capitulum, oportet episcopum esse hospitalẽ: sed verbis aliis: scilicet, oportet episcopum esse liberalem. Lau.

xvt inf.ea.c. quando.

ADDITIO. vt inf.ea.fratrem cum ca.seq. vsque ad §. similiter. vbi repetit cap. non parcus. sed alio modo. in c. fi. repetit cap. non cupidus. Archid.

INferiorum culpæ.] CASVS. Aquilegien. patriarcha non corrigebat vitia subditorum: vnde Leo ipsum reprehendit: & offendit, q̃ inferiorum culpæ prælatis negligentibus imputantur: & dum vitia corrigere negligunt, faciunt in populo pestilentiam.

b ¶ Inferiorum culpæ.] Nota quòd per culpam subditorum probatur negligentia prælati, vt 18. distin. propter. & cap. peruenit.

c ¶ Negligentesque.] Propter negligentiam ergo bene punitur aliquis, de consecra. distin. 1. nemo. 2. ff. ad leg. Aquil. si seruus. §. si fornicarius. & 1. distt. dictum. Ioan.

ODio.] CASVS. Dicitur hic, quòd peccatores tumidi sunt corrigẽdi & infirmi, qui ex fragilitate peccant, tolerandi, & cum correctio fit, ex charitate fiat, non ex odio.

d ¶ Non homines.] 23 quæst. 4. duo ista. inf. de pœn. di. 1 quamobrem supra distt. 45. sunt namque.

e ¶ Non fæuientis.] Quia hoc solum bene agitur, vt vita hominum corrigatur. &c. infra. de pœn. distt. 1. impotuna. & c. quia diuinitatis 24. q 3. cum sancti.

f ¶ Sed medentis.] Vt 23. q. 5. prodest, est etiam opinio similis in auth. de manda. prin. §. non permittas. 2. coll. 3. Laur.

DISTINCTIO LXXXVI.

DOctorem autem [a] episcopum oportet esse, ne inferiorum culpæ in eum refundãtur, qui docendi officium accepit, quod exequi nescit, vel negligit.

Vnde Leo episcopus scribit. Aquilegiensi episcopo, epist. 3. & 84. seu 86.

¶ Negligentiæ rectorum imputantur culpę inferiorum. C. I.

INferiorum culpæ [b] ordinum, ad nullos magis referendę sunt, quàm ad desides, negligẽtesque [c] rectores: qui multam sæpe nutriunt pestilentiam, dum austeriorem [a] differunt adhibere medicinam. Ansl. 1. 6. c. 155.

a ¶ Austeriorem.] *Sic legitur in epistola 84. Verum in epistolæ tertia eiusdem Leonis legitur*, necessariam. *Reliqua vbique eadem sunt.*

Item Leo episcopus Rustico Narbonensi episcopo, epist. 90. seu 92. in princ.

¶ Homines sunt diligendi, peccata odio habenda. C. II.

ODio habeãtur peccata, non homines [d]: corripiantur tumidi, tolerentur infirmi: & quod in peccatis seuerius castigari necesse est, non fæuientis [e] plectatur animo, sed medentis [f].

Item Ioannes VIII.

¶ Qui negligit emendare quod valet, facientis culpam habet. C. III.

FAcientis [g] culpam proculdubio habet, qui quod potest corrigere, negligit emendare [h]. Scriptum quippe est: [Non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus: participes iudicãtur. ¶ Et libat Domino prospera, qui ab afflictis pellit aduersa. Et negligere, cũ possis deturbare peruersos; nihil aliud est, quàm fouere. Greg. l. 7. reg. ep. 114. idict. 2. Pelagius. 2 ep. 3. Eleuterius su. Rom. distt. 83. c. error. 2. q 7. negligere & 23. q. 3. cap. qui potest. Iuo p. 6. c. 115.

f ¶ Sed medentis.] Aliàs incipit, culpam proculdubio faciẽtis. 3 Aliàs incipit, q̃ si delinquentes.

FAcientis.] CASVS. Quidam prælati in proprijs personis nõ delinquebant, sed delinquentes corrigere negligebant: sed dicit Ioan. Papa. Non sufficit prælatos non peccare in propria persona, si delinquentes non corrigant: ideo hortatur eos vt sint vigiles circa delinquentes corrigendos: ne prælatis culpę delinquentium imputentur.

g ¶ Facientis.] Hic Ioan. ligat arenas sine cæmento. & idem decies dicit. B.

Arenæ non sunt cæmento ligandæ.

h ¶ Emendare.] Culpam habent facientis qui negligit. hoc exaudi posit admonitionem: arg. 28. quæst. 1. si cuitos nam alias esset eadem pœna negligentiæ, & cooperationis: quod falsum est, 1. q. 1. quidquid.

a ¶ Et primus.] Nam tres sunt innocentiæ gradus. 23. q. 4. ita planè primus est, malum non facere; secundus est facientibus non consentire: tertius peccantes si potest corrigere. 45. distt. c. tria. & c. duæ.

Innocentiæ tres sũt gradus.

b ¶ Alieno.] inf. 6. q. 1. qui crimen. in fi. 37. distin. legantur

Nec caret scrupulo consensionis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. Et probat odisse se vitia, qui condemnat errantes. Nec relinquit sibi locum deuiandi, qui non pepercerit excedenti. Et primus [a] innocentiæ gradus est odisse nefanda. Et latum pandit delinquẽtibus aditũ, qui iungit cum prauitate consensum. Et nihil prodest alicui nõ puniri proprio, qui puniendus est alieno [b] peccato.

¶ Caput hoc ex varijs sententijs hic inde collectis confectum est: quarum prima vsque ad ver. emendare sumpta est ex epistola B. Gregorij 114. li. 7. indic. 2. Theodorico, & Theoberto Regibus Francorũ.

2 Si autem in corripiendo quis modum excesserit, non à subditis, sed à Domino veniam petat.

Vnde Augustinus de vita & clericorum.

Iuo p. 6. c. 384. † inipsis] ori.

¶ Veniam à subditis non petat, qui in corripiendo modum excesserit. C. IIII.

OVando necessitas disciplinæ, minoribus coercendis dicere vos verba dura [c] compellit; si etiam ipsi† modum vos excessisse sentitis: non à vobis exigitur, vt ab eis veniam postuletis: ne apud eos [d], quos oportet esse subiectos, dum nimia seruatur humilitas, regendi frangatur auctoritas [e]. Sed tamen petenda est venia ab omnium Domino, qui nouit etiam eos, quos plus iusto forte corripitis, quanta benevolentia diligatis [f].

& ¶ De vita.] *Inter opuscula B. Augustini anno Domini 1481. Parmæ impressa. sunt tres sermones de communi vita clericorum; ex quibus in vulgatis tomis operum B. Augustini, tomo decimo referuntur duo sub nume. 52. & 53. ad fratres in heremo. Tertius autem cum epistola 109. omnino conuenit: sed quæ in epistola dirigũtur ad monachas, in sermone diriguntur ad viros. Ex istis tribus sermonibus de cõmuni vita clericorum multa capita accepit Gratianus (vt suis locis notabitur) & hoc quidem ex tertio*

3 In doctrina vero sacræ scripturæ, auctoritatẽ debet episcopus præferre, nõ sæcularium litterarum peritiam ostentare. Non enim episcopalis officij est grãmaticam exponere, ne laudes & Iouis personent ore pontificis.

Vnde Gregorius scribit Desiderio episcopo, lib. 9. epistola 47.

c ¶ Dura.] Nimiũ & tunc peccat prælatus venialiter. 23. q. 4. q. peccat. in fi. fic & c. q. pauperem exasperat importunè petẽtem 25. dist. §. criminis in fra 2. quæst. 7. nos si contra. Sed illud ex humilitatis leuitate: hoc ex auctoritate prælaturæ: vel subaudi, illud est causale & uolũtarium. hoc autẽ regulare & necessarium. Vbi autem prælat[9] ex odio modũ excedũ excessit, debet venia postulare: quia tenetur iniuriarum. dẽat à subff. ad leg. Aquil. d tis veniã quemadmodum. §. magistrat[9]. Ideo autem magis parcitur prælatis. supra in hoc casu, quàm in alijs: quia vix potest quis in cura rei familiaris peccatũ euitare. 25. d. qualis. Vel hoc exaudi vbi modum ignoranter excessit: quo casu nõ tenetur ff. vi. bo. rap. l. 2. §. si publicanus. officiatis enim facilius parcitur quàm alijs, vt ibi patet, vt extra de senten. excom. si verò. Prelatus modũ excedens in cornia postulare.

d ¶ Ne apud eos.] 2. q. 7. nos si incompetenter. contra.

e ¶ Frãgatur auctoritas.] Augere enim ex ingenio debet dignitatem: quia sæpe nimia familiaritas contemptũ generat. ff. d officio præfi. ob seruandum. ff. de officio proconsulis. ne quid quam. §. circa quod verum est inter fatuos, ita exponebat Azo, vt ab eo audiui. Io. illa ergo auctoritas, Vade prius reconcilari fratri tuo anteq̃ offeras ad altare, de prælatis non intelligitur, nisi quando ex odio procedunt. Familiaritas nimia parit contẽptum.

f ¶ Diligat.] Id est, diligere debeatis.

IN DOCTRINA. Hæc 3. pars dist. & tertius articulus, vbi continetur, quòd prælati debẽt proferre auctoritates diuinæ scripturæ in sua doctrina, & non grammaticam exponere: quia in ore pontificis non bene sonant laudes Iouis.

g ¶ Ne laudes.] Iupiter ex alto periuria ridet amantum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CVm multa. CASVS. Multa bona relata sunt Greg. de episcopo Desiderio: de quibus lætatus est Papa intantum etiam, ꝙ quicquid dignum peteretur ab eo, concederet. Postea fuit ei significatum, quòd Gramma ticam suo populo exponeret, propter quod intantum Gregor. est contrista tus, quòd totum gaudium quod prius habuit, conuertebatur in luctum. Scribit ergo ei Grego. & docet ne de cætero talia faciat: quia laudes Ionis cum Christi laudib. non conueniũt.

a ¶ Vt negare.] Arg. ꝙ si subditus honestus est, prælatus eius iustas preces eius debet exaudire. inf. 12. q. 2. religiosam & 35. q. 9 veniam.

Preces iustę sunt exaudiendę.

Fabulas poetarum prędicando, moraliter exponere non multum laudatur.

b ¶ Grammaticam.] Sed quomodo iste exponebat grãmaticã populo, quia fortę dicebat: cum ego dico homo, intelligatis tã de mare, quàm defæmina; quia communis generis est. ff. de verbo. sign. hominis appellatione. Sed melius dic ꝙ grammaticã hic appellat scientiam auctorum. Recitabat enim in ecclesia fabulas Iouis, & eas moraliter exponebat in prædicatione sua 1.

1 Et hoc patet ibi, cum laudib. Iouis, &c. La.

c ¶ verterem⁹.] Id est deberemus vertere.

d ¶ Laudibus.] su. distinct. 37. cap. 1. & 2. c. legimus. & §. cur ergo.

e ¶ Non capiũt.] Vnde Ouidius [Nõ bene conueniũt, nec in vna sede morantur Maiestas & amor, &c.

Ouidius.

f ¶ Cauere.] Laudes Iouis agmina Christi.

LIBERALEM. Hæc est quarta pars distin. & quartus articulus: vbi dicitur ꝙ episcopus debet esse liberalis circa egẽtes: alias vanum habet nomen episcopi.

g ¶ Liberalem.] Hic §. respicit illum §. proxi. supra d. 85. hospitalicas.

ADDITIO. Et scias, quòd hospitalitas dicitur in recipiendo & procurando secum in domo: liberalis est aliàs largus, & munificus, licet non hospitetur alios, secundum Hug.

FRatrem nostrum.] CASVS Marinianus de monacho factus est episcopus & nolebat aliud facere, nisi legere & orare, sicut in monasterio consueuit facere: sed de pauperibus & hospitibus nullam curam habebat. Vnde Greg. scribit Secundino seruo Dei, vt moneat eum quatenus habeat largam manum, & pauperibus prouideat.

h ¶ Marinianum.] Iste de monacho factus fuit episcopus: & tota die volebat legere, vt in monasterio faciebat.

i ¶ Mutet.] Supra d. 81. valebat infra d. 10. rationis.

k ¶ Vt remotus.] Infra. d. 88. episcopus nullam contra K Sed aliud est nulla necessitate faciẽte curã rei familiaris

¶ Sacram scripturam, non Grammaticam debet episcopus exponere. C. V.

CVm multa nobis bona de vestris fuissent studijs nunciata, ita cordi nostro nata est lætitia, vt negare [a] ea, quæ sibi fraternitas vestra concedenda popposcit, minimè valeremus. Sed post hoc peruenit, ad nos (quod sine verecundia memorare non possumus) fraternitatẽ tuam, Grãmaticam [b] quibusdam exponere. Quam rem ita molestè susc epimus, ac sumus vehementius aspernati, vt ea, quæ prius dicta fuerunt in gemitum & tristitiã verteremus [c]: quia in vno se ore cum Iouis laudibus [d] Christi laudes nõ capiunt [e]. Et quam graue, nefandumque sit episcopis, canere, [f], quod nec laico religioso conueniat, ipse cõsidera.

Burc. l. 1. c. 97 Iuo p. 4. c. 161. & p. 5. c. 199.

4 Liberalem & quoque necessitatem patientibus sacerdotem esse oportet: aliàs autem vacuum portabit nomen episcopi.

Vnde Gregorius scribit, lib. 5. epi. 29. seu. cap. 129. Secundino seruo Dei inter cætera.

¶ Sine liberalitate inane portatur nomen episcopi. C. VI.

FRatrem nostrum Marinianum [h] episcopum verbis, q bus vales, excita: qa obdormisse eũ suspicor, *& infra.* ¶ Dic ergo ei, vt cum loco mutet [i] & mẽtem. Non sibi credat solam lectionem, & orationem sufficere, vt remotus [k] studeat sedere, & de manu minime fructificare: sed largam manum habeat; necessitatem patientibus [l] concurrat; alienam inopiam, suam credat: quia si hæc non habet, vacuum [m] episcopi nomen [n] tenet.

5 In ipsa autem liberalitate modus adhibendus est rerũ, & personarum: rerum, vt non omnia, vni, sed singulisquæ dã præstentur: vt pluribus prodesse possimus: iuxtæ illud Prophetæ: [Dispersit, dedit pauperibus:] ꝓsonarũ, vt primum iustis, deinde peccatoribus: quibus tamẽ dare prohibemur, non quia homines sunt, sed quia peccatores.

Psal. 111.

ris suscipere, & lectionum atq; orationum studio tepide inhærere; quod interdicitur aliud in necessitate alijs subuenire: & propter proximos cõtemplationis studium temperare: quod hic præcipitur.

l ¶ Patientibus.] Magis tamen religiosis succurat. 16. q. 1. c. vlti.

m ¶ Vacuum.] Quo ad etymologiam: quia nõ est super intendens. 8. q. 1. qui episcopatum.

n ¶ Nomen.] Immo nomine & re priuandus est, vt dés dicitur 88. d. quæ ipsis. 68. d. chorie episcopi 2.

Episcopus superintendens.

1 Arg. 23. q. 3. duo ista. 21. q. 3. quotos. in fin. Citharistę, & alij varijs vitantes inhumanitatis an peccent.

INIPSA. Hæc est quinta pars dist. in qua dicit, ꝙ episcopus non debet dare hiſtrionibus, nec venatoribus, nec meretricibus: nisi forsan in summa necessitate intuitu naturæ. & hoc probat x. auctoritatibus, Ioan. de Fant.

2. Arg. cõtra quibus vide C. de iudæis nullo Aut.

CASVS. Hic est quintus articulus, vbi docetur ꝙ in liberalitate habendus est modus rerum & personarum.

Bb

Rerum, vt non omnia dentur vni, sed singulis diuidãtur, quod probatur auctoritate psalmi. Personarum, vt primo iustis subueniamus, postea peccatoribus, quib. debemus subuenire in eo, quòd sunt homines, & nõ in eo, quòd sunt peccatores: quod per sequentia probat.

¶ Prohibemur.] Aliter. debemus.

DOnare. CASVS. In istis quatuor ca. s. donare, qui venatoribus. vident. reprehẽdit Augustinus illos qui donant histrioribus, venatoribus, & meretricibus ea tantum causa, vt malam exerceant artem, non attẽdentes in eis naturam Dei, sed nequissimam artem: sed si donarent eis quia homines sunt, non esset peccatum.

Histriones a promotione prohibentur.

Dare turpibus, an sit ꝓmissum.

a ¶ Histrionibus.] Isti histriones prohibentur à promotione. 33. dist. maritum, & a corpore Christi. de cõsec. dist. 2. pro dilectione, & infames sunt 4. q. 1. c. 1. & ff. de ijs. qui no. infa. l. 1. §. ait prætor.

b ¶ Talibus.] Dare causa vanæ gloriæ ꝙ exercitio sui vitij, immane peccatum est, sed in necessitate 1. non, Idem de venatoribus & meretricibus. in talibus enim non vitium est fouendum, sed natura sustentanda est. Sed quid de citharistis & alijs, qui varis vtuntur instrumentis, nunquid est licitum audire ea vel tangere, vel talibus personis aliquid dare? Et quidem si ad voluptatem vel luxuriam, non; quia Deum manibus illicita ob est necessitatem pro pellibus & carnibus, non ob voluptatem: & hoc de ea, quæ cum clamore fit. Ponere autem laqueum, vel rete sine strepitu & clamore & cambus licet etiam clericis: cum monacho etiam liceat texere linum pro capiendis piscibus. de consec. dist. 5. nunquam. De saltuosa loquitur. in fi. ead. Esau. & duo. seq. cap.

Vnde Augustinus tract. 100. ad c. 16. Ioannis.

¶ Immane peccatum est res suas donare histrionibus. C. VII.

Iuo p. 11. c. 84

Psalm. 9.

DOnare res suas histrionibus [a] vitium est immane, nõ virtus. Et scitis de talibus [b] quàm sit frequens fama cum laude: quia sicut scriptum est: [Laudatur peccator [c] in desiderijs animæ suæ; & qui iniqua gerit, benedicetur.]

Idem in Ps. 120. ad versi. [Faciens misericordias.]

¶ Grauiter delinquunt, qui venatori aliquid donant. C. VIII.

Iuo p. 13. c. 31. † *amas*] or. & sic deinceps. † *al. publicant*

QVi venatoribus [d] donãt: quare donãt? dicant mihi; quare donãt venatori? Hoc in illo amãt †, in quo nequissimus est; hoc in illo pascunt; hoc in illo vestiunt: ipsam nequitiam publicam † spectaculis omniũ. Qui donant histrionibus, qui donant aurigis, qui donant meretricibus [e], quare donant? nunquid non & ipsi hominibus donant? Non tamen ibi attendunt naturam operis Dei, sed nequitiam operis humani.

Idem ibidem paulo inferius

¶ De eodem. C. IX.

Iuo ibidem.

QVi venatoribus donant; nõ homini donant, sed arti nequissimæ. Nam si homo tantũ esset, & venator non esset, non donares: honoras in eo vitiũ, non naturam.

Idem in Ps. 147

¶ De eodem. C. X.

Iuo p. 15. c. 32.

VIdent homines venatorem, & delectantur: væ miseris, si non se correxerint. Qui enim vident venatorẽ & delectantur, videbunt Saluatorem, & contristabuntur.

Inter opera ad scripta Hieronymo, tomo 7.

Item Hieronymus in Ps. 90. ad vers. [Sperabo in Domino.]

d ¶ Venatoribus.] Isti de meretricibus. Meretricib. fine peccato dari nequit.

e ¶ Meretricibus.] Meretrix tamen non turpiter accipit, licet turpiter meretricium faciat. ff. de condi. ob turp. cau. l. 4. §. sed quod meretrici. Sed nonne causa affectionis meretricibus dare possumus. ff. de do. affectionis? Dicunt quidam, ꝙ sic, pactione non præcedenti, sed causa remunerandi bene possumus post factum, quod non credo quia semper peccatum est dare. arg. 16 q. 1. legi. ff. de dona. inter vir. & vxor. l. 3. §. 1. Rem autem quam dedit meretrici, repetere non possum. Sed quit. pignus. non pignoratitia, sed rei vendicatione possum, vt C. de condic. ob tur. cau. l. 2. non in text. sed in glo. Hugu. quia conuenitur tunc tanquam quilibet alius ff. de cxib. de eo. §. hæres.

2 Arg. cõtra 1. vbi ꝙ hoc.

Esau.]

Venatio est multiplex.

¶ Venatoribus.] Nota. ꝙ venatio quędam oppressiua est, & hæc illicita est, vt supra. distin. 6. §. vlt. quædam arenaria, quędam saltuosa. Arenaria est, cum quis pugnat in arena cum bestia dẽtata, & ad hoc locat operas suas, hãc qui exercet, peccat mortaliter & qui eã aspicit: & qui eam exercet, infamis est: nisi gratia vitium suarum experiẽdarum. ff. de postulat. l. 1. §. item senatus. De hac loquitur hoc cap. & duo seq. & 3. q. 7. §. tria. Saltuosa est, quę fit in siluis & saltibus, & hæc licita est: tamen est, illicita extempore, vt in Quadragesima, & diebus ieiuniorum. inf. ead. an putatis. nisi in necessitate. argum. inf. 23. q. 8. si nulla. Item ex pona: qa clerico nõ est licita, etiam si pauper sit secũdum quosdam, vt 34. dist. quorundam, qui potest aliàs victũ quærere. 91. distinctio. clericus. nam faciat cistas & calathos & retia. de consecr. distinct. 5. nunquam. Laico li 5. nunquam. De saltuosa loquitur. in fi. ead. Esau. & duo. seq. cap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ESau.] CASVS. Hæc tria cap. intelliguntur de ijs qui venantur causa delectationis. Dicitur ergo hic, ꝙ Esau non venaretur nisi peccator fuisset. Nam piscatorem sanctum inuenimus, sed venatorem non.

a ¶ Venator erat.] Dum venator permanet, ne obijcia tur de Eustachio. 50. dist. ferrum.

Venatio prohibetur, sed nō piscatio.

b ¶ Piscatores.] Sed quare prohibet venari, & non piscari? qa forte piscatio fit sine clamore, venatio nō: vel qa maior est delectatio in venatione: dum n. qs est in venatione, nihil potest de diuinis cogitare.

QVid prodest.] CASVS. Dicit hic, quod non prodest abstinētia ad vitam ęternam, si qs luxuriarī venationibus velit. Idē dr in sequenti capitu. immo (quod plus est) nō solum tenetur de suis peccatis, sed etiā de peccatis seruorum suorum, quos secum ducit.

c ¶ Ieiunare.] Efficaciter ad salutem.

d AN putatis.] ¶ Seruulos.] Non tamen serui debēt ei obedire. 11. q. 3. non semper. excusantur tamē quo ad quid, vt 22. quæst. 5. qui compulsus. C. de sepul. vio. l. 2. C. de ijs qui sibi in testāmento fuerunt absentes. l. vlt. non in totum: quia in atrocibus non debent obedire. ff. de regu. iur. ad ea. ff. ac. & obl. seruus. & dominus tenetur pro omnibus peccatis eorum. extra de test. sicut. & 22. quæst. 5. qui compulsus.

¶ De eodem. C. XI.

ESau venator erat[a]; quoniam peccator erat. Et penitus non inuenimus in scripturis sanctis sanctum aliquem venatorem; piscatores[b] inuenimus sanctos. Iuo p. 13. c. 33.

Item Ambrosius in homilia 33. de quadragesima.

¶ De eodem. C. XII.

QVid prodest ieiunare[c] visceribus, & luxuriare venatibus? abstinere cibis, errare peccatis? Iuo p. 13. c. 34.

Idem ibidem paulo inferius.

¶ De eodem. C. XIII.

AN putatis illū ieiunare fratres, qui primo diluculo non ad ecclesiam vigilat, non beatorum martyrum loca sancta perquirit: sed surgens congregat seruulos[d], disponit retia, canes producit, saltus siluasq; plustrat? seruulos, inquam, secum pertrahit, fortasse magis ad ecclesiā festinantes, & voluptatibus suis peccata accumulat aliena nescięs reum se futurum tam de suo delicto, quàm de perditione seruorum. Iuo ibidem.

Item Ambrosius lib. 1. de officijs, c. 30.

¶ Quæ sint in liberalitate seruanda. C. XIIII. Ansl. 13. c. 28. Poly. l. 6. tit. 20.

NOn ąsatis est bene velle[e], sed etiam benefacere. Nec satis est iterū benefacere: nisi id ex bono[f] fonte, hoc est ex bona voluntate profiscatur. *& infra.* ¶ Perfecta liberalitas[h] fide, causa loco, tempore commendatur, vt primum operis circa domesticos[i] fidei. Grandis culpa, si sciente fidelis egeat †; si scias eum sine sumptu esse, fame laborare, ærumnam perpeti; qui præsertim egere erubescat: si in causam ceciderit aut captiuitatem suorum[k], aut calumniæ, & non adiuues: si sit in carcere, & pœnis, & supplicijs propter debitum[l] aliquod iustus excruciet- Gal. 6. † Tex. est similis in l. ob turpem. ff. de condict. ob tur. quæ fun. & ibi exponit. vide cum ibi no. ff. de acquir. poss.

ADDITIO. Argu. ad hoc. C. de accusa. l. non ideo. Archid.

NOn ąsatis.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima dicitur, ꝙ nō sufficit opera charitatis velle, nisi opus addat exterius, si fieri pōt, & ecōuerso. In secunda parte ostendit, ꝙ in operibus charitatis nonem sunt cōsiderand i. f. fides, causa, locus, tempus, modus, ꝓximitas, ætas, debilitas, & nobilitas. In tertia dicitur, ꝙ mia communis, & generalis est omnibus, & ab ea nullus excluditur. Secunda pars incipit ibi, [Item perfecta.] Tertia. ibi,] Nam & fi.] Sequens c. patet.

Voluntas bona sufficit.

e ¶ Velle.] Cum facultas adest, & necessitas instat. alias sufficit bona volantas cum charitate 45. distin. duę. ff. extra de eo, qui mit. in poss. constitutus.

f ¶ Ex bono.] Alias non est bonū. arg. ff. mand. l. 1. §. 2. & l. si procuratorem. 32. q. 5. sicut.

1 Vt 12. q. 5. sicut. sed m Hug.

g ¶ Ex bona.] Informata. f. charitate. Laur. 1.

h ¶ Liberalitas.] No. in liberalitate esse attendēdam fidem, causam, locum, tempus, modum, necessitudinem, ætatē, debilitatē, conditionē, qꝫ diligenter & ordinc & domestici non: tunc n. prius extraneo subuenirem. Sed quid si pater meus est infidelis, & æqualiter indiget cum fideli, cui teneor magis? Pet. Manducator vocauit hanc quæstionem tenebrosam aquam in nubibus aeris. posset tamen dici, ꝙ magis fideli: quia hic dicit, fideli. & infra, ea causam præstat natura, non gratia. Hug. præfert patrem infidelem, vt dixi. 30. di. c. 1. 2. arg. 23. q. 8. §. ecce in fi.

K ¶ Suorum.] Quia quis magis timet in filijs, quàm in se ff. quod met. cau. ilti. quidem. § vlti.

l ¶ Propter debitum.] Hic loquitur secundum ea tpa, quando si debitor non erat solendo dabatur creditoribus ad puniendum ipsum hodie autē si aliquis contenitur maleficio, & non est soluendo punitr 3 potest. 14. quæst. 6. si res. ff. de pœn. l. 1. §. 1. 4. & hoc casu non est ei subueniendum, nec redimenda est pœa eius: quia eius pœna pretio remitti prohibetur. 2. q. 1. iubemus. si autē conuenitur ex cōtractu, non est eraciandus, sed sufficit, ꝙ cedat bonis. C. qui bo. ced. poss. l. 1. & inanis est actio &c. ff. de do. ma. l. nā is, tenetur tn si post peruniat ad

tur[a] (nam etsi omnibus debetur misericordia, tamen iusto amplius:) si tempore afflictionis suæ nihil à te impetret: si tempore periculi, quo rapitur ad mortem[b], plus apud te pecunia tua valeat, quàm vita moriturį; non est leue peccatum ß.

α ¶ Non satis.] *Hinc vsque ad* c. si quid vero *in aliquot vetustis Gratiani exemplaribus, & apud Anselmum est vnicum caput.*

ß ¶ Non est leue peccatum.] *Verba hæc non sunt ibi apud Ambrosium, sed tamen apud Anselmum, & in Polycarpo.*

Idem ibidem paulo inferius.

¶ De eodem. C. XV.

Poly. ibidem. Ansl. ibidem. † al. Deus] or. 3. Reg. 19.

DOminus† non vult simul effundi opes, sed dispensari, nisi forte, vt Heliseus, qui boues suos occidit & pauit pauperes ex eo, quod habuit: vt nulla cura teneretur domestica; sed relictis omnibus in disciplinam se propheticam daret.

Idem ibidem continenter.

¶ De eodem. C. XVI.

Ansl. ibidem. Poly. ibidem.

EST probanda illa etiam liberalitas, vt proximos semetipsis tui non despicias, si egere cognoscas. Melius[c] est enim, vt ipse subuenias tuis, quibus pudor est ab alijs sumptum deposcere, aut alicui postulare subsidium necessitati: non tamen, vt illi ditiores eo fieri velint[d], quod tu possis conferre inopibus: causam enim ɣ natura[e] præstat, nō gratia. [f] Neque enim propterea te Domino dicasti, vt tuos diuites facias; sed vt vitam tibi perpetuam fructu boni operis acquiras: & pretio miserationis peccata redimas tua. Putant & se parum poscere? pretium † tuum quęrunt; vitæ tuæ fructum adimere cōtendunt: & accusant†, quòd eos diuites non feceris: cum te illi velint æternæ vitæ fraudare mercede?

† al. præmium † accusat] ori. & sic deinceps.

ɣ ¶ Causam enim.] *Apud B. Ambrosium legitur, causa enim præstat non gratia itemque apud Anselmum, & in Polycarpo. Sed vetusti codices Gratiani, & glossa cum impressis concordant. Alia autem nonnulla ex ipso Ambrosio sunt emendata.*

Item ibidem paulo inferius.

¶ De eodem. C XVII.

Poly. ibidem. Ansl. ibidem.

CONsideranda est[h] etiā in largiendo ætas, atque debilitas, nonnunquam etiam verecūdia, quæ ingenuos[i] prodit natales, vt senibus plus largiaris, qui sibi labore iā non queūt victum quærere. Similiter & debilitas corporis, & hæc iuuanda promptius: tum si quis ex diuitijs ceciderit in egestatem[k]: & maxime[l], si non vitio suo, sed aut latrocinijs, aut proscriptione †, aut calumnijs, quæ habebat, amisit.

† al. præscriptione.

Idem libro secundo officiorum, c. 21.

¶ De eodem. C. XVIII.

Ansl. ibidem. Poly. ibidem.

PVlchra[m] & etiam liberalitas est in ipso quoque pauperis dato[n] mensuram tenere, vt abundes pluribus, non conciliandi fauoris gratia vltra modum fluere. Quidquid ex affectu puro, & sincero promitur, hoc est decorū: nō superfluas ædificationes aggredi, nec prætermittere necessarias[o]. Et maxime sacerdoti hoc conuenit, ornare Dei templum honore † P congruo, vt

† decore.] ori.

1 Et C qui bo. ce. poss. l. qui bonis. extra & fol. Odoardus. Ad idē. C. & re. vx. act. l. vnica. §. cū autē Arch.

a ¶ Excrucietur.] De facto, non de iure. extra de piga. c. 2. C. de act. & obli. ob æs. in Authē. vt nu. l. iud. §. quia vero. col. 9. Lau.

b ¶ Ad mortē.] Qualiter hoc intelligi debeat, inuenies 23. q. 5 reos.

c ESt probanda.] ¶ Melius.] Ar. C. de seruitutibus l. reos.

d ¶ Velint.] Nam tē quā pauperib. debes dare, alias non. 12. q. 2. quisquis.

e ¶ Natura.] Nā omnes fideles proximi sūt nostri. vt de pen. dist. 1. charitas. versi. proximos.

Fideles oēs sunt ꝓximi nostri.

f ¶ Non gratia.] Vide supple, & affectio.

g & Putant.] Parētes tui, qui volunt te dare bona ecclesiæ illis.

h COnsiderāda est.] hic de ætate.

i ¶ Ingenuos.] Hic de conditione.

K ¶ In egestatē.] Dicit Boe hius. Interest aduersitates fortunæ infelicissimum genus infortunij est fuisse fœlicem.

l ¶ Et maximè.] i. tantum. Nam aliter non teneor 2. ei subuenire, vt ff. depo. l. bona fides. & 5. q. 5. non omnis. sed verum est, quod redimere nō teneor: sed dare eleemosynam bene.

2 Videas q¶ leg. & not. 12. q. 2. omnino.

m PVlchra.] hic iterum repetit de modo.

n ¶ Dato.] Quāto. n. minora sunt, q̄ spargūntur, tanto plures recipientes erunt. in Authen. de consul. §. si autem. coll. 4 vnde pauperibus non sunt facienda sumptuosa conuiuia, vt 25. dist. §. aliās. in fin.

o ¶ Necessarias.] ff. de cur. fu. l. vltim. §. 1. Laur.

p ¶ Honore.] Infra de consec. dist. 1. c. 1. ff. 12. q. 2. gloria cōtra. Sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed ibi notantur illi, qui hoc ita faciunt, q̃ super Dei pauere non intendunt: hoc non ita fieri præcipitur, vt cura pauperum relinquatur.

ADDITIO. Arg. contra 12.q.2. gloria. Sed ibi loquitur contra prælatos, q̃ neglectis pauperibus, templa gemmis & auro ornabãt:

hic autem ad utrum que inuitat scilicet ad curam pauperum & ad ornatum ecclesiarum mediocritas enim seruanda est.

Omne enim qđ non p̃ necessitatem sed p̃ venustatem accipit, elationis habet calumniã. §.1.q.4 c.i. H. Idem Laur. & Io. de Fant.

a ¶ Superflua.] Arg. inf.21.q.3.c.1. Lau.

b ¶ Possumus.] Q̃ fit cum nobis necessaria subtrahim⁹: ad quod non tenemur. 42. dist. § 1. si autem hoc facim⁹. cõmendandi sumus. vt 41. di stinct. parsimoniam.

Libertus patronũ q̃nq; alere tenet.

Nam dicit lex, q̃ tũc tenetur libertus patronũ alere. q̃n̄ super est sibi, & deè alij, ut ff. de lib agno. si quis. § de alimentis. C. de oper. lib. l. 1. & dicit canon, q̃, intantũ debet dare, quantum sibi possibile est 82. d. c.1. dic ergo hic, quãtum possumus, id est quantum debemus, & tenemur ex præcepto.

c ¶ Causas.] Sic sup. distin. 50. ponderet. in fi. & 11.q.3. nemo. & 29. q 7. alligant arg. contra. ff. depo. si hominem vbi punitur pietas: sed ibi misericordia dolo proxima fuit 1. & est qñ que iniusta misericordia. 23.q.3. est iniusta.

d ¶ Qui confregerimus.] Infra 12.quæst. 2. autem.

e IN singulis. ¶ Vnũ.] Infra 23. q. 1. militare.

f ¶ Omnibus.] De misericordia impendenda.

g ¶ Grassetur.] Id est, impingatur rapiendo & spoliando homines. f.

h ¶ Pauper.] Arg. q̃ pauper de eleemosynis quas colligit, debet eleemosynam facere infra. 12.q.1. habeat.

Eleemosyna de eleemosinis est facienda.

i ¶ Vt conferant.] Quidquid enim habes vltra id qđ tibi sufficit, aliorum est, vt 47. dist. sicut hi.

Hẽnti dare est perdere.

K ¶ Non habenti.] Quia habenti dare, nihil aliud est quàm perdere, vt 1.q.2. pastor.

l CÆterum.] ¶ Quod loco.] Id est, qua auctoritate. m Insolentẽ.] Quę erat, q̃ ipsi filij sua omnia dabant ecclesijs vel sacerdotibus, & nolebant pascere parẽtes. 10. di c.1. Nam etsi impius pater sit, tñ pascendus est,

Pater & impius est pascendus.

etiam hoc cultu aula Domini resplendeat; impensas misericordiæ conuenientes frequẽtare; quantum oporteat; largiri peregrinis, nõ superflua[a], sed cõpetentia, &c. *Idem.* eod.lib.c.21.

¶ Compatiamur alienis calamitatibus: necessitates aliorum, quantum possumus, iuuemus; & plus interdũ, quàm possumus[b]. Melius est enim pro misericordia causas[c] præstare, vel inuidiam perpeti, quàm prætendere inclementiam, vt nos aliquando in inuidiam incidimus, qui confregerimus[d] vasa mystica, vt captiuos redimeremus.

α ¶ Pulchra etiam.] *Apud B. Ambrosium legitur:* pulchra liberalitas erga ipsos quoque pauperes mensuram tenere. *Sed apud Anselmum, & in Polycarpo habetur vt apud Gratianum, & adest glossa in voce, dato.*

Idem ad c.3. Lucæ, in vers. [*Generatio viperarum.*]

¶ De eodem. C. XIX.

† Similis quæque] orig.

IN singulis quoque generibus hominum conueniẽs tribuit S. Ioannes Baptista responsum, vnum[e] omnibus[f], ita publicanis, ne vltra præscriptum exigant: militibus, ne calumniam faciant, ne prædam requirant, docens idcirco stipendia cõstituta militiæ, ne dum sumptus quæritur, prædo grassetur. S. Sed hæc, & alia officiorũ præcepta propria singulorum; misericordia† communis est vsus. Ideo commune præceptum omnibus officijs omnibus ætatibus necessaria, & ab omnibus deferenda. Nõ publicanus, non miles excipitur, non agricola, vel vrbanus: diues, & pauper[h], omnes in commune admonentur, vt conferant[i] non habẽti[k]. Misericordia enim plenitudo virtutum est: Et ideo omnibus est proposita perfectæ forma virtutis, ne vestimentis, alimẽtisque suis parcant. Misericordiæ tamẽ ipsius pro possibilitate conditionis humanæ mensura seruetur, vt non sibi vnusquisque totum eripiat, sed quod habet, cum paupere partiatur.

† al. misericordiæ.

Idem ad c.18. Lucæ.

¶ De eodem. C. XX.

CÆterũ Dei traditio est, vt prius paschas parẽtes. Nã si iuxta diuinum oracullum contumelia parẽtis more luitur, quãto magis fames, quę morte grauior est? Quo loco[l] insolentem[m] Dominus infrenat iactantiam, &c.

Math.15. Leuit.20. Exod.21.

Idem in libro de officijs α.

¶ De eodem. C. XXI.

PAsce[n] fame morientem. Quisquis enim pascendo hominem seruare poteras, si non pauisti, occidisti[o] †.

† Concumbam hoc est & sua gloriatur. in Psal. care. & Ambr. de Abra. gl. ff. de lib. agno. Cibaria sua sunt in necessitate cõmunia. Paucum trahens ab occidit.

n PAsce.] Tempore enim necessitatis cibaria oia cõmunia sunt. ff. ad legem Rhodiam, de iac. le. 2. §. idem etiam.

o ¶ Occidisti.] Occidit quis alium per subtractionem panis

e Ad idem 2.q.1. audaciter. Arch.

corporalis, vt hic, & 14.q.5. immolans, & spiritualis 1, vt dist. 43. Ephesijs. Detractione occidit quis odio, actu, mente, vt inf. de pœnit. dist. 1. homicidiorum, &c. omnis. Negligentia inf. dist. prox. c. vlt. & 55. d. si quis abscideritt. & est si. ff. de lib. agno. necare. inf. 16.q.1. decimæ ff.

& tunc cum oportuerit, culpam ferlat delinquentis.

b ¶ Si quid.] 15.q.7.c.2 Qualiter hoc cap. debeas intelligere. habes extra de simo. licet Hely.

c ¶ Non credas.] Inf. 22.q.2. innocẽs. cõtra ibi de incredulitate, quæ inter socios habẽda nõ est, loquitur: sed hic de illa, quę ad iudicem pertinet. Vel refert vtrũ bona vel mala de aliqua dicãtur. De hac materia. no. 23.q.4. quam magnum.

d ¶ Ecclesiæ.] Cum hoc cap de causa inquisitionis loquat, vt extra de accusa. qualiter 2. ergo in causa inquisitionis non hẽt necesse eps alios cõuocare, nisi canonicos tantum. Nã nomine ecclesiæ tuæ maior ecclesia intelligitur. argum. extra de verb. sign. cum clerici. Arg. cõtra. 18. q. 2. si quis abbas. & extenditur hoc nomen, ecclesiæ tuæ, ad omnes ecclesias diœcesis. ext. de vsu pal ca. 1. Idẽ, est arg. hic, q̃ eps non vocatis aliis episcopis possit sacerdotẽ cõdemnare. Sed dic, q̃ seniores hic vocat episcopos: cum ille Corinthiorũ esset archiepiscop⁹ 2. Vel loquitur tãtum de cã pecuniaria, quam potest tractare episcopus tantũ cũ suis clericis. Vel est derogatum huic q̃ alios canones. Vel canonica districtio dicãt pœna suspẽsionis 3. quam eps cum suis clericis põt inferre. Vel loquit de clericis infra sacros ordines constitutis; quorum causas etiã criminales põt eps

Episcopus in causa inquisitionis quos dẽat conuocare,

2 Subaud. & suffragarei fiat de clero metropolitanæ ecclesiæ, vt colligit 93. d. miratus. Io, de Fan.

3 Scilicet perpetuę, secus in temporalibus. quod dic vt not. Inn. extra de excess. prælat. c.1.

f.q.7. tanta. Burc. l.1.c.157. Iuo p.2.c.78. & par.5. c.312.

α ¶ De officijs.] *Caput hoc non est inuentum apud B. Ambrosium: sed apud Anselmum, & in Polycarpo ex eodem citatur, & Bartholomæus Vrbinas Eremita in Milleloquio, quod collegit ex dictis B. Ambrosij, affert hunc locum ex eodem Ambrosio in libro de alendis pauperibus, qui liber hactenus desideratur.*

Item Hieronymus in commentarijs ad Galatas, cap.6. in ver. [*Alter alterius.*]

† adimplebis] orig.

De eodem. C. XXII.

QVi clementiam non habet, nec indutus est viscera misericordiæ, & lacrymarum, quamuis[a] spiritalis sit, non adimplet† legem Christi.

6 Similiter etiam oportet episcopum non esse percussorẽ, id est non ad vindictam facilem.

Vnde Gregorius scribit Ioanni episcopo Panormitano, lib.11. epist.49.

¶ Ad vindictam episcopus facilis esse non debet. C. XXIII.

15.q.7. si quid.

SI quid[b] vero de quocunque clerico ad aures tuas peruenerit, quod te iuste possit offendere, facile non credas[c]; nec ad vindictam te res accendat incognita: sed præsentibus senioribus ecclesiæ[d] tuæ, diligenter est veritas perscrutanda: & tunc si qualitas rei poposcerit, canonica districtio culpam feriat delinquentis.

Idem Ianuario episcopo, lib.7. indict.2. epist.1.

¶ De quodam episcopo, qui antequam Missarum solennia celebraret, die Dominico ad exarandam messem cuiusdam profectus est. C. XXIIII.

f.q.7. tanta. Burc. l.1.c.157. Iuo p.2.c.78. & par.5. c.312.

TAnta[e] nequitia ad aures meas de tua senectute peruenit, vt eam nisi adhuc humanitus pẽsaremus, fixa[f] iam maledictione feriremus. Dictũ quippe mihi est, quòd Dominico die, priusquam Missarum solennia celebrares,

mæ. ff. de re mili. l. omnes. §. qui præpositum. 11.q.3. non solum. 12.q.2. aurum. sup. dist. 50. læpe contingit. inf. 30. q.5. nullum ante. sup. dist. 47. sicut.

a QVi clementiam.] ¶ Quamuis.] Id est, quamuis faciant opera spiritualia. Laurent.

SIMILITER. Hæc est 6. pars di. in qua dicit, q̃ quod probat duabus auctoritatibus. Ioan. de Fant.

CASVS. Hic est sextus articulus huius distinctionis, in quo prosequitur illud capitulum apostolicæ regulæ, oportet episcopũ esse non percussorem. Et exponit alio modo quam sup in 45. dist. exposuerit: quoniam hic dicitur, q̃ non dẽt esse percussor, id est, facilis ad vindictam. quod probat duobus sequentibus capitulis.

SI quid.] CASVS. Ioan. Eps Corinthiorũ statim cum audiebat aliquẽ deliquisse, causa incognita punie-bat. de quo Greg. eũ reprehendit, & docet, q̃ si aliquid dicatur sibi de aliquo clerico, non statim credat: sed potius senioribus ecclesiæ suæ veritatem inuestiget: cũ suis clericis tractare & decidere. arg. 15.q.7. si autẽ. Quid de hoc iuris sit, inuenies 15.q.7. in summa. Io.

TAnta nequitia.] CASVS. Ianuarius eps cum habuisset rixam cum quodam suo subiecto: consilio quorundam malorum messes illius ante Missarum celebrationem & die Dominica exaranit: & post Missam illic renertens, terminos agri euulsit & amouit. Quod cum Greg. audisset, non credebat: sed postea certificatus est per abbatem Cyriacum. Sed quia Ianuarius nimis erat simplex, & senex, propterea Papa ei pepercit: monẽs eũ vt de cætero talia non faciat, consiliarios tamen ipsius spatio duorum mensium communione corporis & sanguinis Christi priuauit.

e ¶ Tanta.] Inf. 1.q.7. tanta.

f ¶ Fixa.] Id est certa. Sed cũ iste absens esset, quomodo Papa ferret in eum sententiam? Dic q̃ hic loquitur de sententia comminatoria, scilicet comminando ei. Vel citatus fuit, & noluit venire: & dominus Papa recepit testes eo absente. De vno habes hic. De duobus

Papa in absentem an sententiam ferre possit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

habes 11.q.1.fratris. Alij dicunt sententiam fuisse latam sub conditione,si scilicet constaret de ijs, quę dicta fuerunt de ipso.

a ¶ Etiam terminos.] In hoc peccauit grauiter, & sm leges talis punitur pœnæ quinquaginta aureorum, vel relegatione, vt ff.de termi.moto.l.2.& 3. cũ distinctione utrũ sit iuuenis,an senex ut ibi dicitur,secundum legem autem dilunã maledictus reputatur 12.quęs.1.in legibus.

b ¶ Sed filius.] Arg. q̃ credit dicto uni⁹, vt inf.8.q.3.talia & 97.d.nobilissimus. In forma iudicii 1.quãtum ad veram probationem uni testi non creditur, ut extra de testibus. licet. in fin. & eo.ti. ueniens. sed quantum ad p̃sumptionẽ ut C. de reb. cred.in bonę.nisi casus aliquis specialis ueniatur,ut extra de in integr.restit.ex literis.& de procur.ex insinuatione. & extra qđ met.cau.c. vltim.& extra de testi. in omni.Ioã. Similiter ubi non sit præiudicium alij, creditur uni testi, ut de consc. distinctio.4.cum itaque.B.

Vnius dicto nõ debet credi. 1 Concord. text. in l.si quis decurio,C. đ fal.

c ¶ Quia simplicitatem.] Not.quod parcitur senectuti vt 34. distinctio. fraternitatis 26. quæst. 7. hoc fit. &c. tempora. Itẽ parcitur simplicitati, de consecra.dist. 2.ca.3.& extra de re. permu. cum vniuersorum.

2 Sic ẽt no. 1.q.7. tanta. 3 Sic aliqñ plus punitur cõsulẽs q̃ fi ipse idẽ face ret qđ cõtra fuluit, vt ff. ad l. Pomp. de parrici. vtrũ, & not. eod.tit.l.1.vt patet exemplum in medico qui filio dedit venenũ vt daret patri.nã in hoc casu plus punitur medicus, q̃ si ipse patrẽ illius filij ve nenasset. vt ibi patet.

d ¶ Tacemus. Non ergo semper qui tacet consentit 2. nec cõsulẽs semper idem est tacere qđ voce consentire.arg.de consc. dist. 4.cum p̃ paruulis.& 63.dist.c.si forte, de hoc 27.distin. diaconus.

e ¶ Eos.] ff. de re.iur. consilij. Lau.

ADDITIO. Videas quod legitur,& nota.instit.mandati.§.tua gratia. versus.cuius generis..

f ¶ Excommunicatos.] Arg.q̃ quandoque magis puniuntur consiliarij,quam facientes 3.dist. 96. duo. 11. q.3.qui consentit.& 24.q.3.qui aliorum. Sed hoc ideo factum est,quia in illis non conueniebant ea propter quæ fierent dispensatio circa eos. Sed licet ille debuit puniri,tamen indultum est ei ratione ætatis & simplicitatis.

VEL PERCVSSOR Septimæ pars.

CASVS. Exposuit supra Gratianus, ne episcopus sit ad exarandam messem latoris præsentium perrexisti, & post exaratiouem eius,Missarum solẽnia celebrasti: post Missarũ solennia etiam terminos [a] possessionis illius eradicare minime timuisti. Quod factum quæ pœna debeat insequi,omnes qui audiunt,sciunt. Dubij autem de tanta hac peruersitate fueramus,sed filius [b] noster Cyriacus ab bas à nobis requisitus,dum esset Caralis,ita se cognouisse perhibuit. Et quia adhuc canis tuis parcimus,hortamur†, vt aliquando resipiscas miser senex, atque à tanta te leuitate morum,& operum peruersitate compescas. † Quanto morti vicinior efficeris, tanto fieri solicitior, atque timidior debes. Et quidem pœnæ sententia in te fuerat iaculanda: sed quia simplicitatem [c] tuam† cum senectute nouimus;interim tacemus [d]. Eos [e]vero,quorum consilio hæc egisti, in duobus mensibus excommunicatos [f] esse decernimus:ita tamen, vt si quid eis intra duorum mensium spatium humanitus aduenerit; benedictione viatici non priuentur. Deinceps autem ab eorum cõsilijs cautus existe:te quoque solicite custodi;ne si eis in malo discipulus fueris,quibus in bono magister esse debuisti, nec simplicitati tuæ vlterius, nec senectuti parcamus.

† al.hortamur aliquando resipisce.
† al.compesce.

† concor. l. 1.ff.de dol. & tutor. ff. de suspect. tut.

7 Vel percussor esse prohibetur,ne videlicet propriis manibus aliquem cædat..

Vnde in Agathensi [α] concilio legitur.

¶ Non liceat episcopo proprijs manibus aliquem cædere. C. XXV.

Burc.l.1.c.102 Iuo p.5.c.316.

NOn liceat [g] episcopo manibus [h] suis aliquem cędere. Hoc enim alienum à sacerdote esse debet.

α ¶ Agathensi.] *Hoc caput non habetur in Agathensi, quod extat. Burchardus & Iuo citant ex decretis Bonifacij Papę. Habetur autem in nouellis conft.123.ca.16.apud Iulianum antecess. Non dissimilis etiam est canon 28. Apostolorum,quem interpretatur synodus Constantinopolitana,quæ prima,& secunda dicta est,c.9.*

Clericus q̃ quem calumpniandus est ego iubeo.

8 Prohibetur etiam episcopus turpis lucri esse cupidus,ne aliquo inhonesto negotio victus,vel cętera sibi necessaria quærat. Quod generaliter de omnibus diuino cultui mancipatis,id est clericis,& monachis intelligi oportet.

Vnde in Chalcedon.concilio,c.3.legitur.

Monachi nõ debent terras ad firmam habere.

&aliquis gerit & facit per aliũ.88.dist.episcopus gubernationem,ita tñ q̃ sit clericus.si n.per laicum peccat, incidit in canonem.extra de sen.excom. vniuersitatis. Sed quid si clericum non habet? Tunc verberet per se, vt dixi 45 dist.in summa.

h ¶ Manibus.] C.de episc.& cler. Auth.sed neque proprijs manibus.

PROHIBETVR. Hæc est octaua pars dist.in.qua dicitur,q̃ clerici non debent tractare res laicorum,& nec possessiones eorũ cõducere,nec esse tutores, nisi suorũ propinquorum,id est,quibus succederent ab intestato, nisi de

nisi de mandato episcopi egissent causas pauperum. Ioan de Fant.

CASVS. Hic ponit septimus articulus, in quo repetit Gratianus illud cap. Apostolicæ regulæ,scilicet,oportet episcopum nõ esse cupidum,& turpis lucri sectatorẽ, quod Cyprianus.contra.Sed illud Cypriani de testamentaria tutela siue datiua,q̃ hic autem de legitima tutela intelligitur. Item 16.q.1.generaliter.cõtra. Ad hoc dic, quod clerici nõ coguntur recipere aliquam tutelam: possunt tamen legitimam recipere tutelam si volunt, vt hic dicitur,& est hoc privilegium clericorũ, q̃ licet ipsi possunt succedere alicui ab intestato. non tamẽ tenentur recipere tutelã, licet aliàs illud obtinet.vt inst. de legi.pa.tu.§.1. Sed episcop⁹ vel monachus etiam volens nõ possit recipere legitimã tutelam.in Auth. de sacrosan.episc. §. Deo amabiles. Vel dic q̃ illi Auth. præiudicat per canonem istũ,vt episcopus & monachus si velint possint recipere legitimã tutelã,sed non datiuã, vel testamentariam. sed ad tutelã miserabilium p̃sonarum omnes clerici siue monachi 2 tenẽt, vt 88. dist.c.1.&c.episcopus e ¶ Correctioni.] Id est,suspensioni. Lau.

Tutela est triplex.

Tutelã non tenẽtur clerici recipere.

2 Vt hic, & sit.proxi. dictum est de monachis. intelligo cũ de cõminatione eius qđ hñ 16. q. 1. qui vere. &c. monachi à monasterio. Archid.

¶ Qui connumerantur in clero,turpibus lucris non inseruiant. C. XXVI.

Burc.l.2.c.145. Iuo p.9.c.218.

PEruenit ad sanctam synodum, quia de ijs,qui in clero connumerantur,quidam propter turpis lucri gratiã,alienarum possessionũ conductiones [a],& causas [b] ięculares† suscipiunt;& à sacris quidem officijs se per desidiã separant;ad domos autem sæcularium concurrunt, & sub stantiarum eorum gubernationes auaritiæ [c] causa suscipiunt. Decreuit ergo sancta & magna synodus, neminem horum deinceps,hoc est episcopum,siue clericũ, aut monachum conducere possessiones,aut misceri sæcularibus procurationibus,nisi forte,qui legibus ad minorum ętatũ tutelas [d], siue curationes inexcusabiles attrahuntur, aut cui ciuitatis ipsius episcopus ecclesiasticarum rerum commiserit gubernacula, vel orphanorum,ac viduarum, quæ indefensæ sunt,& earum personarum,quæ maxime ecclesiastico indigẽt adminiculo propter timorem Dei. Si quis vero transgressus fuerit hæc præcepta,correctioni [e] ecclesiasticæ subiaceat.

† al.sæcularium

DISTINCTIO LXXXVII.

Viduis [f] autem & orphanis ecclesiæ præsidiũ implorãtibus episcopi debẽt adesse: & cõtra improborum volentias,protectionis patrocinium,negare non debent.

Vnde Gelasius Gerontio†, & Petro episcopis.

† al.Leontio.

¶ Implorantibus patrocinium,episcopi debent adesse. C. I.

LIcet & omnibus de nobis sperantibus non debeamus, inquãtũ possumus,nos negare;plus tamẽ [g] viduarum

Tutelæ & pupilli sunt circa forum

¶ quod de omnibus clericis generaliter est intelligendũ. Prefuenit.] CASVS. Quidam episcopi clerici vel monachi possessiones laicorum causa cupiditatis conducebant,cum sæ possessiones eis sufficerent, & procurationes secularium negociorum propter lucrũ suscipiebant,officia sua penitus dimittentes:præcipit ergo cõci.Chalcedo.ne hoc de cętero fiat,excepta legitima tutela,vel cura miserabilium personarum quã clerici susc ipere debent ad nutionem suorum eporum . & quicunq; contra hoc statutum facerit, dẽt excõicari.

a ¶ Conductiones.] Contra,extra de deci.c. dilectinã ibi non reprobantur monachi,qui hent terras ad firmam.sed dic,q̃ illud est cum sunt eis non sufficiunt , 1. vel cum ipsimet excolunt non vt inde plus lucrentur, sed vt fructibus viuant. Adeo autem hoc prohibet clericis,q̃ si propter hoc deprehendantur in fraude, non subentur eis extra ne cle.vel mo.c sacerdotibus.

b ¶ Causas.] De hoc notaui 15.q.2.in summa.

c ¶ Auaritiæ.] Nã propter necessitatem bene possent. 91.distin.cap.2.

ADDITIO Adde quod le.& no.88.distinctio.cap.1.in princi.ibi.videas.

d ¶ Tutelas.] inf.distinct.88.cap.vlti.contra 21.quęs.1. est q̃ episcopus debet esse liberalis: sed quia hoc non sufficit nisi miserabiles personas tueatur:ideo subiungit hanc 87.dist.in qua ostendit, q̃ episcopi debent defendere viduas & miserabiles personas, & etiam liberos,qui sunt ecclesiæ commendati.

f ¶ Viduis.] In hac dist.87.ostendit magister, q̃ viduis & pupillis,libertis & oppressis tenetur prælatus patrocinium impendere, & etiam manumissos defendere. Ad vltimum subiungit de expositis,infra ea.c.vlt.

Oppressis debet prælatus patrocinari.

LIcet.] CASVS. Quædam viduæ & quidam orphani conquesti sunt Gelasio Papæ de violentia quorundam,vnde præcipit duobus episcopis, scilicet Petro & Gerõtio,vt eas personas tueantur. Et q̃ hoc facere debent,probatur assertione diuina.

g ¶ Licet.] 21.q.1.Christianus.

h ¶ Plus tamen.] No. q̃ etiam causæ pauperum &, oppressorum & peregrinorũ spectãt ad ecclesiã, vt 24. q.3.si quis & potentibus. &c.seq.& suc.proxi.& extra de ver.sig super quibusdam.in fin.spectant etiam ad iudicium regis.vt 23.q.5.regum.&c. administratores. Similiter viduis & pupillis cõcessit imperator magnum privilegium,scilicet,q̃ aliquis non possit illos trahere ad iudicũ extra prouinciam,ipsi tamen possunt alios privilegiare tra-

trahere. C. qñ Impe. Inter pu. & viduas. l. vna. Vidua est quæ etiam maritum non habuit. ff. de ver. sig. malum, §. viduam. Pupillus est qui intra pubertatem desijt esse in patris potestate ff. eo. pupillus. respon. 1.

Defensionis.] CASVS. Maximus & Ianuarius clerici paruuli deiolarierant auxilio parentũ, & propinquorũ, q cũ non possent violentias quorũdã sustinere, Gelasio sunt conquesti. Præcepit ergo Gelasius Anastasio epo, vt eos tueatur à violẽtia improborũ, cum diuina auctoritas hoc præcipiat. Sequ. duo c. plana sunt.

b ¶ Pupillis.] Pupillo tu eris adiutor.

b ¶ Executionis.] Id est, defensionis.

c ¶ Commenta.] Id est, fraudes.

d Quisqs.] ¶ Remedia.] Arg. q debeat, qs de hoc de quo certus est, vel securus. priuilegium Ro. sedis impetrare, vt hic elicitur, cum omnes teneamur defendere tales specialius. arg. ext. de testi. licet vniuersis. ar. d. 23. quanquam. Lau.

e ¶ Nos.] Vt tamen primo coram suo iudice deferatur querela, vt extra de foro comp. ex transmissa. & in defectu iudicis sæcularis.

Animositas qñq; in bonã, qñq; in malam partẽ sumitur.

f ¶ Animositate.] In bona significatione sumitur, aliàs in mala 65. d. sanè.

g Diuinæ retributionis.] Quia nullum bonum irremuneratum de pen. d. 3. pium est. nec aliquod malum impunitum de pen. dist. 1. nullus. & est ff. 81. d. cap pen.

Irreligiosum.] CASVS. Olympi[a] diaconus suscepit curã duorum suorũ nepotũ, C. Felicis & Olympij. Sed cum deberet res illorum fideliter administrare, partẽ illarum rerum vendidit, & partem sibi retinuit. quare Papa præcepit episcopo Fortunato, vt eos defendat, & omnia eis restitui faciat.

Clericus tutor esse potest si vult.

1 Adde ad hoc glos. in Auth. presbyteros. C.

h ¶ Irreligiosum.] Per hoc cap. & supra proxi. dist. peruenit. colligitur quod clericus bene potest legitimam tutelam suscipere, sed & etiam extranearum personarum si vult 1. Lau.

i ¶ Non omni fide.] Et ita videtur, q tutor teneatur ẽt de leuissima culpa. C. de peri. tuto. & cur. tutorib. argu. contra, q scilicet non teneatur nisi de leui. C. arbi. tut. si tuto. vel cur. inter. l. etiam. si vero lædatur in iudicio, habet actionem aduersus tutorẽ tantum. C. de iud. properandum. in fi. Sed contra. ff. de mino. l. etiam. §. 1. Sed illa lex, properãdum, intelligitur quando tantum circa instantiam iudicij læsus est. illa lex etiam in principali causa loquitur, cum restituatur in iudicijs minor, vt ff. de m no. etiam. §. ex causa. & C. si aduersus rem iud. q totum. so. immo etiam restituitur minor, etsi contumax fuerit, vt ff. de mino. l. minor etiam. B.

1 ¶ Contra leges.] C. de prædi. mino. per totum. Bos.]

de epis. & cle. & insti. de exc. tuto. §. idẽ in mi. lite. no. B. in legitimas. §. fi. ff. de legi. tuto.

2 Argu. contra. ff. de minor. in causæ 2. in prin. sed non ob. ga illud intelligit quãdo contra eũdẽ hẽt ordinarium auxilium & extraordinarium. secus si contra diuersos. Ar. C.

quidquid. Et quod dicit, fidei, est ar. contra perfidos aduocatos, qui plena fide clientulos non defendunt. argu. 2. q. 3 §. notandum.

K ¶ Paruulos.] Nota q si minor lædatur in contractu, habet actionem aduersus dantem, & accipientem 2. C.

& orphanorum causas, & impensius ducimus exequendas: quas tueri à nobis, vel ab omnibus diuina manifestat assertio.

Idem Anastasio episcopo.

¶ De eodem. C. IIC

Defensionis proprię desolatis auxilio, & qui suis actibus adesse † pro ætatis infirmitate non possunt, exoratum pontificem decet subuenire: quia pupillis[a] & tuitionem etiam diuinitas iussit impendi. Et ideo Maximo, & Ianuario, clericalis officij (qui se solatio parentum, vel propinquorum asserunt destitutos) auxilium ex nostra delegatione præstabis: vt aduersus improbitates aduersariorum suorum protecti, tuæ executionis [b] annisu noxia commenta [c] non sentiant. *tal. prodesse*

« ¶ Pupillis.] *In codicibus impressis sequebatur*, & viduis. *quæ voces expunctæ sunt, quia absunt à plerisque vetustis. Et quæ antecedunt, ac sequuntur, ostendunt agi hic tantum de pupillis.*

Idem Leontio, & Petro episcopis.

¶ De eodem. C. III.

Quisquis in negotijs suis nostri nominis intercessionem sperat sibi remedia [d] posse conferri, prona nos [e] conuenit animositate [f] præstare.

Idem Honorio episcopo.

¶ De eodem. C. IIII.

Diuinæ retributionis § memor ad pontificalem conscientiam non ambigas pertinere, egentium commodis piam solicitudinem non negare.

Idem Fortunato episcopo.

¶ Tueatur ecclesia, quos in sui defensionem susceperit. C. V.

Irreligiosum [h] prorsus, & execrabile iudicamus, si quisquam [i] vel extraneos in sua tuitione susceptos, non omni fide, [k] & tota animi sui educauerit sanctitate. Ac cum Olympius diaconus dilectionis tuæ, Felicis, & Olympij suggeratur auunculus, eosque paruulos [k] tutelæ vice susceperit nutriendos; vltra latrocinium esse iudicamus, q eos bonisculis † parentum (sicut asserunt) reliquit extorres; alia retinendo, alia contra leges [l], & iura vendendo. Inop. 6. c. 109. † al. bonusculis.

Eos.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima dicitur, q qui ad ecclesiam cõfugiunt, propter loci reuerentiam debent ab ecclesia defendi. In secunda parte dicitur, q si quis mancipia ecclesiæ occupauerit propter sua, quæ ad ecclesiam confugerint, excommunicari

« ¶ Quisquam.] *In vulgatis codicibus sequebatur vox*, clericos. *quæ in aliquot manuscriptis, & apud Iuonem non habetur, ideoque sublata est. Non enim hic clericos cum laicis, sed extraneos cum sanguine iunctis comparat.*

Item ex concilio Arausicano primo, cap. 5. & sequen.

¶ Confugientes ad ecclesiam extrahere non licet. C. VI.

Raba. pę. c. 22. Burc. l. 3. c. 195. Iuo p. 3. c. 112. Ibidem. c. 6.

Eos, qui ad ecclesiam [a] confugerint, tradi non oportere, sed loci sancti reuerentia, & intercessione defendi. ¶ Si quis autem mancipia clericorum pro suis mancipijs [b] ad ecclesiam confugientibus crediderit occupanda, per omnes [c] ecclesias districtissima damnatione feriatur.

C. 7. Iuo p. 3. c. 154. & 245. Pann. l. 2. c. 84. †coercebitur] orig.

¶ In ecclesia quoque manumissos, & per testamentum [d], ecclesiæ cõmendatos, si quis in seruitutem, vel obsequiũ, vel ad colonariam conditionem reuocare tentauerit, animaduersione ecclesiastica coerceatur † [e].

Item ex concilio Agathensi, c. 29.

¶ In libertate ecclesia tueatur libertos. C. VIII.

Iuo p. 3. c. 159. & p. 16. c. 51. Pann. l. 2. c. 82.

Libertos legitime à dominis suis factos, ecclesia, si necessitas exegerit, tueatur: quos si quis ante audientiam aut peruadere, aut expoliare præsumpserit, ab ecclesia repellatur.

Item ex concilio Toletano 4. c. 71.

¶ A sacerdotibus defendantur liberti, ne in seruitutem reuocentur. C. VIII.

Burc. l. 3. c. 186. Iuo p. 6. c. 246. & p. 16. c. 52. Pann. l. 2. c. 83.

Liberti, qui à quibuscumq. manumissi sunt, & ecclesiæ patrocinio commendati existunt, sicut regulæ antiquorum patrum constituerunt, sacerdotali defensione à cuiuslibet insolentia protegantur, siue in statu libertatis eorum, siue in peculio [f], quod habere noscuntur.

Item ex concilio Arelatensi secundo, c. 32.

Manumissi ab ecclesia vbi sint cõueniendi.

Libertos. Hæc est secunda pars dist. in qua dicitur, q ecclesia debet libertos defendere: præsertim eos qui eius patrocinio commendantur. Io. de Fan.

CASVS. Hæc duo c. libertos. & liberti. vt dicit Beneuẽ. loquuntur de libertis ecclesiæ commendatis: quos si aliquis inuadere sua auctoritate voluerit, vel in seruitutem reuocare, vel bona eorum auferre conatur: & ecclesia & episcopus debent eos defendere.

Peculiũ seruus hre potest, sed non liber hõ.

f Liberti.] ¶ Peculio.] Sed nunquid liber homo habet peculium? Non: quia sicut seruus non habet bona, ita paterfamilias non haqet peculium. ff. de verborum significatio paterfamilias. sed loquitur hic ſm tempas, quo seruus erat. vel peculium sumitur hic improprie. arg. C. de inoffi. testam. l. vltima. ff. ad Trebellia. l. cogi. 1. ñ De peculio autem serui, qui manumittitur, hoc in summa notabis, q si manumittitur inter viuos, dominus videtur ei concedere peculium, nisi adimat expresse. Si autem in testamento libertas ei relinquitur

Crimẽ qñ liber est ecclesiasticũ.

ADDITIO. Arg. ad hoc inf. c. prox. vbi Laur. idem sentit dicens, quòd hoc etiã potest videri per auctoritatem domini, si peccauerit. 2. q. 1. si peccauerit. extra de iud. nouit. De hac ma. le. & no. ext. de offi. ord. cap. 1. & de purg. cano. nos quidem. Archid.

a Quidã. n. municari debet. In tertia parte dicitur, q si quis vult reuocare in seruitutem, vel ad obsequium, vel ad colonariam conditionem manumissos in ecclesia, & ecclesiæ commendatos, censura ecclesiastica coerceatur.] Secunda pars incipit ibi, [Si quis autem.] Tertia ibi, [In ecclesia.]

a ¶ Ad ecclesiam.] Infra 17. q. 4. reum.

b ¶ Mancipijs.] De istis manumissis ab ecclesia, vel de commendatis ecclesiæ dicit H. q si postea impetantur super libertate, ipsi coram ecclesiastico iudice debent respondere. vnde & si quis eos detinens nollet respondere, nisi sub sæculari iudice, posset statim ecclesia ipsum excõicare. si vero non est manumissus in ecclesia, tunc primo debet conueniri, qui eos molestat, sub sæculari iudice. & si non vult satisfacere p eum, tunc ecclesia eũ cõpellet excõicando, vel alio modo. l. 10. dicit q vbicunq; manumittantur, nisi manumittantur in ecclesia 1. vt clerici fierẽt, vt ext. de ser. mõ or. c. 1. in parte de

Universidad de Deusto
Biblioteca

linquitur, peculiū apud hæredem remanet, nisi expresse ei concedatur. C. de pecu. eius qui li. me. l. vna.

SI expositus.] Hęc est tertia pars distinctionis. in qua ponit de infantibus expositis Ioan. de Fant.

CASVS. Quæritum fuit in concilio Toletano, quid fieri debeat cum aliquis colligit puerū expositum ante ecclesiam. Ht respondet quòd debet in publicū duci, vt cuiuscūque sit ille puer, siue sit dominus siue pater, veniat intra decē dies, & puerum recipiat: si autem post decem dies venerit, audiri nō debet: sed tanquā homicida puniatur.

Exponens filium vel seruum an possit illū recolligere.

a ¶ Expositus.] Exponit aut aliquis à patre vel domino, vel ab extraneo. Si à patre vel domino, aut necessitate vel spōte. Si sponte, nunquam potest recolligere eū postea: nec. n. suum dicere poterit quem pereuntem contempsit. C. de infan. expo. l. prima & secunda. Si necessitate, repetit quandocunque. quia inuitus videtur expositisse. C. de infan. expos. l 11. & in his casibus locum non habet contestatio. quod tamen dixi de necessitate, videtur maledictum. nam dicit lex, quod si ipse nō potest eum alere, debet eum in xenodochium 1. mittere. C. de. lati. li tol. l. vna. §. sed scimus. Sed quòd dixi 2. intelligas cū nullū talem locum inuenit: & intelligas maximè hoc de filijs: nam de seruo videtur, quòd potius debeat eum vendere, quàm exponere. & est ille casus, in quo seruus habitus pro derelicto, statim in libertatem eripitur, vt C. de. lat. lib. tollen. l. vna. in authen. de nup. §. hoc amplius. & §. multo magis. coll. 4. aliàs occupanti conceditur. Si autem ab extraneo, & sciente domino vel patre; tunc locum habet quod hic dicitur. Si vero ignorante, semper potest repetere quandocunque voluerit. C. de infan. expo. l. 1. Hug. dicit, quod tantum vsq; ad decem dies auditur pater in hoc casu: qđ verius credo 3. quia de ijs quæ publicè fiunt, non potest prætendi ignorantia, vt 17. dist. quod dicitis. Idem potest dici quando pater propria voluntate exposuit. Ioannes. Hoc teneas breuiter, quod si à patre infans exponitur, vel ab alio, eo sciente, vel ratum habente, statim liberatur à patria potestate. & si dominus idem sacit; seruus statim eripitur in libertatem, & liberius in ignorantiam. Idem est si alimenta fuerint istis languētibus donegata, aut si isti languentes expositi fuerunt, cuiuscunque fuerint ætatis: & qui eos suscipiunt, non habent aliquos ius in ipsis, vt extra de infan. vel lactantib. expositis. c. 1. Bar.

b ¶ Intra decem dies.] De his decē diebus dic, quòd currunt à tempore scientiæ, & sunt continui: & si in tali loco est, quo venire non potest, restituitur per clausulam generalem: argum ff ex quibus causis maiores. l. prima. Alij dicunt quod sunt vtiles: cum scilicet experiri potest. ff de ædil. edict. cum sex. & de diuer. & temp. præ. l. prima. Si vero ille qui collegit expendit aliqua in C. de infantibus expositis, l. 1. quod autem causa alimē ti expendit, non repetit nisi in duobus casibus: scilicet cū protestatus est. ff. de nego gestis, Nesseunius. vel vbi collectus non vult ducere filiam suam in vxorem. C. de nuptijs. patrem.

c ¶ Habeat.] Non in seruum. C. de infantib. expositis, l. vltima. & ideo dicit iste eum habere, quia alius iam non potest petere puerum: puer tamē bene recedet ab eo cum

Capit. l. 6. c. 142. concor. Vasense 1. c. 9. Burc. l. 3. c. 201. Iuo p. 3. c. 13. Poly. l. 3. tit. 13.

¶ Expositos defendat ecclesia, si quis eorum calumniator extiterit. C. IX.

3 SI expositus [a] ante ecclesiam cuiuscunque fuerit miserationе collectus, contestationis ponat † epistolam, vt si is qui collectus est, intra decem dies [b] quæsitus, agnitusque non fuerit, securus habeat [c] qui collegit. Sane, qui post prædictum tempus calumniator extiterit, vt homicidia, ecclesiastica districtione damnabitur, sicut Patrum sanxit auctoritas.

† al. ponatur epistola.

DISTINCTIO LXXXVIII.

PRohibentur [d] ergo clerici cupiditatis negotia suscipere, non pietatis curam viduis, & orphanis impendere.

Unde Melchiades [a] Papa.

¶ De eodem. C. I.

In scripto de primitiua ecclesia, & munificentia Constantini ex cōcilio Chalcedon. c 3.

DEcreuit sancta synodus nullum deinceps clericum aut possessiones conducere [e], aut negotijs sæcularibus se immiscere: nisi in duobus casibus: scilicet propter curam miserabilium personarum, & propter curam ecclesiasticam ab episcopis sibi commissam, & ꝙ curam talem debeant suscipere clerici, probat duobus exemplis: scilicet Moysi & angelorum ascendentium, & descendentium per scalam, quam vidit Iacob: ad instar quorum prælati ecclesiæ debent ascendere contemplando, & descendere curam subditorum habendo.

e ¶ Conducere.] Scilicet causa cupiditatis, vt notatur 86. distinct. cap. vlt. & semper intelligo causa cupiditatis hoc fieri, nisi necessitas probetur. argumē. 12. quæstio. 1. cap. 1.

a ¶ Vbi

Prædicatores quique dñi angeli.

a ¶ Vbi liquido patet.] Id est, propter quod patet.

b ¶ Angelos.] Per angelos intelliguntur prædicatores qui

† Absunt iste duæ voces fere ab oībus manuscriptis.

Exod. 33.

bus se miscere, nisi propter curam pupillorum, [& † orfanorum] ac viduarum, aut si forte episcopus ciuitatis ecclesiasticarum rerum solicitudinem habere præcipiat. Vbi liquido patet [a], quia alia sunt negotia sæcularia, alia ecclesiastica. Nonne Moyses in sęculo erat, cum crebro tabernaculum intraret, & exiret; qui intus contēplatione raptus, foris infirmantium negotijs vrgebatur? *& infra.*

Gen. 28.

¶ Sic & Iacob ascendentes, & descendentes Angelos [b] vidit: quia videlicet rectores ecclesiæ non solum Deo contemplādo superna appetunt, sed deorsum quoq; ad membra illius miserando descendunt. Et Domini sacerdotes horum facta imitantur, & se custodiunt, & subditorum onera portant.

α ¶ Melchiades.] *Caput hoc habetur in scripto de primitiua ecclesia, & munificentia Constantini, quod in antiquis conciliorum voluminibus continenter sequitur post decreta Melchiadis (quamuis illa coniunctione forta sse factum est, vt hoc quoque scriptum olim decretis Melchiadis adnumerari solitum esset, cum tamen in eo de Niceno concilio & alijs, quę post Melchiadem gesta sunt, mentio fiat quod ex capite, ad futuram. infra 12. quæst. 1. apparet.*

Concil. Aquisgranense. c. 93. 14. 3. 4. c. clerici. Poly. l. 4. tit. 31.

Item Gelasius Papa ad episcopos per Lucaniam, c. 17.

¶ De eodem. C. II.

Luc. 19. † ne officia negotiationis, & spelunca potius fiat latronum] origin.

CONsequēs [c] est, vt illa quoque de Piceni partibus nuper ad nos missa relatio nunciauit, nō ꝓtereunda putaremus: id plurimos clericorum negociationibus inhonestis, & lucris turpibus imminere †, nullo pudore cernētes euangelicam lectionem, qua ipse Dominus negociatores ē templo verberatos flagellis asseritur expulisse, nec Apostoli verba recolentes, quibus ait: [Nemo militans Deo implicat se negōtijs sæcularibus.] Psalmistam quoque Dauid surda dissimulantes aure, cantantem [d]: [Quoniam non cognoui negotiationes [c], introibo in potentias Domini.] Proinde huiusmodi aut ab indignis post hac quæstibus noluerint abstinendum, & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio [f], vel cupiditate cessandum [g]: aut in quocumque gradu sint positi, mox à clericalibus officijs abstinere cogantur: quoniam domus Dei, domus orationis, & esse debet, & dici, ne per † officia negociationis potius sit latronum spelunca.

Talinhiare. Matth. 21.

2. Tim. 2.

Psal. 70. vide infra c. quoniam.

Item ex septimo canone Apostolorum.

¶ In sacris ordinibus constitutus sæculares curas assumere non debet. C. III.

Anst. l. 6. c. 179.

j EPiscopus, aut presbyter, aut diaconus, nequaquā sęculares curas [b] assumat; sin aliter, deijciatur.

Item Gregorius Romano defensori lib. 8. epist. xi.

¶ Episcopus sæcularibus causis occupari non debet. C. IIII.

PErlatum est ad nos reuerendissimum fratrem nostrū Basilium episcopum, velut vnum de laicis in causis

Negociationes per clericos quacunq; causa exerceri nō debent.

c ¶ Cōsequēs.] CASVS. Clerici in Piceni partib⁹ turpibus negociationi bus & lucris inhonestis immiscebantur: sed Gelasius docet hoc non esse faciendum: & hoc probat exemplo Christi, q negotiatores de templo expulit. Et duabus auctoritatib⁹. s. Pauli, vt nemo militās Deo, &c. & Dauid quoniā non cognoui, &c. Si qs autē negotiari voluerit, officio carere debet. Sequens c. planū est.

c ¶ Cōsequēs.] Quia sacerdotes erāt initiati, vt 2. q. 7. accusatio. Lau.

d ¶ Cantantem.] Id est, metrice describēdo tem.

e ¶ Negociatores.] Id est, falsā traditionē Iudęorū: quia scilicet credebāt se iustificari ex operib⁹ legis, figuras legis sectātes, à gratia resilientes: vel negociationis, id est, vt vilipemāt, & carp⁹ vēdāt.

f ¶ Ingenio.] Argu. ꝙ nec sub qualibet fraude excogitata possūt exerceri negociationes. ergo nec causa necessitatis, vt quidā asserunt nec causa lucri capiendi ad opus pauperū 1. q. 3. si quis obiecerit. Arg. cōtra extra ne cle. vel mona. ca. 1. 9. d. clericus. La.

g ¶ Cessandum, aut in, &c.] Videtur ergo ꝙ in eius optione sit an velit abstinere à quibus, aut ab officio. ff. de iure do. plerūq; §. vltimo: quod falsum est. Sed hic, aut. cōmin. tiuum 1. est 11. q. 1. placuit.

h EPiscop⁹.] ¶ cum [Infra 21. q. 2. c. 1. 2. & 3. & in q. stione 1. te quidem. Perlatū.] CASVS. Basilius eps tanquam aliquis laicus ibat extra suum episcopatum coram iudicibus sæcularibus aduo-

r ¶ Et est sensus si monitis cessantibus: diu spēlatur cū eis: aliàs abijciuntur à clero: & nō minus à negociatione cessabunt. Arg. 1. q. 1. c. 8. & 81. di. sin si quis. Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

aduocando. Quod cum audisset Gregorius, præcepit Romano defensori, vt prætatum Basilium intra quinque dies cogat reuerti: quoniam propter hoc dignitas ejus vilescit. Nam si ibi amplius eum stare permiserit, vterq; grauiter punietur. Sequentia capitula plana sunt vsq; ad pal eam: illam, [Iiciens.] quæ in scholis non legitur, sed in ea ratio assignatur quare in domo, vel re consimili non est vsura, sed pecunia sic: & hoc triplici ratione. Prima est: quia pecunia nō est dispositā nisi ad emendum. Secunda est, quia ex agro eum arando fructum capio, & ex domo vsum māsionis: & ideo domum locādo vel fundū, uideor quasi permutare lucrum cum lucro, sed ex pecunia reposita nullum fructum capio. Tertia ratio est: quia ager vel domus veterascit, sed non pecunia, & hoc est i prima columna, vbi dicitur, primo quidem

a ¶ Et prætor jis.] Id est, locis iudicij tractandi. Quid sit prætorium habemus. ff. de iusti. & iur. l. pen.

b ¶ præceptum.] Infra 23 q.4. iustum in fra 14.q.4.clerici.

c ¶ Quinq; diebus.] Arg. moré posse purgari 1. item nota. inducias & expectationes quinque dierum: & hoc à tempore quo suscepit litteras. extra de ap. sup eo.4.q.4.c.1.& q.3.c.1. quadoque duorum. 5.q. 2.c.præsenti.

d ¶ Piscopus tuitionē:] Id est, apertionem, vt scilicet coram eo non aperiantur sed coram magistro census. C. de testa.l.cōsulta. Vel dic tuitionē, id est, q̄ sit aduocatus. alias per eū debet adimpleri quod in testamentis relictum est extra de test. si. hæredes. & ff. de pe. hēr. hæreditas in fi. 10. Dico ergo vt dixi, non suscipiet ex hoc officiū aduocationis.

e ¶ Piscopus.] ¶ Ad se reuocet.] Principaliter, vel per se: & tunc non est contra 86.dist. fratrem.

Piscopus gubernationem.] Sed p archipresbyterū, nam partiri debet onera sua. extra de offi. archipresby. c. vlt. arg per alios nobis licere quę nobis p nos nō licent 3. arg. 5. q. 3. c. vlt. ar. 12. q. 1. præcipimus. Et valet ad quæstionem q̄ ecclesia possit alicui concedere gladium 4. licet. ei non liceat eo vti per se. 23. q. vl. c. sæpe. Similiter inuenitur: quod licet nobis p alios, & per nos, vt di. 95. illud superfluum. & econuerso, qđ non licet nobis per nos, nec per alios. 46. dist. sicut. 83. q. vlt. his à quibus. & consequitur quis per aliū qđ non potest.

1 Adde an & qñ possit mora purgari vel non: no. Bar. in l. si insulam ff. de ver. obl. Bal. in l. fi. post tres ff. si quis cau. gl. & Doc. in c. potuit de loca.

2 Dic q̄ vbi psona à testatore deputata est: illa exequi. 12. qō 2. de laicis in fin. Archid. Potest qs p aliū qđ nō potest p. se. 3 An hoc p cedat regulariter.

l. Labeo. de vsuc. l. in regula. alteri lib. bonus tex. & ibi Bal. in l. 1. ne aët. C. de ead. col. 49. dist. Adrianus 2.

saecularibus occupari, & prætorijs[a] inutiliter deseruire. Quæ res quoniam & ipsum vilem reddit, & reuerentiam sacerdotalē annihilat; statim vt experientia tua hoc præceptum[b] susceperit; eum ita ad reuertēdum districta executione commpellat, quatenus ei illic te insistente quinq; diebus[c] sub qualibet excusatione immorari non liceat; ne si quolibet modo eum ibidem amplius moram habere permiseris; cum ipso apud nos grauiter incipias esse culpabilis;

Item ex concilio Chartaginensi 4.c.18.

¶ Testamentorum tuitionem, & curam rei familiaris episcopus non suscipiat. C. V.

ij EPiscopus tuitionem[d] testamentorum non suscipiat. Poly. l. 4. tit. 8.

Item ex eodem, c.20.

¶ De eodem. C. VI.

iij EPiscopus nullam rei familiaris curā ad se reuocet[e]; sed lectioni, & orationi, & verbi Dei prædicationi tantummodo vacet.

Item ex eodem, c.17.

¶ De eodem. C. VII.

iiij EPiscopus gubernationem[f] viduarum, & pupillorum ac peregrinorum non per seipsum, sed per archipresbyterum, aut per archidiaconum agat. Poly. ibidem.

Item Gregorius Quertino expræfecto, epistola 30. lib. 10.

¶ Ratiociniorum causas clericus suscipere non debet. C. VIII.

INutile, & valde laboriosum est, hominem litteratum, ratiociniorum causas assumere, & in eis se, quod non expedit, obligare.

Item Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorum.

¶ Fugiendus est clericus negociator. C. IX.

NEgociatorem[a] clericum, & ex inope diuitē, ex ignobili: glorioſum, quasi quandam pestem fuge.

Item Augustinus in libro quæstionum veteris & noui testamenti, c.127.

¶ Clerico negociari non licet. C. X.

Iuo par. 8. c. 89. Panu. l. 7. c. 26. FOrnicari omnibus semper non licèt[b]: negociari vero aliquando licet, aliqando nō licèt. Antequam enim eccleſiaſticus quis ſit, licèt ei negociari: facto iam, non licet[c].

Item Joannes Chryſt. ſuper Matthæum, [id eſt Auctor operis imperfecti, hom. 38. ad c. 31. Matt.]

¶ De eodem. PALEA C. XI.

Paulo aliter. EIjciens Dominus vendentes & ementes de templo, ſignificauit, quia homo mercator vix, aut nunquam poteſt Deo placere. Et ideo nullus Chriſtianus debet eſſe mercator: aut ſi voluerit eſſe, proijciatur de eccleſia Dei; dicente propheta: [Quia non cognoni negociationes; introibo in potentias Domini.] Quemadmodum enim qui ambulat inter duos inimicos ambobus placere volens, & ſe comendare, ſine maliloquio eſſe nō poteſt (neceſſe eſt enim, vt iſti malè loquatur de illo, & illi malè de iſto) ſic qui emit, & vendit, ſine mendacio & periurio eſſe nō poteſt. *& paucis interiectis.* ¶ Sed eſt nec ſtabilis ſubſtantia eorum, neque ad bonum proficit, quod de malo congregatur. Qemadmodum enim ſi triticum, aut aliud † tale cernas in cribro; dum huc & illuc iactatur, grana omnia paulatim deorſum cadunt; & tandem in cribro nihil remanet, niſi ſtercus ſolum; ſic de ſubſtantia negociatorum nouiſſimè nil remanet, niſi ſolnm peccatum. Sed omnes homines videntur eſſe mercatores. Oſtendam ergo, quis non eſt negociator; vt qui talis non fuerit, eum in telligas eſſe negociatorem; vt. Quicunque rem comparat, non vt ipſam rem integrā. & immutatam vendat; ſed vt materia ſibi ſit inde aliquid operandi; ille non eſt negociator. Qui autem comparat rem, vt illam ipſam integram, & immutatam dādo lucretur; ille eſt mercator, qui de templo Dei eijcitur. Vnde ſuper omnes mercatores plus maledictus eſt vſurarius. Ipſe namque rem datam à Deo vendit, non comparatam, vt mercator; & poſt fœnus rem ſuam repetit, tollens aliena cum ſuis; mercator autem non repetit rem venditam. Adhuc dicit aliquis. Qui agrum locat, vt agrariam recipiat, aut domum, vt pen ſiones recipiat, nomen eſt ſimilis ei, qui pecuniam dat ad vſuram? Abſit. Primum quidem, quoniam pecuniam nō ad aliquem vſum diſpoſita eſt, niſi ad emendum. Secūdo, quoniam agrum habens arando acccipit ex eo fructum, habens domum, vſum manſionis capit ex ea. Ideo qui locat agrum vel domum, ſuum vſum dare videtur, & pecuniā accipere, & quodammodo quaſi commutare videtur cum lucro lucrum: ex pecunia repoſita nullum vſum capis. Tertio ager, vel domus vtendo veteraſcit: Pecunia autem cum fuerit mutuata, nec minuitur, nec veteraſcit: [Et menſas nummulariorum ſubuertit.] Peccunia ſpiritualiter homines intelligūtur; quia ſicut nummus habet charagma

Psalm. 70.

Matth. 21.

taliquam bla-di ſpeciem.

aliquis agit per se, & nō per alium, vt 5. q. 3. in criminalibus. B. ADDITIO. Circa hoc dicas, q̄ quando aliquis potest aliqd facere ſua auctoritate: tūc nō est vis ſiue per ſe, ſiue per alium faciat, niſi ſpecialiter prohibeatur: ſed vbi ſua auctoritate non poteſt facere, ſed alterius: tunc locum habet q̄ non poteſt alteri committere. extra de offi. deleg. quoniam apoſtolica. vbi Innocen. ſic no. Archid.

a NEgociatorē.] Sed nunquid licet clerico habere tabernam? videtur quòd ſic. C. de epiſc. & cler. l. 2. ſed dicimus, quòd licet lex concedat, canon tamen non permittit. 15. q. 3. cū autem. Vel dic, quòd poteſt habere tabernā propter neceſſariā & honeſtam negotiationem. Clericus tabernā habere poteſt. 1 Adde qd veniat appellatione taberne. no. ta. in leg. tabernę. ff. ff. & verbo ſign. & in l. qui. tabernas. ff. de contrah.

b FOrnicari.] ¶ Sē per non licet.] Id eſt, nunquam. 32. qō. 4. nemo. Arc. cōtra 31. q. 1. hac ratione. ſed licèt aliquādo licētia pęnę, ſed licentia culpæ nō, quia nō euadit culpam. dist. 4. e. denique. 2.

2 Dic q̄ fornicatio nulli vnq̄ impunè conceditur. 27. qō. 1. nubendi. Archidia.

c ¶ Non licet.] Arg. quòd propter mutationem ſtatus quod ipſi erat licitum, fit illicitū. & cōtra. arg. dist. 31. c. lex continētiæ. Arg. contra 12. q. 1. non dicatis.

Neque

Universidad de Deusto
Biblioteca

charagma Cęsaris,sic homo Habet charagma Dei. Et quemadmodum solidus,qui non habet charagma Cæsaris, reprobus est; ita & homo, qui non ostendit in se imaginem Dei, reprobus æstimatur. Vnde Esaias dicebat ad Hierusalem: [Pecunia tua reproba est, caupones tui miscent vinum cum aqua,&c.] Ideo ergo mensas nůmulariorum euertit,significans,quia in templo Dei non debēt esse nummi,nisi spirituales,id est,qui Dei imaginem,nō diaboli portant. Aut certe mensas nummulariorum, sacerdotum dicit scripturas. Nouo enim testamento succedente priori,euersæ sunt scripturæ illorum. *Esa.1.*

¶ Hæc Palea (quemadmodum & sequens) est in aliquot vetustis exemplaribus,in quibus Paleæ raro habentur. Est autem sumpta ex auctore operis imperfecti (cuius multæ sententiæ partim reiiciendæ,partim in bonam partem interpretandæ sunt.) & quidem multis locis de industria,quod ibi plenius hic,in summam redactum est, incolumi ferè sententia. Quamobrem ea tantum mutata aut locupletata sunt; quæ valde conducere visum est. Quod etiam in sequenti capite est obseruatum.

Item ex verbis Augustini:[hinc inde collectis,& in summam redactis ad Ps.70.versi.Quoniam non cognoui.]

¶ De eodem. PALEA. C XII.

QVoniam non cognoui litteraturā.]aliqui codices habent: [negotiationes;]in quo diuersitas interpretum sensum ostendit,non errorem inducit. Ergo si propterea iste tota die laudem Dei dicit,quia nō cognouit negotiationes;corrigant se Christiani,non negotientur. Sed ait mihi negotiator: Affero ex lōginquo merces;mercedem laboris mei, vnde viuam, peto:dignus est operarius mercede sua. De mendacio,de periurio agitur,nō de negotio. Ego enim mentior,non negotium. Possem enim dicere;tāto emi tanto vēdam:si placet,eme. Quomodo ergo reuocas à negotiatione? omnes artifices mētiuntur,sutores,agricolæ. Vis, vt optem carū tempus, vt possim vendere annonam,quam seruaui? Sed non hoc faciunt, inquis, agricolæ boni:nec illa negotiatores boni. Quid enim? Etiam & filios habere malum est; quia,quādo eis caput dolet,malæ & infideles matres ligaturas sacilegas, & incantationes quęrunt? omnia ista hominum,nō rerum peccata sunt. Quęre ergo episcope (dicit mihi negotiator) quomodo psalmistam intelligas, & noli me prohibere à negotiatione; negotiatio enim me nō facit malum, sed iniquitas mea,& mendacium meum. Quæramus ergo negotiatores, qui prę sumunt gloriari ex suis operibus; si sunt contra illam gratiam, quā hic psalmista cōmendat, vt nemo de suis operibus glorietur. Et sicut cōtra medicos superbos salutis pollicitatores vigilat,hoc,quod dictum est:[tota die saluté tuam.]sic contra negotiatores de operibus suis gloriantes vigilat, hoc quod dictum est: [os meum annūciabit iustitiā†tuam.] Vnde & Dominus expulit illos de templo volentes suam iustitiam statuere,& ignorantes iustitiam Dei. Merito dictum negotium,quia negat otium,quod malū est,neque quęrit veram quietem,quæ est Deus. *Luc.10.* *Psal.87.* *†iustitiā tuā ‖ Psal.70.* *id est non meam,&c. Aug.*

Item Cassiodorus in in eundem Ps.70.in eundem versiculum.

¶ De eodem. C. XIII.

QVid est aliud negotium†, nisi quæ possint vilius cōparari,carius velle distrahere? *& infra.* Negotiatores ergo illi abominabiles existimātur, qui iustitiam Dei minimè considerantes per immoderatum pecuniæ ambitū polluūtur, merces suas plus periurijs onerādo,quàm pretijs. Tales eiecit Dominus de templo dicens; Nolite facere domum patris mei, domum negotionis. *†ar.negotiari* *Io.2.*

Item Cyprianus ad clerum,& plebem Furnitanorum,lib.1.epist.9.

Nomine

NEque.] Hæc est 2.pars dist.& est pars illius 21.q. 3.Cyprianus.

CASVS. Statutum fuit in concil.Chalcedon.su. 86.dist. in ca.peruenit. vt nullus laicus clericum in testamento ad tutelam nominaret:contra quam constitutionem Victor

¶ Nomine sacerdotis careat,qui Dei ministros à suis auocat officijs. C. XIIII.

Iuo p.6.c.393. 2 NEque apud altare Dei[a] meretur nominari in sacerdotum prece,qui ab altari sacerdotes & ministros voluit auocare. Et ideo Victor,cum cōtra formam nuper in concilio à sacerdotibus datam Geminium Faustinum presbyterum ausus sit tutorem cōstituere; non est, quòd pro dormitione eius apud vos fiat oblatio;aut deprecatio aliqua nomine eius in ecclesia frequentetur: vt sacerdotū decretum religiosè, & necessarie factū seruetur à nobis.

DISTINCTIO LXXXIX.

2 Tit.3. 1 pa. [D]*Omui[b] quoque suæ oportet episcopū bene esse præpositum,vt quædam inde quodammodo futuræ dispensationis argumenta sumantur. In dispensatione vero ecclesie hanc regulam obseruandam nouerit,vt nulli quātumlibet exercitatæ personæ duo simul officia committat: neq; secularibus viris res ecclesiasticas gubernandas committat.*

Vnde Gregorius x scribit omnibus episcopis.

Poly.l.4.tit. 23. Anl.l.9.c.108. Iuo p.6.c.344. ¶ Vni personæ duo non committantur officia. C. I.

SIngula[c] ecclesiastici[d] iuris officia singulis[e] quibusque personis singulatim committi iubemus. Sicut enim vno tempore sunt plura officia committenda: & sicut varietas membrorū per officia diuersa præstat cor poti fortitudinem & venustatem, sic personarū varietas per singula officia distributa ecclesię præstat fortitudinem,& venustatem: alioquin esset ibi confusio.

Victor cum moriebatur presbyterum Geminium Faustinum in testamento suo fecit tutorem: & ideo prœcepit Cyprianus, vt pro eo nullę orationes in ecclesia fiant, nec oblationes recipiantur.

a ¶ Dei.] Et nonne accusatur iste post mortem, cōtra id.23.dist.quorundam. C. si reus vel accu. mor. fue. l.1. Accusari & 22 Sol. dicunt quidā, q accusari potest, quis post mortem? Adde q mortali peccato. Sed H. dicit q iste non accusatur: qa potest quis tem per instrumentū, id est, per testamentum eum decessisse in post mortē strumentum, id est, per testamentum eum decessisse in 1 regulariter notorium erat eum impœnitentem decessisse 2:aliàs nō non pōt. l. 1. posset acusari post mortem nisi de hæresi. 24.quæst. 2. 2. & 3. C. si lanē. & in illo casu. Item & in alijs sm quosdam, vt 24. re. vel accus. q.2. in summa. C. ad legem iul. ma. l. vlt. Sed nonne dēt 2 Fecerat. n. præsumi pro isto: quia etiā in vltimo instanti potuit pę cōtra id. 93. niterere, vt 26. q.6. qui recedunt. &c. cognouimus? Argu. in concilio contra. de pœ. dist. 1. c. agite. Dicit ergo H. q cum mor continet: & taliter peccauerit, nec pœnituerit, nō debet pro eo ora ita notoriū ri. 13. q. vlti. c. vlti. & punitur hic in quo deliquit. 12. q. erat eum im 2. de vitio. vel hoc intelligas qu ad sepulturam tantu pœnitentem extra de tornea. c. 1. Io. Credo. 3. hoc ad terrorem iniqui decessisse. & tutum: nec modo locum habere. Quod vitimo dicitur non sit tur, seruatur, de facto. 86. dist. c. vlt. B. ideo non obla- pro eo obla- tio in alta- ri. 13. q. 2. pro eo eccle- siastib. Archi.

[D]*Omui quoque suę.*] Hæc dist. diuiditur in tres partes: in quarū prima dicitur, q vni personæ non debēt committi duæ dignitates vel officia. Secunda ibi, [Volumus.] Tertia ibi, [Propinquis.] Ioan. de Fan.

‖ Idem no. CASVS. In hac 89 dist. repetit illud ca. apostolicæ regu hic Lau. & la: Oportet ordinandum domui suæ esse bene præpositum, idem credit tum. Et ostendit q in hoc debet esse prouidus, vt sicut Archidiac. in domo seculari diuersa officia vni personę nō committūtur, sed pluribus: sic episcopus in ecclesiasticis officijs obseruabit, singula officia singulis cōmittēdo: ita tamen q̄ administrationem rerum ecclesiæ laicis non committat. Et habet hæc distinct. quatuor articulos.

b ¶ Domui.] Hoc c. tractauit magister. su. 47. dist. §. necesse. Sed aliter hic, & aliter ibi 4. ibi. n. exposuit, domui, id est, familiæ suæ. hic aliter, domui suæ, & illud est quasi prę paratorium ad illud vt in hoc §. Inuit G. Ostēdit ergo in hac dist. 89. qualiter, prę latus ecclesiastica beneficia debeat di spensare: quia plura nō debet committere 5. vni: & q̄ nō debet laicos œconomos cōstituere in ecclesia vel vicedominos 6: & q̄ ecclesiastica officia propinquis nō cōcedat. La. infra ead. decenter. 4 Qualiter i statutis, & qualiter in legibus caput hoc noid est, ecclesiæ suæ, & illud est quasi prę paratorium ad illud vt in hoc §. Inuit G. Ostēdit ergo in hac dist. 89. qualiter, prę latus ecclesiastica beneficia debeat di spensare: quia plura nō debet committere 5. vni: & q̄ nō debet laicos œconomos cōstituere in ecclesia vel vicedominos 6: & q̄ ecclesiastica officia propinquis nō cōcedat. La. infra ead. decenter. vide q̄ Bar. in l. lex. Cornelio. §. domūs. ff. de iur. & l. qui domū, & l. nec Labeo. ff. de adult. 5 Vt inf. c. 1. 6 Vt inf. ea. quia & cap. seq.

SIngula.] CASVS. Ēpi plura officia vni committebant personæ: sed docet Greg. hoc non esse faciendam. Nam sicut in humano corpore singula mēbra suum habent officium: ita in ecclesia Dei (secū dū Pauli sentētiam) singuli singula debēt habere officia: nec vni psonę quātū cumque exercitatę 7 Ad hoc 2. q̄. 1. §. sciendum in fin. & c. mul ti. 16. q. 1. presbyteros. Vnus vicem plurium sup plere nō po test.

c ¶ Singula.] Nota, q̄ difficile est, vt vnus vicem duorū obtineat 7. ff. de pact. si plures. C. de assesso. nemo. ex tra de test. ad hæc C. de testa. consulta. vbi dr, q̄ absurdum est, si promiscuis actibus rerum turbent officia. Arg. contra inf. 21. q. 1. ca. vlt. & ff. quod cuiusq; vniuer. ficut. §. vlt. Similiter lex dicit quod non potest quis p libertus §. præscripitio. Solu. regulare est, quod vna persona non suppleat vicem plurium 8. nisi in causa necessitatis, vt idem sit carnalis & spiritualis pater 9. 30. q. 1. ad limina. Vel prælatus in diuersis ecclesijs. 10. q. 3. vnio. vel idem sit eligens & confirmans. extra de elec. cum inter. vel vt ipsemet tradat sibi possessionem ff. de contra h. empt. fistulas. §. fundum. vel nisi causa vtilitatis, vt cum duæ ecclesiæ vni committantur. 16. q̄. 1. & temporis. vel vt idem seruus vicem plurium dominorum sustineat. ff de stipu. ser. l. 1. §. communis. vel vt apud semetipsum aliquis emācipetur, vel adoptetur ff. de adop. si consul. l. ac. 8 Concor. dat. l. fi plures. cum con cor. ibi addi. ff. & pac. 9 Ad hoc ff. de acq. & lu. l. accipientis argu. ff. de ma. vin. si eo gatus §. vlt. licet videatur. cōtra. ff. de oft. cōs. l. 1. §. fin. Fm Ioā. de Fac.

ADDITIO. Vbi de hoc, & extra de proba. ex litteris. ibi videas.

d ¶ Ecclesiastici.] Non ordinum, sed dignitatum. vnus enim bene habet omnes ordines: licet ab vno tantum denominetur.

e ¶ Singulis.] Infra 21. quæst. 1. c. vlt. contra. Sed illud ex speciali priuilegio: hoc ex generali iure. 16. q. 1. hinc. Lauren.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita in ecclesiæ corpore secundum veridicam Pauli sententiam, in vno eodemque spiritu alij conferendum est hoc officium, alij committendum est [a] illud: neque vni, quantumlibet [b] exercitatę personæ, vno tempore duarum rerum officia committenda sunt: quia sit totum corpus est oculus [c], vbi auditus? Sicut enim varietas membrorum per diuersa officia, & robur corporis seruat, & pulchritudinem [d] repræsentat; ita varietas personarum diuersa nihilo minus officia distributa & fortitudinem, & venustatem sanctæ Dei ecclesiæ manifestat. Et sicut indecorum est, vt in corpore humano alterum membrum alterius fungatur officio; ita nimirum noxium, simulque turpissimum, si singula rerũ ministeria personis totidem non fuerint distributa.

Rom.12.

α ¶ Gregorius.] *Caput hoc. a collectoribus ita citatur, quasi sint verba alicuius epistolę B. Gregor. ỹ Verum a Ioanne diacono lib. 2. vitę eiusdem sanctę Pontificis, num. 54. sic referuntur. Singula* ecclesiastici iuris officia singulis quibusque personis singulatim cõmitti debere dicebat; asserẽs, quia sicut in vno, &c. *Ex ea autem nonnulla sunt emendata.*

Item Gregorius Anthemio subdiacono, lib. 9. epist. 66.

¶ Quilibet episcopus vicedominum, & œconomum habeat. C. II.

2 VOlumus, vt frater noster Paschasius & vicedominum [e] sibi ordinet, & maiorem [f] domus: quatenus possit vel hospitibus & superuenientibus, vel causis, quæ eueniunt, idoneus, & paratus existere. Si vero & negligentem eum prospicis. & ea, quæ diximus, implere differentem; omnis clerus [h] eius adhiberi debet, vt communi consilio ipsi eligant, quorum personæ ad ea, quæ prędiximus valeant ordinari.

Poly. li4. tit. 22. Anſl. 6. c. 145.

Hinc α colligi potest archidiaconi electionem a cũcto clero, si episopus negligens, vel differens fuerit, canonice fieri posse. Officium vicedomini est episcopatum † disponere.

†episcopium.

Unde Gregorius Clementinæ patriciæ, lib. 1. epist. 11. post alia.

α ¶ Hinc.] *Verba hæc vsque ad vers.* officium. *absunt a pleriſq. vetuſtis exemplaribus.*

¶ Quid sit officium vicedomini. C. III.

DIaconum vero Anatolium, quẽ ad nos dirigi poposciſtis, hoc nos facere nõ posse, causæ magis modus

Anſl. 7. c. 77.

a ¶ Committendum est.] Alius habebit Archidiaconatum: alius autem archipresbyteratum: & fide alijs 1. arg. infra 13. q. 1. c. 1. & 2. Laur.

b ¶ Quantumlibet.] Arg. non esse derogandum iuri generali propter personæ prærogatiuam. supra distin. 61. miramur. supra dist. 78. si quis. Laur.

ADDITIO. Sed tamen propter personæ vtilitatem bene receditur. 1. q. fi. tali. 15. quęst. vl. c. 1. Io. de Fant.

c ¶ Oculus.] Id est, si omne officium attribuitur. ei, qui dicit in ecclesia oculus, vbi erit auditus, id est auris: i. officiũ qđ ei attribuitur, qui dicitur in ecclesia auris? Per oculũ intelliguntur maiores in ecclesia. qui sib. & aliis prouidẽt. Per aurem in ecclesia discreti intelliguntẽ & scientes. Vel referas hoc ad illud quod dixit, q di uersitas officiorum sit in ecclesia: aliàs nõ obstare; qa si totũ, &c. quasi dicat, si omnes in ecclesia essent vni⁹ officij, quo modo implere corpus ecclesiæ, cum diuersis opus est?

Oculus & auris quos in ecclesia significant.

d ¶ Et pulchritudinem.] Singula queq; locum teneant sortita decenter. Laur.

VOlumus.] Hęc est secũda pars d. qua probat. p. qua tuor c. q. in qualibet ecclesia debet esse œconomus. Io. de Fã. CASVS. Paschasius episcopus nec vicedominũ, nec maiorẽ domus in sua ecclesia ordinabat, q causis interesset, & hospitibus prouideret. Quare Gregorius p̃cipit Anthemio subdiacono, vt moneat Paschasiũ quatenus vicedominũ, & maiorẽ domus in sua ecclesia ordinet. Si vero hoc negligat, clerus ecclesiæ eligat aliquos, quorũ personæ ad hoc valent ordinari.

e ¶ Et vicedominũ.] Exponit H. i. œconomum rerum episcopalium, qui rebus episcopalibus, & hospitibus superuenientib. prouideat.

Maioratus dignitas est in quibusdam ecclesijs.

f ¶ Et maiorem.] Id est, œconomum rerum canonicorum, & ille intellectus habetur ex rubrica quadã. Vel maioratus est quædam dignitas quę est in quibusdam ecclesijs, vt Vercellis in ecclesia S. Mariæ.

g ¶ Vel hospitib.] Quia episcopus non potest in proprio persona tractare talia negocia. 5. q. 3. quia episcopus. & referas quod dicitur de hospitibus, ad vicedominum.

Negligens prælati suppletur per subditos.

h ¶ Clerus.] Ar. q̃ si prælatus non vult vel negligit facere ea quæ debet, debent suppleri p̃ subditos: & econuerso.

eum vicedominum, vt gubernaret tres episcopatus, nõ potuit eum sibi concedere: & magis propter hanc causam, quam propter aliquam aliam dutitiam eum sibi non concessit.

i Vicedominum.

a ¶ Vicedominum.] Ex hoc cap. patet, q̃ vicedominus est

b ¶ Episcopos.] Vel etiam alios prælatos. quilibet enim prælatus debet œconomum cõstituere. C. de episcopis & cericis. omnes. §. hoc nihilo minus arg. 9. qõ. 3. cũ simus. extra de offic. ordi. cum vos. De officio œconomi, syndici, actoris, not. 16. q. 7. quoniã. Arg. q̃ episcopum posset corrigere œconomus res ecclesiæ dispensantem, sicut & archidiaconus 1. argu. distin. 74. honoratus.

Eſm œconomus corrige re potest.

c ¶ Testimonio.] epi scopo enim phibent testimonium œconomi suæ administrationis: sed cubicularij sui perhibent testimonium suæ conuersationis, vt 2. q. 7. cum pastoris. Io.

INdicatũ est.] CASVS. Ioan. episcopus Carolitanus cõmiserat curã episcopatus in tpalibus q̃busdã laicis, qui rustici ecclesiæ suis bonis expoliauerũt: de quo rustici fuerũt Papę cõquesti. præcipit ergo Papa Ioanni episcopo. vt rei veritatẽ inquirat: & ſi laici inueniãt in culpa cum pœna legali compellantur rediere vniuersa, & de cętero non committat curã episcopatus laicis sed clericis quos corrigere possit.

Laici corã iudice ecclesiastico possunt quando conueniri.

d ¶ Inter eos.] Sed nõne isti erãt laici? ergo debẽt cõueniri sub sæculari iudice, vt 11. q. 1. experiẽtia? Sed ideo cõueniunt coram ecclesiastico, qa rapuerant bona ecclesiæ, vt ext. de foro compe. c. cũ sit generale. & est hoc cõtra rectores ciuitatũ qui compellunt rusticos ecclesiarum sub se respondere 2. Alij dicũt seruos & liberos ecclesiæ sequi forũ dominæ id est, ecclesiæ, vt dixi 11. q. 1. c. 2. rusticos autem non, sed sæculares: nisi ecclesia ab Imperatore consecuta esset iurisdictionem super eos. argu. 63. dist. c. ego. extra de app. si duobus versus dñ. hic laicos istos conueniri in foro ecclesiæ rattione prædicta, & quia adhuc erãt in administratione, vnde ratione administrationis, rusticos cõ ueniri poterant sub episcopo. argu. 2 q. 6. c. eiqui. §. nulli quoq. offici post depositam administratio nẽ non, nisi forte in breui, vel nisi fugerẽt. in authẽ. vt iu. fine quoquo suſ. §. quis autem. & §. necessitatem. Alij dicunt quod ille episcopus reprehensus fuerat: quia œconomum fecerat aliquem de illis laicis, qui tantũ clericus esse debet: alias bene posset eis committere curã rusticorum & aliorum bonorum episcopatus. 77. dist. c. 2. in fi.

2 Dicit hic Hug. & in hoc puncto ptãs Bono. voluit obtinere contra nõ eſm, sed non potuit. de hoc not. 16. q. 1. cap. §. gñaliter. §. nouarum. in ver. iuxta. Archi.

e ¶ Cum pœna.] Isti committebant crimen concussionis: cuius pœna quadruplum est, vt 18. dist. quoniam.

Concussionis pœna.

quàm rigoris austeritas facit. Vicedominum [a] enim eum constituimus, cuius arbitrio episcopium commissimus disponendum.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 26.

¶ De eodem. C. IIII.

16. q. 7. quoniã in quibusdam. Anſl. 6. c. 143. Poly. li4. tit. 22. Deusdedit. p. 4.

QVia in quibusdam ecclesijs, sicut ad nos peruenit, sine œconomo episcopi res eccclesiasticas tractant; placuit omnes ecclesias habentes episcopos [b], etiam œconomum habere de proprio clero, qui gubernet ecclesiæ res cum arbitrio sui episcopi, vt non sine testimonio [c] sit gubernatio ipsarum rerum ecclesiasticarum; & ex hoc eueniat res eiusdem ecclesiæ dispergi, & sacerdotali dignitati obtrectatio generetur. Si vero quis hoc non obseruauerit, diuinis subiaceat regulis.

¶ *Hic idem canon refertur infra 16. q. 7. c. quoniam in quibusdam, ex versione Dionysii. Hic enim est ex prisca, quæ extat in collectione Isidori.*

Item Gregorius Ianuario Carolitano episcoqo, libr. 7. epist. 66.

¶ Sæcularibus viris res ecclesiasticæ non committantur. C. V.

Anſl. 6. c. 146. † cõmittetes] orig.

INdicatum est nobis, quòd laicis quibusdam curam vestri patrimonij commiseritis †, qui postmodum in rusticorum vestrorum deprædationibus, atque [a] fatigationibus fuerint deprehensi; & reddere res, quas indecenter retinent habitas, quasi suę ditionis, quippe vestrę nõ suppositi curationi, postponant, vobisque despiciant actuum suorum reddere rationem. Quod si ita est, districte à vobis discuti conuenit, atque inter eos [d], ecclesiæ, quę vestrę rusticos causã examinare subtilius. Et quidquid in eis fuerit fraudis inuentum, cum pœna [e] legibus statuta reddere compellantur. De cætero vero cauendum à fraternitate vestra est, ne sæcularibus viris, atque non sub regula nostra degentibus, res ecclesiasticæ committantur; sed probatis de vestro officio clericis. In quibus, si quid reperiri

est, qui habet potestatem super res ipsius episcopatus. œconomus, qui super res canonicorum: cui scilicet res ecclesiastica gubernanda mandatur. C. de sacrosanct. eccle. iubemus. in princip. Et sicut episcopus dispensat res episcopales sub testimonio vicedomini: sic canoni res ecclesiasticas sub testimonio œconomi: & econuerso. vt 16. q. 7. quoniã. & 12. q. 1. manifesta. Ille œconomus in quibusdam ecclesijs appellatur præpositus.

QVia in quibusdam.] CASVS. Dictum fuit in concilio Chalcedonen. q̃ quidam sine œconomis res ecclesiæ gubernabant. præcepit ergo concilium, vt vnusquisque episcopus habeat œconomum de proprio clero. qui arbitrio episcopi res ecclesiæ gubernet, ne propter absentiam œconomi res ecclesię dispergãtur, & episcopo infamia generetur; & qui contra hoc fecerit, d. uinis regulis subiacebit.

2 Arg. hoc ex. acco. & de foro compe. transfundã nam ipse est p̃ nitente. de iure ro phyt. l. 2. c. tra de locat. Archidiac.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& hoc cum ciuiliter agitur.cum vero criminaliter punitur pro arbitrio iudicis,vt 1.q.1.concussionis. & sic ecclesia suum quandoque potest cum augmento repetere,vt 12.q.2.c.in legibus 1.sed argum.contra.ead.q. fraternitas.

Ecclesia sua quoq; cũ augmento reperit.

a ¶ Vt in subditis.] videtur ergo q̃ pdicti laici nõ sint de foro ecclesię; sed ideo hoc dicit,q̃ facilius coercentur Clerici quàm laici.

b ¶ Quàm accusent.] Id est accusabiles ostendant.

PROPINQVIS. Hęc est tertia pars d.in qua dicit,q̃ episcopus hoc officium nõ debet cõmittere suis consanguineis. Ioan de Fan.

CASVS. Hic est tertius articulus,vbi dicitur, quod episcopus non debet committere consanguineis vel fauore sibi coniunctis res ecclesiæ gubernandas.

DEcenter.] CASVS. Quærimonia facta fuit in cõcilio Toletano,q̃ quidam episcopi res ecclesię dabant gubernãdas cõsanguineis, vel fauore sibi coniunctis,per quos res ecclesię lędebantur. Ideo statuit cõcilũ, vt talibus administratio non committatur:qũ administratione remoueantur, & epi excõmunicationi annuæ subiacebũt,& quę male ablata sunt, reddantur in duplum ab ipsis, qui abstulerunt.

c ¶ Aut sanguine.] Sic decima qõ.2.hoc ius in fin.Vel intelligę de ijs,q̃ malę vitę sunt.alias videtur esse contra supra distinctio.86. nõ satis. quis enim carnem suã odio habuit? 13. quæst 2.non ęstimemus.Sed quare phibet hic de propinquis?ideo,quia magis proni sunt episcopi ad dandum coniunctis personis quàm alijs. Sic sæpius & fortius prohibetur fornicatio; quia potius peccatur hoc genere peccati 50. distinct.quia tua. Item sicut magis punitur qui interficit vxorem quàm matrem:quia pronior es sunt homines ad illud faciendum, vt 33.q.ultio.2. admonere. Item sicut hac ratione subuenitur mulieri cum intercedit,nõ tamen cum dat: quia pronior est ad intercedendum quàm ad dandum, vt ff.ad Vellęian.l. 4.ltẽ & alia ratione prohibetur dare propinquis: quia semper præsumitur,quòd res ecclesiæ latenter lædanẽ

Epi citius propinquis, q̃ alijs dant.

Mulieri intercedenti, sed non dãti subuenitur.

poterit prauitatis, vt in subditis [a],emendare quod illicitè gestum fuerit,valeatis: quo videlicet [c] apud vos habitus sui officium magis conuenienter administrent, quàm accusent [b].

a ¶ Atque fatigationibus.] *In plerisque manuscriptis legitur*, atque ex fatigationibus,*in editionibus epistolarum B. Gregorij*, atque per hoc & fatigationibus. *in vno autem vetusto earundem epistolarum,codice*, atque per hoc ex fugationibus.

c ¶ Quo videlicet.] *Apud B.Gregorium legitur*,quod apud vos habitus sui magis officium commender,quàm excuset.

3 Propinquis etiam vel fauore sibi coniunctis ecclesiastica officia episcopus committere non audeat.
Vnde in Toletano concilio 10 c.3 .legitur.

¶ Ecclesiastica officia non committat episcopus propinquis,vel fauore coniunctis. C VI.

DEcenter omnibus placet,& in presenti tale rescinde re factum,& non esse de cætero faciẽdum. Quicumque † igitur pontificum deinceps aut sanguine [c] propinquis,aut fauore personis quibuscumque sibi coniunctis † talia lucra † commendare tentauerit;ad suum nefandę psumptionis excidium,& quod iussum fuerit,deuocetur in irritum;& qui ordinauerit, annuæ excommunicationi subiaceat. Quæ vero ablata fortasse fuerint,ab eo,qui tulerit,reddantur in duplum [d].

†*Nam quisquis*]orig. †*deuictis*]or. †*al.loca.*

4 Porro ipsa officia quare ita sint distinguẽda, & non vni personæ omnia committenda,ex auctoritate Gregorij, & Bonifacij Papæ datur intelligi;qui sic aiunt.

¶ Caput hoc penè ijsdem verbis legitur in epistola Bonifacij II. ad Eulalium,& Gregorij I.ad episcopos Galliarum,lib.4 epistо 52. Sic quoque in alijs epistolis B. Gregorij multa legantur, quæ inscriptis superiorum Pontificum habentur.

¶ Graduum & ordinum distributio ecclesiasticam vnitatem conseruat. C. VII.

AD hoc dispẽsationis †diuinæ prouisio gradus diuersos [e],& ordines constituit esse distinctos, vt dum

†*al. dispositionis.*

reddię quarę vni psonæ nõ sunt dãda diuersa officia.

A. D hoc dispensationis.] CASVS. Gregorius & Bonifacius dicunt,q̃ ideo est constitutum,vt diuersa officia diuersis committantur personis, quatenus ex obedientia minorum, & ex dilectione maiorum ergà minores, recta fiat administratio singulorum officiorum. aliter enim vniuersitas rerum rationabiliter gubernari non posset,& quòd in ecclesia Dei debeant esse officia diuersa,probatur ad instar curiæ cœlestis, vbi quidam angeli sunt minores,& quidam maiores.

e ¶ Diuersos.] Inter prælatum & subditum.

a & Et potiores.] Hoc erit vsque in diem iudicij tantũ. Dicit.n. Apostolus, Dum mundus iste durabit, homines præerunt hominibus,dæmones dæmonibus, Angeli Angelis. Cum autem Deus erit omnia in omnibus, cessabit omnis prælatio,non tamẽ ordo vel maioritas.

Prælatio ęqli debet post iudicium cessabile.

†*vna concordiæ fieret diuersitate contestio*]orig.

†*æqualitate*] Bon.

†*al. vnus.*

reuerentiam minores potioribus exhiberẽt, & potiores [a] minoribus dilectionem impenderent; vera [b] † concordia fieret,& ex diuersitate contextio,[c]& rectè officiorum gereretur administratio singulorum. Neque enim vniuersitas [d],alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentię ordo seruaret.Quia vero quęq; creatura in vna eademque qualitate [e] † gubernari, vel viuere non potest; cœlestium militiarum exemplar nos instruit; quia dum sunt Angeli,& sunt Archangeli;liquet, quia nõ sunt æquales,sed in potestate & ordine(sicut nostis) differt alter † ab altero.

DISTINCTIO XC.

Itigiosus [f] quoque prohibetur ordinari ; quia qui sua potestate discordãtes ad concordiam debet attrahere , qui oblationes dissidẽtium prohibetur recipere;nequaquam litigãdi facilitate alios ad dissidium debet prouocare.
Vnde in concilio Carthaginensi quarto,c.59. legitur.

¶ Clerici discordes deijciantur,vel reuocentur ad concordiam. C. I.

Burc.l.2.c.215. Iuo p.6.c.290.

DIscordantes clericos episcopus vel ratione g, vel potestate [h] ad concordiam trahat: inobedientes synodus per audientiam damnet.

Item ex eodem,c.93.& 94.

¶ Dissidentium fratrum,in ecclesia oblationes dona non recipiantur. C. II.

Similiter †. Dona

†*al.similiter dona eorum.*

Burc.l.5.c.38. & 39. Iuo p.2.c.47.& 48. inf.c.eorum.

OBlationes [i] dissidentiũ fratrum ne in sacrario, neq; in gazophylacio [k] recipiantur.

aliquis enim maior erit alio,nam in domo patris mei, & c.de pœ.distin 4.in domo.sed non præerit ei,& videquomodo prælatus & subditus sibi conectuntur, vt 95. dist.esto.& hæc diuersitas ordinum propter maiorem concordiam est statuta, vt 45.dist.licet 2.

b ¶ Vera.] Id est,per veram concordiam.Io.

c ¶ Contextio.] Infra 95.dilt.esto.Io.

d ¶ Vniuersitas.] Creaturarum.

Scatus hu. manus est instabilis.

e ¶ Qualitate.] Quia qualitas corporum nõ potest manere in vno statu.de consec.dist. 5.ne tales. & dicit lex quòd circa statum humanum nihil est stabile,vt in Authen.de non alie.aut permu.§.vt autem.coll.2.vel dic, qualitate,id est,æqualitate.quia non omnes possunt esse episcopi.

Itigiosus.] Hęc distin.diuiditur in duas partes. in quarum prima probatur, quòd clerici non debent esse litigiosi: quia ex officio suo tenentur alios ad concordiam reuocare,& si talis fuerit,ordinari non debet: & hoc probat ex auct.sanctorum.Secunda ibi, [Præciosus.] Ioan.de Fant.

CASVS.Repetit hic illud c.Apostolicæ regulæ,non litigiosum qui ordinari prohibetur. Nam cum discordantes debeat concordare,& oblationes dissidentium nõ

recipere,non debet esse talis,vt inter alios,discordiã ponat.hæc continuatio mihi placet.& littera hoc videtur velle.Sed Beneuen.& H. sic continuant.su.46. dist.ostẽdit Grat.episcopum non debere esse litigiosum in se. i. q̃ non debet lites amare. Nunc autem aliter repetit,scilicet vt non amet litigia inter alios: sed discordãtes reconciliet.Et est casus primus planus.

f ¶ Litigiosus.] In hac dist. 90. tractat hoc c.nõ litigiosum, q̃ tract.usq; 46.dist. sed dissimiliter. ibi. n.ostendit,q̃ episcopus nõ debet esse litigiosus.hic vero,q̃ discordantes debet ad concordiã reuocare.vltimo additur, quòd epi debent sibi inicissim præstare auxilium ad pacem seruandam.

g DIscordantes.] Ratione.] i. amicabili cõpositione ext. iudiciũ. & ẽ plano.nam iudex ad concordiã laborare debet.5.q.2.si primates 1.& litigãtes recõciliare.ff. de vsufr. si cuius.§.quidam.& & of. pti. illicitas. ne potẽtiores. Si ergo inter se cõpositio nẽ faciãt,remanebũt crimina impunita, cõtra illud ff. ad le. Aquil. ita vulnerãs sed hoc in crimine iniuriarũ obtinet q̃ libet p̃t remittere. sed si criminaliter ageret,esset falsum: sed si delictũ tãgere ecclesiã, ibi si posset subditus cõponere cũ prælato, vt 23. q. 4.si is qui.potest tamen renunciare accusationi, vt extra de acc venien.

Iudex ad cõcordiam laborare dẽt. 1 Concor. tex. i Auth. de manda. prin.§ deinde. colla. 3. non tñ põt eos cogere. tex.est in.§. fin. in Auc. vt lit.iu. 2 Et extra de sen. excõmu. vt famæ.ſt: de fideiu. si à reo.§. vlt.

ADDITIO. Ad idem in Auth.de man.princ.§.deinde. coll.3. Pacis enim turbator capite plectendus est. ff. de re milit.qui metu. Arch.

h ¶ Vel potestate.] Scilicet coercione. vt ff. de officio præfidis,congruit,& infra eo.placuit.

OBlationes.] CASVS. Dicitur,q̃ sacerdos nõ debet recipere oblationes discordãtium fratrum, nec eorum qui pauperes opprimunt.

i ¶ Oblationes.] Cum odium eorum apertũ est,& notorium:hoc intelligę de voluntarijs oblationibus,non de decimis & primitijs.ext.de deci.de terris.16.q.1.de cimæ.Lau.

K ¶ In gazophylacio.] Id est,arca, vel locus est vbi reponuntur oblationes,à gaza,quod est diuitiæ,& phylacia id,quod est seruare.

l ¶ Dona.] Dicit Hug. hoc generaliter intelligendum esse de quolibet,qui est in mortali peccato 3.& gratia exẽpti est illud positum,scilicet dissidentium.Tu melius dic, q̃ eo hæc sit pœna,non dẽt extendi nisi quatenus reperitur delictum. nam specialiter de quibusdam personis inuenitur prohibitum,vt hic de isto.Item de eo q̃ pauperẽ opprimit:Item de sacrilego,vt 12 q.2.de viro.

Item de eo.qui vi extrahit seruum ad ecclesiam confugientem,vt 17.q.4.miror.Ité de raptore.extra de rapt. super eo.Item de vsurario.extra de vsuris, quia in omnibus.sed etiam pœnitentes quandoque prohibentur oblationes facere,de consec. dist. 4. eos. Idem dico de meretrice 1.

1 Argu. ad hoc bonũ in Auth. de leno.in pri. & quod ibi not.coll.3.

eorum,qui pauperes opprimunt [a],à sacerdotibus refutanda sunt.

Item Cyprianus,de vnitate ecclesiæ.

¶ Extra ecclesiam esse probatur,qui pacem cum proximo non habet. C. III.

NEque ad Cain munera respexit Deus,Neque enim pacatũ habere Deum poterat, qui cum fratre pacẽ per zeli discordiam non habebat.Quam sibi igitur pacem promittunt inimici fratrum?quę sacrificia celebrare se crẽdũt æmuli sacerdotum? An secum esse Christum cum collecti fuerint,opinantur,qui extra Christi ecclesiam [b] colliguntur? Tales etiam si occisi in confessione nominis fuerint,macula ista nec sanguine [c] abluitur [d]. Inexpiabilis [e], & grauis culpa discordiæ,nec passione purgatur.

Item ex octaua synodo.

¶ Murmurantes à fratrum vnitate alieni efficiantur. C. IIII.

ALienus sit à fratrum vnitate,qui murmurat; & opus eius [f] abijciatur,qui murmurans [α] exiterit: ne pœnam murmurantiũ incurrat: de qua Apostolus dicit:[Neque ℰ murmuraueritis,sicut quidã murmurauerunt [h], & perierunt ab exterminatore [i].] Iuxta [β] mensuram itaque operis peccator (quod in hac sententia Apostoli plenius declaratur) sacerdotis iudicio pœniteat.

¶ *In libello B.Basilij de institutis monachorum Rufino interprete (qui nuper Coloniæ cum regula B Benedicti est impressus.)cap.42. in vltima responsione habetur prima pars huius capitis vsque ad uer.*abijciatur.

α ¶ Qui murmurans.] *Eiusdem libelli, c.50. penultima interrogatio sic habet* , Si vero etiam quis murmuret propter escam, quæ erga eum sententia seruabitur? Resp.Ea,quæ circa eos, qui murmurauerunt in deserto.Dicit enim Apostolus:[Neque murmuraueritis,sicut quidam eorum murmurauerunt & perierunt ab exterminatore.]

β ¶ Iuxta:]*Hæc pars non habetur in eo Basilij loco, Apud Burchardum vero & Iuonem (à quibus citatur ex concilio Moguntino) sic legitur*, iuxta mensuram,opusque peccati,quia in hoc sententia, &c.

Item ex eodem.

¶ Corripiantur,qui rixas,& contentiones amant. C. V.

SI quis monachus.† contentiones,vel rixas amauerit, tribus conuitia infert? & respondet, iuxta modum peccati diuturna pœna purgentur ad arbitrium sui prælati.Idẽ est & si fuerit murmurator.Sequẽs c.planum est.

a ¶ Vel manifestum.]Id est manifestẽ.

b ¶ Diurna.] Videtur ℙ tanto tempore debeat quis esse vel manifestum [a] conuitium fratri intulerit,iuxta arbitriũ rectoris,modumque peccati,diurna [b] expietur pœnitentia. *Item.*¶ Qui contentiosus aut murmurans extiterit,secundum arbitrium prioris [c] tamdiu ß pœniteat,quam diu culpæ qualitas extat.

Pala est arburaria.

In l. sentẽtiarũ Patrũ, c. 96.ex statutis seniorum.

Burc.l.10.c.53. Iuo p.13. c. 54.

a ¶ Si quis monachus.] *Hanc priorem partem Burchardus , & Iuo citant ex concilio Agathensi,in quo etiam habetur ex codice librorum sexdecim,lib.5.c.22. abest autem vbique,etiam in multis Gratiani exemplaribus vox*,monachus.

ß ¶ Tamdiu.] *Auped Burchardum & Iuonem (qui citant hanc partem posteriorem ex Moguntino, habetur autem in libro sententiarũ Patrum,c.96.ex statutis seniorum.*) *legitur*,ita pœniteat, qualiter culpæ qualitas extat.

Item ex concilio Carthaginesi 4.c.25.

¶ Dissidentes episcopi ad concordiam redire cogantur. C. VI.

DIssidentes episcopos,si non timor Dei,synodus reconciliet.

Burc.l.1.c.62. Iuo p.5.c.173.

Item ex eodem,c.16.

¶ De eodem. C. VII.

STudendum est episcopis,vt dissidentes fratres,siue clericos,siue laicos,ad pacem [d] magis,quàm ad iudicium coerceant † [e].

Burc.l.1.c.101. Iuo p.5.c.203. † coherceant] Vera lectio.

Item ex eodem,c.94.

¶ Non recipiantur dona eorum,qui pauperes opprimunt. C. VIII.

EOrum,qui pauperes opprimunt,dona à sacerdotibus sun refutanda.

fu.ead.oblationes. Burc.l.5.c.39. Iuo p.2. c.48.

Item ex concilio Agathensi,c.31.

¶ A cœtu alienentur fidelium,qui ad concordiam redire contemnunt. C. IX.

PLacuit etiam,vt(sicut plerumque fit) quicumque odio aut longinqua inter se lite dissenserint,& ad pacem reuocari diuturna † obstinatione nequierint, à sacerdotib. ciuitatis primitus arguantur [f]; Qui si inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint,de ecclesiæ cœtu iustissima excommunicatione ℰ pellantur.

Burc.l.10.c.61. Iuo p.13.c. 62. † al. diutina intentione.

Item Fabianus Papa.

In regula Isidori,c.17. Burc.l.10. c. 62. Iuo p.13.c.63. † abest à multis exempl.

Desperandum est de nemine.

e ¶ Inexpiabilis]verum est post mortẽ, aliàs de nemine desperãdũ est,vt de pę. dist.7.nemo.32.q. 2. ancillam .nam qui impœnitens decedit in martyrio,nõ saluatur 2.de pę.dist.1.c.vlt.sed mitius punitur,vt ibidem dicitur,& de pœ.dist.3.§.potest.

2 Ad hoc vide qđ le. & no.1.q.1.vide.

ALienus.] CASVS. Dicitur in hoc c.ℙ quicunque murmurat & discordat à fratribus, abijciẽdus est ipse,& factum eius: qui ne exterminetur ab angelo exterminatore (sicut fuerunt exterminati Iudæi murmurantes in deserto) agere debet pœnitentiam ad arbitriũ sacerdotis,iuxta magnitudinem peccati sui.

f ¶ Opus eius.]Id est,oratio eius si clericus est,opus.n. eius est orare.16.dist.cap.vlt.vel si est laicus, opus eius, id est,oblatio eius su.ea.dist.oblationes.& 12.q.1. duo.

g ¶ Neque.] Sic 2.q.7.§.de his etiam.

h ¶ Murmurauerunt.] Et perierunt in deserto. illa pœna est,vt citius moriat.11.q.3 episcopi si sacerdotali.

i ¶ Ad exterminatore.].1.ab angelo malo,q exterminauit murmurantes in deserto à terra promissionis.

SI quis monachus.]CASVS. Quæsitum fuit quantã pœnã debeat pati monachus,qui rixatur , vel fratribus conuitia infert? & respondet, iuxta modum peccati diuturna pœna purgentur ad arbitrium sui prælati.Idẽ est & si fuerit murmurator.Sequẽs c.planum est.

a ¶ Vel manifestum.]Id est manifestẽ.

b ¶ Diurna.] Videtur ℙ tanto tempore debeat quis esse vel manifestum [a] conuitium fratri intulerit,iuxta arbitriũ rectoris,modumque peccati,diurna [b] expietur pœnitentia. *Item.*¶ Qui contentiosus aut murmurans extiterit,secundum arbitrium prioris [c] tamdiu ß pœniteat,quam diu culpæ qualitas extat.

a ¶ Si quis monachus.] *Hanc priorem partem Burchardus , & Iuo citant ex concilio Agathensi,in quo etiam habetur ex codice librorum sexdecim,lib.5.c.22. abest autem vbique,etiam in multis Gratiani exemplaribus vox*,monachus.

ß ¶ Tamdiu.] *Auped Burchardum & Iuonem (qui citant hanc partem posteriorem ex Moguntino, habetur autem in libro sententiarũ Patrum,c.96.ex statutis seniorum.*) *legitur*,ita pœniteat, qualiter culpæ qualitas extat.

Item ex concilio Carthaginesi 4.c.25.

¶ Dissidentes episcopi ad concordiam redire cogantur. C. VI.

DIssidentes episcopos,si non timor Dei,synodus reconciliet.

Item ex eodem,c.16.

¶ De eodem. C. VII.

STudendum est episcopis,vt dissidentes fratres,siue clericos,siue laicos,ad pacem [d] magis,quàm ad iudicium coerceant † [e].

Item ex eodem,c.94.

¶ Non recipiantur dona eorum,qui pauperes opprimunt. C. VIII.

EOrum,qui pauperes opprimunt,dona à sacerdotibus sun refutanda.

Item ex concilio Agathensi,c.31.

¶ A cœtu alienentur fidelium,qui ad concordiam redire contemnunt. C. IX.

PLacuit etiam,vt(sicut plerumque fit) quicumque odio aut longinqua inter se lite dissenserint,& ad pacem reuocari diuturna † obstinatione nequierint, à sacerdotib. ciuitatis primitus arguantur [f]; Qui si inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint,de ecclesiæ cœtu iustissima excommunicatione ℰ pellantur.

Item Fabianus Papa.

esse in pœnitẽtia,quanto fuit in peccato.5.q.2.c.1. Sed dicimus hoc ponendum in arbitrio prælati.nam quãdoque inuenitur,ℙ debet esse tanta.de pœ.dist.1.quamobrem,quando que minor.de pœ.dist.vlt.cap. vlt.quãdoque maior.de pœ.distinct.3.productior.

c ¶ Prioris.]Id est,abbatis.abbas enim potest absolue re monachum suum injicientem manus in monachũ absuum,vel alterius.sed non potest si percuserit clericũ sæcularem 1.vt etra de sen.excom. cum illorum,&c.

Abbas monachum excõicatũ absoluere potest.

1 Isto casu dẽt absolui à diœcesano eius: quod dicitur ext. de sen.excõ. religioso.ibi videas.

Accusator pẽdente accusatione põt desistere.

STudendum.]CASVS. Dicitur hic ℙ episcop[9] discordãtes cleric. vel laicos debet ad concordiã reuocare , potius ℙ ad iudicium vocare. & cõsueuit hoc capitulũ intelligi in crimine iniuriarũ. Seq. cap patet.

d ¶ Ad pacem.]Hęc & similia intelligo, cũ ciuiliter agitur & crimine: vel in causa ciuili: sec[9] vbi criminaliter ageret.expedit enim peccata nocentium nota esse.ff. de iniur.cum qui. & extra de col.deteg.c. 1.Ioan.vel cũ agitur actione iniuriarum, vt dictum est supra ead.cap.1.B.

e ¶ Coerceant.]Ar. qđ episcopus si quis coram eo accusauerit aliquem , & velit desistere , & ille velit ei remittere, non debeat eos cogere prosequi causam illam 2.etiam ite cõtestata: & ℙ illi possint desistere cũ episcop[9] debeat magis hortari ad pacẽ quàm ad contentionem .arg 5.q.2.si pri mates Io. qđ verum credo in crimine iniuriarum,vel cũ agit ciuiliter: aliàs nõ 3. vt extra đ col.c.2.B.

2 Adde an & qñ potest accusator desistere nota Cy. in l. fi. C.de accusa.& in l. 2. C.de exibẽ. re.B.in l.athletas. ff. de fal.

3 Et est ratio qui expedit peccanta nocentiũ &c.vt dr in glos.præ.secundum R.

PLacuit etiã.] CASVS.Dicitur hic ℙ si qs habet discordiam cum aliquo,debet moneri,vt ad pacem redeat:& si contemperit,debet excommunicari.

f ¶ Arguantur.]Ar. ℙ admonitio semp debet præcedere vindictam.arg.12.q.2 indignè.

ADDITIO. Ad idẽ 32.q.5. præceptũ. ff. de fideicom.lib.cum vero §.subiectum.& §.seq.Ad idem 45. distinct.licet. plerumque, Archidiac.

g ¶ Excõmunicatio] Neque.] Videtur tamen , quòd primo iudex sæcularis coget 4. eos ad concordiam:& si hoc non sufficiat, quòd tunc excommunicabuntur.17.quæst.4.de presbyterorum,&c.

4 Coget. Vide legittas l. qđ allegatur. ff. mauerũt. ficer.peta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si quis contristatus.] CASVS. Quidam satisfacere nolebat alicui cui iniuriã fecerat, sed iniuriã passus reconciliari volebat. Quæritur quid de illo fieri debeat? respondet & q̃ debet fame macerari, donec, de nolente fiat volens.

Rancorem sed non iniurium reti nere dimittere.

a ¶ Satisfaciẽte.] Immo etiam non satisfaciente eo, rancorẽ tenetur dimittere. ut de pẽ. dist. 5. cuiꝰ. ga non est licitũ nobis aliquẽ odio habere ut 23. q. 4. c. cum in lege. 11 q. 3. iter verba. sed actionem iniuriarũ, id est, satisfactionem, non tenemur dimittere, nã ad remittendam iniuriam nullus cogendus 1. 23. q. 4. sic illic. immo bene facit qui dimisso rancore agit iniuriarum 45 dist. & qui emendat. 23. q. 5. de occidendis.

¶ Inedijs maceretur acerrimis, qui fratri suo reconciliari noluerit. C. X.

Si quis contristatus voluerit recõciliari fratri suo, satisfaciente [a] eo qui, contristauit, acerrimis maceretur inedijs, [b] vsque dum gratanti animo satisfactionem recipiat.

Burc. l. 10. c. 59. Iuo p. 13. c. 60. ex Fabiano.

Item Innocentius secundus.

¶ Episcopi ad pacem firmiter tenendam vicissim sibi consilium & auxilium præstent. C. XI.

2 Præcipimus [c], vt episcopi ad solum Deum, & salutẽ populi habentes respectum, omni tepiditate semota, ad pacem firmiter tenendam mutuum sibi cõsilium, & auxilium præbeant: neque hoc alicuius amore, vel odio prætermittant. Quòd si quis in hoc Dei opere tepidus inuentus fuerit, damnum propriæ dignitatis incurrat.

In conc. Laterane. c. 9. extra de treuga, & pace. c. 1. 6 præcipimus ex Alexij.

Item Victor Papa ad Afros, epist. 2.

¶ Expellendi sunt à communione fidelium, qui sibi inuicem reconciliari noluerint. C. XII.

Perlatum est ad sedem Apostolicam, aliquos vestrum nocere fratribus † velle, & vt cadant, decertare: similiter in sacramentis, discrepare [d], & ob id contentiones, & æmulationes fieri inter vos: à quibus dissensionibus vos auertere, & in his omnibus concordare [e], & opem ferrè vicissim mandamus. Nam si hoc agere cito neglexeritis, & vicissim reconciliari non studueritis; ab Apostolicæ sedis, & totius ecclesiæ communione vos pelli non dubitetis.

Poly l. 4. tit. 13. † al. fratres.

DISTINCTIO XCI.

Qui autem [f] turpi lucro, inhonesto negocio victum sibi quærere prohibentur; de oblationibus ecclesiæ stipendia consequantur. Quod si ecclesia ei sufficere non poterit; proprio artificiolo †, vel agricultura (exemplo Apostoli q̃ de labore manuũ viuebat) sibi necessaria ueniat: ita tamẽ, vt occasione sui opis vigilijs eccliæ nõ desit. Qd̃ absq;

† al. artificio Act. 2. & 1. Cor. 4. 1. Thess. 2. & 2. Thess. 3.

Qui autem turpi] CASVS. Supra in dist. 88. dictum est quòd clerici negociari non debent. Sed quia dubitari posset vtrũ de re debeant: ideo subiungit hanc 91. distin. Gratianus, vbi docet q̃ viuere dẽt de oblationib. & de decimis quæ si deficiãt, ad artẽ Pauli quærant sibi victũ de aliquo artificiolo: dũmodo propter hoc officia sua non negligant, nisi essent infirmi. Clericus q̃ potest artificiolo victum quærere.

¶ Qui autem.] Dictum est in 88. dist. clericis non licere negociari: vnde ostenditur in hac 91. dist. ex quo de re beant sustẽtari, q̃a de ecclesiasticis stipẽdijs, vbi autẽ clerico non sufficit ecclesia; proprijs manibus sibi quę rere victum debet iuxta Apostolum: non tamen q̃ ex hac occasione subtrahatur ab ecclesiasticis officijs. H.

a ¶ Quod absque inæqualitate.] Id est, nisi cum inæquale est corpus exuberantia vel defectu humorum: hoc est ex causa infirmitatis.

b ¶ Promisit.] q̃ promittẽda sũt, notaui 23. d. quãquam.

c ¶ Vigiliæ.] Id est, mortuorũ exequiæ: vel generaliter ecclesiastica officia 1. 61. dist. quoniam feitus, & propter causam hæc cautio fuit exacta ab episcopo: q̃a clerici sui negligentes erant circa diuina officia: aliàs de iure cõi huiusmodi cautio non est in ordinatione epi exigẽda. Sed videt quod Eleutherius hoc modo p̃ suis clericis obligari nõ potuit, promittendo eorum factũ: 2. instit. de inuti. stipu. § si quis aliũ. Sed dic q̃ bene potuit, cũ ad eius officiũ spectaret eos ad hoc cogere: & ita sua interfuit: præterea per illa verba vt promisit se curaturum, vt illi interfint: sicut cũ q̃s promittit aliũ in dicio fistit: arg. ff. de ver. obliga. quoties q̃s aliũ & est si. sup. 63. dist. tibi domino. Itẽ est arg. hic q̃ epus põt inducere consuetudinem nouam in sua ecclesia quo ad officia celebrãda. 12. di. nouit. & de cons. dist. 3. c. 1.

d ¶ Agricultura.] arg. C. de epi. & cle. l. 2. nam mercari nõ potest. 88. dist. fornicari. H.

ADDITIO. Subaudi ut ibi dicit. sed ipsa mercatio debet esse honestatis cõscia, vt ibi etiam dicitur, quod erit secundum Azo. si facere libros & postea vẽderet. ad hoc 14. q. 4. c. 1. & 10.

e ¶ Concordare.] Cum metropolitana ecclesia. 12. di. c. pen. de conse. dist. 1. altaria. & d. 3. c. litteris. Io.

Qui

f ¶ Quod absque inæqualitate.] Id est, nisi cum inæquale est corpus exuberantia vel defectu humorum: hoc est ex causa infirmitatis.

Eleutherius.] CASVS. Pelagius quando cõsecrauit Eleutherium, compulit eum ad præstandam cautionem,

inæqualitate [a] sui corporis nulli impune conceditur. Vnde Pelagius † Papa.

† al. Gelasius

¶ Corripiantur clerici, qui officijs matutinis, vel vespertinis se subtrahunt. C. I:

Ansl. 7. c. 165.

Eleutherius frater, & coepiscopus noster queritur clericos suos sibi contra canones superbire; & id, quod nobis iubentibus facta in scrinio cautione promisit [b], vt quotidianis diebus vigiliæ [c] in eis celebrarentur ecclesia, illis contemnentibus implere non posse: sed magis vnumquemque suis (postposito ecclesiæ seruitio) vacare negotijs. Et ideo experientia tua eos, quos tibi esse ostenderit contumaces, debita obiurgatione compesce, & modis omnibus, vigilijs vacare compelle.

[Item ex concilio Nannetensi.]

De eodem. PALEA. C. II.

extra de celeb. miss. c. 1. ex Agathensi. Burc. l. 2. c. 104. Iuo p. 6. c. 181. ex Nannetensi.

Presbyter mane, matutinali officio expleto, pensum seruitutis suę canendo primam, tertiam, sextam, nonã que persoluat: ita tamen vt postea horis competentibus, & signis designantibus iuxta possibilitatem aut à se, aut à scholaribus publice compleantur. Deinde peractis horis, infirmis visitatis, si voluerit, ad opus rurale exeat ieiunus; vt iterum necessitatibus peregrinorum, & hospitum, siue diuersorum commeantium, infirmorum quoque, atq; defunctorum succurrere possit vsque ad statutam horã pro qualitate temporis, & opportunitate †, *Item ex dictis S. Benedicti.* ¶ Propheta dicente: [Septies in die laudẽ dixi tibi:] qui septenarius sacratus numerus à nobis sic implebitur, si matutinæ, primæ, tertiæ, sextæ, nonę, vesperæ, completorij q; tempore nostræ seruitutis officia persoluamus: quia de his dixit propheta: [Septies in die laudem dixi tibi.] Nam de nocturnis vigilijs idem ipse propheta ait: [Media nocte surgebam ad confitendum tibi.] Ergo his temporibus referamus laudes creatori nostro super iudicia iustitiæ suæ.

Psal. 118. † al. opportunitatis. In reg. S. Benedicti c. 16. Burc. l. 2. c. 105. Iuo p. 6. c. 182. Psal. 118.

Item in concilio quarto Carthaginensi, c. 52. & 49.

¶ Sine officij detrimento, artificiolo sibi clericus necessaria quærat. C. III.

Burc. l. 2. c. 103. Iuo p. 6. c. 180. † al. præparet C. 49.

Clericus victum, & vestimentum sibi artificiolo, vel agricultura [d], absque officij [e] sui duntaxat detrimento, paret †. *Item.* ¶ Clericus qui absq; corpusculi sui inæqualitate vigilijs [f] deest, stipendio priuatus [g] excõicetur.

Clericus operas per totam diem non potest.

tionem, vt vigilias quotidianas in ecclesia sua faceret rite celebrati: in quo cũ clerici sibi non obedirent, sed potius negotiationi intenderent, conquestus est. Papę: præcipit ergo Papa cuidam vt illos clericos contumaces compellat vigilijs insistere omnibus modis.

q. 3. cauendũ. in ſ. quod dic. vt not. 14. q. 3. in summa. in fin. & q. 4. c. 1. & 88. dist. cap. 1. & 2. Archid.

e ¶ Officij.] Ergo clericus nõ põt operas suas per totã diẽ locare, cũ nõ dẽt officio deesse, vt 54. dist. si seruus. ſ. ¶ Vigilijs.] Non tamẽ videtur puniendi si desinit diuinis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

uinis officijs, cum non possint percipere necessaria ab ecclesia, cum de altario debeant viuere: secus tamen est quia fecerunt sibi præiudicium, quando permiserunt se promoueri ad tam tenuem ecclesiam, sicut in matrimonio carnali. arg. 52. q. 5. horrēdus. Vnde sicut vir tenetur ministrare necessaria vxori, quæ tñ est talis, q̄ ei debitum reddere non valet, vt 32. q. 7. q̄ propositi. & cap. 2. quita iste tenet officia re ecclesiā: licet pauper sit, & dicere cum Apostolo: Scio & abūdare, & esurire, & cę. d. q̄ dicit, & ministrent ei manus. 21. q. 1. clericus. in fi. immo vī, quod debeat auferri ei ecclesia, eo quòd ad tenue beneficiū se promouēdū cōsensit, vt dī extra de præb. cap. vlt. Sed quid si à principio fuit dives ecclesia cū ad eam promot⁹ est sed post vergit ad exiguitatē? Dices clericū ad hoc teneri? sic. episcopus tamen in hoc casu, & præmisso debet eam vni re ecclesijs alijs. 10. q. 3. vnio. de consec. dist. 1. omnes.

¶ Stipendio priuatus.] Sed cui applicabitur hoc? Potest dici quòd canonicis in simul cum epo. Hoc verū est in eo, quòd de cōmuni percipiebatur: aliàs videtur, q̄ tantum canonicis arg. C. d hęred. decurio. & nau. l. 1. 2. & 3. nisi cum injustè priuatus est. tunc enim omnia ipse recuperat q̄ amisit. ff. de remilita. l. penul. C. eo l. 1. lib. 2 Laurentius Sed certè ego credo, q̄ suum beneficium debet assignari alicui q̄ celebret pro eo d, nec ipse est excōmunicatus, vt ex. de appel. peruenit. B.

a Clericus.] ¶ Artificiolo.] Ex quali artificio clericus potest sustētare se, notaui 14. q 3 in summa.

b ¶ Inter emptores.] Id est, illud secundum quod solet esse inter emptores? & sic idem repetit: & tunc sunt duæ partes, secundum quod est hic interemptores, est vna pars, & vocat interemptores proxenetas, de quibus habes. ff. de proxenetis, l. 2.

c ¶ Declinantes.] Scilicet clerici. Io.

Vm autem.] Hæc dist. diuiditur in quatuor partes: in quarum prima dī, q̄ corde Deo est cantandum: non tantum voce: & hoc probat duabus auctoritatibus. Secunda ibi, [A quibus.] Tertia ibi, [Quod autem.] Ioan. de Fan.

CASVS. Proxima distinctione supra dictum est, q̄ clerici debent vigilijs insistere, & conuenire ad officia celebranda. Nunc vero in hac 92. dist. ostēdit Gratianus qualiter debeant celebrare, cātando scilicet magis corde quam ore. Et continet quinque articulos.

d ¶ Cum autem.] Ostendit magister in præcedenti dist. q̄ clerici debēt celebrare diuina officia in ecclesia. In hac 92. dist. ostendit magister qualiter, quia. 1. non debent vocis modulationi insistere. 1. addijcitur ēt, q̄ in ecclesia Romana diaconi cantare non debent, sed verbo prædicationis vacare. 2. Postea mouet incidentem q. vtrum epi, qui non recipiūtur in sua ecclesia, possint in alia parochia episcopale officium exercere. 3.

Cantātes.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ponuntur verba Apostoli, vsq; ibi [Audiant.] In secunda parte ponuntur verba Hieronymi, quibus reprehendit eos, qui in ecclesia voce tantū cantant, & non corde, & vngunt fauces & guttur, vt dulcius resonent in conspectu populi.

a ¶ Priuatus.] *In postrema Colonien si conciliorum editione legitur,* priuetur. *Sed in vetustio ribus Colonien sibus, duabus Parisien sibus, exemplaribus duobus huius concilij manuscriptis Vaticanis, & vno Sorien si regio legitur quemadmodum apud Gratianum.*

Item ex eodem, c. 51. 53. & 48. & 50.

¶ De eodem. C. IIII.

CLericus, quantumlibet verbo Dei eruditus, artificio lo[a] victū quærat *Item.* ¶ Omnes clerici, qui ad operandū validi sunt, & artificiola, & litteras discāt. Qui vero non pro emendo aliquid in nundinis, vel in foro deambulant, ab officio suo degradentur. Interemptores [b] autem ab officio declinantes [c], vel negligentius agentes, ab officio suo remoueantur.

Burc. l. 2. c. 102. Iuo p. 6. c. 179. C. 51. C. 48. & 180. Burc. l. 2. c. 210. Iuo p. 6. c. 285. C. 50. Burc. l. 2. c. 51.

¶ *Caput hoc confectum est ex multis capitib. Carthaginensis quarti non suo ordine dispositis.*

a ¶ Interemptores.] *In exemplaribus concilij etiam manuscriptis legitur*, clericum inter tentationes ab officio suo declinantem; vel negligētius agentem, ab officio suo remouēdū. *Contra enim canone 42. iubent*, clericum inter tentationes officio suo incubantem, gradibus sublimandum. *Sed ob glossam non est mutatum. De tentationibus vero, ob quas) præter tyrannorum persecutionem) aliqui clerici officium suum deserebant, agit B. Ambrosius, epist. 17.*

Item ex concilio Aurelianensi 1. c. 30.

¶ De eodem. C. V.

CLerici vero, qui ad opus sanctum adesse cōtempserint, secundum arbitrium episcopi ecclesiasticam suscipiant disciplinam.

DISTINCTIO XCII.

VM autem [d] ad ecclesiam venerint, corde magis, quàm voce Deo cantandum meminerint.

Vnde Hieronymus lib. 3. comment. ad c. 5 epistolæ ad Ephesios.

¶ Corde, non voce tantum Deum laudare debemus. C. I.

CAntan- Anf. l. 7. c. 70. *Eph. 5.*

a ¶ Cantantes.] Hæc sunt verba Apostoli.

b ¶ Audiant.] Verba Hieronymi exponentis.

c ¶ Non voce.] Tantum. nam & voce decantandum est, vt de cons. dist. 5. nō mediocriter. & ibi psallite, Deo in iubilatione. tamē magis cordis deuotione, quàm vocis. Cordis deuotione magis, q̄ vocis iubilatione cātandum.

tes [a], & psallentes in cordibus vestris Domino.] Audiant hæc adolescentuli: audiant [b] ij, quibus psallendi in ecclesia officium est: Deo non voce [c], sed corde cātandum: nec in tragœdorum modum guttur, & fauces dulci medicamine liniendæ † [d] sunt, vt in ecclesia theatrales [e] moduli audiantur, & cantica; sed in timore, in opere, in scientia scripturarum.

† *al. collinien dum, vt.*

Ab officio autē cantandi, & psallendi diaconi inueniūtur exempti [f], ne dum vocis modulationi studeant, altaris ministeria negligant.

Vnde Gregorius lib. 4. epist. 44. seu c. 88. & lib. 12. post finem epistolarum in concilio ab ipso habito.

¶ Cantandi officium diaconi sibi non vsurpent. C. II.

Anf. l. 7. c. 69. Poly. l. 4. tit. 31. Iuo p. 2. c. 79.

IN sancta Romana ecclesia dudum consuetudo est valde reprehensibilis exorta, vt quidam ad sacri altaris ministeriū «cantores eligantur, & in diaconatus ordine constituti, modulationi vocis inseruiant, quos ad prædicationis g officium, & eleemosynarum studium vacare cōgruebat. Vnde fit plerumque, vt ad sacrum ministerium dum blanda vxor quæritur, quæri congrua vita negligatur, & cātor minister Deum moribus stimulet [h], cum populū vocibus delectat. Qua de re præsenti decreto constituo, vt in hac sede [i] sacri altaris ministri cantare non debeant, solūque [k] Euangelicæ lectionis officium inter Missarum solēnia exoluant: psalmos vero, ac reliquas lectiones censeo per subdiaconos, vel si necessitas exigit, per minores ordines exhiberi. Si quis autem contra hoc decretum meum venire tentauerit, anathema sit.

Tragœdi vnde dicuntur.

AB OFFICIO. CASVS. Dictum est supra, quòd cor de cantandum est. Nunc vero ostendit, quòd diaconi ab officio cātādi sunt exempti, ne dum studēt cātilenis, ab altaris officio remoueātur. Et hic est secundus articulus.

f ¶ Exēptis.] Hoc intelligere quādo indūti sunt in ecclesia ad cantandum Euangelium, & sic intellige sequens cap.

INsāda.] CASVS. In ciuitate Romana cāntores assūmebantur ad ministradum altari: & diaconi dū deberēt insistere officio prædicādi vel eleemosynarum largitioni, cantibus operam dabāt; & sæpe ad iactantiam cātabāt, vt à populo laudarētur, ex quo De⁹ stimulabat, q̄d Gregorius valde reprehendit: vnde statuit, vt diaconi tantum Euangelium dicātalia vero officia, scilicet cātandi psalmos & lectiones per subdiaconos expleātur, & p minores ordines in necessitate. Et dicūt quidam, q̄ hoc c. loquit de diaconis Romanæ curię, potest tñ intelligi de alijs diaconis, q̄ dū ministrāt altari, cantibus non debēt intēdere, cū duo officia simul exercere non possint.

g ¶ Prædicationis.] Infra. 16. quæst. 1. adijcimus. contra. sed illud ex causa dicū est propter quosdam improbos monachos hoc sibi vsurpātes 16. q. 1. peruenit. aliàs ēt diaconi possūt prædicare. Vel hoc intellige ex Sacerdotis solius est prædicare.

h ¶ Stimulet.] Id est, exasperet contra se.

i ¶ In hac sede.] Apostolica. Ex hoc dicunt quidā hāc prohibitionem in ecclesia Romana tantum locum habere: alij tantum de Cardinalibus intelligunt. H. vero gñaliter intelligit esse prohibitū, cū. f. ad legendū Euangelium induti sunt, quod patet ex illo verbo, quod infra dicit, inter Missarum. & causa huius constitutionis fuit honestas.

K ¶ Solumque.] Arg q̄ diaconus nō nisi causa necessitatis debet legere epistolam. 25. dist. c. 1. &c.

A QVIBVS. Hæc est secunda pars dist. in qua dicitur

cis iubilatione, vt 38 dist. sedulo. Vnde versus.

[Non vox, sed votum: non chordula musica, sed cor:
Non clamans, sed amans cantat in aure Dei.

d ¶ Liniendæ.] Vt populum delectent: nam nec ipsa veritas pronuncianda sic est, vt quis hominibus placeat 22. q. 2. primum. linire autem vt melius cantent & pronuncient, vel vti electuario. peccatum non est, si ad laudem Dei, & non gratia laudis consequendæ deliniantur. arg 32. q. 4. obijciuntur, procurare. n. debet, vt clara voce non rauca pronuncient, vt 21. distinctio. capit. 1. vt populus planè intelligens dicat, Amen. vt 38. distinct. sedulo.

e ¶ Theatrales.] Tragœdi sic faciebāt in theatro decantando tragœdias, & dicuntur à tragos, quod est hircus: & oda, quod est laus: quia hirco remunerabantur, pro pter fœtidam naturam hirci.

1 Vsinf. ti 2 Vsinf. ti c. 1. 2 Vt infra 3 de epis. § de epis. cap. seq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur, ꝙ nullus debet cantare in pulpito nisi fit ordinatus. & hoc probat per c.seq. Io. de Fant.

CASVS. Dictum est su. à quibus clerici debeāt esse immunes. Nunc vero ostendit, ꝙ presbyteri, & cæteri inferiores à suis episcopis debent ordinari. quod probatur seq. capit. cuius casus planus est: & est tertius articulus.

Laici an possint in ecclesia cāt are.

a ¶ Pſallere.] ar. pro laicis, qui nō cātāt in pulpito, sed alibi in ecclesia.

b ¶ Qui ab epo.] Vel abbate. 69. distin. c. 1. vel etiā à sacerdote. vt 23. distin. psalmista. Sed aliter accipitur ibi psalmista.

NVNC AVTEM. Hęc est tertia pars d. in qua dicit, ꝙ si epūs ad parochiā ad quā ordinatus est, nō pōt venire ex causa, pōt exercere officiū suū in ecclesia pbytera li vbi pri⁹ fuerat, ita ꝙ nō sit episcopo iniuriosus, in cuius parochia fuerit: & hoc probat per quinque auctoritates sanctorum patrum. Ioann. de Fan.

DE EPISCOPIS.

CASVS. Ostensū est supra à quibus, & in quib⁹ locis episcopi sunt ordinādi. Nunc vero incidenter quęrit de episcopis ordinatis, qui à parochianis suis non recipiūtur, vel aliqua ā causa illucire nolunt, an in alterius epi parochia possint epale officiū exercere. Et rīdet ꝙ nō, nisi inuitarenturised officiū sacerdotale pōt exercere. Et est iste quartus articulus.

Si quis ordinat⁹.] CASVS. Aliqs ordinatus in epm non poterat ire ad ecclesiam, ad quā electus erat, nō sua culpa interueniente, sed pp populi cōtentionē, vel aliam iustā causam. Quæritu est an in parochia alterius possit officia celebrare? Et respondet, ꝙ sic, tanquā sacerdos, ita tñ, vt de rebus ecclesiæ vbi diuina celebrat, nihil sua auctoritate vsurpet, sed expectet quid synodus de eo statuat. Idem est casus sequentis ca. & quod dicitur ibi, honoris, id est, honorabilis officij, id est, presbyterij.

c ¶ Si quis.] Hæc tria capitula loquuntur de eadē materia, scilicet cum quis est ordinatus episcopus ad aliquam ecclesiam, sed non audet ire illuc propter scādalum, vel propter hostilitatem, vel quia ibi non recipitur aliqua de causa; sine culpa tamen sua ille non dēt & expectabit quousque prouideat ei synodus, alibi. 7. q. 2 pastoralis.

Episcopo debet synodus prouide re qui ad ecclesiam non audet accedere.

Vnde in concilio Martini Papæ legitur.

¶ Qui non sunt ordinati ab episcopo, in pulpito non psallant, neque legant. C. III.

NOn liceat in pulpito psallere[a] aut legere; nisi qui ab episcopo [b] lectores sunt ordinati.

De episcopis autem, à quibus vel in quibus locis ordinari debeāt, supra definitum est. 3. ¶ Nunc autem quæritur de his, qui ordinati, à parochijs suis non recipiuntur, vel pro aliqua causa eas adire noluerint, an in alterius parochia episcopale possint officium celebrare.

De his in concilio Martini Papæ sic statutum est.

Capit. Martini Bracarēsis c. 10.

¶ Sacerdotis tantum officium gerat episcopus, quem sua parochia non recepit. C. IIII.

SI quis [c] ordinatus episcopus *, pro contentione ß populi [d], aut pro aliqua [e] ratione, non pro sua culpa in parochiam, quæ ei fuerit data, non ierit; hunc oportet honorem sacerdotij tātummodo contingere[f]; ita vt de rebus ecclesiæ, in quam venit†, nihil sibi prętumat. sustineat autem quod de eo sanctum concilium iudicare ¶ voluerit.

Vnde Pelag. ii. in epist. ad Benignum. Poly. l. 2. tit. 13. Burc. l. 1. c. 40. Iuo p. 5. c. 151. † al. connenit.

* ¶ Episcopus.] *In vulgatis sequebatur*, ad parochiam cuius est electus: *quæ inducta sunt auctoritate manuscriptorum, & originalis, ac cæterorum collectorum.*

ß ¶ Contentione.] *In duobus vetustis exemplaribus Gratiani, & vno conciliorum Regis catholici legitur*, contemptione.

Item ex concilio Antiocheno, c. 18.

¶ De episcopo ordinato, quem sua parochia non recipit. C. V.

In epist. Pela. s. Poly. ibidem. Burc. l. 1. c. 47. Iuo p. 5. c. 152. † al. cui.

SI quis episcopus ordinatus ad parochiam, cuius, [h] † est electus, minime accesserit, non suo vitio, sed quòd eum aut populus vetet *†, aut propter aliam [i] causam, non tamen eius vitio perpetratam, hic & honoris[k] sit, & ministerij particeps: dummodo rebus ecclesiæ, vbi ministrare cognoscitur, in nullo molestus existat. Quem etiam ob seruare ¶ conuenit; quidquid synodus perfecta γ prouinciæ [l] iudicando decreuerit.

† al. viter.

g ¶ Iudicare.] Nam aliam ecclesiam si vacat debēt ei conferre. 7. q. 1. pastoralis 1. sed & populus est excōmunicandus, qui eum non recipit cum iustam causam nō prętendat; nisi scādalum timeatur, sicut & ipse excōmicatur cū ad ecclesiam illam ire non vult. inf. eo. c. 3. Io.

h S I quis.] ¶ Cuius est.] Id est, ad quam.

i S ¶ Aliam.] Quam forte allegat.

K ¶ Et honoris.] Videtur cōtra su. prox. c. sed dic, honoris, id est, honorabilis ministerij; qa in vestib. episcopalibus exercebit sacerdotale officium, non episcopale nisi inuitatus fit, vt dixi. su. proxi. & maior reuerentia exhibebitur ei, quàm alij presbytero simplici.

ADDITIO. Et hoc in memoriam dignitatis, vt ff. de decur. l. vlt.

l ¶ Prouinciæ.] Quæ scilicet habet decē vel vendecim episcopos & metropolitanum. 6. q. 3. scitote. Lau.

SI qui.] CASVS. Quæritum est quid debeat fieri de illis epis, qui cum in suis epatibus, nō recipiantur, per seditiones plebes alienas volūt vsurpare? Et rīdet ꝙ si volunt pacifice ministrare in ordine pbyterij, in quo nondum eius beneficium sit collatū. Si non habuit possessionē 1. tenet; licet iā alijs concessa fuerint eius bona. 1 Scilicet pœcia, vt extra de ele. cū in cūctis. 7. q. 1. eos. C. de repud. hære. l. vlt. Per aliū dixi. quia idē est ac si per se. extat de præben. accedens. arg. 3. q. 1. c. 1. in §. 1. Io. hæc gl. non adaptat ad textum. Bene habuerit c ¶ Non abijciant.] Arg. ꝙ non debet ele de prædius in alia ꝓuincia dis, licet epi priuari bñficio prio scopus. Ari antequam transferatur ad aliam.

d ¶ Dignitate.] Sed nunquid est clericus hui⁹ epi? Distingue: quia si non vult renunciare epatui ad quem electus est, nō erit clericus eius: remanebit cñ ei prius beneficiū, quod conseruauit ei. Si vero renunciauit, eius clericus erit, & ab eo iudicabitur, extra ā renū ad supplicationē. nisi in criminali causa. cñ non potest eū deponere in memoriam pristinæ dignitatis. ff. de decu. l. vlt. Quod ergo dicit, auferatur honor, dic ꝙ per Papam: arg C. vbi sena. vel clarissi. vlti. circa mediū. Ratione autē delicti poterit eū excōicare si excesserit in sua dieœsi, licet nō abrenūciet epatui: qa & posset quēlibet archiepiscopum non suum. argum. 6. quæst. 3. placuit. ff. de offic. præsi. præses. Hoc tamen tene, ꝙ sine licētia Papę non abrenunciabit. extra de translat. episcopo. inter corporalia. Lau.

SI quis epūs.] CASVS. Dicitur. hic, quod si quis epi scopus negligit ire ad ecclesiam suam, debet communione priuari donec coactus vadat: vel donec synodus aliquid decreuerit de ipso.

e ¶ Impositionem.] Scilicet per eū fietit quominus

Item ex concilio Ancyrano, c. 18.

¶ A sua parochia non recepti alijs molestiam non inferant. C. VI.

Poly. ibidem. Burc. l. 1. c. 36 Iuo p. 5. c. 147. † ἀφορίζεσθαι segregari.

SI quis episcopi ordinati sunt[a], nec recepti ab illa parochia; in qua fuerant denominati, voluerintque alias occupare parochias, & vim præsulibus earum inferre, seditiones aduersus eos excitando; hos abijci † placuit. Quòd si voluerint in presbyterij ordine, vbi prius [b] fuerant vt presbyteri residere; nō abijciantur [c] à propria dignitate[d]. Si autem seditiones commouent ibidem cōstitutis episcopis, presbyterij quoq; honor talibus auferatur, fiantque damnatione † notabiles.

† ἐκκηρύκτους id est abdicatos.

Item ex concilio Antiocheno, c. 17.

¶ Communione priuetur episcopus, qui sibi commissam ecclesiam adire neglexerit. C. VII.

Poly. l. 2. tit. 12. Burc. l. 1. c. 37. Iuo p. 5. c. 148.

iij SI quis episcopus per manus impositionem[e] episcopatum acceperit, & sibi * commissum ministerium subire neglexerit, nec acquieuerit[f] ire ad ecclesiā sibi commissam; hunc oportet communione priuari, donec suscēperit coactus officium, aut certè de eo aliquid integra decreuerit eiusdem prouinciæ synodus sacerdotum.

* ¶ Et sibi.] *Ita etiam Burchardus, & Iuo. Sed in versione Dionysij quam in cæteris partibus referunt, legitur*: & præesse populo constitutus ministerium subire, &c. *quod ad verbum de Græco expressum est.*

Item ex eodem, c. 16.

Apud Martinū Bracar. c. 9. Burc. l. 1. c. 39. Iuo p. 5. c. 150.

¶ Sine concilio integri ordinis vacantem episcopus vacans ecclesiam non adeat. C. VIII.

iiij SI quis episcopus vacans ß in ecclesiam non habentem episcopum surripiens populos sine concilio quo prius erant, antequam essent, epi, non sunt repellendi. Si autem facere voluerint seditiones, repelli debent. sic intelligit casum H. licet Beneuen. in medio c. vt aliter intelligat dicens: Si velint pacifice pmanere ut pbyteri in ecclesijs, vt prius fuerāt, nō abijciant, &c.

1 Et inf. est c. pe. sed hoc c. pastoralis. hoc non probat; quia loquitur in pacifici concessione. Archidiac. Excommunicandus est populus qui non recipiens episcopum.

a ¶ Si qui epi ordinati sunt.] Id est, si qui clerici ordinati sunt episcopi.

Prælatus an possit recipiendus ad ecclesiam dimissam redit.

b ¶ Vbi prius.] Id est, in quo loco: vel in quo ordine. Sed nunquid prior ecclesia teneatur eos recipere? vt ꝙ non. 72. dist. placuit. arg. cōtra. 21. q. 2. si quis iam translatus. Ad hoc dic ꝙ si habuit corporalem possessionem ꝙ se vel per alium eius ecclesiæ, ad quam modo nō recipitur, non tenetur prior ecclesia eum recipere, licet id est, ordinem episcopalem.

f ¶ Nec acquieuerit.] Intra tres menses, infra 100. dist. quantam sponsa. tamen intra duos mēses, &c. extra de conuer. coniug. ex. publico. Io.

SI quis epūs.] CASVS. Quæritum est quid debeat fieri de epo, qui cum non habeat ecclesiam propriam surripit sine consilio metropolitani vacantem epatū? Et respondet quòd debet abijci: etiam si populus quē sedaxit, velit ipsum habere.

Mulier vanon habens: sicut dicitur mulier vacans, quæ virū non habet. ff. ad legem Iuliam de vi publica. qui cœtu. §. qui vacantem. Ioan.

g ¶ Episcopus vacans.] Id est, vacans epatu, vel epatū cās est quæ virum non habet.

a ¶ Ierit.]

Universidad de Deusto
Biblioteca

Intrusus. an recipiat quę ecclesiæ cōtulit.

a ¶ Irruerit.] Sed quid si iste intrusus aliqua contulerit ipsi ecclesiæ? tenetur ei ecclesia restituere : sicut de simoniaco. extra de simo. veniens. & quia nihil perit ecclesiæ. 54. dist. generalis. Sed si bene promotus esset, ecclesia non teneretur ei restituere: & ideo bonus deterioris est conditionis q̄ malus Io. Sed contra ext de simo. de hoc. Sol. in simoniaco dicūt quidam, q̄ nihil debent ei restitui: & q̄ dicit illa decre. veniens. dispensatio fuit. Alij dicūt quòd propter delictum abbatis & monachorū hoc contingit T. dicit q̄ clerico in seculo remanenti nil restituit. secus si ad religionem trāsit, ut 27. q. 1. si quis rapuerit. De clerico autem sęculari, qui remouetur ab ecclesia, quid iuris sit si aliqua cō tulit 1. not. extra de cleri. coniug. quod à te. B.

b ¶ Desideret.] Arg. q̄ quę malo sunt inchoata principio, nō conualescunt, quamuis ad eum casum deueniant, à quo rectè possent incipi, vt 7. q. 1. episcopum. extra de elect. auditis 2. Archidiac.

2 In ipso in exoitu.

2 Dic vt dixi 61. dist. Salonitanæ. Ar. cōtra ext. de iure patro. cura pastoralis : extra de conuer. coniug. placet. Ioā. Dic, quod ipso iure nullum est, non cognouit. aliàs secus 3. extra de elec. auditis. & c. quod sicut. B. Item arg. quod non valet electio cōcors, nisi canonica sit 18. q. 2. si quis abbas. 63. d. c. 1.

3 Concor. tex. in auth. vt. iu. fine quo. suffra. §. cognatio. coll. 2.

integri ordinis irruerit [a], etiam si populus, quem seduxit, desideret [b] illum; alienum eum ab ecclesia esse oportet. In tegrum autem & perfectum [c] concilium dicimus illud, cui metropolitanus α episcopus interfuit.

¶ *Hæc versio, quam & Gratianus, & Burchardus, & Ivo sequuntur, eadem fere est atque illa Martini Bracarensis. Dionysiana vero longe magis accedit ad verba Græca.*

α ¶ Metropolitanus.] *Addēdum est*, Metropolitanus etiam. *Sic enim Græce*: ὁ τῆς μητροπόλεως.

4 Quòd autem supra clerici se vigilijs subtrahētes excommunicari iubentur, de his intelligendū est, qui ab episcopo frequenter admoniti negligentiam suam corrigere contemnunt.

Unde in concilio Martini Papæ legitur.

¶ Excommunicetur clericus, qui ab episcopo commonitus, matutinis, vel vespertinis horis adesse neglexerit. C. IX.

VSI quis presbyter, aut diaconus, vel quilibet clericus [3] ecclesiæ deputatus [d], si intra ciuitatem fuerit, aut in quolibet loco in quo ecclesia est, & ad quotidianum psallendi officium † matutinis [e], vel vespertinis horis ad ecclesiam non conuenerit [f], deponatur à clero: si tamen castigatus veniam ab episcopo per satisfactionem noluerit promereri.

In capitul. Martini Bracar. ca. 64. ex. Tolet. 1. c. 5.

† al. sacrificiū.

DISTINCTIO XCIII.

OBedientiam [h] autem inferiores ordines † superioribus debent. Summo enim Pōtifici ea debetur ab omnibus obedientia, vt nulli liceat ei cōmunicare, cui pro actibus suis inimicus ipse extiterit: nec in ecclesia esse poterit, qui eius cathedram deserit.

† al. ex ordine.

Officia matutina & vespertina.

4 Excluiuntur : sm Hug.

e ¶ Matutinis.] Matutina dicuntur officia, quæ celebrātur à mane usque 4. ad nonā, vespertina à nona vsq; ad noctem. 11. quæst. 3. si quis episcopus in concilio, quis puniendus, vt 74. dist. honoratus. & extra de officio custo. cap. 1.

OBediētiam.] In hac distinctione incipit. vij. pars tractatus distinctionum. Et hæc distinctio diuiditur in septem partes; in quarum prima tractat de obedientia, quam debent omnes catholici ecclesiæ Romanæ capiti suo. & hoc probat quatuor auctoritatibus. Secūda ibi, [Reliqui.] Tertia ibi, [Vtigitur ex præmissis.] Quarta ibi, [Cōpagis.] Quinta ibi, [Diaconi.] Sexta ibi, [Hoc capitulo.] Septima ibi, [Hoc autem.] Io. de Fan. CASVS. Supra ostensum est in quibus locis prælati debeant ordinari: sed quia prælatura contemptibilis est si ne obedientia minorum: ideo in hac 93. dist. ostendit, quòd minores gradatim debent maioribus reuerentiam exhibere: & primo docet, quod Papæ omnes subiecti sunt generaliter, intantum vt nulli liceat ei communicare, cui ipse Papa pro suis malis actibus non communicat.

h ¶ Obedientiā.] Hic intitulatur 93. distinctio. in qua ostendit magister hactenus qualiter & à quibus & in quibus locis clerici & prælati debeāt ordinari sed quia dignitas prælatorum sine obedientia contēptibilis esset ideo

ideo ostendit hic de obedientia quam debēt inferiores superioribus. Et primo de obediētia, quæ debet Papæ. Secundo de obedientia quam debent minores maioribus ratione ordinis: postea de obediētia quā subditi clerici debent epis suis, ostendit etiam differentiā inter presby.

Clemens epi. 1. Anacletꝰ ep. 3. Alex. epist. 1. Fabianus ep. 1. Conc. Vasen. 1. c. 6. 2 q. 3. c. 5. Ivo p. 14. c. 22. Ans. l. 1. c. 6. Poly. l. 1. tit. 16.

Vnde Beatus Apostolorum Princeps Petrus in ordinatione Clementis [a] populum alloquens inter cætera ait.

¶ Cui pro actibus suis Apostolicus inimicatur, communicare non debemus. C. I.

SI inimicus est [b] iste Clemens alicui pro actib. suis, vos nolite [c] expectare [d], vt ipse vobis dicat [e], cum illo noli te [f] amici esse: sed prudenter obseruare debetis, & voluntatis eius absque commonitione obsecundare, & auertere vos ab eo, cui ipsum sentitis aduersum: sed nec loqui his, quibus ipse non loquitur g: vt vnusquisque, qui in culpa est, dum cupit omnium vestrum amicitias ferre †, festinet citius recōciliari ei, qui omnibus præest, & per hoc redeat ad salutem, cum obedire cœperit monitis præsidentis. Si vèro quis amicus fuerit his, quibus ipse amicus nō est, & locutus fuerit his, quibus ipse non loquitur; vnus est, & ipse ex illis, qui exterminare [h] Dei ecclesiam volunt; & cum corpore vobiscum esse videatur, mente & animo contra vos est. Et multo nequior hostis [i] hic quàm illi qui foris sunt, & euidenter inimici sunt. Hic enim per amicitia rum speciem, quæ sunt inimica, gerit, & ecclesiam dispergit, ac vastat. Ideoque α charissimi his Apostolicis institutis vos monentes instruimus, ut effecta certior charitas vestra solicitius deinceps agere studeat, & cautius; ne perueršs, & infideles homines lædendi fideles, ac beneuolos habeant facultatem.

† al. habere] al. gratiā repa rare.

α ¶ Ideoque.] *Hinc vsque ad finem sunt in Fabiani tantummodo epistola. Quamobrem ex ipso potissimum videtur Gratianus cætera etiam sumpsisse.*

Item Gregorius lib. 5. epistola 26. seu c. 126.

¶ A nullo debet suscipi, quem Romana depellit ecclesia. C. II.

Ans. l. 12. c. 11.

MIratus valde sum, quia in tanto Salonitanę ecclesię presbyteros & diaconos: qñque loquens contra istos: qñque contra illos ad vltimum ostendit presbyteros maiores esse diaconis. Nota autem q̄ obedientia constituit in tribus, in reuerentia exhibenda, in mandato suscipiendo, in iudicio subeundo. Reuerētiam debet minor vt assurgat maiori, & cedat ei primum locū in sedendo, & eundo nisi minori maior administratio cōmissi fit. vnde archipresbyter vel presbyter archidiacono debet reuerentiā, licet ordine maior sit ratione ministrationis. 25. dist. ca. 1. hac consideratione qñque presbyter tenetur obedire diacono prælato. In mandato autem & iudicio nemo tenetur obedire, nisi ei qui habet administrationē vel iurisdictionē sup eū: & nisi ab eo absoluatur per appellationē, vel recusatio nē: vel si ei controuersia 1 moueat: vel si prælatus deponatur. 8. q. 4. in summa. & cap. nonne. Lau.

Obedientia maiores esse diaconis.

a Id est, si moueat 96. inter prælatū & clericū suū 11. q. 1. de persona. extra de fo. ro cōpet. si quis contra. Archid.

a ¶ Clementis.] In presbyterum. nam Petro viuente Clemens Papa. 8. q. 1 si Petrus. ADDITIO. Ad hoc 14. quæst. 6. cap. alius. & capit. seq. Archidiac.

b ¶ Si inimicus est.] CASVS. Gregorius ex communicauit Maximū archiepm Salonitan. q̄ fuerat si moniace ordinatus, à cuius cōmunione nullus se remouit, pro suis actibus non cōicare: sed recederent ab eo sin aliqua cōione, quamuis eis à Clemente nō dicatur: ad hoc vt ille peccator erubescat, & citius ad obediētiā reuertatur, & petat recōciliari. Si qs vero contra fecerit, hostis est ecclesię, & nequior hostis, q̄ illi qui sunt fori.

Papa nemi. nem odio habeat.

inimicus dicitur hic quo ad opinionem excōicati : sicut iudex dicit crudelis latroni. 23. q. 5. non est crudelis. alias Papa neminē debet habere odio imōpacē cū omnibus habebit. 11. q. 3. inter verba. Vel inimicus est actibus vt 86. dist. odio. c ¶ Nolite.] Sic 7. q. 1. scire. 11. q. 3. qbus episc. Arg. contra 6. q. 2. si tātum. sed ibi solutum est.

Inimicorū amicus est suspectus.

p ¶ Expectare.] Ergo denunciatio non est expectanda. extra de sen. excom. cum non ab homine. tamen sola fama semper non sufficit ad hoc vt quis vitandus sit, vt extra de excess. prælat. inter. licet sit ar. contra. extra de elec. venerabilem. Sed qd si Papa communicauit excōmunicato? Nō incidit ideo in canonem quia Papa nō ligat à canone, vt extra & ele. innotuit. ff. de recep. l. pen. Nec eo ipso eū absoluit: ar. extra de sent. excō. cū desideres. Si tamen ei cōmunicaret intēdendo eum absolue re facto, etiam si nō verbo, habendus est q̄ absoluto cū princeps sola volūtate li

Fama sola non sufficit vt excōicatus vitari debeat

Papa cōicās excommunicato, nō incidit in excōicationē, nec eum absoluit.

Famiſ are inimici sunt pestiferi.

c ¶ Dicat.] Nō enim debet certiorari qui non ignorauit ff. de actō. empt. l. 1.

d ¶ Nolite.] Nam eoipso quis suspectus est, q̄ inimico rum est amicus. arg. 3. q. 5. c. 3 & ob hoc filius matrem exheredat. C. de in offic. testā. l. liberi. Et est simile ext. de accusa. cum oporteat.

e ¶ Non loquitur.] Hoc verum est in hoc casu, qui sci licet excommunicati sunt: secus si propter priuatum odium alicui non loqueretur.

f ¶ Qui exterminare.] Infra 24. q. 1. quoniam vetus.

g ¶ Hostis.] Vnde Boetius. Nulla pestis efficacior est ad nocēdum: quam familiaris inimicus. Arg. C. de dolo l. lata. vnde, Nō est deterior hostis, quàm fictus amicus. Non odium grauius, quàm simulatus amor. vnde i. Illud etiam. Mus in pera, &c. argu. 13. q. 1. §. item præcepit. si mi. est. 12. q. 1. certe Io.

MIratus valde sum.] CASVS. Gregorius ex communicauit Maximū archiepm Salonitan. q̄ fuerat si moniace ordinatus, à cuius cōmunione nullus se remouit,

nit, nisi episcopus Paulinus, & Honoratus eius ecclesię archidiaconus. Vnde Gregorius omnes alios reprehendit: quia quem Apostolica sedes repellit, omnes debēt habere repulsum, donec ab illatis criminibus mundetur, Sequens capitulum patet.

a ¶ Clero.] Et ita qui libet eps suffraganeus est de clero metropolitani. arg. ext. de postul. pla. bonæ. arg. 86. dist. si qd vero. Fortè ille fuerat canonicus. & ad hoc retinebat ibi pbēdā.

Quod vix fit, fieri dicitur.

b ¶ Vix.] Quod ergo vix fit, tamē fit. ff. de jud. vix. 19. d. in memoriā. arg cōtra ff. ad Vellei. tutor. quia ibi dicit vix fieri, vt quis pro se apud eūdem intercedat. & ita vix, id est, nunq̄, sic 2. q. 6. §. biduum. ver. si aduersus.

Multitudo non excusat à delicto.

c ¶ Ordinibus.] Arg. pro eis, qui multitudinē non sequuntur, vt 7. q. 6. 1. denique. & q̄ multitudo non excusat à delicto vel pēna. ar. 2. q. 1. multi. su. d. 23. in nomine. arg. contra supra d. 19. in canonicis.

d ¶ Filij.] Qui ergo priuati sunt à sacramētis, filij sunt ecclesiæ: quia sunt episcopi. s. filij, cū certum est, q̄ qui non est cū episcopo. extra ecclesiā est. ar. 7. q. 1. scire. Vel dic, q̄ iam erant absoluti, vel q̄ causa humilitatis hoc dixit. 2. c. 7. non si in competenter.

Extra eccle siā est q cū epo nō est.

clero [a], vel populo, vix [b] duo ex sacris ordinibus [c] inuenti sunt, frater scilicet, & coepiscopus noster Paulinus, & dilectissimus filius meus Honoratus archidiaconus eiusdem ecclesiæ, qui communicare Maximo sacerdotium rapienti, minimè consentirent, & se Christianos esse cognoscerent. Debuistis enim filij [d] charissimi pensare ordines vestros, & quē sedes Apostolica repellebat, repulsum cognoscere; vt prius, si posset, ab illatis criminibus mundaretur; & tunc ei vestra dilectio communicaret, ne particeps obligationis eius existeret.

Item Cyprianus de vnitate ecclesiæ.

¶ Non est in ecclesia, qui cathedram Petri non sequitur. C. III.

Iuo p. 5. c. 360. † al. quem.

QVi cathedram Petri super quam † fundata est ecclesia, deserit; in ecclesia se esse non confidat.

¶ *Apud Cyprianum Romæ impressum hęc leguntur.* Hanc ecclesiæ vnitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui ecclesiæ remititur, & resistit, in ecclesia se esse confidit? *Verū in Vaticana bibliotheca præter octo integra Cypriani exemplaria est etiā aliud, in quo tantum opuscula quædam continentur, & inter ea hic tractatus: Atque in eo codice, itemque in altero integro Monasterij S. Saluatoris Bononię sunt vrba hęc, quę à Gratiano & Iuone afferuntur. Ac sanè paulo ante Cyprianus hanc ipsam Petri cathedram esse ostenderat vnde, vnitas ecclesię penderet.*

Episcopi vero, qui Apostolicę ordinationi subiacēt, etiā hanc reuerentiam debent, vt sese singulis annis Apostorum liminibus repræsentent.

Vnde Anacletus, & Zacharias Papa.

¶ Singulis annis Apostolorum limina visitent episcopi, qui ordinationibus Apostolicis subiacent. C. IIII.

Leo epist. 4. c. 7. Poly. l. 4. tit. 35. Ans. l. 6. c. 164. † al. Idibus Maij.

IVxta [e] sanctorum Patrum, & canonum instituta omnes episcopi, qui huius Apostolicæ sedis ordinationi subiacēt, qui propinqui [f] sunt annue circa † Idus Maij sanctorū principum Apostolorum Petri, & Pauli liminibus præsententur [g] omni occasione sepposita: Qui vero de longinquo [h], iuxta [i] chyrographum [k] suum impleant. Qui autem huius constitutionis contemptor extiterit, præterquā si ægritudine fuerit detentus; sciat se canonicis [l] subiacere sententijs.

¶ *Hic est canon quartus Synodi Romę habitę sub Zacharia Papa, quę extat in bibliotheca Vaticana, ex qua nonnulla sunt in hoc capite emendata.*

e ¶ Iuxta.] Hoc cap. loquitur de eis, qui subsunt Domino Papæ nullo medio.

f ¶ Propinqui sunt.] Qui scilicet in eadē prouincia sunt illos vocat lex pātes. C. de præscr. decē ann. l. vlt. ADDITIO. Ad hoc extra de maio. & obe. humilis. vbi de hoc.

g ¶ Præsententur.] Per se vel per alios. extra de iureiu. ego N.

h ¶ De longinquo.] Argum. ratione loci permittit q̄ alias non permittitur. argum. 24. q. 1. pudenda ff. dist. 63. cum longe. ff. dist. 29. c. 1. & 2. ff. di. 4. erit. ff. dist. 63. c. 1. & c. 1. Et dic de longinquo, vt sunt vltra Italiam constituti, vt extra de elec. nihil est quod ecclesiæ. Vel re dicuntur motos vocat vltra duas dietas, vt extra de rescrip. non nulli.

i ¶ Iuxta.] Arg. q̄ expediri per alios sufficit quod iuste impeditum per se facere non potest. 18. dist. eps.

k ¶ Chyrographum.] Extra de elec. significasti. in par. Impedito. Et dic de ea, quę decisa. supra 63. dist. si quis. 5. q. 3. si ægrotans.

l ¶ Canonicis.] Supra dist. 18. si quis episcoporum.

RELI-

RELIQVI. Hæc est secunda pars huius dist. in qua dī, q̄ omnes minores in ordine, vel dignitate debent suis maioribus reuerētiam præstare, & hoc probat per 7. sucā.

CASVS. Dictū est supra qualiter omnes debēt obedire Papæ.

† Nota ex hoc text. q̄ hæc dictio, à Iuo p. 6. c. 299. excludit, si. millem text. habes in l. ratione. §. fi. ff. de act. emp. Burc. l. 2. c. 224. Anſ. l. 7. c. 66.

2 *Reliqui vero in ecclesia minores sēper debēt maioribus subesse, sicut in Synodo Romana S. Siluestri, c. 7. legitur.*

¶ Minores maioribus obedientiam exhibeant. C. V.

ASubiacono † vsque ad lectores [a] omnes subditi sint diacono Cardinali vrbis Romę, in ecclesia repęsentantes ei honorē [b]. Porro Pontifici presbyter, presbytero diaconus, diacono subdiaconus, subdiacono acolythus, acolytho exorcista, exorcistę lector, lectori ostiarius, ostiario abbas ¤ [c], abbati monachus in omni loco repræsentēt obsequium siue in publico, siue in gremio [d] ecclesiæ.

¶ *Caput hoc & apud Gratianum, & in ipsius Synodi editionibus videtur valde mendosum Burchardus & Iuo sic habent* A subdiacono vsque ad lectorem, omnes subditi sint diacono Cardinali vrbis Romæ; in ecclesia honorem repræsentantes tantum. Pontifici vero presbyter, diaconus, subdiaconus, acolythus, exorcista, lector, abbas, monachus in omni loco repræsentent obsequium, siue in publico, siue in gremio ecclesiæ. *Verbum ob magnam codicum varietatem, & propter glossas, ac doctorum dicta nihil fere in textu mutatum est.*

Iuo l. 2. c. 66. fi. c. 48.

¤ ¶ Abbas.] *De abbate, & monacho in Synodi editionibus nulla mentio est.*

Item ex epist. 1 Clementis ad Iacobū fratrem Domini.

¶ Quod sit officium diaconorum. C. VI.

DIaconi ecclesiæ tamquam oculi [e] sint episcopi, obertantes [f], & circumlustrantes cū verecūdia actus totius ecclesiæ, & perserutantes diligentius, si quem videāt vicinum fieri præcipitio [g], & proximum esse peccato, vt referant hæc ad episcopum. *& infra.* β. ¶ Sed & de peregrinis similiter episcopo suggerant refouendis; & cętera his similia, quæ ad cultum ecclesiæ, & disciplinā eius pertinent, diaconis curæ sint.

β ¶ Et infra.] *Sic legitur in plerisque manuscriptis. In vulgatis legebatur.* & ita. *alia vero nonnulla verba restituta sunt ex originali.*

Item ex eodem, eadem epistola.

Anſ. l. 7. c. 67.

¶ De eodem. C. VII.

Matth. 5.

SAcerdotes vero beatus Petrus sal terræ [h], & mundi lumen docens, præcepit in splendore bonorum operum patrem glorificare Deum; de quibus Dominus ait: [Beati estis, cum maledixerint [i] vobis homines, & rel. & iterum. [Vos estis sal terræ.]

Monachi olim nō erant clerici. Clericus sæcularis est dignior. monacho.

a ¶ Abbas.] Loquitur secundum ea tempora cum monachi nō erant clerici, vt inf. 16. q. 1. generaliter. Vel forte glibet clericus dignior est quo liber monacho. arg. 16. q. 1. alia est cauta &c. legi. hodie maior honor debetur abbatibus, quā alijs clericis. ar. ext. de ęta. & qualit. c. 1. 69. d. c. 1.

b ¶ Siue in gremio.] Arg. cōtra 95. di. episcopus 2. nam ibi dicit, q̄ in domo collega, debet esse prælatus in ecclesia.

DIaconi.] CASVS. Dicit hic, q̄ diaconi velut oculi episcopi debēt omnia considerare, & si viderint aliqua corrigenda, significēt episcopo. & per hoc ostenditur, quòd debent episcopo obedire.

Archidiaconi sunt oculi episcopi.

c ¶ Oculi.] Et no q̄ loco diaconorū successerunt archidiaconi, qui dicunt oculi episcopi, qui perlustrant. alia causa habet inf. 21. ca. diaconi.

f ¶ Oberrātes.] Sunt & alij oculi circūlustrantes synodales testes. 35. q. 6. episcop. in synodo. Vel ibi loquitur de excessibus laicorum, hic clericorum. Hug.

g ¶ Præcipitio.] Ergo nō tantū tenet q̄s denūciare iā cōmissum crimē, sed etiam cōmittendum: q̄ verū est. 22. q. 5. hoc videt ar. extra de cog. spiritua de cōse. dist. 2. cum omne crimen.

SAcerdotes vero.] CASVS. Probat Clemēs in hoc capitulo, q̄ reuerētia est sacerdotibus exibenda, & hoc probat auctoritate Petri dicentis. Vos estis sal terræ. Vos estis sal terræ & auctoritate Domini dicentis, Beati estis, &c.

h ¶ Sal terræ.] In omnibus enim operibus nostris sal offerre debemus de consecr. dist. 4. fal. & per sal sapientia intelligitur 43. dist. rector.

i ¶ Maledixerint.] Nō q̄ ex maledictione benedictionem quis consequatur, sed ex patientia quam sustinet. 11. q. 3. qui iustus Lau.

Papæ. Nunc autem dicit Gratianus, quòd in ecclæsia ab ostiario vsq; ad episcopum gradatim minor debet obedire superiori. quod probat per sequens capitulum.

ASubdiacone.] CASVS. Dī hic, q̄ à subdiacono vsque ad lectores dēnt oēs obedire Cardinali diacono, deinde Pōtifici presbyter, prebytero diaconus, &c.

a ¶ Ad lectores.] Hic nomine lectorum omnes inferiores & auctoritate Domini dicentis, Beati estis, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NVlla CASVS.] Quæsitum fuit quid debeat fieri de illis clericis, qui sub nullius episcopi disciplina gubernantur? Et respondet q̃ debent à suo officio remoueri, tales enim acephali dicantur; qui vero suis maioribus recte obediunt, donum consequuntur à Deo. Seq̃ capitulum patet.

a ¶ Null a.] infra 18. q. 2. abbatibus.

b ¶ Acephalos.] Priuilegiati tamen, qui Papæ subsunt, non sunt acephali: quia Papa episcopus eorũ est. ar. extra de priui leg. recipimus. tales sicut excõicatos debet quilibet excludere ecclesia sua. ext. de parochi. & alie. para. 10. c. 2. Et est hic arg. pro prælatis: q̃ etiã eremitæ subsunt. episcopo; in cuius territorio sunt, vt 16. q. 1. qui vere. Ioan.

c ¶ Lle proculdubio scãdalizatur.] Id est scãdalizat Deum 8. q. 1. qui vos Io.

ADDITIO. Ad idẽ 3. q. 1. nulli. su. 21. dist. in nouo. Archid.

Diaconi.] CASVS. præcipit Euaristus, vt i qualibet ciuitate sint. septẽ diaconi, q̃ custodiant episcopum à malis hominibus, ne prædicatio eius impediatur, & ne ipse despiciatur. Sequẽs capitulũ patet.

d ¶ Diaconi.] Hoc capitulũ loquit de episcopali ecclesia, vbi debent esse septẽ diaconi, vt de cõsecratio. d. 1. episcopus Deo. Et vbi facultates suppetunt, 70. q. 1. illud.

e ¶ Ne aut ipse episcop⁹.] Quoquo modo infestetur, aut lædat ab iustis infidiatoribus. id est hæreticis: vel ita, ne quoquomodo offendat ab illis, aut lædatur à suis clericis p oppositionẽ. Et ideo dẽt ei astare, & ab eo auertere hi iusmodi oppsiones.

f ¶ Aut verba.] Hæc est secunda causa huius constitutionis.

g ¶ Detrahendo.] Timore hæreticorum 2. scilicet subticẽdo.

h ¶ Redoleat.] i. extra in publicũ ex frequenti ardore.

i ¶ Cum voluntate.] infra de consec. dist. 2. reuera. Io.

K Diaconi.] ¶ Actuũ.] 6. vbi agitur de septem diaconis ordinatis ab apostolis. Io.

Diaconi septẽ debent esse in ecclesia episcopali.

a Adde q̃ acephali dicuntur illi q̃ sunt sine capite, vt hic. concor. gl. in Auth. de appe. generalẽ Coll. 4.

Eremite subsunt episcopo.

2 Quia forte timore hæreticorum non audet solus prædicare. & hæc expositio congruit illi litteræ, q̃ habent polluantur, aut despiciant.

Item ex concilio Parisiensi.

¶Hi non sunt habendi clerici, qui episcopali prouidentia non gubernantur. C. VIII.

Cõcordat cõc. Mogũt. sub Carolo, c. 22. Burc. l. 2. c. 226. Iuo p. 6. c. 301.

NVlla[a] ratione clerici, aut sacerdotes habẽdi sunt, qui sub nullius episcopi disciplina, & prouidentia gubernantur. Tales enim acephalos[b], idest sine capite priscæ ecclesiæ consuetudo nominauit.

Item ex epist. 3. Clementis.

¶ De eodem. C. IX.

QVi suis episcopis non obediunt, indubitanter rei, & reprobi existunt. Porro ipsi a Deo donum summi muneris consequuntur, qui per iustitiæ, & præceptorum eius semitas incedentes, doctoribus suis, qui recte episcopi intelliguntur, libenter obediunt.

Item Anacletus epist. 1.

¶Illi in Deum scandalizantur, qui suo non obediunt episcopo. C. X.

Iuo p. 6. c. 245.

ILle proculdubio scandalizatur[c] in Deum, qui recte nõ docet, & qui eius scandalizat episcopum, vel sacerdotem.

Item Euaristus ad episcopos Africanos, epist. 1.

¶ Septem debent esse diaconi in vnaquaque ciuitate. C. XI.

Poly. l. 2. tit. 3 §. Ansl. 7 c. 69.

DIaconi[d] (qui quasi oculi videntur esse episcopi) in vnaquaque ciuitate iuxta Apostolorum constituta, septem debent esse, qui custodiant episcopum prædicantem; ne aut ipse episcopus † [c] ab insidiatoribus quoquo modo infestetur, aut lædatur à suis: aut verba[f] diuina, detrahendo & aut insidiando polluantur, vel despiciantur; sed veritas spirituali redoleat[h] feruore, & pax prædicata labijs, animi cum voluntate[i] concordet.

† abest ab ori.

Item ex concilio Neocesarien si, c. 19.

¶ De eodem. C. XII.

Ex prisca versione. Ordo Ro. c. 9. Conc. Aquisg. c. 64. *Alt.* 6.

DIaconi septem esse debent secũdum regulam, quamuis magna[x] sit ciuitas. Regulæ autem auctoritas ista est, quod & liber auctum[k] Apostolorum idem insinuat.

x ¶ Quamuis magna.] *Anteà legebatur, quamuis non magna. Emendatum est ex canone Græco, (qui etiam recitatur in sexta synodo, c. 16. & ex vulgatis etiam versionibus. In canonibus primæ. Nicænæ synodi, qui ex Arabico in Latinum conuersi nuper editi sunt, canone 62. multa habentur ad hanc rem pertinentia: quem fortasse canonem significauit Andreas Colloscensis septima actio. synodi Florentinæ.*

3 *Vt igitur ex præmissis*[l] *apparet, diaconi debent obe-*

Ex Euaristo.

k ¶ Actuũ.] 6. vbi agitur de septem diaconis ordinatis ab apostolis. Io.

l ¶ Expremissis.] Ab isto loco incipit magister altercationem

tionem suam inter presbyteros & diaconos. Et primo allegat pro presbyteris, quòd diaconi debent eis subesse: vsque ad illud cap. diaconi. post in illo cap. diaconi. allegat pro diaconis. vltimo in cap. legimus. dabit sententiam contra diaconos. H.

Diaconus pòt baptizare, & corpus Christi egros erogare.

dientiam presbyteris, sicut presbyteri episcopis. Sed diaconi superbientes sacerdotibus æquari, vel potius præferri quærebant: contra quorũ insolentiam multorum auctoritates manauerunt, eorũ supercilium reprimentes, atque vt sacerdotibus condignam obedientiã exhibeant, decernẽtes. Vnde Gelasius[x] *Papa in epist. ad episcopos per Lucaniam c. 9. & 10. ait.*

x ¶ Gelasius.] *Sic est in plerisque manuscriptis, & apud Burg. & Ivonem. Nam in impressis erat, Pelagius.*

¶ Nihil eorum quæ sunt decreta primis ordinibus, vendicent diaconi. C. XIII.

Poly l. 3. tit. 10. Ansl. 7. c. 63. Burc. l. 4. c. 57. Iuo. p. 1. c. 252. & par. 6. c. 99.

DIaconos propriam constituimus seruare mensuram, nec vltra tenorem paternis canonibus deputatum[a] quidpiam tentare permittimus. Nihil eorum suo ministerio penitus applicare, quæ primis[b] ordinibus proprie decreuit antiquitas. Absque episcopo[c], vel presbytero baptizare non audeant nisi predictis fortassis ordinibus † longius constitutis, necessitas[d] extrema compellat. Quod & laicis Christianis[e] facere plerumque conceditur. *& infra.* ¶ Sacri corporis prærogationem † sub conspectu pontificis, seu presbyteri (nisi his absentibus) ius non habeant exercendi.

† officijs] ori.

C. 10. in medio † al. erogationem.

Ia Aquisg. c. 41

Item in concilio Nicæno, c. 14. seu 18.

Iuo p. 2. c. 26. Burc. l. 5. c. 36.

¶Inferiores presbyteris se diaconi cognoscant. C. XIIII.

PEruenit ad sanctorum concilium, q̃ in locis quibusdã & ciuitatibus, presbyteris sacramenta[f] diaconi porrigant. Hoc neque regula, neque consuetudo tradidit, vt hi qui offerendi sacrificij non habent potestatem, his qui obtulerunt, corpus Christi porrigant. Sed & illud innotuit, quòd quidam diaconi etiam ante episcopos & sacramẽta[x] sumunt. Hæc ergo omnia amputentur: & in sua diaconi mensura permaneant; scientes, quòd episcoporum quidẽ ministri sunt, inferiorres autem presbyteris habentur. Per ordinem ergo post presbyteros gratiam sacræ communionis accipiant, aut episcopo, aut presbytero porrigente. Sed nec sedere in medio[h] presbyterorum diaconis li-

d ¶ Necessitas.] Not. q̃. vbi necessitas exigit, & presbyter est absens, potest diaconus etiã iure suo baptizare, & corpus Christi erogare infirmis, si consecratũ esset sed in ecclesia in præsentia presbyteri nõ potest, etiam si necessitas exigat, nisi iussus à presbytero: puta cum multi sunt qui indigent baptismo & presbyter non potest omnibus sufficere. similiter si multi sunt, qui volũt accipere corp⁹ Christi, nec presbyter sufficit omnibus.

e ¶ Christianis.] Hæ etiam hæreticis, i. vt inf. 1. q. 1. quod quidam, &c.

Diaconus. Quod est ergo istorũ priuilegiũ? Dicit. vt no. 50. dist. qui sub gradu.

Peruenit.] CASVS. Diaconi in tribus delinquebant. Primo, quia post consecrationem porrigebant hostiam sacerdotibus. Secundo q̃ sumebant sacramenta in Missa prius quam episcopi. Tertio quia sedebant in medio presbyterorum. Statutum ergo fuit in Nicæno concilio, vt de cætero talia non faciant: sed in sua mẽsura permaneant: & si quis obedire noluerit, cesset ab officio. Capitula, quæ sequũtur, plana sunt vsque ad c. nonnulli.

f ¶ Sacramenta.] Id est Eucharistiam cõsectam: & sanguinẽ autẽ bene porrigunt infra eod. diaconi sunt. & ver. sacerdotibus. & hæc est ratio quare sacerdos corpus Christi per fistulam, calicem autem de altari presbyteris sumere non licet, sed diaconus eis porriget. quia sũptio corporis futuram resurrectionem corporũ significat, quã Deus sua virtute faciet. si ne omni ministerio. Sed sumptio sanguinis significat resumptionem peccatorum. quæ fit intercessionibus aliorum

Corporis Christi sumptio, quid significat.

Sanguinis sũptio, quid representat

Diaconos.] CASVS. Diaconi vsurpant officia eorũ & presbyterorum. baptizabant enim eis præsenti auctoritate populis distribuebant. quare Pelagius statuit ne de cætero talia faciat nisi in necessitate presbyteris absentibus.

Eparus est ordo.

2 ¶ Deputatum.] Scilicet diaconis, sic 18 q. 2. hoc tñ.

b ¶ Primis.] Id est maioribus episcopali scilicet, & presbyteralibus: & ita episcopatus est ordo, vt 83. dist. cum in

c ¶ Absque episcopo.] Id est absente episcopo, vel presbytero, quibus solum baptizandi ministerium permissum est, vt de consec. dist. 4. constitut & dic q̃ absque episcopo. id est præter auctoritatem eius.

13 q. 3. animæ, supra dist. 50. presbyteros qui contra. vbi in pœnam dicitur de diaconis, panem offerant: quare de iure licitum esse videtur. Ioan. Sed illud intelligitur quando in principio secretorum diaconus accipiens patenam cum pane offert sacerdoti. Imponitur ergo diaconis ad pœnam, ne panem offerant altario ministrando: hic autem prohibetur ne post sacramenta † confecta corpus Christi porrigant sacerdoti, vt sumant. B.

g ¶ etiam ante episcopos.] Id est, antequam episcopi sumant.

h ¶ in medio.] Secundum consuetudinem diuersorũ locorũ hæc variantur. 2. in quibusdam enim locis hæc obseruantur: in quibusdam non.

2 Arg. ad hoc ff. de offi. procon. l. obseruare. §. antequam. & l. idemq; ff. manda.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a NOn oportet.] ¶ Sed iussione.] Hic obseruatur secundum consuetudinem quarundam ecclesiarum cum ite dit à lectione Euangelij. Lau.

b NOn oportet.] ¶ Panem.] Id est corpus Domini. Dare, id est, porrigere, scilicet aliis post contectionem sine licentia sacerdotis. Vel die, dare, id est conficere: quod ad solum presbyterum pertiner. t. quæst. 1. dictum. extra de summa trini. firmiter.

c Diaconi ita se.] In Missa: nam alibi magis sunt ministri episcopi.

d Præsente.] ¶ Eroget.] Iussus vel non iussus, longe tñ positis episcopo vel presbytero. supra ea. diaconus.

e Diacon⁹.] ¶ Loco.] Id est, in aliquo de mini. i. tñ

1 Sic 1. q 7. si quis omnē. 25. q. 1. mulier.

si cum dies. §. si arbiter. & ff. de mune. & hnno. vt gradatim. §. 1.

f ¶ Diaconus in conuentu.] Vbi conueniunt ad synodum.

g ¶ Loquatur.] Id est pre-

ceat: quia si hoc fiat præter regulam, & ordinem probatur existere. Si quis autem etiam post has definitiones obedire noluerit, à ministerio cessare debebit.

¶ *Prior pars huius capitis vsque ad ver.* amputentur. *est ex prisca versione in canone quartodecimo. Reliqua vero pars est ex versione Dionysij in canone 18. quam quidem totam afferunt, & codex canonum, & Burchardus, & Iuo.*

γ ¶ Sacramenta sumunt.] *Græce est,* τὰς ἐυχαριστίας ἅπτονται, *quod Dionysius vertit,* oblata contingant *quam quam Burchardus, & Iuo hoc vno fere loco discrepantes habent, ille quidem,* sacra oblata contingant: *hic vero,* sacram oblationem contingant.

Item ex concilio Laodicensi, c. 20. q. 1 Agat. c. 69. & Aquisg. c. 77.

¶ Diaconus honorem exhibeat presbytero, & ipse ab inferioribus honoretur. C. XV.

j NOn oportet diaconū corā presbytero sedere: sed iussione a presbyteri sedeat: similiter aūt diaconus honorem habeat à sequētibus, id est, à subdiaconis, & omnibus clericis. Anſl. 7. c. 66. Burc. l. 2. c. 221. Iuo p. 6. c. 236.

Item ex eodem, c. 23. Aquisgran. 8. 78.

¶ Calicem benedicere, & panem dare diaconis non licet. C. XVI.

ij NOn oportet diaconos α panem b dare, nec calicem benedicere.

α ¶ Diaconos.] *In vetustioribus priscę versionis editionibus est,* diaconem. *Græce est,* ὑπηρέτας, *quod Dionysius vertit,* subdiaconos; *& sic habetur in concilio Aquisgranensi.*

Item ex concilio Carthaginensi quarto ℔, c. 37.

Sicut episcopis, ita & presbyteris diaconi ministrent. C. XVII.

DIaconi ita se c presbyteri, sicut episcopi ministros esse cognoscant. Poly. l. 2. tit. 38. Anſl. l. 7. c. 62.

6 ¶ Quarto.] *Caput hoc cum duobus sequentibus habetur in concilio quarto Carthaginensi, & in codicibus Gratiani etiam manuscriptis, itemque apud Anselmum titulo huius capitis erat additum:* Carthaginensi quarto, cui Papa Zozimus interfuit per Vicarios, *quod minime conuenire ostēdunt acta sextæ synodi Carthaginensis: ad quam Zozimus Faustinum potentiæ ecclesiæ episcopum, Philippum, & Asellum legatos misit. Nam quarta habita est Honorio iiij. & Eutychiano Coss. sexta vero Honorio xij. & Theodosio viij. Coss. id est anno vigesimo post. Quo anno (prout ex Africano concilio can. 76. & sequentibus apparet) contra Pelagij, & Cœlestij hæresim quædam sunt definita; cum Cœlestius ad Zozimum Papam appellasset: quod ex nonnullis manuscriptis. Zozimi, & episcoporū Africæ ad ipsum epistolis, quæ in bibliotheca Vaticana seruantur, demōstratur. Quare, cum Zozimus in Pontificatu duos tantum annos, & menses aliquot vixerit necessariū est multo ante ipsius Pontificatū quartā synodū Carthaginensē habitā fuisse.*

Item ex eodem, c. 38.

¶ De eodem. C. XVIII.

PRæsente presbytero diaconus Eucharistiam corporis Christi populo, si necessitas cogat, iussus eroget d. Poly. ibidem. Anſl. 7. c. 66. Burc. l. 3. c. 13. Iuo. p. 2. c. 23.

Item ex eodem, c. 39. & 40. & 41.

¶ De eodem. C. XIX.

DIaconus sedeat quolibet loco e, iubente presbytero. Item Diaconus in conuentu f presbyterorum interrogatus loquatur g. Anſl. ibidem.

prædicet, nam officium prædicandi presbyterorum est. 16. q. 1. adijcimus. Hug.

a ¶ Alba.] Id est, dalmatica. arg 11. q. 3. episcopus presbyter.

b ¶ Vel lectionis.] Buangelij. Non.

† *al. induatur*

Alba a vero tempore oblationis tantum, vel lectionis b vtatur †.

Item ex concilio Toletano 4. c. 38.

¶ Diaconi presbyteris se superiores non cognoscant. C. XX.

Burc. l. 2. c. 222. Iuo p. 6. c. 2 97.

NOnnulli diaconi in tātum erumpunt superbiam, vt sese presbyteris anteponant, atque in primo c choro ipsi priores stare præsumant, presbyteris in secūdo choro constitutis. Ergo vt sublimiores d se † presbyteros agnoscant, tam hi quàm illi in vtroque α consistant.

† *al. sibi.*

α ¶ In vtroque.] *Licet in vulgatis Gratiani codicibus legatur,* in vtroque ordine *& in tomis conciliorum impressis,* in vtroq. choro: *tamen in vetusto codice conciliorum Regis Catholici, & plerisque vetustis Gratiani, etiam impressis nostra vox habetur.*

Lo. diac. l. 4. 8.

4 *Compagis* e *vero calciari absque Apostolici licentia diaconis non permittitur, sicut nec mappulis* f *vti absq. eiusdem auctoritate quibuslibet clericis conceditur.*

Vnde Gregorius Ioanni episcopo Syracusano, lib. 6. epist. 28. indict. prima.

¶ Absque Apostolica licentia Diaconi compagis vti non præsumant. C. XXI.

Anſl. 7. c. 74.

PErueniat ad nos, diaconos ecclesię Cantinēsis calciatos cōpagis procedere presumpsisse: quod qa nulli hactenus per totā Siciliam licuit, nisi solis tātummodo diaconis ecclesię Messanensis, quibus olim à prædecessoribus nostris nō dubitatur esse cōcessū, bene recolitis. Quia ergo tantæ temeritatis ausus nō est leuiter attēdendus, cū omni hoc fraternitas vestra subtilitate pquirat: & si ita ℔, sicut ad nos peruenit, inuenerit verum esse; vtrum vel à se, vel alicuius g hoc auctoritate h præsumpserint, nobis subtiliter innotescat: vt cognita veritate, quid fieri debeat, disponamus. Nam si negligenter ea, quæ male vsurpantur, omittimus, excessus viam i alijs aperimus.

Lo. dia. l. 4. c. 2.

℔ ¶ Et si ita.] *Hic & paulo inferius addita sunt aliquot verba ex originali.*

Item Ioanni Rauennati episcopo, lib. 2. epist. 54. seu cap. 93.

NOnnulli.] CASVS. Quidam diaconi in choro volebant esse in loco digniori, volentes sacerdotibus præferri, sed concilium Toletanū statuit, vt tam diaconi quàm presbyteri perseuerēt in locis sibi deputatis: ita vt diaconi cognoscant presbyteros esse maiores se.

1 Id est maiores, quam ipsi. c ¶ Atque in primo.] Id est, in primo ordine, vt sit Pa

ſct in vetero choro quę diuisa, ita qꝫ presbyteri in primo, diaconi in

d ¶ Vt sublimiores 1.] Sic cōstrue. ergo tam illi, quàm isti cōsilium in vtroque orata scilicet vt diaconi agnoſcāt presbyteros sublimiores, se, scilicet diaconis. & ſta

Pas. in tur, ꝫ compagi, id est, sandalia & mappulæ, id est, lin-

&c. Per.

bunt fm tempus sue ordinationis. 17. dist. cap. eps. COMPAGIS. Hæc est quarta pars huius d. in qua dicitur, ꝫ compagi, id est, sandalia & mappulæ, id est, lineamina, quæ portant Cardinales, solis Romanis clericis competunt: & hoc probat per duo capitula. Ioan. de Fant.

CASVS. Supra in cap. diaconi prohibitum est, ne diaconi vsurpent officia eorum vel presbyterorum. Nūc vero dicit; ꝫ non debent vti compagis, id est, calceamētis episcoporū, quibus nulli diaconorū vti licēt absque apostolica licentia: sicut nec mappulis vti debēt absque eiusdem auctoritate quas cōcessit Cōstantinus Cardinalibus, vt inf. 96. d. in illa palea, Constantinus.

e ¶ Cōpagis.] Id est, sandalibus, & dicuntur cōpagi sandalia vel caligæ episcopales: & est masculini generis. Ioan. Compagi.

ADDITIO. Scilicet compagus compagi. Hug.

f ¶ Nec mappulis.] Id est, ornamentis equorum, quę Constātinus cōcessit Cardinalibus inf. 96. d. Cōstantinus. nam mappa ornamentum est equi. similiter in Authen. de consuli. §. quātacūq; 2. & sunt ꝗdā alba linteamina quibus cooperiūtur equi Cardinaliū cū processionem faciūt. Alij dicunt ꝫ mappulæ sunt mitrę episcopale. Mappulæ qd signent.

PErueniat.) CASVS. Apostolicus concesserat solis diaconis ecclesię Messanen. vti cōpagis, quos tñ postea diaconus Catinensis ecclesiæ portare præsumpsit. Præcepit ergo Gregorius Ioanni episcopo Syracusano, vt subtiliter inuestiget an ꝫ se, an alterius auctoritate hoc fecerit: qa si malè vsurpat non puniantur, via delinquētibus alijs aperitur.

2 Idem arg. C. nulli licere in frēnis, &c. l. vnica libro 11.

Prohibitū. vī, quod cōcessum non ostenditur.

2 Et extra ne se. vacan. illa. vbi de hoc. & extra. de transinter.

3 De hoc no. 86. distin. an putatis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ILlud.] CASVS. Ioannes archiepiscopus Rauēnas supplicauit Pap. vt liceret suis clericis vti mappulis sed Papa ei rescribit dicēs, q̄ Cardinales ei fortiter obuiauerunt, asserentes hoc nulli ecclesiæ fuisse concessum, nisi Romanæ. & si esset ab aliquibus vsurpatum, nō fieret per hoc præiudicium ecclesiæ Romanæ.

Antiquitas non dat priuilegium.

a ¶ Præsumptum.] Arg. antiquitatē vel longam consuetudinem non dare priuilegium, vt dist. 100. cōtra morē, & ar. cōtra. 63. d. quia. & 9. q. 3. conquestus. Et est ratio: quia hoc posset deri non poterat de iure cōmuni. arg. extra de præscrip. causam. Nam & sunt alia iura, quę non præscribūtur, vt subiectio vel procuratio. ext. de præscr. cū ex officij. vel via publica. ff. de via pub. viam argum. C. de aquæduc. diligenter. libro. 11. & est fi. C. de fundis rei priuat. & sal. diuinæ domus. vsus aquæ. li. 11.

Præscribi non possunt aliqua.

ADDITIO. Dicas q̄ sunt multa quæ non præscribuntur: quod dic vt leg. & nota. extra de præscrip. cum liceat. in fin. & 16. q. clerici, in fine. Archidiac.

¶ Mappulis clerici sine Apostolici licentia vti non debent. C. XXII.

ILlud autem, quod pro vtendis à clero vestro mappulis scripsistis, à nostris est clericis fortitet obuiatum, dicentibus nulli hoc vnquam alij cuilibet ecclesiæ concessum fuisse; nec Rauennates clericos illic, vel in Romana ciuitate tale aliquid cū sua conscientia præsumpsisse, nec si tēta tū esset, ex furtiua vsurpatione sibi prēiudicium generari. Sed etiam, si in qualibet ecclesia hoc præsumptum [a] fuerit, asserunt emendandum, quod non concessione Romani Pontificis, sed sola subreptione præsumitur †.

Ans l. 7. c. 168.

† al. præsumit

Item Hieronymus de septem ordinibus ecclesiæ. c. 5.

Inter opera Hieron. tom. 4. vel. 9.

¶ Sicut in ministerio, ita in dispēsatione sine diacono episcopus non viuat. C XXIII.

Poly. l. 2. tit. 39. Apoc. 1. Ans l. 7. c. 7.

DIaconi sunt, quos in Apocalypsi legimus, septem Angeli [b] ecclesia rum: hi sunt septem candelabra [c] aurea: hi voces [d] tonitruorum. *& infra.* ¶ Virtutum operatione præclari, humilitate prædiri, quieti, humiles, euangelizantes pacem, annunciantes bona, dissensiones, & rixas, & scandala resecantes, [docentes † [e], soli Deo [f] colloquentes §, in templo nihil de mundo penitus cogitantes, dicentes patri [h], & matri [i]; non noui † [k] vos, & filios [l] suos non agnoscentes [m]. *& paulo post.* ¶ Sine hoc sacerdos nomen « † non habet, ortū non habet [n]; officium non habet. Hic minister [o] Dei dicitur, quia scriptum est: [Quis maior est, qui ministrat, an cui ministratur?] Et sicut in sacerdotio ministratio † P, ita in ministro est sacramēti ¶ dispensatio. *& paulo post.* ¶ Sacerdotibus etiā propter præsumptionē nō licet de mensa Domini tollere callicē; nisi eis traditus fuerit à diacono. *& paucis interiectis.* ¶ Ita enim De [o] noster oīpotēs vniuersa disposuit, vt q̄ maiorē [r] se esse crediderit, minor sit, & qui videretur minor, maior

† abest ab or. Deuter. 33.

† al. nouimus.

† al. nomen habet.

Mat. 20

† consecratio] vera lectio.

Ab institutione, quia à Domino fuerunt instituti. Ioā. de Fant.

CASVS. Supra dictū est diaconos subesse sacerdotib. sed ne sacerdotes nimium insuperbirent, commendat Hieronymus in hoc c. diaconos. Diuiditur ergo hoc c. in tres partes. In prima parte commendat Hieron diaconos quadruplici rōne. Rōne significationis quia significantur per septem cādelabra aurea, & septē angelos ecclesiarum. Rōne vitę & conuersationis. Rōne ministerij: quia sine his sacerdos ministrare nō potest. & maior est qui ministrat, q̄ cui ministratur. Et rōne institutionis: quia à Deo sunt instituti. in secūda parte reprehendit rapacitatē eorum, qui volūt oīa rapere, & oīa sibi vendicant. In tertia parte ostendit q̄ sicut in hoc mundo raptor punitur à iudice, ita eps qui bona clericorū rapit à Deo punietur, nisi vniuersa reddat. Secūda pars incipit ibi, [Nunc autem.] Tertia ibi, [Certā vt ipse.

a ¶ Orant.] Id est, prædicant. vt dist. 25. vnum & 11. q. 1. sicut enim. Vnde exponendo subdit tunc demū. quod autem dicitur in altari anteponi, respicit quod de calice præmiserat, calicem nō tollere, nisi eis traditus fuerit a diacono. Vel dic, orant, id est, ad orādum inuitant cum

b ¶ Angeli.] Id est prælati.

c ¶ Candelabra.] Quæ erant in templo Domini.

d ¶ Voces.] Auditæ à Ioanne in Apocalypsi.

Cor omne Deo patet.

e ¶ Docentes.] Populum quo ad vitam actiuam.

f ¶ Soli Deo.] Quod solus Deo nouit eorū conscien-

ses in vltionem idolatriæ 2. vituli conflati, præcepit leuitis vt nemini parcerēt: nec etiam patri: similiter diaconi non deberent eos cognoscere, id est, amori Dei amorem eorum præponere. Vel potest intelligi mystice de diabolo, & de concupiscentia carnis, & eius moribus, vt in gl. hic depictis.

i ¶ Et matri.] Id est, carnali concupiscentiæ.

K ¶ Non noui.] Id est, nolo præponere vestrum amorem amori Dei.

l ¶ Et filios.] Id est, illicitos motus.

m ¶ Non agnoscentes.] Id est, non nutrientes: sed ad petram illidentes.

n ¶ Habet.] Quia sine diacono episcopus Missam celebrare non poterit, nisi necessitate instante. tunc enim etsi non posset habere diaconum, absque eo Missam celebrare, poterit.

o ¶ Minister.] Hic commenda: eos à ministerio.

p ¶ Ministratio.] Id est, consecratio Eucharistiæ.

q ¶ Sacramenti.] Scilicet præsentibus sacerdotibus coram eis. vt supra dist. ead diaconi.

r ¶ Maiorem.] Id est, meliorem. vel hoc cum bene administrat.

2 Hæc habentia dist. diaconus.

Diaconus patet dicta.

existeret. Denique quàm hoc verum sit, ipse perpende. Leuitæ inferunt oblationes in altari: Læuitæ componunt mensam Domini: Leuitæ cum sacerdotibus, dum sacramenta benedicunt †, assistunt: Leuitæ ante sacerdotes orant [a], vt si distinctio locorum creditur, etiam in altari Dei videant sibi episcopi, si superbi sunt diaconos anteponi: Si humilitatem diligunt: maiores se esse in eo, quòd sunt humiles, cognoscant. Tunc demum † [b], vt aureꝰ habeamus ad Dominum, diaconus acclamat: ipse prædicat [c], ipse hortatur, ipse commonet adstantibus sacerdotibus [d] ne leuiter hanc vocem, quæ loquitur hæc; & pacem annunciat, aut negligenter aspicias, aut contemnendam putes. Sufficit huic [e] ordini, tantum per Dominum fuisse concessum, vt non solus sacerdos in templo totum agere, & implere, videatur. *& infra.* ¶ Nunc autem ex quo in ecclesijs, sicut in Romano Imperio, creuit auaritia; perijt lex de sacerdote [f], & visio § de propheta. Singuli quique per † potentiam [h] episcopalis nominis, quam sibi ipsi illicite absque ecclesia [i] vendicarunt *, totum, quod leuitarum est; in vsus suos redigunt; nec hoc sibi, quod scriptum † est, vendicant; sed cunctis auferunt vniuersa. Mendicat infælix clericus in plateis; & ciuili † operi mancipatus publicam à quolibet deposcit alimoniam †. Et quidem [k] ex eo despicitur cunctis sacerdotale officium, dum misericordia desolatus iuste [l] putatur ad hanc ignominiam deuenisse. *& infra.* ¶ Solus incubat bonis †, solus ministerio vtitur [m], solus vniuersa sibi vendicat, solus partes inuadit alienas [n], solus occidit [o] vniuersos. *& paulo post.* ¶ Hinc propter sacerdotum auaritiam odia consurgunt: hinc episcopi accusantur P à clericis; hinc principum † lites; hinc detractionis † causa; hinc origo criminis. Et enim si vnusquisque ita in hoc mundo visibili aliquid possidere ¶ iubetur, vt sua tantum possessione contentus sit, ac res non inuadat alienas, non agrum pauperi tollat, non vineam, non subiectorium † aliquod, non famulos, non fructus; quanto magis, qui ecclesiæ Dei præest, debet ita in omnibus seruare iustitiam, vt sibi [r] hoc tantum vendicet, quod sui iuris esse cognoscat; aliena non rapiat; aliena non contingat; æqualem [s] se cæteris faciat; & sicut fine his in ministerio non viuit, ita in dispensatione [t] non viuat.

† al. benedicunt.

† deinde] ori.

Exech. 7. ¶ Quod est contra iuris præceptum, vt ff. de iust. & iure. l. iuris. & inst. eod. tit.

† pro potentia] orig.

† al. adscriptum.

† al. seruili

† al. eleemosinam.

† diuitijs] or.

† al. domus

† al. principiis litis.

† desolationis causa] orig.

† hunc mundum visibiliter possit.] ori.

† al. subiectorum. al. subiunctorum.

Virtutes ab vno vitio detrimētum patiuntur.

h ¶ Per potentiam.] Inuehitur in episcopos.

i ¶ Absque ecclesia.] Scilicet io tali modo vt aliena vsurpent. aliter videtur contra. infra ead. c. prox. 95. d. olim.

K ¶ Quidem.] Supra d. 86. non satis.

l ¶ Iuste.] Id est, suis meritis.

m ¶ Vtit.] Id est, non vult partiri onera ad ministrationis cum fratribus. extra de offi. Archid. c. vlt. & de præsum. mādata. Vel dic, id est, de rebus ecclesiasticis.

n ¶ Alienas.] Cum quod suum non est, scire, debet ad alios pertinere. C. vnde vi. cum quęrebatur.

o ¶ Occidit.] Hoc refertur ad laicos, quibus occasionem mortis præstant. 11. qō. 3. præcipuè. 86. dist. pasce.

p ¶ Accusantur.] Nā episcopi omnia etiā ea, quæ de nouo euenium, infimul cum alijs debent diuidere. arg 12. q. 2. cognouimus. Item nec ea distribuere debet fine consensu canonicorum. extra, de his quæ fiunt à prælа. fine consen. cap. nouit. licet sit prę or dinator in cunctis. 25. dist. perlectis. nisi hoc sibi vendicaret episcopus ex cōsuetudine. ext. de his q̄ fiūt à prela. ea nosci tur. Et est arg. quòd semper præsumit q̄

Euenientia de nouo per quem sunt diuidenda.

Accusatio eporum præsumitur ex odio fieri.

q ¶ Possidere.] Hoc ad laicos refertur. vnde caute dixit in hoc mundo. & in clericis secus, vt infra. 12. q. 1. cap. duo sunt.

r ¶ Sibi.] Arg. pro distributione portionum inter clericos.

s ¶ Æqualem.] Si 95 dist. episcopus 2. & iste est vnus gradus humilitatis, vt supra dist. 22 de Constantinopolitana.

t ¶ In dispensatione.] Id est, distributione præbendarum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vitæ præsentis rēs breuis esse.

a ¶ Vltionis.] Ex toto quod non differri, quia totū tempus huius vitæ breuissimum reputatur. de pœnit. dist. 5. considereret. Nam quòd quandoque pœna differatur, est expressum infra. 23. q. 4. quod Christus. 45. dist. licet 1. & est ratio quare qñq; differatur. vt de pœnit. dist. 3. quid ergo. de pē. distin. 1. pradixerat.

b ¶ Assiduè.] Id est, iterato non miseret de facili. nā vulnus iteratū tardius sanatur, vt inf. de pœn. d. 3. inanis.

HOC CAPITVLO. Hæc est sexta pars huius d. in qua laudat presyteros, & humiliat diaconos. Io. de Faut.

CASVS. Supra proximo. ca. diaconi sunt cōmendati, sed quia nimis contra presbyteros superbiebant, iō Hieronymus contra eorum supercilium scribit.

c ¶ Inolescentes.] Quia sæpè ex laudis præconio innascitur superbiæ inflatio, vt 6. q. 1. sunt plurimi. superbiebāt fortè ex eo q̄ supra ca. ptoxi. commendati sunt.

Laudis præconium superbire facit.

L Egimus.] CASVS. Euagrius episcopus quæsiuit à Hieronymo, vtrū sacerdotes essent diaconis præferendi: Et respondet q̄ sic, & probat tripliciter scilicet ratione nominis siue appellationis: quia olim idem dicebatur presbyter & episcopus. Et hoc probatur septem auctoritatib. Ratione officij, siue institutionis: quia ad maius officium sunt instituti presbyteri q̄ diaconi: q̄a sacerdotes orant & prædicāt: sed diaconi ministrant. Et respondet obiectioni, quam facit sibi ipsi de diaconis ratione ecclesiæ, & ratione promotionis: quia diaconus promouetur in sacerdotem, & non econuerso. & hæc promotio non fit nisi de minori ad maius. Ratio officij incipit ibi, [Quid enim facit.] Ratio prohibitionis est ibi, [Qui prohibetur à minori.]

d ¶ In Esaia.] 32. cap.

e ¶ Fatua loquetur.] Nota. arg. q̄ qui fatua lóquitur, fatuus est. vt 23. q. 8. conuenior. & ff. de cond. insti. quidam, infra de pœn. dist. 1. 6. poteſt. & 1. q. 1. ita fit.

Fatuus est qui fatua loquitur.

f ¶ Mensuram.] Quam iniuriam patitur.

g ¶ Audi.] Ideo dicit testimonium, quia duo sunt per quos probat.

h ¶ Philippis.] Nomen ciuitatis in Macedonia.

i ¶ Cum episcopis.] Cum in vna ciuitate plures episcopi dēant esse. arg. dist. 80. in illis. & c. epi. & 13. q. 1. c. 1. & ideo hoc ipso nomine presbyteri intelliguntur.

K ¶ Episcopos.] Id est, presbyteros, cum in vna ecclesia episcopi plures esse non debent.

l ¶ Contentiose.] Quia singularum ecclesiarum singuli sunt episcopi, vt 7. q. 1. in apibus.

m ¶ Reliqui.] Verba Apostoli ad Titum cap. 1. post sequitur ad Timotheum.

n ¶ Luxuriæ.] Id est, de luxuria accusabiles. ideo non subditos, quia propter peccata filiorum citius rapitur quis morte. 47. dist. §. necesse. cum scilicet ipse est negligens.

¶ Certe, vt ipse nosti, qui visibiliter in hoc mundo ius inuadit alienum; accusatur à paupere, damnatur à iudice: Ita & in ecclesia Dei, cum vnusquisque stipendia sua perdit, clamat ad Deum; exauditur à Christo: nec differtur in hac parte vltionis [a] sententia, si non reddātur vniuersa. Moderatio enim Dei †, ac pietas solum nostrum reditum quęrit; ac nos cupit sua longa † bonitate saluari. Sed si nō conuertimur, si duri corde sumus, si in peccatis vsque ad mortem illicite perduramus; assidue [b] peccanti, sicut scriptum est, Deus non miseretur.

† *Dei precet, ac solum* or. † abest ab or.

α ¶ Nomen non habet.] *Sic etiam in originali, sed in multis Gratiani manuscriptis, & apud Anselmum est*, nomen habet, officium non habet.

6 Hoc capitulo sacerdotum auaritia reprehenditur, diaconorum dignitas, siue officium commendatur. Sed quia, vt supradictum est, diaconi insolescentes [c] etiam presbyteris se preferendos arbitrati sunt; contra eorum supercilium scribit Hieronymus ad Euagrium episcopū, epist. 85. tomo. 2.

Esaiæ. 32.

¶ Diaconi presbyteris debent subesse. C. XXIIII.

L Egimus in Esaia [d] [Fatuus fatua [e] loquetur.] Audio quendam in tantam erupisse vecordiam, vt diaconos presbyteris, id est episcopis anteferret. Nam cum Apostolus perscripue doceat eosdem esse presbyteros, quos episcopos; quid † patitur mensuram [f] & viduarum minister, vt supra eos se tumidus efferat, ad quorū pręces Christi corpus, sanguisque conficitur? Quæris auctoritatem? Audiō testimonium: [Paulus, & Timotheus serui Christi Iesu omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sūt Philippis [h], cum episcopis [i], & diaconis.] Vis & aliud exemplum? in actibus Apostolorum ad vnius ecclesiæ sacerdotes ita Paulus loquitur: [Attendite vobis, & cūcto gregi, in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos [k], vt regeretis ecclesiam Domini, quam acquisiuit sanguine suo.] Ac ne quis cōtentiose [l] in vna ecclesia plures episcopos fuisse cōtendat, audi & aliud testimonium; in quo manifestissime comprobatur, eundem esse episcopum atq; presbyterum: [Propter hoc reliqui [m] te in Creta, vt quæ deerant, corrigeres, & constitueres presbyteros per ciuitates, sicut & ego tibi mādaui. Si quis est sine crimine, vnius vxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriæ [n], aut nō subditos. Oportet enim episcopū sine crimine esse, quasi

Poly. ibidem. Aust. 1. c. 87.

† *al. quis patiatur.*

Philip. 1.

Act. 20.

Ad Titum. 1.

a ¶ Per prophetiam.] Id est, per electionem.

b ¶ Presbyterij.] Scilicet presbyteri mei, & sic loquitur de sepio: cum tamen ipse Paulus esset episcopus, cum eum ordinaret.

Petrus se vocat presbyterum.

c ¶ Compresbyter.] Ecce Petrus se vocat presbyterū, cum

1. *Tim. 4.* Dei dispensatorem.] Et ad Timotheum: [noli negligere gratiam. quæ in te est, quæ tibi data est per prophetiā [a] per impositionem manum presbyterij [b].] Sed & Petrus in prima epistola: [Presbyteros, inquit, in vobis precor cō

1. *Pet. 5.* presbyter [c], & testis passionum Christi, & futuræ gloriæ, quæ reuelanda, est particeps, regite gregem Christi, & inspicite non ex necessitate [d], sed voluntarie iuxta Deum.] Quod quidem græce significantius [e] dicitur ἐπισκοποῦντες, id est superintendentes: vnde & nomen episcopi tractum est. Parua tibi videntur tantorum virorum testimonia? Clangat tuba Euangelica, filius [f] tonitrui, quem Iesus amauit plurimum; quid de pectore Saluatoris doctrinarum fluenta portauit. [Presbyter Electę [h] dominę, filijs eius, quos ego in veritate diligo.] Et in alia epistola: [Presbyter Caio [i] charissimo; quem eo diligo in veritate.] Quòd autem postea [k] electus est, qui cæteris proponeretur, in schismatis remedium factum est; ne vnusquisque ad se trahens Christi ecclesiarum rumperet. Nam & Alexandrię à Marco Euangelista vsque ad Heraclam & Dionysiū episcopus, & presbyteri semper vnum ex se electū, in excelsiori gradu collocatum, episcopum nominabant: quomodo si exercitus Imperatorē [l] faciat, aut diaconi [m] eligant [n] de se, quē industrium nouerint, & archidiaconum vocent. Quid enim facit, excepta ordinatione [o], episcopus, quod presbyter non faciat? Nec altera P. Romanæ vrbis ecclesia, altera totius q̄ orbis existimanda est. Et Galliæ, & Britanniæ, & Africa, & Persis, & Oriens, & India, & omnes barbaræ nationes vnum Christum adorant, vnam obser-

Mar. 3.
2. Ioannis.
3. Ioannis.

cum tamen esset episcopus & summus, supra d. 75. quòd dic Dominico. ver. sacerdotum.

d ¶ Non ex necessitate.] Id est, ex gratia turpis lucri; argum. infra distinctio 95. esto. Et ita est argum. quòd presbyter non debet locare operas suas argum. 21. q. 2. præcipimus.

c ¶ Significantius.] Scilicet quod episcopus dī presbyter. q. d. vbi pro episcopo dicitur presbyter, significantius diceretur sic: scilicet episcopum: quia magis accedit ad significationem vocabuli episcopus, quàm hoc nomen presbyter.

Ioannes dī filius tonitrui.

f ¶ Filius.] Id est Ioannes: quia altius intonuit, & quia cum Iacobo assumptus in montem seorsum audierunt vocem nubis: Hic est filius meus dilectus.

g ¶ Presbyter.] Ecce Ioannes vocat se presbyterum, eū tamen esset episcopus.

h ¶ Electæ.] Proprium nomen.

i ¶ Caio.] Mitto salutem.

K ¶ Postea.] Hic respōdet tacitæ obiectioni quare hoc immutandū est: & ad hoc respōdet. Sed quæritur quomodo facta fuit hæc prælatio? Si dicatur q̄ in officio; contra, de consc. dist. 5. manus. quia exercere episcopalia nō licuit, nisi his qui successerunt in locū Apostolorum. 68. dist. quorum vices. 21. dist. in nouo. & ita hęc prælatio ab initio facta fuit. Si autem dicatur, q̄ in nomine, obstat 80. dist. in illis quia ibi dicitur q̄ quidam præpositi sunt qui tātum episcoporum vocabulo, &c. Ad hoc dicunt quidam, q̄ in prima primitiua ecclesia cōe erat officiū episcoporum & sacerdotum, & nomina erant communia. 95. dist. olim. & officium erat cōmune: sed in secunda primitiua cœperunt distingui & nomina & officia H. dicit 1. q̄ tantum in nomine fuit facta prælatio. primo enim omnes dicebantur sacerdotes: licet quidam alijs prælati essent quantum ad officium. Et quod dicitur 80. dist. in illis, quia tātum episcoporum vocabulo potiētur, expone, id est, nō archiepiscoporū, nec primatum: & ita excluditur superius, nō inferius. Tertij dicunt, q̄ prælatio hęc facta fuit & quo ad nomē, & quo ad administrationem, & quo ad quędā ministeria, quæ spectāt ea tū ad officiū episcopale: fuit hæc prælatio facta à tempore Petri. & hoc innuit hæc littera ibi. Nam & Alexādriæ à Marco euangelista vsque Heraclam & Dionysium: quia Marcus fuit contemporaneus Petro & Clementi. arg. 25. q. 1. cū beatissimus. Heraclas autem & Dyonisius fuerunt contemporanei ipsi Hieronymo: & ita est illud cōtra sed tum, 80. distinct. in illis. & illud de cōsec. distin. 5. manus.

Ante prælationē ergo ista nomina presbyter, episcopus erāt prorsus synonyma, & etiā administratio cōmunis erat: q̄a communi consilio sacerdotum regebantur ecclesiæ. 95. distinct. olim in schismatis ergo remedium (vt hic dicitur) facta est prælatio, vt vnus præesset & quo ad nomen, & quo ad administrationem, & quo ad quædam sacramenta, quę modo appropriantur episcopis.

l ¶ Imperatorem.] Ex sola enim electione principum dico eum verum Imperatorem ante, quàm à Papa confirmetur. Argu. hic, licet non ita appelletur, vt dixi 63. dist. quanto. contrarium est verum, extra de elec. venerabilem. 23. dist. in nomine 2.

m ¶ Diaconi.] Supple & quomodo diaconi eligūt, &c.

n ¶ Eligant.] Ecce quod episcopi non est archidiaconum eligere. &c. Arg contra. 74. dist. episcoporum. Sed variæ sunt consuetudines. 21. dist. §. 1. extra de electio. ecclesia Vulterana.

o ¶ Ordinatione.] In ordinatione cætera intelligūtur quæ non fiunt, nisi ab episcopis. hæc continētur sup. d. 68. quamuis choriepiscopis.

p ¶ Nec altera.] Responsio est ad tacitam quæstionem nonne diaconi Cardinales Romani præponuntur omnibus presbyteris, exceptis presbyteris Cardinalibus, quibus videntur patificari? Respon. q̄ cōsuetudo Romanæ ecclesiæ non est trahenda ad consequentiam. vel responsio est hic in prin. ca. 1. ibi, audio quædā, &c. dicebant enim quidam, q̄ sicut Romæ honorabiles erant diaconi. ita debebant esse vbique locorum.

q ¶ Totius.] Immo fideles sunt vna ecclesia: & hoc est quod sequitur, & Galliæ. &c.

1 Ipse Hugo dicit, ego credo q̄ ab initio ōnia fuit inter epos & simplices sacerdotes sine cut mō eit & in administratione, & in prælatione. & in officijs, & in sacramētis; sed quo ad appellationem non erat differētia: quia cōmuniter & indifferēter illi & illi dicebatur epi & presbyteri. Arch. † *Et hæc Arch. de differentia epi et ꝓsbyteri sententia tenenda est, vide Conc. Trid. sess. 23. c. 4. et Can. 7. S. Thom. 2. 2. q. 184. 6. 1.* Marcus, Petrus, & Clemens, fuerunt cōtemporanei. Electio sola nō facit verum imperatorem.

2 Adde Alb. de Rosa. in l. bene à Zeno. arg. C. de quadrim. præscript. & Bar. i extraua. ad reprimendā. in ver. regendi. Diaconi Cardinales verum præponantur omnibus presbyteris.

Universidad de Deusto Biblioteca

Consuetudo alicuius est ie quenda.

1 Concor. tex. in l. ob seruare. ff. de pcon. in l. idēque. mandati.

Eps paruæ ciuitatis cō temnitur ab idiotis.

Paupertas nō facit mulierem abiectam.

2 Ad idem 16 q. 1. sunt nonnulli in fine.

a ¶ Maior est.] Et ideo magis sequenda est consuetudo generalis, vt su. dist. 12. nouit. supra dist. 40. nos qui. &c. non loca. Et est. hic ar. ꝙ statuta concilij præiudicant statoto Papæ si contradicant, vt dixi. 9. q. 3. nemo

b ¶ Eiusdem meriti.] Quantum ad sapientes & peritos & discretos. Nā idiotę & vulgares episcopum paruę ciuitatis contemnere solent.

c ¶ Est paupertatis.] Nam paupertas ciuitatis nō minuit prærogatiuam regni, vt inf. 96 dist. sicut. nec mulier propter paupertatem dicitur humilis vel abiecta. C. de inceit. nup. l. humilem. Ar. contra. in authē. de defen. ci. §. nos igitur. coll. 3. 2.

d ¶ Diaconi.] Hoc non solum Romę sic sed etiam aliarū ecclesiarum consuetudo obseruat: sed forte tpe Hieronymi nō fuerat: hodie fit ext. de scru. or. fa. c. 1. e ¶ Vrbis.] su. dist. 11. quis nesciat. contra. &c. nolite. contra. Sed ibi de ea consuetudine agitur, quam ecclesia Romana seruat, & alijs mandat seruandam: hic vero de ea, quam sola seruat, nec vult ab alijs seruari. vnde ibi dicit, quam Romanam ecclesiam viderit sequi & docere. de consecr. dist. 1. basilicas.

f ¶ Cōsuetudinem.] Q. d. non quod fiat, sed quę fieri debeat considerandū est, vt ext. de elect. c. venerabilem. 12. q. 2. gloria in fi. de offic. pręsid. sed licet.

g ¶ Paucitatē.] Quia pauci erant tales diaconi: & ideo [s]uperbiebant. quidquid enim raro accidit, miraculum est, in authē. de consue. §. itaque. col. 13. 3.

Miraculum est quod raro accidit.

h Pretiosius.] Sicut & pretia rerū in quibusdam locis variantur secundum plus & minus. ff. de eo quod certo loco. l. ideo.

i ¶ Mēlis.] Viduarū. & pauperum, sed tantum instemus prædicationi.

k ¶ Dignitatis.] inf. 8. q. 1. qui episcopatum contra. sed ibi. iuxta etymologiam vis nominis designatur. hic quę ex vsu loquendi ex nomine concipitur. Vel dicendum quod non est nomen honoris tantum, sed etiam oneris. 8. q. 1. illud inferendum.

l ¶ Continetur.] Nam in toto cōtinetur, & pars, vt 14. quęst. 5. pœnale. & ff. de reg. iu. in toto. & est fi. ff. quod

Pars cōtinetur in toto.

m ¶ De minori.] Hoc bene dicitur. ff. de mu. & ho. vt

AD-

uant regulam veritatis. Si auctoritas quæritur, orbis maior est [2] vrbe. Vbicumque fuerit episcopus, siue Romæ, siue Eugubij, siue Constantinopoli, siue Rhegij, siue Alexandriæ, siue Tanis; eiusdem meriti [b], eiusdem est & sacerdotij. Potentia diuitiarum, & paupertatis [c] humilitas vel sublimiorem, vel inferiorem episcopum non facit: cæterū omnes Apostolorum successores sunt. ¶ Sed dicis, quomodo Romę ad testimonium diaconi [d] presbyter ordinatur? Quid mihi profers, vnius vrbis [e] consuetudinem [f]? Quid paucitatem [g] de qua ortum est supercilium, in leges ecclesiæ vendicas? Omne, quod rarum est, plus appetitur. Pulegium apud Indos pipere pretiosius [h] est. Diaconos paucitas honorabiles, presbyteros turba contemptibiles facit. Cæterum etiam in ecclesia Romæ presbyteri sedent, & stant diaconi; licet paulatim increbrescentibus vitijs inter presbyteros absente episcopo, sedere diaconum viderim, & in domesticis conuiuijs benedictiones presbyteris dare. Discant, qui hoc faciunt, non se recte facere, & audiant Apostolos; [Non est dignum, vt relinquentes verbum Dei, ministremus mensis.[1]] Sciant, quare diaconi constituti sint. Legant acta Apostolorum: recordentur conditionis suę. Presbyter, & episcopus, aliud ætatis, aliud dignitatis [k] est nomen. Vnde & ad Titum, & ad Timotheum de ordinatione episcopi, & diaconi dicitur: de presbyteris omnino reticetur: quia in episcopo & presbyter continetur [l]. Qui prouehitur, de minori [m] ad maius prouehitur. Aut igitur ex presbytero ordinetur diaconus, vt presbyter minor diacono comprobetur, in quem crescit ex paruo: aut si ex diacono ordinatur presbyter, nouerit se ꝑ laicis maiorem, sacerdotibus [n] esse minorem.

† al. benedictionem curā presbyteris. Act. 6.

a ¶ Per prophetiam.] *Sic in vulgata editione, & græce dicit προφητειας: sed hic apud B Hieronymum*, prophetiæ.

β ¶ Nouerit se.] *In originali est*, nouerit se lucris minorem, sacerdotio esse maiorem. *Quo etiam pertinet quod idem Hieronymus ad caput vltimum Ezechielis scribit.* Leuitarum multitudinem intelligere se à sacerdotali gradu esse disiunctam, & ad decutiendam superbiam ministrorum, qui ignorātes humilitatem status sui vltra sacerdotes, hoc est presbyteros in tumescunt, & dignitatem non merito, sed diuitijs æstmant. *Verum ob gl. sam non est mutatum.*

Item Cyprianus lib. 3. epist. 9.

¶ De eodem. C. XXV.

DOminus noster ipse Iesus Christus rex, & iudex, & Deus noster vsque ad passionis diem seruauit hono

Iuo p. 5. c. 355.

ADDITIO Extra de transl. cap. 1. & cap. licet. n ¶ Sacerdotibus.] infra de pœniten. dist. in. 1. § ex his itaque.

DOminus.] CASVS. Cyprianus probat, ꝙ diaconi debent reuereri sacerdotes tanquam maiores. Et hoc probat duobus exemplis Christi. qui sacerdotib. & ponti-

pontificibus Iudæorum, licet mali essent, reuerentiam exhibuit. Et vna ratione: q. a sacerdotes à Domino, diaconi vero post Ascensionem ab Apostolis sunt instituti. Primum exemplum est ibi. [Nam cum leprosum.] Secundum est ibi, [Item subditus.] Tertium est, ibi, [Memi-

rem pontificibus, & sacerdotibus; quamuis illi nec timorem Dei, nec agnitionem Christi seruassent. Nam cum leprosum emundasset, dixit illi: [Vade, & monstra te sacerdoti; & offer donum.] Humilitate ea, qua nos quoque esse humiles docuit, sacerdotem adhuc appellabat, quem sciebat esse sacrilegum [a]. Item sub ictu passionis cum alapam accepisset, & ei diceretur.] sic respondes Pontifici?] nihil ille contumeliose locutus est in personam Pontificis: sed magis innocentiam suam tutatus est, dicens: [Si male locutus sum, exprobra de malo: si autem bene quid me cædis,?] quæ omnia ab eo ideo facta sunt humiliter, atque patienter, vt nos [b] humilitatis, ac patientiæ haberemus exemplū. Docuit enim sacerdotes veros legitime, & plene honorari dum circa fallos sacerdotes ipse talis extitit †. Meminisse autem diaconi debent; quoniam Apostolos, id est episcopos, & præpositos † Dominus elegit [c]: diaconos autem post ascensum Domini in cælos Apostoli sibi constituerunt [d] episcopatus sui, & ecclesiæ ministros. Quod si nos aliquid audere contra Deum possumus, qui episcopos facit; possunt & contra nos audere diaconi, à quibus fiunt. [e]

Luc. 5.

Io. 18.

† al. existit
† al. præsbyteros.

7 Hoc autem, quod de diaconorum minoritate dicitur, vbique seruandum est nisi cum locum diaconus habuerit aut proprij patriarchę, aut sui metropolitani.

Vnde in sexta synodo, cap. 7. legitur.

¶ Diaconus sacerdotibus non præferatur; nisi locum metropolitani sui obtineat.

C. XXVI.

Iuo p. 6. c. 123.

PRæcipimus, ne diaconus (quamuis etiam in dignitate hoc est, in officio quolibet ecclesiastico sit) ante presbyterum [f] sedeat, nisi cum locum habuerit proprij patriarchæ, aut metropolitani sui pro aliquo capitulo. Tunc [g] enim sicut illius locum tenens honorabitur. Si quis vero præsumpserit hoc tyrannice facere, à proprio gradu repulsus, vltimus [h] omnium fiat in ordine suo.

[Meminisse autem.]

a ¶ Sacrilegum.] Arg. quòd si dominus Papa aliquem suis priuilegijs primatem appellat, ex ipsa nominatione ius ei acquiritur. 32. quæst. 4. dicat. in fine. 16. q. vlti. contra. sanctorum. argu. contra 3. quæst. 6. hæc quippe extra de præsump. illud. C. de iuris & facti ignoran. nō idcirco. Et est argumen. ex hoc. quod tam bonus quàm malus sacerdos gaudet priuilegio clericali. 11. q. 1. sacerdotes. Sacerdos tā bonus quā malus gaudet priuilegio clericali.

b ¶ Vt nos.] Sed debent esse fortes, id est, debent præstare exemplum facti boni ex animo id est, ex dilectione. Ordinatur à maiori. ¶ Elegit.] Not. ꝙ quanto à maiori suis ordinatur, tanto maioris est dignitatis, vt 11. q. 1. sicut. n extra de maioritate. & obed. per tuas.

c ¶ Constituerunt.] Hoc in nouo testamento. nam in veteri vtrique à Domino sunt electi. supra eod. c diaconi. contra. Sed illud in veteri testa hoc in nouo. vel per dominum fit quod ab Apostolis statuitur, vt 28. q. 1. sic enim. tamen auctoritate eius. de consecra. distinctio. 4. quando.

d ¶ A quibus fiūt.] Arg. quod nemo debet se opponere illi à quo recipit beneficiū, vt 22. q. 5. ad fin. & ibi. & ext. de postu. cap. vlt. ff. de inoffic. testamen. fi pars. in fi. §. hoc autem. 8. q. 2. illud 1.

Nemo se opponat illi à quo beneficium recipit.

HOC AVTEM. Hæc ē septima pars huius distin. in qua dicitur, quod quando diaconus vel sub diaconus tenet locū patriarchæ, superior est. Ioan de Fant.

1 96. dist. fi imperator. 1. q. 7. §. 1.

CASVS. Supra dictum est, quòd officium diaconorum minus est, quàm officium Sacerdotū. quod verum est generaliter, nisi cū diaconus est legatus patriarchæ, vel archiepisc. vt seq. cap.

PRæcipimus.] CASVS. Statutum fuit in sexta synodo quòd diaconus non sedeat ante presbyterum nisi sit legatus patriarchę vel archiepiscopi. pro aliquo negocio decidendo. In quo casu honorādus est sicut ille cuius vice fungitur. & si quis diaconus alter facere præsumpserit, reppellitur ab officio suo.

e ¶ Ante presbyterū sedeat.] In concilio 17. dist. episcopos. in fine.

f ¶ Tunc.] Argumē. aliquem ideo habere priuilegium, quādiu tenet eius locū. 2. 16. quæst. 1. generali

2 Concor. tex. in l. pen. in fin. C. de aquæd. l. 11. & Alex. de Imo. in rub. de offi. eius cui māda. est iurisd. coll. 4.

h ¶ Vltimus.] Nota. ꝙ qui deliquit in aliquo ordine, in hoc punitur. ꝙ post punitur alijs sui ordinis, vt 50. dist. accedens. & 19. q. 3. mandamus. 25. q. 2. fic decet. 24. dist. §. 2. & 1. q. 7. cap. 7.

Subdiaco-

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVbdiacono.] Hæc distinct. diuiditur in tres partes, in quarum prima dicitur, q̃ etiam summus Pontifex potest subdiacono committere vices suas, & hoc probat per cap. seq. secũda ibi, [Legatum.] Tertia ibi, [Archidiaconus.] Ioan. de Fant.

CASVS. Dictũ est su. q̃ diacono potest patriarcha vel archiepis vices suas cõmittere. Nunc autẽ dicit Gratianus in hac 94. d. q̃ etiam subdiacono potest summus patriarcha committere vices suas. Et ille est primus articulus huius dist. quæ tres habet articulos.

a ¶ Subdiacono.] hic intitulatur 94. dist. in qua magister idẽ dicit & subdiacono qđ dictũ erat in superiori ca. de diacono. q̃ scilicet eriã legatus Papæ potest esse. Exponit tres. §§. & in §. singulis, mutat materia. In primo dicitur quod dixi. In secũdo q̃ si quis impedit legatum dñi Papæ, excõicãdus est. In tertio, quòd archidiaconus vltra suum statum exigere non debet. Ioan.

VAlde.] CASVS. Symmachus itra Siciliam prouinciã cõmisit vices suas Petro subdiacono. Vnde pcipit Symmachus vt de eo nõ dubitẽt quem ipse præuidit præferendum, sed eum recipiant.

b ¶ Omnia.] Supra dist. 89. singula. contra. sed dic, omnia quo ad cognitionem causarum, non quo ad dignitates vel officia ecclesiastica, vt ibi.

c ¶ Præsentes.] Arg. q̃ præsentia non exhibetur per alium. arg. contra. 65. dist. c. 2.

d ¶ Præcipimus.] Arg q̃ Papa etiam laico causam spũalẽ cõmittere possit. 32. dist. §. verũ. & §. ad hoc.

e ¶ Repræsentetur.] Nam idem ipse videtur cognoscere qui dedit iudicem, vt extra de off. deleg. Iunẽ. C. vbi & apud quem restitutio petit debet. 1. 3. C. de iud. l. vlti.

f ¶ Auctoritas.] No. q̃ delegatus non hẽt plus iuris, q̃ delegans, siue par sit aliàs delegatus. ar. ff. de dam. inte. q̃ bona. §. vl. siue sit maior. ff. de off. eius cui man. est iu. & si prætor. qñq; tñ habet minus quis si ex delegatione cognoscat, §. si ex iure suo. extra de cõsti. deleg. super quæstionum. §. si vero. arg. C. de procu. maritus.

g ¶ Dubitare.] Arg. q̃ si Papa ex certa scientia dat iudicem, q̃ ille non potest recusari. ff. de offi. præfe. prætor. l. vnica inf. 17. q. 4. §. qui autem. extra de rerum permut. cum olim. & extra de appe. nouit. Sed contra extra de app. cum speciali. & cap. postremo. Ioan. Solu iudex potest semper recusari nulla causa intercueniente 1. ẽt si esset legatus Papæ, vt ext. de offi. leg licet. cum legitimę exceptiones cuilibet reseruentur, vt extra de officio delegati ex parte. B.

Præsentia non exhibetur per aliũ.

Papa laico causa spũalẽ cõmittere potest.

Delegatus nõ hẽt plus iurisdictionis, q̃ delegãs.

Delegatus & Papa põtest cutari.

1 Ad hoc ext. de off. deleg. cum olim magister. vbi de hoc. Arch.

1 LEGATVM. Hæc est secunda pars huius distinctionis, in qua dicit, q̃ nullus debet impedire legatos Romanæ ecclesiæ, & si fecerit, excommunicetur, vt in ca. sequen. Ioannes de Fant.

CASVS. Hic est secundus articulus, vbi dicitur, q̃ qui impedit legatum Apostolicæ sedis, excõicari debet.

h ¶ Patrocinium.] Ergo Sicilia est de patrocinio B. Petri. vt ar. 10. q. 3 relatum. 11. q. 1. peruenit.

Sicilia est de patrocinio Petri.

Si quis.]

DISTINCTIO XCIIII.

SVbdiacono[a] etiam summus patriarcha vices suas committere valet.

Vnde Gregorius a ad episcopus Siciliæ lib. primo, epist. 1. ait.

a ¶ Gregorius.] *Restituta est inscriptio ex Polycar. nam antea legebatur*, Symmachus Papa.

¶ Etiam subdiaconis vices suas Apostolica committit ecclesia. C. I.

VAlde necessarium esse perspeximus, vt sicut prædecessorum nostrorum fuit iudicium, ita vni, eidemq; personæ omnia [b] committamus, vt vbi nos præsentes [c] esse non possumus, nostra per eum, cui præcipimus [d], repręsentetur [e] auctoritas [f]. Quamobrem Petro subdiacono Ie dis nostræ, intra prouinciam Siciliam vices nostras, Deo auxiliante, commisimus. Nec enim de eius actibus dubitare § possumus, cui Deo auxiliante totum nostræ ecclesiæ noscimur patrocinium† [h] commisisse.

Poly. l. 1. tit 14. Anſ. l. 1. c. 26.

† al. patrimonium.

2 Legatum vero Apostolicæ sedis quicumque impedierit vsque ad satisfactionem excommunicetur.

Vnde Alexander Papa 1. epist. 2. omnibus episcopis.

Conc. Triburiẽ se, c. 9.

¶ Excommunicetur, qui legatum sedis Apostolicæ impedire tentauerit. C. II.

SI quis autem legationem[1] impedit, non vnius, sed multorum [k] profectum auertit †. Et sicut multis nocet [l], ita à multis arguendus est; & bonorum societate priuandus †. Et quia Dei causam impedit [m] & statum conturbat ecclesiæ; ideo ab eius liminibus [n] arceatur †. Ab omnibus

Burc. l. 15. c. 37.

† al. euertit.

† al. arcendus.

SI quis.] CASVS. Dicit Alexander in hoc c. q̃ quicũque legatum impedit, non vnius, sed multorum ꝓfectũ turbat, & ideo à multis est arguendus, & à limi nibus ecclesiæ arcendus donec resipiscat.

i ¶ Legationem. Immo qui legatum hoium impedit, tradendus est hostibus, vt ff. de lega. l. vlt.

K ¶ Sed multorum.] Arg. q̃ qui peccat in multos, grauius peccat. extra de testi. ficut. 22. q. 5. qui compulsus. ficut qui circa eandem personam multis modis peccat, grauius peccat. 23. q. 5. relegantes. Sed nũquid qui eum capit, potest ab eo absoluiꝛ sic, extra de sent. excõ. ad eminentiam. Et no q̃ legatus huiusmodi nõ potest episcopum deponere, nec mutare de loco ad locum, nec in eius manibus potest episcopus resignare, nisi ad hoc haberet speciale mandatum. extra de offi. leg. c. q̃ translationem. ar. ff. de offic. eius cui mand. est iur. l. 1. Bar. legebat hoc c. trufando. si quis impedit legatum, non auertit profectum vnius tantum. f. Cardinalis: sed multorum, id est familiæ suæ & parentum. & sicut multis nocet ille, f. Cardinalis, ita à multis est redarguendus: & ita vsque in finem.

Pontifex.

l ¶ Nocet.] Ergo quicumque aliquid nocumenti sentit, admittitur ad agendum vel accusandum, vt 12. q. 2. non liceat.

m ¶ Impedit.] Nec legatus delegatum impedire debet extra de offi. leg. studuisti.

n ¶ Liminibus.] Arg. in quo quis delinquit, in eodem debere puniri. 12. q. 2. qui & humanis. 27. quæst. 4. frater. & coepiscopus.

ARCHI-

ARCHIDIACONVS. Hæc est tertia pars distinctionis, in qua dicitur, q̃ Archidiaconi non debent facere collectas in subditos; & hoc ꝓbat per c. seq. Ioan. de Fan.

CASVS. Hic est tertius articulus, vbi dicit, q̃ archidiaconi nõ debẽt grauare clericos auferẽdo eis pecuniam & do.

† al. quoque

itaque† talis est cauendus, & non in communionem fidelium vsque ad sanctificationem recipiendus.

α ¶ Legationem.] *In epistola ipsa, cui alio Triburiense, & apud Burchardum additur*, vestram. *Ea enim legatio videtur significari, quæ Apostolos, & episcopos pro Christo fungi docuit beatus Paulus 2. Cor. c. 5.*

3 Archidiaconus vero, quamuis ex officio suo clericorum vitam diligenti examinatione debeat inquirere, & quæ corrigenda inuenit, episcopo nunciare; tamẽ dominationẽ super eos exercere, & censum ab eis exigere prohibetur.

Vnde in Cabilonensi concilio, c. 15. legitur.

¶ Archidiaconi super presbyteros iurisdictionem non exerceant. C. III.

Iuo p. 3. c. 134.

DIctum est, quòd in plerisque locis archidiaconi super presbyteros parochianos quandã exercẽt dominationem, & ab eis censum exigunt. Quod magis ad tyrãnidem, quam ad rectitudinis[a] pertinet ordinem. ¶ Si enim iuxta Apostoli [b] sententiam episcopi non debent esse dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo [c]; multo minus facere isti hoc debent; sed contenti sint regularibus disciplinis, & teneant propriam mensuram: & quod ab episcopis eis iniungitur [d], hoc per parochias suas exercere studeant, nihil per cupiditatem; & auaritiam præsumentes.

1. Pet. 5.

DISTINCTIO XCV.

QVòd autem[e] sacerdotes supra iubẽtur episcopis tanquam subditi obedire, non ita intelligendum est, quasi non liceat eis, præsentibus episcopis sacra misteria celebrare (sicut episcopali supercilio quidã ab his volebãt presbyteros prohibere:) sed quia presbyteri Pontificibus tãquam filii parentibus debent obedire. Baptizatos etiam chrismate[f] eis tangere conceditur.

Vnde Gregorius scribit Ianuario episcopo Caralitano, lib. 3. epist. 26. indic. 12.

De consec. dist. 4. presbyteri baptizatos. Pol. l. 3. tit. 10. Magister 4. sen. dist. 7. cap 1.

¶ Vbi episcopi desunt, baptizatos in frontibus presbyteri chrismate tangant. C. I.

PEruenit quoque ad nos, quosdam scãdalizatos fuisse, quòd presbyteros chrismate tãgere in frote eos, qui baptizati sunt, & dominationẽ in eos exercendo, licet quæ corrigenda viderint, debeant episcopo nunciare.

DIctum CASVS. Quidã archidiaconi dominationem exercebant in presbyteros, & parochianos suos, & ab eis cẽsum exigebant: quod ẽt episcopi facere nõ licet, iuxta Apostoli sũmi indeo prohibetur ne archidiaconi de cętero illã cupiditatẽ exerceant; sed teneãt apriã mẽsurã, & faciãt quod episcopi eis præceperint.

Archidiaconi multare possunt.

a ¶ Rectitudinis.] Sed nunquid de consuetudine præscripta possunt archidiaconi multare? videtur, q̃ non extra de pœn. licet. Sed dic, q̃ bene possunt, ex quo iudicare, possunt de consuetudine præscripta 1. arg. ff. de iuquandam contrarietatem & eam, soluit 2. postea ponit duas quæstiones, & eas soluit auctoritate Innocentij. Repetit postea de dignitate presbyterorum, ostendens multa licere presbyteris in episcoporum præsentia.

f ¶ Chrismate.] Inf. de consec. d. 5. manus. contra. &c. nouissimè cõtra. su. d. 21. cleros. contra. Hoc ad tempus pro sedando scandalo fuit concessum: nunc vero antiquatum. vel in primitiua ecclesia presbyteri chrismabant, nunc vero minimè. extra de consuetu. quanto. Io.

PEruenit.] CASVS. Quidã presbyteri pueros in frõte chrismabant quos cum Greg. prohibuisset, quidam ex hoc scandalizati fuerunt; & ideo propter scãdalum.

1 Inf. eod. c. presbyteros. §. sed Illud Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Papa vtrum possit delegare simplici sacerdoti, ut in fōte christmet.

1 Istud dictum cōfirmatur extra de consue. quanto. §. 1. ibi, sua temeritate, &c. quasi dicat ibi ex nostra auctoritate bene possent. & sic ibi intelligit Ho.

* *Vide B. Tho. 3. p. q. 72. 11. primum. & 4. sen. d. 7. q.*

Eps demandat tam ea quæ sunt ordinis, q̄ ea quæ sunt iurisdictionis.

lum remouendum concessit presbyteris, vt in absentia episcoporum chrismarent.

a ¶ Concedimus.] Hoc expeditū est, q̄ presbyter chrismando si sua auctoritate hoc facit, nihil agit. nec pueri aliquid recipiunt. extra. de consue. quanto. Sed nūquid Papa ei demandare hoc potest? Quidam dicūt, q̄ sic 1. ex quo omnia sacramenta, quæ recipit p̄sbyter ex delegatione Papę conferre potest. arg. hic. vnde diaconus potest conferre diaconatū, & confirmare in fronte? sed non potest Papa ei demādare, vt conficiat corpus Christi: quia solis presbyteris dictum est: Hoc facite in meam commemorationem. ar. 1. q. 1. dictum. hoc * dicit H. alij dicūt, q̄ nō potest Papa delegare presbytero, vt chrismet in fronte. vnde isti nihil conferebant. Si obijciatur quare hoc permisit Greg. illis, cū in hoc videatur eis dare licentiā peccandi? Dicunt quidā, q̄ hoc inuitus p̄misit ob nimium scād. alumne dabat eis occasionē mali? q. a inuit⁹ hoc cōcedebat. 35. q. 6. 3. quod scripsi, & 23. q. 2. si quod uerius. Alij dicunt, q̄ hoc capit. loquitur secundum antiqua tempora. sed hoc nihil est: quia littera huius c. contradicit, ibi, secundum veterem vsum & quia secundum hoc Greg. nihil hic concederet. Sed nunquid Papa posset eis concedere, ut chrisma conficerent? H. dicit quod non. Item quæritur, nunquid episcopus demādare potest ea, quæ sunt ordinis episcopalis? Sic 2. sed ea non potest demandare nisi episcopo argu. extra de consue. ecc. aqua. Ha vero quæ iurisdictionis sunt potest etiam demandare presbytero, sicut & recōciliare. 26 q. 6. presbyter. &c. Aurelius. Sed etiam inter ea, quæ iurisdictionis sunt, quædam non possunt demādari nisi eis qui adminiculo ordinis illa exercere possunt, vt deponere uerberare clericum. Alia sunt quæ ēt laicis demandari possunt: sicut iudicare in causa ciuili. Item dico q̄ episcopus nihil habet hodie quod sit meri imperij quod demandari non possit, de quo lex loquitur. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. l. 1. quia oia alij episcopo demandare potest, nisi vsum pallij. extra de vsu pallij. ad hoc.

2 Sub. licet ab apostolis fuerit institutum, vt à solis epis cōficeretur. de cōse. dist. 5. manus. In multis. n. sta tutis apostolorū licita ē dispensatio Fm Hug.

SVPRA CASVS. Modo vult probare contrarium: & in ducit c. supra 68. dist. cap. quamuis. & cap sequens: cuius casus pater.

PResbyteros.] SED ISTVD CASVS. Soluit Gratianus dicens, quōd illud quod Grego. concessit supra in c. 1. huius dist. factum fuit propter scandalum vitandum. & quod dicitur supra in c. quamuis. & cap. presbyteros, est generaliter obseruandum. Ponitur & alia solutio, scilicet vbi consuetudo est, absente episcopo & in necessitate possunt presbyteri hæc facere: & ex concessione Greg. Cap. vero quamuis. & cap. presbyteros. intelligūtur cum episcopi sunt præsentes, sed de iure

oleo sanctificato possunt vngere infirmos presbyteri? & hoc probatur auctoritate Iacobi: Sed quæritur an episcopis licet eodem modo vngere infirmos. & an illa vnctio sit impœnitentibus concedenda, quæ quæstiones in proximo cap. soluuntur.

b ¶ Sed † *baptizandi*] orig. † *baptizādos*] orig.

ptizati † sunt, prohibuimus. Et nos quidem secūdū vsum veterem ecclesiæ nostræ fecimus. Sed si omnino hac de re aliqui contristantur; vbi episcopi desunt, vt presbyteri etiam in frontibus baptizatos † chrismate tangere debeāt, concedimus a.

Supra Leo eps contra: [Quamuis choriepiscopis, &c.] Item Gelasius Papa epis per Lucaniā, &c. epist. 1. c. 8. dist. 68.

¶ Vltra suum modum presbyteri tendere non præsumant. C. II.

PResbyteros vltra suum modum tendere prohibemus: nec episcopali fastigio debita sibimet audacter assumere; non confitendi chrismatis, non cōsignationis pontificalis adhibendæ sibimet arripere facultatem.

Sed istud b Gregorij pro scandalo sedando semel concessum legitur. Illud autem Leonis Papæ, & Gelasij, vsu approbante, præualuit; nisi forte, vbi aliquorum consuetudo hoc admisit, vt in absētia episcopi, extrema necessitate cogente, ex cōcessione Gregorij presbyteri baptizatos in frōte liniant. ¶ Prohibitio vero Leonis, & Gelasij in eo casu intelligatur cum episcopi præsentes sunt, vel cum non cogit vltima necessitas. Oleo vero sanctificato c permittitur eis vngere infirmos. Unde Iacobus ait: Infirmatur q̄s in vobis, inducat p̄sbyteros ecclesię, qui orēt sup eū, vngētes eū oleo in nōie Domini; & oratio fidei saluabit infirmū.] Iac. 5.

2 ¶ *Sed quæritur, an episcopis liceat eodem oleo vngere*

b ¶ Sed illud.] Hoc allegando dicit, alias consuetudo non iuuaret in hoc, vt extra de consue. quanto.

c ¶ Sanctificato.] Quo deficiente admisceatur aliud. extra de consec. eccl. vel alta. c. quod in dubijs. Et est duplex causa quare infirmi inungantur: scilicet quia venialia deleantur: & præstat augmentum virtutibus: arg. de consecr. dist. 5. c. 1. & 2 & extra de sacra. vn. c. 1. & q4 infirmus citius liberatur ab infirmitate corporali. arg. hic. Sed quid si quis non habet oleum, & inungit chrismate, tenet vnctio? Videtur quod sic: quia prope eadem vsia est: quia chrisma non est nisi oleum balsamo admixtum. extra de sac. vnc. c. 1. sicut & tenet emptio cum acetum venditur pro vino quia est prope eadem vsia, vt ff. de contrahen. empt. l. in venditionibus. sed forte secus, quia non est forte prope eadem vsia. Item? nunquid confert hoc sacramentum, si quis inungit oleo nō consecrato vt quōd sic quia & baptismus confertur in aqua nōn consecrata. de consecr. dist. 4. cap. si quis. Alij dicunt contra nec est simile *, quia vis baptismi tota est in verbis: hæc autem vis est in re ipsa: scilicet in oleo. Sed ista ratio calumniam habet extra de bap. cap. pen. Sed nunquid potest hoc sacramentum iterari? Dicunt quidam quōd non. 1. q. 1. quod quidam. de consec. dist. 4 oftenditur. Si obijciatur de matrimonio, non valet: quia veritate inspecta matrimonium non iteratur. 31. q. 1. hac ratione prius enim vnum deletur, quām secundum contrahatur. Alij dicunt, q̄ potest iterari: quia cui quis secundo infirmatur, desinit in eo esse illud sacramentum quod prius accepit *.

SED QVAERITVR. Hæc est secunda pars distin. in qua quæritur, si episcopus potest inungere infirmos, est dicendum quod, sic infra cap. proxi. Ioan. de Pant. Illud.]

Vnguntur infirmi. Et duas cās.

Vnctio extrema an possit fieri oleo.

Vngere an possit quis oleo nō consecrato. * *Vide S. Tho. 3. p. q. 72. 3. & 4. sen. dist. 1. q. 1. 2. 3.*

Vnctio extrema potest iterari. * *Vide S. Tho. 4. dist. 23. art. 3.*

ILlud CASVS. Quidam episcopus cū legeret in epistola Iacobi, inuenit eum dixisse tantum de presbyteris vt vngant infirmos: quare quæritur ab Inno. an episcopus oleo sanctificato infirmos vngere possit. Et respondet q̄ sic: & ideo tantum de presbyteris Iacobus.

Alcuinus de diuinis officijs, pagi. 94. Conc. Vuormacien se, c. 72. Iuo p. 2. c. 75.

infirmos; vel si impœnitentibus huiusmodi vnctio sit concedenda. De his vero ita scribit Innocentius Papa ad Decentium Eugubinum epiſcopum, epist 1. c. vlt.

¶ Oleo sanctificato non prohibetur episcopus infirmos tangere. C. III.

ILlud superflum videmus adiectum, vt de episcopo a ambigatur; quod presyteris licere non dubiū est. Nam idcirco de presbyteris dictum b est; quia episcopi occupationibus alijs impediti ad omnes lāguidos ire non possunt. Cæterum si episcopus aut potest, aut dignum ducit aliquem à se visitandum; & benedicere, & tangere chrismate c sine cunctatione potest cuius est ipsum chrisma conficere. Nam non æ pœnitentibus d istud infundi non potest e; quia genus est sacramenti. Nam quibus reliqua sacramenta negantur f, quomodo vnum genus putatur posse concedi? His ergo, frater charissime, omnibus, quæ tua dilectio voluit a nobis exponi, prout potuimus, respondere curauimus.

a ¶ Non pœnitentibus.] *In epistolis Innocentij tam impressis, quam manuscriptis (licet aliter testetur auctor glossæ (in concilio Vuormacien si, in quo hoc idem repetitur, apud Alcuinum, & Iuonem, & in aliquot Gratiani codicibus legitur sine negatione. Et in glossa, (vt est in antiquis exemplaribus) vtraque lectio exponitur.*

3 *Chrisma vero à suis episcopis ad baptismi sanctificationem presbyteri petant.*

Unde in concilio Carthaginensi 4. c. 36.

¶ Chrisma singulis annis à proprio petatur episcopo. C. IIII.

PResbyteri, qui § per diœceses ecclesias regunt, non à quibuslibet episcopis h, sed à suis; nec per iuniorem clericum, sed omni anno β i aut per seipsos, aut per illum, qui sacrarium tenet k, ante paschæ solennitatē chrisma petant.

De consecr. dist. 4. presbyteri. Euro. l. 4. c. 76. Iuo p. 1. c. 270. Pana. l. 1. c. 101.

¶ Huic capiti rubrica est præposita ex aliquot vetustis exemplaribus.

β ¶ Omni anno.] *Verba hæc non sunt in editionibus conciliorum Colonien sibus duobus, & quattuor tomis impressorum; neq. infra de consecra. dist 4. vbi hoc idem, sed ex concilio apud Valentias, refertur. Verum & in Colonien si prisca, ac trium tomorū & duobus Parisien sibus, duobusque codicibus Vaticanis habentur. Et in c. literis. de consecra dist. 3. à Fabiano Papa singulis annis nouum chrisma fieri præcipitur.*

b ¶ Episcopis.] Peccant ergo abbates, qui volunt potius hoc accipere ab alijs, quā à suis: nisi forte priuilegiati fiat, vt possint petere à quibuscumque velint.

1 ¶ Omni anno.] Hoc exponitur. de consecr. dist. 4. omni tempore.

K ¶ Per illum q̄ sacrariū tenet.] Id est, per diaconum 23. dist. non oportet 3. & nota q̄ ex quo res datur certo nuncio

1 Adde an possit fieri monachus no. Bal. in l. qui sub præ textu. C. de sacros. eccl.

* *Vide notata supra dist. 93. ca. legimus. in gl. ad vers. postea.*

Minori licet quod licet maiori

bus fecit mentionem: quia episcopi alijs negocijs impediri non possunt infirmos visitare. Secundo quæritur an hæc unctio sit impœnitentibus concedenda. Et respondet quod non: quia cui negantur cætera sacramenta, non debet istud concedi.

a ¶ Vt de epo.] Arg. q̄d licet minori ex officio, multo fortius maiori liceat, arg. 33. q. 2. historia. 35. q. 6. si duo,

Universidad de Deusto
Biblioteca

nuncio, eius est iam periculo cuius est nuncius, si nũcio rem dari voluit. secus si misit nuncium 1. vt eũ admoneret, quod ei res mitteretur. & hæc colliguntur. ff. com. eum qui rem. §. si rem. & legibus duabus sequentibus. & est arg. ff. de solu. si quis. & l. si soluturus. extra de pig significante.

1 Si malum misit imputaẽ, vt leg. & not. 3. q. 7. ita grauib. in princ. De hoc ẽt no. in c. consueuit ff. nau. caup. stab. l. fi. ff. seruorum. Archid.

OLim.] CASVS. Nũc repetit Gratianus de dignitate presbyterorũ. Est ergo casus. Infra ostendit Hiero. in hoc ca. ꝙ olim idẽ erat Presbyter qđ episcopus, ꝙ ecclesiæ regebantur communi eorũ consilio. Postea vero cum schisma ortum esset, & vnus diceret, ego sum Pauli; ego sum Cephæ, ego sum Apollo: quasi sum melior te, qa sum baptizatus à meliori: ideo statutum fuit, ꝙ vnus de presbyteris præesset omnibus sicut ergo cõsuetudine, presbyteri episcopis subijciuntur, ita episcopi sciãt se magis cõsuetudine quam constitutione aliqua pferri nec sine præsbyterorum consensu disponant ecclesias.

a ¶ Pauli.] Id est, baptizatus baptismo Pauli 2.

2 Sub. & iõsũ melior. Hæc dicebant qdam credẽtes meritã baptizãtiũ aliquid operari in baptismo. ꝙ falsum est. de consecr. dist. 4. si inter. & c. baptismus. H.

b ¶ Tollerentur.] Et dicit lex. ꝙ cõmodi est singulas res singulis nominibus fiue appellationibus distingui. inst. q. mo. test. inf. §. sed qa distinctio nominũ differentiam rerum declarat, vt 21. dist. cleros. fic C. de codi. nec codicillos.

c ¶ Consuetudine.] Nihilo minus est institutione, vt supra dist. 93. legimus. & ita exaudi quod sequitur, magis consuetudine communi: argu. extra de his quæ fi. à præla. nouit.

ECce ego.] CASVS. Rusticus Narbonẽ. episc. non permittebat presbyteros prædicare, nec populum benedicere. reprehendit ergo Hieron. ipsum dicens ꝙ presbyteri prædicare possunt & benedicere. & hoc probat 4. rationibus. Prima est: quia presbyteri debent honorari duplici honore, id est, officio & beneficio. Secũda est, quia cõcelsũ est eis conficere corpus Christi: cui nihil potest anteponi. multo fortius eis concedi debent quę sunt minora. Tertia est: quia ex hoc maxima calamitas crescit in gregibus Domini, scilicet si sacerdotes remoueantur tanquam vitiosi. Quarta est: quia ab initio presbyteri fuerunt mandati iudices, & etiã appellati sunt episcopi. Quod probat 4. auctoritatibus. Prima est circa principium. Secunda ibi, [Etenim abeuntibus.] Tertia ibi, [Quis igitur hic rogo.] Quarta ibi, [Presbyteri negociorum.]

d ¶ Sed quia.] Ita continua. Dico ꝙ præsentibus episcopis possunt conficere: quia non solum hæc, sed alia possunt facere. Ex vi litteræ & etiam probationis videtur, ꝙ episcopi non prohibent presbyteros Missam cãtare, sed benedicere & prædicare, & cætera quæ sequuntur.

e ¶ Duplici.] A clericis scilicet & laicis: vel quo ad obtemperantiam in spiritualibus, & subministratione in temporalibus. Vel duplici. id est, officio prædicandi & sumendi tympanum, id est, temporalia: unxta illud: Sumite psalmum &c.

f ¶ Bene-

Item Hieronymus ad caput primum epistolę ad Titũ, ad ea verba: [*& constituas.*]

¶ Presbyter idem est qui episcopus, ac sola consuetudine præsunt episcopi presbyteris. C. V.

OLim † idem erat presbyter, qui & episcopus. Et antequam diaboli instinctu studia in religione fierent, & diceretur in populis: [Ego sum Pauli [a], ego Apollo, ego autem Cephæ.] communi presbyterorum consilio ecclesiæ gabernabantur. Postquam vero vnusquisq. eos, quos baptizauerat, suos putabat esse, non Christi; in toto orbe decretum est, vt vnus de presbyteris electus superponeretur † cæteris ad quem omnis ecclesiæ cura pertineret, & schismatum semina tollerentur [b]. *paulo post.* ¶ Sicut ergo presbyteri sciunt se ex ecclesiæ consuetudine ei, qui sibi præpositus fuerit, esse subiectos; ita episcopi nouerint se magis consuetudine [c], quàm dispensationis † Dominicæ veritate presbyteris esse maiores, & in commune debere ecclesiam regere.

Anscl. 7. c. 127. Poly 1. a. tit. 59. † Idẽ ergo est *presbyter*] or. 1. *Cor.* 1.

† *supponeretur*] orig.

†*dispositionis*] orig.

Idem ad Rusticum Narbonesem episcopum de septem gradibus ecclesiæ.

Inter opera Hiero. tom. 4 vel 9. †*al. non licet* Anscl. 7. c. 128.

¶ Coram episcopis, presbyteris docere licet †. C. XI.

ECce [a] ego dico, præsentibus episcopis suis, atque adstantibus in altari presbyteros posse sacramenta conficere. *& infra.* ¶ Sed quia [d] scriptum est: [Presbyteri duplici [e] honore honorentur, maxime qui laborant in verbo Domini.] Prædicare eos decet, vtile est benedicere [f], congruum confirmare [g], conuenit reddere communionem, necesse est visitare infirmos, orare pro inualidis, atque omnia [h] Dei sacramenta complere. *& infra.*

1. *Tim.* 5.

f ¶ Benedicere.] Cum episcopus absit. Sed hæc sol. non valet: quia hic loquitur cum præsens est episcopus. Vel intelligas illud quãdo benedicit priuatim sine solenni tate; alias contra 21. dist. denique; item contra. 27. q. 5. ministrare. Sed & illud similiter intelligitur de solenni benedictione. Vel dic quòd quãdo cantat Missam præsente episcopo, debet innuere episcopo vt ipse benedicat. & si vult episcopus benedicere, nõ benedicet presbyter. argu. de consecra. dist. 1. cum ad celebrandas. alias vt in ca. ter presbyter suo iure potest benedicere. nam eo ipso quòd ei dat potestatem benedicendi, supponitur ei tan quam minori: & potest ab eo benedici: arg. ff. de iurisd. omn. iud. l. est receptum, ff. ad Trebel. ille à quo, §. tempestiuum. Hug. Vel dic quod eo ipso quòd permittit ei Missam celebrare, per consequens omnia quæ sine Missa esse non possunt, vt extra de offi. deleg. præterea.

g ¶ Confirmare.] In fide. 11. quæst. 3. quòd prædecessor. vel inungere oleo infirmorum, vel chrismate in vertice.

ADDITIO. Prima expositio prævalet secundum Hu. & hoc patet per id Hieron. quod sequitur, exhortetur. Archid.

h ¶ Omnia.] Quæ ad eos pertinent. argu. vocabulum generaliter prælatum non omnia patrocinia comprehendet; arg. contra. 28. dist. de Syracusanæ 4.

a ¶ Bene-

a ¶ Benedicere.] Id est, absoluere, vel priuatis reconciliari, non solenniter, vt 26. q. 6. cap. 1.

b ¶ Non

¶ Nemo hinc episcoporum inuidia diacolicæ tentationis inflatus irascatur in templo, si presbyteri interdũ exhortentur plebem, si in ecclesijs prædicent, si plebibus, vt scriptum est, benedicant. Etenim abnuenti mihi ista sic dicam: qui non vult presbyteros facere, quæ iubẽtur a Deo; dicat quis maior est Christo? aut quid corporis eius, aut sanguini poterit anteponi? Si presbyter Christum consecrat, cum in altario Dei sacramenta benedicit; benedicere [a] populo non debet [b] qui Christum eriam meruit consecrare? *& paulo post.* ¶ Circa laicos, & ac mulieres iubentibus vobis, o iniustissimi sacerdotes, presbyter Dei, benedictionis perdit officium, amittit linguæ opus, non habet consistentiam prędicandi, truncatus est omni parte virtutum, solum presbyteri nomen [c] habet, plenitudinem, ac perfectionem, quæ consecrationi eius competit, non retentat. ¶ Quis hic, rogo, o sacerdotes, honor vester est vt damnum gibbi † inferatis [d]? Quoniam cum pastoribus per potentiam vestram aufertur Deo digna diligentia, contagium quoddam, & calamitas crescit in gregibus; ac Dominici, patrimonij [e] damna conquiritis, dum soli vultis in ecclesia potentari. *& paucis interiectis.* ¶ Presbyteri ab initio, vt legimus, negociorum [f] iudices esse mandati sunt, presbyteri interesse sacerdotum & concilio †: quoniam & ipsi presbyteri vt legimus, episcopi nũcupantur, secundum quod scriptum est ad episcopum [g]: [Noli negligere gratiam, quæ data est tibi per impositionem manuum presbyterij.] & alibi ad maiores natu: [Qui vos posuit episcopos regere ecclesiam Dei. *& infra.* ¶ Sed oderunt hoc sacerdotes superbi in presbyterii nomen, qui nolunt esse hoc, quod Christus, qui discipulorum pedes lauit: qui baptizatus est à Ioanne, licet baptizandum se Ioannes à Domino proclamaret. Propterea hæc scribo, vt si præteriti temporis error [h] non potest iam reuocari, vel ad præsens [i] in ecclesijs seruetur humilitas, vt presbyteri hoc in ecclesijs suis faciant, quod Romæ [k], siue quod in Oriente, quod in Italia, quod in Creta, quod in Cypro, quod in Africa, quod in Illyrico, quod in Hispania, quod in Britania, quod etiam ex parte per Gallias, quod in omnibus locis, vbi humilitas perseuerat, quod in cœlis fit (quod maius est) vbi sedes angelorum † legis esse dispositas.

Gregibus.] vera lectio.

1. *Tim.* 3.

†*consilia*] ori.

1. *Tim.* 4.

dist. 20.

Ioan. 13. *Matth.* 3.

†*eorum*

* ¶ Ecce ego.] *Principium huius capitis longe aliter legitur in libello de septem gradibus, & additur negatio,* Nec ego dico præsentibus episcopis, atque adstantibus altari presbyteros posse sacramenta conficere: sed si forte vsus exegerit, vt veniētes ad ecclesiam sacerdotes eisdem horis, quibus aut oblatio parata non sit, aut non possit offerri, non debere episcopum repudiare Eucharistiam presbyterorum, &c.

c ¶ Circa laicos.] *In libello sic legitur,* tamen credendum est summi sacerdotis iudicio, & hoc faciendum, quod iusserit circa laicos, & mulieres. Iubentibus vobis iniustissime sacerdotibus, non recte presbyter Dei, benedictionis, &c.

b ¶ Non debet.] Argu. cui licet plus, licet & minus, vt 16. q. 2. ca. 1. Sed maius tripliciter dicitur efficacia, vt baptismus. vt 32. dist. 5. verũ. f qa mortalia tollit & venialia propter rẽ subiectã, & sanctitatẽ, vt corpus Christi, vt hic auctoritate ministrãtiũ, vt quę ad eos solos pinent. vt inf. dẽ cõse. d. 5. manus. & quarto modo propter significationẽ. vt matrimoniũ quod significat Christi & ecclesiæ cõiunctionẽ. extra de biga. debitũ. quinto propter multitudinem conuersorum 24. q. 1. interrego.

c ¶ Nomen.] Arg. C. de cura. fur. cũ alijs. in fin.

d ¶ Damnum gibbi inferatis.] i. remoneatis presbyteros à cõsecratione & prædicatione, sicut illũ, q gibbũ habet, vt sup. dist. 69. hinc etenim, vel demũ gibbi, qa nõ pdicantibus presbyteris incuruat populus in deliciis, & quasi gibbos efficit.

e ¶ Patrimonij.] i. rerum ecclesiæ, supra 21. d. in nouo.

f ¶ Negociorum.] Id est, causarum, vt 11. q. 1. relatum. & 2. q. 5 si quis.

g ¶ Sacerdotum.] Id est, eporum, ergo & omnes interesse cõcilio metropolitani, vt 18. d. ca. pen. & vlt.

h ¶ Error.] Hic colligę qđ ea quę p errorem statuta sunt, ex diuturna vtentiũ approbatione ius faciunt. Ioã. qđ falsum est, cũ cõsuetudo debeat esse rationabilis q̃ præscripta 1 vt

1 Adde quæ extra de consue. ca. fit consuetud. vl. necessitatem. & cõdo rationi tradicit. B. vt rationabilis & præ ne multitudinis ex. scripta in l. cusentur à pœna, nõ à culpa, vt fu. dist. 4. denique. quod si fa cũ est, infectum esse non potest. in Auth. de equa. do. §. 1. coll. 4 ff. de capt. l. in bello §. factæ.

i ¶ Vel ad præsens.] Id est, modo.

K ¶ Quod Romæ.] Scilicet vbi minores exercẽt sua officia p sentibus maioribus.

de quibus. ff. de legibus.

ESto subiectus.] CASVS. Quædam consuetudo pessima erat in quibusdam ecclesijs, vt quæ presbyteri præsentibus episcopis nō audebant prædicare vel loqui. Sed Hierony. ostendit quòd subditi debent obedire prælato, & prælatus non debet subtrahere subditis debita, & hoc probat quinque rationibus. Prima est ibi, [Scitū est illud.] Secunda ibi, [Quod autē Aarō.] Tertia ibi, vnus dominus.] Quarta ibi, [Recordemur.] Quinta ibi, [Sed si aliqd, vt inquit.] Omnia capitula, quæ sequūtur vsque ad dist. plana sunt.

Epi subditos debent fratres appellare.

a ¶ Quasi clericos.] Hoc est cōtra supercilium episcoporum q̄ subditos appellāt filios cū debeāt eos appellare fratres, vt 8. qō. 1. q. 1. autē. vel socios, vt 10. q. 3. caueandum. caueant tū clerici, ne cū scribūt episcopo, vocēt eum patrem, prout dicit dominus Imperator q̄ iudices superioribus honorem dēnt facere in salutatione. C. de offi. diuer. iud. l. 2. arg. C. de præfe. vr. l. 1. vbi hoc idem dicitur.

b ¶ Deferatur.] Sed pone quòd episcopus aliter se habeat contra istum quām debeat: nunquid iste iure potest ei obedientiam negare? Videtur quòd sic, arg. 45. dist. cum beatus. 22. qō. 5. de forma. & fides non est seruanda non seruāti. 1. extra de iure iur. peruenit. 2. secus tamen est. 2. consulo gl. in l. vt re tamē ei, vt agat per sponsum. & superiorem. arg. 11. ibi Bald. C. q. 3. si episcopis. 9. q. 3. nunc vero.

Prangenti fidem fides refrangatur eidem.

c ¶ Scitum est.] i. sapienter dictum est. H. & ideo sciri dignū Lau. hoc est. ita se debet habere episcopus erga presbyteros, sicut Aaron habuit se erga filios sacerdotes.

Adhoc si gl. seq. argu. quod, &c.

Adde no. gl. in l. vt re sponsum. C. de pact.

d ¶ Vt principem.] Factum respicit. nam de iure tolerandus est prælatus vsque ad sententiam. 8. q. 4. nonne.

e ¶ Me.] Arg. q̄ frustra petit debitum, qui quod debet non impendit, vt 28. q. 1. si infidelis. 32. q. 5. nō mœchaberis. & c. si ductari. se. dist. 9. neq; in fin. 10. q. 1. placuit. 22. q. vlti. de forma. 18. q. 2. abbatibus arg. cōtra. 11. q. 3. inter verba. 93. d. dominus. 33. q. 5. quod Deus. H.

Epi si litteratos secū habeant.

f ¶ Inuidear.] Arg. contra episcopos, qui malunt habere illiteratos quām litteratos circa se.

g ¶ Reuelatum.] Supra distin. 8. frustra. C. de offi. rec. pro. l. pottoris

h ¶ Sedenti.] In loco inferiori.

i ¶ Taceat.] Deliberando in sermone, cum non debeat interrumpere verbum eius.

k ¶ Nec

l ¶ Ac Dominici.] *Ibidem est*, ac Deo nostro nō patrimonij sui damna conquiritis, dum soli vultis in ecclesijs potentari?

d ¶ Ad episcopum.] *Hoc loco longe plenior est oratioui libello, & pro hac auctoritate Apostoli ad Timotheum, multæ aliæ afferuntur.*

Item ad Nepotianum. epist. 2.

¶ Episcopi, & clerici inuicem sibi honorem exhibeant. C VII.

ESto subiectus pontifici tuo, & quasi animæ parentem suscipe, *& paulo post.* ¶ Sed episcopi sacerdotes se esse nouerint, non dominos, honorent clericos quasi clericos [a], vt & ipsis à clericis, quasi episcopis honor deferatur [b]. ¶ Scitum est [c] illud oratoris Domitij, Cur ego te inquit, habeam vt principem [d], cum tu me [e] non habeas vt Senatorem? ¶ Quod Aaron & filios eius, hoc episcopum, & presbyteros esse nouerimus. ¶ Vnus Dominus, vnum templum; vnum sit etiam ministerium. ¶ Recordemur semper, quid Apostolus Petrus præcipiat sacerdotibus: [Pascit eum, qui in vobis est gregem Domini, prouidentes non coacte, sed spontanee, secundum Deum; neq. vt turpis lucri gratia, sed voluntarie; neque vt dominantes in clerum, sed forma facti gregi † ex animo, vt cum apparuerit princeps pastorum, percipatis immarcescibilem gloriæ coronam.] ¶ Pessimæ consuetudinis est in quibusdam ecclesijs tacere presbyteros, & præsentibus episcopis non loqui; quasi aut inuideant [f]; aut non dignentur audire: [Et si alij, inquit Apostolus Paulus, fuerit reuelatum [g] sedenti [h], prior taceat [i].]. *& paulo post.* [¶ Gloria patris est filius sapiens.] Gaudeat episcopus iudicio suo cum tales Christo elegerit sacerdotes.

Anſl 7. c. 12.

1. Pe. 5.

† al. gregis.

1. Cor. 14.

Prou. 10. & 13.

Item ex concilio Laodicensi, c. 56.

¶ Presbyteri episcopos non præcedant, sed comitentur, vel subsequantur. C. VIII.

NOn oportet [k] presbyteros ante ingressum episcopi ingredi, & sedere [l] in tribunalibus [m], sed cum episcopo ingredi; nisi forte, aut ægrotet episcopus, aut in peregrinationis [n] commodo ∝ eum abesse constiterit.

∝ ¶ In peregrinationis commodo.] *Sic prisca versio: sed Dionysius longe propius ad verba græca*, nisi forsitan infirmitate detineatur aut proficiscatur episcopus. πλὴν μὴ ἀναγκαίου, ἢ ἀποδημίᾳ τοῦ ἐπισκόπου.

k NOn oportet.] Tempore solennium officiorum, vel cum redeunt à processione ad chorum.

l ¶ Et sedere.] Cōtra gas ingredi & sedere. aliàs falsū esset. m ¶ In tribunalibus.] Ar. C. de hære. & manich. cōstitu. In tribunalibus.] Id est, in sede iudiciaria, vt iudicent sine eo.

n ¶ In peregrinationis.] De licētia superioris inf. de cōsse. dist. 5. nō oportet. & de cōsensu ipsius ecclesiæ. extra de vot. & vo. redemp. c. magnæ. q̄ etiam domini Papæ

a ¶ Epi

a EPiscopus.] ¶ Non patiatur.] Ita q̄ non liceat ei sedere: nisi presbyter assumeret sibi officium stan di. C. de postula. quisquis. 6. viti.

b EPiscopus.] ¶ Collegam se.] Ita tamē q̄ nō cōtēnatur. Luc p. 5. c. 337.

In capitu. Martini Brac. c. 52. de cons. dist. 4. c. omni tēpore. Mart. Bra. c. 56.

Anſl 7. c. 188. Burc. l. 5. c. 44. Luc p. 2. c. 53. τὴν τῶν Κυριακῶν.

natur. ff. de officio præto. obseruandum. Ioan.

c PResbyter.] ¶ Nō signet.] In vertice: quia in fronte non potest etiam auctoritate episcopi, vt de conse. dist. 4. presbyteri.

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 34.

¶ Episcopus non dominum, sed collegam se presbyterorum cognoscat. C. IX.

EPiscopus in quolibet loco sedens stare presbyterum non patiatur [a].

Item ex eodem. c. 35.

¶ De eodem. C. X.

EPiscopus in ecclesia, & in cōsessu presbyterorū sublimior sedeat. Intra domum vero collegam se [b] presbyterorum esse cognoscat.

Item ex concilio Martini Papæ.

¶ Sine præcepto episcopi presbyter non signet infantes. C. XI.

PResbyter præsente episcopo non signet [d] infantes, nisi ab episcopo fuerit illi præceptum.

Item ex concilio Neocæsariensi, [e] c. 13.

¶ [De eodem]. PALEA. C. XII.

PResbyteri ruris, in ecclesia † ciuitatis, episcopo præsente, vel presbyteris ipsius vrbis, offerre nō possunt, nec panem sacrificatum [f] dare, calicemque porrigere. Si vero absentes hi fuerint, & ad dandam orationem [g] vocentur soli, dare debebunt.

e ¶ Neocæsariensi.] *Antea citabatur ex Genuensi. Restituta est inscriptio ex ceteris collectoribus. Est autem hæc fere Dionysij versio.*

f ¶ Sacrificatum.] *Alibi vbique legitur*, sanctificatum, *Græcè est in concilio impresso.* ἕτερον δίδοναι τῶν ὑγιῶν: *Sed apud Balsamonem* ἕτερον τῶν ἁγίων *id est*, panem mysticæ prædicationis.

g ¶ Ad dandam orationem.] ὁ τὰς εὐχὰς λέγων μόνος, διδάσκαλος *id est*, & solus ad mysticam precationem vocatus fuerit, dat.

DISSTINCTIO XCVI.

ILlud autem [c] Honorij Augusti, quod de electione summi Pontificis supra cōstituisse legitur, nullius esse momenti probatur: cū nō solum de ordinibus, sed nec etiā de rebus ecclesiasticis legatur aliquādo laicis atributa disponendi facultas. Vnde quæcumque à Principibus in ordinibus, vel in ecclesiasticis rebus decreta inueniūtur, nullius auctoritatis esse monstrantur.

fu distin. 69. c. si duo.

In synodo Rom. 3. sub symmacho c. 1. & seq.

Vnde Symmachus episcopus catholicæ ecclesiæ vrbis Romæ synodo præsidens dixit.

ILud aūt In hac dist. patur, q̄ cōstitutiones laicorum nō præiudicāt ecclesijs q̄ nihil iuris laicis de rebus ecclesiasticis cōcessum est, nisi sola defensio: & hoc probat per 12. auctor. Ioannes de Fant.

CASVS. Supra in di. 79. posuit Gratia. cōstitutionē Honorij latā super electione Romani Pontificis; sed ne aliquis crederet, q̄ laicis esset attributa potestas disponēdi aliqd de rebus ecclesiæ, & facīe di constitutionē super ipsis, iō Gratianus nunc dicit, quòd illa constitutio nullius fuit momenti, cum à laico facta fuerit; quia non habet potestatem aliquid disponendi de rebus ecclesiæ: quare constitutio Basilij nihil valebat, vt inf. eod. cap. 1. bene tamē dicit, quod constitutio Honorij facta fuit auctoritate Papę: ideo valuit.

Laici de rebus ecclesiæ nihil posſūt constituere.

d ¶ Illud autē.] Hic depingitur 96. dist. magister posuit constitutionē Honorij Augusti latam super electione Romani pōtificis 79. d. si duo. Sed ne videretur laici habere potestatē constituendi vel disponēdi de rebus ecclesiæ; ideo reducit hīc illam cōstitutionem ad memoriam, vt ostendat q̄ laicus nō habet potestatē suo iure constituēdi aliquid de rebus ecclesiæ bene tamē possunt laici rogati consilijs interesse. & de rebus ecclesiasticis constituere: non tū vt valeat eorum cōstitutio, quia ipsi cōstituerint; sed quia ratum habet ecclesia, vt dicit Gratianus infra distinctio. proxi. §. 1. &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

BEne quidem.] CASVS. Symmachus Papa ęgrotãs cum de salute corporis desperaret, timens schisma posse contigere post mortem suam, iniunxit Basilio vt interesset electioni successoris post mortem suam prõpter schisma remouẽdum. tempore procedente quã epi scopi tractabãt de electione successoris, Symmacho adhuc viuente. quo audito Basilius congregauit concilium & fecit cõstitutionẽ ne liceret electionẽ Papę fieri sine eius plenitudine; nec liceret Papę alienare res ecclesię: & si alienatæ essent, reuocari debere; & quædã alia, q̃ in capitulo recitantur, constituit. Symmachus aũt postea recõciliatus post mortem Basilij cõgregata synodo oĩa post recitationẽ eorũ retractauit. Et no. q̃ primo quęq; loquit Symmachus, vt in principio: q̃nq; notarius, q̃ cõtinua: verba diuersorum p totũ hoc capit. q̃nq; Synodus, q̃nq; Basilius: quandoque aliq̃s de synodo: & ego cum Hugo. ad maiorem intelligentiam aliquantulum latius posui casum, quem bene. duo ca. seq; perte videbis.

a ¶ Bene.] Symmachus Papa laborabat in extremis, & timuit ne in electione sui successoris, propter strepitus hæreticorum ichisma interueniret: rogauit Patricium Basilium, q̃ gerebat vices Odoacris regis, quod ipse interesset in electione sui successoris. Basilius fratrem Symmacho viuente fecit quandã cõstitutionẽ (scilicet q̃ sine ei[b] cõsultatione nõ fieret electio futuri Pontificis. Præterea, q̃ nõ liceret alicui prædiũ ipsius ecclesię alienare. q̃ constitutio retractatur hic; tũ quia ibi quædam constituta sunt, quæ à laico non possunt constitui. Consensus clericorum non sufficit in cõtractibus rerum ecclesiasticarum.

b ¶ Plenitudo.] Infra 6. q. 1. si omnia.

c ¶ Maxime.] Bene dixi niũ, supple.

d ¶ Memoriæ.] Ergo iam decesserat Basilius tempore huius synodi.

e ¶ Vel subscripsit.] Arg. in contractibus rerum ecclesiasticarum non sufficere consensum clericorum: nec in alienationibus, nisi speciali ter subscribãt 1. arg. 10. q. 2 cassetur. 12. q. 2. abbatibus. &c. sine exceptione.

f ¶ Inde disputem.] Non est disputandum de eo, de quo statim constare potest. si ergo vxor petat sibi virũ restitui, & vir paratus est incontinenti probare consanguinitatem, non est audienda. ff. vt in possessio. leg: si is a quo arg. contra. exara de rest. spol. c. litteras.

g ¶ Synodus.] Verba notarij.

h ¶ In mausoleo.] Verba sunt scriptoris. Mausoleum proprię est sepulchrũ principis. Et dicitur à Mausoleo rege, cui vxor Arthemisia pudicitiæ insignis construxit sepulchrum miræ pulchritudinis. s. Vude alia sepulchra sic sunt appellata.

i ¶ Electione.] Non tamen, vt aliquid inde constituere, & ita excessisti finem mandati Basilij.

K ¶ Cũq; d cõfusionis.] Prosecutio legis, & continuant verba sic, non celebretur, de electione Papæ, &c. ac ne-

a ¶ Nihil-

¶ De rebus ecclesiasticis disponendis laicis nulla facultas relinquitur C. I.

BEne[a] quidem fraternitas vestra ecclesiasticis legibus obsecuta sub diuini timore iudicij, quæ erant statuenda definiuit; & ad iustitię cumulũ peruenit, dum sufficienter vniuersa complectitur: nec adiectione indiget plenitudo[b], maximè[c] de clericis, ques amor dominationis inuasit, & iugum disciplinę ecclesiasticæ fecit respuere, *& paulo post.*¶ Quorum excessus enarrare difficile est: vnum tamen, quod occurrit, venerando ordini vestro intimare nõ differo. Dixerunt inter alia, scripturam quãdam illustris memoriæ[d] Basilium, quasi pro ecclesiasticæ amore substãtiæ, cõscripsisse; in qua nullus Romanæ ecclesiæ, nec interfuit, nec subscripsit[e] antistes, per quem potuisset fortiri legitimam firmitatem. Ne vero ego inde disputem[f], vnde † potest vestrum iudicare concilium; requiratur, & deferatur in medium, vt ex lectione cognoscatis, cuiusmodi possit habere substantiam. ¶ Sancta synodus[g] respõdit, deferatur in medium, vt cuiusmodi sit, possit agnosci. Et dum diceret Hormisda diaconus recitauit. [Cum « in † Mausoleo[h], quod est apud beatum Petrum apostolorum, resideret† sublimis, & eminentissimus vir præfectus prætorio, aque patricius, agens etiam vices præcellentissimi Regis Odoacris Basilius, dixit: Quãquã studij vestri†, & religionis interfit, vt in episcopatus electione[i] concordia principaliter seruetur ecclesiæ: ne tamen † per occasionem seditionis, status ciuitatis † vocetur in dubiũ, admonitione † beatissimi viri Papæ nostri Symmachi † Simplicij, quam ante oculos semper habere debemus, hoc nobis meminisse sub obtestatione fuisse mandatum, vt propter illum strepitũ, & venerabilis ecclesiæ detrimentũ, si eum de hac luce transire contigerit, non sine nostra cõsultatione, cuiuslibet celebretur electio.] Hæc cum legerentur, Cresconius episcopus ciuitatis Tudertinæ ecclesiæ, surgens è cõsessu dixit: [Hic perpendat sancta synodus, vt † prętermissis † personis religiosis, quibus maxime curræ est de tanto Pontifice, electionem laici in suam redegerint potestatem: quod contra canones esse manifestum est.] ¶ Item Hormisda diaconus legit: [Nã & cum quid cõfusionis[k], atque dispendij venerabilis ecclesia sustineret, miramur, prętermissis nobis, quidquã de reb. ecclesiæ fuisse tẽtatum, cũ etiam

† sed vt possit orig.

† in vnũ apud Ildeb. beatum] orig.

† resedisset, sublimes] ort: Verba Basilij. † nostri] orig.

† al. me per † al. ciuilitatis. † al. tamẽ admonitione

† absit dicit Symmachi. ad quod orig. refertur. & glossa ibi habet.

† al. vtrum † prętermissas personas religiosas] codex can. verba Basilij.

Basilius à Symmacho rogatus interfuit electioni Papę.

Mausoleum quid sit.

Prædium est duplex.

vrbanum prædium, habemus ff. de ser. rust. præd. & si. de ser. vrb præd per totum.

d ¶ Titulis.] Siue donationis, siue emptionis.

e ¶ Maximus.] Sic & iurisperiti dicunt quid sentiant. ff. de his, quæ in testamen. delen. l. proximè.

f ¶ Laico.] Nã nõ licuit laico iure suo, sed ex delegatio

a ¶ Nobis debuisset.] Hoc dicit propter quosdam, qui viuente priore Symmacho tentauerunt eligere, vt dist. 79. si quis Papa. & c. nullus. Io.

b ¶ Præferentes.] Id est, primo statuentes.

c ¶ Rusticum.] Quid sit rusticum prædium, & quid sit vrbanum

† vestrę sanctitatis

Verba Basilij

† al. cõsequenter.

† al. qui illud

c. 5. verba Basilij.

† al. suorum

† al. alienitatem.

† al. erogatio religioni professia.

ne Papæ bene: arg. 32. distin. §. verum. 10. q. 3. cap. vlti. 29. si quis Papa. & c. nullus. Io.

Sed vtrum episcopus laico possit hoc committere, iam dicemus infra eadem. capit. quod non. M. tamen dicit contra quia mucro est episcopi: immo nec presbyter hoc potest.

Laicus põ excommunicare ex Papæ delegatione.

g ¶ Munitum.] Nã si quis emit rem ecclesię, vel aliam rem in casu illicite, nõ põt præscribere. Nam dicit lex. q̃ non est dubium eũ male fidei possessorem, qui contra legum interdicta mercatur. C. de agricolis, & censi. l. 11. quemadmodum. nã nec iuris ignorantia põt eum excusare. ff. de iuris & facti ignorantia. l. iuris. & hoc benigne statuerat: secus cũ est de iure: quia bene præscribit laicus rem ecclesię cum fructibus etiam percipiendis, si fit malæ fidei possessor. de restit. spol. Laicus vtrũ rem ecclesię possit prægrauius. præscribere.

ADDITIO. Ad hoc extra de præscrip. ad audientiam. iuxta finem. Super hoc videas quæstionem B. q̃ incipit, esto q̃ res ecclesiastica, &c. & qũ no. inf. 16. qõ. 3. vniuersas. in glos. nõ dicit. Arch.

h ¶ Perlegatur.] ff. de legi. & senatusconsul. l. inciuile.

i ¶ Heredes.] Turpia enim lucra ab heredib⁹ sunt extorquẽda. ext. & vsuris, tua. ff. de calũ. in heredẽ. Sed & alienator posset conueniri, vt no. 12. q. 2 monemus.

K ¶ Reliquerit.] In morte reliquẽdi nãque verbum, & c. ff. de tabulis exhib. l. i. § vlt. i.

l ¶ Vendantur.] Arg. C. de admit. tur. lex. m ¶ Proficiant.] Hic terminatur lex ipsa. n ¶ Mediolanensis.] Arg. Mediolanensis prærogatiuam sedis habere ante statuen natẽ, cum ante eũ rescõder, sicut in alia synodo ante eũ scripsisse legitur. supra G. tamen aliter hoc

Causa q̃libet ecclesiastica per Papam laico committi potest. Et est argumẽtũ, Papam quamlibet causam ecclesiasti-

i Et habes hoc q̃ hic dicit. 16. q. 1. in canonibus. Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Laicus an epi auctoritate possit in ecclesia aliquid constituere.

cam committere posse laico: arg 23.dist.mulier. & 94. distin. valde. 5.q.3 qui episcopus. contra. 79. dist. si duo. inf. ea. denique contra. Intelligendum est non sua auctoritate. Sed nunquid auctoritate episcopi potest laicus aliquid cõstituere in ecclesia? videtur, q̃ predicare possit in uitatus a clericis. 23. d. mulier. arg extra de foro compet nullus iudicum. Dic cũ Hug. q̃, nõ potest ex delegatione episcopi causas spirituales tractare nec excõicare. vnde nihil faciunt qui per pueros excommunicant & p̃ seruientes. Causam autẽ ciuilem laicis episcopus committere potest, & ita intelligẽ prædictã decretalẽ, in nona. Et q̃d dicitur d̃ predicatione, speciale est. Quid ergo dices de tẽplariis? nonne ipsi possunt excommunicare fratrem suum? Dici potest, quod sic: quia ipsi nõ sunt laici. arg. 12 q. 1. duo. Credo q̃ nõ possunt nisi sint presbyteri. extra de sentẽn. excom. canonica.

manet necessitas, non auctoritas imperandi [a]: maxime cũ nec Papa Romanus subscripserit, nec alicuius secundum canones metropolitani legatur [b] assensus.] ¶ Petrus episcopus Rauennatis ecclesiæ dixit: [Scripturam quæ in nostra congregatione vulgata est, nullis eam viribus subsistere manifestum est; quia nec canonibus [c] conuenit, & à laica persona concepta videtur: maxime quia in ea nullus præsul sedis Apostolicæ interfuisse, vel propria subscriptione firmasse monstratur.] ¶ Eulalius Episcopus Syracusanæ ecclesiæ dixit: [Scripturam, quæ in sacerdotali concilio recitata est, euidentissimis documentis constat esse inualidam. Primum quòd contra Patrum regulas à laicis, quamuis religiosis [d] (quibus nulla de ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur vnquam attributa facultas) facta videtur: deinde quòd nullius præsulis Apostolicæ sedis subscriptione firmata docetur. Quòd si cuiuslibet prouinciæ sacerdotes intra terminos suos concilio habito, quidquid sine metropolitani sui auctoritate tentauerint, irritum esse debere [e] sancti Patres sanxerunt; quanto magis, quod in Apostolica sede, non † existente præsule (qui merito † [f] beati Petri Apostoli per vniuersam orbem primatum [g] obtinens sacerdotij, statutis synodalibus consueuit tribuere [h] firmitatem) à laicis (licet consentientibus aliquantis episcopis, qui tamen Pontifici, à quo consecrati † probantur, præiudicium inferre non potuerunt) præsumptum fuisse cognoscitur, viribus carere [i] non dubium est, nec posse inter ecclesiastica vllo modo statuta censeri?] ¶ Sancta synodus dixit: Licet † secundum prosecutionem venerabilium fratrum nostrorum, Laurentij, Petri, Eulalij, Cresconij, Maximi, vel Stephani [k], nec apud nos incertum habetur hanc ipsam scripturam nullius esse momenti; veruntamen etiam si aliqua posset ratione subsistere, modis omnibus in synodali conuentu prouida beatitudinis vestræ sententia eneruari conueniebat, & in irritum deduci: ne in exemplum remaneret præsumendi quibuslibet laicis, quamuis religiosis, vel potentibus in quacunque ciuitate quolibet modo aliquid decernere de ecclesiasticis facultatibus; quarum solis sacerdotibus disponendi indiscusse à Deo cura commissa docetur.

inf. 9. q. 3. c. 1.

† al. nunc † al. prerogatiua

† al. cõsecrari

† al. L. quæ.

a ¶ Imperandi.] inf. 16 q. vl. non placuit.
b ¶ Legatur.] Verũ est q̃ nõ leg. assensus [metropolitanorũ secũdũ canones, id est, legitimus: bene tñ legitur consensus episcoporum. ar. inf. ea. c. illa autem determinatio, quę p̃cedit, secundum canones, soluit contra.
c ¶ Nec canonibus.] Coniunctim accipe hæc duo diuisa.
d ¶ Religiosis.] infra 16 q. vlt. laicis.
e ¶ Debere.] Infra 9. q. 3. cap. 1.
f ¶ Qui merito.] Supra 40. dist. non vos.
g ¶ Primatu.] Infra 9. q. 3. nemo, & cap. antiquis.
h ¶ Tribuere.] Supra dist. 16. c. 1. & 2.
i ¶ Carere.] Supra dist. 21. in tantum.
k ¶ Vel Stephani.] Ille tñ Stephanus, nõ dixit, nisi perlegatur, & sic per tale verbum intelligitur aliquis cõsentire, vt not. supra 63. d. cum Hadrianus.
l ¶ Ratione.] Ar. ratione auctoritatis aliqua repelli, licet sint bona. arg. 16. distin. c. 1. 1. q. 6 1. principatus ff de re mil. l. 3. §. in bello arg. contra 1. q. 1. Dominus declarauit. argum. contra. 1. q. 1. nonne Sodomitæ.

a ¶ Actione.] Dicitur prima actio: quia fiebat pro prima die in synodo. 16. q. 7 in nona.
b ¶ Os.] ¶ Interesse.] similiter solebat interesse electioni Papæ propter hæreticorum scandalum. arg. dist. 63. quia sancta.
c ¶ In.

respicere. *In codice vero canonum manuscripto non est dictio*, pro hæredesque.

Vnde in sexta actione [a] *Chalcedonensis concilij Martianus Imperator dixit inter cætra.*

¶ Imperatores ad fidem cõfirmandam, non ad potentiam ostendendam synodo interesse debent. C. II.

Anſel. 3. c. 107.

NOs ad fidem confirmandam, non ad potentiam ostẽdendam, exemplo religiosissimi principis Constantini synodo interesse [b] volumus; vt inuenta veritate [c], non vltra multitudo prauis doctrinis attracta discordet.

Item ex eadem sexta actione, in fine.

¶ De eodem. C. III.

Anſel. ibidem. Deusdedit. p. 3.

QVædam capitula sunt, quæ ad honorem vestræ reuerentiæ vobis seruauimus [d], decorum esse iudicantes à vobis hæc regulariter potius firmari per synodum, quàm nostra lege sanciri [e].

Item Nicolaus Papa in epistola ad Michaelem Imperatorem quę incipit: [Proposueramus.]

¶ Synodali conuentui Imperatores interesse non conuenit, nisi vbi de fide agitur. C. IIII.

Anſel. 1. c. 75.

VBi nam [f] legistis, Imperatores antecessores vestros synodalibus conuentibus interfuisse [g], nisi forsitan in quibus de fide tractatum est, quæ vniuersalis est; quæ omnium communis est; quæ non solum ad clericos [h], verum etiam ad laicos, & ad omnes omnino pertinet [i] Christianos?

Idem in eadem epistola.

¶ De præsulibus diuinarum rerũ, qui humanis rebus præsunt, iudicare non possunt. C. V.

Anſ. ibidem.

DEnique [k] hi, quibus tantum humanis rebus, & non diuinis præesse permissum est; quomodo de his per quos diuina ministrantur, iudicare [l] præsumant [m], penitus ignoramus.

Idem paulo inferius.

¶ Nec etiam Imperator iura Pontificis, nec Pontifex iura regia vsurpet. C. VI.

ſu. di. 10. c. quoniam. Anſ. ibidem.

CVm [n] ad verum [o] ventum est: vltra sibi nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomẽ

a ¶ Actione.] Dicitur prima actio: quia fiebat pro prima die in synodo. 16. q. 7 in nona.
b ¶ Os.] ¶ Interesse.] similiter solebat interesse electioni Papæ propter hæreticorum scandalum. arg. dist. 63. quia sancta.
c ¶ Inuẽta veritate.] Et ita vt̃ q̃ possit de fide catholica disputari ar. contra. C. de sum. trin. nemo. 24. q. 3. cum quibus. Respondeo: dubitando non licet disputare de ea: qa dubius in fide hæreticus est ext. de hæret. dubius. Disputari verũ possit de fide catholica. aliàs disputatur, infra ea. satis 23. quæst. 6. vides. C. de epis. & cle. quoniam.
d ¶ Vædam.] Infra ea. satis.
¶ Seruauimus.] Confirmanda & terminanda. Hugo.
e ¶ Sanciri.] q. d. volumus eam per nostram legem fieri constitutionem determinari & confirmari. H.
f ¶ Vbi nam.] Hæc quatuor cap. 1. loquũtur. de materia Ignarij, de quo dicitur su. 21. d. submittitur. Arg. omissum intelligi quod scriptũ nõ inuenitur. ar. 10. q. 1. hanc consuetudinem. de cõse. d. 4 cum itaque. &c. seq ff de verb. obli. quidquid.
g ¶ Interfuisse.] Nisi rogatos 2. 63. d. Hadrianus.
h ¶ Ad clericos.] Dic q̃ hoc nomen, clericos, strictè accipitur vnde per fidẽ & ad omnes, &c. comprehẽdit Deo deuotos & tales personas. Vel dic prout sonat.
i ¶ Pertinet.] Arg. q̃ omnes tãgit, ab omnibus debere tractari, & approbari. 3. ar. d. 66. c. 1. C. de an. præstan. veterem. de hoc extra de ijs, quę fi. à præla. c. fi.
Denique.] CASVS. Statuit hic Nicolaus, vt Imperatores, qui tantum rebus humanis præsident, se de rebus ecclesiasticis nõ intromittãt, nec de clericis iudicent.
K ¶ Denique.] Arg. q̃ episcopus in causis ecclesiasticis laicum non possit præficere. Arg. cõtra. supra ea. bene quidẽ.
l ¶ Iudicare.] Infra 17. q. 4. diffinimit. cõtra. in fi. sed ibi dic, principis, id est principalis personæ: vel id est episcopi. 35. d. ecclesię.
m ¶ Præsumãt.] Ar. q̃ clericus diffinitionibꝰ principũ & laicorũ nõ debeat supponi 4. nisi per reconuentionem.
n ¶ Cum.] Hoc cap. expositum est supra. 10. dist. quoniam. idem hic non labores.
o ¶ Ad verũ.] 1 ad discussionẽ veri: vel. 1. ad tps Christi.

1 Scilicet istud & tris seq.
2 Et ſm hoc cessat cõtrariũ. 35. q. 1. ad sedem. Arch.
Quod omnes tangit, dẽt ab oib. approbari.
3 Concor. extra de his quæ fi. a pl. si. conſ. cap. vlti. ibi. videas.
4 Concor. tex. in l. j. C. de sum. tri. & in l. mercatores. C. de con. & merca. & in l. 1. cum gl. C. đeunuc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Imperator vtrum hēat iurisdictionem à Papa.

1 Concor. tex. in Auth. vt ſpo. nc. Imp. i prin. coll. 6.

2 In prin. ſed parū facit.

Imperatorium vſurpauit[a]: quoniam idem mediator Dei, & hominem homo Chriſtus Ieſus ſic actibus proprijs [b], & dignitatibus diſtinctis, & officia poteſtatis vtriuſq; diſcreuit[c] propria volēs medicinali humilitate ſurſum efferri, non humanæ ſuperbia rurſus [d] in infernum † demergi, vt & Chriſtiani Imperatores pro æterna[e] vita Pontificib. indigerent, & Pontifices pro curſu tēporalium [f] tantummodo & rerum Imperialibus legibus vterentur: quatenus ſpiritalis actio carnalibus diſtaret incurſibus: & ideo mili tans Deo minimè ſe negocijs ſæcularibus implicaret; ac viciſſim non ille rebus diuinis præſidere videretur, qui eſſet negocijs ſæcularibus implicatus.

† al. inferna

2. Tim. 2

Chriſtus ſ. dam. vt Imperator, & quædam vt Rex geſſit.

Chriſtus officiū ſacerdotis & Imperatoris geſſit.

Gen. 14.

α ¶ Ad verum.] *Poſt vltima verba capitis antecedentis ſequitur continenter in eadem Nicolai epiſtola.* Fuerunt hæc ante aduentum Chriſti, vt quidam typice reges ſimul & ſacerdotes exiſterēt, Quod ſanctum Melchiſedech fuiſſe ſancta prodit hiſtoria; quodque in membris ſuis diabolus imitatus. (vt pote, qui ſemper quæ diuino culti conueniunt; ſibimet tyrannico ſpiritu cōtendit) vt pagani Imperatores ijdem & maximi Pontifices dicerentur. ¶ Sed cum ad verum ventum eſt, eundem Regem atq; Pontificem, vltra ſibi, &c. *Nihil autem mutatum eſt & ob gloſſam, & quoniam eſt initium capitis. Nonnulla vero alia huc pertinentia notata ſunt ſupra diſt. 10. c. quoniam.*

Idem in eadem paucis interiectis.

A ſæculari poteſtate Pontifex prorſus nec ſolui, nec ligari valet. C. VII.

SAtis euidenter oſtenditur [h], à ſæculari poteſtate nec ligari prorſus, nec ſolui poſſe Pontificem; quem conſtat à pio principe Conſtantino (quod longe ſuperius memorauimus) Deum appellatum [i]: nec poſſe Deum ab hominibus iudicari manifeſtū eſt. Sed & Theodoſius minor α ſanctæ ſynodo ſcribens Epheſinę primæ [k], dixit: [Deputatus eſt igitur Candidianus magnificentiſſimus comes ſtrenuorum domeſticorum tranſire vſq; ad ſanctiſſimam ſynodum veſtram & in nullo quidem ijs, quæ faciendæ ſunt de pijs dogmatibus quæſtiones, ſeu potius [l] expoſitiones, cōicare. Illicitum namque eſt eum, qui non ſit ex ordine ſanctiſſimorum epiſcoporum, eccleſiaſticis inter-

Anſ. l. 1. c. 72.

Ruſinus 1 hiſt. lib. 1. c. 2.

Chriſtus humilitate ſua omnes erexit.

Legibus an ſit vtēdum i cauſis ſpiritualibus.

3 Adde qd qñ contrariantur canonib. not. Cy. ſ. l. fi. C. de iter. ma. inter pu. & tuto. & in authen. caſſa. C. de ſacroſanct. eccle.

a ¶ Vſurpauit.] Argu cū iſtæ poteſtates ſint diuiſæ. Imperator non habet gladium à Papa, vt inf. ea. in ſcriptu tis. & c. duo. & c. ſi Imperator. & 93. diſt. legimus. & qa Imperium a ſolo Deo eſt. 23. q. 4 quæſitum. Arg. contra. 63 diſtinc. cap. 1. & c. tibi domino. Item quia Petro ſunt date claues cęleſtis & terreni Imperij. 22. d. c. 1. Itē qa ponit Imperatorem 23. q. 5. alius. & c. iurator. & 1. q. 4. qa ꝓſulatus 2. quęre. ſu. de hac materia 10. d c. quoniam.

b ¶ Proprijs.] Id eſt Imperij & ſacerdotij; vel proprijs quo ad Chriſtū. quædā. n. geſſit tanquā Imperator: puta cum eiecit de templo, &c. 2. q. 7. accuſatio. & cū corona de ſpinis portauit. quod eſt ſigū regni. 12. quęſtio. 1. duo. quædā geſſit vt ſacerdos: quando ſeipſum obtulit in ara crucis pro ſacrificio.

c ¶ Diſcreuit.] Immo videt cōtra: quia non diſcreuit. ſed cōfudit. cum ipſe vnus & idem vtrumq; officiū geſſit. Sed dic ꝙ ideo ipſe vtrumq. officiū geſſit per ſe, vt notaret ꝙ ex eodem fonte ꝓceſſerunt. 21. diſt. cleros. in fin. nā dicit lex, quod ſumma nobis dona à Deo conceſſa ſunt, ſcilicet ſacerdotium & Imperium. in Authē. quo modo oportet epiſcopos, i prin. coll. 1.

d ¶ Rurſus.] Primus per ſuperbiā cecidit vnde homines in infernum demergebātur. Chriſtus autem nos humilitate ſua rurſum erexit: ſed ſi haberēt oēs eā officia, ſuperbirent, ita ꝙ iterū demergerentur in infernum.

e ¶ Pro æterna.] inf. de pęn. diſt. 2. multiplex.

f ¶ Temporalium.] Arg. ꝙ in cauſis ſpiritualibus (vt in matrimonio) non ſit vtēdum legibus Imperialibus. arg. 32. q. 2. inter hęc 11. q. 1. continua arg. de conſe. di. 3. celebritatem. Sed vn alijs licet eis vti, ſi non obuiēt canonibus 3. arg. d. 10. ſi de iter. in Adiutorium. arg. d. 54. ex anti quis. Ber.

g ¶ Tantummodo.] Hoc aduerbium determinat tantum illud ſdictionum, temporalium, non illud verbum vterentur. & ſic eſt falſum hic notatum ab Hug. arg. ꝙ in cauſis ſpiritualibus, &c. Nam bene licet leges aliegare in ſpiritualibus. 35. q. 5. ad fidem. 15. q. 3. ſ. cum autē Lau. 4 vel. dic tantummodo, id eſt, maxime. ſic econtra.

4 Adde ad 11. q. 3. ſi quis epiſcopus.

¶ Appellatum.] Legitur. n. omnes clericos Deos appellaſſe, vt 11. q. 1. ſacerdotibus. 12. quę. 1. futurā. ſecundū hanc rationem nec ab epiſcopo poſſent iudicari clerici. ſed hoc dixit vt oſtenderet, quanti ſint habendi. ſi. extra de iudi. no uit.

K ¶ Epheſinæ primæ.] Quia ſecunda non eſt recepta in auctoritate.

l ¶ Seu potius.] Optimè corrigit ſe: quia quæſtiones non debent fieri ſuper fide dubitando. argumen. extra de hære. dubius. Dogma autem per g. eſt doctrina in fide: ſine g. eſt angelus: vnde illud. ſedebat, domare domus. 25. q. 2. ſi quis.

Dubitare non eſt de fide. Dogma dicitur.

Inſcri-

hoc Cyn. & Pet. de Bel perti in l. 1. C. quæ ſit lō ga conſuet. & in l. cum clericis C. de epiſco & cle.

IN ſcripturis.] CASVS. Ludouicus Imperator quando audiebat ſacerdotem deliquiſſe, ſtatim erat paratus credere & punire. Sed Nicolaus docet hoc nō eſſe faciendum, ſed potius eſſe defendendum, & peccatum eorum celandum: quod probat duobus exemplis, ſcilicet

† σκέμμασιν

miſceri tractatibus †.] *& poſt pauca.* ¶ His itaque manifeſte repertis apparet comminiſtrum noſtrum Ignatium per Imperialem tantummodo ſententiam nullo modo potuiſſe prorſus expelli. In cuius damnatione, quia præſulū quoque aſſenſus eſt ſubſecutus, apparet id cauſa fuiſſe patratum adulationis, non legitimæ ſanctionis.

α ¶ Theodoſius minor.] *Verba hæc ſunt accepta ex epiſtola Theodoſii, ac Valentiniani Imperatorum ſynodo Epheſinæ per Candidianum miſſa, quę eſt in extremo primę actionis ipſius ſynodi. In verſione antiqua, quæ ſeruatur in bibliotheca Vaticana, & quę Lutetiæ edita eſt. eadem plane hoc loco habentur verba cum his, quę refert Nicolaus, & optime conueniunt cum Græcis.*

Habentur aliqua in ead. epiſt. ad Michaelem.

Idem Ludouico Imperatori.

¶ Facta Pontificum Imperator iudicare non debet. C. VIII.

Anſ. ibidem.

IN ſcripturis [a] narratur Conſtātinus Imperator dixiſſe: [Vere ſi proprijs oculis vidiſſem ſacerdotem Dei, aut aliquem eorum, qui monachico habitu circumamicti sūt, peccantem, & chlamidem meam expoliarem †, & cooperirem [b] eum, ne ab aliquo videretur.] In quibus deſideratiſſime fili neceſſario commonemini, vt quemadmodum fide, & religione, ac honoris parilitate ei adæquati videmini: ita quoque humilitate, atque deuotione æquiparati nihilominus anheletis: ita vt in nullo inferior eo, ſed potior inueniamini poſt illius exēpla, qui talem ſe exhibuit ante alia † prorſus exēpla. Sed hoc quidem diximus cautos vos reddere cupientes, vt ſi de Domini ſacerdotibus, qui iure Patres dicuntur, aliquid cōtingerit vos audire, quod confuſionem pijs mētibus ingerat, non infrunitum, ſed pudoratos filios Noe imitantes paternam de reliquo verecundiam contegatis [c], vt affluenti, quemadmodum & illi benedictione repleri, moderante Domino mereamini.

† explicaſſem, & cooperuiſſem eum] Nicolaꝰ in epiſto. ad Mich.

Item ex epiſtola Gregorii ſeptimi ad Hermanum Metenſem epiſcopum, lib. 8. epiſt. 21.

¶ Regum & principum patres, & magiſtri ſacerdotes eſſe cenſentur. C. IX.

† al. talia

Gen. 9.

Anſ. l. 1. c. 84. Iuo p. 5. c. 378. Panu. l. 5. c. 108.

† Concor. Ale. 2. Imo. aliter in l. gl. col. 2. ſi. de in ius vocan.

OVis dubitet ſacerdotes Chriſti, regum & principū omniumque fideliū patres, & magiſtros cenſeri †. Nonne miſerabilis inſaniæ eſſe cognoſcitur, ſi filius [d] patrem, diſcipulus magiſtrum ſibi conetur ſubiugare, & iniquis obligationibus illum ſuæ poteſtati ſubijcere; à quo credit non ſolum in terra, ſed etiam cęlis ſe ligari, poſſe, & ſolui?

Item Gelaſius Papa Anaſtaſio Imperatori.

¶ Auctoritas ſacra Pontificum, & regalis poteſtas, huius mundi gubernacula regunt. C. X.

DVo α

In eadem epiſt. Gregorij. vij. Capi. l. 5. c. 167. Conc. Pariſi. l. 1. c. 3. Poly. l. 1. ti. 278. Anſ. l. 1. c. 73. Panu. l. 5. c. 109.

Crimina occulta vindictam nō habent.

1 Scilicet ad textum capā tuli.

Filius patrē corrigere nō debet.

a ¶ In ſcripturis.] 11. q. 1. c. ſacerdotibus.

b ¶ Cooperirem.] ff. de iniur. eum qui nocētē. contra. Sed hoc de occulto qđ poſſet probari: quia talia non habent vindictam: & ſic ſolue contrarium illud 83. diſt. c. 3. illud autē in manifeſtis, in quibus etiam nō deberet eum prodere, vt no. 2. q. 1. ſi peccauerit.

c ¶ Contegatis.] Et tñ corripiatis. 2. q. 1. ſi peccauerit. hoc de occultis intelligitur nā de manifeſtis cogimur accuſare, præmiſſa tñ admonitione. 2. q. 7. quapropter. Arg. cōtra. inf. 5. q. 2. c. vl. & q. 5. c. 1.

Q Vis dubitet.] CASVS. Hermanus epſs interrogauit, an pōtifices regibus & principibus ſint ſubijcēdi. Et reſpondet ꝙ non; & hoc ꝓbat duob. ſimilib. ſcilicet filij & diſcipuli: qui inſani reputantur, ſi vellint ſibi patrem & magiſtrum ſubiugare.

d ¶ Si filius.] 21. diſt. nolite. ſic in Auth. đ nup. 6. ſi vero. coll. 4. vbi dicit, ꝙ erubeſcit lex filios eſſe correctores patrum. ſi tñ pater caderet in furorem, filius daretur tutor, vt eū regeret. ff. de tut. & cura. da. ab his. l. hi qui 6. q. 1. oues. & cs ſacerdotes.

DVo ſūt. CASVS. Gelaſius Papa & Anaſtaſius Imperator contendebant de præeminentia vnius ad alterū, & de præeminentia dignitatum, ſed Gelaſius oſtēdit hic, ꝙ auctoritas pōtificalis tōge maior eſt, quàm culmē Imperiale. Et hoc probat duabus rationibus. Prima ratio eſt: quia Papa de anima Imperatoris & aliorū reddit rus eſt rationē. Secūda eſt: quia colla regum & principum ſubmittuntur genibus ſacerdotum. Et hoc ꝓbat duob. exēplis ſ. Innocentij, & Ambroſij: qui Arcadium, & Theodoſiū propter

propter suos excessus excommunicauerunt. Prima ratio est ibi, [in quibus tanto grauius.] Secunda est in fine. Exempla sunt in medio.

a ¶ Duo sunt.] In Authen. quomodo oportet episco. in princ. coll. 1 supra distt. 1. humanum.

ADDITIO Ibi solutur. facit ad ista 2. q. 8. §. item cum Dauid. Archi.

b ¶ Quibus.] Vt ab eis. sunt autem alia duo quibus aut per quę regitur, vt su. d. 1. humanum genus.

c ¶ Auctoritas.] Neuter pẽdet ex reliquo & ita est ar. pro Imperatore; quia diuinitꝰ cõsecutꝰ est Imperiũ. inf. ea. c. pxi. d ¶ In quibus.] Id est, per quos. nam dicit lex, q̃ parum est ius in ciuitate esse, nisi sint p quos ius reddat̃. ff. de ori. iur. l. 2. §. post. originem.

e ¶ Ratione.] Infra 18. q. 2. cognouimus.

f ¶ Te pẽdere.] Quo ad spirituali, iatra ẽt pę. d. 1. multiplex.

g ¶ Iudicio.] Zacharias quoq; Papa Regem Francorum deposuit, & in locum eius Pipinum substituit, vt ff. 15. q. 6. aliꝰ.

h ¶ Consensit.] Arg. cõsentientem maiori pœna adstringi q̃ facientem. arg. 24. q. 1. qui aliorum. ar. supra 86. dist. tanta ne quitia.

i ¶ Excõicauit.] No. principem posse excommunicari etiam à quouis episcopo su. d. 63. Valentinianus. arg. inf. 11. q̃. 3. si autem vobis. videtur tamẽ, quod hoc fecerit ex delegatione synodi: quod innuitur ex illo, p culpa, q̃ ab aliis sacerdotibus, &c. Sed primum est verum.

K ¶ Videbatur.] Sed male: quia licet pro minimis causis non sit quis excõicadus, vt 11. q̃. 3. epi tñ. q. libet contumacia digna est excommunicatione, immo tanto maior videtur contumacia, quanto ex re minori consurgit, 2. q. 7. non potest.

l ¶ Fulgorem.] Sit quanta est differentia inter Solem, & Lunam, tãta est differentia inter Imperium & sacerdotium extra de maio. & obed. solitæ.

S I Imperator.] CASVS. Imperator volebat iudicare de causis clericorũ & sacerdotum: Ped Papa probat q̃ hoc facere non debet: quia ipse filius est ecclesiæ, & nõ præsul: & quia Deus voluit sæculi principes, si fideles sunt, esse ecclesiæ subiectos. Si vero cõtra hãc Dei dispositionẽ facere voluerit Imperator tanquã ingratus perdat potestatem, quam ab ipso est consecutus.

m ¶ Filius est.] Inf. 23. q. vi. conuenior, qui tamẽ prælati ecclesiarum dicantur, dixi 11. q. 3. præcipuè.

n ¶ Non

Imperator Imperium diuinitus est consecutus.

Regem Frãcorũ Papa deponere potest.

Princeps ẽt ab episcopo excommunicari põt.

Excommunicandus quis nõ est pro minimis causis.

Contumacia tãto maior est, quanto exte, minori consurgit.

Imperium minus est sacerdotio.

sunt [a] quippe Imperator Auguste: quibus [b] principaliter hic mundus regitur: auctoritas [c] sacra Pontificum, & regalis potestas. In quibus [d] tanto grauius pondus est sacerdotum: quãto etiam pro ipsis, regibus † hominum, in diuino sunt reddituri examine rationem [e]. † *& post pauca.* [Nosti itaqua inter hæc ex illorum te pendere [f] iudicio &; non illos ad tuam redigi posse † voluntatem.], ¶ Talibus igitur institutis, talibusque fulti auctoritatibus plerique Pontificum, alij Reges, alij Imperatores excommunicauerunt. Nam si speciale aliquod de personis principum requiratur exemplum; beatus Innocentius Papa Arcadium Imperatorem (quia consensit [h], vt sanctus Ioannes Chrysostomus à sua sede pelleretur) excommunicauit [i] 6. Beatus etiam Ambrosius, licet sanctus, non tamen vniuersalis ecclesiæ episcopus pro culpa, quæ alijs sacerdotibus non adeo grauis videbatur [k], Theodosium magnum Imperatorem excommunicans ab ecclesia exclusit: qui etiam in scriptis ostendit; quòd aurum non tam pretiosius sit plumbo, quàm regia potestate sit altior dignitas sacerdotalis, hoc modo circa principium sui Pastoralis scribens [Honor, fratres, & sublimitas episcopalis nullis poterit comparationibus adæquari. Si Regum fulgori compares, & principum diademati: longe erit inferius, quàm si plũbi metallum ad aurri fulgorem [l] compares: quippe cum videas regum colla, & principum submitti genibus sacerdotum; & osculata eorum dextera: orationibus eorum credant se communiri.]

† *al. regimini bus.*

† *al. velle.*

Amb. de dignit. Sacerd. c. 2.

a ¶ Duo sunt.] *Caput hoc sumptum ex eadem epistola Gregorij septimi, ex qua antecedens: & ab hoc initio vsque ad verb.* voluntatem, *sunt verba ipsius Gelasij ex epistola, quæ habetur impressa, citata a Gregorio septimo.*

b ¶ Excommunicauit.] *Si hic interponatur caput,* Alius item *infra 15. q. 6. hæc pars epistolę integra habebitur.*

Item Ioannes Papa.

Imperatores debent Pontificibus subesse, non præesse. C. XI.

S I Imperator catholicus est, (quòd salua pace ipsius dixerimus) filius est [m], nõ præsul ecclesię. quod ad religionẽ competit, discere ei conuenit, non docere [n] habet priuilegia suę potestatis, quę administrãdis legibus publicis diuinitus [o] consecutus est; vt eius bñficijs nõ ingratus

Poly. l. 1. tit. 19. Ansl. l. 4. c. 12. ex Ioanne viij.

n ¶ Non docere.] Infra 16. q. 1. adijcimus.

o ¶ Diuinitus.] Non ergo a Papa. nam Imperium à solo Deo est, vt 23. q. 4 quæsitum. nam à cœlesti maiestate habet gladij potestatem. C. de vet. iu. enu. l. 1. in prin. quod concedo de vero Imperatore. Sed quis est verus Imperator? Dicunt quidam, q̃ cõstantinopolitanus. sed iste alius procurator est siue defensor Romanæ ecclesiæ. arg. de consec. dist. 5. in die. §. hinc. & huic Rom. eccl. cõcedit gladij ptãtem, & coronam. Sed contra extra de elect.

Imperator verus gladij

Papa transtulit Imperium.

de elec. venerabilem. Dicitur ibi quòd Ro. ecc. transtulit Imperium in occidentem à Græcis, & ita ille Romanus est verus Imperator.

ADDITIO. Ad hoc extra de iud significauerunt. in princ. Archid.

a ¶ Quas.

contra dispositionem cœlestis ordinis nil vsurpet. Ad sacerdotes enim Deus voluit, quæ ecclesiæ disponẽda sunt, pertinere, non ad sæculi potestates, quas [a], si fideles sunt, ecclesiæ suæ sacerdotibus voluit esse subiectas. Non sibi vindicet alienum ius [b], & ministerium, quod alteri deputatum est: ne contra eum tendat abrumpi, à quo omnia cõstituta sunt, & contra illius beneficia [c] pugnare videatur, à quo propriam consecutus est potestatem. Non a legibus publici non a potestatibus sæculi, sed a pontificibus, & sacerdotibus omnipotens Deus Christianę religionis clericos, & sacerdotes voluit ordinari, & discuti [d], recipique de errore remeantes. Imperatores Christiani subdere debent executiones suas ecclesiasticis præsulibus [e], non præferre.

Item Gelasius ad episcopos Orientales.

¶ De eodem. C. XII.

In originali hæc pẽdent ex superioribus. Polyc. ibidem. Ansl. l. 6. c. 157.

N Vnquam de pontificibus, nisi ecclesiam iudicasse: nõ esse humanarum legum de talibus ferre sentẽtiam, absque ecclesiæ principaliter constitutis põtificibus obsequi solere principes Christianos decretis ecclesiæ, nõ suã præponere potestatem; episcopis caput subdere principem solitum, non de eorum capitibus iudicare.

¶ [De eodem.] PALEA. C XIII.

Ansl. 4. c. 32. Deusdedit l. 4. c. 1.

j C Onstãtinus Imperator coronam, & omnem regiã dignitatem in vrbe Romana, & in Italia, & in partibus occidentalibus Apostolico concessit. Nam in gestis beati Syluestri (quæ beatus Papa Gelasius in cõcilio lxx. episcoporum à catholicis legi commemorat, & pro antiquo vtu multas hoc imitari dicit ecclesias) ita legitur.

¶ *Apud Anselmum lib. 4 pro rubr. cap. 32. hæc habentur.* Quòd Constantinus Imperator Papæ concessit coronam, & omnẽ regiam dignitatem in vrbe Romana, & Italia, & in partibus occidentalibus *In principio vero eiusdem capitis 32. hæc leguntur,* In gestis beati Syluestri, &c *vsque ad finem huius. & seq. patet, quemadmodum etiam in collectione Deusdedit.*

¶ [De eodem.] PALEA. C XIIII.

Id edicto Constantini. qđ est post conc. Nicę cæsariense. Ansl. 4. c. 32. Deusdedit ibi.

ij C Onstantinus a Imperator quarta die sui baptismi priuilegiũ Romanæ ecclesiæ pontifici contulit, vt in toto orbe Romano sacerdotes ita hunc caput habeãt, sicut iudices Regem. In eo priuilegio ita inter cętera legitur. [Vtile ẽs iudicauimus vna cum omnibus Satrapis nostris, & vniuerso Senatu, optimatibusque meis, etiam & pro talibus personis pro quibus licitũ sit ei contra quẽlibet agere: quas habere ff. de postul. hi qui. & 3. q. 7. §. tria in fin. [in propria causa vel parentum suorum, vel pupillorum suorum. Simile est inter vasallum & Dominum, vt infra 22. quæstio. vltim. de forma. Simile de aduocatis. C. de aduoc. diuers. iudic. l. 2. C de reuo. do. l. 1. & 7. q. 1. qa frater. & dixi de hoc 3. q̃ 5. nulli. Hoc tamen exaudio de ecclesia, ad quã intitulatus est, pro qua stare põt cõtra quãlibet ecclesiã, ẽt in qua habet beneficium; quia saluum fur ius primæ: immo si aliquod munus ei iniungitur ab ecclesia, nullã excusationẽ potest prętẽdere. C. de excu. tut. libertos. 23. q. 1. in summa.

d ¶ Et discuti.] Ergo antequàm esset aliqua cõstitutio, etiã clerici nõ erãt de iurisdictione sęculari, vnde omnes constitutiones, quæ emanauerunt, quòd clerici non sunt iudicãdi nisi ab episcopis, non sunt nisi iuris declaratio. Ioan.

e ¶ Præsulibus.] Hic benedicit nam dicit lex q̃ si iudex sęcularis iudicauerit clericũ esse damnãdum primo debet exui priuilegio clericali, vt 11. q. 1. si qs. in Authẽ. vt cler. apud p̃rios. §. illud planè. coll. 6. licet illud hodie nõ teneat. ff. ext. d iu. ar si clerici, &c.

Clerici nunquam fuerunt de iurisdictione sæculari.

N Vnquam.] CASVS. Decreuit Io. ⁸ papa vt de põtificibꝰ, & alijs clericis tñ ecclesia iudicaret, & nõ Imperatores; q̃ subesse debẽt, & non præferri.

C Onstãtinus Imperator.] CASVS. Palea ista non legitur in scholis, in qua cõtinet priuilegiũ qđ Cõstãtinꝰ cõcessit Romanę ecclesię, scilicet vt primatum inter omnes ecclesias obtineret, & in quo possessiones & insignia dignitatis

a Concor. tex. in l. qui 2. ¶ Quas.] Ergo debet dici, bona potestas est ista. cum maior. b ¶ Ius.] Supra dist. 10. Imperium. & c. certum est 11. q. 3. pen. & fi. l. fi tributum.

c ¶ Beneficia.] Arg. clericum stantem contra ecclesiã §. de. bo. lib. vnde habet beneficium debere illo priuari l. nisi forẽ

concessit, & hoc fecit eo tempore quo Constantinus ad partes Orientales se transtulit, cum in eodem loco duo Pontifices non bene morarẽtur. Et statuit, vt nullus contra hoc priuilegium veniret, & pœnam minatur contra facientibus,

cũcto populo Romanæ gloriæ imperio sub iacenti, vt sicut beatus Petrus in terris Vicarius filij Dei esse videtur constitutus: ita & Pontifices, qui ipsius principis Apostolorũ gerunt vices, principatus potestatem, amplius, quàm terrena Imperialis nostræ serenitatis manſuetudo habere videtur, concessam à nobis, nostroq; Imperio obtineant, eligentes nobis ipsum principem Apostolorũ, † al. & eius successores. vel † eius vicario, firmos apud Deũ esse patronos. Et sicut nostrã terrenam Imperialẽ potentiam, sic eius sacrosanctam Romanam ecclesiam decreuimus venerãter honorari. & amplius quàm nostrũ imperium, & terrenum thronum, sedem sacratissimã beati Petri glorioſe exaltari; tribuentes, ei potestatem, & gloriæ dignitatẽ, atque vigorẽ, & honorificentiam Imperialem. Atque decernentes sancimus, vt principatũ teneat tam super quattuor præcipuas sedes Alexandrinam, † Antioc. Alexan.] orig. Impressum. Antiochenamq; † Hierosolymitanã, Constantinopolitanam, quàm etiam super omnes in vniuerso orbe terrarum ecclesias Dei: & Põtifex, qui pro tempore ipsius sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ extiterit, celsior, & princeps cunctis sacerdotibus totius mundi existat: & eius iudicio, quæque ad cultum Dei, vel fidei Christianorum stabilitatem procuranda fuerint, disponantur. *& infra.* ¶ Ecclesijs beatorum apostolorum Petri & Pau † al. concinnatione. li pro continuatione † luminariorum, possessionum prædia contulimus, & rebus diuersis eas ditauimus, & per nostram Imperialem iussionem sacrã tam in Oriẽte, quàm in Occidẽte, vel etiam Septẽtrionali, & meridiana plaga, videlicet in Iudæa, Græcia, † al. eis libertatẽ concessimus. Asia, Thracia, Africa, & Italia, vel diuersis insulis nostra largitate ei † concessimus; ea prorsus ratione, vt per manus beatissimi patris nostri Siluestri summi Pontificis, successorumque eius omnia disponantur. *&* Iuo p. 5. c. 49. *infra.* ¶ Beato Siluestro patri nostro, summo Pontifici, & vniuersalis vrbis Romæ Papæ, Pan. l. 4. c. 1. & omnibus eius successoribus pontificibus, qui vsque in finem mundi in sede beati Petri erunt sessuri, de præsenti cõtradimus palatium Imperij nostri Lateranense, deinde diadema, videlicet coronam capitis nostri, † al. phrygium ideſt mitram. simulque phrygium †, nec nõ & superhumerale, videlicet lorum, quod Imperiale circũdare assolet collum; verum etiam & chlamidem purpuream, atque tunicam coccineam & oĩa Imperialia indumenta; sed & dignitatem Imperialium præsidentium, & equitum, conferentes etiam & Imperialia sceptra, simulque cuncta signa, atque banda, & diuersa ornamenta Imperialia, & omnem processionem Imperialis culminis, & gloriam potestatis nostræ. Viris autem reuerendissimis clericis in diuersis ordinibus eidem sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ seruientibus illud culmen, singularitate, potentia, & præcellentia habere sancimus; cuius amplissimus noster senatus videtur gloria adornari; id est patricios, atque Consules effici, nec non & cęteris dignitatibus Imperialibus eos promulgamus decorari. Et sicut Imperialis militia ornatur; ita & clerum sanctæ Romanæ ecclesiæ ornari decernimus. Et quemadmodum Imperialis potentia officijs diuersis, & cubiculariorũ nempe, & ostiariorum, atque omnium excubitorum ornatur, ita & sanctam Romanam ecclesiam decorari volumus. Et vt amplissime pontificale decus prefulgeat, decernimus & hoc, clericorum eiusdem sanctæ Romanæ ecclesiæ, manipulis & linteaminibus, id est candidissimo colore decorari equos, ita & equitare. Et sicut noster senatus calceamentis vtitur cum eudonibus, id est candido linteamine illustratis; sic vtantur & clerici, vt sicut cęlestia, ita & terrena ad laudem Dei decorentur. Præ omnibus autem licentiam tribuimus ipsi sanctissimo patri nostro Syluestro, & successoribus eius ex nostro indicto vt quem ζ placatus proprio consilio clericare voluerit, & in religiosorum numero clericorum connumerare; nullus ex omnibus præsumat superbe agere. Decreuimus itaque & hoc, vt ipse & successores eius diademate, videlicet corona, quã ex capite nostro illi concessimus, ex auro purissimo, & gemmis pretiosis vti debeant, & in capite ad laudem Dei pro honore beati Petri gestare. Ipse vero beatissimus Papa, quia super coronam clericatus, quam gerit ad gloriam Beati Petri, omnino ipsa ex auro non est passus vti corona; nos phrygium candido † nitore splendidum retorre ctionem Dominicam designans, eius sacratissimo vertici manibus nostris imposuimus & tenentes frænum equi ipsius pro reuerentia Beati Petri, stratoris officium illi exhibuimus, statuentes eodem phrygio omnes eius successores singulariter vti in processionibus ad imitationem Imperij nostri. Vnde vt pontificalis apex non vilescat, sed magis, q̃ terreni Imperij dignitas gloria †,

Suidas in hoc verbo βάιδα

† al. & gloria potestatis

† al. albedine splendidi

& po-

& potentia decoretur, ecce tam palatium nostrum, vt prædictum est, quàm Romanam vrbem, & omnes Italiæ, seu occidentalium regionum prouincias, loca, & ciuitates, præfato Beatissimo Pontifici nostro Syluestro vniuersali Papæ contradimus, atque relinquimus: & ab eo, & a successoribus eius per hanc diualem nostram & pragmaticum constitutum decernimus disponẽda, atque iuri sanctæ Romanæ ecclesiæ concedimus permansura. Vnde congruum perspeximus nostrum Imperium, & regni potestatem in orientalibus transferri regionibus, & in Byzantiæ prouinciæ optimo loco, nomini nostro ciuitatem ædificari, & nostrum illic constitui Imperium: quoniã vbi principatus sacerdotum, & Christianę religionis caput ab Imperatore cœlesti constitutum est, iustum non est, vt illic Imperator terrenus habeat potestatem. Hæc vero omnia, quæ per hanc nostram imperialem sacram, & per alia diualia decreta statuimus, atque confirmauimus, vsque in finem mundi illibata, & inconcussa permanere decernimus. Vnde coram Deo viuo, qui nos regnare præcepit, & coram terribili eius iudicio obtestamur per hoc nostrum Imperiale cõstitutum omnes nostros successores Imperatores, vel cunctos Optimates, Satrapas etiam, amplissimum senatum, & vniuersum populum in toto orbe terrarum, nunc & in posterum, cũctis retro temporibus Imperio nostro subiacentem, nulli eorum quo quomodo licere aut infrigere, aut in quoquam conueniere. Si quis autem, quod non credimus, in hoc temerator, aut contemptor extiterit, ęternis condemnationibus subiaceat innodatus, & sanctos Dei, Principes Apostolorum Petrum & Paulũ sibi in præsenti, & in futura vita sentiat contrarios; atque in inferno inferiori concrematus, cum diabolo, & omnibus deficiat impijs. Huius vero Imperialis decreti nostri paginam pro prijs manibus roborantes, super venerandũ corpus beati Petri principis Apostolorum posuimus. Datum Romę iij. Kl. Aprilis, Domino nostro Flauio Constantino Augusto quater, & Gallicano v. c. Coss.

¶ *Hæc palea in multis habetur exemplaribus, in quibus aliæ paleæ esse non solent.*

ζ ¶ Constantinus. *Verba hæc vsque ad vers.* In eo, priuil. nõ soli habentur apud *Anselmũ, & Deusdedit, sed etiam in gestis B. Sylu. in hac, quæ à Constantino per octo dies post baptismum acta feruntur.*

β ¶ Vtile.] *Hinc vsque ad finem sumpta sunt ex gestis seu actis sanctę Syluestri, in quibus multa præcedunt ac multa desinceps plenius narrantur. Sed hic ea tantum vidimur relata, quæ in collectionibus Anselmi, & Deusdedit habentur. Titulus proprius huius partis in gestis ipsis est huiusmodi.* Priuilegiũ sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quod constituit D. Constantinus Augustus sancto Syluestro episcopo vrbis Romæ, & omnibus successoribus eius vsque in perpetuum, & obtulit super corpus beati Petri Apostol. *De quo item priuilegio Leo nonus in epistola prima, seu libello aduersus inauditas præsumptiones Michaelis Constantinopolitan. & Leonis Acridani episcoporum: c. 13. sic loquitur.* Pauca ex priuilegio eiusdem Constantini manu cum cruce aurea super cęlestis clauigeri uenerabile corpus posito ad medium proferemus. *De ijsdem gestis, siue actis Gelasius in concilio* LXX. *Episcoporum* (& refertur *supra distinct. 15. in cap. sancta Romana*) *sic loquitur, vt ea videatur approbare. Et in martyrologio Romano, & Vsuardi in festo Sancti Syluestri legitur.* cuius actus clari habentur. *Inueniũtur vero etiam hodie peruetustis litteris discripta in bibliotheca Vaticana, & Abbatię Nouantulæ: quorum interpres in proœmio hæc ait:* Historiographus noster Eusebius Cæsareæ Palestinæ vrbis episcopus cum historiam ecclesiasticã scriberet, prætermisit ea quę in alijs opusculis sunt, vel quæ se meminit retulisse. Nam viginti libros omnium penè prouinciarum, passiones martyrum, episcoporum, & confessorum, & sacrarum virginum, ac mulierum continere fecit. Deinde secutus, & ab Apostolo Petro, omnium episcoporum nomina, & gesta conscripsit, & earum vrbium, quæ arcem pontificatus per Apostolicas sedes tenere noscuntur, vt vrbs Roma, Antiochia, Hierosolyma, Ephesus, & Alexandria. Harum vrbium episcoporum omnium præteritorum nomina usque ad tempus suum, & gesta Græco sermone conscripsit. Ex quo numero vnum episcopum vrbis Romæ sanctum Syluestrum me de Græco in Latinum transferre præcipisti domine sancte, ac beate pater. *Quibus verbis, quicumque sit auctor istius proœmij, eadem gesta ab Eusebio Græce scripta fuisse clare profitetur. Quæ etiam in vetustissimis Pontificalibus, & codicibus, in quibus sanctorum vitę sunt discriptæ, in vita Beati Syluestri referuntur. Partem horum actorum* (quod ad baptismum Constantini, & imagines sanctorum Petri, & Pauli spectat) *refert Hadrianus Papa in epistola Constantino Imperatori, & matri Irenę scripta, quę in secunda actione septimę vniuersalis synodi habetur. Ipsum autem priuilegium fere integrum refert Leo nonus loco superius indicato, & Theodorus Balsamon in Photij nomo canonem, tit. 9. cap. 1. quanquam ex illis verbis* (quod Græci plerumque solent) *Romanę eccle-*

siæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sicut quamuis.] CASVS. Hoc cap. habet duas partes. In prima dr, q sicut aliqua parua ciuitas nō minuit prerogatiuā regni, etiam si sit ibi sedes regalis; sic Imperator prerogatiua ecclīæ minuere nō potest. In secūda dr, q pontifex quantūcumq; sit malus: dummodo nō sit hęreticus, ab Imperatore puniri nō potest: Secunda pars incipit ibi, [Semper est.]

Imperium non potest sacerdotium impugnare.

a ¶ Sicut.] Sēsus est: sicut parua ciuitas non potest regnum impugnare: ita nec Imperium sacerdotium. Vel sic, licet episcopus sit in parua ciuitate, Rex tñ non pōt iudicare de clericis eius, secūdū hoc, dic dispensationis religiosę, id est, episcopi cōstituti in parua ciuitate.

b ¶ Humanitus.] Id est, consuetudine humana, id est, fragilitate humanæ naturę H.

c ¶ Non tamen contra religionem.] Nā in eo casu posset à quocumque redargui. 40. dist. si Papa. vel etiam si schisma faceret. 23. q. 5 de Li-

Laici super clericos qñque iurisdictionem habent.

guribus. Et plures casus in ibus laici habent iurisdictionem super clericos, dixi 23. q. 5. principes.

d ¶ Nullatenus. 63. dist. Valentinianus. Boni

siæ non satis æquus. Hanc eandem donationem ante Gratianum recitarant Anselmus, Deusdedit, suo locis notatis: Quo ea pertinent, quæ Petrus Damianus in disceptatione synodali inter regium aduocatum, & Romanæ ecclesiæ defensorem scripsit. Lege, inquit, Constantini Imperatori edictum, vbi sedis Apostolicæ constituit super omnes in orbe terrarum ecclesias principatū. Nam postquam supra corpus beati Petri basilicam fundator erexit, postquam patriarchium Lateranense in beati Saluatoris honore cōstruxit: mox per Imperialis rescripti seriem Romanæ ecclesiæ constituit dignitatem, vbi nimirum Beato Syluestro, suisque successoribus obtulit, vt regali more, & aurea corona plecteretur in capite, & cæteras regij cultus insulas vsurparent: Verum Beatus Syluester ornamēta, quæ sacerdotali congruere iudicabat officio, in proprios vsus assumpsit: coronam vero, vel cætera quæ magis ambitiosa, quàm mystica videbantur, omisit. Cui etiam Constantinus Lateranense palatium, quod eatenus aula regalis extiterat, perpetuo iure concessit, regnum Italiæ iudicandum tradidit. Nam ipsius Regis hæc verba sunt, Vnde cōgruum, inquit prospeximus nostrum Imperium, & regni potestatē orientalibus transferri, ac mutari regionibus, & in Bizantina prouincia in optimo loco nomini nostro ciuitatem ædificari, & nostrum illic constitui Imperium: quoniam, vbi principatus sacerdotum, & Christianæ religionis caput ab Imperatore cœlesti constitutum est, iustum non est, vt illic Imperator terrenus habeat potestatem. *De hac eadem rescribit Ado Viennensis in commentario ætatis sextæ, & Gotfredus Viterbiensis in chronicis par. 6. c. 2.*

y ¶ Præsidentium equitum.] *Græcè est Apud Balsamonem,* καὶ ἀξιώματα τῶν βασιλικῶν ἀλόγων, *id est,* & dignitates Imperialium equorum.

d Id est patricios.] *Locus hic Græcè sic habet,* καὶ ἔχειν ἐκείνην τὴν ὑψηλότητα, καὶ μεγαλοσύνην, ἣν κεκόσμηται ἡ μεγάλη σύγκλητος ὑμῶν, ἤτοι οἱ πατρίκιοι, καὶ οἱ ὑπατικοὶ, ἢ τοι οἱ ὕπατοι, καὶ λοιπὰ ἀξιώματα. *id est,* & illam habere celsitatem, atque amplitudinem, quo ornatus est magnus noster senatus, siue patricij & consules, siue hypati, & reliquæ dignitates.

ε ¶ Cum vdonibus.] *Græce locus hic locus habet paulo aliter,* καὶ ὡς κἂν μέτρον σύγκλητος φορεῖ ὑποδήματα ἤτοι σαιδάλια, λίνα καὶ διάδοσιν, οὕτως, καὶ τὰ οὐράνια ὡς καὶ τὰ γήϊνα πρὸς αἴνεσιν τοῦ Θεοῦ. *id est,* Et quemadmodum senatus noster fert calceos, seu sandalia cum linteis albis; ita etiam cœlestia, sicut terrestria ad Dei laudem.

ζ Quem placatus.] ἵνα ἑαυτὸς τῆς συγκλήτου βουλὴν μετὰ ἰδίου διλήματος, καὶ εὐαρέστου γενέσθαι κληρικὸς, καὶ ἐν τῷ τῶν ἁγίων κληρικῶν συναριθμεῖσθαι μήτις τολμᾷ ἀπὸ πόντων ἐμποδίζειν τοῦτο. *id est,* ut si quis ex senatus sponte sua, quodq; ita ipsi libeat, uoluerit fieri clericus, & in sanctorum clericorum numerum adscribi, ne quis ex omnibus hoc audeat impedire.

α ¶ Hæc vero omnia.] *Hic quoque est magna verborum varietas, sed eadem fere sunt.*

Item Gelasius ad episcopos Dardaniæ.

¶ Imperialis auctoritas religiosæ dispensationis mensuram non mutat. C. XV.

Sicut a quamuis parua ciuitas prærogatiuam præsentis regni nō minuit, sic Imperialis præsentia mēsurā dispensationis religiosæ non mutat. & *infra.* ¶ Semper a est effectū in sacerdotali concilio de sacerdotibus iudicia prouenire. Nam qualescumque Pontifices sint, & si errore humanitus b accidente, non tamen contra religionem c vllatenus excedentes, nullatenus d videntur à sæculari potestate posse percelli.

Boni principis.] CASVS. Hic dicitur, q officiū principis est, ecclesias destructas restaurare, nouas ædificare: & clericos potius defendere quàm destruere, vel aliquo modo subiugare.

a ¶ Contritas. 25. q. 1. diuinis, &c.

b ¶ Restaurare.] 27. q. 4. diffiniuit. 16. q. 1. statuimus.

CASVS. Hic intitulatur 97. dist. in qua cōcludit Gratianus ex illo capitulo, bene quidē. q nulli laico de rebus ecclesiasticis iudicare licet sine auctoritate ecclesiæ. & si aliter factum fuerit, irritum erit, nisi ecclesia subscribat vel auctoritatem præstet. Et ideo videtur q constitutio, quā fecit Honori[9] Imperator su. 79. dist. si duo, non valuit, cū fuerit à laico facta: postea soluit dicēs q si laicus inuitet ab ecclesia, vt de reb' ecclesiasticis faciat constitutiōnē, sicut fuit Honorius à Bonifacio inuitatus, valebit constitutio.

c ¶ Hoc capitulo.] Respicit in hac d. 97. illud c. bene quidem 96. di. & assignat in hoc §. quandam contrarietatē, & dat postea solutionem.

d ¶ Honorij.] Supra dist. 79. si duo.

e ¶ Nec hęretici.] su. dist. 8. quo iure. & 23. q. 7. c. 1. & 2. & 37. q. 3. c. nimium.

f ¶ Inuitari.] su. d. 63. Hadrianus. & ca. in synodo.

Oni principis.] Hic est epistola Papę Bonifacij in qua supplicat Honorio Imperatori. In prima parte ostēdit Bonifacius, q ipse est solicitus de ecclesiastico statu, ne si negligens inueniat, sit redarguēdus. In secūda rogat Honoriū de pace & quiete ecclesiæ seruāda, ei multipliciter applaudēdo. In tertio rogat eū, vt suos legatos honorificè recipiat. Secūda ibi. [Ipsa enim ecclesia.] Tertia incipit ibi, [Habet refugiū,]

g ¶ Ecclesiæ.] inf. c. proxi. victor. cōtra: Sed vt ibi dicitur, iā erat in cōualescētia; adhuc tamen erat debilis, vt hic.

h ¶ Conuentus.] i. conuenticulas. C. de epis. & cle. conuenticulam.

i ¶ Agitantur.] q. d. licet adhuc simus in ualidi. tñ cura ecclesiæ nos cōpellit, vt inuigilem' ecclesiæ

Ancil. 6. c. 192. Vel al. regis.

¶ Semper.] *Mutatus est a collectore orationis ductus, ne quę ante cedunt, recitanda essent.*

Item Marcellus Papa Maxentio.

α ¶ Maxentio.] *In impressis additur,* episcopo, *quæ vox abest ab omnibus manuscriptis.*

¶ Ecclesias restaurate contritas, non Pontifices persequi boni principis est. C. XVI.

Boni principis est, ac religiosi †, ecclesias contritas[2] atque confissas restaurare[b], nouas ædificare, & Dei sacerdotes honorare, atq. tueri. Vnde sanctos Apostolos, eorumq. successores sub diuina contestatione constituisse legimus, non debere fieri persecutiones, nec inferri fluctuationes, nec inuidere laborantibus in agro Dominico; neque expellere æterni regis dispensatores.

DISTINCTIO XCVI.

Epistola. 1. ad Honorium.

Hoc capitulo patēter[c] ostēditur, quod nec Imperatori, nec cuilibet laico licet decernere vel de electione Pōtificis †, vel de rebus ecclesiasticis. Quæcūque autē ab eis cōstituta fuerint, pro infectis habēda sunt: nisi subscriptione Romani Pontificis fuerint roborata. Vnde illud Honorij[d] Augusti vt supra dictum est, vanum esse videtur, quod contra auctoritatem sacrorum canonum de electione summi Pōtificis decernere tentauerit. Sed sicut ex eodem capitulo habetur, ecclesiæ præcibus Imperator in psumptores valet decernere: sicut pro defensione fidei quondam decreuisse leguntur; ne hæretici[e] aliquid nomine ecclesiæ possiderent. Ab ea autem non inuitati[f] de rebus ecclesiasticis aliquid disponendi non habent facultatem. Honorius vero Augustus nō sua auctoritate, sed beato Bonifacio supplicante, ecclesiasticæ quieti consulere, & concertantium ambitionem punire curauit.

Vnde idem Bonifacius episcopus supplicationis epistolam Honorio Augusto destinauit, dicens.

¶ Epistola Bonifacij ad Honorium Augustum. C. I.

Ecclesiæ meę, cui Deus noster meum sacerdotium, vobis res humanas regentibus, deputauit, nos cura constringit ne causis eius, quamuis adhuc corporis incommoditate detinear, propter conuentus[h], qui a sacerdotibus vniuersis, & clericis, & Christianæ plebis perturbationibus agitātur[i], apud aures Christianissimi principis desim. Si enim secus quàm oporteat, eueniat; nō vos id facere[k], qui cuncta æqua moderatione componitis, sed nos per nostram tacentē † defidiam videbimur, quod ciuitatis quie

Vel al. tacentes.

Ipse.

Vel al. Pontificu.

Dist. 79. si duo.

ficis negocijs, & p eius intercedamus apud vos: quia multi clerici turbant ecclesiam Dei. Archidiaconus.

k ¶ Facere.] Scilicet videmini.

l ¶ Tacentem.] Extra de testa. quia ingredientibus. & 63. dist. c. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Sub illis.] Vt 11. q. 1. sacerdotibus.
b ¶ Formidentur.] A Christianis.
c ¶ Virginẽ.] Vt 27. q. 1. nuptiarum. in fi.
d ¶ Procellarum.] Id est hæreticorum.
e ¶ Faciem.] Ecclesiæ.
f ¶ Præterita.] Scilicet beneficia. sic intelligitur de cõse. dist. in. 2. panis, cp. f. pro omni munere debemus Deo gratias referre, præsenti. s. & præterito, nõ futuro: ga nec Deus futurũ peccatum indulget. inf. de pœn. distin. 3. fanè cauendum. nec peccatum valet, si fiat qꝛ non agam de futura iniuria. ff. de pactis, si vnus. §. pacta.
g ¶ Repetit.] Id est, recolit, & ad memoriam reducit.
h ¶ Tibi.] Ne fis ingratus.
i ¶ Exulsa.] Per effectum: id est, euellent.
k ¶ Prosequẽtibus.] Legationem nostrã Arg. ad quæstionem magistri P. cp Archiepũs Bracaren. potuit eum spoliare.
l ¶ Postulatis.] Dari tui casus.

Peccatum futurum. Deus non indulget.

VIctor.] CASVS. Honorius nũc rescribit Bonifacio: & primo salutat eũ referendo gratias Deo de sanitate sibi reddita: & deprecatur ipsum, vt debeat orare pro ipso, comẽdans eum in solicitudine sua: & significat ei, qꝛ ad postulationem suorum legatorum, fecit constitutionem, per quam satis putat esse prouisum ecclesiasticæ getti. tandem rogat vt cõstitutionem illam publicet, quatenus oẽs clerici sciant ab ambitionib y apostolicæ sedis esse cessandum: quia de cætero ad hoc nullę distẽtiones valebunt.
m ¶ Victor.] Sed qua re pmisit hic Imperator nomẽ suũ? Forte hęc cõsuetudo erat olim. C. de summa trinitate. inter claras. Papa tũ alios sibi ꝓponit. 12. q. 1.

tem, & ecclesiæ pacem peruertere valeat, admisisse. Cum enim humanis rebus diuinæ cultor religionis domnino fauente prouideas †: nostra culpa erit, si non id sub vestra gloria (quam certum est diuinis semper rebus animo pꝛoptiore fauisse) firmo, & stabili iure custodiatur, quod per tot annorum seriem, & sub illis [a] etiam principibus obtinuit, quos α nulla nostræ religionis cura cõstrinxit, id est, vt licita α seruentur, & sub vestræ Imperio clementiæ minime, quę sunt illicita, formideatur [b]. ¶ Ipsa enim ecclesia deuotionem tuam Christianissime Imperator, meo † quidem sermone, sed suo venerabili appellat affectu †, quam Christus Deus noster, vestri fidus rector & gubernator Imperij, vni desponsatam sibi, & intactam virginem [c] seruat: ne in eam aliquos patiamini insidiantium procellarum [d] fluctus illudi, & quietam faciem [e] tempestatis insolitæ tumore turbari, glorioſissime & tranquillissime Imperator Auguste †. Ipsa ergo (quæ vni desponsata, nostra tamen mater est) Ecclesia, hac pietatem vestram legatione, quam suis sacerdotibus cõmisit, appellat, præterita [f] præsentiaque repetit g. Vobis, inquit, religiose imperãtibus ß creuit meus, qui modo tuus est, populus, tam fidus Deo, quam tibi [h], qui es princeps Christianus. Ecce enim inter ipsa mysteria, inter preces suas, quas pro vestri fęlicitate dependit Imperij, teste (apud quem, & de cuius sede agitur) sancto Petro, solicitis pro religionis obseruantia vocibus clamat; cum solicita petitione miscetur oratio, ne humanas γ res solito tentatore occulte solicitante semel euulsa [i] discordia distrahat. Angeretur pluribus, princeps christianissime, mater Ecclesia; nisi apud te suarum esset cura † causarum †, & nisi in oppressionibus idolorum, in hæreticorum correctionibus, fide tua, diuino cultu pariter cum Imperio semper florente, viciſſet. ¶ Habet refugium, pium tuæ mansuetudinis animum cum suæ religionis veneratione coniunctum; cum quidquid huic proficiat, vos agatis, & conferatis fratribus, & consacerdotibus meis, probatissimis viris, a me, & ab omnibus (qui Ecclesiam faciunt †) legatis: quibus (precamur.) sacræ causam religionis prosequentibus [k], in vrbe vestræ mansuetudinis hoc animo, quo postulatis [l] annuitis, in perpetuum sta tui vniuersalis ecclesiæ consulatis.

† al. præsideas

† al. non meo
† al. affatu

† al. semper Auguste
† al. vestra

† secura] ori.

† Adde qꝛ Imperi est de fide & fidei cle. Romani de sum. trin. & in nouis oẽs obprouin. hoc cognãri. cõ

† facias istius modi] orig.

α ¶ Id est, vt licita.] *In epistola ipsa legitur*, id est, vt fidens vtar licitis.
ß ¶ Imperantibus.] *Additis aliquot ex epistola vocibus emendatus est hic locus.* creuit meus, qui modo tuus est, populus.
γ Ne humanas.] *In plerisque vetustis legitur*, ne hos in varias res solito, &c. *In originali vero*, ne hos, *alias*, vos, in uarias res semel euulsa distrahat a cultu solito, tentatore solicitante, discordia.

¶ Rescriptum Honorij ad Bonifacium Papam. C. II.

VIctor [m] Honorius inclytus triumphator semper Augustus Sancto, ac venerabili Bonifacio Papæ vrbis æternæ. Scripta Beatitudinis tuæ debita reuerentię gratulatione suscepimus: quibus recensitis egimus omnipotenti Deo maximas gratias, quòd sanctimoniam tuam post

a. 1. dist. dissimilis. Vel forte tunc nouella erat Ecclesia & adhuc obtinebat illud, Quare fremuerunt gentes, &c. 1. postea autem Imperator subiecit se Papæ, vt 23. q. 4. displicet.
a ¶ Sua studia.] Idem, conspirationes. simile 61. dist. obitum.

Dist. 79. si duo.

olim. in fi. & C. de fide instru. l. vlt. Sed nunquid sufficit mandatum sine litteris? Dico qꝛ legato non sufficit probare mandatum, vt C. de man. princ. l. 1. quia legati nõ præsumuntur. Vnde maior est in eis facienda examinatio, vt 42. dist. quis scamus. Sed de legatus potest probare mandata sine litteris, vt in authen. de liti. §. omnes colla 9. & arg. extra de offi. deleg. prudentiam. & extra de rescript. ex parte. Ioã. Tan. & quidam alij dicunt, quòd in iudice delegato non sufficit probare amissionem rescripti, nisi offerãt authenticũ, vt extra de offi. deleg. cũ in iure. 23. q. 2. sanctimus. & extra de fide instr. c. 1. Ita notat T. super illa decretali cum olim. Sed pone quòd partes viderũt & approbauerunt rescriptum, & postea redactum fuit in publicã formam per rabellionem, nunquid amisso postea rescripto iudex ꝓcedere poterit? Satis credo qꝛ sic Io. vt notaui in quæstionibus 3. B. Sed cum hic indistincte dicat, qꝛ litteræ debeant esse signatæ, videtur à quocunque sint signatæ, qꝛ sufficiat ad hoc vt scriptura dicatur authẽtica, vt extra de appel. personas. & ext. de fideiuss. quenit. Nã & eps sigillat sigillo ecclesiæ suæ, vt 7. distin. in nomine Domini in fi. item & alieno annulo poteſt quis signare testamẽtũ, vt infra de test. §. possit aut. item & alieno sigillũ 4. etiã non iudicis sui fidem facit, vt infra di. prox. bo. proic. si qs intra. in. tit. de Attu. §. penul. Archi. Cardinali noto sine literis credi potest. Voci vnius qũq; credit. 5 Concor. text. in l. fi qs decurio. C. de sal. & li. Theopompus. ff. de do. præle. regulariter tũ est contra.

Longum incommodum optatæ redditam didicimus sanitati. Et idem reuertentibus venerabilibus viris gaudiũ nostrum sacrorũ apicum attestatione signamus, ac petimus, vti quotidianis orationibus Apostolatus tuus studium, ac votum suum circa salutem, atque Imperium nostrum dignetur impendere. Illud autem pietati nostræ satis placitum esse cognoscе, quod sanctimonia tua de ecclesiarum, aut populi perturbatione solicita est. Quæ, ne aliqua ratione possit euenire, satis clementia nostra credidit esse prouisum. Denique beatitudine tua prædicante id ad cunctorum clericorum notitiam volumus peruenire, vt si quid forte religioni tuæ (quod non optamus) humana sorte cõtigerit, sciant omnes ab ambitionibus esse cessandum. Ac si duo, *vt supra, Et infra.* ¶ Vnde id obseruandũ est, vt omnes tranquillam mentem, & pacificos animos ex serenitatis nostræ admonitione custodiant, nec aliquid seditiosis conspirationibus tentare conentur: cum certum sit, nulli partium sua studia [a] profutura.

2 *Sine signatis apicibus non est mos Romanæ ecclesiæ vn decunque legationem suscipere α.*

Vnde Nicolaus Papa.

α ¶ Suscipere,] *In vulgatis sequitur*, neque mittere: *quę absunt a vetustis, neque conueniunt cum his, quę sequenti capite asseruntur.*

¶ Romana non consueuit ecclesia sine signatis apicibus legationem vndecunque suscipere. C. III.

NObilissimus [b] vir, atq; strenuus vestræ sublimitatis legatus, licet nullam epistolam iuxta consuetudinẽ a vobis nostro Pontificio dꝛeliquisset, licet nunquam Apostolicæ sedis modus † fuerit absque signatis [c] apicibus vn decunque legationem suscipere; Nos tamen vos in illo honorantes, eiusque grauitatem, & eloquiorum illius veridicas cognoscentes assertiones; nihilominus [d] eum, & sicut decuit, suscepimus, & ei, sicut honestum fuit, credidimus [e].

† al. mortis.

obitum. aliàs in bonam partem ead. dist. studij. Io.
SINE. CASVS. Quia in superiori ca. facta fuit mẽtio de signatis apicibus: ideo nunc vult ostendere, qꝛ ecclesia Romanæ mos est non suscipere legatum sine signatis apicibus.
NObilissimus.] CASVS. Mandat Nicolaus Papa cuidam principi qꝛ licet mos sit Romanæ ecclesiæ non recipere legatum alicuius sine litteris sigillatis: tamen legatum illius principis sine litteris recepit honorifice: & verbis eius fidem adhibuit, honorans principem in persona ipsius.
b ¶ Nobilissimus.] Arg. quòd sine litteris non est adhibenda fides legatis. 11. q. 2. Lugdunensis.
c ¶ Signatis.] Oportet ergo qꝛ legatus exhibeat litteras legationis suæ ad hoc vt credatur ei. vt hic, & 63. dist. Legato sine litteris suæ legationis non est credendum. 2. Quid dic. vt et notat.
ras, & vult probare 2. amissionem? Dico qꝛ potest: non tur, & illa littera fuerit sine vitio. vt extra de priui. cum ca. 1. & 2. Sed dic, qꝛ alienum sigillum facit fidem, si nõ habetur propterea aliàs non, vt extra de appel. significauit. & 65. dist. episcopus. Item litteræ nõ dicunt signatæ si legi nõ possunt characteres, vt extra de iude inter. & ff. de test. ad testium. §. si signa & §. si signum. Item si filium rupti fit, non dicuntur signatæ, vt extra de cri. fal. c. licet. Sed ut dictum non est fractũ, ne dicuntur signatæ. vt ff. de bo. poss. secundum tab. l. 1. §. si ignorum. extra de fide instr. sicut.
d ¶ Nihilominus.] Ergo & Cardinali, qui bene notus est in aliqua prouincia, credẽdum esset sine litteris: maximè cum non contingat Cardinalem vnquam abesse nisi legationis causa. Ioan.
e ¶ credidimus.] Arg. qꝛ interdũ voci & assertioni venius credendũ sit, si persona sit honesta & authẽ. 5. iar. 8. q. 3. ca. Ar contra 9. d. ego solis. sic è conuerso ex ꝓsona plerũq; instrumentũ minus creditur instrumento. vt ff. de edẽ. si qs. §. 1. sic si malus aliquid dicat, nõ facile ei creditur, vt 24. q. 1. quisquis. Ar. cõtra 19. d. secũdũ.

Ipse Ioan & H. in ꝓced. decre. & primũ. cũ. olim in glos. hoc est. vbi dicũt & Gott. cum eis hoc esse verum nisi honestius & notus esset; & tunc põt & debet ei credi vtra hoc. ca. nobilissimus Arch.

Delegatus mandatum sine litteris probare potest.

3 Quæstio dicalis est & incipit: qꝛ dam impetrauit rescriptum. &c. Litteras esse à quocunque signatas an sufficiat.

4 Dũ tã sit authenticũ. Argu. C. de bo. proic. si qs intra. in. tit. de Attu. §. penul.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVæ circa ordinãdos.] CASVS. Egit.su. Gra. diligenter de ordinatione & electione clericorum: sed quia per mutationem locorũ veritas occultatur: ideo in hac dist. 98 ostẽditur vt clerici peregrini non recipiantur nisi cum litteris: quinquę episcoporũ, cum à proprio episcopo fuerunt commendati.

Clerici sine litteris suorum episcoporũ non sunt recipiendi.

a ¶ Quę circa.] Hic depingitur 98. dist. in cuius principio vtit Gratia. transitu: in quo ostendit quid dixerit hactenus, & quid in hac dicturus sit. Nam quia clerici sæpè mittuntur à prouincia ad prouinciam, breuiter ostendit, q̃ non sunt recipiẽdi in alia prouincia sine litteris episcoporum suorum.

NVllus.] CASVS. Dicit hic, q̃ nullus episcopus debet recipere clericũ trãsmarinũ in sua ecclesia, nisi habuerit litteras sigillatas quinque episcoporũ, vel eo amplius fuerit cõmẽdatus: qa multa per subreptionem solent euenire. Idem dicitur in seq. cap.

b ¶ Nullus aliqua.] Ista c. introducta sũt ad cautelã: vel legũtur de primitiua ecclesia: & sic secus hodie.

c ¶ Nisi quinqi.] Cõtra 71. dist. cap. 2. Sed hæc capitula loquũtur, quãdo ita remoti sunt, q̃ sigilla episcoporum & etiã loca ignota sunt: illud quando episcopus, q̃ pinquus est & eius sigillum bene cognoscitur: & hoc colligitur extra de cler. pereg. tuæ. Sed pone q̃ nõ habet litteras: eit ne recipiẽdus si probet per testes? ita extra de cleri. pereg. c. vlti. Nam magis credendendũ est viuæ uoci, quàm mortuæ. in authen. de fide instru. §. si vero. coll. 6. H. intelligit hæc capitula abrogata. olim enim habuit locũ hoc capitulum propter multitudinem hæreticorum. Sed illud capitulum, tuæ euacuat opinionem istam. Sed certè non vt recipiendus, & si mille sigilla haberet: ignotus, quia nõ plus fidei præstant mille ignota, quàm vnũ ignotum, præterea in testamento ita inuenis q̃ cum signa sunt ignota, conuocantur omnes illi quorum dicuntur sigilla, vt sciatur an recognoscant sua signa: vt ff. quemadmodũ testamenta aperiãtur cũ ab initio. ex hoc cõcedo, q̃ nisi aliqualis habeatur notitia de sigillis, & de illis remotis ecclesijs, q̃ non sit eis credendũ, & si mille sint; arg. ext. de fide instr. cap. quod super his

Voci viuæ magis credẽdum est, q̃ mortuæ.

Sigillis ignotis fides nõ est adhibenda.

d TRansmarinos.] Idem intelligo de quolibet ignoto, qui sigilare præsentat ignota. Ioan. 1.

e ¶ Chyrographis.] Id est, litteris. in quibus continebitur de vita, de moribus, de ordinibus, & de irregularitate sua.

1 Cõcor per Bart. Lucius. de fide

f ¶ Per subreptionem.] Si extra. de procur. cap. 1. & 3. q. 3. induciæ.

DISTINCTIO XCVIII.

QVæ circa[a] *ordinandos sint obseruanda, quæ in eorum electione diligenter sint considerãda, multorũ auctoritatibus monstrata sunt. Sed quia veritas rei nonnumquam obscuratur mutatione prouinciæ; decretũ est sacris*[c] *canonibus, vt peregrini, nisi quinque, vel eo amplius suorum episcoporum fuerint comendatis chyrographis, non ordinentur.*

Vnde Siluester Papa generali concilio præsidens dixit.

In fine epilogi concilij Romani sub Syluestro. sed paulo aliter. Poly. l. 2. tit. 31. Anſ. l. 7. c. 23.

¶Nisi quinque episcoporum litteris designatum transmarinum hominem ad clericatum nullus suscipiat. C. I.

NVllus aliqua[b] ratione transmarinum hominẽ penes vos† in clericatus gradus suscipiat, nisi quinq; [c]aut† eo amplius episcoporum designatus sit chyrographis.

† al. nos.

† Absunt ab originali & aliquot Grat. codicibus.

Item Anastasius I. vrbis Romæ episcopus ad omnes Germaniæ, ac Burgundiæ episcopos, epist. 1. c. 2.

¶ De eodem. C. II.

Poly. ibidem. Anſ. l. 7. c. 24.

TRansmarinos[d] homines in clericatus honorem † nemo suscipiat, nisi quinque, aut eo amplius episcoporum chyrographis[e] sint designati: quia multa per subreptionem[f] solent euenire.

† al. honorem lite suscipere ‡ orig.

Item Gregorius Romanę ecclesiæ præsul Squillatino epiſcopo, lib. 2. epist. 25.

¶ De eodem. C. III.

Polyc. ibidem. Anſ. l. 7. c. 25. Iuo p. 6. c. 352.

AFros ℔ passim, vel incoguitos peregrinos, ad ecclesiasticos ordines tendentes nulla ratione suscipias[h]. quia Afri quidẽ aliqui Manichiæi, aliqui rebaptizati; pegrini vero plurimi etiã in minoribus ordinibus constituti fortiores α[i] de se prætendisse honores sæpe probati sunt.

α ¶ Fortiores.] *Sic legitur in vetustis Gratiani & B. Gregorij codicibus; verum in Frobeniana, ac Lugdunensi eiusdem B. Gregorij operum editione,* ad fortiores prætendisse honores.

f ¶ Per subreptionem.] Si extra. de procur. cap. 1. & 3. q. 3. induciæ.

AFros.] CASVS. Præcipit Gregorius in hoc c. episcopo Squillatino, vt afros & peregrinos clericos ad ordines non suscipiat. quia quidam eorum sunt hæretici: quidam sunt rebaptizati: quidam vero sunt peregrini: & ordines quos non habent, se mentiuntur habere.

g ¶ Afros.] Ratione prouinciæ præsumitur contra aliquem arg. 24. dist. quando, ff. de. ædili. edi. quòd si nolit. 2 Aff. §. qui mancipia 2.

h ¶ Suscipias.] Vt officient populum. aliàs bene: extra de cle. pereg. c. pen.

i ¶ Fortiores.] Hæc est vna ratio, quare non admittuntur. aliæ assignantur. 19. q. 2. duæ.

Omnes.]

OMnes.] CASVS. In hoc cap. statuitur, vt illi qui in peregrinatione sunt baptizati, non promoueãtur: quia eorum vita est incognita, & possunt esse irregulares.

a ¶ Omnes.] Hoc cap. loquitur de adultis. Sed nonne ba-

Item ex concilio Eliberitano, c. 24.

Iuo p. 6. c. 352. † al. in peregrinatione.

¶Non sunt promouendi ad clerum, qui peregre fuerint baptizati. C. IIII.

OMnes[a], qui peregre† fuerint baptizati, eo quòd eorum minime sit cognita vita; placuit ad clerum non esse promouendos in alienis prouincijs.

DISTINCTIO. XCIX.

DE primatibus[b] *autem (quorum supra mentionem fecimus) quæritur, quem gradum in ecclesiæ obtineãt; an in aliquo à patriarchis differant; quam obedientiam archiepiſcopi eis debeant. Primates & patriarchę diuersorum sunt nominum, sed eiusdem officij. Ab archiepiscopis autẽ quoties necesse fuerit, episcopi ad primates appellant; sed à primatib. ad archiepiscopos appellare nõ licet. Debẽt ergo obedientiam primatibus archiepiscopi in omnibus, quæ sibi ab eis iustè fuerint imperata.*

Vnde Anacletus Papa ait ad episcopos Italię, epist. 2.

Poly. l. 2. tit. 53. Panor. l. 4. c. 23.

¶ Quæ obedientia sit exhibenda primatibus, & patriarchis. C. I.

PRouinciæ multo ante Christi aduentum[c] tempore diuisæ sunt maxima ex parte, & postea ab Apostolis, & beato Clemente prædecessore nostro ipsa diuisio est renouata. Et in capite prouinciarum (vbi dudum primates legis † sæculi erãt, ac prima iudiciaria potestas, ad quos qui per reliquas ciuitates commorabantur, quãdo eis necesse erat, qui ad aulam Imperatoris, vel Regum confugere non poterant, vel quibus permissum[d] non erat[e], confugiebant pro oppressionibus, vel iniustitijs suis; ipsosque appellabant, quoties[f] opus erat sicut in lege eorum præceptũ erat;) ipsis ℔ quoq; in ciuitatibus, vel locis nostros† patriarchas, vel primates, qui vnam formã[h] tenent, licet diuersa sint nomina, leges diuinæ, & ecclesiasticæ poni, &

† al. leges.

† al. nostris.

Baptismus omnẽ peccati maculam tollit.

baptismus tollit omnẽ peccati maculã? Vtique sic inf. de pœn. dist. vlt. cap. vlt hoc ergo ideo quia fortè isti bigami vel altãs irregulares sunt, quia ante baptismum fortè fuerunt bigami.

DE primatibus.] Hæc distin. diuiditur in tres partes, in quarum prima dicitur, quod vbi erant primates gẽtilium olim ibi sunt modo primates, id est patriarchæ, qui idem habent officium, licet nomina sint diuersa. Secunda ibi. [Nulli archiepiscopi.] Tertia ibi, [Vniuersis. Ioan. de Fant.

CASVS. Quia supra in 80. distin. & c. 1. Gratianus fecerat mentionem de primatibus & patriarchis nec assignauerat differentiam inter eos, ideo supponit hãc 99. dist. in qua ostendit, quòd primates & patriarchæ quo ad officia non differunt, sed quo ad vocabula, ad quos

hoc cap. ſ. suspectum est.

Prouinciæ quo tempore fuerint distinctæ.

runt diuisæ, vt hic, sed diœceses non, nisi a tpe Diony sij. 13 q. 1. c. 1. Vel solue per illam litteram, maxima ex parte: quasi dicat, non omnes.

d ¶ Quibus perm isſum.] Quia modica erat summa. 2. q. 6. anteriorum. §. illud.

e ¶ Non erat.] Vt clericis, qui in causis ecclesiasticis nõ possunt appellare ad principẽ, vt inf. 11. q. 1. placuit.

f ¶ Quoties.] Id est, bis ante sententiam: vel post sentẽtiam secundum canones. Et no. q̃ dicit, quoties, secundum leges sed tamen non licet secundum leges appellare ad principem, nisi in casu ante sententiam: & ita est arg. ad expositionem illius 2. q. 6. omnis oppressus.

Appellare ante ſniam ℔m leges nõ licet.

g ¶ Ipſis.] Repetit quod dixerat.

h ¶ Formam.] Arg. C. de codic. si idem contra. quia diuersitas nominum debet designare diuersitatem rerũ vt 21. dist. cleros.

Universidad de Deusto
Biblioteca

z Adde qđ sit comitatus, & i quo differt a ciuitate, diſtrictu, vel territorio text. i l. 1. C. quando impe. inter. pu. & viatu.
Metropolitani iuriſdictio.
Primatis iuriſdictio.

a ¶ Comitibus.] Id eſt, comitantibus vel ſequentibus eos vel comitatibus. id eſt epiſcopis. Comitatus enim dicitur id diſtrictus alicuius ciuitatis, vbi eſt epiſcopus. Vel hoc vult notare q̃ archiepiſcopus maiorem habet poteſtatem in prouincia & iuriſdictionẽ q̃ primas, nã metropolitanus eſt iudex ordinarius oĩũ epiſcoporum prouinciæ primas tantum archiepiſcopi. vnde ſecundum hoc maior eſt patriarchis.
a ¶ Comitibus.] Id eſt, propter comites & propter epiſcopos ſuffragantes.
b ¶ Nomine.] Ar. ex nominib. ſemper res nominum id eſt res ſignificatas p nomina debere attendi.

NVlli archiepiſcopi.] CASVS. Quæſitũ fuit ab Aniceto Papa, verum archiepiſcopi ſint appellãdi primates vel patriarchæ. Et reſpõdet q̃ non, niſi multitudo populorũ intantum excreſcat, vt ex archiepiſcopo fiat patriarcha.
c ¶ Vocentur.] C. de lib. cau. iubemus, C. de proba. nec epiſtolis.
d ¶ Qui primas.] Sicut Romanus, Antiochenus, Alexãdrin⁹, ſupra 21. diſt. cleros. Quid de Venetor⁹ dicergõ q̃ eſt primas reſpectu inferiorum extra de priuile. c. antiqua.
e ¶ Ad fidem conuertatur.] Nam & apes accreſcentes. 7. q. 1. in apibus de cõſe. diſt. 5. nunquam. & iuuentus Romana excreſcẽs nouam ſibi ciuitatem ædificauit: argu. C. de ſacr. ſanct. eccl. iubemus. Et bene dicit, conuertatur: nam aliàs vix poſſet contingere, q̃ in aliq̃o loco intantũ excreſceret populus, vt primate indigeret, vt 24. d. fraternitatis.
f ¶ Conſtitut.] Arg. in ſa parochiam alicuius non debere cõſtitui eccleſiam, niſi multitudo fidelium excreuerit. Sed numquid ibi ſanitas cuius eſt parochia, poterit hoc fieri & tu requiſito? Nõ, vt 16. q. 1. multis cõciliis. & 16. q. 1. ſi hæc. & c. ſeq. Sed ſi requiſitus nollet cõſentire: non minus ſi fieret per maiorem, ſcilicet per Papam, extra de eccle. ædi. c. cuius tamen conſenſu primo requiſito. Et not. q̃ harum rũ requiſitio faciend a eſt cum ille locus eſſet, in quo excreuit multitudo fidelium tam deputatus alicui epiſcopatui, aliàs non.
g PRimæ. Id eſt patriarchales.

Multitudine creſcente multa fiunt.

Multitudine excreſcente an poſſit eccleſia in alterius parochia ſine ipſius conſenſu conſtitu

VNIVERSALIS. Hæc eſt tertia pars diſtinctionis in qua dicitur, quòd Papa nõ debet vocari vniuerſalis

eſſe iuſſerunt: ad quos epiſcopi, ſi neceſſe fuerit, confugerent, eoſque appellarent; & ipſi primatum nomine fruerẽtur, & non alii. Reliquæ vero metropolitanæ ciuitates, quæ minores iudices habebant (licet maiores † comitibus [a] eſſent) haberent metropolitanos ſuos, qui prædictis iuſte obedirent primatibus, ſicut & in legibus ſæculi olim ordinatum erat: qui non primatum, ſed aut metropolitanorum, aut archiepiſcoporum nomine [b] fruerentur.

† *al. maiorum comitum.*

¶ *Hoc caput integrum reperitur à Gregorio VII. lib. 6. reg. epiſt. 35. Rothomagenſi. Turonenſi, ac Senonenſi archiepiſcopis ſcripta, ex quæ & originali nonnulla ſunt reſtituta.*

Item Aniceto ad epiſcopos Galliæ.

¶ Non vocentur primates, niſi qui primas ſedes tenent. C. II.

NVlli archiepiſcopi primates vocentur [c], niſi illi, qui primas [d] tenent ciuitates †; quarum epiſcopos Apoſtoli & ſucceſſores Apoſtolorum; regulariter patriarchas & primates eſſe conſtituerunt: niſi aliqua gens deinceps ad fidem conuertatur [e], cui neceſſe ſit propter multitudinem eorum †, primatem conſtitui [f]. Reliqui vero, qui alias metropolitanas ſedes adepti ſunt, non primates, ſed metropolitani nominentur.

Poly. l. 2. tit. 21. Iuo p. 5. c. 54. Pan. d. 4. c. 25.

† *al. ſedes*

† *al. epiſcoporum.*

Item ex concilio Africano.

Et Carthag. 5. c. 26.

¶ Primę ſedis epiſcopus non appelletur princeps ſacerdotum, vel ſummus ſacerdos. C. III.

PRimæ ſedis epiſcopus non appelletur princeps ſacerdotum, vel ſummus ſacerdos, aut aliquid huiuſmodi: ſed tantum primæ ſedis epiſcopus.

Poly. l. 2. tit. 26. Burch. l. 1. c. 3. Iuo par. 5. c. 57.

3 Vniuerſalis aũt nec etiã Romanus Põtifex appelletur.

Vnde Pelagius II. epiſt. omnibus epiſcopis illicite à Ioãne Conſtantinop. conuocatis, &c.

¶ Nec etiam Romanus Pontifex vniuerſalis eſt appellandus. C. IIII.

NVllus patriarcharum vniuerſalitatis † vocabulo vnquam vtatur; quia ſi vnus † patriarcha vniuerſalis dicitur, patriarcharum nomen cæteris derogatur. Sed abſit hoc, abſit à fidelis cuiuſquam mente, hoc ſibi vel velle quẽpiam arripere, vnde honorem fratrum ſuorum imminuere ex quantulacumque parte videatur. Quapropter charitas veſtra neminem vnquam ſuis in epiſtolis vniuerſalem nominet; ne ſibi debitum ſubtrahat, cum alteri honorem offert indebitum.

Poly. l. 2. tit. 20. Anſel. l. 6. c. 13.

† *al. hoc*

† *profanum*

† *al. ſummus*

† *al. catholicũ*

orig.

NVllus patriarcharũ.] CASVS. Epiſcopi in ſuis epiſtolis appellabant patriarchas vniuerſales: quare prohibet Pelagius omnibus epiſcopis vt neminem de cẽtero appellent vniuerſalem quia ſi vnus appellatur vniuerſalis, cæteris honor debitus ſubtr ahitur.

Ecce.]

Io. Dia. l. 3. c. vl.

Item Gregorius Eulogio patriarchæ Alexandrino, lib. 7. epiſt. 30. indic. 1.

Pol. 2. tit. 26. Ant. l. 6. c. 13.

¶ De eodem. C. V.

ECce in præfatione epiſtolæ, quã ad me ipſum, qui prohibui, direxiſtis, ſuperbæ appellationis verbũ, vniuerſalem me Papam dicentes imprimere curaſtis. Quod, peto, dulciſſima mihi ſanctitas veſtra vltra non faciat: quia vobis ſubtrahitur [a], quod alteri plus quàm ratio exigit, præbetur [b]. Ego enim non verbis quæro proſperari, ſed moribus; nec honorẽ eſſe deputo, in quo fratres meos honorem ſuum perdere cognoſco. Meus namque honor eſt, honor vniuerſalis eccleſiæ: meus honor eſt, fratrum meorum ſolidus vigor. Tunc ego vere honoratus ſum, cum ſingulis quibuſque honor debitus non negatur [c]. Si enim vniuerſalem me Papam veſtra ſanctitas dicit, negat, ſe hoc eſſe [d], quod me fatetur vniuerſum. Sed abſit hoc. Recedant verba, quæ vanitatem inflant, & charitatem vulnerant.

¶ *Apud B. Gregorium. hæc ſequuntur.* Et quidem in ſancta Chalcedonenſi ſynodo, atque poſt à ſubſequentibus patribus hoc deceſſoribus meis oblatum veſtra ſanctitas nouit. Sed tamen nullus eorum vti vnquam vocabulo voluit, vt dum in hoc mundo honorem ſacerdotum diligerent omnium, apud omnipotentem Deum cuſtodirent ſuum. *Quam nõ etiam plenius exponit, lib. 4. ep. ſ. 32. Refert autem B. Thomas in opuſculo contra errores Græcorum iotam illam ſynodum ſancto Leoni ſic acclamaſſe,* Leo ſanctiſſimus Apoſtolicus, & œcumenicus, id eſt vniuerſalis Patriarchã per multos annos viuat. *Et Leo ix. Michaeli, Conſtantino politano archiepiſcopo de hac eadem appellatione ſcribens ait:* Licet magno Leoni prædeceſſori noſtro, & ſucceſſoribus ipſius hoc ſancta decreuit Chalcedonenſis ſynodus. *Sed in multis quoque libellis, qui actione tertia eiuſdem ſynodi habentur, hæc eſt inſcriptio,* Sãctiſſimo, ac beatiſſimo vniuerſali Patriarchæ magnæ Romæ Leoni, *Et in codicibus multa tũ epiſtolarũ ad Romanos Põtifices, quæ munuſcriptæ in Vaticana bibliotheca ſeruantur (quam multa exempla ſunt penes priuatos) ad Hormiſdam Papam plus quam trecenti Archimãdritæ, ac monachi ſecundæ Syriæ ſic ſcribunt:* Sanctiſſimo, ac beatiſſimo orbis terræ patriarchæ Hormiſdæ cõtinenti ſedẽ principis Apoſtolorum Petri, deprecatio, & ſupplicatio minimorũ Archimandritarum, & cæterorum Monachorum ſecundę Syriæ. *Et in media fere epiſtola:* Quoniã Chriſtus Deus noſter principem paſtorũ, & doctorem medicum animarum conſtituit vos noſtrum ſanctum Angelũ; dignum eſt paſſiones, quæ nobis contigerunt exponere, &c. *Animus quoq; Galliæ epiſcopus ad eundem Hormiſdam ſic ſcribit:* Dũ religionis ſtatui, & plenis catholicæ fidei regulis perſpicitis conuenire, ut gregem per tota uobis uniuerſalis eccleſiæ membra cõmiſſum, per urgil cura me adhorationibus informat. *Et Ioannes epiſcopus Nicopolitanus ad eundem:* Decenter ad ueſtras orationes curro, ut iuxta conſuetudinem Apoſtolicæ ſedis ueſtræ cunctarum eccleſiarum curam, & Nicopolitanorum habere dignemini, ſecundum antiquam ſpecialẽ diſpoſitionẽ ueſtrã. *Et in breuiario Liberati, c. 22. epiſcopus Paterq; hęc Imperatori de Syluerio Papa ait,* multos eſſe in hoc mundo reges, & non eſſe vnum, ſicut ille Papa eſt ſuper eccleſiam mundi totius.

Ecce.] CASVS. Eulogius Alexãdrinus patriarcha in ſua epiſtola Gregorium vniuerſalẽ appellauit. quod ipſe Gregorius ante prohibuerat quare ꝓcipit ſibi, vt hoc de cẽtero non faciat; quia non verbis, ſed moribus quærit proſperari: & ſi ipſe vniuerſalis appelleẽ, nulli⁹ honor exteris remanebit. qđ ei non placet: q̃ licitum ipſe honorat cum alijs honor debitus non negatur.
a ¶ Subtrahitur.] Argum. q̃ Papa per ſuũ mandatum non vult derogari iuri alicuius infra 15. q. 2. qđ vero dicitis. inf. 9. q. 3. nunc vero. inf. 11. q. 1. peruenit. ſupra. 63. diſtin. quanto. ſupra. 85. diſt. archidiaconum Florentinum in fi. 1. Arg. contra. 8. quæſtio. 3. Artaldus. 9. qõ. 3. conqueſtus. in fi. hic extra de offic. deleg. ſuper eo. vbi dicitur, nõ eſt in tentionis noſtræ alicui derogatere per rẽ ſcriptum noſtrum. & ff. ne quid in ita arg. quod vni attribuitur, alij ſubtrahitur, arg. 45. d. diſciplina. ff. de iudi. cum prętor. in fi. & extra de 2. reſcript. olim in fine. 85. diſt. archidiaconum. argu. nemini tra de ꝓſcri. cõſuetudinem. cum al cum olim.

Papa per ſuum mandatum an in ri alteri⁹ derogari velit.

1 Adde ad hoc dubiũ lex in l. nec anus. C. de emancip. lib. & in l. 3. §. fi qs in l. 3. §. fi qs

b ¶ Præbetur.] Non enim debent plus eſſe ſubditi q̃ expedit. nimia prela 2. q. 7. admonẽdi. nec torũ cõtẽptui. prælati ita humiles ſunt. vt contemnãtur. 86. diſt. quando ff. de offic. præſi. obſeruandum.

Humilitas prælati

2 Aliàs ex cum olim.

c ¶ Non negatur.] C. de ead. tolen. l. 1. 3 Singulis le § vltim. C. de nup. im gum admiperialis. in princ. nec nicola dene enim publice ꝓdeſt, gari. Arch. & c. 3. C. de ſen. ꝓſſ. præ l. 1.

d ¶ Negat ſe hoc eſſe. id eſt, cũ de vniuerſitate, cu m tamẽ Romana eccleſia nõ ſit vniuerſalis, licet ſit de vniuerſitate. Ioan.

PIscopos.] Hec distinctio diuiditur in quinque partes, & loquitur de pallio, quod est Pontificalis officij plenitudo; & ideo posuit in fine. In quarum prima parte dicitur, q̃ metropolitanus sine pallio, ordinare episcopos nõ aũt.

& hoc probat per c. seq. Secũda ibi, [Prisca.] tertia ibi. [Causarum.] Quarta ibi, [Palliũ.] Quinta ibi. [Priuilegia.] Ide Fant.

CASVS. Supra tractatũ est de patriarchis & archiepiscopis: sed quia eorũ dignitas est imperfecta sine pallio: ideo supponit hic cõtinuam distinctionem in qua specialiter de pallio tractatur, ostẽdens primo, quod patriarchis, vel archiep. sine pallio cõsecrare non licet. Secundo, q̃ intra tres menses a tẽpore consecrationis palliũ sit petẽdũ, vt inf. c. quoniam. Tertio ostẽdit quibus palliũ sit dãdũ, scilicet bene meritis, & instanter postulãtibus, vt inf. eo. c. prisca Quarto quo tempore pallio sit vtendum, scilicet tantum, in celebratione Missæ, vt infra ead. pallium. Quinto vero, quòd cum donatione pallij noua priuilegia conceduntur vel vetera confirmãtur, vt infra ea. rationis.

a ¶ Episcopos.] Hic intitulatur 100. d. & quia fecerat mentionẽ de primatibus & archiepiscopis, & eorũ dignitas videt esse imperfecta sine pallio, vt ext. de elect. significastij; ideo specialiter tractat & pallio ostendens, q̃ nisi habeant pallium, non possunt episcopalia exercere officia. Ponit etiam intra quod tẽpus debeat, peti & dari quia intra tres menses: & quibus, qa bene meritis: & fortiter postulantibus; 1. & quo tempo fit eo vtendũ, vt in alio tempore vti eo nõ possit: qa tantũ in celebratione Missæ, nisi plus ex priuilegio aliter cõcessum fic, vt in alio tempore vti possit: & qualiter renouatione veteris, infra eadem; optatum.

Pallium quẽ refert, & quãpeti debet. x Vt inf. ea. prisca.

QVoniam quidã.] CASVS. Hoc c. in duas partes diuidit. In prima dr q̃ si archiepiscopus vltra tres menses à tempore consecrationis pallium petere distulerit, carere debet dignitate sibi commissa, & alij metropolitani cum consilio summi Pontificis vitur de episcopo, dicitur, q̃ episcopus intra tres menses a tpe electionis debet consecrari. Sed si vltra menses quinque distulerit, nec ibi, nec alibi in episcopum consecrabitunt, immo iudicio sui metropolitani cedat, & ab renunciet vel recedat. Secunda pars incipit ibi, [Si vero consecrandi.]

b ¶ Fidem.] Id est, fidelitatem, vel etiam symbolum, vt infra.

Et Regino Germanus lib. 11. Chronicorum de Nicolao primo loquens, sæpe illum vocat vniuersalem Pontificem. Sed istius dictionis, vniuersale, *duæ sunt notiones, quod Innocentius iij. lib. 2. epist. 206. (quæ incipit,* Apostolicæ sedis) *Patriarchæ Constantinop. scribens exponit his verbis:* Dicitur enim vniuersalis ecclesia, quæ de vniuersis constat ecclesijs, quæ græco sermone catholica nominatur, & secundum hanc ac ceptionẽ uocabuli ecclesia Romana non est: uniuersalis ecclesia, sed pars uniuersalis ecclesiæ, prima uidelicet, & præcipua, ueluti caput in corpore; quoniam in ea plenitudo potestatis existit: ad cæteras autem pars aliqua plenitudinis deriuatur. Et dicitur uniuersalis ecclesia illa una, quæ sub se continet ecclesias uniuersas. Et secundum hanc nominis rationem Romana tantum ecclesia vniuersalis nuncupatur: quoniam ipsa sola singularis priuilegio dignitatis cæteris est prælata, sicut & Deus uniuersalis Dominus appellatur (non quasi iam diuisus in species aut specialissimas, aut etiam subalternas) quoniam omnia sub eius domino continentur. Est enim una generalis ecclesia, de qua ueritas inquit ad Petrum: & [Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.] *Matth. 16.*

DISTINCTIO C.

PIscopos[2] *autem ordinare ante pallium acceptum nec archiepiscopo, nec primati, nec patriarchæ licet. Quod ex auctoritate Pelagij Papæ (licet minus euidẽter) datur intelligi. Ait enim Pelagius Papa.*

¶ Intra tres menses fidem suam exponere, & pallium postulare à Romana ecclesia quisque metropolitanus studeat. C. I.

QVoniam quidam metropolitanorum fidem[b] suam secundum priscam consuetudinẽ sanctæ sedi Apostolicæ exponere detrectantes, vsum pallij neque expetunt, neque percipiunt ac per hoc episcoporum[c]

Poly. l. 2. tit. 10. Burc. l. 1. c. 25. Ansl. l. 6. c. 92. Iuo p. 5. c. 136. Pann. l. 3. c. 11.

c ¶ Episcoporum.] Sed quare differunt per hoc consecrationes eorum, cũ ecclesia vacante comprouinciales epi aliquem consecrare in epm possint, vt 64. distinctione, quia extra de elec. quia diligentia? Itẽ etsi ipse non habeat palliũ, tñ alijs mandare posset consecrationem, vt extra de electio. suffragan. cap. 2. Ad hoc potest dici, q̃ illud cap. loquitur quando electus est in mora petendi pallium. s. post tres menses elapsos: vnde ipse alijs non potest committere consecrationem, nec etiã tunc suffraganei sui possunt consecrare aliquem, vt per hoc maior rubor incutiatur electo, cum viderit suum suffraganeum consecrari ab extraneis; quia non multũ curaret, si à suis cõsecraretur. sed vsq; ad tres menses antequam sit in mora petẽdi pallium satis vtq; comprouinciales epi possunt epalia iura supplere: cũ semper vicini epi suppleãt defectum alicuius vacãtis ecclesiæ, infra ead. optatum.

Electus in archiepm, & confirmat electos in epos cõsecrat.

vt 7. q. 1. pontifices. 65. dist. si fortè. Sed ipse electus licet si consecratus, iura episcopalia non potest exercere ante receptum palliũ nec virgines consecrare, nec ordinare clericos, nec synodum celebrare, vt ext. de elec. quòd sicut. in fi. ext. ea. significasti, Sed nunquid electus in

consecratio viduatis[a] ecclesijs non sine periculo protelatur; placuit, vt quisquis metropolitanus vltra tres[b] menses consecrationis[c] suæ ad fidem suam exponendam, palliumque suscipiendum, ad Apostolicam sedem non miserit, commissa sibi careat dignitate, sitque metropolitanis alijs licentia post secundam[d] & tertiam commonitionem viduatis ecclesijs cum consilio[e] Romani pontificis ordinando episcopos †, subenire. ¶ Si vero consecrandi episcopi negligentia prouenerit, vt vltra ttes menses[f] ecclesia viduata consistat, communione priuetur, quousque aut loco cedat[g], aut se consecrandum offerre † non differat. Quòd si vltra quinque menses per suam negligentiam retinuerit viduatam eccelesiam; neque ibi, neque alibi consecrationis donum percipiat: immo metropolitani sui iudicio cedat.

† al. episcopo Innocen. iij. l. 1. epist. 117.

† al. præbere.

¶ *Burchardus, Anselmus, & auctor Pannormiæ citant ex decr. Damasi: Iuo vero citat vt Gratianus, itemque Innocentius iij. lib. 1. epist. 117. Bituricensi archiepiscopo (quæ incipit,* Ne si uniuersi.) *refert paragraphum,* Si uero consecrandi, *ex eodem Pelagio.*

Itẽ Gregorius Papa Brunichildæ Reginæ, lib. 7. epi. 5.

¶ Honor pallij non detur, nisi meritis exigentibus, & fortiter postulanti. C. II.

Ansl. 6. c. 91. Poly. l. 2. tit. 24.

2 PRisca consuetudo obtinuit, vt honor pallii, nisi exigentibus causarum meritis, & fortiter[h] postulanti dari non debeat.

Io. Dia. l. 3. c. 5.

Idem Ioanni Corinthiorum episcopo, libr. 4. epist. 55. seu c. 99.]

Ansl. 6. c. 90. Poly. l. 2. tit. 1. tal *fraternitatis vestræ]or.*

¶ De eodem. PALEA. C. III.

NOuit sanctitas tua; quia prius palliũ, nisi dato cõmodo, non dabatur. Quod quoniã incõgruum erat, facto concilio ante corpus beati Perri Apostolorũ principis, tam de hoc, quàm de ordinationibus aliquid accipere sub districta interdictione vetuimus. Oportet ergo, vt neque per commodum, neque per gratiam, aut quo-

2. q. 1. c. de ordinationibus.

in archiepm, & cõfirmatus. põ: confirmare eos q̃ sunt electi in epos? Dico, q̃ sic. ext. de electio. nostri. & cap. transmissam. de trãsla. cum ex illo. immo & capitulum potest confirmare, quia supplet vicem prælati. arg. extra de hære. ad abolendam. & ar. ne concess. præben. nulla. Sed dico, q̃ nec capitulum supplet in hoc defectum prælati, vt ex. ne se. vacilla. licet sit arg. q̃ solus Papa possit. 24. d. presbyteri. ext. de cõcess. præb. qa diuersitatẽ.

a ¶ Viduatis.] Olim. nam post confirmationem electi iam est matrimonium inter eũ & ecclesiã. de transla. prælato. inter corporatia. Vel dic, q̃ vidua est quo ad episcopalia.

b ¶ Tres mẽses.] Accusatus de hoc corã Papa: aliàs nõ.

c ¶ Consecrationis. Id est, confirmationis, si ante erat episcopus.

d ¶ Post secundam.] Dicunt quidam faciendã ipsi metropolitano intra altos duos menses antequam deponatur sicut post sequitur de episcopis. quod enim dicitur de episcopis. inf. hoc exaudi de metropoli. vnde hæc de mora metropolitani 42 d. quiescamus.

g ¶ Cedat.] Ergo metropolitanus potest deponere electum, contra 7. qõ. 1. mutationes, & 3. q. 6. quamuis. ext. de transl. inter. Sed hoc speciale est vt confirmatum possit metropolitanus deponere, & hoc in odium negligentiæ. Alius est casus 92. dist. si quis episcopus permanus. Tertius 23. d. illud. Sed certè hic non deponitur nisi ab obtinendo, nõ ab ordine quem habet, vt extra de accusa. c. super his.

PRisca.] CASVS. Docet hic Greg. Brunichildam Reginam quòd pallium non datur nisi bene merito, & fortiter postulanti.

h ¶ Et fortiter.] Sed si fortiter postuler, nonne potest notari ambitio? Non: quia cum quis suo iure vtatur, prodest instantia. de pœni. dist. 1. importuna. 72. d. c. 1. & 2. q. 5. post. appellationem.

NOuit.] CASVS. Palea est, in qua præcipitur, vt q̃ recipiendo pallio nihil detur, sicut olim consuetudo erat, cum hoc habeat speciem simoniæ.

CAVS&.

1 Hoc est falsum: vt ext. de elec. ne pro defectu. vbi dr, q̃ ad proximum superiorem devoluit ī hoc casu: quod dic, vt extra lib 6. eo. tit. quãquam.

Prælati negligẽtia aufertur capitulo petestas eligẽdi. lo ius eligẽdi.

Confirmãdo deponitur.

Petendi instantia prodest.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAVSARVM. Hæc est 3. pars huius dist. in qua dicitur q̄ qui pallium accipit, obedientiam iurare debet, & q̄ canones seruet: quod nisi fecerit, pallium nō habebit. & hoc probat tribus cap. Io. de Pan.

CASVS. In hoc. §. exponit Gratianus quæ sunt merita causarum, scilicet, vt is qui postulat pallium mereat recipere, & fidem suam iuramento adstringat, vt apostolicis decretis & statutis synodalibus obediat. Postea ostendit q̄ pallio non vtēdum nisi certis diebus & inter missarum solennia. & adhoc probandum inducit sequentia capitula.

OPtatum.] CASVS. Vuliberius Agrippinēsis episcopus p̄ suū nuncium à Ioāne pallium postulauit, sed ei p̄p quatuor causas non concessit. s. quia fidē catholicam ad plenū in epistola sua nō exposuit: & q̄a nec vniuersalium cōciliorum nec decretalium Pontificum Romanorū villā fecerat mētionē & p̄terea in illa epistola non subscripserat: item nec aliquē nuncium miserat, qui pro eo iuraret.

a ¶ Minus.] Arg totū contractū vel relatum, vel instrumentū nil valere, & esse irritādum, si aliqua necessaria desint in eo. arg. 38. dist. quę ipsis. 3. q. 9. pura. & idem facit plus quod minus. vt 9. dist. si ad scripturas sacras 1. arg. contra: quia superflua non vitiant, vt de consec. dist. 4. si non sanctificatur. ff. de regul. iuris. non solent.

b ¶ Mentionē.] De eis cōseruādis. Quid autem iurare debeat qui palliū petit, habes extra de iureiu. ego & de elect. significasti. & notatur 22 dist. quanquam

c ¶ Subscriptione.] Argum. donationem episcopi nihil valere, nisi eius subscriptione firmetur, sicut cum concedit aliquem locum, vel iurisdictionem alicuius loci alicui loco vel hospitali arg. dist. 96. bene. arg. 12. q. 2. sine exceptione. & c. cum redemptor.

d ¶ Aliquem.] Arg. quem per alium iurare. supra. dist. 63. tibi domino, infra 17. q. 4. metuente.

e ¶ Iureiurando.] Extra de iura. calum. inhærentes.

IN ea synodo quā.] CASVS. Gregorius præcepit Syagrio archiepiscopo, vt deberet contra simoniacam hæresim synodum congregare: Huic synodo vult Aregium episcopum Francorum interesse, præcipit ergo Gregorio episcopo, vt illuc adiat, & pallium quod transmittet Syagrio episcopo cōcedat, si prius promiserit illicita, quæ prohibita sunt in synodo ab ecclesia remouere. Item præcipit ei, vt omnem veritatem & ordinē de illa synodo scriptis planis & apertis debeat significare. Capitulū quod postea sequitur, planum est: in quo dicitur quando archiepiscopus, & vbi pallio vti debet.

f ¶ Quē rundam supplicationem aliquos ad sacros ordines consentiatis, vel permittatis adduci.

¶ *Hæc palea habetur in plerisque vetustis exemplaribus.*

3 Causarum vero merita accipienda sunt, vt & is, qui postulat, mereatur accipere, & fidei suæ professionem prius iuramento cōfirmet, & apostolicis decretis, atque synodalibus statutis se obediturum nihilo minus caueat. Pallio autem non nisi certis diebus, & intra ecclesiam ad Missarum solennia cuiquam Metropolitano vti licebit.

Unde Ioannes episcopus Vuliberto Agrippinensi episcopo.

a ¶ Vuliberto.] *Restitutum est hoc nomen ex Anselmo. Nam antea, erat,* Giliberto.] *Nam Regino in ea ætate, quæ Ioannes octauus Romanæ ecclesiæ præfuit, meminit Vuliberti episcopi Agrippinensis: & inter epistolas Ioannis Papæ oct. aui, in bibliotheca Vaticana seruantur, est epistola alterius argumenti ad eūdem, & Deusdedit refert integram eiusdem Ioannis epistolam ad eundem Vuliberium.*

¶ Nisi post consuetam fidei professionem pallium dari nō debet. C. IIII.

OPtatum tibi pallium nunc cōferre nequiuimus: quia fidei tuæ paginam minus[a] quàm oporteat, continere reperimus: cum videlicet in ea nullam sanctarum vniuersalium synodorum, in quibus fidei nostræ symbolum cōtinetur, nec decretalium Pontificum Romanorum constitutorum secūdum morem feceris mentionem[b]: sed nec illam propria subscriptione [c] munieris, nec aliquem[d], qui hanc iureiurando [e] firmaret, miseris. Anſl.6.c.92.

Item Gregorius Aregio episcopo Francorum, libro 7. epist. 111.

¶ Qui pallium desiderat accipere, prius à se remouere illicita promittat. C. V. Anſl.6.c.93.

IN ea synodo, quam contra simoniacam hæresim per fratrem, & coepiscopum nostrum Syagrium decreuimus congregari, sanctitatem vestram volumus interesse, atq. eidem fratri ita pallium, quod transmittimus[f], tribui, si prius se promiserit illicita, quæ prohibuimus, per definitionē synodicam à sancta ecclesia remouere. De qua synodo omnem nobis subtiliter ordinem tuam fraternitatem volumus scriptis discurrentibus [a] nunciare; vt ipse, cuius nobis sanctitas valde experta est, nos reddas de omnibus certiores.

1 Adde tex. in l. si quis ex argentarijs. §. si initium. ff. de eden. no. in auth. vt præpo. no. impe. in prin. & §. si qua colla. 5.

Epi donatio sine subscriptione non valet.

Idem Virgilio episcopo Arelatensi, lib. 4. epist. 51. seu cap. 95.

¶ Non nisi ad Missarum solennia archiepiscopo vti pallio licet. C. VI.

Anſl.6.c.98. 4 PAllium tibi transmisimus, quo fraternitas tua intra ecclesiam ad sola Missarum[b] solennia vtatur.

Item Ioanni Rauennati episcopo, lib. 2. epist. 54. seu c. 93. indict. 11.

Anſl.6.c.87. ¶ [De eodem.] PALEA. C. VII.

NOn multum tēporis interuallum est, quòd quędā nobis de tua fraternitate fuerunt nūciata, de quibus vobis veniente illuc Castorio notario sanctæ, cui Deo auctore præsidemus, ecclesiæ, subtiliter nos indicasse memi mimus. Peruenerat namque ad nos quædam in ecclesia vestra contra consuetudinis, atque humilitatis a tramitem geri; quæ sola, vt bene nostis, est officij sacerdotalis erectio. Quæ si sapientia vestra mansuete, vel cum episcopali susceptisset studio, non de illis accendi debuerat; sed oportuerat te hæc eadem cum gratiarum actione corrigere.

a ¶ Humilitatis.] *Restitutus est hic locus ex ipsa epistola. Antea enim legebatur,* contra vtilitatem ecclesiæ, & consuetudinis tramitem geri: quæ sola ut bene nostis, est officii sacerdotalis exceptio.

Item Ioanni episcopo Rauennati, in eadem epistola.

Anſl.6.c.95. Poly. l 2. tit. 20. † al. correptio ¶ De eodem. C. VIII.

COntra morem quippe ecclesiasticum est, si nō patientissime [c] toleratur, (quod à vobis absit) etiam iniusta correctio †. *& infra.* ¶ Illud frater charissime tibi non putamus ignotum, quòd pene de nullo metropolitano in quibuslibet mundi partibus sit auditum, extra Missarum tempus, vsum sibi pallii vindicasse. Et quòd bene hanc cōsuetudinem generalis ecclesiæ noueritis, vestris nobis manifestissime significastis epistolis: quibus præceptū beatæ memoriæ decessoris nostri Ioānis Papæ nobis in subditis transmissitis annexum, cōtinens omnes cōsuetudines [d] ex

Prælati præceptū etiam iniustū est faciendum.

c ¶ Patientissimè.] Arg. q̄ licet videatur iniustum quod præcipit prælatus, patiēter tamen ferendum est. su. d 31. ante triēnium. & di. 19. in memoriam. 23. q. 1. quid culpatur.

d ¶ Consuetudine.] Sed nunqd valet priuilegiū ita generale? Sic vt 19 d. si Romanorum. Et est si. 9. quæst. 2. episcopi. 23. dist. præterea. ff. de leg. 1. l. si quando. tamen cum hoc priuilegium obscure loquatur: & faciat mētionem alterius priuilegij vel consuetudinis, necesse est, vt illud exhibeatur. vt 76. distin. iemunium. in princip. & extra de ver. signi. abbate. vt not. su. d. 9. vt veterum. Ad hoc dicūt quidam, quòd si in hoc priuilegio inseritur totus tenor primi, nō est necesse primū exhiberi. extra de iur. cal. inhærentes. C. de do. si donatio. ff. de do. ex hac scriptura. ff de admi. tuto. chyrographis. Sed certè illud non sufficit. nam adhuc posset esse falsitas in bulla vel filo, vt ext. de priui. cum olim, in fin. Alij dicunt, q̄ si auctoritate iudicis est rescriptum publicatum, non est necesse exhiberi; secus si per tabellionē quia

Priuilegiū exēplatim exhibere vtrum sufficiat.

1 In fine ver. veritate. vbi dī, q̄ ea gesta. p̄sumuntur per ea ritè celebrata, si gesta à tabellione scribuntur. Arc.

bus §. 1. Io. Ego credo q̄ honesta & licita conditio apponi potest in collatione spiritualium, vt extra de elect. significasti. & extra de fer. non or. eo libentius. B.

a ¶ Discurrentibus.] Id est, cito directis.

Allium tibi.] ¶ Intra tuam ecclesiā.] Id est, ecclesiam

Archiepūs ante pallij susceptionē nō cōuocat synodum.

Actiones in donatione transeunt in spiritualium posse internentre, & conditiones arg. contra 1. q. 1. quæ pio. Sed ibi intelligitur pactio & condictio illicita, sed hæc est licita: cum ad eam nihilominus tualium teneretur. Vel ante electionē nulla debet esse. sed post natione. electionem ante consecrationem potest esse? salē licī. Si, non fota, vt de rebus & consuetudine ecclesię & fidei articu per consuetis, & huiusmodi obseruādis. & hoc à maiori non à mi nem notā. nori exigi potest: arg. 28. d. 5. de Syracusanæ, vt not. 8. q. 3 in summa. vel dic q̄ hæc dictio, si, non notat hic con exponit pro ditionem, sed quandam modificationem. arg. ff. de tu- qui. s. vt tel. muto. §. secundo. sic ponitur. extra de elec. significa- ext. de fo ti 2. immo nec dicitur conditio, cum intelligatur. ff. fa. du. cap. de condi. & demon. conditiones. 4. cōtra. quia cōditio in fo. ff de est. Nam si dico: dare illi si iurauerit: hoc est dicere, nō fornicatio- dare illi nisi iurauerit. ff. de cond. & demō. quibus die- Archid. bus §. 1.

Aliam quamcumque tuæ diœcesis extra de vsu. pal. c. 1. non autem potest vti pallio alterius, vt extra eo. ca. ad hec. nec in alterius diœcesi. eo tit. cap. ad honorem.

b ¶ Missarum.] Et in synodo etiam vti potest. sed non pōt synodū congregare ad susceptionem pallij. vt extra de elec. significasti. tamen c. proxi. dicere videtur, quod tantum in ecclesia debeat vti pallio nec in processione uretur eo, vt ext. eo cap. 1.

CAutra.] CASVS. Ioannes archiepūs Rauē. sit. Missarum solennia pallio vtebatur: super quo cum publicatio facta coram iudice si ibi non fiat, licet postea perdatur, vt C de testa. publicari. & iudex diligentius singula considerat quā in rebellio. Sed istis ob. extra de fenet. & re iu. cum inter 1. in fi. Ad hoc dico, q̄ si sufficiens coram iudice est publicatum tunc vt non teneatur exhibere prius instrumētum nisi aduersarius dicat se velle p̄bare falsum: tunc debet illud exhibere, licet prius fuerit ei fides impōsita: nisi iurasset illud se per didisse, vt C de fi. instr. l. vlt. Io. Hoc hodie determinatur extra de fide instru. c. vlt. B.

a ¶ Pri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

priuilegio [a] prædecessorum nostrorum concessas, vobis, ecclesiæque vestre debere seruari. Confitemini igitur, aliam esse generalis ecclesiæ consuetudinem; postquam ea; quæ vos geritis, vobis ex priuilegio vendicatis. Nulla ergo vobis in hac re, vt arbitramur, poterit remanere dubietas. Aut enim mos omnium [b] metropolitanorum etiã à tua est fraternitate seruandus: aut si tuæ ecclesiæ aliquid specialiter dicis esse concessum, præceptumue à prioribus Romanæ vrbis põtificibus; quòd hæc Raueñati ecclesiæ sunt concessa, a vobis oportet ostendi [c]. Quòd si hoc non ostenditur [d], restat postquam talia agere neque consuetudine generali, neque priuilegio vendicas, vt vsurpasse te comprobes [e], quod fecisti. *& infra.* ¶ Decorari pallio volumus, forsan moribus indecori; dum nihil in episcopali ceruice splendidius [f] fulget, quàm humilitas. Oportet igitur fraternitatem tuam, si honores suos sibi quibuslibet argumentis stabili proposuit mente defendere, aut generalitatis vsum ex non scripto [g] sequi, autem scriptis † priuilegijs se tueri [h]. Quòd si postremo nihil horum est, alijs metropolitanis huius te præbere nolumus præsumptionis exemplum.

† *al. scripto priuilegio.*

a ¶ Priuilegio.] Vide qualiter argumentatur: ex quo p priuilegium hoc vendicatur. non ergo de iure communi hoc potest vendicari: quasi simul nõ possit quis inniti priuilegio, & iuri communi, vt 16. q. 1 hinc est. & ff. ad munic. l. 1. ff. de leg. 1. si quando. Sed certe quando-que vtitur quis & priuilegio & iure communi, vt extra de cõsue. cũ dilectus. nec renũciat quis priuilegio militari. licet vtatur iure cõmuni. vt ff. de mili. testam. l. 3. sic ff. de priuileg. cre. l. antepe. 25. dist.

Priuilegio & iuri cõi licet quãque inniti. Sic iuri communi, & etiam consuetudini potest quis inniti, vt ext. de cõsti. c. sopitæ. & 95. d. olim. to. Sed certè quidquid dicat Io. non dicitur priuilegium de eo quod competit de iure cõmuni, cũ priuilegiũ sit lex priuata. su. di. 3. priuilegia. nec illa decre. de cõsue. cum dilectus contradicit: immo concordat: cũ cõfirmatio ad priuilegium, & electio ad ius commune pertinere dicatur. extra de elect. cum inter. ad fi. B.

b ¶ Omnium.] Vide qualiter argumentatur, ex quo aliæ ecclesiæ vtuntur tali consuetudine: ergo & ista debet vti eadem. arg. si extra de censi. ex parte. Sed huic argumento posset responderi, quòd consuetudo aliarum ecclesiarum non derogat cõsuetudini ipsius, vt supra 12. dist. lud. & extra de capel. mo. dilectus. circa fi.

Cõsuetudo ecclesiarum potest esse vniformis.

c ¶ Ostendi.] Hoc est contra tres regulas. Vnã, q̃ tenet̃ possessor dicere titulum suæ possessionis. hoc est contra id, 2. q. 5. §. 1. Aliam, quòd ab eo, qui ius negat, non requiritur probatio: quod est contra id, ff. de probatio. ab ea. Tertiam, quòd actore non probante reus non absoluitur. 9. q. vlti. actor. 1. sed hoc est ideo quia præsumptio contra ipsum facit.

Tres regulæ notabiles.

1 Concor. tex. in l. qui accusare. C. de eden.

d ¶ Non ostenditur.] Qui enim priuilegium allegat, debet probare & ostendere: extra de priuile. porro. & ca. seq. & cap. pastoralis. nullus tamen tenetur edere. nisi illum articulum qui facit ad rẽ extra de fide instru. contingit. licet alias nemo possit iudicare de priuilegijs sedis Apostolicæ, extra de iudi. cum venissent. tamẽ qui defendit per tale priuilegium, oportet vt illud exhibeat, vt extra de fi. instru. accipimus. Sic ergo canonicus, qui possidet duas præbendas, cum de iure nõ possit eas possidere: si contra eum agatur, ipse tenetur probare qualiter habeat. secus si conueniatur super prima tantum. Dicunt quidam q̃ canonico indistinctè incumbit onus probandi, scilicet institutionem suam. extra de app. perlonas. arg. extra. de procura. ex insinuatione. arg. 2. q. 1. legum.

Canonicus de cõi iure nõ pot duas præbẽdas possidere.

e ¶ Te comprobes.] Nonne præscriptione posset iste tueri? Non quia nullum ius proditum est, quo talia à talibus taliter possideantur. & quod de iure communi non possidetur nec præscriptione acquiritur, vt hic, & 95. dist. illud. & cap. peruenit.

f ¶ Splendidius.] Sic nihil est splendidius in principe quam recta fides. C. de sum. trin. inter claras.

g ¶ Ex non scripto.] Infra 25. q. 2. institutionis, supra, dist. 1. consuetudo.

h ¶ Tueri.] Supra dist. 11. catholica. arg. contra. Solonus potest quis indicere sibi ex consuetudine, non honorem. 8. q. 1. in scripturis.

PRIVILEGIA. Hæc est quinta pars huius di. in qua ostendit Gratianus quòd priuilegia cum pallio sunt concedenda.

RAtionis.] CASVS. Syagrius episcopus à Gregorio pallium postulauit. Gregorius vero palliũ sibi largitus est & priuilegia. Sed quoniam cum honore debet crescere solicitudo: ideo præcipit sibi vt solicitus sit circa curam subiectorum. Duo sequentia capitula plana sunt, & per te videbis.

1 ¶ Cura.] Arg. ad quem pertinet honor, & onus, vt di. 156. Dominus noster. dist. 36. fratrem. dist. 13. nemo. 40. dist. ante omnia. dist. 35. ecclesiæ. nam dicit ex quòd vtilitas per dignitatem augmentatur. ff. de iudicijs. l. si longius. in fine. ff. de donationibus filius. §. primo.

Digestum augmentat vtilitatem.

2 ¶ Subie-

a ¶ Subiectorum.] Supra 87. dist. §. 1. & c. diuinæ.

b PAllium.] ¶ Vicẽs.] Per priuilegium fecerat eum legatum suũ, sicut suus prædecessor fuerat. Vel nõ dicit, qui a omnes vocantur ab eo in partem solicitudinis, non in plenitudinem potestatis, vt 2. quæstio. 6. decreto.

† Adde annem hic tapi. pro adu fi. l. 1. ff. de offic. præfe. vrb. Ale. & in l. transactiones. C. de transa. & in auth. hoc ius. C. de sacrosã. eccle.

nis † quoque ornamenta conueniant; oportet, vt enixius in cunctis se studijs vestra fraternitas exerceat, & circa [a] subiectorum [a] actus sit cura vigilans, vt vestrum illis exemplum instructio, & vita magistra sit.

a ¶ Et circa.] *Locupleratus est hic locus ex originali.*

Item Ioanni episcopo primæ Iustinianę Illyricę, lib. 3. epi. 15. seu cap. 59.

¶ Vsus pallij conceditur, & antiqua priuilegia innouantur. C. X.

Anſl. 6. c. 99.

PAllium vobis ex more transmisimus, & vices [b] vos Apostolicæ sedis agere iterata innouatione decernimus;

Idem episcopis Epiri, lib. 5. epist. 7. seu c. 107. indict. 14

¶ De eodem. C. XI.

Anſl. 6. c. 100.

SCriptorum vestrorum insinuatio, fratres charissimi, patefecit Andream fratrem nostrum Nicomedianæ ciuitatis episcopum, Deo propitio, solenniter ordinatum [c]. *& infra.* ¶ Suprascripto igitur Andreæ fratri, & coepiscopo nostro pallium nos direxisse agnoscite, atque priuilegia [d] atque cuncta concessisse, quæ prædecessores nostri eius prædecessoribus contulere.

DISTINCTIO CI.

1 p. IN vna autem prouincia duo metropolitani esse non debent: *sicut in Chalcedonensi concilio, c. 12. statutum est.*

¶ Duo metropolitani in vna & eadem prouincia esse non debent. C. I.

Poly. l. 2. tit. 24. Iuo P. 1. c. 146. Burc. l. 1. c. 35.

PEruenit [e] ad nos, quòd quidam præter ecclesiasticas ordinationes affectantes potentiam per [z] pragmaticum sacrum [f] vnam [g] prouinciam in duas diuidant; ita vt ex hoc inueniantur duo metropolitani episcopi in vna [h] eademque prouincia esse. Statuit ergo sancta synodus deinceps nihil tale attentari à quolibet episcopo; cætero facere tentauerint, deponantur.

Priuilegia quædã licet personalia trãseunt ad successores.

1 Concor. tex. in §. sed quod principi. verſic. plane. cum gl. in ver personales. ff. de iu. natu.

a ¶ Priuilegia.] CASVS. Quia supra facta est mentio de metropolitanis: ideo supponit hic distinctionem, in qua ostendit, quòd in vna prouincia duo metropolitani esse nõ dẽt: quod verum est, nisi multitudo populi excrescat, vt 16. q. 1. præcipimus. & 99. distinct. nulli. & hoc non potest fieri nisi de speciali licẽtia Papæ, vt 7. q. 1. mutationes.

PEruenit.] CASVS. Relatũ est inõ cilio Chalcedonẽsi q̃ quidã episcopi fine auctoritate Papæ q̃ imperialem constitutionem vnã prouinciam diuidebãt in duas: & ita duo metropolitani i vna & eadem prouincia inueniebantur: quare cõciliũ statuit, vt episcopi, qui talia de

Archiepis à cæteris suis suffraganeis consecratur.

b ¶ Vices.] Per priuilegium fecerat eum legatum suũ, sicut suus prædecessor fuerat. Vel nõ dicit, qui a omnes vocantur ab eo in partem solicitudinis, non in plenitudinem potestatis, vt 2. quæstio. 6. decreto.

c ¶ Scriptorum vestrorum.] Ordinatum.] A suis episcopis: nam hoc est regulare, vt à suis suffraganeis consecretur archiepiscopus. 63. dist. quanto. q̃ pẽt perpendi ex hoc c. & su. eod quoniam & 44. dist. quia. q̃ metropolitanus etiam sine licentia summi pontificis potest consecrari. & ad Papam non spectat (vt videtur) nisi datio palli. Alij dicunt istud obtinere, vbi metropolitanus habet primatem: vel cum hoc habet ex consuetudine. hodie tamen vult Papa, quòd petatur ab eo

Pragmatica sanctio.

d ¶ Atque priuilegia.] Ista priuilegia fuerunt personalia, & transierunt cum persona ff. de regulis iur. priuilegia, & ext. de instit. cum venissent. Sed licet transeant cum persona, tamen debent concedi successori cum petierit: & sit iniuria ei nisi cõceditur. ff. de aqua quotid. & æsti. l. 1. §. pen. nam si impetrauit vt ducã aquam de flumine publico per prædium meum, & vendo tibi prædiũ, priuilegium non trãsit ad te 1. sed tamen impetrabile est à te: & iniuria fit tibi si non concedatur. Sed tñ multa põt iudex & debere facere, ad q̃ compelli non potest, ff. de iudic. non quidquid. C. quomodo & quando iudex. l. 1.

e ¶ Peruenit.] Supra dist. 10. c. 1.

f ¶ Per pragmaticum sacrum.] Id est principis rescriptum: pragma enim causa dr. vnde pragmatica sanctio dr causa in consistorio principis ventilata coram proceribus sacri palatij: & constitutio principis facta ex cognitione causæ dicitur pragmatica sanctio. Io.

g ¶ Vnam.] Nam ex quo principes diuidit, dicit sunt prouinciæ. ff. de de offi. assef. ff. eadem.

h ¶ In vna.] Quod fieri non debet nisi excrescat multitudo populi, vt supra 99. dist. null. Io.

a ¶ Tale

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Tale.] Arg quòd licèt princeps legitimet aliquem 1. non tamẽ erit legitimus quo ad ecclesiam: & ita erit legitimus quo ad vnum forum non tamen quo ad aliud. ad hoc facit 10. dist. ca. 1. & 15. q. 3. cum autem.

b Sequũtur duo in cap. per venerabilem p illum tex. ex. qui filij sint legi. & Cin. in authẽ. ex eõplexu. C. de ince. nu. & Bart. in l. qui in prouincia. de ritu. nuptia.

eos vero qui aliquid tale a attentauerint, cadere de proprio gradu.

c ¶ Pragmaticum sacrum.] *Versiones prisca & Dionysiana habent*, per pragmaticam formam: *Græce autem est, διὰ πραγματικῶν, quod in eodem capite paulo post dicitur, διὰ γραμμάτων βασιλικῶν, id est*, per litteras Imperiales.

Hactenus de electione & ordinatione clericorum tractauimus. Nunc ad simoniacorum ordinationes tractemus. Et vt facile liqueat, quid super hac hæresi, sanctorum patrum decreuit auctoritas, causa deducatur in medium: cuius negotium & de scienter à simoniacis ordinatis, & de ignoranter à simoniacis cõsecratis, & de ordinationibus, quæ per pecunias fiunt, contineat.

SECVNDA pars Decreti, quæ prolixa & iuridica serie causas complectitur triginta sex in tres libros, de pœnitentia tractatu, septem Distinctiones continet.

Videam.] CASVS. Expedito tractatu de ordinationibus, promotionibus, & officijs clericorum: accedit Gratianus ad negotia, quorum quædam sunt ciuilia, quædam criminalia, in quorum prosecutione magistratus & iudices ecclesiastici plurimum errare solent. Et primo quidem ponit causam, deinde quæstiones, ibi, [Quæritur.] Causa talis est. Dicitur autem simonia à Simone Mago, qui primo in nouo testamento huius sceleris auctor extitit: Sicut enim Giezi in veteri testamento vendere sanitatẽ Naamã Syro regi fic & ille voluit emere donũ Dei, vnde Giezziticus est dicendus q uendit gratiam: Simoniacus qui emit'. vnde simoniaci sunt appellãdi emptores. Contrahitur autem trib. modis, à manu, ab obsequio, & à lingua, vt inf. e. sunt nõnulli. Et contrahitur q̃nque ex parte dãtis q̃q; ex parte accipiẽtis, q̃nq; ex vtraq; q̃nque ex neutra. extra de sim. & si quæstiones. & not. inf. e. q. 5. c. 1. Admittitur autẽ quilibet contra simoniacum, sicut in crimine lesæ maiestatis. 15. q. 3 sane si tamen clericus accusat, cũ distinctione admittitur laicus, scilicet si est bonæ famæ, contra eum: non tamen secũdũ distinctionẽ: extra de fi. per tuas. 2. q. 1. in primis. in fi. Imponitur autẽ eis pœna quadruplex, q̃nque excõmunicatio, quãdoq; in monasterium detrusio, vt inf. e repetiunt. q̃nq; spoliatio omnium bonorum, vt 23. q. 5. de Ligutibus, q̃nque depositio, vt hic, & in multis capitulis. Clerici enim deponũtur, vt inf. ead. statuimus. & sũt infames, vt inf. e. q. 3. c. fi. & acceptate nent restituere. extra de sim. de hoc inf. ea. q. 3. si quis dator. Dispẽsatur autem circa tales q̃nque, vt laicã habeant cõmunionẽ vt inf. ead. q. 7. cap. 1. & ministrant q̃nque in minoribus ordinibus constituti, vt inf. ea. q. 5. c. 1. quandoq; remanent in acceptis inf. ea. q. 7. saluberrimum. Quis autem valeat dispensare; habes inf. e q. 5. c. fi. Ioan.

CAVSA PRIMA.

Vidam a habens filiũ, obtulit eũ ditissimo cœnobio: exact' ab Abbate, & à fratribus decẽ libras soluit, vt filius susciperetur: ipso tamẽ (beneficio ętatis) hoc ignorãte. Creuit puer, & p incrementa temporũ. & officiorũ ad virilem ætatem & sacerdotij gradũ peruenit. Exinde suffragatibus meritis in episcopum eligitur. interueniente obsequio, & paternis precibus, data quoque pecunia cuidam ex consiliarijs archiepiscopi consecratur iste in Antistitem, nescius paterni obsequij & oblatæ pecuniæ. Procedente vero tempore non nullos per pecuniam ordinauit; quibusdam vero gratis benedictionem sacerdotalem dedit: tandem apud metropolitanum suum accusatus, & conuictus sententiam in se damnationis accepit.

1. q. *Hic primum quæritur, an sit peccatum emere spiritualia.*

2. q. *Secũdo, an pro ingressu ecclesiæ sit exigenda pecunia; vel si exacta fuerit, an sit persoluenda.*

3. q. *Tertio, an ingressum, vel prebendas ecclesiæ emere sit simoniacum.*

4. q. *Quarto, an iste sit reus criminis, quod eo ignorante pater admisit.*

5. q. *Quinto, an liceat ei esse in ecclesia, vel fungi ea ordinatione, quam paterna pecunia est assecutus.*

6. q. *Sexto, an illi, qui ab eo iam simoniaco ignoranter ordinati sunt, abiiciendi, sint, an non.*

7. q. *Septimo, si renuncians suę hęresi, sit recipiendus in episcopali dignitate, vel non.*

QVÆSTIO PRIMA.

Vòd autem

a Tale.] Arg. quòd licèt princeps legitimet aliquem 1. non tamẽ erit legitimus quo ad ecclesiam: & ita erit legitimus quo ad vnum forum non tamen quo ad aliud. ad hoc facit 10. dist. ca. 1. & 15. q. 3. cum autem.

b Sequũtur duo in cap. per venerabilem p illum tex. ex. qui filij sint legi. & Cin. in authẽ. ex eõplexu. C. de ince. nu. & Bart. in l. qui in prouincia. de ritu. nuptia.

c ¶ Pragmaticum sacrum.] *Versiones prisca & Dionysiana habent*, per pragmaticam formam: *Græce autem est, διὰ πραγματικῶν, quod in eodem capite paulo post dicitur, διὰ γραμμάτων βασιλικῶν, id est*, per litteras Imperiales.

Hactenus de electione & ordinatione clericorum tractauimus. Nunc ad simoniacorum ordinationes tractemus. Et vt facile liqueat, quid super hac hæresi, sanctorum patrum decreuit auctoritas, causa deducatur in medium: cuius negotium & de scienter à simoniacis ordinatis, & de ignoranter à simoniacis cõsecratis, & de ordinationibus, quæ per pecunias fiunt, contineat.

Simoniæ definitio.

2 Hoc apponitur ad excludendum voluntatem quæ signis exterioribus non declarat

iora minoribus præponit. Et quoniam oĩa crimina respectu simoniæ nihil reputãtur, vt inf. e. q. 7. patet: ideo ea præmittit, quærens, an sit peccatum spiritualia emere, de quo thema apponit, septem elicitas quæstiones.

¶ Quidã.] Quia hic tractatur de simonia, videamus quid sit simonia, & vnde dicatur, quib modis contrahit, quis ad accusandum vel testificandum in tali crimine admittatur, quæ pœna imponatur, quæ dispensatio circa tales admittatur. Simonia. n. est studiosa cupiditas vel voluntas emendi vel vendendi, aliquid spirituale vt infra ea. qui studet. a. nec oportet addi, vel annexum spirituali propter illud c. in q. 3. si quis obiecerit, videtur tamen quod hoc addi debet. extra de iur. par. de iure. licet quidam dicant iuspatronatus spirituale esse, & male. De fructibus vero non est quæstio, quia etiam dari porcis & vendi possunt, vt extra ne prælati. ui. su. cap.

Quod autẽ.] Hæc quæstio diuiditur in 15. partes: in quarum prima probatur 16. auctoritatibus quòd pro ministerijs ecclesiasticis nihil debet dari. Ioa de Fan. Secunda ibi, [Quia ergo.] Tertia ibi, [Sed obijcit.] Quarta ergo, [Ité opponitur.] Quinta ibi, [Sed obijcitur.] Sexta ibi, [Sed notandum.] Septima ibi, [Patet ergo.] Octaua ibi, [Ex his.] Nona ibi, [Hoc ergo.] Duodecima ibi, [Nemo.] Vndecima ibi, [Hoc ergo.] Duodecima ibi, [Ex his.] Tertiadecima, ibi, [Sicut ergo.] Quartadecima ibi, [Quia ergo.] Quintadecima ibi, [Quòlibet.] Io de Fã.

CASVS. Hic ponitur prima quæstio, in qua quæritur an emere spiritualia sit peccatum. & probatur quod sic, per sequentia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Spiritualia trib. modis dicuntur.

a ¶ Spiritualia.] Spiritualia autem dicuntur trib. modis. Vno modo dicuntur gratiæ virtutum, & dona Dei hæc non possunt emi vel vendi quantum in eis est, non enim conferuntur nisi gratis. inf. ea. q. 3. Saluator & hic c. 1. Quandoq; dicitur dignitas ordinis, & omne sacramentū ecclesiasticū præter * matrimonium. Item & omnia iura ecclesiastica spiritualium rerum, vt administrationes, p̄bendæ, ius decimarū, cœmiteria, ordo: hæc vēdita trāsferuntur quo ad hoc characterem, tantum nō quo ad vitæ meritum. de facto enim non de iure procedit in talibus venditio. Quandoque ipsæ res sacræ vt vasa, & omnia vtensilia: hæc bene venduntur clericis vel laicis conflata & confracta, vt 10. q. 2 hoc ius. In summa ergo scias, q̄ pro spiritualib. in corporalibus, vt sunt beneficia & ordines, quādoque munus datur p̄ digno, nec est peccatum si est munus à lingua. inf. e. hinū. sed & obsequium temporale, dum tamen sine pactione. ext. de cleric. nō resi. de cętero. De spiritualt obsequio quin quandoq; dari possit, non est q̄stio, etiam ex conuētione. extra de prēb. significatum, immo semper p̄meniam aliquod debet interuenire speciale, scilicet meritū hominis. talis enim simonia spiritualis nō reprobatur, sicut nec spiritualis vsura. arg. 24. q. 1. aduocauit. Pecunia autem pro spiritualibus incorporalibus nunquam interuenire debet nisi in quinq; casibus. In matrimonio. inf. e, quidqd. 22. q. 2 honoratur. In operis etiā quas clericus, non debet, vt si sacerdos locat operas suas per annū. arg. extra ne prælа. vices suas. c vlt. 12. q. 2 charitatē. idem est & si sint debitæ, dum tñ ius dicat aliquid dandum, ar. 20 q. 3. relatum extra de simo. cum sit. Item pro salute æterna. & peccatorū remissione, de pæn. distin. 1. medicina 13. qō. 2. animæ. Item secundum quosdā pro iure sibi competente, ne vexetur in eo. inf. ea. q. 3. quæsitum extra de vsur. capit. 1. & extra de sim. dilectus Spirituale autem pro spirituali permutari potest. extra de rerum permu. ad quæstiones. Pro spiritualibus autem corporalibus pecuniam dare non est simonia, vt pro calice, pro libro. 12. q. 2. aurum, nisi inueniatur proh bitum, vt in ecclesia, in cœmeterio & Chrisma te, vt inf. e placuit.

* Vide supra di. 23. c. his igitur in ver. pro beneficiis. & Turre. infra su per c. 1. ad 3.

Res sacræ q̄nque possunt vendi.

Dari aliqd pro rebus spiritualib. in corporalibus an liceat.

Gratia.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̄ non est gratia quæ non est gratuita. Simoniaci igitur qui dāt pretium gratiam non accipiunt, quia gratia in rebus ecclesiasticis operatur, quam si non accipiunt, non hānt: si tamen non habent, alijs eam dare non possunt. Quid ergo dant simoniaci? Vtique spiritum mendacij, quem solum habent.

b ¶ Hug. vero sic ponit casum Dicit enim q̄ Leo hic in rendit dicere, q̄ simoniaci, q̄ pretio ordinantur, gratiā cum ordine non recipiunt, & ideo cum alios ordinant gratiam quam non habent, cum ordinibus non conferunt, sed sicut cum peccato ordinati sunt, ita cum peccato, alios ordinant. Quod autem gratia non detur cum ordo pretio tribuitur, præmittitur in prin. c.

b ¶ Gratia.] Id est donum spiritus sancti, vel ecclesiasti ca

Spiritualia a emere peccatum sit, probatur multorum auctoritate.

Ait enim Leo Papa.

¶ Simoniaci gratiam non præstant, quam vendere quærunt. C. I.

Deusdedit in tract. de Simonia.

Gratia x b si non gratis c datur, vel accipitur d, gratia e non est. Simoniaci autem non gratis accipiūt: igitur gratiā, quæ maxime in ecclesiasticis ordinibus operatur, non accipiunt. Si autem non accipiunt, non habent; si autem non habent, nec gratis nec non gratis cuiquam dare possunt f. Quid ergo dant? profecto, quod habent: quid autem habent? spiritum & vtique mendacij. Quomodo hoc probamus? quia si spiritus veritatis (testante h ipsa veritate, de qua procedit) gratis accipitur, proculdubio spiritus mendacij esse cōuincitur, qui non gratis accipitur.

Matth. 10.

x ¶ Gratia.] *Simillima primis verbis huius capis habentur in epistola Leonis primi Nicetę Aquilegiensi episcopo scripta, quę est 84. Loquens s. n. de gratia ait,* quę nisi gratis detur, non est gratia sed merces. *Reliqua apud ipsum sunt inuenta.*

Item Gregorius Syagrio episcopo Augustodunēsi, lib. 7. epist. 110.

¶ Inaniter sacerdos dicitur, quicumque simoniace ordinatur. C. II.

Poly l. 2. tit. 1. Anf. l. 6. c. 79.

Qvicumque studet i pretij datione sacrum ordinem mercari, dum non officium, sed nomen attendit, sacra dignitas, vel ordo.

c ¶ Si non gratis.] Sine munere aliquo non debito.

d ¶ Accipitur.] Arg. contra. 23. q. 4 ille gladium. quia il le dicitur gladium accipere, qui illicite accipit.

e ¶ Gratia.] Id est, cum gratia, id est, cum charitate, id est, non confertur gratia nisi gratis, &c.

f ¶ Possunt.] Arg. nunquam non possedare quod non habet. 1. q. 7. Daibertum. ff. de reg. iur. nemo. de consec. dist. 4. quomodo. inf. ea. q. qui perfectionem. de consec. dist. 4 foset. Contra, creditor distrahit pignus, cuius dominium non habet. Vnde arg. contra. ff. de acquir. re do. nō est nouum. & extra de elect. suffraganeis. Ioan. Sol. generale est quod nemo de iure dare potest quod non habet. fallit in certis casibus. B.

Nec

g ¶ Spiritum mendacij.] Id est, effectū diaboli. q̄ pater est mendacij: quia illi sunt mendaces, cum sint hæretici, & omnis hæreticus mendax est. inf. ea. si quis. ing. vel dic spiritum, id est, characterem sine executione.

Diabolus

h ¶ Testāte.] Dūmat, Gratis accepistis gratis date, &c. arg. à contrarijs: contraria enim contrarijs opponūtur, su. d. 9. c. 1. & 25. q. 2. decessorum, & 24. q. 2. sane. 32. d. hoc spiritulum. 5. q. 6 delatori. & de pœnit. 2. c. 11. & vide quod no. 8. q. 1 scie ndum iuxta finem.

Contra

Qvicumque.] CASVS. Dicitur in hoc c. quod quicūque per pecuniam est ad sacerdotium promotus in ueritate non est sacerdos, sed tantum nomen sacerdotis habet inane.

i ¶ Studet.] Hic ergo sola voluntas facit hominē simoniacū, vt inf. ea. reperiuntur. & q. 3. non solum. sicut spes sola facit hominem vsurarium. vt 14. q. 3. cap. 1. Item hic

Volunta la facit

k Sub. & punitur. & hoc probāt conc. inf. ea. q. 1. & citantur. inducuntur. De hoc not. 6. q. 1 si quis cum Arch.

hic voluntas sine effectu imputatur 1. & dixit Bar. q̄ huiusmodi peccatum si non processerit ad actum, sola voluntate deletur, sicut & sola voluntate commissum est. arg. extra de regulis iuris, omnis. Vel intellige hoc verbum, studet, cum effectu. inf. 36. q. 2 si quis non dicā. contra

cerdos non esse, sed dici tantummodo inaniter concupiscit.

¶ *Caput hoc ex originali est emendatum, & locupletatum.*

Item ex regesto.

¶ Spolietur honore, qui ecclesiam per pecuniam obtinet. C. III.

inf. ea. q. 3 c. altare.

PResbyter si per pecuniam ecclesiam obtinuerit, non solum ecclesia priuetur, sed etiam sacerdotij b honore spolietur: quia altare, & decimas, & spiritum sanctum c emere, vel vendere, simoniacam hæresim d esse nullus fidelium ignorat.

¶ *Non est inuentum in regesto B. Gregorij, vnde videtur citari. Similia habentur apud Gregorium vij. lib. 6. reg. in indice concilij eo anno habiti, & in concilio Turonensi sub Carolo magno, c. 15. in Remensi, c. 21. Moguntino sub Rabano, c. 12. & altero Moguntino sub Arnulpho. c. 5. & infra ead. q. 3. c. altare, quod ibi citatur ex Paschali.*

Item Gregorius primus dicta epist. 110. lib. 7.

¶ De eodem. C. IIII.

Mc. cō liqueat. Poly. ibid. Anf. l. 6. c. 80. Burc. l. 1. ca. 21. Iuo p. 5. c. 75. & 122.

BEnedictio illi in maledictionem conuertitur, qui ad hoc e, vt fiat hæreticus, promouetur.

¶ *In aliquot vetustis exemplaribus caput hoc coniunctum est superiori, & præter epist. 110. indicatam, eadem sententia habetur lib. 4. epist. 55. & lib. 5. epist. 107. episcopis Epyri.*

Idem in eodem.

¶ Partem habebit cum Simone, qui contra simoniacos vehementer non exarserit. C. V.

Cōc. Meld. c. 42 Deusdedit p. 2. Poly. l. 2. tit. 1. Iuo p. 2. c. 84. & p. 5. c. 75. Anf. l. 6. c. 77.

QVisquis per pecuniam ordinatur, ad hoc vt fiat hæreticus promouetur. Quisquis ergo contra simoniacā, & neophytorum f hæresim pro officij sui loco vehementer non exarserit g, cum eo se non dubitet habiturum portionem; qui prius commisit hoc piaculare h flagitium.

¶ *Verba prorsus ipsa huius capitis non sunt inuenta in epistolis B. Gregorij. Verum Paschalis Papa 11. (vt est apud Iuonem, ac Polycarpum) citat hæc ex B. Gregorio: ac simillima prioris partis huius capitis sunt lib. 4. epistio. 55. & 56. posterioris vero partis lib. 10. epistio. 33 Victori ep̄o: Et Ioannes diaconus lib. 3. c. 4 scribit generalem sniam à B Gregorio contra simoniæ, & neophytorum hæresim prolatam in epist. Victori scripta contineri. Capitulum 42. concilij Mel-*

contra arg. su. d 51. si quis post cōtra. su. d. 19. Anastasius. su. d. 50. is oero, qui contra 6. q. 1. 6. verū. 50. dist. si quis post. Ioan. Sol. hodie sola pœnitentia sine resignatione quæsitorum sufficit, cum simonia in animo gerebatur vtrinque, vt extra de simo. cap. si. B.

Simonia deletur.

a ¶ Concupiscit.] Id est, ex sua concupiscentia, sequitur, vt inaniter dicatur sacerdos.

PResbyter.] CASVS. Dicitur hic q̄ si quis emit ecclesiam per pecuniam, & eam perdet, & præterea deponi debet: quia emere decimas vel altaria est simonia. Seq. c. pater.

Quia à neophyto, s. à Simone ortum habuerit: qui de nouo ad fidem conuersus fuit: vel quia neophyti solebant dare pecuniam, vt cito promouerentur: quia aliàs non poterant, vt 48. dist. c. 1.

g ¶ Exarserit.] Vt infra e. quicunq; & c placuit. hoc verum est si potest probare illud, alias non noceret ei taciturnitas vt 2. q. 7. plerisq; sed si non potest probare faciat, quod dicit Aug. 22. q. hoc videtur. Item & si probare potest, & si timeatur scandalum: tunc faciat id quod legitur 24. q. 3. tam sacerdotes 2. q. 3 fortè.

Taciturnitas in punitō domo cum nocet.

h ¶ Piaculare.] Ideo dicitur piaculare, quia secundum

Piaculare flagitium.

Simoniacus duobus modis pōt conuinci.

2 Ad idem ff. de his, q̄ no. ifa. Lucius. & est rō extr. de excep. ca. 1. §. vlt. & de or. cog. cū dilectus. ff.

3 Cōcor. tex. in l. Maria. cū glo. ff. de leg. 3. & in l. cū de lanio. §. item si ret fundo. ff. de leg. 3. & in l. Lucius, §. si ex plagis. §. 1. ff. & de collegio. C. de iudi. properandum in prin.

Qvisquis per pecuniam.] CASVS. Dicitur hic, q̄ si quis per pecuniā ordinatur, ipium esse hæreticum est manifestum. & qui contra talem vehementer non inuehitur, velut particeps crīminis, deponatur.

f ¶ Neophytorum.] Quia à neophyto, s. à Simone ortum habuerit: qui de nouo ad fidem conuersus fuit: vel quia neophyti solebant dare pecuniam, vt cito promouerentur: quia aliàs non poterant, vt 48. dist. c. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

leges comparatur ei quòd morte expiatur. 15.q.3. sanè. 5.q.6. delatori, &c.

QVos constiterit.] CASVS. Dicitur in hoc c. q. cõiudi de simonia deponi dẽt, non sine pœna simoniam committentes; tam dãtes, quàm accipientes cum sint simoniaci, vt lectio actuum Apostolorum testatur.

a ¶ Quos.] Hic vocat arg. à cõtrario sẽsu, inf. e. q. 3. Saluator versi. quisquis. ibi, pp sua lucra arg infra c. fi quis episcopus. arg. supra d. 61. miramur.

Sacra lectio. b ¶ Sacra lectio.] Actuum Apostolorũ, cum dixit: pecunia tua tecum sit in perditionẽ. infra c. proxi. &c q. studet. &c. Petrus. Io.

REperiuntur quã plurimi.] CASVS. Quidam obliti verborũ Petri dicẽtis ad Simonẽ, Pecunia tua tecũ, &c. epatus per pecuniam acquisierũt, & licet de hoc iã pœna fuerit statuta, Ambros. tamen huic vulneri cãceroso ferrũ ignitum apponit, statuẽs vt quicumque derectus fuerit simoniã commisisse, à cõmunione altaris sit ipso iure susp̃sus: & si p accusationem fuerit depositus, i monasteriũ detrudatur. Vendidit vero vero puniatur, vt emptor. Si vero laicus fit, qui simoniam committit, excommunicari dẽt.

c ¶ Velle.] Ita sola voluntate est simoniacus i. hoc itelligi de voluntate ad actũ aliquem exteriorẽ p ducta: aliis nõ est in spensus ab ingressu ecclesiæ. & sic etiam exaudi infra ea. qui studet. & supra ead. quicunque. 24. dist.

De hoc ẽt su. ea. quicũque. & dicã infra c. eos, ibi videas. Archid. Simoniacus an qs fiat sola volũtate.

Mos. Sed an à pœna gl. Ant. Bu. c. vlt. de consue. Lu. Ro. 3 sing. ch. 1.

Scilicet crimine simoniæ, & sic anathema sumitur hic propriè.

deposis ab Iuone, p. 5. c. 75. citatum partim conuenit cum ipsa epistola Victoris scripta, & partim cum ijs, quæ Iuo, & Polycarpus citant ex Paschali, & cum his, quæ hoc loco refert Gratianus. De qua hæresi è Gallia ejcienda Gregorius lib 4. epist. 51. scribit Virgilio Arelatensi, & lib. 7. epist. 110. Syagrio, & alijs episcopis Galliæ.

Item Gelasius Papa ad episcopos per Lucaniam constitutos, epist. 1. c. 26.

¶ Simonis damnatio, dantem, & accipientem pariter inuoluit. C. VI.

OVos [a] constiterit indignos meritis sacram mercatos esse pretio dignitatem; conuictos oportet arceri, nõ sine periculo facinus tale perpetrantes; quia dantem pariter, & accipientem damnatio Simonis, quam sacra lectio [b] testatur, inuoluit.

Poly. l. 7. tit. 6. Deus dedit p. 2. Burc. l. 1. c. 22. Iuo p. 5. c. 76. *Act. 8.*

Item Ambrosius [α] in libro pastorali.

α ¶ Ambrosius.] *Caput hoc in libro pastorali B. Ambrosij vnde citatur non est inuentum. Habetur tamen in concilio Toletano 8. cap. 3. quem canonem integrum Anselmus lib. 6. c. 85. partem vero ipsius Iuo p. 5. c. 83. ex dicto concilio citant.*

¶ Anathematis sententia damnatur, qui simoniacè ordinatur. C. VII.

REperiuntur quamplurimi negocio † muneris perituri, mercari velle [c] gratiam spiritus sancti: dum vile pretium donant, vt pontificalis ordinis sublime culmen accipiant; obliti verborum Petri, qui dixit ad Simonem: [Pecunia tua tecum sit in perditionem: quoniam donum Dei existimasti per pecuniam possideri.] Proinde, quia & vsitatum [d] est tantum malum, & maiorum frequenter constat mucrone succisum [e]; nos quoque huic vulneri canceroso ignitum (quod superest adhuc) injicimus [f] ferrum, decernentes omnino, vt quicunque deinceps propter accipiendum sacerdotij † dignitatem quodlibet præmium fuerit detectus obtulisse; ex eodem tempore se nouerit anathematis & opprobrio condemnatum [g], atque à participatione Christi corporis, & sanguinis alienũ: ex quo [1] illum constat execrabile Christo perpetrasse flagitium.

Anſ. l. 6. c. 85. † *al.* negociatione

Act. 8.

† *al.* diuini doni Iuo p. 5. c. 83.

2 Adde an & quando episcopus. extra de simonia. tanta.

d ¶ Quia & vsitatum.] Argu. quòd mos 2. non excusat à crimine. inf. ea. q. 3. c. hi. arg. contra 63. distin. Agatho sa. &c. quia, supra d. 4. denique, infra 32. q. 4. obijciuntur.

e ¶ Succisum.] Per canones.

f ¶ Injicimus.] h. d. quia adijcit pœnam. Vel dic injicimus, id est, iniectum esse ostendimus, &c.

g ¶ Anathematis.] Argu. q̃ ipso iure fit anathematizatus clericus simoniacus, vt inf. ea. q. quicunq;. & c. plaeuit. Vel dicit anathema separationẽ à corpore, & sanguine Christi: vnde subdit atque, pro, id est, &c. nã postea excommunicandus est infra ea. q. qui studet. & q. 3. ex martis. quod est pro quolibet mortali peccato sed ad deteritationẽ ipsius 3. dicitur, quod gãliter intelligitur: hoc tamen est speciale: in notorio crimine fornicationis, & simoniæ, q̃ suspensi sunt, vt dist. 32. 8. verũ. sed argu. tamen est, quòd simoniacus non sit ipso iure suspensus. extra ead. ex tuæ. Dicas ergo, quòd omnis peccator occultus est quo ad seipsum, vt infra ead. sacerdotes. sed simoniacus suspensus est quo ad se, & quo ad alios, vt extra de simo. tanta. & hoc verum est de illo, qui emit ordinem. talis enim pœnitere non potest, cum rem furtiuam habeat, vt 14. quæst. 6. fi an. & iure excommunicatus est. Peccator libet, cuius est, suspensus.

h ¶ Condemnatum.] A statutis patrum ipso iure ex genere delicti 3. q. 7. § porro.

i ¶ Ex quo.] Quasi ex eo tẽpore fit excõmunicatus, vel sciat se condemnatum, ex quo tempore constat vobis, &c. quasi dicat ex eo tempore fit excommunicatus, vel sciat se condemnatum, ex quo tempore perpetrauit crimen, & est si. in crimi. læsæ maiest. argumen. C. ad leg. Iuliam maiest. quisquis. ver. donationes, &c. Et ita illud verbũ, ex quo, determinat verbũ, perpetrasse, & secundum hunc intellectum etiam occultus simoniacus

Suspensus est. Vel determinat hoc verbum, constat; & tunc est, sensus. ex quo constat eum simoniacum, tunc demum erit suspensus. hoc vltimum dicebat Marti. Hispanus.

a ¶ Extiterit.] Hoc verum est, si potest probare illud: aliàs

Quòd si aliquis extiterit [a], qui accuset; ille, qui hunc ordinem munerum fuerat datione lucratus, & sucepto honoris gradu priuetur, & in monasterio sub perennii pœnitentia retradatur †, Illi vero, qui hac causa munerum acceptores extiterint; si clerici fuerint, honoris amissione multentur: si vero laici, anathemate perpetuo condemnentur.

† *al.* religetur

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 2.

¶ Damnatur episcopus, qui per pecuniam ordinationem facit. C. VIII.

Poly. l. 2. tit. 37. Ansel l. 6. c. 88. Burc. l. 1. c. 112. Iuo p. 5. c. 118. Pann. l. 3. c. 118.

SI quis episcopus per pecuniam ordinationem fecerit & sub pretio redegerit [d] gratiam, quæ vendi non potest, ordinaueritque per pecuniam episcopum, coriepiscopum, presbyterum, aut diaconum, vel quemlibet dehis, qui connumerantur in clero, aut promouerit per pecunias dispensatorem [e], aut defensorem [f], vel mansionarium; vel quemquam & omnino, qui subiectus est regulæ pro suo turpissimi † lucri commodo; is, qui hoc attentasse probatus fuerit, proprii gradus periculo subiacebit; & qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione, vel promotione, quæ est per negotiationem facta, proficiat; sed sit alienus à dignitate [h], vel solicitudine [i], quam pecuniis acquisiuit. Si quis vero mediator [k] tam turpibus, & nefandi datis vel acceptis extiterit; & ipse, siquidem clericus fuerit, proprio gradu decidat; si vero laicus, aut monachus anathematizetur.

† *al.* turpissimo.

Item ex octaua [α] synodo.

α Adde an aliàs non nocet ei taciturnitas, vt 2. q. 7. plerique 1. Sed qñ taciturni tas noceat, 9. 5. hoc videtur. Item & si probare potest, & timeat fcã fi. de procur. 24. q. 4. sortie. Ioan.

b ¶ Perpetuo.] i. quouisque emendet. si. extra de const. gl. in l. qñ. 5. in gl. perpetuo. id est, perpetua separatione à corpore Christi. id est, vsque ad finem vitæ, etiam si ante pœniteat, & hoc perpetuo tri. est in crimnis detestationem. arg. ff. pro socio. l. 1. Vel. perpetuo, id est, continuo. argum. ff. de seruit. vrb. prædiciter ex. foramen.

Excõicatus Popitur.

SI quis episcopus.] CASVS. Dicitur hic, si quis episcopus in ecclesia per pecuniam aliquem in clericum cuiuscunque ordinis ordinauerit: aut dispensatorem, aut defensorem per pecuniam fecerit, ordinator constituus deponatur: & ordinatus similiter locũ suum perdat. Mediator vero si clericus est, deponat: si laicus est, excommunicetur. Sequentia duo c. plana sunt.

c ¶ Si quis episcopus.] Hucusque introduxit capitula ad §. quia ergo, capitula tam de accipiente, quàm dante ordinem. vel aliud spirituale per pecuniam.

d ¶ Redegerit.] Quantum in eo est. ar. 49. dist. cap. vlt. ff. de recep. arbitr. l. Cellus. de consecta. dist. 4. c. quæris.

e ¶ Dispensatorem.] Id est, œconomum, vel qnẽlibet ecclesiasticarum rerum administratorem, vt præpositũ œconomum, & vicedominum. su. ead. quos constituerit. infra. ead. q. 3. Saluator. Hug.

f ¶ Defensorem.] Id est, aduocatum vel iudicẽ, vel castaldum. Hoc collige, q̃ castaldiam emere est peccatũ. Castaldiam emere peccatum est.

g ¶ Vel quemquam.] Id est, archipresbyterũ, archidiaconum, monachum, vel quemlibet officio ecclesiastico mancipatum, vt dicitur inf. ea. q. 3. Saluator. hoc exaudi p id quod legitur. 28. qõ. 2. quidam. in Auth. de sanc. episc. §. sed neq; coll. 9.

h ¶ A dignitate.] Id est, à prælatura.

¶ Vel solicitudine.] Id est administratione.

K ¶ Mediator.] Item nota infamiæ isti pcellantur, vt inf. q. 3. c. vlt. hi omnes simoniaci sunt, nec recipiuntur ad testimonium, vt extra de test. veniens. Huiusmodi autem mediator, dum tamen non participauerit, recipitur testis in crimine simoniæ, extra de simo. §. quamuis. q̃ tamen sub audi cum vita accusati ante talis exiterit. ar. 2. q. 1. in ptimis. in fi. In alijs autem contractibus non recipit interuẽtor in testimonium, nisi de volũtate partium. in auth. de test. §. qñ vero. col. 7. No. ergo, q̃ in criminib⁹ nõ exceptis. s. adulterij, & homicidij & huiusmodi, q. cũq; admittitur ad accusandum, & ad testificandum. vt 4. q. 3. c. 1. arg. à contrario sensu. nam tantũ integræ famæ admittuntur in illis. nisi propriam injuriam prosequantur. 4. q. 6. omnibus. in quo casu non admitterentur ad testimonium, vt extra de testi. de cætero. & secundum Hug. eadem seruatur regula in exceptis: quia nec ad accusandum, nec ad testificandum admittuntur testes, nisi sint integræ famę. nisi accusatus antea malæ existerit opinionis. arg. 2. q. 1. in primis. Sed lex canonica secus in exceptis dicit, nam admittit infamẽ ad incusationem, contra quemlibet clericũ, qui prauæ opinionis est: at extra de simon. c. tanta. sed non ad testificandum, nisi aliqua præeunte præsumptione. arg. extra de simo. licet. versi. præsertim cum alia, &c. nam testes in his criminibus torquendi sunt. 4. q. 3. § item in criminali. verbic. item si res exegerit. 5. q. 5. illi qui, in auth. de testi. § si vero ignoti. coll. 7. sed tormenta fine præsumptione non sunt infligenda extra de reg. iur. cum in cõtemplatione. ff. de qẽst. l. 1. C. eo. tit. milites. §. oportet. Nota tamen, q̃ non nisi prænnte præsumptione admittitur criminosus testis in exceptis: non tñ quilibet: quia non inimicus, nõ conspirator. ext. de simo. licet. in fi licet ibi ageretur nõ criminaliter, sed denunciatiue. ibi ẽt exaudi tales nõ fuisse admissos de rigore iuris, sed fm tpantiam æqnitatis. Præterea ibi accusatus excipiebat de minoribus criminibus cõtra eos, quam de quo ipsi testificabant, maxime cũ de crimine iam essent emendati. ext. de fim per tuas & de hoc dixi 2. q. 1. in primis. in fi. 15. q. 3. sane. Ioan.

Testes in crimine b. excepti si qui dẽt admitti.

Tormenta nõ sunt sine præsumptione infligẽda

ADDITIO. Et 79. dist. si quis Papa. ibi videas. Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sacerdotiũ a quem libet ord. nem ecclesiasticum cõprehẽdit.

QVi per pecuniam.] ¶ A sacerdotio.] Cuius nomine quilibet ordo ecclesiasticus intelligitur, præsertim sacer, vt su. dist. 81. si quispiã. 23. q. 4. Guilisarius. §. 2. Vel expone à sacerdotio, id est, ab administratione temporalium.

QVi studet.] Dic in hoc capitulo quòd qui spiritu alia emit, deponi debet, nec potest de iure communi amplius reuocari. Quòd autẽ detestabile sit crimẽ simoniæ, quatuor exemplis probatur, Primo exemplo Giezi, qui ꝓpter simoniã, quã comisit, factus fuit leprosus. Secundo, exẽplo Iudę, qui vẽdidit redẽptorẽ omniũ, ꝓpter qđ laqueo se suspendit. Tertio exẽplo Simonis magi, qui ꝓpter simoniam, quam cõmittere voluit, fuit à Petro dinatus. Quarto exemplo Christi, quibus peccatorib⁹ in templo dimissis, solos simoniacos in detestationẽ criminis exclusit. In fi. dicit, qꝫ simoniaci sunt, spiritus sancti gratiã habere nõ possunt. CASVS. Dicit, qꝫ simoniacus nõ posset in ordine remanere, sed talis à communione remouẽd⁹ est & quã graue sit peccatũ, ꝓbat exemplo Giezi, Iudę, Simõis, & Domini, q vendẽtes eiecit de templo.

Simonia quatuor exẽplis est detestabilis.

¶ A sacerdotio est alienus, qui per pecunias ordinat, vel ordinatur. C. IX.

OVi per pecunias quemquam cõsecrauerit, vel ab alio consecratus est; alienus à sacerdotio [a] fiat.

Nouella 6. c. 1. & nou. 123. c. 3. apud Iulianum antecessorum. Anst. 87. c. 7. Iuo p. 5. c. 121.

a ¶ Octaua.] *In aliquot vetustis exemplaribus caput hoc citatur ex septima synodo, in qua capitulo quinto refertur canon trigesimus Apostolorum ad hac rem faciens. In epistola autem Tarasii ad Hadrianum Papam, (quæ in exemplaribus bibliothecæ Vaticanæ, & alijs, est in fine ipsius septimæ, synodi) refertur canon vigesimus secundus synodi, quæ in Trullo, his verbis:* Eos, qui per pecunias ordinati sunt, siue episcopi, siue quicumque clerici, & non secundum probationem, & vitæ optionem, deponi præcipimus; sed & illos, qui hos ordinasse noscuntur. *Extat etiam hac de re epistola Basilij ad episcopos sibi subiectos.*

Item Calixtus Papa.

¶ Nec ordinari, nec promoueri in ecclesia Dei per pecuniam aliquis valet. C. X.

SAnctorum Patrum exempla sequentes, & officij nostri debito innouantes, ordinari quemquam per pecuniam in ecclesia Dei, vel promoueri, auctoritate sedis Apostolicę modis omnibus prohibemus. Si quis vero in ecclesia ordinationem, vel promotionem taliter acquisierit; acquisita prorsus careat dignitate.

¶ *Est Calixti secundi, qui paulo ante Gratianum vixit, & aliquot concilijs à se habitis contra Simoniam, & inuestituras ecclesiarum, quas Germanici Imperatores vsurpauerant, multa decreuit: de quibus Abbas Vspergensis ab anno Domini 1118. in quo electus est Pontifex, vsque ad annum 1124. accurate scribit.*

Item Gregorius Nazianzenus.

¶ De eodem. C. XI.

QVi studet [b] donum Dei pretio mercari; in sacro ordine [c] nulla ratione de cætero permanere [d], aut reuocari posse dubium non est. Talis à communione [e] omnibus modis abscindatur. Nam spiritus sancti donum pretio comparari, quid aliud est, quàm capitale [f] crimen, & simoniaca hæresis †? quod quàm detestabiliter in vtroque testamento vindicatum sit; multorum exemplis facile apparet: Giezi ꝓ gratiã sanitatis Naaman Syro vendidit, eandem gratiam sanitatis §, Heliszo vindicante, leprosus

Deusdedit p. 2. & 4.

4. Reg. 5.

† Conuenit. Isa. 55. quemadmodum de epis. † Idola. ꝓ peccata.

factus amisit. Iudas [a] omnium redemptorem vendidit [b], mox laqueo suspensus eandem redemptoris † gratiam nõ obtinuit; & merito, quia nemo potest retinere, quod vendidit. Simon etiam magus cum eandem spiritus sancti gratiam emere vellet, damnationis sententiam à Petro audiuit: [Pecunia tua [c] tecum sit in perditionem, quia donum Dei existimasti pecunia possideri.] Dominus etiam vt vendentes & ementes huius gratiæ expertes ostenderet, cunctos peccatores per gratiam in templo dimisit [d]; singulariter vendentes & ementes increpans, & flagellãs de templo eiecit, in quo venditores, & emptores suos gratia spiritus sancti constat destitutos esse, & vacuos. Quos enim Christus eiecit de templo, nunquid spiritus Christi faciet sibi templum?

Matth. 27.

† al. redemptionis.

Act. 8.

Ioan. 2.

In operibus B. Gregorij Nazianzeni, quæ multa græce, & latine extant, nihil tale repertum est. Habentur autem similia in epistola Tarasii ad Hadrianum.

Item Gregorius.

Deusdedit p. 4. ex Paschali. 16. c. placuit.

¶ Symoniaci, sacerdotes esse non possunt. C. XII.

OVicumque sacros ordines [e] vendunt, aut emunt, sacerdotes esse non possunt. Vnde scriptum est [f]: anathema danti, anathema accipienti; hoc est simoniaca hæresis §. Iquomodo ergo, si anathema sunt, & sancti non sunt, sanctificare alios possunt? & cum in Christi corpore non sint, quomodo Christi corpus tradere [h], vel accipere possũt? Qui meledictus est, benedicere quomodo potest?

¶ *Deusdedit in tractatu contra Simoniacos refert hoc ex epistola Paschalis Papę secundi ad Mediolanenses.*

Item Gregorius Syagrio, & alijs episcopis, lib. 7. epist. 110.

Iodic. l. 3. c. 4. Polyc. l. 2. tit. 1. Turc. l. 1. c. 121. Deusdedit p. 2. Iuo p. 5. c. 75. simpl. a. c. benedictio.

¶ De eodem. C. XIII.

CVm liqueat hanc hæresim ante omnes [x] radice pestifera surrepsisse, atq; in ipsa origine [K] sua, apostolica esse detestatione damnatam; cur non cauetur; cur nõ perpenditur; quia benedictio illi in maledictionem conuertitur, quia ad hoc, vt fiat hæreticus, promouetur?

Simonia cõmittit & eir ca ordinẽ, & circa beneficium.

c ¶ Ordine.] Bene dicit, ordine, qꝫ si qs emit ordinẽ, nõ pot dispẽsari circa ipsũ, vt inf. ea. erga. & ext. de simo. nobis. in fi. n si à parte suo, & eo ignorate est emptus ordo, tunc dispẽsari posset. 1. q. 5. vlt. Sed secus est in beneficiorum emptione cum enim renunciat quis beneficio erepto, potest in illo, vel in alio tolerari, vt inf. ea qõ. 5. c. 1. & in decretali de simo. ex infisu ignorante est commissa simonia.

Simoniacus ex sola volũtate non est excommunicandus.

d ¶ Permanere. Infra ea. si quis, nisi ex dispensatione infra ea. d. q. 5. præsentium.

e ¶ A communione.] Nunquid pro sola voluntate est excõmunicandus quis, cum sit simoniacus? Certè nõ; quia ex voluntate non excommunicatur ecclesia, nisi pro

f ¶ Capitale.] Id est, mortale, vel dignum depositione.

g ¶ Sanitatis.] Nunquid ergo licitum est medico recipere pecuniam pro conferenda sanitate? Sic; quia illud potius dicitur honor, quàm pretium, vt 14. q. 5. non sane. vnde non recipit peccuniam pro danda sanitate, cũ illud sit gratia, sed pro labore suo. & sic magister non recipit pecuniam pro scientia quam dat, sed pro labore, vel honore, sicut propheta recipit, vt infra ea. q. iudex. sic Deus recipit decimas pro honore, non pro pretio, vt 16. q. 1. decimæ.

a ¶ Iudas.] Sed nunquid Iudas commisit simoniam? Certum est. Et quidem plagium commisit in eo, ꝓ libertum hominem vendidit. ff. ad leg. Flau. de plagi. l. 1. Simoniam etiam commisit in eo, ꝓ rem sacram vendidit. Dicit H. ꝓ Dominus non potest vendere seruum iam

Iudas vendens Christum commisit simoniam & plagium.

b ¶ Iudas.] Peccatum mortale an priuet quẽlibet ab introitu ecclesiæ. q. 4. vir cum propria. nam Dominus solos simoniacos & corpore ecclesiæ eiecit, relictis alijs peccatoribus. intellige tamen hoc de illis, qui simoniam commiserunt in ordine accepto: licet auctoritates generaliter loqui videat. vnde dic cũ Baz. & M. ꝓ nec talis simoniacus nec publicus fornicator dẽt ecclesiã ante pœnitentiã intrare. De hac materia notaui 33. q. 4. vic cũ propria. Io. tñ dicit, (quòd letiam mihi sæpè resõdit) ꝓ peccator quilibet & etiã excõmunicatus põt intrare ecclesiã causa orandi, dummodo non interfit diuinis officijs, cum non inueniatur prohibitũ. extra de sen. excõ. cum nuper. H.

c ¶ Pecunia tua.] Hoc in detestationem criminis dictum est. 1. q. 3. §. contra.

d ¶ Dimisit.] Arg. expressum contra Baz. dicentem, ꝓ quilibet propter peccatum mortale erat priuatus introitu ecclesiæ. ar. de pœ. dist. 1. qui sãctus sacerdos. 33. q. 4. vic cum propria. nam Dominus solos simoniacos & corpore ecclesiæ eiecit, relictis alijs peccatoribus. intellige tamen hoc de illis, qui simoniam commiserunt in ordine accepto: licet auctoritates generaliter loqui videat. vnde dic cũ Baz. & M. ꝓ nec talis simoniacus nec publicus fornicator dẽt ecclesiã ante pœnitentiã intrare. De hac materia notaui 33. q. 4. vic cũ propria. Io. tñ dicit, (quòd letiam mihi sæpè resõdit) ꝓ peccator quilibet & etiã excõmunicatus põt intrare ecclesiã causa orandi, dummodo non interfit diuinis officijs, cum non inueniatur prohibitũ. extra de sen. excõ. cum nuper. H.

e ¶ Sacros ordines.] Quia si per pœnitentiam reconcilientur, quod tamen per pecuniam acquisierint, retinere non possunt, vel quantum ad imprecationem effectum.

f ¶ Vnde scriptũ §.] Qui offert alijs vt accipit ab alijs, vt ordinetur, excõmunicatus est, vt hic. & inf. ea. c. per latum.

g ¶ Hoc est. simoniaca hæresis.] i. sic dare vel accipere, simoniaca hæresis est. B.

h ¶ Christi corpus tra

Peccatum mortale an priuet quẽlibet ab introitu ecclesiæ.

Simoniacus ex sola volũtate non est excommunicandus.

ri ordinatum: commutare tamen poterit, vel alio genere contractus alienare. Quidam tamen dicunt contra, vt hic, & 54. dist. generaliter.

b ¶ Vendidit.] Nota, ꝓ dicit, vendidit: & tamen iste qñ exigit munera, iam ille gratiam fuerat consecutus, & ita est argumentum contra eos, qui non exigunt ante collationem beneficij, sed post. arg. inf. ea. cos. & qõ. 3. si quis obiecerit. ff. de calum. l. 1. §. qui autem. Tamẽ quidam dicunt Giezi damnatum non pro venditione, sed pro mendacio, quod mihi non placet.

dere.] Id est, dignè exercere officium sacerdotis.

CVm liqueat.] CASVS. Cum in nouo testamẽto præteritis criminibus simonia, quæ hæresi cõparatur, sit damnata, cur non præcauetur, cum benedictio in simoniaco in maledictionem conuertatur? duo sequentia capitula plana sunt.

j ¶ Ante omnes.] Contra de consecr. dist. 2. prima, sed hoc verum est post resurectionem. vel ante, id est, præ omnibus alijs.

K ¶ Origine.] Nota ꝓ dicit origine. Hoc verum nõ est

quo ad nouum testamentum; nam Iudas ante commisit 1. Vel dic satis fuisse in origine: quia quam cito hoc fecit, fuit damnatus statim. infra ead. cito.

1 Quod Iudas simoniam commisit, probatur sup. ea. qui iudet. vbi de hoc, & ibi dixi. Archid.

a Vm ordinaretur.] Lepra fuit.] Id est, peccati vulnere se in sectum reddidit.

b Ratiam.] ¶ Nō meruisti.] Ar 21.q.4.c.1.

Cito.] CASVS. Tāgit hic quod dicit in quarto lib. Regum, quòd Naaman Syrus postquam ab Helisæo lepra mundatus esset, recessit: Giezi autem puer Helisæi videns, quòd Dominus nihil acceperat ab eo, clam secutus est eum dicēs duos filios prophetarum venisse ad Dominum suum, mandareque ei Helisæū, vt mitteret sibi talētum argenti, & duo mutatoria vestimentorum, quæ cū misisset, accepit ea Giezi, & abscōdit. Dū autem postea staret coram Domino suo, dixit ei Helisæus, vnde venis? respondit, Seruus tuus non iuit quoquam. at ille, cor meū erat in præsenti nūc autem accepisti argētum & vestes, & lepra Naaman adhęrebit tibi & semini tuo in æternum. & egressus est ab eo leprosus sicut nix.

c ¶ Inexpiabilis est.] Quo ad ordinis executionem: vel dic, q̄ in detestationē criminis dī, & sicut culpa discordiæ, quæ forte nec passione purgatur, vt su. dist. 90 neq; ad Cain: vel quia pœnitet vsque ad mortē vt infra ead. si quis.

DENIQVE CASVS. Dicitur, etiam, quòd Ammonitæ & Moabitæ, qui processerunt ex filijs Loth, restituerunt filijs Israel venientibus de Ægypto, propter idolatriam, ad quam eos induxerunt, & ideo prohibiti sunt intrare ecclesiam vsque ad tertiam & quartā generationem. Casus ergo huius cap. talis est, Intēdit. Ambro. probare, quòd etiam simoniæ sit grauius, quàm crimen idololatriæ. Nā crimen idolatriæ vsque in tertiam & quartam generationem punitur; cum semen idolatrū vsq; in tertiā & quartā gnationem intrare ecclesiam prohibeatur: semen vero simoniacorum in ęternum punitur. Semen autem mysticè intelligitur in successione vitiorum, & non successione generis, sicut accipitur ibi: vos ex patre diabolo nati estis. Symoniaci autem & Giezitici hic largè intelliguntur omnes

2 Proselyti cupidi, & omnes auari. Et poteris prius ponere casum erant illi, q & postea narrare historias; & econuerso.

veniebant d ¶ Moabitæ.] Isti Moabitę & Ammonitæ idololatræ ad populi grant, & cum redirent filij Israel de captiuitate Ægy-
Iudaici ri ptiaca, & scirent isti quòd sitim patiebantur, obuiaue-
tum, qui nō runt eis cum pane sine potu: ducentes secum Balaam
erant orun ariolum, vt eis malediceret: propter quod peccatum
di de popu- pœpit Dominus nę eos factos proselytos 2. reciperēt in
lo Iudaico. ecclesiam Dei vsque in septimam generationem: licet
Archid. secundum aliam trāslationem dicatur, vsque in x. sed non contradicunt sibi: nam descendentes per sexum masculinum non recipiebantur vsque in septimam: per fœminum vsque in x. Sed Hebræus dixit, quòd nihil aliud erat recipere eos ad ecclesiam Dei, nisi dare eis nuptui filias suas. historiā de illis Moabitis habes 35. dist.

Item Ambrosius de ministerijs †, seu de dignitate sacerdotali, c. 5. † mysterijs

¶ Qui pretio ordinat, lepram, non officium confert. C. XIIII.

CVm ordinaretur episcopus, quod dedit, aurum fuit; quod perdidit, anima fuit: cū alium ordinaret, quod accepit, pecunia fuit; quod dedit, lepra fuit [a]. Deus dedit p. 2. Iuo p. 5. c. 95.

Idem ibidem.

¶ De eodem. C. XV.

GRatiam cum ordinareris, non sucepisti; quia gratuito eam non meruisti [b]. Iuo ibidem. Deus dedit ibi.

Idem lib. 4. ad cap. 4. Lucæ.

¶ De eodem. C. XVI.

CIto turpem sequitur lepra mercedē, & pecunia corpus, animumq. male quæsita commaculat. *& paulo post.* ¶ Vides, quia facto auctoris successio damnatur hæredis †. Inexpiabilis est [c] enim venditi culpa mysterij †, & gratiæ vindicta cælestis transit ad posteros. ¶ Denique Moabitæ [d], & cæteri non intrabant ecclesiam vsq; ad tertiam [e] & quartā generationē, tamdiu videlicet (vt simplicius interpretemur) donec culpam auctorum multiplicis [f] successio generationis aboleret. Sed cum illi, qui in Deū idololatriæ errore deliquerunt, in quartā & ą generationem videantur esse mulctati; profecto durior [h] videtur esse sententia, qua Giezi semen vsque in æternum pro Iuo p. 5. c. 13. † al. ministerij Deus dedit p. 2. † Pacit ad hoc c. 1. cum haret. ff. de diuer. & iren. pro. prec. & l. Papinian. §. fi. ff. de min. Paul. 4. sent. Cau.

† al. reperiuntur.

† al. ministerij

cupiditate habendi, prophetica auctoritate damnatur (præsertim [a] cum Dominus noster Iesus Christus per lauacri [b] regenerationem omnib. remissionem dederit peccatorum) nisi † vitiorum [c] magis, quàm generis semen intelligas. Sicut enim qui filij promissionis sunt; æstimātur in semen malum. Nam & Iudæi ex patre diabolo, non vtique carnis successione, sed criminis. Ergo omnes cupidi, omnes auari Giezi lepram cum diuitijs suis possident, & male quęsita mercede, non tam patrimonium facultatum, quàm thesaurum criminum congregarunt æterno suppliciо, & breui fructu.

† al. nisi vt vitiorum. Rom. 9. Ioan. 8.

a ¶ In quartam.] *Antea legebatur*; in tertiam, & quartam: *Sed & à B. Ambrosio, & ab vno vetusto Gratiani codice abest vox*, tertiam *Deuteronomij autem 24. Idumæorum quidem, & Aegyptiorum filij permittuntur tertia generatione intrare in ecclesiam Domini, sed de Moabitis sic scribitur.* Ammonites, & Moabites, etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam Domini in æternum.

b ¶ Peccatorum.] *Sequebatur.* cur ergo Giezi semen in æternum damnatur? *quæ apud B. Ambrosium non habentur.*

2 *Quia ergo auctoritate Leonis Papæ simoniaci non nisi spiritum mendacij accipiunt, secundum Gregorium apud simoniacos sacerdotium non subsistit †, benedictio eorum in maledictionē conuertitur, apud eos manet anathema danti & accipienti cum sancti non sint, nec in Christi corpore, constituti, cum sint maledicti, nec sanctificare alios possunt, nec corpus Christi tradere, vel accipere, nec benedicere alijs valent: secundum † Ambrosium vero anathematis opprobrio condemnantur, atque à participatione corporis & sanguinis Christi alienantur, cum acciпiatur aurum, & lepra detur: cum inexpiabilis sit culpa venditi mysterij †, secundum Chalcedonense concilium ex tali ordinatione nihil proficere iudicantur, secundum Gelasium Simonis damnatione inuolnuntur, secundum Gregorium Nazianzenum in sacro ordine permanere, aut renouari nulla ratione possunt: ab Helisæo lepra perfunduntur, à Petro in perditionem damnātur, à Christo vero de templo eijciūtur, quid aliud simoniacus simoniaco in sua ordinatione potest conferre, nisi quod Innocentius de cętteris hæreticis testatur, dicens, epistola decima octaua ad Alexandrum, c. 3.* † al. ministerij

† Non subsistit.] *Simoniaci recipiunt quidem characterem, sed sunt ipso facto suspensi. Ita ratione habita vsus, vere dici potest ipsorum sacerdotium non subsistere, ac propterea rectissime* B. Greg. *lib. 10. epist. 33. Victori episcopo scribens simoniacam ordinationē vocat illicitam, & effectu carentem.*

¶ Qui spiritus perfectionem non habent, ipsam dare non possunt. C. XVII.

QVi perfectionem spiritus, quam acceperāt, perdiderunt, nō eius dare plenitudinem [d] possunt (quæ maxime operatur in ordinationibus) quam per suam perfidiam perdiderūt. *& iterū.* Qui honorē nō habuit, honorē dare non potuit: nec aliquid ille accepit, quia nihil erat in Anſl. 6. c. 73. Epist. 22. c. 3. ad Epos Macedoniæ, in fine.

a ¶ Præsertim.] Respicit id quod dixerat durior: vel incipit ibi versus, & respicit ad litteram sequentem, scilicet cur ergo.

b ¶ Per lauacri.] Sine quo non habet vitam æternam, nisi pro Christi nomine quis fuerit baptizatus sanguine, vt 15. q. 1. c. firmissimè, & de consec. dist. 4. ca. firmissimè.

c ¶ Nisi vitiorum.] Sophisticè argumētatur. nā idem est in idololatria: sed in prędictis nō considerat nisi litteralem intellectum.

QVIA ERGO. Hæc est 2. pars quæstionis, in qua latenter supponit de ordinatis ab hæreticis, sł. præter formam ecclesiæ, & dicit q̄ tales non recipiuntur nisi ad damnationem Io. de Fant.

CASVS. Concludit nūc Gratianus ferè ex omnibus cap. suprædictis, dicens q̄ simoniaci, sm Leonem, non accipiunt nisi spiritū mēdacij, & quia sm Greg. apud eos sacerdotiū non subsistit, & quia benedictio eorū in maledictionē cōuertitur. &c. nihil aliud potest cōferre simoniacus simoniaco q̄ hæreticus hæretico.

QVi perfectionē. CASVS. Hoc c. intelligitur de illis, qui in eccla catholica ordinati fuerūt, sed postea labuntur in hęresim: & sic gratiam spiritus sancti, q̄ acceperant (q̄ maximè in ordinib. operatur) amiserunt. cum ergo eam non habeant, eā dare nō possunt: quia qui nō habet honorem, eū alij dare non potest: sed damnationē dabit, quam cum vero ordine habet.

d ¶ Plenitudinem.] i. executionem ordinis. hic interserit magister de ordinibus hæreticorum 1. Sed ordinē, sed quidqd Io. de Fant. & alij de hac materia dixerunt,

1 Et hoc vsque ad §. cō. stat. inf. ead. nis. hic interserit magister de ordinibus hæreticorum cōfert ordinē, non ordinis executionē.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dixerũt,illud est tenendũ, q̃ quilibet ep̃s siue catholicus siue hæreticus, siue in ecclesia, siue extra conferat ordinem, dũ tñ conferat ꝑm formam ecclesiæ recipit ordinatus ordinem, licet non recipiat executionẽ ordinis. similiter si minister ordinati alios ordinent, idem est, & sic in infinitũ, vt inf. ea. quod quidã. 9. q. 1. ordinationes. Idẽ dico de conficiendo corpore Christi. If. ea damnamus declarauit. & c. non nocet. in ista de cons. distinc. 4. nec in nobis loquitur ergo principium capituli de his q̃ in forma ecclesiæ receperit ordinẽ. Secunda pars de illis q̃ extra formam, illi nihil recipiunt, nec aliq̃d conferunt: q̃a nemo dare potest, &c. vt supra c. 1. & infra. q. 7. Daibertum.

1 De hoc c. 9 q. 1. in fi. Sed contra de consec. d. 2. vtrũ, &c. q̃d hic. vide contra nos. Archid.

ADDITIO. Dicit Lau. de huiusmodi hæreticis multa mẽdacia scripta sunt & inutiliter. Ioã. de Fã. & Gof dicunt, q̃ hæreticus, qui recipit vltimam manus impositionem extra ecclesiam, non cõfert, sed confundit eos. infra ea. q. 7. conueniẽtibus. Archid.

VEntũ.] CASVS. Tres q̃stiones fecerũt ep̃i Macedones Innocentio. Prima fuit, vtrũ ducens viduã in vxorẽ, posdamfuit vtrum dicendus sit bigamus qui ante baptismum habuit vnam vxorem, & post baptismũ aliã? quibus explicitis, su. 34. dist. si quis viduã. & 26. dist. deinde opponitur. accedit in hoc c. ad tertiã, quæ talis est, scilicet vtrũ redeuntes ab hæreticis qui apud eos ordinati fuerunt, apud nos ad ordines sunt admittendi? Et rñdet q̃ non: quia in reconciliatione imponitur eis pœnitentia, post quam remanet quædam cicatrix, id est irregularitas, quæ eos à promotione repellit. Sed cõtra hoc dupliciter opponitur: si hæreticus aliquem ordinauit q̃ honorem amisit, nihil contulit ordinato. ergo perinde poterit à catholicis ordinari, ac si nũquam ordinatus fuisset. Sed rñdet Innocentius falsum esse: quia damnatio quam accepit, eum non impedit promoueri. Secundo obijcitur, si quam maculam ex ordinatione hæreticorum incurrit ex canonica ordinatione deletur. Et ad hoc rñdet, q̃ illud est falsum, nam si ita esset, pro nihilo criminosus ageret pœnitentiam, sed accederet ad ordinationem vbi omnia crimina delentur. de consuetudine igitur Romanæ ecclesiæ est, vt veniens ab hæreticis, ad laicalem cõionẽ tantũ admittantur, & nõ clerici scribit archidiaconus: & ita tres q̃stiones ponuntur hic vna principalis & duæ incidentes, & ad omnes sufficienter respondet.

Tres q̃nes. 2 Scilicet primo

VEntum est.] Tres nam q; Macedones ep̃i, quibus pot esse q̃ hæc scribit Innocentio. inter alia fecerãt q̃stiones. Prima erat solutionem eiusdem q̃ vtrũ quis ducẽs viduã 2. in vxorẽ possit ꝓmoueri: vel ne? factus clericus ꝓp hoc debeat deponi? Cuius determinis missi illis, vel illi. Archid.

dante: sed damnationem, quam habuit, per prauã manus impositionem dedit.

¶ *In hoc capite non referuntur ipsa prorsus verba Innocentij, quæ tamen habentur partim infra ead. c. Arrianos partim in capite nũc sequenti*, ventum est *in versiculo* Sed econtrario.

Idem Rufo, & alijs episcopis, epist. 22. c. 3.

¶ Simoniacus per prauam manus impositionem, non bene dictionem, sed damnationem præstat. C. XVIII.

VEntum est[a] ad tertiam quæstionem, quæ pro sui difficultate[b] longiorem exigit disputationem. Cũ nos dicamus ab hæreticis ordinatos, vulneratũ[c] per illam manus impositionem habere caput[d], vbi vulnus[e] infixũ est, medicina[f] est adhibenda, qua possit recipere sanitatem †. Quæ sanitas post vulnus secuta sine cicatrice esse & non poterit atque vbi pœnitentiæ remedium necessarium est, illic ordinationis honorem locum habere[h] non posse decernimus. Nam si vt legitur, quod tetigerit immundus, immundum erit; quomodo ei tribuetur[i], quod munditia, ac puritas consueuit accipere? ¶ Sed econtrario asseritur, eum, qui honorem amisit, honorem dare non posse, nec illum aliquid accepisse[k]: quia nihil in dante erat, quod ille posset accipere. Acquiescimus, & verum est certe, quia quod non habuit, dare non potuit. Damnationẽ[l] vtique, quam habuit, per prauam manus impositionẽ dedit; & qui particeps effectus est damnato, quomodo debeat, ti ab hæreticis accepissent honorem, & si ad ecclesiam reuersi recipiantur in honorem clericatus.

Poly. l. 2. tit. 31. & l. 7. tit. 7. Ant. l. 6 c. 73. al. 70. Iuo p. 6. c. 59. Pan. l. 3. c. 130.

† Tex. est fermi. in l. archiatri. & ibi Bar. C. de epist. & cler.

infrr. ea. Arrianos. Num. 19. Leuit. 15. & Aggæi. 2.

a ¶ Non possum.] De mero iure. nam ex dispensatione possum infra ead. q. vlt. conuenientibus.

b ¶ Sed dicitur.] Id est, objicitur. & hæc erat secunda obiectio, q̃ fiebat Innocẽtio. prima fuit ibi, sed contra.

c ¶ Benedictio.] Quæst cum ab hæreticis rediens reconci-

ead. epist. c. 4.

Iuo p. 6. c. 60.

Iuo in Pœmio Pan. l. 3. tit. 5. c. 17.

honorem accipere, inuenire non possum[a]. ¶ Sed dicitur[b] vera, ac iusta legitimi sacerdotis benedictio[c] auferre omne vitium, quod à vitioso fuerat iniectum. Ergo si ita est, applicentur ad ordinationem sacrilegi, adulteri, atq; omnium criminum rei: quia benedictione ordinationis crimina, vel vita putantur auferri: nullus sit pœnitentiæ locus; quia id potest præstare ordinatio, quod longa satisfactio præstare consueuit. Sed nostræ[d] lex[e] ecclesiæ est, venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati sunt, per manus impositionem[f], laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus honorem vel exiguum[g] subrogare.

3 *Sed obijcitur, alij hæretici à fide exorbitãt: simoniaci autem & si gratiã spiritus sancti venalem putant, tamen à fide alieni non sunt: atq; ideo, quod ab Innocẽtio de cæteris hæreticis decernitur, non valet de his consequenter intelligi. His*[h] *ita respondetur. Simoniaci & si fidem tenere videantur, infidelitatis tamen perditioni subijciuntur.*

Vnde beatus Ambrosius in secundo libro de pœnitentia, c. 4. aduersus Nouatianos scribit dicens.

¶ Simoniaci fidei integritatem non habent. C. XIX.

PEtrus Simoni, qui magicæ artis consuetudine depratus[1] putasset, quòd gratiam Christi per impositionẽ[k] manus, atque infusionem spiritus sancti compararet pecunia, ait: [Non est tibi pars, neque sors in hac fide a[1]: quia cor tuum non est rectum apud Deum, &c. [Vides Quòd hunc magica vanitate blasphemantem in spiritũ sanctum apostolica auctoritate condemnet, & eo magis, quia puram conscientiam[m] fidei[n] non habebat?

Act. 8.

* In hac fide] *Vulgata editio habet, in* sermone isto, *Græce est* ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ,

Item Gregorius lib. 9. 53. ad Theodoricum Regem.

¶ Simoniacus, infidelis esse probatur, C. XX.

Aust. 13. c. 44.

CVm omnis auaritia[o] idolo-

conciliatur ecclesiæ. Vel quæ erat secundum illos contra quos hic agit tunc. quando reuertentes ad ecclesiã iterum ordinantur, vel quandocunque aliquis ordinatur. H.

Lex triplici ter firmatur.

d ¶ Sed nostræ.] Scilicet occidẽtalis. Hæc est tertia rõ.

e ¶ Lex.] Id est, consuetudo. C. de man. li. 1. c. 1. alibi. ponitur pro regula. inf. ea. q. 7. c. 2. alibi. ponitur pro ratione.

Adde q̃ pa. alibi. pro pa. dat. regem. de pæn. & de cons. d. 1. fi. ibi. ff. de adop.

Irregularitas per pœnitentiam tollitur.

Vxor vel leprosa non debet viro leproso dare debitum neque.

Impedimentum non tollit quod non fuit.

f ¶ Per manus impositionem.] q. d. non sufficit qui ab hæreticis ordinati sunt, non possunt habere honorem in ecclesia: sed etiam qui apud eos baptizati sunt tantum, ita quòd nõ ordinati, vt inf. ea. q. 7. qui in qualibet.

g ¶ Vel exiguũ.] Secus in orientali ecclesia, quæ illos p

Ita vi. vt inf. de adultis & discretis, de consec. dist. 4. sicut 2.

qd de infan. hic de adultis & discretis, de consec. dist. 4. ab antiqua. inf. ea. q. 4. placuit, cõtra. Sed ibi de infantibus, & vltima

SED OBIICITVR. Hæc est tertia pars quæstio-

K ¶ Per impositionem.] Scilicet vt cuicumq; imponeret manum, acciperet Spiritum sanctum, & ei infunderetur Spiritus sanctus.

l ¶ In hac fide.] Scilicet nostra catholica: sed in actib. Apostolorum habetur in sermone isto, vt inf ea. eos qui vnde potest dici. in fide tua, idest in eo quod credis obtinere, scilicet; vt pecunia infundatur Spiritus sãctus 3. In hoc facit ad propositum Gratiani; quia dicit, nõ est tibi pars in hac fide, & ita infidelis, ergo hæreticus, & sic exaudi cap. sequens, &c.

3 Idest, fides & credulitas.

m ¶ Puram conscientiam.] Quæ etiam ad actum progressa est. sic exaudi de pœn. dist. 1. ca. si cui etiam non contingat.

n ¶ Fidei.] Et in hoc facit ad propositum.

Auaritia idolorũ seruitus.

o CVm omnis auaritia.] Ideo dicit auaritia specialiter seruitus idolorum, quia tanquam Deo exhibet auaro summo reuerentiam, inf. 11. q. 3. pauper.

a ¶ Ido-

Hæretici fidem non omnẽo habẽt, sed simoniaci dimissionẽ hic loquitur Ioã. de Fant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Idolorum.] Arg.6.q.1.quæro.
b ¶ Perditioni.] Etica est hæreticus secundum propositum Gratiani.
c ¶ Subijcitur.] Potius enim vocatur 1 quàm fit.inf.24.q.2.sanè.& infra.22.q.5.cauere.8. q. 1. sciendum. infra.

1 Scilicet.fidelis.86.distin.qui clementiam. Arc.

EOS.]CASVS.Sicut beatus Petrus Simonē damnauit,ita omnes simoniacos non immerito dānat & deponit quod sex rationibus probat.Prima est,quia deteriores sunt Macedonianis,qui spiritum sanctum dicunt esse seruum patris & filij.Isti vero seruū suum faciunt,ipsum vendentes. Secunda est,quia blasphemāt in Deum: sicut illi, qui dicebant Christū in Beelzebub ejicere dæmonia. Tertia,quia similes sunt Judæ proditori.Quarta,quia sunt damnati in canone Apostolorū. Quinta exemplo Hieroboā,de quo legit in tertio libro Regum,q ipse dabat sacerdoti principatū implentibus manū suam. Sexta exemplo Giezi, de quo habet in quarto libro Regum.Sequens cap.patet,in quo quę ſam dicta sunt,repetuntur.

d ¶ Diuinis.] In bona significatione à deitate sumitur 2, vel à diuinitate. fic fu.38.distin. omnes, nō à diuinatione, vt inf.ea.nunquam.

2 Sic.16..q.1. prædicator,in princ

e ¶ Et eorum.] Id est,sequacium eius.
f ¶ Efficiunt.] Scilicet quātum in se est; sicut emere & vendere dicuntur.infra ea. causa quæstio.3. Salvator.8.

ADDITIO.49.dist. c.vlt.de consec.dist.4. c.queris inf.ea.iudices.Arch.

rum a sit seruitus,quisquis hanc,& maxime in dandis ecclesiasticis honoribus vigilanter non præcauet, infidelitatis perditioni b subijcitur c, etiam si tenere fidem, quam negligit α,videatur.

α ¶ Quam negligit.] *Sic emendatum ex manuscriptis exemplaribus,& originali. In vulgatis enim legebatur,* fidē uerbis, quam negat facto,videatur.

Item ex epist.Tarasii Constantinopolitani episcopi missa Papæ Hadriano.

¶Simoniacorum hæresis,cęteris damnabilior esse probatur. C. XXI.

EOs,qui per pecunias manus imposuerunt, vel imponunt,Perrus diuinus d Apostolus(cuius cathedrā fortita est sanctitas vestra)tanquam Simonem magum deponit.*& infra.*¶ Tolerabilior est enim Macedonij, & eorum e,qui circa ipsum sunt, spiritus sancti impugnatorū impia hæresis.Illi enim creaturam,& seruum Dei patris, & filij, spiritum sanctum delirando fatentur: Isti vero eundem spiritum efficiunt f suum seruum. Omnis enim dominus,quod habet,si vult g,vendit, siue seruum, siue aliquid aliud eorum,quæ possidet.Smiliter & qui emit, dominus eius volens esse,quod emerit, per pretium pecuniæ h illud acquirit.Ita & qui hāc iniquam actionē operantur,detrahunt i spiritui sancto;æqualiter peccantes his qui blasphemauerunt dicētes Christū in Beelzebub ejicere Dæmonia;atque vt verius dicamus,Iudæ comparantur proditori,qui Iudęis Dei occisoribus Christum vendidit. Cum ergo k spiritus sanctus consubstantialis sit Christo, eiusdē omnino & ipsi portionis erunt. Et proculdubio in eis non est gratia spiritus sancti,id est sacerdotii sanctitas. Nam quod non acceperunt,non habent. Ait enim Petrus Simoni:[Non est tibi pars,neq.sors in sermone isto, quia existimasti donū Dei pecunia possideri.] *& infra.*¶ Nam & vicesimus nonus canon sanctorum l Apostolorum, & actus eorundem & tertius m, & quartus n liber regnorū alienū omnino à sacerdotio pronūciāt eum, qui aliquando dederit, vel acceperit pecuniam in aliquo tempore; siue ante manus impositionem, siue in ipsa manus impositione,siue post. Accipere enim est quandocunque accipere †.

Anſt.1.6.c.86.al.75. Deuſdedit.p.2.

Matth 12.

Matth.26.

Act.8.

Vendere q̄q; q̄s cōpellitur. Pretium in emptione debet esse in numerata pecunia.

g ¶ Si vult.] Nihil enim tam consonum,&c.inst. de rerum §.per traditionem.C.de contrah.emp.dudum.in fi. nisi vbi lex inhibet venditionem.extra de iure patronatus.de iure.C.de reb.alien.l.vlt. Immo & quandoq; compellitur vēdere.C.de cōmuni ſer.ma.l.1. ff.de reli. si quis sepulchrum.& ff communi diui.l.1.§.vlt. emere autem non compellitur quis.C.de iure delib.nec emere arg.contra.C.de don.Iancimus.

h ¶ Pecuniæ.] Nam pretium in pecunia numerata cōsistit,vt instituit.de empt.& ven.§.item pretium, arg.ext. de re.permu.ad quæstiones.nam vbi aliud pro alio datur in specie,permutatio est.ff.de contrah. empt.l.1.Sed timen hic emptio large,& pecunia similiter large accipitur,vt infra.q.3.per totum.

i ¶ Detrahūt.] Sicut enim Iudæi miraculorum operationem tribuebant diabolo,quæ per spiritum sanctum fiebant;ita isti ordines, qui sunt dona spiritus sancti, per diabolum sibi acquirunt.

K ¶ Cum ergo.] Melius diceret, cum enim, &c. secundum quod potest sequitur in litera.

l ¶ Canon sanctorum.] Qui sic se habet:si quis episcopus, presbyter, aut diaconus obtinuerit per pecuniam dignitatem, & ipse & ordinator eius modis omnibus à communione abscindantur, sicut Simon magus à Petro. facit ad hoc infra. quæst.3.si quis episcopus,& capfinali.

m ¶ Et tertius.] Vbi dicitur de Hieroboā,q quicunq; volebat implebat manum suā, & fiebat sacerdos excelsorum: & propter hanc causam peccabat domus Hieroboam,& versa est & deleta de superficie terræ.

n ¶ Et quartus.] Vbi Giezi agitur.

a ¶ Accipere.] Argumen. in electionib. & alienationibus,vt firmæ sint, fieri ex consensu post sequēte, sicut ex priori,infra 29.quæstione prima,§.his ita, inſr.16. quæst.prima, capitulo vltimo,& 7.quæst. capitu decimas, &c. & cap.ecclesias, extra de iurepatr. cura pastoralis.argu.contra.24. distinct. cap. vlt.

a ¶ Accipere.]Similiter impendere est quandocunque impendere,vt infra eadem quæst.3. Saluator. & capitu. si quis episcopus præbendas.& capitu. si quis objecerit.& est si. ff.de calum.l.prima, §.quod autem. Est ergo simoniacus, qui ratione ordinis, vel beneficij collati aliquod munus dat, vt dixit de Giezi, supra eadem. qui studet. Ioan.

¶ Caput hoc est pars epistolæ Tarasii ad Hadrianum. Sed immutata est aliquot locis series verborum,& epitomæ quædam adhibita;quemadmodum, & apud Anselmum.Integra habetur manuscripta post septimam synodum in Vaticana bibliotheca, & in Græcis eius synodi codicibus, & in Latina ex versione Anastasii bibliothecarij. Extat etiam Latinè impressa apud Balsamonem. Sed in ea versione,aut interpretis, aut exemplaris, quod secutus est,vitio,flagitiosum mendum inest.Nā vbi Tarasi⁹ Hadriānū mirificè laudat;interpres reprehendentem inducit his verbis, Fraterna ergo vestra sacerdotalis sanctitas, quæ non iure,nec ex Dei voluntate pontificale munus administrat,magna laborat infamia,*quamuis cum alia multa,tum proximè sequentia verba manifesto repugnentem quibus eum vocat virum desiderio-rum spiritus,& alijs præclaris titulis ornat. Exemplaria quidem Græca Vaticana, & septimæ synodi & ipsius Balsamonis optimè habent. Quare necessarium visum est priorem epistolæ partem cum Græcis,suam nouæ cum versione afferre. Reliqua ex Balsamone impresso peti poterunt.*

Τῶ τε σῶν τα ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀδελφῶ καὶ συλλειτουργῶ κυρίῳ Ἀδριανῶ Ὡσσα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης.

Ταράσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως διαγγελικῶς καὶ ἀποστολικῶς τε καὶ πατρικῶς ἀλλασκόμεθα ἀφιλάργυρον τὸν τρόπον ἐχειν σὺ τῆ τῆς ἱερωσύνης ἀγιστείᾳ, καὶ μὴ χρυσίζεσθαι, ἢ ἀργυρίζεσθαι, ἢ τι φετερίζεσθαι ἐπὶ χειροτονίᾳ παντὸς ἱερατικοῦ ἀνδρὸς, ὡς ὑποδείξομέν σοι καθ' ὑποτετάγμεναις χρήσεσιν ἀπὸ τῶ γραφικῶν ἀγωγειῶν, καὶ πατρικῶν διδασκαλιῶν. Οἱ γὰρ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας ὑπηρέται τῶ πνεύματος εἰσὶν, οὐχὶ πρᾶται τῶ πνεύματος. Δωρεὰν γὰρ λαβόντες τὴν χάριν τῶ πνεύματος, δωρεὰν δίδοσθαι τοῖς παρ' αὐτῶν μεταλαμβάνειν ἀπεφήναντο ἐκ τῆς κυριακῆς φωνῆς τοῦτο τὴν ἐλευθερίοτητα εἰληφότες. εἰ δέ τις ἐλεχθείη χρυσίῳ ταῦτα ὠνησάμενος, ἀποκήρυκτον διαγορεύεσθαι τὸν τοιοῦτον τῆς ἱερατικῆς τάξεως †. Καὶ †ἀξίας εἰ καὶ ὀνόματι τὸν ἱερωσύνην κεκλήρωται: ἀλλ' οὖν διαφθείρεται ὁ λόγος ἐπὶ τῶ πρᾶγματι, οὐδεὶς γὰρ θεῶ διαλθεῖν δύνανται, καὶ μαμωνᾶ, ὡς διαγγελικῶς ἐμάθομεν. καὶ ἐπεὶ ἠκούσειμεν προφητικῶς τῶ θεβοῶντος, [ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν ἱερουσαλήμ,] καὶ δὴ τε ἐπακουσθέντος, καὶ λέγοντος. [ὁ σκοπὸς ἐὰν ἴδητε βρομφαίαν ἐρχομένην καὶ μὴ σημάνῃ τῆ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξηται, καὶ ἔλθῃ σομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχὴν, τὸ αἷμα ἐκ τῆς χειρὸς τῶ σκοπῶ ἐκ ζητήσω.] φόβῳ τῶ τῆς σωτηρίας κατακρίματος ἀναγγέλλομεν τοῖς προέδροις πᾶσι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιῶν: ἵνα μετὰ παῤῥησίας κρατῆ τὴν θεῖον ἀπόστολον ἕπομεν, καθαροὶ ἐσμεν ἀπὸ τοῦ αἵματος τῶν παραβαινόντων τὰς κανονικὰς διατάξεις, καὶ πᾶν μᾶλλον τῶν ἐπὶ χρήμασι χειροτονησάντων ἢ χειροτονησάντων, Πέτρο τῶ θείᾳ ἀποστόλᾳ, ᾧ καὶ τῶ καθέδραν ἐκληρώσατο ἡ ἀδελφικὴ ὑμῶν ἁγιότης, ὡς Σίμωνα τὸν μάγον, τάτας καθελόντος. τάτα οὖν ἔκον ἔχ ὑποστελλόμεθα τοῦ ἀναγγέλλειν τὴν ἀλήθειαν, φυλάττοντες καὶ κρατοῦντες τὰ πατρὰ τῶν ἁγίων καὶ πανδόξων ἀποστόλων καὶ τῶν λοιπῶν πατρῶν ἡμῶν κανονικῶς ἐκλοθέντα καὶ εἰπ τάτων παρεβάθη ὑποτινῶν, βλελυττόμεθα, ἡ οὖν ἀδελφικὴ

κὴ ὑμῶν ἀρχιεροσυνεσὴς ἀγιωσυνὴ ἐνθέσμως καὶ κατὰ θεοβλάβειαν πρυτανεύσα τῷ ἱερᾳ χειρὶ ἀγιστεύσαν διαβόητον ἐχατῷ δόξαν. εἰρηκε γὰρ διὰ τοῦ προφήτου ὁ πρῶτος καὶ μέγας ἀρχιερεὺς ὁ χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν [ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος, ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντας με δοξάσω.] οἱ γὰρ ἀνέρες ἐπιθυμιῶν τῶν τοῦ σώματος ὅπερ φορητότερα μᾶλλόν ἐσι μακεδονία, καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν σωματομάχων ἡ ἀνοσιεβὴς αἵρεσις. ἐκείνων γὰρ κτίσμα καὶ δίελον τὸ θεῖον καὶ πνευματοφόρον τὸ ἅγιον πνεῦμα ληρωδολωύτων, ἤτοι ἑαυτῶν, ὡς δοκοῦσι, δίελον αὐτὸν ποιεῖν. πᾶς γὰρ δεσπότης ὅπερ ἂν ἔχοι, εἰ βάλοιτο, πιπράσκει, εἴτε οἰκέτῃ, εἴτε ἕτερον ὧν κέκτηται. ὡσαύτως καὶ ὁ ἀγοράζων δεσπότης βαλόμενος εἶναι τὸ ἠγορασμένον διὰ τιμὴν ἀργυρίου τοῦτο τάται. οὕτως οἱ ταύτην τὴν ἄθεσμον πρᾶξιν ἐργαζόμενοι καταβιβάζουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἵνα ἁμαρτάνοντες τοῖς βλασφημοῦσιν οὐ βεελζεβὺλ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια τὸν χριστόν. ἢ τόγε ἀληθέστερον εἰπεῖν, πεφρενίκασιν ἰουδα τῷ προδότῃ, ὃς τοῖς θεοκτόνοις ἰουδαίοις πέμπει ἀργυρίου τὸν κύριον ἀπεμπολήσατο. ὡς ἂν τὸ ἅγιον πνεῦμα ὁμοδόξον ἐσι χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν, τῆς αὐτῆς, παντέσσι δηλον, ἔσονται μερίδος, ὡς ἀποδείδεικται. εἰ δὲ οὐ πιπράσκεται, πρόδηλον γὰρ οὐδαμῶς, ἀναμφιλέκτως οὐκ ἔσιν οὐ αὐτοῖς ἡ χάρις τὸ ἁγίασμα τοῦ πνεύματος ἤτοι † ἡ τῆς ἱερωσυνῆς ἁγιστεία, καὶ ὃ οὐκ ἔλαβον, οὐ δὲ ἔχουσι. μνησθήτωσαν τὰ ἁγία ῥήτρα πρὸς τὸν τοῦτο ἐπιτηδεύσαντα οὕτωσι λέγοντος, [οὐκ ἔσί σοι μερὶς, οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ.] εἰ γὰρ ἀπεμπολοῦται ἡ τῆς ἱερωσυνῆς ἀξία, ἆρα † περιττὴ παρ' αὐτοῖς ἡ κατὰ τὸν βίον σεμνὴ πολιτεία, καὶ ἡ ἐν ἁγνείᾳ καὶ ἀσκητῇ ἀναστροφή. περιττὸς κατ' αὐτοὺς καὶ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος διδάσκων δεῖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, σώφρονα, κόσμιον, διδακτικὸν, ἐγκρατῆ, ἀσφάλειαν ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ πίστιν διδαχῆς πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. διὸ χρεὼν τοίνυν ταῦτα πάντα ἐκ τοῦ ῥητοῦ, καὶ ἀγορασταῖς τῆς ἱερωσύνης. αἱ οὖν ὑποκείμεναι ἀγιόλεκτοι μήσεις ἀλλότριον πάντη τῆς ἱερωσύνης ἀποφαίνουσι, τὸν ῥοπὴν λαβόντα ἢ λαβόντα ἢ οἱωδήποτε χρόνῳ, εἴτε καὶ πρὸ τῆς χειροτονίας, εἴτε καὶ ἐν τῇ χειροτονίᾳ, εἴτε καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν. λαβεῖν γάρ ἐσι τὸ λαβεῖν ὁτεδήποτε. ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς προβολὰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀφορίζουσιν † ἀφορίσται ἐπὶ τῇ τῶν χρημάτων δόσει.

† τίτουν

† ἆρα

Fratri, & comministro vsquequaque sanctissimo, & beatissimo Domino Hadriano Papæ veteris Romæ.

Tarasius indignus episcopus Constantinopolis nouæ Romæ, in Domino S.

MVltipliciter, multisque modis ex Euangelio, & Apostolorum, patrumque præceptis docemur in sanctificatione sacerdotij mores ab auaritia longè alienos præstare; neque in vllius sacerdotalis viri ordinatione aurum, argentumve accipere, aut aliud quidpiam nobis vendicare, quod sententiæ ex diuinis scripturis, & patrum doctrinis infra subiectæ demonstrabunt. Qui enim manus imponunt, ministri sunt spiritus, non venditores spiritus. Nam cum gratis gratiam spiritus acceperint; gratis etiam ijs, qui ab ipsis accipiunt, dare iussi sunt ex uoce Domini hac ipsa libertate, potestateque accepta, Quòd si quis eam auro emisse conuictus fuerit; hunc ex sacerdotali † al. dignè ordine † excidisse pronunciat; quamquam nomine sacerdotium sortitus est, sed in eum fal- rate Matth. 10.
so nomen istud conferri re ipsa comprobatur. 2. Reg. 2.
Nemo enim potest Deo, & mammonæ seruire, prout ex Euangelio didicimus. Et quoniam audiuimus Deum per os prophetę clamantem: [Sacerdotes loquimini ad cor Hierusalem.] Esa. 40.

turfusque minantem, ac dicentem: [Si speculator uiderit gladium uenientem, & non insonuerit buccina, & populus se non custodierit, ueneritque gladius, & tulerit de eis animam; ille quidem in iniquitate sua captus est: sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram.] huius igitur, quæ ex silentio imminet, condemnationis metu, omnibus earũ, quæ apud nos sunt, ecclesiarum ptefectis annunciamus; ita at fidenter diuinum Apostolum imitantes, dicamus; mundi sumus à sanguine eorum, qui transgrediuntur canonicas constitutiones, & multo magis eorum, qui ob pecunias ordinauerunt, aut ordinati sunt: quippe cum Petrus diuinus ille Apostolus, cuius & cathedram sortita est fraterna uestra sanctitas, hos despoſuerit, ut Simonem Magum. Propterea non refugimus, quin ueritatem prædicemus, seruantes, ac retinentes ea, quę à sanctis, & omniquaque benedictis Apostolis, & ab inclytis patribus nostris canonice sunt tradita. Et si quid horum ab aliquibus uiolatum est, auersamur. Fraterna igitur uestra summo sacerdotio congruens sanctitas legitime & apte ad voluntatem Dei sacerdotalem sanctificationem administrans, celebrem adepta est gloriam. Dixit enim per prophetam prius & magnus Pontifex Christus: [Viuo ego, nisi eos, qui me glorificant, glorificabo.] Nosti enim ò uir eorum desideriorum, quę spiritus sunt, longe tolerabiliorem esse Macedonij, & eorum, qui Esa. 33.
Act. 20.
1. Reg. 2.
Num. 23.
Omnis enim dominus, quidquid habet, cum libuerit, uendit siue famulum, siue aliquid aliud ex his, quæ possidet. Similiter & qui emit, uolens emptæ rei dominus fieri, argenti pretio eam acquirit. ita qui hoc nefarium facinus ad mittunt, sanctum deprimunt spiritum, eque peccantes, atque illi, qui Christum in Beelzebub ejicere demonia ore blasphemo dicebant; vel, ut uerius dicam, Iudę proditori sunt similes, qui Dei interfectoribus Indæis argenti pretio Dominum vendidit. Quando igitur spiritus sanctus consubstantialis est Christo Deo nostro; perspicuum omnino est eos in eadem parte, ac sorte numerandos esse, ut demonstra uimus. Quòd si non uenditur, quemadmodum certe non uenditur, compertissimum quoque est in istis sancti spiritus gratiam non esse, aut sacerdotij sanctificationem. Et quod non acceperunt, non habent. Meminerint sancti Petri ad eum, qui id procurarat, hoc modo dicentis: [Non est tibi pars, neque sors in sermone isto.] Nam si uenditur sacerdotij dignitas; superuacua igitur apud ipsos est honesta uitæ institutio, & puritatis, uirtutisque cultus: superuacuus apud ipsos & Paulus diuinus Apostolus, docens oportere episcopum esse sine crimine, temperantem, modestum, aptum ad docendum, continentem, sobrium, insistendem fideli secundum doctrinam sermoni, vt potens sit & exhortari in doctrina sana, & contra dicentes refellere. Pereunt igitur hęc omnia ex eo, quòd sacerdotium uenditur, & emitur. Subiectæ igitur sententiæ ex sanctis collectæ alienum omnino à sacerdotio pronunciant eum, qui quocumque tempore dederit, uel acceperit, siue ante ordinationem sine in ordinatione, siue post ordinationem, Accipere n. est quandocumque accipere. Sed & omnes ecclesiasticas promotiones, in quibus pecunia interuenit, irritas esse iubent. Act. 8
1. Tim. 3
& Tim. 1

Item ex concilio Bracarensi 2. capitulo 3.

¶Et qui dat, & qui accipit, ut ordines sacri præstentur, anathema sit.

C. XXII.

PLacuit, ut de [a] ordinatione clericorum, episcopi munera nulla accipiant: sed sicut scriptum est, quod gratis donante Deo accipiunt, gratis dent. Non aliquo pretio gratia Dei, & impositio manuum uenundetur: quia antiqua definitio patrum ita de ecclesiasticis ordinationibus statuit, dicens. [Anathema sit danti & accipienti.] Propterea, quia aliquanti multis sceleribus obruti †, sancto altario indigne ministrantes, non hoc, testimonio bonorum actuum, sed profusione munerum obtinent; oportet [b] † non per gratiam munerum, sed per diligentem prius discussionem, deinde per multorum [c] testimonium clericos ordinare.

Iuo p. 5 c. 1: 8
Matt. 10.
su. c. gcanq:

[a] PLacuit vt de.] Argum. propter indignos hanc prohibitionem institutam fuisse: porrigitur tamen ad omnes. inf. eadem. quæstio. 3. peruenit. infra. 19. quæstione secunda, duę.

† oportet ex

[b] ¶Oportet.] Supra dist. 85. capitulo primo.

g.] orig.

[c] ¶Per multorum.] supra distinct. 67. reliqui, in fin. contra. sup. 21. distinct. lector. contra. & 30. quæstione secunda, oportet. si. supra distinctione 75. capitulo tertio. Solut hic appellantur multi duo vel tres. Vel hic intelligo cum clerici sunt ignoti.

† al. obnoxij

EX ILLA. CASVS. Concludit Gratianus ex duobus cap. supra positis. scilicet cap. Petrus, & cap. cum omnis, quòd simoniaci, sicut hæretici à fide deuiant.

ITEM OPPONITVR. Hæc est quarta pars quæstionis, in qua vult probare sophistice, q̃ dare aliquid pro rebus ecclesiasticis, non est peccatū. Ioānes de Fan.

CASVS. In hoc §. & sequenti capitu. probat Gratianus superficialiter, q̃ vendere spiritualia nō fit peccatum. Et hoc facit tribus exemplis. Exẽplo Saulis, q̃ nō iuit ad Samuelẽ sine munere p̃ vaticinio expetendo. Exẽplo uxoris Hieroboam, quæ non iuit sine munere ad hominem Dei: scilicet Achiam prophetam. Et exemplo Christi, qui uendidit auriculam serui sanauit. Sed has obiectiones soluit sequenti cap. & §. cum ergo. ca. numquàm. secundum Hieronymum.

a ¶ Itē opponitur.] Et scilicet, quod propositum est principaliter: q̃ scilicet vendere spiritualia fit peccatum. uel q̃ ordo vẽ ditus non habet gratiam spiritus sancti.

b ¶ Iuda.] Huius obiectionis solutionem ponit infra. in §. cum ergo. in capitu. numquàm.

IVdices.] CASVS. Quidam cum de simonia reprehenderentur, excusabant se exemplo quorundā in ueteri testamento: sed Hieronymus ostẽdit simoniacos esse damnandos. Primo, per verba Michęę, p̃phetæ ostendentis p̃pter hoc Hierusalem fuisse destructam. Secundo per damnationem Petri, quam fecit in Simonem magum. Tertio, excusat Samuelẽ de quarta parte sicli à Saule oblata. Quarto, excusat Achiā de panibus sibi ab uxore Hieroboam oblatis. Quinto, Helisæũ de pecunia, quā Azael nūcio Benadab sibi obtulit: q̃ non est ueresimile q̃ acceperit.

d ¶ Eius.] Populi Iudaici. Ioan.

Ex illa auctoritate beati Ambrosii, & Gregorii patet, q̃ simoniaci (sicut & alii hæretici) à fide exorbitant; & ideo cõsequenter de illis intelligitur, quod de aliis decernitur.

4 ¶ *Item opponitur* [a], *quòd prophetia donum spiritus sancti est: hæc autem in veteri testamento à sanctis p̃phetis vendi cõsueuerat. Vnde Saul ad Samuelem pro vaticinio expetendo non nisi cum munere ire p̃sumpsit. Vxor etiã Hieroboam ad hominem Dei non nisi cum munere accessit. Item Christus à Iuda* [b] *venditus auriculam serui sanauit. Exemplo itaque Saulis, & vxoris Hieroboam patet, quòd donum spiritus sancti emere vel vendere non est peccatum. Exemplo Christi liquet, quòd spiritus sanctus eis iniuste à simoniacis venalis putetur, virtutis tamẽ suę nō obliuiscitur, nec desinit effectum suę gratiæ etiam venditę p̃stare. Sed de prophetia beatus Hieronymus in caput tertium Michææ competenter soluit, malos tantum accepisse, non bonos denuncians.*

† al. hoc 1. Reg. 9.

3. Reg. 14. Luc. 22.

¶ Mali prophetæ, non boni prophetiam vendebant. C. XXIII.

IVdices [c], inquit, eius [d] in muneribus iudicabant, & sacerdotes eius in mercede respondebant, & prophetæ eius in pecunia diuinabant, & super Dominum requiescebant [e] dicẽtes: Nonne Dominus in nobis est? nō venient [f] super nos mala §. Idcirco propter uos Sion quasi ager arabitur [h], & Hierusalem, ut custodia pomarij erit [i].] Nemo ambigit Hierusalem propter scelera, quę in hoc capitulo describuntur, fuisse subuersam. *& infra.* ¶ Poterat vtique Petrus Simoni mago nẽdere, quod petebat; immo poterat simulare uendentem (spiritus enim sanctus nec venundari, nec emi potest:) sed oblatam pecuniam cum offerẽte damnauit. *& paulo post.* ¶ Nec quemquam moueat illud, quod in primo Regum † libro legimus, & Saulẽ [k] volentem ire ad Samuelẽ dixisse puero suo, ad eum se ire nō posse, quia pretiũ quod offerret pro vaticinio, nō haberet;

Michææ 3. secundum 70.

Act. 8.

1. Reg. 9. † al. regnorum

e ¶ Requiescebant.] Ille dr requiescere super Dominũ qui obtentu i facerdotij vel prophetiæ non viuit luxuriose: & expone, requiescebant. i. gratiam eius habebant secum, secundum opinionem suam.

Requiescere sig. abundare. quiescere. i Alias copiam, abundantiam Laur.

f ¶ Non venięt.] Quasi impunitatẽ sibi promittebant.

g ¶ Mala.] Quæ minantur nobis prophetæ.

h ¶ Arabitur.] Hostili aratro. i. desolabitur, & esse desinet, arg. ff. quib. mod. vsus fru. amit. si vsus fructus. & hoc factum est a Romanis.

ADDITIO. 76. dist. ieiunium. Arch.

i ¶ Pomarij erit.] Custodia enim pomarij collectio pomis deseritur. & ideo hoc dicit.

K ¶ Saulem.] Historia. Legitur in primo libro Regum, quod cum Saul cũ quodam seruo suo asinas quæsiuisset patris sui, & nõ inuenisset, dixit seruus Saul: Hic est vir Dei, qui sine ambiguitate loquitur: eamus & quęramus ab eo. & ait Saul. Quid feremus eidam panis deficit in sitarchijs nostris, & sportulam nõ habemus: ait seruus. Habeo in manu mea quartam partem stateris argenti. & iue-

& iuerunt ad prophetam: & inunctus est Saul in regẽ

a ¶ Sed fac.] Ideſt, pone, & ita secundum canones potest pars ponere falsum, de consecrat. distinctio 4. sanctum.

b ¶ Quin-

& puerum respondisse: [Ecce inuenta est in manu mea quarta pars sicli pecunię, & dabo viro Dei, & annunciabit nobis vim nostram.] Non enim scriptum est, quòd Samuel acceperit, aut quòd illi obtulerint; quin potius à prophetа pascuntur, & inuitantur ad prandium. Sed fac [a] eum accepisse: stipes magis æstimandæ sunt tabernaculi, quàm munera prophetiæ: siclus enim viginti obolos habet: & quarta parte sicli, quinque sunt oboli. [b] Et nostri igitur sacerdotes, si volunt vendere prophetiam, & columbas in cathedris suis proponere, quas Dominus flagello subuertit, quinque tantum obolorum sint mercede contenti: qui vtinam [c] non pretia villarum, sed quinque obolos accipe rent. ¶ Hoc ipsum sonat, & in tertio regnorũ libro, quòd vxor [d] Hieroboam infirmante filio pergit ad Achiam hominem Dei [e], & defert ei decem panes ♁, & crustulam, & vas mellis; quia hæc magis in sumptum [f] prophetæ, quã muneri prophetiæ reputanda sunt. Licet potuerint hi, qui ad ariolos ire consueuerant (quia multi diuini & arioli erant in Israel) mala consuetudine æstimasse ad ipsum etiã de prophetis, & voluisse sanctis viris offerre, quod diuinis offerre consueuerant. ¶ Vnde [g] in quarto libro Regum † legitur, [quòd Helisæus & venit Damascum, & Benadad Rex Syriæ ægrotabat, annunciaueruntque ei dicentes. Venit vir Dei huc: & ait Rex ad Azaelem [h]: Tolle tecum munera, & vade in occursum viri Dei, & consule Dominum per eum, dicens, si euadere de infirmitate hac potero. Iuit igitur Azael in occursum eius, habens secum munera, & omnia bona [i] Damasci, onera quadraginta camelorum.] Sed non est credendum accepisse: sicut de eodem Helisęo legitur; quòd Naaman mundatus à lepra obtulit [k] ei munera dicens: [Obsecro, vt accipias benedictionem à seruo tuo. At ille respondit. Viuit [l] Dominus, ante quẽ sto, quia non accipiã. Cumq; vim faceret [m], penitus non acquieuit.

¶ Caput hoc in vno vetusto exemplari coniunctum est superiori, & loco primæ dictionis, Iudices, legitur, Duces, quemadmodum est apud B. Hieronymum in versione lxx.

α ¶ Quinque tantum obolorum sint mercede contenti, qui.] *Ista omnia absunt à recentioribus editionibus B. Hieronymi, atque etiam à vetustioribus, præter dictionem,* qui. *Sed non sunt expuncta, quia sententię non officiunt.*

tra de simo. ex tuæ. Sed hæc cõtraria habẽt locum quando mens corrumpitur.

d ¶ Quod vxor.] Historia. Legitur in tertio libro Regum, quòd ægrotaret primogenitus filius Hieroboam, dixit vxori suæ: Tolle tecum munera, & mutato habitu, vade ad Achiam prophetam vt iudicet tibi quid futurum sit de puero. Quæ cum venisset ad prophetam: etsi præ caligine oculorum videre non poterat, dixit tamen, Ingredere vxor Hieroboã: quare te aliam simulas? ego missus sum ad te durus nuncius. & cũ multa nunciasset ventura super domum Hieroboam, subintulit: Vade in domum tuam, in introitu tuo in vrbem morietur filius tuus: qui solus de semine Hieroboam in sepulchra patrum suorũ inferetur. Historia de Helisæo prophetа in littera patet.

e ¶ Achaiam hoīm Dei.] Qui ei prædixit mortẽ filij Abię: & qui ei peccata sua exprobraret, & suã vltionem præiudicaret, vt inf. ea. si quis inquit, dic vt 23. qõ. vlt. c. vlt.

f ¶ In sumptũ.] Ad sumptus enim & sustentationem accipere licet. ext. de simo. cum sit. 23. quæst. 5. dicat. ff. de officio proconsulis, solent. ff. de officio præfidis, plebiscito. Et ita presbyter ✶ si pauper est: accipere potest p̃ celebratione missæ extra de præbendis, significatum. nisi sit proprius sacerdos. de consec. dist. 1. sufficit.

Presbyter pauper pro celebratione Missæ accipere põt. *Ideſt põt locari operas suas.*

ADDITIO. Quod not. 21. q. 2. cap. vltimo.

g ¶ Helisæus.] Qui misit signum in aquam, & natauit ferrum. infra de consecr. distinctio. 1. reuera.

h ¶ Ad Azaelem.] Suarum rerum dispensatorem.

i ¶ Bona.] Ideſt, aliqua de omnibus bonis, ideſt, de omni genere bonorum. ff. de regu. iur. aliud. §. refertur.

K ¶ Obtulit.] Arg. in eodem facto secundum diuersitatem intentionis alterum peccare, & alterum non, vt 32. q. 5. proposito.

l ¶ Viuit.] Hæc iuratio erat in veteri testamento. 22. q. 1. & iurabunt.

m ¶ Faceret.] Arg. contra Cathalanos.

b ¶ Quinque sunt oboli.] Arg. in delicto quantitatem rei attendi. inf. 14. q. vlt. c. vl. ini. 17. q. 4. quicunque. infra. 17. q. vlt. quæsti sunt.

c ¶ Qui vtinam.] Et hoc negatiuè legas, ideſt utinam non plus acciperent. similes etiam habes, 23. q. 4. si ea & 26. q. 5. episcopi. & ideo forte hoc dicit: quia si plus non deberent accipere, nullus esset qui uellet simoniam committere. Vel ideo forte, quia quanto minus quis accipit tanto peret tanto minus peccaret. secundum quòd dicitur de quæstuariis. abigeos: minus enim punitur pro porco, vel oue quàm pro boue. ff. de abigeis. l. 1. §. respon. Vel posset intelligi ge se dicitur, cum eundem ibi dicat. extra de simon. & si quæstiones. Argam. contra. infra. 14. q. vlt. cap. vlt. 17. q. 4. quicunque. ex-

NVnquam.] CASVS. Dicit hic, quòd diuinatio raro in bonam partem accipitur. vnde illi, qui pro indicatione futurorum pecuniam accipiebant, non erant veri prophetæ, sed diuinii: licet se crederent esse prophetas.
a ¶ Nunquam.] Id est, raro: pro maiori enim parte dictū est, aliter falsum est vt sup. ead. eos qui.
b ¶ Diuinatio.] Hoc est impossibile est, quòd diuinatio sit prophetia, expone ergo sic: facta est diuinatio, id est, diuinatio eorum quę credebatur esse prophetia eorum. n. prophetia declarata est non esse prophetia.

1 Cōcor. gl. fin l. si hæreditatem. ff. ma. & de cōsec. distin. 5. nunquam.

Diuinatio non pōt esse prophetia.

ADDITIO. Vt hoc melius intelligas, scias q̄ prophetia est rerū latentiū præteritarū, præsentium, vel futurarum ex diuina inspiratione manifestatio, secundum Papiam.

CVM ERGO. CASVS. Concludit Gratian[9] ex præmissis, q̄ vacua est gratia Spiritus sancti in eis q̄ munera accipiūt: non obstante exemplo q̄ Petrus venditis fecit miracula, hoc fecit causa mysterij, ad exemplum patientiæ, vel vt prodesset aliis, & non cuiquam vel vendenti: sicut simoniaci profunt ignorantibus eos esse simoniacos: & nō obstāte eo q̄ sæpe ad bonū finē veniūt quæ malo principio inchoantur.
c ¶ Secundum.] Et ita docet nos magister resistere. Arg. a simili. 27 quæst. 1. nupriarū. ff. de cō. in. debi. si reus. 12 q. 7. Apostolus. præterea rāden pōt per id q̄

a Bene ibi nota. sup eo. gos 2. no. per Lau. cui[a] fuit ista opinio. sed non placet. sed non not. fm Ioā. nihil, & ibi Host. in & ibi dixi sententiam Lau. in ver. portionis. Arch.

b ¶ Decem panes.] *Sic in vulgata Latina B. Hieronymus habet*, panes, & vuas passas vasculum mellis. *In Græca autem vulgata, & crustula, & vuæ passæ commemorantur ἄρτους, inquit, καὶ κολλυρίκια τοῖς τέκνοις αὐτοῦ καὶ σκφύλας.*
c ¶ Quia hæc magis.] *Ista vsque ad ver.* Licet. *non habetur hic apud B. Hieronymum, sed loco eorum hic*: Dicitur enim, quid secum illa portauerit: & tamen propheta non scribitur accepisse: quippe cum & corripuerit eam, & venturum luctum prædixerit, & licet, &c.
d ¶ Vndecim quarto.] *Hæc vsque ad finem non sunt inuenta apud B. Hieronymum.*

Idem eodem capite.

¶ Quòd diuinatio in bonum non accipitur. C. XXIIII.

NVnquam[a] diuinatio[b] in scripturis in bonam partē accipitur. [Non est augurium in Iacob, neq; diuinatio in Israel.] Videbantur sibi quidem esse prophetæ: sed quia pecuniam accipiebant; prophetia ipsorum facta est diuinatio. Num. 23.

¶ Hoc etiam caput in aliquot vetustis est coniunctum superiori, & legitur in originali, Nunquam enim.

Cum ergo secundum[c] Hieronymum boni prophetæ nō munera prophetiæ accipiebant, sed stipes tabernaculi, malis autem, qui accipiebant, prophetia, quæ Dei erat donū, in diuinationem, quæ diabolica est, conuertebatur, quid aliud colligitur, nisi quòd simoniacis (qđ superius dictum est) nulla spiritualis gratia cooperatur? Cum. n. in sacramentis neque qui plantat, neque qui rigat, sit aliquid, sed qui incremētum dat, Deus: quis operatur in eis, si Dominus, qui incrementum dat, in eis non lucet, sed est otiosus? Item, quod dicitur de Christo, quòd sicut Christus venditus auriculā restituit Malcho, & fecit miracula: sic & spiritus sanctus possit vendi, & in ipsa venditione suam gratiam operari, non nalet hæc similitudo; Non enim hoc operatur spiritus sanctus spiritualiter in perfidis mercimoniis auaritiæ, quod Christus gessit corporaliter certi mysterii causa ad exemplum patientiæ. Si enim omnifaria est similitudo, cum credatur posse uendi, sicut Christus, credatur etiam spiritus sanctus posse crucifigi: quod impossibile est. Potest etiam intelligi (ut à similitudine non recedamus) quod sicut Christus uenditus non uenditori uel ementi, sed eis, qui nescientes aderant, dona suæ gratiæ contulit, pro quibus etiam in Cruce supplicauit: sic & spiritus sanctus non uendenti, uel ementi, sed his, qui de manibus eorum, ignorantia ducti, sacramenta Dominica accipiunt, suæ gratię effectum largiri probatur. Item obiicitur[d], quòd etsi malum sit ecclesiastica emere, tamen sæpe sinistra principia ad felices perueniunt exitus. Vt Iacob per supplantationem[e] peruenit ad benedictionem, ut ex adulterino concubitu pulchra soboles nascitur, sic & pecunia, quæ per simoniam, acquiritur, felicem habet exitum, cum pauperibus profutura erogatur. Sed nihil horum simoniacis patrocinatur.

Ait enim Leo Eps ad Mauros episcopos, epi. 85. al. 81.

1. Cor. 3.

Luc. 22. Ioan. 18

Gen. 27

PRincipatus, quem.] CASVS. Prælati, qui dignitates male acquisiuerunt, etsi alios non offendant: malos tamen exitus consueuerunt habere. difficile enim est vt bono peragantur exitu. &c. Seq. c. patet.
a ¶ Non offendit.] Sic 14 quæst. 5. neque.
b ¶ Exemplo.] Habetis & ratio exempli. Nonnulla si quidem in canonibus operantur, Multa enim reprobā tur ne sint perniciosa exemplo, quæ possent tolerari, vt

de his qui no. infa. quid ergo. & de orig. iur. l. 1. Arg. cōtra. ff. de legib. non omniū 16. q. 3. §. pōt. su dist. 17. regula. inf. 14. q. 5. neque. inf. 19 q. 1. c. vl. & q. 3. si sacerdotes. extra de iure patro cura pastoralis. Ioan. Si quis semper habet malam fidem, nunquam habebit exitum bonum: secus in contrarijs. B.
f CVm Paulus dicat.] ¶ Fundamentum. Arg contra. Debile principiū melior fortuna sequet. Et arg. non baptizatum nō suscipere ordinem. 24 qō. 1. vbi sana. inf. ead. qō. si quis per ignorātiā. & inf. ea. si quis consugerit. extra de presbyt. non bapti. veniens. & c. si quis.

¶ Quæ malo inchoantur principio, non peraguntur bono exitu. C. XXV.

Anſ. l. 7. c. 17. Dist. 61. c. mirabilis. † al. ipſo

PRincipatus, quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit: etiam si moribus, atque actibus nō offendit[a]: ipsius † tamen initij sui est perniciosus exemplo[b]. Et difficile est[c], vt bono[d] peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio[e].

Item Gregorius Antiocheno episcopo, lib. 7. epist. 47. indictio 2.

¶ Non superędificatur bonum opus, vbi Christus fundamentum non est. C. XXVI.

1. Cor. 3.

CVm Paulus dicat: [Fundamentum[f] aliud nemo pōt ponere præter id, quod positum est, quod est Christus Iesus;] consequenter probatur, quia vbi Christus non est fundamentum, nullum boni operis est superædificiū.

¶ *Apud B. Gregorium sic legitur.* Prædicator autem egregius dicit [fundamētum, &c.] Quisquis ergo cū dilectione Dei, & proximi, fidei, quæ in Christo est, firmitatem tenet; eundē Iesum Christū Dei & hominis filiū apud se posuit fundamētum Sperandum ergo est, quòd vbi Christus fundamentum est, bonorum quoque operum sequatur ædificium.

Idem Syagrio, & alijs episcopis, lib. 7. epist. 110.

¶ Non potest fieri eleemosina ex pecunia simoniacè acquisita. C. XXVII.

Ordinē suscipere non potest qui baptizatus non est.

NOn est putanda.] CASVS. Ostendit Grego. in hoc c. q̄ nullus debet simoniam committere, vt postea ex pecunia velit ecclesias cōstruere, vel eleemosinas facere: tū quia scriptū est[a]. Honora Deū de tuis iustis laboribus. Tū quia dicit Salomon, Qui offert sacrificiū de substantia pauperis. &cæt. Et hæc in prima parte. In secūda parte instruit clericos ad dignitatem vt antequā accedāt ad dignitatem, vires suas metiātur, vt ad quā se sufficere credunt, cum metu accedant. Vel sic.
CASVS. In prima parte probat triplici auctoritate, q̄ de illicitè acquisitis nō est eleemosina faciēda. Prima auctoritas est illa, [Hostiæ impiorū,] &c. Secūda, [Honora Deū.] Tertia, [Qui offert sacrificiū,] &c. In secūda parte dicit, q̄ si aliqs ad honore debet accedere, prius vires suas consideret: & etiam si se sufficientem videat, cum timore accedat, aliter. nullo modo accedat.
g ¶ Ex illicitis rebus.] Hic dī q̄ de male acquisitis nō debet fieri eleemosina: quod verum est cum dominiū non est transfertum: vel si repetitio competit, vt dixi in summa. 15. quæstio. 1. sed vbi non competit repetitio, bene: vnde & meretrix potest facere eleemosinam, sed non tamen arg. ff. de cond. obtur. cau. l. idem. §. quoties. Sed quid si de pecunia simoniaca fundata est ecclesia? Scilicet Dico q̄ nō demolitur. 14. q. 6. cōperimus. & 12. au- empto p pe rū Sed quid de iure patronatus 4. illius ecclesiæ? Dic q̄ cuniā. 10. ē dat ecclesiæ cui facta est ignominia. extra de simon. de Fan. contra hoc aūt. in auth. de san. episco. §. pro omnibus. ff. de ca- id ext. de iu lum generaliter. §. illud. Item quid si ex pecunia si- re patro. de moniaca quis emit vineam; nunquid de fructu faciet iure.

4 Scilicet

Universidad de Deusto
Biblioteca

eleemosynã? Non:quia eodem iure censetur cum pecunia:cum fructus in locum pecuniæ succedant:arg extra de vsu. cum tu.in fin.ff.de leg.2.Imperator. §. vlt. & l. seq.& supra 94.distinct.cap.1.Arg contra ff. de fur. qui vas.§.penult.& vlt.

Facere amicos de mãmona iniqtatis, qd.

a ¶ Facere.] Sed oppo nit,Fac tibi amicos de mammona iniqtatis.sed fic exponit id est,de diuitijs, solicitudinibus & laboribus acquisitis: vel qbus abstulistis suas restituas 1. vel eorum parentibus: vel illis mortuis sacerdotib. offerãs: & sed hic. ibi isti omnes facti tibi amici orabunt pro te ad Dominum. licet enim dictum sit. Quę in malũ acquisiuisti,in bonũ expẽdendo tamẽ id tibi patrocinabit. Il. male acquirere ꝓpter eleemosynã, & id in bonum expẽdere.nihil aliud est quàm filium in cõspectu patris mactare. 14. qõ. §. imolãtis.aliter autẽ acquisitũ, vt amore filiorum, & in bonum expensum,id tibi patrocinabitur ad præmium. Hug.

Hic videas quod habetur 14. q 5.

b ¶ Pri⁹ vires suas.] Sumite materiã vestris q scribitis equã Virib.& versate diu quid ferrè recusent, Quid valeant humeri arg.ff.de excu.tut. paupertas. Idem dicit lex in malione. ff. ad legem Aquil.l. idẽ iuris.§.1.& l.qua action.§.2.

Horatius in arte poetica.

c ¶ Abstineat.] Hic presumit cõtra indignum prælatum statim ꝙ male fit electus:ar.cõtrario sensu,61.dist.miramur. versicu.nec putãdus est honor.

potentis Dei non placat iracundiam,sed irritat. Hic rursus scriptum est:[Honora Dominum de tuis iustis laboribus.]Quis ergo male tollit,vt quasi bene præbeat,constat sine dubio,quia Dominũ nõ honorat. Hinc quoq; per Salomonẽ dicitur:[Qui offert sacrificium de substantia pauperum,quasi victimat filium in conspectu patris.] Quantus autem dolor patris sit,perpendamus,si in eius conspectu filius victimetur. Et hinc facile cognoscimus,quantũ apud Deum dolor exasperatur,quando ei sacrificium extorta tribuitur. Nimis ergo declinandũ est, dilectissimi fratres,sub obtentu eleemosynæ,peccata simoniacæ hæreseos perpetrare. Nam aliud est propter peccata eleemosynas facere [a]:aliud propter eleemosynas peccata committere †. *& post pauca.* ¶ Quisquis ergo sacerdotium non ad elationis pompam, sed ad vtilitatẽ adipisci desiderat; prius vires suas [b] cum hoc, quod est subiturus, onere metiatur, vt si impar est, abstineat [c], & ad id cum metu etiam,cui † se sufficere existimat,accedat.

Prou.3.

Eccl 34.

† *al.perpetrare.*

† *al.qui*

α ¶ Iuuatur.] *Si hic interponatur caput, Eleemosyna.infra 14.q. 5.erit integer hic locus.*

β ¶ Committere.] *Hic apud B. Gregorium interȳciuntur. c. Hoc quoque dist. 59. & 1. Sicut neophytus. dist.* 48.

*Item Theodorico,& Theoberto† Regibus Francorũ, lib.7.epist.*114.

† *al. Theodobetto.*

¶ Pastor simoniacus nullam ouibus prębet medicinam. C. XXVIII.

FErtur simoniaca [d] † hæresis(quæ prima contra Dei ecclesiam diabolica plantatione subrepsit,& in ipso ortu [e] suo,zelo† Apostolicæ vltionis percussa,atque damnata est) in regni vestri finibus dominari: cum in sacerdotibus fides sit eligenda cum vita.Si enim vita deest, fides [f] meritum non habet,beato Iacobo attestante,qui ait:[Fides sine operibus ℨ mortua est [h].] Quæ enim opera esse valeant sacerdotis, qui honorem tanti sacramenti conuincitur obtinere per præmium. *& post pauca.* ¶ Hinc igitur nõ solum in ordinatoris,& ordinati animam lethale vulnus infligitur,verum etiam excellentiæ [i] vestræ regnum † episcoporum culpa(quorum magis intercessionibus iuuari debuerat) prægrauatur *. Si enim dignus is sacerdotio creditur,cui nõ actionis merita,sed præmiorum copia

Poly.ibidem. Anſl.1.6.c 78. Iuo p.5.c. 111.

† *al. fomitem hæreseos.* † *al.vitio.*

Iac 2.

† *al. regimen vestrorum episcoporum.*

Simonia dominatur in Francia.

d ¶ Simoniaca.] Notat Gregorius primo de negligentia regis istos Franciæ,eo ꝙ dominatur simonia in regno eorum. Secundo dicit ꝙ ipsorum prælatorum culpa in eorum regimen retorqueatur. Tertio timendum est de his qui tales apud Deum intercessores habent, qui in se pronocant iram Dei,quam placare debeat.

e ¶ Ertur ipso ortu.] Quo ad nouum testamentum: & antea.dist.3.cap.vlt.

i ¶ Verum etiam excellentiæ.] Ecce quòd crimen alicuius nocet innocenti 2. argumen.distinctio.6 1. miramur. versicu.sicut enim. argumen. ead. quæst. dominus.contra,infra ead.quæstio.4.capi.1.argum.2. quæst. 4.cap 1.contra.distin.§.2: si qui sunt presbyteri. Arg. distinct. 59. §. vltraque.arga.de consecra. distinct.1.in sancta.Arg.contra.24 q.1.non turbatur.arg.1.6. q 1. ex merito arg.49.distinct.§.1. arg. 2. quæst.7. cap. sicut 2. argumen.infra ead.quæst.multi.Et est arg.quod res in terrestrios acta,alijs nõ præiudicat. infra de pœnitentia distin.6.c.1.& de re iudi.sæpe.Ioan.hoc breuiter tenet quòd res inter alios acta,alijs nõ nocet: generaliter:nec criminis alterius alij nocet. in casibus tamen specialibus regula fallit,qui in iure expressi inueniuntur.extra de re iudicata.quamuis.& 6.q.1.§.verum.& alijs similibus casibus, vt 2.q.6.§.dissimitua.

Lo inter acta

a ¶ Suffraga.

suffragatur [a]; restat, vt nihil sibi in ecclesiasticis honoribus grauitas,nihil defendat industria; sed totum auri profanus amor obtineat.Et dum vitia remunerantur honore, in locum vltoris [b]; is, qui fortasse fuerat vlciscendus [c], adducitur:atque hinc sacerdotes non proficere, sed perire potius iudicantur. Vulnerato namq; pastore,quis curandis ouibus adhibeat medicinam? aut quomodo populum orationis clypeo tueatur, qui iaculis se hostilibus ferendum exponit? aut qualem de se fructum producturus est, cuius graui pesse radix infecta est? Maior ergo metuenda est locis illis fore clamitas, vbi tales intercessores ad locum regiminis adducuntur, qui Dei in se magis iracundiam peouocant [d], quàm per semetipsos populis placare debuerant.

Cum ergo secundum Leonem simonia non bono peragatur exitu,secundum Gregorium nullum boni operis sequatur ædificium; nec sit putanda eleemosyna,quæ ex pretio simoniæ erogatur pauperibus;vulnerato pastore medicina non adhibeatur curandis ouibus; de infecta radice fructus non producatur;maior etiam calamitas in futuro metuatur;de tã sinistro principio qs fœlix exitus sperare?

Hinc etiam Augustinus ait.

¶ Simoniacorum sacramenta effectu gratiæ carent. C. XXIX.

Gen.39.

2 Mach.1.& 4.

† *al. simoniacorum.*

SIcut eunuchus [e] fuit, qui Ioseph comparauit, ita qui gratiam mercatur, viuum semen [f] non habet siccis genitalibus. Sic quoque ignis sacrificij, qui per septuaginta annos Babylonicæ captiuitatis sub aqua ℨ vixerat, extinctus est, Antiocho [h] Iasoni vendente sacerdotium: quod significauit Spiritus sancti ignem non lucere [i] in simoniacis † sacramentis.

Quid in his similitudinibus beatus Augustinus notare uoluit; nisi quia sacramentum simoniacorum (sicut & cæterorum hæreticorum) licet sint vera quantum ad formam,inania tamen, & falsa sunt,quantum ad effectum, cum non possint in cordibus hominum gignere, uel accendere cęlestem gratiam.

Ioseph venditio.

Ignis diu occultati miraculosa inuentio.

Putifar genер Pharaonis in sacerdotio fuit exectus.

Antiochus multa facinora perpetrauit.

De igne Hieremiæ.

a ¶ Suffragatur.] Nam dicit lex: qualiter quisque meretur, non quantum dare sufficiat æstimetur C. de episcopis, & cleri. si quemquam. Sed quæritur quare scribit papa regi,cum non habeat potestatem super his. 11.q. 3.sacerdotibus? Ideo,quia participes erãt: vel quia erãt incorrigibiles,vt inf.ea.q.vlt.c.vlt.17.d. nec licuit.extra de ind.cum non ab homine.

Propria q. dicit sibimet ipsi,vel alteri ille, de quo dẽt falsi fami.

b ¶ Vltoris.]Id est,propter peccata punientis.

c ¶ Vlciscendus.] Id est,propter peccata punientis.

d ¶ Pronocant.] In se, non in illos pro quibus supplicant.& ita etiam exaudi 3 q.7 in grauibus.

e ¶ Sicut eunuchus.] Putifar qui primo habuit vxorẽ filiam Pharaonis:cũ postea fuisset ordinatus sacerdos Heliopolis, fuit exectus. Vel vt quidam dicunt, ficcauit Dominus genitalia eius, quia ad turpes vsus emerat Ioseph.

f ¶ Viuum semen.] Scilicet boni operis.

g ¶ Sub aqua.] Arg. dist. 81. c.si qui.Arg.tamen contra 28 dist.cap.vlt.& inf.ea. Dominus. Ioan.

h ¶ Antiocho.] Ille Antiochus Græcus fuit: & multum Iudæos oppræssit, & vẽdidit sacerdotium templi. Et est arg.hic quod in vete.test simonia erat ordinem emere.

i ¶ Non lucere.] Ignis missus a Hieremia in puteum: qui tamen post nunquam fuit inuentus: sed aqua pinguis lapidi supposita illum comburebat.de isto igne habes de pœnit.dist.3. inter hæc hircum. & puteus erat in valle Iosaphat:vbi Rex Persarum fecit fieri templum, & appellatum est a Hieremia nepthar, quod interpretatur purificatio.Ioan.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SED OBIICITVR. Hæc est 5. pars huius quæstionis, in qua vult probare, q̃ si catholicus malus, scilicet toleratus, conferat sacramentũ aliquod, bene valet, dummodo accipiens non sit in culpa: & idem credo de sacramentis ab hæreticis collatis in forma ecclesiæ. In tali tamẽ indiget manus impositione propter immanitatẽ hæresis. & hoc p̃bat 18. autho. Io. de Fan. a¶ Sed obijcitur.] In defensione simoniacorũ p̃bando, q̃ habent effectũ sacramẽta ab eis collata. Io.

SI iustus.] CASVS. Hic ostẽditur, q̃ si sacerdos iustus fuerit, est bonus b minister sacramentorũ, & nõ actor: quod p̃batur exẽplo Pauli. si verò malus est, sua malitia sacramentis non obest; q̃a sicut aqua sterilis non est, quãuis per canalẽ sterilẽ fluat, ita virtus spiritalis etsi per immundos transeat: tamen ab illuminandis excipitur. Et no. quòd ab isto supradicto capitulo vsq; ad c. etiam corde: probatur q̃ vera sunt sacramenta malorum sacerdotum: & vere ab eis cõferuntur, dummodo in forma ecclesiæ conferantur.

b¶ Si iustus.] Ab isto c. vsque ad illud, etiã corde, ostendit magister, q̃ sacramenta hæreticorum vera sũt, & vere ab eis cõferuntur, si in forma ecclesiæ conferatur: non tamẽ quo ad virtutem: cũ distinctione tamen: quia sacramẽta necessitatis nisi in necessitate quis sumat ab hæretico, vel etiam si ignoranter sumat & virtutẽ, & veritatem quidem accipit sacramẽti. Si vero non necessitate, vel scienter accipit: veritatẽ quidem accipit sacramenti, non virtutem. si tamen ficte accipit, & postea agat pœnitentiam, habebit vtrumque. de consecratio. distin. 4. tunc valere, & §. sed nos. tandum 2. infra eadem. In sacramento verò dignitatis, vt in ordine, distinguẽ secundum illam distinctionem 11. q. 1. ordinationes, & in summa ibi posita. In sacramento Eucharistiæ dicimus quòd de manu hæretici sumendum non est. 24. quæst. 1. cap. vlt. & 32. distin. §. verum. si tamen accipiatur, verum est corpus, si in forma ecclesiæ est consectum: licet quidam dicunt, quòd ipsi non conficiunt. 24. q. 1. schisma.

ADDITIO. Arg. de consecrat. dist. 2. quid sit. Arch.

c ¶ Plantaui.] Prædicando.

d ¶ Rigauit.] Baptizando.

e ¶ Transit.] Infra eadem, sic populus: contra. Sol. hoc de sacramentis necessitatis, quæ semper habent effectũ nisi culpa suscipientis impediat, & ibi de sacramentis dignitatis, vel hic de fictæ ordinatis: ibi de his quos ecclesia tolerat. Vel dic q̃ sunt polluta quantum ad illos, vt 49. dist. cap. vlt. 15. q. vlt. cap. fi.

Sacramenta sunt duplicia.

Hæreticorũ sacramenta sunt vera.

1 De hoc legi. & no. inf. eo. §. sed no tandum est. Arch.

2 Ad idẽ de pœ. dist. 3. §. illud autem Greg. in E.

5 ¶ *Sed obijcitur*[a] *illud Augustini contra hæreticos tractatu 5. Super Euangelium Ioannis.*

¶ Siue bonus, siue malus, sit minister, per vtrumque effectus gratiæ confertur. XXX.

SI iustus[b] fuerit minister, computo eum cũ Paulo, qui gloriam suam non quærit, dicens: [Ego plantaui[c], Apollo rigauit[d], Deus autem incrementum dedit.] Qui vero fuerit superbus minister, cum diabolo computatur: sed non cõtaminatur donum Christi, quia per illum * purus fluuius transit, & venit ad fertilem terram. Scio quia lapis ex aqua fructum ferre non potest: & si per lapideos canales transit[e] aqua ad areolas, in canali lapideo nihil generatur; sed tamen hortus plurimum fructum affert. Spiritalis enim virtus sacramenti, vt lux pura ab illuminandis excipitur; sed per immundos transiens non coinquinatur.

¶ *Ab initio huius capitis vsq; ad ver.* donũ Christi. *Algerus lib. 3. c. 5. citat ex beato Augustino, cuius tamen propria verba habentur infra de consec. dist. 4. c. aliud. §. si fuerit.*

* ¶ Quia per illum.] *Apud B. Augustinum tractatu 5. legitur,* Quod per illum fluit, purũ est; quod per illum transit liquidum, venit ad fertilem terram: puta, quia ipse lapideus est; quia ex aqua fructum ferre non potest: per lapideum canalem transit aqua ad areolas, in canali lapideo nihil generans; sed tamen hortis plurimum fructum affert. Spiritalis enim virtus sacramenti ita est, vt lux: & ab illuminandis pura excipitur: & si per immundum transeat, non inquinatur.

inf. de cons. d. 4. cap. aliud. Algerus l. 3. c. 5. 1. Cor. 3.

Idem ad Vincentium Donatistam, epist. 48.

¶ De eodem. C. XXXI.

EX Catholica[f] ecclesia sunt omnia § Dominica sacramenta. quæ sic habetis, & datis, quemadmodum habebantur[h] & dabantur etiam prius quàm inde exiretis.

Algerus l. 3. c. 5. Deusdedit in tracta. de simoniacis. Poly. l. 3. tit. 10. Algerus l. 3. c. 2. Iuo p. 1. c. 117.

Idem de baptismo contra Donatistas, lib. 5. c. 19.

¶ De eodem. C. XXXII.

SIc† autem Deus[i] adest sacramentis, & verbis suis[k], † *al. Si*

EX Catholica.] CASVS. Dicit Aug quòd à Catholica ecclesia vera sumpserunt hæretici sacramenta, qui sic habent & conferunt sicut habebant ante q̃ de ecclesia exirent. Sequentia tria c. plana sunt, & per se patent.

f ¶ Ex catholica.] In hoc, & in duobus cap. sequentibus, dicitur, q̃ vera sunt sacramenta hæreticorum, quæ in forma ecclesiæ celebrantur.

g ¶ Omnia.] Id est, omnium sacramentorum veritas, & forma.

h ¶ Habebantur.] Arg. contra inf. c. extra catholicã. sed ibi expone, id est, extra formam catholicæ ecclesiæ.

i SIc autem Deus.] Deus dicitur adesse talib. sacramentis, vt veritas subsistat, & vt virtus præstetur ei, qui accipit ignoranter. supra. si iustus.

k ¶ Et verbis suis.] Et ita verba necessaria sunt: argu. infra ea. detrahe.

Verba in sacramentis sunt necessaria.

a SAcramenta.] ¶ Nõ mutastis.] Id est, non extra formam ecclesiæ traditistis.

b ¶ Iniuriam.] Arg. propter alterum non debet alteri iniuria fieri, de consec. distin. 4. ostenditur. ff. de reg. iur. non debet. Ioan. Sicut

† *al. &* per qusolibet administrentur, & sacramenta Dei vbique recta sunt: sicut † mali homines, & quibus nihil prosunt, vbique peruersi sunt.

Idem lib. 4. de bapt. contra Donatistas, c. 12.

¶ De eodem. C. XXXIII.

al. patre diabolo. Alegrus ibidẽ. Deusdedit in tract. de simoniacis. Ant. l. 9. c. 48. Poly. ibidem.

NEc foris ergo, sicut nec intus quisquam, qui ex patre diaboli est, potest vel in se, vel in quoquam maculare sacramentum, quod Christi est.

Idem ad Emeritum, epist. 164.

¶ Sacramenta quæ non mutantur, catholicis, & hæreticis communia probantur. C. XXXIIII.

Alger. l. 3. c. 9. Poly. l. 7. tit. 10.

SAcramenta, quæ non mutastis[a], sicut habetis, approbãtur à nobis: fortè cum vestram prauitatem corrigere volumus, illis mysterijs Christi, quæ in vestra prauitate deprauata non sunt, sacrilegam faciamus iniuriam[b]. Neq; enim & Saul deprauauerat vnctionem, quam acceperat, cui vnctioni tantum honorem rex Dauid prius Dei seruus exhibuit.

1. Reg. 24 & 26.

Idem ad Donatistas.

¶ De eodem. C. XXXV.

SIcut ficti[c] veraciter, non fictè recipiunt, nec eorum baptisma reprobatur; sic & illa, quæ schismatici, vel hæretici, si non aliter habent, nec aliter agunt quàm vera ecclesia cum ad nos veniunt, non emendamus[d], sed potius approbamus.

¶ Verba ipsa prioris partis huius capitis vsque ad ver. reprobatur, *non sunt inuenta apud B. Augustinum: sed habetur sententia lib. 1. de baptismo contra Donatistas, c. 12. Reliqua autem huius capitis pars est in eodem lib. c. 13*

Idem contra litteras Petiliani, lib. 3. c. 9.

fi. dist. 32. c. præter hoc. §. verũ principia. Iuo p. 10. c. 75.

¶ Non fugiantur sacramenta Dei à quocunque ministretur. C. XXXVI.

NEq; in homine bono aliquis Dei sacramenta fugiat neque in homine malo[e].

¶ *Libro tertio contra litteras Petiliani, vnde videtur sumptum esse hoc caput, sic legitur:* Nemo glorietur nec in homine bono: nemo bona Dei fugiat nec in homine malo. *Hoc autem caput significatur supra dist. 32. c. præter §. verum principia.*

Idem de baptismo contra Donatistas, lib. 6. c. 44.

¶ Hominum malitia sacramenta non profanat. C. XXXVII.

Matth. 10.

NOnne[f] Sodomitæ ethnici erant, id est, gentiles? Peiores § ergo erãt Iudæi; quibus Dominus dicit: [Tole

a ¶ Nõ mutastis.] CASVS. Dicitur hic q̃ sicut si quis adultus fictè vel sine cõtritione accedit ad baptismum, veruntamen recipit sacramentum: sic & vera] sunt sacramenta: quæ schismatici & hæretici in forma ecclesiæ conferunt. Sequens. cap. patet.

c ¶ Ficti.] Sed nunquid dandum est baptisma ei, qui fictè accedit? dic quod * sic, sed post compellendus est fidem obseruare: arg. 45. dist. de Iudæis. Vtrum autem baptizetur ignorãs vel inuitus, vel dormiens, habes ext. de bapti. & eius effectu cap. maiores. 5. item quæritur.

* *Vide S. Tho. 3. p. q. 68. art. 3. in cor. & ar. 4. ad 2. & 3. & ar. 8. & q 69. artic. 9. & 10.*

d ¶ Nõ emendamus.] Infra de consec. dist. 4. ostenditur. &c. solet quæri. infra ea si quis inquit. Sed cõtra. ff. eod. q. sicut vrget. Sed hic de fictione accipientis quæ nõ impedit: ibi de fictione dantis, quæ impedit: vel quando, non in forma ecclesiæ. 32. distin. 9. verum.

e NEque in homine malo.] Id est, tolerato 1. vel in necessitate: & sic nõ est contra supra dist. 32. nullus. &c. præter hoc. H.

1 Ad hoc inf. c. quã multi. vbi de hoc in gl. ex his Archid.

f NOnne.] CASVS. Hic ostendit quod apud malos erant sacramenta. Nam peiores Sodomitis erãt Iudæi: & tamen Dominus eorum sacramenta vera esse probauit, dum ad ea celebranda leprosos quos mũdauerat misit: & dũ eius angelus Zachariæ in templo ministranti astitit: & eum exaudit um denũcia uit. nec etiam gentilũ verba reprobant sancti patres, vbi verum dixerunt.

Iudæi peiores fuerunt Sodomitis.

f ¶ Nonne.] Vult p̃bare Au. in hoc c. q̃ apud hæreticos sunt vera sacramenta: q̃a erant apud Iudæos, qui peiores erant Sodomitis. item & alia ratione: quia si gẽtiles aliquid boni habuerũt: hoc sancti viri nũ reprobauerũt. Quod autẽ apud Iudæos essent vera sacramẽta, probat exẽplo Domini & Zachariæ. Zacharias tamẽ bonus fuit: vade ratione personæ nulla est p̃batio: sed iste eodem modo sacrificabat, quo & alij Iudæi.

Iudæorum Sacramenta fuerunt vera.

g ¶ Peiores.] Inf. 24. q. 1. non afferamus: quia illi rãtum naturalem legem trãsgressi sunt, Iudæi etiam scripta:

Universidad de Deusto
Biblioteca

illi prædicatores non habuerunt: illi etiam Iesum Christum: apud illos nulla miracula facta sunt 1. apud istos multa facta sunt: & præterea isti Christū crucifixerant de quo dist. 1. periculosè.

a ¶ Iusta.] Id est, minus mala, arg. 8. q. 1. vereor. vnde dic, iustificastis, comparatione melioris vitæ, non potestate iudicij.

b ¶ Talia.] Id est, tale sacrificium est qualis sacrificans. inf. eo. Dominus declarauit. ver. item nos dicimus.

ADDITIO. Quasi dicat non, infra ea. Dominus. Hug.

c ¶ Quæ.] Scilicet sacramenta, vt circuncisionē, quando cū hostijs in templo fuit præsentatus. de cōsecra. dist. 4. propriè. in fine.

d ¶ Et ea Zachariæ.] Ecce per bonos olim dicit sacrificium fuisse apud Iudæos.

e ¶ Angelus.] Historia. Narratur in nouo testamēto, quòd fuit in diebus Herodis sacerdos nomine Zachariæ, & eius vxor nomine Elizabeth. Dauid autem vel ens ampliare cultū Dñi, xxiiij. instituit summos sacerdotes, quorū tū vn⁹ maior erat qui princeps sacerdotum dicebat, quorū de numero vnus fuit Zacharias, q cū in die propitiationis incēsum poneret: prædixit ei angelus filiū nasciturū de vxore sua qui vsque ad diē partus obmutuit, q̄a credere noluit.

f ¶ Et rectum.] Arg. propter personæ detestationē nō reprobari dicta illius. sup. 37. dist. si quid veri. & c. turbat. & infra 23. q. 4. qd ergo inf. ea q. 1. Dñus declarauit. su. 19. d. fm. 1. q. 2. si it area. cōtra. 9. dist. si ad sacras. contra. dist. 16. canones. Dic vt in decret. si. ad sacras. Vel dic & vtile vitiatur per inutile: cum alteri sit præiudicium. 16. d. c. 1.

Personę detestatio an faciat illius dicta reprobari.

M Vltæ autē operationes ſ. sunt ſpiritus ſancti', quas Apostolus, cum quodam loco[h], quantum sufficere arbitratus est, commemorasset, ita concluſit: [Omnia autem hęc operatur vnus atque idem spiritus, diuidens singulis prout vult.] Cum ergo aliud sit sacramentum, quod habere etiam Simon magus potuit: aliud prophetia†, quæ in malis hominibus etiam fieri solet, vt, in Saul[i]; aliud operatio eiusdem spiritus; quam nisi boni[k] habere nō possunt, sicut est finis præcepti charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta; quod libet hæretici, & schismatici accipiant, charitas quæ coperit multitudinem peccatorum, proprium donum est catholicæ vnitatis & pacis nec est in omnibus, quia nec eius sunt omnes.

Poly. l. 3. tit. 10. Anſ. l. 9. c. 29.

1. Cor. 12. Act. 8.

† al. operatio spūs, q̄ in m. h. e. f. ſ. sicut Saul habuit & phetiā aliud, &c. orig.

Idem eodem libro, c. 18.

¶ Licet sacramenta mali ministrent, remissionem peccatorum non præstant. C. XXXIX.

1. Tim 1. 1. Pet. 4.

Polyc. ibidem. Anſ. l. 9. c. 31.

R Emissionem † peccatorum

† Remiſſam] orig.

K ¶ Boni.] ſ. per gratiam inhabitantem. inf. 24. q. 3. de illis. qui. & ca. cau. q. 1. vbi sana. H. Ioan. de Fan.

R Emissionem.] CASVS. Dī hic q̄ cū aliquis baptizatur a quocunq; sine malo remissionē peccatorū: quam consequitur per baptismū, non dat ei malus, sed meritum ecclesiæ. Nam bonis tantum dictum est; Cuicunque remiseritis peccata, &c. Illa sola columba potest habere, & ideo ligat & soluit. & solus ille soluitur q̄ cum columba, id est ecclesia habet pacē. Vel sic, dictū est supra quasdā operationes spiritus sancti esse in malis, vt baptismū, quasdā vero nō esse in malis, vt remissiones peccatorū, quæ dant ad preces bonorū ecclesiæ, qui cum

qui cum columba. i. ecclesia habēt pacem: non em̄ malis, sed bonis dictū est. Quorū remiseritis peccata, &c.

a ¶ Auari.] Id est, idololatræ, id est, quilibet malus. 28. q. 1. idololatria.

b ¶ Auari non dant.] Id est, indigni sunt dare. inf. de cō fecr.

auari[a] non dant: quæ per orationes [b] sanctorum, id est per columbæ gemitus datur quicunque baptizet, si ad eius pacem illi pertinent, quibus datur. Non enim raptoribus & fœneratoribus diceret Dominus: [Si cui dimiseritis peccata, remittuntur illi; si cui tenueritis, tenebuntur.] Foris [c] quidem nec ligari aliquid potest, nec solui, vbi non sit qui aut ligare possit, aut soluere: sed soluitur, qui cum columba non habet pacem, siue apertè [d] foris sit, siue intus esse videatur.

Io. 2.

Si ergo sacramenta [c] in modum lucis ab immundis coinquinari non possunt, si in modū puri fluuij per lapideos canales ad fertiles areolas perueniunt; patet q̄ simoniaci sacramentum vnctionis sibi quidā inutiliter, & perniciosè habent; aliis autē vtiliter, & salubriter eādem vnctionē administrant. Sicut ergo sunt vera sacramenta heretico rū quantum ad formam; ita sunt vera, & nō inania[e] quantum ad effectum.

6 Sed notandum & est, quòd sacramentorū alia sunt necessitatis[h], alia dignitatis. Quia enim necessitas nō habet legem, sed ipsa sibi facit legē; illa sacramēta quę saluti sunt necessaria, quia iterari nō possunt, cum sint vera; auferri, uel amitti non debent; sed cum pœnitentia rata esse permittuntur. Illa[i] vero sacramenta, quę sunt dignitatis, nisi dignè fuerint administrata, ita vt digni dignè à dignis promouebantur, dignitatis esse desinunt: non vt minuatur veritas sacramenti, sed vt esset officium administrandi, vel loco, vel tempore, vel promotione.

Loco, vt ait Leo ad Rusticum Narbonensem episcopum epist. 90. al. 92. c. 1.

SI q clerici ab istis pseudoepiscopis[k] in eis ecclesijs or

¶ De his, qui à pseudoepiscopis ordinantur. C. XL.

Iuo p. 5. c. 65.

Iuliorū pr. ces facilius exaudiuntur. De pœn. dist. 1. multiplex.

fecr. dist. 4. quomodo. Vel intellige de præcisis, quia nō dant in veritate nisi sacramētum in necessitate, & eius etiam virtutem.

b ¶ Quæ per orationes.] Quia facilius pœnibus iustorū, qui sunt in ecclesia, obtinetur remissio 1. vt inf. 21. qō. 4. obtineri. Vel quia per vinculū charitatis ecclesię diminuntur peccata inf. de confe. d. 4. ecclesiæ charitas.

c ¶ Foris.] Sic intelligas cap. de toleratis, die foris, i. extra ecclesiam, quę complectitur tantum grana: sed si de præcisis, die, foris, id est, extra ecclesiam militantem quæ complectitur grana cum paleis. 7. q. 1. §. cum vero.

d ¶ Aperte.] Cum sit Christianus ecclesiam impugnās manifestè siue perturbans ecclesiam occultè. 32. q. 4. recurat. ver. si.

SI ERGO. CASVS. Infert. G. 3. ex supradicto. c. si iustus fuerit quòd simoniacorum sacramenta alijs vtilia sunt, & si isti s non prosint, frustra litudine aquæ currētis per canales, & lucis quæ immundis non coinquinantur. Sed obijcit de sacramentis hæreticorum, quæ vera sunt quantum ad formam, & quo ad effectum, sed solui dicens, quòd sacramēta necessitatis cū effectu cōferunt, sed sacramenta dignitatis, quo ad formam tantū quæ carent officio diuersis ex causis.

e ¶ Sacramēta.] Respicit illud ca. si iustus fuerit, sup. eo.

f ¶ Et non inania.] Verum est hoc in sacramento necessitatis, 24. q. 1. si quem fortè.

SED NOTANDVM. Hæc est 6. pars quæst. in qua facit differentiā inter sacramenta necessaria & volūtaria. Necessaria enim sacramēta sine quibus nemo saluatur (vt est baptismus) possunt recipi à quocunque. Sed sacramenta voluntaria (vt sunt ordines,) nisi rite dentur, data non sunt: cessant vel loco, vel ordine, vel promotione: de quibus multa ponit exempla, quæ probat per 6. c. Ioan. de Fant.

Sacramēta male accepta non duplici caret effectu.

Sacramenta necessitatis sūt quinque.

2 Extra de pœ. & remiſſio. qđ in te. No. q̄ illud sacrm non est necessitatis. Sed contra extra de trāſl. veniens vbi de hoc conclusioni. sacramentum enim male Acchidiac. acceptum, duplici Sacramēta caret effectu, aut q̄a dignitatis. in eo ſpōnito nō pci- * Vide B. pit gratia sed argui Tho. 4. dist. tur malitia recipien- 17. q. 3. ar. tis: & hoc omnibus 4. q. 1. & 2. sacramētis est com- & dist. 20. mune: vel quia nega- q. 1. ar. 1. q. tur executio, qđ spe- 2. per tot. ciale est in sacramē- p̄cipuè ad tis dignitatis. 3 arg.

h ¶ Necessitatis.] Necessitatis quinq; sūt sacramēta, baptismus confirmatio, pœnitētia, vltima vnctio, corpus Christi 2. In baptismo tū hoc est speciale, q̄ in summa necessitate accipi ōtā quocunq; 32. p. §. verū ver. finē & idē* circa pœnitētiāmā cōfiteri possunt cuicūq; in necessitate, de pœ. d. 1. quem pœnitet. Circa alia sacramenta necessitatis, vel circa ista duo, cum nō instat necessitas, hoc est attendendum, q̄ cum peccat quis accipiendo, acta pœnitentia rata intelliguntur quo ad effectum. In sacramentis vero dignitatis hoc est de iure, q̄ nō habeant executionem cum pœniteant accipientes, nisi cum eis dispensetur. Et sacramenta dignitatis sunt ordines: & ideo dī in plurali, quia sunt plures species ordinis. 21. dist. cleros. Et dicuntur dignitatis, quia a dignioribus, id est, episcopis conferuntur: vel quia non nisi digni assumendi sunt. Videtur* etiam q̄ baptismus non sit necessitatis sacramentū. arg. ff. de consec. dist 4. c. baptismi vicē. 3 ¶ Illa.] Hic assignat vnam differentiam inter baptismum & alia sacramenta: aliam ponit infra in se. §. ecce si clericus: aliam in illo §. ecce cum honoris.

Nō est ē per necessarius baptismus flumis nisi nam eius vicē interdū supplet baptismus sanguinis & flaminis. B. Tho. 3. p. q. 68. ar. 2.

SI qui clerici.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̄ si quis cōsensu ab epō qui male fuerit electus, toleratus fuerit promotus: dispensatiuè poterit ministrare in ecclesia, a. i quàm fuerit ordinatus, sed non in alia. Seq. §. planus, & omnia vsque ad §. ecce.

K ¶ Si qui clerici à pseudo episcopis.] Id est non canonice

nicè electis, toleratis tamen. sic 62.d.c.1. arg.contra 12. q.2.alienationes. Ibi ius commune: hic misericordia.

a ¶Ecclesijs.] inf.ea.q.5.c.1.contra.Sol.ibi pp scandalū in ecclesia, quam per manifestam adeptus est simoniam, nō p̄mittitur ministrare. hic ecōtra, s.propter scandalum, cum occultum sit delictum in ecclesia, cui intitulatus est, & non in alia suscipit, vel hoc cum emit illum ordinem, illud cū dignitatem, vel beneficiū. infra ea. erga.

b QVod p̄ necessitate tēporis, &c.] Cessante necessitate, & dispensatio cessare debet.

c ¶Quod.] Id est, qa dispēsatio vrget, vel qđ est accusatiui casus, id est, qđ necessitas vrgebat, i deest, inducebat. Arg contra inf. 19. q.2. duæ, ibi pp criminosos. B. Sol. ibi de causa impulsiua, hic de fin. ff. de postu l.1.

d SI quis.] Hoc capitulum non loquitur de mero iure.

e ¶ Promotionis.] ꝛ. 34.d. præcipimus. C. depositi. de hoc enim gratificare debet, vt ibi.

f ¶ Inuenitur.] Nisi i casib. notatis 9.q.1. in summa 1.

1 Illos casus ponit etiam Hug.

ECCE. CASVS. Hic ostendit Gratianus aliud esse i sacramēto ordinis, vel dignitatis, qđ non confertur cū effectu ab hæreticis, aliud in sacramento necessitatis, qđ cū effectu cōfertur etiā ab hæretico, vt baptismus, pœnitentia, & Eucharistia: quia sacramētū ordinis nō solū propter culpam interdicitur, sed etiam propter irregularitatē, vnde sacramenta necessitatis pōt cōferre qui istud solum conferre non potest.

g ¶ Ecce.] Ostendit magister i hoc §. differetiam inter sacramenta dignitatis, & alia, & causam differentiæ.

h ¶Infamia.] Quæ etiam sine culpa cōtrahitur. 6. quæst. 1. §. verum.

dinati sunt, quæ ad proprios episcopos pertinebant, & ordinatio eorum cum consensu, & iudicio præsidentium facta est, potest rata haberi, ita vt in ipsis ecclesijs [a] perseuerent: Aliter autem vana est habenda ordinatio, quæ nec loco fundata est, nec auctoritate munita.

¶ *Caput hoc emendatum est, ac locupletatum ex ipsa epistola, & refertur supra dist. 62. c. 1. §. si qui.*

Ecce aliquis à pseudoepiscopis ordinatus, si locum suæ ordinationis mutauerit, vana est; & sine administratione erit talis ordinatio.

Tempore, vt ait Innocentius epist. 22. c. 5. de ordinatis à Bonoso.

¶ Quæ pro necessitate conceduntur, eadem cessante cessabunt. C. XLI.

QVod pro necessitate temporis [b] statutum est, cessante necessitate debet vtique cessare pariter quod [c] vrgebat †: quia alius est ordo legitimus, alia vsurpatio, quam ∝ ad præsens fieri tempus impellit.

Iuo in prologo fo. 3. Pan. c. 19. in p. logo. inf. ea. q. 7. c. qđ pro remedio.

† Concor. princ. C. de ca. tollend. & 9. q. 1. ordinationes.

∝ ¶ Quam ad præsens.] *Hæc sunt addita ex Innocentio, cuius verba in hoc capite in summam redacta, infra autem q. 7. cap. quod pro remedio plenius referuntur.*

Ergo aliquis alio tempore ab eo, qui Bonoso similis sit, ordinatus cessabit ab administratione, quæ pro necessitate illius temporis fuit permissa.

Item promotione, vt ait Leo epistola 3. ad Iulianum † Aquilegiensem.

† al. Ianuarium

¶ Qui ab hæreticis redeunt, sine spe promotionis in suis ordinibus recipi possunt. C. XLII.

SI quis [d] hæreticæ communionis contagione se maculauerit β, hoc in magno habeat beneficio, si adepta sibi omni spe promotionis [e], in quo inuenitur [f] ordine, permaneat.

inf. ea. c. omnis, & q. 7. cap. saluberrimum.

β ¶Maculauerit.] *Hic apud B. Leonem cum alia verba sunt interiecta, tum cap. saluberrimum, infra q. 7. caput enim hoc est quasi summa quædam, quemadmodum; & c. omnis, infra eadem, tametsi illud paulo plenius sit.*

Ecce & si clericus, vel ordinatione, vel quolibet sacramento hereticis communicat, cessans à promotione vix in suo ordine perseuerat. Non est enim de sacramento hoc, vt de cæteris. Cætera enim vel ad culpas adhibēdas dantur, vt baptismus, & pœnitentia: vel pro culpis non in æternum, sed ad horam negantur, vt Eucharistia, quæ in articulo mortis pœnitenti etiam de nefarijs peccatis conceditur; Hoc solum non solum pro culpa, sed etiam pro infamia [h] interdicitur †, & pro imminuta munditiæ [i] suæ, vel extrinsecæ, vel intrinsecæ perfectionis prærogatiua: vt bigamis, vel viduæ maritis, vel illiteratis, vel corporis qualibet parte vitiatis denegatur, quibus tamen baptismus, vel Eucharistia non negatur. Potest etiam talis cætera sacramenta administrare; qui istud solum [k] non valet conferre.

† al. interdum etiam pro

si

i ¶ Munditiæ.] Vt in illo qui contrahit cum ancilla. 34. dist. si quis viduam.

K ¶Istud solum.] Scilicet ordinem.

SI qui epi.] CASVS. Dē in hoc c. & si qs ordinauerit indignū, & si depositionē euadat, de cætero nō ordinabit, nec itererit illi ordinationi, quā cōtulit indigno.

a ¶Talem.] Extra de temp. ord literas.

b ¶Qualem.] Extra de præben.

c ¶Aliquo

Vnde Leo ait ad episcopos Africæ, epist. 85. al. 87. c. 2.

¶ De episcopis, qui talem consecrant, qualem consecrare non licet. C. XLIII.

25. q. 2. c. si qui episcopi. Anſ l. 6. c. 74. Iuo p. 5. c. 107. ‡nec ei sacramento] orig.

SI qui episcopi talem [a] cōsecrauerint sacerdotem, qualem [b] non licebat; etiam si aliquo modo [c] damnum proprij honoris euaserint, ordinationis [d] tamen ius vlterius non habebunt [e]: nec illi [f] vnquam ℊ sacramento intererunt; quod neglecto diuino iudicio, immerito præstiterunt.

Ecce [h] cum honoris periculum euadant, vt cætera sacramenta sacerdotaliter administrare permittantur, ab hoc solo non modo pro hæresi, vel pro qualibet maiori culpa, sed etiam pro negligentia remouentur. In quibus solicite notandum est, quod sacramentum sacerdotalis promotionis præcæteris omnibus magis accurate, & digne dandum, vel accipiendum est; quia nisi ita collatum fuerit, eo desinet esse ratum, quo non fuerit rite perfectum. Cætera enim sacramenta vnicuique propter se dantur, & vnicuique talia fiunt, quali corde, vel conscientia accipiuntur. Istud solum non propter se solum, sed propter alios datur: & ideo necesse est, vt vero corde, mundaque conscientia, quantum ad se, sumatur; quantum ad alios vere, non solum sine omni culpa, sed etiam sine omni infamia propter scandalum fratrum: ad quorum vtilitatem, non solum vt præsint, sed etiam vt prosint, sacerdotium datur.

Vnde Hieronymus ad cap. 3. Micheæ.

¶ Simoniaci rei sunt infidelitatis eorum, qui à se scandalizantur. C. XLIIII.

HI, quoscunque [i] de asseclis suis ordinant clericos, & vitam eorum in scandalum [k] populis exponētes, rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur.

Reuera enim qui ad hoc eliguntur, vt cæteris præsint, sicut præordinantur dignitate, sic præeminere debent sanctitate. Alioquin, cur cæteris præferuntur, qui nulla meritorum gratia à cæteris assumuntur? Hinc etiam Symmachus Laurentio Mediolanensi episcopo post sextam synodum Romanam.

Ordinantiū indignos punitio.

aliter non posset eā repellere ab ordine suscipiendo. extra de temp. ord ex tenore. Vel dic, ℊ varia sunt pœnæ, hodie mitius agitur, vt extra de p̄ben. graue.

e ¶Non habebunt.] scilicet cum aliquis punitur in eo in quo deliquit.

f ¶Illi.] Baz. dicit, ℊ illum eundem ordinem non potest conferre, sed minorem vel maiorem bene. arg. ext. de temp. or. literas. quia hæc pœna est, & ideo nō debet amplius extēdi, quam inueniatur delictum. H. contradicit quòd hæc actio, illi facit simplicem relationem.

Pœna infligetur ſm delictum.

g ¶Vnquam.] Argu. in eo puniēdum esse aliquem in quo deliquit. 12. q. 2. de viro. &c. qui & humanis inf. ea. q. 5. c. 1. sup. d. 81. valet 17. q. 4. frater. & 7. q. 1. si quis de ordine. & 31. q. 2. admonere. inf. 27. q. 2. qui dormierit.

In quo quis deliquit, in eo puniri debet.

ECCE. CASVS. In hoc §. ostēdit G. quare sacramentum ordinis magis discrete conferendum est, ℊ cætera sacramenta? quia alia pro accipiente tantum; istud vero pro alijs confertur, vnde debet conferri non solum sine omni culpa, sed etiā sine omni infamia.

h ¶Ecce.] Adhuc p̄seuerat assignādo differentiam, & causam differentiæ.

HI, quoscunque.] CASVS. Dicit in hoc cap. ℊ episcopi, qui seruientes, vel seruos suos indignos ordinant, rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur propter hoc. Quæ sequuntur plana sunt vsque ad c. dedit. Sed scias, ℊ ille, Pater. respicit supradicta. c. scilicet si iustus fuerit. & c. ex catholica.

2 Assecla dicitur assecutor, ab assequendo, to ℊ sequatur aliquem lucri causa ſm Papi.

3 Concord. text. in l. si quis ad se. cū ibi not. C. ad legem Iuliā de vi publi.

i ¶Quoscunque.] Id est, aliquos indignos, quod colligo ex illo verbo, assectis, ab assequor 2 assequeris, vnde & assecla seruus: aliter si essent digni, plus eis tenerentur. a. g. 12. q. 2. hæc huius. 86. dist. noa satis.

K ¶In scandalum.] Qui ergo occasionem damni dat, damnum, &c. extra de iniur. & dam. fi egressus 3. infra ead. placuit 2. argumen. contra 23. quæst. 5. de occidendis, §. 1. Dic, prima intelligitur de causa proxima, & cum cul-

Prælati in malis excedunt.

a Et sic videtur intelligere Gra. dist. 5. 1.

c ¶Aliquo modo.] Dispensatiue. scum punitur aliquis in eo, in quo deliquit In increpatione, vt 43. distin. cum beatus. Item in scientiæ recognitione. 16. q. 1. reuertimi ai. in fi. Item in potestate ligandi, vel soluendi. 24. q. 3. de illicita. Item in priuilegijs, 12. q. 3. priuilegium. Item in ordinis collatione, vt in c. præsenti, si qui episcopi. Item in honoris ablatione, vt dixi 99 dist. nullus. Item in armorum retentione, vt 1. b. 7. c. 1. H.

d ¶Ordinationis.] sup. dist. 50. ex pœnitentib. cōtra. sup. dist. 36. qui ecclesiasticis. contra. sup. 55. d. nullus. sup. d. 51. c. 1. in § 1. Solu. ibi de his, qui ex pertinacia contra canones ordinant tales. hic de illis qui ex sola negligētia hoc faciunt, intelligitur 1. arg 2. q. 1. in primis. nec

eum culpa: contraria de causa remota, & fine culpa, ff. de ser.cor.l.Neratius.

a V Illiſſimus.] Supra diſt.25 §.nunc autem.

b ¶ Niſi præcellat.] Id eſt, niſi habeat illam diſcretionem quæ in prælato exigitur, etſi non eminentem.

Scientia prælati ſit ſaltem ſufficiens.

tamen ſufficientem, extra de elec. cũ nobis olim. Inſufficit eñ quod ſit bonus. 1.65. diſtinct. ca. vlt. Quid ergo ſi oẽs ſint valde periti? non ideo erit iſte viliſſimus, quia non eſt vt Salomon. de hoc octaua q. prima, licet.

¶ Sicut honore, ita & ſcientia quiſque præcellere debet. C. XLV.

† *Viliſſimus comparãdus* 1 orig. ſup.c.ex catholica.& c.iuſtus.

VIliſſimus † [a] computandis eſt, niſi præcellat [b] ſcientia, & ſanctitate, qui eſt honore præſtantior.

1 Granitas, & induſtria in prælato requiritur. ſup.ea.c.fertur. verſ. ſi enim, &c.

7 *Patet ergo*[c] *illud Auguſtini (ſacramẽta videlicet Chriſti per hæreticos miniſtrata ſuo non carere effectu) non de omnibus intelligi generaliter, ſed de ſacramẽto baptiſmi.*

Vnde idem Auguſtinus ait tract.5.in Ioannem.

¶ Baptiſmus ſiue per bonum, ſiue per malum miniſtretur, reiterari non debet. Cap. XLVI.

DEdit [d] baptiſmum Iudas, & non baptizatum eſt poſt Iudam: dedit [e] Ioannes [f], & baptizatũ eſt [g] poſt Ioãnem; quia qui datus eſt à Iuda, baptiſmus Chriſti erat [h]; qui autem à Ioanne datus eſt, Ioannis erat. Non Iudam Ioanni, ſed baptiſmum Chriſti, etiam per Iudæ manus datum, baptiſmo Ioannis etiam per manus Ioannis dato recte præponimus. *& paulo poſt.* ¶ Quos baptizauit Ioannes, Ioannes baptizauit: quos autem baptizauit Iudas, Chriſtus baptizauit. Sic ergo quos baptizauit ebrius [α], quos baptizauit homicida, quos baptizauit adulter, ſi baptiſma Chriſti erat, Chriſtus baptizauit. *Item paucis interiectis.* ¶ Quod ſacramentum tam ſanctum eſt, vt nec homicida miniſtrante polluatur.

Alg.l.3.c.10.

Baptizati a Ioanne an debuerunt rebaptizari baptiſmo Chriſti.

a ¶ Dedit.] Quia baptiſmus collatus à Ioanne erat qꝺdam ſacramẽtale, quo abluebatur corpus exterius tm. de conſ.diſt.4.baptiſmus. & valebat ad affuefactionẽ.

e ¶ Dedit.] In nomine Chriſti, vel in nomine patris, & filij, & Spiritus ſancti: & ideo non fuit, &c. de conſecr. diſtin.4. aliud.

f ¶ Dedit Ioannes.] In nomine venturi, &c. & ideo fuit Ioannis.

g ¶ Et baptizatum eſt.] inf.de conſec.diſtin.4.non regenerabantur.

h Baptiſmus Chriſti erat.] In quarto libro ſententiarũ legitur. Hic conſiderandum eſt: ſi baptizati ſunt baptiſmo Chriſti à Ioanne baptizati: & qua forma verborũ ſit vſus Ioannes. Illi reſpondet, qui baptizati ſunt à Ioãne neſcientes ſpiritum ſanctum eſſe, ac ſpem ponentes in illius baptiſmo, poſtea baptizati ſunt baptiſmo Chriſti. baptiſmus autem Ioannis tantum dabatur in nomine venturi. vnde Hieron. ſuper Io. Qui dicit ſe in Chriſtum credere, & non credit in Spiritum ſanctum, nondum habet claros oculos. Vnde baptizati à Ioanne In nomine venturi, id eſt domini noſtri Ieſu Chriſti: qui dixerunt, ſed neque ſi Spiritus ſanctus eſt audiuimus, iterum baptizati ſunt in nomine Chriſti explicite. Illi vero qui ſpem in baptiſmo Ioannis habebant, & patrem, & filium, & Spiritum ſanctum credebant: non fuerunt poſtea baptizati, ſed impoſitione manuum ab Apoſtolis ſuper eos facta, Spiritum ſanctum receperunt. Alij vero qui nõ ita credebant, baptizati ſunt baptiſmo Chriſti, vt dictum eſt. Vnde Hieron. Qui Spiritum ſanctum neſciebant cum baptiſmũ à Ioanne acceperunt, iteſum baptizati ſunt, ne quis ex Iudæis, vel gentilibus

SIcut vrgeri.] CASVS. Donariſta dicebat, qꝺ hæreticus ſi baptizat, peccata dimittit: quod Auguſt. negabat. Sed dicit Aug. ergo eadem ratione auarus, id eſt, ſimoniacus dimittit peccata, quod ipſi hæretici negabant. verũtamẽ ſi attẽdas vim meriti, neuter dimittit. ſed ſi

Poly.l.3.tit.10. Anſ.l.9.c.35. Iuo p.1.c.165. & p.2. c.94.

Eph. 5.

Luc. 2.

Coloſſ. 3.

Ioan. 20.

vero ab auaritia ſeparari. Seq. §. platet.

a ¶ Dimittit peccata.] Supra ea. remiſſionem.

b ¶ Sic & ego.] Argu. ſufficere reſpondenti dare inſtantiam 1. alibi ſufficit aſſignare rationẽ. 22. q. 1. ſic enim. Et dicit Ariſtoteles octauo Topicorum: optima inſtantiarũ eſt dicere, quare nõ ſic. Sic ordinabis argumentum. hæreticꝰ iuſtè baptizat. ergo dimittit peccatũ, quod ego nego. & iniuſtè: auarus baptizat iuſtè; ergo dimittit peccatum, quod non cõcederent ipſi. ſed dic inſtantiã non valere; quia ſecundũ ſuam opinionem cõcludit. ſic 27. q. 1. nuptiarum.

Inſtructio rudentis.

1 Inſtantiã gl. ſing. *Sm* Iaſonem in l. vlti. in fi. C. vnde lib. Glo. ſimilis in l. credito ri. de oper. noui nunc. vbi Alex. & Iaſon.

« ¶ Ebrius.] *Additæ, ſublatæ, & emendatæ ſunt nonnulla in hoc capite ex originali, non tamen vox iſta ob gloſſam. Legendum eſt enim*, ebriоſus.

Idem de baptiſmo contra Donatiſtas, lib.4. c.4.

¶ De eodem. C. XLVII.

SIcut vrgeri videor, cũ mihi dicitur, ergo hæreticus dimittit [a] peccata? ſic & ego [b] vrgeo, cum dico, ergo qui cœleſtia mandata non ſeruat, auarus, raptor, fœnerator, inuidus, verbis, non factis ſæculo renuncians dimittit peccata? ſi per vim ſacramenti Dei, ſicut & ille, ita & ille: ſi per meritum ſuum; nec ille. Illud enim ſacramentum & in malis hominibus Chriſti eſſe cognoſcitur. In corpore autem vnicæ columbæ [c], incorruptæ, ſanctæ, pudicæ, non habentis maculam, aut rugam, nec ille, nec ille inuenitur. [Vt ſi cuius [β] manus eſſet arida, verum quidem eſſet membrum: quamuis ſine ſanguine, & inefficax eſſet & mortuũ: ſic & fides, cum ſit vera, tamen ſine operibus mortua eſt.] *Item paulo poſt.* ¶ Sic ergo in hæreſi baptizatus in nomine ſanctæ Trinitatis, tamen non fit templum Dei, ſi ab hæreſi non receſſerit; quomodo neque in auaritia in eodem nomine baptizatus fit templum Dei, ſi ab auaritia non recedat, quæ eſt idolorum ſeruitus.

c ¶ Vnicæ columbæ.] Quæ compleditur tantum grana ſine palea. 32. q. 4. recurrat ſup. contra remiſſionem. in gl. fin.

EX HIS. Hæc eſt 8. pars q. in qua dicitur, qꝺ baptiſmus in forma eccleſiæ datus à quocunque tenet: ſed præciſus baptizatus non ſaluatur, ſicut membrum præciſum à corpore non habet ſpiritum vitæ. Ioan. de Fant.

β ¶ Vt ſi cuius.] *Verba hæc vſque ad verſ. Item in vulgatis Beati Auguſtini codicibus eo loco non leguntur, neque apud cæteros collectores.*

8 *Ex his itaque verbis apparet baptiſma quod ab hæreticis tribuitur, virtute ſua remiſſionem cõferre peccatorũ.*

Sed idem Auguſtinus econtra teſtatur libro 6. de baptiſmo contra Donatiſtas, c.1. dicens.

¶ Baptiſma Chriſti, etſi nulla peruerſitate violetur, apud hæreticos tamen caret effectu. C. XLVIII.

ETiam [d] corde tardiores, quantum exiſtimo, intelligũt baptiſmum Chriſti nulla peruerſitate hominis, ſiue dantis, ſiue accipientis poſſe violari. Sed quia [e] aliud γ eſt ſacramentum ab effectu ſacramenti; cum eos qui in ipſa vnitate eccleſiæ perdite viuunt, conſtet remiſſionem peccatorum nec dare, nec habere poſſe: quia non malignis, ſed bonis filijs dictum eſt: [Si cui dimiſeritis peccata, dimittuntur ei; ſi cui tenueritis, tenebuntur.] patet ergo hæreticos [f] tantum dare, vel accipere ſacramentum baptiſmi, & non dare remiſſionem peccatorum.

γ ¶ Sed quia aliud.] *Hinc vſque ad finem verbis B. Auguſtini in ſummam redactis, ſententia tamen manet incolumis. Integer locus habetur de conſec.diſt.4. Quomodo. §. non ob aliud.*

Idem in ſermone xi. de verbis Domini, de blaſphemia in ſpiritum ſanctum.

Hæretici nõ conferũt effectum ſacramenti.

Sacramẽti ſi gratiæ dat Deus per malos,

ſed ſi vim ſacramenti attendas, vtrque dimittit. Nam quo ad merita vtrumque membrum mortuum eſt; & ad hoc vt remittant, oportet alterum ab hæreſi, alterum per aquam. & ideo notatus fuit Cyprianus; quia non fecit iſtam differentiam. infra eod. ſi quis inquit.

d ¶ Etiam.] CASVS. Ab iſto loco probat contrarium; ſcilicet qꝺ baptiſma hæreticorum non habet effectum. Eſt ergo caſus talis. Dicitur in hoc c. qꝺ etiã tardi ad credendum intelligũt, qꝺ malus dat, & accipit verum baptiſma, ſed non dat remiſſionem peccatorum, qui eſt effectus ſacramenti: quia tantũ bonis dictũ eſt, Cui dimiſeritis pcta, &c.

e ¶ Etiam.] Ab iſto loco inducit magiſter capitula, quibus vult probare, qꝺ hæretici, etſi ſacramentũ conferre poſſint, non tamen effectum ſacramenti. quandoq; tamen inducit, quòd poſſint effectũ conferre, & ſub iſta alternatione venit vſque in finem quæſtionis fracto freno.

f ¶ Hæreticos.] Sacramentum gratiæ dat Deus etiam per ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

per malos: ipsam vero gratiam non nisi per se ipsum, vt inf. de consecr. d. 4. quomodo.

C Orporalia.] CASVS. Dicitur in hoc, q̃ sicut membrum amputatum sensu caret, & inefficax reputat, sic & corporalis baptismus hæreticorum est ablutio sine effectu.

a ¶ Corporalia.] q̃a ministerio corporũ, & circa corpora cõferuntur, vel quia q̃dã sunt corporea, vt chrisma, vel formæ corporum sunt, vel q̃a sub corporalibus speciebus conferuntur 1. Sed nunquid cum corpore peunt. arg. q̃ non. inf. eadẽ. quod quidem. 12. q. 7. tantum valet.

b ¶ Pietatis.] i. sanctæ religionis, & veritatis: sed ideo dicit, quia tunc est ibi pietas, cum veritas, &c.

NOn sanat.] CASVS. Dñs in hoc c. q̃ baptisma perfidorum nou prodest. Et hoc probat Apostoli auctoritate dicentis, oẽ quod non est ex fide, peccatum est: imò potius nocet assumentib illud baptisma.

c ¶ Baptismus.] Datus extra formã ecclesiæ, vt inf. eod. §. sed notandum.

d ¶ Qui in diluuio aquarũ.] i. multiplicitate diuersarũ sectarũ diluuio, i. cartalib. concupiscẽtijs, vel non sufficit, nisi & gratia detur.

e ¶ Ex fide.] i. cum ideſt, pœnæ, fide operante per dilectionem.

HIg.] CASVS. Dñs hic, q̃ hi q̃ ab hæreticis baptizantur, per impositionem manus episcopi consignandi, vt sic gratiam spiritus sancti in ecclesia recipiant: baptisma tñ reiterari non debet, dicente Apostolo, vnus Deus, &c.

f ¶ Baptizati.] Nã tunc nihil acceperunt ab eis. 68. d. §. hi vero.

g ¶ Vnus.] Idest, incommutabilis.

h ¶ Vna.] Idest, ab vno veniens.

i ¶ Vnum.] Idest, vnam habens efficaciam in omnibus siue paruulis siue adultis nisi malitia suspicientis impediat, vel vnum quia non iterandum.

k ¶ Vt quod.] Scilicet sanctitatis virtutem, gratiam, remissionem peccatorum: exaudi tamen, vt dicit Gratianus, inf. ea. §. nemo. Nam aliter constitutus in necessitate accipit, 32. dist. §. verum.

Vel dic, q̃ hoc dicit ad differentiam spiritualium sacramentorũ. Est enim baptismus spiritualis & inuisibilis, vt interior, est & corporalis, & visibilis sicut exterior. Similiter ordo, & confirmatio, & extrema vnctio, & Corpus Dñi, & pnia ẽm Hug. & Pau.

Diluuium aquarum.

SED NOTANDVM. Hæc est 9. pars. q. in qua dicitur, quòd quidam hæretici non baptizant in forma ecclesiæ, & talis baptismus iteratur. Alij hæretici dant in forma ecclesiæ, & talis non reiteratur. Io. de Sant. CASVS. Solunt nunc Gratianus dicens, q̃ sup. dica. c. & maxime c. non sanat. intelliguntur de his qui non baptizati sunt in forma ecclesiæ, qui debent iterum baptizari. Et hoc probat per seq. c.

l ¶ Quorum.] Vt Arriani, qui dicunt filium non coæternum patri. 4. q. 3. c. quidam. ver. Arriani.

m ¶ Personarum.] Vt Sabelliani, qui dicunt eandem personam esse patris, & filij, & spiritus sancti, vt 24. q. 3. quidam. ver. Sabelliani.

n ¶ Ecclesiæ.] Quæ necessaria est.] 2. d. §. verum. & inf. ead. c. detrahe.

¶ De eodem. C. XLIX.

COrporalia [a] sacramenta, quæ portant, & celebrant etiã segregati ab vnitate corporis Christi, formam possunt exhibere pietatis [b]: Virtus vero pietatis inuisibilis, & spiritalis ita in eis non potest esse; quemadmodum sensus non sequitur hominis membrum, quando amputatur à corpore.

¶ *In aliquot vetustis codicibus hoc & sequens caput sunt conimixta superiori.*

Item Ambrosius in libro de initiandis rudibus.

De eodem. C. L.

NOn sanat baptismus [c] perfidorum; non mundat, sed polluit [α]: quia in diluuio [d] aquarum multarum ad Dominum non approximatur; quia, vt per Apostolum dicitur: [Quidquid non est ex fide [e], peccatum est.] & ipsis, qui faciunt, & quibus faciunt, non solum non prodest; sed & ad iudicium est.

Algerius, l. 3. c. 1. & 13. Ps. 31. Rom. 14.

α ¶ Polluit] *Hucusque Ambrosius. Sed Algerus libro tertio, ca. 1. referens hunc locum, addit vsque ad ver. approximatur, ac deinde, c. 13. citans etiam eundem librum B. Ambrosij, adiungit reliqua huius capitis vsque ad finem.*

Item Leo ad Nicetam Aquilegiensem episcopum, epi. 77. al. 79. c. 7.

¶ Per manus impositionem confirmẽtur, qui ab hæreticis baptisma accipiunt. C. LI.

HI, qui baptismum ab hæreticis acceperunt, cum baptizati [f] antea non fuissent, sola inuocatione spũs sancti per impositionem manuum confirmandi sunt, quia formam tantum baptismi sine sanctificationis virtute súpserunt. Et hanc regulam, vt scitis, seruandam omnibus ecclesijs prædicamus, vt lauacrum semel initum nulla iteratione violetur, dicente Apostolo: [Vnus [g] Dominus, vna [h] fides, vnum [i] baptisma:] Cuius ablutio nulla iteratione temeranda est: sed, vt diximus, sola sanctificatio sancti spiritus inuocanda est, vt quod [k] ab hæreticis nemo accipit, a catholicis sacerdotibus consequatur.

Poly. l. 3. tit. 19.

Infra ea. c. hãc regulam. Ephes. 4

9 *Sed notandum est, quòd heretici, vt Arriani, & Sabelliani, quorum [l] aliis inæqualitatẽ, alii indiscretionẽ personarum [m] cõfitebantur, baptisma nõ in forma ecclesiæ [n], sed suæ peruersitatis ministrabant.* ¶ *De his specialiter*

su. c. non sanat.

SIquis confugerit.] CASVS. Statutũ fuit in Nicæno concilio, vt baptizati à Paulianistis præter formam ecclesiæ, ad nos redeuntes debeant iterum baptizari, eorum clerici, si aliàs fuerint inculpabiles post baptisma apud nos ordinentur, si vero minus idonei inueniantur. Cataphrygæ, qui non baptizant in forma Ecclesiæ. & sic soluuntur contraria, inf. de consec. dist. 4. qui bis. sed hic non fuit facta iniuria sacramento, cum nullum prædecesserit: ibi contra: vel hoc intelligendum est per illud. Nam ibi dicitur, nisi necessitas, &c. Item cõtra inf. ea. si quis p ignorantiã, sed hoc de dispẽsatione, illud de rigore. vel hic legitur de iure, quia cũ hic nul lũ fuit prius baptisma, necordo, vnde nõ fit hic iniuria alicui sacramento: sed tñ baptizantur & ordinantur, nec tangit illud c. hoc: quia ibi alius casus. f quia ibi sunt duæ quæstiones secundum vnum casum.

Baptismo amfiat iniuria per reiterationem.

Ambrosius locutus est dicens:] *Non sanat baptismus per fidorum, &c.*] *Sed etiam, ut rebaptizentur, & reordinentur in concilio Nicæno, c. 19. statutum est.*

¶ Rebaptizentur, & reordinentur, qui de Paulianistis, & Cataphrygis ad Ecclesiam redeunt. C. LII.

SI quis confugerit ad ecclesiam catholicã de Paulianistis [a], & Cataphrygis [α] [b], statutum est rebaptizari eos omnino debere. Si qui vero clerici erãt apud eos, si quidẽ inculpati fuerint, & irreprehensibiles, rebaptizandi sunt, & rursus [c] etiam ab episcopo ecclesiæ catholicæ ordinentur. Si vero examinati, minus fuerint apti deprehensi, deponi [d] eos oportet. Simìliter autem & circa diaconos [β], & de omnibus, qui in eodem clero inueniuntur, eadem forma seruabitur.

Ordinari nequit qui baptizatus nõ est.

α ¶ Cataphrygis.] *Legitur hæc dictio in prisca versione, quæ est in variis exemplaribus collectionis Isidori impressis, ac manuscriptis sed non est in Canone Græco, neq; in versione Dionysii, aut alijs recentioribus. Quod autem & isti baptizandi sint traditum est in concilio Laodi eno, c. 8. in synodo septima, seu secunda Nicæna, c. 7. & infra de consec. dist. 4. c. h vero, quod est Gregorij.*

β ¶ Diaconus.] *Græcè est,* περὶ τῶν διακονισσῶν, καὶ ὁλως περὶ τῶν ἐν τοῦ κανόνι ἐξεταζομένων, *ideſt*, De diaconissis, & de his omnino, qui in commune connumerantur.

Item Innocentius ad Episcopos Macedoniæ, epist. 22. c. 5.

¶ De eodem. C. LIII.

PAulianistæ [c] in nomine patris, & filij, & spiritus sancti minimè baptizabant; & Nouatiani ijsdem tremendis, venerandisque nominibus baptizant; nec apud istos de vnitate potestatis diuinæ, hoc est patris, filij, & spiritus sancti quæstio aliquando mota est.

Ordinari nequit qui baptizatus nõ est.

1 Scilicet de eo ordine quem apud hæreticos vi debamur habere. Arch.

Alii [f] formam ecclesiæ in baptizando seruant. Sed dũ ab eis baptizantur, qui in hæresi, uel schismate eis communicant, sacramentũ quidem baptismi ab eis accipiunt, virtutem uero non consequuntur, quam sine fide nullus cõsequi potest. Unde de Domino dicitur, quòd in patria [g] sua non poterat [h] facere signum propter incredulitatem eorum.

Luc. 4.

Vnde Augustinus tract. 80. ad c. 15. Joannis, & sermone de cataclysmo, c. 3. initio.

¶ Dum verbum accedit ad elementum, fit sacramentum. C. LIIII.

DEtrahe [i] verbum, & quid est aqua, nisi aqua? accedat

Detrahe verbũ ab aqua, &c. quod fit ibi verbum.

Error Paulianistarum.

a ¶ Paulianistis.] Qui dicebant Christum nõ fuisse semper, sed a Maria sumpsisse initium, vt inf. 24. q. 3. quidẽ, §. Paulianistæ.

b ¶ Cataphrygis.] Cataphrygæ dicunt spiritum sanctũ paruulum hominem, &c. vt in prædi. c. quidam, verbo,

DEtrahe verbum.] CASVS. Ostendit hic, q̃ si verbũ Euangelicũ sub forma debita apponatur ad aquã, ipsa fit sacramentum: in qua tanta virtus est, ut corpus tangat, & cor abluat, non tamen quia verbum dicitur, sed quia fides adhibetur. Seq. §. pater.

i ¶ Detrahe.] Idest, si aliquis immergat aliquem, &

non

Universidad de Deusto
Biblioteca

non proferat verba, non baptizat: quia non solum elementum, nec sola verba ad hoc sufficiunt. Vel aliter; quidam baptizant tantum in nomine patris, & spiritus sancti, & tunc expone, detrahe verbum, idest, filium: qd est aqua, nisi aqua? quasi dicat, non est ibi baptismus. de consec. dist. 4. in syno. Vel aliter detrahe verbū ab aqua. i. formam, & non erit sacramētum baptismi. Et no. q̄ Gadulphus dixit, q̄ ipsa aqua fit sacramētū. f. ipsum elementum arg de consec. d. 2. c. sacrificium. vnde si asinus bibat aquam illam, bibit sacramētum. sicut de mure diximus. de consec. distinctio. secunda, qui bene non custodiunt. Alij dicunt, quòd impossibile ē, quòd asinus bibat sacramentum. nam dicūt, quòd aqua illa in eodem instāti incipit & definit esse sacramentum. s. in vltima prolatione ipsius formæ, Baptizo te in nomine patris, &c. vt notaui de consec. d. 4. c. 1. sed per alias orationes, quæ primo fundūtur super ipsā aquā, non fit aqua hoc ita verum est f̄m eos q̄ si in eo instanti quo forma finit, & aqua fit sacramētum, puer non esset in aqua, puta antequam dixi esset, & spiritus sancti, leuasset eum de aqua: non esset baptizatus. Nec est mirum si incipiat, & definat esse in eodem instanti, cum sic idem ēt in aliis casibus, secundum legem. nam si quid mihi debetur sub conditione, & illud accepero, tuli ante existētiam conditionis: si post existat conditio, eodem instanti incipit & definit esse debitum. ff. de accept. l. antepenul. & l. q̄ in diem. vt dicit lex. Sed falsum est qđ lex dicit: quia intelligitur olim liberatus, vt ff. de solu. sub conditione, debitor. Melius potest poni exemplum in seruo dato vxori à viro, vt eum manumittat. nam in eodem instanti incipit & definit habere dominium. ff. de don. inter vir. & vxor. quòd autem. §. vlt. arg. hic. in fi. contra: quia alius est sonus, &c. sed quod dicit, q̄ virtus permanet, non intellige in aqua, sed in puero. Item arg. cōtra. ff. de vsufru. Tertio cum moritur. Item aliud exemplū potest poni vbi quis simul incipit, & desinit esse debitor. vt ff. ad Velleia. debitrix. Quidam autem intelligunt aliter illam literam.

Aqua baptismi, an sit sacramentū.

Idē incipit & definit in eod. instanti

a ¶ Verbum.] Nam verba necessaria sunt. arg. in l. 1. ff. de verb oblig.

b ¶ Et fit sacramentum.] i. sacramentum sit ibi ex forma verborum & aquæ: quod est baptismus. Sed quęritur si in littore maris baptizetur, quis, an tota aqua consecretur, an non? Dicendum est, quòd illa tātum quæ pueri tangit, arg. ff. de relig. l. 2. §. Celsus. nam ibi dicitur, quòd sola terra, quæ tangit corpus hominis, est religiosa. Vel potest dici, q̄ etiam illa, quæ illam tangit, vt ff. de verberand. quæ religiosis, sed exaudi per canonem, 11. q. 3. quoniam multos. quia excommunicatio non transit in tertiam personam: sic nec religio.

Baptismus in maris littore factus nō cōsecrat totū mare.

dit verbum [a] ad elementum, & fit sacramentum [b]. *& infra.* ¶ Vnde ista tanta virtus aquæ, vt corpus tangat, & corabluat; nisi faciente [c] verbo? non quia dicitur; sed quia creditur [d]. Nam & in ipso verbo aliud est sonus [e] transiens, aliud [f] virtus manens.

De his etiam, qui in hęresi, vel schismate baptizantur, scribit Augustinus libro de fide ad Petrum diaconum, c. 36. dicens.

¶ Extra ecclesiam baptizati perniciem sibi cumulant, si ad ecclesiam non redierint. C. LV. Alg. ff. cap. ix.

FIrmissime tene, & nullatenus dubites, extra ecclesiam baptizatis, si ad ecclesiam non redierint, baptismo cumulari [g] perniciem. Tantum enim valet ecclesiasticæ societatis communio † ad salutem; vt baptismo nō saluetur, cui non ibi datur, vbi oportet vt detur. † vnitas. Iori i

Idem tractatu 13. ad c. 3. Ioannis.

¶ Infirma sunt dona, quæ præter vnitatem ecclesiæ habentur. C. LVI.

TEneamus [h] fratres mei vnitatē. Præter vnitatē, & qui facit miracula, nihil est [i]. In vnitate enim erat populus Israel, & non faciebat miracula: præter vnitatē erant magi [k] Pharaonis, & faciebant similia Moysi. Populus Israel, vt dixi: non faciebat miracula. Qui erant salui apud Deum, qui faciebant, an qui non faciebant? Petrus *Exod. 7.*

c ¶ Faciente.] i. in forma Euangelij: in nomine patris, & filij, & spiritus sancti.

d ¶ Creditur.] Sup. ea. ficut. Vt ergo, quòd mutus possit baptizare; quia matrimonium potest contrahere: maxime si tres personas potest exprimere; quod concedo si est

e ¶ Sonus.] est sonus vocalis, & est sonus mentalis.

f ¶ Aliud.] i. efficacia à Deo sibi collata, inf. de cōsec. d. 4. c. solet. & c. quamuis, &c. ecclesia paradisio.

FIrmissime.] CASVS. Dicitur hic quòd nō prodest baptismus si extra vnitatem ecclesiæ conferatur, ni baptizatus ad ecclesiam redierit.

g ¶ Cumulari.] Cumulum supplicij. j. 32. q. 7. vsq. adeo.

TEneamus.] CASVS. Dicitur hic, q̄ extra veritatē ecclesiæ non prosunt dona etiā miracula. & hoc probatur exemplo populi Israel, & magorum Pharaonis, qui fecerunt miracula, & tamen damnati sunt: sed populus non fecit miracula, & tamen saluabatur, vt quidam Christiani in nouo testamento saluantur, licet miracula non fecerint, sed Simon magus qui damnatus fuit, miracula fecit. Sequens c. patet. Ioannis 2

h ¶ Teneamus.] Probat baptismum posse cōferri à malis, & ipsi possunt miracula facere. inf. ea. prophetauerunt. Mātheus 7. Mātheus 24.

i ¶ Nihil est.] Quo ad vitam æternam.

K ¶ Magi.] Ioannes & Mambres. isti magi scilicet Ioannes & Mambres tria fecerunt miracula. virgas in serpentes conuerterunt, & aquam in sanguinē, & fecerunt ranis ebullire. sed Cyniphes 2. nō potuerunt edificare vt Moyses, vnde dixerunt 3. Digitus Dei est hic, & ita defecerunt in quarto miraculo, scilicet in tertia plaga 4. quia primum non fuit plaga, & ideo quandoque dicuntur, defecisse in tertio miraculo, quia in tertia plaga

Ioannis 1. Exodi 8. 2. 27. d. 3. mus. §. huius. 3 Exodi 8 4 26. q. 5. mirum, vers. hoc ergo. Io. de Pant.

plaga. 26. q. 5. c. nec mirum.

a ¶ Hanc.] Hoc c. est pars illius c. sup. ea. qui. & repetit hic finē illius cap. vt exponat in §. sequenti. NEMO. Hæc est decima pars quæstionis, in qua dē, q̄ baptismus potest dari a quocunque: & hoc vsque ad §. hoc

Act. 8. & 9. Apostolus resuscitauit mortuum, Simon magus fecit multa. Erant ibi multi Christiani, qui non poterant facere, nec quod faciebat Petrus, nec quod faciebat Simon. Sed vnde gaudebant? quia nomina eorum erant scripta in cęlo.

Luc. 10.

Item Leo ad Nicetam episcopum, epist. 79. c. 7.

¶ Baptisma semel traditum non est reiterandum. C. LVII.

ss. ea. c. hi qui.

HAnc [a] regulam, vt sciatis, seruandam omnibus ecclesijs prædicamus, vt lauacrum semel initum nulla iteratione violetur, dicente Apostolo: [vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma.] Cuius ablutio nulla iteratione temeranda est: sed vt diximus, sola sanctificatio sancti spiritus inuocanda est, vt quod ab hæreticis nemo accipit, à catholicis sacerdotibus consequatur.

Eph. 4.

ss. ea. c. si iustus

10 *Nemo [b], in hæresi, vel schismate cōstitutus intelligendus est. Cæterum si cū fidei integritate, & animi puritate de manu hæreticorū in forma [c] ecclesiæ aliquis baptisma acceperit; tunc impletur illud Augustini: [Per lapideum canalem [d] aqua transit ad areolas. & iterum: [Spiritalis virtus sacramenti. & c.] Idem sermone xi. de verbis Domini, de blasphemia in spiritum sanctum.*

sup. ea. c. sic ista fit. Iuo p. 2. c. 160. [error] orig.

¶ Etiam per malos boni colliguntur. C. LVIII.

† *al. quomodo]*

SPiritus sanctus in sancta ecclesia, etiam isto tempore, quo velut granum † cum palea triturātur, sic operatur, vt nullius veram confessionem aspernetur, nullius simulatione fallatur [e], atque ita reprobos [f] fugiat, ut etiam per eorum ministerium probos & colligat.

lib. 10. c. 14.

Ecce quando † ab hæreticis baptisma cum sua virtute accipitur: cuius tam necessaria administratio est, vt nec etiam à paganis [h] datum possit reiterari. Vnde in ecclesiastica historia legitur, quòd Alexander eps Alexandriæ, cū Petri martyris solennia celebraret, post expleta Missarum sacramenta vidit super oram maris puerorum [1] ludū imitantium vt fieri solet, episcopum & gerentium ea, quæ in ecclesia geri mos est. Mox eos ad se perduci iubet; & quid egissent percunctatur. Illi rei ordinem pandunt baptizatos à se esse quosdam catechumenos confitentur per Athanasium [k] puerū, qui illis fuerat episcopus simulatus. Vbi ex responsis eorum vidit secundum religionis nostræ ritum cuncta constare, statuit, illis, quib. integris interrogationibus [1], & responsionibus aqua fuerat infusa, iterari

b ¶ Nemo.] Arg. ad quæst. de inuasore, vtrum per eum possit præsentari clericus in ecclesia, & si per hæreticū sententia iusta detur 1, de consec. dist. & dixit dominus. Ioan. quorum vtrumque falsum est, quia inuasor non toleratur. & hæreticus est excōicatus.

c ¶ Forma.] Scilicet in necessitate, vel ignoranter.

d ¶ Per lapideum canalem.] supra c. si iustus.

e ¶ Fallatur.] Nam mentiri Deo possumus, sed ipsum fallere non possumus. de consec. dist. 2. panem. omnia enim certa sūt ei. ff. de iudi. sed & si restituatur. §. vl. arg. contra. 8. distin. oportet. 16. q. 1. reuerentimini. Mētiri Deo possum [9], sed non ipsum fallere.

f ¶ Reprobos.] Arg. non præiudicare ali cui in sua causa religionem alterius, nō enim melius debet alicui credi, q̄ signa & miracula facit, cū & bonis & malis sint communia, sup. ea. c. multæ. Miracula bonis & malis sunt cōia.

g ¶ Probos.] Quia illud sacramentū puro corde sumūt, inf. eo. non noce2.

ECCE. Iste §. & historia in eo posita patent ex textu.

h ¶ A paganis.] Si in forma ecclesię deest, de consec. distin. 4. à quodam.

i ¶ Puerorum.] Doli capacū. aliter nihil agerent 2. nā tales furiosis comparā tur, ff. de acq. possess. l. 1. §. primo, 15 quæstio. 1. illud. Quis autem sit doli capax, lex dicit, scilicet qui est proximus pubertati. ff. de reg. iur. pupillum. Ignorans tamen acquirit aliq̄ 1 Arg. inf. ea. qd quidam. in prin. 2 Quod notat sup. ea. q. dit. in fine.

ff. quemamod. ser. amit. si patrem. §. 2.

K ¶ Per Athanasium.] Proprium nomen.

l ¶ Integris interrogationibus.] Per hoc q̄ dicit, integris, patet per non iocosum factum fuisse: & ita non solum hic illa quæstio. arg de consec. di. 4. solet queri. licet quidam dicant eam hic solui. Sed dico etiā q̄ licet formam ludendo accipiat, dum tamen baptizare intēdat, baptizat. Si autem omnia iocose fiant, non erat baptismus, ar. 22. q. 2. c. q̄ ait. ff. de act. & oblig. obligationum. Baptizatus iocose nō est baptizatus

Universidad de Deusto Biblioteca

substantia, § vlt. extra de sent. excom. si vero.
ADDITIO. De hoc etiam no. in præced. c. folet. in glo. vlt. ibi videas. Arch.

a ¶ Baptismum.] Arg. non iterari sacramentum, licet non sit perfectum.

Baptismi sacramentum etiam imperfectum non iteratur.

b ¶ Non debere.] Ar. simulationem alicui præiudicare 1. su. di. 27. quod interrogatii. inf. 22. q. 5. ecc. if. de consecr. dist. 4. folet quæri 2, cõ ra, inf. ea 22. q. 2. quod ait, ii. de act. & obli. obligationum.

c ¶ Sed adimpleri.] Arg. 23. dist. quorundam. 7. q. 1. nihil.

1 Adde quaiter probabitur simulatio, & an per testes, not. Bal. in l. 1. C. plus valere q̃t agi. & in l. sicut. §. sup uacuũ. ff. qui mo. pi. vel hypo. sol.

d ¶ Ea quæ.] Scilicet vt vt in vertice & pectore & in scapulis vngatur. extra de 2 Arg. ad hoc infra 27. q. 1. Ioan. fac. non ite. c. 1. in fi.

mulieres obtentu. vbi de hoc.

SI quis.] CASVS. Aliquis antequã baptizaretur, fuit ordinatus in presbyterũ, & ante baptisma multos baptizauit. Modo quærit vtrum baptizati ab eo debeant iterũ baptizari, & an debeant ipse à promotione repelli: et rñdet Roman⁹ Pontifex q̃ nõ dẽt iterũ baptizari: sed de ordinatione non rñdet. Et legitur l. 1. interrogatiue vsque ibi, Sed Romanus Pontifex.

e ¶ Si quis.] Quidã ponunt ita casũ istũ. Duę qõnes fiũt hic Isidoro. Prima vtrũ baptizati ab ordinato añ baptisma sint rebaptizandi? Secũda, vtrũ ipse dẽat ordinari 3? Ad primam qõnem rñdet ab illo loco, sed man⁹, Secũdæ qõni non rñdet: sed potest decidi per c. sup. ead. si quis consugerit. & secundum hoc legitur totum sub interrogatione vsq; ad illud, sed Romanus. Scd supplebis secundum hoc in littera, vlterius non ordinetur, sed, idest, quia, &c. Et ita respondet vni quæstioni, non alij, arg. extra de præsumpt. nonne inst. it. de inur. stipul. §. quoties. C. de diuor. rescript. l. 1 & hoc verum est, cum sint connexæ. Alij legunt cap. plane, & dicunt quòd baptizati ab eo debent rebaptizari. Sed male dicunt, vnde illud. Sed Romanus. est correctiuum. & ipse vlterius non ordinetur. & hoc corrigitur sup. ead. si quis consugerit. Vel hic loquitur de rigore secundum Isidorum, secundam opinionem, q̃ scilicet tales debent rebaptizari. vnde corrigit statim ibi, sed Romanus. quasi dicat: ita alij dicunt, sed Romanus, &c.

3 Et est dicẽdũ q̃ sic ext. de presbyter. non bap. ¶. 1. & 2. Arc.

f ¶ Non ordinetur.] De rigore, aliàs secus. ext. de cler. non ord. ministran. c. 1.

g ¶ Paganus.] Sup. d. 32 §. verum. in f. de consecr. dist. 4. quos à paganis contra, sed ibi præter formam ecclesiæ fuerunt baptizati: hic autem de eo baptismo agitur, quod in forma ecclesiæ traditur.

QVOD AVTEM. CASVS. Dictum est sup. quòd sacramentum baptismi[a] *non debere* [b], *sed adimpleri* [c] *ea, quæ* [d] *sacer dotibus mos est. Hinc etiam Isidorus ait.*

¶ De his, qui per ignorantiam ordinantur, antequam baptizentur. C. LIX.

Cap. lib. 5. c. 4. Burc. l. 4. c. 100. Algerus. l. 3. c. 6. Iuo p. 1. c. 294. Pann. l. 1. c. 95. Mag. l. 4. d. 5. in principio.

SI quis[e] per ignorantiam ordinatur, antequam baptizetur, debent ab eo baptizati iterum baptizari, & ipse vlterius non ordinetur[f]. Sed Romanus Pontifex non hominem iudicat, qui baptizat, sed spiritum Dei subministrare gratiam baptismi, licet pagãnus g sit qui baptizat.

¶ *Caput hoc Burchardus & Iuo citant ex dictis Isidori: ex quæ citandi formula solet indicari non esse propria auctoris verba. Videtur autem in priore parte vel proponi quæstio, vel falsa alicuius opinio recitari, cui deinde in posteriore parte opponatur vera.* Sed Romanus, &c. *quæ infra etiam de consecr. d. 4. cap.* Romanus, *citatur ex Isidoro. Idque clarius lib. 5. capitularium, c. 4. exponitur his verbis:* Siquis baptizatus est à presbytero non baptizato, & sancta Trinitas in ipso baptismo inuocata fuit, baptizatus est, sicut Sergius Papa dixit; Impositione vero manus indiget Gregorius episcopus Romanus, & Ioãnes Sacellarius sic senserunt.

PALEA. C. LX.

ext. c. 1. de presbytero nõ bap. lib. 6. c. 93. Burc. l. 4. c. 74. Iuo p. 1. c. 268. Pan. l. 1. c. 96.

SI presbyter ordinatus deprehenderit se non esse baptizatum, baptizetur, & ordinetur iterum[α].

¶ *Hæc palea, & locis indicatis, & in collectione, quæ est in tomo 3. Conciliorum post decreta Alexandri tertij, & c. 1. de presbytero nõ baptizato citatur ex concilio apud Compendium.*

α ¶ Iterum. *Sequebatur,* & omnes quos prius baptizauit: *quę sunt expuncta, quia non habentur in d. ca. 1. de presbytero non bapt. neque in c. veniens, eod. tit. vbi refertur, licet habeantur in alijs locis indicatis.*

Quòd autem cætera sacramenta ab hæreticis ministrari non possunt[h]; *testatur Hieronymus in Aggæum prophetam, c. 2.*

¶ Non placent Deo, quæ ab hæreticis offeruntur. C. LXI.

† *al. Si*

SIc † populus α [i] iste hæreticorum omnium est in conspectu meo, dicit Dominus, omne quod fecerint, quod cramentum baptismi sumptum ab hæretico in necessitate, vel ignoranter, valet: cætera vero sacramẽta ab eis ministrari non possunt: & si fiant ab eis, inania sunt, & intelliguntur sequentia c. de sacramentis hæreticorum, in quibus forma ecclesiæ prætermittitur, vel quando recipiuntur ab eis præter necessitatem & scienter.

h ¶ Non possint.] Cum effectu gratiæ. not. facti gratiã nocere. Item not. non quod quis faciat, sed cuius auctoritate quid faciat, considerandum.

SIc populus.] CASVS. Dr in hoc. quòd oblationes hæreticorum vel vota, sine pro pace siue pro peccatis fiant, item sacrificia, ieiunia, q̃ eleemosynæ, & castitas eorũ, omnia sunt cõtaminata in cõspectu Dei. Sequentia c. vsque ad c. si quis inquit, plana sunt: quia de eadem materia loquuntur, & idem repetũt, & per te videbis.

i ¶ Sic populus.] Sic, consecutiũ est, & hęc sequentia cap.

cap. loquuntur quando forma prætermittitur, vel sciẽter præter necessitatem sacramenta recipiuntur.

1 Dicis sapple b

a ¶ Vel Vota.] Gñale est, & postea subdiuidit p partes

b ¶ Vel pro salute.] Pro salute & p peccato dicit, quasi dicatur. si sint nemina sacrificiorum 1: quorum vnũ ad salutem, alterum ad peccata purganda. Sacrificio. tem con-

mihi obtulerit, vel vota[a], & vel pro salute[b], vel pacifica[c], vel pro peccato, vel pro delicto, vel in holocaustum[d], siue eleemosynas, siue ieiunia, siue victus continentiam, & corporis castitatem, contaminata erunt in conspectu meo[e]. Quamuis enim sancta videantur specie sui[f], quæ offeruntur à talib. tamen, quia tractata sunt ab eo, qui pollutus in anima est, omnia polluentur.

α ¶ Sic populus.] *In originali legitur*, sic populus iste, & sic gens ista. Indæorum videlicet; atque gentilium, & hæreticorum omnium, &c.

& Vota.] *Ibidem habetur*, vel vota pro salute *sed ob glossam non est mutatum.*

Item in Amos prophetam, c. 5.

¶ De eodem. C. LXII.

Alg. l. 3. c. 12. Deusdedit p. 2. Ansl. 9. c. 48.

ODit Deus sacrificia hæreticorum, & à se proijcit; & quotiescunq; sub † nomine Domini fuerint congregati, detestantur fœtorem eorum, & claudit nares g suas.

† antea legebatur.] *in nomine.*

Idem in Oseę. c. 6.

¶ De eodem. C. LXIII.

ILli offerunt panem sacrilegum, & dant eleemosynas, & sectari videntur humilitatẽ. Quæ ego, si vere[h] fiant holocausta interpretor. Cum autem sciẽtiam Dei relinquant, frustra truncato capite[1] fidei, cętera membra habere se iactant.

Idem in epistolam ad Gal. c. 1.

¶ Sine fide & charitate nec Euangelium habetur, nec pro sunt aliqua bona. C. LXIIII.

MArcion[K], & Basilides[l], & cæteræ hæreticorum pestes non habent Dei Euangelium; quia non habent spiritum sanctum, sine quo humanum[m] fit Euangelium, quod docetur: nec putemus in verbis[n] scripturarum esse Euangelium, sed in sensu[o], nõ in superficie, sed in medulla, non in sermonum folijs, sed in radice rationis.

Idem ad c. 5. eiusdem epistolæ.

† *al ferimus*

¶ De eodem. C. LXV.

VIde quãtum bonum sit charitatis. Si ita martyrium fecerimus †, vt nostras velimus ab hominibus reliquias honorari; si opinionem vulgi sectantes, intrepidi, sanguinem fuderimus, & substantiam nostram vsque ad mendicitatem propriam dederimus; huic operi[P] non tã præmium, quàm pœna debetur, & perfidiæ magis tormenta sunt, quàm corona q victoriæ.

Item ex concilio Laodicensi, c. 32.

¶ Hæreticorum benedictio, maledictio est. C. LXVI.

Dens dedit p. 2. & 4. Burc. l. 3. c. 259. Iuo p. 3. c. 260.

NOn oportet hæreticorum benedictiones[r] accipere: qm̃ magis sunt maledictiones, quàm benedictiones

c ¶ In conspectu meo.] Ecclesiastica enim dignitas nõ facit eum Christianũ, vt inf. 2. q. 7. non omnes episcopi.

d ¶ Vel in holocaustum.] Holon totum, cuma incendium. 50. dist. ponderet, versi. fina.

e ¶ Specie sui.] Quantum ad superficiem.

f ¶ Trucato capite.] i. fide quæ est fundamẽtum omnium bonorum sup. ead. cum Paulus.

Fides est fundamentum omniũ bonorum.

g Dit.] ¶ Et claudit nares.] Humana loquiẽ similitudine. vt 24. q. 1. odi.

h Lli.] Vere.] i. ex charitate & de pœn. d. 4. c. penul. & vlt.

K Marcion.] Iste Marcion dixit duo esse principia, vnũ superiorum aliud inferiorũ 24. q. 3. quidam. versi. & Marcionistæ.

Error Basilidis hæretici.

l ¶ Basilides.] Iste negauit Christũ fuisse passum. vt 24. quæst. 3. cap. quidam.

m ¶ Humanum.] Id est, nõ diuinum, nõ conferens gratiam.

n ¶ In verbis.] Arg. verba rebus, nõ res verbis deseruire: præfertur enim intẽtio verbis ar. 13. q. 1. §. 2. ver. verba. arg. 38. d. sedulo. ar. 22. q. 5. humanæ. & q. 2. ne 95. ar. 23. q. 1. paratus. & q. 8. occidit arg. 29. dist. regulæ.

Verba rebus deseruiunt.

o ¶ Sed in sensu.] ar. 11. q. 3. antecessor. & c. quod prędecessor. ar ff. deleg. & senatusc. scire leges. ar. ext. de verb. sig. ppterea. & intelligẽtia. ar. 22. q. 2. is qui.

P VIde quantũ.] ¶ Operi.] ar. q̃dare eleemosynã ad vanã gloriã sit peccatum argu. 24. q. 1. militare. 24 q. 1. odi. q ¶ Quam corona.] supra. dist. 90 neque, in fi. & c. si quis aũt infra de pœ. dist. 3. §. pe. contra. ibi dicit Aug. quod si quis nõ habens charitatẽ patitur martyrium, & si non prodest ei ad vitã æternã, prodest tamen c. ad minus supplicium subeundum. Sed ibi agit de illis, qui bono zelo, etsi non secundum conscientiam martyrium subeũt: hic de illis qui arroganter, vt hic innuitur. Ioan.

Martyrium nõ semper prodest ad salutẽ æternam.

r NOn oportet.] ¶ Benedictiones.] Id est, sacramẽti. vel dogmata: vel hoc dicit ironice, benedictiones

ctiones, i. dignitates & prædicationes, quæ idiotis videtur benedictiones, vel benedictionum abusiones.

a NOn liceat.] ¶ Schismaticis. Inf. de consec. dist. 1. eps nullum. cõtra. Solu. illud antiquitus 1. istud de consuetudine ecclesiæ roboratum. H.

b In ecclesia Dei.] ¶ Nec vera.] Quãtum ad habẽdũ rem sacramẽti, & licitam executionẽ. c ¶ In nostrę ꝓprietate.] Id est vera fide incarnationis, qua credimus Christianes Deo reconciliari nascendo, moriendo & resurgendo, &c. 23. d. qui eps. ADDITIO. Vel in sua propria natura humana. q. d. nõ sũt rata & vera quo ad effectũ executionis, vel gratię & salutis, sine fide mediatoris id est, nisi credatur Christ9 ver9 Deus: & nos recõciliasse patri. sine hac fide nil valet offerẽtibus quo ad vitã, & salutem, & similiter sumentib. Pe.

d Manifestũ est per crudelissimã.] Scilicet Arrianam.

e ¶ Extinctum.] Vt 24. q. 3. resecandę.

f ¶ Intercepta.] i. prius quo ad effectum 2 cõsumpta. & ita dicit Ouidius in sexto metamorpho. in fabula ranarũ: Colla intercepta videntur.

SI quis.] CASVS. Hoc c. diuidit in tres partes. In prima dicit Cyprianus ꝙ si qs sequit hæresim iam damnatam seipsum damnare videtur, nec cum eo cibum vel potum sumere debemus. sicut testatur Apostolus, & hoc etiam probatur per historiam de Abdo 3. prophetã. In secunda dicitur ꝙ sacramenta non sunt ab eis sumẽda; quia falsa sunt, cum nec cibus temporalis sit cum eis sumẽdus: & ꝙ falsa sunt, multipliciter probat. In tertia parte dicit, ꝙ quicunq; eos defendunt, puniẽtur, & non solum duces, & auctores, sed etiam participes. Et hoc probatur auctoritate Moysi, & Oseæ prophętę. Secũda pars incipit ibi. [An debet.] Tertia ibi, [Quare qui,] Io. etiam posuit in suo apparatu casum, & cũ videbis.

CASVS. Intendit Cyprianus probare, ꝙ non debemus uti sacramentis hæreticorũ. Primo auctoritate Apostoli, qui cibum corporalem prohibet cũ eis sumi. Secũdo auctoritate Domini, qui prohibuit Abdon prophetam cum eis cibum sumere. Tertio, quia hæretici mo habent sacramentorum, sed nõ habent vera sacramenta. Quarto quia si mali, qui sunt in ecclesia post trinam monitionem comparantur ethnicis & publicanis, vt cum eis nõ sumamus cibum, multo fortius ipsi hæretici præcisi. Quinto, quia non tantum ipsi puniuntur, sed etiam eis fauentes, & eorũ sacramentis vtentes. Sexto auctoritate Oseæ prophetæ dicentis, sacrificia eorum esse panem luctus.

g ¶ Exierit.] Id est, egerit propter quod meretur exire & damnari. arg. 24. q. 3. si quis non recto.

h ¶ A semetipso.] Id est, ad suum effectum, siue factũ cadendo in hæresim iam damnatam, vt infra 4. q. 5. c. 1. infra 24. q. 1. c. 1. 2. & 3.

i ¶ Damnatus est.] Id est, ipse iniecit se in excommunicationem 4. q. 1. denique.

K ¶ Ad Hieroboã.] Historia. Legit 3. lib. Reg. ꝙ cũ Abdo prophęta mitteret ad Hieroboã, vt eũ de idolatria redargueret, dictũ est ei ne comederet, vel biberet in Samaria, cũque negotio finito reuerteret, decepit eum ꝓpheta & in Bethel indaxit eũ, vt secũ comederet, cũque comedisset, locutus est ei ꝓpheta in spiritu dicens ꝙ contra uerbũ Dei in loco ꝓhibito comedisti & bibisti, nõ iteres cadauer tuũ in sepulchra patrũ tuorũ, cũ ergo sedẽs sup asinũ rediret, iuasit eũ leo, & interfecit.

K ¶ Ad Hieroboã.] Vt 7. q. 1. denique, qui fecerat duo idola, & vnum posuerat in Bethel, aliud in Dan.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 70.

¶ Neque cum hęreticis, neque cum schismaticis licet orare. C. LXVII.

NOn liceat clericis, vel laicis ab hæreticis eulogias accipere; quia maledictiones sunt magis, quàm benedictiones: neq; liceat aut cum hæreticis aut cũ schismaticis [a] orare.

Item Leo ad Anatolium Constantinopolitanum episcopum, epist. 38. c. 2.

¶ Extra ecclesiam non sunt vera sacrificia. C. LXVIII.

IN ecclesia Dei, quæ corpus Christi est, aliter nec rata sunt sacerdotia, nec vera [b] sacrificia: nisi in nostrę proprietate [c] naturæ verus nos pontifex reconciliet, verus immaculati agni sanguis emundet.

Idem Leoni Augusto, epist. 73.

¶ Impiorum manibus diuina sacramenta se subducunt. C. LXIX.

MAnifestum est per crudelissimam [d], insanissimamq; sæuitiam † in Alexandrina sede omne cęlestium sacramentorum lumen extinctum [e]. Intercepta [f] est sacrificij oblatio: defecit chrismatis sanctificatio: & parricidalibus manibus impiorum omnia se subtraxere mysteria.

Item Beatus Martyr Cyprianus in epistola contra hæreticos.

¶ Sacramenta extra ecclesiam ministrari possunt, salutem vero conferre non possunt. C. LXX.

SI quis iniquit, de ecclesia, hæretica prępsumptione exierit [g], à semetipso [h] damnatus est [i]. Cum huiusmodi, secũdum Apostolum, nec cibũ quidem sumere debemus. Declaratur hoc in libro regnorum, vbi cũ homo Dei, ad Hieroboam [k] missus esset; qui ei peccata sua exprobraret, atq; vltionem futuram prædiceret, panem quoque apud illum † edere, & aquã bibere vetaretur. Quod cum non custodisset; diuina sententia inde rediens, morsu leonis in itinere interijt. ¶ Et audet quisquam dicere aquam baptismi salutarem, & gratiam cęlestem communem cum hæreticis † esse posse, cum quibus nec terrestris cibus, nec fœcularis potus debet esse communis? Cõstat autem oleũ, vnde baptizati vnguntur, sanctificari & Eucharistiam fieri apud illos omnino nõ posse [a], vbi spes nulla est; & fides falsa, vbi omnia per mendacium [b] geruntur. Nam hæreticus † similiarum more, quæ cum homines non sint, humana tamen immitantur, vult ecclesiæ catholicæ auctoritatem sibi, & veritatem vendicare, quando ipse in ecclesia nõ sit. Benedicit à Deo maledictus: vitam pollicetur mortuus; Deum inuocat blasphemus; sacerdotium administrat profanus; ponit altare sacrilegus. Ad hæc omnia & illud malum: vt antistes diaboli audeat Eucharistiam facere, quando nec sanctificari oblatio illic possit vbi spiritus sanctus non sit, nec cuiquam Dominus per eius orationes, & preces prosit, qui Dominum ipse violauit. Si enim qui ecclesiam contemnunt & ethnici, & publicani habentur; multo magis vtique rebelles, & hostes, falsa altaria, & illicita sacerdotia, & sacrificia sacrilega, & nomina adulterata fingentes, inter ethnicos & publicanos necesse est computentur: quos omnes constat à charitate, atque ab vnitate ecclesiæ recessisse. Ergo omnia quæcunque faciunt hæretici carnalia sunt, & inania, & falsa; ita vt nihil eorum, quæ illi gesserint, à nobis probari debeat. Non statim [c] suscipienda sunt, & assumenda, quæ iactantur in Christi nomine, sed quæ geruntur in Christi veritate. Quomodo enim perficere quæ agunt, aut impetrare aliquid illicitis conatibus de Deo possunt; qui contra Deum, quod eis nõ licet, molinuntur? ¶ Quare, qui hæreticis †, & schismaticis patrocinantur, censura [d] diuina in eorum probantur facinore, & pœnis non solum duces, & auctores, sed etiam participes destinari, nisi à se communione malorum separauerint [d], præcipiente per Moysem Domino ac dicente: [Separamini à tabernaculis hominum istorum durissimorum, & nolite tangere ab † eis, quæ sint eis, ne simul pereatis in pctõ eorũ.] Et qđ cõminatus per Moysem [e] Dñs fuerat, impleuit, vt q̃s; se à Chore, & Dathã, & Abyrõ nõ separasset, pœnas statim pro impia cõione ꝓsolueret: sicut

1 Sub. & corrigit. 11. q. 3. excõitatos. & c. cũ excõmunicato. & ꝓ hoc ca. Ad idẽ 21. dist. cleros. in fi. & 25. dist. plectis versi. ad ostiariũ. Arc.

2 Id est salutem, s. ministrorum, & susciptiũ. Archid.

3 al. Gaddo.

Lanfrã. in l. de Eucharistia. Alg. l. 1. c. 18. Iuo p. 2. c. 9.

Anst. l. 9. c. 70. † al. vesaniã

Lr. epist. 6. ad Magnum, vbi declarat locum Paul. ad Tit. 3. 4 sen. dist. 25. Tit. 3.

1. Cor. 5. Ibid. paulo inf. 3. Reg. 13.

g ¶ Non posse.] Quia scilicet effectus, vel res sacramenti non est apud illos, sed nec veritas sacramenti secunda. quo modo supra, distinctio. 32 §. verum. Sed contra eam est infra. ead. quæst. cap. per Esaiam supra. distin. 19.

† illo orig.

1 Schismatici orig.

l. 1. epist. 12. & in conc. ipsius. c. 3. sub persona Cęcilij.

† Vnanie orig.

Alg. l. 3. c. 1. Idem ad Iubaianum.

Ex concilio eodem loco.

Ex epist. 71. l. 1. ad Epictetum.

Ex eadem Epistola ad Magnũ

Ibidem paulo superius. Ex cõcilio c. 4. Exeadẽ epi. 12.

Ad Iubaianũ. Ex eadem ad Magnum.

† Nouitiano siue cæteris eiusmodi schismaticis] orig. 24. q. 1. didicimus. §. inueni mus.

Num. 16. † al. de

4 Vel hic dicitur, quia scilicet ipse iniecit se in excommunicationem vnde dicitur. 3. q. 1. c. 9. ipse ligabit &c.

h Per mendacium.] Hic errauit Cyprian. prout dicit Augustin. & eum corrigit 32. distin. §. verum infra. de consecr. distinctio. 4. quomodo. Quidam tamen volunt eum hic excusare: quia intellexit hoc de hæreticis qui formam ecclesiæ non tenent. vel hoc verbum de consecrat. distinctio 4. solet quæri. Vel hoc dixit contra hæreticos quos semper insequebatur: sicut & Pelagius. 24. quæstio. 1. schisma. & fuit ibi excessus veritatis, arg. de consecr. dist. 2. ergo Berengarius, Magis tamẽ credo Aug. qui dicit non erraſſe.

c ¶ Non statim.] Argum. quòd non omni verbo doctrinæ credendum est, infra. 24. quæst. 1. adnoc. uit. sup. dist. 18. secundum argumen. contra. supra. 50 distinctio: si quis præpostera. inf. 23. q. 4. alle. & q. 5. miles, & q. 3. quid culpatur, 8. quæst. 1. sciendum. argu. 11. q. 3. si quis eps, &c. nõ iem per. &c. si dominus, argumen. H. Hic est arg. contra, sigilla, quæ non statim debent recipi, arg. ext. de prob. ca. tertio sã litteræ approbandæ sunt. ff. de procura. si procuratorem. fr. ꝙ cuiusque vni. item eorum, §. ꝙ si actor. non tamen sigillum reprobatur si nomẽ auctoris non habet extra. de eo, qui mit. in pos. cum sicut. in parte decisa.

Non oĩ verbo credendũ est.

Sigilla nõ stant sun recipienda.

d ¶ Separauerint.] Hic est arg. ꝙ maritus scięs se vxori in propinquo gradu cõsanguineum: licet in probando cõsanguinitatẽ defecerit, dẽt abstinere ab eius esto to ẽt iubente ẽpo ne abstineat. arg. dist. 50. si quis præpostera. Quid ergo si episcopus eum excommunicat? patienter ferat, ne curet, cũ non ligetur apud Deum, vt 11. q. 3. qũo, & ca. quid obest. inf. ea. vt euidenter. H.

Maritus qũque abstinere põt ab vxore ẽt cõtra præceptum episcopi.

e ¶ Per Moysen.] Historia legitur in lib. Num. ꝙ Chore, Dathan, & Abyron, & alij ccl. viri de tribu Leui cũ eis volentes habere honorem sacerdotij, surrexerũt cõtra Moysen, & Aaron, & murmurauerunt contra eos sperantes eorum sacrificia, & conficientes propria. Misit autẽ Moyses. & vocauit eos: q̃ dixerunt, non uenemus, ad quos Moyses: Vos inquit & oĩs congregatio vestra stare constituti coram Dño & Aaron. Similiter locutus est Dominus ad Moysen & Aaron: Separamini ab inuicem de medio congregationis huius peruersæ, & cum omnis turba recessisset à tentorijs eorũ per circuitũ, & Dathan & Abyron essent in introitu papilionum suorum cum filijs, & vxoribus: aperta est terra sub pedib. eorũ, & deuorauit eos cũ vniuersa familia & substãtia eorũ: sed & ignis egressus est à Domino, qui interfecit ccl. viros tenẽtes thuribula sua & offerentes incensum: præcepitque Dominus per

Mosen Eleazaro filio Aaron, vt thuribula eorum acciperet, & [b]duceret ea in laminas, & afingeret altari, vt esset in signum filijs Israel, ne quis auderet accedere & ponere incensum Domini, nisi de semine Aarõ. Sequês cap. patet.

a ¶ Sic etiam per Osa.] Osee 9.

b ¶ Peccato.] Idest, consensu peccati eorum. 8. q. 1. §. cum autem. & 23. q. 4. ita plane. &c. si quis à catholica.

c EXtra catholicã Ecclesiam.] i. extra formam ecclesiæ.

d ¶ Veri.] Ratione effectus.

SVperueniente.] CASVS. Pater Ermigildi misit ad filium Arrianũ episcopum hæreticum, ut de sua manu cõmunionem acciperet, quam quia filius accipere noluit, pater eum occidit.

e ¶ Noctis.] Quatuor sunt partes noctis conticiniũ, intempestũ, gallicinium, antelucanum 2.

f ¶ Percipieret.] Quare in necessitate possunt ab hæretico baptismum accipere, & non Eucharistiam, dixi rationem. 24. q. 1. si quem.

ARrianos.] CASVS. Hoc ecclesiã tenuũ est illi. c. fin. eo. vsque. Dñs. n. hic, quamuis liceat laici, qui ab hæreticis reuertuntur, per impositionẽ manus recipiãtur, & reconciliẽtur quasi publice pœnitẽtes: tamen clerici qui ab eis reuertuntur, non recipiũtur eum clericatus vel sacerdotij dignitate: hoc ideo, quia tantum baptismus ratum est apud ipsos: nec reconciliari possunt nisi tantũ sub imagine publicæ pœnitentiæ. Seq. §. fi. ut legitur, cum seq. patet.

g ¶ Arrianos.] Sacerdotes indignos Christi honoribus.

h ¶ Sub imagine pœnitẽtiæ.] Imaginem pœnitentiæ appellat publicam reconciliationem, quæ fit per manus impositionem.

i ¶ Baptismate.] Quod fecerunt vel acceperunt, fu. ea. q. si quis contra.

k ¶ Arbitramur.] Subaudi dici. Non enim videntur clerici. &c. quia eorum laicos, &c. quasi dicat, cũ hoc aliis fit de laicis: merito sic debet esse de clericis. nõ. n clerici simili forma recipientur: & ideo patet quod sunt digni ecclesiasticis honoribus. & continuatur hoc c. cum fine il lius

etiam per Oseam [a] prophetam spiritus sanctus contestatur, & dicit: [Sacrificia eorum tanquam panis luctus: omnes qui manducant ea, contaminabuntur:] docens scilicet, & ostendens omnes omnino cum auctoribus supplicio coniungi, qui fuerint eorum peccato [b] contaminati. Osea 9.

¶ Caput hoc collectum est ex variis locis epistolarum B. Cypriani, & concilij ab ipso habiti, interdum immutatis, & in summam redactis quæ in margine sunt indicata.

α ¶ Censura.] *In epistola ipsa sic habetur.* Frustra contendunt baptizari, & sanctificari illic aliquem salutari baptismo posse, vbi constet baptizantem baptizandi licentiam non habere. Atque vt magis intelligi posset, contra eiusmodi audaciã quæ sit censura diuina, inuenimus in tali facinore non solum duces, & auctores, sed & participes pœnis destinari, &c.

Item Augustinus lib. sententiarum [per Prosperum Aquitanicum episcopum Rhegien. collectorum, c. 151]

¶ Vera sactificia non nisi in fide Ecclesiæ celebrantur. C. LXXI.

EXtra catholicam Ecclesiam [c] non est locus veri [d] sacrificij.

Item Greg. in 3. lib. dialog. c. 31. ait de Ermigildo rege Leuigildi filio. tal. Liuigildi

¶ De manu hæreticorum communio non est recipienda. C. LXXII.

SVperueniente paschalis festiuitatis die, intempestæ noctis [e] silentio a Leum perfidus pater Arrianum episcopum misit, vt ex eius manu, sacrilegæ consecrationis cõmonem perciperet [f], atque per hoc ad patris gratiam rediremereretur. Sed vir Dei deditus Arriano episcopo venienti exprobrauit vt debuit, eiusque a se perfidiam dignis increpationibus repulit. 24. q. 1. c. fin. superueniente. Deus dedit p.

Item Innocentius ad Alexandrum episcopum, epist. 18. cap. 3.

Sacerdotes hæreticorum, Christi honoribus non habentur digni. C. LXXIII.

ARrianos [g] præterea, cæteraque huiusmodi pestes, quia eorum laicos conuersos ad Dominũ, sub imagine pœnitentiæ [h], ac sancti spiritus sanctificatione per manus impositionem suscipimus, non videtur clericos eorum cum sacerdotij, aut ministerij cuiuspiã susceipi debere dignitate. Quoniam quib. solum baptismũ ratum esse permittimus (quod vtique in nomine patris, & filij, & spiritus sancti perficitur) nec spiritum sanctum eos habere ex illo baptismate [i], illisque mysterijs arbitramur [k]. Anst. l. 9. c. 18. Pann. l. 3. c. 129

illius sup. ea. superueniente. Vel dic quia eorum. i. quamuis: quasi dicat, quamuis laicos eorum ita suscipimus, non tamen clerici ita suscipiendi sunt in honore.

2 ¶ Quo-

a Formam. Idẽ B. Th. in 4. sen. dist. 13.

Noctis quatuor sunt partes.

2 Isido. in 5. lib. ety. dicit q̃ sepẽ sunt partes. s. vespertũ crepusculum, cõticiniũ, intempestũ, gallicinium: matutinum, & diluculum: vt ad longũ est videre in Arc. in hoc loco.

3 Vulthęc gl. inferre, q̃ sacerdotes magis cæteris peccent: arg. l. pibyteris. C. de epis. & cle. & l. motus. §. istę seq. ff. de pœ.

a ¶ Quoniam.] Hæc ratio non videtur sufficiens: sed facias vim in hoc, quod dicit, auctores eorum. nam tunc sunt auctores eorum, cum illi & illi sunt extra ecclesiam. Vel dic & sufficiens est quo ad hoc quod non possunt conferre de merito vitæ. 40. dist. multi.

b ¶ Perfup. ea. c. qui fectionem.

† al. Quomodo fieri possit.

Innocẽtius episcopis Macedoniæ, ep. 22. ca. 3. inf. ea. c. vẽtum est.

Num. 19. & Leuit. 11.

† al. damnato

Tomo secũdo.

Poly. l. 3. tit. 10. Anfel. l. 9. c. 24.

g ¶ Ex eo.] Non est ratio hæc: quia sunt quædã sacramenta, quæ iterantur: quædam non, vt vnctio infirmorũ, & dedicatio ecclesiarũ, de consec. d. 1. solennitates.

h ¶ Impositio.] Reconciliatoria: & intelligas de priuata: quia solennis non reiteratur.

i ¶ Præcipitur.] Quotiescunq; reuertũtur ab hæresi. sup. ea hi qui baptismũ, &c. 2.

MAn[o] ipositio.] CASVS. Dicit hic (Licet obscure) q̃ manus impositio reconciliatoria q̃q; reiteratur, etsi baptisma reiterari nõ possit. & est similitudo per contrarium.

K ¶ Manus.] Sensus est: manus impositio potest repeti, vt inf. de consd. 4. quomodo baptismus nõ. 68. dist. sicut.

l Impositio.] Consecratoria: sed cõfirmatoria non Icẽ nec ordinatoria: sed curatoria bene iterat, de qua dicitur: super ægros manus imponent, &c. vt 56. d. §. sed illud. Reconciliatoria similiter, vt hic. imponitur eũ reconciliatoria manus hæreticis reuersis. vt su. c. Arrianos. de consd. dist. 4. quomodo. & excommunicatis, vt 9. q. 3. cum aliquis. & pœnitentibus, vt 30. distin. in capite. & in hæreticis, vel excommunicatis non est sacramentum: & ideo repetitur in pœnitentibus si est publica * est sacramentum: & ideo non iteratur: & conuenit tãtum episcopis vt 17. quæst. 6. cap. 2. & 50. distin. in capite. Si est priuata, non est sacramentũ, & iteratur: & conuenit etiam presbyteris, vt 26. q. 6. c. presbyteri. §. ecce.

m ¶ Non sicut.] Id est licet.

n ¶ Repeti.] Inf. ea. q. quòd quidam. contra. Sol. sed. ibi manus impositionem consecrationem nominat: hic vero manus extensionem super pœnitentem cum oratione inuocato sancto spiritu peracto. Vel ibi prohibet reiteratio iem manus impositionis fieri in publico: hic autem permittit fieri in occulto.

2 Et c. Arrianos. de consd. 4. antiqua. &c. Arrianos, qui. secundum Hug.

Impositio manus est multiplex.

3 Vnde Aug. ad Timo. 5. nemini cito manum imponas, id est nulli cito consecrabis. Ioã. de Fant. de hoc habetur 23 distin. episcopus. Archi.

* *Nõ quia publica sit sacramentũ, priuata non sit, ideo illa non iteratur hæc iteratur: sed ob eas cãs quæ afferuntur ca. quamuis. de pœnitentia, distin. 3. Vide et Turrecre. ibi.*

[k] Quoniam [a] cum à catholica fide eorum auctores desciscerent, perfectionem [b] spiritus, quam acceperant, amiserunt; nec dare eius plenitudinem possunt, quæ maxime in ordinationibus operatur, quam per impietatis suæ perfidiam potius, quàm per fidem dixerim, perdiderunt. Propter † quod fieri non potest, vt eorum [c] profanos sacerdotes, dignos Christi honoribus arbitremur; quorum laicos imperfectos [d], vt dixi, ad sancti spiritus percipiẽdam gratiam cum pœnitentiæ imagine recipimus. *Item* ¶ Si, vt legitur, [Qui tetigerit [e] immundum, immundus erit;] quomodo ei tribnetur, quod munditia, ac puritas consuevit accipere? *& infra.* ¶ Qui particeps effectus est dãnati †, quomodo debeat honorem accipere, inuenire non possum.

α ¶ Pestes.] *Antea sequebatur,* Detestamur: *quod est sublatum, quia neque in vetustis codicibus, neque in ipsa epistola, neque apud Anselmum, aut in Pannormia habetur.*

ß ¶ Qui tetigerit.] *In epistola est,* quod tetigerit immundus; *sed ob glossam non est mutatum, atque huius etiam lectionis sententia habetur iisdem indicatis scripturæ locis.*

Ex eo [g] autem, quòd manus impositio [h] iterari præcipitur [i], sacramentum non esse ostenditur.

Vnde Augustinus lib. 3. de baptismo contra Donatistas, cap. 16.

¶ Manus impositio non est sacramenti iteratio. C. LXXIIII.

MAnus [k] impositio [l] non, sicut [m] baptismus, repeti [n] non potest. Quid enim est aliud nisi oratio super hominem?

Cum ergo Innocentius solum baptisma hæreticis ratũ esse permittat, cum Gregorius sacrilegam vocet consecrationem Arrianorum, cum Cyprianus quæcumque ab hæreticis fiunt, carnalia, & inania, & falsa iudicet, cũ Hieronymus omnia, quæ ab eis offeruntur, contaminata in conspectu Dei asserat, cum Leo extra ecclesiam, nec rata sacerdotia; nec uera sacrificia esse testetur; patet, quod sacramenta ecclesiastica præter baptisma, ut supra dictum est, ab hæreticis ministrari non possunt.

Item obijcitur illud Hieronymi aduersus Luciferianos.

¶ Qui in baptismo sanctus est, ad altare peccator non erit. C. LXXV.

SIcut Christus est, qui ba-

b ¶ Perfectionem.] i. sanctitatem. & officij executionẽ. ADDITIO. Hic vide quod leg. & no. ea. q. qui. perfectionem.

c ¶ Vt eorum.] Idest, quia eorum, vt sit relatiuum cum causã: & ita per hoc præcedens lectio approbata non videtur, id est, ideo non videtur, quia, &c.

d Imperfectos.] Quia non receperunt gratiam per illud baptisma.

e ¶ Qui tetigerit.] tactu mentis. extra de sen. exc. nup.

f ¶ Damnati.] Id est, damnationis, vel auctoris iam damnati, &c. 1.

i Ad hoc videtur q̃d ea. non. fu. ea. venium. Arch.

nus impositionem consecrationem nominat: hic vero manus extensionem super pœnitentem cum oratione inuocato sancto spiritu peracto. Vel ibi prohibet reiteratio iem manus impositionis fieri in publico: hic autem permittit fieri in occulto.

CVM ERGO. Concluditur Gra. ex quattuor supradictis c. scilicet Arrianos. si quis inquit. sic populus, &c. in ecclesia q̃ nullum sacramẽtum præter baptisma potest ab hæretico ministrari: sed contra hoc obijcitur.

SIcut Christus.] CASVS Luciferanus dicebat malũ sacerdotem verum baptisma conferre: sed Eucharistiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

stiam nullo modo conferre quod Hieronymus reprobat, dicit enim aut vtrumque approbet, aut vtrumque reprobet. Nam qui profanus est ad vnum, non est sanctus ad alterum: & econuerso.

a ¶ Baptizat.] Interius de consec. dist. 4. nemo. vel cum effectu.

Homicida & adulter, an conficere possunt.

b ¶ Vnde oro te.] Putabat ille eũ qui homicida, vel adulter fuerat, mũdari in baptismo: non ita tamẽ vt dignus esset sacerdotio. Gratianus tamẽ hoc intelligit de occulto peccatore. Nã dicebãt quidã de tali, & male, q̃ licet posset baptisma dare non tamen cõficere. & hi tales reprehẽduntur, & secundum hoc est arg. cõtra 50. dist. qui sub gradu. Sed ibi de deposito, cum quo dispẽsatur vt baptizet: hic de tolerato.

c ¶ Esse sacerdotẽ.] Idest, sacramẽta posse conficere.

d ¶ Potest fieri.] Ar. q̃ vno de duobus, quæ sunt eiusdem iuris concessio, alterum conceditur, ex quo enim aliquid alicui conceditur. eius cohærens cõceditur; i. vt inf. 3. q. 6. hæc q̃pe. & 10. q. 1. si monachus. & q. 2. c. 1. supra 8. dist. quo iure. H.

Concessio aliquo eius cohærens conceditur.

1 Concor. tex. in l. 2 ff. de iurisd. om. iudi & l. ad rẽ mobilem. & l. ad legatum. ff. de procu.

SED HOC. CASVS. Dicit Grat. supradictum capitulum de malo catholico intelligi: & non de hæretico, alioquin idẽ Hieronymus esset sibi contrarius, vt probatur sequenti ca. & §. sequenti: quæ per se patent.

e ¶ Coopãte.] Illud cooperante falsũ est quantum ad dantem vel facientẽ, nõ quãtum ad recipientem. infra ea. Dominus.

f Maledicam.] Aliam expositionem huius verbi habes infra ea. multi sæcularium.

HOC ERGO Hæc est 11. pars huius q̃stionis, in qua probat quòd malitia sacerdotis non nocet alijs in sacramentis, quãuis sibi noceat; & hoc vsque ad § ex his. Iota. de Fan.

INtra Catholicam.] CASVS. Hæc omnia c. vsque ad c. sacerdotes. legant de malis p̃sbyteris catholicis ad huc in suo officio toleratis. Dr in hoc c. q̃ in traditione veritatis sacramẽti non distinguuntur merita conferentis, vel conferrantis sed potius virtus creatoris. Nã sicut Christus est qui baptizat: ita ipse est qui per spiritum sanctum hanc suam carnem efficit. Seq. c. pater.

g ¶ Intra.] Ab isto loco vsque ad c. sacerdotes. loquunt omnia cap. de malis sacerdotibus toleratis ab ecclesia.

ptizat [a]; ita Christus est, qui sanctificat. Vnde oro te [b], vt aut sacrificandi licentiam ei tribuas, cuius baptisma probas; aut reprobes eius baptisma, quem non putas esse sacerdotem [c]. Neque enim potest fieri [d], vt qui in baptismo sanctus est, sit ad altare peccator.

Algerus l. 3. ca. 10.

¶ *Initium huius capitis vsque ad vers.* oro te *non est eo loco apud B. Hieronymum. Est tamen apud Algerum, lib. 3. c. 10. apud quem etiam nonnulla verba ex ijs, quæ sequuntur, eodem modo habentur, atque apud Gratianum, licet apud Beatum Hieronymum aliter legantur.*

Sed hoc de peccatore x *tantum catholico, non de hæretico intelligendum est. Quidquid enim cum fide catholica pro officio suo facit, licet indignus, tamen diuina gratia cooperante* e *ratum esse creditur. Alioquin si de hæreticis dictum intelligeretur, ipse sibi contrarius esset, cum dicat ad c. 5. Amos:* [*Sacrificia eorum odit Dominus.*] *& alibi in persona Domini.*

x ¶ Peccatore.] *B. Hieronymus eo loco argumentatur, vt solent Dialectici dicere, ad hominem: neque id agit, vt constituat, ac sanciat aliquid: sed tantum vt aduersarium modestum reddat. Nam postquam illum eo adduxit, vt se non amplius aduersarium, sed discipulum profiteatur, tunc verissimam ei rationem exponit, cur ecclesia episcopos recipiat, qui in Ariminensi concilio imprudentes hæreticis consenserant.*

¶ Benedictionibus hæreticorum Deus maledicit.

C. LXXVI.

Sent. 4. dist. 19.

MAledicam [f] benedictionibus vestris] hoc est, quidquid à vobis benedicitur, à me erit maledictum.

Malach. 2.

¶ *Hæc sunt in glossa interlineari ad eum Malachiæ locum ex Hieronymo.*

11 *Hoc ergo intelligendum est de hæretico: illud autem aduersus Luciferianos de ecclesiastico peccatore.*

De quo Augustinus β *ait in libro de corpore Domini.*

β ¶ Augustinus.] *Caput hoc etiam ab Algero lib. 3. c. 8. citatur ex Augustino in libro de corpore Domini; sed Possidius in indiculo operum B. Augustini nullam huius libri mentionem facit: & ad verbum (excepto vltimo versiculo) hæc leguntur in libro Paschasij abbatis de corpore, & sanguine Domini, cap. 12. ex quo etiam libri sunt citerantur. cum sequentibus infra de consecr. dist. 2.*

¶ Boni & mali sacerdotes æquè corpus Christi conficiunt. C. LXXVII.

De cons. dist. 2. vtum. Mag. 4. sẽt. dist. fferio 13. Algerus l. 1. cap. 21. & l. 3. c. 8.

† al. minis

INtra & catholicam ecclesiam in mysterio † corporis & sanguinis Domini nihil à bono maius, nihil à malo minus perficitur sacerdote, quia non in merito consecrantis, sed in verbo perficitur creatoris, & virtute spiritus sancti. *& infra.* ¶ Si enim in merito esset sacerdotis, nequaquam ad Christum pertineret. Nunc autem sicut ipse est, qui baptizat; ita ipse est, qui per spiritum sanctũ hanc suã efficit

a ¶ Recreantur.] Quo ad sustentationem corporis, & post animæ, vt de consec. dist. 2. non iste panis 1.

b Omnia sacramenta.] Et verbum. Id est, prædicatio: quæ si fiat ab indigno, alijs prodest: sed sibi nocet. arg. dist. 83. §. quanquam. arg. 15. q. vlt. c. vlt.

c ¶ Dicitur.] Tales instruunt Deum qualiter eos punire debeat. 40. dist. multi.

Præsbiteri, quare in Missa dicant confiteor. dist. 2. nõ Archid.

carnem, & transfundit in sanguinem. Credendum x est enim, quòd in verbis Christi sacramenta conficiantur. Cuius prius creantur imperio, eius vtique verbo recreantur [a] ad melius.

x ¶ Credendum.] *Hæc eodem modo leguntur apud Algerum. Sed Paschasij verba, c. 15. hæc sunt:* Cuius ergo potentia creata sunt prius, eius vtique verbo an melius recreantur: quia nemo creator alicuius rei, aut recreator, nisi vnus Deus catholicè prædicatur. Propterea veniendum est ad verba Christi, & credendum, quòd in eisdem uerbis ista conficiantur.

Item Augustl. lib. 2. contra epist. Parmeniani, c. 10.

¶ De eodem. C. LXXVIII.

Inf. ea. c. p Esa. § hoc plenè. Alg. l. 3. c. 11. Matth. 23.

OMnia sacramenta cum obsint indignè tractantibus [b], prosunt tamen per eos dignè sumentibus: sicut & verbum [b] Dei †. Vnde dictum est [c]. [Quæ dicunt facite: quæ autem faciunt facere nolite.]

† Dei testatur.] orig.

Item in Psalmum 103. vers. [*Qui tegis.*]

¶ De ijs, qui sanctis male vtuntur. C. LXXIX.

Matth. 7.

PRophetauit [d] & Saul malus rex, & tunc prophetauit, cũ Dauid sanctũ persequeretur. *& infra.* ¶ Non ergo se iactent, q̃ forte sine charitate habuerint hoc munus Dei sanctum: sed videant qualem rationem habituri sunt cum Deo, qui sanctis non sanctè vtuntur. Ex his erunt, qui dicturi sunt: [In nomine tuo prophetauimus.] Non illis dicetur, mentimini: sed dicetur, [Non noui [e] vos, &c.]

¶ *In tractatu 7. in epistolam Ioannis sunt aliqua, quæ ad sententiam huius capitis referri possunt, atque inde antea citabantur. Sed ipsa prorsus verba sunt loco indicato.*

Spiritum ergo prophetiæ dicendi sunt habuisse, non meritum.

Item Hieronymus in c. 2. Aggæi.

¶ Quisque non tam sanctificatur ex hostijs, quàm pro peccato polluitur. C. LXXX.

OPropheta [f], qui altari tãtum extructo, & domo mea diruta & hostias mihi offers in altari, victimis eius sanctificari te putas; scito, quoniam sanctum quidem est, quod offertur in altari: sed non tam sanctificatis ex hostijs, quàm ex mortuis operibus pollueris.

¶ *Apud B. Hieronymum sic legitur:* ò populę, qui altari tantum extructo, & diruta domo mea hostias mihi offers in altari, & victimis eius, & carnibus te sanctificari putas; scito non tam sanctificari te ex hostijs, quæ templo diruto tibi prodesse non

d ¶ Prophetauit.] Hic probat q̃ malus sacerdos potest cõficere: quia Saul malus erat, & prophetauit: imò mali habẽt omnia dona spiritus sancti præter charitatem. supra c. multæ. Historia autem, est ibi pro casu.

Sacerdos malus conficit.

e ¶ Non noui.] Id est, non approbaui, ita dicũt aliqui scholares, qui non sunt aliquibus in scholis, cum vidẽt eos in terra sua, dicunt, nõ noui vos, vel quando sunt diuites, dicunt pauperib. 2. non noui vos. vel (quod peius est) nolunt loqui cum eis.

Honores mutant mores.

2 Adde glo. in l. 2. i verbo mores. ff. de testi.

f ¶ O propheta.] Ad litteram intelligitur de Babylonica captiuitate. Nam Cyro dante licentiã reuertendi de Babylonica captiuitate, populus Israel ædificauit altare, & dereliquerunt fundamentum templi: sed per litteras Cambysæ ducis militiæ ipsius Cyri prohibitus est in ædificatione procedere vsq; ad secundum annũ Darij: in quo iussus est

De Babylonica captiuitate.

Propheta.] CASVS. In hoc cap. mali sacerdotes reprehenduntur, qui etsi verum corpus Christi conficiant in altari, ex hoc non sanctificantur, sed potius ex suis malis operibus polluuntur.

Aggæo propheta ad hoc exhortante populum. Loquitur ergo Hier. de tempore in quo immolabant in altari: sed domum Dei, scilicet templum reædificare negligebant. cũ domos proprias reædificarent: quod in ipso Aggæo plenius patet.

g ¶ Domo me adiruta.] Id est, ædificatione virtutum, diruitur

Alia fine virtutibus corruit.

diruitur enim remotis virtutibus anima. 15.quæst.1.merito.

ITa fit verbum.] CASVS. Dicitur quòd tunc peccat hereticus in Spiritum sanctum, cum de schismate ad vnitatem, & congregationem ecclesiæ redire contemnit: qua ecclesia spiritus sanctus per catholicum & fidū & reprobum operatur remissionem peccatorum: & mali per talem colligantur.

a ¶ Ita fit verbum.] i. blasphemia. inf. de pœn. d. 1. § potest. & dist. 4. § siue H.

b ¶ Cõgregationẽ.] Id est, vnitatem ecclesiæ.

Impœnitentia finalis est peccatũ in spiritum sanctum.

c ¶ Nunquam.] Et ita peccatum in spiritũ sanctum est vna finalis impœnitentia: de qua dicit Au. de pœn. d. 7. c. 1. & fi. & notatur 25. d. qualis.

d ¶ Et tñ.] Hoc dicit: quia ab isto possum accipere etiam sine necessitate.

VT euidenter.] CASVS. Ostenditur per hoc cap. q̃ non homo, sed spiritus sanctus peccata remittit: & hoc probatur auctoritate Domini dicentis; Si cui dimiseritis peccata, &c. & ideo euenit q̃ ille, quã sacerdos tolerat, sit extra ecclesiam, si ei Christus non aperit: & iniustè excommunicatus sit intus.

e ¶ Quodam loco.] Ita & aduocatus potest allegare, vt dicit quædam lex 45. d. ſt. cum beatus.

ADDITIO. Ad idẽ sup. ea. multæ. 45. d. §. hinc etiam. & 32. q. 7. quædam. Arch.

f ¶ Et cõtinuo.] Arg. verborum ordinem spectandum esse, vt 20. dist. §. 1. arg. ex serie verborũ aliquid perpendi. inf. 24. q. 1. alienus.

g ¶ Dimiseritis.] Bene dixit, dimiseritis: non cui putaueritis dimitti 1.

h ¶ Hoc est spiritus.] Inf. 1. q. 3. illud. & c. nemo cõtemnat. infra ea. q. dictum est. inf. de consec. dist. 4. nemo. H.

i ¶ Ostiarius.] Id est, Christus. idem est ostium, vt inf. ea. q. ordinationes.

k ¶ Præiudicio.] Id est, prauo iudicio. inf. 24 d. 3. fi quis.

poterunt, quam contaminari omnia opera tua, & cũcta, quæ agis, ex eo quòd negligis, & tuam magis domum, quàm meã extruere conatus es. Sanctum quidem est quod offertur in altari; sed non tam sanctificaris ex hostijs, quàm ex eo, quòd in conuallibus habitas, & interes mortuis operibus, polluueris. *In duobus etiam Gratiani vetustis codicibus legitur*, ô populo. *Verum idem Hieronymus continuo ista eadem per anagogen aptat ecclesiastico viro.*

Item Augustinus in lib. de verbis Domini, serm. 11.

¶ Contra spiritum sanctum, verbum dicitur, cum ex dispersione nunquam reditur. C. LXXXI.

ITa fit † verbum [a] contra spiritum sanctum, cum ex dispersione ad congregationẽ [b] nũquam [c] venitur, quæ ad remittenda peccata accepit spiritum sanctum. Ad quam congregationem etiam si per malum clericum, sed tamen catholicum ministrum, reprobum, & fictum aliquis accesserit corde non ficto; in ipso spiritus sanctus β operatur remissionem peccatorum; qui in sancta ecclesia ita operatur, vt reprobos fugiat, & tamen [d] per eorum ministerium probos colligat.

Iuo p. 2. c. 104. †dicitur] or.

sup. ea. spiritus sanctus.

β ¶ Spiritus sanctus.] *Hoc loco concisè refertur sententia B. Augustini, plenius autem supra eod. c. spiritus sanctus.*

Idem in sermone de remissione peccatorum.

In l. 50. homil. hom. 23.

¶ Non meritis hominum, sed virtute Spiritus sancti peccata remittuntur. C. LXXXII.

VT euidenter hoc ostenderet Dominus, à spiritu sancto, quem donauit fidelibus suis, dimitti peccata, nõ meritis hominum; quodam loco [e] sic ait resurgens à mortuis: [Accipite spiritum sanctum;] & continuo [f] subiecit, [Si cui dimiseritis g peccata, dimittuntur ei,] hoc est, spiritus [h] dimittit, non vos. Proinde [γ] sicut is, quem sacerdos tolerat in ecclesia, est tamen extra ecclesiam, & extra corpus, cuius caput est Christus, si ei ostiarius [i] non aperuerit [d*] ita non ideo extra ecclesiam est, & non est de corpore, si quis pastoris præiudicio [k] compellitur foris esse.

Io. 20.

γ ¶ Proinde] *Verba ipsa huius partis non sunt inuenta apud B. Augustinum. Similima habentur apud Origenem Hom. 14. ad cap. 24. Leuitici; & referuntur infra 24. q. 3. c. cum aliquis. & c. si quis non recto.*

d* ¶ Aperuerit.] *In nonnullis vetustis codicibus legitur*; aperuit, *in alijs*, aperiat *ab vno autem abest negatio.*

Item Ambrosius de ijs, qui initiantur mysterijs, c. 5.

¶ Dominus non merita personarum, sed sacerdotum officia considerat. C. LXXXIII.

CVm scriptura.] CASVS. Quis dubitat spiritum sanctum adesse sacrameatis sacerdotum: cum in veteri testamento ad preces tam bonorum, quàm malorum

Alger. l. 3. c. 10.

quoſdam. aliàs Hierobaal, & Heliæ prophetæ, qui bonus fuit.

Spiritus sanctus tempore hoc operatur inuisibiliter in sacramẽtis ecclesiæ: quod ex eo probat, quia olim visibiliter operatur.

a ¶ Cum scriptura.] Hic intendit Ambrosius probare q̃ spiritus sanctus

† *Hierobaal*] orig. Ambr. sed scriptura, *Hierobaal* † *sacrificiũ cõsecrauit.*]ori.

Lud. 6. 3. Reg. 18.

ptura [a] tibi testetur [b], quòd ad Hieroboam † preces, ignis descendit de cælo, & rursus precante Helia ignis est missus, qui sacrificia † consumeret; datur intelligi α, q̃ Deus non merita personarum considerat, sed officia sacerdotũ. *& paulo post.* ¶ Ignis illis visibilis mittebatur, vt crederẽt; nobis inuisibilis operatur, qui credimus, *& paucis interiectis.* ¶ Crede ergo adesse Dominum Iesum inuocatum precibus sacerdotum, qui ait: [Vbi fuerint duo, vel tres, ibi & ego sum.]

Matt. 18.

α ¶ Datur intelligi.] *In originali non sunt hæc verba. Sed cum antecedentia pendeant ex superioribus, hoc nouum incipit periodus*, Non merita personarum considereres, sed officia sacerdotum. *nonnulle autem aliæ variantes, & quidem non minimi ponderis in margine sunt inticatæ.*

Item Gregorius.

¶ Non merita sacerdotum, sed virtus diuina sacramenta sanctificat. C. LXXXIIII.

4. sen. t. d. 13.

Matth. 7

MVlti [d] sæcularium hominum, cum plus sacerdotum vitam, quàm suam discutiunt, in magnũ cõtemptionis diuinorum sacramentorum crimen incurrunt. Magna enim trabe vulneratos habentes oculos, eamque negligentes, festucam tenuem in aliorum conspiciunt oculis: quam dum incautè festinant euellere, erroris in foueam delabuntur: minus quidem considerantes, quòd non eos facerdotum vita læderet [c], si ipsi humiliter bonis sacerdotum admonitionibus autem accommodaret. Sed dum hypocritarum more plus illorum famam, quàm propriã vitam, vel vitæ negligentias dijudicant, spernunt [f] sancta monita, & spiritualia dona. Vnde fit, vt non solum ab eis dicta respuant, sed (quod est deterius) diuina etiam mysteria contemnant, vt nec corporis communionem, aut sanguinis Domini nostri Iesu Christi eorum ministerio confectam assumant; putantes hanc minus [g] esse sanctificatam, si illorum fiat officio, quorum vita eorum oculis videtur ignobilis. ¶ Heu in quam magnum laqueum incidunt, vt diuina, & occulta mysteria plus ab alijs sanctificata posse fieri credant, cum vnus idemq; spiritus sanctus in ecclesia diffusa per totum orbem terrarũ incõprehensibiliter [h] ea mysteria, & occultè atq; inuisibiliter, & operando sanctificat.

Hierobaal vñ dicatur.

1 Ab ea nocte qua dñs dixit ei, destrue aram Baal. qđ & fecit exinde. Gedeon dictus est Hierobaal Hieron. n. sacrũ. inde Hierobaal, sacra Baal destruens, vel Hieron fortis. quasi fortis contra Baal. Archi.

2 Hoc est generaliter, verum nisi noceat occasionaliter, *sm* Hug. vel in corpus, & sic loquitur cõtrarium huic signatum.

Altaris mysterium est incomprehe: sibiliter.

c ¶ Hieroboam.] Qui fuit malus, secundum falsum intellectũ Gratiani, alias Hierobaal, quasi sacra Baal destruens. Hieron enim sacrum dr. sic enim dictus est Gedeon 1. sed hoc non faceret ad propositũ Gra. Io. VIti.] CASVS. Hoc c. diuiditur in quatuor partes. In prima parte Gregor. redarguit quosdam, quia peccata propria negligentes, vitam sacerdotũ reprehendunt, & eorũ sacramenta contemnunt. In 2. parte ostẽdit vnde dicatur mysteriũ, & unde sacrificium, & vnde sacramentum, & vnde Eucharistia. In 3. parte dicit, qđ preces mysticas malorum sacerdotum vita Christi sacramenta celebrantur. In 4. parte exponit verbũ Oseæ prophetę. s. Maledicam (inquit) benedictionibus vestris. Secunda pars incipit ibi, [Mysteriũ.] Tertia ibi, [Siue ergo.] Quarta ibi, [Maledicam inquit, &c.]

d ¶ Multi.] Hoc ca. inrelligitur de malis tolerandis: quia generaliter loquitur de omnibus sacramentis. In prima parte reprehenduntur, qdam laici, qui vitam sacerdotum reprehẽdendo, diuina sacramenta ab eis collata contemnebant: gerẽtes trabem in oculis suis, & festucam volentes remouere de oculis aliorum. In secunda parte dicitur, quòd quantumcunque sit sacerdos malus: sacramẽta tamẽ eius vera sunt: nec magis sanctificantur à bono. In 3. ostendit quid sit mysterium, & quid sit sacrificiũ. Vltimo ponuntur verba Oseæ prophetæ

e ¶ Læderet.] Argt. alterius crimen non nocere innocenti 2

ead. q. 4. c. 1. sup. eo. q. fertur. contra. H.

f ¶ Spernunt.] Ex his conuincitur q̃ Missa malorum sacerdotum audiri possit, & si prohibitum sit in casu, vt inf. 15. q. vlt. inf. 8. q. 3. c. vlt. sup. 19. d. c. fi. contra. su. d. 32. nullus. dist. 81. si quis presbyteri. Sed illud de publico, vel de damnato, sed hic de tolerato. H.

g ¶ Minus.] Idest, non.

h ¶ Incomprehensibiliter.] Non enim à nobis cõprehendi potest qualiter transubstãtiatio sub specie panis & vini corpus Christi & sanguis fiat.

ADDITIO. Vt de consec. dist. 2. panis. & intelligę quod dicit Gratia.

a ¶ Ita.

Universidad de Deusto Biblioteca

1 Vt de pœ. dist. 1. quem pœnitet. ar. 50. distin. si quis præpotera. Arch.

Præiudiciũ, est prauum iudicium. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Itaq;.] Et quia occultè & inuisibiliter.

b ¶ Dispensatione.] Idest virtutem & gratiam à Deo dispensatam & collatam.

c ¶ Quia prece.] Sacrificia veteris testamenti non faciebāt quod figurabant. ar. de consec. d. 2. sacrificiū, & quod dicit, prece mystica consecretur. hoc referas ad speciem tacti secundum H. quia nec corpus Christi consecratur, quia & prius corpus sacratissimum erat: nec panis, quia ibi desinit esse statim.

Corpꝰ Christi non consecratur nec panis.

d ¶ Quid melius corpore.] Certe anima Christi. vnde hoc dictum intelligas dun taxat amplificationis gratia. simile inf. 32. quæst. 6. nihil. & q. 7. quid in omnib. Vel dic hoc maius inter sacramenta ecclesiastica quo ad sanctitatem & reuerentiam, vt inf. de cōsecr. distin. 2. nihil. & ca. qui manducat. & 25. distin. ecce. Vel plures eiusdem generis, scilicet inter corporalia. Vel intellige de corpore, quod est Christus. arg. infra. ead. quæst. interrogo. contra. Sed ibi expone verbum, idest, filium, & sic non est contra. de pœn. di. 1. verbum.

Corpꝰ Christi excedit alia sacramenta quo ad reuerentiam.

e ¶ Attenuat.] Sed contra. su. §. 1. d. si qui sunt presbyteri.

f ¶ Vel qa.] Ista duo vel, respiciunt tm proximū membrū, cuius duæ inueniuntur expositiones per sequentia.

Signi- ¶ Maledicam.] ficiuit, & benedicendo † benedicat. ¶ Mysterium α itaque [a] fratres, ob hoc dicitur, quod secretam, & reconditam habeat dispensationem [b]: sacrificium autem, quasi sacrum factum: quia prece [c] mystica consecratur pro nobis in memoriam Dominicæ passionis. *& infra.* ¶ Sacramentum vero est in aliqua celebratione, cum res gesta ita fit, vt aliquid significare intelligatur, quod sanctè accipiendum est. Sunt autem Sacramenta, baptisma, chrisma, corpus & sanguis Christi: quæ ob id sacramenta dicuntur, quia sub tegumento corporalium rerum virtus diuina secretius salutem eorundem † sacramentorum operatur. Vnde & à secretis virtutibus, vel sacris, sacramenta dicuntur. Quæ ideo fructuosè penes ecclesiam fiunt, quia sanctus in ea manens spiritus eorundem sacramentorum latenter operatur effectum. Cuius panis & calicis sacramentum Græcè Eucharistia dicitur, Latinè bona gratia interpretatur. Et quid melius corpore [d] & sanguine Christi? ¶ Vnde siue per bonos, siue per malos ministros intra Dei ecclesiam dispensetur; sacramentum tamen est: quia Spiritus sanctus mysticè illud viuificat, qui quondam Apostolico in tempore visibilibus † apparebat operibus. Nec in bonorum meritis dispensatorum amplificatur, nec malorum attenuatur [e]: quia neque qui plantat, est aliquid, neq; qui rigat; sed qui incrementum dat Deus. Hoc de corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi, hoc etiam de baptismate, & schismate sentiendum est, & tenēdum: quia virtus diuina secretius operatur in eis, & diuina solummodo hæc est virtus, siue potestas, non humanæ efficaciæ: Polluimus β itaque panem, idest corpus Christi, quando indigni accedimus ad altare; & fordidi mundum sanguinem bibimus. *& infra.* ¶ Maledicam [f], inquit, benedictionibus vestris, hoc est, ijs quæ nunc meis benedictionibus possidetis, seu quidquid à vobis benedicitur, maledicam: vel quoniam [d] non benedicunt sanctis ex vero corde: vel quia [f] qui inique agunt, benedicuntur ab eis, adulanturq; peccatoribus, dummodo diuites sunt.

† *al sanctificado.*

Isidorus. l. 6. Ety. c. 19.

† *al. eandem*

† *al. visibiliter 1. Cor. 3.*

Hactenus Isid.

Hieronymus in c. 1. Malachiæ.

Idem in c. 2.

¶ *Caput hoc collectum est partim ex sententijs B. Gregorij, partim ex verbis ipsis B. Isidori atque Hieronymi.*

α ¶ Mysterium itaque.] *Hæc vsque ad versic.* hoc de corpore, *sunt apud Isidorum, non tamen eodem prorsus ordine.*

β ¶ Polluimus.] *Sumptum est ex B. Hieronymo in commentarijs ad cap. primum Malachiæ in illis verbis,* & dicitis in quo polluimus, &c.

Apud eundem ad c. sic habetur. & maledicam, inquit, benedictionibus vestris, hoc est, quæ nunc meis benedictionibus possidetis: siue quidquid à vobis benedicitur, à me maledictum erit; & maledicam illis, subaudi, benedictionibus vestris: quoniam noluistis intelligere, quæ dicuntur hoc est enim quod dicitur: [non possuistis super cor.]

[d] ¶ Quoniam.] *Sumptum ex eodem loco paulo inferius: vbi hæc leguntur:* vel certe, quia ad sacerdotes proprie mandatum est, verturtur benedictiones eorum in maledictionem; quando non benedicunt sanctis ex vero cordis affectu, sicut Lamones, & benedictiones decipiunt corda innocentium; & qui inique agunt, benedicuntur ab eis, adulanturque peccatoribus, dummodo diuites sint, atque eorum uitijs blandiuntur.

Significastis.] CASVS. Hic probatur malos sacerdotes tolerandos duplici exemplo Christi: tum quia Pharisæos & Scribas docuit esse audiendos: sed non in malis operibus imitandos. tum quia misit Iudam traditorem suum ad euangelizandum cum alijs discipulis, & eum ferri, nec confici: & hoc per quandam suam quæstionem nitebatur probare. Diuiditur ergo capitulū istud in 5. partes. In prima parte Augu. reprehendit eum de sua stulta quæstione. In secunda parte ostendit apud malos sacerdotes vera esse sacramenta, & si nō sint veri sacerdotes cū quæratur vtrum sit verū sacramentum, & nō vtrum sit verus sacerdos: & hoc probat exemplo Caiphæ, q̄ malus erat, & tamen prophetauit, exēplo Pauli, qui verū testimonium pessimi approbat. exemplo Dauid, qui Saulis sacrā vnctionem honorauit. In tertio ostēdit quòd meritum conferentis non attendi tur in veritate sacramenti. In quarta parte ostendit, q̄ Optari hæretici sacrificium illius tātum nocuit, quibus vita sua non displicebat. In q̄rta parte refert gratias Deo de victoria, quā habuit cōtra Petilianum. Secunda pars incipit ibi, Qui autē solo. Tertia ibi. Item nos dicimus. Quarta ibi. Per hanc sententiam. Quinta ibi. Itē gratias ago.

Item Fabianus Papa episcopis Orientalibus, epist. 2.

¶ Non sacerdotum vitam, sed quæ docent, & ministrant considerare debemus. C. LXXXV.

Ang. in hom. 50. de pœ. c. 13.

SIgnificastis insuper plerosq; attendere, multis in ipsis honoribus ecclesiasticis non congruenter [a] viuere sermonibus, & sacramentis, quæ per eos populis ministrantur. O miseros homines, qui hos intuendo, Christum obliuiscuntur: qui & multo ante prædixit, vt legi Dei potius obtemperetur; quàm imitandi videantur illi, qui ea, quæ dicunt, non faciunt: & traditorem suum toleraus vsq; in finem, etiam ad euangelizandum cum cæteris misit. Nam Apostoli talem consuetudinem non habuerunt, nec habendam docuerunt [b].

Matth. 23.

Item Nicolaus Papa Michaeli Imperatori, in epist. quæ incipit, [*Proposueramus.*]

¶ De eodem. C. LXXXVI.

Ansel. l. c. 75. Iuo p. 5. c. 18.

NOn quales sacerdotes Domini sint, sed quid de Domino loquantur, est vobis magnopere prænidendū: nec in vicarijs B. Petri Apostoli vobis est attendendum, qui sint: sed quid pro correctione ecclesiarum, quid pro salute vestra satagant. Nec enim illos [c] inferiores dicetis scribis, & pharisæis sedentibus super cathedram Moysi; de quibus Dominus præcepit dicens: [Quæcunque dixerint vobis, obseruate & facite; secundum opera vero eorum nolite facere.] Ergo Imperator considera, si illos dixit audiendos, qui super cathedram Moysi sedebant; quanto potius his, qui super cathedram Petri residēt, esse existimetis obaudiendum?

Matth. 23.

Item Augustinus contra litteras Petiliani, lib. 2. c. 22.

¶ Sacerdotum immunditia, sacramenta non polluit. C. LXXXVII.

Alg. l. 1. c. 11. Iuo p. 2. c. 98. & 99. Eodem l. c. 130.

DOminus declarauit [d] in vno cœtu [e] hominū eadem sacramenta sumentium, aliquorum immunditiam mundis obesse non posse. *& infra.* ¶ Petilianus dixit [f], Aut si quisquā carmina sacerdotis memoriter teneat, nunquid inde sacerdos est, quòd ore sacrilego carmē publicat eum vsque in finem toleraui: nec Apostoli etiam sacramenta talium despiciebant.

a ¶ Non congruenter.] Ideo vitabant eorū sacramēta.

b ¶ Docuerunt.] Ergo nec nos præsumere, vel inuenire debemus, vt supra dist. 37. qui de mensa, infra 2. q. 5. consuluistis. infra. 31. q. 1. q̄ si supra dist. 55. si euangelica, supra dist. 45. cap. episcopum 7. q. 1. c. 1.

Errores Petiliani.

Zizania ante a tritico separanda sit.

NOn quales.] CASVS. Quidam cōsentiebant sacra malorum sacerdotū, sed probat Nicolaus hoc non esse faciendum: quia si mali sacerdotes sedentes super cathedram Moysi sunt audiendi, multo potius regentes cathedram Petri sunt audiendi.

1 Hinc elicitur quid à Petri ecclesia sit ma

c ¶ Nec enim illos.] No. modum arguendi de malis ad bonos. de consec. dist. 1. c. 1. inf. 11. q 1. sacerdotibus, sumendum Moy se. Arc. cōtra pra 32. q. 4. quis dist. 21. submittitur 1.

Dominus declarauit.] CASVS. Petilianus dicebat per prauum sacerdotem vera sacramenta non cōpropositum, & eam soluit. In tertia ostendit q̄ sacramenta si in forma ecclesiæ conferantur à quocunque, vera sunt: & hoc ostendit triplici exemplo Caiphæ, Apostoli, & Dauid. In quarta ostendit q̄ quales sunt qui sacramenta accipiunt, talia sunt eis ipsa sacramenta. In quinta infert duplicem conclusionem contra duplicem opinionem Petiliani, gratias agēs Deo, quod acquieuit Petilianus suis rationibus. Ioan.

d ¶ Dominus declarauit.] In parabolis de zizania separanda à tritico 11. q. 3. nolite. & de hœdis, vt 23. q. 6. 7. c. 1. Vel declarauit sustinendo Iudā. 2. q. 1. vnus ex vobis.

e ¶ Cœtu.] Id est, collectione Apostolorum, vel Ecclesiæ, vbi sunt boni & mali. 32. q. 4. recurrat.

ADDITIO. De consec. dist. 4. est vnitas ecclesiæ. Arch.

f ¶ Petilianus dixit.] Obijciendo. dicebat enim malum sacerdotem non posse conficere: quia non est verus sacerdos; sicut nec laicus potest.

a ¶ Ba-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Baptisma.] Quasi hoc quærimus, & nō illud. & ideo non valet obiectio, &c.
b ¶ Sacramento.] Ordine & officio, sine iustitia. argu. contra 40 distinct. sicut viri. Sed ibi agitur de essentia sacerdotis: hic de qualitate.
c ¶ Si non det suū.] .i. si nō sua, sed Dei; in forma, s. ecclesiæ.
d ¶ Item.] Verba sūt Epimenidis illius Thebani sacerdotis qui malus fuit: & Apostolus sumit eadem verba in testimonium in epistola ad Titum 1.
e ¶ Si ergo.] Et verū est supple: & ideo approbemus.
f ¶ Habet.] Arg. pro testimonio alicuius qui nō est bonus, vt credatur testimonio in quo verum dicit, & si in alijs mentiatur. su. d. 37. turbat. & cap. si quid, se cōtra 3. q. 6. pura.
g ¶ Verum.] Quasi dicat, non: & ita nō quicūque verum dicit, verax. est 22. q. 2. homines.
h ¶ Violatis.] Id est, violandæ esse creditis.
i ¶ Sacrilegiū.] Quasi comprobare schisma vestrum videamur, ex eo quod sacramenta vestra nō reprobamus.
K ¶ Si non habebat Saul.] Quē dominus elegerat & fecerat Regē. i. fieri iusserat vt infra 8. q. 1. audacter.
l ¶ Panniculū.] Quē præcidit clamydem vestimenti sui, vt 2. q. 7. c. plerumq; obijcitur. §. de his, & §. item opponitur.
m ¶ Omnia munda mundus] Iuxta illud Qui manib⁹ sordes: operum prius ablue sordes. Intus te mūda, quia mundis omnia munda.
n ¶ Optati.] Propriū nomē est, & erat malus catholicus, vel hæreticus, scilicet occultus.
o ¶ Sacrificio.] Hic patet quod precisius conficit, vt infra. c. non nocet. & c. dictum & de consecr. distinct. 4. non in vobis prætexta, quæ esset ratio quare damnatus à Deo posset conficere quamdiu tolleratur ab ecclesia, sed damnatus ab homine non? Dicas ergo quòd hæreticus excommunicatus depositus potest hoc sacramentum & reliqua sacramenta ministrare, per capitula quæ dixi. Quidam tamen contrarium dicunt 2. per id quod est 24. quæst. vt supra eadem, extra ecclesiam, infra eod. sacerdotes.
p ¶ Polluti.] Arg. nō imputari socio peccatum alterius si eę displiceat, dummodo eum admoneat vt resipiscat, vt

1. schisma. vbi dicit Pelagius; si veritate duce regimur, non est Christi corpus quod hæreticus conficit. Item quia hoc sacramentum est sacramentum vnitatis, vt de consecra. distinctio. secunda, quia passus Item quia extra vnitatem ecclesiæ confici non potest vt

Epimenides Thebanus, sacerdos malus fuit.
1 Cap. 1. de hoc etiam not. 37. dist. turbat. ibi videas. Arc.
Optatus malus fuit catholicus.
Sacerdos præcisus cōficere pōt.
2 Ad hoc d. cons. dist. 2. quid si sanguis. versi. qualis vbi do hoc.

sacerdotis? Augustinus respondit. Ita istud dicis quasi modo quæramus, quis sit verius sacerdos, & non quid sit verū baptisma[a]. Vt enim sit quisq; verus sacerdos, oportet, vt nō solo sacramēto [b], sed iustitia quoq; induatur; sicut scriptū est: [Sacerdotes tui induantur iustitia.] ¶ Qui autē solo sacramento sacerdos est, sicut fuit pōtifex Caiphas persecutor vnius & viriſſimi sacerdotis; quāmuis ipse non sit verax; quod dat tamē verū est, si nō det suū[c], sed Dei. *Itē*[d] *paulo inferius.* ¶ Dixit quidā ex ipsis proprius eorū propheta; Cretenses semper mendaces, maleꝫ bestiꝫ, ventres pigri †. testimonium hoc verū est.] Si ergo [e] Apostolus nescio cuius alienigenæ testimoniū, quia verū cōperit, etiā ipse attestatus est; cur nos apud quemlibet inuenerimus, quod Christi est, & verū est, etiā si ille, apud quē inuenit, peruersus, & fallax est; non discernimus vitium, quod homo habet [f], & veritatē, quā nō suā sed Dei habet? & dicimus, sacramētū hoc verū est, sicut ille ait, testimoniū hoc verū est? Nūquid ideo dicimus, etiā ipse homo verax est quia dicimus sacramentū hoc verū est? *& paulo post.* ¶ Vos autē necesse est, vt semper erretis, qādiu propter hominū vitia, Dei sacramēta violatis [h], aut nos propter Dei sacramenta, q, in nobis † violare nolumus, etiā vestri schismatis sacrilegiū [i] assumere putatis. *Item.* ¶ Baptismi ergo puritas à puritate, vel immunditia cōscientiæ, siue dantis, siue accipientis omnino distincta est. *Item.* ¶ Memento ergo sacramentis Dei nihil obesse mores malorū hominum quo illa vel omnino nō sint, vel minus sancta sint. *Item.* ¶ Quæro, si nō habebat Saul [k] sacramenti sanctitatē, quid in eo Dauid venerabatur? si autem habebat innocentiam, quare innocentē persequebatur? Nam eum propter sacro sanctā vnctionē & honorauit viuum, & vindicauit occisum. Et quia vel panniculū [l] ex eius veste præscidit, percusso corde trepidauit. Ecce Saul non habebat innocentiam; & tamen habebat sanctitatē, nō uitæ suæ α (nā hoc sine innocētia nemo potest) sed sacramēti Dei, quod & in malis hominibus sanctum est; *Item.* ¶ Nos dicimus tale cuique sacrificiū fieri, qualis accedit, vt offerat, & qualis accedit, vt sumat: & eos de sacrificijs taliū manducare; qui ad illa tales accedūt quales & illi sunt. Itaque si offerat Deo malus, & accipiat inde bonus; tale cuiq; esse, qualis quisque fuerit; quia & illud scriptū est: [Omnia mūda mundis [m].] Per hanc sententiam veridicam, & catholicā etiā vos, Optati [n] sacrificio [o] nō estis pollutiP, si facta eius displicebant

Psal. 131.
Ad Titū, c. 1.
† Potest inferri ex hoc text. & sūgl. g. auctoritatū & gētilium tam in iure q̄ i causis pūt allegari. cōcor. tex. in l. incōtum. cū gl. ff. de testā. diuisio.
† al. vobis.
Eod. lib. c. 35.
Ibidem c. 47.
Ibidem c. 48.
1. Reg. 10. & 24.
Ibidem c. 52.
Ti. 1.

vt inf. ea. q. 4. c. 1. quod crimē, nullius crimē. & c. crimen. arg. 23. q. 4. recedite. 8. q. 1. quid aūt. inf. 11. q. 3. quod præ decessor. inf. 24. q. 1. si habes. 24. q. 1. schisma. contra inf. de cons. d. 1. sancta. contra inf. ea. q. 5. c. 1. contra. H. Hristus quid fecit.] CASVS. Probauit in hoc ca. ꝑ mali

vobis. Nam vtiq; panis illius, panis luctus erat, sub cuius iniquitatibus Africa tota lugebat: sed panem luctus, omnibus vobis communem esse, omnium vestrū malum schismatis facit. *Item.* ¶ Gratias Deo, quia tandem confessus es posse valere inuocatum nomen Christi ad aliorum salutem, etiam si à peccatoribus inuocetur. Hinc ergo intellige, cum Christi nomen inuocatur, non obesse aliorum saluti aliena peccata.

α ¶ Vitæ suæ.] *Sequebatur*, sed vnctionis: *quæ voces absunt ab omnibus vetustis Gratiani exemplaribus, licet in codicibus vetiam B. Augustini impressis legantur.*

Ibidem c. 54.

Idem in psalmū 10. in vers. [*Iustus autem quid fecit?*]

¶ Etiam per malum ministrum dona Dei ad hos peruenium, qui cum fide accipiunt. C. LXXXVIII.

Iuo p. 2. c. 105. Ioan. 13, 6. & 12.

CHristus quid fecit [a] vobis, qui traditorem suum tanta patientia pertulit, vt ei primam [b] Eucharistiam confectam manibus suis, & ore [c] suo commendatam, sicut cæteris [d] Apostolis, traderet? Quid vobis fecit Christus, qui eundem traditorem suum, quem diabolum nominauit [e], qui ante traditionem Domini, nec loculis [f] Dominicis fidem potuit exhibere, cum cæteris discipulis ad prædicandum regnum cœlorum misit; vt demonstraret dona Dei peruenire ad eos, qui cum fide accipiunt, etiam si talis sit, per quem accipiunt, qualis Iudas fuit?

Matth. 10.

Item Gregorius.

¶ Sacramentis, episcopi malitia non nocet. C. LXXXIX.

NOn nocet malitia episcopi neque ad baptismum infantis, neque ad ecclesiæ & consecrationem [h]: quia baptisma à Deo datur, non ab homine venit. sic & Eucharistia, & omnia, quæcunque in altari ponuntur, non ab homine, sed à Deo sanctificationem accipiunt.

Sed obijcitur [i] *illud Hieronymi in Sophoniam, c. 3.*

Iuo p. 2. c. 110.

¶ Non verba, sed merita sacerdotum Eucharistiam faciunt. C. XC.

SAcerdotes, qui Eucharistiæ seruiunt, & sanguinē Domini populis eius diuidunt, impie agunt in legē Christi, putantes Eucharistiam, imprecantis [k] facere verba, nō vitam [l]; & necessariam esse tantum solennem orationem, & non sacerdotum merita, de quibus dicitur: [Et sacerdos, in quo fuerit macula [m] non accedet offerre oblationes Domino.]

Leuit. 21.

c ¶ Ore.] Cum dixit, hoc est corpus meum. inf. de consec. dist. 2 accipite.
d ¶ Cæteris.] inf. 23. q. 4. tu bonus. & c. quàm magnum. inf. de consec. d. 2. cū omne. contra. Sol. sed ibi de bucella panis, quam soli Iudæ tradidit postea: hic de corpore Christi, quod primo tradidit sibi, postea omnibus dedit.
e ¶ Nominauit.] vbi, nescio, sed credo, ꝑ ibi, qui intingit mecum manum, &c. argu. inst. de exhæred. lib. §. sed fœminini.
f ¶ Loculis.] Arg cōtra infideles seruientes, ꝑ sint sicut diaboli. de pœn. dist. 3. §. hoc idem 1.
g ¶ Ad eccle.] inf. de cons. d. 2. ecclesijs, contra. sed illud quando forma seruata non est.
h ¶ Consecrationē.] dum tñ cessaret omnis pactio, vel aliqua turpis ꝓmissio; alioqn execrata potius q̄ cōsecrata dici debet, vt inf. ea. q. 4. eccla. sed hoc in odium consecrantis. nam reuera consecrata est a).
i ¶ Sed obijcit.] Respicit §. si ergo. s. ꝓx. positū. Nam inducit ista 5 c. quādā directe: quædā à sensu contrario ad probandum, ꝙ malus sacerdos non possit conficere sacramenta, sed ibi respondet in seq. §. cum vita.
k Acerdotes.] CASVS. Dicit in hoc c. ꝙ nō tantū verba: sed etiā merita sacerdotum cōcurrere debēt, quia scriptū est, Nec maculā habens ad sacrificandū accedat. Sequentia tria c. plana sunt, in quib. dicitur ꝙ mundi debent esse sacerdotes,

1 Ad idē 13. q. 1. §. ad hoc. vbi de hoc scilicet ꝙ sint sicut diaboli. de pœn. d. 1. §. hoc idem. Arch.
2 Dūmodo forma ecclesiæ fuerit seruata. de cons. d. 1. ecclesijs. quod etiam videtur contra. Io. de Fant.
3 Hic videq̄ not. 5. d. de his. in gl. vlt. extra de celeb. mis. & de homici. Ascla.

mali sacerdotes sunt tolerandi, & ꝙ sacramenta sunt ab eis recipiēda, & hoc probatur exemplo Domini, qui Iudam tolerauit, & eum cum alijs discipulis ad prædicandum misit. Sequens cap. patet.
a ¶ Christus.] Quid signa patientiæ ostendit nobis.
b ¶ Primam.] Id est, primo confectam Eucharistiā dedit. nam vna sola est, & ideo non est prima vel vltima. Vel sic, primam, id est, vnicam, & non plures.
K ¶ Imprecantis.] Id est, inuocantis per preces. H.
l ¶ Non vitam.] Quantum ad rem sacri, scilicet, vt dignè conficiant; aliàs vita non exigitur, vt conficiant. ADDITIO. Sub. sed vt proficiant offerenti. inf. ea. cum vita. Archid.
m ¶ Maculā.] Mortalis peccati 3, arg de cons. d. 2. quotidie. vel venialis, & tunc est cōsilium. arg. d. 6. testamentum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum,H.tamẽ hæc auctoritas intelligitur de macula corporali.vt 49.dist.hinc etiam,& ita sophistice. inducitur §.non accedat. dum enim æstuauerit in pectore precantis ignis alienus qui exurit,& non sanat: nõ põt digne accedere ad altare. de pœn. dist.3. cinter hæc hircum. Vnde notatur hic q̃ quilibet sacerdos p̃ macula mortalis peccati suspẽsus est quoad se, quoad accipiẽtes vero non, nisi vt notatur 31.dist.§.verum.&c.nullus.

Sacerdos q. libet p̃ mortali peccato suspẽsus est quoad se.

Eucharistia est obseruanda,ne in terram decidat negligentia ministrantis; quia vterq; reus est,s.q. negligẽter verbũ Dei audit, & qui corpus Christi in terrã cadere permittit.&ita sacerdos non debet indigne ministrare. g ¶ Verbũ.] Id est,prædicatio,quæ plures conuertit, & plus

Prædicatio est efficacior corpore Christi.

Item Alexander,epist.2.

¶ Tanto facilius sacerdotes exaudiuntur, quanto apud Deum sunt digniores. C. XCI.

IPsi sacerdotes pro populo interpellãt, & peccata populi comedunt [a]; quia suis precibus, & oblationibus ea delent,atq; consumunt: qui quãto digniores fuerint,tãto facilius pro necessitatibus, pro quib. clamãt, exaudiũtur.

Iuo p.2.c.69. & p.6.c.45.

Item Gelasius Elpidio episcopo.

¶ Non adest sacramentis spiritus sanctus, quæ per criminosos ministrantur. C. XCII.

SAcrosancta [b] religio,quæ catholicã continet disciplinam,tantam sibi reuerentiam vendicat,vt ad eam quilibet,nisi pura conscientia,nõ audeat peruenire. Nam quomodo ad diuini mysterij consecrationem [c] cælestis spiritus inuocatus † aduenier [d],si sacerdos,,& † qui eum adesse deprecatur,criminosis plenus actionibus reprobetur?

Iuo p.2.c.90.& p.6.c.110.

† al. aduocatur † al. etiam

Item Gregorius in regesto,lib.1.epist.24.

Ec Past.p.1.c.a

¶ Manus immunda, tecta inquinat, non mundat. C. XCIII.

NEcesse est,vt esse munda studeat manus,quæ diluere sordes curat:ne tacta quęq; deterius inquinet,si sordida ipsa stercoris † lutum tenet:scriptum nam q; est: [Mũdamini,qui fertis vasa [e] Domini.] Domini etenim vasa ferunt, qui proximorum animas ad interiora [f] † perducendas, in conuersationis suæ exemplo suscipiunt.

† al. insequens Esa.52. † al.in interna sacrificia] † al.in æterna sacraria.

Item Augustinus,lib.50.homiliarum,homil.26.

¶ Aeque seruandum est verbum Dei, & corpus Christi. C. XCIIII.

INterrogo vos fratres,vel sorores:dicite mihi,quid vobis plus esse videtur,verbum Dei,an corpus Christi?Si verum vultis respondere; hoc vtiq; dicere debetis, quòd nõ sit minus verbum Dei,quàm corpus Christi. Et ideo, quanta solicitudine obseruamus, quando nobis corpus Christi ministratur, vt nihil ex ipso de nostris manibus in terram cadat: tanta solicitudine obseruemus, ne verbum Dei,quod nobis erogatur, dum aliud aut cogitamus, aut loquimur, de corde nostro pereat: quia non minus reus erit,qui verbum g Dei negligenter audierit;quàm ille,qui corpus Christi in terram cadere [h] negligentia sua permiserit.

Iuo p.2.c.106

Idem lib.4.de Trinitate,c.14.

Sacerdotes comedunt peccata populi.
a Sic.1.q.1. quia.

a ¶ Ipsi sacerdotes.] ¶ Comedunt.] Id est,oblata pro peccatis 1.vel dicuntur comedere peccata populi,quia delent, & sic comedunt peccata populi ordinationibus suis. vel forte quia exemplo bonæ operationis, & verbo prędicationis corrigunt homines, & ita quantum in se est delent.36.dist.§.eccever. ex quibus. solus enim Deus delet peccatum,idest, peccati reatũ 2.sacerdos pęnam infligendã pro peccato orationibus minuit 3 pp qd peccatũ delere dicitur'. 13.q.2.animæ.H.Vel illi dicuntur comedere peccata populi, q̃ de suis possunt sustẽtari, & tamen percipiunt de ecclesiasticis.12.q.2.illud. cum habenti dare, &c.1. q.2.pastor.

2 Vt su. e.q. vt euidẽter.

3 Vt 13.q.2. animæ.

b Acrosancta.] Id est, religiosa sacramentorum reuerentia.vel id est,Eucharistia, vel quodlibet aliud sacramentum.sup.ea. ventum.

c ¶ Cõsecrationem.] quã diuinũ ministerium fecit,non ministri administratio,vt inf. de consdistin.4. non est aqua.

d ¶ Aduenier.] Aduenit quidẽ magis ad conficientis detrimẽtum, q̃ ad salutem. vt de consec. distinct.2. c. & sancta.

e Necesse ẽ.] ¶ Vasa.] i.subditorũ animas: qa Dñs i eis sedet 4, vt 23.q. 4.Nabuchodonosor.32. q.5. & Paulus. quorum sanguis requiritur de manibus nostris.43.dist. Ephesijs.

4 al.facet

f ¶ Ad interiora.] Id est, spiritualiũ & cęlestia. Vel dic, id est, ad vitia: & tunc dic perducendas vapulaturas à primo mancipio gehennæ.40.dist. si Papa.

g ¶ Verbum.] Id est, quod verbo significatur, vel per verbum concipitur.

h ¶ Cadere.] De consec.dist.2. qui bene.

Neque.]

NEque.] CASVS. Dicitur hic, q̃ ad hoc vt rite & recte sacrificium offeratur, debet ab honesto ministrari.& à iusto recipi:& hoc dicit littera. Pro quibus offertur, supple digne.

a ¶ Neque.] Nota,q̃ tria dicuntur hic: scilicet q̃ sacramenta

¶ De eodem. C. XCV.

Iuo p.2.c.107

NEque [a] potest id rite [b] offerri,nisi per sacerdotẽ iustum & sanctum,nec si nisi ab eis accipiatur qđ offertur,pro quibus offertur [c];atque id sine vitio [d] sit,vt pro vitiosis [e] mundandis [f] possit offerri. Hoc certe omnes cupiunt,qui pro se offerri sacrificium Deo volunt.

Cum vita & sacerdotum Eucharistiæ necessaria esse dicitur,non consecrationi,sed effectui intelligendum est. Nõ enim effectum salutis confert ei,quem merita faciũt indignum: potius completur in eo illud Apostoli:[Qui mãducat corpus Domini,& eius sanguinem bibit indigne,iudicium sibi mandicat & bibit.] Ergo contra eos,qui crebra oblatione sacrificii se putant posse mundari non cessantes impie agere in legẽ Dei,intelligitur illud esse dictũ Hieronymi. Quòd vero sacerdos,etiam si malus sit, tamẽ pro officio sũæ dignitatis gratiam transfundat hominibus,testatur Augustinus in libro quæstionum veteris test.c.11.

1 Cor.11.

Sa.e.sacerdotes

¶ Sacerdotes nomen Domini inuocant Dominus autem benedictionem præstat. D. XCVI.

Iuo p.2. c.100. Pann.l.3.c.79. Num.6

DIctum est [b] à Deo in Numeris ad Moysem,& Aarõ sacerdotes:[Vos ponite [1] nomen meum super filios Israel:ego Dominus benedicam eos,] vt gratiam traditio per ministerium ordinantis transfundat hominibus. nec voluntas sacerdotis obesse,aut prodesse [k] possit, sed meritum benedictionem poscentis.¶ Quanta autem sit dignitas ordinis sacerdotalis,hinc aduertamus. Dictũ est enim de nequissimo Caipha interfectore Saluatoris, inter cætera: Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset princeps sacerdotum anni illius,prophetauit.] Per quod ostenditur spiritum gratiarum non personam sequi aut digni,aut indigni,sed ordinationem traditionis, vt quamuis aliquis boni meriti sit, non tamen possit benedicere, nisi fuerit ordinatus,ut officium ministerij exhibeat.Dei autẽ est,effectum tribuere benedictionis.

Le.11.

Quod vero [1] per hæreticos sacramenta dignitatis ministrata dicũtur carere effectu,improbatur auctoritate Anastasij Papæ,qui ordinationem Acacij, quamuis hæretici,

menta Domini non rite, vel recte conferuntur nisi à dignis conferantur,& à dignis sumantur,& in forma ecclesiæ. Primũ nota.ut ibi:Nisi per sacerdotẽ.] Secundũ ibi,[Nec nisi.] Tertium ibi,[Adque id,&c.Quidã diuidunt c.in duas partes.In prima fit mentio de sacrificio, quod ab eo accipitur pro quo offertur, & hoc vsque ad illum locum.[Atque id.] In secunda fit mentio de sacramentis, quod non accipitur ab eo, pro quo offertur: & dic,sine vitio,idest,sine peccato.

b ¶ Rite.] Quo ad offerentem & accipientem.

c ¶ Pro quibus offertur.] Supple, nec potest rite offerri nisi ab eis.

d ¶ Sine vitio.] Idest, non fit citra formam ecclesiæ,in ipsa forma ecclesiæ.

e ¶ Vt pro vitiosis.] Expone vt recte possit offerri p̃ vitiosis,idest,Venialia habẽtib.sed intelligegenealiter,

fit vt prosit:prodest tamen,infra de consec.dist.4. non illud te. Sed quid si cantet Missam, vt Deus perdat alios? conficiet reuera,sed debet puniri, arg.26.quæs.5 quicunque.

f ¶ Mundandis.] Idest, venialis peccati maculam habentibus.

CVM VITA. CASVS. Ite, §. respicit illud capit. sacerdotes,vbi dicitur, q̃ bona vita sacerdotis necessaria est ad conficiendum corpus Christi. Modo soluit & dicit q̃ intelligendũ est hoc non de consecratione, quia in veritate cõficit etiam malus sacerdos.sed de effectu consecrationis, quia nihil prodest si sumatur ab indigno, & q̃ malus sacerdos conferat gratiam digne sumentibus,sequenti c. probatur.

g ¶ Cum vita.] Respicit hoc capitulũ sacerdotes.& bene soluit.& ad confirmandã suam solutionem inducit c. sequens.

DIctum est.] CASVS. Hic primo probatur q̃ verba Domini.& exemplo Caiphæ,quòd apud malos sacerdotes vera sunt sacramenta, & quòd ex officio suo gratiam hominibus trãsfundunt.Secundo, q̃ tãta est vis sacerdotij dignitatis, quòd sine eo etiã apud bonos non est auctoritas benedicendi.

h ¶ Dictũ est.] Probat Aug. q̃ benedicere non tantũ meritum, sed etiam ordinẽ requirit. In 1.ergo parte ponit auctoritatẽ Dni, vsq.ibi, [Quanta.] In secunda probat intentionẽ suã, & auctoritate,& exemplo Caiphę.

i ¶ Vos ponite.] i. invocate 2.

K ¶ Prodesse.] Hic colligitur, q̃ licet vnus sit malus sacerdotis nõ

1 Scilicet vt compungantur, & ut mitigetur p̃na. 13. q.2. ips. Ioan. do Fant.

2 Et loquitur sacerdotib. & his ministerijs siue benedictionib. vbi ordo sacerdotalis exigit. Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

menta dignitatis ab hæreticis collata effectum non habent: contra quod allegat auctoritatem Anastasij, quam ostendit friuolam esse auctoritate Gelasij & Fœlicis.

a ¶ In tractatu.] Per hoc probatur, q̄ Gratia ius non diuisit per distinctiones hoc opus, argum. 11. q. 3. §. euidenter.

ITEM OBIICITVR. CASVS. Dictum est sup. in c. Arrianos, & supra in §. cum ergo Innocentius. q̄ solum baptisma ratum est apud hæreticos, contra q̄d obijcitur modo in hoc cap.

b ¶ Itē obijcitur.] ei. d. quod dictum est sup. ead. §. cum ergo Innocentius. &c. Arrianos.

QVod quidam.] CASVS. Quidā dixerunt, q̄ catholici ecclesia recedentes retinent potestatem conferendi baptisma, sed non potestatem conferendi ordinem, sed eam amittunt. Contra quod probat Augustinus quattuor rationibus hoc esse falsum. Primo, q̄a qua ratione perditur vnum, & reliquum cum vtrumque quadam consecratione conferatur. Secundo, quia consuetudo est ecclesiæ, q̄ tales non reordinantur cum redeunt, ne fiat iniuria sacramento. retinet ergo vtrumq; sed ad perniciē. Tertio, q̄a si aurū, vel argētum furtiue fuerit signatū, si fur postea deprehenditur à principe, punit̄, sed signū monetæ nō reprobatur. Quarto, quia character militiæ non reiteratur circa redeuntem, cū miles ad gratiam principis reuocatur. Quinto, concludit ex præmissis, q̄ non deberi iterari scīa ab eis collata, ne fiat iniuria sacramento. Prima ratio est ibi, [Primo, quia.] Secunda ibi, [Nam si quando ex ipsa.] Tertia ibi, [Si enim aliqui.] Quarta ibi, [Si forte.] Quinta ibi, [De his qui.]

c ¶ Quod quidam.] CASVS. Opinio est quorundam, q̄ sacerdos, vel epūs recedens de ecclesia ad hæreticos, sacramentū baptismī non amittit: sed sacramentum ordinis amittit. Istud improbat Augustinus multipliciter. Primo sic: quia cum vtrumque sit sacramentum, non potest assignari ratio, quare potius perdatur vnū quàm aliud. Secundo sic: quia consuetudo ecclesiæ est, q̄ cum tales redeunt, non solent reordinari, si eos ecclesia vult tolerare. Tertio dicit q̄ sicut recedens ab ecclesia vtrūque retinet: sic vt, q̄ vtrumque potest conferre alijs extra ecclesiam, licet male conferat, & cum quis recipit sacramentum extra ecclesiam, si reuertitur ad ecclesiā, non est sacramentum iterandum in eo. Et hoc probat

ita ratam approbat, vt etiam eis, quos post damnationem suam baptizauit, vel ordinauit, in nullo ream personā nocuisse asserat. Sed hoc eum a illicite, & non canonice, imò contra decreta suorum prædecessorum fecisse probant Fælix, & Gelasius, qui Acacium ante Anastasium excommunicauerūt, & Hormisda, qui ab ipso Anastasio tertius eundem Acacium damnauit. Unde etiam ab ecclesia Romana repudiatur, & a Deo fuisse percussus legitur in gestis Romanorum Pontificum hoc modo: [*Anastasius secundus natione Romanus, &c.*] *Require retro in tractatu* a *decretalium epistolarum.*

a ¶ Sed hoc eum.] *Supra d. 19. c.* Anastasius, *ostensum est immeritò reprehensum esse Anastasium, & verissima esse, quæ ipse de Acacio scripsit, & de cremit.*

Item obijcitur b *illud Augustini lib. 2. contra epi. Parmeniani, c. 13.*

¶ Qui recedit ab ecclesia, nec baptisma, nec ius dandi amittat. C. XCVII.

QVod quidam c dicunt, Baptisma, quod a accepit, nō amittit, qui recedit ab ecclesia; sed ius tamen dandi d quod accepit, amittit e, multis modis apparet frustra, & inaniter dici. ¶ Primo, quia nulla ostenditur causa, cur ille, qui ipsum baptismum amittere f non potest, ius dādi, g amittere possit. Vtrumque enim sacramentum est, & quadam consecratione vtrumque h homini i datur, illud, cum baptizatur; istud, cum ordinatur; ideoq, in catholica ecclesia vtrumq; non licet iterari. ¶ Nam si quando ex ipsa parte k venientes etiam præpositi pro bono pacis correcto † schismatis errore susceptī sunt; etsi visum est opus esse, vt eadem officia gererent, quæ gerebant, non sunt rursus ordinandi †, sed sicut baptismus in eis, ita ordinatio mansit integra; quia in præcisione fuerat vitium (quod vnitate † pacis est correctum) non in sacramentis l, quæ vbicunque sunt m, ipsa vera sunt. Et cum expedire hoc videatur ecclesiæ, vt præpositi eorum venientes ad catholicam societatem, honores sibi suos non administrent;

Sup. d. 19.

Sent. 4. d. 25. Alg. l. 3. c. 10. Panor. l. 1. tit. 3. c. 82.

Iuo p. 2. c. 97. Pana. l. 1. c. 77.

† al. correpto

† al. ordinati

† al. vnitatis gratiæ.

e ¶ Amittit.] Characterem enim non potest amittere, licet videatur aliter dici 11. q. 3. episcopus.

f ¶ Amittere.] Nam vbi eadem ratio, & idem ius, ff. ad leg. Aquil. illud. An tamen hoc sit verum, notatur 28. q. 1. lic enim. 32. q. 7. Apostolus. sup. ea. q. 5. cum ergo.

g ¶ Ius dandi.] Scilicet ordinem. de consec. dist. 4. ostenditur. Vel potestatem conferendi baptisma. infra 32. q. 7. licere.

h ¶ Vtrumque.] Scilicet baptismus & ordo.

i ¶ Homini.] Hoc de baptismo sacerdotis, in quo potestas baptizandi est sc̄ſum: in laico est quædam licentia, non sacramentum 2. argu. quòd scientia, & hæretici valeat, & ligatio, & solutio, cū ius ligandi, iudicādi, atq; soluendi à tpe consecrationis acceperit, su. d. 48. j. c. j.

k ¶ Parte.] Collectio enim hæreticorum rectissimè pars appellatur, à partiendo, id est, diuidendo.

l ¶ Non in sacramentis.] Fuit vitium scilicet.

m ¶ Sunt.] Quia à quocunque dentur, iterari non debent,

bent, & ideo ipsa sunt, id est, firma & vera sunt, & bona.

a ¶ Manus.] Supra ea. q. c. manus impositio. contra. sed hic de consecratoria.

b ¶ Dandi.] .i. cōsecrādi. vel dādi ipsam ordinationem.

c ¶ Aliud.] Argu. contra illud generale quod est extra de translatio. inter corporalia. & 7. q. 1. factus. ff. si quis cau. quoties. arg. 63. dist. Salonitanæ. 45. dist. de Judæis. 7. q. 1. episcopus.

d ¶ Necessitate.] Hic apertè colligitur, q̄ laici non habent ius baptizādi: nisi largè dicat̄ ius, vel potestas, ideſt permissio, ut ff. de const. d. 4. constat. & cap. à quodam. & 30. q. 1. ad limina.

e ¶ Nescio.] Id est, nō approbo, si quis dixerit repetendum.

f ¶ Veniale delictum est.] Hic philosophicum temperamentū est, nā i veritate nullum est. Et est simile. 22. q. 2. in quibus.

g ¶ Habebitur.] Arg. contra extra de iure patro. quod autem. in fine.

h ¶ In monetis.] Id est, signis, vel sigillis, nummismatibus, vel instrumentis monetam cudendi.

i ¶ Punitis.] Isti variis pœnis puniūtur. C. de fal. mo. p totū. parcitur tñ illi, q̄ formauit, si ante q̄ signū imprimat. pœnitet. ff. ad leg. Corn. de fa. qui falsam, &c.

K ¶ Exhorruerit.] Qui fortè fugit de bello publico: & ita infamis effectus est. 1. 6. q. 1. infames. & hoc intelligitur de militib. illis, qui iurauerunt se mortem non euitaturos, pro re publica. & illi habebant stigmata, vel alia signa de aliquo colore, de quib. dictū est. Milites nostros arma scire volumus non leges. C. de iure delib. sācimus. Vel sēsus est huius litteræ, q̄ si aliquis pter auctoritatem principis adeptus ēmilitiæ cingulū, & post recōciliāt ipsi principi, erit ne i eo iterādus character? quasi dicat, nō. ADDITIO. Et sm istā lectūrā dic, exhorruerit, s. quia à principe non accepe rat. & no. hic militibus characterem imprimi. Io. de Fant.

l ¶ De ijs.] Repetit, quæ iam dicta sunt, dubitatur hic fore. §. sed non est dubitandum; quia non est.

† al. alicui pereunti

c ¶ Aliud.]

non eis tamen ipsa ordinationis sacramenta detrahuntur, sed manent super eos. Ideoque non eis in populo manus a imponitur, ne non homini, sed ipsi sacramento fiat iniuria. *& infra.* ¶ Sicut autem habent in baptismo, quod per eos dari possit; sic in ordinatione ius dandi b: vtrumq; quidem ad perniciem suam, quam diu charitatem non habēt vnitatis: sed tamen aliud est, prorsus nō habere; aliud pernicioſe habere; aliud c salubriter habere. Quicquid non habetur, dandum est, cum opus est dari: quod vero pernicioſe habetur, per correctionem depulsa pernicie, agendū est, vt salubriter habeatur. Quanquam, & si laicus aliqua† pereuntis dederit necessitate d compulsus, quod cum ipse acciperet, dandum esse addidicit; nescio e, an pie quisquam dixerit esse repetendum. Nulla enim cogente necessitate si fiat, alieni muneris vsurpatio est. Si autē necessitas vrgeat, aut nullum, aut veniale delictum est f. Sed, etsi nulla necessitate vsurpetur, & à quolibet cuilibet detur; quod datum fuerit, non potest dici tantum: quamuis rectè dici possit & illicitè datum. Illicitam ergo vsurpationem corrigit reminiscentis, & pœnitentis affectus. Quòd si non correxerit, manebit ad pœnam vsurpatoris quod datum est, vel eius, qui illicitè dedit, vel eius, qui illicitè accepit: non tamen pro non dato habebitur g. Neque ꝑ vllo modo per deuotum militem, quòd a priuatis vsurpatum est, signum regale violabitur. ¶ Si enim aliqui furtim, & extraordinariè non in monetis h publicis aurum, vel argentum percutiendo signauerint, cum fuerit deprehensū, nonne illis ponitis i, aut indulgentia liberatis cognitum regale signum thesauris regalibus cogetur inferri? *& paulo post.* ¶ Si forte illum militiæ characterē in corpore suo non militans pauidus exhorruerit k, & ad clementiam Imperatoris confugerit, ac prece fusa, & impetrata iam venia militare cœperit; nunquid homine liberato, atq; correcto, character ille repetitur? ac nō potius agnitus approbatur? An fortè minus hærent sacramenta Christiana, quam corporalis hæc nota; cum videamus nec apostatas carere baptismate, quibus vtique per pœnitentiam redeūtibus non restituitur, & ideo admitti non posse iudicatur? *& paulo post.* ¶ De ijs l, qui ab ecclesiæ vnitate separati sunt, nulla iam quæstio est, quin & habeant, & dare possint, & quin pernicioſè habeant, pernicioſeque tradant extra vinculum pacis. *& infra.* Neutri sacramento iniuria facienda est. *& infra.* ¶ Sicut non rectè habent, qui ab vnitate discedunt, sed tamen habent, & ideo redeunti non redditur; sic etiam non rectè dat, qui ab vnitate discedit: sed tamen dat: & ideo, quod ab eo accepit venienti ad vnitatem non iteratur. *& infra.* ¶ Sicut redeunti non redditur, quod & foris habebat; sic venienti repetendum non est, quod etiam foris accepit. Vnde consequenter intelligitur peruersitatem hominum esse corri-

Baptizandi ius non habent.

Philosophicum temperamentum.

Infamis est de bello publico fugiēs. 1 Concor. tex. in l. nouōes. §. item qui desertorum. cū ibi no. ꝑ doct. ff. de re mil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EX HIS. Hæc est duodecima pars huius q̃stionis, in qua intendit probare, q̃ sacramentũ ecclesiæ tale est illi qui accipit, qualis est ille qui accipit: vel qualis est q̃ sacrificat, nec malitia dãtis impediat bonitatẽ. & hoc probat per multas similitudines, quas ponit in hoc §. & per nouem auctoritates. & hoc ꝓbat vsque ad cap. Statuimus. 2. lo. de Fan.

CASVS. Infert Gratianus ex supradicto capitulo, q̃ vera sacramenta sunt apud hæreticos quantum in se, sed ad damnationem sunt dantiũ, accipientiũ, vel habentium, nisi releãt, sicut verum aurum fuit Crasso nociuũ.

a ¶ Ex his.] Infert ex præcedenti c. q̃ sacramẽta vera sũt apud hæreticos indistincte vsque ad §. opponitur, & ibi obijcit Aug. prout ipse intelligit Aug. dicere vsq; ad § sed ne. ibi ponit vnam solutionẽ. vsque ad §. quamuis. vbi ponit aliam bonam & catholicam, ad quam probãdam inducit quatuor exẽpla, quæ notabo in littera.

b ¶ Perimant.] Illa, id est, eorum audito ab isto loco dicit Io. de Fant. q̃ verba sunt Aug. vsque ad § opponitur. Hu. contra: immo Gratiani, vt in nocula hic apparet. inf. eod.

c ¶ Crassus.] Iste dictator fuit contemporaneus Iulio Cæsari, & Pompeio: & à Parthis auro ferventi interfectus est.

ITEM AVRVM. CASVS. Dicitur hic, quòd æque verũ est aurum in arca faris, & in arca Regis, sed à fure illicite datur, & illicite retinetur: & ideo fur & communicator furti puniuntur: nisi innocentiam suam allegauerint. sit est §. Gratiani ab illo loco, ex his. vsque ad cap. per Elisaiam, sicut dicit H.

d ¶ Aurum.] Cuius opinionis vel consilio furtum committitur, tenetur. ff de condict. furt. proinde. sit autem differentia inter furem, & communicatorem: quia communicator manifestus esse non potest. ff de furtis qui opem.

e ¶ Furti.] Videtur ergo & tenetur quis se purgare de conscientia. arg infr. de obli. q̃ ex delic. §. sed hæ actiones. C. de fur. ciuile. arg 13. q. 4. quia præsultatus. cum suis concor. Et ita est arg q̃ quis potest, & tenetur iudicare furem. arg ext. de fur. qui cum fure cum concor. ibi poss. arg contra. ff de cond. ob tur. cauſ. idem & si ob tu prim. §. vlt. & ff de præscri. verb. solet. Nam in vtraque dicitur, q̃ licite possum accipere 2 pecuniam à Domino, vt seruum indicem furtum. Ioan. Sol. in casu isto videtur posse dici, q̃ secundum canones non est licitum accipere: secus secundum leges B.

f ¶ Vt perhibet.] Hic apparet potius hæc esse verba Gratiani, quàm August.

OPPONITVR. CASVS. Opponit hic Gratia. contra supradicta, scilicet q̃ hæretici non possunt cõferre ordines,

gendam; sanctitatem autem sacramentorum in nullo peruerso esse violandam. Constat enim eam in peruersis, & sceleratis hominibus, siue in eis, qui intus sunt, siue in eis, qui foris sunt, impollutam, atque inuiolabilem permanere; & quia dicuntur ea mali polluere, quantum in ipsis est, dicuntur; cum illa impolluta permaneãt: sed in bonis permanent ad præmium; in malis permanent ad indicium. & *infra*. ¶ Quomodo catholici non clarificant Deum, qui promissa eius nullis hominum sceleribus, quo minus implerentur impediri posse confidunt? qui sacramenta eius tam debita veneratione prosequebãtur, vt ea, si etiam ab indignis tractata fuerint, illis sua persuasione damnatis, illa intemerata sanctitate permanere demonstrentur? Eod. 2. lib. c. 15.

α ¶ Quod accepit.] *Sic etiam Algerus, licet paulo aliter habeat originale.*

β ¶ Neque vllo modo.] *Hæc vsque ad verbum*, violabitur, *addita sunt originali. ex quo etiam alijs locis caput hoc locupletatum est.*

γ ¶ Vel argentum.] *In codicibus B. Augustini impressis sequitur*, sed æs, *in duobus autem manuscriptis Vaticanis*, vel æs.

12 *Ex his*[a] *verbis Augustini constat, in omnibus tam apostatis, quàm hæreticis, vel damnatis permanere Christi sacramenta vera, quantum ad se, & sancta; & nisi pœnitẽtia, vel indulgentia subuentum fuerit, ad damnationem vsurpatoris peruenient, vel habentis, vel dantis, vel accipientis. Quid ergo prodest, quòd vera, & sancta sunt, cum vsurpatores suos æque perimant*[b]*, ac si essent mala, & noxia? Crassius*[c] *auru sitiuit, & aurum bibit æque periit vero auro, sicut vero veneno. ¶ Item aurum*[d] *æque verum est in arca faris, sicut in thesauris regis. Sed a fure, quia illicite habetur, illicite datur, vel accipitur; a rege autem licite habetur, licite datur, & accipitur: ideo ipse for, & communicator furti (nisi forte de conscientia furti*[e] *se purgauerit) vt perhibet*[f] *Gelasius ad Anastasium Imperatorem, vterque iuste, & digne damnabitur.* ¶ *Opponitur*[a] *autem huic sententiæ*[b] *Augustini potestas dandi baptismum, & ius consecrandi Dominicũ corpus, & largiẽdi sacros ordines, plurimũ inter se differũt. Suspẽsio. n. vel depositio sacerdote, nulla ei relinquitur ptãs sacrificãdi. Sacramentũ tamen baptismi nõ sẽlũ à sacerdote depositio, vel laico catholico, verum etiam ab hæretico; vel pagano*[c] *si ministratum fuerit, nulla reiteratione violabitur: nulla autẽ rõ sinit, vt inter sacerdotes habeãtur, qui de manib. laici, vel pagani oleũ sacræ (imò execrãdæ) vnctionis assumũt. Non ergo consequenter*[d] *colligitur, vt si recedentib. a fide ius baptizandi relinquitur, potestas*[e] *et distribuẽdi sacros ordines relinquatur, quãuis vtrumq; à consecratione proueniat. Digradatus. n. eps potestatem*[h] *largiendi & sacros ordines non habet, facultatẽ tamen baptizandi non amisit*[h] *¶ Sed ne*[i]*. Augustinum in hac sententia penitus reprobemus; intelligamus aliud esse potestatem distribuendi ordines sacros, aliud esse executionem illius potestatis. Qui. n. intra vnitatẽ*[k] *catholicæ ecclesiæ constituti, sacerdotalẽ, vel episcopalẽ vnctionem accipiunt, officium, & executionẽ sui officij ex consecratione adipiscuntur. Recedentes vero ab integritate fidei, potestatẽ acceptam sacramento tenus*[l] *retinent, effectu suæ potestatis penitus priuantur, sicut coniugati ab inuicẽ discedentes, coniugium semel initum non esse dissoluunt*[m]*, ab opere tamen coniugali inueniuntur alieni. ¶ De his ergo, qui accepta sacerdotali potestate ab vnitate catholicæ ecclesiæ recedunt, loquitur Augustinus, nõ de illis, qui in schismate vel hæresi positi sacerdotalẽ vnctionẽ accipiunt. Alioquin esset contrarius Chalcedonẽsi*[n] *concilio, in quo ordinati à simoniacis, in nullo proficere indicantur, & Innocentio*[o]*, qui ordinatos a cæteris hæreticis, per prauã manus impositionẽ solã dãnationẽ, & capitis vulnus assecutos testatur. ¶ Quãuis*[p] *possit generaliter dici sacramẽta, quæ apud hæreticos non aliter, quàm in ecclesia Dei celebrãtur vera, & rata esse, quantum ad se, falsa vero, & inania, quantũ ad effectũ, & in ijs à quib. male tractantur, & in illis, a quib. male suscipiũtur. Nec mirũ. Ipsa. n. salus nostra buccellã Iudæ dedit: statim cũ buccella non bonus, sed malignus spũs intrauit: quare? nõ quia bonus non daret bonũ, sed quia malus male accepit bonum, sicq; bonum, effectum bonum non habuit, quia, vbi illuã faceret, non inuenit. ¶ Item Dominus in patria sua præsens, & verus assuit: non per malum ministrum, sed per ipsum nihil potuit, quia fidem non inue-*

Alg. l. 3. c. 12.

Ioa. 13.

Matth. 13.

1 Ista fuit expositio H. & L.

Marcus Crassus, & Iulius Cæsar & Pompeius fuerunt cõtemporanei.

Concord. tex. in l. vxori. cum ibi noti. ff. de vsufru. leg. Fur & cõtra tor differũt. Furem tenetur quis iudicare. a Sub. & si ars accipiatur peccat accipiens. fm canones. & sic etiam no. Vin. Lau. & Tan. & Ber. in dicto ca. qui cã suis. Arch.

in se: sed obsunt male suscipientibus, & male ministrantibus. Et ad hoc inducit sequens capitulum.

a ¶ Opponitur.] Hoc modo procedit in hoc §. primo ponit obiectionem suam contra August. quam tangit vsque ad §. [Sed ne.] Ibi ponit quandam solutionem suam,

b ¶ Sententiæ.] Cap. præcedentis, vbi dicit, q̃ vtrumque quadam consecratione datur, & ita videtur parificare ordinem, & baptismum.

c ¶ Pagano.] Supra eadem quæstio. si quis per ignorantiam. supra eodem, §. ecce quando. infra de consecratio. distinct. 4. quos à paganis. inf. de consec. distinctio 4. à quodam.

d ¶ Consequẽter.] noli hic reprehẽdere magistrum nam opponendo dicit hoc, vt patet ex solutionibus sequentib. maxime ex secunda.

e Potestas.] Idest, exercitio potestatis. & sic verum dicit. a. a; ias mentitur. nam potestas sacrificãdi, i. ordo sacerdotalis in eo remanet.

f ¶ Potestatem.] Nõ bene argumẽtatur: quia si vocet potestatem sacerdotium ordinem vel sacramentum, nec hic, nec ibi amisit potestatem: sed si executionem, & hic & ibi amisit.

g ¶ Largiendi.] sed cum hæreticus preces fus posset conferre tam baptisma, quàm ordinem, quæ specialitas erit in baptismo? Dic quòd in casu necessitatis non peccat baptizãs. qđ nunquam est in collatione ordinum.

h ¶ Non amisit.] In necessitate, & cum solemnitatibus. 50. distinctio. qui sub gradu.

i ¶ Sed ne.] Hoc dicit Gratianus ac si Aug. intellexisset, ius dandi habent, ideſt, executionem. & ita soluit.

k ¶ Vnitatem.] Hic tangit Gratian. opin. Ioan. de Fant. dicentis, quòd qui recipit vltimam manus impositionem in Ecclesia, &c. hæc opinio videtur expresse confirmari, ext. de schisma, ca. 1. sed expresse reprobatur. 9. quæstio. prima. ordinationes.

l ¶ Sacramento tenus.] Idest, quia si ordinant, conferunt ordines, licet non debeãt. & hoc est quod sequitur, sine effectu. &c.

m ¶ Dissoluunt.] 32. q. c. 2.

n ¶ Chalcedonensi.] Sup. ead. q. c. si quis episcopus.

o ¶ Innocentio.] Sup. ea. veniunt.

p ¶ Quamuis.] Sol. vera est, quam & sup. tetigit, & quæ recitatur inf. 11. q. 1. in prin. & sup. §. fi. ergo.

1 Idest, qui facã[a] est ẽps in ecclesia & post modum fit hæretic[o], ordinem cõfert: Sed qui ext. ecclesiã, recipit ultimam man[o] impositionẽ. i. ext. ecclesiam factus est ẽps, ordines conferre non põt: & qui à tali ordinatus est, nihil recepit fm Hug.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Bis.] Quantum ad primam, vel quantum ad secundam, prout videbatur duobus discipulis in castellum Emaus euntib. Sed quare dicit in carne, cum etiam modo sit Dñs in carne? sed dicunt quidã in carne. s. mortali, sed male. nam in carne mortali semel tantum transfiguratus est: post passionẽ vero & semel & ideo potest dici cum esset in carne. i. inter carnales, vbi carnem assumpsit. Vel põt intelligi in carne. s. mortali, & sic ibi fieri punctus. bis trãsfiguratus est, cum esset in carne in vna trãsfiguratione, &c. quasi diceret in carne mortali. i. in vna trãsfiguratione. s. in monte Thabor, in altera post resurrectionẽ, in specie. s. peregrini apparens.

ADDITIO. s. duob. Discipulis in Castellum Emaus euntibus. H.

b ¶ Sol.] s. Christus. & hoc est primum exemplum.

c ¶ Apparuit mirabilis.] Corã Iacobo, Petro, & Ioanne in mõte Thabor.

d ¶ Alium.] Idest, alterius modi.

e ¶ Sonans.] Quia se ipsum cõstringit alij sonum præstans.

f ¶ Charitas.] su. ea. q. vide.

g ¶ Cæco.] Si Cæcus cæcũ conetur ducere secum: In foueã ductor primũ cadet, inde secutor.

h ¶ Nesciis.] Existẽdo in hæresi, vel quo ad effectum: nisi in causa necessitatis, vel ignoranter. su. ea. q. superueniente.

i ¶ Innocentius.] su. ead. q. qui perfectionẽ. inf. ea. q. 7. ca 5. §. Item Innoc. & c. qđ pro remedio.

k ¶ Sacrificia.] Vt dicitur su. ea. q. §. sed hoc su. e. illi. & c. Dominus. vers. nos dicimus. & ca. si quis inquit.

l ¶ Non quantum.] d. 49. sacerdotes. inf. ea. q. 3. saluator.

Chĩs bis in Carne transfiguratus est.

Cæcus cęco ducatũ præstare nõ dñt.

nit, pro perfidia aliorum non caruit sua veritate, sed effectus boni virtute. ¶ Quod, vt plane in omnibus sacramentis ostenderet, bis [a] *est transfiguratus, cũ esset in carne. In vna transfiguratione, sicut sol* [b] *apparuit mirabilis* [c]*, vt fides credentiũ augeretur ad cõtemplandam cęlestem gloriam super se eleuatã. In altera, vt peregrinus, & incognoscibilis de se dubitantibus ire longius se fingeret, & ne agnosceretur, oculos eorũ tenuit: ad quid aliud? nisi, vt quia ꝑ fidem non erat in cordib. eorum, longius se ab eis recedere ostenderet, & quia ipsum non credebãt esse, quod erat, viderent & eum alium* [d]*, quàm erat? Ecce in vtraq; visione, sua erat præsentia, & ueritas: sed in una exercebatur fides, ut magis crederent, quàm credebant: in altera tenebatur incredulitas, ne etiam agnoscerent, quod uidebant. Sacramentum ergo corporis & sanguinis sui alijs est ad salutẽ, alijs ad iudiciũ. Fides etiam quamuis, sit uera, tamẽ sine operib. mortua est. Sic & omnes decem uirgines æqualiter erant uirgines: sed ex his quinq; erant fatuę, & quinque prudẽtes. Æqua erat uirginitatis ueritas, sed pro eiusdem uirginitatis inceptione non omnib. æqua meriti identitas. Sic etiam est æs sonans* [e]*, aut cymbalũ tinniens martyrium, uel eleemosynæ, quam nescit charitas* [f]*. Si uero cæcus cæco & lucernæ ministret ueritatem, neuter tamẽ ideo magis suam illuminat cæcitatem: Sic & malus ministrat malo vera sacramenta; sed non ideo dona spiritualia: quia malis eorũ meritis spiritus sanctus impeditur, ne in eis* [h]*, quod suum est operetur. Vnde Innocentius* [i]*, cum hæreticorum baptisma concedat esse ratum: non tamen ex illo baptismate cõcedit habere spiritum sanctum. Et Leo hos, qui formam baptismatis acceperũt, non sinit rebaptizari? sed iubet spiritum sanctum, quem ab hæreticis nemo accipit, per eius inuocationem, & manus impositionem a catholicis sacerdotibus consequi. Sciendum vero est, quòd sacramenta hæreticorum dicuntur irrita, vel etiam damnãda, falsa, & inania, non quãtum ad se, cum sint sancta, & vera etiam ab hæreticis celebrata: sed quia, cũ illicite dantibus perfidis sint ad iudicium, illicite ab eis accipientib. nõ conferunt spiritum sanctum. Irrita, & non vera dicũtur; quia quod promittunt, & cõferre credũtur, non tribuunt: & ideo damnanda, vt ea dari, vel recipi ab hęreticis non approbetur, sed interdicatur. Non enim quãtum ad se polluta sunt, quamuis ab hæreticis pollui dicantur. Vnde Gregorius communionem Arrij vocat execrationem, & Innocentius vocat Bonosi ordinationem, damnationem: non quòd ita in se sint, sed quia male dãtibus vel accipientibus id efficiunt. Sic etiam Hieronymus in Oseæ sacrificia* [k] *eorum panem luctus vocat, non quantum* [l] *ad se, sed quantum ad effectum; quod ipsemet ostendit, subiungens: [Quicũque comederit ex eo, contaminabitur, quia sibi ad iudicium sumet.]*

Hinc etiam Augustinus lib. 2. contra epist. Parmeniani, cap. 5.

Matth. 7

Luc. 24.

Iac. 2. 2. Matth. 25.

1. Cor. 13.

su. e. c. Arrianos

su. ea. c. hi qui.

su. ea. c. superueniente. c. qui perfectionem. c. vetum.

In c. 9 Oseæ.

« ¶ Sed ne Augustinum.] *Hic Gratianus ita videtur loqui de B. Augustino, quasi ipsius hac in re sit dubia, aut incerta sententia:*

Per

PEr Esaiam.] Hoc ca. diuiditur in tres partes. In prima parte ponuntur verba prophetæ. In secunda dicit Aug. ꝙ vbicunque malus offert sacrificium, sibi perniciem irrogat, sed non illis, qui dignè assumunt. In tertia parte dicit, ꝙ Spiritus sanctus disciplinæ effugit fictum, nec operatur per eũ remissionem peccatorũ. Secũda pars ĩcipit ibi, [Quilibet.] Tertia ibi, [Spũs ſcti⁹.] CASVS. Primo ponuntur verba prophetæ. Secundo, dicit Aug ꝙ vbicunq; malus Deo offert sacrificium, sibi perniciem irrogat, non dignè sumenti. Tertio dicitur, ꝙ spiritus sanctus disciplinæ scilicet dator effugiet fictum. nam per eũ non operatur remissionem peccatorum, sed per officium operatur, & de malis toleratis intelligitur quod hic dicitur.

cum tamen nemo ipso melius, ac fusius in libro contra Donatistas rem hanc exposuerit, omninoque eum Chalcedonensi concilio, & Innocentio concordet.

¶ Sacramenta quamuis obsint indignè tractantibus, prosunt tamen dignè sumentibus. C. XCVIII.

Iuo p. 2. c. 97. Esa. 66.

PEr Esaiam Dominus dicit: [Facinorosus, qui sacrificat mihi vitulum [a], quasi qui canem occidat: & qui coquit « [b] similaginem, quasi sanguinem porcinum, & qui offert thus in memoriam, quasi blasphemus.] *& paucis interiectis.* ¶ Quilibet vbilibet offert sacrificium tali † corde, vel factis, hoc † vt [c] mereatur audire [d]; perniciem sibi infert, non illis bonis [e], qui accipiunt ab eis sacramenta eadem, qui secundum prophetam Ezechielem gemunt, & mœrent peccata, quæ fiunt in medio eorum, quãuis non se inde corporaliter separent. *& infra.* ¶ Sacrificiam impiorum eis ipsis oberunt, qui offerunt impiè. Nam vnum atque idem sacrificium propter nomen Domini, quod inuocatur, & semper sanctum est, & tale cuique fit, quali corde ad accipiendum accesserit. [Qui enim manducat, & bibit indignè, iudicium sibi manducat, & bibit.] non ait, alijs [f]; sed, sibi. *& infra.* ¶ Hoc penè in omnibus talibus quæstionibus intelligendum admonemus, scilicet quia omnia sacramenta cum obsint indignè tractantibus, prosunt tamen per eos dignè sumentibus. *& infra.* ¶ Spiritus sanctus in ecclesiæ præposito, vel ministro sic inest, vt si fictus non est, operetur per eum spiritus sanctus, & ad eius mercedem & in salutem sempiternam [g], & eorum regenerationem [h], vel ædificationem [i]: qui per eum siue consecrantur, siue euangelizantur. Si autem fictus est, quoniam verissimè scriptum est: [Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fictum,] deest quidem saluti eius, vt auferat se à cogitationibus, quæ sunt sine intellectu: ministerium tamen eius non deserit [k], quo per eum salutem operatur aliorum.

† tale] orig. † al. hæc

Exe. 9.

eod. l. 2. contra epi. Parme. c. 6.

1. Cor. 11.

eod. lib. 2. c. 10.

Ibidem c. 11.

Sup. 1.

« ¶ Et qui coquit.] *Apud B. Augustinum legitur, & qui similaginem, quasi sanguinem porcinum, & qui offert thus, quasi benedicat idolo, & sic etiam Iuo: nisi quòd habet, & qui ponit similaginem, sicut etiam B. Augustinus contra litteras Petiliani lib. 2. cap. 52. Lectio: Græcæ vulgatæ optimè respondet versio B. Hieronymi secundum* LXX. Iniquus autem, qui immolat vitulum, quasi percutiens virum; sacrificans de grege quasi qui occidat canem: qui offert similam, quasi qui sanguinem suillum: qui dat thus in memoriale, quasi blasphemus. *Vulgata autem Latina ex Hieronymo secundum Hebræum exemplar sic habet:* Qui immolat bouem, quasi qui interficiat hominem; qui mactat pecus, quasi qui excerebret canem; qui offert oblationem, quasi qui sanguinem suillum offerat; qui recordatur thuris, quasi qui benedicat idolum †.

† al. idola sup. c. qui perfectionem.

Constat [l] *ergo, vt Innocentius ait, de cæteris hæreticis.*

a ¶ Vitulum.] Talis est, & ita agit, quasi &c.

b ¶ Coquit.] Alias colit. id est in cultu quasi coleado in sacrificio offert. Et est similago flos farinæ, de quo fiebat panis propositionis. Similago est flos farinæ.

c ¶ Hoc vt.] Quod dicit prophęta.

d ¶ Audire.] Scilicet sibi dictum esse.

e ¶ Non illis bonis.] Accipientibus ab eis sacramenta.

f ¶ Non alijs.] Argumentum, ꝙ de vno, &c. vt d. 45. disciplina. ibi, meus non est. Arg. contra infrà 23. q. 4. fortè.

g ¶ Mercedẽ.] Idest, retributionem æternam.

h ¶ Regenerationẽ.] Vt infantum.

i ¶ Vel ędificationẽ.] Vt adultorum.

k ¶ Non deserit.] Supra ea. c. remissionẽ. CONTAT ERGO. CASVS. Superius in cap. 1. huius q̃stionis dicit Leo, ꝙ simoniaci non accipiunt nisi spiritum mẽdacij, & damnationem. in ca. fertur. dicit Greg. ꝙ simoniaci vulneratã habent animam lethali vulnere. In cap. ventum, dicit Inno. ꝙ ordinati ab hæreticis vulneratum habent caput, per quæ ca. infert Gratianus idem esse de hæreticis & simoniacis: sed suæ conclusioni statim objicit ibi, [Sed objicit.] Et ibi, [Immo.] Concludit tamen quòd sacramenta non debent simoniacè concedi.

l ¶ Constat.] Superius introduxit magister multa capitu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hæretici & simoniaci equiparantur. 1 Quia su.c. 1. huius qō. dixit Leo, q simoniaci nō nisi spiritū mēdacij accipiūt, & dānationē su.c ferē. Dixit Greg. q simoniaci vulneratam hēnt aīam lethali vulnere. su. ead. ventū dixit Inn. q ordinati ab hęreticis vulneratū hēnt in caput. vñ infert & magister idē esse de simoniacis & hæreticis, ſm H. sim. cum in eccl'ęſię. sed suæ con clusiōi, &c. vt sequitur Pe. & Bart. Brix.

a per quæ ostendit de hæreticis, & simoniacis idem esse. ex quibus infert conclusionem suam in isto. §. 1. sed suæ conclusioni objcit statim dupliciter, ibi, sed objcitur. & ibi, immo.

a ¶ Sed objcitur.] Ad hoc quod dixit de simoniacis locum habere quod de alijs hæreticis dicit.

b ¶ Hoc solum.] Qđ non est in ordinatione hæreticorum.

c ¶ Reputetur.] Verum est quantum ad characterem.

Baptizādis.] CASVS. Dicitur in hoc c. q nec pro baptismo, ne pro chrismatione dēt pretiū exigi, ne propter paupertatem, vel indigētiam homines suam negligāt salutem, & qui hoc de cætero fecerit, deponetur.

d ¶ Confignādisq;.] Id est, chrismaadis. idem est in quolibet sacramento. ext. de sim. cum in eccl'ęſię. sed suæ con ę ¶ Præſigunt.] Sic in cluſiōi, &c. vt sequitur numerus. secundum q ibi est in littera nummus, est simile. aliàs si est numerus, non est simile.

f ¶ Renascentes.] Id est, renasci volentes voluntate sua, vel parentum.

g ¶ Exigere.] Aliqd tamen sponte oblatū recipi potest, vt sup. distinct. 18. de eulogijs.

h ¶ Moliantur.] Sed quid si sacerdos nullo modo vult baptizare, nisi ei detur pecunia? Dicunt quidam quòd si baptizādus est adultus, nihil ei debet dare, quia sola fides ei sufficit. de consec. distinct. 4. baptismi. vel ipsemet baptizet se. arg. ff de adopt. si consul. argum contra, extra de baptismo & eius eſſt. debitum. Ioan. Sed certè si in necessitate tali aliquis seipsum baptizet: non est tamen baptizatus 2. licet ad patriam, si decederet, conuoc aret, vt dicit decret. alia, deb. rum B. Si est puer, baptizet eum offerens, vel pater: sed si illi ita debiles sunt, vel nesciunt forcessitate, non ideo dan da est pecunia, & committenda simonia, potius permittatur mori sine baptismo. argum. hic, & infra ea. q. 1. acuit. Ego tamen potius darem pecuniam, quàm eum sic dimittere m mori, & bene, ligere debet. quod si quis fecerit, deponetur.

Baptizare seipsum nemo potest.

2 Adde ad hoc qđ le. & no. de cōſe. dist. 4 baptismi. in glo. potuerit.

ordinatos à simoniacis per prauam manus simoniacæ impositionem vulneratū habere caput. ¶ *Sed objcitur*[a] *quòd in ordinatione simoniacorum hoc solum*[b] *reprehensibile inueniatur, quod gratia spiritus sancti sub pretio redigi putetur: aliorsum autem in omnibus integra forma sacramentorum seruetur. Cum ergo illicita sacramenti vsurpatio per pœnitentiam correcta fuerit, vt gratia spiritus sancti gratuita, & non venialis existimetur, integer debet adesse vnctionis effectus: Immo etiam, si non sequatur pœnitentia, licet simoniacè tamen reuera consecratus reputetur*[c]*: sicut illi, qui quondam non, nisi pretio dato, nec ad sacri baptismi regenerationem, nec ad sanctæ communionis participationem admittebantur; licet simoniacè, tamen non ideo minus baptizati, uel sacræ communionis participes reputati sunt: sed hoc tantum* † *sacris canonibus constitutum est, ne de cætero sacramenta Christi simoniacè distriabantur.*

† al. tamen

Vnde Gelasius ad episcopos per Lucaniam, epist. 1. c. 7.

¶ A baptizandis, vel consignandis pretia non exigantur. C. XCIX.

Capit. 6. c. 1. Eurc. l. 4. c. 71. Iuo p. 1. c. 72. & 265. Matth. 10.

BAptizandis, consignandisque [d] fidelibus sacerdotes pretia nulla præfigant[e], nec illationibus quibuslibet impositis exagitare cupiant renascentes [f]: quoniam, quod gratis accipimus, gratis dare mandamur. Et ideo nihil à prædictis prorsus exigere & moliantur[h], quo vel paupertate cogente deterriti, vel indignatione reuocati, redemptionis suæ causas adire desperiant: certum habentes, q̃ qui prohibita deprehensi fuerint admisisse, vel commissa non potius sua sponte correxerint[i], periculum subituri proprij sint honoris.

Item ex sexta synndo, c. 23.

¶ A percipiente gratiam † communionis pretium exigi non debet. C. C.

† al. gratia

NVllus episcopus, aut presbyter, aut diaconus [k], qui sacram dispensat communionem, à percipiente gratiam communionis aliquod pretium exigat[l]. Neque enim videtur gratia, neq; pro pretio gratiam spiritus sancti damus; sed dignis munere sine defraudatione participare concedimus. Si quis vero eorum, qui connumerantur in clero, ab eo cui sacram communionem dispensat, aliquod pretium exegerit, deponatur, sicut imitator simoniacæ fraudis.

Iuo p. 2. c. 92.

d ¶ Diaconus.] Inf. de consecr. dist. 2. peruenit. contra. ibi dicitur, quod presbyter dare Buchariſtiam: sed hoc in necessitate. 93. dist. diaconi. & c. præsente. H.

e ¶ Præſigunt.] Sic in Iuo. *In vno vetusto Gratiani codice est,*

f ¶ Renascentes.] Id est, renasci volentes voluntate sua, vel parentum.

g ¶ Exigere.] Aliqd tamen sponte oblatū recipi potest, vt sup. distinct. 18. de eulogijs.

h ¶ Moliantur.] Sed quid si sacerdos nullo modo vult baptizare, nisi ei detur pecunia? Dicunt quidam quòd si baptizādus est adultus, nihil ei debet dare, quia sola fides ei sufficit. de consec. distinct. 4. baptismi. vel ipsemet baptizet se. arg. ff de adopt. si consul. argum contra, extra de baptismo & eius eſſt. debitum. Ioan. Sed certè si in necessitate tali aliquis seipsum baptizet: non est tamen baptizatus 2. licet ad patriam, si decederet, conuoc aret, vt dicit decret. alia, deb. rum B. Si est puer, baptizet eum offerens, vel pater: sed si illi ita debiles sunt, vel nesciunt forcessitate, non ideo dan da est pecunia, & committenda simonia, potius permittatur mori sine baptismo. argum. hic, & infra ea. q. 1. acuit. Ego tamen potius darem pecuniam, quàm eum sic dimittere m mori, & bene, ligere debet. quod si quis fecerit, deponetur.

i ¶ Correxerint.] Relinquendo honorem, & perpetuo pœnitendo, vt infra ea. q. 5. si quis neque. Ioan.

k Nvllus.] CASVS. Dicitur in hoc c. q nullus clericus à percipiente gratiam communionis pretium exigere non deberem facere. arg. hic, & infra ea. placuit.

QVidquid.] CASVS. Dī hic, q pro sacramentis, vel ordinibus conferenda aliquid accipi non debet, nisi quod sponte fuerit oblatum. & clericus contra fecerit, deponatur. & si sciente episcopo, & negligente corrigere aliquid fuerit exactum: duobus mensibus

gratia communis, *quod Græce lectioni magis conuenit: παρὰ τοῦ μετέχοντος εἰς προέτειν, τῆς τοιαύτης μεταλήψεως χάριν, ὀβολοὺς, ἢ εἶδος τὸ οἱονοῦν, id est*, ab eo qui percipit communionem eiusmodi participationis gratia, obolos, vel aliam quamuis speciem exigat. *Sunt etiam aliæ nonnullę varietates non magni ponderis.*

Gratia. ia sepultura non conferetur.

Item ex concilio Toletano, 11. c. 8.

¶ Munera inuisibilis gratiæ quæstionibus non sunt comparanda. C. I.

Iuo p. 1. c. 73. & par. 5. c. 126. Matth. 10.

OVidquid inuisibilis [a] gratiæ consolatione ß [b] tribuitur, nunquam quæstibus γ [c], vel quibuslibet præmijs venundari penitus debet, dicente Domino: [Quod gratis accepitis, gratis date.] Et ideo quicumque deinceps in ecclesiastico ordine constitutus, aut pro baptizandis, confignandisque fidelibus, aut collatione chrismatis, vel promotionibus graduum pretia quælibet, vel præmia (nisi δ [d] voluntate oblata) pro huiusmodi ambitione susceperit; equidem, si sciente loci episcopo tale quidquam à subditis perpetratum fuerit, idem episcopus duobus mensibus excommunicationi [d] subiaceat, pro eo, quòd, scita mala contexit, & correptionem necessariam nō adhibuit. Sin autem suorum quispiam, eodem nescience, pro supradictis quodcumque capitulis accipiendum esse sibi crediderit ε [e]; si presbyter [f] est, quatuor mensium excommunicatione ζ plectatur, si diaconus, trium; subdiaconus vero, vel clericus [h] his cupiditatibus seruiens, & competenti ζ pœna [i], & debita excommunicatione plectendus est.

Eps non corrigens subditum, ēst suspendendus.

Sacerdos grauius punitur q̃ episcopus.

ß ¶ Consolatione.] *In concilijs olim Coloniæ, ac Lutetię impressis, duobus ipsorum codicibus Vaticanis, vno regis Catholici, & apud Iuonem legitur*, collatione: *sed ob glossam non est emendatū.*

γ ¶ Nunquam quæstibus.] *In eodem codice Regio, legitur* nummorum quæstu, vel quibuslibet præmijs venundati penitus non debet: *in alijs verò supra citatis*, nunquam quæstu.

δ ¶ Nisi.] *Ab eodem codice Regio abest dictio ista*, nisi *ita vt in his casibus voluntarias etiam oblationes prohibeat: sicut de baptismo in concilio Eliberitano est constitutum, infra ea. d. c. emendari & de sacris ordinationibus in concilio Tridentino sess. 21. cap. 1. In alijs tamen codicibus est ipsa dictio*, nisi.

ε ¶ Quod scita.] *Antea legebatur*, in conscientia mala. *Emendatum est ex codice Regio, & Iuone in concilijs verò impressis varie legitur.*

ζ ¶ Competenti pœna.] Depositioni. infra ea. q. 3. ea. vlt. placuit.

Iuo p. 1. c. 73. & par. 5. c. 126. Matth. 10.

Quidquid.]

Sacerdos grauius punitur q̃ episcopus. (Arg. extra de cle. vena. c. 1.

2 Sic no. 11. 24. q. 1. qui contra. in gl. vlt.

3 Et talis non est simoniacus: quia nil vr emere vl vēdere: sed pro tāto dī simoniacus: quia simoniā committit, & cō tegit. extra de simo. no. Hu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PLacuit, vt nullus.] CASVS. Statuitur hic, vt nullus epūs pro chrismate tremissem exigat, sicut olim epi facere consueuerunt, ne ipsi venundantes, sicut Simon magus voluit emere, damnabiliter venundentur.

Chrisma vē di non pōt.

a ¶ Balsami.] Id est, nē chrisma est. Chrisma ergo vendi non pōt, nec ēt in necessitate, cum sit sacramētum. 1. q. 1. multi. & 1. q. 3. si qs pbendas. & sup. ea. quicquid.

Tremissis est tertia ps solidi.

b ¶ Tremissem.] Tertia pars solidi est tremissis. De hoc tremisse habes C. de veste milit. fortissimis. lib. 12. & ide dicitur tremissis secundū Isidorum, quasi ter missus solidum constituat.

PLacuit.] CASVS. Statuitur in hoc c. vt p baptismi collatione nihil exigat: sponte tamen oblatum potest recipi: & si timore extorsionis aliquis se subtraxerit à baptismo, aīa periclitantis à tali pbytero requretur.

Damnū dedisse vī, qui ne & qui damni causam, vel occasionem dat, & qui damnum dedisse videtur. inf. 23. quæst. 5. de occidē dis. & c. cum homo. cōtra. 26. q. 6. si presbyter. inf. 27. q. 2. si tu abstines. sup. d. 55. si qs absciderit. inf. 17. quæst. 4. diffiniuit. su. 50. dist. studeat. & c. sæpè. inf 16. q. 1. decimæ. Io. Sol. hoc intelligendum est de causa proxima, maximè cum malo zelo causam, vel occasionem præstant. H.

c ¶ Eorum.] Argu. q in eadē sit perditio- ne & qui damni causam, vel occasionem damni dat.

d ¶ Perditio.] Nihil enim interest, an occidat quis, an causā mortis. præbeat. ff. ad l. Cor. de sic. nihil, vn de si pręstito impunitatis sacramento seruos fugientes ad ecclesiam sacerdos non reddiderit, & postea fugerint: fuga eorum à sacerdote quærenda est, vt inf. 17. q. 4. diffiniuit. qui enim occasionem damni, &c. ff. ad l. Aquil. qui occidit §. vlt.

e ¶ Requiratur.] Not. quòd pro loco, & tempore illicita redduntur, quæ simpliciter licita sunt, vt 27. q. 1. neque viduas.

EMendari. JCASVS. Dicitur hic, q pro baptismo nihil recipiatur, nec pedes baptizandorum lauentur. Sequentia duo cap. plana sunt, in quibus dicitur, q pro sacramentis, vel ordinibus, sepultura, chrismate, communione, & luminaribus, nihil exigi debet.

1 Vñ subdit, ne sacerdos &c.

¶ Et comperenti.] *In vulgatis legebatur*, pro arbitrio competenti pœna, *sublatæ sunt voces*, pro arbitrio. *quia in vetustis exemplaribus, in conciliis impressis, & manuscriptis, & apud Iuonem non habentur, neque auctor glossæ eas agnoscit.*

Item ex concilio Bracarensi secundo, c. 4.

¶ *Emendata est inscriptio ex aliquot vetustis codicibus. Nam in vulgatis erat,* ex Carthaginensi quarto, *in quo non habetur.*

¶ Nihil à sacerdotibus exigatur pro balsamo, quod in Chrismate ponitur. C. CII.

PLacuit, vt nullus episcoporum pro modico balsami[a], quod benedictum pro baptismi sacramento per ecclesias datur; quia singuli † tremissem [b] pro ipso exigere solent; nihil vlterius exigatur: ne fortè, quod pro salute animarum per inuocationem sancti spiritus cōsecratur, sicut Simon magus donum Dei pecunia voluit emere, ita nos venundantes damnabiliter venundemur.

† al. à singulis tremisses exigi] al. singuli tremisses exigi

Item ex eodem, c. 7.

¶ Non est aliquid exigendum ab ijs, qui infantes suos ad baptizandum adducunt. C. CIII.

PLacuit, vt vnusquisq; episcopus per ecclesias suas hoc præcipiat, vt hi, qui infantes suos ad baptismum offerunt, si quid voluntariè pro suo offerunt voto, suscipiatur ab eis. Si vero per necessitatem paupertatis aliquid non habeant, quod offerant, nullum eis pignus violenter tollatur à clericis. Nam multi pauperes hoc timentes, filios à baptismo retrahunt: qui si fortè, dum differuntur, sine gratia baptismi de hac vita recesserint, necesse est, vt ab illis eorum [c] perditio [d] requiratur [e], quorum spolia pertimescentes, à baptismi gratia se retraxerunt.

Act. 8.

Item ex concilio Eliberitano, c. 48.

¶ Qui baptizatur, nullos nummos in concham mittat. C. CIIII.

EMendari placuit, vt qui baptizantur (vt fieri solebat) nummos in concham non mittant [f]: ne sacerdos [g], specie mali. arg. extra de transact. constitutus. ff. ad leg. Iul. de ambitu. l. vna. vbi dicitur, quòd accusatus non debet intrare domum iudicis. Hic arguè opus per se laudabile ratione temporis reprobari, & ne malignandi occasionem inducat licet enim nummos in concham mittere opus pietatis sit, tempore tamen suscipiendi baptismi simoniæ suspitionem inducit. arg. est ff. ad l. Iul. de ambitu. l. vna. in fin. adeo vt si etiam sub aliquo prætextu tempore prohibito detur, præsumptio simoniæ non euanescat. arg. 57. dist. si quis in agritudine. 2. 8. q. 3. c. prima.

Opus per se laudabile ratione temporis reprobari

g ¶ Ne sacerdos.] Arg. non solum abstinendum esse à malis, sed etiam ab omni specie mali. arg. supra 54. dist. generalis.

f ¶ Non mittant.] Præsumitur enim simonia 1. similis præsumptio est ex tempore vel loco. inf. 31. q. 1. relatū.

a ¶ Lauan-

Mediolanensiū

a ¶ Lauandi sunt.] Quia Mediolanenses primo aqua consecrata puerorum pedes lauant, & pollex baptizāt: & non peccant, quia auctoritate Ambr. hoc faciunt: q̄a qui est mundus totus, non indiget nisi vt pedes lauet. Tamen in illa auctoritate intelligūtur pedes, idest, affectus,

quod gratis accepit, pretio distrahere videatur. Neque pedes eorum lauandi sunt [a] à sacerdotibus, vel clericis.

Item ex concilio Triburiensi.

¶ Pro perceptione bapriſmi, vel chrismatis aliquid exigi non debet. C. CV.

Pann. l. 4. c. 101
Iuo p. 1. c. 295.

DIctum est solere in quibusdam locis pro perceptione chrismatis nummos dari, similiter pro baptismo, & communione. Hoc simoniacæ hæresis semen detestata est sancta synodus, & anathematizauit, & vt de cætero nec p ordinatione, nec pro chrismate, vel baptismo, vel pro balsamo, nec pro sepultura, vel communione quidquam exigatur, statuit, sed gratis dona Christi gratuita dispensatione donentur.

Item ex concilio Cabilonensi tempore Caroli Magni, cap. 17.

¶ Non pro dedicandis basilicis, vel pro cæteris sacramentis ecclesiæ conferendis aliquid exigi debet. C. CVI.

Bure. l. 4. c. 93.
Iuo p. 1. c. 287.
Pann. l. 1. c. 98.

STatuimus, vt sicut pro dedicandis basilicis, & dandis ordinibus nihil accipiēdum est: ita etiam pro balsamo siue luminaribus [b] emendis, nihil presbyteri chrisma acceptur dent. Episcopi itaque de facultatibus ecclesiæ balsamum emant, & luminaria singuli in ecclesijs suis concionanda prouideant.

13 *Sicut [c] ergo hæc sacramenta [d] licet simoniace ministrentur, tamen benedictionis effectum conferunt accipienti, & sic sacerdotalis vnctio, licet simoniace ministretur; suo tamen non debet carere effectu. Sed, sicut supra dictum est, illa sacramēta sunt necessitaeis, hæc dignitatis, & ideo priuilegia illorū non possunt generare communem legem istorum. Habent ergo simoniaci vulneratum caput per simoniacæ manus prauam impositionem. Hoc autem de illis intelligitur, quos nec excusat ignorantia, nec attractionis violentia; qui ab illis ordinantur, quos indubitanter sciūt esse simoniacos; siue simoniace, siue nō simoniace ordinentur ab eis. Vt. n. distinguit Nicolaus Papa alijs simoniace ordinantur a simoniacis: alij simoniace a non simoniacis, alij non simoniace a simoniacis.*

s. e. remissionē §. sed notandū.

Hanc distinctionem inuenit Nicolaus Papa secundus scribens omnibus episcopis.

4 sent. d. 25.
Pann. l. 3. c. 127.

¶ De triplici genere simoniacorum. C. XVII.

STatuimus [e] decretum de simoniacis tripartita hæresi idest, de simoniacis simoniace ordinatoribus, vel ordinatis, & de simoniacis simoniace a non simoniacis, & de simoniacis non simoniace à simoniacis. ¶ Simoniaci simoniace ordinati, vel ordinatores secundum ecclesiasti-

Pedes in lit teris Græcis, scilicet, vt habeant cor purum, iuxta illud. Quām speciosi pedes euangelizantium pacem, &c.

STatuimus.] ¶ Luminaribus.] Etiam in conficiendo chrismate necessarijs fraudem remouet. No

dinatores non deponentur: cum non simoniace à simoniacis ordinatis, poterit propter necessitatem dispnsari vt in suo officio permaneant.

e ¶ Statuimus.] Idem dicunt hic, quod in §. nisi. q̄a sub-

SICVT ERGO. Hæc est 13. pars huius quæst. in qua intēdit probare magister, q si aliquis ignoranter ordinatus fuerit à simoniaco, vel etiam compulsus, q dispensatur cum tali. Si autem sciēter fuerit simoniacus, vel ordinatus à simoniaco, non dispēsatur cum illo: & hoc p̄bat per sex auctorit. Io. de Sant. CASVS. Infert Grat. quod sicut hæc sacramēta. s. baptisma & chrisma habent esse ētū, licet simoniace ministrentur, sic & vnctio sacerdotalis. Sed est aliud in illis quàm in istis, quia illa sunt sacramenta necessitatis: hęc vero dignitatis. Simoniaci enim habēt caput vulneratum, quos ignorantia, vel alia causa nō excusat. Vn de Nicolaus distinguit. Alij ordinantur simoniacè à simoniacis. Alij simoniace à non simoniacis. Alij non simoniace à simoniacis. quæ distinctio probatur per sequens capitulum.

c ¶ Sicut.] Accipit hic finem altercatio Gratiani, quæ q̄q; simoniacos cōparat hæreticis, quandoq; non, vt sup. ea. §. quia ergo. & §. seq.

d ¶ Hæ sera.] i. baptisma, & chrisma.

STatuimus.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In 1. parte idem dicitur, quod dictū est in distinctione Nicolai, In 2. parte quæ incipit ibi, [Simoniaci.] dē, q simoniaci simoniace ordinati cum suis ordinatoribus debēt deponi. Simoniaci verò simoniace à non simoniacis ordinati, ab officio male accepto removebuntur, sed ordinatores non deponentur: cum non simoniace à simoniacis ordinatis, poterit propter necessitatem dispnsari vt in suo officio permaneant.

e ¶ Statuimus.] Idem dicunt hic, quod in §. nisi. q̄a sub-

iungit quid iuris sit cum sic vel ordinantur.

a ¶ Simoniacos autem non.] Illi sola voce non reatu simoniaci dicuntur. extra de si. de simoniace. s. propter ordinationem à simoniacis factam, sicut vsurarius quandoque dicitur qui vsuras dat. ff. de vsur. debitor.

b ¶ Misericorditer.] & ita dicitur hic, q̃ non receperunt executionem.

c ¶ Permanere.] In executione.

SED HOC. CASVS. Dicit Gratianus, q̃ hoc vltimum membrum intelligitur de illis, qui ordinantur non simoniace à simoniacis, quos ignorabant esse simoniacos, quos non reatus proprius facit simoniacos, sed ordinatio simoniaci.

d ¶ Sed hoc.] Respicit vltimam partem capituli præcedētis, scilicet simoniacos non reatu, sed propter ordinationem, inf. proximo.

SI qui à simoniacis.] CASVS. Dicitur hic, q̃ si aliquis gratis ab eo, sed aliàs simoniacos fuerit ordinatus: si probauerit illum tunc temporis ab ecclesia toleratum, & nesciuisse illum simoniacum fuisse, poterit cum illo misericorditer dispensari. si vero sciuerit illum simoniacum esse, deponi debet. Sequens c. patet, quod est notabile.

e ¶ Si qui.] H. intelligit hoc. c. de precisis, qui tamen nesciebantur præcisi esse ab ordinatis. Nam opinio eius est, q̃ si occultum est cum ordinatorem esse simoniacum, qui toleratur, ordinatus suscipit executionem, vt 15. q. 7. c. vlt. nisi sit notorium, vt 32. d. §. verum. Vel nisi testibus hoc probari possit, vt su. ea. quisquis. & ideo vt locum habeat secundum eum quod hic sequitur, misericorditer, &c. necesse habet legere de præcisis. Nos vero qui aliter sentimus, arg. inf. ea. quibuslibet, & su. c. reperiuntur. legimus hoc capitulum de occultis. nam quantumcunque occulti sint, & etiam ignorentur, iste non consequitur executionem. & hoc in simoniaco in ordine, & licet sine culpa istius ordinati contingat, indigent tamen dispensatione: & hoc in detestationem criminis, & ideo dicit misericorditer, & licet hoc in ignorante, secus tamen in eo qui coactus est, vt inf. ead. constat. Nam ille de iure admittendus est ad executionem: & ea est ratio, quia magis constat nobis de voluntate coacti, quam ignorantis. nec intelligas illud capitulum de absolute coacto, quia non recipiet characterem. ext. de bapt. maiores. §. si autem.

f ¶ Probare.] Per sacramētum. ext. de sent. excom. si vero. Vel probatur eo ipso, q̃ non probatur contra. C. qui milit. nō pos. super seruis, lib. 12. Sed pone prælatū meū esse simoniacum. & vult me ordinare, si probare possū non debeo ab eo ordines recipere: si non possum debeo recipere ordines ſm plurimos doctores: exequi tamen non possum ordines sine dispensatione Papæ tantum, secundum quosdam, secundum alios cuiuscunque superioris. Ita tamen dispensatio debet fieri in occulto: ne infametur ille prælatus, cuius crimen occultum est. huic

† Adde ad hūc tex. not. in l. si quem quam. C. de epis. & cler.

cos canones à proprio gradu decidant †. Simoniaci quoque simoniace à non simoniacis ordinati, similiter ab officio malè accepto remoueantur. ¶ Simoniacos autem non[a] simoniace à simoniacis ordinatos, misericorditer [b]per manus impositionem pro temporis necessitate in officio concedimus permanere [c].

Sed hoc [d] intelligendum est de ijs, qui ordinantur à simoniacis, quos ignorabant esse simoniacos. Hos facit simoniacos non reatus criminis, sed ordinatio simoniaci.

De quibus Vrbanus Papa in concilio Placentino, c. 3. & 4. ait.

¶ De ijs, qui non simoniace à simoniacis ordinantur. C. CVIII.

Magister ibid.

SI qui [e] à simoniacis non simoniace ordinati sunt, si q̃dem probare [f] potuerint se, cum ordinarentur, ne scisse eos simoniacos esse, & si tunc « & pro catholicis habebantur in ecclesia, talium ordinationes misericorditer sustinemus, si tamen eos laudabilis vita commendat. Qui vero scienter se à simoniacis consecrari (imò execrari) permiserint; eorum consecrationem omnino irritam esse decernimus.

C. 4.

« ¶ Et si tunc.] *Antea legebatur,* & quod tunc, *quasi onus id probandi incumberet volenti se purgare. Emendatum vero est ex duobus manuscriptis istius concilij exemplaribus.*

Idem Nicolaus iunior. Hoc idem & Alexander secūdus.

¶ Verba huius, & sequentis capituli erga simoniacos sunt in epistola Nicolai secundi, in quæ concilium à se habitum refert; atque ea repetiuit Alexander secundus in epistola omnibus catholicis episcopis directa, quæ habetur Romæ manuscripta tribus peruetustis codicibus.

Ordinatus à simoniaco occulto an recipiat ordinis executionem.

Simoniacus prælatus si vult subditū inuitum ordinare, q̃d iuris.

huic tamen obuiat ext. c. per tuas. Io. hoc teneas pro certo, quòd si ego scio simoniacum esse aliquem, licet occultum, non debeo recipere ordines ab eo, vt in præ. decre. per tuas, & inf. ea. de cætero. & si vellet me cogere. potius debeo pati excommunicationem, vt ext. de sent. excom inquisitioni.

f ¶ Probare.] Hinc arg. q̃ qui ignorantiam allegat, eā probare debet 1. & cum probatio tripliciter fiat, tunc. c. directe cum probatio eo ex quo id quod intendit, necessario aut verisimiliter sequitur: ignorantiæ tamen veri similis probatio sufficit, quod patet ex eo quod dicitur, tunc pro catholicis habebantur. ex his quoque verbis seq. si tamen eos laudabilior vita commendat, argui potest præcedentia merita ad delicti post commissi veniā impetrandam prodesse. arg ff. de re. mili. non omnis. Io. arg. allegantem ignorātiam debere eam probare, ut inf. 9. q. 1. ordinationes. inf. 34. q. vlt. in lectum. ext. de elect. in fiotnit. sūp. d. 82. propositū contra. inf. 3. q. 9. indicas contra. B.

Ignorantia allegata probatur. 1. Concurrentibus. ff. de in ius vocan. ignorantia de prob.

g ¶ Et quod tunc.] 15. quæst. vlt. c. vlt. arg. inf 9. quæst. 1. ca. 3. contra. Solu. ibi namque dicitur quod si qui ab hæreticis nominatim excommunicatis fuerint ordinati, ignorantes illos esse damnatos: eorum ordinationes ratæ habebuntur: hic autem dicit tunc ratas esse si eorum ordinatores pro catholicis habebantur, vnde colligitur, q̃ si tunc non catholici, sed dānati habebantur, talium ordinatio non tolleratur. sed sciendum est, q̃ nō semper contrarius sensus auctoritatis pro lege, & certa ratione suscipiendus est sicut in nonnullis decretorum locis diligentia lectoris inueniet. Vel dicatur strictius se

Iste contrarius non pro lege accipiendus.

d ¶ In dignitate.] Id est, in ordine extra de simo. tanta. & no infra ea. q. 5. ca. 1. cum enim furtiuus sit character. infra ea. ordinationes. non potest dispensari. M. secus dixit extra de simo. ex insinuatione.

Constat.] CASVS. Dicitur hic, q̃ si qui per coactionē ab hæreticis fuerint ordinati? si eorū cōmunioni non consenserint. sed statim cessante violētia ad ecclesiam redierint. sufficienter excusantur: at qui post mēsem redeunt, rei tūc sunt acceptæ dignitatis.

1 Et no. extra de renūciatio. post translationem. ibi videas.

e ¶ Si statim.] Arg. q̃ si qua alicui traditur inuita & pro viribus renuēs: si statim post traditionem fugerit, non tenet illud matrimonium: quod p̃sumitur ex verbo, si statim. maximè si nunquam consensit. H. & ita per sequentia deprehenduntur præcedentia 2. 22. q. 2. quod ait. de pœni. dist. 3. Iudas.

Matrimonium nō tenet si mulier in vita alicui tradita statim fugerit.

2 Adde ad hoc q̃st legi. & no. su. 44. dist. multis.

f ¶ Redijt.] Eo animo vt iterum nō redeāt ad eos: sicut dicit lex, q̃ is qui fugit ab hostib. eo animo vt iterum ad eos redeat, nō habet postliminium. ff. de ca. & postli. re. l. nihil iter est. C. eod. l. pen. nec enim satis est domū quem rediisse si mente alienus est, vt ff de offic. præfi l. 1. diuus. & ibi q. q. 9 indicas.

g ¶ Excusatiōis.] Ar. q̃ coactio excusat in ordinib. sic 50. dist. presbyteros. 15. q. 6. c. 1. 20. q. 3. præsens. arg. cōtra. 15. q. 1. merito. & inf. de consec. dist. 4. eos, quos.

Coactio in ordinibus excusat.

h ¶ Post mensem.] Ar. q̃ si aliqua alicui inuita tradita fuerit: q̃ aliquanto tempore cum eo in domo manserit, & cum potuerit non effugerit; si postea virum dimiserit, poterit reuocari ab eo: quia ex tanto temporis consensu ratum fuit matrimonium. ar. 31. q. 2. de neptis. 63. dist. quanto. 50. distin. presbyteros. & dist. 45 de Iudæis. & extra de spon. ad id quod.

i ¶ Amplius.] Arg ad probandum consensum interfuisse matrimonio, h̃ non statim diuertit dum poterit. 16. q. 1. reuertimini.

TALES. CASVS. Dicitur in hoc §. q̃ tales. s. ab hæreticis violenter attracti: siue statim redierunt, siue non, quandoque de misericordia tolerantur: sed cum simoniacis non dispensatur: nec authenticam, id est, fructuosam possunt agere pœnitentiam, nisi renunciauerint rei quam sunt simoniacè adepti: & tunc dispensatur cum eis, vt cum minoribus hæreticis dispensatur. Seque. capitu. patet, in quo ostenditur qualiter cum hæretico dispensetur.

k ¶ Tales.] Scilicet qui cōsenserint hæreticis: vel statim secessi-

¶ De eo, qui ordiuatur ab illo, quem scit simoniacum esse. C. CIX.

Iuo p. 5. c. 79. Pann. l. 3. c. 126.

DE cætero statuimus, vt si quis in posterum ab eo, quē simoniacum esse non dubitat [a], se consecrari permiserit; & consecrator, & consecratus non disparem damnationis sententiam subeant [b]: sed vterque depositus pœnitentiam agat, & priuatus propria dignitate perfistat.

Item paulo superius.

¶ Simoniacis in dignitate seruanda, nulla est impendenda misericordia. C. CX.

Magister ibidē Deusdedit p. 2. Iuo p. 5. c. 79. Pann. l. 3. c. 125.

ERga simoniacos nullam [c] misericordiam in dignitate [d] seruanda habendam esse decernimus; sed iuxta canonum sanctiones, & decreta sanctorum Patrum, eos omnino damnamus, ac deponendos esse apostolica auctoritate sancimus.

Subaudiendum est, nisi violenter attracti fuerint. De his enim, & a quibuslibet hæreticis violenter ordinatis ait Innocentius ad episcopos Macedoniæ, epist. 22. c. 5.

¶ De ijs, qui inuiti ad hæreticorum ordinationem trahuntur. C. CXI.

† Eodem] ori. id est, Bonoso

CONstat multos vim passos, atque inuitos, attractos, repugnantesque ab hæreticis † ordinatos, sed huiusmodi aliquis, si post ordinationem talem non interfuit, cū illi consecrent sacramenta, si communioni eorum participatus non est, si statim [e] discedentibus illis « pessimo conciliabulo eorum abrenunciauit, & ad Ecclesiam redijt [f]; iste talis potest habere colorem aliquem excusationis [g]. Cæterum qui post mensem [h], aut amplius [i], redierūt, cum se considerasent ab hæreticis ordinatos; quamuis nihil ab eis acceperunt, rei sunt vsurpatæ dignitatis.

« ¶ Illis.] In *editione trium tomorum legitur,* discedens de eius pessimo. *Sed editio quatuor tomorum, & codex canonum habet, vt Grat. multa autem in hoc capite collector arbitratu suo aptauit.*

Tales [k] plerūq; intuitu pietatis reformat catholicæ ma-

se habere in simoniacis propter odium ipsius horrendi criminis: & mitigantius in alijs peruersis ordinationibus: quod ille c. demonstratur 9. q. 1. ab excommunicatis. Vel quod hic dicitur catholicis, non ad ordinantes, sed, id ordinatos refertur. B.

a ¶ De cætero.] ¶ Non dubitat.] Quia est notorium: vel per sententiam. H. sed contradicit littera.

b ¶ Sententiam subeant.] Tu intellige de eo quem probare potuit simoniacum, qui est ordinandus. melius intellige secundum quod dixi in glo. supra proxi. c. in glo. per sacramentum. ver hoc teneas A.

c ¶ Erga simoniacos.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ simoniaci ad aliquam dignitatem promoti deponi debent: & nulla cum eis poterit fieri dispensatio. Patet sequens §. vbi excipit violenter attractos: siue à simoniacis, siue ab hæreticis attracti fuerint.

d ¶ Nullam.] Infra ead. fi quis neque. infra ead. q. 7. reuiuiscit. infra ead. q. 5. c. 1. contra. Sol. hic simoniacus est in promoto, & promouente.

recesserunt, vel non statim. idem intelligo etiam post momentum, si iam consensissent. & idem post centum annos, si non consensissent. Nam semper accusarentur. ff. de re. mil. non omnes. §. qui captus factum ergo tangit hoc dicendo, ideo tamen dicit, qui post mensem: & si intra mẽsem redierint, semper fuisse inuiti præsumuntur nisi contrarium probaretur: sed post mẽsem præsumerentur consensisse, nisi contrarium probaretur. & ē si. C. ad Velleia. l. si mulier perfectè.

a ¶ Authenticam.] Id est, fructuosam: nisi executioni rei adeptæ renunciauerint, vt infra ea. q. si quis neque.

b ¶ Vsurpatum est.] Idest, contra rigorē factum est: arg C. de iur. do. vbi.

c ¶ Nouatianis.] Infra ea. q. 7. Maximū. & c. Donatum.

d ¶ Minoribus.] Non enim cum maioribꝫ hæreticis dispẽsatur, vt infra. q. 7. c. 1.

e ¶ Ita etiam.] Cũ simoniacis est dispensandum, vt iam habebitur.

f ¶ Aliorsum.] Q. d. & hoc facit ad dispẽsationem.

Instrm pro parte verum & pro parte falsum esse potest.

g ¶ Cognoscantur.] Arg. qꝫ si instrum sit falsum in aliqua parte verum, vbi verum est, debemus illud recipere. C. de transs. si ex falsis. argu. contra 9. distinc. si ad sacras, & 42. dist. cap. quiescamus.

h O Mnis.] ¶ Habeat.] Si tñ ita rata vnctione nõ fuerit maculatus, vt inf. q 7. saluberrimum.

i ¶ Inuenitur.] Si tñ illos ordines simõiacè non recideret, & cũ quibus dispensset, & cum quibus non, dicunt 1. isti versus.

Si bis ordo datur, seu baptismus repetatur:
Vt subuertatur fidei status ordo petatur.
Vel si præstetur quod vtrumque Simon operetur.
Vt dispensei, spes irrita prorsus habetur. su. ea. si quis.

DE HIS. CASVS. Prosequitur de his Gratianus hic, qui simoniacè à non simoniacis ordinantur, & casus planus est.

O Rdinationes.] CASVS. Dicitur hic qꝫ falsa iudicatur ordinatio, quæ pretio, precib. vel obsequio conficitur. Idem dicitur de ordinatione eius, qui canonicè non eligitur: quia taliter ordinatus non intrat per ostium, sed fur est & latro. Patet seq §.

K ¶ Pretio.] Dato, vel retento, vel promisso. C. de transs. transactio. nã remittere dare est. extra de testi. veniẽs 1.

ff. de his quæ in frau. cre. si pignus. Item nunquid est simonia abrenunciare beneficio, vt alij detur. Non nisi deducatur in pactum: vt extra de præben. dilecto. spem tamen inde habere non est simonia. extra de pact. cũ pridem. Item qualiter regnum Dei pecunia possit emi: cum

¶ Beneficia renunciata vt alij det, non est sp. simoniaca. 2 Spẽ not. Pann. Poyia c. cõsiliationes. de simo. Ang. & legistæ in l. sed & si lege, §. consuluit, de pœn. hæred.

nus impositio cum satisfactione, & medicina pœnitentiæ: sed damnationem simoniacorum, & eorum, qui eis consenserunt, legimus; medicinam vero authenticam [a] ex hac hæresi nominatim non legimus: nisi quòd, sicut vsurpatum est [b] in Nouatianis [c], vel Donatistis, minoribus [d] vtique hæreticis non canonicè, sed ex intuitu pietatis; ita etiam [e] ex his posse fieri colligimus, ideo etiam, quia aliorsum [f] per omnia orthodoxam habent fidem, nisi quòd spiritum sanctum credunt esse venalem. Et, vt ait Beatus Augustinus, hæretici, cum redierint, qua parte se absciderint ab ecclesia, curentur; qua vero parte adhæserint, cognoscantur [g].

sup. ead. c. quod quidam. versic. sed sicut.

Hinc & Leo Ianuario [α] Aquilegiensi, epist. 3.

α ¶ Ianuario.] *Sic etiam citatur infrà ead. q. 7. c. saluberrimum. & sic habetur in manuscriptis Leonis codicibus, quamuis in excusis sit, Iuliano. Cæterum verba ipsa epistolæ referuntur in dicto cap. saluberrimum. & ex parte. supra ead. c. si quis hæreticæ. Nam hic sententia potius affertur.*

¶ Qui ab hæresi ad ecclesiam redeunt, in quo inueniuntur ordine, ex beneficio perseuerent.

C. CXII.

O Mnis cuiuslibet ordinis clericus, qui catholicã deserens vnitatem, hæreticè, vel schismaticè coniunctionis contagione se maculauerit; si ad ecclesiam redierit cum legitima satisfactione, & erroris sui damnatione; hoc in magno beneficio habeat [h], si adempta sibi omni spe promotionis, in quo inuenitur [i] ordine permaneat.

su. ea. c. si qs hæreticæ. & infra ea. q. 7. c. saluberrimum. Poly. l. 7. titu. 5. Pann. l. 3. c. 131.

De his autem, qui ordinantur simoniacè a non simoniacis (vt pote illi, qui data pecunia archidiacono, vel consiliarijs episcopi, episcopo ignorante, hoc efficiunt, vt de manu eius sacros ordines accipiant) ita scribit Gregorius VII. lib. 6. Reg. in synodo Romæ habita, anno Domini 1078. die 19. Nouembris, c. 5.

¶ Ordinationes, quæ simoniacè fiunt, falsæ iudicantur. C. CXIII.

O Rdinationes, quæ interueniente pretio [k], vel precibus [l], vel obsequio alicui personæ ea intentione [a] impenso, vel quæ non communi consensu cleri, & populi secundum canonicas sanctiones fiunt, & ab ijs, ad quos consecratio pertinet, non comprobantur, falsas † esse dijudicamus: quoniam, qui taliter ordinantur, non per ostium, idest per Christum intrant, sed, vt ipsa veritas testatur, fures [b] sunt, & latrones.

Poly. l. 2. tit. 31. Iuo p. 5. c. 81.

† *irritas* ori. & Polyc. Io. 10.

14 *Quia ergo simonia tripliciter in capitulo notatur, videndum est quod modis pretium in hac hæresi detur.*

Hoc B. Gregorius in Euangeliorum tractatu hom. 4. in fine exponit dicens.

¶ De multiplici genere simoniacorum. C. CXIIII.

Anſ. l. 6. c. 83. Burc. l. 1. c. 113. Iuo p. 5. c. 86. Pann. l. 3. c. 122

S Vnt nonnulli, qui quidem nummorum præmia ex ordinatione non accipiunt [c], & tamen sacros ordines [p] humana gratia largiuntur, atque de largitate eadem, laudis solummodo retributionem quærunt. ¶ Hi nimirum, quod gratis acceptum est, gratis non tribuunt: quia [d] impenso officio sanctitatis, nummũ expetunt fauoris. Vnde bene, cum iustum virum describeret [d] propheta, ait: [Qui excutit manus suas ab omni munere.] Neque enim dicit, qui excutit manus suas à munere, sed adiunxit, [ab omni:] quia aliud est munus ab obsequio [e], aliud munus à manu aliud munus à lingua †. Munus quippe ab obsequio est subiectio † indebite impensa. Munus à manu, pecunia est. Munus à lingua, fauor. Qui ergo sacros ordines tribuit tunc ab omni [f] munere manus excutit; quando in diuinis rebus non solum nullam pecuniam, sed etiam humanam gratiam [g] non requirit.

Es. 33.

† Concord. † al. seruitur.

Idem in regesto.

¶ Æternam damnationem inueniet, qui quolibet munere ad sacros ordines accedit. C. CXV.

S I quis neque sanctis pollens moribus, vel neque à clero, populoq; vocatus [h], vel pulsatione coactus; impudens

dignus, potest petere. nam Petrus dixit: Quid ergo fiet nobis, qui secuti sumus te? & ita pro seipso petijt. Sed si preces porriguntur ab alio, distinguitur, vt 8. q. 2. in summa. & q. 1. c. Moyses. Io.

a ¶ Intentione.] Ergo sine ea intẽtione non est simonia aliàs

vult probare in quibus & quibus modis committatur simonia directe. & dicit qꝫ tribus. s. in munere à manu: munere à lingua: munere ab obsequio, & hoc vsque ad

S §. [Quolibet.] Io.

V Vnt nonnulli.] CASVS. Ostenditur hic, qꝫ non solũ si pecunia accipiatur pro ordinatione committitur simonia: sed si obsequiũ uel fauor, siue humana gratia propter hoc accipiatur. & hoc probatur auctoritate Esaiæ.

c ¶ Accipiũt.] Extra de sim. & si quæstiones.

d ¶ Describeret.] Non est in Esaia id qđ se uitur, sed in psalmo: Iudica me Domine; ibi, in quorum manibus.

e ¶ Ab obsequio.] Et sic vi, qꝫ non possim seruire pro beneficio, vt hic, & su. px. ar. contra 12. q. 2. qui cunque suffragio. & c. charitatẽ. & de cleric. resi. de cætero. licite etiã potest quis sperare vel appetere dignitates, vt 74. dist. consuluit. 61. d. quid proderit. & extra de pac. cũ pridem. Sol. H. dicit si directe habeat animũ ad hoc cum seruit, est simoniacus, vt 8. q. 1. sunt quidam. Sed tu dic qꝫ si dignus est, & dignum exhibet seruitiũ, nõ ē simoniac', vt hic. & ext. de cleric. resi. de cætero. aliàs si indignus est, vel dignꝰ, & indigne seruit, simoniacus ē, & hoc notauit cũ dixit, Seruitus indebite, &c. & licet dignus seruire possit, non tñ

f ¶ Ab omni.] Vt omnia particularia & singularia comprehenderet. sup. 19. d. sit Romanorum. si inf. 14. q. 3. pu tant. inf. e. q. 3 saluator. cõtra 31. q. 3. qꝫ si domierit 2. No. qꝫ dicit indebite, nam si debite impendatur, non ita fit, vt inf. ea. q. 3. saluator. Et exponit Bazianus indebite, cũ indebite dignus, vel debite indignus seruit pro beneficio. aliàs non. ar. instt. de societate. §. de illa.

2 Per ista iungit vt qꝫ idē est si similiter dixisset.

g ¶ Gratiam.] Sup. 24. dist. quando.

S I quis.] CASVS. Si quis per simoniacam prauitatem ordinem vel dignitatem ecclesiasticam accepe rit nisi in vita reliquerit, & finaliter pœnituerit, in æternum peribit. Planum est sequens capitulum, & per se pater.

h ¶ Vocatus.] Et etiã licet valde dignus sit, non tñ effrænata temeritate, sed trepida deliberatione onus sa-

cerdo-

cerdotij debet subire, vt sup. ead non est putanda, & di. 13. nerui 61. d. miramur.

Beneficium conferens indigno pp amorē, simoniacus est.

a ¶ Amore.] Ex hoc collige eum rem illum esse simoniacum, qui ductus amore alicui indigno beneficium confert, arg. extra de simon. nemo. nam ex quo fauor tertij nimium fauoris inducit: multo magis ipsius q ordinatur. Vel expone hoc ita q̄ cesset iste intellectus, iniusto cordis amore. i. cupiditate & ambitione.

b ¶ Comitatu.] Id est, seruitio.

Munus fraudulentum.

c ¶ Fraudulento.] Fraudulentium est munus, cum dicit se aliàs voluisse hoc ei dare, vt ext. ead. & si quæstiones. Vel q̄s altera pars dicit expēsas feciste, & illas perit vt cedat beneficio, vt ext. de pact. cum pridem.

d ¶ Nō sponte.] Hoc idcirco de quolibet crimine, sed hoc dr ad terrorem. Et not. q̄ dicit sponte: quia si cogeretur iuris ordinem dimittere: nisi sponte non valeret ei ad salutem.

Pœnitentia non valet ad salutem nisi perseueret vsque in finē.

e ¶ Mors.] Ex hoc (vt dixi) i quolibet crimine non valet pœnitentia ad salutem, nisi perseueret animo vsque in fin. de pœn. distinct. 1. §. his autem versi item illud. Ioannes. Et licet de omnibus alijs criminib. possit quis pœnitere ordine retento, vt 82 dist. presbyter. 50. dist. de his. hic non, nisi renunciet ordini. extra de simo. tanta, vnde nō videtur q̄ hic locum habeat admonitio, vel denunciatio. Ar. contra. inf q. vlt. c. patet. dic vt ext. de accusat. super his.

f De ordinationib.] ¶ Supplicatione.] inf. e latorem: cōtra: vbi Papa ad supplicationem quorundā ordinat q̄dam. Sed distingue: aut aliquis petit pro se: aut alius pro ipso, vt sup. ead. ordinationes. 8. q. 1 §. his. vel dic, ibi de carnali, hic de spirituali.

denter Christi sacerdotium iam quolibet facinore pollutus, iniusto cordis amore [a], vel sordidis precibus, oris, siue comitatu [b] siue manuali seruitio, siue fraudulento [c] manusculo episcopalem, seu sacerdotalem, non lucro animarum, sed inanis gloriæ auaritia fultus dignitatem acceperit, & in vita sua non spontè [d] reliquerit, eumque inspērata α mors [e] pœnitentem non iuuenerit; proculdubio in æternum peribit.

α ¶ Inspērata.] *In aliquot vetustis Gratiani codicibus legitur*; inaspera mors pœnitentia.

Hinc idem Gregorius Ioanni Corinthiorum episcopo, libro 4. epist. 55. seu c. 99. scribit.

¶ Pro ordinationibus nihil omnino accipiatur.

C. CXVI.

DE ordinationibus aliquid accipere sub districta interdictione vetuimus. Oportet ergo, vt neque per commodum †, neque per gratiam, aut quorundam supplicationem [f] aliquos ad sacros ordines consentiatis, vel permittatis adduci.

Item vniuersis episcopis per Elladem † prouinciam constitutis, eod. lib. epist. 56. seu c. 100.

¶ Nec pretio, nec prece, nec gratia, nec supplicatione aliqui ad sacros ordines accedant. C. CXVII.

QVibusdam g narrantibus agnoui, quòd in illis partibus nullum ad sacrum ordinem sine cōmodi datione perueniat. Quod si ita est, flens dico, gemens denuncio, quia cum sacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoq; diu stare [h] non poterit. ¶ Scimus quippe ex Euangelio, quid redemptor noster per semetipsum fecerit: quia ingressus in templum cathedras vendētium columbas euertit. Columbas quippe vendere est, de sancto spiritu (quem sibi consubstantialem Deus omnipotens per impositionē manuum hominibus tribuit) commodum temporale percipere. Ex quo, vt prædixi, innuitur, quid sequatur: quia, qui in templo Dei columbas vendere præsumpserunt, eorum [i], Deo iudice, cathedræ ceciderunt. ¶ Qui videlicet error in subditis cum augmento propagatur. Nam ipse quoque, qui ad sacrum ordinem perducitur, iam in ipsa prouectus sui radice vitiatus, paratior [k] est alijs vendere, quod emit. Et vbi est, quod scriptum est?) Gratis accepistis, gratis date.] Et cum primo cōtra sanctam ecclesiam simoniaca hæresis sit exorta; cur non perpenditur cur non videtur, quia eum, quem quis cum pretio ordinat, prouehendo agit, vt hæreticus fiat? Ideoque hortamur, vt nullus vestrum denuo hoc fieri patiatur: sed neque gratia alicuius, neque supplicatione aliquos ad sacros ordines audeat promouere, nisi eum, quem vitæ, & actionis [a] qualitas ad hoc dignum esse mōstrauerit. Nam si aliter factum denuo senserimus, districta, & canonica illud noueritis vltione compesci.

Item Symmachus ad Cæsarium, epist. 1. c. 5.

¶ Ad episcopalem honorem nullus per ambitum accedat. C. CXVIII.

NVllus itaque per ambitum ad episcopalem honorē permittatur accedere. Nam cum hic excessus in laica conuersatione culpetur [b], quis dubitat, qui religiosis [c], & Deo seruientibus incutiat opprobrium?

Item Gregorius Adeodato episcopo, lib. 2. indict. 11. epistola 48.

¶ De eodem. C. CXIX.

ESTote ergo præcipue in ordinatione soliciti, & ad sacros ordines † nisi prouectiores ætate, & mundos opere nullatenus admittatis, ne forte semper esse desinant quod immature esse festinant. Eorum enim, qui in sacro sunt ordine collocandi, prius vitam moresque discutite: & vt dignos huic officio adhibere possitis, non vobis potentia, aut supplicatio quorumlibet subrepat personarū. Ante omnia autem cautos vos esse oportet, vt nulla proueniat in ordinatione venalitas tne (quod absit) & ordinatis, & ordinantibus periculum maius immineat. Si quando igitur de his tractare necesse est, graues [d] expertosque viros † consilijs vestris adhibete participes, & cum eis communi de hoc deliberatione pensate.

¶ Caput hoc duobus locis, vbi visum est expedire, locupletatum est ex originali.

Item Columbo episcopo, lib. 2. indict. 11. epist. 47.

¶ Neque fauore, neque venialiter ad sacros ordines quisquam promoueatur. C. CXX.

PVeri [e] ad sacros fordines nullatenus admittantur; ne tanto periculosius cadant, quanto citius g conscendere

Promerentur vbi dicitur: dato enim vno illicito principio, necesse est eum, qui dationem facit, plures manus circuire, &c.

a ¶ Et actionis.] Hic argue carnales preces pro digno porrectas non facere simoniā. secus in pecunia vel obsequio: quæ loco pretij intercedere solent. quod preces non

b Nouere. Ponitur su. 38. d. sedulo, ver. nouerit.

Vllius.] ¶ Culpetur.] Et punitur pœna centum aureorum: & irrogatur infamia, qui petierit aliquem dignitatem. ff. ad leg. Iul. de ambitu. l. 1. & inf. q. 7. sanctim⁹. Arg. contra. ff. de off. præt. Barbarus. sed soluetur inf. q. 6. sicutis.

Infamia irrogatur dignitatem petenti.

c ¶ Religiosis.] Iclaricis, & per hoc expone illud c. 20 q. 3. præfens. in fi. argumgradum altiorem grauius facere cum misserit, ut inf. 11. q. 3. præcipue. arg. 1. ad. 25. q. 1. nulli, & 8. q. 2. illud quidem.

Gradus altior aggrauat culpā.

ESTote] CASVS. Præcipit hic Gregor. vt epi promoueant mēdos corpore. & prouectiores ætate, & qui sunt moribus comendati: nec potentia nec etiam supplicatio aliqua præualeat, sed merita personarum.

d ¶ Graues.] Sup. 24. dist. quando.

PVeri ad sacros ordines.] CASVS. Dicitur hic, q̄ pueri ad sacros ordines rō sunt præpropere promouendi. Item dicit q̄ venalitate vel potentia vel supplicatione vel fauore non debet indignus aliqs promoueri. Seq. §. cū seq. c patet.

e ¶ Pueri.] Pueri dicuntur intra xiiij. annū ex. de ætate. & qualitate. ir decorū. vel pueri. i. Neophyti. 1 48. d. sicut Neophytus.

1 Pueri qui sūt. Hoc verbū, puer alias habet significationes, vt nota. 77. d. in vetus. Puer i sacris ordinat⁹ cha racterē recipit.

f ¶ Ad sacros.] Nam minores ante xiiij. annū bene possunt accipere, licet nō omnes, & ita intelligat 77. dist. c. 3. quia non acolythatum. 77. dist. in singulis. Tamen si puer ordinetur in sacris ordinibus, bene recipit characterem.

2 Idē tenet hic Io. de rā. & de cler. pœnal. promo. c. 1. Ordo fit in honoribus gerendis.

g ¶ Quanto citius.] Sup. dist. 48. sicut. nam casum appetit. &c. Gerendorum. n. honorū non promiscua facultas

Universidad de Deusto
Biblioteca

est. non enim prius gerere debet maiorem honorem, quam minorem. ff. de mu. & honor. §. gerendorum.
ADDITIO. Ad idem. 58. d. c. 1. & 2.

a L Atorem.] ¶ Per interceſſionem.] Nã ſæpe Papa ad interceſſionẽ laicorũ ordinat vel diſpenſat, vel tolerat, vt 28. d. de Syracuſanæ. 50. diſt. clerico. 63. d. Salonitanæ.

b ¶ Proficere.] Ext. de ma. & obed. per tuas. ext. de temp. or. cõ in diſtribuendis.
ADDITIO. Iſte cõcor. probant q̃ iſte ſine licentia Papæ nõ poterat promoueri: & ad hoc inducuntur. Arch.

FIlium.] CASVS. Helias abbas rogauit Papã, ut quendam ſuum clericum promoueret, & eum poſtea ſibi tranſmitteret. Ad cuius p̃ces Papa eum in diaconum promouit, ſed eum ſibi non tranſmiſit: quia non eſt conſuetudo eccleſiæ Romanæ cõ ſit in ea cõſecratus, & q̃a abſentiã illius abbatis in eius præſentia voluit compenſare.

c ¶ Mandaſtis.] & ita mandat minor maiori ſic. 11. q. 3. rogo.

d ¶ Non hẽr.] ſine licentia eius. 63. diſt. litteras, & quo ad hoc nihil eſt ſpeciale in eccl. Ro. vt 21. q. 2. c. 1. 70. d. ſanctorũ. Sed ordinati à Papa licet ĩter alios digni honore ſint, ſubſunt tñ epiſ. ext. de ma. & obed. p tuas. ff. de albo ſcri. l. vlt. & præſentẽ eis tñ qui ſunt eiusdẽ ordinis. ff. e. l. j & ab epo p̃ponendi Ordinatus à Papa.

NON ITAQVE. CASVS. Grat. ſolvit hic cõ rarietatẽ præmiſſorum c. quam ſecit de precibus: & interſerit quædã verba in §. ibi, nõ ſolũ propter ſequens capitulum, cuius caſus cum ſeq. §. patet.

e ¶ Ordinandi.] & ita aliquis poteſt pro ſe dignas p̃ces offerre q̃ H. non concedit: in quo non credo cũ bene dicere: quia multos condemnat. arg. per Io. 14. q. 5. nõ ſane. 16. q. 1. reuertimini.

Ordinati à Papa ſubſũt epiſcopis.

a Cõiter no. contra in p̃ce. decre. per tuas. ſ. q̃ nõ p̃ oſt epſ talẽ deponeri q̃t ibi approbatur per Vin. Inno. Ho. & B. ſed H. & L. ſic ſentiũt & cum. Io.

Preces dignas pro ſe p̃ quis offerre.

a In hac ſnĩa eſt H. ſed L. ſentit cũ Io.

f PEr principalem.] Hoc habes 9. q. 3. §. vlt.
¶ Poteſtatem.] Hoc idem poteſt 3. epiſcopus. 2. q. 7. cum paſtoris. ext. de cler. non reſid. de cætero.
ADDITIO. Idem tenet Io. Fant. de hoc legitur & no. 43. diſt. c. 1. & 11. q. 3. qui reſiſtit. Arch.

3 Sed contra 16. q. 1. cum pro vtilitate. ver. vide hoc.

QVO- re alteriora feſtinatur. Nulla ſit in ordinatione venalitas: potentia, vel ſupplicatio perſonarum nihil aduerſus hæc, quæ prohibemus, obtineat. Nam proculdubio Deus offenditur, ſi ad ſacros ordines quiſquam non ex merito, ſed ex fauore (quod abſit) aut ex venalitate prouehitur.

E contra idem Gregorius quibuſdam ſupplicantibus unum acolythum, & alterum diaconum legitur ordinaſſe, ſicut ipſe ſcribit lib. 7. indict. 1. epiſt. 2. Petro α epiſcopo Corſicæ inter cætera.

α ¶ Petro.] *In codicibus impreſſis epiſtola vnde caput hoc ſumptum eſt, inſcribitur* Chryſanto epiſcopo. *Veruntamen in codice vetuſto Vaticano earundem epiſtolarum inſcribitur* Petro epiſcopo per Corſicam. *Anſelmus autem eodem modo habet ac Gratianus. Ad Petrum epiſcopum Alexandriæ de Corſica legitur epiſtola alia quinto lib. c. 122. quamuis ſit fortaſſe mendum in voce,* Alexãdrię, *& ſcribendum videatur,* Aleriæ.

¶ Epiſcopo interueniente, Papa quendam acolythum ordinauit. C. CXXI.

LAtorem præſentium per †interceſſionem a ſanctitatis veſtræ acolythum fecimus: quem ad obſequia veſtra tranſmiſimus, vt ſi in lucrandis animabus amplius ſeruierit, proficere b amplius poſſit.

Anſel. l. 7. c. 79. † al. pro interceſſione.

Idem Heliæ presbytero, & abbati, lib. 4. ep. 30. ſeu c. 74

¶ Quiſquis in Romana eccleſia ſacrum ordinem acceperit, ab ea vlterius egredi non poterit. C. CXXII.

FIlium veſtrum † Epiphanium mandaſtis c, vt ad ſacrũ ordinem prouehere deberemus, vobiſque trãſmittere. Sed in vno vos audiuimus: in alio autem minime audire potuimus. Diaconus quidem factus eſt. ſed quiſquis ſemel in hac eccleſia ordinem † acceperit, egrediendi ex ea vlterius licentiam non habet d. Si ergo vos videre non potui; hac ex re conſolationem habeo, quia in filio veſtro requieſco.

Anſel. l. 7. c. 78. † noſtrũ] orig.

† al. ſacrum ordinem.

Non itaque quorumlibet precibus ordinationes fact.æ, falſæ adiudicantur, ſed hæ demũ, quæ precib. ordinãdi e, vel eius amici, non ſpirituali, ſed carnali affectu porrectis fiunt, cum aliàs futuræ nõ eſſent: quas non charitas interueniens, ſed ambitio ſupplicans extorquet. Non ſolum autem clericos cuiuſlibet epiſcopi Summus Pontifex in ecclesia Romana valet ordinare, verumetiam opportunitate exigente monachos, & quoſlibet clericos conuocare poteſt, & inuitare.

Vnde Nicolaus Papa Michaeli Imperatori in epiſt. quæ incipit. [*Propoſueramus.*]

infra 9. q. 3. c. p. principium. Anſel. l. c. 75. & l. 2. c. 14.

¶ De eodem. C. CXXIII.

PEr principalem f beatorum apoſtolorum Petri & Pauli poteſtatem g ius habemus non ſolum monachos,

QVOLIBET. Hæc eſt 15. pars q. in qua intendit probare, q̃ ſicut ordines pretio non ſunt dãdi: ita nec pretio reſtituendi: & q̃ ſit ſimoniacus (ſcilicet indirecte) & ſacrilegus qui promotionẽ vel electionem alicuius impedit, vel eccleſiæ conſecrationẽ vel fundationem: & hoc

verumetiam quoſlibet clericos de quacunque diœceſi, cum neceſſe fuerit, ad nos conuocare, atque eccleſiaſticis exigentibus opportunitatibus inuitare.

15 Quolibet ergo munere interueniente, falſa dijudicatur ordinatio. Sicut autem pretio interueniẽte ſacris ordines non ſunt tribuendi; ita nec reſtituẽdi. Vt enim ait beatus Ambroſius, ſacri ordines nec p̃tio ſunt emẽdi, nec redimẽdi a. Hinc etiã Gregorius VII. ait lib. 6. reg. in concilio habito anno Domini 1078. pontificatus ſui 6. c. 10.

¶ Pretio interueniniente ſacerdotale offiicium non reſtituatur. C. CXXIIII.

Poly. l. 4. tit. 21.

NVllus epiſcopus grauamen, ſeu ſeruile ſeruitiũ b ex vſu c contra eccleſiaſticam normam d abbatibus, ſeu clericis ſuis imponat: vel interdictum ſacerdotale officiũ pretio interueniente reſtituat e. Quod ſi fecerit, officij ſui periculum ſubeat.

Qui autem f pecuniam accipiunt, ut ordinandis ſacros ordines non tribuant, vel ut canonicæ electioni aſſenſum nõ præbeant, aut eccleſiis ædificãdis, vel cõſecrandis lapidem benedictum, vel cõſecrationẽ ſubtrahant, multis argumentis acceptæ pecuniæ rei, & infames eſſe probãtur. Ait enim Paſchalis ſecundus.

¶ Sacrilegi ſunt iudicandi, qui eccleſiam Dei non permittunt regulariter ordinari. C. CXXV.

SVnt quidam, qui vel violentia, vel fauore non permittunt eccleſias regulariter ordinari. Hos etiam decreuimus vt ſacrilegios h iudicandos.

Tempus nõ eſt modus tollẽdæ obligationis.

Vexationẽ redimere vtrum licitũ ſit.

Simoniaci dicuntur ſacrilegi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Vt extra de immu. ecc. per. & c. vlt. 17. q. 4. omnes. & c. seq. Arch.

vel qui inde aliquid eripit, sacrilegas iudicatur timul. to fortius qui facit ne ecclesiæ ordinẽtur, vel ne ordi- nes tribuantur, vel impediatur alicuius electio, vel pro motio.

IVbemus.] CASVS. Dicit in hac l. q̃ si quis honorẽ habens sine a- ministratione possessor alicuius de curio vel colonus reipub. ab aliquo iudice fuerit concussus, id est, gra uatus in pecunia: itẽ si iudex venalẽ tulit sententiã: vel pretio Pœnam imposuerit vel remiserit: vel ali qua ratione impro- bus repertus fuerit ante administratio- nẽ vel post poterit accusari: & si convi- ctus fuerit remouebitur.

a ¶ Iubemus.] Ad hoc introducit has leges vt ostẽdat pari pœna mulctandos q̃ p tio iducti impediut fieri quod & iure fie ri debet, & q̃ faciũt quod de iure fieri nõ deberet.

b ¶ Hortamur.] Forte temperat, ne vi- deat quẽ iubere ac- cusare inuitum. C. vt nemo inuitus. in rubro & nigro.

c ¶ Administrãte.] Si is talis sit, quem in ius vocare licet. Sed cõtra 2. q. 1. prohibẽ tur. Sol. illud de ma- iorib. magistratibus hoc de minorib. ar. ff. de iniur. nec magi stratib. & ff. de in ius voc. l. 2. Vel hoc d̃ p petuo iudice. arg ff. de re cred p̃fidis. & l. præcedẽtium in auth. vt differẽtes iudices §. si tamen. col. 9. & hoc ne crimẽ eius in vltũ remaneat. illud de tpali. Vel hic cũ peccauit in ipsa adminis- tratione, ibi de eo qui extra administrationẽ cõmisit ff. de iudi. l. 2. §. legatis. in auth. vt iud. fine quoquo suffr. §. fi quis autem, coll. 2.

d ¶ Reportaturus.] Reportabit enim quadruplum. in- fra l. prox. 12. q. 2. cum deuotissimam.

Codicis li. 9. ad legem Iuliam repetundarum Imppp. Gratia. Valentin. & Theodosius.

Tit. 27. le. 4. In cod. Theod. lib. 9. eod. titu.

C. CXXVI.

IVbemus[a], & hortamur[b], vt si quis forte honoratorum decurionum, possessorum, postremo etiam colonorũ, à cuiuslibet ordinis iudice fuerit aliqua ratione concus- sus, si quis scit de iure venalem fuisse sententiam, si quis pœnam vel pretio remissam, vel vitio cupiditatis inge- stam, si quis postremo quacumque de causa improbũ iu- dicem potuerit approbare; is vel administrante [c] eo, vel post administrationem depositam in publicum prodeat[d], crimen deferat, delatum approbet, cum probauerit, & vi ctoriam reportaturus [d], & gloriam.

Item in digestis libro. 3. titulo de calumniatoribus, l. 1. [Vlpianus lib. 10. ad Edictum.

Tit. 6.

¶ De eodem. C. CXXVII.

INeũ, qui vt calumnię causa negotium faceret, vel non faceret, pecuniam dicetur † accepisse; intra annum vti- lem [e], in quadruplum [f] eius pecuniæ, quam accepisse di cetur, post annum simpli † in factum actio competit [g].

† al. detegitur

† al. in simplũ

¶ In hac, & sequentibus legibus, quæ ex ff. citantur, reposĩti sunt ti- tuli ex vetustis exemplaribus Gratiani, quæ cum Pandectis Flo- rentinis valde conueniunt.

a ¶ Vtilem.] *Hæc dictio non est in antiquis codicibus Gratiani, ne quæ in Pandectis, sed ob gloſam non est sublata.*

Ibidem lib. 47. tit. 13. le. 2. de concussione. [Macer lib. 1. publicorum iudic.]

C. CXXVIII.

COncussionis [h] iudicium publicum [i] non est. Sed si ideo pecuniam quis accepit, quòd crimen minatus sit, potest iudicium publicũ esse senatusconsultis [k], qui- bus pœna legis Corneliæ [l] teneri iubentur, qui in accusa- tionem innocentium [a] coierint, quiue ob accusandum vel non accusandum, denunciandum vel non denunciandum testimonium pecuniam acceperint.

[Ibidem lib. 48. tit. 11. ad legem Iuliam repetundarum, leg. 3. e Macer. lib. 1. publ. iud.]

Tit. 27. le. 4. In cod. Theod. lib. 9. eod. titu.

PALEA. C. CXXIX.

LEge Iulia repetundarum tenetur, qui cum aliquã po testatem haberet, pecuniam ob iudicandum, vel non iudicandum [α], decernendumve acceperit; [Venuleius Sa turninus, l. vel quo, eo. tit.] vel quo magis, aut minus quid ex officio suo faceret.

α ¶ Vel non iudicandum.] *Sic etiam digestis vulgatis, sed à Pan dectis Florentinis absunt istæ voces. Est autem Palea ista fere in omnibus vetustis exemplaribus Gratiani, & a c. sũt quidam, vsq; ad finem quæstionis nulla est distinctio capitum.*

Idem eodem tit. l. 6.

De eodem. C. CXXX.

EAdem lege tenetur[b], qui ob denunciandum, vel non denunciandum testimonium pecuniam acceperit ß. *& post pauca.* ¶ Lege Iulia repetũdarum cauetur, ne quis ob militem legendum [c] mittendumve [d] æs accipiat, neve quis ob sententiam in senatu, consilioue publico dicendã, pecuniam accipiat, vel ob accusandum vel non accusan- dum. ¶ Macer. lib. 1. publ. iud. l. 7. Lex Iulia de repetundis præcipit, ne quis ob iudicem, arbitrumve dandum, [c] mutã- dum, iubendumve, vt iudicet, neve ob non dandum, non mutandum, non iubendum, &c. neue ob litem æstiman- dam [f], iudiciumue capitis, pecuniæue faciendum, vel non faciendum aliquid accipiat. *& infra.* ¶ Hodie ex lege Iu lia repetundarum extra ordinem puniuntur: & plerumq; vel exilio puniuntur, vel etiam durius, prout admiserint. Venuleius eo. tit. l. 6. Hac lege damnatus testimonium pu blice dicere, aut iudex esse postulare ve prohibetur.

ß ¶ Acceperit.] *In Pandectis sequitur versiculus* Hac lege dam natus, *qui reponitur in fine huius capitis.*

QVÆSTIO II.

1. Reg. 1.

Act. 4.

SEquitur & secunda quæstio, qua quæritur, an pro ingressu monasterii, pecunia sit exi genda, vel exacta persoluenda. Hoc utrum quæ licite fieri, utrinsque testamenti serie comprobatur. Legitur enim in primo libro Regum, quòd Anna detulit secum Sa muelem, posquam ablactatus fuerat, cum tribus vitulis, & tribus modijs farinę, & amphora uini ad domum Do mini in Silo. ¶ In actib. uero Apostolorum legitur, quòd

Petendũ nihil est pro ingressu mona sterij.

1 Al. habe rea, sm Lau. rit. arg. in fi ead. si quis propter hoc. Hoc ta- mẽ videtur reprobare illa cõstitutio, qm

2 Ad hoc C. de assess. l. 3.

deportatio in seruo vltimum supplicium. ff. ad leg. Cor. de fal. l. 1. §. vlt.

a ¶ Innocentium.] Secus si nocentium. 16. q. 7. sane.

b Eadem lege tenetur.] Quia reddit q̃nadruplum, & infamis efficitur. ff. eod. l. eadem. §. 1. hoc crimen etiam extraordinarie punitur. ff. eo. l. lex Iul. §. fin.

c ¶ Legendum.] Idest, eligendum, vt eligatur qui non debet, vel contrarium.

d ¶ Mittendumve.] Vt mittatur in legationem qui nõ est mittendus, vel non mittatur qui mittendus est.

e ¶ Dandum.] Puta non ad probandos si defuissores, vel loco iudicis recusari.

f ¶ Æstimandam.] Ne. s. æstimet litem minoris vel maioris pro pecunia: qđ q̃libet facere tenetur. ff. ad leg. A qui. proinde. §. notandum.

g ¶ Sequit.] Hæc q̃ non hẽt quæstionem ext. de fi. cum in ec- clesiæ. melius ext. eo. veniens. & melius. ex. t. eo. quoniã simoniaca, vnde nec ante nec post põt peti ali- qui d, vt sup. ead. q. 2. eos qui. & ff. e. q. 3. fi q̃s p̃bendas, nisi for- te monasterij ita es- set tenue, q̃ ñ posset ꝑuidere ei: tũc. n. be ne posset dici ei (nec esset simonia) bñ re- cipiemus te si habe remus ꝑ possessiones vnde posses sustenta ri: arg. in. l. ead. si quis propter hoc. Hoc ta- mẽ videtur reproba- re illa cõstitutio, qm

EQuitur.] Hæc est secunda Quæstio, quę diuiditur in duas partes, in quarum prima quæritur, vtrum pro ingressu ec clesiæ sit dandum aliquid. & primo dicitur quòd non. Seeũ da ibi. [Item oppo- nitur.] Io. de Fant. CASVS. Hic intitu- latur secunda quæst. qua quæritur an pro ingressu eccleſiæ pe- cunia sit exigenda, vel exacta persoluen da, & certum est q̃ non. quia simoniacũ est. Et primo probat per duas historias, de Anna scilicet & Ana nia. quòd pro ingres- su ecclesiæ pecuniæ sit exigenda. Sed sta- tim respondet Grat. quòd Anna non fuit exacta, sed sponte quędam obtulit. Ana nias uero non ideo damnatus est, quòd sua nollet conferre, sed quia fuit menti- tus.

simoniaca.q̄ prætextu paupertatis possit peti pecunia. Ioā. Quidquid dicat Iosi sic dicatur simoniaca est, vt vī expresse dicere decretalis, extra de sim.qñ simoniaca.

a ¶ Multitudinis.] 12 q 1.c.2.

b ¶ Aliter.] Hoc non est verū: sed allegando dicit hoc.

c ¶ Sponte.] Quod licet 19.q.3.si qua mulier.

d ¶ Ex parte.] Ar.q̄ non dēat quis cōicata reuocare īf.de pē. d.3.sunt plures.16.q.4.sunt qui opes.

PLacuit.] CASVS. Statuitur in hoc ca. vt p̄ cōsecrandis ecclīs epī nihil exigāt à patronis, & p̄cipue si paupes fuerint: sponte tñ oblatum ab eis poterunt epī recipere. Itē nullus epūs debet ecclesiam consecrare, nisi dotem necessariam habuerit, q̄æ sufficiat luminarib. & sustentationi eorum, qui eidem ecclesiæ sunt seruituri.

e ¶ Ex debito.] Ar. 1.q.1.placuit.inf.eo.q.4.ecclesia. sup.eo.q.1.statuimus.inf.8.q.2.Eleutherius.contra.Sol.ibi.

f ¶ Munus aliquid.] aliud à cōmunio, vel à procuratione i auth. de mā.prin.§ illud. & in authen.vt nulli iud.§ nulli. sed bene illam exigit c. extra de sī.cum sit alia nō dēt exigere, sed spōte oblata recipere pōt. Vel potest dici, q̄ & illa q̄ consueuit percipere pp procurationē, exigere potest quasi pro labore, arg.12.q.2 charitatē. vbi hoc diu obtinuit.18.q.ii. seruitium.

g ¶ Dotem.] Immo nec primariū lapidē ponere debuit, ut if. de consē. d.1.nemo. in auth. vt deter. sit numerus cle.§. inue stigantes igit coll.1. inf.16.q.vlt.pie. &c. Prigentius. sed hic omissum fuit, & ideo est restaurandum, vel iam dederat prius, sed hicdēt facere instrumentum. vnde si dotem non dedisset prius, nūc sit compellendus, quia ibi fecit poni primarium lapidem, sicut in eo qui promisit reipublicæ pecuniam dare ff.de polliciti.l.1.

h ¶ Eorum.] Plurib ergo sufficere debet ecclesia, vt 7.q.1.illud. & de consec.d.1.hoc quoque.

i ¶ Ibidem.] Arg.contra clericos. qui alibi quàm in ecclesia sua morantur, sup.d.37 de quibusdam.conrra.inf. 16 q.1.generaliter.inf.12.q.2.conceſſo.

Clerici ī sua ecclesia morari debent.

Recipere licet quæ non licet exigere

QVam pio.] CASVS. Cum quoddam monasterium longo tempore caruisset abbate, tandē monachi sibi abbatem de alio monasterio pauperrimo elegerunt: sed ille venire recusabat. vel monachi eum non concedebant, nisi illi monachi suo pauperi monasterio multitudinis [a] credentium erat cor vnum, & anima vna: nec aliquid eorum, quæ possidebant, quisque propriū esse dicebat: sed erant illis omnia communia, & singuli vendebant prædia sua, & ponebāt pretia eorum ante pedes Apostolorum: quorum vnus, Ananias nomine, dum partem sibi reseruaret, cum vxore sua Sapphira, sententia maledictionis accepta, ante pedes Apostoli cecidit mortuus. Act.5

¶ Hinc liquido apparet, quòd ingressuri monasterium sua debent offerre rectoribus: nec aliter [b] sunt recipiendi, nisi sua obtulerint. Sed aliud est, sua sponte offerre, aliud, exacta persoluere. Anna mater Samuelis non exacta, neque petita, sed sponte [c] munera sacerdotibus obtulit. Credentes sua sponte offerebant Apostolis, vt indigentium necessitatib. deseruirent, quę instante persecutione infidelium, eis possidere non licebat. Ananias quoq. non ideo damnatus est, quia sua nollet offerre, sed quia spiritui sancto mētitus, pretia eorum, quę Apostolis obtulerat, ex parte [d] fraudabat. Non ergo his auctoritatib. permittitur rectoribus ab ingressuris aliquid exigere, sed sponte oblata suscipere, quia illud damnabile est, hoc vero minime.

Vnde in Concilio Bracarensi secundo, c.5. legitur. & in Vuormac. c.3. fere idem.

¶ Pro dedicandis ecclesijs nihil exigatur. C. I.

PLacuit, vt quoties ab aliquo fidelium ad cōsecrandas ecclesias episcopi inuitantur, nō quasi ex debito [e] munus aliquod [f] à fundatore requirant, sed si ipse quidem aliquid ex suo voto obtulerit, non respuatur: si vero aut paupertas illum, aut necessitas retinet, nihil exigatur ab illo. Hoc tamen vnusquisque episcoporum meminerit, vt non prius dedicet ecclesiam, nisi antea dotem [g] basilicæ & obsequium ipsius per donationem chartulæ confirmatum † accipiat. Nam non leuis culpa est ista temeritas, si sine luminariis, vel sine substantiali sustentatione eorum [h], qui ibidem [i] seruituri sunt, tamquam domus priuata, consecretur ecclesia. Burc.l.3.c.37; Iuo p.3.c.4 a. † al.cōfirmatā

Item Bonifacius vrbis Romæ episcopus scribit omnibus Caralitanæ ecclesię cœnobitis.

¶ Ab iis, qui ad conuersionem accedunt, nihil est exigendum, nec pretio aliquis ad conuersionem est inuitandus. C. II.

QVàm

a ¶ Quàm pio.] Quidā petebāt ab alijs vt darēt eis abbatē ipsorū. sed hoc illi nolebant facere gratis, cū esset eis vtilis, & hæc est cōsulatio, an eis liceret aliqd dare.

b ¶ Responsum. Non dubitauit Papa quid iuris esset in quæstione. ironicè hoc dicit.

c ¶ An.

pio [a] mentis affectu, fratres charissimi, vestræ destitutioni Romana compatiatur ecclesia, vobis fortassis est incognitum; sed cognitori omnium non incognitum habetur. Dubitationi autem vestræ quod idoneum demus responsum [b], Deum testificor, ipsa quoque me dubitatio reddit anxium [c], & ineptum. Nusquā † enim legimus Domini discipulos, vel eorum ministerio cōuersos quempiam ad Dei cultum aliquo muneris interuentu [d] prouocasse; nisi fortè de pauperum alimento [e] quis in commune [f] proponat; quorum [g] nulli cuiuscunque professionis esset, victualia negabantur [h]. Scimus equidem, quòd omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est descēdens à patre luminum; à quo bonæ voluntatis donum accipit, qui sancto deliberationis arbitrio gratis Deo seruire disponit. Restat ergo, vt qui pro aliqua ecclesiastica susceptione munus accipit, donum Dei, quod à parte luminum descēdere debuit, vendat; munus autem largiens importunus emat. Quid aūt de diuini doni venditoribus, vel emptoribus consequatur, concludi necesse non est. ¶ Cauete ergo fratres, quàm sit ambiguum quod petistis consilium: quod quidem secundum vestræ voluntatis propositum nulla inuenimus ratione confirmatum. Veruntamen, si vestræ necessitati adeo est opportunus, quē reperistis †, dum tamen omnis absit pactio [i], omuis cesset conuentio [k], nullaque vestræ ecclesiæ fiat distractio, accedat gratis, Deo seruire incipiat, suique regiminis deuote gestet obsequium: & postmodum [l] vos quasi subsidij [m] gratia, aliqua suæ ecclesiæ munera largiri fratrum solatio Romana permittit ecclesia. Iac.1. † al. Nunquā † al. cæpistis

¶ *B. Thomas citat hoc caput 2.2.q.100. in fine articuli tertij, & rē, quam.bi tract at, sola huius capitis auctoritate constituit.*

[*Vnde Vrbanus Papa in concilio apud Melfiam, c.12.*]

¶ De eodem. PALEA. C. III.

† placiti] Anscl.6.c.91. Pann.l.3.tit.2. cap.7. Iuo p.5 c.109. Poly.l.2.tit. B. Gregorius l. 4.epist.44. & l. 12.post epist.

NVllus abbas pretium sumere, vel exigere ab eis, qui ad conuersionem veniunt, aliqua pacti † occasione præsumat. Regulam antiquam sequens, nulli vnquam de ordinationibus aliquid omnino accipiendū esse cōstituo, neque ex datione pallij, neque ex traditione chartarum; neque ex ea, quam noua per ambitiones simulatio inuenit, appellatione pastelli. Quia enim [n] in ordinando episcopo Pontifex manum imponit, euangelicam lectionem minister legit, confirmationis autem eius epistolam notarius scribit.

¶ *In nonnullis vetustis exemplaribus, in quibus paucæ sunt paleæ habetur caput hoc vsque vers.* Regulam. *Reliqua vero sunt B. Gregorij locis indicatis.*

d ¶ Interuento.] inf.23.q.4.debet, su.45.dis.qui syncera, cōtra. sed non videtur prohiberi nisi pactio, nā & dando & honorando & loquēdo possumus blandiri in fide libus vt conuertātur 1.H. Sed tu dic si moniacum esse, si pagano vel hæretico detur vt Christianus fiat. extra de simo. querelam. Sed vī cōtra: q̄ cum me possim pecunia redimere, vt d pē. d. 1. medicina. videtur q̄ & aliū possim, & Syluester promisit omnibus munera q̄ vellent baptizari.

e ¶ Alimēto.] Quod dabāt Apostoli pauperibus cōuersis. supra versus principi. quæstio.ii. ver. sed illud.

f ¶ Incōmune.] quia non competit oppositio.

g ¶ Quorum.] Id est, quia eorum.

h ¶ Negabātur.] Ar. q̄ anathematizato debet dari eleemosyna. su d. 42. quicūque. mus. 11. q. 4. qū. 23. q. 4 debet. cōtra. Sed illud de iam catholico. 16. q. 1. si cupis. Sed cōtra. 5 q. 5. c. 2.

i ¶ Pactio.] Nō remouetur, nisi pactio inhonesta nā honesta non remouetur, ar. 21. d. quanquam. ī d. 100. i ea synodo. arg 18. q. 2. Eleutherius. extra de prębē. significatum. 16. q. 7. per laices. su. dis. 59. hoc ad nos. 7. q. 1. mutationes. hoc no. 8. q. 3 in summa.

K ¶ Cōuentio.] Nomen cōuentionis generale est. ff. de pa. l. 1. § 2.

l ¶ Postmodū.] Ar. q̄ licet post, qd nō licet antea, vt inf 8. q 3. talia &c. Arrald⁹ 2. Ar. q̄ nō licet ante 3. nec post, vt su. ea. q. 1. eos ad fi. & licet ante q̄d non post, vt su. di. 4. in istis 2. q. 6. quoties episcopi & 8. q. 2. dilectissimi. supra ea. q. 1. eos. cōtra Solu. ibi ex pactione datū fuit q̄dq̄ datū fuit: hic vero ex mera liberalitate, vel gratia subsidij cōcedit. ext. de simo. & si quæstiones. Ioan.

m ¶ Subsidij.] Vel honoris, vt infra. ea. Licet post, quod non licet ante.

2 Concor. tex. in l. q̄d ante. & l. sequen. ff. de his quæ in frau. cted.

3. Nec in ipso actu. sup. ea. q. 1. emendari, & facil 8. q. 2. dilectissimi.

n ¶ Ordinando.] Ar. q̄ ordinatus non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

o ¶ Ordinatione.] Ar. q̄ ordinatus non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

p ¶ Pallij.] Ar. q̄ pallium non debet dari pecunia. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

q ¶ Chartarum.] Ar. q̄ chartæ non debent dari pecunia. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

r ¶ Pastelli.] Ar. q̄ pastellus non debet dari pecunia. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

s ¶ Confirmationis.] Ar. q̄ confirmatio non debet dari pecunia. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

t ¶ Epistolam.] Ar. q̄ epistola non debet dari pecunia. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

u ¶ Notarius.] Ar. q̄ notarius non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

x ¶ Scribit.] Ar. q̄ scriba non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

y ¶ Vetustis.] Ar. q̄ vetustus non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

z ¶ Exemplaribus.] Ar. q̄ exemplar non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

a ¶ Caput.] Ar. q̄ caput non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

b ¶ Hoc.] Ar. q̄ hoc non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

c ¶ Vsque.] Ar. q̄ vsque non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

d ¶ Versiculum.] Ar. q̄ versiculus non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

e ¶ Regulam.] Ar. q̄ regula non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

f ¶ Reliqua.] Ar. q̄ reliqua non debent dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

g ¶ Vero.] Ar. q̄ vero non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

h ¶ Sunt.] Ar. q̄ sunt non debent dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

i ¶ Gregorij.] Ar. q̄ gregorius non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

k ¶ Locis.] Ar. q̄ locus non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

l ¶ Indicatis.] Ar. q̄ indicatus non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

m ¶ Finis.] Ar. q̄ finis non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

n ¶ Blandiri.] Ar. q̄ blandiri non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

o ¶ Fidelibus.] Ar. q̄ fidelis non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

p ¶ Præced.] Ar. q̄ præcedens non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

q ¶ Secundū.] Ar. q̄ secundus non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

r ¶ Ioā.] Ar. q̄ ioannes non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

s ¶ De fan.] Ar. q̄ fanum non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

t ¶ Qui.] Ar. q̄ qui non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

u ¶ Iam.] Ar. q̄ iam non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

x ¶ Catholico.] Ar. q̄ catholicus non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

y ¶ Cupis.] Ar. q̄ cupis non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

z ¶ Cōtra.] Ar. q̄ contra non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

a ¶ Pactio.] Ar. q̄ pactio non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

b ¶ Nō.] Ar. q̄ non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

c ¶ Remouetur.] Ar. q̄ remouetur non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

d ¶ Nisi.] Ar. q̄ nisi non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

e ¶ Pactio.] Ar. q̄ pactio non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

f ¶ Inhonesta.] Ar. q̄ inhonesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

g ¶ Nā.] Ar. q̄ nā non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

h ¶ Honesta.] Ar. q̄ honesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

i ¶ Non.] Ar. q̄ non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

k ¶ Remouetur.] Ar. q̄ remouetur non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

l ¶ Honesta.] Ar. q̄ honesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

m ¶ Non.] Ar. q̄ non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

n ¶ Remouetur.] Ar. q̄ remouetur non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

o ¶ Nisi.] Ar. q̄ nisi non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

p ¶ Pactio.] Ar. q̄ pactio non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

q ¶ Inhonesta.] Ar. q̄ inhonesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

r ¶ Nā.] Ar. q̄ nā non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

s ¶ Honesta.] Ar. q̄ honesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

t ¶ Non.] Ar. q̄ non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

u ¶ Remouetur.] Ar. q̄ remouetur non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

x ¶ Nisi.] Ar. q̄ nisi non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

y ¶ Pactio.] Ar. q̄ pactio non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

z ¶ Inhonesta.] Ar. q̄ inhonesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

a ¶ Nā.] Ar. q̄ nā non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

b ¶ Honesta.] Ar. q̄ honesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

c ¶ Non.] Ar. q̄ non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

d ¶ Remouetur.] Ar. q̄ remouetur non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

e ¶ Nisi.] Ar. q̄ nisi non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

f ¶ Pactio.] Ar. q̄ pactio non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

g ¶ Inhonesta.] Ar. q̄ inhonesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

h ¶ Nā.] Ar. q̄ nā non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

i ¶ Honesta.] Ar. q̄ honesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

k ¶ Non.] Ar. q̄ non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

l ¶ Remouetur.] Ar. q̄ remouetur non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

m ¶ Nisi.] Ar. q̄ nisi non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

n ¶ Pactio.] Ar. q̄ pactio non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

o ¶ Inhonesta.] Ar. q̄ inhonesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

p ¶ Nā.] Ar. q̄ nā non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

q ¶ Honesta.] Ar. q̄ honesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

r ¶ Non.] Ar. q̄ non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

s ¶ Remouetur.] Ar. q̄ remouetur non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

t ¶ Nisi.] Ar. q̄ nisi non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

u ¶ Pactio.] Ar. q̄ pactio non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

x ¶ Inhonesta.] Ar. q̄ inhonesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

y ¶ Nā.] Ar. q̄ nā non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

z ¶ Honesta.] Ar. q̄ honesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

a ¶ Non.] Ar. q̄ non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

b ¶ Remouetur.] Ar. q̄ remouetur non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

c ¶ Nisi.] Ar. q̄ nisi non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

d ¶ Pactio.] Ar. q̄ pactio non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

e ¶ Inhonesta.] Ar. q̄ inhonesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

f ¶ Nā.] Ar. q̄ nā non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

g ¶ Honesta.] Ar. q̄ honesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

h ¶ Non.] Ar. q̄ non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

i ¶ Remouetur.] Ar. q̄ remouetur non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

k ¶ Nisi.] Ar. q̄ nisi non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

l ¶ Pactio.] Ar. q̄ pactio non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

m ¶ Inhonesta.] Ar. q̄ inhonesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

n ¶ Nā.] Ar. q̄ nā non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

o ¶ Honesta.] Ar. q̄ honesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

p ¶ Non.] Ar. q̄ non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

q ¶ Remouetur.] Ar. q̄ remouetur non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

r ¶ Nisi.] Ar. q̄ nisi non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

s ¶ Pactio.] Ar. q̄ pactio non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

t ¶ Inhonesta.] Ar. q̄ inhonesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

u ¶ Nā.] Ar. q̄ nā non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

x ¶ Honesta.] Ar. q̄ honesta non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

y ¶ Non.] Ar. q̄ non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

z ¶ Remouetur.] Ar. q̄ remouetur non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 8. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

a ¶ Nisi.] Ar. q̄ nisi non debet dare pecuniam. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q.

eos. Sed ex quo ambitio poterit. & petitio pecuniæ nocere cerne debuit etiam post. vel gratia subsidij debuerunt percipere. ar. inf. ea. licut epm. in fi. à cõtrario sensu.

SIcut episcopum.] CASVS. Dicitur hic, q̃ sicut episcopus non debet aliquid accipere pro ordinatione: sic diaconus non debet aliquid accipere q̃ Euangelio, quod legit, vel notarius q̃ scriptura, quam fecit ordinato in testimonium suæ ordinationis. Sed post negotiũ expeditum, si quid sponte offeratur, recipi potest.

a ¶ Minister.] Id est archidiaconus, cum examinat vocando ordinãdos. 24. d. qñ.

b ¶ Vocem.] Id est, lectionem Euangelicã ext. de simo. c. 1. & ar. in superiori parea §. regulam, &c.

c ¶ Calamũ.] Id est, scripturam, quam ordinat[a] recipit ab ordinatore, ne dubitetur de eius ordinatione, vt inf. 2. q. 1. legum. hoc olim H. Vel hoc intelligit cum habet salarium de publico aliàs deputatũ 1. hoc tamen dico q̃ in collatione ordinis nõ est distinguẽdum an habeat salarium de publico vel nõ: nam dicit, q̃ in collatione ordinis nec pro labore nec q̃ charta dẽt aliquid recipere, sed eps̃ peteret ita vt sine muneris alicuius acceptione scribaẽ nec tenetur lex in Auth. de sanc. episc. §. 4. coll. 9.

d ¶ Ex ambientis.] vbi enim causa non adest, vitium nõ imputatur.

ADDITIO. Ad hoc 61. dist. Neophytus. Ar.

AVCTORITATE. CASVS. Infert. Gra. ex hoc c. quã pio. q̃ sicut nullas est pio inuitandus ad conuersionem, ita nulli per pecuniam dandus est ingressus ecclesiæ. Idem probatur per hoc capitulum proximum. Sed statim contra hoc opponit per auctoritatẽ Apostoli, & per c. sequentia, per q̃ probat, q̃ diuites nõ debẽt recipi, niſi offerãt sua eccle sie.

e ¶ Conuersionem.] Id est, fidem & cultum Dei. 61. dist. §. his omnibus.

ITEM OPPONITVR. Hęc est secũda pars q. in qua probat, quod diuites non debẽt sumere partes de bonis ecclesiæ, q̃ intelligitur de illis. qui corporaliter nõ struiunt ecclesijs, & hoc probat per quatuor auctoritates sanctorum patrum. 1. o. de Pan.

f ¶ Opponitur.] Ad id, qđ dixit nihil exigẽdum ab ingressuris, quasi dicã indifferenter omnes debent suscipi, vt pascantur de rebus ecclesiæ, exceptis talib. de quibus loquitur in c. seq. 2.

VIduas honora.] CASVS. Præcipit hic Apostolus, vt ecclesia prouideat viduis: illis scilicet, quæ parentum

2 Quod loquitur de iam susceptis, non de suscipiendis secundum. Hug.

g ¶ Qua enim.] *In plerisque exemplaribus, quæ habent hanc paleam non sunt istæ duæ voces. Verum apud B. Gregorium legunturs quoniam pendet adhuc oratio, & coniungitur cum ijs, quæ in sequẽti capite afferuntur, hoc modo,* Quia enim ordinando episcopo Pontifex manum imponit, Euangelicam lectionem minister legit, confirmationis autem eius epistolam notarius scribit; sicut Pontificem non decet, &c.

Item Gregorius in regesti lib. 4. epist. 44. siue cap. 88. in synodo Romæ habita.

¶ Ab ordinando non debet aliquid exigi, sed nec voluntarie oblata respui oportet. C. IIII.

SIcut episcopum non decet manum, quam imponit, vendere; ita minister[a], vel notarius non debet in ordinatione eius vocem [b] suam, vel calamum [c] venundare. *& paulo post.* ¶ Is autem, qui ordinatus fuerit, si non ex placito†, neque exactus, neque petitus, post acceptas chartas, & pallium, aliquid cuilibet ex clero, gratię tantummodo causã, dare voluerit; hoc accipi nullo modo prohibemus: q̃a eius oblatio nullam culpę maculam ingerit, quæ non † ex ambientis [d] petitione processit.

ext. de simo. c. 1. Polyc.] Ansel. Ibidem Ino.]

† absque

† ex accipientis ambitu nõ processit.] ori.

Auctoritate Bonifacij patenter ostenditur, quòd sicut nullus pretio est inuitandus ad conuersionem [e]; ita nulli, pecuniæ interuentu, ecclesiæ largiri oportet ingressum. Auctoritate vero Gregorii datur intelligi, quòd pro ingressu ecclesiæ non licet pecuniam exigere; sed spontaneè oblatam licet suscipere.

2 ¶ *Item opponitur illud Apostol. 1. ad Timotheum, c. 5.*

C. V.

VIduas honora &, quæ vere viduæ sunt [h]. [*Quę autem non sunt vere uiduæ, id est, quæ suis, uel parentum opibus sustentari possunt, non recipiatur*[i],] *ut ecclesia sufficiat* [k] *iis, quæ vere uiduæ sunt.*

¶ *Caput hoc in multis vetustis codicibus est coniunctum superiori.*

Item Hieronymus ad Damasum Papam.

¶ *Infra etiam 16. q. 1. c. si. citatur ex Hieronymo. Ac similia habentur in regula Monachorum ex dictis Hieronymi, in c. de paupertate, & in glossa ordinaria ad cap. 5. primæ ad Timotheum ex Hieronymo.*

Viduæ suſ sumptibus ecclesiæ sustentandæ.

3 Vt 81. dist. c. pe. & vi. & 31. q. 1. §. quõ. vide exponẽdo. hoc. 1. de sumptibus ecclesiæ sustentã. Accipiendus non est aliquis vltra facultates ecclesiæ.

v Adde ad hoc not. in l. cum multis. & ibi glos. C. de prin. agen. in re. li. 12.

Notarius an pro scriptura possit ab ordinato aliqd accipere.

tum opibus sustentari non possunt, vt circa pauperes plus abundent, diuites autem non recipiantur.

g ¶ Viduas honora.] Quæ debent sumptibus ecclesiæ sustentari 3. & vidua quandoq; dicitur quæ virum nõ dum habuit. ff. de verb. sig. malum. §. viduam.

h ¶ Quę vere viduæ sunt.] Id est, quæ sicut à viris, ita & à rebus, & amore mundi sunt destitutæ.

i ¶ Non recipiantur.] Vt sustententur sumptibus ecclesiæ, nisi sua dent ecclesiæ. 12. q. 1. illi sup. 42. §. 1. su. d. 47. sicut.

K ¶ Sufficiat.] Argu. q̃ non teneantur canonici suscipere aliquem vltra quàm facultates ecclesiæ sufficiũt, vt de consec. distinct. 1. omnes. & extra de instit. cap. 1.

Clericos

CLericos autem.] CASVS. Dicitur hic q̃ clerici, qui de bonis parentum sustentari possunt, si aliquid accipiunt de bonis ecclesiæ, sacrilegium committunt. Idem repetit in sequenti capitulo. Addit tamen. q̃ parentes accipiunt non peccata, sed alimenta; diuites vero arg. contra. 12. q. 2. charitatem. ff. de reg. iur. ſm naturã. Sol. quod hic dr̃, exhortatio est, nõ præceptum. Vel de his loquitur, qui occasione patrimonij ampliãdi quod habẽt, se diuinis subtrahũt obsequijs, quibus se absentantibus dandum non est 1. Vel dic de quarta pauperibus debita, q̃ dari prohibetur abundãtibus. Panis enim egẽtium, &c. vt inf. 14. q. 5. c. 2. & in summa. Si abundãtes de bonis ecclesiæ suscipiũt siue absentes siue præsentes sunt, licet non debet eis de negari portio, quia nemo cogit suis stipẽdijs militare: moraliter tamẽ peccant præsertim si ex cupiditate sua reseruãt inf. ea. §. verum cum cap. sequenti 3.

1 Arg. 16. q. 1. generaliter.

¶ Qui sumptibus proprijs sustentari potest, ab ecclesia stipendia non accipiat. C. VI.

16. q. 1. c. fin.

CLericos autem illos conuenit ecclesię stipendijs sustentari, quibus parẽtum, & propinquorũ nulla suffragantur bona. Qui autem bonis parẽtum, & opibus suis sustentari possunt; si quod pauperum est, accipiunt [a], sacri legium [b] profecto committunt, & per abusionem talium, iudicium sibi manducant & bibunt.

In conc. Agsg. c. 107.

Item Prosper de contemplatiua uita, lib. 2. c. 9. & 10.

¶ Quibus sua sufficiunt, ecclesiæ alimentis non sustententur. C. VII.

Prosper ibidẽ c. 10.

PAstor ecclesiæ ijs, quibus sua sufficiunt, non debet aliquid erogare, quando nihil aliud sit, habẽtibus dare quàm perdere. Nec illi, qui sua possidentes dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo, vnde pauper [c] victurus erat, accipiunt. De clericis quidem dicit per prophetam spiritus sanctus: [Peccata populi mei comedũt.] Sed sicut nihil habentes proprium, non peccata, sed alimenta, quibus indigere videntur, accipiunt; ita possessiones non alimenta, quibus abundant, sed aliena peccata suscipiũt.

Osee 4.

Verum his auctoritatibus prohibentur ab ecclesia susci pi [d] *nõ illi, qui quondam fuerunt diuites, postea vero omnia reliquerũt, vt Petrus* [e]*, & Matthæus, & Paulus: aut pauperibus distribuerunt, vt Zachæus: aut ecclesię rebus adiunxerunt, sicut illi, qui prędia sua uendentes ponebãt pretia ante pedes Apostolorũ, ut essent omnia communia sed illi, qui in domibus parentum residentes, uel sua relinquere nolẽtes, ecclesiasticis facultatibus pasci desiderant.*

Matth. 4. Luc. 19. Act. 4.

De quibus in eodem libro Prosperi, c. 10. subinfertur.

Et in conc. Aquisgr. ibid.

¶ Qui sua relinquere non vult, non debet sumptibus ecclesiæ sustentari. C. VIII.

SI quis propter hoc non vult sua relinquere, vt habeat vnde viuat, vt quid [f] accipit vnde rationem reddat?, vt quid peccatis alienis [g] sua multiplicat? *Idem ibidem paulo superius.* ¶ Non est meũ dicere, quali peccato cibos pauperum præsumendo suscipiunt, qui ecclesiam, quam iuuare de proprijs facultatibus debuerant, suis expensis insuper grauant; propter hoc fortassis in congregatione viuẽtes, ne aliquos pauperes pascant, ne aduenientes excipiant aut ne suum expensis quotidianis imminuant.

2 Ista est sententia Laurentij qđ sequitur Io. de Pant. ar. op. 42. distin. §. 1. 47. dist. sicut.

3 Dic sic. Sunt tales habentes patrimoniũ amplũ & bñ dispensant dando pauperibus & alijs, quibus debent dare: tales alij vero non: sed H. pñt bñ hñc intellexit de susceptis iã in ecclesia; q̃ clesiæ. argu. non debent ali de 12. qõ. 1. illi bonis ecclesię, si aliũde habẽt. vnde dicit Gratianus nõ recẽdo procedere.

a ¶ Accipiunt.] Et in malos vsus conuertunt, & sic intelligẽ sequentia capitula, cum scilicet male dispensant

b ¶ sacrilegium.] Ar. q̃ stipẽdia ecclesiæ non sunt dãda

d ¶ Suscipi.] Id est, susceptis alimenti. non enim tantum de suscipiendis loquitur.

e ¶ Petrus.] Non videtur cõpetere exẽplũ de Petro, q̃ fuit pauper piscator, & ita reliquit pauperitatẽ propter amorẽ Dei. & sic faciunt multi religiosi; & hospitalarij hodie & quasi omnes religiosi. sed Petrus seipsũ abnegauit.

Petrus pp negauit Christũ ab ipsum.

f ¶ Vt quid] 12. q. 1. expedit. 23. q. 7. quod autem. 12. q. 1. illi autem. §.

g ¶ Peccatis alienis.] Id est, de oblatis pro peccatis aliorum.

a ¶ Velut

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecclesiæ da re aliqua p sua sustentatione nemi licet.

a ¶ Velut pro ipsa expensa sua.] Arg. aliquem posse da re ecclesiæ de proprijs pro sua sustentatione. Hug. hoc nō est verum nisi illud hat sine peccato, vt extra de simō. tua. nec excusat pauptas, vt ext. ea. qñ simoniaca.
b ¶ Iactantia.] Nam nocet iactantia. 6. q. 1. imitare.
c ¶ Perfectio.] Idest, expeditior ad seruiē dum Deo est.
d ¶ Expoliat.] Nam tunc dr in eo manere spiritꝰ sanctus, cū voluntariam diligit paupertatem. de pē. dist. 2. quęrendum. diuites tamen cum bonis &c. 30. dist. hoc scripsimus.

SAcerdos.] CASVS. Dicit hic, q̄ clerici qui bona sua parentibus vel pauperibus ecclesijs reliquerunt, vel qui à natiuitate sua pauperes fuerunt, viuere debēt de bonis ecclesiæ & probat auctoritate Apostoli dicentis: Qui in sacrario, &c. licet Apostolus noluerit de Euāgelio viuere: sed suis manibus victū quærere, vt liberius arguere posset. Seq. c. cum. §. patet.
e ¶ Dispēsationis.] inf. 12. q. 1. c. expedit.
f ¶ Accipit.] Id est, accipere debet.
g ¶ Dispēsar.] Id est, dispēsare debet tam sibi, quàm alijs, &c.
h ¶ Pauperibus.] Quod ei licet. 12. q. 3. c. 1. 2. & 3.
i ¶ Cū perfectione.] Id est, expeditione ad seruiēdum Deo.
K ¶ In domibus.] inf. de cōsecr. d. 5. in omnibus cōtra inf. 12 q. 1. necessaria. cōtra. inf. 12 q. 2. nobis Solu. hic loquitur de clericis indigentibus, quibus tenetur prouidere sicut alijs pauperibus. isti tales accipiūt ab ecclesia: non quia clerici, sed quia pauperes. ar. canonicis licere beneficia diuidere, vt priuatim percipiāt, qđ in communi. solti erant habere, vt dist. 32. si qui vero.
l ¶ Sacrario.] inf. 13. q. 1. §. quia ergo. inf. 16. q. 1. c. pen. & vlt.
m ¶ Percipere.] inf. 12. q. 2. charitatem.
n ¶ Manibus.] inf. 10. q. 3. cauendū. inf 21. q. 1. clericus.
o ¶ Vsus sum.] Ne ea occasione pseudoapostoli acciperent, & sic in prædicatione persisterent. nam ex quo videbāt eū nō accipere, verecūdabant & ipsi accipere. ADDITIO. De hoc legi. & not. 28. q. 1. iam nunc. in. fi.
p ¶ Gloriam.] Quam habeo apud Deum de hoc quod non accipio, vel si acciperem cum scandalo, vel vitra. quàm deberem, vel si prædicarem eo obtentu, vt acciperem 1.

¶ Quòd si aliquid de fructibus suis ecclesiæ, velut pro ipsa expensa sua [a] contulerint; non se præferant inani iactā tia [b] illis, quos nihil habētes pascit, & vestit ecclesia: quia perfectior [c] est ille, qui se mundi rebus expoliat [d], aut †qui cū nihil habuerit, nec habere desiderat, quàm ille, qui ex multis, quæ possidet, ecclesiæ aliquid præstat, ac se de eo, quod præstiterit, forsitan iactat. †al. &

Ecce qui prohibentur ab ecclesia suscipi. Illi vero, qui omnia sua relinquunt, vel pauperibus distribuūt, vel ecclesiæ rebus adiungunt; & ab ecclesia laudabiliter suscipiendi sunt, & eius opibus sustentandi.

Vnde in eodem libro, cap. 11. legitur. Et in Aquisg. c. 108.

¶ Qui sua relinquunt, vel pauperibus distribuunt, vel ecclesiæ rebus adiungunt, laudabiliter ecclesiastica dispensant.. C. IX.

SAcerdos cui dispensationis [e] cura commissa est, nō solum sine cupiditate, sed etiam cum laude pietatis accipit [f] à populo dispēsanda, & fideliter dispensat [g] accepta: quia omnia sua aut parentibus [x] reliquit, aut pauperibus [h] distribuit, aut ecclesiæ rebus adiūxit, & se in numero pauperum, paupertatis amore constituit, ita vt vnde pauperibus subministrat, inde & ipse tanquam pauper voluntarius viuat. Clerici quoque, quos pauperes aut voluntas, aut natiuitas fecit, cum perfectione [i] virtutis, vitæ necessaria siue in domibus [k] suis, siue in congregatione viuentes, accipiant: quia ad ea accipienda non eos habendi ducit cupiditas, sed cogit viuendi necessitas. *& infra. c. 14.* In Aquisg. 11. 1 Cor. 9.

¶ De talibus dicere vī Apostolus: [Qui in sacrario [l] operantur, quæ de sacrario sunt, edunt; & qui in altario deseruiunt cum altario participant.] Qui nisi hoc de contemptoribus facultatū suarum vellet intelligi, nunquam secutus adiungeret: [Ita & Deus ordinauit his, qui Euangeliū adnunciant, de Euangelio viuere.] De Euangelio viuunt, qui nihil proprium habere volunt: qui nec habent, nec habere aliquid concupiscunt, non suorum, sed communium possessores. Quid est aliud de Euangelio viuere nisi laborātem inde, vbi laborat, necessaria vitæ percipere [m]? Apostolus tamen, qui sic Euangelium prædicauit. vt nec de Euangelio viueret, sed necessaria sibi suis manib. [n] ministraret, de se confidenter eloquitur: [Ego autem nullo horum vsus sum [o].] Et quare hoc dixerit, secutus aperuit dicens: [Expedit mihi mori magis, quàm vt gloriam meā quis euacuet.] Euacuari dicit gloriam [p] suam, si ab eis, qui bus prædicabat voluisset accipere vitę temporalis † expensam. Nolebat quippe in præsenti laboris sui fructum, sed in futuro recipere. †al. corporalis

Clericis indigentibus est prouidēdum.

a ¶ Lerici.] ¶ Deseruiunt.] Etiam infirmi seruiunt extra de cle. ægro. c. 1. ff. de sta. lib. 1. cum hæres. §. Stichus.
b ¶ Meritum.] 12. q. 2. Vulteranæ. & c. de redditibus, sed inf. 16. q. 7. c. 1. contra. sed ibi soluitur. Vel meritū, id est, ingressu monasterij aliquid fit dandum: quia qui monasterium intrat, non religionē, sed stipendia emit. Respondet Grat. q̄ simonia est; quia non solū emere spiritualia, sed spiritualibus ani. exa simoniacū est, & hoc probatur auctoritate Malachiæ prophetæ.
c ¶ Sed adhuc.] Hic depingit 3. quæstio, an scilicet ingressū, vel præbēdas emere sit simoniacum. primum membrum expeditū est su. eo. px. quæst. secundū expeditur hic. No. q̄ pbēda 2 dicitur quādoq; ius quoddam spirituale 3 percipiēdi ecclesiā, vel ipsam præbendam hoc modo emere simoniacum est. Quandoq; dicuntur ipsi fructus præbendæ: quos emere nō est simoniacū, vt extra ne præla. vices suas. c. vltim. nisi qs forte emeret fructus ab initio suæ ordinationis, vel institutionis i ipsa ecclesia, vt habeat dum vixerit. argumen. infra ea. si quis obiecerit. & ca. Saluator. tunc enim ita sunt annexa, vt qui priuetur officio, priuet & illis, vt 81. distinct. si quis sacerdotum.
d ¶ Annexa.] Arg. q̄ idem iuris sit in vno cohæreatiu & connexorum, quod in altero, vnde qui priuat officio. & beneficio, vt sup. d. 82. decernimus. sup. d. 81. si quis sacerdotum. &c. eos. sup. dist. 50. studeat. contra. ibi de gratia, hic de rigore.
e ¶ Qui claudat ostia.] Id est, qui gerat officium ostiarij. Vnde videtur, q̄ emere huiusmodi officium ostiarij, vel pulsandi campanas, sit simoniacum: cum illud spectet ad officium primicerij. 25. distin. perlectis, quod concedo. sed emere quācunque administrationem rerum ecclesię, puta q̄ det panem in refectorio, vel vinum, vel cuiuscunque alterius rei, dicit H. simoniacum esse, argum. contra. sup. ea. quæst. 1. si quis episcopus. prope fin. & inf. ea. quæst. Saluator. & dicit, q̄ licite potest dari pecunia alicui, vt suscipiat tele officium: sed tamē ille non posset dare pecuniam, vt ei daretur 4. & sic aliquid vendi potest licitē, quod non potest emi. Alij dicunt, quod tunc est simonia emere aliquam administrationem ecclesiasticam cum aliquod spirituale habeat annexum, vel talis est, q̄ per clericum tantū cōsueuit exerceri, & rōne officij: qđ magis credo.

Prębenda dicitur dupliciter.

2 Prębenda per se ꝑsona est. Inn. Pan. Fel. ca, cū Martin. Ferrariēsis, de const.

3 Ad istud ius non possunt duo recipi simul vno iure vacante, extra de ꝑb. dilecto. Archi. Beneficio priuatur q̄ priuatur officio.

Simoniacū est emere officiū pulsandi campanas.

Emptio administrationis ecclesiasticæ est simoniac.

4 Ratio est quia non ꝑsumitur, q̄ ita fideliter administrat in recōpensatione eius, qđ dedit. argu. ff. de probatcū de indebito, Ioan. de Fan.

x ¶ Aut parentibus.] *In aliquot manuscriptis Gratiani legitur,* aut pauperibus reliquit. *In vetustio autem Prosperi codice, & in concilio Aquisgranensi, legitur,* quia omnia sua aut reliquit, aut ecclesiæ rebus adiunxit. *Sed quoniam multa exemplaria Gratiani, & Prosperi habent vulgatam lectionem, nihil est mutatum.*

Item ex concilio Agathensi, c. 36.

¶ Iuxta meritum laboris, ecclesiastica stipendia sacerdotes distribuant. C X.

CLerici omnes, qui ecclesiæ fideliter, vigilanterq; deseruiunt [a], stipendia sanctis laboribus debita secundum seruitii sui meritum [b] per †ordinationem canonum à sacerdotibus consequantur. †al. vel

Multorum [x] auctoritatibus luce clarius constat, quòd ab ingressuris monasterium non licet pecuniam exigere; ne & ille, qui exegit, & ille qui soluit; simoniæ crimen incurrat.

x ¶ Multorum.] *In vulgatis codicibus huic* §. Multorum. *præponebatur hic titulus.* Item ex concilio Vrbani Papæ habito Alueruiæ, *qui sublatus est, quoniam abest ab omnibus vetustis exemplaribus collatis, & in plerisque hic* §. *est initium sequentis tertiæ quæstionis.*

QVAESTIO. III.

SEd adhuc [c] obijcitur, quòd qui ingressuri monasterium pecunias tribuunt, nō propositum religionis, sed participationem stipendiorum ecclesiæ emunt. Temporalia ergo, non spiritualia amentes, nequaquam simoniaci habē di sunt. ¶ His itaq; respondetur. Non solum, qui spiritualia, sed etiam qui temporalia eis annexa [d] pretio accipiūt, vel tribuunt †, simoniaci iudicantur. Vnde Malachias loquens ex persona Domini: [Quis est, inquit, in vobis, qui claudat ostia [e], & incendat altare meum gratuito? Nō est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituū, & munus non suscipiam de manu vestra.] Ostia claudere nō est sacri muneris officium, sed tantum sibi adiunctum.

Item Gregorius vniuersis episcopis Hispanis.

† hæc voces [vel tribuunt] absunt à plerisq. manusc. Mal. 1.

* Sed contra. 32. d. præter. vt presbyter plus quam alij percipiat 1, vt dist. 74. consuetudo. in fi. & Innoc. quod non est in alia societate. ff. pro socio. verum. hoc dicit c. 8. fr. §. sed cum tres.

SEd adhuc obiicitur.] CASVS. Hic tractatur tertia quæstio, in qua quæritur an ingressum ecclesiæ, vel præbēdas emere sit simoniacū. Sed de ingressu ecclesiæ est expeditū in prima q. sit certum est, q̄ emere præbendam secundū quod dicitur præbenda ius spirituale, simoniacum est: sed præbenda, id est, fructus præbendæ emere non est simoniacum. Sed obijcit hic adhuc, q̄ p

Universidad de Deusto
Biblioteca

AVdiuimus.] CASVS. Dicitur hic, q̃ sacrilegium, & simoniam committunt qui ecclesias, vel ecclesiastica beneficia per pecuniam acquirunt, & qui ea cõcedunt pro pecunia. vnde præcipitur ne de cætero fiat: & quod factum est in præterito, irritetur.

a ¶ Sacrilegio.] Et crimine læsæ maiestatis. 15.q.3.sane. 2.q.1. in primis.

b ¶ Causatur.] Idest, in causam ducatur, vel pro causa, scilicet pro acceptione, vel datione pecuniæ fit: vel causatur, idest, facit vnde causari, id est, accusari, debeat.

SI quis dator.] CASVS. Dicitur hic, q̃ simoniacus dator & acceptor Simonis perditionc, & perpetuo anathemate si p̃seuerit damnatur, & quod iniuste acceptũ est, restituatur.

Pecunia simoniaca cui est restituenda.

c ¶ Restituere.] Sed cui dices restituendã talẽ pecuniam? Videtur, q̃ ei ĩ cuius ignominiam data est. 17.q.4. si quis in atrio. 15.q.vlt. cum multæ. 27.q.1. si quis rapuerit. extra de simo. de hoc. in Auth. de sanc. episc. §. sed neq; coll. 9. & ext. de fi. audiuimus. Et cõtra videtur, q̃ illi qui dedit eam, vt extra ca. veniens. Item videtur, q̃ illa pecunia non debet remanere penes ecclesiam. cum Petrus dixerit: Pecunia tua, &c. 1 Itẽ quia fisco competit persecutio eorum, quæ scelere cõquisita sunt. ff. de iur. fisc. Lucius. ff. de donat. inter virũ & vx. cũ hic status. §. fi.

1 Supra ea. q.1. Petrus. & c. qui studet. & Act. 8.

SI quis episcopus.] CASVS. Dĩ hic, q̃ si quis eps̃ beneficiũ, vel dignitatẽ ecclesiasticã simoniace contulerit. ab officio debet suspendi: quia iustũ est, vt qui gratis acquisiuit episcopatũ, minora stipẽdia gratis cõferat. d ¶ Suspendatur.] Id est, deponatur. 83. d.c.1. Vel dic, vt sup. e.q.1. quidquid.

e ¶ Mẽbra.] inf. 3.q.9. puta. ar. if. 12.q.2. cognouimus. su. d. 63. in synodo. arg. est hic q̃ idẽ iuris est in toto, qđ in parte: & in maiori, qđ in minori. 23.q.1. de forma. ext. de præben. minoribus. 95. dist. esto. ff. pro derelicto. l. 3.

Ius idem est in toto qđ & in parte.

Væsitum est.] CASVS. Cum quidam monachi Franciæ quasdam ecclesias ab epis haberent, & in illis presbyteros sæculares. toties eas reddituere cogebantur, quoties presbyteri morte, vel alia causa mutabantur, ideo præcepit Papa, vt quas spatio xxx. anno. sub hac tenemptione possederũt, amodo ea cessante, quiete possideant, saluo annuo cẽsu episcoporum, quem ex eisdem locis religiosis. mortuis personis illarum ecclesiarum collatarũ episcopi volebant in ecclesijs instituere clericos pro sua voluntate: nisi Abbates darent eis pecuniam. dicitur, q̃ talis dario pecuniæ simoniaca est. 1. arg. ad hoc 17.q.2.c.1. Alij casus inutiles consueuerunt hic notari, quos omitto.

¶ De ijs, qui sacros ordines munerum acceptione dispensant. C. I.

AVdiuimus dilectissimi, quod nos audisse oportuit, sed audisse profecto nõ libuit: quosdam scilicet esse sacrorum ordinum professores, qui sub munerũ datione, vel acceptione, Dei ecclesias, vel earum sibi beneficia vsurpant. Quod quidem scelus vos non iam dudum acriter correxisse vehementer admiramur. Iuste enim vterq; corripiendus est, & à sanctæ liminibus ecclesiæ submouendus, & qui pro ecclesiæ ambitu munera largitur, & qui vt ecclesiam adeat, quidquam præsumit accipere. Iste quippe donum Dei emere, hic autem præsumit vendere. A sacrilegio [a] quoq; hoc facinus non dispar dixerim: cum id, quod sponte, & sacro deliberationis arbitrio gratis fieri debuit, sub pecuniæ pactione causatur [b]. Quare fratres charissimi, quæ taliter facta sunt, curiose refellite, infecta prohibete, vestrisque iussionibus resistentes digno anathematis vinculo percutere non dubitate.

Item Rothomagensi episcopo, & Gallicis omnibus.

¶ De ijs, qui ecclesias, vel ecclesiastica beneficia vendunt. C. II.

SI quis dator, vel acceptor, Dei ecclesias, vel ecclesiastica beneficia (quæ quidam præbendas vocant) sub pecuniæ interuentu susceperit, siue dando emerit, siue accipiendo vendiderit, à Simonis non excluditur perditione. Sed si perseuerans fuerit, perpetua mulctetur damnatione. Nam qui sub religionis obtentu Deo famulari voluerit; si quid accipit, & meritum perdit, & beneficio accepto frustratur. Rationis ergo vigore cogitur, quod iniuste receperit, restituere [c]; & quidquid turpis lucri gratia receperat, non tenere.

Item Gregorius vij. Papa lib. 6. reg. in synodo. c. 4.

¶ Ab officio suspendatur episcopus beneficia, vel ecclesiastica officia vendens. C. III.

SI quis episcopus præbendas, archidiaconatus, præposituras, vel aliqua ecclesiastica officia vendiderit, vel aliter, quàm statuta sanctorum patrum præcipiunt, ordinauerit; ab ecclesiæ officio suspendatur [d]. Dignum est enim vt sicut gratis episcopatum accepit; ita membra [e] eiusdem episcopatus gratis distribuat.

Poly. l. 2. tit. 4.

Item ex concilio Vrbani Papæ habito Aluerniæ.

¶ Nec altaria, nec præbendas episcopis vendere licet. C. IIII.

QVæsitum est [f] de episcopis, qui altaria monasterijs

data [a] frequenter redimi compellebant pecunia: quia quidam simoniacæ prauitatis vsus in Galliarum partibus iã diuitius inoleuit, vt ecclesiæ, vel decimæ (quæ vulgari vocabulo apud eos altaria nuncupantur) monasterijs datæ, sæpius ab episcopis sub palliata auaritia vendantur: mortuis nimirum, seu mutatis clericis, quos personas † vocant. Nos auctore Deo venalitatem omnem tã ex rebus, quàm ex ministerijs ecclesiasticis propellentes †, hoc vlterius fieri auctoritate Apostolica prohibemus; sicut etiam præbẽdas omnes venundandas interdicimus. Porro quæcumq; altaria vel decimas ab annis triginta [b], & supra [c], sub huiusce modi redemptione [d] possedisse monasteria noscuntur, quiete deinceps, & sine molestia qualibet eis possidenda firmamus, ¶ Saulo vtique episcoporum censu annuo, quem ex eisdem altaribus habere soliti sunt.

† al. personas.

¶ *In summis capitulorum concilij Claromõtensis habiti Aluerniæ (de quibus supra ad cap. 1. dist. 60. dictum est.) c. 6. hæc leguntur, quæ ad caput hoc videntur spectare.* Vt altaria congregationibus canonicorum, vel monachorum per personas data, mortuis personis, libera redeãt in manus episcoporum, nisi fuerint illis per eorum scripta, vel priuilegia confirmata.

Idem in concilio Placentino, c. 1. & 2.

¶ *Antea legebatur,* Item Gregorius, *Sed in aliquot vetustis rectè est,* Idem, *nimirum Vrbanus secundus in cuius synodo hæc habentur.*

¶ Quidquid data vel promissa pecunia in sacris ordinibus acquiritur, irritum habeatur. C. V.

EA, quæ à sanctis patribus de simoniacis statuta sunt; nos quoque & iudicio sanctiſpiritus, & Apostolica auctoritate firmamus. Quidquid ergo vel in sacris ordinibus, vel in ecclesiasticis rebus vel data †, vel promissa [f] pecunia acquisitũ est; nos irritum esse, & nullas vnquam vires habere censemus.

C. 2. † al. data, vel ac edita, vel. promissa.

Item Augustinus de disciplina Christiana, vel de dono disciplinæ, cap. 1

a ¶ Data.] A prædecessoribus suis pro redemptione animarum suarum.

b ¶ Triginta.] Propter quod credebant aliquod ius acquisitum episcopo; quia per xxx. annos & vltra recepit huiusmodi redemptionẽ à monasterijs: sed non est ita, quia furtiue recepit; & ideo non præscripsit. Item licet monachi singulis annis emerẽt ius instituendi, nõ tamen episcopis ex hoc fuit ius quæsitum instituendi. Et licet hic fuerit simonia ex parte Episcoporum: non tamen ex parte monachorum: quia illi quod eorum fuit, redimebant: quòd licitè facere poterãt, vt dixi supra ea. q. 1. nullus. & sic simonia esse potest ex vna parte, & non ex altera. Simile fuit in Giezi: sicut etiam sponsalia possunt esse ex vna parte, & non ex altera. extra de transactio. C. de transa. l. transactio. ff. eod. l. 1. Sed nec permutatio potest fieri super beneficio habito vel habendo: aliàs bene ad hoc extra de rerum permut. quæsitum. nec etiam transactio, vt extra de transac. super eo. argum. contra extra de offi. iudi. deleg. si quando. Sed ibi fuit facta transactio non super beneficio, sed super proprietate: & sic intellige ext. de deci. ex multiplici. Io. Item super spirituali tanquam proprietate potest permutatio extra de rer. permu. ad quæstiones non tamẽ vt detur rẽporale pro spirituali. extra de rerum permu. c. vlc. illud autem dubiũ non est, quin amicabilis compositio interuenire possit. extra de trãsact. c. 2. Item ex auctoritate iudicis potest interuenire pecunia. extra de prẽben. nisi in fine. & extra de transact. Harum. is. ff. de ijs, qui notan. infra. furti Ioan.

Totum.]

a Sub hoc est verum: aliàs. sed hic non est sicut patet in eo quod no. su. Ioan. de Fa.

Snĩa dictari dẽt ſm petitionis formam.

3 De hoc dimodis tantum fiat xi. sup. e. q. 2. quam pio, ibi videas. Archid. Transactio in spirituali bus interuenire non põt, sed bñ amicabilis compositio.

TOtum. CASVS. Dicitur hic q̃ nomine pecuniæ intelligiẽ quidquid ab hominibus possidet: & ideo si aliquid tale pro spiritualibus datur simoniacum est.
a ¶ Totum.] Probatur per hoc c. q̃ sicut in pecunia simonia committitur, ita & in alia re.
b ¶ Pecunia.] Strictius accipitur tãũ pro pecunia numerata, infra 14. q. 3. c. 1. 2. & 3.
c ¶ Pecunia.] Nomẽ enim pecuniæ etiam iura continet quandoque. ff. de verbo. significi. pecuniæ. Item q̃sque etiam speciẽ & rem quamlibet 1, vt hic. & ff. de leg. 3. quisquis. item quandoque ea tantũ, quæ consistunt in ponde re, numero vel mẽsura. ff. de leg. 1. l. talis per Bart. in scriptura 2. Pretium autem non consistit nisi in numero tãtũ vt insti. ã emp. & vẽdi. §. item pretium.
Si qs obiecerit.] CASVS. Quidam simoniaci excusabant se dicentes se non emere præbendas, sed fructus præbendarum: sed dicit Paschalis, q̃ si quis pro temporali fructu pecuniam offerat sine q̃o ecclesiasticum beneficiũ esse nõ potest, neutrũ inuenditum derelinquit, nec solũ pecuniam, sed nec pastũ vel pastellũ ante vel post licet offerre.
d ¶ Sed res,] Non de rebus corporalibus, sed de jure spũali cui cohæret officiũ, intelligit. Vel intelige de jure percipiẽdi res, vel de rebus ipsi officio adhærẽtibus, vel de rebus cõsecratis vt in synodo ne. arg. 17. q. 4. si forte. ar. inf. q. 6. hęc q̃ pe. inf. 16. q. 2. c. 1. §. vlt. Vel intelligis de rerũ administratione 3. Et sic in hoc c. de duob. mentio: scilicet de cõsecratione & administratione ex ordine proueniente. & facit ad hoc 1. q. 6. §. 1. vel de jure 4. quo res ipsę percipiuntur. Vel hoc intellige de rebus ipsis secundum Hug. & tunc q̃ quis promouendus est ad ecclesiam vel ordinem fructus prouenientes jure ecclesiæ, vel ordinis non licet ẽ emit perceptos vel percipiendos: tunc enim præsumitur emere ecclesiam vel ordinem. alio autem tempore emere nõ est peccatum, vt extra ne prælati vices suas. cap. 3. 12. q. 2. alienationes.
e ¶ Aut episcopus.] Id est dignitas episcopalis.
f ¶ Aut abbas.] Id est dignitas abbatialis.
g ¶ Nullo.] Bene accedit ad id quod legitur in Auth. Fisci inest subiectos habere locupletes.

Res spirituales emi nõ possunt.

1 Dicit lex q̃ pecunia est, quidqd pro pecunia accipitur. ff. de calũ. l. 1. §. vlt. q̃ l. 2.
2 Adde not. per Bart. in scriptura 2. Pretium d. l. talis scriptura. ff. de leg. 1. & l. 2. § item pretium. ff. si cer. peta.

3 Super hoc vide qd' 12. & no. su. ea. § his ita Archid.
4 Ista expositio approbatur per Bart. & Vin. extra. de test. cõsti tutus. in gl. si in omnibus. iuxta fi.

¶ Quidquid possidetur, no mine pecuniæ intelligitur. C. VI.

TOtum [a] quidquid omnes possident in terra, omnia, quorum domini sunt, pecunia [b] vocatur; seruus sit, vas, ager, arbor, pecus; quidquid horum est, pecunia dicitur. *& infra.* ¶ Ideo autem pecunia [c] vocata est, quia antiqui totum, quod habebant, in pecoribus habebant.

Item Paschalis Papa.

¶ Qui ecclesiastica beneficia emerit, ecclesias quoque emere probatur. C. VII.

SI quis obiecerit non consecrationes emi, sed res [d] ipsas, quæ ex consecratione proueniũt, penitus [α] despere probatur. Nam cũ corporalis ecclesia [ß], aut episcopus [c], aut abbas [f], aut tale aliquid sine rebus corporalibus in nullo [g] proficiat [†], sicut nec anima [h] sine corpore corporaliter viuit [i]; quisquis horum alterum vendit, sine quo nec alterum prouenit, neutrum [k] inuenditum derelinquit. Nullus igitur [γ] emat ecclesiam, vel præbendam, vel aliquid ecclesiasticũ: nec pastellum, nec pastũ antea, vel postea [m] pro huiusmodi soluat [n].

Magr. l. 4. d. 25. Deusdedit p. 2. Poly. l. 7. tit. 6. Aust. l. 13. c. 33. Iuo p. 2. c. 84. Panor. l. 3. c. 13.

† Idē Hostiē in summa de re. eccl. non alie. in prin. Panorm. in princ. Decr. fol. 4. col. 4. Matt. Affl. de iure pat. tomi. fol. 72.

α ¶ Penitus.] *Deusdedit, & Anselmus legunt*, videtur quidem aliquid dicere, nihil autem penitus sapere.
ß ¶ Corporalis ecclesia.] *Deusdedit sic habet*, cum corporalis ecclesiæ episcopus, vel abbas sine rebus, &c. *Reliqui collectores & vetusti codices Gratiani concordant cum vulgata lectione.*
γ ¶ Nullus igitur.] *Deusdedit, Polycarpus, Iuo & codex manuscriptus Decretorum Pontificum (in quo integra ferè Paschalis epistola, vnde caput hoc acceptum est, refertur) non habent hæc verba: sed post verbum*, derelinquit: *continenter subiungunt*, Quam tamen obiectionem facer Chalcedonensis canon penitus exterminat, &c. *Auctor verba huius capitis, ac totius illius epistolæ est Paschalis primus. Nam in eo decretorum codice hæc epistola Paschæ is est post decretæ Hadriani II. cum decretæ Paschalis secundi sint post Vrbanum secundum eo plane ordine, quo sibi successerunt, quod etiam ex sequenti capite indicatur.*

Item Vrbanus II. episcopus, seruus seruorum Dei dilecto filio L. † præposito ecclesiæ sancti Iuuentij apud Ticinum, salutem & Apostolicam benedictionem.

i ¶ Viuit.] exercendo sensus corporeos: aliàs falsum est, cum antequam sit in corpore, viuat. sic exaudi 32. q. 2. Moyses.
K ¶ Neutrum.] Arg. idem iuris esse in vno connexorũ quod in reliquo: arg. su dist. 8. quo iure. 3. q. 6. hęc quippe & 16. q. 2. cap. 1. & ff. de iure iuran. eũ qui. §. fi liber tus.
l ¶ Pastum.] Argu. contra in Auth. de sanctis episco. §. pro consuetudinibus cella 9.
m ¶ Vel postea.] Arg. ff. de pactis, iurisgẽtium. §. dolo. ibi, ne quid fiat ei quod ante promisit.
n ¶ Soluat.] Non etiam sub obtentu consuetudinis, inf. ea. q. c. vlt. contra. Dic vt ibi.

Salua-

SAluator.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte ostendit Vrbanus auctoritate Christi, mundi finem imminere ex eo quòd pseudoapostoli, & pseudoprophetæ apparent multos seducentes, quibus à bonis fortiter est resistendum, vt qui pro bati sunt

¶ De eodem. C. VIII.

SAluator prędicit in Euangelio circa finem sæculi pseudochristos, & pseudoprophetas surgere, & multos seducere, & fideles suos in mundo multas habituros pressuras; sed tamen portas [a] inferi aduersus ecclesiam non præualituras. Proinde (quia, vt ait Apostolus, oportet [b] hæreses esse, vt qui probati sunt, manifesti fiant) oportet nos cũ propheta ex aduerso consurgere, & murum opponere pro domo Israel, & cum eodem Apostolo per multas tribulationes intrare in regnũ Dei: quoniam non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. ¶ Igitur, quia innotuisti nobis, q̃ tibi obijcitur, vtrum vendere ecclesiasticam [c] rem simoniacũ sit, hoc simoniacum esse patenter colligitur ex hoc, quod beatus Apostolus Petrus ait Simoni: [Pecunia tua tecum sit in perditionem: quia existimasti donum Dei pecunia possideri.] Donum [d] quippe Dei est spiritus sanctus, & donum Dei est res ipsi ecclesię oblata. Et si bene animaduertis, Simon magus, qui ad fidem ficte accessit, nõ spiritũ sanctum propter spiritum sanctum, quo ipse erat indignus (quoniã, vt scriptum est, spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictũ) sed ideo, quantũ in ipso erat, emere voluit, vt ex vẽditione figuorum, quæ per eundem fierent, multiplicatã pecuniã lucraretur. Nec Apostolus emptionẽ Spiritus sancti (quã bene fieri non posse nouerat) sed ambitionem [e] quæstus talis, & auaritiam, quæ est idolorum seruitus, in eodẽ Simone exhorruit, & maledictionis iaculo perculit. Quisquis [f] igitur res ecclesiasticas) quæ dona Dei sunt; quoniã à Deo fidelibus, & à fidelibus Deo donantur, quæ ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dari debent) propter sua [g] lucra vendit, vel emit, cum eodem Simone donum Dei possideri pecunia existimat. Ideo qui easdem res non ad hoc, ad quod instituta sunt, sed ad propria [h] lucra munere linguæ, vel indebiti obsequij, vel pecunię largitur, vel adipiscitur, simoniacus est, cum principalis intentio Simonis fuerit sola pecuniæ auaritia, ideſt idololatria, vt ait Apostolus Paulus: Alioqn, cur sãcta synodus Chalcedonẽsis [i] DCXXX. eporum, procuratorem, vel defensorem ecclesiæ, vel quẽquã regulæ subiectũ adeo per pecuniã ordinari prohibet, vt interuentores quoq; tanti sceleris anathematizet, nisi q̃ eosdem simoniacos iudicet? Quòd si præfati milites † [k] ecclesiæ ob huiusmodi scelus taliter percelluntur, nemo sa-

Deusdedit p. 2. Anscl. 5. c. 42. *Matth.* 24.

1. *Cor.* 11.

Ezech. 13. *Act.* 14. *Rom.* 8.

Act. 4.

Sap. 1.

Inf. c. res eccłæ.

Coloss. 3. c. 2.

tab. militantes

Ecclesia semper aliquos bonos hết.

1 Pro qua rogauit dominus. 21. d. §. 2. de pæ. d. 2. si em. vers. Petrus.

Res est nomen ęnale.
2 De hoc nota. 10. q. 2. hoc ius. ibi videas ad hoc inf. e. q. res. Archi.

Affectus fine effectu punitur.

Simonia est emere, vel vendere res corporales ecclesiæ.

Clericorum arma quæ sint.

e ¶ Sed ambitionẽ.] Arg. effectũ, vel conatũ sine effectu puniri. arg. 22. dist. c. 1.
f ¶ Quisqs.] Hic collige quòd corporales res ecclesiæ emere, vel vendere simonia est in tali casu, cum quis intrat ecclesiã, vt sup. ea. in princ.
g ¶ Propter sua.] Hic vacat argumen. à contrario sensu, vt supra ead. quæstio. 1. quos constiterit. & c. si quis episcopus. inf. 29. q. 2. per latum.
h ¶ Sed ad propria.] Id est, precibus quas pro se quis offerre non potest, secundum H. vt no. sup. ead. q. 1. sunt nonnulli. sed quid teneas. ibi dixi.
i ¶ Chalcedonenſis.] Si illi qui emunt, vel vendunt res ecclesiasticas non sunt simoniaci, cur, &c.
K ¶ Milites.] Clerici scilicet, qui tales milites sunt, quorum

ram arma lachrymæ sunt. 13.q.vlt. conuenior. vel orationes. 23.q.8.c.reprehensibile. vel excõicatio. 16.q.2.c.1.& castra eorum sunt ecclesiæ. 54.dist. c.nullus.

a ¶ Non militantes.] Contra supra distinctio. 19. nulli fas infra 8.quæstio.1.illud.& 32. quæstio. 5. qui viderit. sup.distin.40.homo. inf.11. quæst.3. præcipue.inf.25.quæst.1. nulli fas, infra ea.q. peruenit.contra.Sol. potest dici, quòd dicitur laicus peccare magis, quia peccat in duobus,& quia rẽ ecclesię emit,& quia suo officio non debitam: argum.ff.de re. iu.culpa.clericus autem in vno, qã emit tantum.

b ¶ Damnabilius.] Id est,damnabiliter, arg.27.q.2.coniuges. Vel hic appellat non militantes ecclesiæ, non laicos, sed clericos qui ecclesiæ non seruiũt,illi enim,qui emunt & nõ seruiũt, magis peccãt; quoniam in plurib. quã qui emũt, & seruiũt, & secundum hoc nõ sunt contraria, quæ hic signantur.

c ¶ Procuratoris.] Generaliter sumitur hic nomen procuratoris. arg.ff.de procu.l.1.

1 Sic extr.de procu. petitio. Arch.

ADDITIO. Al.quando procurator actoris vocatur responsalis, vt extra de restit. spol. ex conquæstione. in fin.

Præpositus, & œconomus, differunt.

d ¶ Præpositum.] Sed quam differentiã faciat iter illa nomina, põt dici quòd nomẽ præpositi generale est, & continet alia sub se. argumen. extra de ver. signifi. quamuis. Vel dic q̃ præpositus, & œconomus nomina diuersa sunt, sed idem significant sicut primas & patriarcha. 99 dist. c.1. vel bene possunt esse in eadem ecclesia præpositus, & œconomus. De vicedomino planum est, quia ille est, & qui præest reb. episcopi. 89. dist. cap. volumus. vicedominus in rebus episcopi, œconomus 2 in rebus canonicorum: sæpe tamen vnum ponitur pro alio.

2 Adde glo. & Bar. in l.1.§. aduocatos. ff. de var.& extraor.cog.

e ¶ Œconomum.] Œconomus est cui res ecclesiasticæ gubernanda mandatur. C. de sacrosanct. eccle. iubemus.

f ¶ Aduocatum.] Scilicet qui præest tantum causis tractandis, qui alias dicitur syndicus.

g ¶ Castaldum.] Scilicet qui habet curam externarum rerum, qui dicitur alias maior domus. 89 dist. volumus.

h ¶ Et iudicem.] Sicut in ecclesia Rom. sed nõne isti tres possunt esse laici, sic sine dubio. Qualiter ergo in istis officijs, quæ nihil spiritualitatis habent annexũ, simonia cõmittitur? dicit H. q̃ in omni administratione rei ecclesiasticæ committitur simonia, si ematur, sicut no. su. eo. in prin. & hoc est simoniacum, quia prohibitũ, non ideo pro hibitum, quia fuit ante simoniacum, sed alij non ita late extenduat simoniam, inhærentes consuetudini generali. dicunt enim quòd tunc tantum est simo-

Emere administrationem rei ecclesiasticæ simoniacũ est.

piens negabit nõ militãtes [a] ecclesiæ multo damnabilius [b] ob hanc causam, id est emptionis, vel venditionis, debere percelli. Sed & beatus prædecessor noster Paschalis ß de consecratione affirmat, quòd quisquis eorum alterũ vendiderit, sine quo alterum non prouenit, neutrum inuenditum derelinquit: ac per hoc eum, qui rem ecclesiæ vendit, vel emit, simoniacũ esse intelligitur †. Nomine vero procuratoris [c] intelligit præfata synodus quemlibet ecclesiasticarum rerum administratorem, vt verbi gratia, præpositum [d], œconomum [e], vicedominum: defensoris nomine ad uocatum [f], siue castaldum [g], & iudicem [h]: in subiecto vero [i] regulæ archipresbyterum, archidiaconum [k], canonicum, monachum, vel quemlibet ecclesiastico mancipatum officio. Quòd vero spiritum sanctum, quantum in se est, vendat, vel emat, qui præpositurã, vel aliquid huiusmodi vendit, vel emit; audi Augustinũ super Ioãnem. [O quoty præposituras fecerunt. Alterum præpositũ habet Carthagine Primianus, alterũ habet Maximianus, alterum habet in Mauritania Rogatus, alterum habet in Numidia illi & illi, quos iã nec nominare sufficimus. Circuit ergo aliquis emere columbam: vnusquisque laudat [l] præpositum [m] suũ, quòd vendit, &c.] Ecce venerabilis Augustinus de præposituræ distractione agẽs, nomine columbæ sancti spiritus vẽditionẽ, vel emptionẽ accipit; sicut & oẽs huius Euangelici capituli tractatores. Pensandum vero est, qua pœna mulctentur, qui iam Deo, & ecclesiæ suæ oblata vendunt, vel emunt: si cũ flagellis à Dei tẽplo eiecti sunt, q, q̃ Deo erant offerenda, vendebant, vel emebant. Si de offerendorũ vẽditoribus, vel emptorib. dictũ est? [Vos fecistis domũ patris mei, domũ negotiationis, & speluncã latronũ;] qd dicetur de ecclesiæ iam oblatorum venditoribus, vel emtius aduersatur officio quàm ordini. nam circa alia cõstitit officium œconomi, & circa alia archipresbyteri, & aliorum sequentium. Quidam aũt intelligunt hoc totum de clericis, in quibus dicunt simoniacum esse huiusmodi officia emere: & quod dicit, in subiecto vero, &c. ideo dicit, quia illi magis sunt subiecti regulæ ecclesiasticæ q̃ isti: licet omnes sint clerici. nam dum illi versantur circa exteriora, & administrationes, isti circa diuina officia: & ideo dicit, mãcipatum officio, & non dicit, ordini. vel ideo dicit, in subiecto, &c. vt notetur quòd isti habent curam animarum annexam, & qd dicit de canonico vel monacho, non referas ad administrationem, sed ad emptionem præbendæ, vel ingressus monasterij. Vel ideo dicit, in subiecto regulæ, quia eos ligat illa constitutio, Nemo militantes Deo, &c. Superior aũt administratio circa temporalia. & eos non ligat illa constitutio, Nemo militans Deo.

ADDITIO. Hic adde quod not. infra ead. quæst. 7. fi quis omnem Arch.

K ¶ Archidiaconum.] Hoc totum intellige de dignitatibus ipsis.

l ¶ Laudat.] In eo, q̃ laudat, non cõmittit simoniã, sed in eo qd̃ vendit: qa qd̃ cõmẽdaudi causa dr̃, pro nõ dicto hr̃. ff. de dolo, qd̃ venditor; sed hoc verum est, dum cõmendatio confingit in genere. Nã vbi descẽdit ad specialia,

Trac.1.in.c.1. Ioannis.

Ioan. 2.

Matth.21.

Deus dedit p.2.

C.2. Rota.q.1.ca.si quis episcopus.

Ad act. 21.

Vbi Gallis Constantini. Augustæ

ęialia, teneretur ex eo, q̃ cõmendãdo plus vendidit, nisi q̃ cõmẽdando, dicit, sit in euidẽti. ff. de cõtrah. em. ea q̃.

m ¶ Indefinite.] Not. ex indefinita colligi vniuersalem, vt

vt su.q.1.eos.ff.de aleato.l.1.§.quod autem. ex quo enim à canone nil excipitur, nec nos excipere debemus, vt 31.q.1.quòd si dormierit. inf.2.q.5.consuluisti. sup.d.19. sit Romanorũ, ar.su. dist.55. Euangelica. sup.ea.q.1. sunt non nulli. ar. contra. inf. 27.q.1. idolatria 1.

ptoribus? Et ne quis insanus obijciat merito hoc Dominum tam acerbe vindicasse, quia tunc illa in Dei templo vendebantur; ecclesiasticæ vero res modo extra templum distrahuntur; attende superius Augustinum non determinantem locum venditionis, vel emptionis præpositorum; sed tantum indefinite [a] dicentem: [Circuit aliquis emere columbam; vnusquisque præpositum suum laudat, quod vendit.] non adijciens, in templo, vel extra templum. Hæc circa [b] venditores, vel emptores rerum sacrarum sufficit.

¶ *Integram epistolam Vrbani II. dilecto filio L. præposito ecclesiæ B. Iuuenij apud Licinum refert Deus dedit in sua collectione.*

α ¶ Propter ipsum sanctum.] *Additæ sunt hæ duæ voces, & totus hic locus emendatus ex ipsa epistola, quemadmodum & alia nonnulla.*

ß ¶ Paschalis.] *Antea legebatur,* Paschasius libro de consecratione: *restitutus autem est locus ex vetustis codicibus, & originali. Citatur enim hic, quod habetur in capite antecedente ex epistola Paschalis Papæ.*

γ ¶ O quot præposituras.] *Apud B. Augustinum (cuius multi vetusti codices hoc loco collati sunt) legitur,* ò quot præpositas fecerũt: alterum præpositum, &c *Apud Vrbanum vero vbique est,* proposita, & propositum.

δ ¶ Præpositum suum.] *Apud B. Augustinum legitur,* vnusquisque ad propositum suum laudat, quod vendit. *In epistola vero Vrbani,* vnusquisq; propositum suum laudat, quod vendit, *Nomine autem propositi apud B. Augustinum interdum significari sectam quandam constat ex 2. lib. contra Cresconium, c. 56.*

Item Alexander secundus episcopus seruus seruorum Dei Lucensis ecclesiæ clero, & populo salutem perpetuã.

¶ Ministri, & seruitores ecclesiæ absque vlla venalitate ab episcopis ordinentur. C. IX.

EX multis temporibus hoc detestabile malum intra vestram ecclesiam inoleuisse cognouimus, vt nulli vmquam clerico, quamuis religioso, quamuis scientia & moribus prædito ecclesiasticum beneficium cõcederetur; nisi ei [c], qui profano pecuniæ munere illud emere studuisset: fiebatque ecclesia, & res eius ita venalis, veluti quædã terrena, & vilis merx à negotiatoribus ad vendendum exposita. Quod malũ, quàm detestabile, quantũ Deo, sanctisq; sit contrariũ, & sacri canones docent, & fere omnibus manifestum existit. ¶ Chalcedonense namq; concilium vnũ ex principalibus [d], simili pœna condemnat eos, qui ecclesiæ beneficiũ interuentu pecuniæ acquirunt, & eos, qui sacrã manus impositionẽ (per quam spiritus sanctus confertur) mercari dignoscuntur. Vtrosq; enim auctoritate inexpugnabili [e], illos [f] à beneficio, istos [g] à sacro ordine iubet expelli. Vnde humani generis redemptor omnes ementes & vendentes de templo eijciens, cathedras vendentiũ columbas euertit, nũmulariorum effudit æs, præcepti sui auctoritate denunçians, & dicens: [Nolite facere domum

1 Immo est argu. pro de hoc not. ext. de coniu. lepro. c.2.

b ¶ Hæc circa.] Hęc particula de capitulo non est &c.

c ¶ Nisi ei.] Simile habes 32. dist. interdixit.

d ¶ Ex principalib.] Papa tamẽ bene potest dispensare contra, si non sit in articulis fidei. 15. dist. sicut sancti. vel de vniuersali statu ecclesię, vt no. 25. q.1. ca. sunt quidã. sup. dist. 16. sancta.

Papa non dispensat in duob. casib.

e ¶ Inexpugnabili.] quantum ad ordines tetinendos.

f ¶ Illos.] s. ementes ecclesiasticum beneficium.

g ¶ Istos.] s. ementes sacram manũ impositionem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Accusationē admonitio dēt pcedere. 1 Arg.ea.ca q.7. accusatio ifi. vbi d hoc. & hoc not. inf.q.7. requiritis. Arch.

a ¶ Corripiendi.] Argu. simoniacos sine præcedenti admonitione esse puniendos, quod H. non concedit: quia secundum eum etiam in accusatione necessaria est admonitio propter euangelium. 2.q.1. si peccauerit 1. Item vt volens accusare si defecerit, subeat pœnam, quam cōuictus aduersarius subiret. Itē vt aduersarius non grauet in expēsis, & vt discipli na ecclesiæ non desetur. 23.q.5. excommunicatorum. argu. contra Hu. ext. de simon. licet Hely. Ioā. Quidquid dicit Hal li decret. licet. Itabitur B.

Fideles sunt domus Dei.

b ¶ A Sancta ecclesia.] Idest, à consortio fidelium per anathema. nam ipsi fideles sunt, domus Dei, vt inf. de pœn. dist. 4. in domo. nam aliàs ipso iure sunt suspensi, vt not. sup. ea. q. 1. reperiuntur.

Prælatus ex negligentia sua tenetur.

c ¶ Sanguis.] i. vindicta vel proditio, vel peccatum. infra, 9.q.3. episcopo.

d ¶ De manu.] Nota prælatum ex negligentia sua teneri. 81. dist dictum. ADDITIO Ad hoc 18.q.2. cognouimus. 83. dist. inferior. 81. d. dictum. vbi de hoc. Arch.

e ¶ Conferre.] Isti volebant facere fraudem legi: quia nec etiam tali prætextu debet quis aliquid accipere vel dare. extra de vsu. c. super eo. & hoc est fraudulentū munus, vt su. ea. q. 1. si quis neque. Arg. contra. sup. ead. q. 1. iudices.

f ¶ Scriptura.] su. ea. q. 1. non est putanda. 14. q. 5. forte.

g ¶ In Chalcedonē.] Sup. ea. q. 1. si quis episcopus.

h ¶ Possit.] Arg. cū simoniaco non posse dispensari in ordine, vel beneficio simoniace acquisito. arg. inf. ea. q. 7. requiritis. sup. ea. q. 6. si quis neque. Ioā. tamen cum eo qui scienter committit simoniam. si. lus Papa dispēsar. 2. q. 1. §. his ita. vers. fic & summæ. sed si eo ignorāte simonia cōmissa fit, vel si tantū in animo, episcopus dispensat, vt extra de simon. de regularibus, & c. ex insi illa decre. nobis. B.

Dispensare cum simoniacos pōt

patris mei domum negotationis.] Illud quoq; in eodem facto, solcite considerare, quod per totum textū sanctum Euangelij nusquam reperitur Dominum tāta seueritate, tam districta censura iustitiæ, peccantes corripuisse, cum non solum eloquio increpans, verum etiam facto flagello de funiculis verberans omnes eliminauit de templo; aperte demonstrans, quòd tales negotiatores, non sicut cęteri peccatores sunt corripiendi [a], sed à templo Dei, idest, à sancta ecclesia [b] longius sunt proijciendi. Nam sicut per columbarum venditores illi denotantur, qui sacram manus impositionem vendere conantur; sic per numularios ecclesiastici beneficij venditores designantur, qui domum Dei, teste [c] Euangelio, spelunca latronum efficiunt. Quapropter ego Alexander sanctæ Romanæ ecclesiæ, & Apostolicæ sedis Episcopus (immo minister indignus) tot & tanta mala in multis ecclesijs, & maxime in Lucensi ecclesia, ex iniqua concupiscentia fieri conspiciens, ne sanguis [c] iniquorum à districto iudice de manu [d] nostra requiratur, illa extirpare, & penitus eradicare decreuimus. Constituimus itaque, & præsenti decreto firmamus (sicut olim nostri decessores fecisse noscuntur) vt nullus deinceps episcoporum, beneficium ecclesiæ (quod quidam canonica † vel præbendas, seu etiam ordines † vocant) pro aliquo pretio, vel munere clericis audeat vmquam conferre [e]: sed omnes ministros, & seruitores ecclesiæ gratis, & absque vlla venalitate in sancta ecclesia studeāt ordinare. Nec eligant in domo Domini, qui maiores sacculos pecuniæ conferāt; sed eos, qui moribus, & disciplina, atque scientia diuites pro officio suo ipsam valeant sustentare ecclesiam. Constituimus, & eodem modo firmamus, vt nullus cuiuscumque gradus clericus pro ecclesiæ beneficio aliquid audeat conferre, aut fabricæ ecclesiarum, vel donarijs ecclesiarū, seu etiam quod pauperibus sit tribuendum; quia (teste scriptura α [f]) qui aliquid male accipit, vt quasi bene dispenset, potius grauatur, quām iuuatur. Quòd si aliquis diuinorum præceptorum, & animarum salutis immemor, præfatum beneficium ecclesiæ, iniqua cupiditate ductus vendere, vel emere temerario ausu præsumpserit, sicut in Chalcedonensi [g] concilio definitum est, gradus sui periculo eum subiacere decernimus: nec ministrare possit [h] ecclesiæ, quā pecunia venalem fieri concupiuit, & insuper terribili anathematis mucrone perfossus (nisi resipuerit) ab ecclesia Dei, quam læsit, modis omnibus abscindatur.

¶ *Extat integra hæc epistola in bibliotheca Vaticana post librum Anselmi Lucensis.*

α ¶ Teste scriptura.] *Hic referuntur verba ipsa beati Gregorij ex epistola ad Sygarium, quæ habentur supra eod. q. 1. non est putanda.*

Item Gregorius homilia 39.

Ioan. 2.

Ezech. 3.

† al. canonicis † al. ordinationes.

Sup. ea. q. 1. c. nō est putanda.

2 Dicunt quidam, q̄ cū simoniacus sit adepti sui beneficium, q̄ simoniace in nullo casu pōt ēē dispensare. ext. eod. nobis. Arch.

VEndentes.] CASVS. Aug. tripliciter exponit euangelij verba, vbi dicitur, q̄ Christus eiecit de templo vendentes, & ementes. Et dicit primo, q̄ ementes, & vendentes intelliguntur, qui emunt vel vendunt spiritualia. Secundo, qui contra iustitiam vendunt, quod de iure.

¶ Qui dona Dei vendunt, vel emunt, pariter à Deo damnantur. C. X.

Iuo p. 5. c. 88: Pann. l. 3. c. 119.

VEndentes & ementes è templo eliminat Christus quia vel eos, qui pro munere impositionem manuū tribunt, vel eos, qui donum spiritus emere nituntur, damnat. *Item infra.* ¶ Vendētes in templo sunt; qui hoc, quod quibusdam iure competit [a], ad præmium largiuntur. Iustitiam [b] enim vendere est, hac pro præmij acceptatione † seruare. Ementes vero in templo sunt qui dum persoluere proximo, quod iustum est, nolunt, dumque rem iure debitam [c] facere contemnunt, dato patronis pretio emunt peccatum.

† al. acceptione.

† al. præmio.

Item Beda ad c. Ioannis.

¶ Qui gratiam, quam à Deo accipiunt, non gratis exercent, venditores columbarum sunt. C. XI.

Iuo p. 5 c. 97. Pan. l. 3. c. 124.

NOn solum venditores sunt columbarum, & domum Dei faciunt domum negotationis, qui sacros ordines, largiēdo pretium pecuniæ, vel laudis, vel etiam honoris inquirunt; verum ij quoq; qui gradum vel gratiam [d] in ecclesia spirituali, quam Domino largiente [e] perceperunt, non simplici intentione, sed cuiuslibet humanæ causa retributionis [f] exercent, contra illud Petri apostoli: [Qui loquitur, quasi sermones Dei ℣. qui ministrat [h], tam quam ex virtute, quam administrat Deus, vt in omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum.] Quicumque ergo tales sunt, si nolunt veniente Domino de ecclesiā auferri, auferant ista de actibus suis, ne faciant domum Dei domum negotationis,

1. Pet. 4.

Item ex epistola Vrbani Papæ.

¶ Quæ ex consecratione proueniunt, in suum ius vi, vel munere non conuertat. C. XII.

sup. ea. c. saluator.

REs ecclesiæ, quæ ex consecratione proueniūt, in suū ius vel vi, vel aliquo munere aliquem [i] conuertere non debere docens sanctus Vrbanus [k] ait: [Quisquis res ecclesiasticas (quæ dona Dei sunt, quoniam à Deo fidelibus, & à fidelibus Deo donantur; quæque ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dari debent) propter sua

Dona per pecuniam data est nulla.

i Vbi de hoc de præbendis conferendis. 2. quæst. 6. §. hoc etiam. Theologi & Decretistæ docentes, possint aliquid accipere.

iure facere tenentur. Tertio qui quod debent proprio motu persoluere nolunt gratis.

a ¶ Corripiendi.] Arg. q̄ in transactione illicitè pecunia interuenit, cum remittitur alicui quod de iure erat illi remittendum.

b ¶ Iustitiam.] Arg. q̄, sententia etiam iusta si per pecuniam data fuerit, nullius momenti sit, simoniam committit, vt 14. q. 5. non sane. 11. q. 3. qui recte 1. sed qa præmisit expositionem de simoniacis, videtur, quòd in his duobus modis nō sit simonia, quod verum est. alias tamen graue peccatum committitur, & sententia non valet 2 quæst. 6. §. difficilitia. vers. venales. C. de pœ. iudic. qui ma. iu. l. j. Dicunt tamen quidam, q̄ si causa est ecclesiastica, q̄ qui iustitiam emit, simoniam committit nisi in matrimonio. su. ea. q. 1. quidquid inuisibilis.

diti, nolunt nisi intuitu humanæ retributionis hæc exercere in ecclesia, vt supra. e. q. 2. quàm pie. & extra de sapientiæ. magistris. c. 1 2. & 3. nam dicit etiā lex, quod ciuilis iuris sapientia non sit pretio nūmario dehonestāda, &c. quasi violēt. ff. de va. & extraor. cog. l. 1. §. 3. dicit tamen lex, quod tutor pro facultate pupilli debet magistro dare ff. de vsi & vsufr. tuto. l. cum plures. §. fi tutor. Laus ciuilis tutor tenetur de administrationē est quod violentiā cō mittit; quia non gratis accipit, & aliàs dicitur committere sacrilegium quia res ecclesiæ quodāmodo pro missas non dat. arg. 17. q. 4 c. 2. ab initio extorquet, sm Io. de Fant.

e ¶ Debitam.] Videtur ergo, q̄ theologi, & decretistæ non possunt aliquid percipere ex eo, quod docent. nam ad hoc tenent. vt 43. di. Ephesijs. 36. q. 1. reuertimini. ar. contra. 28 q. 1. Iam nunc 12. q. 2. charitatem. Sed dic accipi posse licite 2. vt su. ead. q. 1. qui studet. super ver. sanitatis. sed pone q̄ missionem factam: quando tenetur sibi soluere? Dico, q̄ in principio anni. arg. C. de profess. l. medicos. lib. 10. Item aduocatus in principio debet salariū accipere 5. ff. loca. qui operas. argu. contra C. de suffra. l. vna Salarium autem non debet excedere summam centum aureorum. ff de var. & extra de cog. l. 1. §. fi cui autem etc.

2 De hoc 37. distin. de quibusdam. Archid.

3 Nisi sit aduocatus fisci, qui dēt in medio accipere. C. de aduo. di. iudic. l. per hanc. Arch.

c ¶ Debitam.] Id est quam iure tenetur soluere, scilicet cum quis aduocato dat pecuniā, vt ipsum defendat. sic vacat illa glo. Videtur ergo.

4 Sit sic tanquam violēter raptor vel detentor 4. sicut magistri. c. 12. & 3. nam dicit etiā lex, quod ciuilis iuris sapientia non sit pretio nūmario dehonestāda, &c. quasi violēt. ff. de va. & extraor. cog. l. 1. §. 3. dicit tamen lex, quod tutor pro facultate pupilli debet magistro dare ff. de vsi & vsufr. tuto. l. cum plures. §. fi tutor. rū est quod violentiā cō mittit; quia non gratis accipit, & aliàs dicitur committere sacrilegium quia res ecclesiæ quodāmodo pro missas non dat. arg. 17. q. 4 c. 2. ab initio extorquet, sm Io. de Fant.

d ¶ Vel gratiā.] Alicuius scientiæ, vel alterius doni.

e ¶ Domino largiēte. [In su. a 16. q. 1. reuertimini.

f ¶ Retributionis.] cum enim sint literati & aliis donis p

Iuo p. 5. c. 88: Pann. l. 3. c. 119.

†al acceptione.

†al. præmio.

Iuo p. 5 c. 97. Pan. l. 3. c. 124.

1. Pet. 4.

sup. ea. c. saluator.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PEruenit. CASVS. Dī hic q̄ inter maximos hæreticos debet computari qui laicis extraneis, seruientibus vel consanguineis, & non sacerdotibus decimas & oblationes concedit: & qui dant & q̄ recipiunt, gterno incendio puniūtur, q̄a H. vī intelligere, de iure spirituali: sed Bene. intelligit etiam de tēporali fructu. Sequens cap. patet.

a¶ Peruenit.] inf. 16. q. 7. peruenit.

b ¶ Siniſtra. Not. de episcopis, qui omnia agunt finittre, vt 35. dist. eccleſiæ.

c¶ Oblationes.] 10. q. 1 quia sacerdotes.

d¶ Laicalib.] Quod fieri nō debet, vt extra de deci. prohibemus. Vnde nota, q̄ fructus bene possunt dari laico ex causa: sed ius decimale nequaquā: nā aliud est ius, aliud est ipsa res sicut dicit iurispiritus, q̄ cū dicimus vitulum esse fructum vaccę, nō ius, sed corpus demonſtramus. ſt. de eui. l. vaccæ. pōsūt ergo dari decimæ, idest, res ipsæ in feudū, sed tamen nō tranſibit ad hęredes ext. de deci. ad hoc. vnde forte secundū q̄ feudum proprie accipitur, non possunt dari in feudum ext. de deci. quāmuis 1. De hoc dixi. 16. q. 1. cap. vlt. Et no. q̄ si dantur decimæ laicis, & aliqua crescāt noualia, non accrescūt eis decimæ noualiū, sed eccleſijs. ext. de dec. c. tua. Et dicit Innocētius, q̄ in his restringenda est pōtas, non prorogāda. extra de dec. tua nobis.

Decima nun quid potest dari laico.

1 Vbi de hoc. & 16. q. 3. §. fic etiā ibi videas.

e¶ Grauius.] Not. q̄ minus peccatū propter adiunctum grauius punitur. minus enim peccatū est dare consanguineo, q̄ extraneo. 86. distinnon satis. hæc est ordinata charitas: sed quia prouidendo cōsanguineis enormiter lędunt eccleſias idcirco dicit, q̄ peī est dare consanguineis id est, inde grauiorem la sionē lentit eccleſia. ſi. inf. 33. q. 2. latorem. Vel dic grauius, id est, communius. 32. q. 7. quid in omnibus. nam cæci sunt episcopi circa aepotes. 8. q. 2. dilectiſſimi. vnde tantus impetus in eo omnia fundendi uenit restringendus, vt dicit l. in alio casa. ff. ad le. Iul. de adul. nec in ea.

f ALtare.] Id est, quæ in altari offeruntur: vel in administratione altaris: vel in eccleſia.

g¶ Et decimas.] Scilicet si episcopus ab aliquo milite redimeret decimas, non est simoniacum: sed rei eccleſiasticæ lucra venit, vel emit, cum eodem Simone donum Dei pecunia possideri existimat.

α ¶ Quisquis.] *Hæc sunt ex epistola Vrbani II. quæ refertur supra c. saluator. Verba autem antecedentia nusquam reperta sunt: quamuis similia quædam dissimili tamen sententia, legantur in epistola B Vrbani primi. In aliquot vetustis Gratiani exemplaribus caput hoc sic citatur.* Item Beda ex epistola Vrbani Papæ. *quod non cohæret.*

Item Gregorius septimus.

¶ Simoniacus est episcopus, qui decimas, & oblationes laicis, non clericis distribuit. C. XIII.

PEruenit [a] ad nos fama siniſtra [b], quòd quidam episcoporum non sacerdotibus propriæ diœcesis decimas, atque Christianorum oblationes [c] conferant; sed potius laicalibus [d] personis, militum videlicet, siue seruitorum, vel (quod grauius [e] est) consanguineis. Vnde si quis amodo episcopus inuentus fuerit huius diuini percepti transgreſſor, inter maximos hæreticos, & inter antichriſtos nō minimus habeatur: & sicut Nicæna synodus, de simoniacis censuit, & qui dat episcopus, & qui recipiunt ab eo laici siue pretio, siue beneficio, æterni incendij ignibus deputentur.

Inf. 16 q. 7. c. peruenit. Poly. l. 3. tit. 11.

In canonib. Nicænis ex Arabico ver sis, c. 49.

¶ *Infra etiam 16. q. 7. c. peruenit. citatur caput hoc ex Gregorio. Ac sane Lambertus Scafneburgensis narrat episcopum quendam Bambergensem, eccleſiam illam contra excommunicationem, & priuationem Gregorij septimi fauore militum, quibus multa largiebatur, per aliquot tempus retinuisse: & in ipsius Gregorij regesto lib. 6. epist. 5. simile quiddam reprehenditur in Hermanno episcopo Metensi.*

Item Paschalis secundus.

¶ Spiritum sanctum vendit, qui decimas pro pecunia tribuit. C. XIIII.

ALtare [f], & decimas [g] per pecuniam dare, & spiritum sanctum vendere, simoniacam hæresim esse nullus fidelium ignorat.

Poly. l. 3. tit. 11.

¶ *Supra ead. q. 1. cap. presbyter. hoc idem tribuitur Gregorio, quod hic Paschali secundo. Et forte Paschalis hoc, vt multa alia, accepit à Gregorio septimo, quæ ipse annotauit. In Polycarpo lib. 3. tit. xi. citatur ex concilio Toletano.*

Item Innocentius secundus in synodo Romana, c. 2.

¶ Careat honore male acquisito, qui eccleſiastica beneficia pro pecunia inuenire tentauerit. C. XV.

Pan l. 3. c. 138. ex Cabilonēſi.

SI quis præ-

ā per pecuniā acquirit, acquisito careat: & emptor & venditor & interuentor nota infamiæ percellantur. Vn de statuitur, vt nec pro paſtu, nec sub obtentu alicuius consuetudinis aliquid exigatur.

a ¶ Præbendas.] Vel benedictiones nubentium: vel sepultu.

bendas [a], vel prioratum, vel decanatum, aut honorem, vel promotionem aliquam eccleſiasticam, seu quodlibet sacramentum [b] eccleſiasticum, vt pote chriſma, vel oleum sanctum, & consecrationes [c] altarium, vel eccleſiarum, interueniente [d] execrabili ardore auaritiæ per pecuniam comparauerit; honore male acquisito careat; & emptor, atque venditor, & interuentor nota infamiæ percellantur [e]; & nec pro paſtu, nec sub obtentu alicuius consuetudinis [f] ante, vel post à quoquam aliquid exigatur, vel ipſe dare præſumat; quoniam simoniacum est: sed libere, & abſque dimi nutione [g] aliqua, collata sibi dignitate, atque beneficio [α] perfruatur.

inf. 12. q. 4. obijciuntur. contra. sup. dist. 8. si consuetudinem. inf. 8. q. 2. quæſta est. Io. Hodie prætextu consuetudinis nihil petī pōt, nec ante, nec post, vt extra de sim. Iacobus. Bi. nisi hoc reperiatur à iure permiſſum, vt no. sup. q. 2. placuit.

g ¶ Diminutione.] Nisi cum ex causa ordinet fructus eps: vt extra, vt eccleſiasti. benefi. fine dimi. vt noſtrum. Et ita si dignitas deferatur alicui diminuta, in ſolidum potest eam petere. arg. ext. de inſt. cum veniſſent.

α ¶ Beneficio.] *Ex duobus manuscriptis huius concilij exemplaribus in vno sic legitur, in altero vero,* officio.

De secunda & tertia quæſtione quid sacri canones diſſiniant; auctoritatibus hincinde in medium deductis patefactum est.

QVÆSTIO IIII.

VNc ergo de quarta [h] quæſtione est pertractandum, an paternum crimen huic imputetur, quod eo ignorante conſtat admiſſum. Quòd ignorantia hunc excuſet, multorum auctoritatibus probatur. Ait enim Auguſtinus, epiſt. 48. ad Vincentium.

¶ Alienum crimen, neſcientem non maculat. C. I.

NVllus [1] crimen maculat [k] neſcientem.

Item eadem epiſtola.

¶ De eodem. C. II.

QVis locus innocentiæ relinquitur, ſi alienum crimē maculat neſcientem?

¶ *Verba B. Auguſtini sunt hæc,* Quis locus innocentiæ reſeruatur, ſi crimen est proprium, neſcire crimen alienum?

NVnc ergo.] Hæc quæſtio diuiditur in quatuor partes. Et q̄ritur hic vtrum teneatur filius pro paterno crimine: & in hac prima parte q̄nis probat p x. auct. q̄ non tenetur. Secūda ibi, [Sed objcitur.] Tertia ibi, [hic i aq.] Quarta ibi.] Notandum.] Ioan. de Fan. CASVS. Hic intitulatur 4. quæſtio, qua quæritur an quis reā ht criminis q̄d eo ignorāte pr admiſit: & q̄ ignorantia eum excuſet multorū auctoritatib. probatur. Sequens, c. patet.

h ¶ De quarta.] Ad intelligentiā huiꝰ q̄ſtionis no. q̄ triplex est pœna, æterna, cōrporalis, & ſpiritualis. Æterna pœna nunquam punitur vnus pro alio, vt ſu. ead. c. 1. & cīā itaque. Corporalis pœna duplex est, quædā circa corpus ipium: & illa ſæpe punitur vnus pro alio. inf. ea. §. itē peccato. quædā circa ſtatum rei, vt est ſeruitus vel infāmia: & illa etiam punitur filius pro patre, vt 6. q. 1. §. verum. 15. q. vlt. cum multæ. Spiritualis quadruplex est, nam quædam est excommunicationis: & illa nunquā punitur vnus p alio, vt 24. q. 3. ſi habes. Alia interdicti: & illa punitur vnus pro alio, vt ext. de ſpon. non est uobis. Alia est remotio ab oblatione: & illa ſimiliter punitur vnus pro alio. 17. q. 4. mitor. Alia est ordinis: & illa ſimiliter punitur vnus pro alio. nam pp delictum vxoris vir remouetur à promotione, vt 34 d. ſi cuius. Item ſi pater neſciente filio emerit ei eccleſiam, ille pro peccato non remouetur à promotione: ſed tamen perdit eccleſiam, vt inf q. 5. c. Ioan.

Pœna est triplex.

Vnus an puniatur, p alio

Pœna corporalis est duplex.

Pœna ſpūalis ē quadruplex.

1 NVllius.] Scilicet alterius. nam ſuam quandoque commaculat, vt de pœn. dist. 2. ſciendum. 32. q. 7. quemadmodum. & ita non comprehenditur perſona, de qua fit ſermo.

k ¶ Maculat.] Inf. 15. q. 1. mulier. & q. vlt. cum multæ. inf. 17. q. 4. mitor. 34. d. ſi cuius. & 6. q. 1. §. verum 24. q. 1. non turbatur. Ioan.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PLacuit.] CASVS. Dicitur hic q̄ illi non debent à p̄motione repelli, qui infantes perfidia parentum ab hæreticis baptizantur, si hæc suo iudicio non fecerunt, nec ex post facto consenserunt.

a ¶ Promouentur.] su. ea. q. 1. ventum est, cōtra inf. ea. q. 7. 9 in qualibet. cōtra. Sol. illud ex nimio rigore: hoc ex dispē̄atione. Vel ibi de his q̄ postmodū in adulta ætate hęre si consentiunt: vel qui adulti ab hæreticis baptizantur: hic de istis, qui non acquiescunt, vel qui pueri baptizantur ab hæreticis 1.

1 Sub. quib. non nocet, ēe si à parentib offerant. arg. de cēse. d. 4. quæris. dumtū sup eis deest. su. e. q. 1. §. ecce. de conse. d. 4 ab antiqua. 10. de Fant.

QVi apud.] CASVS. Dī hic q̄ paruuli ab hæreticis, baptizati, si ñ postquam ad discretionē puenerint errori non consenserint, recepti ab eccle pleatur q̄d sint, si poterunt promoueri.

b ¶ Paruuli.] i. d. si non capaces. de cō secratio. distin. 4 paruuli.

c ¶ Ordine.] Idest, ſm antiquam regulam ecclesiæ.

QVia prælatꝰ.] CASVS. Quidā presbyter iniuste fuit sua ecclesia spoliatus, quam alius presbyter simoniace acquirere nō erubuit, vñ consanguinei primi presbyteri dolore cōmoti ēm presbyterū comprehendentes, ei oculos eruerūt: q̄ quo facto primus presbyter fuit excōicatus. Sed quia primus sacerdos (vt dicebat) nullo mō consensit: mādat de hoc Papa inquiri: & si inculpabilis inueniat, absoluatur. Sequens lex, &c. q̄d sequuntur plana sunt.

d ¶ Ablata.] Et idem erat ei restituenda, licet hoc expressū nō dicatur. sufficit. n. cōqueri de spoliatione, licet expresse nō petatur restitutio, vt 2. q. 1. notum. extra de causa poss. cum ecclesia. hic tamen non respōdet ad hoc: sed respondēdo eum innocentem, ergo & restituendum. arg. C. de diuer. rescr. l. 1. ext. de coniug. lep c. 2.

e ¶ Voluntate.] Arg. q̄ nudam voluntatem teneatur q̄s purgare si suspectus habetur: & alibi nuda voluntas legitur grauiter plectenda, vt inf. de pœn. d. 1. si quis eum, & c. si quis pulsatus. & 32. q. 5. qui viderit. Arg. contra de pœn. d. 1. cogitationis. Dicas igit. &, pro ideſt. Vel dic de voluntate in actum producta: aliàs non tenetur purgare

Voluntas nuda est q̄q; plectenda.

Item in Africano concilio, c. 14. legitur.

¶ De infantibus, qui ab hæreticis baptizantur C. III.

PLacuit de infantibus, qui ab hæreticis baptizantur; ne, quod nō suo fecerūt iudicio, cum ad ecclesiam Dei salubri proposito fuerint conuersi, parentum illos error impediat, quominus promoueantur [a] sacri altaris ministri.

Paulo aliter in originali.

Item in eodem, c. 24.

¶ De eodem. C. IIII.

QVi apud Donatistas paruuli [b] baptizati sunt, nondū scire valētes erroris eorū interitū, & postea quā ad ætatē rationis capacē peruenerunt, agnita veritate falsitatem eorū abhorrentes, ad ecclesiam Dei catholicam per vniuersum mundum diffusam, ordine [c] antiquo per manus impositionem recepti sunt; tales ad suscipiendum munus clericatus non debet impedire nomē erroris.

Deusſledit p. 2.

Item Leo quartus † Ebrunio, & Adelfrido episcopis.

¶ Consanguineorum maleficia in nullo clericis obsunt, nisi conscij fuerint. C. V.

† al. seruiunt.

QVia præsulatus nostri (quod bene nostis) magisteriū non solum de sacerdotum: verumetiam de sæcularium vtilitatib. debet esse solicitum; propterea fraternitatem vestram scire volumus, hunc præsentem presbyterū ad sedem Apostolicam venisse, nobisq; violentiam, & excōmunicationem suam per ordinem retulisse: quòd etiam sine iusto legis tramite illi sua fuisse ablata [d] ecclesia, similiter indicauit: quam alius dato munere sacerdos zelo ductus inuidiæ vsurpare præsumpsit. Inde parentes eius magno dolore compulsi presbyterum illum, qui suam tenebat ecclesiam, mox comprehenderunt, & ei oculos eruerunt. Tamen ipse sæpe dictus sacerdos dicit, quòd absque sua voluntate [e], & sine eius consilio hoc sit peractum. Qđ sit ita est, vt ipse nobis suo ore testatus est, vobis magnopere prouidendum est, vt si canonice [f] ipse excommunicatus non est, canonica super eum fiat remissio [g].

Digestis tit. de pœnis, l. crimen.

C. VI.

Lib. 48. titu 9. l. 26.

CRimen, vel pœna paterna nullam maculam filio infligere potest. Namque vnusquisque ex suo admisso [h] ficio, arg. 24. q. 3. c. 2. ipse tamen eps non debet conqueri de consanguineis, si credit q̄ ita acerbe eum puniant. Sed nunquid tenetur eis remittere actionem iniuriæ, cum sciat q̄ si non remiserit, interficiēt eum fratres suiz dum tamen ipse eis nihil dicat. Sed rancorem tenetur dimittere. 50. d. si quis contritatus.

g ¶ Remissio.] Nullam enim pœnam patietur iniuste excommunicatus, vt 9. q. 3. non debet. ab sit enim vt iniuste. &c. C. de pœ sancimus.

CRimen.] ¶ Ex suo admisso.] Non enim debet aliquis

quis alieno odio prægranari. C. de inoffi. test. si quis in suo. §. legis. & hoc est verum in pœnis: secus in vsu capionibus, cuia vitium transit ad hæredem. ff. de acquir. poss. Pomponius. Item quod hic dicitur, regulare est, vt 56. dist. vndecunque. & c. nasci, & c. satis. in casu tamen quan.

b ¶ Genuit eum.] Siue de natiuitate in vtero, siue de nanuitate ex vtero 1.

c ¶ Consensione.] Sed nec tunc dicitur teneri peccato alterius: sed suo, scilicet cum consentit ad peccatum alterius. su. dist. 56. vndecunq; inf. 15. q. 8. c. 3. contra inf. 23. quæst. 4 ita. & c. si quis a catholica.

1 De consē. dist. 4. quæris. &c. si ad matris. & hic videas qđ not. ext. de tēpo. or. quęsitum. in glo. fi. infra, &c. Arch. In via, & in inuio differunt.

d ¶ Reatum.] Id est, causam reatus, scilicet originale peccatum. ex hoc c. colligitur, quod aliud est in via, in inuio. nam nō potest quis peccare per alium: licet possit saluari per alium, vt de pę. distin. 1. tres. & de cons. dis. 4. quæris. & bonum simile est in lege. nā dicit lex, q̄ si quis habet filium & postea creatur decurio, iste non dicetur filius decurionis: sed illi tantum, q̄ postea geniti sunt C. de decur. l. vlt. ff. eo. l. 2. §. in filijs.

e ¶ Vnus.] Partus enim pars viscerum est, vt ff. de vent. inspi. l. 1. §. 1. licet sit arg. contra de consec. distinct. 4. si qd quid.

Partus est pars viscerum.

f ¶ Admissum.] Id est receptum.

g ¶ Anima.] Sicut Dominus. per Ezechielem ait, vt inf. 24. q. 3. si habes.

h ¶ Consecrandus.] Id est, baptizandus. Ioan.

¶ Ei qui imitatur, impietas alterius nocet. C. IX.

HOmini [i], qui similis tui est, nocebit impietas tua; & filium hominis adiuuabit iustitia tua.] Humana impietas ei nocet [k], quem peruertendo inquinat: & rursus eum adiuuat nostra iustitia [l], quē à prauis actionibus mutat. Nocere enim vel iuuare nesciunt ea, quæ [l] vel à bono corrumpere, vel à malo permutare non possunt.

Iob 35.

Exo. 20.

Econtra Dominus ad Moysem: [Ego sum Deus zelotes, qui visito [m] peccata patrum in filios [n] vsq; in tertiam,

quandoque aliter inuenitur de temporali pœna, vt 6. q. 1. verum. & c. ex merito. 15. q. vlt. cū multæ. & 14. q. 3. §. ita fu. q. 1 fertur. 8. q. 1. audacter. & dist 48. §. ecce, cum multis aliis captulis.

a ¶ Vdæi.] ¶ Fideles.] Sed nihil speciale constituitur hic circa Iudęos. idem enim sic in filijs aliorum damnatorum. C. de bo. dam. Auth. bona nisi in damnatis crimine læsæ maiestatis. vt 6. q. 1. §. verum. Præterea si conuertantur filij ad ecclesiam, non possunt eos parentes exhæredare, extra de iu. Iudæi. Quid iuris sit de filijs hæreticorum, dixi 23. q. 7. in princ. Io.

Iudæi filios suos ad ecclesiā conuertere non possunt.

Am.] CASVS. Dī hic q̄ ex quo filius à patre suo dimissus est, & alter effectus, patris delictum filium nō grauat, si filius non consenserit. sed peccatum originale filius à parte contraxit: quia tunc non erat alter ab eo immo vnus cum ipso: quod crimen contrahitur ab Adam: & sicut per alienum officium quis nesciens regeneratur, ita nesciens peccato originali coinquinat

Iob sunt vsque ibi, [Humana.] verb. Grego. verba Iob exponentis.

K ¶ Nocet.] Exemplo.

l ¶ Ea quæ.] Sicut sunt illa, ex quibus exempla nō sumimus, vt venustas corporis, a gritudo.

ECONTRA. CASVS. Hactenus probauit. Gratia. peccata parentum filijs non nocere. Nunc probat Gratia. econtra auctoritate Moysi, q̄ filius pro peccato patris punitur. Sed latum rīdet per Aug. dicentem, hoc non cōtingere propter iniqualitatem iudicij, sed propter clementiam Dei, qui nō punit aliū pro alio etiam corporaliter, nisi tertia vel quarta generatio veniat.

m ¶ Visito.] Id est, postea ¡visitando ad pœnitentiā ex pecto vsque ad senium. s. quousque videatur tertia & quarta generatio, quod est dicere, vsque ad finem vitæ sic Aug. exponit. vnde & sic licet mihi exponere.

n ¶ In filios.] Illud potest intelligi ad litteram. & hoc ideo dicit, quia homines non consueuerunt vltra vi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Delictorum quadruplex est generatio.

vere. Vel potest intelligi mistice. nam prima generatio dr primi motus: & illi nō puniuntur, de quibus dictū est: Beatus qui allidet paruulos suos ad petram. Secunda generatio dicitur cogitatio, quæ nō punitur. de pœ. dist. 1 cogitationis. Tertia dicitur consensus: & iste punitur. nam facienti &. & consentienti dr par pœna constringit. 2. 2 q. 1. notum. Quarta est opus; ista similiter punit in filios cū sint immitatores paterni sceleris: aliàs non. su. ea. q. 1. cito turpem. Aliter numerāt istę quatuor generationes. de pę. d. 1. super tribus.

a ¶ Rediturum.] Id est, vsque in tempus filiorū, & vltra eos expectaturum ad pœnitentiā de peccatis suis.

b ¶ Inæqualitate.] vt alij peccēt, & alij puniantur, prout sequitur: & est vna dictio inæqualitate. & hæc verba licet non inęqualitate, sūt verba Aug & auctoritas ista facit ad propositum G. expositio, vero contra eum.

c ¶ Venerit.] Id est, nisi cum vitā finierit. Ioan.

CVM ERGO. CASVS. Dixit supra Gratia. q. peccatum patris filijs imputari nō debet, & quod per ignorantiam excusantur. Sed cum Inno. dicat, quòd baptizati ab hæreticis scienter promoueri non possunt, patet quòd infantes ab hæreticis baptizati, cū ipsi iuxta Africanum concilij valeant promoueri, sola ignorantia excusentur. Nam vt ait Aug. peccata parētū filijs non imputātur: nec spirituali pœna pp hæc puniantur. quare ab officio & beneficio ecclesiæ propter hæc priuari non debent, cum sit pœna spiritualis præterea si excusatur qui ignorāter à simoniaco ordinatur: ergo iste de quo dictum est in themate, excusandus est: quia per ignorantiam simoniace ordinatur. Innoc. sup. q. 1. verum est. in fin. Africanum concilium sup. ead. q. placuit. Sicut Aug. 24. q. 3. fi habes. Vrbani. sup. 1. q. 1. fi. qui à simoniacis.

d ¶ Cum ergo.] Hic ostendit q; ignorantia excusat infantes ab hæreticis ordinatos: & à simili videtur excusandus cui ignoranti patere ecclesiam adeptus est.

e ¶ Ignorantia.] Sed non semper. de pœn dist. 2. scien. m. & inf. c prox. turbatur. §. notandum.

f N On imputantur filijs.] Sup. ead. q. placuit.

g ¶ Pœna.] Scilicet excommunicationis. infra. 24. q. 3. si habes. sed alia bene extra de fil. presb. c. 1. & inf. eo. q. 1. c. 1. & ideo sophistice procedit de vna ad aliam. Argu. contra. 56. dist. c. 1.

h ¶ Item

& quartam generationem,] licet nō inæqualitate iudicij sed magnitudine clementię Augustinus asserit hoc dictū ita dicens: [In tertia, & quarta generatione peccatum patrum se Dominus comminatur in lege filijs redditurum[a], non inæqualitate [b] iudicij, vt alijs peccent, & alij puniātur; sed magnitudine clementiæ: dū sēper expectat ad pœnitentiam; & quod in prima generatione delinquitur, nō prius corrigit, & emendat; nisi & tertia, & quarta generatio venerit [c].] Cū ergo [d] de baptizatis ab hæreticis Innocentius scribat:] Lex est ecclesiæ iis, qui ab hæreticis baptizati sunt, per manus impositionem laicam tantum cōmunionem prębere, nec ex his aliquem in clericatus honorem vel exiguum subrogare.] patet, quod infantes, qui ab hæreticis baptizati sunt, sola excusat ignorantia [e]; vt iuxta illud Africani concilii ad suscipiendum clericatus officium non eos impediat nomen erroris. sup. q. 1. vērum. sup. ea. q. apud

Item sicut Augustinus scribit ad Auxilium episcopū epist. 75.

¶ De eodem. C. X.

N On imputantur filijs [f] peccata parentū, quæ post eorum natiuitatem à parentibus cōmittuntur; nec propeccatis parentum spirituali pœna S filij sunt plectendi.

¶ In aliquot vetustis exemplaribus & caput hoc, & sequentia vsque ad finem quæstionis coniuncta sunt superiori. Nam sententia hinc inde acceptis, verba ferre de suo (quod sæpe facit) in his Gratianus affert. Et huius quidem patris sententia est apud B. Augustinū loco indicato. Verba autem ipsa referuntur infra 24. q. 3. sic habes.

Officio autem, vel beneficio ecclesię priuari, spiritualis pœna est: non igitur hanc ex peccato patris promeretur filius. Item si excusatur [h] qui ignorāter à simoniaco ordinatur, vt supra in cap. Vrbani legitur; & iste excusandus est [i], qui per ignorantiam simoniace ordinatur.

2. *Sed obiicitur illud Gregorii [k].* sup. ea. q. 1. fi ¶ à simoniacis.

[k] ¶ Gregorij.] In *aliquot vetusti codicibus legitur*, Augustini. *Anselmus vero citat ex Alexandro secundo.*

¶ De ecclesia quæ pactione consecrarur. C. XI.

E Ccleſia, quæ pactione [k] consecrata fuerit potius execrata, quàm consecrata dici debet. Ansl. 5. c. 20.

h ¶ Item si excusatur.] Vt sup. ea. q. 1. fi. g. à simoniacis.

i & Excusandus est.] Excusatur à reatu criminis; sed non quin priuentur beneficio. infr. ead. q. 5. capit. 1. & cap. præterea.

SED OBICITVR. Hæc est secunda pars quæst. in qua probatur contrarium per tres auctoritates. Io. de Pant.

K Ecclesia.] ¶ Pactione.] Infra 8. q. 2. Eleutherius. contra. Solatium est non prius cōsecrare nisi aliquid ex pacto detur vel promittatur, quod hic penitus reprobat, aliud est pro dedicatione pacisci de annuo reditu

Consecratur an prius ordinari intentione primi-

reditu ex oblationibus ecclesiæ, suggerente episcopo, & eius ecclesiæ presbyteris profuturo quod ibi fieri permittitur. H. contra 7. q. 1. episcopus. su. ea. q. 1. nō nocet. Sed dic q hic non fuit consecrata in forma ecclesię: & ideo debet consecrari. de cōse. dist. 1. ecclesias. Vel dic in

lucra sunt ab hæredibus extorquenda. ff. de calum. l. in hæredem. Arg contra. C. ne ex delict. defun. l. vnica. sed de canonica æquitate semper tenetur, etiam si nihil ad eum peruenit ex maleficio, vt dixi 16. quæst. 6. si episcopum.

Iosue 6. & 7. *Item peccato [a] ciuium, thesauri Hierico anathematizati leguntur: Vnde Achan, qui regulam auream, & quedā alia pretiosa furatus est, de anathemate dicitur tulisse.*

1 Reg. 25. Exo. 9. *¶ Item peccato Amalechitarum, animalia eorum iussa sunt interfici: quib. quia Saul peperćit, audiuit à Samuele: [Nescis, quia peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere?] ¶ Item peccato Aegyptiorum possessiones eorum grandini traditæ, iumenta, & primogenita eorum, morte consumpta sunt.*

1. Reg. 4. *¶ Item peccato Israelitarum, arca Domini Philistæis tradita est. Si ergo quæ sensu carent, vt ecclesia, altare, arca Domini, lapides Hierico, vel execrantur, vel peccatoribus traduntur, vel anathematizantur, vel grādine denā stantur; si ea, quæ vim intelligendi non habent, vt animalia Aegyptiorum, & Amalechitarum, peccatis hominum perduntur morte; patet quòd nullum excusat ignorātia criminis: maxime cū ex eo vtilitas deferatur ignorāti: veluti si qui spiā de latrocinio, et rapina filio suo ignoranti diuitias congreget, non excusat filium ignorantia; quin post mortē patris cogatur reddere male acquisita [b].*

Iosue 7. 1. Reg 4. Psal. 77. *¶ Item peccato Achan [c] plebs Israelitica in manibus hostiū tradita est. ¶ Itē peccato filiorū Heli, populꝰ ī manu [d] Philistinorū corruit. ¶ Peccato quoq; plebis electi eorū sæpè sūt impediti, & tādē cīe eis ꝓphetæ ducti sunt captiui.*

3 *His ita respondetur. Insensibilia', & irrationabilia peccato hominum vel execrantur, vel anathematizantur, vel morte perduntur, non participatione peccati, sed causa sacramenti [e], vel detestatione peccati, vel flagello [f] delinquentium. Causa sacramenti, vt thesauri Hierico [g], & animalia Amalechitarū. Hierico enim Luna interpretatur & significat mūdū istum; Amalechitæ interpretātur lingentes sanguinē, & significant cupidos, & auaros, & dæmonas. Israelitæ interpretātur viri vidētes Deū, & significant multitudinē sanctorum. Lapides ergo, & thesauri Hierico anathematizantur; animalia Amalechitarum* [h] in odium consecrantis hoc dici. simile 24. quæst. 1. pudenda. & ideo ita interpretatur Gratia. infra §. his ita. verficu. ia detestatione, quia reuera est consecrata.

ITEM PECCATO. CASVS. Hic probat quòd vnus punitur pro alio temporaliter: & primo per historiam de Achan. Secundo per historiā Amalechitarū. Tertio per plagas Ægyptiorum. Quarto per arcę Domini captionem. Quinto per historiam filiorum Heli, quę habetur 36. dist. legant. Sexto per prophetas propter peccata populi captiuatos.

Punitur tem- poraliter v quis p alio.

a ¶ Item peccato.] Hic probat quòd vnus punitur p alio temporaliter. primo per historiam de Achan. secundo per historiam de Amalechitis. tertio per plagas Ægyptiorum. quarto per arcæ captionem. quinto per prophetas propter peccata plebis captos.

b ¶ Acquisita.] Idem est de vsura. extra de vsu. cum tu. & est ratio, qua in vitium succedunt parentum. ff. de diuer. & tempo. præscrip. cum hæres, nam turpiter

c ¶ Achan.] Et nōne iam dixit de peccato Achan, sic: sed nō de pleb.

d ¶ In manu.] Ideo repetit, vt addat de populo, de quo nihil dixerat.

HIS ITAQVE. Hæc ē tertia pars q. in qua dicitur quod septem de causis ali qui puniuntur propter aliorum peccata. Io. de Fan.

CASVS. Respondit Gratia. quòd ita punit vnus p alio: hoc accidit vel ex causa sacramenti, vel ex detestatione peccati, vel ex imperitia patientiæ, vel ꝓpter flagella eorum, qui deliquūt opere vel consensu. Et ad hāc quadrimembrem diuisionem prēmissas historias competenter adaptat.

e ¶ Sacramenti.] Id est, figuræ.

f ¶ Vel flagello.] Aliter enumerat hic istos modos: & aliter exequitur in littera.

g ¶ Hierico.] Historia: Legit in libro Iosue, quòd Dominus anathematizauit vrbem Hierico, & omnia quæ in ea erant, præter metalla, quæ in primitias operum Dei cōseruabantur. Capta ciuitate, Achan filius Charmi furatus est clamydem coccineam, & centum siclos argenti, & regulam auream quinquaginta siclorum, & iratus est Dominus contra filios Israel. & cum Iosue mitteret tria millia expugnatorum ad expugnandam ciuitatem Hai, ceciderunt ex eis xxxvj. homines & cæteri fuerunt in fugam conuersi. Relatumque est Iosue prostrato in terram quod populus aliquid tulerat de anathemate: & ideo illud acciderat populo. surexit itaque ex præcepto Domini: & conuocato populo missę sortes per tribus: & cecidit sors super tribum Iuda. Secundo per familias. & cecidit sors super familiam Zare. Tertio super domos: & cecidit sors super domum Charmi. Quarto super capita: & cecidit sors super Achan: & dixit ei Iosue: Fili da gloriam Deo, et confitendo quid feceris, cumque confiteretur, iussit eum lapidari à populo. & familiam eius, quam habebat comburi.

h ¶ Amalechitarum.] Historia legitur in 1. lib. Regum quod cum Saul ex præcepto Samuelis pugnaret contra Amalechitas, præcepit vt homines & animalia interfi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

interficeret. percussit ergo Saul Amalechitas, & omne vulgus interfecit: & apprehēdit Agag Regem pinguissimum: & pepercit ei, & omnibus gregibus ouium & armentorum, & vniuersis quæ pulchra erant visu: nec voluit disperdere ea: quidquid fuit inutile, & reprobū, hoc destruxit & demolitus est. Dixitq; Dominus ad Samuelē. Pœnitet me fecisse Saulem Regem, venitque Samuel ad Saule, & dixit: Quę nam vox est gregū & armentorum, quę resonat in auribus meis? Et ait Saul: Tulit populus oues & boues pingues ad sacrificēdum, dixitq; Samuel, peccatti: ga melior est obedientia quàm victima & ait Saul peccaui, sed hac vice supporta peccatū meum. Rediit ergo Samuel, cum Saule & iussit Agag adduci Regē pinguissimum, & interfecit eum, & in frusta consciдit.

a ¶ Ad examinādā.] Id est, vt examinent cupidi a nō cupidis. Alia littera est, ad examinandam.

b ¶ Animalia.] Hic de flagello delinquētium. simi. 16. q. 2. reuertimini.

a ¶ Ægyptiorū.] Historia. Legit in Exodo q̄ cū Pharao nollet dimittere ppl̄m Israelē exire de Ægypto, percussit Dominus Ægyptum x. plagis, quę in Exodo exponuntur.

d ¶ Eorum.] Simile 16. q. 1. reuertimini.

e ¶ Indetestationē.] Hęc est detestatio criminis.

f ¶ Ecclesia.] De cōsi. di. 1. Arrianorū. & c. ecclesias ista duo c. malè inducit Gra. q̄ Arrianorū ecclesię nō cōsecrāt à catholicis i detestatione criminis: sed quia non fuerunt consecratæ in forma ecclesiæ: ergo melius potuisset inducere. su. ead. q. ecclesia, quæ pactione.

g ¶ Sanctificationem.] Supra ea. q. 1. qui studet.

h ¶ Carebāt.] Id est, extra formam ecclesiæ consecrabant, aliàs falsum esset.

i ¶ Item populus.] Hic addit quartam.

SIC ET NAVICVLA. CASVS. Nunc redit Gratianus ad propositum. vt probet alios puniri pro peccatis aliorum. Et primo per exemplum Ionæ, Secundo p peccatū Dauid populū numerātis. Tertio per paruulos Sodomitarū. Quarto per paruulos Dathan & Abiron. Quinto per Chanaam, qui patre peccante factus est seruus. Sexto per successionē Giezi. Septimo per reliquias Iudæorum. Octauo per quatuor successores Achab. Nono per Idumæos, qui descenderunt ad Esau.

K ¶ Ionæ.] Historia. Legitur in Ionat q̄ cum vellet Dominus Ionā mittere in Niniuē, vt prædicaret: surrexit Ionas vt fugeret à facie Domini in Tharsis: & descēdit in

interfici iubentur ad examinandam [a] cupiditatem Israelitice plebis, & vt significaretur, quòd muri vitiorum, & huius mundi thesauri, qui p lapides, & thesauros Hierico designantur, irrationabiles quoque vitiorum motus, qui per animalia Amalechitarum intelliguntur, non debent transire in sortem sanctorū Animalia[b] vero Aegyptiorum[c], & possessiones eorum [d], & primogenita grandine, & morte consumpta sunt, vt in illis punirentur, quorū fælicitate lætabantur: & vt daretur intelligi, quòd mundus peribit, & cōcupiscentia eius. Sed & terra Israelitarum in salsuginem versa est, & segetibus eorum imbres aduersi sunt, animalia eorū sterilitate, & morbo cōfecta sunt; vt auctorem suum, quē per beneficia cognoscere noluerunt, saltem inter supplicia sentirēt. In detestationem [e] vero peccati, pecunia Simonis damnata est, cuidi ctum est: [Pecunia tua tecum sit in perditionē: quia existimasti donum Dei pecunia possideri.] In detestationem quoque eiusdem criminis altare, & ecclesia [f], quæ per simoniam consecrantur, non tam cōsecrari, quàm execrari dicuntur: quia qui interuentu pecuniæ oleum consecrationis effundit, nō consecrare, sed execrare dicēdus est. Hinc est, quòd beatus Gregorius ecclesias ab Arrianis cōsecratas iterū consecrari præcepit: quia sanctificationem [g] & consecrationis, quæ non nisi in fide Trinitatis perficitur, præstare nō poterant, qui fide carebāt [h]. Arca vero, & prophetæ peccato suorū ciuium hostibus traditi sunt. Electi quoque, qui murmure eorū impediti sunt, non in pœnā criminis, sed in experimentum, & exemplū patientiæ hæc passi sunt. ¶ Item populus [i], qui peccato Achan, & filiorum Heli in manib⁹ hostiū traditus est significat subditos corporaliter flagellari, vt iter ipsa flagella, peccata platorū feriātur: sicut Achā sorte deprēhēsus, lapidib⁹ obrutus est.

1.Io.2. Psal.106.

Act.8.

De consd.dist.1. c. Arrianorū.

Sic & nauicula Ionę [k] periclitatur, vt fugitiuus sorte deprehēsus fluctibus immergeretur. Aliquādo pro meritis [l] prælatorū deprauatur vita subditorū, vt prælatis suis subditi fauentes ad malum cum eis simul corruant: sicut filij Israel, diu portantes [m] peccata sacerdotum, tandem cum eis ceciderunt in manibus hostium. Item Dauid [n] populū

Ionæ.1.

2.Reg.vlt.

in Ioppem, & intrauit nauē euntem in Tharsis, & descēdit ad inferiora: & dormiuit sopore grauī. cum autē tempestas immineret, miserūt sortes vt scirēt cur hoc accideret: & cecidit sors super Ionam. At ille dixit ad eos: mittite me in mare: quia propter me hoc accidit vobis, & miserunt, & statim cessauit tempestas.

l ¶ Pro meritis.] Infra 6. q. 1. ex merito, inf. 2. q. 7 c. 1.

m ¶ Portantes.] Id est, tolerantes.

n ¶ Dauid.] Historia. Legitur in secundo libro Regū, quod Dauid præcepit toti principi militię, vt populū numerarent: numerauit ergo, & dedit numerū Regi. & factus est sermo Domini ad Gad prophetam, dicens: Vade & loquere ad Dauid, hæc dicit Dominus, Elige vnum de tribus quod volueris: aut septem annis veniet

veniet tibi fames in terra tua: aut tribus mensibus fuges inimicos tuos: aut tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Cum autem Dauid vltimum elegisset, misit Dominus pestilentiam in Israel à mane vsque ad tempus constitutum: & mortui sunt de populo extra Hierusa-

numerauit: quo peccato gladius Domini desæuit in populum. Sed in lata [a] gente gloria regis est, in diminutione plebis contritio principis. Qui ergo de numerositate suæ gentis superbiuit, iure in eius diminutione [b] punitus est. ¶ Itē paruulos [c] Sodomitarum non excusauit ignorantia, quin pro paterno scelere cælesti igne cōsumerentur: sed igne hoc pœna illis diminuta est; quibus successio paterni sceleris est adempta. Pariter [d] etiā demonstratum est peccatis parentum paruulos aliquando corporaliter flagellari [e]. Illud idem intelligendum est de paruulis, qui peccato Dathan, & Abiron viui ascenderunt ad inferos. ¶ Item Chā peccante, Chanaam filius [f] eius maledicitur: Giezi delinquente, lepra transmittitur ad posteros. Iudæis clamantibus: [Sanguis eius super nos, & super filios nostros.] etiam reliquiæ eorum [g] pœnæ mortis Christi addictæ [h] sunt. Achab [i] quoque peccante posteri eius [k] regni solium amiserunt: & qui de eius semine in regno Iudæ nati sunt, vsq; ad purgatam labem illius familiæ, a genealogia Domini sunt exclusi. Odium quoque Esau [l] (vt Malachias testatur) transiuit ad Idumæos. Ex quibus ōmnibus colligitur, quod ignorātia peccati non excusat. ¶ Sed his exemplis [m] non probantur teneri peccato aliorum; nisi imitatores nequitiæ eorum. Quicunque enim de semine Esau, & cæterorum ad Deum conuersi paternam malitiam detestati sunt: non odium, sed Dei clementiam experti sunt.

Prou.14. secūdum 70. Gen.19.

Num.16. Gen.9. Matth.27. 4.Reg.5. 3.Reg.21.

Hieron. ad c.1. Matth. Malach.1.

Item vt Ambrosius ait sermone vndecimo.

inf.24.q.1.c.nō turbatur.

TVrbatur [n] nauicula Petri, in qua erat Iudas: quia, qui suis meritis erat firmus, turbatus est alienis.

¶ Huius etiam capitis sententia sumpta est ex sermone xi. Ambrosij, & lib. 5. c. 1. comment. ad c. 5. Lucæ. Ipsa autem verba habentur infra 24. q. 1. non turbatur.

Ignorabat aūt Petrus peccatum Judæ. Non ergo ignorantia excusauit illum. Sed turbatio hæc non peccati coin-

rusalem Ixx. millia hominum. cumque extendisset Angelus manum suam super Hierusalem vt percuteret eā, aperti sunt oculi Dauid: & videns Angelum exclamauit dicens: Ego sum qui peccaui: conuertatur obsecro manus tua super me, & contra domum patris mei. Tūc autem pepercit ei Dominus, & iussit Angelo vt manum suam contineret.

a ¶ In lata.] Hoc soluit statim.

b ¶ In diminutione.] Ar. q̄ in eo punitur quis, in quo delinquit. inf. 17. q. 4. frater. inf. 16. q. 1 reuertimini. inf. 12. q. 2. de viro. & cap. qui & humanis. sup. dist. 81. valet.

c ¶ Paruulos.] Historiam habes 42 dist. §. 1.

d ¶ Pariter.] Hic habetur alia responsio.

e ¶ Flagellari.] Licet etiam in eis crimen paternum non timeretur.

f ¶ Chanaam filius.] Et ideo maledixit Chanaam, & non Cham, quia Dominus benedixit ei: & ideo nō fuit ausus ei maledicere. vel ratio in lege est, vt ff. quod. me. cau. ifti quidem.

g ¶ Etiam reliquiæ eorum.] Id est, illi addicti sunt pœnæ propter mortem Christi.

h ¶ Addictæ.] Infr. de pœnit. dist. 3. § ecce.

i ¶ Achab.] Historia. Ille Achab fuit Rex Israel maritus Iezabel nequissimæ mulieris: cuius filiam duxit in vxorem Ioram Rex Iudā filiꝰ Iosapath. cuius filios nepos & pronepos, s. Ochozias, Ioas, & Amazias, qui & ipsi successerunt sibi inuicē reges Iudæ fuerūt, in generatione Domini à Matthæo prætermittuntur: sed à Ioram transitum facit ad Oziam, qui fuit quartus post eū. quia dictum fuit per prophetam in thronō regni, quemquā non esse sessurū de domo Achab vsque ad quartam generationem, quod intelligendum est de merito vitæ, quia tres præcedentes fuerunt reges, sed tamen mali fuerunt.

K ¶ Posteri eius.] Euangelista enim transitum facit à Ioā vsque ad Oziā, q̄ fuit quartus à post eū: quia dictum erat per Heliam prophetam in thronō regni, quemquam non esse sessurū de domo Achab. nisi à quarta generatione. tamen illi tres qui omissi fuerūt bene sederunt in thronō: sed dicuntur nō sedisse ex merito.

l ¶ Esau.] Historia. Legitur in Genesi, q̄ Dñs Iacob dilexit: Esau autem odio habuit. Esau autem dictus est Edom: vnde & Idumæi, q̄ ab ipso nati sunt. ad quos testante propheta Malachia, transiuit odium Domini.

l Vnde dic q̄ excluſi. à prætermissi à Matthæo in euangelio: vbi illi inter alios non connumerantur. Archid.

l ¶ Esau.] Qui alio nomine dicitur Edom. Inde dicuntur Idumæi, quasi Edomæi.

ADDITIO. Ad istos testātē ppheta Malachia trāsiuit odiū Domini. etenim de Esau legitur ibidem, q̄ Dominus dilexit Iacob: Esau autem odio habuit. Archid.

SED HIS. CASVS. Respondet illos pro peccatis aliorum puniri, qui sunt imitatores nequitiæ ipsorum, aliàs non.

m ¶ Exemplis.] Scilicet postremis de Chan, Giezi, Achab, Esau, Ioan. de Fan.

TVrbatur nauicula.] CASVS. Adhuc ostendit, q̄ iustus punitur pro impio, vt Petrus pro Iuda: sed illa turbatio non fuit peccati coinquinatio, sed temporalis persecutio & ita prædictis auctoritatibus non probantur simoniaci, pro quibus ignorantibus pecuniæ data sit.

n ¶ Turbatur.] Infra 24. q. 1. non turbatur. inf. 7. q. 1. aduersitas. inf. de consecr. d. 1. in sancta.

NOTAN-

Universidad de Deusto
Biblioteca

NOTANDVM. Hæc est quarta pars quæstio. in qua distinguit inter ignorantiam iuris & facti. Io.de Fan. CASVS. Hic innuit Gra.talem distinctionē. Ignorantia alia facti, alia iuris. Facti, quod scire non oportet, vt si apponatur tibi ignoranti idolothitum ad comedendū: facti, quod scire oportet, vt eorum quę dicta sunt per ꝓphetas de aduentu Christi. Ignorātia iuris, alia iuris naturalis, quæ omnib. adultis damnabilis est. Alia iuris ciuilis, quæ in dāno vitando nulli nocet. In tali casu, scilicet, si minor filiofamiliās pecuniam dederit mutuam, repetit: sed maior non repeteret: vel si talis casus incidit vt successionē sine iudice diuidas cū alio, quem putabas cohęredem, cū non sit: vel si soluas per errorem, vel promittas pecuniam indebitam iure naturali tantum, vel tam iure ciuili, quām naturali: sed in delictis ignorantia iuris nul lum excusat.

Ignorantia eꝫ duplex. facti, & iuris.

a ¶ Omnis ignorantia.] Est ignorātia facti, & ignorantia iuris. Ignorantia facti semper excusat, siue ignoret de alieno facto, siue de propriis, dumtamen probabilis sit. Ignorantia proprij facti excusat, vt 34. q.2. in lectum. & 1.q. 1. si qui à simoniacis. magis tamen excusat error in alieno facto quām proprio: quia probabilis est ignorantia in alieno facto, vt ff.pro suo, l.vlt. sed non est verisimile, quòd quis dubitet siue erret de proprio facto, vel de propria re, vt C.de rescin.ven.quisquis. Licet autem sit ignorantia de alieno facto: dumtamen nō sit probabilis, non excusat, vt 12. q.2. qui & humanis. 16.d. quod dicitis. ad hoc autē vt quis probabiliter dicatur errare, non requiritur ꝙ sit nimis scrupulosus, & diligens & curiosus in inquirendo: nec quòd sit nimis negligens, & dissolutus non inquirendo, vt ff. de iur. & facti ignor. nec supina. Ignorantia iuris, alia est iuris naturalis, alia iuris canonici siue ciuilis. Ignorantia iuris naturalis neminem excusat, quia ibi nihil interest in vitio decipere, vel decipi, vt 26.q.1. si cupis. & C.de ius vocan. l. 2. & de hac ignorantia dicitur: Ignorans ignorabitur. 37. dist. §. vlt. 38. dist. qui ea 1. Ignorantia iuris canonici siue ciuilis neminem excusat, vt 38.dist. si in laicis. & c. quæ ipsis. & hoc intellige cum ius tale est, quod aliquis de facili per seipsum scire potuit, vel etiam per alios, dum tamen habuerit copiam iurisperitorum, vt ff.de iur. & fac.ign.regula, & ff.de bon. posses. in bonorum. vbi enim de bona fide agitur, non est de iuris apicibus disputandū, vt ff. man. si fi deiuffor. quādam. & hæc vera sunt, nisi sunt milites, rustici, minores, & mulieres istos enim excusat iuris ignorantia. Ité magis arma iuris ignorantia, si est de damno vitando, excusat: si est vult scire quæstit differentia inter has quatuor personas, & inter alias quantum ad ignorantiam iuris, cum nulli noceat in damno vitādo, vt d.l.iuris. dic ꝙ licet omnibus aliis noceat in lucro, non tū istis; aliter nō esset aliquod speciale in istis. Sed tamen not. differentiam inter istas quatuor, quia nō concedo quòd mulieribus, & rusticis noceat in lucro, nisi vbi expresse inuenitur, quod no. nam nocet quandoque, vt C.eo.si emancipata. alias vbi expresse inuenitur. sed vbi non inuenitur expressum, non subuenitur eis. Subuenitur. n. eis in Velleiano, & in alijs casibus not. C. eod. l. vlti. Sed mil tibus & minoribus vbique subuenitur, nisi vbi expressum inuenitur quòd non sit subueniendum. Item ignorantia iuris ciuilis siue canonici nocet omnibus in damno vitando, vt in temporalibus prescriptionibus: quia prescriptio introducta est ad rigorem iuris conseruandum. idem est in constitutione, si quis in tantam. C. vnde vi. H.

Cum ista glo. cor. l. fina. & ibi Bart. C. de iur. & facti ign. & Fol. in l. iuris. C. q' admit. & est de mēte Bart. l. 1. in ver. quarit glo. Cate iur. & facti ign. & plene Doct. moder. in l. 1. §. nunciatio. ff. de ope. no. nun. post Bar. ibi in vlt. col.

Ignorantia iuris est duplex.

1 De hac materia no ta. 27. dist. in sum.

Ignorantia iuris quatuor ģa ꝓnatum ex cusat.

2 Sub. qui ꝓ rem putabat occupan dam.

b ¶ Dixerit.] Ar. ꝙ ad dictū vnius statim aliquis teneatur & possit credere, vt 22.q.4. innocens. De hoc no. 23. q.4. quām magnum. & 11.q.3. non solum. in prin.

c ¶ Nolite comedere.] Expressa ergo nocent, non tacita. arg. ff. de condi. & demonst. nonnunquā. & ff. de euic. serui venditor. diuersa est enim causa voluntatis expressæ, & eius quæ inest. ff. de ver. obli. eū qui certarum. d ¶ Oportuit.] Hæc non excusat, cum sit iuris naturalis. 38. dist. quamuis.

e ¶ Iudæorum.] Hæc ignorantia iuris etiam dici potest, eo ꝙ ignorabat prophetas: quia si eos intelligerent, nō ignorārēt facta eorum, id est, Christum natum.

f ¶ Damnabilis.] Velut de patronis absque venia impetrata in ius nō vocandis ab eorū libertis: nec. n. in ea reparcendū est rusticitati, cum naturali rōne huiusmodi personis honor debeatur, vt C.de in ius voc. l. 2.

g ¶ Alijs.] Non in lucro captando, quia in damno vitando omnibus. ff. de iur. & facti ignor. l. iuris ignorantia.

h ¶ Negotium.] Id est, si errat in contractu: nam aliter est in maleficio, in quo nec etiam minor excusatur 4ª C. si aduer. delic. l. 1. & 2.

1 ¶ Filiofamilias.] Maiori. nam tunc potest repetere. ff. de min. verum. in ff. Si autem filiusfamilias minor esset: non repeteret, si consumpta esset, vel deperdita. ff. eo. tit. si minor.

a ¶ Quasi delictum est.] ff. ad Mace. l. 2. & bene dicit, quasi delictum, nam si vere esset delictum, nec minori subueniretur.

b ¶ Siue iudice.] Secus si per iudicem. ff. fami. ercis. cū putarem, & hoc cum fidem & confessionem eius iudex secutus

quinatio, sed corporalis persecutio intelligitur; quia meritis malorum nonnunquam adeo premūtur boni, vt eorum turbetur firmitas. Non itaque his auctoritatibus simoniaci probantur, pro quibus ignorantibus pecunia data est. Non ergo potest probari iste reus criminis, cuius non habuit conscientiam.

4 *Notandum quoque est, quòd non omnis ignorantia*[a] *aliquem excusat. Est enim ignoraniia, alia facti, alia iuris. Facti, alia est eius facti, quod oportuit eū scire: alia, quōd non oportuit eum scire. Quod non oportuit eum scire: sicut Apostolus ait:* [*Si quis infidelium vocauerit vos ad cenā, et vultis ire, quidquid vobis appositū fuerit, comedite, nihil interrogātes. Si quis vobis dixerit*[b] *hoc idolis immolatum est, nolite comedere*[c].] *Ecce quod vocatum ad cenam nō oportuit*[d] *scire carnes sibi appositas fuisse idolis immolatas. Quod oportuit eū scire, sicut ignorantia Iudæorū*[e]*, & reliquorū infidelium, quia ea, quæ à prophetis de Christo fuerūt prænūciata, adhuc ignorant esse cōpleta: vnde à Iudæis adhuc expectatur nēturus. Hęc neminē excusat.* ¶ *Itē ignorantia iuris, alia naturalis, alia ciuilis. Naturalis omnibus adultis damnabilis*[f] *est: Ius vero ciuile aliis*[g] *permittitur ignorare, aliis non. Iuris ciuilis ignorātia nemini obest in damno vitando, si negotium*[h] *inde contigerit, vt si minor pecuniam dederit filiofamilias*[1]*, repetit: in*

1.Cor.10.

maiore vero quasi delictū est[a]*. ¶ Item si successionē etiā tibi maiori delatam cū alio sine iudice*[b] *diuidas, putans testamentū iure subnixum, cum non esset, solidam successionē obtinebis: vel si id, quod nullo iure debuisti, aut iure naturali*[c] *nō debuisti, sed ciuili, tanquā ex chyrographo soluas, aut promittas, repetis*[d]*: non ita, si delictū. Nā si putat rem suam sibi per legem licere rapere, incidit in constitutionem « illam codicis lib. 8. titulo, vnde vi.*

Nu. 4. le 7.

« ¶ Constitutionem.] *In plerisque vetustis codicibus legitur*, incidit in constitutionem, si quis in tantam, *reliqua vacant.*

Imperator Valentinianus Augustus.]

PALEA. C. XIII.

†al. aduentū

†al. eiusdem †al. alienā pos sessionem.

SI quis in tātam furoris aud aciam peruenerit, vt possessionem rerum apud fiscum, vel apud quoslibet homines constitutarum ante euentum † iudicialis arbitrij violenter inuaserit: dominus quidem constitutus possessionem, quam abstulit, restituat possessori, & dominiū eius † rei amittat: Si vero alienarum rerum † possessionē inuasit, non solum eam possidentibus reddat, verumetiam æstimationem earundem rerum restituere compellatur.

In hoc autē non fuit ignorantia iuris, sed facti, et illius quod non oportuit eum scire[e]*. A reatu ergo criminis eum ignorātia excusat paterni delicti: qđ & si oportuisset scire, infirmitate tamen ætatis deprehendere non poterat*[c].

QVÆSTIO. V.

1 ꝑs

QVod vero[f] *quinto loco, quæritur, an liceat ei esse in ecclesia vel fungi ordinatione, quam paterna pecunia est assecutus; auctoritate Vrbanis definitur, ꝙ scribēs de simoniacis ait inter cætera in concilio Placentino, c. 5. & sequentibus, itemque in concilio Romano.*

Indebitum per errorem solutum an possit repe. ti.

2 Sub. debit. tum wrog. sure sed ignorā. debit. &c.

3 Sub. nisi debitum per errorē facti, non iuris. ff. de cond. indeb. & ff. de cond. ind. in fi. & ff. de proba. §. fi.

4 Sub. quæritur de ætate, & miseratione. ff. de minor. aut si tutor. Archid.

secutus est. nam aliàs repetere posset. C. de iur. & facti igno. si post.

c ¶ Iure naturali.] Cum quis soluit indebitum: aut indebitum est iure ciuili tātum: quale est illud, quod potest per Falcidiam retineri. C. ad legem falci error. hic si per ignorantiam facti soluit, repetit. C. de iur. & facti igno. cum quis. C. ad legem Falcid. error. Si per ignorantiam iuris soluit, no repetit, vt in legibus prædictis nisi à minore, vel muliere, vel alia persona priuilegiata soluatur. ff. de ꝓb. cum de indebito §. fi autem, & ff. de cōdi. indeb. interdū aut alias indebitum est de iure naturali tātū, quale est illud ad quod per chyrographum obligamur, vt spe futuræ numerationis, aut indebitum vtroque iure. In his duobus casibus quacunque ignorantia soluar, repetit. ff. de cond. inde. indebitam, & ff. de proba. cum de indebito. aut per 1 exceptionem tātum & tunc fi temporalis est exceptio: dumtamen sit certum debitum, non repetit 2. ff. de cond. inde. sub conditione 1. nam & maritus. Si autem est perpetua & fauorabilis, hic quacunque occasione soluit, repetit. C. ad Vellei. quamuis. ff. de condi. indeb. quia exceptionē secundo dicitur in capitulo, præsentium.

Liberti patronis iure non possunt. ff. de minor. aut si tutor.

Si est odiosa, vel sciens soluit, vel ignorans: si ignorans aut ius, aut factum his duobus casibus non repetit. ff. de condi. inde qui exceptionem. aliàs si rigore iuris cōferandi gratia est exceptio introducta. hic sciens si soluit, non repetit. ff. de condi. inde. Iulianus. si ignorans, repetit secundum Paleum. cum illa exceptio sit perpetua, & non odiosa. Alij vero contra, nā & post sententiam remanet debitum naturale: quia sententia de iure ciuili est, & ideo ea, quæ iuris naturalis sunt, tollere non potest: quare si soluat, non repetit. ar. ff. de cond. indeb. Iure naturali. §. vlt. Iulianus. Si autem dubitatur an temporalis, an perpetua, hic repetit. ff. de condi. indeb. sufficit.

3 Insti. de iure nat. §. vl.

d ¶ Repetis.] Hoc tū intra biennū, & hoc cū ꝓmittit spe futuræ numerationis.

e Si quis.] ¶ Potest. Et ita dupliciter eū excusat.

Vòd vero. hęc quæstio diuidit in tres partes. In prima parte probat, quod filij nō possūt tenere beneficiū emptū à patre cū erat puer. Secūda ibi, [Hoc aūt.] Tertia ibi, [Et hac.] Io.de Fanr. CASVS. Hic intitulatur quinta quęstio, qua quęrit an liceat ei esse i ecclesia, vel fungi ea ordinatione ꝙ paterna pecunia est assecut⁹ ignorāter. De primo casu quid iuris sit, dīr in primo capitulo. De

Ecclesiā a patre emptā vtrū ꝙs possit retinere. Ordine quē pater emit, an ꝙs possit fungi.

f ¶ Quòd vero.] Huius quæstionis duo sunt articuli. Primus an liceat ilti esse in ecclesia quam paterna pecunia eo ignorante est assecutus. Secundus est, si pater ei non emit ecclesiam, sed ordinem, an liceat ei illo ordine fungi. De prima quæstione dicas, ꝙ postquam ecclesiam dimisit, ex gratia potest ibidē manere, vt inf. c. 1. & extra. de simo. de regularib. In secunda dico, ꝙ si per patris pecuniam adeptus est ordinem, ita tamen quòd simonia non fuit in ordinante, postquam ordini renūciat, potest eodem ordine ex misericordia fungi, vt inf. e. c. vlt. si autē ipse dedit, vel simonia cōscius fuerit, tūc dittinguitur, aut accepit ordinem vel dignitatē aliquam. vel aliquod beneficium ecclesiasticū. si ordinē vel prælationem, deponitur, nec debet secum dispēsari, vt ii. e. q. 1. erga. & c. si quis neq;. & inf. q. 7. si quis omnem. & c. requiritis. si vero ecclesiam, vel præbendā vel simile beneficiū, de iure deponitur, vt supra e. q. 1. presbyter. sed ex dispensatione post renunciationem potest in eodem beneficio manere, vt infra. cap. proxi. Ioan.

Circum-

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVicunque.] CASVS.Hoc c. diuidit in tres partes. In prima dicitur, q̃ quidam paruuli fuerunt,qui bus ignorantibus parentes emerũt ecclesias, de quibus dicit Vrbanus, q̃ post renunciationẽ possũt ex misericordia in eisdem ecclesijs tolerari, & à sacris ordinibus ꝓpter hoc non debent repelli. In secunda dicitur, q̃ qui adulti sibimet emerunt ecclesias, il lis repudiatis de misericordia poterunt in alijs ecclesijs in suis ordinibus mini strare. q̃ si ad alias trãsire non poterunt In eis de misericordia,poterunt. in minoribus ordinibus ministrare:itæ q̃ ad maiores nõ accedãt. In tertia dicitur q̃ si ante canonicè ordinati postea ecclesias emũt, eis dimissis in eisdẽ poterũt ꝫ misericordia tolerari:sed in eis prælaturas nõ habebunt. Secunda pars incipit ibi,[Illi vero.] Tertia ibi,[Si quis tamen.] Sequẽs §.cum seq.c.patet.

a ¶ Paruuli.] Hic pro sumitur pro ætate. su.q.4.placuit.

b ¶ Partes.] Id est, p bendas.& sic nõ est contra 21.q.2. sicut. extra de præben.ma ioribus.

c ¶ Pro magna.] Et de iure:cũ.n. nõ pec cauerint illi, nõ sunt priuandi ordinibus suis.ar.inf §.ex. hac.

d ¶ Cõcedimus.]Vt & primum locũ ibi obtinere possint, & illud,ibidẽ,nõ respi cit nisi quod sequit in fi.c. secundum vnum intellectum.

e ¶ Si in alijs.] Hic præsumitur contra ætatem, vt infra ea. quæst.7.qui in qualibet.supra d.81. valet.contra su. ea.q.1. si qui à pseudo epis.sed ibi illam ecclesiam licitè fuerat adeptus.

f ¶ Magna misericordia .] Nam ex rigore iuris oĩno deponi deberẽt,vt sup.ea.q.1.presbyter.& 7.q.1.præsentium.& c. sancitũ est,& verè de misericordia. nã de iure non potest; & ideo hac misericordia digni sunt qui alieno laborant vitio C.de natu.lib.l.legem.

g ¶ Ordines.] Id est,ad ministerium sacrorum ordinũ quos tamen post emptionem ecclesiæ receperat, & ita grauatur eorum pœna in ecclesiarum emptione.

h ¶ Salua.] Vt scilicet Papa possit dispensare si velit. vel hanc reuocet,si iterum ei videbitur expedire.

i ¶ Ante emptionem.] Arg.superueniens dilectum, vel nouam causam non vitiare legitimè factum.30.qõ.1. infra ead.q.7.si quis omnem.contra.

Delictũ superueniens non vitiat legitimè factum.

K ¶ Permittantur.] In eadem ecclesia.hæc est differentia inter istum casum & secundum.

ADDITIO.Ad hoc.ff.de verb.obli.pluribus.§.vlt.

l ¶ Nisi.] Illud nisi,respicit duos articulos.nã i primo casu bene potest ex dispensatione singularẽ locũ obtinere.

¶ De paruulis,qui cupiditate parentum, ecclesias emunt. C. I.

QVicumq.sane cupiditate parentum,cum adhuc paruuli [a] essent,ecclesias,vel ecclesiarum partes [b] ꝫ per pecunias adepti sunt,postquam eas omnino dimiserint, si canonice in eis viuere voluerint pro magna [c] misericordia ibidẽ posse esse concedimus[d]:neque pro hoc facto à sacris ordinibus remouemus, si aliàs digni inueniantur. ¶ Illi vero,qui per seipsos,cum iam maioris essent ætatis, nefanda ducti cupiditate eas emerunt, si in alijs [e] ecclesijs canonice viuere voluerit,seruatis proprijs ordinibus pro magna misericordia [f] ibi eos ministrare permittimus. Quòd si ad alias fortassis transferri nõ potuerint, & in eis canonice viuere promiserint,minoribes ordinibus contẽti ad sacros ordines [g] non accedant;salua [h] tamen in omnibus Apostolicæ sedis auctoritate. ¶ Si qui tamen ante emptionem [i] catholice ordinati sunt,cum ea, quæ emerunt,dimiserint,& vitam canonicam egerint,in suis gradibus permittantur [k]:nisi[l] forte eiusmodi ecclesia sit,vt ibi primum[m] locum debeant obtinere.Primum enim,vel singularem,vel præposituræ [ŋ] locumin emptis[n] ecclesijs eos habere non patimur.

Anſ.l.7.c.109. C.5. C.6. C.7. C..8

α ¶ Partes] *In concilio ipso legitur*, beneficia *sed ob glossam non est emendatum.*

β ¶ Præposituræ] *In concilio subiungitur*, vel officij.

2 *Hoc autem eum non in præiudicium canonum, sed ex misericordiæ dispensatione dixisse,ex epistola eiusdẽ colligitur missa Vitali præsbytero in hæc verba.*

¶ In dignitate seruanda simoniacis misericordia potest impendi,si eos vita commendat. C. II.

EOs,qui ecclesiam emerunt.si persona talis fuerit,quã vita commendet,videlicet,vt in canonijs †,vel monasterijs regulariter viuat,in sui honoris officio, misericorditer condescendendo, ministrare concedimus, absq; tamen [o] sanctorum canonum præiudicio.

† al.canonicis

¶ *In libro manuscripto decretorum Pontificum hic canon citatur ex Nicolao ad Vitalem presbyterum Prunuiensem.*

a ¶ Paruuli.] Hic præsumitur pro ætate. su.q.4.placuit.

b ¶ Partes.] Id est, ꝑ bendas.& sic nõ est contra 21.q.2. sicut. extra de præben.ma ioribus.

c ¶ Pro magna.] Et de iure:cũ.n. nõ pec cauerint illi, nõ sunt priuandi ordinibus suis.ar.inf §.ex. hac.

d ¶ Cõcedimus.]Vt & primum locũ ibi obtinere possint, & illud,ibidẽ,nõ respi cit nisi quod sequit in fi.c. secundum vnum intellectum.

e ¶ Si in alijs.] Hic præsumitur contra ætatem, vt infra ea. quæst.7.qui in qualibet.supra d.81. valet.contra su. ea.q.1. si qui à pseudo epis.sed ibi illam ecclesiam licitè fuerat adeptus.

f ¶ Magna misericordia .] Nam ex rigore iuris oĩno deponi deberẽt,vt sup.ea.q.1.presbyter.& 7.q.1.præsentium.& c. sancitũ est,& verè de misericordia. nã de iure non potest; & ideo hac misericordia digni sunt qui alieno laborant vitio C.de natu.lib.l.legem.

g ¶ Ordines.] Id est,ad ministerium sacrorum ordinũ quos tamen post emptionem ecclesiæ receperat, & ita grauatur eorum pœna in ecclesiarum emptione.

h ¶ Salua.] Vt scilicet Papa possit dispensare si velit. vel hanc reuocet,si iterum ei videbitur expedire.

i ¶ Ante emptionem.] Arg.superueniens dilectum, vel nouam causam non vitiare legitimè factum.30.qõ.1. infra ead.q.7.si quis omnem.contra.

Delictũ superueniens non vitiat legitimè factum.

K ¶ Permittantur.] In eadem ecclesia.hæc est differentia inter istum casum & secundum.

ADDITIO.Ad hoc.ff.de verb.obli.pluribus.§.vlt.

l ¶ Nisi.] Illud nisi,respicit duos articulos.nã i primo casu bene potest ex dispensatione singularẽ locũ obtinere.

[a] Paruuli.] Hic præsumitur pro ætate. su.q.4.placuit.

[b] Partes.] Id est, ꝑbendas.& sic nõ est contra 21.q.2. sicut. extra de præben.maioribus.

[c] Pro magna.] Et de iure:cũ.n. nõ peccauerint illi, nõ sunt priuandi ordinibus suis.ar.inf §.ex. hac.

[d] Cõcedimus.]Vt & primum locũ ibi obtinere possint, & illud,ibidẽ,nõ respicit nisi quod sequit in fi.c. secundum vnum intellectum.

[e] Si in alijs.] Hic præsumitur contra ætatem, vt infra ea. quæst.7.qui in qualibet.supra d.81. valet.contra su. ea.q.1. si qui à pseudo epis.sed ibi illam ecclesiam licitè fuerat adeptus.

[f] Magna misericordia .] Nam ex rigore iuris oĩno deponi deberẽt,vt sup.ea.q.1.presbyter.& 7.q.1.præsentium.& c. sancitũ est,& verè de misericordia. nã de iure non potest; & ideo hac misericordia digni sunt qui alieno laborant vitio C.de natu.lib.l.legem.

[g] Ordines.] Id est,ad ministerium sacrorum ordinũ quos tamen post emptionem ecclesiæ receperat, & ita grauatur eorum pœna in ecclesiarum emptione.

[h] Salua.] Vt scilicet Papa possit dispensare si velit. vel hanc reuocet,si iterum ei videbitur expedire.

[i] Ante emptionem.] Arg.superueniens dilectum, vel nouam causam non vitiare legitimè factum.30.qõ.1. infra ead.q.7.si quis omnem.contra.

Delictũ superueniens non vitiat legitimè factum.

[k] Permittantur.] In eadem ecclesia.hæc est differentia inter istum casum & secundum.

ADDITIO.Ad hoc.ff.de verb.obli.pluribus.§.vlt.

[l] Nisi.] Illud nisi,respicit duos articulos.nã i primo casu bene potest ex dispensatione singularẽ locũ obtinere.

2 *Hoc autem eum non in præiudicium canonum, sed ex misericordiæ dispensatione dixisse,ex epistola eiusdẽ colligitur missa Vitali præsbytero in hæc verba.*

¶ In dignitate seruanda simoniacis misericordia potest impendi,si eos vita commendat. C. II.

EOs,qui ecclesiam emerunt.si persona talis fuerit,quã vita commendet,videlicet,vt in canonijs †,vel monasterijs regulariter viuat,in sui honoris officio, misericorditer condescendendo, ministrare concedimus, absq; tamen [o] sanctorum canonum præiudicio.

† al.canonicis

¶ *In libro manuscripto decretorum Pontificum hic canon citatur ex Nicolao ad Vitalem presbyterum Prunuiensem.*

[o] EOs qui.] Absq; tamen.]su.dist.55 priscis. quasi non de iure communi,sed ex dispensatione.

EX

nere,sed male dicit,qui hoc dicit:nã cũ vltimo magis dispensatur quo ad executionem ordinis, quàm cum medio,vnde istud,nisi,referturad primum membrum ca.Ego cũ H.dico,q̃ istud nisi ,[l] respicit omnes tres casus prædictos.nam in nullo ipsorum primum vel singularem locum in empta ecclesia poterit obtinere, vt in fi.c.dicitur manifestè Phi.additio est.

m ¶ Primum.] Arg.extra de fi.ex infinuatione.& intelligũt quidam hoc tantum de prælatione. H. intelligit de qualibet dignitate; qa nec archipbyter, nec decanus.

n ¶ In emptis.]Si 12.dist.nos consuetudinem.

HOC AVTEM. Hæc est secunda pars quæst. in qua dicitur, q̃ de rigore debent deponi simoniaci quocunque modo. Ioan.de Fan.

EX HAC.Hæc est tertia pars qõ.in qua dicitur, q̃ si ordinatus fuerit inuitus simoniace eo ignorante, cum eo dispensatur.Ioan.de Fant.

CASVS.Infert Gratia.ex illa auctoritate,quicunque,q̃ ignorantia excusat tales,cum possint ad sacros ordines ascendere;sed à fructu emptionis non excusantur.Idem intelligitur de eo, qui sacrum ordinem habuit per pecuniam,eo & ordinatore ignorantibus.

a ¶ Dimiserint.] Hoc idem habes extra de simo. de regularibus.

b ¶ Reportare.] Nam ex alieno dolo alius lucrum debet fortare non debet. ff. de eo per quem fac.erit.l.vt.4 ress. & hoc verum est,nisi in casu. extra de simo.nobis scilicet per fraudem alterius.

PRæsentium. CASVS. Data pecunia cuidam amico, vel familiari principi episcopi , quidam ordinatus est presbyter ab episcopo vtroque ignurante pecuniam esse datam, qui presbyter ex quo factum cognouit, rogauit episcopũ vt eum deponeret. vnde Papa episcopo super hoc cõsulenti rescribit dicens, q̃ ex misericordia licet de rigore deberet deponi) toleretur in eodẽ ordine : & si ecclesia,quam deseruit, nõ habet pecuniam sacerdotum, à sacerdotali officio cesset. Sed si vtilitas ecclesiæ exegerit, vt locum regiminis accipiat , potest de licentia episcopi sacerdotale officium exercere.

c ¶ Præsentium.] Tria pro isto faciunt:coactio accipiẽdi illum ordinem,scilicet sacrum, spontanea confessio, renunciatio. Duo faciunt contra, detestatio criminis, & disciplina ecclesiastica .

d ¶ Incuria.] Id est,negligentia,vel stultitia, vel ignorantia iuris .

e ¶ Cuidam.] Idem si episcopo supra.ea.q.1.statuimus .

f ¶ Inuitum.] Id est, coactum a parentibus vel inuitũ postquam sciuit.

g ¶ Culpam.] No.seruonis improprietatẽ,nã exponitur culpam,idest,defectum. sup.dist.56.c.vlt.

h ¶ Istã.] Hic colligerationem cũ q̃s obiicit aliquid esse culpam, nõ quòd culpa sit, sed solet esse. sic 15.q.1. c.mulier.

i ¶ Supplicauit.] Vnde mitius cũ eo agendum fuit, inf.12 q.1. non dicatis. su.d.50. quia te. C. ne tu. vel cura.vec.conducanc. l.vna. Sed nonne male rogabar, cum de- Infamia sepositum sequatur in famia. ff. de his qui not.infam.l.2.§.ignominiæ. nec etiã quis deponi debeat nisi proximo crimine. 81.d. Apostolus. Dic ergo , togauit vt deponeretur id est ab executione suspenderetur.

positum sequitur quitur depositum.

K ¶ Fratrumque.] Et sic episcopus in tali casu dispensare non potest sine consensu & auctoritate fratrũ. ar.15.q.7 eps nullo. vel bñficijnam in omni dispensatione consensus capituli regrendus est ꝓterea p c.illud not.

Eps an dispẽsare possit in simonia ordinis

1 Ray. dicit cum eo qui recipit simoniacum beneficium , postquam resignauit.

in executione ordinum post legitimam pœnitentiam põt eps suus fi ab illo fit peccato immunis , aliquin metropolitanus debita discretione adhibita in pœnitentiali iudicio dispensare. Arch.

Quid

fal. quia † al. desserui-mus.

QVid vero.] CASVS. Hic intitulatur sexta quæstio. Sed quia hæc quæstio expedita est supra ea quæst. 1. si qui à simoniacis. ideo ponit hic incidentem quæstionem, quia quæritur de illis, qui dant pecuniã non pro ordinatione, sed ꝓ electione, vel] vt decretum fiat electionis, vel vt confirmetur, vel vt non resistatur electioni. Et dicit Gratianus, ꝙ tales iudicandi sunt simoniaci, sicut illi, qui pro consecratione pecuniam dant.

a ¶ Quid vero.] Hæc quæstio determinata est per c. quod G. inducit sup. q. 1. si qui à simoniacis.

b ¶ Nunc autem.] hic ponit incidẽtem quæstionem, quæ dubia non est.

c ¶ Rerum.] Supra q. 3. si quis obiecerit.

d ¶ Per electionem.] sup. di. 40. sicut viri.

e ¶ Electione.] Si. if. 15. q. 3. sane.

SI quis.] CASVS. Statuitur in hoc cap. vt nec aliquo timore, nec aliquo pretio, nec potẽtum suffragio episcopus cõfirmetur, aut electioni subscribatur.

f ¶ Pecunia.] Inf. 18. q. 2. c. 1.

g ¶ Suffragatrices.] su. e. q. 1. et ote. if. 16. q. 7. si quis episcop⁹. sup. dist. 55. nullus.

h ¶ Ad subscribẽdũ.] scilicet cum patroni sunt: vel hoc cum specialiter vocantur laici ad electionem, 63. distinct. Hadrianus. Vel dic, quòd factũ prohibet, non ideo dicit, quòd de iure subscribere debeant ciues. argu. extra de elect. c. 1. Subscribere tamen debent ciues, nõ vt eligentes, sed vt consentientes, vt inf. 7. q. 1. episcopus de loco.

Beneficium per timorẽ obtinens] peccat mortaliter.

i Idem dicunt hic Lau. Ber. & Io. de Fant.

K ¶ Maximi.] De isto agitur secunda quæst. 5. quanto 63. distin. Salonitanæ:

l ¶ Exquiri.] Tunc tenetur prælatus inquirere, cum ad eum peruenit clamosa querelatio. extra de simo. licet Heli.

m ¶ Intercessionis.] Infra 3. quæst. 7. in grauibus. 25. distin. cap. vlt.

SIcut is qui.] CASVS. Dicitur his, quòd sicut is, qui inuitatus renuit dignitatem, est promouendus: sic qui se ambitiose ingerit, est repellendus. Vnde statuit Grego. vt in sacerdotibus ordinandis, & eligendis, omnis venalitas cesset, & omne suffragium venditorum. Sequens. 5. planus est, & multum vtilis est, & per te videbis.

n ¶ Renuit.] Dum tamen non esset perseuerans: quia si semper esset inuoluntarius, non esset cogendus, vt 74. dist. ibi. & c. q. 1. in scripturis. & 16. q. 1. vos autem. & loco.

QVAESTIO. VI.

QVid vero[a] de his fieri debeat, qui ignoranter à simoniacis ordinati sunt (quod sexto loco quæsitum est) supra, in capitulo videlicet Vrbani, quod sic incipit: [Si qui a simoniacis, &c.] requiratur. Nunc aũt[b] de illis quæritur, q nõ ꝓ ordinatione pecunias offerũt; sed pro electione, vel vt decretum electionis fiat, vel vt subscriptione firmetur, vel vt electioni non resistatur, aliquibus præmia largiuntur; an eorum electio vitiosa sit iudicanda. Non enim videntur spiritus sancti donũ emere, qui non pro consecratione, sed pro electione munera largiuntur; cum nullius spiritualis gratiæ aliquos faciat electio participes. Sed sicut ecclesiasticarum rerum[c] emptores simoniaci iudicantur, quia ecclesiasticis officijs ita adiunctæ sunt, vt alterum sine altero alicui non proueniat; ita quia per electionem[d] venitur ad consecrationem, perinde simoniacus habetur, qui pro electione[e] præmia largitur, ac si pro consecratione munera dedisset.

ead. q. 1.

Vnde Symmachus scribit Cæsario episcopo, epist. 1. c. 5.

¶ De ijs, qui muneribus ordinationem faciunt. C. I.

SI quis autem episcopatum desiderat, data pecunia[f] potentes personas minime suffragatrices[g] nec adhibeat: ad decretum sibi faciendum clericos, vel ciues ad subscribendum[h] adhibito cuiuslibet generis timore[i] compellat, vel præmijs quibuslibet exhortetur.

Poly. l. 2. tit. 1. Anfel. l. 6. c. 69.

Item Gregorius Salonæ† consistentibus, lib. 5. epist. 26.

† al. Salomit

¶ Simoniacus est qui, vt eligatur, præmia largitur. C. II.

EGo autem & vestræ dilectioni prouidens, & meæ animæ omnipotentis Dei iudicium pertimescens, eiusdẽ Maximi[k] causam subtiliter exquiri[l] desidero; si nullis criminibus pressus, quæ sacro ordini contradicunt; si nõ per simoniacam hæresim, id est, præmia quibusdam se eligentibus præbendo, ad sacerdotale pertingere officium conatur. Tunc enim liber pro vobis apud Dominum intercessor erit; si non obligatus de suis, ad locum intercessionis[m] venerit.

Anfel. l. 6. c. 96. Poly. l. 2. tit. 3.

Item Gregorius Syagrio episcopo Augustodunensi, & alijs episcopis. lib. 7. epist. 110.

¶ Sicut ordinatio, sic electio, vel consensus sine venalitate debet præferri. C. III.

SIcut is, qui inuitatus renuit[a], quæsitus refugit[b], sacris est altaribus admouendus: sic qui vltro ambit, vel importunè[c] se ingerit, est procul dubio repellendus. Nam qui sic nititur ad altiora conscendere: quid agit, nisi vt crescendo decrescat, & ascendendo exterius, interius ad profunda descendat? Itaque fratres charissimi in sacerdotibus ordinandis sinceritas vigeat: sit simplex sine venalitate consensus, pura præferatur electio, vt ad summa sacerdotij non suffragio venditorum prouectus, sed Dei credatur esse iudicio,

Anfel. l. 6. c. 79. Pol. l. 2. tit. 1.

Anfel. l. 6. c. 80.

& ¶ Summa.] *In vulgatis codicibus legebatur*, ad summum sacerdotij, vel Pontificii, *Emendatus vero est hic locus ex originali, Anselmo, Polycarpo, & plurisque vetustis Gratiani exemplaribus.*

Si autem pecunia promissa fuerit, vel soluta, electio, vel ordinato penitus ignorante, nec eo mõ ad electionẽ, vel ordinationẽ peruenerit, ei nullatenus obesse uidetur; nec ad reatũ criminis pertinet, cuius conscientiã non habuit: nec ad electionis, vel ordinationis cassationem; ad quam alias non per prauam illorum cupiditatem peruenisse docetur.

1. ps

QVÆSTIO VII.

NVnc autem de septima quæstione tractandum est; an renuncians suæ hæresi sit recipiendus[d] in episcopali dignitate.

De his ita scribit Cyprianus, liq. 2. ep. 1.

¶ Qui redeuntes ab hæresi in suis ordinibus recipiantur. C. I.

Deus dedit p. 2. & 4. Anfel. t. c. 39.

SI qui presbyteri, aut diaconi, qui vel in ecclesia catholica prius ordinati fuerint, & postmodum perfidi, ac rebelles contra ecclesiam steterint; vel apud hæreticos, a pseudo episcopis, & antichristis contra Christi dispositionem profana ordinatione[e] promoti sint, & econtra altare vnũ, atq; diuinum, sacrificia foris falsa, ac sacrilega offerre conati sint; eos quoq; hac conditione suscipi cõuenit, & cũ reuerterntur, vt communicent laici †, & satis habeant, quòd admittuntur ad pacem, qui hostes pacis extiterint;

† al. Laicis.

Honor ab omnibus peti potest.

3 De hoc est no. 82. d. presbyter. in gl. & ita, &c.

b ¶ Refugit.] Sed mirum est, quod hic dicitur, ꝙ fugere debet, cum alibi dicatur: Qui episcopatum, &c. vt 8 q. 1 qui episcopatum, &c. nam si illud gerit in animo, & aliud exterius indicat, peccat. Nam mentitur quis simulatis operibus, sicut ore. 2. 22. q. 5. cauete, & ꝙ peccet patenter 22. q. 2. cum humilitatis. Dicunt quidam, ꝙ illud mẽdacium non est mortale, licet non sit benignitatis, vel humilitatis, quia caret dolo, & ideo non est mortale. Dicit ergo, ꝙ ille debet esse nolens, & debet fugere: idest timemetiri debet vires suas, sup. 1. non est putanda. Vel dic, quòd intelligitur fugere qui dignus est, si se nõ ingerit: qui quæritur, & non quæritur.

Benedictus ter 22. q. 2. cum humilitatis. Dicunt quidam, ꝙ illud mẽdacium non est mortale, licet non sit benignitatis, vel humilitatis, quia caret dolo, & ideo non est mortale. Dicit ergo, ꝙ ille debet esse nolens, & debet fugere: idest timemetiri debet vires suas, sup. 1. non est putanda. Vel dic, quòd intelligitur fugere qui dignus est, si se nõ ingerit: qui quæritur, & non quæritur.

c ¶ Vel importune.] Nam eo ipso, ꝙ se ingerit, est suspectus. ff. de procur. quæ omnia, idem in tutore, ff. de test. Decret. Grat. ps II.

d ¶ Recipiendus.] Non de iure, sed de dispensatione. sic 23. q. 4. ipsa pietas. Sunt tñ quidã casus, in quib. ecclesia spensat in canon cõsueuit dispensare, quos no. inf. 9. q. 3. in summa. Et determinatur hæc q. inf ea. §. ex hac auctoritate. Io.

Ecclesia dispensat in liquib. casib.

SI qui presbyteri.] CASVS. Dicit in hoc c Cyprianus, ꝙ si clerici in ecclesia catholica ordinati, postea hæretici facti, ecclesiæ retiterunt, vel apud eos promoti fuerunt, si reuertuntur ad ecclesiam, ad laicam tantum communionem admittantur, vt non retineant arma, quibus contra nos rebellauerunt.

e ¶ Ordinatione.] inf. 23. q. 4 ipsa pietas. contra. sed illud pietate matris ecclesiæ, illud de rigore paternæ disciplinæ, & ad hoc facit 30. dist. vt constitueretur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Clericus duas habens ecclesias, vnã eõtra alterã tamen habet admini strationẽ in vna.

a ¶ Quibus.] Nota puniri aliquem in eo in quo deliquit. ar. 22.q.2.qui & humanis.

b ¶ Contra.] Arg. q. si clericus beneficiatus est in duabus ecclesijs, non potest præstare patrocinium vni contra aliam. argum. 96. dist. si Imperator. 3. q. 1. nulli. si

Adde not. in l. q̃ quis. C. de postu.

sustinere nõ debet.

re 1, arg. ff. de in ius vocan. quæsitum. & 2. q. 7. §. si contra. in fi. Ioan.

Facit eũ hoc necessitas ofícij. ff. de his q̃ ut indig. tutorẽ. cu. simi.

terit contra aliã stare, arg. ff. de in ius vocan. quæsitum. & 2. q. 7. §. si contra. in fi. Ioan.

SI quis oẽm.] Hoc ca. septem habet partes. In prima 7 synodus præcipit omnem traditionem ecclesiasticam scriptã, vel non scriptam obseruari. In secunda dicit, quòd clericus conuictus de simonia deponatur ab ordine. Tertio respondet tacitæ obiectioni q̃m quamuis Deus indulgeat peccatoribus per pœnitẽtiam, non tamen restituit primã prærogatiuã, quod probat exẽplo Dauid, & Manasse, & quorundã aliorũ, quib. Deus indulsit, & tñ nõ sunt postea sacerdotes facti. Quarto ostendit lapsum in fornicationem post baptismũ à promotione repelli. Quinto replicat de ordinatione, qui simoniacã fit, dixit, vt addae de electione loci religiosi. Sexto prohibet eũm esse petcussorẽ. Septimo prohibet eccl'am vel ordinẽ p̃ sæcularem, prætem obtineri. Secũda pars est ibi, [Omnis.] Tertia ibi. [Sed dicsit.] Quarta ibi. [Et si in fornicationem.] Quinta ibi. [Item. episcopum.] Sexta ibi. Similiter percussor.] Septima in fine capituli, & prima, in principio.

nec debere eos reuertẽtes ea apud nos ordinationis & honoris arma retinere, quibus [a] contra [b] nos rebellauerint.

α ¶ Conuenit.] *In originali non est verbum istud, sed loco ipsius hæc huic capiti antecedũt.* Addimus plane, & adiungimus frater charissime, consensu & auctoritate communi, vt etiam si qui presbyteri, &c. *Multa vero in hoc capite ex ipso B. Cypriano sunt emendata.*

Item ex septima synodo.

¶ De ijs, qui pro muneribus ordinationem faciunt, & qui redeuntes ab hæresi, in suis ordinibus recipiuntur. C II.

SI quis [α] omnem [c] traditionem ecclesiasticam scriptã, vel non scriptam violat, anathema sit. ¶ Omnis [β] eps, vel presbyter, aut diaconus conuictus, quòd pro muneribus ordinationem dederit, vel acceperit, à sacerdotio [d] cadat. ¶ Sed dicunt fortasse quidam, qui pœnitentiã agimus pro peccato, & Deus indulget [e] illud. Ita & ego dico, quia omnẽ pœnitentiam [f] recipit Deus, & indulget per pœnitentiam peccata, quæ iam facta sunt. Nouimus enim quòd Dauid fornicatorem & homicidã per pœnitentiam receperit Deus, & quòd dixerit de eo: [Inueni virũ secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas.] Nouissimus eundem audientem à Deo: [Non ædificabis mihi domum, quia vir sanguinũ es.] Scio Manassem [h] per confessionem dimissam impietatem suam. Scio meretrices, & telonarios per pœnitentiã receptos: nullum tamen eorũ, qui ante baptismũ [i] peccauit [k], sacerdotibus communeratũ. Scio quosdam, dum essent in mundo, in multa fornicatione mansisse: monachos vero factos quasi luminaria mũdi resplenduisse, nullum tamẽ ad sacerdotiũ ascẽdisse. Quod [k] etsi raro [l] contigit, nulla [m] tamen lex [n] ecclesiæ

Ex actione 1. in 7. anathematiz. Deusdedit p. 2. Iuo p. 4. c. 198. Ex epist. Tarasij ad Ioannem. Iuo p. 5. c. 121. Anselm. l. 6. c. 87.

1. Par. 22. & 28. 2. Paral. 33. Actorum 13.

Matt. 21. Mar. 2. Luc. 5.

a ¶ Quibus.] Nota puniri aliquem in eo in quo deliquit. ar. 22.q.2.qui & humanis.

b ¶ Contra.] Arg. q. si clericus beneficiatus est in duabus ecclesijs, non potest præstare patrocinium vni contra aliam. argum. 96. dist. si Imperator. 3. q. 1. nulli. si

Clericus duas habens ecclesias, vnã eõtra alterã tamen habet administrationẽ in vna. Adde not. in l. q̃ quis. C. de postu. Facit eũ hoc necessitas ofícij. ff. de his q̃ ut indig. tutorẽ. cu. simi.

SI quis oẽm.] Hoc ca. septem habet partes. In prima 7 synodus præcipit omnem traditionem ecclesiasticam scriptã, vel non scriptam obseruari. In secunda dicit, quòd clericus conuictus de simonia deponatur ab ordine. Tertio respondet tacitæ obiectioni q̃m quamuis Deus indulgeat peccatoribus per pœnitẽtiam, non tamen restituit primã prærogatiuã, quod probat exẽplo Dauid, & Manasse, & quorundã aliorũ, quib. Deus indulsit, & tñ nõ sunt postea sacerdotes facti. Quarto ostendit lapsum in fornicationem post baptismũ à promotione repelli. Quinto replicat de ordinatione, qui simoniacã fit, dixit, vt addae de electione loci religiosi. Sexto prohibet eũm esse petcussorẽ. Septimo prohibet eccl'am vel ordinẽ p̃ sæcularem, prætem obtineri. Secũda pars est ibi, [Omnis.] Tertia ibi. [Sed dicsit.] Quarta ibi. [Et si in fornicationem.] Quinta ibi. [Item. episcopum.] Sexta ibi. Similiter percussor.] Septima in fine capituli, & prima, in principio.

CASVS. Intendit 7. synodus probare: q̃ licet per pœnam subueniatur cuilibet peccatori: ille post pœnam non potest de iure promoueri. imò si post peccatum promotus est, vel post promotionẽ peccauit, deponendus est. & dicit hoc regulare fuisse tam ante institutionem baptismi q̃ post. & hoc probat exẽplis tam veteris test. q̃ noui. & hoc sonat littera illa: nullum tamen eorum qui ante baptismum, & cum illi, qui ante baptismum peccãt, promoueri possunt, vt expressum est 26. d. deinde.

Factum legitime irritat. de iure sup. ueniente.

c ¶ Omnem.] Idest, aliquam de omnibus. simile. 15. q. 1. mulier.

d ¶ A sacerdotio.] Arg. q̃ legitime factũ superueniente delicto irritatur. inf. 27. q. 2. quidam dormierit. inf. 50. q. 1. de eo. & c. ad limina. & c. cõcra, fi. ea. q. 5. c. 1. contra. inf. 32. q. 7. c. bi qui. & c. neq; contra sup. dist. 94. si quis. inf. 25. q. 1. si qui episcopi. 17. q. 4. licet. inf. 12. q. 2 & humanis.

d ¶ A sacerdotio.] i. ecclesiastica dignitate, vt sup. ea. q. 1. q. 1. per pecuniam.

e ¶ Indulget.] De pœnit. d. 1. verbum.

f ¶ Pœnam.] Et adeo hoc verum est, q̃ si quis etiam pernitiat ad fugamm malorum, subueniatur ei per

fet et: inueni, &c. quod tamen secus fuit, sed synodus nõ curauit de ordine, sed de veritate; quia Dominus sic ei dixit, & ille pœnituit, nec tamen post pœnitentiam permissus est adhucare, in hoc facit ad propositum. Vel restituit synodus ad diuinam præscientiam, vbi iam præsciebat futurum Dauid.

h ¶ Scio Manassem.] Ezechiæ filium, qui a Deo pœnã restitutus est ad regnum, arg. de pœ. d. 2. sic enim inquit.

i ¶ Peccauit.] Arg. per baptismũ nõ aboleri infamiam, cum etiam post baptismum impediat promouendũ, q̃d non est verum: quia omnia crimina & etiã sequela peccati dimittuntur in baptismo, vt 25. d. primum. 26. d. de. inde. & sic nõ est obiectio de Paulo, qui ante baptismũ peccauit 3. & quod dicitur, refert se ad id; quod tunc ac. de. ciditque quia tunc non fuit visum, q̃ aliquis talium promoueretur ante baptismum. sic vacat hic arg. notatum ab. Hinon aboleri infamiam per baptismum.

k ¶ Quod.] Scilicet fuerunt promoti.

l ¶ Ratio. Sicut in Matthæo, q̃ fuit telonarius, & tamẽ post fuit Euangelista.

m ¶ Nulla.] Arg. q̃ licet aliquid in ecclesia accidat, non tñ lex efficitur. inf. 77. monachus. sup. d. 55. priscis. sup. d. 56. Cœnomanensem, sup. dist. 54. multos.

n ¶ Lex. i. regula, vel ius. cõe, ahbi dr̃ consuetudo, vt fi. q. 2. ventum est, similes dicitur. 3. q. 3. 2. dist. Nicenæ.

a ¶ Sacer-

Can. 30. Apostol.

Io. 11. Act. 8.

Can. 16. Apostol. Cõ. Neocæs. c. 9. 25. q. 8. c. 1. Poly. l. 6. tit. 12.

1. Tim. 3.

In epist. Tarasij ad Hadrianũ. & in 7. syn. ca. 5 ex cano. Apost. 30. In ea. epist. & c. 3. ex cõc. Chal. t. 2. nouella 123. c. 24. apud Iulianum antecess.

Cõ. Neocæs. c. 9.

Can. 16. al. 28. Apostol. d. 63. ofis elec.

Can. Apost. 29. al. 31. & in sept. synodo, c. 3.

fuit. Nouimus peccatricem prius Mariam: post conuersionem, quamuis sanctam, & castam, tamen inter diaconissas non esse computatam. Sed quid hoc dico? Sequens sanctos Apostolos, & venerabiles patres, cum omni fiducia clamo. Qui per simoniam ordinatus est, siue episcopus, siue presbyter, siue diaconus, alienus est à sacerdotio neq; enim venalis est gratia spiritus sancti. Caiphæ traditio [a], & adinuentio Simonis, à sancto sacerdotio est alienа. ¶ Et si in fornicationem [b] lapsus est aliquis post baptismum, in sacerdotium non recipitur. Canones enim hoc prohibent. Si quis vero cum hoc peccato ad sacerdotium proiectus est, cognitus degradetur. *Item paulo post.* ¶ Episcopum, qui per pecuniam ordinatus est, confiteor, quia per pœnitentiam recipitur. Deus enim bonus est in omnibus; & aperta viscera eius omni homini pœnitenti. [c] Sed quoniam iuxta Apostolum, oportet episcopum irreprehensibilem esse; quicunque per pecuniam, vel ordinauerit aliquem, vel ordinatus est, ab omni sacerdotio [d] alienus sit. ¶ Tarasius Patriarcha dixit. Quicunque per pecuniam vel ordinant, vel ordinauerunt, vel ordinati sunt episcopi, vel presbyteri, vel diaconi, vel quilibet de numero sacerdotali; repellantur omnino à sacerdotali honore, sicut Simon magus à Petro. Quicunque per pecuniam [ζ] dispensationem, vel curam sortiti sunt monasteriorum, vel ecclesiarum, vel religiosarum [e] domorum, gerontocomiorum, xenodochiorum, orphanotrophiorum [f]; cum depositione expellantur à dispensatione illa, & cura. Qui post baptismum cadens in fornicationem ordinatus est, si postmodum confessus fuerit, cesset à ministerio; si vero conuictus ab aliquo, deponatur omnino. Similiter percussor episcopus, aut presbyter, aut diaconus per se, vel per aliquem alium quasi per hoc timeri [g] volens, deponatur. *Item.* ¶ Qui per sæculares [h] potestates ordinatus fuerit, aut ecclesiam obtinuerit; deponatur: si vero religiosam [κ] domum, expellatur.

a ¶ Traditio.] Idest, adinuentitia machinatio, quia per simoniam sacerdotiũ obtinuit à Romanis.

b ¶ Et si in fornicationem.] Hoc intelligit G. & M. cũ ipso iure infamis est, puta deprehensus in adulterio, & in alijs, quæ infamãt. 6. q. 1. §. porro. argu. 25. d. primũ. & hoc de rigore iuris. sed de misericordia secus, vt 34. dist. fraternitatis, vt ibi no. Dicit tamen Hu. hoc esse verum, q̃d dicitur hic, licet durum sit. 25. dist. vlt.

c ¶ Pœnitentiã.] C. de sum. trin. liquet igitur.

d ¶ Sacerdotio.] Id est clericatui. arg. extra de cohabi. cler. fi quisquam.

e ¶ Religiosarum.] Et ita in hospitali cõmittitur simonia.

f ¶ Orphanotrophio Simonia est rum.] Argu. simoniã dare pecuniam pro administratione hospitali. pauperum, & hospitalis. inf. 23. q. 8. §. quamuis. in Auth. de sanc. episco. §. sed neque. coll. 9.

g ¶ Timeri.] sup. 45. dist. quid autem.

h ¶ Qui per sæculares.] inf. 16. q. 7. si qs deinceps.

Conue-

α ¶ Si quis.] *Caput hoc ex magna parte collectum est ex variis locis septimæ synodi: sed non ex versione Anastasij bibliothecarij, quæ alioqui sæpè vsi solet Gratianus, Initium quidem est in actione prima anathematismo septimo.*

β ¶ Omnis episcopus.] *Hinc vsque ad vers.* Tarasius Patriarcha, *sumpta sunt ex epistola Tarasij ad Ioannem presbyterum, omissis tamen interdum nonnullis verbis: quæ quidem epistola in versione Anastasij est post actiones, & canones septimæ synodi: sed in noua versione impressa in tomis conciliorum, est ante ipsam synodum.*

γ ¶ Ante baptismum.] *Hoc quidem loco perspicuum erratum est, quod auctori glossa negotium exhibuit.* οὐδεὶς δὲ τούτων εἰς ἱερωσύνην ἀναδέδεκται, εἰ μὴ πρὸ τοῦ βαπτίσματος τοῦτο πέπραχεν. *id est*, neminem vero horum in sacerdotio adnumeratum, nisi si forte ante baptismum hoc admisit.

δ ¶ Et si raro.] *Longè plenius in noua versione.* Quòd si autem id semel, atque iterum factum est, non tamen confestim legem in ecclesia præscribit. *Græce est.* εἰδὲ καὶ σπανίως γέγονε, οὐ νόμος ἐκκλησίας τοῦτο.

ε ¶ Tarasius.] *Hæc sumuntur sumpta ex epistola Tarasij ad Hadrianum (de qua dictum est supra q. 1. ad c eos qui. aut ex quinto capite septimæ synodi: quibus locis refertur canon trigesimus Apostolorum.*

ζ ¶ Quicunque per pecuniam.] *Hæc habentur etiam nouella 123. c. 24. apud Iulianum antecessorem.*

κ ¶ Si vero religiosam.] *Hæc non sunt in canone Apostolorum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conuenientibus.] Hæc est secunda pars q̃n qui probat q̃ tales sunt recipiendi de mera consuetudine canonum. Ioan. de Sant. In prima parte huius cap. ponuntur verba notarij. In secunda dicitur q̃ sancti patres in Nicæna synodo præsidentes, & de futuro statu ecclesiæ inquirentes, decreuerunt ab hæresi reuertẽtes ad statum pristinũ esse reparãdos, ita q̃ per scripturam abnegẽt hæresim, & fidem catholicam confiteantur: illi tamen nõ sũt recipiendi, qui spõte sunt ab hæreticis ordinati, vel qui studio se ad subuersionem uostræ fidei elegerũt ab hæreticis ordinari, & ad robur sui p̃positi sancti patres in synodo residentes multas auctoritates sanctorum patrum induxerunt. Secunda pars incipit ibi, [Dignum est.] CASVS. Conuenerunt sancti patres in septima synodo, vt tractarent qualiter episcopi ab hereticis venientes recipi debeant. In prima parte ponuntur verba notarij. In secunda dicitur sic eos esse recipiẽdos sicut vj vniuersales synodi receperunt, postea auctoritatib. sanctorum patrum probatur, q̃ recipiendi sũt, nisi vbi ad fidei subuersionẽ suam ab hæreticis ordinati.

a ¶ Conuenientib.] verba notarij, q̃ob. credendum est. Arg. ff. quod metus causa, metũ. §. sed quod prætor. nam ibi interlocutoria sententia iudicit

ADDITIO. Ad hujus declarationẽ videas q̃ no. Inn. extra de offi. dele. cum in iure. in glo. hic videtur. & de p̃b. quoniam in glo. propter hoc satis, &c.

a ¶ Et Ioanne.] Qui dixit esse melius iurantem peierare, quàm sacramentũ in fractione sacrarum imaginum seruare, vt 22.q.4. actione.

c ¶ Apocrisarijs.] apos nuncius, & crisis iurum, quasi de iurati nũcij: tales hodie nõ sũt Pãpæ, sed applũbarij.

d ¶ Orientalium.] Alexãdriæ, Antiochiæ, & Hierosolymis.

e ¶ Item Basilius.] Non videtur q̃ ille Basilius debebat loqui: quia erat hæreticus, vt. inf. per 12. lineas ibi, iussi sunt, &c. Sed dic q̃ loquebatur vt excusaret se. vel forte adhuc de hæresi non constabat. 2.q.1. multi.

f ¶ Vniuersalibus.] Vniuersales synodi dicuntur quibus interest Ro. Pontif. vel eius legatus. Locales quas cõgregũt primates, vel metropolitani absque præsentia domini Papæ, vel eius legati. Hic ergo colligitur ista distinctio synodorum alia vniuersalis, alia localis: & est arg. q̃ authenticæ sunt locales sicut vniuersales.

g ¶ Scripto.] Hic colligitur. q̃ illi qui ab hæresi reuertuntur ad fidem catholicam, scripto debent negare hæresim suam, & confiteri catholicam fidem. ¶ Item Tarasius patriarcha dicit: videtur vobis, vt sedes suas recipiant, qui ab hæresi reuertuntur? ¶ Religiosissimi monachi h dixerunt: sicut receperunt vniuersales sex synodi ab hæresi reuertentes, ita & nos recipimus. ¶ Sancta synodus dixit: placet omnibus nobis. Et iussi sunt Basilius [1] episcopus Ancyræ, & Theodorus episcopus Myrorum† ciuitatis, & Theodosius episcopus Amorij sedere in gradibus, & in sedibus suis. ¶ Item Constantinus, eps Cypri dixit. nõ oportet k nos qui episcopi

Item ex concilio Meldensi. c.43.]

¶ De eodem. PALEA C. III.

Et copiosius in schedis, capitul. de quib. 12.q.2. præcariæ. Burch. l. 1. c. 21. Iuo p. 5. c. 75.

Cauendum est, & summopere studendum †, ac per virtutem Christi sanguinis interdicendum & episcopit, & regibus, & omnibus sublimioribus potestatibus, atque cunctis fautoribut, & electoribus quorumcumque, atque consensoribus, seu ordinatoribus in gradu ecclesiastico, vt nemo per simoniacam hæresim, regiminis locum obtineat, quacumque factione, calliditate, promissione, seu commoditate, aut datione per se, aut per submissam † personam.

†al. precauendum.

Item in eadem synodo septima, actione prima.

¶ Qui redeuntes ab hæreticis recipi possunt, vel non. C. IIII.

†al. emissam

Conuenientibus, [a] apud Nicæã Bithyniæ, & considẽtibus Petro archipresbytero, & Petro presbytero, & abbate monasterij sancti Sabæ, locũ tenẽtibus Hadriani Papæ, & Tarasio archiepiscopo Constantinopolis, & Ioanne [b], & Thoma apochrisarijs [c] Apostolicarum sedũ orientalium [d], & cæteris episcopis; episcopi Siciliæ dixerunt: Dignum est [e], vt de futuris inquiramus. ¶ Item Basilius [e] episcopus Ancyræ dixit: Constitutio [f] ecclesiastica habet canonice tradita ab antiquo à sanctis Apostolis, & successoribus eorum, sanctis patribus nostris, & magistris & sanctis vniuersalibus [f] sex synodis, & localibus synodis orthodoxis, vt qui ab aliqua hæresi reuertuntur ad orthodoxam fidem, & traditionem catholicæ ecclesiæ, scripto [g] negare debeant hæresim suam, & confiteri catholicam fidem. ¶ Item Tarasius patriarcha dicit: videtur vobis, vt sedes suas recipiant, qui ab hæresi reuertuntur? ¶ Religiosissimi monachi [h] dixerunt: sicut receperunt vniuersales sex synodi ab hæresi reuertentes, ita & nos recipimus. ¶ Sancta synodus dixit: placet omnibus nobis. Et iussi sunt Basilius [1] episcopus Ancyræ, & Theodorus episcopus Myrorum† ciuitatis, & Theodosius episcopus Amorij sedere in gradibus, & in sedibus suis. ¶ Item Constantinus, eps Cypri dixit. nõ oportet [k] nos qui episcopi

a ¶ Sed Ioanne.] Qui dixit esse melius iurantem peierare, quàm sacramentũ in fractione sacrarum imaginum seruare, vt 22.q.4. actione.

c ¶ Apocrisarijs.] apos nuncius, & crisis iurum, quasi de iurati nũcij: tales hodie nõ sũt Pãpæ, sed applũbarij.

d ¶ Orientalii.] Alexãdriæ, Antiochiæ, & Hierosolymis.

e ¶ Item Basilius.] Non videtur q̃ ille Basilius debebat loqui: quia erat hæreticus, vt. inf. per 12. lineas ibi, iussi sunt, &c. Sed dic q̃ loquebatur vt excusaret se. vel forte adhuc de hæresi non constabat. 2.q.1. multi.

f ¶ Vniuersalibus.] Vniuersales synodi dicuntur quibus interest Ro. Pontif. vel eius legatus. Locales quas cõgregũt primates, vel metropolitani absque præsentia

refim suam, vt iuf. e. 1. q. quoties. & c. si quis. inf. de consti. dist. 2. ego Berengarius. in. 26. q. 4. his qui tempore.

h ¶ Monachi.] Et ita monachi interesse debent synodo: quod verum est in abbatibus, vt 18. dist. episcopus non debet.

ADDITIO. Nota sub nomine monachorum siue sanctorum, abbates contineri, vt patet extra de si. c. vlt. & de priui. cap. ex ore. Archid.

i ¶ Basilius, &c.] Isti tres reuertebantur ab hæresi.

k ¶ Oportet.] Sed ad quid respondet iste sic? Dic q̃ reprehendit Tarasium, qui dixerat, videtur vobis, &c. & ideo statim respondet iste Tarasius reprehendendo Constantinum.

a ¶ Sed

† Concor. dum cle. §. ip. ro. C. ligisc. & in sti. consti. & dig. q̃que.

† al. patriarcha

Ezech. 18 4. Reg. 14

† ἐμπεπλεγμένον

sumus, indigere doctrina, sed aliorum [a] esse doctores †. ¶ Item Tarasius episcopus dixit: malorum [d] doctorum mala est doctrina. Ecclesia de malis doctoribus sacerdotes non recipit. ¶ Item Ioannes [e] Apochrisarius orientalium sedium dixit hæresis separat omnem hominem ab ecclesia. ¶ Item Tarasius episcopus dixit: Ecce multi canonici libri, & synodici, & paterni lecti sunt; & ab hæresi reuertentes docuerunt nos recipere, si aliqua ζ alia [b] causa non est in eis. ¶ Item Petrus [e] Apochrisarius Papæ dixit: Romæ exulatus [c] est Macharius [d] hæreticus à sancta sexta synodo, & quadraginta dierum inducias dedit illi pater noster Benedictus Papa, & quotidie [e] mittebat [f] ad eum Bonifacium consiliarium suum, & instruebat eum commonitorijs verbis ex diuina scriptura, & nullatenus voluit emendari. Hoc autem faciebat, ut eum reciperet in ordine suo. ¶ Item Tarasius episcopus † dixit: quid dicitis de Anatolio? nonne etiam in quarta synodo factus est princeps &? & ecce ab ipso Dioscoro ordinatus est? Et nos igitur ita recipiamus eos, qui ab hæreticis ordinati sunt, sicut & Anatolius receptus est. ¶ Item. Vere [h] uox Dei est, quoniam non moriuntur filij pro patribus; sed vnusquisque in peccato suo morietur [i]. addatur, quoniam ex Deo est ordinatio [k]. ¶ Item Tarasius patriarcha dixit: audiuimus paterna mandata. Quid igitur? Oportet recipere ab hæreticis ordinatos [l]? ¶ Sancta synodus dixit: audiuimus domine, & oportet nos recipere. ¶ Tarasius patriarcha dixit: Plures eorum, qui in sexta synodo conuenerunt, a Sergio, Pyrrho, Paulo, & Petro ordinati sunt, qui fuerunt principes hæreseos Monothelitarum: quoniam isti continuatim † in Constantinopolitana sede federunt: & ab ultimo eorum, Petro scilicet, usque ad sextam [g] synodum non fuerunt plures quam duodecim anni. Thomas vero, & Ioannes, & Constantinus ab hæreticis illis archiepiscopi facti sunt, & tamen propter hoc non sunt reprobati. ¶ Sancta synodus dixit, hoc manifestum est. ¶ Constantinus episcopus Cypri dixit: sufficienter ostensum est, quòd ad hæreticis uenientes recipendi sunt. Si uero quis sponte ab hæreticum vadit, & accipit ordinationem, non recipiatur [m]. ¶ Item Tarasius Patriarcha dixit: Et ego refuto eos, qui ob huiusmodi causam ad fidei subuersionem ordinati sunt: & maxime cum præsentes essent orthodoxi episcopi, a quibus poterant ordinari. Sic est enim paternus intellectus. Si uero synodalis consonantia fuerit, & unitas ecclesiarum de orthodoxis, qui præsumpserint ab immundis hæreticis ordinari, depositioni subiaceant. Sancta synodus dixit: hoc est iustum iudicium.

¶ *Hoc etiam caput collectum est ex variijs locis primæ actionis eiusdem septimæ synodi, omninoque operæ pretium est integram illam actionem perlegere: nonnulla tamen notabuntur.*

« Dignum, est.] *Locus est post recitationem nominum episcoporum qui conuenerant: sed valde concise refertur: quod in aliis etiam locis huius capitis euenit.*

ß ¶ Constitutio.] *Verba quæ proxime huic parti antecedunt, sunt hæc,* ἀπὸ ἀλβιλλαίου ἀνεγίνω οὕτως, *id est, ut interpretatur*

a ¶ Sed aliorum.] vt sup. ea. q. 1. vilissimus. & est argu. cont. malos doctores. nam q̃ alios docere debent, &c ff. de edẽ. si quis ex argẽtarijs. § p̃or.

b ¶ Si aliqua alia.] quę impediat dispẽsationẽ. sup. q. 5. c. 1. 5 fi.

c ¶ Romę exulat⁹.] Id est, per excõmunicationem exilio condemnat⁹. sup. dist. 16. sexta.

d ¶ Macharius.] Pronunciatus.

e ¶ Quotide.] Inf. 24. qõ. 1 dixit Apostolus. ADDITIO. Nam ibi dicitur post secundã & tertiam admõitionem hęreticum esse uitandum. Sed illud intellige quãtum ad secretã fidei nostræ. nõ quantũ ad admonitionem. 42. dist. in mandatis. Archid.

f ¶ Mittebat.] sup. dist. 19. Anastasi⁹cõt.

g ¶ Princeps.] Id est, promulgator uel auctor canonum, vt d. s. 16. sexta. uer. quarta. Ioan.

h ¶ Item uere.] Quasi dicat, licet parẽtes, scilicet episcopi hęretici fuerunt, non tamen filij in hęresi susceptj & ordinati cũ ad ecclesiam redierunt minus recipendi sunt in ordinibus, ut sup. dist. 19. Anastasius.

i ¶ Morietur.] Quasi dicat, tamdiu morietur, quamdiu pœnitẽtiam non agit, & sic facit ad propositum.

k ¶ Ordinatio.] Facta g hęreticos i forma ecclesię: & ideo non est reiterãda, ut sup. c. q. 4. Iudęi. inf. 24. q. 3. § his ita.

l ¶ Ordinatos.] Arg. pro opinione dicentium, q̃ ille, qui recipit ultimam manus impositionem extra ecclesiã, ordines confert, q̃ est cõt. Ioan. de Sant. ut dixi 9. q. 1 in summa nã recipiũtur hic in ordinibus ordinati ab illis, qui receperunt in hæresi ẽpalem vnctionẽ, ut à Sergio, Petro, Paulo, Pyrrho.

m ¶ Nõ recipiat.] In casu seq. uel de iure.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EX HAC. Hæc est tertia pars quæst. in qua dicitur, quòd simoniacus in ordine in perpetuum est suspensus, & hoc probat per c. Leonis. Io. de Fan.

CASVS. Infert Gratianus ex suprà dictis capitulis 7. synodi, & ex 1. c. huius quæstionis, quòd qui sponte sunt ab hæreticis ordinati, vel in subuersionē fidei nostræ ab eis ordinem receperunt, vel qui in ecclesia ordinati posteaec clesiæ rebelles fuerunt, non sunt in suis ordinib. recipiendi: sed cum simoniaci p dicta non faciant, videtur aliud esse de eis dicendum. in quib tñ per multa capitula, q simoniaci reparari non debent. Sed dicit Gratianus verū esse hoc, nisi fiat ex dispensatione, quæ dispensatio propter multas causas hic enumeratas fieri potest, sicut quandoq; dispensatū fuit, vt de monachis vel laicis clerici assumantur.

a ¶ Auctoritate vero Cypriani.] Sup. eo. si qui presbyteri.

a ¶ Si *Anastasius*, ex libello legit ita. *Non enim sententiam dicit nunc Basilius, sed abiurat hæresim, in quam cum alijs lapsus fuerat: quā abiurationem vna cum professione catholicæ fidei oportuit ipsum ex libello, quod nunc etiam in more positum est, recitare. Libellus vero hic incipit,* Constitutio, &c.

γ ¶ Constantinus.] *Post receptionem Basilij, Theodori, & Theodoti acceſſerunt alij episcopi, qui in eandem hæresim lapsi, admitti se à sancta synodo eodem modo postulabant; & cum vnus ipsorum excusationis gratia, dixisset, à malis magistris seductum fuisse, Constantinus episcopus Constantiæ, quæ in Cypro est, hoc ei exprobauit. Exprobatio græce sic habet* "δεῖ ὑμᾶς ἐπισκόπους ὄντας μὴ διδασκαλίας δεῖσθαι, ἀλλὰ διδασκάλους εἶναι ἑτέρων. *quę sic Anastasius vertit,* Oportebat uos, cum essetis episcopi, discendi nullam necessitatem habere: sed magistros esse potius aliorum.

δ ¶ Malorum.] *Cum Hypatius, & alij episcopi, qui à sancta synodo admitti petebant, dixissent, à malis magistris malas se doctrinas accepisse, respondens i Tarasius Patriarcha inquit:* ἐπειδὴ πεῖ πατε, κακῶν διδασκάλων κακὰ τὰ μαθήματα, τῆς ἐκκλησίας ἐκ κακῶν διδασκάλων ἱερεῖς δέχεσθαι οὐ προσίεται, *id est* Quandoquidē dixistis, malorum doctorum malæ disciplinæ; ecclesia, vt ex malis doctoribus sacerdotes admittat, non facile adducitur. *Ex quo apparet Tarasium non contradicere Constantino, vt auctor glossæ putauit.*

ε ¶ Item Ioannes.] *Post recitata verba Tarasij cum synodo dubitaretur, an etiam his, sicuti tres priores recepti erant, statim, essent recipiendi, Ioannes Apocrisarius Patriarchæ Antiochię, & Constantinus episcopus Constantię Cypri, petierunt, vt canones, & sanctorum Patrum libri eo spectantes legerentur, vt maturius posset constitui, quomodo redeuntes ab hæresi ad ecclesiam catholicam essēt recipiendi & cum de octauo canone primę Niceną synodi (in quo de Chatharis recipiendis agitur) dissereretur. Ioannes hęc est interlocutus.*

ζ ¶ Si aliqua alia causa.] *Græce est,* καὶ ἐάν τις ἀλλία πονηρὰ οὖσα ἐν αὐτοῖς, *quę Anastasius vertit,* nisi forte in eis maligna fuerit noxa reperta, *& paulo post,* si non est in illis aliqua causa uefaria.

η ¶ Petrus.] *Post multos canones lectos, & multa sanctorum Patrum auctoritates recitatas, cum Tarasius ex illis collegisset, ab hæresi reuertentes esse recipiendos in catholica ecclesia, Petrus legatus Hadriani Papæ, exemplo Benedicti Papę id confirmat.*

θ ¶ Vsque ad sextam.] *Græce est,* ἕως τῆς ἕκτης συνόδου ἐπιπλέον οὐ δύναται, *id est* usque ad sextam synodum non intercesserunt anni plures, quam quindecim.

ι ¶ Si vero synodalis.] *Græce legitur,* ἐὰν δὲ συνοδικὴ ἐκφώνησις γένηται καὶ ὁμόκοια τῶν ἐκκλησιῶν ἐπ' ὀρθοδοξίᾳ, τολμῶν ἀποτῶν βεβήλων αἱρετικῶν χειροτονεῖσθαι, τὴν καθαιρέσει ὑποπεσεῖται. *Quæ Anastasius vertit* Si autem synodica promulgatio, & concordia ecclesiarum, causa orthodoxiæ, facta fuerit, qui præsumpserit à profanis hæreticis, ordinari, depositioni succumbet.

3 Ex hac auctoritate datur intelligi, quòd qui ab vnitate catholicę fidei ī hęreticorum societatem trasierit, ut de manibus eorum, ecclesiasticę dignitatis sacramenta percipiat; uel qui contēptis orthodoxis ab hæreticis ordinari desiderauerit, & si postea suæ arbrenuntians hæresi ad ecclesiam redierit, officio tamen accepto fungi non poterit. Auctoritate vero Cypriani a 1 *prohibentur administratione ecclesiastica, qui intra catholicam ecclesiam ordinati ad fidei impugnationem dilabuntur. Porro simoniaci nec ab hæreticis ordinātur ad fidei subuersionē; nec intra ecclesiam catholicam ordinati aduersus fidē armantur. Quamuis enim nonnullos per pecuniam ordinent; non tamen fi-*

a 1 sup. ea. si qui presbyteri.

a ¶ Si suis.] Sup. ead. q. 7. si quis 1.
b ¶ Et Innocentij.] Supra ead. q. 3. cap. vlt. supra ead. q. 1. Arianos.
c ¶ Et aliorum.] Sup. ea. q. 1. si quis confugerit. cap. qui studet. & c. si quis episcopus per pecuniam.

dem impugnant, nec gratiam spiritus sancti venalem prædicant. Vnde veraci pœnitentia, cum hæresim suam detestati fuerint, præmissis auctoritatibus non prohibētur recipi in suis gradibus. Verumtamen capitulo illo Nicænæ synodi 1, si quis per pecuniam, &c. & illo alio septimæ synodi 2, si quis a *omnem traditionem, &c. & Innocentij* b, *& aliorum* c 3 *multorum auctoritatibus irreparabiliter damnari iubentur.*

1 forte su. ea. q. 1. qui per pecunias. aut q. 7. c. si quis omnē. §. quicumque per pecuniam. 2 sup. ead. q. 7. si quis. q. 3. c. Arrianos. 3 eo. q. 1. c. si qs confugerit. & c. qui studet. & c. si quis episcopus per pecuniam.

Hinc etiam Leo 4. episcopis Britanniæ.

¶ In ordine male accepto simoniaci pœnitentiam agere non possunt. C. V.

REquiritis de ijs, qui turpissimo lucro columbas in tēplo Domini vendere [d] non pertimescūt, & sua facta, improba temeritate Simonis hæresi coniungunt, vtrum possint [e] in ordine [f] pœnitentiam agere, an tantummodo extra ordinem, & sacerdotalem fieri gradum. Quod nos quidem conuictis & ijs, qui tam detestabile nefas (quod tam multis est damnatum concilijs) peregisse noscuntur, nulla possumus pœnitentia subuenire [g], & tot spiritualibus patribus obuiare [h]; sed in illorum [1] patrum me sententia conuenire omnibus certum sit.

¶ Epistola huius Leonis quarti ad episcopos Britanniæ magna pars. (in qua etiam est hoc caput) habetur in codice peruetusto.

4 Nisi rigor disciplinæ quandoque relaxetur ex dispensatione misericordię. Multorum enim crimina sunt damnabilia, quæ tamen ecclesia tolerat pro tempore, pro persona, intuitu pietatis, vel necessitatis, siue vtilitatis k, *& pro euentu rei. Pro tempore: sicut Gelasius, qui cū necessitate temporis videret Italicam ecclesiam propter belli famisq; incursionem fere omnium clericorum officio destitutam, adeo vt plerisque* 1 *populis subsidia regendarum deessent*

d ¶ Requiritis.] ¶ Vendere. Id est, emere nā veteres indifferēter vtebantur his verbis, vt de actio. emptores. & vendit. quæ veteres. Nam de venditore non videtur dubium quin remanere possit. vnde loquitur de emptoribus, quia agere cupiunt. e ¶ pœnitentiam non possunt in ordine empto, nisi purgetur vitium rei furtiuæ, id est, nisi dimisso quod simoniace acquisierunt 2, sed vendentes possunt, si vitium occultum est. vel indifferenter de emptoribus & venditoribus intelligitur, q non possunt agere pœnitentiam remanendo in ordinibus suis, nisi ex dispensatione, si crimen simoniæ sit notum. Loquitur enim de confitentibus, & quorum crimina sunt publica. de talibus quidam interrogatus est Papa, & de talibus respondet.

f ¶ Vtrum possint.] Id est, utrum possint retinere ordinem post pœnitentiam? & hoc notat sequens littera, an tantummodo, &c. & exaudi de confitentibus, ut inf. sequitur. g ¶ Nam cum sponte confessio mitius est agendum.

h ¶ In ordine.] Hinc colligesubditum posse accusare prælatum de simonia non præmissa priuata admonitione. arg. cōtra. inf. ea. d. vlt. patet. & hæc est ratio. quia de alijs criminibus potest quis pœnitere, & esse in ordine vel præceptum A postoli, vt 25. q. 1. sunt quidam, vt ibi notaui. De dispensatione episcopurum dico, q vbicūq; non est eis prohibita dispensatio, ibi possunt dispensare 4. vt extra de cler. pug. in duel. ca. 1. & de sen. exc. nuper. In quibusdam tamen casibus inuenio eis permissam dispensationem, in quibusdam prohibitam. quandoque enim dispensant cū sacrilego, vt 50. dist. si quis presbyter. Item cum hæretico. 50. dist. presbyteros, qui. Item cum adultero, vt extra de iud. ac si clerici. Item cum simoniaco dispensant, quandoque in beneficio, quāndoque in ordine, vt sup. ea. q. 5. c. 1. & cap. vlt. Item cum schismatico, vt 50 d vt constituerentur. In maioribus autem criminibus etiam dispensant in beneficijs, si sunt occulta 5. vt 50. dist. de his uero. Item cum homicida dispensant in beneficio, vt extra de cle. pug. in duel. Henricus. & de homi. interfecitti. 50. distin. studeat. sed non in officio, vt 50 distin. miror. Item quāque cum aliquo dispensant in matrimonio cōtrahēdo, vt 3. q. 2. anti qui. Item in ordinibus, & dignitatibus, nisi tantum in episcopatu, vt extra de elec. innotuit. Idem dispensant cum excommunicato ministrante, vt 2. quæst. 5.

i ¶ Sed in illorum.] vt s. de iure deponātur, vt sup. ea. si quis omnē. & Christo, &c. nec aliqua inf 32. q. 7 fidelis.

h ¶ Obuiare.] inf 15. q. 1. sunt quidam. &c. contra statuta.

1 ¶ Sed in illorum.] vt s. de iure deponātur, vt sup. ea. si quis omnem.

* NISI RIGOR'. Hæc est quarta pars quæst. in qua probatur per 17. auctor. q dispensationes fiunt sex modis. Io. de Fā. K ¶ Vtilitatis.] Sicut et ius ciuile quędam admittit propter vtilitatem. ff. de pign. sed an viæ.

I ¶ Vt plerisque.] Hic incipit tractare de dispensatione. vnde videndum est quid sit dispensatio, quid dispensare, & quod ius sit dispensabile, & quis possit dispensare. Dispensatio est iuris cōis relaxatio facta cum causę cognitione ab eo, qui ius hēt dispensandi. arg. 12. b. 1. ex his. Dispensare est diuersa pensare. Nam omnia hæc de quibus fit mentio in hoc §. pensare debet qui dispensare vult. Scias ergo, q vbicūq; decoloratur statuta ecclesię, nō potest dispensari, vt sit. e. & si illa. Dicūt qui dā indistincte, q cōtra quatuor concilia non possit dispēsari. vt sup. 15. dist. sicut. nec cōtra Euāgeliū, Dispensari quandoq; e non potest.

4 Et idē no. 50. d. in summa. &c. minor. ext. de temp. ord. di lectus. Arc.

Epi cū multis dispēsāt.

5 Sicēt nota Vin. ext. de iud. ac si. & hoc per ibi lud c. hic allega de his vero. Archid.

Ordinā. empt. & vē ditores. & quæ sequi tur. & q. 3. q. dator. si quis pot. H.

quanto. licet sit contrarium 11. q. 3. si quis episcopus. Fit autem dispensatio cum hoc requirit necessitas, vel vtilitas, infr. ea tali. Itē fit quandoque dispensatio, quia timetur magis malum, sicut cum Anglicis fuit dispensatum. vt 35. q. 5. quod scripsit. &c. quædam lex. Item quandoque propter futurum bonum, vt quando dispensatur cum hęreticis, vt alij facilius reuertantur ad ecclesiam, vt 23. q. 4 ipsa pietas. Item quandoque propter multitudinē, & propter scandalum vitādum 50. dist. constitueretur.

a ¶ De monachis.] vt sup. 55. dist. c. 1.

Necessaria.] CASVS. Dicit hic, quòd propter necessitatem quādoq. rigor canonū relaxatur. vnde propter necessitatem ex monachis, vel laicis clerici eliguntur, & ordinati ab hæreticis tolerantur.

Quod pro remedio.] CASVS. Dicitur hic, ꝙ dispensatio, quæ facta fuit ex necessitate, de iure cōi non fuit, vnde cessāte necessitate cessare dēt dispensatio. Aliud enim est quod legitime & de iure fit, aliud dispensatione. Sequēs §. cū c. pater.

Cessante cā cessat cōstitutio ex ea orta.

b ¶ Cessante.] Argu. cā sublata tolli constitutionem ex eadē causa ortam. cessāte .n. necessitate cessare debet id quod vrgebat, vt su. d. 28. de Syracusanæ. su. e. q. 1. quod ꝓ remedio, & sup. d. 61. §. his omnibus. &c. neophytus. sup. q 1. quæ ꝓ necessitate. sup. dist. 4. quonia multa. inf 9. q. 1. ordinationes. & 63. dist. § verum.

1 Quod hic le. & no. in fia ea. & fi illa. Ianc in tellige, vt videlicet cessante necessitate simlis dispensatio non fiat. Nam dispensatio semel facta nō est amplius reuocanda extra de fi. ps. by. ficut. nec in iure remissio. 23. q. 4. si illic. Ar.

c ¶ Necessitate.] futura sed nō iam facta.

d ¶ Quod vrgebat.] Arg. ff. de adop. Iomni fere iure. arg. ff. de statu ho. hō liber.

e ¶ Vsurpatio.] Idest dispensatio, vel iuris derogatio impellit, vt promoueantur.

f ¶ Ordinentur.] Idest, vt promoueantur vel ordinentur. si ante non fuerint ordinati, vel forte extra formam ecclesiæ.

§ Si qui voluerint.] Sup ead. q. 1. si quis confugerit.

¶ Per scripturam.] Inf. ea. q. Maximū, & cap. si quis episcopus. sup. ead. q. conuenientibus. arg. contra inf. de pœn. dist. 1. quem pœnitet. nam ibi dicitur, ꝙ viua voce debet confiteri. Sed illud verum est: sed nihilo minus postea per scripturam debet confiteri.

i ¶ Vt fateantur.] Inf. 23. q. vlt. pessimam.

K ¶ Con-

animarum; concessit de monachis[a], *vel de laicis clericos assumi, ita dicens episcopi per Lucaniam, epist. 1. c. 1.*

¶ Pro temporum necessitate Apostolicę sedis decreta temperantur. C. VI.

Necessaria rerū dispensatione constringimur, & Apostolicæ sedis moderamine conuenimur sic canonum paternorum decreta liberare, & retro præsulum, decessorumque nostrorum præcepta metiri, vt quæ præsentium, necessitas temporum in restaurandis ecclesijs relaxanda deposcit, adhibita diligenti consideratione (quantum potest fieri) temperemus. Poly. l. 7. tit. 15. Ansel. l. 2. c. 34. Iuo p. 3. c. 141.

Item, Priscis igitur, &c. [*Require supra in tractatu ordinandorum.*] *Item Innocentius Papa cum pro necessitate temporis, ne nimium scandalum esset in ecclesia, ordinatos à Bonoso hæretico susciperet, ait in decretis suis, epist. 22. ad episcopos Macedoniæ, c. 5.* distin. 55.

¶ Cessante necessitate debet cessare quod vrgebat. C. VII.

Quod pro remedio, ac necessitate temporis statutum est; constat primitus non fuisse. *& infra.* ¶ Quod ergo necessitas pro remedio reperit; cessante[b] necessitate[c] debet vtique cessare pariter quod vrgebat[d] †: quia aliud[a] est ordo legitimus; aliud, quod vsurpatio[e] ad præsens fieri tempus impellit. sup. ea. q. 1. & pro necessitate Iuo in prologo.

† Concor. tex. in l. 1. ff. de iustit. & iur. l. ff. de leg. l. ff. de const. princ. l. ff. de ver. obli. & l. ff. de reg. iur.

a ¶ Quia aliud.] *In originali, & apud Iuonem, & in multis manuscriptis Gratiani legitur*, alius est ordo legitimus; alia vsurpatio, quam ad præsens fieri tempus impellit.

Similiter ex dispensatione etiam in Nicæno concilio, c. 8. de Novatianis statutum est, vt ad ecclesiam redeuntes ordinentur[f].

¶ Iterum ordinentur, qui ex Novatianis ad ecclesiam redierint. C. VIII.

Si qui voluerint & venire ad ecclesiam catholicam, & Apostolicam ex Novatianis; placuit sancto concilio, vt ordinentur, ß & sic maneant in clero. Ante omnia autē hanc ab eis confessionem per scripturam[h] exigi oportet, vt fateantur[i] se communi consensu[k] ecclesiæ catholicæ, & Apostolicæ statuta obseruaturos.

ß ¶ Vt ordinentur.] *Græce est*, ὡς τεχνοθετουμένους αὐτοὺς μένειν οὕτως ἐν τῷ κλήρῳ. *quod Dionysius vertit, vt* impositionem manus accipiens sic in clero permaneant. *Ac Tarasius Patriarcha Constantinopolitanus in actione prima septimæ synodi post recitationem istius canonis istam vocem*, χειροθετουμένους, *interpretatur benedictionem, non ordinationem.*

Item Gregorius lib. 10. reg. epist. 31.

Quoties.] CASVS. In hoc c. continetur qualiter iurare debeant reuertentes ab hæresi. Dicitur .n. ꝙ eps reuertens ab hæresi ad eccleſiam, iurat propter cautelam futurorum summo Pontifici pariter cum suis socijs, ꝙ ab vnitate ecclesię, & communione Romani

potest apud se aliquis obligari. ff. de fideiuss. si quis pro eo §. 1.

d ¶ Et per te.] Arg contra inst. de inutil. stipul §. si quis alij. quia ibi dī, ꝙ alteri stipulari, vel pacisci nemo potest, nisi sit seruus eius, vt ibi, vel procurator præsentis. ff. de ver. obli. si curatori præses. Dic ergo ideo hoc fieri qa Papa seruus est B. Petri, vt de dicit de se in epistolis suis, seruus seruuorum Dei. Vnde versus.

Papa dī seruus seruo. rum.

Serui erāt tibi [Roma prius domini do minorum.

Seruorū serui nūc tibi sunt domini.

Vel hoc fit [fauore religionis: sed credo iure canonico me teneri 1.' si ego promitto tibi me daturum Titio x. arg. 22. q. 5. iuramenti. maxime si interuenerit sacramentum arg. ff. de constit. pecu. l. . &l. eum qui. e ¶ Euangelia.] inf. 11. q. 3. Imperatores. arg. contra inf. 22. q. 1. §. sic etiam. inf. cau. prox. q. 5. qua de causa. inf. 22. q. 1. clericū &c. mouet. contra. Dic vt 22. quæst. 1. § aliqua.

1 Hanc gl. dicit Raph. Cuma. singularem, ad hoc, ꝙ de æquitate canonica alter possit alteri stipulari.

Ansl. l. 6. c. 161. Poly. l. 7. tit. 6.

¶ Iuramentum a schismate redeuntium. C. IX.

Quoties cordis oculus nube erroris obductus, supernæ illustrationis lumine fit serenus, magna cautela[a] nitendū est, ne latēter auctori schismatis irruat, & ab vnitatis radice eos, qui ad eā reuersi fuerūt, telo iterū erroris abscindat. Et ideo postquam ego ille ∝ ciuitatis illius eps, comperto diuisionis laqueo, quo tenebar, diutina mecum cogitatione pertractans, prona, & spontanea voluntate ad vnitatem sedis Apostolicæ diuina gratia duce reuersus sum; & ne non pura mente, sed simulata reuersus existimere; spondeo sub ordinis[b] mei casu, & anathematis[c] obligatione, atque promitto tibi, & per te[d] sancto Petro Apostolorum principi, atque eius vicario Beatissimo Gregorio, vel successoribus ipsius me nunquam quorumlibet suasionibus, vel quocumq; alio modo ad schisma, de quo redemptoris nostri mia liberante ereptus sum, reuersurum; sed semper me in vnitate sanctæ ecclesiæ catholicæ, & communione Romani Pontificis per omnia permansurum. Vnde iurans per Deum omnipotentem i & hæc sancta qnatuor Euangelia[e], quæ in manibus meis teneo, & salutem] [f] dominorum & nostrorum Rempublicam gubernantium, me in vnitate, sicut dixi ecclesiæ catholicæ & communione Romani Pōtificis semper, & sine dubio permanere. Quòd si, (quod absit) aliqa excusatione, vel argumento ab hac me vnitate diuisero, periurij reatum incurrēs, æternæ pœnę obligatus inueniar, & cum auctore schismatis habeam in futuro sæculo portionem. Hanc autem professionis, promissionisque meæ chartulam notario illi cum consensu presbyterorum, & diaconorum, & atque clericorum, qui me in hac vnitate obligantes in suprascriptis omnib. prona simul voluntate secuti, atque proprijs manibus subscripturi sunt, scribendam dictaui, & propria manu subscribens tibi tradidi. Acta in loco illo, & cōsulibus[h] suprascriptis. Subscriptio episcopi illius. Ego ille, episcopus ciuitatis illius, huic confessioni, promissionique meæ, præstito de conseruaudis suprascriptis omnibus sacramento[i] subscripsi[k].

Eps iurans non dēt tangere librū.

2 Al. 3. q. 5. c. scīum. Iurare cogunē presbyteri in sex casibus.

3 Extra de maiorita. & obed. cū in ecclesijs. & de iureiu. ego. Sed dic, vt not. 23. d. q. quā, ext. de maio. & obe. legebat. Archi.

∝ ¶ Ego ille.] *Reposita est antiqua nota* ille, *ex codicibus epistolarum B. Gregorij impressis, ac manuscriptis, quæ quidem nota in hoc capite multoties repetitur. Pro ea in vulgatis Gratiani exem-*

a ¶ Magna cautela.] Arg. ꝙ cum abundantiori cautela faciendum est, in quo timetur regressus. sup. dist. 28. de his infra. 20, q. 2. c. vlt. & q. 3. c. i su. d. 23. quanquam.

b ¶ Sub ordinis.] Similiter obligatur aliquis sub pœna beneficij sui, vt extra de elect. cum dilectus. in fi. & extra de cti fals. c. fin.

Peccare. Scripsum ne. mo potest.

c ¶ Anathematis.] Imprecatio est. non enim quisquā potest se excommunicare. Similis est imprecatio de consecra. dist. 2. ego Berengarius. & 11. q. 3. si is qui. Nec

d ¶ Dominorum.] inf. 22. q. 1. clericū. & c. mouet. cōtra.

e ¶ Euangelia.] Hoc non habet hodie locum. nam sufficit apponere nomen Papæ, & Imperatoris, vt no. 2. q. vlt. 2 c. vlt.

f ¶ Salutem.] Id est, per eum, cuius iudicio salus dominorū meorum consistit, sic enim iurādo per has creaturas respectum habebat ad creatorē & ideo nō peccabat. & sic intelligitur 22. q. 1. §. sic ēt. ff. de iureiuran. qui per salutem. Et quod dicit in manibus. &c. est ar. ꝙ episcopus cum iurat, tangere debet Euangelia. & sic est cōtra 1. q. 1. nec honore. Ioā. & est expressum hodie, quòd episcopus cum iurat, nō debet tangere librum, vt extra de iur. cal. c. vlt. B.

ADDITIO. Huic de creta. bene standum est nisi forte hoc in abiuratione hæresis fit speciale in detestationem crimi-

nis. Ioan. de Fan.

g ¶ Dominorum.] inf. 22. q. 1. clericū. & c. mouet. cōtra.

h ¶ Consulibus.] Hoc non habet hodie locum. nam sufficit apponere nomen Papæ, & Imperatoris, vt no. 2. q. vlt. 2 c. vlt.

i ¶ Sacramento.] Hæc sex presbyterum faciunt iurare coactum. Vt fit recta fides, vt obediat 3. vt bona fama. Ne verum pereat, ne res sacra, vel data damna. 28. dist. de Syracusanæ.

k ¶ Subscripsi.] Scilicet hoc quod statutum est in cōcilio Nicęno. supra ead. q. si voluerint.

CÆ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

CÆTERVM.CASVS.Dictum est su.q cum tales recipiuntur (vt in c.si qui voluerint.& sequenti) fit ex dispensatione: cum aliud fit de rigore canonum, vt probat per sequentia cap.

QVi in qualibet.] CASVS.Dicitur in hoc cap. q si quis in quacunque ætate doli capax fuerit baptizatus apud hæreticos, aut rebaptizatus,nũquam debet ad clericatum admitti.& qui talem receperit,vel iam promotum non reiecerit,in se vī ferre damnationem.[Ex eius cœtu.] id est,ex cœtu hæreticæ prauitatis.

a ¶ Ætate.] Discreta.& sic soluitur contrarium.su.ead. q.4. q apud & c. placuit.

b ¶ Baptizati.] Hic dispẽsari consueuit: sed non in casu sequenti:cũ .f.rebaptizatur.vt de conf.dist. 4.qui bis.& no.9 q.1. in summa.in princ.

c ¶ Aut rebaptizati.] su.ea.q.1.ventum est. & su.dist.50. confirmandum.supre e. q. 4 placuit contra. sol. 1bi.inf.de consec dist. 4.qui bis supra.dist. 51.cap.vlt.

d ¶ Ex eius cœtu.] vel si in adulta eorũ ætate consenserint, vel fidem impugnauerint. Vel de adultis in adulta ætate baptizatis loquitur.

PRO PERSONA. CASVS.Gratia.dicit hic,q intuitu personæ rigor canonum tẽperatur.Et ad hoc inducit sequens c cuius casus patet,&quę sequuntur vsque ad cap.quoniam.

e ¶ Pro persona.] Arg. 56 dist. miramur. Sed verum est quod ibi dī, quod propter amorem,&c.

e ¶ Pro persona.] Id est,propter simplicitatem personæ.

f ¶ Anta nequitia.] Supra distinct. 86.tanta.

g ¶ Tacemus.] Arg. 65. d. si qui tacet, non consentit 1.ff commu.diuidu.Sabinus.ver. sicut prohibere, &c.ff.de procura.filius familias.§.inuitum.infra de consec.dist.4 cum pro paruulis.

h ¶ Pietatis.] Dicitur autem pietas quandoque respectu humanæ naturæ 2.vt quia nostra natura hodie fragilis est, exercenda est pietas, vt 34 dist.fraternitatis. Item aliàs propter fragilitatem, vel pietatis intuitu dispensatur. 33.q.2.antiqui.Item adhibetur pietas propter innocentiam.sic puer baptizatus ab hæretico admittitur ad sacros ordines propter pietatem innocentiæ,vt sup.eod.q. 4.placuit.

i SI qui.] ¶ Tales.] Pro quibus supponit istud tales, non potest haberi ex c.nisi ex.§ præcedenti. sed credendum est Gratiano, qui vidit originale. & est simile infra

plaribus erat. Naliqua vero alia, quę parum ab originali discrepabant, nihil causę visum est,cur mutarentur.

Cęterum ex canonum rigore contra scribit Fœlix Papa tertius omnibus episcopis,epist.1.c.5.

¶ Qui extra ecclesiam baptizati fuerint,vel rebaptizati,ad ecclesiasticam militiam non admittantur. C. X.

QVi in qualibet ætate [a] alibi,quàm in ecclesia catholica aut baptizati [b] aut rebaptizati [c] sunt; ad ecclesiasticam militiam prorsus non† permittantur accedere. Quibus satis esse debet, quòd in catholicorum numero sunt recepti.Quoniam de suo ordine,& communione videbitur ferre iudicium,quisquis hoc violauerit institutũ; vel,qui non remouerit eum,quem ex† eius cœtu [d] ad ministerium clericale obrepsisse cognouerit.

Ans.l.7 c.17. Burc.l.4.c. 293. Iuo p.1.c. 294.

† *ne vnquam*] orig.

† *ex eis admisit.*]orig.

Pro persona [e] sicut B.Gregorius scribens Ianuario episcopo,lib.7.indict.2.epist.1.ait.

¶ Rigor canonum pro persona aliquando relaxatur. C. XI.

TAnta nequitia [f] ad aures meas de tua senectute pervenit,vt eam,nisi adhuc humanitus pensaremus, fixa ĩa maledictione feriremus.*& infra.*¶ Et quidem pœnæ sententia in te fuerat iaculanda:sed quia simplicitatem tuam cum senectute nouimus,interim tacemus.g

su.dif.86.tanta. Burc.l.1.c.197. Iuo p.2.c.78. & par.5.c.312.

Pietatis [h] intuitu:sicut de illiteratis,& corpore vitiatis Gelasius episcopis per Lucaniam,epist. 1.c.18

¶ Canonum decreta pietatis intuitu nonnunquam relaxantur. C. XII.

SI qui,vel temeritate propria,vel incuria præsidentium tales[i] ante susceptí sunt;in his, in quib.cõstituti sunt, locis eatenus perseuerent, vt nihil vnquam promotionis accipiant,satisque habeant hoc ipsum sibi pro nimia miseratione concessum.

su.d.86.illiteratos.

Necessitatis [k] intuitu;sicut Hilarius Papa,qui cum de quodam episcopo prꝛter notitiam atque cõsensum metropolitani [l] ordinato loqueretur;ne in vtroq; graue scandalum fieret.ait in epistola sua ad Ascanium,& vniuersos episcopos Tarraconensis prouinciæ.

Ante c.2.

¶ Necessitatis causa quædam in ecclesia tolerantur. C. XIII.

QVoniam quidquid ab alterutra [m] parte est indicatum,omni videmus peruersitate confusum; temporum necessitate perspecta, hac ratione decernimus ad ueniam pertinere quod gestum est, ut nullus [x] deinceps præter notitiam, atque consensum [a] metropolitani ordinetur† antistes.

† *al.consecretur*]orig.

x ¶ Nullus.] *Hoc loco verba Hilarij summatim referuntur.*

Item Innocentius episcopis Macedoniæ,epist.22.c.6.

¶ De eodem. C XIIII.

QVoties à populis aut à turba [b] peccatur, qui in omnes propter multitudinem [c] non potest vindicari, inultum solet trãsire. Priora ergo dimittẽda dico Dei iudicio, & de reliquo [d] maxima solicitudine prẽcauendum.

In prima actione septimæ synodi.

Item ex epistola Cyrilli missa Maximo diacono Antiocheno.

Iuo in prologo. Pan.in prologo cap.23.

¶ Ex dispensatione quædam tollerantur,quæ canonum rigor condemnat. C. XV.

DIdici à diligendo mihi paulo monacho; quia recusat pietas tua vsq; hodie communionem reuerendissimi episcopi Ioannis amplecti,pro eo, quòd quidam in Antiochena ecclesia male adhuc cum Nestorio uel sentiant, uel iam senserint quidem,sed forsitan resipuerint. Probet igitur tua modestia; vtrum aliquando hi, qui dicuntur colligi, nude, ac irreuerenter cum Nestorio sentiant, & inuicem colloquantur [e]:licet aliquando cauteriatam [f] habuerint conscientiam: colligantur autem nunc acta pœnitẽtia super ijs,in quibus subrepti sunt g: quamuis cõfiteri [h] fortassis reuerantur excessum. *& infra.*¶ Vt autem non æstimemur amare contentionem; amplectamur episcopi reuerendissimi Ioannis communionem, indulgentes ei; & causa dispensationis eius negotium non subtilius, uel districtius [i], siue vehementius erga se recognoscat agitari. Dispensationis enim gratia,sicut dixi,eget negotium multum [k].

Ioo ibidem. Pan.ibidẽ.c.24.

¶ *Hæc epistola beati Cirilli refertur in actione prima septimæ synodi. Et quoniam in magni ponderis argumento versatur, ac prudentissime scripta est;multa autem in hac versione corrigenda fuissent; placuit gręcam ipsam epistolam cum interpretatione noua afferre.*

intellexit G.vt pater per precedentem.§.unde potest dici ab alterutra proprie: quia iam forte metropolicanus

Q aliquid fecerat vnde scandalum esse ortum.

a ¶ vel cõsẽsũ.]sup.64.d.c.vl.sup 65.d.c.1 2. & 3. Voties.]CASVS.Dicitur hic,q propter multitudinem populi.extra de cler.excomm.latores.aliàs xxiij.milia dicuntur pauci.45. distin. disciplina præterea. Argu, contra, extra de reg.iu.qui scandalizauerit, de pæ.dist. 6.c.1.in fin.25 quæst.2.ita nos. vbi non parcitur multitudini.Solu.videtur haberi per id quod legitur.23.q.4. cum quisque.uel per fin.illius de pœn.dist. 6. capit. 1.ut ex tunc is non parcatur,cum ex auctoritate uolũt illud defendere, ut 82.distinc.plurimos. & 40.distin.Domino sancto.

dę Et de reliquo.]Id est,de cætero.96.dist. in scripturis.ff.delegib.cum lex.

DIdici.]CASVS. Paul[o] monach[o] significauit patriarchę Alexandrino, q Io.de quo hic fit mẽtio,fuit episcopus Antiochenus,q Nestorij hæresim iocidens, ecclesiam suam in eã dem hęresim induxerat tãdem Ioã.redijt ab hæresi.sed popul[o] ecclesię suæ,quę subuerterat,non ex toto adhuc redierat: & ideo Maximus diaconus nolebat adhuc communicare Ioanni.quare Cyrillus patriarcha Alexandrin[o] monet eum, ut quãtis aliqui de Antiochena ecclesia secuti fuerint, uel adhuc sequãtur hęresim Nestorianam,nihilominus tamẽ amplectat[ur] communionem Ioã. Mandat tamen inquiri, vtrum aliqui hęresim illã sequantur, & colligantur ad vnitatem [Colligi,].i cõgregari & consentire. [Nude.].i.manifeste, & publice.] Irreuerẽter.].i inuerecunde. [Sentiant.]nunc alio quin non sunt uitãdi.

e ¶ Colloquantur.] Arg. ex collocutione pręsumi consensum. 27 quæst.1. nec aliqua.

f ¶ Cauteriatam.]Id est, vulneratam uel adustam ignito erroris cauterio.

g ¶ Subrepti sunt.] Id est, surrepserunt. & est antiqua grammatica.Vel id est, corrupti.ff.de ser.corru.l.si quis seruum.

h ¶ Confiteri.] Publice scilicet. & in hoc est dispensatio.nam de iure publice debet confiteri.sup.ea. quoties. de confe dist.2.ergo Berengarius.

i ¶ Districtius.] Non vult aliquid exaggerare, &c.74. distin.ubi.

K ¶ Multum.] Id est, magnum.

a ¶ Arbici-

1 sic et no. 86.dist.tanta. sed plenius 65.d. si qui tacet. Arch. Pietas multa facit.

Necessitatis causa quædam in ecclesia tolerantur.

Multitudini est pertendum.

2 Et quinque ctu naturæ 2.vt quia nostra natura hodie fragilis est, respectu honestatis ecclesię,vt hic

a ¶ Arbici-

tudinem, delictum sępe inultum remittitur propter scandalum quod timetur: & Dei iudicio relinquẽdum est. Sed de cętero tale quid accidat, pręcauendum est.

b ¶ A turba.] Extra de cleri.excommu.latores.

c ¶ Propter multitudinem. Arg.q parcẽdum est multitudini, ut.44.dist.comessationes.50.dist.vt constituere graue scandalum,qđ propter hoc ab vtraq; parte fiebat, Papa tolerat quod factum est,ita quòd de cætero simile non fiat.

m ¶ Ab alterutra.] Id est, ab altera. Sed tamen aliter intelligitur multi.extra de reg.iu.qui scandalizauerit, de pæ.dist. 6.c.1.in fin.25 quæst.2.ita nos. vbi non parcitur multitudini.Solu.videtur haberi per id quod legitur.23.q.4. cum quisque.uel per fin.illius de pœn.dist. 6. capit. 1.ut ex tunc is non parcatur,cum ex auctoritate uolũt illud defendere, ut 82.distinc.plurimos. & 40.distin.Domino sancto.

infra c.vlt.& 33.q.5.c.2.

K ¶ Necessitatis.] Vt 50.d.de eo.

¶1 Metropolitani.] Supra d.65.c.2.& 3.

Q Voniam.] CASVS.Quidam episcopus præter notiam sui metropolitani fuit ordinatus Sed propter

Τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, Μαξίμῳ διακόνῳ Ἀντιοχείας, ὑπομνηστικόν.

Ἔμαθον παρὰ τῶν ἀγαπητῶν μοναζόντων Παύλου, ὅτι παραιτεῖται ἡ σὴ θεοσέβεια μέχρι σήμερον τὴν κοινωνίαν τοῦ πρὸς τὸν δυσσεβέστατον Ἰωάννην, διὰ τὸ πυνθάνεσθαι τὴν Ἀντιοχέων ἐκκλησίαν ἢ φρονοῦντας ἐπὶ τοῖς τοῦ Νεστορίου, ἢ πεφρενηκότας μέν, ἀποσχομένους δὲ τῆς ἴσως εἶναι. δοκιμάσατε τοίνυν τὸν ἐπιεικῆ, πότερόν ποτε οἱ λεγόμενοι σωζέσθαι, γυμνοῦς καὶ ἀναισχύντους τοὺς τοῦ Νεστορίου καὶ φρονοῦσιν, καὶ λαλοῦσιν ἑτέροις, ἢ κεκωμῳδημένους μὲν ἐσχήκασί ποτε τοῦ σωφρονεῖν, σωζόμενοι δὲ νῦν μεταμεληθέντες ἐφ' οἷς ἴσως ἁρπάζησαν, αἰσχυνόμενοι δὲ τῆς ὁμολογεῖν τὸ πλάσμα. σωβαίνει γὰρ τινὰ τοιαῦτα περὶ τοὺς ἀπατηθέντας γίνεσθαι: κἂν εἴδῃς συντρέχοντας νῦν τῇ ὀρθοπίστει, ἀμνησικακεῖ περὶ τῶν παρελθόντων: βλέπομεν γὰρ μᾶλλον ἀνδρείους αὐτοὺς ὁρᾶν, ἢ ἀναισχύντως γνώμῃ συνηγορουμένους ταῖς Νεστορίου κακίαις. ἵνα δὲ μὴ δοκῶμεν τιμᾶν τὸ φιλόνικον, ἀσπασώμεθα τῷ πρὸς τὸν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον Ἰωάννην κοινωνίαν, συγχωροῦντες αὐτῷ, καὶ οἰκονομίας ἕνεκα μὴ ἀκριβολογούμενοι σφόδρα, περὶ τῆς μεταγινώσκοντος: οἰκονομίας γάρ, ὡς ἔφην, δεῖται τὸ πρᾶγμα πολλῆς.

Sancti Patris nostri Cyrilli archiepiscopi Alexandrini ad Maximum diaconum Antiochenum admonitio.

COgnoui ex dilecto monacho Paulo pietatem tuam vsque ad hunc diem recusare communionem religiosissimi episcopi Ioannis: eo quòd aliqui sunt in ecclesia Antiochena, qui vel adhuc cum Nestorio sentiũt, vel sensérunt quidem, nunc autem ab eo fortasse abstinent. Perpendat igitur æquitas tua, vtrum tandem, qui dicuntur conuenire, palam, atq; impudenter Nestoriana & sentiant, & cum alijs etiam loquuntur: an aliquando quidem cauteriatam habuerint conscientiam: nunc autem ideo conueniant, quòd ipsos pœnituerit erratorum, quibus simul abrepti fuerant: pudeat autem fortasse lapsum suum fateri. Solet enim fieri tale quiddam ijs, qui decepti sunt, vsuenire. Quòd si illos nunc ad rectam fidem conuersos videas, malorum præteritorum memoriam depone. Malumus enim eos videre negantes, quam defendentes Nestorii uitia Cæterum, ne videamur contentionis cupidi, religiosissimi Ioannis communionem amplectamur, indulgentes ei, atque vt conueniens in his rebus moderatio teneatur, non nimiũ diligenter in eos, qui resipiscunt, inquirentes. Res enim, vt dixi, magnæ eget moderationis.

¶ *In eandem sententiam scribit* Ioanni Antiocheno *patriarchæ in epistola, quæ habetur tomo 5. Act. cõcilij Ephesini nuper Ingolstadij impressi his verbis.* Optamus autem, ut omnes, res suas agant, neque turbas ecclesiis per Christi gratiam, docto rumque ubilibet agẽtium prudentiam utcumque iam sedatas denuo excitent, neque uel sibi ipsis, uel aliis negotia faceſſant. Cæterum si sunt, qui a Nestorio aliquando steterunt; nunc uero ex animo resipiscentes a nugis illis discedere, mutataque uoluntate rectam, inculpatamque fidem complecti cupiunt; eos piacide suscipere oportet; nec cuiquam illorum, præteritorum gratia, conuicium facere: ne qua ratione ansa quibũldam præbeatur, ut cũctatius ad meliora festinent.

Item ad Gennadium presbyterum, & archimandritam [a].

¶ De eodem. C. XVI.

DIspensationes rerũ nonnunquã cogunt parum quidem a debito [b] quosdam foras exire, vt maius aliquid lucri faciant. Sicut enim ij, qui mare nauigant, tempestate vrgente, nauique periclitante anxiati quædam exonerant [c], vt cætera salua permaneant; ita & nos cum non habemus saluãdorum omnium ne-

a ¶ Archimãdritã.] Archos princeps: mãdros ouis. unde archimãdrita princeps ouium 1.

Dispensationes.] CASVS Dicitur hic, quòd oportet quosdam excommunicari & ejci extra ecclesiam, ne multitudo pereat: sicut in naufragio quædam merces abjiciuntur, vt cætera salua permaneant. patet seq. §.

b ¶ A debito.] Idest a iure communi, quòd æqualiter debetur. & ita dispensatio non est ius, ut 3 1. q. 3. hac ratione quando que tamen dispensatio debetur 2, vt 50. dist. constitueretur.

c ¶ Exonerãt.] ff. 22. q. 4.

¶. 4. ẽ solum. inf. 13. q. vlt. anima. ff. si quis cau. l. 4. ff. ad legem Rhodiam. qui leuandæ.

a ¶ Despicimus.] Id est, committimus: quia easdem res non habent pro derelicto. Vnde male faciunt Reges Hispaniæ, qui naues fractas occupant. nã dicit lex, & si-

Regem Hispaniæ reprehendit.

gociorum æ penitus certitudinem; despicimus [a] ex ijs quædam, ne cunctorum patiamur dispendia β [b].

α ¶ Negociorum.] *Græce est*, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς πράγμασιν, ὅταν μὴ ἔχῃ τὸ λίαν ἀκριβὲς περισῴζειν, παρορῶμέν τινά. *id est*, Sic & nos in negocijs vbi non licet exquisitissimam illam rationem seruare, despicimus quædam.

β ¶ Dispendia.] *Omisit hic Gratianus ex hac epistola ea referre, quæ ad propositam quæstionem maxime faciunt: Sunt autem hæc, quæ Ivo etiam recitat:* Et hæc scribo cognoscens, quòd pietas tua tristetur in sanctissimum, & Dei cultorem, fratrem, & cõministrum nostrum Proclum episcopum, eo quòd admiserit in communionem Aeliensium Hegumenum, quem quidem ecclesiæ leges Palestinæ præpositum non nouerunt. *& infra.* Igitur ne refugiat pietas tua sanctissimi, & Deo amicissimi Procli episcopi communionem. Vna enim fuit cura mihi, & sanctitati eius; & dispensationis modus nulli sapientium displicuit. *Vocem autem* Hegumenon, *i præpositum, videtur supplesse Anastasius, vt exprimeret locutionem Græcam,* τοὺ γουμενίου, *aut fortasse illam in suo codice habuit.*

Vtilitatis intuitu quædam in ecclesia tolerantur. C. XVII.

TAli coniugio [c] generati, ecclesiasticis ordinibus non applicentur: nisi forte eos aut maxima ecclesiæ vtilitas; vel necessitas postulet, vel euidens meritorum prærogatiua commendet.

Huic [d] *Petrus concordans ait* [e]: [*In veritate comperi, quia non est acceptor personarum Deus, & c.*]¶ *Pro euentu* [f] *etiam rei quædam in ecclesia tolerantur: sicut Leo in decretis suis de laicis subito contra decreta canonum ordinatis episcopis ait, epist. 85. al. 87. c. 1. episcopis Africæ.*

Act. 10.

¶ Laicis, qui contra decreta canonũ ad episcopatum promouentur, ex misericordia susceptum officium relinquitur. C. XVIII.

EXigunt causæ [g], vt non solum in tales præsules, sed etiam in ordinatores eorũ vltio cõpetens proferatur. Sed circumstant nos, hinc mansuetudo clemẽtiæ, hinc cẽsus iustitiæ, vt credamus quædam delicta vtcunque tole-

sicus non debet diteſcere calamitatibus miserorũ. C. de manifra. l. 1. lib. 11. committit etiam furtum, si quis inde quid accipit, cum distinctione tã. ff. de fur. falsus. §. vlt.

b ¶ Dispẽdia.] Bise solent magno damna minora bono.

TAli.] CASVS. Si raptor ducat raptam, in quem rapta nunquam consensit, filius de tali contubernio natus non potest promoueri, nisi propter necessitatem, vel vtilitatem, vel propter personæ prærogatiuam. Vel intellige c. loqui secundum eos, qui dicunt inter raptorem & raptam non esse matrimonium. sed verior est opinio, quod inter eos sit verũ matrimoniũ.

c ¶ Tali coniugio.] Sed nonne inter raptam & raptorem tenet matrimonium, vt 36. q. 2. trias? Quare ergo fit promotionis? Resp. hoc non tenet. Vel dic, q̃ hic loquitur de mannalib. raptis, cũ quibus matrimoniũ non tenet. & dic, conjugio, id est, coniunctione vel coniugio de facto. alias legitimi essent, nisi fortè quo ad episcopatũ. extra de elect. innotuit. Sed certè illa decretalis loquitur tantum in concubina.

Matrimonium tenet inter raptã & raptorẽ.

HVIC PETRVS. Hoc adaptatur ad ꝓximè dictum: quasi diceret, non est mirum, si spurius promouetur, cum Deus non sit personarum acceptor.

d ¶ Huic.] ff. vt necessitate, vel vtilitate ꝓ moueantur tales. eq Petrus cõcordans ait.] quia apud Deũ non est personarum acceptio.

f ¶ Pro euentu.] Et hoc ad necessitatem, vel vtilitatẽ refert.

EXigũt.] CASVS. Quidam de laicis nõ seruatis interstitijs ꝓmoti sunt in episcopos nimis præcipitãter: quia debebant de iure deponi: sed ex misericordia Leo dicit eos tolerãdos, in quibus aliud reprehensibile nõ inuenitur, nisi q̃ nimis festinanter promoti fuerint, ita quòd ex hac remissione non sumãt licentiam delinquẽdi, & ꝓhibet ne de cætero hoc fiat: ne cogatur iustè punire, quod nunc ex misericordia inultũ dimittitur.

g ¶ Causæ.] Cũ ergo Misericordia est rigori anteponenda. debet iudex seq misericordiam, q̃ rigorem 1. vt ext. de for. til. cap. 2. & C. de iud. 1 Ad hoc 9. d. sana. vbi de hoc videas. Dispensatio est qñq; debita.

2 Vt 47. dist. sicut. 86. dist. pasce. 16. q. 1. qñ. Archi. petendam dispensationem potest implorari officium iudicis.

iudicis. & si nollet episcopus dispensare, peteret hoc à superiore. & est si. extra de iure patro. nullus.

a ¶ Quod ex laicis.] Supra 77. dist. monachus sup. 59. distin. si officia. contra, supra dist. 61. quid proderit. contra, sup. d. 61. c. 1. & 2. contra. Sol. ibi ius commune, hic dispensatio.

b ¶ Quia remissio.] Infra, 23. q. 4. est iniusta. in fi contra, su. d. 93. peruenit. & 35 q. 9. loci, infra 21. q. 2. placuit. Sol. ibi factū respicit, hic ius. & expone quod sequitur.

c ¶ Non dat.] Id est, non debet dare. nam leges, quæ peiuria puniunt, &c. C. de ind. vidu. l. 2. argu. C. vnde vi, memineri, inf. de consd. 4. quaris. arg. de pœ. dist. 3. §. sed verba. & c. fin. nec. Sed aliud est impunitatis occasione amplius peccandi cōfidentiam sumere: quod ibi dicit, aliud pro vno concesso reliqua similia vsquequaque concedere. quod hic negatur. Vel dic non dat, id est, non dare debet. ADDITIO. Sub. & nō dēt qs inde sumere audaciam, & cōfidentiam delinquendi. Dic ergo, remissio, id est, impunitas: id est, dispēsatio qua impune peccata dimittuntur, non dat licentiam, id est laxamentum delinquendi in similibus. secūdum Io. de Fan.

Maximum.] CASVS. Maximus Donatista fuit: sed postea conuersus ad fidem ex laico est in episcopū promotus. Leo Papa eū tolerat: mandat th sibi, vt in libello ad Papā misso se esse catholicū manifestet. Sequens c. pater, in quo tolerat Donatum cum sua plebe conuersum. mandat tamen ei, vt mittat libellum in quo confiteatur fidem, & abneget hæresim illam. & mandat Leo, vt hoc de cætero non fiat.

d ¶ Ex laico.] Ille fuerat factus episcopus non seruatis interstitijs temporum in minoribus ordinibus 1. & ideo dicit tex. ex laico. arg. superficiale pro illiteratis. supra 61. dist. c. 2. 2. & 3. & c. quid proderit, contra. Io.

e ¶ Ab episcopali.] Infra 16. q. vlt. inuentum.

f ¶ Quoquo.] Id est, non legitimo, sicut illud: Quos genui quocunque thoro.

g ¶ Dignitate.] Quid si patronus labitur in hæresim: an reuersus recuperet ius patr. quod habebat? Argu. ¶ sic extra de elect. quia diligentia. ff. de in ius voc. l. sed si. ff. de ho. lib. l. 3. §. si deportatus. Ioan. tamen si lata fuisset sententia contra eum de amissione iurispatronatus, amplius non recuperat extra de diuor. de illa. extra de conuen. coniug. c. vlt. Ber.

h ¶ Libello.] Infra 7. q. 1. §. ecce. & c. qualiter. sup. ea. q. si qui voluerint.

i Donatum autem.] ¶ Causarum.] Collige ex hoc intelligentiam eius quod dici solet in litteris, salua apostolica auctoritate.

k ¶ antiquis.] Id est, secundum antiquas regulas. & ita nisi exprimeretur hoc, videretur constitutio perpetua. arg. C. de pœ. seruus 2. Sed tamen quid inde fit super hoc, hoc not. 61. dist. §. ex his omnibus.

Saluberrimum.] CASVS. Dicitur in hoc c. 9. si quis clericus ab hæresi ad ecclesiam reuertatur, profitea tur in scriptis hæresim suam cum auctore eius tale damnatam, ne amplius corrumpatur, cum suæ professioni non

† al. Iuliano.

Idem epist. 83. ad Septimium. Anfl. l. 12. c. 39. Iuo p. 6. c. 97. 2. q. 1. omnis cuiuslibet.

Inca. Martini Braca.

quod ad tempus pia lenitate concessimus, iusta post hæc vltione plectamus.

Idem Ianuario † episcopo Aquilegiensi, epist. 3.

¶ Redeuntes ab hæresi, post publicam professionem, in suis ordinibus recipi possunt. C. XXI.

Saluberrimum enim, & spiritualis medicinæ vtilitate plenissimum est, vt siue presbyteri, siue diaconi, aut cuiuslibet ordinis clerici, qui se correctos videri volunt, atque ad catholicam fidem, quam iampridem amiserant, tursum reuerti ambiunt; prius errores suos, & ipsos auctores errorum damnari à se sine ambiguitate fateantur: vt sensibus [a] prauis etiam peremptis nulla sperandi superfit occasio, ne vllum membrum talium possit societate violari: cum per omnia illis professio [b] propria cœperit obuiare. Circa quos etiam illam canonum constitutionem præcipimus custodiri, vt in magno habeant beneficio, si adempta sibi omni spe promotionis, in quo inueniuntur ordine, stabilitate perpetua maneant; si tamen iterata tinctione non fuerint maculati [c].

Item ex concilio Martini Papæ, c. 36.

¶ Ab hæresi redeuntes, hæresim, & eius auctores publicè detestentur. C. XXII.

Si quis episcopus, siue alicuius episcopi presbyter, aut diaconus, in alicuius hæresis opinionem offenderit, & ob hanc causam fuerit excommunicatus; nullus episcopus eum in communionem recipiat, nisi prius in cōmuni concilio [d], portecto fidei suæ libello [e], satisfaciat omnibus, & ita liberam suam teneat purgationem [f]. Hoc idem & de fidelibus laicis sit decretum, si in aliqua hæresis opinione [g] fuerint nominati.

¶ Ecce quibus de causis quædā in ecclesia tolerantur, quæ eisdem cessit antib. pia seueritate vindicantur. Quādo autem toleranda sint, quando resecanda, Gelasius Papa diffinguit [h] dicens episcopis per Lucaniam, epi. 1. c. xi.

¶ Quando in ecclesia, aliqua sint toleranda. C. XXIII.

Et si illa [i] nonnunquam sinenda sunt [k], quæ, si cæterorum [l] constet integritas, nocere sola non valeant: illa [m] tamen sunt magnopere præcauenda, quæ recipi, nisi manifesta decoloratione [n] non possunt. Ac, si ea ipsa [o], quæ non possit de cætero obuiare, & pro magno beneficio habeat, si adempta omni spe promotionis, in quo inueniatur ordine permaneat: dum tamen iterata tinctione nō fuerit maculatus.

a ¶ Sensibus.] Id est, opinionibus hæreticorum.

b ¶ Professio.] C. de non numer. pecu. generaliter. inf. 2. q. 1. legum. inf. 27. q. 1. oēs fœminæ. ext. de app. personas. c ¶ Maculati.] Idem est si fuerunt rebaptizati. ar. de cōsec. dist. 4. qui ius. & c. eos quos. Vel si adsubuerfio-

1 In istis casib. Papa sibi reseruat dispensationē & i casu quē habes, ex. de apostta. c. vlt. vbi de hoc. Arch.

2 Loquit. in prin. & his q. dispensari possunt. Ioā. 3 Sub. de quibus non est in benigniorem partem interpretandum, cū sint manifesta. Hugg.

in dispensabilibus non det iudex dispensare nisi ex magna causa: quanto magis in ijs quæ sunt indispensabilia, nullo modo debet iudex dispensare, 19.d.c.2.

Dispē sandū est certis ex causis.

a ¶ Vel rerum temporumque.] Vel personarum. nam pro qualitate personarum & actio formatur, & eōdem natio moderatur. ff. de neg. gest. Pomponius in negotijs. Habes ergo hic causas, propter quas est dispensandum, scilicet causa vtilitatis & necessitatis. Sed nunqd ex causa probabili, vt arg ℣ sic. 57. dist. ca. 1. quod concedit Alanus. Ego cōtra 1. Nec obstat 57.d.c.1. quia si post hdes ei⁹ appareat, pbabilis, aboletur irregularitas ibi psumpta, & promouetur de iure communi.

Istud fuit dictum L. & in hoc ēt resident. Ioā. de Fant.

b ¶ Vel acceleratæ.] Nam quæ de nouo emergunt, &c. ff. de interrog. act. de zta.

Dispensationes quædam mutilandæ sunt.

c ¶ Mutilanda.] Dispensationes, quas extorquet necessitas, cessante necessitate mutilandæ sunt: quæ vero regulariter fiūt, non, vt iof. 9. quæst. 2. ab excōicationis. sū. d. 50. placuit. in 7. q. 1. mutationes.

d ¶ Præcepta.] Quædam, non omnia.

BREVITER. Hęc est 6. pars q. in qua quęritur si ordinati ab hæreticis sint iterum reordinandi & dic, quòd non, si fuerint ordinati in forma ecclesiæ, & hoc probat per tres auctoritates. Ioann. de Fant.

CASVS. Hic mouet Gratia. incidentem, quæstionem, vtrum scilicet ordinati ab hæreticis debeāt iterum ordinari. Et primo probat ℣ nō, auctoritate Greg. & Augu. & postea soluit, male dicens vt circa baptizatos &, in ordine sacerdotali, vel episcopali inuentos, sacramentum non reiteretur. Ea vero quæ cum quadam distributione vasorum, vel indumentorum præstantur interueniente episcopali benedictione, vt ordo lectorum, & inf. cum ordines positi, reiterari possunt cum ab hæreticis conferuntur: nec dicitur aliquid iterari, cum nihil ab eis sit acceptum ad quod inducit sequens c.

e ¶ Ordinibus.] Scilicet illi, qui coacti sunt, vel ignoranter ab hæreticis ordinati sunt.

f ¶ Vtrum in eodem ordine.] Et dic quòd non, si in forma ecclesiæ ordinati sunt. extra de apostata. ex litter. s. nec bene soluit hic Gratianus.

g ¶ Vt ait beatus Greg. rius.] Sup. d. 68. c. 2.

quæ nullo detrimento aliquoties indulgenda creduntur, vel rerum temporumq; [a] cogit intuitus, vel acceleratæ [b] prouisionis respectus excusat; quanto magis illa nullatenus mutilanda [c] sunt, quæ nec vlla necessitas, nec ecclesiastica prorsus extorquet vtilitas?

Aliquando enim pro necessitate, vel vtilitate ecclesiæ mutilantur, & laxantur præcepta [d] canonica.

6 Breuiter ostendimus, qui reuertētes ab hæresi, in suis ordinib. [e] *valeant recipi, vel qui non. Nunc autem quæritur de ijs, qui ab hæreticis ordinati sunt, si ad vnitatem catholicæ matris ecclesię redierint; vtrum in eodem ordine* [f] *iterum valeant ordinari. Semel enim consecratus (vt ait beatus Gregorius* [g]*) iterum consecrari non debet. ¶ Item sacramenta, quæ ab hæreticis in forma ecclesiæ ministrantur (sicut Augustinus* [h] *testatur) reiterari* [i] *non debent; ne homini, sed sacramento videatur iniuria fieri. ¶ Sed illud Gregorij de his intelligitur, qui consecrationem sacerdotalem, vel episcopalem acceperunt; qui aut per manus impositionem, cum ad ecclesiam redeunt, effectum suæ vnctionis † accipiunt, aut ab eius administratione perpetuo cessare iubentur. Similiter illud Augustini de eadem mystica vnctione, & de sacramento baptismatis intelligitur.*

¶ Sunt autem in ecclesia alij ordines, qui sine sacramentali vnctione, sola episcopi benedictione, cum quadam uasorum, uel indumentorum distributione præstantur, ut sunt leuitæ, & cæteri infra eos constituti. Hi quamuis ab hæreticis ordinentur, tamen ad ecclesiam redeūtes in eodem ordine (si aliàs digni fuerint) ab ecclesia ordinentur: nec fiet in eis reiteratio munerts, cum ab hæreticis nihil doceatur eis fuisse collatum.

Vnde Vrbanus secundus scribit Petro Pistoriensi episcopo, & Rustico abbati Vallis Umbrosæ.

¶ Redeuntes ab hæreticis sunt ordinandi.

C. XXIIII.

DAibertum [k] à Nezelone [a], licet simoniaco, nō simoniace eiusdem confessione reperimus in diaconū ordinatum: & beati [l] Innocentij Papæ sententia constat declaratum, quòd Nezelon (quem constat ab hæreticis præter formam ecclesiæ vel cum forma (non refert) in diaconum ordinauit. Sed quia illum ordinem conferre nō potuit, Daibertus nihil accepit ab eo. vnde Vrbanus cum dispensaret cum eo, fecit illum ordinari auctoritate Damasi Papæ & Innocentij.

Pan. l. 3. c. 11.

sup. r. q. 3. venit

a ¶ Quia nihil.] Sup. ea. q. 1. gratia. inf. de consec. d. 4. quomodo. arg. sup. ea. q. 1. qui perfectionem.

Nihil habet nihil dat. ext. de elect. fratres. pref. text. Vide hoc & cōtra hic videas.

b ¶ Dare.] Arg. qui nihil habet, nihil dare potest, Argu. contra extra de elect. suffraganeis. 1. Item arg ℣ pro nō dato habetur quod datur ab eo, qui de iure dare non potest,

c. sequenti per illicitam.

k ¶ Daibertum.] Per hoc c. probat Io. opinionem suā: s. ℣ baptizatus ab eo qui recepit vltimam manus impositionem extra ecclesiam, nihil recipit. Nos qui decimus contrarium, hoc intelligimus cum non ordinabatur in forma ecclesiæ.

l ¶ Et beati.] Et ita cum facit hic mentionem de illo c. supra 1 q. 1. ventum est. intelligendum est illud, sicut & illud de non ordinatis in forma ecclesiæ.

a ¶ Quia

cis ordinatum) quia nihil [a] habuit, nihil dare [b] potuit ei, cui manus imposuit. Nos igitur tanti Pontificis auctoritate firmati, & Damasi Papæ testimonio roborati, qui ait: [Reiterari [c] oportet, quod male actum est;] Daibertum ab hæreticis corpore & spiritu digressum, atque vtilitatib. ecclesiæ pro viribus insudantem, ex integro [d] (ecclesiæ necessitate ingruente) diaconum [e] constituimus. Quod non reiterationem existimari censemus, sed tantum integram diaconii dationem: quoniam, vt prædiximus, qui nihil habuit, nihil dare potuit.

« ¶ Nezelone.] *Marianus Scotus in vita Gregorij VII. mentionem facit archiepiscopi Magdeburgensis hac nomine appellati.*

Item Damasus Papa, epist. 4. de choriepiscopis.

¶ De eodem. C. XXV.

PEr illicitam [f] manus impositionem vulneratū caput [g] illi, qui videbantur aliquid accepisse, habebant: & vbi vulnus infixum est, necesse est medicinam adhibere [h]; qua infixa sanetur macula: idest reiterari [i] necesse est, quod legitimè [k] actum, aut collatum minimè probatur ♭. Nam quomodo [l] honorem possit retinere, qui ab illo acceperit, qui potestatem dare legitimè nō habuit, inuenire non possum.

♭ ¶ Probatur.] *In originali hæc addantur.* si perfectum esse debebit.

Item libro nono Cod. titulo ad legem Iuliam repetunda rum, Impp. Theodosius, ac Valentinianus AA. Florentio.

C. XXVI.

7 SAncimus [m] eiusmodi viros ad prouincias regēdas accedere, qui ad honoris insignia nō ambitione [n], vel pretio, sed probatæ vitæ, & amplitudins tuæ † [o] solent testimonio promoueri: ita sanè, vt quibus hi honores per sedis tuæ, vel per nostram fuerint electionem commissi, iurati [p] inter gesta dēpromant, se pro administrationibus

f ¶ Per illicitam.] Idest, non iustam.

g ¶ Vulneratum caput.] i. mentē macula culpæ infectā.

h ¶ Medicinā adhibere.] i. reiterari, vt ita & illud intelligatur de ordinatis in forma ecclesiæ.

i ¶ Reiterari.] Not. hanc expositionem, &c. & hæc expositio est subintelligenda sup. ead. qō. 1. ventum. vbi eadem sunt verba.

k ¶ Legitimè.] Ar. ex hoc loco ℣ si potestas translata est in aliquem vt eligat episcopum, & ipse minus bonum eligit, iterum possit eligere, ar gu. 7. q. 1. factus. 8. di. quæ contra. nam reproba pecunia non liberat debitorem. ff. de pig. act. elegant. §. qui reprobos. & est arg. ad hoc. extra de elec. in causis. in fi. 3. Argu. contra. extra de off. deleg. in literis. nā functus est officio suo. Nam etiā ipsi canonici male eligēdo priuant ptāte eligendi. ext. de elec. cum in cūctis. & not. 4. 61. d. Iludui. Quid iuris sit, not. in quæstionibus. Bar.

l ¶ Quō.] Sup. 19. di illud. fm contra. Sed illud cum auctoritate sua generaliter est prohibitum: istud in. gl. in l. cum ecclesia catholica cō firmatum. nam pro non dato habetur, &c. extra de iure patron. quod autem. & ff si quis cau. l. quoties. Arg. contra. ext. de iure patro. consultationibus.

5 Itē arg. ad hoc q̄ nor. sup. prox. c. i gl. quo ad spē ciem. Itē ar. ad hoc. ff. de op. le. l. 2. præterea cū non tenuit electio perinde est ac si non elegisset. Ar. 4 Adde q̄t not. Bart. & de leg. 2.

m ¶ Sancimus.] Lex canonizata.

n ¶ Non ambitione.] Sup. ea. q. 1. nullus itaque.

o ¶ Tuæ.] Loquitur præfecto.

p ¶ Iurati.] Sup. 23. dist. quamquam. inf. 8. q. 3. Artaldus. & cap. talia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dignitates & matrimonia non debent esse venalia.

a ¶ Sortiendis.] Dignitates enim non debent venales esse: sicut nec matrimonia. ff. de don. inter vi & vx. l. 2.

b ¶ Postmodum.] Sup. 2. q. 1. eos qui sup. d. 46. sicut non bent esse vendo suo.

c ¶ Per se.] Extra de pecu. cler. inquirendum, extra de

1 Conc. tex. in l. 1. ff. ad leg. Iul. & ibi glo.

sententia excom. mu lieres.

d ¶ Cuiusque.] Sed vt contra. ff. de pol. l. 1. §. 1. Sed aliud est publice promittere aliud Reipublicæ: aliud occulte alicui, vt eius suffragio promoueatur.

ADDITIO. Et si solutur aliud quod vt contra. ff. de do. hoc iure, in princ. de hoc no. sup. ea. q. 6. ca. vl. Io. de San.

e ¶ Salarijs.] Inf. 23. q. 1. militare. sup. dist. 86. non satis. Ioā. de Fant.

Test. s præsumitur nolle peierare.

f ¶ Arbitremur.] Argum. pro teste præsumendum esse, quod nolit pietate, ext. de test. cum tu fili. & dicit canon, quos scimus nolle peierare, & c. 2. q. 5. si mala fama. Sed licet præsumatur, est tamen nota dignum, quod lex nō stat huic præsumptioni: immo subijcit pœnam in peierationē. inf. ea. ibi, quadrupli, &c.

g ¶ Publicū crimē.] inf. 6. q. 1. §. vlt.

h ¶ Conuictus.] Nā post depositā administrationem debet esse præsens per 30. dies. C. vt omnes iudi. tam ciuil. quam mil. l. 1. & conuenitur sub episcopo loci. in auth. vt iu. sine quoquo suffr. §. necessitatem. collat. 2. Sed ex contractu non potest iudex conueniri post depositam administrationem, si contractum aliquem fecit nomine ciuitatis, vt ff. de admi. rerum ad ciui. petri. curatores. §. in eum. & ff. de euic. illud. §. 1. sed procurator negotiorum bene conuenitur post 2. depositum officium, vt de procu. procurator. Bar.

ADDITIO. De hoc not. extra de immun. eccles. aduersus. §. vlt. Et est ratio quare aliud in iudicio, aliud in contractu. quia qui contrahit. solam intuetur personam venditoris: cum rem alienam vendere possumus. ff. de contrahen. emp. l. rem alienam. In iudicio autem potius persona domini inspicitur, secundum Io. de Fant.

2 Post. falsū est nisi se nomine suo obligauerit, vel nisi vt doceat. de mandato quod negatur.

sortiendis [a] neque dediſſe quidpiam, neque daturos vmquam poſtmodum [b] fore, ſiue per ſe [c], ſiue per interpoſitā perſonam in fraudem legis, ſacramentique, aut donationis, venditionisve titulo, aut alio velamento cuiuſque [d] contractus: & ob hoc (exceptis ſalarijs) [e] nihil penitus tā in adminiſtratione poſitos, quàm poſt depoſitum officiū, pro aliquo præſtito beneficio tempore adminiſtrationis, quam gratuito meruerint, accepturos. Et licet neminem diuini timoris, contemnendo iuſiurandum, arbitremur [f] immemorem, vt ſaluti propriæ vllum commodum anteponat; tamen vt ad ſalutis timorem etiam neceſſitas pericli ſubiungatur, ſi quis auſus fuerit præbita ſacramenta negligere, non modo aduerſus accipientem, ſed etiam aduerſus dantem, accuſandi cunctis, tāquam publicum crimē [g], concedimus facultatē; quadrupli pœna eo, qui conuictus [h] fuerit, modis omnibus feriendo.

Item Paſchalis Papa.

¶ De eodem. C. XXVII.

PAtet ſimoniacos, veluti primos, & præcipuos hæreticos ab omnibus fidelibus reſpuendos, & ſi commoniti non reſipuerint, ab exteris [i] poteſtatibus opprimēdos. Omnia enim crimina ad comparationem ſimoniacæ hæreſis quaſi pro nihilo [k] reputantur [l].

¶ *In tribus vetuſtis exemplaribus poſt caput*, Sancimus. *omiſſa inſcriptione Paſchalis, & capite iſto*, Patet. *ſequuntur continenter ſubiecta Gratiani verba*, His breuiter. & c.

His breuiter præmiſſis ad ea veniamus, quæ eccleſia, ſeueritate diſciplinæ parata eſt vlciſci, oſtendentes, quib. accuſantibus, vel teſtificantibus quilibet ſint conuincendi; quo iudice quiſque debeat condemnari, vel abſolui; ſi cauſa vitiata fuit, quo remedio poſſit ſubleuari; ſi accuſatores defecerint, an reus ſit cogendus ad purgationem. Et vt facilius pateat quod dicturi ſumus, exemplum ponatur ſub oculis, in quo auctoritates hinc inde controuerſantes diſtinguantur, & quid ſanctorum Patrum ſentiat auctoritas, liquido intimetur.

i ¶ Ab exteris.] Ideſt, laicis, qui extra eccleſiam habent

k ¶ Reputantur.] Hoc dicitur in deteſtatione criminis, & ad terrorem: ſicut illud, Omnis peccator, &c. extra de fimo. tanta. Vel eſt grauius, quia facilius dicitur hoc crimen committi in Deum quam aliud: quia donū Dei volunt emere pecunia. ſup. 1. q. 1. eos. & ideo grauius dicitur, quia nulla certa pœnitentia pro hoc crimine inducitur, niſi q. vſque ad mortem aſpere pœniteat. ſupra ea. q. 1. ſi quis neque. Ioan.

HIS BREVITER. CASVS. Tranſitu vtitur, ſcilicet colore rhetorico, quo dicta dicendis continuat, & dicenda dictis, ſummatim dicenda perſtringens.

Quidam.]

QVidam.] CASVS. In ſuperiori cauſa actum eſt de crimine ſimoniæ: & prius de eo, quod grauiſſimum eſt: ſed quia ꝯcrimina ſine ordine iudiciario puniri non debent, ideo congruè hanc cauſam adnectit, in qua de

CAVSA SECVNDA.

Vidam epiſcopus de lapſu carnis à laico impetitur. Duo monachi. vnus ſubdiaconus, & duo leuitæ aduerſus ipſum, teſtimonium ferunt. A metropolitano ſuo ſentit ſe prægrauari. In ipſa ventilatione cauſæ tres ex teſtibus deficiunt, ſiue promiſſione decepti †, ſiue canonica examinatione reprobati. Expoliatur tamen epiſcopus, quia crimen eius notorium erat.

† al. illecti

q. 1. *Hic primum quæritur, an in manifeſtis iudiciarius ordo ſit requirendus.*

2. *Secundo an expoliatus ab aliquo ſit iudicandus.*

3. *Tertio, qua pœna ſint feriendi, qui in accuſatione, vel teſtificatione defecerint.*

4. *Quarto, an duorum teſtimonio ſit condemnandus.*

5. *Quinto, ſi deficientibus accuſatoribus ſit cogendus ad purgationem.*

6. *Sexto, ſi remedium ſit dandum ei, qui cauſa dilationis vocem appellationis exhibuerit.*

7. *Septimo, ſi laici, monachi, vel quilibet inferiorū ordinum in accuſatione maiorum ſint audiendi.*

8. *Octauo, quomodo debeat fieri accuſatio, an in ſcriptis, an ſine ſcriptis.*

QVÆSTIO PRIMA.

1 Ps

Vòd autem [a] nullus ſine iudiciario ordine damnari valeat, auctoritatibus multis probatur.

De eo nambus ait Auguſtinus homilia quinquageſima, de vtilitate pœnitentiæ.

CASVS. Hic ponitur prima quæſtio, in qua ꝓbatur, ꝙ præter iuris ordinem non eſt aliquis condemnandus præter quam in notorio crimine.

a ¶ Quod autem.] Tu dicas, quòd in manifeſtis requiritur ordo iuris. 11. quæſtio. 3. eorum. ſed non in notorijs, vt dicam infra ead. manifeſta. & habes extra de iure iurand. ad noſtram 3. Et notandum, ꝙ quædam ſententia eſt diffinitiua, quædam interlocutoria, quædam præcepti. Quælibet iſtarum requirit ordinem iuris, & ſi diffinitiua ſententia fuerit lata omiſſo ordine iuris, ipſo iure nulla eſt, vt infra ead. quæſtio. ſexta, §. diffinitiua. Hoc tamen ſcias, quòd duplex eſt ordo iuris. Vnus qui eſt de natura, ſiue de ſubſtantia iudiciorum, ſcilicet, vt quis poſt citationem habeat inducias, vt fiat litis conteſtatio, & teſtes recipiantur, & quòd ſententia feratur in ſcriptis, ſi contra hunc ordinem feratur ſententia, non tenet, dicto §. diffinitiua. Eſt alius ordo, qui non eſt de ſubſtantia iudiciorum, ſcilicet vt ſententia non feratur ſub conditione, & non prius pronuncietur de poſſeſſione, quàm de proprietate. ſi tamen hoc non ſeruatur, nihilo minus tenet ſententia, infra ea. quæſtio. 6. biduum. & C. de appel. l. 1. Item ſententia interlocutoria ſiue ſit excommunicationis, vel ſuſpenſionis, vel miſſionis in poſſeſſionem, requirit ordinem iuris. De ordine excommunicationis ſententiæ, habes infra ead. nemo. & 34. quæſt. 3. de illicita. & melius extra de ſenten. excommun. ſacro. De ordine ſuſpenſionis habes infra ea. nomen. Si tamen iſte ordo non fuerit ſeruatus, tenet excommunicatio vel ſuſpenſio, vt 11. quæſtio. 3. ſi epiſcopus. Item in ſententia miſſionis in poſſeſſionem requiritur ſemiplena cauſæ cognitio, vt extra, vt lit. non conteſt. quoniam ſi frequentius agat, proponit thema, de quo octo elicit quæſtiones.

Sententiæ eſt triplex.

Ordo iuris eſt duplex.

Sniæ miſſionis ī poſſeſſionem requirit ſemiplenā cauſæ cognitionē.

1 De iſta ſniæ etiā hr ext. de verb. ſig. ex parte 1. in gl. vlti. ibi videas & de elec. duō 2. in glo. ſed pone. & 11. q. 3. in ſūma. Archi.

VOd autē.] Hæc quæſtio diuiditur in quinque partes, in quarum prima probat per 13. auctoritates, ꝙ nullus ſine iudice debet damnari. i. niſi canonicè ſit dānatus. Secunda ibi, [His omnibus.] Tertia ibi, [Sed ſciendum.] Quarta ibi: [Quando vero.] Quinta ibi, [Quando autem.] Ioan. de Fant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

met.cau.1.vlt. A prædicta regula plerique doctores excipiunt infamatos, circa quos non requiritur ordo iuris, vt infra ead. q.5. presbyter, & extra de simon. quoties. quod non admitto, vt dicemus in loco suo in illo cap. presbyter, & in illa decret. quoties. habita fuit causæ cognitio. Item excipiunt dilapidato res, vt 3.q.2.quia ea. quod nō est verum, quia hodie propter solam suspicionē nō remouetur quis ab administratione, vt extra de simo. licet Hely. Ioan. de Fan.

NOs in quēquā.] CASVS. huius ca. est, quòd non debemus aliquem coudemnare, vel in aliquem ferre sententiam, nisi probationibus vel confessione sua conuincatur. Idē est casus sequentis cap.

Conuincitur q5 quadrupliciter.

a ¶ Conuictū.] Quatuor sunt modi conuincendi, aut iure, scilicet instrumentis vel testibus, aut facti euidentia, vt extra de coha. cle. tua. & infra eadē quæst. quæ Lotharius, aut iuris interpretatione, vt sæpius citatum esse reum, vt 3. q.9.decernimus, aut violenta suspicione seu præsumptione. 32.q.1.dixit, & C.de adulter. authentica, si quis.

Sententia in confessum ferenda est.

b ¶ Confessum.] Habes ergo hic, q̄ sentētia ferenda est in cōfessum: hoc verū est etiam si aduocatus alicuius confiteatur, nec reuocat cōfessionem suā, vt extra de seu. c. olim, & est ferenda sententia in confessum in causa ciuili, vt ff. de confes.l.Iulianus. & etiam in criminali, vt ff. de custo. & exhi.reo. si confessus. Nisi aliquis metu tormentorum aliquid confiteatur, dum est in carcere. tali enim confessioni non ſtatur, vt ff. de quæstio.l.1.§.diuus. & §. si quis. vltro. nisi post tormenta in confessione perseueret, vt ff. de quæstio. l. 1.§. quęstioni. Mentitur ergo lex: quæ dicit quod nullæ sunt partes iudicis in confitentem. vt ff. ad leg. Aquil. proinde. §. vltri. Sed dic quòd nullæ sunt quantum ad examinationem causæ, sunt tamen aliquæ quantum ad prolationem sententiæ. Vel dic quod si post receptionem libelli & inducias datas, reus confiteatur, tunc iudex fert sententiam, sed sine omni portectione libelli. Si ex abrupto confiteatur, tunc non est ferenda sententia: sed iudex simpliciter præcipiat ei vt soluat. ff de iud. si debitori. Quæ autem confessio præiudicet, his versibus colligе.

Confessio confitenti non nocet, nisi multa reuertantur.

Maior, sponte, sciens, contra se, ius sit & hostis.
Nec natura neget, fauor & lis, iusve repugnet.

Maior ff. de confes. certum. in fi. Sponte. 31. q. 2. Lotharius. Sciens. C. de iur. & facti igno. error. Contra se. ff. de interro. act. l. si is cuius. 32.q.2. solet quæri.

c I Vdex criminosum.] Id est, causam criminalem.

d ¶ Per innocentes.] Id est, bonos.

SIcut.] Casum sic pone. Sicut non debemus aliquem sine ordine iudicario, & causa cognita condemnare; ita & sententia iuste lata contra eum, statim debet executioni mandari.

e ¶ Quæ iuste.] Id est, secundum ordinem iuris. licet enim sciat eam executionem iniustam quantum ad jus litigatoris, tamen eam exequitur 1. vt extra de offi. delle. pastoralis. nisi fit lata per falsa instrumenta. C. fi ex fal. instru. vel testi. Iudicati. extra de re iudic. de cęteris. & de cri. fal. super. eo.

f ¶ Excusatione.] Nisi incontinenti obijcitur exceptio, vt extra de testi. veniēs 2. & ext. de test. spo. litteras. Dic vt notaui 11.q.3.cū apud. extra de of. deleg. quę enti.

ADDITIO. Et not. extra de in integ. rest. scilicet a Nap. chid.

NIhil.] CASVS. Dicitur hic in c. isto, q̄ nullus debet absque accusatore damnari & hoc probatur ex exemplo Domini, qui licet sciret Iudam esse furem, tamen eum non eiecit, cum accusatus non fuisset.

Primates.]

¶ Damnari non valet, nisi aut conuictus aut sponte confessus. C. I.

NOs in quemquam sententiam ferre non possumus, nisi aut conuictum [a] aut sponte confessum [b].

In capitulis q̄ Hadriani colle ctis, c.57. Capit. 5. c.156. Burch.l.16.c.6. Pann.l.4.c.114.

Item Constantinus Imperator.

¶ De eodem. C. II.

IVdex criminosum [c] discutiens, non ante sententiam proferat capitalem, quàm aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes [d] testes conuincatur.

¶ Habetur caput hoc Cod. Theodos. l.9. tit.40. in legis primæ interpretatione, itemque in capitis Hadriani, cap.57. & capitul. 5. cap. 156.

Hoc α idem testatur Augustinus, & eisdem verbis.

α ¶ Hoc.] *Absunt ista ab vno ex peruetustis exemplaribus.*

Item Gregorius libro octauo, epistola 50.

¶ De eodem. C. III.

Anſl.3.c.30.

SIcut sine iudicio quemquam nolumus condemnari, ita quæ iuste β [e] diffinita fuerint, nulla patimur excusatione [f] differri.

β ¶ Iuste.] *Abest vox ista ab originali. In vno autem manuscripto Gratiani est*, Iusta sunt diffinita sententia.

Item Eleuterius episcopus ad episcopos Galliæ.

Anſl.3.cap.54. Polyc.l.3. tit.1. Panu.l.4.c.115. †absunt ista ab originali.

¶ De eodem. C. IIII.

NIhil [contra † quemlibet accusatum] absque legitimo, & idoneo accusatore fiat: Nam & Dominus noster Iesus Christus Iudam furem esse sciebat: sed quia non est accusatus, ideo non est eiectus.

Item Fœlix Papa 1. ad Paternum episcopum.

Causa II. Quæstio I. 577

PRimates. CASVS. Dicitur hic, q̄ si causa coram primatibus agitatur de crimine, q̄ non dēt accusatus condemnari nisi conuictus vel confessus. Quòd si aliter factum fuerit, sit irritabitur & retractabit a synodo.

a ¶ Primates.] Idest, episcopi. 5.q.2. si primates.

b ¶ Sen- ri debet, alioquin est tolerandus: & loquitur hoc c. de Iu da, & c. superius scilicet, [Nihil, &c.] Secunda pars incipit ibi, [Bene dixit.]

d ¶ Vnus ex vobis.] Arg. q̄ de uno dī, de alijs negatur vt 45. dist. disciplina. sic. ff. de iud. cum prætor. sup. 26. di. sup. eo. in sū ver. hoc tamen. Arch.

qualis. C. de procur. maritus.

e ¶ Sustinere.] Etiā in publica cōione, vt ext. de offi. ordi. si sacerdos. & 6. q.2. si tantum episcopus.

Et Zepherinus epist. 1 ad epos Siciliæ, vsq. ad vers. Aliter.

† Absit ab epō Zepherini.

Anſl.3.c.68. Burc.l.1.c.157. Iuo p.5.c.245. & 247. Pan.l.4.c.15. 11.q.3. irritam.

INprimis.] CASVS. Presbyter q̄dam, & duo episcopi. s. Ianuarius & Stephanus dicebantur iniuste condemnati: quare Dominus Papa committit negotium istud Ioāni defensori eunti in Hispaniam. Diuiditur ergo c. istud in quatuor partes. in 1. parte mādat inquiri de persona presbyteri hoc modo, ut si inuenerit eum iniuste damnatum, restituatur. Si autem aliquid objiciatur cōtra eū, cognoscatur de hoc eo pśente, & pro se rōnem reddente, & quæritur diligenter, vtrū in exilio dēat demorari, vel an debeat ad suam eccliā reuocari. In 2. parte mandat Papa inquiri de persona Ianuarij ep̄i, vtrū cōmiserit crimen dānationē dignum: & si non commiserit, eccliæ, suæ & honori suo restituat. Ep̄s aūt qui in locū eius subſtitutus fuerit, ab omni honore ecclesiastico deponatur, & tradatur eidē Ianuario custodiendus, vel ad sē dē Apostolicā transmittat. Si vero mortuus est, & alius loco eius subſtitutus, remoueatur ab ecclesia ita tamen, q̄ in alia ecclesia possit eligi, nunquam ad illam reuersurus, de qua remotus est. Ipsi vero q̄ subſtitutū ordinauerunt, per sex mēses in monasterio detrudantur à communione suspensi, nisi in mortis articulo. Sed si metu ipsius principis se dixerit fecisse, tempus pœnitentiæ abbreuietur. Insuper compellatur Comitiolus restituere omne damnum eidem episcopo, q̄d scilicet per illius violentiam est passus, præsito prius iuramento ab eodem Ianuario. In tertia parte mandat Papa inquiri de Stephano, vtrum crimina, quę ei objiciebantur, essent vera, vel non vera, & si ordo iudiciarius fuerit in eo seruatus, & quales accusatores, & quales testes fuerunt, & qualiter sententia lata fuerit. Si vero crimina falsa fuerunt, ecclesiæ suæ restituatur. & illi qui iniuste damnauerunt eum, sex mensibus in monasterio detrudantur ex comunicati. De pœna subſtitūti, & ordinantium eum, & de pœna Comitioli idem dicitur, quod dictum est in persona Ianuarij. In quarta parte pro

Zepherinus loco proxime indicato.

β ¶ Augustinus.] *Sic in multis vetustis exemplaribus, quamuis verba huius capitis apud sanctum Augustinum non sint inuenta.*

¶ Multi per tolerantiam sustinendi sunt, quamuis sententia diuini iudicii sint condemnati. C. VI.

Matth.26.

VNus ex vobis [d] me traditurus est. ¶ Benedixit, ex vobis, & non ex nobis. Ex vobis enim est, à quibus per iudiciariam potestatem confessus, aut conuictus, excluſus non est: A me viro, qui nullis indigeo argumentis, & omnia certissime noui, leparatus & dimissus est. Tale enim est, ac si diceret; etsi ego eum per occulti iudicii sententiam damnatum habeo; vos tamen adhuc illum per tolerantiam sustinete [e].

Item Gregorius Ioanni defensori eunti in Hispaniam, lib.11. epist.50.

¶ Nullum seruetur iudicium, nisi rationabiliter habitum. C. VII.

Anſl.3.c.93.

IN pri-

b ¶ Sententiam.] Excommunicationis, quam ferre possunt in eum: sed non damnare, vt sup. dist.12. de his 1, in fi. inf. q.3. si quis eps. inf. 3.q.6. quamuis, &c. sequ nisi sit nulla c ¶ Retractandam.] Sed qualiter retractatur sententia, quæ nulla est ipso iure? nam nec in sētēia excōicatio necessaria est absolutio, si sēia nulla est, vt ex. de offi. deleg. c. cum contingat. & extra de sen. excom. per tuas. & id quod nullum est, rumpi nō potest. ff. de iniu. & rup. testam. nam & sub cōditione. & vbi nulla est obligatio, ibi nulla est liberatio ff. de ver. oblig decem stipulatus. sed hic retractatur de facto 21. sicut aliquis absolvitur de facto restituatur, vt 16.q.1. frater noster.

VNus ex vobis.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ponuntur verba Dñi ad discipulos, scilicet. Vnus ex vobis me traditurus est. in secunda parte ponūtur verba Augustini exponētis verba Dñi. quibus probat, q̄ conuictus vel confessus cōdēnandus est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bat, q̃ circa ea non fuit ordo iudiciarius obseruatus. Nam sacerdos tantum coram suo episcopo erat conueniendus, vt probatur causa xj. Similiter de Ianuario actum est contra leges, cum fuerit de ecclesia sua violenter abstractus. Nam qui hoc faciunt, capite puniuntur, vt probatur lege seq. si quis in hoc. Deinde multipliciter probat, quod circa personam Stephani nõ fuit ordo iudiciari[9] obseruatus: qa fuit à non suo iudice cõdemnatus, & si metropolitanũ non habuit, erat ad sedẽ Apostolicam remittendus. Item quia fuit à seruis accusatus, qđ fieri non debuit etiã in crim. læsæ maiestatis, cum. l. fuerit bonæ opinionis, & qa eo absente vilissimi testes contra eum recepti sunt, nec etiam sñia lata fuit in scriptis: quod fieri non debuit. Et hoc probatur duab. legibus. & sequ. c. Secunda pars incipit ibi', [De epi persona] Tertia ibi. [Quia igitur Stephanus.] Quarta ibi. [De persona presbyteri.

Causa pauperis est tractanda prius quã diuitis.

a ¶ In primis.] Arg. q̃ prius est cã pauperis tractanda quã diuitis, vt 16. q. 6. de lapsis. & C. de episc. & cler. si quis ad declinandã. Sed dic, q̃ hic vltimo iub est tractari causa episcopi, vt eo melius memoriæ commẽdetur, vt inf. de conf. dist. 2. liquido 1. Sed quare iubet inquiri. f. an ordo iuris fuerit seruatus, cum ipsi depositi essent à non suo iudice, vnde statim debebãt restitui? Dic quòd hoc fuit propter scandalum Comitioli, & ett fi. 3. q. 6. hic quippe.

b ¶ Presbyteri dilectissimi.] Transitiue ponitur.

c ¶ Mota siue probata.] Siue. pro &. & tunc planum est. non enim eo solo, q̃ quis est accusatus, reus est, vt 15. q. vlt. c. vlt. Vel dic, mota, ita q̃ sit infamatus, & in purgatione deficiat. hoc enim solum sufficiat ad depositionẽ, vt ext. de fim. de hoc. &c. infinuatum. hoc verum est, qñ crimen, in quo deficit, inducit depositionem.

d ¶ Præsente.] Et intelligẽte. aliàs nõ diceret p̃sẽte. ff. de ver. sig. corã Io. Quid iuris sit de hoc habes. 3. q. 9. in su.

e ¶ Et genus causæ.] Scilicet an sit ciuilis, an criminalis, quia alij testes admittuntur tam in vna quàm in alia, vt 14. q. 2. super prudentia. Vel dic, genus causæ. i. an tale sit crimen quod inducat depositionem, vel non: quia non omne crimen inducit depositionẽ. d. 81. Apostolus. & 5. q. 4. in loco. 15. q. 8. in sum.

Criminis ætatio an semper remouat promotum.

f ¶ Modus probationis.] Nam intelligas, vt inquiratur, an ciuiliter an criminaliter agatur. nam propter crimẽ ciuiliter probatum remouetur quis à beneficio, vt ext. de offic. cui. c. 1. extra de fideiuss. peruenit. de iureiurand.

querelam. Sed dic modus probationis, id est, an excipiẽdo vel denunciando, vel alio modo probatũ sit crimen: quia si excipiendo vel denunciãdo, non est remouẽdus, vt ex. de acc. sup. his. Si aũt directe agatur de crimine. licet ciuiliter, bene remouetur ab administratione: sed non

† forte legendum. l. & dilectissimi.

mis [a] requirendum est de persona presbyteri dilectissimi † [b] fratris, & coepiscopi nostri Ianuarij, & si ita se veritas habet, sicut eiusdem episcopi petitio continet, in ecclesia, atque in loco suo, modis omnibus idem presbyter reuocetur. Si autem dictum fuerit; quia contra ipsum causa aliqua mota, siue probata [c] est, subtiliter ipso præsente [d], & pro se rationem reddente, quærendum est & genus causæ [e], & modus probationis, [f] vt ex hoc colligere valeas, vtrum adhuc in exilio ⁎ demorari, an certe in ecclesia sua, & officio suo debeat reuocari. ¶ De episcopi supradicti persona hoc statuendum est, vt si nulla contra eum criminalis causa, quæ exilio vel depositione digna est, mota siue probata est, is qui eo superstite episcopus peruerse [g], ac contra canones in ecclesia eius ordinari præsumpsit, sacerdotio priuatus, ab omni ecclesiastico ministerio repellatur [h]. Qui etiam eidem dilectissimo Ianuario fratri, & coepiscopo nostro tradendus est, vt ab ipso [i] in custodia habeatur, aut certe ab eo ad nos per omnia transmittatur. Episcopi vero, qui eum ordinauerunt, vel ordinationi eius consentientes interfuerunt; sex mensibus [k] Dominici corporis & sanguinis communione priuati, agere pœnitentiam decernantur in monasterio, & supradictus Ianuarius loco, & ordini suo modis omnibus reformetur. Si vero communione priuatis mortis contigerit imminere periculum, benedictio eis viatici non negetur. Si autem Episcopi in præiudicium condemnationis, vel depositionis memorati Episcopi, se motu [l] iudicis consensisse, ac talia fecisse non sua sponte [m], fassi fuerunt; & tempus eis abbreuiandum est, & modus pœnitentiæ temperandus. Si vero ille, qui locum eius inuasit, de hac fortasse luce migrauit, & alter est ordinatus, quia lenioris † [n] culpæ videtur (cum non quasi isti superstiti, sed succ-

† al. lenior culpa.

non à dignitate, vt extra de simo. per tuas. in fi. g ¶ Peruertisse.] Quod iuris de hoc sis, habes 3. q. 7. ræs. 9. in summa.

ADDITIO. De hoc etiam no. extra de do. & contu. veritatis. Et no. q̃ præsentia & absentia dicitur multis modis, pront not. ff. de procu. præsens.

h ¶ Repellatur.] Nisi fecisset ignorantiam, vt inf. 7. q. 1. præsentium. &c. qui.

i ¶ Ab ipso.] Non vt ab ipso iudiceatur, vt inf. 3. q. 5. qui ia suspecti.

k ¶ Sex mensibus.] Post hoc tempus forte ipso iure restituantur. arg. ff. de postu. l. imperator. sup. dict. 50 si ille. contra. sed ibi erant destructi in monasterium, vt perpetuo essent.

l ¶ Motu.] Metus hic attenuat peccatum, vt ext. quod met. cau. facris. quandoque penitus excusat, vt 50. d. presbyteros. quandoque in nullo excusat, vt inf. de consec. d. 4 eos, & 11. q. 3. quisquis.

m ¶ Sua sponte.] Arg. q̃ minus agit cũ spõte consentit, q̃ cum consilio, vt 50. d. c. 3. argu. ext. de elect. innouamus.

n ¶ Qui alenioris.] Cum enim sit singularis successor, mala fides defuncti non nocet successori. Secus si esset vniuersalis successor. C. de aquir. post. l. vitia. & ff. de reg. & rem. præscr. l. an vitium. & l. cum hæres. purgatur ergo hoc vitium per successorem. sic extra de fil. presbyter. ex transm. ila. vnde dicit lex, q̃ non videor vi possidere, si recipiam possessionem ab eo, qui possidet, licet ille vitiose possideat, vt ff. vti po. l. si duo. etsi extra de rest. spol. cum ad sedem. in fi. Ioan. Hodie tamen si spoliatus potest conuenire quemlibet possessorem condictione ex canone, vt extra de rest. spo. ita p̃ cõtingit Bo.

ADDITIO. Ad huius glo. declarationem vide quod le. & not. extra de iud quia. V.

a ¶ Reuertatur.] Arg. q̃ d gnitas non conualescit in infatore, si electus moritur. arg. infra 21. q. 1. relatio.

b ¶ Expendisse.] De expensis executionis notari extra de for. cãmin. iam. immo melius de do. & contu. cum dilecti. sed hic aliqua adijciam. Dico ergo, q̃ omnes expensa soluuntur, quæ factæ sunt in cãsa, & tenetur eo extra de elec. vt pretextu, & circa aduocatũ, vt C. de iud. licanimus. & hoc obtinet cum victus succumbit victori: secus est si quis cõdemnatur, q̃ contumacia. tunc. n. ipse solutæ expensas factas à tempore contumaciæ, vt extra de do. & contu. cum dilecti. illas ibi experiris circa decuendas, quas domi consuenit facere, vt ff. ad exhi. sed & fi. s. 1. & ff. de pe. hæ. l. sed & si. § q̃d autem de testi. vendi. si res. nec illas pensi, quæ casu feruntur. Lectæ sunt, vt ff. mand. l. inter causas. § non omnia. item illæ expensæ erunt mediocres, & non delicatæ, vt ff. de pig. ac. l. si seruos. in fi. & ff. de dam. infec. inter quos 1. §. 2. & l. seq. solas enim illas præstabit, quæ pp ipsam causam factæ sunt, vt extra de seq. & po. & fructu. ad hoc. in h. & solas necessarias non vtiles præstabit, vt extra de eo qui mit. in posi. cum venissent. in fi. Illud aũt non obstat ei, q̃ minores facere potuisset. vt ff. man. l. si quis. §. in pecunia. Item iudex prius tax abit expensas, quàm pro eis iuretur, vt 3. q. 3. §. patrũ. ver. quod fieri. & est istud speciale, quod probatur aliquid proprio iuramento, & hoc ideo est: quia res talis aliter nequit probari. sic per fauramentũ suũ probat se aliquis perdidisse instrumentũ

Expẽsarum materia.

† al. condemnetur.

Iuo p. 6. c. 343. Pann. l. 4. c. 82.

† al. in odio suo

† al. aut si alij accusatores, alij testes fuerunt

† al. aut si

cessisse defuncto videatur) episcopatus illi officium in illa ecclesia tantummodo interdicatur, vt in alia ecclesia, quæ sacerdote vacauerit, si electus fuerit, possit esse eps; ad Malachitanam tamen ecclesiam nunquã aliquo modo reuersurus [a]. ¶ Gloriosus aũt Comitiolus; quidquid prædictus eps per violentiam, atq; inlecutionem ipsius extendisse [b], vel damnum pertulisse dato sacramẽto [c] fi mauerit, eidem episcopo restituere compellatur †. Si autem aliter, quam antefati episcopi petitio continet, actum esse forsitan perhibetur, subtiliter quærendum est, & veritate cognita, cum Dei timore, quod iustitiæ ordo suaserit, iudicãtu. ¶ Quia ergo Stephanus episcopus odio † sui quædam ficta, & de falsis se capitulis accusatum neque aliquid ordinabiliter factum, sed iniustè se asserit condemnatum, diligenter quærendum est primo, si iudicium ordinabiliter est habitum, id est †, si alij accusatores [d], atque alij testes fuerunt. Deinde causarum qualitas est examinanda; si digna exilio, vel depositione fuit; si co† præsente [e], qui accusatus est iureiurando contra eum testimonium dictum est, si scriptis actum est, vel si ipse licentiam respondendi, & defendendi se habuit. Sed & de personis accusantium, ac testificantium subtiliter quærendum [f] est, cuius conditionis, cuiusve opinionis, aut ne inopes sint, aut ne fortè aliquas contra prædictum episcopum inimicitias [g] habuissent: & vtrum testimonium ex auditu [h] dixe-

varia-

suũ, vt C. de fi. instr. l. vlt. eodem modo probat sibi aliquas mobiles esse ablatas. C. vnde vi. si qñ. extra quod me. cau. c. vlt. Hoc tñ teneas pro certo, q̃ nullus in principali causa condemnatur in expensis, postquam iurauit de calumnia, cum postea præsumatur, bona fide litigare 2. vt ff. de leg. 2. qui solidum. & i hac opi. fuit Ioã. Cremonen. & alij doctores legũ. vnde dixit Bulgarus, exceptionem facit contumacia ab sentis actoris, & iusta ignorantia. Ioan. Et ita seruatur de facto in hac ciuitate Fontinensi. Sed in cã appellationis indistincte quilibet condemnatur, vt 2. q. 6. omnimodo. Bart.

c ¶ Dato sacramento.] Si aliter nequit probare. C. vnde vi, l. si quando. Io.

d ¶ Accusatores.] Id est, accusator. non. n. plures accusatores admittuntur 3. quia posset esse, q̃ vnus probaret, & alter deficeret in probatione: sed si plures sũt, iudex eliget magis dignum, vt ff. de acc. l. si plures. tamen in tantum præiudicabit eis, quòd quisquis nel apparuit inter acculatores, non potest postea in illa causa testificari, vt

2 Contrariũ tñ tenẽt Pe. & Bel. & Cy. & Bar. Ian. gñaliter. C. d epis. & cl. & Bartol. & Imol. in l. q. solidũ. §. et. ff. de le. 1. & Bart. in l. eũ quẽ temere. ff. de iudi. & in l. 1. ver. venio, &c. ad Tur. & Ioã. A. in c. calũnia de pœ. Idem tenet Gul. de Cu. i l. 3. ff. de iure iu. & Bal. in dicta. audith. gñaliter. post Oldra. 3 Idẽ tenet gloss. & ibi Per. de Bel. pertu. & Cy. in l. si accusatorib. C. de accus. Bart. l. 3. §. si plures. ff. de fest. vicla. licet sit cõtra ext. de col. de regem. c. 1. vbi de hoc. & extra de pur. can. quoties. vbi de hoc. Arc. 4 illa glosa tur Alex. ge Imol. in l. 1. a pud. col. 2. C. de edi. & edde. In. in c. p tuas. de testi. & Spe. in tit. de testib. §. iã de interrogatorijs.

Exceptio in testẽ qñ est obijcienda.

5 Adde Bal. in l. criminis. C. de. & Alex. de Im. in l. ita demũ. col. 2. de pœn. 6 Vt ff. ea. q. 7. quæritu.

e ¶ Si co præsente.] Testes iurare debent præsente vtraque parte, vel altera p̃ contumaciã absente. extra de testi. in nomine Domini, sed testimonium debent dicere coram partibus, exẽplo Danielis, cui solus secretè quærebat à testibus. 2. q. 7. §. his ita vet. item Daniel. Ego credo, q̃ quicunque pars vellit interesse interrogationib. q̃ potest, quia partes melius nouerunt quærere omnes circumstantias. & hoc probatum ff. de adult. l. si postulauerit. § quæstionis. sed hoc faciant partes, q̃ quacunque pars semel interfuit, amodo non possit alios testes producere super illo articulo, vt extra de testi. inter nimium. in fi. hæc. §. quia vero. col. 7. Ioan. Sed certe sicut testimonium dicitur in secreto, ita &, interrogationes fiunt in secreto, & dantur in scriptis: & ita seruatur de facto. Barth. Brix.

f ¶ Quærendum.] Sed non sf hoc modo esse quærendum. in exceptio quæ testis est obijcienda, ante publicationem. debent opponi, vt extra de testib. præsentium. & quia non refert cuius opinionis testis sit, cum modo eo tempore quo tulit testimonium, nihil fuit obiectum testi, vt C. de testi. l. 1. Respondeo. reus bene obijcit, q̃ testes tales non essent admittendi, sed iudex spretis istis exceptionibus admisit eos 5. vnde in hoc casu post sententiam debet inquiri de pœnitente testifi. 6. vt extra de testib. ex parte Adæ. vel eo absente fuerunt ibi testes inducti: & cum iudex de suo officio deberet inquirere de opinione testium non qua fuit.

g ¶ Inimicitias.] Capitales, vt extra de simo. per tuas. & in auth. de testi. §. si quis vero odiosus. instit. de exc. tuto. 5 inimicitiæ, infra 3. q. 5. c. 2.

h ¶ Ex auditu.] Int. q 9. testes. tamen de auditu & de credulitate quæritur, à teste, extra de testi. cum causam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Specialiter.] Id est, assignata cā scīæ, vt no. 4. q. 3. § sola.
b ¶ Scriptis.] inf. 9. q. 1. si quis cū clerico. cōtrā. sed illud in ciuili, illud in criminali. Vel illud speciale in episcopo.
c ¶ Leuiora.] An grauiora. inf. 3. q. 10. placuit. contra. Sed hic non dicitur q̄ secundo sint admittendi ad accusandum.
d ¶ Quamlibet iniuriam.] Ergo pro modica vt q̄ magna iniuria potest quis taliter puniri. arg. 14. q. 6. c. vlt. tñ q̄ modica iniuria non excōicatur quis. 11. q. 3. nullus extra de sen. excom. peruenit. Io. Et male dicit Io. quia excōicatus est sed non debet mitti ad sedem Apostolicā, nisi velit episcopus, vt dicit illa decre. peruenit. B. e ¶ Capitali.] Hæc est lex Cornel. Sed contra C. de epi. & cle. authen. sed nouo. ibi. n. dicitur, q̄ talis verberatur, & in monasterium mittitur. Io. Sol. potest dici, quòd nouo inclastabitur r. vel stabitur huic legi, cum sit canonizata 11. dist. c. 1.
f ¶ Si quis in hoc.] inf. 17. q. 4. §. qui autem de ecclesia.
g ¶ Fit ministris.] No. diligenter, quod in hoc casu crimē sacrilegij comparatur crimini lesæ maiestatis, vt 17. q. 4. si quis suadente. §. qui aūt. immo si laicus extra hatur de ecclesia, tale crimen cōparatur crimini lesæ maiestatis, vt C. de ijs qui ad eccl. confu. l. 2.
h ¶ Ad iudiciū.] Alienum hoc patet p verba sequētia, scil. episcopis alienis, &c.
i ¶ Iudicati.] Ergo cōprouinciales episcopi iudices episcopi, vt 3. q. 6. c. 2.
a ¶ A suo

Excōicatio pro modica iniuria non est ferenda.

1 Et hanc sententiam teneas fm L. sed sequens verior est, vt vī Arch.

Crimen sacrilegij & lesæ maiestatis qhq; cōparatur.

runt, aut certe se scire specialiter [a] testati sunt, si scriptis [b] iudicatum est, & partibus præsentibus sententia recitata est. Quòd si forte hæc solenniter acta non sunt, nec causa probata est, quæ exilio, vel depositione digna sit; in ecclesiam suam modis omnibus reuocetur. Hi vero, qui eum contra Dei timorem, & canonū statuta condemnauerunt, excommunicati in monasterium ad agendam pœnitentiā sex mensibus mittendi sunt: ita sane, vt si cuiquam eorum mortis contigerit imminere periculum, viatici benedictio non negetur. Ipse autem, qui eo viuente locum eius temerarie ambiuit, priuatus sacerdotio, ab omni ministerio ecclesiastico repellatur, atque eidem dilectissimo fratri, & coepiscopo nostro tradatur, vt eum aut ipse ad nos transmittat, aut apud se in custodia habeat. Episcopi vero, qui eum ordinare præsumpserunt, vel peruersæ ipsius ordinationi præbuere consensum, iidem communione priuati, sex mensibus ad agendam pœnitentiam in monasterio deputentur. Si autē episcopis in præiudicium condemnationis, vel depositionis memorati Stephani se metu iudicis consensisse, ac talia fecisse non sua sponte, professi fuerint, tempus eis abbreuiandum est, & modus pœnitentiæ temperandus. Si igitur is, qui prædicti Stephani locum inuasit, fortasse defunctus est, atque alius in ecclesia eius episcopus ordinatus est; illud de eo statuendum est, quod superius de causa fratris, & coepiscopi nostri Ianuarii diximus. ¶ Quòd si forte aliqua de obiectis contra memoratum Stephanum episcopum probata sunt, aliqua vero doceri minime potuerunt; cauta omnino consideratione pensandum est, vtrum leuiora [c] capitula, an certe grauiora probata sint, vt ex eis, qualiter definitionem tuam formare debeas, possis scire. ¶ Gloriosus vero Comitiolus, si suprascriptus episcopus innocens esse claruerit, quidquid de rebus eius, vel ecclesiæ ipsius tulerit, ei sine aliqua restituat dilatione. Sed & quæque se in persecutionem, ac violentiam eius expendisse, vel damnum idem episcopus pertulisse inuenerit, idem memoratus Gloriosus Comitiolus reddat, ac satisfaciat. Si autem episcopum antedictum talem culpam cōmisisse constiterit (quod absit,) &c. *ut infra in causa monachorū*. De persona presbyteri, &c. *ut inf. in causa*. Clericus aduersus clericum. *Et infra eadem epis. 54. unde cimi libri*. De persona Ianuarij episciendum est grauiter oīno, & ꝺ leges esse actū vt violenter de ecclesia traheret; dū si quālibet iniuriam [d] à quocumque eps passus fuerit in ecclesia, iniuriantem lex capitali [e] pœna percutiat; & sicut maiestatis reum omnibus deꝺ accusandi illum licentiam, vt huius legis series loquitur Codicis lib. 1. tit. vi. constitutione decima: Si quis in hoc [f] genus sacrilegii, pruperit, vt in ecclesias catholicas irruens, sacerdotibus, & ministris g, vel ipsi cultu, locoque aliquid importet iniuriæ, &c. *& infra in eadem epistola*. De persona Stephani episcopi alieni concilii debuit iudicari [i]. *& infra*. ¶ Contra hæc si dictum fuerit, quia nec metropolitanum habuit, nec patriarcham; dicendum est, quia à sede Apostolica (quæ omnium ecclesiarū caput est) hæc causa audienda, ac dirimen-

16. q. 6. ca. si episcopum. 11. q. 1 de persona ex Gre. l. 11. epist. 54.

l. si quis. Cod. de epis. & cleri. Cod. Theodos. li. 16. tit. 2. c. 31. 17. q. 4. si quis suadente.

hoc attendendum est; quia nec inuitus ad iudicium [h] trahi, nec ab episcopis alieni concilii debuit iudicari [i]. *& infra*.

a ¶ A suo iudice.] Infra 11. q. 1. c. penul. C. si à non competente iudi. l. vlti.
b ¶ Crimine.] No. q̄ etiam in istis exceptis criminib. non omnis admittitur ad accusationem, vel testimonium, nisi malæ famæ fuerit accusatus, vt hic, & inf. ea. ¶ 7. §.

† *Si vero dictum fuerit, quòd de hoc accusatus est, qd ad maiestatis crimē attinet* orig.

da fuerat: sicut & prædictus episcopus petijsse dinoscitur, qui episcopos alieni concilij iudices habuit omnino suspectos. Quia ergo sententia non à suo iudice [a] dicta nihil firmitatis obtineat, lectionis huius tenor ostendit libro Cod. vij. & c. *& infra*. ¶ Quòd autem dicitur à seruis accusatus, sciendum est, quia audiri minimè debuerunt. *& infra*. ¶ Si vero de crimine [b] † maiestatis dicitur accusatus; nec ipsum de eo credendum fuit, si vita, vel opinio eius talis ante non extitit [c]. *& infra*. ¶ Quòd autem dicit idem episcopus, quia se absente, aliqui sint vilissimi testes exhibiti; hoc si verum est, nullius esse momenti lege noscendum est. *& infra*. ¶ Testes autem quales, vel cuius opinionis ad testimonium admittendi sunt, plurimæ leges ostendunt, quæ penè nulli habentur incognitæ; quæ etiam sanciunt, vt vilissimis testibus sine corporali [d] discussione credi non debeat. ¶ Quod autem dicitur, quia nihil scriptis iudicatum est; legendus est titulus xliij. libri vij. Codicis; quia scriptis debuit iudicari. Nam ibi inter alia dicitur, atque præcipitur, vt sententia, quæ sine scripto dicta fuerit, ne nomen quidem sententiæ habere mereatur.

a ¶ Exilio.] *In vulgatis sequebatur*, vel deportatione: *quæ voces sublatæ sunt, quia neque in vetustis Gratiani, neque apud B. Gregorium leguntur*.
β ¶ Si autem episcopi in præiu.] *Hæc vsque ad vers.* Quòd si fortè. *addita sunt ex epistola: quemadmodum & paulo inferius à verbo*, dilatione, *vsque ad vers.* Si autem episcopum, *vt orationis cursus sit expediior. Nam Gratianus referebat se ad superiora, in quibus habentur similia, hoc modo*, & c. vt supra de causa Ianuarij episcopi. *Quorum autem capitum initia citantur ex inferioribus causis: ea sic relicta sunt quemadmodum antea se habebant, vt modus citandi Gratiano vsitatus agnoscatur*.

Item Codicis libro septimo, titulo de sententijs ex breuiculo recitandis. Imppp. Valentinianus, Valens, & Gratianus AAA.

¶ Vltima sententia debet de scripto proferri. C. VIII.

STatutis generalibus iussimus, vt vniuersi iudices, quibus reddēdi iuris in prouincijs permisimus facultatē, cognitis causis vltimas definitiones de scripti recitatione proferant. Huic adijcimus sanctioni, vt sententia [c], quæ dicta fuerit, cum scripta non esset, nec nomen quidem sententiæ habere mereatur, nec ad rescissionem perperam decretorum, appellationis solennitas requiratur [f].

¶ In duobus vetustis codicibus hoc, & sequens caput non habentur, & hanc legem Codicis B. Gregorius in præcedenti capite manifeste indicauerat.

Item ex concilio apud S. Medardum. Hincmarus Rhemorum Archiepiscopus dixit.

1 Et sic no. q̄ sumitur ex vita præterita circa psens, siue de psenti. extra de psū. scribam. vbi de hoc. & 44. dist. multis. Archid.

c ¶ Tales.] Si fi appellauerit, vt q̄ debeat prosequi appellationem, vt ext. de sē. & re. iud. sūa. qa appellatio confir

¶ 7. §. accu. & extra de test. veniens. Si vero malæ famæ mat sniam ff. rē ra. hā. l. 3. §. falsus. ex. de offi. deleg. cora.

Legum

Universidad de Deusto
Biblioteca

LEgum.]CASVS.Probat hic Hincmarcus,q̃ in causis gestorũ interuenire debet scriptura, nam Baptizandus nomen suum debet in scriptis dare, & electio, & ordinatio debet fieri cum scriptura, & similiter excommunicatio & reconciliatio, & alia similia, debent fieri cum scriptura.

a ¶ Fontẽ.] Infra de consec.distin.4.baptizandi. 2.

b ¶ Prouehitur.] Supra di. 61. episcopus dum fuerit.

c ¶ Societate.]Vt hæreticus, vt supra 1.q.7.quoties.

d ¶ Excommunicatur.] 11.q.3. debent. & c curæ.

NOtũ.]CASVS. Quidã presbyter nomine Christophorus nõ cõuictus vel confessus de aliquo crimine iniuste fuit ab ecclesia sua expulsus,& alius loco eius substitutus: quia non potuit, vel noluit dare, quod substitutus eius æmulus dedit, cum trina facta fuerit contra eum inquisitio, nec culpabilis est inuentus.vnde conquestus est Christophorus Papæ: quare mãdat episcopo, qui eũ expoliauit, vt eũ restituat, nec excusat si dicat se nõ facere:cũ fieri permittat Nam faciens & cõsentiẽs pari pœna puniũtur.

e ¶ Per tres.] Not.sæpius posse inquiri de eodem crimine.

f ¶ Nisi.] Illud,nisi, non ponitur hic exceptiuè.

g ¶ Monemus.] Per hoc verbum nõ præcipitur 1.vt inf.28.q.1.sic enim. & ff. de leg.3.fideicommissa. §.hæc verba.& 11.q.3.si rogo,& 3.q.9.reuera. & 2.q.7. sicut inquit.in gl.2.

h ¶ Suę.] Remittitur hæc causa ad eum à quo appellatũ ẽ, nõ vt ipsum iudicet,sed vt ipsum restituat,& sic non obstat,extra de appellat.accepta.

i ¶ Restituẽdo.]Causa prius cognita, ne obstet inf.7.q.1. præsentium.

¶ De eodem. C. IX

LEgum ecclesiasticarum consuetudo,& auctoritas talis est,vt in causis gestorum semper scripturã requirant, adeo,vt qui ad sacrum fontem[a] accedit,suum dare nomen præcipiatur. Qui ad summum sacerdotium prouehitur[b], decreto manibus omnium roborato ẽligitur. Ordinatus autem à suis ordinatoribus litteras accipere iubetur. Qui etiam ab ecclesiastica societate[c] quolibet excessu discinditur, libelli † inscriptione aut recipitur, aut eiicitur.Sed & qui ∝ accusatur, aut excommunicatur[d], seu reconciliatur,per scripturam accusari,vel reconciliari iubetur. Et sic in cæteris huiusmodi,in tantum scriptura deposcitur, vt sicut B. Gregorius in commonitorio ad Ioannem defensorem ex Romanis legibus sumens scribit:[Sententia, quæ sine scripto profertur, nec nomen sententiæ habere mereatur †].

extra de libelli oblat. c.1. Burc.l.2.c.197. Iuo p.6.c.269.

† libellari scriptione] orig.

su. c. in primis. Cod.li.7.tit.44.

† mereatur] or.

∝ ¶ Sed & qui.] *In originali est*, sed qui accusatur,vel qui excommunicatur, reconciliatus per scripturam accusari, vel reconciliatus commendari iubetur. Et sic,&c.

Item Nicolaus Papa Girardo† Turonensi Archiepiscopo.

† al. Airardo

¶ Restituendus est, quem neque conuictum, neque confessum constat esse eiectum. C. X.

NOtum sit tuæ fraternę charitati,quòd iste presbyter pauper, nomine Christophorus de sua angustia ad nostram clementiam lacrymabiliter sit conquestus: dicẽs se falsis criminibus impetitum,& ab ecclesia sua non conuictum,neque confessum, irrationabiliter fuisse eiectum. Nam, vt ipse refert, tua diligentia per tres[e] vices inquisitione facta,nulla in se neque de fornicationis crimine,neque de homicidii consensione[f] (de quibus impetebatur) reperiri potuit culpa: nisi[f] quia suæ paupertatis causa,quę petebantur aut consentire noluit,aut implere non potuit. Quæ suus tamen æmulus vltroneus egit,qui iniustè illius ecclesiam præripuit.Idcirco magnopere[g] monemus reuerentiam tuam, vt etiam quæ, te fortè ignorante, gieziaca cupiditate peracta esse videntur,tuæ[h] fraternitatis censura celeri emendatione corrigantur; scilicet restituendo[i] ecclesiæ propriæ iam dictum sacerdotem,atque ei redendo tua pietate pristinum,quem perdidit,honorem;& nullatenus canonica instituta alicuius temeritate contemni permittas: quia facientem & consentientem[k] par pœna constringit.

Iuo p.6.c.439.

1 Tũ iurisdictio dat. ex. de test.ca.1. de hoc ẽt ff. e. q.7. sicut. sed hic tenetur præceptiuè. Arch.

Spoliationis rõe qs conueniat. Cõsentit qs tripliciter.

æ ¶ Consensione.] *Sic est emendatum ex plerisque vetustis exemplaribus. Nam antea legebatur*, confessione. *Iuo autem habet*, consensu.

k ¶ Et consentientem.] Hoc ideo dicit,quia ipse eum nõ priuauerat,sed alij de consensu suo. Et hoc est notabile,q̃ potest conuenire,non solum qui deiecit,vel mãdauit,vel ratum habuit, sed etiã qui consensit, extra de rest. spo. cum ad sedem. in fi. Consentire dicitur quis rigit quos tenet ex officio corrigere,vt 83.dist. cap.1.& 2.& 86.dist.inferiorum Tertio modo dr̃ consentire cum descendit peccantẽ, vel qñ sua auctoritate delinquitur. 11. q. 3. qui consentit.24.q.3. qui aliorum. & talis magis est punieudus,quàm ipse faciens, vt ibi dicitur glo.

NEmo.CASVS.Statuitur in hoc cap.q̃ nullus debet iniuste & sine causa] interueniente ab episcopo. vel archipresbytero excommunicari: quod si factum fuerit, iniuste excommunicatus absoluatur à maiori: & iniuste excommunicans punietur superioris arbitrio pœna

Item de libro constitutionum.

¶ Antequam causa probetur,aliquis excommunicari non debet. C. XI.

Apud Iulianũ Antecessorẽ nouel.123.c.15.24 q.3.de illicita. Iuo p.5.ca.371. & p.14.c.42. † al.ea.

NEmo episcopns,nemo presbyter excommunicet[a] aliquem, antequam causa probetur[b], propter quam ecclesiastici canones hoc fieri iubent. Si quis autem aduersus eam † excommunicauerit aliquem;ille quidem, qui excommunicatus est, maioris sacerdotis auctoritate[c] ad gratiam sanctæ communionis redeat;is autem,qui non legitime excommunicauit, in tantum abstineat tempus sacrosanctæ communione,quantum maiori sacerdoti visum fuerit;vt quod iniuste fecit, ipse iuste patiatur.

Item Augustinus in epistola 137.ad clerum,& vniuersam plebem Hypponensem.

¶ Incerta & dubia iudicari non possunt. C. XII.

Iuo p.6.c.383.

NOmen presbyteri propterea nõ ausus sum de numero collegarum eius vel supprimere[d], vel delere, ne diuinæ potestati, sub cuius examine causa adhuc pendet, facere viderer iniuriam, si illius iudicium meo vellem iudicio præuenire:quod nec in negotijs sæcularibus iudices faciunt, quando causæ dubitatio ad maiorem potestatem refertur,vt pendente relatione[e] aliquid audeant commutare. Et in episcoporum concilio constitutum est,nullum clericum,qui nondum conuictus sit suspendi[f] à communione debere,nisi ad causam suam examinandam se non præsentauerit.

Item Melchiades Papa episcopis.

¶ Nec suspicionis arbitrio,nec ante verum & iustum iudicium aliquis condemnetur. C. XIII.

Poll.1.tit.8. Pan.l.4.tit.11. 15.

† al.charitate

Tob.4.

PRimo semper ante omnia diligenter inquirite, vt cum iustitia,& veritate† definiatis:neminem condemnetis ante verum & iustum iudicium:nullum suspicionis g arbitrio iudicetis:sed primum probate,& postea charitatiuam proferte sententiam:& quod vobis non vultis fieri, alteri nolite facere.

Pœna consimili.

a ¶ Excommunicet.] Arg.quòd simplex sacerdos habet potestatem excommunicandi, vt extra de off.ord. cum Excãre ad ecclesiam 1.& c.si sacerdos, & de app. reprehensibiliter. Simplex lis,& extra de eo.qui fur.ord.re cap.1 Nam quilibet sacerdos habet claues ligandi,vt infra ead. q.7. item cum Dauid.& 11.q.3 quomodo. Item quia de causis possunt cognoscere,vt extra de iud c.2.& extra de immun. ecc. & re.de sen. ex.super.§. non minus,& etiam de matrimonialibus causis. extra vt. in fi.9.q. de sent.& re iud.tenor.in princ.ideft parte decisa. Cum ergo excommunicatio sit potius iurisdictionis quàm ordinis,vt extra de elect. transmissam. & tales minores prælati habent iurisdictionem,vt dictum est, ergo possunt excommunicare. Sed contra excõmunicatio est meritò

d ¶ Vel supprimere.] Nomina excõcatorum tempore excommunicationis supprimebantur in matricula, sed nomina depositorum radebantur. sic 50.dist.contumaces.

e ¶ Relatione.]Similiter,ext.de off.deleg.licet.ex eo ẽt q̃ iudex dicit se velle referre,non potest amplius cognoscere.C.de app.ex illo. & extra de off. deleg. cum super, quod intelligo si relatio fuerit à partibus approbata, vt C.de relat.l.2.

f ¶ Suspendi.] Nisi sit infamatus.inf.ead.q.5.Presbyter.

PRimo semper.]CASVS. Quicunq; vult infamam ferre, debet primo causam & omnia diligenter inquirere, quibus peractis sententiam ferre debet non suspicionis arbitrio:nec alteri faciat quod sibi non vult fieri.

Suspicio est triplex.

g ¶ Suspicioni.] Triplex est suspicio.Temeraria,de qua

Universidad de Deusto
Biblioteca

hic dicitur: quæ expurgationem non inducit. Probabilis, quæ exporgationē inducit, vt inf. q. 5. presbyter. Violenta, quæ ad condemnationem sufficit, vt inf. 32. q. 1. dixit Dominus 1. Tamen quandoq; violenta suspicio vel præsumptio non sufficit ad condemnationem, vt extra de testib. cog. præterea. ext. de præsum. litteras. in fine 2.

1 Ext de præsum. c. 2.

2 Vbi ā hoc & 6. q. capit. oues. Arch.

PRohibētur.] Lex incipit, qui accusare possunt.

CASVS. Hic enumerantur nouem personæ, quæ propter notem causas ab accusatione prohibentur, vt mulier, pupillus, &c. nisi suam, vel suorum iniuriam prosequantur. Et hic ostēdit Gratianus, qualiter in accusationib. ordo iudiciarius sit seruandus.

a ¶ Propter sacramētum.] Quod præstāt, .s. se non euitaturos mortem pp salutem reipublicæ 3. Milites enim, nostros magis volumus scire arma, quàm iura, vel leges vt C. de iure delibe. l. scimus. C. locati. milites.

3 Isti non admittebantur ad accusationem, ne ob hoc impediri utilitatem Reip. prætermitterent & pp hoc plurium incurrerent.

b ¶ Magistratum.] sed contra. sup. 1. q. 1. in illa l. iubemus. Sed illud cum delinquit iudex in administratione sua, vt tunc possit conueniri 4. vt i auth. vt iud. fine quo quo. Sed fratrigio. §. illud. Vel hic loquitur de eo, qui ante administrationē deliquit. Vel ibi ff. minorib. iudicibus, hic de maioribus, vt ff. de iniu. nec magistratibus, tamē etiam maiores iudices præstabunt cautionem stando iuri post depositam administrationem, vt ff. de adul. si adulterium §. vlt.

4 Adde ā hoc late per Per. de Bel. perti. & Cy. in l. ad uersus. C. de admi. tut.

c ¶ Sine fraude.] Idest, sine pœna.

d ¶ Quæstum.] Idest, quæstus suspicionem. Qui enim duos cœperit accusare, si vult tertium accusare, præsumitur q̄ hoc causa quæstus faciat. Sed hunc est contra. ff. de ac. l. hos accusare. §. lege Iulia. vbi dicitur q̄ nemo potest duos simul accusare, nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur. sed dic quòd in diuersis libellis possunt duo accusare: sed tertius non potest, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur, vt hic dicitur, & C. qui ac. non possi. cum rationibus. sed in vno libello non potest duos accusare, nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur, vt in illa l. hos accusare, nisi cum crimen commune est, vt ff. de adul. qui pupillam. §. j. sed in crimine adulterij non possunt duo simul accusari. C. de adulc. reos.

Accusare simul plures, an liceat vni

e ¶ Nummosve.] Accusatori licet nobis dare pecuniam in causa sanguinis: sed qui de pecuniam & non in causa sanguinis, pro conuicto habetur, vt inf. q. 3. §. præuaricator. vers. in omnibus causis. sed non licet accusanti recipere, vt su. j. q. 1. concussionis. tamen post finitam accusationem quandoque remuneratur accusator, vt sup. 79. dist. si quis Papa, & infra. 3. q. 5. accusatores. 6. q. 1. si quis cum. vers. sane si quis.

Accusatori causa sanguinis licet pecuniam dare

f ¶ Qui falsum testimonium.] Isti repelluntur, licet nō sint infames, vt ext. de ord. cog. cum dilectus. in fi.

Paupertas quā. repellit a testimonio

g ¶ Paupertatem.] Propter hoc repelluntur testes, vt 4. q. 3. testium. dum tamen ratione paupertatis sit suspectus quis, vt inst. de suspe. tuto. §. vlt. paupertas enim non est de numero malorum. 15. q. 1. illa, in fi.

Item ff. libro xlviij. tit. de accusationibus, & inscriptionibus, l. Qui accusare. tit. 2. l. 8.

¶ Qui ab accusatione prohibeantur, & qui recipiantur. C. XIIII.

PRohibentur accusare alij propter sexum, vel ætatem vt mulier, vt pupillus. Alij propter sacramentum [a] vt qui stipendium merent. Alij propter magistratum [b] potestatemve: in qua agentes sine fraude [c] in ius vocari † non possunt. Alii propter delictum proprium, vt infames. Alii propter turpem quæstum [d], vt qui duo iudicia aduersus duos reos subscripta habent, nummosve [e] ob accusandum vel non accusandum acceperint. Alii, propter conditionem suam, vt libertini † contra patronos. Alii propter suspicionem calumniæ, vt illi, qui falsum testimonium [f] subornati dixerunt. Nonnulli propter paupertatem [g], vt sunt, qui minus, quàm quinquaginta aureos habent. Hi tamen omnes, si suam iniuriam exequantur, mortemve propinquorum defendant, ab accusatione non excluduntur. Liberi, libertique non sunt prohibendi suarum rerum defendendarum gratia de facto parentum patronorumve queri, puta † si dicant, vi se de possessione [h] ab his expulsos: scilicet non vt crimen [i] in eis intendant, sed vt possessionem recipiant. Nam & filius quidem non prohibitus est de facto matris queri, si dicat suppositum ab ea partum, quo magis cohæredem haberet: sed eam ream lege Cornelia facere permissum ei non est. ¶ Ab alio delatum alius deferre non potest [k]: sed eum, qui abolitione publica [l], vel priuata interueniente, aut desistente accusatore de reis exemptus est, alius deferre non prohibetur.

† al. euocari.

† al. liberti. lege. ix. lege. x.

lege. xi.

† al. vel mīi.

h ¶ De possessione.] Non tamen ab eis possunt repetere possessionem per interdictum vnde vi, 5. licet enim nullum interdictum infamet, tamen diminuit & fugillat opinionem eius contra quem proponitur, vt ff. de obse. l. 2. nec etiam in integrum restitutio petitur contra parentes vel patronos, vt C. qui & aduer. quos integ. rest. l. vltima.

i ¶ Non vt crimen.] Nisi atrocem iniuriam fecissent, vel nisi nomine alieno conuenirentur, vt ff. de in ius voc. sed & fi § pe. & vlt. & 12. qō. 2. §. qui manumittitur. Aliàs non potest agere pro iniuria contra tales personas, vt ff. de iniur. non solum §. quemquam.

AB ALIO. CASVS. Dī hic, q̄ accusatus durante accusatione illa ab alio accusari non potest, nisi abolitio interueniat, vel accusator ab accusatione desistat. & hoc in prima parte. In secunda parte ūs. quòd propter vtilitatem publicam quidam admittuntur ad accusationem fraudatæ annonæ, qui aliàs non admitterentur vt mulieres, infames, milites, & serui. Secunda pars incipit ibi. [Mulierem.]

k ¶ Non potest.] Siue enim quis sit condemnatus, siue absolutus, tamen super eodem crimine sæpius agi non potest. vt extra de accusa. de his.

l ¶ Abolitione publica.] Tripliciter fit abolitio, aut publice

Abolitio tripliciter.

f Vt puta filio

blicè ob diem insignem, vel ob rem prosperè gestam 1. aut priuatim accusatore petente: aut ex lege, quando accusator desistit, vel mortuus est 2. In publica abolitione potest accusator repetere reum finitis ferijs, intra xxx. dies, vt ff. ad Turpi. si quis. & l. sequ. Sed in alijs duabus lege xiij.

¶ Mulierem propter publicam vtilitatem ad annonam [a] pertinentem audiri à præfecto annonæ deferentem Diui Verus † & Antoninus rescripserunt. Famosi quoque accusantes sine vlla dubitatione admittuntur. Milites quoque, qui causas alienas deferre non possunt, qui pro pace excubant, vel magis ad hanc accusationem admittendi sunt. Serui quoque deferentes audiuntur.

† al. Seuerus

reposita hic sūt aliquot verba ex Pandectis Flo.

2 His omnibus auctoritatibus datur intelligi, quòd nullus est condemnandus, nisi iudicio ordinabiliter habito aut conuincatur, aut reum se ipse cōfiteatur. Verum hæc de illis intelligēda sunt, quorum crimina sunt occulta: cæterū, quæ manifesta sunt, iudiciarium ordinem non requirunt. Vnde Ambrosius.

¶ Sine accusatione, manifesta iudicentur. C. XV.

MAnifesta [b], accusatione non indigent.

¶ Iuo in epistolæ ad Hugonem, quæ incipit. Litteras v. P. *sic ait.* Manifesta autem, accusatione non indigere testatur B. Ambrosius super epistolam ad Corinthios, ita dicens de eo, qui cum nouerca: [Iudicis non est, &c.] *vt infra c. de manifesta.*

Item Nicolaus Papa Ludouico Regi in epistola, quæ incipit: [Syllabarum.]

¶ De eodem. C. XVI.

Anſl. 12 c. 15. Gal. 3.

QVæ Lotharius Rex nepos vester facit, accusatore nō indigent. Manifesta [c] quippe sunt (teste Apostolo) opera carnis, fornicatio, immunditia, &c.

¶ Sumptum est ex epistola, quæ habetur in codice sæpè memorato monasterij Dominicanorum: in qua hæc præcedunt. Accusatorem autem habete Lotharium non nisi illum, qui accusator fratrum in Apocalypsi appellatur, & opera eius, quæ & ipsa eiusdem antiqui hostis instinctu patrantur, profecto comperimus. Quæ vero Lotharius Rex, &c.

3 Idē Alex. pbari. C. de app. eos. in l. si vero. §. 2. & occultum dici- §. qui pro tūr qđ quinq; sciūt, rei. ff qui sa vt de pēn. distinct. 1. tisd. cog. & §. hæc ergo secreta. text. in l. ea Item notorium dici- quidem. C. tur manifestum; qđ de accu. patet vel per confessionē, vel per probationē, vel per euidentiam rei, vt extra de verb. sig. cū olim. Notoriū triplex elt: est .n. notoriū facti, notorium iuris, & notoriū præsumptionis. Notorium facti est, quod exhibet & offert se oculis omniū, id est, qđ ita habet facti euidentiam, q̄ nō potest negari, supple probabiliter, vt ext. de coh. cler. tua. & extr. eo tit. vestra. in tali nō auditur appellans. extra de appel. cū sit Romana. & c. præterea, & c. pueniit. & creditur sūplici assertioni officialis, vt 4. q. 4. §. aliquando. Nec requiritur hic scientia omnium, sed plurium, vt infra eod. de manifesta. Est autem quoddam factū continuum siue permanens 4. quoddam interpolatum. quod dā statim transiens. In notorio facti continui nullus ordo iuris exigitur, vt in de-

4 Puta si eps sine licentia Papæ transfit ad aliam ecclesiam. est. de electbouæ 1. & de transla. quāco. &c.

duabus non admittitur ille qui destitit, vt ff. ad Turpil. qui destitit. Sed alius bene admittitur infra xxx. dies infra ead. q. vlt. in fi.

a ¶ Ad annonam.] Cum hoc crimen, scilicet fraudatæ annonæ, ponatur inter excepta crimina, & illud crimen æquiparetur crimini dilapidationis, videtur q̄ ibi quilibet admittatur. Nam & fœmina cuius non interest, fi pietate ducitur, admittitur ad crimen suspecti tutoris. ff. de suspec. tut. § consequens. Nec in hoc crimine tenetur quis inscribere, vt in Auth. vt iud. fine quo quo suffra. § necessitatem. coll 2.

HIS OMNIBVS. Hæc est secunda pars quæstionis, in qua probat, q̄ in notorijs non obseruatur ordo iuris, nec accusator est necessarius. & hoc probat per tres auctoritates. Io. de Fan.

CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis, q̄ in casibus criminalibus semper ordo iudiciarius obseruandus, nisi sint crimina manifesta: in quibus ordo iudiciarius non seruatur, & hoc probatur tribus cap. seq. & ¶ casus seq. cap. patet, & ideo positione non indiget.

b ¶ Manifesta.] De notorio loquimur, & quid sit notorium, ignoramus. Scias ergo, q̄ aliud est fama, aliud manifestum, aliud notorium. Fama quandoque. tua. In notorio facti interpolati semiplena probatio requiritur, vt extra de vsur. cum in diœcesi. Notorium actu non permanens probabiliter potest negari, vt extra de sorti. ex tuarum. Notorium iuris est de quo aliquis est condemnatus vel confessus, tamen in hoc notorio quandoque cōtra negantem se esse conuictum requiritur probatio, vt extra de sent. & re. iud. ficur. Item quandoque non sufficit, q̄ quis sit confessus, nisi sit confessus & conuictus, vt inf. ead. q. 6. §. sunt etiam quorum ver. in occultis. Notorium præsumptum est, vt si aliquis publicè habitus est pro filio alicuius, ibi non requiritur aliquis ordo iuris, vt extra de fi. presb. Michael. & c. quoniam. hoc enim q̄ aliquis sit alterius filius non potest verè probari, vt ff. de condi. & demon. Lucius. sed potius per præsumptiones.

QVæ Lotharius Rex.] CASVS. Lotharius Thebergā vxorem suam legitimam abiecit, & Gualdradam pellicem accepit, & publicè tenuit. De hoc Nicolaus Papa scribit Carolo Regi dicens, q̄ scelus ne potis sui accusatione non indiget, cum sit manifestum, nec potest quis conqueri eum iniustè damnatum.

c ¶ Manifesta.] inf. 11. q. 3. eorum contra. Sed ibi non erat notorium, sed manifestum; & sic non obstat. 3. q. 5. quæ

quia suspecti. Etiam si sit notorium, tñ nihilominus hæc citatio fortè 1.est facienda 2.inf ea.§.quando.24.q.3.de illicita,& inf.c. Deus omnipotens. & sñia ferenda est, vt extra de app. cum sit Romana. in fi. sed neq; probatio, neque purgatio est requirenda, vt inf.c. Deus ops.& extra de purg can.cum dilectus.sit tamen ꝓbatio quandoque in abundanti. extra de elect bonæ 1.& ff.de ma.causam.in princ. & 24.q.1.pudenda.in fi.nihil enim tam indubitatum est, quin solicitam dubitationem admittat.ꝓvt in Authen. de tabel. in med.col.4.

1 Pro illo fortè facit quod not. Vin. & Ber. extra de diuort.ꝓporro. 2 Concor. tex.in l.3.§. si ad dic. ff. de re. milit. no. Bal.in l. cũ fratrẽ.C. de his quib. vt indig.

IN MANIFESTIS. CASVS. Docet hic Gra.qđ crimen dicatur manifestum, scilicet qđ negari non potest: cum se ingerat oculis omnium: in quo ordo iudiciarius non requiritur, qui inuentus est, vt innocentia non dãnetur,& delinquentis culpa puniatur.

In manifestis enim calliditate accusantium non opprimitur reus, nec tergiuersatione proprium crimen celatur, cum culpa sua oculis omnium sponte se ingerat: atq; ideo in talibus iudiciarius ordo non requiritur; qui ideo institutus est, vt nec innocentia insidijs pateret aduersantium, nec culpa delinquentium sententiam effugeret iusti examinis.

Vnde Stephanus Papa V. Leoni episcopo Theanensi.

Vide sup. c. manifesta.

¶ Extat integra hæc epistola in collectione canonum sine auctoris nomine in Vaticana bibliotheca.

¶ Ordinem iudiciarium manifesta non desiderat causa. C. XVII.

Iuo p.6.ca.43 t. Pann.l.4.c.117. Ambro. ad c.5. 1. Corinth. 23. q.4. si quis.

DE manifesta & nota pluribus [a] causa, non sunt quærendi testes, vt sanctus Ambrosius in epistola ad Corinthios dixit, de fornicatore sententiam exponens Apostoli: [Iudicis, inquit, non est sine accusatore [b] damnare: quia & Dominus Iudam, cum fur esset, sciebat: sed quia non est accusatus, minime abiecit: [Vt tolleretur de medio vestrum, qui hoc opus fecit.] Cognito opere isto pellendum illum fuisse de cœtu fraternitatis Apostolus censuit. Omnes [c] enim crimen eius sciebant [d], & non arguebãt. Publicè enim nouercam suam loco vxoris habebat. In qua re neque testibus opus erat: neque tergiuersatione [e] aliqua poterat tegi crimen.] *& paulo post:* [Absens facie, præsens autem auctoritate spiritus, qui nusquam abest, iam iudicaui [f], vt præsens eum, qui hoc admisit †, tradi satanæ in interitum carnis.]

Sed sciendum est, quòd eorum, quæ manifesta sunt, alia sunt nota iudici, & incognita alijs; alia sunt manifesta alijs, & occulta iudici; quædam vero sunt nota iudici, & alijs. Quæ iudici tantum nota sunt, sine examinatione ferri non possunt: quia dum accusatoris persona assumitur, iudiciaria potestas amittitur. In vna enim eademque causa nullus simul potest esse accusator & iudex.

Condemnatur quis aliquando sine accusatore.

a ¶ Pluribus.] Ergo non requiritur omnium scientia. forte sufficit x. vt 10.q.3. vnio. iudici tñ debet esse notum. 23.q.4.cum quisque. Vnde potest contingere, quòd aliquid est notorium apud delegatũ, qđ non est notorium apud delegantem. & si causa audiretur corã delegante, ille procederet secundum ordinem iuris, sed delegatus non: vt extra de pur.ca. cum dilectus. Idem est in inquisitione. potest enim esse, quòd delegans possit inquirere de crimine alicuius, si apud eum est infamatus: sed delegatus non, extra de accu.cum oporteat.

b ¶ Sine accusatore.] No. ꝙ nemo est condemnandus sine accusatore, vt ff. de mu. & hon. rescripto. §. si quis accusatorem. sed fallit in charta susspecta, cui fides non fit. C. de prob. iubemus. & cum testis fraudulenter. & procaciter respondet. C. de test. nullus. & in tutore suspecto. ff. de suspe. tu.l.3.§.r.& 3.q.2.quia ea.& qñ maritus excipiendo condemnatur de lenocinio.ff. de adul. l.2.§. si publica. & quando calumniator punitur. C. de calum. l. 1. Additur vj. casus quando crimen probatur per inquisitionem. extra de accu. qualiter & quando. Item vij. cum deficit reus in purgatione. extra de sim. de hoc.vij.in notorijs, vt hic.

c ¶ Omnes.] Scilicet Corinthij.

d ¶ Sciebant.] Eo quòd publicè in domo sua videbant eam, & sic extra, de cohabi.cleri.& mulie.tua. C. de Iudæ.l.ne quis.

e ¶ Tergiuersatione.] Id est, dissimulatione.

f ¶ Iudicaui.] Ergo ablens excõicatur, vt extra de appel.cum sit Romana. in fi. & extra de simo.accusatum. Sed nũquid ablens absolvitur? arg.ꝙ sic.inf.e.q.5.quãto. arg.contra de sen.exc.à nobis. in fi. vbi certa forma absolutionis exprimitur? Respon.sic 4.non est absoluẽdus si tamen taliter absoluitur, tenet absolutio, vt extra de reg iur.omnis res.30.q.5.§.sed obijcitur.

† Cæter in fim. fol. 16. sed. Interpellatur. § 1. de arb. Bal. in l.1.C. qui admo. ad bonor. poss.

SED SCIENDVM. Hæc est 3.pars q in qua probat, q̃ si qua sunt nota tantum iudici, scilicet tanquam homini: non debet fine examinatione sententia ferri, & hoc probat duobus ca.seq. Io.de Fan.

CASVS. Dicit Grati. ꝙ eorum quæ sunt manifesta alia dicunt, quæ sunt nota iudici tantum, alia iudici & alijs. In ijs, quæ sunt nota iudici tantum, iudex accusator esse non debet: quia idem non debet esse accusator & iudex, & hoc probatur seq. cap.

Mul-

MVlti corriguntur.] CASVS. Cap. istud diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur, quod multi corriguntur, & propter scandalum multi tolerantur: multi autem nesciuntur esse criminosi, qui diuino iudicio reseruantur. In secunda parte, quę incipit ibi, (Nos vero.)

Beda 1. Cor. 5.

Vnde Augustinus in homilia de pœnitentia (quæ est 50.) cap. 12.

¶ Quando aliqui sunt corrigendi, quando tolerandi. C. XVIII.

Anſ.l.3.c.70. Poly.l.7. tit.7. 1.Cor.4.

MVlti corriguntur, vt Petrus: multi tolerantur, vt Iudas, multi nesciuntur, donec veniat Dominus; qui illuminabit abscondita tenebrarum. *& infra.* ¶ Nos vero à communione prohibere quenquã nõ possumus [a] (quamuis [b] hæc prohibitio nondum sit mortalis [c], sed medicinalis [d]) nisi aut sponte confessum, aut in aliquo, siue sæculari [e] siue ecclesiastico iudicio nominatum, atq; conuictum. Quis enim sibi vtrumque audeat assumere, vt cuiquam ipse sit & accusator & iudex [f]? Cuiusmodi regulam etiam Paulus apostolus in eadem ad Corinthios epistola breuiter insinuasse intelligitur, cum quibusdam commemoratis criminibus, ecclesiastici iudicij formam ad omnia similia [g] ex quibusdam daret. Ait enim: [Scripsi vobis in epistola non commisceri fornicarijs [h]. Non itaq; fornicarijs [i] huius mundi, aut auaris, aut raptoribus, aut idolis seruientibus: alioquin debueratis de hoc mundo exisse.] Non enim possunt homines in hoc mundo viuentes, nisi cum talibus viuere: nec eos possunt lucrifacere Christo; si eorum colloquium conuictumque vitauerint. Vnde & Dominus cum publicanis & peccatoribus comedens: [Non est opus, inquit, sanis medicinis, sed malè habentibus. Non enim veni vocare iustos, sed peccatores.] Et ideo sequitur Apostolus, & adiungit: [Nunc scripsi vobis non commisceri.

1.Cor.5

31.q.4.c.in fide 1 tex.

Matt.9.

1.Cor.5.

dicitur, quòd nos non debemus aliquem à communione repellere, nisi sponte confessum, aut iudicio accusatum, & conuictum. Si enim (sicut dicit Apostolus) vellemus omnes occultos peccatores vitare, nos oporteret de hoc mundo exire, qui tales docet tolerandos vsque ad ventilabrum, vt postmodum eos lucrifacere Christo possimus. Nec vitandos nisi essent per sententiam nominati, & sic docet eos tantum iudicio ecclesiæ condemnandos, non arbitrio supplicantis sed ordine seruato. Hoc idem probatur exemplo Domini, qui comedit cũ publicanis, & peccatoribus, inquiens; non est medicus necessarius sanis, sed male habentibus. In tertia parte, quæ incipit, [Non ergo.] dicitur, ꝙ illi, qui hortantur ad pœnitentiã, non debent gaudere, eo ꝙ multos habent socios ad supplicium, quia non minus ardebunt, &c.

a ¶ Non possumus.] Nominatim, sed in genere, vt 5.q.1.quidam. extra de offi.ord. si sacerdos.

ADDITIO. Et dicas, non possumus, de iure, id est, non debemus, H. nam id possumus, quod de iure possumus.

b ¶ Quamuis.] Interpositio est.

c ¶ Mortalis.] Ante contemptum, 24. quæstio. 3. notandum.

d ¶ Medicinalis.] Vt spiritus eius saluus fiat, 11.q.3. audiui. & inf. 24.q.3. corripiantur. & c. notandum. in fi.

e ¶ Sæculari.] Id est de rebus sæcularib. vel loquitur de laico 11.q.1. laicum conuictum coram sæculari clericum coram ecclesiastico, vitare possumus, vt reddamus singula singulis. & sic non est contra extra de iud ar. si clerici arg huius c. videtur. q̃ clericus de crimine cuiuliter conuictus infametur per ter tertiam latam in ipsum à laico per reconuentionem, vt 6.q.1. beatus Petrus. & c. infames. argum. extra de testi. de catero. & 3.q.5. de accusatoribus. 35.q6.3. coniunctiones. 3.q.8. cuius. imò si coram quocunq; in modum exceptionis probatur crimẽ, cogetur ad pœnitentiam: nam vndecunque clarueriut crimina, & c. 24.q.1. ecce. nam & iudicium hæreticorum certificat ecclesiam, vt infra. 24.q.1. quisquis. & c. subdiaconus. & in Auth. de sanct. episc. §. si vero crimẽ. coll. 9. & sententia in vno iudicio lata, fidem facit in alio 2 ff. de iniur. si duo. C. de lib. cau. iubemus. Io. hoc verũ est inter easdẽ personas, quia res inter alios acta, & c. extra de re iu. quamuis. cum similibus. B. Similiter fit fides sæculari iudici per iudicem ecclesiasticũ, vt 11. quæst 1. statuimus. & hoc satis potest admitti. Iudex tamen ecclesiasticus non potest clericum ratione illius sententiæ punire quasi cõuictum, si tamen infamia crebrescit, extali sñia potest ep̃s ip

Sñia sup crimine in clericum lata i cãusa reconuentionis p iudicem sæcularem an ipsum infamet.

2 Scilicet à dependentia primo: aliàs nõ facit nisi prę̃sumptionem & sic intelliguntur iltæ leges ff. proxi. allegArch.

f ¶ Accusator & iudex.] Quod fieret si occultos tales accusaremus.

g ¶ Similia.] Argum. quòd licet aliquid specialiter de vno dicatur, tamen extenditur ad omnia similia. vt infra ea. Deus omnipotens. 32. quæst 7. Apostolus. 16. quæstio. 3. licet. dist. 61. miramur. & supra. dist. 5. ad eius. ff. de fun. instrumen. quæsitum. §. vlt. ff. de administr. leg l. legata. ff. de alie. & cib. leg. l. verba. ff. de suppell. le. legata. 16. quæst 1. hinc est etiam. argum. contra. C. de procur. maritus.

h ¶ Fornicarijs.] Iudæis vel gentilibus.

i ¶ Fornicarijs.] Scilicet occultis: nisi in casibus, quasi dicat, non est aliqua pars mundi, in qua non sint tales mali.

2 ¶ Si

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Si quis.] Quasi dicat, quare hic non dicis de alijs, quàm de fratribus? Resp.

b ¶ Nominatur.] Per sententiam.

c ¶ Qui foris.] .i. nostri iuris, 17.q.4. constituit. sup. d.45 qui syncera. contra dic, vt not. 28.q.fæpe.

d ¶ Iudicare.] Quantum ad excommunicationem, sed corporaliter possunt puniri 1 vt 17.q.4 constituit. arg. quòd excõicatus non potest iterum excommunicari. de hoc inuenies. 3. q.4 Eugeltrudam.

e ¶ Suspicionis.] Subaudi temerarie, si violenter: secus 32. q.1. dixit.

f ¶ Extraordinatio.] agendo contra eum denunciatiue, vel inquisitiue: qui modus nouus est, & extraordinarius ſm quosdã. Sed dic extra, idest, præter hoc, vel cõtra ordinem iuris, scilicet quia non est de foro suo, cum sit occultus. vnde sequitur vsurpatio. Nam vsurpare quis dicitur, cũ vendicat sibi quod ad ipsum non pertinet.

g ¶ Nam si notatio.] Idest, infamatio. inf. 25.q.vl.c.vl. 35.q.6.si duo. Arg q̃ per famã non probatur aliqd. ext. de cohab. cler. & mulier. tua. ext. de eo qui cog consang. vxo. suæ, super eo. Sed fama cum alijs adminiculis probat. 4.q.3. sæpe. extra de præsump. illud. de app. el. c.1.

SI peccanetit.] CAVS. In hoc c. exponitur auctoritas Euangelica: si peccauerit in te frater tuus &c. Capitulum ergo istud diuidit in duas partes. In prima parte dñs, q̃ si frater tuus peccauerit in secreto, eũ in secreto corrigere dẽs: alioquin non esses corrector, sed proditor, si in publico corrigeres. Et hoc probatur exemplo Ioseph, qui cum sciret Beatam Virginem grauidam, ad quam sciebat se non accessisse, eam noluit diuulgare, sed occulte à se dimittere: quare quæ in secreto fiunt, corripienda sunt in secreto: quæ publice, coram omnibus arguenda sunt. Et ita concordant duæ auctoritates, quæ videntur contradicere vna Domini, scilicet si peccauerit in te, &c. quę intelligitur de occultis: alia Apostoli: scilicet, peccantem coram omnibus argue. cuius tenor hic ponitur; quæ intelligitur de manifestis, & hoc intelligendum est non solum quando in nos peccatur, & nobis scientibus, sed etiam quando nescitur nisi præsumptiue, & hoc in prima parte. In secunda parte, quæ incipit ibi, [Nescio,] dicitur, q̃ prælati sæpe corrigunt peccatores occultos alijs nescientibus: quia nolunt manifestare eorum delicta: homines tamen credunt, quòd ipsi hoc non faciant: & ideo eos reprehendunt.

Si quis [a] frater nominatur [b] in vobis, aut fornicator, aut idolis seruiens, aut auarus, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax; cum huiusmodi nec quidem cibum simul sumere. Quid enim mihi de his, qui foris [c] sunt iudicare [d]? Nonne de his, qui intus sunt, hos iudicatis? De his autem, qui foris sunt, Deus iudicabit. Auferte malum à vobis ipsis.] Quibus verbis satis ostendit non temere, aut quomodolibet, sed per iudicium auferendos esse malos ab ecclesiæ communione: vt si per iudicium auferri non possunt, tolerentur potius; ne peruerse malos quisque † euitando, ab ecclesia ipse discedens, eos, quos fugere videtur, vinciat † ad gehennam. Quia & ad hoc nobis sunt in scripturis sanctis exempla proposita: velut in messe, vt palea sufferatur vsque ad vltimum ventilabrũ: vel intra illa retia, vbi pisces boni cum malis vsque ad segregationem, quæ futura est in littore, idest in fine sæculi, æquo animo tolerentur. Non enim contrarium est huic loco id, quod alio loco dicit Apostolus: [Tu quis es qui iudicas alienum seruum? suo Domini stat aut cadit.] Noluit enim hominem ab homine iudicari ex arbitrio suspicionis [e], vel extraordinario [f] vsurpato iudicio: sed potius ex lege Dei secundum ordinem ecclesiæ, siue vltro confessum, siue accusatum, atque conuictum. Alioquin illud cur dixit? Si quis frater nominatur aut fornicator, aut idolis seruiens, &c.] nisi quia eam nominationem intelligi voluit, quæ fit in quemquam, cũ sententia ordine iudicario, atque integritate proferetur? Nam si nominatio & fola sufficit; multi damnandi sunt innocentes; quia sæpe falso in † quoquam crimina nominantur.

¶ Non ergo illi, quos monemus agere pœnitentiam, quærant sibi comites ad supplicium: nec gaudeant, quia plures inuenerit. Non enim propterea minus ardebunt, quia cum multis ardebunt.

Idem in sermone verbis 16. de verbis Domini.

¶ Peccatum, quod tantum iudici notum est, ab eo damnari non valet. C. XIX.

SI peccauerit, inquit, in te [h] frater tuus, corripe eum inter te, & ipsum solum. Quare? quia peccauit in te. Quid est. [In te peccauit?] Tu scis, quia peccauit. Quia enim secretum fuit, quando in te peccauit, secretum quære, cum occulto quod scitur à multis, & potest ab aliquibus probari: & vocantur testes, vt probetur admonitio facta: quia nisi præcessisset admonitio, accusare non posset, vt infra eadem, quæstio septima, accusatio. &c. si quis erga nam si post admonitionem ecclesiæ nollet pœnitere, illi possunt esse testes admonitionis factæ, & hoc inquit littera, vbi dicit, forte quod tu scis, & ego scio. Ar gum. est ad hanc solutionem, extra de iud. nouit. Sed nisi opponatur: quare ergo dicit Augustinus tu solus nosti? Respondet hic, solus, & non excludit paucos; sed multos, sicut dicitur. si. distinctio. octaua. si solus. & ibi, Quomodo solus? solus ista est cum paucis, idest cum paucis, sic 15. quæstio. 7. §. infra eadem, quæst. 7. §. de his. Nunc quæritur vtrum hoc sit præceptum omnibus? Videtur quòd illud exponatur ad omnes. infra eadem. quæstio. 7. quapropter. 11. quæstio. 3. præcipue. 24. q. 3. tam sacerdotes. 45. distinct. illud. quod H. concedit 1. Sed dura est hæc opinio, & constituit omnes transgressores. Sed M. dicit, quòd est mandatum ad omnes, qui sunt in magistratu positi, sicut sunt clerici, siue laici, argum. 23. quæst. 4. duo ista. 17. quæstio. 4. de presbyterorum. tamen ad alios est contingens, & hoc est verum de peccato iam facto: sed de peccato adhuc faciendo omnibus est præceptum. 22. quæstio. quinta, hoc videtur. 94. di. diaconi. extra de cog. spi. Intelligę primam partem quando prælatus scit peccatũ per se. Secundam, quando ei ab alio denunciatur. Quicunque ergo habet familiam, tenetur corrigere eam. 23. q. 2. duo ista, & q. 5. non putes. Et quòd testatur præceptiue, quo ad prælatos, quo ad subditos consulitur, est. arg. 23. q. 8. c. 1. Item dubitatur, an infames personæ admittantur ad denunciationem, & criminosæ? Et vt q̃ sic: quia oẽs ex præcepto ad hoc tenentur. Nam & hæreticus admittitur. 24. q. 1. quisquis. & aliæ personæ viles, vt extra de spon. præterea 2. & vbi agitur ad correctionem nõ requiritur tantus rigor, vt 22. q. 5 hoc videtur. de bona fide, enim agitur: vnde non conuenit de apicibus iuris disputare. si mã. si fideiussor. §. quædam. E contra videtur: quia tantum honestiores personæ admittuntur. 35. q. 6. episcopus in synodo. & non infames, vt de testibus cog. præterea. nam etiã ad populares actiones nõ admittuntur nisi personę integri status, ff. de popul. act. popularis. Ego credo quẽlibet admitti, dum tamen bono zelo denunciet. extra de re iudic. cum l. & A. sed licet infames admittãtur & irregulares, non tamen criminosi. Cum enim tales non correxerint sua crimina, credendum est, q̃ malo zelo denuncient crimina aliorũ. 3. q. 7. §. porro. Io. similiter est in teste, q̃ in ciuili causa non admittitur, nisi post pœnitentiam. extra de testimonium. B.

a ¶ Sed proditor.] Sed nonne Dominus prodidit crimen Iudæ, cum dixit: Qui intingit manum mecum 2. in paropside supra ead. vnus. & Paulus crimen Iudæorum tribuno, vt 23. quæst 3. Maximianus? Respondeo, illi quibus dicebatur, poterant tantum prodesse 22. quæst. 5. hoc videtur. Item contra. ff. de iniu. eum qui. Sed illud intelligitur quando quis directe vult aliquem accusare.

b ¶ Suspicatus.] Inf. 33. q. 1. dixit Dominus.

c ¶ Nouerat.] Vnde conceperat.

d ¶ Occulte.] .i. non accedere ad eam: non tm̃ voluit eã à se repellere. 27. q. 2. prius quam. Vel occulte, i. sine probatione: quod hodie non licet, 35. q. 6. multorum.

e ¶ Scriptura.] Euangelica cum Apostolo dicente: Peccantem coram omnibus argue.

f ¶ Et sic agendum.] 6. q. 2. si tantum. 11. q. 3. sancti. ext. de off. ord. si sacerdos.

g ¶ Quando in nos.] Idest, vno, vel altero sciente: sed etiam quando nullus scit; dum tamen præsumptio sit contra eum qui peccat.

h ¶ Nouit, &c. episcopus.] De se loquitur Aug.

i ¶ Hac charitate.] Scilicet Euangelica. aliàs charitate, in originali Augustini.

k ¶ Zelantib.] Argu. malo zelo denunciantem crimen non admittitur, nisi post pœnitentiam. extra de testimonium. B.

a ¶ Sed proditor.] Sed nonne Dominus prodidit crimen Iudæ, cum dixit: Qui intingit manum mecum 2. in paropside supra ead. vnus. & Paulus crimen Iudæorum tribuno, vt 23. quæst 3. Maximianus? Respondeo, illi quibus dicebatur, poterant tantum prodesse 22. quæst. 5. hoc videtur. Item contra. ff. de iniu. eum qui. Sed illud intelligitur quando quis directe vult aliquem accusare.

b ¶ Suspicatus.] Inf. 33. q. 1. dixit Dominus.

c ¶ Nouerat.] Vnde conceperat.

d ¶ Occulte.] .i. non accedere ad eam: non tm̃ voluit eã à se repellere. 27. q. 2. prius quam. Vel occulte, i. sine probatione: quod hodie non licet, 35. q. 6. multorum.

e ¶ Scriptura.] Euangelica cum Apostolo dicente: Peccantem coram omnibus argue.

f ¶ Et sic agendum.] 6. q. 2. si tantum. 11. q. 3. sancti. ext. de off. ord. si sacerdos.

g ¶ Quando in nos.] Idest, vno, vel altero sciente: sed etiam quando nullus scit; dum tamen præsumptio sit contra eum qui peccat.

h ¶ Nouit, &c. episcopus.] De se loquitur Aug.

i ¶ Hac charitate.] Scilicet Euangelica. aliàs charitate, in originali Augustini.

k ¶ Zelantib.] Argu. malo zelo denunciantem crimen

auctoritas. Alij intelligunt totam de manifesto: sed eis contradicit Augustinus. ibi. si solus nosti, Tertij dicunt quòd principium de occulto, & sequens de manifesto loquitur: sed eis contradicit quod dicit: distribuite tempora, & concordat scriptura. Ioan. intelligit de tali occulto

Op. arg. 26. dist. deinde ſm Ray.

Si peccauerit in te, &c. de quo peccato debeat intelligi.

M. 1 ab. 1.

corrigis, quod in te peccauit. Nam si solus nosti, quia peccauit in te, & eum vis coram omnibus arguere, non es corrector, sed proditor [a]. Attende, quem admoddum vir iustus Ioseph tanto flagitio, quod de vxore fuerat suspicatus [b], tanta benignitate pepercit; antequam sciret, vnde illa conceperat, quam grauidam senserat, & se ad illam non accessisse nouerat [c]. Restabat itaque certa adulterij suspicio: & tamen, quia ipse solus senserat, ipse solus sciebat, quid de illo ait Euangelium? [Ioseph autem, cum esset vir iustus, & nollet eam diuulgare.] Mariti dolor non vindictam quæsiuit: voluit prodesse peccanti, non punire peccantem: [Cum, inquit, nollet eam diuulgare; voluit eam occultè [d] dimittere.] *& infra*. ¶ Ergo ipsa corripienda sunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus. Ipsa vero corripienda sunt secretius, quæ peccantur secretius. Distribuite tempora, & concordat scriptura [e]. Sic agamus, & sic agendum [f] est, non solum, quando in nos [g] peccatur, sed ét, qñ peccatur ab aliquo, vt ab altero nesciatur, in secreto debemus corripere. *& paulo ppst*. ¶ Nonit enim nescio quem homicidã eps [h], & alius illum nemo nouit. Ego nolo † illũ publice corripere, & tu quæris inscribere? Prorsus nec ꝓdo, nec negligo: corripio in secreto; pono ante oculos eius Dei iudicium, terreo cruentam conscientiam, persuadeo pniam. Hac charitate [i] prædíti esse debemus. Vnde aliquãdo homines reprehendunt nos, quòd quasi non corripiamus: aut putant nos scire, quod nescimus; aut putãt nos tacere, quod scimus. Sed forte quod scis, & ego scio: sed non corã te corripio, quia curare volo, nõ accusare. ¶ Sũt hoies adulteri in domibus suis; in secreto peccant: aliquando nobis produntur ab vxoribus suis, plerumque zelantibus [k], Chs nunqd reuelauit crimen Iudæ? 2 De hoc legi. & not. de conse. d. 2. cũ omnes. in gl. cum dixit. ibi videas.

fratris audiendum: h o- est verum, si prosequatur suam iniuriam, vt infra q.7.si quis ergi.

Non prodimus.] Ad querelam.

QVANDO VERO. Hæc est quarta pars huius quæstionis, In qua vult probare, quod si notum est alijs & non iudici tamquam iudici, nihilominus est causa examinanda: & hoc probat per cap. seq. Ioan de Fant.

CASVS. Hic ponit Gratianus secundum membrū suæ distinctionis. s. quando crimen est notum alijs, & non iudici: & in hoc casu seruandus est ordo iuris: & hoc ostendit per sequens capitulum.

DEus o ipotens.] CASVS. Sodomitæ erant in notorio delicto, quia seipsis abutebantur: Dominus tamen, licet manifesta essent ei facta Sodomorum, quem nillatet, noluit eos iudicare statim: sed ipse cum fidelib. testib. diligenter veritatem inquisiuit an tequā eos iudicaret. Cuius exemplo monemur ne præcipites simus in sententia ferenda: quia si Dominus, q sciebat factū, veritatem diligenter inquisiuit: multo fortius homines iudicātes, qui veritatem nescium, debent inquirere diligenter omnia, & neminem ante probationem condēnare, veritate dicente: Nolite iudicare, & nō iudicabimini: & Apō dicente: Tu qs es q iudicas, &c.

b ¶ Descēdam.] Angelos mittendo, vt infra sequitur.

c ¶ Sciam.] Tanquā iudex. si habes, sciā, tunc transpone litteram sic, vt sciam an non est, ita, idest, an non hoc sit ita. [& tunc incipit versus ibi: Deus omnipotēs. si habes, sciat: tunc incipies versum. An non est ita vt sciat: & leges interrogatiue vsque ad locum illum. non ob aliud hæc. &c.

d ¶ Præsumat.] Præsumendum est enim quemlibet esse bonum, vt 11.q.3. absit. extra de præsum. dudum.

e ¶ Quam probare.] Idest, examinare.

f ¶ Quoquo modo.] i. diffinitiue, vel interlocutorie.

g ¶ Audita.] Sup. d. 81. si quid vero. inf. 11 q.3. in cūctis. & extra de præsum. dudum.

Inquirens quos testes admittere debeat.

h ¶ Inquirat.] Cum illud c. locum habet tantum in cā inquisitionis: vt extra de accu. qualiter 2, videtur q tantum honesti testes sint ibi admittendi in causa inquisitionis, eo q dicit, fidelib. & eadem dec. dicit, de prouidis & honestis. & dec dicit, vbi de simonia agitur, propter immanitatem sceleris admittuntur criminosi, & loquitur ibi in causa inquisitionis: & sic videtur q in moribus criminibus non sint admittendi criminosi, vt extra de fim. per tuas. Sed est argum. contra. extra de reju dicatis cum I. & A. Satis potest dici, q si extranei testes indacuntur in causa inquisitionis, requiritur q nō sint criminosi, sed in illis qui sunt testes de ipsa ecclesia, sufficit quale cumque sint: dummodo non sint inimici, vel corrupti. Io. Quidquid Io. dicat, ego non credo, q testes criminosi admittantur in causa inquisitionis: nisi essent de crimine emendati. extra de testi. testimonium. In exceptis tamen criminibus bene admittuntur criminosi, nisi sint conspiratores, vel capitales inimici. extra de fim. per tuas 2. quod intelligunt quidam si ille contra quem fit inquisitio, fuerat malæ famæ, alioquin crimen non admitterentur, vt innui: illa decr. per tuas. & sup. ead. in primis. ver. de persona Stephani. ibi. quod autem, &c. B.

aliquando maritorum salutem quærentibus. Nos non prodimus [a] palam, sed in secreto arguimus. Vbi contigit malum, ibi moriatur malum. Non tamen vulnus illud negligimus; ante omnia ostendentes homini in tali peccato constituto, sauciamque gerenti conscientiam, illud vulnus esse mortiferum:

4 *Quando vero crimen est notum alijs, & non iudici, nec tunc sine examinatione feriendum est; quia in crimen sibi occultum iudex sententiam ferre non debet.*

Unde Euaristus Papa ait epistola secunda †.

† Et Gregorius l. Mor. 19. c. 23. & in conc. Tribur. c. 22. Anf. l. 3. c. 67. Poly. l. 7. tit. 1. Eurc. l. 1. c. 9. Pann. l. 4. c. 116. Iuo p. 5. c. 245. Heb. 4.

¶ Sententia non præcipitanter ferenda est. C. XX.

DEus omnipotens, vt nos à præcipitatæ sententiæ prolatione compesceret, cum omnia nuda & aperta sint oculis eius; mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare, priusquàm manifeste agnosceret, quæ dicebantur. Vnde ipse ait: [Descendam [b], & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint; an nō est ita, vt sciam [c].] Deus omnipotens, cui nihil est absconditum, sed omnia ei manifesta sunt, etiam antequam fiant; non ob aliud hæc; & alia multa (quæ hic prolixitatem vitantes non inseruimus) per se inquirere dignatus est; nisi vt nobis exemplum daret, ne præcipites in discutiendis, & iudicandis negotijs essemus: & ne mala quorumq; prius quisquā præsumat [d] credere, quàm probare [e]. Cuius exemplo monemur; ne ad proferendam sententiam vnquam præcipites simus, aut temere, indiligenterq, indiscussa quæq; quoquo modo [f] iudicemus, dicente veritatis voce: [Nolite iudicare, vt non iudiceminī: in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini, *& reliqua*.] Nam mala audita nullum moueāt: nec passim dicta absque certa probatione quisquā vnquā credat: sed ante audita [g] diligenter inquirat [h]; ne præcipitando quidquam aliquis agat. Si enim Dominus omnium, Sodomorū mala, quorū clamor ad cœlum vsq; peruenerat, omnia sciens prius nec credere, nec iudicare voluit, quam ipse ea cum fidelibus testibus diligenter inuestigans, quæ audierat, opere veraciter cognosceret; multo magis non humani †, & peccatores homines, quibus incognita sunt occulta iudicia Dei, & hæc præcauere, & nullum ante veram, iustamque probationem iudicare, aut damnare debemus, manifeste apostolo dicente Paulo: [Tu quis es, qui iudicas seruum alienum? suo enim Domino stat, aut cadit.

Matt. 7.

32 q.5. nullum. ante.

† al. qui sumus homines, & peccatores, quibus.

Rom. 14.

5 *Quando autem crimen notum est iudici & alijs, aliquādo reus inficiatur factum veluti si quis negaret interfecisse eum quem sub oculis iudicis [a] in conspectu multorum interfecit. Hic, quia se reum negat, sine examinatione feriri non potest. Aliquando euidentia operis reum esse testatur; quando opere publico crimen suum confitetur: tunc secundam, & tertiam correctione [b] sine examinatione dānandus est, si incorrigibilis extiterit. In hoc itaque vltimo casu intelligēda est auctoritas illa Ambrosij, & Nicolai: [Manifesta, accusatione non indigēt.] Fornicator enim ille, in quem, sine examinatione, sententia Apostolica processerat, publice coram omnibus nouercam suam pro vxore habebat. Lotharius quoque, de quo Nicolaos scribit, similiter publice vxorem suā dimiserat, & aliam suprduxerat.*

Unde idem Nicolaus Papa scribit archiepiscopis, & episcopis per Galliam, Italiā, & Germaniam constitutis.

Sup. ea. manifesta. & quæ Lotharius.

¶ Sine accusatione manifesta ferienda sunt. C. XXI.

SCelus, quod Lotharius rex (si tamen [c] rex veraciter dici possit, qui nullo salubri regimine, corporis appetitus refrenat, sed lubrica eneruatione magis illicitis eius motibus cedit) in duabus [d] fœminis, Thietberga scilicet, & Gualdrada commisit, omnibus manifestum est. ¶ Sed & dudum episcopos Thietgandum, & Gunterium in tali facto eum habuisse tutores, atq. fautores pene totus nobis orbis vndique ad limina, seu sedem confluens Apostolicā referebat [e]. *& infra*. ¶ Igitur decernente nobiscum sancta synodo in præsentia depositi, & ab officio sacerdotali excommunicati, atque à regimine episcopatus alienati indubitanter exiliunt.

Ioan. Vic. 226. Regum omnia. 2. Chron. num. 875.

QVAESTIO II.

QVod autem. CASVS. Hic ponit Gratianus tertium membrum suæ distinctionis:

QVANDO AVTEM. Hæc est quinta pars q. in qua dicitur, q si notorium est omnibus & iudici, scilicet per euidentiam facti: tūc potest iudex illum punire, & hoc probatur per seq. c. Ioan de Fant.

CASVS. Hic ponit Grat. tertium membrum suæ distinctionis:

QVod autem. CASVS. Hic intitulatur secunda quæstio, qua quæritur, an expoliatus sit restituendus ante q̄ iudicetur, vel cogatur venire ad causam, & certe q restituendus sit, multorum auctoritatibus probatur inf. in modum exceptionis probetur spoliatio.

a ¶ Quod

[a] ¶ Quod autem.] Hæc est differentia inter quæstionem istam & illam, quæ est inf. 3. q. 1. quia. Hic petitur restitutio in modum exceptionis: ibi in modum actionis.

ANtiquitus.] CASVS. Statuitur in hoc cap. quòd Iudex possessiones & omnia ablata cum fructibus ante litem perceptis faciet expoliato restitui, q̃ ante spoliationẽ possessor extiterat. Idẽ fere dicitur in illo capitulo: Oẽs leges de hac materia loquentes.

[b] ¶ Fructus.] Perceptos & percipiẽdos, vt extra de restit. spo. grauis. & restituẽdus est ad omnem causã in qua esset, si nõ fuisset spoliatus. ff. de vi, & vi ar. l. 1. §. non solum.

Exceptio spoliationis ẽ dilatoria.

[c] ¶ Ante litem contestatam'. Ideo autem dicitur ante litem cõtestatam, quia exceptio spoliationis est dilatoria, & sic est ante lit. conte. proponẽda: tamen si vult dicere agere d spoliatione, etiam post lit. cõte. hoc potest facere, vt extra de cau. pos. pastoralis.

[d] ¶ Restituat.] Tamẽ si in modũ exceptionis probatur spoliatio non ideo fit restitutio. vt extra de or. co. cũ dilectus. Dico tamen dicere. illa hic nõ habere locum: q̃ vbi excipitur de spoliatione cõtra illum qui crimen intendit, bene restituit si spoliationem probat, p̃ vt intelligo omnia hæc iura. secus vbi vtraque quæstio est ciuilis, vt in illa decre. cum dilectus. In hoc tamen cautus sis, q̃

Conuentus si aduersarius tuus cõsit cautus circa spoliationem opponendam..

uenit te super re aliqua, si vis dicere te spoliatum esse eadẽ re, vtilius est tibi vt directe petas restitutionem: quia si probas spoliationem directe agendo, duo consequeris; & quod prius audieris; & quòd restitueris. si prius probes restitutionem, licet aduersarius prius proposuerit actionem suam, vt extra de resti. spo. ex conquæstione. Sed si de alio agit aduersarius. & tu super alio dicis te spoliatum, vtilius est tibi vt in modum exceptionis proponas spoliationem, si aduersarius te præuenit in querela. Nam si directe velles agere prius audiretur aduersarius quàm tu: secus si excipiendo, vt extra de ordi. cog. cum dilectus.

NVllus episcoporum.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quòd nullus episcopus potest vel debet ab aliquo accusari, nisi prius possessiones, & omnia ablata quæcumque fraude, ei fuerint restituta cum te' accusationem perceptis. & hæc faciant, primates & synodus.

[e] ¶ Ingenio.] Qui ergo dolo alterius renunciat, iuri suo restituendus est 1. sicut si esset violentiam passus. quia in hoc casu vim & fraudem æquiparat sibi canon. 15. q. 6. c. 1. & infr. cau. prox. q. 1. redintegranda. Io. ADDITIO. De hoc NOC 7. q. 1. suggestum. in gl. vl i. Archid.

ablata quæ fructibus antè

tem [a] expoliatus ante iudicem stare non possit, multis auctoritatibus probatur. Ait enim Ioannes Papa I. ad Zachariam archiepiscopum.

Et Eusebius Papa epist. 2.

¶ Ante litem contestatam possessori cuncta sunt restituenda. C. I.

Pann. l. 4. c. 47.

ANtiquitus decretum est, vt omnes possessiones, & omnia sibi sublata, atque fructus [b] cunctos ante litẽ contestatam [c] perceptos α episcopus, vel primas possessori restituat [d].

α ¶ Perceptos.] *In vetustis exemplaribus, & epistola Ioãnis, item que Eusebij est*, perceptos, vel primas possessori restituat.

Item Nicolaus Papa.

¶ De eodem. C. II.

33. q. 2. historia §. hæc omnes. In præfatione. Isido. in collectionem suam.

OMnes leges tam ecclesiasticæ, quàm vulgares, & publicę præcipiunt, vt omnia sibi ablata restituantur ei, qui suis est rebus expoliatus.

Item Stephanus Papa, epistola secunda.

¶ Nullus debet accusari, dum suis rebus fuerit spoliatus. C. III.

Burc. l. 1. c. 141. & 142. Iuo p. 5. c. 155. & 156. Cõcor. Pã. l. 4. c. 49.

NVllus episcoporum, dum suis fuerit rebus expoliatus aut à sede propria, qualibet occasione pulsus, dẽt accusari, aut à quoquam potest ei crimen obijci, priusquã integerrime restauretur, & omnia, quæ illi ablata quocumque ingenio [e] fuerant, legibus redintegrentur, & ipse propriæ sedi, & pristino statui regulariter reddatur. ita vt omnes possessiones, & cuncta sibi iniuste ablata, atque fructus omnes ante cœptam accusationem, primates, & synodus episcopo, de quo agitur, funditus restituant.

¶ Caput hoc suæ integritati ex originali est restitutum.

Et in decretis Ioannis I.

Item Eusebius fratribus constitutis per Alexandriã, & Aegyptum, epistola secunda.

¶ Nec conuocari ad synodum, nec in aliquo debet iudicari spoliatus. C. IIII.

Ansel. l. 3. c. 44. Iuo p. 1. c. 249. Pann. l. 4. c. 45.

IN scripturis vestris reperimus, quosdam episcopos vestris in partibus à proprijs ouibus accusatos, aliquos videlicet ex suspicione, & aliquos ex certa ratione: & idcirco quosdam suis esse rebus expoliatos; quosdam vero à propria sede pulsos. Quos sciatis nec ad synodum comprouincialem, nec ad generalem posse vocari, nec in aliquo iudicari [a], antequam cuncta, quæ ei sublata sunt, legibus potestati eorum redintegrentur.

Item Iulius Papa in epistola ad Orientales. c. 35. & 8.

¶ De eodem. C. V.

Burc. l. 1. c. 144. Iuo p. 5. c. 257. Pann. l. 4. c. 46.

NVllus potest conuocari, aut iudicari, antequam omnia sibi ablata, & omnia iura [b] ei in integrum restituantur: quia non habet priuilegium, quo possit exui iam nudatus.

¶ Caput hoc confectum est ex decretis Iulij trigesimoquinto, & octauo verbis tamen mutatis, & alio modo dispositis.

Cap. l. 6. c. 287. Et in capitulis Hadriani, c. 2.

Item Zepherinus Papa ad episcopos Aegypti, epistola 2.

¶ De eodem. C. VI.

Iuo p. 5. ca. 246. Pann. l. 4. c. 43.

PRæceptum ergo est in antiquis statutis, episcopos eiectos, atq; suis rebus expoliatos ecclesias [c] proprias recipere, & primo sua omnia eis reddi; & demum, si quis eos iuste accusare voluerit, æquo periculo facere: iudices esse decernentes episcopos recta sapientes, & in ecclesias conuenientes, vbi testes [d] essent singulorum, qui oppressi videbantur: nec prius eos respondere debere, q̃ omnia sua eis, & ecclesijs eorum, legibus integerrime restituantur.

QVÆSTIO III.

In cap. Hadrianus. c. 24. in epist. 1 Sixti tertij. Cod. Theod. l. 16. tit. 2. c. 41.

QVa autem [c] pœna feriendi sint, qui in accusatione deficiunt, canonum cẽsura definit. *Pœnam enim illati criminis cum dispendio existimationis accipient. Vnde Gaius α Papa.*

α ¶ Gaius.] *Sic est in plerisque vetustis, & habetur hoc caput in epistola vnica ipsius, in qua proxime his antecedunt verba capitis.* Siquis episcopus. *infra eod. q. 7. In vulgatis autem hic citabatur Gelasius.*

tractare, ut ipsi possint esse testes singulorum: nec debent etiam accusati respondere nisi prius restituantur.

[a] ¶ Nec in aliquo iudicari.] A spoliatore nullum potest obijci crimen spoliato. extra de rest. spol. in litteris, &c. item cum quis. nisi suam prosequatur iniuriam: vel nisi sit tale crimen, ad quod quilibet admittatur. ar. 2. q. 1. in primis. Sed ab alio potest accusari de alijs criminibus: sed non de illo pro quo est spoliatus, arg. 5. q. 2. primater. à contrario sensu. extra de app. ad hoc. &c. Cum dilectus. de ordi. cog. Et quia proposuit. alioquin delictum eius maneret impunitum, Credo. q̃ in aliquo spoliator admittatur contra spoliatum, nisi prius facta restitutione, vt extra de ordin. cog. cum dilectus. & vt dicitur in quæstione per totũ, & inf. 3. q. 1. c. 1. 2. & 3. vbi generaliter videtur dici, quòd nullam crimen possit spoliato obijci B.

[b] NVllus potest.] ¶ Omnia iura.] Etiam incorporalia, vt extra vt lit. pendeo. à memoria. Est est ratio, quia inermes non possunt resistere inimicis, vt inf. 3. q. 2. c. 3. & cap. si quis episcopus, & etiam communio hominũ est restituenda, si est in iniuste excõmunicatus vel suspensus. ar. inf. q 5. super causa. in fi. quia verbũ restituendi, plenam & perfectam habet significationem. argum. infra capit. proxi & arg. extra vt lit. non contesta. accedens. in fi. ff. de vsur. l. videamus. §. in Fauiana.

Inermes nõ possunt inimicis resistere.

PAræceptum.] [c] ¶ Ecclias.] Extra de app. qua fronte. infra. 23. q. 8. cõuenior. extra de immu. eccl. c. 1. & cap. cum ecclesia.

[d] ¶ Testes.] Arg. ibi causam tractandam vbi testes possunt haberi. 3. q. 9. hortamur & extra de appel. ex parte. & extra de off. iud. ord. significauit. & 33. q. secũda, siue. Ioan.

[Va autẽ.] Hæc quæstio diuidi dicitur in quinque partes: in quarũ prima probatur tribus auctoritatib. quòd accusator calumnieſe debet feriri; pœna talionis. Secunda ibi, [Aliud.] Tertia ibi, [Sed aliud.] Quarta ibi, [Notandũ est.] Quinta ibi, [Notandum quoque.] Ioann. de Fan.

CASVS. Hic ponit tertia quæstio, qua quæritur, qua pœna sint feriendi, qui in accusatione deficiãt, & certum est pœna talionis, cũ infamia notentur: quod probatur per sequentia c. nisi errore decepti, vel temeritate, vel iracũdia accusauerit.

[e] ¶ Qua aũt.] Accusator in quinq; peccare pot̃: aut errore decipitur, aut temerita te seu calore iracundiæ ad accusandũ 2. pronocatur, aut calumniatur, aut præuaricatur, aut tergiuersatur: sed in omnibus his casibus, si desistit impetrata abolitione quacunque, non punitur, nec infamis est, vt C. de abol. l. 1. & 2. Item si non impetrauit abolitionem, parcitur ei in duobus primis casibus, vt inf. eod. §. notandum. secus si est vel calumniator, vel præuaricator, vel tergiuersator. Calumniator tenetur ad pœnam talionis, vt inf. eadem, c. 2. & 3. Præuaricator postea neminem potest accusare: & extra ordinem punitur, vt inf. ea. §. notandum. in fine. Tergiuersator 3. punitur in quinque libris auri, vt ff. de præua. l. tertia, in fine. Testis etiam calumniator pœnam talionis sustinet. tertia. quæstio nona. nihilominus. 33. quæstio. 5. hæc imago. &

Accusator in quinque peccare potest.

2 Alia tria membra coniunguntur inf. ea. gl. vers. secus.

Calũniator, præuaricator. Tergiuersator.

3 Is est tergiuersator, qui terga vertit aduersario: & cira abolitionem defidit. & hic incidit i Tur. & extraordinariè punit. inf. ead. præuaricatorẽ. vel 5. si quis autem. ff. ad Turp. l. 1. §. si quis §m Go.

Universidad de Deusto
Biblioteca

C.de testib.l.nullum.& hoc secundū opi.H.nos tñ dicimus,ꝙ testis nullo modo sustinet,vel se obligat ad pœnam talionis,vt not.33.q.5.hæc imago.Si autem tulerit aliàs falsum testimonium,punitur extra ordinem,6.q.1.quicunque.De teste posuit Gratian.in themate.sed hic omisit.

SI quis.]CASVS. Si quis aliquem accusauerit,& crimē illatum non poterit probare,infamis efficitur:& de cætero ad accusandum non admittitur,cum contra eum de calūnia præsumatur.

a ¶ Sustinere.]Non tamen ipso iure,sed per sententiam,vt ff. ex qui cau.infa.Athletas.§.calūniator.& inf.eod.§.notandum.

CAlumniator.] CASVS. Calumniator si in accusatione defecerit,pœna talionis,idest,pœna similis punietur. Idem dicitur in sequenti capit.si quis episcopum.

Calūniator non semper punitur talionr.

b ¶ Calumniator.] Fallit in sex casibus vt 33.qō.3.hæc imago.& inf.5.q.6.ca.3. tamen satis punitur qui amittit sacerdotium quod receptuus erat.3.q.4.Gulisarius.Item fallit extra de acc.super his.& in crimibus. ff.ad Turp.l.1.& in l.priuatis.& forte in denunciatione, extra de calum.cum dilectus, sed in inquisitione non est pœna ordinaria statuta:& ideo in arbitrio iudicis relinquitur: ext. de off.iud.delegat.de causis.

c ¶ Talionem.]aliam pœnam similē, vt inf.eod.c.proxi.ff. de iur.deli.l.1.extra de transa.c.fi. Dic ꝙ pœna quæ à lege statuitur,retractari non potest: quæ ab homine bene potest. ff.de verb.sign.l.pœn.

Ansl.3.c.89. Iuo p.6.c.ap. 324. Pal.4.c.74.

SI quis episcopum.] CASVS. Si quis episcopum vel alium clericum falsis criminibus accusauerit:si defecerit,etiam in fine non erit ei communio danda.

d ¶ Si quis episcopum.]ff.de re mili.l.omne.§ 1.extra de sent.excom.à nobis.

e ¶ Communionem.]Nisi resipiscat,vt sup.d.50. pœnitentes.contra & 3.q.10.eos.27.q.1. virgines.

ALIVD. Hæc est secūda pars huius q.in qua dicitur, ꝙ si aliquis irato animo uerba contumeliosa dixerit, non est habendum pro accusatione, & hoc probat per c.seq.ens.lo.de Fant.

¶De ijs,qui non probanda obijciunt. C. I.

SIquis circa huiusmodi personas non probanda detulerit,auctoritate huius sanctionis intelligat se iacturam infamiæ sustinere [a];vt damno pudoris, & existimationis dispendio discat sibi alienæ verecundiæ impune insidiari saltem de cætero non licere.

Item Damasus Papa ad Stephanum archiepiscopum, epistola 3.

¶ Si accusator in accusatione defecerit,talionem recipiat. C. II.

CAlumniator [b],si in accusatione defecerit;talionem [c] recipiat [†].

4.q.4.nullus introducatur.

† Concor. in l.1.ff. ad Turp. in l.q. crimē. & ibi Cy.C.de accus.nō post.

¶ *Verba ipsa Damasi referuntur inf. 4.q.4. c. nullus introducatur.*

Item ex decreto Hadriani Papæ in capitulis ab ipso collectis,c.52.in medio.

¶ De eodem. C. III.

QVi non probauerit,quod obiecit;pœnam, quam intulerit,ipse patiatur;

Et ex Fabiano. inf.3.q.6.c.1.& ex Sixto inf.ea. q.8.qui crimen.

Item α.

α ¶ Item.]*Sic est in plerisque vetustis codicibus. In vulgatis autē legebatur,* Item Damasus Papa. *Extat autem caput hoc in capitulis Hadriani,c.62.& in concilio Eliberitano,c.75.Iuo citat ex Carthaginensi.Et in tomis conciliorum adiungitur Carthaginesi tertio.*

¶ De his, qui falsis criminibus aliquem impetunt. C. IIII.

SIquis episcopum [d], aut presbyterum, aut diaconum falsis criminibus appetierit,& probare non potuerit; nec in fine α dandam ei communionem [e] censemus.

Anſl.3.c.92. Iuo p.6.c.230. Durc l.2. c.195.

α ¶ Nec in fine.]*Sic legitur in concilio Eliberitano non in hoc tantum canone,sed etiam in aliis:quamob causam,atque etiam ob glossam nihil est mutatum. Apud Hadrianum tamen est*, nisi in fine dandum ei non esse communionem. *Apud Iuonem*, non nisi in fine dandum ei esse communionem.

2 *Aliud est accusationem non implere,& aliud est, conuicium non probare.Illud enim nulli sine abolitione ; hoc omnibus licet.*

Vnde Fabianus Papa ad Hilarium episcopum, epist.3.

¶ Conuicium non est pro accusatione habendum. C. V.

SIquis iratus [f] crimen aliquod cuilibet temere obiecerit,conuicium non est pro accusatione [g] habendū: sed

Cod. Theod.lib.9.tit.1.l.1.in interpretatione & in ca.l.7.ca. 364.& in epitt. Sixti tertij,c.3. & in c. Hadriani.c.51.

Ansl.3.c.89. Iuo p.6.c.ap. 324. Pal.4.c.74.

SIquis episcopum.] CASVS. Si quis episcopum vel alium clericum falsis criminibus accusauerit:si defecerit,etiam in fine non erit ei communio danda.

d ¶ Si quis episcopum.]ff.de re mili.l.omne.§ 1.extra de sent.excom.à nobis.

e ¶ Communionem.]Nisi resipiscat,vt sup.d.50. pœnitentes.contra & 3.q.10.eos.27.q.1. virgines.

ALIVD. Hæc est secūda pars huius q.in qua dicitur, ꝙ si aliquis irato animo uerba contumeliosa dixerit, non est habendum pro accusatione, & hoc probat per c.seq.ens.lo.de Fant.

SIquis iratus.]CASVS. Huius c.talis est.Si aliquis calore iracundiæ alicui conuicium intulerit, hoc non est habendum pro accusatione. Si autem quod iratus obiecerit,voluerit probare:hoc c faciat per scripturam, se ad pœnam talionis obligando.Si autem quod per iracundiam dixerit,noluerit probare, reus obiecti criminis non habebitur.

f ¶ Si quis iratus.]Ita rescindit contractum, ff. de publicis.l.ratio.in princip.& minuit delictum vt C.de adulter. Gracchus.

g ¶ Pro accusatione.]Sed pro iniuria ff. de iniu. item apud

apud.§.1.per totum.inf.11.q.1.si quis sacerdotum, contra.vbi.deponitur & curiæ traditur, qui dicit episcopo conuicium.Sed ibi loquitur de eo qui ex deliberatione, & sæpe loquitur conuicia.

a ¶ Tractandi.]Id est,deliberandi. Et per hoc est ar.ꝙ ibi non

permisso tractandi [a] spatio id, quod iratus [b] dixit, per scripturam se probaturum esse fateatur,vt si fortasse resipiscens,quæ prę iracundia dixit,iterare [c],aut scribere noluerit;non vt reus criminis teneatur.

3 *Sed aliud est crimen illatum non posse probare α; aliud aliqua promissione accusationem deserere.Huic enim, qui promissione β deceptus accusationem deserit,venia datur: illi vero,qui crimen illatum probare non valuerit, infamia irrogatur.*

Vnde beatus Gregorius scribit Ioanni episcopo Corinthiorum,libro quarto,epist.50.seu c.94.

α ¶ Probare.] *In plerisque exemplaribus sequitur*, quia falsum est aliud,&c. *Sed in emendatoribus ea verba vel non habentur, vel alia manu sunt addita.*

β ¶ Promissione.] *Non est simpliciter dicendum illis qui pro aliqua promissione deserunt accusationem,semper veniam dari, Nam in Paulo de quo in subiecto capite loquitur B. Gregorius alie aderant causæ,quæ in ipsa epistola exponuntur his verbis*: Tamen quia plus esse conuenit nos misericordes, quàm districtos; hanc ei culpam ignoscimus,atque eum in ordine,locoq; suo recipiendum esse cēsemus. Nam ei à tempore prolatæ sententiæ afflictionem,quam pertulit,credimus ad vindictam huius posse culpæ sufficere.*& inferius in eadem epistola refert aliqua à prædicto Paulo in vilitatem ecclesiæ facta quæ etiam mouere B. Gregorium potuerunt,vt erga eum esset clementior: Erāt autem in ipso capite multa B.Gregorij verba omissa,quorum nonnulla visa sunt addenda.*

¶ De eo,qui promissione illectus accusationem deserit. C VI.

Poly.l.1.tit.6. Ansl.3.ca.113.

PAulum itaque diaconum,quamuis culpa sua vehemēter confundat,quòd deceptus promissione [d], ab accusatione nuper depositi quondam episcopi sui desiterit; tamen hanc ei culpam [e] ignoscimus. Omnis γ igitur, qui crimen obijcit, scribat se probaturum. Re vera ibi semper causa agitur †, vbi crimen admittitur:& qui non probauerit,quod obiecit,pœnam,quam intulerit, ipse patiatur.

† al.agatur.

γ ¶ Omnis.] *Hinc vsque ad finem in vetustioribus, ac melioribus Gratiani codicibus non leguntur:nec sunt Gregorij,sed Fabiani,& Hadriani Pontificum:quæ infra q.8.cap.qui crimen.& 3.q.6.c.1. citantur ex Fabiano,& c.fin.ex capitulis Hadriani.*

Idem Gregorius eadem epistola.

Ansel.l.8.c.36.

¶ De ijs,qui accusationem deserunt,vt ecclesiasticos ordines accipiant. VII.

EVphemium,atque Thomam,qui pro deserēda [f] accu

Accipiant. ibi non erratur,vbi deliberatione aliquid fit. Item ex hoc arg.est,quod etiam accusatori dandæ sunt induciæ & arg.contra 3.quæst.3.§.spatium 1.

rent:quare dominus Papa eos deposuit ab omni officio priuando.

f ¶ Pro deserenda.]Qui ex pacto desistit, fortius incidit

§. ei autem Sed non obquia loquitur hic de inducijs deliberatorijs ibi de præparatorijs. Arch.

2 Adde hic Alexand. de Imo.in l.1. C. de. erro. cal.

SED ALIVD EST. Hæc est tertia pars quæstionis,in qua dicit, quod si aliquis est deceptus promissione testium, parcit ei: si autem pecunia defecerit, non parcitur illi & hoc probat duabus auctoritatibus.Io.de Fan.

CASVS. Adhuc distinguit Gratianus, dicit quod aliud est nō probare crimen, quia falsum est illatum crimen: quo casu nō parcitur: aliud promissione aliqua deserere accusationē in quo casu venia datur:quia deceptus fuit promissione pecuniæ : vel quia testes ei promiserunt se veritatem de crimine commisso dicturos.

PAulum.]CASVS. Paulus episcopū suum accusabat:promissione eius deceptus destitit ab accusatione. Dicit Papa, ꝙ licet valde deberet puniri,tamen ei pœnam remittimus.

3 Quæ sit tripliciter, vt nor. su. e. q.1. phiben tur. Arch.

d ¶ Promissione.]Nō promissione pecunię talis enim nō posset petere abolitionem 3.nam solus ille petit,qui errore vel temeritate, vel calore iracundiæ ad accusādum venit : vel qui suam iniuriam prosequitur: vel qui suos consanguineos accusauerit.C.de abol.l.2. ideo dic promissione,scilicet testium,q ei promisseras ferre testimonium contra illū,sed tunc sequens c.non facit ad propositum magistri.

e ¶ Culpam.] Sed nō infamiam vt in f.ea. indulgentia.

EVphemiū.]CASVS.Isti duo,episcopum suum accusabant: sed ab eodem ad sacros ordines ꝓmoti fuerunt, vt ab accusatione desisterent;quare dominus Papa eos deposuit ab omni officio priuando.

f ¶ Pro deserenda.]Qui ex pacto desistit, fortius inci-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dit in Turpilianum, quàm alter: quia etiam fœmina in hoc casu incidit, quæ aliàs non incideret, vt C. ad Turpilia. si fœmina. ff. ad Turpilia. mulier.

HINC COLLIGITVR. CASVS. Huius §. fic ponitur, Dictum est supra in illo c. Paulum, quòd Dominus Papa culpam remisit, & sic per consequès videtur quòd infamiã possit remittere. Sed cõtradicit Gelasius: qui dicit, quod quan quã animas saluare per pœnitentiam possumus: infamiam tamen abolere nõ possumus. Similiter Stephanus contradicit: qui dicit; Hos enim sub nota infamię perpetuæ per petuæ ad pœnitentiã suscepimus. soluit Ita tim, vbi dicit, vel nõ fiunt & dicit q̃ non omnes sunt infames secundũ canone quis sæculi leges infames dicunt, & ita Paulus non fuit infamis secundum canones, licet secus sit secundũ leges. Et hoc probatur exemplo mulieris, quæ nubit intra tempus luctus: quæ nõ est infamis de iure canonum, licet sit secus secundum leges. Sed opponit Gratianus huic solutioni. nam dicit Stephanus: Omnes infames dicimus quos sęculi leges infames pronunciat: & ita Paulus & mulier, quæ nubit intra tempus, &c. erunt infames secundum canones. sed soluit decendo, quòd illud Gelasijs & Stephani, quã quã animas saluare &c. & hoc, sub nota ifamię perpetuę, &c. intelliguntur de ijs, quibus infamia irrogata per ciuilem iudicem; quæ aboleri non potest nisi per ciuilem iudicem. Nec est contrariũ quod dicitur de muliere. quæ nubit intra tẽpus luctus, ei q̃d dicit Stephanus, infames dicimus, &c quia in matrimonio leges sacros canones imitantur: & ipsa mulier non est infamis. Item Paulus: cum ei nondum fit infamia per ciuilem iudicem irrogata.

a Concor. l. in bello. §. factæ. ff. de capt. & l 1. C. de sẽten: pasc. l. §. de qua. ff. de postu. Infamiã tollit, episcopus.

a ¶ Infamiam.] Non facit 1. sed iuris. Sed videtur q̃ potest, vt inf 6. q. 1. illi qui, contra extra de simo. ex diligẽti. inf. 15. q. 6. auctoritatem su. 1. qõ. 1. ventum. contra. vel supple non possumus nisi post pœnitentiam, vt inf prox. cap. q. 4. consanguineorum vel non possumus per pœnitentiam, sed per in integrum restitutionem. Vnde tẽne cõcedo, quod episcopus possit tollere infamiam in omni crimine in quo potest dispensare. nam & senatus tullit infamiam, vt ff. de postu. l. prima §. de qua. & ecclesia comparatur senatui, vt infra 16. quæstio. prima, ecclesia.

b ¶ Infamem.] Id est, infamandum per sententiã, non ipso iure, vt ff. ex quibus cau. irrog. inf. l. Athetas. licet M. hic notauerit. [Hic fateor planè te mẽtiri Gratianẽ.] qui enim circa abolitionem desistit, non infamatur, sed punitur 2. in quinque lib. auri, vt ff. de præua. l. 3. §. vlt.

2 De hoc le. & no. inf. e. quarationem ver. si q. aũt. & inf. e. si quem dic. vt ibi. Arch.

sfatione episcopi sui a sacros ordines acceperunt, eisdem sacris priuatos ordinibus esse, atque ita, sicut sunt depositi, volumus permanere.

a ¶ Episcopi sui.] *Hæc verba in eo epistolæ loco non sunt: sed ex ijs, quæ antecedunt, innuitur, eum à quo Euphemius, & Thomas ido⁹ ordinati fuerãt, vt ab ipsius accusatione desisterent, fuisse proprium illorum episcopum.*

Hinc colligitur clericorum infamiam [a] per Romanum Pontificem aboleri posse contra illud Gelasii: [Quamquã animas per pœnitẽtiam saluare possimus, infamiam tamẽ abolere nõ possumus.] [Contra illud Stephani, qui cum causas enumerasset, ex qbus infamia irrogatur: [Hos omnes], inquit, sub nota perpetuę infamiæ ad pœnitentiam suscipimus.] Vel nõ fiunt infames lege canonũ omnes, quos leges sæculi infames pronũciant, cum Paulus diaconus, qui nõ impetrata abolitione ab accusatione desiterat, hac auctoritate dignitatem officij sui recuperauit, quem senatusc̃ consultum Turpilianum infamem [b] pronunciat. Quod etiam de ea fateri cogimur, quæ intra tempus luctus nubit: cum matrimonia hodie regãtur iure poli, non iure fori; & iure poli mortuo viro mulier soluta est à lege viri: nubat, cui vult. Sed idem Stephanus econtra scribit dicens: [Infames dicimus; quoscunque leges sæculi infames pronunciant.] Sed illud [c] Gelasii, & Stephani: [Quamquam animas, &c.] & [Sub nota perpetuæ infamiæ, &c.] de illis intelligitur quibus per iudicem ciuilem infamia irrogatur: quorum [d] sicut examinatio & castigatio, ita & in integrum restitutio nõ nisi ad ciuilem [e] iudicem spectat. De ea vero quæ intra tẽpus luctus nubit, nõ est cõtrariũ ei, quod Stephanus ait: [Infames dicimus, &c.] Cum enim leges sæculi præcipue in matrimonio sacros canones sequãt [f] non dedigenentur: nõ videntur pronunciare infamem, quæ apostolica, & canonica auctoritate non illicitè nubit.

Iuo par 9. c. 23. omnia hęc ex Calixto, cuius secunda epistola habentur.

sn. proximè antecedenti cap.

1. 1. ff. de senatuscon. Turpil.

1. Cor. 7.

6. q. 1. infames, & in capit. Hadriani, c. 22.

4 ¶ Notandum est quoque, quòd aliud est, cum aliquem pœnituerit criminaliter accusasse, & inscriptionem fe-

§. vlt. sed tantum per sententiam infamatur, vt C. ad Turp. l. 2.

d ¶ Sed illud.] Suæ solutione obijcit quod est sexta q. 1. infames.

d ¶ Quorum.] Extra qui filij sint legi. per venerabilem. contra.

e ¶ Non nisi ad ciuilem.] Nisi velis dicere, quòd Reges iurisdictionem habeant à Papa.

f ¶ Seqni.] In authentica, vt cler. apud proprios episc. §. penult. colla. 6.

NOTANDVM. Hæc est 4. pars huius qõ. in qua dẽ q̃ si quis pœnituerit aliquem accusasse, ante litis contestationẽ potest desistere, & probat per quandam legem Lombardam. Io. de. Fant.

CASVS. Soluit quod dictum est, & alio modo, vt locum habeat lex Lõbarda, quæ sequitur, vt dicit Gratianus q̃ est aliud cum quis pœnitet aliquem innocentem criminaliter

minaliter accusasse, & ab eo absoluitur. aliud est cum pecuniam accepit à nocente, vt ab accusatione desistat. Et ad hoc inducit legem sequentem.

a ¶ Si ab innocente.] Et voluntate iudicis, vt C. de abol. l. 1. & vlt. Si

cisse, si ab innocente [a] fuerit absolutus: aliud, si pecuniam à nocente acceperit, vt a probatione eius, quod obiecerat, desistat.

Cod. Theod. li. 9. tit. 37. c. 1. in interpretatiõe.

Vnde in libro capitularium, c. 175. legitur.

¶ De eo, quem pœnitet criminaliter accusasse. C. VIII.

Iuo p. 16. c. 251.

SI quem pœnituerit [b] accusasse criminaliter, & inscriptionem [c] feciſſe de eo, quod probare non potuerit; si ei cum accusato innocente conuenerit [d], inuicem se absoluant. Si vero iudex eum, qui accusatus est, criminosum esse cognouerit, & inter reum & accusatorem per obreptionem a conuenerit de colludio; pœuam accipiat legibus e constitutam.

a ¶ Per obreptionem.] *Apud Iuonem legitur*, factum per corruptionem consensum, de colludio pœnam excipiat legib. constitutam. *Sed in interpretatione legis primæ, quæ est in Codice Theodosiano, hoc modo,* Per corruptionem de absolutione reatus conuenerit, is, qui reus probatur, remoto conludio pœnam excipiat legibus constitutam.

Tit. 16. ad senatuscon. Turpillianum.

5 Notandum quoque est, quòd sicut digest. libro 48. titulo de abolitionibus criminum leg. prima, legitur. ¶ *Accusatorũ temeritas tribus modis detegitur, & tribus pœnis subijcitur. Aut enim calumniantur, aut prævaricantur, aut tergiuersantur. Calumniari [e] est falsa crima intendere: prævaricari vera crimina q̃ abscondere: tergiuersari in vniuersum ab accusatione desistere. Calumniatoribus a pœna legitimè [f] irrogatur. Sed non vtique, qui non probat quod intendit, protinus calumniari videtur. Nam eius rei inquisitio arbitrio cognoscentis committitur: qui reo absoluto [h], de accusatoris incipit consilio quærere, qua mente [i] ductus ad accusationem processerit: & si quidem iustum eius errorem reperit, absolnit eum: si vero in euidenti calumnia eum deprehendit, legitimam pœnam ei irrogat. Quorum alterutrum ipsis verbis pronunciationis manifestatur. Nam si quidem ita pronunciauerit; non probasti, pepercit ei: sin autẽ pronunciauerit; calumniatus*

[e] al. leges Rhemia. al. Memmia.

2 Adde vsq; ad quod tps desistere licet ab accu. sine pœ. no. Bart. in l. q̃situm. ff. ad Turpil.

NOTANDVM. Hæc est 5. pars quæstionis. in qua facit differentiã inter calũniatorem, & tergiuersatorem, & prævaricatorem. Io. de Fant.

CASVS. Supra in primo, secundo & tertio c. huius quæstionis fecit mẽtionẽ de calumniatoribus, & in illo c. Paulũ. de tergiuersatore, & iõ hic dicit, quid sit calumniator, quid prævaricator, & quid tergiuersator, & qua pœna puniantur.

ACCVSATORVM. CASVS. Accusator tripliciter delinquit. Aut enim calumniat id est falsa crimina intẽdit. Aut prævaricat id est, vera crimina abscondit. Aut tergiuersat, id est, in totum ab accusatione desistit fine iudicis auctoritate. Sed q̃ nõ probat, nõ statim calumniari vr, immo iudex inquirere debet, qua mente, & qua intentione ad accusationem prosiliit; & si in eo iustũ errorẽ deprehẽderit, absoluet eum. si eũ in calũnia deprehẽderit, cõdemnabit. sed si ita pronũciauerit, calũniatus es, condemnabit eũ. & si pœnã nõ dixit, quę legis auctoritate imponit, & non arbitrio iudicantis. Si autem ita pronunciauit, non probasti, vel eum temere accusasti, pepercit ei. temeritas enim, &c.

3. & hanc pœnã nemo præstat, nisi quis desistit a publico crimine ff. ad Turpil. si quis. §. si Stellionatus 2. sed q̃ desistit ab accusatione priuati criminis, infamis est, & extra ordinẽ arbitrio iudicis punitur, vt ff. ad Turp. & in priuatis. & C. eo. l. 2. Sed si accusator absens est. & citatus noluerit pio cedere in accusatione, rum grauius puniuntur quam pœna 5. lib. auri, vt ff. de ſſ. absentem. §. 2. Io.

Si quem pœnituerit.] CASVS. Si quem pœnituerit innocentem criminaliter accusasse, & cum eo conuenerit, ad inuicem se absoluant. Si autem nocentem accusabat, & per obreptionẽ, id est, deceptionẽ accepta pecunia ab accusatione desistit, statuta pœna punietur.

b ¶ Pœnituerit.] Dum tamen non accusauerit 1. fallaciter, vt C. de ab o. l. fallaciter.

c ¶ Et inscriptionem.] Nam ante inscriptionem potest desistere. ff. ad Turpil. quæsitum. & extra de acc. licet. in fine.

d ¶ Conuenerit.] Immo etiam eo inuito 30. dies potest: vt C. de abol. l. nisi reus iam sit passus aliquam iniuriã, vt C. de abol. l. fallaciter.

e ¶ Legibus.] Pœna 40. solidorum, vt est in Lombardia. nam secundum legem Lombardam qui desistit ab accusatione criminis, cõdemnatur in 40. solidis: sed secundum legem Romanam qui desistit ab accusatione publici criminis, punitur in 5. lib. auri. ff. de præuar. l.

f ¶ Calumniari.] Immo sic videtur q̃ calumnietur, vt su. ea. q. proxi. qui nõ probauerit. Sed intellige. in his 3. quos excusat necessitas, pietatis officium, & criminis enormitas, & iustus dolor. C. de adul. quãuis. C. q. accusant possunt. l. 2. & C. de fal. mone. l. 1. & C. de calum. l. 2.

g ¶ Crimina.] Id est, probationes.

h ¶ Absoluto.] Id est, absoluendo 4. ne fit contra C. de calum. l. 1. Vel dic absoluto quo ad animũ, vt ff. de ver. sign. fugitiuus. Vel dic quod si iudex ex officio suo vult punire calumniantem, hoc faciat ante sententiam absolutionis: vt C. de calum. l. 1 sed aliquo accusante ipsum de calumnia quandocunque poterit vel idem iudex vel alius, C. de aduo. diuer. iudi. l. 1. & ff. ad Turpill. l. 1. in princi.

i ¶ Qua mente.] Id est, quo animo venit ad accusandum.

Scilicet q̃ non ptinus vñr calumniari. P.

4 Adde qualiter ꝓcipiat hæc dictio absolutus & absoluo, in l. i cõtraria. ff. de vsu. & in l 1. ff ad Turpil.

a ¶ Leg 2.]

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Legis.] Fortè secundum dist.quæ est. ff. de pœn. ab sentem.in fi.
b ¶ Arbitrio.]Id est,inquisitione.
c ¶ Voluntati.]Vt infra 5.q.7.iudicet.C.de pœ. si operis.C.ad leg.Iul.de pu.seruos in fi. & ff.ad Turp. l. 1. in princ.Sed contra C. p infra. & si seuerior. 45.distinc.omnis qui contra. & infra 23 q. 5.c.1. contra. de pœ. distinct.1.§ pœnæ.In omnibus iſtis contrarijs dicitur, quòd iudex poteſt moderari pœnam. Quidam dicunt iſtud loqui de ordinarijs pœnis, illud de extraordinarijs.Sed hoc nihil ẽ, qa in illo c. circucellliones.23.q.5 c.1. loquitur de ordinario crimine. ſ. homicidio.Sed dic q̃ ex causa & perſona & ætate & ratione ſcandali, poteſt iudex arctare vel ampliare pœnam. Ex causa, vt 50. dist. vt conſtituetur &
ff de pœ.aut facta. §. vlt.Ex perſona,23.q. 1.qui contra,& ff. de pœ.capitalium.§.vlt. vbi dicitur maiores puniri minori ſupplicio, & ſeuerius ſeruos quàm liberos famoſos quàm integri ſtatus. Ætate, 86. diſtinctio. tanta nequitia. Ratione ſcandali, vt ſupra quæſtio. 1. in primis.Vel dic, non poteſt ſine cauſæ cognitione, ſed cum cauſæ cognitione potelt.Vel dic,non poteſt poſt ſententiam, ſed ante potett,vel in ſententia.C.de pœ.l.pœnam.vbi dicitur ſua dicta prafidi reuocare non licet.ff.de re iud. cum quęrebatur.

Iudex pœnam arctare & ampliare poteſt.

d ¶ Et inconſultus.] Arg.non eſſe imputandum quod ht cum impetu mentis, vt ſupra eo. ſi quis iratus.C. ſi ſi quis Imperatori maled.l.vna contra,infra 17.q.4.ſunt quis opes.& extra de cle.male.innotuit.

Ibi exponitur temeritate, i.ptinacia. ſm oẽs aliàs obtinet qd hic dſr. De hoc dſr extra de cõuer. coniu dudum. Archi.

PRÆVARICATOR. CASVS. Prauaricator dicitur ille, quiſimulat diligere vnam partem & iuuare, & alteram iuuat,& dſr propriè prævaricator in publico iudicio. Aduocatus non propriè dſr prævaricator, vnde ſi prævaricatus in publico iudicio vel priuato, extra ordinem punitur. omnis autem prævaricator extra ordinem punitur,& de cætero non actuſat,ſed qui accuſatorem ſuum corrumpit (niſi in cauſa ſanguinis hſr preconuicto.Ponit etiam aliam acceptionem huius nominis.prævaricator & hoc in prima parte. In ſecunda parte, quæ incepit ibi, [ſi quis autem.] dſr q̃ nullus debet ceſſare ab accuſatione ſine abolitione, alioquin punitur.Dicitur etiam qualiter debeat abolitio impetrari, & quòd de lingulis criminibus debet impetrari iudice pro tribunali ſedente.

Quinimo duplicitèr punitur.

e ¶ Quinimo.] Correctiuè ponitur.ſic ff.de hær. inſt.ſi ita fuerit ſcriptum aliàs pro vel, ponitur. C. de ſacroſanct.eccle.iubemus.§.œconomus.non propriè, ſed abſolute.

f ¶ Prodiderit cauſam.] Vel qui reuelant ſecreta cauſę aduerſario,vt ff.de re mili. omne.§.expleratores.

g ¶ Sciendum.] Lex ſecunda.
h ¶ Accuſator.] Hæc eſt lex quinta.
i ¶ In omnibus.] Scias q̃ in omni crimine capitali qđ irrogat pœnam ſanguinis, licet tranſigi, præterquam in crimine adulterij.Sed in alijs capitalibus, quæ non irrogant pœnam ſanguinis,non licet trãſigi,niſi in crimine falſi, vt C. de tranſac.l.tranſigere. ſed in priuatis criminibus non inuenio prohibitum quin poſſit tranſigi Sed vt q̃ ſm canones nõ poſſit tranſigi ſuper aliquo crimine,quia ſm canones nullũ crimen irrogat pœnã ſanguinis.23.q.8.his à quibus.& ita ſuper publico crimine non licet tranſigi.nec ſuper priuato, quia ſm canones omne crime publicum eſt.2 in cã ciuili licet qſq; ab accuſatione deſiſtere, etiã ſine iudicis auctoritate, ſiue pecunia accepta, ſiue gratis,niſi ſit actio famoſa,vbi requiritur iudicis auctoritas.ff.de ijs qui no. infa.iuncti §.pactus.& §.q. iuſtu.in cauſa criminali ante inſcriptionem ſp poteſt recedere, dum tñ gratis fiat.ff. ad Turp. mulier.& l.quęſitum. & extra de accu.licet.ſed poſtea nõ licet.niſi iudicis auctoritate,& rei cõſenſu, ſi reus fuerit aliqua torméta paſſus.ſed ſi nõ fuerit aliqd paſſus, tũc vſq; ad triginta dies põt accuſator,eo inuito,deſerere accuſationẽ. C.de abolit.l.12.& vlt. ſm canones fortè nõ licet recedere ab accuſatione p̃ pecunia, nec tranſigi.qa oẽ crimen vt ſm canones eſſe publicũ vt hic, & extra.de colluſione.c.1.& 2 arg tñ eſt q̃ poſſit auctoritate iudicis.5 q 2.ſi primates.& ext. de ot. arch. ea quę.in parte deciſa. contra. ſu.90.dſtt.deſſidentes.ar. contra.2 q.7 quæ pp.4.extra de ſimo.nemo. Sed in cauſa ſpirituali nullo modo licet pecunia accepta deſiſtere qa in ea nõ licet tranſigi,q̃ pecunia ext. de rer.mu.c.ſi his in 5.li.aut.ſi.ad Turpil.l.& in priuatis. ff.de præua. l.3.ff.ad Turpil.l.1.§.abolitio.

i ¶.Priuatim.] Id eſt,priuata.

k ¶ Delatorem.] Id eſt,accuſatorem.puuitur enim talis in 5.li.aut.ſi.ad Turpil.l.& in priuatis. ff.de præua. l.3.ff.ad Turpil.l.1.§.abolitio.

a ¶ Deman-

a ¶ Demandare.]ff. de reg.iur omnia.quæ.
b ¶ Singulorum.]Sic extra de ſenten. excomm.officij. & ff.de app.cum in vna.ff.de ope.no.nun.de pupillo.§.ſi pluribus.
c ¶ Animum.]Præſumitur depoſuiſſe,quia tempore ſtatuto

†al.præſide

†al.omiſerit

l.13.deſtitiſſe.

†al.accuſationẽ

Adde hoc ne
tit.43.le.3.& in cod.Theod.lib. 9.tit.38.

tit.51.l.1.§.reſtituo.

l.2.Sciendum

l.5.Accuſator

l.fin.eod.tit.

d.l.1.ad ſenatus conſ.Turpil.§. prævaricatorẽ.

ſidibus† poſtulari,ac impetrari ſolet:pro tribunali, non de plano:nec præſes hanc cognitionem alteri demandare[a] poteſt.Si plura crima idem eidem intulerit, ſingulorum [b] abolitionum debet petere.alioqui,prout quid admiſerit †, eius nomine ſenatus conſulti pœnã patietur.] & titulo eodem:[Deſtitiſſe eum accipimus,qui in totum animum[c] agendi depoſuit,non qui diſtulit accuſationem:ſed qui permiſſu Imperatoris ab†accuſatione deſtitit,impunitus eſt.] Abolitio[d] enim pœnam remittit†, infamiam non tollit. Vnde Imppp.Valetinianus,Valẽs,& Gratian. AAA. lib.9.Cod.eo.titulo de generali abolitione dixiſſe legũtur. ¶[Indulgentia,Patres cõſcripti,quos liberat,notat[e];nec infamiam criminis tollit,ſed pœnæ gratiam facit. Si aut, reſtituo te in integrum, princeps dixerit, infamiã tollit.] Vnde in eodem libro.tit.de ſententiam paſſis, & reſtitutis cuidam deportato in inſulam Imperator Antonius dixiſſe legitur:[Reſtituo te in integrum prouinciæ tuæ,] & adiecit:[Vt autem ſcias, quid ſit in integram reſtituere, reſtituo te honoribus & ordini tuo,& omnibus cæteris.]

e ¶ Calumniatoribus pœna legitime irrogatur.] *Hæc verba licet in collatis Gratiani manuſcriptis exemplaribus non habeantur,tamen quia ſunt etiam in Pandectis,non ſunt expuncta.*

§ ¶ Si autem interloquendo.] *Hactenus retulerat Gratianus verba Iuriſconſulti. Hinc autem vſque ad ver.* oportet, *refert tantummodo ſententiam.*

QVÆSTIO V.

¶ *Quintam ponit poſt tertiam, quia harum quæſtionum ſimillimum eſt argumentum.*

Deficientibus vero accuſatoribus reus nõ videtur eſſe cogendus&ad purgationem. Sicut n.rei poſſeſſor deficiẽte actore,titulum ſuæ

Tit.15.

†al.conſiſtit.

Iudicium ſine reo non procedit ad accuſationem, vt extra qui ma. ac. Poſcum in tua.& C.qui ac.non poſſi ea.niſi cũ eſt protestatus.vel cum bienniũ eſt elapſum, vt C.vt intra certum tempus criminalis quæſt.ff.vlt.

d ¶ Abolitio.] Hic fuit deceptus Gra.ex eo q̃ legẽ iſtã reperit inſertã in tit. illo,quã non alia de cauſa iuriſperitus inſeruit, niſi propter ſimilitudinem: quia ſicut ibi inſeruit, niſi propter ſimilitudinem: quia ſicut abolitio infamiam tollit, ſic indulgentia pœnam.

INDVLGENTIA. CASVS. Si princeps alicui damnato pœnam remittit, non tollit infamiam, ſecus ſi dicit,infamia cat, te in integrum reſtituo. Et hoc probatur lege ſequenti,cuius caſus patet.

e ¶ Notat.]Si.l.quæſt.1.ventum.& ſup.eo.§. hinc colligitur.

f ¶ Et omnibus cæteris.] Argu. q̃ reſcriptum principis tam facilime interpretandum.vt 12.q.1.§.qui manumittitur.& extra de dona.cum dilecti.in fin. Fallit hoc, nã licet mulier reſtituatur famæ,quæ nubit intra tẽpus luctus,tamen ſemiſſem bonorũ tenetur dare filijs prioris matrimonij.C.ad Tertul. ſi qua mulier. Sed forte hoc Iuſtum eſt ſecundum ius canonicum, cum mulier, quæ nubit intra tempus luctus,nõ notetur aliqua infamia: in hoc leges non dedignãtur ſacros canones imitari, vt extra de ſecun. nup. cap. peti. & ſi. nec canon aliquam pœnam imponit ſic nubenti. Ioan. & ſic non punitur aliqua pœna ex eo q̃ nubit intra tempus luctus.

Mulier ruitur non infamatur.

Bſicięti b9.]hęc ſ̃ gſſio diuidit in quatuor partes. In prima parte probat per quatuor auctoritates Sãctorum, quòd ſacerdotes ex leuitã iurare non debent.Secũdo ibi, [Verum.] Tertia ibi, [Iuramẽto.] Quarta ibi,[Sed ſ̃ liber.]Ioan.de Fann.& poteſt ſuperaddi quãta ibi:[Contra in concilio.] Arch.

CASVS.Hic intitulatur quinta quæſtio, qua quæritur, vtrum deficiente accuſatore reus cogatur ad purgationem, & allegat pro vtraque parte, & primo q̃ non: quia clerici iurare non debent.Et ponitur hic quæſtio quinta, vel vitio ſcriptorum, vel ex obliuione, vel negligẽtia Gratiani: vel quia magis erat affinis tertiæ q̃ quartæ.Dicitur ergo in hoc §. q̃ ſicut aliquis non cogitur dicere titulum ſuæ poſſeſſionis,ita deficientibus accuſatoribus, reus non cogitur ad purgationem, quia clerici iurare non debent. Et probat hoc per ſeq.cap.

g ¶ Cogendus.] Primo probat, q̃ nõ ſit cogẽdus clericus ad purgationẽ, quia clericis non debent iurare. Sed not q̃ vulgaris expurgatio prohibetur: quia ſabricante diabolo eſt inuẽta,vt ff.ea. Mennam.Et contraria cap.ſunt abrogata.cum ſint contra præceptum Domini.Non tentabis dominum Deum tuum]. Canonica purgatio inducitur cum deficiente accuſatore reus laborat infamia: aliàs non 2,vt 6.q.5.[qđ autem.fama autem orta à detractoribus, vel malis non inducit purgationem,vt 11.q.3. in cunctis,item nec orta ab inimicis. extra de purg. can. cum in iuuentute 3. ſed ſola illa, quæ ex probabili præſumptione eſt orta. Quidam tamen dicunt, q̃ vndecumque ſit orta,inducit purgationem. argum. extra de acc. accedens. Sequitur videre quota manu ſit expurgatio facienda, epiſcopus xij. ſacerdotes,vij diaconus iij.ſui ordinis, vt inf.ea.ſi legitimi. & c. presbyter. & c.omnibus ſubdiaconus,vel inferior poteſt ſola manu,[nam à ſolo epiſcopo iudicari poteſt in crimine. 15. q. 7. fœlix. hodie ſunt arbitrariæ expurgationes, vt inf.ea. omnibus expurgatio fiet publice coram omnibus,ſi eſt publice infamatus. inf.eod. presbyter ſi à plebe ſi apud clerum,tunc tantum priuatim.ſup. 15.q.cap.1.Ioan.

Purgatio eſt duplex.
2 De hoc if. e.c oibus. in glo. aut pro. &c. ibi vide as ſed hoc dictum hic approbat L. & p idem c. Sed arg. contra.infra eo. legitimi. & ibi dicam. Arch.
3 al.c.pen.

a ¶ Non

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Nõ cogitur.] Vt inf. 6.q. 5.c. 2. & vlt. nisi in casib. qn que. ſ. cum quis poſſidet pro hærede vel pro poſſeſſore, vt C. de pe. hær. l. cogi. Et etiam fundata intentione actoris, vt C. de prob. fine. Et cum aliquid poſſidetur contra ius commune. 100. dist. contra morẽ. Et cũ iam eſt præſumptio cõtra eum. C. de fur. ciuile. Et cũ põt probari, q̃ quandoque alieno nomine poſſederit. extra de ſcript. ſi diligenti. C. de ſcript. xxx. ann. male. Item & in vj. caſu, cum ordinatus[1] miniſtrat, vt ſu. q. 1. legũ, & extra de appel perſonas. aliàs ſæpe obtinet quod hic dicitur, & C. de rei vend. l. vltim. & ff. vti poſſ. iuſta.

SAcramẽtum.] CASVS. Dicit Corn. q̃ ſacramentum à ſacerdotibus fieri non debet, niſi pro fide. Item prohibet ſacramenta incauta fieri, & dicit ſe neſcire ſacramẽtum oblatum ab epiſcopo.

b ¶ Sacramentũ.] Sci licet incautum.

c ¶ Hactenus.] Vt C. de epiſ. & cl. cum clericis. & 22. q. 5. c. vlt. Sed forte hoc obtinet in ſacramẽto calumniæ, quod clerici per ſe prohibẽtur ꝓ̃ſtare: ſed per alium poſſunt, vt extra de iura. cal. c. 1. & 2. ſed c. in pertractãdis. cõtra. Iurãtũ ꝓ recta fide, pro obedientia, & ꝓ pace, & pro indemnitate eccleſiæ. extra de elect. ſignificaſti. vltra medium. 28. d. de Syracuſanæ. & cum quis abſoluitur ab excommunicatione, vt extra de ſen. excom. c. nuper.

SI quis.] CASVS. Si quis presbyter cum laico controuerſiam habuerit, laic⁹ iuramento ſe expurget, presbyter p̃ ſuã cõſecrationem adiuretur: quia ſacerdotes, qui conficiunt corpus Chriſti, ex leui cauſa iurare non debẽt, cũ gerant. vicẽ Chriſti diſcipulorũ, quibus fuit præceptum ne iurarent.

d ¶ Præcipiente.] Sed quare hic actor non ſequit⁹ forũ rei, contra id 11. q. 1. experieriæ, & C. de iuriſd. om. iud. iuris ordinem.] ſed dic, q̃ loquitur ſecundum ea tempora 2, quando omnes cauſæ determinabantur ab eccleſia, vt 11. q. 1. relatum. & q. 3. cum apud. Vel loquitur ſecundum conſuetudinem quorundam: extra de ſor. compet. quod clerici, aliàs, ſi clericus.

e ¶ Conſecrationem.] Immo ſufficit ſiue per ſalutẽ, ſiue per aliquid aliud iuretur. 22. quæſt. 5. c. 2. & ff. de iureiuran. nõ erit ratum. Sic ergo aliquis põt ſe obligare ſub

poſſeſſionis probare non cogitur[a]*; ita qui impetitur, ad innocentiam ſuam probandam cogendus eſſe non creditur. Auctoritate quoque Papæ Cornelij, & Triburienſis concilij ſacerdotes iurare prohibentur, niſi pro recta fide.*

Ait enim Cornelius epiſt. ſecunda ad Ruffum epiſcopum orientalem.

¶ Iuramentum à ſacerdotibus non eſt exigendum. C. I.

SAcramentum[b] hactenus[c] à ſummis[α] ſacerdotibus, vel Dei miniſtris exigi, niſi pro fide recta, minime cognouimus: nec ſponte eos iuraſſe reperimus.

¶ *In vetuſtis codicibus caput hoc coniunctum eſt cum duobus ſequentibus, quæ ſunt ex eadem epiſtola Cornelij Papæ.*

α ¶ Summis.] *Sic habet originale. Sed Burchardus & Iuo in quinta parte*, ab epiſcopis, & reliquis ordinibus exigi: *idem vero Iuo in parte 12.* à ſummis ſacerdotibus, vel reliquis Dei miniſtris.

Item paulo inferius.

¶ De eodem. C. II.

NOs ſanctorum exempla ſequentes, ſanctorum Apoſtolorum eorumque ſucceſſorum iura firmamus, & ſacramenta incauta fieri prohibemus.

Item ibidem.

¶ De eodem. C. III.

NOs ſacramentum epiſcopis neſcimus oblatum; nec vnquam fieri debet β.

β ¶ Debet.] *Sequebatur*, niſi pro recta fide, *quæ ſublata ſunt: quia neque in optimis manuſcriptis, neque in ipſa epiſtola hoc loco habentur: ſed ſupra cap. c. 1.*

Item ex concilio Triburienſi, c. 21.

¶ Si quis presbyter contra laicum, vel laicus contra presbyterum querimoniam habeat, epiſcopo præcipiente terminetur. C. IIII.

SI quis presbyter contra laicum, vel laicus cõtra presbyterum aliquam habet querimoniæ controuerſiam, epiſcopo præcipiente† [d], ſine perſonarum acceptione finiatur*, & laicis per iuramentum † (ſi neceſſe ſit) ſe † expurget: presbyter vero vice iuramenti †, per ſanctam conſecrationem[e] interrogetur; quia ſacerdotes ex leui cauſa iurare non debent. Manus enim per quam corpus, & ſanguis Chriſti conficitur iuramento polluetur? abſit: cum

Burc. l. 2. c. 182. Iuo p. 6. c. 227. Pann. l. 5. c. 10.
† *al. regente*
† *al. præ iuramento*
* *al. conſtringantur*
† *al. præ iuramentis*

1 Id eſt, ſi is qui dicit ſe ordinatum miniſtrat ſacramenta in aliqua eccleſia ſecundum Io. de Fan.

2 Quando presbyteri iudices negotiorum eſſe mandati ſunt. 5. c. 6. ecce. ſecundum Baz.

Clerici qñdoq; licite iurant.

Iuo p. 12. c. 77.

VERVM. Hæc eſt ſecunda pars quæſtionis, in'qua probatur contrariũ eius quod præmiſſum eſt, ſcilicet, q̃ ex cauſa iuſta ſacerdotes poſſunt iurare. ſo. de Fan. & hoc probat per xiij. auctoritates ſanctorum patrum. Ioan. CASVS. Dicitur hic, quod per ſupradicta prohibentur à ſacer-

Matth. 5.

Dominus in Euãgelio diſcipulis ſuis (quorum vicem no indigni in ſancta gerimus eccleſia) dicat:]Nolite omnino iurare, Sit autem ſermo veſter, eſt, eſt; non, non. Quod autem his abundantius eſt, à malo eſt.]

2 Verum his auctoritatibus non omnimoda iuramẽta probibentur fieri a ſacerdotibus; ſed tantum incauta, & ea, q̃ pro qualibet cauſa temporali iudicio offeruntur. Cum autẽ populari infamia ſacerdotes opprimuntur; tunc ad innocẽtiæ ſuæ aſſertionem iuramenta debent offerri.

& 7. capitul. c. 28.

Vnde Gregorius Papa tertius ad Bonifacium, epiſt. 1.

¶ Sacerdos à populo accuſatus, iuramento innocentiam ſuam aſſerat. C. V.

Anſl. 3. c. 79. Burc. l. 2. c. 186. Iuo p. 6. c. 231. Panu. l. 5. c. 9.

PResbyter, vel quilibet ſacerdos, ſi à populo accuſatus fuerit, & certi non fuerint teſtes, qui crimini illato approbẽt veritatem; iuſiurandum[a] in medio[b] erit, & illum teſtem proferat de innocentiæ ſuæ puritate, cui nuda & aperta ſunt omnia.

Item ex regeſto Gregorij lib. ſecũdo, indict. x. epiſt. 23. ad Iuſtinum prætorem α.

α ¶ Prætorem.] *In codicibus Gratiani eſt*, Imperatorem, *in epiſtola excuſa legitur*, Iuſtino presbytero, *emendatum vero eſt ex duobus vetuſtis codicibus epiſtolarum, & Polycarpi, eſtque idem Iuſtinus, ad quem ſcripta eſt ſecunda epiſtola primi libri, in libris etiam impreſſis incorupta inſcriptione.*

¶ De Leone epiſcopo, quem Beatus Gregorius purgationem præbere fecit. C. VI.

Poly. l. 6. tit. 11. Anſl. 3. c. 162. Burc. l. 1. c. 194. Iuo p. 5. c. 309. Panu. l. 5. c. 5.

HAbet hoc proprium[c] antiqui hoſtis inuidia, vt quos in prauorũ actuũ perpetratione (Deo ſibi reſiſtente) deijcere non valet, opiniones eorũ falſa ad præſens ſimulandi, dilaceret. Quoniam igitur quædam contra ſacerdotale propoſitum de Leone fratre, & coepiſcopo noſtro miniſter rumor aſperſit, vtrum vera eſſent, directa diutius fecimus inquiſitione perquiri: & nullam in eo de his, quæ dicta fuerant, culpam inuenimus. Sed ne quid videretur omiſſum, quod noſtro potuiſſet dubium cordi remanere, ad beati Petri ſacratiſſimum corpus diſtricta eum ex abundanti fecimus ſacramenta præbere. Quibus præſtitis magna ſumus exultatione gauiſi, quòd huiuſcemodi experimento innocentia eius euidenter enituit. Pro qua re gloria veſtra prædictum virum, cum omni charitate ſuſcipiat & reuerentiam ei, qualem ſacerdoti decet, exhibeat;

a ¶ Iuſiurandum.] Inf. q. vlt. c. vlt. contra. Sed hic quando infamatur, ibi quando non infamatur.

b ¶ In medio.] Inf. 15. q. 5. c. 1. contra. Sed illud verũ eſt, H cum non eſt publicè infamatus. ſic 23. d. illud.

Abet.] CASVS. Leo epiſcopus erat infamatus, quare Papa de hoc q̃ ſiuit diligenter, & in eo crimen aliquod non inuenit, veruntamẽ ne'ſibi aliqua ambiguitas remaneret, eum ſuper corpus B. Petri fecit iurare. eo fic expurgato mandat Imperatori vt habeat eum pro epiſcopo, & ei tanquam epiſcopo reuerentiam præbeat.

c ¶ Proprium.] Ex abundanti fiũt aliqua ad ſuperandam hominum malitiam, vt C. de iud. Authen. iubemus. 11. q. 3. inter verba. ext. de clec. bonæ. extra de dolo. & contu. cum olim. Et quæ abundant, non ſolent vitiare contractum. ff. de reg. iur. non ſolent. & ff. de verb. ob. quæ extrinſecus. Sed quare dicit ex abundanti. Dicũt quidam 1. quòd ita exilis, id eſt, leuis vel modica fuit infamia quòd nec erat neceſſaria expurgatio. Certe ſm hoc debuiſſet facta fuiſſe inquiſitio, qa inquiſitio nõ eſt facienda niſi ita publica ſit infamia, q̃ vlterius ſine ſcãdalo nõ poſſit tolerari, vt ext. de accuſa. qualiter. Melius dicas. q̃ iſte nõ tenebatur ex purgare ſe. Nã cũ inquiſitio præcedit expurgationẽ, ſi teſtes per quos fit inquiſitio, dicunt ipſam reũ ſtatim punitur, nec auditur expurgatio ſua. ſed ſi ſemipleno ri cõtra vo probant, tunc indicitur expurgatio, vt ex lentem ſe tra de pur. cano. iter. purgare. Sed ſi per dicta teſtiũ nulla eſt ſuſpicio cõtra ipſũ, tũc non eſt onerãdus expurgatione vt hic. Sed qd ſi infamatus vult expurgare ſe, iudex autem vult inquirere de famam innocentiam.

1 Vt Lau.

Inquiſitio q̃ fieri dẽ.

Inquiſitio an poſſit fieri cõtra volentem ſe purgare.

à ſacerdotibus fieri incauta iuramenta. ſed ſi eſſent infamati à populo, iurare debent. Et hoc probat per ſequentia cap.

PResbyter.] CASVS. Si presbyter fuerit infamatus, & teſtes non inueniantur, luo iuramento expurget

ma eius? Vẽ q̃ iudex potius inquirere poſſit, vt hic & ext. ea. inter. Sed cõtra illud eſt ordinariũ, q̃ infamatus ſe expurget: ergo beneficiũ illud nõ eſt ei auferendũ. 2. ſu ea. q. 1. multi. circa. fi. Sed dic, q. ep̃s ſi vult põt inqre re: quia crimen q̃nque per inquiſitionẽ reuelatur, q̃ p purgationẽ occulta rur. Sol. ſi infamia orta eſt cõtra eũ autem

2 28. diſt. de lais. in Auth. de nup. §. ſi

Obligare ſe poteſt ad ſub pœna beneficij.

iudex inquirere potest.extra.de acc.qualiter.

¶ Dubietas.] Ergo post expurgationem non potest accusari ab aliquo super illo crimine, vt extra de acc. de his criminibus.& 23.q.4. fillic. Nec enim sæpius q̃rendum est de delicto eiusdem hominis,vt ff. nau. cau. fit su.32.dist. §. verum. Fuit tamen hic nimiũ papaliter dispensatum,quod episcopus expurgatur coram Papa: cogitur adhuc coram muliercula se purgare: cum tamen plenissimas debeat habere vires, quod auctoritate Papæ fit,licet per se sit inualidum 4. extra de transac. c.1.

Papa q̃sq; nimium papaliter dispensat. 4 Potest dici fm Ioan. q̃ hoc totum iõ fuit vt ius eius clarior appareret. arg.ff. q. 1. quidam.

Absolutus semel, i duobus casibus accusari potest.

33.q.2.admonere.25. distinct.primum extra de accus. veniens. vbi etiã post absolutionem cogitur ad ex purgationem. Tu dicas,quod illum, qui semel est absolutus, amplius nullꝰ põt accusare super illo crimine, nisi in duobus casibus. r. scilicet si suam iniuriam prosequatur & probet se ignorasse accusationem fuisse ab alio institutam, vt ff. de acc. si cui. §. 1. & cũ vult probare de præuaricatione prioris accusatoris, vt ff. de pœn. l. 3. Ioan. Decreta. tñ videtur dicere, quòd solum isti prohibentur accusare, q̃ prius stabant contra ipsum, vt extra de accu. cum P. Manconella.

1 Adde gl. & Docto. in l. 3. C. de accu. gl. magistralis in c. cũ dilectus, de ele.

nè qua in cordibus remaneat, de his quæ sunt iam purgata, dubietas [a]. Sed ita suprascripto vos episcopo deuotissimè oportet in omnibus adhærere, vt congruè, decenterque Deum in eius persona, cuius minister est, videamini honorare.

Item ex eodem ad Brunichildam Reginam Francorum lib. 11. epist. 8.

¶ Quomodo Beatus Gregorius Mennam episcopum iuramento purgari fecit. C. VII.

MEnnam vero reuerendissimũ † fratrem, & coepiscopum nostrum, postquam ea, quæ de eo dicta fuerãt, requirentes, in nullo inuenimus culpabilem esse, qui insuper ad sacratissimũ corpus Beati Petri Apostoli iure iurando satisfaciens, ab his, quæ obiecta eius opinioni fuerant, se demonstrauit alienum; reuerti illuc purgatum, absolutumque permisimus: quia sicut dignum erat, vt si in aliquo reus existeret, culpam in eo cannonice puniremus; ita dignum non fuit, vt eum adiuuate innocentia diutius retinere, vel affligere in aliquo deberemus. ¶ Purgationẽ [x] tamen ante te duobus sibi sacerdotibus iunctis, vbi accusator cessauerit [b], eundem ex se præbere tuo committimus arbitrio [c]. Vulgarem denique, ac nulla canonica sanctione fultam legem, feruentis scilicet, siue frigidæ aquæ, igni tique ferri contactum, aut cuiuslibet popularis inuentionis (quia fabricante hæc sunt omnino ficta inuidia) nec ipsum exhibere, nec aliquo modo te volumus postulare, immo Apostolica auctoritate prohibemus firmissimè.

Poly. ibidem. Burc. l. 1. c. 196. Iuo p. 5. c. 311. Pann. l. 5. c. 6.

† al. reuerentissimum.

Alexan. 2. Raynaldo episcopo Iuo p. 10. c. 15. Pann. l. 5. c. 8.

[x] ¶ Purgationem.] *Hic erat grauissimus error. Coniunctè enim hæc legebatur cum superioribus, quæ Brunichildæ sunt scripta; quasi purgatio presbyteri à B. Gregorio mitteri committeretur. Sed nil tale legitur in epistola B. Gregorij, ex qua prior pars huius capitis est accepta. Verum Iuo p. 10. c. 15. & Pann. l. 5. c. 8. citant hoc ex epistola Alexandri secundi Raynaldo Camano episcopo, cuius epistolæ initium est infra eadem c. super causa. Et hic versiculus, Purgationem continenter legendus est post extrema verba illius capitis. Ac propter citationes doctorum huic quidem mos non est: sed additum est in margine nomen Alexandri secundi. Ita mihi loci ratio venit admirationi auctoris glossæ. Nusquam enim Romani Pontifices huiusmodi causas mulieribus iegunt commisisse.*

Item Gregorius Castorio Notario Rauennæ, lib. 7. indic. 2. epist. 80.

2 Hoc dicebat L. & est sensus, q̃ quia defuit accusator.

3 Scilicet lex proximè allegata.

purgatur non præcedente accusatione, tunc post purgationem bene admittitur accusator: secus si præcesserit accusatio. Vel dic, quod si accusatore absente & nõ citato audita est expurgatio, idem accusator potest eũ denuo accusare, vt C. de acc. l. 4. secus si eo præsente. Vel loquitur 3. cum suam iniuriam vult prosequi. Vel ignorabat accusationem ab alio institutam. ff. de pœna. l. 3. & ff. de accu. si cui.

c ¶ Arbitrio.] Delegatur hic laico spirituale negociũ. c. 1. in fi. C. de test. omnium. Item cum iusiurandum fit maioris auctoritatis quàm res iudicata. ff. de iure iur. l. 2. & illud obstat omnibus accusare volentibus, etiam in publicis criminibus. ff. de iureiur. eum qui. §. in popularibus. multo fortius res iudicata obstabit omnib. Quare ergo postea admittitur accusator 5. potest dici, quod fuit absolutus sub cõditione, nisi accusator appareret, vel fuit absolutus ab instantia iudicij; nec ideo lis pendet. ff. de iudic. & post dictum.

5 Adde ad hoc not. in l. fernum. §. publice. ff. de procur. & in l. absentem. C. de acc.

Quanto.]

QVanto.] CASVS. Maximus eps Salonitanus dicebatur acquisiuisse per simoniam episcopatum. Imponebatur ei, q̃ fornicationem commisisset, & ideo à Papa fuit excommunicatus, nihilominus tamen excommunicatus celebrauit. Dominus Papa volẽs eidẽ episcopo

¶ De Maximo Salonitano episcopo, qui sacramento se ipsum purgauit. C. VIII.

QVanto à nobis [a] credi tibi, & necessarias vides causas iniungi; tanto te strenuum debes & solicitum exhibere. Proinde, si Maximus Salonitanus præstito sacramento firmauerit se simoniaca hæresi non teneri, atq; se alijs ante corpus sancti Apollinaris tantummodo requisitus innoxium se esse responderit [b], & de inobedientia sua pœnitentiam [c] (sicut reputauimus) egerit; volumus, vt ad consolandum illum, epistolam [d], quam ad eum scripsimus (vbi ei & gratiam nostram, & communionem nos reddidisse signauimus) experientia tua dare debeat. quia sicut in contumacia persistentibus seueros nos esse conuenit, sic iterum humiliatis, & pœnitentibus [e] negare locum veniæ non debemus [f].

Idem Mariniano episcopo Rauennæ, lib. 7. epist. 79.

¶ De eodem. C. IX.

Poly. l. 2. tit. 37.

QVæ de causa Maximi sint agenda, ex epistolis, quas ad vos ante transmisimus, agnouistis. Sed quia, quàlis de hac re fraternitatis vestræ voluntas sit, jac magis, pretio, à præsentium latore Castorio chartulario nostro renunciante cognouimus; ideo, si idem Maximus coram vobis, & prædicto chartulario nostro, de simoniaca hæresi præstito se sacramento purgauerit, atque de alijs ante corpus sancti Apollinaris (vt scripsimus) tantummodo requisitus liberum se esse responderit, causam ipsius, fraternitatis vestræ, de eo, quod excommunicatus Missarum solennia agere præsumpserit, iudicio committimus, qua debeat pœnitentia, talis purgari. Et ideo quidquid [h] vobis secundum Deum placet, securi disponite: nec aliquod de hac causa fuerit ordinatum, nos & grate suscipimus, & libenter admittimus.

Item Sixtus Papa III. epist. ad Orientales episcopos cap. 1.

episcopo gratiam facere, præcepit notario suo Rauennę moranti, vt si per iuramentum suum de simonia se purgauerit, & de fornicatione, & alijs quæ sibi obijciebantur, se responderit innocentem, & de eo, q̃ excommunicatus celebrauerit, pœnitentiam egerit, reddat ei epistolam, in qua ei gratiam suam reddit, & absolutum ostendit. De eodem loquitur c. 63. dist. Salonitanæ.

a ¶ A nobis.] Maximus Salonitanus episcopus fine licentia Papæ fuit consecratus: propter quod à Papa fuit excommunicatus, & postea missam celebrauit, similiter imponebatur ei simonia & fornicatio.

b ¶ Responderit.] Exilis enim hæc fuit infamia 1, & ideo vnius iuramentum admittitur.

c ¶ Pœnitentiã.] Sed quæro an ei soli sit credendum? De hoc videtur q̃ sic, quia in nullius vergit præiudicium. inf. de consec. dist. 4. placuit.

d ¶ Epistolam.] Ergo quis potest absolui per litteras, & excommunicari 2. vt extra de simo. accusatum. & su. q. 1. de manifesta. Quid si mereretur prius, quàm litteræ peruenerint ad ipsũ. Tũc dicam eum absoluendum post mortem, vt extr. de sent. excõ. à nobis. & est arg. q̃ tunc demũ sit quis excommunicatus vel absolutus literis receptis. arg. 4. q. 5. quisquis. & extr. de app. super e. in fi. & su. d. 4. leges. argu. cõ. ff. si cer. pet. eius qui in prouincia. ibi, Itaru sui ignarꝰ. Sed distinguit, vt ff. de acq. post. qui absenti, vbi dicitur q̃ si quis mandauit absentẽ, refert an velit eũ esse liberum quando scribit litteras mandatarij, vel quando literæ ad eum peruenerint. Probabilius est dici, q̃ excõicatio non ligat nisi à tempore scientiæ, sicut nec lex, vt d. 4. leges. & 82. d. propositi. nec sententia, vt inf. ead. q. 6. bidoum. Io. Sed certe si quis absens excõmunicatur, statim è excõicatus antequam sciat; quia sententia excommunicationis statim trahit secum suã executionem. ext. de appellatoris. dummodo sit pura, & non cõditionalis: verum tamen non punitur cum ingerit se communioni hominum anteq̃ sciat. extra de cler. exc. mi. illud. Error enim facti nemini nocet, vt ff. de iur. & fa. ign. error. E.

2 Adde ad hoc not. in l. fernum. §. publice. ff. de procur. & in l. absentem. C. de acc.

d ¶ Epistolam.] De grauibus expurgat se iuramento, de minoribus nuda promissione. Io.

3 Sol. 8 q. 2. cap. vlt. vbi de hoc.

e ¶ Pœnitentibus.] Simile extra de postul. prælat. ad hæc, circa fin.

f ¶ Non debemus.] Qui tñ de rigore esset deponendus. sup. d. 50. accedens. contra. 11. q. 3. si quis eps. &c. penul.

QVæ de causa.] CASVS. De eodem Maximo scribit Rauennati archiepiscopo: & mandat ei, vt si expurgauerit se, vt sup. dictum est, coram archiepiscopo & notario supradicto, imponat ei pœnitentiam de eo, q̃ excommunicatus celebrauit, & quidquid de eo disposuerit, ratum habet.

g ¶ Quæ de causa.] De eodem Maximo loquitur hoc capitulum.

Legatus an virtute generalis mandati dispensare possit.

h ¶ Quidquid.] Arg. Papam seruaturum quod legatus statuit: & idem honor ei exhibendus est sicut Papæ. 93. dist.

dist.c.vlt.& ff.de offi.præfec.præto.l.vnica.in fi.ibi,'credidit enim princeps eos,qui ob singularem industriam explorata eorum fide, & gratia ad huius officij magnitudinem, &c. Item est hic arg.q generali mandato dispensatio delegatur.arg.cõtra extra de offi.del.q translationem.cum.n. dispensatio hẽat se instar restitutionis in integrũ, & restitutio in integrũ nõ delegatur per generale mãdatum, vt ff.de mi.illud. ergo nec dispẽsatio. Io. Ego dico, q legatus Dñi Papæ generalis oĩa põt, nisi ea sola quę Romano Pontifici sũt reseruata.extra de sent. exc. nuper de offic. leg.q translationem. B.

MAndastis.]CASVS. Papa accusabatur à quodam Basso: cuius auctoritate Valẽtinian[a] Imperator synodũ congregauit,in qua spõte se purgauit, non dũs formam cęteris successoribus suis fic se purgandi. si noluerint: & quia quidam epi quærebant qualiter hoc negotiũ processisset, Papa rescribit eis narrando factum.

a ¶Mandastis.]Mandat hic minor minori. nam precariũ verbũ est, mando. vt C. com.deleg.l.2.ſ prinſic 1.q.1. filium.

b ¶Auctoritate.]96. dist.vbinam.

c¶Potuissem.]Quia Papa à nullo põt iudicari,vt 9.q.3. aliorũ.nec etiam ab vniuersali cõcilio,vt 17. dist.§. hoc etiam. ff. de legat.princeps. pterquam in hæresi. 40.dist.ſi Papa.

d¶Formam.]14.q.5. dixit. Ioan.

SVper causa.]CASVS. Guillandus presbyter infamatus fuit de morte episcopi sui,& propter hoc fuit ab officio,& beneficio spoliatus: committit negotium Dominus Papa hoc modo, vt si accusatores defuerint, restituantur ei omnia ablata, prætita tamen purgatione.

e¶Causa.] Forte hic non intentabatur possessorium r, alias non obstat crimen potenti restitutionem, vt extra de resti.spol.in litteris.&c.item cum quis. nam alij dicunt, cum spoliator obijcit exceptionem, quam vult ratim probare, prius est audiendus,quàm ille restituatur.arg 31.q.2.Lotharius.in Auth.de test.§. ſi vero quis. coll.7.& arg.extra de testi. veniens 2.ſed hoc non concedo,vt extra de resti.spol.litteras,in fi.

f ¶ Beneficia.]Iste b officio & officio fuit priuatus:qui grauiter erat infamatus. extra de purg.cano. inter. Et fructus medij tpis recuperat. ff. de re mil.l.pen. Si vero iste iuste esset depositus,nõ recipiet fructus medij temporis restitutus,nisi hoc exprimeret in sententia, vt C.

¶Qualiter Sixtus semetipsum purgauit. C. X.

MAndastis [a],vt scriberem vobis,qualiter instans iurgium contra me suscitatum sit, vel à quo, vt vestro adminiculo pelleretur, & causa mea firmaretur. Scitote me criminari à quodam Basso, & iniuste persequi. Quod audiens Valentinianus Augustus nostra auctoritate [b] synodum congregari iussit. Et facto concilio cum magna examinatione satisfaciens omnibus, (licet euadere satis aliter potuissem [c])suspicionem tamen fugiens,coram omnibus me purgaui; me scilicet à suspicione, & æmulatione liberans; sed non alijs, qui noluerint, aut sponte hoc non elegerint, faciendo † formam [d], exemplumque dans.

Item Alexander Raynaldo Cumano episcopo.

¶De causa Guillandi presbyteri. C. XI.

SVper causa [e] Guillandi presbyteri tui de morte episcopi sui,prædecessoris tui infamati,in medium consuluimus;itaq; circunstantium fratrum vnanimi assensu sųe dilectioni rescribimus,prefatum Guillandum presbyterum ante te præsentandum; vbi si certi accusatores defuerint, tunc dictante iustitia sine omni controuersia presbyter, quæcunque ob hoc iniuste amisit,ac sacerdotium accipiat, & integra beneficia [f].

α ¶Beneficia.] *In epistola hoc loco sequitur vers.* Purgationem, *supra ead.c.*Mennam, *vt ibi notatum est.*

Item ex concilio Agathensi.

¶De purgatione clericorum, si conuinci non potuerint. C. XII.

SI legitimi accusatores crimina β sacerdotis probare non potuerint g, & ipse negauerit; tunc ipse cum septem socijs suifordinis (si valet [h]) à crimine semetipsum expurget. Diaconus vero, si eodem crimine accusatus fuerit,cum tribus semetipsum excuset.

β ¶ Crimina.] *Apud cæteros collectores legitur*: si autem accusatores legitimi non fuerint, qui eius crimina manifestis indicijs probare contenderint,& ipse, &c.

Item ex concilio Ilerdensi.

PResbyter De eodem. C. XIII.

de re mili.cum allegatis.lib.12.Io.de Fant.

SI legitimi.] CASVS. Si accusatores crimen sacerdotes non probauerint, si remanserit infamatus, cum septem sacerdotibus se expurget.

g ¶ Potuerint.]C.de re.cre.l.in bonæ fidei.

h ¶ Si valet.] Quia si non valet,deponitur 3. extra de simon. de hoc. Vel forte sunt inimici sui: extra de purg. cano. cum in iuuenture. immo cum fœmina potest se purgare.18.q.2.in decima. Ioan.

PResbyter.] CASVS. Si sacerdos fuerit cora suo epo de crimine infamatus,quod probare non potest per testes,

testes,suspendi debet donec cum septima manu sui ordinis se expurget,& postea suum officium exequatur.

a ¶ Plebe.] Idem est si ab episcopo, vel à sacerdotibus, vt inf.ea.omnib.in fi.sup.dist.28 consulendum.contra.

b ¶ Suspendatur.] Porte secundum distinctionem, ext. de

tal.suspendatur ab officio presbyter vsq.

si à plebe [a] sibi commissa, mala opinione infamatus fuerit,& episcopus legitimis testibus approbare non potuerit;suspendatur † [b] vsque ad dignam satisfactionem; ne populus fidelium in eo scandalum patiatur. Digna vero satisfactio est(sicut à maiorib. constitutum α esse docetur) quando siue secundum canones, siue ad arbitrium [c]episcopi septem sibi collegas adiungit, & iurat in sacrosancto β Euangelio coram posito, quòd crimen sibi illatum non perpetrauit. Et hac satisfactione purgatus,secure deinceps suum exequatur officium.

α ¶ Sicut à maioribus constitutum.] *Hoc loco sint & paulo inferius,plura sunt verba apud cæteros collectores.*

β ¶ Sacrosancto.] *Apud eosdem legitur*, in sacro coram posito Euangelio, *quo facit c.testimonium in vers. nemo clericum, infra* 11.*q.*1.

Item Siluester Papa.

¶De eodem. PALEA. C. XIIII.

ACcusatum simoniacum necesse habuimus summopere per scripturam prohibere,ne Missarum solennia celebrare debuisset,donec quid esset verius, potuissemus cognoscere.

¶ *Citatur hic ex Siluestro;fere idem est in decretal.tit.de simon.cap. accusatum. & ibi tribuitur Deodato Pontifici. Sed in nullis horum duorum Pontificum scriptis,quæ extant,tale aliquid est inuentum. In registo* B.*Gregorii lib.5. epist.*3. *Maximo præsumptori Ecclesiæ Solonitanæ hæc leguntur*:Peruenit itaque ad nos, quòd per simoniacam hæresim fueris ordinatus. Sed & alia de te multa hic dicta sunt,de quibus vnum quàm maximè fuerit,propter quod necesse habuimus te summopere per scripta nostra prohibere,ne Missarum solẽnia celebrare debuisses, donec quid esset vere potuissemus addiscere. *Et ex hac epistola videri potest accepta hæc palea;& c.accusatum,& c.quoties.extra de simo. Nam initium ipsius epistolę est*, Quoties eontra,&c.

Item in concilio Triburiensi.

PALEA. C. XV.

NObilis homo,vel ingenuus,si in synodo accusat, & negauerit;sieum constiterit fidelem esse,cum duodecim ingenuis se expurget, si antea deprehensus fuerit in

ext.de pur.can. c.1

Burc.l.6. c.19.

de pur.cano.c 2.sup.33.d.c.vlt.contra dic, quòd ibi fuit exilis infamia.

b ¶ Suspendatur.]1.hoc est verum secundum distinctionem extra de cohab.cler.vestra.& c.fi. & tunc refert si fuerit famosum fine scandalo vel cum scandalo. ext. de cohabita.cle.tua contra.28.d.consulendum.Sol.ibi non immine bat scandalum,hic fic,pura ex eius celebratione.ext. de cohab.cle.tua.inf.28.q.1.ia tũc.& 3.q.2.audiuimus. aliter obtinet.fu.ea,q.1.c.2. Sed nunquid à beneficio suspenditur? Videtur q non: quia pœnæ sunt emolliendæ, & quia crescente contumacia crescere debet & pœna, vt

fecerit,tunc demum suspendat eum vsque ad dignam satisfactionem,extra de pur.can.c.2.in quo casu intelligo quod hic dicitur nunquam enim à principio suspendat eum nisi enormitas delicti vel scandali hoc exposcat.extra ea.inter.& hæc est digna satisfactio, vt purget se adiuncto sibi legitimo numero, vel ad arbitrium tui epi, vt hic,eo.inf ea.omnibus,& extra ea.ex tuarum,& eod. deficiente in purgatione puniatur: & puniat eum tanquam conuictum vel confessum.ext.de acc. cum P.ext. de sim.infinuatum.& de pur.can.cum P.& ibi do hoc.

c ¶ Arbitrium.]Hic not.compurgatores arbitrio episcopi sumendos.

Beneficio q̃s priuari non dẽt nisi ſm ordinẽ iuris

2 al. notum.

g Infamatus super crimine nõ est statim suspendendus.

3 Præfiger, Bajt. Cępol. cap.49.

SI mala.] CASVS. Idem dicitur in hoc c. quod in præcedentibus, eo addito q̃ cõpurgatores debent esse talẽs, de q̃bus non sit suspicio.
a ¶ Se nolle.] Bonæ opinionis, & qui vitam eius nouerint & mores, vt extra ead. ca. cum dilectus. sed non fiet rigide examinatio testium. extra ead. cap. constitutus. immo fiat potest purgare fratrem. extra de præsumpt. c. literas. Io.

furto, aut periurio, aut falso testimnio ad iuramentum nõ admittatur, sed (sicut qui ingenuus non est) feruenti aqua, vel candenti ferro se expurget.

¶ *Burchardus etiam citat ex concilio Triburiensi, c. 10. & in Tribuvensi illo, quod extat impressum, habentur nonnulla ad hanc rem facientia.*

Hinc Hincmarus Rhemorum episcopus.

¶ De eodem. C. XVI.

IN

SI mala fama de presbytero exierit, & accusatores, ac testes legales defuerint †, ne, contra Apostolum, infirmorum corda de mala fama presbyteri percutiantur, & ne vituperetur ministeriũ nostrum, ne ve securiores presbyteri existen. es licẽtius in peccatũ prolabãtur; ſm decreta α maiorum cum denoſatis sibi vicinis presbyteris, quos scimus se nolle[a] perierare, sacramento famã suam purget.

Iuo p. 6. c. 420. † al. defecerint 2. Cor. 6.

¶ *In concilio Rhemensi Trosleiano 9. c. refertur synodus ab Hincmaro Rhemorũ archiepiscopo habita, in qua habetur hoc caput.*

α ¶ Secundum decreta.] *In synodo legitur.* secundum decretum Gregorii iunioris sit iusiurandum in medio, & habeat malæ famæ presbyter in sacramẽto purgationis suæ eum testem, quem habebi iudicem.

Item Innocentius Aquileiensi Patriarchæ, & Mantuano episcopo.

¶ De eodem. C. XVII.

QVoties frater noster Tridentinus eps in nostra præsentia de simonia sit impetitus, prudentiã vestram latere non credimus: cuius causa tãdem in nostra præsentia ventilata producti sunt aduersus eũ accusatores viua † voce, & scripto asserentes, q̃ ecclesiam S. Petri de Pado †, presbytero Paulo dederit pro quatuor modijs frumenti † quos ab eiusdem ecclesiæ laicis acceperit. Verũ qm̃ nec accusatores, nec testes ſm formam canonum, & sanctorũ Patrum statuta, in causa ipsa procedere potuerunt, cõi fratrum nostrorum concilio iudicamus, vt tertia manu sui ordinis, & quatuor † abbatũ, & religiosorum sacerdotũ de supradicta simonia in vestra præsentia se dẽat expurgare. Porro purgationis tenor erit huiusmodi. Idem eps super sancta Euangelia primum iurabit, q̃ pro ecclesia S. Petri de Pado presbytero Pado danda, neque ipse per se, neque per submissam personam, neq; alius pro eo, se sciente, pretium receperit. Deinde vero purgatores super sancta Dei Euangelia iurabunt, q̃ sicut ipsi credũt, verum iurauit. Nos itaque causæ huius seriem committentes prudentiæ vestræ, mandamus vobis, vt congruo loco in unum conuenire curetis, & ita causam ipsam iuxta præsentium tenorẽ præstãte Domino restauretis: quatenus & omnis de cætero huius quæstionis scrupulus auferatur, & vtrique parti sua iustitia conseruetur. Si quis vero de vobis, certa præpedieate causa, interesse nõ poterit, vos, qui adesse poteritis, idem iudicium terminate. Quòd si prædictus frater noster A. prædictam purgationem fecerit, vos ei auctoritate nostra prædictum officium & Tridentinam ecclesiam restituite. Hanc autem purgationem ante proximam purificationem B. Mariæ Virginis adimplere iubemus.

† al. vna. † al. Paio. † al. faring.

† al. quarta manu.

¶ *Caput hoc extat in decret. tit. de purg. canon. & tribuitur Innocentio tertio. Sed visum est ibi esse mendum, vt III sit positum pro II. Nam collector decretalium solet in Pontificibus hunc ordinem obseruare, vt eos qui antecesserunt prius citet. Ita, cum ibi hoc caput habeatur ante alios quos canones Alexandri, ac Lucij tertij, qui precesserũt Innocentium iij. non videtur hic posse tribui; quanquam habeatur etiam eidem adscriptum inter opera ipsius. post sermones, & in concilijs, quæ in quatuor tomos sunt diuisa, tomo 3. Aplerisq; autem manuscriptis Gratiam codicibus, eti amẽ ij, in quibus palea esse solent, totum istud caput abest. A versi. ubi autem.* Nos itaque. *vsque ad finem abest ab omnibus.*

IN PRÆMISSIS. Hoc allegando dicit Gratianus propter duo cap. scilicet Sixti & Leonis.
a ¶ Se purgare.] Falsum dicit allegando.
ADDITIO. Dic vt int. ea. c. vlt.
b ¶ Sixti Papæ.] Sup. ea. mandatis. Io.
c ¶ Et

In præmissis auctoritatibus subintelligitur, si reus se purgare[a] voluerit, vt sacri canones modum non necessitatem purgandi accusato imponant: sicut apparet ex fine capituli Sixti Papæ [b], & auctoritate Leonis [c], qui data purgatione ait de seipso.

¶ De Leone qualiter se purgauit. C. XVIII.

Burc. l. 1. c. 198. Iuo p. 5. c. 313. Pann. l. 5. c. 4.

AVditum est, fratres charissimi, qualiter mali homines in me grauia crimina confinxerunt. Quamobrem ego Leo Pontifex sanctæ Romanæ ecclesiæ purifico me in conspectu vestro coram Deo, & angelis eius: quia istas criminosas, & sceleratas res, quas illi mihi obijciunt, nec perpetraui, nec perpetrari iussi. [d] Hoc autem faciens non legem præscribo cæteris, qua id facere cogantur [e].

¶ *Caput hoc est Leonis tertij. Tota vero historia falsæ accusationis & purgationis ipsius refertur in vetustis Pontificalibus, ex quibus magnam partem accepit S. Antoninus p. 2. hist. tit. 14. cap. 1. §. 8. de qua etiam re meminit Marianus Scotus, & Aymoinus lib. 4. 90. Apud Burchardum & Iuonem plenius est hoc caput, atque hæc visa sunt notatu digna.* Quamobrem ego Leo Pontifex S R.E. à nemine iudicatus, neque coactus, sed spontanea mea voluntate, purifico me in conspectu vestro coram Deo, & Angelis eius, qui conscientiam meam nouit, & beato Petro principe Apostolorum, in conspectu consistimus, quia istas criminosas, sceleratas res, quas illi mihi obijciunt nec perpetraui, nec perpetrari iussi. Testis est mihi Deus, in cuius iudicium venturi sumus, & in cuius conspectu consistimus. Et hoc propter suspiciones malas tollendas mea spontanea voluntate facio, non quasi in canonibus inuentum sit, aut quasi ego hãc consuetudinem, aut decretum in sancta ecclesia successoribus meis, nec non & fratribus, & coepiscopis nostris imponam: sed vt melius à vobis abscindatis rebelles cogitationes.

sup. ead. presbyter si à plebe. c. sequenti.

Ecce qualiter summus Pontifex semetipsum purgat, nec tamen cæteris necessitatem [f] purgandi præscribit. Vnde datur intelligi, quòd satisfactio purgationis in voluntate consistit accusati, non in arbitrio iudicis. Sed cum in Ilerdensi concilio presbyter iubeatur suspendi vsque ad dignam satisfactionem, cum etiam decreto [h] Leonis in arbitrio ponatur episcopi, quota manu sacerdos purgare se debeat, patet quòd ad purgationem cogendus est, nec in sua uoluntate, sed in arbitrio iudicis consistit.

Capit. l. 5. c. 34. Iuo p. 6. c. 419. Pann. l. 5. c. 3.

Vnde Leo Papa scribens ad Carolum Regem ait.

¶ Qualiter sacerdotes se purgare debeant. C. XIX.

OMnibus vobis visu

Purgans se, quid debet asserere.

1 Dicit Io. de Fan. hoc non credo cum conscientiam suam non teneatur qs purgare, nisi vbi inuenitur expssum, vt in casu illius legis. C. de his qui ad eccle. confu. ssenti. cum si. Arc.

d ¶ Iussi.] Nec consilium dedi, nec defensionem præstiti, nec sciente me factum est, vt extra de purg. cano. quoties. 50. distin. si quis viduam, addunt quidam, nec volui 1, vt su. 1. q. 4. quia præsulatus. qđ valde durũ videtur. Sed nunquid hic iurabo, quia cum sciui prohibere potui, & non prohibui. & hoc q̃ non habeam ratũ quod factum est, cũ etiam in maleficijs ratihabitio mandato æquiparetur. ff. de vi, & vi arm. l 3. §. cũ procur. & extra de rest. t. spol. cum ad sedem. in fi. sup. ea. q. 1. notum in fi.

e ¶ Cogantur.] Quia ab æmulis hæc infamia processerat. Vel dic, cæteris Apostolicis.

ECCE. CASVS. Infert ex supradictis duob. ca. q̃ purgatio voluntaria est, & nõ necessaria. Sed statim dicit cõtrarium per alia c. & ad hoc inducit seq. cap.

f ¶ Necessitatem.] extra de elec. innotuit.

g ¶ Datur.] Allegando dicit.

h ¶ In decreto.] Leonis inf. c. prox. & seq. Ioan.

OMnibus vobis.] CASVS. Leo tertius interregatus fuit à Carolo Rege, & suis subditis, qualiter sit procedẽdum, si crimen sacerdotis obijciatur. Et ridet Leo, & dicit, quod ista quæstio fuit sæpius ventilata à temporibus multis: nondum tamẽ fuit ad plenum definita. verum tamen post reclamationes multas, habito cõsilio multorum episcoporum, & aliorum prælatorum, & sacerdotum, & aliorum multorum statuit & definiuit, q̃ si legitimus apparauerit accusator, & probauerit crimen, puniatur accusatus; & si nõ probauerit, puniatur accusator de calumnia. tamen si sacerdos accusatus

c ¶ Et Leonis.] Hoc est in seq. c. Io.

AVditum.] CASVS. Leo Papa de quibusdam criminibus infamatus se coram multis purgauit, non statuendo ius vt successores sui ad hoc cogantur.

remanserit infamatus, indicatur ei purgatio cum iij. v. vel vij. manu sacerdotum, vel cum pluribus se expur-

Universidad de Deusto
Biblioteca

get,ſi epiſcopo videbitur quales aũt teſtes in accuſationib. recipiantur, eſt in canonibus diffinitum.

a ¶ Auditu.] Aliquid ergo ſcitur auditu. 22.quæſt.5. hoc videtur.

b ¶ In canonibus.] Inſ. eo. q.7. teſtes. & c.ipſi.

c ¶ Aut.] Pro & 1. Non enim ſufficit,q̃ ſoli epo ſit ſuſpect9. arg.contra, extra de offi.iud.or. ex parte. & 30.diſt. cap.vlt.& ſic 2 non obſt.6.q.2. placuit.credo tamen q̃ ſi eſt accuſatus,& epiſcopo eſt ſuſpectus, quod poteſt eũ cogere ad purgationem, ſecus ſi non eſt accuſatus, ſecũdum Lau. 3. per illud 6. quæſt. 2. placuit.immo inuenio q̃ propter calumnioſam accuſationem cogitur quis ſe purgare, vt extra de accuſ. veniens.& argum.ſi nequis eum qui in ius voc. eſt.l.penult.§.1. d ¶ Conſacerdotib.] vel etiam abbatib. extra eod.cum in iuentute.

e ¶ Bonis.] 11.q.3.in cũctis. hic patet quomodo intelligatur illud verbum,à plebe. ſup. ea.presbyter.q.1 erant boni & iuſti, immo non admittũtur,licet ſint boni ſi tamen leues fuerint. Nam leues ſunt qui ex facili credũt quæ probari nõ poſſunt. 11.q.3. in cunctis. & eſt expreſſum extra eo.cum in iuuentute. aliàs ſolus, qui eſſet bonus, ſufficeret. ext. de adult. ſignificaſti. Ioan.

Leues qui dicuntur.

IVRA-

1 Glo.eſt ſimil. in aut. ſed nouo iure. C. de epiſ. & cle. in l. 3. C. de obſe. pat. p. ſtan.

2 Iſtud ſic reſpicit prin.gl n on contra præcedentia.

q Aliàs, f m leges.

Accuſator calũnioſus cogitur ſe purgare.

aut auditu [a] notum eſſe non dubitamus, quòd ſæpiſſimé, ſuadente antiquo hoſte,ſacerdotibus crimina diuerſa obijciantur. Sed qualiter † ex eis ab his rationabilis examinatio,& ſatisfactio fiat,licet tempore bonæ memoriæ Domini genitoris veſtri † Pipini, ſiue priſcis temporibus à ſanctis patribus, & reliquis bonæ deuotionis hominibus ſæpiſſime ventilatum fuerit;nos tamen pleniter, & ad liquidum definitum reperire minime quiuimus. Noſtris quippe temporibus id ipſum,à ſanctis epiſcopis,& reliquis ſacerdotibus,& cæteris eccleſiaſticæ dignitatis miniſtris veſtris † in regnis,ſeu in alijs Deo degentibus, nobiſque vnà cum eis agentibus ſæpiſſimè propter multas,& nimias reclamationes,quæ ex hoc ad nos ex diuerſis partibus venerunt,ventilatum eſt. Sed qualiter conſultu Domini & patris noſtri Leonis Apoſtolici,cæterorumque Romanæ eccleſiæ epiſcoporum,& reliquorum ſacerdotum,ſiue orientalium,& græcorum patriarcharum,& multorum ſanctorum epiſcoporum,& ſacerdotum,nec non & noſtrorum α epiſcoporum, omniumque cęterorum ſacerdotum, ac leuitarum auctoritate, & conſenſu, atque reliquorum fidelium, & cunctorum conſiliariorum noſtrorum conſultu definitum eſt, vos † omnes vtriuſque ordinis miniſtros ſcire volumus. Statutum eſt namque ratione, & neceſſitate, ac authoritate prædicta conſultu omnium, vt quotieſcumque cuiquam ſacerdoti crimen imponitur, ſi ipſe accuſator talis fuerit, vt recipi debeat (quia quales ad accuſationem ſacerdotum admitti debeant in canonibus [b] pleniter expreſſum eſt) ſi autem,vt dictum eſt,ille accuſator, qui canonice eſt recipiendus, eum cum legitimo numero verorum & bonorum teſtium approbare in conſpectu epiſcoporum poterit; tunc canonice dijudicetur: & ſi culpabilis inuentus fuerit, canonice damnetur. Si vero eum ſuprаſcripto prætextu approbare ipſe accuſator minime poterit, & hoc canonice definiatur. Ipſe ergo ſacerdos,ſi ſuſpicioſus,aut [c] incredibilis ſuo epiſcopo †, aut reliquis ſuis conſacerdotibus [d], ſiue bonis [e] & iuſtis de ſuo populo,vel de ſua plebe hominibus fuerit; ne in crimine, aut in prædicta ſuſpicione remaneat, cum tribus, aut quinque, vel ſeptem bonis, ac vicinis ſacerdotibus,exemplo Leonis Papæ,(qui duodecim β epiſcopos in ſua purgatione habuit) vel eo amplius, ſi ſuo epiſcopo viſum fuerit,aut neceſſe propter tumultum populi ineſſe proſpexerit, & cum alijs bonis & iuſtis hominibus ſe ſacramento coram populo ſuper quatuor Euangelia dato purgatum eccleſiæ reddat. Si quis autem ſcire deſiderat, quales teſtes ad accuſationem ſacerdotum recipi debeant, & quidquid † de accuſatione faciendum ſit,pleniter in canonibus reperire poterit.

† al quoniam† qualiter † al. noſtri.] c.

† al. noſtris] c.

† vobis omnibus] cap.

† al. quid.

¶ *Apud collectores caput hoc ita refertur, quaſi acceptum ſit ex aliqua decretali epiſtola Leonis ad Carolum. Verum ex lib. quinto capitularium, (vbi hoc ipſum eſt capitul 34.) atque ex ipſa etiam orationis forma ſatis conſtat editum fuiſſe hoc capitulare nomine Caroli Magni, ipſo Leone tertio conſulto, & cum conſilio multorum epiſcoporum. Quid tamen prius principi, quia ſibi iuriſdictionem in presbyteros arrogaſſe videbatur, libro ſeptimo capitularium 3 cap. 281. emendauit, ita ſcribens,* Omnibus vobis

IVRAMENTO. Hæc eſt tertia pars quæſtio in qua quæritur ſi parentes debent ſe purgare igne vel aqua filios non oppreſſiſſe? Reſp.quòd non: & hoc probat per c.ſeq. Io.de Fant.

CASVS. In §.iſto dicitur,q̃ vulgaris probatio induci nõ debet

Conſuluiſti.] CASVS. Quidam paruulos filios ſuos ſecum collocabant in lecto: quibus dormientib. filij eorum inuenti ſunt mortui. Quærebatur vtrum iudicio candentis ferri, vel aquæ feruentis ſe expurgare deberent filios non oppreſſiſſe? rãdet Sreph.9,& dicit, q̃ talis examinatio non approbatur in canone, ſed monendi ſũt parentes, vt filios ſuos ſecum non habeant in lecto: ſed cũ occultum ſit eos filios oppreſſiſſe,puniri non debent niſi de hoc conuincantur, vel fuerint ſponte confeſſi: & tũc puniãtur, quia ſunt homicidæ, cum homicida dicatur etiam qui conceptum in vtero deleuerit per abortum.

a ¶ Homicidij.] Quĩ hominem occidit,ſi animũ occidẽdi nõ habuit,nõ tenetur l. Cornelia de ſicar.vt ff.ad legẽ Cornel.de ſicar.l.1.§.diuus.teneẽtñ lege Aquilia. licet etiã nocere noluerit, dum tñ fuerit in culpa, licet leuiſſimæ.ff.ad leg.Aquil. ſed & ſi quemcunq. §.2.& l. in lege. qũ non eſt in lege Cor. de ſica.ff.de iſc.in l. culpa autem eſt, q̃ à diligente potuerit præuideri, & nõ eſt puniſum.ff. ad le. Aq. 1.ſi putator, tenetur ẽt quãtum ad Deũ, vt hic,& 50. diſt.clerico,& 34.quæſt.2.in lectum. non tamen punitur ratione homicidij, ſed ratione negligentiæ, vt 15.q. 1.inebriauerunt. minor etiam iniũgitur pœna ſiue pœnitentia ab eccleſia pro negligentia, vt 30.d. eos,&c.ſi quis voluntate.& 15.q.1.ſi quis non iratus.

b ¶ Superſtitioſa.] Vtiliæ.& neceſſaria 1,licet, vt 33.quæſt.2. quos Deus, de cõſe. di.2.liquido. 28.q.1. ſic enim. in princ. tit. Et eſt.ar.aliquid inhibitũ, eo qđ nõ eſt cõceſſum,40.d.ſi Papa.& ff de colle.illi. l.3.§.1.arg. extra de uo.& vo.redemp.ex multa. Cõtra.ext.de

1 Magiſtri tũ aliqñ expoſuit qđ nõ eſt expoſitũ.32.d.relatũ. De quo hſt.11.q.1.§. ex his.ex.de poſtul.c.1.

Iuramento vero,candentis ferri,vel feruentis aquæ purgatio non eſt adijcienda.

†al.Läberto.

Vnde Stephanus quintus Humberto† epiſcopo Maguntio.

¶ Candentis ferri, & feruentis aquæ iudicium in eccleſia fieri prohibetur. C. XX.

Iuo p.10.ca.27.

Conſuluiſti de infantibus, qui in vno lecto dormientes cum parentibus mortui reperiuntur,vtrum ferro candente,aut aqua feruente,ſeu alio quolibet examine parentes ſe purificare debeant,eos non oppreſſiſſe. Monendi ſunt namque,& proteſtandi parentes;ne tam tenellos ſecum in vno lecto collocent: ne negligentia qualibet prouenientе ſuffocentur,vel opprimantur: vnde ipſi homicidij [a] rei inueniantur.Nam ferri candentis, vel aquæ feruentis examinatione confeſſionem extorqueri à quolibet ſacri non cenſent canones:& quod ſanctorum Patrum documento ſancitum non eſt, ſuperſtitioſa [b] adinuentione non eſt præſumendum. Spontanea enim confeſſione, vel teſtium approbatione publicata delicta, habito præ oculis Dei timore, commiſſa ſunt regimini noſtro iudicare. Occulta vero,& incognita illi ſunt relinquenda,qui ſolus nouit corda filiorum hominum. Hi autem qui probantur,

3 Reg.8

Universidad de Deusto
Biblioteca

sent excō.nuper.inf. ea.c.monmachiā. & vbi canon. non excipit,nec nos,vt su. di. 12.omnia.55. dist. si euangelica.& 31.q.1. q̄ si dormierit. C.de hæred.vel act. ven.l. vlt.ff. de publ.act. de pretio.ff. de aleato.l. 1.§.quod autem.ff.de ritu nup.plam.in fi. ext.deci. ad deci. ad audientiam. 22.q. 5. hoc videtur arg.contra, 27. q.2. lex diuinę, Io.Sol.omnia cōcessa intelligūtur de iure communi, nisi prohibita in certis casibus inueniantur, vt innuit c. lex diuinę, & ext.de sententia excom.nuper.B.& ff. de testib.l.quęstum. C. de testib. l. sancimus.

Concessa intelligantur quæ prohibita non sunt.

vel confitentur talis reatus se noxios,tua eos castiget moderatio;quia,si ille,quia conceptum in vtero per abortū [a] deleuerit,homicidia est; quanto magis, qui vnius saltem diei puerulum peremerit, homicidam se esse excusare nequibit?

Hac autem [b] vtrum ad omnia genere purgationis, an ad hæc duo tātum,quæ hęc prohibita esse videtur,pertineat, non immerito dubitatur propter sacrificium zelotypię; & illud Gregorij:[Si vir [c], qui frigidæ naturę esse dicitur, p verum iudicium probare potuerit vxorem suam nūquam se cognouisse,separetur ab ea.] 33.q.4.c.1.& 1.

C. XXI.

† al.Numeri. Num.5.

IN libro namque Numerorum † legitur Dominū præcepisse Moysi,vt loqueretur filijs Israel,& diceret eis: [Vir,cuius vxor erauerit,maritumque contemnens dormierit cū altero viro,& id maritus deprehendere nequiuerit,sed latet adulterium,& testibus argui non potest,quia non est inuenta in stupro; si spiritus zelotypiæ cōcitauerit virum contra vxorem suam,quæ vel polluta est,vel falsa suspitione appetitur,adducet eam ad sacerdotem, & offeret oblationem pro illa decimam partem sati farinæ hordeaceæ:non fundet super eam oleum,nec imponet thus; qa sacrificium zelotypię est,& oblatio inuestigans adulteriū offeret igitur eam sacerdos,& statuet coram Domino,assumetque aquam sanctam in vase fictili,& pauxillum terrę de pauimento tabernaculi mittet in eā. Cumq; steterit mulier in conspectu Domini,discooperiet caput eius,& ponet super manus illius sacrificium recordationis,& oblationē zelotypiæ: Ipse autem tenebit aquas amarissimas, in quibus cum execratione maledicta congessit, adiurabitque eam,& dicet: si non dormiuit vir alienus tecum,& si non polluta es deserto mariti thoro;non nocebunt tibi aquæ istæ amarissimæ,in quas maledicta congessi. Si autem declinasti a viro tuo,atque polluta es,& concubuisti cū altero viro;his maledictionibus subiacebis;det te Dominus in maledictionem,& exemplum cunctorum in populo suo: putrescere faciat tuum femur, & tumens vterus tuus dirumpatur:ingrediantur aquæ maledictæ in ventrē tuum, & vtero tumescente putrescat femur tuum. Et respondebit mulier,amen,amen. Scribetque sacerdos ista maledicta in libello,& delebit ea aquis amarissimis, in quas maledicta congessit,& dabit ei biberesquas cum exhauserit,tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotypię,& eleuabit illud coram Domino,imponetque illud super altare:ita duntaxat, vt prius purgillum sacrificii tollat de eo quod offertur,& incendat super altare, & sic potum det mulieri aquas amarissimas. Quas cum biberit,si polluta est,& contempto viro adulterij rea, pertrasibunt eam aquæ maledictionis,& inflato ventre computrescet femur,erit mulier in maledictionem,& in exemplum omni populo. Maritus [x] vero absq.culpa erit,& illa recipiet iniquitatē suā. Quòd si polluta nō fuerit,innoxia erit, & faciet liberos.]

a ¶ Per abortū.] Et hoc si puerperiū est formatum,vt 32.q.2. Moyses.&c.q̄d vero. Sed licet ēm legem Mosaicam non sit homicidium tñ puniri lege Cornelia de sicar.ff. ad le.Cor.de sicar. si mulierem & etiam leg.Aqui.ff.ad leg. Aquil. si seruus. §.si mulierem tñ qui opprimunt infantes, puniuntur pœnitentia trium annorum, ex.de his qui fil.occ. de infantibus 1. Itē qui procurat venena sterilitatis, dī homicida. vt ext. de homicid.si aliquis. vbi de hoc.

1 Adde ad hoc,& ad fi. gl.Ba.& in l. in l. necare. ff. de lib. ag.no.& in fi. q5.§. abortiuus. ff. de pœn.

HOC AVTEM. Dicitur in hoc. §. q̄ dubitari potest, vtrū purgatio ferri candētis, & æquæ feruētis sint tantum interdicta, & in alijs concessa. & merito dubitatur, q̄a aliqua mulier probat se virginem per verum iudicium,idest, per aspectum corporis.[Similiter in veteri testamēto probatur vtrū mulier commiserit adulterium per quasdam aquas amarissimas,& statim respōdet Gsatianus in sequenti.§.

b ¶ Hoc autem.] Hic §.legitur.

c ¶ si vir.] 33.q.1.c. quod autem.Io.

SED

SED QVÆLIBET. Hæc est quarta pars quæstionis, in qua quæritur vtrum monomachia, vel alia vulgaris purgatio fit concessa? & rīdet q̄ nō, & hoc probat per duas auctoritates sanctorum patrum. Io.de Fant.

4 Sed quælibet huiusmodi purgatio videtur esse inhibita, cum in præmissa auctoritate Stephani Papæ dicitur [spontanea confessione, &c.]

CASVS Dicit q̄ quęlibet talis purgatio prohibetur, cum Stephanus dicat, Confessione &c.

¶ Capiti huic in vulgatis erat prępositum nomen Paleæ: sed in omnibus, quæ collata sunt manuscriptis habetur sine vllo nomine paleæ,& quidem coniunctum cum præcedenti capite. Ac certe verisculus, Sed quælibet, videtur iadicare locum hunc Numerorum ab ipso Gratiano recitatum fuisse.

a ¶ Maritus vero.] *Hæc vsque ad versi. quod si,sunt huc transposita ex extremo eiusdem quinti capitis Numerorum.*

Item ex decretis Nicolai Papæ.

¶ In nouo testamento monomachia non reclpitur. C. XXII.

MOnomachiam [a] vero in lege nō assumimus †, quam præceptam fuisse non reperimus:quia licet quoddā inijsse legerimus, sicut sanctum Dauid, & Goliam sacra prodit historia; nusquam tamen, vt pro lege teneatur,alicubi diuina sanxit auctoritas: cum hoc,& huiusmodi sectantes, Deum solummodo tentare [b] videantur.

In lege. Burc.l.9.c.51. Ioan. mil. luo p.3.c.187. Ioan. præpositus ve. 1. Reg. 17. Gl.]

¶ *Epistola scripta Carolo Regi patruo Lotharij (ex qua caput hoc est acceptum) extat Romæ in codice sæpè citato monasterij Dominicanorum. In qua inter alia refertur, Lotharium, cum scire vellet an Theuperga, siue Thietberga (vt vocat Rhegino) ipsius vxor adulterium patrasset, voluisse duos homines monomachiam committere: ita vt,si ille,qui partes Theupergæ tueretur,caderet: ipsa planè adulterij conuicta censeretur. Hocque valde reprehendit Nicolaus, docens hanc non esse legitimam rationem probandi crimina (quamuis in Longobardicis constitutionibus, & in capitularibus habeatur) sed potius nihil aliud esse,quàm Deum tentare. Addit vero denegata fuisse à Lothario Theupergę iustam purgationem, his verbis:* sed de adulterio illa coram missi nostri præsentia purgare se voluit; sed ipse non annuit. *Totam hanc historiam describit Rhegino lib. 2. Chronicorum. Ex his vero ostenditur rubricam huius capitis apud Gratianum nimis esse generalem,quippe cū Nicolaus hoc tantum velit demonstrare, non esse vtendum monomachia ad purgationem*

5 Contra in concilio Vuormaeiensi, 15.

¶ Si furta in monasterio fiunt, iudicio monachi se expurgent. C. XXIII.

Burc.l.11.c.66.

SÆpe [c] contingit, vt in monasterijs furta perpetrentur, & qui hæc committant,ignorentur. Idcirco statuimus, vt quādo ipsi fratres de talibus se expurgare debuerint †, Missa ab abbate celebretur, vel ab aliquo, cui ipse abbas præceperit, præsentibus fratribus: & sic expleta ℔ Missa, omnes communicent in hæc verba: Corpus Domini sit mihi ad probationem hodie.

tal.debeant

℔ ¶ Sic expleta.] *In hoc capite addita sunt nonnulla, verba ex concilio, quę à collectoribus videbantur omissa. Sed hoc loco satis visum est, varietatem indicare. Nam in concilio ipso sic legitur, & sic in vltima Missæ celebratione, pro expurgatione sua cor-*

¶ Eucharistia gladiatorib. nō est dāda.

* *Immo. & ille peccat, quoniam omissa legitima se defendēdi rōne ad prohibitam se cōfert. Cōc. Tri. sess. 25. c. 19.*

c ¶ Sæpè.] Huic c. est

Universidad de Deusto
Biblioteca

derogatum 1 : quia suspectis non est danda Eucharistia, vt inf. de consec. dist. 2. tribus. extra de purg. can. cum dilectis.

1 Ad hoc concur. Ioã. de Fant. dicens, q ibi c. non tener.

INterrogatum.] CASVS. Si duo adulterium commiserunt, scilicet masculus & fœmina, & vnus confitetur, & alter negat; confitenti pœnitentia imponatur: negãs vero probabili iudicio se expurget, id est, candenti ferro, vel aqua feruenti. Et ita facit ad propositum Gra.

a ¶ Inculpati.] Idest, infamati. Non enim possiunt duo accusati simul de crimine. C. de adulte. reos, simile ff. de inof. testa. nã & si. §. filius.

2 Idem tenent Cy. Alexan. de Im. & moder. in l. si duo. col. 2. ff. de iureiur.

b, ¶ Profitetur.] Notãdum 2. q victoria vnius prodest alteri: sed condemnatio nõ nocet. ff. de adul. denunciasse. extra de adul. significasti. ff. de inoff. test. posthumus. §. si quis ex his. ff. si serui. vendi. loci. §. competit. Item arg. quòd cõfessio vnius non nocet alteri. 15. quæst. 3. nemini. Argu. contra. 59. distin.

Confessio vnius an alteri noceat.

pus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi percipiant, quatenus ita inde innocentes se ostendant.

Item in Saleguſtadienſi concilio, c. 7.

¶ Quicumque de adulterio accusatur, probabili iudicio se expurget. C. XXIIII.

INterrogatum est, si duo de adulterio inculpati a fuerint, & vnus profitetur b, & alter negat; quid inde agendum sit. Decretum est à sancto concilio, vt ille, qui negauerit, probabili se iudicio expurget, & qui professus fuerit, dignam pœnitentiam agat.

Burc. in fine o-peris. Iuo p. 15. c. 173.

Item in eodem, c. 14.

¶ Cum plures de adulterio accusantur, & vnus cæteros purgare voluerit, omnes rei habeantur, si ipse in iudicio ceciderit. C. XXV.

STatuit quoque sancta synodus; vt si duo c de adulterio accusati fuerint, & ambo negauerint, & orant sibi concedi, vt alter illorum d vtrosque diuino purget iudicio; si vnus in hoc ceciderit †, ambo rei habeantur.

Burch. ibidem. Iuo p. 15. c. 180.

† al. deciderit

Item in concilio Vuormacienſi, c. 10.

¶ Pro singulis Missa celebretur, qui de aliquo crimine accusantur. C. XXVI.

SI episcopo, aut presbytero causa criminalis, hoc est homicidium, adulterium, furtum, & maleficium imputatum fuerit; pro singulis Missam celebrare« debet, & communicare, & de singulis sibi imputatis innocentem se ostendere †. Quod si non fecerit, quinquennio c à liminibus ecclesiæ extraneus habeatur.

Burc. l. 2. c. 139. Iuo p. 6. c. 272.

† al. reddere

« ¶ Celebrare.] *In concilio, & apud Burchardum, & Iuonem sequitur*: & secretam publice dicere.

Illud vero, quod Sixtus & Leo in fine suæ purgationis addiderunt: ex eorum exemplo intelligendum est: exemplo enim suæ satisfactionis noluerunt cæteris præscribere legem purgandi.

QVÆSTIO IIII.

VOd vero quarto loco quærebatur, an duorum f testimonio episcopus sit condemnandus, multorum auctoritate probatur. Sicut enim in Euangelio Ioannis legitur, ait Io. 8.

3 De hoc no. 3. q. 6. ca. hęc quippe. extr. de præben. dilecto. in fi. & de fi mo. dilect. 2. Archid.

4 Istam glo. dicit Bart. singu. in l. reos. C. de adult. ad hoc q adulter, & adultera possint eodem libello accusari, qñ agitur ad thori separationem.

5 Idem no. Hic H. qui dicit, q hoc potest esse in purgatione, pśertim vulgari: sed si directe, &c. vt sequitur in glo.

6 Vbi ed hoc. & infr. q. 6. si quando. in gl. regulare est. ista.

QVod vero.] Hæc quæstio diuiditur in duas partes: in quarum prima quæritur, an ad condemnationem alicuius sufficiant duo legitimi testes, & respondetur q sic. Secunda ibi, [His præmissis.] Ioan. de Fant.

CASVS. In hac quarta quæstione quæritur, an duo testes sufficiant ad condemnationem episcopi. Et probat Gratianus q sic. auctoritate Domini, & duabus auctoritatibus Pauli.

f ¶ Duorum.] Sèper duo sufficiunt. 4. q. 3. §. item in criminali. vel sic. vbi numerus. nisi in casibus spiritualib. sed in

a ¶ Et patris.] Pater potest esse testis in causa filij in testamento: vt ff. de testa. l. qui testamento. alias non, vt 4. q. 3. dicto c. si testes. §. testes quos. hic autem illi mentiri non poterant. Vel dic testimonium meum, & patris mei, idest, de patre meo & me dictum; scilicet testimonium prophetarum.

b ¶ Vel trium.] Vt cõprehendant actorem pro vno teste. extra de testib. in omni. Illa tamen loquitur in causa denũciationis. Vel ideo dicit, triũ, quia quandoq; secũdum canones plures quàm duo requirũtur: sed nũquam pauciores, vt ext. de test. licet. Vnde in testamentis bene requirũtur 1. vt extra de testa. cum esses. & c. relatum. Io. Quod dicit Io. de testamẽtis, non credo verũ. vnde dico cum T. decr. illas, cum esses. & relatum. in quolibet testamento loqui. B.

1 In ijs quæ pietatis cã relinquunt, minus solẽnis volũtas sufficit sicut inter liberos. C. de test. hac consultissima. §. ex imperiecta. Arch.

PLacuit.] CASVS. Dicitur quòd si aliquis accusat aliquem de fornicatione, potest probare crimen duobus vel tribus testibus: & si non probauerit, punietur pœna talionis. Patet sequens §.

c ¶ Tria.] sup. dist. 48. quoniam multa.

d ¶ Excommunicationem.] Id est damnationem.

EX PRÆMISSIS. Hæc est secũda pars quæstionis, in qua probat contrarium eius quod pmissum est: & hoc probat duabus auctoritatibus: sed non sunt cõtra: quia loquuntur specialiter de clericis Romanæ ecclesiæ. Io. de Fant.

PRæsul.] CASVS. Dicitur hic quot testes sufficiant ad condemnationẽ episcopi, Cardinalis, presbyteri, & aliorũ clericorum Romanę ecclesiæ. In fine dicitur, quòd testes sine

Deuteron. 7. *Christus ad Iudæos: [In lege vestra scriptum est, quoniam duorum hominum testimonium verum est.] Hinc consequenter contra eos argumentatur dicens. [Si duorũ hominum testimonium verum est, quare testimonium meum & patris[a] non accipitis?] Itẽ Paulus in epistola ad Corinthios: [In ore duorum, vel trium[b] stabit omne verbum.] Item in epistola ad Hebræos: [Quis præuaricans legem Moysi duobus, vel tribus testibus conuictus, sine miseratione lapidabitur.†] Item ex concilio Bracharensi 2. c. 8.†*

2. Cor. 13. Heb. 10.

† al. lapidabatur Burc. l. 2. c. 202. Iuo p. 6. c. 276. Pann. l. 4. c. 97.

¶ Quot testibus quisque clericorum conuinci debeat. C. I.

PLacuit, vt si quis aliquem clericorum in accusatione † fornicationis impetit, secundum præceptum Pauli apostoli duo, vel tria c testimonia requirantur ab illo. Quòd si non potuerit datis testimonijs approbare quod dixit, excommunicationem d accusati accusator accipiat.

† al. macula fornicationis

2 Ex præmissis itaque colligitur, quòd duorum, vel trium testimonio episcopus conuinci, & damnare potest. Porro Syluester Papa in generali synodo residens contradixit.

In epilogo concilij Romani, c. 3.

¶ Quot testibus episcopus, vel presbyter, vel reliqui clerici sunt conuincendi. C. II.

PRæsul[c] non damnabitur nisi cum † lxxij. testibus: nec præsul summus « à quoquam iudicabitur, quoniam scriptum est: [Non est discipulus super magistrum.] Presbyter autem [Cardinalis † nisi cum xliij. † testibus non damnabitur: diaconus vero Cardinalis vrbis Romæ, nisi cum xxvij. testibus † non condemnabitur. Subdiaconus, acolythus, exorcista, lector, ostiarius, non nisi septem testibus non condemnabitur. Testes f autem, & accusatores sine aliqua sint infamia.

† al. xxxvi. testibus Capitul. Hadr. c. 71. Iacob. Mogũt. 2212. Cap. l. 1. c. 139. Panl. lib. 4. c. 91. Poly. l. 5. tit. 1. Deus. ed. p. 3.

« ¶ Nec præsul summus.] *Ex concilio Romano sub Syluestro, & cæteris locis indicatis (excepta Pannormia) addita sunt hæc vsque ad ver.* presbyter. *Ac mirandum est de auctore glossæ, qui putauit Pontificem Maximum minore numero testium posse condemnari, quam diaconum Cardinalem, atque ostiarium: cum tamen ipse Pontifex à generali saltem præsulis nomine minime esset excludendus.*

Item Leo quartus in epistola episcopis Britanniæ.

¶ Episcopi non nisi lxxii. testibus condemnandi sunt. C. III.

Iuo p. 5. c. 116.

NVllam damnatio-

extra de spon. ptæterea. Item quantum ad præsumptionem faciendam. 8. q. 3. talia. ff. de dote prælega. Theopompus. Item plures duobus requiruntur. inf. ea. nullã. & c. præsul. Tres requiruntur in depositione pecuniæ. in auth. de fide Instr. §. si quis igitur. coll. 6. Item quinque requiruntur dum contractus excedit libram auri in auth. de fide Instr. §. si quis igitur. coll. 6. Item quinque requiruntur dum contractus excedit libram auri laicuitate. C. si cer. pet. auth. sed nouo. & in codicillis, & in donatione causa mortis similiter quinque. vt C. de dona. causa mor. l. vlt. quandoque xv. vt C. de proxfacfacti. vnicuique. lib. 12.

infamia debent esse.

e ¶ Præsul.] Id est Cardinalis episcopus. Sed nunquid contra Papam duplicabuntur testes? « non, immo duo sufficiunt. & in hoc est deterioris conditionis: quia ipse sine cõparatione aliorum creatus est maior: & ideo sine spe veniæ condemnandus est, vt diabolus, de pœ. dist. 2. principium.

f ¶ Testes.] Extra de testi. personas. & cap. super eo.

NVllam.] CASVS. Si episcopus Cardinalis de crimine accusatur, duodecim episcopi debent de causa cognosce-

* Vide, quę dicuntur in notatione ad hoc caput.

cognoscere: nec potest conuinci nisi lxxij. testibus. In secunda parte dicitur qualiter testes iurare dẽnt, & qd. In tertia parte dicitur, q̃ si appellauerit ad Papam, audiri debet: nec alius debet de causa cognoscere. Secunda pars incipit ibi, [Et prius.] Tertia pars ibi, [Et si inter.]

CASVS. Hic inriuiatur sexta quæstio, in qua quæritur quo remedio causa vitiata subleuetur: & de quo non fecit in themate mentionem: &, si remedium dãdi sit ei, qui causa dilationis appellat: de quo fecit in themate mẽtionem. Causa autem vitiata remedio appellationis subleuatur.

a¶ Nullã damnationẽ.] Eporũ. Sed hoc nõ vr posse stare: q̃a nullus põt iudicare clericos Romanæ ecclesiæ, nisi sol⁹ Papa. Itẽ q̃a epi eſm deponere non possunt, vt 2. q. 6. quamuis. Respondeo quòd loquitur in eo casu, q̃n Papa cõmittit alijs causam suorum clericorũ, ne ipse suspectus habeatur, vel ne fauore q̃ eis, vel odio cõtra eos iudicaret. ff. de iurisd. omn. iud. l. prætor.

Epi eſm de ponere non possunt.

a ¶ Nullam damnationem.] Inf. 3. q. 6. accusatus. & c. quamuis.

b ¶ Episcoporum.] inf. 5. q. 4. duodecim.

Testes quinque capitula iurare debent.

c ¶ Falsum.] Quinq; capitula iurabunt testes: scilicet vt dicãt veritatem, vt 3. q. 9. hortamur. & q̃ testẽtur pro vtraque parte veritatem, vt 14. quæst. 5. non sanè, q̃ non admisceant falsitatem, vt hic q̃ nec amore, nec odio, nec proprio commodo testentur, vt extra de testi. quoties. Item quinto requiritur, quòd dicant quidquid de re ipsa nouerint, siue fuerint interrogati, siue non, vt extra de acc. cum dilectus 1. quod non credo, nisi hoc liq̃at ex forma iuramenti, vt infra.

1 De hoc ẽt no. ext. de testi. fraternitatis. in glo. vl. vbi addit Ho. aliũ casũ. s. q̃ neutri parti manifestabunt dicta sua antequã sint publicata. argu. 4. q. 3. item qui falso. Arch.

SED HOC. Modo dicit quare de tot testibus fuit statutum: propter scilicet priuilegium clericorũ Romanæ ecclesiæ. & hæc solutio est vera. vel propter malitiam hæreticorum fuit statutum de omnibus clericis, qua cessante cessabit constitutio. Sed verius est, q̃ propter malitiam hæreticorum, vel malorum hominum statutum fuit de clericis Romanæ ecclesiæ, quibus hoc priuilegium datum fuit, quod non cesset causa cessante: & hoc innuit B.

Equitur.] Hæc quæstio diuiditur in octo partes: in quarũ prima probat per nouẽ auctoritates sanctorum patrum, q̃ quĩcũq; quis grauatus fuerit, poterit appellare. & eius appellatio tenebit. Scãa ibi, [Cũ ergo.] Tertia ibi, [Qui vero.] Quarta ibi, [Post datã.] Quinta ibi, [Nõ solẽt.] Sexta ibi, [Notãdũ.] Septi. ibi: [si vero.] Octaua ibi, [Diffinitiua.] Nona ibi, [Sicut nobis.] Decima ibi, [Sed hoc vel speciali.] Vltima ibi, [Ideo Fabianus.]

nem[a] episcoporum vnquam esse censemus, nisi aut ante legitimum numerum episcoporum [b] (qui fit per duodecim episcopos) aut certè probata sententia per lxxij. testes idoneos, qui tales sint, qui & accusare possent. ¶ Et prius ad sacra Christi quatuor Euangelia sacramenta præstent, q̃ nihil falsum[c] deprompt: sicut nobis a B. Syluester tradidit, & Romana sancta videtur tenere ecclesia. ¶ Et, si inter eos, quos damnandos esse dixerint homines, fuerit episcopus, qui suam causam in præsentia Romanæ sedis episcopi petierit audiri, nullus super illum definitiuam præsumat dare sententiam: sed omnino eum audiri decernimus.

Zepherinus epist. 1.

a ¶ Sicut nobis.] *Hinc vsque ad diffinitiuam, ecclesia non legunt. in ep. sta Leonis manuscripta: habentur tamen apud Iuonem.*

Sed hoc vel speciali priuilegio de clericis Romanæ ecclesiæ intelligitur, vel propter improbitatem quorundam; qui cum non sint spectatæ vitæ, & scientiæ; in accusationem ministrorum Dei repente prosiliunt. Quorum vero vita adeo laudabilis est, vt omnibus imitanda appareat, de quorum assertione, nulla dubitatio nasci poterit, eorum testimonio duorum, vel trium testium quilibet iure conuinci, & damnari poterit.

QVAESTIO VI.

Equitur sexta quæstio, qua quæritur, quo remedio causa vitiata subleuetur: &, si remedium illud sit dandum ei, qui causa dilationis vocem appellationis exhibuerit. Causa vero vitiata remedio appellationis subleuari poterit.

Vnde Fabianus Papa ait ad Hilarium episcopum epistola 3. cap. 3.

¶ Causæ vitiatæ remedium appellationis subueniat. C. I.

Et in decretis Sixtitertij. c. 3. Cod. Theod. l. 2. titu. de appel. in inter. le. 15. Ansl. l. 2. c. 11. & l. 3. c. 88. Lib. 7. ca. c. 33. Eurc. l. 1. c. 148. Pann. l. 4. c. 21.

Lceat appellatori vitiatam causam remedio appellationis [d] subleuare.

Idem paulo ante.

SUBLEVARI. Dicitur in hoc c. quòd si aliquis grauetur, à minori prælato ad sacerdotem, idest. episcopum, debet appellare: & si ibi propter aliquam difficultatem negotium non poterit terminari metropolitanum appellet: & si ibi negotium non fuerit terminatum vel grauabitur: ad concilium recurrat, in quo patriarcha vel primas præsidet, & in quo causæ maiores ecclesiasticæ tractari debent, coram patricio sæculari iudices sæculares.

a ¶ Omnis.] Pone casum quod appellatur à subdito episcopi 2 ad episcopum: deinde ad metropolitanum, deinde ad concilium metropolitani.

b ¶ Libere.] Idest, siue ante sententiam, siue post.

c ¶ Sacerdotum.] Ergo à sæculari iudice ad Papam potest appellari: quod verum est vacante imperio, vt extra de foro comp. licet. aliàs non, vt ext. de app. si duobus.

d ¶ Ad maiorem.] sup. 17. d. multis. §. 1.

e ¶ Coram patriarcha.] Quæ vna dignitas est, 99. dist. prouinciæ.

f ¶ Sæcularia.] Scilicet cum ambo sint laici: quia præsbyteri non debent tractare sæcularia iudicia. 11. q. 1. te quidem. Vel dic quòd cum laicus iudex non vult facere iustitiam, tunc appellatur ad ecclesiasticum, vt ipsum corrigat & si noluerit facere iustitiam, potest ipsum excommunicare, vt 23. q. 5. ad ministratores. Vel dic quòd cum iudex sæcularis est, potest ediri iudex ecclesiasticus 4 vt in auth. vt diffe. iud. § si vero, coll. 9. vel etiam si decesserit, vt ibi dicitur. Vel si habeatur querela contra ipsum, vt in ead. coll. §. vlt. sic ext. de foro compet. ex tranmissa, & extra eod. licet.

g ¶ In comm une.] Idest, publice.

3 Idest, à minori prælato: non tñ officiali epi: quo casu & consuetudo contra hoc nõ valet. ex. lib. 6. de consue. non putamus. Arc, Appellatur à iudice sæculari ad ecclesiasticum. 4 Sub. qui cũ eo cognoscerent: & hoc est q̃d hic dicit littera in fi incõe, fm Io. de Fant.

rem. extra de off. dele. super quæstionum. § porro. ff quis. & à quo appell. l. 1. sed si non tota causa est delegata, tunc appellatur ad delegantem secundum, vt C. qui pro sua iurisd. l. 1. ff. quis & à quo app. l. fin. & ext. de off. deleg. super quæstionum.

Sixtus ibidem. Poly. l. 1. tit. 7. Ansl. 2. c. 11.

¶ De eodem. PALEA. C. II.

APpellantem non debet afflictio vlla, aut detentionis iniuriare custodia.

Item Anacletus Papa, epist. 1. in fi.

¶ De eodem. C. III.

OMnis [a] oppressus libere [b] sacerdotum [c] (si voluerit) appellet iudicium, & à nullo prohibeatur; sed ab his fortiatur, & liberetur. Si autem difficiles causæ, aut maiora negotia orta fuerint, ad maiorem [d] sedem referantur. Et si illic facile discerni † non poterunt, aut iuste terminari, vbi fuerit summorum congregata congregatio α, (quæ per singulos annos bis fieri solet, & dẽt) iuste & Deo placite coram Patriarcha [e], aut primate ecclesiastica β negotia, & coram patricio sæculari [f] iudicentur negotia in commune § †.

† al. decerni.

† al. communi

α ¶ Congregatio.] *In vulgatis sequebatur, sub metropolitano: quæ sublata sunt, quia in nullo manuscripto neque in originali habentur, & in sequentibus verbis exponitur, coram quibus sit habendum concilium.*

β ¶ Ecclesiastica negotia.] *In epistola legitur, primate ecclesiastico, & coram patricio sæcularia, &c.*

QVOMODO SIT APPELLANDVM. Iudice sedente pro tribunali pot viua voce appellari: sed ext. iudiciũ 1 Dicit q̃ si in libello tantum appellabitur 1. vt inf. ead. §. iudicibus. ver. litigatorib. ff. de app. à sententia. §. vlt.

QVANDO APPELLANDVM SIT. Secundum leges appellatur tantum post diffinitiuam sententiam; nisi in casibus nota. inf. ead. non ita, extra de ap. super eo 2. Secundum canones & ante litem cõtest. & post, vt ext. de ap. de app. cum sit Romana. inf. ea. non ita licet 1 o: sit cor rectum per constitutionem nouam. ext. eod. vt debitus. vbi dicitur, q̃ causa appellationis debet assignari. Item à secundum canones appellatur quoties superior iudex inuenitur, vt inf. ea. omnes secundum leges bis tantum, vt inf. ead. post secundum Ioan. hoc pro certo teneas, quòd ante sententiam potest appellari quoties pars grauatur, & al egatur causa, vt ext. eod. vt debitus. Sed post diffinitiuam sententiam tantum bis, vt dicunt leges præallegatæ, nec assignatur tunc causa: sed dicit, appello ab iniqua sententia. Sententia tamen in causa matrimonij non tranfit in rem iudicatam, vt ext. de sent. & re iud. la tor. & c. consanguinei. B.

INTRA QVOD TEMPVS SIT APPELLANDVM. Item appellatur vsque ad decem dies continuos, vt inf. ead. anteriorum.

INTRA QVOD TEMPVS DEBET APPELLATIO PROSEQVI. Appellanti datur annus vel biennium, vt inf. eadem si quis appellat. Tamen iudex potest moderari tempus recisius. extra eod. cum sit Romana. & c. reprehensibilis. Item appellatione pendente nihil innouandum est, vt inf. ead. §. appellatione. nisi appellans suspectus sit, vel depopulator, vt inf. ead. quoties 2. in causa criminali reus custoditur: vel dabit fideiussorem, si est suspectus. C. de ap. eos. ver. super his. Iudicis officium est libellus dimissorios dare. infra eadem. post appellationem. Iudex autem ad quem appellatur. si appellatur à sententia, secundum priores allegationes vel infirmabit, vel confirmabit sententiam, vt infra ea. §. diffinitiua. in fi. potest tamen nouas allegationes audire. C. de appel. eos. §. 1. ff. de appel. scio quæstionum. In fi. extra de fide instrum. cum Ioannes. Quando autem non est necesse appellare, habes infra ea. §. diffinitiua. Inhibetur autem appellatio, quia à principe non appellatur. 9. quæst. 3. cuncta. nec à præfecto prætorio. C. de off. præf. præt. l. 1. nec à senatu, vt ff. quib. app. non licet. l. prima, nec ab arbitrio. C. de ar. l. j. nec appellat officiatus. inf. ea. §. diffinitiua. ver. nulli. Item propter sceleris magnitudinem nõ appellatur. C. quorum. ap. non recip. l. 2. extra de appell. cum sit Romana. Item in momentanea possessione. vt inf. eadem. §. diffinitiua 2. ver. de possessione. secundum leges, sed per canones fic. extra de restitut. significauerunt. & de rest. spol. cum ad sedem. Item in re, quæ non capit dilationem ff. de app. re. l. vlt. & ext. de rapt. in litteris. Argu. contra extra de appellat. qua fronte. in fi. ibi appellatio non retardat sententiam, nisi ad tempus. Item sententia maioris partis capituli, extra de his, quæ fiunt à ma. parte, cap. 1. Item contumax non appellat, vt 24. q. 3. de illicita. infra ea. §. sunt eadem quorum. C. de iud. properandum. §. fin autem. Item ab executore non appellatur. inf. ead. §. diffinitiua. ver. ab executore.

Appellatio ĩ multis casibus non admittitur.

2 Melius dicerer. §. sunt et quorum. ver. de possessione. vbi de hoc.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

SI quis vestrum.] CASVS. Ex his quinque ca. colligitur, ꝙ appellari potest ad Papam omnibus mediis prætermissis. Dicitur ergo hic, quòd si aliquis aliqua ad uersitate pulsatur, ad iedem Apostolicam quasi ad caput appellet.

Appellatur ad Papam omisso medio

a ¶ Apostolicã.] Ex hoc, &seq c. patet, ꝙ ad Papam alijs prætermissis, appellat; sed in alijs, secus est, vt inf. eod. decreta. & q. 7. metropolitanum. & 9. q. 3. conquestus. & 17. distin. multis, & 18. dist. de concilijs. Cum ergo hoc sit priuilegium Papæ, ego ad legatum non appellatur omisso episcopo, vt 11. q. 1. peruenit. Sed contra extra de off. leg. cum non ignoretis. Sed dicas, ꝙ ille non fuit tantum legatus, sed metropolitanus. Et si ille legatus non habuisset illud priuilegium, inutile fuisset officium legationis. sed ille qui simplex legatus est, non habet illud priuilegium, nisi ei specialiter sit datum. Ioã. Quidgl dicat Ioan. omnio. prætermissis curritur ad legatum, vt dicit illa decr. & quod facit legatus, Papa facere videtur. 94. cap. 1. & ff. de admi. tut. ita autem. & gessisse. B.

Item Sixtus Papa epist. 2. omnibus rectoribus ecclesiæ scribit dicens.

¶ Quisquis pulsatus fuerit, Apostolicam sedem appellet. C. IIII.

SI quis vestrum pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter hanc sanctam & Apostolicam [a] sedem appellet, & ad eam, quasi ad caput, suffugium habeat, ne ipse innocens damnetur, aut ecclesia sua detrimentum patiatur.

Iuo p. 5. c. 3. Ansl. 2. c. 8.

Item Grato α, epistola 1.

α ¶ Grato.] *Sic est restitutum ex plerisque vetustis (nam in vulgatis erat.* Item Gregorius.) *quamquam in tomis conciliorum hæc epistola tribuatur Sixto secundo: illa vero, ex qua caput antecedens, Sixto primo.*

¶ In grauioribus causis pulsati Apostolicam sedem appellent. C. V.

OMnes episcopi, qui in quibusdam grauioribus pulsantur, vel criminantur causis, quoties [b] necesse fuerit, libere Apostolicam appellent sedem, atque ad eam, quasi ad matrem confugiant.

Iulius Papa epi. 2. ad orientales ca. 2. Eurc. l. 1. c. 144. Iuo p. 5. 257. Pan. l. 4. c. 124. Ansl. 2. c. 12. Poly. l. 1. tit. 7.

Item Marcellus Papa, epist. 1. ad episcopos Antiochenæ prouinciæ.

¶ Ab omnibus appelletur ad Romanam ecclesiam. C. VI.

j AD Romanam Ecclesiam omnes episcopi, qui voluerint [c], vel quibus necesse fuerit, quasi ad caput

Ansl. 2. c. 7. Pan. l. 4. c. 125.

Appellare b ¶ Quoties.] Dum tamen non vltra secundam vicem ne lites in infinitum extendantur. non enim licet tertio appellare super eodem capitulo, vt infra eod. si quis in quacumque, sic exponitur hæc dictio, quoties. ff. de leg. j. fideicommissa §. si quis decem. ff. de eden. veluti. in fine, simile quoties, habas extra de elect. querelam. in parte decisa. secundum H. exponitur quoties, siue ante litem contestatam, siue post. Alij dicũt, quòd licet etiam ter appellare, ẽm canones, vt inf. 31. q. 2. Lotharius. sup. ea. omni. sed M. dicit, ꝙ licet à grauamine quandocunque appellare. sed bis post sententiam tantum: & exponit, quoties, idest. in omni grauamine: sed non nisi bis à sententia, vt inf. ea. si quis in quacumque. & extra de app. directe. G. dicit quòd in illo capitulo, omnis. tertiò fuit relatum. & hoc non fuit per appellationem, sed per consultationem, vt sup. dist. 18. c. 1. & extra eodem suam nobis.

Appellare tertio non licet.

AD Romanam Ecclesiam.] CASVS. Dicitur quòd omnes episcopi, qui volant, vel quibus necesse est libere iedem Apostolicam appellant absque excommunicatione vel impedimento aliquo damnationis, vel spoliationis, vel custodiæ.

c ¶ Qui voluerint.] Ergo frustratoria admittitur, vt extra eod. consuluit. ergo audiendus est qui causa dilationis appellat, vt extra de app. cum sit Romana. & ca. per

dubitet an sit iudex. argu. 11. q. 3. graue. Ad hoc dico, ꝙ si iudex dubitat de causa appellationis, summatim potest inquirere de causa: vel seorsum extra formam iudicij inquirendo de causa. Et si videtur causa probabilis & præterea talis quòd ea probata legitima iudicare & quòd iudici iusta videatur.

a ¶ Consecrationem.] Si metropolitanus distulerit. 8. q. 3. Artaldus.

b ¶ Custodia.] Qui appellat, nec cogitur dare cautionem de prosequenda appellatione, nec custodiri debet: nisi sit causa criminalis, & suspectus sit, vt C. de appel. eos. §. super his.

c ¶ Excõmunicatione.] Pro alijs tamen bene potest excommunicari, vt extra de appel. ad hoc. & c. proposuit.

suffugere, eamque appellare debent, vt inde accipiant tuitionem, atque consecrationem α [a]. Quod omnibus minimè conuenit denegare episcopis: sed absque vlla custodia [b], aut excommunicatione [c], vel damnatione, vel expoliatione liberè ire concedatur.

α ¶ Atque consecrationem.] *In originali est*, vt inde accipiant tuitionem, & liberationem, vnde acceperũt informationem atque consecrationem: *sed ob glossam non est mutatum.*

Item Victor ad Theophilum Alexandrinum, epist. 1. cap. 3.

Iulius ibid. c. 4. In cap. Hadriani, c. 6. Poly. ibidem. Eurc. l. 1. c. 144. Pann l. 4. c. 126. Iuo p. 5. c. 257.

¶ Qui à proprio metropolitano se grauari putauerit, maiorem sedem appellet. C. VII.

SI quis putauerit se à proprio metropolitano grauari, apud patriarcham, vel primatem [d] diœceseos, aut penes vniuersalis Apostolicæ ecclesiæ iudicetur sedem.

Item Zepherinus vrbis Romæ episcopus, epist. 1.

¶ Ad Romanam ecclesiam, quasi ad matrem appelletur ab omnibus. C. VIII.

Ansl. 2. c. 6.

2 AD Romanam ecclesiam ab omnibus, maximè tamen ab oppressis appellandum est, & concurrendum quasi ad matrem [e], vt eius vberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & à suis oppressionibus releuentur: quia non potest, nec debet mater obliuiisci filium suum.

Item Julius Papa in decretis, siue in rescripto ad orientales, c. 22.

In epi. Lucij. & in conc. Carth. 3. c. 10. In capitul. Hadriani. Ansl. 3. c. 83. Iuo p. 6. ca. 326. ex Locio.

¶ Quoties aliquis appellauerit, audientia sibi non denegetur. C. IX.

PLacuit, vt à quibuscunque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos (vbi est auctoritas maior [f]) fuerit prouocatum; audientia non negetur.

Item cap. 30.

¶ Iniustè damnati, restitutionem, & oppressi auxilium à Romana ecclesia debent habere. C. X.

IDeo huic sanctæ sedi præfata priuilegia specialiter sũt concessa, tam de congregandis concilijs g, & iudicijs, ac restitutionibus [h] episcoporum, quàm & de summis ecclesiarum negocijs; vt ab ea omnes oppressi auxilium, & iniustè damnati restitutionem sumant: Et talia ab improbis ne præsumantur absq; vltione, nec exerceantur absque damnatione.

d ¶ Vel primatem.] vel pro id est.

AD Romanã ecclesiã.] CASVS. istius capituli & sequentis facilis est & planus: quia per superiora patet: & litera plana est.

e ¶ Matrem.] Nec ꝓsumitur esse mater, nisi diligat filium, vt extra de præsumpt. afferre.

f PLacuit.] ¶ Maior.] ff. de app. l. 1. §. si quis. inf. ea. anteriorum.

IDeo huic sãctæ sedi.] CASVS. Quærebatur quare priuilegia sedi apostolicæ sint concessa: concilia congregare, & dãnatos episcopos restituere: & de summis negocijs cognoscere. Et respõdet, vt oẽs oppressi & iniustè dãnati, auxilium habeant, & ꝙ iniustè non damnentur aliqui sine vltione.

g ¶ Concilijs.] Ergo patet, quòd legatus non potest facere cõcilium, vt dixi sup. d. 3. §. porro. & dist. 17. regnla, &c. huic soli sedi.

h ¶ Ac restitutionibus.] Arg. hic, quòd solus Papa potest restituere clericum depositum. de pœn. d. 6. qui vult. in fin. & ff. de q̃st. l. 1. in fi. & de pœn. l. diui. Arg. contra 11. quæstio. 3. episcopus in synodo. Papa solus an clericum depositum restituat.

1 De hoc not. 50. dist. contumaces. ibi videas

CVM ERGO ZEPHERINVS. Hæc est secũda pars quæstionis, in qua quæritur, an sit licitum frustratorie appellare. & vera est solutio quòd non: & quæ dicit, superficialiter dicit: & ad hoc probandũ inducit viij. auctoritates sanctorum patrum. Ioan. de Fant.

2.3. & 4ª Respon. oēs accusatores vulgo dicuntur æmuli: præsumitur enim q̃ semper inuidiæ causa fiat accusatio. Vnde canon vocat accusationem illaudabilem intentionem. vt inf. ea. q. 7. si quis episcopus. nam non solum videtur esse discordia inter accusatorem & accusatum: sed etiam inter domesticos, & amicos accusatoris & accusati, vt ff de legi sciendum. §. 2.

Accusatio præsumitur ex inuidiæ causa fieri.

CASVS. Quia dictũ est supra per Zepherinũ q̃ appellare possent maximè oppressi, in c. ad Romanã. & per Marcellum dictum est sup. in c. ad Romanã, q̃ qui volunt appellare, possunt: infert Gratian⁹ q̃ siue q̃s grauetur, siue nõ in accusatione, appellare potest. Quidam tamen dicunt appellãdum esse frustratorie: & distinguũt ita dicentes q̃ dictũ est supra in c. ad Romanã. Vt volẽtes, &c. refertur ad eos, qui volũt recipere consecrationẽ à se de apostolica, & si ab aliquo impediantur, appellabunt. Necessitatẽ patientes, refertur ad oppressos, & injustè per sententiam condemnatos, vt isti defendãtur, & illi accipiãt consecrationẽ. Eodem mõ intelligit illud Zepherini. Sed certè dicit Gratianus, q̃ secundum primam interpretationem, idest, opinionẽ, quę est in prin. § quę dicit, q̃ siue quis grauetur siue non, appellare licet: oppressi intelliguntur aliqua iniuria affecti. Sed secundum secũdam, qua dictum est, vt volentes ad consecrationem, necessitatem patientes ad tuitionem referatur, oppressi intelliguntˢ per sententiã iniustè dãnati. & secundũ hanc vltimam opinionem non licet frustratoriè appellare.

a ¶ Cum ergo.] Magister magis approbat opinionem, quæ dicit, q̃ frustratoria admittitur. & probat hoc seq. 4. c. & suspenditur constructio vsq; ad illum §. patet ergo. vnde in titulo cuilibet ponitur hæc dictio, cum.

DEcreto.] CASVS. Aldricus Cœnomanensis episcopus timebat accusati coram suo primate, vel metropolitano: & timebat ne audiretur appellans si ad sedem Apostolicam appellaret. vnde Grego. præcepit, q̃ si Aldricus accusatus fuerit & appellauerit, audiatur: & tur; interim autem contra eum nihil iudicetur: & qui contra hoc fecerit, punietur: quia alij vocati sunt in partem solicitudinis, non in plenitudinem potestatis.

b ¶ Æmulorum.] Si æmuli erant, quomodo admittebantur ad accusationem: cum de iure hoc fit prohibitum, vt infra eod. quæst. 7. si qui sunt. & 3. quæst. 5. capit. extra de iud. examinata. Argumentum contra, extra eod.

2 Cum ergo[a] *Zepherinus dicat ab omnibus esse appellandum, maximè tamen ab oppressis, & Marcellus scribat: [Omnes episcopi qui voluerint, vel quibus necesse fuerit, appellare debent,] patet, quòd accusatio (siue grauetur, siue non) vox appellationis non est deneganda. Quidam tamen ita distinguunt, vt [volentes] ad consecrandos, [necessitatem patientes] ad oppressos referant, vt sit sensus; omnes, qui voluerint à Romana ecclesia consecrationem accipere, & ab aliquibus impediuntur, eam debent appellare; quibuscumque in suis oppressionibus necesse fuerit ad eam suffugere; similiter vocem appellationis exhibeant, vt isti tuitionem, & illi consecrationem ab eo accipiant. Similiter & illud Zepherini distinguitur: [c Ab omnibus est appellandum ad Romanam ecclesiam;] intelligendum est, qui ab ea consecrationem voluerint accipere, vel qui à prælatis suis aliquam iniuriam passi fuerint, maximè tamen ab oppressis. Secundum primam interpretationem, oppressi intelliguntur aliqua iniuria affecti: iuxta secundam vero, oppressi dicuntur à iudice iniustè condemnati. Secundum hanc distinctionem, qui in aliquibus negocijs non ad reuelandum, sed ad differendum, vocem appellationis exhibuerint, appellandi auctoritatem non habent.*

Sed cum Gregorius scribat omnibus per diuersas prouincias.

¶ De causa appellationis cognoscere non licet, nisi ei, ad quem appellatur. C. XI.

Poly. l. 1. tit. 7. luo p. 5. c. 349. Ansl. l. 2. c. 19.

DEcreto nostro vestram rogantes charitatem mandamus, vt si aliquis (quod non optamus) suorum æmulorum[b], Aldricum Cœnomanensis ecclesię episcopũ accusare damnabiliter attentarit; vt honoretur[a] Beati Petri Apostolorum principis memoria, ecclesiæq; Romanæ, cui præsedit, priuilegium, nostri nominis auctoritas: liceat illi post auditionem[c] primatum diœceseos (si necesse fuerit) nos appellare, & nostra auctoritate aut ante nos, aut ante legatos[d] nostro † ex latere missos iuxta patrum decreta suas exercere, atque diffinire actiones[e];

† al. nostro

c ¶ Auditionem.] Videtur hic quod non licet appellari ad Apostolicum omisso metropolitano, vt inf. quæst. 7. metropolitanum, & sup. ea. si quis putauerit. & ff. de appellationibus. Imperatores. Sed nõ tenet hoc in foro ecclesiastico. sup. ea. si quis. Sed subaudi, maximè.

d ¶ Legatos.] Ad hoc destinatos. Vel dic quòd in legato Papæ speciale est secundum quosdam, vt de crimine possit diffinire, vt 16. quæst. 1. frater, aliàs secus, vt ff. de offi. proconsul. l. solent. & ff. de eo cui mandata. est iurisdi. l. 1. immo nec dico legatum Papæ hoc posse facere sine mandato speciali, vt extra de offi. leg. quod translationem.

e ¶ Actiones.] Notandum actiones esse promouendas. 11. quæstio 1. experientia. & extra de mutuis per. ca. 1. extra de iud. examinata. Argumentum contra, extra eod.

nulliusque illum ante hæc iudicet, aut iudicare præsumat. Sed si quid (quod absit) graue, intolerandumque ei obiectum fuerit, nostra erit expectanda censura, vt nihil prius de eo, qui ad sinum sanctæ ecclesiæ Romanæ confugit, & eius implorat auxilium, decernatur; quam ab eiusdem ecclesiæ auctoritate fuerit præceptum: quæ vices suas ita alijs impertiuit ecclesijs, vt in partem sint vocatæ solicitudinis, non in plenitudinem potestatis. *& infra.* ¶ Si autem (quod non arbitramur) à quoquam secus præsumptum fuerit; ab officio cleri submotus[a], auctoritatis † Apostolicæ reus ab omnibus iudicetur: ne lupi, qui sub specie ouiũ subintrauerunt, bestiali sæuitia quosque audeant lacerare: & quod sibi fieri nolunt, alijs inferre præsumant.

tal. iniuriarũ rens.

¶ a Vt honoretur.] *Hinc vsque ad ver* auctoritas. *addita sunt ex ipsa epistola, quæ extat in bibliotheca Dominicana, & videtur esse Gregorij quarti, ex qua etiam sumptum est caput.* Nulli fas *distl.* 19. *& apud Iuonem vtrumque caput simul habetur. Istius autem Aldrici (vt ex catalogo episcoporum ecclesię Cœnomanensis colligitur) mentio est in concilio apud sanctum Medardum, quo I paulo post Gregorium quartum habitum fuit. Itaque defensis ipsi à Gregorio præsta profuit.*

Item cum Vigilius Papa in epistola ad Eutherium, ca. vlt. dicat.

¶ Iudicia appellantium ab eis sunt audienda, ad quos appellatur. C. XII.

Ansel. l. 2. c. 10. Poly. l. 1. tit. 14.

QVi se scit[b] alijs esse præpositum, non moleste ferat aliquem esse sibi prælatum. Ipsa namq; ecclesia, quæ prima est, ita reliquis ecclesijs vices suas credidit largiendas, vt in partem sint vocatæ solicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Vnde omnium appellantium Apostolicam sedem episcoporum iudicia, & cunctarum maiorum negotia causarũ, eidẽ sanctæ sedi reseruata esse liquet; præsertim cum in his omnibus semper sit expectandum consultum: cuius tramiti si quis obuiare tentauerit sacerdotum, causas se non sine honoris sui periculo apud eãdem sanctam sedem nouerit redditurum.

¶ *Rstitutum est caput hoc Vigilio antiquorum exemplarium auctoritate. Antea vero tribuebatur Iulio, in cuius etiam epistola prima habetur prior pars capitis vsque ad verſ.* Ipsa namque. (*quemadmodum & apud Leonem epist* 84. *quod refertur supra distin.* 23. *quamquam. & in c. sequenti, qui sui*) *& etiam sententiam cęteram partium.*

Iiem cum Nicolaus Papa in Hincmarum Rhemensem archiepiscopum inuehatur, qui Rhotandũ † episcopum appellantem Apostolicã sedem damnare ausus est, ità dicẽs.

¶ De Rhemensi archiepiscopo, qui appellantem Romanam sedem iudicare est ausus. C. III.

Ansel. l. 2. c. 67.

† al. reuocauit Ioan.

ARguta sapientia tua, vtinam in bono accepta, fomitem iudicij, & materiam depositionis aduersus Rhotandum assumpsit, & ab itinere Apostolicæ sedis remouit †, & continuatim[c] Apostolicam sedem appellantem dãnauit, & carceralí[d] custodiæ mancipauit. *& infra.* ¶ Priuilegia tamẽ Apostolicæ sedis vos obliuioni tradere nullatenus debuistis; quibus venerandi

eod. tit. dilecti. Ioan. Sol. Fm ius canonicum non tenetur aliquis proponere factionem, vt extra de iud. dilecti. Sed si proponatur incepta, cadit à causa proponens, vt ext eod tit. examinata. B. t.

a ¶ Submotus.] Ecce pœna illius, qui non defert appellationi: sed secundum leges punitur in 30. pondo auri. C. de app. quoniam.

Actio ẽm causationes nõ est de necessitate proponenda.

1 De hoc le gi. & no. 3. d. quo iure: ibi videas.

QVi se scit.] CASVS. Minores prælati obedire debent suo maiori: nec moleste hoc ferre: vnde quilibet potest recipere appellationem ad sedem Apostolicam factã: cum appellationes eorum & magna negotia ei reseruentur: & qui contra hoc fecerit, deponatur.

b ¶ Qui se scit, &c.] 3. q. 6. quamuis. &c. ADDITIO. Et cap. multum. & ca. dudũ. Laur.

ARguta.] CASVS Archiepiscopus Rhemen. Rhotandũ ad sedem Apostolicã appellantem de facto depositit, & incarcerauit. Dominꝰ Papa hoc audito eũ restituit: quo restituto scribit illa archiepiscopo, & increpitat contra eum, dicens: quòd ideo eum restituit, scilicet episcopũ, ne priuilegia sedis Apostolicę violentur. Casus sequentis capituli facilis est: & per te ponere pones.

locus suspectus fal. sitatis

c ¶ Continuatim.] Idest, iterum & iterũ. d ¶ Et carceralí.] Q. potest fieri in causa criminali, si condemnatus appellans est suspectus: nec potest dare fideiussorem, vt C. de app. eos.

a ¶ Ho-

a ¶ Honore.] Vt sicut de facto fuerat depositus: sic de facto restituatur 1, vt de appel. ad hæc sicut. & c. ad præsentiam. sup. ead. q. 1. primates.

1 Scilicet Rhotandass epiſcopus.

b QVi scit.] Ita facit hoc capitulum ap proposítum, quia sicut episcopus vel alius prælatus ecclesiæ vult deferri appellationibus ad ipsum factis: & sic & ipse tenetur deferre appellationib. factis ad sedē Apostolicam, & est simile bonum. C. de off. præfe. vrb. l. 1. vbi dr, q̄ est societas muneris, q̄ magistratus gradum superioris agnoscat.

c ¶ Exigit.] Simile 32. q. 6. c. 1. & 2. & 74. dist. quorundam. & d. 9. neque. in fi. ff. de ad. si vx §. iudex. Io.

PATEAT. CASVS. Ab illo cap. decreto. est suspensiua cōtructio vsque ad hūc §. Ex supradictis ergo infert, quòd appellari potest etiam frustratorie: si tamē frustratorie appellauerit, à iudice appellationis punietur. Postea dicit quòd appellari potest, quoties grauamen infertur. & ad hoc inducit capitula sequen.

d ¶ Condēnabitur.] si appellatio alicuius fuerit pronunciata frustratoria, tunc si iudex, à quo est appellatū, nō admittit appellationē in criminali negotio, lite perdita notatus abscedat. C. de appell. à proconsulibus. sed si prior iudex admisit appellationem, ꝑ arbitrio iudicis punitur, vt C. eo. l. eos. §. ne temere. Sed si in ciuili negotio per calumniam appellat, punitur in quinquaginta libris argenti. C. quorum appel. nō recī. ab executore, l. fi. Si fine calumnia, non punitur nisi in expēsis. ext. de app. fæpe. ext. de eod. qui mittitur in po. causa rei ser. cū veniſſent.

Appellans p calumniam ad quid punitur.

Item remittitur ad eum à quo appellauit. extra eodem cum in ecclesia. Dicunt tamen quidam, quòd nisi euidens sit aliquem calumnioſe appellaſſe, non debet puniri in expensis. Arg. optimum, ff. de leg. 2. qui solidum. §. etiam. alioquin quilibet metu expensarum relinqueret ius suum indefensum, vt ff. de petitio. hæred. illud. tunc autem præsumitur non fieri calumnioſe, cum iuste canones iudicia totius ecclesiæ ad hanc deferri iubent. & *infra*. ¶ Hæc quippe nos in Rothando ideirco noueritis operatos, vt priuilegia sedis Apostolicæ, quæ male à vobis violata videbantur, & à nobis tot impensis laboribus, vestra resistente contumacia, recuperari non poterant; auctoritate Apostolica, & cana α patrum deliberatione pristino tandem genio, & proprio decorarentur honore [a].

α ¶ Cana.] *Cum antea legeretur*, canonica, *emendatū sic est ex epistola ipsa, quæ habetur manuscripta, & nuper est impressa in appendice bibliothecæ: & in libro Eunodii pro Symmacho legitur*, cana. miracula, & canum genium *iuxta illud Virgilii*.

Cana fides, & Vesta, Remo cum fratre Qurinus, Iura dabant.

Item Leo Papa ad Anastasium Thessalonicensem epiſcopum, epist. 81. al. 84.

¶ Quisque eam obedientiam maioribus exhibeat, quam ab inferioribus desiderat. D. XIIII.

QVi scit [b] se quibusdam esse præpositum, nō molestè ferat aliquem sibi esse prælatum: sed obedientiam, quam exigit [c], etiam ipse dependat: sicut non vult grauis oneris sarcinam ferre, ita non audeat alij importabile pondus imponere. Discipuli enim sumus humilis, & mitis magistri dicentis: [Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.] *Matth. 11.*

Patet ergo, quòd nulli appellanti sunt inducię denegandæ. Cæterum, si causa frustratoriæ dilationis appellauerit, a iudice, ad quem prouocatum fuerit, condemnabitur [d]. *Tēpus vero appellationis est ante datam, vel post datam sententiam. Quoties enim quis se grauari senserit, libere potest appellare.*

Unde Sixtus Papa II. epi. 1. ad Gratum epiſcopum ait.

¶ Qui grauatur à proprio metropolitano, primatem, aut vniuersalis ecclesiæ sedem appellet. C. XV.

SI quis putauerit se à proprio metropolitano grauari, apud primatem diœceseos, aut penes vniuersalis Apostolicæ ecclesiæ Papam iudicetur.

Item Fœlix II. ad epiſcopos in Alexandrina synodo congregatos, cap. 19.

¶ Romanam sedem appellet, qui iudicem suspectum habet. C. XVI.

QVoties epiſcopi se à suis comprouincialibus, vel à metropolitano putauerint [e] prægrauari, aut eos suspectos habuerint; mox Romanam appellant [a] sedem, ad quam eos absque vlla detentione, aut suarum rerum ablatione libere liceat ire: & dum prædictam Romanam matrem appellauerint ecclesiam, aut ab ea se audiri [b] poposcerint, nullus eos aut excommunicare [c], aut eorum sedes surripere, aut res eorum auferre, aut aliquem eis vim inferre præsumat, antequam eorum causa Romani Pontificis auctoritate finiatur. Quod si aliter à quoquam præsumptum fuerit, nihil erit, sed viribus carebit.

[*Item Iulius Papa in rescripto ad epiſcopos orientales, cap. 30.*

¶ De eadem. PALEA. C. XVII.

IDeo huic sanctæ sedi præfata priuilegia specialiter cōcessa sunt, vt ab ea omnes auxilium oppressi, & iniuste damnati restitutionem sumant.

¶ Est summa quædam capitis recitati sup. ead. c. ideo. & habetur in vetustis exemplar. bus, in quibus paleæ esse non solent.

Oppressi, & se prægravari putantes intelliguntur ante datam sententiam iniustè damnati, poſt datam sniam.

Vnde Eutychianus vrbis Romanæ epiſcopus scribit epiſcopis per Siciliam, epiſ. 2. c. 1.

¶ Ante exitum causæ per appellationem recedere licet. C. XVIII.

NOn ita [d] in ecclesiasticis agendum est negotijs, sicut in sæcularibus. Nam sæcularibus legibus, postquam vocatus quis venerit, & in foro decertare cœperit, non licet [e] ei ante peractam causam recedere. In ecclesiasticis vero, dicta causa [f], recedere licet, si necesse fuerit, aut si se prægrauari viderit.

Anſl. 1. c. 37. Poly. l. 5. tit. 1. Ioan. p. 6. c. 336. Pan. l. 4. c. 100.

Et Vict. epiſt. 1. & Iulius sup. e. c. ſi quis putauerit sup. c. 7.

Poly. l. 1. tit. 6. Anſl. 2. ca. 9. & 11. Pan. l. 4. c. 126.

Ansel. l. 2. c. 60.

Appellare tiſſimi, & inf. ea non ante sniam ſolent ſi clericus an vtrū liceat.

Appellatio nis causa vtrum sit assignanda.

landi. extra de app. bonæ, in fi & ff. eo appellanti. niſi sit remota appellatio: tunc enim requiritur quòd sit probabilis, & quòd sit talis, qua probata legitima sit appellatio, vt extra eod. vt debitus. Ioan. Ego c. edo Indistinctē, quòd hodie debet esse causa probabilis, & legitima, vt ex-

NOn ita.] CASVS. Aliud est in negotijs sæcularibus quàm in ecclesiasticis, quia in sæcularibus non appellatur ante sententiam: in ecclesiasticis vero quando cunque grauatur potest appellari.

d ¶ Non ita.] Secundum leges ante diffinitiuam sententiam non appellatur, vt C. de iud. aper

e ¶ Non licet.] Alia est ratio negotiorū ecclesiasticorū, alia sęcularium, vt inf. de consec. dist. 3. celebrat. m. 10. dist. leges. 23. q. 2 admonere. ar. contra. 11. qō. 1. quicunq; litem. sed hoc

Appellans p calumniam ad quid punitur.

Appellatio.] Nota quòd potest a iudice ſuspecto re- cedi per appellationem 1. vel etiam per recusationem, vt hic, & extra eod. poſtremo, & sup. cap prox. & extra vt lit. non cōtest. accedens 1. & quidquid fit, post recusationem, æque cassatur sicut fieret post appellationem, vt ext. de eo qui mit. in poſſeſſ. cum sicut. in fi. Refert ta men cum dicitur, recuso iudicem vt ſuſpectum, quo casu loquutur decret. extra de appellat. secundo requiris. vel si sic dicatur, habeo iudicem ſuſpectum. quo casu non cogitur coram arbitro probare causam ſuſpicionis: quia poterit iudicem declinare per appellationem, vt di

b ¶ Audiri.] Nota nihil interesse vtrum dicat, quis, q̄ velit causam ſuam audiri a Papa, vel expreſſe ad ipſum appellauerit, sicut nec refert an appellet quis iudex, vel non, extra. eo. c. dilecti. in parte decisa.

c ¶ Excommunicare.] Potest tamen de facto ad cautelam petere abſolutionem, vt ext. eo. ad præſentiam, ſi vero appellatio non tenet, tunc potest talis excommunicatus poſt appellationem. arg. ext. eod. quæſtioni. Io.

OPPRESSI. CASVS. Oppreſſi dicuntur prægrauati ante ſententiam, iniuſtè damnati poſt ſententiam. Et ad hoc inducit ſeq. cap.

non tenet, vt ext. de ſo. comp. propoſuiſti. Quidam tamē dicunt, q̄ vbicunque tam ſim leges quàm ſecundum canones potest fieri appellatio a manifeſto grauamine. Alij dicunt q̄ ante ſententiam ſecundum leges non appellatur niſi in caſibus in iure expreſſis.

1 ¶ Dicta causa.] Idest, aſſignata causa appellationis, ſed non oportet ibi probari, ſed coram iudice ad quem appellat, vt C. de ap. eo. & in t. e. quia in fi. niſi in caſu. C. de preci. Imper. offe. auth. quæ ſupplicatio. & extra de his quæ fiunt a ma. parte. Cap. cum in cunctis. nec prius eſt audiendus appellans a iudice ad quem appellauit, quā conſtet ipſum appelleſſe ab aliquo grauamine, aliter enim tenetur dus eſt ad eum a quo appellauit, vt extra de ap. cum in eccleſia. Videtur ergo q̄ quilibet teneatur aſſignare cauſam appellandi, vt hic, & extra de appell. conſtitutus 2. & ff. de ap. appellanti. ſi cut in ſuſpecto iudice cauſa eſt aſſignanda, licet alibi probanda ſit. ſed q̄ non ſit aſſignanda, probatur: quia frustratoria appellatio ſecundum hanc iura eſt admittenda. Item non vt eſſe neceſſarium q̄ allegetur cauſa, quia poteſt ab ea recedi ff. eo. ſcio qua ſiſum in fi. ex. eo. ti conſtitutus. Item q̄ non ſit neceſſe cauſam aſſignare probatur ext. vt lic. non conteſ. accedens 2. Et licet ſex, q̄ cum coram iudice appellatus, ſufficit dicere, appello, vt ff. de appel. ſcio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Hoc meli⁹ habet eo.tit. cum speciali vbi In.no. q⁹ sufficit ei qui recusat, causas recusationis legitimę proponere. Arch.

Dicas ergo q⁹ semper appellans tenet assignare cām. vt ex.eo vt debitus 1.tñ si causam nō assignat, & postea contra iudicem appellationis probat iustā fuisse causam appellandi, bene cassabitur quod factum est, vt ext. vt lit. non contest. accedens 1. Et ita prior iudex bene facit nō deferendo appellationi, cū causa appellationis non sit expressa. Secūdus similiter bene excusat quod factum est, cū iusta causa subfuerit appellādi. Alij expeunt dictam causam idelt, li. non contest. quia ante litem contestatā non est appellandum, vt extra de appre hensibilis. nisi fiat apertum gravamen, vt extra eod. consuluit 1. &c. cum sit Romana. Io. Hodie ante sententiam qui vult iudicem recusare, semper proponat causam, vt extra eod. vt debitus, & offerre debet proponens se velle eam probare coram arbitris si iudex petit, alioquin eius appellatio non valet, vt ext. de appell. inter posita. Si vero non recusset iudicem, sed aliā causam proponat, al leget talem, qua probata sit legitima, & eam cora iudice offerat se probaturum sit iudex petit. B.

QVI VERO. Hæc est tertia pars quæst. in qua ar, q⁹ contumaces sunt puniendi fm maius & minus. tamen graviatus semper poterit appellare: & hoc probat per tres auctoritates sanctorum patrum. Io. de Fant.

CASVS. Dicitur hic qualiter puniri debet contumax, & ad hoc inducit sequens cap.

QVisquis.] CASVS. Si aliquis præcepto vel sententię iudicis parere non vult, significet hoc superiori, ille excommunicabit eum, & faciet eum evitari donec pareatur sententiæ vel præcepto.

a ¶ Quisquis.] Illud c. intelligunt quidam de delegatis iudicibus quorum sententiam ęps loci tenetur mandare executioni, vt extra de off. deleg. significasti. Alij intelligunt de iudicibus datis ab ipso epo, qui iuam sententiam non possunt mandare executioni quia tantum delegati à principe possunt mandare suas sententias executioni. ff. de re iud. à diuo. sed hoc non est verum, quia subdelegati hoc possunt, vt extra de off. delegati. ex litteris. & ext. de sent. & re iud. cum Bertholdus. Io. Pe. & oēs dicunt, q⁹ subdelegatus non potest sententiam mandare executioni per lege. ff. de re iud. à diuo. & si excōicare possit, vt extra de off. deleg. ex litteris. quia iubere cauere, & in possessionē mittere, magis est imperij q⁹ iurisdictionis, vt ff. de iurisd. oīum iud. iubere. B. sed quòd possit mittere in poss. causa rei seruandæ habetur ext. de eo qui mit. in poss. causa rei ser. c. 3.

Delegati inferiorū suas sententias exequi nō possunt.

b ¶ Probatum.] Ergo qui dicit aliquem contumacem, hoc probabit, sicut qui dolum obijcit, arg. sup. q. 1. &c. nemo, ext. de restit. spol. audita. Argum. contra. ff. de re iud.

2 Scilicet per testes, vel instrumenta, vel confessiones, quæ in scriptis redigende sunt ext. de probationib. Bar. vel citationes.

3 *Qui vero ex contumacia iudicibus obtemperare noluerit, communione priuetur.*

Vnde concilio Mileuitano, c. 24.

¶ Excommunicetur, qui iudicibus suis obtemperare non vult. C. XIX.

QVisquis [a] probatus fuerit per contumaciā nolle obtemperare iudicibus, cū hoc primæ sedis episcopo fuerit probatum [b], det litteras, vt nullus ei communicet episcoporum, donec obtemperet.

Pann. l. 4. c. 132.

Item, quòd post datam sententiam appellari possit, Fabianus Papa testatur dicens Hilario episcopo, epi. 3. c. 2.

Cod. Theo. l. 11. tit. 30. in interpræt. l. 20. Ans l. 2. c. 11. Burc. l. 1. c. 148. Iuo p. 5. c. 261. Pann. l. 4. c. 132.

¶ Non denegetur appellatio ei, quem in supplicium sententia destinauit. C. XX.

LIceat etiam in criminalibus [c] causis appellatę: nec appellandi vox denegetur ei, quem supplicio† sententia destinarit.

† *in supplicium*

Quod paulo ante idem affirmat eodem cap.

¶ Ante datam sententiam licet alicui appellare. C. XXI.

Iuo p. 5. c. 248. An. ibidem. Burc. ibidem. Pan. l. 4. c. 130.

SI quis iudicem aduersum sibi senserit, vocem appellationis exhibeat.

4 *Post datam vero sententiam, qui appellare voluerit, intra quinque dies [d] appellet, & intra eosdem, à quo pronocauit litteras dimissorias accipiat: & intra eosdem, ad quem appellauit, iter arripiat.*

Vnde in Theodosianis [α] legib. [e] sic statutū inuenitur.

α ¶ Theodosianis.] *Hæc & quatuor sequentia capita, quæ citantur ex legibus Theodosianis, habentur libro quinto, sententiarum Iulij Paulicum interpretatione. Ex quo apparet Gratiani etiam tempore hæ sententiæ coniunctæ fuisse cum codice Theodosiano, seu breuiario Alarici. Alaricus autem in præfatione profitetur se volumen illud non ex solo Theodosiano codice, sed ex varijs libris*

PRopter.] CASVS. Si quis duxerit appellandum, intra quinque dies appellet, & intra eosdem litteras accipiat dimissorias. & ad iudicem ad quem appellauit perueniat: & si maius spatium ad iter fuerit necessarium, dabitur ei.

a ¶ Quo iter.] Vt semper, viginti milliaria pro die computētur 1. vt ff. si quis cau l. 1. & si quid supererit hoc etiam pro die computetur, vt ff. de verb. sig l. 3.

1 De hoc no. extra. de ele cum inter vniuersas. & de restri. nōnulli in glo. nū quid, &c.

In sententijs Iulij Paulicū in terpre. Aniani lib. 5. titul. 33. c. 1. Iuo p. 5. c. 281. Pann. l. 4. c. 127.

¶ Post latam sententiam intra quod tempus quisque appellare debeat. C. XXII.

PRopter superfluam appellatorum licētiam, ne in retractandis, vel renouandis sententijs liberum habere arbitrium videantur, & tempora appellationis, & pœnæ cō stitutæ sunt; quicumque apud iudicem, qui causam eius audiuit, appellare, & ad alium iudicem appellare † voluerit, intra quinque dies appellet, & his ipsis quinque diebus ad iudicem, ad quem prouocauerit, sine aliqua dissimulatione perueniat: & ipse dies, quo accipit litteras, in his quinque diebus specialiter computetur. Quòd si longius iter sit, exceptis his quinque diebus, spatium dierum, quo iter [a] agi possit, computetur.

† al. prouocare.

C. XXIII.

HAbita dinumeratione xx. millium diurnorū per singulos dies, computetur.

ff. si quis cau l. q.

¶ *Caput hoc abest à vetustioribus Gratiani codicibus, & ab originali, & Iuone. & Pannormia. In vno autem Gratiani valde emēdato est in margine superioris capitis tanquam glossa quædam.*

Item ibidem tit. 34.

¶ A quo appellatur, ad quem appellatum fuerit, dimissoriæ litteræ dirigantur. C. XXIIII.

Iuo p. 5. c. 282. Pan. l. 4. c. 128.

ABeo, à quo appellatum est, ad eum, qui de appellatione cogniturus est, dimissoriæ litteræ dirigantur, quæ vulgo apostoli appellantur, quarum † postulatio, & acceptio intra quinque [b] dies officio finienda † est. ¶ Ista iam superius sub titulo de cautionibus & pœnis appellationum interpretata sunt. ¶ Qui intra statuta [c] tempora dimissorias non postulauerit, vel acceperit, vel reddiderit; præscriptione ab agendo submouetur, & pœnam appellationis ferre cogitur.

† al. quorum al. faciendo Sunt verba interpretis.

Item ibidem, tit. 35. c. 2.

¶ De his, qui causa dilationis appellant. C. XXV.

Ex interpretatione. Iuo p. 1. c. 283. Pann. l. 4. c. 129. † antea legebatur, abjciatur, vel, obijciatur.

QVicumque [d] non confidentia iustæ causæ, sed causa afferendæ moræ, ne contra eum sententia proferatur, appellauerit, vel si de facto suo confessus, ne addicatur, appellare voluerit; huiusmodi appellationes non recipiuntur.

Item ibidem, tit. 36. c. 1.

Ex interpretatione. Iuo p. 5. c. 284. Pann. l. 4. c. 130.

¶ Cum possessor appellat, dum euentus causæ dubius est, possessionis fructus sequestrentur. C. XXVI.

QVoties post auditam causam iudici possessor appellat; fructus possessionis, de qua agitur, dum secun-

2 Sub. nisi vellet probare erroré. nam tunc auditur ext. de consti. c. vlt. & nota. ext. de ver. sig. ex parte. Arch.

3 Concor. l. 2. cum gl. & ibi Bart. C. quo. ap. non recipi. & l. creditor. §. iussus. ff. de app.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Sequestrãtur.] Hoc non tenet hodie, vt inf. 16. q.4. volumus. infra eod. appellatione pẽdente. & extra de sequest. ad hoc. Vel tenet in casu, qui est ff. de ap. Imperatores, scilicet quando possessor dilapidat fructos, vt ibi dr. hoc expresse patet de sequest. c. pen. & fi. Vel dic. quod si appellat ab executore, ꝙ tunc sequestrantur fructus, sed nõ res ipsa, vt C. quorum app. non recip. ab executore.

Appellatio ab executore facit fructus sequestrari.

OMnino.] CASVS. Si aliquem iniuste appellasse ꝓnunciatum fuerit, adu ersario condemnabitur in expensis, nõ tantum in simplum, sed in quadruplum.

b ¶ Sumptus.] Secundum canones punitur in expẽsis, vt hic & extra eo. reprehensibilis. secundum leges punitur in ciuili causa in 50. libris argenti. C. quorum appellatio nõ recip. ab executore. in criminali infamis ẽ, & litẽ perdit, vt C. de app. à proconsulibus. nisi primus iudex admisisset appellationem, quia tunc arbitrio iudicis punietur. C. de ap. eos. §. nec temere.

Appellantis iniuste punitio.

c ¶ Quadruplos.] Hodie simplos, vt C. de frue. & lit. expen. non ignorat. & determinato. Vel forte duplos, vt 3. q. 4. libellũ. Dic vt extra de dolo, finem.

PRÆMISSIS. CASVS. Repetit supradicta Gratian. vt corrigat, & ad hoc inducit sequens authẽticum, anteriorum legum.

ANteriorũ.] CASVS. In lege veteri cauebatur vt qui propriam causam ꝓ se agit, intra biduum appellet: qui vero ꝓ procuratorem, intra tertiam diem. Sed q dam legum ignari, ꝓpter hoc decipiebantur, putãtes sibi licere semper posse intra triduum appellare, & sic à causa cadebant. quare hoc corrigit Imperator, & statuit, ꝙ cuilibet liceat appellare à sententia intra decem dies in quacunque causa, & quocunque iudice, excepto prætorio prætorio.

d ¶ Anteriorum.] In authen. de appell. & intra quæ tẽpora debent appella. coll. 4. in princip.

e ¶ Dierum.] Sed nũquid ille dies in quo appellatur, computabitur inter illos decem dies? Nõ videtur: quia dies illa, in qua promissio aliqua fit, non computatur cum illo tempore, nisi excipiatur, vt ff. si quis cau. l. 1. verb. fig. si quis sic dixerit. immo idem videretur, si diceret ante decem dies, ꝙ adhuc in decimo die posset appellare, vt ff. de ver. ob. Item qui. §. qui ita & facit quod quod. ad hoc sup. ead. propter. Respon. ꝙ si tantum superest de ad appellandum die, ꝙ potest deliberare condemnatus, tũc illa dies computatur pro vno die. Io. Ego credo, ꝙ semper computetur, & ita seruatur de facto

f ¶ A recitatione.] Nunquid hoc tẽpus vtile est sicut an fuit tempus biduũ? quod videtur, aliter enim videretur esse diminutũ beneficium antiqui iuris, maxime numcum lex nona nihil exprimat. de hoc ergo veteri iure standum est, C. de appellat. præcipimus, in fine, & quod non mutatur, quare stare prohibetur. vt C. de testamen. fancimus, quare ergo dicit hic, à recitatione sententiæ cum secundum legem antiquam à tempore sententiæ computandum, 43. distinctio. Ephesijs. C. de cond. inser. l. vltima.

dæ audientiæ euentus dubius est. meriro sequestrantur [a]. Nam si petitor appellauerit, hoc ab eo postulari nõ potest; quia non potest sequestrari quod non habet. Si propter prædia vrbana, vel mancipia appelletur, pensiones eorũ, vel mercedes, vecturæ etiam, si de nauiagatur, deponi solent.

Ex Paulo ibid.

Item ibidem, tit. 37. c. 1.

¶ Iniuste appellans omnino puniendus C. XXVII.

OMnino puniendus [x] est, vt quoties iniusta appellatio pronunciatur, sumptus [b], quos dum sequeretur aduersarius, impendit, reddere cogatur non simplos, sed quadruplos [c].

Iuo p. 5. c. 285. Pann. l. 4. c. 151. Ex Paulo.

x ¶ Omnino puniendus.] *In sententijs Pauli legitur*, omnimodo probandum est &c. *Sed quia est initium capituli, & de huiusmodi punitione multa sunt à doctoribus adnotata, non est mutatum. Tantummodo ductus orationis est emendatus, addita particula*, vt

Præmissis auctoritatibus intra quinque dies post datam sententiam cuiq; appellare permittitur. Quod postea Iustinianus in cõstitutionibus suis corrigens, intra decem dies appellationis remedium cuique dandum decreuit, dicens.

Imperat. Iustinianus Augustus.

Nouella 23. apud Iulianum antecessorem.

¶ Intra decem dies remedium appellationis conceditur. C. XXVIII.

ANteriorum [d] legum acerbitati plurima remedia imponentes, & maxime hæc circa appellationes facientes, & in præsenti ad huiusmodi beneficium peruenire duximus esse necessarium. Antiquitate etenim cautum erat, vt si quis per se litem exercuerit, & fuerit condemnatus, intra duos dies tantummodo licentiam appellationis haberet: sin autem per procuratorẽ causa ventilata sit, & in triduũ proximum eam extẽdi. Ex rerum autẽ experiẽtia inuenimus hoc satis esse dãnosum: Plures enim homines ignaros legũ subtilitatis, & putantes in triduũ esse pronocationes porrigendas, in promptum periculum incidisse, & biduo transacto causas perdidisse. Vnde necessariũ duximus huiusmodi rei competenter mederi: Et sancimus omnes appellationes, siue per se, siue ꝓ procuratores, seu per defensores, vel curatores, & tutores ventilentur, posse intra decem dierum [e] spatium à recitatione [f] sententiæ

Appellatio

enumerandum, iudicibus ab his, quorum interest, offerri, siue magni, siue minores sunt, excepta videlicet sublimissima prætoriana præfectura, vt liceat homini intra id spatium plenissime deliberare, siue appellandum ei sit, siue quiescendum: ne timore instante, opus appellatorium frequentetur, sed si omnibus inspectionis copia, quæ & indiscussos hominũ calores potest refrænare. ¶ Ad hæc sancimus, si quando lis [a] speratur inferri in nostrum consistorium, si forte contigerit Imperatoriam maiestatem occupatam publicis causis ex mundanis prouisionib. non posse conuocare patres, quatenus causa agitetur, non ex hoc litem periclitari. Quod enim vitium est [b] litigantiũ, si culmen Imperatorium occupetur? vel quis tantæ est auctoritatis, vt nolentem principem possit ad conuocandos patres, cæterosque proceres coarctare? Sed si quid tale [c] euenerit, causa intacta permaneat; donec Imperator [d] sua spõte motus, & conuocari proceres iusserit, & litem inferri patiatur, & omnia secundum morem procedere. ¶ Illud etiam in tertio capitulo disponendum est, quod antiquitas bene statuit, nouitas aũt neglexit. Cum enim venerãda vetustatis auctoritas† ita magistratus digesserit, vt alij maiores, alij medij, alij minores sint, & appellationib. à minorib. iudicib. non solum ad maximos iudices remitterent, sed ad spectabilium iudicũ tribunal, quatenus & ipsi sacro auditorio adhibito litẽ exercerent, nouitas autem hoc dereliquerit; euenit, vt super minimis causis [e] maximi nostri iudices inquietentur, & homines ꝓ minimas causas magnis fatigent dispendijs, vt forsitan totius litis æstimatio ad sumptus [f] iudiciales nõ sufficeret. Ideoque sancimus, si qñ ex Ægyptiaco tractu, vel adiuncta ei vtraq; Lybia prouocatio speratur vsq; ad decẽ librarum & auri [h] quantitatem; non in hanc regiam vrbem eam venire, sed ad præfe-

d ¶ Imperator.] Idẽ est si alius iudex impediatur ad quẽ appellatur: in Auth. vt ꝓpon. larg. §. hoc quoque. coll. 6. hoc verũ est in causa appellationis: in principali enim causa sec⁹ est: qa ibi perit lis triennio. C. de iud. properandum. Item quod dixi est verum, si ipse appellans impediatur ꝓ per causam necessariam: puta ꝓ vim fluminis, vel simile. extra de appel. ex ratione. si autem alter impediret eũ, hoc ei noceret: Sed posset agere contra impedientem. ff. de dolo. l. arbitrio. §. si fm Io. & Fa. dolo. Sed si ille non esset soluendo, tunc ei lis restituitur. ff. de eo per quem factum erit, ex hoc edicto. arg. contra. extra de in integ. restit. ex literis. ibi enim nõ datur actio contra decipientẽ. sed restituitur contra sniam. sed hoc fuit quia impediens non poterat soluere quod petebatur. Io. Hodie secundum canones nõ perit instantia iudicij, si propter impedimẽtum causa intra triẽnium terminari non potuit, vt ext. de iud. venerabilis. B.

Appellanti ꝓpedito quo succurritur.

e Scilicet ꝓ principem, vel per iudicem, & sic intelligit illa decr. ex rõne. & probatur eo. tit. ex insinuatiõe, dolo. l. arbitrio. §. si fm Io. & Fa.

ILLVD ETIAM. CASVS. Iudicum quidam maximi sunt: & dicuntur illustres: quidam minores. & appellantur clarissimi: quidam medij, & spectabiles nuncupantur. Appellabant homines aliter quàm antiquitus seruabatur. Nam pro minimis causis ad maximos iudices appellabant, ita vt totius litis æstimatio vix ad sumptus iudiciales sufficeret, ideo statuitur hic, vt in Ægypto & in vtraque Lybia vsque ad decem libras auri non appelletur ad vrbem regiam, sed ad præfectum Augustalem, qui cognoscat de causa appellatione remota. In Asia vero & ponto vsque ad prædictam quantitatem appelletur ad spectabiles, qui de causa cognoscant sine appellationis remedio. In oriente vero vsque ad prædictam quantitatem appelletur ad comitem orientis, virum scilicet spectabilem.

f ¶ Causis.] Quod fieri non debet, vt in Auth. vt omnes obed. iud. §. hoc considerantes. coll. 5.

f ¶ Ad sumptus.] i. ad victualia, quæ dantur iudicibus, vt ext. de vi & hon. cle. cum ab omni.

g ¶ Ad decẽ librarũ.] Nota x. lib. auri minimũ qd dici.

h ¶ Auri.] Hic vocat minimam summam vsque ad x. lib. auri: alibi vsque ad xx marcas: alibi vsque ad duos

aureos

Universidad de Deusto Biblioteca

Appellans secundo. multis casib. nō auditur.

1 Dicit L. q̄ ista lex corrigitur p̄ auth. de defen. ciui. de hoc ēt not. ex. de appellationib. Arch.

aureos. ff. de dolo. si oleum. alibi quinquaginta solid. C. de defen. ciui. l. 1.

a ¶ Post diffinitiuam sententiam.] No. casus in quibus secundo non auditur appellans. C. de epis. aud. Authen. si quis litigantiū. C. de asser. tol. l. 1. C. de app. iubemus. & l. in offerēdis. in Auth. de sanc. episc. §. fi quis vero. coll. 9. 1.

b ¶ Sacri cognitoris. i. principis.

ILLVD VIDELICET. CASVS. Statuitur hic, vt à minori iudice ad maiorem appelletur. vnde à spectabilib. ad spectabiles non est appellandum in quacūque quantitate: sed ad illustrissimā prefecturam, qui simul cum quęstore cognoscant: ita tamen q̄ à ducib. vel à spectabilib. qui priuati sunt, i. sine administratione, ad spectabiles nō appelletur: licet habeant administrationē, & videantur maiores non habentib. sed vbi delegat causa pfidialis alij minori iudici nō spectabili, ad spectabilē appellet. Vbi vero causa à principe delegat illustri vel spectabili, q̄ hēt ducatum, vel spectabili, qui est sub ducatu, & si nō est dux, in regiā vrbē ad competentē iudicē appelletur. Sic mihi Bart. vr̄ casus ponendus sine prāiudicio hominis prudentioris: & prudēs lector, si ei videbitur, casum in melius reformabit.

c ¶ Quæ vna cū. Scilicet præfectura illustrissima.

d ¶ Vtroque.] scprētoris & quæstoris. quæstor. n. qui præfuit scrinijs Imperatoris, audiuit causas appellationis.

e ¶ Subministrāte.] ideſt, cognoscente.

f ¶ Ita tamen.] Sensus est, non est appellandum à iudicibus qui sunt illustres, ad spectabiles, qui sunt minores; nec à spectabilibus ad alios spectabiles, cum sint pares, sed à præfidibus, qui sunt minores, appellandum est ad spectabiles.

Appellare non licet à maiori ad minorem.

Iudicij principium non semper consideratur.

g ¶ Priuati.] Quando delegatur eis causa: sed pendente iudicio fiunt spectabiles, vt C. de app. pcipimus. in fi & sic nō semper consideratur principiū accepti iudicij. sic 3. q. 7. §. tria, in fi. sic ff. de pig. act. l. fi rem. §. fi. arg. cot. extra de prob. c. post cessionem. de elect. duduum.

h ¶ Non gradatim.] C. de app. præcipimus.

i ¶ Sed à præfidibus.] Qui sunt clarissimi & minores.

k ¶ Datis.] Non tamen delegatis.

l ¶ Refertur.] Appellatio ad iudices spectabiles.

m ¶ Sub quacumque.] Hoc verum est cum appellatur à spectabilibus, sed si à clarissimis, tunc non appellatur ad vrbem, nisi sit supra decem lib. auri. vt sup.

n ¶ Ad cōpetentes.] Per hoc not. appellationem ad aliū fieri quām ad delegantē, contra id. ff. quis, & à quo app. l. 2. & extra de off. deleg. super quæstionum. sic infra ea. placuit, vt presbyteri.

o ¶ Quæ in appellationibus.]. i. ad principem, vt C. de excus. tuto. quinquaginta. ff. quando app. fit. l. 1. §. fi quis. Iudicum

Iduum.] CASVS. Dicitur, hic, q̄ biduō, vel triduum computandum sit à tempore latæ sententiæ ad appellandum: sed vbi sententia lata est sub conditione, quæ tamen sic ferri non debet similiter à die sententiæ & non existentis conditionis est appellandum intra biduum

Item lib. 49. ff. titu. quando appellandum sit, lege prima, §. Biduum.

¶ Quando appellandum sit primo, vel secundo. C. XXIX.

BIduum, vel triduum appellationis ex die sententiæ latæ computandū erit. ¶ Quid ergo, si sententia fuerit sub conditione [a] dicta, vtrum ex die sententiæ latæ tempus computamus ad appellādum, an vero ex die, quo conditio sententiæ extitit? Sane, quidem non est [b] sub conditione sententia [c] dicenda. Se si fuerit dicta, quid fiet? Et est vtile statim [d] tempora ad appellandum computari debere. ¶ Quod in sententijs receptum † est; vt vel altera die, vel tertia prouocetur; hoc etiam in cęteris obseruandum est, ex quibus sententia quidem non profertur [e], appellari tamen oportere, & posse supra relatum est, *vt & cum quis ad tutelam, vel ad alia ciuilia munera nominatur, & eius excusatio [f] non admittitur.* ¶ Dies autem istos, in quibus appellandū est, ad aliquid vtiles esse oratio diui Marci voluit, si forte eius à quo prouocatur, copia non fuerit, vt ei libelli dentur. Ait enim, is, dies seruabitur, quo primo facultas adeundi erit. Quare si forte statim post dictam sententiam copiam sui non fecerit is, qui pronunciauit (vt fieri assolet,) dicendum est nihil nocere appellatori. Nam vbi primū copiam eius habuerit, prouocare poterit. Ergo si statim se subduxit, simili modo subueniendum est. Quid igitur, si conditio horæ effecit, vt se reciperet? Si forte dicta sit sententia iam suprema hora; g vtiq; non videbitur se subtraxisse. ¶ Adeundi autē facultatem semper accipimus, si in publico sui copiā fecit. Cęterum, si nō fecerit; an imputetur [h] alicui, quòd ad domū eius non venerit, quòdq; in hortos non accesserit, & vlterius quòd ad villam suburbanā? Magisq; est, vt nō debeat imputari. Quare si in publico eius adeundi facultas non

† al. præcepū

† qui ori.

Sententia absolutionē, aut cōdemnationem cō tinere debet.

2 Concor. tex. in l. 1. §. biduum. ff. quæ sen. sine app. rescin.

3 Nam per appellationem extinguitur pronunciatum. ff ad Tur. l. 1. §. vlt.

Iudex vsque ad quam horam expectare debet.

4 Hoc est verum in cōtractib', sed in iudicij secus, vt colligitur extra de offic. deleg. c. consuluit. iuxta fi. extra vt lit. non conte. c. 1. & de dolo. prout.

a ¶ Sub conditione.] De futuro: tunc suspenditur sententia. ff. si certum peta. respiciendum. conditio autem de præsenti, vel præterito non suspendit sententiam. ff. si certum pet. cum ad præsens. & l. seq. tamen sententia excommunicationis lata sub conditione tenet. vt 1. 63. distinctio. Salonitanæ extra de sent. excō. nobis 1. & ext. de appel. præterea 2. ff. de verbo. signific. cedere diem.

b ¶ Non est.] Prohibetur quid fieri, quod tamen factū tenet. sic 45. dist. de iudęis. ff. de interdictis, & releg. relegatorum, §. ad tempus.

c ¶ Sententia.] Diffinitiua, sed interlocutoria, sic, vt inf. 17. q. 4. fi quis suadente. & extra de ap. præterea 2, quæ est huic legi contraria.

d ¶ Statim.] In alijs præscriptionibus non nisi à tempore conditionis existentis currit præscriptio. ff. quando actio de pecu. est annalis. l. 1. §. annus. & C. de prescrip. xxx. anno cum. notissimi. §. illud. Sed obijcitur, hæc sententia non continet in se absolutionem vel condemnationem, ergo nulla. vt C. de senten. & interlocu. præsentia. ergo nec ab ea appellari ē necesse, vt inf. eo. §. diffinitiua, ver. est aūt qñ. Rñdet. licet mō nulla sit, speratur tamen & timetur, quòd sit valitura 2. nam in conditionalibus obligationibus spes est debitum iri, vt ff. de verb. signi. cedere diem. in fi. ff. de verb. obliga. §. ex cōditionali. vnde licet appellatio nō inueniat quid extinguat 3. tamen conditione existente retro fingitur extitisse, vt ff. de sol. sub conditione, debitor. & effectę sententiæ restrahitur quandoque, vt ff. de ijs qui no. infa. furti. e ¶ Non profertur.] vt in electionibus, & præsentationibus, vt extra de app. constitutis. & c. reprehensibilis. & extra de offi. de le. super eo. & est hic arg. quòd à tempore electionis vsq; ad dē dies pōt appellari. f ¶ Excusatio.] nota, q̄ quinquaginta dies dantur ad excusandum se illi, qui vocatur ad munus ciuitatis; similiter admunus tutelę. sed si excusatio non fuerit admissa, tunc poterit appellare, vt insti. de excu. tut. §. quia autem. ff. quādo appella. fit. l. 1. §. fi quis tutor. C. de excu. tuto. l. quinquaginta. nec tenet

Ratificatio facta post appellationem non valet.

duum vel triduum. quòd seruandum est non solum in sententia: sed etiam extra sententiam, vt puta cum quis ad tutelam, vel ad alia munera nominatur. hoc etiam intelligas, vt hoc tempus computetur à tempore sententiæ. si potuit copiam iudicis habere, vel illius à quo appellauit, vel ad quem appellauit.

tunc appellare, cum nominatur tutor, sed tunc cum excusatio eius non admittitur, vt ibidem dicitur, sed cum aliquis elegitur ad dignitatem aliquam, statim tenetur appellare ante, quàm se excuset, vt ff. quando appel. l. 1. §. fi quis tutor. nisi elegatur. vt sil defensor ciuitatis, ibi non habet locum appellatio, vt in authen. de defen. ciui. §. Item illud. coll. 3.

g ¶ Suprema hora.] Videtur, q̄ iudices vsq; ad supremam horam tenentur expectare partem aduersam, sicut totus dies, quo pecunia debetur, cedit arbitrio soluentis 4. Insti. de verb. obli. §. 2. & dicit lex: Audient iudices vespere, mane, & meridie, vt in auth. de iud. §. sedebunt. coll. 6. & quia ante Kalendas promisit, idem ac si in Kalendis promisisset, vt ff. de verb. obl. qui ante. argumen contra. ff. de orig. iur. l. 2. §. & quia magistratibus, vbi dicitur, quòd incongruum est, quod iudices vespere præsideant. sed distingue, vt dicitur extra de offic. iud. deleg. consuluit.

h ¶ An imputetur.] Propter hoc verbum dicunt quidam, q̄ non potest appellari, nisi in præsentia iudicis;

Universidad de Deusto
Biblioteca

Appellandum ne est iudice præsente.

1 Et ff. quando app. sit. l. 1. & ideo dicebat. Co. q̃ app. emissa in absentia in his eis bene excusat si non fit fraudulenter. hoc ipse not. in pdic. ca. suggestum. Arc. 2 Concor. text. in l. 1. §. libelli. & ibi Bar. ff. de appel.

quia si eo absente pōt appellari. ergo non refert siue subrahat se iudex, siue non, & est arg. pro eis extra eo. cum sit. Romana. Sed contra extra eod. suggestum ex. ā alie. iud. mutan. c. 1. C. quomodo. & quando iudex. ab eo. & C. de iud. l. vl. 1.

a ¶ Appellauit.] Id est appellare voluit.

b ¶ Libellos daret.] ipse iudex scilicet dimissorios. vel intelligē de libellis appellationis, quos appellās vult dare iudici.

c ¶ Quòd eum.] Falso enim sicut voce quis appellat, vt ext. de appella. dilecti. 2. ET PALAM. CASVS. Illa causa dicit propria alicuius, cuius damnū, vel emolumentum principaliter ad eum spectat. sed si sententia contra absentem lata sit nō currit ei tempus nisi à tempore scientiæ, nisi per procuratorem fuisset defensus: quia tunc difficile audiretur.

d ¶ Palam est eam.] pōt enim dānū pertinere ad aliquē, & fieri non suo nomine. 12. q. 2. §. qui manumittitur. 14. q. 2. super prudentia.

e ¶ Scit.] Simile ext. de appella. super eo. ver. fin. C. quomodo & quando index. ab eo.

Difficile dupliciter sumitur.

f ¶ Difficile.] Id est, non: nam alibi ponitur hæc dictio, difficile pro vix. 47. di. quātumliber.

Absēi vtrū subueniat.

g ¶ Audiatur.] Nota cum aliquis est absens post lit. contest. aut abest ex iusta, causa, aut ex iniusta. ex iusta tripliciter potest abesse, quia aut abest ex causa necessaria & probabili, aut ex causa necessaria tantum, aut ex probabili tantum. Si abest ex causa necessaria & probabili, vt ex causa reipubli. tunc si est legitime defensus restituitur ad appellandum 3, vt ff. de in integr. restit. l. vlti. si vero nullo modo est defensus vel fuit minus legitime, ad totam causam restituitur, vt C. ea quibus cau. maio. l. 1. & C. de proc. quia. Si abest ex causa probabili tantum vt causa peregrinationis vel studiorum, tunc si est legitime defensus, ad nihilum restituitur: & ita loquitur hæc lex. ff. ex quibus cau. maio. l. nec non. Si autem non est legitime defensus, tunc si constituit procuratorem, vel potuit constituere, ad nihilum restituitur, nisi ille procurator quem reliquerat, mortuus sit, vel forte soluendo non sit, vt ff. ex quibus cau. maio. sed & si. §. 1. decre. tamen dicit indistincte retractandum quod factum est, si probatur iusta causa absentiæ, vt extra de sent. & re iudi. cum Berroldus. nec distinguitur an potuerit constituere procuratorem, an non. vel an abfuerit, ex probabili causa, an non. & est arg. ad hoc. C. quomodo & quando iudex. l. ab eo ibi. n. videtur quod non sit opus restitutione, sed quòd de iure communi possit appellare, si ab est ex causa necessaria tantū, vt cum quis sit deportatus propter suum delictum, tunc si potuit constituere procuratorē non subuenitur ei, vt ff. de mino. Papinianus ait. sed si abest ex iniusta cā nunqnā auditur appellans, nec subuenitur ei, quia contumax non auditur appellans, vt 24 q. 3. de illicita. & inf. eod. §. sunt quorum. nisi

3 Sed non ad totā causam. & ita intelligitur ff. ex quib. cau. maio. qui vbi dicit in interim. aliàs esset contra. ff. eo. sed & si. §. vlt. Ar.

fuit melius dicetur facultatem non fuisse adeundi. ¶ Si quis ipsius quidem, à quo appellauit [a] adeundi facultatē non habuerit, *vt ei libellos daret.* [b], eius autem, quem appellauit, habeat copiam; videndum est, vt † ei præscribi possit, quòd eum [c] non adierit. Et hoc iure vtimur, vt si alterutrius audendi fuerit copia, præscriptio locum habeat. In propria causa biduum accipitur. Propriā causam ab aliena quemadmodum discernimus? Et palam est eā [d] propriam esse causam, cuius emolumentum, vel damnum ad aliquem suo nomine pertinet. *& infra.* ¶ Si aduersus absentem fuerit pronunciatum, biduum, vel triduum, ex quo quis scit [e], computandum est, non ex quo pronunciatum est. Quod autem dicitur absentem posse procurare, ex quo scit, si accipit †; si non in causa per procuratorem defensus est. Nam si ille non procurauit, difficile [f] est, vt hic audiatur g. ¶ Si quem† in insulam deportandum [h] adnotauerit [i] præses prouinciæ, & Imperatori [γ] scripserit, vt deportetur; videamus, quando sit prouocandum, vtrum cum Imperator rescripserit † vt deportetur, an cum ei scriberet. Et putem tunc esse appellādum, cum recipi eum præses iubet sententia [δ] prolata, Imperatori scribendum, vt deportetur. Cæterum verendum est ne sero sit vt tunc prouocetur, cum Imperator insulam ei assignauerit. Comprobata enim sententia præsidis, tunc solet insulam assignare. ¶ Rursus illud verendum est, si mendacijs apud principē oneratuit eum, quem deportandum laborabat, intercludi illi viam prouocandi. Quid ergo est? Recte dicetur humanitate suggerente; vt & hoc, & illo tempore non frustra prouocaretur: quia non aduersus principem, sed aduersus [k] iudicis calliditatem prouocauit. *& infra.*

† al. an

† al. accipimus.

† al. quidem In principio. iusdē legis primæ.

† al. scripserit

SIQVEM IN INSVLAM. CASVS. Si præses iussit aliquem deportandum rescripsit Imperatori, & Imperator rescripsit vt deportetur, quæritur quando appellandū est, scilicet cum præses præcipit eum recipi inter condemnatos, & rescribit Imperatori, nec appellat aduersus principem, sed à dictis aduersus calliditatem iudicis: quia forte eum mendacijs apud principem onerauit. sed si cum Imperatori scriberetur, ostensum fuit exemplum litterarum litigantis; si tunc non appellauit, consensisse videtur, nec postea audietur appellans.

Appellare non licet in criminalibus.

Metropolitanus est criminalis ep̃i cuius sedes non est metropolis.

Appellat à grauamine iniusto.

h ¶ Deportandum.] Præses enim deportare non potest. vt ff. de legat. 3. l. 1. §. deportatus. Sed relegare potest. ff. de iniu. rup. testi. l. si quis. §. eius qui. & §. seq. & ff. de interdict. & releg. l. relegatorum.

i ¶ Adnotauerit.] Id est, iudicauerit. Arg. q̃ metropolitanus potest cognoscere de causa criminali ep̃iscopi, & talem ferre sententiam, iudico te esse deponēdum, si cut hic præses iudicat deportandum.

K ¶ Aduersus.] Ergo qui appellat à grauamine, iuste appellat, licet remota sit appellatio in rescripto; q̃ non aduersus litteras principis, sed aduersus malitiam iudicis appellat. sic extra de offic. iud. deleg. cap. sanè. in fi. ff. de cust. reo. l. diuus. C. de rela. l. 2.

ILLVD QVOQVE. Hæc est vltima lex istius tit.

a ¶ Imperatori.] Consulendo ipsum, vel referendo. H. & tunc l. vlt. eo. tit.

¶ Illud quoque videamus, si cum Imperatori, [a] scriberetur, exemplum litterarum litigatori editum sit, neque is appellauerit, & postea contra eū rescriptum sit, an appellare à litteris pridem sibi editis possit? [ε] quia, qui tunc [b] appellauit vera esse, quæ scripta sunt, consensisse videtur: nec est audiendus, si dicat euentum sacri rescripti sustinuisse.

a ¶ Vt cum quis.] *Hinc vsque ad ver.* non admittitur, *non sunt in Pandectis: sed quia superius in eadem lege sententia ipsorum exprimitur, non sunt expuncta, sed descripta aliis characteribus.*

β ¶ Vt ei libellos daret.] *Verba hæc non sunt in Pandectis sed ob glossam sunt in iucta.*

γ ¶ Imperatori scripserit.] *Sic est emendatum ex pandectis. Antea legebatur,* Imperatori rescripserit

δ ¶ Sententia prolata.] *Hic vsque ad vers.* Cæterum *sunt addita ex Pandectis.*

ε ¶ Possit.] *In vulgatis codicibus sequebatur,* certe non potest: *quæ neque in vetustis, neque in pandectis habetur.*

Item Vlpianus lib. 49. in tit. de recipiendis appellationibus, vel non leg. prima.

C. XXX.

NOn solent audiri appellantes, nisi hi quorum interest [c], vel quibus mandatum est, vel qui negocium alienum gerunt, quod mox [d] ratum [e] habetur. Sed etsi mater [α] cum filij rem, sententia versam animaduerteret, prouocauerit [f], pietati dans, dicendum est & hanc audiri debere, & si litem [g] præparandam curare maluerit, intercedere non videtur, licet ab initio [h] defendere non potest. ¶ *Scæuola libro quarto regulam.* Ante sententiam appellari potest, si quæstionem [i] in ciuili negocio habendam iudex interlocutus sit vel in criminali, si cōtra leges [k] hoc faciat. ¶ *Macer lib. primo de appellationibus lege quarta;*

Appellatio nem pro mecum eius vtiliter sit gestum vt ff. de neg. gest. Pomponius ? ficare. Ag. contra quod tantū in criminibus appellatur inuito condemnato, vt ff. ad appel. non tantum.

Appellat cō iunctus pro coniuncto.

Mater pro filio agere non potest.

Cautela ad obligandas mulieres.

Qō in q̃. causis fit.

lege 2. ibidem.

& tunc litigatoribus edi debet consultatio, vt C. de relat. l. 2. extra de ap. intimatti.

b ¶ Qui tunc.] Hic manifestè vī, q̃ si quis non appellat à suspecto iudice cum recipit litteras iudicis, vel si q̃s non protestatur causa suspicionis vel appellationis, q̃ postea nō possit appellare vel recusare, vt argu. ext. de deleg. gratum, sed contra petitis indicijs à iudice potest ipsum recusare etiam allegata causa absentiæ coram eo, vt extra vt lit. non contest. accedens. immo & post præstitam cautionem standi iuri potest appellare, vt extra de eo qui mit. in pos. cum veniss. & 3. q. 3. §. offerantur & non videtur cōsensisse in iudicem, qui postulat sibi edi genus actionis. ff. de iudi. non vī. & potit recedi litteras iudicis, quas remittit Papæ, possem iudicē recusare, vt extra de off. deleg. cum olim 2. item argu. extra de rest. spol. ex conquestione. Dic q̃ semper potest à grauamine appellari, vt extra de appell. vt debitus.

NOn solent.] Hæc est quinta pars quæstionis, in qua ponit sex casus diuersos. Io. de Fant.

CASAS. Dē hic, q̃ pōt appellare is ad quem negocium pertinet, vel verus eius procurator, vel negocium gelt. Similiter mater pro filio potest appellare; nec tunc intercedere videt, licet ab initio eū defendere nō possit.

c ¶ Interest.] Sic extra de ob. deleg. super. eo. ff. de inoff. testa. si suspecta. immo etiam si non interest, dū modo qualecunq; timetur præiudicium fieri vt ff. eo. à simia. in pri. & extra de sentē. & re. iudi. cum super.

d ¶ Mox.] Id est, intra decem dies, quia ratum debeo habere quod non nomine fa ctum est, cum adhuc agere possim. ff. rem rat. habe. l. penulti. Vel dic mox, id est, modico tpis spatio, quod magis intellectu quam locutione exprimi pōt, vt ff. de sol. ratum. ff. rem rat. habe. quo enim.

e ¶ Ratū.] Sed nonne si aliqs appellat pro altero, ille cogit habere ratam appellationem cum negocium gestum sit. Pomponius ? ficare. Ag. contra quod tantū in criminibus appellatur inuito condemnato, vt ff. ad appel. non tantum.

f ¶ Prouocauerit.] Pro filio cōdēnato vel pro cōsanguineo etiam possunt appellare aliqui, vt ext. de reg. iur. cū in contemplatione. in parte decisa melius de reg. cum simus. in parte decisa.

g ¶ Litem.] Appellationis: quia si ab initio defenderet, oporteret eam satisdare: quia in aliena re ne mo idoneus est defensor sine satisdatione. ff. de procu. qui proprie. sed hoc est vile officiū. C. de proc. alienā.

h ¶ Ab initio.] Pro filio non potest mater agere, vel ipsum defendere, quia hoc est virile officium. C. de procu. alienam, potest tamen postulare pro parentibus valetudine detentis. ff. de proc. fœminas. sed aliena negocia potest mulier gerere extra iudicium. ff. de neg. ge. l. 3. §. 1. Si tamen vis recipere mulierem intercedentem pro aliquo, facias eam renunciare auxilio Velleiani, vt C. quando mulier tu. offi. fungi. l. vltima.

ANTE SENTENTIAM. Hic ponit tres casus, in duobus appellatio conceditur. qui satis sunt faciles, & in tertio prohibetur.

i ¶ Si quæstionem.] In criminibus tantum fit quæstio, vt 5. q. 5. illi. ff. de quæ. l. 1. in prin. sed in pecuniarijs causis non facile, nisi cum aliter veritas non potest liquere. ff. de quæstio. Diuus pius. liberi etiam torquentur si facto interfuerint, ff. eo. vnius. §. testes, aliàs non. C. de. q. decuriones.

K ¶ Si contra leges.] Id est, si vult torquere aliquem nulla

Universidad de Deusto
Biblioteca

nulla præsumptione præcedente:quod non licet, vt extra de re.iur.cum in contemplatione.

a ¶ Eius qui.] Hoc intelligunt omnes cum nuncium misit. Sed aliud est si per se in propria persona & ante citationem iter arripuit, vt extra de app. meminimus. & c.suggestū. Sed cōtra hāc distinctionē est arg.extra de offic. deleg.cum causa.vbi dicitur causa propter missionem nuncij.& est hodie expressum in decr.de appel. ad hoc.fic nō obstat eo. tit.vt debitus honor. illud.n.intelligit quod hoc tantum dicit & non plus.& ibi dicitur quod primo conuenit qui primo litteras dedit iudici. hodie statur decre. vt debitus.

POst appellationē.] CASVS. Dicit q̄ iudex à quo appellatur, dēt dare litteras dimissorias appellanti ad eū ad quē appellauit, continentes qualiter appellauit.& si appellans instanter petat,licet iudex ei non dederit, non nocebit ei.

b ¶ Post appellationem.] Similiter si appellationem nō recipit,dabit litteras appellanti, vt eas det superiori,in quibus significabit, ei quare appellationem non recipit, vt ff. de appel. reci. vel non,sciēdum.

c ¶ Tēpus.] xxx. dierum, vt inf.ea.§.vl.in fin.& si intra id tempus non petierit, vī renunciare appellationi, vt su.ea.ab eo.§.ista.& C. eo. quon ā. nec iudex ad quem appellauit,eum audiet: iudex tamen . etiā nō petenti tenetur offerre apostolos, vt C. eo.eos.in fin.

d ¶ Instanter.] Supra 100.dis prisca.

e ¶ Per eum steterit.] Ergo si per ipsum stet,hoc ei nocebit, vt iudex superior ipsum non audiat sine apostolis. hoc autem hodie in paucis locis seruatur, tamen Iano. huj. hoc idem statuit.

f ¶ Appellatiōe.] Pianus est iste casus,nec eget expōne.

g ¶ Interposita.] Ita quod teneat.

h ¶ Medio.] Dum tamen sit recipienda.

i ¶ Nihil.] Nisi cum appellatur ab executione, tunc siue sit mobilis res, siue immobilis,fructꝰ sequestrātur. C.quorum ap.non re.ab executore . Item in alio casu cum dilapidat fructus .ff.eo. Imperatores. extra de sequestra.pos.c.vlti.& cum appellans est in notorio crimen, extra eo.cū sit Romana. vel est inuasor ecclesiæ. inf.ea.§.sunt etiā. Item si hæres conuictus de legato vel fidei commisso ꝓstādo appellat; tunc non deferetur appellationi:cauebit tñ de eo restituendo.ff.vt legatorum, vel fideicom.noīe caueatur.l postquam.§ 1. ita ēt est in supplicatione.C.de precibus Imperato. offe. auth quæ supplicatio. Itē pōt nouas probationes inducere post publicationem testium, quas prius non poterat hre. C.de tempo.ap.per hanc extra de fide instrumen. cum Ioannes. Itē de reo fit actor, & tenetur probare vīctus

Apostolus non petens intra tps̄ 30. dierū, vī renunciare appellationi.

Sequestratio ut in aliquib.casib.

1 Sub & res de qua agit si fit mobilis amouet a possessore fm In. q ita no.ext.de appel.nouit.

appellationē esse iustā, vt extra de app.cum in ecclesia. Cū ergo appellationi qfiq; nō deferat, patet q̄ differt à nūciatione noui operis,quia post illam, siue ipsa fit iusta siue iniusta, nihil est innouandum, vt extra de noui operis nunc.cap.cū ex iniūcto. iudex ergo à quo appellatur,

Appellatio & nūciatio noui operis differunt.

Eius,qui a ideo causam agere frustratur,quòd dicit se libellum principi dedisse,& sacrum rescriptum expectare, audiri desiderium prohibetur:& si ob eam causam prouocauerit;appellatio eius recipi sacris constitutionibus vetatur.

α ¶ Mater.] *Ante breuium legebatur*, sed & si mater ex pietate prouocauerit,dicendum,&c. *Multa vero alia in hoc, & sequenti capitulo ex ipsis pandectis sunt emendata.*

Item Martinus lib.2.de appellationibus,tit.de libellis dimißorijs,l.vnica.

lib.49 digest.titu.7.

¶ De dimissorijs libellis. C. XXXI

POst appellationem b interpositam litteræ dandæ sunt ab eo,à quo appellatum est ad eum,qui de appellatione cogniturus est,siue principem, siue quem alium: quas litteras dimissorias,siue apostolos appellant. Sensus autē litteracum talis est;appelasse,puta,Lucium Titium à sententia illius, quæ inter illos dicta est. Sufficit autem petijsse intra tempus c dimissorias instanter d, & sæpius: vt & si non accipiat,id ipsum contestetur. Nam istantiam repetentis † dimissoria,constitutiones desiderant. Aequum est igitur, si per eū steterit e,qui debeat dare litteras, quominus det; ne hoc accipienti † noceat. ¶ *Vlpianus libro quarto de appellationibus,titulo nihil innouari appellatione interposita, lege vnica.* Appellatione f interposita g, siue ea recepta fuerit, siue non, medio h tempore nihil i nouari oportet. *& infra.* ¶ Si quis k ex pluribus facinoribus condemnatus,propter quædam l appellauit,propter quędā nō,vtrū differenda pœna eius sit,an nō, quę-

† al.petentis

cod.l.49.tit.7.

† Adde q̄ accipiens potest .l. accipere volens. hoc in Lino. ff. mi. & in l. creditores. ff. de pact.

SI QVIS EX PLVRIBVS. CASVS. Si quis de pluribus criminibus fuerit condemnatus, si propter grauiora appellauerit,non est mandanda sentētia tunc executioni:si propter leuiora est mandanda executioni.

K ¶ Si quis.] Hanc legem intelligunt quidam,q̄si crimine sunt connexa,vt ff. de mi.etiā si. sed hoc falsum est, quia non potest quis simul accusari de criminibus pluribus descendentibus ex eodem facto.C.de accu. qui de crimine Verū est ab vno,secus si à diuersis. itē si ex diuersis factis, posset ēt ab vno.inf.q.8.§ libellorū. sed intellige q̄si minor pœna præiudicat maiori. Vel dic q̄ si maior pœna includit in se minorē,vt depositi priuationē officij,deferur etiam pœna in minori,nam satis est si punitur in maiori pœna arg.ad hoc 23.q.5. relegentes.

l ¶ Quædam.] Sententia ergo pro parte tenet,pro parte non,vt ff.de n.ino. etiam si.§.ex causa. C. de transac. & ex falsis.extra de præb. dilectus. extra de testa. Raynutius.& c.Raynaldus. sed quia arbitri non pōt pro parte tenere,& pro parte non.ff. de arb. diem quidam habet qualem pro lege.§ fed. & si licet.contrarium inuenitur extra de arbi.cum tempore.Hoc tamen scias, q̄ rerum pluralitas non facit plures sententias,licet secus sit q̄nque in stipulationibus.ff. de verborum oblig.1. quod dicitur. & l. scire. & ff. familiæ ercis. in hoc iudicio.ff. ad exhi.

Accusari nō pōt liter de crimine.

Sola pōt pro parte tenere, & pro parte non.

ad exhi.Celsus.§.item Celsus.Ioan.Probabiliter potest dici, q̄ tot sunt sententiæ, quot sunt articuli expressi. arg.ff.de verb.oblig.scire.C.

a ¶ Grauiora.] Quid si sunt æqualia?idem credo. Et sic patet hic, q̄ magis dignum trahit ad se minus dignum.

c ¶ Si aūt vnus.] Si plures condēnati sunt, & velunt appellare, libellus appellationis omnium nomina cōtinebit; sed si vnus est ex pluribus condemnatus, si vnū in libello non expressit,illi nō nocebit,vt ff.e. scio q̄situm.

d ¶ Syndici.] Possunt ergo esse duo syndici, vel procuratores,vt hic,& extra de test.insuper,& extra de do. & cont. cum dilecti. & extra de sent.& re iud.cum l.& A.melior tamen erit conditio occupātis, vt ff.de procu.plurib.l.arg tamen contra.ff.de admin.tuto. decreto. in fi.& ff de procura.si quis cum. Tu dicas, q̄ bene possunt esse plures procuratores,sed tātum vnus agat causā; quasi ambo agerent,forte quod vnus concederet, alter negaret, imò & si plures sunt qui agunt, omnes debent cōstituere vnū procuratorem, ne cā spargatur in plures aduersarios; vt ff.familiæ erc.si familiæ. ff.de ædil. edic quod si nolit. §. si plures. Melius potes distinguere: quia si plures sunt rei, qui conueniuntur, omnes tenētur dare vnum procuratorem, ne causa spargatur in plures aduersarios ſā si plures sunt illi,qui conueniuntaliquem, nō habet necesse dare vnum procuratorem. sic distinguit lex ff. iud. sol. iam tamen. §. vlt.Io.H.tamen dixit, q̄ plures procuratores possunt simul agere, sicut notauit ī distinctionib. suis.B.

e ¶ In scriptis.] Si coram iudice appellat, sufficit si dicat,appello.ff.eo.l.2. sed si appellat sine iudice,tūc scribet qs &, à quo, & contra quē appellet, & à qua sententia. ff. eo. l. 1. in fi. Idem videtur si à grauamine appellat : immo sufficit si dicat,appello.extra c. cordi.

Appellatio plurium. Procuratores possunt esse plures.

1 Extra de procur. non iniustè. vbi de hoc. & ibi notat Goff. q̄ ille dicitur occupare qui prius ad litis contestationem peruenit. ff. de leg.1. si pluribus. Arch.

Appellans absente iudice, quid det facere.

ritur. Etsi quidem grauiora a sunt crimina,ob quæ appellatio interposita est, leuius autem, id propter quod non appellauit; recipienda est omnino appellatio, & differenda pœna.Si vero grauiorem sententiam meruit ex ea specie, ex qua non est appellatum; omnimodo pœna imponenda est.

Forma Apostolorum hæc est.Ego ille sanctæ Bononiensis ecclesiæ episcopus te presbyterum Rolandum capellanum sancti Apollinaris ad Apostolicā sedem,quā appellasti,ab obseruatione mei iudicij his apostolis dimitto.Forma vero appellantis ante sententiam hæc est.Ego Adelinus sanctæ Rheginæ ecclesiæ minister (licet indignus) sentiens me prægrauari à Domino Gualterio sanctæ Rauennatis ecclesiæ archiepiscopo, Romanam sedem appello,& apostolos peto.¶ Si vero post datam sententiam appellare voluerit ; hic erit ei modus appellandi. Ego A. sanctæ Rheginæ ecclesiæ minister (licet indignus) contra sententiam Domini G.S.Rau.ecclesię archiepiscopi iniuste in me latam pridie Kal.Maij, Anno Domini incarnationis Mcxli.α b indictione quarta, Romanam sedem appello,& apostolos peto.¶ Si autem vnus c, vel duo pro pluribus appellare voluerint; sic appellabunt. Ego P.& G. syndici d canonicorum S.B.E. sentientes nos pregrauari, vel contra sententiam,&c. Romanam sedem appellamus, & apostolos postulamus. Et huiuscemodi appellationes in scriptis e fieri debent.

α ¶ Mcxli.] *In vulgatis erat.* Mclxi. *qui numerus, vt recte in glossa dicitur,constare non potest. Quod hinc etiam confirmatur ; quia quarta indictio, de qua hic est mentio, non conuenit cum anno illo. In manuscriptis autem cum varia sit lectio, hæc visa est melior, quæ notarium tantum transpositione vestitui posuit, & quarta indictio cum hoc anno concurrit.*

Ad iudicium autem alterius fidei, catholico appellare non licet.

Vnde in concilio Carthaginensi quarto,c.87.

¶ Excommunicetur catholicus,qui cōmittit causam suam iudicio alterius fidei. C. XXXII.

CAtholicus, qui causam suam siue iustam, siue iniustam ad iudicium alterius fidei iudicis f prouocat, excommunicetur g.

6 Notandum vero est, quòd quidam iudices sunt,à quibus appellari non oportet.

Vnde in concilio Mileuitano,c.24.legitur.

Ut Afric.c.89.

simi.extra de conf.eccle.vel alt.quod in dubijs.

FORMA. CASVS. Ponit hic magister, qualiter formari debeant libelli appellationum,dicens: Ego N.sanctæ Bononien.&c. Postea dicit, quòd huiusmodi libelli fieri debent in scriptis.

b ¶ Mcxli.] Dicit Hugo, q̄ hic est falsa littera: quia non fuit tot anni, q̄ liber iste compositus fuit: fuit enim eorum pluralitas non facit plures sententias, licet secus sit q̄nque in stipulationibus.ff. de verborum oblig.1. quod dicitur. & l. scire. & ff. familiæ ercis. in hoc iudicio.ff. ad exhi.

Decretum dicitur a decus, quia decorat ecclesiam. Vel a decernendo, quia decernit quid agendum. Gratianus dicitur a gratia, quia gratiosus fuit in Theologia, qui fuit postea Papa Alex. tertius, & fuit anno domini Mcl. vt ex chronicis patet.

CAtholicus.] CASVS. Dicitur, q̄ si catholicus condemnatus ad iudicem alterius fidei appellauerit, debet excommunicari.

f ¶ Fidei iudicis.] Infidelibus enim sunt interdicta officia publica.C.de Iudæ.l.vlt.17.q.4 constituit.

g ¶ Excommunicetur.] Nisi sit sub rege infideli.vt Paulus.qui appellauit ad Cæsarem. 23. q.8. paratus,10.dist. si in auditorium 11.q.3.Iulianus.

NOTANDVM. Hæc est sexta pars quæstionis, in qua probat, q̄ ab arbitris nō est appellandū: & licet verum

Universidad de Deusto
Biblioteca

rũ dicat, tñ superficialiter inducit canones, quia loqũtur in iudicibus ordinarijs electis à partibus ex causa, excepto c. seq. qđ intelligitur in arbitro, ſm Io. de Fan. CASVS. Modo dicit Gratianus à quibus appellari non licet. Et hoc, pbat per sequens c. cuius casus facilis est, & intelligitur de arbitris, vt dicit sequens §.

a Iudicibus.] Si consensisti in iudicem aliquẽ, propter iniquitatem personæ nõ potes appellare, vt hic, & ext. de offi. deleg. super quæstionum. sed ab iniqua sententia potes appellare: quia licet reprobare dicta, sed non personam, vt 4. q. 3. si quis testib. vnde appellatur. si vocauerit litigatores ad inhonestũ locũ ff. de arb. si cum dies. § si arbiter. vel ad periculosum locum. extra de app. ex parte 1. Dicas ergo, q̃ nisi remota sit appellatio, bene appellatur à iudicibus de communi consensu electi: nisi sint electi, vt arbitri, vt ff. de app. ex consensu, vel etiã si sunt arbitri tales, qui electi sunt, ex necessitate: quia à talib appellatur, vt C. de iud. l. vlt. Itẽ scias, q̃ duo sunt genera arbitrorũ: quidã sunt arbitratores, qui componunt inter partes, & talium arbitriũ si est iniquum, est reducendum ad arbitriũ boni viri, vt ff. pro socio. si societatẽ. Sed arbitrium illorum, q̃ eliguntur sub pœna, licet sit iniquum, tñ tenet. ff. eo. diẽ. § Itari, sed à superiori põt retractari, vt ext. de arbit. non sine. Itẽ si per dolum sententiam tulerunt, licet non retractetur p appellationem, tamen per exceptionem retractatur. ff. eo. tit. non distinguemus. § cum quidam:

Appellare a iudice cõiter electo an licitum sit.

Arbitrorum duo sunt genera.

¶ A quibus iudicibus prouocari non licet.

C. XXXIII.

A Iudicibus [a], quos communis consensus [b] elegerit, non liceat prouocare.

In epist. Nic. 1. Iuo p. 6. c. 365. Pann. l. 4. c. 132.

Quòd de arbitris intelligendum est. Iudicum enim alii sunt ordinarij, alij arbitrarij. Ordinarij vero sunt, qui ab Apostolico, vt ecclesiastici; vel ab Imperatore, vt pote sæculares, legitimam potestatem accipiunt. Arbitrarij sunt, qui nullam potestatem [c] habentes, cum consensu litigãtes in iudices eliguntur, in quos compromittitur, vt eorum sententia stetur. Horũ alii sunt ordinarii & arbitrarii, alii arbitrarii tantũ. Ordinarii [d] & arbitrarii sunt, qui legitimam potestatem habentes, ab eis eliguntur ad arbitrandum, qui nõ sunt suæ ditioni suppositi. Ab his, etsi vt arbitrarii †sedeant, *& non vt ordinarii, priuilegio tamen ordinariæ dignitatis grauatus aliquis appellare valebit [e].*

† al. arbitri

Vnde in concilio Carthaginensi 3. c. 10.

& Afric. ss.

¶ A iudicibus, qui eliguntur communi consensu, prouocare licet. C. XXXIIII.

Nicol. in epist. ad Michaelem q̃ incipit [Proposueram] & in epist. ad ep̃os apud Conuicinũ cõgregatos. Iuo p. 5. c. 27. & Afri. c. 101.

SAne, si ex cõsensu partium iudices electi fuerint, etiam à pauciore numero, quàm constitutum est, liceat « [f] prouocari.

Iuo p. 6. c. 361. Ans. l. 3. c. 123.

« ¶ Liceat.] *Hunc canonem citat Gratianus (quod ipsemet aperte profitetur) vt ostendat ab huiusmodi iudicibus licere appellari. Verum in concilio Carthaginensi tam impresso, quàm manuscripto cum varijs exemplaribus collato, & vnico codicis canonum etiam impresso, ac manuscripto, & Græco, quod cum ipso concordat, & Africano, vbi hoc repetitur, & apud Iuonem legitur,* non liceat. *Et quæ in ipso canone antecedunt, & referuntur infrà ea. c. hoc etiam. ostendunt omnino cum negatione legendum esse.*

Item ex concilio Mileuitano, c. 22.

& Afric. c. 92.

¶ Qui de episcoporum iudicijs quæruntur, à vicinis episcopis audiantur, vel ab alijs ex consensu eorum adhibitis. C. XXXV.

PLacuit, vt presbyteri, diaconi, vel cæteri inferiores possit appellari à sententia arbitri; supplicari tamen potest 1. extra de arb. non sine.

11. q. 3 byteri.

e ¶ Valebit.] Hoc falsum est: quia à cõpromissario nunquam appellatur, siue aliàs sit iudex, siue non. C. de arb. l. 1. & nisi 2 exprimatur, q̃ eligitur vt arbiter, tenebit eius sententia, vt iudicis. C. de iurisd. omnium iud. l. 1. & appellatur, vt ff. qui satisd. cogan. l. arbitrio. Ioan.

SAne.] CASVS. Tres iudices erãt electi à partib. duo illorum tertio absente pronunciant, & forte contradicente. dicitur, quòd ab illis duobus appellari potest. Vel pone, quo. 1 duo pronunciabant de mandato tertij & casus est quasi idem.

f ¶ Liceat.] Licet sit remota appellatio: tamen quia tertius deest, qui posset alios reuocare, põt appellari 3. extra de eo qui mit. in possessio. cũ sicut. in parte decis. Vel intellige qñ vnus delegauit alijs vices suas. Tũc enim appellatur. extra de offi. delegati. super qnæstionum.

PLacuit.] CASVS. Quidã clerici cõuenti coram episcopis suis, iusta de causa recusabãt eos. Dicitur, q̃ vicini

vicini episcopi electi à partibus de consensu suorum episcoporum cognoscant de causa, à quibus non appellatur, nisi ad Africana concilia, vel primates. si concilia transmarina appellauerint, excommunicentur, sed dicit Gratianus, hoc verum est, nisi ad sedẽ Apostolicã appel-

clerici in causis, quas habuerint si de iudicijs episcoporũ suorum questi fuerint [a], vicini [b] episcopi eos audiant, & inter eos quidquid est, finiant, adhibiti ab eis ex consensu [c] episcoporum suorum. Quòd si & ab eis prouocandũ putauerint, non prouocent, nisi ad Africana concilia [d], vel ad primates prouinciarum suarum. Ad transmarina autẽ qui putauerit appellandum, à nullo intra Africam in communione suscipiatur.

Nisi fortè « Romanam sedem appellauerint. Is autem qui appellauerit, ad eum, a quo appellauit, remitti non debet.

Vnde in Sardicensi concilio, c. 7.

« ¶ Nisi fortè.] *Hæc in antiquis codicibus scribuntur tanquam Gratiani verba. Et ad hanc sententiam demostrandam affert sequens caput ex concilio Sardicensi.*

¶ De eodem. C. XXXVI.

SI quis episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum deiecerint; si appellauerit qui deiectus fuerit, & confugerit ad beatissimum Romanę ecclesiæ episcopum, & voluerit se audiri «, si iustum putauerit, vt reuocetur ß [e], vel renouetur examen, scribere episcopis dignetur his, qui in finitima [f], & propinqua [g] prouincia sunt, vt ipsi diligenter omnia requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quòd si is, qui rogat γ causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit episcopum Romanũ, vt de latere suo presbyteros mittat, erit in potestate eius, & quid velit, & quid æstimet. Et si decreuerit mittendos esse, qui præsentes cum episcopis iudicent, vt etiam habeant auctoritatẽh [h] personæ illius, à quo destinati sunt; erit in eius arbitrio. Si vero crediderit sufficere episcopos δ, vt negocio terminum imponant, faciat quod sapientissimo consilio suo iudicauerit.

« ¶ Se audiri.] *Græcè est, καὶ βουληθῇ ἀκροᾶσθαι, i.* si Romanus episcopus voluerit ipsum audire.

ß ¶ Reuocetur, vel.] *Hæc absunt ab concilio tam impresso, quàm manuscripto cum varijs exemplaribus collato, & legitur tantumodo,* renouetur *quemadmodum Græcè est, ἀνακινῆσαι, & sic refertur à Nicolao: & Iuone: sed ob glossam non sunt inducta.*

γ ¶ Quod si is, qui rogat.] *Græcè est, εἰδὲ τις ἀξιοι καὶ πάλιν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἀκουσθῆναι, id est.* Si quis autem postulet, & rursus negocium suum audiri, *vt sit secunda appellatio, quæ etiam significatur in capite,* Gaudentius. *quod apud Græcos proxime antecedit hoc caput.*

δ ¶ Episcopos.] *Sequebatur in codicibus Gratiani, etiam in ma-*

Suffraganei quique supplẽt defectũ archiepiscopi.

HIS AVTEM. CASVS. Dicit Gratian. q̃ appellator non debet remitti ad eum à quo appellauit. Et hoc probat 1 se q. cap.

SI quis episcopus.] CASVS. Aliquis episcopus damnatus fuit ab episcopis suę prouinciæ: appellatũ fuit ab eis ad Romanũ põtificẽ. Et certè dicitur hic, q̃ si Papa receperit appellationẽ suam, & æquã reputauerit, vt causa reuocetur vel renouetur, committat causam episcopis vicinę prouinciæ, q̃ cognoscant de causa cum aliquo legato. Domini Papæ, si ei placuerit aliquem destinare: alioquin soli episcopi procedent in causa.

e ¶ Et reuocetur.] Alia est ergo cã appellationis q̃ principalis, vt 6. quæst. 4. Osius.

f ¶ In finitima.] Nõ ergo remittitur causa ad eũ, à quo appellatum est: nisi partes 1. hoc petant, vt ext. de ap. accepta. & c. interposita. §. 2. nisi vellit ei deferri à quo 1 id est, ps. appellauit, vt reuocet, nõ vt cognoscat, pel interpo- vt ext. de sen. excõm. fita §. 2. nisi per tuas. & extra de pars appella matri. contracto con ta petere, tra interdictũ eccle- q̃ appellans siæ. litteræ. & quãdo instructus, frustatoria est appel & cum suis latio, vt extra de ap munimentis pel. cum in ecclesia. ad sedem Apostolicam accederet, vt lib. 6. eo. tit. cordi. & Innoc.

Appellationis cã non est ad iudicem à quo remittenda. lit ei deferri à quo

g ¶ Et propinqua.] Vt nec sit vltra duas dietas, vt extra de rescrip. nonnulli. sic infra 3. q. 6. neminem. extra de off. de leg. prudentiam. §. sexta. & extra de app. cap. vltim.

h ¶ Auctoritates.] Et sic videtur quòd epi; vicinæ prouincię

appellauerint, vt in sequenti §. dicitur.

a ¶ Fuerint.] Recusando eos, & intra triduum alios eligendo. 3 q. 3. § offeratur.

b ¶ Vicini.] Fortè erat metropolitanus. & ideo prouinciales epi supplent defectum metropolitani.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nũciæ ordinario iure cognoscant. arg. su. c. proximo. & sic ordinarius & delegatus simul poterunt cognoscere de causa. Quid ergo iuris est si alter dissentiant in sententia? Dic vt inf. c. 5 § si plures. ext. de sent. & re iudi. c. fi.

ARBITRARI Iste §. diuiditur in duas partes: in prima dicitur, arbitrij tantum sunt qui non habent potestatem, a quibus nõ appellatur & imputet sibi q tales elegit. Secundo dicitur, quod si sententia iudicum a quibus appellatur, fuerit retractata, non obest eis, nisi cõuincantur iniustam tulisse sententiam, inimicitia vel gratia de prauati: & hoc probat persequens cap. a Arbitrarij.] Hæc verba habes ff. de arbi. l. diem. § ffati. nisi cõtra ius sit quod refertur in fine ea. § est autem quando.

HOc etiam.] Hęc est 7. pars qõ. in qua ponit x diuersos casus in x. c. Io. de Fant.

CASVS. Dubitabat vtrum iudices puniri debeãt, quorũ sententia per appellationem fuit retractata: & statuit in concilio q pp hoc puniri nõ debent, nisi conuicti fuerint odio, vel gratia, vel pecunia sententiam protulisse.

b ¶ Obsit.] Nisi quãtum ad hoc quòd in aliis causis possint suspecti recusari. extra de app. ad hæc. &c. Præsumitur pro illo, qui aliquid facit ex officio. proponit.

c ¶ Sic conuinci.] Argumentum, q cõtra aliquẽ ex officio suo facientẽ aliquid non sit malum præsumẽdum nisi conuincatur 11. q. 3. absit. & c. fi episcopus forte 9. q. 2. Lugdunensis. extra de renuncia. in præsentia. de sen. & re iudi. sicut. Hodie non præsumitur pro solo iudice, nisi hoc legitimis constiterit documentis, vt exera de proba. quoniam contra falsum.

Iudicis male iudicantis punitio.

d ¶ Vel iniquo.] Si iudex per suam imprudentiam iudicauerit male, punitur quantum iudici videtur a quo. ff. de var. & extraor. cog. l. vlt. sed si per imprudentiam assessoris, tunc assessor tantum punitur, vt ff. quod quisque iur. l. 2. 1. Sed si iudex per dolũ, vel per gratiam, vel pecuniam male iudicauerit, punitur in veram litis æstimationem: & etiam infamis fit. C. de pœna iudi. qui male iud. l. 2. & instit. de obli. quæ ex quasi de lic. nal. 3. 1. Si autem iudex non vult iudicare, facit litem suam, vt 32. q. 4. dixit Dominus. dic vt ibi dicit.

QVARTVR. CASVS. Mouet hic Grat. an iudex a quo appellatur, possit esse testis in causa propter quam est appellatum ab eo: & probat q non, sequenti. cap.

STatutum. CASVS.] Appellatũ fuit à sententia iudicis alter litigatorũ cora iudice appellatiõis volebat ducere in testimoniũ iudicẽ, a quo appellatũ est. similiter assessorẽ vel aduocatũ, q̃ritur vtrũ posslit? Et videtur q nõ. In fi. dr. q clericus ad testimonium compelli non põt. c ¶ Apostolico.

nuscriptis quemadmodum & apud Iunem, comprouinciales, vox non est in concilio, neque apud Nicolaum Græce legitur, κατ' ἀποφασιν τοῦ ἐπισκόπου, i. & ipsius episcopi sententiam. Balsamon tamen videtur legisse, τῶν ἐπισκόπων. & primum interpretatur de episcopis prouincialibus, deinde de alijs.

Arbitrarij [a] *tantum sunt, qui nullam legitimã potestatem acceperunt, à quibus appellari non licet; quia eis imputandum est, quod sibi tales elegerunt. Si vero sententia eorũ, à quibus appellatur, soluta fuerit* e, *nihil eis oberit: nisi fortè vel inimicitia, vel pecunia deprauati iniustam probentur tulisse sententiam.*

Vnde in concilio Carthaginensi 3. c. 10. legitur.

e ¶ Fuerit.] *Sequebatur in vulgatis* per eum ad quem appellatum est: *quæ sunt expuncta, quia in vetustis codicibus non habentur.*

¶ Cum per appellationem sententia soluitur, non debet obesse ei, qui non iniquo animo iudicauit.

C. XXXVII.

Iuo p. 6. c. 161. Pann. l. 4. c. 133.

7 HOc etiam placuit, vt à quibuscunque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos, vbi ẽ maior auctoritas, fuerit prouocatum; non eis obsit, quorum fuerit soluta sententia, si conuinci [c] non potuerint, vel iniquo † [d] animo iudicasse, vel aliqua cupiditate, aut gratia deprauati.

† *inimico*] vera lectio.

Quæritur autem de eo, a quo appellatur, an sit euocãdus in testimonium apud eum, ad quem appellatur, super negocio, cuius cognitionem suscepit.

De hoc ita statutum est in cõcilio Carthaginensi 5. c. 1.

Et i Afric. c. 16.

¶ Clericus non deuocetur in testimonium illius causę, cuius primum cognitionem suscepit.

C. XXXVIII.

Iuo p. 6. c. 238. † *al. statuendum* orig.

STatutũ † est, vt qui fortè in ecclesia quãlibet causam iure Apostolico [e] ecclesijs imposito agere voluerit; & fortasse decisio [f] clericorum [g] vni parti displicuerit [h]; non liceat clericum in iudicium ad testimonium deuocari eum, qui præses [i] † vel cognitor [k] fuit, & nulla ad testimonium [a] dicendum ecclesiastici † cuiuslibet persona pulsetur [b].

† *al. ecclesiastici cuiuslibet ordinis.*

Ab eis quoque, ad quos prouocatum fuerit (sicut in Africano concilio, cap. 63. legitur) vlterius prouocare non licet.

¶ Non liceat prouocari ab his, ad quos prouocatum fuerit. C. XXXIX.

SI autem [c] prouocatum fuerit, eligat qui prouocauerit, iudices, & cum eo & ille, contra quem prouocauerit, ab ipsis [d] deinceps nulli liceat prouocare.

Tit. 7.

Post secundã prouocationẽ intelligendum est: tertio. n' in vna eademq; [e] causa super eisdẽ capitulis prouocare non licet. Vnde in vij. libro Codicis, titulo, ne liceat in vna eademq; causa tertio prouocare, lege vnica Imperator Iustinianus scribit. ¶ [*Si quis in quacunq; lite iterum prouocauerit, non liceat ei tertio in eadem lite super eisdẽ capitulis prouocatione vti, vel sinas excellẽtissimorũ præfectorũ prætorio retractare; licentia danda litigatoribus arbitro* [h] *dato, ipsius audiẽtia qui eũ dedit* [i], *ante litis cõtestationẽ* [k]

Appellati nis causa est eadem cum principali.

SI QVIS. CASVS. Tria dicuntur in hac lege. Primũ est, q in vna causa & super eo dem articulo non licet tertio prouocare. Secundum est, q sententia præfecti prætorio retractari non potest. Tertium est, q si in causa, in qua secundo appellatum est, datus fuit iudex delegatus: licet ab eo appellari non possit, recusari tamen potest ante lit. contest. & implorari audientia delegantis.

2 Q. venerea lis est, & incipit, quæritur vtrum in cã appellationis vbi dr. q in cã appellationis iterũ est iurandũ extra de ap. interposita. Arch.

f ¶ Tertio in eadem.] Ergo qui bis appellauit, nõ auditur tertio appellans. hoc ideo, quia præsumitur, q totiens iuste condẽnatus sit, & nõ grauet. vnde idẽ potest dici

Recusari põt quis, nõ tñ ab eo appellari.

3 Su. dato casu in quo secundo appellatũ est, secundũ B.

Libellus est in causa appellationis porrigẽdus.

a ¶ Arbitrarij.] Id est, qui arbitrio. b ¶ Pulsetur.] Id est, cogatur.

AB EIS. CASVS. Modo probat Gratianus q non liceat tertio super eodem negotio appellare.

SI autem.] CASVS. Quæritur vtrum ei quibus appellauit super eodem articulo, liceat super illo tertio appellare. Et respondet q non: sed eligantur iudices de consensu partium, à quibus nõ prouocetur. Et quod ita intelligi debeat c. probat Gra. §. sequenti. qui per se

cessi autem.] Pone casum sup. ea. a iudicibus:

d vt ab ipsis.] Si hæc dictio, vt, ponitur consecutiue, vt Gra. vult, tunc intelligas prout dixi su. ea. iudicibus. Si ponitur modaliter, nihil est hic iuris: quia taliter appo. per tuas. extra de accus. cum dilecti in fine. Credit tamen iudici cum aliis adminiculis. extra de test. cũ a nobis.

e ¶ Apostolico.] Id est, canonico.

f ¶ Decisio.] Id est, sententia.

g ¶ Clericorum, id est, iudicum.

h ¶ Displicuerit.] Et ideo appellauerit.

i ¶ Præses.] Id est, præsidium ferens, i. aduocatus 2. vel assessor. præses enim dicitur defensor. 12. q. 4 nemo.

K ¶ Cognitor instrumento tamen iudicis creditur super his quæ acta sunt coram eo: & etiam dicto suo creditur vt extra. de rellt. spol. olim. in fi. & c. cum ad tedem. & extra de sentẽ. & re iud. cum super. & ca. ficut. & extra de eo, qui mit. in pos. c. 2, & de testi. cum a nobis C. de contraken stipu. opportunam. C. de fal. si quis de curio. Arg. contra. C. de rell. l. 1. C. de arbi. ne in arbitris ff. de custo. re. diuus fu. ea. biduum. in fi. extra de condit. dicto

Testes extra. & de test. Romanus. & de iudic. instrumento

14 q. 3. Adde pro hac parte Ioan. Andr. in Mercuriali. de offic. legat. 2. part. 2. q. 2. & Ioan. Lup. in Rubr. de offic. & pot. iud. del. 2. q. 1. & Ioan. Gut. de offic. domus Imperatoris. 2. part. c. 3. & Ioan. Gut. de offic. Mag. Curiæ. 2. part. c. 3. & Ioan. Gut. de offic. Mag. Curiæ. 2. part. c. 3.

debet aduocatus, vel assessor fiat testis in causa illa: iudex eũ offendens assessus & suspectus est appellanti, vt extra ead. proposuit. Item quia iudex semper vellet tueri suam sententiam: & ita non esset ex vtraque parte, quod est officiũ testis, vt 14. q. 5. non sane. instruere tamen potest eum, qui causa dicitur appellationis cũ principali. sic su. e. fi ep. scopus. & 16. dist. habeo. Arg. contra 6. q. 4. Ofius. Sol. e dem est causa, id est negotium: sed non est idẽ iudicium: quia alij sunt iudices. Io. & pronunciãt appellationẽ iustam, vel iniustam, vt su. ea. §. vlt. sed in priori causa pronunciãt de ipso principali: & hoc notauit in quæstionibus meis. B. 2.

Adde per Doc. de hac materia in l. argentarius. §. fi. cõ gl. & de edẽn. & q. no. in cap. 1. de rer. mut. lib. 6.

Præsumitur pro illo, qui aliquid facit ex officio.

Iudicis male iudicantis punitio.

Præsumitur pro illo, qui aliquid facit ex officio.

Iudicis male iudicantis punitio.

Præsumitur pro illo, qui aliquid facit ex officio.

Iudicis male iudicantis punitio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

talis: Pero sententiam confirmari, vel infirmari latam inter me & talem. B.

a ¶ Innocare.] Hic istum recusare.

CVM AVTEM CASVS. Dicit Gratianus, quòd causa status, vel criminalis si appellatum fuerit, non agitur per procuratorem Et hoc probatur sequenti cap. cuius casus planus est. H. tamen intellexit idem ante appellationem, vt dicit in summa.

b SI quando in, causa capitali.] ff. 5. quæstio. 4. in criminalibus.

c ¶ Status.] In causa status non constituitur procurator, nisi ille qui constituit, sit in possessione libertatis, vt 54. distinct. frequens. & C. de asser. tol. l. 1. in prin.

d ¶ Per exploratores.] Id est, procuratores sed in causa appellationis in his casibus admittitur procurator etiam in causa criminali 1, & in causa status, vt ff. de appella. non tantum. & ff. deliber. cau. l. 3. vbi filius pro patre, & econuerso, potest appellare, etiã ipsis inuitis: quia interest filiorum parentes habere liberos, & econuerso, vt ibi.

d ¶ Per exploratores.] Regulare est, q̃ per procuratorẽ non agitur de crimine: sed fallit de crimine iniuriarum, vt 3. quæst. 9 § nisi. Item quis se excusare potest de crimine conuentus & accusatur per procuratorem. 5. q. 3. reos. Item excipere. extra de accusa. veniens. & c. super his. Item in leuibus criminibus. ff. de accusi. leuia. Item si crimen non excedit pœnam relegationis, vt ff. an per alium causæ appellationis exerceri possiunt. l. 1. Item si agatur ad pecuniariam pœnam, licet infametur reus, vt in eadem lege. Itẽ in crimine suspecti, ff. de procu. non solum. § vlt. Item vbi quis alium vult accusare de ingratitudine. ff. de procur. sed & hæ § 1. Itẽ in actione populari interuenit procurator ad defendendum, sed non ad agendum, vt ff. de popul. act. qui populari. Item secundum quosdam per nuncium potest agi in causa criminali, vt extra de restit. spol. litteras. Item cum causa non est pure criminalis, vt extra de procu. tuæ. Item per socium litis agitur in causa criminali, vt 3. quæstio. 6. hæc quippe. & extra de do. & contum. cum dilecti. in prin. & 2. q. 5. statuit.

TEMPVS. CASVS. Modo ostendit, quòd annus vel biennium datur ad prosequendam appellationem. & hoc probatur l. sequenti.

EI qui appellat.] CASVS. Quæritum fuit intra quod tempus debeat quis appellationem suam prosequi. Et certe respondetur q̃ intra annum, & iusta causa interueniente dabitur ei biennium. Sed si intra hoc tempus suam appellationem non fuerit prosecutus solus, vel cum aduersario, rata manet sententia.

e ¶ Alius.] Idem beneficium dant antiquæ decre. vt extra de appellatio ex ratione & c. cũ sit Romana. Similiter nouæ. extra eo. constitutus. hoc tñ tempus iudex põt arctare. extra eo. reprehensibilis. & c. cum sit Romana. licet sit argum contra ff. de re iud. l. 4. § si quis. vbi dicitur q̃ iudex beneficium legis non potest diminuere.

ADDITIO. De hoc dic vt not. in prædictis cap. cum sit Romana.

f ¶ Annus.] Si appellatur ad alium quàm ad principẽ. tunc videtur sex menses dandi. Item si appellatur à delegato qui non recipit appellationem, dantur tres menses. C. eod. & appellationem. sed si a delegato principis, tunc nouem menses. C. de temp. app. l. 2. §. q̃ si fm. si a pedaneis iudicibus, tunc duo menses. in authen. de iud. § audiant ergo. coll. 6.

Appellanti diuersa tpa dantur ad prosequẽdũ.

innocare [a], *& huiusmodi petitione minime prouocationis vim obtinente.*] ¶ *Cum autem in causa capitali, vel status interpellatum fuerit; non per procuratores, sed per seipsos appellantes causam suam agere oportet.*

Vnde Hadrianus Papa ait in capitulis à se collectis, cap. 44.

In Cod. Theod. in lib. 5. sententiarũ Pauli, tit. 35. c. 1. in interpretatione. Capit. l. 7. c. 357. Aut. l. 3. c. 88.

¶ Appellationem in causa capitali, vel status interpositam per procuratorem exequi non licet. C. XL.

SI quando in causa capitali [b], vel causa status [c] interpellatum fuerit, non per exploratores [d] †, sed per seipsos est agendum.

† *procuratores*] vera lectio

Tempus autem exequendæ appellationis annus est; vel si iusta causa intercesserit, biennium.

Vnde in Authenticis, constit. 11. collatione 5. legitur.

C. de tem. & repa. appellat. Authen. ei qui lib. 7. tit. 63.

¶ De eodem. C. XLI.

EI, qui appellat, impertitur annus, intra quem, secundũ se, communiter cum aduersario litem exequatur; aut, si iusta causa intercesserit, alius [e] annus [f] indulgeatur: quo transacto, lite non completa, rata manet [g] sententia.

¶ Appellatore cessante, cum vnus mensis [h] supererit ex biennio, licet victori ingredi, vt reus quæratur: quo siue

g ¶ Manet.] Quia fingitur non provocasse, vt C. de tẽp. app. l. vlt. circa fin. iunctam extinctæ sententiæ per appellationem, vt ff. ad Turpil. l. 1. in fin. sed ante sententiam appellans si non prosequatur appellationem, stabit iudicio eius à quo appellauit. extra eo. personas nec post auditur appellans, vt extra eo. reprehensibilis. & c. consuluit. & c. personas. Io. nisi iterum grauetur, vt extra eo. vt debitus. & c. directe. B.

APPELLATORE. CASVS. Dicitur in hac lege, q̃ si appellator non prosequatur intra biennium, victor in vltimo mense debet adire iudicem: & requisito reo, siue inueniatur siue non, procedatur in causa, absentem omnino in expensis condemnando. Si vero neuter adierit iudicem intra biennium, rata manet sententia.

h ¶ Vnus mensis.] Hic habes q̃ victor potest præuenire legalem terminum appellationis per mensem, vt C. de temp. appel. l. vlt. §. in his aũt casibus. sed victa pars potest quattuor diebus præuenire, vt ea. l. §. præced. Et plex. no. q̃ triplex est terminus appellationis. q̃sque statuit terminũ ad iter arripiẽdũ, vt extra de sen. & re iud. cum ex causa. extra de ap. peruenit. q̃nq; statuitur terminus ad plentandũ se a iudici appellationis, vt extra eo. cum fit. & c. f. gnificauit. tertius terminus est, qui statuitur a lege, scilicet annus vel biennium: & intra illũ debet esse finita causa appellationis, vt hic, & C. de tem. app. l. nemo. & 1. vlt. circa mediũ: & in auth. de ap. circa mediũ. coll. 8. Hoc aũt scias, q̃ terminum statutum ab homine non põt altera pars præuenire, vt extra eo. sæpe. sed terminũ legalem põt præuenire, cum modicum superest de tpe, vt hic dicitur, & extra eo. oblatæ. Secundum legem antiquã poterat & debebat elapsa medietate termini legalis victor se exhibere iudici appellationis, vt C. de temp.

Appellatus

tem app. nemo sed tamen (vt patet ex illa decr. oblatę) quandoque ante terminum potest alter a pars prosequi causam appellationis, dum tamen altera pars non præueniat diligentiam alterius, arg. 16. q. 3. placuit 2. & extra de app. vt debitus.

dicitur hic quod talis nominatio non valet, nec ab ea necesse est appellare.

c ¶ Publicum.] Et cleri & populi, vt 24. dist. episcopus, etiam absentibus ad xij. dietas vocatis, vt ext. de elect. cum inter. si sine periculo possunt vocari, vt extra de elec. quod sicut Hodie q̃ non pot inter- 3 Intellige si resse, hoc iurabit 3. à capitolio & sic pot committere rameum re vices suas alicui de requiratur: ecclesia sua, vt ex de alias non est elec quia pp. De hac necesse, aut materia notatur 7. q. ibi oẽs aut. 1. factus est, & vocabuntur qui sunt in prouincia, vt ext. eo. coram Hodie statur consuetudini. extra de elect. in Genesi. Item patet hic quòd licet omnes canonici elegerint aliquem eorsum non conuocato concilio, quòd electio non valet. 63. dist. c. 1.

† *al. in expẽsis* su. e. anteriorũ. De eo rit. Auth. sed & lis, l. 2.

† *Lib. 3. C. de sent. & interlo. exle 3.*

Leg prolata. C. de sent. le. 1. C. nã est necesse.

Leg prolata. C. de sent.

§ 1. C. q̃n p. vocare non est necesse.

Citanda sit pars ad appellationẽ cuius sententia reformatur.

*Appellatus non tenetur ad iudicem appellationis, nisi citet

Universidad de Deusto
Biblioteca

Periurium.Io.Ego intelligo decr. inter. cum prima sententia non valebat,vt ibi dicitur: quòd poterat esse ex multis causis.B.

ITEM SI SENTENTIA. CASVS. Dī hic,quòd si snīa lata fuerit cōtra ius scriptū,nulla ipso iure, nec ab ea necesse est appellari; veluti si pnuncietur defunctum fuisse minorem 14.an.& rite testamentum fecisse.Si autem fertur sententia contra ius litigatoris, tunc est appellatio necessaria:veluti si pronuncietur minorem 14. annum impleuisse. & rite testamentum fecisse.

a ¶ Cōtra ius.]Nisi iudex æstimet leges illas nō iuuare cām. vt ff.de re iud.cū p latis. M. Sed hoc est falsū:quia error iudicis non dēt excusare snīam,vt ff quæ snīæ sine appellat. re.l.1. in prin. & illa lex cū prolatis,loquitur qā cōtra ius litigatoris sentētiatū fuerit. Et sic patet q snīa lata cōtra ius litigatoris

Snīa contra ius litigatoris lata valet.

quantū ad litigatores transit in rē iudicatam,vt hic, & extra de sent.& re iud. cum inter.in fi.

ITEM SI PLV-

RES. CASVS. Si plures iudices dati sunt, & vnus tantū pronunciauerit, nulla est sententia ipso iure:nec exigitur appellatio ipso iure. Item si iudex puuit aliquem vltra modum sibi à lege præfixum,pœnam maiorem quàm debeat irregando, talis sententia non valet: nec ab eo appellari oportet.

b ¶ Iudices.]Siue iudices sint ordinarij, siue delegati, siue arbitri,& omnes sint præsentes: quidquid maior pars statuit,illud tenet;vt 65.distinct.c.1. & 2. & ff.de re iud.duo ex tribus.ff de arbitris.item si.§. vlt. & l.diem. §.si plures.nisi in solo casu, quem habes extra de rescriptor.his. Sed si impari numero distentiant,tunc si sint arbitri neutra sententiarum tenet,vt ff de arbitr. diem. §.si plures. & tunc iudex ordinarius coget arbitros aliquam personam eligere,cuius auctoritati stetur,vt ff.de arb.item si.§ principaliter. In delegatis autem iudicib. tenet vtriusque sententia, sed suspenditur quousque altera confirmetur à superiore.ff de re iu.duo iudices.nisi

Indices plures si in una discordent, quid iuris?

vel videre aliud esse in delegatis à principe 1, vt C.de appel.in offerendis.vbi dicitur q si distentiunt, eligant tertium. In ordinarijs vero si distentiant in pari numero,tenet sententia pro reo lata, nisi in causa liberali, vt extra de prob.ex literis.ff.de re iud.inter pares. similiter tenet sententia lata pro testamento.ff.de in off testa.

i Non est in hoc vis, vt patet in. c. quod le. & no.ext.de re iud.c. fina. Sed quod fit in hoc vis vt in eo qđ no. su.65.d.e. in gl. fi. Arc.

Si duo pares fi pars. Tertius casus pro matrimonio,vt 33.q.1. si quis acceperit. & extra de præsump. illud. Quartus in dote, ext.de senten & re iud.c.fi.vnde versus,

Stat testamentum,libertas,contigium, dos:
Si sunt æquales qui producuntur vtrique.

Et hæc quæ suprà dixi, vera sunt, quando omnes iudices sunt præsentes: si autem quis abest.& non per contumaciam,sententia aliorum nulla est,vt hic,& ff.de arb. item si.§.vlt.& l seq & extra de offi.de leg. quamuis. &c. causam. Io.& ponit hodie dec.totam hanc distinctionē, de sen&.r. re iud.c.vlt.B.

prouocatum non est;sententiæ auctoritatem nō obtinebit, & ideo appellare non est necesse. ¶ *Item si sententia cōtra ius* [a] *scriptum feratur;veluti dū defunctus, & minor 14. annis fuisse,& testamentum iure feciſse dicitur,nullas vires obtinet: nec cōtra eam est necessariū auxiliū rouocationis.* ¶ *Si vero contra ius litigatoris snīa dicatur, veluti dum minor 14.annis,annū 14.impleuisse,ac per hoc testamentum iure feciſse pronunciatur; ad prouocationis remedium oportet confugere.* ¶ *Item si plures iudices* [b] *dati sūt, vnus tantum ex eis pronunciasse proponitur: non videtur appellādi necessitas fuisse,cū snīa firmitatē iure obtineat.* ¶ *Item cum certa* [c] *ratione,& sine iudices mulctare possūt; si aliter contra statutū legis modū mulctam irrogauerint; quod contra ius gestum videtur,firmitatē non tenet,& sine appellatione pōt rescindi.* ¶ *Venales* [d] *quoq; snīas,quæ in mercedem à corruptis iudicib.proferuntur, ēt citra interpositæ prouocationis auxiliū infirmas esse decretū est.* ¶ *Item si propter infirmitatem ætatis ad honorem,ad quē nominatus es,inhabilē te esse probaueris, prætermissa appellatione,iniqua nominatio remouebitur.* ¶ *Sunt etiam, quorum appellationes non recipiuntur. Nō enim potest recipi eius appellatio,qui per contumaciam* [e] *absens,cum ad agendam causam vocatus esset,negotio prius summatim* [f] vsque ad modum legitimum valet?non.arg.ff. fa. ercis. in hoc iudicio.arg contra.C.de do. sanctimps. & extra de præb.dilectus 1.& c.iuſi & 12.q.fi quos.

Le.5

Le.7.

l.8.si pater.

Le.1.C. quorū app.nō recipia.

VENALES. CASVS Venales sententiæ,quæ à corruptis iudicibus proferuntur nullæ sunt ipso iure. Similiter si aliquis nominatus est ad honorem decurionatus, qui esse non poterat propter infirmitatem ætatis, puta quia minor erat 15. annis, vel forte nimis grandæuus:citra appellationem,si probauerit se inhabilem, excusatur.

d ¶ Venales.]Sed si arbiter tulit sententiam per gratiā, tenet:sed datur dolꝛ exceptio.C.de arb.l 3.ff. ad Trebs. seruo.§.cum prætor.sed si corruptus tulerit,nulla est sententia,vt hic.& C.si ex fal.all.l.vlt.

SENTENTIAM QVORVM. CASVS. Modo offenditur, qui non admittuntur ad appellandum: & numerantur hic 7.personæ, quæ appellare non possunt: scilicet contumax:homicida:veneficus:maleficus: adulter: raptor publicus fur:similiter conuictus testibus,& confessus suum scelus non auditur appellans.Si autem conuictus fit,& non confessus,vel confessus metu tormentorum auditur appellans.Et sunt hæc omnia.C.quorum app.non recip.l.2 hæc autem verba. & hoc in notorijs, in occultis autem,sunt verba Gratiani: postea quæ sequuntur,verba legis.

e ¶ Per contumaciam.]Sic inf.24.q.3.de illicita.nisi veniant iudice sedente pro tribunali.ff. de in integ. restit. diuus. Item bene audietur appellatio contumacis, qui præsens est,vt ff.de app.creditor,§.missus.

f ¶ Summatim.]Idest,semiplene. inquiret iudex de negotio cum aduersarius abest, non enim statim absente aduersario mittet præsentem in possessionem: sed faciet ipsum iurare quod credebat se inste litigare: & si intelligitur quod est extra vt lit.non contesta. quoniam frequenter,in fine.

NVL-

NVLLVS.Verba legis.C.quorum appel. non rec.l.2. a¶ veneficorum.] Idem est in alijs, vt extra de spon.ex litteris 2.

Le.uxor.ca. C. si de nomē. poss.

b ¶Et hoc in notorijs] Illud de suo ponit Gratianus, & male.in notorijs enim non est opus testibus.supra ea dem quæst.1.de manifesta.nec in notorijs appellari potest,vt extra eod.cum sit. & cap. peruenit. Si ergo hæc duo,confessio & confessio concurrunt,non auditur appellans:quia sola confessio in criminali non nocet, nec etiam in ciuili secundum quosdam quia possit appellāri.ff.de confes. cum ideo commissum. sed contra, supra ead.quicunque.

c ¶ Formidine tormentorum territus.] Infra 15.quæst.6. cap.1.

NVLLI.CASVS. Officialis præsidis prouinciæ,vel alterius præsidentis in administratione , vel officio suo deliquit: de quo postea conuictus, & condemnatus a proconsio iudice volebat appellare. Quæritur an possit? & certè dicitur q non potest: si tamen condemnatus est in causa ciuili super patrimonio suo, bene admittitur ad appellandum.

¶ Officialium.] Vt executori, vel tabellioni quando delinquunt circa suam administrationem: quia præsumitur,quòd iudicem offenderint: & quia non præsumitur quòd iudex iniuste contra eum aliquid faciat. Item quia non potest abesse a curia.

QVOTIES.CASVS. Ponuntur hi equatuor casus,in quibus non appellatur, scilicet cum ratio computationis postulatur a procuratore fisci; vel cum petitur tributum: aut cum debitum publicum,id est,fisci; vel priuatum id est Cæsaris, de quo aliquis est euidenter conuictus,& confessus.

e ¶ Quoties etiam fiscalis.] Id est,quoties ab aliquo rō administrationis requiritur: & intellige quando euidens est tributum:alioquin secus, vt C.de app.qñ non-nulli.Patet ergo q in tributis non appellatur:ergo nec vt 16.q.1.decimæ,& est expressū extra de deci.tua.in fi.

f ¶Calculi.]Id est, computationis.

g ¶ Publici.] Id est fisci.

h ¶Priuati.] Id est,de proprio patrimonio Imperatoris: quod respectu fiscalium priuatum dicitur.

i ¶Et.] Pro,id est.

perscrutato,cōdemnandus est. ¶ *Nullus ēt homicidarum, veneficorum* [a]*,maleficorū, adulterorū,itemq; eorum, qui manifestam violentiā cōmiserunt,argumentis conuictus, testibus superatus, voce etiam propria uitiū,sceluſq; confessus audiatur appellans.]& hoc in notorijs* [b]*.* ¶ *In occultis autem.[Si testibus productis,instrumentis prolatis, aluſq; argumentis præsitis sententia contra eum lata sit, & ipse, qui condēnatus est,aut minimè voce sua confessus sit,aut formidine* [c] *tormentorū territus cōtra se aliquid dixerit.prouocandi licentia ei non denegatur.* ¶ *Nulli quoq; officialium* [d] *à sententia proprij iudicis prouocatio tribuatur;nisi in eo tantū negocio, quod ciuili rōne, super patrimonio fortè apud proprium iudicē inchoauerit.* ¶ *Quoties etiam fiscalis* [e] *calculi* [f] *satisfactio postulatur,aut tributum exposcitur,aut publicis* [g]*,vel etiam priuati* [h] *debiti euidentis,& conuicti redhibitio flagitatur; appellatione exclusa necessario in contumacem vigor iudiciarius exercetur.* ¶ *Ab executione snīæ appellari non pōt* [k]*,nisi forte executor snīæ modum iudicationis excedat.* ¶ *Si quis ēt ausus fuerit prouocare,ne voluntas defuncti* [l] *testamēto scripta referetur,vel ne ij,quos scriptos patuerit* [m] *hæredes,in possessionem* [n] *mittantur,& is, cuius de ea re notio erit,appellationē receperit;& iudex,qui tam ignauam* [o] *conniuentiā adhibuerit,et litigator,qui tā importune appellauerit, viginti libris argenti mulctentur.* ¶ *De possessione etiam,*

AB EXECVTORE. CASVS. Iudex mandat officiali suo, vel alij vt mādetur snīa executioni. Quæritur vtrum a tali executore sit appellandū? Et certe dicitur q non, nisi modum in exequendo excedat. Similiter si aliquis appellat ne testamentū aperiatur, vel ne hæredes scripti mittantur in possessionem,non auditur: & appellator & iudex qui recipit talem appellationem, puniuntur in xx. libris argenti.

K ¶ Non pōt.] Distin Executor gue tñ. quia aut executor het merā executionē, aut mixtā. Si merā, nō appellatur ab eo nisi manda tis fines excedat, vt hic dicitur: & si suspectus est, cō appellatur ab eo, vt ext.de app. nouit,nisi objiciatur crimen falsi coram eo:tunc enim supersedebit executioni, vt extra de crimine falsi, super eo. & C.si ex falsis instr.iudicati. & de tali executore loquit lex C. de executione rei iud. si vt proponis. & extra de sententia & re iud de cætero. Qñq; dī executor,qui habet mixtam executionem: & talis potest recusari propter suspicionem. extra de offi.dele.super quæstionem. §.si vero.de tali loquitur 25. q. 2. & fi non cognitio. & talis executor audiet, & admittet exceptiones rationabiles,quantumcumque absolute ei scribatur, vt extr.de offi.deleg.ex parte,& extra de ætat.& qual cap.eam te. & extra de rescriptis,cum adeo.Itē licet mixtus sit executor, non potest appellari a grauamine vel iniuria 1. vt C.de ap fi quis. Item videtur q differenda sit executio si incontinenti volo probare sententiam iniustam, vt extra de test.veniens 2.& ff.de iud. si prætor. De hac materia plenè inueniens 25.q.2. & si non cognitio.

1 Argu.ad hoc 61. dist. nullus iniustis. circa fi. Io. de Pant.

l ¶ Defuncti]Ar.contra extra de app.qua frone.in parte decisa.sed ibi debitum erat liquidum: vnde ibi valebat appellatio ne corpus sepeliretur ante satisfactionem.

m ¶ Patuerit]Nota,quòd dicit,patuerit: ex hoc est ar. quòd satis est pro illo qui intētauit possessorium, quòd aliquam præsumptionem pro se habeat, licet non perfectè probet.

n ¶ Possessionem.] Quia ibi non auditur appellans,vel aliqua exceptio, nisi prius fiat missio in possessionem, vt C.de edic.diui.Hadria.tol. l.2.

o ¶Ignauam.]Nota iudicem puniri, qui recipit friuolas appellationes.

DE POSSESSIONE. CASVS.Si pronunciatum fuit de aliquo mittendo in possessionem causa restitutionis, vel alia de causa,appellari non debet.& si faciat appellatum,, nihilo minus mandabitur sententia executioni.

Appellationes friuolas recipiēs punitur.

Sī 2 a¶Mo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Possessio momentanea.

¶ Momento.] Id est, de momentanea possessione. momentaneam possessionem vocat illam, quæ restituitur ei qui spoliatus est, & vocatur momentanea, quia apta est per momentum durare, si aduersarius in momento probet proprietatē. Io.

b ¶ Effectum.] Sm canones tamen appellatur a momentaneæ possessionis sniа, vt extra de testi. significauerunt. vbi ab interlocutoria intra x. dies est appellidum, extra de elec. cum dilectus. extr. de appe. super eo 2. & extr. de restit. spo. ex conquestione.

QVANDOQVE. CASVS. Dī in hac lege, q̄ si plures super eadē re vna sniа condemnentur, q̄ omnes appellauerint: vno tantum illorum prosequente appellationem & obtinente, prodest omnib⁹. Idē est si vnus illorū tantum prosequitur appellationem, & obtinuet. Nam si appellatio iusta pronuncietur, victoria vnius prodest omnibus. Si autem aliquis illorum, qui est minor 25. annis, fuerit restitutus ratione minoris ætatis: hoc non prodest maiori q̄ nō appellauit, & qui cū minore simul fuerat condemnatus.

c ¶ Quo casu.] Vt in duob. reis debendi.

d ¶ Ad alios pertinebit.] Vt ff. e. q 5. statuit. & c. interrogatū.

e ¶ Ætatis.] Nihil sint connexa. ff. de minoribus, etiam & l. tutor. & ff. quemadmodum seruitus amit. si communem.

IVDICIBVS. CASVS. Dicitur hic q̄ officium est iudicis ordinarij appellationem recipere, & intra 30. dies a tempore sententiæ computandos gesta causæ litigatoribus præbere vna cum relatione. Item dicitur in iudice delegato. Et dicitur relatio ipsi apostoli, quibus iudex eximit appellantem a sua iurisdictione: vel rationes vtriusq; partis. Dicitur etiam q̄ si litigator statim post sententiam voluerit appellare, hoc potest facere viua voce, & sine scriptis: & hoc tam in ciuili negotio, q̄ & in criminali.

f ¶ Gesta,] Id est allegationes. C. de rela. l. 2.

g ¶ Relatione.] Id est, responsionibus partium.

h ¶ Præfari.] Etiamsi non appetentibus. C. de app. eos in fi. §. 1.

AB HO. CASVS. Dicitur hic, q̄ a iudice appellationis non debet remitti causa ad iudicem a quo fuerit appellatum: cum iudex appellationis pronunciare debeat appellationem esse iustam vel iniustam, quod vix faceret iudex a quo appellatur.

i ¶ Pronunciare.] Etiam ex prioribus instrumentis, vel etiam ex nouis, vt C. de tempo. ap. per hanc. C. de app. eos. §. 1. nouas enim causas appellationis potest audire iudex, vt extra de app. constitutis. in fin. ff. de app. scio. in fin.

i ¶ Pronunciare:] Pone ergo q̄ alicui fit commissa causa ap-

& eius momento[a], *si causa dicatur (quæ sententia interlocutoria appellatur) quāuis pronocatio interposita fuerit; tamen lata sniа sortiatur effectum*[b]. ¶ *Quandoque vnam, & eamdem plures simul reportant condemnationem; nec diuersitas factorum separationem accipit; quo casu*[c] *si oēs appellauerint, & vno ex his agente, eorum appellatio iusta pronunciata fuerit; emolumentum victoriæ ēt ad alios pertinebit*[d]. *Si aūt vnus tantum appellauit, eiusque appellatio iusta pronunciata est; ei quoque prodest, qui non appellauit. Quòd si ætatis*[e] *auxilio vnus contra sniam restitutionem impetrauit, maiori qui suo iure non appellauit, hoc rescriptum non prodest. Iudicibus aūt non solū suscipiendæ appellationis necessitas videtur imposita; verum etiam 30. dierum spatia ex die sententiæ definita sunt, intra quæ, gesta*[f] *vnà cum relatione litigatoribus conuenit præstari*[g]. ¶ *Similiter arbiter appellationem suscipere, & relationem dare compellitur, si delegatus fuerit.* ¶ *Litigatoribus vero copia est ēt non scriptis libellis illico voce appellare; cum res iudicata poposcerit tā in ciuilibus, quàm in criminalibus causis.* ¶ *Ab eo autem, qui de appellatione cognoscit, non potest fieri recursus ad iudicem, à quo fuerit pronocatum. Quapropter remittendi litigatores ad prouincias remotam sibi occasionem, atque exclusam penitus intelligant: cum super omni causa interpositam pronocationem, vel iniustam tantum liceat pronunciare*[i], *vel iustam.* ¶ *Hæc omnia in 7. lib. Codicis inuenies a tit. de appellationibus vsque ad tit. ne liceat in vna eademque cā.*

Le. 1. C. si vnus ex plurib. app.

L. si appellationem, in fi. eod.

Le. 2. eo. tit. ibidem.

Le. litigator. ex

L. hos, qui. eo.

α ¶ Si quis libellos.] *Hinc vsque ad finem huius capitis varias leges Codicis Gratianus refert; quarum non vetulis eadem omnino verba: sed quæ ad quæstionem suam facere iudicauit.*

QVÆSTIO VII.

Vòd vero[a] *laici in accusatione episcoporum non sint audiendi, Euaristus Papa testatur dicens* † *episcopis per Aegyptū, epist. 2.*

¶ Laici in episcoporum accusatione non sunt recipiendi. C. I.

NOn est à plebe, aut vulgaribus hominibus arguendus, vel accusandus episcopus, licet sit inordinatus: quia pro meritis[b] subditorum disponitur à Deo vita rectorum. *& infra.* ¶ Ideo ista dico, quia insidiator bona sæpissime solet conuertere in malum, & in electis ponit maculam.

Item Syluester Papa in epilogo concilij Romani.

¶ Laicus clericum non accuset. C. II.

NVllus laicus audeat clerico[c] crimen inferre.

Item Marcellinus Papa ad episcopos Orientales, epistola 2.

¶ De eodem. C. III.

LAico non licet quemlibet clericum accusare.

Item Iulius Papa in decretis, c. 36.

¶ Anathematizatus sacerdotes accusare non potest. C. IIII.

IN sancta Nicæna synodo statutum est, vt nemo anathematizatus †[d] in nostra suscipiatur accusatione: nec illi, qui nos in sua nolunt recipere querela, vel accusatione, cū nos super illos sciamus à Domino constitutos, non illos super nos: & sicut maior non potest à minore iudicari, ita nec obligari †[f], quia ratum est omne, quod magnum[g] est. Portamus onera omnium, qui grauantur: quinimmo hæc portat in nobis beatus Apostolus Petrus, cuius vice fungimur legatione, & cuius regula informamur, quatenus eius fulti auxilio ab omnibus nunc & in perpetuum tueamur aduersis.

Item Eusebius ad episcopos Galliæ, epist. 1.

¶ De eodem. C. V.

LAicos[h] non accusare

Anf l. 3. c. 11. Iuo p. 5. c. 240. Pan l. 4. c. 37.

Turc. l. 1. c. 151. Anf l. 3. c. 24. Iuo p. 5. c. 264.

15. q. 1. clericum & nec laico.

Vel anathema.

Vel obligari.

Clerici clericos accusare possunt.

a Adde q̄ si minor infra 25. annos accusat, non admittitur, vel indicatur. l. hos qui. & l. 2. eo. tit. & l. fi. ff. de accusat. & l. fi. ff. de accusat.

Vod vero.] Hæc q. diuiditur in 7. partes. In prima parte probat per 12. auctoritates patrum, q̄ laici clericos accusare nō possunt & qui sunt minores & quia ad eosdē ordinem promoueri non possunt: & quod eis non recipiantur in sua accusatione: & (quod est validius) quia oppido eis sunt infesti. Secunda ibi. [His auctoritatibus.] Tertia ibi, [Hanc oppositionē.] Quarta ibi, [De his.] Quinta ibi, [Item pœnitentes.] Sexta ibi, [Item cum Balsamon.] Septima ibi, [Ité illud.] Io. de Fa. CASVS. Hic intitulatur 7. q. quæ quæritur. an laici sint admittendi ad accusationem episcoporum, vel clericorum inferiorum, vel monachi: & allegat. G. pro vtraque parte. & primo q̄ non admittantur: & postea q̄ admittantur opin. plures faciendo, & inferendo solutiones. Quid autem iuris sit de hoc, in summa huius quæstionis inuenitur.

2 ¶ Quod vero.] Secundum Baz. laici si sunt bonæ famæ, adm ituntur ad accusationem clericorum. ar. infra. clericos aut laicos. & G. idem sentit. Alij dicūt, q̄ laicus proprium prælatum propter delictum accusare potest: quia sua interest habere prælatum bonum, vt dixi 23. dist. illud. Communior est opinio q̄ non possit, nisi suā iuriam prosequatur, vt 4. q. 6. omnibus. ext. de test. de cætero, sup. ea. q. 1. prohibent. nisi crimine hæresis infra ea. sacerdotes, & c. cues. & in simonia. ext. de sim. tanta. & in crimine læsæ maiestatis. 15. q. 3. sane. C. de episc. & clerici. si quemquam. & in crimine sacrilegij, secundum quosdam. 17. q. 4. 6. qui autem. & in crimine dilapidatio nis, vt 12. q. 2. non liceat. vt dixi, 16. q. 1. cōstitutum. In his autem omnibus ita demum admittuntur, si bono zelo & ꝛ accusatus fuerit vitæ suspectæ, su. ea. q. 1. in primis. quia si accusatus est suspectæ vitæ, admittuntur laici ma-

læ vitæ. si autem bonæ vitæ, tunc tantum laici bonæ vitæ. ext. de fim. per tuas. Clerici vero contra clericos admittuntur nisi sint criminosi vel irregulares, vt inf. e. p̄ sumunt. & c. lator. & cap. ipsi Apostoli, tales tñ, qui sunt eiusdem ordinis cum eis vel inferioris, vt inf. ead. ipsi Apostoli, & c. testes. similiter monachi audiuntur. ext. de accusa. ex parte. & cap. olim, & hęc verasūt de solenni accusatione. Sed in denunciatione criminis (vt dicūt quidem) omnes admittuntur. arg. 24. q. 1. quisquis. & quia cuilibet dictum est hoc, Si peccauerit in te, & cap 22. q. 5. hoc videtur. 24. q. 3. tam sacerdos, Arg cōtra 35. q. 6. episcopus in synodo & ext. de accusat. cum oporteat. Quid iuris sit ā hoc not. sup. ead. q̄o. 1. si peccauerit.

NOn ē. CASVS. Quærebat hic, an laici possint accusare epm̄ suū male & inordinate viuentem. Et respondetur q̄ non, duab. rationibus. Vna est, quia ꝑ meritis subditorum quandoq; dantur mali prælati & ga diabolus quādoque infamat bonos, & bona conuertit in malum.

b ¶ Pro meritis.] Infra 8. q. 1. audacter. & 6. q. ex merito.

c ¶ Vllus laicus.] ¶ Clerico.] Vt moniali. ext de acc. meminimus 1.

INsancta.] CASVS. Quarebatur à Tulio Papa, vtrū excōcati vel laici possunt clericū accusare. Et respondet quòd nō admittuntur excommunicati nec laici: & hoc probat pluribus rōnib. Vna, qa non recipiunt clericos in suam accusationē: & quia clerici sunt ipsis maiores: & quin portāt onera omnium: & funguntur vice Apostolorum.

d ¶ Anathematizatus.] Inf. 3. q. 4. nullus. hoc proprie est, vel idest, separatus à couuersatione clericorū: ga laicus. inf. ea laici. & 24 q. 3. certum. & 6. q. 1. illi qui. & c. oēs.

e ¶ Super illos.] Sup. d. 10. certum, & c. sucipitis.

f ¶ Ita nec obligari.] Idest, accusare, 21. d. inferior.

g ¶ Quod magnum. sup. d. 63. legimus. Io.

LAicus.] CASVS. Dicitur hic q̄ laici non admittuntur ad accusationem clericorum quatuor rationibus, quia non sunt eiusdem couersationis cum clericis, & quia sunt clericis inimici, & quia nolunt imitari gratiarem eorum: quia nolunt accipere clericos in suam accusationem.

h ¶ Laicos.] Certum est q̄ laicus prosequens propriam

1 Ista dec. ia quiē de laico inimico: & sic nō ꝑbatur, imò sumpto arg. à contrario probatur cōtrarium, vt ibi not.

iniuriam admittitur ad accusationem clerici coram clerico, iudice, vt extra de test. de cętero. Nunquid ergo & econuerso clericus admittitur ad accusationem laici coram laico iudice, si prosequatur suam iniuriam? Dicunt quidam q̄ non nam vbi crimen irrogat pœnam sanguinis, clericus ibi esse non pōt, vt 33 q. vl. his à quib. sed si nō irrogat pœnam sanguinis, bene pōt. Alij dicunt q̄ in nullo crimine clericus pōt accusare laicū. arg. 11. q. 1. nullus. q. 3 non potest in crimine testari contra ipsum. 1. q. 1. testimonium, & sic fallit regula, quæ est 4. q. 6. omnibus. agat ergo clericus ciuiliter de crimine.

Clericus laicum accusare non pōt.

1 Vt Hu. & L. q ita not. inf c. 1. dicētes idē esse, vbi ēt prosequitur propriam iniuriam prosequendo: nec pōt repelli eo prætextu q̄ non pmo nuerit aduersarium. ut arg. istius. ca hic alleg. oib. L.

a ¶ Non accusasse epos.] In hoc c. assignantur tres rōnes, quare laici nō admittunt cōtra clericos. quarta assignat su. e. q. 1. c. 1. quia est, qa magnū est q̄ clerici accusent ab eis, vnde dēt esse ratum, vt sup. ea. prox. c. Io.

Sicut.] CASVS. Si cut clerici remouent ab accusatione laicorū; ita & laici remoueri dñt ab accusatione clericorū: quia sicut discreti & separati sunt laici à cōuersatione clericorum: sic etiam dēnt esse clerici diuisi ab accusatione laicorū.

b ¶ Litigatio.] Ext. de synodi. c. vno.

Sacerdotes.] CASVS. In hoc dr, q̄ quilibet inferior plato suo obedire debet, etiam si malus sit, nisi erret in fide.

c ¶ Agāt.] Si prælati sunt hæretici vel excōcati, vel si seruāt canones, vt simoniaci, vel notorij fornicatores, tunc pōt recedi ab eis ab iniij, 19. dist. nulli. 16. q. vl. sane, 32. dist. nullus. in alio crimine ante sententiam a non est recedendum ab eis. 8. qō. 4. nonne. & 15. q. 6. c. vlt. Io. hoc corrigitur pro parte, ext. de temp. ord. c. ii. B.

Prælati criminosi ante sniam derelinqui pñt.

2 Ista gl. reputat singu. per doct. ad hoc q̄ dab epō non seruante canones pōt recedi vt ab excōicato.

Quis condemnatio.] CASVS. Dr q̄ quilibet obedire debet suo prælato, nec ei detrahere, & hoc probatur exemplo Cham, quia maledictus fuit, quia non operuit pudenda patris sui: sed multo fortius essent maledicti qui patribus suis spiritualibus detraxerunt. & contumelias inferunt.

c ¶ Cham.] 24. q. 3. sed qui.

d ¶ Ampliori.] Arg. quòd in eodem genere delicti plus peccamus erga patres spirituales 3 quàm carnales, vt 30. q. 3. Pistacium.

Peccamus plus erga patres spirituales quā carnales.

3 Dicit L. patres spirituales dñt facere dotes. 6. q. 1. ver. hi dotē. aliàs ēt c. per ie.

PER-

Cle. 1. epist. 1.

episcopos [a] hactenus obseruatum, & constitutum est: quia eiusdem non sunt conuersationis, & oppido eis quidam infesti existunt; quippe cum vita eorum, & conuersatio debeat esse secreta, & à laicorum actibus remota, nec ab eis impeti debeat, qui eorum castitatem, & grauitatem nolūt imitari, maxime cum nec hi eos in suis volunt recipere accusationibus.

Item Fabianus Papa ad episcopos Orientales, epist. 2.

¶ Nec clerici in accusatione laicorum, nec laici in accusatione clericorum sunt suscipiendi. C. VI.

Sicut sacerdotes, vel reliqui clerici à sæcularium laicorum excluduntur accusatione, ita illi ab istorum sunt excludendi, & alienandi criminatione. & sicut isti ab illis ita illi ab istis non recipiantur: quoniam sicut Domini sacerdotum segregata debet esse conuersatio ab eorum conuersatione, ita & litigatio [b]: quia seruum Domini non oportet litigare.

Poly. l. 5. tit. 1. Iuo p. 6. c. 320 Pan. l. 4. c. 61.

Item ex concilio Moguntino.

2. Tim. 2.

¶ De eodem. C. VII

Decretum est, vt presbyteri suos plebeios † & accusare, & attestimoniare possint. Si autem neglexerint, sui gradus periculo subiacebunt.

Burc. l. 16. c. 7. † al. plebesanos.

¶ *Caput hoc abest à plerisque antiquis exemplaribus Gratiani, neque hic rectè collocatur: sed extat apud Burchardum, qui pro voce* plebeios, *habet*, plebesanos.

Item Clemens ad Iacobum epist. 1.

¶ Laici clericos accusare non debent. C. VIII.

Sacerdotes, & reliqui ecclesiæ ministri, omnesque plebes episcopos suos diligere debent, & eorum præceptis obedire, etiam si ipsi aliter (quod absit) agant [c], nisi in fide errauerint.

¶ *In hoc, & sequenti capite non referuntur ipsa prorsus verba sancti Clementis.*

Item ad eundem epistola 2.

¶ De eodem. C. IX.

Quis condemnatio eis immineat, qui in patres peccant, scriptura diuina ostendit: Si enim Cham [d], qa non operuit pudenda patris, maledictus est; multo ampliori [e] condemnatione digni sunt, qui patribus legatione Dei fugentibus contumeliam inferunt.

Gen. 9.

Personæ inferiorum ordinum in superiorum accusationem recipiendæ non sunt.

Vnde Siluester Papa in epilogo concilij Romani.

Cap. l. 1. c. 139. in conc. Mogūtino sub Arnulpho, c. 12.

Quis condemnatio.] CASVS. Dr q̄ quilibet obedire debet suo prælato, nec ei detrahere, & hoc probatur exemplo Cham, quia maledictus fuit, quia non operuit pudenda patris sui: sed multo fortius essent maledicti qui patribus suis spiritualibus detra-

PERSONAE. CASVS. Ostensum est sup. quòd laici non admittuntur ad accusationem clericorum. Modo ostendit q̄ clerici inferioris ordinis non admittuntur ad accusationem superioris, vsque ad §. his auctoritatibus

Cleri-

Clericus.] CASVS. Quærebatur à Syluestro vtrū minores clerici irregulares vel infames possint accusare superiores, & certè respondetur q̄ non, nec contra eos testificari possunt. Alia c. plana sunt.

a ¶ Clericus.] Hoc c. nō tenet. Vel loquitur de his, qui propter irregularitatem nō possunt ad altiora promoueri, vt bigami, & corpore vitiati: alias esset contra vēm rōnē, vt inf. ea lator. Et dic clericus, scilicet psalmista & ostiarius.

b Maiorū.] Hoc cap. similiter non tenet.

c ¶ Impetatur.] Criminosē, si de clericis intelligas.

d Sententia Cham, &c.] Produnt.] Tales deponunt 45. dist. accusatores.

e ¶ Ceu.] Id est, sicut.

f Oves.] Sū.] Criminosē, si de clericis intelligas, dic, hoc cum prælatus eorum est bonç optimonis.

g ¶ Oris.] Id est, loctionis.

h ¶ Gladio.] Id est, lingua.

i ¶ Reprehendenda.] i. reprehensibilia id est. nos. ff. ne sit contra. sup. 21. dist. nolite. infra. q. 1. ones.

HIS AVCTORITATIBVS. Hæc est 2. pars q. in qua vult probare, quòd laici si boni sunt, accusāt clericos: sed, huiusmodi allegatio superficialis est, quia aliter canones intelliguntur. hoc tamen probare nititur per ix. auctorita. Ioan. de Fant.

CASVS. Modo, concludit G. ex supradictis, q̄ subditi laici, vel clerici non accusant suos prælatos: sed dicit H. q̄ hoc intelligendum est de infamibus & criminosis, qui parati sunt reprehendere suos prælatos: & hoc probat per sequentia.

Minores non debent accusare maiores. C. X.

Polyc. l. 5. tit. 1. Burc. l. 1. c. 151. Iuo p. 5. c. 264.

Clericus [a] aduersus exorcistā, exorcista aduersus acolythum, acolythus aduersus subdiaconum, subdiaconus aduersus diaconum, diaconus aduersus presbyterum, presbyter aduersus episcopum accusationem dare, aut [x] testimonium ferre non valet.

x ¶ Aut testimonium ferre.] *Hæc non sunt in originali, neque in aliis locis indicatis, ac totius etiam ordo in enumeratione est immutatus: ita enim in Cōcilio, & apud cæteros.* Fecit hoc gradus in gremio synodi, vt non presbyter aduersus episcopum, &c.

Item Zepherinus Papa ad episcopos Siciliæ, epist. 1.

Iuo p. 5. c. 245.

¶ De eodem. C. XI.

Maiorum [b] quispiam minorum accusationibus non impetatur [c].

¶ *In originali quemadmodum & apud Iuonem est*, nec summorum quispiam minorum accusationibus impetatur, aut dispereat.

Item Anacletus Papa, epist. 3.

Isidorus l. 3. sēt. c. 39. Iuo. c. plerūq; Ant. l. 3. c. 37. Deusdedit p. 3. Iuo p. 5. c. 239. Gen. 9.

¶ De eodem. C. XII.

Sententia Cham filij Noe damnantur, qui suorum doctorum, vel præpositorum culpam produnt [d], ceu [e] Cham, qui patris pudenda non operuit, sed magis deridenda monstrauit.

Item Eusebius Papa ad episcopos Alexandriæ, epi. 2.

Ex. c. 5. synodo sub Symmacho & Greg. 8 pall. p. 3. c. 3. Poly. l. 5. tit. 1. Ant. l. 3. c. 44. Burc. l. 1. c. 139. Iuo p. 5. c. 253. Pan. l. 4. c. 39. † al. rectè

¶ Oues pastorem suum (nisi à fide exorbitaueri nt) non possunt accusare. C. XIII.

Oves, quæ pastori suo commissæ sunt, eum [f] nec reprehendere (nisi à recta fide exorbitauerit) debent, nec vllatenus accusare possunt †: quia facta pastorum oris g gladio [h] ferienda non sunt, quanquam rectè † reprehendenda [i] videantur.

His auctoritatibus probatur, quòd subditi, siue sint laici, siue clerici, prælatos suos accusare non possunt. Verum de criminosis, & de infamibus hoc intelligendum est, qui vitam suorum prælatorum parati sunt reprehendere, non imitari: quod ex verbis Anacleti datur intelligi, qui ait.

¶ Quare laici in accusatione episcoporum non audiantur. C. XIIII.

Laici in accusatione episcoporum audiendi non sunt; quia oppido eis quidam infesti sunt: & indignum est, vt ab eis accusentur, qui eorū grauitatē nolunt imitari [k].

¶ *Apud Anacletum, ex quo citatur, non extat. Eadem tamen ferè verba habentur in epistola Eusebij supra eadem. c. laicos.*

Deusdedit p. 4. Ant. l. 3. c. 31. Iuo p. 5. c. 238. Pan. l. 4. c. 58.

Idem Anacletus ad episcopos Italiæ, epist. 2.

¶ Sacerdotes non nisi à viris idoneis, & probatis accusari possunt. C. XV.

Accusatio quoque eorum, super qua nos consule-

Accusatio.] CASVS. Quæritur fuit ab Anacleto vtrū epi possint accusari si 4 a malis

Universidad de Deusto
Biblioteca

à malis hominibus, & sceleratis. Et certe rñdet q̃ non, sed à bonis & fide dignis, vel fidelibus sunt potius supportandi, & hoc probat exemplo Dñi, qui per seipsum ementes, & vendentes eiecit de templo. Et exemplo ẽt domini sæcularis fortiter indignantis cũ videt seruum suum ab aliquo alio

denunciatur crimen simoniæ, non est necessaria admonitio 1: quia de illo non potest quis pœnitere[t] retento ordine, vt 1.q.1.si quis neque, & q.7. requiritis. licet sit arg.cont.1.q.vlt.patet.& ext.de simo.licet.cui hodie statur, scilicet, quia moneatur, vt dimittat beneficiũ, quo retento

1 Idẽ dicas in crimine hæreseos, & læsæ maiestatis secundum l.

iudicari: & hoc prima parte. In secunda parte dicitur, q̃ si detractores quorumcũque grauiter puniuntur, multo fortius detractores famulorum Dei. In tertia parte dicitur, q̃ Apostoli, & eorum successores talia considerantes statuerunt, ne facile quis attentet accusare vel lacerare prælatos, & si quis eos accusare vel conuenire voluerit, primo eos charitatiue admoneat: quod si non fecerit, excommunicetur. Secunda pars incipit ibi, [Et paulo post.] Tertia incipit ibi, [Hæc & alia.]

a ¶ Suspicionibus.] Suspecti ab accusatione & testimonio repelluntur. inf. ea. testes. 3.q.5. accusatoribus.

b ¶ Sacerdotes.] Id est, simoniacos.

c ¶ Aut prauæ vitæ.] Arg. q̃ nec etiam in excepto crimine laicus prauæ vitæ est admittendus cõtra clericum, quod verum est, nisi prius clericus[g] fuerit malæ famæ, vel opinionis, vt supra. ea. q. 1. in primis, in fi. & extra de simo. licet Hely. &c. per tuas, vt dictum est supra in summa.

Laicus etiã in exceptis criminibus non admittitur cont. clericum.

d ¶ Seruum suum.] Dñs est iudex in causa serui sui, vt hic, & hoc de consuetudine: aliàs falsum est, vt extra de fo. comp. cum contingat.

e ¶ Calumniæ.] Sic & prohibet lex columnas cuiuslibet dom' tolli vt ff. de leg. 1. i. cætera. C. de ædi. priua. l. 2.

f ¶ Sed si quis.] Hæc pars vsque ad finem loquitur de caulis ciuilibus, vel criminalibus ciuiliter propositis. nam hoc c. de laicis loquitur, vnde non potest intelligi de criminalibus causis: quia in illis non auditur laicus contra clericum, & si prænoneret eum, hoc ideo dico, quia non concedo, q̃ in accusatione fit præmittenda admonitio, vt extra de simonia, licet. &c. per tuas. & de accusa. qualiter. sed denunciationem semper præcedere debet, canonica monitio, vt per eadẽ iura p̃batur. Nec obstat, extra de accusa. si quis eps. quia illà in denũciatione loquitur. De hoc notatur 12.q.2. indigne. Tñ vbi

Admonitio præcedat denunciationem.

retento non posset pœnitere. Vel dicas speciale esse in ecclesia, vt sp primo admoneatur, q̃ proponatur querela contra eam siue ciuiliter, siue alio modo agatur.

g ¶ Prius.] Inf. 23.q.5. ad finem.

h ¶ Per satisfactionem.] Quod videtur esse speciale in eo, qui offendit ecclesiam, vt prius satisfaciat, q̃ absoluatur, vt extra de verborum signific. ex parte. aliàs sufficit q̃ tiret, vt extra de sentẽ. excom. per tuas.

i ¶ Iniuria.] Vnde nec clericus potest remittere iniuriã

S facit am ecclesiæ, vt 23.q.4. si is qui Io.

S I quis.] CASVS. Si quis contra episcopum, vel

actores, ecclesiæ querelam habuerit, non vadat ad iudicem, nisi prius episcopum vel œconomos ecclesiæ sæpissimè commoneat, vt ab eis iustitiam consequatur, & ei satisfaciant: q̃ si contrafecerit, communione priuetur. Et intelligitur hoc cap. in causa ciuili tantum, & de

actores[a] ecclesiæ quamlibet querelam iustam se habere crediderit, non prius primates, aut alios iudices adeat, quàm ipsos, à quibus se læsum æstimat, conueniat familiariter, & non semel, sed sæpissimè[b], vt ab eis, aut suam iustitiam accipiat, aut iustam excusationem, *& infra.* ¶ Si autem secus egerit, ab ipsis & ab alijs communione priuetur[c], tanquam Apostolorum, Patrumq; aliorum contemptor.

Item Euaristus Papa episcopis per Aegyptum, epist. 2.

Pan.l.4.c.59. ¶ Nisi opinione discussa, non audiantur accusatores episcoporum. C. XVII.

S I qui sunt vituperatores[d] aut accusatores episcoporum[e], vel reliquorum sacerdotum, non oportet eos, à iudicibus ecclesiæ audiri, antequam eorum discutiatur æstimationis suspicio, vel opinio, qua intentione[f], qua fide, qua temeritate, qua vita, qua conscientia[g], quoue merito, si pro Deo, aut pro vana gloria, aut inimicitia, vel odio, aut cupiditate[h] ista præsumpserint necne.

Item Calixtus Papa ad episcopos Galliæ, epist. 2.

¶ Maiores natu non accusent, nisi qui sint rectæ fidei, & conuersationis. C. XVIII.

Steph.1. epist.2. c.10. Cle.Car.4.c.96. Pisc.l.1.c.171. Pann.l.4.c.57. Iuo 5.c.289.

Q Værendum est[i] in iudicio, cuius sit conuersationis, & fidei is, qui accusat[k], & is qui accusatur; quoniam hi, qui non sunt rectæ conuersationis, ac fidei, & quo-

a Actor, & q. de honestate.

b ¶ Actores.] Actor constituitur à non domino, & auctor & actores. ff. de iudicijs, & ad præsentes lites tũ instit. de cura §. illud. ff. de iudicijs, & ad præsentes lites tũ instit. de cura §. illud. ff. quod cuiusque vniuer. item eorum. §. actor. & hoc videtur de ideo quia cum decreto fit & decretum non extenditur ad futura. ff. de vsurpis. l.1. Sed procurator semper a vero Domino constituitur, & ab initio, & ad vnam litem, & ad plures, & ad præsentes, & ad futuras. ff. eo. l. 3. & C. de proc. neque Syndicus ab vniuersitate & ad vnam, & ad plures causas constituitur præsentes, & futuras. & de auctoritate episcopi. C. de episc. & cler. omnes qui. §. & hoc nihilo minus. Canon tamen omnes administratores ecclesiæ vocat procuratores. 1. quæst. 3. Saluator. §. secundum canones prælatus & ante lit. contest. & post litem contestatam. Et hoc videtur dicere canon, quia omnes procuratores constituit, vt extra de iuramen. calum. c. cum causam. Et ita videtur dicere Ber. in l. 1. ff. de iureiu. in fi. & ibi Bal. & Ias. in 2. col. & Alex. in 3. col. & Imo. in 4. col. & Dec. in 5. col. & Ang. in 6. col. & Cy. in 7. col. & Bar

Universidad de Deusto
Biblioteca

probare instituta morum suorum, & testimonium vitæ honestioris, & animi probitatem, id est, se esse idoneum, vt C.de his qui ve.ata.impe l.a. aliàs circa notos potius præsumitur quis dignus, quàm indignus, vt extra de præsumptio. dudum.

a ¶ Nescit.] Per hoc patet cap. hoc loqui de ignotis.

b ¶ Maiores.] Id est, clericos.

ACcusatio.] CASVS. Quæritũ est a Sixto Papa qualiter recipienda sit accusatio episcoporũ: Et respondet dicens, q̃ non est facilè recipienda sine discussione accusantium. Et hoc probatur auctoritate Domini dicentis non esse accipiendam vocem mendacij. Et auctoritate Pauli, qui dixit aduersus presbyterum inscriptionẽ non esse faciendã sine duobus, vel tribus testibus: multo minus ergo cõtra episcopum.

c ¶ Facile.] Id est, absque inquisitione.

ADDITIO. Scilicet accusatorũ & testiũ. Hu. & Lau. & dic, inquisitione, scilicet q̃ habetur supr.c.prox. secundum Io. de Fã.

SI quis.] CASVS. Quidam cõuenit episcopum vel œconomum ecclesiæ in causa pecuniaria. q̃stum fuit vtrum pp hoc a communione ecclesiæ sit remouendus? Et respondetur, quod non, si nil conuicij vel criminationis obiecit.

d ¶ Conuicii.] Non tamen ex hoc sequitur, q̃ propter conuicium ipsum possit excommunicare, vt 23. q. 4. inter querelas. vel, hic non fuit tantum episcopi causa, sed ecclesiæ, vel propter hoc remouẽdus est à communione a metropolitano, sed non ab episcopo. Vel dic, si conuicium redundat tantum in personam episcopi: quia dicit, tu es filius talis ci, tunc non potest. sed si dixit eum simoniacum: quia hoc redundat in ecclesiam, bene potest[e].

Epis excõicat pp cõuiciũ sibi factum.

SVnt nonnulli.] EX HIS OMNIBVS. Infert Grat. ex supradictis, quod illi remouẽtur ab accusatione, qui mala intentione veniunt ad accusandum, & non ex charitate, & quòd criminosi similiter remouentur. Et hoc probatur per sequens cap.

e ¶ In libro soliloquiorum.] Id est, psalmorũ, i. solius spiritus sancti eloquium: q̃a solo instinctu spiritus sancti scit psalmus, ibi locutus est, de quo habetur de pœ. dist. 2. quærendũ.

Soliloquiũ.

PRæsumunt prælati.] CASVS. Quidam prælati dicebant se nullo modo esse accusandos, eo q̃ canones statuerunt eos non esse passim accusandos. Sed Aug. dicit hoc esse intelligendum de criminosis. Et hoc probatur exemplo Domini esse verum, qui cum accusaretur, dixit: Si

Mutatus é verborum ordo.

rum vita est accusabilis, & quorum fides, vita, & libertas nescitur[a], non permittuntur maiores [b] natu accusare. Neque viles personæ in eorum recipiantur accusatione.

Item Sixtus Papa II. ad episcopos Hispaniæ, epist. 2.

¶ Absque duobus, vel tribus testibus non recipiantur episcoporum accusationes. C. XIX.

ij ACcusatio episcoporum non est facile [c] recipienda, dicente Domino: [Non fusciptes vocem mẽdacij.] Et Apostolus inquit aduersus presbyterũ inscriptionem non recipiendam absque duobus, vel tribus idoneis testibus. Si hæc de presbyteris, vel cæteris fidelibus sunt præcauenda, quanto magis de episcopis?

Exo. 23. 1. Tim. 5.

Item ex concilio Aurelianensi primo, c. 8.

¶ Pro sola conuentione episcopi non submoueatur aliquis à communione. C. XX.

SI quis ab episcopo suo, vel de ecclesia, vel de proprio iure aliquid crediderit repetendum, si nihil conuicij[d], aut criminationis obiecerit, eum pro sola conuentione à communione ecclesiæ non liceat submoueri.

Item Euaristus Papa, epist. 2.

¶ Quare subditi prælatos suos reprehendere non possunt. C. XXI.

SVnt nonnulli, qui præpositos suos peruersè reprehendunt, si vel parum ipsis molesti exiterint.

Ex his omnibus datur intelligi, quòd illi ab accusatione remouentur, qui non affectione charitatis, sed prauitate suæ actionis vitam eorum diffamare, & reprehendere quærunt. ¶ Quòd vero præmissis auctoritatibus criminosi prohibeantur ab accusatione prælatorum, testatur Augustinus in lib. Soliloquiorum [e] ita dicens.

¶ Non omnes subditi, sed criminosi tantum prohibentur accusare prælatos. C. XXII.

PRæsumunt prælati non debere se reprehendi, vel accusari[f], pro eo, quòd canones non eos passim constituũt accusandos. Quod tamen negatur solis criminosis [g], cum de reprehendendo [h] veritas ipsa constituat: [Si male locutus fum, testimonium [i] perhibe de malo, &c. *Ioan. 18.*

xit: Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo.

f ¶ vel accusari.] Arg. laicos posse accusare clericos. infr. e. clericos. & 24. dist. illud. & C. de offi. rec. proum. iustissimos. sed corrigit talũ opinio ext. de testi. de cætero.

g ¶ Criminosis.] Scilicet clericis.

h ¶ Reprehendendo.] Supple, sed non debent præsumere, cum de se, &c.

i ¶ Testimonium.] Cum debeat exemplificare de accusatione, ex emplificat de testimonio: quod ideo facit, quia qui admittitur ad vnum, admittitur & ad reliquum. 4. q. 3. testes. Ioan.

OPPO-

OPPONITVR. CASVS. Dictum ex su. in § ex his omnibus. & c præsumunt quòd subditi criminosi suos prælatos accusare non possunt. Et sic videtur, quòd illi qui non sunt criminosi, bene possunt accusare. Sed opponitur huic dist. illud c. oues, &c. vbi dicitur, q̃ non admittuntur

ALieni erroris.] CASVS. Dicitur in c. isto, q̃ hæretici, apostatæ, & schismatici non admittuntur ad accusandum (vt Dionysius dixit) contra rectè credentes, & constitutionibus obtemperantes. Et inducitur hoc c. à contrario sensu, vt apparebit in §. seq. Et dicitur hic apostata, qui recedit à proposito regulari vel clericali, vel à fide.

b ¶ Alieni erroris.] ex tribus locis istius c. argumentatur Gratianus à contrario sensu sequenti §.

c ¶ Recedentem.] Id est, apostatam.

d ¶ Non obedientẽ.] Idest, schismaticũ. vt 19. distin. nulli. & 25. q. 1. violatores.

e ¶ Non possumus.] arg. q̃ iudex põt infamem repellere, licet reus ipsum recipiat 2. 45. distin. licet. 30. q. 5. iudicantem. C. de quæst. seruos. in prin. 5. q. 3. parentes. Item ar. q̃ iudex examinabit accusatores sicut ordinandos, vt eos repellat. 24. dist. quando. & Greg. præcipit Ioanni vt inquirat de persona accusatoris. sup. ea. q. 1. in primis, sic 23. dist. illud. & inf. ead. criminationes. & prior sue dignitatis tuẽdæ gratia indignos à postulatione remouet. ff. de postu. l. 1. in princ. & repellit militem, licet aduersarius vult eum admittere. ff. de procu. filiusfamiliàs. §. milites, & quos põtor. prohibet, in totũ & omnino prohibet, etiam si aduersarius consentiat 3, vt. ff. de postu. quos prohibet, imò vbi aduersarius non competit exceptio, iudex ex officio suo excipiet, vt ext. de appell. constitutis. & ff. de petit. hered. vlt. Sed contra nonne sic videtur iudicare secundum conscientiam? & scis, quia mihil ex ingenio suo & domesticæ voluntatis motu facere debet, vt inf. c. prox. & 3. q. 7. iudicet? Respõdeo iudicat in hoc casu ex his quæ percipit in exercitio causæ, quæ ante eum agitur. nam cum coram sic videt infamem admitti, potest ipsum repellere: sicut cum scit tempore appellationis ea ipsa esse, supplet de facto. C. de temp. appel. l. 2. in fine, sic. 28. dist. priusquam. scilicet de facto quod constat iudici tanquam iudici. extra de postu bonæ.

Iudex parte non petente multa põt facere.

2 Sed cõtra. inf. ea. q. his ita. §. 3. vers. rñdet. in fin. ibi dicã. Ar.

Opponitur huic distinctioni. Ipsi sacri canones distinguunt, in quo casu pastores sint accusandi à subditis dicentes: [Oues-pastores suos non accusent, nec reprehẽdant, nisi a fide exorbitauerint.] Ecce in quo casu sint accusandi a subditis, in alijs autem minime.

up c. oues.

3 *Huic oppositioni respondetur sic. Distinctio illa canonũ de criminosis & infamibus intelligitur: Oues enim criminosæ, & infames pastorem suum accusare, vel reprehẽdere non possunt, nisi a fide exorbitauerit. Cæterum si a fide exorbitauerit: tanta est labes illius criminis, quòd ad eius accusationem, & serui aduersus dominum, & quilibet criminosi, & infames aduersus quemlibet admittuntur.*

Vnde Dionysius Papa ad Scuerum episcopum, epist. 2.

¶ Infames & hæretici, homines bonæ famæ accusare non possunt. C XXIII.

¶ *In multis vetustis exemplaribus rubrica huius capitis sic habet*, Infames accusare possunt hæreticos *in alijs vero nonnullis*, Infames non possunt accusare catholicos.

Inf. 3. q. 4. c. alienis. & in decretis Iulij. 3. c. 15. Anst. 1. 3. c. 65. Poly. 1. 5. tit. 1.

ALieni erroris [b] socium, vel à sui voluntarie proposito tramite recedentem [c], aut sacris Patrum regulis, & constitutionibus non obedientem [d] suscipere non possumus [e], nec debemus; nec impetere rectè credẽtes, vel sanctorum Patrum sanctionibus obtemperãtes permittimus: quia infames omnes esse censemus, qui suam aut Christiana prævaricantur legem [f], aut Apostolicam, vel regularem libenter postponunt auctoritatem.

Item ex concilio Toletano quarto, c. 63.

¶ Christianos accusare, vel in eos testificari non possunt, qui fidem acceptam deseruerunt. C. XXIIII.

NOn potest erga homines esse fidelis, qui Deo extiterit infidus. Iudæi ergo, qui dudũ Christiani effecti sunt, & nunc Christi fidem prævaricati [f] sunt, ad testimo-

3 Adde ad hoc id qđ se. & no. ext. de excẽ. c. exceptionẽ. & li. 6. eo. ti. c. pia. Arch.

tantur subditi, nisi à fide exorbitauerint prælati: & ita intelligitur, q̃ ex eo solo casu admittantur subditi. Sed Gratianus soluit dicens, quod illud c. intelligitur tantum de criminosis, & criminosi & infames, & serui contra quẽlibet admittuntur in hæresi. Et hoc probat per sequentia.

Opponitur.] Dixerat in illo §. his auctoritatibus, q̃ subditi criminosi, siue clerici fuerint siue laici, non admittantur ad accusationem prælatorum. vnde colligitur à contrario sensu q̃ alij admittantur. Huic distinguendo obijcit, & postea secundum suam opinionem solvit. Et dicit, quòd inter quemcunque talis est, q̃ laici non criminosi possunt accusare clericos. quod falsum est, vt extra de rest. de cæteris. & dicit, quòd inter quemcunque talis est, q̃ laici non criminosi possunt accusare clericos. quod falsum est, vt extra de rest. de cæteris. nisi suam, vel suorum iniuriam prosequantur, & tunc non admittuntur ad testimonium.

HVIC OPPOSITIONI. Hæc est tertia pars huius q. in qua probatur, q̃ mali non possunt accusare prælatos suos, vel illi qui ad eundem gradum peruenire nõ possunt: & hoc probat per 6. c. Io. de Fant.

f ¶ Prævaricati.] Ergo si nõ sunt prævaricati, vt q̃ sunt admit-

Universidad de Deusto
Biblioteca

admittendi,nõ obstante p̃cedenti delicto,ſicut & alius, qui fuerit in mortali 1,vt 3.q.1.diffinimus. quod quidã negant,cum nec ad ordines admittatur, qui quandoq; fuit criminoſus,vt 25.diſt.primum.& 6.q.1.qui crimen. & ſi de ritu nup.palam, vbi dicitur, turpitudo licet intermittatur, non tamen deletur, ſic. ff. de fur.qui ea mente. Ioan. Quid iuris ſit de hoc, dicitur extra de reſtib.teſtimonium.vbi corrigitur hoc.B.

1 Ad hoc 32. qó 5.præceptum.vbi de hoc.

a ¶ Accuſare.]ſu.19.d. c. ſi.vel aliter arg. q̃ non valet dictum teſtis,ſi poſtea detegitur eius infamia.

Pagani & Iudæi etiam in exceptis criminibus non ſint audiendi.

b PAgani.]¶ Accuſare.] Niſi ſuam iniuriam proſequantur, vt 4. q. 6. omnibus.ſed hæretici non: quia excommunicamus.Sed nũquid iſti, ſcilicet pagani,& Iudei audiũtur in exceptis criminibus? Dic q̃ non. ſm H. ſic. ſed q̃ iudæi poſſint, videtur extra de Iudæ. c.Iudæi,ſed decr.expreſſe contradicit,quę dicit q̃ teſtis debet eſſe fidelis,vt extra de teſtib. licet 1. & ea rõne, quia ſunt in peccato mortali, & ſic non ſunt audiendi 2. ext.de teſti.ſuper eo.

2 Idẽ tenet hic Ioan.de Pant. ad idẽ ext.eod tit.

c ¶ Aut vocẽ.]Oportet tamẽ clericos habere teſtimoniũ boni num ab his, qui foris ſunt.inf 8. q.1. litera. Sed cõtra hoc facit quod le. & mus.

teſtimoniũ. ſi. eo. tit. quę ſictũ. Sed cõtra hoc facit cet de conſe.d.1.iube

dixi ſu.eo.§. huic oppoſi tioni. Arch.

d ¶ Infamationis.] Vt ſe expurgare deberent.

IN HOC CAP. CASVS. Dictum eſt ſup.in c.alieni.q̃ hæreticus non accuſat catholicũ:apoſtata non accuſat illum, qui nõ eſt apoſtata, nec ſchiſmaticus poteſt accuſare illum, qui non eſt ſchiſmaticus. concludit ergo Gratianus à cõtrario ſenſu,q̃ hæretici admittuntur contra hæreticos,ſchiſmatici contra ſchiſmaticos,apoſtatæ contra apoſtatas, quia æqualitas fidei & conuerſationis eſt ſeruanda inter accuſantem & accuſatum. Fit hinc innuit ſequens capitulum,& allegando dicit,q̃ ſufficit,q̃ aliquis ſit bonus ad hoc,vt poſſit accuſare. item hæreticus non admittitur, cum ſit excommunicatus,vt 11.q.3. cum excõicatio.

Infamis infamem regulariter accuſare nõ põt.

3 Dic vt le. & no.ext.de accu.c.1.Ar.

e ¶ Æqualitas.]Falſum dicit.ſufficit enim q̃ accuſator ſit bonæ famæ,licet accuſatus ſit melioris, vt inf.ea.lator.Item in alijs falſum dicit, quia nec infamis infamẽ, nec criminoſus criminoſum accuſat,vt 16.quæ.1.qui crimen 3.niſi prius eum tolerauit ſciens eum talem. extra de accuſatio. nulli. Sed poteſt dici hoc eſſe ſpeciale in epiſcopo vt non poſſit remouere ab accuſatione illos quos priũ tolerauit Item fallit in arenario, qui poteſt accuſare arenarium,vt C.de inoff.teſt.in arenam. Item fallit in caſibus, in quibus ſocius criminis non repellit ſocium,quos habes notatos.4.q.3.liberi.& C. de teſtib. quoniam. aliàs quiliber cuiuſcunque conditionis, & quantumcunque criminoſus viles & criminoſos ab accuſatione, vel teſtimonio repellit. vnde etiam ſocius à ſua accuſatione repellit ſocios viles,& criminoſos.ff.de accuſ.

nium dicendum admitti non debent, quãuis ſe eſſe Chriſtianos annuncient:quia ſicut in fide Chriſti ſuſpecti ſunt, ita & in teſtimonio humano dubij habentur. Infirmari a ergo oportet eorum teſtimonium, qui in fide falſi docentur;nec eis eſt credendum,qui veritatis à ſe fidem abiecerunt.

Iuo p.13.c.96.

Item Caius Papa Fœlici epiſcopo.

¶ Hæretici, Iudæi, vel Pagani Chriſtianos accuſare non poſſunt. C. XXV.

Anſl.3.c.46. Pann.l.4.c.63.

PAgani,vel hæretici, ſiue Iudæi non poſſunt Chriſtianos accuſare b,aut vocem c eis infamationis d inferre.

¶ *Verba epiſtolæ ſunt*,Primo quidem ſcias paganos,& hæreticos non poſſe Chriſtianos accuſare,&c.

In hoc capite decernitur,vt hæretici non impetant rectè credentes. Vnde ècontra intelligitur,quòd hæretici ab hæreticis impeti poſſunt. Item à tramite ſui propoſiti voluntariè recedentes non poſſunt impetere ſeruantes limitem ſuę profeſſionis. Ex hoc datur intelligi, quòd recedentes à ſuo propoſito ſimiliter recedentes criminari poſſunt. Item non obedientes ſanctionibus ſanctorum Patrum, nõ poſſun accuſare obtemperantes ſacris cõſtitutionibus. In quo ſimiliter intelligitur, quòd inobedientibus inobedientes accuſare licet. Vnde generaliter colligitur,quòd in accuſatione æqualitas e fidei & conuerſationis inter accuſantem & accuſatum ſemper conſideranda eſt, vt is qui accuſat, vel par,vel ſuperior inueniatur. Item nouellarum conſtitutionum,nouella 45.in fine.

Apud Iulianũ antec eſt.136.

¶ Hæreticus hæreticum accuſare,& contra eum teſtificari poteſt. C. XXVI.

Iuo p.16.c.131. Pan.l.5.c.28.

SI hæreticus f contra hæreticum a litiget,liceat cuiuis eorum hæreticum teſtem adducere. Sin autem orthodoxus contra hæreticum litiget; pro orthodoxo quidem etiam hæretici teſtimonium valeat: contra orthodoxum autem ſolius orthodoxi teſtimonium valeat. ¶ Orthodoxis autem litigantibus ad teſtimonium nulli hæretico pateat aditus.

Sed quæritur b,ſi flagitioſiſſimus Catholicus poſſit conuenire hæreticum de alio crimine,quàm de hæreſi? Huic quæſtioni ita reſpondetur. In quo hæreticus inferior eſt, videlicet in regula fidei, in eo a malo catholico accuſari poteſt. In quo autem ſuperior fuerit, videlicet in conuerſatione vitæ,in eo a flagitioſiſſimo cõueniri non poteſt. ¶ Item quod dicitur paſtores pro ſuis actibus magis ſunt tolerandi, quàm corripiendi, dupliciter intelligitur, vel quia a criminoſis tolerandi ſunt,& non corrigendi:unde ibi ſubinfertur, quia ſæpè pro meritis ſubditorum deprauatur uita rectorum. Quorum ergo merito (Deo permittente) uita rectorum deprauatur ab eis potius ſunt tolerandi, quàm corrigendi. Vel quia ſunt quidam,qui ſæpè deſeruntur publicis documentis,& crimen,quod intendunt, probare non ualent.

De quibus in homilia de pœnitentia,c.12.Auguſt.ait.

¶ Quæ publicis documentis probari non poſſunt,toleranda ſunt. C. XXVII.

PLerumque boni viri propterea ſufferunt aliorum peccata, & tacent c; quia ſæpè deſeruntur publicis documentis, quibus ea, quæ ipſi ſciunt,iudicibus d probare non poſſunt.

α ¶ Plerumque.] In aliquot veteribus codicibus legitur, pleriq; quemadmodum & apud Bedam, & in originali, cuius tamen non ipſa prorſus verba hic referuntur.

4 De his e etiã illud Anacleti f intelligitur: [Sententia Chã filij Noe,qui dãnantur,qui ſuorum doctorũ,uel ꝓpoſitorũ culpã produnt ceu Cham, qui patris pudenda nõ operuit, ſed magis deridenda monſtrauit.] Hac enim auctoritate ſubditi non prohibentur ab accuſatione, ſed a proditione. Aliud eſt n. prodere,aliud accuſare. Prodit, qui nõ probãda defert; accuſat, qui reo præſente crimen iudici offert probaturus quod intendit. Cham ſolus uidit pudenda patris,& ideo per eum intelliguntur, qui cum ſoli ſint cõſcij

1.q.1.homil.hoc.c.12.Beda. 1.Cor.4.

ſu.c.nõ eſt aple be.& c.accuſatio 1.

fi.e.c.ſententia.

Gen.9.

¶ Concor. Extra. in li. de accuſa. & ff. de accuſa. l. 1. cum duobus.

a ¶ Contra hæreticum.] Arg. aliquid admitti pro aliquo,quod non admittitur contra ſe.ſi.37. diſt.c.ſi quid vero.arg.contra 4.q.3.ſi quis teſtibus. Secundum eſt regulare, primum caſuale propter odium hæreſis.

SED QVÆRITVR. CASVS. Dictum eſt ſupra in §. oppo.

b ¶ Sed quæritur.] Hanc ſoluit Vrbanus 12.q.1.ſcimus. vel aliter reſpicit illud quod dicitur ſu.ea §.opponitur. & mouet incidẽtem quæſtionem,& diuiditur in duas partes.

c ¶ Paſtores.] In prĩ. q. quæ tñ non ſunt verba illius c.ſed ſenſus eſt eius.

PLerumque.] CASVS. Dicit hic Aug.q̃ boni viri qñque ſciunt occulta peccata aliorũ,& tamen tacent. quia ꝓbare non poſſunt ea iudicibus, vnde non imputatur eis.

Taciturnitas ſũ ei, qui põt prodeſſe, & non obeſſe. 23. q.5.hoc vĩ. ſed in publico nõ dẽt dicere, vt 6. q. 1. ſi oĩa. hæc ergo taciturnitas nõ obſtat ei, qui non põt probare. Itẽ non nocet ei, qui nõ poteſt impedire, vt ff. de cõtrah.emp l.rem alienam, vel etiam erubeſcit loqui, vt ff. de fur.l.pe. Item nec nocet ei, qui ſcit ſuum ius durare. ff. q̃ mo. pig.vel hyp.ſol.ſicut. §. non videtur. aliàs ſemper obſtat taciturnitas, vt extra de his quæ fi.à præla. c. 2.& 54.d.ſi ſeruus.

d ¶ Iudicibus.] Iudici ergo facienda eſt probatio 2. non aduerſario, vt 4.q.3. §. item in criminali. verſ. ſæpè. & C. de cond.ob turp. cauſ.l. 1.arg.contra.1.q.1.ſi quis epiſcopus.

2 Ad idem ext. de' ꝓb. ex litteris.§. 1.ver. quib. & de ele.ſcriptum. §. verum. 1 prin.

DE HIS. Hæc eſt iiij pars huius qõ. in qua probat, q̃ ſubditi ſecretè, & pacificè poſſunt ſuos prælatos redarguere. non autem palã,niſi peccaſſent in publico:& ita omnes auctoritates quas inducit, debent intelligi,& hoc probat per iiij.exem

CASVS. Qui ſoli ſciunt,tamẽ accuſant, & infamant,intelligitur (vt dicit Grat.) quod dicitur ſu. c.ſententia.de Cham,qui pudenda patris non operuit:ſed ridẽda mõſtrauit. ſed hæ auctoritate non prohibentur ſubditi ab accuſatione,ſed a proditione.ſicut fecit Chã, per quem intelliguntur illi,qui ſoli ſciunt;alios tamen infamant.

e ¶ De his.] Qui accuſant prælatos de crimine quod non poſſunt probare.

f ¶ Anacleti.]Supra ea.c.ſententia.

ITEM OBICITVR. CASVS. Opponitur adhuc. ſ. q. ſubditi ẽt religioſi prælatos ſuos accuſare nõ poſſit. Et hoc probatur quatuor obiectionibus. Prima eſt de Maria ſorore Aarõ. quæ lepra percuſſa eſt, q̃ murmurauit in Moyſem, q̃ duxerat Aethiopiſſam in vxorẽ. Secunda obiectio eſt de Dauid, qui cum fugeret à facie Saulis, & latitaret in ſpelunca, abſcidit oram chlamydis Saulis purgantis ventrem: De quo ide Dauid ſeipſũ poſtea reprehendit. Tertia eſt de Oza, q̃ cum arca Domini reduceretur de Gabaa in Hieruſalem, & bobus recalcitrantibus inclinaretur, manũ apposuit. Quarta eſt, q̃ infames efficiunt qui accuſant prælatos ſuos; & ideo accuſare nõ poſſunt. Has obiectiones ſoluit, & dat cuilibet obiectioni ſuam ſolutionem Grat. concludendo, q̃ propter hoc non remouentur ſubditi ab accuſatione prælatorũ. Et primo ſoluit quod dictũ eſt de arca, & innuit q̃ per mariã, Dauid & Ozam, & per eos qui reputabuntur infames, intelliguntur illi, qui bonam fidem, & bona facta ſuorũ prælatorum reprehẽdunt, bonitatem eorum obſcurare volentes. Sed malos prælatos bene poſſunt accuſare: quod probat ſequenti capitulo, q̃ mali prælati non ſunt prælati.

a ¶ In Exodo.] Melit in libro Nume. 30. d. 5 econtra.

b ¶ Percuſſus.] Quia ea nocte non ſe ab vxoris amplexu abſtinuerat.

c ¶ His ita.] Incipit rñdere his trib. obiectionibus, & primo reſpondet vltimæ.

d ¶ Altiora doceret.] Arg. q̃ magiſter debet docere in alto.

e ¶ Hoc eriã.] ſ. ſpirituales prædicatores.

a ¶ Pec-

criminum ſuorũ prælatorũ, atq; ideo accuſare nõ poſſunt; vitam tamen eorum infamando aliis videndam offerunt. ¶ *Item obijcitur, quòd ſubditi ẽt religioſi prælatos ſuos accuſare non poſſunt. Legitur n. in Exodo*[a], *quod Maria ſoror Aaron, quæ prima poſt tranſitũ maris rubri ſumpto tympano hymnum cantare meruit, poſtea murmurans in Moyſem, eo quod Aethiopiſſam duxerat in vxorẽ, a Domino lepra percuſſa eſt.* ¶ *Itẽ in libro Regũ legitur, quod cũ Dauid fugeret à facie Saul; latuit in ſpelunca, in quã cũ Saul diuertiſſet ad purgandũ ventrẽ, Dauid præcidit orã chlamydis eius; quod ſe feciſſe poſtea grauiter doluit, & vehemẽter pœnituit. Saul à Domino erat reprobatus, & ex inuidia Dauid perſequebatur, vt eũ morti traderet. Dauid erat vir humilis, & mitis Sauli à Domino ſubſtitutus per Samuelẽ vnctus in regẽ: ſed tamẽ, quia præcidit oram chlamydis Sauli, grauiter flenit, cum à Saule ſola adminiſtratione vnctionis ſuperaretur. Vnde datur intelligi, quod ſubditi, quãuis religioſi ſint, prælatos ſuos crimi noſos accuſare non poſſunt. Nam per Saulem, qui vẽtrem purgabat, prælati intelliguntur, qui malitiã ſuam corde conceptam in opus producũt.* ¶ *Item legitur in libro Regũ, quòd cũ arca Domini reduceretur de Gabaa in Hieruſalem, bobus recalcitrantibus arca inclinata eſt: cui dũ Oza leuita manũ adhiberet, vt eam erigeret, à Domino percuſſus*[b] *interijt. Per arcam prælati intelliguntur, per Ozã ſubditi, per inclinationem areę caſus intelligitur prælatorum, per illũ, qui manum adhibuit, intelligũtur reprehendentes, vel accuſantes vitam doctorũ, qui a Domino percuſſi intereunt.* ¶ *His ita*[c] *reſpondetur. Verum eſt per arcã ſignificari prælatos, & per Ozã ſubditos. Illud vero falſum eſt, quòd per inclinationẽ arcę caſus ſignificetur prælatorum.* ¶ *Aliud eſt enim inclinari, vel deſcendere; aliud cadere. Legitur enim quòd Saluator noſter ſe inclinauerit, ſicut quando digito ſcribebat in terra; & de montibus frequenter deſcenderit, in quos aſcẽdebat, vel vt pernoctaret in oratione, vel vt diſcipulos in monte altiora doceret*[d] *præcepta, vel vt turbas fugiens, ex altitudine montis eas reſpicere, & libere poſſet docere. Inclinatio vel deſcenſio humilitatẽ ſignificat, qua ſpũales nonnunquã carnalibus condeſcendunt, & eorum infirmitati cõpatiuntur, iuxta illud Apoſtoli:* [*Quis infirmatur, & ego non infirmor?*] *Hos etiam*[e] *ſignificauerunt Angeli, quos Jacob vidit in ſcala deſcendentes. De his etiam per Prophetam dicitur,* [*Inclinauit cœlos, & deſcendit.*] *Per arcam ergo inclinatam intelliguntur pręlati, qui ſubditorum culpam miſericorditer portant, & eorum infirmitati humiliter compatiuntur. Vnde bene dicitur, quòd bobus recalcitrantibus arca inclinata eſt. Boues quippe recalcitrantes ſubditos ſignificãt ſuis doctoribus non obedientes; quibus dum prælati compatiuntur, quaſi bobus recalcitrãtibus arca inclinatur. Leuita, qui manum adhibuit, ſignificat illos, qui miſericordię compaſſionem in prælatis ſuis reprehendunt, eoſque in ſeueritatis amaritudinem erigere volunt. Vnde bene Leuita iſte Oza dicitur: Oza quippe robuſtus*

Exod. 15. Num. 12.

1. Reg. 24.

2. Reg. 16.

Gloſ. ordinaria

1. Reg. 24. 2. Reg. 6.

Io. 8.

2. Cor. 11. Gen. 28. Pſal. 17.

Iac. 1

Eccl. 7.

Gregorius in paſt. P. 3. c. 5.

Nicolaus ī epiſtola 7. ad Michaelem.

ſup. c. ones.

2dc. 14.

dicitur. Illi enim robuſti dicuntur, qui cum de ſua iuſtitia præſumunt, miſericordiam peccantibus negandam putãt, & impediẽtes reprehendunt. Vnde à Domino percuſſi intereunt; quia iudicium ſine miſericordia erit illis, qui nolunt facere miſericordiam delinquentibus: (ui per Salomonem dicitur: [*Noli eſſe nimis iuſtus, quia eſt iuſtus, qui perit in iuſtitia ſua.*] *Sic & illud Moyſi intelligitur. Per Moyſem enim prælati intelligũtur, per Aethiopiſſam peccatores deſignantur. Moyſes Aethiopiſſam vxorem ducit; cum quilibet prædicator peccatorẽ*[a] *ſibi copulat; ut ex eo ſobolem bonorum operum Deo gignere valeat. Hanc copulam dum Maria, ideſt ſubditi reprehendunt, lepra peccati inficiuntur. Vel per Mariam ſynagoga intelligitur quæ in Moyſem, ideſt in Chriſtum murmurauit, quia Aethiopiſſam id eſt eccleſiam de gentibus ſibi copulauit: quos lepra perfidiæ & erroris ſordidos fecit. Non ergo his auctoritatibus ſubditi prohibentur ab accuſatione ſuorum prælatorum; ſed monentur, ne reprehendant miſericordem compaſſionem eorum.* ¶ *Item*[b] *per Saulem prælati intelliguntur, & per Dauid*[c] *ſubditi. Saul*[d] *purgans ventrẽ eos ſignificat; qui malitiam corde conceptam foras in opus producunt. Sed in præciſione chlamydis nõ ſignificatur*[α] *niſi reprehenſio peccati. Per chlamydẽ enim regni poteſtas intelligitur. Hãc præcidit, qui prelatum ſententia damnationis ferit: quod nulli ſubditorum licet. Facta. n. paſtoris, oris gladio, ideſt ſnĩa damnationis à ſubditis ferienda ſũt. Hinc eſt, quòd Hieronymus ait ſuper Marcum de Pontifice, qui ſcidit veſtimenta ſua, Sciſſio veſtis ſciſſionem ſignificat ſacerdotij, quod in proximo erat ſcindendum, & auferendum Iudæis. Vel per Dauid ſignificantur, qui nequitiam ſuorum prælatorum videntes, maiora eorum peccata contemnũt, minima vero, & leuia, quaſi extremam oram chlamydis præcidentes reprehendere, & lacerare ſatagunt. Vel quia Saul ſolus*[e] *diuertit in ſpeluncam, in qua Dauid ſolus*[β] *latebat.* ¶ *Item ſuper hoc poteſt intelligi, quod de Cham dictum eſt, qui ſolus vidit pudenda patris, quæ non cooperuit, ſed ridenda monſtrauit. Hac itaq; auctoritate non inhibetur ſubditis accuſare prælatos, ſi accuſabiles fuerint. Item probatur, quòd ſubditi prælatos ſuos accuſare nõ poſſunt, etiam ſi religioſi fuerint. Infames enim ſunt eo ipſo, quod ſuorum doctorum vitam reprehendere conantur. Infames enim fiunt (vt canonum tradit auctoritas) omnes, qui in Patres armantur, & qui doctorum ſuorum vitam reprehendunt, vel accuſant. Nullus autem infamis in accuſatione prælatorum eſt audiendus, niſi forte à fide exorbitauerit, vt ſupra dictum eſt. Cum ergo ſubditi eo ipſo, quòd in accuſationem prelatorum proſiliunt, infames efficiantur, infamibus autem copia accuſandi denegetur; patet, quòd ſubditi prelatos ſuos accuſare non poſſunt.* ¶ *His ita reſpondetur*[f]: *non omnes prælati pro prælatis habentur. Nomen enim non facit epiſcopum, ſed vita.*

Sententia.

a ¶ Peccatorem.] In hoc tamen nõ peccauit, qa adhuc non erat prohibitum 1, nec hodie eſt ſi ſub hac conditione ducitur fiat fidelis 28. quæſt. prima, non oportet. Ioan.

b ¶ Item.] Ad hoc ſimiliter tripliciter reſpondet, & vltimo male.

ADDITIO. Et eſt reſponſio ad ſecundam obiectionem. Arch.

c ¶ Per Dauid.] Secunda ſolutio.

d ¶ Saul.] Tertia reſponſio.

e ¶ Solus.] Et tamẽ cum ſocijs ſuis.

f ¶ Reſpondetur.] Quibus dicitur, q̃ ſubditi non poſſunt accuſare prælatos.

1 Arg. ad hoc 33. q. 4. obijciuntur. &c. dixit, vl dic ſm Hu. q̃ fecit inſtructus ſpiritus ſcti. ar. 25. qò. 1. §. hac itaq. Io.

α ¶ Non ſignificatur.] *In aliquot vetuſtis exemplaribus legitur*, non ſignificatur reprehenſio peccati: *in aliis vero nonnullis*, ſignificatur reprehenſio peccati.

β ¶ Dauid ſolus.] *Primo regnorum, c. 24. legitur.* Porro Dauid, & viri eius in interiore parte ſpeluncæ latebant.

Vnde Gregorius Ianuario epiſcopo ſcribit lib. 7. indict. 2. epiſt. 1.

¶ Quem ætas, non vita ſeniorem facit, grauiter eſt increpandus. C. XXVIII.

Ioan. diaconus. lib. 3. num. 32.

PAu-

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

sce pus de Dominica ante Missam,& etiam post,exara uit mestem cuiusdam laici violenter. de quo reprehendit eum Papa. Ille autem dicebat se nō esse arguendū. Et hoc probat auctoritate Pauli,qui dicit,Seniorem ne increpaueris.sed Gregor.respondet & dicit hoc esse seruandum cum seniores boni sunt,sed cū suo exēplo iuuenes corrumpūtur,increpandi sunt seniores: & hoc probat duob. auctoritatibus.

a ¶ Paulus.] Scilicet in epist.1. ad Timoth.5.

b ¶ Regula.] Arg.q possumus interpretari,& arctare generalia verba Apostoli 11, vt 33. q. quos Deus coniunxit 32. qō.5. hoc videtur. & ff. de in ius vo.l quamuis. & ff. de testi. quæstum.

c ¶ Seruanda.] Exēpla enim prælatorū & senū facilius corrumpūt, & ideo magis sunt punienda, vt 11.q.3. præcipue. & 85.d.tanta 2.

d ¶ Scriptum.] Scilicet in Esaia.

e ¶ Laqueus.] Scilicet malo exemplo.

f ¶ Puer 3.] Canon pp malitiam aliquorum fingit aliquid esse quod non est, & econnerso. 40.d.multi sacerdotes.

NOn omnes episcopi.]CASVS. Heliodorus quæsiuit à Hieronymo,an prælati essent accusandi & ejiciendi.Et videt q; boni,vt Petrus & Stephanus non sunt accusandi,sed honorandi:mali vero sūt accusandi & proijciendi sicut sal infatuatum, vt Iudas & Nicolaus,nec pdeit ecclīastica dignitas in hoc. Et probatur exemplo Cꝛturionis & Danielis.

g ¶ Non omnes episcopi sunt episcopi.] Idest,non omnes episcopi voce, sunt episcopi re.

h ¶ Nicolaum.] Qui fuit vnus de septē diaconis,quos Apostoli instituerunt,qui fuit reprobus 4.

i ¶ Cornelius.] Qui primus ex gentibus nomen Iesu Christi est secutus.26.dist.deinde.

k ¶ Ethnicus.] Idest, gentilis

l ¶ Presbyteros.] Qui condemnuerunt Susannam. inf. eod.§.item cum Balaam.

m ¶ Infatuatum sal.] Idest,stulti prælati,insipidi in prædicando,fatui in delinquendo.

n ¶ Proijciatur.] Idest deponatur.

o ¶ Et à porcis.] Idest,dæmonibus,qui dominantur malis prælatis quasi pecori suo.24.q.1.§. his auctoritatib. Ius [2] dicit:[Seniorem ne increpaueris.]Sed hæc eius regula [b] in eo † seruanda [c] est,cum culpa senioris exemplo suo non trahit ad interitum corda iuniorum. Vbi autem senior iuuenibus exemplum ad interitum præbet,ibi districta increpatione feriendus est. Nam scriptum [d] est:[Laqueus [e] iuuenum omnes vos.]& rursus Propheta dicit:[Maledictus puer ∝ [f] centum annorum.]

1 Arg. cōtra su.ea.q.1.cō- suluisti.31.q. q; si dormierit.

Prælatorum exempla mala alios corrumpunt.

2 Et gñaliter quicunq; publice peccat exemplū peccādi cuilibet tribuit: & in totam ecclesiā delinquit.16.q. 2.sed illud. ℞m L.& Hu.

3 Die quòd puerilis ætas durat vsque ad pubertatē, vt l pueri. cum gl.ff. de ver. sig.

∝ ¶ Maledictus puer.In codicibus B.Gregorij partim isto ferè modo legitur,partim vero,& peccator centum annorum maledictus est,quemadmodum & apud Ioan diaconum,& in vulgata,nisi quod hæc habet non, est,sed, erit, Septuaginta autem,vt est apud B.Hieronymum, habuerunt, & qui moritur peccator centenarius,maledictus erit.

Item Hieronymus ad Heliodorum,epist.1.de laude vitæ solitariæ.

¶ Dignitas non facit episcopum,sed vita.

C. XXIX.

NOn omnes episcopi sunt episcopi g. Attēdis Petrū: sed & Iudam considera.Stephanum suspicis: sed & Nicolaum [h] respice. *& infra.*¶ Non facit ecclesiastica dignitas Christianum. Cornelius [i] Centurio adhuc ethnicus [k] dono sancti spiritus mundatur;presbyteros [l] Daniel puer iudicat. *& infra.*¶ Non est facile stare loco Pauli,tenere gradum Petri,iam cum Christo regnātium,*& infra.* ¶ Infatuatum sal [m] ad nihilum prodest, nisi vt proijciatur [n] foras,& à porcis [o] conculcetur.

Act.10
Dan.13.
su.d.40.non est facile.
Luc.14.

Item Augustinus tractatu sexto in c.1.Ioannis.

¶ Non episcopi nomen, sed vita reuerentiam meretur. C. XXX.

NOn omnis,qui dicit,pax vobiscum, quasi columba est audiendus,*& infra.*¶ Corui P de morte pascuntur.Hoc columba non habet:de frugibus terræ viuit,innocens eius victus est.

Et ibi gl. ord.

Item Beda ad c.2.epistolæ 2.Petri.

¶ Docti ab indoctis,clerici à laicis quandoque merito reprehenduntur. C. XXXI.

SEcuti sunt ¶ viam Balaam [r] & Bosor [a],qui mercedem iniquitatis amauit: correctionem vero habuit suæ vesaniæ. Subiugale mutū in hominis † voce loquens prohibuit prophetæ insipientiam.]Plerumque hæretici tam stulta dogmata, tam execranda proferunt sacramenta,vt etiam hebetum sensus,& paganorum, & qui ratione diuinę agnitionis omnimodo carent,illorum detestetur insaniam, & illorum distorta, & Deo contraria itinera sanius sapiendo redarguāt. Et(quod peius, quia frequentius est)nonnunquam multi catholicorum in tantum mercedem amant iniquitatis, vt etiam docti ab indoctis, à laicis clerici merito redarguantur † [b]: qui iure comparantur prophetæ, qui verbis asinæ contra naturam loquentis corripitur; nec tamen à proposito praui itineris retardatur. Quibus etiam aptissime nomen congruit ciuitatis; de qua Balaam venisse perhibetur. Bosor namq; carneus, siue in tribulatione ∝ interpretatur. Neque enim alia maior † causa luxuriosis existit, verbum veritatis amore pecuniæ, vel desiderio rerum temporalium adulterare: quàm quòd carnis se concupiscentiæ mancipauerunt.*& infra.*

2.Pet.2.
Num.22.

¶ Et dicūt q; iste fuit machomet? quē colunt pagani.Hu. & de hoc habetur inf.24. qo.3. quidam.ver. Nicolaitæ. ℞m L. qui asserit, q; iste fuit machometus.

Dæmones malis prælatis dñantur.

[a] ¶ Et Bosor.] Verba sunt Petri, vsque ad ver.plerumque.vbi Beda exponens verba Petri in canonica dicit, q; hæretici à gentibus reprehensi comparantur Balaā correpto ab asina. comparantur etiam & mali prælati reprensi à laicis.

[b] ¶ Redarguantur.] Non dicit accusentur. vnde non pōt hic sumi arg. q; laici possint accusare clericos, vt su.21. dist.nolite.in fi.contra.Soluit ibi, quòd triplex est reprehensio: quod ibi vide.

tal.muta hoīs

tal.lacerātur

Ibidem.

tal.magis

¶ Et ita non ēs. & cuō omnis.

† al.vel

Ioan.

Burc.l.1.c.203. Iuo p.5.c.317.

∝ ¶ Tribulatione.] *Sequebatur*,positus, *quæ dictio sublata est, quia neque apud Bedam,neque apud Hieronymum in nominum hebraicorum interpretatione habetur.*

Quia ergo [d] *non omnes episcopi sunt episcopi,presbyteri à Daniele puero iudicantur,sal infatuatum a porcis cōculcatur,& quid dicit,Pax nobiscum plerumq; nō columba, sed coruus reputatur:patet quòd non semper pro officio,atque † auctoritate personæ ab accusatione est cessandū, immo contra prauos est agendum,cum omnis persona criminaliter peccans alteretur* [e]*,& (vt ita dicam* [f]*) legibus capite minor censeatur. Qui enim facit peccatum;seruus est peccati tam in pœna, quam in culpa.*

Vnde Augustinus ait.

¶ Qui susceptum officium non administrat,non est episcopus,sed canis impudicus. C. XXXII.

QVi nec regiminis in se rationem habuit,nec sua delicta deterfit,nec filiorum crimen g correxit;canis impudicus dicendus est magis,quàm episcopus.

¶ *Caput hoc apud B.Augustinum,ex quo citatur,non est inuentum, Burchardus & Iuo citant ex Gregorio, & eadem fere verba ipse quoque Gratianus supra dist.83.Subnectit capitii,* Nemo quippe, *quod est Gregorij.Simile quiddam Burchardus l.3.c.13.& Iuo p.5. c.67.asserunt ex origine.*

Quibus ergo Hieronymus [h]*, Augustinus, Gregorius*

Presbyteri malos corum æquarunt.

1.Tim.5.
† *al.stulte*

Esa.42.
Esa.65.

Act.10

Luc.14.

Ioan.21.

Mat.15.

Mat.23.

Ioan.8.

*Mat.7

Universidad de Deusto
Biblioteca

f Nomen autem à re habetur à malitia. Pauli charitas magna fuit.

a ¶ Dissimulans.] Aufertur enim alicui nomen pp suã malitiam. 33.q.2. admonere. sup. 19. dist. secundum. & 1. q.4.5. item peccato. sup. ea. q.1. scelus.

PAulus.] CASVS Iftius c. planus eſt. Et inducuntur 5. cap. ad probandum, q licet aliquis ſit in minori dignitate alio, maior tamen eſt eo vita & ſanctitate.

b ¶ Imparem.] Meritis: non tñ admiſtratione. d. 80. illis. c ¶ Sciliçet.] Ex hoc patet, q aliquis ſcit ſe habere charitatẽ per reuelationem. Paulus alibi dicit: Scio q neque mors, neque vita, neque aliud me poterit ſeparare à charitate Dei. alibi tñ dicit, Nihil mihi conſcius ſum, &c. vt ſu. 40. di. vlt.

ADDITIO. Iſta cõcor. reſpicit literam, non imparem, ſm Laud. Ad idem 21. q.4. ſicut excellentiam.

d ¶ Hoc non de officio.] Quòd non poſſit eſſe impar Paulus Petro.

QVamquam.] CASVS. Arg. hic cõmendat Hier. & dicit quòd quamuis Aug. ſit epͥs, & Hieronymus presbyter tñ Hierony. eſt maior Auguſtino vita & ſanctitate.

e ¶ Scẽm honorum vocabula.] Epͥs eſt nomen dignitatis, pͥsbyter nomen ætatis. 93. d. legimus.

f ¶ Auguſtinus.] An forte hoc cedebat. nõ. n. licuit ei mentiri pro humilitate. 22. q.2. cum humilitatis. & cũ Heronym' fuit presbyter Cardinalis, patet quod quilibet epiſcopus maior eſt presbytero Cardinali.

PVto.] CASVS. Probatur in cap. iſto, q cõcilia vniuerſalia præferãtur propter dignitatem ſtatuti vnius epiſcopi, vel prouincialis concilij. ga licet Cyprianus & Paulus ſint in martyrio Petro æquales, tamẽ Petrus maior eſt dignitate, & ſtatura eius ſunt magis ſeruanda quàm aliorum licet. n. vna ſit martyrij corona, tamen in cathedris eſt differentia.

g ¶ Exiſtam.] Sic dicam Cyprianum in oibus æqualem.

h ¶ Cuilibet.] Sup. 21. dist. in nouo. sup. 24. q.1. loquitur contra.

ADDITIO. Dic q ratione ordinis Petrus fuit par alijs Apoſtolis & cæteris epiſcopis. ſed ratione adminiſtrationis fuit maior.

a ¶ Promouetur.] Ita vt in hoc videantur ipſi eſſe pares, & etiam ſtatuta eorum.

b ¶ Quanto, &c.] Et eſt hic argu. q potius ſtatur ei quod

† al. cuſtodidit.

† al. promeh-itur.

auferunt nomen columbæ, epiſcopi, ſenioris: nõne & priuilegium eſt auferendum dignitatis, vt poſſint à ſubditis reprehendi? Vnde ſcriptura diſſimulans [a] *priuilegium prauæ ſenectutis, ait:* [Maledictus.] *Non ſenior* [puer centum annorũ.] *Apparet ergo, quòd hi ex accuſatione prælatorũ infames fiunt, qui eorum vitam reprehendere, & lacerare conantur, qui locum ſui regiminis non nomine tantum, ſed vita, & moribus tenent. Alij aũt potius laudabiles fiunt ex accuſatione prælatorum ſuorum, quàm infames. Item, quod dicitur:* [*Maiorum quiſpiam minorum accuſationibus non impetatur,*] *minores intelligendi ſunt non dignitate, ſed vita.*

ſup. ea. Paulus. Eſ. 65.

ſu. e. c. maiorũ.

Vnde Hieronymus ait de Paulo ſuper epiſtolam ad Gal.

¶ Maiores & minores non dignitate, ſed vita intelligi oportet. C. XXXIII.

PAulus Petrum reprehendit: quod non auderet, niſi ſe non imparem [b] ſciret [c].

¶ Caput hoc, quod citatur in pleriſque exemplaribus ex B. Hieronymo & in aliquot ex B. Auguſtino, in neutris libris inuentum eſt: ſed in gloſſa ordinaria ad ea verba ipſius epiſtolæ ad Galatas, in faciem eius reſtiti *additur hæc interlinearis explanatio,* quod non auderet, niſi ſe non imparem ſentiret. *Et in commentarijs B. Ambroſii in illũ eundem locum hæc leguntur.* Nam quis eorum auderet Petro primo Apoſtolo, cui claues regni cœlorum Dominus dedit, reſiſtere, niſi alius talis, qui fiducia electionis ſuæ ſciens ſe non imparem, conſtantes improbaret, quod ille ſine conſilio fecerat?

Gal. 2.

Hoc non de officio [d] *eccleſiaſticæ dignitatis, ſed puritate vitæ, & ſanctitate conuerſationis intelligitur: ſolus enim Petrus inter Apoſtolos primatum gerebat.*

Hinc Auguſtinus ait ad Hieronymum epiſt. 19. prope finem.

¶ Non epiſcopi nomen, ſed vita maiorem facit. C. XXXIIII.

QVamquam ſecundum honorum vocabula [e], quæ iã eccleſiæ vſus obtinuit, epiſcopatus maior presbyterio ſit; tamen Auguſtinus [f] in multis rebus Hieronymo minor eſt.

Idem lib. 2. de baptiſmo cõtra Donatiſtas, c. 1.

¶ Epiſcopi licet pares ſint meritis, gradu tamen differunt dignitatis. C. XXXV.

PVto, quòd ſine vlla ſui contumelia Cyprianus epiſcopus Petro Apoſtolo comparatur, quantum attinet ad martyrij coronam. Cæterum magis vereri debeo, ne in Petrum contumelioſus exiſtam [g]. Quis enim neſcit illũ Apoſtolatus principatum cuilibet [h] epiſcopatui præferendũ? Sed etſi diſtat cathedrarũ gratia, vna tamen eſt martyrum gloria. *Item infra.* ¶ Cũ Petrus à Paulo poſteriore corri-

Iuo p. 5. c. 24.

gitur, & pacis atque vnitatis vinculo cuſtodito † ad martyrium promouetur [a] quanto [b] facilius, & fortius, quod per vniuerſæ eccleſiæ ſtatuta firmatum eſt, vel vnius epiſcopi auctoritati, vel vnius prouinciæ concilio præferendum eſt?

Idem tractatu 30. in Joannem, in fine.

¶ Non in honore, ſed in veritate filius æquatur, vel pręponitur patri. C. XXXVI.

QVeritur [c] pater de malo filio, aut queritur filius de duro patre: Seruamus honorificentiam, quæ debetur patri à filio, quæ deficit à filio. Non æquamus [d] filium patri in honore; ſed præponimus, ſi bonam cauſam habet, filium [e] patri in veritate: & ſic tribuimus honorem debitum, vt non perdat æqualitas † meritum.

† al. æquitas.

Item Ambroſius ſermone 66. de natali Petri & Pauli.

¶ Æquales fuerũt meritis (licet gradu differentes) Petrus & Paulus. C. XXXVII.

BEati Petrus & Paulus eminent inter vniuerſos Apoſtolos, & peculiari quadam prærogatiua præcellunt: verum inter ipſos quis cui præponatur, incertũ eſt. Puto enim illos æquales eſſe meritis, qui æquales ſũt paſſione; & ſimili eos fidei deuotione vixiſſe, quos ſimul videmus ad martyrij gloriam perueniſſe. ¶ Non enim ſine cauſa factum putemus, quòd vna die, vno in loco, vnius tyranni toleraſſe ſententiam. Vna die paſſi ſunt, vt ad Chriſtum pariter peruenirent; vno in loco, ne alteri Roma deeſſet; ſub vno perſecutore, vt æqualis crudelitas vtrumque conſtringeret. Dies ergo pro merito, locus pro gloria, perſecutor decretus eſt pro virtute [f]. Et in quo tandem loco ijdem martyrium pertulerunt? in vrbe Roma; quæ principatum, & caput obtinet nationum: ſcilicet vt vbi caput ſuperſtitionis erat, illic caput quieſceret ſanctitatis; & vbi gẽtilium principes habitabant, illic eccleſiarum principes morarentur.

¶ Sermo vnde hoc caput ſumptum eſt, inter ſermones B. Ambroſij eſt 66. inter ſermones B. Auguſtini de ſanctis, vigeſimus ſeptimus, & apud Maximum Taurinenſem, quintus in feſto eodem, qui num. 54. eſt.

5 ¶ Item pœnitentes [g]*, bigami, ſacerdotes accuſare non poſſunt. Vnde generaliter colligitur quòd quicumque ſacerdotes non ſunt, vel eſſe ſacerdotes non poſſunt, in ſacerdotes accuſationem, vel teſtificationem proferre non poſſunt.*

quod à pluribus, quàm quod à pauciori bus dicitur, & 19. d. in canonicis.

Filius patri conſentiri ſeruatur.

QVeritur.] CAVS. Dr hic, q licet pater coram iudice conqueratur de filio, & econuerſo, filius eſt patri præferendus in veritate, in honore tamen pater eſt filio præferendus, & ſic honor debitus patri ſeruatur, vt æquitas non perdat meritum.

c ¶ Queritur.] Secundum canones ergo filius conqueretur de patre tam in ciuili quàm in criminali negotio: ſed ſecundum leges non in ciuili, niſi tamen in cauſa caſtrenſi, vt ff. de iu. l. iis nulla. & ff. de fart. ſi quis vxori. reſpon. non tamen poteſt eum conuenire de furto, ſed actione in factum, vt C. de dolo malo, ſi ſuperſtite.

1 De hoc ẽ no. 23. q. 4. gl. melius, vbi videas.

d Emancipatus autem poteſt agere ciuiliter cõtra patrem, ſed venia impetrata, vt C. de in ius voc. l. vlt. Sed in criminali cauſa non auditur contra patrem ſup. ea. q. 1. prohibentur. nec pater contra filium, niſi iniuriam in ipſum commiſerit, vt C. de pa. po. l. 3.

d ¶ Non æquamus.] ſic Celſius corrigit dicta patris ſui ff. de cõdi. cau. da. l. dedi. §. ſi qs quæſi ſtatu. liber. Itẽ arg. q aliquis poteſt eſſe maior & minor altero diuerſo reſpectu. ſup. ead. quam quam. 25. dist. perlectis.

e ¶ Filiũ.] Arg. q veritas à quocũque plata amplectẽda eſt. Et eſt etiam arg. contra teſtimoniũ honorabilium perſonarum. ſimile dist. 9. ergo.

BEati.] CASVS. Probat Ambro. in hoc ca. Petrũ Paulum fuiſſe æquales in paſſione, & fidei deuotione; qa eodẽ die, eodẽ loco, & ſub eodem perſecutore ſuſceperũt martyrij coronam, vt vbi erat caput ſuperſtitionis, vigeret caput ſanctitatis.

f ¶ Pro virtute.] Sciliçet vt parẽ virtutẽ & conſtantiam in cõtra perſecutionẽ in paſſione habuiſſe videantur.

2 Cũ ex ſæuitia pſecutionis virtus patriæ clarueriit in vtroq; Hu.

ITEM POENITENTES. Hæc 5. pars huius quæſt. in qua dicit, quid ſit in hac quæſtione tenẽdum: & dicit, quod tales qui ſacerdotes eſſe nõ poſſũt, nec eos accuſare, nec in eos teſtificari pñt; redarguere tñ poſſũt occulte & pacifice: & hęc ꝓbat p tria exẽpla & v. auct. sãctorũ patrũ. Io. d. Pã. CASVS. Probatum eſt ſup. in multis. c. q. criminoſi accuſare non poſſunt. Idem dicit Gratianus de pœnitẽtibus & bigamis. & ita colligitur, q qui non ſunt ſacerdotes, nec dici poſſunt, in ſacerdotes accuſationem vel teſtificationem proferre non poſſunt. Et hæc probantur duobus capitulis ſequentibus.

g ¶ Item pœnitentes.] Soleniter. inf. 6. q. 1. qui crimen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IPsi Apostoli.] CASVS. Quæsitum fuit à Fabiano Papa qui reppellantur ab accusatione in testimonio sacerdotum. Et respõdet q illi remoueantur, qui nõ sunt sacerdotes, nec esse possunt intelligẽ ratione criminis vel irregularitatis.

a ¶ Ordinis.] In criminali. seu in ciuili possunt omnes. ext. de testibus, tam litteris.

1 Scilicet. exisito. c. & seq.

b ¶ Necceſſe.] Ex his duobus c. 1. colligit q hęc tria accusatio testimonij, & ordo pari passu ambulãt, vt quicumque nõ admittitur ad vnũ, nec ad reliquũ. Sed obijcitur. quicumque semel in peccato mortali fuerit, nõ admittitur ad ordines, vt 25.dist.primum. ergo nec ad testimonium Item si crimen ciuiliter fuerit probatum, nõ admittitur ad ordines. vt dist. 24. qñ. ext. de accusa. super his. ergo nec ad testimonium: & ſm hoc nullus inuenitur testis, cũ nemo sine crimine viuat. 25. dist. §. noſe autẽ. Tu dicas q regula, q hic tradit locum habet cũ criminaliter agitur. Si enim ciuiliter agitur aut crimen est occultum quod obijcitur testi, aut manifestũ. si occultũ, præsumo eum inde egisse pœnitentiam. quia occultum in meliorẽ partem interpretamur. extra de fortilegijs. ca. ex tuarum. & extra de reg. iuris. eſtote. Si aũt manifestũ, probauit se egisse pœnitentiam per sacerdotẽ. quod facere potest, vt extra de fimo. nemo. 50. dist. in capite. 2. q. 1. si peccauerit, in fi. nisi talis fit crimen, quod etiam post pœnitẽtiam irroget infamiam, vt cum aliquis conuictus est de periurio. vt 3 q. 7. § porro. Si autem criminaliter agitur siue fit occultum, siue manifestum siue inde egerit pœnitentiam, siue non, repello eum. vt 6 q. 1. qui crimen 2. Vel distingue sicut notaui super illo cap. qui crimen. Ioann. & extra de test. testimonium. vbi definitur breuiter B. circa hanc materiam conſuenit quæri: si quis vinum non potest bibere, an possit promoueri: cum ipsum ministrare eum oporteat communicare. de consecra. dist. 1. episcopus Deo. & dist. 2. peracta? Dic q non. Nec. etiam accusare potest 3. Ille, qui casu membrum amisit 55. distin. ca. vlt. tamen in inferiorem vel parem potest accusare: quia potest remanere in executione illius ordinis. distin. 55. præcepta. nam qui est intra 30. annos. potest accusare sacerdotes. Item clericus bigamus non potest accusare clericum coniugatum qui vxorem, & virginem habuit vxorem: quia clericus coniugatus gaudet priuilegio clericali. 2. dist. si qui vero. Hug. dicit quòd laicus conuictus in cerdos depositus alium potest accusare. Sed hoc non placet, nam ex quo est de crimine condemnatus, statim est delictum eius notorium; extra de cohabita. clericis. vestra. Item nec ille admittitur ad accusationem, cui crimen est in modum exceptionis probatum, per quod est repulsus à testimonio, licet non sit infamis. argu. extra de ele. super eo. & 2. q. 1. prohibentur. grauata est tamen eius opinio sicut illius, qui ancillam oppres-

Testis an sit repellendus propter crimẽ sibi obiectum.

2 Vide qđ not. 3. q. 7. q fine. in fi.

Vnde Fabianus ait epistola secunda ad episcopos Oriẽtales.

¶ Qui sacerdotes esse non possunt, sacerdotes accusare non valent. C. XXXVIII.

IPsi Apostoli, & eorum successores olim statuerunt, vt sacerdotes Domini non accusent, nec in eos testificentur, qui sui ordinis [a] non sunt, nec esse [b] possunt.

Item Damasus Papa ad Stephanum archiepiscopum, epist. 3. c. 3.

¶ Sacerdotes accusare, vel in eos testificari non valent, qui ad sacerdotium prohibentur eligi. C XXXIX.

TEstes [a] absque vlla infamia, aut suspicione [c], vel manifesta macula, & veræ fidei plenitudine [ß] instructi esse debent, & tales, quales ad sacerdotium eligere iubet diuina auctoritas. ¶ Quoniam sacerdotes (vt antiqua tradit auctoritas) criminari nõ possunt, nec in eos testificari, qui ad eundem non debent, nec possunt prouehi honorem.

Anſ. l. 3. c. 47. Poly. l. 5. titu. 1. Mutata est verborum series.

Poly. ibidem. Burc. l. 1. c. 172. Iuo p. 5. ca. 250. Pann. l. 4. c. 186. Anſel. l. 3. c. 41. sup. ea. sacerdotes.

a ¶ Testes.] *Damasi verba hæc sunt*, Accusatores autem episcoporum. & testes, super quibus cogitastis, absque vlla infamia, aut suspicione, &c. *sicque referuntur à Burchardo & Iuone: Pannormia autem habet vt Gratianus.*

ß ¶ Plenitudine.] *In epistola ipsa legitur*, pleniter. *Burchardus vero & Iuo habent*, vera fide pleniter.

Sic & illud [d] Siluestri intelligitur: [Laicus non accuſet clericum, &c.] id est, qui in inferiori gradu constituti ad superiorem ascendere non possunt [e], in superioribus agentes accusare non debent.

sup. ea. nullus laicus.

¶ Ecce ostensum est, quid respondeatur auctoritatibus, & argumentis, quibus subditi ab accusatione prælatorum vi

debantur repellendi. Nunc demonstrandum est: quibus rationibus probentur recipiendi, & quid contra respondeatur à prælatis. Christus qui erat pastor pastorum, ouibus suis, de quibus ait: [Non sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel, &c.] Inter opprobria, & verbera, quæ ab eis patiebatur, ait: [Si male locutus sũ, testimoniũ perhibe de malo, &c.] Item: [Quis ex vobis arguet me de peccato?] At quicunq; ad testificandũ in aliquẽ, vel ad arguendum admittitur: ad eundẽ accusandum admitti possunt. Cum ergo oues, vt aduersus pastorem suũ testimoniũ ferant, & vt ipsum (si possunt) reprehendant, admittãtur: patet, quòd subditi possũt accusare prælatos suos. ¶ His ita respondetur. Christus, quãuis esset pastor suarũ ouiũ, quas verbo & exẽplo pascebat: tamẽ quantum ad officiorum distributionẽ (ex qua hodie in ecclesia alij præsunt alijs, vnde quidã plati, qdã subditi vocantur) in populo suo † pastorale officium nõ gerebat. Mystica. n. & uisibili vnctione nec in regẽ [a], nec in sacerdotẽ vnctus erat: qui solæ duæ psonæ in populo illo prælaturæ nomẽ sibi vendicabãt. ¶ Nõ ergo ex hac auctoritate subditi probantur admittendi in accusatione prælatorum: sed tantum ostenditur, quòd audiuntur eos reprehendere possunt, & in eos testificari, qui cũ officia ecclesiastica non habeant, verbo tamen & exemplo quoscunq; valent, lucrari Deo satagunt. Respondetur & aliter. Aliud est, qđ de rigore cogũtur seruare disciplinæ: aliud, quod admittitur ex perfectionis cõsideratione. Christus ad se arguendum, Iudæos admisit perfectione humilitatis, non seueritate iuris. Si enim legis rigore essent admissi, hac auctoritate criminosi, & infames in accusatione religiosorum essent recipiẽdi: cum essent sceleratissimi, qui de Christi nece tractantes innocentem cõdemnare volebant. Hoc ergo exemplo prælati non cogantur recipere subditos in accusatione sui, sed permittuntur. ¶ Item Paulus Petrum repenhendit, qui princeps Apostolorum erat. Vnde datur intelligi; quòd subditi possunt reprehendere prælatos suos: si reprehensibiles fuerint. Sed hoc facile refellitur, si vnde reprehensus aduertitur. Petrus cogebat gentes iudaizare, & à veritate Euangelij recedere, cum Iudæis gregem faciens, & à cibis gentilium latẽter se subtrahens. Par autem in se est à fide exorbitare, & alios exẽplo, vel verbo à fide deijcere. Ergo hoc exemplo nõ probantur prælati accusandi à subditis; nisi forte à fide exorbitauerint, vel alios exorbitare coegerint. ¶ Item cum Petrus intrasset ad Cornelium, conquesti fratres sunt, qui erant in Iudæa, & reprehenderunt eum, quod ad gentilem diuertisset. Ecce, quod prælati iure possunt reprendi à subditis.

Matth. 16.

Ioan 18.

Ioan. 8.

Gal. 2.

Act. 11.

Act. 11.

Sed huic oppositioni B. Gregorius respondit dicẽs Theotistæ patriciæ, lib. 9. epistola 39.

¶ Petrus à fidelibus interrogatus cur ad gentes intrasset, non ex potestate respondit, sed humiliter rationem reddidit. C. XL.

PEtrus potestatem regni acceperat: & tamen idem Apostolorum primus querimoniæ contra eum à fidelibus factæ, cur ad gentes intrasset, non ex potestate officij (qua posset dicere, oues pastorem suum non accusent, nec

ritatibus. Nũc econtra ostendit q subditi possunt accusare prælatos: & hoc probatur exemplo Domini & Petri. Nam Dominus permisit Iudæos contra se testificari: & sita per consequens eum accusare potuerunt. Nã cui permittitur testificatio, & accusatio. Sed ad hoc dupliciter rñdetur prima responsio est, q licet Christus sit pastor ouium non tamen secundum legẽ veterem & nouã in regem vel sacerdotẽ inunctus erat, quæ vtq; ad officia prælaturam confert. Vel dicas quòd Dñs hoc fecit ex humilitate, & non de rigore iuris Paulus similiter reprehendit Petrum, qui maior erat eo. Sed rñdetur q non fuit mirum: quia cogebat gentes iudaizare, & à fide recedere: i quo casu bene accusantur plati à subditis. Ieẽ Petrus fuit reprehẽsus à fratrib quia intrauit in domũ Cornelij gentilis. Sed huic obiectioni respondetur in sequenti c.

a ¶ Nec in regem.] immo nec regnum eius erat de hoc mũdo. 23. q. 3. §. 1.

PEtrus.] CASVS. Iudæi reprehendebant Petrum, qui intrauit domũ Cornelij gẽtilis: sed dicit Greg. q Petrus bene poterat suos repellere subditos ex potestate sui officij: sed respõdit se hoc fecisse auctoritate diuinę virtutis.

a ¶ Re-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a¶ Respondit.] Dicens, eandem Deus dedit gratiam eis sicut nobis, qui credimus in Iesum.

CVM ERGO. CASVS. Concludit Gratianus ex supradicto cap. dicens, quòd non coguntur prælati exemplo Petri recipere subditorum accusationem, nisi faciat hoc ex humilitate, sicut fecit Petrus, non coactus; sed volens: & ita intelligitur sequens cap.

NOs si.] CASVS. Quidam cõquerebantur de Leone Papa apud Ludouicum de iniuria eius facta: Papa committit se Imperiali iurisdictioni: & rogat Ludouicum Imperatorem, vt tales nũcios mittat ad hæc inquirenda, qui Deum timeant, & qui vicem Imperialis glorię sic examinent, & diffiniant, vt nulla possit in posterum dubitatio remanere, etiam si maiora opponantur, ei, quàm ea quæ dicta sunt.

b¶ Aliena.] Hic Papa se subijcit aliorũ iudicio: quod facere põt 1, vt ff. de iuris om. iud. est receptũ. non tamen eum possunt deponere. 9. q. 3. nemo. secundum H. possunt: quia & se ipsum potest deponere, vt 21. distin. nunc autem.

c¶ Examussim.] i. regulariter vel induitanter, vel perfectè: quia amussis est instrumentum plumbeum cum quo recti ficantur parietes vel plumbantur.

ITEM CVM. BALAAM. Hæc est 6. pars huius quæst. in qua probat quod prouatum erat, quòd subditi possint prælatos reprehendere, & etiam accusare, si ad eundem ordinem venire possunt, non autem debent eos de occultis vel pene occultis diffamare, & hoc probat per 7. exempla. & per 10. auctoritates sanctorum patrum. Ioann. de Faut.

CASVS. Adhuc probat Grat quinq; exẽplis, q̃ subditi possunt accusare prælatos, scilicet exemplo Balaam: qui fuit ab asina reprehensus: & exemplo Danid, qui fuit a Nathan propheta reprehensus: & exemplo Iniquorum presbyterorum qui fuerunt à Daniele reprehensi, & exemplo Damasi & Symmachi, qui fuerũt à suis subditis reprehensi & accusati. Sed singulis obiectionibus singulas ponit solutiones per ordinem respondendo.

a¶ Arioreprehendant: (sed ex ratione diuinæ virtutis, qua gentiles acceperant spiritum sanctum, respondit [a].

¶ *Operepretium fuerit ad ipsum B. Gregorium adire: copiosè enim exponit, quæ hic à Gratiano concisè referuntur.*

Cum ergo Petrus potuit ex officio repellere querelas, sed noluit: non hoc exemplo prælati coguntur suscipere reprehensionem subditorum. Ex hoc etiam humilitatis dispensatione intelligitur illud Leonis quarti Ludouico Augusto dictum.

¶ *Apud Iuonem huius capitis hæc est inscriptio.* Quòd in præsentia legatorum Imperatoris Leo Papa causam suam examinari voluerit, idem Nicolaus Imperatori.

¶ Imperiali iudicio Apostolicus se emendare promittit, si quid erga subditos iniuste commisit.

C. XLI.

NOs, si incompetenter aliquid egimus, & in subditis iustæ legis tramitem non conseruauimus, vestro, ac missorum vestrorum iudicio: quoniam si nos, qui aliena [b] debemus corrigere peccata, peiora committimus; cerne non veritatis discipuli, sed (qđ dolentes dicimus) erimus pro cæteris erroris magistri. In de magnitudinis vestræ magnopere clementiam imploramus, vt tales ad hæc, quæ diximus, perquirenda missos in his partibus dirigatis, qui Deum per omnia timeãt, & cuncta (quemadmodum si, vestra præsens fuisset imperialis gloria) diligenter exquirant: & non tantum hæc sola, quæ superius diximus, quærimus, vt examussim [c] exagitent; sed siue minora, siue etiam maiora illis sint de nobis indicata negotia, ita eorum cuncta legitimo terminentur examine; quatenus in posterum nihil sit, quod ex eis indiscussum, vel indiffinitum remaneat.

Iuo p. 5. c. 22.

6 *Item, cum Balaam ariolus* [d] *iret ad maledicendum populũ Angelus Domini, asinæ, cui insidebat, in via se opposuit: euaginatoq; gladio eam ab itinere compescuit; quæ dum ille verberib. affligeret, in vocem prorupit, & prophetæ vesaniam redarguit. Si ergo animal mutum angelica virtute, prophetæ insipientiã reprehẽdit, multo magis subditi possunt accusare prælatos suos.* ¶ *His ita respondetur. Verum est, quòd per asinam subditi significantur, & per Balaã, prælati: non tamen hoc exemplo probantur prælati accusandi à subditis: sed subditis tãtum forma datur humiliter renitendi prælatis, si forte eos ad malum cogere voluerint. Balaam namque asinam vrgens, vt ad maledicendum populo Dei eum ueheret, significat eos, qui uerberibus, & cruciatibus a subditis exigũt, ut eis in malo fautores, & coadiutores existant. Sed quia Angelus, quilibet videlicet prædicator euaginato gladio apertè scilicet prædicato timore, & horrore futuræ vindictæ, à consensu alienæ malitiæ illos reuocat; licet eis in huiusmodi vocem conquæstionis prorumpere, & prælatis suis dicere; cur nos verberibus affligitis? cur nobis iniuste irascimini? nunquid vobis inobedientes aliquãdo fuimus? nisi nunc, cum ad malũ cogimur? videte illum qui prohibet ab incepto. Non ergo hinc prælati probantur accusandi à subditis.*

Num. 22.

2 Reg. 12.

¶ *Item cum Dauid adulterium, & homicidium cõmisisset; missus est a Deo Nathan propheta, vt eum redargueret. Ecce, quòd prælati sunt arguendi, & reprehendendi a subditis.* ¶ *Sed notandum est, quòd duæ sunt personæ, quibus mũdus iste regitur; regalis videlicet, & sacerdotalis. Sicut reges præsũt in causis sæculi, ita sacerdotes in causis Dei: Regum est corporalẽ irrogare pœnam; sacerdotum spiritualem inferre vindictam. Dauid ergo etsi ex regali vnctione sacerdotibus, & prophetis præerat in causis sæculi: tamen suberat eis in causis Dei. Vnde reges à prophetis, & a sacerdõtibus vngebantur; & eorũ oblatione peccata regũ expiabãtur.* ¶ *Sicut ergo Ozias a Domino lepra percussus est, quia sacerdotum officia vsurpare voluit; sic sacerdotibus, & prophetis regũ vsurpare officia non licuit. Nathan ergo propheta cũ regem redarguit, suũ est executus officiũ; in quo erat rege superior; non vsurpauit regis officiũ, in quo erat rege inferior: monuit eum, ut per pœnitentiam peccata sua expiaret; non tulit in eum sententiam, qua tanquã adulter, & homicida morti addiceretur.* ¶ *Sic & Beatus Ambrosius Theodosium & Beatus Innocentius Imperatorẽ Archadium excommunicauit, & ab ecclesiæ ingressu prohibuit.* ¶ *Sicut enim non sine causa iudex gladium portat ita nõ sine causa claues eccelsiæ sacerdotes accipiunt. Ille portat gladium ad uindictã malefactorum, laudem uero bonorum: isti habent claues ad exclusionem excommunicandorũ & reconciliationem pœnitentium. Hoc ergo exẽplo subditi probantur reprehendendi a prælatis; non prælatis a subditis.* ¶ *Itẽ Daniel nulla legitima potestate functus iudices a populo cõstitutos de falso testimonio conuicit, & conuictos damnauit. Cõstat ergo q̃ nullã potestatẽ habentes possunt redarguere dignitatibus sublimatos.* ¶ *His ita respõdetur. Miracula (& maximè veteris testamenti) sunt admiranda, nõ in exẽplũ nostræ actionis trahenda* [a]. *Multa enim concedebantur tunc, quæ nunc penitus probibẽtur. Tunc enim Samuel Agag pinguissimũ regem Amalech in frustra diuidendo conscidit: nunc nulli ecclesiastico rũ iudiciũ sanguinis* [b] *agitare licet. Tunc Phinees Iudæũ coeuntẽ cũ Madianitã interfecit, & reputatũ est ad iustitiã: hodie sacerdotibus in perniciẽ sui officij verteretur. Exẽplo ergo Danielis non solũ accusandi, uel redarguendi, sed etiã iudicandi potestatẽ subditi in prælatos uendicarent: si illud in argumentum nostræ actionis liceret assumi, quod nulla unquam auctoritate permittitur. Magis ergo ex hoc facto datur intelligi; quod in nouissimis temporibus suscitaret Deus spiritũ pueri iunioris, illius uidelicet de quo per prophetã dicitur: [Puer natus est nobis.] & iterũ: [Ecce puer meus.] Qui iudices iniquitatis, scribas scilicet, & pharisæos falsis criminib. Susannã, id est ecclesiam accusantes, & reã adultery pronunciantes, eo quòd Christum sequeretur, cõuinceret, & cõdemnaret.* ¶ *Item Hieronymus* [a] *refert in libro uirorũ illustrium, quòd Damasus Papa a subditis de adulterio accusatus cum quadraginta † duobus episcopis se purgauit.* ¶ *Itẽ Symmachus Papa in Romana synodo dignitate expoliatus prius statui suo reddi decernitur, ut tunc ueniret ad causam; & si ita recte uideretur, accusantium propositionibus responderet. Dignares uisa est maximo numero sacerdotum, quæ mereretur effectum: & cum postmodum ordinaretur, quomodo esset accusandus: præfatus Papa, ut causam diceret, occurebat: sed ab æmulis est impeditus.*

Theodor. hist. eccl. l. 5. c. 17. Niceph. l. 13. c. 34.

2. Reg. 13.

1. Pet. 2.

† al. excommunicatorum

Dan. 13.

1. Reg. 15.

Num. 25.

Esa. 9 & 42.

† al. XIIII. Initio 4. synodi sub Symmacho.

r Conc. Ale. de Imo. in l. est receptũ. ff. de iu. om. iud. in glo. 3. vbi dicit idẽ esse in Rege Francorum, nõ reagnoscente superiorẽ q̃ põt esse iudex in propria cã, q̃, intelligeverum quo ad sibi subditos: non quo ad alios, vt patet in ca. nouit. & ibi Ho. & Ioan. And. ext. de iud.

a¶ Trahenda.] 22. quæst. 2. si quis per vetus.

b¶ Sanguinis.] 23. quæstio. vltim. his à quibus. & cap. legi. & capit. occidit. & ext. ne cleri. vel mona. sententiam sanguinis.

Si quis

a¶ Ariolus.] Ariolus dicitur qui circa aras idolis preces nefarias effundit: & fructum sibi in tristitia affert. 26. q. 3. igitur genus.

a¶ Tra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Forum rei sequi debet actor.

SI quis.] CASVS. Quidam redarguebant Grego. quòd multa faciebat contra rationem, Dicit Grego. vt veniãt ad Apostolicam sedẽ, & ibi cognoscatur, vt ista inter eos feratur sententia.

a ¶ Si quis.] Quia actor forũ rei sequi debet: extra de fo. compe. cum sit generale. & C. de iurisdi. om. iud. l. iuris ordinem. vel quia causa fidei est, quæ in ecclesia est tractãda, vt 23. q. vlt. cõuenior. & su. ea. q. 2. præceptum 23. q. 1. quoties.

b ¶ Confessionem.] id est, scripturam.

EXHIS. CASVS. Concludit Gratia. ex supradictis, prælatos posse a suis subditis accusari, cũ illi tres Apostolici fuerint, a suis subditis accusari. Sed respondet, q̃ isti Apostolici exemplo Domini non coegerũt alios prælatos recipere subditos in accusationem suã: sed permiserũt in hoc fieri ex humilitate.

Accusatus quandoque dat expensas accusatori.

c ¶ prælatos.] Et dabuntur eis expensæ ab episcopo quem accusant si egẽt, vt ext. de acc. c. ex parte. nã & datur seruo agenti cãm libertatis. C. de or. cog. l. vlt. similiter ei qui egit de inofficioso testamento. & obtinuit. si aduersarius appellet, ff. de inofic. l. si iusti tuta. §. penul.

PAulus.] CASVS. Paulus Dyaclinę ciuitatis episcopus fuit accusatus a subditis de lapsu. deinde conuictus depositus fuit episcoporum iudicio, & substitutus fuit ei postea Nemesion: quod an fuerit factum voluntate vel necessitate sequenti capitulo declaratur.

LAtor.] CASVS. Paulus episcop' depositus fuit & Nemesion fuit eis substitutus, quẽ Paulus more prędonis episcopatum ingressus ab ecclesia proiecit, & ad necem fere perduxit, res ecclesiæ auferendo, de quibus omnibus Nemesion conquestus est Papæ. Papa mandat Ioanni episcopo, vt si dictas Paulus res ecclesiæ abstulit, eum reddere compellat. Si vero ipsi Ioanni cõstiterit querit (ne addatur afflictis afflictio) eas permittatur habere, licet tamen quòd si damnum ecclesiæ intulit, repara farcire modis omnibus compellatur: & si de cętero ad episcopatum aspirare tẽtauerit, in monasterium ad agẽdam pœnitentiam perennem detrudatur.

d ¶ In corporali.] Scilicet adulterio vel incestu, vt 30. quæstio. 1. non debet secus si de simplici fornicatione. pro

α ¶ Hieronymus.] *In catalogo B. Hieronymi, aut alijs ipsius libris nihil tale legitur, in vetustis tamen Pontificalibus in vita Damasi hoc refertur.*

Item Gregorius ait de se ipso.

¶ Redarguendi se licentiam beatus Gregorius alijs prętstat. C. XLII.

SI quis [a] super his nos arguere voluerit, vel extra auctoritatem nos facere contenderit; veniat ad sedem Apostolicam, quo omnia ecclesiastica negotia, de quibus quæstio habetur, confluere iussa sunt: vt ibi ante confessionẽ [b] sancti Petri mecum iuste decertet, quatenus inibi vnus ex nobis sententiam suscipiat suam. Poly. l. 1. tit. 18. Ansel. 3. c. 28.

¶ *Est Gregorij quarti epistola citata supra eod. q. 6. c decreto nostro. & dist. 19. nulli fas. in qua epistola cum multa dixisset de priuilegijs, & primatu Romanæ ecclesiæ, ista adiungit.*

Ex his omnibus colligitur, quòd subditi possunt reprehẽdere, & accusare prælatos [c] suos. Sed sicut de Christo dictu est, quando Iudæis dixit: [Si male locutus sum, &c.] ita de istis intelligendum est, quod suo exemplo prælatis dederunt facultatem recipiendi subditos in accusationem sui sed non cogerunt, Item.

¶ De eodem. C. XLIII.

PAulus Dyaclinæ † ciuitatis episcopus accusatur à subditis de lapsu carnis; conuincitur, deponitur, alius loco eius substituitur. ¶ Hoc an ex dispensatione accusati, an ex rigore iuris sit factum, ex regesto Gregorij ad Ioannem episcopum primę Iustinianæ. lib. 10. epist. 35. potest deprehendi, vbi ait. Burc. l. 1. c. 182. Iuo p. 5. c. 398. † al. Docleatinæ

¶ *Verbæ sunt Gratiani, qui proponit summam sequentis capituli, quod sæpe facere solitum esse multis locis est notatum.*

¶ Paulus Diaclinę. † ciuitatis episcopus subditorum accusatione conuictus deponitur. C. XLIIII. † al. Docleatinę

LAtor Nemesion ad nos veniens indicauit, quòd Paulus Dyaclinę † ciuitatis episcopus inter alia mala incorporali [d] crimine lapsus à suis clericis accusatus, & conuictus, episcopali sententia depositus est; postea cum auxilio sęcularium veniens episcopatum more prędonis ingressus est: ablatisq; rebus ecclesię dilectissimum Nemesion [e] latorem prędictum sibi substitutum, ab eo Burc. l. 1. c. 182. Iuo p. 5. c. 398. † al. Docleatinę

Formicosus simplex. est dimissa. Adde. hoc ex. fi adulterio. de adulte.

pro qua hodie non deponitur, vt 82. dist. presbyter. & 34. dist. fraternitatis, nisi de re gesta factum fuerit. 82. dist. sanct. si quis episcopus. & cap. presbyter. aut diaconus 1.

e ¶ Nemesion.] Nota q̃ Papa non vocat eum fratrem licet esset episcopus, hodie aliud esset. extra de cri. fal. per fas. quam grauí.

a ¶ Excu.

a ¶ Excusatione cessante.] Iusta tamẽ exceptio, vel excusatio admittitur, extra de offi. deleg. ex parte.

b ¶ Reddere.] Cum de mero iure deberet iste in exilium relegari centũ milliaribus à ciuitate remotus. C. de epis. & cle. quicumque. Item cadere debuisset a iure suo.

c ¶ Tulit.] Arg. contra. 16. q. 6. placuit. & cap. de lapsis. vbi dicitur, q̃ monasterio traduntur res depositi. sed illud verum est quando detruditur in monasterium, sed hic non fuit depositus.

HOC EDICTO. CASVS. Concludit Gratianus exsupradicto ca. latore. q̃ cum accusatores episcopi vel depositores non puniãtur, sed cõtra depositum proceditur, vt amplius ad episcopatũ nõ aspiret: apparet q̃ subditi admissi sunt contra suũ prælatum nõ ex dispensatione sed ex censura canonũ. Et quod admitti possunt, probat per sequentia cap.

f ¶ Hoc edicto.] Verba sũt Gratiani vsq; ad illum locum, vt si vltra. & à loco illo ad locum illum, quam ergo, sunt verba Gre. exinde sunt verba Gratiani.

g ¶ Dispensatione.] Id est, voluntate.

MEtropolitanũ.] CASVS. Precepit Grego. Inno. & alijs epis Sardinię, vt causis suum metropolitanum non deserant, nisi velit agere contra eum in quo casu ad Apostolicum recurrant.

h ¶ Metropolitanũ.] Ex contemptu 3. aliàs omisso eo possunt adire Papam. vt su. ea. q. 6. c. 2. & 3. Itẽ intellige istud qñ epi inter se litigant. nam si episcopus litigat contra clericum, tũc coram arbitris est litigãdum. n. q. 1 si clericus. Ex contemptu ergo intellige fieri, quando sine causa declinatur eius iurisdictio sicut dico q̃ si ne causa non potest quis declinare iurisdictionem episcopi etiam per querelam factam Papæ 4. vt plene dixi in consti. tu. vt debitus, extra de appella. argu. non

3 Adde Ale. de Imol. in l. si vẽ §. hoc iudiciũ. col. 4 ff. si quis ius dicẽ. nõ obtem.

Iurisdictio epi sine cã nõ põt decli nari.

4 Hoc indistincte re. pbat, cũ ẽt. legatus adeatur. ext. de or. leg c. 1. & ita habet cõsuetudo fm Gof quæ est optima legum interpres. extra de consue. cum dilectus, Arch.

Qui dicit † *al. iudicium requiratis*

Quidam † *& suo* 1. C. vnde vi. si quis in tantam, 16. q õ. 6. placuit. sed melius est vt eum sua auferre finat ecclesiæ, q̃ in perniciem ecclesiæ amplius incandescat, vt inf. 17. q. vl. §. vl. c ¶ Proprium.] Hic vẽ q̃ spoliator possit spoliato referre quæstionem proprietatis. extra de cau. pos. c. cum ecclesia 2. & seq. quod non est verũ, vt extra de rest. spol. item cum quis. & c. in litteris. sed dispensatiuè cum ipsi fo actum est, vt patet in gl. præcedenti.

d ¶ Vt non à vobis.] Loquitur primati: quia apud me tropolitanum prius est conueniendus vt infra. c. proxi. & 9. q. 3. nullus primas. &c. conquestus.

epis copatu proiecit, & ad summam iniuriam, ac necẽ penè perduxit. Fraternitas itaque vestra hæc omnia curet ad discere; & quęcumque ecclesiæ abstulit, omni mora, vel ex cusatione cessante [a] reddere [b] compellat. Si vero nihil ecclesię, sed proprium [c] se dixerit abstuliſſe (quàmuis graue, & iniquum fuerit, vt non à vobis [d], vel à metropolitano eius hoc petierit, sed temerario ausu agere præsumpserit) veruntamen si quid proprium tulit [e] sub fraternitatis vestræ debet examine constare, si verum est. Sed & illud diligenter quærendum est, si quid male de rebus dilapidauit ecclesię; vt ex eo quod nunc abstulit, illud reformare, ac satisfacere modis omnibus compellatur.

¶ *In hoc capite non referuntur ipsa omnino verba Gregorij (quod à Burchardo & Iuone fit) sententia tamen satis expressa est.*

Hoc edicto † [f] *non in accusatores, vel depositores vlciscitur; sed in depositum vlterius prosequitur, vt si vltra ad episcopatum aspirare tentauerit, modis omnibus repelatur, & ad agendam pœnitentiã perennem in monasterium detrudatur. Quem ergo Gregorius ad episcopatum aspirantem omnibus modis repellit, quem graui pœnitentię subijcit; patet non sua dispensatione g̃, sed canonum censura à subditis esse accusatum, & conuictum. Et vt iam non exemplis, sed legibus agamus; videndum est, quid Gregorius scribat Innocentio α, & reliquis episcopis Sardinię lib. 7. indict. 2. epst. 8. ita dicens.*

α ¶ Innocentio.] *In originali impresso est, Vincentio, atq; quãplurimis episcopis. In vetusto autem exemplari Vaticano exprimuntur nomina episcoporum, ad quos hæc epistola scribitur hoc ordine.* Vincentio, Innocentio, Mariniano, Libertino, Agathoni, & Victori episcopis Sardiniæ.

¶ Quòd subditi prelatos suos accusare possunt. C. XLV.

† *al. iudicium requiratis*

MEtropolitanum [h] vestrum in aliquo [i] postponere nõ [k] presumatis; excepto si (quod non optamus) contra eundem habere vos aliquid causę contingat, vt ob hoc sedis Apostolicę iudicium petere † debeatis.

Item vniuersis episcopis concilij Bizacij lib. 10. epist. 27.

¶ Vitam prelatorum subditi nulla dissimulatione negligant. C. XLVI.

SIcut (inquit) laudabile, discretumque est reuerentiam, esse appellandum omisso medio, sed hic non loquitur de appellatione.

i ¶ In aliquo.] Episcoporum enim est iudex ordinarius primo loco metropolitanus. 10. q. 3. quia cognouimus. 11. q. 1. si clericus. aduersus.

SCiat.] CASVS. Clementius patriarcha fuerat de quibusdã criminib. accusatus: quare Papa delegat causam episcopis concilij Bizacij, & præcipit illis, vt cũ omni solicitudine ac viuacitate quæ dicta sunt inuestigentur, & si vera fuerint, canonicè puniantur, & si quis in hoc fauore personę gratia vel quodlibet blandimento negli-

Universidad de Deusto
Biblioteca

negligens fuerit, apud Deum istorum criminum particeps reputabitur.

γ Cum isti cognoscere debeant ex delegatione Papę. L. Idē sentit hic H. & Io. de Fant.

a ¶ Perlata.] A subditis, & sic facit ad propositū Gratiani 1. aliter hoc c. nihil facit ad propositum Grat. nisi velis dicere eo ipso q̄ dedit alijs licentiam iudicandi, ergo & accusandi.

b ¶ Hortamur.] Nota q̄ per verbum hortamur, & monemus, mādatur iurisdictio. sic su. ea. q. 1. notum. ff. de offic. præsi. sæpè vr tū q̄ prouinciale conclium ordinario iure cognoscat de primate siue de metropolitano suo. nam cū concilium iudicet de Papa in his in quibus ipse potest iudicari: ergo concilium metropolitani potest iudicare de ipso. Ad hoc inf. ea. si qs arg. cōtra. 17. d. multis. nā ibi appellatur à cōcilio ad metropolitanū: ergo cum concilium sit minus metropolitano, non potest ipsum iudicare. 21. distinctio. inferior. Sed potest dici, q̄ quantū ad sua negocia, est minor metropolitanus cōcilio: quātum ad aliorum negocia est maior. Sed in c. multis. non appellat à concilio, sed à quadam cōgregatione eporum ad metropolitanū: sed adhuc obstat 21. dist. nunc autem. Sed potest dici, q̄ potest iudicare de ipso concilio: non tñ eū condēnare potest sed quod possit iudicari à cōcilio, bene facit 9. q. 3. saluo. & ca. si autem. & 63. distin. Salonitanę. Sed est argu. contra supra c. prox. Ioan.

Concilium prouinciale an possit de archiepiscopo cognoscere.

HÆC SI QVIS. CASVS. Dicit Gra. q̄ quæ supra dicta sunt quòd subditi possunt accusare prælatos. generalia sūt & nō specialia: & si quis dicat ea esse specialia, audiat quid dicit Gelasius de omnibus clericis generaliter cuiusque ordinis.

Q Vapropter.] CASVS. Hoc continuatur illic. 12. q. 2. quatuor. vbi dicitur: q̄ de redditibus ecclesiæ quatuor debent fieri portiones: prima episcopo: secunda clericis: tertia fabricæ: quarta pauperibus est affligaanda. Dicitur ergo in hoc c. q̄ si quis clericus viderit prælatum sumā in istis quartis distribuendis peccantem & excedentem, statim debet Romano Pōtifici nunciare, & probare quod nunciat, vt puniatur excedens: quod si non fecerit, deponatur.

c ¶ Quapropter.] Videtur hic specialis casus, in quo quilibet possit accusare suum episcopum, & hoc c. continuatur illi 12. q. 2. quatuor.

d ¶ Protinus.] Nonne necessaria est admonitio? certè fic. Ideo expone protinus, id est, post tertiam admonitionē 2. vt su. ead. q. 1. si peccauerit. fic. ext. de simo. licet. e ¶ Pon- 2 Idē sentit hic H. & I.

& honorem debitum exhibere prioribus; ita rectitudinis, & Dei timoris est, si qua inter† eos correctione indigent, nulla dissimulatione postponere, ne totum (quod absit) corpus incipiat morbus inuadere, si languor non fuerit, curatus in capite. Quædam α enim ad nos de Clementio primate vestro perlata [a] sunt; quæ quoniam ita grauia sunt, vt transire indiscussa vllo modo non debeant; fraternitatem vestrā hortamur [b], vt cū omni solicitudine, ac vinacitate mentis indagare multis modis debeatis illata; & si sunt, vt audita sunt, vltione canonica resecentur. ¶ Admonemus autem, vt non cuiusquā personæ gratia, non fauor, non quodlibet blandimentum quenquam vestrum, vel ad discutiendum, quæ nobis nunciata sunt, molliat; vel à veritate excutiat: sed sacerdotaliter ad inuestigādam vos ꝑpter Deum veritatem accingite. Nam si quis in hoc piger, aut negligens esse præsumpserit; dictis criminibus apud Deum se nouerit esse participem, cuius zelo ad perscrutādas subtiliter nefandi causas facinoris non mouetur.

† al. in eis.

α ¶ Quædam. *Et hic summatim referuntur verba B. Gregorij. Quare pauca tantum quædam sunt addita, quæ necessaria videbantur.*

Hæc si quis specialia, & ex his generalē regulam colligi nō oportere cōtēdit: audiat quid Gelasius C. XXVIII. dicat omnibus clericis cuiuscunque ordinis, ita scribens.

Gelasius episcopis ꝑ Lucaniā, & Brutium, & Siciliam constitutis, epi. 1. c. 30.

α ¶ CXXVIII.] *Hic citatur numerus capitum, vt est in codice canonum; de quo in præfatione dictum est.*

Clerici excessus sui episcopi auribus deferant Romani Pontificis. C XLVII.

O Vapropter [c] nec clericorum quispiam se Apostolicæ † offensę futurum confidat immunē; si in his, quę salubriter sequenda Apostolica deprompsit † auctoritas, siue episcopum, siue presbyterum, siue diaconum viderit excedentem, nō protinus [d] ad aures † Romani Pōtificis [e] deferre [f] curauerit; probationibus duntaxat competenter exhibitis, vt transgressionis vltio fiat, & cæteris interdictioꝫ delinquendi. Sin † vero [h], modis omnibus erit vnusquisque pontificum ordinis, & honoris sui elisor,

† al. huiur.

† al. prompsimus.

† al. nostras

† al. Sui vero

† al. modis omnibus erit vnusquisq; pontificum ordinis, & honoris eli sor

e ¶ Pontificis.] Vel alterius superioris. Ioan.

ADDITIO. Idem sentit Hug. in suo casu huius c.

f ¶ Deferre.] Id est, denunciare. Hic habes q̄ aliquis cogitur accusare, vt 1. q. 1. quisquis. & 5. q. 5. c. 1. extra qui fi. sint legit. c. causam. & 24. q. 3. tam sacerdotes 3. ar. cōtra extra de acc. licet. in fi. & 5. q. 2. si primates. & 3. q. 4. clericus. & C. vt nemo inuit. agere. l. vna Sol. ad denunciationem quilibet tenetur, de qua hic loquitur. non autem accusatione. vt in contrari is.

g ¶ Interdictio.] Forte speciale est. in dilapidatione, vt quilibet teneatur denunciare.

h ¶ Sin vero.] Id est, si non fecerit quod dictum est de quatuor portionibus. 12. q. 2. quatuor.

3 ¶ Suppri-

a ¶ Supprimenda.] Inf. 5. q. 5. si primates. contra. sed illud de crimine iniuriarum, de quo potest episcopus componere cum clericis suis, siue inter partes.

Si quid.] CASVS. Præcipit Papa quibusdam clericis, vt si viderint pontificem suum damnificantem res eccle.

si cuiquam clericorum, vel ecclesiæ totius auditui hæc putauerit supprimenda [a].

Idem.

¶De eodem. C. XLVIII.

Iuo. p. 5. c. 151. Ansel. l. 7. c. 161. Poly. l. 3. tit. 12. & lib. 4. tit. 18.

Si quid in ecclesia damni, aut in his, quæ sunt præceptionis nostræ auctoritate α prohibita, pontificem vestrum videritis admittere, mox nostris auribus relatione [b] signate, vt quid fieri debeat, censeamus.

α ¶ Auctoritate.] *Abest ista dictio à plerisque vetustis exemplaribus, & ab alijs collectoribus, qui etiam Gelasium citant.*

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 21.

¶ Clerici, aut laici sine examinatione ad episcoporum accusationem non admittantur. C. XLIX.

Anf. l. 3. c. 115.

Clericos, aut laicos [c] accusantes episcopos, aut clericos passim β, & sine probatione, ad accusationem nō recipiendos decernimus, nisi prius eorum [d] discutiatur existimationis γ opinio.

β ¶ Passim.] ἁπλῶς, καὶ ἀδοκιμάστως: *quæ Dionysius vertit* temere, atque indifferenter, *possuntque etiam coniungi cum sequenti membro. Id vero copiose exponitur in concilio Constant. 1. cap. 6.*

γ ¶ Existimationis opinio.] ἡ ὑπόληψις, *Id est, existimatio.*

Item ex synodo Romana.

Iacob. Hadrianus. c. 24. Calixt. in epi. ad Felicem. c. 2. Sixtus III. epis oriental. c. 2. Lib. 7. capitul. c. 438.

¶ Quælibet persona episcopos, aut alios accusans, monstranda documentis inferat. C. L.

Si quis episcopus presbyter, aut diaconus, vel quilibet clerici apud episcopos (quia alibi [e] non oportet) à qualibet persona fuerint accusati; quicumque fuerit ille, siue sublimis vir honoris, siue vllius alterius dignitatis, qui hoc genus illaudabilis intentionis [f] arripuerit, nouerit docenda [g] probationibus ß, monstranda documentis se debere inferre.

δ ¶ Docenda.] *Sic apud Sixtum tertium, & in capitulari: apud Caium vero, & Hadrianum paulo aliter, quem admodum & alijs locis huius capitis nonnullæ, sed non magni ponderis, sunt varietates.*

Item Damasus Papa Stephano archiepiscopo, epist. 3. cap. 3.

¶ Sacerdotes non accusent, qui ad eundem ordinem prouehi non possunt. C. LI.

sup. ead. c. testes vers. sacerdotes. Poly. l. 1. c. 172. Iuo. p. 5. c. 250.

Sacerdotes (vt antiqua tradit auctoritas) criminari non ecclesiæ, vel facere contra prohibitionem, denuncieat si quis, vt puniatur.

b ¶ Relatione.] Ex hoc patet quòd loquitur in denunciatione, & sicut c. superius. Ioan.

C. Laicos.] CASVS. Videtur in hoc c. dici, q̄ clerici, & laici, qui proni sūt, & faciles ad accusandū alios, non debent admitti ad accusandum eos, vel clericos, nisi prius eorū opinio & vita discutiatur: Beneuen. tamen intellexit aliter, hoc mō scilicet, q̄ clerici vel laici non admittantur, exceptis criminibus, nisi accusati sint de crimine infamati. Sed prima positio magis consonat litteræ. & verior videtur.

c ¶ Aut laicos.] Accusantes eos aut clericos decernimus non esse recipiendos passim, & sine probatione. Io.

d ¶ Eorum.] Idest laicorū vel clericorum, si sūt ignoti, vt su. ea. quæ rendū. vel eorū, idest, episcoporū, qui accusantur: quia si vita eorum antea bona fuit, laici in nullo possunt eos accusare, vt su. eo. q. 1. i primis. in fi. & extr. de resta. veniens. si vero mali, & laici & quilibet crimino si admittuntur, nisi inimici, & conspiratores. extra de fi. licet Hely. & de sen. & re iud. cum l. & A. Et ex hoc loco Baz. fundauit suam opinionem, vt dixi i summa: sed ītelligas loqui in illis causis, i quibus laici possunt accusare clericos.

Laici an possint clericos accusare.

Si quis eps.] CASVS. Dī hic q̄ qs accusauerit episcopū vel diaconum, vel alterius ordinis clericum, de quo vix aliquis commendatur accusator, cū ex odio fieri psumatur, sciat se debere talia crimina inferre, quæ probationibus & documentis valeat plenarie demonstrare.

Hoc intelligi in exceptis criminibus. Ioan. de Fant. Imperij meri est de criminibus cognoscere.

e ¶ Quia alibi.] Arg. q̄ solus eps hēt merum Imperiū in sua diœcesi, vt 11. q. 1. de persona. 5. q. 6. delatori. hoc enim est merū Imperium, s. cognoscere de crimin ib. ff. de offic. ei⁹ cui mād. est iurisd. & l. 1. ff. de of. p̄si. illicitas. §. qui vniuersas. & C. de proba. sciant. Ioan.

2 Sub. & iō in generali cōmissione non transferuntur, vt in ista lege hic allegata. & ff de pi. obligatione. & legit & not. ext. de of. le. q̄ trāslationem. Arch.

f ¶ Illaudabilis intentionis.] Accusationē vocat illaudabilem intentionē: quia causæ materiam criminibus creare noscuntur. C. de iudi. properandū. & præsumitur semper, q̄ innidiæ cā fiat accusatio, vt 6. q. 1. si omnia. & quia vix sine culpa experiri potest: ideo clerici ab ea abstinere debent, vt de pę. dist. 5. qualitas. su. ead. q. 6. decreto. Vel dic illaudabilem quo ad vulgi opinionem. Nam præsumitur aliàs quis bono zelo accusare, vt extra de do. & contu. veritatis. in parte decisa. Ex charitate enim debet prouenire accusatio. extr. de acc. si quis eps. & qui accusat, publicæ saluti custodiam gerit, vt C. de famosis libel. l. vna.

Accusatio ex charitate dēt prouenire.

g ¶ Probationibus.] Sic C. de proba. sciant. Ioan.

CRiminationes.] CASVS. Dicitur ꝙ si aliqui sint ignoti, qui velint alios accusare, ꝙ non sunt admittendi, nisi prius coram iudice se probent irreprehensibiles esse, & omni suspicione carere. Si intelligas c. de notis, dr, ꝙ non sunt admittẽdi ad accusationẽ sacerdotũ nisi probent corã iudice, &c. qđ ꝓbatur eo ipso ꝙ cõtrarium non probatur.

a ¶ Per alios.] Id est, procuratores. inf. 3. q. 9. absens.

b ¶ Et actis.] Id est, actionibus 1, vel litteris eorum suorũ, vt 19. q. 1. si duæ. & hoc si sunt ignoti. & est si. inf. 3. q. 5. canonica. vel tñ vltra eis testimonium populi, quantũ examinatio, vt 24. dist. c. 1. Ioan.

1 Vñ dicit L. acta publica vocat eorũ bona opa publica, per quæ manifeste docetur ꝙ iſtis carent, & illa hũt. Arch.

COLLIGITVR. CASVS. Grat. ex supradictis infert, ꝙ subditi bene possunt accusare prælatos. Sed postea quærit an monachi possunt accusare episcopos, & videtur ꝙ remoueantur, & hoc probat per sequen. cap.

PLacuit.] CASVS. Hoc ca. intelligitur de monachis ſm Gra. Sic ergo ponenda sum. Quæsitum fuit ab Hadriano, an monachi vocẽ accusãdi epos, vel contra eos testificandi habeãt. Et rñdet ꝙ nõ, quia mortui sunt non humanis actibus, quia loquuntur vt alij homines, vel quia inter sunt contractibus, vt emptionis vel vendi tionis, sed diuinis, id est, accusationibus eorum, quæ Dei timore fieri debent. in concilio etiam Chalcedonen. præcipitur vt non præsumant ecclesiasticas actiones attrectare. Quidã tñ intelligunt hoc c. de criminosis qui mortui sunt non humanis vocibus, i. malitijs, sed diuinis, idest, bonis operibus: vel humanis, qui vocem habent, vt alij homines. & secũdum hoc non facit' ad propositum Gratiani.

2 Idem sentit hic L. sed non videtur bona littera, cum nullũ istorum capitulorũ hic allegatorum sit Hadriani, vt patet ex iplorũ suprascriptione. Arc.

c ¶ Placuit.] Hoc ca. idem Hadrianus 2 intelligit de infamibus, vt inf. 3. q. 4. hi qui. & inf. 3. q. 5. canonica. Vel intellige cum Grat. de monachis, scilicet criminosis, nã certum est quòd monachi accusare possunt, vt extra de accusa. c. ex parte. & infr. ea. cum pastoris.

d ¶ Mortuos esse.] Quãtum ad ciuiles actus, & etiam ad diuinos: quia non possunt baptizare, sepelire, prædicare, pœnitentiam dare, vt 16. q. 1. c. 1. & c. qui vere.

e ¶ Quia funestam.] Quia semper debent fieri. 16. q. 1.

NVllus.] CASVS. Dicitur hic, quòd nullus: monachus possunt, nec in eos testificari', qui ad eundem non debent, nec possunt prouehi honorem.

Item Iginus Papa, epist. 1.

¶ Nisi irreprehensibiles in maiorum accusatione non recipiantur. C. LII.

CRiminationes maiorum natu per alios[a] non fiant, nisi per ipsos, qui crimina intendunt; si tamen ipsi digni, & irreprehensibiles apparuerint, & actis [b] publicis docuerint omni se suspicione carere, & inimicitia, atque irreprehensibilem fidem habere, ac conuersationem ducere.

Colligitur itaque ex his omnibus, quòd subditi in accusatione prælatorum sunt admittendi. Nũc videndum est, an monachi in accusatione episcoporum sint audiendi.

Hadrianus Papa in capitulis, c. 31. videtur eos ab accusatione remouere ita dicens.

¶ Monachi sacerdotes accusare, vel in eos testificari non possunt. C. LIIII.

PLacuit [c] eorum accusandi sacerdotes & testificandi in eos vocem obstruere, quos non humanis, « sed diuinis vocibus mortuos esse [d] scimus: quia vocem funestam [e] interdici † potius, quàm audiri oportet.

« ¶ Non humanis.] *In epistola Stephani est*, quos humanis, & diuinis vocibus damnatos, vel mortuos esse cognoscimus, *In epistola autem Melchiadis est, quemadmodum hic restitutum, est ex vetustis exemplaribus Gratiani, & capitulo Hadriani: sed subiungitur.* Quoniã infidelis homo mortuus est in corpore viuente: *& fortasse significatur locus Matt. 8.* Dimitte mortuos sepelire mortuos suos: *aut locus Pauli. 1. Tim. 5.* viuens mortua est. *Quamobrem quod proprie pertinet ad homines infames, maximisque flagitijs obnoxios (vt est infra 3. q. 5. d. canonica.) non bene videtur hic referri ad monachos: sed minime id malitiose factum est, cum Gratianus monachus esset.*

Itẽ Lucius Papa epist. vnica.

Iuo p. 6. c. 326.

Itẽ Stephanus ep. 2. & Melchiades. ep. vnica. inf. 3. q. 4. hi, & capit. l. 7. c. 322. Ansl. l. 3 c. 88. Iuo p. 16. c. 332. Pann. l. 3. c. 45. Cod. l pennult. q. accusare nõ possunt.

† al. meritis

Item in concilio Chalcedonen. c. 4. præcipitur, vt ecclesiasticas actiones monachi attrectare non præsumant. 16. q. 1. q vere.

Item Pelagius 11. episcopis Italiæ.

¶ Monachi in accusatione non sunt audiendi. C. LIIII.

NVllus monachus talia vnquam arripiat, nec sæcularia[f], aut ecclesiasticaq negotia perturbare præsumat; quia mortua in ralibus vox est eorum.

Ansl. l. 3. c. 63. Pol. l. 4. tit. 34.

a *Idem habet. non licet clericis agere in ꝑsona. & in rem. ff. de pcu. l. 1.*

b ¶ Deturbare.] Id est, prohibere & remouere à malo cat qui fic non prohibet. 22. q. 2 primum. & c. faciat. & secundum hoc quilibet tenetur prohibere iniuriam à proximo. 25. q. 3. non inferenda. Alij hoc intelligunt de

c ¶ Aut ecclesiastica.] Id est, baptizare, quod olim non licebat eis. 16. q. 1. placuit.

SED ALIVD. CASVS. Soluit Gra. & dicit, ꝙ monachi non admittuntur ad accusandum episcopos ex præsumptione temeritatis, sed necessitate charitatis bene admittũtur, vnde præcipitur, vt cubicularij epi sint clerici religiosi, vel monachi, vt eius vita testimonium dicere

Sed aliud est, quod ex præsumptione assumitur temeritatis: aliud quod ex necessitate geritur charitatis. Monachi enim ex presumptione episcopos accusare non possunt, ex charitate possunt. Vnde et in canonibus præcipitur, vt cubicularij episcopi sint vel religiosi clerici, vel electi monachi, vt de eius vita testimonium dicere possint.

inf. e. cã pastoris.

7 ¶ *Item illud Eleutherij Papæ in epistola ad Galliæ prouincias, omnibus generaliter dicitur.*

¶ Consentire conuincitur, qui cum possit, peruersis negligit obuiare. C. LV.

su. dist. 83. c. error. & dist. 86. c. facientis.

NEgligere, cum possis [a] deturbare [b] peruersos, nihil aliud est quàm fouere. Nec caret scrupulo [c] societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.

Ad Paulinum.

Item Hieronymus tam de se, quàm de alijs monachis in primo prologo bibliæ « scribit dicens.

« ¶ Bibliæ.] *In plerisque vetustis Gratiani codicibus legitur*, bibliothecæ.

¶ Quantum ex vitæ merito quis ecclesiam ædificat, tantum nocet, si destruentibus non resistat. C. LVI.

SAncta quippe [d] rusticitas, [e] solum sibi prodest: & quantum ædificat ex vitę merito ecclesiam Christi, tantum nocet [f], si destruentibus non resistat.

Item Gregorius.

¶ Subditi vitia prelatorum reprehendere studeant. C. LVII.

ADmonendi sunt subditi, ne plus quàm expedit, sint subiecti: ne cum studeant plus quàm necesse est, hominibus subijci, compellantur vitia eorum venerari.

¶ *Collecta est hæc sententia ex verbis B. Gregorij tertia parte pastoralis, admonitione decimæ octauæ, vbi de ellatis & humilibus loquitur.*

lib. 4. reg. c. 88. & post. lib. 12.

Item generali synodo præsidens dixit, c. 2.

¶ Clerici siue electi monachi sint cubicularij episcopi. C. LVIII.

Anſ. l 6. c 14. Poly. l. 7. tit. 5.

CVm pastoris.] CASVS. Quidam epi non habebant clericos cubicularios secum, sed pueros sęculares, quorum vita qualis esset in secreto, erat ignota clericis sæcularibus autem pueris nota. Præcepit ergo Gre. vt epi secum habeant clericos vel monachos cubicularios, qui possint esse testes de vita & conuersatione episco-

ADmonendi.] CASVS. Quidam subditi in bonis ac malis obediebant suis prælatis. Sed dicit Grego. ꝙ admonendi sunt, ne plus quàm expediat sint subiecti, vt vitia illorum non compellantur venerari:

g ¶ Admonendi.] Bonum mediocrè quandoque dimittitur propter bonum obidientiæ: se malum nunquam fieri debet, vt 11. q. 3. quid ergo Ioan.

1 Quo ad ꝓlatũ dic. vt le. & not. 6. q. 1. illi qui. 30. dist. c. 6.

c ¶ Scrupulo.] Id est, suspicione.

SAncta quippe.] CASVS. Quidam monachi erant valde in se religiosi, sed circa correctionẽ aliorum erant tepidi & remissi. Tales reprehẽdit Hie. dicens ꝙ sancta rusticitas tantum sibi prodest, & quantum ex vitæ merito ędificat ecclesiã, tñ nocet si destruẽtibus eam non resistat.

d ¶ Quippe.] Id est cũ simpliciter & piè viuunt, & alios nolunt increpare. Et intelligitur de prælatis qui ex officio tenentur resistere malis: & quorum taciturnitas est mortale peccatum, & magnum dãnũ in ecclesia operatur, vt 83. dist. nemo. Et est hic arg. vitam actiuam esse ꝓferendam contemplatiuæ, vt 7. quæst. 1. scias. & 8. q. 1. in scripturis. & habẽt se vt excedentia & excessa. Cõtẽplatiua, quantum ad personam cõtemplantis magis est secura, & minus vtilis, actiua vero magis laboriosa, & minus secura, sed magis fructuosa, vt extra de renunc. nisi cum pridem. & extra de reg. licet.

e ¶ Rusticitas.] Id est simplicitas.

f ¶ Nocet.] Intelligẽ hoc negatiuè, Id est non ꝑ hoc prodest ędificando, quantum edocendo, & resistẽdo simile 44. d. 1. §. debet. 22. q. 2. primũ. Io.

Universidad de Deusto
Biblioteca

episcoporum in secreto, & ex sedula visione exemplum profectus sumant.

Monachi accusare possunt.

a ¶ Cū pastoris.] Generaliter teneas, q̄ monachi possunt accusare & episcopos & alios, dumtamen hoc faciant de licentiā abbatis. 12.q.1. non dicatis 19.q.1. monachi. Et si suum abbatem accusare vult habebit expensas à monasterio, vt ext. & accusa. ex parte: & tūc non est necessarius consensus abbatis. sed si aliū vult accusare, non habebit expēsas à monasterio. Si sunt scholis, possunt agere de his tantum, q̄ pertinent ad studium, vt extra de offic. deleg. præterea. ff. de re iud. quæsitum. & ff. de iud. si longius.

b ¶ Pueri.] i. seruientes sic 22.q.2. § Abraham quoq; ff. de ver. signi. pueri.

Monachum inuito abbate, sibi pōt eps sociare.

c ¶ Vt quidā.] Duos habebit sacerdotes, & tres diaconos, vt de consec. dist. 1. iubemus. Sed nunquid cō tradicēte abbate potest sumere monachum episcopus sibi in socium? Non videtur, cum hoc, sit priuilegium Papę, vt 9. quæstio. vlt. per principalem. & 58. distin. c. 1. & ar. contra 16. quæst. 1. qui vere Ioan. Sol. credo quòd sic 1. nisi monasterium sit exemptū: cum maiora possit, vt extra de excess. præla. sicut vnire. B. Sed nōne monachi nūquam exibunt de claustro, vt 16. q. 1. placuit? Respondeo quādo perfecti sunt, sit hoc vt exteri? fuēficient vel qñ fiunt episcopi, & illi cubiculari j possūt esse testes non solū de conuersatione episcopi, sed etiā de facto eius, vt 12. quæstio. 1. manifesta. Ioan.

1 Ad hoc facit qđ no. su. 1. q. 1. per principalē. Sed a. cōtra. 21. q. 1. cū pvtilitate. Archid.

2 Ad hoc 4. 9. 3. c. 1.

d ¶ Testes.] Propter hoc inducit c. quia qui possunt testari 2. & accusare, nec tales episcopus potest ab accusatione repellere, vt extra de accusa. nulli. & C. qui accusare non poss. iniquum. argu. contra speciale in episcopo, Ioan.

PEruenit.] CASVS. Episcopus Massylien. prauos' homines habebat in sua conuersatione, & præcipue quendam presbyterum fornicatorem hoc peruenit ad notitiam Gregō. quare præcipit Virgilio episcopo, vt Massylien. vltione compescat, & presbyterum fornicatorem cogat pœnitere. Casus autem sequentis capi. planus est, quia nihil aliud dicitur, nisi quod episcopi secum debent habere homines boni testimonij, vt irreprehensibiles. appareant.

e ¶ In societate.] Nota q̄ præsumitur. contra aliquem vel pro aliquo ex societate, vt 28. q. 1. sæpè 81. dist. clericus & 18. q. 2. diffinimus. Ioan.

EPiscopi lectioni.] ¶ Possint.]su. dis. 93. diaconi. ITEM

storis [a] vita † esse discipulis semper debeat in exēplo, plerumque clerici, qualis in secreto sit vita sui pontificis, nesciunt, quam, vt dictum est, sæculares pueri [b] sciunt. De qua re præsenti decrero cōstituo, vt quidā [c] ex clericis, vel vel etiam ex monachis electi ministerio cubiculi pontificalis obsequantur, vt is, qui in loco regiminis est, tales † habeat testes [d], qui vitā eius in secreta conuersatione videant qui ex visione sedula exemplum profectus sumant.

† Hoc statuit Gregor. quādo licet cos ēē à suo ministerio remouēdos vt refertur Anco. in histor. p. 2. fo. 160. Io. 19.

† Habeat tales, qui vitā] origin.

Idem Virgilio episcopo Arelatensi, lib. 9 epist. 49.

¶ Prauos in sua societate episcopus habere non debet. C. LIX.

PEruenit ad nos fratrem, & coepiscopum nostrum Serenum Massylien. prauos homines omnino in societate [e] sua recipere; ita deniq; vt presbyterum quendam, qui post lapsum in suis adhuc dicitur iniquitatibus voluptari; familiarem habeat. Quod à vobis subtiliter requirendum est: & si constiterit, curæ vobis sit nostra hoc sic vice corrigere, vt & qui talem recipit, non familiaritate fouere sed discat potius vltione comprimere: & qui receptus est, idem discat cum lachrimis peccata diluere, non iniquitatem immunditijs maculare.

Item Paschalis Papa.

¶ Viros boni testimonij semper episcopi secum habeant. C. LX.

EPiscopi lectioni & orationi vacent, & semper secum presbyteros, & diaconos, vt alios boni testimonij clericos habeant, vt secundum Apostolum, & sanctorum Patrum instituta possint [f] irreprehensibiles inueniri. 1. Tim. 3.

Item Ioannes Baptista, cum duceret eremiticam vitā, scribas & pharisæos, sacerdotes & leuitas Iudæorū ad se venientes aspera increpatione redarguit. ¶ Item ex canonibus definitur. Illi, sacerdotes accusare possunt, qui ad eundē gradum conscendere valent.] Cum ergo monachi ad sacerdotij gradum laudabiliter pertingere valeant; patet, quòd & ipsi, sacerdotes liberè accusare possunt. Luc. 3. su. ea. c. sacerdotes.

ITEM IOANNES. CASVS. Per hunc §. probat Gratia. q̄ subditi possunt accusare prælatos, & dicit, quod Ioan. redarguebat Iudæos ad se venientes.

g ¶ Ioānes.] Probat cum hic eremita auecusibat, q̄ mo; Et nachi possunt accusare, quod verum est si habent speciale mandatum abbatis. 16. qō. 1. quæ vere 3. nisi forte requiri non possit sine magnæ difficultate. argu. ff. de hoc. Item iniusſed si vnius. §. filio. vt notaui 12. quæstio. 1. non catis.

ITEM EX. CASVS. Nunc concludit Grat. ex supradictis. Dictum est, supra, q̄ illi possunt accusare sacerdotes, qui ad eūdem gradum ascendere possunt. sed monachi possunt prouehi ad sacerdotium, ergo possunt accusare sacerdotes.

De

DE accusatione.] Hæc quæstio diuiditur in duas partes, in quarum prima probatur, q̄ accusator debet esse præses, & obligare se proprio scripto ad talionem. Secunda ibi, [Quæ vero.] Io. de Fan.

CA.

QVÆSTIO VIII.

DE accusatione [a] vero, qualiter fieri valeat, in canonibus aperte decernitur.

Et Stephanus, epist. 1. c. 11.

Ait enim Calixtus Papa ad episcopos Galliæ, epistola secunda.

¶ Accusatio semper fiat in scriptis. C. I.

3. q. 9. c. absentem. Burc. l. 1. c. 171. Iuo p. 5. c. 289.

ACcusatorum personę nunquam recipiantur sine scripto: nec absente [b] eo, quem accusare voluerint, quibuslibet [c] accusare permittatur.

¶ In epistola Calixti, itemque apud Burchardum, & Iuonem sic habetur. Rimandæ sunt enucleatim personæ accusatorum, quæ sine scripto difficile, per scriptum autem nunquam recipiantur: quia per scripturam nullus accusare, vel accusari potest; sed propria voce, & præsente eo, quem accusare voluerit, cuicumque † accusatori credatur: *Quorum verborum bona pars refertur infra 3. q. 9. c. absente 1. quod sumptum est ex hoc eodem epistolæ loco.*

† al. quisquam accusator credatur

Cod. lib. 4. titulo, de probationibus, lege fin:

¶ De eodem. C. II.

SCiant cuncti accusatores eam se rem deferre debere in publicā notionem, quæ munita sit idoneis testibus, vel instructa apertissimis documentis, vel indicijs [d] ad probationem indubitatis, & luce clarioribus expedita.

Cod. de accusationibus, li. 9. ti. 2. le. vlc.

Item Eutychianus Papa episcopis Siciliæ epist. 2.

CASVS. Hic ponitur §. qua quæritur, an accusatio debeat fieri in scriptis & q̄ sic primo, q̄ sic postea q̄ contrarium, & postea soluit in §. [Sed Calixtus.]

Accusatio

a ¶ De accusatione.] Circa hoc notandum est, q̄ aliud est infamatio, aliud denunciatio, aliud accusatio. Infamatio prohibetur su. ea. q. proxi. accusatio. 5. quæst. 1. c. 1. & 2. Secunda, scilicet denunciatio præcipitur su. e. q. 1. si peccauerit. sup. q. proxi. quapp & fit sine inscriptione. 3. q. 4. §. aliquando. Tertia scilicet accusatio permittitur, sed in ea inscribitur & subscribitur, inf ea. libellorū. Fallit tamen hoc in sex casibus. Non enim semper cogitur accusator inscribere, vt in leuibus criminibus. ff. de accusationibus. Casu vbi mulier accusat. 15. q. 3. de crimine secundū quosdā in crimine apostasiæ, & vbi Christianus Iudæa ducitur. Fallit etiam in crimine læsæ maiestatis. C. de apost. apostatarū. C. de Iudæis. ne 95, & vbi maritus accusat vxorē iure mariti. 4. q. 4. d. c. nullus. Item §. itē. C. de adul. si maritus. C. de adul. quamuis & l. ult. Fallit etiam si sit contra ius canonicum, vt extra de procu. tuæ fraternitatis. Item quando officium denunciat crimen alicuius. C. de accusa. ea. quæ. 4. q. 4. §. aliquando. B. Et cū crimen in modum exceptionis proponitur, secundum q̄ distinguitur extra de accu. per totum. Nunc videndum quid iuris sit circa singulos modos agendi. Et quidem denunciationem præcedet admonitio, alias remouetur denuncians à denunciatione, vt extra de accusa. super his. & c. si quis episcopus, & su. e. q. 7. accusatio. & cap. si quis ergo. Item criminosi, infames. inimici, possunt à denunciatione repelli, vt 3. q. 7. qui

Denunciati punitio.

dum exceptionis obijcitur crimen, distingue vt extra eo. super his. & extra de ord. cog. cum dilectus. & debet esse præsens. extra eo. qualiter. & in hoc casu laici bonæ famæ admittuntur ad agendum, excipiendum, & testificandum. extra de test. tam litteris. & 23. distin. Sed cum crimen obijcitur in modum accusationis, semper est necessaria inscriptio, vt inf. ea. libellorum. fallit in sex casibus supra not. & in septimo secundum quosdam cum officialis accusat. C. de accusa. ea quæ. In hoc casu pœna est depositio, vt sup. prox. q. lator. & extr. de simo. dilectus.

Accusati punitio.

ACcusatorum.] CASVS. Quæsitum fuit à Calixto, an accusatores recipi debeant sine scriptura. & accusato absente. Et certe respondetur quòd non.

b ¶ Nec absente.] C. de pœ. ne diu. contra. Sed illud speciale est in apparitore. sic sup. ea. q. 6. §. si sunt quorum. & notaui 1. q. 4. nullus.

c ¶ Quibuslibet.] Intr. 5. q. 2. relatum. Sed contra. 5. q. vl. Epiphanium.

Inquisitā punitio.

SCiant.] CASVS. Dicitur in hac lege, q̄ accusatores accusationem suam debent deferre in publicam notionem, quam possint testibus & alijs probationib. iudici demonstrare.

d ¶ Indicijs.] 32. q. 1. dixit & 15. q. 6. c. 1. Sed contra. 3. q. 9. absens. sed ibi non accusatur, sed tantum libellus accusationis proponitur. est contra absentem. libellus tamen in absentia rei proponitur. ff. de adulte. miles. §. sexaginta. Hoc verum est nisi absens sit per contumaciam 2, vt 3. q. 9. decernimus.

2 Idē tenent B. & L. ad hoc 24. q. 3. de illicita, Archi.

Quis-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qvisquis.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ qui vult alium accusare in iudicium veniat, & indicet nomen rei, ad pœnam se talionis obligando, sita quòd accusator vel accusatus in custodia habeantur, considerata dignitate personæ: & si accusator non probauerit, puniatur pœna talionis. In secunda parte quę incipit ibi, [Qui vero.] dicitur ꝙ qui vadũt ad sortilegos, & magos, non admittuntur ad accusationem.

¶ Casus seq. cap. planus est.

a ¶ Quisquis.] Hoc ponitur C. de accusa. l. vlt.

b ¶ Vinculum inscriptionis arripiat.] id est, obliget se ad talionẽ. 4 q 4. §. inscriptio. Arch.

c ¶ Dignitatis.] Quia pari iure censentur accusator & accusatus. 3. q. 9. c. vlt. C. de exhi. re. l. vlt. Tamen

Dignitate ſ litus minas punitur quam alter.

rõ dignitatis in hoc hr, quòd minus punitur constituras in dignitate, quàm alter. 24. q. 1. qui cõtra. & c. quisquis.

d ¶ Similitudo.] Nisi istis casib. exceptis. su. e. q. 3. §. notãdũ 2.

Qvi crimen.] Sed Stephanus.] CASVS. Probauit sup. G. quod accusatio debet fieri in scriptis, modo videtur probare cõtrarium, & probat superficialiter.

Per scripta.] CASVS Quæritũ est, vtrũ per epistolã possit quis alium accusare? & rñdetur ꝙ nõ, sed voce, propria & accusato presente, quia absens ab aliquo accusari non potest.

e ¶ Absens.] Potest enim libell⁹ dari absente accusato, vt 5. q. 6. Epiphanium. C. de exhi. re. l. 2 & etiã die feriato, vt ff. de adult. miles. §. sexaginta. prius tamen denunciabit eum accusator quem vult accusare: alias non audietur, vt ff. de adul. denunciasse. & C. de accu. absentem: deinde det libellũ iudici: iudex tamen non prius libellum recipiat, quàm inscriptio sit facta, & fideiussorem dederit de lite prosequenda. C. ad Turpil. l. 1. & C. qui accu. non pos. l. 3. Postmodum vocandus est reus: secundum legem. C. de exhi. re. l. 2. & nomẽ eius recipietur inter nomina reorum. & hoc fit cum lis est const. ff. de adult. si maritus. §. prę scriptiones. & ff. de iure fis. fiscus & prius habebit inducias xx. dierum ad deliberandum, non trium tantum

Accusato absente põt dari libellus.

ſ Ad hoc C. de casu. nõ prius. ff. de iu. si lõgius. & ita not. Vinc. extra de elec. con gregato.

vt quidam dicunt, vt ff. de pub. iud. inter. habebit etiam inducias triginta dierum ad componendos mẽstos penates, vt C. de exhi. re. l. 2. secundum canones tamen nõ videtur, quòd necessaria sit denunciatio, vel talis solemnitas, vt extra de accus. licet. in fi.

SED

¶ Accusatio semper debet fieri in scriptis. C. III.

Qvisquis[a] ille est, qui crimen intendit, in iudicium veniat, nomen rei indicet, vinculum inscriptionis arripiat[b], custodiæ similitudinem α (habita tamen dignitatis[c] æstimatione †) patiatur; nec impunitam fore sibi nouerit licentiam mentiendi, cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo[d] supplicij. *& infra.* ¶ Qui vero ad sortilegos, magosque concurrerint, nullatenus ad accusationem sunt admittendi.

Cod. Theod. l. 9. tit. 1. c. 18. In capitul. Hadriani. c. 6. Poly. l. 5. tit. 1. Iuo p. 6. c. 332. Pann. l. 4. c. 76. In cap Hadriani. c. 67. inf. 3. q. 5. ca. constituimus.

† al. exiſti maxime

α ¶ Custodiæ similitudinem.] *In originali impresso est*, custodiat similitudinem, habita tamen dignitatis æstimatione potiatur: nec forte sibi nouerit, &c. *itemque apud Hadrianum, nisi quod habet*, nec sibi fortè nouerit. *itemque apud Iuonem, & In aliquot vetustis Gratiani codicibus, in quorum vno est*, habitæ tamen dignitatis. *In Panormia autem legitur*, custodiat similitudinem supplicij, habita tamen dignitatis æstimatione. Nec forte sibi nouerit, &c. *In codice est eadem lectio, quæ hic retenta est.*

Item Sixtus III. in epist. ad episcopos Orientales, c. 4.

¶ De eodem. C. IIII.

Qvi crimen obijcit, scribat se probaturum. Reuera β ibi semper causa agatur, vbi crimen admittitur. Et ibi qui non probauerit, quod obiecit, pœnam, quam intulerit, ipse patiatur.

Et Fabianus epi. 3. inf. 3. q. 9. c. 1. sup. 2. q. 3. c. 3. & 6. Bur. c. l. 16. c. 3. Ex concilio Araſico. Pann. l. 3. c. 75.

γ ¶ Reuera.] *Addita est hæc clausula ex originali: quæ est etiam apud Fabianum infra 3. quæst. 6. cap 1.*

Sed Stephanus Papa contra videtur scribere dicens, epistol. 2. c. 4.

¶ De eodem. C. V.

Per scripta nullius accusatio suscipietur, sed propria voce (si legitima, & condigna accusatoris persona fuerit) præsente videlicet eo, quem accusare desiderat: quia nullus absens[e], aut accusari potest, aut accusare.

Poly. 5. tit. 1. Burc. l. 1. c. 177. Ansl. 3. c. 55. Iuo p. 5. c. 293. & p. 6. c. 328. Pann. l. 4. c. 53. & 55.

Sed Calixtus Papa præcipit, vt accusatur præsente eo, quem accusat, in scriptis iudici accusationem offerat, & propria voce litteras suæ accusationis legat. Stephanus autem prohibet, ne absens aliquem per epistolã accusare audeat. 2 ¶ Quæ vero sit forma accusationis, & quis modus concipiẽdorum libellorum, Paulus in Digestis libro † de publicis iudicijs, titulo de accusationibus, & inscriptionibus lege 3. ostendit dicens. ¶ *Libellorum inscriptionis*

† In vulgaris editis habetur, [de publicis in primo. dicijs.

Lib. 48. ff. de accusat. l. 3. quilibet 48. in pandectis inscribit libro

SED CALIXTVS. CASVS. Grat. soluit contrarietatem hanc; quia quod dicit Calixtus, intelligitur, quòd accusator debet præsente accusato & in scriptis accusationem iudici offerre: sed Stephanus prohibet ne aliquis accuset alium per epistolam.

LIBELLORVM. CASVS. Dicitur in hac lege, qualiter libellus accusationis in adulterio concipi debeat: dẽt fieri hoc modo, Lucius Titius tali die apud talem iudicem accusat B. mulierem de adulterio, quod dicit eam cum M. commisisse in tali ciuitate, mense tali, in domo tali diebus consalibus tunc existentibus, sed dis & ho-

& horam cõmissi criminis, assignare non compellitur. Et si libelli non sunt legitime concepti, nomen rei abolebetur, & iterum poterit accusari. Præterea inscribere debet accusator, vel alius pro eo, si ipse nescit litteras: & si aliud crimen obijcitur, debet in libello accusationis cõprehendi. & si accusator decesserit, vel alia cã eũ impedierit accusare, nc mẽ rei abolet reo postulãte. & ex integro intra triginta dies poterit ab eo accusari. Eodem modo

† al. lege Iulia adulterii reã.

† Abest à pandectis Florent.

† al. libellos

† al. & ipſum libellis.

† al. aliaue cã

† al. ſenatus conſulto

fin Decretistas formabit libellus, excepto eo, ꝙ vbi ponitur nomen Imperatoris, ibi ponetur nomen Papæ, & vbi ponitur nomen Consulis ponetur nomen episcopi. α Consul & dies.] Instituræ accusationis: quia de die commissi criminis loquitur, nam Consul. & dies sunt ꝑ ponendi. hodie primo ponitur Imperatoris nomen, postea Consulis; postea indictio: postea mensis & dies. in β ¶ Caio Seio.] Ideo nomen exprimitur, vt fm qualitatem personæ puniatur magis vel minus. Sed quid si ignoratur persona quæ fit illa persona? Videtur quòd nihilominus ipse accusare possit, ut 5. q. 1. c. 2.

γ ¶ Neque autem diem.] Commissi criminis, sed non

concepti libelli, vt supra diximus. penitus contrarium est in ciuilibus actionibus, vt ff. de eden. l. 1. §. diem autem. A testibus autem quæritur dies, vt 3. q. 9. nihilominus. & 35. q. 6. de parentela. De hoc plene dicemus inf. 4. q. 3. in testibus 2. & etiam dicent in qua parte domus fm Hug. dies est assignanda: quia non licet uagari cũ discrimine alterius, vt ff. de iniur. l. prætor. Io. Tamen dic, ꝙ non aliud tenetur dicere testis, quàm accusator proposuit: quia non aliud iudicandũ est, quàm in libello comprehensum sit, arg. ext. de causa pos. cum super electione. de simon. licet Hely. vltra medium. Bar. d ¶ Se professum esse.] Idest, se velle ꝓsequi accusationem, & subituram talionem si non probauerit. Ioan.

Testis an deponere dẽat de die.

e ¶ Sed & si aliud.] i. eodem modo est procedendũ, si aliud crimen obijciat.

f ¶ Reo.] Hoc etiam fiat elapso biennio, vt C. vt intra certum tempus. l. vlt.

g ¶ Videbimus.] ff. ad Turp. l. in senatus. §. vlt.

CAVSA TERTIA.

Qvidam episcopus[h] *à propria sede dejectus est, petit restitui: post restitutionem ducitur in causam, inducias postulat, tandem ad eius accusationem procedit quidam non legitime coniunctus, & duo infames, & tres religiosi: accusatores testes de domo sua produeunt, & alios sibi inimicos extra suam prouinciam:*

Vidã epiſcopus.] CASVS. Supra in proxima causa tractauit de ordine iudiciorum, & de rest. spolia. Sed quia non ad plenum dixerat, ideo supponit hanc causam tertiam, in qua plenius tractat de restitut. spoliat. & de iudicijs dandis, & an infames sint admittendi ad accusandum, & quales testes sint admittendi, & qualis debet esse iudex, & de multis aliis: quæ omnia, vt ad pertinens pateant thema proponit, de quo xj. elicit quæstiones,

Spoliatus eſt semper reſtituendus regulariter.

h ¶ Quidam episcopus.] Hic primum agitur, an spoliatus sit restituendus, fd supra causa 1. qõ. 2. agebatur an spoliatus esset in ius vocandus. Est autem regula, quòd spoliatus ab alio, quã a iudice, vel etiam si a iudice est spoliatus sine ordine iuris, semper statim est restituendus, non obstante exceptione alicuius criminis, vel nõ canonicæ institutionis, vt extra de restitutio. spoliat. in literis, & capitu. item cum quis & cap. conquerente. & 6. quæſ 3. denique. Fallitur casibus hic notatis. Intrusio, scilicet quando aliquis occupauit sedem Apostolicam violenter, vt infra eod. §. pater. sed hoc speciale est in Papa. Dilapidatio, ut 3. q. 2. quia e. sed hodie hoc nõ tenet, quia non est spoliandus aliquis nisi ꝓbata suspicione: vt extra de simon. licet. Criminis enormitas, ut 2. q. 5. si

Spoliato ſia multiscaſib. denegat reſtitutio.

per cā. Infamia & criminis euidētia, vt 2.q.5.presbyter 1:.& q.1.scelus.& cap.manifesta. Item crimen simoniæ, extra de simo.accusatum.&c.tanta. Contumacia, vt 3.q.9.decernimus. Sōandalum, vt 3.q.6. hæc quippe. Fornicatio notoria.extra de diuor.significasti. Item cum reus est absens. extra de off.iud.deleg.consultationibus. Cum incontinēti deiecit.extra de rest.spol.olim Item cum spoliatio est probata in modum exceptionis.extra de ordi. cog.cum dilectus. Item secundum quosdam cum incontinenti spoliator vult probare exceptionem. extra de restit. spol.litteras.fi. ad exhib.l.3.§.ibid. Item cum à muliere objcitur læuitia viri vt extra de restit. spol. ex transmissa. Item in casu quem habes,ext. de diuor. gaudemus. in fi. Itē exceptio rei iud.2.q.6.§.diffinitiua. Item exceptio iurisiurandi,vel pacti secundū quosdam, vt ext. de restit. spoliat. accepta.& capit.solicite. Item si.s.b conditione possedit, ext. de rest.spol.olim causā. Item si ex gratia vel precario possedit.infra 10.q.3. q.i cognouimus.& ext. de exc. prælat. cum ad quorundam. Item si possedit,vt colonus ff.de vi. ar. cum fundum. Hoc autem scias, q quatuor sunt auxilia producta,p quæ petitur restitutio,actio, interdictum, conditio ex canone, iudicis officium. Actione petitur restitutio, vt actione qđ metus cā dat restitutio contra quemlibet r possessōē.ff.quod met.l.metu.§.volenti. Item actione de dolo petitur restitutio & g illam nō fit restitutio, nisi contra illam qui dolum fecit.ff.de dolo.l.si plures. Item per interdictum restitutio datur contra illum solum,qui vim fecit.vt extra de resti.spol.cum ad sedē.in fi.Per conditionem ex canone datur restitutio contra quemlibet possessorem,vt extra de app.bonæ memoriæ. &extra eod.c.sæpe.& in fe ad.redintegranda. Item per judicis officium petitur restitutio cum aliquis propter absentiam perdit rem suam,de qua agitur. ff. ex quibus cau.maio.l.1. & pertotum, & illa potest agi contra quemlibet possessorem, vt 16.q.3.porro.

Restitutio petitur quatuor auxiliis.

a. Nā p hāc actionē adnocatur res ēt ab eo qui metum non intulit.ff.qđ met. caus. si cum except.§.2 C.eo.tit. nonintereſt. Archid.

V ōd restitutio.] CASVS. Hic intitulatur prima qō, qua quæritur an restitutio sit danda cīb.expoliatis. Et probatur q. sic p c. sequentia.

E Piscopi.] CASVS. Quæsitum fuit vtrum crimen alicui quod possit obijci episcopis reb.suis expoliatis,vel de sedibus suis eiectis ante restitutionem? Et certe respondet Papa,quòd non.

a ¶ Omnia.] Etiam depositā,vt ff.depositi.l.1. qui autē, & ff.de vi & vi ar.l.1.quod autem.

b ¶ Nullum crimen.] A Spoliatore,vel generaliter à nullo,cum sit inermis.vt infra.q.2.oportet.

b ¶ Nullum crimen.] Pro quo fuerunt spoliati secundum Hug.vel nec illud nec aliud potest obijci à spoliatore.2.q.2 in scripturis,& c.nullus. Sed mirū est, si aliquis non potest eū de crimine illo accusare,fvt inf.q.2. cum ecclesiæ.& c.prox.cum res inter alios acta alijs nō prejudicet.Item nunquid spoliator potest eum accusare postquam est restitutus? Arg.q non,ext. de rest.spol. item quis,arg contra q possit saltem ciuiliter 2.inf.ea. q.2.audiuimus.

Egisco-

Causa III. Quæstio I. 671

E Piscopi.] CASVS. Dicitur hic, q debent episcopi ad synodum vocari, vel eis crimē aliquod obijci, nisi prius rei propriæ,vel ecclesiæ eis fuerint restitutæ: nisi spoliati essent auctoritate Romani pontificis.

Spoliatus à spoliatore conueniri potest.

a ¶ Episcopi.] Si th spoliatus velit agere contra spoliatorem,

Anſ.l.3.c.50.

¶ De eodem. C. II.

E Piscopi[a], si à proprijs sedibus,aut ecclesijs sine auctoritate Romani Pontificis expulsi fuerint;antequàm ad synodum vocentur,proprius locus, & sua omnia eis redintegranda sunt.Nulla enim permittit ratio,dum ad tempus eorum bona, vel ecclesiæ, atque res ab æmulis, aut à quibuscumque detinentur, vt aliquid illis objci debeat: Nec quidquam potest eis quoquo modo quilibet maiorum,vel minorum objicere[b],dum ecclesijs,rebus,aut potestatibus carent suis.

c ¶ Sine auctoritate Romani Pontificis.] *Sunt hæc verba etiam apud Anſelmum licet non sint expressa in originali; cuius hic sententia potius; quam ipsamet verba referuntur vsque ad versicu.* Nulla.

Sed notandum est,quòd restitutionis sententia sola non sufficit,nisi præsentialiter omnia iudicis officio restituantur,vt eiectus,vel spoliarus etiam naturalem [c]possessionē recipiat.siue animo,& corpore alieno, ueluti per procuratorem;siue animo,& corpore suo.(uncta quoque,quæ sibi ablata fuerant, quacumque conditione, in eodem loco,unde surrepta fuerant,reuocanda sunt.

Vnde Ioannes urbis Romæ episcopus scribit Zachariæ archiepiscopo,epistola 1.

¶ De eodem. C. III.

R Edintegranda sunt omnia expoliatis,vel eiectis episcopis præsentialiter ordinatione Pontificum,& in eo loco [d]vnde absscesserant funditus reuocanda,quacumque conditione temporis, aut captiuitate [e], aut dolo [f], aut violentia[ſ] maiorum, aut per quascumque iniustas causas, res ecclesiæ, vel proprias, aut substantias suas perdidisse noscuntur ante accusationem .γ aut regularem ad synodum vocationem eorum, *& reliqua.*

Mutatis verbis sed incolumi sententia. Anſ.l.3.c.46.

Vbi hodie et Eusebius epi. no.2.& in 5.synodo Romana sub Symmacho Anſ.l.3.c.51.& 55.

Vel, virtute

β ¶ In eo loco.] *Apud Ivonem, & Symmachum legitur,* & in eorum vnde absscesserunt, potestatem, funditus reuocanda. *Apud Eusebium vero*, in eorum vnde absscesserunt, loca funditus reuocanda.

γ ¶ Ante accusationem.] *Hæc vsque ad finem addita sunt ex originali, quibus oratio absoluitur,& quorum pars in fine huius quæstionis a Gratiano repetitur.*

Pignus prætorium & conuentionale.

c ¶ Naturalem.] Nec sufficit dare pignora. extr.de sen.& re iud. cum aliquibus.similiter in prætorium pignus est quis corporaliter mittendus. ff. de pigno.act. non est mitum.secus in conuentionali. ff. ea.l.1. & ff.de dolo.l.ſi plures.

d ¶ In eo loco.] Etiā vltra mare,& sunt reuocanda sumptibus spoliatoris. ff. de rei vend.ſi vero.

e ¶ Captiuitate.] Inf. 16.q.3. porro. & c precedenti.

Spoliatus p vim, vel motum agit ad quadruplū.

e ¶ Captiuitate.] Si enim per vim aliqd ab eo extortum est vel ablatū, intra annū potest agere contra detectorē in quadruplum: post annū in simplum. ff. de vi & vi ar.l.1. Sed si per metum est extortum aliquid, tunc contra omnem possessorem agitur intra annum quadruplum cum nō

Dolosus an possit in perpetuū, conueniri.

vult restituere. ff. quod met. causa. si cum exceptione. §.1.2 & 3.

f ¶ Aut dolo.] Et tunc vsque ad biennium potest conueniri qui dolum committit, vt C. de dol. l.vlt.sed perpetuo potest conueniri actione in factum de eo, quod ad eum peruenit, vel si dolo fecit quominus ad eū perueniret.vt ff. de dol. in hæredem. & l.eatenus.& l.dolo ve.Cum autem canon 2 quiparet dolum,metum vel violentiam, videtur q cōditione ex hoc canone quilibet possidens conueniri possit.arg.ad hoc ext.de iud. quia. & extr.de transac.veniens.& ext.de emp.& vend.peruenit.extra vt lit. penden. eccl.sia. & extra de app.bonæ memoriæ.& est expressum,extra de rest spol.sæpe.

f ¶ Aut dolo.] Arg. q restituendus sit qui dolo suo iuri

renũciat, vt inf. 15.q.6.c.1 & 30.q.1.dictum. & C.de inoffi. test. eum qui. 1. respon. extra de his quæ vi metus ve causa fiunt, cũ dilectus. cont & 20 q.3. cõstituit. cõt.

NVlli dubium est.] CASVS. Quidam episcopi iniuste fuerunt expoliati, & à suis sedibus eiecti. alij episcopi non iuuabãt eos: immo (quod deterius est) ponebant insidias, diabolo instigante, quos Alexãder reprehendit dicẽs tales esse schismaticos, & Christum crucifigentes in ipsis expoliatis episcopis. & quod facere non debent, hoc probat, quia sæpe boni diabolo cooperante tribulationem patiuntur per malos.

a ¶ Auxilio.] Episcopi sibi inuicem dent præstare mutuum auxilium, vt sup. distin. 90. præcipimus, & iõ inducit hoc cap. scilicet, quòd semper sit subueniendum spoliatis.

b ¶ Vestro.] Argum. Ecclesiam q̃ libet tenetur pastoralem quilibet defendere. 95. tenetur. 1 Vbi & hoc dicitur. 1. & si contra ecclesiã. 1.q.7.c.1. ibi videas. & q̃ leg & eo quod habet ab not. 16. q.1. nos autem, & 11.q.3.qd ergo. Arch.

DEus ergo.] CASVS. Præcipit Fabianus Papa omnibus episcopis, q̃ ipsi opem ferant, & auxilium sacerdotibus expoliatis, eos restituendo, & eorũ calumniatorem, & persecutorem excõmunicando.

PATET ERGO. CASVS. Concludit Gra. ex supradictis, quòd expoliati non debẽt vocari ad causam, nisi prius fuerit corporaliter restituti. Huic conclasioni obijcit hoc modo. Nam vbi non fuit legitima institutio, restitutio esse non potest. Vnde si qui fuerint expoliati, q̃a canonice non fuerint electi, vel per simoniam fuerint electi, restitutionem postulare non possunt. Et hoc probat Gratia. per capitulum 79. dist. si quis pecunia. Postea soluit, & dicit q̃ illud cap. intelligitur tantum in eo casu quo sedes Apostolica per violentiam occupatur, & si talis expellat, nõ fit restitutio: quia non esset iudex superior, sub quo restitutus conueniretur. Alij vero inuasores, & iniusti detentores si spolientur, debent restitui, nisi continuato libello possessio fuerit recuperata: secus si non continuato libello.

a ¶ Si quis pecunia.] Sup. d. 79. si quis pecunia. hoc tamen ibi non dicitur, sed melius posset induci quod est 23. dist.

Item Eusebius Apostolicæ sedis episcopus, epist. 2. ad Aegyptios.

¶ De eodem. C. IIII.

RE integranda sunt omnia expoliatis, vel eiectis episcopis, &c. *vsque*, funditus reuocanda, *eodem modo, vt supra.* Anselmus ibidem

Item Alexandes Papa epistola 2. in principio.

¶ Non est sacerdos, sed schismaticus, qui fratrum se subtrahit obsequijs. C. V.

NVlli dubium est, quia boni à malis semper persequuntur, & tribulantur. Propter quod humiliemur sub potenti manu Dei, vt liberet nos in tpe tribulationis. Nam, sicut leo rugiens circuit quærens quem deuoret; sic diabolus non cessat circumire, & quærere, quos ex fidelibus perdat, & maxime illos, quos ardentiores in seruitio Saluatoris, eique familiares inuenerit. Familiares dico eos, quos sibi sacrari, & in ordine Apostolatus constitui voluit. Ipsi enim pro populo interpellant, & populi peccata comedunt, quia precibus suis, & oblationibus ea delent, atque consumunt. *& infra.* ¶ Qui autem ex vestro collegio fuerit, & ab auxilio [a] vestro [b] se subtraxerit, magis schismaticus, quàm sacerdos esse probabitur. [Ecce (inquit Propheta) quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum.] Illi vero in vnum non habitant, qui à fratrum solatio se subtrahunt aut (quod deterius est) fratribus insidias præparant, aut laqueos ponunt. *& in fine epistolæ tertiæ.* Dominum crucifigunt, qui eum in sacerdotibus suis persequuntur, quia crux à cruciatu dicitur. Magnum vero cruciatum sustinet qui vim patitur. 1. Petr. 5. Osea 4. su. 1. q. 1. ipsi sacerdotes. Burc. l. 1. c. 129. Ino. p. 5. c. 229.

Item Fabianus Papa epist. secunda ad episcopos Orientales.

¶ Excommunicentur qui opprobrium, & calumniam inferunt sacerdotibus. C. VI.

DEus ergo, Fratres, ad hoc præordinauit vos, omnes, qui summo sacerdotio fungũtur, vt iniustitias remoueatis, & præsumptiones abscindatis, & in sacerdotio laborantibus sucurratis opprobrijs, & calamitatibus eorum locum non præbeatis; sed ei qui calumniam, & opprobrium patitur, adiutorium feratis: illum vero, qui calumniam, vel opprobrium facit, abscindatis, & Domino in suis sacerdotibus opem feratis.

Patet ergo, quòd expoliati prius sunt præsentialiter restituendi, antequam ad causam sint vocandi. Sed obijcitur vbi non fuit legitima institutio, ibi non põt esse restitutio. Non. n. probatur destitutus, qui prius nõ fuit institutus: ac per hoc nec restaurationem postulare potest. illi ergo, quorum electio vitiosa est, vel qui à clero non sunt electi, vel à populo expetiti, vel qui per simoniam irrepse-

runt, non sunt habendi inter episcopos: & ideo, si à sedib. quas tenere videbantur, expulsi fuerint, non possunt restitutionem petere, antequam vocentur ad causam. Vnde supra in tractatu ordinandorum: [Si quis pecunia [a] vel gratia humana, seu populari, vel militari tumultu, &c.] Sed hoc in eo tantum casu intelligitur, quo Apostolica sedes per violentiam occupatur: quo casu iudex non inuenitur, cuius officio ille Apostaticus possit excludi. In alijs autem locum non habet, cum violẽta possessio, nisi per iudicis sententiam, violento detentori detrahi non possit. Si autem vetus Dominus bello non continuato [b], sed renouato vt illũ de possessione eiecerit, iudicis auctoritate prædoni possessionem restituet. Si ergo episcopi à sedibus, quas quomodo tenere videbantur, non per iudicem, sed violẽter eiecti fuerint, post eiectionem restituendi sunt ante regularem ad synodum uocationem. sup. d. 79. si quis pecunia.

QVÆSTIO II.

DE inducijs [c] autem post restitutionẽ præstandis, & quo spatio temporis concedendę sint, scribit Ioannis Papa epistola prima ad Zachariam archiepiscopum dicens. 1. Ps

¶ Secundum tempus expoliationis conceduntur inducię restitutionis. C. I. Ex Bonifac. ep. 2.

QVanto [d] tempore expoliati, vel expulsi esse videbuntur, antequam ad synodum conuocentur, sub eodem spatio temporis eis inducię indulgeantur. inf. 4. c. prius. ipsi prors. verba

Item Pelagius Papa secundus episcopis Italiæ.

¶ Dum possessiones, vel res episcopi detinentur, aliquid sibi obijci non potest. C. II. Anfl. 3. c. 63.

CVm ecclesia alicuius episcopi, aut possessiones, vel res ab æmulis eius, vel à quibuscunque alijs non sua sponte [e] detinentur, aliquid illi non debet aut potest à quoquam ante redintegrationem omnium rerum suarum obiici, Sed prius illi legibus redintegranda sunt omnia & postea tempore à patribus definito, sunt negotia ventilanda.

Inducię tum quinq. sunt genera.

2 Dicas q̃ hæ appellationes magis laessũr, quæ nõ sunt contenẽdæ. ext. de dec. tua. Idẽ not. fm Laur.

3 Tu dic q̃ esse reus vtrum velit crimen confiteri, an negare, cum sciat se esse reum, vel non. Item nec iudicatoriæ dantur, quia ibi pœna non differtur nisi in casibus, vt 31. q.3. cum apud. opin. c ontrariã ve tior, vt per doc. i ca. 2. de dila. & per Bal. & Sal. in auth. offeratur. C. de li. contes. & Alexã. de Imo. in l. 1. ff. de edend. post prin.

a Adde ad b ¶ Non continuato.] Idest, si non interponitur cõtrarius actus. ff. de test. hæredes palam, vel continuato cum primum poterit. ff. ad Tertul. l. 2. §. confestim.

DE iudicijs.] Hæc quæstio diuiditur in duas partes, in quarum prima probat per octo auctoritates, quòd inducię post restitutionẽ sunt dandę spoliatis & restitutis, vt diu gaudeant cõmodo possessionis ante quam cand. ibi. [Quod si male.] Io de Fan. spoliatorib. respondeant: quæ tamen arbitrariæ sunt. Secundo ibi. CASVS. Hic intitulatur 2. qõ. qua quæritur an dãdæ sint

QVanto tpe.] CASVS. Dñ in hoc c. q̃ tantum tempus dandum est expoliatis antequam ad synodum vocentur, quanto tempore fuerunt expoliati, vt sub eodem tempore eis inducię dentur.

d ¶ Quanto.] i. quali. i. si longo tpe fuit spoliatus, longo tempore erit restitutus. sic 90. d. si quis monachus. in fi.

CVm ecclesia.] CASVS. Dicitur hic q̃ nihil potest obijci spoliato, nisi primo ei omnia fuerint restituta, quibus fuerat spoliatus, & nisi post restitutionem habuit tempus a patribus diffinitum. Casus autem seq. c. facilis est, & per te videbis.

e ¶ Sponte.] Arg. q̃ spoliatus suo iuri potest renunciare. arg. contra extra de rest. spol. solicite.

Spoliatus tñdere non tenetur.

a OPortet.] Nudi.] Ecce ratio canonicis quare spoliatus non tenetur respondere, & est forte ideo statutũ, quia cum est spoliatus. nõ potest sufficere ad sumptus iudiciales, nec inuenit hões adeo fauorabiles, & per hoc videt, ꝙ nec spoliatori, nec alij teneatur respondere super ali quo quod ei obijcit. arg. sup. ea. cum eccle fiæ, & sup. q. proxi. c. 2. Item videtur ꝙ si modicum esset ei ablatum, ꝙ tunc quilibet & pro qualibet causa teneatur tñdere, vt extra de restit. spol. frequens. lib. 6.

Adiuimus quosdam.] CASVS. Quidam quosdam episcopos infamauerunt, & à proprijs sedibus expulerunt, & eis expulsis ãlios loco eorum substituerunt expulsis vinentibus: quare. Gregor. Papa reprehendit eos grauiter, & mandat deiectorib. vt deiectores restituant, & subditos deijciant, quos præcipit infames fieri, & ab honoribus ecclesiæ arceri. Si autem isti deiectores aliquã querelam cõtra eos habuerint, eis restitutis apud Romanã sedem proponant. Casus antem sequentis c. planus est.

b ¶ Infamatos.] De facto, vel ab æmulis aliàs enim non restituerentur si essent infames de iure, vt 2. q. 5. presbyter fi. B.

c ¶ Quia alibi.] Su. 30. dist. episcopi.

d ¶ Habueritis.] Sed quam possunt habere querelã? criminalem non pñt, cũ sint inimici, ext. de restit. spo. item cum quis 1, non ciuilem, quia ceciderunt à iure suo. 36 q. 6. placuit forte loquitur de his, qui suam iniuriam prosequuntur, vt 4. q. 6. omnibus.

e Electis.] ¶ Afiuersariæ.] Ad plus, vel sex mẽsium ad minus.

PRius ergo.] CASVS. Hoc c. Idem dicit cum superiori c. cum ecclesiæ. Sequens vero c. idem dicit cum illo cap. quanto.

Si

Item Stephanus Papa quintus Girardo Leodiensi.

α ¶ Quintus. *Addita est hæc vox ex vetustis codicibus, & restituta vox,* Leodiensi: *cum antea legeretur,* Laodicensi. *Nam mansi, de quibus in subiecto capite agitur, ostendunt non ad Græcum episcopum, sed Germanum, vel Gallum hæc fuisse scripta.*

¶ Ante litem contestatam violenter ablata restituantur. C. III.

OPortet, vt primum vos tam de inuasis ciuitatibus & monasterijs, & mãsis, quàm de reliquis generaliter rebus redinuestiri facietis: quia nec nudi [a] contendere, nec inermes inimicis vos debemus opponere.

Item Euaristus Papa epistola 2.

¶ Deijciantur à clero, & infames fiant, qui loca expulsorum adulterina fœditate inuaserunt. C. IIII.

Poly. l. 2. tit. 11. Burc. l. 1. c. 140. Iuo p. 5. c. 254. Anſl. l. 3. c. 45.

AVdiuimus quosdam à vobis infamatos [b], & dilaceratos episcopos, ac è ciuitatib. proprijs pulsos (quia alibi [c] episcopi constitui non possunt, nisi in ciuitatibus non minimis) & alios in eis, ipsis viuentibus constitutos. Ideo hæc vobis scribimus, vt sciatis hoc fieri non licere, sed proprios reuocari, & integerrime restitui debere. Illos vero qui adulterina fœditate sponsas suas, (quas & vxores eorum præfixo tenore esse intelligimus) tenent, eijci vt adulteros, atque infames fieri, eosque ab ecclesiasticis honoribus arceri iubemus. Si autem aduersus eos aliquam querelam habueritis [d], his peractis inquirendum erit, & auctoritate huius sanctæ sedis terminandum.

Item Gaius † epistola 1. ad Fœlicem.

† In vulgã. legebatur, Gelasius.

¶ Induciæ sex mensium iectis, vel expoliatis præstentur. C. V.

EIectis, vel expoliatis, post integram restitutionem anniuersariæ [e] induciæ, vel sex mensium indulgẽdæ sunt.

Item Eusebius Papa epistola 2.

¶ Post restitutionem induciæ præstandæ sunt. C. VI.

Et Io. 1. epist. 5. su. ea. c. quanto. Iuo p. 5. c. 249. Anſl. 3. c. 249. Anſl. 3. c. 44. Pann. l. 4. c. 50. † al. fue

PRius ergo oportet omnia illis expoliatis legibus redintegrari, & ecclesias, quæ eis sublatæ sunt, cũ omni priuilegio sibi † restitui; & postmodum non sub angusti temporis spatio, sed tãtum temporis spatium eis indulgeatur, quantum expoliati, vel expulsi esse videntur, antequam ad synodum conuocentur.

Item Fœlix Papa II. in rescripto ad episcopos Aegypti, c. 8.

¶ De eodem. C. VII.

Poly. ibidem. Anſl. l. 3. c. 53. Pann. l. 4. c. 52.

TAmdiu in sede propria pacifice, & potestatiue cũcta disponens resideat, quamdiu expulsus, vel expoliatus suis carere visus est rebus.

Item Fœlix Papa I. epist. 2. ad episcopos Galliæ.

1 Ista decr. non vī inhibere, nisi ante restitutionem, vt ibi not. Go. ꝙ post restitutionẽ bene potest, vt in hoc c. audiuimus. & ar. ext. de ord. eo c. vl. Arc.

Si episcopus.] CASVS. Aliquis episcopus erat spoliatus rebus suis, vel ecclesiæ, vel erat de ecclesia eiectus. Quæritum fuit à Fœlice Papa, vtrum possit compelli venire ad synodum, & tñdere obiectis ante restitutionẽ. Et respondetur, ꝙ non, nisi suo statui & honori primo fuerit restitutus, nec vocari poterit nisi sponte venerit pro suis negocijs: minimè tamen iudicandus, cum propter hoc non venerit: post restitutionem vero gaudebit inducijs, prout iudices viderint expedire.

a ¶ Detentionem.] Si detines me ne possim intrare possessionem competit mihi interdictum vnde vi. ff. ne vis fiat ei qui in possessione. mi. l. 1. §. fine autem. & 92. dist. si quis. & in constitutione extra de rest. spo. sæpè.

b ¶ Conuocari.] Sed nunquid veniet allegare priuilegium 1. vt extra de app. cum parati. & c. si duobus? Respondeo non: cum constet eum esse spoliatum. sic ff. de pecio tempore. Scias ergo, ꝙ vbi euidens est citationem non tenere, reus non tenetur venire etiam ad allegandum suum priuilegium. Scias ergo ꝙ quandoq; citatio non valet, quia intra angusta ipa fit, vt 5. q. 2. c. vl. quandoque non valet: quia non exprimitur causa quare fiat citatio, vt 5. q. 2. c. vlt. qñque non valet: quia nimis maturatur peremptorium, vt extra de dila. dilecti. Postea pone feriato, vt 15. quæstio. 4 c. 1 & 2. & ff. de feriis. l. 1. & 2. & quandoque non valet ratione loci, vt si citatur extra prouinciam 2. vltra duas dietas, vt extra de rescript.

Anſl. 3. c. 84. Iuo p. 3. c. 248. Pan. l. 4. c. 44.

Pann. l. 4. c. 48.

¶ Ante restitutionem aliquis ad causam vocari non debet. C. VIII.

SI episcopus suis fuerit, aut ecclesiæ sibi commissę rebus expoliatus, aut (quod absit, quòd alienum ab omnibus esse debet fidelibus) à sede propria eiectus, aut in detentione [a] aliqua à suis ouibus fuerit sequestratus; tunc α canonicè ante in pristinum statum restituatur cum omni priuilegio suo honoris, & sua omnia, quæ insidijs inimicorum suorum ei ablata fuerant, legibus redintegrentur. ¶ Non enim conuocari [b] poterit, vel præiudicari [c], nisi ipse pro sua necessitate (minimè tamen iudicandus) aduenire sponte [d] elegerit. Nullatenus ergo à quoquã respondere cogatur, antequam integerrimè omnia, quæ per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati eius ab honorabili concilio legali ordine redintegrentur. Præsul vero cum omni honore statui pristino reddatur; & ipse dispositis, ordinatisq; liberè, ac securè diu [e] suis rebus, tunc regulariter intra quatuor, vel quinque, vel sex [f], aut septem mẽses, iuxta quod possibilitas ei fuerit, & non ante conuocatus [g] ad tempus in concilio legitimo, & canonico veniat ad causam: etsi ita iustè [h] videtur, accusantium propositionibus respondeat.

α ¶ Tunc canonicè.] *In originali sic legitur,* tunc canonicè (antequam in pristino statu restituatur cum omni priuilegio sui honoris, & sua omnia, quæ insidijs inimicorũ suorum ei ablata fuerunt, legibus redintegretur) nec conuocari, nec iudicari poterit, nisi ipse, &c. *Nec multo secus habent* Iuo, *&* Pannormia, *nisi quòd loco,* antequam, *legunt vt Gratianus,* ante.

2 *Quòd si male viuẽdo facultates ecclesiæ dispersit episcopus, ab eius patrimonio, quousque de dilapidatione rerum ecclesiasticarum cognoscatur, submouendus est: exemplo tutorum, & curatorum; qui dum fuerint suspecti, à tutela, vel cura remouentur, donec de suspecto cognoscatur.*

3 Nã tũc ab ea põt recedi, qã dic, vt leg. & no. 2. q. 6. quoties epus. Archid.

Item non valet si rescriptũ Apostolicum non inseritur, vt ext. de dila. ꝑterea. & extra de offi. iu. dele. cũ in iure. Item si euidẽs est iudicem esse inimicum 3. vt 3. q. 5. quia. Item non valet si ille, qui citatus est, spoliatus est, vt hic. Item non valet si ad querelam liberti citatur patron?. 4. q. 3. liberti. & generaliter vbicunque euidenti exceptione reus se tueri põt. ff. de iud. nõ videtur. Sed si dubiũ est, an citatio teneat, tũc tenetur venire ad allegãdum suũ priuilegiũ, vt extra de ap. si duobus, &c. cum parati. ff. de iudic. si quis ex aliena. Inuenio tamẽ, quòd citatio quandoque nulla est, & tamen nisi citatus, defendatur, procedatur contra ipsum, vt ff. iud. sol. si reus. Item inuenio, ꝙ citatio est iniusta ex persona agẽtis, cũ agens agit calumniosè, & tamen nisi citatus venerit ad iudiciũ, punitur, vt extra de accus. veniens. & arg. ff. ne qs eum qui in ius vocã. est, vi eximat. l. pe. Io. Tutius tamen est, ꝙ citatus vadat allegaturus priuilegium suum, vel appellaturus, si eum grauauerit, nisi quando constat eum non esse suum iudicem. B.

Induciæ sunt arbitriæ.

4 Dic vt no. in ꝑdi. c. cũ sit ext. & of. deleg. ꝗrenti. ext. de ꝓcu. cap. diſe. Gus. Arch.

c ¶ Vel præiudicari.] Id est præiudicium fieri.

d ¶ Spontè.] Hic assignant quidã aliquẽ posse iuri suo renunciare. 7. q. 1. ꝙ periculosum. & C. de epis. & cle. si qs in cõsecrando, Certè cõtrariũ innuit ex illo verbo, minimè, nec hoc refertur nisi ad illud verbũ cõuocari.

e ¶ Diu.] Dic diu quod est vsque ad quatuor mẽses, sic 63. d. lectis. sic hæc dictio, mox, ampliatur 30 q. 2. c. 1.

f ¶ Vel quinque vel sex.] Arg. inducias esse arbitrarias. extra de app. cum sit Romana. ff. de iud. nonnunquam Sed arg. contra in Auth. de nup. §. sed hoc quidem. 22. d. de his. in fi. & infra ea. q. 3. c. 1. 4.

g ¶ Ante conuocatus.] Quam possibilitas ei sit.

h ¶ Si ita iustè.] Id est, si iustum crimen ei obijcitur.

QVOD SI MALE. Hæc est secunda pars, quæstio. in qua probatur, ꝙ dilapidator remouebitur ex sola suspicione. Sed hoc hodie correctum est per decre. extra de cõsimon. licet Hely. & de of. deleg. venerabili. quia primo probari debet, & ea probata datur illi coadiutor vsque ad finem litis. Io. de Pant.

CASVS. Supradictum est generaliter expulsos esse restituendos, nec aliter cogi possunt respondere. Modo

Universidad de Deusto
Biblioteca

excipit Gratia. casum, in quo non videtur restituendus ante causæ cognitionem, puta si suspectus est de dilapidatione exemplo tutorum & curatorum. & hoc probatur seq.c.

QVia.] CASVS. Clerici quidam accusabant Maximilianũ de dilapidatione. quare Pelagius cõmisit causã Petro presbytero, cui præcipit, vt eum ab administratione rerum ecclesiæ remoueat, donec de causa cognoscatur: quia si remaneret ĩ administratione, non posset de facili veritas cognosci, cum multa p pecuniam fiant.

a¶ Quia ea.] Ideo forte remouetur suspectus ab administratione, quia forte timor est ne corrũpat iudices: & ideo nec creditores ei soluentes liberantur. ff. de sol. & si forte.

b¶ Donec cã.] In crimine dilapidationis speciale est, q; sequitur possessio à possessore antequam fit conuictus, contra id 16.q.4 volumus. nam & post appellationẽ sequestratur ab eo possessio. ff. de appel. Imperatores. & 2.q.6. quoties 1. quam cito ergo aliquis accusatur, statim ab eo remouenda est administratio. vt hic, & C. de suspe. tut. l. eum. & sine accusatore potest remoueri, si iudici liqueat ex apertissimis argumentis eum suspectum. ff. de suspe. tut. l. 3. §. præterea. Suspectum autem dicimus illum, qui moribus talis est, vt suspectus dici debeat, vt ff. de suspec. tu. suspectum. Nec audiretur talis licet vellet satisfare, quòd bene administraret, vt inst. de suspect. tut. §. nouissime. Hodie tamen videtur, quòd non est remouendus ab administratione, nisi probetur suspicio, vt extr. de simo. licet Hely. & de offi. dele. venerabili. dic vt ibi. Item ad accusationem quilibet admittitur, vt in auth. de non alie. aut permu. in fin. C. de suspe. tut. l. eum. & l. pietatis. & absens potest condemnari, vt C. de pœ. nedum nec. n. aliquo debet gaudere priuilegio, qui suos contubernales affixit. vt C. vbi de ratioci agi. opor. 2. tamẽ probabilius videtur, quòd soli illi admittantur quorum interest, vt 16. quæst. 7. illijs. & 2. q. 7. quapropter. vel saltem soli clerici, vt 12. q. 2. non liceat. nam in popularibus actionib. non admittuntur infames, vt ff. de pop. ac. popularis. Itẽ nec ad accusationẽ talis iudex statim remouebit accusatum ab administratione, sed summatim cognoscet, an talis nisse accuset, an nõ. ar. ff. de poss. iust. l. 1. §. vlti. & si qui scierint suspectũ, & passi sũt eũ p aliquod tps esse in administratione, non videtur, q; tales possint dicere eum suspectum. vt ff. de priui. cred. si creditores. & argu. extra de his quæ fi. à maio. parte c. ex ore. & ar. extra de acc. nulli. Credo verum si scientes & negligentes, sed scientes & quærentes probationes, bene audirentur postea. 2. q. 7. plerumque. Qui administrauit, infamis est factus, sed si propter negligentiam remoueretur, non fit infamis 2. vt C. de suspe. tut. l. vlt. Hoc autem scias, quòd quandoque administrat iudex quis temporalia: quandoque spiritualia: & secundum hoc remouetur ab istorum, & illorum administratione. q; 12. q. 2. Vulteranæ, vnde licet quis sit remotus ab administratione temporalium propter suspicionem, adhuc manet tamen remanet prælatus quo ad obediendum sibi, vt 8. q. 4 nonne. & 15. q. vlt. c. vlt.

1 Immo p. cedere dẽt suspicio, de qua prius summarie cõstare dẽt, vt Pann. in c. veritatis, de do. & contu.

Suspectus quis est.

Suspectus an possit ab omnib. accusari.

Clericus de crimine cõuictus qualiter punit.

Vnde Pelagius Papa Petro presbytero.

¶ Ab administratione remoueantur, qui res ecclesiæ male viuendo dispergunt. C. IX.

QVia ea [a], quæ de fraudibus Maximiliani α flebili ad aures nostras supplicum relatione venerunt, non facile secundum veritatem agnosci poterunt, nisi facultas ecclesiæ, quam in vsus suos male conuertendo dispersit, ab eius potestate; donec causa [b] cognoscatur, seponatur: idcirco nos eum & à supradictæ ecclesiæ patrimonio volumus interim submoueri, & in vestro, discussionis ipsius tempore, moderamine detineri.

α ¶ Maximiliani.] *In vulgatis sequebatur*, presbyteri, *quæ vox inducta est. quia in nullo vetusto codice Gratiani ex ijs, qui collati sunt, habetur. Gratianus autem caput hoc de episcopo, non de presbytero.*

QVÆSTIO III.

Vòd vero [c] post vocationem venienti ad iudicium, inducię negandæ non sint, Felix Papa secundus in epistola ad fratres Ægypti, c. 8. testatur dicens.

¶ Venienti ad iudicium, inducię non negentur. C. I.

CVm accusatus ad iudicium venerit, si voluerit, & necesse fuerit β, inducię ei petenti à patribus constitutæ absque impedimento concedantur, & iudices à se electi [d] sibi tribuantur.

Iuo p. 6. c. 325. Pann. l. 4. c. 98. Ans. l. 3. c. 55.

β ¶ Et necesse fuerit.] *Hæc additæ sunt ex epistola ipsa, Iuone, & Pannormia, habeanturque infra ead. c. inducia 2.*

a ¶ Ex

sed illud fortè obtinet ĩ in crimine 1. aliàs contra ff. de re iud. obseruandum. Quid iuris sit de hoc, quære. 11. q. 1. 7. ad hoc ff. 4. §. accusatores. vñ ratoriæ illud fortè non est notandum. dubitauit. Arc.

DE inducijs,] CASVS. Duo episcopi Ægyptiorum quæsierunt à Fœlice Papa qualiter inducię præparatoriæ & quales essent episcopis concedendæ, & rñdet q; quidam concedunt annum & dimidium, quidam tamen annum; alij vero sex menses. & si hæc conceduntur laicis, multo fortius sunt sacerdotibus concedendæ. Nõ enim sub angusto tempore sunt eis inducię concedendæ, sed sub longo, vt possint se præparare ad suos testes producendos, & ad quærenda amicorum consilia, vt resistere insidiatoribus valeant.

a¶ Episcoporum.] Eædem sunt presbyterorum, & diaconorum. & subdiaconorum. 15. q. 7. si autem.

b ¶ Responsiones.] i. exceptiones, quas probare tenentur. ff. de probatio. in exceptionibus.

c ¶ Confirmandos.] Id est, comprobando eos honestos quod forte post publicationem potest facere. non quod eos debeat instruere quid dicant: quia hoc esset subornare, vel potest confirmare illorum testimonia, qui sunt probati criminosi, adducendo alias præsumptiones pro dictis illorum: quia & si debilitentur dicta talium non tamen ex toto euacuant, vt extra de proba. licet. & extra de simo. per tuas. &c. licet Hely. in fi.

d ¶ Atque amicorum.] Non facilè tamen inuenitur, q; ob hoc fit danda dilatio. arg ad id. ff. de vsu. sciendum. sic in aduocato. ff. ex quibus cau. maio. ait prætor. in fi. & l. ab hostib. in fin. extra vt lit. non conte. c. 1. aliàs prætextu absẽtiæ aduocati nõ potest quis petere in ducias. extr. de do. & contu. prout.

Inducię nõ danẽ ob aduocati absentiam.

e ¶ Annũ & sex mãda uerũt mẽses.] Cõtra in auth. vt cler. apud proprios episc. §. si tamen. collatio. 6.

f ¶ Quidam autem annum in quo plurimi.] Ergo illud ẽ potius tenẽdum, vt 16. dist. Isidorus. 19. dist. § canonicis. Sed obijcitur: reo dantur trinæ inducię. ff. de fer. l. vl. ergo causa prægatur vltra trienniũ; quod esse nõ debet. vt C. de iud. properãdum Sol. hic primo dabit annum, sed postea minus dabitur. vel hodie sit arbitrariæ. sup. ea. q. 2. si episcopus.

g ¶ Sex.] In auth. de sanc. epis. §. 3. col. 9.

h ¶ Cõmunicatores.] id est, episcopos 2.

2 Scilicet cõprouincias, qa oẽs cõiter caudent. inf. eo. q. 6. si quis eporum.

Item ex eadem epistola ad fratres Ægypti, c. 20.

¶ Quot mensium inducię episcopis præstandæ sint. C. II.

DE inducijs † vero episcoporum [a], super quibus consuluistis, diuersas à patribus regulas inuenimus institutas. Quidam enim ad repellenda impetitorum † machinamenta, & suas præparandas responsiones [b], & testes confirmanndos [c], & consilia episcoporum, atque amicorum [d] quærenda annum, & † sex mandauerunt menses [e] concedi. Quidam autem annum, in quo plurimi [f] concordant. Minus vero quàm sex & menses, non reperi: quia & laicis hęc indulta sunt; quanto magis Dominis sacerdotibus? *& infra* ¶ Inducię namque non sub angusto tempore, sed sub longo spatio concedendæ sunt, vt accusati se præparare, & vniuersos communicatores [h] in prouincijs positos conuenire, & testes præparare, atque contra insidiatores se pleniter armare valeant.

Item Eleutherius Papa in epistola ad Galliæ prouincias.

¶ De inducijs præstandis. C. III.

jINducię [1] non modicæ ad inquirendum dandæ sunt, ne aliquid præpropere agi à quacunque parte videatur: quia per subreptionem [k] multa proueniunt.

[Item Damasus Papa, epistola. 3. ad Stephanum archiepiscopum.]

¶ De eodem. PALEA. C. IIII.

jjINducię accusatis in criminalibus causis † sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedendæ sunt.

Anf. l. 1. c. 118. & 119. Poly. l. 5. tit. 3. Burc. l. 1. c. 180. Iuo p. 5. c. 296. † antea legebatur] *imperatorum.* † *tanũ sex*] or.

Pan. l. 4. c. 102.

Burc. l. 16. c. 30. Iuo p. 6. c. 317. Pann. l. 4. c. 103. Ans. l. 3. c. 56.

Anf. l. 2. c. 76. Iuo p. 5. c. 287. Pann. l. 4. c. 101.

Lege prima, §. quod hac rõne.

2 *Spatium vero dilationum, sicut in tertio libro Codicis, titulo 11. de dilationibus inuenitur* [l], *hac ratione moderãdum est, vt si ex ea* [m] *prouincia, vbi lis agitur, vel persona* [n], *vel instrumenta poscentur; non amplius quàm*

INducię.] SPATIVM. Hæc est secunda pars q. Ioa. de Fan. & hic tractat de inducijs præparatorijs in causa ciuili, & etiam in criminali. quæ pares videntur. B. CASVS. Hic tractat de inducijs præparatorijs, in causa ciuili, & etiam in criminali, quæ pares uidentur secundum leges.

1 ¶ Inuenitur.] In l. t.

HAC RATIONE. CASVS. Quæritur fuit ab Imperatore sub quanto spatio inducię præparatoriæ deberent dari. Et respondet dicens, q; si instrumenta, uel testes petuntur in ea prouincia ubi lis est, dantur tres menses. si ex conuicinis prouincijs, sex menses. si ex trãsmarina, dantur nouem menses: nec has inducias putant iudices semper pro suo arbitrio tribuendas: sed tunc demum cũ necessitas exegerit: nec facile amplius quàm semel, ne causa protrahendę litis dilatio tribuatur.

m ¶ Vt si ex ea.] Hoc non est principium legis: quia lex incipit, quoniam plerumque.

n ¶ Persona.] Id est, testis uel aduocatos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a¶Ex continentibus]Id est, quæ modico freto diuant, vt ff.de verb.signi.notionem.§.1.
b¶ Exegerit.] Vsque in finem litis.
c¶ Amplius.] In causis pecuniarijs non datur amplius dilatio quàm semel: nisi inopinatũ quid emergat: sed in criminalibus dantur actori duæ: reo tres, vt ff.de ser.l.vlt. sed in crimine adulterij nulla datur dilatio.ff.de adult. in crimine.licet sit arg.cõtra 33.q.2.siue de cõiugij fœdere.
d¶ Quàm semel.]hic habes q̃ tantum semel dãda est dilatio. & sic est cõtra extra de testi. in causis. & c.significauerunt. C. de in.auth.iubemus. vbi habes q̃ ad testes inducendos tres dilationes sunt concedendæ. Solu. licet plures productiones nou possint dari: tamen sub vna dilatione possunt mille fieri 2.productiones. Alij intelligunt quod de iure tres possunt dari dilationes ad testes producendos, & dicunt hanc legem loqui de dilationibus, quæ indulgẽtur à iudice: sed authen. & decre.de dilationibus quæ concedũtur à iure communi, H. Dominus meus notauit super legem illam de feriis, quòd in pecuniarijs causis vna dilatio danda est tantum: sed si impedimentum interueniat, dabitur alia cum causæ cognitione. & ita propter multa impedimenta multæ inducię dantur, & auth. de testi.§. quia vero.coll.7.non est contraria: quia vna dilatione multæ possunt fieri productiones. Vel fi dicas introductionem, id est, dilationem, dic q̃ vltra primam non habebit fine causæ cognitione secundam vel tertiam. Multi tamen dicunt, q̃ auth. corrigit l.vlt.de fer. Io.sed certè quod dicit H.non seruatur de facto: quia plures dilationes dantur; & plures quàm tres productiones fiunt.B.
e ¶Tradendi.]Id est, differendi.

BI AVTEM.CASVS. Aliquis impetrauit litteras ab Imperatore ad iudicem extraordinarium: postea petebat inducias. Quæritur fuit ab Imperatore an debeant ei dari? Et respondet q̃ non. Ei vero qui ad iudicium vocatur, dandæ sunt ad probanda mendacia precum, & ad profrendos testes, & instrumenta: quibus instructus esse non potuit, qui præter spem ad iudicem trahitur alienum.
f ¶ Ei autem.]Hoc est.C.de dilat. si quando.
g ¶Deneganda.] Nisi fortè casus inopinatus emergat ff.de iu.interdum. & de fer.§oratione.
g ¶Deneganda.] Hic habes, quòd si petit actor inducias ad inducendos testes, q̃ non debuntur ei: quidam hoc volunt intelligere de iudicijs deliberatorijs: sed litera eis contradicit: quia loquitur de præparatorijs. In hoc autem oneratur actor, qui petit rescriptum ad extraordinarium iudicem. Item & in alio oneratur, vt si. ea quod fieri. tamẽ si reus excipiat, & actor replicet, bene dicerem tunc actori dandas inducias: quia in tali replicatione non potuit esse instructus. Item tertium

Actori denegantur inducię.

1 Hoc iõ q̃ nõ est sic, p̃ cedendũ in criminalib. sicut in ciuil.arg.ff.de q̃.l.1.§.diu⁹. C. de requiren.reis. l.1. Testes multi subvna dilatione p̃nt produci.

2 Tãgit sententiã. illorũ q̃ dñt, q̃ in [qualibet illarum dilationũ p̃nt produci testes, quos quis voluerit refrænata tñ multitudine. Ar.h

tres menses indulgeantur. Si vero ex continentibus[a] prouincijs, sex menses custodiri iustitiæ est. In transmarina autem dilatione nouem menses computari oportebit. Iudicantes[a] autem hac ratione non sibi concessum intelligant dandæ dilationis arbitrium: sed eandem dilationem (si rerũ vrgentissima ratio flagitauerit, & necessitas desiderate instructionis exegerit[b]) non facile amplius[c] quam semel[d], nec vlla trahendi[e] arte sciant esse tribuendam.

¶ Ei autem[f] dilatio penitus est deneganda[g], qui rescriptum ad extraordinarium iudicem deportauerit †[h]. Illi autem qui in iudicium vocatur, danda est ad probanda † precum mendacia, vel proferenda aliqua instrumenta, vel testes; quoniam instructus esse non potuit, qui præter spem ad alienum iudicium trahitur.

¶ Cum vero ad appellationem, consultationemve à principe rescriptum fuerit; siue sit primo iudicio petita dilatio, & ea tributa non sit, siue nec petita quidem; eam dari cuiquam non licebit[i] eadem ratione, qua ne in iudicijs[k] quidem cognitionum imperialium dilatio trahi solet.

¶ A iudice procedente[l] dilationem non conuenit postulari; etiam si vtraque parte præsente tribuatur[m], cum non aliàs, nisi causa cognita, indulgeri queat; & cognitio causæ[n] non interpellatione plenaria, sed considerante † [o] magis iudice legitimè colligatur, vt si fortè dilationis petitio fuerit improbata; suscepta quæstio per sententiã iudicis dirimatur.

Ibi dem lege 5. sed mutata est verborũ series. † improbãda] † al.reprobanda

Lege 5.mutatis quibusdam verbis.

Lege quarta.

† al.considente

alijs.
h ¶ Deportauerit.] Hic adiunge illam constitutionem quod fieri non debet.

CVM VERO. CASVS. Quidquid Beneuentanus dicat, ego Barth. Brixien s. sic credo casum esse ponendum: & sic intellexi per Hug.dominum meum. Causa appellationis commissa fuit iudici, qui plenè de causa cognouit, renunciatum fuit in causa. Cum autem iudex de sententia ferenda dubitaret, consuluit Imperatorem super hoc. Imperator rescribit qualiter esset sua differenda. Quærebatur vtrum inducię sint dandæ ite-rum. Et respondetur q̃ non: siue in primo iudicio datæ sunt dilationes, siue nõ: quia & si princeps vellet ferre sententiam, nulla datur dilatio. Et secundum hoc dic ad consultationem, scilicet appellationis. Idem etiam credo esse, & si in principali causa eodem modo esset ratio facta.
i ¶ Non licebit.]Actori, sed reo, vt supra l. proxi.
K ¶ In iudicijs.]Id est, sententijs, & hoc intellige cum primo plenè fuit cognitum de causa coram Imperatore, & non restabat nisi ferre sententiam: aliàs iniquitatem continet lex ista: nam iudex appellationis bene tenetur dare inducias.
A IVDICE.]CASVS. Dicitur in hac lege, q̃ inducias peti non debent à iudice procedente, etiam si veraque parte præsente tribui petantur: cum dari debeant inducię à iudice sedente pro tribunali, & etiam cum causæ cognitione, vt si dilationis petitio fuerit improbata; per sententiam iudicis dirimatur.
l ¶A iudice procedente.]In via.
m ¶ Tribuatur.]Id est, tribui petatur.
n ¶Causæ.]Id est, dandæ dilationis.
o ¶Considerante.]Arg. q̃ ea q̃ causæ cognitionẽ requirunt,

† al.consilente

runt, debent iudice sedente pro tribunali fieri, vt 2.q.3. præuaricator, & q 6.biduum.
a¶ Constitutione.] Hæc est C.de litis contest.
LIBELLVM. CASVS. Hæc auth.locum habet ante litem contestatam. Dicitur hic, quòd actor non debet per

Cod. de litis cõtest.auth. libellum.

rimatur.] Constitutione[a] septima, in collatione septima.
¶ [Libellum[b] vero non aliàs actor dirigat, nisi prius & in ipsum, quem dicit obnoxium, & in negotijs executorẽ[c] exponat cautionem †, se vel intra duos menses litem contestaturum, vel omne damnum ei, qui conuenitur, contingẽs restituturum[d] in duplum.]In coll.5.conteſt.6.

Cod.de litis eõ test.aut. offerat. Iulianus antecessor nouella 53.c.3.

† al.mox † primilegiũ.] † al. discenda orig. est orig.

y *Offeratur ei, qui vocatur ad iudicium libellus, & exinde præbitis [portulis[e], data fideiussione[f] xx.dierum gaudeat inducijs, quibus deliberet, cedat ne, an contẽdat; atq; iudici ne alium sociari †[g] petat, an recusẽt eũ: nisi ille[h] sit is, quem ipse alio recusato iam petierit[i]. Deniq; præsens interrogetur, an hoc tempus litis transierit: quod non † ex ipsius respõsione; sed ẽt ex libelli subscriptione manifestetur, q̃ facere debet. Litis ergo cõtestatio contra hoc indultum † habita pro nihilo est †[k].] Ibidem. [*

Adhuc libellum recipere nisi actor præstiterit duplicem cautionem, vnam quidem quòd intra duos menses litem contestabitur: vel quòd restituet reo omne damnũ in duplum, vt hic dicit. Item aliam præstabit, quod per se vel per legitimum procuratorem causam aget vsque in finem: & si conuictus fuerit iniuste litem mouisse, præstabit decimam partem rei petitæ in libello. Si autem cautionem istam dare non potest, super hoc præstabit iuratoriam cautionem. hoc totum habes. C. de epis. & cler. auth. generaliter. Io. ista hodie de consuetudine nõ seruantur. B.
e ¶ Executorem.]Idest, iudicem vel officialem, & expone, &, pro vel: & habes hanc auth. de executorib. §. sancimus. coll. 7.
d ¶ Restituturum in duplum.]Ita tamen vt cautio non excedat xxxvj. aureos, vt in auth. de execu. in princip. coll. 7.
OFFERATVR. CASVS. Hæc auth. loquitur de inducijs deliberatorijs. Quæritur fuit à Iustiniano qualiter fit procedendum in causa, cum inducię deliberatoriæ postulantur. Et respondet quòd prius dari debet libellus reo: deinde præbitis sportulis & data fideiussione habeat inducias xx. dierum, in quib. deliberet an cedat vel contendat, vel recusẽt iudicem suspectum: nisi ille fit quem petijt alio iam recusato: vel petat alium sociari suspecto iudici: & cum rens ad iudicem venerit, interrogetur, an xx. dies transierint: quod ex eius responsione & libelli subscriptione dignosci poterit, quam reus facit cum recipit libellum. aliter autem litis contestatio facta pro nulla habetur.
e ¶ Sportulis.] In iudicibus delegatis expressum est de sportulis, scilicet quòd habebunt duos aureos in principio, & duos in fine causæ. in authen. coll. 6. de iud. §. ne

Fideiubere debenti an sufficiat dare pignora.

Exceptio iudicis accusatoria est dilatoria.

f ¶ Fideiussione.]In dicio sisti, cũ sit possessor rerum immobilium. ff. qui satisd. cog. sciendum. non autem iudicatũ solui: quam cautionem nemo præstat cõuentus suo nomine inst. de satisd. §. sed hodie. Sed nunquid sufficit dare pignora? non videtur: cum sit prætoria hæc satisdatio, vt videtur, ff. de præto. stip. prætoriæ. Sed non est verum, licet enim non teneatur dare pignora, potest tamen si vult. ff. de col.bob. l.1. §. iubet. vers. an pignoribus. immo expresse dicitur ibi de sola fideiussione. in auth. de exhib. re. §. saneimus. coll. 5. cum tamen hæc authent. indistincte dicit dari debere fideiussorem. credo quòd siue sit possessor rei mobilis siue immobilis, quòd dabit fideiussorem. Io. Dominus H. & alij Doctores legum dicunt, quod authen. non corrigit legem, sed distinguit. B. Item hic habes, quòd licet quis dedit fideiussorem standi iuri, q̃ adhuc potest recusare iudicem sicut appellare potest, licet iurauerit stare iuri, vt extra de ap. ad hæc 2. & inf Sed quid est quod dicit quòd vsque ad xx. dies debet iudex recusari, cum exceptio talis sit dilatoria: & sic vsque ad lit. contest. potest opponi, vt extra de senten. & re iud. cum inter? Sol. quidquid ab illis cantetur ego credo q̃ proponenda est hæc exceptio vsq. ad xx. dies tantum. nec dicitur ideo dilatoria quòd vsq. ad litem contest. possit objci: sed ideo, quia semper ante lit. contest. objcienda. si enim posset quandoque objci vsque ad lit. contest. quare diceret lex, q̃ si iudex absens est qui est recusandus, debet reus protestari coram alijs q̃ habet iudicẽ suspectum, vt C.de iud. cum specialis. vnde dico, q̃ si quis omittit exceptionem de suspecto iudice, & proponat alias exceptiones, amodo non potest reuerti ad istam. ar. optimum. ff. de iud. sed & si susceperit. Item cum multas forte recepit sententias pro se 1, qualiter possit ipsum amodo recusare? ar. ad hoc extra de offic. deleg. insinuante, inf. ead. q.6.§ exceptio. Io quia si probo aliquid coram iudice, scilicet aduersarium meũ esse excommunicatum, videor approbare iudicem, nec de cætero potero recusare eum. & ita semel Tancr. respondit in scholis. B.
g ¶ Sociari.]Quando ordinarius recusatur.
h ¶ Nisi ille.]32.quæst.5.horrendus. simile. ff. de nego. gest. Pomponius. Io.
i ¶ Alio recusato iam petierit.]Si quis ergo petijt iudicẽ aliquem, illum non põt amodo recusare, vt hic, & extra de offi. deleg. super quæstionum. immo si procurator alicuius petijt iudices, dominus non potest illos recusare, vt ext. de cau. poss. cum olim. tamen appellare potest ab eo, vt not. sup. 2.q.6.à iudicibus.
K ¶ Pro nihilo est.]Quantum ad hoc 2 quin possit ad huc recusare: quasi lis non sit cont. vt in auth. de exhi. reis. §. illud. coll. 5. Reuera tamen tenet litis contesta. sic facta vt ubi perpenditur.
QVOD FIERI. CASVS. Hæc auth. continuatur quod dixi. ea. ei autem dilatio. vbi dicitur, q̃ quis q̃q; trahitur ad extraordinariũ iudicẽ. Dic ergo hic, q̃ hoc fieri

1 In hoc pũcto sic distinguas: an reus prouocauit actorem per interlocutoriam, & tũc nõ potest iudicẽ recusare. Aut fuit prouocatus ab actore. & tunc sic. arg. ff. de condi. fur. & Io. in prin. Arch.
2 Adde quod leg. & no. 17. q.4. vxor.

nus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non debet, nisi actor prius satisfecerit certam promittens quantitatem, si non exequatur causã. & exequens non vincat: & si post tempus statutum à iudice intra decem dies reo præsente non occurrat, dimittatur reus exacto eo quod promissum est. Et si quid circa litem plus impẽderit, cum in taxatione iudicis iuramento præstito exigatur.

a ¶ Quod fieri.] Scilicet vt reus teneat respõdere coram ordinario iudice per rescriptum ad eum impetratum.

b ¶ Exacto.] i. reus exiget ab actore. qđ tamen nunquã vidi. Hic not. duo specialia vt certa quantitas promittatur, & tamẽ plus exigatur: & q̃ expectatur actor post termjuum vsq. ad decem dies tñ coram ordinario iudice expectaretur per annum, & per tres menses secundũ quosdam, vt C. qũo. & qñ iud. autht. qui semel. sed verius est quod hic loquitur cum absoluitur à iudicio illius iudicis: & loquitur lex ista cũ quis trahitur ext. prouinciam per rescriptum principis, vt in auth. coll. 5. de exhib. reis. in princ. sed illa auth. qui semel. loquitur cũ penitus absoluitur.

c ¶ Iurauerit.] Nota quoties petitur interesse ex delicto alicuius, illud declaratur per juramentum, vt hic, & 2. qõ. 1. in primis 1. C. vnde vi. si quando. C. de fide instrumen. l. vlt. sed si petatur interesse ex contractu, illud probabiẽ debito modo, ſt. de mi. si in emptionem. & ff. de præto. ſtip. l. vl. ff. de eden. l. argentarius. §. vl. ſt. de ver. ob. §. vlt.

1 Ver. glorios. vbi de hoc.

ri[a] *non debet, nisi actor satisfecerit, certam promittens quantitatem se daturum, si litem non exequatur, aut exequens non uincat causam. Si igitur posſt tẽpus a se constitutum intra decem dies reo præsente non occurrat: dimittatur reus exacto*[b]*, eo quod promissum est; & si quid circa litem plus impendisse cũ taxatione iudicis iurauerit.*] [c] *Exceptio fori* ♭ *dilatoria est, atque ideo in initio litis debet opponi, & probari. Peremptorias autem exceptiones, ut sunt præscriptiones longi temporis, sufficit in initio litis contestari.*

Cod. de dilationib. auth. quod fieri.

Ex Codice de excep. l. vl. & l. 8. inf. e. q. 6. c. figs episcopatum.

« ¶ Iudicautes autem.] *In codice Iustiniani legitur*, Quod ita constitutum iudicautes sentire debebunt, vt in hac ratione, &c.

♭ ¶ Exceptio fori.] *Postrema hæc pars abest à plerisque vetustis exemplaribus. In vno autem est in margine cum hoc titulo*, gloſſa Ioannis. *Eadem autem verba leguntur infra ead. q. 6. ca. si quis episcoporum. §. exceptio. & ibi sunt in omnibus antiquis codicibus.*

QVÆSTIO IIII.

Vòd uero[d] *infames, & legitimè coniuncti ad accusationem admitti non debeant, & generaliter ab accusatione remouẽdi sint, multorum auctoritatibus claret.*

su. 2. q. 7. c. alieni ex Dionys. Iulius in resc. ad Orient. c. 15

Ait enim Hyginus Papa, epist. 1.

¶ Infames eos, qui sunt bonæ famæ, accusare non possunt. C. I.

A Lieni erroris societatem † sectantem, vel à sui propositi tramite recedentem, aut Apostolicæ sedis iussionibus inobedientem suscipere non possumus; nec impetere rectè credentes, vel sanctorum patrum iussionibus obtemperantes permittimus †; quia inter fideles & infideles magna debet esse discretio.

Pol. l. 1. tit. 17. Ansl. 2. c. 16. & l. 3. c. 9. Pan. l. 4. c. 70. & 88.

† *al. permitti à sumur.* oriign.

Item Anacletus Papa in 1. decretali.

¶ Qui legem suam sponte transgreditur, ante suam reuersionem recte agentes accusare non potest. C. II.

B Eatus prædecessor noster Clemens vir Apostolicus, & spiritu Dei plenus, vnà cũ reliquis sanctis collegis suis statuit dicens. Accusandi, vel testificandi licentia denegetur his, qui Christianæ religionis, & nominis dignitatem, & suę legis, vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Transgressores enim sponte legis suę, eiusque violatores, & recedentes, apostatę nostrum, multorum auctoritatibus probatur.

Anſl. l. 3. c. 9. Pann. l. 4. c. 60.

d ¶ Quòd vero.] Maximè nam etiam post admittunſican dum. Et respondet quòd non, imò omnis apostata restituendus est ante reuersionem: quia hoc statuit Clemens cum suis sanctis collegis.

Si

Si quis.] CASVS. Dicitur hic q̃ omnis apostata infamis efficitur, nec recipitur ad accusandum. Secundo dicitur quòd primo fides, & conuersatio est perscrutanda: & si irreprehensibiles apparuerint admittentur ad accusandum.

a ¶ In-

minantur. Omnis enim apostata refutandus est ante reuerſionem suam; non in accusatione rectè agentium, aut testimonio suscipiendus est.

Item Pius Papa, epist. 1.

¶ A suo proposito discedentes sunt infames. C. III.

Ansel. l. 3. c. 4. † *al. si quis à suo vero proposito*

S I quis † vero à suo proposito retrorsum exorbitauerit, & iussum Apostolicæ sedis libenter transgressus fuerit infamis[a] efficitur. Reprobari ergo oportet eorum redarguitiones, qui in recta fide suspecti sunt. Fides autem, & conuersatio primum scrutanda est, & deinde †, qui irreprehensibiles apparuerint, sunt recipiendi, & non prius.

† *al. demũ*

Item Calixtus Papa ad episcopos Galliæ, epist. 2. c. 4.

¶ Incestuosi & non legitimè coniuncti, sacerdotes & legitimè coniunctos accusare non possunt. C. IIII.

Burc. l. 7. c. 1. Iuo. p. 9. c. 23.

C Onsanguineorum coniunctiones, nec legitimæ sũt, nec manere possunt; sed sunt repellẽdæ. *& infra capite quinto.* ¶ Quisquis ergo non legitimè coniunctus, vel absque dotali titulo[b], ac benedictione sacerdotis constat copulatus; sacerdotes, vel legitimè coniunctos criminari, vel in eos testificari minimè potest; quoniam omnis incesti macula pollutus, infamis est, & accusare supradictos non permittitur. Non solum ergo hi reijciendi sunt, & infames efficiuntur, sed etiam omnes eis consentientes[c]. ¶ Similiter de raptoribus, vel eis, qui seniores impetunt, fieri censemus. Hos ergo leges sæculi interficiunt; sed nos misericordia præeunte sub infamiæ[d] nota ad pœnitentiam recipimus.

Idem in eadem epistola.

Iuo. p. 8. c. 346.

¶ Qui non sunt recipiendi in accusatione. C. V.

† *al. legere*

C Onspiratores[e] in nullius accusatione sunt recipiendi, nec eorum vel anathematizatorum vox vllum nocere vel accusare † potest.

Item Stephanus Papa, epist. 2.

¶ De eodem. C. VI.

Pann. l. 4. c. 71. † *al. anathema.*] orig. *tal. Eos quoq. dico*] orig.

N Vllus anathematizatorum † suscipiatur, nec à quoquam credantur[f], quæ ab eis dicuntur, vel conscribuntur. Eos † dico anathematizatos esse, quos episcopi suis scriptis & anathematizauerunt; aut eo-

Balsamis ars. a ¶ Infamis.] Dic q̃ infamis non admittitur ad accusationem, nisi suam vel suorum prosequatur iniuriam vt 4. q. 5. omnibus. sup. 2. q. 1. prohibentur. nisi in criminibus exceptis, vt 6. q. 1. §. verum nec in his prout notaui supra 2. q. 1. in primis. ia si. & q. 7. in summa.

Consanguineorum.] CASVS. Dicitur in hoc cap. q̃ illi qui incestuosè iunguntur, & qui sine dotali titulo & sine benedictione sacerdotis, id est occultè iuncti non recipiuntur in accusationem. Et dicitur anathematizatus quem episcopus suis litterir anathematizat; vel qui incidit in canonem latæ sententiæ. Casus seq. c. planus est.

f ¶ Credantur.] Arg. contra, 23. q. 8. vt pridem.

g ¶ Scriptis.] Id est, per scripta nunciant vitandos, & sic põt absens aliquis potest absentem excommunicare per scripturã vt sup. 2. q. 5. quanto. & arg. ſt. de testa. seruus.

Excõicari per scripturam.

a ¶ Aut.

1 Dic sm Gof. q̃ iste §. ver. quanquã. & hoc c. inf. e. q. hi qui loquunt de infamia q̃ ſsiam irrogata: & hoc ipse notat ext. de ſimo. ex diligenti.

Matrimonium sine dote tenet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Aut eorum.] Sic de sent.excom nuper.

b ¶ Anathematizant.] Vbi est canon latæ sententiæ.

CLericus.] CASVS. Quæsitum fuit an clericus, qui suum episcopum per calumniam accusauit, vel insidiator ei extitit, repellatur ab accusatione? Et dicitur q̃ sic quia infamis effectus est, & depositus tradi debet curiæ seruiturus.

c ¶ Accusauerit.] Calumniosè, ne sit contra, supra 2.q.7. quapropter.

d ¶ Curiæ tradi.] Nõ statim, sed tunc cum est incorrigibilis 1. vt extra de iudic. cũ nõ ab homine. 11. q. 1. fi quis sacerdotum.

HI qui.] CASVS. Dicitur hic, q̃ q̃ suos episcopos iniustè persequũtur, & p̃ calumniam à suis sedib. remouere conantur, non possunt suos episcopos accusare, vel in eos testificari: quia infames sunt, & exilio digni iudicantur, licèt à morte prohibeãtur, dicente Domino: No lo mortem, peccatoris, &c. Hoc autem verbum, [quos non humanis,] & c. supra 2.q.7. fuit expositum in c. placuit eorum.

e ¶ Hi qui.] Et si à morte corporali.

f ¶ Et exilio.] Ergo iudex ecclesiasticus potest in exilium mittere; vt 50. distin. accedens. 93. distin. in synodo, infra proxi. quæstio. cap. 3. in fi. vel ponitur exilium pro carcere monasterij, vt 2. quæst. 1. ad primis.

DEtractores.] CASVS. Dicit hic quòd illi, qui detrahunt alijs, & q̃ inter alios discordias ponunt, remouẽdi sunt ab accusatione & testimonio episcoporum.

g ¶ Detractores.] inf. 6.q.1. deteriores.

h ¶ Inimicorum.] Id est, inimicitiarum.

NVlli.] CASVS. Dicitur hic, q̃ nullus infamis, vel sacrilegus potest religiosum, vel Christianum accusare, vel contra eum testificari, quamuis Christianus ille sit vilis, vel seruilis persona.

i ¶ Humilis.] Ergo videtur, q̃ si infamia vult agere ciuiliter, q̃ non audiatur 2. intellige vel pro, id est, vel loquitur de excommunicato.

k ¶ Seruilisque.] Ergo loquitur de criminali causa: qa in ciuili seruus in causa ciuili se defendere non potest, sed in criminali põt, vt ff. de accusatio. seruos. & l. vos. § seruos.

rum a statuta anathematizant b.

Item Fabianus Papa, epist. v. ad ecclesiæ ministros.

¶ Anathematizati, fideles accusare non possunt. C. VII.

OMnes, quos sanctorum patrum statuta tam præteritis, quàm futuris temporibus anathematizant, submouemus †, & ab omni accusatione fidelium alienamus.

Item Stephanus Papa. epis. 2. c. 8.

¶ Clericus, qui episcopum accusauerit, infamis efficitur. C. VIII.

CLericus vero, qui episcopum suum accusauerit c, aut ei insidiator extiterit, non est recipiendus: quia infamis effectus est, & à gradu debet recedere, ac curiæ tradi d seruiturus.

Item Alexander Papa, epis. 1. c. 1.

¶ Infames, & exules fiant, qui episcopos persequuntur. C. IX.

HI qui e episcopos suos persequuntur, & amouere nituntur iniustè cõtra Apostolicam auctoritatem, etsi à morte prohibentur, dicente Domino: [Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat;] Perpetua tamen notantur infamia, & exilio f digni iudicantur finitimo: de quibus à temporibus Apostolorum, & infra ista tenemus, atque decreta habemus, quibus eorum accusandi episcopos, vel testificandi in eos vocem obstruimus, quos non humanis, sed diuinis actibus mortuos esse scimus.

α ¶ Suos.] *Vox ista abest a plerisque manuscriptis & originali, sed ob glossam non est sublata.*

Item Zepherinus Papa, epis. 1. ad episcopos Sicilien.

¶ Detractores, & inimicorum auctores episcopos non accusent. C. X.

DEtractores § (qui diuina auctoritate eradicandi sunt) & auctores † inimicorum h ab episcopali submouemus accusatione, vel testimonio.

Item Eutychianus Papa primus, epis. 2. ad episcopos Siciliæ.

¶ Infamis, vel sacrilegus religiosum Christianum accusare non potest. C. XI.

NVlli vnquam infami, atque sacrilego de quocunque negotio liceat aduersus religiosum Christianum, (quamuis humilis i, seruilisq; k persona sit) testimonium dicere, nec de qualibet re, actione, vel inscriptione Christianum impetere.

Notandum uero quod aliud sit excommunicatio, & aliud anathematizatio.

NOTANDVM VERO. CASVS. Supra in cap. conspiratores. & cap. nullus. & ca. sequenti facta fuit mentio

tio de anathemate. ideo Grac. ponit hic hunc §. vt assignet differentiam inter excommunicationem vt anathema & ad hoc inducit sequens c.

ENgeltrudam.] CASVS. Ad suggestionem Engeltrudæ vxoris Basonis Lotharius dimisit Thebergã & super-

Vnde Ioannes Papa viij. scribit cuidam episcopo.

¶ Aliud est excommunicatio, aliud anathematizatio. C. XII.

ENgeltrudam vxorem Bosonis noueris non solum excommunicatone, quæ à fraterna societate separat, sed etiam anathemate a, quod ab ipso Christi corpore (quod est ecclesia) recidit, crebro percussam.

¶ *Epistola hæc Ioannis viij non est inuenta. Verum Nicolaus primus in concilio à se Romæ habito, de Metensi synodo penitus abolenda, ca. vltimo narrat hanc Engeltrudam bis à se fuisse anathemate percussam. Cuius mulieris flagitia, ob quæ iustissimè hanc pœnam sulit, refert Regino libro secundo chronicorum. Potuit autem tempore Ioannis octaui viuere hæc fœmina, quoniam Adrianus ij. qui inter Nicolaum primum, & Io. viij. interfuit, quinquennium sui Pontificatus annum non implenit.*

Vnde datur intelligi, quòd anathematizati intelligendi sunt non simpliciter a fraterna societate, sed etiam a corpore Christi (quòd est ecclesia) omnino separati.

QVÆSTIO V.

QVòd uero b testes de domo accusatorum producendi non sunt, & quòd uox inimicorum non sit audienda, multorum auctoritatibus probatur.

Ait enim Calixtus Papa, epistola 2. ad episcopos Galliæ.

superduxit Engeltrudam, propter quod Io. Papa remouit eam non solum à fraterna societate, idest, à cõione sacramentorum, quæ minor excommunicatio dicitur: sed etiam à Corpore Christi, idest, à communione fidelium, quæ anathema, idest, maior excommunicatio dr.

¶ Anathemate.] Anathema est maior excõicatio. 11. q. 1. nemo episcoporum. Et hæc est hic differentia inter maiorem & minorem excommunicationem 1, vt 11. q. 3. audi. 5. q. 2. præsenti. 17. q. 4. quisquis. Est etiam hic q̃d quòd excipius quis potest excommunicari. 11. q. 3. ca. excellentissimus. & ca. omnis. 12. q. 2. de viro. 89. di. eos qui extra de postu. præla. ad hæc 2. in parte decisa. & cõ. 6. decretor. & qui in sordibus est, fordescat adhuc, vt 47. di. c. pen. sed contra 24. q. 1. c. 1. Item nihil ad nos de his quæ foris fiunt. 2. q. 1. multi. & vltra excommunicatione ecclesia non potest quid facere, extra de iudi. cum non ab homines. Item qui mortuus est, interfici non potest. ff. de anathema. est æterna mortis damnatio. 11. q. 3. nemo episcoporum. Item qui est extra ecclesiam, non potest esse magis extra. vt 11. q. 3. omnes. Item ar. cõtra ff. de verb. oblig qui bis. Item Medendus dixit: qui semel excommunicatus, non potest amplius excommunicari. sed denunciari potest excommunicatus, & sic intelligit omnia iura, vbi quis sæpius videtur excõmunicari. Sed obijcitur. ei q̃ secundum hoc excommunicatus. Insta. in iudæo: qa licet Iudæus non possit excommunicari, non tamen est melioris conditionis quã Christianus. Ego credo q̃ excommunicatio duos habet effectus: vnum eijciendi extra ecclesiam: & alium detinendi extra. Et licet excommunicatio non possit consequitur secundũ Item nung. tot erunt ab solutiones quod fuerunt excõmunicationes 3. Et vt q̃ vna ab solutione oẽs excõicationes tollant, vt arg ff. de accep. l. plurib. vel quod sal. iem vltima cõfirmet omnes præcedentes, vt ff. comm. prædi. est receptum.

VNDE. CASVS. Concludit Gratian. ex supradictis, q̃ anathematizati intelliguntur in superioribus c. non solum qui excommunicati sũt minori excommunicatione, sed etiam maiori.

QVòd uero.] In hac quæstione, p̃batur, q̃ inimici, consanguinei, criminosi, gratiosi, serui, liberti, familiares nõ possunt esse testes, nec accusatores, nec iudices: & hoc probatur per 14. auctorita. Ioan. de Fant. & non diuiditur.

CASVS. Hic intitulatur quinta quæstio, qua quæritur an testes de domo accusa

Excõicatiõnis duo sunt effectus.

3 Adde nor. per Bar. l. 1. & pupillo. §. fi plurib. ff. de oper. no. nũ. Bal. in l. fi. u. C. de nup.

4 Vbi de hoc vide q̃ dixi 54. di. qui ex famulis. in prin.

5 Ad hoc facit quod no. sup. 29. d. c. 2.

etiam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam matris. extra qui mat. accus. poss. vī qđ verum est vbi agitur de consanguinitate ꝓbanda, vel improbāda. aliàs repellerentur quasi suspecti, vt ex. de test. super eo. Io. Sed certe male dixit Io qm̄ parentes bene admittuntur super fœdere matrimonij, vt in illa decr. super. eo. & in decr. videtur in fi. & ita seruatur de facto. B.

¶ Consanguinei, & familiares aduersus extraneos testimonium non dicant. C. I.

CONsanguinei † accusatoris † aduersus extraneos testimonium non dicant, nec familiares [a], vel de domo prodeuntes [b]: sed si voluerint, & inuicem consenserint, inter se parentes [c] tantummodo testificentur, & non in alios.

† accusatoris] orig. Anſl.1.3.c.55. Poly.l.5.tit.1. Eurc.l.1.171. Iuo p.5.c.289. Pann.l.4.c.85.

Item Anacletus Papa, epist.3.c.5.

¶ Nuper inimici, accusatores, vel testes esse non possunt. C. II.

ACcusatores, & testes esse nō possunt, qui ante hesternum [d] diem aut nudiustertius inimici fuerūt; ne ira ti nocere cupiant, vel læsi se vlcisci velint. Inoffensus igitur accusatorum & testium affectus quærendus est, & non suspectus.

Ambrosius Syagrio, epist.64.

Item Symmachus Papa in quinta synodo Romana sub ipso habita.

¶ De eodem. C. III.

ACcusatoribus vero inimicis, vel de inimici domo prodeuntibus, vel qui cum inimicis [e] immorantur, repellant. Videtur ꝙ tantum criminales & capitales, vt extra de simo per tuas in fine 2. & instit. de excu. tut. §. inimicitiæ & ff. de arb. licet. nam non quilibet amicus repellitur, sed solum ille, qui maxima familiaritate coniunctus est. ff. de verb. sign. late. §. amicos. Item lex dicit, quòd propter leues inimicitias non extinguitur legatū, sed propter graues, vt ff. de adimen. leg. l. 2. in fin. Econtra videtur, quòd inimicitiæ non solùm capitales, sed etiam aliæ repellant: quia ab accusatione repellitur quis propter ciuilem controuersiam. extra de restit. spoliat. item cum quis. nec etiam tales inimici admittuntur ad purgandum, vl extra de purgatio. canon. cum in iuuentute. in fine. Tu dicas: quòd semper inimicus repellitur nisi sint leues & me dicæ inimicitiæ arg. extra de simo. licet Hely & hoc reliquitur inquisitioni iudicis qualesinimicitiæ repellant, vt in authen. de testibus. §. si ve ro dicatur, coll. 8. & 4. qq. ſt. tertia. §. si quis testibus. De tali inimico dicit lex, quòd non semper repellitur quis propter inimicitias: sed iudex æstimabit an ei credi debeat, vel non. ff. de quæstionibus, l. 1. §. quæstionem. in fine. Et est simile. ff. de excusatio. tuto. propter litem. Iean.

† Cum illo text. iunc. sua gl. conc. Ale. de Imo. in l. qui iuste dictionis. ver. fecidosalite. ff. de iurisd. om. iu. per. l. qn. ff. de ar. Prodeclaratione th hoc ius ca. de ꝓ in criali no ꝓ. esse id. dex ff in cā filiorum & aliorum de quib. hic fi oppanatuite abiq. aliqua excusatione facta vbe suspicioni allegando g batur g ver in l. 1. Iet Cor. in pri de in ciuil in ciuil ſt ellec mm ne ſ ſ ſ

quos diuinæ leges mortuos [a] appellant, submouendos esse ab eadem accusatione, & publicæ pœnitentiæ submittendos iudicamus.

Item ex synodo Romana habita sub Hadriano Papa.

¶ *Caput hoc, & c. Neminem. infra ead. q. 6. quæ citantur ex synodo Romana, extant in capitulis Hadriani ea autem expressius etiam appellantur synodi nomine, inf. 5. q. 3. in principio.*

¶ A clericis repelluntur accusationes, quas leges sæculi non asciscunt. C. VII.

ACcusationes, & accusatores, atq; eorum †negotia [b], quæ sæculares non asciscunt leges, diuina, ac synodica funditus [c] à clericis repelli auctoritate cõsemus: quia indignum est superiores [d] pati ab inferioribus, quæ inferiores ab eis pati despiciunt.

Item Stephanus Romanæ Eccl. episcopus omnibus episcopis, epist. 2. de accusationibus sacerdotum, c. 3.

¶ Nec seruus, nec libertus, nec infamis episcopos accusare præsumat. C. VIII.

ij ACcusatores, accusationes, quæ sæculi leges non recipiunt, & antecessores nostri prohibuerunt, & nos submouemus. Nullus enim alienigena [f], aut accusator fiat eorum, aut iudex. Vnde & de Loth scriptum est: [Ingressus es vt aduena, nunquid vt iudices [g]] Accusator autem nostrorum † nullus sit seruus, aut libertrs [f], nullaque suspecta persona, aut infamis.

Item Eusebius Papa, epist. 3. ad episcopos Thusciæ.

¶ Infames, qui ad sortilegos, & diuinos concurrunt, nec accusatores, nec testes esse possunt. C. IX.

COnstituimus iterum, firmãtes eana patrũ statuta, cũ omnibus qui nobiscum sunt episcopis, sicut dudũ decretum reperimus, vt homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, adulteri, incesti, venefici, suspecti, criminosi, domestici, periuri, & qui raptum fecerunt, vel falsum [h] testimonium dixerunt, seu qui ad sortilegos †, diuinosque concurrerunt, similesque [i] eorum nullatenus ad accusationem, vel ad testimoniũ sint admittendi, quia infames [k] sunt; & iuste repellendi, quia funesta est vox eorum.

Item Iulius Papa in rescripto ad Orientales, c. 33.

a ¶ Mortuos.] In peccatis, vt 2. q. 7. placuit. Io. Hu. & Lau.

Accusatores.] CASVS. Dī hic, q̃ lex diuina repellit omnes accusationes & accusatores, & eorum negotia, idest, testimonia, quæ sæculares leges non admittunt, & generaliter omnes laici repelluntur cum sint inferiores, & à clericis nolunt accusari.

b ¶ Negotia.] Idest, testimonia.

c ¶ Fũditus.] Regulariter cõtra clericos non admittuntur laici. sup. 2. q. 7. laicos. & c. sicut.

d ¶ Superiores.] Idest, clericos.

Accusatores.] CASVS. Dī hic, quod omnes remouet Stephanus ab accusatione, quos leges sæculi repellunt, & Apostolici prohibuerũt, & hoc in prima parte. In secũda parte, quæ incipit ibi, [Nullus.] dicitur, q̃ nullus alienigena sit episcoporum accusator vel iudex: & hoc probatur auctoritate vete. test. Item nullus seruus, nullus libertus, & nulla suspecta vel infamis p̃sona accuset nros. e ¶ Vt iudices.] A diis ergo malorum possumus argumentari. 37. dist. si quid veri.

f ¶ Aut libert⁹.] Qui non potest ordinari, nisi pleno iure sit emancipatus. 54. dist. quicunq; ergo. nec testari nec accusare. vt 2. q. 7. ipsi Apostoli. & c. testes.

Constituimus.] CASVS. In hoc ca. enumerantur 15. genera hominũ, qui ab accusatione vel testimonio repelluntur, q̃a infames sunt, & vox eorum est funesta in talibus. Seq. c. patet, in quo enumerantur 8. genera hominum, qui ab accusatione vel testimonio repelluntur.

g ¶ Malefici.] Qui faciunt ne viri possint cognoscere vxores suas: vel qui volunt futura scire. & hoc est crimẽ. 2 Quod no. 5. q. 6. c. presbyteri.

h ¶ Vel falsum.] Extra de ord. cog. cum dilectus contra. Sed ibi non fuit lata sententia contra testem 1; sed dicta, quia suspecti & domestici non sunt infames. Et ita est, argu. q̃ verbum sequens in priuilegijs non refertur ad omnia suprad icta. ff. de conse. d. 2. cum omne 3. ff. de in rem verso. si pro parte. §. it. ff. de leg. 1. l. talis scriptura. §. vlt. & l. si seruus plurium. §. vlt. Arg. contra ex t. de do. cum dilecti.

ADDITIO. Dic vt legitur & nota. extra de app. secundo requisitis. & c. inquisitioni. Arch. Simi.

Similiter. Aut gratiosi.] Id est, adulatores. 46. distin. clericus 1.

a ¶ Aut gratiosi.] vt infra ead. accusatores. C. de transact. præses.

b ¶ Vel affines.] inf. e. q. 9. absẽs. simile. ff. de ipiur. l. lex Cornelia. in prin. tamen inter se bene admittentur affines: quia affinis potest accusare affinem. C. de abol. l. vltima.

¶ Suspecti, aut gratiosi ad accusationem non admittantur. C. X.

Polyc. ibidem Ansl. 3. c. 21.

SImiliter in iam præfixa synodo est decretum, ne suspecti, aut infames, aut criminosi, aut gratiosi [a], vel calumniatores, vel affines [b], aut scelerati, aut facile litigantes, suscipiantur accusatores; sed tales, qui omni careant suspicione.

Item Fœlix Papa II. epist. 1. c. 14.

¶ Qui inimicitijs studet, vel facile litigat, nec accusator, nec testis esse potest. C. XI.

Ansl. 3. c. 61. †*infidus*] ori.

NVllus seruus, nullus libertus, nullus ĩfidelis, †nullus criminibus irretitus, nullus calumniator, nullus qui inimicitijs studet, nullus qui frequenter litigat, & ad accusandum, vel detrahendum est facilis, nulla infamis persona, vel omnes, quos ad accusanda crimina publica leges publicę non admittunt, permittantur episcopos accusare.

Item Calixtus Papa, epist. 2. ad episcopos Galliæ.

¶ Familiares, suspecti, de domo prodeuntes, non recipiantur in accusatione. C. XII.

Poly. ibidem. Ansl. 3. c. 57. Ioan. l. 1. c. 171. Ino. p. 5. c. 288. Hug. ead. consanguini.

iij ACcusatores vel testes suspecti non recipiãtur, nec familiares, vel de domo prodeuntes, nec etiã cõsanguinei accusatoris aduersus extraneos testimonium dicant: quia propinquitatis, & familiaritatis, ac dominationis [c] affectio veritatem impedire solet. Amor carnalis, & timor [d], atque auaritia plerumque sensus hebetant humanos, & peruertunt opiniones, vt quẽstum pietatem putent; & pecuniam, quasi mercedem prudentię.

1. *Tim.* 6.

Item Pelagius † Papa secundus, epist. 1. c. 4.

†Ante alegebatur, *Gelasius*

¶ Qui inimici, vel suspecti sunt, & qui odio quoslibet insequuntur, ab accusatione remoueantur. C. XIII.

Proclus ad Dominum in act. 14. conc. Chal. Ansel. 1. 3. c. 6.

OMnes, qui aduersus patres armantur [e], vt patrum in uasores, & inactatores, infames esse censemus, & *infra.* ¶ Horum ergo vitiorum auctores vel patratores, non sunt in accusatione pontificũ recipiendi, sed penitus repellendi: quoniam iubẽt canonica decreta patrum, vt accusatio, vel testimonium eorum, qui odio quoslibet persequuntur, vel qui inimici, aut suspecti habentur, nullo modo recipiantur.

[*Item Paschalis Papa.*]

extra de accus. c. nulli.

¶ De eodem. PALEA. C. XIIII.

NVlli eporum ab accusatione sua repellere liceat quos, antequam a ab eis impeterentur, à sua communi familiaritate neglexerint separare.

¶ *In vno peruetusto exemplari Gratiani, a quo plerique Paleæ ab sunt, caput hoc habetur non hic, sed supra 2. c. post c. Beati Petrus & Paulus vbi etiam citatur ex Paschali.*

Cornelia.

Suspecti, aut gratiosi.] vt infra ead. accusatores. C. de transact. præses.

Vel affines.] inf. e. q. 9. absẽs. simile. ff. de ipiur. l. lex

Nvllus.] CASVS. In hoc c. enumerantur 9. genera personarum, quæ ab accusatione episcoporum repelluntur.

Accusatores.] CASVS. Quæsitum fuit à Calixto, verum possint accusare vel testificari suspecti, vel familiares vel de domo prodeũtes vel virũ cõsanguinei eius ad testimoniũ admittantur. Et respondet quòd non, quia propinquitatis, vel familiaritatis, vel donationis affectio veritatẽ impedire solet. Et carnalis amor & timor & auaritia sensus hominũ cõfueuit hebetare.

c ¶ Ac dominationis.] Dominus enim aduersarij nõ potest esse iudex. extra de of. deleg. causam immo propter dominũ tota familia declinat iurisdictionem alicuius, vt C. si quacumque præditus pot. l. 1. Scias tamẽ q̃ minor causa repellit aliquẽ à iudicio quàm à testimonio. nam iudex recusatur si aduocatus partis aduersę est commensalis iudicis vt extra de ap. ex insinuatione 1. similiter si iudex est suffraganeus aduersarij, vel de terra aduersarij, vt extra vt lite nõ cõt. accedens 2. Item si quẽque appellatus ab eo. vt extra de app. ad hoc.

d ¶ Timor.] 11. q. 3. quatuor. Ioan.

Omnes.] CASVS. Statuit Gelasius in hoc cap. quòd omnes illi qui aduersus patres carnales vel spirituales armantur eos calumniando, fiũt infames, nec recipiãtur in accusatione episcoporum. Nec illi admittuntur, qui ex odio vel ex amicitia vel mala suspicione ad accusationem prodeunt.

e ¶ Armantur.] Contumulando vel infamando 2. vt 6. q. 1. facerdotes Io.

Iudex facilius repellitur q̃ testis.

1 Hoc est falsum, vt ibi no. & p̃batur extra de offi. iu. cap. 1.

2 Sub. vel verberãdo, percutiendo vel calumniose accusando, secũdum. Hug.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVODVERO. CASVS. Reddit Gra. hic rationem quare inimici ab accusatione reppelluntur scilicet ga ipsorum calliditate innocens opprimi solet. Idem est de inimico iudice & suspecto, à quo nullus est condemnandus, quamuis crimina sint manifesta, & si condemnatus fuerit, debet restitui, sicut factum fuit de Anastasio, qui ab inimico patriarcha depositus fuit. Et qđ inimicus iudex esse non debeat, probatur seq. cap.

QVOD suspecti.] CASVS. Ignatius Constantinopolitan[b] patriarcha à quibusdam suffraganeis sibi suspectis & inimicis fuit depositus auctoritate & fauore Michaelis Imperatoris eius inimici. Sed Nicola[a] Papa hoc redarguēs dicit ipsū Ignatium ab inimicis nō debuisse iudicari. Et hoc probat duabus rationib. & duobus exēplis, & trib[a] auctoritatibus. Prima ratio circa principium vbi dicit, [Nam quid gratius.] Secunda ratio est circa finē, vbi dicitur. [Nam quodāmodo.] Primum exēplum incipit ibi. [Veniamus.] Secundum ibi, [Hinc sanctus.] Prima auctoritas est ibi, [Quod prouide.] Secunda ibi.] [Veniet.] Tertia ibi [Et reuera.] sequēs §. per se patet.

a ¶ Quòd suspecti.] quòd non sit quis condemnādus ab inimicis vel suspectis, probatur duabus rationibus. vna est in c. altera in fi. trē duobus exemplis, scilicet Chalcedonensi synodi. & Io. Chrisostomi, & tribus auctoritatibus Constantin. synodi, & Gelasij Papæ, & Iustiniani Imperatoris.

b ¶ Exemplis.] à quibus licet argumentari. 10. dist. de quibus. C. de ædifi. prina an in totum & 10. distin. si in aditorium.

c ¶ Nam quid.] Prima ratio.

d ¶ Ad impetendum.] Id est, ad puniendum vel iudicandum.

e ¶ Quod prouide.] Prima auctoritas.

f ¶ Digaoscitur.] Hoc nescio vbi sit.

g ¶ Veniamus.], Primum exemplum.

h Canonice.] Forte ideo dicit, canonice, quia tribus edictis citatus erat, vnde debuisset 1. misisse responsalem. Vel dic quòd sufficit sibi protestari suspicionem, & quidquid post illam protestationem fit, non tenet, si cut si post appellationem esset factum. extra de eo qui mit. in pos. causa rei ser. cum sicut. in fin. immo licet nō protestetur, tamen si postea probat suspicionem, cassatur qđ fit contra eum, vt extra vt li. non cōte. accedēs r.

i ¶ Sed solum.] Ergo cum ordinarius recusatur, non est necesse probare causam recusationis, sicut nec causa appellationis assignatur tunc licet, hoc hodie cōstitutum, vt extra de ap. ve debitus. &c. cum speciali

K ¶ Iudicabat.] Arg. ordinarium iudicem recusari posse, vt su. 2. q. 6 placuit, vt presbyteri. C. de iurisd. om. iu. nemo. extra de fo. comp fi quis. quod negant quidam nostri & dicūt associandū esse eum, vt su. q. 3. offeratur. in Aui. vt sanctio vt dist. iud. § si vero coll. 9. C. de iudi. apertissimi. 1. ¶ Et si manifesta.] Arg. qđ notorium crimen non obest petenti restitutionem 2. ad idem extra de rest. spo. 1. non item cum quis & qđ in notorio crimine eriā iudex recusetur. arg. contra extra de app. proposuit.

m ¶ Veniat.] Hæc est secunda auctoritas.

n ¶ Tunc

α ¶ Quos antequam.] *In eodem codice legitur* quos & antequam ab eis impeterentur, à sua communi familiaritate neglexerunt separare. *In alijs vero nonnullis, in quibus hæc Palea habetur hoc loco, legitur*: quos antequam ab eis se impetendos cognoscerent, à sua, &c. *In Decretalibus autem non multo secus*: antequam se ab eis impetendum cognosceret, à sua, &c.

Quòd vero inimici ab accusatione prohibeantur, inde est; quia eorum calliditate, innocentia frequenter opprimi solet. Sed cum Athanasius † suæ cathedræ reddi præcipitur. quia de inimicitia sui Patriarchæ conquestus est; patet qđ etsi manifesta crimina alicuius sint; non tamen condemnandus est accusatione inimici †.

† al. Anastasius.

† Contra. textus in l. qui accusare. licet glo. videatur dicere contra ibi, no. per Dom. C. de accu.

Vnde Nicolaus Papa scribit Michaeli Imperatori in epistola, quæ incipit [Proposueramus.]

¶ Qui inimici sunt, iudices esse non possunt. C. XV.

QVOD † suspecti[a], & inimici iudices esse non debeāt, & ipsa ratio dictat, & plurimis probatur exēplis[b]. ¶ Nam quid[c] gratius & amabilius dare quis inimico potest, quàm si ei ad impetendum[d] commiserit, quem læderе forte voluerit? Quod prouide[e] Constantinopolitana synodus canonum suorū sexto α dignoscitur[f] prohibere capitulo *& infra*. ¶ Veniamus § ergo & ad sanctam Chalcedonensem synodum, & quid nobis de Athanasio Parænorum episcopo referat, audiamus. Is enim antistes tertio euocatus ad synodum, quia non occurrit, à patriarcha suo canonice[h] condemnatus extiterat: sed solum[i], quia cum vocaretur ad synodum, quòd inimicus suus esset ipse, qui iudicabat,[k] clamauit, à sancta Chalcedonensi synodo ad causas illatas sibi examinādas reseruatur: & nisi denuo conuincatur, recipere ecclesiam propriam iudicatur. Quòd si Athanasius à patriarcha suo depositus, quia de inimicitia ipsius conquestus est, iterato ad iudicium renouandum dirigitur, & si § manifesta[l] sibi officiant crimina; tamen suæ reddi ecclesiæ præcipitur; quanto magis Ignatius, qui non à patriarcha, sed ipse potius existens patriarcha, minime debuit ecclesia propria (inimicis & suspectis iudicibus decernentibus) expoliari? *& paulo post.* ¶ Veniat[m] & facundissimus noster

† a. Quia

Iuo par. 5. c. 53.

Actio. 14. in fi.

In commonitorio ad Faustum

1 De hoc no. sup. ca. q. 2. cps.

2 ¶ Tunc

Co. de iudicijs. l. apertissimi. ¶

Papa Gelasius, hæreticorum expugnator fortissimus, & quod de Constantinopolitanis episcopis more solito tūc ægrotantibus[a] dixit, etiam nunc nobis edisserat: [Quæro inquit, tam ab his iudicium, quod prætendunt, vbi nam possit agitari? an apud ipsos? vt ijdem inimici sint & testes[b] & iudices? Sed tali iudicio, nec humana debent committi negotia.] Quòd si iudicio[c], vbi ijdē sunt inimici qui iudices, nec humana debent committi negotia; quanto minus diuina, ideſt ecclesiastica? Qui sapiens est, intelligat. ¶ Et re vera hinc Iustinianus[d] Imperator prius legibus suis promulgasse dignoscitur dicens. [Liceat ei, qui suspectum iudicem putat, antequam lis inchoetur[e] eum recusare, vt ad alium recurratur. Nam quodammodo[f] naturalē est suspectorum iudicum insidias declinare, & inimicorū iudicium semper velle refugere. ¶ Hinc S. & Anastasius inimicorum sæpe declinauit insidias: Hinc S. Ioannes os aureum concilij contra se congregati renuit intrare[h] collegium.

α ¶ Sexto.] *Hic canon est sextus concilij Constantinopolitani primi apud Græcos, qui in concilijs in quattuor voluminā conteĉt is (nam ab alijs editionibus abest) tomo 1. bis affertur; primum in concilio ipso Constantinopolitano, deinde in libello synodicarum constitutionum. De quo capitulo & alijs canonibus huius concilij sup. dist. 22. est notatum, & infra 4. q. 1. c. quod autem, aliquid dicetur.*

§ ¶ Et si manifesta.] *Vera lectio est*, & nisi manifesta sibi officiant crimina, *suæ reddi* ecclesiæ præcipitur, *estque idem quod antea retulerat ex ipso concilio*, & nisi denuo conuincatur, recipere ecclesiam propriam iudicatur. *Verum non est emendatum ab glossam, & quia Gratianus in verbis sequētibus manifesto ostendit, falsa lectione se vsum esse; qui etiam, quod hic dicitur de inimicitia iudicis, ad accusatoris inimicitiam transtulit. Nec vero (quod ex tota illa actione 14. facile constat) Athanasius in ea causa erat actor qui restitutionem peteret (quippe cum licet in concilio Antiocheno depositus, postea tamen per Dioscorum episcopatum recuperasset, tuncque possideret) sed Sauinianus; qui post Athanasii depositionem in eius locum à metropolitano, & comprouincialibus episcopis suffectus, ab eodem Dioscoro ejectus fuerat, ideoque restitui sibi episcopatum petebat. In ipso autem concilio Chalcedonensi statutum fuit, vt (quando Athanasius diceret se ad cōcilium Antiochenum ter vocatum ideo non venisse, quòd Dominus eo tempore patriarcha Antiochenus sibi inimicus esset) Sauinianus quidem maneret in episcopatu, interim vero causa Athanasii apud Maximum tunc Antiochiæ patriarcham ageretur: atque intra octo menses cognosceretur, an Athanasius crimen depositione dignum commisisset; ac, nisi commississe constaret, suus illi episcopatus redderetur. Ex quo totofacto Nicolaus partem illam accepit; quæ ad rem suam optime faciebat.*

Patet ergo quòd, etsi manifesta sint crimina alicuius, tamen accusatione inimici condemnandus non est.

QVÆSTIO VI.

pars 1

Extra prouinciam[1] autem reus nullatenus est producendus.

a ¶ Tunc ægrotantibus.] Ideſt debilib. in fide.

b ¶ Et testes.] Propter hoc iducit Gra. capitulum.

c ¶ Quod si iudicio.] verba Nicolai.

d ¶ Hinc Iustinianus.] Tertia auctoritas.

e ¶ Inchoetur.] Nō tamen semper ante litis contest. vt dixi sup. ea. q. 3. offeratur, vsq. ad triduum autē cogitur alios cogere. C. de iud. l. vlt. Sed tamen illa lex loquit quando eliguntur iudices ad causam principale audiendam. vnde secus vt, si eligantur ad probandā causam recusationis. Quid autem iuris sit de suspecto iudice, dixi in constitutione illa extra de appel. vt debitus. &c. cum speciali.

f ¶ Nam quodāmodo.] Alia ratio.

g ¶ Hinc sanctus.] hoc est secundum exemplum.

h ¶ Intrare.] Misit tñ excusatorem forte, vel ideo nō venit qa citatio nō tenuit.

1 Extra prouinciā.] hęc est 6. q. in qua probat magister, qđ vnusquisq; debet à iudice proprio iudicari, nisi ex causa fuerit appellatum. probat etiā, qđ episcopus non debet deponi nisi à solo Papa. Et diuiditur in tres partes, in quarū 1. probat per 9. auctori. qđ vnusquisque debet à suo iudice iudicari. Secunda ibi, [Aliquando.] Tertia ibi,] Aliàs autem.] Io. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur 6. quæstio, qua quæritur, an reus sit ext. prouinciam producendus, vt coram suo iudice non contendatur, sed coram alio. Et certum est, qđ non, vt probatur per sequētia, nisi in casibus, q notanē in summa huius quæstion.

i ¶ Ext. prouinciā.] regulariter quilibet coram

Universidad de Deusto
Biblioteca

coram iudice est cõueniendus, vt inf. ea. pulsatus, & 11. q. 1. experientiæ. alioquin pœnam patiatur 1 actor. 11. q. 1. iudicata. & c. placuit. C. de iurisd. omn. iud. l. in criminali. Sed fallit ratione possessionis extra de for. comper. sone. & C. vbi de possessorio agi oportet. l. 1. C. de prædi. minorũ.

Forum sortitur qs multis modis. 11. q. 1. si qs clericus. & c. placuit. & c. quicumque. 2 Vnde fidelicus duorũ eporum delinquat. & iniuriã faciat clerico alterius epi, sub quo ẽ domicilium 2 habet. C. vbi de crimine agi oportet. l. 1. vel cũ est quæstio de fide. 24. q. 1. quoties. Trahitur etiam pp loci opportunitatem ad aliam prouinciam. 34. qõ 2. siue. Item propter appellationem. Item pp iussionem Papæ, vt inf. e. q. vnaquæque. & c. peregrina. vt patet i verbis. hic notatis: [Cõtractus, crimẽ, reus, & res religioq. Vir, ratio similis, vel prouocat, atq recusat, Excellit iussus, vel si cõsentit vterque. [Cõtractus.] ff. de iud. heres absens, [Crimen,] Vt hic & C. vbi de crimine agi opor. l. 1. [Reus.] Quia actor debet forum rei sequi, vt inf. ead. neminem. [Et res] Arg. extra de foro compet. sane. [Religioque.] Vt causa iurispatronatus & decimarũ. ext. de iud. quanto. & c. decernimus. [Vir.] Quia vxor forũ viri sequitur. ff. de iurisd. omn. iud. l. pe. [Ratio similis,] In mutua recõuentione. ext. de mu. pe. ex litteris. [Vel prouocat.] Inf. c. peregrina iudicia. Atq. recusat,] Ext de fo. comp. si qs contra clericum excellit: quia eps non deponitur nisi a Papa. inf. ea. quamuis. [Iussus] In eo. vnaquæq. prouincia. & c. vltra prouinciarum. [Vel consentit vterque.] ff. de iur. om. iud. est receptũ. & 2. q. 7. nos si. Itẽ in feudo. extra de iud. cæterum. Item si secularis iudex est negligens. extra de fo. comp. licet. Item in scholaribus, vt in constitutione Friderici. C. de fi. pro patre. Auth. habita de hoc inuenies per Azo. in summa.

Vnde Fabianus Papa scribit Hilario episcopo, epist. 3. cap. 4.

¶ Vbi crimen admittitur, ibi causa ventiletur. C. I.

IBi † semper [a] causa [b] agatur, vbi crimen admittitur, & qui non probauerit quod obiecit, pœnam, quam intulerit, ipse patiatur.

Item eadem epist. c. 2.

¶ Accusatus non nisi in foro suo audiatur. C. II.

SIquis episcoporum super certis accusetur criminibus, ab omnibus [c] audiatur, qui sunt in prouincia sua, episcopis: quia non oportet accusatum alibi, quàm in foro suo audiri.

Exceptio [d] fori dilatoria est, atque ideo in initio litis debet opponi, & probari. Peremptorias autem exceptiones (vt sunt præscriptiones longi temporis) sufficit in initio litis contestari.

Idem Fabianus ibidem.

Bi semper. [CASVS. Quæsiuit Hilarius episcopus vbi causa criminalis debet agi, & qualem pœnam calũniator patiatur. Et respondet Papa, quòd causa semper debet agi vbi crimen committitur, & calumniator debet pœnã talionis puniri.

Criminosus vbi dẽt puniri.

a ¶ Ibi semper.] Vel vbi domicilium hẽt, vel vbi reperitur. C. vbi de cri. agi oportet. l. 1. sed si grauius est crimen, remittit puniendum ad iudicem vbi deliquit: si est leuius, ibi põt puniri, vt in Auth. vt nulli iu. §. si vero cognoscatur. coll. 9. & §. sed illud. & de re mili. desertorem. in prin. Nec admitto illud, quod quidam dicunt, q̃ semper primo cognoscat iudex ex principia de qua reus est, an crimen commiserit: & postmodum remittat eum ad iudicẽ vbi deliquit: quia iudex vbi deliquit, cognoscet & puniet crimen. ff. de accu. l. vlt. põt tñ si vult transmittere eum puniendum cum litteris suis ad suæ prouinciæ iudicem. quod tamen non facit nisi ex causa. ff. de cust. & exhib. reo. non dubiũ. sicut Pilatus remisit Christum ad Herodem. Sed nunquid idem in clerico, vt si clericus Mutinen. delinquat in diœcesi Bonon. sit iudicandus & deponendus a Bonon. episcopo. Resp. vt ext. de fo. comp. postulasti. & c. 1. & ff. de cust. & exhib. re. de militibus. & ff. de accu. l. vlt.

b ¶ Causa.] Sed quid si metropolitanus, vel alter episcopus deliquit in alterius diœcesi, nunquid ab illo potest puniri? ar. q̃ nõ 9 q. 3. si autẽ. & in Auth. de defen. ciuit. §. non habente. coll. 3. 21. distin. inferior. &c. nolite extra de sent. excom à nobis. ff. de arb. l. 3. in fi. Sed contra. Metropolitanus delinquens alterius diœcesi, an possit ibi puniri.

[a] Semper.] Non tamen à contrario sensu argumẽteris, vt 11. q. 1. placuit & inf. ea. neminẽ. r Et c. nõli sed hic loquitur de eo, qui habuit cõsensum sui episcopi, vt 11. q. 1. clericum. &c. nullus, extra de foro compe. significauit.

[b] ¶ Taceat.] Sed hoc fortè cum habet consensum sui episcopi. vt 11. qõ. 1. clericum. Nec obst. inf. ea. nõ li ceat, extra de foro cõpe. si diligenti. & 6. q. 3. denique.

HOC AVTEM CASVS. Ille respicit illud c. ibi, vbi dicitur q̃ semper causa agit vbi crimen commit titur. Sed dicit Gratianus, hoc verũ est, cum alibi de crimine liquere nõ potest & hoc allegando dicit, vel nisi ad maiorem iudicem recurratur p appellationẽ, vel per recusationẽ primi iudicis.

VLtra.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ vltra suã prouinciã reus trahi non debet vel accusari, nisi ad Papam fuerit appellatum.

ACcusatus.] CASVS. Quidam episcopus accusatus fuit & condemnatus à comprouincialib. episcopis. Ille volebat appellare, & retractare iudicium; quæritur an possit? Et Respondet, quod sic: & donec iudiciũ eius pendet, alius non substituatur: quoniã licet episcopi cõprouinciales possint causam crimina lem episcopi examinare, non tamen possunt diffinire inconsulto Papa.

[c] Loco.] 8. q. 4. nonne.

[d] ¶ Nõ tñ diffinire.] suspẽdere & excõicare põt metropolitanus. 12. dist. de his. 11. q. 3. si eps. & 18. dist. pp. Itẽ absoluere potest secundum plerosque 2. si est innocens. C. vbi sena. vel clarissi. l. 3. Io. Ego contrarium credo, vt hic. & 5. quæst. 4. c. 1. & secundo. B. Sed objicitur. 6. quæst. 3. de quæsti. & 21. qõ. 5. si quis à proprio. vbi dicitur, q̃ primas, vel concilium deponit episcopum. Sed illud fuit de licẽtia Papæ. Vel loquitur secundũ ea tempora qũ

2 Vt B. & H. & idẽ not. 12. dist. c. 2.

ptoria. q̃ post lit. cõtest. põt objici, sed in hoc habet dissimilitudinem cum dilatoria, quia potest quandocunque ante sententiam objici, vt extra qui matri. accus. possit. c. per tuas, sed in hoc habet similitudinem cum dilatoria, quia ante lit. cõte. potest objici, vt extra de exceptionem. Sunt adhuc aliæ exceptiones anomalæ, quæ etiam post sententiam objciuntur, vt exceptio Velleiani, & Macedoniani, & armatæ militiæ, de qui bus agitur. ff. ad Macedo. tametsi non. & C. de iur. & fi. ignoran. l. i.

PVlsatus.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ si quis coram suo iudice fuerit vocatus, debet coram eodem respondere, sed coram alieno iudice vocatus non respondeat nisi velit, sed suum priuilegium allegabit. Appellanti vero debẽt induciæ dari ad suam appellationem prosequendam.

a ¶ Si voluerit.] Non tamen à contrario sensu argumẽteris, vt 11. q. 1. placuit & inf. ea. neminẽ. r Et c. nõli sed hic loquitur de eo, qui habuit cõsensum sui episcopi, vt 11. q. 1. clericum. &c. nullus, extra de foro compe. significauit.

b ¶ Taceat.] Sed hoc fortè cum habet consensum sui episcopi. vt 11. qõ. 1. clericum. Nec obst. inf. ea. nõ li ceat, extra de foro cõpe. si diligenti. & 6. q. 3. denique.

HOC AVTEM CASVS. Ille respicit illud c. ibi, vbi dicitur q̃ semper causa agit vbi crimen commit titur. Sed dicit Gratianus, hoc verũ est, cum alibi de crimine liquere nõ potest & hoc allegando dicit, vel nisi ad maiorem iudicem recurratur p appellationẽ, vel per recusationẽ primi iudicis.

VLtra.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ vltra suã prouinciã reus trahi non debet vel accusari, nisi ad Papam fuerit appellatum.

ACcusatus.] CASVS. Quidam episcopus accusatus fuit & condemnatus à comprouincialib. episcopis. Ille volebat appellare, & retractare iudicium; quæritur an possit? Et Respondet, quod sic: & donec iudiciũ eius pendet, alius non substituatur: quoniã licet episcopi cõprouinciales possint causam crimina lem episcopi examinare, non tamen possunt diffinire inconsulto Papa.

[c] Loco.] 8. q. 4. nonne.

[d] ¶ Nõ tñ diffinire.] suspẽdere & excõicare põt metropolitanus. 12. dist. de his. 11. q. 3. si eps. & 18. dist. pp. Itẽ absoluere potest secundum plerosque 2. si est innocens. C. vbi sena. vel clarissi. l. 3. Io. Ego contrarium credo, vt hic. & 5. quæst. 4. c. 1. & secundo. B. Sed objicitur. 6. quæst. 3. de quæsti. & 21. qõ. 5. si quis à proprio. vbi dicitur, q̃ primas, vel concilium deponit episcopum. Sed illud fuit de licẽtia Papæ. Vel loquitur secundũ ea tempora qũ

¶ De eodem. C. III.

Poly. l. 1. tit. 7. Iuo p. 6. c 323. Pann. l. 4. c. 123.

PVlsatus ante suum iudicem causam dicat; & ante non suum iudicem pulsatus, si voluerit [a] taceat [b]. Pulsatis vero, quoties appellauerint, induciæ dentur.

Hoc autem quod de loco dictum est, tunc intelligẽdum est, cum veritas causæ non nisi in loco admissi criminis deprehendi potest; aut nisi altera pars iudicium maioris personæ interpellauerit, siue declinando iudicium, siue reclamando sententiam.

In cod. Theod. lib. 9 tit. 1. l. x.

Vnde Stephanus Sãctæ & Apostolicæ, atq; vniuersalis ecclesiæ Romanæ episcopus scribit omnibus episcopis, epist. 2. cap. 7.

¶ Intra prouinciam, & à comprouincialibus tantum causa est audienda. C. IIII.

Anst. l. 3. c. 47. Pann. l. 4. c. 33. † al. prouincig

VLtra prouinciarũ † terminos accusandi licentia nõ progrediatur: sed omnis accusatio intra prouinciã audiatur, & à comprouincialibus terminetur, nisi tãtum † ad Apostolicam sedem fuerit appellatum.

† al. tamen

Et Iulius in rescr. ad orient. c. 3.

Item Sixtus Papa II. epist. 1. ad Gratum episcopum.

¶ A comprouincialibus accusatus, vel iudicatus, Apostolicam sedem appellet. C. V.

Poly. ibid. Anst. l. c. 82. Burc. l. 1. c. 176. & 141. Iuo par. 5. c. 4. & 257. Paul. l. 4. c. 125.

ACcusatus, vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua causa episcopus licẽter appellet, & adeat Apostolicæ sedis Pontificẽ, qui aut p se, aut per Vicarios suos eiusdem retractari negocium procuret. Et dum iterato iudicio Põtifex causam suã agit, nullus alius in eius loco [c] ponatur, aut ordinetur episcopus: quoniam quãquã comprouincialibus † episcopis accusati causam põtificis scrutari liceat; nõ tamen definire † [d] inconsulto Romano Pontifice permissum est.

† al. à comprouincialibus † al. diffiniri

Item Damasus Papa Stephano Archiepiscopo, epist. 3. cap. 2.

Anst. l. 2. c. 61.

¶ De eodem. C. VI.

DIscutere episcopos, & summas ecclesiasticorũ negociorum causas metropolitano vnà cũ omnibus suis comprouincialibus (ita vt nemo ex eis desit, & omnes in singulorum concordent negocijs) licet: sed diffinire eorũ atq; ecclesiasticarũ summas querelas causarum, vel damnare episcopos absque huius sanctæ sedis auctoritate minimè licet; quam omnes appellare, si necesse fuerit, & eius fulciri auxilio oportet.

Burc. l. 1. c. 179. Iuo p. 5. c. 295.

causæ episcoporum non deferantur ad sedem apostolicam. 19. dist. si Romanorum.

QVāuis.] CASVS. Quæsitum fuit à Papa, vtrum comprouinciales episcopi, vel archiepiscopi vel primates possent diffinire causas criminales episcorū. & videt, q̄ non sine auctoritate speciali Papę; licet possint eas examinare. Sic statutū fuit à tempore Apostolorum, & eorum successoribus & donec Papa causas eorū diffiniat, alij loco eorū non ponantur. Causas vero aliorū clericorum, & diffinire & ventilare possunt.

MVltū.] CASVS. Anastasius metropolitanus Thessalonicen. citauit quēdam suum suffraganeum, vt veniret aduersario responsurus ille vero non venit, infirmitatis causam prætēdens. consuluit Anastasius Papā qd de eo faciendum esset, sed tamen pendente consultatione ipsum deposuit, eo solo, quòd vocatus non venit. Leo ergo cōmēdat eū in benefactis, sed i hoc facto vehementer eum redarguit duabus rationibus. vna est q̄ pēdēte cōsultatione nil debuit facisse, sed expectasse quid Papa respondisset. Alia est q̄ & si peccatū commisisset propter quod deponi debuerat, à solo Papa erat deponendus.

a ¶ Infirmitatis. Hęc est iusta causa absentiæ, vt extra de procura. querelam. q. l de hoc iuris fit, dicam 5. q tertia cap. 1.

DVdū.] CASVS. Orientales episcopi in duobus delinquebant, scilicet in congregandis cōciliis vniuersalib, & deponendis episcopis absque licentia Papæ. Sed docet Iulius Papa, quod hoc facere non debent: quia concilium & omnes maiores causæ solo Romano Pōtifi reseruātur: q vice Petri apostoli omnib. principatur, & caput est omnium aliorum. a ¶ Voluerunt. Sic ergo concilia dederunt primatem Romanæ ecclesiæ: quod verum est secundario: sed ipse Christus principaliter, vt 21. dist. quamuis. 17. di. §. hinc etiam. & 9. q 3. aliorum.

¶ *Caput hoc in aliquot vetustis exemplaribus non habetur. neque in ipsum adest glossa.*

Item Eleutherius Papa scribens ad Galliæ prouincias. cap. secundo.

¶ Comprouinciales, & metropolitani episcoporum causam audire, sed diffinire non possunt. C. VII. Iuo. p. 6. c. 316. Pann. l. 4. c. 134. & 136.

QVamuis liceat apud comprouinciales†, & metropolitanos, atque primates episcoporum vētilare accusationes, & criminationes; non tamen licet diffinire α sine huius sanctæ sedis auctoritate: sicut ab Apostolis, eorumque successoribus multorum consensu episcoporum iam diffinitiuum est. Nec in eorum ecclesijs alij aut præponantur, aut ordinentur, antequam hic eorum iuste terminentur negotia. Reliquorum vero clericorum causas apud prouinciales, & metropolitanos, ac primates & ventilare, & iuste finire licet. † *al. prouincia les.*

α ¶ Diffinire.] *In epistola sequitur*, secus quàm prædictum est, reliquorum vero, &c. *Superint vero hęc prædicta fuerant*, Finitiua episcoporum tantum iudicia huc deferantur, vt huius sanctæ sedis auctoritate finiātur, sicuti ab Apostolis, &c. *vsque ad verbum*, Reliquorum.

Item Leo episcopus vrbis Romæ Anastasio episcopo Thessalonicensi, epist. 82. al. 84. c. 1.

¶ Ante Apostolicam censuram in causis episcoporum nō est diffinitiua ferenda sententia. C. VIII.

MVltum stupeo frater charissime, sed & plurimū doleo, q̄ in eum, de quo nihil amplius indicaueras†, quàm quòd euocatus adesse differet, & excusationem infirmitatis [a] obtenderet, tam atrociter, & tam vehementer potueris commoueri; præsertim cum etsi tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem. *& infra.* ¶ Sed etiam si quid graue, intolerādumque gessisset, nostra expectanda erat censura, vt nihil prius ipse decerneres, quàm quod nobis placeret, agnosceres. Vices enim nostras ita tuæ credidimus charitati, vt in partem sis vocatus solicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Vnde, sicut multum nos ea, quæ à te pie sunt cu rata, lætificant; ita nimirum ea, quæ perperam sunt gesta, contristant. † *al. iudicare ris.*

Item Iulius Papa Orientalibus episcopis, epist. 1.

¶ Præter sentētiā Romani pontificis, nec concilia celebrari, nec episcopum damnari oportet. C. IX.

DVdum à sanctis Apostolis, succesforibusque eorum in antiquis † decretum fuerat statutis, quæ hactenus sancta & vniuersalis Apostolica tenet ecclesia, non oportere præter sententiam † Romani Pontificis concilia celebrari, nec episcopum damnari, quoniam sanctam Romanam ecclesiam primatem omnium ecclesiarum esse † *al. præfatis.* orig. Cap. l. 6. ca. 287. † in vulgatis legebatur ro-mę sciam.

Primatus ecclesiæ Romanæ primatus sedis.

ALIQVANDO. Hæc est 2. pars q. 1. qua dicitur, quòd quan.

voluerunt [a]: Et sicut. B. Petrus Apostolus primus fuit omnium Apostolorum; ita & hæc ecclesia suo nomine consecrata (Domino instituente) prima, & caput sit cęterarum; & ad eam, quasi ad matrem, atq; apicem omnes maiores ecclesiæ causæ, & iudicia episcoporum recurrant; & iuxta† eius sententiam terminum sumant: nec extra Romanū quidquam ex his debere decerni Pontificem.

† *al. eius q iusta sententia.*

2 *Aliquando inconsulto Romano Pontifice pleriq. episcoporum damnati inueniuntur, & alij in eorum locum subrogati, quorum damnationem, & subrogationem pro bono pacis ex dispensatione tolerasse legitur ecclesia.*

Regino lib. 2. Chron.

Vnde Ioannes Papa Salomoni tertio & vltimo Regi Britonum.

¶ Quorundam episcoporum depositionem extra conscientiam Romani Pontificis factam pro pace tolerauit ecclesia. C. X.

HAec quippe est ordinatio Dei, patris tui, & hęc est lex ecclesię matris tuæ, videlicet, vt omnes episcopos regni tui ad Turonensem archiepiscopum mittere non detrectes, ipsiusque iudicium postulare non dedigneris. Ipse enim est metropolitanus, & omnes episcopi tui regni, suffraganei [b] eius sunt: sicut conscriptiones prædecessorum meorum euidenter ostendunt: qui prædecessores tuos, quia illos ab ipsius cura subtraxerant, forti inuectione corripere studerunt, quamuis nec nostra scripta super hac remissa deesse videantur. Cumque coram designato Turonicæ ecclesiæ præsule, & integro numero collegarum, id est duodecim episcoporum celebrato conuentu fuerint, eiecti episcopi regulariter examinati, apparuerit-que, quòd canonicè fuerint eiecti, ipsis in sua deiectione manentibus, qui in locis eorū consecrati sunt, potuerunt vtique episcopatus honore potiri, Quod si episcopi eiecti insontes fuerint declarati, his amotis [c], qui illis subro-

quandoque pro bono pacis, & pro vitando scandalo sustinet Papa episcoporum depositiones, dum ifi aliās causa subsit pro qua possent deponi à Papa. & hoc probatur per. c. seq. Io de Pant.

CASVS. Dictum est su. in multis. c. q̄ solus Papa debet episcopos deponere, alioquin quod factum erit irrita bigur: nunc ostendit Gra. q̄ multoties Romana ecclesia ab alijs depositos & alios loco eorum substitutos pro bono pacis tolerauit. quod probatur seq. c.

HAec quippe.] CASVS. Dolen. ecclesia dixit se esse archiepiscopalem, & oēs epos Britanniæ suos esse suffraganeos. & huius partem fouebat Salamon Rex Britonum. Sed Turonē. econtra dicebat. s. oēs epos Britanniæ ad se spectare: cuius partem Carolus tuebatur. Contingit quòd Dolēsis ad fauorē, & metum regis Salomonis quosdā epos deposuit, & alios loco eorū subrogauit. Turo. vero cōquestus est de hoc Papæ, & super hoc priuilegia ostendebat, per quæ docebat præfatos epos sibi fore subiectos. Præcipit igit Papa Salomoni, vt oēs epos sui regni non differat mittere ad Turo. archiepm, maximè cū videat ad eū spectare quatenus coram ipso appareat, an ipsi epi quo ad delicta, & si nō quo

fi & extra de test significauerunt. fi. extra de sen. & re iu. cum inter. & q̄sque ius facit, vt ff. quod me. cau. mutum. §. sed quod prætor. sic ergo semper est considerandum ad quid agatur. & an iudex incidenter vel tacitè, vel expressè, vel diffinendo, vel interloquendo aliquid dicat, vt extra de præsum. afferte. extra de testi. ueniens. C. de his qui not. inf. a. interlocutio. & 2. q. 3. §. notandum 2. & 22. q. 2. queritur.

c ¶ His ammotis.] Sed quare nocet sniā pro destitutis lata ipsis suffitutis, cum res inter alios acta, alijs nō piu dicet? vt extra de fi. instr. inter. dilectos. & est contra illud quod est ff. de adul. de anunciatis. & extra de adul. significasti. sed hoc est pp. causæ cohærentiam. sic 6. q. 1. pśentiū. & 81. d. tantis. in fi. & 45. d. disciplina. nam si pronunciatū est Petrum esse virū Mariæ, p cōsequens, pbatū est Martinū nō esse. extra de spon. ex parte. vides. n. q̄ causæ eligentiū, & electi sunt connexæ. q a lata sniā cōtra electores p̄iudicat electo, licet absenti, vt extra. de ele. dudū. 1 in fi. nisi appelletur ab altero illorū, vt ext. de of. iu. dele. sup eo. aliud vī esse inter p̄tatē & p̄tatū. Nā tūc sniā lata cōtra vnū non nocet alteri absenti, vt ext. de ele. querelā. hoc iō est, q a illorū causę ita sibi nō colle-

Sniā interlocutoriā vtrū obsit.

1 Ad hoc Dāicus de S. Geminia. 2. fi Papa. in fi. de priuile gijs, in 6.

2 Si iudex pronunciat istū dē præstare alimenta filio, huic non fit iō p. iudiciū q̄ possit cognoscere an filius sit. Archid.

3 Ad q̄d gl. fin. Ias. in l. 2. §. 1. col. 2. fol mat.

Sniā lata cōtra electores p̄iudicat electo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cohærent. Vel dic, quòd nunquam sententia præiudicat aliis, nisi præsens fuerit. arg. 54 dist. si seruus.

a ¶ Subrogati.] Argu. si aliqua duo sunt connexa, prohibito vno prohibitum est, & reliquū. sic 31. dist. laicus. 26. dist. deinde. 14. dist. si quis viduam. & 8. dist. quo iure, 1. q. 3. si quis obiecerit. extra. de hær.

x Arg. 44. di. in prin. vbi de hoc not. Su. ea. q. 3. §. 1. & 1. q. 1 fi cut Christus Arc.

fraternitatis 1. sic ecō uerso aliquid permittitur ratione connexionis, vt 81. dist. cum omnibus.

b ¶ Dixerunt.] Supple, nec ego dico.

c ¶ De expulsis.] Sed qualiter poterit causa per procuratorem criminaliter tractari? fortè quia sic placuit Papæ, vel hic ciuiliter agebatur non enim aliud agebatur hic, nisi an essent ſm ordinē iuris depositi & licet fuerit ciuilis tamē necessarij erāt

Procurator qſque cām criminalem pōt tractare.

2 De hoc no. inf. ea. q. 8. in suum.

xij epi 2. sic 23. dist. illud 24. distinc. quorundam. ga licet non fuerit causa criminalis, tamē fuit de crimine 3. vnde necessaria est subscriptio, vt extra de accus. superhis. Vel dic quòd in causa criminali vnus consocius procurat causam aliorum, vt extra de do. & contu. cum dilecti. & 2. q. 5. statuit. Item hic habes, q̄ sententia lata à non suo iudice rata pōt haberi. De hoc nota 9. q 2. nullus. & 2. q. 6. si quando.

3 Nā licet talis cā esset ciuilis, spectabat tamen ad depositionem & condemnationem eporū, si in ea constaret & legitime essent cōuicti de crimine, ſm Hu.

d ¶ Debeant.] Argu. ꝑ obsequijs tempore litis non præstādis vt 2. qō. 6. quoties. & 11. q. 1. ga. Arg cōtra. 33. q. 2. læculares. 35. q. 6 multorū. ſt. de oper. liber. operis. Sed hoc ideo hic fuit, ga epi pro liberis se gerebat. alias illi dēnt obedire, q̄ essent in possessione 8. q. 4. nōne. extra vt lite pēd. à memoria. Nec obſt. C. de agr. & censi. libus. lib. 11. vbi dicitur, q̄ si est contentio inter colonū & dominum de fructibus, q̄ fructus sequestrātur. Sed illud obtinet cū dominus est suspectus. Dicas ergo quòd possessor semper vtitur fructibus lite pendente, vt 16. q. 4. volumus. nisi in casu. vt extra de iure patr. ex litteris. qđ intellige verū nisi de hoc ipso qō sit, an possideat vel non, vt extra de in int. rest. cū venissent. in fi. extra ē consti. cum Mar. in fi. & ff. de aquā quoti. & æsti. l. pen. vñ si post motā controuersiam canonici eligant, non ideo stat im cessatur electio donec constet de iniusta electione, vt extra de inte. rest. c. 2. in fi. & extra de cau. poſ. & propriè cū ecclesia. Idem dicerem de patrono, licet nō dēat post motam controuersiam præsentare vel eligere

Possessor lite pendente fructibus vtitur.

gati a sunt, ecclesias suas ipsi recipiant. Nam cum antecessores mei præsules eiectionem eorum episcoporum, qui ab ecclesijs suis expulsi sunt, nec admiserunt nec, approbauerunt; nec ipsos, qui eis subrogati post sunt x, viuentibus illis legitimos episcopos dixerunt b: Sanè, si ad Turonensem fortè archiepiscopum mittere præfatos episcopos de dignaris, stude duos episcopos de expulsis c, & duos de subrogatis vnà cum ecclesię tuę legato ad Apostolicam B. Petri sedem transmittere: vbi digna examinatione premissa, qui legitimi episcopi sunt, appareant, & suas ecclesias irregulariter non amittant: Nihil enim queo aliud in præsenti negocio diffinire. Quia verò magna, quis sit metropolitanus apud Britannos contentio est, licet nullius memoria teneat vos in vestra regione vllam habuisse metropolitanam ecclesiam; tamen si libet (postquam Deus omnipotens pacem inter vos & dilectum filium nostrum C2 rolum regem gloriosum constituerit) facile hoc poteritis aduertere. Quòd si adeò contentiosè creditis agere, ad nostrum Apostolatum destinare contendite; quatenus nostro libramine, quę fuerit apud uos antiquitus archiepiscopalis ecclesia, luce clarius innotescat: & deinceps omni ambiguitate recisa, quam sequi episcopi uestri debeant d incunctanter e agnoscant. Neque enim ecclesias Dei per discordias regum, diuisionis aliqua pati damna necesse est, cum quantum ex se est) pacem, quam prędicant, seruare studeant inuicem, & in omnes.

a ¶ Subrogati post sunt.] *Sic restitutum est ex aliquot vetustis & valde emendatis codicibus. Antea legebatur;* subrogari possunt.

3 *Aliàs autem irrita erit episcoporum sententia, & a synodo retractanda.*

Vnde Fœlix Papa 3. epist. prima ad Paternum.

¶ Damnatio iniusta irrita est, & à synodo retractanda. C. XI.

IRritam f esse censemus & iniustam β episcoporū damnationem, & idcirco à synodo retractandam; ita vt oppressis ab omnibus, in cunctis subueniatur causis.

β ¶ Et iniustam.] *Sic in originali, & antecedis nox,* aliter: *sed in*

ALIAS AVTEM. Hæc est tertia pars quęstionis, in qua probat quod probatum fuit in prima parte, scilicet quòd vnusquisque debeat à suo iudice iudicari. Ioan. de Fan. & sic continuatur. Dictum est su. in §. aliquando, quòd pro bono pacis Papa tolerauit depositiones eporū ab alijs factas. Nūc vero dicit Gratianus, q̄ aliàs nisi pro bono pacis toleraſset, irrita esset depositio, vt in seq. cap. dicitur.

IRritam esse. CASVS. Quidam episcopi depositi fuerunt sine auctoritate Papæ, & ideo dicit Fœlix Papa irritam esse eorum damnationem, & à synodo retractādam, vt oppressis omnibus subueniatur plenarie.

f ¶ Irritam.] Facta sine auctoritate Romani Pontificis,

QVOD

e ¶ Incunctanter.] Id est, de catero. & sic planum est.

ADDITIO. Dicit H. quòd sensus est vt interim ei non denegent debitam reuerentiam, & possea incunctanter obediant ei, qui per sententiam eis fuerat assignatus. Archid.

ALIAS 2 fōs sentia hic H. & L.

QVOD AVTEM. CASVS. Dictum fuit supra in cap. hæc quippe, q̄ suffraganei debent ire ad iudicium sui metropolitani, scilicet ad Turonensem. & ideo Gratianus vult modo ostendere, q̄ suffraganei iudicium sui archiepiscopi declinare non debent, & ad alium iudicem

pastoralis. H. Sed pōtius est hic arg contra, quia dicitur hic, q̄ oportet habere iudices cōprouinciales, & archiepiscopus est comprouincialis. Illa ergo exceptio, nisi, ad principium refertur, scilicet ad peregrina. & fuit intellectus Grat. q̄ si quis recusaret metropolitanum, ad comprouinciales iudices recurreret, nō ad peregrinos, nisi appellaret inr. & hoc est quod dicit, & cū causa extra prouinciam commissa fuerit. inf. e. nō liceat 2.

2 Istā glo. fignant H. & L. super verſ. e. nisi fuerit appellatum, & melius & clarius ponit ibi Arch.

b ¶ Electos.] Cū ordinarij sint suspecti. 2. q. 6. placuit. vel loquitur in cā criminali pbyteri, vel diaconi, vt 15. q 7. si autē.

decretis Iulij, & in concilio Carthagin. nisi quarto (vnde citatur infra 11. q. 3. c. irritam.) & in capitulis Hadriani, & apud Anselmum est, irritam esse iniustam episcoporum damnationem, &c. *quæ lectio videtur magis conuenire cum rubrica huius capitis.*

Et inter decreta Higini, c. 4. in epist. 2. Felicis inter decreta Iulij c. 16. In c. Hadriani c. 19. in adiectis capitular. Poly. l. 5. tit. 1. Anſel. l. 3. c. 77. Burc. l. 1. c. 147. Ivo. p. 5. c. 260. & p. 6. c. 331.

Quod aūt metropolitanum suum contemnere, & aliorū iudicium alicui expetere non liceat, Sixtus Papa III. testatur in epist. ad Orientales episcopos, c. 3. dicens.

¶ Peregrina iudicia sunt submouenda. C. XII.

PEregrina iudicia (salua in omnibus Apostolica auctoritate) generali sanctione prohibemus: quia indignum est vt ab extraneis †a iudicentur, qui comprouinciales, & à se electos b debent habere iudices; nisi fuerit appellatum.

Item Anacletus Papa, epistola prima, c. 3.

¶ De eodem. C. XIII.

LEges ecclesiæ Apostolica firmamus auctoritate, & peregrina iudicia submouemus. Vnde & Dominus mentionem faciens Loth, per Moysem c loquitur dicens: [Ingressus es quidem (inquiunt) vt aduena, nunquid vt iudices?]

Gen. 19.

Item Innocentius Papa ad Victricium Rothomagensem episcopum, epistola 2. c. 3.

¶ Nulli liceat aliarum prouinciarum iudicium expetere. C. XIIII.

NOn liceat cuiquam (sine præiudicio d tamen Romanæ ecclesiæ, cui α in omnibus causis reuerentia, & auctoritas debetur) relictis his sacerdotibus, qui in eadem prouincia Dei ecclesias nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias, vel aliarum prouinciarum episcoporum iudicia expetere † c, vel pati. Quòd si quis præsumpserit; & ab officio cleri submotus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur.

Et Marcellus epist. in codice canonum inter decreta Innocentij. Capitularium 16. c. 217. Anſel. 3. c. 52. & 3. c. 79.

†al. experiri

α ¶ Cui.] *In epistola & Marcelli & Innocentij legitur*, sine præiudicio tamen Romanæ ecclesiæ, cui † in omnibus causis debet reuerentia custoditi: *quamuis à postrema conciliorum in quattuor tomis editione absint illæ duæ voces*, sine præiudicio; *quemadmodum & paulo inferius ista*, vel aliarum prouinciarum episcoporum iudicia expetere, vel pati *quæ tamen habetur in alijs locis, indicatis.*

†al. cuius

a Mat. 18. ex. Peregrina iudicia.] CASVS. Quæritum fuit à Sixto virum vale. aut illæ sententiæ, quæ à iudicibus extra nes proferuntur. Et videt q̄ non, nisi fuerit appellatū, vel papa propria voluntate causam delegauerit: quia indignum est, vt qui comprouinciales electos debent habere iudices, ab alienis iudicentur.

b ¶ Ab extraneis.] Argu. iudicem ad quem appellatur esse ordinarium 1. 6. quæst. 3. scitote. & sic archiepiscopus est extraneus, vt ibi vē, & extra de of. iud. ord.

alium iudicem: ad idem facit 2. quæst. 6. placuit 2. & in auth. de san. epis. §. œconomus. coll. 9. Argu. contra. su. ea. pulsatus. Sed extra de fi. comp. si diligenti. expeditum est, q̄ non potest per pactum renunciare foro. De hac materia not. 11. q. 1. inolita. Io. Quod dicit Ioan. q̄ expeditum est, in illa decre. extra de fo. comp. si diligenti. nō est verum 3, quia illa decre. loquitur, q̄ clericus non potest consentire in laicum. sed hodie nec in clericum consentire potest, nisi de consensu sui episcopi, vt extra de foro compet. significasti. B.

Clericus am possit foro renunciare.

3 Immo est verū, vt patet verſ. cum ergo. Arch.

RE-

Universidad de Deusto
Biblioteca

REVERENTIA. CASVS. Quia sup. in c. non liceat, mentionē fecit de reuerentia; ideo Grat. dicit quæ sit illa reuerentia, scilicet cum appellatur ad eum, vel cum ab eo iudices extranei conceduntur.

Vbi eo iudices extranei conceduntur.

Naquæque.] CASVS. Dicitur hic, quòd quælibet prouincia proprios debet habere iudices, ad quos comprouinciales recurrant, nisi sedes Apostolica aliter decreuerit.

NEminem.] CASVS. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ nullus debet trahi extra suam prouinciam, vel comitatū, ita ꝙ actor sēper forum rei sequatur, nisi fuerit appellatū ad maiorem iudicē, vel nisi ad iussionem maioris iudicis dat[a] fuerit iudex. In secūda parte dicitur, ꝙ in qualibet ꝓuincia synodus causas audire debet, & terminare intra suæ prouinciæ terminos, & ois accusatio fiat intra prouinciā, sicut in Nicæno concilio continetur. Scda pars scipit ibi, [Illa quæ sunt.] a ¶ Neminē.] Est autem hoc iō statutū, ga alibi non possunt hēre testes, vel amicos, vt 33. quæstio. 2. fine. 2. q. 2. præceptū. & in authen. vt omnes obed. iudi. §. 3. coll. 5. Vnde dico, ꝙ si aliquis impetrat rescriptum ad iudicem alterius prouinciæ, non sufficit ꝙ vltra duas dietas non trahat aduersarium, vt dicit illa constitutio, extra de rescript. nonnulli. Sed etiam requiritur ꝙ extra prouinciam 1. eum nō trahat, nisi in litteris fiat mentio de prouincia. Cū enim de iure extra prouinciam nemo sit trahēdus, vt hic dicitur, ergo nisi rescriptū pricipis de eo faciat mētionē, non potest auctoritate rescripti trahi extra prouinciā, licet minus sit spatiū ad quod trahitur, q̄ duæ dieræ. est tamen ar. contra ext. de offi. iud. ordi. significauit. Ioan. Certe tamē non nocet contra: sed illi constitutioni, non nulli, statur. Ista opinio ko- trahere nitatur. Sequens c. planum est, & per se pater. Quòd die non habet locum, immo contrarium obseruat Romana curia.

Rescripto non potest qs trahi extra suā prouinciam.

1 Intelligo vulgarē, vt dixi 7. q. 1. §. factus.

Reuerentia autem, quæ Apostolicæ debetur Ecclesiæ, & eius auctoritas intelligenda est, cum vel ad ipsam appellatum fuerit, vel ab ea iudices electi conceduntur.

Vnde Sixtus Papa cum diceret: [*Comprouinciales & à se electos debent habere iudices,*] *statim subiungit,* (*nisi fuerit appellatum.*]

Item Anacletus Papa, epist. 1. c. 3.

¶ Absque Apostolicæ sedis decreto extraneos iudices adire non possumus. C. XV.

VNaquæque prouincia tam iuxta ecclesiæ, quàm iuxta sæculi leges, suos debet iustos, & non iniquos habere iudices, & non extraneos †, nisi Apostolicæ sedis huius decreuerit auctoritas.

Item ex Romana synodo.

¶ Nisi per appellationem, alterius prouinciæ iudices adire non oportet. C. XVI.

NEminem[a] exhiberi de prouincia ad prouinciam, vel ad comitatum oportet, nisi ad relationem iudicis, ad quem fuerit appellatum α, ita vt actor rei forū sequatur. *& infra.* ¶ Illa, quæ β sunt per vnamquamque prouinciam, ipsius prouinciæ synodus dispenset, sicut in Niceno constat decretum esse concilio. ¶ Vltra prouinciæ terminos accusandi licentia non progrediatur. ¶ Omnis accusatio intra prouinciam audiatur, & à comprouincialibus terminetur, nisi prælatus sit, qui accusatur. γ

α ¶ Ad quem fuerit appellatum.] *Hæc sunt addita ex Hadriano, epistola synodica Fælicis, & Iuone.*

β ¶ Illa quæ.] *Hinc vsque ad finem in capitulis tantum Hadriani sunt inuenta.*

γ ¶ Nisi prælatus sit, qui accusatur.] *Verba hæc neque in capitulis Hadriani, neque in antiquioribus Gratiani exemplaribus legūtur, in alijs vero, loco ipsorum, sunt hæc,* nisi ad sedem Apostolicam fuerit appellatum.

Item Sixtus.

¶ De eodem. C. XVII.

SI quis clericus super quibuslibet criminibus accusatus fuerit; in prouincia, in qua consistit ille, qui accusatur, suas exerceat † actiones: nec existimet † eum accusator suus alibi, aut longius ad iudicium pertrahendum †.

¶ Caput hoc. quod citatur ex Sixto, in nulla epistola Pontificum huius nominis est inuentum. In aliquot vetustis exemplaribus est tantum, Item, *vt videatur citari eadem synodus Romana, quæ in superiori capite, id est quæ continetur in capitulis Hadriani. Iuo autem par. 6. c. 318. citat ex Eleutherio: cap. autem 329. citat ex Fælice primo.*

Item ex decreto Hadriani Papæ.

Anscl. 3. c. 80.

† al. externos

In cap. Hadriani, c. 5. 8. 9. 10. Felix. 1. epist. 2.

Iuo p. 5. c. 248. & p. 6. c. 331.

c. 8.

su. ea. vltra. 35. q. 4. c. duodecim. §. item Hadrianus. c. 9. c. 10.

Eleutherius ad Galliæ prouin. Felix. 1. epist. 1. in decretis Iulij, c. 25. In cap. Hadriani, c. 7. Iuo. p. 6. c. 318. & 329.

† al. vt. † al. nec † al. qui in crimine.

QVòd iudex.] In hac 7. quæritur, vtrum criminosus possit esse iudex, & inde sumpta occasione ponit tres ordines infamium vsque ad illam legem, arcentur. Diuidas. ergo quæstionem in tres partes. In prima parte

¶ Vbi crimen admittitur, ibi causa ventiletur. C. XVIII.

QVi crimen obijcit, sciat † se probaturum. Reuera ibi causa agatur, vbi crimen admittitur.

QVÆSTIO VII.

QVòd iudex[a] *esse non possit, quem cum reo par aut maior macula inficiat, multis auctoritatibus probatur.*

Dicit enim sancta Romana synodus.

¶ Infames, iudices esse non possunt. C. I.

INfamis [b] persona, nec procurator [c] esse potest, nec cognitor.

Tria sunt [d], *quibus aliqui impediuntur, vt iudices non fiāt. Natura, vt surdus, & mutus, & qui perpetuo* [e] *furio sus est, & impubes, qa iudicio carēt. Lege, qui Senatu amotus* [f] *est. Moribus fœminæ & serui: non quia non habeant iudicium* [h], *sed quia receptum est, vt ciuilibus officijs non fungantur.*

¶ *Prior pars huius capituli vsque ad versi.* cognitor. *habetur in epistola secunda Fælicis primi: in qua refert synodum à se habitam quod in principio epistolæ commemorat his verbis,* Nos vero ad supplementum vestrum fratres, & coepiscopos nostros vocauimus amplius quàm septuaginta. Cum quibus hæc, quæ subtus habentur inserta, regulariter tractanda decreuimus. *Eadem pars habetur in capitulis Hadriani; quæ (vt superius ead. 9. 5 ca. accusationes, admonatum est) nomine Romanæ synodi interdū citantur. Reliquo uero huius capitis videntur esse Gratiani; sumpta tamen fere ad verbum ex l. cum prætor. versi. quidam enim. ff. de iudicijs: quemadmodum & in sequenti capite multa colliguntur ex varijs legibus digestorum, & Codicis. Quamobrem in antiquioribus codicibus omnia hæc vsque ad c. qui sine peccato, coniunctē habentur.*

Veruntamen [i], *si seruus, dum putaretur* [k] *liber, ex delegatione sententiam dixit; quamuis postea in seruitutē depulsus sit, sententia ab eo dicta, rei iudicatę firmitatē tenet.*

In digestis, tit. de postulando.

In cap. Hadriani c. 52. & su. e. c. Ibi semper ex Fabiano. Burc. l. 16. c. 3. Iuo p. 6. c. 324. Pann. l. 4. c. 75.

In cap. Hadriani c. 5. & in 2. epist. Fælicis. Anscl. 3. c. 7. Poly. l. 5. tit. 1. Iuo p. 5. c. 248. & p. 6. c. 331. Pann. l. 4. c. 78.

† motus. orig.

lib. 3. tit. 1.

1 De hac ma. teria tractatur plenè in l. Barbarius Philippus. & ibi per Barto. & alios. ff. de of. prætо.

2 Vt inf. e. §. si in fi. de pœ. d. 3. c. 1. 40. distin. c. vlt.

Infamis an possit esse procurator

3 De hoc et no. ext. de iu ra. calū. Imperatorum.

Infamis arbiter esse potest.

1 ¶ De hac materia tractatur plenè in l. Barbarius Philippus. & ibi per Barto. & alios. ff. de of. prætо.

2 Vt inf. e. §. si in fi. de pœ. d. 3. c. 1. 40. distin. c. vlt.

b INfamis.] Per sententiam.

c ¶ Nec procurator.] Id est, aduocatus, vt inf. eo. §. Vel intelligē de ꝓcuratore vero, vt infamis nō possit esse ꝓcurator 3. secundum canones. vt inf. 5. q. 4 quia episcopus, nec obstat insti. de excep. §. vlt. quia loquitur hic de infami per sententiam. ibi de tali, qui est aliàs infamis. si tñ iudex toleratur in officio, eius tenet sñia. 8. q. 4. nonne. Sed infamis potest esse arbiter, vt inf. ead. §. tria. versi. cognitores.

TRIA SVNT. CASVS. Dicit in hoc §. ꝙ tribus de causis repellitur aliquis ne iudex fiat. Natura, lege, & moribus. Natura impeditur. surdus mutus, perpetuo furiosus, & impubes. Lege, vt ille q̄ remouet à senatu ꝓp sūā turpitudinē. Morib. vt mulier & seruus: nō ideo qa iudicare non possunt sed quia moribus obtentū est ne ciuilibus funganē officijs, sed si delega-

d ¶ Tria sunt.] Hoc est sumptum a lege. ff. de iudi. cum prætor. §. non autem omnes.

e ¶ Et qui perpetuo.] Secus fi ad tempus, vt ff. de iud. cum furiosus.

f ¶ Amotus.] Immo & si eius electio fuerit cassata ꝓpter eius vitium, vt extra de elec. c. super.

g ¶ Moribus.] Id est, consuetudine. immo etiam lege, siue canone. 33. q. 5. mulierem. Nec obstat 15. q. 3. 6. 1. dic vt ibi dixi.

h ¶ Iudicium.] Id est, discretionem.

i ¶ Veruntamen.] §. & verba Gratia.

K ¶ Dum putaretur.] Ecce quantum communis opinio multū operetur, vt extra de iurep. cōsultationib. extra qui ratur.

Opinio cōis

filij sint legit.cũ inter. & 1.q.1.si qui à simoniacis. C. de testa.l.1.argu.contra extra qui testim. leg. per tuas & su.24.dist.c.vlt.29.q.2.si quis ingenus. & distin. 8. veritate. & ff.de iud.l.2.in prin. Sed nunquid idem est si excõicatus ferat sniam,qui publicè habetur, & non excõmunicato? not. extra de sententia & re iudi.ad probandum. Et est rõ quare aliud fit in seruo;quia seruus in multis casib' habet personam stãdi in iudicio. vt 12. q.2.§.qui manumittitur.sed excommunicatus in nullo. Vel dic (quod verius credo) quod nec sententia serui teneret,nisi confirmata esset à principe.Io.

INfames.]CASVS. In hac lege hoc ordine proceditur. Primo dr, q infames nõ possunt esse procuratores, vel aduocati. Secundo qd sit postulare.Postulare est, s. desiderium suum vel amici sui in iudicio exponere.Tertio ponit tres ordines hominũ, qui aduocare non possunt.In primo ordine ponuntur illi qui nec pro se nec pro alijs possunt adnocare,vt minores xvij. annis & illi,qui nihil audiũt. In secundo vero ordine ponuntur illi, q possunt pro se postulare:sed pro alijs,nõ nisi pro pupillis,vel adultis,quorum tutelam vel curam gerũt in quo ordine sunt quinque genera hominum seu personarum,s mulieres,& vtroque lumine orbati,& illi q sponte mu liebria passi sunt, vt Sodomitæ,vel qui de capitali,crimine,aut de calumnia sunt dãnati,& ij qui locauerunt operas suas, vt cum bestijs seu feris pugnarent in arena. In tertio autem ordine ponuntur, alij infames,qui pro se & quibusdã certis personis possunt aduocare, quę infra continentur, & hoc propter quinque causas,scilicet propter reuerentiam,in parente & patrono:propter consanguinitatem: propter affinitatem:propter misericordiam miserabilium personarũ pp tutelam,vel curam eis iniunctam. Secunda pars est ibi,[Est autem.] Tertia ibi,[Nam vt prædictum est.]

Postulare quid est.

a ¶ Postulare.] Postulare est pro tribunali petere, & non alibi. ff. de dam. infect. dic. §. hoc autem.

b ¶ Omnino.] Etiam pro se.

c ¶ Non audit.] Nullus enim adeo surdus est quin aliquid audiat, vt C. qui testa. fa. poss. discretis.

d ¶ Vel pp casum.] Digestis, de iud. cæcus. ff. 5. q. 1. §. vl.

C. II.

INfames non possunt esse procuratores, vel patroni causarum. Sunt autem tres ordines eorum, qui postulare[a] prohibentur. ¶ Est autem postulare, & desiderium suum vel amici sui in iure apud eum, qui iurisdictioni præest, exponere, vel alterius desiderio contradicere. ¶ Nam, vt prę misimus', non postulantium tres ordines sunt. Quidam prohibentur omnino[b] postulare, vel propter ætatem vt minores decem & septem annis, vel propter casum, vt surdus, qui prorsus non audit[c]. Alj prohibentur, ne pro alijs postulent, vel propter sexum, vt fœminæ; vel propter casum[d], vt vtroque lumine orbati †; vel propter notam turpitudinis, vt ij qui corpore suo muliebria passi sunt, nisi forte vi prædonum[e], vel hostium stuprati probentur. Similiter qui capitali crimine, vel calumniæ† causa publico iudicio sunt damnati, vel qui operas suas locauerunt, vt cum bestijs depugnarent in arena[f], pro alijs postulare prohibentur. His personis pro se allegare permittitur, pro alijs postulare prohibetur; nisi forte tutelam impuberum, vel curam adolescentium non affectatam, sed necessariam administrarent. Pro his enim quorum curam gerunt, eis postulare conceditur. Alii enim[g] omnes, qui vt infames[h] notantur; nisi pro se, & pro certis personis postulare non possunt, nisi in integrũ restitutionem acceperint. ¶ Permittitur[i] autẽ eis postulare pro parente, pro patrono, patronaue, liberis, parentibusque patroni, patronæque: pro liberis etiam suis, fratribus, & sororibus, vxore, socero, socru, genero, nuru, vitrico, nouerca, priuigno, priuigna, pupillo, pupilla, furioso, furiosa, fatuo, fatua, muto, surdo, prodigo, & adolescente. ¶ Item pro ijs, quibus propter infirmitatem curatores dari solent, & qui negocijs suis aliquo perpetuo morbo superesse non possunt. ¶ Omnes autem, qui non sponte, sed necessario funguntur officio[k], sine offensa edicti postulare possunt, etiam si ij sint, quibus non nisi pro se ipsis postulare permittitur. ¶ Affinitates vero nõ eas accipere debemus, quæ quondam[l] fuerũt, sed præsentes. Nurus & generi appellatione, & soceri, & socrus, & vlteriores, quibus [pro] præpositio[m] solet accedere, continentur.

Ex l.1 ff. de postulãdo verbis alio modo aptatis.

† Concurrex.in l.1. & secundo loco ff. de publicis iudicijs.

† al. calumnię

Ex l.2 §. & 3. eo.

Et l.4. & 5.

Ex l.6.

Ex l.3. cod.

a ¶ Prædonum.] Tunc enim non est imputandum, vt ff. de adult. vim passam. 32. q. 5. ille.

f ¶ In arena.] Ni causa virtutis hoc faciant. ff. eo. l. 2. §. quod si.

g ¶ Alij enim.] Notandum, q omnes, qui maiori infamia notati, non nisi pro se & pro ijs quorum sunt tutores possunt postulare, & illi sunt de secũdo ordine. Sed minori infamia notati possunt pro se & pro quibusdam certis personis aduocare, & sunt de tertio ordine postulantium, scilicet de minori.

h ¶ Infames.] Minori infamia.

i ¶ Permittitur.] Vt sunt illi de secundo ordine.

K ¶ Officio.] Vt tutores & curatores.

l ¶ Quæ quondam.] Ergo vno coniugum defuncto soluit affinitas instituta. de nupt §. affinitatis. Sed contra 35. q. 10. ca. 1. 1. Sed potes dicere, q quo ad impedimentum matrimonij non deletur, sed quo ad alia, aut quo ad beneficia huius edicti.

m ¶ Præpositio.] Scilicet patribus istorum, vel viris istarum, &c.

rum, & dicitur proscer. id est pater soceri progener, id est, maritus neptis. nam gener filij mei est mihi: progener.

ARCENTVR. Hæc est secunda pars qnæst. in qua ponit 12. articulos legales vsque ad c. [qui sine.] Ioan. de Fant. Tit. 6. l. 5.

2 ¶ Arcentur etiam à professione aduocatorum (*sicut in secundo libro Codicis titulo de postulando inuenitur*) qui sub nomine honorariorũ ex ipsis negotijs, quæ tuenda susceperint, emolumentum sibi certæ partis[a], cũ graui dãno litigatoris, & deprædatione poscentes, inueniũtur. ¶ Itẽ si quis adeo procax fuerit, vt non ratione, sed probris putet esse certandũ, opinionis suæ imminutionẽ patiatur. ¶ Præterea non licet aduocato vllum contractum[b] inire, vllã pactionem conferre cũ eo litigatore, quẽ in propria recipit fidem, nec ex industria[c] iurgium protrahere. ¶ Apud vrbe[d] Romam et honoratis[e], qui hoc putauerint eligẽdum[f], eousq, licet orare, quousq; maluerint[g], videlicet, vt non ad turpe[h] compendium, stipemq; deformẽ hæc arripiatur occasio. Nam si lucro pecuniaq; capiantur, veluti degeneres inter vilissimos numerabũtur. ¶ Si vero[k] in vno auditorio duo tantum præceteris fuerint, vel plures, quorũ fama sit hilarior, in iudicantis officio sit, vt par[l] causidicorũ distributio fiat, & exæquetur partibus auxiliũ singulorũ. ¶ Si qs vero monitus à iudice, ea excusatione, quæ nequeat comprobari, cuicumq; parti patrocinium denegauerit, careat foro[m], sciat et nunquam sibi ad agendũ copiam posse restitui. ¶ Si quis autem ex litigatoribus detectus fuerit separatim tractasse cum plurimis, & aduersario suo tali fraude subtraxisse paris defensionis copiam; ostendet proculdubio iniquam[n] à se litem foueri, & auctoritatẽ iudiciariam à se elusam experietur. ¶ Item, quamuis[o] illi, qui causam fisci egissent, prohibeantur aduersus fiscum patrocinium præstare; tamen hodie[p] etiam aduersus fiscum patrocinium possunt exhibere priuatis †; dum eam causam[q] quis aduocatus monitus noluerit obedire sine iustã excusatione, careat ipse officio aduocandi sine spe aliqua restituendi.

L. 6. cod. eod.

L. 7. cod. eod.

Ex l. 2. cod. de aduocat. fisci.

† Concurrit. in l. 1. & 2. ff. de postulando. & ff. de ijs qui pro eo. & ff. de pactis. l. 1. & 2. & ff. de ijs qui pro eo. & ff. de pactis. l. 1. & 2. & ff. de ijs qui pro eo. & ff. de pactis. l. 1. & 2.

a ¶ Partis.] De parte litis non licet pacisci, vt ff. de pac. l. 1. & ff. si debitor. 1. licet M. dixerit, q licet de aliquota recentum aureos non licet pacisci, vt ff. de va. & extraor. eo. l. 1. §. in honorarijs.

PRÆTEREA. CASVS. Tria prohibet Imperator, vt aduocatus rationibus pugnet, non probris; alioquin eo ipso infamis, vt nullum pactum ineat cum eo quem in propriam curam suscepit, post lit. conte. quod intelligit H. si antea fecit pactum. alioquin secus. & vt iurgia ex industria non protrahat.

b ¶ Contractum.] Ex postfacto, ab initio tñ põt. 11. q. 3. non licet. sed si non fecit pactum, postea ei dabitur pro modo litis. & secunda aduocati, & pro cõsuetudine regionis, vt ff. de va. & extraor. cog. l. 1. §. in honorarijs. Vel fortitur de tali, qui sponte se vinci sustinet in aliqua exceptione, vt si asserat se non posse foueri causam, nisi augmentetur salarium, quod fieri non debet, argumento medici, vt ff. de var. & extraor. cog. medices.

c ¶ Ex industria.] Quod si fecerit, cum iudex puniat ff. de ijs qui pro eo. & ff. de var. & extraor. cog. medices. & ex duabus libris auri 2. C. de iudi. properandum. §. illo pro-vl. & ff. de ijs qui pro eo. & ff. de var. & extraor. cog. medices. culdubio.

APVD VRBEM. CASVS. Quæritur fuit vtrum

d ¶ Apud vrbẽ.] De eadem lege est.

e ¶ Etiã honoratis.] etiam melioribus.

f ¶ Eligendum.] Vt sunt aduocati.

g ¶ Maluerint.] Id est, quousq; tale officium voluerint exercere. vnde non est hic argumentum, q aduocati tamdiu audiantur, quamdiu volunt allegare 3: quia iudex potest aduocatos remouere cum voluerit, vt in allegan. ff. de ijs quæ in testa. leg. Nesennius. cũ ibi not. ff. & Auth. iubemus.

Aduocato qñque silentiũ imponẽdum est.

3 Adde q non debent esse verbosi

h ¶ Non ad turpe.] Id est, ad modicũ, & vile. Et est arg. q bona dona danda sunt admi. tuto. cum plures. & ff. de originẽ iuris. l. 2. §. vlt.

i ¶ Pecuniaque.] Mõdica.

Doctoribus bona dona danda suar.

SI VERO. CASVS. Dicitur in hac lege, q si duo, vel plures in aliquo auditorio ptoris meliores fuerint aduocati, & alter litigatorum velit habere partem bonorum aduocatorum: officio iudicis fiat æqualis distributio causidicorum: & si

4 De hoc le. & not. extra de offic. in c. 1.

k ¶ Si vero.] C. eod. prouidendum.

l ¶ Vt par.] Illud olim obtinuit cum salaria dabantur de publico: hodie vtraque pars sibi debet prouidere, vt C. de iud. l. properandum. §. illo. Tamen pueris, & debilibus, & pauperibus prætor dabit aduocatum 4, vt ff. de postul. l. 1. §. ait prætor.

m ¶ Foro.] ff. de pœn. l. moris. §. 1.

SI QVIS AVTEM. CASVS. Quæsitum fuit ab Imperatore, si alter litigatorum subtraxerit aduersario copiam aduocatorum corrumpendo eos ne ipsum iuuarent, quam pœnam patideberet. Et respondet, q puniri debet extra ordinem, & ostendit se iniquam litem fouere.

n ¶ Iniquam.] Sic extra de testi. c. intimauit. & extra de testib. cogend. peruenit.

QVAMVIS. CASVS. Quidam fuerunt aduocati fisci, postea volebant præstare patrocinium priuatis contra fiscum. Quæsitum fuit an possint. Et respondet q sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

o ¶ Quamuis.] Verba Gratiani.

p ¶ Tamen hodie.] Verba legis.

q ¶ Causam.] Nisi suam, vel parentum suorum, vel pupillorum suorum iniuriam prosequantur. ff. eod. l. pen. §. vltim.

SI

Universidad de Deusto
Biblioteca

SI CONTRA. Casum sic pone. Ego quondam fui aduocatus contra patrem Petri, pendẽte causa mortuus est pater Petri, cui Petro datus fuit tutor legitimus datiuus, vel testamentarius. Quæritur vtrum possem defendere eandẽ causam Petri pupilli mei? Et respondet, quòd sic, quamuis

declinent suscipere, quam tractauerant, dum fisci aduocati fuerunt. ¶ Item, si contra patrem [a] pupilli causam egisti; tutor [b], vel curator datus eandem causam defendere non prohiberis. ¶ Cognitores [c] vero ex officio intelliguntur, non ex arbitrio [d]. Nihil enim refert, is qui arbitrium suscipit, an sit integræ famæ, an ignominiosus. ¶ Filius [e] etiam in re patris arbiter esse potest. Nam & iudicem [f] eum esse posse plerisque placet. ¶ Si quis vero [g] iudex [h] sit, arbitrium recipere eius rei, de qua iudex est, & in se compromitti iubere prohibetur lege Iulia: & si sententiam dixerit, non est danda pœnæ persecutio: seruus arbiter esse non valet, libertinus potest. ¶ Porro infamia [i] multipliciter irrogatur. Aliquando enim contrahitur genere delicti declarati per sententiam; veluti cum iudex pronũciat, iniuriã fecisti, hæreditatem expilasti, calumniatus

PORRO. CASVS. Quia dictum erat supra eos infamis. quòd infamis persona non potest esse procurator, vel cognitor: vel quia in multis locis fecerat Gratian. mentionem de infamibus; ideo supponit hunc sin quo ostendit, quòd infamia quattuor modis irrogatur. Aliquando enim irrogatur infamia ex genere delicti per sententiam iudicis declarati, vt cum pronunciat, iniuriam fecisti, &c. Aliquando ex genere pœnæ, vt cum aliquis in opus publicum condemnatur: qui remanet infamis etiam finito tempore. Aliquando etiam genere pœnæ, & delicti declarati per sententiam, vt cum dicitur ei, Sycophantes id est, calumniator es tu. Aliquando irrogatur ipso iure, vel ipso facto: quod idem est, vt contingit cum aliquis exercet improbum fœnus: vel cum mulier nubit intra tempus luctus: vel qui sciens eam accipit in vxorem. Hæc tamen dicit quòd secundus modus non differt à tertio nisi in hoc quòd in tertio genere crimen fuit publice per sententiam declaratum: quod non fuit in secundo genere.

1 ¶ Infamia.] Fama, opinio, & existimatio. idem est Fama est illæsæ dignitatis status, moribus & legibus comprobatus. ff. de ve. & extraor. co. l. pen. § existimatio. Infamia alias iuris: alias facti. Infamia facti est quãdo qs aggrauatur, vel infamat apud bonos & graues: de qua agitur. ff. de obsequijs à lib. l. 2. & l. licet. & 6. q. 1. sunt plurimi. f. quando læsa est fama alicuius propter factum quod commisit, apud bonos & graues. Vtrum autem hæc infamia repellat ordinandum, dixi 2. q. 7. ipsi apostoli. & quæst. 8 in summa. Infamia est diminutio status alicuius. Hæc infamia, quæ dicitur infamia iuris, quãdo irrogatur ipso facto, & aliis modis, vt hic dicitur. Per sniam infamatur quis, cum de crimine publico conuincitur quis, vel ciuiliter, vel criminaliter, vt ff. de pub. iu. infamem, nisi in casu, vt ff. de pub. iud. l. vl. In primatis delictis si quis criminaliter sit conuictus, & cõdemnatus: si sit tale crimẽ quod descendit ex actione famosa, tunc infamatur, vt ff. de ijs qui no. infa. quid ergo §. vlt. sed § ille non bñ dicit: sed hoc expresse habetur. ff. de publ. iudi. l. infamem. Sed fi ciuiliter agaf, non ff. de cri stel. l. a nisi in casibus, scilicet in actione furti, vi bonorap. iniuriarũ, & doli mali, vt ff. de ijs qui no. infa. Athletas. § vlt. Itẽ fallit in crimine expilatæ hæreditatis, vt C. de ijs qui no infa. si te expilasse, & in crimine sepulchri violati, vt ff. de sepul. violato. l. 1. Et quando mulier calumniose se. mitti facit in possessionem tanquam ff. grauida, vt ff. eod. l. notatur. Sed pro actionibus quæ ex con-

Ex ea l. Pedius. Decurriones. C. ex quibus cau sis infa. irro. L. 12. cod. eod. L. 16. cod. eod. L 6. cod. eod.

L. hi, qui fisci. ff. de postul. Ex l. Pædius. ff. de recept. arb. Ibidem le. 5.

Iudex an possit quis propriã sententiam impugnare.

a ¶ Si contra patrẽ.] male ponit litteram, quæ est ff eo. l. vlt.

b ¶ Tutor.] Argu. q̃ ratione officij licet, quod aliàs non liceret, vt 54. dist. præcipimus. & C. de administrat. tuto. cum quidam. Item arg. quòd si iudex succesit appellanti, quòd potest propriam sententiam impugnare. ff. de iudic. l. Iulianus ait. Itẽ arg. q̃ si iudex à quo appellatur, efficitur illius iurisdictionis cuius est ad quẽ appellatur, q̃ possit cognoscere, vt 11. q. 3. si episcopus 2. quia iam videtur alia persona ff. quando app. sit l. 1. § sed & si præses. Ar. contra. ff. de iur. om. iud. prætor. Io. Sol consueuit dici, quòd debet causam alicui delegare, vt ff. de iurisdom. iud. prætor. Vnde glosatur ibi, potest, id est, debet, alioquin posset recusari. B.

COGNITORES VERO. CASVS. Hæc sunt verba Gratiani, & respiciunt ad finem primi capituli huius quæstionis, vbi dictum est, q̃ infamis persona non pot esse cognitor, id est iudex. Sed ne aliquis idem intelligeret de arbitro, dicit quòd arbiter pot esse infamis. Filius (vt lex dicit) potest esse arbiter de re patris.

c ¶ Cognitores.] Exponit primum capitulum huius quæstionis.

d ¶ Non ex arbitrio.] ff. de arb. Pædius.

e ¶ Filius.] ff. de arb. quin etiam.

Iudex an possit suis ius dicere. ¶ a Sub. vt colligitur a cõtrario sensu. ff. de iudi. in priuatis. Ar.

f ¶ Et iudicem.] Sed contra. ff. de iurisd. om. iu. qui iurisdictioni, vbi dicit q̃ iudex nec sibi, nec liberis suis ius dicere pt. Sed illud intelligas in criminali causa: secus in ciuili: sed tamen in criminali causa 1 pot vsq; ad litis contestationem dicere ius suis, vt ff. de of præsi. l. senatus. tamen delegatus iudex non potest esse filius in causa patris, vt extra de app. postremo.

SI QVIS VERO. CASVS. Dicitur hic. quòd iudex non potest compellere partes in se compromittere de illo negotio de quo ipse est iudex: & si sententiam dixerit, pœnæ persecutio non dabitur. Idem dicitur hic, quòd seruus arbiter esse non potest: sed libertinus sic.

g ¶ Si quis vero.] Verba huius legis sunt ff. de arb. sed & si. § si quis.

h ¶ Iudex.] Quidam ita intelligunt, vt hæc duo prohibeantur hic, scilicet vt ordinarius, vel iudex alter non possit esse arbiter de ea re de qua iudex fuit. Item & hic prohibetur ne iubeat compromitti in se. Quare autem ordinarius non potest esse arbiter, triplex assignatur ratio. Vna quia secundum hoc ordinarius semper procuraret, vt eligeretur in arbitrũ, ne ab ipso posset appellari. Alia ratio est qua ordinarius debet cogere arbitrum vt procedat, debet suam sententiam mandare executioni. extra de so. comp. si quis contra. ff. de arb. l. 3. Sed hoc non posset esse, cum idem esset ordinarius & arbiter 2. Tertia ratio est, quia arbitria sunt ad modum ordinariæ iurisdictionis. & sic sequeretur, q̃ aliquid esset simile sibi ipsi: sicut non simul possunt concurrere iura naturalia, & iura adoptionis; vt instit. de adop. § 3. Ioan. Ego credo tñ q̃ ordinarius possit esse arbiter, vt no. 2. q.

a Et hoc plane probatur ext. de arbi. ex parte. Archid.

i ¶ Infamia.] Infamia est diminutio status alicuius. Hæc infamia, quæ dicitur infamia iuris, quãdo irrogatur ipso facto, & aliis modis, vt hic dicitur. Per sniam infamatur quis, cum de crimine publico conuincitur quis, vel ciuiliter, vel criminaliter, vt ff. de pub. iu. infamem, nisi in casu, vt ff. de pub. iud. l. vl. In primatis delictis si quis criminaliter sit conuictus, & cõdemnatus: si sit tale crimẽ quod descendit ex actione famosa, tunc infamatur, vt ff. de ijs qui no. infa. quid ergo §. vlt. sed § ille non bñ dicit: sed hoc expresse habetur. ff. de publ. iudi. l. infamem. Sed fi ciuiliter agaf, non ff. de cri stel. l. a nisi in casibus, scilicet in actione furti, vi bonorap. iniuriarũ, & doli mali, vt ff. de ijs qui no. infa. Athletas. § vlt. Itẽ fallit in crimine expilatæ hæreditatis, vt C. de ijs qui no infa. si te expilasse, & in crimine sepulchri violati, vt ff. de sepul. violato. l. 1. Et quando mulier calumniose se. mitti facit in possessionem tanquam ff. grauida, vt ff. eod. l. notatur. Sed pro actionibus quæ ex con-

tractu descendunt, nemo sit infamis, nisi in quattuor casibus, vt ff. de ijs, qui no. infa. furti. § mandati, scilicet cum duæ conueniuntur actione tutelæ mandati, depositi, & pro socio, vt ibi dicitur. Per sententiam arbitri nemo infamatur. ff. eod. l. quid ergo. §. compromisso. sed hæc

L. 19. cod. eod. L. 6. cod. eod.

es. Aliquando genere pœnæ [a]: sicut [b] illi, qui damnãtur [c] in opus publicum; qui pristinum quidẽ statum [d] obtinent, sed damno infamiæ etiam post impletum tempus subijciũtur. Aliquando genere pœnæ, & delicti declarati [e] per sententiam [f], veluti dum fustibus cæso per præconem dicitur, συκοφαντησας, idest calumniatus es. Aliquando ipso genere facti, vt exercentes improbum fœnus, & illicite exigentes vsuras vsurarum, & mulier, quæ intra tempus [g], quo moris est lugere maritum, contrahit matrimonium, & qui sciens eam vxorem duxerit.

L. 16. cod. eod. L. 20. cod. eod. L. 15. cod. eod.

sup. q. 5. nullius seruus. sed non eisdem verbis. Ps. 49.

Idem testatur Fœlix Papa & eisdem verbis. ¶ *Item in Euangelio, qui trabem gestat in oculo probatur non posse eduere festucam de oculo fratris sui.* ¶ *Item Dauid in libro psalmorum:* [*Peccatori autẽ dixit Deus, quare enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum? &c.*] ¶ *Itẽ Gregorius: cuius vita despicitur, restat, vt eius prædicatio contemnatur* [h].

Ho. 12. in Euãg.

¶ *Caput hoc (quemadmodum in superiori notatione significatum est) in vetustioribus exemplaribus non est seiunctum à superiori, & est collectio variarum legum facta à Gratiano. Sed quoniam pleraq; verba sunt ipsorummet auctorum, & in vulgatis est distinctum caput, ideo ijdem characteribus impressum est, quibus cætera auctorum capita.*

k ¶ Nihil enim refert.] *Verba legis, ex quibus hunc, & versiculum;* seruus arbiter. *Gratianus accepit, sunt hęc.* Pædius libro nono, & Pomponius libro trigesimotertio scribunt, parui referre, ingenuus quis, an libertinus sit: integræ famæ quis sit arbiter, an ignominiosus. In seruum Labeo compromitti non posse, lib. 11. scribit, & est verum.

Idem in moralibus, lib. 14. in Iob. c. 15.

¶ Qui aliorum vitia puniunt, sua prius corrigere studeant. C. III.

Iu. §.

3 QVi sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat.] Ad aliena quippe punienda peccata ibant, & sua reliquerant. Reuocantur itaque intus ad conscientiam, vt prius propria corrigant, & tunc aliena reprehendant. Hinc est, quòd cum tribus Beniamin in carnis scelere fuissent obruta, collectus omnis Israel vlcisci [1] iniquitatem voluit; sed tamen semel & iterum in belli certamine ipse prostratus est. Consulto enim † Domino, si ad vlciscendum ire debuisset, iussum est, [vt † iret,] qui iuxta diuinæ vocis imperium perrexit, & semel, & secundo per

Ind. 20.

† autem ori. Absũt istę duę voces ab aliq.

tertia vero die cum iam esset purgatus, deleuit tribum peccatricem.

1 ¶ Vlcisci.] Arg. q̃ si iudex non exhibet iustitiã de ali quo subdito, ipse conueniendus sit, vt 23. q. 2. dominus noster. & in constitutione Friderici. C. ne filius pro pat. auth. habita. vbi dicitur, q̃ si iudex ciuitatis debitam iustitiam non exhibet, conueniri potest.

Hæc distinctio non videtur habere locum ſm canones, cum omne mortale crimen infamet, vt sup. eod. q. 5. cõstituimus, & 6. q. 1. infames, & c. omnes.

a ¶ Pœnæ.] Hoc falsum est, quia sola pœna non infamat. C. eod. l. nullam.

b ¶ sicut.] Aliqua euidenti causa præcedente: ex qua si esset condemnatus, infamaretur. ff. de ijs qui not. infam.

a ¶ Pœ-

Iudex de subditis iustitiam non exhibens potest conueniri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

didit:& tunc demum peccatricem tribum vale feriens pene [a] funditus [b] extinxit. Quid est, quòd in vltionem scelerisinflãmatur,& tamen prius ipse prosternitur? nisi quòd prius ipsis purgandi sunt,per quos aliorum culpæ feriantur,vt ipsi iam mundi per vltionem veniant, qui aliorum vitia corrigere festinant.

Item Ambrosius super: [*Beati immaculati.*] *serm.20. ad vers.*[*Miserationes tuæ Domine.*]

¶ Ille de vita alterius iudicet, qui non habet in se ipso quod puniat. C. IIII.

IVdicet ille de alterius errore,qui non habet quod in se ipso condemnet [c]. Iudicet ille,qui non agit eadem,quę in alio putauerit punienda:ne cum de alio iudicat,in se ferat ipse sententiam. Iudicet ille qui ad pronũciandum nullo odio [d],nulla offensione,nulla leuitate† ducatur.*& post pauca.* ¶ Bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit,& domesticæ propositio voluntatis [e]:sed iuxta leges,& iura pronũciat,statutis † iuris obtemperat; non indulget propriæ voluntati,nihil paratum,& meditatum domo defert: sed sicut audit [f],ita iudicat;& sicut se habet negotij natura,decernit;obsequitur legibus,non aduersatur; examinat causæ merita,non mutat. Discite iudices sæculi, quem in iudicando tenere debeatis affectum,quam sobrietatem, quam sinceritatem.*& paulo post* ¶ Qui iudicat,non volutati suę obtemperare debet,sed tenere quod legum est.*& post pauca.* ¶ In iudicando magis cordi sit veritatis custodia,quàm obedientia voluntatis.

Item Gregorius præfationis in Iob,c.3.al.6.

¶ Grauatus criminibus iudicare non valet. C. V.

IN grauibus ℊ peccatis quis positus dum suis premitur, aliena non diluit.¶ Cũcti enim liquido nouimus,quia cum is displicet,qui ad intercedendum mittitur, irati animus proculdubio ad deteriora prouocatur. [h] ¶ Scriptum quippe est:[Victimæ impiorum abominabiles Deo sunt, vota iustorum placabilia.] Neque enim in omnipotentis Dei iudicio,quid † [i],sed à quo datur,inspicitur.

a ¶ Pene.] Quia tantum sexcentis remanserunt, & sic hæc dictio, pene, ad maguam quantitatem refertur.sic ponitur 23.q.5.quali 1.

b ¶ Funditus.] Arg. ℊ post pœnitentiam restituitur alicui priori dignitati.26.q.5.quicunque.& 50.dist. domino sancto, &c. quia tua sanctitas. Sed illud intellige quo ad iudicandum & prædicandum:non ad accusandum vel testificandum, vt 6.qõ.1. qui crimen.

IVdicet ille.] CASVS. Docet Amb. in hoc c.ℊ nullus iudex,nisi bonus sit,debeat alios iudicare: cum iudex non debeat esse criminos [d], nec leuitate vel odio debeat ad pronunciandum adduci: & si rãcorem vel amorem habeat aduersus alterum litigatorum,in cuius partem voluntas sensualitatis declinaret,nõ obediat tũc propriæ voluntati: sed iecundum leges, & licut audit, & natura negotij se habet, decernere debet,& iudicare. [De domo.] Idest de corde suo.

c ¶ Condemnet.] Id est, dignum sit condemnatione.

d ¶ Nullo odio.] 11. q.3.quatuor.

ADDITIO. & 23.q.4.vindicta,in princ. Hu.& dicit B.ad Eugenium: de vultu illius iudicium meum prodeat: opto cui in sit amor, error abiit, & perturbatio.

e ¶ Voluntatis.] Sed nonne iudex potest ℈m quod sibi iustum videtur,vt ff.de arb. qualé, & ex ℈a sui animi æstimabit qd aut credat, aut parũ esse probatum videatur, vt 4.q.3.sæpe.& potius dẽr iudex sequi suam opinionem quàm consilium aliorum,vt ext.de consue.ad nostram. Sed dico ℊ tenetur sequi opinionem suam, sed non voluntatem. quandoque tamen sequitur opinionem aliorum potius quàm suam,vt ext.de app.cum cessante.

f ¶ Audit.] Arg.ℊ ℈m allegata est procedendum,vt ff.de oft.præsid.illicitas §.veritas.& 2.q.1.Deus omnipotens.tnica 11.q.3.illa.& c.summopere.& c.ita.& c.tunc vera. & 6 q.2.si tantum,& c.placuit Sed contra.3.q.5.nullum. & c.iudicantem.contra,infra ea.postulatus. contra.Sed secundum Hug. delegabit causam, si conscientia non concordat allegatis. sed secundum alios 'potest determinare secundum allegata: quia aliud facit aliquis in eo quòd iudex est: aliud in eo quòd homo est, vt 23. quę.4 si ecclesia.& sic iudicare potest 2 secundum conscientiam,quam habet ut iudex non vt homo.arg.ext. de off.ord.si sacerdos.& extra de off.deleg. pastoralis.§. quia vero.& extra de elec.quod sicut.

IN grauib,] CASVS. Dicit Greg.in hoc c.quòd iudex Ecclesiasticus donec peccato suo premitur, subiectorum

1 In prin. tũ dic, ℊ hæc dictio ad modicã quantitatẽ refert:& hæc dictio ponitur ẽt 7. q.1.factus in prin. Arch.

Iudex opin. suam potius quã aliorum sequi debet.

2 Idest, dẽt ℈m Inn.ext. de cẽsi.venerabili. in gl. 1.ver.nũdeos quia qũ.&c.

Paſt.1.p.c.11.

Prou.15.

14.q.5. scripti, est,ex epist.126 ℈ Aug. l.7. ad Recaredum Regem.

Anſl.7.c.101. Tol.diluerc

Matth.5.

1. Reg.15.

2. Reg.12.

2.Reg.11.

Oza

Causa III. Quæstio VII. 703

dum offerentis, vt 24.q.1.odi, & proieci. qñque tamen consideratur quid offeratur, vt 19. d.c.vlt.quandoq; consideratur pro quo offeratur, vt 1. q.1. dictum.

POstulatus.] CASVS. Iudæi quadã muliere in adulterio deprehensa postulauerunt à Christo, vt de ea iudicaret,an esse lapidanda ab eis:vel non:quos redarguere volẽs,& repellere ab accusando, scripsit in terra se inclinando: si quis sine peccato est,primus in illã lapidem mittat. vel terra terrã accusat. Ipsi autem scriptu ram legentes confusi exiuerunt de templo vnus post alium. In quo facto nos figuraliter docuit,ℊ cum alios accusare,vel reprehendere, vel iudicare voluimus, ad conscientiam recurramus; & quid in ea conditori placeat, examinemus: iuxta auctoritatem Apostoli dicentis: Fratres,si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spirituales estis, &c. Sequens c. planum est.

Gen.4.

¶ Hinc est enim, ℊ scriptum est: [Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius;ad Caim autem, & ad munera eius non respexit.] Dicturus quippe,quia Dominus respexit ad munera; præmisit solicite,quia respexit ad Abel: Ex quare patenter ostenditur, quia non offerens à muneribus, sed munera ab offerente placuerunt.¶ [Dona quippe iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationes eorum;nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis.] *Item.*¶ [Longè est Dominus ab impijs, & orationes iustorum exaudiet.]

Eccle.34.

Prouer. 15.

[a] ¶ Dona.] *Hæc non leguntur ibi apud B.Gregorium: sunt tamen Eccl.c.34.& repetuntur infra.14.q.5. c.scriptum.*

Item Beda in c.8.Ioannis de iudicio adulterę.

¶ Primum nosmetipsos, deinde proximos debemus corrigere. C. VI.

POstulatus Dominus iudicare de peccatrice, nõ statim dat iudicium, sed prius inclinans se deorsum, digito scribebat [a] in terra; ac sic demum, quam obnixe [b] rogatur, iudicat; nos videlicet typicè instituens, vt cum quælibet proximorum errata conspicimus,non hæc ante reprehendendo iudicemus, quàm ad conscientiam nostram humiliter reuersi, digito eam discretionis solerter exculpamus, & quid in ea conditori placeat, quidve displiceat, sedula examinatione ditimamus,iuxta illud Apostoli; [Fratres,si præoccupatns fuerit homo in aliquo delicto [c],&c.] *& infra.* ¶ Qui sine peccato est vestrum, id est, primo vos ipsi iustitiam legis implete, & sic innocentes manibus,& mundo corde ad lapidandam ream concurrite.

Gal.6.

Ia.8.

Item Augustinus ad quendam comitem.

¶ In vetusta impressione epistolarum B. Augustini extat epistola longissima ad Iulianum comitem: in recentioribus autem omnium operum editionibus habetur quarto tomo sub titulo de salutaribus documentis in cuius libelli cap.52. est hoc caput.

¶ Sacerdos primum sua peccata, deinde aliena detergat. C. VII.

SAcerdos [d], vt sapiens,& perfectus medicus, primum sciat curare† peccata sua,& postea [e] aliena vulnera detergere,& sanare; & non publicare [f].

Item in Euãgelio sal infatuatum ad nihilum vtile esse dicitur,nisi vt proiciatur foras, & ab hominibus conculcetur. [¶ *Ex quibus oĩbus datur intelligi,quòd criminosus,alterius criminis iudex esse non potest: & seipsum condemnat,dum in alterius crimen sententiam profert. Sed obiicitur. Saul cũ à Domino esset reprobatus, populũ Dei iudicabat, & eius iudiciũ vniuersus populus expetebat. Item,Dauid cũ esset adulter, & homicida, interrogatus à propheta sententiam in diuitem dedit, qui ouẽ pauperis rapuit,dicens* [*Iudiciũ mortis est viro huic.*] *Item Salomõ*

a ¶ Scribebat.] Hoc f. terra terram accusat. vel hoc,si quis sine peccato, &c. & hic est argu. ℊ sufficit si sententia scribatur in pariete: nam & ibi edicta prætorũ olim scribebãtur in albo. ff. de iurisd. om. iud. l.si quis.

Snia potest in pariete scribi.

b ¶ Obnixe.] Id est, instanter.

c ¶ Delicto.] Vos qui spirituales estis, iudicate huiusmodi. 50. d. ponderet. Argu.ℊ mali non possunt iudicare.

d S Acerdos.] Sic 42. dist. §.1.

e ¶ Et postea.] Argu. presbyterum post pœnitentiam posse restituí. 50.dist.de his vero.

f ¶ Et non publicare.] Ea quę quis ei iu secreto dixerit, alias deponitur.inf de pœ. d. 6. sacerdos. hodie ponitur in arctum monasterium ad agẽdam pœnitentiã perpetuam, vt extra de pœ. & remiss. omnis, in fi.

Confessio & reuelantis punitio.

IN EVANGELIO. CASVS. Adhuc probat Gratianus criminosum iudicem non posse iudicare,sed repellendum esse ad instar salis ifatuati. Postea obijcit obtendendo, ℊ iudices licet sint criminosi, tamẽ iudicare possunt. Qđ probat quinq; exemplis,scilicet Saulis,& Dauid,Salomonis,& Achab, & Pharisæorum vel Scribarum:

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui omnes licet mali essent & peccatores, tamen iudicabant. Ad vltimum dat solutionem, dicens quòd iudicare possunt ex officio eis concesso: & sententiæ latæ ab eis valent donec ab ecclesia tolerantur.

a ¶ Sic & Achab.] 21.q.2.vtilem.

VOd autē.] CASVS. Hic intitulatur 8.q. qua quæritur, an episcopus possit ab vno tantum iudicari, vel audiri. Et respondet quòd in ciuili pōt, & in criminali à Papa vel eius delegato: aliàs non potest ab vno iudicari, vel audiri. Sed in accusatione episcopi, debent esse duodecim episcopi præter metropolitanum; & in accusatione presbyteri sex: in accusatione diaconi tres, vt if. 5.q.7. Fœlix. &c. si autē finis cauſæ criminalis episcopi summo Pōtifici reseruatur, vt inf. c. 1. & sup. ea.q.6. quamuis &c. dudū.

b ¶ Quòd autē.] Ab omnib. episcopis prouinciæ debet audiri epi, vt iu. ea.q.6. si quis eporum 1. vel à 2. ad minus, quos ipse metropolitanus eligit, vel ipse reus si electos à metropolitano hēt suspectos. inf. eo. q.1. c.1. & tales coepi non sunt iudices, sed assessores: sicut nec clerici sunt iudices, qui debent interesse, cum epūs audit causā clerici. 15.q.7. eps. ar. si est, q̄ sunt ordinarij, vt 6.q.3. scitote. & si Papa delegat causam episcopi, videtur q̄ eodem modo intererunt 7. episcopi. sup. ead. q. 6. hæc quippe, & 34. dist. quorundam.

Episcopi causa à quibus est audienda.

1 Ad idem 6.q.3. scitote. & q.4.c.1. 2.3. & 4. & 3.q.3. salua. Arch.

A (Cusatores.] CASVS. Hoc c. diuiditur in quatuor partes. In prima parte dicit Zepherinus, q̄ accusatores eporū debent esse bonæ fāmæ, & sine suspicione. In secunda parte dicitur, q̄ sententia à non suo iudice dicta, nullum ligat. In tertia parte dr, q̄ in accusatione episcopi debent esse duodecim episcopi, qui ab accusato sunt eligendi: & isti simul cum archiepiscopo causam examinabunt: sed Papæ ipsius depositio reseruetur. In quarta parte dicitur, quòd absens iudicari non debet, nisi ex contumacia fuerit absens. Secunda pars incipit ibi, [Nullum namque.] Tertia ibi, [Iudices 12.] Quarta ibi, [Absens.]

c ¶ Nullum.] Magis extra de iudi. ar si clerici.

CVIVSLIBET IN AGENDO. CASVS. Hæc lex non est de c. sed debet legi postea: inserta ñ fuit à Gratiano occasione illius verbi, nullum contringit sententia à non suo iudice dicta: quod verum est nisi reconueniatur. Nam si ego conueni aliquē sub iudice suo, & ipse vult me reconuenire coram eodem iudice, non possum eum recusare in respondendo: cum in agendo elegerim ipsum: & eius sententia lata cōtra me valet in hoc casu, licet non sit meus iudex ordinarius. Nā cuius in agendo, &c [Arbitriū,] Id est, forū, vel examen vel iudicium.

d ¶ Iudicem.] Ex hoc videtur, q̄ clericus possit reconueniri coram laicis etiam in spiritualibus: non clericus Clerico passus fit violentiā à laico, vt extra de iure patronatus. & in fi. & ff. de iudic. l. 2 §. item si extra. Nā qui aliter non potest esse iudex, ratione reconuentionis potest, vt extra in de mu. pet. prudentiam. C. de ord. iud. adire fic. ff. de iur. Rom. iud. fi idem. 1. respondeo. Sed quòd non possit reconueniri, est arg. extra de iudic. decernimus. &c. quanto. Nam quandoque cessat reconuentio 2, vt C. qui legi. cessat. Item in criminibus cessat reconuentio, vt 2. Quæstione. 1. vlt. Item in possessione repetenda. extra de ord. cog. c. 1. & inf. ead. q. 1. r. prius. Item in possessione repetenda. extra de restit. spolia. ex conquestione extra de ord. cog. c. 1. & C. de competen. l. vlt. quod concedo, & dico q̄ laicus sed etiam incidenter non potest cognoscere de causa spiritualibus. extra. qui filij sint legi. lator. Item videtur q̄ non teneat sententia lata super altera quæstione tantum. fi. de quando appel. fit. l. 1. in fin. ff. de var. & extraord. cog. l. 1. nam iudex vna sententia vtramque dirimet, vt ex- quis. & extra de ord. cogni. cum dilectus.

e ¶ In eodem.] Sed nonne est alia causa reconuentionis quàm

quàm sit principale negotium? Vtrumque, vt extra de mu. peti c. 1. & 2. Sed dicitur eadem, quia ijdē sunt iudices & litigatores: & quia vna sententia determinandum est vtrumque 1. extra de ord. cog. cum dilectus, & quia si inhibeē appellatio in vna, & in alia, ext. de mu. pet. c. 2. tamen

DE accusatoribus.] Hæc q. diuiditur in quatuor partes: in quarum prima probat per xij. aucē. sanctorum patrum, q̄ absens nō debet condemnari, nec absentes in eū testificari, nec illum accusare nisi cōmunax fuerit. Secunda ibi, [De his.] Tertia ibi, [Simul aut.] Quarta ibi, [Nisi ī crimine.] Io. de Fant.

CASVS. Hic ponitur 9.q. qua quæritur an accusatores vel testes vocē accusationis vel testificationis in absentem valeāt exhibere. Et certe q̄ non valeant, multorum auctoritatibus comprobatur, & de hoc quid iuris sit, & in quibus casib. fallat, plene notatum inuenies in summa quæstionis. & H. plene de hoc tractat in summa sua in hoc loco. Primum capitulum huius quæstionis est planum.

Absens in crīali pot in bonispuniri

† al. vocatus

accusatus (si necesse fuerit) eligat, à quibus eius causa iuste iudicetur. Nec prius audiatur, aut excommunicetur vel iudicetur, quàm ipsi per se eligantur a, & regulariter vocato † ad suorum primo conuentum episcoporum per eos eius causa iuste audiatur, & rationabiliter discernatur. Finis vero eius causæ ad sedem Apostoliam deferatur, vt ibidem terminetur. Nec antea finiatur (sicut ab Apostolis, vel successoribus eorum olim statutum est.) quàm eius auctoritate fulciatur. & paulo superius. ¶ Absens vero nemo iudicetur b. Nisi ex contumacia absens fuerit β: quia & diuinæ & humanæ prohibent leges.

inf. c. q. 9. absēs. Anſl. 3. c. 62.

α ¶ Vt codice.] Hinc vsque ad ver. Iudices. non sunt in epistola Zepherini, neque in vetustis Gratiani ct dicibus.

β ¶ Nisi ex contumacia absens fuerit.] Hæc sunt à plerisque manuscriptis, & epistola ipsa, & Anselmo, & Iuone. Infra vero ead. q. 9. c. Absens. habentur tanquàm Gratiani verba.

Item Fœlix episcopus dixit in concilio Carthaginensi 2. c. 10.

¶ A quot episcopis audiatur episcopus, qui in reatum inciderit C. II.

SVggero secundum statuta veterum conciliorum, vt si quis episcopus (quod non optamus †) in reatum aliquem incurrerit c, & nimia necessitas ei fuerit non posse plurimos cōgregare, ne in crimine remaneat, à duodecim audiatur episcopis γ.

† al. opīa

Felix in cōcil. Tribu. c. x. Anſl. 3. c. 46. Burch. l. c. 149 Iuo p. 5. c. 262.

γ ¶ Episcopis.] Quæ hoc loco in capite decimo concilij Carthaginensis secundi adduntur, referuntur infra 15.q.7. c. Fœlix, & ibi notabiliter variētur.

QVÆSTIO IX.

Ps 1

DE accusatoribus d vero, vel testib. quòd in absentem, vocem accusationis, vel testificationis exhibere non valeant, multorum auctoritatibus liquet †.

Ait enim Telesphorus Papa epi. vnica.

a Sed ibi de li. cōt. nihil dr. sed ita in telligitur q̄ doct. Bart.

Absens an possit condemnari.

3 Adde ad hanc qōnē. no. 1 l. seruū. §. publice. ff. ā proc. & in 1. 2. C. de req. re.

Testes li. nō contest. possūt qūque recipi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Et sic dēt intelligi ext. de do. & cōt. veritatis. fm l. vbi plene de hoc. Arc.

Nullo enim priuilegio gaudere debet, qui male administrando suos contubernales affligit, vt C. de ratioci. l. 2. 1. Idem est in causa inquisitionis: quia testes recipiuntur lit. non contest. vt extra vt lit. non contest. quoniam frequēter. Item vbi qs infamatus deficit in purgatione. punit lit. nō cont. vt ext. de purg. cum Petrus. extra de fim. de hoc. Item in hæresi post mortem, vt 24. q. 2. sane proferrur. Sed in cā ciuili non proceditur lit. non contest. nisi in casib. qui sunt extra vt lit. non contest. quoniā frequenter. Item in causa appellationis, vt C. de temp. ap. l. vl. extra de app. sæpe & 2. q. 6. ei qui. Item in ablentia actoris, vt extra de do. & cont. causam, quæ est hodie correcta per dec. qm frequenter. sicut credo. C. quo & qñ iudex. authen. qui sem. Item vbi agitur iudicis officio. C. si mi. se ab hæ. absti. in auth. ibi posita. ff de min. in causæ. 5 causa. Itē in causa surreptionis. ext. de sent. & re iu. cū olim. Itē fm quosdam in causa libertatis. C. de in ge. ma. diffamari. Itē in petitione legati, vel fideicōmissi. Ar. C. de vsu. & fru. lega. vel fideicom. l. 2. Itē in Trebellianica restitutione. C. ad Trebel. l. pen. § cum autem. Item cum electus non comparet. extra de elect. dudum 1. in fine. Aliàs nunquam ferenda est sententia ante lit. contest. sed proceditur contra absentem, prout traditur extra vt li. non contes. quoniam. in fi. Quod dicitur de officio iudicis, hodie certum est. ext. de off. iud. c. vlt.

¶ Nisi reo præsente accusator non audiatur. C. I.

ACcusatori omnino non credi decernimus, qui absente [a] aduersario causam suggerit, ante vtriusque partis iustam discussionem.

Ansl. 3. c. 12. & 97. In rescripto Iulij, c. 24. In conc. Carth. 4. c. 30. In ca. Had. c. 53 In ca. l. 7. c. 219. Burc. l. 16. c. 14. Ansl. 3. c. 27. Iuo p. 5. c. 319.

Item Eleutherius Papa in epist. ad episcopos Galliæ.

¶ Absente aduersario sententiam ferre non licet. C. II.

CAueant [b] iudices ecclesiæ, ne absente eo, cuius causa ventilatur, sententiam proferant; quia irrita erit †: imò etiam & causam [c] in synodo pro facto dabunt [d]. Proditoris vero nec calumnia, nec vox audiatur.

† Concerti. in l. ea quæ. & ibi glossa conc. C. quo & qñ lud.

Item Calixtus Papa, epist. 2. ad episcopos Galliæ.

¶ Reo absente accusator non audiatur. C. III.

ABsente eo, quem accusare voluerit quispiam †, accusatori non credatur, quia sine scripto difficile [e], per scriptum autem numquam recipiatur: quia per scripturam nullus accusare, vel accusari potest; sed propria voce, & præsente eo, quem accusare volnerit, suam quisque agat accusationem.

† al. quisquis

sup. 2. q. 8. c. 1. Ansl. 3. c. 55. Burc. l. 1. c. 171. Iuo p. 5. c. 289.

Item Cornelius Papa ad Rufum, epist. 2. c. 2.

¶ Quæ in absentes geruntur, omnia euacuentur. C. IIII.

OMnia, quæ aduersus absentes [f] in omni negotio aut loco aguntur [g], aut iudicantur, omnino euacuentur: quoniam absentem nullus, addicit [a], nec vlla lex mnat.

Ansl. 3. c. 62.

Item Marcellus Papa ad Maxentium, epist. 2.

¶ Non iudicetur, qui præsentialiter non accusatur, vel conuincitur. C. V.

NOn oportet quenquam iudicari, vel damnari; priusquam legitimos habeat præsentes accusatores, locūque [b] defendendi accipiat ad abluenda crimina.

Item Damasus ad Stephanum archiepiscopum, epist. 3. cap. 8.

Ansl. l. 3. c. 39. Iuo p. 6. c. 347.

¶ De eodem. C. VI.

HAbetur quoq; in decretis sanctorum patrū sancitū, non fore canonicum quenquam sacerdotum iudicare, vel damnare; antequam accusatores canonicè examinatos [c] præsentes habeat, locumq, defendendi accipiat, id est inducias [d] ecclesiasticas ad abluenda crimina.

Ansl. & Iuo ibi. † al. primæ

[Idem Damasus ibidem continenter.]

PALEA. C. VII.

NEc extra propriam ✠ fiat prouinciam primo † discussionis accusatio, sine Apostolica præceptione; cui in omnibus causis debet reuerentia custodiri: quoniam & antiqua docet hoc patrum regula, in qua & Imperialiter pariter statuta concinunt. Criminum, inquiunt, discussio ibi agenda est, vbi crimen admissum est. Nam alibi criminum reus prohibetur audiri. Et alibi in canonibus præcipitur: [Quæcūq; negocia in suis locis, vbi orta suot, finienda sunt.] & reliqua talia, & his similia: salua tñ in omnib. Apostolica Auctoritate, vt nihil in his definiat, priusquā ei placere cognoscatur, qua omnes suffultos esse oportet. ✠ ¶ Propriam.] *Sic est emendatum ex epistola ipsa, Anselmo, & Iuone. Antea legebatur,* Nec extra patriam fiat prouincia. *Addita autem & nonnulla sunt ex epistola.*

Cod. vbi de crimi. agi opor. l. 1. & in cod. Theo. l. 9. tit. 1. in expositione legis x.

Idem ad episcopos Italiæ, epist. 6.

¶ De eodem. C. VIII.

Anc. 3. c. 51. Iuo p. 6. c. 348.

QVi accusare alium elegerit; præsens per se, & non per alium accuset; inscriptione videlicet præmissa [e]. Neque vllus vnquam iudicetur, antequam legitimos accusatores præsentes habeat, locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina.

Et in Vnormacien. c. 42.

Item ex concilio Toletano 6. c. xi.

¶ De eodem. C. IX.

Burc. l. 16. c. 5. † al. quisquis † al. dedicetur] al. depuratur

DIgnum est, vt innocentis [f] vita nulla maculetur pernicie accusatorum, ideo si quis † à quolibet criminatur, non ante accusatus supplicio detur, quàm accusator præsentetur, atque legum, & canonum sententia exquiratur. Quod si indigna ad accusandum persona inuenitur, ad eius accusationem non iudicetur: nisi ß vbi pro capite regiæ maiestatis causa versatur.

ß ¶ Nisi.] *Hæc sunt addita generali.*

Item Bonifacius Papa ad Gallos, epist. 2.

Ansl. l. 3. c. 38. Burc. l. 1. c. 161. Iuo p. 5. c. 271. & par. 6. c. 338.

¶ Sententia feriatur, qui causæ suæ negligit adesse. C. X.

DEcerni-

a ¶ Addicit.] Id est punit.

NOn oportet.] CASVS. Dicit hic, q̄ nullus debet damnari nisi legitimi appareant accusatores, & præsentes: & tunc locus defendendi accusato præbeatur, id est, inducie dentur ad delenda crimina. Idem dicitur in seq. cap.

b ¶ Locumque.] Id est inducias, vt infr. c. prox.

c ¶ Habetur.] ¶ Examinatos.] Hoc cum sint ignoti, vel suspecti, vt 2. q. 7. quærendum.

d ¶ Inducias.] Argu. sententiam nō valere nisi præcesserint legitimæ inducie. ext. de dil. dilecti. & 5. q. 2. vocatio.

QVi accusare.] CASVS. Dicit hic q̄ qui vult aliū accusare, debet præsēs hoc facere, & nō per procuratorem, vt reo reseruetur copia defendendi.

e ¶ Præmissa.] Inscriptio enim semper precedit accusationem 1. vt ext. de acc. qualiter 1.

1 De hoc no. no. 2. q. 8. in

DIgnū.] CASVS. Dicitur hic, q̄ non debet aliquis accusari nisi præsens fuerit accusator: qa examinari debet, si est idoneus ad accusandum.

f ¶ Innocentis.] Sanctius est enim nocentem impunitum relinquere, quàm innocentem condemnare, vt ff. de pœ. absentem.

DEcernim⁹.] CASVS. Maximus Valentinæ ciuitatis episcop⁹ fuit de multis criminibus accusatus. post litem cōte. multoties citatus non venit, ita quòd causa nō poterat terminari. præcipit ergo Papa episcopis Galliæ, vt ante Kalendas Nouembris synodo congregata illum citent: & si venire noluerit, ferāt sententiam in illū tāquā in contumacem: nec curent si omnia deli-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cta non comprobentur, cum per suam contumaciam videatur de omnibus confiteri. Quidam tamen dicunt q̄ iste fuerat infamatus, & procedebatur contra eum in modum inquisitionis. Sequens c̄ planum est.

a ¶ Decernimus.] Quidam ponunt casum fic, q̄ eps iste fuit infamatus: & Papa committit istis, vt in modū inquisitionis procedant, & si nō venerit, vt se purget, vel si defecerit in purgatione, videtur cōfiteri de crimine. vñ potest cōdemnari, vt extr. de fide hoc & c. infinuatum. vel intelliges q̄ hic fuit lis contestata sicut in sūma intellexi hoc. Vel non loquitur de diffinitiua sententia, sed de interlocutoria, vel excommunicatione, vel missione in possessionē. Vt tñ q̄ etiam lit. non conte. ferri possit diffinitiua sua, sed non de crimine, sed depositionis pro contumacia, vt videtur colligi extra de do. & cont. veritatis. Ioan.

b ¶ Voluerit.] Maximus Valentiæ ciuitatis episcopus.

c ¶ Sniæ.] Ferendæ cont. si de pœ absentem illud fm leges.

d ¶ Manifestū est.] præsumptiue, vt ff. de re iud. cōtumacia. §. 1. sic 34. q. 3 de illicita. in fi. Sed vī q̄ semper liqueat de causa, quia aut probat auctor quod asserebat, & tunc condemnandus est reus, aut non probat, & tūc est absoluēdus reus, vt 6. q. vlt. auctor. Respondi illud obtinet cum vterque est præsens, & præterea quòd reus absoluitur, non procedit ex eo q̄ de causa liqueat, sed quia partium iura sūt obscura, & in dubio fertur sententia pro reo, ut inst. de interdi. §. commodum. extra de fid. instru. inter. in fi. nam q̄ſque actor probat intentionem suam, & tamen iudici non liquet de causa ff. de re iud. l. Pomponius.

e ¶ Purgandi.] Id est, ostendendi innocentiam suam, uel causam absentiæ:

f ¶ Non omnia.] Dum tamen illa, quæ probata sunt, sufficiant ad condemnationem, & omnia simul obijciantur, ut 23. dist. illud Arg. in ea q. 10 placuit.

R Euera.] CASVS. Quoniam cōquestus fuit de quodam presbytero absente forte ex iusta causa coram Gallione archiepiscopo, qui testibus receptis sententiā contra eū absentē tulit. & quia sententiæ patere nolebat, dictus archiepus excōmunicauit eū, quare sacerdos ille appellauit ad sed. apo. sed impediebatur appellationem prosequi, vnde Papa ipsū archiepm reprehendit, & præcipit ei, q̄ si post excommunicationem suam appellationem voluerit prosequi nullus eius iter impediat.

g ¶ Monemus.] i. mandamus. 2. q. 1. notum sit. 28. q. 1. sic enim.

mus † [a] vestram † debere intra prouinciam esse iudicium, & congregari synodum ante diem Kalendarum Nouembrium: vt si adesse voluerit [b], præsens, si confidit, ad obiecta respondeat: si vero adesse neglexerit, dilationem sententiæ [c] de absentia non lucretur. Nam manifestū est [d], confiteri eum de crimine, qui indulto, & toties delegato iudicio purgandi [e] se occasione non vtitur. Nihil enim interest, vtrum in præsenti examine non omnia [a f], quæ dicta sunt, comprobentur; cum ipsa quoque pro † confessione procurata toties constet absentia.

† al. Decreni-mus.
† al. vestrum
† Antea legebatur, professio. ex procurata.

α ¶ Non omnia.] *In originali, & apud cæteros collectores, & in vno peruetusto Gratiani codice est*, omnia: *quia idem sensus elicitur, & adest glossa, non est mutatum.*

Item Fœlix Papa ad episcopos Galliæ, epist. 2.

¶ Absentes nec accusari, nec iudicari possunt. C. XI.

A Bsente aduersario nou audiatur accusator, nec sententia, absente alia parte, à iudice dicta vllam obtineat firmitatem †.

& in capit. Hadriani c. 4. Poly. l. 5. tit. 1. Anſ. l. 3. c. 7. Iuo p. 5. c. 248. & p. 6. c. 331. Pann. l. 4. c. 54.

Item Nicolaus Papa Gallioni archiepiscopo Senensi †.

† al. Senonēſi

¶ Altera parte absente, diffinitiua non feratur sententia. C. XII.

R Euera iustus mediator non est, qui vno litigante, & altero absente, amborum emergentes lites decidere non formidat. His ita præmissis, volumus & Apostolica auctoritate monemus g, vt si presbyter, de quo agitur, post excommunicationem [h] suam, Apostolicam sedem adire voluerit, nullus iter eius impedire præsumat.

Sententia habetur in epist. Nic. ad epos, qui in Conuicinū cōuenerāt, nupes impressa.

Item Zepherinus Papa ad episcopos Siciliæ. epist. 1.

¶ In absentem non est ferenda sententia. C. XIII.

A Bsens vero nemo iudicetur: quia & diuinæ & humanæ hoc prohibent leges.

5. q. 8. c. 1. Burc. l. 16. c. 13. Anſ. l. 3. c. 62. Iuo. p. 5. c. 249.

Nisi fuerit i *absens ex contumacia. Pro præsenti namq; eum contumacia* k *haberi facit.*

Item Nicolaus Papa Gallioni Senensi archiepiscopo.

† al. Senonēſi

¶ De eodem. C. XIIII.

I Ndicas Her-

1 Pro isto intellectu facit q̄ not. sup. q. prox. ca. 1. in gloſ. sed pro contumacia: sed hunc intellectū nullum puto. Archid.

Sententia in dubio fertur pro reo.

enim. & no. sup 2 q. 7. sicut inquit:

h ¶ Post excōicationem.] Nota, q̄ excommunicatus appellat. arg extra de sententia excom. per tuas.

i ¶ Bsens.] ¶ Nisi fuerit.] Hæc uerba ponuntur in auth. vt omnes obe. iu § fi vero. coll. 5.

k ¶ Contumacia.] Sic extra de testib. in nomine dñi.

I Ndicas,] CASVS. Hermannus epūs fuit furiosus, qđ constabat apostolico, q̄ postea homicidiū vel aliud scelus commisit, de quo cum sæpe corā Gallione archiepo accusatus fuisset, appellauit ad Papam. Archiepūs indignatus rogauit Papā, vt de crimine cognosceret, & ipsum condemnaret. Nicolaus vero dicit, q̄ non potest facere trib. rationibus. i. q. Hermannus erat phrens, &

frens, & quia non dixerat ei qui fuerunt illi excessus super quibus accusabatur. nec vtrum tempore delicti fecerit sanæ mentis, vel non, & ideo donec ista probentur, potius est sibi compatiendum, quàm fit sua feriendus.

a ¶ Hermannum.] Iste in furore occiderat hominem.

b ¶ Quia.]

† al. Heimannum

mannum † [a] episcopum super quibusdam frequēter fuisse accusatum: pro quibus (quia [b] ex parte ipsius, persona deest) nos vni parti ad discrimen alterius credere proculdubio non possumus: quamuis [c] nec vsq; adhuc, qui fuerint [d] illi excessus, dixeris, nec vtrum [e] sanæ mentis erat idem antistes, necne, cum ipsos excessus perpetrabat, euidenter ostenderis [f], satiusq; arbitramur, quamlibet interim infirmitatem ad pœnā peccati, quàm ad ipsum pertinere peccatum, cui magis consulendum g sit, & compatiendum, quàm puniendum, vel aliquo modo feriendum.

Item Calixtus Papa ad episcopos Galliæ, epist. 2.

¶ Testes non dicant testimonium, nisi de his, quæ præsentialiter, & veraciter nouerunt. C. XV.

Burc. l. 1. c. 171. Anſl. 3. c. 55. Iuo p. 5. c. 289. Pann. l. 4. c. 93.

T Estes per quamcunq; scripturam [h] testimonium non proferant, sed præsentes [i] de his, quæ nouerunt, & viderunt [k] veraciter testimonium dicant. Nec de alijs causis, vel negocijs dicant testimonium, nisi de his, quæ sub præsentia [l] eorum acta esse noscuntur.

De his ēt, qui audierunt m, *si ad hoc conuocati sunt, in ciuili causa testimonium dicere possunt, vt in Authēticis*

b ¶ Quia.] Prima ratio est.

c ¶ Quamuis.] Secunda ratio est.

d ¶ Fuerint.] Et ita non tenebatur venire, vt 5. q. 2. si primates.

e ¶ Nec vtrum.] Tertia ratio est.

f ¶ Ostenderis.] Archieps bene fatebatur. q̄ qñq; fuerat furiosus, sed tñ dixit eum mō esse sanum, & in sanitate occidisse hoīem, alias teneturille potius probare, qui dicat aliquē in furore peccasse, vt extra de succes. ab intest. cum dilectus. & C. de codi. l. non codicillos.

g ¶ Consulendum.] Q. d. satis ipso furore punitur. sic sup. d. 5. baptizari. ff. de offi. præfid. diuus. iudex tamen diligentissime inquirer, an fuerit furiosus: quia multi fingunt furorem, vt sic excusentur, vt ff. de cur. fur. obseruare. & infra ead. hortamur.

h ¶ Scripturam.] Nunquid litteræ episcoporum non valeant? Non in ferendo testimonio, quia testibus, non testimonijs credendum est, vt extra de coha. cle. & mu. De hoc notaui. inf. 11. q. 3. curæ 1. arg. ff. de cust. re. diuus. alias extra iudicium secus est, vt 11. q. 3. curæ. 71. in dit. extraneo.

i ¶ Sed præsentes.] Fallit ff. de iureiur. ad personas. extra de test. si quis testium.

k ¶ Sed præsentes.] In causa criminali semper testes erunt præsentes, sed in ciuili seruetur consuetudo regionis, vt ff. de testi. l. 3. in fi.

l ¶ Quæ nouerūt & viderunt.] Id est, aliquo sensu corporeo perceperunt. 2 large enim sumitur visus, vt ibi, Gustate & videte. & legitur in Exodo, Videbant voces, id est, audiebant, vnde si auditu aliqui conscij sunt de aliquorum fornicatione, bene possunt de hoc testificari, extra de testib. præterea. & q̄ de auditu recipiatur testimonium, patet ex tra de testi. cum causa. nam sufficit quali tercunq; aliqd sciatur. 22. q. 5. hoc videtur. Si ergo aliqs est mutus, dū tñ audiat, & scribere sciat, bene testificatur, vt C. qui testa. fac. possit discretis. Similiter cæcus testificatur, si voces cōtrahētium hēc notas. Nec obstat si dicas, q̄ cæcus potest in voce decipi, vt 27. q. 1. nec aliqua. nam in visu possumus decipi, vt 31. q. 1. quō. & in tactu. 34. q. 2. in lectum.

2 Sequitur Ale. de Imo. in l. bene a. cognitionē col. 6. ff. si cer. per. Mutus & surdus testificari pūt.

K ¶ Nouerūt.] Ergo de ijs, quæ pupillus vidit, non potest esse testis, quia hæc ætas ignorat quid videat. C. de falsa mo. l. 1 3.

3 Sed cōt. de consecr. d. 3. placuit de infantibus. & &c. seq. vbi de hoc 37. d. relatum. Ar.

l ¶ Præsentia.] Dum tamen intelligant, placuit de nā aliter non dicuntur pſentes, vt ff. de verb. sign. si coram.

Testimoniū de auditu ſæpe admittit.

m ¶ Audierunt.] Plures possunt notari casus vbi fert testimoniū de auditu. Vnus hic. Alius cū. probat voluntas obmutescētis vt 26. q. 6. qui recedunt. & c. his qui. Alius in matrimonio, vt 35. q. 6. de parentela. Alius in probatione periurij. 22. q. 5. c. hoc videtur. Alius in memoria facti operis, vt ff. de proba. si arbiter. Alius extra de testi. præterea. & extra eo. tit. cum causam. Sed certè non concedo, q̄ alicubi sit testimonium de auditu, nisi vbi testatur quis q̄ sic audiuit recitari à maioribus, vt dicitur extra de testi. quoties. & hoc tamē contingit in matrimonio, & in memoria facti operis, licet hodie circa matrimonium illud ex parte sit immutatum. ext. de testib. licet 2. nisi quis velit dicere ibi ideo esse testimonium de auditu, quia melius in talibus comprehendimus per auditum q̄ per visum. Vnde si duo interessent contractui, quorum vnus esset surdus, & alter cæcus, vnus audiret verba contractus, alter videret numerare pecuniam, per illos forte non probaretur contractus, quia singulares. ext. de elect. cum dilecti. Sunt tamen hic alia duo specialia, s. quòd valet confessio extra ius sicut & alibi. extra de excess. præla. quàm sit grauc. & in alio casu quando quis confitetur se debere pecuniam causa adiecta, vt C. de non nu. pec. generaliter. in casu qui habetur de secunda cautione, quam mulier post biennium emisit. C. ad Vell. si mulier, & gñaliter dicunt quidā valere cōfessionē factā extra ius, vbi testes interfuerunt rogati. Itē aliud speciale est hic q̄ non valēt testes nisi sint rogati, & ijdē regruntur in testamētis, & in codicil-

Confessio ext. ius qñq; valet.

Testes debēt esse rogati:

Universidad de Deusto Biblioteca

\ Hoc falsum', vt C. de codicil.l.vlt.§.finali. est codicillis 1. C. de test.auth rogati.&in matrimonio vt vi 30.q.5.nostrates.& in diuortio.ff.de diuor.l.nullum. alias non requiritur quòd testis sit rogatus, vt inf.prox. causa q.3.ad ii. Io. consuevit generaliter dici,& est verum,q; confessio extra iudicium non præiudicat nisi cã adijciatur, vt confiteor me tibi debere centum ex cã mutui, vt C.de nõ nun. pec. l. generaliter. B. & scias q; omnes isti testes rogati dicuntur interesse,quia rogati sunt audire, licet ad aliud venerint, vt ff de test.hæredes palã. auth.tamen, generaliter. videtur dicere quòd testes debeant esse rogati, vt C. de testa.authen. rogati. sed hoc verum est cum contractus est in scriptis.

SI DEBITVM. CASVS. Debebat alicui qs pecuniã p̃ scripturam tempore precedente in præsentia testium pecuniam sibi solui, vel cõfessus fuit sibi esse solutã, quæsitum fuit ab Imperatore an solutionem illam, vel confessionem posset probare per testes, qui interfuerunt? Et respondet q; sic, si ad hoc fuerunt vocati, alioquin non. Idem est in eo casu qñ debitor cõfitetur se debere pecuniam creditori, scilicet vt testes ad hoc probandum non valeant,si ad hoc non fuerunt vocati.

a ¶ Pro memoria.] Tres hic ponit casus, q; testes rogati possunt testificari, vel pro solutione quam voluit facere creditori debitor, vel pro solutione ei facta, vel pro confessione creditoris.

2 Super hoc videas qđ le.& not. su. 76. distin. c. hunc eumcrũ. Archid.

b ¶ Confessione.] Immo magis est pro debitore confessio creditoris,quàm si sic ei redditum instrumentum 2. C.de solu.pecuniæ.

SIMVL. Hæc est 3 pars,in qua probat, q; testes debent se concordare, & nil falsi admiscere,& hoc probat per tres auct.Io.de Fan.

CASVS. Supra in c. testes dictum est, q; testes debent ferre testimonium de ijs,quæ viderunt. Dicit hic Gratianus, q; simul videre debent: & si diuersis temporibus viderunt, non valet eorum testimonium.

NIhilominus quoq;.] CASVS. Quæsitum fuit à Leone qualiter puniendi sunt testes, qui falsum testimonium dicunt? Et respondet quòd puniendi sunt sicut accusatores qui calumniantur, nec voces eorum sunt audiendæ tanquam plurium, qui diuersis temporibus aliquid vidisse testantur.

c ¶ Puniendi.] In criminali punitur testis capitali pœna.33.q.5. hæc imago.hoc secundum leges veteres. Fm canones infamis est.6.q.1.quicunq; 22.q.5. si quis.sed secundum legem accusatur de crimine falsi. ff. ad leg. Corn.de fal.eos qui. Non obst. ff.de ijs qui no.infa. Lucius. extra de ord. cog. cum dilectus. quia ibi non est sententia lata contra testem.

d ¶ Quos temporum. Simile 4.q 3.in testibus. C.de eod. l.vlt.§.vlt.ff.C.de testa.si vnus.

e ¶ Simul.] Quidam dicunt hoc tenere in ijs, quæ non coll.vij.tit. de testibus,legitur. ¶ *Si debitum scriptum sit, & probatio solutionis proferatur à litigantibus per testes sine scriptura; tunc susceptibilem eam apud iudicem esse volumus, dum ad hoc ipsum testes assumantur, vt perhibeant testimonium pro facienda solutione, aut pro memoria*[a] *alicui iam factæ solutionis, & pro confessione*[b] *eius, qui pecunias accepit. Hæc autem inania, & ex transitu perhibita testimonia (vt si propter aliud opus aduenientes audiuit aliquem dicentem se accepisse ab aliquo aurum, aut debere alicui) nulla ratione valere censemus.*

Simul autem necesse est vt videant. Quòd si alius vno, alius alio tempore viderit, diuersitas temporum, eorum testimonium non admittit.

Unde Leo Papa.

¶ Non admittuntur ad testimonium, quos non eodem tempore negocio interfuisse constiterit. C. XVI.

NIhilominus quoq; puniendi[c] sunt testes, qui ad calũniam aliquid testificantur, nec eorũ voces tanquam plurium admittuntur, quos temporum[d] quidem diuersitas simul[e] interfuisse prohibuit.

Item Ambrosius in libro de Paradiso,c.12.

¶ Ad seriem gestorũ testis ex suo nihil adijciat. C. XVII. Ansl.3.c.5.

PVra[f], & simplex[g] & testimonij series intimanda est. Plerumque testis, dum aliquid[h] ad seriem gestorum nisi semel cõmittuntur, vt homicidii alicui ius.sed si sapius aliquid potest committi, ibi non nocet temporum diuersitas.sed eis obijcitur de Susanna 2.q.6.§. icẽ Daniel.sed illi respondent, q; ideo fuerũt illi testes reprobati, quia dixerunt q; in eadem hora, & in diuersis locis & Nouella. 90. nõ ijsdem omnino verbis.

& p.6.c.331.

¶ Absens per alium nec accusare, nec accusari potes. C. XVIII.

ABsens per alium accusari, aut accusare† non potest, nec affinis[c] testis admittitur.

s Nisi in crimine iniuriarum, in quo illustris persona etiã per procuratorem[d] *intendere, & excipere potest, seruatis cæteris solemnitatibus, vt Cod.tit.de iniurijs,l. vlt.*

Item Pelagius Papa Sindulæ magistro militum.

ß ¶ Sindulæ.] *Iuo p.8.c.67. refert aliud quoddam caput epistolæ à Pelagio ad Sindulam magistrum militiæ scriptæ.*

¶ Reo[e] absente libellus accusationis frustra offertur. C. XIX.

CHartæ,quas dedit nobis Lucidius,si illo tempore aduersarius ipsius illic præsens fuisset,validæ erãt. Sed quia aduersario absente[f] gesta,quæ nobis recensuit, facta leguntur, talia leges non recipiunt.

Idem Decorato patricio.

¶ Testes corporaliter præstito iuramento testimonium dicant. C. XX.

HOrtamur,vt sub timore Domini consuetam cõscientiæ vestræ sinceritatem in hoc quoque negotio conseruantes, omnem personis, quæ veritatem causæ istius scire possunt, faciatis amputari[g] formidinem, & vestris præsentari[h] conspectibus,tactis sacrosanctis Euangelijs, prębito etiam legaliter sacramento, quę in veritate rerum nouerunt[i]†, professione suæ testificationis aperiant,vt patefactis omnibus,quæ secundum leges,& iustitiam censenda sunt cognoscatis,& competentem† legibus, & veritati terminum detis.

Item Nicolaus Papa Hincmaro Rhemorum Archiepiscopo.

¶ Accusator,& accusatus simul debent adesse. C. XXI.

NEcesse est secundum sacrarum scripturarum documenta,ac secundum iustitiæ tramitem,& accusatum & accusatorem simul adesse, & vnam partem, quantaenim pro vtraque parte testabitur, iurabit,quòd nihil falsitatis dicet. 2.q.2.nullam.

NEcesse.] CASVS. Hincmarus quæsiuit à Nicolao, vtrum reo absente sit accusator audiendus? Et respondet, quòd non: sed vterque debet esse præsens, &

ABsens.] CASVS. Dicitur hic, q; absens non potest accusare,vel accusari per procuratorem,nec testis affinis recipitur.

c ¶ Nec affini.] Sup.ead.q.5.similiter 2.

NISI. CASVS. Excipit Gratianus vnum casum in quo absens potest accusare per procuratorẽ, vt illustris persona in crimine iniuriarum.

d ¶ Per procuratorem.] De hoc dixi sup.2.q.6. siquando.

e ¶ Reo.] Hæc rubrica est falsa,quia non intelligitur de libello accusationis, sed de libello attestationum.

CHartæ. CASVS. Quidam accusatus fuit, vel conuentus corã Sindula magistro militum Dñi Papę. In absentia autem rei sunt testes recepti, reus statim cũ sciuit, appellauit ad Pam. Sindula vero misit attestationes Papæ per Lucidium accusatorem adorẽ: quas cum audiuit à Lucidio fuisse receptas absente reo, dixit esse inualidas.

f ¶ Absente.] Sup.2. q.1.in primis.ext.de test. in nomine Domini.& capit. de cætero.

HOrtamur.] CASVS. Pelagius commisit quandam causam Decorato patricio. hortatur ergo vt sicut cõsueuit, ita pure procedat super hoc negotio, & faciat a testib.qui veritatem illius causę nouerunt, omnem formidinem amputari, vt præstito sacramẽto dicant testimoniũ veritatis. & omnib. patefactis causam decidat.

g ¶ Amputari.] Hic est ar.q; iudex præstabit salnũconductum & securitatem testibus.extra vt lit. non cont. accedens.& de elec.bonę memorię. ext.de app. ex parte. 23.q.2.siue.

h ¶ Præsentari.] Sic sup.ead.testes.

i ¶ Nouerũt.] Testis, 14.q.5. non sane. &

2 Adde an & qñ admittatur Bar. not. in l.qui testamento.ff. de auct.iu. & in l.qui testõ ff. qui ma. acc. poss.

Testib.est præstandæ curitas.

Poly.l.5.tit.1. Iuo p.5.c.248.

† al.cõuenientem.

de verb.sign.forus.§.vlt.argu.21.q.3. quisquis metu.25. q.2.præscriptione.22.q.2.cum humilitatis. C. de testib. testium.

f ¶ Pura.] Id est, sine dolo.

g ¶ Simplex.] Qualiter hoc intelligatur, dixi 4.q.3.ia. testibus.

h ¶ Aliquid.] Ar.vtile p inutile vitiari,vt 22.q.2.si quos de

¶ Addendum.] Quia non præiudicaret hoc alicui,si de hoc non iurasset,vt ext.de test.c.de testibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& quantæcunque auctoritatis sit aliquis, sic debet in iudicio audiri, vt alteri parti nullum præiudicium fiat.

a ¶ Quantæcunq.] Parilitas.n.seruanda est in iudicijs. C.de prox.sacrorū scrin.in sactis.lib.12.ff. de arb. si cū dies.§.si arbiter.arg.contra ext.de dolo & cont.ex litteris 11.& est simile.1.q.1.teneamus. su.di.9. ego.in sentētia & in iudicio nulli est defendum:sed in tedēdo, & in similib. sic. 2.q.8.quisquis.

b ¶ Præiudicium.] sic 11.q.3.si quis vero.C.de ista.& imag. l.4.

Quidam sic ponunt casum. Accuso te super pluribus criminibus simul & eodem libello, & litem super his omnibus contestor:licet in vno deficiam,tamen admittor ad sequentia,licet iam sim infamis: & hoc est ideo quia tempore lit.contest.sui bonæ famæ, vt ff.de publi. ind.

cunque [a],& qualicunque prędita fit auctorilate, sic prorsus audiri, vt alteri parti nullum pręiudicium [b] irrogetur.

QVÆSTIO X.

Vòd [c] vero deficientes [α] in primo capitulo non sint admittendi ad sequentia; ex concilio Carthaginensi septimo confirmatur, in quo sic capitulo tertio Statutum legitur. Ht Afric.c.97.

α ¶ Deficientes.] *In vulgatis codicibus legebatur,* testes deficientes: *sed expuncta est vox,* testes *quæ abest à pleriſque vetuſtis codicibus. Quæ enim in hac quæſtione afferuntur,non ad teſtes, ſed ad accuſatores pertinent. Et ſuperius initio cauſæ in propoſitione huius quæſtionis decimæ nulla eſt mentio teſtium.*

¶ Qui in ptimo capitulo deficit, ad cætera non admittatur. C. I.

Rab. in pęn.c.1. Burc.l.2. c.198. Iuo p.6. c.297. Pan.l.4.c.64

PLacuit,vt quotiescunque clericis ab accusatorib. multa crimina objciuntur,& vnum ex his, de quo prius egerint,probare non valuerint,ad cætera iam non admittantur [d].

Probatur illud idem auctoritate Arelatensis concilij secundi,in quo sic c.24.diffinitum est. Capi.l.6.c.247. & Arelat.1.c.14.

¶ Qui falsa fratribus obijciunt,vsque ad exitum non communicent. C. II.

† al.capitula

EOs,qui falsa fratribus capitula † obiciſſe [a] conuicti fuerint,placuit vsque ad exitum non communicare, (ſicut magna ſynodus ante conſtituit,) niſi digna ſatisfactione pœnituerint.

Are lat. 1. c.14.

Itē Fœlix Papa in ſecunda decretali epiſcopis Gallię.

¶ Qui, quod objcit, probare non valet, de cætero ad arguendum non admittitur, niſi propriam cauſam ciuilem duntaxat aſſerere voluerit. C. III.

inf.4.q.6.ſi accuſatorum. In cap. Hadriani, c. 4. Capi.l.5.c.241. Aufl.l.3.86. Iuo p.6. c. 418.

SI accuſatorum perſonæ in iudicio epiſcoporum culpabiles [b] apparuerint, ad arguendum epiſcopos de cætero [α] non admittantur, niſi proprias cauſas aſſerere (non tamen [c] criminales,vel eccleſiaſticas [d]) voluerint.

α ¶ Epiſcopos de cætero.] *Voces iſtæ abſunt ab omnibus vetuſtis codicibus, & cæteris locis indicatis. Auctor tamen caſus, eas habuit, & ponderauit.*

Cum ergo qui falſa fratribus obijciunt, vſq; ad exitum vitæ à communione prohibeantur, cum illi, qui in epiſcoporum iudicio culpabiles inueniuntur, ad arguendum de cætero admiſti prohibeantur; apparet, quòd in primo capitulo deficientes, tanquam falſorum obiectores ad ſequentia procedere non valent †.

QVAESTIO XI.

In cod.Theod. l. tit.1.l.12. 2.ſ

Accuſato [c] vero accuſationem in accuſatorem verti, multorum auctoritatib. prohibetur.

Ait enim Stephanus Papa, epiſt.2.c.7.

¶ Accuſati, niſi prius ſe purgauerint, alios accuſare non poſſunt. C. I.

Turc.l.1. c.164. Aufl.l. 3.c.74. Iuo p. 5. c.274. Pann.l.4. c.67.

NEganda [f] eſt accuſatis libertas criminandi [h], priuſquam ſe crimine, quo premūtur, exuerint:quia nō eſt credendum contra alios eorum confeſſioni, qui criminibus implicati ſunt, niſi ſe prius probauerint innocentes: quoniam periculoſa eſt, & admitti non debet rei [i] iſti ſint de cætero admittendi ad accuſandum? Et rīdetur, q̄ non, niſi in propriis cauſis ciuilibus: in criminalibus tamen, vel eccleſiaſticis non admittantur. Dicit hoc contra epiſcopos, ſed contra alios bene agent

b ¶ Culpabiles.] Id eſt, calumnioſè ſubaudi.

c ¶ Non tamen.] Suam iniuriam non proſequendo, ſed publico iudicio accuſando, vel ſpeciale eſt in calumniatore epiſcopi, ne ſit contra 4 q.6. omnibus, & ſupra 2.q.1.prohibentur.

d ¶ Eccleſiaſticas.] Hoc ideo dicit, quia cauſa eccleſiaſtica non eſt agenda niſi per hominem bonæ opinionis. c.1. q.3. quia 1.

CVM ERGO. CASVS. Concludit Gratianus ex illo c. eos. & ex illo, ſi accuſatorum. quòd deficientes in primis non admittuntur ad ſequentia.

Accuſatus deficiens in vno, an admittat ad alia.

2 Ver. q̄ ſi forte. pōt n. quis de plurib. condemnari ſimul, vel abſolui, 2.q. 6.ſi quis ex pluribus.

Accuſatus an pēdente accuſatione poſſit ſuum accuſatorē reaccuſare.

2 ff. de adul. l.ſi maritus, §. præſcriptiones.

3 De hac materia not. C. q. accu. non poſſ: prima.

4 Sub. & Hi qui ſit idem ſentit. & eadē rōne. & idē vī ſentire In. vt dixi ſupra ea. q.8. c.1.

A Accuſato.] Hæc quæſtio diuiditur in tres partes: in prima quarum probat per tria c. q̄ accuſatus accuſare non poteſt de minori vel pari, priuſ quàm probauerit ſe innocentem: poteſt tamen libellum iudici porrigere. Secundā ibi, [Aliquando.] Tertia ibi, [Cauſa vero.] Ioan.de Fant.

CASVS. Ponitur hic 11. q. qua quæritur. an accuſatus poſſit vertere accuſationem ſuam in accuſantem & certum eſt, q̄ nō, in aliquo crimine. ſi nomen accuſati iam receptum ſit iter reos. vt ff de adul.ſi maritus, § ſcriptiones.ſi non eſt receptum, nō poteſt illum accuſare niſi de maiori crimine, vel niſi ſuam iniuriam proſequat. Si vero in modū exceptionis crimē obijcit, vt repellat accuſatorē ab accuſando ſp prius auditur excipiens de quocunque crimine, vt C.ā adul. qm̄ Alexandrum. & 32.q.6.nihil iniqus.

e ¶ Ab accuſato.] Si accuſatus crimen p. ponit contra ſuū accuſatorem pendente accuſatione, aut proponit in modum accuſationis, aut in modum exceptionis. Si in modum accuſationis, aut nomen accuſati eſt receptum inter reos, aut nō, hoc eſt dicere ſi lis eſt cō teſta. aut non. ſi non, pōt 2. eum accuſare de maiori crimine, & audietur prius, vt infra e. prius. & inf. c 2. Si eſt receptū nō pōt, ſed pendente accuſatione pōt cōtra eum inſcriptionē deponer, & poſt ſniam eam conſumare, vt inf.e.c.2. & ff. de pu. iud. is qui. Si autem ſuam iniuriam proſequitur, tūc & ante, & poſt damnationē poteſt ipſum incipere

a ¶ Quemcunque.] Ergo eo ipso, q̃ quis accusatur, perdit legitima iura, vt ff. de mu. & hon. reus 81. d. tantis. extra de accu. Deus omnipotens.

NEganda.] CASVS. Quæritum fuit ab Imperatore vtrum accusatus possit suum accusatorem reaccusare de pari, vel minori crimine? Respõdetur, quòd non, prius q̃ se crimine quo accusatur exuerit: nisi prosequatur suã, vel suorum iniuriam, potest tamen deponere inscriptionem apud iudicem pendente accusatione. Sequens c. planum est, quod habet eundem casum cum primo ca. huius quæstionis.

b ¶ Suas.] Sed tunc non permittitur, nisi ponas illũ primum, qui accusat, similiter prosequi suam iniuriam: alioquin concederetur posteriori, quòd aufertur primo: condẽnatus autem non potest, nisi suam iniuriam prosequatur. ff. de accu. qui iudicio. cum tam sit infamis. ff. de pub. iudi. infamẽ. & hoc si post condemnationem accusationem inchoat in extraneũ, non in suum accusatorem. si. n. in suum accusatorem, potest: si non, perdit ex illo crimine ciuitatem, vel libertatem, vt ff. de pub. iud. l is qui. & hoc ideo, quia parcitur illi, qui prouocatus vult se vlcisci. ff. de bo. lib. qui cum maior. § si liberti. secũdum canones antẽ cum quis est damnatus de crimine: amodo non potest accusare, nec suum, nec extraneum accusatorem, vt 11 q. 1. qui crimen. nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur. 4. q. 6. omnibus.

NOn est credendum.] HOC AVTEM. CASVS. Exponit hic Grat. in quo casu intelliguntur supradicta c. cum lege inserta, scilicet de pari, vel minori crimine. sed si de maiori crimine ante lit. conte. velit accusatorem reaccusare potest. verbi gratia, accusat aliquis de fornicatione alium, potest accusatus reaccusare illum de periurio, vel homicidio, vel simonia.

ALIQVANDO. CASVS. Supra in l. neganda dictum est, q̃ persecutio suæ iniuriæ, vel suorum præiudicat aliis criminibus, vel præfertur. Nunc vberius de simili præiudicio prosequitur Grat. & dicit, q̃ criminalis quæstio quandoque præiudicat ciuili; & quandoque ciuilis criminali, & de vtroque ponit exemplum.

CIVILL. CASVS. Petebam ab aliquo hæreditatem ex testamento, in quo continebatur, q̃ ego eram institutus hæres. sed cum demonstrauit testamentum, aduersarius dixit illud esse falsum. quæsitũ est ab Imperatore, quæ quæstio præcedere debet? respondet, q̃ de crimine falsi prius est cognoscendum tanquam de maiori.

c ¶ Sæpè fit.] Nã quandoque aliter sit. extra de test. spo. item cũ quis. C. de do. inter vi. & vxo. si maricus. posset tamen

aduersus quemcunque [a] professio.

Lib. 9. Codicis titulo primo l. 19. Imppp. Valentinianus, Valens, & Gratianus, AAA.

¶ De eodem. C. II.

ij NEganda est accusatis (qui non suas [b], suorumque iniurias persequuntur†) licentia criminandi in pari, vel minori, prius quàm se crimine, quo premuntur, exuerint, secundum scita veterum iuris conditorum: ita tamen, vt & ipsi inscriptiones contra eos etiam pendente accusatione deponere possint.

titulo, qui accusare nõ possũ. l. neganda.

Inf. non est credendum. † al. exequuntur

Item ex decreto Hadriani Papæ, c. 33.

¶ De eodem. C. III.

NOn est credendum contra alios eorum confessioni qui criminibus implicantur, nisi se prius probauerint innocentes: quia periculosa est, & admitti non debet rei aduersus quemcunque professio †.

In capitul. Hadriani, c. 33.

Ansl. 3. c. 91.

su. c. neganda 1. † al. confessio

Hoc autem intelligendum est in pari, vel minori crimine. Cæterum si de maiori crimine eum accusare voluerit (veluti, si accusatus de fornicatione, de periurio, de homicidio, vel simonia, vel quolibet alio huiusmodi crimine accusatorem suum impetere voluerit) his auctoritatibus nõ prohibebitur. ¶ Aliquando enim criminalis quæstio præiudicat ciuili. Aliquando criminali a. Vnde in li. 3. Codicis tit. de ordine iudiciorum, lege quarta, legitur. ¶ Ciuili quæstione intermissa sæpe fit [c], vt de crimine iudicetur; quod, vt pote maius, minori merito præfertur.

tit. 8 lib. 4. † al. disceptatione] ori.

a ¶ Aliquando criminali.] *Antea legebatur*, aliquando ciuilis criminali, *expuncta a est dictio*, ciuilis, *auctoritate veterum codicum. Nam hic tantũ agitur, quando causa criminalis ciuili, aut criminali præiudicat. In sequenti autem c. §. aliquando ciuilis, exponitur, quando ciuilis & ciuili, & criminali præferatur.*

Item lib. 9. codicis, tit. Qui accu. non possunt, l. 1.

C. IIII. tit. 1.

Cõdẽnatus de crimine, an possit accusare.

PRius est [d], vt criminibus, quę tibi, vt grauiora ab aduersario tuo obijciuntur, eędis atque vulnerũ respon-

d ¶ Prius est.] No. si duæ sunt quæstiones principales, & ambæ sint ciuiles, quæ prius proponitur, prius est de terminanda, licet sint inæquales, dummodo se non contingant, & directè proponantur. vt extra de ordi. cogn. cum dilectus, si de iudi. qui prior. Si sint criminales, & inæquales, & directè proponuntur, maior præponitur. Sed si altera est criminalis 2. & altera ciuilis, de criminali prius agitur. Si verò nõ sunt ambæ principales, sed c. una

Ordo in

una incidit alteri, de incidenti prius cognoscitur. Incidit autem quandoque criminalis criminali, quandoque ciuilis ciuili, quandoque criminalis ciuili, quandoque ciuilis criminali. Criminalis incidit criminali, vt si accusanti de adulterio obijcio lenocinium & ponit aliud exem-

SI CRIMEN. CASVS. Hæc lex & sequens sunt in codice ordine cognitionum lib. 7. Hugolinus casum sic intexit. Accusabam aliquem de crimine, alius dicebat eum seruum suum esse, quærebatur quæ causa præponi debeat? Et respondetur, quòd causa libertatis: quia primum scire oportet vtrũ sit liber, vel seruus, vt cum crimen fuerit probatum, iudex puniat eum tanquam liberũ, vel tanquam seruum, & hoc modo Beneuẽ. ponit casum. Ponit etiam alio modo sic. Accusabam aliquem de crimine: ille replicauit contra me, quòd ego eram seruus sui [e], quæritur quæ causa prius agi debeat? & respondetur, q̃ causa libertatis: quoniã ante scire oportet an ille qui accusat, sit liber vel seruus.

tit. 19. l. 2.

Ibidem l. 3.

Ex l. 1. & 4. alio modo aptatis verbis.

Ino p. 16. c. 61.]

exemplum in hac l. prius. Ciuilis ciuili, vt si petenti hæreditatem obijcitur quæstio status. Criminalis ciuili, vt agenti per aliquod instrumentum obijcitur quæstio ex cipiendo de falsitate. Ciuilis criminali, vt si accusanti obijcitur quæstio status.

a ¶ Causæ.] Quia si prosequatis iniuriam tuam bene potes, aliàs non. hoc non placet. quare enim diceretur, q̃ ex euentu causæ posset, nam etiam si esset condemnatus, bene admitteretur ad accusandum volens prosequi iniuriam suam, vt ff. de accu. qui iudicio. multo magis ergo si fuerit absolutus, licet non prosequatur iniuriam suam. Vel aliter ex euentu, si condemnatus es non permittitur tibi: si absolutus es, bene permittitur. sed secundum hoc obstat. ff. de pub. iudi. is qui. vbi dicitur, q̃ inchoatas accusationes bene potest postea perficere, vt sup. ead. neganda 2. Sed dic inchoatas contra alios, non contra accusatorem. Vel pone casum si cepit te aliquis accusare. q̃ sibi eius seruum surripuisti tali die, tu obijcies ei, q̃ ille seruum illũ interfecit anteriori die & tũc ex euentu causæ patebit an possitte accusare, vel non.

ALIQVANDO CIVILIS. CASVS. Supra ostensum est, q̃ criminalis quæstio quandoque præiudicat ciuili, & quandoq; criminali. Nunc vult Gratianus ostendere, q̃ ciuilis quandoque præiudicat ciuili, & quandoq; criminali & exempla de vtroque ponit.

SI DE HÆREDITATE. CASVS. Aliquis petebat à me hæreditatem: obieci sibi, q̃ erat seruus meus: quæritur quæ ẽo debeat præferri? Rñdetur, q̃ quæstio libertatis.

SI QVIS EX. CASVS. Aliquis similiaris vel seruus accusabat dominum suum de aliquo crimine, de quo si cõuinceretur dominus infamaretur, vel decapitaretur, vel perderet bona sua. quæritur vtrum sic audiendus? Et respondetur, quòd non, sed ante lit. contest. debet decapitari excepto crimine læsæ maiestatis.

d ¶ Si quis.] C. qui accu. non poss. l. penul. & l. iniquum.

e ¶ Ex familiaribus.] Idest, nutricijs. & sic intellige si accusat dominum de crimine propter quod infamari vel interfici vel proscribi potest. ff. de bo. lib. in seruitutem contra. Sed illud intelligitur cum de minoribus crimibus accusabat, & ideo non sic punitur. sed hoc penitus contrarium est in familiaribus episcopi, extra de acc. nullus. sed hoc ideo est, quia religiosos viros debet episcopus tm habere in familia, vt 2. q. 7. cum pastoris.

e Idest, qui à prima ætate in domo fuerit, C. qui accusare non possunt. Laur. Eps à suis familiarib. põt accusari.

f ¶ Fortunas.] Idest, bona.

SIMILITER ET SI LIBERTI. CASVS. Hæc lex est eo. tit. cum supradicta. Dicitur enim hic, quòd si liberti volunt accusare patronos suos vel hæredes eorum, eodem supplicio sunt puniendi, quo serui puniuntur.

g ¶ Similiter.] Hoc est verbum Gratiani, & L. C.

h ¶ Liberti accusatores.] Quod hic dicitur, verum est de priuatorum libertis: secus est de libertis ecclesiæ, nã tales reuocantur in seruitutem, vt 12. q. 2. episcopus qui. mancipium. & c. octaua discussio.

Qui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVidam.] CASVS. sup. 3. q. 7. §. tria. dictum est, q̃ quidam repelluntur ab accusatione propter crimen, vel infamiam. Nunc supponit Gratianus quartam causam, in qua quæritur, an propter excommunicationẽ repellatur quis ab accusatione. Addit etiã in qua ætate admittitur quis vel nõ admittitur ad testimonium: qua occasione interserit legalẽ tractatum de testib. & quærit an idẽ possit esse accusator & testis & de inducijs expectatorijs. Vnde thema proponit, de quo sex elicit quæstiones.

a ¶ Quidam in excommunicatione.] De prima quæstione non est dubium, scilicet quòd excommunicatus non potest aliquem accusare, sed transfert se H. ad quæstionem illã, scilicet, an excõmunicatus post absolutionem possit aliquẽ accusare. Secundum H excommunicatus etiam post absolutionem non admittitur ad actus legitimos. argum. 64. dist. accusatores. Item quia nemo est excommunicandus nisi propter contumaciam. 11. quæst. 3. nemo. & cap. certum. Præterea inobedientia grauissimum crimen est 8. q. 1. sciendum. & qui semel fuit criminosus, repellitur 1. 6. 2 Sed cõtra quæst. 1. qui crimen. 48. d. honora 25. distin. cap. vlt. Item eus. vbi habe in veteri testamento tur, q̃ prima puniebatur cõtumacontumacia] cia capite. 11. quæ non ponit. stio. 3. absit ergo ho- Dic vt ibi die repellitur 2 prono. in l. 1. gl. motione. 54. distinct. arg. hic, &c. multos. Item grauis- 3 Conc. l. oẽ fima est pœna contu delictum. in maciæ. 24. quæst. 1. tertia, corripiantur. ergo grauissimum pri. & in ver. peccatum est. 2. 24. quæstio. prima], non afferamus. imcõtumacia. mo est crimen idololatriæ inobedientia, vt 8. quæstione ff de re mili. prima, sciendum. ergo maximæ pœna puniendum. 14. & per Part. quæst. 1. non afferamus. Sed hoc non credo: quia abs. & ibi est bo- solutio tollit quod inducit excommunicatio. secunda, na glo. in l. si quæstione tertia. §. notandum. extra de electio. quia dili filius. la 1. ff. gẽtia. Io. Fab distinguit, si est excommunicatus pro cri de inter. act. mine. & contumacia, tunc repellitur etiam post absq̃ ad hoc al- lut. oẽm. secus si pro contumacia tantum. Alij autem legat. p̃ fin. dicunt, aut crimen pro quo est excommunicatus, infa- Imo. in l. pe. ma 3, aut non. & quod dicitur quòd inobedientia mor. §. ad crimen. te puniebatur. hoc intelligo vbi quis erat præuaricator in 24. col. ff. legis, vel cum quis non obediuit iudici in his quæ spe- de publ. iud. ctant ad vindictam maleficiorum, vt 23. quæst. quinta, 3 Sub. & tũc miles. quis enim diceret quòd talis contumax morte- tenetur op. puniretur, qui nollet soluere pecuniam ad mandatum iudicis? Conueniri autem potest excommunicatus, extra de iud. intelleximus. & extra de senten. excommunicatum. Nunc sup. Har. §. 4. in loco. 74 quæstã. sub. nisi fuerit in extra de sent. excommunica. per tuas 4. Videtur tamen integrum re quòd habuit. 2. q. 3 6. vt.

Excõicatus an possit post absonem accusare.

« ¶ Ei qui ingenuus esse dicitur.] *In lege ipsa est*, quam i genuam esse dicis. *Mulierem enim alloquitur. Quare paulo etiam inferius, vbi apud Gratianum legitur*, vtrum vt in liberum, & ingenuum, an vt in seruum. *in lege est*, vtrum in liberam, & ingenuam, an vt in ancillam. *Duas etiam, quas proxime recitat leger, Gratianus suo modo in summam redegit.*

CAVSA QVARTA.

QVidam in excommunicatione a constitutus episcopum accusare disponit: adolescentem infra decimum & quartum ætatis annũ ad assertionem suæ causæ adducit: prohibitus ab accusatione adolescentem accusatorem, & se testem facit; adolescens persona accusatoris & testis gerere cupit: die statuta ad iudicium electorum iudicum episcopus minime occurrit: à communione suspenditur: tandem renouato iudicio accusator culpabilis in accusatione inuenitur: demum ad assertionem propriæ causæ procedit.

1 *Hic primum quæritur, an in excommunicatione constitutus alium accusare valeat.*
2 *Secundo, an infra decimumquartum annum in crimina li causa testari quis possit.*
3 *Tertio, an ab accusatione prohibitus, personam testificantis possit assumere.*
4 *Quarto, an idem possit esse accusator & testis.*
5 *Quinto, an die constituta non occurrens à communione sit remouendus.*
6 *Sexto, si in episcoporum iudicio accusatoris persona culpabilis inuenta fuerit, an ad assertionem propriæ causæ de cætero sit admittenda.*

DE prima.] CASVS. Hic intitulatur 1. quæstio qua quæritur an excõmunicatus possit alium accusare. Et dicendum est indistinctè q̃ non potest siue iustè siue iniustè sit excommunicatus, dummodo excõmu.

DIsſinimus.] CASVS. In hoc ponuntur sex genera personarum, quæ repelluntur ab accusatione, inter quas excommunicati ponuntur, qui accusare non possunt in excommunicatione perseuerantes.

a ¶ Adhuc.] Ergo posteà restituitur ad accusationem, vt 6. q. 1. illi, & communes 2. 12. q. 5. præceptum, in fi. quod est contra H. sed secundum eum vacat hic arg. à contrario sensu.

b ¶ Histriones.] Infra de conse. d. 2. pro dilectione.

c ¶ Pagani.] 2. q. 7. pagani.

QVòd autem.] CASVS. Ignatius Patriarcha Constantinopoli. anathematizauit quoldam subditos suos, qui eundẽ Ignatium postea accusauerunt, ad quorum accusationem depositus fuit. Sed Nicolaus probat q̃ anathematizati eũ accusare non potuerunt. Et hoc ostẽdit auctoritate concilij Constantinopolitani, in quo statuit. q̃ hæretici à sacramentis electi, anathematizati schismatici, & illi q̃ ab alijs accusantur, non possunt eos accusare. Et no. q̃ in q̃ ponuntur verba synodi, quandoq; verba Nicolai, vt per te videbis.

d ¶ Vniuersalis.] Scilicet Constantinopolitanæ, vt sup. dist. 16. sancta. & 23. q. 4. ipsa pietas.

e ¶ Si vero ecclesiasticum.] Vt simonia, hæresis, vsura. 11. q. 1. si quis cum clerico. immo oẽ crimen est ecclesiasticum 1. vt ext. de iud. nouit.

f ¶ Sed ne hos.] Verba Nicolai.

g ¶ Hæreticos.] Verba synodi.

h ¶ Ab ecclesia.] S. excommunicati. Nota q̃ omnis excommunicatus dicit hæreticus, vt inf. 23. q. 4. ipsa pietas.

i ¶ Laicali.] Laici vero absoluti possunt clericos accusare, sed intellige de clericis depositis, quib. q̃nq. 11. q. 3. Thiergandum.

QVAESTIO I.

DE prima quæstione sic statutum legitur in primo & secũdo capite concilij Carthaginensis septimi, cui interfuit Faustinus Romanæ ecclesiæ legatus.

¶ Ad accusationem non admittatur, qui in excommunicatione perseuerat. C. I.

DIffinimus eum rectè ad accusationem nõ admitti, q̃ postquam excommunicatus fuerit, in ipsa adhuc a excommunicatione cõstitutus, siue sit clericus, siue laicus accusare voluerit. ¶ Omnes etiam infamiæ maculis aspersi, idest histriones b ac turpitudinibus subiectæ personæ hæretici etiam, siue pagani † c, siue Iudæi ab accusatione prohibentur «.

« ¶ Ab accusatione prohibentur.] *A concilio absens hæc verba subintelliguntur enim illa ex principio capitis.* Ad accusationem non admittantur.

Item Nicolaus Papa in epistola ad Michaelem Imperatorem, cuius initium est: [*Proposueramus.*]

¶ Hæretici probantur, qui schismate vel excommunicatione ab ecclesia sunt separati. C. II.

QVòd autem hi, qui à iã pfato fratre, & cõministro nostro Ignatio depositi, excõicati, vel anathematizati fuerant, nullam aduersus eum damnationem intorquere potuerint, ex prælato e secundæ vniuersalis d synodi capitulo declaratur, cum dicitur: [Si vero ecclesiasticum e fuerit crimen, quod episcopo illatum extiterit; tunc probari oportet accusantium personas, vt primo quidem hæreticis non liceat accusationes contra orthodoxos episcopos pro ecclesiasticis negocijs facere] Sed ne hos f hæreticos ſ esse denegetis, audite sequentia; [Hæreticos autem (inquiunt) dicimus tam eos, qui olim ab ecclesia g h proiecti sunt, quàm qui post hæc à nobis anathematizati sunt.] Porro, si adhuc nec sic creditis, audite, quod subditur: [Præter hos autem (aiunt) & eos, qui fidem quidem sanam simulant confiteri, schismaticos etiam, & eos, qui seorsum à communicantibus nobis episcopis collectas faciunt. Deinde vero, & si quidam ab ecclesia super causis quibusdam reprehensi fuerunt, & proiecti, aut excommunicati, siue ex clero, siue ex laicali i ordine; nec his licere accusare episcopum, antequam proprio crimine primitus exuantur. Similiter autem & eos, qui sub accusatione priori consistunt, non ante esse acceptabiles in accusatione episcopi, aut aliorum clericorum, quàm innoxios semetipsos illatorum sibi ostenderint criminum.] Quid autem periculi regulæ huius immineat contemptoribus, non ignoratis.

In Africano, c. 95. & 96.

Iuo p. 14. c. 69. Panm. l. 4. c. 72.

Iuo p. 16. c. 64. C. 2. eiusdem 7. Car. & cap. 96. Africani.

Anſt. l. 1. c. 71. Iuo p. 14. c. 70.

« Idem oot. ext. de of. or. c. 1. in gl. canones, &c. & ext. de foro compet. cum sit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SEcunda autem.]Hic intitulatur 2. quæſ.& 3. Hæc quæſtio. diuiditur in quatuor partes,in quarum prima determinat magiſter q. ſcilicet ſecundam & tertiam, & hoc per cap. ſeq. in prima parte cuius determinatur 3.queſtcilicet quòd nulles poteſt eſſe accuſator & teſtis. In ſecunda parte determinatur 2.q.ſ. q̃ minor xiiij. ann. non poſſit eſſe teſtis.Secũda ibi, [Item in criminali.] Tertia ibi, [Item lege Iulia .] Quarta ibi.] Itẽ qui falſo.]Io.de Fant.

CASVS. Hic intitulatur 2.& 3.q.ſecũda q.eſt an intra annos xiiij.poſſit aliquis teſtificari.Et reſpondetur q̃ non,vt inf.ea.l.Iulia.poſt xiiij.pòt in cauſa ciuili teſtificari,vt inf.ea.c.1.ar. In criminali vero non admittitur niſi habeat xx.ann.vt ſ. ead.§.in teſtimoniũ. Tertia quæſtio eſt, an ille qui repellitur ab accuſatione,repelatur à teſtimonio. Et reſpõdetur quod ſic,vt inf.c.j.fallit tamen in caſibus notatis in ſumma huius quæſt.

a¶ Secunda autem.] Hic quærit, an ante xiiij.an.aliqs ſit admittẽdus ad teſtimoniũ. Et quidem in ciuili cã poſt xiiij. an. admittit,vt inf.e.c.j. ſed in criminali nõ añ xx.an. vt inf.e.ia §.in teſtimoniũ.Ioã. Hoc tñ ſcias,q̃ puella poſt xij.an.in ciuili cauſa recipit ad teſtimonium quia tũc tutela eſt finita, vt inſt.quib.mo.tu.fin. circa med. præterea tunc nubere poteſt puella,vt ex.de deſp. impu.c.vl.tũc ẽt põt intrare religionẽ: vt xx.q.1. puella. Item poſt illam ætatem teſtamẽtum facere poteſt,vt ff.qui teſt.fac. poſſ qua ætate,Ioan. Et agere cauſam matrimonij,vt extra de procu.tuæ.B.

Accuſare prohibitus an à teſtimonio repellatur.

b ¶ Tertia quæſtio.] Tertia q.eſt,an omnis qui repellitur ab accuſatione, repellatur à teſtimonio? Et dicendum eſt,quod ſic: ſed non in omnibus caſibus in quibus repellit ab accuſatione, repellitur à teſtimonio. Nã in priuatis delictis non poteſt accuſare ille cuius non intereſt,tamen bene poteſt teſtificari ibi.Similiter qui admittitur ad accuſationem,admittitur & ad teſtimoniũ, ſed non vbicunque quis accuſat, poteſt teſtificari,vt extra de teſtib. de cætero.Fallit tñ prædicta regula in multiere:nam ſecundum legem mulier in paucis caſib. admittitur ad accuſationem , ſed in multis admittitur ad teſtimonium,non tamen in teſtamentis, vt 15. quæſt.3. de crimine 1. Item hæc regula, qui non admittitur ad accuſationem,nec ad teſtimonium , intelligenda eſt in teſti-

‡ Iſta concipit primã dictum, ſed illud aſſ dictum admittitur ad teſtimoniũ Arch.

α ¶ Ex prolato.]*Nicolaus hic citat canonem, qui apud Græcos eſt ſextus concilij primi Conſtantinopolitani, cuius canonis priorem partem paulo ſuperius in eadem epiſtola recitarat, & ſignificatur ſupra 3.quæſt.5.cap.ſi.Eo autem loco Nicolaus de iſto capitulo hæc verba addiderat.* Quod tamen non apud nos inuenitur,ſed apud vos haberi perhibetur.*Nam non modo hic canon, neq; in verſione Dionyſii,neque in priſca habetur,ſed de omnibus illius concilij canonibus hæc ſcribit B.Gregorius ad Eulogium,lib.6.epiſt.3.1.*Romana autem eccleſia eoſdem canones,vel geſta ſynodi illius. hactenus non habet,nec accipit.In hoc autem eandem ſynodum accepit,quod eſt per eam contra Macedonium definitũ.

β ¶ Olim ab eccleſia.]*Statuitur in hac parte canonis,perinde pro hæreticis habendos eſſe Macedonianos,& Eudoxianos, qui in iſto primo Conſtantinopolitano concilio damnabantur, atque habendi erant Paulianiſtæ,& Arriani,quos olim Nicæna ſynodus à catholica eccleſia abſciderat. Quamobrem non de quolibet excommunicato hęc ſententia pronunciatur,quod putauit auctor gloſſæ.*

γ ¶ Schiſmaticos etiam.]*Ita in epiſtola Nicolai, & apud Iuonẽ. Græcè autem eſt ,* πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοὺς τὴν πίστιν μὲν τὴν ὑγιῆ προσποιουμένους ὁμολογεῖν, ἀποστύσαντας δὲ, καὶ ἀντισυνάγοντας τοῖς κατὰ νόμους ὑμῶν ἐπισκόποις,*ideſt*,Præterea vero & illos, qui fidem quidem ſanam ſimulant confiteri, ſchiſma autem faciunt, & aduerſus regulates noſtros epiſcopos conuentum habent : *vt nihil mirandum ſit, iſtos etiam pro hereticis cenſeri, quemadmodum & Balſamon interpretatur. Simulant enim illam tueri fidem,quam oppugnant.*

QVAESTIO II. &III.

SEcunda autem[a]*,& tertia quæſtio*[b] *eodem concilio Carthaginenſi ſeptimo,vno eodẽque c.4.terminantur.* & in Afri.c.98. capit.1.7.c.101.

Illud vero huiuſmodi.

¶ Qui ab accuſatione repellũtur, aut ad annum xiiij. non dum peuenerint, teſtes eſſe non poſſunt.

C. I.

TEſtes autem ad teſtimoniũ non admittendos eſſe cenſemus,qui nec ad accuſationem [c] admitti præcepti ſunt,vel etiam,quos ipſe accuſator de domo ſua produxerit. Ad teſtimonium autem [d] infra annos quatuordecim ætatis ſuæ non admittantur. Rabanus ſpec. c.1. Burc.l.16.c.20. Iuo p.6.c.364. Pann.l.4. c.83.

Accuſare prohibitus an à teſtimonio repellatur.

teſtimonio in criminalibus cauſis. Sed in ciuilib.cauſis bene admittuntur teſtes,ſicut illi,qui ſunt irregulares, non ratione criminis,vt mutilati,bigami, vel aliàs;ſicut regulares,qui in criminalib. non teſtificantur contra clericos,ſed in ciuilibus bene . extra de teſtib. tam litteris.

c TEſtes.]CASVS. Hic tria genera hominũ à teſtimonio repelluntur.ſilli q.ab accuſatione repelluntur,& quos accuſator de domo ſua produxerit, & impuberes.

c ¶ Accuſationem.] Niſi in caſu,vt 15.q.3. de crimine .

d ¶ Ad teſtimonium autem.] Intra xiiij.annos impubes non

non recipitur ad teſtimonium , vt hic, & infl. de teſt. §.teſtes. tamen quia talis ætas plena eſt periurijs,vt extra de deli.pue.c.1.& quia nec iurare cogitur, 22. q. 5. pueri.&c.paruli.& c.honeſtum.Nec obſtat.inf.e. §. in teſtimonium.quia illud loquitur in criminalib. cauſis . Sed

† al.Matiſcẽ-

ext. de teſtib. cap.1. Burc.l.16.c.35.

† al. teſtimoniare.

† al.inferre in famiam.

tit.5.l.produci.

[Item ex concilio Maticenſi †,c.6.]

¶ De eodem. PALEA. C. II.

PLacuit ſancto conuentui,vt teſtes ad teſtimonium dicendũ pretio non conducantur,& vt quinq; optimi, & fideliores in teſtimonium aſſumantur: vt is, contra quẽ teſtimonium † ferre debent, nullam eis poſſit afferre† calumniam;& vt nullus teſtimonium dicat,niſi ieiunus.

2 *Item in criminali*[a] *cauſa.*

¶ *Produci teſtis non poteſt,qui ante in eum reum teſtimonium dixit.] Sicut in 22.lib. ff.titu.de teſtib. lege 23. inuenitur.*

Item titulo eod.l.ob carmen.§.ſi teſtes.

C. III.

SI teſtes omnes eiuſdem honeſtatis, & exiſtimationis ſint,& negotijs qualitas,ac iudicis motus cum his concurrat , ſequenda ſunt omnino † teſtimonia . Si vero ex his quidam [eorum [b] † aliud dixerint (licet in

† al.omnia habeat abor.

ſed obijcitur,melius elicitur veritas à pueris, quàm à ſenioribus,ſecundum Salomonem.Item impubes ferunt̃ creditur pro veritate dicenda ſt. ad Syl. l. 1. §. impubes.& ab impubere ſumitur initium quæſtionis, ſicut a.imido, vt ff.de q.vnius. in prin. & impubes non iurare poſſe de libe.cau.l.vlt.in fi.Rſ.ideo non iurat, quia nõ potest peierare, vt ff.de iureiu.l. qui iurãſſe. & quia hæc ætas nõ ſcit quid agat C.de fal mo.l.1. & obtinent prædicta in contrarium allegata in exceptis criminib. & in nece occiſi domini,& in crimine læſæ maieſtatis. argu. 6.q.1.§.ſi quis cum.

IN CRIMINALI. Hæc eſt ſecunda pars quæſtionis, in qua ponit quatuor leges,in quibus probatur quæ ſint attendenda in teſtibus , & hoc vſque ad illam . Item l. Iulia.Ioan. de Fant.

CASVS. Hæc ſunt verba Gratiani.quæ autem ſequuntur,ſunt verba legis.

a¶ In criminali.] Hoc verbũ non eſt in lege.ff. de teſti. produc. Quidam ſic intelligunt legem iſtam, quòd ſi aliquis teſtis inductus eſt ſemel contra aliquem , amodo ille teſtis nec in illa cauſa nec in alia poteſt eſſe teſtis contra illum videtur enim eſſe ſuſpectus, & eum odio habere qui toties vult contra ipſum teſtificari: & hoc intelligunt in criminali cauſa.ſic & Gratianus intelligit,& eſt ar.ad hoc extra de ar.ad hæc ſi in vna.Sed dicas,quamdiu atteſtationes clauſæ ſunt, etiam in eadem cauſa, & ijdem alijque teſtes denuo poſſunt in eadem cauſa, & ijdem alij que teſtes denuo poſſunt in 1. vlt.ff. de teſti.cum cauſam. in fi. & C.de teſti. l. 1. ſed poſt publicatas atteſtationes non poſſunt inducere, ſi forte primo ci vel ijdem vel alij ſuper eadem cauſa, & in eodem articulo.niſi id quod ego primo probaui in modum exceptionis,modo velim probare directe, vt extra eo. ca. veniens.ſtunc autem ante publicationem teſtiũ poſſum eundem iterum teſtem inducere , ſi forte primo non habuit omnia in memoria,vt in auth.e.tit. §. quoniam vero multi. ff. de quæſt. repeti . Item idem teſtis poteſt redire,& errorem ſuũ corrigere, vt extra de teſtib.eog præterea a.& 35.q.6.de parentela, ibi diſcordaſſe, Item ſi teſtis aliquid obſcure dixit 2. poteſt ab eo etiã poſt publicationem quæri interpretatio, vt ff. de teſt.

SI teſtes.]CASVS.Inducti fuerunt teſtes in cauſa aliqua', quærebatur quorum teſtimonia iudex deberet ſequi.& reſponder Iuriſconſultus,ſi omnes ſint bonæ famæ,& ſine ſuſpicione,iudex dẽt ſequi dicta omnium,ſi omnes concordant, & dicunt naturę negocij cõpetentia. Si autem diſcordant,licet in pari numero; tamen iudex debet ſequi eos,qui verſimiliora , & aptiora negotio dicunt:& qui ſunt ſine omni ſuſpicione , licet ſint pauciores alijs:quia non eſt ſemper ad multitudinem recurrendum;ſed ad eos q̃ ſincera teſtimonia dicũt. Et põt hoc intelligi de teſtib. vnius partis tñ, & de teſtibus vtriuſq; partis. Et quidquid hic dicatur p Bẽ. vel alios, Ego Barth. Brix. hũc caſum verum eſſe credo.

b ¶ Eorum.] Circa contrarietatem teſtium plene diſtinguas. ſi vnus teſtis contradicat ſibi expreſſe, teſtimonium eius non valet,vt 3.q.9.pura. 23.q.7. quod autem.extra de ap.ſolicitudinem.C.de lib. cau.cum precum.niſi hoc fecerit corrigendo ſe,& incontinenti, extra de teſti.cog.præterea.Idem videtur ſi quis teſtis pro parte inueniatur falſus,q̃ tunc in nullo valet teſtimonium eius,vt ſup.diſt.9.ſi ad ſcripturas.infra.ead. item. qui falſo. Si vero Vnus teſtis contradicit pluribus, talis contrarietas non obſtat : quia teſtimonium vnius nec iuſtificat nec condemnat,vt 33. quæſt. 2. admonere 3, niſi contradicat pluribus teſtibus cum quibus ipſe ſcriptus eſt in aliquo inſtrumento.ff.quemad.teſt.ape. l. 1. in fin.Si vero plures teſtes contradicunt pluribus, diſtinguntquidam , quia aut contradicunt teſtibus ex eadem parte productis,aut ex aduerſa.Si ex eadem parte productis contradicant, nullius teſtimonium valet, vt 3.q6.9 nihilominus.& videtur hoc expreſſum extra de proba. licet. ſicut cum diuerſę ſcripturæ ex eadem parte producuntur; quæ ſibi contrariæ ſunt,ex illis nulla valet,vt C.de fi.inſtru.ſcripturæ & extra de fide inſtrum.imputari. Sed ſi contradicunt teſtibus aduerſæ partis,tunc prævalet teſtimonium plurium teſtimonio paucorum; niſi illi pauciores meliores ſint,vel magis verſimiliter loquantur,vt hic dicitur.Hanc diſtinctionem non approbo,licet enim teſtes vnius partis ſibi contradicant, non dico, quòd in hoc caſu teſtimonia

Teſtium depoſitiones contrariæ an fidem faciant.

3 Extra de teſt. ca. veniens 1. & c.licet 1. de hoc 3.9.4. in princip. Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnium succumbant, licet ita sit instrumentis, quia instrumenta sua potest quis præuidere, an sibi contradicant. vnde imputet sibi si contraria instrumenta exhibet: sed in testib. nescit quid dicturi sint. Dicas ergo, quòd si testes contradicant testibus, siue ex eadem, siue ex altera parte productis primo concordabit iudex contrarietatem illam si potest, vt extra de test. cum tu sili. inf. de pœn. distinct. periculosè extra de ver. sign. nihil obstat. 11. quæst. 3. antecessor. Idem potest dici de contrarijs instrumẽtis, vt extra de consue. cum dilectus. nisi manifesta sit contrarietas, vt 3. quæst. 9. nihilo minus. 35. quæst. 6. de parẽtela Vbi ergo testes contrarij sunt, nec possunt cõcordari, semper testimonium plurium præualebit, nisi ex altera parte sit tanta dignitas, vt merito debeat præiudicare numero, vt extra eodem, in nostra, vel nisi pauciores verisimiliora loquantur, vt hic: vel nisi per pauciores testes plura probentur, quàm per plures. verbi gratia. Plures testes probant me possedisse rem aliquam per xl. annos: pauciores probant eandem rem te possedisse per xl. annos, & præterea probant titulum possidendi: tunc dicerem præualere testimonium paucorum, vt extra de proba. licet. Et hæc vera sunt vbi testes de eodem tempore inducti sunt. Si vero testes alterius partis inducuntur contra testes alterius partis, vt si mei testes probassent me contraxisse cum aliquo in aliquo loco, & tu induceres testes ad probandũ, q ego non fuissem tunc temporis in illo loco, hic posset videri, q secundis testibus potius esset credendum quàm primis, vt extra eod. ex tenore. & c. series. extra de excep. denique. Sed hoc non credo, immo credo in tali casu, q si secundi debent reprobare dicta priorum, q etiam plures debeant esse testes, & longè melioris famæ, vt C. de contrah. stip. optimam. hoc ideo, quia præsumitur magis subornatio post publicatas attestationes, quàm ante. Si autem testes ex omni parte sunt pares, & in numero, & in dignitate: tunc fertur sententia pro reo, vt extra de proba. ex literis. extra de fide instru. inter dilectos. in fin. Ioan. nisi in matrimonio, & in causa liberali, & pro testamento, & in dote, vt extra de senten. & re iudi. c. vlt. B. Si autem neuter possidet, sed vterque rem ab aliquo extraneo petit; tunc si testes vtriusque partis sunt pares res diuidatur si potest, vt extra de præsump. afferte. Si est res indiuidua, potest iudex gratificari & dare cui vult. extra de paro. cap. primo, vel res sorte diuidatur, vt 26. q. 2. cap. sors. Si vero testes contradicant instrumento, aut contradicunt instrumento proprio, aut extraneo. Si proprio, scilicet in quo sunt scripti præualent testes instrumento, extra de probatio. tertio. extra de condi. appo. per tuas. ff. quemadmo. testamen. aper. l. prima, in Authen. de fide instrumen. §. si vero. colla. 6. Si vero contradicant alij instrumento, in quo non sunt scripti, dixerũt quidam, quòd semper præiudicat viua vox mortuæ, vt in Authẽ. de fide instrumen. §. si vero. collat. 6. Alij dicunt, quòd si factum est remotum ab hominum memoria, potius creditur instrumentis, quàm testibus. sed si factum est recens, potius creditur testibus quàm instrumentis, tum ideo quia memoria hominum, quandoque non habetur vltra annum, vt ff. de probat. si arbiter. tum ideo quia testes consueuerunt fidem suam variare ex tractu temporis, ff. de Car. edict. l. tertia, §. duæ. ff. de damno infect. l. qui bona. §. vltimo. Ego credo quòd contra quodlibet instrumentum admittuntur testes, quantumcunque sit publicum, vt extra de præscrip. ad audientiam. C. de probatio. cum de præbus. non tamen concedo, quòd testimonium duorum vel trium præualeat instrumento. nam cum instrumentum obtineat vicem duorum testium, & præterea tabellio æquipolleat, vel maior est vno teste, oportet quòd ad minus per quatuor testes reprobetur instrumentum, vt extra de fide instrumen. cum Ioannes: fallit tamen hoc in duobus casibus, vbi videtur, quòd contra instrumentum non admittuntur testes 1. sicut contra inuentarium publicè confectum non admittuntur testes, vt C. arbitrium tute. l. vlti. & propter in confessione, quæ fit à muliere in instrumento, in quo confitetur se recipisse pecuniam pro intercessione, vt C. ad Velleia. antiqua. quædam tamen sunt quæ melius probantur per instrumentum, quàm per testes, vt sententia lata, & arbitrium & commissio facta iudicibus. 97. distin. nobilissimus. extra de offi. delegat. cum in iure.

Testes contra quoslibet instrumentum mittuntur ad fieri testium.

† al. impari] orig.

† testimonijs] orig.

Scia p reo ferenda ẽ data paritate ꝓbationum in fi. in qua tuor casib.

Testes si cõtradicũt instrumento, quid iuris.

pari [a] † numero credendum quidem est, sed quod naturæ negocij conuenit, & quod inimicitiæ, aut gratiæ suspicione caret: confirmabit q; iudex motum animi sui ex argumentis, & testimonijs, quæ rei aptiora, & vero proximiora esse compererit. Non enim ad multitudinem [b] respici oportet; sed ad sinceram testimoniorum fidem, & testimonia, quibus potius lux veritatis assistit. *Item lege secunda, ff. eod.* ¶ In testibus † fides, dignitas [c], mores, grauitas examinanda [d] est: & ideo testes, qui aduersus fidem testationis suæ vacillant [e], audiendi non sunt. *Item lege 3.* ¶ Testium fides diligenter examinanda est: ideoque in persona eorum exploranda [f] erunt in primis conditio

a ¶ In pari.] Id est, quòd tot sunt ex vna parte, quot ex alia. Vel dic impari, vt sit vna pars, quod plus valet.

b ¶ Ad multitudinem.] Arg. pro paucitate contra multitudinem 2. vt 31. d. Nicæna. 24. q. 1. 20. ff. de pact. maiorem. nam maior pars est, quæ maiori nititur ratione, vt 40. dist. multis in fi.

IN TESTIBVS. CASVS. Dicitur hic, q in testibus qua tuor sunt consideranda, scilicet fides, dignitas, mores, & grauitas & ideo si qui eorum in dictis suis vacillant, non valent.

c ¶ Dignitas.] Videtur ergo, q semper præualet testimonium eorum qui sunt in dignitate constituti 3. vt hic, & 97. dist. nobilissimus. & 40. dist. c. 1. & 11. q. 3. ab fit. & ff. de fide instr. l. vlt. Sed contra, non est, quærendũ quis vel qualis dicat, sed quid dicat, vt 19. dist. secundũ & 3. q. 9. c. vlt. & 2. q. 7. q. 1. fitur. & 6. q. 2. placuit. Sol. super præsumitur pro multitudine contra dignitatem 4. nisi ex altera parte tanta sit dignitas, vt merito possit præponderare, vt extra eo. in nostra. sed in electione etiam præiudicat numerus dignitati. extra de elect. dudum 1. 5. sed hoc ideo, quia inter multos præsumendum est aliquos esse idoneos, vt 61. dist. nullus.

d ¶ Examinanda.] Id est, inquirenda.

e ¶ Vacillant.] Dubitando talis tenetur crimine falsi. ff. de fals. eos qui. & est fi. 3. q. 9. pura. & ff. de quæstio. de minore. in fi. & l. ex libero. in princ. & extra de accu. super. extra vt eccle. benefi. vt nostram.

TESTIVM. CASVS. Dicitur in hac lege q nouem sunt, in quibus iudex debet testem examinare, & demum si testis careat suspicione, vel propter personam: a qua profertur, vel propter causam quia gratia, vel lucro vel odio non corrumperetur, recipiẽdus est. Personam suspectam, secundum se: causam, quę in rebus & personis consistit secundum Isid.

f ¶ Exploranda.] A iudice, vt 2. q. 7. quærendum. 30. q. 5. iudicantem.

a ¶ Quis

a ¶ Quis decurio.] Arg. q testimonium nobilis præualet. arg. 41. d. non cogantur. similiter electio, vt in Auth. de defen. ciui. §. 1. coll. 3. & argum. extra de app. constitutus aut
ꝓpe- b ¶ Locuples.] In Salomone legitur: Diuitias & pauperfieri tatis.

cuiusque, vtrum quis decurio [a], an plebeius sit, & an honestæ, & inculpatæ vitæ, an vero quis notatus, & reprehensibilis, an locuples [b], vel egens sit [c], vt lucri causa quid facile admittat, vel an ei inimicus [d] sit, aduersus quem testimonium fert, vel amicus ei pro quo testimonium stat. Nã si careat suspicione testimonium, vel propter personam, à qua fertur, quòd honesta sit, vel propter causam, quòd neque lucri, neque gratiæ, neque inimicitiæ causa fiat, admittendum est. *Item eadem lege paulo inferius.*

3 ¶ Lege Iulia [e] de ui cauetur, ne hac lege in reum testimonium dicere liceat ei, qui se ab eo [f], parenteve eius liberauerit ℊ, quive impubes erit, quique iudicio publico [h] damnatus erit, qui eorum in integrum restitutus non erit, quive in vinculis [i], custodiave [k] publica erit, quive ad bestias, vt depugnet, se locauerit, quæve palam quæstum faciat, fecerit ve [l], quive ob testimonium dicendum, vel non dicendum pecuniam accepisse iudicatus, vel conuictus erit. *Item. l. 4.* ¶ Lege Iulia publicorum iudiciorum cauetur; ne inuito [m] denuncietur, vt testimonium litis dicat aduersus socerum, generum, vitricum, priuignum, sobrinum, sobrinã, sobrinave natum, eosve, qui priore gradu sint. ¶ Item, ne liberto ipsius [n], liberorumve eius [o], parentum viri, vxorisve. ¶ Item †, vt nec patroni P, patronæve aduersus libertos, neque liberti aduersus patronum cogantur testimonium dicere. ¶ Cum † autem excipitur, ne gener, aut socer inuitus testimonium dicere cogatur, generi appellatione sponsum filiæ quoque contineri placet. ¶ Item soceri, sponsæ patrem. *Item l. 6.* ¶ Idonei nõ videntur esse testes, quibus imperari q põt, vt testes fiant. *Item lege 7.* ¶ Serui [r] responso tunc credendum est, cum alias [s]

[Et] ori.
[Idem ex l. 5.
[In legib. qui
[bus excipitur,
[&c.] orig.

1 ¶ Fecerit ve.] Sit sufficit si quandoque fecit, vt ff. de ritu nup. palam.

LEGE IVLIA. CASVS. Hic nouem species hominum continentur. contra quos quis inuitus testificari non compellitur, scilicet contra socerum, &c. vt ibi dicitur.

m ¶ Ne inuito.] Volẽs ergo admittitur, vt sup. prox. q. c. 1.

NE LIBERTO. CASVS. Repete semper per singulos gradus hæc verba cum hoc datiuo liberto. Item hac lege cauetur, ne denuncietur liberto ipsius, scilicet patroni accusati, vel liberto liberorũ eius, scilicet rei accusati, vel liberto viri eius, scilicet vxoris, quæ accusatur dicere testimonium contra eum, vel liberto vxoris, eius scilicet viri qui accusatur, dicere testimonium cõtra eam, & ita supleas semper in supradictis omnibus. Item cauetur hac lege ne denuncietur liberto patroni dicere testimonium aduersus patronam accusatam, vel econtra. Itẽ cauetur hac lege ne denuncietur liberto patroni dicere testimonium aduersus conlibertos suos. Idẽ dices de liberto patronæ. Hęc autem varijs modis exponunt pro varietate doctorũ & hanc legem intelligũt doctores i causa criminali tm, Libertus cõtra patronũ non testificatur.

excepto eo, q libertus contra patronum non admittatur in causa ciuili. Sed Huguitio & Orthophagiensis in telligunt eam in ciuili & in criminali. Quæ sequuntur, plana sunt vsque ibi, [Inuiti.]

n ¶ Ipsius.] Accusati.

o ¶ Eius.] Scilicet accusati, vel liberto supple parentum rei. hic vult dicere, q libertus alicuius non potest ferre testimonium contra ipsum, nec libertus filiorum suorum, nec libertus parentum suorum. nec liberius vxoris suæ. Et repete hanc dictionem liberto, cum quolibet genitiuo.

p ¶ Nec patroni.] Genitiui casus, & est sensus: Ne denũcietur liberto patroni eius vel liberto, scilicet accusati, vel rei, vel liberto, scilicet patronæ eius scilicet rei, vt dicat testimonium aduersus eum, scilicet reum, idest, vnus libertus aduersus conlibertum suum eiusdem patroni non cogitur testari. vel melius patronum, vel patronam hic vocat eum, qui est patronus alicuius liberti, & tamen idem est alterius libertus, & sic est patronus & libertus.

q ¶ Imperari.] Fallit hoc in matrimonio, vt extra, qui matrim. accu. post. vt, in fi. ergo vxor non erit testis pro marito; quia ei subiecta est, 33. q. vlt. mulierem.

r ¶ Serui.] ff. de prob. cum probatio.

s ¶ Cum alia.] fi. 14. q. 2. c. vlt. C. de hæret. l. vlt. sic propter defectum admittuntur minus boni, vt 55. dist. c. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Præsumptio præcedattor menta.

probatio[a] ad erùendam veritatem non est. *Item lege octaua.* ¶ Inuiti testimonium dicere non coguntur senes [b], valetudinarij, vel milites, vel illi, qui cum magistratu reipu. causa absunt, vel quibus venire non licet [c]. *Item lege decimanona.* ¶ Publicani [d] etiam testimonium non dicunt inuiti. ¶ Item is, qui non detrectandi [e] testimonij causa abierit. ¶ Item is, qui exercitui præbenda † [f] conduxerit. Sed nec pupillis testimonium denunciari potest. *Item l.* 20. ¶ In testimonium accusator citare non debet eum, qui in iudicio publico reus § erit, aut qui minor viginti annis erit. *Item l.* 21. ¶ Ob carmen famosum [h] damnatus, intestabilis fit. *Item.* ¶ Si res exigat, non tantum priuati, sed etiã magistratus [i], si in præsenti sint, testimonium dicant. Prætor quoque testimonium dare debet in iudicio adulterij causa. Si autem ea rei conditio [k] sit, vt arenarium [l] testem, vel similem personam admittere cogamur, sine tormentis [m] testimonio eius credendum non est. *Item l.* 24. ¶ Testes eos, quos accusator de domo produxit, interrogari non placuit. *Item l.* 25. ¶ Patroni [n] quoque in causa, cui patrocinium [o] præstiterunt, testimonium non dicant; quod & in executoribus [p] negotiorum obseruandum est. *Item l.* 16. 4. ¶ Qui falso † vel varie [q] testimonia dixerunt, vel vtrique parti prodiderunt [r], à iudicibus competenter puniantur. *Item l.* 17. ¶ Pater & filius, qui in potestate eius est, item duo fratres, qui in eiusdem patris potestate sunt, testes vtrique in eodem testamento, vel eodem negotio fieri possunt: quoniam nihil nocet ex vna domo plures testes alieno negotio adhiberi. *Item l.* 15.

a ¶ Probatio.] Plena. nam præsumptio aliqua dẽt præcedere. non enim à tormentis est incipiendum, vt ext. de reg. iur. cum in contemplatione. & intellige cum de suo facto interrogatur seruus, vt inf. eod. serui, & illud dicitur responsum, non testimonium, nec creditur ei tunc sine tormentis, vt 5. q. 5. alli qui.

INVITI. CASVS. Hic ponuntur nouæ species hominum q ad testimonium dicendum cõpelli non debent, inter quos est ille, qui abest nõ causa detrectandi testimonij, & qui conducit annonam exercituí, & etiam pupillus qui testis esse nõ potest.

b ¶ Senes.] Maiores lxx. an. ff. de exc. tut. l. 2. in prin. sed ad domum eorum est mittendum. extra eod. si qui testium.

c ¶ Non licet.] Propter turpitudinem: quib. interdictum est certo loco.

d ¶ Publicani.] Id est, telonarij.

e ¶ Non detrectandi.] i. euitandi, vt ille, qui est in aliena prouincia, vt ext. de fideiustori. constitutus. & C. de fi. instru. iudices. nam ad tales est mittẽdum. Vel in telige quando iam per 15. dies fuerunt coram iudice, tũc. n. licite receduat, vt C. de test. si quando.

f ¶ Præbenda cõduxerit.] Vehendi.

IN TESTIMONIVM. CASVS. Ego accusabam aliquem, & contra ipsum. inducebam condemnatum in publico iudicio ad testimonium, quærebatur an possum? Et respondetur quòd non: neque minorem xx. ann. possum contra eum inducere. In lequ. lege dicitur, quòd condemnatus in famoso crimine est intestabilis, idest, nec testis esse potest, nec facere testamentum.

g ¶ Reus.] Idest, accusatus si. 8. d. tantis.

h ¶ Ob carmen famosum.] ff. de iniur. lex Cornelia. nec ipse potest esse testis, nec testamentum facere: nec aliter pro ipso est testis in testamento. ff. qui testa. fac. possum lege.

SI RES. CASVS. Dicitur in hac lege, q si res exegerit non solum priuati, sed etiam magistratus possunt testificari. Prætor etiam in causa adulterij testificari potest. Si autem ea sit conditio causæ, vt turpis persona sit inducenda in testem, vt puta in excepto crimine, ei non creditur sine tormentis.

i ¶ Magistratus.] Qualiter iudex possit esse testis, dixi sup. 2. q. 6. statuendum 1.

k ¶ Conditio.] Scilicet in exceptis criminibus.

l ¶ Arenarium.] Qui pugnauit in arena vel in loco tali.

m ¶ Sine tormentis.] 5. q. 5. illi qui.

TESTES. CASVS. Tria genera personarum enumerantur hic, qui à testimonio repelluntur: scilicet domestici, aduocati, & iudices in causis in quibus fuerunt aduocati & iudices. Vel intellige executores. & quosdam, ideſt apparitores. Sed partibus volentibus testes admitti possunt, vt in authent. de testib. § quoniam vero. Quæ sequuntur, plana sunt vsque ad legem. Hermaphroditus.

n ¶ Patroni.] Qui non possunt simul esse testes iuris & facti, vt C. de assess. l. nemo. possunt tamen testificari de transactione facta pro causa sua. extra de transac. ex litteris 2.

o ¶ Patrocinium.] De hoc dixi 2. q. 6. statuendum.

p ¶ In executoribus.] Idest procuratoribus & curatoribus.

p ¶ In executoribus.] sed nonne executor iudicis potest esse testis? quare enim dicitur à iudice, si non crederetur dicto suo, nam & nuntio creditur 3, vt extra de iure app. cum parati. & de rebus eorum, qui sub cu. l. magis §. illud & 65 dist. c. penu. in fi. nec de illorum adhibendum est tandum est, qui ad officium tale admittuntur, vt 94. dist. valde, ff. de off. prætor. l. 1. qualiter enim probaret quis se non citatum, vt extra de elect. bonæ? Respondeo: creditur eis donec probetur contrarium. falsem per suum iuramentum, arg 82. dist. proposuisti. ff. de cult. & exhib. reis. diuus.

QVI FALSO. Hæc est 4. pars quæst. in qua ponit quasdam leges, quibus probatur quales testes faciunt fidem & quales non. Io. de Fant.

q ¶ Varie.] si extra vt eccl. benefi. vt nostrum. extra de concess. præb. post electionem.

r ¶ Prodiderunt.] Dicta.

HERMAPHRODITVS. Quæsitum fuit vtrũ hermaphroditus, ideſt, qui habet sexum maris & fœminæ, possit esse testis in testamento? & respondetur quòd si magis appetit ea quæ viri sunt, potest: alias non. Quæ autem sequuntur, plana sunt vsque ibi. [In testibus.]

a ¶ Ad

a ¶ Ad testimonium.] Scilicet in testamento, vbi mulier non potest esse testis secundum legem, vt instit. de testa. §. testes. in iudicio autem esse potest. 15. quæst. 3. de crimine. Sed quid si in oibus est parilitas. Item nunquid talis potest ordinari. Item an contrahet cum viro, an cum

† testamentis] orig.

¶ Hermaphroditus an ad testimonium † [a] adhiberi possit, qualitas incalescentis sexus ostendit. *Item l.* 9. ¶. Testis idoneus pater filio [b], aut filius patri non est. *Item l.* 10. ¶ Nullus idoneus testis in re sua [c] intelligitur. *Item l.* 11. ¶ Ad fidem [d] rei gestæ faciendam etiam non rogatus testis intelligitur †. *Item* 12. ¶ Vbi numerus testium non adijcitur, etiam duo [e] sufficient. Pluralis etiam locutio duorum numero contenta est. *Item l.* 3. ¶ In testibus considerandum est, qui simpliciter [f] visi sunt dicere, vtrum vnum, eundemque, & præmeditatum sermonem attulerint, an ad ea, quæ interrogantur, ex tempore § verisimilia responderint [g]. *Item paulo inferius.* ¶ Sæpè sine publicis monumentis cuiusque rei veritas deprehenditur; alias numerus testium, aliàs dignitas, & auctoritas, aliàs veluti cõsentiens fama [k] confirmat rei, de qua quæritur, fidem. Non ergo ad vnam probationis [l] speciem cognitionem statim iudex alligare debet; sed ex sententia animi sui existimare †, quid aut credat, aut parum sibi probatum opnetur. *Item paulo inferius.* ¶ Alia [m] est auctoritas præsentium testium, alia [n] testimoniorum, quę recitari solent. *Item codicis lib. 4. tit. de testibus, l.* 1. ¶ Soli † testes ad integritatis probationẽ non sufficiunt; nisi instrumẽtis [o], &

† al. admittitur.

L. testium §. tu magis. sed paulo aliter.

† al. æstimare

Tit. 20.

a ¶ Ad fidem.] Nisi in casibus notatis su. 3. q. 9. si debitũ.

e ¶ Duo.] Si. de confe. dist. 1. hoc quoque. si ff. de manu. test. libertas. §. vlt. arg. contra. ff. de opt. leg. l. 1.

IN TESTIBVS. CASVS. In testibus. iudex debet considerare vtrum sine fraude testimonium dicant: vel vtrum videatur meditatus sermo quem proferunt: & vtrum ex tempore verisimilia respondeant. s. quia dixerunt de nocte, & non est verisimile q̃ factum sit de nocte, vel ex tempore id est, statim respondeant, id est, sine deliberatione: quibus tanta fides non adhibetur.

f ¶ Simpliciter.] Id est, sine adiectione causę vel simpliciter, id est non obscure, vt 3. q. 9. pura. sic su. dist. 4. 23. dist. qui episcopus. nam obscurus testis est suspectus, vt ff. de iu. fis. non intelligitur. & obscure dictum pro non dicto habetur, vt extra de prob. in præsentia.

SÆPE. CASVS. Quærebatur vtrum veritas in cansis sine instrumentis possit deprehendi. Et respõdetur quod sic, quatuor modis. s. numero testium, dignitate, auctoritate. & fama perpetua.

i ¶ Sæpe.] Iudici enim facienda est fides, vt 2. q. 7 pierisque. & C. de condi. ob turp. cau. l. 1.

K ¶ Fama.] Ergo per famam aliquid probatur, vt su. 2. q. 5. si mala fama. matrimonium enim probatur per famam. extra de præsum illud. 32. q. 4. dicat. Arg. contra 35. q. 6. si duo. extra de eo qui cogno. consang vxo. luæ. super eo. verum est, q̃ fama per se nihil probat: sed si adesset testimonium vnius cum fama, per illud probare potest. ar. extra de prob. sicut. C. de re. cre. in bonæ. & si iudex dubitat de fama, quærat à vicinis. ff. de magi. conue. l. 1. §. si præses. & magis valet fama quàm vnus testis, vt extra de consan. & aff. super eo. potest autem fama probari per duos testes, vt extra eo. tam litteris 2.

l ¶ Vnam probationis.] Extra de senten. & re iudi. cau sam.

ALIA. CASVS. Aliqui testificabantur per scripturam si ne iuramento: vel sine cã & circunstantijs: cum de hoc essent interrogati, quærebatur vtrum eis esset fides adhibenda. & respondetur q̃ non: quia alia est fidestestium, quæ valet: alia testimoniorum, quæ non valet.

m ¶ Alia.] Hoc est expositum supra causa prox. q. 9. c. testes.

n ¶ Alia.] Extra de cohabi. cleri. tua.

SOLI. CASVS. Quærebatur vtrum solummodo testes sufficiant ad probationem ingenuitatis: & respondetur quod non immo etiam instrumenta sufficiunt, & expone, soli, id est, solo modo, vel præpone negationem non soli, &c. & verba quę possis ibi Grat. nisi instrumẽtis, &c non sunt de lege codicis. Vnde Gratianus non intellexit illam, vt intelligunt eam doctores legum.

o ¶ Instrumẽtis.] Verba sunt Grat. & male intelligit: hoc enim velit lex dicere, quod non tantum per instrumenta, sed etiam per testes potest probari libertas.

Testes an sint de tpe interrogandi.

g ¶ Ex tempore.] Ergo videtur, q̃ testes sunt interrogandi de tempore. vt extra eod. tit. cum causam. 3. q. 9. nihilominus. sed nõ est verũ, vt ff. de pb. si arbiter. 2. q. vlt. libellorum. nisi testes essent suspecti. tunc. n. posset q̃ri de qualitate temporis & testium: & quocunque modo posset iudex inuestigare veritatẽ, vt C. de eden. is apud quem. 30 q. 5. iudicãtem. Vel ex tempore id est, ex mora: quia prius cogitabit qualiter respondeat, vt 30. dist. in fi. ponderet. nam testimonium repentinũ non valet, vt 5. q. 5. §. sed aliud.

h ¶ Responderint.] Sponte. non enim de hoc sunt interrogandi, vt dixit Ioan. sed certè de tempore in quo res dicitur facta bene interrogantur, vt extra eo. cum causam. sed de qualitate temporis non, nisi sint suspecti. B.

Fama per se nihil probat.

2 Certe hoc ibi non dr: nec credo verum. Io. Fã. sed sententia gl. approbatur i Spe. de notorio crim. ver. sed qualiter. Archi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Domestici.] Fallit. C. de repu. l. consensu. circa fi. extra de testi. veniens 2. in fi. extra qui ma. accusp. vñ.

SOLAM. CASVS. Quidam sine iuramento vel sine iudice testificati sunt, vel non allegauerunt causam dicti sui: cum de hoc essent interrogati, quærebatur vtrum eorum testimonium valeret. Et rñdet Imperator q̄ nō. Quę sequnt plana sūt vsq; ibi, [Qui intendit.

b ¶ Sola.] Id est, sine adiectione causæ.

c ¶ Attestatione.] Cā à teste inquirēda est vt extra eo. cū causā. si tñ nō fuerit q̄sita, & testis de cā nihil dixerit, nō iō minus valet testimonium: q̄a dixit omnia, quæ nouit: licet non cām omnium. arg. ad hoc ff. de no. ope. nū. de pupillo. §. qui opus. Arch. extra de sen. & re iudi. sicut 1.

d ¶ Iudiciariæ.] Id est, iudici. No. q̄ sufficit si iudici fit, pbatū, vt extra de referi. inter. sup. ea. sæpe.

e ¶ Ne volentes.] Cōtra sup. 3. q. 5. ca. 1. sed hic vocātur parētes ascendentes & descēdentes, non collaterales: prout presumit ff. de in ius vocan. l. 4. §. 1.

QVI INTENDIT. CASVS. Quidā petebat ab aduersario suo vt demonstraret sibi instrumenta sua p q̄ suam intentionē fundaret: nunc quæritur vtrum si audiendus? Et respondetur q̄ non: sed suas debet habere probationes paratas.

f ¶ Aduersarium.] Actor non potest petere vt reus exhibeat sibi instrumenta sua. vt 6. q. vlt. ca. vlt. extra de prob. ex epistolæ. nisi reus sit eis vsurus, vt extra de fide instr. contingit. Item cum instrumenta sint communia vt C. de eden. procurator.

SERVI. CASVS. Dicitur hic q̄ responso serui non est credendum neque pro domino, neque contra dominum sed de facto suo potest interrogari, cum per eū res sunt depositæ, vel commodatæ alijs.

g ¶ Serui.] Nisi in casu, vt 12. quæstio. 2. in patronos.

h ¶ Sed pro facto suo.] Quando per eum dī aliquid commodatum vel depositum, vt C. de quæst. interrogari. ff. de qdil. edi. quæro. & sic patet quòd viles personæ recipiantur, vbi de ipsorum facto agitur. sic extra de ele. per inquisitionem. & extra de sent. & re iud. cum l. & A.

IVSIVRANDI. CASVS. Tria hic dicuntur: scilicet quòd testes prius iurent antequam testimonium dicant: & quod potius fides honestiorib. testibus adhibeatur quàm alijs: item quòd vni testi non creditur, & si præsidi alicui honore præfulgeat. Sequens responsum plauum est.

i ¶ Iusiurandi. sic 3. quæst. 9. hortamur. nisi remittatur à parte, vt extra de test. tuis.

Testis an teneatur dicere causam suæ depositionis.

Ar. contra 22. q. 3. ca. 1. ver. sed forte. vbi de hoc.

K ¶ Vnius.] 11. q. 1. quicumque. contra. sed illud nō tenet. sed fallit hoc extra de test. cog. peruenit 1. Itē vni creditur, vt C. de fal. si quis decurio. ff. de do. prælegata, Theopompus. & generaliter creditur vni quo ad præsumptionem. sed dictum vnius non iustificat, neque condemnat, vt 33. q. 2. admonere.

Testi soli quandoque creditur.

argumentis: adiuuentur *Item l. 2.* ¶ Etiam iure ciuili domestici [a] testimonij fides improbatur. *Item l. 3.* ¶ Sola [b] attestatione [c] † prolatam, nec alijs legitimis adminiculis causam approbatam nullis esse momenti certū est. *Item l. 4.* ¶ Eos testes ad veritatem adiuuandam adhiberi oportet, qui omni gratiæ, & potentatui fidem religioni iudiciariæ [d] debitam possint præponere. *Item l. 5.* ¶ Parentes, & liberi inuicem aduersus se nec volentes [e] ad testimonium admittendi sunt. *Item l. 6.* ¶ Qui intendit, suę intentioni proprias debet afferre probationes, non petere aduersarium [f] cogi ad exhibitionē eorū, per quos [α] sibi negotium fiat. *Item l. 7.* ¶ Serui [g] neque pro domino, neque aduersus dominum, sed pro facto suo [h] interrogari possunt. *Item l. 8.* Iusiurandi [i] religione testes prius, quàm perhibeant testimonium, coarctentur [ß], & honestioribus potius testibus fides habeatur. Vnius [k] vero testimonium nemo iudicum in quacumque causa facile patiatur admitti: immo vnius testis responsio omnino non audiatur, etiam si præclaræ curiæ honore præfulgeat. *Item l. 9.* ¶ Omnibus in re propria [l] dicendi testimonij facultatem iura submouerunt. † *Item l. 10.* ¶ Liberi testes ad causas postulantur alienas; si socij [m], & participes criminis non dicantur, sed fides [n] ab ijs notitiæ postuletur. Venturis [o] autem ad iudicium, per accusatorem, vel ab ijs, per quos fuerant postulati, sumptus cōpetentes ministrentur, etiā si in pecuniaria causa ab alterutra parte testes producendi sint. *Item l. 11.* ¶ Liberti aduersus patronos spōte, p dire nō adeāt, sed nec vocati q̄dē in iudiciū venire cogant. *Item l. 13.* ¶ Siqs testibus vsus fuerit, ij demq; testes aduersus eū in

† testatione.] orig.

L. nimis graue] mutata verborum serie.

Paulo aliter. Paulo aliter.

† Conuenit. in Lombardis C. de testi. ¶ Sed nihil

L. quoniam liberi. Paulo aliter.

L. libertorū. alij quibus verbis præmittis.

Reus in duobus casibus tenetur edere instrumenta.

I ¶ Aduersarium. Actor non potest petere vt reus exhibeat sibi instrumenta sua. vt 6. q. vlt. ca. vlt. extra de prob. ex epistolæ. nisi reus sit eis vsurus, vt extra de fide instr. contingit. Item cum instrumenta sint communia vt C. de eden. procurator.

SERVI. CASVS. Dicitur hic q̄ responso serui non est credendum neque pro domino, neque contra dominum sed de facto suo potest interrogari, cum per eū res sunt depositæ, vel commodatæ alijs.

g ¶ Serui.] Nisi in casu, vt 12. quæstio. 2. in patronos.

h ¶ Sed pro facto suo.] Quando per eum dī aliquid commodatum vel depositum, vt C. de quæst. interrogari. ff. de qdil. edi. quæro. & sic patet quòd viles personæ recipiantur. vbi de ipsorum facto agitur. sic extra de ele. per inquisitionem. & extra de sent. & re iud. cum l. & A.

IVSIVRANDI. CASVS. Tria hic dicuntur: scilicet quòd testes prius iurent antequam testimonium dicant: & quod potius fides honestiorib. testibus adhibeatur quàm alijs: item quòd vni testi non creditur, & si præsidi alicui honore præfulgeat. Sequens responsum plauum est.

i ¶ Iusiurandi. sic 3. quæst. 9. hortamur. nisi remittatur à parte, vt extra de test. tuis.

I ¶ Omnibus in re propria.] Arg. contra. C. de fideicom. l. vlti. Sed ibi improprie ponitur iudex & testis.

LIBERI. CASVS. Dicitur hic quod si aliquem accusamus de crimine, liberos debemus inducere testes cōtra & ratio facti debet ab eis quæri. Vel hic vult dicere, quod ipsi debent subiici tormentis ad veritatem eruendam: & quicumque testes postulauerit induci, eis sumptus necessarios exhibebit: siue in causa criminali, siue in ciuili introducantur.

m ¶ Si Socij.] Sed fallit supra 79. distinct. si quis papa. Item fallit in crimine læsę maiestatis. 11. quæst. 3. nemini. & in crimine simoniæ. extra de simo. quamuis. Sed obstat extra de testi. veniens 1. Sol. socius criminis & muneris repellitur: sed non criminis. tantum.

n ¶ Sed fides.] Id est, causa.

o ¶ Venturis.] De hoc notaui quid iudici vel testi dandum sit 11. q. 3. non licet videbatur q̄ vtraque pars debet prouidere testibus, quia pro vtraque testantur, 14. q. 5. non sane, sed secus est, vt dicit C.

LIBERTI. CASVS. Dicitur hic quòd liberti contra patronos sponte testificari non debent, nec debent ad hoc compelli. & si vocati faerint, non debēt cogi venire.

SI QVIS. CASVS. Induxi testes contra aliquem in aliqua causa: contra me ijdem inducebantur: volebam eos repel-

eos repellere; quæritur an possum? Et respondetur q̄ nō, nisi probem postea capitales inimicitias interuenisse inter me & illos: arguere tamē potero eorū testimonia ex dictis eorum, si contradicant sibi: vel si probauero eos corruptos promissione, vel ētē datione pecuniæ.

a ¶ pro.

snia in rem iudicatam 2. vt extra de sent. & re iud. lator. &c. consanguinei. Vel ideo mulier fuit admissa in illa decr. ex tenore quia ignorauit de quo die testes vellēt testari: sed si quis scit de quo die velit quis probare. & ante publicationem non protestatur, q̄ die illo nō fuerat in loco tali, post publicationē cū non admitterem, & quod hic dī, q̄ pōt obijci indicta, verū, est ostendēdo eos esse contrarios sibi 3. Item instrumentum inducit pōt post publicationem, vt ext. de fide instr. cum dilectas. Si q̄ritur quare viso instrumento inducit. posſūt testes, vt C. de contrah. tip. optimam. & nō visis attestationibus? Rñ. ideo q̄ si vnus vult improbare instrumētum per testes, reliquus potest per testes instrumento fidem facere: quod non est in testibus. Ioan. Ego credo quod publicatis attestationibus super nouo articulo (ficut dicit T.) possunt induci testes: licet legistę dicant contrarium. & hoc non solū est in causa matrimonij. sed etiam in aliacausa, vt extra de fide instr. cum Ioannes. & extra de testi. ex tenore &c. veniens. 2. In causa appellationis inducūt testes super nouis articulis pēdentibus ex ueteribus, extra cap. fraternitatis. Legistę secundum opi Ioan. inducunt super nouis & super ueteribus articulis. C. de appell. l. eos. B.

c ¶ Ostenderit.] Vel etiam infamiam, postea contestam, ut extra de testi. cogē. præterea. simile su. d. dist. 19. si Romanorum. extra de accus. nulli.

SED OBIICITVR. CASVS. Dictum est supra in cap. telles autem. q̄ intra xiij. annum non possunt aliqui testificari. sed contra hoc obijcit Gratia. de puero triginta dierum. Nam cum de fornicatione accusaretur B. Bricius, & diceretur filium genuisse triginta dierum: in medio populi professus est ille puer Bricium suum patrem non esse. Sed soluitur hoc, q̄ miracula diuina non sunt trahenda ad consequentiam, nec in exemplum actionis humanæ.

2 Die quod de hoc dixi 2. qō. 6. in prin. in addit. sed cōtra ext. &c. Arc.

3 Hęc sñia uera est, & hī ex texto, cū dicit, ex ipsis depositionib. &c. nō dicit, a lienis depositionibus, sed ipsis. Archid.

alia lite producantur [a], non licebit personas eorum excipere; nisi ostenderit inimicitias inter se & illos postea emersisse; ex quibus testes repelli leges præcipiunt: non adimenda scilicet ei licentia ex ipsis depositionibus testimonium eorum arguere [b]. Sed & si liquidis probationibus datione, vel promissione pecuniarum eos corruptos esse ostenderit [c], etiam eam allegationem integram ei seruari oportet.

¶ In hoc capite varias leges digestorum, & codicis ita refert Gratianus, vt interdum eadem prorsus afferat verba, interdum vero mutet, ac transponat, & in summam redigat. Ac plura quidem sunt ex originali emendata, nisi vbi Gratianus de industria mutauerat.

α ¶ Per quos.] *In vulgatis legebatur*, per quæ. *Emendatum vero est manuscriptis, & lege ipsa, in qua agitur de exhibitione testiū, non autem de editione instrumentorum.*

ß ¶ Coarctentur. *Sic in aliquot manuscriptis, quæ lectio cum his verbis legis*, arctari præcipimus: *magis conuenit, quàm vox*, coerceantur, *quæ erat in impressis.*

Sulpitius Seuerus l. 3. tuitę S. Martini.

Sed obijcitur illud B. Bricij, qui voce pueri triginta dies ab ortu habentis innocēs probatus est. Sed miracula diuina sunt admiranda, non in exemplum humanæ actionis trahenda.

QVAESTIO IIII.

De quarta vero [d] quæstione Fabianus Papa, epist. 2. ad episcopos Orientales constituit dicens.

a ¶ Producantur.] Testem inductum pro me teneor recipere contra me, vt hic. Similiter illum qui fuit iudex pro me, teneor recipere contra me, vt 3. q. 8. cuius in agendo 1. Item allegationem vel rationem pro me inducam, recipiam contra me. su. 19. dist. si Romanorum. Similiter instrumentum. extra de censi. cum olim. Item iuramentum. C. de reb. credi. generaliter. Arg. contra ista 2. q. 7. si hæreticus 37. dist. si quid veri. Sol. ista sunt specialia fauore fidei.

b ¶ Arguere.] Sed hoc non potest fieri nisi per alios testes: ego igitur vobis attestationib. possunt induci alij testes: quod est contra id extra eo. fraternitatis. Cōsueuit responderi, q̄ directè non possunt induci testes contra testes, sed indirectè, vt extra de prob. licet. Vel probando testes aut eorum series. extra de prob. licet. Vel probando testes aut q̄ sonas fuisse in alio loco tunc temporis. ext. eo. ex tenore. Sed contra hęc est causa quare non admittātur testes post publicationem, quia timetur subornatio: sed subornari possunt, licet testes indirectè inducantur. Item testes aduersarij uolunt probare de alio tempore: ergo ego inducam testes ad probandum de eodem tempore iniquum enim esset. q̄ aliquid permitteretur impugnati, & non permitteret defendenti. ff. de reg. iur. non debet cum dicta meorum testium possim confirmare. ut dixi supra 3. q. 3. de inducijs. Ad hoc potest dici, quod speciale est in causa matrimonij, ut inducantur testes quandocunque etiam post sniam; quia ibi non transit

c ¶ Si Romanorum. extra de accus. nulli.

SED OBIICITVR. CASVS. Dictum est supra in cap. telles autem. q̄ intra xiij. annum non possunt aliqui testificari. sed contra hoc obijcit Gratia. de puero triginta dierum. Nam cum de fornicatione accusaretur B. Bricius, & diceretur filium genuisse triginta dierum: in medio populi professus est ille puer Bricium suum patrem non esse. Sed soluitur hoc, q̄ miracula diuina non sunt trahenda ad consequentiam, nec in exemplum actionis humanæ.

d ¶ De quarta vero.] Hic q̄ritur, an aliquis simul possit esse testis, & accusator? Et est dicēdū q̄ nō, vt inf. e. c. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& 2.q.1.multi.nec.n.simul debet quis fungi pluribus officijs vt 16.q.1.presbyteros.& 79.dist.singula. In matrimonio est speciale vt idem sit accusator & testis, vt not.35.q.6.c.1.tamen impropriè dicitur in matrimonio accusatio nam mixta dr inter ciuilem & criminalem. vt extra de procu.tuæ. In denunciatione aũt idẽ est denunciator & testis, vt ext.de test. in omni negocio.& ext.de simo.licet.sed ex quo semel quis apparuit inter accusatores, amodo non potest esse testis. vt extra de accu.cum.P. Manconella.

NVllus.] CASVS. Dicitur in hoc c. quòd nullus debet simul accusator esse & testis, vel iudex: quoniam in omni iudicio quatuor debẽt esse diuersitates personarũ scilicet accusatores, rei, iudices, & testes: & ostendit quod sit officium cuiuslibet eorum quod in littera patet.

a ¶ Accusator.] Nisi in causa matrimonij vt 35.q.6.c.1.

b Quatuor.] Extra de verb. signi. forus contra. sed dic quòd quatuor sunt personæ, id est, quatuor genera personarũ. vel dic quod appellat ibi tres testes, id est, tria gña probationum, s. instrumentorum, testium & famę 1. Sed objicit de crimine notorio, vt extra de ele. venerabilem. §. nos igitur. & vbi qs confitetur aliquid.

Id est, argumentorũ siue confessionum, vt ibi no. Tan. & Ber. & sic non ob. qđ no. su. e. q 1. sæpè, in gl. 1. Arch.

vbi iudex ex officio procedit. in his enim non accusator. Sed loquitur hic cum ordinario iure proceditur, scilicet in forma iudicij.

c ¶ Æquitate.] C. de iud. placuit. 45. dist omnis qui.

d ¶ Ad minuendam.] Non tamen vt falso inducat alicui quod ius. Sed nunquid tenetur aduersario dicere iura quæ pro ipso faciũt; non: tamen in corporali bello licitũ est decipere hostem. vt 22.q.2. vtilem & 23.q.dãs.

NVllus.] CASVS. Dr hic q̃ iudex in iudicio non debet vti acceptione personarum inter accusatorem & reum: sed æqualiter audiat vtrumque. & q̃ per se debet esse accusator, per se reus, per se iudex, per se testis, & vnusquisque debet esse in suo officio.

Personarum acceptio tũ dẽt esse in iudicio.

e ¶ Personaliter.] Id est, cũ acceptione personæ, vt 3. q 9. cap. vlt. quia honor vnius personæ non debet obesse alij, vt C de dign. l. 3. ff. 12. 11. q. 1. si quis vero. C. de stat. & ima. l. 4. iudex tamen magis dignum potest honorare, vt 2. q. 7. quæritur, & q 8. quisquis. non tamen sedebit cum iudice cum agitur in causa, vt C. de of. ciuiud. l. 1.

INSCRIPTIO. Hæc est secunda pars huius quæstionis in qua ponit Gratia. quatuor casus, in quibus non est inscriptio necessa. l. a. de Fan.

CASVS. Dicit Gratianus q̃ inscriptio semper in accusatione debet fieri, vt accusator obliget se ad pœnam talionis, vt probatur nono libro Codicis de accusationibus. & c. Hug. tamen videtur velle, q̃ omnia supradicta verba sint de præcedenti capitulo, vsque ibi, [Vt codice. postea sunt verba Gratia. Idem videtur velle Benuen.

¶ Accusator & testis, vel iudex aliquis simul esse non potest. C. I.

j NVllus vnquam præsumat accusator [a] simul esse & iudex † vel testis: quoniã in oĩ iudicio quatuor [b] personas necesse est semper adesse; id est iudices electos, accusatores idoneos [α], defensores congruos, atque testes legitimos. Iudices autem [β] debent vti æquitate [c], testes veritate, accusatores intentione ad amplificandam causam, defensores extenuatione ad minuendam [d] causam.

Anſ.l.3.c.75. Burc l.16.c.35. Iuo p.6.c.321. Pann.l.4.c.81.

† Concor. tex. in l. fi. ff quod me. cau. & in l. pen. ff. de arb. & in l. fi qui vir & l. si quis vx antcam. ff. de iurisd. iudi.

α ¶ Idoneos.] *Apud Fabianum & Burchardum, & Iuonem hic locus ita habet*, iudices electos, & accusatores, ac defensores, atque testes *Verum quia voces illæ* idoneos, congruos, legitimos. *sunt in omnibus vetustis codicibus Gratiani & Pannormia, nihil est mutatum.*

β ¶ [Iudices autem.] *Hæc neque in epistola sunt, neque apud alios collectores nisi in Pannormia.*

Item Damasus Papa, epist. 3. c. 7.

¶ Quilibet in causa duas personas gerere non valet. C. II.

j NVllus introducatur personaliter [e], sed accusatores & accusati ęqua audiantur ratione, iuxta quod gestorum ordo exigit. Accusatores vero, & iudices non ijdẽ sint, sed per se accusatores, per se iudices, per se testes, per se accusati, vnusquisque in suo ordinabiliter ordine. ¶ Nã inscriptio [f] primo semper fiat §, vt talionem calumniator recipiat; quia ante inscriptionem nemo debet iudicari, vel damnari; cum & ęculi leges hæc eadem retineant.

Poly.l.5 tit. 1. Burc.l.16.c.31. Pann.l.4.c.80. Iuo p.6.c.337.

2 *Vt codice* [h], *libro nono, titulo de accusationibus, & inscriptionib*[9], *l.7. et codice, eodẽ libro de adulteriis, l.6. & titulo de Abigeis, l. vnica.* ¶ *Aliquãdo etiã sine ĩscriptione*

Officiales a ¶ Per officiales.] Hoc exemplũ non valet: quia ibi nõ sunt notorio venientia debent.

fit accusatio loquitur. n. in notorio crimine ista lex, qđ solum officiari denunciant. si enim denunciat officialis aliud crimen, ei non creditur: nisi probet legitimè, vt C. de accus. ea quæ. C. de curio. l. curiosi, lib. 12. AD.

†officiũ] orig. Eadem. C. de accus. & inscri.

accusatio fieri potest. [Ea enim, quæ per officiales† [a] *præsidibus denunciantur, & citra solennia accusationũ posse perpendi incognitum nõ est.*] ¶ *Itẽ codice de adulteriis, l. 6. Si maritus iure mariti, hoc est intra sexaginta dies* [b] *vtiles adulteriũ vxoris suæ accusare voluerit, quam ex suspicione* [c] *sola ream facere valet, nõ cõtinetur vinculo inscriptionis. Itẽ* [de Abigeis l. vnica: [*Abacti* [d] *animalis accusatio non solum cũ inscriptionibus* [e], *sed etiam sine obseruatione* [f] *proponitur.*] ¶ *Item cod. de accus. l. 8. Si quis* [g] *se iniuriam ab aliquo passum putauerit, & querelam deferre voluerit, non ad stationarios* [h] *decurrat, sed præsidalẽ adeat potestatem, aut libellos* [i] *offerens, aut querelas* [k] *suas apud acta deponens.*] ¶ *In alijs* [l] *autem criminalibus causis dignum est, vt inscriptiones præponantur, quæ magnitudinẽ videlicet criminis, tempusq; designent, vt alterutrã partem digna legum terrere possit auctoritas* β.

α ¶ In alijs aurem.] Lex 16. *cod de accus sic habet*, in causis criminalibus, *cætera vero eodem planè modo atque à Gratiano referuntur.*

β ¶ Auctoritas.] *In vulgatis hic repetebatur versiculus.* Inscriptio, *ex capitulo Damasi: sed abest à vetustioribus codicibus, & frustra repetitur.*

De domo etiam iudicis accusator, vel testis produci nõ debet; ne in causam suspicionis incidat iudex.

Vnde Nicolaus Papa ad Michaelem Imp. epistola, cuius initium est: [*Proposueramus.*]

¶ Suspicionis incidet in crimen iudex, de cuius domo, vel accusator, vel testis producitur. C. III.

COntra ritum ecclesiasticum, contraq; venerandas leges [m] ducitur accusator de imperialibus ædibus [n], & cui imperari potest, ad falsum dicendum testimonium adhibetur. Fiunt suspecti iudices, & mercenarij, & lupi custodes, qui videbantur esse pastores.

¶ *Caput hoc emendatum est ex ipso originali Romæ impresso.*

Et Fœlix epist. 2. ad episcopos Galliæ.

QVAESTIO V.

E quinta° vero quæstione in concilio Carthaginensi 3. cap. 7. sic inuenitur definitum.

ADDITIO. In hac lege non dicitur q̃ inscribant: sed dicitur quòd si non probant, puniuntur vt calumniatores, secundum Lau.

b ¶ Sexaginta dies.] A tempore diuortij computandos, vt ff. de adul. l. 15 cuius ope. §. pen. sed iure extranei potest eam accusare post hos dies etiam: dum tamen causa non excesserit quinquennium. ff. eod. titu. maritꝰ. sed ad tori separationem etiam post septennium põt, vt 33. q. 2. admonere. Consilit autem ius mariti in hoc, quòd ex suspicione violenta facit vxorem ream: & quod præferẽ alijs accusatoribus: & quòd non inscribitur: & q̃ non punitur quasi calumniator, secundum quosdam:

a Adul

se inscri

re: non

dicationi.

m ¶ De imperialibus ædibus.] Id est, de domo cuiusli-bet iudicis 1. De hoc dixi 3. q. 5. accusatores. iudex tamen suos domesticos cogitur recipere contra se, vt C. de assess. si post.

DE quinta vero.] CASVS. Hic intitulatur quinta quæstio, qua quæritur an sit excommunicandus accusatus, si die statuta non veniat ad causam. Et certum est, q̃ sic, si ex cõtumacia abest, & agitur hic de inducijs citatorijs siue expectatorijs.

o ¶ De quinta.] De iure ter est citandus quilibet, vt 24. q. 3.

Marítus duc. iure. lex antiqua dicit q̃ nia accusationis simple re debet. ff. de adul. l. mi les. §. q dam. fm. L.

cũ agit ad tori separationẽ, secus si agat ad pœnã legalẽ, vt extra de procu. tuæ.

m ¶ Contra ritũ.] CASVS. Coram Imperatore accusabat quidam de domo imperiali & producebatur accusator, & testis cui poterat imperari. sed Nicolaus reprehendit hoc dicens hoc esse contra legem: & ex hoc iudices suspecti fiunt.

n ¶ Leges.] Extra de offic. iudi. dele. g. causam 2. ff. de iurisdict. om. iud. qui iurisdi-

r Gñaliter seruandum est, q̃ nullus sit iudex in omni causa, vbi quis de domo sua ẽ actor, reus vel testis. qa vr esse suspectus. si hoc contingat, deleget cã, secundũ. l. & L.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Citatio debet esse trina.

q.3.de illicita.si tñ ad primam citationem non venerit, dei inquit: quia spernit mandatum iudicis, & punitur. ff.si quis in ius voc.non ierit.l.2.ff.si quis ius dicen.non obtemp.l.vnica.& præstabit sumptus litis de illa factos, vt de iud.sancimus. Et agitur de inducijs citatorijs, siue expectatorijs, quæ dantur episcopis: & eædem dantur presbyteris, & diaconis, vt 15.q.7.si autē. & dictum est de his su.3.q.2. in summa.

QVisqs.]CASVS. Statutū fuit in concilio Carthaginensi, vt episcopi apud primatē prouincię accuserentur. Et si eps, qui accusabatur, vocatus ad causam, die statuta, hoc est intra.mēsem computandum à die receptionis litterarum non venerit, debet excōicari: & si postea venerit allegaturus causas quare non venerit, dabitur ei spatium alterius mēsis: sed remanebit excōicatus donec ꝓbet iustum impedimētum: ita ꝙ nec suis, nec alienis communicet, interim si non venerit, finito secundo mense, condemnabitur. Si vero accusator die statuta non venerit, excommunicetur reo vel episcopo præsente communioni reconciliato,. Si tamen postea iustum impedimentum probauerit, absoluatur: & causam agere permittatur: & expone post secundum mensem,id est,post principium secundi mensis. Vel sic:Episcopus accusatus, si intra tempus vnius mensis à tempore receptionis litterarum non venerit,excommunicatur.si allegat iustum impedimentū, datur ei alius mensis: sed remanebit excōicatus quousq; ꝓbabit iustū impedimentum: & si non venerit secundo mense,damnabitur. si vero accusator non venit die statuto, excommunicandus est.sed si iustam probat absentiā, absoluetur, & postmodum ager. Iste est casus secundum Hug. & secundum eum exponitur post mensem secundum id est,post principium secundi mensis.

ALIVS CASVS. Aliquis vult accusare epm, vadit ad primatem, vocatur episcopus; eligit iudices episcopus: deinde vocatur ab eis,vt sit tali die coram eis:& si tunc non venerit,suspendatur.Si autem miserit nuntiū quia alleget iustam causam absentiæ, vel aliā iustā excusationem,datur ei alius mensis: & si in fine secundi mensis non venerit,tunc excommunicatur: & secundū hoc expone post secundum mensem. id est, post finem secundi mensis. & sic non obstat inf. causa prox. q.3 si ægrotans. quia ibi datur tertius mensis ad conuincendam malitiam.extra de dolo & coniu.cum olim.

a ¶ Occurrerit.] Sed pone ꝙ iudex ita dixerit,si nō veneris die illa,sis excommunicatus ! . & ille non venit, quia non potuit venire, nunquid erit excommunicatus? Videtur ꝙ nō. nam & auditur hic causa absentiæ, & probata causa non absoluitur; nec enim extat conditio.quia non dicetur nō venisse, ex quo casu non venit, vt ff.de conditio.&demonstra l.2.nec proposuit iudex excommunicare ipsum in omni casu, sed in causa contumaciæ tantum. argum. ad hoc ff. de sol. si seruus decem.in fin.& cum non sit contumax, pœnam contumaciæ nō patif, si nō venit, vt ff. de re iud. contumacia.

Ioan. Sol. excommunicatus est, sed absoluitur sine expensis. quia excommunicatio tenet, nisi in duobus casibus, vt de extra de sen.excom.per tuas.B.

b ¶ Mensis.] Vel trium mensium, vt inf.prox.q.3.c.3.& q.2.c.2.contra.

c ¶ Ex

¶ Non est à communione suspendendus, qui die statuta ad causam venire non potuit. C. I.

QVisquis episcoporum accusatur, ad primatem prouinciæ ipsius causam deferat accusator. Nec à communione suspendatur, cui crimen intenditur, nisi ad causam suam dicendam α, electorum iudicum, die statuta, litteris euocatus minime occurrerit [a]: hoc est intra spatium mensis [b] ex ea [c] die, qua eum litteras accepisse constiterit. Quòd si aliquas veras necessitatis causas probauerit, quibus eum occurrere non potuisse manifestum sit, causæ suæ dicendæ intra alterum [d] mensem integram habeat facultatem. Verum tamdiu post mensem secundum non communicet [e], donec purgetur. Sin autem nec ad concilium vniuersale β occurrere voluerit, vt vel ibi causa eius terminetur, ipse in se damnationis suæ sententiam [f] dixisse iudicetur. Tempore sane, quo non communicat, nec γ in sua ecclesia, vel parochia communicet g. Accusator autem eius, si nunquam diebus causæ dicendæ defuerit, à communione non remoueatur. Si vero aliquando defuerit subtrahens se restituto in communionem episcopo remoueatur à communione accusator † [h], ita ta-

Anſl.3. c.122. Burc.l.1.c.160. Iuo p.5. c.270. Pan.l.4.c.106.

inf. 5. q.3. si ægrotans.

1 No.hic L. ꝙ talis citatus non est excōicā. argum. ext.de pign. significante. ff. de solu. si seruus. Arch.

2 Qualiter autē probet impedimentū, & casus fortuitus. vide Ant. & B.in l.quæsitum. & per Io. de Imo. plenius. ff. de re iu. hēret per Bart. in l. contumacia.§.fin. ff.de re.iu.& C. de naufr. l. si quis per Spe.in tit.de dil.§.1. ver. in sum. per Cy. & Bald. in l. fi. C. de fide instr. & etiā per eundem. Bal.in l. qui accusare.C.de edē. & Ant. in l. fi. de seruit. facit etiā qđ not.Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. pen. ff. de ædēn.

† Cōmu. hoc text.

3.q.10 c.fi. Anſl.3.c.121. Fmch.ibidem. Iuo.ibidem. Pann. ibidem.

† al.ad accusandum vel agēdū.

† al. dicere.

† al. voluisse.

c ¶ Ex ea.] Nota ꝙ computandum est semper tempus á receptione litterarum; vt hic, & 16.q.3.placuit 2.extra de ap.supra eo.2.& C.de excus.tu. l quinquaginta. nec computabitur dies,in quo recepit litteras, vt ff. si quis cunct. l.1.

d ¶ Alterum.] Sed obijcitur, aut primus mensis fuit peremptorius,aut non.si non, quare excōicatur:contra illud 24. q. 3. de illicita? Si fuit, quare datur ei alius mensis postea? Item qualiter fuit hic missum peremptorium prima vice: contra illud extra de dila. c.dilecti. Si vis tenere casum Hug. dic quod hic ex causa fuit primo missum peremptorium,vt extra de in integ rest.tum ex litteris.in fi. & ff.de iudic.nonnunqua.& sequens peremptorium datur ad cōuincendam malitiam.sic inf.3.q.3. c.1. Secundum alium casum non est primus peremptorius. secundum hoc die quòd non punitur hic sententia excommunicationis,sed suspensionis, vel alia. nam bene punitur quis in citatione non peremptoria, vt 5. quæst.2. præsenti. C. de iudi. sancimus. ff. si quis in ius voca.non ierit.l.2.

e ¶ Non communicet.] In sacramentis.

f ¶ Damnationis suæ sententiam.] Cum lis est contestata,vt dixi 3 q.9.decernimus, vel legitur de sententia excommunicationis.

g ¶ Communicet.] Arg. ꝙ qui est suspensus in vna ecclesia, & in altera: quia cum sit tantum vna ecclesia, nō potest esse partim intra, & partim extra ecclesiam, vt 24.q.1.loquitur. & 6.q.1. si quis presbyter.argu. contra 58.dist.si quis alterius.

h ¶ Accusator.] Sed quare cogitur iste accusare, contra illam regulam C.vt nemo inuitus agere,vel accusare compellatur,? Item nonne primo accusator esset admonendus,vt C.qui accusa.non pos. qui crimen. Forte hoc est speciale in episcopo, sicut aliud inf. causa prox. q.2.c.3.& hoc obtinet cū ex accusatione orta est infamia contra episcopum: & ideo cogitur accusator procedere, vt inf proxi.q.1.quidam.& q.vlt.Epiphanium. Vel hic inscriptum fuit: & ideo cogebatur procedere vt ext. de accu-

acc.licet.in fi.Si autem nec accusator, nec accusatus venit;tunc neuter est puniendus 1.ff.si qs in ius voc. non ierit.l.2.§.vlt. Itē hēs hic,ꝙ si accusator nō ꝓbat iustā cām absentiæ,ammon non auditur de illo crimine, vt ext. de accu.licet.C.qui accu.non pos.l. 3. Item fortè de crimine agitur & ciuiliter.ff. de iure fis.l.2.§. senatus. Idē vbi accusatur institor fallum, vt ext.de fide instr.accepimus. & c.contingit.Idem vbi accusatur matrimonium vt extra qui matri accus.pos.c.ꝓ tuas. Idem vbi prefigitur terminus ad inducendos testes. vt extra de probat. licet. Idē vbi proponit terminus ad exceptiones ꝓponēdas vt ex.de exc. pastoralis.Idem vbi impetit̄ status alicuius. vt C.de inge.ma. diffamari. Secus autē in ciuilibus negocijs, vbi p triēnium expectatur,vt C.de iudi. properandum.

men vt nec ipsi adimatur [a] facultas causę peragendæ, si se ad diem occurrere non noluisse †, sed non potuisse probauerit [b].

α ¶ Electorum iudicum.] *Istæ duę voces absunt ab editione Colonienſi conciliorum in quatuor tomis.*

β ¶ vniuersale.] *In concilio ipso additur*, anniuersarium. *quod in Africano concilio,c.62.ostenditur de vniuersali concilio Africæ esse intelligendum.*

γ ¶ Nec in sua ecclesia.] *Sic in cæteris conciliorum editionibus, & codice canonum,& apud cęteros collectores. Sed in editione quatuor tomorum est*, nec in sua plebe communicet. *Græce c.19.legitur:* μὴ δεῖν τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ, μὴ δὲ ἐν παροικίᾳ κοινωνῆσαι *id est.* neque in propria ecclesia, neque in parochia communicabit.

a ¶ Adimatur.] Vt C. qui accusa.non pos.si ea.& l.qui crimen.

b ¶ Probauerit.] Suū sacrm sufficit in hoc casu, vt 12.q.1.c.1. C. de reb.cred.in bonæ 100.distin. optatum. ext.d ꝓc. ex insinuatione.nō n. requirit̄ ꝙ plene probetur cā absentiæ, vt ext. de sen. & re iud. c. cum Bertholdus 2.arg.cōtra ext.de in integ resti.cap.ex litteris 3.

QVÆSTIO VI.

EXta vero quæstio eodem septimo capitulo concilij Carthaginensis tertij terminatur,in quo sequitur.

¶ In ciuili,& proprio duntaxat negocio ad arguendum admittitur,qui in episcopi accusatione culpabilis inuenitur. C. I.

ILlud vero placuit,vt cum agere cœperit in episcoporū iudicio,si fuerit accusatoris persona culpabilis, ad arguendū † non admittatur [c],nisi proprias causas, non tamen ecclesiasticas,vel criminales [d] assererе† voluerit.

δ ¶ Vel criminales.] *Abest hoc à concilio,& ceteris collectoribus sed retentum est ob casum;& repetitur in c.si accusatorum.*

Item ex concilio Carthaginensi 7.c.2.prope finem.

¶ Propriam causam agere valet,cui accusare non licet. C. II.

OMnibus [d],quibus accusatio denegatur,in causis propriis accusandi licentia non est denegan da.

Item Fœlix Papa omnibus episcopis per Galliæ prouincias constitutis,epistola secunda.

¶ In accusatione episcoporum deficiens ciuiliter tantum experiri poterit. C. III.

SI accusatorum personę in iudicio episcoporum culpabiles apparuerint,ad arguendum non admittantur,nisi proprias causas asserere,non tamen criminales vel ecclesiasticas voluerint.

Item Hadrianus Papa in capitulis,c.5.

¶ De eodem. IIII.

QVòd si accusatorum personę in iudicio episcoporū culpabiles apparuerint,ad arguendum non admittātur,nisi proprias causas habuerint, non tamen criminales,vel ecclesiasticas.

Iuo p.16 c.64.

3.q.10 c.5.

Iuo p.6.c.418.

1 Adde no. in l.seruum quoque. §. Exta vero.]CASVS.Hic publicè. ff. ponitur de procur. 6.q.qua qritur an illi, qui in accusatione eporum culpabiles ſueniunt, possint de cętero admitti ad sui vel suorū causę prosecutionem.Et respondet.ꝙ sic, si suam velint prosequi iniuriam vel suorum ciuiliter & non criminaliter: nec in causis ecclesiasticis. Casum vero illorum ca.illud. & si accusatorum, inuenies supra 3. q. 10. si acusatorū. Aliud cap. planum est.

2 Accusare ꝓhibentur aliqui.

c ¶ Llud.] ¶ Non admittatur.] Istud est expositum sup.3. q. 10. si accusatorū & capit.1.& 2.

c ¶ Nō admittatur.] Quidam dicūt quod in nullo crimine admittatur contra episcopum.

d OMnibus.] Excipiuntur excommunicati,vt supra. ead. q. 1. cap. 1. Itē serui & impuberes,vt su.3.q.7.§.tria in princ.& minores ut

vt C.de autho.præstan.l.clarum.& in casu quem habes extra qui mat.accu.pos.cum in tua.Item fallit in vsurario,vt ext.de vsu.quia frustra.Item fallit in liberis & parentib.vt 2.q.1.prohibentur.Item in muliere,vt 32.q.1. §.hoc in mulieribus.

PN infamiam.] CASVS. Sup. dictum est de ijs qui manifestè accusant.Nūc suppo nit quintam causā, in qua tractat de ijs, q occultè accusant. s.per libellum famosum, quem clanculo scribunt in alicuius infamiam. Interserit etiam Gratianus de iudicijs : & qualiter quis sit vocandus ad causam , & an causa criminalis possit per procuratorē experiri siue expediri:& quo episcoporū iudiciū debeat ventilari ; & quomodo illi qui aliorum crimina detegunt, culpandi sunt vel laudandi.In fine reperit de pœna calumniatorum.Vt autē hæc & alia faciat, præmittit thema,de quo sex elicit quæstiones.

DE prima qstione.] CASVS. Hic initiatur prima quæstio, qua quæritur qua pœna debeat puniri qui famosum libellum in alterius iniuriam scribit. Et respondet, si apparet, & nō probauerit qđ conscripsit, secundū canones verberetur, vt inf.ead.ca.1.secundum leges decapitabitur, vt inf.ead si quis famosum. Si vero non apparet, debet moneri vt appareat. Si vero celauerit se,excommunicari debet, vt inf. eod. quidem .

Libellum famosum componens qua actione punitur.

1 Vbi no.H. qđ istud sit verum : nisi forte si talis persona,quę attingi non debet, puta episcopus.

1 ¶ De prima.] Hic quæritur qua pœna punitur qui famosum libellum vel falsum composuit occulte,& probare non vult quod scripsit,& distinguitur aut certum est quis composuit, aut non . Si certum est,aut est connictus,aut sponte confessus . Si conuictus secundum leges decapitatur,vt §.ead.si quis. & sic intellabilis,sup.causa prox.q.3.§.ob carmen,sm canones vero subijcitur verberibus,vt inf.ea.c.1.1 Si vero spōte cōfitetur,cum non potest probare, mitius cum eo agitur , vt inf.ea.c.2.in fi.Si non est certum,debet admoneri vt prodeat in publicum , & probet quod scripsit : quod si non fecerit,primo priuabitur sacramentis,postea excōmunicabitur : & est hoc cum innocens aliquis infamatur,secus si reus fuerit qui accusatur: quia expedit peccata nocentium esse nota.ff.de iniu.eum qui,in prin.Io.

QVi in alterius.] CASVS. Quæsitum fuit ab Hadriano no quam pœnam debet ille pati,qui libellum scribit

CAVSA QVINTA.

IN infamiam cuiusdam cēpi chartula accusationis occultè nō scribitur: tandē accusator procedit in publicū. Eps autem semel literis euocatus,causæ suæ die sta tuta adesse nō valens,per procuratorē iudici se pſentauit : absq; synodali audientia damnatur. Demum iudicio per appellationem renouato,de accusatoris inimicitia episcopus conqueritur:tandem in ipsa probatione deficit accusator.

1 *Primo,quæritur,qua pœna sit feriēdus, qui famosum libellum clanculo scribens,probare negligit quæ litteris mandauit.*
2 *Secundo,quoties sit vocādus ad causam, antequam sententiam damnationis accipiat †.* † *al.excipiat*
3 *Tertio,an per procuratorem causam suam agere valeat qui per seipsum causæ suæ adesse non potest.*
4 *Quarto,an absque synodali audientia sit damnandus.*
5 *Quinto,an ideo aliquis habendus sit inimicus, quia crimen alterius indicat.*
6 *Sexto,qua pœna sit plectendus,qui,quod intulit, probare non valet.*

QVÆSTIO I.

DE prima [a] quæstione Hadrianus Papa scribit in capitulis,c.49.al 50.dicens.

¶ Flagelletur, qui scripta in alterius famam neglexerit probare. C. I.

QVi in alterius famam publicè [α] [b] scripturam,aut verba contumelioſa confinxerit, & repertus scripta nō probauerit;flagelletur [c]:& qui [d] ea prius inuenerit, rumpat,si non vult auctoris facti causam incurrere [e].

Capit.l.7.c.361 Anſ.l.3.c.88. Iuo p.4.c.156.& p.16.c.235.

α ¶Publice.]*Hadrianus, Capitulare Caroli,& Iuo habent*,in publico.

QVidam.] CASVS. Gregorius nitebatur quandā se dare discordiam per quendam notarium suū nomine Castorium. Sed quidam maligni spiritus scripsit libellum in iniuriam Castorij,& eum nocte posuit in loco publico ciuitatis , in quo continebatur, & quod tempus teneatur exire;statim tenetur exire,quod si nō fecerit,ex quo est in mora,statim incidit in excōmunicationem.argu.2 q.7.quapropter.1.q.1. constat.ff. de manumiſ. test. libertas. Sed videtur qđ quamdiu pōt exire,non sit excommunicatus.ff.de verb. oblig.ita stipulatus. §. 1. Petrus Hiſpanus dixit expectandum vsque ad quadraginta dies extra de purg. cano.ca. vl. Hęc tſi veritas ē, qđ conditio affirmatiua aliter exponitur q̄ negatiua, cum eñ dicitur, ſi intraueris capitelium, exponitur ſic, id eſt, ſi cum primum potes intrare, intres, vt ff.de cōdi.& de. cōditio, ſed cōditio negatiua,ſic exponitur,ſi non intraueris,id eſt,cū primum deſinis poſſe intrare, vt ff. de verb. oblig. ita ſtipulatus. §. 1. niſi in caſu hic poſito. & in caſu libertatis, vt ff. de manu.teſta.libertas.§.1. b ¶ Publice.] Cōtra if de pę.d.1.§.his auctoritatibus, vbi pœnitenti dicitur,nō tibi dico vt te prodas . ſed iſtud eſt pro detectatione criminis . Vel ibi loquitur de occulto crimine 1 , ſed hic de manifeſto, licet pſona ſit ignota .

Conditio affirmatiua , & negatiua diuerſimode exponit.

Item Gregorius l.5.epiſt.30. ſiue cap.130.

¶ De eodem. C. II.

Ino p.6.381.

OVidam maligni ſpiritus conſilio repletus,contrā Castorium notarium,ac reſponſalem noſtrum nocturno ſilentio in publico α ciuitatis loco conteſtationem poſuit in eius crimine loqueutem, mihique etiam de facienda pace callide contradicentem β. Et quia quiſquis veraciter loquitur , ſemetipſum innoteſcere non debet formidare ; oportet vt publice exeat , & quæcumque in conteſtatione ſua loqui præſumpſit,oſtendat. Quòd ſi non exierit [a] neque publice [b] confeſſus fuerit, quiſquis ille ſit,qui hoc agere præſumpſit, vel conſenſum in tantæ iniquitatis conſilio præbuit ; ex Dei , & Domini noſtri Ieſu Chriſti ſpiritu definimus,vt ſancti eius corporis,ac ſanguinis participatione ptiuatus ſit . Si vero, quia latet, & quoniam neſcitur, teneri ad diſciplinam † [c] non valet , ſi tanti mali conſcius,etiam prohibitus,corpus,ac ſanguinem Domini percipere præſumit, anathematis vltione percuſſus ſit γ,vt fallax , ac peſtifer à ſanctæ eccleſiæ corpore ſit diuiſus. & *infra*. ¶ Sin autem in eadem ciuitate , egreſſus ad publicum potuerit [d] docere , quæ dixit , vel certe ſciens ſe non poſſe , quæ ſcripſit , oſtendere,errorem [e] ſuum fuerit aperte confeſſus ; Domini corporis , ac ſanguinis participatione non ſit priuatus ; neque à corpore ſanctæ eccleſiæ alienus exiſtat.

† *à diſciplina*] *orig.*

α ¶Publico.] *Hæc vox abeſt à manuſcriptis,& originali,& Iuone : ſed ob caſum eſt retenta , & in aliquot vetuſtis eſt gloſſa interlinearis .*

β ¶ Contradicentem.] *Quę ſequuntur vſque ad verſiculum*, Quod ſi , *addita ſunt ex ipſa epiſtola , & referuntur etiam ab Iuone.*

γ ¶Percuſſus ſit.] *Antea legebatur*,percutiatur: *ſed cum ea, quę antecedunt,ipſo facto ligent , quia ad occultum delictum referuntur , emendatum hoc eſt , quemadmodum alia multa , ex epiſtola ipſa . Apud Iuonem vero legitur* , anathematis vltione percuſſus,vt fallax,&c.

Itrm in concilio Eliberitano,c.52.

¶Anathematizentur,qui famoſos libellos in eccleſia ponunt. C. III.

Capitular.lib.6. c.243. Pol.l.3.tit.21. Anſ.l.3.c.89. Iuo p.3.ca.254. & 3.c.154. Burc.l.3.c.159.

SI qui inuenti fuerint famoſos libellos in eccleſia ponere, anathematizentur.

Papæ ſignificabatur, qđ Caſtorius noſebat controuerſiam renunciare. Dicit Grego. qđ ſi ille nō vult exire, ſit à corpore Chriſti remotus . Si vero adhuc latere ꝓſumpſerit,anathema ſit.ſi vero vult exire , & quod dixit ꝓbare,vel publice confiteri errorem ſuum,nō ſit ſuſpenſus à corpore Chriſti,vel anathematizatus.Seq.c.patet.

a ¶Non exierit.] Nonne debuit admonitio præcedere excommunicationem,12.q.2 indigne,ſed forte hic præceſſit , & quia illud tempus hic non adijcitur vſque ad mittitur ad accuſationem, licet non profequatur ſuam, vel ſuorum iniuriam .

e ¶ Errorem.] ſup.d.8. conſuetudo.ſup.3.q.3.§.notandum.

SI qui.]SI QVIS.CASVS.]Quæſitum fuit ab Imperatore quid fieri debet de libello famoſo , quem quis in aliquo loco reperit? & reſpondet quòd qui eū inuenit,ſtatim deſtruere debet, & nulli ipſum manifeſtare . Si vero,non deſtruxit, ſed alij cum doloſe reuelaueris.

1 Quod no. 50.di. de pœnitentibus . Quidam dicunt,qđ hic dicitur ſpeciale , & in fauorē infamati . & odium infamantis ſtatuitur . Vel illud de pœna : hoc de Accuſatione. Arch. Criminoſus qſq; poteſt accuſare.

deca-

decapitari debet, ficut auctor ipſius libelli, ne talis libellus lædat opinionem eius contra quem factus eſt.

a ¶ Capitali.] Si capitale fuit crimen conſcriptum; aliàs non, vt ſu. cauſa proxi. q. 3. §. ob carmen.

VOcatio autem.] CASVS. Hic ponitur ſecunda quæſtio, qua quæritur quoties aliquis ſit vocandus ad cauſam, & certũ eſt q̃ ſemel, ſecundo & tertio, vel vno pro omnibus peremptorio, vt 24. q. 3. de illicita. & quidquid de citationibus dicatur infra c. 1. & 2. hodie inducię citatoriæ arbitrio iudicis relinquũtur, vt infra ea. q. 3. ſi ęgrotans.

VOcatio.] CASVS. Quæſitum fuit à Damaſo qualiter debeat ad cauſã vocari qui accuſat? Et reſpondet quòd debet citari per ſcripturam per ſpatium cõgruũ & canonicũ: etiam ſi ad ſynodum venerit propter alia negocia non citatus nullo modo compellitur ſuis inſidiatoribus reſpondere, niſi velit.

b ¶ Vocatio.] Si ter citetur quis, licet nõ dicatur peremptoriè, tñ ſuſticit hoc, vt peremptoriè ſit citatus, vt C. quo mo. & quando iu. l. conſentaneum. & l. tres denunciationes. & l. ceſſante. illud tamen apponere debet iudex, q̃ peremptoriè citet. & debet comminari parti ſi non venerit, quòd procedet. ff. de iud. in peremptorio. & vel in prima, vel ſecunda, vel tertia citatione poteſt citare peremptoriè, vt ext. de in integ. reſtitutum ex litteris, in fi. ff. de iud. nonnunquam. dummodo non maturetur peremptorium nimis, vt extra de dilectis.

Iudex citãs peremptoriè hoc debet exprimere.

Exceptio reuocandi domum.

c ¶ Venerit.] Si aliquis inuenitur Romæ pro ſua neceſſitate. vel ex cauſa delationis, vel appellationis, non cogitur ibidem reſpondere, ſed poteſt domum reuocare vt ff. de iud. l. 2. §. ea quoq;. ff. quibus ex cau. in poſſ. ea. l. ad cognitionem. & in auth. de ſanc. epiſ. §. ſi vero epi. coll. 9. ſecus eſt ſi ſit ſibi ex voluntate, vt in auth. ea. §. ſi qs epũs, aut clericus. C. de epiſ & cler. oẽs §. in hac. Nam Roma communis patria eſt, vt ff. ad muni. Roma. nam cũ epi faciunt concilia, bene tenetur ibi quilibet ſtare extra de libel. obla. c. 1. nã illuc quilibet generali citatione citatur, vt dict. 18. per totum. Quare ergo dicit hic, q̃ non teneantur reſpondere coram ſynodo? Dic q̃ appellat hic ſynodum aliquẽ conuentũ eporum, qui propter neceſſitatem aliquam ſit, non tamẽ ſynodi cẽſa conueniunt. Vel dic q̃ ſpeciale eſt in accuſatione, vt accuſatus non teneatur reſpondere coram ſynodo, niſi habeat inducias. ſecus in ciuilibus cauſis.

Rauenti.] CASVS. Quidam dicunt, q̃ hoc cap. logtur

Item Codice lib. 9. tit. de famoſis libellis, lege vn. Impp. Valentinianus, & Valens AA. [¶ *Si quis famoſum libellum domi, ſiue in publico, vel quocunque loco ignarus repererit; aut nulli confiteatur inuentum. Sin vero non ſtatim eaſdem chartulas vel corruperit, vel igne conſumpſerit, ſed vim earum manifeſtauerit; ſciat ſe quaſi auctorem huiuſmodi delicti capitali*[a] *ſententiæ ſubiugandum.*] *& infra.* [*Huiuſmodi autem libellus alterius opinionem non lædat.*

QVÆSTIO II.

VOcatio autem eius, qui impetitur, non ſemel, ſed bis & tertio per congruum ſpatium rationabilibus ſcriptis fieri debet.

Vnde Damaſus Papa Stephano archiepiſcopo, epiſt. 3. ſcribit, dicens.

¶ Vocatio ad ſynodum, eius, qui impetitur, & in ſcriptis, & per ſpatium fiat congruum. C. I.

VOcatio[b] ad ſynodum iuxta decreta patrum canonica eius, qui impetitur rationabilibus ſcriptis [α] per ſpatium fieri debet congruum, atq; canonicum, quia, niſi canonicè vocatus fuerit ſuo tempore, & canonica ordinatione, licet venerit [c] ad conuentum quacunq; neceſſitate, niſi ſponte voluerit, nullatenus ſuis reſpondebit inſidiatoribus.

Poly. l. 5. tit. 1. Anſl. 3. c. 50. Burc. l. 1. c. 156. Iuo p. 5. c. 260.

α ¶ Rationabilibus ſcriptis.] *In epiſtola Damaſi loca horum verborum legitur*, tam ſua præſentia, quàm & ſcriptis, atque apocriſarijs: *verum Anſelmus, Burchardus, auctor Polycarpi, & Iuo cum vulgata lectione conueniunt.*

Item Syluester Papa.

¶ Quibus temporum ſpatiis reus vocetur ad cauſam. C. II.

PRæſenti[d] decreto cẽſemus, vt in primis patetnaliter† vocentur, & per ſeptem dies expectentur, nullius eccleſiaſticæ rei interdicta licentia. Huic vero expectationi

Poly. l. 5 tit. 3. Anſl. 3. c. 120. †al. perſonaliter

tur de indaciis citatorijs inferiorum ordinum, vel laicorum, qui ſunt in eadem ciuitate, vel in locis propinquis. Eſt ergo caſus. Syluæſter Papa ſtatuit in hoc c. q̃ illi qui accuſantur, citari debeant, & expectari primo per vnã. dies ſine aliqua pœna: poſtea per alios vij. ita vt eccleſiam non ingrediantur ad officia diuina audien da, poſtea per duos, pace & communione eccleſiæ eis interdicta, poſtea per alios duos dies ſub eadem pœna, deinde expectentur per vnum diem, quo elapſo anathematizentur, hodie tamen quidquid hic dicatur, inducię citatoriæ arbitrio relinquuntur.

d ¶ Præſenti.] Vel intelligitur hoc c. de raptoribus rũ eccleſiaſticarum, propter odium eorũ. vel de clericis in eadẽ ciuitate cõſtitutis, t. quibus minores dantur inducię quàm remotis, vt inf. e. q. 3 ſi ęgrotans, vel de laicis, vel ſunt paternales adiectiones, vel q̃ quas q̃s expe-

Gatur etiam poſtquam canonice, & per tempus legitimum citatus nõ venerit, vel non tenet per illud inf. 24. q. 3. de illicita.

a ¶ Addantur.] Simile. C. de iu. auth. iubemus. extra de dolo & contum. cum olim.

b ¶ Communione.] Sed nonne eſt eadem hæc pœna cũ prima? nam cui interdicitur eccleſia, interdicta ſunt ſacramenta eccleſiæ, vt 12. q. 2. de viro, & 33. q. 2. latorem. Item non poteſt intelligi de communione fidelium, q̃ de illo loquitur in fine. Sed dic quòd loquitur de communione fratrum. ideſt, quòd non communicabit alijs fratribus vel in choro, vel in menſa, vel in dormitorio.

RElatum.] CASVS. Quidã iudices eccleſiaſtici accuſationes & teſtes recipiebantur in cauſa criminali per epiſtolas, quod dicit Damaſus non eſſe faciendũ in futuro, & quod nuper factum eſt, debeat emẽdari. Nam accuſat? legitime citatus accuſatorem & teſtes debet habere præſentes, & locum defendendi, vel ad abluenda crimina, nec iudex ex iracundia damnat delinquentem.

c ¶ Scripta.] Sic ſup. 2. q. 8. perſcripta.

d ¶ Teſtimonium.] iudiciale. nam per litteras poteſt aliquis perhibere alij teſtimonium famæ ſuæ, vt 71. diſt. extraneo. c. hortamur. & de conſecr. diſt. 1. iubemus. Sed iudiciale non.

Teſtimoniũ per litteras põt exhiberi.

e ¶ Ira.] Quia tempore iræ non diſcernit homo quod iuſtũ eſt, vt 11. q. 3. illa.

SI primates.] CASVS. Quidam aſſabant epiſcopos, q̃ ſequẽdo ſuam iniuriam vel ſuorũ: quærit Anaſtaſius à Felice, qualiter ī hoc negotio ſit q̃cedendũ? & rñdet, q̃ ipſi dẽnt ad concordiam reuocari per tranſactionem, ſi fieri poteſt: alioquin debẽt legitime citari, & eis primates debent quidquid obijcitur ſignificare, vt parati venire poſſint ad reſpondendum. Si vero deiecti fuerint vi vel timore, aut ſuis rebus expoliati, accuſatoribus reſpondere nõ debent, niſi prius reſtituantur.

Iudex an poſſit inter partes componere.

f ¶ Pacificari.] Põt ergo iudex componere inter partes, vt 90 di. ſtudendum. & 23. q. 1. ſi quis membrorũ. & q. 4. ſi illic. ff. de no. ope nun. l. j. §. poteſt. & eſt ſimile. ff. de vſu. æquiſſimũ. Sed hoc verum eſt in crimine, quod nõ inducit depoſitionẽ: quia in alijs licet cõponatur, põt iudex

1 In hoc contradicit, q̃ vt neminem eſſe cogendũ ad accuſandum.

L. Sed hoc locum hẽt in ſolenni accuſatione, ad q̃ nemo cõpellitur niſi caſualiter, i. c. 2. & inf. e. q. 6. Epiphanium. Arch-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiatione, ad quam quilibet tenetur. De hoc nota. sup. 2. q. 3. notandum 2. in fi.

a ¶ Quid eis.] Sic 3. q. 9. iudicas. extra de dila. præterea. extra de app significantibus.

HIS. CASVS. Concludit Grat. ex supradictis capit. dicens, q̃ nisi quis canonice fuerit vocatus, & si propter alia negotia ad synodum venerit, non tenetur respondere. Quæ autem sit canonica vocatio, dictum est sup. in c. præsenti. qđ est Siluestr. & per c. fœlicis dicitur, q̃ accusato debet significari quod ei obijcitur ab accusatore.

Vòd aũt.] CASVS. Hæc est q. 3. in qua quæritur, an aliquis possit per procuratorem causam suam agere. Et certum est, quòd non in causa criminali, vt infra. ea. in criminalibus. nisi in quatuor casibus, vt in crimine iniuriarum, in quo illustris persona agit p procuratorẽ, vt 3. q. 9. §. nisi, & in crie supecti tutoris, vt ff de proc. non solũ. §. vlt. Itẽ ad allegandũ cãs absentię, vt inf. c. 1. & 2. Itẽ in minoribus. criminib. vt not. Io. in hoc loco, vt ff. an p aliũ cau. app. l. j. quia in leuib. criminibus non fit inscriptio, vt ff. de accus. leuia. In ciuili potest, nisi in casibus aliquibus, vt in accusatione populari, in qua actor non agit per procuratorem, vt ff. de procu. licet. & in causa status, vt C. de asser. tol. l. 1. Quidam etiã cogũtur dare procuratorem, vt epi & sacerdotes, vt inf. c. quia epis. & illustres personæ, vt C. de procu. l. pen. De hoc plenius inuenies sup. 2. q. 6 si quando. in apparatu.

b ¶ Quod autem.] In causa iniuriarum datur procurator. Item in crimine suspecti, vt ff de procu. non solum. §. vlt. & in minoribus criminibus. ff. an per alium causæ app. l. 1. quia in leuibus criminibus non fit inscriptio. ff. an per alium causæ app. l. 1. & ff. de accus. leuia. & ad allegandum causas absentiæ in ciuili dari potest procurator, sed in actione populari non potest procurator dari. ff de procurat. licet. & in causa status, vt C. de asser. tol. l. 1. quidam cogũtur dare procuratorem, vt episcopi 1, vt infra, quia episcopus. & illustres personæ, vt C. de procurat. l. vltim. De hoc plenius inuenies sup. 2. quæst. 6. si quando.

Procurator in causa populari nõ potest dari.

1 Hoc est falsum, vt patet extra de iur. calum. c. vlt. Arch.

SI ægrotans.] CASVS. Quæritum fuit ab Hadriano, an episcopus accusatus debeat excommunicari: quia citatus non venit. & rñdet q̃ non, nisi per cõtumaciã die statuta venire contemnat, & hoc est intra spatiũ duorũ, vel trium mensium, vel eo amplius, prout causa dictauerit, & tunc nisi fuerit impeditus, debet excõicari: sed si ægritudinem, vel aliud graue impedimentum habuit, mittat legatum ad synodi, qui absentem accusatum excuset. Iste casus planus est & bonus, sic ponendo casum videbis continuationem litteræ, quã per expositionem casus perpendes. Vel pone casum sicut littera sonat. Statuit Hadrianus in synodo, vt si epũs accusatus ægerfuerit, vel aliud impedimentum habuerit, mittat legatum, qui eum excuset. Sed si die statuta, hoc est intra spatium duorum, vel trium mensium, vel eo amplius prout causa dictauerit, citatus per contumaciam non venerit, debet excommunicari: nisi aliena. i. grauis eum necessitas præoccupauerit.

Procuratores non sunt admittendi in absentia.

c ¶ Legatum.] Sed nunquid tenetur infirmus vel absens ex iusta causa, ex necessitate procuratorem mittere responsurum nomine absentis? non videtur, extra de procu. querelam. nam si contra absentem feratur sententia, & ipse postmodum probet iustam causam absentiæ, retractatur sententia, licet non miserit procuratorem, vt extra de sent. & re iud. cum Bortholdus. & 7. q. 1. præsentium. immo & si sub pœna promisisset aliquis stare iudicio ad certam diem, si probaret iustam causam absentię, subuenitur ei, vt ff. de arb. si cum dies. §. si quis ex litigatoribus. Nam ægritudo iudicis vel partis, prærogat diẽ. ff. de re iudi. quæsitum. immo etiam si probabili causa abfit, non proceditur contra eum, vt extra de off. deleg. consultationibus. Item ẽm hoc non esset melior conditio illius, qui abest ex iusta causa, quàm illius, qui ab est ex iniusta causa, quia qui non vult interesse sufficit ei si mittat procuratorem, vt ff de proc. l. j. & generaliter traditur pro regula, quotiescunque quis abest ex necessitate, nõ ex voluntate, subuenitur ei, siue habeat procuratorem, siue nõ, vt ff. ex quib. cau. maio. sed & si, §. vlt. tres sufficere debet talis, qui alleget causam absentiæ, vt 65. dist. si quis. Econtra probatur, q̃ non sufficit mittere pro curatorem, qui alleget, causam absentiæ, nisi alleget causam causæ, vt 18. distin. epis. nam sicut quis potest mittere nũcium. sic & procuratorem, vt ext. de ap. cõstitutus, nec excusat q. per iustã absentiã q. fiat missio in possessionem bonorũ suorũ, si nõ sit qui defendat ea, vt extra de eo qui mit. in poss. c. vlt. nec exuli subuenitur si non

In capitulis Hadriani. cap. 5. & Fœlix. 1. epis. 2. Poly. l. 5. tit. 1. Burc. l. 1. c. 51. Iuo p. 5. c. 161. Pann. l. 4. c. 19.

Procuratores non sunt admittendi in absentia.

reliquit procuratorem, vt ff. de mino. Papinianus. nec ei qui appellationis causam prosequitur, vt ff. eum. qui ap. in prouincia debere defendi l. 1. & 2. nec subuenitur absenti cã reipublicæ, vt C. de in integ. rest. ignorare. Ad hoc dicunt quidam, q̃ actor semper tenetur mittere

4. q. 5. ca. vnico. † *alia*] orig.

tenditur, nisi [a] ad causam suam dicendam, electorum iudicum die statuta litteris euocatus minime occurrerit[1], hoc est (nisi aliena † [b] præoccupauerit necessitas) infra duorum, vel trium mensium spatium, & eo amplius, prout causa dictauerit.

Codicis lib. 9. tit. de accus. & inscrip. l. 3. Imp. Alexander Aug. ¶ [*Reos capitalium criminũ absentes etiam per procuratorem defendi* [c] *leges publicorum iudiciorum permittunt.*] *Ecce, quòd episcopus impeditus, & causæ suæ adesse non volens; legatum pro se iubetur ad synodum mittere. Sed legatus iste non ad causam agendam, sed ad necessitatem synodo exponendam mittitur, qua impeditus episcopus synodo præsentiam suam exhibere non valuit. Causam autem (maxime criminalem) nulli, nisi per se agere licet.*

Vnde Hadrianus Papa in capitulis, c. 38. ait.

¶ Criminaliter accusans, vel accusatus per se experiatur. C. II.

An. l. 3. c. 88. Pann. l. 4. c. 56.

IN criminalibus [d] causis nec accusator, nisi per se, aliquẽ accusare potest, nec accusatus per aliam personam se defendere permittitur.

Item Anacletus Papa.

¶ Hoc capitulum, quod ex Anacleto citatur, habetur in concilio Eugenij Papæ secundi, tempore Ludouici, at Lotharij Imperatorum habito, c. 19. Quod etiam à Leone quarto est repertum. Ex quo canone Lotharius lib. 2. legum Longobardi tit. de aduocatis, & Vicedomnis, octauum capitulare composuit.

¶ In omnibus causis præterquam in criminalibus episcopi, & sacerdotes pro se aduocatum habeant. C. III.

QVia episcopus [e], vniuersique sacerdotes ad solam laudem Dei, bonorumque operum actiones constituendum procuratorem, siue possit, siue non possit venire, per id quod legitur. ff. de diuer. & temp. præscrip. l. 1. reus autẽ non tenetur. Melius potest dici, q̃ siue sit reus, siue sit actor, si habet iustam causam absentiæ, non tenetur mittere, nisi sub hac forma sit citatus, vt veniat, vel procuratorem mittat, vt probatur extra de do. & cont. cum dilecti. in fi. alioquin sufficeret talem mittere, qui alleget causam absentiæ. 8. dist. placuit. & ext. de sent. & re iud. tenor. tamen si diutino impedimento quis est detentus, si rale sit negotium, quod possit expediri per procuratorem. ita vt plene iudex possit instrui per procuratorem ficut per dominum, bene tenetur mittere procuratorem talem sufficienter instructum. Et ego credo, q̃ decr. querelam, tales causas appellat graues, q̃ ita intricatæ sunt & inuolutæ, quòd non de facili per procuratorem possunt expediri, sed tamen non nego quia semper possit actor mitti in possessionem rerum absentis ex quacunque causa reus abest, vbi actio est

a ¶ Nisi.] Ideſt, si non.

b ¶ Aliena.] Vel quia vocatur à Rege vt 18. dist. si epis. canon alia tria excipit, ætatem, & ęgritudinem, & grauiorem necessitatem, vt 18. dist. placuit. Item si ad

1 Scilicet Nisi in casibus no. 2. q. 6 si quando.

Via episcopus.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ vnusquisq; episcopus, vel sacerdos in ciuili causa propria, vel ecclesiastica debet habere procuratorem bonę famę, & vitę laudabilis. in causa vero criminali non nisi per se agat, vel respondeat.

c ¶ Quia episcopus.] Sed quid si ita pauper est sacerdos, quòd non possit constituere procuratorem? Tunc per se litigabit, sicut illustres pauperes, vt in Auth. de illustri. & qui superillustres sunt. coll. 5. 16 aũt iubentur sacerdotes constituere procuratores: q̃ non expedit seruos Dei litigiosos esse, vt extra de syndico, ca. vno, & 2. q. 7. sicut. & ne cogantur recedere à diuinis obsequijs, vt C. de epis & cle. omnes. tum etiam quia causę materiam criminibus creare nascuntur, vt C. de iud. propendum. in princ. habet ergo quęlibet ecclesia œconomum, vt 89. dist. quia. & 9 q. 3. sicut scimus. 16. q. 7. q̃si in vt no. extra quibusdam. & constituetur auctoritate epi, C. de epis. & cler. omnes. §. hoc nihilominus. Sed quid si canonici aliqui contra episcopum volunt agere, tũc à superiore dandus est procurator ad litem, sicut cum pupillus agit contra tutorem. C. de iu. li. dando tu. vel cu. l. 2. & vlt. Sed ẽm iura nostra canonici per se sine epo constituent procuratores.

2 Scilicet ordinario tam non de legato: quia H. quod dic. Inn. & Sacerdotes iubẽtur litigare per p-

Universidad de Deusto
Biblioteca

procuratorem. Io. sed certe procuratorem ad agendum

Canonici contra epi-scopū agentes, procura-torem con-stituere pos-sunt.

te epi, nec esse in iudicio, vt extra de iu. causam. & ex-tra de procu. c. 1. B. Item habes hic, q̄ procurator non potest esse infamis, vt dixi 3. q. 7. cap. 1. Itē habes hic, q̄ epūs & facerdos sem-per debet litigare p̄ procuratores. Et sic patet, q̄ ante litis cōtestationē & post, po-test clericus secundū iura nostra cōstituere procuratorem, & per ipsum iurare de calumnia, vt probatur extra de iura. ca-lum. cū causam. nisi velis exponere ibi p̄ curatorē. id est, œco-nomum, vt extra de iur. calum. in pertractandis. Et lex dicit, quòd vbi cōuenitur monasterium, vel ec-clesiastica persona, possūt constituere procuratorem, vt in Authen. de sanc. epis. §. si vero epi. coll. 9. Alij vero comparant pla-tos tutoribus: & dicūt, q̄ sicut tutor vel curator non po-test ante lit. contest. constituere procura-torem, vt C. de procu. neque. sic neque prælatus: quod non concedo. Nulla est enim comparatio in-ter tutores, & prælatos, quia tutor est tēporalis, prælatus est perpetuus. tutor non vtitur bonis pupilli, sicut prælatus bonis ecclesiæ. tutela est o-nus, sed prælatura est honor. prælatus ha-bet liberam & gene-ralem administratiō nē in bonis ecclesiæ, & dare pōt bona ali-qua, si hoc hēat con-suetudo ecclesiæ, sed tutor nō. extra de do na. cap. c eterum.

Prælati non sunt tutori-bus compa-randi.

tuuntur, debet vnusquisq; eorum tam pro ecclesiasticis, quàm etiam pro suis actionibus (excepto publico [a] videlicet crimine) habere aduocatum [b] non malæ famæ suspectum, sed bonæ opinionis & laudabilis artis inuentum: ne dum humana lucra attendunt, æterna præmia perdant.

synodo episcoporum? Et respondet, q̄ non: quæ debet congregari suo tempore, & auctoritate Papæ speciali, sed si aliter præsumptum fuerit, vnum erit.

c ¶ Auctoritate.] Generali audiri enim potest [†] causa epi. sed non pōt terminari sine speciali mandato apostolicæ

† al. causa

QVÆSTIO IIII.

Et in capit. Hadriani. c. 3. capitular. l. 6. c. 287.

QVòd autem absque synodali audientia damnari non debeat, auctoritate Iulij Papæ probatur, qui epist. 1. ait.

¶ Nisi in legitima synodo episcopus iudicari, vel audiri non debet. C. I.

†al. quibusuis
† al. ideſt

NVllus episcopus, nisi in legitima synodo, & suo tempore apostolica auctoritate [c] conuocata, super quibusdam † criminationibus pulsatus audiatur, vel † iudicetur, vel damnetur. Sin aliter præsumptum à quibusdam fuerit, in vnam deducatur, quod egerint, nec inter statutas ecclesiastica vllo modo reputetur.

c ¶ Statuta.] *Abest hæc dictio ab originali, & cæteris locis indicatis.*

Item Zepherinus Vrbis Romæ archiepiscopus, epistola prima episcopis Siciliæ.

¶ Episcopus accusatus à duodecim audiatur, causæ vero finis ad sedem Apostolicam deferatur. C. II.

3. q. 8. c. 1. Poly. l. 5. tit. 4. Ant. l. 3. c. 45. Iuo p. 5. c. 245.

DVodecim iudices quilibet episcopus accusatus, si necesse fuerit, eligat, a quibus eius causa iuste iudicetur: nec prius audiatur, aut excommunicetur, vel iudicetur; quàm ipsi [d] per se eligantur, & regulariter vocatus † ad suorum primo conuentum episcoporum, per eos eius causa iuste audiatur, & rationabiliter discernatur. Finis vero eius causæ ad sedem Apostolicam deferatur, vt ibidem terminetur: nec antea finiatur (sicut ab Apostolis, vel successoribus eorum olim statutum est) quàm eius auctoritate fulciatur.

† al. vocatus

Quòd vero absq; synodali audientia episcopus damnari phibetur; sine præiudicio Romanæ sedis oportet intelligi, quæ sua auctoritate, quosq; valet damnare, vel damnatos absoluere. Vnde Gelasius Papa. [Ipsi sūt canones] ifra

Crimen publicum qđ dicitur.

a ¶ Publico.] Publicum vocat hic crimen, de quo solenniter & publice potest quis accusari. idem enim est in priuatis criminibus, vt C. de iniu. l. vlt. quia nec in illis interuenit procurator, vt ſu. ea. in criminalibus.

b ¶ Aduocatum.] Idest, procuratorem.

QVòd autem absque.] CASVS. Hic intitulatur quarta quæstio, qua quæritur an episcopus sit damnandus, siue synodali auctoritate. Sed hæc quæstio tractata fuit supra 3. q. 8. sed hoc solum adijcitur hic, q̄ Romanus Pontifex potest episcopum sine concilio damnare, vt in ea. 8. quod vero.

NVllus episcopus.] CASVS. Quæritum fuit à Iulio, vtrum episcopus sit condemnandus absque

stolicæ sedis, licet absolui possit, vt 3. q. 6. quamuis. & c. dudum. tamen hoc non credo, vt dixi 3. q. 6. accusatus. Et arg. infr. c. proxi. in fi.

DVodecim iudices.] CASVS. Dicitur hic, q̄ si necesse fuerit, episcopus accusatus duodecim habeat iudices à se electos, qui crimen examinabunt episcopi: sed Papa sententiam dabit, si necesse fuerit, quod est si metropolitanus non eligit, vel suspectos eligit.

d ¶ Ipsi.] Infr. 9. q. 3. cuncta. & c. ipsi. & c. falso.

QVOD VERO. CASVS. Dictum est sup. cap. nullus q̄ episcopus condemnari non debet nisi synodo congregata, quod intelligi debet absque præiudicio Romanæ

Romanæ sedis. Nam Romanus Pontifex quoslibet pōt absoluere & condemnare absque synodo cōgregata, quod duabus auctoritatibus probat Grat. scilicet Gelasij, & Hadriani, & sequenti 9. dicitur, quòd in synodo vbi epi scopus accusatur, non debet aliquis facere strepitum, vel

† est initiū cau se nonæ.

sup. 3. q. 6. nemi nem.

causa nona, [*Sententia † excommunicationis notatus.*] *Ité Hadrianus c. 8. [Saluo Romanæ ecclesiæ in omnib. primatu, manifestum est, quòd illa, quæ sunt per vnamquamq; prouinciam ipsius prouinciæ synodus dispēset: sicut in Nicæno [a] constat decretum esse concilio.] Cum vero accusatus ad concilium venerit, quidquid confidentium consultationibus agitur, aut ab accusantium parte proponitur, non contentiosis vocibus, sed mitissima verborum relatione proferatur.*

Vnde in Toletano concilio 11. c. 1. legitur.

¶ In cognitione causarum contentiosi locum non habeant. C. IIII.

Anſ. in princip. Iuo p. 4. c. 245.
† al. perturbare.
Iac. 1.

IN loco benedictionis [b] considentes Domini sacerdotes nullis debent aut indiscretis vocib. perstrepere, aut quibuslibet tumultibus perturbari †, nullis etiam vanis fabulis, vel risibus agi, & (quod deterius est) obstinatis disceptationibus tumultuosas voces effundere: [Si quis enim, vt Apostolus ait, putet se religiosum esse, non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio:] cultum enim suum iustitia perdit, quando silentia iudicij obstrepentium tuba † confundit, dicente propheta: Erit cultus iustitiæ silentium.] Dēt ergo quid q̄d aut consultationibus † confidentium agitur, aut ab † accusantium parte proponitur, sic mitissima [c] verborum relatione proferri, vt nec contentiosis vocibus sensus audientium turbent; nec iudicij † vigorem de tumultu eneruent. Quicunque ergo in conuentu concilij hæc, quæ præmissa sunt, violanda crediderit, & contra hæc interdicta aut tumultu [d], aut contumelijs, vel risibus concilium conturbauerit, iuxta diuinę legis dictum, quo præcipitur: [Eijce derisorem, & exibit cum eo iurgium.] & cum omni de decore de confessione † abstractus à communi cœtu secedat, & trium dierum excommunicationis [e] sententiam perferat.

† al. turbo al. quādo silentiū perit, & indi-tium obſtrepē tium turba con undit.
† al. indicium.

Prou. 22. † in vulgatis legebatur confessione.

QVAESTIO V.

NVnc autem [f] quæritur, an sit aliquis iudicandus maleuolus; q̄a crimen alterius indicat.

De hoc scribit B. Augustinus serm. 3. de communi vita clericorum, seu regula tertia dicens.

Idem epist. 109.

¶ Magis nocet, qui crimen celat, quàm qui amicabiliter indicat. C. I.

NOn

Hoc ergo sic, vel tumultum, vel aliquid simile

a ¶ Sicut in Nicæno.] Sup. 3. q. 6. neminem 1.

IN loco benedictionis.] CASVS. Dicitur in hoc ca. q̄ in synodo, vbi episcopus accusatur, vel causæ discutiuntur, nullus debet facere strepitū, vel tumultū,

Decr. Grat. ps II.

qui crimen. sup. ea. q. 1. c. 2. Sed si crimen tantum proponeret, & non prosequeretur, puniendus esset tanquam

NOn vos.] CASVS. Quidam se putabant peccare, cum iudicabant crimen alterius, sed Augustinus dicit,

Vnc aūt.] Hinc intitulatur 5. quæstio, qua quæritur, an aliquis sit maleuolus iudicandus quia indicat crimen alterius. Et certe si bono zelo hoc faciat, præmissa admonitione, non debet maleuolus iudicari, vt 2. q. 1. si peccauerit. dum tamen indicet tali, qui possit prodesse, & non obesse, vt 22. q. 5. hoc vī. Item si crimen, q̄d proponitur, vult probare: si ex charitate hoc facit, audīt, vt in f. c. 1. Si ex odio hoc facit, repellīt, vt ſu. 2. q. 7. si qui sunt.

f ¶ Nunc autem.] Si bono zelo quis indicat crimē illi, qui potest prodesse, & non obesse, non est maleuolus. 22. q. 5. hoc vī. & si prænonuerit eum quē accusat. 2. q. 1 si peccauerit. Vel si crimen propositū vult probare 3. 2 q. 8.

Crimē indicans nō sem per dicitur maleuolus.

2 Sub sed nō ſacramento-rum, vt dixi ſu. e. q. 2. præſenti, ibi videas. Arch.

3 In hoc ca-ſu, ſi facit ex charitate au ditur inf. ea. ca. 1. Si ex odio hoc facit repellitur 2. q. 7. si q̄ sunt. Archid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod non peccant: si hoc bona fide faciunt, immo magis delinquunt si taceant permittendo perire quos corrigere possint. Et hoc probatur similitudine morbi corporalis, vel alterius.

a ¶ Non vos.] Hoc c. loquitur de denunciatione, & de secreta correctione. Et est arg. hic, q̄ qui libet ad denunciationem tenetur 1.

1 Ac. 23. q. 5. non putes. vbi de hoc. argu. ad hoc su. 2. q. 1. quis quis. 2. q. 7. fi cut. & c. qua pp. 24. q. 1. illā tacerdotes.

b ¶ Indicatis.] Illis, q̄ possunt prodesse.

c ¶ Tacendo.] Infr. 8. q. 1. quid autem cō tra. sed hic de secreta correctione logitur: ibi de manifesta.

NOn omnis.] CASVS. Vincētius hæreticus compellebatur flagellis ad fidem, quam susceperat retinendam, de quo Vincentius conquerebatur. Augustinus vero dicit, q̄ cogi potest: quia errantibus & malis nō est parcendum, sed corrigendi sunt: & quia correctores sunt meliores quàm alij: & hoc probat quinque exēplis, scilicet amici, & dispensatoris, medici, Dei, & pastoris. Primum exēplū est in principio. Secū dū est ibi, [Vtilius.] Tertium ibi, [Ac qui phreneticum.] Quartum ibi, [Quis potest nos.] Quintum ibi, [Noueris aliquā do.]

Voluntas potius quam factum attendi debet.

d ¶ Tollitur.] Non obstat 86. d. palea. q. 1 illud de eo q̄ ad mortem esurit. ficat. q. 1. quoniam multos. Et est hic arg. q̄ excommunicato nō est danda eleemosyna. De hoc dixi 42. di. quiescamus.

e ¶ Patriarchas.] Iacob & filios eius, q̄ per famē coacti iuerunt in Aegyptum.

f ¶ Flagello.] Noto voluntatem potius spectandam, quàm factum, vt 23. q. 1 paratus dist. 5 ad eius vero. & qualitas facti ex persona facientis præsumitur 11. q. 3. absit. & 23. qō. 4. ea vindicta.

NOn osculatur.] CASVS Probat hic Ambr. quod si ex charitate delinquentes corrigitur, bonū est. Et hoc potest exēplo patris, & auctoris

vos [a] iudicetis esse maleuolos, quando crimen alterius indicatis [b]. Magis quippe innocentes non estis, si fratres vestros, quos indicando corrigere potestis, tacendo [c] perire permittitis. Si enim frater tuus vulnus habet in corpore, quod velit occultari, dum timet secari; nonne crudeliter à te silet ur, ac misericorditer indicatur? quanto ergo potius debes † manifestare crimen, ne deterius putrescat in corde?

† eū debet manifestare, ne, &c.] orig.

Item ad Vincentium Donatistam, & Rogatistam, epistola 48.

¶ Nec qui parcit est amicus, nec qui verberat, inimicus. C. II.

NOn omnis, qui parcit, amicus est †; nec omnis, qui verberat inimicus. Meliora sunt vulnera amici, quā voluntaria oscula inimici. Melius est cum seueritate diligere, q̄ cū lenitate decipere. ¶ Vtilius esurienti panis tollitur [d], si de cibo securus iustitiam negligebat; quàm esurienti panis frangitur, vt iniustitiæ seductus acquiescat †. ¶ Et qui phreneticum ligat, & qui lethargicum excitat, amborum molestus ambos amat. ¶ Qui nos potest amplius amare, quàm Deus? Et tamen nos non solum docere suauiter, verum etiam salubriter terrere non cessat. Fomentis lenibus, quibus consolatur, sæpe etiam mordacissimum medicamētum tribulationis adiungens, exercet fame patriarchas [e] etiam pios, & religiosos; populum contumacem pœnis grauioribus agitat; non aufert ab Apostolo stimulum carnis tertio rogatus, vt virtutem in infirmitate perficiat. *& infra.* ¶ Noueris [x] aliquando furem auertendis pecoribus pabulum spargere, & aliquando pastorem flagello [f] ad gregem pecora errantia reuocare.

23. q. 4 nimium §. non omnis. Prou. 27.

† Concin. in 1. Iacob. pa. 2. cōtra. ibi. & malis. & c. si vi. ibi. & adulc.

Gen. 42

2. Cor. 12

x ¶ Noueris.] *Apud B. Augustinum legitur, & noueris, pendetque hæc pars ex superiori periodi parte.* & putas nullum vim adhibendam esse homini, &c.

Item ex sermone 84. Ambrosii, qui sic incipit: [Amarior fortasse.]

¶ Non odio habetur, sed diligitur, qui castigatur, & corripitur. C. III.

NOn osculatur semper patet filium, sed & aliquando castigat. Ergo, quando castigatur, qui diligitur; tūc circa eum pietas exercetur. Habet enim & amor plagas suas: quæ dulciores sunt, cum amarissime † si inferuntur. Dulcior enim est religiosa castigatio, quàm blanda remissio. Vnde ait propheta: (Dulciora sunt vulnera amici, quā voluntaria oscula inimici.)

† al. amarius.

Prou. 27.

Ex his verbis datur intelligi, quòd magis cōfert vtilitati fraternę, q̄ crimen accusando, vel iustificādo persequitur, quàm qui celando fouere nititur. Eusebius aūt Papa contra statuere videtur, dum aliorum crimina spontè confitentes in episcoporum accusatione recipi prohibet dicens epist. 1. ad episcopos Galliæ.

qui sponte aliorum crimina confitentis repellit ab accusatione episcoporum. Et ad hoc inducit sequentia c.

¶ Ad accusationem non admittantur aliorum crimina spontè confitentes. C. IIII.

Ansl. 3. c. 25.

ILli, qui aut in fide catholica, aut inimicitia suspecti sunt, ad pulsationem episcoporum non admittantur: quia veritatem professionis infidelitas, & inimicitia impedire solet. Nec illi credendi sunt, aut admittendi, qui aliorum spontè crimina [a] confitentur. Et ideo replicanda est [b] solicitè veritas, quam spontè prolata in illis vox habere non potest. Hanc diuersis cruciatibus è latebris suis religiosus † [c] tortor exigere [d] debet, vt dum [e] pœnis corpora subijciuntur, quę gesta sunt, fideliter, & veraciter exquirantur.

Trigere.] or.

Item in prouerbijs, c. 11.

¶ De eodem. C. V.

QVi ambulat fraudulenter, reuelat arcana: qui autem fidelis est, celat amici commissum. *Item infra cap. 25.* Quæ viderunt oculi tui ne proferas in iurgio cito, ne postea emendare non possis cum dehonestaueris amicum tuum.

Sed aliud est ex charitate aliorum crimina deferre, vt quos secreta admonitione corrigere nō possumus, cōuictos iudicis sententia corripiat: atq; aliud, insidiādo falsa obijcere, vel insultādo vera facile exprobrare. Illud verò charitatis, hoc autem impietatis est officium. Vnde in eisdem prouerbijs, c. 12. dicitur: [Verba impiorum insidiātur sanguini: os iustorum liberabit eos.] & infra: [Qui quod nouit, loquitur, iudex × iustitiæ est: qui autem mentitur, testis est fraudulentus.] Item. ¶ [Labium veritatis firmum erit in perpetuū: qui autem testis est repentinus [f], cōcinnat

qui spontè aliorum crimina confitentur publicè, scilicet detractores, quos si contingat recipi in excepto crimine in accusationem, vel testimonium contra eos, qa tales quamuis veritatem iciant, non est eis tamen spontè confitentibus credendum, sed elicienda est ab eis veritas per tormenta à iudice ecclesiastico, scilicet archiepiscopo cum reliquis episcopis, vt de iuis latebris veritas eruatur. Sequens c. planum est.

a ¶ Sponte crimina.] Id est, detractores. 3. q. 4. detractores. & 46. dist. accusatores. Vel aliter, id est sine discretione.

b ¶ Et ideo replicanda est.] Id est, sæpius quærenda contra omnes supradictos, secundum quosdam, quod non placet, sed contra confitentes tantum, quia inimici, & infideles nunquam admittuntur.

c ¶ Religiosus.] Sed qualiter exercet religiosus vir cautionem sanguinis contra illud. 23. q. 8. his à quibus? Sed dic q̄ ecclesiasticus iudex potest virga punire, vt 23. q. 5. c. 1. & hoc non est iudicium sanguinis, sed hic facit quæstiones in causa ciuili, quod fieri licet in defectum probationum. ff. de quæstio. diuus. & etiam in ecclesiastica criminali 2. q. 1. in primis. in fi. Quidam etiam ex hoc loco dicunt viles contra clericos generaliter admitti

cū tormētis: sed falsum est, quia tantum exceptis crimi nibus admittuntur viles, vt sup. 4. q. 3. si aūt ea conditio. c ¶ Religiosus.] Istud obtinet in exceptis criminibus, in crimine læsæ maiestatis, vbi accusatur torquetur, vt 6. q. 1. §. verum. C. ad leg. iul. maie. nullus. in fi. sed in ciuili causa nunquam torquetur aliquis, ni si in defectum probationum, vt in authē. de testi. §. sancimus. Testes viles possūt torquari.

coll. 7. Vel dic q̄ prima pars loquitur de accusatore, secunda de teste, viles enim testes bene torquentur in exceptis criminib. vt 4. q. 3. si autem ea. & etiam in ciuilibus negocijs in defectum probationum, vt dixi.

d ¶ Exigere.] Non q̄ se, sed q̄ alios, vt 56. distin. non licet. per clericos autem, non per laicos. extra de sent. excom. vniuersitatis. hēs ergo hic, q̄ prælatus potest subditos corporaliter punire, vt 45. distinc. cum beatus.

e ¶ Vt dum.] Hoc nō refertur ad omnia p̄dicta, sed tantum ad illos, qui spontè confitentur. inimicus n. non potest esse testis in aliquo crimine. extra de testi. licet Hely. potest tñ dici, q̄ inimicus torqueri q̄que potest, & æstimabit iudex an adhibebit ei fidem, vel non, vt ff. de quæstioni. in fi. Sed vtrum clerici debeāt subdi verberibus pro testimonio dicendo dubitatur, quod vī 1. vt hic, & inf. eod. q. pro

Clerici an possint pro testimonio torqueri.

1 Dicit H. notandum esse, q̄ clerici spontè aliorū crimina confitentes indifferenter subijciunt verberibus si res exigat tales recipi in testimonium, vt in hoc c. illi q̄, & ita ipse. no. 45. dist. ī summa. Arc. 2 Al. de pœnī.

1 Vel dic q̄ hic repetit quæstionē, vt demonstret, q̄ in calumniatorem potest esse pœnæ cōmutatio secundū L.

nam si cito respondet, vi detur mendax, si in mora, videtur dubius, vt 50.dist.ponderet 1.

VI autem.] Hæc quæstio diuiditur in tres partes, in prima quarum probatur, q̄ qui calumniatur, tenetur ad pœnam talionis, & hoc probat per tres auctoritates. Secūda ibi, [Presbyteri.] Tertia ibi, [Biphanium.] Ioan. de Fant.

CASVS. Hic incitula tur sexta quęstio, qua quæritur qua pœna sit puniendus qui defficit in p̄batione criminis, quod obiecit. Sed quæstio tractata est sup. 2.q.3 Sed Gratianus eā repetit, vt addat quædam c. de hac materia loquentia, & vt addat de cōmutatione, & recompensatione pœnæ, vt qui non potest pati pœnam legitimam, patiatur aliam loco eius. Prima duo cap. sequentia per se patent.

a ¶ Qui autem.] Hæc quæstio expedita est. 2.q.3.

b OMnis.] ¶ Puniatur.] Si conuictus fuerit de calumnia, vt 2 q.3.§ notandum.

QVia.] CASVS. Quidam subdiaconus crimē cuidam diacono obiecit, sed defecit in probatione. Quæsitum fuit à Grego qualiter dēat puniri? & respondet q̄ pœna talionis puniri non potest, cum sit diaconus, sed careat promotione sacerdotij, quam habere poterat, & executione officij, q̄ habet, & tāquam reuera infamis verberibus castigetur velut laicus cōictus de crimine, & illud verbū, vel vt laico, in apparatu exponit multipliciter, sed certe per casum posītum debes litteram intelligere. c ¶ Manus.] Presbytero enim, & diacono tantum manus imponitur, vt 20.dist. presbyter. & c.diaconus. Sed contra 49.d.c.1.vbi & clerico iubetur manus imponi, sed illud de manu benedictionis, hoc de manu consecrationis. Vel dic q̄ tempore Gregorij, subdiaconatus non erat sacer ordo. 31.dist cap.1.

Perdit quis quod nunquā habuit.

d ¶ Sacerdotio.] Quod habiturus erat, argu. q̄ quis dē perdere quod nunquam habuit. 30. q.1. puella. 17.dist. concilia. 23.q.4. Guilisarius. 27.q.2.§ ex his 2.

e ¶ Caltigari.] Hic vna pœna commutatur in aliam pœnam corporalē sic 12. q.2 §. libertus. & 68.dist. presbyter. 14.q.vlt c.1.ff.de accu.hos.§.omnibus. in fi.

f ¶ Veluti.] Hic vult dicere, q̄ subdiaconus conuincitur veluti laicus quantum ad hoc, scilicet q̄ sicut causā laici ab episcopo vno audiri potest, sic causa subdiaconi, vt 15.q.8. Felix. secus est in diacono, quidam etiam referunt hoc ad qualitatē testiū, vt sicut bigami admittantur

linguam mendacij.] Item c.13. ¶ [Qui custodit os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratè† loquitur, sentiet mala.] & infra. [Verbum mendax iustus detestabitur: impius autem confundit, & confundetur.] Item Augustinus in psal.37. [Si aliquando p̄ humana infirmitate pedes nostri in aliquod peccatum mouentur, insurgūt linguæ iniquissimorum inimicorum, cum fuisset miserendum: irrident impij, vnde dolent pij.]

† inconsideratus est ad loquēdū] vulg. in vers. ga dixi

α ¶ Iudex.] *Sic in bibliis etiam Compluti, & Antuerpiæ impressis. Sed in nonnullis manuscriptis habeitur*, iudex: *Græce autem ἐπιδεικνμένου πίστιν ἀνυγγέλλει δίκαιος, ὁ δὲ μάρτυς τῶν ἀδίκων δόλος, id est*, clarum testimonium dat iustus, testis autem iniustorum dolosus.

6 ¶ Si aliquando.] *Hic versiculus videtur sumptus partim ex verbis B. Augustini, partim ex glossa marginali, & interlineari ineundem locum ex eod. B Augustino, & Cassiodoro.*

QVAESTIO VI.

VI autem a, quod intulit, probare non valet, puniendus est. capit.1.2.c.27.

Vnde Hadrian. Papa ait in capitulis, c.41.

¶ Puniatur qui alijs falsa intulerit. C. I.

OMnis, qui alijs falsa intulerit, puniatur b, & pro falsitate ferat infamiam. Anſl.3.c.92.

Item Gregorius Papa.

¶ De eodem. C. II.

QVi calumniam illatam non probat, pœnam debet incurrere, quam si probasset, reus vtique sustineret.

¶ Hic Gratianus partem sequentis capituli, quasi quandam per se sententiam, quod non raro solet, præponit.

Item in regesto.

¶ Qua pœna feriatur, qui crimen illatum non probat. C. III.

QVia iuxta canonicas patrum sententias, qui calumniam illatam non probat, pœnam debet incurrere, quam si probasset, reus vtiq; substineret; ac per hoc, quia subdiaconus crimen diacono probare non potuit, quoniā impositionem manus c (qua carere potuisset) non habuit, non solum α sacerdotio d, sed officio caruit & tamquā reuera infamis meruit verberibus castigari e. Nam cui cum tribus testibus, veluti f laico crimen quodlibet approbatur, non est mirum, quod obiecit dum probare non

Iuo.diaco. li. de vitæ B. Greg. c. 31.

tuntur contra laicum, sic cōtra subdiaconum, quia posſunt ex dispensatione fieri subdiaconi, vt 34.distinct.lector. sed eadem ratione homicida admittitur contra sacerdotem, cum secum dispensari possit à Papa 1.

PRESBYTERI. CASVS. Quæsitum fuit ab Imperatore

sufficit, si corporali infamię, quemadmodum laicus, ex iuris similitudine subiugatur. Quod esset diacono gradum amittere, hoc fuit subdiacono famæ plenitudine caruisse.

¶ In regesto B. Gregorij hæc non sunt inuenta, sed habentur omnia in vita ipsius à Io. diacono scripta, lib.4.c.31. Is enim postquam citauit epistolam 66. libri noni Anthemio subdiacono scriptam, in ea ista colligit, Idcirco Gregorius non probantem quod obiecerat, subdiaconum officio iubet priuari: quia iuxta canonicas patrum sententias, quia calumniam, &c. *vsq; ad finem. Sicut autem caput hoc ex Io. diacono sumptum est; ita in Decretalib. caput primum tit. de calumniat. ex ipsa Gregorij ad Anthemium epistola est acceptum.*

α ¶ Solum.] *Vox ista abest ab originali, sed ob glossam non est inducta.*

Codice libro primo, tit. de episcopis & cleri cis, l.8. Imperator Theodosius.

2 ¶ *Presbyteri a citra iniuriam quæstionis testimonium dicant, ita tamē, vt falsa nō simulent. Cæteri vero clerici, qui eorum† deinde gradum, vel ordinem sequuntur, si ad testimonium dicendum petiti fuerint, prout leges b præcipiunt, audiātur: ut salua tamē sit litigatoribus falsi actio, si fortè presbyteri, qui suo† c nomine superioris loci testimonium dicere citra aliquam corporalem iniuriam sunt præcepti, hoc ipso, quod nihil metuant, vera suppresserint. Multo magis enim pœna digni sunt, quibus quam plurimum honoris per nostram iussionem delatum est, si occultè† inueniantur in crimine†. ¶ Item constitutione tertia coll.9. ¶ Presbyteri d, seu diaconi, si falsum testimonium dixerint; si quidem in re pecuniaria; à diuino ministerio duntaxat per tres annos separati, monasterio tradantur: Si in criminali, clericatus honore nudati, legitimis pœnis c subijciantur. Cæteri vero clerici communi α iure ab officio ecclesiastico pulsi, sine delectu causæ legitimè coerceantur.*

tal. eum

tal. sub

tal. si in occulto inueniatur

Concor. crimen. Cod. eod. ti. Authentica sequē. ti. Presbyteri. Nouella 123. §. Sacerdotes. reuerendissimis. ff. de pœnis. l. fi. ff. de accusat. l. eos

α ¶ Communi.] *Hæc omnia verba*, communi iure ab officio ecclesiastico pulsi, *absunt à manuscriptis, sunt tamen in translatione, quæ habetur in codice. Nec vero Gratianus ipsa omnino verba aut veteris interpretationis, aut Iuliani, aut Irnerij retulit. Quare operæ pretium fuerit nouellam ipsam Græcam, & vulgatas interpretationes consulere: extant enim aliquæ varietates non contemnendæ.*

tal. mysteriis

Item Gregorius Ianuario episcopo lib.3. epist.24.

¶ Ad sanctæ communionis ministerium† non accedat, qui crimen illatum non probat. C. IIII.

3 EPipha-

1 De hoc ar tificio nota tore de hom. dign. fol. Arch.

2 Vnde gñaliter intelligas litteram vt sonat ſm B. Iſi.

3 Et videas q̄ not. 2.q. 3. in ſumma. in fin. & q̄ legi. & not. q.3. Rex dēt & 33. q. 5. hæc imago. in ſi. Arch.

nore an presbyteri cum ferunt testimonium sint verberibus subijciendi? Et respondet quòd non, propter prærogatiuam sacerdotij, hac tamen conditione, vt falsa non dicant, cæteri vero clerici prout leges præcipiunt. secus si directè accusatur testis 3. vt 50. distin. si episcopus. & ff. de fal. l. 1. §. vlt.

EPiphanium.] Hæc est 3. pars q.in qua vult probare qualiter sunt puniendi qui non probant, quod obijciunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

obijciunt,& ad hoc ponit 2.c. Ioan.de Fan.
CASVS. Quidam absentes libellum accusationis, vt Epiphanium infamarent miserunt episcopo suo.s. Ianuario ; qui cum libello accusationis prædictum Epiphanium ad Papam misit. tunc Papa examinata causa, & cognita innocentia Epiphanij eũ absoluit, & mãdat episcopo, vt illos accusatores excommunicaret, nisi venirent, & probarent crimẽ qđ obiecerãt. ita posuit Hugo casum. Beneuẽ. vero sic ponit casũ. Epiphanius presbyter dicebatur rem cum quibusdam mulieribus habuisse:qđ scelus qdã sermone tacito nomine suo significauit Dño Papę Greg. quo audito pcepit Grego. Sabino defensori, vt mulieres illas, quas presbyter Epiphanius docebat cognouisse, & alios q eiusdẽ rei veritatẽ iciũt, Romam adducat: quo facto, & oĩbus in presentia Papæ positis, cũ nullum crimen in Epiphanio inueniret,remisit eum ad Ianuarium episcopum, coram quo si ille,qui talem epistolam misit, non apparuerit paratus qđ obiecit probare, a cõmunione remoueatur.Sed primꝰ casus mihi magis placet. Quæ sequuntur, plana sunt vsque ad finem, quantum ad casus positionem.

a ¶ Epiphanium.] De eo agitur extra de testi.quoniam.

b ¶ Litteris.] Sed qualiter hoc fecerit,cum nõ sit admittẽda accusatio p litteras, vt 2. q. 8. per scripta. & 3.q.9.absẽte? sed hic non plene examinauit causam.

c ¶ accusatũ.] Id est, infamatum.

d ¶ Discutientes.] De plano, non in forma iudicij. extr.de accusatio.olim.

e ¶ Absoluimus.] Ab obseruatione iudicij, vnde postea admittitur accusatio.

f ¶ Paratus.] Nonne potuit accusator petere, & dicere se ea desistere. Accusator potuit desistere, vt su.e.q.1.quidam.& ante lit contest. potest desistere accusator,vt extra de accus. licet 1.in hn. sed istud est speciale in accusatione episcopi, vel cum orta est infamia, vt dixi sup.4. q.5. quisquis.

g ¶ Delatori.] Confessio.

h ¶ Lingua.] Sed qualiter dat Papa iura de pœna sanguinis contra illud 23. q. 8. his à quibus. sed hic docet quid facere debeat iudex sæcularis. sic 27. q. 1. Duo nes dicunt, q̃ licet viles admittantur ad accusationẽ, non tamen ad testimonium, quia tota vis negotij pendet ex testimonio,sed non in accusatione. Vel dic,vt dixi 2.q.1.in primis.in fi.

nium[a] presbyterum quorundam sacerdotum † litteris [b] criminaliter accusatum [c]: cuius nos, vt valuimus, discutientes [d] causam, nihilque in eo obiectorum reperientes, vt ad locum suum reuerteretur,absoluimus[e]. Criminis ergo eius auctores te volumus perscrutari : & nisi qui easdẽ transmisit epistolas,paratus [f] fuerit hoc,quod obiecit, canonicis, atq; districtissimis probationibus edocere, nullatenus ad sanctæ ministerium † communionis accedat.

† al. sacerdotiũ

α ¶ Epiphanium.] *In epistola hæc antecedunt.* Præterea nostri latorem præsentium Epiphanium presbyterum quorundam, &c.

Item ex decreto Hadriani Papæ,c.49.

¶ Qua pœna delator sit feriendus. C. V.

DElatori [g] autem lingua [h] capuletur, aut conuicto caput amputetur. ¶ Delatores autem sunt, qui inuidia produnt alios.

In capitulis Hadriani. c. 49. Cap.l.7.c.360. Ansl.3.c.88.

¶ Habetur inter capitula Hadriani c 49.allatum,quantum conuenire licet,ex legibus sæcularibus. Nam in codice Theod.lib.10.tit.10. l.2.fere idem: in libro autem 7.cap c.360.prorsus idem habetur.

[Item ex concilio Eliberitano.]

¶ De eodem. PALEA. C. VI.

Capitul. l.6.ca. 244.

DElator si quis extiterit fidelis, & per delationẽ eius aliquis fuerit proscriptus,vel interfectus, placuit nõ nisi ℔ in fine accipere communionem. Si leuior causa fuerit, infra quinquennium accipere poterit communionem. Si cathecumenus fuerit, post quinquennij tempora admittatur ad baptismum.

Eurc.l.6.c.27. Iuo p.10.c.156.

℔ ¶ Non nisi,] *In concilio ipso,& capitularibus legitur,* nec in fine: *quod in multis eiusdem concilij decretis repetitur. Quomodo autem hic, & apud Eurchardum, atque Iuonem legitur, conuenit canoni 13.Nicæni concilij,in quo sic statutum est.* De his,qui ad exitum veniunt,etiam nunc lex antiqua regularisque seruabitur;ita,vt si quis egreditur è corpore, vltimo & necessario uiatico minimè priuetur. *Hanc controuersiam copiosè explicat Ius.l.epist.3.c.2. Exuperio episcopo Tolosano.*

In regula Isidori.c.7.

Item ex octaua synodo.

¶ Qui innocentem falso crimine maculauerit, sacerdotis arbitrio pœna diuturna purgetur. C. VII.

SI quis falsum dixerit, vel personam innocentis falso crimine maculauerit ; iuxta sacerdotis arbitrium diuturnã pœnitentia expurgetur.

¶ Capiti huic in vulgatis erat præpositum nomen paleæ, quod sublatum est auctoritate omnium vetustorum exemplarium, quotquot collatæ sunt. Extat autem in regula monachorum B. Isidori.c. 17.

Item ex concilio Agathensi, c.32.

DVo fornicatores.] CASVS. Supra in 2 & 4. causis in multis capitulis docuit Grat. q̃ criminosi,& infames repelluntur ab accusatione, & testimonio : sed quia quædam sunt crimina excepta.in quibus criminosi vel

¶ A communione coerceatur vel sæcularis,vel laicus, qui ecclesiam vel clericum vel per calumniam fatigauerit. C. VIII.

† clericum] Ansl.3.c.116. Burc.l.15.c.5. Iuo p.6.ca.367. & p.16.c.6.

SI quis vero sæcularium per calumniam ecclesiam, aut clericum† fatigare tent auerit,& conuictus fuerit; ab ecclesiæ liminibus, & à catholicorum communione, nisi digne pœnituerit,coerceatur †.

† al. arceatur

CAVSA SEXTA.

VO fornicateres,& infamia notati, quendã religiosum epm de simonia accusare nituntur:reus alterius prouinciæ archiepi iudicium expetit : tandem in probatione deficit accusator:reus cogitur ad suæ innocẽtiæ assertionẽ.

1 *Hic primũ quæritur; an crimine irretiti, vel infamia notati ad huiusmodi † accusationem sint admittendi.*

† al. huius

2 *Secundo, si episcopus in eos accusationem vertere voluerit,an simplici assertioni suæ sit fides habenda.*

3 *Tertio,si liceat sibi expetere iudicium archiepiscopi alterius prouinciæ.*

4 *Quarto,cuius iudicium sibi sit expetendum si circa suã sententiam episcopos suæ prouinciæ discordare contigerit.*

5 *Quarto,si in probatione deficit accusator, an reus sit cogendus ad probationem suæ innocentiæ.*

QVÆSTIO I.

Vòd autem.] Hæc quæstio diuiditur in quatuor partes. In prima probatur per 16. auctoritates sanctorum, q̃ infames, excõmunicati, & inimici non possunt alios accusare, Secũda ibi,[Cum itaque.] Tertia ibi, [Quicunq.] Quarta ibi,[Verũ.] Io ō Pã.

CASVS. Hic intulatur prima quæstio, qua quæritur an criminosi, & infames repellantur ab accusatione? Et certũ est, q̃ sic,vt 2.q.1. in primis. nisi in crimine excepto, vt 89.distin. si quis Papa, & 16.q. 3.sane.& p̃cedit hoc ordine Grat. in hac quæstione. Primo p̃bat, q̃ criminosi & infames non debent admitti ad accusandum vsque ad §. sed licet. Postea dicit, q̃ in crimine excepto & in crimine simoniæ bene admittuntur testes isti & similes.

a ¶ Quod autem.] In simonia quilibet auditur accusans cõtra laicum, etiam meretrix,vt 89. dist.si quis Papa. & ext. de simonia & hoc ideo q̃ omnia crimina nulla reputantur respectu istius, vt 1.q. vlt. patet.secus.si accusatus sit clericus,& bonæ famæ, vt 2.q.1.in primis. in fin.immo eadem est distinctio in laico.an prius fuerit bonæ famæ, an non, vt ff.ad leg Iul. maiest.famosi. Licet aũt in exceptis criminib.admittant̃ criminosi : non tñ sine criminib.tormento, vt 4.q̃.3. stificari possi ea.Si ergo clericus sit. Criminosi in exceptis.

est bonæ famæ nullo crimine suspectꝰ, nõ audiẽ contra ipsum, vt extra. de testi. veniens.Si est malæ,q̃libet admittitẽ ad accusandũ & testificandum, vt ext.de simo. per tuas.Quidam tamen dicunt, q̃ licet viles admittantur ad accusationẽ, non tamen ad testimonium, quia tota vis negotij pendet ex testimonio,sed non in accusatione. Vel dic,vt dixi 2.q.1.in primis.in fi.

SI sacerdos sine crimine elegi præcipitur [b], nullatenus ab hominibus criminibus irretitis accusari,aut calumvel infames admittuntur,ideo anne& it hanc causam,vt ostendat, q̃ in crimine excepto, criminosi & infames admittuntur.Ostendit etiam, q̃ simplici assertioni episcopi non creditur,cum vult alium accusare,& q̃ episcopus accusatus ad alium archiepiscopum ire non debet, vt hæc & alia faciat proponit thema,de quo quinque erunt quæstiones. Sunt autem crimina excepta (vt dicit Ht.crimen læsæ maiestatis: crimen perduellionis, quod est species criminis læsæ maiestatis, crimen hæreseos, crimen simoniæ,crimen sacrilegij, crimen fraudati census vel annonæ.Inter hęc est crimen simoniæ,quod maius in ecclesia frequentatur.

SI sacerdos.] CASVS. Quæritur est ab Anacleto, an criminosi possint accusare sacerdotes? Et respondet; 1 Et sic p̃ q̃ non:quia cum ab Apostolo præcipiatur sacerdotem tet præceptũ fine crimine eligi, nunquam dẽt à criminosis accusari, esse Apostolo sed ab illis tm, qui possunt ad sacerdotium promoueri. li ordinã dũ

b ¶ Præcipitur.] Ab Apostolo 1,vt 85. d. primum si tale esse fine crimine quod est accusatione,& damnatione dignissimine fm Hi. mum,vt 81.dist.Apostolus.

& Laur.

Omnes.

In secunda parte dicitur, quòd anathematizati repellun tur similiter ab accusatione: quia infames sunt: nec possunt communicare nobiscum, nisi absoluantur. Secunda pars incipit ibi, [Similiter.] Sequens capitulum patet.

Infamia an possit per pœnitentiã purgari.

1 Quia pœna, & c. vt no. 15. q. 5. presbyter. in gl. q. pœna, &c.

2 Hoc determinat ex. de tẽpo. or. c. vlt.

O Mnes.] CASVS. Dicit Hadrianus Papa, q̃ omnes dñr eẽ infames, quos leges sæculi infames appellant, & isti talee & alij, qui suis culpis non possunt ad sacerdotium promoueri, repelluntur ab accusatione, quia sicut maior à minori iudicari non põt, ita nec accusari.

a ¶ Leges.] Sed & alios dicimus infames secundum canones, qui nõ sunt infames secũdum leges, vt bigamos, & corpore vitiatos, sicut nec omnes dicimus infames secundum canones, qui secundum leges sunt infames, vt mulier, quæ nubit intra tẽpus luctus. Ioã. Sed certe bigami & corpore vitiati non sunt ifames, & si sint irregulares, cum nõ deliquerint. B. Dicũt tamẽ quidam, q̃ infamia, quæ est irrogata per sententiã, vel quæ cõtrahitur ipso facto, vt cum aliqua deprehendit in adulterio, vel cũ aliquis contrahit binas nuptias, de qua agitur. ff. de his qui notan. infa. quid ergo infamia hæc non purgatur per quantamcunque pœnitentiam 1, vt 2. q. 3. §. hinc colligitur: nisi restitutus sit ab illo, qui potest restituere, vt à principe, vel à senatu, vt 2. quæst. 3. §. notandũ vt 2. in fi. ff. de postu. l. 1. §. de qua. Alia est infamia facti, de qua agitur infra ea. sunt plurimi. & melius dicitur infamatio, quæ inducit purgationẽ, & illa aboleturpurgatione præstita, vt 15. quæst. 5. de crimine. Est etiam quædam infamia canonica, quæ irrogatur ex quolibet peccato mortali, vt hic, & 32. q. 5. præceptum, in fi & aboletur per pœnitẽtiam, vt inf. eo. illi, qui. tamen (vt dicunt quidam) talis non admitteretur ad accusationem vel promotionem: quia non sufficit, q̃ modo non sit infamis: sed q̃ nunquam fuerit infamis. inf. e. ad. qui crimen 2. Item infamia contracta ex sententia excommunicationis tollitur per absolutionẽ, vt 3. q. 1. ca. 1. sicut finito tempore relegationis tollitur infamia orta ex sententia, ff. ad munic. ordine.

b ¶ A minoribus.] Honestate morum. i. criminosis. ne fit contra 2. q. 7. præsumunt. & c. lator.

ILli qui.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. Prima loquitur de peccatoribus non excommunicatis. Secunda de anathematizatis. In prima ergo parte dicitur, quòd illi qui mortalia peccata committunt, non debent recipi ad accusandum: quia infames sunt, & in barathrum dilabuntur: nisi eis à sacerdotibus est subuentum: vnde sunt ad pœnitentiam compellendi, niari permittitur, nec ab alijs, quàm ab ijs, qui sine crimine sunt, & iuxta electionem a sacerdotes ordinari possũt; & tales per omnia inueniuntur, quales sacerdotes eligi iubentur.

a ¶ Iuxta electionem.] *Sic in omnibus collatis manuscriptis codicibus, præterquam in vno in quo est*, iusta electione. *In vulgatis erat*, iuxta electionem canonicam, *In epistola autem ipsa sic legitur*, & iuxta electionem, si necessitas fuerit, aut ipsi uolendo Domino seruire elegerint, sacerdotesque sine crimine fieri, & ordinari possint, & tales per omnia fuerint, quales eligi sacerdotes iubentur.

Item Hadrianus Papa in capitulis, c. 21.

¶ Infames, & qui culpis exigentibus ad sacerdotium prouehi non possunt, sacerdotes non accusent. C. II.

Poly. l. 5. tit. 1.

j OMnes vero infames esse dicimus, quos leges a sæculi infames appellant, & omnes, qui culpis exigentibus ad sacerdotium non possunt prouehi. Indignum est enim, vt illi eos accusent, q̃ esse non possunt, quod ipsi sunt: quoniam sicut maiores à minoribus b non iudicantur, ita nec criminari possunt.

Item Fabianus Papa, epist. 2. episcopis Orientalibus.

¶ Infames sunt, qui regnum Dei consequi non valent. C. III.

1. Gal. 5

ILli, qui c illa peccata perpetrant, de quibus Apostolus ait: [Quoniam, qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.] valde cauendi sunt, & ad emendationem, si voluntarie noluerint, compellendi d: quia infamiæ maculis sunt aspersi, & in barathrum delabuntur; nisi eis c sacerdotali auctoritate subuentum fuerit. ¶ Similiter & illi, de quibus ipse ait: [Cum huiuscemodi f hominibus nec cibum sumere.] quia infamia sunt notati, antequam sacerdotali auctoritate sanentur, & in gremio sanctæ matris ecclesiæ redintegrentur: quia qui extra nos sunt, nobiscum communicare non possunt.

1. Cor. 5

Item Fabianus, epistola 1.

c ¶ Illi qui.] Secundum quosdam prima pars loquitur de criminosis non excommunicatis. secunda de excommunicatis. Secundum alios loquitur prima pars de occultis: secunda de manifestis criminosis.

d ¶ Compellendi.] Arg. existentem in mortali peccato cogendum esse ad pœnitentiam. 22. q. 6. 1 prædicandum. 24. q. 3. tam sacerdos. Arg. contra. 2. q. 1. multi.

e ¶ Nisi eis.] Arg. tolli infamiam per satisfactionem ecclesiæ, vt 22. quæst. 5 præceptum. 35. quæst. 6. si duo. Argumen. contra. 3. quæst. 4. consanguineorum, & cap. 2. qui. infra ead. quicunque. & 22. quæstio. 5. paruuli. Sed dic quod canonica infamia per pœnitentiam tollitur: sed non illa quæ irrogatur ipso facto, vel per sententiam Ioann. de ipso occulto crimine tollitur per pœnitentiam 3, sed non de manifesto, vt extra de tempor. ordi. c. vl. & pen.

f ¶ Huiuscemodi.] Scilicet excommunicatis.

2 ¶ Omnes. ¶ Ante satisfactionem.] Vel iuramentum. extra de sententia excommu. per tuas.

Beatus.] CASVS. Iacobus episcopus Hierosolymitanus quæsiuit à Clemente qui sint repellendi ab accusatione episcoporum? Et respondet, quòd quatuor genera

Ante satisfactionem excommunicati ad accusationem non admittantur. C. IIII.

Anſ. l. 3. c. 1.

1. Cor. 5.

2 OMnes illi sunt ab accusatione repellendi, quos Apostolus commemorat, dicens; [Cũ eis nec cibum sumere,] & ante satisfactionem a ecclesiæ non sunt susciendi.

Item Clemens Papa Iacobo Hierosolymorum a episcopo, epist. 1.

a ¶ Hierosolymorum.] *Antea erat*, metropolitano. *Emendatum est ex plerisque manuscriptis codicibus. Nam & Clemens in epistola sic ipsum Iacobum vocat.*

¶ Sacerdotes non nisi à coæqualibus accusari debent. C. V.

Auſ. ibidem.

Beat. 8.

BEatus Petrus homicidas, & adulteros, & cunctos criminalibus nexibus alligatos, & qui eis coæquales nõ erant, ab episcoporum † vexatione, & accusatione dicente † b Domino prohibebat, & non nisi à coæqualibus aliquid eis inferri debere docebat. *& paulo post.* ¶ Infames etiam omnes, & quos primates, & leges sæculi non susciunt, sed & laicos ab eorum accusatione, & vexatione semper repelli debere rogabat c, & cunctos illis subditos esse præcipiebat: cunctorum sacerdotum vitam superiorem, sanctioremque, ac discretam à sæcularibus, & laicis hominibus esse d, & spirituales quosque, atque sacerdotes super carnales, ac laicos semper constituendos docebat; quoniam pro minimo d nobis esse debet, vt à talibus e arguamur, & iudicemur, vel ab humano die. f Maiores vero à minoribus nec accusari, nec iudicari vllatenus posse dicebat: quoniam non solum hoc diuinas, sed & leges sæculi inhibere docebat.

†[eorum] ori. †[docente] ori.

1. Cor. 4.

Item Hadrianus Papa in capitulis, c. 68.

¶ Qui criminosus fuerit, sacerdotes accusare non potest. C. VI.

Anſ. l. 3. c. 88.

QVi crimen g intendit, agnoscendum est, si ipse ante h non fiat criminosus: quia periculosa est, & admitti non debet rei i aduersus quemcunq; professio. *& infra. c. 72.* ¶ Testes autem sine aliqua sint infamia, vxores, & filios habentes, & Christum k omnino prædicantes.

fu. 3. q. 11. negãda.

QVi crimen.] CASVS. Quæsitum fuit ab Hadriano q̃ repellantur ab accusatione, & testimonio? Et respondet, q̃ si à tẽpore baptismi fuit criminosus, repellitur ab accusatione. quia vox malorum non est admittenda. Infames autẽ omnes à testimonio repelluntur: & qui nõ habent filios, & vxorem fideles. [Habentes,] id est si habuerint habeant tales.

g ¶ Qui crimen.] Si vis dicere q̃ qui peccauit post baptisma, potest promoueri si egerit pœnitentiam; tunc dicas illum hic appellari criminosũ, qui per sententiã 2. conuictus est. Vel de enormibus criminibus intelligas, quę irrogant infamiam ipso iure: vel de illo intellige qui pendente accusatione qua, & ipse fuit accusatus, noluit accusare aliũ: quod non licet. 3. q. vlt. neganda. Baz. autem facit vim in hoc verbo criminosus: f. plenus vitijs: sicut ille qui est periturus, vt inf. ea. quicunque. & licet quilibet criminosus etiam non cõuictus repellatur, vt extra de testib. super eo. tamen si probat se egisse pœnitentiam, bene recipitur, maxime in ciuili. argu. 50 distin. ferrum. & ff. de ædil. edic. q̃dam ita, licet sit arg. contra extra de simo. per tuas, vbi dicitur quòd in exceptis c. i

1 Humana. n. dies appellatur humana, q̃ spes. Arch.

2 Ad hoc facit q̃ no. 3. q. 3. cap. 2. in gl. 1. adaptarogant infamiam ipsi tis in fin.

Testis repellitur probato crimine contra ipsũ.

Pœna nõ impedit accusationem.

3 Concor. tex. in l. qui ea mente. cum ibi no. ff. de furt.

Si omnia

Universidad de Deusto
Biblioteca

SI omnia.]CASVS.Hoc c.loquitur de occultis peccatis, quæ soli Deo punienda relinquunt. Fit ergo casus. Quidam æmuli accusabant prælatos suos de occultis criminibus, quæ nullo modo probare poterant: & dicebant se pro bono hoc facere: scilicet vt prælati sui fierẽt meliores,quæsitum fuit ab Anacleto an bene facerẽt? Et respondet q nõ,quia si omnia delicta occulta,& manifesta accusarentur,& vindicarẽtur in hoc sæculo, in futuro nil Deo reseruaretur,cui soli occulta relinquũtur:& illi qui talia dicunt in vanum laborãt, qui Deum volũt adiuuare; & plus stimulis inuidię, quàm amore charitatis agitantur.

1 Alij dñt, q intelligitur de eo q malo zelo accusat, & littera capituli ad vtrũ que intellectum satis adaptatur. Arch.

2 Si omnia.]De occultis loquitur 1. quę soli Deo reseruantur. 32. dist. erubescant.

b ¶ Inuidiæ.]Hic cauſa inuidię quàm charitatis, vt dixi 2.q.7. si quis episcopus.

SAcerdotes.]CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes: in prima parte dicitur,q populus, i.laici non sunt admittẽdi ad accusationem sacerdotũ: q a subesse debent eis, & non præesse. In secunda parte dicitur,q accusatores non sunt recipiendi nisi sint idonei; & omnes illi qui armantur contra patres spirituales accusando eos calumniosè,sunt infames.Secũda pars incipit ibi, [Hi qui non sunt.]

OVes.] CASVS. Quidam laici, vel clerici criminosi accusabant,& reprehendebant episcopos ex suspicione: quod dicit Pius Papa non esse faciendum. Et hoc probat tribus rationibus. Prima est, quia non debet esse discipulus supra magistrum.Secunda, q a spi à Deo sunt iudicandi. Tertio. n. dẽt, quia laici, vel subditi à prælatis tamen iudicandi sunt. primo, & in hoc c. oues. Arch.

Præsumptio est triplex. 2 Dic q hæc præsumptio est inualida, & repellitur in iure, in nullo. n. dẽt, quia laici, vel subditi à prælatis tamen iudicandi sunt. primo, & in hoc c. oues. Arch.

a ¶ Si omnia.]De occultis loquitur 1. quę soli Deo reseruantur. 32. dist. erubescant.

b ¶ Inuidiæ.]Hic cauſa non præsumit potius accusationẽ fieri causa inuidię quàm charitatis, vt dixi 2.q.7. si quis episcopus.

c ¶ Oues.]Sic 2.q.7. oues.

d ¶ Suspicio.]Sic 2.q.1.c 1.Suspicioni temerariæ 2 non creditur 11.q.3. in cunctis. probabilis inducit præsumptionem.ff.quod met.cau l.vlt.7.q.5.presbyter. violentam condemnationem. 32. q. 1. dixit. & C.de adulteris. quamuis. licet sit argum. contra. extra de præsumptio. litteras.

IPSA AVTEM. CASVS. Quia supra c.oues.& c.sacerdo-

Non solum autem criminosi,sed etiam quilibet alij ab accusatione episcoporum repelluntur.

Vnde Anacletus Papa,epist.1.ait.

¶ Deo non placet, qui seruos suos accusat. C. VII.

SI omnia [a] in hoc sæculo vindicata essent, locum diuina iudicia non haberent. Superuacuis enim ad beneficia laborat impendijs,qui solem certat facibus adiuuare. Ideo si aliquis putat se Deo in hoc placere, quòd seruos suos accusat,& vt meliores fiant, dicit se hoc agere; in vanum laborat,& plus inuidiæ [b] stimulis agitatur,quàm charitatis: quoniam gratiæ plenitudo adiectione non indiget;nec vlla requirit commendationis augmenta.

Item Telesphorus epistola vnica,c.3.

¶ Populus sacerdotes arguere, vel increpare non valet. C. VIII.

Et Iulius in decret. c.10.

SAcerdotes, qui proprio ore corpus Domini conficiũt, ab omnibus sunt audiendi,atq; timendi; non dilaceranda,aut detrahendi:quia à quibus se Domini populis benedici, saluari, & instrui cupit; nullatenus debet eos arguere,nec vulgus in eorum accusatione suscipi. Populus.n.ab eis docendus est,& corripiendus,non ipsi ab eo. quia non est discipulus super magistrum. *& infra.* ¶ Dei ergo accusat ordinationem, qui eos, qui ab eo constituuntur sacerdotes, accusat, vel damnari cupit. *Idem infra.* ¶ Hi qui [α], non sunt idonei, non suscipiantur ad accusationem: omnes qui aduersus patres armantur,infames esse censemus. Patres enim omnes venerandi sunt,non respuendi,aut insidiandi.

Anſel.3.c.12. Iuo p.6. c.314.

Matth.10.

Iuo p.6.c.315.

α ¶ Hi qui.] *In aliquot vetustis codicibus est caput distinctum à superiore.*

Item Pius Papa epistola prima.

¶ De eodem. C. IX.

Et Cornelius epist. 2.

OVes [c] pastorem suum non reprehendant; plebs episcopum non accuset,nec vulgus eum arguat:quoniã non est discipulus super magistrum, neque seruus supra dominum. Episcopi autem a Deo sunt iudicandi, qui eos sibi oculos elegit. Nam à subditis,aut prauæ vitæ hominibus non sunt arguendi,vel accusandi,aut lacerandi. *& infra.* ¶ Nemo bonum faciens,alteri verbo, aut facto nocere vult: quanto minus in suspicionem debet venire fidelis homo,vt dicat, aut faciat ea,quæ pati non vult? quia omnis suspicio [d] potius repellenda est,quàm approbanda, vel recipienda.

Poly.l.5.tit.1. Iuo p.5. c. 243. Pann.l.4. c.36. Luc.6.

Ipsa autem detractio,licet ex vitio detrahẽtium,tamẽ iusto Dei iudicio nonnunquam aduersus bonos excitatur:

In se mala sint:tamen iusto Dei iudicio permittitur, vt qui nimis de se præsumunt propter bonum quod habẽt, & aliorum laudibus extolluntur in altum, per tractionẽ inuidorum humilientur. Quod probat per duo capitula sequentia. a ¶ Do-

vt quos vel domestica [a] præsumptio, vel aliorum fauor in alium extulerat,detractio humiliet.

Vnde Ambrosius ad c.22.Lucæ.

¶ Ne quis se præsumat,linguæ malorum ex Dei præcepto contra eum excitantur. C. X.

¶ Rubrica hæc non valde conuenit subiecto capiti, & pie est interpretanda;nam simili locutione vtitur Dauid 1.Reg.16. loquens de Semei.

Ioan.21

IMitare Petrum tertio alibi dicentem:[Domine tu scis, quia diligo te.]Etenim,quia tertio [b] negauerat, tertio confitetur:sed negauit in nocte,confitetur in die. Hæc autem ideo dicta sunt, vt sciatis, neminem iactare se debere.

Mar.14.

Nam si Petrus [c] lapsus est,quia dixit: [Et si alij scandalizati fuerint in te,sed non ego.] quis alius iure de se præsumat? Denique & Dauid,quia dixerat: [Ego dixi in mea abundantia [d] non mouebor in æternum;] eam sibi iactantiã obfuisse profitetur dicens:[Auertisti faciem tuam à me,& factus sum conturbatus.]

Psa.29.

Item Greg.lib.9.epist.39.ad Theotistam patriciam.

¶ Vt boni salubriter humilientur, linguæ malorum contra eos insurgunt. C. XI.

SVnt plurimi,qui vitam bonorum amplius, quàm debent,laudant [e]:& ne qua elatio de laude surrepat;permittit omnipotens Deus malos in obtrectationem, & obiurgationem prorumpere,vt si qua culpa ab ore laudantiũ in corde nascitur,ab ore vituperantium suffocetur. Hinc est ergo,quòd doctor gentium se in prædicatione currere testatur per infamiam [f],& bonam famam,qui etiam dicit; [Vt seductores,& veraces.]

2.Cor.6.

Eusebius i epist. ad Gallię epos. inſra.c.ex mento.

Verum hac auctoritate & prohibentur spirituales à carnalibus accusari, non carnales à spiritualibus. Quod ex verbis eiusdem datur intelligi,quibus in eodem capitulo subiunxit dicens: [Sapite languescente, facilius reliqua corporis membra inficiuntur:sicut scriptum est [h]:] Omne caput languidum,& omne cor mœrens,à plãta pedis vsq; ad verticem non est in eo sanitas.] Quapropter manifestum est diabolum,(qui sicut Leo rugiens circuit quærens,

Esa.1.

1.Pet.5

1 Conc.tex. in l. seruos. C.ad leg Iu. de vi pub.& l.4.C.de epi. aud.

2 Ar.ad hoc ex.per re iu. lib.6.ad Apostolicæ.vers. deieranit. &c.Arch.

a ¶ Domestica.] Idest propria vel domesticorum persona.

b ¶ Tertio.] Hic videtur q toties pœnitentiam faciat quoties committo fornicationem etiam cũ eadem mulierem; æquale peccatum committit,sicut si secundo accederet adpriorem.sed pro illo secundo peccato quod facit cum altera,noua pœnitentia sibi inducitur.ergo & noua pœnitentia est indicenda sibi, si ad eandem denuo accedat: cũ patet peccatum: & hoc concedi potest 2: licet secundum leges qui sæpius rem contrectat, non committit diuersa furta. ff. de furt. ei qui.

c ¶ Petrus.] Argum. maiori. fi.32. q. 5. si Paulus.

d ¶ In mea abũdantia.] .i. confidentia bonitatis.

SVnt.] CASVS. Dicit Greg.quòd Deus permittit bonos à malis infamari & reprehendit vt si qua nascitur elatio in corde bonorũ ab ore laudantium, per os vituperantiũ suffocetur. Et hoc probat exemplo Pauli, qui dicit: Apud quosdam habiti sumus vt seductores: apud quosdam habiti sumus veraces.

e ¶ Laudant.] Hoc est veniale peccatũ. 25.dist. criminis. sed qui cõmendant mortalia vitia. mortaliter peccant. 45. dist. sunt nonnulli.

f ¶ Per infamiam.] .i.quidam desipiẽtes dicebãt eos veraces: quidam non. 41.dist. quod dixit Dominus.

VERVM. CASVS. Hic ostendit Gratia. quòd illud cap. scilicet prælatos accusare non debent, vel reprehendere: quia hoc fit diabolo instigante, vt per tales reprehensiones prælatis languescentibus corruant ipsæ plebes in ima: & sic pereãtur. & ostenditur quòd detractores deterius delinquunt,quàm illi, qui bona rapiunt temporalia:quia detractores rapiunt bonos mores & virtutes, quæ sunt intrinseca:illi autem rapiunt extrinseca. In eod.cap.1.inferiori parte eiusdem cap. Scriptum est, in Esaia.

g ¶ Verum hac auctoritate.]Ssup.e.oues.hæc sunt verba eiusdem Pij:& continuantur illi,c. oues.

h ¶ Sicut scriptum est in Esaia.

Quie-

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVieſcite.] CASVS. Docet Fœlix Papa in hoc c. q; boni prælati non ſunt arguendi: & hoc probat au ctoritate Nicænæ ſynodi. Quieſcite à vexatione & pſecutione bonorũ ſlatorũ.

EX merito.] CASVS. Docet hic Gregorius oẽs homines ſeruare aures & oculos & linguam ſine macula & vitio: & ſimplicitatem columbæ habere: nec debẽt alios & maxime prælatos infamare, & hoc probat auctoritate Dauid prophetæ dicentis: Sedens inquit, &c. quoniam propter mala merita plebis permittit Deus prælatos damnari & deprauari, vt qui ſequuntur, procliuius corruant: & vt capite langueſcente cætera membra lãgueſcant. Seq. c. pat et.

a ¶ Deprauantur.] i. praui epiſcopi conſtituuntur. nõ enim propter aliorum merita efficiũtur mali, ſed mali, pp malorũ merita prælati fiũt, vt 8. q. 1. audacter.

b ¶ Cadant.] Quia cõponitur orbis Regis ad exemplum. argumen, 11. q. 3. præcipue.

c ¶ Audiat.] Sic infra, 11. quæſt. 3. non ſolum.

d ¶ Vnquam.] Scilicet p detractores: ne ſit cõtra, ſu. 5. q. 5. nõ vos. Vel dic per eos. i. per curioſos. vnde Iuuenalis: Scire volunt ſecreta domus, atque inde timeri.

SApiens.] Ita ordina litteram. Omnis qui nocet nõ eſt ſapiens. i. nullus qui nocet eſt ſapiens, ſapientia virtutis, id ſapore virtutis: Sed forte eſt ſapiens ſapientia ſcientiæ. i. ſciẽs. ſic enim & mali ſunt ſapientes: ſed ſoli boni ſunt ſapientes ſapore virtutis, qui ſapiẽtia dicitur. Et taliter ille qui nocet non eſt ſapiens. Nã innocens dr qui ignorat quid noceat. 22. q. 4. innocens.

Regem imitantur ſubditi.

quem poſsit deuorare) cordibus plebiũ ſuadere, vt doctoribus, atque paſtoribus ſuos detractores irrogent, vel eos accuſent, vt plebes langueſcentes (non tenentib. paſtoribꝰ fræna eorum) laſciuiant, atq; in ima ruant, vt ſaltem ſic pericli tari poſſint. Multum vero diſtant damna morum à dãnis rerum temporalium, cũ iſta extra nos ſint; illa vero in nobis.] & infra: *[Peius & malum fore non exiſtimo; quàm Chriſtianos ſuis inuidere ſacerdotibus.]*

Paulo aliter in originali impreſſo Anacleti.

α ¶ Capitulo.] *Quæ ſubiungit Gratianus*, capite langueſcente. &c. *ſunt in epiſtola 3. Anacleti, & apud Iſidorum de ſummo bono, lib. 3. c. 38.*

β Peius.] *Sunt in 1. epiſtola Alexandri primi.*

Hinc etiam Fœlix II. ait epiſcopis in Alexandrina ſynodo congregatis.

¶ Deo recte famulantes perſequi non licet.
C. XII.

QVieſcite (inquit ſancta, & magna Nicęna ſynodus) & nolite perſequi eos, qui rectè † Deo famulantur, & ſincera voluntate ſuperni † Dei mandata cuſtodiũt, & noſtris legib. ſubiuganturꝰ quia nec decet, nec ordo patitur, vt iniqui, & carnales ſpirituales perſequantur.

† al. Deo perſecte miniſtrant.

† al. ſequntur.

Item Anterus Papa epiſtola vnica.

γ ¶ Anterus.] *Sic reſtituendum eſt ex pleriſque vetuſtis. Nam antea erat* Gregorius. *Videtur tamen Gratianus hoc tribuiſſe etiam Gregorio ſupra c. ſunt plurimi in verbis*: Quod ex verbis eiuſdẽ datur intelligi, quibus in eodem capitulo, &c. *Confectum autem caput hoc eſt magnam partem ex Anacleti ſententijs in epiſtola tertia.*

¶ Subditi prælatos ſuos accuſare non debent.
C. XIII.

EX merito plebis nonnunquã epiſcopi depreuantur a quatenus procliuius cadant b, qui ſequuntur. Capite langueſcente cętera corporis membra inficiuntur. Deteriores ſunt, qui vitam, moreſque bonorum corrumpunt, his, qui ſubſtantias aliorum, prædiaque diripiunt. Caueat vnuſquiſque, ne aut linguam, aut aures habeat prurientes, ideſt, ne aut ipſe alijs detrahat, aut alios audiat c detrahentes: [Sedens (inquit) aduerſus fratrem tuum loquebaris] detrahendo. [Et aduerſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum, &c.] Parcant ſinguli detractioni linguæ, cuſtodiátque ſermones ſuos, & ſciant, quia cuncta, quæ de alijs loquuntur, ſua ſententia iudicabuntur. Nemo inuito audito ri libenter refert. Officij ſingulorum ſit, dilectiſſimi, non ſolum oculos caſtos ſeruare, ſed & linguam, nec quid in cuiuſquam domo agatur, alia domus per eos † vnquam d nouerit. Habeant omnes ſimplicitatem columbæ, nec cuiquam machinentur dolos, & ſerpentis aſtutiam, ne aliorũ ſupplantentur inſidijs †.

Anacletus epiſtola 3. Iſidorus l. 3. de ſummo bono, c. 3. ſup. eadem ſunt plurimi. ii. e. deteriores, & 9. q. 3. facta.

pſ. 49.

Hier. ad Nepotianum ſimile.

† vos] orig.

Item Lucius Papa epiſt. vnica, epiſcopis Galliæ, & Hiſpaniæ ſcribens.

¶ Sapiens nocere non cupit. C. XIIII.

SApiens non eſt omnis, qui nocet.

Item Anacletus Papa, epiſt. 3.

Et Cornelius Papa epiſt. 2.

Iuo p. 3. ca. 140.

DEteriores.] CASVS. Hic detractores reprehenduntur, qui ſuos doctores & prælatos infamant, & dicitur, q; ſunt deteriores quàm illi, qui bona rapiunt temporalia: quia raptores auferunt ea, quę extra nos ſunt: detractores vero corrumpunt bonos mores noſtros: & ideo merito ſunt infames.

a ¶ Deteriores.] Peius eſt perſuadere, quàm facere, vt ff. de ſer. cor. l. 1. §. perſuadere, & l. vt tantum. & 86. diſt.

b SVmma.] ¶ Detrahere.] Sup. d. 46. accuſatores.

c ¶ Et accuſare.] Supra 2. q. 7. ſi quis epiſcopus. de pœ. diſt. 1. homicidiorum.

¶ Raptoribus deteriores ſunt epiſcoporum detractores. C. XV.

ſup. e. c. ex meritо.

Burc. l. 1. c. 138.

Deuſdedit p. 3.

Iuo p. 5. c. 239.

Anſel. 3. c. 11.

DEteriores a ſunt, qui doctorum vitam moreſque corrumpunt, his, qui ſubſtantias aliorum prædiaque diripiunt. Ipſi enim ea, quæ extra nos, licet noſtra ſint, auferunt: noſtri autem detractores, & morum corruptores noſtrorum, ſiue qui aduerſus nos armantur, proprie nos ipſos diripiunt α. & ideo iuſte infans ſunt, & merito ab eccleſia extorres fiunt. Pro meritis ergo plebis ſæpe paſtores deprauantut eccleſiæ, vt procliuius corruant, qui ſequuntur.

Anſel. 6. c. 137.

α ¶ Diripiunt.] *Anteà legebatur*, nos ipſos decipiunt. *Emendatum eſt ex Iſidoro lib. 3. de ſummo bono, ca. 38. Anacleti verba, quantum conijci poteſt, referente: & optime conuenit cum ijs, quæ antecedunt. Verum in duobus antiquis exemplaribus epiſtolarum, Anacleti, altero Vaticanæ, altero Florentinæ bibliothecæ, habetur*, nõ nos, ſed proprie ſeipſos decipiunt.

Item Alexander Papa, epiſt. 3.

¶ De eodem. C. XVI.

1. Ioan. 3.

SVmma iniquitas eſt, fratres detrahere b & accuſare c. Vnde ſcriptum eſt: [Omnis qui detrahit fratri ſuo, homicida eſt: & omnis homicida non habet partem in regno Dei.]

Patet ergo, vt præmiſſum eſt, quòd carnales prohibentur ab accuſatione ſpiritualium, non ſpirituales ab accuſatione carnalium.

2 *Cum itaque criminoſi & infames ab accuſationib. prohibeantur, videndum eſt, quos canonum ſacra auctoritas infames appellet.*

De his Stephanus Romanæ eccleſiæ epiſcopus ſcribit Hilario, epiſt. 1. c. 1. dicens.

¶ Quæ perſonæ infames habeantur.
C. XVII.

Poly. l. 5. tit. 1

Deuſdedit p. 3.

Anſel. 3. c. 5.

Burc. l. 1. c. 173.

Iuo p. 5. c. 291.

Pann. l. 4. c. 66.

INfames eſſe eas perſonas dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia, ideſt omnes, qui Chriſtianæ legis normam abijciunt, & ſtatuta eccleſiaſtica contemnunt d, ſimiliter fures e, ſacrilegos, & omnes capitalibus criminibus irretitos; ſepulchrorum quoque violatores, & Apoſtolorum, atque ſucceſſorum eorum, reliquorumque patrum ſtatuta libenter violantes, & omnes, qui aduerſus patres armantur, qui in omni mundo infamia notantur: ſimiliter & inceſtuoſos, homicidas, periuros, raptores, maleficos, veneficos, adulteros, de bellis [publicis † f fugientes, & qui indigna ſibi petunt g loca tenere, aut facultates eccleſiæ abſtrahunt iniuſte, & qui fratres calumniantur, aut accuſant, & non probant, vel qui contra innocentes principum animos ad iracundiam h prouocant i, & omnes anathematizatos k, vel pro ſuis ſceleribus, ab

† hæc vox abeſt ab orig.

Crimen q̃libet infamat.

d ¶ Contẽnunt.] Si. 19. diſt. nulli.

e ¶ Fures.] Ex hoc c. patet, q; omne crimẽ infamat ſecundum canones. & ſup. cap. omnes. & c. ſeq. Item ex hoc cap. vꝫ, quòd omne crimen ſit publicum ſecundum canones.

f ¶ De bellis publicis.] Tales ſunt rei læſæ maieſtatis, vt ff. ad l. Iul. maieſt. & capite puniuntur: niſi quando dominũ defendere non potuerint. ff. de re mil. omne. §. qui in acie.

g ¶ Petũt.] Ambitioſe, vt ſup. 1. q. 6. ſicut.

h ¶ Ad iracundiam.] ext. de homic. ſicut dignum. § illi vero.

i ¶ Prouocant.] ideſt delatores, vt q. 5. vlt. delatori.

k ¶ Anathematizatos. Supra 3. q. 5. conſtituimus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Legitimam.] i. plenam, aliter enim non promouentur, nec aliquem possunt accusare, vt inf. sequitur.
b ¶ Curiæ.] 54 d.c.1.& 2.
c ¶ Mentem.] Vt furiosi.
d ¶ Manifestantur.] Sup. 33. dist. maritum.

QVicunq.] Hæc est 3. pars, ſi qua ponit pœnã periuro: & specificat de infamibus. Io. de Fant.

CASVS. Quæsitum fuit quam pœnam debeat pati, q sciens committit periuriũ. Et respondetur q debet pœnitere p quadraginta dies in pane & aqua, & septem sequentes annos, & in testimonium nunquam recipiatur: cõmunionem tamen post pœnitentiam recipiat.

e ¶ Peierauerit.] Su. 5. quæst. 5. constituimus.
f ¶ Septem.] 22. q. 4. qui sacramento. contra. Solu. ibi.
g ¶ Sine pœnitẽtia.] Interiori. si. 50. dist. clerico.
h ¶ Testimonium.] Etiam post pœnitentiam peractã, vt inf. 22. qõ. 5. paruuli. Et hoc est verum in testibus 1. secus videtur in accusatore, vt 22. q. 5. si quis conuisum. litteras &c. & de pur. c. j. & de test. testimonium. Arch.

1 Ext. de ap. qõni. ibi videas. de præ
Iuramentũ vtrũ ifamet.

ecclesia pulsos, & omnes, quos ecclesiasticæ, vel sæculi leges infames pronunciant. Hi nimirum † omnes, nec serui ante legitimam [a] libertatem, nec pœnitentes, nec bigami, nec illi, qui curiæ [b] deseruiunt, vel non sunt integri corpore, aut sanam non habent mentem [c] vel intellectum, aut inobedientes sanctorum decretis existunt, aut furiosi manifestantur [d], hi omnes, inquam, nec ad sacros gradus debent prouehi, nec isti, nec liberti, neque suspecti, nec rectã fidem, vel dignam conuersationem non habentes, summos sacerdotes possunt accusare [α].

† paulo aliter i originali.

α ¶ Accusare.] *In vulgatis codicibus sequebatur*, nec ad accusationem, seu ad testimonium nullatenus iuste possunt recipi, *quæ sunt expuncta, quoniam absunt à manuscriptis (vno excepto) & originali, & Burchardo, Iuone. In Pannormia tamen hæc postrema pars post verbum*, manifestantur, *sic habet*, Hi omnes nusquam nec ad sacros gradus debent prouehi, nec ad accusationem, seu ad testimonium ullatenus iuste possunt recipi.

Item Fabianus Papa.

¶ Infamis efficitur, qui sciens peierare præsumit.
C. XVIII.

3 QVicumque sciens † se peierauerit [e], quadraginta dies in pane, & aqua, & septem [f] sequentes annos pœniteat, & nunquam sit sine pœnitentia [g], & nunquam in testimonium [h] recipiatur [i]; communionem tamen post hæc percipiat.

Poly. l. 6. tit. 11. Burc. l. 12. c. 8. Iuo p. 12. c. 65.
† al. sciens peierauerit

Item Eusebius Papa, epist. 1. ad episcopos Galliæ.

¶ Accusatores †, & personas, quas leges sæculi non admittunt, ecclesiasticæ quoque repellunt. C. XIX.

† al. Accusationes

NOs sequentes patrum vestigia pro saluatione seruorum Dei, quascumq; ad accusationẽ personas leges publicè non admittunt, his imgugnandi alterum & nos licentiam submouemus: & nullæ accusationes à iudicibus audiantur ecclesiasticis, quæ legibus sæculi prohibentur.

3. q. 5. de accusationib. §. idcirco. Anſ. l. 3. c. 25.

Sed licet [k] infames ab accusatione episcoporum prohibeantur, non tamen isti ab huiusmodi † [l] accusatione prohibendi sunt. Hæreticos namque accusare infamibus non prohibetur, vt supra patuit in ea † causa, vbi de accusatione minorum aduersus maiores [m] disputatum est.

† al. huius

† al. eadem 2. q. 7. per totũ.

Item.

2 Cum ista gl. conc. Bar. post glo. in l. Lucius. ff de infam. & Al. de Imo. in l. fi ex falsis. C. de transa.

ista transactio si quis maior. Alij dicunt, quòd iuramentum quod interuenit in contractibus, non infamat: secus in iuramento quod fit in iudicijs. hoc est certum, quòd omne iuramentum infamat canonica infamia 2. Virum autem temeratium iuramentum repellat à legitimis actib. dixi 85. dist. Florentinum. & extra de testi. & attestatio. ex causam quæ.

NOs sequentes.] CASVS. In hoc capitulo dicitur, quòd quæcunque personæ repelluntur ab accusatione secundum leges, eædem repelluntur, secundum canones.

SED LICET. CASVS. Dictum est à principio causæ, quòd infames ab accusatione prohibentur. Nunc vero dicit Grat. q licet generaliter prohibeantur, non tamen prohibentur ab accusatione huius episcopi, qui fuit damnatus est, & hoc probat tali ratione, quia hæreticus vel simoniacus minor est catholico: sed hoc an generaliter intelligatur: scilicet vt hæreticus sit minor quolibet catholico, Aug. noluit definire.

K ¶ Sed licet.] Infert ex prædictis.
l ¶ Ab huiusmodi.] Idest, simoniæ.
m ¶ Maiores.] Vt 2. q. 7. per totum.

QVæro.] CASVS. Duæ sunt in hoc quæstiones. Prima est, vtrum ille qui ignoranter incidit in hæresim, grauius peccet, quàm ille qui sciẽter est auarus. Et respondet Augustin secundum illam regulam, qua peccata scienter facta præponuntur peccatis ignorantibus. similis compensatio est 9 dist. in canonicis. Quod autem minus sit peccatum ignorantis quàm scientis, habes 22. q. 7. quemadmodum, qñq; vñr plus peccare ignoranter pecantes q̃ scienter, vt 24. q. 1. schisma. qñque paritcantur vt hic

d ¶ Præcipitare.] Gratianus tamen in simili quæstione præcipitat sententiam, vt 2 qõ. 7. §. sed quæritur, Vrbanus eãdẽ vñ soluere 12. q 1. scimus.

VERVM. Hæc est quarta pars quæstio. in qua quæritur vtrũ infamis possit episcopum accusare de simonia, cum esset bonæ famæ: & primum dicit q nõ; & hæc est vera solutio: sed postea impugnat quod dixerat. Io. de Fan.

CASVS. Iste §. respicit quod dictum est supra c. quæro. in fi. cap. & su. ead. §. licet vbi vñ probatum, q infames cõtra hæreticos & simoniacos admittũtur. Et dicit Grat. q ã illis sequũtur, quos constat esse hæreticos per præsũptionem. & ideo qui libet criminosi & infames contra eos admittũtur. hic autem episcopus, de quo in themate agit, in omnibus religiosus apparet: & ideo infames ab eius accusatione repelluntur.

VERVM. Grati. respon. illi ca. quæro. & illi §. sed licet. in qui bus probauerat infames admittendos cõtra hæreticos & ita contra simoniacum: & eius solutio durat vsq; ad §. hæc licet ratione. & ibi incipit suam solutionem impugnare.

e ¶ Constat.] Si constat, ergo non est necessarius 2. accusator expone ergo cõstat, q constat per famam: quia sunt malæ famæ.

2. q. 1. de manifesta. ext. de accusationibus. Archid.

f ¶ Apparens.] Hæc solutio est canonica: quia concordat cum Grego. 2. q. 1. in primis. & impugnatio, quam ponit in sequenti. §. allegando ponitur.

HÆC LICET. CASVS. Obijcit modo Gra. contra supradicta. & dicit quod licet videantur quæ dicuntur in §. ratione niti. tamen exemplo criminis læsæ maiestatis falsa intelliguntur: in quo non quæritur, an cogitare contra animam principis sit maiestatem lædere: sed an de eius nece tractauerit. eadẽ ratione non debet quæri an simonia sit hæresis, sed an commiserit simoniam ille episcopus. & ad hoc inducit legem sequentem.

g ¶ Tractauerit.] Sic supple in simonia non est quærendum

C. XX.

CVm maiores scientia, & moribus à minoribus accusari phibeantur, non æquales ab æqualibus vel minores à maioribus; ab huius ergo α accusatione nõ sunt hi prohibendi, cum hæreticus catholico minor sit. Sed hoc an generaliter accipiendum sit, Augustinus non † definiuit lib 4. de baptismo contra Donatistas, c. 5. dicens.

† al. Aug. diffinium.

¶ *Caput hoc in plerisque vetustis exemplaribus coniunctum est superiori. Quare conijcere licet hæc esse verba Gratiani.*

α ¶ Ab huius ergo.] *Locus hic emendandus est ex manuscriptis. In impressis legebatur*, ab accusatione huiusmodi sunt prohibendi: *ex qua lectione vix aptè sententia elici poterat.*

¶ Dubium est, an sciens auarus: an nesciens hæreticus grauius peccat. C. XXI.

QVæro ergo, quis peccet grauius, an qui nesciens [a] in hæresim incurrerit, an qui sciens ab auaritia, id est idololatria non recesserit? Secundum quidem illam [b] regulam, qua peccata scientium peccatis ignorantium præponuntur, auarus cum scientia vincit [c] in scelere. Sed ne forte hoc fiat, facit in hæresi sceleris ipsius magnitudo, quod facit in auaritia scientis admissio, vt hæreticus nesciens auaro scienti coæquetur *Item c. 20. eiusdem libri.* Verum autẽ catholicum pessimis moribus alicui hæretico, in cuius vita, præter id, quod hæreticus est, non inueniunt homines quod reprehendant, præponere debeamus, non audeo præcipitare [d] sententiam.

4 Verum hoc Augustini, & illud de infamium accusatione de his intelligendũ est, quos constat [e] esse hæreticos, nõ de his, qui se negant in hæresim lapsos. Hic autem in omnibus religiosus apparens [f], dum se negat hæreticæ communionis aliquando maculã infectum; infames, atque alios huiusmodi à sua accusatione ipse repellit. ¶ Hæc licet ratione niti videantur, exemplo tamen læsæ maiestatis vana intelliguntur, ad cuius accusationem dum socius initæ factionis admittitur; non quæritur, an cogitare contra animam principis sit maiestatem lædere; sed an aliquis de nece eius tractauerit [g].

Vtrũ hic ignoranter perpetratis. auarus ergo videtur grauius peccare. Sed si forte tantum facit hæresis magnitudo, quantum auaritia scienter admissa æqualiter peccant. Secunda quæstio fuit, an pessimus catholicus illi hæretico præponatur, qui nullum habet peccatum præter hęresim. Respondet Augustinus se nolle hanc quæstionem præcipitare. Gra. tamen hanc vltimam quæstionem determinat supra 2. q 7. sed quæritur.

a ¶ Nesciens.] Ille est ignoranter hæreticus, qui sequitur opinionẽ quam putat veriorẽ 1. vt 24. q. 3. hæresis.
b ¶ Secundum quidẽ illam.] De pœ. dist. 2. sciendum.
c ¶ Vincit.] Vide qualiter arg. licet enim peccatum sit ignorantis, maius peccatum: quia hic scientia præponitur ignorantiæ, tamen facta compensatione scienter peccans potest i. tale est crimen, quod constat esse constat per famam: quia sunt malæ famæ.
f ¶ Apparens.] Hæc solutio est canonica: quia concordat cum Grego. 2. q. 1. in primis. & impugnatio, quam ponit in sequenti. §. allegando ponitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rendum, an simonia sit hæresis. iste enim episcopus negauit simoniam esse hæresim, & male, vt 11. q. 7. patet & sic concludit. in fi.

SI quis.] CASVS. Statuerunt Imperatores Honorius & Archadius, q si quis contra principem fecerit cõiurationem, vel dederit vel susceperit sacramentũ de morte, nõ solum Imperatoris sed etiam virorum illustrium & senatorum, vel de morte cuiuslibet militis q militat Imperatori, cogitauerit sacramẽta dando vel recipiẽdo. vel etiã aliud faciẽdo. gladio feriatur, omnibus suis bonis confiscatis. filij vero eius (quibus vita misericorditer reseruatur) sint remoti a consanguineorum, & etiam extraneorum successione. sint etiam perpetuo infames & illi qui pro his intercedunt, nec vllos habeã. honores, nec ad sacramenta perueniant militaria. Et si quis de coniuratoribus in initio prodiderit factionem, præmium habeat & honorem. si vero sero, veniam habeat.

a ¶ Priuatis.] No. milites nõ dici priuatos, vt 23. q. 1. q. contra.

b ¶ Voluntatem.] Not. Quod punitur hic sola voluntas, vt 19. dist. nulli. 22. dist. omnes quia in maleficijs volũtas spectatur, non exitus. ff. ad le. Cor. de sic. diuus. Arg. contra. 32. dist. erubescant. de pẽ. di. 1. cognitiones. 32. q. 5. Christiana. Solu. regulariter voluntas nõ punit nisi ad aliquẽ actũ procedat.

Voluntas sola non punitur.

c ¶ Piscos.] Idem est in crimine hæresi, vt extra de hære. vergẽtis 1. aliàs bona damnatorum regulariter reseruantur si nij. vt C. de bon. damna. authen. bona.

1. Vbi plene de hoc & 23. q. 7. in summa. ibi dicam. & vide as: & idẽ est in interfectore clerici. ext. de pen. in qui busdã. Arc.

d ¶ Filij vero.] In potestate constituti. si enim eos postea emancipasset, non valet, vt C. eo. l. perpenditur. ar. ff. de bo. damna. l. vlti. §. ex liberis. filij itaque emancipati non patiuntur hanc pœnam. Dicunt tamen quidam quod hæc pœna spectat ad filios postea natos, non ad iam natos. sed littera eis contradicit.

e ¶ Metuuntur.] Iuxta illud: Sæpe solet similis filius esse patri. Et sequitur leuiter, filia matris iter. 56. distinct. si genus. vnde qui emit mancipia de genere eorum quærit, vt ff. de ædil. edict. quod si nolit. §. qui mancipia.

f ¶ Et vita.] Supra 74. dist. quorundam.

g ¶ Interuenire.[Sic su. 50. dist. miror. Et nota, q præque prohibetur supplicari pro aliquo. de pœ. dist. 1. præ dixerat. & extra de hære. ad abolendam. & C. de transact. si quis maior.

PORRO. CASVS. Supra in §. [Hæc licet.] Posuit Æpositiue.

Vnde Impp. Archadius & Honorius in nono libro Codicis, tit. ad legem Jul. Maiestatis, le. 5. scriptis leguntur.

C. XXII.

†Quisquis.] or. & est initium legis.

SI quis † cum militibus vel priuatis [a], vel barbaris etiã sceleſtam inierit factionem, aut factionis ipsius susceperit sacramentum, vel dederit, de nece etiam virorum illustriũ, qui consilijs, & consistorio nostro intersunt: senatorum etiam (nam & ipsi pars corporis nostri sunt) vel cuiuslibet postremo, qui nobis militat, cogitauerit (eadem enim seueritate voluntatem [b] sceleris, qua effectum puniri iura voluerunt;) ipse quidẽ, vt pote maiestatis reus gladio feriatur, bonis eius omnibus fisco [c] nostro addictis. Filij vero [d] eius, quibus vitam Imperiali speciali iter lenita te concedimus (paterno enim debent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est hęreditarij criminis exempla metuuntur † [e]) à materna, vel auita, omnium etiam proximorum hęreditate, ac successione habeantur alieni; testamentis extraneorum nihil capiant; sint perpetuo egentes, & pauperes; infamia eos paterna semper comitetur; ad nullos vmquam honores, nulla sacramenta perueniant; sint postremo tales, vt his perpetua egestate sordentibus, sit & mors solatium, & vita [f] supplicium. Denique iubemus etiam eos notabiles esse sine venia, qui pro talibus vmquam apud nos interuenire [g] tentauerint. *& infra.* ¶ Sane, si quis ex his in exordio initę factionis, studio veræ laudis accensus, initam prodiderit factionem; præmio & honore à nobis donabitur. Ipse vero qui vsus fuerit factione, si vel † sero, tamen incognita adhuc consiliorum arcana patefecerit, absolutione tantum, ac venia dignus habebitur.

† al. metuenter.

† al. si veræ

¶ *Hoc & sequens caput in vetustis exemplaribus sunt coniuncta antecedenti, quare nec rubricas habent.*

Porro [h] simoniæ accusatio ad instar publici criminis lęsæ maiestatis procedere debet: sicut Leo Imperator in primo libro Codicis decreuisse legitur, titulo de episcopis & clericis, l. si quemquam. Quod de accusatione, non de pœna intelligi oportet.

Tit. 3. l. 29.

a ¶ Priuatis.] No. milites nõ dici priuatos, vt 23. q. 1. q. contra.

b ¶ Voluntatem.] Not. Quod punitur hic sola voluntas, vt 19. dist. nulli. 22. dist. omnes quia in maleficijs volũtas spectatur, non exitus. ff. ad le. Cor. de sic. diuus. Arg. contra. 32. dist. erubescant. de pẽ. di. 1. cognitiones. 32. q. 5. Christiana. Solu. regulariter voluntas nõ punit nisi ad aliquẽ actũ procedat.

c ¶ Piscos.] Idem est in crimine hæresi, vt extra de hære. vergẽtis 1. aliàs bona damnatorum regulariter reseruantur si nij. vt C. de bon. damna. authen. bona.

d ¶ Filij vero.] In potestate constituti. si enim eos postea emancipasset, non valet, vt C. eo. l. perpenditur. ar. ff. de bo. damna. l. vlti. §. ex liberis. filij itaque emancipati non patiuntur hanc pœnam. Dicunt tamen quidam quod hæc pœna spectat ad filios postea natos, non ad iam natos. sed littera eis contradicit.

e ¶ Metuuntur.] Iuxta illud: Sæpe solet similis filius esse patri. Et sequitur leuiter, filia matris iter. 56. distinct. si genus. vnde qui emit mancipia de genere eorum quærit, vt ff. de ædil. edict. quod si nolit. §. qui mancipia.

f ¶ Et vita.] Supra 74. dist. quorundam.

g ¶ Interuenire.[Sic su. 50. dist. miror. Et nota, q præque prohibetur supplicari pro aliquo. de pœ. dist. 1. præ dixerat. & extra de hære. ad abolendam. & C. de transact. si quis maior.

PORRO. CASVS. Supra in §. [Hæc licet.] Posuit Æpositiue.

C. XXII.

SI quis † cum militibus vel priuatis [a], vel barbaris etiã sceleſtam inierit factionem, aut factionis ipsius susceperit sacramentum, vel dederit, de nece etiam virorum illustriũ, qui consilijs, & consistorio nostro intersunt: senatorum etiam (nam & ipsi pars corporis nostri sunt) vel cuiuslibet postremo, qui nobis militat, cogitauerit (eadem enim seueritate voluntatem [b] sceleris, qua effectum puniri iura voluerunt;) ipse quidẽ, vt pote maiestatis reus gladio feriatur, bonis eius omnibus fisco [c] nostro addictis. Filij vero [d] eius, quibus vitam Imperiali speciali iter lenitate concedimus (paterno enim debent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est hęreditarij criminis exempla metuuntur † [e]) à materna, vel auita, omnium etiam proximorum hęreditate, ac successione habeantur alieni; testamentis extraneorum nihil capiant; sint perpetuo egentes, & pauperes; infamia eos paterna semper comitetur; ad nullos vmquam honores, nulla sacramenta perueniant; sint postremo tales, vt his perpetua egestate sordentibus, sit & mors solatium, & vita [f] supplicium. Denique iubemus etiam eos notabiles esse sine venia, qui pro talibus vmquam apud nos interuenire [g] tentauerint. *& infra.* ¶ Sane, si quis ex his in exordio initę factionis, studio veræ laudis accensus, initam prodiderit factionem; præmio & honore à nobis donabitur. Ipse vero qui vsus fuerit factione, si vel † sero, tamen incognita adhuc consiliorum arcana patefecerit, absolutione tantum, ac venia dignus habebitur.

† al. metuenter.

† al. si veræ

¶ *Hoc & sequens caput in vetustis exemplaribus sunt coniuncta antecedenti, quare nec rubricas habent.*

Porro [h] simoniæ accusatio ad instar publici criminis lęsæ maiestatis procedere debet: sicut Leo Imperator in primo libro Codicis decreuisse legitur, titulo de episcopis & clericis, l. si quemquam. Quod de accusatione, non de pœna intelligi oportet.

Tit. 3. l. 29.

positionem. in hoc. §. ponit assumptionem. sui argumenti, sic: Supradictum est de accusatione criminis lęsę maiestatis. sed accusatio simonię procedit ad instar criminis lęsæ maiestatis, quod de accusatione tantum, scilicet vt quilibet possit accusare, & non de pœna est intelligendum: & q crimen lęsę maiestatis differat in pœna à simonia probat per legem sequentem.

h ¶ Porro.] Hic ponit assumptionem argumenti sui præmisit enim primo propositionem.

i ¶ Pœna.] In crimine enim simonię conuictus deponitur, vt 15. q. 3. sane, sed hic capite punitur. Qualiter ordinatus paria sint in accusatione, ergo sicut in crimine lęsæ maiestatis non dubitatur, an sit crimen lęsæ maiestatis, sed an commiserit illud: sic in crimine simoniæ non dubitatur simoniam esse hæresim, sed an commiserit simoniam, licet neget hæresim esse, sed nota, quòd

præmium, non credo 1. licet dicatur hic quòd omnes accusantes admittantur.

NVllus.] CASVS. Iudex in causa criminali volebat militem, vel nobilem aliquem, vel in dignitate cõstitutum verberibus subijcere. Quæsitum fuit ab Imperatore, an possit se tueri ratione militiæ vel generis vel dignitatis. Et respondet q sic, non tamen in crie

Tit. 8. l. 4.

Vnde Imppp. Valẽtinianus, Valẽs, & Gratia. AAA. lib. 9. Codicis, tit. ad l. Iuliam maiestatis. l. nullus.

C. XXIII.

NVllus omnino, cui consultis, ac nescientibus nobis fidicularum [a] tormenta inferuntur, militiæ [b] vel generis [c] aut dignitatis [d] vti defensione prohibeatur; excepta [e] tantum maiestatis causa, in qua sola omnibus æqua conditio est.

Sed cum omnes illi assumantur in hac accusatione simoniæ, qui possunt accusare de crimine maiestatis; constat, quòd sicut ibi non dubitatur de crimine maiestatis, sed an reus commiserit illud, sic & hic non negatur hæresis; sed impetitur accusatus, an commiserit hæresim.

QVÆSTIO II.

QVòd autem [f] quæritur, si episcopus in accusatorem accusationẽ vertere voluerit, an suæ simplici assertioni fides sit adhibenda, facile soluitur, si sanctorum Patrum auctoritas diligẽter inspiciatur. Vt enim sancti Patres definiunt, nullius personæ quantumlibet exercitatæ confessioni fides est adhibenda, nisi competentes probationes adhibeat.

11. q. 6. c. vlt.

Vnde in Carthag. concilio 4. c. 29. legitur.

¶ Episcopus alicui crimen objciens in synodo probet, quod objcit. C. I.

EPiscopus, si clerico, vel laico g crimen impegerit, deducatur ad probationem in synodum [h].

Sed objcitur. Si se solum alieni sceleris conscium nouerit, probare illud testibus non valet. Quid ergo tunc sibi faciendum sit, ex concilio Vasensi primo, cap. 8. sic diffinitur.

a ¶ Fidicularum.] i. chordarum, quæ ligãtur circa frontem hominis, & stringitur caput per eas, & est fides idẽ quod chorda, vt ibi, Me fide perspicuus Troiæ munitor amauit.

b ¶ Militiæ.] C. de quæst. milites.

c ¶ Vel generis.] C. de pœ. l. decurionum.

d ¶ Aut dignitatis.] C. de quæst. decuriones.

e ¶ Excepta.] Vbi nullus potest se excusare aliquo privilegio, tenet lex. 11. q. 1. quicunque.

SED CVM. CASVS. Hic concludit Gratianus ex supradictis hoc modo: Cum simonia & crimen læsæ maiestatis paria sint in accusatione, ergo sicut in crimine læsæ maiestatis non dubitatur, an sit crimen læsæ maiestatis, sed an commiserit illud: sic in crimine simoniæ non dubitatur simoniam esse hæresim, sed an commiserit simoniam, licet neget hæresim esse, sed nota, quòd reseos, simoniæ, adulterij, scilicet quo ad thori separationem, & omne crimen quo ad denunciationem ad pœnitentiam.

f ¶ Quòd aũt.] CASVS. Hic ponitur 2. quæst. qua quæritur, si episcopus accusatus vertat accusationem suam in accusatorem, an sit suę simplici assertioni credendum, scilicet sine testibus. Et respondetur quòd non, vt inf. ea. c. 1. 2. & 3.

g ¶ Laico.] Sed huic c. est cõtra. 11. q. 1. experientię. & c. si quis cum clerico. Sed quod hic dicitur, intelligas de ecclesiasticis criminib. Potest tamen clericus iudicare de omni crimine quantum ad iniungendam pœnitentiam. sup. ea. q 1. illi qui. & 22. q. 1. prædicandũ. & ext. de iud. nouit 2. Vel loquitur secundum tempora Apostolorum, quando omnes causæ deferebantur ad ecclesiam, vt 11. q. relatum.

h ¶ Synodum.] i. conuentum clericorum, qui conciliũ appellatur. 12. q. 2. placuit. & c. episcopus 2. qui sine eorũ præsentia non debet causas audire. 15. q. 7. episcopus nullius. & hoc intelligo de criminali negotio, sed in ciuili causa eligantur arbitri, vt 11. q. 1. si clericus.

SED OCIICITVR. CASVS. Dictum est sup. in §. quod autem quòd soli episcopo non est fides adhibenda. Nunc vero objcit, idest, incidenter quærit, quid

Clericus an de oĩ crimine possit iudicare.

2 Et optime ext. vt eccl. bñ. c. 1. ver. & ideo. & nota ext. de off. or. c. 1. licet aliter vi deatur notari per Bart. & In. ext. de pur. can. nos inter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fit faciendum cum episcopus sciat alicuius delictum, sed testibus probare non ¦ potest, & de hoc respondet per seq. cap.

Si tatum.] CASVS. Quidam episcopus solus nouit crimen sui parochiani, vel quia solus vidit eum peccantem, vel quia peccator sibi dixit: nolebat corrigi, eps eum volebat remouere à communione aliorũ: quæsitum fuit in cõcilio Vasensi quid iuris sit, respondet q episcopus debet eũ secreto monere, vt resipiscat: sed non debet publicare crimẽ eius, cũ probare non possit. Si autem ille factus pertinacior se ingerat publicæ communioni, quamdiu episcopus probare non potest, indemnis erit quo ad episcopũ, sed stabit in communione omnium, nisi in communione episcopi, supple priuata, vel si voluerit episcopus, tamen nõ vitabit eum in publico, sed ī secreto. Quidam tamen, vt Bene. intelligunt hoc c. de excõmunicato, quẽ episcopus non potest probare fuisse excõmunicatum: ideoq; publice communicabit ei, secreto autem vitabit illum.

a ¶ Si tantam.] Hæc duo capitu. intelligit H. de occulto peccatore & dicit, quòd si scio aliquem esse in mortali peccato, licet sit occultum, debeo ipsum vitare occulte, sed non publice: nec possum eum de hoc accusare cum non habeã testes: sed illud est perdurum, vt omnem quem scià peccatorem debeam euitare: & est illud contra 2.q.1. multi. Sed tu ponas casum sic. Bpiscopus aliquis solus scit aliquem in canonẽ incidisse 1, debet eum corrigere priuate, & si incorrigibilis sit, priuate vitabit eum, non publice, ne sit proditor criminis, vt extra de sent. excom. cum non ab homine in prin.

b ¶ Proferat accusando publice.

c ¶ Indemnatus.] Sic ordina litteram, ille tñ indẽnatus. id est non damnatus, in cõione omnium permanebit.

d ¶ Ijs.] Idest, quarum ad eos, qui nihil sciunt de excommunicatione illius, vel de crimine eius, vt extra de sent. excom. cum illorum.

e ¶ Ad tempus.] Idest, dum est in peccato.

f ¶ Iubeatur.] Iubere enim potest prælatus aliquem, vt abstineat à sua priuata communione, vel etiam à communione sacramentorum: quia in secreto potest præcipere talia hominibus peccantib. 33.di. habuisse. tamen per sententiam non pot aliquis aliquem secreto separare à participatione sacramentorum, vel etiam suspendere. potest etiam quis cum scit aliquem criminosum, suo prælato dicere vt ipsum corrigat, vt 21.q.5. hoc vt. Vel expone iubetur, idest moueatur. sic 31.quæstio. 1. hac ratione, secundum præmissa patet, quod non obstat infra de confess. dist. 2. non prohibeat. 93. dist. si inimicus, 7 q.1. scire. & 11.q.3. quib. episcopi. vbi dicitur, quibus episcopi non communicant, nec nos cõicare debemus: quia illa c. de publice excommunicatis intelliguntur 2.

P Lacuit.] CASVS Bene. sic ponit hunc casum. Quidam confessus est suum delictum soli epo velut homini. postea cum suum delictum corrigere nollet, episcopus excommunicauit illum, nec ei communicare voluerunt. ille conquestus est in Africano concilio. eps replicabat, q ille fuerat sibi confessus crimen, sed poterat testibus probare, quæsitum est quid supra hoc fit faciendũ. & rñsum est in concilio Carthaginẽsi, q eps ex quo nõ potest crimen probari, non doleat si ei non credat, & q. diu non vult communicare illi in publico, tamdiu non communicetur sibi ab alijs episcopis. Ego autem sic pono casum, Aliquis confessus fuit soli episcopo crimen suum propter quod inciderat in excommunicationem. episcopus vitabat eum in publico. quæsitum fuit in concilio Carthaginensi, an bene faceret episcopus? & rñdetur q non: nec putet sibi ad iniuriam q ei soli non creditur, si dicat eum esse excõmunicatum. & quamdiu nõ communicauerit ei, tamdiu ab alijs episcopis non communicetur ei.

g ¶ Sibi soli.] Non tamquam Deo, ne sit contra de pœ. d.6. sacerdos. inf. 11.q.1. quicunque contra. Sed illud nõ tenet. sic ergo dico solius epi non creditur, nec etiã scripto nisi adsit subscriptio, vt ext. de test. cum à nobis. nisi hoc habeat cõsuetudo, vt ext. de fi. instr. cum dilectus. nam litteris suis creditur, quib. significat se aliquem excommunicasse, vt 11.q.3. curæ.

h ¶ Excommunicato.] i. quem dicit excommunicatũ.

i ¶ Caueat.] Ecce pœna illius, qui iniuste vitat aliquem. vel iudicat. sic 2.q.1. nemo.

1 Hic fuit casus Ben. qui comprobat per decreta de sen. excõ. cum non ab hoie. sed G. rellexit hoc c. si tantum, de excõicatõ nõ à sua, vt 11.q.3.§. euidẽter. in fi. Arch.

Criminosus occultus, an dẽat vitari à sciẽtib. ipsũ esse talem.

2 Ifind aute ca. loquit de tali delicto pp qđ delinquens incidit in canonẽ latæ sniæ aliàs effet contra 2.q.1. multi, quia oẽs possent nonpossunt vitare vt ibi dñs fm Pe. Vel dic q in quẽ de re ea lamentabilia nec ordinatio iudicio habita cõione alicuius separari. L. q in pœ. fidei. quãd. Arch.

& Carth. 7. c. 5.

Burc. l. 19. c. 127 Iuo p. 5. c. 363.

† neges & pœnitere noluerit non putet, &c. Africanum.

1 Quidam monachus, 16.q.1.c. 1. & c. quia iuxta, secũdũ alios posſũt p dicare non tamen cõ citando turbam. 16. q.3. placuit 2. quia illud non consistit in contentiosa iurisdictione. Nec refert qs prædicet sed quid p dicet 19 distin. secundum Ioan.

Citote certam esse.] CASVS. Docet hic Pelagius, q̃ dicatur certa ꝓuincia, scilicet quæ habet x. vel xj. ciuitates, & vnum Regẽ, &c. & q ad iudiciũ comprouincialiũ omnes causę episcoporum & reliquorum sacerdotũ debent referri, vt ab eis voce consona discernantur. nisi appellatum fuerit ad maiorem.

d ¶ Episcopos.] Hoc ideo est statutum, qa causa episcopi cõra xij. episcopis tractanda 15.q.7. si quis tumidus.

e ¶ Omnes.] Arg. archidiaconos non esse iudices.

f ¶ Secũdũ ordines.] Ergo medio prætermisso non est ad superiorem eũdem. vt 2.q.6 c. anteriorum. ver. illo vidlicet. &c.

Appellandũ non est omisso medio.

Causa VI Quæstio III. 755

Vdicium.] CASVS. Hic ponitur tertia quæstio, in qua quæritur an liceat sibi expetere iudicium alterius metropolitani: & rñdet q̃ non, vt inf. ea. c. 1.2. & 3. nisi de licentia sui metropolitani, vt 2. q.6. placuit. & 1.q.1.

b ¶ Mittere.] Nec ordinare, nec aliqua sacramenta dare potest in alterius episcopatu. 9.q.2. cap. 1. & 2. secus de procõsulibus, qui insignia sua ext. prouinciam ferũt, & voluntariam exercent iurisdictionem, ff. de offi. proconsl. l. 1. & 2.

c ¶ Monendo.] Non tamen publicè eis prædicando tanquã ius in eis habens. 71. distin. & hortamur. & 9.quæst. 2. episcopum argu. 13.q.1. cap. 1. 16. quæst. 1. interdicimus. sed sine solennitate ad bonum monẽdo 1. quod quilibet potest facere, & etiã

b ¶ Communicare.] *Sic in Carthaginensi septimo, c. 5. cui ad verbum respondet hoc caput. In Africano autem hic sequitur*, secrete tamen † interdicat ei communionem, donec obtemperet, *quemadmodum & apud Burchardum. Sequentia autem verba*, Quandiu, &c. *sunt initium capitis centesimi.*

† al. abest ab aliquot exemplaribus.

QVÆSTIO III.

Vdicium a vero archiepiscopi alterius prouinciæ alicui expetere non licet.

Vnde Gregorius ait respons. ix. ad Augustinum Anglorum episcopum.

¶ Alterius parochianum alicui iudicare non licet. C. I.

Deuter. 23.

Scriptum est in lege: [Per alienam messem transiens: falcem mittere b non debet, sed manu spicas conterere, & manducare.] Falcem ergo iudicij mittere non potes in eã segetem, quæ alteri videtur esse commissa: sed per effectum † boni operis frumenta Dominica vitiorum suorũ paleis expolia, & in ecclesiæ corpus monendo c, & persuadendo, quasi mandendo, conuerte.

† effectũ] ori.

Item Pelagius Papa II. epist. 1. omnibus episcopis.

¶ Quot ciuitates vnaquæque prouincia habeat. C. II.

Poly. l. 5. tit. 1. Anſl. l. 6. c. 407. Pann. l. 4. c. 24.

Scitote certam prouinciam esse, quę habet decem, aut vndecim ciuitates, & vnum regem, & totidem minores potestates sub se, & vnum metropolitanum †; aliosque suffraganeos † x. vel xj. episcopos d iudices: ad quorum iudicium omnes causæ episcoporum, & reliquorum sacerdotum, ac ciuitatum referantur, vt ab his omnibus iustè, consona voce discernantur †, nisi ad maiorem auctoritatẽ fuerit ab ijs, qui iudicandi sunt, appellatum. Vnde non oportet, vt degradetur, vel dehonoretur vnaquæque prouincia: sed apud semetipsam habeat iudices, sacerdotes, & episcopos, singulos videlicet secundum ordines f suos; & quicunque causam habuerit, à suis iudicibus iudicetur, & non ab alienis; id est à suæ iustis iudicibus prouincię & non ab extraneis g †, nisi (vt iam est prælibatum,) à iudicandis † fuerit appellatum.

† episcopum] orig.
† suffragatoreꝰ. lorig.
† al. externis
† al. indicatis
† decernantur

Item Nicolaus Papa.

21.q.1. clerum.

a ¶ Iudicium.] Nulli licet habere iudicem alterius ꝓuinciæ, nisi per appellationem, vt 3.q.6. non liceat.

Scriptum]CASVS. Docet hic Greg. q̃ iudex iudicare non debet alterius parochianum, & hoc probat auctoritate legis Mosaicę, scilicet in Deutero. vbi ꝓcipitur, q̃ transiens per messem alienam falcem immittere non debet, sed conterere spicas manibus, potest, & comedere. Hanc auctoritatem exponit Greg. dicens, q̃ in alienam messem, id est, in alienum iudicium non debes manum extendere, sed prædicatione & bonis operibus debes homines à vitijs separare.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DEnique.] CASVS. Suffredus episcopus sentiens se criminosum, vel ita infirmitate grauatum, ꝙ non poterat prodesse subiectis, adiuit primatem non suum, vel episcopos alterius prouinciæ, & corã eis volebat episcopatui renunciare. Illi autem episcopi vel primas crimen eius examinauerunt, & renunciationem receperunt. Quod ga male actũ elt, nec debuit fieri sine auctoritate Papæ: ideo Papa cuidã cõmittit vt Suffredum restituat, & si postea quid fuerit corrigendum ab eo diffiniat: vel ita restituatur, & postea de causa cognoscatur.

a ¶ Vel infirmitate.] vel malitia plebis, vel defectu scientiæ, vel irregularitate, vt extra de renunc. nisi cũ pridem

b ¶ Restituatur.] Sed nonne debuit perdere locum suum: quia spontanee respondebat coram extraneo iudice. 11.q.1.placuit & 3.q.6.non liceat? Sed dic, quòd Papa pepercit ei. Et est hic argumentum de illicita renunciatione, quod non teneat si fiat ignorante prælato suo, vel si fiat in manu alterius 17.q.2. Gonsaldus. extra de renunc.admonet. ff. de offi præfi. legatus. Sed contra: quia etiam tacite quis renunciat iuri suo. extra de ijs, quæ fiunt à ma.par.c.ex ore. & 7.q.1.eos. & extra de renun.qũ in dubijs. & 23.q.1.de beneficio.7.q.1.q̃ periculosũ. Dico, ꝙ ipse non potest repetere; quia renunciatio tenet quantũ ad ipsum: sed ecclesia potest eum repetere 1, vt 7.q.1. nõ oportet, &c.eos. Vel dic, ꝙ renunciare potest ijs, quæ spectant ad onus, sed non ijs, quæ spectant ad honorem non enim subditus potest abdicare à se iurisdictionẽ sui episcopi. extra de foro compe. si diligenti. Io.

Renũciatio illicita an teneat.

1 Dic hoc esse verum in prælaturis & beneficijs iã quæsitis, sed secus in acquirendis, in præ. dec. ex ore secundũ Goffre.

EST TAMEN. CASVS. sup. in c. scriptum. dictum est, ꝙ aliquis non debet mittere manum in messem alienam: sed quia casus est in quo potest quis alienum iudicare parochianum, ideo Gratia ponit istum §. vt illum ostendat casum.

PLacuit.] CASVS. Statutum fuit in conc. vt nullus episcopus doleat, si eius parochianus excommunicetur ab alio episcopo propter prædam quam fecit in suo episcopatu.

c ¶ Parochianum.] Sed nonne episcopus potest punire exemptos, qui delinquunt in sua diœcesi? Videtur. ꝙ sic per c. illud. & su. 3.q.6.c.1. & ext. de hæret. ad abolendam. in fi. vbi dicitur ꝙ nullum priuilegium iuuat & extra de priui. tuarum. in fin. Item negligentiam talium potest supplere, vt extra de supple. negli. prælati. cum. extra de priuil. patentibus. Item quia ratione delicti perditur priuilegium. 11.quæst.2. priuilegium. Item quia reatus omnem honorem excludit, vt C. vbi se. vel

Exempti de delinquentes in diœcesi epi. an possint ab eo puniri.

¶ Non aliorum, sed primatis sui iudicio quisq; se subijciat episcopus. C. III.

DEnique Suffredus, si tale in se crimen nouerat; quo recte posset episcopatu priuari, vel infirmitate[a] se sentiebat forsitan prægrauari, qua impeditus nullis posset ꝓximis sua prælatione prodesse; primatis sui debuerat, & non aliorum diœceseos antistitum præstolari iudicium. Quòd si quælibet ambiguitas, vel aliqua fortasse super eius examinatione vel episcopatus abrenunciatione obortа fuisset contentio; ex more ad Apostolicam sedem referri conuenerat; & nostra in his omnibus debuerant cuncti decreta penitus expectare. Quod quia omissum[α] hactenus dolemus; dilectissimam mihi gloriam vestram vehementer efflagito, vt iam dictus Suffredus episcopus proprio restituatur[b] episcopio: & si quid reprehensione dignum gessit; postea vel correctione, vel digna animaduersione definietur.

α ¶ Omissum.] *Locus hic emendatus est ex pleriſque vetuſtis Gratiani codicibus.*

Est tamen casus, in quo episcopus alterius parochianum excommunicare valet.

Vnde in concilio apud Compendium, c. 5.

¶ Quando episcopus alterius parochianum excommunicare valet. C. IIII.

Burc. l. 1. c. 1. Iuo p. 14. c. 8.

PLacuit pro communi vtilitate, & instante necessitate; vt nullus episcoporum grauiter ferat; si eius parochianum[c] pro deprædationis causa alter episcopus excommunicauerit.

[*Item ex concilio Meldensi, c. 2.*]

manda. prin. §. ꝙ si delinquentes inueneris. coll. 3. vbi dicitur nõ permittas nocentes aliquibus vti priuilegijs. Econtra probatur, ꝙ non possunt puniri, vt extra de priuil. sane. & c. cum cappella 16.q.1. frater noster. & expresse dicitur extra de sup. neg. præla. cuc. si enim tales possunt puniri sicut & alij, inutile esset eorum priuilegium. Item proconsul non potest se intromittere de causis fiscalibus; sic nec episcopi de istis, q̃ quodãmodo fiscales factæ sunt per priu legium ff. de off. proconsul. in aliqua §. 1. Solu. quidam dicunt, ꝙ pro occulto delicto à solo Romano pontifice possunt puniri: sed pro notorio possunt puniri ab episcopo loci, per id, quod legitur extra de priui tuarum. Melius dicas, ꝙ si priuilegiatus delinquit circa rem non exemptam, vt in contractu; vel in maleficio, occidendo hominem, vel adulterando cum aliqua, tale delictum potest punire episcopus loci quia & si sit persona exempta: tamen res in quam delinquitur, non est exempta. Si vere delinquit circa rem exemptam, puta male gerendo se in officio suo, vel alienando res ecclesiæ suæ: in his à solo Papa punitur. vbi ergo factum exempti ꝓiudicij affert non exemptis, bene episcopus loci punit in his in qb. delinquens contingit suam iurisdictionem: secus si non afferat alicui præiudicium. & hæc dist. probatur extra de priuil. cum cappella. Et dicit, ꝙ cũ delictũ eorũ publicũ est,

est, potest puniri ab episcopo, vt su. dictum est, & vt dicit decr. patentibus. & c. tuarum, extra de priui.

a D Illis.] ¶ Rapinam.] Quo ad res mobiles.

b ¶ Deprædationes.] Quo ad res se mouentes, vt animalia.

c ¶ Ex. Extr. & raptor. c. 1. Burc. l. 71. c. 45. Iuo p. 14 c. 109.

† *al. rapinat*

† *al. recipiant*

¶ De eodem. PALEA. C. V.

DE illis autem, qui intra parochiam beneficiũ, aut hereditatẽ habent, & alterius episcopi parochiani sunt & de loco ad locum iter faciunt, & rapinã †[a], & deprædationes[b] peragunt; placuit, vt excommunicentur[c]; nec ante ex parochia exeant, quàm, quæ perpetrarunt dignè emendent. Quorum excommunicatio seniori eorum, & proprio episcopo significanda est, ne eos recipiat †, antequam illuc redeant, vbi rapinam fecerunt; & ibi omnia pleniter emendent.

QVÆSTIO IIII.

POrro[d] cuius iudicium sibi expetendum sit, si iudices electi inter se discordare cœperint, in concilio Antiocheno, c. 14. sic inuenitur diffinitum.

¶ A quo sit ferenda sententia, quando comprouinciales episcopi discordant. C. I.

Burc. l. 1. c. 150. Iuo p. 5. c. 163.

† *al. de aliquibus causis criminalibus.*

† Facit ad hoc tex. l. 2. ff. de off. eius. ff. de re. iu. duo. & ex. quæ. cau.

SI quis[e] episcopus criminaliter † in iudicio episcoporum fuerit accusatus, contingat autem episcopos prouincię[f], qui conuenerint, diuersas habere sententias g, & alios quidem innocentem eum pronũciare[h], alios reum; propter huiusmodi controuersiam amputandam placuit sanctæ synodo, metropolitanum α episcopum alterius prouinciæ vicinæ aduocari [i] †, & aliquantos cum eo episcopos alios; qui pariter residentes, quęcunque fuerint, diriment quæstiones: propter hoc, vt firmum sit iudicium, quod ab vnius prouinciæ episcopis fuerit promulgatum.

¶ *Caput hoc in multis etiam vetuſtis Gratiani exemplaribus citatur ex concilio Laodiceno. In vno tamen perantiquo. eſt ex concilio Antiocheno, in quo etiam extat: & eſt antiquæ verſio.*

α ¶ Metropolitanum.] *Græcum exemplar hic valde diſſentit ab hac verſione. Nam ex his verbis colligitur concilium vnius prouinciæ, in quo neceſſe eſt adeſſe proprium metropolitanum, poſſe ad vocare vicinæ prouinciæ metropolitanum cum aliquot epiſcopis. Quod Martinus etiam Bracharenſis in ſequenti capite, quod ex cõcilio Antiocheno accepit, confirmat. Græce vero locus ita habet:* ἔδοξε τὴν ἁγίαν συνόδῳ τῶν τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπον ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας μεταπαλεῖσθαι ἑτέρους τινὰς τοὺς ἐπιμελοῦντας, καὶ τὴν ἀπτισβήτησιν διαλύοντας, τοῦ βεβαιῶσαι σὺν τοῖς τῆς ἐπαρχίας τὸ πρεῖσμένον. *Quod Dionyſius quemadmodum*

e ¶ Excommunicentur.] Scilicet ab ipsius loci episcopo, vel in cuius iurisdictione deliquerunt. Arch.

POrro.] CASVS. Hic intitulatur 4.q. scnius iudicium, sit expetendum, si comprouinciales iudices inter se discordant in causa vel sententia ęp̃i. Et certè consueuit distingui, virum sint iudices delegati, vel ordinarij, vel arbitri. & hæc distinctio consueuit notari 2.q. 6. diffinitiua. ver. item si plures. & in pluribus alijs locis, legibus scilicet & decretis, & decretalibus.

d ¶ Porro.] Hæc q. expedita est 2.q.6.§. diffinitiua. ver. idem si plures.

SI quis.] CASVS. Epi xij. examinabant causam criminalẽ epi. Sex dicebant eũ absoluendum: alij dicebant eum condemnandum, & sic dicebant eum remittendum ad Papam, diuersas suas inter se, id est, opiniones habentes. Quæsitum fuit in Laodicensi concil. quid sit in tãta discordia faciẽdũ? Et responsum fuit, ꝙ archiepiscopus vicinę prouinciæ cum aliquot epis vocari debet: ꝙ pariter residentes diriment qõnem, vt eũ absoluãt, vel iudicẽt condemnandum, vt negocium ad Apostolicam sedem transmittatur. Idem est casus c. seq. sed in eo non fit mẽtio de epis vicinæ ꝓuinciæ. Et intelligũt ista duo c. & iudicib. ordinarijs secundum Bon.

e ¶ Si quis.] Istud c. videtur cõtinere inimitatem, tum ex eo, ꝙ non statur hic iudicio maioris partis 1. tum quia ex eo, ꝙ 1 Contra id alienus iudex iudicat non suum subdi. duo. tũ, sed expone prout hic notaui. Io.

f ¶ Epos prouincię.] In pari numero.

g ¶ Sententias.] i. opiniones quibusdam. s. volentibus eum absoluere, quibusdam volẽtibus reseruare sententiam Papæ.

h ¶ Pronunciare.] Nõ sentẽtiando, sed opinionem suam recitãdo; & ideo fic exponeme fit contra. ff. de re. iu. duo. & l. inter pares. & 2.q.6 itẽ si plures vbi dicitur, ꝙ si discordant dele gati, ad delegantem est recurrendum.

i ¶ Aduocari.] Per Papæ rescriptum, id est, Papa committat metropolitanis, & epiſcopis vicinę ꝓuinciæ negocium illud sic eponitur ſm illos, qui de iudicibus à Papa delegatis hoc intelligunt. vel etiam de ęp̃is ipsis, qui sui iudices sunt intelligas: & secundum hoc est speciale, ꝙ par. pari potest causam delegare Nam quandoque in defectum iudicis ordinarij par in parem habet imperiũ, vt 65. dist. c. vlt. fic 2. q. 11. q. 1. indices. est etiam hic aliud speciale, ꝙ si discordant iudices, non obtinet sua plurimorum. fic C. de app. iubemus, in fi. & ext. de rescr. pastoralis. aliàs secus 65. di. sanè. Vel fortè hoc tenet cũ pares sunt hinc inde iudices.

Par pari potest causam delegare.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iudices: sed contrarium est 21. dist. c. submittitur. vbi dr, q ad maiorem iudicem est eundum. sed hoc fit (vt dixi) de consensu partium. Vel dic, q omnia ista specialia sūt in causa episcopi vbi omnes debent cōcordare in sententia, vt infra c. 4. Ioan.

NISI EADEM. CASVS. Dictum est su. q archiepiscop' vicinæ prouinciæ debet vocari: sed dicit Gra. hoc esse verum, nisi eadem prouincia primatē habeat, ad quē recurrendum est, vt seq. cap. patet.

SI iter episcopos.] CASVS. Hoc capitulum loquitur in cā ciuili: & est casus talis. Controuersia mota est inter duos episcopos eiusdem prouinciæ de rebus spiritualibus, vel alijs negocijs; quæritur q̄s debeat negocium terminare? Et respondetur, qđ metropolitanus eorum cum quibusdam episcopis debet negocium terminare: & si alterutra partiū non pureat sententiæ, deferatur causa per appellationem ad primatem, vt per eum negocium diffiniat, cuius sniæ nullus valebit contradicere.

a ¶ Negocijs.] Not. pro ciuilibus negocijs posse celebrari synodum, vt supra dist. 18. propter.

c ¶ Tunc Primas.] Arg. q̄ maiora negocia prouinciæ non licet facere metropolitano sine auctoritate primatis sic 66. d. de persona. & 99. dist.

1 Hunc intellectū non se sed illud in elligi quitur hic H. qui exponit. valeat contradicere. su. nisi p appellationē, infra ea. qđ bene. & idē sentit L. dicens textū hīc locum, nisi ad maiorē iudicē bus c. q̄ si prouincia fuerit appellarū. & idē etiam tenet Pet. Arch.

c. 1. & 16 q. 6. placuit. SED SI OMNI. VM. CASVS. Dictū est su. in præcedenti. q̄ si prouincia les non concordauerint, recurrēdū est ad archiepiscopū vicinę prouincię. Nuac

etiam est in codice canonum: sic vertit. Sanctæ synodo placuit, vt metropolitanus episcopus à vicina prouincia iudices alios conuocet, qui controuersiā tollant, vt per eos simul, & per cōprouinciales episcopos, quod iustum visum fuerit, approbetur. *Ac sane quod metropolitanus ad alterius metropolitani vocationem deberet venire, atque in eodem concilio duo metropolitani iuturi essent, vix videtur conuenire.*

Item ex concilio Martini Papæ, [id est, episcopi Bracharensis, c. 13.

In capitulis syno. græc. c. 12.

¶ Quando iudices electi de sententia inter se discordes exiterint, de vicina prouincia archiepiscopus aduocetur. C. II.

SI quis episcopus in aliquibus causationibus iudicatur & viderit ipsos episcopos, qui in prouincia sua sunt, inter se iudicio discrepare, & alij videantur eum, qui iudicatur, iustificare, alij cōdemnare; pro difinitione huius dissensionis, hoc placuit sancto concilio, vt de prouincia vicina alter metropolitanus conuocetur episcopus vt per eum confirmetur, quod scām rectum placuerit canonem.

Nisi eadem prouincia primatem habuerit, ad quem negocia, quæ per metropolitanum terminari non valent, referenda sint.

Vnde Bonifacius Papa, episcopis α Galliæ.

α ¶ Episcopis.] *Sic est emendatum ex aliquot vetustis codicibus, Burchardo, Iuone, & Polycarpo: Antea erat* populis. *& Simillima vero huic capiti leguntur Nouella 123. c. 34. Apud Iuliauum ante cessorem.*

¶ Primati deferantur negocia, quæ metropolitanus explicare non valet. C III.

SI inter episcopos eiusdem concilij dubitatio emerserit de ecclesiastico iure, vel de alijs negocijs [a]; primum metropolitanus eorū cum alijs in concilio considerans rē dijudicet, & si non acquiescat vtraque pars iudicatis; tunc Primas [b] regionis inter ipsos audiat, & quod ecclesiasticis canonibus, & legibus vestris consentaneum sit, hoc definiat, & nulla pars calculo eius valeat contradicere.

Poly. l. 5. tit. 4. Burc. l. 1. c. 57. Iuo p. 5. c. 167. Pann. l. 4 c. 22.

[*Item Alexander Papa.*]

¶ De eodem. PALEA. C. IIII.

Burch. l. 1. c. 58. Iuo p. 5. c. 169.

SI metropolitanus à quocunque cōprouinciali episcopo [β] in causa propria appellatus eum audire distulerit, in proxima synodo negocij sui habeat licentiam exercendi; & quidquid per † iustitiam, à comprouincialibus suis fuerit statutum, debet custodiri.

† al. propter.

¶ Episcopo.] *Burchardus & Iuo addunt*, bis fuerit in causa; &c.

Sed si omnium comprouincialium concordi sententia fuerit damnatus, manebit erga eum immobilis censura. Vnde in Antiocheno concilio, c. 15. legitur.

ostendit Gratianus, quòd si concorditer sententiam ferant condemnationis, manebit sententia firma.

Si quis

SI quis episcopus] CASVS. Hoc c. de delegatis iudicibus loquitur, vt dicūt Bene. & H. & dicit etiam H. q̄ prima duo capitula possunt similiter de delegatis iudicibus intelligi: possunt etiam intelligi de ijs, qui bene habent priuilegium deponendi episcopos suos. Est ergo

nisi ad maiorem fuerit appellatum.

b ¶ Definitum est.] à iudice per sententiam, vel etiam à quocunque. Et intellige de iuramēto quod iudex parti defert, non quod pars defert parti: quia illud non potest retractari, vt C. de rebus cred. generaliter. ff. de iureiuran. admonendi. Item arg. q̄ qui iurat stare, vel parere sententiæ, vel mandato alicuius, qđ pōt appellare. ff. rē ra. hab. l. 3. §. falsus ff. iu. sol. cū apud. extra de ap. ad hæc 2. & c. præterea & c. quæstioni.

iuramentū an possit retractari.

c ¶ Maior.] Extra de iureiur. veniens.

¶ Episcopus, qui ab episcopis suæ prouinciæ consonam sententiam reportauerit, ab alijs iudicari non poterit. C. V.

† al. exceperit

SI quis episcopus criminaliter accusatus, ab omnibus [a], qui sunt intra prouinciam, episcopis, acceperit † vnam, consonamque sententiam; ab alijs vlterius iudicari non poterit, sed manere circa eam oportet tanquam conuenientem, quæ ab omnibus prolata est, firmam, ratamque sententiam.

Subintelligendum vero est, nisi ad iudicem maioris auctoritatis fuerit prouocatū. Tunc enim per appellationem soluta sententia firmitatem non obtinet.

Vnde Nicolaus Papa ait in epistola ad Carolum regem, cuius initium: [Nunquam dolorem generat.]

¶ Semel definitum retractari non licet, nisi vbi maior auctoritas fuerit. C. VI.

Dist. l. 9. c. 49.

OVod bene semel definitum est [b], & interpositis iuramentis deliberatum, nulla debet iteratione (nisi fortassis, vbi fuerit maior [c] auctoritas) retractari.

Item ex concilio Sardicensi, c. 4.

¶ In renouatione iudicij, beati Petri memoria est habenda. C. VII.

Nic. epis, quit Conuicinū conuenerunt. Anf. l. 2. c. 77.

OSius episcopus [d] dixit. Quòd si aliquis episcopus ad iudicatus fuerit in aliqua causa, & putat se bonā causam habere, vt iterum iudicium renouetur, si vobis placet, sancti Petri apostoli memoriam honoremus, vt scribatur vel ab his [e], qui examinauerunt, vel etiam ab alijs episcopis, qui in prouincia proxima morantur, Romano episcopo †. Et, si iudicauerit renouandum esse iudicium, renouetur, & det iudices. Si autem probauerit talem causam, vt ea non refricentur, quæ acta sunt; quæ decreuerit Romanus episcopus, cōfirmata erunt. Si hoc ergo omnibus placet, statuatur: synodus respondit, Placet.

Iudex à quo, rescribere debet iudici ad quem.

d ¶ Osius episcopus.] CASVS. Osius Siconc. Satdicensi surrexit dicens, si aliqs episcopus fuit condēnatus: si putat se bonam causam habere, appellet ad Papā, & hoc significetur Papæ, vel ab his epis., qui eum examinauerint, vel ab episcopis vicinæ prouinciæ; & si placuerit ei, renouetur iudicium, aut sententia confirmetur. Respondērūt omnes, placet. Casus, tū non facit mētionem de appellatione condemnati, & dicit H. [Adiudicatus,] id est, male iudicatus.

d ¶ Osius episcopus.] Ar. aliam esse causā appellationis à principali. arg. contra. 31. q. 2. Lotharius. & nota ui 2. q. 6. si eps. & §. post secundum.

e ¶ Vel ab his.] Ille enim iudex, qui tulit sententiam, si nō deferat appellationi, rescribet ei ad quē appellatur; opinionem suam, & quare non deferat appellationi, vt ff. de appe. reci. vel non. I. sciendum.

QVÆSTIO V.

Vòd autem [f] deficiente accusatore non sit reus cogendus ad probationem, auctoritate Gregorii probatur, qui lib. 5. epist. 27. scribens Maximo, ait.

QVòd autem.] CASVS. Hæc est quinta, quæstio, qua quæritur, an deficiente accusatore reus sit cogendus ad purgationem? & quidem si propter hoc laborat infamia, cogitur ad purgationem: aliàs non, vt sup. 2 quæstio. 5 presbyter. & cap. si mala fama. Eadem quæstio tractatur sup. quæst. 5. vbi de hac materia satis dicitur. Et nota, q̄ sequentia duo capitula intelliguntur de illis, qui non sunt de crimine infamati, & ideo non coguntur ad purgationem.

f ¶ Quòd autem.] Reus non est cogendus ad purgationem nisi laboret infamia, vt infra ea. quod autem. & 2. q. 5. presbyter. vbi plene de hoc inuenies. Io. de Fan.

Quòd

ergo casus huius c. Aliquis episcopus accusatus fuit, & depositus concorditer ab episcopis prouinciæ. Dicitur hīc, q̄ de cætero ab alijs iudicari non potest: sed sententia firma permanebit, nisi appelletur, vt inf. §. prox. cuius casus planus est.

a ¶ Ab omnibus.] Per hoc videtur, q̄ speciale sit in episcopo, vt ab oībus debeat absolui, vel condemnari.

QVod bene.] CASVS. Quæsitū fuit à Nicolao, vtrū sententia semel bene lata iuramentis etiam interpositis possit retractari. Et respondetur, quòd non:

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vòd autem.] CASVS. Maximus dum accusaretur à quibusdã supplicauit Greg. vt mitteret aliquem Cardinalem vel legatum ad eum, vt coram eo probaret se innocentem. Rñdet Greg. vtcumque esset excusabile, si ratio vlla cogeret reum ostendere se innocẽtem: sed quia hoc onus accusatorib. incumbit; ideo mãdat ei, vt ad eum veniat sine mora, forte se defensurus. Sequens. §. patet.

1 Veldic. i. coram qua·i. in præsentia eius, sm Laur.

a ¶Qua.] Id est, per quam 1. sic su.4.q.3. qui intendit. & extr. de præsum. cum in iuentute.

Accusator.] CASVS. Ad hoc vt lex faciat ad propositum Gratiani, debet hic esse accusator, vt videtur dicere Benen. licet in l.C. fit actor. & secũdum hoc sic pones casum. Quidam profitebatur coram iudice se non posse probare crimẽ quod obijciebat, sed postulabat, vt reus cogeretur probare cõtrariũ. Quæsitum fuit ab Imperatore quid iuris esset. Et respondet, quòd per rerum naturã nulla est probatio illius, q factum negat: vnde reus ad hoc cogi nõ debet. Et si sit ibi actor, idem casus, sed intelligitur in causa ciuili. Seq. §. patet.

b ¶ Accusator.] Ex hac lege duæ habent regulæ. Vna, q nisi actor probet qđ intẽdit, re[a] absoluitur 2. Secunda est, q negatis factum nulla est probatio. Prior regula recipit exceptiones. Nam ratione præsumptionis transfertur probatio ad reum 3, vt extra vt eccle. benefi. vt nostrum. & ext. de proc. ex insinuatione, in fi. & ff. de don. inter vi. & vxo. quintus. Item cum actor intentionem suam fundauit iure communi, vt C. de prob. fiue. 28. distinct. quia sunt culpæ. & 100. dist. contra morem. Item cum reus sponte assumit sibi onus probandi, vt ff. de prob. circa. Item in communibus iudicijs vtriusque probatio auditur, vt extra de prob. ex litteris. Item cum vterq; contenditse posse idere. extra de prob. licet. Item in crimine falsi vtriusque testes audiuntur, vt C. de fal. vbi. Similiter in crimine læsæ maiestatis, & in sacramentis deserto. si pactũ. & l. si chyrographũ. & l. cum de indebito. in pfin. §. 1.

Actore non probante reus absoluitur regulariter.

2 Concor. l. qui accusare. C. de edẽdo. & in l. actor, asseuerat. C. de proba.

2 Quandoque econtra reo. f. in actorem trãsfertur probatio. ff. de pha. si pactũ.

Negatiua est triplex.

¶Onus probationis reo non incumbit. C. I.

QVod autem postulas, vt illuc personam dirigere debeamus qua f[a] de his, quæ dicuntur, possit esse probatio, esset vtcunq; excusabile, si vnquam ratio ei, qui accusatur, necessitatem probationis imponeret. At postquã non tibi, sed accusantibus hoc onus incumbit, ad nos sicut præfati sumus, dilatione cessante venire non desinas.

Item accusatus non negationem, sed exceptionem probare debet. Codicis lib. 5. tit. de probationibus. l. actor.

¶ De eodem. C. II.

ACcusator † [b], quod asseuerat, probare se non posse profitendo, reum necessitate monstrandi contrariũ non adstringit; cum per rerum naturam [c], factum negantis [d] probatio nulla fit.

Hoc autem seruandum est, quando reum publica fama non vexat. Tunc enim auctoritate eiusdem Gregorij propter scandalum remouendum, famam suam reum purgare oportet.

† quæ præsente] orig.

tit. 19. l. 23.

† Actor] orig.

su. 2. q. 5. c. quãto. & c. quæ ro causa.

CAVSA SEPTIMA.

Vidam episcopus longa egritudine † grauatus alium sibi substitui rogauit, cuius precibus summus Pontifex annuit; & quod rogauerat, ei cõcessit. Postea vero conualuit idem episcopus, et quod prius fecerat, cupit rescindi: aduersus eum, qui sibi successerat †: quæstionẽ mouet, suamque cathedram tanquam sibi debitam reposcit.

† al. inualetu dine

† al. accesserat

Vidam episcopus.] CASVS. su. 6. q. 3. c. deni que facta fuit mentio de renũciatione episcopatus. Vnde Grat. nactus occasionem subijcit causam istam, in qua tractat de renũciatione, & an prælato viuente, alius fine determinatione temporis, vt extra de prob. tertio. Sed illa potius est præsumptiua probatio quã violenta. Et sic intelligitur quod est extra de testi. tam litteris. in fi. Item negatiua facti probatur cum habet implicitam affirmatiuam, vt extra de renun. super hoc. Item negati qui negat aliquid iuste factũ, dicit illud iniuste factum & quia præsumitur aliquid potius iuste quàm iniuste factum: ideo illud tenetur probare. Negatiua formæ siue qualitatis dr̃ illa; Iste nõ est idoneus, nõ est legitimus, nõ est soluẽdo. & talis est probãda 4 ab eo qui eam proponit, vt extra de psum. dudũ. & ff. de leg. 2. cũ gdã. & l. cum pater. §. rogo. & C. de inoffi. testa. omnimodo. c¶ Per rerum naturam.] Id est, per consuetudinem causarum. Item iste intellectus perpenditur per id quod legitur. 35 q. 5. c. vlt. in fin. sic extra de fide instr. inter dilectos. & sic extra de causa posse. & proprie. cum ecclesia. & extra de fide instr. c. 2.

d ¶ Negantis.] Sic extra de causa posse. & proprie. esi ecclesia. & extra de proba. quoniam.

ẽ ei substituendus, & de mutatione sedis, & quibusdã alijs, q̃ oĩa, vt cõpetẽtius agat, themata ponit, duas, inde elicitens q̃nes. Est ergo casus. Ad præces cuiusdã egrotantis epi Papa loco eius aliũ substituit; postea cũ cõualuisset, volebat repetere cathedrã cui renunciauerat. Quod

a ¶ Quod autem viuente.] Dicendum est, q̃ non, nisi fit depositus 50. dist. postquam vel nisi renunciauerit de licentia Papæ vt inf. ea. c. mutationes. Vel nisi per ambitionem se transtulerit ad aliam, quo casu. carebit habita, & ambita. inf. e. fi quis eps ad instar inuasoris, qui amittit rẽ inuasã. & aliud tantundem, vt C. vnde vi, si quis in tantam. In ægrotãte autem distinguunt quidam, si ægritudo est incurabilis vt tũc alter substituatur, vel etiam si nimis se nex est, ad instar iudicis. ff. de iud. si longius. C. de offic. præfe. orien. l. fi quos. Sed hoc non admitto nisi in leproso, qui à dignitate remouetur propter scandalum. extra de cle. ægrotan. tua. Hoc etiam scias, q̃ epileptici, & alij diuturno morbo laborantes non promouentur, vt 33. dist. communiter. & extra de elect. cum inter. sed promotum moribus non deijcit. vt hic q̃ inf c. 2. sed nõ datur ei coadiutor, vt inf. c. 1. sed ex dispẽsatione magna quandoq; viuenti epo alter adiungit̃, vt inf. ea. non autem. & idẽ de quolibet clerico intelligas. sed abbates facti inutiles remouentur penitus. 18. q. 2. si q̃s abbas sicut etiã fit in iudice. C. de offic. præfect. orie. si quos. cum etiam ex modicis causis remoueantur 1 extra de si. per tuas. vbi autem electus siue confirmatus ante ordinationem fit inhabilis, remouendus est, vt videtur extra de æta. & qual. c. 1. vitæ tamen necessaria recipit. infra ea. quamuis.

Epo viuente an possit alius subtrogari.

1 Hic primum quæritur, vtrum viuente episcopo alius possit in eadem ecclesia ordinari.
2 Secundo, an iste valeat reposcere cathedram, quam sua intercessione alter accepit.

QVÆSTIO PRIMA.

In concil. Aurelianen si. 5. c. 15. Burc. l. 1. c. 186. Iuo p. 5. c. 302.

QVòd autem viuẽte[a] episcopo alius superponi, aut superordinari nõ possit, ex concilio apud Aruerniam celebrato definitum est, in quo legitur [vt nullus viuente episcopo, alius superponatur, aut superordinetur episcopus nisi forsitan in eius locum, quem capitalis culpa deiecerit.]

a ¶ Aruerniam.] *Burchardus etiam, & Iuo citant ex Aruernensi, c. 13. extat autem in Aurelianensi quinto, c. 12.*

Item ex regesto Gregorij Papæ, lib. 9. epist. 41. ad Anatolium Constantinopolitanum diaconum.

¶ Pro molestia corporis suo honore non priuetur episcopus. C. I.

Poly. l. 2. tit. 17. Anll. l. 6 c. 201. Burc. l. 1. c. 188. Iuo p. 5. c. 304.

SCripsit mihi tua dilectio, pijssimum domnũ nostrum reuerendissimo fratri meo Ioanni primæ [b] Iustinianæ episcopo pro ægritudine capitis, quam patitur, præcipere succedi: ne forte, dum episcopi iura eadem ciuitas nõ habet, (quod absit) ab hostibus pereat. Et quidem nusquã canones præcipiunt, vt pro ægritudine episcopo succedatur & omnino iniustum [c] est, vt si molestia corporis irruit, honore suo priuetur ægrotus. Atque ideo hoc per nos fieri nullatenus potest, ne peccatum in mea anima ex eius depositione veniat. Sed suggerendum est, vt si is, qui est in regimine, ægrotat; dispẽsator [d] illi requiratur talis, qui possit eius curam omnem [e] agere, & locum illius in regimine

Poly. l. 2. tit. 19.

QVòd autem viuente.] Hæc qõ diuiditur in ix. partes in prima probatur xv. auctoritatibus, q̃ nullus debet priuari iure suo sine culpa sua. nec ẽt pro infirmitate, nisi ipse renunciante, nisi de Papę licẽcia speciali. Scãa ibi. [Ne aũr.] Tertia ibi, [Ecce q̃.] Quarta ibi, [Ambitionis.] Quinta ibi, [Quod vero.] Sexta ibi, [Hoc nõ solũ.] Septima ibi, [Ecce in quibus.] Octaua ibi, [Itẽ cũ alig.] CASVS. Hic intitulatur prima qõ, in qua quæritur, an viuente epo alius possit loco eius subtitui, & rñdet, q̃ nõ nisi in casibus. f. nisi deponat̃, vt 50. dist. post quã. & nisi renuncier, vt inf. e. q. qualiter. & nisi muretur sedes de licentia Papæ, vt inf. e. q. qualiter. & nisi per ambitionem transtulerit se ad aliam ecclesiam: quo casu carebit habita. f. & ambita, vt infra ea. si quis eps. ad instar inuasoris, q̃ amittit rem inuasam, & aliud tantundem vt C. vnde vi, si quis in tantam, vel nisi intrauerit non canonicam regulam de licentia Papæ vt infra ea. hoc nequaquam. Probat ergo primo per concilium apud Aruerniam celebratum, q̃ epo viuente alius subtitui non debet, nisi depositus sit

3 Dãt qdã iuris ordine seruato, vt ext. de accu. ad petitionẽ in fi. vbi de hoc approbat. Host. licet Bor. ibi annuere videatur p eum. tit. c. qualiter 2. in fi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Coadiutor det hꝫ libe ram adminiſtrationẽ. 1 Multo for tius hoc ob tinere dẽt i vero prælato:qđ eſt ve rum, vt no. 5.q 4. c. vlt. Archid.

bunt.inf.ea.d.pontifices. Et hic arg. qꝺ coadiutor & ad miniſtratores vel viſitatores debeant habere liberam, & gſialem adminiſtrationem 1.vt inf.ea.quamuis.& extra de ele&.cum nobis olim.in fin.& 21.q.1.relatio.Sed quid ſi iſte nolit habere gendum per ſuperio rem extra de cenſi. Romana.verſi.ſi vero.lib.6.& argu.ff.de mino.l.aic.§ 1. multa. n bona pr̃ſtãtur inuitis,vt 45. diſt.& qui emendar.

coadiutorem? Dico eum co- byterum ſi non per ſimoniam fuit ibi preſbyter ordinatus,in alia quacunque vacante eccleſia inſtituat: ſi vero per ſimoniam.degradetur.

d ¶ Per duorum.]Idẽ fortè ſi per vnum,vt inf.c.ſi quis in clero 3.hic ſumit arg. M. qꝺ ſi epiſcopus indeterminatè

1 de hoc plene not ext.vt lib.6 conte. Quãgl. de ſententia. &c. & inf.eod.§. ambitiosa. Archid.

CVm percuſſio.] CASVS.Calumnioſus clericus corporalem patiebatur percuſſionem', cuius occaſione Candidus epiſcopus đ vrbe veteri ipſum beneficio eccleſię ſpoliauit.ſuper quo cũ Gre.querela pulſaretur, præcepit Candido, quatenus omnia ſibi reſtituat, quia ſi pro ęgritudine eccleſia priuaretur, & Deus offenderetur, & alij non inuenirentur, hoc exemplo deterriti, qui vellent eccleſiæ militare. Et iſte caſus colligitur ex decre. quę eſt extra de cle.ægro. cum per cuſtio.

a ¶ Purgatione.] Id eſt probatione.inf. e. aduerſitas.

b ¶ Flagellatis.] Suf ficienter, ſed nõ ſuf ficienter afflictis ad di poteſt,vt 21.qõ.5. ſi quis à proprio & c.ſeq. & eſt. arg. qꝺ poſt pniam non poteſt quis accuſari 2. de crimine ſimiliter nec duplici damno debet quis puniri.ff. de iu.do.iure.& ff.de cond.ob.cau.ſi pecuniam.§ vlti.ſimiliter pœna non debet verti in culpam,vt ſup. d.5 baptizari.&c. ad eius vero.

Afflictio qñque dat afflictis.

2 Hoc arg. non procedit 34.q.2. admonere.

Quod dic vt no. extra de accu. de his.

c ¶ Afflictio.] ſu. 3. quæſt. 9. iudicas. & extra de iud. at ſi clerici. & ſu. d. 5. cap. 1.

PRæſentium.] CASVS. Adeodatus presbyter accepit à Quintiano epiſcopo ſuo licentiam vt ad certum tempus abeſſet ab eccleſia ſua pro quibuſdam ſuis negocijs ordinandis:ſed cum propter ægritudinem ſtet.ſſet vltra tempus præfixum ei.eps eius, ſcilicet Quintianus alium ſibi ſubſtituit. Gregorius autem cum ex hoc querelam ſuſcepiſſet,ſcribit Maximiano epiſcopo Syrac.vt inquirat veritatem huius rei, & ſi inuenerit quòd ęgritudinis cauſa per duos mẽſes ab fuiſſet, reſtituat eum in loco ſuo.ſubſtitutum vero preſ

ecclęſiæ (ipſo non depoſito) ac in cuſtodia ciuitatis implere,vt nec omnipotens Deus offendatur,neque ciuitas inueniatur eſſe neglecta.

¶ *Caput hoc emendatum & locupletatum eſt ex originali.*

Item libro ſecundo,epiſtola quinta ad Candidum epiſcopum.

¶ Flagellatis à Domino afflictio addi non debet. C. II.

CVm percuſſio corporalis imminet,vtrum pro purgatione [a],an pro vindicta contingat, Dei in hoc iudicium ignoratur: & ideo non debet à nobis addi flagellatis [b] afflictio [c] †: ne nos culpæ (quod abſit) offenſa reſpiciat.

Ext. de clerico ęgrot. c. 1.

¶ *In decretalibus tit. de cler. ęgrotan. c. 1. affertur initium tantummodo huius capitis, & ex ipſo quid agendum ſit definitur.*

Idem Gregorius lib. 3. epiſt. 13. Maximiano α epiſcopo Syracuſano.

α ¶ Maximiano.] *Sic eſt emendatum ex originali tam impreſſo, quàm manuſcripto. Nam antea erat*, Clementino epiſcopo primati Biz anceno.

¶ Infirmitatis cauſa loco ſuo quis priuari non debet. C. III.

PRæſentiũ latoris Adeodati querelã,qui ſe à ſui preſbyteratus loco incongrue dicit expulſum, licet ſubditæ tibi textus petitionis explanet; tamen paulo latius indicauimus,apertiuſque retexendam. Aſſerit namque à Quintiano fratre, & coepiſcopo noſtro in loco ſuo pro quibuſdam ſe ſuis ordinandis negocijs relaxatum,ęgritudinisq; cauſa per duorum [d] menſium ſpatium ſuæ ſe eccleſiæ defuiſſe:Cuius rei occaſionem captantem prædictum fratrẽ noſtrũ,alium loco eius illic presbyterũ ordinaſſe. Hortamur,itaque fraternitatem tuam,vt cauſam eius ſolicitè perquiras,diſtricteque diſcutias;& ſi manifeſtę ęgritudinis, ſicut dicitur, cauſa eccleſiæ ſuę eum defuiſſe repereris,nullum ei ex ordinatione alterius presbyteri permittas prędiudicium generari:ſed in locum ſuum ſine aliqua eum fac dubietate reſtitui. *& infra.* ¶ Illud autem charitatem tuam ſpecialiter admonemus,vt ſi vera fuerit huius ſuggeſtio,atque in ſuum fuerit ordinem reſtitutus, & de presbytero,qui in loco eius,ordinatus eſt, ſubtiliter, diſtricteque debeas eſſe ſolicitus. Et,ſi quidem ſine datione

narè licentiauit clericum,non videtur eum licentiaſſe vltra duos menſes:ſed tamen hoc eſt referendum ad arbitrium boni viri conſiderato negocio. arg. ff. de ver. ob. continuus. Ad hoc c. bene facit ff. de re mil. qui commeatus.nã ibi dr, qꝺ ſi aliquis abeſſ vltra ſtatutum ipſ. qꝺ deſertore habetur.ſimi bonum.arg.21.q.2.placuit. po teſt ſſ per modicum ipſe purgare moram.88.diſt. peria tũ. Non. n.teſtinabit iudex ad ſententiam, vbi qui ſua cauſa abfuerit 4. vt ff.de dã. inſe. ſi finita.§. forte.

etiam licet ad præfixum terminum reus non veniat,ſed habebit ratio,viarũ, tẽporis, & ægritudinis. & alterius impedimenti,vt ff de vaca.mu. tempus ſi quib. ex cauſis ma. ſi cui. §. 1. poteſt enim abſens iuſtam hêre excuſationem, vt extra vt lit. non conte. quoniam frequen-

POntifices.] CASVS. Aluinus archiepiſcopus duas ſe ſuſtinet quæſtiones Papæ Nicolao. Prima fuit, vtrũ propter ęgritudinem pontifices ſint abijciendi à dignitate. Et reſpondet qꝺ non,nec alij dẽt loco eorum ſubſtitui, querente.de niſi prius de hoc ſæculo migrauerint, & ꝓsbyteri eorũ reſti. ſpolia

de defectu ſupplere de- & à iudice bent,& in quib.ſup- competenti plere nõ valent,ſup- habente prã pleant vicini epiſce- tẽ, licet iniu pi, qui debent cum ſtẽ faciat. cautela vocari, ne ec Pann.c.cum eccleſiæ prætudicium cã. de of.de- fiat. Secunda quęſtio legati debet fuit, vtrum epiſcopi ergo appel. greges ſuos dimitte- lare, vel re re poſſint,& reſpon- ſtitutionem det quod non. in integrum b ¶ Quæ licita ſunt] verbis adũ vt miſſam canere, & bratis pete- prædicare, vt 95. diſ. re, ceſſatib. ecce. remedijs cõ c ¶ Sacerdotes.] Id tra priuatos eſt, archidiaconi vel proditis. decani, qui vicarij ſunt epiſcopi, vt 25. d. perlectis.

d ¶ Non licet.] In his quæ ſpectant ad officium epiſcopale, quod eſt 68. diſtinct. quamuis.

e ¶ Vicinorum]Sic 65.diſt. ſi forte.

f ¶ Vſque.] Sic. C.de cura.furio.cum aliis.

g ¶ Cum cautelæ.] id eſt,præſtabit cautionem de bonis eccleſiæ non vſurpandis. Ioan.

g ¶ Cum cautelæ.]Id eſt, præſtabit cautionem quòd ex hoc ſibi nullum ius vendicabit.& arg.eſt quòd quis pro poſſeſſore habetur ex eo,qꝺ fuit in poſſeſſione 3, niſi proteſtatio præceſſerit,vt hic, & ſup. 24. diſtinctio. presbyteri. & extra de iure

3 Iſtã ſniam videtur tenere Inn. extr. de reſti. ſpo. ſæpe. in glo. ff. & iud. &c. ia ſi.ver. Inno. plus videtur, &c. Archi.

aliqua ad eundem ordinem peruenerit, vt in ſimoniacam hæreſim non potuiſſet incidere; in alia [a] quacunque vacante eccleſia eum volumus ordinari. Sin autem in eo quidpiam (quod auertat Dominus) fuerit tale repertum, ipſo etiam preſbyteratus priuetur ordine, quem non cauſa replendæ neceſſitatis eccleſiæ, ſed ſola comprobatur ambitione ſuſcepiſſe.

† al. Albino Vienenſi

Item Nicolaus Papa Aluino† Januenſi archiepiſcopo.

¶ Pro infirmitate,vel ægritudine Pontifices non ſunt abijciendi, nec in eorum locum alij ſubſtituendi. C. IIII.

Luo p.5.ca.352.

POntifices,qui aliqua occupantur infirmitate,vel ægritudine,abijciendi non ſunt, nec alios in loco eorũ conſecrari oportet, niſi ex hac fuerint luce ſubtracti. Quòd ſi de miniſterio ſibi conceſſo conqueruntur, quæ licita ſunt [b],ſacerdotes [c] expleant. In his vero, quæ his præſumere non licet [d],vicinorum [e] vſque [f] ad recipiendam ſanitatem epiſcoporũ auxilia ſubrogentur: & hoc cum cautelæ [g] ſtudio peragatur, ne per neceſſitatis occaſionem præſumptionis pullulet ambitio. Epiſcopos vero,qui Dominici gregis ſuſceperunt curam, atq; ſolicitudinem, ab adminiſtratione eorum diſcedere non oportet,vt accepti talenti pulchritudo non deleatur,ſed certamine †eorum ſalubriter augeatur,& triplicetur [fructus †.

† al. certamen habeſt à multis

Item ex libro quarto epiſtola ſecunda Cypriani epiſcopi,& martyris ad Antonianum.

¶ Viuente epiſcopo alius ſibi ſuccedere non valet. C. V.

Poly.l.7.tit.4. Anſel.l.6.c.58. Luo p.5.c.359.

FActus eſt Cornelius epiſcopus de Dei,& Chriſti eius iudicio, de clericorum pene omnium teſtimonio, & plebis, quæ tunc [h] aſſuit,ſuffragio,& de ſacerdotum anti-

ter. Lex dicit,qꝺ ſi quis per licentiam abeſt, ſi vſque ad quinquennium non reuertitur, punitur, vt C. de aduo. di. in l. vlti. Io.

a ¶ In alia.] Arg. qꝺ ſi concedo alicui eccleſiam, quæ ab eo euincitur,teneor ei aliam concedere, vt extra de præ ben. inter cætera. quia iuuari nos beneficijs non decipi oportet, vt ff. cõmo. l. in cõmodato. §. pen. inf. ea. omnis. & c. paſtoralis.& eſt cõtra id quod dicit lex,qꝺ donator non tenetur de euictione, vt C. de ædi. edic. ad res donatas. ſed hic nõ dicitur epiſcopus donare: quia habet neceſſe concedere eccleſiam. & in neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit. ff. de adi. leg. 1 rem legaram. Tamen de dolo poſſum agere contra donatorem, ſi mihi ſcienter rem alienam,vt ff. de don. Ariſto. §. vlt. Item ſi quis per violentiam expellitur de eccleſia, nõ haberet recurſum ad epiſcopum: ſicut nec emptor ad venditorem in hoc caſu, vt C. de actio. emp. & ven. l. expulſos. Et not. quòd hoc cap. ſemper conſueuit ad hoc induci, quod 2. quæſt. 1. notum. Iudex enim non dicitur facere violentiam, vt 23. q. 2. c. 1. ff. quod me. cau. l. 3. Semper enim ꝓ defectu ſui præſumitur, niſi poſſit de dolo argui, vt 2. q. 6. hoc etiam. Ioan.

parr. conſultationibus. arg. contra ext. de reſtitu. ſpol. olim 3. & 10. q. 3. quia. & extra de offi deleg. conſultationibus. Ioan.

FActus. CASVS Hæc quinque c. loquuntur de Nouatiano Papa ſchiſmatico,ſeiſq; complicibus. Eſt ergo caſus huius c. & ſequentis. Defuncto Papa Fabiano, electus eſt Cornelius vere ab eius Cardinalibus, ſcilicet xvj habito ſuffragio plebis, & antiquorum ſacerdotum, & bonorum virorũ conſenſu. poſtea Nouatianus electus eſt à paucis, qui ſic intruſus Cornelium molestando cœpit orbem peragrare, & catholicos deponere epiſcopos, & alios ſubſtituere. Scribit ergo Cyprianus martyr oĩbus Chriſtianis,qꝺ ſolus Cornelius eſt verus Papa: ſed Nouatianus Papa, qui poſt illum Cornelium eſt electus.profanus eſt & malus; nec dicitur ſecũdus,immo potius nullus, & hortatur Chriſtianos ne recipiant illum: quia licet nunc in initio ferueat, diu tamen durare non poteſt.

h ¶ Quæ tunc.] Hic videtur, qꝺ abſentes non ſunt vocandi ad electionem, vt 10. q. 1. hoc ius. & extra de ſent. & re iud. cum olim. maxime ſi ſint remoti, vt extra de elect. cum inter. immo & ſi in hortis ſunt, non videntur vocandi,vt 2. q. 6. §. biduum. ſufficit enim ad citationem

Abſentes an ſint ad electionem vocandi.

pul-

pulsatio campanæ, vt extr. de offi. cust. c. 1. & 2. extra de elec. in causis. & extra de post. præla. c. pe. & antep. & lex dicit illos solos vocãdos, q̃ sunt in vrbe, vt C. de legatio l. vlt. li. 10. Quod autem vocandi sint absentes, probatur 63. dist. quanto. alioquin plus nocet contemptus vnius, quàm cõtradictio plurium, vt extra de electio. q̃ ficut. & c. cum nobis olim. Nam remoti sunt vocandi vbi tractatur publica vtilitas, vt C. de decur. curiales 2. lib. 10. Solu. Sæper vocandi sunt vbi cõmode vocari possunt, vt extra de electi quòd sicut. sed si absentes non possunt interesse, reliqui possũt eligere, vt ibidem dicitur. tamen si aliquis non potest interesse, si suo iuramẽto fidem de hoc fecerit, p̃mittitur ei per procuratorem eligere, q̃ sit de collegio, vt extra de elec. quia propter. extra. Quinciam tamen nõ sunt vocandi, vt extra de elect. coram. quia potest absens habere iustam excusationẽ, vt extra vt lite. non cõtest. quoniã frequenter. Hodie autem supplet consuetudo ecclesiarum, per decretalem extra de elect. in Genesi.

a ¶ Quo occupato.] Id est, canonice sumpto.

b ¶ Firmato.] Ergo electio Papæ est confirmanda 1. Hoc tñ nõ est verũ. & c ¶ Ordinationem.] Speciale est Argum. quòd quę ab intruso hunt, non tenent, vt 12. q. 2. aliena confirmat. tiones. 9. q. 1. ordinat. & confirmãtiones.

do eligitur, ADDITIO. Ad hoc vt 23. dist. in nomine Domini. no ext. de electio. nihil. in glo. in duobus casibus. extr. de schismat. c. 1. ibi videas.

d ¶ Sed nullus.] Arg. quòd nullus est, qui malus est. sim. extra de transla. inter corporalia. sic 2. quæst. 7. non omnes. & 19. distinct. secundum. Argu. contra. 1. q. 1. quod quidam.

e ¶ Quatianus.] Diuisa.] 24. q. 1. loquitur.

f ¶ Humanã.] Id est, non spiritualem.

g ¶ Initia.] Arg. contra nouitios magistros, qui primi seruent, & postea deficiunt. 23. q. 4. displicet, & c. nõ inuenitur. & c. si ecclesia, immo à minimis est incipiendum, vt 48. dist. sicut.

Sci-

quorum & bonorum virorum collegio α, cum nemo ante se factus esset, cum Fabiani locus, id est cum locus Petri, & gradus cathedræ sacerdotalis vacaret: quo occupato [a] de Dei voluntate, atq; omnium nostrum consensione firmato [b], quisquis iam episcopus fieri voluerit, foris fiat necesse est; nec habeat ecclesiasticam ordinationem [c], qui ecclesiæ non tenet vnitatem. Quisquis ille fuerit, multum de se licet iactans, & sibi plurimum vendicans, profanus est, alienus est, sortis est: Et cum post primum secundus esse non possit; quisquis post vnum, qui solus esse debeat, factus est, non iam secundus ille, sed nullus [d] est.

α ¶ Collegio.] *Sic legitur in codicibus Cypriani impressis, & manuscriptis, & Polycarpo: Ac similis fere locutio est in sequenti capite. & 23. q. 8. si quis membrorum. Antea erat*, consensu.

Item in eadem epistola inferius.

¶ Non est episcopus, qui in locum viuentis irrepserit. C. VI.

NOuatianus [e] episcopus non est, qui Cornelio episcopo in ecclesia à sedecim coepiscopis facto, adulter; atque extraneus episcopus fieri à desertoribus per ambitum nititur: & cum sit à Christo vna ecclesia per totum mundũ in multa membra diuisa [f], item episcopatus vnus, episcoporum multorum concordi numerositate diffusus; ille post Dei traditionem post connexam, & vbique coniunctam catholicæ ecclesiæ vnitatem, humanam [f] conatur ecclesiam facere, & per plurimas ciuitates nouos Apostolos suos mittit, vt quædam recentia institutionis suæ fundamenta constituat: cumque iam pridem per omnes prouincias, & per vrbes singulas ordinati sint episcopi in ætate antiqui, in fide integri, in pressura probati, in persecutione proscripti; ille super eos creare alios pseudoepiscopos audet: quasi possit, aut totum orbem noui conatus obstinatione peragrare, aut ecclesiastici corporis compaginem [γ] discordiæ suæ semination rescindere; nesciens schismaticos semper inter initia & feruere, incrementa vero habere non posse: nec augere quod illicite cœperint, sed statim cum praua sua æmulatione deficere. *& infra.* ¶ Qui ergo nec vnitatem spiritus, nec coniunctionem pacis obseruat, & se ab ecclesiæ vinculo, atque à sacerdotum collegio separat; episcopi nec potestatem potest habere, nec honorem; qui episcopatus nec vnitatem voluit tenere, nec pacem.

β ¶ Nouatianus.] *Recte aptatum est à collectoribus hoc initium. ne superiora etiam afferenda essent. Nam apud Cyprianum sic legitur post multa*: nisi si episcopus tibi videtur, qui episcopo in ecclesia, &c.

γ ¶ Corporis compaginem.] *Sic emendatum est ex aliquot vetustis & Anselmo, & ipso originali: antea enim legebatur*, ordinis compagem.

Idem ad Florentinum Puppianum, eodem lib. 4. epist. 9.

[a] Hoc tñ nõ est verũ. & c ¶ Ordinationem.] Speciale est Argum. quòd quę ab in eo qui a intruso hunt, non tecum eligit, nẽt, vt 12. q. 2. aliena confirmat. tiones. 9. q. 1. ordina- & confirmãtiones.

[b] ADDITIO. Ad hoc vt 23. dist. in nomine Domini. no ext. de electio. nihil. in glo. in duobus casibus. extr. de schismat. c. 1. ibi videas.

[c] ¶ Sed nullus.] Arg. quòd nullus est, qui malus est. sim. extra de transla. inter corporalia. sic 2. quæst. 7. non omnes. & 19. distinct. secundum. Argu. contra. 1. q. 1. quod quidam.

[d] ¶ Quatianus.] Diuisa.] 24. q. 1. loquitur.

[e] ¶ Humanã.] Id est, non spiritualem.

[f] ¶ Initia.] Arg. contra nouitios magistros, qui primi seruent, & postea deficiunt. 23. q. 4. displicet, & c. nõ inuenitur. & c. si ecclesia, immo à minimis est incipiendum, vt 48. dist. sicut.

SCire debet.] CASVS. Scribit Cyprianus ad Puppianum, q̃ solus Cornelius eps: & ei obedientes sunt in ecclesia. Nouatiani vero, qui cum sacerdotibus Dei pacem non habent, & per obreptionem dignitatem arripiunt, non sunt in ecclesia, q̃æ tantum vna est, nec potest

Iuri suo renuncians, illud repetere non potest.

¶ Non est in ecclesia, qui cum episcopo pacem non habet. C. VII.

Iuo p. 5. c. 360.

SCire debes episcopum in ecclesia [a] esse, & ecclesiam in episcopo; & si qui cum episcopo non sit, in ecclesia non esse: & frustra sibi blandiri eos qui pacem cum sacerdotibus Dei non habentes obrepũt, & latentes apud quosdam communicare se credunt; quando ecclesia †, quæ catholica una est, scissa sit, neque diuisa.

†el. ecclesia catholica, quæ vna.

Idem ad Iubaianum.

¶ Suo iuri quis cedere non debet. C. VIII.

Gen. 25.

QVàm periculosum [b] sit in diuinis [c] rebus, vt quis cedat iure suo, & potestate; scriptura sancta declarat, cum in Genesi Esau primatus [d] suos inde perdiderit; nec recipere id postmodum potuerit q̃d semel cessit.

Idem lib. 1. epist. 6. ad Magnum.

¶ Perditionem sibi acquirunt qui ab episcopis recedentes vnitatem ecclesiæ scindunt. C. IX.

3. Reg. 12.

†abest ab ori. 4. Reg. 17.

DEnique quàm sit inseparabile vnitatis sacramentum, & quàm sine spe sint, & perditionem sibi maximam de indignatione Dei acquirant, qui schisma faciunt, & relicto episcopo alium sibi foris pseudoepiscopum constituunt, declarat in libris regnorum scriptura diuina, vbi à tribu Iuda, & Beniamin decẽ tribus scissæ sunt, & relicto rege [e] suo † alterum sibi foris constituerunt: [Et indignatus est, inquit, Dominus in omne semen Israel, & dimouit eos, & dedit eos in direptionem, donec abijceret eos à facie sua; quia dissipatus est Israel à domo Dauid; & constituerunt sibi regem Hieroboam filium Nabat.] Indignatum esse Dominum dicit, & eos in perditionem dedisse, quòd ab vnitate dissipati essent, atque alterum sibi regem constituissent. Et tanta indignatio Domini extitit aduersus illos, qui schisma fecerant, vt etiam cum homo Dei ab Hieroboam missus esset, qui ei peccata sua exprobraret, atque vltionem futuram prædiceret, panẽ quoq; apud illos edere, & aquam bibere vetaretur. Quod cum non custodisset; & contra præceptum Dei prandisset, statim diuinæ censuræ maiestate percussus est, vt inde regrediens

3. Reg. 13.

Iuri suo renuncians, illud repetere non potest.

[a] ¶ In ecclesia.] Arg. 16. q. 2. si tantum contra. sed ibi solutum est. hic dicitur ecclesia episcopus: alibi est idem quod ecclesiastici viri, vt sup. 63. dist. c. alibi ponitur pro maiori parte, vt su. 51. d. Apostolica. quandoq; pro congregatione fidelium. inf. de consec. d. 1. ecclesia. Et dic per exempla varias significationes, vt ext. de test. relatum. & extra de ver. sig. cum clerici. ext. de vsu. pal. c. 1.

[b] QVàm periculosum.] CASVS. Cornelius Papa volebat renũciare papatui propter tribulationes, quas à Nouatiano sustinebat: sed Cyprianus dehortatur eum, & dicit hoc non esse ei faciendũ: quia sibi esset periculosum, si in tanta tribulatione ecclesiã dimitteret: & præterea si modo renunciaret, de cætero repere non posset. Et hoc probat exemplo Esau, qui ius primogenituræ cui renunciauit, repetere non potuit.

[c] ¶ Quàm periculosum.] Arg. qui iuri suo renunciat, illud repetere non potest. inf. ea. eos. 23. q. 4. si illic. ff. de suc. edi. l. 1. §. qui semel. & C. de pac. post quã. inf. e. hoc nequaquã. & ff. de ædil. edi. quæritur. §. si venditor. vbi dicitur, quòd remittentibus actiones suas non est dandus regressus ad eas. 92. d. si quis eps. 18. q. vlt. dudum. & nota ut. 6. q. 3. denique.

[d] ¶ In diuinis.] Tempore periculi, vt inf. ea. suggestum.

[e] ¶ Primat⁹.] Ius ergo primogenituræ (vt dicunt) est dignitas talis: quia primogeniti præ alijs in festis sacrificia offerebant, & q̃ sedebant ad dexteram patris. & quòd cibos duplicatos recipiebant. Et dicit Gãdulphus Esau commisisse simoniam: quia illud ius spirituale fuerat q̃d vendidit 1. sed est cõtra eum 1. quę. 1. qui hoc esse fatetur. vbi dicitur q̃ sum, q̃a quia Giezi fuit primus q̃ commisit simoniã. Sed nunquid peccauit Iacob emendo? Non, quia gratis hoc fuisset daturus, vel q̃a redemit id quod sibi diuinit⁹ erat debitum. ext. de diuor. gaudemus.

Ius primogenituræ an sit spirituale.

1 Dicit Hu. eum 1. quę. 1. qui hoc esse fatetur. vbi dicitur q̃ sum, q̃a quia Giezi fuit primus q̃ lum spũale commisit simoniã. vendiditsed Sed nunquid peccauerit: quia in tali venditione vt ex eo q̃d le. & not. de pœn. d. 3. Iudas.

DEniq.] CASVS. Hoc capitulum diuiditur i duas partes. In 1 parte ostendit Cyprianus schismaticos graui pœna esse puniendos. Et hoc probat trib. exẽplis. 1. exemplo decẽ tribuũ, quas Dominus captiuauit, & retruſit; vltra montes Caspios: q̃a segregato Roboã filio Salomonis, fecerunt sibi regem Hieroboam filium Nabath & exemplo Abdo prophetæ, qui necatus est à leone: q̃a comedit panem & bibit aquam in terra decem tribuũ contra Domini prohibitionem. Et exemplo Samaritanorũ, quos Dñs voluit dimitti & præteriri: q̃a ibi erant schismatici. In 2. parte, dicitur, q̃ nun prodesse Nouatianis adorare vnum & eundẽ Deum, quẽ Cornelius adorat; quia Core & Dathan & Abyron adorabant eundem Deũ cum Moyse & Aaron, tñ sunt percussi pp schisma, q̃d fecerũt, & thuribula eorũ cõflata in signũ perpetuũ affixa sunt altaribus. Secunda pars incipit ibi, [Q̃d vero.]

Regũ filij debent esse Reges.

[e] ¶ Rege suo.] Scilicet filio Salomonis. Et est hic arg. q̃ filij regum de iure debent esse reges. argu. contra 8. q. 1. Moyses, & 93. d. legimus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

impetu, ac morsu leonis in itinere necaretur. *& paucis interiectis.* ¶ Satiat adhuc α in Euangelio suo Dominus, & maiorem intelligentiæ lucem manifestat, q̃ ijdē qui [a] se tunc à tribu Iuda, & Beniamin sciderant, & Hierosolymis derelictis Samariam secesserant, inter profanos, & gentiles computaretur. Nam, cum primū discipulos suos in ministerium salutis mitteret, mandauit, & dixit: [In introieritis.] Ad Iudæos prius mittens, gentiles adhuc præteriri iubet. Addēdo autem & ciuitatem Samaritanorum debere omitti, vbi erant schismatici, ostendit schismaticos gentilibus adæquari [b]. *& post pauca.* ¶ Quòd vero eundem, quem & nos Deum patrem, eundem filium Christum, eundem spiritum sanctum nosse dicuntur, nec hoc adiuuare tales potest. Nam & Core, & Dathan, & Abyron cum sacerdote Aaron, & Moyse eundem Deum nouerant: pari lege, & religione viuentes, vnum, & verum Deum, qui colendus, atque inuocandus fuerat, inuocabant; tamen quia loci sui ministerium transgressi contra Aaron sacerdotem, qui sacerdotium legitimū dignatione Dei, atque ordinatione præceperat, sacrificandi sibi licentiam vendicauerunt, diuinitus percussi pœnas statim pro illicitis conatibus rependerunt: nec potuerunt rata esse, & proficere sacrificia irreligiose, & illicite contra ius diuinæ dispositionis oblata. Thuribula quoque ipsa, in quibus incensum illicite fuerat oblatum, ne in vsu de cætero essent sacerdotibus, sed potius indignationis, & vltionis diuinæ memoriam corrigendis posteris exhiberent; iussu Domini conflata, atq; igne purgata in laminas ductiles producuntur, & affiguntur altari, secundū quòd loquitur scriptura diuina: [Memoriale [c], inquit, filijs Israel, vt an accedat quisdam alienigena, qui non est ex semine Aaron, imponere incensum ante Dominum, vt non sit, sicut Core.] Et tamen illi schisma [d] non fecerant, nec foras egressi contra Dei sacerdotes impudenter, atque hostiliter rebellauerant. Quod nunc hi ecclesiam scindētes, & contra pacem, atque vnitatem Christi rebelles, cathedram sibi constituere, & primatum assumere, & baptizandi, atque offerendi licentiam vendicare conantur.

Matth. 10.

inf. 24 q. 1. c. dicimus. §. quæ vero.

Num. 16.

Ibidem.

α ¶ Satiat adhuc.] *Antea legebatur*, Sed adhuc. *Emendatum est ex vetustis codicibus Cypriani, quos Romana editio hoc loco secuta est. Hoc vero vitiur etiam in libro de opere, & eleemosynis sic scribens*, deprecationes solas parum valere, nisi factorum, & operum accessione satientur. *Ita enim habent vetusti codices, & cæteræ editiones præter Romanam, in qua operarum culpa, eius verbi loco, positum est*, adiuuentur

Item Leo quartus Vernoni Duci Britanniæ.

¶ Non est defendendus, qui viuentis locum inuadit. C. X.

NOn furem [e], nec latronem, qualem Gillandum †esse sentimus in Nānetica sede, qui viuentis (quod non licuit) locum non timuit vsurpare, pro cuiuscunque muneris donis vltra debes defensare.

†al. Gillardū

Item Euaristus Papa, epist. 2. omnibus episcopis.

Poly. l. 1. tit. 8. Burc. l. 1. c. 76. Anſ. l. 6. c. 102. Iuo p. 5. c. 182.

¶ Non licet episcopo ecclesiam suam dimittere. C. XI.

SIcut vir non debet adulte-

a ¶ Quòd l ijdē qui.] arg. q̃ idem est populus qui fuit ante mille annos 1. sic 16. dist. habeo. & ff. de iudic. proponebat. Sed contra illi fuerūt ante tēpus Christi vitra Caspios montes trāsl ati. Sed dic, q̃ adhuc multi sequebant eos in vitijs suis: vnde illi ijdē dicebantur esse cum eis. 1. q. 1. cito.

b ¶ Adæquari.] 24 q. 1. nō afferamus. cōtra vbi dicit schisma esse grauius peccatum, sed expone grauius, i. dest periculosius. 32. qō. 4. nemo.

c ¶ Memoriale.] Hęc quæ generant materiā mali, iubentur publice exponi, vt alijs terror incutiatur, vt hic, & 19. q. 3. mandamus. quandoq. iubetur destrui, ne refricent facti memoriam. 15. q. 1. mulier. Io.

d ¶ Schisma.] Ita magnum, vt isti Nouitiani nouam fecerint ecclesiam.

NOn furem.] CASVS. Verno dux Britanniæ propter munera defendebat Gillandum, qui sedem Nannēticam vsurpauerat viuente prælato: vnde Leo monet ipsum ducem ne decetero Gillandum defendat.

e ¶ Nō furem.] Idest, non inuasorem: furtū enim non committitur in re immobili, vt institu. de vsuc. §. quod autem. 2.

2 Quod legi. & no. ext. de ele. dudum.

SIcut.] CASVS. Hoc decretum diuiditur in duas partes. In prima parte notatur similitudo inter matrimonium spirituale, & carnale: quia sicut vir non debet vxorem suam dimittere; ita nec Episcopus Ecclesiam suam absque ineui-

ineuitabili necessitate, vel Apostolica mutatione. & ficet vxori nō licet dimittere virū, & adhærere alij, licet fuerit fornicatus; sed aut ei reconciliari, aut innupta remanere: sic ecclesia suū non dēt dimittere epm; & si dimiserit, aut sibi recōcilietur, aut innupta permaneat. Ia

rare [a] vxorem suam; ita nec episcopus ecclesiam suam, id est vt illam dimittat, ad quam sacratus est, absque ineuitabili necessitate, aut Apostolica, vel regulari mutatione, & alteri se ambitus causa coniungat. Et sicut vxori non licet dimittere virum suum, vt alteri se, viuente eo, matrimonio societ, aut eum adulteret [b], licet fornicatus [c] sit vir eius, sed iuxta Apostolum, aut viro suo reconciliari debet, aut manere innupta; ita ecclesiæ non licet dimittere episcopum suum, aut ab eo se segregare, vt alterū, viuente eo, accipiat: sed aut ipsum habeat, aut innupta maneat: id est alterum episcopū, suo viuente, non accipiat, ne fornicationis, aut adulterij crimen incurrat. Si vero adulterata [d] fuerit, id est, si se alteri episcopo junxerit, aut super se alterum episcopum adduxerit, aut esse fecerit, vel desiderauerit; per acerrimam pœnitentiam, aut suo reconcilietur episcopo, aut innupta permaneat. *& paulo post.* ¶ Episcopum vero oportet opportune, & importune, atque sine intermissione ecclesiam suam ducere, eamque prudenter regere, & amare, vt à vitijs se abstineat, & salutem consequi possit æternam. Et illa cum tanta reuerentia eius doctrinam debet suscipere, eumque amare, & diligere vt legatum Dei [e], & præconem veritatis.

1. Cor. 7.

Burc l. 1. c. 189. Iuo p. 5. c. 305.

Ecce his auctoritatibus patenter ostenditur, quod episcopo viuente alius superior ordinari nō potest, nec etiam pro eius ægritudine. Sed illud Gregorij [f] intelligendum est, quādo ille, qui ægrotat, alium sibi substitui non rogat. Cæterū, quando aliquis, vel senectute, vel infirmitate grauatus susceptum officium administrare nō valet, si alium sibi substitui petierit, rationabiliter fieri potest. Vnde in eodem capitulo sequitur. [*Si verō idem Ioannes* [g] *fortasse pro molestia sua petierit* [h], *vt ab episcopi honore debeat vocare, eo petitionem scripto dante, cōcedendum est: aliter autem facere pro omnipotentis Dei timore omnimodo non audemus.*] *Hinc etiam beatus Augustinus episcopo suo nondum defuncto, sed senectute grauato cathedram episcopalem suscepit.*

Vnde in epistola Paulini vnic. ad Romanianū legitur.

α ¶ Si vero idem Ioannes.] *Hæc sunt in regesto B. Gregorij lib. 9. epist. 41. & sequuntur post c. scripsit. supra eadem.*

L. 9. reg. epi. 41.

¶ Augustinus non tam successit, quàm accessit. C. XII.

B. Aug. epist. 34. & 110.

NOn autē tātum hoc scribimus gratulandū, q̃ episcopatum Augustinus acceperit, sed quòd hāc Dei gra-

In secunda parte dicitur, q̃ eps debet docere, & amare ecclesiam suam, & econuerso ecclesia episcopū suum. Secunda pars incipit ibi, [Episcopum vero.]

Vniuersitas delinquere potest.

Excōicari nequit ecclesia, vel ciuitas.

1 Adhoc facit q̃ſt leg. & not. su. ead. q. denique. & habes de hoc plures concor. ext. & iur. pa. qm quibusdam. in gl. 1. ver. item quid si, &c. & de consē. dist. 1. de fabrica. Arch.

a ¶ Adulterare.] Id est, dimittere vt adulteretur cū alia.

b ¶ Adulteret.] Id est, dimittat adulterantem.

c ¶ Fornicatus.] Vxor potest dimittere virum ob fornicationem sicut vir vxorem: quia non ad imparia iudicantur. 32. q. 1. si quis vxorem. sed non potest eum qualiter. & cap. quamuis. & c. scripsit. Argu. contra extra de ec. ædifi. ad audientiam.

NOn autem. CASVS. Paulinus significauit Romano, q̃ Valerio episcopo Hipponen. ecclesiæ viuo, & incolumi postulante, coepiscopus factus est ei Aug. de cuius promotione, & electione non solum lætatus est, sed etiam lætatur quòd Africana ecclesia talem meruit habere pastorem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Nouo more.] Sed contra, in nullius psona est omittendū, qđ statutis generalibus continetur. 61. dist. verumtamen. Sed illud nō fit pp vtilitatē personæ, sed ecclesiæ. ADDITIO. Dicit Laur. q̄ illud fuit speciale ad ecclesiam Hipp. quod dicit littera.

b ¶ Vt non succederet.] Sic ergo vterq. in solidum est eps, fi. 21. q. 1. relatio. & vterque pōt hominē per se soluere & ligare. ff. de adm. tu. si plures. ff. de exerc. l. 1. §. si plures. & ff. de offic. procon. l. 1. Sed nunquid quem vnus ligat, potest alter absoluere? & vī q̄ nō, qa pares sunt. vnde videtur q̄ sententia pro reo teneat. ff. de reg. ius inter pares. Item si simul ferāt contrarias sententias, cuius sententia tenebit? Videtur q̄ mutuo se impediant. ff. de vsufr. quoties. & hæc forte vera sunt, vbi simul administrant: sed hic forte Valeri[a] cessit administrationē Augustino: quia facilius expeditur administratio per vnū quàm per plures. ff. de admi. tu. l. 3. §. vlt. vel dic q̄ licet vterq. habeat dominium, & iurisdictionem in solidum, tamen vnus sine altero nō potest iudicare, ad instar plurium iudicum, vt 2. qu. 7. 6. §. dissimilitua. versicu. si plures. extra de offic. deleg. quamuis. & cap. causam. nisi aliter fuerit eis concessum à Papa: sicut quandoque fuit in duobus legatis Alemaniæ: sed tamen ex hoc posset oriri discordia, vt quem vnus condemnaret, alter absolueret. Item nunquid eodem modo possunt esse duo Apostolici, argu. q̄ non. sup. ea factus, & dominus tantum vnum constituit. 24. q. 1. ita loquitur, & capitu. quicumque. quidam contra quòd dispensari non potest. 25. qu. 1. sunt quidam præterea quia vna est ecclesia catholica, & vnum caput, & tamē plures Imperatores fuisse legimus. 21. distin. nunc autem. sed hoc non est ita, quia offenderetur illa regula, Vnam sanctam catholicam, &c. 23. distin. qui episcopus. Item nunquid Papa potest renunciare? Vtique. nam Marcellus renunciauit 21. distinct. nunc autem. & Clemens Papa: sed post Linum & Cletum iterum recepit cathedram 8. q. 1. ſt Petrus.

[a] Alij dicūt, q̄ tenet sua pro reo, vt in l. prædi. in fi. ter pares. nisi in casib[9]. quod dic vt leg. & no. extra de re iu. duob. Arch.

Epi duo qñ. que possunt esse.

Papæ duo non possunt esse.

c ¶ Accederet.] Videtur tamen q̄ August. in administratione fuit minor 2. 40. dist. ante omnia. in fi. quia vt dicetur, in casu necessitatis, erit vnus episcopus vicarius alterius: ne sit ibi monstrum habens duo capita. extra de offic. iud. ord. quoniam in plerisque.

a Hoc assertione fuit minor 2. 40. dist. ante omnia. in fi. quia vt dicebat L. dicens q̄ ipsi Augustino datus est locus à Valerio.

HOC IDEM. CASVS. su. in §. ecce. in c. non autem. dictum est, quòd vno episcopo postulante potest alius substitui. Nunc vero probat idem auctoritate Greg. qui

QAriminen. episcopo rogante alium sibi substituit. Valiter.] CASVS. Ariminensis episcopus molestia capitis oppressus, Romam iuit, vt ibi liberaretur: quem cum G. ad preces Ariminensium hortaretur, vt si se melioratum sentiret, ad ecclesiam suam reuerteretur: ipse supplicauit, vt quadriennio expectaretur, & datæ sunt ei inducię quadriennij. sed elapso quadriennio cum tia curam meruerit Africanæ ecclesiæ, vt verba cælestia Augustini ore perciperent; qui ad maiorē Dominici muneris gratiam nouo more [a] prouectus, ita consecratus est, vt non succederet [b] in cathedra episcopo, sed accederet [c]. Nam incolumi Valerio Hipponensis ecclesiæ episcopo, coepiscopus Augustinus est.

Hoc idem probatur auctoritate beati Gregorij, qui Ariminensi episcopo dolo, e capitis laboranti, alterum subrogauit, ita scribens in 7. lib. regesti sui, indi. 2. epist. 49. ad Marianum episcopum Rauennæ.

¶ Episcopo grauato infirmitate alius subrogari potest. C. XIII.

Burc. l. 1. c. 189. Iuo p. 4. c. 305.

QValiter ordinati à nobis sacerdotis, corporis, qua nostis, impediente molestia, Ariminensis ecclesia pastorali hactenus sit regimine destituta, dudum fraternitas vestra cognouit. Quem, dum habitatorum loci illius precibus permoti sæpius hortaremur, vt si de eadem capitis, qua detinebatur, molestia melioratū se esse sentiret, ad suā auxiliante Domino reuerteretur ecclesiam; datis inducijs in hoc quadriennio [d] expectatus est. Quem, dum monitū cleri, ciuiumque illinc venientium, nosque precibus vrgentium † instantius hortaremur, vt si valeret, cum eis auxiliante Domino remearet; data [e] in scriptis supplicatione nos petijt: vt quia ad eiusdem ecclesiæ regimen, vel susceptum officium pro eadem, qua detinetur, molestia assurgere nullatenus posset; ecclesiæ ipsi ordinare episcopum deberemus. Vnde, quia cunctarum ecclesiarum iniuncta nos solicitudinis cura constringit, ne diutius gregi fidelium desit custodia pastoralis, illorum precibus, † al. argumentium.

cum non conualesceret, & Gre. ad preces clericorum, & ciuium ipsum instantius hortaretur vt rediret, renuncians supplicauit Papæ, quatenus ibi alium ordinaret. Scripsit ergo Gregorius Visitatoribus illius ecclesiæ totā seriē rei gestæ: & sic admonuit clerum, & populū, vt dignum eligerent, & præcepit eis, vt illum examinent. quem oēs elegerint, sicut etiam ipsi postulauerunt: & si inuenerint eum dignum, mittant eum Romam cum decreto electionis ad ordinem suscipiendum; & ibi incipit constitutio: Dudum vestra fraternitas cognouit qualiter Ariminensis ecclesia pastorali hactenus, ac sacerdotali sit regimine destituta, impediente molestia corporis [Sacerdotes,]. Id est episcopi ordinati à nobis.

d ¶ Quadriennio.] Quadriennium enim datur, vt possit abesse causa curationis: sed annus datur ei tantum ad experiendum si possit celebrare. sup. 33. dist. communiter. vel etiam 30. dies, vt inf. q. 2. c. vlt. potius debuisse iste episcopus fugisse Romam pro sanitate recuperanda, sicut communis illius, vt 23. dist. communis. & est hic arg. quòd Romæ non est sanum morari. Ioan.

e ¶ Data.] Ergo in scriptis facienda est renunciatio: aliàs non tenet. su. e. q. §. ecce. Io. qđ falsum est, cum etiam solo facto potest aliquis renuntiare, vt extra de app. solicitudinem, & extra de ijs quæ fi. à ma. par. cap. ex ore. & etiam solis verbis, vt C. de pac. postquam. B.

a ¶ Com-

a ¶ Compulsi.] Absolute ponitur ille nominatiuus, & non habet verbum.
ADDITIO. Aliàs compulsus, & tunc vnitur cum illa dictione, nobis. & tunc sic. visum est nobis compulsis precibus illorum, &c. secundum Hug aliàs compulsi est genitui casus secundum. L.

b ¶ Heptateuchi.] Heptateuchum ab hepta dicitur, qđ est septem, & teuchos, quod est volumen. vnde heptateuchum, quod etenim sunt quinque libri Moysi, & liber Iosue, & liber Iudicum, qui ibi cō tinentur. Heptateuchum dicitur.

huiusque ex sui impossibilitate renunciatione compulsi [a], visum nobis est eidem Ariminensi ecclesiæ debere episcopum ordinari: & datis ex more præceptis, clerum, plebēque eiusdem ecclesiæ non destitimus admonere; quatenus ad eligendum sibi antistitem concordi prouisione concurrant. Hortamur igitur, vt fraternitas vestra eum; quem vno consensu omnes elegerint, sicut & ipsi à nobis poposciſſe noscuntur, ad se faciat euocari: quem cauta ex omnibus examinatione discutite, & si ea, in eo, quæ in textu heptateuchi «[b] more multata sunt, minime Domino fuerint opitulante repeita, atque fidelium personarum relatione eius vobis quoque vita placuerit, ad nos eum cum decreti [c] pagina, vestræ quoque addita testificationis epistola destinate: quatenus eidem à nobis ecclesiæ Domino disponente consecretur antistes.

« ¶ Heptateuchi.] *Apud B. Gregorium in hac epistola, & in multis alijs locis legitur*, Eptatici, *sicut est etiam in Burchardo, & Iuone, & aliquot vetustis Gratians exemplaribus. Et de hac voce notatum est sup. d. 15. c. sancta Romana. in ver. Pentateuchum.*

Item ex eodem regesto, lib. 11. epist. 7. ad Etherium episcopum.

¶ De eodem. C. XIIII.

Bur. l. 1. c. 191. Iuo p. 5. c. 307.

QVamuis triste [d] nobis sit valde, qđ loquimur, atque fraterna nos compassio flere potius vrgeat, quā aliquid de auditis definire permittat; susceptī tamen solicitudo regiminis cor nostrum instanti pulsat aculeo, magna nos ecclesijs cura prospicere, & ne qua earū possit vtilitas deperire, quod fieri debeat, Deo auctore, disponere. Peruenit igitur ad nos quibusdam referentibus quendam episcopum ita passionem capitis incurrisse, vt quod mente alienata agere soleat, gemitus & fletus audire sit. Ne ergo languente pastore grex (quod absit) insidiatoris laniandus dentibus exponatur, vel ecclesiæ ipsius vtilitates depereant; cauta nos necesse est prouisione tractare. Et ideo, quia viuentem episcopum ab officio suo necessitas infirmitatis, non crimen abducit; alium loco eius (nisi recusante eo) nulla sit ratio ordinari: sed si interualla ægritudinis habere est solitus; ipse data petitione, nec ad alia officia subuertente infirmitate posse fateatur [e] assurgere, & alium loco suo expetat ordinandum. Quo facto, omnium solenniter electione, alter qui dignus fuerit episcopus solenniter ordinetur: sic tamen, vt quousque eundem episcopum in hoc sæculo vita tenuerit; sumptus ei debiti de eadem ecclesia ministrentur [f]. Enimuero, si nullo tempore ad sanæ redit mentis officium: persona fidelis, ac vitæ probabilis est eligenda [g], quæ ad regimen ecclesiæ ideonea possit existere, atque de animarum vtilitate

d ¶ Triste.] Data petitione tēpore infirmitatis, nō tempore furoris: nam tunc nō teneret renunciatio. 17 q. 1. Gonsaldus.

e ¶ Fateatur.] Iste æquitate suadente, licet ius deficiat, cogit renūciare: cū alijs in hoc prosit, & sibi non noceat. argum. ff. de aqua plu. arc. in summa. §. idem Varius. & ff. loc. si quis domum.

f ¶ Ministrentur.] Male meriti sed pro crimine remoto non ministrātur sumptus: q. male meriti publica debent egestate laborare, vt ff. depositi, bona fides.

g ¶ Eligēda.] Ar. cōtra. su. dist. 79. si quis Papa. & ext. de pac. accepimus. & extra de cōcess. præb. & ec. non

1 Contra vt dicā, inf. e. §. ecce quod in verbo, senescute.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non va.nulla.sed omnia illa continent ius cõmune. Vel dic q̃ ille fuit electus sub tali conditione, nisi superstes conualuerit. & tunc eo conualescente irritatur electio: eo mortuo deinde confirmatur.ar.inf.e.pastoralis.61.d. studij.ext.de elect.cum terra.85.d.Florentinum. & eli[si. C.de.cu.fu. cũ alijs.

Quidã dicunt quòd modo tamquã administratore ligat, sed eo mortuo in eẽm.

NE AVTEM. Hæc est 2. pars q. in qua dr, q̃ vbi fuerit copia sacerdotũ, semper debent esse duo: ita si vnus ceciderit, & alius ieiunus incipiat vbi alter dimisit, & finiat. Ioan.de Fant.

CASVS. Sup.in cap. quamuis. Facta est mentio de mentis alienatione: Sed quia hæc alienatio in officio sæpe contingit, ideo cõstitutum est, vt vnusquisque presbyter alios secum habeat, qui ministeria inchoata perficere valeant.

ILlud diuini.] CASVS. Constitutum fuit in concilio Toletano, vt vbi loci vel tpis vel cleri copia sustragatur, quilibet sacerdos habeat coadiutorẽ secum: quasi dõ offm celebratur; casus inopinatus euenerit, qui corpus obrui faciat, mentẽ alienet, vel terrore cõfundat: ei⁹ vices exequatur. [Copia tẽporis.] i. opportunitas. Nam si guerra esset, non posset vel non auderet alium secũ hẽre. [Loci,] Vt si locus sit diues. [Cleri,] Quia forte est ibi copia clericorum.

a ¶ Adiutorẽ.] inf. 21. q. 2. sicut contra. Sed dicas talem coadiutorẽ vel socium non prælatum, vel loquitur de ecclesijs conuentualib. vel quãdo sufficiunt facultates. sic 93. dist. diaconi 2. & de consec. dist. 1. ca. hoc quoque. &c episcopus Deo.

b ¶ Elisus.] Per hoc dicunt quidã log de infirmo quod falsũ est quia infirmꝰ nisi conualuerit, non celebrabit. inf. ea. q. 2. in litteris.

NIhil contra.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q̃ solennia Missarum ex quo sunt incœpta, inexpleta remanere non debent, sed perfici per eum qui incœpit, vel per alium, scilicet episcopum vel sacerdotem, si casus inopinatus contingat quæ congruo ordine perfici debent. Nihil enim interest an per eum, an per alium compleantur. Nam cum omnes vnum corpus simus in fide Christi, nihil contrarium cogitare, inquietos sub disciplinæ vinculo restringere; ecclesiasticarum rerum curam gerere, & maturum, atque efficacem se in omnibus exhibere: qui etiam si episcopo, qui nunc ægrotat, superstes extiterit, loco eius debeat consecrari.

2 *Ne autem huiuscemodi passionibus sacerdotib. subito occupatis cœptum officium inexpletum remaneat; institutum est, vt sacerdos siue psallens, siue sacrificans alios secũ habeat, qui si huiusmodi casus interueniat, inchoata ministeria perficere valeant.*

Vnde in concilio Toletano 11. c. 14.

¶ Quisque sacrificans sacerdotem sibi vicinum habeat, qui cœpta sacramenta expleat, si ei aliqua necessitas ingruerit. C. XV.

ILlud ꝏ diuini oraculi monentis singuli præcauẽtes, quo scribitur: [Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem;] summopere verendum nobis est, & cauendum, ne horis illis, atque tẽporibus, quibus Domino psallitur, vel sacrificatur, vnicuique diuinis singulariter officijs insistenti pernicio sa passio, vel corporis quælibet inualetudo occurrat, quæ aut corpus subito subrui faciat; aut mentem alienatione, vel terrore confundat. Pro huiusmodi ergo casibus præcauentes, necessarium duximus instituere, vbi temporis, vel loci, siue cleri copia suffragatur, habeat quisquis † illic canens Deo, atque sacrificans post se vicini solaminis adiutorem [a]: vt si aliquo casu ille, qui officia impleturus accedit †, turbatus fuerit, vel ad terram elisus [b]; à tergo semper habeat, qui eius vicem exequatur intrepidus. *Sed si hoc ß sacrificanti frequenter acciderit, tunc omnimodo ab oblatione prohibeatur.*

De cons. d. 1. vt illud. Burc. l. 3. c. 73. Iuo p. 2. c. 126. Ecth.

† al. illo

† al. accedes

α ¶ Illud.] *In conciliꝭ impreſsis legitur*, Et illud. *In codice vero Lucensi regio*, Væ illud. *In duobus autem Vaticanis*, vt illud. *& sic est infra de consec. d. 1. c. vt illud, & apud Burch. & Iuonem.*

ß ¶ Sed si hoc.] *Hæc sunt impressa aliys charactẽribus, quia non sunt in concilio Toletano, neque in plerisque vetustis Gratiani exẽplaribus. In codice perantiquo sunt glossa ad verbum*, uicem, *& post verbum* prohibeantur, *additur*, vt inf. ea. q. 2. in litteris tuis. *Apud Burchardum vero, & Iuonem, qui citant decreta Soteris Papæ, & infra de consec. loco citato, horum verborum loco leguntur hæc*, & officium incæptum adimpleat.

Item ex concilio Toletano septimo, c. 2.

¶ Si sacerdos necessitate præoccupatus fuerit, cepta sacramenta per alium expleantur. C. XVI.

NIhil contra ordinis statutum temeritatis ausu præsumatur; neque illa, quæ summa veneratione cẽsentur, Burc. l. 3. c. 76. Iuo p. 2. c. 124.

etur. Secunda pars ibi, [Nullus post cibum.

a ¶ Solnantur.] Id est, ne inexpleta remaneant.

b ¶ Vel presbytero.] Presbyter ergo põt supplere Missam ab episcopo inchoatam. arg. hic, & 25. dist. ca. 1. vbi dr, q̃ archipresbyter supplet defectũ absentis episcopi

Sed nunquid prænsus potest supplere id quod alter inchoauit, non. Item vsque ad Nonam tãtum sit hæc suppletio. Sed Matutinis & Vesperis non expletis vsque ad qd tps possit fieri suppletio, dubitatur. Sed dic q̃ quandocunq; expleri possunt ab alio.

vel minimo præsumptionis actu α soluantur[a]; cum ad hoc tantum ß fieri iussa sunt; ne interrupta noscantur, vel languoris prouentu robore salutis priuetur natura. Non ergo fragilitati solum consulitur humanæ; sed etiam sacroy honori mysteriorum Dei prouida cauetur solicitudine. Censuimus ergo conuenire, vt cum à sacerdotibus Missarum tempore sancta mysteria consecrantur, si ægritudinis acciderit quilibet euentus, quo cœptum nequeat consecrationis expleri mysterium, sit liberum episcopo, vel presbytero [b] alteri consecrationem exequi officij cœpti. Non enim aliud ad supplementum initiatis mysterijs cõpetit; quàm aut incipientis, aut subsequẽtis completa benedictio sacerdotis: quia nec perfecta videri possunt, nisi perfectionis ordine compleantur [c] †. Cum enim simus omnes vnum in Christo, nihil cõtrarium personarum diuersitas format: vbi efficaciam prosperitatis vnitas fidei repræsentat. Quòd etiam consultum cuncti ordinis clerici iudiuiduum ε, sibi esse non ambigant: sed, vt præmissum est, præcedentibus libenter alij pro complemento succedant. Ne tamen, quod naturæ languoris causa consulitur, in præsumptionis perniciem conuertatur; nullus post cibum, potumque quamlibet minimum [d] sumptum Missas facere, nullus absque prouentu patentis molestiæ minister, vel sacerdos, cum cœperit; imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Si quis hæc temerare præsumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit.

α ¶ Actu.] *Sic est emendatum ex codice regio; nam in impressis conciliorum codicibus, & apud Burchardum, & Iuonem est*, tactu.

ß ¶ Cum ad hoc tantum.] *Magna est hoc loco varietas. In codice regio legitur*, cum ad hoc tantum quaqua fieri iussa sunt, interrupta noscentur, ne languoris, &c. *Apud Burchardum*, cum adhuc tantum fieri iussa sunt, nec interrupta noscuntur, ne languoris, &c. *Apud Iuonem*, cum ad hoc, & nec languoris. *cætera eodem modo.*

γ ¶ Sed etiam sacro.] *Hic quoque magna varietas. In codice regio plenior est oratio*, sed etiam honori mysteriorum Dei prouidetur abunde, dum ab offensionis casu procuratur etiam cauere solicitè.

δ ¶ Completa benedictio.] *Sic restitutum est ex codice regio, cum quo aliquot editiones conueniunt: multaq; etiam alia in hoc capite emendata.*

ε ¶ Indiuiduum.] *In codice regio est*, indultum.

3 *Ecce, quòd episcopo petente, precibus etiam populi, infirmitate grauato, nisi voluerit, alius subrogari non debet: sed ei coadiutor dabitur. similiter senectute grauato, vel minimo præsumptionis actu soluantur; cum ad hoc tantum fieri iussa sunt; ne interrupta noscantur, vel languoris prouentu robore salutis priuetur natura. Non ergo fragilitati solum consulitur humanæ; sed etiam sacro honori mysteriorum Dei prouida cauetur solicitudine. Censuimus ergo conuenire, vt cum à sacerdotibus Missarum tempore sancta mysteria consecrantur, si ægritudinis acciderit quilibet euentus, quo cœptum nequeat consecrationis expleri mysterium, sit liberum episcopo, vel presbytero alteri consecrationem exequi officij cœpti. Non enim aliud ad supplementum initiatis mysterijs cõpetit; quàm aut incipientis, aut subsequẽtis completa benedictio sacerdotis: quia nec perfecta videri possunt, nisi perfectionis ordine compleantur. Cum enim simus omnes vnum in Christo, nihil cõtrarium personarum diuersitas format: vbi efficaciam prosperitatis vnitas fidei repræsentat. Quòd etiam consultum cuncti ordinis clerici iudiuiduum, sibi esse non ambigant: sed, vt præmissum est, præcedentibus libenter alij pro complemento succedant. Ne tamen, quod naturæ languoris causa consulitur, in præsumptionis perniciem conuertatur; nullus post cibum, potumque quamlibet minimum sumptum Missas facere, nullus absque prouentu patentis molestiæ minister, vel sacerdos, cum cœperit; imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Si quis hæc temerare præsumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit.*

Imperfecta duo faciunt vnum perfectum.

De sacerdote quid dices, qui dum venit ad consecrationem, memor est mortalis peccati. Dico q̃ perfecere debet, licet peccet cõficiendo. extr. de celebra. Missa. de homine. Item est hic arg. q̃ duo imperfecta faciũt vnum perfectũ. sic 4. q. 3. item in criminali. §. sæpè. de pen. d. 1. tres sunt. C. de dona. sancimus. in fi. 16. q. 3. §. potest. Arch. contra 23. dist. quorũdam. & C. qui nu. tute. l. 1.

c ¶ Cõpleantur.] Ar. nihil credas actũ, & c. fin. 38. d quæ ipsis. 23 dist. quorundam. Item ex eo q̃ dicit, ordine, est arg. q̃ ordo turbatus irritat factum, vt 61. d. miramur. & 68. dist. sicut. quod verum est de ordine, q̃ est de substantia rei.

ADDITIO. Vt extr. rescript. cum dilecta. & de restit. spo. Pisanis.

d ¶ Minimum.] Pransõ non licet celebrare 2. Missam, vt hic, & de cons. d. 2. liquido. nec bapizare, nec signare. de cons. dist. 5 vt ieiuni, & c. seq. sed est fortè abrogatum id quod est inf. de consec. distin. 1. sacramenta. vbi dicitur, q̃ in cœna Domini pransus potest celebrare. & intellige si eodem die pransus est, vt dies à media nocte incipiat: & etiam si ante mediũ noctis comederet, & adhuc sentiret eructationes: quia nondum est cibus digestus quãdiu sẽtiet cibũ, abstinebit inf. de consec. dist. 2. tribus. medicinam fortè potest sumere: quia illa non connumeratur inter alimenta, vt ff. de pœna. lege. l. non omne. quod non credo: sed nec aquam calidam potest sumere, vt extra de cele. Missa. ex parte.

Celebrare pransõ non licet.

2 Quod no. 75. dist. q̃ à patribus in gl. quod si.

Celebrare nullus debet ante digestionem.

ECCE. Hæc est 3. pars huius q. in qua dicitur q̃ propter senectutem, vel simplicitatem datur coadiutor: quod probatur per duo cap. 1o. de Pan.

CASVS. sup. in c. scripsit. &c. quamuis. dictum est, q̃ infirmitate grauato, nisi voluerit, alius subrogari non debet: sed ei coadiutor dabitur. similiter senectute grauato, vel minimo præsumptionis actu soluantur; cum ad hoc tantum fieri iussa sunt; ne interrupta noscantur, vel languoris prouentu robore salutis priuetur natura. Non ergo fragilitati solum consulitur humanæ; sed etiam sacro honori mysteriorum Dei prouida cauetur solicitudine. Censuimus ergo conuenire, vt cum à sacerdotibus Missarum tempore sancta mysteria consecrantur, si ægritudinis acciderit quilibet euentus, quo cœptum nequeat consecrationis expleri mysterium, sit liberum episcopo, vel presbytero alteri consecrationem exequi officij cœpti. Non enim aliud ad supplementum initiatis mysterijs cõpetit; quàm aut incipientis, aut subsequẽtis completa benedictio sacerdotis: quia nec perfecta videri possunt, nisi perfectionis ordine compleantur. Cum enim simus omnes vnum in Christo, nihil cõtrarium personarum diuersitas format: vbi efficaciam prosperitatis vnitas fidei repræsentat. Quòd etiam consultum cuncti ordinis clerici iudiuiduum, sibi esse non ambigant: sed, vt præmissum est, præcedentibus libenter alij pro complemento succedant. Ne tamen, quod naturæ languoris causa consulitur, in præsumptionis perniciem conuertatur; nullus post cibum, potumque quamlibet minimum sumptum Missas facere, nullus absque prouentu patentis molestiæ minister, vel sacerdos, cum cœperit; imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Si quis hæc temerare præsumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

to dabitur coadiutor. & hoc probatur per sequens capitulum.

PEtijsti vt cum.] Iste archiepus tria petijt à Papa, scilicet quòd sibi coadiutorem adiungeret, & q eligeret sibi successorem, & q ordinaret eum episcopũ in eadẽ ecclesia, vt sic esset sibi coepus in eadẽ ecclesia. Primũ sibi concedit: quia de iure nõ potuit denegare, cum esset senectute grauatus. Secundum licet esset contrarium ecclesiæ, cõcedit tamẽ ei speciali priuilegio: sicut in articulo mortis eligat eum sibi successorem. Tertium autem q similiter erat contra ius commune, ei ex toto denegat, scilicet vt ipso viuente in ecclesia debeat ipsum ordinare episcopum. Beneuen. vero sic ponit casum. Bonifacius archiepiscop[a] Moguntinus tria postulauit à Zacharia Papa, s. vt coadiutorẽ sibi habere liceret, cum esset senectute grauatus. Secũdum, vt liceret sibi successorem eligere. Tertium, vt in vita sua liceret sibi illum cõsecrare in episcopũ. Sed Zacharias primum, & secundũ sibi concessit: tertium vero concedere noluit. Sed quia littera videtur aliqua antulum discordare, tu aptabis eam ad casum secundum, qđ melius est. [Ordinabis,] id est, facies, & constitues illum episcopum, id ideſt, superiatendentẽ ijs quibus coadiutor debet intendere.

a ¶ Præsentibus.]8. q.1.c.2. contra, sed i-

1 Certe id stud est dispensatio. quod sequitur, ex rex- cet Papa det aliqui tu non habe bus potestatẽ eligẽdi tur cum di- ei prælatum, tamen cit tantum aliorum cõsensus est præsentibus requirendus. sic 21. cuactis, &c. dist. in nouo. 8. q. 1. li- & nihil di- cet. & ff. de ritu nup. ci. de consen generali.

sn, vel sic cõ b ¶ Ministret.] Et ita tinebatur i iste eps erit vicarius forma gra- huius archiepiscopi, tiæ. Arch. vt extra de offi. iud. ord. quoniam in plerisque.

Q Via frater.] CASVS. Io. episcopus Narnien. eccle- CASVS. H. casum istum sic ponit. fiæ adeo simplex erat, q res ecclesiæ ministrare nesciebat. vnde petit à Pelagio quendam presbyterum nomine Cõstitutum in adiutorem. præcepit ergo Pelagius clero illius ecclesiæ, quatenus principaliter Ioanni episcopo, secundario vero illi Constituto obedientiã præbeant competentem: ita vt in nullo eius dispositionibus nesciebat

mitate grauato alius possit subrogari, patenter monstratur. Senectute autem grauato, non successor, sed coadiutor dari debet, qui ei decedenti in locum regiminis succedat. Sic c *Augustinus dicitur accessisse, non successisse Hipponensium episcopo.* suæa. c. nõ aũt.

Hinc etiam Zacharias Papa scribit Bonifacio Moguntino archiepiscopo.

¶ Senectute grauato coadiutor est dandus, qui morienti succedat. C. XVII.

PEtijsti, vt cum nostro consulto pro superueniente tibi senectute, atq; corporis imbecillitate, si poteris inuenire alium in eadem sede, in qua præes, pro tui persona debeas collocare. Nos vero, adiutore Deo, consilium præbemus tuæ sanctitati, vt pro salute animarum rationabilium, fautore Christo sedem, quam obtines, Moguntinæ ecclesiæ nequaquam relinquas. Sin vero Dominus dederit iuxta petitionem tuam hominem perfectum, qui possit solicitudinem habere, & curam pro salute animarum; pro tui persona illum ordinabis episcopum; eritq; in Euangelio tibi credito, & ministerio Christi portando in omni loco requirens, & confortans ecclesiam Dei. *Item ad eundem epistola vltima.* ¶ Si eundem diuina voluerit clementia post tui diem transitus superesse, si eum aptum cognoueris, & in tua voluntate fuerit diffinitum; ea hora qua te de præsenti sæculo migraturũ cognoueris, præsentibus [a] cunctis, tibi successorem designa, vt huc veniat ordinandus. Hoc nulli concedi alijs patimur; quod tibi charitate cogente largiri censuimus. *Item ibidem paulo superius.* ¶ De eo autem, quòd tibi successorem constituere dixisti, vt te viuente in tuo loco eligatur episcopus; hoc nulla ratione concedi patimur; quia contra omnem ecclesiasticam regulam, vel instituta patrum esse monstratur: sed volumus, vt tibi ministret[b], & sit in Euangelium Christi adiutor. ¶ *& infra* ¶ Nimis enim reprehensibile esse manifestũ est, vt te viuente tibi alium substituamus; sed hoc commonemus, vt quamdiu te diuina iusserit clementia superesse; sine intermissione orare non cesses, vt tibi Deus illum succedere concedat, qui ei possit esse placabilis, & populum irreprehensibiliter regere valeat.

¶ *Prior pars huius capituli vsque ad vers.* Item si eumdem *sumpta est ex epistola Zachariæ Papæ, cuius initium est,* Sacris liminibus: *quæ extat Romæ manuscripta in bibliotheca Dominicana; quam etiam edidit frater Laurentius Surius in vita B. Bonifacij, sed ex codice parum emendato. Reliqua habentur in epistola vltima ex tomis conciliorum.*

Item Pelagius Papa clero Narniensi †.

¶ Non successor, sed coadiutor viuenti episcopo datur. C. XVIII.

†al. Nauariẽsi. †al. Narniẽs

Q Via frater, & coepiscopus noster Ioannes ecclesiasticæ vtilitatis studio suadẽte, & naturæ suæ simplicita-

te [a] laudabili consideratione tractata, ob hoc, quod se ingerenda patrimonij gubernandi cura, vel in disciplina ecclesiastica conseruanda minimè fatetur idoneum: Constituti [b] presbyteri ad hæc explenda sibi exposcit adhiberi personam: vt ea, quæ sunt necessaria, competenti disponente solicitudine fiant, nihil indecens fieri, vel inutile permittatur. Ideoque præsenti vobis iussione præcipimus, vt seruata primo [c] in loco episcopo memorato reuerentia, quam vos conuenit ineulpabiliter exhibere, in omnibus, quæ ad diuini cultus obsequium pertinent, vel quæ ecclesiasticæ vtilitatis peragere cura suaserit, præbeatis obediẽtiam [d] Constituto competentem, in nullo dispositionibus eius spiritu contumaci resultantes: immo competenti vigilantiæ vestræ studio, quæ pro ecclesiastica vtilitate gerenda Constitutus monuerit, adimplentes: vt his ita dispositis, & consueta vobis stipendia ministrentur, & quæcumque in præfatæ ecclesiæ patrimonio, vel de rebus ad eam pertinentibus repetendis [e] sunt necessaria compleantur.

fu. c. factus. & c. Nouatianus, fu. ea. ficut vir.

Illud vero Cypriani f, *de hæreticis intelligendũ est, qui catholicorum ecclesias sibi vsurpare contendunt.* ¶ *Illud vero Euaristi* g *Papæ tunc intelligendum est, quando nec ineuitabilis necessitas, (persecutorum videlicet) nec* c *Apostolica, aut regularis mutatio, sed ambitio sola episcopum de ecclesia ad ecclesiam transire cogit.* ¶ *Vnde cum in principio sui capituli diceret:* [*Episcopus non debet dimittere ecclesiam suam.*] *subsequenter adiunxit:* [*Absque ineuitabili necessitate, aut Apostolica, uel regulari mutatione, & alteri se ambitus causa coniungere.*]

4 *Ambitionis* h *enim causa quicunque ecclesiæ suæ mediocritate despecta ad maiorem ecclesiam transire voluerit, debet reuocari ad propriam* †. *Quod si redire contempserit, careat aliena, & propria.*

f ¶ Illud vero Cypriani.] fu. ea. factus. & c. Nouatianus.

g ¶ Euaristi.] sup ea. ficut vir.

AMBITIONIS. Hęc est 4 pars huius q. in qua probat p 15. auct. quòd nullus sine licentia possit dimittere ecclesiam suã, & transire ad aliam: & si fecerit, reuocabitur. Hoc intelligo in epo, & sup. in alijs autem credo, q possint renunciare si volunt. sup. ead. quàm periculosum, ext. de ser. non ord. eo libentius. aliàs videntur serui. quod falsum est. Ioan. de Fant.

CASVS. Dicit Grat. q si quis transit causa ambitionis ad aliã ecclesiam, debet reuocari ad suam ecclesiam, & si redire contemnit, aliena carebit & propria. Et ad hoc inducit sequentia capitu.

h ¶ Ambitionis.] Ad hunc enumerat Gratianus causas propter quas fiunt mutationes: & quare clericus amittit ecclesiam suam. Sunt autem quinque causæ mutationum, scilicet causa leuitatis, cupiditatis, necessitatis 2. vtilitatis, humilitatis. Cum causa necessitatis transit, necessitate cessante recuperat ecclesiam, vt inf. ead. pastoralis. Cum causa cupiditatis tranſit, tũc vtra q caret, vt inf. ea. c. eos. & si quis episcopus. sed tñ ecclesia potest eum repetere, vt inf. ead. ca 1. & cogitur tunc redire, vt inf. e. si qui vero. In causa leuitatis est vis aliquanta. H. dicit q idem sit in causa leuitatis, quod in causa ambitionis, quod s. sine admonitione potest priuari si ex causa leuitatis adhæserit alij, nisi prior ecclesia velit eum repetere. si autem non adhæserit alij, aut ecclesia habet eum pro derelicto, aut non. si habet puta si contrahat matrimonium, vel sit miles: tunc potest priuari. Item ſm H. si defuerit per tres septimanas, vel duos menses, & sine iusta causa, & absq; licentia prælati est in studio, vel in peregrinatione in his omnibus sine admonitione potest priuari, vt dicit: honestum tamen est, vt admoneatur, vt infra ea. si quis presbyter. & c. si quis in clero. & extra de coha. cler. & mu. c. si quisquam. verius credo q semper primo admonendus est, vt ext. de appel. peruenit 2 & ter admonẽdus est, vt extra de sen. excom. in audientia. Item arg. ad hoc if. e. q-

Clericus ecclesiam mutet quinque causis.

2 Qđ est cũ pp persecutionem recedit. L.

uanit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

uenit.extra de elect.non resi.ex parte.& ext.eo.ex tuæ. Nec enim de facili credendũ est aliquem hre ecclesiam suam pro derelicto.extra de renun.super hoc.nec enim ex sola absentia præsumitur habere ecclesiã pro derelicto,cũ põt quis ex iusta causa abesse,vt extra vt lit.non cõte.q̃m frequẽter.si autem nõ inuenitur fiat prout dicitur in illa decreta. ex tuę. De vtilitate patet:q̃a causa vtilitatis transire potest ad aliam ecclesiam auctoritate maioris,vt int.ea.mutationes. Item si cã humilitatis trãsit ad monasteriũ,non potest eam repetere, vt ff.ea. hoc nequaquã. Alio modo ẽt consuerunt quidam distinguere, vt inuenies in illa glosia, cum quis.

¶ Ambitionis.] Cum quis sine licẽtia prælati recedit,de ecclesia, si quidẽ ex causa necessitatis, adhuc eam retinet,vt sup.e. præsentiũ.si ex causa voluntaria,perdit eã. 21.q.2.si quis iã translatus.si autẽ ex vtili causa recedit,non pdit eam, sed punitur alio mõ à iudice.de cons.d. 5. non oportet 2.& 91.dist. clericus. Sed si accedit ad aliam ecclesiam, videtur renunciare primæ 1.vt extr. de pb. de multa. & de concess.præb. litteras. in fi. populus tñ eum si vult repetere potest. inf.c non oportet. Si autem prælatus per tres septimanas abest,per triennium suspendit̃ inf.e. si qs in clero. Si p duos menses,priuatur ecclesia. su.eo. pśentiũ.Si per quinq. annos, deponit.extra de cle. non resi. c. 2. Prælatus vero si diebus solennibus defuerit ab ecclesia: punitur.inf.ea. si quis in clero.immo & clericus si vna hora defuerit 92.dist.c vlt.vbi deponitur.

1 Dic vt no. extra de cle. non resi. ex resi. ex tuæ. & 21.q.1.clerici.& c.relatio. & extra de of. vicar. cap.1./Arch.

NOn oportet.] CASVS. Omnia sequentia c.loquuntur de transeuntibus ambitiosè: quod ab initio semper præsumitur, cum sua auctoritate hoc faciunt. Dẽ ergo hic, q̃ nec episcopus nec presbyter,nec diaconus debet de ciuitate ad ciuitatem transire: & si quis præsumpserit, ecclesiæ suæ restituatur.

2 Et ita hoc ſtatutum est in fauorem ecclesiæ.s.q̃ põt eum repetere, sed nõ cogit eũ recipere.

a ¶ Non oportet.] Hoc c.respicit primam partem.

b ¶ Restituatur.] Ecclesiæ, si ecclesia eum repetit 2.inf. ea.si quis episcopus.& tunc cogitur redire,vt inf.ead.si qui vero.

Ar. 32. q. 1. de benedi. Go.Arch.

PEruenit.] CASVS. Pimenius Amalphitanæ ciuitatis episcopus nou residebat in ecclesia sua: sed foris p diuersa loca vagabatur. Præcipit ergo Gre. Anthemio subdiacono, vt illum admoneat ad ecclesiam suam redire: & si contemnat,detrudat eũ in monasteriũ:& hoc Papæ significet, vt quid sit postea facturus agnoscat.

c ¶ Episcopum.] Episcopus ad plus secundũ iura canonica per sex menses aberit,vt extra de cler.non residen. ex

Et in Aquisgr. c. 43.

Vnde in Nicæno concilio c.15.legitur.

¶ Episcopus,vel quilibet clericus relicta sua ecclesia non debet ad aliam transire. C. XIX.

Anſl.6.c.112. Burc.l.2.c.97. Iuo p. 6. c.174

NOn oportet[a] episcopum,vel reliquos ordines de ciuitate ad ciuitatem migrare;non episcopus,nõ presbyter,non diaconus transeat. Si quis autem post definitionem sancti, & magni concilij tale quid agere tentauerit, & se huiusmodi negocio mancipauerit;hoc factum prorsus in irritum ducatur,& ecclesiæ restituatur [b],cuius fuit episcopus,aut presbyter,aut diaconus ordinatus.

¶ *Ex duobus codicibus collectionis Anselmi in vno emendatiore caput hocita habet, vt verba hæc.* Quod non oporteat episcopũ, vel reliquos ordines demigrare, *sit rubrica & capitulum hoc modo incipiat.* Vt de ciuitate ad ciuitatem,non episcopus,non presbyter, non diaconus transeat. *In altero vero eadem rubrica est nigris litteris scripta, & est initium capituli, vnde videtur caput hoc esse concinnatum, quemadmodum est apud Gratianum, salua sententia ipsius canonis.*

Item Gregorius Anthemio subdiacono,lib.5. epist.23. siue c.123.

¶ In monasterio deputetur episcopus, qui in ecclesia sua residere contemnit. C. XX.

Anſl.6.c.173

PEruenit ad nos Pimenium Amalphitanæ ciuitatis episcopum [c] in ecclesia sua residere non esse contentum; sed foris per diuersa loca vagari. *& infra.* ¶ Idcirco hac tibi auctoritate præcipimus, vt supradicto episcopo interminari non desinas, quatenus hoc de cætero facere non præsumat; sed in ecclesia sua sacerdotali more resideat. Quem si fortè non emẽdari post tuam interminationem [d] cognoueris; in monasterio eum deputare [e], & nobis curabis modis omnibus indicare: vt quid facere [f] debeas, nostra iterum præceptione cognoscas.

Item ex concilio Carthaginensi 5.c.5.

Et in Africano c 83.

¶ Episcopo nulli conceditur principalem cathedram relinquere,& ad aliam ecclesiam se transferre. C. XXI.

Anſl.6.c.176.

PLacuit,vt nemini fit facultas,re-

a ¶ In monasterio.] Ecce quod non licet episcopo, nec presbytero, nec diacono, nec alicui clerico ire de ciuitate ad ciuitatem, nisi ex causa, vt hic dicitur.

b ¶ Restituatur.] Ecce quod ille qui recedit ex causa, non pdit ecclesiam, sed restituitur ei.

c ¶ Episcopum.] Ecce quod episcopus debet residere in ecclesia sua, & non debet ire per diuersa loca.

d ¶ Interminationem.] Ergo admonendus est.

e ¶ Deputare.] Hic subditus suspendit suum prælatum. Præcipit ergo hic Papa, quod subditus suspendat suum prælatum. Et sic 74.dist.honoratus hoc etiam laicus posset.32.distin. Præcipit ergo hic Papa, quod subditus suspendat suum prælatum. Et sic 74.dist.honoratus hoc etiam laicus posset.32.distin. §.verum.& fœmina,vt 2.q.5.Mennam. Sed certè in hoc non erat subditus: quia faciebat hoc ex delegatione domini Papæ. Idem est de alijs. quæ dicitur dist. 32.

f ¶ Facere.] Argu. q̃ si Papa mandat alicui vt excommunicet aliquem, idem non potest eum absoluere, vt arg.27.q.1. si homo. Sed hoc verum est, cum hoc alicui specialiter demandatur. si autem mandetur decisio causæ alicuius iudici, & alteram partem excommunicet, potest illam absoluere.

PLacuit.] CASVS. Statuitur in hoc cap. vt nullus prælatus relicta cathedra principali ad aliam diœcesim se præsumat conferre propter propriam vtilitatem suã, curam ecclesiæ posset negligere.

a ¶ Relicta.] Clericus inconsulto episcopo non potest dimittere ecclesiam suam.extra de renun. admonet. & si tran-

licta [a] principali cathedra, ad aliquam ecclesiam in diœcesi [b] constitutam se conferre, vel in re propria diutius quàm oporteat,constitutum, curam, vel frequentationem propriæ [c] cathedræ negligere.

Et in Africano c.41.

Item ex concilio Carthaginensi 5.c.8.

¶ Intercessori, cathedram, cui datus est, tenere non licet. C. XXII.

tal.exempto

CONstitutum [d] est, vt nulli intercessori licitum sit cathedram,cui intercessor datus est,quibuslibet populorum studijs,vel seditionibus retinere: sed dare operam, vt intra annum [e] eisdem episcopum prouideat. Quod si neglexerit,anno expleto † interuentor alius tribuatur.

Item ex concilio Nicæno,c.16.

¶ Excommunicẽtur clerici,qui relicta sua ecclesia ad eam redire noluerint. C. XXIII.

Anſl.7.c.107. Burc.l.2.c.98. Iuo p.6.c.175.

SI quis vero sine respectu agentes,& timorem Dei ante oculos non habentes,neque ecclesiastica statuta custodientes recesserint ab ecclesia sua,siue presbyter, siue diaconus,vel in quocunq; ecclesiastico ordine positi fuerint; hi non debent suscipi in alia ecclesia:sed cum omni necessitate cogantur [f],vt redeant [g] ad ecclesiam suam. Quòd si permanserint,excommunicari eos oportet.

Item ex concilio Antiocheno, c.3.

& in Chalced. ca.20.In Aquisgran.c.71. Anſl.7.c.170.

¶ De eodem. XXIIII.

SI quis presbyter,vel diaconus, vel quilibet clericus, deserta sua ecclesia,ad aliam transeundum esse crediderit, & ibi paulatim tentet, quò migrauit, perpetuo manere, vlterius ministrare non debet, præsertim, si ab episcopo suo ad reuertendum fuerit exhortatus. Quòd si post enocationem sui episcopi,non obedierit, sed inobediens perseuerauerit, omni modo ab officio suo deponi debere,nec aliquando spem [h] restitutionis habere: si vero propter hanc culpam depositum, alius episcopus [i] susceperit tranſit de vna ecclesia ad aliam de eodem episcopatu ibi sufficit tacitus consensus episcopi: quia tacitus dissensus dissoluit matrimonium carnale, vt 33.q.5. qui vxorem.Sed si transfert ad aliam diœcesim: tunc quasi liberatur à patria potestate:quod non potest fieri nisi expresso consensu episcopi.C. de emanc. liber.l.3. & exb ¶ In diœcesi.] Nisi causa visitandi,vt 10. q. 1. placuit.

c ¶ propriæ.] Not.quòd prælatus non debet præponere ecclesiam vtilitatem vtilitati ecclesiæ.& si in hoc passa fit damnum, illud de proprio refarciet. 12.q.4. quicunque

d ¶ Constitutum.] Curam debet habere visitator in electione 2:& ideo prohibetur eligi. ne possit malignari: sicut tutor prohibetur ducere pupillam ante reddita ratiocinia, ne possit malignari. C. de interdict.ma. si tutor. sic nec creditori licet sibi pign? addicere.C.qui bo.ced. possl. 4. Itẽ visitator nõ debet sibi honorem assumere 8.q.1. in scripturis.& sic ratione officij aliquid prohibetur, ut 10.q. 2. hocius porrectum in fi.& ff. de contrahen. emptio.fi in emptione.§. tutor.& est contra regulam illã, q̃ nulli debet suũ officium esse damnosum.extra de fideiuſ forib. peruenit.ff.de fur.si seruus communis. Iste uisitator mortuo episcopo cõstituit: & iste debet admonere clericos vt eligant sututum episcopum,vt 61.dist. obitum.&c.Catinensis.& si plures eligantur, potest examinare,quis sit melior,vt 85.dist.Florentinum. Itẽ custodit reditus ecclesiæ,vt 61.distin. quoniam. Quandoque tamen reditus ecclesiæ custodiuntur ab œconomis, si eos habeat ecclesia, vt 75.dist.quoniam. quidam.

e ¶ Vt intra annũ.] sup.63.dist. obeuntibus.

SI quis vero.] CASVS. Dicitur hic q̃ nullus clericus relicta sua ecclesia debet recipi in aliena ecclesia,sed cogi debet redire: quod si non fecerit, excommunicetur.

2 Et ẽt eleger fm Hug. Alij contra de hoc no.61. dist.obitum. Archid.

Offm qñque est dãnosum

f ¶ Cogantur.] Si ff. de decur.l.1.

g ¶ Vt redeant.] Si ecclesia vult eum repetere 3,ipse tamen non potest.extra de renun. quod in dubijs. 32 q.1. de benedicto.sic 33 q.5.mulier.Sed nonne hodie ipso iure perdit priorem ecclesiam, vt ext. de præb. de multa? Respon.perdit quantum ad se,sed non quantum ad priorem prælatum.

h ¶ Spem.] Ergo restitui non potest clericus depositus ab episcopo,& hoc verum:cum pro crimine deponitur. secus si pro contumacia.50.dist.contumaces.

i ¶ Alius episcopus.] Si ab vno episcopo quis suspendit vbiq; habendus est suspensus,vt hic,& 4.q. 5. quisquis

3 Non tñ cogitur.inf.e.si quis presbyter. & c.si qs eps. fm Hu.

quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia quantum ad officium sententia ius facit. Secus si est suspensus à beneficio. Sed in excommunicato idem est, quia cum sit extra ecclesiam, nihil potest possidere nomine ecclesiæ. 23.q.7.c.2.& 3.& 8.dist. quo iure, & argum. 11.q.3.si quis à proprio. sup. 70. distin. sanctorum. & extra de app. pastoralis. in fi. 1.

H excõicatus nihil pt possidere nõe ecclesiæ.

1 Vbi & hoc in gl. quæ. n. ibi vide. & inf. 32.b.6.p ceptũ. Arch.

E Piscopum.] CASVS. Dicitur, qp nullus episcopus sua auctoritate ad alienam migret ecclesiam, etiam si à populis fuerit violẽter attractus, vel ei ab episcopis suadetur, sed in sua permaneat. Sequentia duo c. plana sunt.

a P Lacuit.] 13.q. 1.c.1.

E Piscopum.] CASVS. Statuitur hic, qp nullus episcopus debet in aliena diœcesi clericos ordinare, vel altaria cõsecrare: quod si fecerit, clerici deponentur: sed altaria manebunt consecrata, & ordinator eps vno anno cessabit à Missarum celebratione.

b ¶ Amotis.] inf. 16. q. 5. c. 1. 9. q. 2. Lugdunen. contra. Sed ibi nomine alterius consecrauit, & ille ratũ habuit, hic nomine proprio, vt 13. q̃. 1. c. 1. vel ibi Dominus ratam habuit ordinationem.

c ¶ Altaris.] Si res inanimata fuerit cõsecrata Dño, non reflituitur, vt 14. q̃. 6. comperimus. secus in re animata. 54. d. frequens. quia alia delinquere põt, sed inanimata non.

Res inanimata consecrata Dño, non est restituenda.

d ¶ Vno anno.] 9. q. 2. nullum. cõtra. vbi pro tali culpa deponitur. Sed istud ex dispensatione.

S I quis.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In 1. dicitur, qp si clericus in minoribus ordinibus constitutus non ex iusta causa in diebus solennibus defuerit à sua ecclesia, sin natiuitate Domini, Epiphania, Pascha, & Pentecoste, triẽnio ab officio suspendatur. In secunda parte dicitur, quòd si presbyter vel diaconus per tres hebdomadas defuerit ab ecclesia, sua, eadem pœnam patiatur. Secunda pars incipit ibi, [Similiter.]

perit, & ipse à communi synodo pœnam merebitur increpationis *, tanquam ecclesiastica iura dissoluens.

* ¶ Increpationis.] *Græce est*, ἐπιτιμίας τοιχάνειν, *quod in alijs versionibus est*, arguatur,, *vel* coerceatur, *vel* puniatur.

Item ex eodem Antiocheno, c. 21.

¶ Non licet episcopo ecclesiam suam relinquere, & ad aliam transire. C. XXV.

E Piscopum de diœcesi ad diœcesim alteram nõ debere transire, neque si seipsum ingesserit, neque si à populis fuerit violenter attractus, neque si etiam hoc ei ab episcopis suadeatur †: manere autem eum debere in ecclesia Dei, quam ab initio sortius est, & non ab ea alibi demigrare, secundum regulam super hoc olim à patribus constitutam.

9.q.2. nullum. Burc.l.1.c.72. Iuo p.5.c.179.

† ἀναγκαζόμενον.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 5.

¶ De eodem. C. XXVI.

P Ropter eos episcopos, siue clericos, qui de ciuitate ad ciuitatem transeunt, placuit definitiones datas à sanctis patribus habere propriam firmitatem.

Item ex concilio Carthaginensi. c. 20.

su. ea. non oportet. ex Nicæna synodo. lib. ca. 6. c. 236. Burc. l. 1. c. 64. Iuo p. 5. c. 173.

¶ Alienæ plebes ab episcopo non vsurpentur. C. XXVII.

P Lacuit [a], vt à nullo episcopo vsurpentur plebes alienæ, nec aliquis episcoporum supergrediatur in diœcesi collegam suum.

Item Anacletus.

In Aurel. 3. c. 15

¶ Alienos clericos ordinare, & altaria consecrare episcopo non licet. C. XXVIII.

E Piscopus in diœcesim alienam ad alienos clericos ordinandos, vel consecranda altaria irruere non debet. Quod si fecerit, amotis [b] his, quos ordinauit, altaris [c] tamen consecratione manente, transgressor canonum vno anno [d] à Missarum celebratione cessabit.

Item ex concilio Agathensi, c. 64.

¶ Diebus solennibus clericus ecclesiæ suæ deesse non debet. C. XXIX.

ij S I quis in clero [e] constitutus, ab ecclesia sua diebus solennibus [f] defuerit, ideſt, Natiuitate Domini, Epiphania, Pascha, vel Pentecoste, dum potius sæcularibus † lucris studet, quàm seruitio Dei parere; conuenit, vt triennio à communione suspendatur. ¶ Similiter diaconus, vel presbyter, si per tres g hebdomadas ab ecclesia sua defuerit, huic damnationi succumbat.

† al. singulari lucro

a ¶ In clero.] Maxime, quia laicis nõ licet. su. de consecr. dist. 1. si quis. & dist. 3. c. nulli.

b ¶ Solemnib.] Immo nullo tempore deerit, vt 91. dist. Eleutherius. & c. clericus. & 93. dist. capi. vlt. Sed quid si plures habet ecclesias vel præbendas? Tunc dicas ecclesiam

f ¶ Solemnib.] Immo nullo tempore deerit, vt 91. dist. Eleutherius. & c. clericus. & 93. dist. capi. vlt. Sed quid si plures habet ecclesias vel præbendas? Tunc dicas ecclesiam

g ¶ Per tres.] Sup. e præsentium. contra. ibi dr de duob. mensibus. Sed ibi factum narrat, hic ius commune. Vel idem est in vtroque dũ tñ absit de licentia superioris, [Similiter.]

R Emoto.] CASVS. Irenęus episcopus per seditionem volebat Barcinonen. ecclesiam retinere: sed Hilarius

Item Hilarius Papa episcopis Tarracon. c. 3.

Ansl. l. 6. c. 109.

¶ Remouendus est episcopus ab ecclesia, cui irrepserit, & ad suam cogendus est redire. C. XXX.

R Emoto [a] ab ecclesia Barcinonensi, atque ad suam remisso Iræneo episcopo, sedatis per sacerdotalem modestiam voluntatibus, quæ per ignorantiam ecclesiasticarum legum desiderant, quod non licet, obtinere. talis protinus de clero proprio Barcinonensibus ordinetur episcopus, qualem te præcipuè frater Ascani oportet eligere, & decet consecrare: ne si fortè aliter † factum sit, non sine obiurgatione tui maximè nominis retundat nostra præceptio, quod ad iniuriam Dei (à quo specialiter sacerdotalium est gratia dignitatum) didicerimus admissum.

†al. similiter

Item Leo episcopus vrbis Romæ & Anastasio Thessalonicensi episcopo, epist. 82. al. 84. c. 8.

Paly. l. 1. tit. 7. Ansl. l. 6. c. 104. Burc. l. 1. c. 74. Iuo p. 5. c. 103.

¶ Qui alienam cathedram appetit, ab ea expulsus etiam propria careat. C. XXXI.

S I quis episcopus mediocritate ciuitatis suæ despecta, administrationem celebrioris loci ambierit, & ad maiorem [b] plebem se quacunq; ratione transtulerit; non solum à cathedra quidem pellatur aliena, sed carebit & propria: vt nec illis præsideat, quos per auaritiam concupiuit nec illis, quos per superbiam spreuit. Suis igitur terminis contentus sit quisque; nec supra mensuram iuris sui affectet augeri.

Item ex concilio Meldensi, c. 30.

Burch. l. 3. c. 48. Iuo p. 3. c. 52. Pann. l. 2. c. 45.

¶ Vtraque careat ecclesia, qui contemptu minoris ecclesiæ ad maiorem aspirat. C. XXXII.

S I quis de ordine sacerdotali, contemptu minoris ecclesiæ ambitiosè, & improbè ad potiorem aspirauerit †; canonica erga eum definitio conseruetur; hoc est, vt vtraque careat *.

† al. aspirare tenderit

* ¶ Hoc est, vt vtraq; careat.] *Hæc non sunt in Meldensi impresso, habentur tamen apud cæteros quoque collectores.*

Qui vero pretio ecclesiam vacantem ingressus fuerit, ab officio suo deponendus est, sicut in Rothomagensi concilio legitur.

In capitular. l. 7. c. 206. Burc. l. 3. c. 114. Iuo p. 3. c. 90. Bano. l. 2. c. 49.

¶ Deijciatur à clero, qui muneribus ecclesiam acquirere tentat. C. XXXIII.

S Ancitum est, atque omnibus modis prohibitum, vt si quis presbyter inuentus fuerit alicui clerico, vel laico munera dare, vel dedisse, aut aliam pecuniam [c] tribuere, vt alterius presbyteri ecclesiam surripiat, aut ß vacantem pretio redimat; pro hac cupiditate, seu rapina, seu præsumptione turpis lucri gratia deijciatur à clero, & alienus existat à regula.

ß ¶ Surripiat, aut.] *Additæ sunt istæ duæ voces ex Burchardo. Nam vinente presbytero possessore non potest dici vacans ecclesia.*

a Papa præcepit Ascanio Archiepiscopo, vt inde illum remoueat, & ad suã faciat reuerti ecclesiam, & in ecclesia Barcinonensi talẽ faciat eligi, qualẽ deceat illũ cõsecrare: ne si aliter fiat pœnam patiatur, quod in iniuriã Dei factum fuerit. [Retũ dat.] Ideſt, puniat & emẽder, vel corrigat.

a ¶ Remoto.] Ab officio visitationis 2, vel etiam ab ipso episcopatu, quem occupauerat,

1 Hoc iõ dicit, vt tãgat Hilarium.

S I quis.] CASVS. Anastasius Thessalonicensis episcopus factus erat, qui fuit à Leone, quã visitator in pœnam pati debeat ista ecclesia. Barcinonẽ. episcopus, qui minore ciuitate deserta se quem quidã transfert ad maiorẽ volebant ilambitiosè. Et respon lum eligere detur qp suam perde- in episcopũ, re debet, & illã quã alij nolebãt, per ambitionem con pp hoc scicupiuit. Idem est ca- b t Papa mesus sequentis cap. tropolitano, ad suam ecclesiam redi lium digniã. eligi ẽm H.

b ¶ Ad maiorem.] Multo fortius si ad maiorem: quia facilius dispensatur in maiore, & ibi ari quàm in pari. ex- tra de trãsla. licet ad minorem etiam diffi cilius q̃ ad parem. extra de transla. cum ex illo. & est hic præsumptio canonis, ga eo ipso qp tranfit ad maiorẽ, præsumitur esse ambitio potius q̃ leuitas: quia nullus transit ad minorem extra de cler. nõ residen. c. 1.

QVI VERO. CASVS. Dictum est supra de ambientibus. Nunc vero dicit de his qui pretio vacantem ecclesiam ingrediuntur, qui sunt deponendi.

S Ancitũ.] CASVS. Statutũ fuit ī Rothomagensi cõcilio, vt quicunq; pecuniã dederit, vel aliud munus clerico, vel laico pro aliqua ecclesia vacante, ab officio suo repellatur.

c ¶ Aut aliam pecuniã.] Aliã bene dicit, quia quidquid hẽnt homines, peruniẽ nomine censetur. 1. q. 3. per totum.

ADDI-

Universidad de Deusto
Biblioteca

In libro 7. capitularium, c. 206. est verbum, surripiat, *sed deest alterum membrum,* aut vacantem pretio redimat. *Iuo, & auctor Pannormia habent, vt antea Gratianus,* ecclesiam vacantem pretio redimat.

5 *Quod vero communi consilio, atque aliorum vtilitate mutationes episcoporū fieri possunt, & in ecclesiis, à quibus recesserint, eis viuentibus alij substitui valeant, Anterus Papa demonstrat epist. 7. scribens episcopis Bæticæ, & Toletanæ prouinciæ.*

¶ Necessitatis, vel vtilitatis causa episcoporum mutationes fieri possunt. C. XXXIIII.

MVtationes episcoporum scitote communi vtilitate, atq; necessitate fieri licere; sed non propria †cuiusquam voluntate, aut dominatione. Petrus [a] sanctus magister noster, & princeps Apostolorum de Antiochia vtilitatis causa translatus est Romam, vt ibidem potius proficere posset. Eusebius quoq; de quadam parua [b] ciuitate, Apostolica auctoritate mutatus est Alexandriam. Similiter Felix de ciuitate, in qua ordinatus erat, electione ciuium propter doctrinam, vitamque bonam, quam habebat, [auctoritate huius sanctæ sedis, &c.] communi episcoporum, & reliquorum sacerdotum, ac populorum cōsilio translatus est Ephesum. Non enim transit de ciuitate ad ciuitatem, nec transfertur [c] de minori ad maiorem, qui hoc non ambitu, nec propria voluntate facit; sed aut vi à propria sede pulsus, aut necessitate coactus, aut vtilitate loci, aut populi, non superbe, sed humiliter ab alijs translatus, & inthronizatus est. *& infra.* ¶ Nam sicut episcopi habent potestatem ordinare regulariter episcopos, & reliquos sacerdotes; sic quoties vtilitas, aut necessitas coegerit, supra dicto modo & mutare, & inthronizare potestatem habet. [non tamen sine sacrosanctæ Romanæ sedis auctoritate, & licentia.] *& infra.* ¶ Alia etenim † est causa vtilitatis, & necessitatis; alia auaritiæ, ac præsumptionis, aut propriæ voluntatis.

Poly. l.1. titu.9. Anſl.6 c.94. Eurc.l.1. c.97. Iuo p.5.c.183. Fann.l.3.c.69.

† *al. non libitu cuiusquā, aut dominatione*

Plura sunt verba in originali.

a ¶ Auctoritate huius sanctæ sedis, &.] *Hæc verba non leguntur in epistola Ameri, neque in Pannormia, neque apud Burch. & Iuonem. Sunt tamen apud Anselmum, & in Polycarp., & vetustis Gratiani exemplaribus. Idem quoque est de verbis illic prope finem capitis,* non tamen sine sacrosanctæ Romanæ sedis auctoritate, & licentia: *quæ propter hanc causam virgulis sunt inclusa.*

Item Pelagius Papa secundus Benigno archiepiscopo, epist. 2.

¶ Causa necessitatis mutationes episcoporum fieri possunt. C. XXXV.

SCias frater dilectissime, aliud esse causam necessitatis, & vtilitatis; aliud causam præsumptionis, ac propriæ voluntatis. Non ergo mutat sedē qui non mutat mētem, id est, qui nō causa auaritiæ, aut dominationis, aut propriæ voluntatis, vel suæ delectationis † migrat de ciuitate ad ciuitatem; sed causa necessitatis, aut vtilitatis mutatur

Poly l.1 tit.9. Anſl.6 c.97.

† *al. electionis al. dilectionis*

ADDITIO. Ad idē 18.q.1. si infidelis, in fine. Arch.

QVOD VERO. Hæc est 5. pars qō. in qua probare intēdit, q̄ de licētia Papę ex iusta cā bene possūt fieri mutationes, & q̄ vnus debet esse p̄latus in vna ecclesia. & hoc probat p̄ sex auctoritates. Ioan. de Fant.

CASVS. Iste §. respicit illum §. su. eod. illud vero Cypriani. vbi facta est mentio de mutatione episcoporum, q̄ posset fieri auctoritate populi, & cōmuni consilio episcoporum. p̄bat hoc vsq; ad §. [Hoc non solum.]

MVtationes.] CASVS. Docet Anterus Papa in hoc capitulo, quod mutationes episcoporum possunt fieri pro cōmuni vtilitate, vel necessitate, & auctoritate sedis Apostolicæ: & hoc probat tribus exemplis, scilicet Petri, Eusebij, & Fœlicis: qui de minoribus locis ad maiora sunt translati; nec dīr illi transire, vel sedem mutare, cum hoc nō faciunt per ambitionem, sed inspecta cōmuni vtilitate, vel necessitate hoc faciunt.

a ¶ Petrus.] 22. dist. sacrosancta.

b ¶ Parua.] Scilicet Vercellina, & regulare est, vt à minori p̄moueatur ad maius, vt 93. d. legimus. in fi ff. de mune & hono. vt gradatim. sed non econuerso.

c ¶ Nec transfertur.] Presumit enim canō locū nō mutari, cum animus no sit mutatus, ſicut virgo censetur, cum non sit animus corruptus, licet corpus sit corruptū. 32.q.5. item ne. sic propter animū bonū iudicat canon etiam iniustum factum bonum. 23.q.8 occidit. & q.7. quod autem. & 32.q. proposito.

Virgo dici potest etiam corrupta.

SCias.] CASVS. Quidā dicebāt, q̄ nec cā vtilitatis, nec causa necessitatis poterunt episcopi mutare sedes, quare Benignus archiepiscopus quæsiuit à Pelagio, vtrum bene dicerent. Et respondet, q̄ non: quia plurimorum vtilitas præferenda est vnius vtilitati vel voluntati. Nec dicuntur isti transire vel mutare, qui hoc non faciunt

Aquil. si quis sumo. ff. de præscript. ver. l. qui seruandarum. aliud tamen videtur in prælato, vt ille semper teneatur præponere vtilitatem ecclesiæ, suæ propriæ vti-

1 De hoc le. & not. su. ea. c. placuit.

litati, vt 12. q. 4. quicunque 1. Cum ergo detrimentum quis patitur pro publica vtilitate, potest suam præponere vtilitatem, 19. q. 2. duæ. 14. di. quod aut. quia ordinata charitas à se incipit. 23. q. 5. si non licet. de pœnit. d. 6. quia vult. Vel dic, quòd quando priuata vtilitas includitur in communi, tunc præponitur communis, vt est in prælatura, vt arg. ff. pro socio. l. actione. §. Labeo. Vel distingue aut vtilitas in acquirendo consistit, aut in damno vitando; tunc secus. vel econuerso.

ADDITIO. De hoc no. ext. de postu. prælat. bonæ. 1. de reg. licet. Arch.

c ¶ Aliud.] Vt su. dist. 6. tellamēum. & extra quod metus causa. sacris.

OMnis.] CASVS. Quidam dicebāt episcopos expulsos à ciuitatib. non esse recipiendos, & in alijs ecclesijs collocandos. itē asserebant, q̄ cā vtilitatis non debebāt mutari de minori ciuitate ad maiorem. Sed docet Pelagius exēplo Dauid eos esse recipiendos, qui si sciret esse peccatum, expulsos à Saule non recepisset. non. n. peccant expulsi, sed potius q̄ cogūt eos fugere. Similiter causa vtilitatis licite fit mutatio de minori ad maiorē & qui cōtradicūt, misericordiā negāt, scilicet qui nolunt mutare. i. mutando tradere episcopum.

Nam † plurimorum [a] vtilitas vnius vtilitati, aut voluntati præferenda est [b]. Aliud [c] est enim mutare, & aliud mutari. *& infra.* ¶ Nam aliud est sponte transire, & aliud est coacte, aut necessitate venire. Vnde non isti mutant ciuitates, sed mutantur; quia non sponte, sed coacte hoc agunt. *& infra.* ¶ Non ergo bene intelligunt ecclesiasticas regulas, qui hoc negant causa necessitatis, vel vtilitatis fieri posse, quoties communis vtilitas, aut necessitas persuaserit.

Idem in eadem epistola Paulo inferius.

¶ Christum negare conuincitur, qui necessitatem patientibus misericordiam non impendit. C. XXXVI.

1. Reg. 22.

OMnis, qui gemebat, & vexabatur à Saul, fugiebat, & veniebat ad Dauid.] Si ergo pijssimus, aut iustissimus Dauid sciret [d] peccatum esse persecutionem fugientes, & transeuntes de loco ad locum, & de ciuitate ad ciuitatem recipere; tales nequaquam reciperet, nec secum teneret, nec in alijs ciuitatibus collocaret. Qui enim persequuntur Domini episcopos, eosque de ciuitatibus ad ciuitates transire compellunt; non eos tantum persequuntur, quantum Dominum nostrum Iesum Christum, cuius legatione funguntur. Nec ipsi in hoc peccant episcopi, quoniā non sponte, sed coacte [e] hoc agunt; sed illi, qui eos persequuntur; nec ipsis episcopis hoc imputari potest, sed illis qui eos hoc agere cogunt. *& infra.* ¶ Qui necessitatem patientibus, ipsum Christum negant, qui est misericordia, & veritas. *& infra.* ¶ Negat misericordiam necessitatem patientibus, qui populis ingentibus diuinis ministerijs †, & non habentibus proprium episcopum, qui eos instruat, causa vtilitatis, atque necessitatis, ex alia ciuitate licet minor [f] sit, in eam, quæ non habet episcopum doctiorem [g], vel vtiliorem [h], melior consilio, non sponte transeuntem, sed maiorum exhortatione mutare †, aut episcopum electum, & persecutionem patientem causa vtilitatis, aut necessitatis inthronizari non permittit.

† *mysterijs*

† *al. quoque*

† *al. mutari*

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 27.

sunt per ambitionem, sed potius mutari. Vnde male dicebant illi qui asserebant episcopos non posse sedes mutare causa necessitatis, vel vtilitatis.

a ¶ Plurimorum.] Illuc potius accedat prælatus vbi plus lucri potest facere, licet maior sit ibi pœna sua, vt infra. c. 1. & hic apparet ratio, quare episcopus non debeat fieri monachus inuito Papa: quia ibi consulit proprię vtilitati tantum, vt 2. q. 7. sancta. sed hic communi & propriæ, quæ duo sunt præferenda propriæ tantum, vt 2. q. 7. sancta.

b ¶ Præferenda est.] Nam cum quis vocatur ad prælaturam, non proponet priuatum commodum communi, vt hic, & 8. quæst. 1. in scripturis, & 16. q. 6. vos autem. Et hoc intelligas cum per publicum non impeditur primatum. aliàs enim suam vtilitatem potest præferre. ff. de iudic. si longius. ff. de arbitr. licet autem. ff. ad legem Aquil. si quis sumo. ff. de præscript. ver. l. qui seruandarum. aliud tamen videtur in prælato, vt ille semper teneatur præponere vtilitatem ecclesiæ, suæ propriæ vtilitati, vt 12. q. 4. quicunque 1. Cum ergo detrimentum quis patitur pro publica vtilitate, potest suam præponere vtilitatem, 19. q. 2. duæ. 14. di. quod aut. quia ordinata charitas à se incipit. 23. q. 5. si non licet. de pœnit. d. 6. quia vult. Vel dic, quòd quando priuata vtilitas includitur in communi, tunc præponitur communis, vt est in prælatura, vt arg. ff. pro socio. l. actione. §. Labeo. Vel distingue aut vtilitas in acquirendo consistit, aut in damno vitando; tunc secus. vel econuerso.

ADDITIO. De hoc no. ext. de postu. prælat. bonæ. 1. de reg. licet. Arch.

c ¶ Aliud.] Vt su. dist. 6. tellamēum. & extra quod metus causa. sacris.

OMnis.] CASVS. Quidam dicebāt episcopos expulsos à ciuitatib. non esse recipiendos, & in alijs ecclesijs collocandos. itē asserebant, q̄ cā vtilitatis non debebāt mutari de minori ciuitate ad maiorem. Sed docet Pelagius exēplo Dauid eos esse recipiendos, qui si sciret esse peccatum, expulsos à Saule non recepisset. non. n. peccant expulsi, sed potius q̄ cogūt eos fugere. Similiter causa vtilitatis licite fit mutatio de minori ad maiorē & qui cōtradicūt, misericordiā negāt, scilicet qui nolunt mutare. i. mutando tradere episcopum.

d ¶ Sciret.] Arg. q̄ eo ipso videtur aliquid bonum & iustum, q̄ à bono factum est, 37. dist. qui de mensa, & 9. q. 2. Lugdunensis.

e ¶ Coacte.] Precibus superiorum. sic su. ea. qualiter. vt enim, quòd non possit cogi, vt 74 dist. vbi. vel dic, q̄ potest quis cogi, vt de nolente fiat volens 2, vt 23. q. 4. displicet, & 74 dist. placuit. Papa tamen absolute potest aliquem cogere, vt 9 q 3 per principalem.

f ¶ Minor.] Sed nunquid tenetur minor populus suum epm maiori concedere cum nemo cogatur de suo beneficium facere. 10. q. 2. precariæ? Respoo. sic, si alium potest habere æque idoneum 3. vel loquitur in eo casu cū ibi magis vtilis erit, vt ff. locati domo.

g ¶ Doctiorē.] Oīa comparatiua positiue hic ponuntur.

h ¶ Vel vtiliorem.] Scilicet illis.

1 Hoc no. su. 1. q. 6. sicut, ibi videas.

3 Arg. ff. sol. matr. l. 2. in pri. ff. de eui. in creditore. cum suis similibus. Ioā. de Fant.

Episco-

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPiscopus.] CASVS. Constituit Carthaginen. concilium, ꝙ nec episcopus, nec clericus inferioris ordinis transeat de loco ignobili ad nobilem per ambitionem, sed si vtilitas exegerit, episcopus transeat auctoritate Papæ, & in præsentia synodi, de cætero clericorum & laicorum porrecto episcopis pro eo ꝙ dẽt trãsferri. Alij vero clerici transferuntur de voluntate suorum episcoporum.

a ¶ Gradus.] Quod verum est de ijs qui subsũt episcopis nullo mediante, vt 71. dist. clericos. & extra de renun. admonet, sed si alijs subsunt, vt abbatib. vel alijs eorum consensus requirendus est, vt 54. dist. c. 1. & 2. & 9. q. 3. conquestus. & 63. di. quanto. Quid si clericus non vult transire de minori ad maiorem? Dico, ꝙ non potest cogi ab episcopo, quia nemo cresce re cogitur inuitus. 74. dist. gesta, & 63. dist. quanto. hoc autem Papa potest. Sed si ad alium episcopatum vocatus est episcopus, necessarius est consensus episcopi. 71. dist. per totum. 85. dist. Florentinũ. Ioãnes. Ego credo 1. ꝙ episcopus potest cogere clericum vt trãseat ad maiorem locum, cum maiora facere possit, vt extra de excess. prælat. sicut. & ad hoc facit extra de æta. & qualit. quæris.

Clericus an possit per epũm cogi transire ad maiorem ecclesiam.

b EPiscopi.] ¶ In gradu.] Idest, honore.

c ¶ Inuitẽtur.] Aliàs nõ licet. 9. q. 2. nulli⁹. & 6. q. 3. scriptum.

SIcut alteri⁹ vxor.] CASVS. Hoc c. dividitur i tres partes. In prima dr, ꝙ sicut vxor alicuius nõ debet cognosci vel disponi nisi à proprio viro; ita ecclesia, vel parochia epi non debet iudicari vel disponi nisi à proprio episcopo: & sicut vxor (vt dicit Apostolus) mortuo viro suo potest nubere cui vult: ita defuncto episcopo ecclesia potest alteri concedi. In secunda parte dicitur, ꝙ si episcopus non potest permanere in sua ecclesia, fugiat ad aliam. hoc probat auctoritate Christi. In tertia parte dicitur, ꝙ episcopus causa vtilitatis & fratribus inuitantibus potest mutari: sed hoc cum auctoritate sedis Apostolicæ fiat. Secunda pars incipit ibi, [Si vos persecuti.] Tertia ibi, [Si autem vtilitatis.]

¶ Non ambitione, sed synodali auctoritate, de ecclesia ad ecclesiam episcopus transeat. C. XXXVII.

Iuo p.5.c.125. Pann.l.3.c.79.

EPiscopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionẽ non transeat: nec quisquã inferioris ordinis clericus. Sane, si vtilitas ecclesiæ fiendum popoposcerit, decreto pro eo clericorum, & laicorum episcopis porrecto in præsentia synodi transferatur; nihilominus alio in locum eius episcopo subrogato. Inferioris vero gradus [a] sacerdotes, vel alij clerici concessione suorum episcoporum possunt ad alias ecclesias transmigrare.

Item ex eodem Carthaginensi 4. c. 33.

¶ In proprio gradu episcopi, vel presbyteri in aliena suscipiantur ecclesia. C. XXXVIII.

EPiscopi vel presbyteri, si causa visitandi ad ecclesiam alterius episcopi venerint, in gradu [b] suo suscipiãtur; & tam ad verbum faciendum, quàm ad oblationem consecrandam inuitentur [c].

Item Calixtus Papa omnibus Galliarum episcopis, epistola 2.

¶ Ecclesia vnius episcopi ab alio disponi non debet. C. XXXIX.

Pol.l.1. tit.81. Ans.l.6. c.103. Burc.l.3. c.49. Iuo p.3. c.53. & p.5. c.101.

SIcut alterius vxor nec adulterari ab aliquo, vel iudicari [d], aut disponi, nisi à proprio viro, eo viuente, permittitur; sic nec vxor episcopi †, quæ eius ecclesia, vel parochia indubitanter intelligitur, eo viuente, absque eius iudicio & voluntate alteri † iudicari, vel disponi, aut eius concubitu frui, idest, ordinatione, conceditur. Vnde ait Apostolus: [Alligata est vxor legi, quamdiu vir eius viuit: eo vero defuncto, soluta est à lege viri.] Similiter & sponsa episcopi (quia sponsa vxor que eius dicitur ecclesia) illo viuente ei est alligata: eo vero defuncto soluta est: [Et cui voluerit, nubat, tantum in Domino.] Idest regulariter [e]. Si enim eo viuente alteri nupserit, adultera iudicabitur. Similiter & ille, si alteram sponte duxerit, adulter existimabitur, & communione priuabitur. Si autem persecutus fuerit in sua ecclesia; fugiendum illi est ad alteram, eique est associandus, dicente Domino: [Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam.] Si autem vtilitatis causa fuerit mutandus, non per se hoc agat, sed fratibus inuitantibus, & auctoritate huius sanctæ sedis faciat, non ambitus causa, sed vtilitatis, aut [a] necessitatis.

† al. episcopi, vel presbyteri

Rom. 7.

Ibidem.

Matt. 10.

† al. Squillacen.

Ioan. diac. l. 3. c. 17.

1 Et male. in prædica. c. gesta. fm H. & L. sed compelli põt à Papa solum vt su. dr fm L. & H.

d ¶ Iudicari.] Ff. de iurisdi. omn. iudi. qui iurisdictioni contra vbi dicitur, quòd nullus sibi vel suis ius dicere potest. Respond. iudicare potest maritus vxorem corrigendo eam 23. q. 4 duo ista. sed non verberando eam, vt C. de repu. consensu. quia illa aliena sunt ab ingenuis, vt ibi

ibi dicitur, sed tempore potest eam castigare: quia est de familia sua. 33. quæstio. 5. hæc imago. sicut dominus seruum. instituit. de ijs qui sui vel alieni iuris sunt. § finali. & etiam mercenarium suum. ff. de pœnis. respiciendum. non autem in forma iudicij potest eam iudicare.

e ¶ Regulariter.] Idest, homini suæ possessionis. 28. q. 1. caue. Vel sine suspicione turpitudinis. 32. quæstio. 1. si quis vxorem.

HOC

HOC NON SOLVM. Hæc est 6. pars q. in qua reprehendit eos, qui occupant locum viuentis, cum duo simul esse non possint. Io. de Fant.

CASVS. Dictum est sup. in ca. sicut ꝙ episcopo viuente sua ecclesia non dẽt alteri nubere. Nunc dicit idem esse in.

q ¶ Imperator.] Arg ꝙ omnes reges coronabit Imperator, vt dixi 63. dist. Hadrianus 2. cum plures sunt reges, vt 6 q. 3. c. Io.

c ¶ Vnus.] Tamen quandoque fuerunt duo Imperatores de facto, vt 21. dist. nunc autem. Quid ergo dicemus de græculo 2, videtur, ꝙ iste fit Imperator: quia Constantinus illuc trãstulit imperium, vt 96. distin. Constantinus & Imperator appellatur, vt extra de maior & obed. c. solitæ. sed nõ est ita, quia Romana ecclesia trãstulit Imperium ad Alemannos ab oriente. extra de elect. c. venerabilem. Io.

2 Dic ꝙ non est verus rector vniuersalis Imperator, fm Alex. iõ l. quicunq; colla 5. ff. de offi. eius cet man. est iur.

a ¶ Aut necessitatis.] *Hæc non sunt in ipsa epistola sed habentur apud Anselmum. Necessitas autem præbet iustam causam translationi supra eod. c. scias.*

6 Hoc non solum de episcopis, verum etiam de quibuslibet ecclesiæ ministris intelligitur, ne videlicet in locum viuentis alter obrepat.

Vnde beatus Gregorius scribit Natali Salonitano episcopo de eo, qui in archidiaconatum alterius se promoueri consenserat, libro secundo, indictio. 10. epist. 14. & 16.

Iuo p.6. c.342.

¶ Deponatur, qui locum alterius inuadere non timet. C. XL.

EVm, qui contra iustitiæ regulã in archidiaconatũ [a] alterius se prouehi consensit, ab eiusdem archidiaconatus honore deponimus. Qui, si ulterius in loco eodem ministrare præsumpserit; se participatione communionis sacræ nouerit esse priuatum.

Item Hieronymus ad Rusticum monachum, epist. 4.

Iuo p.5.c.356. † principes sunt Iorig.

¶ In vna ecclesia duo prælati esse non debent. C. XLI.

Gen. 25

INapibus princeps † vnus est, grues unam sequuntur ordine litterario: Imperator [b] vnus [c], iudex unus [d], quinciæ † Roma [e], ut condita est, duos fratres simul habere reges non potuit, & parricidio [f] dedicatur. In Rebeccæ utero Esau & Iacob bella gesserunt: singuli ecclesiarum episcopi, singuli archipresbyteri, singuli archidiaconi [g] & omnis ordo ecclesiasticus suis rectoribus nititur.

7 Ecce in quibus casibus episcopo viuente, alius potest ei substitui: quamquam secundum rei veritatem non viuente episcopo talis probetur succedere. Translatus enim ab vna ciuitate ad aliam desinit [h] esse episcopus illius ciuitatis, à qua transfertur: atque ideo qui huic succedit, non viuente, sed defuncto [i] quodammodo episcopo, probatur substitui. Sed inter eum qui hostilitatis necessitate, & eum, qui utilitatis causa tranfertur, hoc inter est; quòd ille, qui metu hostilitatis ad aliam transit, si priorem contigerit aliquando ab hostibus liberam fieri, ad eandem illum redire oportet.

Vnde Gregorius Papa scribit Ioanni episcopo Scyllatino † lib. 2. indict. 10. epist. 25.

b ¶ Imperator.] Ff. de iurisdi. omn. iudi. l. 1. quicunq; colla 5. ff. de offi. eius cet man. est iur.

c ¶ Vnus.] Tamen quandoque fuerunt duo Imperatores de facto, vt 21. dist. nunc autem. Quid ergo dicemus de græculo 2, videtur, ꝙ iste fit Imperator: quia Constantinus illuc trãstulit imperium, vt 96. distin. Constantinus & Imperator appellatur, vt extra de maior & obed. c. solitæ. sed nõ est ita, quia Romana ecclesia trãstulit Imperium ad Alemannos ab oriente. extra de elect. c. venerabilem. Io.

d ¶ Iudex vnus.] Sed immo decem sunt iudices preuincij, vt 6. quæst. 2. scitote. sed hic appellat iudicem regem: alibi tamen videtur, ꝙ vnus sit iudex prouinciæ præter regem, vt 23. q. 4. duo ista.

e ¶ Roma ff. de rer. diui. l. vlt. contra ibi dicitur, ꝙ ideo Romulus interfecit Remum, quia muros transiliit: Resp̃deo. Nam potuit hoc idẽ fecisse ex inuidia.

f ¶ Parricidio.] Large sumpto nomine, vt ff. ad legem Pompeiã de parricidijs. l. 1.

g ¶ Archidiaconi.] i. in quolibet archidiaconatu erit vnus archidiaconus. non autem prohibet quin in vna ecclesia possint esse plures archidiaconi, vt 93. distin. diaconi.

ECCE IN QVIBVS. Hæc est 7 pars q. in qua probatur de mutatione causa necessitatis, & leuitatis. Io. de Fant.

CASVS. Ostendit su. Grat. in quibus casibus viuenti prælato alius potest substitui. Nunc ostendit, ꝙ si veritatem inspiciamus, supradictis casibus non succedit quis viuo, sed mortuo. Nam ex quo quis renunciat ecclesiæ, vel transfertur in aliam ciuitatem, quodammodo dicitur esse mortuus quo ad ecclesiam primam: quia in ea desinit esse prælatus. Ideoque qui succedit huic, non dicitur succedere viuo, sed defuncto. Et ostendit differentiam inter illum qui necessitate hostilitatis, & illum, qui vtilitate transfertur: quoniam qui in hostilitate transfertur, hostilitate recedente, redit ad ecclesiam suam quam dimisit. secus si vtilitate.

h ¶ Desinit.] 21. q. 2. si quis iam translatus.

i ¶ Defuncto.] Cum enim loco eius succedit pro mortuo habetur, ff. pro soc. l. actione, § publicatione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PAstoralis.] CASVS. Ioannes Lisitaniæ ciuitatis eps ab hostibus est repulsus, & ideo Greg. dedit ecclesiã Scyllatinam ei hac conditione, vt cessante hostilitate ad suam ecclesiam reuertatur. Si vero continua præmeretur captiuitate: perpetuo ibi permaneret.

a ¶ Gubernare.] Videtur, q̃ iste eps sub conditione 1, vel ad certũ tẽpus fuerit institutus: sed beneficia sub conditione non dantur. 1. qõ. 2. quàm pio. nec ad tẽpus, vt su. e. quamuis 70. dist. sanctorum, nec conuenit moribus nostris temporiales filios habere. ff. de adoptionibus, quæsitum. sic, ff. de reg. iu. actus. sicut nec libertas ad tempus datur, ff. de manu. testa. libertas. nec hæreditas: instit. de hæred. inst. §. hæres. nec matrimonium. 32. qõ 2. solet. Potest dici puram esse institutionem, sed sub cõditione resoluitur, vt ff. de in diem addic. l. 2. simile ext. de nl. presbyt. veniens. & simile ext. de pignoribus. c. illo. vel dic, q̃ iure postliminij restituitur ei prior episcopatus, sic. 16. q. 3. prima. non enim potest dici, quòd maneat episcop⁹ prioris ecclesiæ. Sic. n. esset episcopus vtriusque contra illud quod est 21. q. 1. relatio. & est simile. C. cu. ã fur. cũ alijs, & tunc dices, q̃ prior loc⁹ definit esse religiosus, vt ff. de relig. cum loca. sed postea eã reperit iure postliminij, vt 24. q. 1. cum per bellicã. Vel dic, q̃ Papa sub cõditione, vel ad certum tempus potest aliquem instituere prælatum: sicut miles sub conditione, & ad certum tempus instituit hæredem, ff. de milite. testa. in fraudem, §. si miles. Io.

1 Verum est a iure reprobata, & sic loquit c. q̃ pio. & ext. de pactis. c. fin. cũ similib. Hic aũt loquitur q̃si est tacita conditio a iure inducta. Arch.

Beneficia sub cõditione nõ dant.

1 Arg. contra 10. q. 7. & hic diximus vbi de hoc ext. de ver. sign. abbate. in fi.

b ¶ Reuocari.] Arg. q̃ restituatur in pristinum statum, omnia iura restituuntur 2. vt extra de elect. quia diligẽti, 16. q. 3 prima. & si quis peruenerit ad meliorem fortunam, tenetur ad pristinam obligationem, 26. q. 7. ab firmis, ff. quemadmodum ser. amit. si locus. & C. qui bo. cedere poss l. 2.

Epũs duarũ ecclesiarum an possit alij esse.

c ¶ Reuertatur.] Cum ergo teneatur redire, non ergo desinit esse episcopus primæ ecclesiæ. & sic episcopus est duarum ecclesiarũ. contra illud. 21. q. 1. relatio Bas. vero dicit, q̃ est episcopus vtriusque, sicut in matrimonio carnali dixit, q̃ aliquis põt esse marit⁹ duarũ, si vxor intret religionem. Sed contra. nã ille locus desijt esse ecclesia per captiuitatem, vt ff. de relig. cum loca. Sed non est ita: quia ipsa sacramenta ecclesiæ vera dicimus esse apud hostes, vt prima quæstione prima, q̃ quidam. & quod dicit lex, q̃ definit esse sacer locus, intelige, quia viduatus est sacris ministerijs. Ciuitas autem definit esse inductione ararti. ff. qui. mo. vsufruct. amitt. l. si vsusfructus, & collegium translatis personis, ff. de collatitijs, l. 3. Sed pone econuerso quòd episcopus fit captus, & non ciuitas; tunc bene constituetur alius, vt dicunt quidam, quia si tutor est captus ab hostibus, alius datus est; & tamen si captus redierit, omnia recuperat iure postliminij, & ille alius definit esse tutor: vt institu. de Attilia. tuto. §. ab hostibus. quod non concedo 3. quia sic ostenderetur illa regula. 16. quæstio. 1. inuen. tum.

QVI VERO. CASVS. Dictum est sup. quid iuris sit, si causa necessitatis transfertur. Nunc vero ostendit, q̃ si causa vtilitatis transfertur, non potest ad priorem ecclesiam redire. Est etiam alius casus, in viuente episcopo substituitur alius, scilicet cum ecclesia sua derelicta est causa ambitionis, & sua auctoritate træsit ad aliam quo casu licet desinat esse prælatus prioris ecclesiæ, tamen substitutus eam habebit.

EOs sacerdotes.] CASVS. Dicitur in hoc ca. q̃ sacerdotes auctoritate propria de ecclesia sua migrantes ad aliam, tamdiu à communione remouentur, quadiu ad suas redierint ciuitates. sed si alius iam est ibi substitutus: tamdiu vacet qui deseruit suam ciuitatem, donec substitutus quiescat in Domino.

a ¶ Ordinatus.] Argum. q̃ re integra potest repeti ecclesia, quæ habita est pro derelicto. nam si cessit q̃s bonis rebus nondum distractis, põt eas repetere, vt argu. C. de repu. hære. l. vlt. & argu. ff. de cess. bono. is qui. simili. ff.

b ¶ Tandiu vacet.] Et sic videtur, quod eo mortuo possit repetere ecclesiam; sed non est verum. sic ergo quod hic dicitur, in furorem ecclesiæ dñi? quia eum non vult repetere. Vel ideo q̃ ecclesia post mortem huius cum possit repetere. Sed pone, moritur substitutus, ecclesia repetit primũ ille non vult redire, potest ne compelli? Nõ videtur. videtur enim ecclesia renunciasse iuri suo non repetendo, cum potuit eum repetere, & noluit, sed alium præelegit: immo videtur, quòd ipse repetere possit ecclesiã viuo secundo. & si obijcitur ei, quòd habuerit ecclesiam pro derelicto, replicabit, quòd illa alij adhęsit. vt extra de diuor. ibi significasti. quod non credo, vt 22. q. 6. nihil. ff. ne quid in loco pub. l. 2. § ibidem ait Ioan.

Substituto mortuo, an possit q̃ renũciare ad ecclã repeti

¶ Qui metu hostilitatis ad alium locum transierit, postea ad suam ecclesiam redire oportet. C. XLII.

Poly. l. 1. tit. 8. & l. 2. tit. ũ. Anf l. 6. c. 99. Burc. l. 1. c. 223. Iuo p. 5 c. 223.

PAstoralis officij cura nos admonet, destitutis ecclesijs proprios constituere sacerdotes, qui gregem Domini cum debeant pastorali solicitudine gubernare [a]. Propterea te Ioannem ab hostibus captiuatæ Lisitanæ ciuitatis episcopum in Scyllatina ecclesia cardinalem necesse duximus constituere sacerdotem: ut susceptam semel animarum curam intuitu futuræ retributionis impleas: & licet à tua ecclesia sis hoste imminente depulsus, aliam quæ pastore uacat, ecclesiam debes gubernare: ita tamen, vt si ciuitatem illam ab hostibus liberam effici, & Domino protegente ad priorem statum contigerit reuocari [b]; ad eam in qua prius es odinatus, ecclesiam reuertaris [c]: sin autem prædicta ciuitas continua captiuitatis calamitate premitur? in hac in qua à nobis incardinatus [α] es, debeas ecclesia permanere.

α ¶ Incardinatus.] *Supra dist. 71. c. fraternitatem, de huius vocis notione est adnotatum.*

Qui uero utilitatis causa transfertur, nequaquam ad priorem redire cogitur. Est etiam alius casus, in quo episcopus viuẽti episcopo substituitur. Cum enim aliquis relicta priori cathedra, sua auctoritate ad aliã trãsierit; si alius ei substitut⁹ fuerit, licet ille prioris ecclesiæ episcopus esse nõ desierit, substitutus tamen episcopatum habebit.

Unde Damasus vrbis Romæ episcopus scribit ad Paulinum Antiochenum, dicens.

¶ De sacerdotibus, qui relictis suis ecclesijs ad alias migrarunt. C. XLIII.

Poly l. 1. tit. 9. Anf. l. 6. c. 95.

EOs sacerdotes[1], qui ab ecclesijs ad ecclesias migrauerunt, tamdiu a nostra communione habemus alienos, quãdiu ad eas redierint ciuitates, in quibus primitus sunt constituti. Quòd si quis alius transmigrante, in locum viuentis ordinatus [a] est, tandiu vacet [b] sacerdotij dignitate, qui suam deseruit ciuitatem, donec successor eius quiescat in Domino.

Episcopalium etiam sedium mutationes, metu hostilitatis interueniente nonnunquam fieri solent.

Vnde Gregorius scribit Ioãni episcopo Vellitrano, libro secundo, epist. 11.

¶ Necessitate temporis episcopalium sedium mutationes fieri possunt. C. XLIIII.

Io. Diac. in vita B. Gre l. 3 c. 17. Anf. l. 6. c. 98. Burc. l. 3. c. 89. Iuo p. 3. c. 179. Pann. l. 2. c. 37.

TEmporis qualitas admonet episcoporum sedes antiquitus certis ciuitatibus constitutas ad alia, quę secutiora putamus, eiusdem diœcesis loca trãsponere [c]; quo & habitatores nunc † degere, & barbaricum possint periculum facilius declinare. Propterea te Ioannem fratrem coepiscopum nostrum Vellitrensis ciuitatis, sedemq; tuã in loco quondam † Arenata ad sanctum Andream apostolum præcipimus exinde transmigrari: quatenus ab hostilitatis incursu liberior existere valeas, & illic consuetudinem α solennium festiue disponas.

† al. quẽ Harenata ad S. Andream apostolum dicunt.

α ¶ Consuetudinem.] *Aliud Ioannem Diaconum legitur*, consuetudine solenni festa disponas *Apud Eurchardam & Iuonem*, consuetudinem solennium festorum *In variis B. Gregorij epistolarum editionibus*, consuetudinem solennium festa disponas.

Item cum aliquis causa humilitatis Apostolica concessione de episcopali sede ad monachalem descenderit subiectionem, alius loco eius subrogari poterit; ille vero ad põtificatum resurgere nequaquam vlterius valebit. Unde in quinta ♄ actione Cõstantinopolitanæ synodi cclxxxiii. Patrũ sub Ioãne Papa octauo, cui præfuit Petrus presbyter Cardinalis, & Paulus Anconitanus episcopus, & Eugenius Ostiensis episcopus Apocrisarii Papæ dixerunt.

♄ ¶ In quinta.] *Apud Ioannem par. 7. cap 149. pro indice huius capituli leguntur hæc*, Ex actione quintæ synodi Constantinopolitanæ trecentorum & octauaginta trium Patrum sub Ioãne Papa octauo, cui præfuit Petrus præsbyter Cardinalis, & Paulus Anconitanus episcopus, & Eugenius Ostiensis episcopus. *Initium vero ipsius capitis est*, Apocrisarij Papæ dixerunt, Hoc nequaquam! &c.

missa. extra de concess. præben. & eccle. non vacan. cap. litteras.

1 Arg. contra. l. ff. de decu. qui ad tempus. Sed quæro, cum iste substituatur, aut vacabat episcopatus, aut non: si non vacabat qualiter successit in loco viuentis 2 arg. ff. de verb. oblig. l. 1. Non potest etiam dici, quòd vacabat, quia nõ fuit ecclesia adiudicata, maxime cum dicatur: quòd ipso recessu perdat quis ecclesiam 2. Sed breuiter potest dici, quod ille fuit admonitus, & per sententiam fuit ecclesia adiudicata. Vel dic, quod cum de iure debuit vacare, licet super hoc non esset lata sententia, potest alij adiudicari, vt extra de renun. ex transmissa. extra de concess. præben. & eccle. non vacan. cap. litteras.

Tandiu vacet. Et sic videtur, quod eo mortuo possit repetere ecclesiam; sed non est verum. sic ergo quod hic dicitur, in furorem ecclesiæ dñi? quia eum non vult repetere. Vel ideo q̃ ecclesia post mortem huius cum possit repetere. Sed pone, moritur substitutus, ecclesia repetit primũ ille non vult redire, potest ne compelli? Nõ videtur. videtur enim ecclesia renunciasse iuri suo non repetendo, cum potuit eum repetere, & noluit, sed alium præelegit: immo videtur, quòd ipse repetere possit ecclesiã viuo secundo. & si obijcitur ei, quòd habuerit ecclesiam pro derelicto, replicabit, quòd illa alij adhęsit. vt extra de diuor. ibi significasti. quod non credo, vt 22. q. 6. nihil. ff. ne quid in loco pub. l. 2. § ibidem ait Ioan.

EPISCOPALIVM. CASVS. Ostẽdit Gratianus de mutatione episcoporum. Nunc vult ostendere. quòd ecclesia episcopalis mutari põt hostilitatis metu. & hoc probat seq. c.

TEmporis.] CASVS. Ciuitas Vellitrensis multas patiebat angustias à Barbaris, & l. Greg. Papa præcepit Ioanni episcopo, vt sedem episcopalem transferret ad sanctum Andream apostolum, vt barbaricum periculum facilius posset declinari, & diuina officia celebrentur festiue.

c ¶ Trãsponere.] inf. de consec. d. 1. tribus. inf. 16. q. vlt. si qs. & q. 1. & teporis. vbi de hoc notaui plene.

ITEM. Hæc est 8. pars q. in qua quæritur de illis, qui causa pœnitẽtiæ relinquũt episcopatum, vtrum possint fieri episcopi. Quid iuris sit, habes extra de renun. post translationem. Dicas tamen breuibus, quod si fuerint postulati, poterunt fieri episcopi nisi pro crimine dimiserint episcopatum. Et hoc probat per 5 c Io. de Fan.

CASVS. Ostendit Grat. alium casum, in quo viuente prælato potest alius substitui episcopus, scilicet quando ingreditur monasterium causa humilitatis de licentia Papæ, quia de cætero non potest ad episcopatum resurgere & ad hoc induxit sequens cap.

HOc nequaquam.] do Constantinopolitana, vt quicumque episcopus descenderit ad vitam monachorum, decreto non possit ad pontificatū reuerti, quia monachus discere dēt, & non docere. Sed credo q̄ Grat. meli⁹ dixisset, si dixisset pp conscientiam criminis ad agendam pœnitentiam, vbi dixit cā humilitatis. quia tunc resurgere posset. Sed si vis eū saluare, dicas, quòd cā humilitatis trāsiuit, & ideo nō potest redire ad episcopatū per se, sed de licētia Papæ. Idem est casus sequentis c. Hoc scilicet ingredi monasterium, quibusdam conceditur ad agendam pœnitentiā, sed non ad quietem seruandam.

a ¶Vlierius.] Tamē monachus qui nunquam fuit episcop⁹, bene potest esse episcopus. vt 16. quæst. 1. vos autem. & 8. q. 1. in scripturis. & 18. q. 1. c. vnico. Item si plebanus aliquis fit monach⁹, postea potest fieri plebān⁹, vt 16. q. 1. si quos à clericatu. Dicūt quidam quòd cum quis dimittit episcopatum vbi plus placere potuit, præsumitur q̄ propter cōscientiam criminis hoc fecerit: sed hoc non est verum: quia sæpe ingreditur quis monasteriū propter merita augenda, vt 27. q. 2. sunt qui dicunt. Intelligo ergo hoc cap. de eo, qui conuictus est de crimine, & detruditur in monasterium propter hoc 1. vt extra de renunc. post translationem. Vel intellige de eo qui humilitatis causa trāsiuit, & de licētia Papæ. & talis per se non potest redire ad ep̄atum, sed de licētia superioris. Sed nunquid talis pōt esse abbas? nō vt, quia maioribus honorib. functo non licet inferiores recipere, vt C. de ijs qui ad ciuilia munera vocātur. l. maioribus. lib. x. Sed a

Eps semel monasteriū ingressus, an possit iterū redire ad ep̄atum.

a Sub. vnde repellitur sicut quilibet pœniteos 50. d. stille. alias secus, vt extra, &c. vt sequitur.

CASVS. Statutum fuit in synodo Constantinopolitana, vt quicumque episcopus, decreto non tamen credo, quia etiam potest esse plebanus, vt extra de renun. ad supplicationem. & 16. q. 1. si quos. & c. in parochia. Ioan. Sugge

¶ Episcopus, qui causa humilitatis monachus efficitur, ad Pontificatum redire non valet. C. XLV.

HOc nequaquam apud nos habetur, vt quicumque de pontificali ordine ad monachorum, id est pœnitentium descenderit vitam, alterius [a] possit ad pontificatum reuerti. *Item.* ¶ Præcepit sancta synodus, vt quicumque de pontificali dignitate ad monachorum uitam, & ad pœnitentiæ descenderit locum, nequaquam iam ad pontificatum resurgat. Monachorum enim vita subiectionis habet † verbum, & discipulatus, non docendi, vel præsidendi, uel pascendi alios. Iuo p. 7. c. 149. † λόγον ἔχει

¶ *Hæc synodus sub Ioanne octauo extat Græca in Vaticana bibliotheca. Cuius synodi tres tantum canones cum explanatione Blasamonis editi sunt Lutetiæ, & apud ipsum inscribitur, Synodus in templo sapientiæ habita sub Photio Patriarcha. In secundo autem trium illorum capitulo habetur sententia huius capitis. Visum autem est, vt omnia melius percipiantur, locum hunc græce, & cum noua interpretatione esse adscribendum.*

Φώτιος ὁ πατριάρχης ὥπε, τῶς ὑμῖν δοκεῖ περὶ τῶν ἀπὸ τὰ ἀρχιερατικὰ πάτματος ἑαυτὸς εἰς τὠ τῶν μοναχῶν καταλεγόντων χώραν, ἆρα εἰς ὑποταγὼ ἑαυτοὺς ϖαρηλότες δωώκυται ἐπὶ οἷ αὐτοὶ τῆς αὐτῆς ϖοιμνιαρχίας ἐχεσθαι; οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταί τῆς ϖρεσβυτέρας ῥώμης εἶπον, τὸ τοιοῦτο ϖαρ' ἡμῖν ἀκέσιν, οὐδὲν σώζεται: ὃς τις γὰρ ἐὰν ἀπὸ ἀρχιερατικὰ τάγματος εἰς τὠ τῶν μοναχῶν, τουτέστι τῶν μετανοούντων καταριθμηθῆ χώραν, οὐ δωώκυται ἐπὶ τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἑαυτ ῷ ἐκλελεῖσθαι ἀξίωμα. Βασίλειος καὶ ἡλίας οἱ τοποτηρηταί τῶν ἀνατολικῶν θρόνων εἶπον, οὐδὲ ϖαρ' ἡμῖν ἐφορᾶθη τὸ γενόμενον, τοὐναντίον μὲν οὖν μονάζοντες ϖροῆσιν εἰς ἀρχιερέας, ἀπὸ δὲ ἀρχιερέων εἰς μοναχοὺς κατερχόμενοι ἀρχιερεῖς μένειν οὐ δωώκυνται. ἡ ἁγία σιώδος εἶπεν, ὁρισθήτω καὶ περὶ τούτου κανών, ϖολλάκις γὰρ καὶ ἐν ἡ μῖν ἀμφιβολίαι γίνονται ϖερὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, τῶν μὲν λεγόντων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς μοναχοὺς γενομένους τὰ τῶ ἀρχιερέων τελεῖν, τῶν δὲ οὐ σωβδοκώντων ἐπὶ τούτῳ. οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ εἶπον, ἐκτεθήτω κανών. ἁγία σιώδος εἶπεν, ἔπεν, εἶπεν, ἐπὶ δὲ ἀξιοῦμεν ἐκτεθῆναι κανόνας ϖερὶ τῶν εἰς τοῦτο μανίας, καὶ ἀϖονοίας ἐλθόντων, ὥστε ἀρχιερεῖς ἢ ἱερεῖς θεστύπτειν

ἢ φυλακίζειν. καὶ τὰ λοιπὰ

Φώτιος ὁ πατριάρχης εἶπεν, εἰ κελεύει ἡ ὑμετέρα ἁγιοσύνη, ἀναγνωσθήτωσαν οἱ κανόνες: καὶ λαβὼν πέτρος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος, καὶ πρωτονοτάριος ἀνέγνω, εἰ καὶ μέχρι νυῦ ἔνιοι τῶν ἀρχιερέων εἰς τὸ τῶν μοναχῶν καπόντες σχῆμα ἐπὶ τῷ τῆς ἀρχιεροσύνης ἐβιάζοντο διαμένειν ὕβει, καὶ τοῦτο ϖράττοντες ϖαρεωρῶντο, ἀλλ' οὖν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη συνόδιος καὶ τοῦτο ῥυθμίζουσα τὸ ϖαράδραμα, καὶ ϖρὸς τὰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεις θεσμοὺς τὸν ἄτακτον ταυτὶ ἐπανάγουσα ϖρὸ ξιν ὥρισεν, ἵνα εἴτις ἐπίσκοπος ἢ ἄλλος τὰ ἀρχιερατικὰ ἀξιώματος ϖρὸς τὸν μοναδικὸν θέλησει κατελθεῖν βίον, καὶ τὸν τῆς μετανοίας τόπον ἀναδωλήσασθαι, μηκέτι τοῦτον τῆς ἀρχιερατικῆς ἀντιποιεῖσθαι ἀξίας. οὐ γὰρ τῶν μοναχῶν σωφρονικὴ ὑποταγῆς ἔχεσι λόγον καὶ μαθητείας, ἀλλ' οὐχὶ διδασκαλίας ἢ προεδρίας, οὐδὲ ϖοιμενεῖν ἑτέρους, ἀλλὰ ϖοιμαίνεσθαι ὑπαγγέλλονται. διὸ καὶ ϖρεσβύτερι, θεσπίζομεν, μηκέτι τίνα τῶν οὐ ἀρχιερατικῷ καταλόγῳ, καὶ ϖοιμνίων ἐξεταζομένων εἰς τὸν τῶν ϖοιμαινομένων, καὶ μετανοούντων χώραν ἑαυτὸν μεταβιβάζειν. εἰ δὲ τις τοῦτο τολμήσας ϖράξει μετὰ τῆς ἐκφωνήσεως, καὶ διάγνωσιν τῆς νῦν ἐκτραγῳδίας ψηφιζώμεθα τὸν ἑαυτὸν ἀρχιερατικοῦ ἀποστερήσας βαθμοῦ, οὐκέτι ϖρὸς τὸ ϖρότερον, ὥσϖερ διάτων ἔργων ἠθέτησον, ἀξίωμα ἐπανάγεται. *idest.*

Photius Patriarcha dixit. Quid censetis de ijs, qui ex antistitum ordine seipsos in monachorum locum conferunt? Nunc qui seipsos subiectos esse voluerunt, possunt adhuc ijdem idem in gregem imperium tenere? Sanctissimi locum tenentes antiquioris Romæ dixerunt. Id apud nos minime fit, neque in more est positum. Quicunque enim ex antistitum ordine, monachorum, id est pœnitentium ordini ad numeratus fuerit, is antistitis dignitatem non potest sibi amplius vendicare. Basilius, & Helias locum tenentes orientalium sedium dixerunt: neque apud nos id unquam euenisse obseruatum est. Nam contra monachi ad antistitum ordinem proue huntur; at qui ex antistibus ad monachos descendunt, hi antistites manere non possunt. Sancta synodus dixit, de hac etiam re canon constituatur. Nam & apud nos sæpe de hac causa dubitationes exoriuntur, nonnullis quidem ita dicentibus, non prohiberi antistites, quo minus cum monachi facti fuerint, antistitum muneribus fungantur: nonnullis uero hanc sēntiam minime probantibus. Sanctissimi locum tenentes dixerunt, feratur canon Sancta synodus dixit. Præterea uero æquum ducimus ferri canones de laicis illis, qui eo insaniæ, ac superbiæ deuenerunt, ut antistites uel sacerdotes Dei uerberent, uim custodiæ tradant, & reliqua.

¶ Photius Patriarcha dixit, si uestra sanctitas iubet, legantur canones, eosque in manus sumens Petrus Deo amicissimus Diaconus, & protonotarius legit. Quamuis hucusque nonnulli antistites ad monachorum habitum descendentes conati sint in antistitum fastigio manere, cumque id facerent, ea res neglecta est: Sancta tamen, & œcumenica hæc synodus hanc quoque negligentiam corrigens, atque inordinatam hanc actionem ad leges, quę de statu ecclesiastico sunt, reuocans, statuit; ut quis episcopus, siue quis alius antistitis dignitatum obtinens, ad vitam monasticam descendere, & pœnitentiæ locum implere uoluerit, hic antistitis dignitatem amplius non retineat. Monachorum enim instituta ad obedientiæ, ad disciplinę rationem pertinent, minime uero ad magisterij, uel præfecturę. atque eorum sunt, qui non alios pascere, sed pasci profitean tur. Quocirca quemadmodum dictum est, decernimus, nequis posthac eorum, qui in antistitum catalogo sunt, atque in pastorum numero censentur, in eorum, qui pascuntur, ac pœnitentiam agunt, locum se transferat. Quod si quis post promulgat onem, ac notitiam huius, quæ nunc pronunciatur, sententiæ, id facere ausus fuerit: quando ipse seipsum antistitis gradu priuauit, pristinam, quam factis contempsit, dignitatem amplius non recuperabit.

Hoc ad pœnitentiam agendam, non ad quietem seruandam quibusdam conceditur.

Vnde Liberius Papa scribit omnibus episcopis epist. secunda.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVggestum.] CASVS. Multi episcopi propter tribulationes extrinsecas monasterij quierē appetentes, greges sibi commissos relinquebāt, & plures in futuro relinquere volebant: qđ cum audisset Liberius Papa, scribit oībus epīs hortans eos, ne greges sibi commissos de relinquant propter laborem vitandum, & quietem appetendam: sed potius perseuerent humiliter tribulationes sustinendo. Et hoc ꝓbat duabus auctoritatib. s. Dñi, & Pauli, & exēplo Christi, qui pro nobis redimēdis passionem sustinuit in cruce.

a ¶ Decipiat.] Arg. ꝙ si quis dolo renūciet, ꝙ tenet renunciatio: quod non est verum, vt 3.q.1. redintegranda.

SVscitaris.] CASVS. Humifridus epūs expellabat a Normannis a suo epātu: ideoque vt tribulationes declinaret, volebat in monasterio cōuersari: & interrogauit Nicolaum Papam, vtrum hoc facere posset: Et respōdet ꝙ non, quia periculosum est in tribulationib. gregē deserere: sicut periculosum est, si nauta nauem in fluctibus deserat: sed dicit ei, ꝙ fugiat persecutorum insidias, & maxime paganorum, exemplo Apostolorum, Prophetarum, & Chri & reddita tranquillitate gregem requirat, & colligat in vnum; & doceat, vt quāuis bona temporalia perdant, tamen sperent gaudia percipere sempiterna.

Proreta est nauis rector

b ¶ Proretam.] i. rectorem nauis, a prora, quæ est anterior pars nauis.

c ¶ Vbi.] i. quo exemplo nō dicimus, &c.

Persecutiones ꝓp peccata mittuntur.

d ¶ Nō fugiamus.] i. fugere debeamus.

e ¶ Diuinitus.] Deꝰ propter peccata hominū mittit flagella & persecutiones. 56. dist. si gens. 16.q.1.r. uertimini, & 21.q.4. si quos. & secundum quosdam potestatem nocendi dat Deus qñ permittit quosdam nocere, eo ipso ꝙ se nō obijcit. Sm alios proprie dat ptātem, sed ipse ex se hēt ptātem nocendi, vnde Satanæ potestas nocendi Iob data fuit. Om nia enim, quæ fiūt in ciuitate, aut iusto Dei iudicio, aut eo permittente fiunt, vt 26.q.5. nec mirum Ioan.

f ¶ Prodire.] Pugnando cum eis, qđ in nullo casu possunt clerici, si aliās possunt euadere. 50. dist. de clericis. Sed possunt alios hortari ad pugnam iustā, & etiam interesse, vt 23.q.8. igitur, & c. vt pridem.

g ¶ Arietes.] Alibi dicuntur episcopi canes nec regimus.

¶Pro infestationibus malorum non licet episcopo gregem relinquere. C. XLVI.

Poly. l 4 tit. 15.

SVggestum nobis est, quòd pro præteritis laboribus, & infestationibus nonnulli vestrum assignatas sibimet, & Deo cōmissas relinquant plebes, & in futuro plures relinquere uelint, eas, quas tueri debent, ecclesias, & pro quibus sibi commissis laborare negligant, et monasteriorū sequieti contradere festinent, & uacationē ab episcopatus laboribus eligere, & silentio, atq; otio uitā degere magis appetāt, quàm in his, quæ sibi commissa sunt, permanere, dicente Domino: [Beatus qui perseuerauerit vsq; in finē.] *Matt. 10*

Vnde namq; est beata perseuerantiā nisi de virtute patientiæ? quoniam secūdum Apostolicam prædicationem. [Omnes, qui uolunt in Christo pie viuere, persecutionem patiū tur.] Ideo fratres charissimi, non uos afflictionum amaritudo à pio mentis uestræ proposito coarctet recedere. Considerate namque, quanta pro absolutione nostra, & liberatione creator dominusque, & redemptor noster pertulerit, quibusve se contumelijs afficiendum tradiderit, vt nos à uinculis potestatis diabolicæ liberaret. Attendite itaque uobis, & omni gregi, in quo vos spiritus sanctus constituit episcopos, regere ecclesiam Dei, quam acquisiuit proprio sanguine: ut non sit, qui uos decipiat [a], aut seducat in subtilitate sermonis, ut plebes uobis commissas relinquatis, & alicui propter malorum opprobrium hominum quieti uos traditis, & vt uos solummodo saluetis, & filios orphanos relinquatis.

2.Tim.3

Act.20

Item Nicolaus Papa Humifrido Morinensis ecclesiæ episcopo.

¶In persecutionibus episcopus ecclesiam suam non deserat. C. XLVII.

SCiscitaris itaq; per Gualdagariū presbyterū, vtrum, cū à Normānis de episcopio depellaris, debeas de cætero in monasterio conuersari. In quo scias charissime frater, quòd, si pernicioſum est proretam [b] in tranquilitate nauim deserere, quanto magis in fluctibus? Vbi [c] non dicimus, quòd persecutorum non fugiamus [d] (maxime paganorum) insidias, cum ad tempus sæuiunt, & ob multitudinem delictorū nostrorū nocendi facultatem diuinitus [e] assequuntur: præsertim cum eis prodire [f] ultro non debeamus, & multos prophetas, & Apostolos, ipsumque Dominum huiusmodi fugisse insecutores luce clarius cōstet. sed quòd præcipue nos qui tanquam arietes [g] ducatum gregibus præbemus, immo qui et horū pastores sumus, Deo auctore cū eis in periculis pro uiribus persistere pro certo conueniat: & cū tranquillitas reddita diuina fuerit pietate sopitaq; furentium infestatio; mox gregem requirere, & in

Io.8.

ADuersitas.] CASVS. Gregorius docet, ꝙ in tribulationib. non debet quis perturbari: quia ipsa tribulatio est probatio virtutis, & nō est iudiciū reꝓbationis: & ꝙ quis non debet perturbari propter aduersitatem, probatur exemplo Pauli, qui cum veniebat in Italiam

vnum colligere; & eius animos cælestis patriæ pace, ac potissimum securitate prædicata sursum erigere debemus. Et tamdiu super eorum cautela oportet nos esse solicitos; vt si Dei iudicio præsentis temporis commoda fortassis amittunt, futuræ vitæ se sperent gaudia absque ambiguitate percipere sempiterna.

Item Greg. lib. 7. epist. 126. ad Recaredum regem:

¶Non est reprobatio, sed virtutis probatio, bonorum aduersitas. C. XLVIII.

Vel. *indicium Act. 27.*

ADuersitas, quæ bonis votis [a] obijcitur, probatio [b] virtutis est, non iudicium † reprobationis. Quis enim nesciat, quàm prosperum fuit, quòd beatus Paulus Apostolus prædicaturus ad Italiam veniebat? & tamen veniens naufragium pertulit, sed nauis cordis [c] in maris fluctibus integra stetit.

Ioan. 10.

Matt. 2. Act. 9.

9 Hoc [d] *tunc seruandum intelligitur, quando inter subditos aliqui inueniuntur, quibus prælatorum vita proficiat; quando nec specialiter prælatus quæritur, nec ꝓ alios tuta potest esse ecclesiæ salus; ne si deserere incipiat, qbus prodesse potest, dicatur de eo: [Mercenarius autem, & qui non est pastor, cuius non sunt oues propriæ, videt lupu venientem, & deserit oues, & fugit.] Cum vero specialiter quæritur, fugiat exemplo Christi, qui à facie Herodis fugit in Aegyptū: fugiat exēplo Pauli, qui à fratribus per murū submissus est in sporta. Unde Augustinus ait: [Fugiat minister Christi, sicut ipse Christus in Aegyptū fugit. fugiat & qui specialiter quæritur, dū per alios firma est ecclesiæ salus.] Hinc etiā ait Dominus discipulis: [Si uos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliā.] Hinc etiā idem abscondit se, et exiuit de tēplo; quādo Iudæi lapides tulerūt, vt iacerent in eum. Hinc ēt Augustinus ait de eodem in ps.ᶜ 54. [Ecce elongaui fugiens. illud tangit, quòd Christus vitabat persequentes, vt occasionem [e] iræ demeret, & manebat in desertis orās: in quo docebat nos in secreto cōsciētiæ orare, & quiescere, cum à malis premimur.] Cum vero non prælatorum tantum, sed totius ecclesiæ salus & quæ-*

Gloſſa ord. ad cap. 11. ad Cor. in fine, ex Aug. epiſt. 180. ad Honoratum.

Matt. 10. Io. 8.

Gloſſa ordi. ex Caſſiodoro.

Perſecutio ne. Exterinſeca enim eſt duplex. perſecutio conſiſtit in manifeſtis inimicis eccleſiæ, intrinſeca in eis, q adhuc nō ſunt pfecti. In exteriori pſecutione diſtinguitur: aut ſolus prælatus quæritꝰ, aut totus clerus. Si ſolus prælatus: aut eo receſſente tuta eſt ſalus eccleſiæ. & tunc fugiet. & hoc ꝓbat exemplo Chriſti & Pauli, & trib. auctoritatibus, Auguſt. Domini, & Dauid. Si nō ē tuta, tunc ponet animam ſuam ꝓ ouibus ſuis. Si totus clerus quæritur, indiſtincte ſe ꝓ eis hoſtib opponet, vt 43 diſt. ſi rector.

Prælatus an propter perſecutionem licite poſſit eccleſiā deſerere.

Italiam, naufragium paſſus eſt. & tamen in corde non fuerat turbatus.

a ¶ Bonis votis.] Id eſt, propoſitis.

b ¶ Probatio.] Sup. ead. cum percuſſio.

ADDITIO. Et dic probatio, id eſt, examinatio, & experimentum virtutis, id eſt, conſtantiæ. Vel probatio virtutis, ſcilicet vt probatione melior quis efficiatur, & ita appareat, vt in prædicto cap. cum percuſſio. ſecundum Hug.

c ¶ Nauis cordis.] Id eſt, conſtantia fidei 1.

HOC ETIAM. Hæc eſt 9. pars quæſtio. in qua dicitur quando debet prælatus relinquere ſubditos, & quando non. Io. de Pant.

CASVS. Dictum eſt ſup. in c. ſuggeſtum. & ca. ſciſcitaris.

d ¶ Prælatus perſeuerare debet cum ſubditis in tpe tribulationis, licet poſſit quandoque recedere ad tempus & fugere. Nunc vero oſtendit hi tempus ſeruandum eſſe, quando inter ſubditos aliqui boni reperiuntur, & prælatus non quæritur ſpecialiter, nec per alios eſt tuta ſalus eccleſiæ, in quo caſu ſi gregem ſibi commiſſum deſerat, dicet mercenarius. Si vero perſona prælati ſpecialiter quæritur, & ſalus eccleſiæ tuta eſt per alios; fugiat tunc prælatus. & hoc probat duobus exemplis, ſ. Chriſti, & Pauli: & tribus auctoritatibus, ſcilicet Aug. Chriſti, & Dauid. Cū aūt quæritur nō ſolum prælatus, ſed tota eccleſia: tunc non debet recedere, ſed opponere ſe debet pro populo ſuo. & animam ſuam ponere ꝓ ouibus ſuis: & hoc de extrinſeca perſecutione. Eſt & alia pſecutio intrinſeca, quæ fit à ſubditis in occulto, qñ prælatus compati debet pro peccatis aliorū: & hoc probat quatuor auctoritatibus.

d ¶ Hoc.] ſ. ꝙ prælatus maneat cum ſuditis ſuis.

de Hoc.] In hoc § diſtinguitur quia duplex eſt in extrinſeca ſiue intrinſeca pſecutio.

e ¶ In pſalmo.] Exaudi Deus orationem.

f ¶ Vt occaſionem.] Et ita peccat qs eo ꝙ dat alijs occaſionē peccādi, vt 55. d. ſi Euangelica & 12.q.1. iter.

g ¶ Salus.] Ergo videtur ꝙ pro rebus temporalib. non debeat prælatus mori, vt 23.q.5. non eſt noſtrum.

2 De hac materia plene no. Inn. ext. renūcia. niſi cum prudem § 1. vbi poſita eſt ita gl. ſicut hic iacet multa addit. & ibi de hoc per Hoſt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Fides.] Per hęresim aliquam.
b ¶ Persecutionis.] Id est compassionis.
c ¶ Non vtor.] Compatiendo.
d ¶ In psalmo.] Dñe exaudi, ibi: Quia defecerunt sicut fumus dies mei, & ossa mea sicuti frixorio cõfrixa sũt.

y Dic, id est, fortes, Fortes enim & robustiores in fide dicũtur ossa: quę portant carnes id est, infirmos secũdũ Hug.

e ¶ Frigitur.] id est, confligitur, id est, tã tũ dolet de malorũ interitu, quantum salutem eorũ diligit.
f ¶ Xxx.] Te Dñe ipe raui, vsque, Miserere mei Deus, quoniã tribulor, & cõturbatus est in ira oculus meus, anima mea & vẽter meus: quoniã deficit, &c.
g ¶ Palearũ.] Id est, malorum, qui sũt sine fructu.

z Scilicet p mortale pecatũ, id est, si odit paleas, id est, malos in quantũ homines sunt secundũ H.

h ¶ Odit.] Supple id in quo scilicet odio extingueretur 2. oculus rationis, si haberet illad odium. Vel dic, non odit homines, sed peccata eorum. 86 dist. odio.
i ¶ Oculꝰ.] id est, intellectus.
k ¶ Venter.] id est, ꝑlatus qui quandoq; ventrosus est.
l ¶ Pro interiori.] Id est, subditis.
m ¶ Nõ clamat.] Alte, sed intus ingemiscendo.
n ¶ Defecit.] Dicẽs, supple: quia defecit quasi dicat; omnino conturbatus est oculus meus. q; defecit in dolore vita mea ex magna iniquitate malorũ. & quare dicat hoc occulte subdit, vidẽs non posse proficere, &c.
o ¶ Lxix.] Scilicet, Deus in adiutorium meum intende.
p ¶ Tribulatorum.] adest, illa vox, Deus in adiutorium meum est vox martyrũ in manifesta persecutione, & etiam vox iustorum in occulta & intrinseca.
q ¶ Sed de capite.] Id est, Christo.
r ¶ Præsumentium.] Id est, confidentium.
s ¶ Cum illis.] Id est, martyribus. & hic innuitur intrinseca persecutio.
t ¶ Vel à leone.] id est, à diabolo aperte sæuiendo.
ADDITIO. Sicut per Saracenos & apertos hæreticos. Archidia.
u ¶ Dracone.] Id est, à diabolo occulte persequendo, vel à falsis fratribus.
x ¶ Omnes.) Id est, tam illi qui extrinsecam, quàm qui intrinsecam persecutionem patiuntur.
CVM AVTEM CASVS. Supra in §. proximo tractatum est qualiter fiat persecutio intrinseca. scilicet à subditis malis, & per compassionem: Nũc vero distinguitur sic. Aut inter subditos sunt aliqui boni, aut sunt omnes mali, & obstinati. Si sũt ibi aliqui boni, nõ debet prælatus deserere bonos propter malos, sed tolerare debet patiẽter. & hoc probat quatuor auctoritatibus. Si autem omnes sunt mali & obstinati, tunc licet prælato ab eis recedere, exemplo Beati Benedicti, qui monachos

ritur, fides [a] *impugnatur; necesse est, vt ex aduerso ascendant, & in die belli seipsos murũ opponant pro domo 'Domini, & animas suas ponãt pro ouibus suis: vt exẽplo suæ passionis accedant, quos sermone doctrinæ diutius confirmare non valent. Et hoc quidem de manifestis persecutionibus. Est & aliud genus persecutionis* [b]*, in quo Apostolus laborabat dicens:* [*Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror*[c]*? &c.*] *Hinc Augustinus in ps.* [d]*101.* [*Ossa, id est, fortes, quorũ frixorium sunt, qui scandalizantur: tantum enim frigitur* [e] *bonus, quantum amat.*] ¶ *Hinc idẽ in ps.* 30.[f] *Irascitur iustus propeccatis palearum* [g]*, non tamen odit* [h]*, in quo extingueretur oculus* [i]*: venter* [k] *pro interioribus* [l]*, quæ turbantur, quando nec corripi possunt impij, quibus nõ*† *clamat* [m]*, quia defecit* [n] *in dolore vita, videns non proficere quod prædicat.*] ¶ *Hinc idem ait in ps.* 69.[o] *vtrumque hoc genus persecutionis distinguens:* [*Vox tribulatorum* [p] *Christo, id est, martyrum inter passiones periclitantium, sed de capite* [q] *præsumentium* [r]*. Cum illis* [s] *vox omnis in illis, cui ex charitate, abundans iniquitas etiam Christianorum est passio: vt Lot corporalem persecutionẽ à nullo in Sodomis sustinuit, sed à malis factis eorum, cum*† *quibus habitabat. Est ergo persecutio iusti, vel à leone* [t] *in impetu, vel à dracone* [u] *in insidijs, vnde oẽs* [x] *clament* Deus in adiutorium meum intende.] ¶ [*Cũ aũt* Y *vitijs subditorum prælatus affligitur, aliquando oĩum est vna & insatiabilis obstinatio, aliquando mali inueniuntur bonis admisti. Quãdo boni simul cũ malis habitant, non sunt deserendi boni propter malos: ne per ueĩse malos euitando vincamus* [z]*, quos fugimus, ad gehennam*†*, sed potius mali tolerentur propter bonos. Vnde Gregorius:* [*Abel* [a] *esse renuit, quẽ Cain* [b] *malitia nõ exercet* [c]*.*] *Ferrum quippe nostræ mentis ad acumen non pot peruenire ueritatis, nisi hoc alterius eraserit lima* [d] *prauitatis. Hinc etiam Augustinus:* [*Tu bonus* [e] *tolera malum, & c. infra de tolerãdis malis in prima causa hæreticorum.*] *Idẽ ait:* [*Maius malũ in separatione bonorũ* [f] *committimus, quàm*

Ezech. 13.

Ioan. 10.

2. *Cor.* 11. Glossa ordi. ex Augu. ad ver. (& ossa mea, sicut in frixorio) & Bedã 2. Cor. 12. Eadem ex Augst. ad verb. (Miserere mei Domine.)

† *non clamat clare, sed ituς ingemiscit.* glossa ordi. Eadem ex eodẽ in ꝑfatione ps.

† *cui non fuit dictum, vt non ibi habitaret* ‖ glo. ordi.

† *al. veniamus ad gehennam.* l. 20. Mor. c. 29. & l. 9. re. epi. 39. 23. q. 4. tu bonus. Glossa ordi. in cap. 61. ad Cor. in fine ex Aug. sermo. 18. de ver. Domini.

nachos suos deseruit: quia conspirauerãt in necẽ eius.
y ¶ Cum autẽ.) Hic § loquit de intrinseca ꝓsecutione.
z ¶ Vincamus.) Id est magis sumus digni gehenna, quam ij quos fugimus.
a ¶ Abel.) Id est, similis Abel in patientia non vult esse, qui non potest tolerare consortium malorum. nam quisquis malos non tolerat, ipse sibi per intolerantiã tetus est, quòd bonus non est, vt 23. q. 4. hæc autem. & c. tu bonus.
b Cain.) Id, fratris Abel.
c ¶ Non exercet.) Id est, malos non allicit. significat, vt illos corrigat.
d ¶ Lima.) Id est, persecutio.
e ¶ Tu bonus.) Infra 23. q. quarta, hæc autem. c. tu bonus.
f ¶ Bonorum.) Argu. q; si per aliquem non stat quominus faciat, idem est ac si fecisset. 43. distinct. Ephesijs.

a ¶ Continua-

Glossa ordi. ex Aug.

in coniunctione [a] *malorum fugimus.*] *& infra.* ¶ *Tali non imputat Deus sua peccata, quia non fecit; non aliena. quia non approbauit non negligentiam, quia non tacuit, non superbiam, quia in vnitate permansit.*] ¶ *Hinc idem in psal.* 54. [*Quis dabit mihi pennas, sicut columbę? non ait, sicut coruo. Columba à molestijs quærit auolare, sed dilectionẽ nõ amittit, & semper gemit. Sic bonus vult separare se corpore, non amore, ab his, quibus non potest prodesse:*] *& infra.* ¶ [*Sed aliquando ligatur, nõ visco cupiditatis, sed cura et officio vt deserere nõ possit* [b]*, nisi solnatur. Quod si nõ solnitur, tunnc dicat,* Cupio dissolui, & esse cũ Christo: Sed manere in carne necesse est propter uos; *& sic est meritũ ex desiderio.* ¶ Ecce elongaui fugiens; *non loco, ne rumpatur charitas bonorum, ne perdatur exercitiũ malorũ, quos Deus admiscet, vt ludam Apostolis:*] *quem quãuis sciret furẽ esse, tamẽ ad prædicãdum misit, & ei Eucharistiam dedit, docẽs in ecclesia tolerari malos, nec obesse bonis malorũ consortia. Quando vere omnium subditorum est obstinata malitia, nec prodest eis prælatorum præsentia; tũ etiã corpore licet ab eis recedere: ne & illorũ nequitia semper in deterius proficiat, & isti quidẽ fructum amittant, quẽ de aliorũ profectu possent inuenire. Sic beatus Benedictus deseruisse legitur, quos in necem suam vnanimiter viderat conspirasse.*

a ¶ Vnde Augustinus.] *Multa in hac disputatione citat Gratianus ex Augustino, quorum sententia quidem apud illum habetur, sed verba ipsa sunt in glossa ordinaria locis indicatis. De hac vero, quæstione, quando liceat episcopo recedere ab ecclesia sua, disserit B. Augustinus epist.* 108. *Honorato episcopo scripta.*

b ¶ In prima causa.] *Ind. c. 15 causam vigesimamtertiam in qua primum de hæreticis ex proposito agitur. q. si mss citandi. habetur, etiam* 1. q. 7. *necessaria. & alibi.*

Hinc etiam B. Gregorius Petro diacono interroganti, an liceat prælato gregem semel susceptum deserere, lib. 2. *Dial. c.* 3. *respondit dicens.*

¶ Quando liceat prælatis subditos deserere, vel non.

C. XLIX.

Philip. 1.

Glossa interlinearis ex Aug. in psal. 54. 23. q. 4. tu bonus

† *vacua.* ‖ *ori.*

Philip. 1. 2. Cor. 11.

Act. 9.

† *al. Num nã*

† *& graui labore ad laborem* ‖ *orig.*

IBi adunati æquanimiter portandi sunt mali, vbi inueniuntur aliqui, qui adiuuentur, boni. Nã vbi omnimodo de bonis fructus deest; sit aliquando de malis labor superuacuus †: maximè si è vicino causę suppetant, quæ fructum Deo ferre valeant meliorem. *& paulo post.* ¶ Sæpe agitur in animo perfectorum, quod silentio prætereundum non est, quia cum laborem [c] sunm sine fructu esse considerent, in locum alium ad laborem cum fructu migrant. Vnde ille quoque egregius prædicator, qui dissolui cupit, & cum Christo esse, cui viuere Christus est, & mori lucrum, qui passionum certamina non solum ipse appetijt, sed ad toleranda hæc, & alios accendit; Damasci persecutionem passus, vt posset euadere, murum, funem, sportamque quæsiuit, seque latenter deponi voluit. Nũquid † Paulum mortem dicimus timuisse quam se ipse pro amore Iesu testatur appetere? Sed cum in eodem loco minorem sibi fructum adesse conspiceret; ad grauem † laborem se alibi [d] cũ fructu seruauit, fortis etenim prælator Dei, teneri intra claustra noluit, certaminis campum quæsiuit.

Multorum auctoritatibus apparet, quando viuentibus episcopis alij possint substitui, & quando non.

a ¶ Coniunctione.] Fugimus enim malũ in hoc q; non coniũgimur malis: quia si esletemus cũ eis, possemus corrumpi cum eis: tamẽ maius malum committimus, ex hoc q; separamur à bonis: quia separãdo nos à bonis committimus schisma. q; facere maximũ malum est, vt 24. q. 1 nõ afferamus. Schisma cõmittit q; se

b ¶ Non possit.] Id à bonis separat est, non debeat propter hos quibus potest proficere. Ioan.

Labor est remunerandus.

I Bi adunati.] CASVS Petrus diaconus ꝙsiuit à Gregorio, an liceret prælato deserere gregem semel susceptum: qui respondit dicens, q; si subditi sunt boni malis admixti, tolerandi sunt mali propter bonos. si vero omnes sunt mali & incorrigibiles, recedere põt prælatus ad alium locum, exemplo Pauli, qui de Damasco fugit, vt alibi magis proficeret. Sequens. § patet.

c ¶ Laborem.] Nota q; labor nõ debet esse sine mercede, ut 12. q. 2. charitatẽ *. & in auth. de iud. §. ne autem col. 6 vbi dicitur, q; labor non debet esse sine fructu. vnde versus:

Cum labor in damno ẽ, crescit mortalis egestas, iuxta illud.

Oprat præmia quis quę labor.

d ¶ Alibi.] Idẽ facit Cyprianus 24. q. 1. ad uocauit. §. multorũ.

Quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vod autē.] CASVS. Hæc est q 2.qua quæritur, vtrum recuperata sanitate possit qs repetere cathedram cui renūciauit. Et respondet q̄ non: & transfert se G.ad aliam quæstionem incidētem, scilicet vtrum sacerdos, qui dimisit celebrationem Missæ propter morbum caducum: recuperata sanitate possit celebrare? & respondet cum distinctione, scilicet vtrum quis uexet morbo epileptico vel caduco frequenter, aut raro. si frequēter, oīo debet cessare à celebratione Missarū, vt inf. e. c. 1. Si raro, aut vexat cum spumæ iactatione, & vocis confusæ emissione: & tūc nullo modo celebrare potest, vt infra ead. c. 2. aut vexat, sine spumæ iactatione, & sine vocis cōfusę emissione: & tūc celebrare potest: ita tamen vt habeat iuxta se vicini solaminis adiutorem, vt supra ead. q. 1. illud. si plene est liberatus, nō est quæstio quin possit celebrare.

a ¶ Quòd autem.] Si quis de licētia Papæ renunciauit, & ad pces ei⁹ alter substitutus est: certum est q̄ ille nō potest repetere eam, licet conualescat, vt supra ead. q. 1. hoc nequaquam. Et ideo magister aliam quæstionem tractat. verum ille qui abstinuerit à Missa pro ægritudine, recuperata sanitate possit celebrare? Et certū est q̄ potest 1. infra ead. c. 1. dummodo certū sit eū esse sanatum. Si autem fuit damoniacus, vel epilepticus, debet prius per annū esse liberatus. 33. dist. cōiter. 55. di. præcepta. & ar. ff. de redhibit. actio. quod ita. in ęgritudine constituti Missas celebrare possunt supra ea q. 1. c. illud nisi ita debiles sint, q̄ ceptū officium nequeāt adimplere: & nisi habeant morbum caducum. 33. d. cōiter. Tū cum distinctione an morbus iste sit cum spuma & clamore, vt tunc non possint: vel sine spuma & clamore, & tunc possint, vt ibi notaui. sed quidam 2. indistincte dicunt, quod non debent celebrare in firmi.

1 Sub. nec distinguendū est q̄ fuerit ægritudo dummodo, &c. vt sequitur.

Epilepticus an possit celebrare.

IN tuis literis] CASVS. Quidam presbyter morbum patiebatur caducum: quare Gebonardus Viuariensis archiepiscopi celebrationem Missę interdixit: & per illū presbyterum consuluit Alexandrum dignus archiepiscopus an ille presbyter posset Missarum solennia celebrare. Nunc Papa rescribit dicens, quomodo ei cōstitit q̄ ille cadebat vnde mandat ei: q̄ si iste presbyter frequenter cadit, & vexetur morbo caduco, non debet celebrare. si autem conualuerit, non prohibeatur.

b ¶ Frequenter,] Ideo quidam 3. dicunt quod si raro accidit, potest celebrare, dummodo habeat socium sup. ea. q. 1. c. illud. vel iuppple, maxime. vel distingue, vt 33. d. communiter.

2 Vt Rayn.

Iuo p. 6. c. 405.

QVÆSTIO II.

QVòd autem [a] *iste valetudine recepta suam possit repetere cathedram; nulla auctoritate ratū habetur. Celebrationem vero sacrificiorum, si* † *infirmitatis causa dimiserit, valetudine recuperata exequi non prohibetur.*

† al. quam

Vnde Alexander secundus scribit Gebonardo Viuariensi † *archiepiscopo.*

† al. Vienensę

¶ De quodam presbytero, qui caduco morbo laborabat C. I.

IN tuis literis continebatur sic. Hic clericus ordinem habet presbyterij; sed quia caduco morbo laborat, & ipsi in præsentiarum hoc agnouimus, non ausi fuimus concedere sibi vt offerret, vel missam celebraret. Quia vero languor in culpa non est, super hac re auctoritatis nostræ decreto consulendo deliberauimus. Consulimus itaque, vt si frequenter [b] hoc morbo tangitur, ab oblatione, & Missarum celebratione modis omnibus prohibeatur. Indecens enim est, & periculosum, vt in consecratione Eucharistiæ morbo victus epileptico cadat. Si vero Dei misericordia conualuerit (quandoquidem non culpa, sed infirmitas est in causa) eum sacrificare iam non interdicimus [c].

Idem Gelasius Rustico, & Fortunato episcopis.

¶ A regimine suspendatur ecclesiæ, qui in terram frequentur eliditur. C. II.

NVper Foropopulensis † ecclesiæ clericis vna cū Sabino episcopo & Pelagio, & laicis propria suggestione reserarunt, præsulem suum graui quadam necessitate vexari, cuius eū dicerēt incursione frequēter elisū. Qđ ne scandalum fidelibus videretur ingerere, & ecclesiam Dei vbique positam hac offensione turbare, præcipuè, cū eodem ipso volente huc se perrexisse firmarent, & ad dilectionem vestrā scripta direximus, vt ecclesiæ, cuius rector tali casu tenetur adstrictus, visitationem congruam reddatis. Verum, quia nunc idem ipse venit huc pontifex, falsaque oīa de se iactata disseminat, sub diuini cōtemplatione iudicij, vestræq; cōscientiæ, existimationisq; respectu,

† al. Foropop⁹ iliens.

copus postea Romam pergens dixit omnia, quæ de eo dicta fuerunt, falsa esse: ideo Papa præcepit eisdem visitatoribus narrando prædicta, vt veritatem perquirant: & si prædictum epm inuenerint fuisse repente prolapsum cum voce confusa, & spumæ iactatione, eum celebrare

terum fide solertissime perquisita, aliquando scilicet, vel in domo, vel in processione, vel in alio quocumque loco probantur repente collapsus, voceque dedisse confusas, & spumas ore iactasse; quanta fieri potest examinatione quęratur. Quod tamen, siue non possit aliquorum factum testificatione firmari, siue nunquam contigisse dicatur; non putandum est posse sufficere, sed certum, manifestumque documentum, quia de tanta re non segnius [a] agēdum est. Faciat rem tua dilectio frater Rustice sui moris, & aptam magno pontifici; vt eum triginta [b] ∝ diebus tecum esse cō stituas, eumque carnibus indifferenter vt necessaria probatione compellas.

∝ ¶ Triginta.) *In duobus codicibus uetustis legitur.* octuaginta.

b ¶ Triginta.] Contra 33. di. communiter. Sed ibi certū fuit eū esse dęmoniacū, sed hic dubiū: & omnes cibos ideo iubetur comedere, ne morb⁹ possit occultari. quod physicum est. vnde signatur contrarium fra. de consec. dist. 5. contraria. ideo autem hic dantur omnes carnes isti præter hædinas, quæ prouocant dæmones.

Carnes hædinæ prouocant dæmones.

1 Nō est cōtra, quia hic loquitur de experimentis medicinæ, quæ bonæ sūt & necessaria, ut hic. ibi aūt loquitur de nimio usu medicinæ, qui est prohibitus, utq̄ non iciunet: uel aliud simile, qđ est cōt. legē diuinā. Arch.

CAVSA OCTAVA

VIdam episcopus agens in extremis successorem sibi ex testamēto instituit: inde suorum amicorum patrocinio in eundem episcopatum eligitur: post electionē pro indemnitate ecclesiæ canonicis iuramentum præbuit: accusatur de simonia, tāquam mun⁹ ab obsequio præstiterit: ante tēpus sententiæ à clericis suis derelinquitur: sine litteris Apostolicis † ad ecclesiam suam reuertitur episcopus.

† al. Apostolici.

1 *Hinc primum quæritur, an liceat episcopo sibi successorē instituere.*

2 *Secundo, an amicorum patrocinia in electione debeant conualescere.*

3 *Tertio, an sit habendus simoniacus, qui post electionē huiusmodi iuramentum canonicis præstat.*

4 *Quarto, an liceat clericis ante sententiæ tempus ab episcopo suo discedere.*

† al. Apostolici.

5 *Quinto, an sine litteris Apostolicis † debeat redire ad propriam ecclesiam.*

Vod autē.] Hæc q̄stio diuiditurī quattuor partes: in quarū prima probat magister per 4. auctor. sanctorum patrū, q̄ potest eps seu prælatus eligere successorem: & hoc vsq; ad §. [His omnibus.] vbi dat solutionem. postea quædam adiūgit ad electionē pertinentia. Secunda ibi, [Olim.] Tertia ibi, [Oportet eum.] Quarta ibi, [Audacter.] Ioā. de Fant.

QVÆSTIO PRIMA.

QVòd autem [c] *episcopo successorem sibi instituere liceat, ex ueribus Zachariæ Papæ conijcitur, quibus Moguntino archiepiscopo permisit adiutorem sibi statuere,*

1 sup. 7. q. 1. petij. ps fi.

CASVS. Hęc est 1 q. qua quæritur an liceat episcopo sibi eligere successorē: & certum est: q̄ non, nisi q̄ priuilegiū hoc habeat. Prohibeant. Si autem hoc inueniri non potest: præcipit Rustico, ut faciat eum carnibus uti xxx. diebus indifferenter.

a ¶ Signus.] Not. q̄ in magnis rebus diligentior inquisitio est facienda, ut 43. distin. quęscamus. & 61. distinc. mittamus. Et ideo hic adhibenda probatione, non indiciabrare

Succession ē fibi instituere nulli licet.

2 Sed cōtra uidetur ex presse 16. q. vlt. c. ult.

c ¶ Vidam.] Certū est q̄ nō licet, nisi cui hoc specialiter permittitur, vt Moguntino. 7. q. 1. petijt. nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec obſtat 79. dist. si transitus. ubi innuitur q̃ Papæ licet sibi instituere successorem. sed dicitur ibi q̃ potest cum fratribus deliberare de successore t.

a Sub. q̃ aliud est q̃ fi bi successurẽ eligere, nam licitũ, vt ibi, istud vero il licitũ, vt hic. nam deliberare licet cuilibet prælato de suo successore cum videt sibi mortem imminere. uñ ibi dr decernere .i. deliberare: non eligere, ſm Hug.

a ¶ Decernere.] Idest, deliberare.

SI Petrus.] CASVS. Petrus Apostolus cum instare vellet verbo prædicationis & orationi, in temporalibus Linũ & Cletum præfecit: sed solum Clementẽ sibi successorem elegit, cui potestatem tradidit ligãdi & soluendi.

b ¶ Si Petrus.] Si, id est, quamuis.

c ¶ Aut ligãdi.] Nõ intellige q̃ isti prius non habuerint potestatẽ ligandi: sed hoc vult dicere, q̃ istis ñ dedit Papa plenã potestatẽ: ne sit cõtra 2. q. 1. nemo. 24 q. 1 qdcunque vbi dicitur, quòd omnes presbyteri hanc habent potestatem. Habuerunt ergo prius hanc potestatem, sed non tãtam. Isti autem duo temporalia pauperibus erogabant: ad quod officium Apostoli diaconos elegerant. 91. dist. legimus. quod hodie habet camerarius Papæ, & patet q̃ Linus & Cletus non fuerunt Apostolici, & hoc est verũ, q̃ post Petrum statim nõ fuerunt Apostolici, sed Clemens fuit post eum Apostolicus. videns autẽ Clemens q̃ hoc esset perniciosum exẽplo, q̃ aliquis sibi eligeret successorẽ, renũciauit Papatui: & tũc electus fuit Linus: eo mortuo electus est Cletus: quo mortuo denuo fuit Clemens electus: & sic Clemẽs secundum vnam cõputationem fuit secundus: & secundum aliam fuit quartus. vnde versus. [Disputat hic mundus, quartus fueritve secundus.]

Clemens non fuit esse Papa statim post Petrum.

d ¶ Tradẽte.] Ad hoc inducitur capitulũ.

VNde.] SED IN ANTIOCHEN. CASVS. Hucusque probauit Grat. superficialiter episcopo licere sibi eligere successorem: nunc autem probat contrarium.

EPiscopo.] CASVS. Statutum fuit in Antiocheno cõcilio, vt nullus eligat sibi successorem: & si factum fuerit, irritum sit: sed eligatur a clericis episcoporum iudicio. Idem est casus sequentis c.

e ¶ Successorem.] Verum est quod non potest de iure communi, sed de dispensatione Papæ 7. q. 1. petitj. nec obſtt. 20. q. 3. pfis. vbi p̃ volebat quod eo mortuo filius eius fieret monachus. sed ibi non erat successio iuris.

a EPiscopo.] ¶ Episcoporum.] Hoc requiritur in ordinatione, sed non in electione 64. d. per totum. Ple.

qui ei defuncto in plenitudinem potestatis succederet. ¶ *Itẽ ex verbis Symmachi Papæ dicẽtis: Si transitus Papæ inopinatus euenerit, vt de sui electione successoris nõ possit ante decernere*[a]*, &c. apparet, quòd episcopi successores sibi instituere possunt.* ¶ *Item exemplo beati Petri illud idem probatur, qui beatum Clementem sibi successorẽ instituit.* Dist. 79. si transitus.

Vnde Ioannes tertius scribit episcopis Germaniæ, & Gallię, epistola unica, c. 2.

¶ Quòd Petrus Linum & Cletum adiutores sibi asciuit, sed Clementem successorem. C. I.

SI Petrus[b] princeps Apostolorum adiutores sibi asciuit Linum & Cletum; non tamen potestatem põtificij, aut soluendi, aut ligandi [c] eis normam tradidit; sed successori suo sancto Clemẽti: qui sedem Apostolicam post eum, & potestatem pontificalem, tradente [d] sibi beato Petro, tenere promeruit. Linus vero, & Cletus ministrabant exteriora, princeps autem apostolorum Petrus verbo & orationi insistebat. Ansl. 1. c. 55. Poly. l. 1. tit. 1.

PALEA. C. II.

VNde ipse Clemẽs in epistola ad Iacobum Hierosolymitanũ missa, inter cætera scribit, quod Petrus adhuc viuens Clementem in episcopum elegit. ¶ Simon Petrus in ipsis diebus, quibus vitæ finẽ sibi præsensit, apprehensa manu mea repente consurgens in auribus totius ecclesię, hæc protulit verba, Clementem hunc episcopum vobis ordino; cui soli meæ prædicationis, & doctrinæ cathedram trado; quem præ cæteris expertus sum Deum colentem, homines diligentem, castum, discendi studijs deditum, sobrium, benignum, iustum, patientem, & scientem ferre nonnullorum, etiam ex his, qui in verbo Dei instituuntur, iniurias. Ansl. 1. c. 3. Clemens ep. 1.

Sed in Antiocheno concilio hoc omnino fieri prohibetur in quo c. 23. sic statutum legitur. Omittũtur hic aliquot verba.

¶ Episcopo successorem sibi constituere non licet. C. III.

jEPiscopo non licere pro se alterum successorem [e] sibi constituere, licet ad exitum vitæ peruenerit. Quòd, tale aliquid factum fuerit, irritum sit huiusmodi cõstitutum. Seruetur autem ius ecclesiasticum id continens, non oportere aliter fieri, nisi cum synodo, & iudicio episcoporum α, qui post obitum quiescẽtis potestatem habent, eum, qui dignus extiterit, promouere. Poly. l. 2. tit. 17. Ansl. 6. c. 57. Burc. l. 1. c. 185. Iuo p. 5. c. 301.

α ¶ Episcoporum.] *In eod. cibus Gratiani etiam manuscriptis sequebatur,* & electione clericorum: *quæ sunt expuncta, quia neque in originali, neque apud cæteros collectores leguntur.* Idest, in capitulis Martini Bracharensis, c. 8.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 8.

in principatu, sed noluit; immo extraneum, & de alia tribu eligit, scilicet Iesum, qui Iosue, & Iesus Naue dictus est.

d ¶ Facio.] Id est familiariter.

e ¶ Deus locutus est.] Secundum quosdam apparuerat per Angelum in specie visibili, sicut dicitur descendisse pe Angelos 2. q. 1. Deus. Ioan. autem dicit in canonica epistola: Deũ nemo vidit vnquam. tamen ex eo quod dicitur Moſem vidisse posteriora Dei: dicunt quidam eum vidisse in specie visibili. Deũ nemo vidit vnquã

f ¶ Potuit.] Quia ad huc nõ erat prohibitum hoc: simile 33. q. 4 objiciuntur.

g ¶ De alia tribu.] Moyses enim erat de tribu Leui: Iesus naue siue Iosue fuit de tribu Effraim. de his tribubus habes 7. q. 1. denique. Moyses fuit de tribu Leui.

h ¶ Non sanguini.] Arg. q̃ reges dẽt fieri per electionem 93. d. legimus, & inf. ea. si ergo. nisi habeant ex priuilegio constituere successorem sibi vt 63. dist. in synodo aliàs etiam de iure omnes sæculares potestates non debẽt succedere vt C. vt omnes tam ciui. quã milii. iud. l. vnica, i prin. quod autem Dauid in vita sua Salomonem sibi successorẽ instituit instinctu spiritus sancti est factũ. Arg tamen contra 7. q. 1. denique. Reges eligẽdi sunt.

i ¶ Sed vitæ.] Supra 40. d. nos qui.

K ¶ Rogauerit.] Ergo videtur q̃ preces inducant simoniam. vt hic, & 1. qõ. 1. sunt nonnulli. Et dici cõsueuit, quòd si preces fiũt pro digno, nõ inducunt simoniam, vt 1. q. 1. quibusdam. in fi. hoc verũ est si non Preces non inducant simoniam.

¶ De eodem. C. IIII.

ijEPiscopo non liceat ante finem vitæ alium in loco suo constituere successorem. Si quis autem hoc vsurpare tentauerit, talis constitutio irrita erit. Non ergo aliter fieri oportet, nisi cum consilio, & iudicatu episcoporum [a], qui post exitum prædecessoris potestatem habent dignum eligere. Burc. l. 1. c. 187. Iuo p. 5. c. 303. vtrique ex concilio Spalensi.

Item Hilarius Papa in synodo Romana, c. 5:

¶ De eodem. C. V.

PLerique sacerdotes in mortis confinio constituti in locum suum feruntur alios designatis nominibus subrogare: ut scilicet non legitima expectetur electio; sed defuncti gratificatio pro populi habeatur assensu. Quòd, quàm graue sit, æstimare. Atque ideo α, si placet; etiam hanc licẽtiam generaliter de ecclesijs auferamus: ne, quod turpe dictum est, homini quisquam putet deberi, quod Dei est. Ab vniuersis acclamatum est [b]. Hæc præsumptio nunquam fiat Quæ Dei sunt [c], ab homine dari non possunt. Poly. l. 2. tit. 18. Ansl. l. 6. c. 56. Iuo p. 5. c. 104.

α ¶ Atque ideo. *Hæc vsque ad versi,* Ab vniuersis. *addita sunt ex ipso concilio, Anselmo, Polycarpo, & Iuone.*

Item Hieronymus ad Titum, c. 1.

¶ De eodem. C. VI.

MOyses amicus Dei, cui facie [d] ad faciẽ Deus locutus est [e], potuit [f] vtiq; successores principatus filios suos facere, & posteris propriam relinquere dignitatẽ: sed extraneus de alia tribu [g] eligitur Iesus, vt sciremus principatum in populos, non sanguini [h] deferendum esse sed vitæ [i]. At nunc cernimus plures hanc rem beneficium facere vt non quærant eos in ecclesia erigere colũnas, quos plus cognoscant ecclesiæ prodesse, sed quos, vel ipsi amant, uel quorum sunt obsequijs deliniti, uel pro quibus maiorum quispiam rogauerit [k], & (vt deteriora [l] taceam), qui, vt clerici fierent, muneribus impetrarunt. In commen. ad ea verba [& cõstituas per ciuitates presbyteros. Exo. 33. Num. 27.

Item Innocentius Papa II. in concilio Romano, c. 16.

¶ De eodem. C. VII.

APostolica auctoritate prohibemus, ne quis ecclesias, & præbendas [m]; præposituras, capellanias †, aut aliqua ecclesiastica officia hæreditatio iure valeat vendicare. Pann. l. 8. c. 152. Val. capellas.

PLerique.] CASVS. Quidam episcopi in mortis articulo constituti designabant sibi nominatim successores, vt non legitima electio expectaretur: sed hoc p. hibet Hilarius Papa in synodo: quia iura spiritualia nõ possunt aliquo hæreditario iure concedi.

b ¶ Acclamatum est.] Ab vniuersis

c ¶ Quæ Dei sunt.] Vt ecclesiasticæ dignitates 1. vt 16. q. 1. in canonibus & 23. q. 8 conuenior. Io.

MOyses.] CASVS. Hieronymus reprehendit hic illos episcopos, qui instituebant sibi successores cõsanguineos, vel amicos: vel illos q̃ vt clerici fierent, muneribus impetrabant. & docet hoc non esse faciendum, exemplo Moysi: qui filios potuit instituere successores Vide remo q. 1. in fi.

sint cõsanguinei sui, vt extra de æta. & qual tuam. in fi. Io. Non credo q̃ preces consanguineorum inducant simoniã si fiant pro digno, vt 1. q. 1. latorẽ. & maximè cũ quis possit p̃ se rogare si dignus est, vt extra de sim. tua. nec illa decre. tuam contradicit si bene inspiciatur. ß.

i ¶ Vt deteriora.] Color est rhetoricus, quando dicit quòd dicit se velle tacere: & dicitur præoccupatio.

APostolica.] CASVS. Statuitur in hoc c. ne quis iure hæreditario sibi vendicet vel postulet ecclesias, ꝓbendas, præposituras, capellanias, vel aliqua ecclesiastica officia: quod si quis præsumpserit, careat eisdem in perpetuum. Filij facer. lotis ecclesiã paterna nõ pos.

m ¶ Præbendas.] Episcopo non licet filios instituere in

Universidad de Deusto
Biblioteca

in paternis ecclesijs.extra de fi.presby.præsentium.nisi per medium personam,vt extra eo. ex transmissa. præbendam autem potest habere in eadem ecclesia, si est legitimus.extra eo.tit.ad hęc.sed licet sit legitimus.beneficium tū paternum non potest habere:sicut hic dicit.sed illegitimus in eadem ecclesia sęculari esse non potest canonicus, vt extra eod.ti. ad abolendā. tamen per illam constitutionē vł q̄ etiā legitimus non possit habere beneficium cum patre.& hoc intelligas de omnibus descendentibus. argu.extra de iure pat. consuluit 1.extra de insti.ad decora & ff. de verbo.signif filij. Fortè aliud in collateralibus & ascendētibus.arg.de pęna.d. 1.pęnę.licet sit ar.cōtra extra de insti. ad decorem. Ioan. sed certè potest probabiliter dici, q̄ hoc non extenditur ad nepotes: quia pœnę sunt restringendæ.ff.de libe.& posthum. cum quidā.in fi. nec semper nomine filiorū nepotes ītelligūtur, vt insti.qui dare tut. posſ.in fi.tit. B.Sed qd de illo qui renūciat, vt def alij forte consanguineo. Hanc renunciationem Papa approbat ext. de offic.deleg. ex parte 1. Sed dic quod ibi fuit pura renūciatio.

1 Vbi fm veterē cōpilationē erat illud verbū, nepotū, qđ hodie est sublatū. Ar.

HIS OMNIBVS CASVS. Soluit Grat. dictam contrarietatem, dicens q̄ tracta re cum fratribus de electione successoris licet, sed eligere non licet. Exemplum vero Petri nō debet trahi ad consequentiam. nisi ab his qui talem vellent eligere successorem, qualis fuit Clemens. verū quia consueuerant eligere cō sanguineos & malos, constitutum est vt clerici. vel patroni eligant prælatos tales, qui Deo dignè seruire valeant. quod si facere recusauerint tunc iure ab ecclesia repudirentur quod probat per seq. cap.

a ¶ Beatus.] Sed nunquid adhuc Papa posset facere sibi successorem? Non quia hoc esset immutare statutū ecclesiæ, vt 25.q. 1. quæ ad perpetuam. & quia statutum facit in id tempus in quo non est futurus iudex. ff. de iurisd. om. iudi. eum qui.

OLim.] Hæc est 2 pars q. in quo redarguit electos & dignos, qui nolunt recipere prælationem: & hoc facit per 4. auctor. Io. de Fan.

CASVS. In veteri lege præcipiebatur, q̄ frater duceret vxorē fratris sui defuncti, vt ei sobolē suscitaret, quæ soboles defuncti fratris diceretur: quod si recusabat, in faciem eius conspuebatur, & scalceabatur vno pede. Exinde domus eius vocabat̄ domus discalceati. Sic vnusquisq; prędicator dēt Christo, qui pro nobis mortuus est, re, aut expostulare præsumat. Quod si quis improbus, aut ambitionis reus attentare pręsumpserit, debita pœna mulctabitur, & postulatis carebit.

His omnibus auctoritatibus prohibētur episcopi, successores sibi instituere. Sed aliud est de sui successoris electione cū fratribus deliberare: aliud est ex testamēto, tanquā suæ dignitatis hæredē sibi quærere. Illud fieri permittitur hoc autem penitus prohibeinr. Illud autē beati Petri apostoli ab illis valet in argumētum assumi, qui tales sibi substituunt, qualem sibi successorem beatus[a] *Petrus quęsiuit. Verum, quia officium nō vitæ, sed sanguini cœpit deferri, atq; ad episcopatum tales quisque sibi successores quærere cœpit, qui vel odiosi populis, vel à plebe docendi inuenirētur; idcirco sacris canonib. statutum est, ne quisquam sibi sui officij quærat successorem sed populi electione quæratur, qui eorum vtilitati digne deseruiat; qui illorum vtilitatem non sua lucra quærat, qui Christo semen velit suscitare, non sibi diuitias congregare. Quod qui facere contempserit, iure ab ecclesia repudiatur.*

Unde Augustinus contra Faustum Manichæum, lib. 32. cap. 10.

¶ Qui sibi & ecclesię prodest, vtroque pede calceatus intelligitur. C. VIII.

2 OLim iussus est frater prędefuncti fratris vxorem ducere, vt non sibi, sed illi sobolem[b] suscitaret, eiusque vocaret nomine[c], quod inde nasceretur. Quod si recusaret; discalceatus vno pede conspui solebat in faciem. Nunc Euangelij quisque prędicator ita debet in ecclesia laborare, vt defuncto fratri, id est Christo, suscitet semen, qui pro nobis mortuus est: & quod suscitatum fuerit, eius nomen accipiat. At vero qui electus ab ecclesia ministeriū euangelizandi & renuerit; ab ecclesia ipsa merito, dignèque contemnitur. Qui enim & sibi prodest, & ecclesię, bene intelligitur vtroq; pede[d] calceatus. Vnde illud. [Quā speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona.] Qui autem curam lucrandorum refugit aliorum, discalceati illius non figuratum[e] significauit, sed in se impletum portabit opprobrium. *Deuter. 25*

Esa. 52. Rom. 10.

a Concor. dist. 63. c. Si quis. Item dist. 61. c. si quis. Item dist. 79. c. si quis. Item dist. 80. c. si quis. Item dist. 81. c. si quis. Item dist. 82. c. si quis. Item dist. 83. c. si quis. Item dist. 84. c. si quis. Item dist. 85. c. si quis. Item dist. 86. c. si quis. Item dist. 87. c. si quis. Item dist. 88. c. si quis. Item dist. 89. c. si quis. Item dist. 90. c. si quis. Item dist. 91. c. si quis. Item dist. 92. c. si quis. Item dist. 93. c. si quis. Item dist. 94. c. si quis. Item dist. 95. c. si quis. Item dist. 96. c. si quis. Item dist. 97. c. si quis. Item dist. 98. c. si quis. Item dist. 99. c. si quis. Item dist. 100. c. si quis. Item dist. 101. c. si quis. Item dist. 102. c. si quis. Item dist. 103. c. si quis. Item dist. 104. c. si quis. Item dist. 105. c. si quis. Item dist. 106. c. si quis. Item dist. 107. c. si quis. Item dist. 108. c. si quis. Item dist. 109. c. si quis. Item dist. 110. c. si quis. Item dist. 111. c. si quis. Item dist. 112. c. si quis. Item dist. 113. c. si quis. Item dist. 114. c. si quis. Item dist. 115. c. si quis. Item dist. 116. c. si quis. Item dist. 117. c. si quis. Item dist. 118. c. si quis. Item dist. 119. c. si quis. Item dist. 120. c. si quis. Item dist. 121. c. si quis. Item dist. 122. c. si quis. Item dist. 123. c. si quis. Item dist. 124. c. si quis. Item dist. 125. c. si quis. Item dist. 126. c. si quis. Item dist. 127. c. si quis. Item dist. 128. c. si quis. Item dist. 129. c. si quis. Item dist. 130. c. si quis. Item dist. 131. c. si quis. Item dist. 132. c. si quis. Item dist. 133. c. si quis. Item dist. 134. c. si quis. Item dist. 135. c. si quis. Item dist. 136. c. si quis. Item dist. 137. c. si quis. Item dist. 138. c. si quis. Item dist. 139. c. si quis. Item dist. 140. c. si quis. Item dist. 141. c. si quis. Item dist. 142. c. si quis. Item dist. 143. c. si quis. Item dist. 144. c. si quis. Item dist. 145. c. si quis. Item dist. 146. c. si quis. Item dist. 147. c. si quis. Item dist. 148. c. si quis. Item dist. 149. c. si quis. Item dist. 150. c. si quis. Item dist. 151. c. si quis. Item dist. 152. c. si quis. Item dist. 153. c. si quis. Item dist. 154. c. si quis. Item dist. 155. c. si quis. Item dist. 156. c. si quis. Item dist. 157. c. si quis. Item dist. 158. c. si quis. Item dist. 159. c. si quis. Item dist. 160. c. si quis. Item dist. 161. c. si quis. Item dist. 162. c. si quis. Item dist. 163. c. si quis. Item dist. 164. c. si quis. Item dist. 165. c. si quis. Item dist. 166. c. si quis. Item dist. 167. c. si quis. Item dist. 168. c. si quis. Item dist. 169. c. si quis. Item dist. 170. c. si quis. Item dist. 171. c. si quis. Item dist. 172. c. si quis. Item dist. 173. c. si quis. Item dist. 174. c. si quis. Item dist. 175. c. si quis. Item dist. 176. c. si quis. Item dist. 177. c. si quis. Item dist. 178. c. si quis. Item dist. 179. c. si quis. Item dist. 180. c. si quis. Item dist. 181. c. si quis. Item dist. 182. c. si quis. Item dist. 183. c. si quis. Item dist. 184. c. si quis. Item dist. 185. c. si quis. Item dist. 186. c. si quis. Item dist. 187. c. si quis. Item dist. 188. c. si quis. Item dist. 189. c. si quis. Item dist. 190. c. si quis. Item dist. 191. c. si quis. Item dist. 192. c. si quis. Item dist. 193. c. si quis. Item dist. 194. c. si quis. Item dist. 195. c. si quis. Item dist. 196. c. si quis. Item dist. 197. c. si quis. Item dist. 198. c. si quis. Item dist. 199. c. si quis. Item dist. 200. c. si quis. Item dist. 201. c. si quis. Item dist. 202. c. si quis. Item dist. 203. c. si quis. Item dist. 204. c. si quis. Item dist. 205. c. si quis. Item dist. 206. c. si quis. Item dist. 207. c. si quis. Item dist. 208. c. si quis. Item dist. 209. c. si quis. Item dist. 210. c. si quis. Item dist. 211. c. si quis. Item dist. 212. c. si quis. Item dist. 213. c. si quis. Item dist. 214. c. si quis. Item dist. 215. c. si quis. Item dist. 216. c. si quis. Item dist. 217. c. si quis. Item dist. 218. c. si quis. Item dist. 219. c. si quis. Item dist. 220. c. si quis. Item dist. 221. c. si quis. Item dist. 222. c. si quis. Item dist. 223. c. si quis. Item dist. 224. c. si quis. Item dist. 225. c. si quis. Item dist. 226. c. si quis. Item dist. 227. c. si quis. Item dist. 228. c. si quis. Item dist. 229. c. si quis. Item dist. 230. c. si quis. Item dist. 231. c. si quis. Item dist. 232. c. si quis. Item dist. 233. c. si quis. Item dist. 234. c. si quis. Item dist. 235. c. si quis. Item dist. 236. c. si quis. Item dist. 237. c. si quis. Item dist. 238. c. si quis. Item dist. 239. c. si quis. Item dist. 240. c. si quis. Item dist. 241. c. si quis. Item dist. 242. c. si quis. Item dist. 243. c. si quis. Item dist. 244. c. si quis. Item dist. 245. c. si quis. Item dist. 246. c. si quis. Item dist. 247. c. si quis. Item dist. 248. c. si quis. Item dist. 249. c. si quis. Item dist. 250. c. si quis. Item dist. 251. c. si quis. Item dist. 252. c. si quis. Item dist. 253. c. si quis. Item dist. 254. c. si quis. Item dist. 255. c. si quis. Item dist. 256. c. si quis. Item dist. 257. c. si quis. Item dist. 258. c. si quis. Item dist. 259. c. si quis. Item dist. 260. c. si quis. Item dist. 261. c. si quis. Item dist. 262. c. si quis. Item dist. 263. c. si quis. Item dist. 264. c. si quis. Item dist. 265. c. si quis. Item dist. 266. c. si quis. Item dist. 267. c. si quis. Item dist. 268. c. si quis. Item dist. 269. c. si quis. Item dist. 270. c. si quis. Item dist. 271. c. si quis. Item dist. 272. c. si quis. Item dist. 273. c. si quis. Item dist. 274. c. si quis. Item dist. 275. c. si quis. Item dist. 276. c. si quis. Item dist. 277. c. si quis. Item dist. 278. c. si quis. Item dist. 279. c. si quis. Item dist. 280. c. si quis. Item dist. 281. c. si quis. Item dist. 282. c. si quis. Item dist. 283. c. si quis. Item dist. 284. c. si quis. Item dist. 285. c. si quis. Item dist. 286. c. si quis. Item dist. 287. c. si quis. Item dist. 288. c. si quis. Item dist. 289. c. si quis. Item dist. 290. c. si quis. Item dist. 291. c. si quis. Item dist. 292. c. si quis. Item dist. 293. c. si quis. Item dist. 294. c. si quis. Item dist. 295. c. si quis. Item dist. 296. c. si quis. Item dist. 297. c. si quis. Item dist. 298. c. si quis. Item dist. 299. c. si quis. Item dist. 300. c. si quis. Item dist. 301. c. si quis. Item dist. 302. c. si quis. Item dist. 303. c. si quis. Item dist. 304. c. si quis. Item dist. 305. c. si quis. Item dist. 306. c. si quis. Item dist. 307. c. si quis. Item dist. 308. c. si quis. Item dist. 309. c. si quis. Item dist. 310. c. si quis. Item dist. 311. c. si quis. Item dist. 312. c. si quis. Item dist. 313. c. si quis. Item dist. 314. c. si quis. Item dist. 315. c. si quis. Item dist. 316. c. si quis. Item dist. 317. c. si quis. Item dist. 318. c. si quis. Item dist. 319. c. si quis. Item dist. 320. c. si quis. Item dist. 321. c. si quis. Item dist. 322. c. si quis. Item dist. 323. c. si quis. Item dist. 324. c. si quis. Item dist. 325. c. si quis. Item dist. 326. c. si quis. Item dist. 327. c. si quis. Item dist. 328. c. si quis. Item dist. 329. c. si quis. Item dist. 330. c. si quis. Item dist. 331. c. si quis. Item dist. 332. c. si quis. Item dist. 333. c. si quis. Item dist. 334. c. si quis. Item dist. 335. c. si quis. Item dist. 336. c. si quis. Item dist. 337. c. si quis. Item dist. 338. c. si quis. Item dist. 339. c. si quis. Item dist. 340. c. si quis. Item dist. 341. c. si quis. Item dist. 342. c. si quis. Item dist. 343. c. si quis. Item dist. 344. c. si quis. Item dist. 345. c. si quis. Item dist. 346. c. si quis. Item dist. 347. c. si quis. Item dist. 348. c. si quis. Item dist. 349. c. si quis. Item dist. 350. c. si quis. Item dist. 351. c. si quis. Item dist. 352. c. si quis. Item dist. 353. c. si quis. Item dist. 354. c. si quis. Item dist. 355. c. si quis. Item dist. 356. c. si quis. Item dist. 357. c. si quis. Item dist. 358. c. si quis. Item dist. 359. c. si quis. Item dist. 360. c. si quis. Item dist. 361. c. si quis. Item dist. 362. c. si quis. Item dist. 363. c. si quis. Item dist. 364. c. si quis. Item dist. 365. c. si quis. Item dist. 366. c. si quis. Item dist. 367. c. si quis. Item dist. 368. c. si quis. Item dist. 369. c. si quis. Item dist. 370. c. si quis. Item dist. 371. c. si quis. Item dist. 372. c. si quis. Item dist. 373. c. si quis. Item dist. 374. c. si quis. Item dist. 375. c. si quis. Item dist. 376. c. si quis. Item dist. 377. c. si quis. Item dist. 378. c. si quis. Item dist. 379. c. si quis. Item dist. 380. c. si quis. Item dist. 381. c. si quis. Item dist. 382. c. si quis. Item dist. 383. c. si quis. Item dist. 384. c. si quis. Item dist. 385. c. si quis. Item dist. 386. c. si quis. Item dist. 387. c. si quis. Item dist. 388. c. si quis. Item dist. 389. c. si quis. Item dist. 390. c. si quis. Item dist. 391. c. si quis. Item dist. 392. c. si quis. Item dist. 393. c. si quis. Item dist. 394. c. si quis. Item dist. 395. c. si quis. Item dist. 396. c. si quis. Item dist. 397. c. si quis. Item dist. 398. c. si quis. Item dist. 399. c. si quis. Item dist. 400. c. si quis. Item dist. 401. c. si quis. Item dist. 402. c. si quis. Item dist. 403. c. si quis. Item dist. 404. c. si quis. Item dist. 405. c. si quis. Item dist. 406. c. si quis. Item dist. 407. c. si quis. Item dist. 408. c. si quis. Item dist. 409. c. si quis. Item dist. 410. c. si quis. Item dist. 411. c. si quis. Item dist. 412. c. si quis. Item dist. 413. c. si quis. Item dist. 414. c. si quis. Item dist. 415. c. si quis. Item dist. 416. c. si quis. Item dist. 417. c. si quis. Item dist. 418. c. si quis. Item dist. 419. c. si quis. Item dist. 420. c. si quis. Item dist. 421. c. si quis. Item dist. 422. c. si quis. Item dist. 423. c. si quis. Item dist. 424. c. si quis. Item dist. 425. c. si quis. Item dist. 426. c. si quis. Item dist. 427. c. si quis. Item dist. 428. c. si quis. Item dist. 429. c. si quis. Item dist. 430. c. si quis. Item dist. 431. c. si quis. Item dist. 432. c. si quis. Item dist. 433. c. si quis. Item dist. 434. c. si quis. Item dist. 435. c. si quis. Item dist. 436. c. si quis. Item dist. 437. c. si quis. Item dist. 438. c. si quis. Item dist. 439. c. si quis. Item dist. 440. c. si quis. Item dist. 441. c. si quis. Item dist. 442. c. si quis. Item dist. 443. c. si quis. Item dist. 444. c. si quis. Item dist. 445. c. si quis. Item dist. 446. c. si quis. Item dist. 447. c. si quis. Item dist. 448. c. si quis. Item dist. 449. c. si quis. Item dist. 450. c. si quis. Item dist. 451. c. si quis. Item dist. 452. c. si quis. Item dist. 453. c. si quis. Item dist. 454. c. si quis. Item dist. 455. c. si quis. Item dist. 456. c. si quis. Item dist. 457. c. si quis. Item dist. 458. c. si quis. Item dist. 459. c. si quis. Item dist. 460. c. si quis. Item dist. 461. c. si quis. Item dist. 462. c. si quis. Item dist. 463. c. si quis. Item dist. 464. c. si quis. Item dist. 465. c. si quis. Item dist. 466. c. si quis. Item dist. 467. c. si quis. Item dist. 468. c. si quis. Item dist. 469. c. si quis. Item dist. 470. c. si quis. Item dist. 471. c. si quis. Item dist. 472. c. si quis. Item dist. 473. c. si quis. Item dist. 474. c. si quis. Item dist. 475. c. si quis. Item dist. 476. c. si quis. Item dist. 477. c. si quis. Item dist. 478. c. si quis. Item dist. 479. c. si quis. Item dist. 480. c. si quis. Item dist. 481. c. si quis. Item dist. 482. c. si quis. Item dist. 483. c. si quis. Item dist. 484. c. si quis. Item dist. 485. c. si quis. Item dist. 486. c. si quis. Item dist. 487. c. si quis. Item dist. 488. c. si quis. Item dist. 489. c. si quis. Item dist. 490. c. si quis. Item dist. 491. c. si quis. Item dist. 492. c. si quis. Item dist. 493. c. si quis. Item dist. 494. c. si quis. Item dist. 495. c. si quis. Item dist. 496. c. si quis. Item dist. 497. c. si quis. Item dist. 498. c. si quis. Item dist. 499. c. si quis. Item dist. 500. c. si quis. Item dist. 501. c. si quis. Item dist. 502. c. si quis. Item dist. 503. c. si quis. Item dist. 504. c. si quis. Item dist. 505. c. si quis. Item dist. 506. c. si quis. Item dist. 507. c. si quis. Item dist. 508. c. si quis. Item dist. 509. c. si quis. Item dist. 510. c. si quis. Item dist. 511. c. si quis. Item dist. 512. c. si quis. Item dist. 513. c. si quis. Item dist. 514. c. si quis. Item dist. 515. c. si quis. Item dist. 516. c. si quis. Item dist. 517. c. si quis. Item dist. 518. c. si quis. Item dist. 519. c. si quis. Item dist. 520. c. si quis. Item dist. 521. c. si quis. Item dist. 522. c. si quis. Item dist. 523. c. si quis. Item dist. 524. c. si quis. Item dist. 525. c. si quis. Item dist. 526. c. si quis. Item dist. 527. c. si quis. Item dist. 528. c. si quis. Item dist. 529. c. si quis. Item dist. 530. c. si quis. Item dist. 531. c. si quis. Item dist. 532. c. si quis. Item dist. 533. c. si quis. Item dist. 534. c. si quis. Item dist. 535. c. si quis. Item dist. 536. c. si quis. Item dist. 537. c. si quis. Item dist. 538. c. si quis. Item dist. 539. c. si quis. Item dist. 540. c. si quis. Item dist. 541. c. si quis. Item dist. 542. c. si quis. Item dist. 543. c. si quis. Item dist. 544. c. si quis. Item dist. 545. c. si quis. Item dist. 546. c. si quis. Item dist. 547. c. si quis. Item dist. 548. c. si quis. Item dist. 549. c. si quis. Item dist. 550. c. si quis. Item dist. 551. c. si quis. Item dist. 552. c. si quis. Item dist. 553. c. si quis. Item dist. 554. c. si quis. Item dist. 555. c. si quis. Item dist. 556. c. si quis. Item dist. 557. c. si quis. Item dist. 558. c. si quis. Item dist. 559. c. si quis. Item dist. 560. c. si quis. Item dist. 561. c. si quis. Item dist. 562. c. si quis. Item dist. 563. c. si quis. Item dist. 564. c. si quis. Item dist. 565. c. si quis. Item dist. 566. c. si quis. Item dist. 567. c. si quis. Item dist. 568. c. si quis. Item dist. 569. c. si quis. Item dist. 570. c. si quis. Item dist. 571. c. si quis. Item dist. 572. c. si quis. Item dist. 573. c. si quis. Item dist. 574. c. si quis. Item dist. 575. c. si quis. Item dist. 576. c. si quis. Item dist. 577. c. si quis. Item dist. 578. c. si quis. Item dist. 579. c. si quis. Item dist. 580. c. si quis. Item dist. 581. c. si quis. Item dist. 582. c. si quis. Item dist. 583. c. si quis. Item dist. 584. c. si quis. Item dist. 585. c. si quis. Item dist. 586. c. si quis. Item dist. 587. c. si quis. Item dist. 588. c. si quis. Item dist. 589. c. si quis. Item dist. 590. c. si quis. Item dist. 591. c. si quis. Item dist. 592. c. si quis. Item dist. 593. c. si quis. Item dist. 594. c. si quis. Item dist. 595. c. si quis. Item dist. 596. c. si quis. Item dist. 597. c. si quis. Item dist. 598. c. si quis. Item dist. 599. c. si quis. Item dist. 600. c. si quis. Item dist. 601. c. si quis. Item dist. 602. c. si quis. Item dist. 603. c. si quis. Item dist. 604. c. si quis. Item dist. 605. c. si quis. Item dist. 606. c. si quis. Item dist. 607. c. si quis. Item dist. 608. c. si quis. Item dist. 609. c. si quis. Item dist. 610. c. si quis. Item dist. 611. c. si quis. Item dist. 612. c. si quis. Item dist. 613. c. si quis. Item dist. 614. c. si quis. Item dist. 615. c. si quis. Item dist. 616. c. si quis. Item dist. 617. c. si quis. Item dist. 618. c. si quis. Item dist. 619. c. si quis. Item dist. 620. c. si quis. Item dist. 621. c. si quis. Item dist. 622. c. si quis. Item dist. 623. c. si quis. Item dist. 624. c. si quis. Item dist. 625. c. si quis. Item dist. 626. c. si quis. Item dist. 627. c. si quis. Item dist. 628. c. si quis. Item dist. 629. c. si quis. Item dist. 630. c. si quis. Item dist. 631. c. si quis. Item dist. 632. c. si quis. Item dist. 633. c. si quis. Item dist. 634. c. si quis. Item dist. 635. c. si quis. Item dist. 636. c. si quis. Item dist. 637. c. si quis. Item dist. 638. c. si quis. Item dist. 639. c. si quis. Item dist. 640. c. si quis. Item dist. 641. c. si quis. Item dist. 642. c. si quis. Item dist. 643. c. si quis. Item dist. 644. c. si quis. Item dist. 645. c. si quis. Item dist. 646. c. si quis. Item dist. 647. c. si quis. Item dist. 648. c. si quis. Item dist. 649. c. si quis. Item dist. 650. c. si quis. Item dist. 651. c. si quis. Item dist. 652. c. si quis. Item dist. 653. c. si quis. Item dist. 654. c. si quis. Item dist. 655. c. si quis. Item dist. 656. c. si quis. Item dist. 657. c. si quis. Item dist. 658. c. si quis. Item dist. 659. c. si quis. Item dist. 660. c. si quis. Item dist. 661. c. si quis. Item dist. 662. c. si quis. Item dist. 663. c. si quis. Item dist. 664. c. si quis. Item dist. 665. c. si quis. Item dist. 666. c. si quis. Item dist. 667. c. si quis. Item dist. 668. c. si quis. Item dist. 669. c. si quis. Item dist. 670. c. si quis. Item dist. 671. c. si quis. Item dist. 672. c. si quis. Item dist. 673. c. si quis. Item dist. 674. c. si quis. Item dist. 675. c. si quis. Item dist. 676. c. si quis. Item dist. 677. c. si quis. Item dist. 678. c. si quis. Item dist. 679. c. si quis. Item dist. 680. c. si quis. Item dist. 681. c. si quis. Item dist. 682. c. si quis. Item dist. 683. c. si quis. Item dist. 684. c. si quis. Item dist. 685. c. si quis. Item dist. 686. c. si quis. Item dist. 687. c. si quis. Item dist. 688. c. si quis. Item dist. 689. c. si quis. Item dist. 690. c. si quis. Item dist. 691. c. si quis. Item dist. 692. c. si quis. Item dist. 693. c. si quis. Item dist. 694. c. si quis. Item dist. 695. c. si quis. Item dist. 696. c. si quis. Item dist. 697. c. si quis. Item dist. 698. c. si quis. Item dist. 699. c. si quis. Item dist. 700. c. si quis. Item dist. 701. c. si quis. Item dist. 702. c. si quis. Item dist. 703. c. si quis. Item dist. 704. c. si quis. Item dist. 705. c. si quis. Item dist. 706. c. si quis. Item dist. 707. c. si quis. Item dist. 708. c. si quis. Item dist. 709. c. si quis. Item dist. 710. c. si quis. Item dist. 711. c. si quis. Item dist. 712. c. si quis. Item dist. 713. c. si quis. Item dist. 714. c. si quis. Item dist. 715. c. si quis. Item dist. 716. c. si quis. Item dist. 717. c. si quis. Item dist. 718. c. si quis. Item dist. 719. c. si quis. Item dist. 720. c. si quis. Item dist. 721. c. si quis. Item dist. 722. c. si quis. Item dist. 723. c. si quis. Item dist. 724. c. si quis. Item dist. 725. c. si quis. Item dist. 726. c. si quis. Item dist. 727. c. si quis. Item dist. 728. c. si quis. Item dist. 729. c. si quis. Item dist. 730. c. si quis. Item dist. 731. c. si quis. Item dist. 732. c. si quis. Item dist. 733. c. si quis. Item dist. 734. c. si quis. Item dist. 735. c. si quis. Item dist. 736. c. si quis. Item dist. 737. c. si quis. Item dist. 738. c. si quis. Item dist. 739. c. si quis. Item dist. 740. c. si quis. Item dist. 741. c. si quis. Item dist. 742. c. si quis. Item dist. 743. c. si quis. Item dist. 744. c. si quis. Item dist. 745. c. si quis. Item dist. 746. c. si quis. Item dist. 747. c. si quis. Item dist. 748. c. si quis. Item dist. 749. c. si quis. Item dist. 750. c. si quis. Item dist. 751. c. si quis. Item dist. 752. c. si quis. Item dist. 753. c. si quis. Item dist. 754. c. si quis. Item dist. 755. c. si quis. Item dist. 756. c. si quis. Item dist. 757. c. si quis. Item dist. 758. c. si quis. Item dist. 759. c. si quis. Item dist. 760. c. si quis. Item dist. 761. c. si quis. Item dist. 762. c. si quis. Item dist. 763. c. si quis. Item dist. 764. c. si quis. Item dist. 765. c. si quis. Item dist. 766. c. si quis. Item dist. 767. c. si quis. Item dist. 768. c. si quis. Item dist. 769. c. si quis. Item dist. 770. c. si quis. Item dist. 771. c. si quis. Item dist. 772. c. si quis. Item dist. 773. c. si quis. Item dist. 774. c. si quis. Item dist. 775. c. si quis. Item dist. 776. c. si quis. Item dist. 777. c. si quis. Item dist. 778. c. si quis. Item dist. 779. c. si quis. Item dist. 780. c. si quis. Item dist. 781. c. si quis. Item dist. 782. c. si quis. Item dist. 783. c. si quis. Item dist. 784. c. si quis. Item dist. 785. c. si quis. Item dist. 786. c. si quis. Item dist. 787. c. si quis. Item dist. 788. c. si quis. Item dist. 789. c. si quis. Item dist. 790. c. si quis. Item dist. 791. c. si quis. Item dist. 792. c. si quis. Item dist. 793. c. si quis. Item dist. 794. c. si quis. Item dist. 795. c. si quis. Item dist. 796. c. si quis. Item dist. 797. c. si quis. Item dist. 798. c. si quis. Item dist. 799. c. si quis. Item dist. 800. c. si quis. Item dist. 801. c. si quis. Item dist. 802. c. si quis. Item dist. 803. c. si quis. Item dist. 804. c. si quis. Item dist. 805. c. si quis. Item dist. 806. c. si quis. Item dist. 807. c. si quis. Item dist. 808. c. si quis. Item dist. 809. c. si quis. Item dist. 810. c. si quis. Item dist. 811. c. si quis. Item dist. 812. c. si quis. Item dist. 813. c. si quis. Item dist. 814. c. si quis. Item dist. 815. c. si quis. Item dist. 816. c. si quis. Item dist. 817. c. si quis. Item dist. 818. c. si quis. Item dist. 819. c. si quis. Item dist. 820. c. si quis. Item dist. 821. c. si quis. Item dist. 822. c. si quis. Item dist. 823. c. si quis. Item dist. 824. c. si quis. Item dist. 825. c. si quis. Item dist. 826. c. si quis. Item dist. 827. c. si quis. Item dist. 828. c. si quis. Item dist. 829. c. si quis. Item dist. 830. c. si quis. Item dist. 831. c. si quis. Item dist. 832. c. si quis. Item dist. 833. c. si quis. Item dist. 834. c. si quis. Item dist. 835. c. si quis. Item dist. 836. c. si quis. Item dist. 837. c. si quis. Item dist. 838. c. si quis. Item dist. 839. c. si quis. Item dist. 840. c. si quis. Item dist. 841. c. si quis. Item dist. 842. c. si quis. Item dist. 843. c. si quis. Item dist. 844. c. si quis. Item dist. 845. c. si quis. Item dist. 846. c. si quis. Item dist. 847. c. si quis. Item dist. 848. c. si quis. Item dist. 849. c. si quis. Item dist. 850. c. si quis. Item dist. 851. c. si quis. Item dist. 852. c. si quis. Item dist. 853. c. si quis. Item dist. 854. c. si quis. Item dist. 855. c. si quis. Item dist. 856. c. si quis. Item dist. 857. c. si quis. Item dist. 858. c. si quis. Item dist. 859. c. si quis. Item dist. 860. c. si quis. Item dist. 861. c. si quis. Item dist. 862. c. si quis. Item dist. 863. c. si quis. Item dist. 864. c. si quis. Item dist. 865. c. si quis. Item dist. 866. c. si quis. Item dist. 867. c. si quis. Item dist. 868. c. si quis. Item dist. 869. c. si quis. Item dist. 870. c. si quis. Item dist. 871. c. si quis. Item dist. 872. c. si quis. Item dist. 873. c. si quis. Item dist. 874. c. si quis. Item dist. 875. c. si quis. Item dist. 876. c. si quis. Item dist. 877. c. si quis. Item dist. 878. c. si quis. Item dist. 879. c. si quis. Item dist. 880. c. si quis. Item dist. 881. c. si quis. Item dist. 882. c. si quis. Item dist. 883. c. si quis. Item dist. 884. c. si quis. Item dist. 885. c. si quis. Item dist. 886. c. si quis. Item dist. 887. c. si quis. Item dist. 888. c. si quis. Item dist. 889. c. si quis. Item dist. 890. c. si quis. Item dist. 891. c. si quis. Item dist. 892. c. si quis. Item dist. 893. c. si quis. Item dist. 894. c. si quis. Item dist. 895. c. si quis. Item dist. 896. c. si quis. Item dist. 897. c. si quis. Item dist. 898. c. si quis. Item dist. 899. c. si quis. Item dist. 900. c. si quis. Item dist. 901. c. si quis. Item dist. 902. c. si quis. Item dist. 903. c. si quis. Item dist. 904. c. si quis. Item dist. 905. c. si quis. Item dist. 906. c. si quis. Item dist. 907. c. si quis. Item dist. 908. c. si quis. Item dist. 909. c. si quis. Item dist. 910. c. si quis. Item dist. 911. c. si quis. Item dist. 912. c. si quis. Item dist. 913. c. si quis. Item dist. 914. c. si quis. Item dist. 915. c. si quis. Item dist. 916. c. si quis. Item dist. 917. c. si quis. Item dist. 918. c. si quis. Item dist. 919. c. si quis. Item dist. 920. c. si quis. Item dist. 921. c. si quis. Item dist. 922. c. si quis. Item dist. 923. c. si quis. Item dist. 924. c. si quis. Item dist. 925. c. si quis. Item dist. 926. c. si quis. Item dist. 927. c. si quis. Item dist. 928. c. si quis. Item dist. 929. c. si quis. Item dist. 930. c. si quis. Item dist. 931. c. si quis. Item dist. 932. c. si quis. Item dist. 933. c. si quis. Item dist. 934. c. si quis. Item dist. 935. c. si quis. Item dist. 936. c. si quis. Item dist. 937. c. si quis. Item dist. 938. c. si quis. Item dist. 939. c. si quis. Item dist. 940. c. si quis. Item dist. 941. c. si quis. Item dist. 942. c. si quis. Item dist. 943. c. si quis. Item dist. 944. c. si quis. Item dist. 945. c. si quis. Item dist. 946. c. si quis. Item dist. 947. c. si quis. Item dist. 948. c. si quis. Item dist. 949. c. si quis. Item dist. 950. c. si quis. Item dist. 951. c. si quis. Item dist. 952. c. si quis. Item dist. 953. c. si quis. Item dist. 954. c. si quis. Item dist. 955. c. si quis. Item dist. 956. c. si quis. Item dist. 957. c. si quis. Item dist. 958. c. si quis. Item dist. 959. c. si quis. Item dist. 960. c. si quis. Item dist. 961. c. si quis. Item dist. 962. c. si quis. Item dist. 963. c. si quis. Item dist. 964. c. si quis. Item dist. 965. c. si quis. Item dist. 966. c. si quis. Item dist. 967. c. si quis. Item dist. 968. c. si quis. Item dist. 969. c. si quis. Item dist. 970. c. si quis. Item dist. 971. c. si quis. Item dist. 972. c. si quis. Item dist. 973. c. si quis. Item dist. 974. c. si quis. Item dist. 975. c. si quis. Item dist. 976. c. si quis. Item dist. 977. c. si quis. Item dist. 978. c. si quis. Item dist. 979. c. si quis. Item dist. 980. c. si quis. Item dist. 981. c. si quis. Item dist. 982. c. si quis. Item dist. 983. c. si quis. Item dist. 984. c. si quis. Item dist. 985. c. si quis. Item dist. 986. c. si quis. Item dist. 987. c. si quis. Item dist. 988. c. si quis. Item dist. 989. c. si quis. Item dist. 990. c. si quis. Item dist. 991. c. si quis. Item dist. 992. c. si quis. Item dist. 993. c. si quis. Item dist. 994. c. si quis. Item dist. 995. c. si quis. Item dist. 996. c. si quis. Item dist. 997. c. si quis. Item dist. 998. c. si quis. Item dist. 999. c. si quis. Item dist. 1000. c. si quis.

a Concor. dist. 63. c. si quis. Item dist. 64. c. si quis. Item dist. 65. c. si quis. Item dist. 66. c. si quis. Item dist. 67. c. si quis. Item dist. 68. c. si quis. Item dist. 69. c. si quis. Item dist. 70. c. si quis. Item dist. 71. c. si quis. Item dist. 72. c. si quis. Item dist. 73. c. si quis. Item dist. 74. c. si quis. Item dist. 75. c. si quis. Item dist. 76. c. si quis. Item dist. 77. c. si quis. Item dist. 78. c. si quis. Item dist. 79. c. si quis. Item dist. 80. c. si quis. Item dist. 81. c. si quis. Item dist. 82. c. si quis. Item dist. 83. c. si quis. Item dist. 84. c. si quis. Item dist. 85. c. si quis. Item dist. 86. c. si quis. Item dist. 87. c. si quis. Item dist. 88. c. si quis. Item dist. 89. c. si quis. Item dist. 90. c. si quis. Item dist. 91. c. si quis. Item dist. 92. c. si quis. Item dist. 93. c. si quis. Item dist. 94. c. si quis. Item dist. 95. c. si quis. Item dist. 96. c. si quis. Item dist. 97. c. si quis. Item dist. 98. c. si quis. Item dist. 99. c. si quis. Item dist. 100. c. si quis. Item dist. 101. c. si quis. Item dist. 102. c. si quis. Item dist. 103. c. si quis. Item dist. 104. c. si quis. Item dist. 105. c. si quis. Item dist. 106. c. si quis. Item dist. 107. c. si quis. Item dist. 108. c. si quis. Item dist. 109. c. si quis. Item dist. 110. c. si quis. Item dist. 111. c. si quis. Item dist. 112. c. si quis. Item dist. 113. c. si quis. Item dist. 114. c. si quis. Item dist. 115. c. si quis. Item dist. 116. c. si quis. Item dist. 117. c. si quis. Item dist. 118. c. si quis. Item dist. 119. c. si quis. Item dist. 120. c. si quis. Item dist. 121. c. si quis. Item dist. 122. c. si quis. Item dist.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Electus per quæ verba consentire debet.

a ¶ Plene.] Ecce responsio illius, qui ad episcopatum petitur, non dicet expedire nolo: quia tunc mentiretur. 22. q. 2. cum humilitatis, nec debet se flatum ingerere sed dicat vt dixit Mutinensis episcopus. Nolens volo, & volens nolo. 16. q. 1. vos autem.

Promouendus crimen suum confiteri debet.

a ¶ Purgatum.] Arg. pro H. q promouendus debet episcopo confiteri crimen, & episcopus debet eum purgare. i. secum dispensare. Esaias. n. ad huc immundus obtulit se: & postea fuit purgatus. Itē est hic argu. q si aliquis eligitur, qui adhuc est in mortali peccato, q ideo non est vitiosa electio si ipse velit corrigi, vt sup. 50. distin. quid est. Item est hic argum. quòd duo simul possunt eligi, vt si vnus succubat, alter obtineat, vt dixi sup. 61. dist. studij.

Arg. ad hoc 40. dist. quid est 24. q. 3. dixit.

vere Hieremias amori conditoris sui sedulo inhęrere desiderans, ne mitti ad prædicantum debeat, contradicit. Quod ergo laudabiliter unus appetijt; hoc laudabiliter alter expauit: iste, ne tacitæ contemplationis lucra loquēdo perderet: ille, ne damna studiosi operis tacendo sentiret. sed hoc in vtrisq; est subtiliter intuendum; & quia is, qui recusauit, plene [a] nō restitit: & is, qui mitti uoluit, ante se per altaris calculum purgatum [b] uidit: ne, aut non pusgatus adire quisquam sacra ministeria audeat; aut quem superna gratia elegit, sub humilitatis specie superbe contradicat.

Idem in Moralibus, lib. 35. c. 13. ad. c. 42. Iob.

¶ Locus delectionis in uoto dignitatis, semper sit in necessitate. C. X.

Et Aug. serm. 5. ad fratres in heremo. Poly. l. 6. tit. 22 † al. habeas

SCiendum summopere est, quòd obedientia aliquādo si de suo [c] aliquid habeat, nulla est: aliquādo autem, si de suo aliquid non habuerit † [d], minima. Nam cum huius mundi successus præcipitur, cum locus superior imperatur; is, qui ad percipienda hæc obedit, obedientiæ sibi uirtutem euacuat, si ad hæc etiam ex proprio desiderio anhelat. Neque enim se sub obedientia dirigit, qui ad accipienda huius vitæ prospera libidini propriæ [e] ambitionis seruit. Rursus, cum mundi despectus præcipitur, cum probra adipisci, & contumeliæ iubentur; nisi ex se ipso animus hæc appetat, obediētiæ sibi meritum minuit: quia ad ea, quæ in hac vita despecta sunt, inuitus [f] nolensque descendit. *& paulo superius.* ¶ Obedientia quippe uictimis iure præponitur: quia per uictimas aliena caro, per obedientiam uero uoluntas propria mactatur. Tanto igitur quisque Deum citius placat, quanto ante eius occulos repressa arbitrij sui superbia, gladio præcepti se immolat. Quo contra, ariolandi peccatum inobedientia g dicitur, vt quanta sit uirtus obedientiæ, demonstretur. Ex aduerso [h] igitur melius ostenditur, quid de eius laude sentiatur. Si enim: [Quasi ariolandi peccatum est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere,] sola est [i], quæ fidei meritum possidet, obedientia †. sine qua quisque infidelis esse conuincitur, etiam si fidelis esse uideatur.

C. 12. 1. Reg. 15.

Ibidem.

† abest ab ori.

Item Augustinus lib. 19. de ciuitate Dei, c. 19.

¶ Qui prœesse, & non prodesse desiderat, episcopari non debet. C. XI.

Anſ. l. 6. c. 28.

QVi episcopatū.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ponit Aug. litteram Apostoli, Qui episcopatum desiderat, &c. & dicit quod episcopatus est nomen laboris, & non honoris tantum, vt ille, qui præficitur, pro subiectis debeat laborare: & si præesse voluerit, & non prodesse, episcopum se putare non debet. In secunda parte dicitur q otiū contemplationis est desiderandum: dignitas autem non est pe-

Probatio q sit per suum contrarium. est optima.

i ¶ Sola

i ¶ Sola est.] Idest, necessaria, sic sup. dist. 8. c. si solus.

Clericus inuito epō nō fit epūs, sed bene monachus.

f ¶ Inuitus.] Argu. quòd remunerari non debemus de eo quod inuiti facimus, vt 13. q. 2. quam præposterum. 20. q. 1. illud. & 32. q. 5. ille.

g ¶ Inobedientia.] In hoc patet quòd inobedientia æquiparatur hæresi, vt dixi 24. q. 1. in fin.

petenda. sed si propter necessitatem imponitur. est suscipienda pro plurimorum utilitate: ita tamen, ut ex toto contemplatio non deseratur. Secunda pars incipit ibi, [Itaque à studio cognoscendæ.]

a ¶ Qui episcopatū.] Id est, episcopari, id est, præesse vt prosit,

patum [a] desiderat, bonum opus desiderat.] Exponere voluit, quid sit episcopatus: quia nomen est operis, non honoris. Græcum est enim atq; inde ductum vocabulum, quòd ille, qui præficitur eis, quibus præficitur, superintendit, curam eorum, scilicet gerens. ἐπί, quippe, super; σκοπος vero, intentio, est. Ergo episcopos α, si velimus, latine superintendentes possumus dicere: vt intelligat non se esse episcopum, qui præesse dilexerit, non prodesse. Itaque [b] a studio cognoscendæ veritatis non prohibetur, quo ad laudabile pertinet otium. Locus vero superior, sine quo regi populus non potest, & ita teneatur, atque administretur, ut decet; tamen non decenter appetitur [c]. Quamobrem otium sanctum quærit charitas veritatis: negotium iustum suscipit necessitas charitatis: quam sarcinam si nullus imponit percipiendæ, atque intuendę vacandum est veritati: si autem imponitur; suscipienda est propter charitatis necessitatem: sed nec si omnimodo veritatis delectatio deserenda est; ne subtrahatur illa suauitas [d], & opprimatur β [e] iusta necessitas.

de procu. l. quæ omnia.

c ¶ Appetitur.] Argu. q aliquis seipsum nō debet eligere si potestas in eum sit trāslata sup. e. in scripturis. & 16. q. 1. uos autē. q a inter conferentem & eū cui confertur, erit distantia, ut extra de bapt. debitum. simile extra de iure patro. per nostras, & extra de institu. cum ad nostram. tamē potest se coeligere, ut extra de elec. cum in iure.

Eligere seipsum nemo potest.

d ¶ Suauitas.] Contēplationis.

e ¶ Et opprimatur.] Id est, ut cōtemplatio eum penitus non impediat, q forte nimis vult esse intentus cō templationi.

α ¶ Episcopos.] *Apud sanctum Augustinum, & Anselmum legitur, ἐπισκοπειν,* si velimus latine, superintendere possumus dicere.

β ¶ Opprimatur.] *In originali est,* & opprimat ista necessitas: *sed ob gloßam non est emendatum.*

Item Petrus.

¶ Pro ingenio dicentium doctor moderetur verba doctrinæ. C. XII.

In epist. 1. Clementis ad Iacobum.

3 OPortet eum, qui docet, & instruit animas rudes, esse talem, ut pro ingenio [f] discentium semetipsum possit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere. Debet ergo ipse præcipue apprime [g] esse eruditus, & doctus [h], irreprehensibilis, maturus, pauidus †[i]: sicut ipsi probastis † fore [k] hunc Clementem post me.

† al. impauidus.

† al. habilis.

Item eiusdem.

¶ Qui omnibus præest, singulos releuare contendat. C. XIII.

CLemens, tanquam qui omnibus præesse te noueris singulos, prout potueris, iuua [l]; & singulos releua [m] qui & singulorum onus & solicitudinem portas.

In commen. ad ea verba [& cōstitutas per ciuitates.]

Item Hieronymus ad Titum, c. 1.

¶ Contra Christum faciunt, qui gratia, non meritis gradum ecclesiasticum tribuunt. C. XIIII.

Luc. 10

QVi nos spernit, me spernit. Ex quo manifestū est eos, qui Apostoli lege cōtempta, ecclesiasticum gradum non merito uoluerint alicui deferre, sed gratia; contra Christum facere: qui qualis in ecclesia presbyter constituendus sit, per Apostolum suum in sequentibus executus est.

f ¶ Pro ingenio.] Simile 43. dist. si rector.

g ¶ Apprime.] Id est, ualde.

h ¶ Et doctus.] Quæ sacerdotes uel episcopi scire debeāt habes 38 distinct. nulli &c. seq. sufficit tamē mediocris scientia, vt ext. de elect. cum nobis.

i ¶ Pauidus.] Id est, timens peccare.

K ¶ Fore.] Id est, futurum esse.

l ¶ Iuua.] Largus enim erit. 86. dist. Iracrem.

m ¶ Releua.] Ar. iudicē potius debere seruare

Universidad de Deusto
Biblioteca

uare misericordiam, quam rigorem 1, vt 45. dist. licet. & 50. dist. ponderet. in fine, quia statim non debet punire, sed tenetur sæpius remittere, vt 45. dist. in licet. & 26. q. 7. alligant.

Licet. [CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q̃ electio prælati fieri debet in præsentia populi, ne aliqua postea retractatio fiat, & vt sciant omnes quis sanctior & melior ad episcopatum eligitur. Et hoc probatur exemplo Moysi, qui in electione Iosue totam congregauit synagogam, & auctoritate Pauli. In secunda parte dicitur, q̃ congregare synagogam suus populum est, qñ prælatus & electus congregat oẽs uirtutes animi simul & sensus, & bonas cogitationes, scientiam, & bonos mores, vt ille electus intra se conferens intelligere possit quid sit pontifex, quid unctio quid indumenta episcopi. Secunda pars incipit ibi, [Ego tamen.]

a ¶ Præcepisset.] Ar. q̃ qñque licet iudici excedere fines mandati, dum tamẽ alia sententia nihil contineat iniqui. arg. ext. de sent. & re iud. cau fam. Nam qui datur ad eligendum potest postulare, ut extr. de elec. in causis 2. & de renun. post translationem. in princ. Et procurator datus ad rem vendicandã, põ agere ad exhibendum. ff. de pc. ad rem mobilẽ. sufficit. n. quòd fiat id quod est vicinum mandato; licet ipsum non fit mandatum, vt ff. de iud. sol. iam tamen. §. vlt. ff. mand l. vlt. Item arg. quod licet contradicere rescripto vel mandato principis quandoq. extra de off. deleg. ex parte. quia licet mandet soli epo, q̃ det alicui præbendam: tamen non facit hoc sine consensu canonicorum, vt no 7. q. 1. petisti.

Electio facta. de bono an ualeat ubi melior est.

b ¶ Præsentia populi.] Sup. dist. 63. plebs Diotrensis. & c. nosse & c. vlt. & sup. 1. q. 1. ordinationes.

c ¶ Qui præstantior.] Hic comparatiua temperat H. secundum eum sufficit q̃ bonus eligatur. est autem aliqs bonus eo ipso q̃ non est malus, vt extra de præsumptionibus. & ff. de leg. 2. cum pater. §. rogo. nec enim maior bonitas vnius alijs debet facere præiudicium, vt 3. q. 9. nec esse. & 1. q. 1. tenuimus. & C. de ll. n. & imag. l. vlt. Si autem aliquis de alia ecclesia eligitur, ipse debet optimas esse: sicut si tutor de eadem ciuitate sumitur, satis est si est bonus: si de alia, tunc erit optimus. ff. de tuto. & curat: diuus. Alij dicũt, meliorem semp esse præferendũ. vnde si pauciores volunt eligere optimũ, maior pars minus bonũ, si minor pars appellat, tenet eorũ appellatio. nam iustam causam assignant, vt extra de his quæ fiũt a maio. parte. c. cũ in cunctis. sed si illi elegerint, cessãte eorũ electio, cura semper optimum debuerunt eligere, vt 61. di. metropolitano. 61. dist. nec emeritis. 75. dist. cap. vlt. 74. dist. episcoporum. non obst. 16. q. vlt. quare erit electio cassanda? nam appellatio non debet cassare nisi ea quæ iniuste facta sunt. ext. de rest. spol. audita. & ext. de elect. cum nobis. Item si bonus iuste potest eligi, ergo contra illam electionem non admittitur appellatio: quia contra ea quæ perpetuo decreto sancita vel statuta sunt, non admittitur appellatio. ff. de appellat. recti. vel non. l. pen. & vlt. non enim est quærendũ de meritis personæ, cum maior sit numerus ex una parte quã ex altera, vt extra de elect. dudum. sic vides in similibus. semper de eadem ecclesia debet prælatus eligi. si tñ maior pars eligat de ecclesia aliena, licet post appellationem prælect electio maioris partis, cum altera pars ne minuẽ eligit, vt ext. de elect. cum inter. R. imò ex aliorum opinione sequeretur, q̃ quilibet peccaret bene faciẽdo quia bene posset meliorem rẽ facere: & magister peccat in legendo, quia posset melius facere. f. orare.

d ¶ Populo.] Ergo in his quæ publicè facta sunt nõ potest contradici. 54. d. nulli. 87. d. fi expositus. 16. distinct. quo dicitis. & cum in principio electionis, qui s consentit, postea non auditur contradicens, sup. dist. 4 in istis. & in fine. q. 2. dilectissimi.

e ¶ Retractatio.] Per hoc videtur, q̃ populus possit retractare electionem, quæ fit in eius absentia, cum excipere possit contra electum, vt 23. d. illud. cum eis inuitis non fit dandus episcopus, vt 63. d. c. vlt. Sed hoc non cẽsedo, vt dixi 61. dist. c. 1.

f ¶ Pontifex.] Vel eius officium. 36 dist. si quis vult.

g ¶ Quid indumenta.] 43. d. fit rector differetus.

Si ergo.] CASVS. Probat Hiero. in hoc c. q̃ nulli licet sibi eligere successorem. argu. à minori, quia si non licuit Moysi, qui tantus erat, multo minus licebit alijs, nisi Deus alicui aliquid reuelaret, sicut fecit Moysi, qui de præcepto Domini Iosue coram populo sibi

a ¶ Quis erit.] Argu. q̃ non licet minori quod maiori non licet. 22. q. 5. si Paulus.

b ¶ Clamoribus.] Sic ergo electio, quæ fit ad clamorem populi, non valet, vt hic, & extra de elect. Ofius. & est simile. C. de pœ. l. decurionum fic 22. q. 4. vnusquisque 1. qui enim ad clamorẽ populi manumittit aliquẽ, vt coactus manumittere. C. qui manumit. n. pos. l. 2. & ff. qui & a quib. si priuatus. Quandoq. ad vocem populi aliquid fit. 28. d. de Syracusanæ. 50. d. contueretur. attamen ad clamorem populi remittitur alicui pœna. ff. de fica. l. penul. De hoc no. 62. dist. miramur.

c ¶ Qui se idoneũ.] Ar. nullus pt se eligere su. ea. i scripturis. d ¶ Acclamatio.] su. c. proxi. cõtra. Sed ibi bonũ testimonium populi auditur: hic vero strepitus negatur. 5. q. 4. in loco.

Nec nouum.] CASVS. Neapolitani non solum discordabant in electione archiepiscopi sed et eligebat aliquos nõ cõsiderata bonitate, sed potius amore & cõsãguinitate. quare Gregorius scribit eis dicẽs non esse nouum, nec reprehensibile vota eligentium se in duas partes diuidere: sed tunc est reprehensibile cũ electio non proueniat ex iudicio, sed ex fauore.

e ¶ Nec nouum.] Simile 63. dist. nosse q̃ quot sunt homines, tot sunt sententiæ, quot sunt sententiæ: tot sunt opiniones, inf. de consec. distinct. 4 sicut in sacramentis. & ff. de recep. arb. item si vnus. §. principaliter.

f ¶ Nec reprehensibile.] Si non est reprehensibile, quare ergo cassatur electio, quæ bis in schismate; vt extra de elect. quia 2.

CVM AVTEM. CASVS. sup. in hoc c. si ergo dictum est, quem Deus elegit, de quo colligitur à sensu contrario: quòd aliquando traditur dignitas illis, quos non elegit Deus, vt in f. c. proxi.

Adoque dat Deus malos plato propter peccata populi. & hoc probat per cap. illud & sequens. Io. de Fan.

Electio ad clamorẽ populi non debet fieri.

1 Vbi de hoc. & 7. q. 5. sunt qui opes, i prin. ibi videas.

2 Dic q̃ tũc nõ est reprehensibile cũ vtraq; pars moueat bono zelo. ar. 65 dist. ca. 1. 70. dist. fi duo. Arch.

Item ex libro Numerorum.

¶ Populi gubernatio diuina electione præstetur. C. XVI.

Si ergo tantus ille, ac talis Moyses non permittit † iudicio suo de eligendo principe populi, de constituendo successore; quis erit a, qui audeat, vel ex plebe, quæ sæpè clamoribus b † gratiam, aut ad pretium fortasse excitatis moueri solet, vel ex ipsis etiam sacerdotibus, quis erit, qui se idoneum c ad hoc iudicet, nisi si cui oranti, & petenti à Domino reueletur? sicut & Deus dicit ad Moysem [Assume ad temetipsum Iesum filium Naue hominem, qui habet spiritum Dei in semetipso, & impones manus tuas super eum: & statues eum corã Eleazaro sacerdote: & præcepta ei dato in conspectu totius synagogæ, & præcipe de ipso coram eis: & dabis claritatem tuam super illum, vt audiant illum filij Israel.] Audis euidenter ordinationem principis populi tam manifestè descriptam, vt penè expositione non egeat? Nulla hic populi acclamatio d, nulla cõsanguinitatis ratio, nulla propinquitatis habita contemplatio est. Propinquis agrorum, & prædiorum relinquatur hæreditas. Gubernatio populi illi tradatur, quẽ Deus elegerit; homini scilicet tali, qui habet, sicut scriptum audistis, in semetipso spiritum Dei, & præcepta Dei in conspectu eius sunt, & qui Moysi valde notus, & familiaris sit: ideſt, in quo sit claritas legis, & scientia, vt possint eum audire filij Israel.

† al. permittitur.

† al. aut gratia, aut pretio fortasse excitata.

Num. 27.

Item Gregorius clero, & ciuibus Neapolitanus, lib. 8. epist. 40.

¶ Non ex fauore, sed ex iudicio debet venire electio. C. XVII.

Nec nouum e, nec reprehensibile f est in eligendo episcopo populi se vota in duas partes diuidere: sed grue est quando in huiusmodi causis non ex iudicio, sed ex solo fauore venit electio:

Anſl 6. c. 9. Poly. l. 2. tit. 1.

sup. si ergo.

Cum autem gubernatio populi ei tradi iubetur, quem Deus elegerit; datur intelligi, quòd aliquãdo quibusdam traditur, quos Deus non elegit.

Origenes hom. 4 in lib. Iudicũ. & glosſa ordi. ad. c. 4. Iudic.

Vnde Hieronymus.

¶ Non ex arbitrio Dei aliquando datur princeps ecclesiæ. C. XVIII.

4 Vdacter fortassis aliquid dicimus: tamẽ quod scriptum est, dicimus. Non semper princeps populi,

† al. populo

sibi successorem elegit. Et hoc in prima parte. In secunda parte dicitur, q̃ gubernatio populi tali debet concedi, qui spiritum Dei in se habeat, & præcepta Dei in conspectu suo, & qui sit notus & familiaris Moysi, id est, Deo, & instructus in lege Dei, Secunda pars incipit ibi, [Gubernatio populi.]

Origenes ho. 6. ad c. 8. Leuitici

Item Hieronymus in libro Leuitici.

¶ *In hoc & duobus sequentibus capitibus pro Origine citatur B. Hieronymus harum homiliarum interpres. Quod cur fieri potuerit sup. dist. 36. c. si quis est adnotatum.*

¶ Ad sacerdotium non eligatur, nisi qui cæteris & sanctior, & doctior habetur. C. XV. *Leui 8.*

Licet ergo Dominus de constituendo principe præcepisset a, & Dominus elegisset; tamen cõuocatur etiã synagoga. Requiritur enim in ordinãdo sacerdote & præsentia populi b: ut sciant omnes, & certi sint, quia qui præstantior c est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni uirtute eminentior, ille eligitur ad sacerdotium, & hoc astante † populo d: ne qua postmodum retractatio e cuiquam, ne quis scrupulus resederit. Hoc est autem, quod & Apostolus præcepit in ordinatione sacerdotis dicens: [Oportet autem illum, & testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt.] Ego tamẽ, & amplius aliquid uideo in eo, quod dicit, [quia conuocauit Moyses omnem synagogam:] & puto, quòd conuocare synagogam hoc sit, colligere omnes animi, & in unum congregare uirtutes: ut cum sermo de sacerdotalibus sacramentis habetur, uigilent omnes animi uirtutes, & intẽtæ sint, ut nihil in eis sapiẽtiæ, nihil scientię, nihil desit industriæ: sed adsit omnis multitudo sensuum, adsit omnis congregatio sanctarum cogitationum: ut quid sit pontifex f, quid unctio, quid † indumenta g eius, conferens intra sacrariũ cordis sui, possit aduertere.

1. Tim. 3

† al. atteſtãte

† al. quæ

a Vbi & hoc & 61. distin. nullus in gl. 2. in fin. & 22. q. 4. innocens, in fine.

Principis mandato. cõtradicere licet.

Secundũ. E. cuius fuit tota ista glo. usque. ibi, magis, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS. Hieronymus docet in hoc c. q̃ prælatus ecclesiæ quandoque datur bonus: q̃sque malus pro meritis subditorum Et probat exemplo Saulis, qui non fuit electus Deo iubente, sed prout mala merita populi exigebantur, fuit electus Deo permittente. Elegerat permittendo, & elegerat q̃ Samuelem ad instantiam populi petẽtis. Fieri iusserat, non secundum voluntatem Dei spontaneam, sed extortam.

a ¶ Arbitrium.] Approbatũ, ne sit cõtra 1f.23 q.1. qd culpat. vbi dicitur, q̃ nõ est potestas nisi à Deo iubente vel finente, 26.q.5. nec mirũ, sed non approbat 1, sed q̃mittit eos regnare. ſi.6.q.1.ex merito.

b ¶ Et non per me.] comprobantem, sed tamen iubentem. Et ita est argu. q̃ q̃sque aliquid iubemus qd non approbamus. & est arg. cõtra ea q̃ q̃ improbitatem obtinentur, q̃ illa dicunt fieri inuito dante, vt extra de rescript. ſi quando. & C. de po. bo. subla. l.1 & 7.q.1. scias, vbi hẽs, q̃ qui iuitus aliquid facit, potius dicitur pati q̃ facere, vt sup.d.6. testamentum.

c ¶ Per cõsilium.] Id est, approbationem.

SVnt in ecclesia.] CASVS. Augustinus dicit, q̃ quidam prælati sunt in ecclesia, qui seruiunt Deo non propter Deum, sed propter temporalia cõmoda, qui magis dicendi sunt mercenarij, quàm prælati. Et ita datur intelligi, quòd Deo tantum permittente tales eliguntur. Sequẽs ſ. per se patet.

d ¶ Propter hæc.] Argu. pro re temporali non esse seruiendũ alicui, nisi secundario, vt 75.distin.cap. vlt. & 61.distin. quid proderit. & 74.dist. consuluit. & 59.dist. c. ſi officia.

ILlud.] CASVS, q̃dam putabãt se esse vel effici meliores eo ipso q̃ eligebantur ad episcopatum: sed Hieronymus dicit, q̃ propter hoc non sunt meliores. & ostendit, quod si quis scit se esse indignum, non debet recipere dignitatem: quia quanto potentior est, tanto magis punietur. Et quòd indignus dignitatem recipere non debeas probatur exemplo patris, qui propter delicta filiorum repellitur à dignitate.

e ¶ Meliores.] Arg. q̃ non plus debet pro aliquo præsumi ideo quia habet dignitatem. 40. distin. non loca. & c.

1 Scilicet omnem potestatẽ: quia aliqua est mala. sed tñ permittit Deus regnare eam pp peccata populi. Vnde Job. Facit Deus regnare hypocritã pp proteruitatem populi, subintelligitur puniẽdam vel vindicandã ſm H. & Lau.

& ecclesiæ iudex per Dei arbitrium [a] datur: sed prout merita nostra deposcunt. Si mali sunt actus nostri, & operamur malignum in conspectu Domini; dantur nobis principes secundum cor nostrum. Et hoc tibi de scripturis probabo. Audi namq; quod Dominus dixit: [Fecerunt sibi regem, & non per me [b]: principem, & non per consilium [c] meum.] Et hoc dictum videtur de Saul illo: quem vtique ipse Dominus elegerat, & regem fieri iusserat. Sed quoniã non secundum voluntatem Dei, sed secundum peccatoris populi meritum fuerat electus; negat eum cum sua voluntate, vel consilio constitutum. Tale ergo aliquid intelligamus etiam in ecclesijs fieri: quòd pro meritis populi, aut in verbo, & opere potens à Deo tribuitur rector ecclesiæ: aut malignum faciat populus, in conspectu Domini [α]; talis ecclesiæ iudex datur, sub quo famem & sitim populus patiatur; non famem panis, neque sitim aquæ, sed famem audiendi verbum Domini.

Oseæ 8.

Amos 8.

α ¶ Domini.] *In vulgatis sequebatur, & tales perseuerent, quæ sunt inducta auctoritate manuscriptorum, homiliæ ipsius, & glossæ ordinariæ. In vno autem manuscripto sunt glossa interlinearis.*

Item Augustinus tractatu 46. ad c.10. Ioannis.

¶ Non sunt filij, sed mercenarij, qui honorem ab hominibus appetunt. C. XIX.

SVnt in ecclesia quidam præpositi, de quibus Paulus apostolus dicit: (Sua quærentes, non quæ Iesu Christi. Quid est, (sua quærentes?) non Christum gratis diligentes, non Deum propter Deum quærentes, temporalia commoda sectantes, lucris inhiantes, honores ab hominibus appetentes. Hæc quando amantur à præposito, & propter hæc [d] seruitur Deo; quisquis talis est, mercenarius est; inter filios se non computet.

Aug. l.7.c.146. Phil. 2.

Non ergo qui præficiuntur, semper cæteris meliores intelliguntur.

Vnde Hieronymus ad Titum, c.1.

¶ Ex electione non præficiuntur episcopi, sed comprobantur. C. XX.

ILlud inferendum est aduersum eos, qui de episcopatu intumescunt, & putant se non dispensationem Christi, sed imperium consecutos: quia non statim omnibus his meliores [e] sint, quicumque episcopi non fuerint ordinati, & ex eo, quòd ipsi electi sunt, se magis existiment comprobatos: sed intelligant propterea quosdam à sacerdotio remotos; quia eos vitia liberorum impedierint. si autem peccata filiorum iustum ab episcopatu prohibent [f]; quan-

In cõm. ad cũ locũ] Siquis etiã sine crimine.]

2 Sed nõ facit pro hoc cũ propter ar. 24.q.1. c. Tales

& c. multi. & 2.q.7. quæritur. & dist.9. ergo solus. arg. contra 11.q.3. absit. & 61. dist. miramur. in fi.

f ¶ Prohibẽt.] pp negligẽtiam 2, vt in.47. dist. §. necesse.

QValis.] CASVS. Dicitur hic, q̃ non solum episcopi, presbyteri, & diaconi, sed etiam quilibet clericus inferioris ordinis debet præcellere laicos in sermone, & vitæ cõuersatione: quia vbi laici sunt meliores, nulla potest esse ædificatio.

a ¶ Ma-

to magis vnusquisque considerans, & sciens, quia potentes potenter tormenta patietur, retrahet se ab hoc, non tã honore, quàm onere, & aliorum locum, qui magis digni sunt, non ambiet occupare.

In comm. ad locum] Nemo te contemnat.]

Item eiusdem ad Titum. c.2.

¶ Pro gradu sui officij quemque meliorem esse oportet. C. XXI.

QValis enim ædificatio erit discipuli, si se intelligat magistro esse maiorem [a]? Vnde nõ solum episcopi, presbyteri, & diaconi debent magnopere prouidere, vt cunctum populum, cui præsident conuersatione, sermone, & scientia præcedant; verum etiam, & inferior gradus, exorcistæ, lectores, æditui, acolythiæ, & omnes ominino, qui domui Dei seruiunt: Quia vehementer ecclesiã Christi destruit, meliores [b] laicos esse, quàm clericos.

α ¶ Acolythi.] *Est hæc dictio in omnibus vetustis Gratiani exemplaribus, quæ tamen apud B. Hieronymum non legitur.*

In comm. ad ea verba [Sed hospitalem.]

Item ad Titum, c.1.

¶ Populus iudicabit episcopum sua officia non agentem. C. XXII.

Matt. 12

VEreor [c], ne quomodo Regina Austri veniens à finibus terræ audire sapientiam Salomonis iudicatura [d] est homines temporis sui, & viri Niniuitæ acta pœnitentis ad prædicationem Ionæ condemnabunt [e] eos [f], qui maiorem Iona saluatorem audire contemserunt; sic plurimi in populis episcopos iudicent [g] subtrahentes se ab ecclesiastico gradu, & ea, quæ episcopo non conueniunt exercentes.

Item Ambrosius in increpatione ad populum, ser.83.

¶ Qui clericos suos non corrigit, populum corrigere non valet. C. XXIII.

QVid autem ego vos arguo, cum possitis me vno sermone conuincere [h]? conuincor enim, cũ in hac parte clericos vobis magis video negligentes. Quomodo enim possum corrigere filios, cum fratres [i] emendare non possim? aut qua fiducia succensem [k] laicis, cum à consortibus pudoris verecundia conticescam? Ego autem fratres non de omnibus loquor: sunt certe quidam deuoti, sunt & alij negligentes. Ego neminem [l] nomino: conscientia sua vnumquemque conueniat.

Simile quidam auctor operis imperf. in Matth. hom. 40.

Item Beda super Matthæum.

VEreor.] CASVS. Dicit Hieron. se timere ne plures laicorum iudicent episcopos male sua officia exercẽtes per cõparationem melioris uitæ, sicut regina Austri, q̃ uenit de finibus terræ audire sapientiã Salomonis, iudicatura est homines sui temporis in die iudicij comparatione melioris uitæ, & Niniuitæ conuersæ ad prædicationẽ Ionæ, iudicaturi sunt illos Iudæos, q̃ Chĩm maiorem Iona contemserunt.

c ¶ Vereor.] Id est, uerecundor.

d ¶ Iudicatura.] Nõ potestate iudicij 1, quia illud fœminæ non habent. 3.q.5.§. tria. ff. de regulis iur. l.2.

1 Dicas iudicaturam in die iudicij compationem melioris vitæ.

e ¶ Condemnabũt.] melius viuendo.

f ¶ Eos.] Iudæos.

g ¶ Iudicent. [sup.d. 28.c.vlt. cõtra. su.di. 21. nolite. cõtra 6.q.1. oues. contra. sed nõ dñr subditi corrigere siue iudicare plato pr̃ate officij: sed vitæ comparatione, vt 11.q.1. nonne.

QVid autẽ.] CASVS. Ambr. cũ increparet populum delinquẽtem, dixit, q̃ populus poterat eum conuincere vno sermone. & sibi pudorem inferre, cũ clericos hẽat incorribiles, quod emendare non possit, nec eos vult nominare, cum peccata eorum sint latẽtia, sed vnusquisque consulat suam conscientiam.

h ¶ Conuincere.] Et ruborẽ incutere ex hoc, q̃ laici meliores sunt clericis. non em̃ posset ob hoc reprehendi. 47. dist. quod ad nos. quia non criminis relatione, sed innocentia reus purgatur ff. de pub. iud. qui.

Reus innocentia purgatur.

i ¶ Cum fratres.] Aliàs socij dicuntur 10. q.3. cauendũ, gatut.

K ¶ Succensem.] Idest, irascar.

l ¶ Neminẽ.] Contra, su.5.q 5. non vos, sed hic loquitur qñ crimen nõ̃ probari, ibi qñ p̃t. occulta. n. crimina non habent vindictam. 6.q.1. ſi omnia. 22.d. erubescant.

a ¶ Maiorem.] Sic sup. 96. dist. si quis dubitet & sup distinct. 61. statuimus. & c. quid proderit. vnde quidam discipulo in hoc decepti nimis festinant ad cathedram, & dum delectantur in loco gloriæ, fiunt alijs auctores ruinæ, vt 48. dist. quoniam cum magister faciat cathedrã, non cathedra magistrum, vt 40. dist. c. vlt. magistri enim moribus, & scientia, & facundia debent alios præcedere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NEc efficere.] CASVS. Quidam prælati putabant sufficere sit adæquarentur laicis, & negligentibus in fide, vel in operibus: sed dicit Beda hoc non sufficere, nisi præcellant eos scientia & doctrina.

a ¶ Credendi.] Quantum ad articulos fidei. laicis tamẽ sufficit pictura pro doctrina, de consec. d.3 per latum.

NE ERGO. CASVS Concludit Gratian⁹ ex supradictis dicẽs: ne prælati malos sibi eligerent successores, iõ statutum est, vt nemo sibi eligat successorem.

¶ Episcopo ad salutem non sufficit moribus, & vita populo adæquari. C. XXIIII.

NEc sufficere nobis ad salutem arbitremur, si turbis negligentium, vel quorumlibet inductorũ, fide, vel actibus adæquemur; quibus, sacris litteris vnica est credendi [a] pariter & viuendi regula præscripta.

Ne ergo (vt supra dictum est) tales sui officij successores aliquis sibi quæreret; prohibentur episcopi alterum pro se successorem sibi statuere ac designatis nominib. in locum suum alium subrogare. sup. Apostolica.

QVÆSTIO. II.

QVòd autem amicorum patrocinia [b] *in aliquorũ electione conualescere non debeãt, auctoritate beati Gregorij Papæ probatur, qui in secundo libro Regesti, indi. 11. epist. 22. seu cap. 62. scribit Antonio subdiacono dicens.*

¶ In electione episcopi non munerum datio, vel aliquorum patrocinia conualescant. C. I.

ILlud quidem præ omnib. tibi curæ sit, vt in hac electione nec datio quibuscunque modis interueniat præmiorum, nec quarumlibet personarum patrocinia [c] conualescant. Nam, si quorundam patrocinio [d] fuerit quisquam electus, voluntatibus eorum, cum fuerit ordinatus, obedire, reuerentia exigente, compellitur [e]: sicq; fit, vt & res illius minuantur ecclesiæ, & ordo ecclesiasticus non seruetur. Talem ergo, te admonente, personam debent sibi eligere, quæ nullius incongruæ voluntati deseruiat; sed vita, ac moribus decorata, tanto ordine digna valeat inueniri.

Idem ad clerum Mediolanensem, lib. 2. Indict. xi. epist. 29. seu c. 68.

¶ In electione antistitis communi vtilitati, non suo lucro quisque prospiciat. C. II.

DIlectissimi filij, officij nostri censurę commoniti suademus, vt in hac suscipiẽdi antistitis causa nullus vestrum neglecta vtilitate cõmuni, suo lucro prospiciat; ne, si quisquam propria cõmoda appetit, friuola æstimatione

Poly. l. 2. tit. 3. Iuo p. 5. c. 129.

Polyc. ibidem. Iuo p. 5. c. 130.

Simonia an inducatur p amicorũ patrocinia.

1 Ad idẽ 50. dist. clerico vbi de hoc.

a ¶ Patrocinia.] Patrocinia, aut consistunt in pecunia, vel obsequio: & tunc fit simonia: aut in precibus; & tunc aut sunt carnales, aut spũales. si spirituales, valent: nec per eas simonia committitur 1, vt prima quæstio. prima, latorem. carnales etiam pro digno sunt recipiendæ, vt j. q. j. quibusdam in fi. sed preces carnales pro ind. quo facæ, inducunt simoniam. 1. q. 1. de ordinationib. & dic vt sup. c. Moyses.

ILlud.] CASVS. Præcipit Gregorius Antonio subdiacono, cum quædam episcopalis ecclesia vacaret, vt nullam personam eligi permittat per pecuniam vel per preces carnales amicorum: quia qui taliter sublimatur, illis compelluntur obedire quorum preces, vel pecunia interuenerunt: & sic per eos res ecclesiæ dilapidantur. Talis ergo in illa ecclesia eligatur persona, quæ sit vita & moribus decorata: & tanto ordine digna.

b ¶ Patrocinia.] Nisi dignus sit ille pro quo petitur, vt su. 1. q. 1 nullus itaque, & c. pueri. & c. quibusdam. in fi. d ¶ Patrocinio.] Sed nonne suffragium patris prodest filio. ff. quod cuiusque vniuer. illud. sed illud quantum ad numerum eligentium.

c ¶ Compellitur.] Quia ad antidora tenetur, vt ff. de pe [illegible] tit. hær. sed & fi §. consuluit. & 83. dist. nihil. & extra de [illegible] testa. cum in officijs. humanũ. n. est, vt quis exhibeat ei [illegible] reuerentiam à quo percepit beneficium, vt 16. quæst. 2. visis.

DIlectissimi filij.] CASVS. Vacante ecclesia Mediolanen. vnusquisq. clericorum nitebatur amicum suum præficere inspecta tantum vtilitate propria, & neglecta communi sed docet Gregorius, vt hoc nõ faciant ne friuola æstimatione fraudentur, siue fallantur: quia mens quam cupiditas ligat, personam præferendam nõ examinat iudicio recto: quare præcipit, vt ante electionem

tionem subtiliter iudicantes talem eligant, cui debeãt semper obedire: quia post electionem non poterunt iudicare de ipso.

a ¶ Libero.] Sic 83. dist. nihil. sic 11. q. 3. quattuor. ADDITIO. Et c. pauper per quæ iura & hic habẽt arg. quòd iu-

pepigit, quòd possit electionẽ præstaret iurum vt inf. ea. Artaldus. Si vero ante electionẽ iuret, vel pactũ faciat, simonia est, vt inf. e. c. talia. & hæc vera sunt, cum minoribus & subiectis præstatur iuramentum. præstare autem superiori ante electionem, non videtur simonia: arg. sup. 100. dist. optatum.

c ¶ Quòd autem.] & ante & post electionem licite secũdum quosdã petitur cautio, quæ habetur ex iure vel consuetudine. 63. distin. quia. 1. q. 3. quęsitum. extra de præben. significatum. A superiore vero qualibet cautio peti potest. 28. dist. de Syracusana. 10 q. 3. c. vlt. 18. q. 2. Eleutherius. 100. distin. optatum. & c. contra morem. Quidam tamen dicunt, quòd ante electionem nulla cautio potest peti & si præstetur, simonia est? quia videtur eã facere, vt eligatur inf. ea cap. 14. Idẽ est si promittat ante electionem se iuraturũ post electionem, vt 1. q. 2. quàm pro. sed post electionem bene potest 2. quia tũc nihil sperat ab eis: sed à superiore, dixi, potest peti, & ei præstari tale iuramentum: subditus, tũ, siue ante electionem siue post. 100. distin. optatum. 28. dist. de Syracusanę. & 23. dist. quamquam. tamẽ id quod prius dixi verius videtur ma ime si quilibet canonicorũ ita iurat: Ego iuro, & si fuero factus episcopus, nihil alienabo de rebus ecclesiæ: quia tutor eligitur sub tali conditione. si satis dederit, vt ff. de tute. muto. §. r. extra de elect. significasti. nec tũ videtur esse conditio, sed potius admonitio quædam, vt dicit illa l. muto. sed ex persona contrahentium præsumi debet contractum siue promissionem esse simoniacam, vel, non: sicut & præsumitur circa vsurarium contractum ex persona contrahentis, vt extra de pig. c. illo. in fi.

Cautio iuratoria an possit peti ab eligendo vel electo.

2 Scilicet præstari iuramentum subditus, nec tũc peccat, necipsi possunt videre contra electionem siue fit confirmatus ue non, sm H. B. & La. extra de elepublicato. Arch.

TAlia.] CASVS. Pelagius facit Eucarpum visitatorem Catinensis ecclesiæ, & ei significauit qd deberet fieri circa electionem episcopi: sed postea Elpidius diaconus electus est fere ab omnib. pauci tñ eius electioni consentiebant nisi iuraret se illi præstare impunitatem de rebus ecclesiæ, quas vsurpauerant. quod totum cum audisset Papa relatione clericorum, & Leonis viri magnifici, de cuius testimonio non erat dubitandum, præcipit Pelagius clericis Catinensibus, vt Elpidium diaconum cum decreto electionis & cũ visitatoris epistola Romã perducant, & monet eũ, vt clericis resistentibus sibi, nec iuramentum nec promissionẽ faciat aliquã: quia si fecerit tamquã indignus repelletur, d ¶ Impunitatem.] Vt remitteret eis ea, quæ abstulerant, illud enim est simonia. remittere enim est dare,

Anſ. l. 9. c. 40. Poly. l. 2. tit. 3.

fallatur: quia nec libero [a] iudicio præferendam sibi personam examinat mens, quam cupiditas ligat. Pensantes igitur, quæ cunctis expediunt, ei, quem vobis diuina gratia prætulerit, integerrimam semper in omnibus obedientiam præbete. Iudicari [b] namque à vobis vltra non debet semel prælatus; sed tanto nunc subtiliter iudicandus est, quanto postmodum iudicandus non est.

QVÆSTIO III.

QVòd autem [c] simoniacus habendus nõ sit qui post electionem pro indemnitate ecclesię iuramentum præstitit; facile probatur. Aliud enim ante electionẽ iuramentũ facere, vel se facturum pacisci ad hoc vt eligatur: aliud est nulla præcedente conuentione post electionem huiusce modi iuramentum offerre. Illud ab officio tamquam munus impensum deijcit: hoc autem cõsecrãdo nullum impedimentum generat.

De priori casu scribit Pelagius Papa clero Catinensi.

¶ Qui in episcopum eligitur, de rebus ecclesiasticis aliquam securitatem nulli faciat. C. I.

TAlia quidem iam dudum ad fratrem, & coepiscopũ nostrum Eucarpum de visitatione Catinensi ecclesię scripta direximus, vt in eis iudicium nostrum potuissetis agnoscere. Verumtamen, quia quosdam ibi non sana intentione, sed prauis studijs dissensiones suscitare, vestra etiam relatione cognouimus, qui scientes se ad episcopatum nec ætate, nec scientia, nec vitę meritis posse perduci, ad hoc tantummodo inquietare ecclesiam volunt, vt sibi de his, quę ex ipsa præsumpta sunt, impunitatem [d]

a ¶ Iudicari.] Arg. q. 1, electum quem semel comprobasti, non potes postea reprobare 2, vt inf. 3 2. q. 5. horrendus. arg. extra de his, quæ fi. à maio. parte cap. ex ore. in fi. sup. di. 4. erit & cap. in istis. sup. e. q. proxi. c. licet simile ff. de decur. l. pe in fi. & arg. ff. de pact. dot. conuenire. ff. de neg gest. Pomponius. ar. contra C. de lib. causa non idcirco. & j. non mutant. & C. de profes. & medi. l. grãmaticos. lib. 10. extra de elect. cum dilectus contra vbi patientia non equiualet electioni, contra id quod est ff. de pup. si ego. §. 1. Sol. electus semel approbatus non potest amplius reprobari, ab eligentibus, nisi ex causa noua, vel de nouo ad eorum notitiã veniente. tunc enim bene potest ab eis reprobari, vt extr. de offic. deleg. infinuante. & extra de excep. pastoralis. & ff. de mune. & hon. vt gradatim. §. reprobari. & ita intelligitur illa decr. & illa lex grammaticos.

QVod autem.] Hic intitulatur tertia quæstio, quã quæritur, vtrum sit simoniacum præstare canonicis iuramẽtum post electionẽ pro indemnitate reũ ecclesiæ. Et respondet quòd non, nisi ante electionem

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt extra de testibus veniens 1.ff. de casum. quinetiam.

a ¶ Virt.] Argu. testimonio vnius credi, vt ff.de dote præle. Teopompus supra.97.dist. nobilissimus.sup.dist. 86.tãta inf.23.q.4.inter q̃relas 20.q.3. presens ar.contra,33.q. 1.ad monere

b ¶ Iudicij.] Id est quod circa eum fecimus, nos mutabimus.

c ¶ Damno.] Quia retractabimus quod fecimus.

ARtaldus.] CASVS. Artaldus fuit electus in epm Arelaten. ecclesiæ, post electionem prętitit iuramẽtum canonicis de indemnitate rerum ecclesię, propter quod archiepiscopus Narbonen. noluit eum consecrare,ideoque Romam iuit,& cõsecratus est ab Vrbano:prius tamen prætito iuramento,quòd nullam conuentionem fecerat ante electionem ad hoc vt eligeret, & q̃ propter nullam aliud crimen ipsum repellebat. Et sunt verba notarij scribentis gesta Vrbani.

d ¶ Iuramento.] Argumentum, q̃ solus episcopus sola manu se expurgat, vt 2.q.5. quanto.sed istud obtinet cum non habet compurgatores.

e ¶ vt eligeret.] Arg. contra, 28. distin. de Syracusanæ.

f ¶ Nullius.] Ex hoc verbo dixi Ioã. Pan. quòd infamatus de vno crimine, expurgabit se de omnibus alijs.sed certe hic nõ fuit generale iuramẽtũ, sed solũ iuraui.quòd nullius criminis conscius erat, & quòd archiepiscopus ei aliud crimen non obiecerat. Sed quare Papa cõsecrauit istum, pendente adhuc obiectione archiepiscopi? Sed die, quòd archiepiscopus in forma iudicij nihil obiecit ei.

g ¶ Mesciente.] Arbonum ad interpretandum negatiue dicta testium, vt cum testis iurat se non vidisse tale quid,intelligendum est,q̃ ipse sciat. Auth de hære. & fal.§.sancimus.in fi.§.si vero.in coll.1. Quod

a Ad hoc facit quod no. extra de eleboge memoriæ,in glo.fi cesset, &c. in prin.

a Obtinet vbi aliter læditur: vel in forma iudicij non agitur secundum Hug. Vel dic vt not in glo. vnde non tenet,&c.de hoc 18. dist. placuit. & 80.dist. tanta. Arch.

futurus promittat episcopus,& fiat rapinæ securitas, episcopatus ambitio ; hoc etiam vos diximus commonendos vt decretum in Elpidium diaconum factum,& subscriptũ ab omnibus, quos vestra relatio designauit, ad nos cum prædicti visitatoris epistola, & cum eodem diacono maturetis,Deo propitiante,perducere. *& post pauca.* Cum igitur huc filius noster magnificus vir Leo prætor venisset,retulit nobis de singulis,quæ ibi mota sunt, & quomodo vota prope totius ciuitatis in Elpidio diacono concordarent. Vnde quia de memorati viri [a] testimonio dubitare omnino non possumus;idcirco, sicut dictum est, Elpidium diaconum ad nos facite properare: nec expectetis vlterius , vt admonitio ad eum nostra debeat destinari.¶ Quem tamen hoc per vestram dilectionem in præsenti iussione specialiter admonemus,ne cui se aliquid dare vel daturum esse promittat;sed neque de ecclesiasticis prę teritis causis aliquam securitatem cuiquam audeat facere siue promittere, aut quasi factus episcopus ea quę direpta sunt non repetat;sed apud eos,à quibus direpta sunt permanere libere patiatur:sciens, quòd si tale aliquid fecit, vel fecerit, nec à nobis omnino permittitur valere ipsa promissio, & cum iudicij [b] nostri, quod de ipso habuimus damno [c],pastoralis consecrationis ordinem promereri non poterit.

† al. iterari.

Emendatus, est hic locus ex Anselmo,& Polycarpo.

De secundo vero casu in gestis Vrbani secundi legitur.

¶ Post electionem pro indemnitate ecclesiæ licet electo iuramentum præstare. C. II.

ARtaldus Arelatensis[α] episcopus,Narbonensis ecclesiæ suffraganeus Romam consecrandus ad dominum Papam Vrbanum venit: suus quippe archiepiscopus eum consecrare nolebat, quoniam post electionem suam propter bona ecclesiæ consecranda canonicis iurauit. Consecratus itaque est à domiuo Papa Vrbano, ante purgatus huiusmodi iuramento [d]. De iuramento , quod canonicis nostræ ecclesiæ feci post electionem, nullam conuentionem ante,vt eligerer [e], feci . Narbonensis vero archiepiscopus,nullius [f],præter id,criminis causa, consecrationem nostram omisit:me sciente [g] ; neque mihi criminis conscius sum, propter quòd à sacra † me vnctione repellat.

† al. sacerdotio me repellat.

α ¶ Arelatensis.] *In manuscriptis etiam sic habetur . Sed visum est subesse mendum, quia hic episcopus vocatur suffraganeus archiepiscopi Narbonensis:in concilio autem secundo Arelatense Arelate refertur ad prouinciam Viennensem. Et quamuis Gulielmus Durandi in speculo de auctor.& vsu pallij hoc citet,vt ostendat Arelatensem archiepiscopum subesse Narbonensi; tamen Ioannes Andreę in notis ad illum locum expresse scribit in hac capitulo non agi de Arelatẽsi archiepiscopo. vt valde probabile est pro Electense , seu Elatensi,qui vere est suffraganeus archiepiscopi Narbonensis , corrupte scriptum fuisse,* Arelatensis.

Negatina testis depositio est benigne interpretanda.

QVòd autẽ.] CASVS. Hic intitulatur quarta quæstio,qua quæritur an prælatus sit defereñdus ante sniam condemnationis ; siue ferat̃ sniã ab hoine vel à canone. Et dicitur, q̃ non vt inf.c.vno & if. 17.q.4.fi qs. suadẽte. tio tenet quam fecit:sed si tempora appellationis sunt lapsa & non est prosecutus appellationem,idem est ac si non appelasset; & secũdum hoc nõ est excõicatus, vt distinguitur ff de his qui not.infa.furti. §. 1. & ff. de in iusto rup.test si quis §.antepen. Io. Ego credo, q̃ pendẽte appellatione clerici debeãt ei obedire. cum pendente appellatione,vel lite nihil fieri innouandum, vt su.2. q.6. appellatione interposita. & ext.vt lite pen.nihil innouetur,per totũ. ff.ad Turpil.l.1.in fi. & excõmunicatio tenet,cum statim trahat secum suam executionem , vt extra ad ap.pastoralis.Bar.

a ¶ Quòd

QVÆSTIO. IIII.

QVòd autem [a] clerici ante sentẽtiæ tempus ab episcopo suo discedere non liceat,probatur auctoritate Symmachi α Papæ dicentis .

α ¶ Symmachi.] *Citatur libellus Ennodij nomine Symmachi Papæ.cuius rei reddita est ratio supra dist. 31. c. omnino.& 40.c.non nos.*

¶ Ante tempus sententiæ non licet clericis ab episcopo suo discedere. C. I.

Iuo p.6.c.340. & 341

NOnne dir ecta sunt verba canonum ß : [Quicumq; clericorum ab episcopo suo ante sententiæ [b] tempus dubia suspicione discesserit manifestam eum manere censuram?] *& infra.*¶ Lex ecclesiastica pontificem ab alijs ac cusatum,priusquam [c] sub luce obiecta constiterint, exigit non relinqui.

ß ¶ Canonum.] *Sic emendatum est ex vetustis codicibus, Ennodio ipso,& Iuone,cum prius legeretur;* Decreti. *Citare autem Ennodius voluit canones,qui ante Symmachum de hacre editi erant. Qui vero in glossa citantur sunt ex epistolis Pontificum Symmacho posteriorum. In Carthaginensi quidem concilio inserto in codice canonum est vndecimus canon; qui citatur infra 11. q.3. si quis presbyter: & decimus nonus relatus supra 4.q.5.c.quisquis episcoporum:& vigesimus quartus citatus.ibidem. c. placuit ad quos & præcipuè ad primum videtur spectasse Ennodius.*

b ¶ Sententiæ.] Sola ergo accusatio non constituit aliquem reum vel criminosũ vt 15.q.vl.c.vl. vnde de reo accusato potest solui id q̃d ei de reo accusabetur,vt ff.de sol.reo to. sola. n. nominatio non sufficit,vt 2.q. 1. multi.& lex dicit, q̃ si cõdemnatus appellauit,status eius integer. est. ff. nil inno. pen. ap.l. vnica. nec inter infames interim habẽdus . de his qui no.infa.furti. impeditur tñ interim ab honoribus. vt 81. dist.tantis 2.& extra de accu.Deus omnipotens.nec procura tor esse potest. C. de procur.reum.

Solui põt

QVÆSTIO V.

†al. Apostolici.

SInelitteris Apostolicis † episcopus accusatus & à sancta sede vocatus,ad suam nõ reuertatur ecclesiam.
Vnde Sixtus Papa ait epist.2.c.2.

¶ A sede Apostolica vocatus episcopus ad domum non reuertatur,nisi purgatus,& Apostolicis literis instructus. C. I.

Anſ.l.2.c.9.

QVilibet fratrum pulsatus, atq; ab hac sancta sede vocatus,cum se nobis repræsentauerit [d] , ad ecclesiam tamen suam non prius reuertatur,quàm litteris Apostoli-

a ¶ Quòd autem.] Clerici ante supensionem vel depositionem prętati non negabant ei obedientiam. 16. q.4. volumus. 15.q.vlt.c.vl. Nec obstat 32. dist.nullus 8. dist. fi. si quis.& 16.q.vlt.sanè.quia ibi de suspensis à cãone loquitur. nam in illis tribus criminibus est specialiter, scilicet in simonia,& in hæresi.& in notorio fornica tore 1.sed de simonia occulta vt correctũ ext. de temp. ordi.c.vlr.Sed nunquid statim post sniam recedent ab ipso.cum adhuc possit appellare,& appellatio extinguit pronunciatũ.item quia snia nõ est statim executioni mãdanda,vt extra de sent.& re.iud.quod ad consolationẽ. Ecõtra vr, q̃ statim per sniam amittit dignitatem fi.de appellatione excommunicat subditũ suũ an est ille excõcatus? Distingue qa si est ꝓsecutus appellationẽ suã, tũc licet appellatio sit pronũciata iniusta,excõmunicatio interim possit subditũ excõicare.

SIne.] CASVS. Hic ponit 5.qõ, qua quærit vtrum epus accusatus vocatus ad sedem Apostolicam si snia pro eo feratur, debeat ad ecclesiã suam sine litteris Papę reuerti. Et respondetur,quòd non, vt inf. c. seq.

QVilibet.] CASVS. Sixtus Papa docet hic,q̃ si episcopus accusatur corã Papa,si non potest sibi crimen probari, non debet ad ecclesiam suam reuerti sine litteris Apostolicis,in quibus cõtineatur qua liter suam causam finierit,& post reuersionem suam vicini episcopi hoc cognoscere possint:quoniam episcopi sicut ab Apostolis sunt instituti domino disponente,ita à sancta sede Apostolica debent defendi, dispositioni cuius omnia maiora sunt iudicia reseruata.

2 Adde ad hoc gl. opp. in §.si quis. aũt in gl. 1. insti. de sspe.tu.

d ¶ Repræsentauerit.] Clericus etiã se non repræsentabit Papæ sine litteris sui episcopi, vt C.de epis. & cler. si qua.

Universidad de Deusto
Biblioteca

si qua per calumniam. & in Auth. quomodo. oportet episcopos.§.non aliter.coll.1.

a ¶ Ambiguitate.]Si ext.de of.ord.ex parte.extra de fi. inst.quod super.

b ¶ Eorum.] Id est, Apostolorum.

¶ Entētia excommunicationis.] CASVS. Supra in viij. causa ostensum est de episcopis q̄ vlurpant sibi eligere successores. Nunc vero vult tractare d̄ epis excōmunicatis, qui p̄sumunt clericos ordinare, & de archiepiscopis, qui damnant clericos sui suffragānei inconsulto illo; q̄ omnia vt competētius ostendat, thema proponit, & tres inde elicit quæstiones.

c ¶ Sententia excommunicationis.] In superiori causa dictum est, q̄ episcopi quandoque vsurpant sibi aliquid de iure suorū clericorū, quādoq; de iure vicinorū episcoporū, & ostendit hic q̄ nemo ordinabit clericos alterius epi eo nō requisito, nec ēt iudicabit, & q̄ metropolitan⁹ clericos sui suffraganei non potest iudicare. & vt hæc & alia, &c.

¶ Vòd ordinatio.] CASVS. Hic intitulāt prima quæstio, qua quęritur, vtrum ordinatio facta ab excommunicatis possit rata haberi. Et certè de hoc ita dicit H. quòd quilibet epūs siue excōicatus, siue nō; siue catholicus siue nō, siue vltimā manus impositionē recepit in ecclesia, siue ext. ordinem confert, & ordinati ab eo ordines recipiūt, dūmodo in forma ecclesiæ hoc fiat; & si illi alios ordinauerint, ordinati erunt, & sic in infinitum, vt 1.q.1.quod quidam. & inf c.ordinationes. idem dicit de corpore Christi. arg. de consec. distin. 4. ostenditur sicut in sacramentis. 1.q.1. Dūs declarauit. Sed in hoc est differentia, quia ordinati ab eo qui recepit vltimā manus impositionē in ecclesia, siue scienter, siue ignoranter, si digni sunt tolerantur ex misericordia vt inf.c.2. & 3. nisi in quatuor casibus notatis in apparatu. Sed si ab eo qui nō recipit in ecclesia, si sciēter, nō tolerantur, si ignoranter, & hoc probauerint, tolerant.

vt infra ea. ordinationes. Rufinus tñ & Ioan. Fauentinus dicebant, q̄ episcopus, qui recipit vltimam manus impositionem extra ecclesiam, Id est, ordinem episcopalem, quia post illum nullus est ordo, ordinem conferre non potest, & qui ordinatur à tali, nihil recipit: secus si intra ecclesiam recipiat vltimam manus impositionem. De corpore Christi dicebant, quod nullus extra ecclesiam constitutus conficiebat. arg. 24.q.1. schisma. & forte Gratia fuit huius opinionis, vt inf. ea.§. sed excommunicati. & 1.q.1 §. sed opponitur. lib. tamē post hanc opinionem ponit Gratianus catholicam veritatem & videtur hic primo probare Grat: quod talis ordinatio non valet.

d ¶ Quod ordinatio.] Hic quæritur an ordinatio facta ab excommunicato sit rata. Excommunicatus hic dicitur præcisus ab ecclesia propter hæresim, vel schisma, vel aliquam aliam causam. Dicit Ioan. Fa. & Rufinus, q̄ qui

CAVSA NONA.

Ententia excōmunicationis[c] notatus quidam archiepiscopus aliquot clericos alterius metropolitani ordinauit: quendam capellanum, sui suffraganei, illo inconsulto, depositi: atque alium in loco eius ordinauit.

1 *Hic primū quæritur, an ordinatio, quæ ab excommunicatis facta est, aliquo modo possit rata haberi.*

2 *Secundo an liceat episcopo, archiepiscopo, primati, vel patriarchæ clericos alterius sine propris litteris ordinare.*

3 *Tertio, an archiepiscopus clericos suffraganei sui, illo inconsulto, damnare valeat, vel damnatos absoluere.*

QVÆSTIO I.

Vòd ordinatio[f], quæ ab excommunicatis celebratur, nullas omnino vires obtineat, nec etiam consecratio appellanda sit, testatur Gregorius lib. 3. epist. 20. dicens.

q̄ qui recepit vltimam manus impositionem. id est, ordinem episcopalē in ecclesia, ordines confert, sed non executionem ordinis. Si autem extra, nihil confert, nec ordinem, nec executionem, cum tales nihil habeant: arg. 1.q.7. Daibertum. 19. dist. cap. propter. 1 quæst. 1. si quis

¶ Non potest appellari consecratio, quæ fit ab excommunicatis. C. I.

Poly. l. 2. tit. 37. Iuo p. 14. c 74. & p. 5. c. 134.

NOs consecrationem[a] dicere nullo modo possumus, quæ ab excommunicatis[b] hominibus est celebrata[c].

PALEA. C. II.

EXcommunicati illicite manus imponunt: quia potestatem ordinandi non habent. Vbi autem illicita est manus impositio, vulnus infligitur. Vnde reiterari necesse est, quod minime probatur esse collatum.

¶ Hæc & sequens Paleæ absunt à plerisque vetustis exemplaribus: habentur tamen in vno valde emendato, in quo pauca haberi solent. Prior autem hæc videtur esse summa quædam sequentis.

[Vnde Damasus Papa epist. 4. ait.]

PALEA. C. III.

fil. 1.q.7. per illicitum.

PEr illicitam manus impositionem vulneratum caput illi, qui videbantur aliquid accepisse, habebant: & vbi vulnus infixum est, necesse est medicinam adhibere, qua infixa sanetur, macula, idest, reiterari necessum est, quod legitime actum, aut collatum minime probatur; si perfectum esse debebit. Nam quomodo honorem possit retinere, qui ab illo acceperit, qui potestatem dare legitime non habuit, inuenire non possum.

fil. c. nos consecrationem.

Sed excommunicati hic intelligendi sunt, qui in ipsa sua ordinatione pœnam excommunicationis contraxerūt; qui nunquam in numero catholicorum fuerunt. Cæterum, qui inter catholicos prius deputati sunt, si postea excommunicationis sententia notati fuerint; ordinationes tamen eorum ab ecclesia misericorditer tolerantur.

Vnde Vrbanus Papa secundus scribit dicens.

¶ Ordinationes ab excommunicatis non simoniace factæ, ex misericordia tolerantur. C. IIII.

Anſ. l. 12. c. 74. Iuo p. 6. c. 400.

AB excommunicatis, quondam[d] tamen catholicis episcopis ordinatos, si quidem non simoniace ordines ipsos acceperunt, & si ipsos episcopos simoniacos non

a Cum possint ordinari à fidelibus, & illū casu ponit H. peccati, & depositi vera nitus alienū sacramenta cōferūt, à superiori & verū corpus Christi conficiūt, vt no. 1. q. 1. dominus declarauit. Io. Quod Io. dicit de depositō, non uenientibus credo esse verum, vt 50. d c. accedens. B. Nos.] CASVS. Nisti[e] capituli patet, & intelligitur de eo qui præter formā ecclesiæ ordinem cōfert, vel in odiū consecrantium sicut dictum est. vel secundum Rufinum, & Io. Fāuen. & Grat. intelligitur de eo qui vltimam manus impositionem recipit extra ecclesiam.

a ¶ Nos consecrationem.] su. 1.q.7. conuenientibus. & ca. Daibertum.

b ¶ Ab excommunicatis.] Id est, hæreticis, vel schismaticis, tales enim ipso iure sunt excōmunicati.

c ¶ Celebrata.] Præter formam ecclesiæ. Vel dic q̄ in odium eorum hoc dictum est, sicut ecclesia per pactionem cōsecrata potius dicitur execrata quàm consecrata, vt 1.q.4. ecclesia. 24. q.1. pudenda.

SED EXCOMMVNICATI. CASVS. Videt hic Grat. ponere opinionem Rufi. & Io. Fauentini, dicens q̄ ordinationes eorum qui nūquam fuerunt catholici, irritæ sunt; sed ordinationes eorum qui fuerunt episcopi catholici. licet postea fuerint excommunicati, & depositi, ad hoc inducit, sequens c.

3 Vnde dicit Hug q̄ illud verbū, quondā & c. additur potius, vt ostendatur dīa inter dispositionē. nā cum scienter ab illis q̄ nunquam fuerunt catholici, epi non dispensant, vt inf c. pen. Hug;

ABexcommunicatis.] CASVS. Quidam catholici episcopi excommunicati fuerunt, & in tempore suæ excommunicationis quosdam clericos ordinauerunt. Quæsitum fuit ab Vrbano vtrum possent in suis ordinibus tolerari. Et respondet, quòd sic, si sint bonæ vitæ, & non sunt ordinati simoniace, vel non constat episcopos esse simoniacos: sed de cætero nō ascendant ad ordines superiores, nisi necessitas, vel vtilitas exegerit.

d ¶ Quondam.] Hic habuit Io. Fan. fomentum sui erroris, & pro se inducit. 1.q.1. si qs inquit. & 1.q.7. Daibertum, & extra de schisma. c. 1. & 2. sed hoc iden dicitur, quia facilius dispensatur cum ordinatis à talibus; qui vltimam manus impositionem receperunt in ecclesia. &c.a-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sta. & capitula quæ inducit, intelligo cum non fuit forma seruata, & cõtra eum expresse est inf. de consec. dist. 4. ostenditur. & c. quomodo. & 1. q. 1. quod quidam. Videtur autem hic quòd siue sciẽter, siue ignorãter ordinẽs quis ab hæretico, præciso, & simoniaco, nõ debeat cum eo dispensari: quod verum est, nec obstat 1. quæst. prima, si qui à simoniacis. vbi innuitur si ignoranter à talibus qui ordinatur, ꝙ possit secum dispensari. sed illud intelligimus cum G. de prælato tolerato ab ecclesia, hic de præciso. vel ibi non fuit simoniacus, & hæreticus, hic aũt simoniacus & hæreticꝰ. Si gs ergo est ordinatus à simoniaco etiã ignoranter, executionem non recipit, cum simoniacus sit suspensus ipso iure, vt 1. q. 1. reperiuntur. extra de sim. tãta. Sed quid faciendum est huic, si suus episcopus quẽ scit esse simoniacũ, vult ipsum promouere. H. dicit ꝙ qui promouetur à simoniaco prælato suo adhuc tolerato, non peccat, & libere potest suum officium exequi. sed contrariũ legitur extra de simo. per tuas. De hoc dixi supra 1. q. prima. si qui à simoniacis.

Ordinatus a simoniaco caret executione.

SED ET ILLVD. CASVS. Supra in §. sed excommunicati. dicitur, ꝙ illud cap. nos consecrationem, intelligitur de his q̃ nunquam fuerunt de numero catholicorum. Nunc vero ostendit, ꝙ potest intelligi de nominatim excõmunicatis, quorum ordinationes scienter receptæ non tolerantur, quo ad executionem.

ORdinationes.] CASVS. Hoc. c. diuiditur in duas partes. In prima parte dr, ꝙ illi qui receperunt ordines ab episcopis ordinatis in hæresi, vel ab intrusis, non tolerantur in suis ordinibus quo ad executionem, nisi probent se nescisse in tempore ordinationis eos fuisse damnatos. In secunda parte dicitur, quod illi qui receperunt ordines à schismaticis quondam tamen catholicis episcopis, ex misericordia in suis ordinibus tolerantur, si boni sunt, propter necessitatem, sed cessante necessitate sacri canones proprium robur obtineant. Secunda pars incipit ibi, [Qui vero.]

a ¶ Hæresiarchis.] Id est præcisis ab ecclesia, qui nunquam catholici epi fuerunt. De alijs habes su. c. proxi.

b ¶ Nisi probare.] Isti forte erant pueri, cum illi erant præcisi. Vel forte Romæ à Papa fuerant præcisi, & antequàm fama crebresceret; fuerunt aliqui ordinati ab eis, aliàs in his quæ publice fiunt, non potest quis ignorantiam allegare. 16. dist. ꝙ dicitis. Et est hic arg. ꝙ qui allegat ignorantiã, ipsã probabit. 3. q. 9. indicas. 1. q. 1. si qui à

Ignorantiã allegans, illã probare debet.

fuisse constiterit; ad hæc, si eorum religiosior vita, & doctrinæ prærogatiua visa fuerit promereri, pœnitentia indicta, quam congruam duxeris, in ipsis, quos acceperunt, ordinibus permanere permittas. Ad superiores autem cõscendere non concedimus, nisi necessitas, vel vtilitas maxima flagitauerit, & ipsorum sancta conuersatio promeruerit.

Sed & illud Gregorij de nominatim excommunicatis intelligitur: quorum ordinationes sunt irritæ, si eorum damnatio non erat ordinandis incognita.

su. c. nos. consecrationem.

Unde idem Urbanus ait in synodo Placentina, c. 9. & sequentibus.

¶ Qui nominatim excommunicati sunt, & qui aliorum sedes inuadunt, alios ordinare non possunt. C. V.

Poly. l. 7. tit. 16. & l. 2. tit. 38.

ORdinationes, quæ ab hæresiarchis[a] nominatim excommunicatis factæ sunt, & ab eis, qui catholicorũ adhuc viuentium episcoporum sedes inuaserunt irritas esse iudicamus; nisi probare[b] valuerint, se cum ordinarentur, eos nescisse[c] damnatos. ¶ Qui vero ab episcopis quondam catholice ordinatis, sed in schismate à Romana ecclesia separatis consecrati sunt, eos, nimirum, cum ad ecclesiæ vnitatem redierint, seruatis proprijs ordinibus misericorditer suscipi iubemus: si tamen vita, & scientia eos commendat. ¶ Amodo vero, quicunque à prædictis schismaticis, sanctæque Romanæ ecclesiæ aduersarijs se ordinari permiserit, nullatenus hac venia dignus habeatur. ¶ Quamuis autem misericordiæ intuitu, magnaque necessitate cogere hanc in sacris ordinibus dispensationem constituerimus, nullum tamen præiudicium sacris canonibus fieri volumus: sed obtineant proprium robur, & cessante necessitate, illud quoque cesset, quod pro necessitate † factum est. Vbi enim multorum[c] strages iacet, ibi subtrahendum est aliquid seueritati, vt ⁂ addatur amplius charitati.

C. 9. & 10.

C. 11.

C. 12.

C. 13.

† Cõcor. tenet in li. liberorum. cum. ff. de his qui no. ifa. & ibi in l. 1. in fi. C. de cad. tol.

⁂ ¶ Vt addatur, &c.] *Hæc sunt addita ex concilio ipso.*

Electio quoque, nisi à catholicis facta fuerit, irrita esse probatur.

b ¶ Eligitur.] constat ꝙ suspensus non potest eligere, vt extra de consue. cum dilectus. & extra de æta. & qual. cũ bonæ. Sed quid si maior pars fuerit excõicata, an possint alij eligere sine ea? ar. ꝙ nõ. ext. de cõcess. præ.

a NOs.] Simile 24. q. 1. aperte. & c. miramur.

Vnde Gregorius scribit Mediolanensibus, li. 8. epist. 65.

¶ Irrita sit electio, quæ non à catholicis facta probatur. C. VI.

Poly. l. 2. tit. 1. ¶ catholicis, & maximè à Lãgobardis.] ori.

NOs[a] in hominem, qui non à catholicis ¶ eligitur[b], nulla præbemus ratione consensum: nec, si alicuius præsumptionis vsurpatione factus fuerit, in locum vel ordinem illum sacerdotis suscipimus

QVÆSTIO II.

QVòd autem[c] episcopus, vel quilibet superiorũ clericos alterius sine proprijs litteris ordinare non debeat;

Calixtus Papa scribit epst. 2. ad episcopos Galliæ dicens.

¶ Alterius ecclesiæ parochianum nullus iudicare præsumat. C. I.

Ant. l. 6. c. 120. Iuo. p. 14. c. 72. & p. 5. c. 236. ¶ abest ab orig.

NVllus alterius terminos vsurpet, nec alterius parochianum iudicare[d], [vel ordinare ¶, aut excommunicare præsumat: quia talis iudicatio, uel ordinatio, aut excommunicatio, vel dãnatio nec rata[e] erit, nec uires ullas habebit: quoniam nullus alterius iudicis, nisi sui, sententia tenebitur, aut damnabitur. Vnde & Dominus loquitur dicens: [Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.]

Deut. 19. Prou. 22.

[*Vnde* ⁂ *Vrbanus Papa.*]

⁂ ¶ Vnde.] *Antea erat*, Idem, *hoc est Calixtus: quia, cum Palea hæc nondum esset inserta sequebatur* c. nullus primas. *quod est Calixti. Hanc autem paleam citat Gratianus ex Vrbano secundo, infra de pœnit. dist. 6. c. fin.*

NVllus.] CASVS. Calixtus Papa docet hic, ꝙ nullus episcopus debet terminos alterius vsurpare, vel alterius parochianum ordinare, damnare vel excõicare: quia talis ordinatio, damnatio, & excommunicatio irrita erit: & quòd hoc fieri non debeat, probatur auctoritate Deut. & Prou. dicẽtis: Ne transgrediaris, &c.

d ¶ Iudicare.] Nisi in casibus, vt de pœ. dist. 6 placuit. su. 6. q. 3. c. vlt. sup. 3. q. 6 peregrina. & c. 1. & 10. q. 3. nec numerus. 2. q. 5. Mennam. & q. 7. nos si in competẽter. & in casibus vbi quis sortitur forum 2. & cum quis negligit suum locum conuertere ad fidem. 16. quæst. 3. placuit 2. & cum episcopus solus est in vna ꝓuincia, vt 65. dist. ĥ fortè in fine.

2 Qui no. 3. q. 6. in prin.

e ¶ Rata.] Sed quæritur si vnus iudex sẽtentiam excõmunicationis latã ab alio tihabitione ratam habere possit cõfirmari. ar ꝙ sic inf. ea Lugdunen. & 3. q. 6. hæc quippe. 63. dist. Salonitanæ. nam factum falsi, ꝓcuratoris possum ratum habere, extra de offic. deleg. cum olim ff. de iudicet. & electionem q̃ nulla est, possum ratã hẽre. ext. elec. quòd sicut. Itẽ adoptio iniusta potest cõfirmari. ff. ꝙ adop. adoptio. Item sententia fœminæ, & serui cõfirmat, licet nulla sit, vt 3. qõ. 7 infamis, §. tria. in princ. ff de offic. prœto. Barbarius. extra de arbit. dilecti. & est ar. ad hoc infrà. de testa. milit. §. sed si quis. nam & per appellationem potest confirmari quod nullum est. ff. rem ratam habe. l. 3. §. falsus. Sed contra ext. de consue. ad nostram. Item quod meo nomine gestum non est, ratum habere non possum, ut ff. de ueg. gef. si pupillis. §. sed & si ego. Item cuius præsentia desideratur, eius ratihabitione non potest confirmari, ut infrà. de aucto. tut in fi. Item si sua excommunicationis confirmaretur, retro esset quis excommunicatus, quod esset absonum. Dicas ergo, ꝙ sententia quæ nulla est, non põt ratihabitione cõfirmari quia sententia plus habet iuris, q̃ facti. & in illa l. ff. rẽ ratam habe. fuit sententia lata à suo iudice, sed contra ius. & sufficit quòd litigator credat se condẽnatum, ad hoc ut teneat iudicium. ff. famil. ercis. cũ cum putarem. solus tñ si princeps potest sententiam, quę nulla est, confirmare, ut 2. q. 1. in primis. & 3. q. 9. hęc quippe. quia & ipse mutat substantialia rei. C. de rei uxo. act. in princ. sic intellige 3. q. 9. hęc quippe. Alia autem quæ plus habent facti, quàm iuris, ut emptio, locatio, & tradtio, possunt confirmari. ff. de curatur. consilio. §. vult. unde donationem factam à laico, & non nomine episcopi potest eps confirmare, ut 16. qõ. 1. ca. ult. & extra de iure patro. cura pastoralis. Si autem aliquis ordinat clericos alterius credens suũ eps ratũ ha-

Sniã nulla an possit ratihabitione cõfirmari.

Nos

Universidad de Deusto
Biblioteca

PALEA. C. II.

PLacuit vt deinceps nulli sacerdotum licet quemlibet commissum alteri sacerdoti recipere ad pœnitentiam sine eius cõsensu, cui prius se cõmisit, nisi per ignorantiã † illius, cui pœnitens prius confessus est. Qui vero contra hæc statuta facere præsumpserit, gradus sui periculo subiacebit. Sent. 4. dist. 21. De pœnitentia dist. 6. c. fi. † al. pro ignorantia.

Item Calixtus epist. 2.

¶ In alterius parochia, nisi eo vocante, nulli aliquid agere licet. C. III.

NVllus primas, nullus metropolitanus [a] nulluſq; reliquorum eorum, alterius adeat ciuitatem; aut ad possessionem accedat (quæ ad eum non pertinet, & alterius epi est parochiæ) super cuiusquam dispositione, nisi vocatus ab eo, cuius iuris esse dignoscitur, aut quidquã ibi disponat, vel ordinet, aut iudicet, si sui gradus honore potiri voluerit. Sin aliter præsumpserit; damnabitur, & non solum illi, sed cooperatores, eique consentientes: quia sicut ordinatio, ita eis & iudicatio, & aliarum rerum dispositio prohibetur. Nam qui ordinare [b] non poterit, qualiter iudicabit? nullatenus proculdubio iudicabit [c], aut iudicare poterit. Poly. l. 2. tit. 24. Burc. l. 1. c. 66. Ans. l. 6. c. 119. Iuo p. 5. c. 101. Pana. l. 4. c. 28. inf. episcopum. ver. nam si.

Item ex concilio Nannetensi, c. 1.

¶ De eodem. C. IIII.

IN Dominicis, vel festis diebus presbyteri, antequam Missas celebrent, plebem interrogent, si alterius parochianus in ecclesia sit, qui proprio contempto presbytero ibi Missam velit audire. Quem si inuenerint; statim ab ecclesia abijciant, & ad suam parochiam redire compellant. ¶ *Hoc & sequens caput absunt à sex vetustioribus & emendatioribus Gratiani exemplaribus. In cæteris autem habentur sine nomine Paleæ, quemadmodum & in excusis. Extat autem vtrumque in concilio Nannetensi, & ex eo citatur hoc primum in Decretalibus t. t. de paroch. c. 2. & à Burchardo, & Iuone sicque emendatum est, cum antea citaretur ex concilio Meldensi.* ext. de paro. c. 2. Burc. l. 2. c. 92. Iuo p. 2. c. 122.

Item ex concilio Nannetensi, c. 2.

¶ De eodem. C. V.

NVllus presbyter, aut diaconus « alterius plebanum † (nisi in itinere fuerit; vel placitum ibi habuerit) ad Missam recipere audeat. Et in capitul. l. 1. c. 153. Burc. l. 2. c. 91. † al. plebes anum] al. parochianum.

« ¶ Aut diaconus.] *Hi duæ voces neque in concilio, neque in capitularibus neque apud Burchardum leguntur.*

Item ex concilio Antiocheno, c. 13.

¶ Ad ordinationem clericorum, vel ecclesiaraum alterius episcopi, nisi ab eodem inuitatus, non accedat episcopus. C. VI.

NVllum episcoporũ audere debere ex alia prouincia ad aliam transitũ facere, & ordinare aliquos in ecclesijs, aut proferre ad sacrum ministerium. Nec † ab alijs illuc trahatur episcopis: nisi forte per litteras rogatus abierit, non solum à metropolitano [d], sed & ab his, qui Burc. l. 1. c. 108. Iuo p. 5. c. 210. & simile p. 5. c. 18. ex epistola Bonifacii. † al. nec alios illud attrahat episcopos.

habitarum; tunc potest talis ordinatio cõfirmari per ratihabitionẽ, vt inf. e. Lugdunẽsi. secus si non poneret pẽm in ratihabitione illius vt ff. de solu. si quis esse renti. in sententia aũt dicit põt, & si aliquis nomine alteri[a] tulit sniam, & tunc possit ratificari. Io. Quidris sit de hoc & de sentẽ excom. notaui in quæstionibus. B.

NVllus primas.] CASVS. Cœlestinus prohibet in hoc c. & nullus patriarcha vel archiepiscopus vel episcopus iudicet ordinet vel disponat aliquid in parochia alterius, nisi fuerit inuitatus. Si vero præsumpserit, damnabit cũ cooperãtibus & cõsentiẽtibus ei. Nã si ordinare non potest, nec iudicare poterit. idẽ dicitur de episcopo in duobus sequentibus ca. s. quòd irrita erit talis ordinatio, & ipse damnabitur.

a ¶ Metropolitanus] Si metropolitan[a] nõ potest intrare diœcesim suffraganei sui, nisi vocatus, vt hic dicitur, qualiter ergo visitat diœcesim, & recipit ibi procurationes. vt extra de censibus, sopitę ext. de præscr. cui ex officij? Sed illud intelligo in eo casu qñ per negligentiam deuoluitur ius ad metropolitanũ, vel etiam per appellationem.

b ¶ Ordinare.] Ar. ex quo minus non licet nec maius, vt 44. dist. nulli, 16. q. 2. vltis. & ẽm hoc minus est ordinare, quàm iudicare: ga solus põt ordinare, sed nõ solus iudicare ad depositionẽ, inf. 15. q. 7. si autẽ. & c. fœlix. & ca. vlti. Mains non licet, cui nõ licet minus

c ¶ Iudicabit.] Sæpe tamen iudicat q nõ potest ordinare, vt archidiacon[us], vt 25. d. perlectis. & extra de tempo. ord. cum in distribuendis.

d NVllũ.] ¶ A metropolitano.] Hoc intelligas in arduis

eum eo sunt, omnibus ipsius prouinciæ episcopis. Quòd si nullo inuitante inordinate superueniat, & aliquos, uel ordinare præsumpserit, uel quoslibet actus illi ecclesiæ competentes, qui ad se minime pertinent, usurpare tentauerit; uacua [a] quidem & inania erunt omnia, quæ gesserit: ipse uero huius indisciplinati ausus, & irrationabilis cœpti dignas causas expendat †, tanquam depositus à sãcta synodo, & propter huiusmodi præsumptionem iam prædamnatus. † al. excipiat

¶ *Hæc est prisca versio. Dionysii autem interpretatio, quæ & conciliorum tomis est inserta, & à Burchardo, & Iuone affertur, apertius exprimit sententiam canonis Græci. Tamen, quoniam neque ipsa omnibus locis omnino respondet, visum est verba græca nouæ cum uersione apponere.*

Μηδένα ἐπίσκοπον τολμᾶν ἀφ' ἑτέρας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν μεταβαίνειν καὶ χειροτονεῖν ἐν ἐκκλησία τινὰς εἰς τὸν προσηγωλωτεργίας, μὴ δὲ εἰσωσεπὲγοιτο ἑαυτῶ ἑτέρους, εἰ μὴ παρακληθεὶς ἀφῆκοιτο διὰ γραμμάτων τὸ τε μητροπολίτου καὶ τῶν σωὺ αὐτῶ ἐπισκόπων, ἐν εἰς τὸν χῶραν πάρερχοιτο. εἰ δὲ μηδενὸς καλοῦντος ἀπέλθοι ἀτάκτως ἐπὶ χειροθεσία τινῶν, καὶ κατασάσειτῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων μὴ προσηκόντων αὐτῶ, ἄκυρα μὲν τὰ ὑπ' αὐτὸ πεπραγμένα τυγχάνειν, καὶ αὐτὸν δὲ ὑπέρχειν τῆς ἀταξίας αὐτὸν κεῖ τῆς παραλόγου ἐπιχειρήσεως προσηκόσαν δίκῃ, καθαιρεμένου ἐντεῦθεν ἤδη ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου.

Nullus episcopus audeat ab vna prouincia in aliã transire, & in ecclesia aliquos ordinare ad pmotionẽ liturgiæ †, nec si alios vnà secum adducat; nisi accitus venerit per litteras metropolitani, & eorum, qui cum illo, episcoporum, in quorum regionem accedat. Quod si neminẽ uocante inordinate aduenerit, ut aliquos ordinet, ac negotia ecclesiastica ad se minime pertinentia conficiat: irrita quidem sunto, quæ ab eo gesta fuerint: uerum & ipse suę impudentię, & iniqui incœpti iustam pœnam subeat, hinc iam à sancta synodo depositus. † deest sacri ministerij

Item ex eodem Antiocheno, c. 22.

¶ Ad ordinationem ecclesiæ, quæ sibi commissa non fuerit minime accedat episcopus. C. VII.

EPiscopum nõ debere in alienam irruere ciuitatem, quæ illi probatur nõ esse subiecta, neque in regionem, quę ad eius curam minimè noscitur pertinere, ad aliquid « ordinandum [b], neque presbyteros, aut diaconos constituere, ad alios episcopos & pertinentes, nisi forte cum uoluntate, & testimonio [c] γ propriæ regionis episcopi. Quòd si quispiam, horum quid rale facere uoluerit, irrita quidẽ erit huiusmodi ordinatio: & quæ male [d] ν usurpauerit, à synodo arguantur. Nam si ordinare non potuerit; nullatenus ad alios pertinentes iudicare præsumat. Burc. l. 1. c. 70. Iuo p. 5. c. 178. sup. nullus primas.

« ¶ Ad aliquid.] *In hoc etiam canone Dionysii versio purior est: hic autem habet*, super ordinatione cuiusquã: *quod Græce est*, ἐπὶ χειροτονίᾳ τινός, *id est*, vt quẽpiã ordines.

1 Et totam prouinciam contingentibus, vt dixi ad executionem altaris, tamen consecratio manebit, vt 7. q. 1. episcopus in diœcesi. fi.

b EPiscopum.] Ordinandũ.] tamen suum subditum alibi excommunicaret, vt, & tenet. 11. qõ. 3. fi eps. sicut Paulus absens excõicauit Corinthium. & facit ad hoc 7. q. 1. fi quis presbyter. & c. fi quis vero. sine respectu tamen pro tribunali non potest ibi ferre sententiam, ut arg. extra de off. leg. nouit. ff. de off. præ. l. 3. ff. de iurisd. om. iu. l. vlt. ff. de off. procõs. & leg. 1. 2. De hoc plenius dixi ext. de off. leg. nouit.

c ¶ Et testimonio.] Nunquid hoc testimonium sufficit isti vt non iterum examinetur ab illo episcopo? Arg. & fic. 19. q. 2. duæ. 47. di. de Petro. & 16. q. 2. si quis episcoporum. sicut tutor datorum testamento sufficit testimoniũ patris, vt insti. de satisd. tut. §. 1. Arg. contra 73. dist. sanctissimo. sed ibi de collocando in ecclesia secunda. Item nũquid sufficiunt litteræ archidiaconi: nõ ut extra de off. archid. significasti. sed hoc verum est, vbi non est cõsuetudo scripta, inf. e. q. 3. cõquestus. Tutor testamẽtarius nõ tenetur satisdare.

Episco-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dioecesi pro regione ponitur & contra.

EPiscopi.]CASVS. Statuitur in hoc c. ꝙ quilibet episcopi snas regant ecclesias nel parochias, & ad alienas non accedant sed quilibet in sua prouincia disponat quæ disponenda sūt. a ¶ Dioecesim.]Id est prouinciam siue regionem. sic econtra nomen regionis pro diœcesi ponitur sup. ca. prox. sic & inf. proxi q. per singulas 2. vale hoc considerare ad instrumenta & diuisiones prouinciarum, ut 6 q. 3. scitote.

NOn iuitati.]CASVS. Dicitur in hoc c. ꝙ episcopi nō debent ire ad alienas parochias super ordinandis aliquibus nel disponendis ecclesiasticis causis: sed vna quæque synodus ordinet intra suam prouinciam quæ disponenda sunt, sicut in concilio Niceno statutum est.

HIS. Hæc est secunda pars quæstio. secundum Ioan. de Fan.

CASVS. Concludit Grati. ex supradictis, quòd nullus episcopus clericos alterius ordinare debet, ꝙ q̄rit incidenter, si contingat clericos ordinari ab episcopo nō suo: an possint in suis ordinibus tolerari à suis episcopis. Et respondet quòd sic, ut dicitur in proxi. cap. Lugdu-

b ¶ Alios episcopos.] *Eodem ferè modo Dionysius. Græce legitur:* τὸς πανταχοῦ ἐπισκόπους τοὺς ὑποκειμένους, *id est*, in locis alteri episcopo subiectis.

y ¶ Et testimonio.] *Græcè tantum est*, μετ' ἀγνώμης, *quod Dionysius vertit*, cum consilio, & uoluntate.

d ¶ Et quæ male.] *Sic est emendatum ex vetustis exemplaribus, & cæteris editionibus conciliorum, præter hanc postremam quatuor tomorum. Dionysius habet*, & ipse coerceatur a synodo: *quod Græcè* καὶ αὐτὸν ἐπιτιμίοις ὑπὸ τῆς ὁσίας συνόδου τυγχάνειν, *id est*, & ipse punitur a synodo.

e ¶ Nam si.] *Tota hæc clausula in Græco canone, cuius tria exemplaria manuscripta collata sunt, mirè habetur: sed & prisca versio, & Dionysiana habent. Similis sententia legitur supra cap. nullus primas.*

Item ex synodo Constantinopolitana prima, c. 2.

¶ Non accedant episcopi ad ecclesias, quæ sunt extra eorum diœcesim. C. VIII.

EPiscopi, qui extra diœcesim [a] sunt, ad ecclesias, quæ extra terminos eorum sunt, non accedant, neque confundant, & permisceant ecclesias. Secundum ζ regulas statutas, Alexandriæ quidé episcopi ea, quę sunt in Aegypto tantummodo gubernent. Oriētales autem episcopi solius orientis curam gerant; seruatis tamen honoribus primatus ecclesiæ Antiochenæ, qui in regulis Nicænæ synodi continentur. Sed & Asianæ diœcesis episcopi, ea, quæ sunt in Asia, & quę ad Asianam tantummodo diœcesim pertinēt, gubernent. Ponti autem episcopi Ponticæ tantummodo Thraciæ.

ζ ¶ Secundum.] *Mutata est interpunctio, vt magis respondeat Græco canoni*, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κανόνας τὸν μὲν Ἀλεξανδρείας, &c. *quod Dionysius vertit*, sed iuxta canones Alexandrinus antistes, &c. *In editione autem conciliorum in trib. tomis deerant hęc verba*, ea quæ sunt in Aegypto tantummodo gubernent. Orientales autem episcopi.

Item ex eodem, c. 3.

¶ De eodem. C. IX.

NOn inuitati episcopi vltra diœcesim accedere non debent super ordinandis aliquibus, vel quiquscunque disponendis ecclesiasticis causis, seruata regula ɳ, quæ supra scripta est de vnaquaque diœcesi. Manifestum namque est, quòd per singulas quasq; prouincias prouincialis synodus administrare, & gubernare omnia debeat, secundū ea, quæ sunt in Nicæa definita.

ɳ ¶ Seruata regula.] *Ita in omnibus editionibus huius priscæ versioni: sed in Græco canone hic est initium periodi, & quæ sequuntur ex ipso pendent; quemadmodum Dionysius vertit*, seruata uero quæ scripta est de gubernationibus † regula manifestum est, quòd illa, quæ sunt per unamquamque prouinciam, ipsius prouinciæ synodus dispenset, &c.

† intel rūōsin ouoiōtar

2 *His auctoritatibus prohibentur quilibet episcopi clericos alterius ordinare. Sed quæritur, si contingat eos aliquibus sacros ordines distribuere, an ordinati ab episcopis suis in proprijs ordinibus recipi possint.*

De bis ita scribit Vrbanus Papa Hugoni Lugdunensi archiepiscopo.

LVgdunensis.]CASVS. H. Lugdunen. archiepiscopus quæsiuit ab Vrbano vtrum in suis ordinibus posset tolerare quosdam clericos suos ab alijs episcopis ordinatos cum eis dispensando. Et respondet quod sic, ex misericordia, si bonæ uitæ sint: & si fine prauitate fuerint

QVòd autem.]CASVS. Hic intitulatur 3. quæstio, qua quæritur, an archiepiscopus possit absoluere vel damnare clericos sui suffraganei illo inconsulto & certum est ꝙ non, nisi cum appellatur ad eum: vel habetur de consuetudine, vel si eps decederet, & res arbitrio archiepiscopi dispensari voluerint clerici, vt inf. e. a. conquestus. vel nisi causa sit inter episcopum & clericum, vt inf. e. cum simus. uel nisi controuersia sit inter episcopum & suum clericum, vt inf. 11. q. 1. si clericus. vel nisi dissensio est de electione epi, vt sup. 33. d. si forte. Sed hoc hodie corrigitur per cōstitutionē Innocētij Papę. Sed qa communia negotia prouinciæ, ut synodū cōgregare, epm examinare pōt facere: non tū sine consensu aliorum, vt inf. c. 1. 2. 3. 4. & 5. Et procedit hoc ordine. Primo probat superficialiter, ꝙ archieps potest absoluere & damnare parochianos sui suffraganei illo inconsulto, vsq; ad §. [Sed contra.] deinde probat contrarium vsq; ad §. [Sola.] in quo tractat de excellētia Papæ: & hoc vsq; ad §. [vltimum.] in quo soluit contrarietatē. Dicit ergo ꝙ sicut ecclesiæ totius episcopatus sunt in potestate epi, sic ecclesiæ totius archiepiscopatus sunt in potestate archiepi: ita ꝙ epo nō licet aliquid agere sine cōsilio metropolitani sed intelligetur hoc, quæ pertinent ad generalem statum prouinciæ totius episcopatus.

¶ Clerici ab episcopo alterius parochiæ ordinati à proprio suis ordinibus recipi possunt. C. X.

Iuo p. 6. c. 412.

LVgdunensis parochiæ † clericos, quos contra statuta canonum ab alterius parochię episcopis ordinatos literarum tuarum significatione monstrasti, cum graduum suorum honore recipere religionis tuæ prudētia poterit [a], si eos aliàs canonice, & sine prauitate aliqua ordinatos cō stiterit: si tamen eorum probabilem uitam id indulgentię prospexeris promereri. Legimus quippe sanctum Epiphanium episcopum ex diœcesi sancti Ioannis Chrysostomi quosdam clericos ordinasse: quod sanctus vir [b] omnino non fecisset, si ei † detrimentum fore perpenderet. Quos igitur recipiendos moderatio tua [c] arbitrata fuerit; iniuncta, et satis factionis gratia, propter ecclesiam, quam offenderunt, congrua pœnitentia, miserationis intuitu in suo quemque honore recipies, salua in omnibus sanctorum canonum disciplina.

Socrates l. 6. Histo. c. 12. & 13. Triper. l. 10. c. 11 Nicē. l. 13. c. 13

QVAESTIO III.

QVòd autem [d] archiepiscopus clericos sui suffraganei illo inconsulto damnare ualeat, uel absoluere; sic uidetur posse probari. Sicut totius episcopatus ecclesiæ in potestate sunt episcopi; sic & ecclesię totius archiepiscopatus ad diœcesim pertinent archiepiscopi. Vocantur enim episcopi à metropolitano in partem solicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Sic quippe uices eis impertit, ut potestatem suam sibi non adimat. Unde & sine eius consilio nihil eis agere licet, sicut in concilio Martini Papæ legitur, c. 4.

In capitulis Martini Bracharensis, c. 4.

¶ Nec episcopi sine metropolitani consensu, nec ille sine eorum consensu aliquid agere debet. C. I.

j PEr singulas prouincias oportet episcopos cognoscere ordinati: iniuncta eis pœnitentia competenti. Et hoc probat exemplo Ioan. Chrysost qui clericos suos ordinatos a sancto Epiphanio tolerauit: & in suis ordinibus recepit: quod non fecisset, si sciret eos non recepisse ordines.

a ¶ Poterit.] Argu. quòd sequens ratihabitio confirmat quod primo fuit inutile, vt 63. dist. Salonitanæ. & 16. q. 1. cap. vlt.

b ¶ Quod sanctus vir.] Sic sup. 37. d. qui de mensa. 7. q. j. omnis. Sed nonne iste episcopus deliquit ordinando clericos alterius: quomodo ergo sanctus fuit; Omissis multis solutionibus dic: ꝙ excusatur ideo quia vtiliter gessit: & quia credebat hoc placere: sicut non facit furtum qui credit hoc placere domino, vt inst. de oblig quę ex qua delic. nascuntur. §. 2.

c ¶ Moderatio tua.] Permittitur hic epo dispensatio canonis vel criminis pœnalis. si. est. su. 1. q. 5. c. vl. in fine. sed non permitteretur si simoniace fuissent ordinati. 1. q. 1. erga. de pœnitentia alibus non est dubium, quia hoc pōt quilibet sacerdos, vt 26. q. 7. tempora pœnitudinis.

d ¶ Quod autem.] Metropolitanus episcopo inconsulto non potest iudicare clericos suos, nisi in casibus specialibus; scilicet quando causa per appellationem defertur ad ipsum, vt inf. ea. conquestus. vel nisi causa sit inter episcopum, & clericum, vt 11. q. 1. si clericus. Item cū dissensio est de electione episcopi, vt 63. dist. c. vlt. hoc vero non tenet hodie per id quod est extra de elect. quia propter 3, item cum suffraganeus est negligens, vt inf. ea. cū simus. Item omnia male acta potest punire & retractare, vt 26. q. 5. quicunque. & 12. d. de his. Item si de consuetudine aliquid obtinuit: aut si episcopus decessit, vt inf. ea. conqueitus. Aliter de specialibus negotijs episcopatuum se non potest metropolitanus intromittere: sed cōmunia negotia, quæ non magis pertinent ad unum, quā ad alium, sed ad statum totius prouinciæ, ut congregare synodum, examinare episcopum & ordinare hoc potest: non tamen sine consilio aliorum episcoporum, vt infra eod. c. 1. 2. 3. 4 & 5.

Metropolitanus clericos suffraganei iudicare nō potest.

3 Vers. vt is collatiōe habita eligaē, &c. quasi dicat licet cogitio electionum & electorū per tineat ad metropolitanū: non tñ grati ficatio: sed cum eligeti quem oēs, & c. vt ibi. Arc,

PEr singulas.]CASVS. Dicitur hic ꝙ episcopi in singulis

Universidad de Deusto
Biblioteca

gulis prouincijs debent recognoscere suum metropolitanum, sibi obediendo: & nihil agere de communibus negotijs sine metropolitani consilio. Similiter nec metropolitano licet sine consilio episcoporum aliquid facere de negotijs communibus.

a ¶ Cognoscere.] Id est, reuereri, idest, diligere, vt ibi. Non nouos 7.q 1 sicut vir. in fine.

b ¶ Agere.] Quod ad statum communem pertinet, vt inf. ea. archiepiscopus, sic sup. 80 dist. non debere.

PEr singulas.] CASVS. In Niceno concilio fuit statutum, vt archiepiscopus per singulas prouincias curam gereret, & ad archiepiscopum appelletur. sine cuius, cõsilio episcopi nihil agere possũt nisi de his, quæ ad ꝓprias eorum parochias spectãt: & ecõuerso metropolitan⁹ sine consilio episcoporum nihil agere potest.

c ¶ Per singulas.] Simile 2.q 7. metropolitanum.

d ¶ Totius prouinciæ.] Hic videtur ꝙ archiepiscopus est iudex ordinarius totius prouinciæ 1. nam habet procurationẽ & visitationem totius diœcesis, vt extra de præscrip. cum ex officij. & quia vnus est iudex prouinciæ, nt 7.q. 1. in apibus. ex quo enim archiepiscopus est iudex episcopi, ergo est iudex diœcesis suæ. argum. ff de pe u. seru. si seruus meus. Nam ex eo. ꝙ vicarius est in peculio ordinarij, ergo & peculium vicarij, vt ibi dicitur: & præterea hic dicit, quòd omnes, qui causas habent concurrãt ad metropolitanum. Item quia determinat causas delatas ad ipsum per querelam, vt 10. qõ. 3. quia cognouimus. Sed licet posset dici, quod sic ordinarius, sed tamẽ non potest intromittere de causis subditorum, nisi in casibus exceptis, vt extra de off. ordi. pastoralis. in prin. si tamen ferat sententiam aliquam in subditos suffragani sui, bene tenet: cum sit iudex ipsorum. argumen. in authen. de defen. ciuil & §. iudicare. & §. seq. vbi dicitur ꝙ præses vel maiores iudices non possunt ferre sententiam vltra summam ecs. aureorum, si tamen tulerint, extra de sent. excom. per tuas. ext. de off. deleg. cum contingat. Item quia dicitur quid quid fecerit, irritum est, vt inf. e. nullus. Hoc scias ꝙ de causis epi põt per solã querelam cognoscere. 11.q.1. si clericus aduersus. Ioã. quod dicit H. verum est, vt ext. de off. ord. pastoralis. B.

e ¶ Singulis.] Potest ergo anathematizare aliquem in consulto metropolitano: immo & quilibet sacerdos in

Hoc verũ est ſm L. vt not. 3.q.6.c j in gl. 2. vbi dixi de hoc Archid.

Archiepus an sit iudex ordinarius totius prouinciæ.

tenet, vt ibi innuitur. H. dicit non tenere talem sententiam, cum metropolitanus ferat in subditos suffraganei quia metropolitanus iudex alienus est respectu subditorum suffraganeorum, vt 6.q 3 scitote. & 3.q. 6. peregrina. sicut absoluere non potest nisi appelletur ad eum.

scere[a] metropolitanum† suum; & ipsum primatus causam suscipere: nihil autem agere [b] reliquos episcopos præter eum; secundum quòd antiquitus à patribus nostris constitutum continetur in canone. Propter quod metropolitanus episcopus nihil præsumptiue assumat† absque consilio cæterorum.

† al. primatiũ metropolitani episcopi. Apost. can. 34. † al sibi assumat.

Item ex concilio.

¶ Sine metropolitani conscientia extra suam diœcesim nihil agat episcopus. C. II.

ij PEr singulas [c] prouincias episcopos singulos scire oportet, episcopum metropolitanum, qui præest curam & solicitudinem totius prouinciæ [d] suscepisse. Prõpter quod ad metropolitanã ciuitatem ab his, qui causas habent, concurratur. Quapropter placuit eum, & honore præcellere, & nihil ultra sine ipso reliquos episcopos agere secundum antiquum patrum nostrorũ canonem, nisi hoc tantum quod vnicuique ecclesiæ per suam diœcesim competit. Vnumquemque enim episcopum oportet habere suæ diœcesis potestatem, ut regat, & gubernet secundum competentem singulis [e] reuerentiam, & prouidentiam gerat omnis regionis, quæ sub ipsius est ciuitate: ita ut etiam ordinare ei presbyteros, & diaconos probabilli iudicio liceat, & de singulis ipsius regionis causis cum moderatione & pondere disceptare. Vltra autem nihil agere permittitur citra metropolitani episcopi conscientiam α: nec metropolitanus sine cæterorum aliquid gerat consilio sacerdotum.

Apost. can. 34.

α ¶ Conscientiam.] *Græcè est, δίχα τοῦ μητροπόλεως ἐπισκόπου, μὴ δὲ αὐτὸν ἄνευ τῶν τῆς λεπῶν νόμων, itaq; eadem voce, νόμως, vtitur canon tam in consensu metropolitani, quàm suffraganeorum. Sed ob multas varietates placuit apponi verba Græca cum versione noua.*

Τὰς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ, τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα πάντα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας, διὰ τὸ ἐν τῇ μητροπόλει πανταχόθεν συντρέχειν πάντας τοὺς τὰ πράγματα ἔχοντας ὅθεν ἔδοξε καὶ τὴν τιμὴν προηγεῖσθαι αὐτόν, μηδὲν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους αὐτῶν, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶν πατέρων ἡμῶν κανόνα, ἢ τὰ τῶν ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ,

Causa IX. Quæstio III. 815

scio suo episcopo, vel extra de off. ord. cum ab ecclesiarum nec tenet quod legitur 11.q.3. nemo episcoporum. NISI FORTE. CASVS. Dictum est supra, ꝙ archiepiscopo nihil agere licet sine consilio episcoporum: quod verum est, nisi episcopi post annunciationem contemserint in sus ecclesijs œconomos ordinare, vt probatur sequenti cap.

CVm simus.] CASVS. Statutum fuit in synodo Constantinopolitana, vt omnes regulæ sanctorum patrum custodiantur: & præcipuè illa, quæ præcipit œconomos debere esse ī vnaquaque ecclesia: qđ si metropolitan⁹ facere neglexerit, licentiam habeãt episcopi in sua ecclesia œconomum ordinare. & econuerso. Idẽ seruandũ est in monasterijs.

a ¶ Oeconomos.] Oeconomus dicitur cui res ecclesiæ gubernãdæ mãdatur, vt C. de sacrosan. eccle. iubemus. Oeconom⁹ quid.

b ¶ Oeconomũ.] Qui clericus erit: & de ꝓptio clero dẽt esse, 89. dist. cap. quia. & 16.q.7. in nona actione. De hoc notaui 16.q 7. quoniam.

c ¶ Episcopis.] Ergo sicut superiores inferiorum, sic inferiores superiorum supplent defectum, vt extra de concess. præben. & eccle. non va can. nulla. & 89. dist. volumus.

FROBATVR. CASVS. Adhuc probat, ꝙ archiepiscopus in cõsulto suffraganeo suũ possit parochianum absoluere, exẽplo Pauli metropolitani Corinthiorum, qui Corinthium sornicatorem tradidit satanæ: & postea reconciliauit.

d ¶ Corinthium.] Et in hoc suppleuit negligẽtiam Apollinis, vt infra ead. cap. vlt.

SED CONTRA. Nunc probat Grat. cõtrarium scilicet ꝙ metropolitanus non potest disponere de negocijs episcoporũ sine consensu ipsorũ & omnia cap. vsque ad [§. sola.] intelliguntur de communibus negocijs vel de specialibus, cum episcopi non sunt negligentes, sed diligẽter agunt quæ debent. H:

SAlvo.] CASVS. Quæsitũ fuit ab Eugenio vtrũ archiepus possit cognoscere de causis criminalibus eorum sine cõsen-

Iuo p. 5. c. 374. Conc. Chalced. c. 26. supra dist. 89. quia in quibusdam. & inf. 16. q. 7. quoniã in quibusdam.

† πειττὸν

1. Cor. 5. 2. Cor. 2.

& Iulius c. 4. Eure l. 1. c. 65. Iuo p. 5. cap. 99. & 174.

pserint in suis ecclesijs œconomos ordinare, vt probatur sequenti cap.

CVm simus.] CASVS. Statutum fuit in synodo Constantinopolitana, vt omnes regulæ sanctorum patrum custodiantur: & præcipuè illa, quæ præcipit œconomos debere esse ī vnaquaque ecclesia: qđ si metropolitan⁹ facere neglexerit, licentiam habeãt episcopi in sua ecclesia œconomum ordinare. & econuerso. Idẽ seruandũ est in monasterijs.

a ¶ Oeconomos.] Oeconomus dicitur cui res ecclesiæ gubernãdæ mãdatur, vt C. de sacrosan. eccle. iubemus. Oeconom⁹ quid.

b ¶ Oeconomũ.] Qui clericus erit: & de ꝓptio clero dẽt esse, 89. dist. cap. quia. & 16.q.7. in nona actione. De hoc notaui 16.q 7. quoniam.

c ¶ Episcopis.] Ergo sicut superiores inferiorum, sic inferiores superiorum supplent defectum, vt extra de concess. præben. & eccle. non va can. nulla. & 89. dist. volumus.

FROBATVR. CASVS. Adhuc probat, ꝙ archiepiscopus in cõsulto suffraganeo suũ possit parochianum absoluere, exẽplo Pauli metropolitani Corinthiorum, qui Corinthium fornicatorem tradidit satanæ: & postea reconciliauit.

d ¶ Corinthium.] Et in hoc suppleuit negligẽtiam Apollinis, vt infra ead. cap. vlt.

SED CONTRA. Nunc probat Grat. cõtrarium scilicet ꝙ metropolitanus non potest disponere de negocijs episcoporũ sine consensu ipsorũ & omnia cap. vsque ad [§. sola.] intelliguntur de communibus negocijs vel de specialibus, cum episcopi non sunt negligentes, sed diligẽter agunt quæ debent. H:

SAlvo.] CASVS. Quæsitũ fuit ab Eugenio vtrũ archiepus possit cognoscere de causis criminalibus eorum sine cõsen-

Fff 2 su alio-

Episcopos, qui in vnaquaque prouincia sunt, nosse oportet eum, qui metropoli præest, vniuersæ quoq; prouinciæ curam suscipere, eo quòd in metropoli vndiq; conueniunt omnes, quicunque negocia habent. Quapropter placuit, & honore ipsum præcellere, & reliquos episcopos nihil aliud † sine ipso facere (secundum veterem, qui viguit, patrum nostrorum canonem) quàm ea sola, quæcunque ad cuiusque parochiam, subiectasq; parochiæ regiones pertinent: In cuiusque enim episcopi potestate esse propriam ipsius parochiam, vt eam administret pro ea, quæ cuique conuenit, integritate, & uniuersæ regioni, quæ suæ ciuitati subiecta est, prospiciat, consulatq; ita vt & presbyteros, diaconosque ordinet, & singula quæq; cum iudicio explicet. Præterea uero nihil quidpiam facere aggrediantur, sine metropolitani episcopi, neq; ipse sine reliquorum sententia.

Nisi fortè episcopi ipsi œconomos in ecclesia sua ordinare contempserint. Unde in septima synodo, c. 11. legitur.

¶ Metropolitanus constituat œconomos, quos episcopus habere neglexerit. C. III.

CVm simus debitores omnes sacras regulas custodire & eam, quæ dicit in vnaquaq; ecclesia œconomos [a] esse debere, modis omnibus inuiolabilem custodire debemus. Et, si quidem vnusquisque metropolitanus in sua ecclesia constituerit œconomum [b], bene vtique est. Sin autem ex auctoritate propria Cõstantinopoleos episcopis [c] licentia est præponendi œconomos in eius ecclesia. Similiter & metropolitanis, si episcopi, qui sub eis sunt non fategerint œconomos statuere in suis ecclesijs. Id ipsum autem seruandum est etiam in monasterijs.

Probatur illud idem exemplo Apostoli, qui fornicatorem Corinthium [d] impœnitentem satanæ tradidit: postea pœnitentem ecclesiæ reconciliauit, hoc tantum scribens Corinthijs in prima; & secunda epistola, vt excommunicato non communicarent, & reconciliato socia charitate copularentur.

Sed contra probatur auctoritate multorum.

Ait enim Higinus Papa, epist. 1. c. 2.

¶ Metropolitanus sine episcoporum consensu, vel præsentia alicuius eorum non audiat causas. C. IIII.

SAl-

Universidad de Deusto
Biblioteca

su aliorum episcoporum, & respondetur q̃ non: saluo Romanæ ecclesiæ priuilegio.

a ¶ Saluo.] Debet quis ius suum protestari, ne fiat ei præiudiciũ. sic 28. dist. diaconi. & 7. q. 1. pontifices. ff. qui bus mo. pig. vel hypo sol. l. fi debitor. §. fi in venditione.

ADDITIO. Ad hoc facit C. de his q. spõ. mune. sub. lib. 1. tit. 10. sed ar. contra. ff. de cond. inst. quod q̃s. ff. de act. & oblig. ob l gationum §. placet. de hoc le. & not. 28. dist. c. 1.

b ¶ Instantia.] Id est, præsentia.

c ¶ Aliquorum.] Scilicet episcoporum.

d ¶ Causas.] Scilicet criminales, vt 3. q. 8. Cũ inter episcopũ & clericum co ram quo dẽat tractari. & suggero. Et no. q̃ cũ causa est inter clericũ & episcopum, quòd metropolitan⁹ in synodo comprouinciali tractabit causam. 11. q. 1. si clericus. nisi velis dicere, q̃ hodie solus metropolitanus obtinet vicem synodi quantum ad istud. 18. dist. c. 1. & 10. q. 3. q. 2. De hoc dixi 6. q. 2. epus.

ARchiepiscop⁹.] CASVS. Anicet⁹ Papa statuit vt archiepus de causis episcoporum, aut cõmunibus. s. criminalib. nihil agat sine cõsilio suorum suffraganeorum, nec episcopi sine consensu archiepiscopi aliquid agant, nisi quantum ad suas parochias pertinet.

e ¶ Archiepiscopus.] Hoc ca. exponit præmissa.

SI autem.] CASVS. Quæritum fuit si archiepiscop⁹ superbe vult de causis criminalibus, vel ciuilibus episcoporum cognoscere sine voluntate, uel eos in aliquo grauare, quid sit faciendum: & respondetur, q̃ corrigi debet à suffraganeis: & si fuerit incorrigibilis, significetur Papæ, quatenus per ipsum sic puniatur, ut cæteri timorem habeant.

f ¶ Inobediens.] Hic habemus q̃ metropolitanus potest coerceri à suffraganeis. sic supra ea. saluo, in fin. simile 63. dist. Salonitanæ. Sed qualiter subditi possint eum coercere? Respondetur reprehendere 1. possunt ex charitate. 2. q. 7 præsumunt. & c. secuti. Iste autem qui defert querelam ad metropolitanum, sine appellatione patiatur dispendium litis. arg. in auth. coll. 3. de defen. ciui. circa medium. §. non habeate. in fin. hoc ideo quia traxit aduersarium suum ad alienum iudicem, vt 11. q. 1. inolita. Io.

Metropolitanus a suffraganeis reprehendi potest.

3 Dic q̃ est triplex reprehensio, vt mo. sup 21. d. nolite. in fi.

NVllus.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. Prima pars loquitur de specialibus negocijs suffraganeorum. Secunda pars de communibus. Dicitur ergo in prima, q̃ nullus primas vel metropolitanus debet se intromittere de specialibus negocijs sui suffraganei absque eius licentia vel voluntate: q̃d si fecerit, irritum erit quidquid fiet, & ipse deponetur. In secunda parte dicitur, quòd primas vel metropolitanus non debet uno [a] in omnibus Romanæ ecclesiæ priuilegio, nullus metropolitanus absque cæterorum omnium comprouincialium episcoporum instantia [b], aliquorum [c] audiat causas† [d]: quia irritæ erunt aliter actæ, quàm in conspectu eorum omnium ventilatæ, & ipse, si fecerit, coerceatur à fratribus. † al. causas eorum.

Item Anicetus Papa episcopis Galliæ, c. 1.

¶ De eodem. C. V.

ARchiepiscopus [c] nihil de episcoporum causis, aut de alijs communibus, iuxta statuta Apostolorum, absq; cunctorum illorum agat consilio, nec ille, nisi quantum ad suas parochias pertinet, sine suo: quoniam tali gaudet concordia altissimus, & gloriatur in membris suis. Can. Apost. 34.

Item in eadem epistola, c. 3.

¶ De eodem. C. VI.

SI autem aliquis metropolitanorum inflatus fuerit, & sine omnium comprouincialium præsentia, vel consilio episcoporum, aut eorum, aut aliàs causas, (nisi eas tantum, quæ ad propriam suam parochiam pertinent) agere, aut eos grauare voluerit, ab omnibus districte corrigatur, ne talia deinceps præsumere audeat. Si vero incorrigibilis, eisque inobediens [f] apparuerit: ad hanc Apostolicam sedem, cui omnia episcoporum iudicia referri† præcepta sunt, eius contumacia referatur, vt vindicta de eo fiat, & cæteri timorem habeant. Poly. l. 2. tit. 24. Barch. l. 1. c. 63. Pann. l. 4. c. 26. † al. terminare.

Item Salixtus Papa episcopis Galliæ, epist. 2. c. 3.

¶ De eodem. C. VII.

NVllus primas, vel metropolitanus diœcesani ecclesiã vel parochiam, aut aliquem & de eius parochia præsumat excommunicare, vel iudicare, vel aliquid [h] agere absque eius consilio, vel iudicio: sed hoc obseruet, quod ab Apostolis, ac patribus, & prædecessoribus nostris est statutum, & à nobis confirmatum: id est, si quis metropolitanus episcopus (nisi quo ad suam solummodo propriam pertinet parochiam) sine consilio, & voluntate omnium comprouincialium episcoporum extra aliquid agere tentauerit; gradus sui periculo subiacebit; & quod egerit, irritum [a] habeatur, & vacuum. Sed quidquid de prouincialium coepiscoporum causis, eorumque ecclesiarum, & clericorum; atque sæcularium necessitatibus agere, aut disponere necesse fuerit, hoc communi† consensu comprouincialium agatur pontificum; nec aliquo dominationis fastu, sed humillima atque concordi administratione, sicut Dominus ait: [Non veni ministrari, sed ministrare & alibi: [Qui maior est vestrum, erit minister vester.] Similiter, & ipsi comprouinciales episcopi cuncta cum eius consilio (nisi quantum ad parochias proprias pertinet) agant, iuxta sanctorum constituta patrum. *& infra.* ¶ Vt uno animo, vno ore cõcorditer sancta glorificetur Trinitas in sæcula. Concor. Lucias epist. 1. c. 1. Poly. ibidẽ c. 6. Burc. l. 1. c. 66. Iuo p. 5. c. 100. & p. 14. c. 72. Pann. l. 4. c. 27. † al. cum omnium. Matt. 20. Matt. 23.

Item Nicolaus Papa Rodulpho Bituricensi archiepiscopo:

¶ In suffraganei parochia nihil absque eius consilio metropolitanus agat. C. VIII.

COnquestus est Apostolatui nostro frater noster Sigedodus archiepiscopus [b] Narbonensis, quòd clericos suos eo inuito ad iudicium tuum venire compellas, & de rebus ad ecclesiam suam pertinentibus, eo inconsulto, qua si iure patriarchatus tui disponas: cum hoc nec antiquitas (cui patres sanxerunt reuerentiam) habeat; & auctoritas sacrorum canonum penitus interdicat: nisi forte pro causis, quæ apud se terminare non possunt: ad te quasi ad patriarcham suum prouocauerint [c]; vel si episcopus suus decesserit; res ecclesiæ suæ iudicio tuo [d] dispensare uoluerint. Primates enim vel patriarchas nihil priuilegij habere præ cæteris episcopis, nisi quantum sacri canones [e] cõcedunt, & prisca consuetudo [f] illis antiquitus contulit, definimus: ita vt secundum Nicænas regulas sua priuilegia seruentur ecclesijs: præterquam si Apostolica sedes aliquid eis archiepiscopi vicarius. Quid de hoc iuris sit, dixi 25. d. perlectis. Iuo p. 7. c. 56. Pann. l. 4. c. 29.

a ¶ Irritum. 2. i. irritandum. si dicas quòd habet iurisdictionem ordinariam prouinciæ. sed si fiet proprie, tunc erit Ans. l. 3. c. 88.

b ¶ Archiepis.] Hic patet quòd archiepiscopi subsunt primatibus & patriarchis, vt 21. distinct. cap. 1. & 65. distin. de persona. 17. distinct. multis. Archiepi subsunt patriarchis.

c ¶ Prouocauerint.] Hic patet q̃ nec archieps, nec primas potest cognoscere de causis subditorum episcoporum, nisi q̃ appellationem deuoluantur ad ipsum. 11. q. 3. peruenit. & extra de off. deleg. cum nõ ignoretis. Idem dico in legato Papæ, vt di xi 2. q. 6. ca. 3. præter hoc casus est alter 12. dist. de his. Item cũ i absolutus ab archiepiscopo non vult patere episcopo, extra de off. ord. ad reprimendam. Item cum est causa inter episcopum & clericum. 11. q. 1. si clericus. & su. 6. quæst. 2. capit. 2. & hoc cum episcopus est reus. sed si est actor, non videtur q̃ archiepiscopus sit iudex res, vt ex. de off. ord. pastoralis. Item cum episcopus non vult absoluere excõmunicatum, vt extra de appellat. qua fronte. Item cum archiepiscopus prouinciã visitat. extra de præscript. cum ex officij, sed illud non dico ẽ se generale, nisi vt di xi sup. ea. quæstio. 2. nullus primas. Item cum euidens est sententiam episcopi iniustam esse. extra de appel. solicitudinem. Archieps de causis subditorũ epi cognoscere nõ potest.

d ¶ Iudicio tuo.] Aliter enim non potest. 12. quæst. non liceat.

e ¶ Canones.] Sic 18. q. 2. hoc tantum.

f ¶ Consuetudo.] Ergo ratione consuetudinis potest aliquid peti, vt 18. q. 2. ferutium. ff. de pub. & vect. licitatio. §. earum. ff. communia prædi. vendit or. Arg. contra. 10. quæstio. tertia quia. Item ratione diuturnitatis ꝓbatur negatiua: quia aliter non probatur. ff. de prob. si arbiter. Item diuturnitas constituit ius. ff. de aqua quo. & æsti. i. hoc iure. §. aquæ. extra de his. de quæ ĝ. à præl. si consen. cap. ea noscitur. & argum. 3. quæstio. 6. hoc quippe. Item consuetudo dat iurisdictionem, vt C. de eman. li. l. vlt. & extra de arb. dilecti. Item cõsuetudo dat priuilegium 2, vt hic, & 62. distinct. quia. Arg contra. 93. distinct. illud 100. distinct. contra morem. hoc profectus sum sup. dist. 8. frustra. Consuetudo multa tribuit.

2 Aliàs consuetudo parificatur priuilegio ext. de iu nouit. vbi de hoc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Speciali.] Ergo Papa in totum potest auferre priuilegium vni ecclesiæ, & alij concedere, vt 16.q.1. Irater noster.

b ¶ Et angelo.] Hæc sunt verba Ioan. in Apoc. & deberet esse initium cap.

c EPiscopo.] Hæc sunt verba Bedæ.

SOLA. CASVS. Hactenus ostensum est qꝙ archiepi & primates subiectos, suffraganeorum suorũ iudicare non possũt illis inconsultis, nisi in casibus concessis. ne autem credatur idem esse in Papa, dicit nunc aliud esse in eo. Sola enim Ro. eccles. potest de oibus iudicare: sed nullus de ea potest iudicare: & ad hoc inducitur. c. seq.

PAtet.] CASVS. Dī in hoc ca. qꝙ nullus dēt tractare, vel iudicare de iudicio se. Apost. quia firmū debet esse quod ipsa iudicat. Et hoc probat Nicolaus duobus exemplis. s. Inn. & Gelasij.

d ¶ Patet.] Ab hoc loco vsq. in finē agitur de excellētia Papæ, & omnia c. quasi idem dicunt.

e ¶ Iudicare.] Nam talis crimen sacrilegij incurrit, vt 17.q.4.§. qui autem.

f ¶ Innocētius.] Familiaris est hæc probatio, qꝙ vnus Papa inducit alium in testem: sed hoc iō, qa de ipsorum testimonio non est dubitandum: sicut Dās mala Sodomæ per angelos probauit. 2. qō. 1. Deus.

Papa Papā inducit in testem.

1 Ad hoc, 8. q. 3. talia.

g ¶ Intulit.] Qui manus intulit prīpositō vel consumax est ergā ducem vel præsidem, capite punitur. ff. de re. mil. l. omne. §. 1. & 2. irreuerens miles, & contumelia parentis capite punitur. 86. d. non satis in fine.

FVit.] CASVS. Dī in hoc c. qꝙ semper fuit licentia sedi Apo. iniuste damnatos vel excommunicatos restituere; & eos qui iniuste damnat vel excommunicat punire.

quam ecclesiam, vel ipsius rectorem quolibet speciali[a] priuilegio decreuerit honorare.

Item Beda super Apocalypsim, [*& Angelo*[b] *ecclesiæ Ephesi scribe.*]

Glo. ordi. ad eũ locum Apoc. 2.

¶ De eodem. C. IX.

EPiscopo [c] scribit, de cuius manu peccata subditorum requirit: ne sine eius consensu subditos iudicare debeat.

¶ *In glossa ordinaria sic legitur,* Et angelo,] Idest episcopo scribit: de manu cuius peccata subditorum requirit, & sine cuius consensu subditos iudicare non præsumit ipse Ioannes.

Sola enim Romana ecclesia sua auctoritate valet iudicare de omnibus: de ea vero nulli iudicare permittitur.

Vnde Nicolaus Papa ad Michaelem Imperatorem in epistola, cuius initium [*Proposueramus.*]

¶ Apostolicæ sedis iudicium à nemine est retractandum. C. X.

PAtet [d] profecto sedis Apostolicæ (cuius auctoritate maior non est) iudicium à nemine fore retractandũ: neque cuiquam de eius licere iudicare [e] iudicio: iuxta qđ Innocentius α [f] Papa Russo, & cæteris episcopis per Thessaliam constitutis scribens ait: [Nemo vnquam Apostolico culminis (de cuius iudicio non licet retractare) manus obuias audacter intulit &: nemo in hoc rebellis extitit, nisi qui de se voluit iudicari] & beatus Papa Gelasius. [Nec de eius iudicio: (idest Romanæ ecclesiæ) canones vnquam præceperunt iudicari: sententiamque illius constituerunt non oportere dissolui: cuius potius sequenda decreta manda runt.]

Anſl. l. c. 75. Iuo, p. 5. c. 19. Pann. l. 4. c. 11.

infra ea. ipſi ſunt. §. nec de eius.

¶ *Caput hoc apud cæteros etiam collectores, multis verbis omissis in summam quandam redactum est.*

α ¶ Innocentius.] *In epistola Nicolai, & apud relinquos collectores est,* Bonifacius. *Verum neque in Bonifacij, neque in Innocentij epistolis inuentum est quod hic affertur. In ea vero epistola Nicolaus refert etiam alia quædã ex epistola Bonifacii ad episcopos per Thessaliam*

Item Athanasius patriarcha Papæ Fœlici II.

In tomis conc.

¶ Ab alijs damnatos, vel excommunicatos Apostolica soluit auctoritas[g]. C. XI.

FVit semper vestræ sanctæ Apostolicæ sedi licentia iniuste [h] damnatos, vel excõmunicatos potestatiue sua auctoritate restituere, & sua eis omnia reddere, & illos, qui eos condemnauerunt, aut excommunicauerunt, Apostolico punire priuilegio: sicut etiam nostris, & anterioribus cognouimus actum temporibus.

Iuo. p. 5. c. 13.

Item ibidem paulo inferius.

Iuo. ibidem.

¶ De eodem. C. XII.

ANtiquis regulis sancitum † est, vt quid-

† al. censuim.

h ¶ Iniuste.] Et iuste. 35. q. 9. Gregorius. Antiquis.] CASVS. In regulis antiquis fuit constitutum, vt siue in prouincia remota siue in vicina quis appellet in causa ciuili vel criminali, nihil debeat innouari antequam causa ad Apostolicum deferatur,

tur, vt per ipsum sententia confirmetur, vel infirmetur. Seq. cap. patet.

a ¶ Vt quidquid.] Id est, vt si appellatur Romam, vel à remotis, vel à vicinis partibus: nil attentaretur ante sententiam Papæ, supra, dist. 17. multis.

b ¶ Nequid [a] (quamuis in remotis, aut in longinquo positis prouincijs) super episcoporum querelis, aut accusationibus ageretur, non prius tractandum, vel accipiendum esset, quàm ad notitiam almæ sedis vestræ fuisset deductum, vt huius auctoritate iuxta quod α fuisset faciendum, pronunciatio infirmaretur; aut firmaretur.

α ¶ Iuxta quod.] *Iuo legit.* iuxta quod fuisset pronunciatio, infirmaretur, aut firmaretur, *In corpore conciliorum*, iusta quæ fuisset pronunciatio, &c.

Siluester 1 cõc. Romano, c. 20.

Item Innocentius Papa.

¶ Prima sedes nullius iudicio subiaceat. C. XIII.

Poly. l. 1. tit. 16. Deus sedet. p. 3. Anſl. l. c. 19. & l. 4. c. 39. Pann. l. 4. c. 5.

NEmo [b] iudicabit primam sedem iustitiam temperare desiderantem β. Neq; enim ab Augusto, neque ab omni clero, [c] neque à regibus, neque à populo iudex iudicabitur.

¶ *In omnibus vetustis Gratiani exemplaribus citatur ex Innocentio. Sed fere eadem habentur in concilio Romano sub Syluestro, cap. 20. & ex ipso citant iudicati collectores.*

β ¶ Iustitiam temperare desiderantem.] *Sic etiam in Pannormia ex Syluestro. Sed in vulgata concilii editione est,* quoniã omnes sedes à prima sede iustitiam desiderant temperari.

Item Symmachus Papa.

Ia lib. Ennodij

¶ De eodem. C. XIIII.

Poly. ibidem. Anſl. l. c. 24. Iuo p. 5. c. 10. Pann. l. 4. c. 8.

ALiorum hominum causas Deus voluit homines terminare; sed sedis istius præsulis † suo fine quæstione reseruauit arbitrio. Voluit B. Petri Apostoli successores cœlo tantum debere innocentiam, & subtilissimi discussoris indagini inuiolatam exhibere conscientiam. Nolite æstimare eas animas inquisitionis †, non habere formidinem [d], quas Deus præ cæteris suo reseruauit examini. Nò habet apud illum reus de allegationis nitore subsidium, quando ipsorum factorum vtitur eo reste, quo iudice. Dicas forsitan, omnium animarum talis erit in illa disceptatione conditio: replicabo [e], vni dictum: [Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis.] Et rursus sanctorum [f] voce patet, Pontificum dignitatem sedis eius, factam toto orbe venerabilem: dũ illi, quidquid fidelium est vbique, submittitur: dum totius corporis caput esse designatur. De hac mihi videtur dictum per prophetam &: [Si hæc humiliatur [h], ad cuius confugietis auxilium? & vbi relinquetis gloriam vestram?]

Tal. de inquiſitoribus

Matth. 16.

Eſa. 10.

Item Anterus Papa ad episcopos prouinciarum Bæticæ, & Toletanæ.

b ¶ Nemo.] Nisi se alicuius iudicio submittat, vt 2. q. 7. nos si. & in causa hæresis. 40. dist. si Papa. & cum submittit se confessori suo, tenetur ei parere: & ligabit eum sententia illius. Arg contra est quod dicitur de dedicatione ecclesiarum, extra de pœn. & remiss. qđ autem. Item cum Papa peccat, põt eius peccatum etiam ecclesiæ denunciari secundum admonitionem Euãgelij, vt su. 2. q. 1. si peccauerit. hoc determinaui 40. dist. si Papa.

Papa confessori suo parere debet.

c ¶ Neque ab omni clero.] Arg. qꝙ concilium non põt Papam iudicare, vt extra de ele. si significasti. vnde si totus mundus sentẽtiaret in aliquo negocio cõtra Papam, videtur qꝙ sententię Papę standum esset, vt 24. q. 1. hęc est fides. Arg. contra: quia orbis maior est vrbe. 93. dist. legimus.

ALiorum.] CASVS. Quęsitum fuit a Symmacho vtrũ causa sedis apost. possit ab homine iudicari. Qui respõdet dicens qꝙ Deus aliorum causas voluit homines terminari: sed Romanum Pontificẽ suo examini reseruauit: apud quem non habebit aliquis de allegationis nitore subsidium: quia idem scilicet Deus erit iudex & testis, sed alij omnes a Papa iudicantur, cũi Petrum datę sunt claues ligandi, & soluendi: cum ipse sit caput omnium, & auxiliũ omnium, vt dicitur per Esaiam prophetam. Seq. duo capitula plana sunt.

Papa delinquęs dēt sine venia puniri.

d ¶ Formidinem.] Immo sine venia debet puniri, sicut diabolus, qui maximus cõparatione aliorũ creatus est, vt inf. de pœn. distin. 2. principium.

e ¶ Replicabo.] Hoc est dicere; cum ipse sit maior omnibus, grauius punitur cum peccat. vt. quęstio. 3. pręcipuè.

1 De ista hꝛ su. 32. dist. §. 1 ecce 2. q. 7. §. de his et. 24. q. 1. quia

f ¶ Sanctorum.] Id est, in sanctis cõcilijs confirmantur.

g ¶ Prophetã.] Esaiã.

h ¶ Si hæc humiliatur.] De archa fœdę-

ī qua significabit sedes Romana.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ris loquitur propheta quam iudæi ferebant ad bella.

a Facta. ¶ Corrum punt. sup. 6. q. 1. ex merito, &c. deteriores.

b Ipsi sunt canones.] Sicut Imperator est lex animata in terris, vt in Auth. de consulibus, in fi. coll. 4.

Cvncta.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q̃ ecclesia Romana de omnib. iudicat; ipsa vero à nemine iudicatur. Itẽ q̃ ad Papã de omni parte mundi appellatur: ab eo vero nullus appellat. In secunda parte dicitur, q̃ ecclesia Romana semper habuit potestatem, & habebit quoslibet absoluere, & damnare nulla synodo congregata. Secunda pars incipit ibi, [Sednec illa.] Sequ. c. planum est.

c ¶ De qualibet.] Ergo à legato appellatur, vt extra de sen. & re iudic. c. vlt. & extr. de of. leg. licet. Sed nũquid à laico appellatur ad Papam? Non, nisi in his quæ spectant ad iurisdictionem ecclesiæ, vt ext. de app. si duobus.

d ¶ Nemo.] A principe enim & à senatu appellari non valet, vt ff. à quibus ap. non li. l. 1.

Fratres.] CASVS. Episcopi Hispaniæ auctoritate regũ quosdam iniuste dãnauerant, quos Sixtus Papa restituit, & præcepit episcopis, vt omnia eis integre reddant. nisi ipsi & principes eorum velint ab ecclesia separari.

Nunc

Facta subditorum indicantur à nobis: nostra vero iudicat Deus. *& infra.* ¶ Deteriores sunt qui vitam, moresque bonorum corrumpunt [a], his, qui substantias aliorum prædiaque diripiunt.

Poly. ibidem. Anſ. l. 1. c. 53. ſu. q. 6 q. 1. c. ex merito, cũ ſeq.

Item Gelasius Papa ad Faustum legatum.

¶ De eodem. C. XVI.

Ipsi sunt canones [b], qui appellationes totius ecclesiæ ad huius sedis examen voluere deferri. Ab ipsa vero nusquam prorsus appellari debere sanxerunt: ac per hoc illam de tota ecclesia iudicare; ipsam ad nullius commeare iudicium: nec de eius vnquam præceperunt iudicio iudicari, sententiamque illius constitueruut non oportere dissolui, cuius potius decreta sequenda mandarunt.

Nicolaus ad Michaelem, epiſt. 7. Anſ. l. 2. c. 56. Iuo p. 5. c. 9. ſu. e. pater in fi.

Idem omnibus episcopis.

¶ De eodem. C. XVII.

Cvncta per mundum nouit ecclesia, quòd sacrosancta Romana ecclesia fas de omnibus habeat iudicandi: neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Si quidem ad illam de qualibet [c] mundi parte appellandum est: ab illa autem nemo [d] est appellare permissus. ¶ Sed nec illa præterimus, quòd Apostolica sedes sine vlla synodo præcedente: & soluendi, quos synodus inique damnauerat, damnandi, nulla existente synodo quos opportuit, habuit facultatem: & hoc nimirum pro suo principatu, quem beatus Petrus apostolus Domini voce & tenuit semper, & tenebit.

In epi. ad epos per Dardaniã constitutos. Poly. l. 1. tit. 8. Anſ. l. 1. c. 47 & l. 2. ca. 16. & 24. Pann. l. 4. c. 9.

¶ *Omnia, quæ in hoc capite leguntur, habentur in epistola Gelasij ad episcopos per Dardaniam, sed non eodem ordine composita. Caput autem sequens, in quo multa huius ipsius capitis verba continentur, in eadem epistola eodem prorsus modo habetur. Itaque fieri potest, ex alia epistola caput hoc sumptum sit, quæ non extat: aut Gratianus hæc duo tanquam diuersa capitula referat, quòd apud antiquiores etiam collectores distincta repererit. in epistola etiam Nicolai ad episcopos Galliæ, quæ nuper est impressa in appendice bibliothecæ, hoc citatur ex Gelasio.*

Idem episcopis per Dardaniam constitutis.

¶ De eodem. C. XVIII.

Cvncta per mundũ nouit ecclesia, quoniam quorumlibet sententijs ligata Pontificum, sedes beati Petri apostoli ius habeat resoluendi; vt pote, quæ de omni ecclesia fas habeat iudicandi, &c.

Item Xixtus Papa secundus Hispanorum episcopis, epist. secunda, c. 4.

¶ De eodem. C. XIX.

Fratres, quos timore terreno iniuste damnastis, scitote à nobis iuste esse restitutos: quibus ex sancti Petri & Apostolica auctoritate omnia, quæ eis ablata sunt, integerrime reddi præcipimus, si non vultis & vos, & principes vestri à collegio nostro, & membris ecclesiæ separari.

Anſ. l. 2. c. 25. Poly. l. 1. tit. 8. Burc. l. 1. c. 192. Iuo p. 5. c. 147.

Item Stephanus episcopus Gualberto Patriarchæ.

Nvnc vero.] CASVS. Gualbertus patriarcha antistitem Cumensis ecclesiæ cõsecrare nolebat. sed Stephanus scripsit ei, vt eũ consecraret, & quia eum adhuc non consecrabat, iterum scribit ei præcipiens, vt eum debeat consecrare: & si non fecerit dicit q̃ si Romam venerit, consecrabit eum.

a ¶ Priuilegium.] Rescriptum Apostolicum sic interpretaberis, vt nulli afferat præiudicium, vt hic, & extra de cons. i. in fi. conſue. cum olim. in fi. 63. dist. quanto. sic 99. dist. ecce. C. de eman. nec auus 1.

b ¶ Per principalem.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ Apostolicus habet potestatem de qualibet parte mundi monachos, vel clericos sæculares ad se vocare, & opportunitatibus exigentibus inuitare ad ordinem, vel dignitatem, vel officium aliquod.

b ¶ Per principalem.] Hoc c. est su. 1. q. 1. c. per principalem, post principium.

c ¶ Ad nos.] Sicut Papa priuat aliquem clerico suo, eadem ratione potest Imperator aliquem priuare seruo suo, C. q. ex cau. serui. q̃ prę liber. accipi l. 1. Item alicui põtẽ suam auferre, vt C. de quæd. præ. bene. Similiter auferre põt & Papa beneficium. 19. d. in memoriam. Itẽ põt alicui auferre ius præsentandi, & legatus Papæ, vt extra de offic. leg. dilectus. & extra de concess. præben. & ec. nõ vacan. quia diuersitatem. & episcopũ deponere. Sed nunquid omnes simul? Non, quia sic vniuersam ecclesiam turbaret, quod esse non debet. 1. quæstio. 7. & si illa.

Beneficium potest auferre Papa.

¶ Cuiuslibet ecclesiæ clericos Papa valet ordinare. C. XX.

Anſ. l. 6. c. 31. Iuo par. 5. c. 13.

Nvnc vero iterato tibi scribimus, nolentes alicuius ecclesiæ priuilegium [a] infringere, licet Apostolica prærogatiua possimus de qualibet ecclesia clericũ ordinare: desine iam cuiuspiam zelo Cumensis [α] ecclesiæ antistitem protelare? quia si protelaueris, & eum consecrare iam toties monitus non maturaueris; proculdubio ad nos veniens, consecratus abibit.

α ¶ Cumensis.] *Sic etiam Anselmus, sed apud Iuonem plenius*, Desine iam cuiuspiam zelo electum à clero, & expetitum à populo Lintuardum Cumensi ecclesiæ antistitem protelare.

Item Nicolaus Papa Michaeli Imperatori in epistola, cuius initium [Proposueramus.]

¶ De eodem. C. XXI.

sup. 1. q. 1. Anſ. l. 1. c. 72. & l. 2. c. 14.

Per principalem [b] Beatorũ Apostolorum Petri & Pauli, de qua supra partim exposuimus, potestatem, ius habemus, non solum monachos, verum etiam quoslibet clericos de quacunque diœceſi, cum necesse fuerit, ad nos [c] conuocare: atque ecclesiasticis exigentibus opportunitatibus inuitare.

Sed aliud est, quod ex temeritate assumitur præsumptionis: aliud quod ex necessitate geritur charitatis. Cum suffraganei archiepiscoporum subditis suis ad malum fauere cœperit, atque circa eorum correctiones, negligentes [d] extiterint; tunc licet metropolitanis præter illorum voluntatem; & ligandos damnare, & reconciliandos absoluere. Cum vero episcopi zelo diuinæ charitatis accensi, bonos verbo, & exemplo ædificant, & malorum vitia aspera increpatione redarguunt: absque talium consilio non licet metropolitanis in eorum parochia aliquid agere, vel disponere. Vnde in fine capituli Martini Papæ non simpliciter dictum est [nihil agat.] sed cum determinatione, [nil præsumptiue assumat absque eorum consilio,] vt vitium præsumptionis videatur improbatum, non officium charitatis. Sic & Apostolus, quia Corinthios vidit negligenter circa correctionem fornicatoris, sua auctoritate illum damnauit. Ioannes vero, quia episcopum Ephesiorum vidit paratum ad corrigenda vitia subditorum, sine eius auctoritate illos corrigere noluit: sed illum tantum de eorum correctione admonuit.

su. ead. per singulas 1.

su. cum simus, § probatur.

sup. episcopi.

d ¶ Negligẽtes.] Magister dicit, q̃ quamcito negligẽs est prælatus in corrigendo, sine omni admonitione auferetur jei iudicium 2. vel iurisdictio sic supra ea. cum simus. sic extra de acc. sicut olim. & ex eo q̃ non vult iudex procedere, videtur q̃ statim expirauit sua potestas, vt extra de offic. deleg. cum super. & C. de appe. ex eo. & C. de offic. præfec. orien. si quos. & extra de foro compet. ex transmissa. Argu. contra supra ead. nuuc vero. & extra de stat. mona. in singulis.

Prælato negligenti auferatur iurisdictio.

2 Sed. H. ſtelligit poſt ad monitionẽ.

Quidam

Universidad de Deusto
Biblioteca

VIdam laicus.] CASVS. In superiori causa dictum est quid iuris habet archiepś suffraganeis suis. Nunc vero supponit x. causam, in qua ostēdit Gratia. quid iuris hēat epś in ecclesijs sui epatus, Et vt hoc compe

petentius agat, proponit thema, de quo tres elicit qstiones. a ¶ Quidam laicus.] Lex diœcesana cōsistit in recipiendo, vel cathedraticum, vel tertiam partem decimarum, vel quartā, vel hospitiū. Lex iurisdictionis consistit in conferēdo, potest enim conferre sacramenta, coercere delicta, de causis cognoscere. Quandoq. lex diœcesana comprehēdit etiam legē iurisdictionis, vt ext. de p̄scri. auditis. quātum ad legem iurisdictionis subsūt episcopo, & ecclesiæ, & monasteria omnia. 18. q. 2. hoc tantum. & c. monasteria. & c. cognouimus. & 16. q. 1. interdicimus. quantum ad legem diœcesanā solæ ꝛeculares, vt infra eo. de his, & c. antiquos. 2. q. 2. statuimus. sed regulares ecclesiæ, vel monasteria non, vt hic. & c. 1. & 16. q. 1. cum pro vtilitate. & 18. q. 2. q̄ fit necessarium. cathedraticum. u. non soluunt. infra ea. q. 3. inter cætera. nec partē decimarum. 16. q. 1. cum pro vtilitate ca. questi. &c. decimas. nec episcopū ad missas publicas recipiūt. 18. q. 2 luminosa. & c. dudum præstant tñ seruitium epo. vel ex prima institutione, vt 18. q. 2. Eleutherius. vel ēt rōne visitationis, vt extra de p̄scr. cū ex officij. vel qā debetur ex consuetudine, vt 18. q. 2. seruitium. Capellæ vero monachorum subsunt episcopo quantum ad vtrāque legem, 16. q. 2. sane. & extra de priu. cum & plantare. in ecclesijs. nisi pleno iure fuerint monasterijs collatæ. sed hoc dicemus. 16. q. 2. in prin.

Lex diœcesana, & iurisdictionis in quibus consistunt.

CAVSA DECIMA.

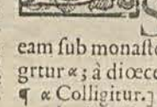
Vidam laicus[a] basilicam à se factam à diœcesana lege segregare quærit: eps ecclesiā cum omni dote sua ad suam dispositionem pertinere contendit: tandē euincit episcopus, & per parochias militibus comitatus crudeliter desæuit: quæ ecclesiæ sunt, tanquam sibi debita, usurpare contendit.

1 *Modo primum quæritur, an basilica cum omni dote sua ad episcopi ordinationem pertineat.*

2 *Secundo an res ecclesiarum episcopis vsurpare liceat.*

3 *Tertio, quid nomine cathedratici à suis sacerdotib. exigere valeat.*

QVAESTIO PRIMA.

E prima quæstione sic definitur in concilio Ilerdensi, c. 3.

¶ Basilica, quæ consecratur, à diœcesana lege non segregatur. C. I.

SI ex laicis quispiam à se factam basilicam consecrare desiderat; nequaquam eam sub monasterij [b] specie vbi congregatio [c] non colligrtur α; à diœcesana lege audeat segregare.

¶ α Colligitur.] *In concilio impresso, ac manuscripto sequitur.* vel regula ab episcopo non constituitur.

Item ex concilio Toletano 3. c. 19.

¶ Ecclesiæ cum dotibus suis in episcopi potestate consistant. C. II.

SIc, quidam contra omnem † auctoritatem ecclesias, quas ædificauerant sic consecrari, vt dos earum ad episcopi ordinationem nō pertineret: quare quæsitum fuit in concilio Toletano quid super hoc fieri debeat. Et respondetur, q̄ si tale quid factum est in præterito, corrigatur, & statuitur vt de cætero non fiat: sed omnia sint quas ædificauerint, postulant consecrare, vt dotem, quam eidem ecclesiæ contulerint, censeant ad episcopi ordinationem non pertinere [a]. Quod factum taliter α in præterito corrigatur, vt & in futuro ne fiat prohibeatur: sed omnia secundum constitutionem antiquam ad episcopi [b] ordinationem, & potestatem pertineant.

Et in Vormac. c. 6. & 55. & in Mogūtino sub Arnulpho, c. 4. In Trosl. c. 6. Burch. l. 3. c. 20. Iuo p. 3. c. 23. Pann. l. 2. c. 12. † al. canonib.

α ¶ Taliter.] *Sic est in antiquioribus editionibus, & duobus Vaticanis conciliorum codicibus: sed in Colonien. quatuor tomorum editione, & in Codice Lucens. R. gio & in concilio Vormaciēsi, & Maguntino, & in Pannormia hoc modo*, quod factum, & in præteritum displicet, & in futuro prohibetur.

Item ex concilio secundo Cabilonensi.

¶ Ecclesiæ & omnia iura earum ad ordinationem episcopi pertinent. C. III.

Burc. l. 3. c. 146. Iuo p. 3. c. 211.

DEcretum est, vt omnes ecclesiæ cum dotibus [c] suis, & decimis, & omnibus suis β in episcopi potestate consistant, atq; ad ordinationem suam semper pertineant.

β ¶ Suis.] *In vulgatis sequebatur*, iuribus, *quæ vox abest ab omnibus collatis manuscriptis. Apud Iuonem & Burchardum est*, omnibus rebus suis.

Item Leo Papa quartus in epistola ad episcopos Britanniæ, c. 2.

¶ Vnaquæque parochia episcopi prouisione rogatur. C. IIII.

REgenda est vnaquæque parochia sub prouisione, ac tuitione episcopi per sacerdotes, vel cæteros clericos, quos ipse cum Dei timore prouiderit, cui iure pertinere videtur, & circumire, vt sibi necessarium visum fuerit ecclesiastica vtilitate cogente.

Item ex concilio Antiocheno, c. 24.

¶ Iudicio & potestate episcopi res ecclesiasticæ gubernentur. C. V.

12. q. 1. præcipimus. ex can. Apost. 41.

QVæcumque γ res ecclesiæ sunt, conuenit cum omni diligētia, & bona fide, quæ Deo debetur, qui omnia prouidet, atque iudicat, gubernari, & dispēsari cū iudicio & potestate episcopi, cui totius plebis animæ [d] videntur esse commissæ.

γ ¶ Quæcumque.] *Græcè significantius,* τὰ τῆς ἐκκλησίας, τῆ ἐκκλησίᾳ φυλάττεσθαι δίδωσιν κελεύων ἔχειν, *id est*, recte habet, quæ ecclesiæ sunt, ipsi ecclesiæ seruari oportet.

Item ex concilio Toletano, 4. c. 32.

Lex diœcesana, & iurisdictionis in quibus consistunt.

18. q. 2 luminosa. & c. dudum præstant tñ seruitium epo. vel ex prima institutione, vt 18. q. 2. Eleutherius. vel ēt rōne visitationis, vt extra de p̄scr. cū ex officij. vel qā debetur ex consuetudine, vt 18. q. 2. seruitium. Capellæ vero monachorum subsunt episcopo quantum ad vtrāque legem, 16. q. 2. sane. & extra de priu. cum & plantare. in ecclesijs. nisi pleno iure fuerint monasterijs collatæ. sed hoc dicemus. 16. q. 2. in prin.

In prima quæstione.] Hæc q. diuiditur in 4. partes, in quarum prima probat magister per x. auct. q̄ ecclesia cum omnibus suis rebus debet esse sub potestate episcopi; & de rebus ecclesiæ, s. decimis, & primitijs, & de talibus debet episcopus habere tertiam vel quartam, vel mediam secundum diuersas consuetudines. Secunda ibi, [Si autem.] Tertia ibi, [Visitantes.] Quarta ibi, [Quia sacerdos.] Ioan de Fant.

CASVS. Hic intitulatur prima quæstio, in qua quærit, an ecclesia cum omni dote sua pertineat ad dispositionem episcopi. Et est dicendum, q̄ omnes ecclesiæ præter monasteria subsunt episcopo quo ad legem diœcesanam, & quo ad legem iurisdictionis, vt inf. ead. q. ferè p totū. & 16. q. 7 omnes basilicæ, sed monasteria exemſ. vel quartam partem decimationum secundum diuersas consuetudines, & qua vocat clericos ad synodum vel ex equias. Lex iurisdictionis est qua epś pōt clericos ordinare, altaria & ecclesias, & virgines consecrare, corrigere, ſuspendere, cognoscere de causis ciuilibus, & criminalibus, & generaliter ad suam iurisdictionem pertinet omnia sacramenta conferre.

SI ex laicis.] CASVS. Quidam laicus capellam quandam construxit, & cum peteret eam consecrari, volebat eam non subesse episcopo quantum ad legem diœcesanam, sicut nec monasteria. Quæritum fuit in concilio Ilerden. an hoc fieri posset. Et respondetur quòd non, sine voluntate episcopi.

b ¶ Sub monasterij.] Id est, quasi ibi velit monasterium construere.

c ¶ Vbi congregatio.] Sed quot homines faciunt collegium monachorum? Rād. duo, vel tres, vt extra de elect. c. 1. ſm leges tres. ff. de verb. sig. Neratius. Sed decē hoies faciūt populum. vt 16. q. 3. vnio. ff. vi bono. rapt. ꝓ 1. & decem oues gregē, licet quatuor, vel quinq; porci gregē faciant. ff. de abigeis, oues. Sed duo non faciunt familiam, vt ff. de verb. sign. si detestatio in fi.

SIc quidam.] CASVS. Quidam postulabant ecclesias, quas

Ecclesiæ cō-secratæ aliquid possit illud ab epō alienari.

libet in traditione rei suæ potest ponere legem quā vult, etiam cum tradit rem ecclesiæ, vt ext. de cond. app. verū. 18. q̄. 2. Eleutherius. Item laicus potest prædium dare ecclesiæ, & in eo censum retinere. 12. q. 1. si tributum. 23. q. vlt. tributū. Similiter patronus pōt petere seruitium qđ institutū est sibi ab epō ante cōsecratione, ext. de iur. pat. c. præterea. Quidā dicunt, q̄ hic loquitur in eo casu qñ primo dedit pure, sed postea voluit adijcere conditionem, quod non licet, quia perfecta donatio non recipit conditionem, vt C. de donat. quæ sub modo. l. perfecta. & 12 q. vlt. ca. vnico. in fi. Alij dicunt. q̄ dos ecclesiæ spectat ad ius publicum, vt sup. 1. dist. ius publicū. sed ius publicū pacto priuatorum tolli nō potest. 1. ff. de pact. ius publicum. ext. de sponsa. comp. si diligēti. Tu breuiter dicas, q̄ illud pactum est contra naturam illius contractus, & est contra leges. nam ſm iura, res oēs ecclesiasticæ ad ordinationem epi scopi spectant, vt inf. ea. nouerint. aliàs si non obuiat honestati vel iuri, licite pōt pactum quod approbatum est præmissis canonib. apponi, vt in præmissis casibus. nā quilibet in traditione rei suæ potest apponere legem quā vult. ff. de pa. l. in traditionibus.

Sub. & sic non obstat lex prædi. in traditionib. quæ loquit qñ perpactū iuri publico nō derogat. arg. ff. de pa. iurisgentiū. Arch.

b ¶ Ad episcopi.] In ecclesijs autem monachorum abbati ꝓsbyter respondebit in tēporalib. episcopo in spiritualib. vt 16. quælt. sane, & extra de cap. mo. in ecclesijs.

DEcretum.] CASVS. Hoc ca. cōtrib. sequentib. fere eundem habent casum, scilicet q̄ ecclesiæ cum omnib. suis rebus debent esse in potestate episcopi, vt de eis disponat & ordinet secundum qđ fuerit disponendum in potestate episcopi.

a ¶ Non pertinere.] Hic habes q̄ contractus tenet, sed pactum appositum in contractu contra naturam contractus non tenet sic extra de cond. appoc. c. 1. & 16. q. 1. si quis laicus. & extra qui cler. vel vo. infinuante sic inf. de cons. dilt. 1. si quis basilicam. Sed obijcitur. nōne qui

c ¶ Cum dotibus.] Nihil tamen de eis disponet citra cōsensum prælati, vt extra de off. ord. cum ab ecclesiarū, & inf. q. 2 c. pen.

d QVæcunque.] ¶ Animæ.] 12. q. c. præcipimus. ADDITIO. & 12. q. 2. cognouimus.

a ¶ No-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a NOuerint.] ¶ Nullam.] inf.17.q.4.sunt qui inf.16. q.7.decernimus.contra. Sed ibi habent potestatem tantum defendendi ecclesias 1.

1 Sub.hoc ãt dicit, q̃ non habent ptãtẽ dila pidationis. ẽm L. & hic adde qđ not.16.qõ.7. piæ mẽtis in gl.vl.de cõse. d.j si quis basilicam.

DE his.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̃ omnia bona ecclesiarum mobilia & immobilia in eorum potestate cõsistunt, ita q̃ tertia pars oblationum eo reseruetur. Quod autẽ iuris sit de hoc, in apparatu dicitur.

b ¶ Tertia.] Alibi dr, q̃ nihil habeat 2 pter cathedraticũ, vt inf.ea. q.3. c.1. aliàs de medietate, vt inf. c. prox. Not.ergo q̃ tpe primitiuo cum pauperes essent epi, statutum fuit vt episcopi de episcopalibus ecclesijs, & omnibus bonis ecclesiæ sumerent medietatem, vt in cap. seq. sed in omnib. parochialib. ecclesijs tertiam.16.q.1. constitutum. procedente tpe ex parochialib. tantum tertiam oblationum & decimarum haberent, vt inf.eo. 6. decreuimus. postmodũ quartam. 12. q.2. vobis, & c. cõcessõ. & c. quattuor. Hodie aũt nec tertiam partẽ parochialiũ habebũt nisi ad fabricã reparandã, nec illam habebũt nisi velint fabricã reparare, vt inf.q.3. c.1. & 3. Vel dic, q̃ ẽm consuetudinem ista dantur, vt ext.de sepul.certificari. hodie aũt cũ sint diuites, nihil habebũt præter cathedraticum, vt inf.q.3. c.j. Io. parochialis ecclesia tantum habet quartã decimarũ, & eps aliũ pro se, aliàs quartas duas retinet eps p̃ fabrica & pauperib. vt 12.q.2. concesso. & c. seq. de alijs reditib. nihil habet de consuetudine generali & præscripta eps, licet prædicta c. & alia videantẽ dicere contrarium. & ita fuit sententiatum pro episcopo Bononiensi contra ecclesiam S. Io. in Perficeto, & hoc videtur expressium. 12.q.2. vobis. B.

ANtiquos.] CASVS. Statutum fuit in Aurelian. concilio, vt eps habeat medietatem oblationum matricis ecclesiæ, & clerici eiusdem ecclesiæ aliam medietatem habebunt. Idem est de fructib. prædiorum, & in omni vtilitate ecclesiæ, ita q̃ prædia, & bona ecclesiæ in episcopis potestate consistant.

c ¶ Medietatem.] Secundum distinctionem decr. extra de testi. requisiti.

RElata.] CASVS. Quidam episcopi negligebant suas parochias visitare singulis annis ad prædicandum vel confirmandos pueros: procurationes tamen exigebant ac si ecclesias visitarent. quod ex auaritia & negligentia procedebat. & ideo statutum fuit in concilio Toletano, vt hoc de cætero non faciant episcopi, sed solicitent, vt hoc de cætero non faciant episcopi, sed solicitenter & diligenter suos greges visitent, cupiditatem vitantes,

¶ Basilicarum conditores in rebus ecclesiarum nullam potestatem se habere cognoscant. C. VI.

Poly.l.3.tit.12. Burc.l.3. c.203. Iuo p.3 c.255. Pann.l.2.c.4.

NOuerint conditores basilicarum, in rebus, quas eisdem ecclesijs conferunt, nullam [a] se potestatem habere: sed iuxta canonum instituta, sicut ecclesiam, ita & dotem eius ad ordinationem episcopi pertinere.

Item ex concilio Aurelianensi, c.17.

¶ De eodem. C. VII.

Poly.l.3.tit.11. Burc.l.3. c.136. Iuo p.3.c.202. Pann.l.1.ca.61.

DE his, quæ parochijs in terris, vineis, mancipijs, atq; peculijs quicunq; fideles obtulerint, antiquorum canonum statuta seruentur, vt omnia, in episcopi potestate consistant: De his tamen, quæ altario accesserint, tertia [b] pars fideliter episcopis deferatur.

Item ex eodem.c.16.

¶ De his, quæ altario deferuntur, medietatem sibi vendicet episcopus. C. VIII.

ANtiquos canones relegẽtes, priora statuta credimus renouanda: vt de his, quæ in altario oblatione fidelium conferuntur, medietatem [c] sibi episcopus vendicet, & medietatẽ sibi dispensandam secundum gradus clerus accipiat; tam de proprijs prædijs, quàm de omni commoditate in episcoporum potestate durantibus.

Item ex concilio Toletano.

¶ In libro manuscripto priuilegiorum ecclesiæ Toletanæ refetur hoc tanquam caput 15. quarti concilij Toletani; sed in duobus ipsius exemplaribus ex Hispania missis non habetur; Burchardus, & Iuo citant ex concilio Triburiensi tempore Arnulphi regis.

¶ De episcopis, qui diœcesim suam visitare contemnunt, & ad redimendas mansiones, quæ visitantibus debentur, clericos cogunt. C. IX.

Burc.l.1.c.229. Iuo p.5.c.341.

RElata † est coram sancta synodo querimonia plebium, quòd sint quidam episcopi nolentes ad prædicandum, vel ad confirmandum suas per annum parochias circumire: qui tamen exigunt, vt mansiones, quibus in profectione vti debuerant, aliquo † pretio [d] redi-

† *al. Dolata*

† *al. alio*

tes. & negligentiam dimittentes.

d ¶ Aliquo pretio.] Si isti parochiales ita soluerunt aliquos denarios aliquot annis, nunquid eps postea poterit ad procurationẽ petendam redire? arg. q̃ sic ext. de cens. olim. argu. contra. ff. quemadmodum seruit. amit. si communem. vbi dicitur, q̃ qui vna seruitute vtitur pro alia perdit primam. Sed quid si partẽ procurationis recipit aliquot annis, nunquid per partẽ intelligitur retinuisse totũ? vt q̃ sic, infra de pœn. d.1. vulgatis. ff. quemadmodũ seru. amit. si stillicidiũ. §. vlt. & l. seq. vbi dicitur, q̃ per partẽ retinere totum videtur. ff. de ser. rust. præd. vna est via. arg. contra. ext. de præscr. auditis ext. de capel. monach. lectus. Breuiter rñ deas, q̃ in procuratione nulla curritur præscriptio. extra de præscript. cum ex officij. vnde fiue par-

Præscribi q̃ potest procuratio.

tẽ soluerit, siue nihil semper potest petere procuratorem, vt no. in prædi. c. cum ex officij.

a ¶ Redimant.] Tamen redimi potest procuratio, vt infra ead. q.3. relatum.

b ¶ Parare.] Vel præparare.

Decreto-

mant [a] qui parare [b] debeant. Quæ duplex infamia, negligẽtiæ, & auaritiæ, sanctæ synodo magno fuit horrori. Statuerunt itaque, ne quis vltra exerceat id cupiditatis ingenium, & vt solicitiores sint epi de suis gregibus visitandis.

Item ex concilio Tarraconensi, c.8.

¶ Annuis vicibus ecclesiæ ab episcopis visitentur. C. X.

Burc.l.3.c.33. Iuo p.3.c.38.

DEcreuimus, vt antiquæ consuetudinis ordo seruetur & annuis vicibus ab episcopo diœceses visitentur, &, si qua fortè basilica fuerit reperta destituta, ordinatori [a] [c] eius reparari præcipiatur. quia tertia pars ex omnibus per antiquam traditionem, vt accipiatur ab episcopis, nouimus esse statutum.

a ¶ Ordinatori.] *In exemplaribus concilij impressis, & manuscriptis, apud Burchardum, & Iuonem legitur,* ordinatione ipsius, *sed ob glossam non est mutatum. Reliquæ vero ex ijsdem sunt emendata. Burchardus autem, & Iuo addunt præterea in extremo,* ex principibus nouimus statutum.

2 *Si autem episcopus inualetudine impeditus diœceses suas per semetipsum visitare non poterit, visitationis officium committat aliis.*

Vnde in concilio Toletano quarto, c.35. legitur.

¶ Inualetudine grauatus episcopus, visitationis officium alijs committat. C. XI.

Burc.l.1.c.87. Iuo p.5.c.193.

EPiscopum per cunctas diœceses, parochias q; suas per singulas annos [d] ire oportet, vt exquirat, quo vnaquę que basilica in reparatione sui indigeat. Quòd si ipse aut languore detentus, aut alijs occupationibus implicatus, id explere nequiuerit; presbyteros probabiles, aut diaconos mittat, qui reditus basilicarum, & reparationes, & ministrantium vitam inquirant.

3 Visitantes autem episcopi, quid à clericis suis exquirere debeant, & quid eos docere, in concilio Bracharensi secundo c.1. sic statutum legitur.

¶ Quæ Visitantes episcopi à clericis suis exquirere debeant. C. XII.

Burc.l.1.c.85. Iuo p.1.c.75. & p.5.c.191.

PLacuit omnibus episcopis, vt per singulas ecclesias episcopi, & per diœceses ambulantes primũ discutiãt clericos, quomodo ordinem baptismi teneant, vel Missarũ, & qualiter quæque officia in ecclesia peragant. Et si rectè quidem inuenerint, Deo gratias agãt: sin autem mini-

1 De hoc no. eo.tit.c.1. & 12.q.2. quatuor. Archi.

CASVS. Supra i c. decreuimus. & c. relata. dictum est. q̃ episcopi debent suas parochias visitare: sed nũc dicit Gra. q̃ si ẽ valetudine impeditus, officiũ visitationis alijs iniungat.

EPiscopum.] CASVS. Statutũ fuit in cõcilio Toletano, vt episcopi suas parochias visitẽt. quod si non possunt presbyteros bonos vel diaconos mittãt qui omnia diligenter inquirant, scilicet basilicarum reparationem, & sacerdotum.

d ¶ Annos.] Cum necessaria causa subsit, tunc singulis annis põt visitare, vt hic, & inf ea. q.3. cauendo. immo tunc quandocũq; & quotiescũque opus est, potest omnes ecclesias visitare, vt extra de offi. arch. mandamus, sed si non est necessitas, de triennio in triennium visitabit, vt extra đ offi archi. vt archidiaconus, vel hodie bis in anno, vt ext. de cens. cum venerabilis. Sed qualiter 2. istud mandatur alijs, cũ istud sit officiũ archidiaconi, vt 15. dist. perlectis? Sed loquitur ẽ ea visitatione, quam habet episcopus in re sua, vel secundum consuetudinem loci dicitur.

Visitario quoties fieri debeat,

2 Ista qõ melius est glo. per se signata super verbo ppos. teros, & ita eam ponit. Io. de Fan.

VISITANTES. Hęc est tertia pars qõ. in qua dicitur vt hic, & in seq. c. continentur Io. de Fan.

CASVS. Dictum est supra, quòd episcopi debent ecclesias visitare. Nunc autem dicit Gratia. quid episcopi debeãt docere, & quid à presbyteris requirere cum suas parochias visitant.

DIscreuimus.] CASVS. Statuitur hic vt episcopi singulis annis suas ecclesias visitent; & si qua basilica destructa fuerit, præcipiatur ordinatori suo, vt eam faciat destructa, præcipiatur ordinatori suo, vt eam debeat reparare, de omnibus autem reditibus episcopus tertiam tollat.

a ¶ Ordinatori.] est, sacerdoti, & hoc verum est si par-

PLacuit.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In j. parte dicitur, q̃ epi suas parochias visitantes prima die debent à clericis exigere, qualiter baptismi, & Missam & cætera officia peragant, & si bñ inuenerint. Deo gratias agãt: alioquin ignaros instruant: ordinent ẽt, ut cathecumeni aũ xx. dies baptismi ad purgationẽ exor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

exorcismi ueniant, in quibus discant: Credo in Deum. In secunda die debent docere laicos, vt fugiant idolatriam, & omnia mortalia crimina: & quod sibi nolunt fieri, alijs ne faciant, vt fidem rectam teneãt. & hoc facto ad alium locum pergant.

a ¶ Ignaros.] Arg. cõtra illos q̃ statim suspendunt simplices sacerdotes, ut 38. dist. sedulo 1. & ca. quando. Item arg. pro illo qui consecutus est p̃ bẽdam dum finxit ie sciolum. 1. simulatorem scientiæ.

b ¶ Dies.] Paschę.

c ¶ Purgationem.] Nõ tamẽ statim purgantur uitia. sed sunt signa futuræ purgationis. inf. de consec. d. 4. sicut.

d ¶ Alia die.] inf. ea. q. 3. contra. inter cętera. in fi. vbi dr, q̃ tantum per unam diem morabitur in qualibet basilica. sed dic q̃ uno die erit cũ sacerdote, altero cum populo.

QVia.] Hæc est quarta pars qõ. in qua dicitur, & p̃batur quòd laici nõ dẽnt accipere oblationes de altaribus uel crucibus, quæ deferuntur sacerdotibus ratione officij, cum laici pro se uix orare possint. Ioan. de Fant.

CASVS. Laici in ciuitate Romana auferẽbãt oblationes de altaribus, & comedẽbãt. quare Damasus Papa quęsiuit à Hieronymo quid de his dẽret fieri. Et respõdet, quòd debent excommunicari, ut cęteri metu terreantur quia cum non orent pro populo, oblationes populi comedere non debent.

e ¶ Comedere.] Hic habes decimas appellari non solũ ipsa iura, sed etiam ipsos prouẽtus, & q̃ etiam prouentus non possunt cõcedi laicis. argu. contra extra ne pręla. uices suas. c. ul. Sed dic ut dicitur 1. q. 3. si q̃s obiecerit. q̃ ad tempus potest decima laicis concedi, non tñ in perpetuũ.

SAnctorum.] CASVS. Calixtus Papa duo in hoc c. p̃hibet. s. ne laici de altari alicuius ec-

1 Ad idẽ 25. q. 2. in galliarum. magis. n. monẽdo q̃ cõmanando, &c. 45. distin. licet. 1. & 2. & 44 distin. comessationes. 27. q. 1. de uiduis. Arch.

clesię oblationes auferant, & vt ecclesię à laicis non incastellentur, uel in seruitem redigantur.

f ¶ Oblationes.] Laici ergo possunt cogi ad oblationes. 16. q. 1. statuimus. sicut ad decimas & primitias. 16. q. 1. reuertimini.

g ¶ Et

me: docere debent ignaros [a], & hoc modis omnibus præcipere, sicut antiqui canones iubent, vt ante viginti dies [b] baptismi, ad purgationem [c] exorcismi cõcurrant cathechumeni, in quibus viginti diebus omnino † catechumeni symbolum, quod est [Credo in Deum patrem omnipotentem] specialiter doceantur. Postquam ergo in his suos clericos discusserint, vel docuerint episcopi, alia die [d], conuocata plebe ipsius ecclesię doceant illos, vt errores fugiant idolorum: diuersa crimina, id est, homicidiũ, & adulterium, periurium, falsum testimoniũ, & reliqua peccata mortifera: quod nolunt sibi fieri, alteri ne faciant: & vt credant resurrectionem omnium hominum, & diem iudicij, in quo vnusquisque secundum opera sua recepturus sit. Et ne postea episcopus de ecclesia illa proficiscatur ad aliam.

De conf. dist. 4. ante uiginti. †al. omnes.

Item Hieronymus in epistola ad Damasum Papam de oblationibus altaris. Tomo. 4.

¶ Oblationes ecclesiæ laicis vsurpare non licet.
C. XIII.

4 QVia sacerdotes pro omnibus orare debent, [a] quorũ eleemosynas & oblationes accipiunt qua fronte præsumunt laici oblationes, quas Christiani pro peccatis suis offerunt, vel comedere [e], vel alijs concedere, cum ipsi non debeant ex officio suo [β] pro populo orare. Ob hoc Papa gloriose mittere opotet illos præsumptores in excommunicationem perpetuam, vt & cæteri metum habeant, & amplius hęc in ecclesia ne fiant.

Poly. l. 3. tit. 9

a ¶ Debent.] *In vulgatis, & in epistola impressa legitur,* solent: *sed in plerisque manuscriptis Gratiani exemplaribus, & Polycarpo.* debent. *Sic etiam Lupus in regula Monachorum ex Hieronymi scriptis collecta cap. de contemplatione, oratione & lectione,* sacerdotes quoq; pro omnibus orare debent, quorum eleemosynas, oblationesque recipiunt.

β ¶ Ex officio suo.] *Hæc absunt à plerisque codicibus Gratiani, & epistola ipsa, & Polycarpo.*

Item Calixtus Papa secundus γ.

γ ¶ Secundus.] *Additum hoc est ex plerisque vetustis. Neq; vero primus esse potest, cuius tempore nondum Pantheon vocabatur templum S. Mariæ rotundæ. Bonifacius enim fuit, qui tempore Phocæ Imperatoris illud B. Mariæ, & omnibus sanctis dicauit.*

¶ Minime auferantur à laicis oblationes altaribus, vel crucibus factæ. C. XIIII.

SAnctorum patrum canonibus consona sancientes, oblationes [f] de sacratissimo & reuerendissimo altari B. Petri, & Saluatoris sanctæ Mariæ rotundæ, aut alijs ecclesia rum altaribus siue crucibus à laicis auferri penitus interdicimus, & sub districtione [g] anathematis prohibemus,

Poly. c. l. 3. tit. 9.

g ¶ Et sub districtione.] de hoc dic ut 63. d. Salonitanos.

a ¶ Incastellari,] vt inde fiat propugnacula. ADDITIO. Hoc intellige, secundum quod habetur extra de cust. Euch. c. 2. & ad hoc 12. q. 1. necessaria. & c. nulla. Arch.

H Anc consuetudinem.] CASVS. Damasus prohibet in & ecclesias à laicis incastellari [a], aut in seruitutem redigi auctoritate Apostolica prohibemus.

Item Damasus Papa.

¶ Ecclesiarum oblationes sub laicorum dominio non detineantur. C. XV.

Poly. ibid. †al. vigore

HAnc consuetudinem, quæ contra sanctam ecclesiam catholicam augeri † uidetur, omnino interdicimus; ut nullo modo unquam oblationes, quæ intra sanctam ecclesiam offeruntur, sub dominio laicorum detineãtur: sed tantummodo sacerdotibus, qui quotidie Domino seruire videntur, liceat comedere, & bibere: quia in vetere testamento prohibuit Dominus panes sanctos comedere [b] filijs Israel, nisi tantummodo Aaron [c], & filijs eius: qui panes longe erant ab istis panibus, qui nunc in sancta ecclesia offeruntur; quia illi sub umbra legis erant; qui vero modo sub grãtia spiritus sancti, toto mundo Euangelio coruscante lucidiores esse uidentur. Qua fronte, aut qua conscientia oblationes vultis accipere, qui uix ualetis pro uobis, nedum pro alijs Deo preces offerre? quia prauum est, & contra Dominicum præceptum, & detrimentũ animæ suæ infert, qui illud agere conatur, quod ei nulla ratione cõceditur. Quia omnibus sanctis patribus, nostrisq; prioribus placuit hãc sanctionẽ fieri; & nos similiter in eisdem persistere uolumus, ut nullus audeat irritum facere hoc, quod constitutum est, si in perpetua damnatione noluerit persistere. Si quis uero contra hanc regulã nostrã, & contra regulam sanctorum cccxviij. patrum, qui in Niceno cõcilio hoc constituerunt, temerarius præsumptor fuerit, & de cætero oblationes de sacris ecclesijs auferre molitus fuerit; sub anathematis uinculo sit colligatus, & condemnatus. Rersponderunt omnes, fiat.

1. Reg. 21

Premissis auctoritatibus, ecclesię cũ omnib. rebus suis ad episcopi ordinationem pertinere monstrantur, & tam ecclesiæ, quàm oblationes & facultates earum à laicorum dispositione probantur esse immunes.

QVÆSTIO II.

1 pars

SEd cum [d] *in episcoporum potestate facultates ecclesiæ constitutæ esse dicatur,; potestas dispẽsandi intelligenda est, non disstrahendi, uel dilapidandi.*

Vnde in Agathensi concilio, c. 7. legitur.

¶ Res ecclesiæ aliquo modo episcopis alienare non licet. C. I.

CAsellas, vel manicipiola ecclesiæ, episcopi (sicut prisca cãonũ p̃cepit auctoritas) uel uasa ministerij, qua

Panes propositionis.

b ¶ Comedere.] Arg. q̃ clerici concubinarij non debent comedere bona ecclesiæ. 32. d. præter hoc. Arg. contra 32. d. si qui vero. 31. d. omnino.

c ¶ Aaron.] Illi vero sacerdotes semper comedebant panem durum: quia quolibet sabbato ponebantur eis illi xij panes, qui fuerunt dicti panes p̃positionis. Sed nunquid de illo pane potuerant pascere familiam suam, vel etiam canes suos? nõ. sed tãtum in necessitatib. poterant, quia tũc ẽt alijs licebat comedere eos. vnde Dauid & Abimelech excusant, vt 25. q. 1. §. si ergo. & §. his ita respõdetur.

PRÆMISSIS. CASVS. Infert Gra. ex supradictis, quod ecclesiæ, & oblationes, & res ecclesię in episcopi potestate cõsistunt.

SEd cum in episcoporum.] Hęc q. diuidit in 4. partes: in quarum prima probat, q̃ res ecclesiæ non sunt alienandæ nisi in casibus, quos ponit. Secunda ibi, [Per petua.] Tertia ibi, [Episcopus habeat.] Quarta ibi, [Si uero.] Io. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur 2. q. qua quæritur an episcopo liceat auferre distrahere, vel dilapidare res ecclesiæ. Et certe dilapidare non põt, nec ẽt alienare. nisi in casib. concessis a iure. & hoc probatur per seq. c.

d ¶ Sed cum.] Quæritur an licet episcopo vsurpare res ecclesiæ. Hæc q. nõ habet dubitationem: quia constat, q̃ nõ potest vsurpare.

CAsellas] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In pri-

in hoc c. ne Romani auferant oblationes de altaribus, ma dicitur, quod omnia bona ecclesiarum mobilia & im-

Universidad de Deusto
Biblioteca

immobilia debent esse in potestate eporum, ita vt non liceat eis vendere directa venditione, vel indirecta: nisi imminente necessitate vel vtilitate ecclesiæ, qua primitus comprobata fiat venditio coram duobus vel tribus vicinis episcopis subscribentibus venditioni cũ alijs clericis. Si vero aliter fiat, irrita erit venditio. In secunda parte dicitur, ꝙ episcopus potest peregrinis, vel clericis concedere in vsum possessiones minus vtiles saluo iure ecclesiæ. Secunda pars ibi [Minus vero vtiles. [Indirecta est est quãdo solus usus fructus alienatur. Et scias, quòd hodie coram proprio episcopo potest fieri alienatio.

a ¶ Pauperes.] Quia quidquid habet ecclesia, pauperum est. 16. quæst. 1. quoniam quidquid.

b ¶ Excepta.] 12. q. 2. sacrorum.

EA cẽ.] CASVS. Lex ista loquit tantum de possessionib. ecclesiæ Cõstantinopolitanæ, cuius possessiones habitæ, vel habendæ debent intactæ custodiri sicut propria ecclesia.

HOC IVS. CASVS. su. in l. antiqua iubemus, cuius pars hic ponitur scilicet ea enim, dictum fuit ꝙ possessiones Cõstantinopolitanæ ecclesiæ alienari non possunt. Sed Iustinianus hoc ius extendit ad oẽm locũ venerabilem super rebus immobilib. donatis ab Imperatore loco venerabili, quæ nullo modo possunt alienari. In alijs autẽ rebus hæc forma seruetur, vt si debitum vrget, iuendantur primo mobilia, scilicet granum & huiusmodi i, de inde uasa non consecrata, postea consecrata vendantur locis venerabilibus, vel conflata cuilibet, gestis omnib. habitis coram episcopo: aliter autem facta uenditio irrita erit. Si vero de rebus mobilibus debitum solui non põt, obligetur res immobilis pignori creditori, qui reputet fructus tam in sortes, quã in vsus vsq; ad quartam centesimæ. quod si creditor nolit recipere, iurabit œconomus coram episcopo: & maiori parte clericorum ibi seruientium consentiente: quod debitum ex mobilibus solui non potest: postea per viginti dies prædium exponatur venale: & si nullus emere velit, detur creditori in solutum re districte æstimata, addita in pretio decima parte totius æstimationis, & hoc fiat cum consensu episcopi & maioris partis capituli. Illud autem prædium sit mediocre, & creditor sit talis, qui probare possit pecuniam esse veram in utilitatem ecclesiæ, & alter venditio facta non tenet, neque ualet. Sed hodie ex toto hoc non seruatur de consuetudine.

c ¶ Hoc ius.] Quod etiã. C. de sacrof. eccl. iubemus quod loquitur tantum de Constantinopolitana ecclesia.

commendata fideli prepposito, integro ecclesiæ iure possideant: id est, vt neque vendere, neq; per quoscumq; contractus res, vnde pauperes [a] viuunt, alienare præsumãt [α].

α ¶ Præsumant.] *In aliquot melioribus Gratiani codicibus post hoc verbum sequitur* §. quòd si necessitas. *vsq. in finem* (*quinunc habetur. infra ead. ad finem Paleꝙ*, huiusmodi.) *& sic legit, qui casum scripsit.*

Codicis lib. 1. titulo de sacrosanctis ecclesiis, lege [*sancimus nemini.* [*Imp. Iustinianus:* [*Excepta* [b] *uidelicet causa captiuitatis.*] tit. 2. l. 17. tit. 2. l. iubemus, ver. scientes.

Impp. Leo & Anthemius.

De eodem. C. II.

EA enim, quæ ad beatissimæ ecclesiæ iura pertinent, vel post hæc forte peruenerint, tanquam ipsam sacrosanctam, & religiosam ecclesiam, intacta conuenit venerabiliter custodiri.

Constitutio noua.

Hoc ius [c] porrectum est ad omnem uenerabilem locũ, omneque collegium, quod actio pia constituit, vt nec res eorum pignorentur. Et hoc perpetuo seruetur in his rebus immobilibus [d], quæ ab Imperiali [e] domo prædictis locis applicantur. In cæteris eatenus excipitur, si debitũ vrget. ¶ Præterea, si habet superflua vasa, cum debitrix sit, nec aliũde soluere valet, ne quid immobile alienetur, vel distrahatur; ea gestis habitis corã eo, cuius est loci ordinatio, integra, uel alijs locis uenerabilibus oblata dentur, vel cõflata [f] cuilibet alij vendãtur. Qui aũt hæc acceperit cõtra † hanc obseruationẽ; ijsdem pœnis subiaceat, q̃ in rebus immobilibus proditæ sunt: si autem debitũ ex mobilibus solui non valet; primo res immobiles specialiter dẽtur pignori, quarum fructus creditor sibi reputet tã in sortem ℔, quam in usuras, usque ad quartam centesimæ [h].

eo. tit. auth. hos Ius. Iulianus. antec. cõst. 7. c. 1

auth. præterea] eo. tit. Iulianus const. 120. §. si.

† *al. citra* Auth hoc ius] sup. citat.

[a] Adde ꝙ ꝓhibitus alienare, potest res alienare quæ seruari nõ possunt. gl. fi. in ca. 1. de cle. ægro. lib 6. & in l. lex quę tutores. fi. C. de admi. tuto.

nari ob aliquam causam scilicet, cum sub ea conditione datæ essent ecclesiæ, vt non alienentur, in Authen. de alie. & emph. §. fanctissimas. collat 9. & extra de condi. appo. c. verum. sed hoc non est verũ. non enim valet hoc pactum, cum fit contra legem 2 Dei, vt 12. q. 2. aurum.

f ¶ Conflata.] Quia ad profanos vsus non debẽt redigi, vt inf. de conse. d. 1. in sancta. & 12. q. 2. aurum. tamen in tanta necessitate potest obligari ad tabernam, & sub eadẽ forma, vt ext. de pig. c. 1. Dicunt tamen quidam, ꝙ nec obligari possunt, cum sint res sacræ. C. quæ res pig. obli. non possl. l. 4. & dicunt ibi non esse nexum pignoris, sed solũ detentionem habet quousque reddatur ei sua pecunia, ꝙ sicut alias pignus detineri potest pro ea pecunia, ꝙ non est obligatum, vt C. etiam ob chyrographia pec. l. unica. Idem potest dici de libero homine, qui obligatur, vt no. 23. q. vlt. vt pridem:

g ¶ Conflata.] Extra de pignor. nullus. infra. 12. q. 2. autem.

g ¶ In sortem.] Literæ est præpositeratio, prius enim cõputat in vsuram, quàm in sortem, vt ff. de fol. in his. §. ul. nisi dicas, quod hoc aliter fit in fauorem ecclesiæ.

h ¶ Centesimæ.] Vsura dicitur centesima, quæ æquiparatur sorti in anno;

a ¶ Absque

a ¶ Absque dispendio.] Idest, ꝙ ecclesia nil det tabellioni, sed solus emptor, sicut est in contractu dementis & furiosi. C. de epis. aud. l. pen.

b ¶ Seruientium.] Argumen. contra. 63. distinct. quanto.

c ¶ Vt

rum laboremus illa subtilitate eis in perniciem vertetur, vt C. ad Treb. l. pen. in princ. C. de verb. sign. l. 3. in fi. est tamen regu. contra. ff. de in rem verso, quòd si seruus. §. penul.

h ¶ Processisse.] Si. extra depositi, grauis.

eedẽdum cõ tra ecclesiã sicut contra minorem, vt dr sup. illa l. C. si aduer. cred. l. j ne si nimia, & ca. vt sequitur in gl. ẽm L.

† *al. exigere*

Quod si nolit creditor ita accipere; tũc ordinator domus apud eum, à quo ordinatur, habitis absque dispẽdio [a] gestis, iuret (maiore parte ibidem seruientium [b] consentiente) & debitum vrgere †, nec ex mobilibus solui posse. Quo subsecuto, per viginti dies rem ecclesiæ uenalem esse publice notum sit, ut plus [c] offerenti detur, pretio modis omnibus pro debito dando. Aliter enim res emptori non conceditur; & hoc inscribatur, nihil esse factũ in ea re ad damnum diuinæ domus. Emptore vero non inuẽto res æstimata districte [d] creditori detur in solutum [e], addita [f] in pretio uniuersæ æstimationis decima parte, & accedente cõsensu ordinatoris, & maioris partis ibidem seruientium. Sit tamen ea res mediocris inter cæteras, inspecta ipsius qualitate, & quantitate, & onere. Et is creditor hic intelligatur qui quod credidit, probat [g] in utilitatem diuinæ domus processisse [h]. ¶ Sicut autem alienatio rerũ ecclesiæ interdicitur, ita prohibetur, ne qua sterilis ei detur possessio, aut alioquin onerosa [i], ueluti fiscalium nomine, vel onere. ¶ Item prædium propter onus fiscale inutile alienatur, gestis, vt supra conficiendis, eodẽ iuro præstito. i. ꝙ alia de causa nõ alienatur, nisi, vt immunitas eiusdẽ venerãdæ domus seruetur. ¶ Sed & permutare principi licet pro re maiore, meliore, vel æquali, si resp. hoc exposcit, & pragmatica forma super hoc præcedente.

¶ Item sibi inuicem rectẽ [k] permutant cum vtriusque indemnitate, eorum scilicet consensu interueniente, qui supra referuntur. 2 ¶ Perpetua quoque emphyteusis in his permittitur rebus [l], si res in eorum geratur præsentia, quibus hoc adsignatur lege, iurantibus his, quorum interest, ex eo contractu nihil ad læsionem diuinæ domus efficiri: solito reditu ipsius rei, qui fuit, cum diuisio iuri de-

Auth. sequenti.

Auth. item prædium.

Auth. sed & permutare. Burc. l. 3. c. 165. Iuo p. 3 c. 184. Auth. sequenti. Ital. nouel. 54. Iuo p. 3. c. 169. Auth. perpetua.

PRÆDIVM. CASVS. Dicitur hic, quòd si ecclesia habet prædium inutile propter onus fiscalium, potest illud alienare habitis gestis, vt supra dictum est, scilicet præstito iuramento, ꝙ non alienetur nisi vt immunitas ecclesiæ seruetur. [Immunitas.] idest, indemnitas.

SED ET PERMVTARE. CASVS. Dicitur hic quòd ecclesia potest permutare cum principe pro re maiori vel æquali, Imperiali rescripto super hoc præcedente. Item potest & cum alia ecclesia cum vtriusque indemnitate habito consensu eorum, qui supra leguntur.

K ¶ Recte.] Si pdiũ vnius alij est vicinũ, vt auth. de eccl. tit. §. fin autem. coll. 9. & extra de rerum permu. ad quæstiones.

PERPETVA. Hæc est 2. pars q. in qua loquitur de emphyteusi, & ponit quid iuris sit, & similiter, de precarijs, & ponit hic 12. articulos. Io. de Fant.

CASVS. Dicitur hic, ꝙ possessio ecclesiæ potest dari in emphyteusim perpetuam si fiat in præsenti a episcopi, & clericorum, œconomo iurante nihil ad læsionẽ diuinæ domus fieri, nec pensio diminuatur nisi in sextam partem de eo quod poterat haberi cum res sit donata ecclesiæ. Sed fit res sit diminuta propter cladem, accipiatur pensio quanta potest haberi. Si vero res sit pretiosa, de qua parum aut nihil pensionis habeatur, re subtiliter æstimata, iusta pensio tribuatur; & ea etiam res detur in emphyteusim, quæ videtur idonea ad hoc œconomo, & alijs gubernatoribus ecclesiæ.

PERPETVA. Vsque ad xxx. an. instit. de perpe. & temp. ac. in prin. vel perpetua, idest, quamdiu viuit. ff. pro socio. l. 1. & inf. e. precariæ, vel perpetua. i. quamdiu pensio soluitur, vt inst. locati. § adeo. ficus excommunicatio dicitur perpetua. i. quousque pœnitet, vt su. ea. q. 1. quia. & 27. q. 1. de viduis. vel vsque ad tertiam generatio nem, vt in auth. de non alie. aut permu. §. emphyteusim. & §. quia vero Leonis, coll. 2. 2

Perpetuũ dr multipliciter

2 Hanc gl. sinunt Go. & H. ex. de reb. ecc. non alie. c. nulli.

l ¶ In his permittitur rebus.] Idest, in reb. non multum vtilibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Scilicet eo tpe quo dēt dari in emphyteusim. H.

dicaretur, non minuēdo [a], nisi in sextā [b] partem: aut si ob cladem diminuta fuerit, tunc pro constante nunc pensione [c] in emphyteusim detur. Quòd si res preciosa quidem est, parum tamen, aut nihil præstat pensionum, res subtiliter [d] æstimanda est, vt ex hac pensio iusta constituatur. Ea tamen sola detur in emphyteusim, quæ ad hoc congrua videntur œconomo, & alijs gubernatoribus. ¶ Qui rem huiusmodi conductam, vel in emphyteusim acceptam fecerit deteriorem, aut emphyteuticum canonem per biennium [e] non soluerit, hac lege repelli potest, vt tamen soluat totius temporis [f] pensionem, & id in quo rem læsit, resarciat, non repetiturus, si quid impendit [g] nomine melioratiōnis. Authē. qui rem. eod. tit.

¶ Si quas vero ruinas habent memoratæ diuinæ domus, quas reædificare non valent; & hæ in emphyteusim dentur perpetuam, emphyteuta vsuro materia habitationis depositæ domus, vt pensio deminuatur in tertiam partem ab ea, quę stantibus adhuc ædificijs colligebatur, aut prius eo reædificante, ex additis [h] illis per æstimationem pensionibus, medietas detur [i] religiosæ domui. Nam priore casu, ab initio emphyteusis præstanda est pensio. ¶ Qui vero res iam dictas non gratuito [k] alienationis titulo citra formam legis accepit, rem quidem cum omni incremento [l] medij temporis restituat. eius autem quod dedit, nullam actionem contra venerabilem [m] locum, sed aduersus eum, qui alienauit, habet. Donatarius autem & rem cum omni causa, & fructum restituat, & aliud [n] tantundem. Creditor quoque restituta re pignorata, crediti actionem contra solum pignoris datorem habeat. Emphyteusis acceptor, & ab ea cadat, nec quod dedit, repetat: immo statim soluat, quod soluturus esset vnoquoque anno, si iure contraxisset. ¶ Sed melius [o] dicitur omnimodo denegandas esse actiones huiusmodi acceptori. Imp. Leo. Auth. si quis.

Auth. qui res. Iuo p. 3. c. 85.

SED MELIVS. Hæc verba nō sunt de auctoritate sed Guarnerius apposuit ea de lege. C. de sacrosan. eccl. sancimus nemini. Sed hoc corrigitur hodie per ca. 12. q. 2. Vulteranæ. & in auth. de non alienan. §. quia vero Leonis coll. 2.

SED MELIVS. Hæc verba nō sunt de auctoritate sed Guarnerius apposuit ea de lege. C. de sacrosan. eccl. sancimus nemini. Sed hoc corrigitur hodie per ca. 12. q. 2. Vulteranæ. & in auth. de non alienan. §. quia vero Leonis coll. 2.

[a] ¶ Non minuendo.] Idest si minuenda, non est plus minuenda.

[b] ¶ Sextam.] Non remouet quin plus possit dari.

[c] ¶ Nunc pensione.] i. quanta pensio nunc possit hŕi.

[d] ¶ Subtiliter.] i. vt consideretur quantum in viginti annis inde colligatur, vt in auth. de nō alie. aut permu. §. qa vero Leōis. & coll. 2.

QVI REGEM CASVS. Si quis rem ecclesiasticam conductam vel in emphyteusim acceptam fecit deteriorē, vel pensionem per biennū non soluit, quærebatur quam pœnam pati debeat. Et respondetur q̄ expelli potest de possessione, ita quòd soluat tot. q̄ præteriti tēporis pēsionem, & damnum rei restituat, non petiturus si quid impēderit nomine melioratiōnis.

[e] ¶ Per biennium.] hoc est enim priuilegiū ecclīæ, vt statim expellat colonū non soluentem pensionē, vt arg. ext. de iureiu. perueni. & c. querelam. idem est in colono fisci. ff. de publ. & vec. l. vectigalia. Iter priuatos requiritur triennium 2. C. de iure emphy. l. j. in locatione biēnium, vt ff. loca. quæro. §. inter.

[f] ¶ Temporis.] Præterriti, sm alios fatuti in odium istius, & in fauorem ecclesiæ.

[g] ¶ Impendit.] Sed huic obstat 54. d. generalis. & ext. de in integ. rest. c. 1. sed ibi bona fide facer sumptus, hic mala fide, 12. q. c. 2. Vulteranæ.

SI QVAS. CASVS. Ecclesia domos habet ruinosas, quas quidam in emphyteusim vult recipere. Quæritur pro quanta pensione debeant dari. Et respon. q̄ si conductor vult vti materia destructæ domus, & lapidibus lignis, pensio non debet minui nisi in tertiam partem ab ea quæ extantibus adhuc habitationib. haberi poterat. Si vero vult domos reædificare, dabitur ea pensio, quæ inde poterat haberi ante reædificationem, & ex eo quòd modo plus inde haberi potest quàm antiquitus dabit mediocratem arbitrio boni viri. ita videtur sentire H. & etiam Ben.

[h] ¶ Ex additis.] De nouo, idest, mediocritas quæ accrescit, dabitur cum antiqua pensione 3. Alij dicunt quòd & mediocritas antiquæ & mediocritas nouæ dabitur.

[i] ¶ Medietas detur.] Eius quæ accrescit.

QVI VERO. CASVS. Hic tractatur de quatuor generibus hominum recipientium res ecclesiæ citra legis formam, scilicet de emptore, donatario, creditore, & emphyteuta, qui oēs debent res restituere cū omni incremento medij tēporis: & pretium quod dedit, ab ecclesia non repetet, sed ab eo, cui alienauit. Donatarius autem rem cum omni causa restituat, & aliud tantum dem. Creditor rem restituet, & pecuniam suam non recuperabit. Emphyteuta vero cadet à re conducta; nec quod dedit repetet, & soluet pensionem temporis præteriti, & quod soluere in præsenti tenebatur ac si iure contraxisset. SED

Ibidē cōtinuo

Auth. Hæc vsus eod. tit.

Auth. quibuscunque. In conc. Agatē sic. c. 7.

† al. proscriptione

Auth. qui rem. eod. tit. le. iubemus §. sane ne omnis.

Emphyteuta non soluens canonē, expellitur.

2 De hac materia plene no. ext. de dilat. litterę. & de loca. & cō du. potuit. & de reli. do. cō stitutus.

3 Et sic si vadebat x. cum erat ruinosa, modo valet 21. additio ē in xxx. & sic habebit 30. pro pensione. Pe.

¶ Si œconomus ecclesiæ prospexerit expedire, vt desideranti cuiquam certarum possessionum, atque prædiorum (vrbanorum scilicet, siue rusticorum) ad ius ecclesiasticū pertinentium, temporalis vsus fructus possessio pro ipsius petitione præstetur [a]; tunc eius tēporis, quod inter vtrosque conuenerit, siue in diem vitæ suæ, si ab eo, qui desiderat, postuletur, pacta cum eo, qui hoc elegerit, ineat œconomus, atque conscribat, per quæ & tempus, intra quod hoc præstari placuerit, statuatur, & manifestum sit quod quisque acceperit ad inuicem.

PALEA. C. III.

HIusmodi beneficij gratia, præstando quidem ecclesiastici prædij pro tempore vsum fructum, post statutum autem tempus, & placitum † ipsorum redituum proprietate ad dominium & ius ecclesiasticum recurrente firmiter: ita scilicet, vt siue completo spatio quod fuerit inter eos constitutum, seu mortis suæ tempore (si hoc quoque conuenerit) is, qui possessionem ecclesiasticam, & certorum redituū vsumfructum habendi gratia interuenien te pacto susceperit, non minus, quàm alterius tantæ quantitatis, quantam acceperat, reditus cum ipsorum prædiorum dominio, & rebus immobilibus, eorumque colonis, & mancipijs ecclesiæ derelinquat. Nisi enim hæc cōditione pacta inita fuerint, ea quoque decernimus non valere. ¶ Nam [a] hæc vsus præstatio locum habet in omni domo religiosa. Quo finito reus vtraque pleno iure perueniat in domum iam dictam; nec tributis quidem grauata maioribus sit ea res, quæ datur inuicem; & eiusdem reditus sit. ¶ Quibuscumque modis hoc ius alijs permittitur, interdicitur certis personis res huiusmodi accipere, vt œconomo eiusque cognatis [b]. Quòd si necessitas compulerit, vt pro ecclesiæ necessitate, aut vtilitate, vel in vsufructu, vel in directa venditione aliud distrahatur; apud duos [c], vel tres cōprouinciales, vel vicinos episcopos causa, qua necesse sit vendi, primitus comprobetur, vt habita discussione sacerdotali, eorum subscriptione † quæ facta fuerit venditio, vel transactio [d] corroboretur. Aliter facta venditio, vel transactio non valebit [e], *& infra.* ¶ Minus, vero vtiles possessiones peregrinis, vel clericis saluo iure [f] ecclesiæ, in vsum præstari permittimus.

[a] ¶ Si œconomus.] Idest, si vult vti fructibus, & non vendere, vel alienare.

[b] ¶ Cognatis.] Et sic dānosū est alicui officium suum. vt 7. q. 1 constitutum.

[c] ¶ Duos.] Hodie sufficit solus consensus episcopi cum canonicis. 12. q. 2. fine. & si res venalis est in parochia alterius, ille interponet decretū, vt C. de ṗd. & alijs rebus mino. l. si ṗdū & ex. de fo. cōp. sane. Io. quod non credo

[d] ¶ Vel transactio.] Id est permutatio.

[e] ¶ Non valebit.] Arg. non valere cōtractum nisi adsit subscriptio. extra de his quæ fi. à prælc. 1. 96. distin. benē quidem. 12. q. 2. fine exceptione.

[f] ¶ Saluo iure.] Id est, vt non intelligatur esse perpetua pia ad eccle donatio temporalis 1, vt no. 16 q. 1. possessiones. Sed si fiam reuerecclesiæ daretur, tunc intelligeretur esse perpetua, vt ex tantur, vt dicitra de his quæ fi. à præla. fine consen. ca. cum Apostolis. 16. q. 1. possessiones.

1 Vt scilicet cessante in

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRecariæ.] CASVS. Hoc c. diuidit in tres partes. In prima parte dicit, q precariç debent fieri hoc modo: Si rustic⁹ dat proprietatē sui fundi tātū, & retinet vsumfructū sibi, accipiat ab ecclesia, vsumfructū duorum fundorū suo nomine tm̄, & non filiorum. Si vero dat ecclesiæ proprietatem statim pleno iure, accipiat ab ecclesia vsumfructū trium fundorū nomine suo tantū, & non filiorū. In 2. parte dicit, q nulla potestas debet cogere ecclesiam precariā facere cū nemo debeat cogi de suo facere beneficiū. In tertia parte dicit, q sine licentia Regis non debet fieri cōmutatio rerū vel seruorum ecclesiç. Secunda pars incipit ibi, [Decreuit.] Tertia ibi, [Nec commutationes.

Precariæ precaria, & precarium differunt.

a¶ Precariæ.] Precariç hic dicuntur q̄dā præstationes vsusfructus in recōpensatiōnē eius proprietatis, q̄ dat ecclesiç. Item precaria est quidam cōtractus affinis emphyteusi: sed in hoc differt, q̄ de quinquennio in quinquēnium renouatur, vt in palea seq. & ext. de precar. c. 1. q̄sq; est precariū q̄d precibus ad vtendum alicui datur, & illud reuocari potest quandocumque, nō obstante aliquo pacto, vt ff. de precar. cū precario & extra eo. c. vlt.

1 Vel dic, q̄ loquit quando ecclesia dat ei, quod p̄t facere in dupl⁹, & ibi quando ipse dat ecclesiæ, vbi nō cogatur c¶ Cogi.] Sed fallit, vltra tantū vt 7. q. 1. omnis. & vdem, & ita canon beniguior est. Vel dic, vt seq̄tur gl. secundū Io. de Fan.

b¶ Duplum.] Videtur contradicere illi. sup. ea. si œconomus. vbi dr̄ q̄ tantundem dari debet: sed lex il la benignor est canone 1: vel canon loquitur in eo casu, cū senex est vel debilis, q recipit rem ecclesiç. vbi aliquis alijs prodest, & sibi nō nocet vt ff. de aqua plu. arc. in summa. §. item varius. & 86. d. pasce.

d¶ Nec cōmutationes.] Hoc intelligas de rebus

¶ *In aliquot vetustis exemplaribus, in quibus pauce sunt palee, conimenter post vltima verba superioris capitis sequuntur sine vlla distinctione verba huius, quemadmodum & in ipsa lege Codicis. In duobus autem vetustissimis, in quibus fere nulla sunt palee, deest prior pars huius capitis vsque ad vers.* completo spatio: *cetera vero leguntur coniuncte cum superioribus, vsque ad vers.* quod si necessitas. *Nam hic versiculi in ipsis ex emplaribus, non hoc loco, sed supra ead. c.* casellas *habentur, vt ibi est notatum.*

α¶ Nam.] *Hec vox non est in authentica; & in vetustis Gratiani codicibus proiecta voce est N. C. & significatur,* nouella cōstitutio.

Item ex concilio Mediomatricis.

¶ Ecclesiasticarum rerum præcariæ qualiter fieri debeant. C. III.

In cōcilio Meldensi, c. 22. In adiectis capit. 17. Poly. l. 3. tit. 14. Burc. l. 3. c. 167. Iuo p. 3. c. 228.

j PRecariæ [a] à nemine de rebus ecclesiasticis fieri præsumantur: nisi quantum de qualitate conuenienti datur ex proprio; duplum [b] accipiatur ex rebus ecclesiæ, in suo tantum, qui dederit, nomine, si res proprias & ecclesiasticas vsufructuario tenere voluerit. Si autem res proprias ad præsens dimiserit; ex rebus ecclesiasticis triplum fructuario vsu in suo tantum quis † nomine sumat: quia sic eas quemque tractare oportet, vt rerum ecclesiasticarum dispensatorem, nō vt propriarum largitorem. §. ¶ Decreuit etiam sancta synodus, & Imperialis auctoritas denunciauit, vt à nulla potestate quis cogatur facere precariam de rebus propriis Deo & sanctis eis dicatis: cum ratio & vsus obtineat neminem, cui † non vult contra vtilitatem, & rationem cogi y [c], de proprio facere beneficium ¶ Nec commutationes [d] rerum, vel mancipiorum ecclesiasticorum quælibet persona sine licentia & consensu regio † facere præsumat.

† *al. quisque* Burc. l. 3. c. 168. Iuo p. 3. c. 230.

† *al. qui* Burc. l. 3. c. 170. Iuo p. 3. c. 233.

† *religionis.* Iuo

¶ *Citatur hic canon ex concilio Mediomatricis, à Burchardo autem & Iuone ex concilio Belluacensi, preter vltimum versiculum,* Nec commutationes. *quem citant ex Matisconensi: In concilio etiam Meldensi c. 22. refertur ex eodem concilio Belluacensi. Extat in capitularibus editis. anno quarto regni Caroli regis, & Ludouici Imperatoris filij in villa Colonia, c. 37. non esse aut commutatus titulus, quia potuit idem in omnibus illis conciliis repeti: quod in Germanicis & Gallicis, quę extant, sæpe factum cognoscitur. Aliquid etiam de precarijs habetur in concilio Rhemensi, c 36. & 37. & in concilio Moguntino sub Arnulpho, c 20.*

δ¶ Largitorem.] *In concilio Meldensi, & capitularibus post hoc verbum sequitur continenter,* & à nulla potestate quis cogatur, &c. *sine verbis illis hic interiectis, quorum tamen similia afferuntur à Burchardo & Iuone ad vers.* Nec commutationes.

y¶ Cogi.] *Sic in omnibus vetustis codicibus Gratiani, & adest glossa: sed in concilio Meldensi, & capitulari, & apud Burchardum, & Iuonem est.* præstitum.

Item ex concilio Belluacensi.

In Meldensi, c. 22 in fine. ex dñcarijs c. j. Burc. l 3. c. 169. Iuo p. 3. c. 230.

¶ De eodem. PALEA. C. V.

ij PRecariæ de quinquennio in quinquennium secundū antiquā consuetudinem, & auctoritatē renouentur.

Item ex concilio Carthaginensi. ð]

ð¶ Carthaginensi.] *Etiam in Decretalibus tit. de precarijs,*

de rebus collatis ecclesiæ ab Imperatore, vt sup. ead. hoc ius. in prin. vel loquitur secundum sua tempora.

EPiscopus habeat.] Hæc est tertia pars huius quæstionis.

Episcopus *citatur ex concilio Carthaginensi, sed in nullo ipsorum est inuentum, potuit esse a liquius illarum prouinciarum concilii, extat autem in legibus Longobardicis, lib. 3. tit. 8. l. 2.*

¶ De eodem. PALEA. C. VI.

ext. de precarijs.

DE precarijs, quæ à rectoribus ecclesiarū irrationabiliter fiebant, & se, suosque successores pœna graui obligabant, vt facta ipsorum nequissent dissoluere; præcipimus, vt nemo successor in antecessoris sui pœna sit obligatus: sed suæ prouidentiæ sit concessum, vt antecessor ecclesiæ eius res irrationabiliter distribuit, ab eo ad ius ecclesiæ eiusdem reuocentur.

In cap. Martini Bracharēsis ex conc. Antioch. c. 25. 12. q. 1. eps ecclesiasticarum.

Item ex concilio Martini Pape, c. 16.

¶ Res ecclesiæ dispensandi potestatem habeat episcopus. C. VII.

3 EPiscopus habeat potestatem in rebus ecclesiæ, vt dispenset necessitatem habentibus cum omni reuerentia, & timore Dei. Participare etiam eum oportet, quæ necessaria sunt: si tamen ipse, aut qui cum eo sunt, fratres in diguerint [a] aliquo: vt necessitatem nullo modo patiantur secundum sanctum Apostolum dicentem: [Victu [b], & tegumento, his contenti sumus.] Si autem res ecclesiasticas episcopus & in suas voluntates vsurpare voluerit, & loca ecclesiæ, & fructus agrorum non cum presbyterorum, vel diaconorum consilio contaminauerit † aut fratribus [c], vel filijs, vel quibuscumque propinquis suis dederit potestatem, vt per eos latenter lædantur res ecclesiæ; tunc oportet obnoxium esse concilio. sin autem α episcopus, vel qui cum eo sunt, presbyteri [d], aut diaconi accusentur, quia ea, quæ vel ex reditu, vel ex quolibet actu β ecclesiæ veniūt, in sinus suos colligunt, & pauperes fraudant, & fame conficiunt; hos corripi oportet, secundum quòd ordinatum fuerit à sancto concilio.

1. Tim. 6

† *tita minauerit]* cod ex regius.

† *al. aliqua*

In ijsdem capi.

α¶ Sin autem.] *In capitulis habetur,* similiter. *sed melior videtur lectio duorum vetustorum Gratiani codicum,* sin aliter: *propius enim accedit ad græcam concilij Antiocheni, c. 25. vnde hoc sumptum est:* εἰ δ' ἐκεῖ ἄλλος, *ideest,* si autem & aliter, *vt infra 12. quæst. 1. cap.* episcopus.

β¶ Actu.] *Hæc vox in simili re habeatur infra 12. q. 2. Vulteranæ.* Vulteranæ ecclesiæ actus, vel patrimonium, *Græce est,* κτῆμα ἑτέρας παροικίας ἐκκλησίας ἴκης, *ideest,* vel etiam ex qualibet alia causa, & occasione ecclesiastica.

4 *Si vero [c] contra hanc prohibitionem, aliquam † de reb. ecclesiæ episcopum vendere contigerit, & res ipsa ecclesiæ restauranda, & ipse gradu suo decidendus decernitur.*

Vnde in eodem concilio Martini Pape, c. 14. legitur.

Burc. l. 1. c. 215. & l. 3. c. 181. Iuo p. 3. ca. 172. & 242. & p. 5. c. 329.

¶ De episcopo, qui nulla necessitate res ecclesiæ vendit. C. VIII.

SI quis episcopus nulla ecclesiasticæ rationis necessitate compulsus, in clero y suo, aut vbi forte non est [f] presbyter, de rebus ecclesiasticis, aliquid præsumpserit vendere;

CASVS. Statutū fuit in concilio Martini Papæ, q̄ eps debet dispensare res ecclesiæ cum reuerentia & timore, & inde suscipiat quātum sibi & suis fuerit necessarium: si vero res ecclesiæ vsurpauerit, vel cōsanguineis dederit, eas pauperib. subtrahendo, hic obnoxius concilio, & corrigatur. Sequens. §. patet.

a¶ Indiguerint.] No. qualiter exponit hoc verbū, indiguerint, vt scilicet tm ad victū & vestitum 1, arg. contra extra de præb. de monachis. b¶ Victu.] Quia si melior vel peior dādus est ꝑm qualitatē personarum, vt 41. d. non cogantur. Et no mine cibariorū non intelliguntur vestimenta; sed nomine alimentorū intelliguntur vestes 2 & habitatio, vt ff. de alimē. le. l. vl. & l. antepen. c¶ Aut fratrib.] Præsumitur. n. q̄ hoc carnali amore faciat, vt 89. di. decenter. sic su. ea. nam hæc vsus. sic extra de app. postremo. sic eōuerso consanguinitas quādoq; elidit suspicionem, vt ext. de cohab. cle. & mu. à nobis. d¶ Presbyteri.] Æque puniuntur illi, q̄ non resiliunt. sed officiati, sicut ipse episcopus, vt C. de app. quoniam. & 2. qō. 7. quapropter. e¶ Si vero.] Quarta pars, in qua dr̄, vt in c. sequen. cōtinetur. Io. de. Fant.

1 De hoc ēt leg. & no. 12. qō. 1. eps ecclesiasticarū

Alimentorū nois cōprehenduntur vestes & habitatio.

2 Adde q̄d veniat appellatione alimentorum. gl. in l. cū hi. 9. qui transigit ff. de trāſ. Bar. in l. legatis, ff. de alt. & cibaria. Consanguinitas elidit suspicionē.

SI quis eps.] CASVS. Quæritū fuit quam pœnam dēat pati eps, qui alienat rē ecclesiç nulla necessitate cogēte, vel qui alienat res vacātis ecclesiæ, q̄d intelligit Hu. nulla necessitate cogente. Et rñdet, q̄ conuictus debet rem restituere, & postea deponi. f¶ Non est.] Quia forte mortuus est: quia sede vacāte nō

Universidad de Deusto
Biblioteca

potest alienari res ecclesiastica. ita 12 q 2. si qua de rebus. & melius extra ne se. vanouit 1. tamen. H dicit, q̃ sede sacerdotali vacante: auctoritate episcopi potest fieri alienatio, vt 71. dist. fraternitatem. & sup. eod. q. 1. decretum & ibi argu. pro ipso C. qui admi. ad bo. post. bonorum. Sed ecclesia episcopali vacante, clerici nihil possunt alienare. Item patet hic, q̃ episcopus nihil potest alienare sine consensu sacerdotis. 12. q. 2. placuit. & c. abbatibus.

a ¶ Honore.] Pœna enim alienatoris indebite, est depositio. 12. q. 2. Vulterana. & c. abbatib. & c. Apostolicos. 18. q. 4. nullus.

Vidvero.] Hæc qō. 1 dividitur 2 in duas partes. In 1. ponit 5. auctor. per quas probat de cathedratico, & de alijs. Secunda ibi, [Cathedraticū.] Io. de Fant.

CASVS. Hic ponitur 3. qō. qua quæritur, quid episcopus exigere debeat nomine cathedratici. & respondet, q̃ duos solidos, vt inf. eod. illud, præterquam à monasterio, vt inf. ea inter cætera. hi aūt duo solidi erunt illius monetæ, quæ frequentatur in regione, vt ff. de leg. 3. nummis. Itē procurationes pōt petere tempore visitationis, vt su. ea. q. 3. relata. Item collectas imponere, vt ext. de cen. cum Apostolus. Itē præter cathedraticum medietatē vel tertiam partem oblationum, vt inf. ea. §. cathedraticum.

b ¶ Quid vero.] Duos solidos à qualibet ecclesia potest episcopus petere a nomine cathedratici præterquam à monasterio, vt inf. ea. inter. pōt tñ in necessitate à clericis collectam petere, ext. de cen. cum Apls. Appellatur etiā qñq. synodaticum, vt ext. de cen. olim quoniā frequenter in synodo dantur. isti aūt denarij erunt secundum communem monetam regionis, vt ff. de leg. 3. nummis. & si plures monetæ sunt forte meliores dabuntur. extra de iureiur. quanto. in fi. vel saltem mediocres, vt ext. de cen ex parte. Item præter cathedraticum pōt ep̃s petere moderatam procurationem, vt inf. ea. inter.

Cathedratici nō ẽ quid exigendum est.

PLacuit.] CASVS. Tria prohibentur in hoc c. scilicet q̃ episcopus nihil debet tollere à parochialibus ecclesijs præter duos solidos nomine cathedratici, neque tertiam partē oblationū tollat, sed reseruet reparationi ecclesiæ: neque cogat clericos sibi in aliquib. operibus seruili more seruire; quia legitur in epistola Petri prima, neque vt dominantes, &c.

c ¶ Duos solidos.] Ad plus 3. minus enim quandoque datur, vt ext. de cen. olim. & inf. ea. nec numerus. Et forte solidus hic appellatur aureus, & vt C. de sportu. l. 2. & ibi nor. qua re dicatur cathedraticū & quare synodaticum.

3 Infertur cæteras ex tra de cler. in conquerente

1 Ext de re. ecc. nō alie. dudum. vbi est expres Arch.

& res ipsas ecclesiæ propriæ restaurare cogatur, & in iudicio episcoporum deijciatur auditus, & conuictus α, & tanquam furti, aut latrocinij reus suo priuetur honore a.

γ ¶ In clero.] *In codice Lucensi regio legitur.* inscio clero.

α ¶ Et conuictus.] *Hæ duæ voces non sunt in capitulo Martini. neque apud Burchardum, neque apud Iuonem parte tertia. Parte autem quinta abest præterea vox* auditus: *vetustis tamen omnibus Gratiani codicibus conuenit cum vulgatis.*

QVÆSTIO III.

Vid vero b nomine cathedratici episcopus exigere debeat, in secundo concilio Bracharēsi, capitulo secundo legitur.

¶ Præter honorem cathedratici nihil episcopus per diœceses exigat. C. I.

PLacuit, vt nullus episcoporum per suas diœceses ambulans, præter honorem cathedræ suæ, idest duos solidos c, aliud aliquid per ecclesias tollat: neque tertiam d partem ex quacunque oblatione populi in ecclesijs parochialibus requirat: sed illa tertia pars pro luminaribus ecclesiæ, vel reparatione seruetur, & singulis annis episcopo inde ratio fiat e. Nam si tertiam partem illam episcopus tollat, lumen, & sarta tecta abstulit ecclesiæ. Similiter & parochiales clerici seruili more in aliquibus operibus episcopo † seruire non cogātur: quia scriptum est: [Neque vt dominantes in clero.]

† al. Episcopi 1. Pet. 5.

Item ex concilio Emeritensi, c. 16.

¶ Basilicarum reparationi proficiat tertia, quam episcopus accipere consueuerat. C. II.

PRiscis quidem † canonibus erat decretum, vt episcopus de parochianis † ecclesijs tertiam f consequeretur †, cui sua plenissime sufficere α possunt. Placuit huic sancto concilio, vt nullus prouinciæ Lusitanæ episcopus sentētiæ huius terminum excedat, nec à qualibet parochiana ecclesia tertiam auferre præsumat: sed quæ ℔ exinde

† al. quippe
† al. parochiæ
† al. [illegible] retur
† al. parochitanis.

instit. de pœna temere litigantium. in fi.

d ¶ Tertiā. su. e. q. 1. de his. & c. decernimus. contra. inf. 12. q. 3. c. vlt & inf. eod. vnio. Solā tertiam habet, cū vult hoc onus fabricæ subire.

e ¶ Episcopo inde ratio fiat.] Per archidiaconum de reditibus & possessionibus ecclesiæ, vt 25. di. perlectis.

PRiscis.] CASVS. Antiquitus episcopus tollebat tertiam de parochianis ecclesijs, cui etiam suæ plenissime sufficiebant. & ideo statutum fuit in concilio Simeritensi, vt nullus episcopus Lusitanæ prouinciæ cui sufficiant, illam tertiam auferre præsumat: sed relinquat reparationi ecclesiæ.

f ¶ Tertiam.] Potest hoc intelligi de tertia, quæ debetur ipsi fabricæ. Alij dicunt de tertia illa, quæ debetur ipsi

ipsi episcopo, vt illam non debeat habere, ex quo abundat nisi velit onus fabricę subire.

VNio.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur, q̃ si episcopi volunt recipere tertiam partem oblationum vel decimationum à parochianis. 3 Infertur ibi, [Ea. scilicet.] Tertia ibi, [Ea. scilicet.]

consequi poterat, totum in reparatione ipsarum basilicarum proficiat.

¶ Caput hoc in codicibus Gratiani etiam manuscriptis corruptè citabatur ex concilio Merech. Est autem in Emeritensi, c. 16. cuius cōcilij duo exemplaria ad S. D. N. Gregorium XIII. missa sunt. Huius concilij, & meminit Innocentius III. in epistolis Romæ impressis, lib. 2. epistola Petro Compostellano scripta, his verbis, Emeritense vero concilium authenticum esse multis rationibus astruebas, tuum quia cum alijs concilijs continetur in libro, qui corpus canonum appellatur, quem Alexander Papa per interlocutorem authenticum comprobauit; tum quia de ipso concilio sumptum est caput [Priscis quidem canonibus.] quod continetur in corpore Decretorum.

α ¶ Sufficere possunt.] *Sublata est negotio, quæ erat in vulgatis, quoniam & ab vtroque exemplari concilie & a vetustis Gratiani codicibus abest, & hoc modo magis conuenit cum ratione legis.*

β ¶ Sed quæ exinde.] *In exemplaribus concilij legitur.* Sed quæ exinde consequi potuerat; totum in reparatione ipsarum basilicarum proficiat.

Item ex concilio Toletano 16. c. 4.

¶ Non accipiant episcopi tertiam partem, nisi dirutas ecclesias reparare voluerint. C. II.

† al. adunatio nis

VNio nostrę congregationis † decernit, atque instituit vt tertias a, quas antiqui canones de parochijs suis habendas episcopis censuerunt, si eas exigendas crediderint, ab ipsis episcopis dirutę ecclesię reparentur. Sin vero eas maluerint cedere; ab earundem ecclesiarum cultoribus sub cura & solicitudine sui pontificis, reparatio eisdē est adhibenda basilicis. Quod si omnes ecclesiæ aut incolumes fuerint, aut quæ dirutæ erant, reparatæ extiterint; secundum antiquorum canonum instituta, si tertias sibi debitas vnusquisque episcopus assequi voluerit, facultas illi omnimoda b erit: ita videlicet, vt circa ipsas tertias nullus episcoporum quidpiā pro regijs c inquisitionibus à parochianis † ecclesijs exigat, nihilque de prædijs ipsarum ecclesiarum cuiquam causa stipendij dare præsumat. ¶ Sed & hoc necessario instituendum deligimus, vt plures ecclesiæ vni nequaquam committantur d presbytero; quia solus per totas ecclesias nec officium valet persoluere, nec populis sacerdotali iure occurrere; sed nec rebus earum necessariam curam impendere: ea scilicet ratione, vt ecclesia, quæ vsque ad decem habuerit mancipia; super se habeat sacerdotem; quæ vero minus decem mancipia e habuerit, alijs cōiungatur ecclesijs. Si quis sanè episcopo-

† al. parochitanis.

chianis scis, subire debent onus fabricæ reparandæ. si vero eas relinquat ecclesijs solicitudine eorum reparētur basilicæ à præsbyteris. si aūt ecclesiæ nulla indigent reparatione, accipiant epi illas tertias si volūt: sed vltra nihil. In secunda parte dicitur, q̃ plures ecclesiæ non committant vni presbytero In tertia parte dī, q̃ pam, vel ad regem, non possunt episcopi vltra. statutū petere, vt ext. de cēs. cū Apostolus. & 16. q. 1. §. placuit.

d ¶ Committantur.] Hic est casus vbi Aliquis potest habere plures ecclesias. Alij casus sunt notati 21. q. 1. in summa quæstionis & c. relatio.

e ¶ Mancipia.] Cum ergo decem faciant plebem, patet

Tertia oblationum an ptineat ad episcopum.

a ¶ Tertias.] H. intelligit hoc de tertia oblationum, non de tertia decimationū. sed cōtra eum est tex. ex tra de præscrip. de quarta. Alij dicunt q̃ ep̃s hodie nullam habebit tertiam, nisi duobus casib. vnus, si vult reparare ecclesiam: & alius, si incūbit onus regale, vt hic, dicit. Sed verius est q̃ ep̃s ad sui commodum habet vnam tertiam per se & aliam quā pōt tenere si vult subire onus fabricæ habebit præterea partem oblationum tēpore dedicationis, vt inf. ea. nec numerus. & 18. q. 2. Eleutherius. Sed quid si ep̃s partem fabricæ recepit, deinde cum ecclesia vellet reparatione velit ecclesię cedere tertiā illam; dico q̃ nō potest 1. Io. sicut nec vsufructuarius potest in tali casu vsufructui cedere. ff. de vsufruc. sed cum vsufructuarius. & l seq. ff. de aqua plu. arcē. is cū quo Male dicit Io quoniā reparare debet episcopus ecclesiam, postquā habet quartā fabricę; quia res tranſit cum onere suo, vt 16. q. 1. si quis laicus.

b ¶ Omnimoda,] Hic apparet quod illam tertiam potest episcopus in suos vsus conuertere, cū ecclesia nō eget reparatione. sed forte contrariū est 9. q. 3. bis, vbi dicitur q̃ annuatim reseruabitur Sol. ibi. loquitur de illa parte quę pertinet ad reparationē ep̃alis ecclesię; hic vero de tertia parochialis ecclesiæ.

c ¶ Pro regijs.] Arg. q̃ pro itinere ad Pa

1 Sub. sed ep̃s cōpellit dēt reparare, vt in l. hic alleg. fm L. nisi forte necessitate cōsisteret. ff. de aqua plu. arcen. l. eiu

Universidad de Deusto
Biblioteca

i ntellectus illius cap. sup. 2. q 5. præsbyter si à plebe.

Llud.] CASVS. Præcepit Pelagius Cresconio illustri defensori Siciliæ, vt non permittat episcopis Siciliæ petere à parochijs suæ diæce. vltra duos solidos nomine cathedratici: nec conuiuia nimis magna fibi per eos fieri.

a ¶ Supra vires.] Ne victum longi temporis breuis hora cõsumat. ext. de censi. cũ Apostolus. & secundum quosdam à pauperibus nil petet, vt 1. q. 2. placuit. ar. inf. e. cauendum. sed hoc non est verum: quia si aliquis vltra vires fuerit grauatus, fiet collegio ab alijs vicinis ecclesijs, vt extra de censi. cum instantia. & c. procurationes. nõ autem debebit episcopo nisi lac ad bibẽdũ: ne iuuniorũ doctrinam rubentibus buccis præ dicet, vt 35. dist. sexto. &c. ecclesiæ. Nec bibet vltra tertiam vicẽ, vt 44. dist. in illa palea. quãdo presbyter. & comedet lardũ vel carnes vaccinas vel verueccinas cum aceto, vt C de ero. mili. an. l. 1. lib. 12. ar. su. 41. dist. non cogantur. & c. episcopus.

Episcopo visitanti, dãdum est lac ad bibendum.

NEc numerus.] CASVS. Fabianus episcopus quæsiuit de tribus à Gelasio Papa. Primo, vtrũ certus numerus pecuniæ sit imponẽdus baptizandis. Et respondet quòd non ne baptizandi à baptismi gratia repellantur, secundo vtrũ sit exigendum pro cathedratico vltram antiquam consuetudinem. Et respondet quòd non. Tertio quam partẽ debeat recipere episcopus ex oblationibus, quę offeruntur in die dedicationis. Et respõdet q consuetudo illa seruari, quæ omnibus ecclesijs est præscripta.

b ¶ Nec numerus.] Forte consuetudo fuerat, q secundum numerum baptizandorum tantum vel plus recipiebatur: quod erat iniquum. vt 1. q. 1 baptizandis. & c. placuit. Ioan.

Diœceses fuerunt à Dionysio distinctæ.

1 Ad hoc quod not. gl sup. 99 d. c. 1.

c ¶ Aut in electa.] Contrarium est, inf. 13. q. 1. c. 1. vbi dicitur, q ideo parochiæ sunt distinctæ, ne aliquis iura alterius vsurpet. Ad hoc dicunt quidã, q hoc capitulum loquitur secundum ea tempora quando nondum parochiæ erant distinctæ. sed hoc stare non potest. 1. quia Dionysius, qui distinxit diœceses, præcessit Gelasium cuius illud c. est. Dicas ergo q loquitur de Iudæis & paganis, & transeuntibus, & talibus qui non habent certum domicilium. q enim hic de pueris non loquatur, patet ex eo quod dicitur, aut in electa. Ipsi enim non possunt eligere.

d ¶ Co-

rũ hanc nostrã cõstitutionem parui pẽderit, spatijs duorum mensium se nouerit excommunicatione mulctari a.

¶ *Caput hoc est pars quarti canonis concilij 16. Toletani, cuius duo exemplaria missa sunt ex Hispania: ex quibus nonnulla sunt in hoc capite emendata, & addita. Habitum vero est concilium hic Aera. DCCXXXI. cum illud Emeritense habitum fuerit Aera DCCIIII.*

a ¶ Mulctari] *In concilio sequitur*; ita nempe, vt postquam ab excommunicationis interdicto ad ordinis sui remeauerit locum, cunctas huius canonis sanctiones modis omnibus studeat adimplere.

Item Pelagius Cresconio illustri.

¶ De eodem. C. IIII.

ILlud te volumus modis omnibus custodire, ne qui episcoporũ Sicilię de parochijs ad se pertinentibus nomine cathedratici amplius quàm duos solidos pręsumant accipere; neque compellere presbyteros, aut clerum parochiarũ suarum supra vires a suas eis conuiuia præparare. Iuo p. 3. c. 136.

Item Gelasius Papa Fabiano episcopo.

¶ Baptizandis numerus non imponatur: nec cathedraticum vltra vetustum morem exigatur. C. V.

NEc numerus b baptizandis iuste creditur imponendus; cum quanti petierint, vel ad regenerationem festinauerint, non sint pro alterius voluntate repellendi. Et ideo frater carissime huiusmodi superfluam cõstitutionẽ modis omnibus remouebis, vt vnusquisque, aut in vicina sibi ecclesia, aut in electa c pro suæ mentis baptizetur arbitrio. Cathedraticum etiam non amplius quàm vetusti moris esse constiterit, ab eius loci presbytero noueris exigendum: & de his quæ die dedicationis fuerint offerentium deuotione collata, consuetudinem d, quæ generaliter omnibus ecclesijs est pręscripta, seruabis.

2 *Cathedraticum, quod his auctoritatibus episcopis permittitur exigere, præter medietatem, vel tertiam partẽ oblationum, quæ etiam pro varia ecclesiarum consuetudine ex præmissis auctoritatibus episcopo debetur, intelligẽdum est: nec illa pars oblationum omnium generaliter intelligenda est; sed vel anniuersariæ dedicationis, vel quorundam etiã solennium dierum; prout iure episcopum & sacerdotem tempore dedicationis conuenerit.*

d ¶ Consuetudinem.] Secundum quod conuenitur cũ episcopo tempore dedicationis. 18. q. 2. Eleutherius

CATHEDRATICVM. Hęc est 2. pars q. in qua legitur de procurationibus, & exactionibus, & dicitur q procuratio vna sola dicitur esse in anno. & exactio nulla nisi à iure promissa. extra de censi. cum Apostolus. & hoc probat per v. auctoritates. Ioan. de Fan. CASVS. Gra. dicit, q episcopus accepit cathedrati eum præter medietatẽ vel tertiã partẽ oblationũ q offeruntur in die

in die anniuersariæ dedicationis, vel alterius solennitatis, prout conuenerit inter episcopum & sacerdotem.

DE HIS VERO. Dictũ est su. de visitatione eporũ. Sed quia quidam crudeliter sæuiendo parochias visitabant ĩõ nunc ostendit Grat. quid super hoc tenendum sit. Quia.]

De his vero episcopis, qui per parochias suas crudeliter desæuiunt, sic est statutum in 3. concilio Toletano, c. 20.

¶ VItra morem antiquum à parochianis presbyteris episcopi nil exigant. C: VI.

Iuo p. 3. c. 137.

QVia cognouimus episcopos per parochias suas non sacerdotaliter, sed crudeliter desæuire, & dum scriptum sit: [Forma estote gregi, neque vt dominantes in clero,] exactiones diœcesi suæ, vel dãna infligant: ideo censemus (excepto quod veterum a constitutiones à parochijs habere iubent episcopos) vt alia, quæ illis hucusque presumpta b sunt, denegentur; hoc est, neque in angarijs presbyteri aut diaconi, neque in aliquibus fatigentur indictionibus: ne videamur in ecclesia Dei exactores potius, quàm Dei pontifices nominari. Hi vero clerici, tam locales, quàm diœcesani, qui se ab episcopo grauari cognouerint, querelas suas ad metropolitanum deferre non differant, & metropolitanus non moretur eiusmodi præsumptiones coercere †.

1. Pet. 5.

† al. districte coercere.

Item ex concilio Cabilonensi 2. c. 14.

¶ A parochianis stipendia non nisi cum charitate episcopi exigant. C. VII.

CAuendum est, ne, cum episcopi parochias suas peragant, quandam damnosam erga subditos c, seu erga socios d tyrannidem exerceant, nec (quod absit) cum charitate, sed cum quadam iudiciaria inuectione † stipendia ab eis exigant. Obseruandum etiam modis omnibus, vt si quando eis peragrandæ parochiæ necessitas incumbit; in confirmandis hominibus, in inquirendis rebus emẽdatione dignis, in prædicatione verbi Dei, in lucris animarũ potius, quàm in depręda ndis, & spoliandis hominibus, & scandalizandis fratribus operam dent. Et si quando eis ad peragendum ministerium suum à fratribus, aut subditis aliquid accipiendum est; hoc summopere obseruare debent, ne quem scandalizent e, aut grauent. Tanta ergo in hac re discretio tenenda est, vt & verbi Dei prædicator, vbi proprij sumptus f desunt, à fratribus accipiat, &

† al. inuentione.

QVia.] CASVS. Quidam episcopi visitando parochias suas in clericos crudeliter sæuiebant eos angarijs & indictionibus fatigando. super hoc vero facta querimonia in concilio Toletano constitutum est, vt de cætero talia non faciant, & quæ hactenus præsumpta sunt, in futurum denegentur. si vero contra hoc venire præsumpserint, apud metropolitanũ clerici conquerantur: qui sine mora præsumptiones debet remouere. [Angarijs.] Angarię sunt onera, quę personis imponuntur: perangariæ possessionibus. [Indictioni bus.] Id est illicitis exactionibus vel conditionibus.

a ¶ Quod veterum.] Nihil ergo potest episcopus petere ab aliquo, nisi ostendat per canones illud sibi debitum. Ar. tum 1, vt 9. q. 3. conquestus. 18. q. 2. c. 1.

b ¶ Præsumpta.] Not. q longis qua vsurpatio non fapsi, nisi præsumptio sit contra eum 3.

CAuendum.] CASVS. Quidam episcopi dum visitarent ecclesias suas, siue parochias pro confirmandis pueris, & pro delictis corrigendis: intẽdebãt potius dominationi & spoliationi, quam lucris animarum: & in stipendijs exigendis sacerdotes scandalizabant. quare Cabilonense concilium statuit vt de cætero episcopi non faciant hoc: sed si proprijs sumptus desint eis, à clericis cum charitate accipiant: nec grauent aliquem vel scandalizent. & hoc probat auctoritate Apostol'.

c ¶ Subditos.] Scilicet laicos.

d ¶ Socios.] Hic dicũtur clerici socij episcopi, alibi fratres, vt 95. dist. olim. & 8 q. 1. quid autem.

e ¶ Scandalizẽt.] Exigẽdo vltra licitũ, vt 11. q. 3. nolite.

f ¶ Sumptus.] Vt ergo q si habet sumptus vnde possit expen-

Obligatio non inducit tempore.

& cen. licitibus. l. 1. tẽpus enim non inducit obligationem. extra de censi. peruenit de act. & obli. obligationum ferè. §. placet. Prætor enim nõ tuetur iniquã possessionem. ff. de publi. cum sponsus. §. si res. nõ enim sufficit possedisse, nisi causam possessionis, pbet. extra de præscri. si diligẽti. ff. de iti. actuque priua. l. vl. licet enim longissimo tempore aliquid gratis præstitum sit in hoc non currit præscriptio, vt 16. q. 3. clerici. & c. si episcopus. C. de præscrip xxx. vel xxxx. an. male. Arg. contra 18. q. 2. seruitium. nã libertas non dandi decimam præscribiẽ 2. ext. de prcrip. de quarta. Item arg. contra. 1. q. 3. quæritum. nec cogitur quis causam possessionis probare. ff. si ser. ven. si quis diuturno. Sol. nec in longa nec in longissima præscriptione sufficit allegare diuturnam possessionem, nisi aliquam causam possidendi alleget. Sed allegata causa, cum de tempore constet præsumitur esse debitũ. ar. 12. dist. illa. tamen non tenetur probare cãm siue titulum possidẽdi: quia potest esse q nõ habet. & hoc instrumenta nec testes nec ẽ hoc in memoria hominũ, vt 3. q. 6. hęc qppe. Ioã. T. dicit contra: quia sufficit si dicat, præscri-

2 Sub. cum aliquali titulo. quod dic vt not. extra de præscr. si diligẽti. in gl. ex hoc vr. Arc. Possessio sine cã possidendi non sufficit ad præscriptionem.

3 De hac materia no. ẽt 16. q. 3. dilecto. Ar.

expen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

expendere, non debet alios grauare. nã potius vñt hæc peti ex gratia quàm de iure. vt extra de cen. cum Apostolus. & ea quæ domi consueuit expendere, debet expendere cum est in via 1. vt in auth. de mat. prin. § iudi. colla. 3. & in auth. vt iudi. sine quoquo suffra. § nulli colla. 2. Sed nõ ita, vt extra de simo. cum sit Romana. in parte decisa.

1 Sed Gn. pu a tẽõt. quia & in ciuitate manens, & visitans põt exigere procurationes. extr. de censi. venerabili. Arch.

INter cætera.] CASVS. Episcopi Galliæ cum visitabãt parochias suas fœuas rapacitates in suos subditos exercebant, centum, vel ducẽtas equiraturas secũ ducendo: & ab eis vltra duos solidos pro cathedratico, & prædiarimis magna exigebant: & in ecclesia p duos, vel per plures dies morabantur, ita q̃ ecclesias vsque ad exinanitionem perducebant: & ideo statuit concilium Toletanum, ne vltra duos solidos exigant pro cathedratico, à quo monasteria sunt exẽpta. & vltra quinquaginta æquitates non ducant: nec amplius quàm vna die in basilica morentur. episcopus vero qui contra hoc fecerit, correptioni canonum subiacebit.

Monasteria sunt exempta à lege diœcesana.

a ¶ Monasteriorum.] Infra 16. quæst. 2. ca. 1. & 2. contra infra 16. quæst. 1. cum prouitilitate. inf. 18. q. æstio. 2. quàm sit. & capitu. seruitium. contra.

Visitans sit contentus euectionib. a iure taxatis.

b ¶ Solutionis.] Ipsa enim monasteria à lege diœcesana sunt exempta, vt hic, & 16. q. 1. cũ pro vtilitate. & 18. q. 2. quàm sit. sed eorum capellæ nõ, vt extra de capel. mona. c. vlt. & pen. & extra de præbendis, de monachis.

2 Etiam & epm potest remouere. ar. ff. d aqua quoti. & æsti. l. 1. § item quæritur. Arch.

c ¶ Quinquagenarium.] Hodie numerus singulorũ in euectionib. est taxatus, vt extra de censi. cũ Apostol⁹. nec numerus ibi taxatus recipiẽdus est si ecclesia gr̃auetur, vt ibidem dr̃, & ext. de exc. pl. cum ad quorundam. extra de pœnis c. pe. illos ergo qui superflui sunt potest remouere sacerdos 2. quia si habes seruitutem adaquandi certum numerum pecorum: si plus ducis ad aquam quàm debeas, superflua possunt à domino remoueri, vt ff. de aqua quoti. & æsti. l. 1. § Trebatius. Item si causa proprij commodi venit ad ecclesiam, de proprio viuat, vt C. de ita. & ima. l. vlti. Hac item fratres, illius potentia non grauentur, exemplo apostoli Pauli; qui, ne quem grauaret, arte, & manibus victum quærebat. 2. *Thes.* 3.

Item ex concilio Toletano septimo, c. 4.

¶ Vltra duos solidos à parochianis ecclesijs episcopus non præsumat accipere. C. VIII.

INter cætera denique, quæ communi consensu nos conferre competenter oportuit, querimonias etiã parochialium† presbyterorum Galliæ *prouinciæ solertissimè discernere decuit, quas contra pontificum suorum rapacitates necessitas, ut comperimus, tandem compulit in publicum examen deferri. Hi enim pontifices, ut euidens inquisitio patefecit, indiscreto moderamine parochianas † ecclesias prægrauantes, dum in exactionibus superflui † frequenter existunt, penè vsque ad exinanitionem extremæ virtutis quasdam basilicas perduxisse probantur. Ne ergo fiat de cætero, quod constat hactenus inordinatè præsumptum; non amplius quàm duos solidos vnusquisq; episcoporum præfatæ prouinciæ per singulas diœcesis suæ basilicas iuxta synodum Bracharensem annua illatione sibi expetat inferri: monasteriorum [a] tamen basilicis ab hac solutionis † [b] pensione seiunctis. ¶ Cum vero episcopus diœcesim visitat, nulli præ multitudine onerosus existat, nec vnquam quinquagenarium β [c] numerum euectionis excedat, aut amplius, quàm vna die per vnamquamq; basilicam remorandi licentiam habeat. Quicunq; vero pontificum eorundem aliter, quàm decernimus, agendum præsumpserit, correptioni proculdubio canonum subiacebit, tanquam constitutorum synodalium transgressor, & priscorum patrum edictorum † corruptor.

† *parochianarum*

Anſ. l. 7. c. 196.

† *al. parochitanas*

† *al. supfluis frequentes*

sup. ea placuit.

† *al. solutione pensionis* Burc. l. 1. c. 86. Iuo p. 5 c. 192.

† *al. edictis*

α ¶ Galliæ.] *In concilijs impressis, & aliquot Gratiani exemplaribus legitur,* Galliciæ. *In alijs autem, & emendatioribus, atque in codice conciliorum Lucensi regio habetur* Gallicanæ prouinciæ. *Nam eo tempore archiepiscopus Narbonẽsis, & eius prouinciæ episcopi ad synodos Toletanas conuenichant; quod ex subscriptionibus Toletani tertij apparet. In eo enim Nigetius Narbonensis metropolitanus Sergius episcopus Carcassonensis, & Nebridius episcopus Agathensis, & procuratores Magalonensis, & Nemausensis episcoporum subscribunt. Eiusdem quoque metropolitani, & ipsius prouinciæ episcoporum subscriptiones in quarto, & sexto Toletanis concilijs impressis leguntur, vt illæ, quæ in manuscriptis habentur, omittantur.*

β ¶ Quinquagenarium.] *In varijs editionibus huius concilij legitur,* quinarium. *Verum in codice Lucensi regio, uno Vaticano, & altero Bibliothecæ Dominicanæ manuscriptis, & vetustis exemplaribus Gratiani, & Burchardo, & Iuone est,* quinquagenarium. *Et hanc lectionem secutus est Innocentius iij. in concilio Lateranensi, c. cum Apostolus. extra de censi. & exact.*

Item Gregorius episcopis Siciliæ, lib. 11. *epist.* 10.

Hæc allegatio forte hodie non teneret: quia si aliquis fuerit sup. vires grauatus, alij vicini sacerdotes tenentur cõferre, vt dixi. su. ea. illud. & extra de cẽs. procurationes.

RElatum.] CASVS. Episcopi Siciliæ graues, & onerosi erant ecclesijs suis cum eas visitabant. tandem omnia seruentur, nec subiectis sui graues in aliquo existant.

mediante

a ¶ Summa.] su. ea q. 1. relata, ar. q̃ pactio interuenire põt in spiritualibus 1, vt hic & 18. q. 2. Eleutherius. 12. quæstio. 2. cap. quicunque. extra de deci. ex multiplici.

Pactio an in spiritualibus interuenire possit.

1 Verum est hoc, dũmodo sit licita, vt 18. q. 2. Eleutherius. *sm* L. *d* hoc dixi 1. q. 2 q̃. pio. de hoc not. 100. d. ea. Arch.

¶ Sacerdotes ab episcopis suis vltra modum non grauentur. C. IX.

RElatum est nobis sanctæ memoriæ decessoris mei tẽporibus per seruum Dei diaconum, qui tunc ecclesiastici patrimonij curam gessit, fuisse dispositum, vt sacerdotes per vniuersas vestras diœceses constituti, quoties ad consignandos infantes egredimini, vltra modum grauari minime debuissent. Summa [a] enim præfixa fuerat, vobis vt audio, consentientibus, quæ ab eisdem sacerdotibus pro labore [b] clericorum [c] dari debuisset. Atque hoc, quod tunc placuit, sicut nunc dicitur, minime custoditur. Vnde fraternitatem vestram admoneo, vt subiectis vestris non graues studeatis existere.

Item Pelagius Cresconio Illustri.

Anſ. l. 6. c. 171. Roly. l. 4. tit. 21.

¶ Secundum loci mediocritatem episcopis conuiuia parentur. C. X.

ILlud magnitudinem tuam minime volumus ignorare, quòd Syracusanæ ciuitatis episcopus inter alia, quæ incautionum suarum pagina spopondit, hoc etiam specialiter sub interpositione pœnę [d] legitime promisisse legitur; nunquam se à quolibet suæ diœcesis presbytero vltra duos solidos cathedratici nomine petiturum, nec per quãlibet aliam occasionẽ quidquam in eius se dispendio esse gesturum. Quod magnitudo tua, non solum à prædicto episcopo, sed de omnium episcoporum Siciliæ personis competenti solicitudine custodire non desinat; nec ipsa quoque prandia enormia fieri, sed secundum mediocritatem vniuscuiusque loci episcopo ad consignationem venienti susceptionis præparari conuiuium: quia nec eo prætextu pauperibus incuti damna volumus, aut qualibet ratione permittimus.

CAVSA VNDECIMA.

Clericus aduersus clericũ quæstionẽ de prædijs agitauit, quæ ad ciuilẽ iudicẽ producere voluit: reo nõ nisi ante iudicẽ ecclesiasticũ stare volebat; actor vero potẽtia ciuilis iudicis illũ à possessione sua deiecit. Quo audito eps eum ab officio suspendit: ille contẽpta episcopi sũa officium suum ad-

mediante legato antecessoris Greg. qui in Sicilia ecclesiasticum patrimonium gubernabat, facta est compositio inter episcopos & clericos, vt certa summa daretur episcopis quolibet anno cum ecclesias visitarent: quam quia episcopi non seruabant, præcepit Gregorius vt omnia seruentur, nec subiectis sui graues in aliquo existant.

b ¶ Pro labore.] su. 1. q. 2 c. vlt. inf. 12. q. 2. charitatem.

c ¶ Clericorũ.] Qui laborant cum episcopo in visitatione.

d ¶ Pœnæ.] Nota q̃ aliquis sub pœna potest obligari in spiritualibus, vt 23. dist. quamquam. 16. q. 1. statuimus. 1. quæstio. vlti. quoties.

ILlud.] CASVS. Syracusanæ ciuitatis episcopus cũ à Papa ordinabatur, sub interpositione legitimæ pœnæ promisit specialiter quod ab aliquo clerico suæ diœcesis, vltra duos solidos pro cathedratico nihil esset petiturus. Præcepit ergo Greg. Cresconio illustri, vt faciat hoc obseruari, non solũ ab episcopo Syracusanæ ciuitatis, sed etiã ab omnib. alijs Siciliæ episcopis: nec ipsa prandia enormia fieri sinat: sed secundũ mediocritatẽ cuiusq; loci visitanti episcopo ea faciat præparari: ne sub hoc prætextu dãna pauperibus inferantur.

Lericus.] CASVS. In superiori causa ostensum est, quòd ecclesiæ cum omnibus suis possessionibus ad dispositionem pertinent episcoporum. sed quia posset aliquis dubitare sub quo iudice clerici debeant conueniri; sub ecclesiastico scilicet, an sub sæculari. ideo Gratia. hanc 11. causam subnectit, in qua ostendit cleri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

clericos sub ecclesiastico iudice esse conueniendos: qđ vt competentius ostendat, thema proponit: de quo tres elicit quæstiones.

QVòd clericus.] Hæc q.diuiditur in tres partes. In prima probat per 24. auctoritates, q episcopus & quilibet clericus per clericos est iudicandus, & non per laicos, nisi forsan esset incorrigibilis: quia actor debet sequi forũ rei. Secunda ibi, [His ita.] Tertia ibi, [Ecõtra.] Io. de Pan.

CASVS. Hic intitulatur prima quæstio, qua quæritur, an clericus ante ciuilem iudicem sit producendus. Et distinguas, q causarum alia est criminalis, alia ciuilis, alia spiritualis. Criminalis est, vbi & crimine agitur. Ciuilis, vbi de possessionibus & pecunia agitur. Spiritualis, vbi tractatur de reb. spiritualibus, scilicet de electione, de decimis, & primitijs, & de iur. pat. & de vsuris. In quibus omnibus causis nunquam clericus debet conueniri sub iudice, nisi sub iudice ecclesiastico, vt inf. ea. nullus episcopus. & c. clericũ, nisi in causa feudi, vt extr. de iud. cæterum. & nisi sit incorrigibilis, vt d. 17. non licuit. & in causa reconuentionis, vt su. 3. q. 8. cuius in agendo. & nisi Papa delegaret causam spiritualem, vel aliã laico, vt sup. 10. q. 3. illud. Laicus vero sub iudice sæculari debet conueniri, vt infra. ead. experientię, nisi in sex casib⁹.

Vel si conueniat episcopum super rebus spiritualibus, vt extra de deci. quoniã & 35. q. 6 episcopus. Vel si conueniatur laicus de crimine ecclesiastico, vt infra ead. si quis. cum clerico. & 6. q. 1. cap. 1. Vel nisi sint rusticæ ecclesiæ, vt 89. distinct. indicatum. Vel si iudex sæcularis est negligens, vt 23. q. 5. administratores. & quæst. 2. dominus noster. Vel nisi sit raptor rerum ecclesiæ, vt extra de fo. comp. cum sit generale. Vel si suspectus fuerit iudex sæcularis, vel si habetur querela contra episcopum, vt in authen. vt diffe. iudi. coll. 11. § 1. & 2. Et procedit hoc ordine in hac quæstione. primo probat, quòd clerici non sunt conueniendi coram iudice sæculari, vsque ad [§. Cum ergo.] Deinde probat contrarium, scilicet quòd in ciuili causa coram sæculari iudice sunt conueniendi, in criminali coram ecclesiastico: quod allegando dicit: Tandem dat solutionem in [§. quia ergo.] in fine. Primum ergo cap. huius quæst. planum est.

a ¶ Quod clericus.] causarum alia ecclesiastica, alia sæcularis. Ecclesiasticarum alia spiritualis, alia criminalis, alia ciuilis. Spiritualis, est vbi agitur de decimis, vel matrimonijs. Criminalis vbi agitur de crimine ecclesiastico, scilicet hæresis, vel vsurarum; cuius examinatio spe. Causa est duplex.

ministrauit. Hoc comperto episcopus, sine spe restitutionis in eum sententiam dedit.

1 *Hic primum quæritur, vtrum clericus ante ciuilem iudicem sit producendus.*

2 *Secundo, si producendus non est, an hæc culpa sit digna suspensione.*

3 *Tertio, si digna non fuerit, an contemptorem sententiæ sui episcopi irreparabiliter oporteat deponi.*

QVÆSTIO I.

QVòd clericus[a] *apud sæculares iudices accusandus non sit, Caius Papa epist. ad Fœlicem episcopum, cap. 2. scribit dicens.*

¶ Apud sæcularem iudicem nullus clericus conueniatur. C. I.

NEmo vnquam episcopũ apud iudicem sæcularem, aut alios † clericos accusare præsumat. † *al. reliquos*

PALEA. C. II.

NVllus iudicum, neque presbyterum, neque diaconum, aut clericum vllum, aut iuniores † ecclesiæ, sine licentia † pontificis per se distringat, aut condemnare præsumat. Quod si fecerit, ab ecclesia, cui iniuriam irrogare dignoscitur, tamdiu sit sequestratus, quousque reatum suum agnoscat, & emendet. Extra de foro compet. c. 2. Capi. l. 6. c. 154. & l. 7. c. 139. Burc. l. 16. c. 22. † *al. minores* † *al. scientia*] *al. permissa*

¶ *Apud Burchardum, & in aliquot Gratiani codicibus ex ijs, qui hanc paleam habent, & in Decretalibus titu. de foro competent c. 2. citatur ex concilio Parisiensi. cap. 10. Verum in concilio Rhemensi Trosleiano, cap. 6. refertur ex capitularibus; in quibus habetur bis, id est lib. 6. c. 154. & lib. 7. cap. 139. Simile quid legitur in concilio Aurelianensi 4. c. 20. & Antisiodorensi, c. 43.*

Item Marcellinus Papa, epist. 2. Et in cõc. Aurelian. 3. c. 31.

tio spectat ad iudicem ecclesiasticum, vt inf. ea. si qs cũ clerico. & 6 q. 2. c. 1. Alia est ciuilis siue pecuniaria, vbi agitur de rebus temporalibus. arg. ad hanc dist. 16. q. 1. frater. Item sæcularium alia est ciuilis, alia est criminalis. In his omnibus nunquam conuenitur clericus, nisi sub ecclesiastico iudice, vt inf. eo. nullus episcopus laicis. & nisi in tribus casibus, vt in causa feudi, vt extra de iud. plex. cæterum. & nisi sit incorrigibilis, vt 17. dist. nec licuit. Item & in causa reconuentionis. 3. q. 8. cuius in agendo. Alios casus posui inf. eo. clericũ nullus. Similiter nec laicus potest conueniri sub ecclesiastico iudice nisi in casibus v. vt si conueniat ipsum super rebus spiritualibus, vt extra de iud. c. 2 & 3. Vel nisi rusticæ ecclesiæ conueniantur, vt 80 dist. indicatum. extra de app. si duobus. Vel vbi aliquis rapuerit res ecclesiæ: tunc potius ex consuetudine quàm de iure conuenitur sub clerico, extra clericus. de fo. comp. cũ sit. & c. si clericus. Ité si iudex laicus est negligens. extra de fo. comp. ex transmissa. & 23 q. 5. ad. que cẽsetur. Laicus non

ministratores. Vel si suspectus fuerit iudex sæcularis. Vel si haberetur querela contra ipsum potest adiri ecclesiasticus iudex, vt in authen. vt dif. iud. coll. 9. § 1. & 2. & § pen. non tamen propter negligentiam ecclesiastici iudicis clericus potest conueniri coram laico iudice,

Ans. l. 3. c. 22. Pann. l. 4. c. 31. † *al. seculare iudicium* 2. 97 laico.

¶ De eodem. C. III.

j CLericum[a] cuiuslibet ordinis absque pontificis[b] sui permissu nullus præsumat ad sæcularem † iudicem attrahere: nec laico quemlibet clericum liceat accusare.

a ¶ Clericum.] *In epistola Marcellini secunda, & concilio Aurelianensi 3. vbi hoc repetitur, & in Pannormia sic legitur,* Clericus cuiuslibet ordinis absq; pontificis sui permissu nullum præsumat. &c. *Verum ob glossas, & citationes desit orum, nihil est mutatum.*

Item ex concilio Nicæno.

¶ *In concilio Nicæno hodie canon hic nõ habetur sed fuisse elim plures canones illius concilij supra dist. 16. c. septuaginta. est adnotatum. quorum partem refert Iulius in rescripto contra Orientales, vbi numero 34. habetur hoc caput: & ex eo citatur in Polycarpo.*

¶ Ab eis quisque iudicandum est, quas sibi iudices elegerit. C. IIII.

Poly. l. 5. tit. 4. Pann. l. 4. c. 109.

IVdices autem alij esse non debent quàm quos ipse, qui impetitur[c], elegerit; aut quos suo cũ consensu hęc sancta sedes, aut eius primates[d] auctoritate huius sanctæ sedis delegauerint.

Item Valentinianus, Theodosius, & Arcadius Imppp.

¶ Ad sæcularia iudicia nullus clericus est pertrahendus. C. V.

In eod. Theod. l. 16. tit. de epis. audien. c. vlt. Anf. l. 3. c. 109. Poly. l. 1. tit. 19. & 11. q. 1. sacerdotibus. Hist. ecclesiast. lib. 10. c. 2. Rufino auctore. † *al. quia Dei solius iudicio reseruamini*

CONtinua lege sancimus, vt nullus episcoporum, vel eorum, qui ecclesiæ necessitatibus seruiũt, ad iudicia siue ordinariorum[e], siue extraordinariorum iudicum pertrahatur. Habent illi suos iudices; nec quidquam his, publicis est commune cum legibus[f]. *Item.* ¶ Constantius Imperator præsidens[g] in sancta synodo, quæ apud Niceã congregata erat, cum querelam quorundam conspiceret coram se delatam, ait. Vos à nemine dijudicare potestis: quia ad † Dei solius iudicium referuamini.

g ¶ Præsidens] *Quàm humiliter ibi se gesserit Constantinus docent Eusebius 2. lib. de vita ipsius c. 10. Socrates l. 1. c. 5. Theodoretus l. 1. c. 7.*

b ¶ Absq; Pontificis.] Hodie nec cum consensu episcopi potest vt extra de fo. compe. si diligenti aliàs ab officio suspendit. vt 3 q. 6. non liceat. præterea causam perdit, vt inf. ea. inolita. & c. placuit.

IVdices.] CASVS. Re⁹ & actor contendebant de iudicibus eligendis q̃situm est in Nicæno concilio ad cuius petitionem debent dari. Et respondet q̃ illi iudices debent dari quos reus elegerit, supple, cum consensu alterius partis, vel illi quos sedes Apostolica vel eius primates delegauerint.

c ¶ Qui impetitur.] Arg iudices esse dandos ad arbitrium rei vt hic, & 15. q. 7. si autem. & 3. q. 6. peregrina. & 4. q. 5. quisquis. Sed contra it de iud. obseruandum vbi dicit, quod ille iudex non est dandus, quẽ altera pars nominatim petit. Sed potes ibi illud, altera, intelligere de actore, non de reo 2. Vel. dic si nõ possunt cõcordare actor & reus, tunc dabunt secũdum petitionem rei, vel supple. in omnibus istis illud, & actoris. Vel dic qđ hoc c. loquitur in criminali causa. tunc enim ex pluribus episcopis potest eligere reus quem Iudex an possit dari ad arbitriũ rei.

2 Huic solutioni ob. extra de of. de le. cum R, vbi eligit actor.

3 Vnde non intelligas in hoc demonstrare Nicænam synodum: illa. n. non habuit primates: vel cum dr, hæc sancta sedes, intelligitur de sede Romana. Archid.

d ¶ Primates.] Id est, episcopi, qui concilium celebrat auctoritate Papæ 3.

CONtinua.] CASVS. Valentinianus, Theodosius, & Arcadius constituerunt hac lege præsente, vt nec episcopus, nec clericus protrahatur ad iudicem sæcularem ordinarium vel delegatum. Similiter Cõstantinus Imperator præsidens in Nicæna synodo, cum quidam laico laico, sed ab ecclesia iudicandos.

e ¶ Ordinariorum.] Id est, ad ordinarios, vel delegatos ab Imperatore.

f ¶ Cum legibus.] Quæ dicunt clericum posse trahi ad ciuilem iudicem, vt inf. ea. si quis cum clerico.

g ¶ Quia ad Dei.] Id est, clericorum, qui dij appellantur, vt infra. ead. sacerdotibus.

Nullus

Universidad de Deusto
Biblioteca

NVllus epſs.] CASVS. Statuit Bonifacius Papa: vt nullus epiſcopus producat in ciuili vel criminali cauſa ad ciuilem iudicem vel militarẽ ſi vero iudex hoc iubere audeat, amittet omnia bona ſua, & à dignitate repelletur, ſiue deponetur. Quę autẽ ſequũtur, plana ſunt vſq; ibi, [Epiſcopus non flagitetur. Honore,] id eſt, iure prætorio: vel honore iudicis, litigatoris, [Excepta,] id eſt, priuilegiata, vel excepta ab hac neceſſitate per leges.

Citatio nulla nõ arctat citatum.

a ¶ Vel exhibeat.] Sed nunquid tenetur venire, & allegare ſorum, vt extra de app. cum paratis nõ: quia citatio nulla eſt. Nã vbi quis citari nõ poteſt vel ratione pſõnę, vel ratione temporis, vel cauſæ: non tenetur venire vt notaui 3. q. 2. ſi epiſcopus. & q. 1. c. 2. & ff. de fer. l. 1.

b ¶ Cinguli.] Nota q̃ eccleſiaſticus iudex priuat etiam laicum ſua dignitate, vt 32. q. 5. præceptum, in fi.

[Teſtimonium] c ¶ Recipiat.] In cã criminali, vt extra de teſti. de cęteris.

d ¶ In publico.] Scilicet foro ſæculari ne ſit cõtra d. 23. c. illud inf. 15. q. 5. c. 1.

2 Præcipuæ cũ iſta c. de ſe expurgante loquantur. hæc autẽ de teſte loquũtur. Arch.

a ¶ Nec num, additis nonnullis verbis, quę ſunt apud Iulianum.

¶ Neque pro ciuili, neque pro criminali cauſa epiſcopus apud ciuilem iudicem producatur. C. VIII.

iij NVllus epiſcopus neq; pro ciuili, neq; pro criminali cauſa apud quemuis iudicem ſiue ciuilem, ſiue militarẽ producatur, vel exhibeatur[a]. Magiſtratus enim, qui hoc iubere auſus fuerit, amiſſionis cinguli[b] condemnatione plectetur.

Item Syluester Papa in ſynodo Romana, c. 14.

¶ Quilibet clericus non eſt in publico examinandus. C. IX.

TEſtimonium clerici aduerſus laicum nemo recipiat[c]: nemo enim † clericum quemlibet in publico[d] examinare præſumat, niſi in eccleſia.

¶ *In ſynodo Romana ſub Syluestro c. 14. & in Pannormia legitur eodem modo atq; apud Gratianum, ac propterea nihil eſt mutatum. Verum in epilogo eiuſdem concilij habetur.* Teſtimoniũ laici aduerſus clericũ nemo recipiat. *Et eodẽ modo legitur in apud Iulianum*

[*Item ex concilio Matiſconenſi primo, c. 8.*] Burc. l. 16. c. 21.

¶ De eodem.] PALEA. C. VI.

ij NVllus clericus alium clericum ad iudicem ſæcularem accuſare, aut ad cauſam dicẽdam trahere quocunque modo præſumat: ſed omne negocium clericorum aut in epiſcopi ſui α, aut presbyterorũ cum archidiaconi præſentia finiatur. Quod ſi quis clericus hoc adimplere diſtulerit; ſi minor fuerit, vno minus de quadraginta ictus † accipiat: ſi vero honoratior, triginta dierum incluſione mulctetur. † *al. ictibus.*

α ¶ Aut in epiſcopi ſui.] *In concilio Matiſconenſi legitur*, aut in epiſcopi ſui, aut in presbyteri, aut in archidiaconi præſentia finiatur, *verum in prima collectione Decretalium Bernardi, tit. de foro competenti, c. 2. caput hoc refertur eodem modo atque in hac palea.*

Item Marcellinus β epiſt. 2. ad epiſcopos Orientales.

β ¶ Item Marcellinus.] *In vulgatis citabatur ex Bonifacio ad epiſcopos Galliæ, ſed in aliquot vetuſtis legitur*, Marcel. *Eſt enim hoc caput in ſecunda epiſtola Marcellini, & ipſe tribuit Iuo: ſequens autem eſt, quod in vetuſtis Gratiani exemplaribus, & à Burchardo & Iuone citatur ex Bonifacio ad epiſcopos Galliæ; vt ibi etiam dicetur.*

¶ De eodem. PALEA. C. VII.

QVæcunq; contentiones inter Chriſtianos ortę fuerint, ad eccleſiam deferantur, & ab eccleſiaſticis viris terminentur. Et ſi obedire γ noluerint, quouſque obediant, à liminibus eccleſiæ excludantur. Burc. l. 3. c. 139. Iuo p. 3. 205.

γ ¶ Et ſi obedire.] *Hinc æſque ad finem non leguntur in ipſa epiſtola, ſunt tamen apud Burchardum & Iuonem.*

Item Bonifacius ad epiſcopos Galliæ.

¶ *Hoc adſcribebatur Marcello, ſed vt dictum eſt in proxima ſuperiore notatione, in vetuſtis codicibus Gratiani, & apud Burchardum, & Iuonem parte 5. c. 278. tribuitur Bonifacio: & ſic eſt mutatum. Fere eadem habentur apud Iulianum anteceſſorem nouel. 123. c. 10. quod in aliis, quæ nomine Bonifacij citantur, ſolet euenire. Et Iuo eadem parte, c. 369. hæc ipſum caput citat ex libro conſtitutionum.*

a ¶ Nec honore.] Id eſt iure prætorio.
b ¶ Ad teſtimonium.] Ad medios ſæculari.
c ¶ Excepta.] Ab hac neceſſitate.
d ¶ Iureiurando.] Hæc iunt verba Gratiani: nec dicit verum, nam epiſcopi bene tenentur iurare, vt 2. quæſt. 4. nullam.

Tit. 3. le. 7. & in cod. Theodoſ. libro 11. titu. 39. Ibidem.

† *al. inhonoratur*

Nouella 123. §. præterea nulli.] apud Iulianum nouel. 123. ca. 9. Iuo p. 5. c. 369. Aut. ſed iudex cod. de epiſc. & clericis.

Hadriani, cap. 72. in concilio Triburienſi, c. 4. & ex ipſo apud Burchardum & Iuonem.

Item codicis lib. primo, titulo de epiſcopis, & clericis Imperator Theodoſius: [Nec honore[a], nec legibus epiſcopus ad teſtimonium dicendum flagitetur.] ¶ Item dixit. Epiſcopum ad teſtimonium[b] dicendum admitti nõ decet. Nam & perſona dehonoratur †, & dignitas ſacerdotis excepta † [c] confunditur.]

Nouella conſtitutio.

[Epiſcopus non flagitetur ad teſtimonium iureiurando α[d] ſed Euangelijs tantum coram poſitis.] ¶ Item: [Sed iudex mittat[c] ad eum ex ſuis miniſtris, vt propoſitis ſacroſanctis Euangelijs, ſecundum quid docet ſacerdotes, dicat quæ nouerit.]

α ¶ Iureiurando.] *Edictio hæc non eſt in nouella. Et verba Græca, quæ ad hoc faciunt ſunt hæc: οὐδὲ τῶν ἀεκήτων ἐξέρχεσθαι τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ἀκροᾶσθαι εἰς δικαστήριον παρεῖναι ἐπὶ τῶν εἰμένοις μαρτυρίαν, id eſt*, Præterea nulli magiſtratuum licebit Dei amantiſſimos epiſcopos cogere, vt præbendi teſtimonij cauſa in ius prodeant.

Item Syluester in epilogo concilij Romani.

¶ Clericus ad ciuilem iudicem clericum perducens anathema ſit. C. X.

SI quis clericus accuſans clericum in curiam introierit, anathema ſit.

Subaudiendum eſt, ſi publicorum iudiciorum cognitionem petierit: epiſcopale namque iudicium nihil obeſt ab Imperatore poſtulare.

In Mileuitano c. 19. & in Afric. c. 71.

¶ *In antiquis etiam codicibus citatur Carthaginenſe actuum, quo nomine referunt ſignificari concilium Mileuitanum, in quo caput hoc exiat c. 19.*

¶ Proprio priuetur honore publici iudicij cognitionem ab Imperatore poſtulans. C. XI.

PLacuit, vt quicunque ab Imperatore cognitionem publicorum iudiciorum petierit[f], honore proprio priuetur. Si autem epiſcopale & iudicium ab Imperatore poſtulauerit, nihil ei obſit.

Sic & ſequentes[h] auctoritates intelligendæ ſunt, quib. clericorum cauſas non niſi clerici cognoſcere inbentur.

† *al. Zeic* *Vnde Gelaſius Papa ſcribit Ezechiæ † comiti.*

¶ A ſæculari iudice clericus non eſt audiendus. C. XII.

CHriſtianis gratum ſemper debet eſſe quod ab eorum poſcitur dignitate præſtandum: quia Deo ſeruien- de ſuis miniſtris ad epiſcopum, vt propoſitis ſacroſanctis Euangelijs dicat veritatem prout nouerit. ſecundum quod decet ſacerdotes. Et à principio vſque ibi, [Sed iudex.] verba ſunt Gratiani: qui credidit q̃ epiſcopus non debet iurare. ſed certe iurat, ſed librum non tangit manibus: ſed manibus extenſis ſuper librum iurat; ſicut feci fieri in cauſa patriarchæ Graden. & epiſcopi Venetorum, qui iurauerunt de veritate dicenda: in qua aſſeſſor fui.

e ¶ Iudex mittat.] Extra. de teſti. q teſtiõ. ff. de iureiur. ad perſonas.

PLacuit.] CASVS. Dicitur hic, q̃ ſi aliquis ingrediatur ad Imperatorem, vt ibi contra aliquem clericum cauſam tractet criminalem, deponi debet: ſi vero rogat Imperatorem, vt ſcribat epiſcopo, q̃ ſibi iuſtitiam ſeruet, non punitur.

ſe Penerit.] Ergo ex ſola correctione libelli perdit quis cau. 7. 1 cedit nõ bñ & ſic eſt contra ff. de collig. tur. x in ius vocan. ſi libertas. & ff. rem ra. ha. l. amplius. vbi habes, quòd non incidit in pœnam ſi deſiſtat ab agendo. Sic ergo videtur q̃ quandoque confugitur ad ſæcularem iudicem propter deſidiam eccleſiaſticæ iudicis, vt 16. q. 7. ſilius. ſicut econuerſo recurritur ad eccleſiaſticum iudicem a ſæculari, vt inf 23. q. vlt. ſæpe. & c. his. & c ſi vobis. & extra de foro compe. licet. & c. ex tranſmiſſa. ſed non eſt hoc verum, vt extra de iud. qualiter. in fine.

Quod prælegitur, licet dicat q̃ priuetur honore: & ſm hoc non obq̃ ſequitur.

Iudice eccleſiaſtico negligente nõ recurritur ad ſæcularẽ.

g ¶ Epiſcopale.] In his quæ ſpectant ad iudicium Imperatoris, vt extra de foro compe. verum. Vel intellige quòd Imperator rogat epiſcopum cognoſcere de cauſa.

SIC ET SEQVENTES. CASVS. Superiores auctoritates prohibent clericum ante iudicem ſæcularem prætrahendum, ſic & ſequentes auctoritates ſunt intelligendæ.

h ¶ Sic & ſequentes.] Id eſt ſicut præmiſſæ auctoritates dicunt, quòd non niſi coram clericis ſint conueniendi clerici, ſic, &c.

CHriſtianis.] CASVS. Hoc c & ſequens de eadem, materia loquunt. Quidam manumiſit duos ſeruos ſcilicet

Epiſcopus non tangit euangelium.

4. nullam. & 3. quæſt. 9. hortamur. ſed hoc eſt priuilegiũ eius, quod non tangit Euangelium, ſed tantum à longe manus eleuat verſus ipſum, vt detur ramen quòd ſecundum canones tenetur tangere Euangelium. vt 1. q. 7. quoties. Ioan. Quod non debeat tangere, hodie determinatur extra de iur. calu. c. vlc. B.

EPISCOPVS NON FLAGITETVR. CASVS. Statuit Iuſtinianus in hoc cap. vt iudex mittat aliquem

Universidad de Deusto
Biblioteca

scilicet Faustimianum, & Syluestrum in pueritia sua, & eo viuente facti sunt clerici, post mortem cuius manumissoris Theodora, & filij sui conabantur trahere illos, ante iudicem secularem per archidiaconum Grumentinum, qui hoc à rege impetrauerat, vt in seruitutem redigerentur, super quo cum conquesti fuissent, præcepit Pa. Exec. comiti in hoc cap. Christianis. vt si aduersarij eorum ad iudices delegatos à Pa. venire cõtempserint, eos à violentia tueatur. [Depenso.] Id est, transmisso. In c. seq. delegat causam Crispino, & Sabino epis. narrando eis totum factũ, & præcepit eis, vt citent ad suum iudicium quisquis illos voluerit cõuenire.] Per eorum absentiam.] Idest, dũ ipsi absentes. [Moderatoris.] idest, iudicis secularis. Promisit iste archidiacon[a] quod ipsi Rarẽ iudicio seculari. [Calcatis.] id est spreto iure ecclesiastico, & humano.

a ¶ Cœlestem militẽ.] Clerici enim milites Christi sunt 1. 23. q. vlti reprehensibile.

b ¶ Contempterint.] si non veniunt ad iudicium illi actores, i optione rei est an velit, vt circumducatur edictum, vel quod admittantur probationes a suæ. sed iudex auditis probationib. suis non pronunciabit eum liberum, sed seruum illius non esse, nisi euidentissimas probationes habeat, vt ff. de li. cau. diui fratres. vel iudex põt imponere actoribus perpetuum silẽtium. C. de ing. ma. l. diffamari.

c ¶ Refugit.] Sic 74. distinct. honoratus & 3. quæst. 9. decreuimus.

d S Illuester.] ¶ Viuente.] Hoc multum facit pro eis cũ pater eos non reuocauit, vt filij non possint reuocare, vt ff. de prob. Procul.

e ¶ Patris.] Secũdum legem antiquam hæres qui nõ adimpleb at voluntatem defuncti, omni successione priuabatur. C. de fideic. l. vlt. hodie autem hoc tenet in extraneo hęrede; sed si filius institutus hæres non implet voluntatem defuncti, priuetur successione, rel. ta tamen sibi legitima, vt C. de fideicom. authen. amplius. & forte lex prævalet in hoc casu huic canoni. Inn. tamen idem dicit quod hic dicitur. extra de vot. & vo. redem. licet in fi. vnde potest dici, q canon iste corrigat authenticam.

f ¶ In vestro.] Auctoritate enim episcopi voluntas defuncto-

1 Vel ecclesiæ. 50. d. clericum.

2 Quibus se probarent ingenuos. ff. de li. cau ordinata. secũdum L.

Hæres non adimplens defuncti voluntatẽ quaIiter puniatur.

tius beneficium negare non conuenit. Siluester itaque atque Faustinianus, qui se à cunabulis clericos confitentur, à Theodora se opprimi per violentiam conquerunrur: quia dicunt se ingenuos, atque Deo auctore, pristinæ conditionis nexibus absolutos, in sortem deterrimæ iterum seruitutis addici, & per auctoritatem regiam contra leges publicas, cum clericali cingulo tenerentur adstricti per archidiaconum vrbis Grumentinæ esse conuentos; cum constet eum, qui cælestem militem [a] pulsat, non nisi eius forum debere sectari. Et ideo dilecte fili despenso salutationis affatu, supradictos clericos tibi commendo, vt si ad delegatorum iudicium, eorum aduersarij † venire contempserint [b], sublimitatis tuæ tuitione vallentur: ne quid illis, aut surreptio, aut inimica legibus violentia necessitatis imponat: quia, qui iudicium refugit [c], apparet eum de iustitia diffisum.

† al. aduersaria venire cõtempserit

Idem Crispino †, *& Sabino episcopis.*

† al. Crispo

¶ Non nisi ad episcoporum iudicium clericus vocetur. C. XIII.

Iuo p. 6. c. 108.

Slluester, & Faustinianus ecclesiæ Grumentinæ clerici lacrymosa nobis insinuatione conquesti sunt, libertatẽ sibi domini sui benignitate concessam, hæredum eius oppressione pulsari, sibique in clericatus officio pene à cunabulis seruientibus, etiam manumissore viuente [d] in eodem actu nihilo minus constitutis, diuinis ministerijs † impendere seruitium non licere, cum (si petitionem veritas subsequatur) contra patris [e], & auctoris sui factum venientibus vt indignis, hæreditas legibus auferatur: nec eis liceat hæreditatem capientibus contra auctoris sui prosilire iudicium. Et ideo, fratres charissimi, quoniam se etiam ab archidiacono dictæ ecclesiæ queruntur oppressos, qui per eorum absentiam moderatoris iudicium promisit eos esse secuturos, calcatis omnibus [rationibus †], & contra leges diuinas, & publicas pulsatis, forum suum putauit auferri; in vestro [f] iudicio, quisquis ille est qui clericum lacessit, adueniat: vt ecclesiæ iura, quæ vetusti principes assidua sanctione firmauerunt, impetitis clericis non negentur.

† al. mysterijs

Item Alexander omnibus orthodoxis per diuersas prouincias Christo Domino famulantibus, epist. 1. c. 1.

su. ea. Christianis.

† abest à multis

¶ Ante iudicem ciuilem sacerdotes non accusentur. C. XIIII.

Poly. l. 1. tit. 2.

RElatum est ad huius sanctæ, & Apostolicæ sedis apicem (cui summarum dispositiones causarum, & omnium negotia ecclesiarum ab ipso Domino tradita sunt, quasi ad caput ipso dicente principi apostolorum Petro: [Tues Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.]) quòd quidam æmuli Christi, eiusque sanctæ ecclesiæ insidiatores, sacerdotes Dei ad iudices publicos accusare præsumant: cum magis Apostolus Christianorum [a] causas ad ecclesias deferri, & ibidem terminari præcipiat. Taliter præuaricantes præuaricati sunt in Deum suum, & non obediunt præceptis eius.

3 Vbi de hac re quidam tit. 1. & ad primum C. de iudi. ad quem vt ibi eos

Item Pelagius Benegesto Defensori.

¶ Actor rei forum sequatur. C. XV.

EXperientiæ tuæ præsenti auctoritate mandamus, vt in causis, in quibus quælibet ecclesiastici officij persona loco petitoris existit, quemquam laicum pulsatura apud suæ prouinciæ iudicem suas proponere actiones non deserat †. In ijs vero negotijs, in quibus ecclesiastici officij persona pulsatur, totius submoto pulsationis obstaculo, ad episcopi, vel presbyterorum [b] in loco, vbi quæstio vertitur, constitutorum occurrat indifferenter examen.

† al. idem

Item † *Sergio cancellario.*

¶ De eodem. C. XVI.

SI quisquam clericus, siue inferioris, siue potioris gradus petitor existat, & contra laicam personam suas direxerit actiones; iste modis omnibus non alibi, quàm apud prouinciæ iudicem negotium suum dicturus occurrat. Si quis autem laicus clericum cuiuscumque gradus duxerit esse pulsandum, ad episcoporum iudicium in eadem ciuitate, vel territorio constitutorum proponat eas, quas se habere existimat, actiones. Quem ordinem legibus per omnia conuenientem, atque consentaneum demonstrari illa regula [c] manifestat, quæ præcipit actorem forum semper sequi pulsati. Clericis vero pulsatis in episcopali iudicio forum competere, principalium quoque sanctionum designat auctoritas.

sup. 3. q. 6. nemi nem.

Item ex concilio Agathensi, c. 32. legitur.

¶ Episcopo non permittente apud sæcularem iudicem clericus pulsari non debet. C. XVII.

Iuo p. 6. c. 367. inf. ead. clericũ nullus.

† al. nec

IJ CLericum nullus præsumat apud sæcularem [d] iudicem, episcopo non permittente, pulsare: sed si pulsatus fuerit, non respondeat, vel † proponat [e]: nec audeat criminale negotium in sæculari iudicio proponere.

tores ecclesiæ sacerdores apud sæculares iudices accusabant: quare etiam Papa scripsit omnibus Christianis, quòd tales accusatores prævaricantur in Deum, & non obediunt præceptis eius.

a ¶ Christianorum.] Hoc obtinuit secundum primitiuum

Matt. 16.

1. Cor. 6.

EXperientia.] CASVS. Dicitur in hoc cap. q si aliquis clericus vult laicus conuenire, apud iudicem prouinciæ secularem, suas accusationes proponat. & si laicus vult clericum conuenire, ad episcopum proprium recurrat, vel ad synodum constitutam, vbi quæstio vertitur, i. vbi est res de qua agit vel vbi crimen quod intendit. est commissum. Item dicitur in sequenti c. in quo supradicta p bantur per regulam legis præcipientis actorem sequi forum rei.

c ¶ Presbyterorum.] Hoc intelligit H. cũ causa his delegatur ab epo: aliàs episcopus solus iudex est ordinarius, vt sup. e. persona. Vel exponc, vel p &, vt 15. q. 7. episcopus. vel hoc q prælatus quilibet, q ex electione habet prælaturam, habet etiam iurisdictionẽ, vt ext. de off. ordin. cum ab ecclesiarum. ext. de elect. c. 1. sed qui nõ est electus ab vniuersitate vel collegio, nõ est iudex ordinarius. iudicem. n. facit auc consensus populi, vt 93. dist. legimus. in fi. & in authen. de defen. ciui. §. interim, collat. 3. aut cõsuetudo, vt 9. q. 3. conquestus. C. de eman. l. 1. & l. fi.

c S I quisquam.] ¶ Regula.] Quę est supra 3. quæst. 6. neminem. C. de iurisdictione omnium iudicum, iuris ordinem.

CLericũ] CASVS. Statutum fuit in concil. Agathen. vt nullus conueniat clericum apud iudicem sæcularem: & si conuentus fuerit, non respondeat vel proponat excipiendo, nec causam criminalem criminaliter agendo coram iudice seculari proponat clericus. 1 Illius. Imò de Sæcularem.] Nisi licet non sit in casib. exceptis in summa. Item excipiatur si Papa delegat laico causam spũalẽ, vt 10. quæstio 3. illud de Sæcularem.] Nisi licet non sit in casib. exceptis in summa. Item excipiatur si Papa delegat laico causam spũalẽ, vt 10. quæstio 3. illud

Clericus coram sæculari criminaliter agendo qñque conuenitur.

1 Illius. Imò reus principalis, tñ quia eũ in eodem foro defẽdit, fit de illius foro quantũ ad hoc.

Adde Petr. Anc. repet. c. ead. quæ, de reg. iu. in 6.

tium statum ecclesiæ, vt 2. quæst. 5. si quis presbyter. & 95. d. ecce. Vnde adhuc secundum legem si iudex secularis est suspectus. episcopus ei adiungitur, vel causa trãsfertur ad iudicem ecclesiasticum, vt in auth. vt diff. iu. §. fi. ramen. coll. 9. in crimin alibus causis tamen scilicet sanguinis, non sunt clerici iudices. 23. q. vlt. his à quib.

Item forte cum succedit clericus laico, vt ff. de iud. hæres absens. quod falsum est. Item secundum quosdam cũ tenetur de euictione, sequitur forum emptoris. ff. de iud. venditor. sed hoc non est verum 1: quia per hoc non fit de foro illius, licet præstet ei auctoritatem.

e ¶ Vel proponat.] Idest, excipiat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SI quis sacerdotum.] CASVS. Quia fecit sup. mentionem de clerico non conueniendo coram iudice sæcularis: ideo Grat. ponit casum in his tribus capitulis, in quibus potest à laico iudicari, scilicet cum est incorrigibilis. Est ergo casus huius c. Quinque maleficia enumerat Papa in hoc cap. super quibus si sacerdos vel clericus conuictus fuerit, deponi debet, & curiæ tradi, idest, à sæculari potestate capi permittitur, vt recipiat pœnā prout iniquè gessit.

a ¶ Si qs.] In his tribus c. ponit q̄ clericus à laico potest iudicari, cum est incorrigibilis.

b ¶ Contumeliam:] Si illa non tantū episcopum, sed etiam ecclesiam eius tangat, aliàs non posset eum pro sua contumelia excommunicare t. 23.q.4.inter.

c ¶ Mox depositus.] Si sit de nouo contumax, vt extra de iu. cum nonab homine. Vel dic q̄ iste casus est specialis vbi aliquis statim tradit curiæ, sicut est in falsario, vt ext. de fal. ad falsariorum. Vel dic, traditur curiæ, idest, permittitur tradi, ita quòd ecclesia non teneatur eum defendere. Item in tertio casu, traditur curiæ, scilicet in crimine hæresis, vt in constitutione Innocentij, excommunicamus. Qualiter hoc verbū exponatur, habes extra de verb. sign. nouimus.

PEtim[e].] CASVS. Quidam episcopus multoties monitus nolebat reddere plebem, quam inuaserat: quare quidam episcopi petebant in concilio Carthaginēsi, vt per rectorem Quinciæ expellat. Et respondet Aurelius episcopus: Nulla sit ei iniuria si per sæcularem potestatem expellat, ex quo admonitus nō desistit. Postea Honorat[s] & Vrbanus epī dixerunt: Hoc omnib. placet. Fiduciam.]. i. licentiam & auctoritatem. [Appetitus.]. i. iniuste expulsus, vel appetitus nomen, idest, cupiditas nocendi.

d ¶ Fiduciam.] Idest, auctoritatem.

e ¶ Excludatur.] Arg.] q̄ si quis auctoritate iudicis mittitur in possessionem, & aduersarius eum non admittat, qui nec attendit excommunicationem, vt, q̄ manu militari ei possit auferri res, vt 23.q.5.principes. 24.q.3.de illicita. 17.dist. nec licuit. & est expressum ff. ne uis fiat ei, qui in possessio. si quis missus. ff. de rei vendit. qui restituere. Missitari manu p̄ quēq; alicui rem asserri.

¶ *In concilio Agatensi, c.32. in prima parte legitur*, clericus nec quemquam præsumat, &c. *& posterior eiusdem capitis pars (quæ habetur supra 5.q 6.c fina.) in qua quasi ex aduerso agitur de laicis, qui ecclesiam, vel clerum vexant, ostendit in priore dictum esse de clericis, qui sine permissu episcopi sui laicos pulsarent, & cum originali concordat Iuo.*

Item Pius Papa epist.2.

¶ Clericus suo inobediens episcopo depositus curiæ tradatur. C. XVIII.

Poly.l.4.tit.34. Anſ.l.8.c.17. Iuo p.5.c.243.

iij SI quis [a] sacerdotum, vel reliquorum clericorum suo episcopo inobediens fuerit, aut insidias ei parauerit, aut contumeliam [b], aut calumniam, aut conuicia α intulerit, & conuinci potuerit; mox depositus [c] β curiæ tradatur, & recipiat γ quod inique gessit.

α ¶ Aut conuicia intulerit.] *Sic etiam in vetustis, & apud Anselmum, & Polycarpum, sed in epistola, & apud Iuonem non habentur ista verba.*

β ¶ Depositus.] *Abest ista dictio ab originali, & Iuone.*

γ ¶ Et recipiat.] *In epistola, Polycarpo & apud Anselmum legitur.* Qui autem facit iniuriam, recipiat hoc, quod inique gessit.

Item ex concilio Carthaginensi, 3.c. 38. Et in Africano. c.15.

¶ Principali cogatur auctoritate, qui plebem inuasam non vult deserere. C. XIX.

†*al.quoniam.*

PEtimus, vt dignemini dare fiduciam [d], qua † necessitate ipsa cogente liberum sit nobis rectorem prouinciæ secundum statuta gloriosissimorum principium aduersus illum adire, qui plebem, α quam inuaserat, vsque hodie commonitus, secundum quod statutum fuerat, relinquere contemnit: vt qui miti admonitioni sanctitatis vestræ acquiescere noluit, & emendare illicitum; auctoritate iudiciaria protinus excludatur [e]. Aurelius episcopus dixit. Seruata forma disciplinæ, non æstimabitur appetitus [f], si à vestra charitate modeste † conuentus, recedere detrectauerit; cum fuerit, suo contempta & contumacia faciente, etiam auctoritate iudiciaria conuentus. Honoratus & Vrbanus episcopi dixerunt. Hoc enim omnibus placet. Ab vniuersis episcopis dictum est: Iustum est, Placet.

†*al.modestius*

α ¶ Qui plebem.] *Hæc vsque ad ver.* contemnit, *sunt à collectore ex verbis in eodem capite præcedentibus huc coaportata, ne illa omnia referenda essent.*

Item Gregorius Papa.

d ¶ Fiduciam.] Idest, auctoritatem.

e ¶ Excludatur.] Arg.] q̄ si quis auctoritate iudicis mittitur in possessionem, & aduersarius eum non admittat, qui nec attendit excommunicationem, vt, q̄ manu militari ei possit auferri res, vt 23.q.5.principes. 24.q.3.de illicita. 17.dist. nec licuit. & est expressum ff. ne uis fiat ei, qui in possessio. si quis missus. ff. de rei vendit. qui restituere. hodie tamen talis efficitur possessor post annū, vt ext. de do. & contu. contingit. & concordat legi. ff. de bo. auct. iud. poss. quamuis.

f ¶ Appetitus.] Idest iniuria lacessitus.

¶ A principibus corrigantur, quos ecclesia corrigere non valet. C. XX.

Anſl.12 c.42. Poly.l.1.tit.15.

IStud est [a], quod à vobis popposcimus, & nunc iterum postulamus, vt Paulinum Aquileiensem, pseudo episcopum, & illum Mediolanensem episcopum ad clementissimum principem sub digna custodia dirigatis, vt & iste, qui episcopus esse nullatenus potest, quia contra omnem canonicam consuetudinem factus est; alius vltra non perdat; & ille, qui contra morem antiquum eum ordinare præsumpsit, canonum vindictæ subiacet.

¶ *Hoc capitulum Polycarpo refertur sine auctoris nomine. In libro autem septimo, titulo quinto simile quoddam refertur ex Gelasio ad Ioannem magistrum militum: sed in eo libro sæpe pro Pelagio scribitur Gelasius. Anselmus quidem integram epistolam Pelagij refert, cuius prior pars est hoc caput, posterior vero cap. nec licuit. supra dist.17.*

Et in Vormacienſi, c.74.

Item in concilio Chalcedonensi, c.18.

¶ Proprium gradum amittant clerici coniurantes, vel conspirantes. C. XXI.

inf. ea. ſi q clerici.

CONiurationum [b], & conspirationum crimen (quod apud Græcos dicitur φρατρία [c],) publicis etiam legibus certum est penitus inhiberi. Hoc multo magis in sancta Dei ecclesia ne fiat, conuenit abdicari. Si qui vero clerici, vel monachi inuenti fuerint coniurantes, aut conspirantes, aut phatrias, vel factiones componentes aliquas suis episcopis, aut clericis alijs, omnino cadant de proprio gradu.

Item Calixtus Papa episcopis Galliæ, epist.2.

¶ Clerici conspirantes, proprio amisso gradu, retrudantur in carcerem, cæteri excommunicentur. C. XXII.

Pol.l.4.tit.30.] Anſl.l.8.c.18. Burc.l.10.c.64. Iuo p.12.c.85. & p.9.c.346.

CONspirationū crimina vestris in partibus vigere audiuimus, & plebes contra episcopos suos conspirare nobis manifestum est: cuius criminis astutia non solum inter Christianos abominabilis est, sed etiam inter ethnicos, & ab exteris legibus prohibita. Et idcirco huius criminis reos non solum ecclesiasticæ, sed etiam sæculi damnant leges: & non solum conspirantes, sed etiam consentientes eis. Anteccessores vero nostri cum plurima turba episcoporum, quicumque eorum in sacerdotali honore sunt positi, aut existunt clerici, honore quo vtuntur, carere † præceperunt: cæteros vero communione priuari, & ab ecclesia extorres fieri iusserunt, omnesque simul vtriusque ordinis viros infames esse censuerunt; & non solum facientes, sed & eis consentientes.

†*al.cadere*

Item ex concilio Chalcedonensi, c.18.

fu.ead. coniurationum. Poly.l.4.tit.34. Burc. l.10.c.68. Iuo p.12.c.87.

¶ Clerici, aut monachi coniurantes, proprio priuentur honore. C. XXIII.

†*al. concleriſi*

jSI qui clerici, aut monachi reperti fuerint coniurantes, aut conspirantes, aut insidias ponentes episcopis, aut clericis †; gradu proprio penitus abijciantur.

¶ *Hic canon est pars canonis 18. concilii Chalcedonensis, qui paulo ante c. coniurationum, integer ex alia refertur versione.*

IStud est.] CASVS. Mediolan. & Aquilegien. olim se adinuicem cōsecrabant, ita quòd ordinator semp deberet ire ad ecclesiam ordinādi, & ibi eum ordinare, & cum vterque esset schismaticus, Mediolanensis Aquilegien. ordinauit contra cōsuetudinē antiquam & cōprobatam à Papa; qui eum ad se vocauit. quare Greg. præcepit cuidam nobili, vt vtrumque illorum capiat, & ad pissimū principem sub digna custodia dirigat puniendos.

a ¶ Illud est.] Casum huius cap. etiam habes. 24.q.1. pudenda.

CONiurationē.] CASVS. In hoc c. prohibetur per leges sæculares, & multo fortius per ecclesiasticas, ne coniuratio, vel conspiratio fiat contra suos prælatos, vel alios: & qui fecerit, si clericus est, deponatur.

b ¶ Coniurationū.] hæc quatuor c. idem dicunt, q̄ coniuratores deponuntur si clerici sunt: si laici, excommunicantur.

c ¶ Phratria.] A phares, quod est diuisio; inde pharisæi. su. 46. distin. seditionarios. & 3.quæst.4. conspiratores. & 7 quæst.1. denique.

CONspirationum.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̄ conspirationes abominabiles sunt: non solum, iter Christianos, sed etiā inter ethnicos: quas leges sæculi, & ecclesiasticę dānant, & eis consentientibus. Sequēs c. planū est. Similiter illud c. si qui clericorum. de eadē materia loquitur, & per te videbis casum, q̄ planus est. Et eandem pœnam imponit Beneuen. etiam in istis quatuor cap. vnum pro omnibus. & breuem ponit casum. [Labatur.] Id est, elidatur, vel inuita relinquatur. Supra sacras leges, id ste, contra sacras.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Coniuratio an sit licita. 2 Adde an & quales coniurationes, vel conspirationes prohibeantur, not. in l. non dubito. & ff. de capti. & i. l. ff. de col. illic. Bart. in l. hac edicta. §. conuenticulas. de pa. te. col. 9. 2 Hanc opinio. isti colligũt ex eo, quod inf. in tex. dicitur; quia si charitas, &c. & ex verbo interdicente. Arch.

a ¶ Si qui clericorum.] Si quis clericorum (vt nuper multis locis per superbiã, diabolo instigante, actum fuisse perpatuit) rebelli auctoritate se in vnum coniuratione intercedente collegerint, & aut sacramenta [a] inter se data, aut chartulam conscriptam fuisse patuerit; nullius excusationibus hæc præsumptio [b] elabatur †: sed re detecta, cum in synodum ventum fuerit, in præsumptores iuxta personarum & ordinũ qualitatem, à pontificibus', qui tunc in vnum collecti fuerint, vindicetur: quia sicut charitas ex præceptis diuinis † corde, non chartulæ conscriptione, vel coniurationibus est exhibenda; ita quæ supra sacras admittuntur scripturas, auctoritate & districtione pontificali sunt reprimenda.

† al. præualeat]al. præualetur.
† al. Dominicis.
† al. quod admittitur, est repinendum. Capi. 1. c. c. 287.

Item Innocentius Papa ad Victricium Rhothomagensem, epist. 2. c. 3.

¶ Inter clericos, & laicos causæ exortæ ab episcopis audiantur. C. XXVI.

Si quæ causæ [c], vel contentiones inter clericos, vel [α] inter laicos & clericos, tam superioris ordinis, quàm etiam inferioris fuerint exortæ; placuit, vt secundum synodum Nicænam congregatis † omnibus † eiusdem prouinciæ episcopis iudicium & terminetur.

Ansl. 1. c. 53.

C. 5. conc. Nic. † abest à non nullis conciliorum editionibus.

α ¶ Vel inter.] *Sic in editione conciliorum tribus tomis. In illa autem quatuor tomorum absunt hæc*, vel inter laicos, & clericos. *In Gratiani codicibus legebatur*, contentiones inter clericos & laicos.

& ¶ Iudicium.] *In aliquot editionibus ipsius epistolæ, apud Anselmum, in capitularibus, & in epistola Nicolai episcopis Galliæ in appendice bibliothecæ sanctorum Patrum, in qua caput hoc refertur, legitur*, iurgium.

39. q. 3. archiepiscopũ c. seq.

c ¶ Si quæ causæ.] hoc c. loquitur de crimine ecclesiastico, vel de rebꝰ spiritualibus, & de causis gñalibus ad totã prouinciam ptinentibus 3. CVM ERGO HIS. CASVS. Vsque ad locum istum probauit, ꝙ clerici sunt conuenienti sub iudice ecclesiastico. Nunc vero concludit ꝙ clerici ad sæcularia iudicia non sunt pertrahendi, cum prædictæ auctoritates negent eos ante ciuilem iudicem conueniẽdos; nec sunt tradendi curiæ, nisi depositi sint primo. Postea respondet sophistice, ſ. quòd clerici q ex possessionibus sunt Imperatori subiecti: ex spiritualibus dẽt ep̃o respondere: & ad hoc probandum inducit auctoritatem Augustini. & ad hoc etiam inducit sequentia capitula, quorum primum patet.

HIS ITA. Hæc

Cum ergo his omnibus auctoritatibus clerici ante ciuilem iudicem denegentur producendi, cum (nisi prius depositi, vel nudati fuerint) curiæ non sunt representandi; patet, quòd ad sæcularia iudicia clerici non sunt ptrahendi.

2 *His ita respondetur. Clerici [d] ex officio, episcopo sunt suppositi: ex possessionibus prædiorũ, Imperatori sũt obnoxij. Ab episcopo vnctionem, decimationes, & primitias accipiunt: ab Imperatore vero prædiorum possessiones nanciscuntur. Vnde Augustinus ait super Ioannem; (Quo iure*

dist. 8 quo iure.

Decimæ præbẽdæ quibꝰ, & quãdo ñ. Tenetur pro Imperatore vendi

a ¶ Si tributum.] Agri. inf. 23. q. vlt. secundum contra. Sed ibi loquitur de his prædijs, in quibus fundata est ecclesia vel officinæ eius, quæ debent esse liberę, vt ext. de censi. fi. cum.

b ¶ Potestatem.] De facto, non de iure: nam si fine auctoritate

villas defendis? diuino, an humano? require in principio: vbi differentia signatur inter ius naturale, & ius constitutionis. Quia ergo, vt prædia possideantur, Imperiali lege factum est: patet, quòd clerici ex prædiorum poßessionib. [f] *Imperatori sunt obnoxij.*

l. 5. epistolarum post epist. 32.

Item Ambrosius contra Auxentium oratione de tradendis basilicis.

¶ Imperatori tributum ecclesia denegare non debet. C. XXVII.

† al. soluant.

Si tributum petit Imperator, non negamus; agri [a] ecclesiæ soluunt † tributum. Si agros desiderat Imperator, potestatem [b] habet vendicãdorum. *Ac paucis interiectis.* ¶ Tollant eos, si libitum est: Imperatori non dono, sed non nego [c].

Item in commentarijs ad c. 5. Lucæ, lib. 4. c. pen.

¶ Potestatibus tributa non sunt deneganda. C. XXVIII.

Matth. 17.

Magnum quidem est, & spiritale documentum, quo Christiani viri sublimioribus potestatib. docentur debere esse subiecti [d]: ne quis constitutionem terreni regis putet esse soluendã. Si enim censum Dei filius soluit [e], quis tu tantus es, qui non putes esse soluendum?

Rom. 13

l.

Item Apostolus: [Omnis anima [f] sublimiorib. potestatibus subditis sit.] Item Petrus apostolus generaliter omnibus fidelib. scribit: [Estote subditi dominis vestris, regi [g], quasi præcellenti, siue ducib. tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum laudem vero bonorum.]

Item ex epistola prima Clementis [h] ad Iacobum fratrem Domini.

¶ De sæcularibus negotijs episcopus cognoscere non debet: C. XXIX.

Inducit Petrus loquens Clementi.

TE quidem oportet irreprehensibiliter viuere, & summo studio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abijcias; ne fideiussor existas, ne aduocatoritate principis vel alterius quis detineat res ecclesiæ, sacrilegus est, nisi restituat. 12. q. 2. quisquis 16. q. 1. in canonibus. Videtur tamen, quòd si agri ecclesiæ non soluant tributum, ꝙ possit Imperator vendicare agros illos, vt hic, & C. de episc. & cler. de his. nam omnia bona illorum, qui tenentur alicui soluere tributum, sunt ipsi iure pignoris obligata. C. in quib. can. pig. ta. contra. l. 1. 1 Sed istud non est verum: quia tantum intelligitur de proprijs prædijs patrimonialibus aliquorum, vel clericorum, vel laicorum. Licet enim prædia ecclesiæ essent à tributo, non ideo possunt vendicari, vt 16. q. 1. §. non autem.

Ecclesiæ, Arch. Clericus in 16. q. 1. Arch.

c ¶ Non nego.] Corporaliter me opponendo: quia pro temporalibus me morti opponere non debeo: pro aliquibus libenter immolabor. 23 q. vlt. conuenior.

Magnum.] CASVS. Ambr. in hoc c. ostendit, ꝙ tributum est soluendum sublimioribus potestatib. exemplo Christi, & duabus auctoritatib. vna scilicet Apostoli, & alia Petri.

d ¶ Subiecti.] Tributum est prebatio subiectionis. ext. de censib. c. 2. Sed arg. contra extra de priuil. recipimus. verum est, quòd est signum subiectionis, licet non plena probatio.

e ¶ Soluit.] Nõ ex debito, sed ne scandalizaret alios, vt 28. q. 1. iam nunc.

f ¶ Omnis anima.] Subdita pctõ. Christus eñ nemini fuit subiectus. 23. q. 3. in prin.

Christnemini fuit subiect?

g ¶ Siue regi.] Hæc verba interpretatur Innocen. ext. de maio. & obed. solitæ.

h ¶ Epistola prima Clementis.] i. missa Clemẽti à Petro; sicut dicitur instramẽtum meũ, quod mei causa factum est. ff. de eden. prætor. §. 1. & dicitur etiam epistola illius cui ẽ missa tamen. cum dis. ff. de fur. eum. §. vlt.

i Qñ sic dẽat exponi ex se. vbi Petrus loquiẽ Clemẽti & ẽ de ea dem epistola ẽm Hug.

TE quidem.] CASVS. Casum hũc sic intelligit Hugo: Petrus misit epistolam ad Clementem, in quo docet eum, vt irreprehensibiliter viuat, & v sæcularia negotia vitet, nõ fideiussor, non litium aduocatus, non iudex sæcularium negotiorum fiat: sed tãtum insistat verbo Dei: laici vero sæcularia negotia tractẽt, vnde H. sic exponit illud verbum, [Ex epistola Clementis.] id est, missa ad Clementem. Alij dicunt, quòd missa fuit ad aliquem episcopum: vnde Beneuẽt. sic ponit hunc casum. Clemens Papa misit ad Iacobum Hierosolymitanũ archiepiscopum quandam epistolam, cuius pars est hoc cap. in qua Clemens ostendit qualiter Petius sibi Clementi loquebatur. ſ. vt irreprehensibiliter viueret: & sæcularia negotia vitaret. non fideiussor, non aduocatus, non iudex sæcularium negotiorum esset: sed tantum insisteret verbo Dei: laici vero sæcularia negotia expedirent.

i ¶ Ne fideiussor.] Clericus regulariter non debet fideiubere, vt hic, & extra fideiuss. clericus. nisi necessitas sit. tunc enim ex pietate tenetur subuenire alij, vt 86. d. non satis. Item clerici possunt fideiubere pro ecclesijs suis, vt in anth. de sanc. episcop. §. alium autem. collat. 9. Item inter se mutuo fideiubent cum conueniuntur, vt C. de epis. & cle. l. oẽs. § in hanc. Itẽ nec adstrictius curiæ põt fideiubere. C. loc. curialis. & si clericus fideiuberet põt dici, ꝙ non tenet fideiussio, nisi tali priuilegio suo renunciet; nam fideiussor pro nõ dato hꝫ, nisi priuilegio suo renunciet: vt ff. si quis ius vo. non ierit. l. 1. Vel dic, Clericus an possit fideiubere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ licet non debeat fideiubere, si tñ fideiusserit, tenet obligatio, vt ext. de fideiuss. c peruenit. & c. constitutus.

a ¶ Ne aduocatus.] Quod prohibetur sacerdotib. vt inf. 14.q 5. denique. & 15.q.2.c.1.

b ¶ Iudicem.] Contra inf. 23.q.vl.2 sæpe. & c. his à quibus, sed dic, q̄ possunt tractare de illis temporalib. quæ spectant ad ecclesiam.

SIcut enim.] CASVS. Docet Petrus q̄ sicut impium est si Clemens neglecta p̄dicatione suscipiat curas sæculares: ita peccatum est si in sæcularibus laici vicissim sibi non subueniant: quod si per se non intelligant, per diaconos edoceantur.

c ¶ Vsum.] Arg. quòd peccat, qui non recipit arbitrium 1, & qui non componit inter partes. 90. dist. præcipimus.

d ¶ Ex his.] Ifte est, ab his.

e ¶ Instare.] Idest, interesse, sup. 90. di. præcipimus.

f ¶ Per diaconos.] Arg. q̄ diaconi debet laicis exponere, & instruere modum viuendi, 25. d. audite.

EX HIS OMNIBVS. CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis, quòd clericus in ciuili causa coram sæculari iudice est conueniendus; quia sicut iudex ecclesiasticus legum ecclesiasticarum est executor, & eas solus facit, condit & interpretatur; sic iudex ciuilis legis ciuiles exequitur, & eas solus facit & interpretat. In criminali vero causa clericus apud ecclesiasticum iudicem est tantum conueniendus, nisi de consensu episcopi sui ad sæcularem iudicem pertrahatur cum incorrigibilis reperitur: & hoc allegando dicit Gratianus, nisi forte hoc vltimum, ad quod inducit sequens capitulum.

g ¶ Sicut enim ille solus.] Nam vnde ius prodijt, ab eo interpretatio requiritur, vt ext. de sentent. excom. inter. quandoque legatus Papæ interpretatur rescriptum Papæ. extra de postu. prælato. ad hæc, vltra medium. & extra de sequestra. ad hoc, iudex etiam interpretatur legem, vt ff. de legi. nam vt ait, sed non potest interpretari sententiam suam nisi sit præses prouinciæ. ff. de app. ab executore similiter consuetudo interpretatur legem, vt extra de verb. sig. abbate. Interpretatio quædã est probabilis & nõ necessaria, vt magistri, vt C. de profes. qui in vrbe Constantinop. l. vnica. Quædam est necessaria, sed non generalis, vt iudices, vt ff. de legi.

Interpretatio ẽ triplex.

1 Fortè non est verum in seruo, qui nõ põt esse arbiter. vt 3. q. 7. si quis vero. & idem forte in monacho, cũ seruus dicat, vt no. 12. q. 1. nõ dicatis. in gl. nũquid pauper. &c.

tus [2] litium fias: neue in vlla aliqua occupatione prorsus inueniaris mundialis negotij occasionem perplexus. Neque enim iudicem [b], aut cognitorem sæcularium negotiorum hodie te ordinare vult Christus: ne præfocatus p̄sentibus hominum curis non possis verbo Dei vacare, & secũdum veritatis regulam secernere bonos à malis. Ista namque opera, quæ tibi minus congruere superius exposuimus, exhibeant sibi inuicem vacãtes laici α: & te nemo occupet ab his studijs, per quæ salus omnibus datur.

α ¶ Vacantes laici.] *In epistola Clementis legitur*, dicentes, id est, laici, *sed Gratianus etiam infr. post paleam*, clericus nullum *eodem modo legit atque hic.*

Item ibidem continenter.

¶ In his, quæ ad communis vitæ vsum pertinent, laici sibi inuicem operam dent. C. XXX.

SIcut enim tibi impietatis crimen est, neglectis verbi Dei studijs, solicitudines suscipere sæculares; & ita & vnicuiq; laicorum peccatum est; nisi inuicem sibi etiã in his, quæ ad communis vitæ vsum [c] pertinent, operam fideliter dederint. Te vero securum facere ex his [d], quib. non debes instare † [e], omnes communiter elaborent. Quòd si forte à semetipsis hoc laici non intelligunt; per diaconos [f] edocendi sunt, vt tibi solius ecclesiæ solicitudines derelinquant.

† vacare] ori.

Ex his omnibus datur intelligi, quòd in ciuili causa clericus ante ciuilem iudicem conueniendus est. Sicut enim ecclesiasticarum legum ecclesiasticus iudex est administrator: ita & ciuilium non nisi ciuilis debet esse executor. Sicut enim ille solus g habet ius interpretandi canones, qui habet potestatem condendi eos; ita ille solus ciuilium legum debet esse interpres, qui eis ius, & auctoritatem impertitur. In criminali vero causa non nisi ante episcopum est clericus examinandus. Et hoc est illud, quod legibus & canonibus supra definitum est: vt in criminali videlicet causa ante ciuilem iudicem nullus clericus producatur, nisi forte cum consensu episcopi sui: veluti quando incorrigibiles inueniuntur; tunc detracto eis officio, curiæ tradendi sunt.

Vnde Fabianus Papa ait, epis. 2. episcopis Orientalib.

¶ Qui episcopo insidiatur, semotus à clero curiæ tradatur. C. XXXI.

STatuimus, vt si quis clericorũ suis episcopis infestus, aut insidiator fuerit, eosque criminari voluerit, aut legi. nam vt ait. Quædam est probabilis, necessaria & generalis: sed non est in scriptis redigenda, vt consuetudinis, vt ff. de leg si de interpretatione. & ext. de verb. sign. abbate. Quædam probabilis, necessaria & in scriptis redigenda, vt principis, vt C. de legi. l. i. & vlt.

Ansel. 7. c. 1 59. Poly. l. 4. tit. 31.

Tatuimus.] CASVS. Quæritur est à Fabiano quam

quam pœnam debet pati clericus, si infestus fuerit episcopo suo, vel insidiator? Et respondet, q̄ ante examinantem iudicem debet deponi, & cunctis diebus vitæ suæ curię tradi seruiturus, & infamis permaneat absque vlla spe restitutionis. Vel ante examinatum iudicium, id est, ante quam causa examinetur. & hoc quando notorium erat.

a ¶ Mox ante.] Non intelligas, q̄ hæc dictio, ante, ibi notet aliquod tempus: sed est sensus, ante, id est, ante examinantem iudicem, siue coram examinante 1. Vel ante loquitur cum est notorium crimen. sic. C. de defen. ciui. coram defensores.

QVIA ERGO. CASVS. Ille §. diuiditur in duas partes. In prima parte concludit Gratia. sophisticè ostendens, q̄ ille clericus, de quo facta est mentio in themate, non est transgressor canonum, si & aliam clericum non in criminali, sed in ciuili ad iudicem trahat sæcularem: nam tantum ciuilis iudex de ciuili causa cognoscere debet. In secunda parte dat veram solutionem dicens, q̄ ea quæ dicta sunt pro actore, quamuis videantur verisimilia, tamen pondere carent, cum secundum canones, & leges sæculares, clericus nec in ciuili, nec in criminali causa ad sæcularem iudicem sit pertrahẽdus. quod probat per omnia sequentia c. vsq; ad §. [Ex his oĩbus.] Secunda pars incipit ibi, [Ecclesia.] Sequntia duo cap patent.

ECONTRA. Hæc est tertia pars quæst. in qua probatur, q̄ in omni causa, siue ciuili, siue criminali per propriũ ẽpm clericus iudicet. & hoc probat p 14. ca. in quibus punit etiam contemptores. Io. de Fã.

b ¶ Ig ex fratrib.] Fratres hic vocat clericos, vel etiã cẽs Christianos 2 & loquitur ẽm antiqua tpa, vt su. e. relatum.

2 Infra eod. q. 3 ad mea fam.

Aliud quidem.] CASVS. Quidã laicus solenniter pœnitens cãm habebat cũ alio laico. Quæsitũ est à Leone Papa virum petere debet iudicem ecclesiasticum, vel sæcularem. Et rñdet, qui vult de illicitis veniã postulare, vt perfectus, debet à multis illicitis abstinere: veruntamen si causam non vult negligere, melius recurret ad ecclesiasticũ iudicem, quàm forensem. Intellige si reus cõsentit, vel intellige cũ pœnitẽs solenniter cõueniebat.

c ¶ Postulantem.] Pœnitentes. n sub regula ecclesiastica viuere debent, vt hic, & ff. ea. de persona. & inf. de pœ. dist. 5. contrarium. & c. falsas.

d ¶ Omnia mihi licent.] Tũc non expedit id, quod licitum est, q̃n vsus ipsius alijs infert impedimentũ, vt 28. q. 1. sic enim. Licet quod fidelis discedat ab infideli, sed non expedit, vt ibi dicitur. Vel aliter, mihi licet mea repetere, sed non expedit ad vitam consequendam, quia scandalizantur illi à quibus repetuntur 3 vel sic: Omnes cibi liciti sunt, sed non expediunt propter infirmos fratres, qui tunc quosdam cibos reprobabant: vel sic, licitũ est prædicatori sumere sumptus ab illis quibus prædicat: sed non expedit pp Corinthios, qui auari erant.

Omnia licent sed non expediunt.

3 Ar. ad hoc 14. q. 1. §. 1.

e ¶ Pœnitens.] Scilicet solenniter, & loquitur de actore pœnitente, & cum est de voluntate rei, vel loquitur cum ipse pœnitet conuenitur.

f ¶ Ecclesiasticum.] Supple vel reus: quia de actore minus videbatur.

Poly. l. 5. tit. 1. Iuo p 6. c. 345. Ans. l. 6. c. 158.

Et in concilio ipso, c. 16.

Pann. l. 4. c. 30.

iiij NVllus clericus, vel diaconus, vel presbyter propter quamlibet causam intret in curiam, nec ante iudicem ciuilem α causam dicere præsumat.

α ¶ Ciuilem.] *In epilogo synodi Romanę sub Sylnestro, vnde hoc videtur sumptum legitur*, cunctum: *cingulo enim milites: ac magistratus ab Imperatore donabantur.*

Item Leo Papa ad Rusticum, epist, 90. al. 92. c. 9.

¶ Ecclesiasticum, non forense iudicium pœnitens expetat. C. XXXIIII.

inf. de pœ. dist. 1. c. aliud.

1. Cor. 6.

ALiud quidem est, debita iustè reposcere; aliud, propria perfectionis amore contemnere. Sed illicitorũ veniam postulantem [c] oportet etiam à multis licitis abstinere, dicente Apostolo: [Omnia mihi licent [d], sed nõ omnia expediunt.] Vnde si quis pœnitens [e] habet causam, quam negligere fortè non debeat, melius experit ecclesiasticum [f], quàm forense iudicium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Quamlibet.] Sup. in c. nullus episcopus.

QVicumque.] CASVS. Hæc lex diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur, ꝙ quicumque litem habet siue actor, siue reus potest appellare à iudice sæculari ad episcopum ante litem contestatam, vel sententiam, etiam aduersario refragante, cui debent Apostoli dari cum gestis causæ. In secunda parte dicitur, ꝙ causæ terminatæ per episcopos retractari nō debent. In tertia parte dicitur, ꝙ vbi vnus solus episcopus fert testimoniū, alius contra ipsum non audiatur: sed habeatur firmum, & incorruptū quod p os episcopale prolertur. Secunda pars est ibi, [Oēs,] Tertia ibi, [Testimonium.] Et not. ꝙ hæc lex ē tota abrogata, nec hēt locū hodie.

b ¶ Quicunque.] Sup. in hac lege quinque notātur. Primum, ꝙ à iudice sęculari appellatur ad episcopū. Secundū ꝙ ante sententiam appellatur. Tertiū, ꝙ ab episcoporum sententia nō appellatur. Quartum ꝙ vnius epi testimonio fides adhibetur. Quintum, quòd alij non audiuntur post testimonium episcopi. Prima pars collit per id extr. de appel. si duobus. Secunda per id. 2. q. 6. non ita. Tertia per id. 2. q. 6. omnis oppressus. Quarta per id 6. q. 2. si tantum, & cap placuit. Quinta per id quod testimonium solius episcopi non valet. 4. q. 3. §. iusiurandum. Et licet hæc lex sit abrogata, tamen Innoc. argu. ex ea, extra de iud. nouit. non vt confirmet eam, sed vt ostendat quantam affectionem Imperatores habuerant erga sacerdotium.

c ¶ Decursis.] Id est, post litem contestatam 1.

d ¶ Cum sermone.] idest allegationibus.

OMnes itaque.] HÆC SI QVIS. CASVS. Ne forte aliquis apponeret Grat. dicens supradicta esse antiquata: ideo Grat. respondet dicens, ꝙ Carolus ea per legem sequentem confirmauit, in qua præcepit Romanis & Francis, & omnibus hominibus sui imperij, vt legem illam teneāt, quam ad interrogata Ablauij ducis illi & omnibus trāsmisit, extractam, de 17. Theodosij Imperatoris libro, hanc inq̄ sniam. [Quicunque litē habēs, &c.] Et nota ꝙ talis cōfirmatio nulla est, cū per legē ipsā Lōgobardam, quæ est inualida, aliā confirmet inualidā: vnū eñ inualidū, aliud inualidum confirmare non

Non ait propter criminalem tantum, sed generaliter propter quamlibet [a] *causam tam ciuilem, quàm criminalem intelligens.*

Vnde Theodosius Imperator.

¶ Cuicumque licet sacrosanctæ sedis antistitis iudicium eligere. C. XXXV.

QVicumque [b] litem habens, siue possessor, siue petitor fuerit, in † initio litis, vel decursis [c] temporum curriculis, siue cum negotium peroratur, siue cum iam cæperit promi sententia, iudicium elegerit sacrosanctæ sedis † antistitis; illico sine aliqua dubitatione, etiam si alia pars refragatur, ad episcoporum † iudicium cum [d] fermone litigantium dirigatur α.

† Co. Theodos. l. 16. de episcopali iudicio, l. 1. §. quicumque ex. de iudic. c. nouit, Capitul. l. 6. c. 282. Ans. l. 3. c. 108. Iuo p. 16. c. 312.

† *al. legis*

† *al. episcopū cum*

α ¶ Dirigatur.] *In cod. Theodosiano, lib. 16. tit. de episcopali iudicio. l. prima, quæ repetitur lib. 6. capitul. c. 281. & in concilio tertio Valentino sub Lothario, & apud Iuonem, & Anselmum sequuntur hæc.* Multa enim quæ in iudicio captiosæ præscriptionis vincula non patiuntur, inuestigat, & promit sacrosanctæ religionis auctoritas, *ac statim adnectitur cap. sequent*, omnes itaque causæ.

Item ibidem.

Capitul. ibidē Ans. ibidem. Iuo ibidem Pann. l. 5. c. 23.

C. XXXVI.

OMnes itaque causæ, quæ vel prætorio iure, vel ciuili tractantur, episcoporum sententiis terminatæ, perpetuo stabilitatis iure firmentur; nec vlterius liceat retractare negotium, quod episcoporum sententia deciderit. ¶ Testimonium etiam, ab vno licet episcopo perhibitum, omnes iudices indubitanter accipiant; nec alius audiatur, cum testimonium † episcopi à qualibet parte fuerit repromissum. Illud est enim veritatis auctoritate firmatum, illud incorruptum, quod à sacrosancto homine conscientia mentis illibatæ protulerit. Hoc nos edicto salubri aliquando censuimus: hoc perpetua lege firmamus, malitiosa litium semina comprimentes.

† *al. testimonio*

Hæc si quis antiquata contendat, quia in Iustiniani codice non inueniuntur ita inserta; per Carolum renouata cognoscat, qui in suis capitularibus [e] *l. 6. c. 281. ait inter cætera.*

C. XXXVII.

Anf. ibidem.

VOlumus, atq; percipimus, vt omnes ditioni nostræ, Deo auxiliante, subiecti, tam Romani, quam Fraci, Alemani, Bauari, Burgundiones, Saxones, Turingi, Frisones, Galli, Brittones, Longobardi, Guascones, Beneuentani, Gothi, Hispani, cæterique nobis subiecti omnes quocumque videantur legis vinculo constricti, vel consuetudinario [f] more connexi, hanc sententiam, quam ex

1 Sub. ante conclusionē secundum.

In vel ante Iustiniani, sententiam quandocumque fm H.

re nō pōt. & non loquit de Longobarda, quæ nunc est, quia in ea hoc nō inuenitur, sed in ea, q̄ est in Gallia.

e ¶ Capitularibus.] Id est, in Longobardia, non tamen inuenitur quę in ea nunc est, sed in Gallia.

f VOlumus.] ¶ Vel consuetudinario.] Extra de eo qui mit. in poss. c. 3.

De perso-

DE persona.] CASVS. Quidam presbyter Hispanus accusatus fuit coram iudice sæculari, & conuictus ab aduersario, expulsus est ab ecclesia, & in exilium missus. quod cum significatum esset Greg. delegauit hanc causam Ioan. defensori eunti in Hispaniam. docens, ꝙ non adhæsit, qui dixit solum epm esse ordinarium iudicem clerici: & per hoc quod dicit, doceat prius, &c. Sed tu dicas ꝙ prælati ecclesiæ collegiatæ habent iurisdictionē, vt 15. q. 4. cap. 1. extra de immu. eccle. non minus. extra de iud. c. 2. C. de iurisd. om. iud. l. vlt. extra de offic. cum ab ecclesiarum. sed qđ hic hī, prius doceat, &c. dicas priusquam sæcularē. H tamen dixit solum episcopum habere potestatem excommunicādi, vt 16. q. 2. visis. in fi. vbi dī ꝙ excommunicatio sit mucro episcopalis, & ꝙ solus episcopus debeat de causis matrimonialibus cognoscere. 35. q. 6. multorum. & melius dicit noua cōstitutio. extra de excess. prælа. accedentibus. consuetudo tā in talibus dat iurisdictionem, vt 9. q. 3. cōquestus. C. de emanc. lib. l. 1.

c ¶ Aut monachum.] Conuentum nomine monasterij ratione alicuius successionis, quæ obuenit monasterio, per eum. aliàs non ꝓcomperit actio cōtra monachū, cum nihil habeat. vel itelligę ꝙ fideiussit de mandato ecclesiæ suæ, vel ēt sine mandato: sed pecunia est conuersa in vtilitatem ecclesię, vt noua constitutio dicit, ꝙ quibusdam. extra de fideiuss. Si autem monachus contra aliquem deliquit, ipse monachus conueniēdus est, non ecclesia: 2 vt 18. q. 2. hoc tantum. sicut seruus conuenitur, q̄ deliquit, nō eius dominus. C. de noxa. l. penult. & vlt. in fi. Primo autē loco castigatio monachi spectat ad abbatem, vt 24 q. 3. corripiantur. & extr. de offic. ord. quanto. extra de ap. reprehensibilis. vbi autem prohibet. tunc solus epūs est iudex, fm H. vt hic dī. Alij dicunt ꝙ abbas habet ordinariam iurisdictionem super monachos suos, & excōicare eos potest, vt extra de maio. & obed. cum in ecclesijs.

2 Idē sentit Inno. ext. de priuile. cum olim ꝓp. in glo. & malē. & in tali casu monachꝰ ēt constituit procuratorē vt ipse not. extra de rescrip. cum dilecta, ī prin.

d ¶ Aut ascetriam.] Id est, inclusam, quæ semper assiduē moratur ibi.

e ¶ Doceat.] Id est, adeat.

f ¶ Iudicem.] Si ipsemet non potest. & est simile C. de epis. audi. episcopale.

g ¶ Ne vero.] Hæc sunt originaliter verba Gregorij.

PRuenit.] CASVS. In Sicilia erat quidam defensor Papæ nomine Romanus. qui despectis epis compellebat

† *lege cunctis perpetuo tenendam*] orig. fu. e. c. q cunq;.

α ¶ Rescriptam sumpsimus.] *Sic est emendatum ex capitulari. Antea legebatur*, per scripturam missimus.

Item Gregorius lib. 11. epist. 54. Ioanni defensori eunti in Hispaniam monendo dicit.

¶ Presbyter apud episcopum tantum iudicari debet. C. XXXVIII.

Anf. l. 3. c. 95.

DE persona [a] presbyteri hoc attendendum est; quia, si quam causam habuit, non ab alio [b] teneri, sed episcopus ipsius adiri debuit, sicut nouella constitutio manifestat, quę loquitur de sanctissimis, & Deo amabilibus, ac reuerendissimis episcopis, clericis, & monachis. Impe. Iustinianus Augustus Petro gloriosissimo prefecto prætorio α. Si quis contra aliquem clericū, aut monachum [c] aut diaconissam, aut monastriam, aut ascetriam [d] habeat aliquam actionem; doceat † [e] prius sanctissimum episcopū, cui horū vnusquisq; subiacet *: ille vero causam inter eos dijudicet. Et si quidem vtraq; pars his, quæ iudicata sunt non acquieuerit ß, iubemus per loci iudicem [f] hæc † executioni perfectè mandari, &c.] Ne verō obijciatur, quia de clerico hoc loquitur, non de presbytero sciendum est; quia superius in eadem constitutione lib. † cod. 1. legitur appellatione clericorum, etiam presbyteros, & diaconos contineri. Verba autem legis ista sunt: [Presbyteros autem, & diaconos, & subdiaconos, cantores, & lectores, quos omnes clericos appellamus; & reliqua.]

Nouella 123. §. si quis contra. Apud Iulian. c. 32.

† *adeat*] orig.

α ¶ Præfecto prætorio.] *Græcè est, μαγίστρα θείων ἡμῶν ὀφφικίων id est*, magistro diuinorum nostrorum officiorum.

ß ¶ Non acquieuerit.] *In Authentica de sanctiß. episcopis, & apud Iulianum abest negatio.*

Idem Gregorius lib. 9. epist. 32. Romano defensori Siciliæ.

¶ Clericus clericum ad publica iudicia non pertrahat. C. XXXIX.

PEruenit ad nos, quòd si quis contra clericos quoslibet

* Adde ad id quod dixi in fi. quæstionis. & dic. & dicit. & allegat. & dicit. & C. de epis. & cle. 51. nouellæ. Auth. de sanctissimis episcopis, Presbyteros. a. c. 30. † *al.* Li c. i. ca. 11. in A. Presbyter apud episcopum tantum iudicari debet. l. 16. in fi. C. de epis. & cle. l. 1. in fi. C. de iudic. l. 3. c. 95. Nouella 123. §. si quis contra. Apud Iulian. c. 32. 1. 2. C. de iurisd.

uon debuit accusari nisi coram epo suo. Et ad hoc probandum inducit legem Iustiniani, in qua cauetur, ꝙ quæcunque sit persona ecclesiastica, non nisi sub prio epo debet conueniri q̄ cuius sūt fi altera partium & de non acquiescat, iudex sæcularis eam debet executioni mandare. & si quis obijciat ꝙ lex hæc loquitur de clericis, & nō de presbytero, sciat ꝙ nomine clericorū presbyteri, & diaconi continentur, sicut superius in eadem constitutione legitur, cuius verba infra ponuntur.

a ¶ De persona.] De hac habes 2. q. 1. in primis.

b ¶ Non ab alio.] Id est, non à contrario, quandoque enim ab inferiori potest iudicari 1. H. tamē hūc litterę cedendum est fm ordinem iuris, dex, fm H. vt hic dī. Alij dicunt ꝙ abbas habet ordinariam iurisdictionem super monachos suos, & excōicare eos potest, vt extra de maio. & obed. cum in ecclesijs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pellebat clericos in suo iudicio laicis respondere. quod cum Grego. audiuit, præcepit ei ne de cætero hoc faceret, sed sub proprio episcopo conueniantur, vt vel ipse cognoscat, vel det iudices delegatos, vel per executorem ipsius partes arbitros eligere compellantur, si alicui partium eps fuerit suspectus. Si vero laicus, vel clericᵃ cõtra episcopũ causam habuerit: tunc se interponere debet ille Romanus, vt vel ipse cognoscat, vel eo admonente iudices eligantẽ. & si aliter fiat, ordo ecclesiasticus confunditur.

a ¶ Aut si fortè.] Extra de foro compe. si quis contra.

b ¶ Executio.] Id est, executor ad hoc deputatus, s. archidiaconus, vt 25. dist. perlehodie est remota, & fuit in prima cõ erat secunda dec. eiusdem titul. & est palea. sup. e. nullus clericus.

Indice recusato qd fiet. 1 Ista decr.

Delegatus epi an possit citare.

causam habeat, despectis, eorum episcopis eosdem clericos in tuo facias iudicio exhiberi. Quod si ita est, quia valde constat esse incongruum; hac tibi auctoritate præcipimus, vt denuo hoc facere non præsumas; sed si quis contra quemlibet clericum causam habuerit, episcopum ipsius adeat; vt aut ipse cognoscat, aut certè ab eo iudices deputentur; aut si fortè [a] ad arbitros eundum est, partes ad eligendos † iudices ab ipso executio [b] deputata compellat. Si quis vero clericus, vel laicus contra episcopum causam habuerit; tunc te interponere [c] debes, vt inter eos, aut ipse cognoscas, aut certe te admonente sibi iudices eligant. Nã si sua vnicuique episcopo iurisdictio non seruatur, quid aliud agitur nisi vt per nos, per quos ecclesiasticus custodiri debuit ordo, confundatur?

† eligẽdum iudicem] orig.

Idem Januario episcopo Caralitano, lib. 3. epist. 26.

¶ A laicis iudicibus clerici non sunt opprimendi. C. XI.

FRatris & coepiscopi nõstri Fœlicis, & Ciriaci abbatis relatione cognouimus, quòd in insula Sardinia sacerdotes à laicis iudicibus opprimantur, & fraternitatem tuam ministri sui despiciant: dnmque solum simplicitatᵈ à vobis studetur, quantum videmus, disciplina negligitur.

Idem Gregorius Mauricio Imperatori, lib. 4. epist. 1. seu cap. 75.

¶ Sacerdotes à Regibus sunt honorandi, non iudicandi. C. XLI.

SAcerdotibus autem non ex terrena potestate dominus noster citius indignetur, sed excellenti consideratione propter eum, cuius serui sunt, eis ita dominetur, vt etiam debitam reuerentiã impendat. Nam in diuinis eloquiis sacerdotes aliquando Dii, aliquando angeli vocantur. Nam & per Moysem de eo, qui ad iuramentum deducẽdus est, dicitur: [Applica illũ ad Deos, id est ad sacerdotes. Et rursus scriptũ est: [Diis non detrahes.] scilicet sacerdotibus. Et propheta ait: [Labia sacerdotis custodiunt [e] scientiam,

Nicolaus epis. 7. ad Michaelẽ Imp. c. 35.
Exo. 22.
Ibidem.
Malach. 2.

SAcerdotibus.] CASVS. Mauritius Imperator compellebat clericos sub se respondere: & eis debitam reuerentiam non impendebat. quare Greg. scribit contra ipsum, docens quod omnes sacerdotes debet generaliter honorare, cum nesciatur qualis quisque sit futurus in futuro iudicio: & q ipsos debeat honorare, probat vna ratione, scilicet quia Deus vocauit eos deos, & Malachias propheta ipsos Angelos appellauit. & duobus exemplis, scilicet Constantini, & paganorum imperatorum, qui sacerdotibus sui temporis reuerentiam exhibuerunt. Ratio incipit ibi, [Nam in diuinis eloquijs.] Exemplum Constantini ibi, [Ecclesiastica quoque.] Exemplum paganorum est ibi, [Ante eum.]

FRatris.] CASVS. Iantarius episcopus Caralitanus tantum erat simplex, q clerici sui eum despiciebant, & sacerdotes in Sardinia à secularibus iudicibus opprimebantur. Quod cum Gregorius audiuisset per epistolam Fœlicem, & Ciriacum abbatem, præcepit ei vt hoc fieri non permittat, ne dum simplicitati studet, disciplina negligatur.

d ¶ Simplicitatẽ.] Supra 39. dist. Petrus. Sacer-

e ¶ Custodiunt.] Id est custodire debent, vt infra ead. q. 1. Nolite.

a ¶ Appel-

a ¶ Appellat.] Ergo ex sola appellatione nominis aliqs cõsequitur ius. 1. sic 32. q. 4. dicat. C. de iudi. lib. 10. Sipe. C. de test. multi. in fi. vbi dicit, quòd q sola nominatio non sufficit. C. de prob. non epistolis. & l. fi.

b ¶ In-

I Nolita.] CASVS. Relatum fuit in Mileuitano cõcilio, q clerici clericos suos episcopis relictis ad sæcularẽ iudicem trahèrent: quare statuit concilium, vt hoc de cætero non fiat. & si quis de cætero præsumet, super hoc conuictus, causam perdat, & etiam à communione repellatur. [Nolita.]. consuetã. Et loquit hoc capitulum de actore. sequẽs de reo.

d ¶ Nolita.] Hoc c. de actore, & sequens de reo loquitur. Et not. q si actor traxerit reum ad iudicem non suum perdit causam. sed si reus traxerit actorem, pro conuicto habetur, vt C. de iurisd. omn. iud. in criminali: hoc tamẽ intelligas lite contestata. quia si ante litis contestationẽ desistit, non incidit in pœnam; vt inf. ea. c. prox. & ff. rem ra. ha. amplius. & ff. de in ius voc. quamuis. licet fit. arg. contra. C. de transa. si quis maior. sup. ead. placuit. Et quod dicit, quòd causam perdit, dicũt quidam ipso iure, verius credo, quòd per sententiam, & hoc innuit hoc verbum, conuentus.

Auctoris pœnitio reum ad iudicem non suũ trahentis.

3 Idem Bar. Bal. An. Cy. & Pa. de Ca. in d. l. in cria li. in gl. alle.

Clerici an possint in iudicẽ nõ suũ consentire.

e ¶ Pontifice.] Hic manifeste habes, q in causa ecclesiastica neuter potest adire alium iudicem, siue in ciuili, siue in criminali negotio: laici autem sine consensu ordinarij eligũt aliũ iudicem in ciuili negotio, vt ff. de iud. l. 1. C. de iurisd. om. iu. l. 1. sed non in criminali, vt C. de iurisd. om. iu. in criminali. inf. ea. si quis cũ clerico. sed in clerico requiritur consensus epi, & etiã proprius consensus. ar. hic, & 9. q. 2. c. 1. & sa. ea. clericum. & nullus. & c. inolita. & 6. q. 3. denique. & 3. q. 6. non liceat. ext. de fo. comp. significalti. Et est triplex ratio quare laicus potest, & non clericus: quia laicus potest iurare sine licentia sui iudicis, sed clericus non, vt extra de iur. calum. inhærentes. Sed non posset coram laico litigare, nisi ibi iuraret. Item ab alio episcopo non potest ordines accipere, ergo nec iudiciũ, quod maius est, vt 9. quæst. 2. nullus primas. Item non potest ab alio, quàm à suo prælato petere iudicium animæ, quod est occultum, ergo multo fortius nec manifestum.

su. e. c. continua §. item Constantinus.
B. Aug. epist. 66.

& legem requirent ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est.] Quid ergo mirum, si illos uestra pietas dignetur honorare, quibus in suo eloquio honorem tribuens, eos aut angelos, aut Deos ipse etiam appellat [a] Deus? Ecclesiastica quoque historia testatur; quia cum piæ memorię Constantino principi scripto oblatæ accusationes contra episcopos fuissent, libellos quidem accusationis accepit, & eosdem, qui accusati fuerant, episcopos conuocans, in eorum conspectu libellos, quos acceperat, incendit [b], dicens. Vos Dij estis, à vero Deo constituti. Ite, & inter vos causas vestras discutite: quia dignum non est, vt iudicemus Deos. In qua tamen sententia sibi magis ex humilitate, quàm illis aliquid præstitit ex reuerentia impensa.

¶ Ante eum quippe pagani in Rep. principes fuerunt, qui verum Deum nescientes, Deos ligneos, & lapideos colebant; & tamen eorum sacerdotibus honorem maximum tribuebant. Quid ergo mirum, si Christianus Imperator veri Dei sacerdotes dignetur honorare, dum pagani, vt prædiximus, principes, honorem impendere sacerdotibus nouerunt, qui dijs ligneis & lapideis seruiebant? Hæc a ergo non tantum specialiter [c], quantum generaliter pro omnibus asserimus sacerdotibus: quoniam adhuc nescimus, quis in terribili iudicio Dei qualis futurus sit. Et enim Paulus egregius prædicator dicit: [Nolitè iudicare ante tempus, donec veniat Dominus, & reliqua.] Nã sunt multa, quæ de iudicio illius homines ignorant: quia fortasse, quæ vos laudatis, ille reprehendet; & quæ vos reprehenditis, ille laudabit.

1. Cor. 4.

a ¶ Hæc ergo.] *Sic etiam habet Ious hic apud Nicolaum in epistola, cuius initium,* Proposueramus: *sed in originali pro istis hæc leguntur,* Hæc ergo pietati dominorum non pro me, sed pro cunctis sacerdotibus suggero. *Et multis interiectis, quę hic non referuntur, subdit.* Nam adhuc nescimus, quis sibi, qualis sit, & Paulus egregius prædicator, &c. *præstatque omnino integrum illum locum legere Apostolicę libertatis plenum.*

Item ex concilio Mileuitano.

¶ *In concilio Mileuitano, quod habetur, nihil tale extat. Ex ipso tamen citatur etiam ab Innocentio iij. in c. si diligenti. extra de fo. cõp. Habetur autem in Toletano 3. c. 13.*

¶ Qua pœna feriatur clericus clericum ad sæcularia iudicia pertrahens. C. XLII.

In Tolet. 3. c. 13

INolita [d] præsumptio vsque adeo illicitis ausib. aditum patefecit, vt clerici concleric os suos, relicto pontifice [e]

b ¶ Incendit.] Hic vides, q iudex debet destruere libellum qui non est legitime compositus, vt 2. q. vlt. c. vlt.

c ¶ Specialiter.] Pro bonis. sed etiam generaliter pro bonis & malis 2, vel non tantum præsentib. qui nunc nec cusantur, & non conuincuntur, sed etiam pro omnibus alijs. 13. q. 2. non æstimemus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sium,vt de pœn.dist.6.placuit.Item inconueniens iã esset,ꝙ vnus epͤs iudicaret clericos alterius epi, qđ esse non debet,vt 9.q.2.per totum. & sic omnes de vno epatu possent sibi alium episcopum eligere in iudicem:nec renũciare potelt clericus huic iuri. extra de fo.comp. si diligenti. credo tñ,ꝙ licet non possint renunciare expteſſe,ꝙ tamen sponte, idest, tacite possunt cõsentire in aliũ iudicẽ r. nam arbitrũ sponte eligunt & iudicẽ delegatũ, alioquin exsufflatum erit priuilegiũ clericorum, ꝙ clericus potelt eligere coram quo iudice velit litigare. in const.Fed. Auth.hata. C. ne fil. pro pat. Item multa possum facere spõte, ad quæ non possum me pacto adstringere.nam possum instituere aliquem hæredem,non tamen pacto ad hoc me adstrigere possũ, vt C.de pac.l.vlt. Itẽ tacite possum renunciare foro, licet non expresse, sicut tacite Papa renunciat priuilegio suo, vt 2.q.7. nos li.& q.5.mandastis. Sicut tacite possum renunciare exceptioni procuratoriæ contra militem, sed non expresse, vt ff.de procur. filiusfa. §. veterani. similiter tacite possum renunciare iuramento cal. sed non expresse. C. de iur.cal.l.2. in fin. & quòd spõte possit respondere,habes 3. q.6.pulsat? Io.Quid quid dicat Io.hoc rene, ꝙ in laicum nullo modo cõsentit clericus, vt extra de fo. compet. si diligenti. nec in clericum sine consensu episcopi,vt extra de fo. comp.significasti.B.

1 Hoc non puto verum fm Go. vt 3. q.5.nõ liceat vt ibi dixi. Arch.

PLacuit.]CASVS. Aliqs clericus accusabat de crimine, vel conueniebatur ciuiliter corã iudice ecclesiastico:lite contestata maluit accusari vel conuenire coram iudice sæculari:quærebatur in concilio Carthag.quam pœnam pati debeat. Respondet, ꝙ in criminali causa, siue fuerit condemnatus siue absolutus,locum suum amittat,idest, deponatur.In ciuili vero causa perdat, quod euicit, idest,id in quo fuit absolutus,perdat: quia male de ecclia sentit,qui de sęculari iudicio auxilium poscit. Et nota,quòd Hug.& Benenen.& Io. intelligunt hoc ca.cum lis erat contestata coram ecclesiastico iudice. Sed certe ego credo, quòd posset intelligi cum nondum erat lis contestata coram eo. Sequens vero c.planum est.

a ¶ Intentatum.] Idest,obiectum.Et sic loquitur cum lis sit contestata.

ADDITIO. Sic etiam intelligunt H.B.& Lau. Sed Bar. Brixien.dicit,Ego credo,ꝙ possit intelligi cum nondum lis suo,ad iudicia publica pertrahant.Proinde statuimus hoc de cætero non præsumi. Si quis hoc præsumpserit facere, conuentus α & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.

α ¶ Conuentus.] *Dictio ista in nullo concilij exemplari aut impresso, aus manuscripto est inuenta.*

Item ex concilio Carthaginensi 3.c.9.

Et in cõc. apud Palatiũ Vermis habito, c.18.

¶ Clericus apud ciuilem iudicem iudicari non debet. C- XLIII.

Iuo p.6.c.362. §. item placuit.

ij PLacuit,vt quisquis episcoporum,presbyterorum,& diaconorum,seu clericorum, cum in ecclesia ei crimen fuerit intentatum [a], vel ciuilis causa fuerit commota, si derelicto ecclesiastico iudicio, publicis iudicijs purgari [b] voluerit,etiam si pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat [c]. Et hoc in criminali actione. In ciuili vero perdat quod euicit,si locum suum obtinere maluerit:si quidem β ad eligendos iudices inique [d] de ecclesiæ consortio iudicat, qui de vniuersa ecclesia male sentiẽdo, de iudicio ęculari poscit auxilium:cum priuatorum Christianorum causas Apostolus etiam ad ecclesiam deferri, atque ibi determinari præcipiat.

1.Cor.6

β ¶ Si quidem.] *In cæteris conciliorum editionibus,& vno Vatica no codice legitur,* siquidem ad eligendos iudices sibi de ecclesiæ consortio dubitat,vileque ecclesię consortium iudicat,qui de vniuersa, &c. *In recentiore autem quatuor tomorum editione hoc modo*, cui enim ad eligendos iudices undique patet auctoritas,ipse se indignum fraterno consortio iudicat, qui de vniuersa,&c.*eodemque fere modo in codice Lucensi Regio, & refertur in concilio apud Palatium Vermis habito,c.18.*

Item ex eodem.

¶ Clericus non accusetur, nisi ante ecclesiasticum iudicem. C. XLIIII.

Iuo ibidem initio capitis.

DE diuersis ordinibus ecclesiæ seruientibus,si quis in causam criminis incurrerit, & abnuerit iudicium ecclesiasticum;debet periclitari [e].

¶ Est summa capituli precedentis,& in concilijs olim Coloniæ ac Lutetię impressis,duobus exemplaribus Vaticanis, & codice canonum omnino est loco summæ,nec multo aliter apud Iuonem, p.6.c.362.

Item constitutione 74.c.1.

Nouel.83. apud Iulianum.

a ¶ Per purgari.] Per hoc patet, quòd loquitur de reo: sed quod dicit postea, euicit, intelligе id in quo est absolutus.

c ¶ Locum suum ammittat.] Idest,deponatur.

d ¶ Iuique.]Contumeliam enim facit iudici, qui eo relicto vadit ad alterum,vt ff.de arb. l.litigatores similiter si quis rem deducit coram vno iudice, & deducit postea corã alio perdit litẽ 2.C.de after. tol.l.j.ff. e ¶ E diuersis.]Periclitari.] Idest,deponi. si

SI quis cum clerico.] CASVS. Duo dicuntur in hac lege. Primo dicitur, ꝙ in pecuniaria causa actor debet clericũ conuenire corã epo suo:qui cãm dẽt examinare sine dãno sportularum,& sine dilatione.Sed si epͤs nõ vult causam pecuniariã dirimere,ad sæculares iudices

Iuo p.6.c.427. & p.16.c.150.

¶ Qui cum clerico litigium habet, episcopum ipsius adeat. C. XLV.

ij SI quis cum clerico litigium habuerit, si quidem de causa pecuniaria,adeat prius episcopum, cuius iudicio clericus supponitus est. Ille enim sine damno [a], & sine dilatione competẽtẽ finem liti impositurus est. Sin autem noluerit α [b]episcopus litem dirimere; tunc ad ciuilem iudicem disceptatio causæ peruenit. Vbi autẽ episcopus causam dirimere vult;sine scriptura [c]omnia procedant,& definitiua sententia sine scriptis ab eo proferatur β.¶ Quòd si de criminali γ causa litigium emerserit; tunc competentes iudices in hac ciuitate, vel in prouincijs interpellati consentaneum legibus terminum causæ imponant: ita tamen, vt disceptatio litis duorum [d] mensium spatium non excedat,à litis contestatione numerandum [e]. *Item.* ¶ In criminalibus vero causis nunquã sine scriptura procedere debet.] Non aliter autem puniatur [f] clericus, nisi obnoxius repertus, sacerdotio nudatus fuerit ab episcopo suo, vel clericatus honore. Sin autem crimen ecclesiasticũ est; tunc secundum canones ab episcopo suo causæ examinatio,& pœna procedat, nullam communionem alijs iudicibus in huiusmodi causis habentibus.

α ¶ Noluerit.] *Ita etiam apud Iulianum,& Iuonem,& sic legit auctor glosæ: sed in nouella ipsa Iustiniani additur*, vel non potuerit.

β ¶ Proferatur.] *In nouella ipsa sequuntur hæc*, nisi fortè partes voluerint, vt in scriptis ea inseratur. Quòd si, &c. *Apud Iuonem loco dictionis*, proferatur, *est*, inseratur; *quod suspicionem facit intermedia scriptoris vitio deesse.*

γ ¶ De criminali.*In nouella Iustiniani additur*, ciuili tamen.

d ¶ Numerandum.] *Quæ sequuntur vsque ad vers.* Non aliter. *neque in nouella, neque apud Iulianum, aut Iuonem, neque in vetustis Gratiani codicibus habentur: sed ob doctorum citationes non sunt expuncta.*

Item ex concilio Chalcedonensi,c.9.

¶ Clericus aduersus clericum negocium habens,sæcularia iudicia non exerceat. C. XLVI.

Ext. de foro cõpet.c.1. Poly.l.4.tit.31. Burc.l.2.c.183. Iuo p.6.c.228. † al. iudicium

SI clericus aduersus clericum habeat negocium;non relinquat suum episcopum,& ad sæcularia iudicia nõ cõcurrat: sed prius negocium agitetur apud proprium episcopũ: vel certè α si fuerit negocium ipsius episcopi, apud arbitros [f] ex vtraque parte electos audiatur & negocium.

a ¶ Damno.] Spottularum, ad quas clerici non tenentur, vt in Auth.de sanctiss. epiſc. §. spottularum.coll.9 ergo nec aduersarij ipsorum teneri debent, vt C.de fruct. & lit.expen.l.vlt.i.

b ¶ Noluerit.] Illud non tenet, Vel dic noluerit,id est, non potuerit, quia fortè talem causam non potelt audire.

c ¶ Sine scriptura.] Sine scriptura procedit epͤs cum iudicat inter iues clericos. Si militer in modicis causis nõ requiritur scriptura, vt in Auth. de mã.prin. § si tibi. coll.3. Nõ obst.su.2. q.1.in primis vbi dicitur fuia nulla, quæ ne scripto proferi. illud enim tantum tenet in criminalibus, & maiorib.negocijs. d ¶ Duorum.] Hoc non tenet,vt 3.q.3.§. spatium.

e ¶ Puniatur.] Nec illud tenet,vt extra de iud. cum non ab homine.

SI clericus.] CASVS. Quatuor articuli continentur in hoc c. Primus est, ꝙ si clericus litẽ habeat aduersus clericũ, coram suo epo conqueratur. Secundus est, ꝙ si epͤs litem hẽat contra suum clericũ, coram arbitris ab vtraque parte electis negocium terminetur. Tertius est,ꝙ si clericus habeat causam aduersus suum, aut alium episcopũ, recurrat ad synodum prouinciæ. Quartus est,ꝙ si episcopus vel clericus litem habeat contra metropolitanum,pergat ad primatem,vel ad vrbem Constantinopolitanam.Secundus articulus incipit ibi, [Vel certè.] Tertius incipit,] Et si clericus.]Quartus ibi,[Si vero contra ipsius ꝓ uinciæ.]

f ¶ Arbitros.]Et hæc est ratio: quia metropolitanus non est index clerici:vnde sub

1 Vt patet extra de iu. qualiter. in fi. Sed cõtra in Auth. de san. episc. §. si quis autẽ pro pecunia. vbi de hoc.

Arbitros eligere qñq; coguntur litigantes.

ces recurratur. Si vero vult eam dirimere sine scriptura omnia procedere debent,nisi partes velint, ꝙ ipsa acta redigantur in scriptis. Secundo dr. ꝙ in causa criminali de ciuili crimine recurrendũ est ad iudices sæculares, qui intra duos menses à tempore litis contestatæ cãm criminalẽ decidant non tñ clericũ puniãt, nisi prius ab epͤo suo fuerit degradatus.& hæc particula nõ tenet. ꝙ crimine vero ecclesiastico tñ ad iudicem ecclesiasticũ recurrat. Srda pars incipit ibi. [Quod si de criminali.] eo non debet conueniri; nec coram epͤscopo dẽt conueniri,cum nõ possit esse actor & iudex, vt extra de rescript.conquerente, & extra de concess.præben.& eccl. non vacan. post electio, in fi.[Sed quis coget eum eligere arbitros? Respondetur, episcopus, licet sit ei suspectus, vt extra de app. secundo requiris. Item in alio casu cogit ipsum eligere arbitros, scilicet cũ recusat eum, vel delegatum ab eo,vt sup. ea. peruenit.

g ¶ Audiatur.]sup.6.q.2.epͤs.contra.sed ibi soluitur.

a ¶ Syne-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Synodi.]Ergo si habetur ciuilis causa cõtra episcopum, solus metropolitanus non potest audire, vt hic, & 6. q 4. si inter. sed fortè hoc non tenet in maioribus causis: vel loquitur secũdum antiqua tempora, quando pro singulis causis fiebat concilium, vt infra ea. q. 3. c. 2. & 3.

EX HIS OMNIB. CASVS. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte concludit ex supradictis dicens, quòd ad sæcularem iudicem, nec in ciuili, nec in criminali causa est clericus producẽdus, nisi episcopus ciuilem causam decidere nolit, vel nisi in criminali clericus prius ab episcopo fuerit degradatus. sed malè excipit Gra. nisi dicat allegãdo. In secunda parte respicit illud c. te quidem. & exponit duobus modis illud verbum: s. non cognitorem sæcularium negociorũ te vult Deꝰ. & primo sic: nõ vult Deus te ordinare cognitorem sæcularium negociorũ, ideſt, non vult te inungi in episcopum ad hoc tantum, vt sis cognitor sæcularium negociorum: sed vt potius animarum lucris intendas: Non tamen prohibetur ad tempus negocia sæcularia terminare. Secundo exponit ita, vt sæcularia negocia intelligantur sæcularium virorum, quæ vacantes laici sibi debent ad inuicem exhibere: negocia verò sæcularia de rebus sæcularibus ecclesiæ, & clericorum, siue sint criminalia, siue ciuilia, non nisi apud episcopum sunt ventilãda Secunda pars, incipit ibi, Illud autẽ. Sequentia duo cap. patent.

a ¶ In

CLericus, siue laicus, si crimine, aut lite pulsatus fuerit, non alibi, quàm in foro suo prouocatus audiatur.

Idem ibidem, c. 40.

Si quis verò contra hæc fecerit, canonum subiaceat correptionibus. ¶ Et si clericus aduersus suum, vel alium episcopum habeat causam, apud audientiam synodi [a] prouinciæ eius conquiratur. ¶ Si vero contra ipsius prouinciæ metropolitanum episcopum episcopus siue clericus habeat controuersiam, pergat ad ipsius diœcesis primatem, aut certè ad Constantinopolitanæ regiæ ciuitatis sedem, vt eorum ibi negocium exquiratur †.

† terminetur

« ¶ Vel certè si fuerit.] *Græcè est,* ἢ γνώμη αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου, παρὰ τοῖς ἀντὰμφότερα μέρη βουλομένοις τὰς δίκας συγκροτεῖσθαι. *i.* vel certè ipsius episcopi sententia, apud eos, quos vtroq; pars voluerit, ea quæ ad iudicium pertinent, agitentur. *Nec longe aliter vertit Dionysius, cuius versionem attulerunt Burchardus, & Iuo, & Innocentius. extra de foro compet. c. 1. sententia verò, quæ hoc loco ex priscæ versione elicitur, habetur paulo post in versi.* Etsi clericus aduersus suum. *Quare non bene hic inculcatur: sed ob glossam non est mutatum.*

[Item ex concilio Agathensi, c. 32.]

PALEA. C. XLVII.

iij CLericũ nullus præsumat apud sæcularem iudicem episcopo non permittente pulsare. Sed si pulsatus fuerit, non respondeat, nec proponat, nec audeat criminale negocium in iudicio sæculari proponere.

¶ Abest à pleriſque vetuſtis exemplaribus; & frustra hic repetitur, quod plane idem habetur supra eadem c. clericum nullus. De lectionis autem varietate ibi notatum est.

Ex his omnibus datur intelligi, quòd clericus ad publica iudicia nec in ciuili, nec in criminali causa est producendus: nisi fortè ciuilem causam episcopus decidere noluerit, vel in criminali, sui honoris cingulo eum nudauerit. ¶ Illud autem quod in epistola Clementis dictum est, [Non cognitorem sæcularium negociorum te vult Deus esse,] ex episcopali vnctione intelligendum est. Non enim in episcopum vngitur, vt cognitor sæcularium negociorũ resideat, sed vt procurator animarum, & distributor spiritualium existat. Prohibetur ergo sæcularibus negocijs occupari, non ad tempus sequester fieri. Vel sæcularia iudicia, non de rebus sæcularibus, sed sæcularium virorum intelligenda sunt. Iudicia de rebus sæcularibus sæcularia appellantur, iuxta illud Apostoli: Sæcularia igitur iudicia si habueritis contemptibiles, qui sunt in ecclesia constituite.) Iudicia vero sæcularium, sæcularia appellantur, iuxta illud Apostoli in epistola Clementis: quod ex subsequentibus datur intelligi, cum dicitur: (Hæc opera, quæ tibi minus congrue re diximus, exhibeant sibi inuicem vacantes laici.) Prohibentur ergo clerici à cognitione negociorum sæcularium virorum, non sæcularium causarum. Negocia quippe clericorũ, siue criminalia, siue ciuilia fuerint, non nisi apud ecclesiasticum iudicem vẽtilanda sunt.

Unde Hadrianus Papa ait c. 35.

¶ Non nisi in foro suo audiatur clericus. C. XLVIII.

fu. ea. clericum nullus. Iuo p. 6. c. 367.

fu. e. te quidem.

fu. e. te quidẽ.

1. Cor. 6.

In cap. Hadriani, c. 35.

Ansl. 3. c. 88.

a IN clericorum.] sup. 2. q. 1. in primis. in fi. extra de iud. at fi.

RESVERO. CASVS. Quia supra in multis c. facta mentio de rebus litigiosis: ideo Gratianus nunc docet, quòd res litigiosa non debet transferri ad aliquam personam

Anſ ibidem. Deuſd edit p. 3.

¶ De eodem. C. XLIX.

IN clericorum [a] causa, huiusmodi forma seruetur, ne quemquam eorum sententia à nõ suo iudice dicta constringat.

Res vero in litigio posita ante legitimã cognitionis euentum in nullam debet omnino transferri personam.

Unde Gelasius Papa Quingesio « episcopo.

« ¶ Quingesio.] *In antiquis exemplaribus partim est ista vox, partim* Lucio, *partim L. partim.* Quinquagesimo.

¶ In nullam transferatur personam res in litigio posita ante cognitionis euentum. C. L.

QVia [b] res in litigio [c] posita in nullam transferri potest omnino personam, donec legitimæ cognitionis euentu, cui potius debeatur, iudiciaria disceptatione possit agnosci; ex eadem re quispiam non sinatur exigere [d] pẽsiones: sed in eodem statu, re eadem posita, in quo videtur (sicut dictum est) ante constituta †, quisquis sibi putat quidpiam posse competere, iuridico pulset examine, prẽiudicijs omnibus inde submotis.

† al. constituã litem.

QVÆSTIO II.

sup. q. 1. inolita.

QVòd vero [c] culpa illa suspensione digna sit, capitulo illo Mileuitani concilij liquido constat. *Si enim communione priuãdus est, qui clericum ad ciuilem iudicem crediderit per trahendum, multo magis suspẽsione dignus est, qui sui episcopi iudicium interpellantem ad iudicium sæculare pertrahere non dubitauit.*

QVÆSTIO III.

IPse Sed ponam ante sententiam diffinitiuam.

QVia res.] CASVS. Iste dupliciter poni solitus est. Et primo sic. Reus possidebat rem litigiosam; quæritum est à Gelasio, vtrum actor possit exigere pensiones. Et respõdetur q; non, ante legitimæ cognitionis euentum; sed res debet apud reum permanere, donec apparuerit cui res potius debeatur. & si quid fructuum fuerit lite pendente in præiudicium alterius partis, nihil valeat. & secundum hoc exponẽ, [Non sinatur,] sup ple nisi fit possessor. Potest etiã alio modo poni, vt Benenencanus ponit. Cum de quadã re inter actorẽ & reũ litigium verteretur, nec aliquis eorum esset in possessione illius rei: quæritum fuit quis debeat de illa re recipere & exigere pensionem. Et respondet Gelasius Papa, q; nec actor, nec reus: sed res debet permanere in eodem statu in quo posita est, vsque ad sententiam diffinitiuã: cassatis omnibus priuilegijs, vel rescriptis, quæ contra hoc possunt dari lite pendente.

b ¶ Quia res.] Nec etiã actionem põt quis cedere alij, postquam res est deducta in litigium, vt C. eod. l. 2. nec valet priuilegium impetratum tempore litis, vt ext. de cens. causam. 16. quæst. 6. placuit. C. vnde vi. auctoritatem. C. de fund. & saltibus reipub. lib. 11. l. si quã. nec res litigiosa potest dedicari. ff. de litig. l. vlt. qui autem rem litigiosam alienat: & alienatio nulla est, & præterea punitur venditor & emptor si scuit rem litigiosam, vt extra vt lite pend. ecclesia. C. eo. l. vlt. In casib. tñ licite alienatur res litigiosa, scilicet ex causa dotis, vel trãsactionis, vel donationis propter nuptias, vel ex causa legati vel diuisionis rerũ hæreditariarũ, vt C. de litig. l. vlti. Item licite alienatur res litigiosa, quæ seruari non potest. ff. famil. ercisc. un. alienationes. & ff. de petit. hæred diuus.

Litigiosa res certis in casibus alienari potest.

c ¶ In litigio.] Res dẽ litigiosa, de cuius dãio vel quasi causa vertitur inter petitorem & possessorem, vel iudiciaria conuentione, vel precibus principi oblatis, & per eum aduersario cognitis, in auth. de litig. in prin. coll. 8. 1

Litigiosa res quæ dicitur.

d ¶ Exigere.] Hoc intellige cum possessor est suspectꝰ, aliàs possessor semper vtitur fructib. pendente lite, vt 16. q. 4. volumus, extra vt lit. pendẽ. à memoria.

1 Et nõt. q; aut. quæ ponitur. C. de litig. auth. res litigiosa. in corporalib. locum hẽt vt patet in aut. de litigio. §. ad hoc. Hic adde q; notatur ext. vt lit. pen. & de alie. iud. mu. de restit. spol. cau. fa. c. 3. & sæpe. Arch.

Vòd vero] CASVS. Hic intitulatur secunda quæstio qua quæritur, an hæc culpa quòd clericus clericum aliquem inuitum trahit ad iudicem sæcularem, digna sit suspensione. Et respõdetur quòd sic: nam si dignus est priuari communione, vt sup. eod. q. 1. inolita. multo magis dignus est suspẽsione.

c ¶ Quod vero.] Et est certum quòd sic sup. ea. inolita 1.

SEd ponatur.] Hæc q. diuiditur in x. partes, in quarum prima probat per xx. ca. q; sententia pastoris siue iusta, siue iniusta timẽda est. Secunda ibi, [Verũ hoc.] Tertia ibi, [Sed hoc.] Quarta ibi, [De his,] Quinta ibi, [Si ergo.] Sexta ibi, [Cum ergo.] Septima ibi, [Idem est.] Octaua ibi, [Quòd autem.] Nona ibi, [Excommunicationis.] Decima ibi, [Presbyteris.] Io. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur tertia quæstio, vbi quæritur, si hæc culpa digna non sit suspensione, scilicet q; propter hoc non debeat suspendi, quòd traxit clericum ad iudicem sæcularem: si autem suspensus fuit propter hoc, & post suspensionem diuina celebrauit: vtrum debeat deponi? Et respondet quòd sic, vt in ea. si quis presbyter. & c. si quis episcopus. Et procedit hoc ordine Gratia. in hac quæstione. Primo probat, quòd sententiæ episcopali parendum est siue iusta, siue iniusta: & hoc vsque ad §. [Præmissis.] Deinde probat contrarium, & respondet allegatis: tandem dat solutionem. Primum autem

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem c.huius quæstionis planum est.

a ¶ Sed ponatur.] Hic quærit an ille sit dignus depositione, qui excommunicatus vel suspensus celebrat? Et certe sic, vt inf.ea.si quis presbyter.& ext.de cle.excommi cap.1.2.& 3.& beneficio poterit priuari.eod.tit.c.fraternitati.nisi dispensetur cum eo, vt 63. dist.Salonitanæ.Magister tamen prosequitur aliâ quæstionem, scilicet, vtrum sententia teneat siue iusta, siue iniusta.Tribus autem modis dr̃ sñia iusta siue iniusta, vt inf.ead.§.si ergo.scilicet ex animo, cum malo vel bono zelo sententiat. Ex causa, scilicet cum certa causa subest vl̃ non subest. Ex ordine cum seruatur vel prætermitur ordo iuris. Item sententia alia est condemnationis, alia excõicationis, alia suspensionis alia præceptiq; tñ improprie dicit sñia. Sententia cõdemnationis, semper tenet, nisi fit iniusta ex ordine:tunc non valet, vt 12.quæst.6.distinctiua 1. aliàs semper tenet,nisi appelletur ab ea.Item sententia excõicationis ordinem requirit, & etiã causæ cognitionem, vt 2.q.1.nemo episcopus.extra de appell. reprehensibilis. ext. de sent. excomm. sacro.siue tamen sit in iusta ex causa, vel ex animo, vel ex ordine, semper tenet, vt inf.ead. si epͤs. Forte nec releuatur per appellationẽ, nisi quo ad cognitionem, vt extra de sentent. excom.per tuas.Sententia autem mandati vel præcepti non ligat,nisi id quod præcipitur spectet ad officium præcipientis. sequit͂ 9. 17.q.1. quia frater noster decr. cũ ster.Primo autẽ proquorundã bat Grat. vsque ad §. dicẽs q̃ hic [Præmissis.]inf.in c.si episcopus. q̃ sententiæ epi etiam iniustæ sit parendum: deinde probat eam quemquam apud Deum non ligare:de hac materia plenius habetur 2.q.1.in summa.

Sñia dr̃ iusta vel iniusta tripliciter.

Sentẽtia est multiplex.

x Sub.exceptis.ẽt casib. positis sub e. §. diffinitiua Excõicationis sñia in duob. casib. non est timenda.

b Sed Bar.Brixiẽsis ibi notat cõ intelligẽs cum Ala. q̃ illa decr. cõtinet indulgentiam.

Sententia.] ¶ Timenda est.] nisi in duobus casib. scilicet cum sententia est post appellationem lata: & cum continet intolerabilem errorem. extra de sententia excõmunicat.per tuas. tertium casum apponunt quidam, cum pro indebitis exactionibus aliquis excõmunicatur, vt extra de excess. præla. cum à quorundam 2.

c Si quis à proprio.] CASVS. Quæsitum fuit in Nicæno concilio, vtrum clerico à proprio epo excommunicato sit ab alijs cõmunicandũ? respondet ẽt q̃ non: nisi à proprio episcopo fuerit absolutus, vel nisi in synodo satisfaciens fuerit reconciliatus: quod non solum circa clericos, sed etiam circa laicos est obseruandum.

c ¶ Ab

tur [a], quod hæc culpa suspensione digna non fuerit; quæritur, vtrum sit deponendus, qui officium contra prohibitionem episcopi celebrare ausus est. Sed quòd sententia episcopi siue iusta, siue iniusta fuerit timenda sit, Gregorius homilia 26.in Euangelia testatur dicens.

¶ Timenda est sententia pastoris. C. I.

SEntentia pastoris, siue iusta, siue iniusta fuerit, timenda est [b].

¶ *Ipsa prorsus B.Gregorij verba leguntur infra ead. c. non solum, vers. vtrum iuste.*

Item ex concilio Antiocheno † *c.6.*

† Et in Aquisgr. c.72.

¶ A suo episcopo excommunicatus, non est ab alio recipiendus. C. II.

SI quis à proprio episcopo excommunicatus est; non eũ prius ab alijs [c] debere suscipi, nisi aut à suo fuerit receptus episcopo, aut concilio [d] facto episcopis [e] occurrat, & respondeat, & si synodo satisfecerit, quòd statuerit [e] sub alia sententia eum recipi. Quod etiam circa laicos, & presbyteros, & diaconos, & omnes, qui in clero sunt, conuenit obseruari.

Burc.l.11.c.37. Iuo l.14.c.27.& 101. Pann.l.5. c.101. Deusdedit p.4. † *al. Satisfecerit, statuimus.*

α ¶ Episcopis.] *Apud auctores indicatos prior tantum pars huius canonis refertur & ex versione Dionysij; quæ etiam in toto hoc loco longe melior est*, aut certe (*inquit*) ad synodum, quæ congregatur occurrens pro se satisfaciat, & persuadens concilio, sententiam suscipiat alteram. *Grace enim est, πίσοις τετὴν σύνοδον, κατασ ξοιτο ἑτέραν ἀποφασιν.*

Item Nicolaus Papa ad Lotharium Regem in epistola cuius initium : [*Audito.*]

¶ Excommunicationis meretur sententiam, qui excommunicatis communicat. C. III.

PRæcipue Gualdradæ pellicis tuæ, & iamdudum à te repudiatæ communionẽ declina: excommunicata est enim, & vsque ad præsentiam nostram ab omni Christianorum contubernio sequestrata. Quamobrem cauendum est, ne cum ea pari mucrone percellaris sententiæ, ac pro vnius mulierculæ passione vinctus, & obligatus ad perenne traharis exitium. Deterius quippe in populis prælati delinquunt: ac per hoc ipsi crudelius, quàm cæteri

Anst.l.3.c.66. Regino chron. l.2.

c ¶ Ab alijs.] Similiter qui suspensus est ab vno, suspensus est quantum ad omnes, vt 7.q.1.si quis presbyter.& 4.q.5.quisquis.

d ¶ Concilio.] Hodie solus metropolitanus cognoscit de causa excommunicationis, vt ext.de sent. excommu. per tuas.

e ¶ Quod statuerit.] Sciticet synodus.

PRæcipue.] CASVS. Lotharius dimissa Theberga vxore legitima, Gualdradã superduxit, quã legitimã esse dicebat vxorẽ, sed lata sententia diuortij inter eos, cum Gualdrada nollet sententiæ parere, fuit excõicata, post quam excõicationẽ ferebatur Lotharius ei occulte

ulte cõicare. scribit ergo Nicolaus & monet Lotharĩ, vt eius communionem declinet: q̃ si non fecerit duob. vel tribus testibus adhibitis cũ ea pari mucrone sententiæ percelleretur: & q̃ debeat abstinere, probat quia fortius puniuntur prælati quàm alij: quia grauius peccãt: quia per eorum delicta exempla perditionis magis trãsmittuntur ad subditos, quàm per alios.

a ¶ Puniuntur.] Inf.25.q.1.nulli fas.

b ¶ Duos.] Ergo in causa denunciationis idem potest esse iudex, accusator & testis extra de fim licet. Item est hic arg. q̃ Euangelica admonitio nõ solum habet locum in occultis, sed etiam in manifestis, 2.q.1.peccauerit 1.

Conc. tex. Pastor. p.3.c.5.

Matth.18.

puniuntur [a] †, vt ait beatus Gregorius: [Scire etenim prælati debent, quia si peruersa vnquam perpetrant, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. Vnde necesse est, vt tanto se cautius à culpa custodiant, quanto per praua, quæ faciunt, non soli moriuntur.] *& infra.* ¶ Cæterum præcaue, ne quando nobis secundũ Domini præceptum duos [b], aut tres testes adhibeamus, immo vero ne hoc sanctæ ecclesiæ dicamus, & (quod non optamus) de cætero fiat cunctis sicut ethnicus, & publicanus.

¶ *Sumptum est caput hoc ex epistola Nicolai, quę incipit*. Audito reuertente misso vestro *& extat Romæ in monasterio Dominica norum: est autem quasi in epitomen redactum multis vrbis omissis. Huius epistolæ bonam partem refert Regino libro secũdo chronicorũ.*

Et l Affi. c.101.

Item ex concilio Sardicensi, c.17.

¶ De eodem. C. IIII.

Poly.l.7.tit.1. Ant.l.3.c.71. Iuo p.14.c.15. Pann.l.5.c.127

SI episcopus quis forte itacũdus [c] (quod esse nõ debet) scito [d] & aspere [e] commoueatur aduersus presbyterum, siue diaconum suum, & exterminare eum de ecclesia voluerit; prouidendum est, ne innocẽs damnetur, aut perdat cõmunionẽ. Et ideo habet potestatẽ [f] is, qui abiectus est, vt episcopos finitimos interpellet g, & causa eius audiatur, ac diligentius tractetur: quia nõ oportet ei negari audientiã roganti ille episcopus, quia aut iuste, aut iniuste eũ abiecit, patiẽter accipiat, vt negotiũ discutiatur: vt vel probetur sentẽtia eius à plurimis, vel emendetur. Tamen priusquam omnia diligenter, & fideliter examinẽtur; eum qui fuerit à cõmunione separatus, ante cognitionem nullus alius debet præsumere, vt communioni societ.

¶ *Canon hic eodem fere modo refertur in concilio Africano, c.101. vsque ad vers.* Tamen. *Sed, Græcus Sardicensis, qui est decimus quartus paulo copiosior est, & aliquot locis diuersa etiam sententia. Propterea visum est verba græca cum versione noua apponere.*

Ὅσιος ἐπίσκωπος εἶπεν. τὸ δὲ ϖαὰν τοπέμε κινοῦν ἀποσωπᾶσαι οὐκ ὠφέλω. εἰπὶς ἐπίσκοπος ὀξύχολος βύρισκοιτο, ὅπερ ἐκ ὀφείλει σ᾽ τοιούτῳ αὐ ἀρὶ πολιτόλιεσθαι, καὶ ταχέως αν᾽ πικρὺ πεσβυτέρα, ἢ διακόνα κινηθεὶς ἐκβαλεῖν ἐκκλησίας τινὰ ἐθελήσοι, προνοητέον ἐστὶν μὴ ἀρόον τὸν τὸ ἴστον κατακρίνεσθαι, καὶ τῆς κοινωνίας ἀποστερῆσθαι. παν᾽τες εἰρήκασιν. ὁ ἐκβαλλόμενος ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς μητροπόλεως τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καταφυγεῖν. εἰ δὲ ὁ τῆς μητροπόλεως ἄπεστιν, ἐπὶ τὸν πλησιόχωρον καταστρέχειν, καὶ ἀξιᾶν, ἵνα μετὰ ἀκριβείας αὐτὸ ἐξετάζηται τὸ πρᾶγμα. ἀ χρὴ γὰρ μὴ ὑπέχειν τὰς ἀκοὰς τοῖς ἀξιοῦσιν. κἀκεῖνος δὲ ὁ ἐπίσκοπος ὁ δικαίος ἢ ἀσὶ-

† Hic dicit Io.de Fan.q̃ ex ista littera dater inteligi, q̃ vbi dictum est, si peccauerit in te frater tuus, & c. dicitur q̃ excõicatus vitandus esse de notorijs. Nã prout ipse no.2.q6.1.si peccauerit delictũ istius erat notorium vt e.q.2. Lotharius. Ar.

Excõicatus conquerens de iniusta excõicatione, an possit ab eo absolui.

Sententia.] CASVS. Quæritur quid sit excõicatus? Respondeo excõicatus est, qui per sententiam excõicationis à cõmunione fidelium separatur. Et hæc sententia quilibet excommunicatus audiebatur, qui volebat se probare iniuste excõicatum: hodie secus, nisi sit post appellationem excõmunicatus. vel nisi dicat errorẽ expressum in sententia. vt extra eo.tit per tuas. Si quis ergo conqueritur metropolitano de iniusta excõicatione, aut appellauit ad eum, aut non. Si appellauit, primo præstabit cautionem ab soluẽdus q̃ stabit iuri: deinde in optione habet, an velit eum absoluere, vel remittere absoluendum ei à quo appellauit, vt extra de sentent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

κως ἐκβαλὼν τὸν τοῦτον, γενναίως φέρειν ὀφείλει, ἵνα ἡ ἐξέτασις τοῦ πράγματος γένηται, καὶ ἡ κυρωθῇ αὐτοῦ ἡ ἀποφασις, ἢ διορθώσεως τύχῃ. πρὶν δὲ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ πίστεως ἕκαστα ἐξετασθῇ, ὁ μὴ ἔχων τὴν κοινωνίαν παρὰ τῆς διαγνώσεως τοῦ πράγματος ἑαυτῷ οὐκ ὀφείλει ἐκκλεῖειν ἐκκλεῖειν τὴν κοινωνίαν.

Osius episcopus dixit. Quod autem me vndequaque commouet, tacere non debeo. Si quis episcopus existat ad iracundiam procliuis (quod quidem a tali viro longe abesse debet) & cito aduersus presbyterum, vel diaconum commotus, ex ecclesia quemlibet eijcere voluerit: prouidendum est, ne is repente condemnetur, & communione priuetur. Omnes dixerunt. Qui eijcitur, facultatem habeat confugiendi ad episcopum metropolis eiusdem prouinciæ: sin autem metropolitanus absit, finitimum adeundi, ac rogandi, vt ipsius causa diligenter cognoscatur. Minime enim decet aures non præbere rogantibus. Et ille vero episcopus, qui iure, vel iniuria istum eiecit generose ferre debet causam cognosci, ipsiusque sententiam vel confirmari, vel corrigi. Verum priusquam diligéter, ac fideliter singula quæque examinata fuerint, qui communionem non habet, ante causæ cognitionem non debet suo sibi iure communionem vendicare.

excō. per tuas. Si non appellauit ad eum: secundum priora iura debet remittere absoluendum: & si ille noluerit absoluere, tunc metropolitanus poterit eum absoluere, vt extra de offic. ord. ad reprimendā. si tamen viderit sententiam excommunicationis euidenter iniustam, potest pronuntiare ipsam iniustam, licet non fit appellatum ad eum, vt extra de app. solicitudinem. Ita econuerso, si est appellatum ad eum. & viderit iustam esse causam excommunicationis: tenetur eum remittere absoluendum, vt ext. de sent. excomm. per tuas. in fine, hodie autē licet non appellet ad superiorē: si in est periculum in mora, pōt eum statim absoluere, vt ext. e. sacro.

S I quis presbyter.] CASVS. Quidam episcopus suspendit quendam suum presbyterū ab officio & sacramentis: quæritū fuit qualiter super hoc fit procedendū? Et rñdet ꝙ suspensus apud vicinos episcopos conqueri debet, vt per eos suo episcopo reconcilietur si vero inflammatus schisma faciens diuina cōtra suspensionē præsumpserit celebrare, anathematizetur, & postea deponatur.

a ¶ Correptus.] I. suspensus vel excōicatus minori excōicatione, vt patet per id quod sequitur, anathematizetur.

S I quis episcopus.] CASVS. Dicit in hoc *pressis, & manuscriptis ante istam clausulam, hæc inseruntur.* Nihilominus, & de ciuitate, & de congregatione, in qua fuerit, longius repellatur: ne vel ignorantes, vel simpliciter viuentes serpentina fraude decipiat: quoniam secundum Apostolum ecclesia vna est, vna fides, vnum baptisma. Et si querimoniam, &c.

γ ¶ At si querimoniam.] *Locus hic ita habet apud Burchardum, & Iuonem,* Si querimoniam iustam aduersus episcopum non habuerit, inquirendum erit. *Græce est.* σκοπουμένου μήποτε κατὰ τοῦ ἐπισκόπου μέμψιν ἔχοι δικαίαν. *idest.* hoc considerato, nunquid aduersus episcopum iustam habeat expostulationem.

Item ex concilio Carthaginensi secundo, c. 8.

De eodem. C. V.

Burc. l. 2. c. 194. Iuo p. 6. c. 239. Ans. l. 12. c. 33. Poly. l. 7. tit. 1.

ij SI quis presbyter ab episcopo α suo correptus[a] fuerit dēt vtique apud vicinos episcopos conqueri, vt ab ipsis eius causa possit audiri, ac per ipsos suo episcopo reconciliari. Quod nisi fecerit, sed superbia (quod absit) inflatus secernendum se ab episcopi sui cōione dixerit, ac separatim cum aliquibus schisma faciens, sacrificium Deo obtulerit; anathema habeatur, & locum amittat. At si β querimoniam iustam habuerit aduersus epm, inquirendum est †.

† al. erit

α ¶ Episcopo.] *In secundo Carthaginensi, ca. 8. cum Alipius proponit, ita legitur,* Si quis forte presbyter ab episcopo suo correptus, aut excommunicatus, &c. *Sed cum ab vniuersis episcopis cōfertur, loco episcopi affertur nomen præpositi, & ita in Carthaginēsi codicis canonum, c. 11. legitur,* a præposito suo correptus, *Græce est,* ἐν τῇ διαγωγῇ αὐτοῦ κατεγνωσθῇ, *idest,* in † sua vitæ agendæ ratione condemnatus fuerit. *Burchardo autem & Iuoni conuenit cum Gratiano.*

† al. in sua cōuersatione cōdemnatur.

β At si.] *In codice canonum, & Carthaginensi Græco, & apud collectores nihil hic est interiectum: Verum in exemplaribus concilij impressis, & manuscriptis ante istam clausulam, hæc inseruntur.* Nihilominus, & de ciuitate, & de congregatione, in qua fuerit, longius repellatur: ne vel ignorantes, vel simpliciter viuentes serpentina fraude decipiat: quoniam secundum Apostolum ecclesia vna est, vna fides, vnum baptisma. Et si querimoniam, &c.

Eph. 4.

γ ¶ At si querimoniam.] *Locus hic ita habet apud Burchardum, & Iuonem,* Si querimoniam iustam aduersus episcopum non habuerit, inquirendum erit. *Græce est.* σκοπουμένου μήποτε κατὰ τοῦ ἐπισκόπου μέμψιν ἔχοι δικαίαν. *idest.* hoc considerato, nunquid aduersus episcopum iustam habeat expostulationem.

Item ex concilio Antiocheno, c. 4.

¶ De his, qui damnati a synodo sacra ministeria contingunt. C. VI.

Et Aquisgra. c. 47. extra de cler. exc depo. c. 1. & 2. Nic. Papa epi. 8 Polyc. ibid. Burc. l. 1. c. 199. Iuo p. 5. c. 362. Ans. l. 12. c. 46.

iij SI quis episcopus damnatus α a synodo, vel presbyter, aut diaconus a suo episcopo ausi fuerint aliquid de ministerio sacro contingere, siue

hoc c. ꝙ si episcopus presbyter, vel diaconus fuerint excōicati, non audeant in excōicatione manentes diuina officia celebrare; quod si præsumpserint, spē restitutionis non habeant. communicantes vero cum eis sciēter, debent ab ecclesia separari. Idem est casus sequētis c. sed

episcopus iuxta precedentem consuetudinem, siue presbyter, aut diaconus; nullo modo liceat ei, nec in alia [a] synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis: sed & communicantes ei omnes abijci de ecclesia [oportet †; & maxime [b], si postquam didicerint aduersum memoratos prolatam fuisse sententiam, eisdem communicare tentauerint.

† abest à multis.

α ¶ Damnatus.] *Græce est,* καθαιρεθεὶς, *id est,* Depositus.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 37.

In capitulis Martini Brachatensis.

¶ Sine spe sit reconciliationis, qui excommunicatis communicare præsumit. C. VII.

iiij SI quis [c] episcopus in concilio excommunicatus fuerit, siue presbyter, aut diaconus à suo episcopo, & post excōmunicationem præsumpserit, siue episcopus ille aut presbyter, aut diaconus facere oblationem, vel matutinum, aut vespertinum sacrificium, quasi in officio suo agere sicut prius; non liceat ei nec in alio concilio spem reconciliationis habere, nec vltra recolligi †: sed etiam eos, qui ei communicauerint, omnes ab ecclesia respui; maxime eos, qui sciebant eum esse deiectum. Si autem permanserit turbans, & concitans ecclesiam per forinsecam β [d] potestatem; oportet eum sicut seditionarium ab omni plebe expelli.

† al. reconciliari

β ¶ Forinsecam.] *In aliquot Gratiani & concilij codicibus est,* foraticam. *In canone quinto concilij Antiocheni, vnde hoc sumptum est. legitur* διὰ τῆς ἐξωθεν ἐξουσίας *quæ Dionysius vertit* per potestates exteras.

Et in Vormac. c. 14.

Item ex concilio Agathensi, c. 3.

¶ De episcopis, qui innocentes, aut minimis causis culpabiles excommunicant. C. VIII.

Burc. l. 11. c. 11. Iuo p. 14. c. 16. & 81. Pan. l. 5. c. 128. † al. cuiuslibet 6. q. 2. c. fi. paulo aliter apud Burch. & Iuonem, c. 81.

EPiscopi, si sacerdotali moderatione postposita innocētes, aut minimis [e] causis culpabiles excommunicare præsumpserint, aut ad gratiam baptismatis γ festinantes fortasse recipere noluerint: vicinis episcopis eiusdē † prouinciæ, litteris moneantur: & si parere † noluerint; cōio illis vsque ad tempus synodi à reliquis episcopis denegetur δ: ne forte propter excōicationis † peccatum [f] excommunicati longo tempore morte præueniantur.

γ ¶ Baptismatis.] *Sic etiam in manuscriptis: & doctores eam vocem agnoscunt. Verum ab omnibus editionibus conciliorum, & duobus codicibus Vaticanis, tam in concilio Agathensi, quam in*

b ¶ Maxime.] Idest tantum. fic 12. d. illud. 18. dist. peruenit. 16. q. 13. ꝙ singulas.

c S I quis.] Videtur quòd isti clerici, qui communicāt excōmunicato in diuinis officijs, pari excommunicatione ligētur, vt extra de sēt. excōmunicationis, significauit.

d ¶ Per forinsecā.] Id est, manu laicali. fi. supra. 17. dist. nec licuit.

EPiscopi si sacerdotali.] CASVS. Quidam epi quosdā innocentes vel pro minimis causis culpabiles excommunicauerunt: & ad baptismum festinantes recipere neglexerūt; quæritum fuit quam pœnam propter hoc, patiantur? Et respōdetur, ꝙ si à vicinis episcopis commoniti parere noluerint, ab aliorum episcorum cōione vsq; ad tempus synodi separentur: & non maiori tēpore: ne in excōicatione diu manentes, morte præueniātur. Sequens cap. patet.

c ¶ Minimis.] Ergo pro minorib. causis non est quis excommunicādus: quod verum est, vt inf. e. nullus. Sed cōtra: nōne pro sola cōtumacia est quis excōicandus, vt infr. ea. certū. 1. ergo siue crimen sit magnū, siue parvum nunquam est excōicandus aliquis nisi fit cōtumax? Ad hoc dicunt quidam, ꝙ ab homine non aliquis excōicandus nisi pro contumacia, sed à canone bene, vt 17. q. 4. fi quis suadente. hoc non est verum: quia quādoq; excommunicatur aliquis pro contumacia: quandoque pro crimine, vt extra de verbo. signi. ex parte. Ioan. Sed certe alia dicere. dicit, ꝙ pro ci fi causa sit aliquis excōicandus, cum non vult satisfacere. & ita pro contumacia. quare alia distinctio est melior.

Excōicatio an pro sola contumacia fertur.

1 Et supra 5. q. 2. cap. 2. sed forte hic loquitur de excōicatione, ꝙ pro diuersis causis infertur, arg. 86. dist. tanta.

Moriuntur boni & mali. 11.

2 Id est de hac vita 23. q. 4 hæc autem vita.

f ¶ Peccatum.] Arg ꝙ citius moritur quis propter peccatū, vt 12. q. 3 ca. 2. & tollit Deus malos de medio 2, ne

Universidad de Deusto
Biblioteca

peccatum eorum augeatur.23.q.4.ea vidicta & tollit bonos ne malitia malorum immutet intellectũ eorum. de pœ.d.4 si ex bono.

a Lacuit.] ¶ Neglectu.] videtur ergo q̃ pro negligẽtia aliquis excõmunicetur, sicut pro negligentia aliquis deponitur 1, vt 81.dist. dictum est.

1 Sic neglectus culpam geminat. 27.q.1.si custos.in fin.

Eugualdum Treuerensem.] CASVS. Nicolaus Papa delegauit causam inter Lotharũ & Teibergam & Gualdradradam Teugualdo & Gunthario Archi episcopis; qui amore Lotharij corrupti Gualdradam pellicẽ adiudicauerunt legitimam vxorem eius esse, & à petitione Theibergæ eundem Lotharium absoluerunt: & Engeltrudã excommunicatam, quia fauebat Gualdradæ contra Theibergã, iniuste absoluerũt. postea cum citati à Papa Romam venissẽt, hæc omnia proprio ore corã synodo sunt cõfessi: & quia Nicolaus Papa dictos archiepiscopos inuenit i hoc & in alijs pluribus excessisse: ideo eos ab episcopali depositi officio; ita tamen, q̃ eis liceat ecclesiam ingredi, & cõmunicare sicut laici: sed non liceat eis ecclesiam perturbare: & debes sic ordinare cõstructionem. Nos iudicamus Teugualdum & Gũtharium archiepiscopos, &c.

b ¶ Iudicauerit.] sic patet quòd punitur iudex qui male iudicat, vt dixi 2.quæst. 6.hoc etiam.

c ¶ Vtilitates.] quod nulli prohibetur, ut 4.q.6.omnibus.

Si

¶ Caput hoc Iuo citat ex Nicolao episcopis & archiepiscopis per Galliam, Italiam, Germaniam, atq; per vniuersas prouincias cõstitutis. In qua epistola videtur retulisse, quid in concilio sẽ Romæ habito de Metensi synodo penitus abolenda, & depositione Thietgandi, & Gunthrij statutum fuerit. De quo quidem concilio, & horum episcoporũ depositione Reginio lib.2.chronicorũ accurate hæc scribit. Interea Thiergãdus, & Gũtharius archiepiscopi Romã pfecti sunt, ea animi intentione, vt Regẽ innoxiũ in pdicto *Vormacensi, c.14. (vbi caput hoc repetitur) & à Burchardo, & Iuone abest ea dictio. Et cum hic de excommunicatis agatur, videtur esse locus ijs tantum, qui sunt baptizati, & ad gratiam, ideest, ad reconciliationem cum suo episcopo festinant.*

ℵ ¶ Denegetur.] *Sic habet Iuo, & Pannormia, & antiquiores conciliorum editiones, & duo Vaticana exemplaria: videturq; huic simile, quod legitur supra.6.q.2.cap. fin. Sed in recentioribus editionibus est*, non denegetur.

Item ex concilio Africano.

¶ De his qui tempore suæ excommunicationis communicare præsumunt. C. IX.

PLacuit vniuerso concilio, vt qui excommunicatus fuerit pro suo neglectu a, siue episcopis, siue quilibet clericus, & tempore excommunicationis suæ ante audientiã communicare † præsumpserit; ipse in se damnationis iudicetur sententiam protulisse.

Burc.l.1 c.206. Iuo p.5.c.314. Ans.l.12.c.27. Poly.l.7.tit.1.

†al. communionem

¶ In concilio, quod hodie inscribitur Africanum, caput hoc non habetur: sed in Carthaginensi inserto in codice canonum, & in Græco, cap.29. & refertur in quinta synodo, sess.7. in epist. Vigilij.

Item Nicolaus Papa.

¶ Deponantur episcopi, qui excommunicatis communicant. C. X.

In synodo Romana, c.2.

TEugualdum † Treuerensem, & primatem Belgicæ prouinciæ, & Guntharium Agrippinæ Coloniæ archiepiscopos, nunc coram nobis, & sancta synodo sub gestorum † insinuatione, qualiter causam Lotharij regis, & duarum mulierũ eius, Theibergæ scilicet, & Gualdradæ, recognouerint, & iudicauerint b, scriptum super hoc proprijs manibus roboratum offerentes; nihil se plus, vel minus, aut aliter egisse ore proprio multis coram positis affirmãtes, & sententiam, quam à sede Apostolica in Engeltrudem vxorem Busonis sanctissimus frater noster Mediolanensis archiepiscopus Thado, & cæteri coepiscopi nostri petiuerãt emittendam, & nos diuino succensi zelo sub anathematis attestatione canonice protuleramus, publice se viua † voce violasse cõfitentes, in quibus omnibus inuenimus eos Apostolicas, atq; canonicas sanctiones in pluribus excessisse, & æquitatis normã nequiter temerasse, omni iudicamus sacerdotij officio manere penitus alienos, sancti spiritus iudicio, & B. Petri per nos auctoritate, episcoparus exutos regimine consistere ℵ definientes. Prædictis aũt depositis licentiam concedimus ecclesiam ingrediendi, & cõicandi, sicut laici, & loquẽdi suas vtilitates c, non autem turbas concitandi, vel scandalum solicitandi illis tribuimus facultatem. Quantum aũt ad ẽpale ministerium specialiter pertinet, nulla eis sit licentia contingendi: sicut nos cum sancta synodo iam decreuisse constat.

†al. Thietgandum Iuo p.8.c.226. †al suggestorum

†al. vna

facto demonstrarent, ac se cum cæteris coepiscopis Ecclesiastica, atque Apostolica exercuisse decreta: stultitiæ quidem elogio decorandi, qui illam Petri sedem aliquo prauo dogmate fallere posse arbitrati sunt, quæ nec se fefellit, nec ab aliqua hæresi vnquam falli potuit. Itaque cum in præsentiam Nicolai Papæ venissent, libellum obtulerunt, in quo continebantur gesta synodalia, quæ in Mediomatrico Vrbe, & Aquis ab eis statuta fuerant. Qui cum à notario coram omnibus recitatus esse, interrogauit Pontifex, si hęc scripta verbis consumarent? Responderunt inconuenienis videri, vt quod proprijs manibus roborauerant, verbis infirmare mallẽt. Et sic nec repulsa nec admissa eorum assertioni iussi sunt ire ad hospitia sua, quousque reuocarentur. Paucis interpositis diebus ad synodum, quam Papa congregauerat, sunt accersiti: vbi eorum damnata, & anathematizata sunt scripta, & ipsi omnibus adiudicantibus episcopis, presbyteris, & diaconis, sunt depositi, & omni ecclesiastica dignitate priuati.

ℵ ¶ Consistere.] *In secundo capite concilij locus hic ita habet*, consistere: Diffinientes, quod si iuxta præcedenten consuetudinem tanquam episcopi ausi fuerint aliquid de sacro ministerio contingere, nullo modo liceat eis, nec in alia synodo restitutionis, spem aut locum habere satisfactionis. Sed & communicantes eis omnes abiici de ecclesia: & maxime, si postea quam didicerint aduersus memoratos prolatam fuisse sententiam, eisdem communicare tentauerint, *& sunt verba sumpta ex capite, si quis episcopus damnatus. supra eadem ex concilio Antiocheno.*

Item Clemens epistola tertia omnibus episcopis.

¶ Clerici & laici, qui non obediunt episcopis, infames efficiuntur. C. XI.

SI autem vobis episcopis non obedierint omnes presbyteri, diaconi, ac subdiaconi, & reliqui clerici, omnesq; reliqui populi; non solum infames, sed extorres a regno Dei, & consortio fidelium, ac à liminibus sanctæ Dei ecclesiæ alieni erunt.

Clemens epist. ad Iacobum. & Alexãder. epi.1.

Item Petrus in ordinatione Clementis.

¶ In Christum peccat, qui veritatis doctorem contristat. C. XII.

OVicumque cõtristauerit doctorem veritatis, peccat in Christum, & patrem omnium exacerbat Deum; propter quod & vita carebit.

Et in cõc. Aquisgran.c.9. †al. affectatione.

Item Ambrosius libro secundo de officiis.c.24.

¶ Simulata virtutum affectione †, obedientia episcopo non denegetur C. XIII.

SI quis vero non obediat episcopo, extollere atque exaltare sese desiderans, quærens etiam obumbrare merita episcopi simulata affectione † doctrinæ aut humilitatis, aut misericordiæ; is à vero deuius superbit: quoniam veritatis ea est regula, vt nihil facias commendandi b tui causa †, quò minor alius fiat: neque si quid boni habes, id ad deformationem c alterius, & vituperationem exerceas. ¶ Non defendas improbum, & sancta in-

†al. affectatio

S I aut.] CASVS. Docet hic Clemẽs, q̃ oẽs clerici & principes & populi si ep̃is non obediãt, infames erunt: & ab ecclesia repelluntur. Sequens.c. patet.

a ¶ Principes.] Ergo Imperatores subsunt episcopis, & ab eis possunt excõicari 96.distin. duo. mitius tamen cum eis 1. agẽdum est, quam cum alijs, vt 12.q.2.de reubus. & si in pluribus ẽpatib⁹ habet Imperator domicilium quilibet põt eum excommunicare. ff. ad muni. assumptio.

Imperator ab ep̃o excõmunicari potest.

1 Adde arg. cõtra su. e. q. scipue. vel deterius 25.qu. 1. nulli. Arch.

S I quis.] CASVS. Hoc c. diuiditur i tres partes. In prima parte dicit̃, q̃ nullus debet supbire cõtra suum ep̃m exaltando: nec aliq̃d facere simulãdo, vt eius auctoritatẽ obumbret quia regula veritatis est, vt nullus faciat aliquid cõmendandi sui causa, vt alius vituperetur. In secunda parte dicit̃ q̃ improbus defendi non debet, nec improbo sancta debent cõmitti. In tertia parte dicit̃, q̃ iterũ redargui & impugnari non debet, cuius crimen est incognitũ. Scãa pars incipit tibi, [Non defendas improbum.] Tertia ibi, [Meque iterum.

b ¶ Cõmẽdandi.] Nã aliorũ honores alijs nõ debẽt esse occasio nocẽdi vt C. de ita. & ima. l. vl. nec aliqs debet illud appetere, per quod honor alterius minuat̃, vt 99. dist. nullus: nec tibi debes consulere cũ alterius iniuria 22. q. 3. primum. nec aliqui facias in domo tua, q̃d vicino noceat: vt ff. reg. iur. domum. si tamẽ facias aliquid eo proposito, vt tibi p̃fit, licet alij noceat: non peccas. arg. ff. de aqua pluia arcen. l. 1. §. [Denique.] ff. de dãno infecto, fluminũ. 9. vl. & l. seq.

c ¶ Ad deformationem] C. de ita. & ima. l. vlt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Iterum arguas.] Id est, multoties.

digno committenda † non arbitreris. ¶ Neque iterum [a] arguas †, & impugnes eum, cuius crimen non deprehendens.

† *al. cōmittenda arbitreris* † *al. arguat*

Item Anterus Papa episcopis Hispaniæ.

Hieronym[o] ad Heliodorum.

¶ Episcopo non obediens, dæmonum ore discerpitur. C. XIIII.

ABsit, vt quidquam siniſtrum [b] de his arbytremur †, qui Apostolico gradui succedentes, Christi corpus sacro ore conficiunt: per quos nos etiã Christiani sumus: qui claues regni cęlorum habentes, ante † iudicij diem iudicant. Veteri quidem lege habetur: quicumque sacerdoti bus non obtemperasset, aut extra castra positus lapidabatur à populo, aut gladio [c] ceruice subiecta contemptum expiabat cruore †. Nunc vero inobediens spiritali anima duersione † truncatur, & eiectus ab ecclesia rabido dæmonum [d] ore discerpitur.

† *loquar*] ori.

† *quodãmodo ante*] Hiero. *Dent. 17.*

† *mucrone*] Hiero.

Item Petrus in ordinatione Clementis.

Clemens epi. *i.*

¶ Quibus Papa est inimicus, his nec loqui debemus. C. XV.

† Adde ad hoc tex. in l. 38. qui ditionis. & l. in bello. ff. de re milit.

SI inimicus [e] est iste Clemens alicui pro actibus suis; vos nolite expectare, vt ipse vobis dicat, &c. *vt supra in tractatu ordinandorum. vbi agitur de obedientia minorum erga maiores.*

Anſ. l. 1. c. 6. Iuo p. 14. c. 22. dist. 93. si immi cus.

Item Fabianus episcopus, epist. prima.

¶ Excommunicatus est, qui excommunicatis communicat. C XVI

SIcut Apostoli [f] statuerunt dicentes: [Cum excommunicatis non est communicandum: & si quis cum excommunicatis, auersando † [g] regulas, scienter latem [a] [h] in domo [l] simul locutus fuerit, uel orauerit [k], ille communione [l] priuetur.]

can. Apost. 11. Burc. l. 11. c. 35. Pann. l. 5. c. 95.

† *al. auersãdo*

[a] ¶ Si inimicus.] CASVS. Dicitur hic, quod si Papa est alicui inimicus, omnes debent eum vitare, nec debent expectare vt ipsi moneantur à Papa. Hoc c. planius habetur supra 93. d. si inimicus.

[e] ¶ Si inimicus.] Ab hoc loco incipit tractare de duplici excommunicatione. Et no. quòd quædam excommunicatio est simplex siue minor, quæ separat à sacramentis, & ab ingressu ecclesiæ. Alia solennis, quę propriè dicitur anathema, quæ separat etiã à cõione fidelium. De vtraque istarum hẽs 3. q. 4. Engeltrudã. Maior excõicatio imponitur vel pro maiori crimine, uel pro cõtumacia. Minor infligitur [a] quolibet mortali, vt inf. ea. audi. & imponitur siue pœnitenti, siue nõ pœnitẽti: vel à sęipso 2. vel à suo sacerdote loco pœnę: pœnitens tñ melius facit si auctoritate sacerdotis abstinet à sacramentis, vt de pœ. distin. 1. in actione. Impœnitenti autem imponitur quandoque à Deo: s. quando est in mortali peccato tunc. n. quãtum ad Deum priuatus est sacris, vt infra ea. audi. qñq; à sęipso, & male, s. cum non vult pœnitere & cessat à sacramentis, quia hoc sibi putat sufficere pœnam sine pœnitentia, vt de pœ. distin. 1. sunt qui arbitrantur. sed si non putat sibi sufficere, sed abstinet quia putat se indignum, bene facit, vt de consec. distinct. 2. dus, nisi vel sit appellatũ ab eo, vel ipse sit negligens, vt dixi su. ea. si episcopus forte Sed si a canone est excommunicatus, potest absolui a suo sacerdote, secundum distinctionem, extra de sent. exc. nuper. Hæc autem pœna est non seruantis excommunicationem. Si clericus est, deponitur, vt su. e. si quis presbyter. si laicus, tardius absolvitur. infra ea. qui iubente.

Excõicatus a quo est absoluendus.

Excõicatio duas habet species.

[a] Vt de pœn. d. 1. porro alias incipit, facilius. inf. e. §. euidenter Arch.

Clericus amplectens mulierem præsumitur benè agere.

Inobidientia an sit capite punienda.

[b] ¶ Diuinorum.] Hoc olim fiebat ad litteram 1. hodie tamen Satanę traditur, vt citius conuertatur, vt inf. c. audi in princi. & c. omnis Christianus.

[1] Vt 45. dist. §. Salomon.

[c] ¶ Aut gladio.] Hic habes quòd olim in obedientia capite puniebatur: ergo & hodie repelleret à ,pmotione. 54. di. multos. non tamen quælibet inobedientia capite punitebatur: sed sola illa, quæ schisma inducebat, vt 7. q. 1. denique. & in fin. & de hoc notaui 4. q. 1. in prin.

[d] ¶ Dæmonũ.] Hoc olim fiebat ad litteram 1. hodie tamen Satanę traditur, vt citius conuertatur, vt inf. c. audi in princi. & c. omnis Christianus.

SI inimicus.] CASVS. Dicitur hic, quod si Papa est alicui inimicus, omnes debent eum vitare, nec debent expectare vt ipsi moneantur à Papa. Hoc c. planius habetur supra 93. d. si inimicus.

[e] ¶ Si inimicus.] Ab hoc loco incipit tractare de duplici excommunicatione. Et no. quòd quædam excommunicatio est simplex siue minor, quæ separat à sacramentis, & ab ingressu ecclesiæ. Alia solennis, quę propriè dicitur anathema, quæ separat etiã à cõione fidelium. De vtraque istarum hẽs 3. q. 4. Engeltrudã. Maior excõicatio imponitur vel pro maiori crimine, uel pro cõtumacia. Minor infligitur [a] quolibet mortali, vt inf. ea. audi. & imponitur siue pœnitenti, siue nõ pœnitẽti: vel à sęipso 2. vel à suo sacerdote loco pœnę: pœnitens tñ melius facit si auctoritate sacerdotis abstinet à sacramentis, vt de pœ. distin. 1. in actione. Impœnitenti autem imponitur quandoque à Deo: s. quando est in mortali peccato tunc. n. quãtum ad Deum priuatus est sacris, vt infra ea. audi. qñq; à sęipso, & male, s. cum non vult pœnitere & cessat à sacramentis, quia hoc sibi putat sufficere pœnam sine pœnitentia, vt de pœ. distin. 1. sunt qui arbitrantur. sed si non putat sibi sufficere, sed abstinet quia putat se indignum, bene facit, vt de consec. distinct. 2.

[f] ¶ Communione.] Scilicet maiori, quia iam incidet in minorem, supra e. q. si quis presbyter.

Excommunicatus non debet ecclesiam.

EXcommunicatos.] vtriusq.] Scilicet, excommunicatis & excommunicati. Per hoc cap. dixerũt quidam, quod ignorante aduersario non posset excommunicatus absolui: quod falsum est, ut extra de [a] F. qua fronte. nisi pro crimine sit excommunicatus.

tunc

[a] ¶ Saltem.] *In epistola Fabiani est*, scienter psallat in domo, aut simul locutus, &c. *Sed lectio Gratiani videtur magis consentire cum canone Apostolico*, εἴ τις ἀκοινωνήτῳ, κἂν ἐν οἴκῳ, συνεύξηται, οὗτος ἀφοριζέσθω, *quæ Dionysius vertit*, Si quis cum excommunicato, saltem in domo orauerit, iste communione priuetur.

Polyc. l. 7. tit. 1. Anſ. l. 12. c. 14. Burc. l. 11. c. 38. Iuo par. 14. cap. 23. & 102. Pann. l. 5. c. 94. can. Apost. 11.

Item Calixtus Papa epistola secunda, cap. 2.

¶ De eodem. C. XVII.

EXcommunicatos quoscumque † à sacerdotibus nullus recipiat ante vtriusque [a] partis iustam examinationem: nec cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo cõmunicet; nec aue [b] eis dicat: quia quicunque in his, vel alijs prohibitis, scienter excommunicatis communicauerit; iuxta Apostolorum institutionem, & ipse simili excommunicationi subiacebit.

Polyc. ibidem. Burch. l. 11. ca. 31. & 32. Anſ. l. 12. c. 16. Iuo p. 14. ca. 95. & 96.

Item Isidorus in regula monachorum, c. 18.

¶ De eodem. C. XVIII.

CVm excommunicato neque orare, neque loqui (nisi q̃ ad eandem excommunicationem pertinent) nec vesci liceat. Si quis enim [a] cum eo aut palam, aut absconse locutus fuerit; statim [c] cum eo communem excommunicationis contrahet pœnam.

¶ *Prior pars huius capituli vsque ad vers.* Si quis enim. *habetur in regula sancti Isidori (quæ missa est ex Hispania) cap. 18. ex qua citat hoc Smaragdus in expositione regulæ sancti Benedicti, cap. 26. excepta tamen ista clausula*, nisi quæ ad eandem excommunicationem pertinent, *quæ neque in regula B. Isidori legitur, neque apud Smaragdum.*

[a] ¶ Si quis enim.] *Hæc vsque ad finem refert Smaragdus ex quodam magistro monachorum, quod notabitur infra ea. c. si quis frater.*

Polyc. ibidem. Anſ. l. 14. c. 18. Burc. l. 11. c. 44. Iuo par 14 cap. 28. & 108. Pann. l. 5. c. 99.

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 73.

¶ De eodem. C. XIX.

OVi communicauerit, vel orauerit cum excommunicato; si laicus [γ] est, excommunicetur [d]; si clericus, deponatur.

γ ¶ Si laicus.] *Ita apud Burchardum, & Iuonem par. 14. c. 108. & in Pannormia. Sed in concilio ipso cum varijs codicibus collato, & apud Iuonem eadem parte. c. 28. legitur*, siue clericus, siue laicus, excommunicetur.

Item ex decreto Honorii Papæ.

¶ *Burchardus etiam, Anselmus, & Iuo par. 14. c. 113. citant ex decretis Honorij. Sed idem Iuo eadem parte, ca. 65. hoc ipsum tribuit Ioanni octauo in concilio apud Rauennam.*

Polyc. ibidem. Anſ. l. 12. c. 32. Burc. l. 11. c. 49. Iuo P. 14. ca. 65. & 118.

¶ Excommunicatorum nomina vicinis omnibus palam, & publice annuncientur. C. XX.

CVræ sit omnibus episcopis [e] excommunicatorum omnino † nomina tam episcopis vicinis, quàm suis pa-

Litteris epi an sit credẽdum.

[a] ¶ Partis.] Ita apud Burchardum, & Iuonem par. 14. c. 108. & in Pannormia. Sed in concilio ipso cum varijs codicibus collato, & apud Iuonem eadem parte. c. 28. legitur, siue clericus, siue laicus, excommunicetur.

[b] ¶ Nec aue.] 24. quæst. 1. omnis qui recedit.

CVm excõica to. ¶ Statim.] Ergo est canon iste latæ sẽtẽtiæ minoris excõmuniationis 2. præterea si nõ corrigit se, excõmunicatur per sentẽtiam, vt inf. ea. c. proxi.

2 Sic inf. sic quis frater. Arch.

[c] ¶ Qui cõmunicauerit.] ¶ Excommunicetur.] Si communicat in crimine & criminoso, est pari excõmunicatione cum ipso ligatus, nec pót absolui nisi ab excõicatore: sed si cõmunicat ei sed non in crimine: tũc potest à solo sacerdote absolui. extra ea. nuper.

[d] ¶ Vi cõmunicauerit.] CASVS. Dicit hic q̃ epi nomina excõunicatorũ debent tã uicinis epis q̃ suis parochianis indica. ut eis nõ cõmunicent: debent etiã ea præ foribus ecclesiæ ponere, ut nec sui parochiani nec extranei possint aliquo modo prætendere ignorãtiam, & excõmunicati ecclesiastico aditu excludantur.

[e] ¶ Epiſcopis.] Hic habes q̃ litteris epi creditur, & habes ex presse extra de proba. post cessionẽ. & instrumentis aliorũ principium creditur si consuetudo regionis hoc habet, vt extra de fi instru. cũ dilectus. Sed objicitur cũ viua vox potior sit quã mortua, quare non creditur verbo epi in talib[9], vt 6. q. 2. si tantũ. & c. placuit. nec Papa epo credit, qui dicit se excõicasse alium, vt extra de restit. cũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

tu fili.qñq;.n.elogia ex mala fide scribuntur vt ff.de cu sto. & exhi.re.diuus nec scripturæ tabellionis creditur, nisi habeat testium subscriptionem.vt in authen.de hæ re. & fal.§.sancimus. coll.1. nec instrumento procuratoris. extra de procu. cap.1. nec instrumento iudicis, vt extra de testibus, cum à nobis.1.Et H. dicit q̃ semper ſtat sigilio epi,quia obtinet uicē publici instrumenti extra de fi de instru. scripta. & de fideius. peruenit. Alij dicũt, q̃ nõ creditur ei nisi redactũ sit in publicam formam,vt in authē vt nulli iud.§. fi uero. colla 9.& C.de don. io donatiõibus. Vel nisi habeat suscriptionē testiũ, & si nõ sit per publicam manum factũ quia forte ibi nõ sunt publicæ psonæ, vt 26.q 2. §.potest.Hodie expedit est circa ordinem iudiciorũ,quod non præsumitur ꝑ iudice nisi quantum alias ꝑbari potest. extra de proba.quoniam contra. in oibus alijs pręsumo ꝑ sententia iudicis,i. quod fit iusta ex animo & ex causa, & quãtũ ad iuris ligatoris vt constitutione, cũ speciali. extra de appel.

1 Hæc decr. loquitur in ciuitate Beneuentana, vbi notarij dñr iudices & hoc ẽ veritas ſm Innocen.

a ¶Excommunicatis.] Arg.quod cõtra ea q̃ publicè facta sũt,nemo postmodũ audiẽdus est, ut 8 q. 1.licet.54.dist nulli, 16.dist.quod dicitis. 12.qõ.2 q & humanis Arg. contra 82. dist. ꝓpositi in fi.

VERBVM. Hæc est secũda pars q.in qua vult probare, q̃ non tenemur uitare oẽs excõicatos, sed illos solos,qui sunt excõicati nominatim: & ponit multos modos excõmunicationis. & hoc probat per 7. auctoritates sanctorum patrum. Ioan. de Fant.

CASVS. Dictum est sũ.quod excõicatis non est cõicandum. Nunc vero dicit hoc esse intelligendum de nominatim excõicatis, ꝙbus non est cõicandum Et ostendit Gra. quod dupliciter qui excõicatus sit, s. à communione fidelium, cui nunquam est cõicandum, & à corpore Christi propter mortale peccatũ quod egit, cui quãdiu toleratur sine peccato communicamus, quod probat per sequens c.

AVdi deniq; CASVS. Ostendit Hieron. in hoc cap. quod dupliciter dr quis excõicari, & tradi satanæ, cum à tota ecclesia separantur. Secundo non excommunicatur quis uel traditur diabolo. cum per occultum peccatum, quod solus Deus in abscondito uidet,separatur à Deo.[Vacuam.]à gratia Dei.

b ¶Satanæ.] Satanæ dicitur tradi,quia diabolus in eo habet potestatem quasi in pecore suo, ut 24.q 1.§.his. auctoritatibus.in fine.

CVM ERGO CASVS. Concludit Grat. ex supradictis ei,quod cum nominatim excõicato communicare non

rochianis pariter indicare †, eaque celebri loco posita præ † foribus ecclesiæ cunctis conuenientibus inculcare: quatenus in vtraq; diligentia, & excommunicatis [a] vbique ecclesiasticus aditus excludatur, & excusationis causa omnibus auferatur. †al. pro

† Concor. tex.in l.monumentorũ. cũ glo. C.de religio. & sump. fu. & l.infra.& l. rõnes. C.de probatio.

2 *Verum hoc de nominatim excommunicatis intelligitur. Excõmunicationis enim pœnam dupliciter subimus & dũ reatum incurrimus & dum sententia notamur.*

Vnde Hieronymus in librum Iudicum,homilia secunda.

Origen. hom. 2.ad c.2. Iudicum.

¶ *In hoc & sequenti capite citatur B. Hieronymus, quòd ipse has Origenis homilias Latinas fecit,sicut etiam supra dist.36.c.si quis. est adnotatum.*

¶Duobus modis aliquis satanæ traditur. C. XXI.

1. Cor.5.

AVdi deniq; Apostolum dicentem de eo, qui peccauerat: [Tradidi,inquit, huiusmodi hominem satanæ in interitũ carnis,vt spiritus saluus fiat.] Vides ergo, quia non solum per Apostolos suos tradidit Deus delinquentes in manus inimicorum; sed & per eos, qui ecclesiæ præsident,& potestatem habent non solum soluendi,sed etiam ligandi,traduntur peccatores in interitum carnis,cum pro delictis suis à Christi corpore separantur. Et vt mihi videtur, dupliciter etiam nunc traduntur homines de ecclesia in potestatem zabuli. Vno modo quo superius diximus, cum delictum eius manifestum fit ecclesiæ,& per sacerdotes de ecclesia pellitur, vt notatus ab omnibus erubescat: & conuerso cõueniat illi illud,quod sequitur, [vt spiritus saluus fiat in die Domini nostri Iesu Christi] Alio aũt modo quis traditur zabulo, cum peccatum eius manifestum non fit hominibus: Deus autem qui videt in occulto, perspiciens eius mentem,& animam,vitijs ac passionibus seruientem, & in corde eius non † se diligi,sed aut auaritiam aut libidinem,aut iactantiam,vel alia huiusmodi; istum talem ipse Dominus tradit satanæ [b]. Quomodo eum tradit satanæ? Discedit à mente eius, & auertit se,& refugit à cogitationibus eius malis,& desiderijs indignis,& relinquit domum cordis eius vacuam. Ibidem.

† nõ solũ amore sæculi,sed orig.

Cum ergo per sententiam quis nominatus fuerit;cum eo communicare non debemus. Cum autem solo reatu,occultè excommunicationis contraxerit pœnam;nõ est ab eius cõmunione cessandũ. Vnde Dominus in Euangelio tunc demum peccatorem dixit habendum sicut ethnicũ & publicanum, cum ecclesiam audire cõtẽpserit. Apostolus quoq; nõ ait: si quis frater est fornicator,sed: si quis frater nominatur fornicator,&c.]Sententiæ nominationem intelligẽs Hinc etiam Vrbanus Papa II.Guitmundo episcopo: [Sane quod super Ricardo.]Require in causa: [Quidam [a] episcopus in hæresim lapsus.]Hinc etiam Christus in Euangelio zizania dixit esse toleranda vsque ad messem. Matth.18.

Hinc etiam Hieronymus.

¶Mali a bonis penitus separari non possunt.

C. XXII.

NOlite recedere à Domino in hodierno † die.] hoc est, donec sæculum stat: ostendat [b] ergo mihi,quomodo Hiebusæus,donec sæculum stat, habitet cum filijs Iuda in Hierusalem:quippe cum ne ipsi quidem filij Iuda habitẽt in Hierusalẽ. Ideo ergo nec illud verum esse poterit,quòd Hiebusæi cum Iudęis habitent in Hierusalem, quandoquidem ne ipsi quidem habitant in ea.Sed nos intelligamus hæc spiritaliter,assumentes Euangelii parabolam, quæ dicit de zizaniis [c]: [Sinite utraque crescere : [d] ne forte cum vultis eradicare zizania,eradicetis simul cum ipsis etiam triticum [e].*& infra* . ¶ Audi ergo scripturam dicentem; quia non potuerunt filii Iuda disperdere Hiebusæos : sed habitauerunt cum ipsis vsque in hodiernum diem in Hierusalem. Vnde deprecor vos,qui fideles estis, vt ita uitam uestram, & conuesationem seruetis,ne in aliquo uel ipsi scandalũ patiamini,uel aliis scandalum facia tis: sed sit uobis summi studii,summęque cautelæ;nequis in hanc sanctã congregationẽ vestram pollutus introeat: ne quis Hiebusæus habitet uobiscum. Vides ergo, quia dicit scriptura, quòd non potuerũt eiicere filii Iuda Hiebusæos de Hierusalem. Hiebusæus autem interpretatur conculcatio. Ergo, quia non possumus eiicere istos, qui nos conculcant; eos saltem, quos possumus, quorum pec cata manifesta sunt, eiiciamus. Vbi enim peccatum non est euidens, eiicere de ecclesia neminem possumus ; ne forte eradicãtes zizania,eradicemus simul cum ipsis etiam triticum. Mouet me tamen quod dixit;quia non potuerũt eiicere Hiebusæos, id est eos, qui interpretatur conculcatio: & ideo videamus, qui sunt in ecclesia cõculcantes. Illi sine dubio,de quibus dicit Dñs in Euãgeliis: [Nolite mitteres sactũ canibus,neq; margaritas [f] vestras ante porcos, ne forte cõculcẽt eas pedibus suis, & cõuersi elidãt vos .] Iste est ergo Hiebusæus cõculcatio: qui indigni † audiunt verbũ Dei? & cum audierint, neq; vt infideles discedunt, neq; ꝑmanẽt ut fideles : sed percepta mysteriorũ notitia, & fidei nostræ secretioribus scrutatis, conuersi postmodũ

Matt.13. Origenes hom. 21.ad c.15.Io. † al. vsque in hodiernũ diẽ. Matt.13. Is.15. Matt.7. † al.indigne

a ¶Quidam.] Infra 24.q.2.c.3.

NOlite recedere. CASVS. Hiero.ostendit in hoc c.ꝙ peccatores occultos non possumus euitare: & probat hoc auctoritate veteris testamẽt, vbi legitur,ꝙ filij Iuda non potuerũt eijcere Hiebusæos de Hierusalẽ,

non deſ emus.quod probat duabus auctoritatibus, scilicet Euangelij & Pauli Apostoli cum eo vero, qui pro pter mortale delictum quod commisit, est excommunicatus,possumus communicare: & hoc probat auctoritate Vrbani.

a ¶ Qui. 1.Cor.5 Vide inf.e.c.ad mensam.] in notatione. 24.q.2.Ianè qꝛ

siue de terra promissionis usque ad hodiernum diem, qui spiritualiter significant malos Christianos, quibus ecclesia communicat.Et auctoritate Euangelij, vbi dr, ꝙ zizania non sunt eradicanda vel eruenda à frumento,ne simul eradicetur & triticum,per quam zizaniam designat, ꝙ occulti catores debent ab ec clesia tolerari,de qui bus dicitur : Nolite mittere sãctum canibus, neque margaritas ante porcos.Manifesti aũt peccatores si incorrigibiles sũt, non debent in ecclesia tolerari [Pariami ni.]tolerando malos manifestos . [Factatis]eijciẽdo malos oc cultos.Beneuent. tamen dixit in casu suo, quod occulti & manifesti peccatores sunt tolerandi,sed litera contradicit Beneuent.

Dubitatio facit iustificatam tolerationem.

b ¶ Ostendat .] Supple qui hoc ad litterã vt intelligere.

ADDITIO Nec sem per etiam ad litteram intelligendæ sunt auctoritates. de cõsecr. distin.2. accesserunt. 37.distin.relatum.33. quæst 4.ecce.argumẽ. ext.de verbo.signifi. pręterea.ff.de lega.3. non aliter 26.q.5.nec mirum. Archid.

c ¶De zizaniis .]Id est de occultis peccatoribus.

d ¶ Vtraq;crescere.] Id est, malos esse cũ bonis.

e ¶ Triticum.]Argu. ad quæstionem vbi unus interfectus est ab uno de tribus . si dubitatur à quo : qđ ratione dubitationis omnes debeant promoueri:quia ratione dubitationis uitiosa & superflua toleran tur. 13.quæstio.secunda , non æstimemus. extra de sepul. facris. simile 14.quæst. 5.denique.& sanctius est impunitum,&c. ff. de pœn. absentem. argumen. contra de pœn.distinct.5.si quis vero.ff. ad leg Aquil. ita vulneratus.6.q.2. sitantum & cap.placuit. Item est hic argumen.quòd ratione connexionis permittitur, quod alias non licet, sic 81. dist.tantis &c.eum omnibus . & ff.de mi.denique. & l. verum.& l.etiam. & quid iuris sit de hoc , quæstionibus notaui.B.

f ¶Neque margaritas.]Iup.43.dist.in mandatis.

Quando

impugnant nos, & contradictionibus suis corda nostra di rumpunt, conculcantes verbi Dominici margaritas, & ornamenta fidei maculantes. De istis ergo dicitur; quia non potuerũt filij Iuda eijcere Hiebusęum de Hierusalem vsque in hodiernum diem.

Item idem super duodecim prophetas. Hier. in Amos prophetam, c. 5. circa medium.

¶ Porcis & canibus sancta, non sunt committenda.

C. XXIII.

QVando [a] ergo vir ecclesiasticus, & prudens, atque intelligens multas impietates in ea, quę uocat domus Dei, esse cognouerit, & non solum multas, sed & fortes, & quæ opprimere possint iustitiam, & in tantum doctorũ rabiem processisse, ut accipiãt [b] pretium in iudicio, & omnia pro muneribus faciant, pauperes quoque deuitent in portis, & audire contemnant; taceat in illo tẽpore, ne det sanctum canibus, & ne mittat margaritas ante porcos; qui conuersi conculcẽt eas, & imitetur Hieremiam dicentem [Solus sedebam, quia amaritudine repletus sum:] & illud in ps. [Singulariter sum ego, donec transeam.] *Matt. 7. Hier. 15. Psal. 149*

Item Ioannes Chrysostomus hom. 25. ad ca. 11. epist. ad Hebræos.

¶ Cum pagano comedere, sed cum excommunicato minimè licet. C. XXIIII.

AD mẽsam quippe paganorum si volueris ire, sine vlla prohibitione permittimur [c]. *& infra.* [¶ Si enĩ qs frater, inquit, nominatur inter vos.] fratrem in hoc loco omnem fidelem simpliciter intellige, non monachum tantum. Quid autem est quod facit fraternitatem, nisi lauacrũ regenerationis, quod facit posse uocari Deum patrem? *& infra.* [¶ Si quis, inquit, nominatus [α] fuerit frater fornicator, aut auarus, aut ebriosus: cum huiusmodi nec cibum sumere.] Cum autem de paganis ageret, non ita: sed [Si quis vos vocauerit ex infidelibus (paganos significans,) & vultis ire, omne, quod apponitur vobis, comedite. Si quis frater nominatur ebriosus, &c.] O quanta integritas †. Nos autem non solum non fugimus ebriosos, sed etiam imus ad eos, participantes cum eis. 1. Cor. 5. † al. diligentia ἀκρίβεια

α ¶ Nominatus.] *Gratianus putauit Chrysostomum eo modo interpretari istam uocem, quo fere interpretatus est Augustinus supra 2. q. 1. c. multi. Locus integer Græce sic habet.*

Καὶ ἀδὲ τὸν Παῦλον δ' ἑλοίμας, εἰς μὲν ἑλλώων τράπεζαν, εἰβλοί μέθα, ἀκωλύτως συγχωρεῖῶτα ἀπελθεῖν, εἰς δὲ τὰς τῶν πλεονεκτῶν ἀδὲ βλομένες ἐῶντα; ἐαν γάρ τις ἀδελφος ὀνομαζόμενος ἢ φησι. ἀδελφον ἐν τοῦθα λεγων πανταχοῦ πιστὸν ἁπλῶς, ὁ τόν μοναζοντα. τί γάρ ἐστι τὸ ποιοῦν τὴν ἀδελφότητα; τὸ λουτρὸν τῆς παλιγγενεσίας, τὸ δι ὠθῆναι καλέσαι πατέρα τὸν θεὸν. ὥστε ὁ μὲν κατυχούμενος, κἂν μοναχὸς ᾖ, οὐκ ἀδελφὸς. ὁ δὲ πιστὸς, κἂν κοσμικὸς ᾖ, ἀδελφός ἐστιν. ἔπις φησὶν ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος. ἀδὲ γὰρ ἴχνος τότε μοναζοντος ἰῶ, ἀλλὰ ἅπαντα πρὸς κοσμικοὺς διελέγετο ὁ μακάριος τῦ-

τος. ἐάν τις φησὶν ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ἢ πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ μέθυσος, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν, ἀλλ' ἀκ ἐπὶ τῶν ἑλλήνων οὕτως, ἀλλ' ἐάν τις ὑμᾶς καλέσκ τῶν ἀπίστων (τοὺς ἕλληνας λέγων) καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε. ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ἢ φησι μέθυσος. βαβαὶ πόσην ἡ ἀκρίβεια. ἡμεῖς δὲ οὐ μόνον οὐ φεύγομεν τοὺς μεθύσους, ἀλλὰ καὶ ἀπερχόμεθα πρὸς αὐτοὺς, μεθέτροντες τῶν παρ' † αὐτῶν. *ideſt.* † In Veronẽ ſi eſt πρός

Et neque Paulum ueritus es; ad mensam quidem græcorum si uoluerimus ire, non prohibentem. ad mensam autem auarorum, & aliena auferẽtium nec uolentes quidem permittẽtem: [Nam si quis, inquit, qui frater nominatur inter uos.] fratrem hoc loco dicens omnem fidelẽ simpliciter, non monachum tantum. Quod autem est, quòd facit fraternitatem? lauacrum regenerationis, id quòd possumus Deum uocare patrem. Proinde, qui cathecumenus est, etiam si monachus sit, non est frater: qui uero fidelis est, etiam si sæcularis sit, frater est: [si quis, inquit, q frater nominatur.] Neque enim uestigium tũc monachi erat: sed omnia ad sæculares loquebatur tunc beatus Paulus:] Si quis, inquit, qui frater nominatur, fuerit fornicator, aut auarus, aut ebriosus, cũ huiusmodi nec cibum sumere.] Cum autem de græcis ageret non ita, sed: [Si quis uocat uos infidelium] græcos significans: [& uultis ire: omne quod uobis apponitur: manducate.] [Si quis, inquit, qui frater nominatur, sit ebriosus] Papè quanta diligentia. Nos autem non solum non fugimus ebriosos, sed etiam abimus ad eos, una sumpturi quæ ab ipsis. 1. Cor. 5 1. Cor. 10

Euidenter itaque ex præmissis apparet, quòd eorum cõmunionẽ uitare non cogimur, qui sententia notati nõ sũt. Sed ipsius sẽtẽtię notatio multipliciter intelligitur. ¶ *Ali quando enim arcetur quis à liminibus ecclesiæ, & à communione corporis & sanguinis Christi, uel teste* [a] *conscientia, iuxta illud Apostoli:* [*Probet se homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat: quia qui indigne mãducat & bibit, iudicium sibi manducat & bibit.*] Itẽ *illud Prosperi:* [*Facilius sibi Deum placabunt, &c.*] *require infra cau sa 33. Maleficis impeditus, quæstione* [b] *prima de pœnitentia* [c]. *Vel sententia ecclesiastica sicut pœnitentes, qui bus tempore præfinito* [d] *beneficium reconciliationis impenditur. Hæc sententia* [e] *excommunicatio uocatur: quia à communione corporis & sanguinis Christi notatum prohibet: sicut & ab Adã esu ligni uitæ excõmunicatus est, Domino dicẽte:* [*Videte, ne forte sumatis de ligno uitę.*] *Qua sententia non separatur quis à consortio fidelium. Est & alia sententia, quæ anathema uocatur: qua quisq; separatur à consortio fidelium, de qua supra:* [*Cum excommunicatis nolite communicare.*] ¶ *Hanc distinctionẽ licet cuique aduertere ex auctoritate Ioannis Papę:* [*Engeltrudem* [f] *uxorem Bosonis, &c.*] *require supra in causa: Quidam episcopus à propria sede deiectus. Itẽ ex auctoritate* Gen. 3. sup. ead. multis capitibus habetur sententia. 3. q. 4. c. fin.

EVIDENTER ITAQVE. CASVS. Concludit Gr. ex supradictis, q eorum peccatorũ cõionem vitare non cogimur, qui nõ sunt sni notati. sit oñdit. q notatio trib. modis itelligĩ. Primus modus qñ aliquis committit mortale delictum pp quod sentit se indignum cõione corporis & sanguinis Christi: iste notatus est conscientia teste. Secũdus modus est, qñ iniungitur alicui pœnitenti, vt vsque ad certum tps a corpore Christi abstineat, vt postea reconciliet: & cũ istis duob. generibus hominim possum[9] cõicare. Tertius modus est, qñ aliquis anathematizatur, cũ quo nõ est cõicandũ & hanc triplicem suam excõicationis siue notationis probandam inducunt quædam capitula, q tã habaimus, & quædam quæ infra habentur. Si autem ab omnib. excõicatis abstineamus iam esset falsum quod dicitur sup. 6. q. 2. c. si tantum, & c. placuit. Primus incipit ibi, [Ali quando enim.] Secũdus ibi, [Vel sententia.] Tertius ibi, [Est & alia.

a ¶ Vel teste.] Ergo aliquis cõtra seipsum fert sniam, vt 21. dist. nunc autem, arg. contra quia nemo sibi imperare põt, vt ff. de arbi. l. pen. melius tñ est, si hoc faciat auctoritate superioris inf. de pœ di. 1. in actione. B. Imperare sibi nemo põt

b ¶ Quæstione.] i. distinctione. nam tractatus de pœ. per distinctiones diuidit.

c ¶ De pœnitentia.] inf. de pœ. d. 1. §. item sicut.

d ¶ Tpe prefinito.] in Cœna Domini 1.

e ¶ Sntia.] Sic iudex sæcularis poterit aliquem excõicare. i. a legitimis actibus prohibere, vt ff. de pœn. l. minoris.

f ¶ Engeltrudem.] supra 3. q. 4. cvlt.

g Vt 50. dist. capitte de cõ fes. d. 3. in ce na. aliàs incipit a quibus dam. Arch.

a ¶ Si

Excõicatis non possum[9], sed bñ paganis.

1 Scilicet pãtñ & illi 1 sint membrum diaboli, vt eos lucri faciamus: tñ excõicari non deo quia non multũ curarent, licet eos vitaremus: sed excommunicati erubescũt, si non communicatur eis, vt su ea c. audi denique.

EVI-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Si quis domum.] 17.q.4 quisquis §.si quis domum, sup.5.q.2 I.

b ¶ Ab ingressu.]G.vī hic sentire,q; q clericū verberat tm̄ est separatus a sacramentis, & ab ingressu ecclesiæ: nec obstat ille canon, si qs suadente. 17.q.3. q2 anathema ibi est idē qđ separatio: hoc tm̄ non tenet ecclesia, & contra eum est extra de app. peruenit 1. Ioā. Pauen. voluit eū corrigere, & dixit talē esse excōicatū, sed non vitandum ante quā denuncietur: sed expresse contra eū est ext. de sen. exc. cum non ab homine.

c ¶ Vrbani.] Inf.ea. quibus episcopi.

d ¶ Cæterum.] Quasi dicat bene distinguo inter excōicatos simpliciter, & anathematizatos, vt. si illi sint vitandi, illi non.

e ¶ Si tm̄]su.6.q.2. placuit.c.& vlt.

f ¶ Item Greg.]Contra id quod dixerat simpliciter excōicatos non esse vitādos, modo ostendit omnes excōmunicatos esse vitandos.

Vbi Vin. idē no.q; hic ff. Archid.

eiusdem: [Si quis domum [a] Dei violauerit, &c.] require infra in causa xvij. [Quidam presbyter infirmitate grauatus.] ¶ *Itē ex auctoritate Siluestri Papæ: [Præsēti decreto cōsemus, &c.] require supra in causa: [In infamia cuiusdam episcopi.]* *Iuxta igitur hanc distinctionem intelligenda est illa auctoritas Innocentij Papæ secūdi: [Si quis suadēte diabolo, &c.] vt infra in causa: [Quidam presbyter.]* *vt iuxta etymologiam vocabuli anathemati, id est separationi subiaceat, qui in edictum illud inciderit, qui à corpore & sanguine Christi, & ab ingressu [b] ecclesiæ se alienū facit: qui impias manus in clericum iniicere ausus fuerit: qui etiam a nullo episcoporum absolui, id est more pœnitentium reconciliari poterit: nisi primum Apostolico conspectui se repræsentare curauerit.* ¶ *Illud autem Petri de Clemente: [Si inimicus est iste Clemens, &c.] de sententia notatis intelligendum est, sicut & illud Vrbani [c]. [Quib[d] episcopi non communicant, &c.] vt infra in eadem causa. Cæterum [d] falsum esset illud Vasensis concilii secundi: [Si tātum [e] episcopus alieni sceleris se conscium nouit.]* Item, & *illud: [Placuit, vt si quando episcopus, &c.] require supra in causa. [Duo fornicatores, & infamia notati.]*

17. q. 4. quisqs. b. idem. si quis domum.

5.q.2.c.2.

17.q.4.

sup. eap.

6.q.2.

Ibidem.

Item Gregorius [f] clero, & populo Salonitano [α].

α ¶ Salonitano.] *In regesto B. Gregorij, lib.5.c.148. leguntur hec verba in epist.48. scripta clero, nobilibus, ac populo Iaderæ consistē tibus*, al. Iadertino.

¶ Communicare non licet ijs, qui excommunicatis communicat. C. XXV.

ROgo g, hortor, & moneo, vt à prohibitæ uos communionis consortio per omnia suspendatis: ne cuiquam sacerdoti, suprascriptio Maximo communicanti [h], contra animam suam quisquam uestrum communicare præsumat.

Item ex concilio Toletano primo, c.15.

¶ Nullus clericorum, uel laicorum ad domum excommunicati accedat. C. XXVI.

vj SI quis laicus abstinetur; ad hunc, uel domum eius, vel clericorum, vel religiosorū null[i] accedat. Similiter & clericus si abstinetur; à clericis deuitetur. Si quis cum illo colloqui, aut couiuari fuerit deprehensus; etiam ipse abstineatur. Sed hoc ptineat ad eos clericos, qui eiusdem episcopi [i] sunt, & ad omnes, qui commoniti [K] fuerint de eo, qui abstinetur, siue laico quolibet, siue clerico,

Iuo p.14.c.30.

Rogo qualiter ponitur. 2 Et ita ponit contra ꝓ priam significationem ipsius verbi. sic aliàs ex equalitate contractus verba accipiunt contra propriam significationē, ff. de sui. Lucius. in fi. ff. loc. & cōd. Ex cōducto § Papin. vbi de hoc. Arc.

g ¶ Rogo]Verbum rogandi hic præcepti ue 2 ponitur. monemus enim quos habemus charos, vt 28 q. 1. sic enim. & alibi rogo, non ponitur deprecatiue. ff. de negest. si seruus mei rogatu. sed ponitur rogare pro mandare. sic ponitur mandare ꝓ rogare. 23.q.4. Guilfarius.

h ¶ Communicanti.] In sacris, ſm Hug. vel dic, q; Maximus fuit excommunicatus cum omnib. suis fautoribus, vel isti communicant ei in crimine: aliàs excommunicatio non descenderet vsque ad tertiam personam. inf. ea. quoniam multos. nec ob. 19. dist. Anastasius. quia ibi communicabant ei in crimine hæresis.

Si quis laicus] CASVS. Statutū fuit in concilio Toletano, q; siue clericus siue laicus sit anathematizatus, nullus ei cōicare præsumat. si vero contra fecerit & ipse excōicetur. & hoc verum est de præsentib. vel etiam de absentibus qui nouerunt clericum vel laicum anathematizatum. [Excōicetur,] Idest pro excommunicato habeatur quo ad sacramenta ecclesiæ.

i ¶ Episcopi.] Isti enim non poterant ignorare sententiam sui episcopi, vt 12.q.2 qui humanis.

K ¶ Commoniti.] Ar. q; sufficit, si alicui dictū est de excōicatione alicuius, vt ipsum teneat vitare, vt ex. de ele. venerabilē. vltra medium, in parte decisa. & de postu. præla. ad hæc ar. cōt. ext. de cler. exc. min. illud? Resp. prima ipsa vera est, qñ excōicatio alicuius peruenit ad aliam per famā publicā, aliàs forte secus esset. vt in contrario.

SED

SED HOC. Hæ est tertia pars q. in qua dī, q; hæc regula de vitandis excōicatis habet locum in excōicatis nōīatim, & ad hoc probādum inducit ix. c Io. de Fant.

CASVS. Supra dictū est in c. rogo. q; clericus Salonitanus non communicaret sacerdotibus communicantibus Maximo nominatim excōicato, propter quod vī, vt etiam ab illis, qui non sunt nominatim excommunicati, fit abstinendum. Soluit autem hoc Gra. & dicit quòd illi sacerdotes non fuerunt nominatim excommunicati cum Maximo. ita dicit Hug. Grat. sentire. vel secundum Besī. illud cap. rogo. intelligitur, de illis sacerdotibus, qui licet non fuerint nominatim excommunicati, fuerunt tamen anathematizati pariter cum Maximo nominatim excommunicato. sic enim dixit Greg excommunico Maximum cum omnibus sibi fauentibus. & ad hanc solutionem probandam inducit duas concordantias. Sequentia duo c. plana sunt. [Excommunicationis.] Id est suspensionis à sacramētis & ingressu ecclesiæ. Ita dicit Hug.

3 Sed hoc [a] specialiter in his, qui excommunicatis nominatim cōicant; Unde Vrbanus: [Sane quod super Richardo, &c,] infra in causa: [Quidam episcopus in hæresim lapsus [b].] Item Nicolaus Papa in cap. [Excellentissimus [c] Rex Carolus, &c.] infra circa finem huius causæ.

24 q 2.

Item Vrbanus omnibus episcopis, &c.

¶ Sententia pastoris timenda est, licet iniuste liget. C XXVII.

Poly.l.6. tit.1. Anſ l.6.c.145. & l.12.c.25. Burch.l.11.c.1. Iuo p.14.c.74.

OVibus episcopi non communicant, non communicetis [d]: & quos eiecerint, nō recipiatis. Valde enim est timenda sententia episcopi, licet iniuste liget [e].

Item ex octaua synodo.

¶ Excommunicationis contrahit pœnam, qui excommunicatis communicat. C. XXVIII.

supra ead. cum excōmunicato Burc.l.11.c.32. Iuo p.14.c.96.

vij SI quis frater aut palam, aut absconse cum excommunicato fuerit locutus, aut iunctus communione; statim cum eo excommunicationis contrahat pœnam.

¶ *Canon hic neque habetur in octaua synodo, quæ habita fuit tempore Nicolai primi, neque in alia, quæ & ipsa nominatur octaua sub Ioanne octauo celebrata, quæ in bibliotheca Vaticana seruantur. Multa vero, quæ à Gratiano ex octaua synodo citantur, in regulis Basilij, Isidori, & alijs scriptis ad monachos pertinentibus inuenta sunt Hoc quidem supra ead.* cum excommunicato, *sic tributum Isidoro, quemadmodum etiam à Burchardo, & Iuone. Sed Smaragdus in expositione regulæ B. Benedicti, c.26. cum antea egisset de monacho à suo præposito excommunicato, hæc scribit valde similia,* Hinc quidam magister Monachorum ait: [Si quis vero frater aut palam aut absconse cum eo fuerit locutus, aut coniunctus, communem cum eo excommunicationis contrahat pœnam.] *quę lectio conuenit cum lectione Burchardi & Iuonis.*

Item ex concilio Carthaginensi secundo, c.7.

¶ De eodem C. XXIX.

Poly.c.7.tit.1. Burc l.11.c.43. Iuo p.14.c.28. & 107. Pann.l.5.c.98.

QVi merito facinorum suorum ab ecclesia pulsi sunt, si ab aliquo episcopo, aut presbytero, vel clerico fuerint in communione susceptī, etiam ipse pari [f] cum eis crimine teneatur obnoxius, refugiens [α] & sui episcopi regulare iudicium.

α ¶ Refugiens.] *In concilio cum multis impressis, & manuscriptis codicibus collato legitur*, refugientes, *apud Burchardum vero, & Iuonem*, refugientibus, *quod conuenit cum canone græco, qui est nouus. omnia vero hæc verba*, refugientes, sui episcopi regulare iudicium, *in recētioribus conciliorum editionibus non*

a Sub. quę est iuſta ordine iudiciario.

E xcommunicatus à communicans à quo absolui debet.

[a] Vibus episcopi.]¶ Non cōmunicetis.] Sim. 7. quæſt. 1 scire debes. 93. distinct. ca 1. Nec ob. 6. q. 2. si tātū. quia hic loquit cū constat de sententia: sed scit eam esse iniustam.

[e] ¶ Liget.]Dū tamē error non sit expressus in sententia. ext. ead. per tuas.

QVi merito.] CASVS. Quasi cum fuit in cōcilio Carthagin quam pœnam pati debeat episcopus presbyter, vel clericus, si scienter communicent ex cōmunicatis. Et respondetur, q; pari crimine obnoxius tenetur debet. quod intelligit H. quo ad sacramenta. & ingressum ecclesiæ. Sequenti duo c. plana sunt.

[f] ¶ Pari.] Quid ergo si episcopus communicat alicui excommunicato à simplici sacerdote? ligatus est, à canone. Sed à quo absoluet? Decre. dicit q; cōicās excōicato, à suo plato, id ē à metropolitano. Sed dicas quod à simplici sacerdote absoluē dus. ext. de pe. & remiſ. q; aut. & ita pōt absolui nisi communicet ei in crimine, tiam non requirit aliqua absolutio, sic nec in excōicato à canone: quod non est verū, vt in c. nuper. in fi. Sed quid si Papa cōicet excōicato? ille non est ligatus: quia non ligat ipsum canon. 25 q. 1. § his ita.

g ¶ Refugiens.] Id est, contemnens.

Clericus

Universidad de Deusto
Biblioteca

a Clericus.] Intellectum huius c. habes supra e. q. si episcopus forte.

b Nemo.] ¶ Sed Christus.] ex hoc c. dicit P. Hispanus haberi causam, quare nō possit appellari à sñia excōicationis, cum Christus eū liget, à cuius sñia nō pōt appellari. Alia est ratio, quia nemo excommunicatur nisi pro cōtumacia t. infra e. nemo. & nō auditur contumax appellās, vt 2. q. 6. §. est autem quando. ver. sunt etiam quorum. Quidam autem illā assignant rationem, quia excommunicatio secum trahit executionem suam. ext. de ap. pastoralis. vnde sicut ab executore nō appellatur, ita nec ab hac sñia. Sed hoc non valet: quia qñque appellatur ab executore, cum. s. excedit modū, & sentētia qua quis absoluitur ab aliq, secū trahit executionem: tamē appellatur ab ea. extra de ap. qua fronte.

Appellari non pōt ab excommunicatione.

1 De hoc no. supr. ea. epi. scopi fi.

Omnis.] CASVS. Dicit in hoc ca. quòd omnis qui excommunicatur, satanę traditur: qa sicut extra ecclesiā est diabolus ita in ecclesia Christus, vnde q ab ecclesia remouetur, quasi diabolo traditur, & sic exponit ecclesia de traditis satanæ ab Apostolo.

c ¶ Satanæ.] Dum tamē iusta de causa excommunicetur, vt 23. q. 3. si qs nō recto. d ¶ Extra ecclesiā.] argum. quòd qui semel excommunicatus est, amplius excōmunicari non potest quia qui extra ecclesiam est, nō pōt magis esse extra eam arg. contra 3. q. 4. Engeltrudā. De hoc ibi notaui

Nihil.] CASVS. Dicit hic Au. q Christianus nihil debet magis timere, q̄ separari à corpore Christi, qđ est ecclesia: qa si ab eo separatur, nō est membrū eius, nec ab eo vegetatur. Et hoc probat duabus auctoritatibus. Pauli scilicet; & Hieronymi [Sici] Id est, tantum. e ¶ Quàm separari.] Iuste, aliàs non obest, vt extra eo. à nobis infr. ea. qd obest. tñ. si contemnitur, statim incipit ligare 2. 24. q. 3. notandum. in fi. sed ideo maxime est, timenda, quia maxima est pœna, vt 24 quæst. 3. corripiantur.

2 Ad hoc infra e. 5. cum ergo in fin.

Presbyteri.] CASVS. Require casum huius c. sup. 2. q. 6. placuit. Sequens capitulū planum est. Irrita.] Id est,

sunt hoc loco sed post vers. susceptі, A Sorіensі autem codice regis catholici omnino absunt.

Item ex concilio Carthaginensi quarto, c. 66

¶ Qui sententiam episcopi putat esse iniustam, recurrat ad Synodum. C. XXX.

Clericus [a], qui episcopi circa se districtionem iniustam putat, recurrat ad synodum.

Item Ioannes Chrysostomus, *hom. 4. ad c. 2. epistolę ad Hebræos.*

¶ Vnicula ecclesiastica non sunt contemnenda. C. XXXI.

Iuo p. 14. c. 48. Panu. l. 5. c. 88.

ij Nemo contemnat vincula ecclesiastica. Non enim homo est, qui ligat, sed Christus [b], qui nobis hanc potestatem dedit, & dominos fecit homines tāti honoris.

Item Augustinus de verbis Apostoli, sermone 68.

¶ *Sic etiam citat Iuo p. 14. c. 50. sed p. 2. c. 94. coniunctę cum multis alijs verbis videtur citare ex libris de vnico baptismo.*

¶ Satanæ traditur, qui ab ecclesia excommunicatur. C. XXXII.

Iuo p. 2. c. 94. & p. 14. c. 50. † *al. tradi dicitur.*

Omnis Christianus, dilectissimi, qui à sacerdotibus excommunicatur, satanæ [c] traditur †: quomodo? scilicet, quia extra ecclesiam [d] diabolus est, sicut in ecclesia Christus: ac per hoc quasi diabolo traditur, qui ab ecclesia stica communione remouetur. Vnde illos, quos tunc Apostolus satanæ esse traditos prædicat, excommunicatos à se esse demonstrat.

1. *Tim.* 1.

1. *Cor.* 5.

Idem tractatu 27. ad c. 6. Ioannis.

¶ De eodem. C. XXXIII.

Rom. 8.

Nihil sic debet formidare Christianus, quam separari [e] à corpore Christi. Si enim separatur à corpore Christi; non est membrum eius. Si non est membrum eius; non vegetatur spiritu eius. Quisquis autem inquit Apostolus, spiritum Christi non habet; hic non est eius.

Matth. 16. Iuo p. 14 c. 53.

Item Hieronymus *: [Quorum remiseritis peccata, &c.] Id est, quibus ecclesiā interdixeritis, nisi reconciliati per satisfactionē fuerint; ipsis ianua regni cælestis clausa erit.*

* ¶ Hieronymus.] *Hæc non sunt inuenta apud B. Hieronymum, sed in epist. 2. Eutychiani, quem citat Iuo.*

Et Afric. c. 92.

Item ex concilio Mileuitano, c. 22.

¶ Vicini episcopi audiant eos, qui de iudicijs episcoporum suorum queruntur. C XXXIIII.

2. q. 9. placuit, vt presbyteri.

Presbyteri [f], diaconi, vel cæteri inferiores clerici, in causis quas habuerint, si de iudicij episcoporū suorū questi fuerint, vicini episcopi eos audiant, & inter eos,

e ¶ Presbyteri.] Hoc c. habetur supra 2. q. 6. placuit. Irritam.] ¶ iniustā.] i. irritandā. Vel prout sonat. Retractandum.] De facto si est ipso iure irrita, vt extra de app. ad præsentiam.

Versus.] CASVS. Bene cū Ranus sic ponit hūc casum. Quidam clerici fuerunt de quibusdam criminibus

quidquid est, finiant, adhibiti ab eis ex consensu episcoporum suorum Quòd si & ab eis prouocandum putauerint, non prouocent nisi ad Africana concilia, vel ad primates prouinciarum suarum. Ad transmarina autem qui putauerit appellandum; à nullo intra Africam in communione suscipiatur.

¶ *Huic capiti in vulgatis codicibus præpositum erat nomen Palea: sed in omnibus vetustis Gratiani exemplaribus habetur. Citatur autem supra 2. q. 6. c. placuit.*

3. q. 6. Irritam. ex Felice.

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 28.

¶ Iniusta episcoporum damnatio, irrita esse censetur. C. XXXV.

Tal. & iniustā

Irritam esse iniustam † [a] episcoporum damnationem, & idcirco à synodo retractandam [b].

Et in Afri. c. 46. & Vorma. c. 71.

Item ex concilio Carthaginensi 5. c. 12.

¶ Qui causæ suæ ad esse, & innocentiam suam asserere voluerit, intra annum excommunicationis hoc faciat. C. XXXVI.

Polyc. l. 7. tit. 1. Burc. l. 2. c. 182. Iuo p. 6. c. 232.

Versus [c] cōstitutum est, vt quoties clericis conuictis, vel * confessis in aliquo crimine, vel propter eorum, quorum verecundiæ parcitur, vel propter ecclesiæ opprobrium aut insolentem insultationem hæreticorum, atque gentilium, si forte causæ suæ adesse voluerint, & innocentiam suam asserere; intra annum excōicationis hoc faciant. Si vero intra annum causam suam purgare contēplerint; nulla eorum vox postea penitus audiatur.

* [Vel.] *In omnibus locis indicatis legitur*, &. *Sed manuscripta Gratiani exemplaria concordant cum vulgatis. In aliquibus tamen est*, conuicti clerici, vel confessi. *Apud Iuonem vero legitur* vt aliquoties clerici conuicti, & confessi; *& vocem*, aliquoties, *habet etiam Burchardus.*

Item Gelasius.

Poly. l. ibid. Ans. l. 12. c. 24. Burc. l. 11. c. 47. Iuo p. 14. c. 111 Panu. l. 5. c. 136

¶ Audientiam sibi negat, qui excommunicationis suæ causam agere intra annum differt. †

Quicunque intra anni spatium ciuiliter, siue publicè [d] Quicunque.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̄ quicunque fuerint excōicati propter ciuilem vel criminalem causam, si intra annum causam non peregerint coram suis excōicatorib. postea non audiantur: si vero in excōicatione fuerint mortui, iuxta sñiam B. Leonis, eis mortuis cōicare non debemus, sicut eis viuis nō communicauimus. sed diuino iudicio reseruentur.

d ¶ Siue publicè.] Idest, siue criminaliter.

1 Ita q̄ dicetur de eo agatur de crie in quo casu loquit hoc c. & seq. & 3. q. 9. decernimus. & ista c loquūtur lite contestata. sm B. qđ dic vt no ex. de dolo. & contu. veritatis. in gl. hoc patet. & 3. q. 9. in summa. Arc.

Quidam accusatus: de crimine legitime fuit citatus, noluit venire, excommunicatur pro contumacia, si intra annum venerit, auditur super crimine, postea nō: quia habetur pro conuicto vel cōfessio iuris interpretatione. nam qui excommunicatus est pro suspicione hæresis, post annum pro hæretico habetur, vt extra de hęre. excōmunicamus. cir ca princ. non ob. 2. q. 9 decernimus: quia ibi loquitur cum lis est contestata. Vel ibi non punitur de crimine. sed pro contumacia. Sed P. Hispanus propter hoc verbum purgare, intellexit hoc c de clerico infamato, qui si citatur vt se purget, & contumax fuerit iuris interpretatione pro cōuicto habetur. 24. q. 3. de illicita. Vel dic quod temperat rigorem illorum canonum, qui dicebat quod si clericus contēnit excōmunicationem, statim de⟨o⟩neandus est. sup. ea. ff quis presbyter, & ca seq. sed hic propter insultationem hæreticorū datur eis annus ad p bandum innocentiā suam. sed si per annū fuererit excommunicatus, tunc primo deponitur. Vel dic, q̄ etiam post annū potest audiri de crimine quantū ad hoc vt ostendat innocentiā suam: sed non quantū ad hoc vt recuperet bona sua, C. de requir. reis, l. 2. quod

a ¶ Ex-

causam suam coram suis excommunicatoribus [a] non peregerint; ipsi sibi aditum audientiæ clausisse [b] videantur. Quod si obstinato animo sine communione defuncti fuerint; nos eorum causam, iuxta beati Leonis [c] prædecessoris nostri sententiam, diuino iudicio reseruantes, quibus viuis non communicauimus †, nec mortuis communicare debemus. 24.q.2.c.21.

† *al. mortuis communicare non possumus*

PALEA. C. XXXVIII.

QVi vero excommunicato scienter communicauerit, & amodo saltem in domo simul orauerit, atque latebras †, quominus ad satisfactionem perducatur, præbuerit; donec ab excommunicatore pœnitentiam [d] accipiat; corporis & sanguinis Domini communione priuatum se esse cognoscat.

Poly. ibidem. Ans. ibidem. Burc. l. 11. c. 48. Iuo p. 14. c. 112. ex eiusdem Gr. lasij decretis.

† *al. latebras desinit.*

Item ex concilio [d] *Hilerdensi, c.10.*

¶ Tardius recipiatur ad veniam, qui sacerdote iubente de ecclesia exire contemnit. C. XXXIX.

QVi iubente sacerdote pro qualicunque culpa ab ecclesia exire contempserit; pro noxa contumaciæ † tardius [e] recipiatur ad veniam.

† *al. cõtumeliæ*

Sed quæritur, si ante damnati absolutionem episcopum mori contigerit; vtrum damnatus postea ualeat absolui.

De his ita statutum est in concilio Epaunensi c.28.

¶ A successore soluatur, qui post mortem episcopi remanet ligatus. C. XL.

ij SI episcopus ante damnati absolutionem obitu rapiatur, correctum aut pœnitentem successori, [f] licebit absoluere. Burc. l. 11. c. 50. Iuo p. 14. c. 114. Pann. l. 5. c. 121.

Præmissis auctoritatibus, quibus iniustę sententię usq; ad examinationem vtriusque partis parere iubemur, ita respondetur. Gregorius non dicit sententiam iniustè latam esse seruandam, sed timendam, sicut & Vrbanus. Timēda est ergo, id est non ex superbia contemnenda. Reliquæ uero auctoritates de excommunicatis loquuntur, qui uel nocati ad synodum venire contempserunt, uel calliditatibus aduersantium occurrere nescientes, iniustam sententiam à iudice reportauerunt, uel qui neglectu suæ uitæ sinistram de se opinionem nasci permittentes, sententiam in se exceperunt. Hos si quidem solos excommunicationis sententia ferire licet.

Et in adiectis capitularib. Caroli filij Ludouici.

Vnde in Meldensi concilio, c.56.

a ¶ Excommunicatorib.] Excommunicandus est reus, cum talis est causa & actor non potest mitti in possessionem, vt extra vt lit. non contest. tuæ.

ADDITIO. Et intelligitur hoc c. quando non liquet, nec liquere potest de causa: alias est dispensatio secundum Hug.

b ¶ Clausisse.] Quātū ad causam possessionis. sed non proprietatis. vnde mitis agitur in ciuili quā in criminali causa, vt dictum est sup. c. prox. & ext. vt lit. nō contest. cū frequenter. Vel loquitur de actore contra quem bene procedit ur lite non contest. vt extra de dolo & contumacia, cauiam.

c ¶ Leonis.] 24 q 2. sane, & c. de con. mutione.

d ¶ Ité ex cõcilio.] hę sunt paleę B.

e ¶ Qvi iubente.] ¶ Tardius.] hoc in laico: clericus enim deponitur. supra eod si quis episcopus, & iudex potest alicui negare iustitiam propter delictum suum. vt ff. ex quib. cau. ma. sed & si. § actio. immo quandoque duplicatur alicui pœna propter contumaciā suam, vt ff. de pœn. authen. damnum. §. quisquis. & est simile. sup. 18. dist. si quis autem.

SED QVÆRITVR. CASVS Sup. in cap quicunque dictum est, q; mortui in excōmunicatione soli Deo reseruantur. Nunc vero quęritur, si quis episcopus excōmunicator primo moriatur q; debeat absoluere excommunicatum? Et respōdetur q; successor: quod probat seq. c. cuiuscausus patet.

Successor facti antecessoris confirmare tenet.

f ¶ Si episcopus.] ¶ Successori.] Huic est simile ff. de iu. mortuo. Est ergo hic arg. q; successor potest corrigere, & tenetur confirmare factū antecessoris sui. 35. q. 9. quod quis. extra. de precar. c 2. & 16. q. 9. illud. 12 q. 2. quicunque. & in authen. vt nulli iud. §. & hoc vero nō dicemus. successor autem delegati non potest ab soluere vel restituere possessionem adiudicatam, nisi succedat in honore & onere, extra de off. ord pastoralis. §. præterea.

PRÆMISSIS. CASVS. Hactenus probauit legando dicit. Alia vero cap. intelliguntur de contumacibus & negligentibus: qui licet peccata, de quibus impetuntur, non commiserunt, tamē excommunicationis sententia licite feriuntur: quod probat per sequentia c. Sequens § planus est. [Hos solos.] scilicet contemptores vel negligentes.

g ¶ Sicut & Vrbanus.] Sup. eod. quibus episcopi. Nemo.

NEmo.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q; nullus episcopus debet suum parochianum excommunicare, nisi propter manifestam causam peccati. In secunda parte dicitur, q; nullus debet anathematizari ab episcopo, nisi pp̃ consuma- cerdos, & c. ecclesiæ, sed hoc non est verum 1. vt extra de ver. sig. ex parte. Vel dic, q; tunc demum quis potest excommunicari pro crimine, cum est incorrigibilis, cū

Burc. l. 11. c. 10. Iuo l. 14. c. 80. Pann. l. 5. c. 93.

d NVllus.] ¶ Et leuibus.] simile su. e. epi. Vel intelle lige de venialib. vt inf. de consec. d. 2. quotidie. & c. panem de altari.

¶ Quibus culpis exigentibus aliquis sit communione priuandus. C. XLI.

ij NEmo episcoporum quēmlibet sine certa & manifesta peccati causa communione [a] priuet ecclesiastica. Sub anathemate [a] autem sine conscientia [b] archiepiscopi, aut coepiscoporum nullum præsumat ponere, nisi vnde canonica docet auctoritas: quia anathema est æternæ mortis [c] damnatio, & non nisi pro mortali debet impoui crimine, & illi, qui aliter non potuerit corrigi.

a ¶ Sub anathemate.] *In concilio Meldensi, & adiectis capitularibus Caroli filij Ludouici legitur:* Anathema autem sine consensu archiepiscopi, aut coepiscoporum, prælata etiam euangelica admonitione, nulli imponat. *Cæteri autē collectores parum à Gratiano discrepant.*

Item ex concilio Aruernensi.

¶ *In concilio Aruernensi, quod extat, non habitur; sed in Aurelianensi 5. c. 2. & in Vormaciensi, c. 13.*

¶ Pro paucis & leuibus causis nullus communione priuetur. C. XLII.

NVllus sacerdotum quenquam rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus [d] causis à communione suspēdat, præter eas culpas, pro quibus antiqui patres arceri [e] ab ecclesia iusserunt committentes.

Item ex concilio Triburiensi.

¶ Pro his tribus criminibus quilibet communione priuetur. C. XLIII.

Poly. l. 7. tit. 1. Burc. l. 11. c. 74. Iuo p. 14. c. 122. Pann. l. 5 c. 112.

CErtum † est pro his tribus [f] criminibus aliquem excommunicari debere: cum ad synodum canonicè vocatus venire contēnit: aut si postquam illuc venerit, sacerdotalib. respuit obedire præceptis; aut si ante finitā & causæ suæ examinationem a synodo abire † præsumit.

† *al. profugus abire.*

4 *De his* [h] *inquam, & huiusmodi, præmissæ auctoritates loquuntur, non de iniustè suspensis. Quod autem iniustæ sententiæ parendum non sit, multis auctoritatibus probatur. Quarum prima est illa Hieronymi super Matthæum, lib. 3.*

In com. ad c. 16.

¶ Sententia pastoris reum, vel innocentem non constituit, vel facit. C. XLIIII.

Poly. l. 7. tit. 3. Ans. l. 7. c. 130. Iuo p. 14 c. 7. Pann. l. 5. c. 86.

QVomodo [i] sacerdos mundum leprosum nō facit; sic

turnaciam mortalis peccati. nec sine conscientia archiepiscopi, vel suffraganeorum.

a ¶ Communione.] Sacramentorum.

b ¶ Sine conscientia.] Hoc est verum, cum illud delictū tangit totam prouinciam, aliās non tenet, vt 9. q. 3. c. 2. & c. archiepiscopus.

c ¶ Mortis.] Sed cum sit perpetua damnatio, qualiter dicitur medicinalis, vt 24. q. 1. multi? Respond. cum contemnitur, est damnatio, aliās non, vt 24. q. 3. notandū. in fi. Item videtur hic q; nemo sit excommunicandus nisi pro contumacia, vt 45 dist. sed illud. & 24. quæ. 3. tam sa-

municandum: sed non loquuntur de iniustè suspensis, cui iniustæ sententiæ probat sophisticè non esse parendum multis auctoritatibus, quarum prima est, &c.

d ¶ De his.] Idest, de contumacibus.

QVomodo.] CASVS. Ostendit hic Hiero. q; sicut sacerdos vet. test. mundum non faciebat leprosum: sic hodie prælatus non ligat per suam sententiam insontes, nec soluit noxios: sed ex officio suo scire debet quis ligandus sit, & quis soluendus.

i ¶ Quomodo.] Si quis enim dicebatur leprosus, ducebatur ad sacerdotem, & si ille iudicabat illum leprosum vel

e ¶ Arceri.] Idest, excommunicati. Baz. tamen intelligit, q; quicunq; est in mortali peccato, non debet ingredi ecclesiā, per id quod est 33. q. 4. vir cum propria. sed non est verum, vt ibi dixi, & inf. de pœ. dist. 5. falsas. & 1. q. 1. qui studet. Ioan.

CEttum. CASVS. Quidam clerici vocati ad synodum venire contemnebant; aut si veniebāt, non obediebant, vel si obediebant ad tēpus ante finem causæ à synodo recedebant. quæritum fuit de istis, vtrum pro his tribus criminib. sint excommunicandi. Et rādet q; sic.

f ¶ Trib.] i. pro contumacia istorum idē est de quolibet alio crimine.

g ¶ Ante finitā.] Sic inf. de consec. dist. 1. missus.

DE HIS. Hæc est 4. pars quæst. in qua, q; hic intendit magister superficialiter, q; sententiæ iniustæ non sit parendum. s. quod neminē ligat apud Deum. supple nisi contemnatur. aliās contra 24. qō. 3. notandum. Hoc tamen intendit probare per 19. cap. quæ aliter intelliguntur, quā in sententia excommunicationis. Ioan. de Sant.

CASVS. Nunc dicit Grat. q; de talib. contumacib. loquuntur supradictæ auctoritates, quib. non est cōmunicandum: sed non loquuntur de iniustè suspensis, cui iniustæ sententiæ probat sophisticè non esse parendum multis auctoritatibus, quarum prima est, &c.

h ¶ De his.] Idest, de contumacibus.

QVomodo.] CASVS. Ostendit hic Hiero. q; sicut sacerdos vet. test. mundum non faciebat leprosum: sic hodie prælatus non ligat per suam sententiam insontes, nec soluit noxios: sed ex officio suo scire debet quis ligandus sit, & quis soluendus.

i ¶ Quomodo.] Si quis enim dicebatur leprosus, ducebatur ad sacerdotem, & si ille iudicabat illum leprosum vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sola nō dat nouum ius.

mundum, ita habebatur, vt inf. de pœn. distin. 1. §. ex his itaque. Et sic patet, q̄ sententia non dat nouū ius, sed ve tus declarat, vt ff. si ser. ven. sicuti. §. 1. tñ si sententia fuerit lata pro reo, q̄ hoc nō tollitur obligatio, vt ff. de cond. inde. Iulianus. sed si pro actore feratur, dat ei nouā actionem, vt C. de rebus cred. actori.

a ¶ Non alligat.] Quantum ad Deum, sed quātum ad eccle siam, vt 24. q. 3. si qs non recto.

b ¶ Nec soluit noxios.] Talis absolutio non prodest quātum ad eum, qui quæ rit indiscretū sacerdotem, vt eum per imperitiā absoluat, vt infra. de pœn. d. 6. qui vult.

c ¶ Scit.] Idest, scire debet vt iudex. Io. de Fant.

CVI.] CASVS. Dioscorus hæreticus Alexandrinus patriarcha quosdam excōicauit, qui eius sniā credebant se esse ligatos. quæritur à Gelasio, vtrū à tali sniā fiat ligati, & rñdet, q̄ non: nec indigent absolutione, sed deponant illam opinionē, & erit sententia nulla.

d ¶ Illata.] Ià Dioscoro hæretico, cuius sniā nulla fuit. Sed quid si aliam tulisset sententiam in suos subditos? Dico, q̄ tenet, q̄ illi, qui sunt ext ecclesiā, bene habēt iurisdictionem, vt 22 q 5. si pgea. & 3 q 7 c. vlt. Alij contra sentiunt, vt 24. q. audiuimus. sed illud non tenet cum excōmunicatus est, vt extra de sent. & re iud. ad probandum.

SECŪDŪ.] CASVS. Dī hic q̄ naturæ Dei. s. homini, non pōt aliquis iniuste nocere: nec ipsa pōt iniuste & sine causa nocere: q. Deus nō patitur quemquā iniuste nocere. Seq. capitula plana sunt vsque ad c. in cunctis.

e ¶ Nec naturę Dei.] Idest, Deo.

f ¶ Nec natura Dei nocere.] Qui puniat episcopus, vel presbyter, non alligat [a] eos, qui insontes sunt, nec soluit noxios, [b] sed pro officio suo cum peccatorum varietates audierit, scit qui ligandus sit, qui soluendus.

¶ *Varie hic locus legitur apud collectores. Apud B Hieronymum sic habet.* Legimus in Leuitico de leprosis, vbi iubentur, vt ostendant se sacerdotibus, & si lepram habuerint, tunc à sacerdote immundi fiant: non quo sacerdotes, leprosos faciant, & immundos: sed quo habeant notitiam leprosi & non leprosi, & possint discernere, qui mundus, quive immundus sit. Quomodo ergo ibi leprosum sacerdos mundum, vel immundum facit, sic & hic alligat, vel soluit episcopus & presbyter: non eos, qui insontes sunt; vel noxij; sed pro officio suo, cum peccatorum audierit varietates, scit qui ligandus sit, quive soluendus.

Item Augustinus super Matthæum.

PALEA. C. XLV.

RIdiculum est, vt eum mundum esse dicamus, qui vinculis peccatorum suorum ligatus est, propter hoc solum, quòd episcopus dicitur habere huiusmodi potestatē, vt soluti ab eo, soluti sint in cœlo; & ligati in terris, ligati sint in cœlo. sit ergo irreprehensibilis, qui alterum ligat, aut soluit.

Item Gelasius Papa episcopis Orientalibus de damnatione Dioscori.

α ¶ Damnatione Dioscori.] *Sic etiam in manuscriptis. Apud Iuonem est*, de communione Achatij vitanda. *Et Dioscorus quidem in Chalcedonēſi synodo, & à S. Leone primo damnatus est: Achatius autem à Felice tertio, & Gelasio ipso.*

¶ Non est petenda absolutio, cum inique fertur sententia. C. XLVI.

CVi est illata [d] sententia, deponat errorem, & vacua est, sed si iniusta est, tanto eam curare non debet, quāto apud Deum, & ecclesiam eius neminem potest iniqua grauare sententia. Ita ergo ea se non absolui desideret, qua se nullatenus perspicit obligatum.

Item Augustinus de summo bono.

¶ Deus non nocet, nec nocere aliquem patitur iniuste. C. XLVII.

SEcundum catholicam fidem, & sanam doctrinā, & intelligentibus perspicuam veritatem, nec naturæ Dei [e] nocere potest quisquam, nec natura Dei nocere [f] iniuste cuiquam, vel nocere iniuste † patitur quemquam. Qui enim nocet (ait Apostolus) recipiet illud, quod nocuit.

Item sermone 16. de verbis Domini.

¶ Iniusta vincula dirumpit iustitia. C. XLVIII.

COepisti habere fratrem tuum tanquam publicanum, ligas illum in terra, sed vt iuste alliges, vide. Nam in iusta vincula dirumpit & iustitia. Cum aūt correxi eris, &

Sententia habet aliqua ex parte i tumo Gelasij de anathematis vinculo.

Iuo p. 14 c. 8.

l. 3. de natura boni, c. 39.

Iuo p. 14. c. 9.

† Impune] ue cōiun ra lectio

g Cmalefactorem, vt 32. q. 4. nemo. Oepisti.] ¶ Dirumpit.] Vt 15. q. 6. auctoritatem.

a ¶ Solueris.] Quasi dicat. si iuste ligas, erit ligatus & in cœlo. & econuerso, vt de pœ. d. 1. quem pœnitet.

b Temerarium.] Plerumque] Nocet enim si contemnatur.

c ¶ Vt noceat.] Quia si per imperitiam iudicat, sa it Item

a ¶ Soluens. ex ma male ligatus ligator pu

concordaueris cum fratre tuo, soluisti illum in terra, cum solueris [a] in terra, solutus eris & in cælo.

e ¶ Cum autem.] *Emendatus, & locupletatus est hic locus ex originali, & Ieone, & Pannormia.*

Idem de sermone Domini in monte, lib. 2. c. 29.

¶ Temeritas iudicandi non ei, qui iudicatur, sed iudici nocet. C. XLIX.

Iuo p. 14. c. 10.

TEmerarium iudicium plerumque [b] nihil nocet ei, de quo temere iudicatur. Ei autem, qui temere iudicat, ipsa temeritas necesse est, vt noceat [c].

Idem ad clerum Hipponensem, epist. 137.

¶ Non obest homini iniusta sententia. C. L.

Poly. l. 7. tit. 1. Iuo p. 24. c. 11.

QVid obest homini; quòd ex illa tabula [d] non vult eū recitari humana ignorantia, si de libro viuorum non eum delet iniqua conscientia?

Item in libro contra Secundinum Manichæum, c. 1.

¶ De eodem. C. LI.

Iuo p. 14. c. 12.

SEnti [e] de Augustino, quidquid libet, sola me in oculis Dei conscientia non accuset.

Item Gregorius Constantio Mediolanensi episcopo, libro 6. epist. 14. seu c. 178.

Nic. epist. 2. ad Michaelē imp.

¶ Quos conscientia iustificat, aliorum maledicta non timeant. C. LII.

IN cunctis, quæ in hac vita aduersa proueniunt, sola est sicut nostis, omnipotentis Dei districtio pensanda, atque ad cor semper proprium recurrendum, vt nullius nos ibi lingua [f] implicet, vbi conscientia non accusat. Quem enim conscientia defendit; & inter accusationes liber est, & liber, vel sine accusatione [g] esse non potest, si sola, quæ interius addicit † [h], conscientia accusat. De vestra igitur sanctitate absit à Christianorum iudicio, ea quę maledicorum [i] hominum rumoribus conficta credimus, in qualicumque modulo suspicionis adduci, quia ex sacri eloquij testimonio tenemus, vt maiora mala α, cum forsitan dicuntur, nisi, probata [k], credi non debeant; sed probata [l] citius vlciscī. [m] *& infra.* ¶ Hæc igitur dixi, vt nimiæ esse leuitatis ostenderem; si quis mala grauia credere studeat, quæ probari non possunt. Vnde sanctitas vestra debet mentem suam à maledicorum hominum rumoribus, atque obtrectatione disiungere, & sola, quæ æternæ vitæ sunt, atque ad vtilitatem subditorum proficiunt, cogitare.

† al. audit

α ¶ Maiora mala.] *Sic emendatum est ex originali, & Nicolao: & sæpe in hac epistola repetitur*, mala grauia. *Antea legebatur*, mala maiorum.

d Qvid obest.] ¶ Tabula.] 2. q. 1. c. nomen.

e ¶ Senti.] inf. ea. nō sunt. contra. 12. q. 1. nolo de cōse. d. 1. iubemus. in illis c. dī quod non sufficit conscientia, sed requiritur bona fama quātum ad alios. sed illa. c. loquantur quā do sumus inter tales qui parati sunt imitari scientia rei, & non reprehēde re, vnde ne tales corrumpamus exemplo nitī debemus, vt fama nostra luceat coram eis. sed huc loquitur cum sumus inter tales, qui non curant imitari, sed reprehēdere: tunc sufficit nobis quantum ad eos conscientia bona

INcunctis.] CASVS. Cōstantinus archiepiscopus Mediolanū infamatus erat à quibusdam maledictis super quibusdam criminibus, & ideo corrigere subditos prætermittebat; nec etiam prædicabat quia credebat vera esse quæ dicta sunt de eo. Papa vero scribit ei, vt propter hoc non dimittat vtilitatē subditorum, sed sola conscientiam mūdā retineat apud Deū. & dicit se talia nunquā credidisse, cū sacri eloquii testimonia dicāt mala non esse credenda nisi probentur.

f ¶ Linguæ.] Ablatiui casus, i. vt propter nullius linguam credat se aliquis implicitum & reum.

g ¶ Accusatione.] Interiori.

h ¶ Addicit.] Id est, condemnat.

i ¶ Maledicorum.] arg. quòd infamia orta ab inimicis nō inducit purgationē. extra de pur. can. cum in iuuentute. & 2. q. 5. omnibus 2. nec etiā a leuibus personis. nec ab illis, qui de facili credunt.

K ¶ Nisi probata.] inf. 30. q. 5. nullum ante.

1 De hoc no. 2. q. 6. hoc etiam, extra li. 6. de re. iudi. Fama bona cum conquiritur. quæ est in no. 4.

2 Vbi de hoc videas 24. q. 4. non inuenitur. iuxta fi. Arch.

l item suam, vt inst. de obli. quæ ex quasi deli. na. §. 1. sed si per dolum, incurrit infamiam, & præterea punitur

l ¶ probata.] Aliàs prolata.

m ¶ Vlciscī.] i. puniri, q̄ citus fieri pōt, vt 23. q. 4. cū qs

Universidad de Deusto
Biblioteca

ET si ad tempus.] CASVS Dicit Aug. quod quamuis homo dānetur in hoc sæculo iniuste à terrena potestate, vt Cyprianus martyr: non est ibi curandū qm à superiori iudice recipiet coronam. & sm Hæst in litera. [Proconsul.] & sm hoc erit ibi, [Addixerit.]

a ¶ Cypriānū.] Martyrem.

b ¶ Sella.] Id est, sedes iudicis.

c ¶ Coronam.] Si sententiam patienter ferat, vt inf. c. 9 iustus.

CVstodi.] CASVS. Dicit hic, q̄ licet falsum testimoniū faciat alicui iusto iudiciū apud sacerdotes, nō tñ apud Deum prævalebit, cū Deus erit iudex. & sola conscientia testis: & ideo in anima debet innocētia custodiri, vbi causa iusti nō opprimit. d ¶ Custodi.] Quia corpori vis potest fieri, non animæ. 32. q. 5. §. fin. 23. q. 5. in prin. de Pœn.

INter verba.] CASVS. Hoc dividitur in duas partes. In prima parte dicitur, quod siue laudamur siue vituperamur, sp est ad mentem recurrendum, & si bonum quod dicitur, non est in nobis, tristari debemus. Si vero malum, quod homines de nobis loquuntur, non est in nobis, multum gaudere debemus. nā licet mala de nobis dicantur; conscientia tamē apud Deum nos liberos esse demonstrat quod probat duob. auctoritatibus, scilicet Pauli & Iob. Stulti vero bonis detrahētes, pulueré peccati oculos suos sufflāt: q̄ magis sibi nocet q̄ alij sicut in pulueren sufflās magis nocet sibi quā alijs. In secūda parte dicitur, quod infamātib. est satisfaciendum, si parati sunt recipere satisfactionē: ne forte scandalizētur: quā probat exēplo Christi, quia ne Iudæi scādalizarentur, soluit tributum. si autem nolunt satisfactionem recipere, de ipsorum scandalo non est curandum. Et hoc probatur duabus rationibus, scilicet exemplo Christi, qui cum audisset Pharisæos scandalizatos, eo quòd docebat cibos non discernendos, nō curauit; sed ait, Sinite illos: quia cæci sunt, & duces cæcorum. Et auctoritate Pauli, qui præcepit Romanis, vt quæ tum in eis esset, cum omnibus hominibus pacem haberent, licet scandalizati sint de hoc Secunda pars incipit ibi, [Vocandi tamen.]

e ¶ Ne forte.] Hæc fuerunt verba Christi, cum peteretur Christus tributū solui.

Item Augustinus in psal. 36. concione. 3. ad ver. [*Nec damnabit eum.*]

¶ Frustra damnatur ab homine, quem Deus iustificat. C. LIII.

ET si ad tempus a damnaris ab homine, & si dixit sententiam proconsul in Cyprianum? alia est sella b terrena, aliud tribunal cœlorum. Ab inferiore accepit sententiam, à superiore coronam c. Iuo p. 14. c. 13.

a ¶ Et si ad tempus.] *Apud B. Augustinum de diuino iudicio agentem sic legitur.* Quando ergo ventum fuerit ad illud iudicium, non eum damnabit: & si ad tempus uidetur damnari ab homine, & si dixit sententiam, &c.

Idem in psalmum 37. ad ver. [*Quoniam inte speraui.*] C. LIIII.

CVstodi[d] intus innocentiam tuam, vbi nemo opprimit causam tuā. Prævalebit † in te falsū testimoniū sed apud homines. Nunquid apud Deū valebit, vbi causa tua dicenda est? Quando Deus iudex erit; alius testis, quàm conscientia tua non erit. Inter iustum iudicem, & conscientiam tuam noli timere, uisi causam tuam. Iuo p. 14. c. 14. † al. prævaluit

Et in epistola Sixti iij.

Item Gregorius Papa Palladio presbytero, li. 8. epis. 45.

¶ Non hominum linguas, sed conscientias curare debemus. C. LV.

INter verba laudantium, siue vituperantium ad mētem semper recurrendum est: & si in ea non inuenitur bonum, quod de nobis † dicitur; magnam tristitiam generare debet: & rursum si in ea non inuenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiam prosilire. Quid enim, & si homines † laudent, & conscientia nos accuset? aut quæ debet esse tristitia, si oēs accusent, & sola conscientia liberos nos esse demonstret? Habemus Paulū dicentē: [Gloria nostra hæc est, testimoniū cōscientiæ nostræ.] Iob quoq; dicit: Ecce in cœlo testis meus.] Si ergo & nobis testis in cœlo, testis in corde; dimittamus stultos foris loqui quod volunt. Quid aliud detrahentes faciunt, nisi in puluerem sufflant, atq; in oculos suos terram excitant? vt vnde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis videant. Vocādi tamen etiā sunt ipsi, & tranquille admonendi, eisq; satisfieri modis omnibus debet: scientes, quid de Iudæis veritas dicit: [ne forte e scandalizemus eos.] Si aūt satisfieri sibi ex veritate noluerint habes consolationē, quā in sancto Euangelio conspicias. Cum enim Dño dictū fuisset: Scis, quia Pharisæi auditoretur ab eo tributum, dixit Petro: Vade ad mare, & piscem, qui tibi prius occurrerit, tolle. & quod inueneris in ore piscis, des pro me & pro te, vt 28. q. 1. ii nunc. Fit est ar. quòd aliquid omittitur ratione scandali. dist. 50. de his vero. † al. suobis. † al. omnes. 2. Cor. 1. Iob: 16. Matth. 17.

a ¶ Verbo.] Non quod intrat in os, sed quod procedit ex ore coinquinat heminem: tunc dixerunt discipuli: scis quia pharisæi audito hoc verbo scandalizati sunt? pharisæorum enim erat religio in cibis discernendis,

b ¶ Scandalizati sunt.] Idest, indignati i sunt.

c ¶ Præterme. Matt. 15. verbo a hoc scandalizati sunt b] respondit: [Sinite illos: cæci sunt, & duces cæcorum.] Paulus quoq; apostolus admonet, dicens:] Si fieri pōt, quod ex vobis est cum omnib. hominibus pacē habentes.] Dicturus quippe,] Cum omnibus pacem habentes.] quia hoc difficile esse prospexit, præmisit c: [si fieri potest.] Sed tamen adiunxit, quod possit fieri, cum dixit: [quod ex vobis est.] Quia si nos in mēte charitatem erga odientes seruare cupimus, & si illi nobiscum pacem non habent; nos tamen cum illis d sine dubio habemus.

a ¶ Quid enim.] *Addita sunt nonulla ex epistola B. Gregorij, & partim Sixti tertij: in qua idem fere repetitur.*

Hoc inter eos obseruandum est, qui parati sunt suspicari, quod non vident, parati semper reprehendere, nunquā imitari. Apud alios autem conscientia est necessaria nobis. fama illis.

Vnde Augustinus libro de bono viduitatis, c. 22.

¶ Conscientia nobis, & fama proximis est necessaria. C. LVI.

NOn sunt e audiendi siue viri sancti, siue fœminæ, si reprehensa in aliquo negligentia sua, per quam fit, vt in malam veniant suspicionem, vnde suam vitam longe abesse sciunt, dicunt sibi coram Deo sufficere conscientiam: existimationem hominum non solum impudenter, verum etiam crudeliter contemnentes, cum occidant † f animas aliorum, siue blasphemantium viam Dei g (quibus secundum suam suspicionem, quasi turpis, quæ casta est, displicet vita sanctorum) siue etiam cum excusatione h imitantium, non quod vident, sed quod putant. Proinde qui suis à criminibus flagitiorum, atq; facinorum vitam suam custodit, sibi benefacit: quisquis autem etiam famā, & in alios misericors est. Nobis enim necessaria est vita nostra, alijs fama nostra. 12. q. 1. nolo, vt aliquis. † al. occidunt

Item Hieronymus super epistolam Pauli ad Philemonem.

¶ Apud Deum maledicitur, qui moribus dissonam profert sententiam. C. LVII.

SI quis[i] dixerit[k] iustum[l] iniustum, & iniustum iustum; abominabilis vterq; apud Deum est. Similiter, qui sanctum dicit esse non sanctum, & rursum nō sanctum asserit sanctum; abominabilis m apud Deum est. Ad locum] Gratias ago Deo Iuo p. 14. c. 6. Pann. l. 5. ca. 84. Prou. 17 secūdum 70.

Idem ibidem paulo superius.

Est est curandum de detractionibus malorum. Sed dicit Grat. q̄ hoc intelligendum est de illis, qui parati sunt reprehendere, & non imitari, apud quos sola conscientia sufficit: apud vero illos, qui parati sunt audire, conscientia & fama est necessaria: quod probat sequens e.

NOn sunt audiendi.] CASVS. Quidam sancti viri vel fœminæ cum infamarentur à quibusdam, non curabant, dicentes solam conscientiam mundam sibi sufficere apud Deum, quæsitū fuit ab Aug. vtrum bene dicerent? & respō. q̄ non: quia cōscientia nostra nobis est necessaria: alijs vero fama nostra. Vel etiam cum excusatione, vel bi gratia: Videbant mali iustum ex causa infirmitatis frangere ieiunia: qui nescientes causam reprehendebant: vnde non debent hoc facere in publico: vel si prælatus malum parochiarum propter scandalum tolerat in peccato, quod alij nescientes reprehendūt: & ideo causa debet eis dici. Sequēs capitulum patet.

e ¶ Non sunt.] Infra 2. q. 1. nolo.

f ¶ Cum occidant.] exemplo, vt 2. q. 7. Paulus.

g ¶ Viam Dei.] Idest, Christianam religionem 3.

h ¶ Cum excusatione.] Vt si videret aliquem soluere ieiunium iusta de causa, ipsi idem faciunt exēplo eorum: cū tamen ignorent cām quare illa faceret: & sic se excusant per alium.

i SIquis.] Hic refert Grat. ad propositū, ad ostendēdū. q̄ ista iniqua nocet ei, qeam protulit, non aut ei contra quem prolata est. potest etiam hoc intelligi de reb. ipsis, id est, si quis vitia dixerit esse virtutes, vel econuerso.

3 Sub. in qua illi viuunt, qui tñ talia faciunt vel ¶ veniunt in malam suspicionē: sicut si aliqs sanctus hō iret solus ad publicas meretrices, vt eis prædicaret, & eas corrigeret. Arch.

Error q̄sq. est peccatū mortale.

c ¶ Præmisit.] Arg. ex ordine verborum argumentandum, ar. 43. d. c. 1. in fi. extra de rescrip. cum dilecta.

d ¶ Cum illis.] Arg. quòd fides est illi seruanda, qui eam non vult seruare 33. q. 5. quod Deo. 22. q. 4. innocens cōtra. arg. extra de iniurijs. peruenit. in fi. 2. & est hunc fimile. ff de arb. Celsus. §. idem.

HOC INTER EOS. CASVS. Dictum est supra in c. inter verba, q̄ dimittendi sunt stulti foris loqui: nec

k ¶ Dixerit.] Iudicando.

b ¶ Iustum.] Absoluendo.

m ¶ Abominabilis.] Qui mortaliter peccat: & consonat ei quod dicit Augustin. super primam epistolam ad Corint. quòd errare in rebus, est mortale peccatum, scilicet cum putat quis id opus esse bonum quod est malū: vel econuerso. nam quilibet adultus tenetur scire hoc esse bonum, illud malum. Vel dic, dixerit, idest firmiter

Universidad de Deusto
Biblioteca

miter asseuerauerit, cum non sit certus.

SI quis hominem.] CASVS. Redit Gra. ad propositum suum, scilicet ad probandum iniquam sententiam nocere ei, qui eam tulit: & non illi contra quem lata est: & ita non esse ei parendum. Est ergo casus huius c. Quidam dicebant iustum hominem esse iniustum: alij dicebant iniustum esse iustũ. quæsitum fuit à Hiero. vtrũ iustitiat mali? & ridet q̃ sic: & hoc probat auctoritate Esaiæ dicentis: Væ his, qui dicunt dulce amarum.

a ¶ Crediderit.] i. asseuauerit.

b ¶ Errat.] Non opinando, sed stulte asserendo.

VÆ. qui dicitis.] CASVS. Esaias docet in hoc c. q̃ qui dicit malum esse bonũ, & econuerso, habebit pœnam temporalem & æternam: & hoc probat exemplo Israelitici populi, q̃ nõ solũ captiuus ductus est in Babylonẽ, sed etiã infernus dilatauit animam suã, vt eos reciperet: & os suum absque termino aperuit: q̃ in hoc descenderũt. [Ad eã,] idest, ad infernum. Et posluat hæc duo c. intelligi nõ solum de personis, sed etiã de reb. scilicet de vitijs & virtutib. vt si aliquis dicat vitium esse virtutẽ, vel econuerso. Seq. duo capit. plana sunt.

c ¶ Eius.] Idest, Hierusalem.

d ¶ Dilatauit.] Loquitur humano more.

e ¶ Homo.] i. minor.

e ¶ Homo.] Idest superbia.

f ¶ Vir.] i. maior.

f ¶ Vir.] Idest, superbus.

g ¶ Exaltabitur.] i. altus apparebit.

h ¶ Sanctificabitur.] i. sanctus apparebit, vt ibi, [Sanctificetur nomen tuum.]

i ¶ Pse.] ¶ Primat.] i. meretur priuari 1. fic 12. qõ. 2. sæpe

1 Idest, facit fic, vel proprie, quia pp̃ qđ debet priuilegium non priuari & est conceditur ad abu-

teas, in fi. 82. sum.

d. plurimos. K Vdicare.] ¶ Sua.] Vt inf ea quatuor.

iuxta fi. 4. q. 5. quisquis. T Vnc vera est.] CASVS. Inducit hoc c. Gratianus, q̃ ẽt iniusta absolutio non prodest: & à contrario sensu nec iusta condemnatio. Est ergo casus, Obiẽdit Gratianus q̃ prælatus non debet absoluere delinquentem, nisi prius videat à Domino peccatum sibi esse remissũ. Et hoc probat exemplo Lazari mortui quatriduani: quem discipuli non absoluerunt prius quàm viderunt ipsum à Christo viuificatum. Seq. duo c. patent. 1 ¶ Io

¶ Christum violat, qui sanctum non sanctum, vel non sanctum sanctum esse crediderit. C. LVIII.

ix SI quis hominem, qui sanctus non est, sanctũ esse crediderit[a], & Dei eum iunxerit societati; Christum violat, cuius corporis omnes membra sumus. *& infra.* Rom. 12. 1. Cor. 6

¶ Omnes credentes, secundum Apostolum, Christi corpus efficiuntur. Qui in Christi corpore errat[b] & labitur, asserens membrum eius vel sanctum esse, cum non sit, vel nõ sanctum esse, cum sit, vide quali crimini obnoxius fiat. Es. 5. [Væ (ait Esaias) qui dicunt dulce amarum, & amarum dulce, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras.] Dulce puto esse sanctimoniam, amarum, quod sanctimoniæ contrarium est.

Item Esaias. c. 5.

¶ Æternum væ maledictionis inueniet, qui bonos malos, & malos bonos dixerit. C. LIX.

VÆ, qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras. *& paulo superius.* ¶ Propterea captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, & nobiles eius[c] interierunt fame, & multitudo eius siti exaruit. Propterea dilatauit[d] infernus animam suam, & aperuit os suum absque vllo termino, & descenderunt fortes eius, & populus eius, & sublimes, glorioſique eius ad eum, & incuruabitur homo[e], & humiliabitur vir[f], & oculi sublimium deprimẽtur, & exaltabitur[g] Dominus exercituum in iudicio, & Deus sanctus sanctificabitur[h] in iustitia. Eod. c.

Item Gregorius homilia 26. in Euang.

¶ Ligandi soluendique potestate se priuat, qui hanc iniuste exercet, C. LX.

IPse ligandi atque soluendi potestate se priuat[i], qui hãc pro suis voluntatibus, & non pro subiectorum moribus exercet. inf. e plerum ¶ Pol. l 7. tit. 1. Iuo p. 14. c. 3. Pann. l. 5. c. 78.

Idem ibidem paulo inferius.

¶ De eodem. C. LXI.

IVdicare de subditis digne nequeunt, qui in subditorũ causis sua[k] vel odia, vel gratiam sequuntur. Iuo ibidem. Paa. l. 5. c. 80.

Idem ibidem paulo inferius.

¶ Non est vera præsidentis absolutio, nisi sequatur arbitrium interni † iudicis. C. LXII. † al. æterni. inf. e. plerum ¶. Iuo ibidem. Pann. l. 5. c. 81.

TVnc vera est absolutio præsidentis, cum interni † l sequitur arbitrium iudicis[m]. Quod bene quatri-

l ¶ Interni.] Idest, conscientiæ, vel Dei. m ¶ Iudicis.] Idest, Dei. hic vult dicere, quòd sacerdos neminem absoluat, nisi præcesserit absolutio Dei, idest, contritio.

PRiuilegium.] Hæc est pars illius sup. dist. 74. vbi ista & cap. gesta.

a ¶ Priuilegium.] Perditur priuilegium propter abusum, vt hic 1. Propter delictum 25. q. 2. ita nos. Item propter contrarium factum. extra de priuile. si de terra. & extra

duani mortui resuscitatio illa significat, quæ videlicet demonstrat, quia prius mortuum Dominus suscitauit, & viuificauit dicens: [Lazare veni foras.] & postmodũ is, qui viuens fuerat egressus: à discipulis est solutus, sicut scriptum est. Ioan. 11.

Idem in regesto.

¶ Priuilegio meretur exui, qui eodem abutitur. Simplicime Papa. epist. 2.

C. LXIII.

PRiuilegium[a] omnino meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate †. Concor. l. Ans. l. 4. c. 3. Burc. l. 1. c. 29. Iuo p. 5. c. 140.

¶ *In regesto B. Gregorij, ex quo citatur, non est inuentum. Habetur autem in epistola secunda S. n. plicij Papæ, cui etiam Nicolaus primus in epistola ad Himemarum cuius initium est*, Epistolã beatitudinis tuæ. *& Burcharius & Iuo & aliquot vetusta Gratiani exemplaria tribuunt: supra etiam dist. 74. c. vbi. § nam priuilegium. citatur ex eodem Simplicio. Simile est quod B. Augustinus sermone de tempore 247. scribit.* Iudicio n. legum, iure ab obtenta dignitate dejcitur, qui priuilegio sibi concesso abutitur.

Item Gregorius Antonio subdiacono, lib. 2. indict. 11. epistola 9.

¶ Is, in quem canonica non fertur sententia, pœnam non debet ferre canonicam. C. LXIIII.

NOn debet is pœnam[b] sustinere canonicam, in cuius damnatione non est canonica prolata sententia.

Ex his datur intelligi, quòd iniusta sentẽtia nullũ alligat apud Deum; nec apud ecclesiam eius aliquis grauatur iniqua sententia, sicut ex Gelasij[c] capite habetur. Nõ ergo ab eius communione abstinendum est, nec ei ab officio cessandum, in quem cognoscitur iniqua prolata sentẽtia. Cur ergo capitula Carthaginensis[d], & Africani[e], atque aliorum conciliorum, prohibent iniustè damnatum in communione recipi ante iudicij examinationem? cur & illud in concilio Moguntinensi statutum est †?

¶ Qui damnatur à synodo, quomodo in secunda innocens reparetur. C. LXV.

EPiscopus, presbyter, aut diaconus à gradu suo iniustè dejectus, si in secũda synodo[f] innocens reperiatur †, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram altari de manibus episcoporum: si episcopus est, horarium[g], annulum, & baculũ; si presbyter horarium, & Burc. l. 2. c. 192. Ans. l. 8. c. 27. Poly. l 2 tit. 36. Iuo p. 5. c. 167. & p 6. c. 237. Pann. l. 3. c. 80. † Innocentiatur.

b NOn debet.] ¶ Pœnam.] Si ergo constet ibi, q̃ sententia iudicis est iniqua, potes iudici violenter resistere. extra de appel. significauerũt. 61. dist. cap. nullus inuitis. Est ergo hic arg. q̃ si quis celebrat post excõicationẽ iniuste latã, q̃ non debet sustinere aliquam pœnã: ga qui probat sniam excõicationis esse iniustam, nõ est cogendus ad aliquã satisfactionem extra eff. ord. ad reprimendam. arg. sup. ead. cui est. sed hoc nõ est verum, vt sup. ea. si eps forte. & c. seq 2. Excõicatus iniustè celebrans an sit puniendus.

EX HIS. CASVS. Cõcludit Grat. ex supradictis, q̃ iniusta sniа nec apud Deum, nec apud ecclesiam quẽquã ligare põt. Et ad hoc probandum sophisticè inducit cap. Gelasij Papæ. sup. ea. cui est ilata. & ideo dicit ab eius cõione non esse abstinendũ. Sed posteа huic solutioni obijcit duo ca. scilicet Carthaginenſis concilij, & Africani sup. eo. clericus. & ca. [illegible] obijcit etiam [illegible] Moguntinen. concilij, vt infr. ea. c proxi. 2 Sed hoc sophisticũ ẽt ga illud ca. cui est infrã. ligit de sniа q̃ ipso iure nulla est: ga data à non suo iudice: ga ab hæretico damnato Hug.

c ¶ Ex Gelasij.] Sup. ead. cui est.

d ¶ Carthaginenſis.] Sup. ea. si episcopus. e ¶ Et Africani.] Supra ea. cap. placuit.

EPiscopus.] CASVS. Quidã episcopus, vel presbyter vel diaconus iniustè fuit degradatus. quæsitum fuit in concil. Moguntin. vtrũ possit exercere officium suum sicut prius faciebat? Et respondetur q̃ non, nisi insignia gradũ recipiat coram altari de manu episcoporũ, sicut prius amiserat. Idem ẽ de reliquis clericis. hodie solꝰ Papa restituit depositos, vt su. 2. q. 6. nõ 2 vñ hoc. est correctũ. vel loq̃t sm antiqua tpa: vel de dlegatis a dño Papa. Eps deponitur, & restituitur à solo Papa.

f ¶ Synodo.] Hodie concilio nõ deponit episcopũ, sed solus Papa, nec concilium restituit epm, sed solus Papa, vt 2. q. 6. ideo. Et hic est ar. q̃ eps potest restituere clericum depositum: qđ verũ est cũ dicit de positionẽ nullã: quia per falsos testes, vel per allegationes est conuictus: licet sit ar. con. ff. de q. l. in fine. ADDITIO. Vbi hẽ q̃ præses prouinciæ illum, quem dãnauit, restituere non põt: sed illud intellige cũ petitur restitutio officio iudicis: secus vbi iure actionis. Arch.

g ¶ Horarium.] Id est, stolam.

extra de consti. cum accessissent. Item propter negligentiam. ff. de nundinis. l. 1. Item propter enormẽ damnum superuentens. extra de deci. suggestum. Sed nunquid ecclesia perdit priuilegium si delinquant canonici, vel monachi? Videtur quod sic: ga & ciuitas perdit si deliquerint ciues 23. q. 2. ita nos. Item nauis ecclesiæ publicatur propter delictum. C. de sacrosanct. Iubemus. arguextra. de priu. l. cum & plantare. in fin. Sed dicas quod non. arg. extra de arbi. capicum tempore.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Planetam] Id est, casulam.
b ¶ Reliqui] Hic patet, ꝙ æque deponit aliquis à minoribus ordinibus sicut à maioribus, vt 24. distin. c. vlt. & 26. q. 1 si quis episcopus licet sit ar. contra 25. d. eps. SI ERGO. Hæc est 5. pars, in qua facit distinctionem, &c. Io. de Fan.

CASVS. Concludit Gra. ex c. sup. ꝙx. dicens, ꝙ si iniuste degradati non possunt esse quod fuerũt, nisi de manib. episcoporum recipiant quod iniuste amiserunt, apparet ꝙ iniqua sententia excommunicationis ligat. Sed statim respondendo facit trimembrem diuisionẽ iniustæ sniæ: dicens ꝙ sententia qſque iniusta est tantum ex animo: qãq; tantum ex ordine: qñq. tantum ex causa. Et ad probandum istam diuisionem sequentia cap. inducit: & dicit; quòd in omnib. casibus iſtis est parendum sententiæ.

c ¶ Ex causa.] ff. de lib. & posth. sed etsi. & l. si posthumus. §. vl. & l. idem. & ff. de condi. & demon. cum tale. § falsum. & §. se. & l. falsa.

IRA. CASVS. Quidam seruato ordine iudiciario quendam delinquentem ex odio condemnauit: q̃situm fuit an recte iudicauerit? Et respondetur quòd sic quantum ad condemnatum: sed tamen condemnans Dei iustitiam nõ imitabitur, in quem non cadit perturbatio, cũ hoc ex odio fecerit.

d ¶ Quantum ad se.] Not. sententiam quo ad vnum tenere, quo ad alium non, vt 23. q. 5. miles. & cap. cum missiter. fic 49. dist. c. vlr.

QVi recte.] CASVS. Quidam iudex ordine iudiciario seruato iustã tulit suam pro pretio tñ. quæritur an sit à Greg. vtrum talis iudex debeat dici bonus? Et respon. ꝙ nõ: quia non amor iustitiæ, sed pecunia illud ad veritatem prouocauit: cui si spes nummi non aderit, a iustitiæ tramite deuiauit: sed bonus iudex ab omni munere excutit manus suas: qui pro recto iudicio vitam accipiet sempiternam.

e ¶ Expectat.] Arg. ꝙ licet non interceſſit pactio, pecuniam tamen qui expectat remunerationem, sicut fœnerator, vt 14. q. 3. cap. 1. Sed nunquid peccat qui iudici dat pecuniã vt iuste iudicet? Dicũt quidam si dans hoc exprimit, ꝙ iõ det pecuniã vt ꝓ eo ferat sniã, turpiter facit nec tunc repetet qd dedit. sed si simpliciter det ei vt iuste iudicet, vel vt iuste tacẽt, nõ peccat. & tunc repetet qd dedit. 1. 14 q. 5. non sane. Pleriq; doctores legũ dicunt: qualitercunque det, non repetit: quia voluit corrumpere iudicem, vt ff. de condi. ob tur. causam. l. 1. & venales sententiæ nullæ sunt 2. q. 6. §. venales.

f ¶ Ab omni.] Sup. 1. q. 1. sunt nonnulli.

planetam [a]; si diaconus, orariũ, & albam; si subdiaconus, patenam, & calicem. Sic & reliqui [b] gradus in reparatione sua recipiant ea, quæ cum ordinarentur, perceperant.

¶ Hoc habetur in concilio Toletano 4. c. 27. ex quo citant Iuo par. 5. c. 367. & Polycarpus l. 2. tit. 36. Idem tamen Iuo par. 6. c. 237. & Burchardus tribuunt concilio Moguntino: auctor autem Pannormiæ & Moguntino, & Toletano.

§ Si ergo iniuste deiecti, nec etiam per episcopos reparari possunt, nisi de manibus eorum recipiant quæ amiserant; quomodo sua auctoritate cuiq; licet iniuste ligatis communicare, & eis, nõ petita absolutione, sua celebrare officia, sicut Gelasius videtur sentire? Ad hoc respondendum est, quòd sententia aliquando est iniusta ex animo proferentis, iusta vero ex ordine & causa: aliquando est iusta ex animo & causa, sed non ex ordine: aliquando iusta ex animo & ordine, sed non ex causa [c]. Cum autem ex causa iniusta fuerit, aliquando nullum in eo omnino, qui accusatur, delictum est, quod sit damnatione dignum: aliquãdo non est in eo illud, supra quod fertur sententia: sed ex alio notandus est. Ex animo est iniusta, cum aliquis seruata integritate iudiciarij ordinis in adulterum, vel in quemlibet criminosum, non amore iustitiæ, sed liuore odij, vel pretio, aut fauore aduersariorum inductus sententiam profert. Vnde Beda super epistolam Iacobi ait. ¶ [Ira enim viri iustitiam Dei non operatur.] quia qui iratus in aliquem sententiam profert, & si illo, quantum ad se [d] iustam reportet sententiam; iste tamen, qui non amore iustitiæ, sed liuore odij in eum sententiam dedit, iustitiam Dei, in quem perturbatio non cadit, non imitabitur.

Item Gregorius.

¶ Sententia iustitiæ non est pro præmio ferenda. C. LXVI.

QVi recte iudicat, & præmium inde remunerationis expectat [e]; fraudem in Deum perpetrat: quia iustitiam, quam gratis impertiri debuit, acceptione pecuniæ vendit. Bonis male vtuntur, qui iuste pro temporali lucro iudicant. Tales quippe ad veritatem non iustitię defensio, sed amor præmij † prouocat: quibus si spes nummi subtrahitur, confestim à iustitiæ defensione recedunt. Acceptio nummorum †, præuaricatio veritatis est. Vnde & pro iusto dicitur: [Qui excutit manus suas ab omni [f] munere, iste in excelsis habitabit.]

¶ Apud B. Gregorium non est inuentum; sed apud Isidorum lib. 3. de sum. bono, cap. 58. quem citant Burchardus, & Beda in scintillis.

Indici dans pecuniam vt iuste iudicet, an peccet.

Mutatis verbis sed salua sententia. Iac. 1.

Isidorus sententiarũ de summo bono, l. 3. ca. 58. Beda in scintillis, c. 71. Burc. l. 16. c. 28.

† al. pecunię

† al. munerum Esa. 33.

a ¶ Commotionis.] Iudex ergo cum offenditur, debet dare inducias, argu. 23. q. 5 c. 2. & 5. q. 2. relatum in fin. & q. 5 qui ambulat.

I Ra.] CASVS. Docet hic Ambr. ꝙ prælatus in corrigendo delinquentes, iram debet à se remouere. Et hoc probat duabus auctoritatibus, scilicet Christi, & Pauli.

b ¶ Coercere.] Iudex non debet plus iusto incadescere in eos, quos malos putat. ff. de offi. præsi. observandũ. c ¶ Vindicantes.] Repercutiendo. 23. q. 1. §. 1. aliàs possumus vim vi repellere. ff. de iust. & iur. vt vi. & C. vnde vi. l. 1.

ILla] CASVS. Mauritius Imperator furiosè delinquentes feriebat quandoque, quare Greg. ex hoc eũ redarguit: quia tempore commotionis iudex putat esse iustum quod facit, & tñ est iniustum. vnde iudex iudicare nõ debet, nisi mente tota tranquilla & pacifica.

a ¶ Com.

Item Gregorius lib. 8. epist. 12. ad Guidiscalcum.

¶ In præpositorum operibus sibi totum ratio vendicet. C. LXVII.

Burc. l. 15. c. 29. Iuo p. 16. c. 30.

ILla prepositorum solicitudo vtilis, illa est cautela laudabilis; in qua totum ratio agit, & furor sibi nihil rẽdicat. Restringenda sub ratione potestas est: nec quidquam agendum prius, quàm concitata ad tranquillitatem mens redeat. Nam commotionis [a] tempore iustum omne † putat, quod fecerit.

† al. iræ.

Item Ambrosius libro de S. Ioseph. c. 13.

¶ Grauiter delinquit, qui ex ira sententiam profert. C. LXVIII.

IRa sæpè etiam innocentes in crimen abducit: quia, dũ iusto amplius irascimur, & volumus alienũ coercere [b] peccatum, grauiora peccata committimus. Ideo Apostolus ait: Non vos ipsos vindicantes [c] charissimi: sed date locum iræ.] hoc est, declinemus eam: ne nos illa corripiat. Vnde Dominus Iesus dimittens ad Euangelizandum discipulos, misit eos sine auro, sine argento, sine pecunia, sine virga: id est, vt & incentiua litis, & instrumenta eriperet vltionis.

Rom. 12.

Lu. 9.

Item ex libro vndecimo ecclesiasticæ historiæ Rufini, c. 18.

¶ Ratio debet corrigere, quod furore promulgatum est. C. LXIX.

CVm apud Thessalonicã seditione exorta quidã vir ex militaribus impetu furentis populi furentis extinctus, Theodosius repentini nuncij atrocitate succensus ad ludos Circenses inuitari populum, eique ex improuiso circumfundi milites, atque obtruncari passim vt quisque occurrisset, gladio iubet, & vindictam dari non crimini, sed furori; ob hoc, cum à sacerdotibus Italiæ argueretur, agnouit delictum, culpamq; lacrymis professus, publicam pœnitentiam in conspectu totius ecclesiæ egit †; & in hoc sibi tempus adscriptum absque regali fastigio patienter impleuit. Quibus omnibus illud quoque mirabiliter adiecit. Lege sanxit in posterum, vt sententiæ principũ super animaduersione [d] prolatæ, in diem vigesimum ab executoribus differrentur, quo locus misericordiæ, vel, si res tulisset, pœnitentiæ non periret.

† al. exegit

Item ex † dictis Gregorij.

CVm apud.] CASVS. Quidam miles impetu furentis populi apud Thessalonicã fuit interfectus. quo audito Theodosius Imperator, atrocitate sceleris cõmotus, ad ludes Circenses iussit populũ conuocari: & præcepit militibus vt populũ indifferẽter obtrucarent. Super quo facto cum ab episcopis Italiæ redargueret, in conaspectu ecclesiæ, indumẽtis regalibus depositis publicam pœnitentiam egit: & statuit vt sententiæ principum super capitali causa prolatæ ab executoribus vsque ad dies triginta differantur, vt locus esset misericordiæ, si videretur expedire, vel æquitati consonare.

1 Vt sup. 1. dist. ius naturale. & sic hoc verbũ Apostoli est consilium. sed subtilius intuentibus vt esse præceptum, secũdum. Ia.

d ¶ Animaduersione.] In ciuilibus causis si actio est personalis, vsque ad quatuor menses non mãdatur sententia executioni. extra de offi. de leg querenti. si est realis, statim mandatur executioni, vt iustit. de offic. iud. §. 1. Sed si sententia fit lata super crimine, statim mandatur executioni, vt 2. q. 1. sicut. C. de pœnis cum reis. nisi in casibus, scilicet, cum princeps ex iracũdia tulit sententiam, vt hic, & C. de pœnis. si vindicari. Item cum saia lata ẽ cõtra mulierẽ ꝓgnãtẽ, differt executio vsq; ad tps partus. ff. de pẽ. ꝓgnãtis. Itẽ si est lata i feruũ, differt executio quoq; dño reddidit ratiocinia. C. de bo. ꝓscri. l. 1. Itẽ differt qñ insula est assignanda à principe. 2 q. 6. biduũ. §. si quis.

Saia intra qđ tps mandetur ex ecutioni.

Saia super crimine lata statim mandatur executioni ꝓterquam in casib⁹ quibusdam.

2 Hoc ideo quia nõ statur confessioni, nisi cõfitens perseueret. ff. de qõ. l. 1. §. diuus. & §. si quis vltro. Archid.

e ¶ Confessus.] Sup. 1. q. 1. §. 1. Sed si confessus de crimine 2. de custo. re. l. 2. Hæc habentur in his versibus.

In personali post menses quatuor, in re.
Protinus est omnis sententia perficienda.
Sic in criminibus: sed casus excipe quinque:
Confessus, pregnans, iratus, & insula, seruus.

Sum-

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVmmopore.]CASVS. Quidam rectores ecclesiæ vel seculares iudices ex leuitate vel furore sententias proferebant. Sed Greg. docet hoc non esse faciendum: sed re pleniter inuestigata, sine acceptione personarū secundum leges & canones dicit esse definiendum: & hoc probat exemplo Moysi, qui querelas populi ad Deum referens iuxta Domini præceptū iudicabat: instruens ut non ex corde nostro, sed ex præcepto Dei condēnationis & absolutionis sententiā proferamus. Seq. duo c. plana sunt.

a ¶ Qui publica.] Id est, sæcularia.

b ¶ Aut furore.] 2. q. 1. Deus omnipotēs inf. 30 q. 5. iudicāte.

c ¶ Resoluatur.] Id est, aperiatur.

Iudex an sm conscientiam dēat iudicare.

d ¶ Et tunc secundum.] Tamen bene tenetur iudex iudicare secundum quod sibi vr, vt in auth. iusiuran. qū præstatur ab his. §. 2. coll. 1. ff. de arb. qualē. Et est arg. q sm allegationes potius quam secundum conscientiā sit procedendum, vt supra 3. q. 7. iudicet.

e ¶ Non licet.] ¶ Iustū.] Multo magis iniustum 14. q. 5. nō sanè. Gan. dixit quod aduocatus vel iurisperitus non debet vendere vel consilium vel patrocinium: quia si causa est iniusta, nō debet iudex eā assumere: immo semper acceptam vel assum, prius deserere debet. C. de iudi. rem non nouā. si est iusta, gratis tenetur consulere vel patrocinari. & dicit Augustinum hic loqui secundum leges. Sed tu dicas quod tales operas bene potest locare quis 1. nemo enim de suo cogitur facere beneficiū. 10 quæ 2 prec. Tamen dico, quod si sine labore possunt dare consultum, non renoluendo libros, nec laborando in prælegendis allegationibus tunc gratis a te in primis debent subuenire. De iudice delegato dicas, q nihil percer. pe. Hic petere nisi expensas extra de vi. & hone. cleri. cum ab Cagn. ch. 1r. omni modica tamen xenia potest petere vel accipere: 46. col. 2. de dum tamen talia sint, quæ iudicantis animum non im- offic. assess. mutent. arg. extra de simo. & si quæstiones. quia illa nisi pauperū computantur inter lasra. ff de offic. proconsul. l. Alde. l. 2. solet. §. vl nec huiusmodi xenia debent excedere in an- C. dē postu. no 100. aureos. ff ad l. Iuliam repetun. l. ea. ia fin. telis etiam sumptus petit. vt 4. q. 3. venturis. Ordinarius autem iudex non potest expensas petere, cum ei certi sunt reditus statuti 23. q. 1. militare 3.

f ℙ Auper.] 23. q. 4. ne amisso.

g ℙ ¶ Existimat.] Simile dist. 50. si lapsis.

HINC ‡ Si vis de ista materia plenam hīc notitiam videas quod no. in spec. lib. 1. de Iatrijs. §. 1. & de assess. §. Salariū. Ar.

¶ In dictandis sententijs rectores nullo furore ducantur. C. LXX.

Burc. l. 16. c. 2. Anſ. l. 13. c. 25.

SVmmopere præcauere debent rectores ecclesiarum, & qui publica [a] iudicia exercent, vt in dictandis sententijs nullatenus leuitate, aut furore [b] ducti sint præcipites, sed causis prius diligenter ventilatis, cum res, quæ ignorabatur, pleniter ad notitiam venerit, tunc diuina & humana lex resoluatur † [c], & tunc secundū [d] quod ibi cōstitutum est, remota personarū acceptione, definitiua proferatur sententia. Hinc est, quòd Moyses querelas populi semper ad Dominum tabernaculum ingressus referebat, & iuxta quod Dominus imperabat, iudicia proponebat, nimirum nos instruens, vt non ex corde nostro, sed ex præcepto diuino condemnationis, vel iustificationis sententiam proferamus.

† *resoluatur*

Exo. 33.

¶ De non præcipitanda sententia leguntur nonnulla apud B. Gregorium lib. 19. Mor. cap. 23. ad ea verba Iob. Causam, quam nesciebam, diligentissimè inuestigabam, *& lib. 12. regestri, epist. 26. & alibi.*

Item Augustinus ad Macedonium epist. 54.

¶ Iustum Iudicium vendi non potest. C. LXXI.

inf. 14 q. 5. c. 28.

NOn licet iudici vēdere iustum [e] iudicium, & si licea[t] aduocato vendere iustum patrocinium, & iurisconsulto rectum consilium.

Aduocatus an possit operas locare.

1 Adde an & qñ aduocatus possit pacisci & stipulario. gl. 2. in l. sumptus ff. de pac. & l. si qd aduocatorum. & ibi Cyn. C. de post. 2 Contrariū Bart. in Mercur. Fr. Purpur. in l. fi me & Titiū. in princ. fi cer. pe. Hic Cagn. ch. 1r. 46. col. 2. de offic. assess.

¶ Propria verba B. Augustini referuntur infra 14. q. 5. c. fin. vers. sed non ideo.

Item Isidorus lib. 3. de summo bono, c. 58.

¶ De eodem. C. LXXII.

Burc. l. 16. c. 18.

PAuper [f] dum non habet quod offerat, non solum audiri contemnitur, sed etiam contra veritatem opprimitur †. Cito violatur auro iustitia, nullamque reus pertimescit culpam, quam redimere nummis existimat [g].

Huic itaque sententiæ, quæ non amore iustitiæ, sed ex alia qualibet causa fertur in quemquam, humiliter obediendum est.

Unde in Nicæno concilio, c. 5.

¶ Non recipiantur ab alijs, qui suorum episcoporum cō trahunt offensam. C. LXXIII.

Et in Aquisgr. c. 42.

SEruetur ista sententia, vt hi, qui ab alijs excōicantur, ab alijs [a] ad communionem non recipiantur Requiratur sane, si forte ex aliqua indignatione † animi, aut cōtētione, aut qualibet de tali communione † episcopi [b] sui abstenti, † sint [c]. *& infra.* ¶ Vt ita demum hi, qui ob culpas suas episcoporum [d] suorū offensas merito contraxerunt, digne etiam à cęteris excommunicati similiter habeantur, quousque episcopo suo α visum fuerit humaniorem circa eos ferre sententiam.

† μικροψυχίαι
† ἀκρίσια.
† *al. excommunicati*
d ἀφορισμένοι
ἐκκλησίας

Burc. l. 11. c. 36. Ino p. 14. c. 100. Poly. l. 7. tit. 1.

α ¶ Episco suo.] *In prisca versione, quæ est in collectione Isidori & huic valde similis est, legitur,* quousque in communi, vel ipsi episcopo suo: *nec multo aliter in altera vulgata versione. Græce est* μέχρις ἂν τοῖς κοινῷ τῶν ἐπισκόπων δοξῇ, *id est,* quousque communi episcoporum videatur.

Item sententia est iniusta ex ordine, quando non seruato iudiciali ordine quilibet pro sua culpa damnatur.

Vnde Gregorius scribit Constantino Mediolanensi episcopo, lib. 8. epist. 30.

¶ Res dubia definiatur certa sententia. C. LXXIIII.

† *al. dicatur*
† *al. pœnitētig. medicinæ* Iuo p. 5. c. 247 Pann. l. 4. c. 214.
† *facile sunt.* orig.
Aliquot verbis mutatis.

GRaue [c] satis est, & indecens, vt in re dubia certa detur † sententia.

Item Augustinus in libro de pœnitentia †, c. 3.

¶ Non credantur quæ certis indicijs non demonstrantur. C. LXXVI.

Isidorus. l. 3. de sum. bono c. 59.

QVamuis vera sint quædam, non tamen iudici [f] sunt † credenda, nisi certis indicijs demonstrentur.

Item Damasus Papa epistola sexta.

¶ Antequam examinentur, aliqui non iudicentur. C. LXXVI.

Anſl. 3. c. 51.

EOrum, qui accusantur, causas discutere nō licet priusquam canonice vocati ad synodum veniāt, & præsens per præsentem agnoscat veraciter †, & intelligat [g], quæ ei obijciuntur. Quod bene, & per sapientiam Salomonis α dicitur: [Antequam scruteris, ne reprehendas. Intellige [h] prius, & tunc increpa. Antequam audieris, ne respōdeas] Et licet apertissima [i] sit contrariorum [k] reprehensio, veruntamen oportet ab his, qui dati † sunt ad eorum examinationem, ordinem seruari.

† *al. veritatē.*

Eccl. 11. *secūdum 70.*

† *al. deputati*

6 ¶ Salomonis.] *Citat librum sapientiæ Sirach, id est Ecclesiasticum, nomine Salomonis. Et sic citatur etiam à B. Gregorio. 1. q. 1. non est putanda. & à Cypriano, lib 3. ad Quirinum, c. 20. & à Clemente Alexandrino Stromatum lib. 7. & ab Origene hom. 18. in Numeros: & ab Hilario in psal. 67. & ab alijs patribus: cuius rei rationē reddit B. Augustinus l. 2. de doctr. Christiana, c. 8. & alibi.*

Item ex octaua synodo.

¶ Qui falsum de alio profert, & is qui crimina credit, vterque reus est. C. LXXVII.

NOn solum [l] ille reus est, qui falsum de alio profert; sed & is, qui aurem cito criminibus præbet.

a ¶ Ab alijs.] Licet etiam priuilegiati sint aliqui: tamen tenentur vitare excommunicatos.

b ¶ Episcopi.] Extra de sen. ex com. nulli.

c ¶ Abstenti sint.] Id est excommunicati sunt.

ADDITIO. sic su. ead. si quis laicus in princ.

d ¶ Episcoporum.] Ergo si ex iusta causa episcopus aliquem excōicauit, superior non debet absoluere eū: sed debet eum remittere absoluendum ad episcopum etiam si appellatū sit ad ipsum: qđ verū est, cū euidēs est ipsā sententiā esse iniustā, ext. de sen. excō. c. per tuas, in fine. alioquin secus vt e adē decre. su. ea. si episcopus forte.

ITEM SENTENTIA. CASVS. Hic Gra. ostendit secundam membrum dist. f. ℣ sententia tunc est iniusta ex ordine quando iudicario ordine non seruato aliquis propter culpam suā condemnatur; ℣ pō est faciendum: & hoc probat per seq. c. Duo sequentia ca. plana sunt.

e GRaue.] Su. dist. 33. ca. vlti. de hoc notatum est sed vbi ius dubiū est, bene fertur sentētia certa 30. q. 3. c. vl. qñque & in dubio facto certū ius statuitur. ext. de spon. iuuenis.

f QVamuis.] ¶ Iudici.] Ar. ℣ iudicandum est secūdum allegata. & non secundum opinionem iudicis

EOrum.] CASVS. Quæsitum fuit à Damaso Papa, vtrū cīa aliquorum sint examinanda vel puniēda antequā canonice vocentur ad synodum. Et respondet ℣ non, qđ probat auctoritate Salomonis. & quāuis obiecta crimina sint manifesta non tamen iudici tā quam iudici, & ideo semper examinatio facienda.

g ¶ Intelligat.] Nāni si intelligat, nō dicit fieri eo præsente. ff. de verb. signifi. corā.

h ¶ Intellige.] Alias dicitur: sicut prauē intellexisti; sic prauē respondes. de consecra. dist. 2. c. 1.

i ¶ Aptissima,] Id est aperta & manifesta: non tā vt iudici notoria. Vel intellige cū iudici est manifesta.

K ¶ Contrariorum.] Id est, aduersariorū.

l NOn solū.] Sup. 86. dist. ¶ quidā. ea.

Universidad de Deusto
Biblioteca

su.ea.q.c.in cunctis.& cap.si quis dixerit.

CVM ERGO. Hæc est sexta pars q.in qua probat q̃ si sententia excommunicationis ex ordine nulla fuerit: tamen seruanda est,etiam si sit ex causa iniusta: quia ligatur propter contemptum.& hoc probat per 22. auctor. Ioan.de Fant.

CASVS. Concludit Gratia. ex supradictis, q̃ licet sentẽtia sit iniusta ex ordine: ei tñ est obediendã. & allegando quandã falsam rationem assignat,dicens aliquã do contingere,quòd aliqs ligat[a] est apud Deũ pro alieno reatu:& tamen pro reatu alio,quem non fecit,condemnatur: velut si adulter de crimine sacrilegij quod non fecit,non seruato ordine iudiciario condemnatur:quę tamen sententia tenet non sacrilegij ratione quod nõ fecit,sed rõne adulterij,quo iamdiu apud Deum fuerat excõicatus. Et ad hoc probandũ inducit c. Greg.su.e. sẽtentia. & exponit c. illud qualiter intelligi debeat.

a ¶ Pro sacrilegio.] G. male intelligit illud c.supra ea.cap.1. innuit enim hic, q̃ etiam est tunc timẽda sententia pastoris quando vel illud crimen pro quo est excõmunicatus, vel aliud est in eo: aliàs si nullum est in eo crimen,nulla est vel nõ est timenda sentẽtia. & fuit deceptus ex illo verbo,siue ex alia culpa mereatur sed Greg.vocat aliã culpã, quã de nouo quærit, contemnendo scilicet excõmunicationẽ 1, Vel dicas eum allegando 2. hoc dicere.

1 Et hoc patet in fi. §. ibi fiat culpa.

2 Ad hoc dicũ facit inf. ea. §. hęc & si. &c: vbi patet q̃ ita Antellexerit vt dictũ est Archa.

¶ *De hac inscriptione est anæ synodi notatum est supra eadem q.3. si quis frater.*

6 Cum ergo sententia ex ordine iniusta est;nec tunc ab ea recedendum est:quia etiam,antequã sententia daretur in eum; pro qualitate reatus sui ligatus apud Deum teneba tur. Contingit aliquando,vt adulter sentẽtiam pro sacrilegio [a] reportet,cuius reatum in cõscientia non habet [b]. Hęc sententia & si iniusta sit,quia non est in eo crimen, super quod lata est sententia;tamẽ iuste ab eo reportata est,quia ex reatu adulterij iamdiu apud Deum excommunicatus fuerat. Et in hoc casu intelligẽda est illa auctoritas Gregorij. [Sententia pastoris,&c.] Iustã sententiã vocat,quando crimen subest,super quod fertur:iniustam,quãdo illud non subest;quę tamen timenda,vel seruãda est:quia exalio iam dudum damnandus erat. Vnde,cũ præmisisset Gregorius: [Vtrum iuste an iniuste obliget pastor, pastoris tamen sententia gregi timenda est,] subsecutus adiecit; [Neis,qui subest,& cũ iniuste forsitan ligatur,ipsam obligationis suæ sententiam ex alia culpa mereatur. Pastor ergo vel absoluere indiscrete timeat,vel ligare. Is autem, qui sub manu pastoris est,ligari timeat vel iniuste;nec pastoris sui iudiciũ temere reprehẽdat: ne,& si iniuste ligatus est,ex ipsa tumidæ reprehensionis superbia,culpa,quæ nõ erat,fiat.] ¶ Aliquando nullum subest crimen:& tamen vel odio iudicis, vel factione inimicorum oppositã sibi sententiam damnationis in se excipit.

su. eadc.

Hom.26.i Eua.

Vnde Gregorius ait.

¶ Quot modis humanum iudicium peruertitur. C. LXXVIII.

QVattuor [c] modis peruertitur humanum iudicium: timore [d],dum metu potestatis alicuius veritatẽ loqui pertimescimus:cupiditate,dum præmio animum † alicuius corrumpimus:odio,dum contra quẽlibet aduersarium† molimur: amore,dum amico [e],vel propinquo complacere contendimus.

Isidorus l.3.de sũ.bono,c.58.

Burc.l.16.c.28.

† *al. muneris alicuius corrumpimur*] Isid.

† *al. aduersa*

¶ *Apud Gregorium non est inuentum:sed apud Isidorum (quem citat Burchardus) & paulo etiam & plenius: & sequitur nonnullis intersectis post ea qui recte supra ead.*

Quàm vero graue sit vel odio, vel amicitia, vel metu, vel munere, vel quolibet modo iudicium peruertere, testatur Hieronymus in Amos,cap.6.dicens.

¶ De iis qui aliquo modo iudicium peruertunt. C. LXXIX.

QVicumque aut consanguinitate,aut amicitia,& ecõtrario vel hostili odio vel inimicitijs [a] in iudicando ducitur;peruertit iudicium Christi,qui est iustitia, & fructum illius vertit in amaritudinem.

Similia apud Isidorum eod.l. 3.c.57. & apud B.Hie.i Amos, c.6.ad illud. [Qui conuertistis in amaritudinẽ iudiciũ.]

Item Augustinus ad Casulanum.

Isid.ibid.c.59.

¶ De iis,qui metu potestatis veritatem occultant. C. LXXX.

QVisquis metu cuiuslibet potestatis veritatem occultat [b],iram Dei super se prouocat,quia magis timet hominem,quàm Deum. *& post pauca.* ¶ Vterq; reus est,& qui veritatem occultat [c],& qui mendacium dicit, quia & ille prodesse [d] non vult,& iste nocere desiderat.

Deus dedit p.1. Burc.l.16 c.22. Extra de crimalsi.c.1.

¶ *Caput hoc non est inuentum apud B. Augustinum,cuius posteriorem partem citat etiam Burchardus ex dictis Augustini. Similima leguntur in eodem libro tertio Isidori,c.59.*

Item.

¶ De eodem. C. LXXXI.

iij NEmo peritorum, aut prudẽtium putes, q̃ minus sit periculum in verbis,lingua [e] mentiendo,quàm manibus sanguinem fundendo. Melius [f] est autem pro veritate pati supplicium,quàm pro adulatione recipere beneficium.

Item Pelagius Papa II.epist.2.Benigno archiepiscopo.

¶ De eodem. C. LXXXII.

VNicuique prouidendum est,ne aliquem iniuste persequatur,iudicet,vel puniat;ne Iesum persequatur iudicet,vel puniat.

Hic quoq;qui veritatem pro pecunia negat,vel falsum testimonium contra aliquem dicit: Deum negare,vel vendere probatur.

Vnde Beda ad c.14.Marci.

Bt ad c.26.Matthæi.

¶ Qui falsum testimonium dicunt,& veritatem pro pecunia negant,sceleris Iudæ participes sunt. C. LXXXIII.

Mar.14. Matt.26.

ABijt Iudas ad summos sacerdotes, & constituerunt ei pecuniã se daturos.] ¶ Multi hodie scelus Iudę, quia Dominũ,ac magistrum,Deumque suum pecunia vẽdiderit,velut immane,& nefarium exhorrent; nec tamen cauent. Nam cum pro muneribus falsum contra quemlibet testimonium dicunt;profectò,quia veritatem pro pecunia vendidit:& tñ idẽ cõmittunt. Nam qui dicit falsum testimonium ꝓ pecunia, Deum negat, q̃ est veritas. Similiter q̃ fraternã societatẽ discordat & commaculat, Deũ q̃ charitas est, ꝓdit,maximè cũ nõ ex infirmitate vel ignorãtia hoc facit,imo faciẽdi opportunitatẽ q̃rit.

a ¶ Ven-

a ¶ QVicumque.] ¶ Inimicitijs.] Vt q̃ iudex q̃uè possit recusati pp non capitales sicut pp capitales inimicitias,vt 3.q.7. iudices. extra de appell. quãm dex q̃ testis,vt dixi 3.q.5.accusatores sed ideo,quia facilius.

Recusatur iudex faciad hoc. vnde patet q̃ pro minori causa recusatur iudex quãm testis.

1 Adde hoc dicã 2.2 q.2.§. item quod dicit Archid.

1 Occultat.] Tunc scilicet cum inducitur in testem: alias bene potest:& etiam debet quandoque quis occultare veritatem,vt 22.q.2.primum.ver.septimum.& c. ne quis.& 43.dist. in mandatis. & cum à Christo quæreret qd est veritas, non respondit 1.

c ¶ Occultat.] ff. de fil. si qs obreperit.

c ¶ Occultat.] Cõtra 22.q.2 si quis arbitretur.

d ¶ Prodesse.] Aliqs ergo cogitur alij prodesse, cum sibi non obest.ff. de aqua pluuia arcen.l.2 §. Item Varus.

NEmo.] CASVS. Quæritur quis magis peccet, an qui mentitur,an qui sanguinem effundit? Et respondit, q̃ æqualiter peccant.vnde nõ debet aliquis mentiri.sed melius est pro veritate pati supplicium:quàm pro mẽdacio beneficiũ. [Melius.] electiuè ponitur. Sequens cap. planum est.

e ¶ Lingua.] Mentiẽdo de aliquo propter quod ipse perdit vitã talis enim dicitur homicida.ioh. de pœn.d.1. periculose.50. distin. si quis viduam.

f ¶ Melius.] Electiue,vt infra,iniustum. 22.q.1.considerat.

g VNicuiq;] ¶ Nemo.] 7.q.1. omnis qui gemebat.

HIC QVOQVE. CASVS. dictũ est su. in præcedenti cap. q̃ qui iniuste aliquem cõdemnat. Deum negat. dicit nũc Gratianus quòd sic Deum negat,qui veritatem occultat ꝓ pecunia, vel falsum testimonium dicit. quod probat per seq. cap.

ABijt Iudas.] CASVS. Beda in hoc ca. primo ponit verba Marci Euangelistę,q̃ durãt vsq; ibi,[Multi.] Postea dicit, q̃ multi hodie abhorrente scelus Iudę,q̃ Deum pro pecunia vendidit:& tñ idẽ cõmittunt. Nam qui dicit falsum testimonium ꝓ pecunia, Deum negat, q̃ est veritas. Similiter q̃ fraternã societatẽ discordat & commaculat, Deũ q̃ charitas est, ꝓdit,maximè cũ nõ ex infirmitate vel ignorãtia hoc facit,imo faciẽdi opportunitatẽ q̃rit.

a ¶ Ven-

de offi.præsi.obseruandum. Item est & alius modus quãdo per imprudentiam male iudicat. instituit de obligat. quæ ex quasi delic.naſc.§ 1.

d ¶ Timore.] Sed nunquid tenet sententia, quam index per metum tulit? fi: sed elidi potest per exceptionem 3.25. quę.1.omne.ff. de furt.1.interdum.§ 1.Arg.contra.ff. de acqui.hæred.16 §.vlt. sententia autem quę per præmium lata est,nulla est,vt 2.q.9.venales. sed si odio vel amore lata est:bene tenet,sed irritatur.ff. ad Trebel. l.seruo.§.cum prætor.Io.

1 Sabaudus & Hic dicit Archa. quod testimonium duorum vel trium testium habentur mille iudices quàm vnus testis. extra de ap.poſtremo.

e ¶ Dum amico.] De hac amicitia vel inimicitia nota. 3.quæst.5.c.1.

Qui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deus vendi non potest.

a ¶ Vendunt.] Quantum in se est, nam ipse vendi non pōt. 1. q. 3. Saluator. vel vendunt, id est, à se separent sicut venditor rem venditam à se separat & alienat prætio accepto: ita isti Deū à se alienant pretio accepto. & sic dicitur per similitudinem.

b Infirmitate.] Corporis i. ſnā infirmus nescit quid faciat. 17. q. 2. cap. Gonsaldus. c ¶ Arbitris.] Id est, bonis viris, sicut Iudas captauit absentiā Apostolorum.

1 Vt 15. q. 1. §. itaque.

EXistimant.] CASVS. Quidā putant q̄ Christus tūc tm̄ negarēt, cū à paganis quis captus se negauit Christianū esse. sed probat Hier. auctoritate Apostoli quòd non solum Dominus verbis negatur, sed etiam prauis factis. sicut etiam bonis factis Deum cōfitemur. & ostendit quòd non solum illi sunt à Deo reprobādi, qui in martyrio ipsum negāt, sed & illi quorum sermone, opere, & cogitatione Christus negatur. & omnes illos cōfitebitur Christus coram patre, quorum opere bono & sermone Christus est confessus. Passiuè ponitur hæc dictio [Confessus,] & Vel, ponitur pro id est, pōt etiam propriè poni.

Ipso facto multa fiunt. 2 Et sic habes hic ar. quòd quis ope negat, loquitur, cōfiteē, prædicat. 24. q. 5. cauete. 46. dist. hēt hoc. & 1. q. 1. cum annis. Arc.

d ¶ Factis.] No. quod ipso facto negamus Christū, vt hic 2. ipso facto mentimur. 22. q. 5. cauete. Ipso facto appellamus. extra de ap. d. lect. Ipso facto habemus ita tum ff. de inoffi. test. si proponas §. i. ff. ꝺ ra. hab. l. 5. ipso facto eligimus. extra de ijs quę sunt à maio. par. cap. ex ore.

e ¶ Negat.] Quidam habent negatus negat, vt hic.

NOn solum.] CASVS. Quæritum est ab Augustino vtrum ille qui timore mortis negat se esse Christianum, Christū negare dicat; ſt respōdet quòd sic, qa nō solū negat ille Christum, qui dicit eum non esse, sed etiam qui negat se Christianum, quod probatur exemplo Petri, qui Christum negauit eo ipso, quòd se eius discipulum esse negauit

f ¶ Non ait.] Ar. hic & ex præcedenti c. q̄ qui vnū dicit

cunia negant, Deum pecunia vendunt a. Ipse enim dixit: [Ego sum veritas.] Cum societatis fraternitatis aliqua discordiæ pestē commaculant; Deum produnt, quia Deus charitas est. Qui ergo charitatis, & veritatis iussa spernunt Deum vtique, qui charitas est & veritas, prodūt, maximè cum non infirmitate b, vel ignorantia peccant, sed in similitudinem Iudæ quærunt opportunitatem, qualiter arbitris c absentibus mendacio veritatem, virtutem crimine mutent. Matth. 26.

Item Hieronymus in epistolam ad Titum, cap. 1. in extremo.

¶ Christum negat, qui peruersis se socium facit.

C. LXXXIIII.

EXistimant quidam in eo tantum Christum negari, si persecutione quis à gentilibus cōprehensus, se renuerit esse Christianum. Sed ecce Apostolus omnibus, quæ peruersa sunt, factis d, Deum asserit denegari, Christus sapiētia est, iustitia, veritas, sanctitas, fortitudo. Negatur per insipientiam sapientia, per iniquitatem iustitia, per mendacium veritas, per turpitudinem sanctitas, per imbecillitatem animi, fortitudo. Et quotiescunq; vincimur à vitijs atque peccatis, toties Deum negamus: & econtrario, quoties bene quid agimus, Deum confitemur. Nec arbitrandū est, in die iudicij, illos tantum à Dei filio denegandos, qui in martyrio Christum denegarunt, sed † & illos omnes, quorum opere, vel sermone, vel cogitatione Christus negatus negat e, vel confessus confitetur. De hac puto confessione, & discipulis præcipit dicens: [Eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vsque ad extremum terræ.] Tit. 1. Matt. 1. † al. sed pōt opera, sermones, cogitationes Christus vel negatus. &c. Act. 1.

Item Augustinus tractatu 113. ad c. 18. Ioannis.

¶ Qui Christianum se negat, Christum negare conuincitur. C. LXXXV.

iij NOn solum abnegat Christum, qui dicit eum non esse Christum; sed ille etiam, qui cum sit, negat se esse Christianum. Dominus enim non ait f Petro, discipulum meum te negabis: sed me negabis.] Negauit ergo ipsum; cum se negauit esse eius discipulum. Quid aūt aliud isto modo, quàm se negauit esse Christianum? *Item* α *tractatu 66.* Timendo mortem carnis tuæ, mortem dabis animæ tuæ. Quanta enim vita est confiteri Christum; tanta mors est negare Christum g. An Apostolus Petrus (sicut eum quidam fauore peruerso excusare nituntur) Christū non negauit; quia interrogatus ab ancilla, hominem se nescire respondit? Luc. 22. Luc. 11.

negligit veritatem prædicare, & de eo qui veritatem auditam non defendit: Nam sicut facerdos veritatem quam audiuit à Deo debet libere prædicare: sic laicus veritatem quam audiuit à facerdotibus, debet libere defendere.

a ¶ Nolite timere.] Non remouet naturalem timorem mortis, naturale enim est quemlibet timere, & horrere mortē, vnde Iesus eā timuit, sicut legitur: Cœpit Iesus pauere & tædere & alibi. Pater si possibile est, trāseat à me calix iste, sed dicit ne in tantum timeamus eām, vt per eius timorem aliquid contra iustitiam agamus, vel quòd vobis per scripturam, vel magistros, vel per reuelationem diuinam reuelatum est, subtineamus. vnde subdit quasi exponendo, ne forte, &c.

b ¶ Proditor.] Proditor est qui loquit mēdaciū, vel non libere pronunciat veritatē, vt hic, qui sibi crimē cognitū malitiosē publicat 2 q. 1 si peccauerit qui aliū circūuenit, & eū in periculum trahit. vt 24. q. 3. trās ferūt. qui res vel munitiones hostibus tradunt. 22. q. 5. de forma. qui secreta. sibi commissa reuelat. de pœ. dist. 6. sacerdos.

HÆC SENTENTIA. CASVS. Supra in §. aliquando. dictū est, quòd iudex quandoq; ex odio condēnat nō delinquentē. Nunc vero dicit G. q̄ talis sententia potius iudicem lædit, quàm condemnatum, quod probat sequenti capitulo.

ILlud.] CASVS. Quidam prælatus iniuste quendam suū parochianū excommunicauit quę sitcum fuit ab August. cui talis sua potius obsit. Et rūdet q̄ prælato. Et hoc probatur vna ratione, s. quia spiritus sanctus nulli ingerit pœnā immeritā; & peccata tenet, vel dimittit secundū arbitrium Dei, & nō hominum. Similiter probat vna similitudine Salomonis dicentis, quòd sicut passer, vel auis alia redit illuc vnde volauit: sic maledictum, iniuste prolatum reuertitur sup maledicentē. Et expone,] tenet,] i. non dimittit.

c ¶ Iniuriā.] Pōt ergo agere cōtra excōicatorē actione iniuriarū; qā verū,] cū dolo excōicauit, aliàs nō. ff. vi bo. rap. l. 2. §. si publicanus. Lau. Imo semper potest eum cōuenire ad interesse, nisi iudex probabiliter errauerit, & etiam agere vt aliàs puniatur. extra de sen. excom. sacro. 2. q. 1. nemo. Et si temerarie excommunicat, puniatur. sup. ea temerarium.

d ¶ Immeritam.] Id est, sine causa. nam sine culpa sæpe aliquis punitur temporaliter. 45. dist. sed illud 1.

e ¶ Pax.] Id est, spiritus sanctus.

f ¶ Petra.] Id est, Christus.

g ¶ Columba.] Id est, ecclesia.

1 Ad idē de cons. d. 1. in sancta. vbi de hoc su 1. q. 4. in prin.

a ¶ Vo-

NOlite timere eos.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, q̄ timore mortis non dēr aliquis veritatem tacere. In secunda parte ſtractatur de tribus proditoribus veritatis, scilicet de eo, qui pro veritate mendacium loquitur, & de eo qui per timorem negli-

α ¶ Item.] *In duobus vetustis Gratiani exemplaribus hoc est aliud caput & rubricam habet, De eodem. est enim ex tractatu 66. in Ioannem.*

Item Ioannes Chrysostomus, id est, Auctor operis imperfecti, in Matth. hom. 25.]

¶ Veritatem prodit non solum qui pro veritate mendaciū loquitur, sed etiam, qui veritatem non libere prædicat. C. LXXXVI.

Mat. h. 10.

NOlite timere a eos, qui occidūt corpus:] ne forte propter timorē mortis non libere dicatis quod audistis, nec fiducialiter prædicetis omnibus, quod in aure soli audistis. Sic ergo ex his verbis ostenditur, quòd non solum ille proditor b est veritatis, qui transgrediens veritatem, palam pro veritate mendacium loquitur, sed etiam ille, qui non libere veritatem pronunciat, quam libere pronunciare oportet, aut non libere veritatem defendit, quam libere defendere conuenit, proditor est veritatis. Nam sicut sacerdos debitor est, vt veritatem, quam audiuit à Deo, libere prædicet; sic laicus debitor est, vt veritatem quam audiuit quidem à sacerdotibus probatam in scripturis, defendat fiducialiter. Quod si non fecerit, proditor est veritatis, [Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.] Rom. 10.

Hæc sententia potius iudicem lædit, quàm eum, in quem temere fertur.

Vnde Augustinus ait.

¶ Iniuste aliquem anathematizans sibi, non alijs nocet. C. LXXXVII.

Anſl. 12. c. 67. Poly. l. 7. tit. 1. sine auctoris nomine.

ILlud planè non temere dixerim, quod si quisquam fidelium fuerit anathematizatus iniuste, potius ei oberit, qui facit, quàm qui hanc patitur iniuriam c. Spiritus enim sanctus habitans in sanctis, per quem quisque ligatur, aut soluitur, immeritam d nulli ingerit pœnam. Per eum quippe diffunditur charitas in cordibus nostris, quæ non agit perperam. Pax α e ecclesiæ dimittit peccata, & ab ecclesiæ pace alienatio tenet peccata, non secundum arbitrium hominum, sed secundum arbitrium Dei. Petra f enim tenet, petra dimittit, columba g tenet, columba dimittit, vnitas tenet, vnitas dimittit.

Rom. 5. Aug. de baptismo contra Donatistas. l. 3. ca. 18.

α ¶ Pax.] *Hæc pars (nam superior non est inuenta apud B. Augustinum) ex ipso est emendata, & nonnihil aucta.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Volans.] Supple reuertitur quandoque.

PLerúque.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte reprehendit Greg illos prælatos, qui iniuste, vel indiscrete subiectos ligant, vel absoluũt. In secunda parte ostendit, q̃ prælatus debet causas considerare, quibus peccator sit ligandus, vel absoluendus. Vnde si viderit peccatorẽ interius, ideſt, in mẽte à domino viuificatũ, absoluat eũ exterius: quod p̃bat exemplo Lazari. Si vero viderit illũ impœnitentẽ, non absoluat eum, nec remediũ ei conferat. Secũda pars incipit ibi, [Causæ ergo.] Hæc solutionis verba suat Grego. & non Grat.

b ¶ Vt ipse.] Repetit hic tenorem illorum c. sup. ead. ipse. & cap. iudicare. & cap. tunc vera.

c ¶ Per prophetam.] Ezechielem 13. cap.

INiustũ.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres patres. In prima dicitur, q̃ sententia lata per metum regis vel alterius, non valet. In scẽda parte dicitur, q̃ parum est religioso hõmi inimicitias non exercere, nisi eas extinguere conetur. In tertia parte dicitur, q̃ melius est mala humiliter confiteri, q̃ de bonis superbe gloriari. Secunda est ibi, Homini religioso.] Tertia ibi, [Melior est i malis factis.] Seq. c. per se patet.

d ¶ Nõ valeat.] Arg. quòd sniã per metũ lata, nulla r est ipso iure, vt hic, & 31. q. 2. Lotharius. 25. q. 1. oẽ. Sed dic, q̃ tenet nisi elidatur per exceptionem.

e ¶ Parum esse.] ideſt non sufficit el, quòd ipse non sit inimicus, vel non generet alijs inimicitias, nisi studeat in alijs eas extinguere. 22. q. 5. de forma.

f ¶ Præmium.] In hoc quòd patienter sustinet.

HIC ETSI. CASVS. Dictum est supra in duobus membris distinctionis sententiæ excõicationis esse parendum. Nunc dicit Gratianus, q̃ etiam sententia excõicationis est parendũ secundũ tertiũ membrum. s. quando apud Deũ ligatus non erat, ne ex superbia sua ligãdus videatur: postea ostendit, q̃ si prælatus ꝑcipiat aliquid mali subditis suis, subditi ei obedire non dẽt.

r Arg. de pœnit. distin. 1. quem pœnitet. ver. dicit. n. 2. q. 1. in primis. 15. q. 9. ca. 2. 33. q. 5. notifica ti. ext. lib. 6. de his quæ vi. met. cau. fi. absolutionis. Archid.

Item Salomon: [*Sicut auis in incertum volans* a, *& passer quolibet vadens: sic maledictum frustra prolatum venit super eum, qui misit illud.*] Prou. 26. sed paulo aliter.

Item Gregorius Papa homilia 26. in Euangelia.

¶ Cuius vita officio non congruit, alios ligatus soluit. C. XXXVIII.

PLerumque contingit, vt hic iudicis †locum teneat, cuius ad locum vita minime concordat; ac proinde sæpe agitur, vt vel damnet immeritos, vel alios ipse ligatus soluat; sæpe in soluendis, ac ligandis subditis, suæ voluntatis motus, non autem causarum merita sequatur. Vnde fit, vt ipse † b ligandi, aut soluendi potestate se priuet, *& infra.* ¶ Sæpe fit, vt erga quemlibet proximum odio, vel gratia moueatur pastor. Iudicare autem digne de subditis, &c. Vnde rectè per prophetam c dicitur; [Mortificabant animas, quæ non moriebantur, & viuificabant animas, quæ non viuunt.] Non morientem quippe mortificat, qui iustum damnat, & non victurum viuificare nititur, qui reum à supplicio absoluere conatur. Causæ ergo pensandæ sunt, & tunc ligandi atque soluendi potestas exercenda. Videndum est, quæ culpa [præcesserit,] & quæ sit pœnitentia secuta post culpam, vt quos omnipotens Deus per cõpunctionis gratiam visitat, illos pastoris sententia absoluat. Tunc enim vera est absolutio, &c. *& infra.* ¶ Ex qua considerationc intuendum est, quòd illos nos debemus ꝑ pastoralem auctoritatem soluere, quos auctorem nostrum cognoscimus per suscitãtem gratiam viuificare. *& infra.* ¶ Veniat itaque foras mortuus, id est, culpam confiteatur peccator. Venientem vero foras soluant discipuli, vt pastores ecclesiæ ei pœnam debeant amouere, quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit. ¶ Hæc de solutionis ordine breuiter dixerim, vt sub magno moderamine pastores ecclesiæ, vel soluere studeant, vel ligare.

Ioan p. 14. c. 3. Pann. l. 5. c. 78. & 79. & 80. † al. inditij

† al. hæc ipsa su. e. ipse ligãdi. si. ea. iudicare.

Ezech. 13.

† abest ab orig.

su. ea. tunc vera

Item Calixtus Papa epis. 1. ad Benedictum episcopum.

¶ Viribus caret sententia iniuste prolata. C. XXXIX.

INiustum iudicium, & definitio iniusta regio metu, aut iussu, aut cuiuscũque episcopi, aut potentis à iudicibus ordinata, vel acta non valeat d. ¶ Homini religioso parum esse e debet inimicitias aliorum non exercere, vel non augere male loquendo, nisi etiam eas extinguere bene loquendo studuerit. ¶ Melior est in malis factis humilis confessio, quàm in bonis superba gloriatio.

25. q. 1. oẽ §. Iniustum ex Marcellino ĩ c. Hadria. c. 78. capitul. l. 5. c. 151. Burc. l. 15. c. 8. Ans. l. 3. c. 84. Ivo p. 5. c. 235. & p. 16. c. 9.

Item Augustinus super psal. 111. ad vers. [Faciens misericordias Dominus.]

¶ Præmium meretur, qui iniuste maledicitur. C. XX.

QVi iustus est, & iniuste maledicitur, præmium f illi redditur.

Hic & si, vt dictum est, non teneatur ligatus apud

quod probat per seq. cap. vsque ad §. cum ergo.

IDEM EST. Hæc est 7. pars q. in qua intendit probare per 14. auctor. q̃ in malis non est obediendum prælatis. s. vbi iussio eorum continet errorem intolerabilẽ. extra de off. delegat. cum contingat. & extra de sentent. excom-

Deum; sententiæ tamen parere debet: ne ex superbia ligetur, qui prius ex puritate cõscientiæ absolutus tenebatur. 7 Idem est, quando contra æquitatem a sententia fertur: veluti quando subditi non possunt cogi ad malum, scientes obedientiam non esse seruãdam prælatis in rebus illicitis.

Vnde Eutychianus a Papa ait.

a ¶ Eutychianus.] *Burchardus & Iuo referunt ex Eutychiano sed nullo capite hoc, & c. si quis. 24. q. 1. quod tamen Grat. citat ex Iulio.*

¶ Non est obediendum episcopo, qui pro hæreticis Missam canere iubet. C. XCI.

Poly l. 7. tit. 5. Burc. l. 19. c. 105 Ivo p. 15. c. 117.

SI quis episcopus, aut abbas presbytero, aut monacho suo iusserit Missas pro hæreticis ꝑ b cantare; non licet, & non expedit obedire eis.

ꝑ ¶ Hæreticis.] *Cæteri collectores addunt, mortuis, quam vocem hic auctor gloſsa suppleuit.*

Item Agustinus.

¶ Præceptis non obedire multoties expedit. C. XCII.

NOn semper malum est non obedire præcepto c: cum enim dominus iubet ea, quæ sunt contraria Deo, tũc ei obediendum non est.

¶ Huius capitis partim verba ipsa, partim sententia habentur apud B. Ambrosium lib. de de paradiso. c. 6.

Item Hieronymus in epist. ad Titum 1. c. 2. uersi. [Serui dominis suis subditi.]

1 ¶ Titum.] *Sic est emendatum ex Polycarpo cum antea citaretur, ad Ephesios, emendato etiam, & non nihil locupletato ipso capite ex originali.*

¶ De eodem. C. XCIII.

Anſ. l. 13. c. 26.

SI dominus d ea iubet, quæ non sunt aduersa sceipturis sanctis; subijciatur seruus domino. Si vero cõtraria ꝑcipit; magis obediat spiritus, quàm corporis domino. *& infra, c. 3.* ¶ Si bonum est, quod præcipit Imperator, & præses: iubentis obsequere voluntati: si vero malum; respondei illud de actibus Apostolorum: [Obedire oportet Deo magis, q̃ hominibus.] Hoc ipsum & de seruis intelligamus apud dominos, & de vxoribus e apud viros, & de filijs apud parentes: quòd in illis tantum debeant dominis, viris, parentibus esse subiecti, quæ contra Dei mandata non veniunt.

Poly. 1. tit. vlt.

Act. 5.

Item Ambrosius.

¶ Non sunt audiendi, qui contra Deum aliquid iubent. C. XCIIII.

Inf. ea. Imperatores. §. Iulian9.

IVlianus Imperator, quamuis esset apostata, habuit tamen sub se Christianos milites: quibus cũ dicebat, producite aciem pro defensione Reipublicæ; obediebant f ei.

Orationis speciali pro hæreticis orare licet.

Votum vxoris ꝑ spõt mariti impedire

exc. per tuas, quæ de hoc loco tractæ sunt Io. de Fant.

a ¶ Æquitatem.] Ab hoc loco ostendit quid iuris sit de sententia præcepti, & dicas, quòd semper parendum est iudici in rebus licitis, dum tñ illa spectent ad officium

22. q. 5. qui compulsus, & c. si quis coactus. Resp. tamen excusatur à pœna pro parte, sed non à peccato. sup. di. 4.

f denique.

IVlianus.] ¶ Obediebant.] inf. 15. quæst. 6. nos sanctorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Excõicatio dñi non liberat vasallum à sacramẽto. r sub. ideo ei obediebat arg. 3. q. 7 c. vlt. inf. 17. q 4 §. vlt. Arc.

ctorum, & c. iuratos. contra. ibi enim dicitur, q̃ si dominus est nominatim excommunicatus, vel hæreticus, statim vasallus eius absolutus est à sacramento. Respon. Iulianus adhuc tolerabatur ab ecclesia, ne suscitaret scan dalum aduersus Christianos 1, hoc autem verum est, q̃ excõicatio non tollit obligationem, qua est vasallus obligat⁹ domino, sed tantum effectum obligationis, vnde domino absoluto statim tenet ei obedire, vt 15. quæstione 6. nos sanctorum.

I Ta corporis.] CASVS. Nicolaus Papa hoc c. redarguit Lotharium regẽ, qui fornicabatur cum Gualdrada, & subiectis præbebat exẽpla similia faciendi, & quod ipse delinquerat i hoc, probat per Thiegualdum & Gũtharium episcopos, qui depositi sunt, q̃ crimen ipsius approbauerunt, ei obedientes in malo.

a ¶ Probat.] Arg. q̃ sniala lata cõtra vnũ, p̃ iudicet alij. sic 3. q. 6. hæc q̃ppe. 81. distis ext. de sent. & re iu. cum super. vbi alter appellans cogitur probare causam appellationis.

QVi resistit.] CASVS. Dicit hic Aug. q̃ si aliquis nõ obedit potestati in bonis, Deo resistit. Si vero ptãs malũ iubeat, potius est obediendũ dño cæli, quàm domino terreno, & hoc p̃bat exẽplo sæcularium potestatum, in quibus si maior præcipiat contra minorem, maiori est obediendum.

b ¶ Potestati.] Hæc regula vbique fallit, nam potius tenemur obedire epo, quàm metropolitano, vt 9. q. 3. per totum. Item & monachus potius obedit abbati 2 quã episcopo, vt 58. dist. c. 1. & 2. & potius statur excõicationi prælati, q̃ absolutioni episcopi. ext. de off. ord. cum ab ecclesiarum. nisi intelligas in eo casu loqui quando minor habet iurisdictionem à maiore, secundum q̃ loquitur. ff. de iud. iudicium. Vel loquitur in eo casu, cum appellatur ad maiorem, tunc potius maiori, quàm minori parendum est. Item adhuc obijcitur de episcopo, q̃

Monachus abbati potius quã epo obedire dẽt.

2 Nã potius est monach⁹ sub abbate, quam vxor sub viro, vt not. 33. q. 5. noluit. Ar.

potius obedire regi, quàm suo metropolitano. 18. dist. si quis episcopus. sed ibi loquitur cum præuenit mandatum regis. Item obijcitur de vxore, quæ potius obedit viro, quàm Deo, vt 33. q. 5. manifestum. sed solutum est sup. ea. si dominus.

c ¶ Proconsul.] Si. dist. 9. quæ cõtra maiores. & loquitur hic in eo casu q̃i in eadẽ ciuitate sunt plures iudices, quorum vnus maior est alio, vbi maior iudex pót punire minorem, vt C. de off. rec. prouin. potioris. H.

Cum autem diceret eis, producite arma in Christianos; tunc cognoscebant Imperatorem cœli.

¶ *Infra eadem c.* Imperatores, §. Iulianus, *habetur hæc sententia: forta∫se∫que ex eo loco mutatis verbis, confectum est hoc capitulum.*

Idem Fabianus Papa, epist. 2. omnibus episcopis.

¶ Non iubet aliquid iniustum, qui Deum timere probatur. C. XCV.

QVi omnipotentem Deum metuit; nec contra Euangelium, nec contra Apostolos, nec contra prophetas, vel sanctorum patrum instituta aliquid vllo modo agere consentit.

Item Nicolaus Papa Lothario regi.

¶ Et qui peccat, & qui peccanti consentit, vterque reus est. C. XCVI.

ITa corporis tui cedere motibus consensisti, & relaxatis voluptatum habenis temetipsum in lacum miseriæ, & inlutum fæcis prohibitum deiecisti; vt qui positus fueras ad gubernationem populorum, effectus sis ruina multorum. Probat a hoc Thiegualdi, & Guntharij dudum episcoporum legitimus casus: qui pro eo, quòd te minime cõpetenter erudierũt; quinimmo quia præuaricationem tuã tegere argumentis suis, & sub quadam iustitiæ specie fucatis quibusdam exquisitis adinuentionibus æquitatem obruere studuerunt; nostra sunt Apostolica depositi auctoritate, & ab omni episcopatus regimine regulariter sequestrati.

Iuo p. 8. c. 227. Ps. 39.

sup. ea. Teugualdum.

Item Augustinus sermone 6. de verbis Domini.

¶ De eodem. C. XCVII.

QVi resistit potestati b, Dei ordinationi resistit. Sed quid † si illud iubeat, quod non debeas facere? Hic sane contemne potestatem timendo potestatẽ. Ipsos humanarum legum † gradus aduertite. Si aliquid iusserit curator; nonne faciẽdum est? tamẽ, si contra proconsul † c iubeat; non vtiq; contemnis potestatem, sed eligis maiori seruire. Nec hinc debet minor irasci, si maior prælata est. Rursus si aliquid ipse proconsul iubeat, & aliud iubeat Imperator; nunquid dubitatur illo contempto, illi esse seruiendum? Ergo si aliquid Imperator, & aliud Deus; q̃d iudicatis? Solue tributũ: esto mihi in obsequiũ: rectè; sed non in idolio. In idolio prohibet. Quis prohibet? Maior potestas. Da veniam: tu carcerem; ille gehennam minatur.

Beda Rom. 13. Poly. l. 1. tit. 27. Rom. 13 † sed si] ori.

† al. verum † al. proconsulẽ

IMperatores.] CASVS. Donatistæ dicebant, q̃ cũ Imperatores Christiani iubeant aliquid contra eos, subditi obedire non debeant. sed Aug. scribit contra eos, docẽs, q̃ si Imperatores in errore eẽnt, & iuberent iustos affligi, eis non esset obediẽdum: quia Deus hoc p̃hibet.

Eph. 6.

Hic iam tibi assumenda est fides tua tanquam scutum; in quo possis omnia ignita iacula inimici extinguere.

¶ *Emendatum & locupletatum est caput hoc ex ipso originali.*

Item Donatistis, epist. 166.

¶ De eodem. C. XCVIII.

sup. dist. 9. c. 1. Polyc. ibidem.

IMperatores, si in errore essent (quod absit,) pro errore suo contra veritatem leges darent: per quas iusti & probarentur, & coronarentur, non faciendo quod illi iuberent; quia Deus prohiberet. Sicut iusserat Nabuchodonosor, vt aurea statuta adoraretur: quod qui facere noluerũt, Deo talia prohibenti placuerunt. Quando autem Imperatores veritatem tenent, pro ipsa contra errorem iubent, Quod quisquis contempserit; ipse sibi iudicium acquirit. Nam & inter homines pœnas luit, & apud Deum sortem † non habebit; quia hoc facere noluit, quod ei per cor regis ipsa veritas iussit: sicut ipse Nabuchodonosor postea miraculo salutis trium puerorum commotus, atque mutatus pro veritate contra errorem, edictum proposuit, vtquicumque blasphemarent Deum Sidrac, Misac, & Abdenago, in interitum irent, & domus eorum in dispersionẽ. Et non vultis, vt aliquid tale contra vos iubeant Imperatores Christiani; cũ sciant à vobis in eis, quos rebaptizatis, Christum exsufflari a? *Idem in psalmis.* ¶ Iulianus extitit infidelis Imperator. Nonne extitit apostata, iniquus, idololatra? Milites Christiani seruierunt Imperatori infideli. Vbi veniebatur ad causam Christi; non agnoscebãt, nisi illum, qui in cœlo erat. Quando volebat, vt idola colerent, vt turificarent; præponebant illi Deum. Quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illam gentem; statim obtemperabant. Distinguebant dominum æternum à domino temporali: & tamen subditi erant propter dominum æternum, etiam domino temporali.

al. frontem

Item Gregorius, c. 12. libri 35. in Iob.

¶ Per obedientiam bonum deserere, malum vero nunquam facere licet. C. XCIX.

QVid ergo mirum, si homo peccator, se obedientiæ in præsentis vitæ breuitate b subijcit; quando hanc mediator Dei, & hominũ tenuit c, & tenendã p̃cepit; & cum obedientes remunerat, non relinquit. Sciendum vero est, quòd nunquam per obedientiam malum fieri, aliquando autem per obedientiam debet bonum, quod agitur, intermitti c. Neque enim in paradiso arbor mala extitit, quam Deus homini, ne cõtingeret, interdixit: sed vt melius per obedientiæ meritum homo bene conditus

In psal. 124. ad verl. Qñi nõ derelinques] Beda ad Ephesios 6.

a ¶ Exsufflari.] Sicut enim nostri sacerdotes exsufflant in baptismo diabolum: sic sacerdotes hæreticorum Christũ, vt 23. q. 4. quando. & de cõsec. d. 4. postea.

IVLIANVS. CASVS. Iulianus Imperator, & apostata habebat sub se milites Christianos, qui ꝑcipiebat eis, vt idola colerent, vel alia mala facerẽt, nõ obediebant: si vero ꝑcipiebat eis, vt contra hostes pro republica dimicarẽt, obediebant ei.

QVid ergo.] CASVS. Docet in hoc cap. Gre. q̃ homo peccator in hac vita p̃senti dẽt suo p̃lato in bono obedire: & hoc probatur exemplo Christi, qui vsque ad mortem patri obediuit. Docet etiam q̃ bonũ mediocre debet subditus propter obediẽtiam dimittere: quod probat exemplo Adæ, cui Dñs p̃cepit, vt ab esu arboris paradisi abstineret; nõ quia arbor mala esset, sed vt à bono mediocriter ꝑhibitus, per obedientiæ meritum crescceret. Si vero p̃latus malum p̃cipiat, nunquam est ei obediendum.

b ¶ Breuitate.] Breue enim dr tempus vitæ huius. 23. q. 4. ipsa pietas. & de pœn. dist. 5. confideret.

c ¶ Intermitti.] Nota q̃ obedientia omitti bonũ, vt hic, 21. dist. est summe necessaria. li. l. 3. §. in bello. & 16. q. 1. monachi. Itẽ pro obedientia bonũ est pati ẽt quod iniustum est. fi. 100. dist. contra morẽ. & licet iste iniuste facit p̃cipiendo: iste tñ iuste facit parendo. 23. q. 1. quid culpatur. in fin. & adimplere tenemur p̃ceptum licet vix tolerabile, 19. distinc. in memoriam. Sed

Obedientia

hibet. & hoc probat exemplo Nabuchodonosor, q̃ cum p̃ciperet auream statuam adorari, qui non obedierũt, placuerunt Deo. Si vero Imperatores contra hæreses, & contra hæreticos pro veritate aliquid iubent, qui non obedierit, peccat; & hoc p̃batur exemplo Nabuchodo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quid si episcopus præcipiat alicui, vt eat Romã, & ille se excusat, ideo quia alij inueniuntur meliores. Hæc excusatio non valet: quia in legationibus ordo non est seruandus, vt ff. de leg. sciendum. §. penul. & est hic ar. quòd si clericus nouerit iter peregrinationis, q̃ non potest ire inuito episcopo. de consec. d. 5. non oportet.

1 Ad idem quod leg. & nor. 23. q. 1. cap. vlt. vbi de hoc vide. & q. leg. & not. 16. q. 1. nos autem. Aic.

QVI consentit.] CASVS. In hoc c. tractatur de duob. generibus consensus in ipsum, scilicet de consensu cooperationis, & de consensu illius, qui hominem in malo defendit. Primus consensus pariter cum faciente punitur, secundus magis. Et hoc probat duabus auctoritatib. sanctorum patrum, quæ sũt in libro quẽ dicũt, Vitas patrum.

a ¶ Qui consentit.] per cooperationem, & auctoritatem, vt 2. q. 1. notum sit. in fine.

ADDITIO. Aliàs est consensus per negligentiam. 14. q. 1. quidquid. aliàs per consilium, siue per approbationem. Arch.

b ¶ Actius.] inf. 24. q. 3. qui aliorum su. 86. dist. tanta.

SI is qui.] CASVS. Dicit in hoc c. q̃ nullus ex præcepto prælati debeat aliq̃d facere quod sit contra Dominũ: & hoc probat auctoritate Pauli dicentis, etiam si nos, &c. Seq. duo c. plana sunt.

Excõicare seipsum nemo potest.

c ¶ Etiam si nos.] Ergo aliquis seipsum, vel sibi-parem excõmunicare potest, vt hic, & 11. quæst. 1. nõ liceat. 21. distin. nunc autem. Sed contra: par in parem non habet imperium, vt 21. distin. inferior. extra de elec. innotuit. nec aliquis in seipsum habet imperium, vt ff. de arbi. c. pen. Sed dic quòd per hæc verba non anathematizauit, sed tantũ dixit: eũ esse anathematizatum, id est, separatum ab eis, vt ei non esset credẽdum, vel ostendit per hæc verba quid fieri debeat. Et est simile, quòd non semper est credendum viro sancto. 50. dist. si quis præpostera.

CVM ERGO. CASVS. Concludit Grat. ex supradictis c. dicens, q̃ si subditi excõicentur à prælato: quia nõ obediunt ei in malo, tali sententiæ non est obediendum: quia iniqua sententia non gratiat quẽquam apud Deum. Et ostendit, q̃ supradicta c. in quib. excõicantes excommunicatis ab ecclesia separari iubentur, non intelligunt de quibuslibet communicantibus. quod probat sequentibus cap. Sententiæ excõicationis, vt ob hoc faciat malum quod præcipitur, ei tũ est obediendũ: quia se debet gerere pro excommunicato, & petere absolutionem, vel sententiæ præceptis.

a ¶ Co-

cresceret; dignum fuerat, vt hunc etiam à bono prohiberet: quatenus tanto verius hoc, quod ageret, virtus esset; quanto, & à bono cessans auctori suo se subditum humilius exhiberet.

* ¶ Tenuit, & tenendam præcepit.] *Hæc absunt à pleriſque manuſcriptis, & ab originali. Simile quiddam legitur apud B. Auguſtinum ſermone 5. ad fratres in heremo.* Nec mirum, inquit, si nos peccatores obedientiæ subijcimur, quando hanc mediator Dei, & hominum etiam in morte non deseruit, & ei se subiecit, qui per omnia erat patri æqualis.

Item Iſidorus.

¶ Apud Deum maledicitur, qui peccantibus consentit. C. C.

QVi consentit [a] peccantibus, & defendit alium delinquentem; maledictus erit apud Deum, & hominibus, & corripietur increpatione seueriſſima. Hinc etiam quidam sanctiſſimus pater ait. Si quis peccantem defendit, acrius [b] quàm ille, qui peccauit, coerceatur. Hinc & alius pater ait. Si quis alterius errori consenserit, & illi consilium dederit, vt se tarditus humiliet, sciat se cum illo simili modo iudicandum culpabilem.

Smaragdus ca. 69.

Anſl. 12. c. 5. Burc. l. 11. c. 46. Iuo p. 14. c. 110.

¶ *Prima pars huius capituli vſque ad vocem,* seueriſſima, *habetur in regula B. Pachonij Romæ edita. Totum vero extat apud Smaragdum in expoſitione regulæ B. Benedicti, cap. 69. Citat autem Baſilium quemadmodum & Burchardus & Iuo: & ſenſus eſt in regulis ipſius Baſilij breuioribus regula ſeptima.*

Item Iſidorus.

¶ Non est obediendum, quod contra Deum præcipitur. C. CI.

SI is, qui præest, fecerit, aut cuiquam quod à Domino prohibitum est, facere iusserit; vel, quod præceptũ est, præterierit, aut præterire mandauerit, sancti Pauli apostoli sententia ei ingerenda est, dicentis: [Etiam si nos [c], aut angelus de cælo euangelizauerit vobis, præterquam quod vobis euangelizauimus, anathema sit.] *Idem.* ¶ Si quis prohibet [a] vobis, quod à Domino præceptum est, vel rursus imperat fieri, quod Dominus prohibet; execrabilis sit omnibus, qui diligunt Deum. *Idem.* ¶ Is, qui præest, si præter voluntatem Dei, vel præter quod in sanctis scripturis euidenter præcipitur, vel dicat aliquid, vel imperat; tamquam falsus testis Dei, aut sacrilegus habeatur.

Gal. 1.

¶ *In regulis breuioribus B. Baſilij, c. 114. & 303. ſimillima leguntur hiſce omnibus, quæ in hoc capite continentur.*

[a] ¶ Si quis prohibet.] *In lib. B. Baſilij de inſtitutis monachorum, Ruffino interprete, fere eadem habentur, c. 14. quemadmodum vltimus verſ.* 15 qui præest, *ibidem c. 16.*

Cum ergo ſubditi excommunicantur ideo, quia ad ma-

intelliguntur de quibuslibet communicantibus. quod probat sequentibus cap. Sententiæ excõicationis, vt ob hoc faciat malum quod præcipitur, ei tũ est obediendũ: quia se debet gerere pro excommunicato, & petere absolutionem, vel sententiæ præceptis.

Dic q̃ si ambo illa verba proferũt, non est excommunicatus. 1. contrarium credo. B. Item quid si indeterminate dico, excommunico alterum illorum, nunquid ambo sunt vitandi? videtur q̃ sic, quia in genere potest ferri excommunicatio. ext. de off. ord. si sacerdos.

fu. ea. cui est illata.

lum cogi non poſſunt [a]; tunc sententiæ non est obediẽdum: quia iuxta illud Gelasij: [Nec apud Deum, nec apud eccleſiam eius quemquam grauat iniqua ſententia.]

8 *Quòd autem ſupra, communicates excommunicatis de eccleſia abijci iubentur, non de quolibet modo communicantibus intelligendum eſt.*

Vnde Nicolaus Papa Hincmaro Rhemorum archiepiſcopo.

¶ De his, qui cum excommunicatis communicant. C. CII.

Iuo p. 14. c. 46. Pann. l. 5. c. 106

EXcellentissimus rex Carolus Apostolatum nostrum consuluit, quid agendum sit de his, qui communicant cum his, qui cum Engeltruda sæpe damnata fœmina communicant [b]: quoniam eam cum communicatoribus suis, & fautoribus pari vinculo anathematis constat esse adstrictam. Quapropter nunc beatitudini tuæ iniungimus, vt super hoc nostra auctoritate fretus curam de his sumere studeas: & quia docta diuinitus sanctitas tua valde nouit aliud esse ex necessitate, aliud ex ignorantia, atque aliud, quod eo studio delinquitur, istudque posterius duobus prioribus districtius esse puniendum; idcirco solerter inuigilet, & cauta discretione singulorum modos dijudicet: quatenus, qui ex necessitate, aut ignorantia delinquunt, auctoritate nostra per te absoluantur [c]: si tamen ipsa eorum ignorantia, vel necessitas vera, & non simulata, vel non ex voluntate [d] processerit: quia, vt bene nosti, plerique sunt, qui possunt quidem, sed nolunt recta nosse. Vnde psalmista de huiusmodi: [Noluit, inquit, intelligere, vt bene ageret.] Illos autem, qui studio suo obligantur, & contemptu interdicta nostra postponunt; non nisi digna satisfactione præueniente volumus à te prorsus absolui.

B. Gregor. l. 34. mor. c. 16.

Pſ. 35.

Item Gregorius vij. lib. 5. Regeſti, in concilio Romæ habito.

¶ De ijs, qui sine culpa cum excommunicatis communicant. C. CIII.

OVo-

Dic. ca. a ¶ Cogi non possunt.] Quid si episcopus dicat, excommunico te, & absoluo te, an potius sit excõicatus, quàm absolutus? Quæ hic sententiæ videntur, sicut plura sunt præcepta iudicum, vt extra de dolo & contumac. cum dilecti. sicut plures sunt stipulationes cum promittitur hoc & illud. ff. de verb. oblig. scire debemus. & l. quod dicitur 1. Dic, q̃ nulla est excommunicatio, propter sui cõtrarietatem. si aũt diuersæ sunt ex interuallo proferuntur, valet vtraque. Item quid dices si dicat, excõico te, vel absoluo? Dic q̃ si ante nõ erat excõmunicatus, modo est excõicatus: sed si fuit ante excõicatus, modo est absolutus. Io. Ego dico, q̃ talis prælatus præsumitur fatuus, & pro eodem habetur ac si non tulisset sententiã, vt extra de succeſſ. ab inteſt cum dilectus. B. Item pone, mandatum est duobus vt excommunicent aliquem, & vnus dixit, excommunico te, si ille nõ excõmunicat te. hæc excõmunicatio transit in tertiam personam: quia ipsa cum suis communicatoribus omnibus fuit excommunicata: vnde illi communicantes intelliguntur nominatim excommunicati, vt extra de sentent. excommun. quod in dubijs.

2 Sub. q. 2 re uera excõicati nõ sũt, vt inf. c. 4. vel põt dici, antiquo iure excõicati erant, sed corrigit Greg. vij. vel ignorantia iuris, vel propter nimiam per ea. infr. simplicitatem: quidã timore vel necessitate, nec curabãt c. prox. qũ. postea petere absolutionem: quos cum videret Gregor. ſm B.

b ¶ Communicant.] non intelligas, quòd

c ¶ Absoluantur.] Ideſt, absoluti iudicentur 2, sic 24. q. 1. audiuimus.

d ¶ Vel non ex voluntate.] Sic ff. quod metus cau. si mulier.

QVONIÃ multos.] CASVS. Iste tripliciter ponitur ab H. qui notatur etiam in apparatu. Sed ego Barth. Brix. sine præiudicio melioris sententiæ hunc casum sic intelligo. Quidam communicabant excõicatis tempore Greg. vij. vel ignorantia iuris, vel propter nimiam simplicitatem: quidã timore vel necessitate, nec curabãt postea petere absolutionem: quos cum videret Gregor.

QVOD AVTEM. Hæc est 8. pars qõ. in qua excipit quasdã personas, quæ non sunt excõicatæ, quãquam excommunicatis communicent, dum tamen in crimine non communicẽt eis: & hoc probat p quattuor auct. Io. de Fant.

EXcellẽtissimus.] CASVS. Engeltruda fuit excõicata cum omnib. suis cõmunicatorib. & fautoribus, cum quibus fautoribus quidam communicabant ex necessitate: quidam ex ignorantia: quidam ex voluntate: vnde Carolus quæsiuit à Nicolao, quid de his faciẽdum sit. Nicolaus vero scribit non Carolo, sed Hincmaro Rhemorum archiepiscopo, & præcipit, vt cõmunicãtes ex necessitate vel ignorãtia, absoluat auctoritate Apostolica, nisi ignorantia illa, vel necessitate ex voluntate, vel ex simulatione, p cesserit. sponte vero communicantes nõ absoluat. nisi digna satisfactione interueniente absoluantur de facto: quia reuera excommunicati nõ sunt, vt inf. ca. prox. Vel potest dici, quòd antiquo iure excommunicati erant, sed hoc corrigitur per c. prox. quoniam multos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sine absolutione decederet: antiquum rigorem excõicationis temperauit, excipiẽs ab hac excõicatione quasdã psonas. f. vxores & filios, seruos, & ancillas. mãcipia, rusticos & seruientes excõicatorum, & eorũ curiales: dũmodo supradictorũ consilio scelera non perpetrentur. excipit ẽc, qui ignorãtia facti participãt excõicatis, & eos qui transeunt per terram excommunicatorũ. In fine dicitur, q̃ nõ prohibetur aliquid dari excõicato intuitu pietatis. Ben. etiã hunc casum sic ponere videtur. [Ad tẽpus.] i. propter tempus futurum, vel propter defectum nostri temporis.

a¶ Quoniam.] Quidam sic ponunt hũc casum: Aliquis propter enorme crimen fuit excõicatus, & ꝓpter enormitatem criminis prohibetur tempore Gregorij, q̃ nec filius, nec vxor, nec aliquis de familia ei cõiceret, & hoc licite potuit fieri, vt dicunt, per id qđ est 24. q. 3. fi habes. ibi, [Nisi grauissime cõmouerer. Sed cũ Gregorius videret eos cõtemnere talẽ excõicationem, tẽperauit sententiam circa familiam. & secundum hoc expone,] Perire.] pp contemptum:

quia non petebant absolutionem.

b ¶ Ignorantia.] Facti crassa & supina.

c ¶ Simplicitate.] Iuris errore.

d ¶ Necessitate.] Quę vitari poterat, vel etiam ineuitabili, sed certe Inno. ponit hanc qõnem, & eam nõ soluit, scilicet vtrũ pro enormi delicto tota familia sit vitanda extra de sent. exc. inter alia. in fi. & prꝫterea hoc tantum nõ esse generale, sed tm̃ in vno casu qñ quis cõmitteret crimen enorme. Alij sic ponũt casum. Apostolus sit: si qui fratres nominãtur, cũ his nec cibũ sumere licet. & illa sñia ad oẽs fideles extendebatur, vt sũ. ea. ad mensam. vnde vsque ad tempus Gregorij tenebatur q̃ familia excommunicatorum vitabat saltem in sacramentis. hunc nimium rigorem tẽperat hic Greg. nec. n. quo ad ecclesiam triumphantẽ ligatæ erant tales personæ, nec etiam credendũ est Apostolũ voluisse vxorẽ separandã esse à viro. ẽm hoc expone. perire, idest, puniri ab ecclesia in sacramentis. Tertius casus melior videtur. Ante tempus Gregorij oẽs qui in hoc continentur, ipso iure erant exempti ab excõicatione, licet communi carent excõicatis: sed quidã simplices credebãt se excõicatos, si cõicarent dñis suis vel vxores maritis, nec tm̃ pe tebant absolutionem: & sic peccabant mortaliter pp conscientiã læsã, quia oẽ qđ fit contra conscientiã ædificat ad gehennã. 28. q. 1. §. ex his. & melius. ext de sim. ca. per tuas. Dat ergo hic Greg. constitutionem, q̃ tales nõ sunt excõicati habendi: & expone perire pp conscientiam ignorantia facti. i. ignoreuerunt eos fuisse excõicatos, & tm̃ ei ignoranter communicauerunt. & credebãt se teneri, nec petebant absolutionem.

e ¶ Anathematis.] Improprie ponitur, idest, simplicis excõicationis.

Excõicatis sine periculo eorũ familia.

niam [a] multos peccatis nostris exigentibus pro causa excommunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantia [b], partim nimia simplicitate [c], partim timore, partim etiam necessitate [d]; deuicti misericordia anathematis [e] sententiam ad tempus [f], prout possumus, opportune temperamus & Apostolica itaque auctoritate ab anathematis vinculo hos subtrahimus: videlicet vxores [h], liberos, seruos, ancillas, seu mancipia, nec non rusticos seruientes, & omnes alios, qui non adeo curiales sunt, vt eorum consilio scelera [i] perpetrentur, & eos, qui ignoranter excommunicatis communicant, siue illos qui communicant cum eis, qui excommunicatis communicant. Quicunque autem orator, siue peregrinus [k], aut viator in terram excommunicatorum deuenerit, vbi non possit emere, vel non habeat vnde emat; ab excommunicatis accipiendi licentiam damus. Et siquis excommunicatis non † in sustentationem superbiæ, sed humanitatis causa dare [l] aliquid voluerit, non prohibemus.

† al. in substentationem, non superbia

Item Bonifacius martyr Zachariæ Papę in epi. quę incipit: [Paternæ.]

¶ De Bonifacio, qui excommunicatis, & pseudoepiscopis ∝ se non communicaturum iurauit. C. CIIII.

∝ ¶ Et pseudo episcopis.] *Sic in aliquot vetustis antea legebatur,* excommunicatis à pseudo episcopis.

ANteceſſor prædeceſſoris veſtri venerandæ memo- Iuo p. 2. c. 95.

f ¶ Ad tempus.] Scilicet futurum.

g ¶ Temperamus.] Idest, temperata esse ostendimus. Est ergo hoc verum, q̃ nũquam familia excõicanda est propter delictũ dñi, nisi forte vt dixi, propter enormitatem sceleris, vt 24. qõ. 3. si habes. vbi dicit Augustinus. Familia propter delicto domini delicto non est excõicanda

graui ſſime commouerer, nunquam excommunicarem filium pro delicto patris. Sed nõ ne tota familia Bonifacij fuit ꝓ eo excõicata, qa oblationes familiæ suæ nõ recipiebant, vt 17. q. 4. miror? Sed dic q̃ tm̃ in ruborẽ dñi non recipiebant oblationes familiæ: sicut non recipiunt oblationes raptorum, & discordantiũ & impœnitentiũ, licet non sint excommunicati, vt 90. d. oblationes.

h ¶ Vxores.] Sed nunquid vir excõicatus põt petere debitum ab vxore? dicit H. q̃ non: sed ipse tenetur reddere; quod concedo. Sed si petat vir mulierem in iudicio, & ipsa objcit ei excõicationem, iudex tenetur ex suo officio restituere ei mulierẽ, est in hoc casu possit ei cõicare vnde credo q̃ tenetur ei debitum reddere. Hoc tñ scias q̃ si filius est excõicatus vel seruus, non debet pater vel dñs cõicare ei, vt 17. q. 1. de filia, si filius sit in potestate patris, tenetur filius cohabitare ei. sed si est emancipatus, tunc tenetur filius vitare patrem. huic tñ obstat 22. q. vlt. de forma. vbi eadem fide est superior inferiori adstrictus, qua econtrario. ea tamen quæ hic dicuntur, non tenent in clericis, quia semper debent vitare suum ẽ q̃ excõicatum, vt 93. dist. miratus. quia non sunt ita adstricti episcopo vinculo naturæ sicut filius patri.

i ¶ Scelera.] Idest, si tales sunt, qui non seruiunt ei in crimine, in quo nec filius nec vxor excusatur, vt extra de sent. excom. inter alia.

K ¶ Siue peregrinus.] Extra eo. si vere.

l ¶ Dare.] Dummodo nõ sit ecclesiasticũ stipendiũ, vt 1. Nouerca. ext. de cler. exc. mi. postulasti. & est si 42. d. quiescamus. quia eleemosyna nulli est deneganda 86. dist. pasce.

ANteceſſor] CASVS. Gregorius misit Bonifacium martyrem ad prædicandũ verbum Dei Germanicis gentibus, sed eum sacramẽto adstrinxit, vt verbo & facto bonis sacerdotibus communicaret; falsos vero & hypocritas vel corrigeret, vel declinaret, qđ ex parte seruauit, & ex parte seruare non potuit. nam cum venisset in Franciam, non potuit facere quin excommunicatis cõicaret necessitate cogente, nõ tñ in sancta cõione cor-

gatum, consuluit Papam Zachariam. Zacharias vero rescribit sibi sequens c. quod prædecessor, in quo supradicta narrat, dicens q̃ ex tale cõmunione necessitatis nullũ contraxit detrimentũ: ex quo anima eius consilio, vel consensu iniquitatis eorũ non est coinquinata.

a¶ Sacramento.] Sacramẽtum forte ideo requisiuit ab eo, quia habuit eũ suspectũ, vel ad cautelam.

b ¶ Adstipulator.] Id est, confirmator.

c¶ Sed spiritualiter.] Arg. q̃ sufficit, q̃ quis nõ faciat cõtra mentẽ rescripti, licet faciat contra verba. sic 22. q. 2. ne quis. & q. 5. humanæ. ff. de in ius. voc. quĩnis. Hic enim verbotenus excessit fines mandati: & habemus hic, q̃ iuramentum pro parte valet, & ꝓ parte nõ. 22. q. 4. iuter. fic donatio. 12. q. 2. si quos. Rescriptum quantum ad verba quandoque non seruatur.

d Vod.] Supple. scripsisti nobis.

e ¶ Perfectos.] Hic habes q̃ perfectum amplius potest ꝓfici, vnde licet matrimonium dicatur perfici per carnis copulam; non ideo prius fuit imperfectum. Et ex hoc est arg. q̃ excommunicatus amplius põt excommunicari. Perfectum amplius perficitur.

f ¶ Anima tua.] Sufficit ergo mentaliter aliquid impleri, etiã si nõ corporaliter ad impletur, vt 23. q. 4. recedite. Item argu. q̃ in obligationibus bonę fidei plus est in telligendum quàm verbis exprimatur. 23. q. 5. si non licet. 32. q. 4. meretrices. Item arg. q̃ si iurauí amodo nõ accedere ad cõcubinam meã, q̃ per hoc non excluditur mihi licitus matrimonialis cõitus arg. 31. q. 1. illud nam si liberta iurauit non nubere, de illicitis nuptijs intelligitur. ff. de iure pater. adigere. §. vlt.

EXCOMMVNICATIONIS. Hæc est nona pars quæstionis, in qua quæritur qualiter quis debet anathematizari, & absolui, & de hoc ponit quatuor capitula. Io. de Fant.

Gen. 49.

riæ Gregorius dum me indignum ordinauit, & ad prædicandum verbum Dei Germanicis gentibus misit; [a] sacramento me constrinxit, vt canonicis, & iustis episcopis, & presbyteris in verbo, facto, consensu adstipulator [b] fierem, & adiutor, (quod cum diuina gratia adimplere studui:) falsos autem sacerdotes, hypocritas, & seductores populorum vel corrigerem ad viam salutis, vel declinarem, & abstinerem à communione ipsorum: quod ex parte seruaui, & ex parte custodire, & implere non potui: sed spiritualiter [c] impleui sacramentum, quia in consensum, & in consilium eorum non venit anima mea: corporaliter autem ab eis omnino abstinere non potui. Dum enim venissem ad principem Francorum cogente ecclesiarum necessitate; non tales ibi repperi, quales volui: sed tamen in sancta communione corporis Christi illis non communicaui.

¶ Epistola, in qua habetur capitulum hoc, edita est per Laurentium Surium in vita sancti Bonifacij legati Germaniæ, & martyris. Emendatior autem extat manuscripta Romæ in bibliotheca monasterij Dominicani.

Item Zacharias Papa Bonifacio martyri in epistola, cuius initium est [Benedictus Deus.]

¶ Excommunicatis non communicat, qui eis animo non consentit. C. CV.

Iuo p. 2. c. 96.

QVod [d] prædecessor noster beatæ memoriæ Gregorius huius sanctæ sedis Apostolicæ præsul, dum ad prædicandum verbum Euangelij tuam misisset fraternitatem in Germaniæ partibus, & gentibus illis paganis, verbo pollicitationis illam voluit ante esse munitam †: ita vt orthodoxos episcopos, presbyteros, vel quoscumque reperire potuisses in verbo exhortationis perfectos, & amplius confirmares, & eis communicares (quod & factum est:) si quos vero seductores episcopos, aut pseudo presbyteros, vel quosque à recto fidei tramite deuiantes reperisses; nulla tibi cum eis esset communio: quod te solatiante Deo vsque ad præsens spiritualiter seruasse confessus es: vel si omnino propter principalem, & humanum fauorem gentis Francorum, dum ad eos accessisses, corporaliter abstinere non valuisti, cogente ecclesiarum Dei necessitate; & tamen in eorum consilio, & consensu communionis anima [f] tua non est coinquinata. Itaque propter hoc, quòd cum eis conuersatus es non consentiens iniquitati eorum; nullum tibi est detrimentum coram Deo.

† al. monitam

¶ *In epistola præcedunt hæc verba,* Suggessit itaque sancta fraternitas tua in suis apicibus, quòd præceſſor noſter, &c.

9 Excommunicationis autem forma, & modus; atque reconciliationis hic est.

corporis Christi illis cõicauit, de quo cũ putaret se obli

CASVS. Supra facta est mentio de excommunicatione,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ quia indiget reconciliatione, ideo Gratianus ostendit quæ sit forma, vel modus reconciliationis: prius tñ ostendit quæ sit forma excommunicationis.

DEbent.] CASVS. Dicitur hic, q̃ qñ epͣs facit solennem excõicationem, duodecim sacerdotes debent epͣm circũstare, tenentes candelas ardẽtes in manibus suis, & in fine anathematis eas debẽt proijcere, & pedibus conculcare: & postea epistola per parochias debet mitti continens nomina excommunicatorũ, & causam excommunicationis.

a ¶ Debent.] Sed cum dicit: excommunicote: videtur q̃ de minori sit intelligendũ. arg. extra de censi. ex parte. ff. de leg 3. nũmis. ff. de reg. iu. semper in obscuris. & ff. de pœnis, si pͣses. Nã maior semper specificanda est. arg. 3. q. 4. Engeltrudam. Ioã. sed certè à verbis nõ est recedendum, vt ff. de leg. 3. non aliter.

b ¶ Cõculcare.] Nec postea sumentur ad aliquem vsum, sed foras proijcientur, vt sal infatuatum. 2. q. 7. non omnes.

CAnonica.] CASVS. Hic docet concilij Arausicum. qualiter epͣs sententiam excommunicationis formare dẽat, & proferre, s. hoc modo: Tales violatores ecclesiarum auctoritate Dei, & iudicio sanctæ synodi à gremio sanctæ matris ecclesiæ, & a consortio totius Christianitatis excludimus donec resipiscant, & ecclesiæ satisfaciant. & dicit H. & Beneuen. q̃ sacrilegi non sunt ipso iure excõicati. arg. 11. q. 2. indigne. 17. q. 2. quisquis. Sed tunc temporis erant quidam sacrilegi, & violatores ecclesiarum, quos concilium excommunicauit.

Sacrilegi an sint ipso iure excommunicati.

c ¶ Violatores.] Videtur hic q̃ omnes sacrilegi sint ipso iure excommunicati, vt extra de sen. excom. cum pro causa. secundum hoc est contra. 17. q. 4. quisquis. 11. q. 2. indigne. Dicas q̃ violatores ecclesiarum sunt ipso iure excommunicati. alij non. 1. vt extra de sen. excom. conquesti. & 17. q. 4. omnes. & hic de illis loquitur 2.

1 Arg. ad hoc 13. q. 2. clerici Arch.

2 De hoc no. 22. q. 2. cum deuotissimã, & extra de sent. excom. tua. & ibi videas. Arch.

CVm aliquis.] CASVS. Hic docetur qualiter & cum quibus solennitatibus episcopus anathematizatum debeat reconciliare. Plana est tota littera. & per te videbis.

d ¶ Et duodecim.] Arg. q̃ in restitutione episcopi, vel clerici tot interesse debent, quot fuerunt in depositione. de hoc 35. q. 9. veniam.

e ¶ Et

¶ Modus, & forma excommunicationis. C. CVI.

DEbent[a] duodecim sacerdotes episcopum circumstare, & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in conclusione anathematis, vel excommunicationis proijcere debent in terram, & conculcare [b] pedibus: deinde epistola per parochias mittatur continens excommunicatorum nomina, & causam excommunicationis. Burc. l. 11. c. 3. Iuo p. 14. c. 76.

¶ *Apud Burchardum & Iuonem ea, quæ in hoc capite continentur, & multa alia eodem pertinentia, citantur ex concilio Rothomagensi. In collectione vero canonum incerti auctoris manuscripta, ijsdem verbis quibus hic, referuntur ex Zacharia Papa.*

Item ex concilio Arausico.

¶ De eouem. C. CVII.

CAnonica instituta, & sanctorum patrum exempla sequentes, ecclesiarum Dei violatores α [c] auctoritate Dei, & iudicio sancti spiritus à gremio sanctæ matris ecclesiæ, & consortio totius Christianitatis eliminamus, quo adusque resipiscant, & ecclesiæ Dei satisfaciant. Burch. l. 12. c. 7. Iuo p. 3. c. 126.

α ¶ Violatores.] *In eadem collectione, & apud Burchardum, & in duobus vetustis Gratiani codicibus sequitur N. Ab alijs tamen Gratiani exemplaribus, & ab Iuone abest nota illa.*

Item ex eodem.

¶ Modus reconciliationis excommunicatorum. C. CVIII.

CVm aliquis vel excommunicatus, vel anathematizatus pœnitentia ductus veniam postulat, & emendationem promittit; episcopus, qui eum excommunicauit, ante ianuas ecclesiæ venire debet, & duodecim[d] presbyteri cum eò, qui eum hinc inde circumstare debent β. Et si ille terræ prostratus veniam postulat, & de futuris [e] cautelam [f] spondet, tunc episcopus apprehensa manu eius dextera, in ecclesiam illum introducat, & communioni Christianæ reddat, & septem psalmos pœnitentiales decantet cũ istis precibus, Kyrie eleison, Pater noster. Saluum fac seruum tuum. *Oratio,* Præsta quæsumus Domine huic famulo tuo dignum pœnitentiæ fructum, vt ecclesiæ tuæ sanctæ, à cuius integritate deuiauerat peccando, admissorum veniam consequendo reddatur innoxius. Per, &c. Burc. l. 11. c. 7.

β ¶ Debent.] *Apud Burchardũ, qui etiam ex concilio Arausico citat, hæc sequuntur.* Vbi etiam adesse debent illi quib. iniuria, uel damnũ illatũ est, *& multa alia, quæ omnino perlegenda sunt*

Excõmunicati an debeant vel possint ab alio absolui.

e ¶ Et de futuris.] Si. extra de sent. excom. ex tenore.

f ¶ Cautelam.] Similiter ab hæretico reuertente requiritur iuramentũ q̃ de cætero non laberur, vt 1. q. 7. quoties. & ab incendiario, vt 23. q. 8. pessimam similiter in fine. & quilibet horrendo crimine iurabit pœnitens se nunquam simile commissurum. 12. q. 2. de viro. non tñ idem exigo credo faciendũ in quolibet mortali peccato. Sed cũ hodie ũmplici verbo quis põt excõicari 3, vt extra de eo qui

qui fur. or. re. c. 1. videtur ergo, q̃ hodie simplici verbo possit absolui quis; quia omnis res per quascunq; causas contrahitur, per easdem dissoluitur, vt extra de regulis iuris, omnis res.

PRESBYTERIS. Hæc est 10. pars q. in qua ponitur quæ

10 *Presbyteris vero, qui excommunicati sacrum ministerium contingere præsumunt, quæ pœnitentia sit imponenda Ioannes octauus clero, & ordini Salonitano † scribens definit dicens.*

† al. Saler nitano

¶ Quæ sit pœnitentia sacerdotum, qui excommunicati sacrum ministerium contingere præsumunt. C. CIX.

DE illis presbyteris, qui tempore sanctissimi prædecessoris nostri domini Papæ Nicolai excõmunicati sacrum ministerium † contingere præsumpserunt; ipsi in sedamnationis (sicut sacri canones statuerunt[a]) sententiam intulerunt. Tamen, quia miseratio Apostolica veniam solet præstare correctis; ob multitudinem misericordiæ illis hanc indulgentiam exhibemus: vt sancta communione saginati [b] studeant tribus continuis annis per hebdomadam omni secunda [c], & quarta, & sexta feria à vino [β], & à carne penitus ieiunare, & vltra lugenda nequaquam committere. Iuo p. 14. c. 35. Pann. l. 5. c. 104. † al. Mysteriũ

α ¶ Omni secunda.] *Apud Iuonem, & in aliquot vetustis Gratiani exemplaribus legitur,* omni secunda & sexta feria: *in vno autem,* omni quarta, & sexta feria.

β ¶ A uino.] *In Pannormia est,* aut à uino, aut à carne, *apud. Iuonem,* à uino, aut aceto.

Qui autem excommunicatis communicant, pro modo peccati pœnitentiam accipiant.

Vnde Vrbanus II. Genebaldo † Constantiensi episcopo. † al. Gebehardo

¶ Pro modo peccati puniantur, qui excommunicatis communicant. C. CX.

SAnctis quippe canonibus cautum constat, vt qui excõmunicatis communicauerit, excommunicetur. Ipsius † tamen pœnitentiæ, atque absolutionis modos eo moderamine decernimus, vt quicunque seu ignorantia [c], seu timore [d], seu necessitate negocij cuiusquam maximi, & maximè necessarij, eorum se conuictu, salutatione, oratione, osculatione † contaminauerit, cum minoris pœnitentiæ medicina societatis nostræ participationem † sortiantur. Eos vero, qui aut spontaneo, aut negligenter [e] inciderint, sub ea volumus disciplinæ coerctione † [f] suscipi, vt cæteris metus incutiatur. Iuo p. 14. c. 45. Pann. l. 5. c. 107. † al Ipsi † al. osculone † al. participiũ † al. coertione

a ¶ Statuerunt.] Supra. si quis episcopus, contra, vbi eis negatur spes restitutionis, sed nõ negatur quin à Papa 1. possint restitui. 1 Sub. non ab alio, 2. q. 5. quanto. in fi. 23. q. 4. est iniust. Lau.

b ¶ Saginati.] Pingue verbum de pinguitudine intellectu processit. 44. dist. §. fi.

QVIA VTEM. CASVS. Hic docet Grat. quòd communicantes excommunicatis, q̃ modo peccati maioris, vel minoris debent pœnitere, quod probat. seq. c.

SAnctis.] CASVS. Quidam communicauerunt excõmunicatis ex ignorantia, vel timore necessitate vel voluntate; quare quæsiuit Genebaldus episcopus Cõstantiens. ab Vrbano secundo, qualiter puniri debeant, vel ad satisfactionem recipi. Et respondet, q̃ nisi resipiscant, anathematizari debent. Si vero satisfacere velint illi, qui ignorantia, timore, vel necessitate excommunicatis participauerunt, sub minori pœnitentia sunt recipiẽdi. Qui vero voluntate, vel negligentia communicauerunt, ita districtè sunt recipiendi, vt cæteris metus incutiatur.

c ¶ Ignorãtia.] Crassa: quia verè ignoras non esset excommunicatus. vnde lex dicit, Scientiam, non ignorantiam volumus obligari.

d ¶ Timore.] Extra quod metus cau. sacris.

e ¶ Aut negligenter.] no. negligentiam cõ quæ pœnitentia debet imponi illis, qui excommunicati celebrauerunt. Io. de Fan.

CASVS. Supra facta est mentio de presbyteris excommunicatis, qui diuina celebrare præsumunt. Nunc vero docet Gratia, quæ pœnitentia sit eis iniungenda.

DE illis.] CASVS. Tempore Nicolai quidam presbyteri dum essent excommunicati, præsumpserũt diuina officia celebrare; quo mortuo cum ipsi pœnitentiam agere vellent, quæsiuit clerus Salonitanus à Papa Ioanne, quæ pœnitentia sit illis sacerdotibus imponenda. Et respondet, q̃ de iure deberent depoai; de misericordia tamen sedis Apostolicæ in sancta communione permittuntur, ita vt tribus continuis annis in vnaquaque hebdomada in secunda & quarta & sexta feria vino & carnibus ieiunent, & vltra lugenda non committant.

f ¶ Coertione.] Sed pone, quòd aliquis laicus iurauit se alij laico satisfacere: post absolutionem vult eis satisfacere coram sæculari iudice: nunquid iudex ecclesiasticus potest cognoscere de ista satisfactione, cum illa sit causa ciuilis? sic, argum. extra de dona. inter virum & vxorem, de prudentia. extra de coniug. ser. cap. licet, vbi iudex ecclesiasticus de libertate, siue de hæreditate cognoscit, & pronunciat, & iudex ecclesiasticus de causa natiuitatis cognoscit, extra qui fil. sint legi. cap. lator.

Quidam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vidam clerici.]CASVS.In 11.causa q.1.c.inolita. & cap. placuit. introduxit magister Grati. clericos litigantes de rebus proprijs. Sed quia posset dubitari, an clerici debeant habere propria quia prædecessores eorum omnia habebant communia, de quibus dicitur. Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna; nec quisquam eorum aliquid suum esse dicebat, sed erant eis omnia communia: ideo supponit hanc 12. causam, in qua ostendit an clerici possint ꝓpria habere, & annexit de alienatione rerum ecclesiæ, & vtrum clericis liceat condere testamenta. Vt autem hęc omnia melius pateant, proponit thema, de quo quinque elicit quæstiones, in hunc modum dicens: Quidam clerici, &c.

a ¶ Propria.] Supra prox. causa, quæst. 1. in illo cap. inolita & cap. placuit. G induxit clericos litigantes de proprijs rebus. Sed quia dubitari posset, an possit clerici habere propria: ideo ponit hanc causam in qua querit an clerici possint propria possidere, & an possint res ecclesiæ alienare, & an possint condere testamentum, & vt hæc, & alia, &c.

b ¶ An vtrique.] Id est, ecclæ & sacerdoti.

CLericos.] Hæc qō. diuiditur in duas partes. In prima probat magister per 17. auctō. ꝓ nullus clericus debet habere proprium; quod tamen de regularibus intelligitur, qui proprijs renunciauerunt. Secunda ibi, [His omnibus.] Io. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur prima quæstio, qua queritur an clericis liceat habere proprium: & hoc ordine procedit Gratianus. Primo probat, ꝓ clerici non debent habere proprium. Postea contrarium. Et scias, quòd clerici, qui non abrenunciant proprijs, possunt habere propria infra ead. quæst. episcopi manifesta. sint manifestæ. Si vero abrenunciauerunt tacitè vel expressè, non possunt habere propria. tacitè 19 q. 3. nunc autem. expressè cum viua voce hoc exprimunt. & hoc teneas quidquid Gratia. dicat.

Clerici possunt hre proprium.

1 Scilicet tacitè, vel expresse: tacitè vt 19 q. 3. nūc autem; expressè cum viua voce hoc exprimunt. B.

Mnis ætas.]CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes.

CAVSA DVODECIMA.

Vidã clerici propria[a] relinquere volunt; de suis & ecclesiæ reb. testamentum conficiunt: de rebus ecclesiæ nõnulla largiũtur.

1 Modo primum queritur, vtrũ liceat clericis proprium habere.

2 Secundo, an res ecclesiæ, quæ ab eis datæ sunt, possint constare aliqua firmitate eis, qui eas acceperunt.

3 Tertio, si ante tempus ordinationis suæ, qui nihil habere videbantur, & post ordinationem aliqua inuenisse noscuntur, an possint ea relinquere quibus voluerint, an non.

4 Quarto, si de suis & ecclesiæ rebus aliqua acquisisse noscuntur, an vtrique[b] communiter, an singulariter ecclesiæ, vel sacerdoti, iure proueniant.

5 Quinto, si testamenta liceat eis conficere.

QVÆSTIO I.

CLericos[c] nihil possidere, multis auctoritatibus iubetur †. † al. approbatur

Ait enim Toletanum concilium quartum, cap. 23.

¶ Impuberes, & adolescentes in vno conclaui manentes probatissimo seniori deputentur. C. I.

OMnis ætas ab adolescentia[d] in malum prona est. Nihil enim incertius, quàm vita adolescentium †. Ob hoc constituere oportuit, vt si qui in clero impuberes †, aut adolescentes existunt, omnes in vno conclaui atrij cõmaneant ‡ vt lubricæ ætatis annos non in luxuria, sed in disciplinis ecclesiasticis agant, deputati probatissimo[e] senioni, quem & magistrum[a] disciplinæ, & testem vitæ habeant. Quòd si aliqui ex his pupilli[b] existunt; sacerdotali tutela foueantur: vt & vita eorum à criminibus intacta sit, & res ab iniuria improborum. Qui autē his præceptis resultauerint; monasterijs deputentur, vt vagantes animi, & superbi seueriori regula distringantur.

Anſ. l. 7. c. 1. Gen. 6. & 8. Prou. 30. † al. puberes

†al. commorentur

†Concor. g. i vero. auctor. tit. 8. his ig. tur, aliàs, hi tes; inde de iu. & vi.

Item Clemens in epist. 5.

¶ Omnibus clericis communis est vita seruanda. C. II.

Anſ. ibidem.

DIlectissimis[c] fratribus, & condiscipulis, Hierosolymis cum dilectissimo fratre Iacobo coepiscopo habitantibus, Clemens episcopus. Communis vita, fratres, omnibus necessaria est, & maxime his, qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt, & vitam Apostolorum, eorumque discipulorum imitari volunt. ¶ Communis enim vsus omnium[d], quæ sunt in hoc mundo, omnibus esse hominibus debuit. Sed per iniquitatem[e] alius hoc suum esse dixit, & alius illud; & sic inter mortales facta diuisio est. ¶ Denique Græcorum quidam sapiẽtissimus hæc ita sciẽs esse, ait, communia debere esse amicorum omnia: [In omnibus ✠ autem sunt sine dubio, & coniuges[f].] Et sicut nõ potest, iniquit, diuidi aer g, neque splendor solis; ita nec reliqua, quæ communiter in hoc mundo omnibus data sũt ad habendum, diuidi debere; sed habenda esse cõia. Vnde & Dominus per prophetam loquitur dicens: [Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, &c.] ¶ Istius enim consuetudinis more retento etiam Apostoli, eorumq; discipuli, vt ꝑdictum est, vna nobiscũ & vobiscum cõem vitam duxere. Vnde, vt bene nostis, erat multitudinis eorum cor vnum & anima vna[h]: nec quisquam eorum, aut nostrum de his, quæ possidebat[i], aliquid suum esse dicebat: sed omnia illis & nobis erant cõia: nec quisquam egens erat inter nos.

Psſ. 132

Act. 14

¶ Omnes autem, qui domos, vel agros possidebant, vendebant eos, & pretia eorũ, & reliquas res, quas habebant, asserebant, ponentes ante pedes Apostolorũ (sicut nobiscũ quondam pastoris, & inf. e. q. manifesta. 2. q. 1. Deus oīpotens.

b ¶ Pupilli.] Hic de laicis loquitur, qui sunt commendati ecclesiæ.

b ¶ Pupilli.] Pupilli, orphani, viduæ, liberti, miserabiles personæ 1 spectant ad iudicium ecclesiasticum, vt 88. d. cap. 1. & 2. & C. quando Imperator inter pu. & iud. l. vnica § si pupilli. & 16. q. 1. generaliter. quæ hic pro contrario signantur. Sed dic, tutela, idest, protectione. Io. Credo, ꝓ sint de foro vtriusque. B. vnde ecclesia tales tueri, idest nutrire non tenetur: sed tueri, idest, protegere tenetur.

DIlectissimos.]CASVS. Hierosolymis erant quidam qui proprijs renunciauerunt cum ipsis Apostolis: sed non bene seruabant. & ideo Clemens Papa scribit Iacobo & secum habitantibus, & primo salutans eos docet, ꝓ omnia debent esse communia. Et hoc probat sex rationibus. Prima est, quia de iure naturali à principio omnia fuerant communia; sed per iniquitatem est proprietas inducta, vt dicatur, hoc est meum, illud tuũ. Secundo auctoritate Platonis dicentis omnia debere esse communia, etiam vxores. Tertio auctoritate prophetæ. Quarto, exemplo Apostolorum. Quinto, exemplo Christianorum primitiuæ ecclesiæ, qui vendebant agros, & pretia eorum dabãt Apostolis Sexto, exẽplo Ananiæ & Sapphiræ, qui mortui sunt ante pedes Petri pretio agrorum. In fine hortatur eos, vt ab Apostolicis regulis non recedant. Prima ratio incipit ibi, [Cõis enim vsus.] Secunda ibi, [Deniq;.] Tertia ibi, [Ecce quã bonum.] Quarta ibi, [Istius enim.] Quinta ibi, [Omnes vero.] Sexta ibi, [Ananias,] Breuius repetit: probat sex rationibus, ꝓ omnia debẽt esse communia.

c ¶ Dilectissimis.] Sex rationib. probat omnia esse communia. Et nota, ꝓ Papa hic se postponit, sic postponitur sup. 97. d. victor.

d ¶ Omnium.] Vnde Tullius: Dulcissima rerũ possessio communis est. & dicit Philosophus. Quietissime viuerent homines in hoc mundo, si de medio sublata essent duo verba, scilicet meum & tuum.

Meum & tuũ turbant humanum otiũ

e ¶ Sed per iniquitatem.] Idest, per consuetudinem iurisgentium æquitati naturali contrariam: nec fit contra. su. d. 8. c. 1. Vel iniquitatem, idest, per solicitudiuẽ, vt ibi, Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, idest

Amicos facere de mamona iniqtatis qd est.

sed hoc multipliciter.

f ¶ Et coniuges.] Non quo ad vsum carnis, sed quo ad vsum obsequij, vel quo ad dilectionem 31. d. omnino Et est argu. ꝓ verbum generale generaliter intelligendum est. 19. d. si Romanorum. 2.

2 Conc. tex. in l. 1. & fi. C. quæ res pig. obl. poss. & in l. 1. §. cum vrbem. ff. de offic. præf. vrb

g ¶ Aer.] Aer communis dicitur quo ad vsum, vt iust. de rerum diui. § 1. sed quo ad ius ædificandi cuius est solũ, eius est aer vsque ad cœlum, vt ff. ꝓ vi aut clam. l. vlt. in fi. potest enim ædificare homo quàm alte velit: tamen non excedat vsitatum modum altitudinis, vt C. de ædi. priua. l. 1.

h ¶ Cor vnum & anima vna.] Scilicet vt sint vniti vinculo charitatis.

i ¶ Possidebat.] Ergo aliquis potest possidere rem, cuius non põt habere proprietatem. Arg. contra, extra de præscript. causam. Sed dic possidebat, idest, detinebat sicut

Pupillus vbi dicatur.

a ¶ Magistrum.] Not. ꝓ magister perhibere debet testimonium de vita discipuli, similiter de eius doctrina, vt C. de aduoc. dinor. iud. l. nemini. sic domestica testimonia quandoque admittuntur. sic & pater perhibet testimonium de filio. 20. q. 3. præsens. sic & alias. 2. quæst. 7. cum

sicut seruus dicitur possidere.ff.de acqu. possess quod seruus.

a ¶ Et Saphira.] Inf. 23.quæst.8.legi. &c. Petius.

Petũm vitã abb reuiat.

b ¶ Propter peccatum.] Propter peccatum moritur quis citius, vt 22.q.4.ea vindicta.

c ¶ Recordatione.] Aliàs retractatione.

d ¶ Præcipimus.]. i. monemus, simile 28. q.1.sic enim videtur tamen q̃ hoc fuit præceptum 1, quia primitiua ecclesia hoc potuit præcipere: sicut continentiam. sed si hoc hodie ꝓceperetur, deformaret statum ecclesiæ vniuersalis: quod nõ debet esse.1.q. vlt. & si illa. Vel dic q̃ præceptum erat eis qui tũc renunciauerant proprijs, non alijs, 17. q 1.c.1.

1 Cõtra hoc facit littera cõsiliũ, &c. & hortamur, &c. sed sæpe q̃sunt præcepti cõsuluntur & monentur, vt in prædi. c.sic.n. Arc.

NEcessaria.] CASVS. Hic reprehenduntur quidam regulares, qui communiter viuere nolebant, nec volebãt habere prælatos, præcipiunt ergo duo Papæ scilicet Eugenius & Leo, q̃ communiter viuãt, & prælatos habeant tales, q̃ eos exornent, & non dehonestent. [Ministri.] i.plebani, vel archipresbyteri, vel œconomi, vel huiusmodi. Sequens.5.cum c. planus est.

e ¶ Necessaria.] Id est vtilis & honesta.

f ¶ Claustra.] Idem dicitur de consecra. d. 5. in omnibus. sup. d. 32. Præter.

g ¶ Officinæ.] sup d. 32.ti qui vero cõtra. sup. 1 qõ. 2. sacerdos contra, infra eo. quia tua. sed ibi loquitur de ecclesijs collegatis: hic non, vel consuetudo diuersarum ecclesiarum. soluit contrarium.

ADDITIO. Quia prouidet eis vt pauperib. non vt clericis, secundum H hic autem loquitur quãdo viuunt in communi, & de communi, secundum Lauren.

a ¶ Nulla dam vestrum cognouerunt, & viderunt:) & diuidebantur singulis, prout cuique opus erat. ¶ Ananias autem vir austerus, & Saphira [a] vxor eius, qui mentiti sunt Apostolis de pretio agrorum suorum, quos vendiderant, nobis præsentibus in conspectu omniũ circumadstantium à conspectu Apostolorum propter peccatum [b] eorum, & mendacium, quod fecerunt, mortui elati sunt ambo. Cætera, quæ de talibus cognouimus, & vidimus, nec recordatione [c], nec demonstratione digna sunt. Quapropter hæc vobis cauenda mandamus, & doctrinis, & exemplis Apostolorum obedire præcipimus [d]: quia hi, qui mandata eorum postponunt, non solum rei, sed extorres fiunt. Quæ non solum vobis cauenda, sed & omnibus prædicanda sunt. *& infra.*

Act.5.

¶ Vnde consilium dantes, vestram prudentiam hortamur, vt ab Apostolicis regulis non recedatis: sed communem vitam ducentes, & scripturas sacras rectè intelligentes, quæ Domino vouistis, adimplere satagatis.

α ¶ In omnibus autem sunt sine dubio & coniuges.] Verba hæc absunt ab originali in recentioribus conciliorum editionibus impresso & duobus ipsius manuscriptis codicibus, vno Vaticano, altero bibliothecæ S. Marci Florentiæ, & ab Anselmo. Hanc vero sententiam à Platone acceptam hæretici quidam volebant in Christianam religionem inuehere. Ita enim scribit Epiphanius hæresi 32. Primum quidem, quòd ipse Epiphanes cum patre suo, & sectæ antistite Carpocrate, ac sodalibus eius communes esse hominum uxores sanciuit, ex Platonis de repub. libris occasionem actus, & propriam concupiscentiam perficiens. *Verum apud veteres etiam Christianos hanc vxorum communionem vehementer damnari, & solitam Tertullianus in Apologetico euidenter testatur his verbis.* Omnia indiscreta sunt apud nos præter uxores. In illo loco consortium soluimus, in quo solo cæteri homines consortium exercent: qui non amicorum solũmodo matrimonia vsurpant, sed & sua amicis patientissimè subministrant, ex illa credo maiorum, & sapientissimorum disciplina Græci Socratis, & Romani Catonis, qui uxores suas amicis communicauerunt, &c.

Item Eugenius Papa ij. & Leo iiij. c.7.

¶ Iuxta ecclesiam, clericorum claustra constituantur. C. III.

NEcessaria [e] etenim res exigit, vt iuxta ecclesiam claustra [f] constituantur, in quibus clerici disciplinis ecclesiasticis vacent. Itaque omnibus vnum sit refectorium, ac dormitorium, seu cæteræ officinæ [g] ad vsus clericorum necessariæ. Ministri vero post episcopum super eos eligantur; quorum vita, atque doctrina illos potius exornet, quã dehonestet.

Anſl.7.c.5. & l.4.c.2.

¶ Est caput septimum concilij Romæ ab Eugenio ij. primum habiti, & postea à Leone iiij. innouati. Antea citabatur Leo ix.

Nec in atrio ecclesiæ alia ædificia, nisi clericorum ponantur.

Vnde Nicolaus Papa.

Ia concil. Salegunst.c.12

Clericus est a spoliatiõ.

NVlla.] ¶ In atrio.] Id est, in cœmiterio, quod habebit xl. passus in circuitu ecclesiæ maioris capellæ, vel minoris ecclesiæ xxx. vt infra 17 q.4. sicut antiquitus. sic palatium Imperatoris non est primatorum parietibus coarctandum. C. de ope. publi. quicunque. Clericus.]

pars eorũ. Tertio ostendit, q̃ clericus de decimis, & oblationibus viuere debet, & relinquere hæreditatem parentibus. Hoc vltimum est de consilio, quod datur per festis. Vel secundum vetus testamentum q̃n leuitæ de decimis, & oblationibus cõtenti erant, sicut dixit H. cũ hodie etiã monachi ab hæreditate paterna, vel materna non excludantur, vt 18 q. 1. statutum. & 19. q. 3. præsens.

b ¶ Nitatur.] Argu. à nominis interpretatione. 16. q. 1. si cupis. nomina enim debẽt esse consona rebus. insti. de dona. §. est & aliud.

c ¶ Si aurũ.] Non tñ est peccatum habere diuitias, si adsint bona opera. vt 3 c. dist. hæc autẽ scripsimus. sed tunc est peccatũ, si propter eas iustitia deseritur, intra ea habebat. vel cum homo in eis spem suã ponit, vt 8. q. 1. sunt in ecclesia.

Diuitias habere peccatum nõ est.

d ¶ Et funiculus.] Funiculus hic dẽ mensura quædam, qua diu debatur hæreditas post funus defuncti, secundum illud: Funes ceciderunt mihi in præclaris. & dicitur à funere.

Funiculus quid sit.

e ¶ Nec accipio.] Monachus tamen succedit in hereditatẽ, vt 19. q. 3. non liceat. & ecclesia nomine eius recipit, vt 18. q. 1. c. 1. Vnde Ouidius. Alterius vires subtrahit alter amor.

f ¶ Inter cæteras.] Sed singulariter: & est arg. q̃ clerici nõ debent partiri hæreditatem cum fratrib.

¶Nec in atrio ecclesiæ, nisi clericorum ædificia ponantur. C. IIII.

Iuo p.15.c.178.

NVlla ædificia in atrio [a] ecclesiæ ponantur, nisi tantum clericorum.

¶ Ferè eadem leguntur in concilio Salegũstadiensi, c.12. quod habetur in fine collectionis Burchardi, & refertur ab Iuone p. 15.

Item Hieronymus ad Nepotianum.

¶Clericus nihil sæculare possideat. C. V.

Deusdedit p. 3. Anſl.7.c.2. Iuo p.6.c.1.

CLericus, qui Christi seruit ecclesiæ, interpretetur primo vocabulum suum: & nominis definitione probata nitatur [b] esse quod dicitur. Si enim κλῆρος Græcè, sors Latinè appellatur, propterea vocãtur clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia Dominus sors, id est pars clericorum est. Qui autem vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, vt & ipse possideat Dominum, & possideatur à Domino. Qui Dominum possidet, & cũ propheta dicit. (Pars mea Dominus.) nihil extra Dominum habere potest. Quòd si quidpiam aliud habuerit præter Dominum: pars eius non erit Dominus: Verbi gratia, si aurum [c], si argentum, si possessiones, si variam supellectilem; cum istis partibus Dominus fieri pars eius non dignatur. Si autem ego pars Domini sum, & funiculus [d] hæreditatis eius; nec accipio [e] partem inter cæteras [f] tribus: sed quasi leuita, & sacerdos viuo de decimis; & altari seruiens, altaris oblatione substentor. Habens victum & vestitum, his contentus ero, & nudam crucem nudus sequar.

Pſal. 15.

Pſal. 15.

Item Ambrosius de fuga sæculi, c. 2.

2. Tim. 6.

¶ Nihil præter Deum debet curare, qui in eius sortem eligitur. C. VI.

CVi portio Deus est, nihil debet curare, nisi Deum: ne alterius impediatur necessitatis [g] munere. Quod n. ad alia officia [h] confertur, hoc religionis cultui, atq; huic nostro officio decerpitur [i]. Hæc enim vera est sacerdotis fuga, abdicatio [k] domesticorum, & quædam alienatio charissimorum: vt suis se abneget, qui seruire Deo elegerit.

†geſſis] orig.

Item Hieronymus ad quendam suum leuitam de duobus generibus bonorum.

¶ Clericis, & Deo deuotis nec causas agere, nec aliquid propriunt habere licet. C. VII.

DVo sunt genera Christianorum. Est autem vnum genus, quod mancipatum diuino officio, & deditum

CLericus.] CASVS. Nepotianus rogauit Hier. vt diceret sibi libellum de clericorum vita. quod Hier. fecit hoc ergo ꝓp. quod est pars illius libri, tria ostendit, s. q̃ clericus debet nomen suum interpretari: & iuxta interpretationem viuere. Secundo ostendit, q̃ clericus non debet habere diuitias. quia sum his, qui talia possident, dominus esse dedignatur, nec vult fieri.

g ¶ Necessitatis.] Id est, solicitudinis.

h ¶ Officia.] Scilicet sæcularia.

i ¶ Decerpitur.] Id est, subtrahitur. sic 99. dist. ecce.

K ¶ Abdicatio.] Quo ad carnalem affectum, vel copulam.

DVo sunt.] CASVS. Quidã leuita rogauit. Hiero. vt assignaret sibi differentiã. inter clericos & laicos: & quod.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& quod esset officium vniuscuiusque. Hier. ergo rescribit ei assignando duo genera hominum, scilicet clericos & laicos. clericorum est officium diuina contemplationibus & diuinis officijs insistendo: & ab omni strepitu temporalium cessare. illi dicuntur reges: qa se & alios regere in virtutibus debent. & in signum huius rei gestant coronam in vertice. Laicorū vero officium est ducere vxorem, terram colere, & ea quæ continentur, in hu capi. & ostendit qualiter vtriq; interpretent.

Conuersum verberās incidit in canonem.

a ¶ Conuersi.] Conuersi omnes dicūtur ecclesiasticæ personæ, vt 17. q. 4. quisquis, & verberans talem incidit in canonem extra de sent. ex com. non dubium. & habebunt habitum illorum cum quibus conuersantur, vt 16. q. 7. in nona. & licet conuersi hic dicantur Deo deuoti, non tamen tenentur continere, nam quidam talium profitentur, q dam non, vt 27. q. 1. vt lex. nam acolythi sunt ecclesiasticæ personæ, tamen non tenentur continere, vt 32 dist. si quis eorum. quia possunt contrahere matrimonium legitimum. Item laici ex templarij sint ecclesiasticæ personæ, tamen possunt mouere arma ex permissione ecclesiæ.

b ¶ Depositio.] Sic supra dist. 23. prohibete. & capilli, qui remanent, designant q aliqua debemus retinere ad sustentationem.

c ¶ Proprietatem.] Rerum ecclesiasticarum tamen bene cōcedendū est, q clericus sit dās fructuum collectorum, sed licet proprietas fructuum sua sit: tamen non potest eam in morte eius alicui largiri ratione testamēti. sed inutilis eleemosynæ sic, vt extra de testa. ad hæc. sicut hæres licet sit dominus rerum, quas tenetur per fideicommissum restituere alij: tamen nihil potest inde alienare. ff. ad Treb. deducta. §. vlt. & l quidam. §. fi quis.

Pecuniam seruare vtrū licitum sit.

d ¶ Ad vium.] Prohibetur etiam laicis ne seruent pecuniam, vt 47. dist. sicut hi. hoc ideo ne quis in auaritiā incidat: alias bene licet: quia non debet quis omnia bona sua ftatim effundere, vt 86. dist. non satis. & dic non nisi ad vsum, id est, non ad abusum, bene enim possunt habere proprium.

e ¶ Oblationes.] Immo præcipitur eis oblationes dare vt 16. q. 1. statuimus. infra de cons. dist. 1. omnis Christianus. 10 q. 1. qui sacerdotes.

Q Via tua.] CASVS. Tres quæstiones fecit Aug. Gregorio: quibus quæstionibus Greg tres dat responsiones: Prima fuit, an clerici Anglorum debeant proprijs renunciare, & communiter viuere. & respondet q sic, vt habetur in principio c. Secunda fuit, an clerici coniugati. & in minoribus ordinibus constituti debeant habere contemplationi, & orationi, ab omni strepitu temporalium cessare conuenit: vt sunt clerici, & Deo deuoti, videlicet conuersi [a], κλῆρος enim Græcè, Latinè sors. Inde huiusmodi homines vocantur clerici, id est sorte electi. Oēs enim Deus in suos elegit. Hi namq; sunt reges, id est se, & alios in virtutibus regentes, & ita in Deo regnum habent. Et hoc designat corona in capite. Hanc coronam habent ab institutione Romanæ ecclesiæ in signum regni, quod in Christo expectatur. Ratio vero capitis, est temporalium omnium depositio [b]. Illi enim victu & vestitu contenti, nullam inter se proprietatem [c] habentes, debent habere omnia communia. Aliud vero genus est Christianorum, vt sint laici. λαός enim Græcè, est populus Latinè. His licet tēporalia possidere, sed non nisi ad vsum [d]. Nihil enim miserius est, quàm propter nummum Deum contemnere. His concessum est vxorem ducere, terram colere, inter virum & virum iudicare, causas agere, oblationes [e] super altari apponere, decimas reddere: & ita saluari poterunt, si vitia tamen benefaciendo euitauerint.

Aug. ser. 21. ad fratres in heremo.

Item Gregorius Augustino Anglorum episcopo, responsionum, c. 1. & 2.

Ioan. diac. in vita l. 2. c. 37.

¶ Clerici nihil possideant. C. IX.

Anſl. 7. c. 3. † *al. viuere*

Q Via tua fraternitas monasterij regulis erudita seorsum [f] non dēt fieri † à clericis suis in ecclesia Anglorum, quæ auctore Deo nuper ad fidem perducta est; hanc dēt instituere conuersationem, quæ in initio nascētis ecclesiæ fuit patribus nostris: in quibus nullus eorum ex ijs, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. ¶ Si qui vero g sunt clerici extra sacros ordines constituti, qui se non possunt continere, sortiti vxores [h] debent, & stipendia sua exterius accipere: quia & de eisdē patribus, de quibus præfati sumus, nouimus scriptum, quòd diuidebatur singulis, prout cuique opus erat.] De eorum ergo stipendio cogitandum,

32. distin. si qui vero.

Resp. 2:

Act. 4.

bere stipendia ecclesiastica. Et respondetur q sic, sicut est à patribus scriptum, q diuidebāt, & c. qui sub regula ecclesiastica sunt tenendi.] Tertia fuit si quid superest communiter viuentibus de annuo reditu, quid debeat inde fieri. Et respondet quòd debet pauperibus erogari: & hoc probat auctoritate Christi dicentis: Quòd superest. &c. Secunda pars ibi, [Si qui vero sunt.] Tertia ibi, [Communiter autem viuentibus.]

Monachus factus non potest proprium habere. & vide 16. q. 1. & 12. q. 1. & 18. q. 2. & 19. q. 3. & hic dum vero dicitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

rorum confirmauit primam constitutionem, ut in hoc c.

a ¶ Necessaria.] 11. q.3. sentit cõtra. hoc ibi solutum est.

b ¶ Aurum.] 86. dist. fratrem. quod loquitur de illis, qui ante retractationem renũciauerãt proprijs, & tamen uolunt habere proprium.

c ¶ Dixeram.] In secunda constitutione, quam feceram.

d ¶ Non illis, tollerem.] Idest, non præcludere eos fieri clericos.

e ¶ Claudos.] Quia adhuc temporalibus non renũciauerant.

f ¶ Mortuos.] Idest, qui renunciauerunt proprijs, & tamẽ uolunt habere propriũ.

NOn dicatis.] CASVS. Dicit Aug. in hoc c. q̃ qui renũciauerũt mũdo proprium habere nõ possunt: & si literas uel munus aliquod occulte receperint: si spõte confiteãtur, parcetur illis. si autem de hoc conuicti fuerint, secundum arbitrium sui prępositi uel presbyteri punientur, Tales enim nihil possunt habere vel possidere, vel dare vel accipere sine licentia superioris, & si de eius licentia aliquid receperint, de accepto fiat quod superiori placuerit.

g ¶ Non dicatis.] Extra de accusa. ex parte. extra ne cler. vel monac. non magnopere.

h ¶ Possidere.] Nunquid pauperi fame morienti tenentur subuenire sine licentia? ita. nec obstat. 1. q.1. non est putanda. quia in hoc casu quilibet ei subueniret. res enim, quæ nobis superabundant, pauperum sunt, vt 47 di. sicut hi. Si autem est in scholis, de licentia agere potest, & mutuare sicut filius familiàs, vt C. ad Mac. l. vl. ff. ad iud. si lõgi⁹. §. filius familiàs. arg. ext. de off. iud. deleg. præterea. ff. de iurisd. omn. iud. l. 2. Sed nunquid vestis est sua, quam habet? vel nunquid dicitur possidere res temporales, vel vestem? non videtur: quia vestis qua semper vtitur seruus, de peculio domini est. ff. de peculio, id vestimentum. sed seruus non possidet ea, quæ sunt in peculio, vt ff. de

conscientia, & fama. Conscientia necessaria[a] est tibi, fama proximo tuo. Qui fidens conscientiæ suæ negligit famam suam, crudelis est. *& infra.* ¶ Nulli liceat in societate nostra habere aliquid proprium: sed si forte aliqui † habent, nulli licet: & qui habuerint, faciunt quod non licet. *& infra.* ¶ Enthecam nobis habere non licet. Non enim episcopi est seruare aurum [b], & à se reuocare mendicantis manum. Quotidie tam multi pereunt, tam multi gemunt, tam multi inopes nos interpellant, vt plures tristes relinquamus: quia, quod possimus dare omnibus, nõ habemus. Non habeamus ergo enthecam. *& infra.* ¶ Qui habere voluerit proprium, & de proprio viuere, & contra ista præcepta facere; parum est vt dicam, non mecum manebit, sed nec clericus erit. Dixeram [c] enim, & scio me dixisse, quòd si nollent suscipere vitam socialem mecum; non illis tollerem [d] clericatum: sed seorsum manerent, seorsum viuerẽt: quomodo nossent, Deo viuerent, & tamẽ ante oculos posui, quantum mali sit à proposito cadere. Malui enim habere cæcos, vel claudos [e], quàm plangere mortuos [f]. Qui enim hypocrita est, mortuus est. Quomodo ergo, quicunque voluisset extra manere, & de suo viuere, non tollerem ei clericatum: ita modo, quia placuit illis, Deo propitio, socialis hæc vita, quisquis cum hypocrisi vixerit, quisquis inuentus fuerit habens proprium, non illi permitto, vt inde faciat testamentum; sed delebo eum de tabula clericorum. *Item supra.* ¶ Qui non vult × mecum manere, & in communi viuere, habeat libertatem; sed videat, vtrum habere possit fęlicitatis hæreditatem †.

† *aliquid*] orig.

inf. 2. q. vobis. 8.

Serm. 53.

Serm. 52. in extremo

† *al. æternitatẽ*

¶ *Initium huius capitis vsque ad vers.* Qui habere voluerit *legitur in sermone 2. de communi vita clericorum, seu 52. ad fratres in heremo: cætera vero partim in serm. 53. ad fratres in heremo, siue sermone 3. de communi vita clericorum, partim in eodem 52. siue 2. de quibus sermonibus adnotatum est sup. d. 86. Partem huius capitis refert Beda in comment. 2. Cor. c 8. sub hoc titulo,* Ex sermone de vita & moribus clericorum.

e ¶ Qui non uult] *In sermone ipso præcedit. c. certe ego infra eadem, & paucis interiectis sequitur,* qui hoc non uult, habeat libertatem, &c.

Idem sermone tertio de communi uita clericorum.

¶ Non licet habere proprium ijs, qui suis renunciant, & communiter viuere spondent. C. IX.

Et epist. 109. ad monachas

NOn dicatis & aliquid proprium: sed sint vobis oĩa communia. *& infra.* ¶ Quicunque autem in tantum progressus fuerit malum, vt occulte ab aliquo litteras, vel quodlibet munus accipiat; si hoc vltro confitetur, parcatur illi, & oretur pro illo. Si autem deprehenditur, atque conuincitur, secundum arbitrium presbyteri, vel præpositi grauius emendetur. *& infra.* ¶ Cum × huius nostræ congregationis fratres non solum facultatibus, sed voluntatibus proprijs in ipsa ordinationis susceptione renunciauerunt, & se per promissam obedientiam penitus aliorum potestati, & imperijs in Christo, & pro Christo subiderint; certum & est eos nihil habere, possidere [h], dare,

religiosus an uestẽ q̃ utatur & nõ habeat.

vel accipere debere sine superioris [a] licentia. Quòd si propinquus, vel amicus, vel quilibet fratrum cuiquam aliquid offerre voluerit; primo quidem Priori insinuetur: & sic suscipiatur, si ipse mandauerit. De quo tamẽ nihil fiat aliud, nisi quod Priori placuerit.

¶ Caput hoc sumptum est ex sermone 3. de communi vita clericorũ, in quo regula B. Augustini continetur, ac repetitur in epistola 109. sed in ea ad monachas oratio conuertitur.

× ¶ Cum huius nostræ.] *Hæc vsque ad ver.* certum est. *non sunt inuenta apud B. Augustinum.*

b ¶ *Hæc habentur in prima regula c. 4.*

Idem tractatu 50. ad c. 12. Ioannis.

¶ De eodem. C. XII.

EXemplũ [b] Domini accipe conuersantis in terra. Quare habuit loculos, cui Angeli ministrauerũt; nisi quia ecclesia ipsius, loculos suos habituta erat? Quare furem admisit; nisi vt eius ecclesia fures [c] patienter toleret?

Item Prosper de vita contemplatiua, lib. 2. c. 9.

¶ Ecclesiarum præpositi, rerum dispensatores efficiuntur. C. XIII.

Et in concil. Aquisgran. c. 35.

EXpedit facultates ecclesiæ possideri, & proprias perfectionis amore contemni. Non enim propriæ sunt, sed communes [d] ecclesiæ facultates: & ideo quisquis omnibus, quæ habuit, dimissis, aut venditis fit rei suæ contemptor; cum præpositus [e] fuerit factus ecclesiæ: omnium, quę habet ecclesia, efficitur dispensator. Denique sanctus Paulinus, vt ipsi melius nostis, ingentia prędia, quę fuerunt sua, vendita pauperibus erogauit: sed cum factus esset episcopus; non contempsit ecclesiæ facultates, sed fidelissime dispensauit. Quo facto satis ostendit & propria debere propter perfectionem contemni; & sine impedimento perfectionis posse ecclesię facultates, quę † sunt profecto communes, possideri. Quid sanctus Hilarius?

† *quę sunt pro fecto cõia*] or.

Exemplum.] CASVS. Dictum est su. q̃ clerici nõ debent habere propria. Sed quia posset aliquis dicere q̃ ecclesia non debet habere propria eadem ratione, quia si haberent clerici non possent ea possidere: ideo Gratianus ab hoc loco vsque ad §. his omnibus probat q̃ ecclesia potest habere propria, & possessiones, & q̃ clerici noĩe ecclesiæ possidere possunt, etsi nomine suo nihil possideãt. Probatur ergo in hoc ca. q̃ ecclesia loculos & possessiones habere potest: & hoc probat exemplo Domini, qui loculos habuit, & qui furem admisit, vt ostenderet, quòd quando ecclesia persecutionem patitur à furibus, id est malis, patienter ferat. B.

b ¶ Exemplum.] Ab hinc ostẽdit q̃ ecclesia possit habere proprium: & hoc vsq. ad § econtra.

c ¶ Fures.] Idest, occultos peccatores. ſi. 23. q. 4. tu bonus. extra de iemp. ord. c. vl.

Expedit.] CASVS In hoc c. ostendit Prosper, quòd ecclesia potest habere possessiones. & hoc probat duob. exemplis, scilicet Paulini, qui sua pauperibus erogauit: nihilominus tamen factus episcopus, possessiones ecclesiæ possedit & dissensauit. Et Hilarij, qui omnia reliquit pauperibus: qui factus episcopus nõ solum res ecclesiæ possedit, sed etiam acquisitis innumerosis hæreditatibus fidelium possessiones ecclesiæ augmẽtauit, qui episcopi si sciuissent esse peccatum ecclesiam habere possessiones, nũquam eas dispensandas suscepissent.

d ¶ Communes.] Quæritur quis sit dominus rerum ecclesiasticarum, nunquid pauperes dicuntur esse domini? arg. q̃ sic. 16. q. 1. quoniam quidquid. Potest dici q̃ ecclesia sit domina, vt 16. q. 3. inter memoratos. sicut hæreditas est domina, vt ff. de acquir. re. do. hæreditas. Alij dicunt q̃ ipse Deus 4. vt infra ea. q. 2. qui Christi, c. qui abstulit. Vel dic dominium esse apud clericos, sicut dominium rerum vniuersitatis apud ciues. institu. de re. di. §. vniuersitatis. dicuntur etiam pauperes domini, quia iniustum ecclesiam habere possessiones, nũquam eas dispensandas suscepissent.

Ecclesiasticarum rerũ dominium apud quẽ est

4 Et cum oĩa eius sint, hoc tñ speciali⁹ sup. 1. q.

3 Saluator. ver. quisque. cap. res. quæ 16. q. 1. in canonib. ver. fi quis. & hoc verum ſm Ray. & Vin. Arch.

ff. de acquir. poss. quod seruus. Item qui ab alio possidetur: ipse nihil possidet, vt ff. de adulte. Sic euenit. Sed dicas q̃ ex permissione prælati sui possunt possidere, vt ext. de sta. monac. c. monachi. Et nota quòd monachus ratione contractus nec agere potest, nec conueniri: sicut ille qui cessit bonis, vt ff. de arbitr. Item si vnus, in princ. Sed hoc notaui 11. q. 1. de persona. Item cum monachus dicatur seruus, vt 54. dist. multos. ergo non habet liberum arbitrium, vt 32. q. 3. c. vnico. nec enim velle videtur qui ex necessitate obtemperat. ff. de regu. iur. l. velle. Item agere non potest de iniuria sibi illata: sed tamen eius prælatus potest agere 2. nisi prælatus absit, nec reliquerit procuratorem, ad instar filij familias. ff. de iniu. sed si vnus. §. ait prætor.

a ¶ Sine superioris.] Ext. de off. ord quanto. habet tamẽ ius eligendi; & ius accusandi suum prælatum siue abbatem, & illud potest facere sine licẽtia abbatis, quia hoc iure ius conceditur. ext. de accus. ex parte.

tum ecclesiam habere possessiones, nũquam eas dispensandas suscepissent.

d ¶ Communes.] Quæritur quis sit dominus rerum ecclesiasticarum, nunquid pauperes dicuntur esse domini? arg. q̃ sic. 16. q. 1. quoniam quidquid. Potest dici q̃ ecclesia sit domina, vt 16. q. 3. inter memoratos. sicut hæreditas est domina, vt ff. de acquir. re. do. hæreditas. Alij dicunt q̃ ipse Deus 4. vt infra ea. q. 2. qui Christi, c. qui abstulit. Vel dic dominium esse apud clericos, sicut dominium rerum vniuersitatis apud ciues. institu. de re. di. §. vniuersitatis. dicuntur etiam pauperes domini, quia iniustum ecclesiam habere possessiones, nũquam eas dispensandas suscepissent.

ADDITIO. De hoc etiam no. extra de verb. sig. causa. & per Innoc. & Host. extra de causa poss. cum super. & ibi videas. Arch.

e ¶ Cum præpositus.] Et confirmatus. nam ante non potest administrare. nisi sit valde remotus, vt extra de ele. quòd sicut, & c. nihil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Si scirent.] Simile 7.q.1.omnis qui arg bonum pro illis qui suis renunciauerunt, q̃ semper præsumitur illos iuitam causam & item. fouere, & est bonum. fimi. ext. de no ope. nunc c.1.

Quoniam. Velina.] Not. plutium ecclesiarum visitationem vni committi. Et est ar. q̃ ratione propinquitatis aliquid statuitur contra ius. sic extra de postul. ad hoc. & si ratione remotionis. 63. d. cum longe. 2. c ¶ Constitutæ. 7 q. 1. constitutum, & su. 61. d. obitum.

d ¶ Melchiades.] Falsus est titulus: quia Melchiades fuit proximus ante Siluestrũ, & eius tempore est Constantinus conuersus. 96. dist. in illa palea, Constantinus.

Futurã.] CASVS. Dicebant quidã quòd ecclesia nõ deberet recipere prædia: & hoc probãt exemplo Apostolorum, q̃ in Iudæa prædia nõ recipiebant, sed pretia prædiorũ, vt pauperes sustentarentur, quibus Melchiades Papa respondet dicens, quòd ideo Apostoli in Iudæa prædia non recipiebant, q̃a præuidebant ecclesiam ad Gentes transiturã. quod cum factum esset, principes Romanorum facti sunt Christiani: de quibus Constantinus fuit vnus, qui legem dedit, vt quique vellet fieri Christianus, & ecclesiam fabricaret, & prædia ecclesiæ donaret. & ipsemet multa donauit: & ecclesiam beati Petri instituit & sedẽ Imperialẽ ei reliquit: & ab illo tempore cœpit ecclesia habere: vt. 2. q. 6. dudum. vbi L. & Christiani cœperũt approbat i. ecclesias ædificare, tam suam. & seipsos cõsecrare. Alij contra e ¶ Romani.] Ergo quia ecclesia Imperator est dominus totius mundi su. patriarcha. 7. q. 1. in apibus.

f ¶ Primæ.] Vt ergo beati Petri q̃ ecclesia beati Petri, nec etiã tri sit prior ecclesia epãlis, sed ẽ beati Ioãnis Apostoli de epatu Porti Lateran. 2. o. q. 1. tuensi. & 46 sanctorũ, sed expone exponunt, vt primę beati Petri. i. sequitur, & Apostoli: vel primæ, hoc tenet H. idest, Apostolicæ.

g ¶ Concederet.] Ergo Imperium est apud ecclesiam Romanam, vt 96. dist. in illa palea, Constantinus.

h ¶ Synodo.] Nam ante eum non fuerunt generales synodi congregatæ, vt 15. d. c. 1.

i ¶ Basilicas.] De consc. d. 1. nemo.

nonne & ipse omnia bona sua aut parentibus reliquit, aut vendita pauperibus erogauit? Is tamen, cum merito perfectionis suæ fieret ecclesiæ Arelatensis episcopus; quæ illa tunc habebat ecclesia, non solum possedit, sed etiam acceptis fidelium numerosis hæreditatibus ampliatur. Isti ergo tam sancti, tam perfecti pontifices, factis euidenter clamant posse, & debere fieri quod fecerunt. Qui vtique homines tàm sæcularium, qnàm diuinarum rerum sine ambiguitate doctissimi, si scirent [a] res ecclesiæ debere contemni; nunquam eas debuerant, qui omnia sua reliquerant, retinere †.

Videndum. Addita ex ori. hæc clausula. † al. susciperet.

Item Gregorius Felici episcopo de Acropoli, lib. 2. epistola 29.

¶ Diaconi, vel quælibet religiosæ personæ regularem vitam ducere cogantur. C. XIIII.

Quoniam Velina [b], Buxentina, & Blandana ecclesiæ, quæ tibi in vicino sunt constitutæ [c], sacerdotis noscuntur vacare regimine; propterea fraternitati tuę earum solenniter operam visitationis iniunximus: illud præ omnibus commonentes, vt ibi præfatarum ecclesiarum, siue diœceseos earum, vel diaconi, vel religiosæ personæ inuentæ fuerint; districte, canonice que viuant.

Ansl. l. 7. c. 7.

Item Melchiades [d] Papa.

¶ Quare in primitiua ecclesia prædia vendebantur. C. XV.

Futuram ecclesiam in gentibus Apostoli præuidebant idcirco prædia in Iudæa minime sunt adepti, sed pretia tantummodo ad fouendos egentes. At vero, cum inter turbines, & aduersa mundi succresceret ecclesia; eousque peruenit, vt non solum Gentes, sed etiam Romani [e] principes, qui pene totius orbis monarchiam tenebant, ad fidẽ Christi, & baptismi sacramenta cõcurrerent. E quibus vir religiosissimus Constantinus primus, fidem veritatis patenter adeptus, licentiam dedit per vniuersum orbem, sub suo degentes imperio, non solum fieri Christianos, sed etiam fabricare ecclesias, & prædia tribuere posse constituit. Denique idem præfatus princeps donaria immensa contulit, & fabricam templi primæ [f] sedis beati Petri principis Apostolorum instituit: adeo, vt sedem Imperialem, quam Romani principes possederant, relinqueret, & beato Petro successoribus q. † suis profuturam concederet [g]. Idem vero præsidens in sancta synodo [h], quæ apud Nicæam congregata est, cum querelam quorundam conspiceret coram se delatã, ait; Vos à nemine diiudicari potestis: quia solius Dei iudicio reseruamini. Dij etenim vocati estis: & idcirco non potestis ab hominibus iudicari. Ab illo etenim tẽpore, & deinceps, viri religiosissimi non solum possessiones, & prædia, quæ possiderant, sed etiam semetipsos Domino consecrarunt, ædificantes basilicas [i].

Poly. l. 1. tit. 19. Eur. c. l. 3. c. 2. & 5. Iuo p. 3. c. 4. & 5. Pann. l. 2. c. 3.

† al. suisque præsulibus.

1 Ad hoc faciunt expresse pore cœpit ecclesia su. 2. q. 6. dupossessiones habere: dum. vbi L. & Christiani cœperũt approbat i. ecclesias ædificare, tam suam. & seipsos cõsecrare. Alij contra e ¶ Romani.] Ergo quia ecclesia Imperator est dominus totius mundi su. patriarcha. 7. q. 1. in apibus.

VIdentes.] CASVS. Hoc c. diuiditur in quatuor partes. In prima parte ostenditur ratio, quare ecclesia habet possessiones. scilicet quia plus vtilitatis confertur ecclesiæ de possessionibus quàm de pretio: cum ex his plura possint fidelibus ministrari. In secunda parte ponitur, q̃ res ecclesiæ debent esse in potestate episcoporum. ex quibus debent communiter viuentibus necessaria ministrare. In tertia parte dicitur, quo nomine censeantur res ecclesię, scilicet hoc nomine, oblationes. In quarta parte continetur pœna vsurpatis res ecclesię. Secunda pars incipit, ibi, [Ipse vero.] Tertia ibi. [Ipse. n.] Quarta ibi, [ideo.]

a ¶ Matricibus.] videlicet ergo q̃ tantum matrices ecclesiæ olim. habuerunt prędia & possessiones. vnde videatur q̃ illa solennitas, quę in alienatione rerum ecclesię seruari præcipitur. 10. q. 2. casellas aliàs hoc ius tantum de majoribus ecclesijs intelligatur: cum enim olim ecclesię erant tenues, maior erat inquisitio adhibẽda in alienatione. sed cũ hodie augmẽtatæ sunt possessiones ecclesiæ: sufficit consensus capituli ecclesiæ; ad alienationem faciendam vt infra ea. q. 2 fine.

Ecclesiastice res facilius possunt alienari hodie quàm olim.

b ¶ Apostolorum.] Episcopi tenent locũ Apostolorũ, vt hic, scilicet quo ad dignitatem, monachi quo ad renunciationem propriorum, & communem vitam. 16. q. 1. ex auctoritate. somnes. sacerdotes quo ad sacramẽtorum dispensationem. 11 q. 3. absit. 21. d. in nouo. 68. d. quorum vices.

Apostolorum locum tenent viri ecclesiastici diuersimode.

c ¶ Ab epo. Iextra de prab. c. episcopus.

ADDITIO Et sic habes hic, q̃ episcopus per se vel per alium tenetur prouidere cuilibet clerico indigenti 70. d. sanctorum. H.

in suis fundis in honorem sanctorum martyrum per ciuitates, ac monasteria innumera: in quibus cœtus Domino seruientium conueniret.

¶ Cæteri etiam collectores Melchiadem citant: quod conflare non possevecte animaduertit auctor glossę. Fit enim in hoc capite mentio Nicęnę synodi: quo tempore (vt ex ipsa synodo Eusebio, & cęteris historicis apparet) nam Melchiades obiuras. Habetur autem integrum in scripto de primitiua ecclesia, & munificentia Constantini quod in collectione Isidori, Lutetię bis impressa, sequitur statim post decreta Melchiadis, quemadmodum supra dist. 88. ad c. decreuit. ad notatum est.

Item Vrbanus Papa epistola vnica c. 1.

¶ Quæ prædia fidelium hodie ab ecclesia non alienentur. C. XVI.

Ansl. l. 7. c. 6. Burc. l. 3. c. 3. Iuo p. 3. c. 5.

VIdentes autem summi sacerdotes, & alij, atque leuitæ, & reliqui fideles, plus vtilitatis posse conferre, si hæreditates, & agros quos, vendebant, ecclesijs, quibus præsidebant, episcopi traderent; eo quòd ex sumptibus eorum tam præsentibus, quàm futuris temporibus plura, & elegantiora ministrare possent fidelibus communem vitam † ducentibus, quàm ex prætio ipsorum: ceperunt prædia, & agros, quos vendere solebant, matricibus [a] ecclesijs tradere, & ex sumptibus eorum viuere. ¶ Ipsæ vero res in ditione singularum parochiarum episcoporum (qui locum tenent Apostolorum [b]) erant, & sunt vsque adhuc & futuris semper debent esse temporibus. Et quibus episcopi, & fideles dispensatores eorum, omnibus communem vitam degere volentibus, ministrare cuncta necessaria debent, prout melius potuerint, vt nemo in eis egens inueniatur. ¶ Ipsæ enim res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. *& infra c. 3.* ¶ Memoratis ergo augmentationibus, ac cultibus in tantum ecclesiæ, quibus episcopi præsident, Domino adminiculante creuerunt, & tantis maxima pars earum abundat rebus; vt nullus sit in eis communem gerens † vitam, indigens: sed oĩa necessaria ab episcopo [c], suisq. ministris percipit. ¶ Ideo si aliquis extiterit modernis, aut futuris temporibus, qui hæc auellere nitatur, iam dicta damnatione feriatur.

† al. ei gens] al degens.

Et Beda ad c. 13 Io. & ibi glossa ordin.

Item Augustinus tractatu 62. in Ioannem.

¶ De eodem. C. XVII.

Ansl. l. 5. c. 32. Poly. l. 3. vt 24.

HAbebat Dominus loculos: & à fidelibus oblata cõseruans, & suorum necessitatibus, & alijs indigentibus [d] tribuebat. Tunc primum ecclesiasticæ pecuniæ forma est instituta: vbi intelligeremus, quod præcepit, non cogitandũ esse de crastino, non ad hoc fuisse præceptum, vt nihil pecuniæ seruetur à sanctis; sed ne Deo pro ista seruiatur, & propter inopiæ timorem iustitia deseratur.

Matt. 6.

HAbebat.] CASVS Probatur in hoc c. exẽplo Domini, q̃ ecclesia potest habere possessiones: quia Dominus loculos habuit. & q̃d dixit, non esse cogitandum de crastino, non ita intelligendũ est, vt nihil habeamus, sed ne Deo propter mundana seruiatur sequens §. patet.

d ¶ Indigẽtibus. Jargum. de eleemosynis fieri eleemosyna. 16. q. 1. decimæ tributa.

e ¶ Cogitãdũ.] supra 1. q. 7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1.q.7.conuenientibus.contra, vbi dicitur, de futuris inquiramus: & futuris casibus debemus occurrere. 23. dist. in nomine, Solutio cautela non prohibetur, sed solicitudo nimia, per quam cultus diuinus minuatur. 47. dist. c. omnes huius. & cap. sicut hi.

Solicitudo nimia est prohibita.

HIS OMNIEVS.

Hæc est secũda pars quæst. in qua probat, quòd possunt habere propriũ tam clerici, quàm episcopi, & ecclesiæ. & hoc probat per 11. auctor. Io. de Fant.

CErte.] CASVS. Aug fecerat constitutionem quandã scilicet, quòd nullũ ordinaret clericum nisi communiter viueret, & proprijs renunciaret & si inueniretur transgressor, deponeretur. Postea clerici renunciabant & fiebant transgressores. quare Ang. conuocatis omnibus clericis suis mutauit constitutionem quàm fecerat, volẽs potius habere claudos, i. propria habentes, quàm hypocritas, id est transgressores: quia si habet propria, dimidius cadit, id est, imperfectus est: sed si renunciat proprijs, & habet postea propria, totus cadit: quia per fectionem non seruat exterius nec interius in anima.

1 Non habet proprie tas. non. n. inde cadit qui non suscipit secũdum Hug.

Facto proprio potest quis contrauenire.

a ¶ Recedere.] i. nõ assumere propositũ renunciandi vt ibi: Cadent à latere tuo.

b ¶ Tollerem.] ideſt non admitterem.

c ¶ Ecce.] arg. aliquẽ venire contra factum suum. 17. q. 2. Gonsalus. 35. q. 9. quod qs 22. q. 4. in malis. & c. iurauit. 55. dist. pœnitẽtes. ff. de 135 quibus vt. indig. tutorem. Contra, 32. q. 5. horrendus. Argu. contra, 7. q. 1. quam periculosum 8 q. 2 dilectissimi. 17. q. 4. sunt qui opes, C. de transa. ex causa. C. de cap. & postli. re. nec nos. C. de remissio. & pig. debitum. ff. de acqui. hære. qui superstitis. ff. de adopt. post mortem. contra. ff. de serui. rustic. præ. per fundum. Ioan. Solu. quilibet potest venire contra factum suum vbi est expressum in iure. aliàs non. 55. dist. pœnitentes B.

Hypocrita plus peccat quàm manifeste delinquens.

d ¶ Malum.] id est, occasio malitiquia rei familiaris cura sine peccato vix potest exerceri. 25. distin. qualis. Vel intellige proprie, peius enim est per hypocrisim peccare, quàm manifeste, vt extra de hore. cum ex iniuncto. ff. de ritu nup. palã, & plus est veneno occidere quàm gladio. C. de malefi. l. vnica. & plus est persuadere quã compellere. ff. de ser. corrup. l. 1. 5. vlt. & sic non obstat 32. q. 4 nemo.

e ¶ Malum.] hoc scilicet.

2 *His omnibus auctoritatibus claret, quòd clericis nullo modo licet habere quid proprium: quod si habuerint, non clerici erunt; non tamen clericatus eis tollendus est.*

Vnde Augustinus in sermone 2. de communi vita clericorum. al. 52. ad fratres in heremo.

¶ Clericatus non tollitur eis, qui uolunt habere aliquid proprium. C. XVIII.

CErte ergo sum, qui statuerem, sicut nostis, nullũ ordinare clericum, nisi qui mecum vellet manere: aut vellet recedere [a] à proposito; recte illi tollerem [b] clericatum: quia desereret sanctæ societatis promissum, cẽptum que consortium. Ecce [c] in conspectu Dei, & vestro muto consilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus, & ecclesia sua; maneant vbi volunt, & ubi possunt: non eis aufero clericatum: nolo habere hypocritas. Malum [d] enim esse quis nesciat? malum [e] est cadere [f] à proposito: sed peius est simulare propositum. *& post pauca.* ¶ Si non † seruat sanctitatem [g] foris; dimidius cecidit: si uero intus habuerit simulationem, totus cecidit. Nolo ut habeat necessitatem simulandi. Scio quomodo homines ament clericatum. Nemini eum tollo nolenti mecum communiter uiuere, Anſ. l. 7. c. 8. † Si seruat.] orig.

Econtra sunt aliæ auctoritates, quibus conceditur propria habere, non solum alijs, sed etiam episcopis.

Vnde in concilio Agathensi, c. 48. legitur.

¶ De rebus proprijs, uel acquisitis episcopi hęredibus suis derelinquant. C. XIX.

EPiscopi de rebus proprijs, uel acquisitis [h], uel quidquid de proprio habent [i], hęredibus suis, si uoluerint, derelinquant. Quidquid uero de prouisione [k] suæ ecclesiæ fuerit, siue de agris, siue de fructibus † [l], siue de oblationibus; omnia † in iure ecclesię reseruare censuimus. † al. frugibus † al. omnia in re.

f ¶ Cadere.] ideſt, non assumere.

g ¶ Sanctitatem.] id est, minus periculum est esse manifestum q̃ occultum. & sic non est contra 32. q. 4. nemo vbi dicitur quod tolerabilior est culpa, si lateat.

E CONTRA. CASVS. Amodo vult Gratianus, quod quòd clerici possint habere propria. quod verum est ijs qui renunciauerunt proprijs: in quo casu loquitur vsque ad §. De rebus.

EPiscopi.] CASVS. Statuitur in hoc c. q̃ si episcopi habent aliquid de rebus proprijs, possunt relinquere cui velint. Sed quidquid de rebus ecclesiæ habuerunt, totum ecclesię reseruent.

h ¶ Acquisitis.] de proprio. Vel dic acquisitis non occasione ecclesię, vt extra de testa. quia uos.

i ¶ Habent.] de hoc dicemus infra ea. q. 4. cap. 1.

K ¶ De prouisione.] Clerici de rebus mobilibus nihil in vltima voluntate possunt dare nisi talis sit ecclesiæ consuetudo, vt extra de testa. ad hęc. & c. relatũ. §. licet. Clerici nihil possunt dare vltima voluntate.

l ¶ De fructibus.] nondum perceptis, arg. ff. quemadmodum vsusfruc. amit. si vsusfructuarius, in fine. immo etiam de perceptis non possunt condere testamentum. extra de testa. quia nos admonet.

MAnifesta.] CASVS. Dicitur, q̃ manifestum debet esse ijs, qui circa episcopos morantur, quæ sunt res ecclesiæ, & quæ sunt res propriæ episcoporum, ne si transitus inopinatus emergat, propter confusionem res episcopi pro rebus ecclesiæ, vel e conuerso detrimentum patian

In cap. Martin Brach. ex can. 4. conc. Antiocheni mutatis verbis, sed salua sẽtentia.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 15.

¶ De eodem. C. XX.

MAnifesta [a] autem debent esse, quæ ad ecclesiam pertinent, his qui circa [b] ipsos sunt, presbyteris, & diaconis; vt si episcopo contigerit inopinatus transitus, res ecclesiæ nullo modo possint minui, & perire; neque res propriæ episcopi importunitatem patiantur pro rebus ecclesiæ: vt nec ecclesia incurrat damnum, nec episcopus in suis rebus pro rebus ecclesiæ proscribatur.

Idem statutum est in canonibus Apostolorum, c. 40. vbi legitur.

¶ De eodem. C. XXI.

Anſ. l. 9. c. 167.

SInt manifestæ [c] res propriæ episcopi (si tamen habet proprias) & manifestæ Dominicæ [d]: vt potestatem habeat de proprijs moriens episcopus sicut voluerit, & quibus voluerit derelinquere: nec sub occasione ecclesiasticarum rerum ea, quæ episcopi esse probantur [e], intercidant. Fortassis enim aut vxorem habet, aut filios [f], aut propinquos, aut seruos g. Et iustum est hoc apud Deum & homines; ut nec in ecclesia detrimentũ patiatur ignorationẽ rerum pontificis; nec episcopus, vel eius propinqui sub obtentu ecclesiæ proscribantur, & in causas incidant [h], qui ad eum pertinent, morsque eius « iniurijs malæ famæ subijciatur.

« ¶ Morsque eius.] *Antea legebatur*, mortisque eius iniurijs infamentur. *Restitutus est locus ex prisca versione, cui totum reliquum caput conuenit. Græcè est,* καὶ τοῦ οὐτω θανατου δυσφημίας † περιβάλλεσθαι, *ideſt*, & eius mors maledictis undique appetatur.

† al. δυσφημιας

Item in eisdem canonibus, c. 41.

¶ Ex rebus ecclesiæ episcopus si indiget, sibi, & suis necessaria sumat. C. XXII.

EX his autem, quibus episcopus indiget (si tamen indiget [i]) ad suas necessitates, & peregrinorum fratrum vsus & ipse percipiat, vt nihil ei possit ß omnino deesse. Lex enim Dei præcipit, vt qui altario deseruiunt, pascantur de ipso. 1. Cor. 9.

ß ¶ Ei possit.] *Legitur etiam*, eis possit. *Nam & in græcis codicibus partim est αὐτου, partim αὐτους.*

Item ex concilio Antiocheno. c. 25.

Clericorum bona an prelatus permittatur reb. suis & ecclesiæ cum non sit facta distinctio, cogentur hæredes epi probare illas res nõ esse ecclesiæ: sicut vxor cogitur probare res aliquas non esse mariti, quia promiscue vtit reb. mariti vt suis. Vel aliter distinguas. Si certũ est, q̃ eps ante episcopatum habuit propriũ; tunc incumbit ecclesiæ onus probandi res acquisitas esse tãtum de rebus ecclesiæ. arg. inf. q. 4. ca. 1. su. e. q. c. 2. & 2. Vel dic quòd si seq. post mortẽ episcopi ecclesia inuenitur in possessione rerũ, tũc hæredibus incumbit probatio. Sed si hæredes sunt in possessione, tunc ecclesia probabit, vt inf. e. q. 5. c. 1. in fine.

1 Ar. contra fiæ. arg. inf. q. 4. ca. 1. su. e. q. c. 2. & & 2. Vel dic quòd si seq. Dic q̃ licet illo tpe primitiuo ſi cis hſe propriatñ Apostoli instinctu spiritus sancti preuiderunt eccle siam & clericos possessiones habituram su. e. futuram & sic potuit esse ifte canõ. Apostolorũ, Arch.

patiantur.

a ¶ Manifesta.] Facit ergo inuentarium, vt 28. d. de Syracusanæ.

b ¶ His qui circa.] Ideſt, vicedominis, vt 89. dist. volumus. & capit. sequenti. qui erit testis administrationis huius. & capit. sequenti. qui erit testis administrationis huius. & alij erunt testes vitæ suæ, supra 2. quæstio. 7. cum pastor.

dist. de Syracusanæ. contra. Sed hoc permittebatur tempore Apostolorum, quorum 1 canon iste est.

g ¶ Aut seruos.] Quos potest facere & liberos.

h ¶ In causas incidant.] Ideſt, litigare cogantur.

i EX his.] ¶ Indiget.] Quia de reb. eccl. non debet quis pacisci, si habet propria, vt 1. q. 2. clericos. & c. pastor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Piscopus.] CASVS. In concilio Antiocheno super quattuor querimonia facta fuit de episcopis. Primo quòd res ecclesiæ vertebant in suos vsus. Secundo, q̃ res ecclesiæ sine conscientia clericorum pertractabant. Tertio, q̃ domesticis & cõsanguineis & propinquis de reb. ecclesiæ potestatem dabant, vt per huiusmodi psonas res ecclesiæ ledere[n]t. Quarto, q̃ quidam ex eis pauperib. alimoniam subtrahebant. vnde sermo prædicationis, & hi qui res ecclesiæ dispensabant, infamabantur: quare statutum fuit in concilio Antiocheno, vt epi habeãt rerum ecclesiasticarum potestatẽ ad sui & fratrũ suorũ victum & vestitum, si indigent. si vero super prædictis quatuor accusati & convicti fuerint, pœnas substineant.

a ¶ Episcopus.] Hoc habes 10.q.2.eps.

b ¶ Vnde.] Hinc ostenditur quã necessitatem clerici denent esse cõtenti (vt habeant victum & vestitum; & ita refertur hic necessitas ad naturæ necessitatem, & est arg cõtra illos, qui dicunt se pp necessitatẽ habere plures ecclesias.

c ¶ Fructus.] Ergo res mobiles non potest dare siue conscientia clerici sui. ex verũ. ext. de tra de do.c 2. don. cęterũ.

d ¶ Cõscientia.] Inf. vbi de hoc. ea.q.1. fine. & c. alle & inf. e.c. vl. nationes. 16.q.1 possẽt.

e ¶ Propinquis.] Inf. siones. in gl. 89.d. decenter. in fi. Arch.

PRæcipimus.] CASVS. Quæritum fuit an episcopi debeant habere potestatem de rebus ecclesiæ. Et rñdetur q̃ sic ad dispẽsandum eas per presbyteros & diaconos cum timore & solicitudine. Et hoc probatur argumento à maiori, quia animæ hominum maiores rebus suat illi commissis.

f ¶ Pretiosiores.] Sic inf. 16 q.7.c.1.

g ¶ Multo magis.] Simile est q̃ ostendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est vt credat de dote restituenda, vnde non tenet vir dare fideiussorẽ de dote restituenda, nisi vir haberet in facultatib ext. de do. inter vi. & vxor. per vestras. C. ne fideiuss. do. den. l. 1. h ¶ Presbyteros.] Sup. 89. d. c. volumus.

Vir pro dote non tenetur fideiussorem dare.

CVM ERGO. CASVS. Concludit Gratia, ex c. epi, & ex c. manifestũ. & ex c. sint manifestę. & ex c. eps, q̃ episcopis licet habere propria. sed ex hoc mouet quandam quæstionem, cum episcopus habeat propria, quare dicit sup. in c. nolo. q̃ clericus habens propria non erit clericus? cui quæstioni respondet Gratian. pro suo arbitrio, dicens quosdam episcopos in oriente habere vxores & filios, filios, quosdam clericos in occidente in minoribus ordinibus habere vxores & filios, quibus licet habere propria, aliis vero clericis, qui ab infantia clerici facti sunt, non licet habere propria nisi retinẽdo sua, à sumptibus ecclesiæ abstineant. & ad hoc inducit sequens capitulum.

i ¶ Cum ergo in concilio.] Concludit q̃ clerici possunt habere propria.

¶Res ecclesiasticas episcopus dispenset. C. XXIII.

Anſ.l.6.c.163.

EPiscopus [a] ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes, qui indigent, cum summa reuerentia, & timore Dei. Participet autem & ipse quibus indiget (si tamen indiget) tam in suis, quàm in fratrũ, qui ab eo suscipiuntur, necessarijs vsibus [b] profuturis: ita vt in nullo qualibet occasione fraudentur, iuxta sanctum Apostolum sic dicentem: [Habentes victum, & tegumentum, his contenti sumus.] Quòd si contentus istis minime fuerit, conuertat autem res ecclesiæ in suos vsus domesticos, & eius commoda, vel agrorum fructus [c], non cum presbyterorum conscientia [d], diaconorumque pertractet, sed horum potestatem domesticis suis, aut propinquis [e] aut fratribus, filijsque committat, vt per huiusmodi personas occultè res æ lædantur ecclesiæ; synodo prouinciæ pœnas iste persoluat. Si autem & aliter accusetur episcopus, aut presbyteri, qui cum ipso sunt, quòd ea, quæ pertinent ad ecclesiam, vel ex agrts, vel ex alta qualibet ecclesiastica facultate sibimet vsurpent; ita vt ex hoc affligantur quidem pauperes; criminationi vero, & blasphemijs tam sermo prædicationis, quàm ij, qui dispensant, taliter exponãtur; & hos oportet corrigi, sancta synodo id quod condecet; approbante.

1.Tim.6

æ ¶ Occultè res.] *In versione Dionysii legitur*, vt per huiusmodi personas occultè cæteri † lædantur fratres ecclesiæ; *& concordat cum alia antiqua versione, quæ & ipsa est in omnis conciliorum*, vt per eorum secretam diligentiam ecclesiastici lædi videantur. *Græcè in eodibus, qui lecti sunt, habetur*, εἰς τὸ λάθρα τινὰς τοιούτων λανθάνειν τοὺς βλέπτεσθαι τοὺς λόγους τῆς ἐκκλησίας, vt ex his rãtiones ecclesiæ latenter lædantur.

† al. cæteri lædãtur ecclesiæ.

Item in canonibus Apostolorum, c. 41.

¶Res ecclesiæ sint in episcopi potestate. C. XXIIII.

Anſ.l.6.c.160.

PRæcipimus, vt in potestate sua episcopus ecclesiæ res habeat. Si enim animæ hominum pretiosiores † [f] illi sunt creditæ †, multo magis [g] oportet eum curam pecuniarum gerere, ita vt potestate eius, indigentibus omnia dispensentur per presbyteros [h], & diaconos, & cum Dei timore, & omni solicitudine † ministrentur. Et his autem, quibus indiget, &c. *vt supra.*

† πίστευθεν credendæ.

† εὐλαβείας integritate.

Cum ergo in concilio [i] Agathensi, & Martini, & canonibus Apostolorum dicatur: [Sint manifestæ res propriæ episcopi,] cum in eisdẽ canonib. & in concilio Antiocheno

a ¶ Quomodo ergo.] Modo quærit de contrarietate illorum capitu. sup. cap. nolo. & sup. ea. expedit.

Quod nullatenus ea, nulla ve, Lau. f

b ¶ Sed notandum est.] Male soluitur 1. Sed dic vt dixi sup. ea. in princip. quæstionis.

c Illi autem.] CASVS. Quidam clerici proprijs renunciare nolebant. quæsitum est à Prospero an sine peccato possint hoc facere? Et respondet q̃ sic, si præbendam dispensatori relinquant; qui quodammodo sua relinquũt quando contenti rebus proprijs nihil de rebus ecclesiæ accipiunt.

al. rebus

præcipiatur, vt episcopus participet res † ecclesiæ, si tamũ indiget; nonne patenter ostenditur, quod episcopus habeat libere propria? Dicendo enim: [si indiget rebus ecclesiæ.] notat eum habere propria, quæ fortasse suis necessitatibus non sufficiunt. Quomodo ergo [a] clericus, si proprium habere voluerit, clericus non erit? & eps habens propria nõ solum non desinit esse episcopus, verumetiã cunctas ecclesiasticas facultates in sua tibetur habere potestate? ¶ Sed notandum est [b], episcopos orientales vxores habere & filios quosdam autem ex nostris partibus, cũ in laicatu, siue in minoribus ordinibus cõstituti habeant vxores & filios, si ue morte vxoris interueniente, siue continentia pari voto seruata, ad sacros ordines accedere. His omnibus conceditur habere propria ad suos, & suorum vsus. Qui autem ab infantia sacræ militiæ traditi sunt, nullo modo eis permittitur habere propria: quia nulla est eis excusatio proprietatis: nisi fortasse retinendo sua, à sumptibus ecclesiæ abstineant. Quod fieri posse Prosper de vita contemplatiua, l. 2. c. 12. testatur dicens.

¶De ijs qui tam infirmi sunt, vt suis rebus renunciare non possint. C. XXV.

ILli autem, [c] qui tam infirmi sunt, vt possessionib. suis renunciare non possint; si ea, quæ acceptura erant dispensatori [d] relinquant nihil habentibus [e] conferenda, sine peccato [f] possident sua: quia & ipsi quodammodo sua relinquunt; quando proprijs contenti rebus, nihil eorum, quæ labori, vel ordini suo deberi arbitrantur, accipiunt.

De rebus verò ecclesiæ, quæritur, an liceat eas per prebẽdas diuidi, vt annuos reditus quisque, vbi specialiter vẽdicet. Hoc non posse fieri, argumento, & auctoritate probatur: clerici successores eorum sunt, de quibus dicitur: [Multitudinis autem credentium erat cor vnũ, & anima vna.] Necesse est ergo, vt eorum sequantur vitam, quorum in ecclesia gradum administrant. Non ergo aliquid proprium sibi vendicabunt, sed erunt eis omnia communia.

Act. 4.

Item Vrbanus Papa ait in epistola vnica. c. 2.

¶ Res ecclesiæ quasi communes episcopus dispenset, C. XXVI.

Anſ.l.5.c.35. Poly.l.9. tit.15.

REs ecclesiæ non quasi propriæ, & sed vt communes & Domino oblatæ, cum summo timore non in alios q̃ in præfatos vsus sunt fideliter dispensandæ.

Item ex synodo habita Romæ ab Eugenio Papa II. cap. 16.

¶ Non liceat episcopo res ecclesiarum in proprios vsus conuertere. C. XXVII.

NVlli episcoporum liceat res mobiles, aut immobiles de subiectis plebibus, alijsque pijs locis in pro

c ¶ Infirmi.] Scilicet animo.

d ¶ Dispensatori.] Scilicet suo: vel dispensatori, id est, episcopo.

e ¶ Nihil habentib.] Id est, pauperibus. 16.q.1. c. fin.

f ¶ Sine peccato.] paret, q̃ si clerico sufficiant propria, non habebit ecclesiastica, vt 16.q.1. quoniã quidquid. & 2. clericos & c. pastor. & ibi. si privatum. 10.q.3. cauendũ. Sed contra nemo suis stipendijs cogitur militare ext. de simo. cum sit Romana. & qui alterio deseruit, & c. vt lu. e. ex his. Solu hoc ea. de cõsilio loquitur vel de clericis vagabundis vel loquitur de oblationib, quę illis non sunt communicandæ, vel possunt habere dona ecclesiastica, non vt ibi reseruent, sed vt distribuant pauperibus. 16. quæst. 1. ca. fin.

DE REBVS. CASVS. Hic Gra. mouet quãdã quæstionẽ incidentẽ, an possessiones ecclesiæ possint diuidi per præbedas. Et primo probat, q̃ non exemplo apostolorum, & duobus c. seq. Sequens cap patet.

Clerici quæ bona hẽant.

REs eccleſię.] ¶ Propriæ.] Si ergo de reb. ecclesiæ emisti equũ vel aliqd, illud non est tuũ sed dicas, q̃ illud solum clericorum est quod, pbabili ratione coniumunt, 2. vt su. e. expedit. & inf. e. si privatum. & inf. e. q. 2. fine exceptione. Quidquid enim habes supra illud quod sufficit tibi, illud vi lenter detines, vt supra dist. 37 sicut.

2 Ad hoc facit quod le. & no. 44. di. in prin. ver. si sacerdos & 47. dist. c. sicut hi. ver. proprium. & sup. e. episcopi. ver. quidquid. vbi de hoc. Arch.

NVlli.] CASVS. Præcepit Eugenius in synodo habita Romæ, vt nullus episcopus res mobiles vel immobiles de ecclesijs

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesijs sibi subiectis in proprios vsus assumat, ne maiores ecclesiæ locupletentur, & minores pauperes fiant. & qui contra hoc fecerit, canonica sententia feriatur. a ¶ Enormiter.] Arg. q̃ episcopus de iure vnius ecclesiæ potest detrahere, & alij conferre: dummodo alij ecclesiæ grauia damna non infligat. vt infra e. q. 2 bonæ. Quid iuris sit, dicemus ibi, & 16. quæst. 1. §. quod autem.

SI ERGO. CASVS. Cõcludit Grat. ex supradictis duob. cap. diceus: si res ecclesiæ sint habendæ tamquam communes, & non tam iuri propriq; cum de communi nullus dicat, hoc est meum: ergo de rebus ecclesiæ nõ potest quis dicere, hæc est mea: quia si diceret, non videretur imitari Apostolos, quib. nihil proprij erat, sed omnia communiter possidebant. Postea huic conclusioni respondet, dicens quòd sicut possessiones diuisæ sunt per vniuersum orbem, & aliæ sũt assignatæ vni ecclesiæ, & aliæ alij: ex quibus licet res ecclesiæ debeant esse, communes omnibus, dispensator tamen ecclesiæ sibi & suis primo necessaria ministrabit, & reliqua q̃ superfuerint, fidelibus ministrentur: ita & præbendæ & prædia ecclesiarum inter canonicos diuidi possunt, vt ex his non tanquam proprijs, sed communibus primo sibi necessaria capiant, & residua in cõmunes vsus ecclesiæ expendant.

b ¶ Hoc meum est.] falsum dicit. nam res quæ communis est aliquibus, omnium illorum est 1, vt ff. de ritu. nupt. illud. vnde hoc verbum, suum, ambiguum est pro toto & pro parte. & qui iurat suum non esse, iurabit etiam sibi commune non esse, ff. de ver. sign. pupillus. §. vlt. & cum quis legat seruos suos, tã illi, qui ex toto sui sunt quàm qui pro parte, intelligantur legati, vt ff. de leg. 3. si quis seruos. Si autem est aliquid vniuersitatis vel ciuitatis, illud non est cuiuslibet. infra e. q. 2. qui manumittitur.

c ¶ Expendat.] Mirum est quare Gratianus non induxit cap. quòd possessiones ecclesiæ possunt diuidi, quæ longe melius faciunt ad propositum, vt inf q. 2. quisqs & cap. sæpe fit, 10. q. 2. casellas. in fi. & 16. quæstio. 1. possessiones. & quæst. 3. clerici. argum contra: inf. quæstio. 2. vobis. 10. q. 3. vnio. & supra ea. qualtua, & cap ne cessaria.

d SI priuatum.] Potest intelligi si, id est, quamuis priuatum, separatim aliquid ecclesiasticum possidemus non tamen illud est nostrum: [quorũ procurationem, id est, quia tantum illius procuratio nobis est commissa. Vel dic priuatum, id est, proprium.

e ¶ Non prio vsu habere: ne maiores enormiter [a] locupletentur, & minores tali facto pauperes inueniantur. Contra agens canonica auctoritate coarctatus existat.

Si ergo res ecclesiæ, non quasi propriæ, sed quasi communes habendæ sunt; cum de cõmuni nullus dicat; hoc meũ est [b]; nec de rebus ecclesiæ, hæc est mea, potest aliquis dicere: ne videatur non imitari charitatem illorum, in qua nulli aliquid erat proprium; sed essent illis omnia communia. His ita respondetur. Sicut perfectione charitatis manente, secundum discretionem ecclesiarum, distributio fit ecclesiasticarum facultatũ, dum alijs possessiones huius ecclesiæ ad dispensandum committũtur, ex quibus, licet res ecclesiæ omnibus debeant esse communes, primum tamen sibi, & suæ ecclesiæ deseruientibus necessaria submini- † al. eps sub-ministret. *stret †, reliqua, quæ super sunt, fidelium vsibus ministraturus, ita & præbendæ ecclesiarum eadem charitate manẽte, pie & religiose possunt distribui: nec tunc rebus ecclesiæ vt proprijs, sed vt communibus vtilitatibus deseruituris: vt ex his quæ sibi assignata sunt, primum sibi necessaria percipiat: si qua vero suis necessitatibus supersunt, in communes vsus ecclesiæ expendat [c].* Act. 4.

Vnde Augustinus ad Bonifacium comitem, epistola. 50.

¶ De eodem. C. XXVIII.

SI priuatum † [d] possidemus, quod nobis sufficiat: non illa nostra sunt [e], sed pauperum: quorum procurationem [f] quodammodo gerimus, non proprietatem nobis vsurpatione damnabili vendicamus. † priuatim, q̃ nobis sufficiãt possidemus 1. 3 orig. & inf. 21. q. 7. ꝑ aut̃.] §. si aut priuatim.

Ostensum est, quomodo liceat clericis habere proprium & quomodo non. Item quomodo res ecclesiæ per præbendas diuidi possint.

QVÆSTIO II.

Vnc quæri-

1 Ar. extra de vsu pal. c. 1. & de p. ben. pro illorum. in prin. & de priuileg. pastoralis. in prin. arg. ff. de contrah. empt. q tabulas, Arc.

e ¶ Non illa nostra sunt.] Id est, à nobi recipienda & retinenda.

f ¶ Procurationem.] ergo prælati dicuntur procuratores rerum ecclesiasticarum, vt hic, & 14. q. 1. §. 1 quandoque domini dicuntur. 16. q. 1. & temporis. quandoque defensores 16. q. 1. in canonibus. quandoque patres, vt 68. dist. quorum vices. non tamen habent liberam & generalem administrationem sicut procurator Cæsaris, vt ff. de officio proc. Cęsaris. l. 1. modicum tamen donare possunt. extra de donat. cæterum. tamen loco domini habentur, cum bene administrant: loco prædonis, cum male, vt ff. pro empto. qui fundum. §. fi tutor. Prælati ibi procuratores rerum ecclesiasticarum.

Vnc quæritur.] Hæc quęstio diuiditur in nouem partes: in quarum prima probat magister per sexdecim canones, quod res

res ecclesiæ vendi non debent, vel alienari in casu non concesso, & ponit pœnas diuersas alienantibus, & vendentibus eas quoquo modo. Secunda ibi.] Quæ vero.] Tertia ibi, [Monemus.] Quarta ibi, [Vobis enim.] Quinta ibi, [Statuimus.] Sexta ibi, Terrulas. [Septima ibi,

tur [a], si sacerdotes aliqua de reb. ecclesiæ dedisse noscuntur an his, qui eas acceperũt, aliqua firmitate constabunt. Qd res ecclesiæ nullo modo distrahi possunt, & distractæ possideri, multis auctoritatibus probatur.

Ait enim Stephanus Papa.

¶ Ecclesiæ pecunias auferens velut homicida damnatur. C. I.

Anacletus epi. 1. c. 2. Lucius. cap. 6. In conc. Trib. c. 7.

OVi Christi pecunias [b] & ecclesię aufert, fraudat [c] & rapit [d]; vt homicida [e] in conspectu iudicis deputabitur.

Burc. l. 11. c. 18. Iuo p. 14. c. 88.

¶ In epistolis Stephani primi, quę extant, caput hoc non habetur: sed in epistola prima Anacleti, ex quo citatur à Burchardo, & Ivone, & in concilio Triburiensi, & infra ead. c. qui abstulerit. Idem etiam legitur apud Lucium Papam.

Item Pelagius Hostilio episcopo.

¶ Quidquid de sacratis vasis, vel ministerijs à quolibet clerico vsurpatum fuerit, ecclesiæ restituatur. C. II.

AVgustino [f] nostræ sedis notario suggerente didicimus, quòd ei dilectio tua directis apicibus indicasset quosdam de clero tuo, & maximè parochiarum ad te pertinentium non pauca sacrata vasa, vel ministeria distraxisse, & aliqua huiusmodi perpetrasse, quę à religioso alienа sunt proposito. Charitatẽ vero tuam (vt hoc competenti solicitudine debeat insequi, vel vlcisci) nostræ præceptionis auctoritate cupis communiri §. Qua de re præsentibus mandamus affatibus; vt competentis viuacitatis instantia, quidquid de sacratis vasis, vel ministerijs à quolibet clericorum vsurpatum vel distractum fuisse compereris; sine cuiusquam moræ interuentu exigere non dimittas, & ecclesiasticis vsibus reformare.

6. cap. c. 303. † al. ex decretis Bonifacij Papæ.

Item Bonifacius † Papa.

ibi, [Item si rectores.] Octaua ibi, [Iem si seruos.] Nona ibi, [Ne vero.] Ioan de Fant.

CASVS. Supra dictum est, quomodo liceat clericis habere proprium, & quomodo non, & qualiter res ecclesię possint diuidi per prębendas. Nunc autem in hac 2. q. quęritur, an res ecclesię alienatę possint apud alios remanere quibus alienatæ sunt. & certum est, q̃ nõ, nisi sint alienatæ in casibus concessis a iure, vt int. e. aurũ. & c. exceptione in quo c. dicitur. quod pro vtilitate possunt res ecclesię alienari, vt 10. q. 2 hoc ius porrectum. & procedit hoc ordine Gra. 1. probat, quod res alienari non possunt, nec alienatæ possideri. vsque ad § his omnibus auctoritatibus. postea supponit quosdã casus speciales, in quibus liciter res ecclesiæ alienantur. Primum autem ca. huius quęstionis planum est.

a ¶ Nunc quęritur.] Alienatio est omnis contractus p quem dominium transfertur, vt C. defin. do. l. 1. sed hic largius sumitur alienatio? quia nec obligari pñt res ecclesiæ. Quid autem sub se contineat hoc nomen, alienatio, dicitur extra de reb. ecc non alien. c. nulli. in auth. de nõ alie. vel permu. coll. 2. §. nos igitur prohibẽtur res ecclesię alienari, vt inf. e. fine. 10. q. 2. hoc ius. & res Cęsaris. l. 1. §. 1. ff. de leg. 1. apud Iulianum. §. vlt. Sed excipiuntur quatuor casus, Causa necessitatis; vt si debitum urget, vt in illa l. hoc ius. Causa pietatis pro redemptione captiuorum, vel alimonia pauperum, vt inf. e. aurum. Causa necessitatis vel vtilitatis, vt inf. e. fine exceptione. Cã incõmoditatis, vel minoris vtilitatis, vt inf. ea. terrulas. aliæ causę possunt affignari: sed ad has possũt omnes canones reduci. tres tamen ecclesię quæ seruãdo seruari non possunt, citra aliquam solennitatẽ alienantur, vt C. de ad mini. tut. l. lex, quę. §. vlt. C. quando. de cre. non est opus. l. vlt. & 96. dist. bene. Sed alię res ecclesiæ cum solẽnitate alienandæ sunt 1 & olim quidẽ duo de vicinis episcopis solẽnitates requirebant, & subscribebant vt 10. q. 2. sięno. in au. casellas. in fi. inf. e. q. cunque suffragio. & porrectũ. q. 17. q. 4. nullus. sed hodie sufficit consensus capituli & epi. scopi, vt infra ea. ca. fine. & is res sit modica, & necessitas magna, non est necessarius cõsensus capituli, vt if. e. terrulas. In rebus monasteriorũ alienandis requiritur consensus abbatis & capituli & epi. in. e. abbatibus. 17. q. 4. in venditionibus. Idem in ecclesijs parochialibus, vbi etiã cõsensus sacerdotis requirit. infra ea. placuit. 10. q. 2. si quis episcopus. Facta alienatio cotradictã formã, est nulla, licet sit in casu licito 2. vt inf. e. fine. sed cum præscripta forma facta, & etiam in casu non concesso, tenet ipso iure. arg. extra de his quæ fi. à prel. sine consensu c. cum nos. extra de emp. & ven. cum dilecti. sed si damnosa fuerit ecclesię restituitur, vt extra de restit. in teg. c. 1.

Ecclesię bona cũ qua solennitate alienan da.

1 Adde q̃ so duo de vicinis episcolẽnitates repis intererant, & de grũtur in acausa alienationis co lienatione gnoscebant, & sub. rerum eccle scribebant vt 10 q. 2. się no. in au thẽ. hoc ius cunque suffragio. & porrectũ. q̃ est canoni 17. q. 4. nullus. sed hozata 10. qõ. die sufficit consen 2. C. de sac. sus capituli & epi sanc. scopi, vt infra ea. ca. fine. & is res sit modica, & necessitas magna, non est necessarius cõsensus capituli, vt if. e. terrulas. In rebus monasteriorũ alienandis requirit consensus abbatis & capituli & epi. in. e. abbatibus. 17. q. 4. in venditionibus. Idem in ecclesijs parochialibus, vbi etiã cõsensus sacerdotis requirit. infra ea. placuit. 10. q. 2. si quis episcopus. Facta alienatio cotradictã formã, est nulla, licet sit in casu licito 2. vt inf. e. fine. sed cum præscripta forma facta, & etiam in casu non concesso, tenet ipso iure. arg. extra de his quæ fi. à prel. sine consensu c. cum nos. extra de emp. & ven. cum dilecti. sed si damnosa fuerit ecclesię restituitur, vt extra de restit. in teg. c. 1.

2 Licito. Cõtrarium ex diametro ad hanc gl. no. do. & in l. cũ his. §. eam transactionem. de trãs. vide Anto. Corsi. in fin. ver. alienatio. & qd melius tenet glos. pen. inf. e. q. c. sine exceptione.

b ¶ Qui Christi pecunias.] Large sumitur, vt infra q. 3. per totum.

c ¶ Fraudat.] Occulte.

d ¶ Et rapit.] Vi.

e ¶ Homicida.] Etiam est sacrilegus, vt infra c. prox. & 16. q. 1. decimas.

f ¶ Augustino.] CASVS. Hostilius epus significauit Augustino notario Papę. q̃ qdã clerici sui distraxerãt illicite multa sacra vasa, vt' ministeria suarũ ecclesiarũ, pp q̃ reuocanda cupiebat auctoritatẽ Apostolica cõmuniri. Augustin. ergo illud Papæ significauit. quo audito Pelagius scripsit Hostilio epo, vt Apostolica functus auctoritate, sine mora omnia reuocet ad vsus ecclesiarũ, per quemcunque clericum fuerint alienata.

g ¶ Augustino.] Aliàs incipit, Notario nostrę sedis Augustino suggerente. &c.

g ¶ Communiri.] Cũ tñ. & illud de iure cõi posse facere

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Quidquid Domino consecratur, ad ius pertinet sacerdotum. C. III.

NVlli[a] liceat ignorare, omne quod Domino consecratur [b], siue fuerit homo, siue animal [c], siue ager, vel quidquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum[d] Domino erit, & ad ius pertinebit sacerdotum. Propter quod inexcusabilis erit omnis, qui à Domino, & ecclesia cui competunt, aufert, vastat, inuadit[e], vel eripit, & vsque ad emendationem, ecclesiæq; sattisfactionē, vt sacrilegus iudicetur: & si emendare noluerit, excommunicetur[f].

Poly.l.6.tit.15. Burc.l.11.c.19. Iuo p.14.c.87. Pann.l.5.c.12.

Item Gregorius vij. lib. 6. Regesti, in concilio, c. 1.

¶ Excommunicationi subiaceat, qui ecclesiastica prædia inuadit. C. IIII.

QVicunque militum, vel cuiuscunq; ordinis: vel professionis persona prædia ecclesiastica à quocunq; [g] rege, seu sęculari principe, vel ab episcopis inuitis, seu abbatibus [h]; aut aliquibus ecclesiarum rectoribus [i] susceperit, vel inuaserit, vel de rectorum deprauato, seu vitioso consensu [k], tenuerit, nisi eádem prædia ecclesijs restituerit excommunicationi subiaceat.

Poly.l.6.ti.15

Item Pius Papa, epist. 2.

¶ Sacrilegij crimen incurrit, qui prædia ecclesiastica vexat. C. V.

PRædia diuinis vsibus tradita, quidam humanis applicant vsibus, & Domino, cui tradita sunt, ea subtrahūt, vt sibi inseruiant. Quapropter ab omnibus illius vsurpationis contumelia depellenda est, ne prędia vsibus secretorū cœlestiū [l] dicata, à quibusdā irruētib. vexentur [m]. Quod si quis quā pręsumpserit, vt sacrilegus [n] habeatur.

Poly. dibiem. Ant.l.5.c.36. Iuo p.13.c.39. *al. suis vsi-bus*

Item Anacletus Papa epist. 1.

¶ De eodem. C. VI.

QVi abstulerit aliquid

Et in epist. Lucij, c.6. Poly. ibidem. Burc.l.11.c.18. Iuo p.14.c.88.

a ¶ Nulli.] CASVS. Docet Bonifacius Papa in hoc c. q. 1. & sic est contra id quod dicit lex, supfluum est postulare quod lex indulsit. C. de the. l. 1. sed in eo, quia plus timetur quod singulariter pollicetur, quam quod generali sponsione fit, vt 23. d. quanquam.

b ¶ Consecratur.] Id est, datur.

c ¶ Siue animal.] Aliud ab homine. alias sequeretur q̄ homo nō esset animal.

d ¶ Sanctum sanctorum.] Id est, ad vsum sanctorum sacerdotum pertinet.

e ¶ Inuadit.] Ergo q̄ seruū ecclesiæ inuadit, sacrilegus est. sed forte nō est, sed reputatur si fu. e. a. c. 1.

f ¶ Excommunicetur.] Ergo nō omnis sacrilegus ipso iure est excommunicatus vt infra cap it. proxi. De hoc dixi 11. q. 3. canonica.

g ¶ A quocunq;.] Ille ergo conueniendus est, qui rem ecclesiæ qualemcunq; detinet, licet exhibeat auctorem suum vt inf. 16. q. 1. in canonibus. Sed distingue, an rem mobilem detineat, vel immobilem, vt C. vbi in rē act. l. 2. extra vt lit. non conte. quoniam. & hoc intelligas q̄n quis suo nomine aliquid possidet, vt tunc semper possessor sit conueniendus. & tunc non est necesse vocare illū cuius auctoritate possidet, secus si alieno noie, vt Possidēs ab extra vt lit. non contest. q̄n. Item hoc scias, quod licet conuentus rei vendicatione posset dominum nominare non tamen conuentus possessorio iudicio, vt hic.

Possidēs rē ecclesiæ sine suo vel alieno nomine, an sēper sit conueniendus.

h ¶ Seu abbatibus.] Inuitis.

i ¶ Rectoribus.] Inuitis.

k ¶ Consensu.] Consensus enim prelatinō obstat clericis repetentibus res ecclesiæ, vt inf. ea. non liceat. Sed ro non est ille tutus qui ab Imperatore possidet. C. de quadri. præscrip. bene. cū ille possidet q̄ auctore Imperatore possidet, vt ff. de acq. poss. iustè. Sed dicas 1. illud obtinere in reb. priuatorum: q̄ a nec ecclesia tuta est, si rem recipit ab Imperatore nisi ea ipse inserit, vt 16. q. 3. placuit 1.

l ¶ Cœlestium.] Id est, ecclesiæ. ADDITIO. Vbi tractantur secreta cœlestia. de consecdist. 1. c. cap. 1.

m ¶ Vexentur.] Iniuste. nam ad tributa & seruitia tenentur. 11. q. 1. si tributum, vel expone, vt ibi dixi.

n ¶ Sacrilegus.] Alia pœna sacrilegij est secundum legem. ff. ad leg. Iuliam pecul. sacrilegij. Alia secundum canones. 17. q. 4. per totum.

Q Vi abstulerit.] CASVS. Dicit Anacletus in hoc ca. quod Deus est pater noster, & ecclesia mater: & ideo qui Deū, & ecclesiæ pecuniam aufert, sacerdat & fraudat. homicida est, sicut ille qui patri vel matri carnali abstulit aliquid iniuste, dicitur homicida.

a ¶ Patri.] Homicida enim est, qui non pascit patrem vel matrem, vt 23. q. 4. inter cætera. & 86. dilinct. non satis in fin.

IN antiquis.] CASVS. Quæsitum fuit à Io. Papa. quā pœnam debeat parti, qui inuadit aliena. & respondet quòd patri[a], vel matri, dicitque hoc peccatum non esse; homicidæ particeps est. Pater noster sine dubio Deus est, qui nos creauit*: mater vero nostra, ecclesia, quæ nos in baptismo spiritualiter regenerauit. Ergo, qui Christi pecunias, & ecclesiæ rapit, aufert, vel fraudat; homicida est.

Item Ioannes Papa primus ad Zachariam archiepiscopum.

¶ Quadruplum restituat, qui res ecclesiæ inuadit. C. VII.

IN antiquis ecclesiæ statutis decretum est, vt qui aliena inuadit, nō exeat impunitus: sed cum multiplicatione [b] omnia restituat. Vnde in Euangelio scriptū est: [Quòd si aliquid defraudaui, reddo quadruplum.] Et in legibus sæculi cautum habetur: [Qui rem surripit alienam, &c.] *vt infra auctoritate [c] Eusebij Papæ.*

Item Gregorius ad Constantiam reginam Galliæ, lib. 4. epist. 33. seu. c. 77.

¶ Pro tenore sæcularium legum puniantur inuasores rerum ecclesiasticarum. C. VIII.

CVm deuotissimam † [d] dominam sciam de cęlesti vita †, atque remedio animæ suæ sedulo cogitare; cullpam me commmittere vehementer existimo, si ea, quæ pro timore omnipotentis Domini sunt suggerēda, siluero: & te sanctissimam de ecclesiastica pace sedulo non commonuero. Nimis me Iuliani fratris, & coepiscopi nostri proclamatio nuper contristauit, maxime cum villæ suæ, videlicet ecclesiæ à nequissimis prædonibus sint deprædatæ, atque nocturnis incendijs more furum combustę: & dum ijdem malign iuxta nostri prædecessoris Bonifacij decreta pro violata [e] emunitate [f] illud emendare noluerint: dum & sæculi leges [f] hæc eadem ita se habere voluerint, lege vulgari [g] teste, in qua sic scribitur: [Si quis manu armata vsque ad quatuor homines in vicum alterius ad male faciendum venerit; ille, qui prior est [h], pro illicita præsumptione componat [i] solidos nongentos: sequaces vero eius, vnusquisque solidos octuaginta. Si vero incendium [k] fecerint, ibi nouies tantum componant: si prędam vero, in quadruplum restituant.

Burc l. 11. c. 26. Iuo a. 13. c. 36. *Iuo p. 13. c. 36.* *Serenissimæ] orig. fal. patriæ atque animæ suæ vitæ sedulo*

Concord. Gratian. de pœn. dist. 1. cū multa. C. Iuuenum. C. Iuuenca.

Et in epist. 2. Eusebij Papæ ad Aegyptios, & in decre. Iulij. cū. & Symmachus in 5. synodo.

lib. 1. legū Longobard. titu. de aggress. in vic. fact. leg. 1.

1 Dicas ad hoc Ro. dot. fin. c. 1. 3. Alexan. dist. 52. fin. c. quem in ecclesiarum. col. 2. de constit.

Burc. l. 11. c. 26. Iuo a. 13. c. 36. Ias. de hoc. Ias. de hoc pri. Ias. de hoc.

Eccl. pecu. an infligi. Ecclesia. C. licet. de hoc. qd. pri. de hoc.

Ias. de hoc.

Ias. de hoc.

q̄ secundum antiqua statuta quadruplum debet reddere. Idem probat duabus auctoritatibus, scilicet Euangelij, & Eusebij Papæ.

b ¶ Multiplicatione.] Argu. pœnam pecuniariam posse ab ecclesia infligi. 21. quæst. 5. si quis cuiuslibet. 22. dist. quamquam, extra de arbi. dilecti. in fin extra de relig. domi. constitutus. in fin. argum. contra infra ead. fraternitas. vbi de hoc dicitur. & extra de pœnis. suam 2. Sed illud potest intelligi de æquitate canonica, huc de rigore iuris.

c ¶ In auctoritate.] inf. ead. in legibus.

CVm deuotissimā.] CASVS. Iulianus episcopus conquestus est Papæ de quibusdam, qui de nocte quasideo pœna vnius non liberat alios. ff. ad legem Aquil. item Mela §. sed si plures.

i ¶ Componat.] Inst. de actio. §. omnes. contra. vbi dicitur, q̄ nulla pœna debet excedere quadruplū. Sol. quidam dicunt, q̄ pœna legalis non potest excedere quadruplum, sed conuentionalis potest: melius dicas, q̄ secundum & conuentionalis in infinitum potest extendi respectus pure ad rem ipsam, tunc sufficit pœna quadrupli ar. C. de ser. fug quicunque. & l. si quis seruum. & licet hæc lex non teneat, tamen ex ea argumentatur hic Grego. sic extra de iud. nouit.

Pœna an possit excedere quadruplum.

K ¶ Si vero incendium.] Incendiarius est ipso iure excom-

Incēdiarius an sit ipso iure excōi-catus.

Emunitas ecclesiæ quę sit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

communicatus, nec prius absoluitur, quàm satisfaciat, & iuret se id amodo non facturum. 23.q.8.si quis membrorũ, & cap. pessimam. & si fuerit denunciatus, amodo non pót absolui nisi à Papa, vt extra de sent. excommu. tua. secundum leges capite punitur. ff. de pœna capitalium. §. nonnunquã.

vbi dicitur, qp si quis intra oppidu, vel propter inimicitias, vel ob prædam aliquid exulterit, igne cremat. sed si villam combusſit, leuius punit. ff. de incen. rui. nau. qui ædes. Io. non inuenio, qp incẽdiarius sit ipso iure excõicatus, nisi incendiarius ecclesiæ, vt extra de rap. cap. in litteris.

a ¶ Iustitiã colere.] Insti. de iust. & iur. §. præcepta iuris.

b ¶ Regia.] Ergo fœmina potest esse iudex 1, vt hic, & 23.q.4. si quos. & 15.q.3.c.1. argum. contra 33. quæst. vlt. mulierem. C. de arbitr. l. vlt. Sed dic vbi consuetudo est, bene possunt iudicare. extr. de arbit. dilecti.

ADDITIO. Vbi not. Inno. qp si fœmina habet regimen, vel comitatum, de iure potest iudicare, vt hic patet. Arch.

IN legib.] CASVS. Quæsitum fuit ab Eusebio, quanã pœnam debeat pati raptor rerum ecclesiarum: & respondet, qp secundum leges sæculi, scilicet Goticam, & Salicam, in decuplum debet emendare. dicit enim in fin. cap. vt sacrilegus iudicetur, & quadruplum restituat, & canonicæ pœnitentiæ subijciatur.

c ¶ In legibus sæculi.] In Lombarda & Gotica, & Salica, nõ in Romana.

d ¶ Terminos.] Secundum leges punitur talis pœna quinquaginta aureorum, vt ff. de termi. moto. l. 1. & 2.

e ¶ Quadruplũ.] Vt in illo quadruplo rei persecutio computetur, vt iust. vi bon. rap. in princ. sed in furto est rei persecutio præter pœnam furti, vt instit. de obligquæ ex deli. in fi. & est simile 79. dist. decenter.

CONTRA GREGORIVS. CASVS. Supra in quibusdam c. dictum est, quòd res ecclesiæ vsurpatæ cum pœna debent restitui. Nunc vero probat contrarium per sequens cap.

FRaternitas tua.] CASVS. Augu. Anglorum episcopus

¶ *Initium huius capitis vsque ad ver.* siluero, *est acceptum ex epistola indicata. Reliqua non sunt inuenta.*

α ¶ Violata.] *Hæc dictio abest à plerisque vetustis & hic, & in sequenti capite vbi in vulgatis est*, emunitas violata.

Item.

¶ De eodem. C. IX.

Bur. & Iuo ibi.

SI sæculi leges talem iustitiam habere voluerunt; lex diuina cur inferior esse debebit? cum in ipsius veritatis præsentia à Zachæo collaudatum sit, vt si aliquem defraudarat, in quadruplum restitueret? Et quia summum in rebus bonum est iustitiam colere [a], ac sua cuique iura seruare, & in subiectos non finere quod potestatis est, fieri, sed quod æquum est, custodiri (quod & vos diligere, & omnino confidimus studere;) eapropter excellentiæ vestræ, mense Nouembri præsentis anni, secunda indictione, Petrum fratrem & coepiscopum nostrum à gremio sanctæ Romanæ ecclesiæ transmittemus, vt fratribus eiusdem prouinciæ in vnum congregatis, emunitas violata, & præsumptio, & sacrilegium canonica auctoritate, & vestra regia [b] dignitate talem terminum accipiant; ne posthac membra diaboli, filij nequam, in sancta ecclesia, te etiam ibi regnante talia præsumant.

Luc. 19.

¶ *In plerisque vetustis codicibus, & apud Burchardum, & Iuonem caput hoc est coniunctum superiori.*

Et Symmachus in 5. synodo, & Ioãnes 1. epi. 1. su. ea. in antigs.

Item Eusebius Papa epist. 2.

¶ Ecclesiæ res surripiens in decuplum restituat, quod abstulit. C. X.

Poly. l 8. tit. 15. Anſ. l. 5. c. 41. Burc. l. 11. c. 27. Iuo p. 13. c. 37. & p. 5. c. 249. & p. 3. c. 149. Pann. l. 4. c. 47.

† al. diuplum. Deut. 27. In decret. Iulij. c. 1.

IN legibus sæculi [c] cautum habetur: [Qui rem surripit alienam, illi, cuius res direpta est, in vndecuplum †, quæ sublata sunt, restituat.] Et in lege diuina legitur: [Maledictus omnis, qui transfert terminos [d] proximi sui, & dicet omnis populus, Amen.] Talia ergo non præsumantur absque vltione, nec exerceantur absque sua damnatione. Proinde [β], si quis ecclesiasticas oblationes, & quod Deo consecratum est rapuerit, vel consenserit facientibus; vt sacrilegus dijudicetur, & damnum in quadrnplum [e] restituat, & canonice pœniteat.

β ¶ Proinde.] *Hinc vsque ad finem non sunt in epistola Eusebij, neque apud Ioannem, aut Symmachum. Habentur tamen apud Burchardum, & Iuonem par. 13. cap. 37. & in Polycarpo interpositis etiam aliquot verbis, quæ in epistola habentur post ver.* damnatione.

Contra Gregorius scribit, c. 4. responsionum ad Augustinum Anglorum episcopum de his, qui furtim auferunt aliquid de ecclesia.

¶ Sine augmento sibi ablata ecclesiam recipere oportet. C. XI.

Poly. l. 6. tit. 16. Iuo p. 13. c. 5.

FRaternitas tua ex persona furis pensare potest, quapus de duobus quæsiuit à Greg. Primo qua pœna sit puniendus fur: respondet dicens, quòd quidam furantur propter cupiditatem, quidam propter inopiam: & ideo qui cupiditate furantur. dãnis; qui inopia, verberibus sunt corrigendi, & cum districtius agitur, in verberibus ex charitate agendum est. Secũdo quæsiuit sub quo augmen-

ne sit contra. supr. dist. 89. decenter. 17. q. 4. quisquis infra ea q. 5. c. pen & supra ea. q. 1. in antiquis. Ad hoc respondent quidam, si vult libere fur vel prædo restituere rem ante quam conueniatur, pœnam euitat. hoc falsum est quia non sufficit raptori restituere rem ad eui tandam pœnam vt ff. vi. bon. rap. l. nõ prodest. Vel dic quod ecclesia non petet pœnam, sed iudex ex officio suo eam infliget, & dabit ecclesiæ cui sanctitas ignoscẽ di gloriã dereliquit. C. de epilco. & cler. si quis. & est ad hoc bonum. arg. 23. q. 3. 1. in fi. Vel dic qp potest petere naturale augmentum, id est, interesse. sed innaturale non potest. Vel dic, quod non potest petere interesse qũ est extra rem: vel si forte occasione reisublatæ familiæ vel pecora mortua sunt illud non potest petere, sicut nec emptor, vt ff. de act. emp. & vẽ. si sterilis. §. cum per venditorẽ. vel ponas casum sic, quæritum fuit si aliquis cõfessus fuit se furtum fecisse sacerdoti suo. an in pœnitentia debet ei iniũgi, vt illam rem restituat cum pœna 1; Respondeo qp nõ. 2. & sic contraria non tangũt casum.

VERVM. CASVS. Determinat Gratia. in hoc. §. qualiter intelligitur duo proxima præcedentia cap. dicens, qp primũ ex rigore, secundum ex mansuetudine intelligitur. Sequ. c. patet.

Ecclesia non possit petere rem suã cum augmento.

1 Istam gl. dicit esse sing. Alexã. de Imo. in l. si pœnæ. ff. de condi. indebi.

2 Tenetur tñ dãnũ restituere, vt extra de iniu. si læserit. & duobus c. seq. & extra de rap. c. 1. 2. & 3. & c. in litteris. in fine.

d REs. ¶ Ac quisitas.] occasione ecclesiæ, vt infra ea. ¶ 5. §. fixum.

APostolicos.] CASVS. Hoc. c. dicit quòd nec clericus alienet quocũque titulo alienationis possessiones vel reditus, vel vasa ecclesiæ in casu non concesso, deponi dẽt, alienatione rescissa: siue sic facta in scriptis, sine non: & emptor debet rem restituere & chirtam adincidendum: quod si non fecerit, excõmunicetur. In secunda parte dr, qp si eps construxerit monasterium de reditibus ecclesiæ, eidem ecclesiæ monasterium subijciat. Secunda pars incipit ibi, [Si aũt eps, Salaria.]. 1. reditus. Iterum habeat sicut prius habebat, sit interserit Grat, tria sequentia cap. præter principale propositum, vt ostendat casum in quo licite res ecclesiæ possunt alienari, quorum primum patet.

e ¶ Et.] pro, id est.

f ¶ Vasa.] supr. 10 q. 2. hoc ius contra.

g ¶ Captiuorum.] & alijs casus.

a ¶ Depo-

liter valeat corrigi. Sunt enim quidam, qui habentes subsidia, furtum perpetrant: & sunt alij, qui hac in re ex inopia [a] delinquunt. vnde necesse est, vt quidam damnis, quidam vero verberibus [b], & quidam districtius, quidam vero leuius corrigantur. Et cum paulo districtius agitur; ex charitate agendum est, & non ex furore; quia ipsi hoc præstatur, qui corrigitur, ne gehennæ ignibus tradatur. *& in fra.* ¶ Addis etiam quo augmento ea, quæ furto de ecclesijs abstulerunt, reddere debeant. Sed absit, vt ecclesia cum augmento [c] recipiat, quod de terrenis rebus videtur amittere, & lucra damnis quærat.

† al. iſſud

† al. Deodato

Verum illud Eusebij de legum seueritate: illud † Gregorij de ecclesiastica mansuetudine dictum intelligitur.

Idem Gregorius lib. 10. epist. 42. Deusdedit † episcopo Mediolanensi.

infra. ea. q. 5. c. nulli

¶ Non sunt alienanda in episcopatu acquisita. C. XII.

REs in episcopatu acquisitas [d] sacerdotibus nulla est alienandi licentia.

Item ex octaua α synodo vniuersali. c. 15.

α ¶ Octaua.] *Sic est emendatum ex Anselmo, cum antea legeretur, sexta Est autem canon decimusquintus synodi octauæ habitæ tempore Hadriani Papæ secundi contra Photium, ex versione Anastasii bibliothecarij.*

¶ Vasa sacra, nisi pro redemptione captiuorum, non sunt alienanda. C. XIII.

Anſ. l. c. 6. 171.

APostlica, & [e] paternos canones renouans hęc sancta, & vniuersalis synodus diffiniuit, neminem prorsus episcopum vendere, vel vtrumque alienare cimelia †, & vasa [f] sacrata, excepta causa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet α pro redemptione captiuorum [g]: sed nec tradere salaria ecclesiarum in emphyteutica pacta, nec alias rusticas possessiones uenũdare, ac per hoc ecclesiasticos reditus lędere: quos ad propriam utilitatem, & ob escam pauperum, & peregrinorum sustenta-

a ¶ Ex inopia.] in delictis non excusat inopia, vt hic & 32. q. 4. sicut satius. ff. de rit. nup. l. palam. 32 q. 5. ita ne 22 q. 2. faciat. Arg. contra de conse. dist. 5. discipulus. & di. 1. sicut contra. extra de furt. si quis propter necessitatem, quidam dicunt, quod potius debet homo mori quàm furari. Humanius est dicere, qp summa necessitas excusat. extra de reg. iur cap. quod non est. vnde hic non fuit tanta necessitas; quæ posset excusare.

b ¶ Verberibus.] hoc generale est, vt verberibus castigentur qui sunt inopes, vt ff. de iurisd. om. iud. si quis id §. in seruos & ff. de in ius vocan. l. vlt. infr. ea. q. 5. liber tus. 14. q. 6. si res aliena. Alio etiam modo puniuntur nobiles quàm ignobiles, vt 24. q. 1. qui contra.

c ¶ Cum augmento.] scilicet in naturali & illegitimo, augmento ecclesia suum debeat recipere. Et fidet subru lo augmento. Secunda pars incipit ibi, [Addis ẽt.]

ditur in duas partes. In prima parte statuitur, qp si quis clericus alienet quocũque titulo alienationis possessiones vel reditus, vel vasa ecclesiæ in casu non concesso, deponi dẽt, alienatione rescissa: siue sic facta in scriptis, sine non: & emptor debet rem restituere & chirtam adincidendum: quod si non fecerit, excõmunicetur. In secunda parte dr, qp si eps construxerit monasterium de reditibus ecclesiæ, eidem ecclesiæ monasterium subijciat. Secunda pars incipit ibi, [Si aũt eps, Salaria.]. 1. reditus. Iterum habeat sicut prius habebat, sit interserit Grat, tria sequentia cap. præter principale propositum, vt ostendat casum in quo licite res ecclesiæ possunt alienari, quorum primum patet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesiasti-
cis res male
alienas qua
liter punit.
1 Et c. diaco
ni. 17. q. 4. po
test tamen
eps dispensa
re cum præ-
dicto, vt non
deponatur,
vt 50 dist. si
quis presby
ter. Arc.

a ¶ Deponatur.] Hæc est pœna male alienantis res ecclesiæ, vt infra ea. quisquis. & c. non liceat. & c. statuimus 1. Sed contra extra de reb. eccl. non alie. si gs presbyterorũ, de elec. & sicut. in fi. ff. de alie. iud. muta. can. l. ex hoc edicto. §. fi quis. alienauerit. Et quibus omnibus habes, quòd sufficit.

si statim reddat ecclesiam indemnem. Post se, quo ad hoc vt exdicto ibi subnon deponatur, quo ad hoc, ne huiusmodi mala electio ne ab administratione removeatur. Arg. contra ff. vi. bon. rap. non prodest. vbi habes quòd nõ sufficit prædoni ad pœnam euitandam rem restituere. Item sufficit temeridolum commisisse, vt depo. l. 1. §. si rem depositam. ioã. Ego sto illi decret. si quis ꝓsbyterorũ. B.

b ¶ Construxisse.] legendo ecclesiã priorem: potest tamen cõstruere, dum tamen non lædat ecclesiam infra e. si episcopus & cap. bonæ rei. Tradentur ergo ecclesiæ vt habeat in ipsa ius patronatus, quod habetur ex ædificatione seu fundatione. 16. q. 7. quicumque. & ca. decernimus. & c filijs. ext. de eccle. ædi. ad audientiam. vel aliquod honestũ seruitium. ext. de iure pat. preterea vel ob alia rẽporalia. extra de capel. no. in ecclesijs. 16. q. 2. sane. Et est. arg. quod acquisita de rebus ecclesiæ potest ecclesia vendi care. inf. ea q 4. sacerdotes. & q. vlt. ixum. Sed qd si clericus de Peculio ecclesiæ in proprio solo ædificat? tunc videtur ædificium solo credere. ff. de. re. dui. in tantum. Sed dicas 2. in fauorem ecclesiæ solum ædificio cedere. 17. q 4. cap. quæstio. & hoc est speciale in ecclesia, ꝙ si res comparatur de bonis ecclesiæ, statim est sacra ecclesiæ, vt hic, & extra de pecu. cle. c. i. si quis. Idẽ est in milite. C. de rei vend. si vt proponis. & in pupillo. C. arbi. tut. l. 2. & in vxore. ff. de dona. inter vir. & vxo. vxor.

Aedificiũ de pecunia ecclesiæ factum an acquiratur ipsi ecclesiæ.

2 Dicas hãc gl. sequ. Spe. de empt. & ven. §. tertio loco, in 1. verſic. qđ si clericus, & ibi per Ioan. And. in additio. Bald. in Lin tantum, de rerum diuis. Philip. Frãc. in c. semel. de reg. iur. in 6.

c ¶ Tradat.] id est subijciat inf. 14. q. 6. comperimus. 17. q. 4. quæst. contra. vbi hęs ꝙ res consecrata non debet restitui. sed supple laicis, & ad pr. famos vsus. & licet hic dicatur ꝙ debet subijci priori ecclesiæ: nihilominus tamen episcopus potest vnam ecclesiam alij subicere cui vult: arg. extra de excess. prela. sicut vnire.

SAcrorum.] CASVS. Fabius Firmanæ ciuitatis epus dedit xj libras argenti. de sua ecclesia pro redemptione

tionem esse decernimus ꝓ. *& paulo post.* ¶ Quisquis autem apparuerit post hanc diffinitionem nostram contrarium quid huic sanctæ, ac vniuersali synodo agere; deponatur [a] vt pręuaricator diuinarum legum, & præceptorum: cassata videlicet omnino, quæ facta est in scriptis, vel sine scriptis ab episcopo, venditione, vel emphyteutica traditione, vel alia qualibet alienatione, cimeliorum scilicet, & salariorum locorum. Qui vero emerit, aut perceperit aliquid ex prædictis cimelijs, vel salarijs, & non restituerit ecclesiæ iterum, quæ ecclesiæ sunt, vel non reddiderit ad incidendum chartam venditionis, vel emphyteuseos; sit anathema vsque dum fecerit: quod ab hac sancta, & vniuersali synodo confirmatum est. & si autem episcopus conuictus fuerit construxisse [b] monasterium de redditibus ecclesiasticis, & tradat [c] ipsum eidem ecclesiæ monasterium.

α ¶ Videlicet pro redemptione.] *In concilio ipso, & apud Anselmum legitur,* quæ accipiuntur in redemptionem captiuorũ.

ε ¶ Decernimus. *In ipso canone sequuntur hæc.* Omnem vero ecclesiasticarum rerum potestatem habentem, & has meliorare, ac dilatare, prout oportuerit ecclesiastica loca, quæ per reditus fiunt & insuper propriam rerum dispositionem distribuere ac committere, seu conferre quibuscumque voluerit & iudicauerit, iuxta propriam potestatem, ac dominatũ. Quisquis autem apparuerit, &c.

Item Gregorius lib. 6. epist. 34. seu. 199. domino episcopo Meßanensi.

¶ Pro redemptone captiuorum sacra vasa non prohibentur alienari. C. XIIII.

Le Sancimus, Cod. de sacros. eccl. Anſl. 5. c. c. 48.

ET sacrorum canonum, & legalia statuta, permittunt ministeria ecclesię pro captiuorum esse redemptione vendenda.

Item Demetrio, & Valeriano clericis Firmanis, lib. 7. indict. 2. epist. 14.

¶ Res ecclesiæ licite impenduntur pro redemptione captiuorum. C. XV.

Iuo p. 3. c. 145.

SAcrorum canonum statuta, & legalis permittit auctoritas licite res ecclesiasticas in redemptionem captiuorum impendi. Et ideo, quia edocti à vobis sumus ante annos fere xviij. virum reuerentissimum quendam Fabium episcopum ecclesię Firmanę libras xi. argenti de eadem ecclesia pro redemptione vestra, ac patris vestri Passini, fratris & coepiscopi nostri, tunc vero clerici, nec non matris vestræ, hostibus impendisse, atq; ex hoc quandam formidinem vos habere, ne hoc, quod datum est, à vobis quolibet tempore repetatur; huius præcepti auctoritate suspicionem vestram præuidimus auferendam; constituentes nullam vos exinde, hæredesque vestros quolibet tempore repetitionis [a] molestiam substinere: nec à quoquam vobis aliquam obijci quæstionem.

Item libro 6. epist. 35 ad Domnum episcopum.

¶ Res ecclesiæ desolatæ non præponantur captiuis. C. XVI.

Iuo p. 3. c. 176.

SIcut omnino graue est frustra ecclesiastica ministeria venundare; sic iterum culpa est, imminente huiusmodi necessitate res maxime desolatæ ecclesiæ captiuis suis [b] præponere, & in eorum redemptione cessare.

2 *Quæ vero pœnitentia huiusmodi inuasoribus, atq; prædonibus, qui vasa sacra, & reliqua diuino cultui dedicata arripiunt, & quasi profana contrectant, sit indicenda; Nicolaus Papa definit scribens Frontario archiepiscopo Burdegalensi.*

¶ Inuasoribus rerum ecclesiasticarum quæ pœnitentia sit imponenda. C. XVII.

DE viro nefando, Burgando nomine, qui rabie insana commotus diabolicis se irretire laqueis non dubitauit, atque gentilium more per abrupta itinera, & compita [c] insidians vobis in vestræ ecclesiæ villa, vna cum clericis vestris manentibus, & populum salubribus instruere dogmatum monitis decertantibus, paneque spiritualis verbi vacua hominum corda reficientibus, atque laudabile propriæ salutis desiderium habentibus, sancta apostolorum Petri & Pauli limina visitare, collectis malitiæ suæ sequacibus, & iniquitatis complicibus nefarias inuasiones, & deprædationes violentas inferre dæmoniaco ausu præsumpsit: &, vt epistolæ vestræ textus eloquitur, sacrum altare, sacraque Dominici corporis, & sanguinis vasa, insuper & sanctum chrisma pollutis arripere manibus, quasi vilia, & ad vsum communem apta præsumpsit; dilectio nos vestra consuluit [d], si ipse, vel qui cum eo in tam impio, & iniquo scelere fuerunt, ad pęnitẽtiam quandoq; gratia tracti ꝺ diuina, venire voluerint, quo eos pœnitentiæ vinculo constringatis, nostræ institutionis censuram

super hoc postulauerunt securitatẽ. Papa igitur eis plenam securitatem concedit, ita vt de cætero super hoc nulla quæstio eis moueatur. Sequens cap. patet.

a ¶ Repetitionis.] Quia quod ex causa pietatis impenditur, non repetitur. C. de nego. gest. alimenta, nisi forte fuerit

b Sicut. ¶ Suis.] Suis potius quàm alienis subueniat, subueniat tñ & extraneis. 86. dist. non satis. 42. dist. quæ scamus. Sed qui dicunt hic captiui? Dic ꝙ si ab hæreticis, vel gentilibus capti sunt, vel à talibus vbi timetur periculum corporis aut vel per animæ, tales tenetur redimere ecclesia, & etiam quilibet prius tus, vt 86. d. nõ satis. inf ea. urum. 23. q. 3. non in inferenda.

iubemus. Tamen si priuatus det pecuniam pro redemptione alicuius, bene eam repetit, vt C. de cap. l. vlt.

c. significauit, de Iudæis. Phili. Dec. in ca q in ecclesiarum. de con stit. Ludou. Gomes sueculum corporis aut vel per 100. in paruis. Redemptio quæque est necessaria.

a Id est mortis, vt leg. & not. inf. eo. aurum ver. cur to. Arc.

QVAE VERO. Hęc est secunda pars quæstio. in qua ponit pœnam sacrilegij, & hoc per cap. sequen. Ioan. de Fant.

CASVS. Supra facta est mentio de inuasoribus rerum ecclesię. Nũc vero docet Gratia. quæ pœnitentia sit huiusmodi inuasoribus imponẽda, qui sacra vasa, & alia Deo dedicata pollutis manib. quasi profana rapiunt, & contrectant.

DE viro.] CASVS. Frõtarij S. Burdegalẽ. archiepus cũ vellet B. Petri limina visitare, & in quadam villa suæ ecclesiæ celebraret diuina, & populum salubberrimis dogmatibus erudiret, quidam nomine Burgandus vir nefandus insidians ei, cum complicibus suæ malitiæ venit ad villam præfatam, & sacra vasa dominici corporis, & sanctum chrisma pollutis manibus accipere præsumpsit. quare dictus Frontarius q. fuit à Nicolao, si aliquo tempore ad gremium matris ecclesiæ redierint, quæ pœnitentia sit eis indicenda. Qui respondet dicens, quod primo debent iurare, quod talia non faciant de cætero, & postea pœniteant iuxta modum in ca.

talitatis

redemptus. ecclesiæ, seruiat quen. quod vt. vel. in

c ¶ Et compita.] Compitum est locus vbi plures viæ concurrunt. 48. dist. sicut.

ADDITIO. Et dicitur à con, quod est simul, & pita, quod est via, secundum Hug. & Lau.

d ¶ Consuluit.] Quæ sit pœna taliũ, qui inferunt iniuriam clericis dum insistũt diuinis officijs, & obsequijs, habes 17. q. 4. §. qui autem. & c. si quis suadente. C. de. ept. & cle. si quis in hoc genus.

a ¶ Ante-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Ante fores.] Sed nonne in primo anno est extra ecclesiam? Sed dic quòd in primo anno stet extra cœmiterium quod violauit, & secundo anno iuxta fores ecclæ.

b ¶ Audientes.] Non communicantes, vt 33. quæst. 2. latorem.

c ¶ Spondentes.] Sacrilegos argue promittere cogendos se nunquam simile facturos, sic 23. q. 8 per tot. & c. si quis mẽbrorum, vt dixi 11. q. 3. cum aliquis.

MOnemus.] Hæc est tertia pars, in qua reuertitur ad principale, & probat per v. c. q̃ res ecclesiæ non sunt alienandæ in casu non concesso. Io. de Pan.

CASVS. Quæsitum fuit à Leone Papa quam pœnam pati debeat epus, vel sacerdos, qui cà amicitiæ, timoris, vel muneris rem suæ ecclesiæ, vel salarium à Christianis oblatum auferre, vel vsurpare psumit. Et respondet, q̃ dẽt deponi, & quod iniuste abstulit, reddere compellatur, & pro his nullas deinceps vires hẽat ad litigandũ, vel possidendum.

d ¶ Rem tituli.] Id est, spectantem ad ecclesiã suam non; aufert alij ꝓpria auctoritate 1. Nam & tutor, & curator punitur, qui auferit alij rẽ pupilli sui, vt C. vnde vi. meminerint. in fi.

e ¶ Reddere.] Ipse ergo, qui alienauit, potest cõueniri, vt hic, & inf. ead. statuimus. & duobus c. sequentibus. Item & possessor potest conueniri, vt sup. ea. Augustino. & no. sup. ea. quicunque. & su. ea. Apostolicos. cum, enim ecclesia habet in optione quẽ velit conuenire, si primo cœpit vnum conuenire, & postea velit alium conuenire, nõ fiet ei præiudiciũ aliq̃d per electionẽ, vt C. si tutor vel curator. l. vlt.

a ¶ Nã pro tali excessu videtur deponendus. L.

Ecclesia si ab vno sui ius consecuta est, an possit aliũ conuenire.

exposcere curastis. De quibus (si tamen ita est) iubemus, cum ad pœnitentiam reuerti accelerauerit, vno anno extra ecclesiam Dei consistere, cuius sacratissima vasa, extra ritum fidei Christianæ, diripiendo auferre non dubitauerunt. Secundo vero anno ante fores[a] ecclesiæ sine communione maneant. Tertio vero anno ecclesiã Dei ingrediantur, & inter audientes[b] adstent sine oblatione, non manducantes carnem, neque bibentes vinum, præter Natalis, & Resurrectionis Dominicæ dies. Quarto præterea anno (si his prioribus tribus eorum fructuosus fuerit pœnitentiæ labor) communioni fidelium restituantur: totaque mentis intentione spondentes[c] talia se vlterius nunquam facturos, corpus & sanguinem Domini suscipere mereantur, & vsque ad septimum annum tribus in hebdomada diebus sine esu carnium, & vini potatione maneant pœnitentes.

¶ *Caput hoc alibi non est inuentum, quàm in collectione canonum incerti auctoris.*

Item in concilio Leonis Papæ quarti.

¶ Res ecclesiæ episcopus vsurpare, vel alienare non præsumat. C. XVIII.

3 MOnemus, & irrefragabiliter affirmamus, vt nullus episcoporum, vel sacerdotum, rem tituli[d] sui vsurpare præsumat: sed neque salarium à Christianis, sanctis locis oblatum causa amicitiæ, vel timoris, aut muneris pertentet auferre: ne ecclesia Dei ad nihilum redigatur. Quod qui facere præsumpserit episcopus, vel sacerdos; canonicam sine dubio subeat vltionem, & quod ecclesiæ iniuste ablutum est, reddere[e] compellatur; ita vt deinceps nullas vires pro his ad litigandum[f], vel possidendum habere possit.

Deus dedit p. 4. Poly. l. 4. tit. 19.

Item ex septima synodo, c. 12.

¶ *Apud Gratianum, quemadmodum, & apud Anselmum citabatur*, ex historia Eusebij episcopi Cæsariensis. *Iuo verum auctorem citauit. Versio autem est Anastasij Bibliothecarij, ex cuius codicibus manuscriptis nonnulla sunt emendata.*

¶ Episcopo, vel abbati res ecclesiæ alienare non licet. C. XIX.

QVisquis episcopus, vel abbas inuentus fuerit de salarijs[a] episcopij, vel monasterij transferre quidquam in principum manus, vel etiam alij personæ conferre;

Poly. l. 6. tit. 15. Ansl. l. 6. c. 184. Iuo p. 5. c. 375.

Sed quid si ecclesia est consecuta ius suum à possessore, nunquid adhuc potest conuenire ipsum, qui alienauit? non videtur: quia bona fides non patit, vt bis idẽ exigatur. ff. de reg. iur. bona fides. Quod autem posset ipsum conuenire. ad hoc est arg. inf. e. Vltéranæ. & c. statuimus. & c. quicunque. & ff. de peti. hæreditatis. nec vllam. §. vlt. Respondeo, aut ecclesia agit ad pœnam, aut ad interesse. si ad pœnam, potest agere adhuc contra alienantem: quia pœna vnius non liberat alium ministrum. tuto. si plures. & ff. de tuto. si plures. & ff. de tutelis & ratio. distra. l. 1. § nunc tractemus.

2 Hoc ideo quia vtì suũ consecutus est, & ita interesse desijt. ff. de eo per quẽ factũ est. l. 1. § plures.

f ¶ Litigandum.] Arg. est hic, q̃ qui male alienauit rem ecclesiæ, non potest eam repetere.

QVisquis.] CASVS. Hoc c. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur, q̃ episcopus, vel abbas de salarijs episcopij, vel monasterij principi, vel aliæ personæ in casu non concesso nil dare debeat; & si dederit, irritetur. Et ad hoc probandum inducitur canon Apo-

Apostolorum, qui dicit, q̃ de rebus ecclesiæ non debet aliquid defraudari. In secunda parte dicitur quod si episcopus dicat agrum nullum fructũ ecclesiæ reddere, immo potius damnum, propter hoc principi cõcedere non debet, sed clericis vel colonis. In tertia parte dicitur, q̃ si prin-

NOn liceat.] CASVS. Symmachus Papa statuit in hoc c. vt Papæ non liceat prædia ecclesiæ alienare quo ad proprietatem vel vsumfructum, nisi tantum domos quæ in vrbibus modica impensa non sustentantur, sub qua lege cẽs prælati ecclesiarum constringantur. Contrà quã cõstitutionẽ si aliquid fuerit alienatũ, donator vel venditor, & mediator deponat. Subscribentes sint anathematizati cum eo, qui dedit, & cum eo, qui recipit, nisi resstituat, quod alienatum est. Sit licentia cuilibet ecclesiasticę personæ contradicendi, & reposcere cum fructibus alienata. hoc intellige, nisi alienatio facta esset in casu licito & concesso.

Can. Apost. 39.

irritum sit, quod datum esse constiterit, secundum canonem sanctorum Apostolorum, qui dicit; [Omnium ecclesiasticarum rerum episcopus habeat solicitudinem, & dispenset eas, tanquam Deo contemplante. Non liceat autem ei fraudare ß quidquam ex illis, vel cognatis[a] proprijs donare, quæ Dei sunt. Quòd si pauperes fuerint, vt pauperibus largiatur: sed non sub horum occasione, quæ sunt ecclesiæ, defraudentur.] ¶ Quòd si excusationem prætenderit damnum facere, & nihil ad profectum agrum existere; nec sic principib. qui per loca illa sunt, tribuatur ager vel locus: sed clericis, vel agricultoribus. ¶ Quòd si calliditate vsus fuerit, & à colono[b], vel à clerico emerit princeps agrum, irrita fit venditio, & restituatur episcopio, vel monasterio; & episcopus, vel abbas hoc faciens abijciatur[c]: episcopus quidem ab episcopio; abbas autem à monasterio γ, tanquam qui dispergit, quæ non collegit.

α ¶ Salarijs.] *Græce est.* ἐκ τῶν αὐτουργιῶν, *proquæ voce in Parisiensi græcorum canonum editione legitur in rubrica*, ἐκ τῶν ωροαστίων, *id est*, ex suburbanis, *quasi suburbana vocentur ausurgia, quod ipsius possessoris manibus colantur. Balsamon tamẽ eos ægros interpretatur, qui per se ipsi sine magna cultura furtũ ferre possunt, vt siluæ, & alia huiusmodi.*

ß ¶ Fraudare.] σφετερίζεσθαι, *id est*, sibi vendicare, & suum facere.

γ ¶ Episcopus quidem ab episcopio, abbas autem à monasterio.] *Hæc ad sententiæ integritatem addita sunt ex ipso canone.*

Item Symmachus Papa in synodo tertia, c. 4. & sequentibus usque ad nonum.

Et in cõc. Parisiensi, l. 1. c. 17.

¶ Prædia ecclesiæ non liceat Papæ alienare. C. XX.

Ansl. l. 4 c. 29.

NOn liceat Papæ[d] prædium ecclesiæ alienare aliquo modo pro aliqua necessitate, nec in vsufructum α rura dare: nisi tantummodo domos, quæ in quibuslibet[e] vrbibus non modica impensa sustentantur. Qua lege omnes custodes adstringãtur; ut donator, accensator, venditor honorem perdat. Et qui subscripserit anathema sit, cum eo, qui dedit, vel qui recepit, nisi restituatur. Liceat etiam quibuslibet ecclesiasticis personis contradicere, & cum fructibus[f] alienata reposcere. Quod non modo ß in Apostolica seruandum est ecclesia, verumetiam vniuersis ecclesijs per prouincias quidem dicitur conuenire.

Papam nullus mortalium possit iudicare. ext. de elect. innotuit 40. distinct. si Papa. nec inferior superiorem 21. di. inferior? sed certe licet sit solutus legibus, tamen secundum leges viuere debet ff. de legi. princeps.

e ¶ Quibuslibet.] Videtur ergo quòd ad hanc accusationem quilibet admittatur. extra de reb. eccl. non aliena. si quis & Auth. de nõ alie. aut permu. in fi. coll. & not. 16. quæstio. 7. filijs. & quæ. 11. constitutum.

f ¶ Et cum fructibus.] Hic aduerte, q̃ fructus possunt peti. Sciẽdum est, quod si agitur per interdictũ aliquod ad petẽdum rem cum fructibus, tunc restituentur omnes fructus percepti à tempore eo quo est propositum interdictum, nisi interdictio, vnde vi. in quo veniunt fructus omnes percepti a tempore delectionis, vt ff. de interdict. l. interdictis ff. de vi, & vi arma l. 1 § ex die. Si autẽ agit rei vendicatione aut possessor fuit bonæ fidei, aut malæ. Si bonæ, restituet omnes fructus perceptos a tempore litis contest. vel qui culpa sua non fuit percepti, sed ante litem contestatam perceptos non tenetur restituere, sed tantum extantes, vt C. de rei uendi. certum est. Instit. de offi. iud. §. post inchoatã. Si fuerit possessor malæ fidei: tam perceptos, quam quos percipere potuit, tenet restituere, vt ext. de rest. spo. grauius. & ff. de rei uẽdi si nauis. § ẽqualiter. & C. de rei uend. certum est. Si uero

Fructus an ab omni possessore sint restituendi.

Ecclesia si ab vno sui ius consecuta est, an possit aliũ conuenire.

Hoc le ...sup. libet, & q. 5. si episcopus 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

malæ fidei possessor titulum habuit, tunc excusatur a percipiendis propter titulum, vt C. de rei vend. si fundum, nisi ita fit. quod ille titulus habeatur pro non titulo 1, vtcum quis emit contra interdicta legis, vt C. de agric. & censi. quemadmodum. lib. 11. & alios habes notatos. ff. qđ met. cau.

¶Nam tunc de percipiē dis tenctur. ff. de his q̄ i frau. credit. ait prætor. §. per hanc. Laur.

sed & partus.

INdigne.] CASVS. In hoc c. notantur tria genera hominū, qui contrectant res ecclesiarū, scilicet intuasor, & iniuste possidens sua auctoritate, & qui iniuste possidet auctoritate alterius: & isti oēs nisi cito se correxerint male ablata restituendo debent anathematizari etiam cū admonitione. Valde enim iniquum est, vt ab aliquo maxime Christiano vsurpetur qđ ecclesiæ relinquitur vel confertur.

a ¶ Ad altare.] Quia nec oblatio eius recipit. vt su. e. de vito. & ēt à sacramentis ecclesiæ suspensus est, vt 17. q. 4 quisquis.

b ¶ Admonitio.] Ar. q̄ admonitio semper præcedat vindictam, vt hic, & 2. q. 7. accusatio. & c. sequent. 11. q. 1. petimus. Sed verum est cum agitur ad pœnam excommunicationis: quia nemo excommunicandus est nisi præcedat admonitio trina. 2, vt 16. quæst. 7. omnes decimæ. & 17. q. 4 presbyterorum. & extra de sententi. excommu. c. sacro. Item & in illis criminibus præcedat admonitio vbi ad brachium sæculare est recurrendū, ut 1. q. 7 patet. Ito ubicumque non agitur ad depositionem Et generaliter ubicūque agitur ad denunciationem, ut extra de simon. licet Hely. sed ubicumque aget ad depositionem, nō præcedat admonitio extra de accusat. qualiter, ad qđ enim ad moneretur tunc cum sufficit ad depositionem q̄ homo semel deliquerit 25. di. primum. Non ob. extra de accusa fi quis, quia loquitur in denunciatione. Item non obst. 2. qō. 7. si quis ergo quia loquitur ibi de aliis causis, quæ non inducunt depositionem, ut 5. quæst. 4. in loco.

Admonitio semper vindictam præcedat.

2 Sed cōtra 24. q. 2. c. sane. uer. imperium. ubi de hoc i gl. sed dicitur, &c.

¶ Caput hoc collectum est ex pluribus capitibus synodi Romanæ tertiæ sub Symmacchо, in epitomen tamen redacti.

α ¶ In vsumfructum.] *In conciliorum editionibus partim legitur* sed nec in vsufructuario iure aliquibus dare liceat. *partim*, sed nec in vsumfructum iura aliquibus, &c. *quemadmodum & in codice canonum impresso. Nam in vetusto manuscripto est* sed nec vsufructuario aliquibus dare liceat. *Idem vero significare vsufructuarium & vsufructum scribit Smaragdus in expositione regulæ B. Benedicti c. 59. his verbis* vsumfructum dicit, quod nos dicimus vsufructuarium.

β ¶ Quod non modo.] *In ipsa synodo longe aliter habetur.* Huius autem constitutionis legem in Apostolica tantum volumus sede seruari, vniuersis ecclesijs per prouincias secundum animarum considerationem, quem proposito religionis conuenire rectores earum viderint, more seruato.

Idem in synodo sexta.

¶ Qui res ecclesiasticas vendit, ad altare non audeat accedere. C. XXI.

INdigne ad altare [a] Dei properare permittit, qui res ecclesiasticas audet inuadere, aut iniuste α possidere, aut iniqua, vel iniusta defensione in eis perdurat. *& paulo post.* ¶ Debet tamen esse prouisio, vt vindictam admonitio β [b] præcedat, & res vsurpatas iniuste qui abstulit, aut iniuste ablatas retinet, æquitate patrocinante legibus restituat. Quod si neglexerit, & necessitas compulerit: demum prædonem sacerdotalis districtio maturata [c] percellat. *& infra.* ¶ Valde iniquum ergo & ingens sacrilegium est, vt quæcumque vel pro remedio peccatorum vel salute, uel requie animarum suarum vnusquisque venerabili ecclesiæ contulerit, aut certe reliquerit; ab ijs, quibus hæc maxime seruari conuenit, id est, Christianis, & Deum timentibus hominibus γ, & super omnia à principibus, & primis regionum in aliud transferri, vel conuerti permittatur. Propterea, qui hæc non præuiderit, & aliter quàm scriptum est, prædia ecclesijs tradita petierit, vel acceperit, aut possederit, uel δ iniuste defenderit, aut retinuerit; nisi cito se correxerit, quo iratus Deus animas percutit, anathemate seriatur: sitque accipienti & danti, & possidenti anathema, & institutæ [d] pœnæ contubernium assiduum. Nec aliquo se ante tribunal Christi obstaculo muniat, qui a religiosis animabus substantiam pauperum derelicta, contra fas sine aliqua pietatis consideratione dispergit.

Iuo p. 3. c. 182.

16. q. 1. in canonibus. §. ualde.

α ¶ Aut iniuste.] *in synodo legitur*, aut iniuste, id est, sine licentia episcopi possidere.

β ¶ Admonitio.] *In synodo additur*, manifesta.

Hoc argu. tur ex quoddi- textus: prin- fit re- quendus non ille sus au- tate ac- fm H. uis non ret ex-

cere præsumpserit, excommunicetur donec resipiscat.

a ¶ Vt prius.] Et hoc arg. 1. q̄ auctoritas maioris excusat. 28. distin. diaconi. & 63. dist. Salonitanæ. sed non est hoc verum, vt suea. quicumque. & licet hoc dicatur, q̄ princeps sit redarguendus; bene tamen potest excommuni-

γ ¶ Hominibus.] *Quæ sequuntur vsque ad ver.* in aliud. *addita sunt ex synodo.*

δ ¶ Vel iniuste dederint, aut retinuerint.] *Addita sunt & ista. sicque omnia, quæ in vsurpatione huiusmodi rerum accidere solent, exponuntur.*

Item Nicolaus Papa Adoni Vienensi archiepiscopo in epistola, cuius initium: [*Quia sanctitatis vestræ.*]

¶ Excommunicentur, qui principium auctoritate res inuadunt ecclesiæ. C. XXII.

Iuo p. 3. c. 152.

DE rebus, quæ semel Deo contributæ, atque dicatæ sunt, & postea sub occasione cōcessionis principum à quibusdam inuaduntur, atque deripiuntur; sancimus, vt prius [a] consulatis principem ad resecandam tam præsūptiuam factionem, & cognoscendum, vtrum illius sit concessio, an inuasoris præsumptio. Quod si principis inordinata fuerit largitio; ipse sit princeps pro emendatione redarguendus. Si autem inuasoris declaratur præsumptio; vsque ad emendationem, excommunicationis sit vindicta coercendus.

Al. Odone

¶ Extat epistola hæc in libro sæpe citato bibliothecæ Dominicanæ: in qua respondet Nicolaus ad nonnullas quæstiones ab Adone † sibi propositas.

Al. Fausto

Item Gelasius Justino archidiacono, & Faustino † defensori.

¶ De rebus ecclesiæ non est aliquid alienandum. C. XXIII.

Deusdedit p. 3. c. 98.

4 VObis enim, & famę vestræ consultum duximus, vt pontificis vestri [b] loco, vobiscum ab eodem [c] aliquis subrogetur, qui eius nomine pariter vniuersa disponat: quatenus omnia prædia ad uestrum reuocetis studium, nec cuiquam clerico pro portione sua aliquod solum ecclesiæ putetis esse deputandum: ne per incuriam, & negligentiam minuatur: sed omnis pensionis summam ex omnib. prædijs rusticis, vrbanisque collectam ad antistitem deferatis. Ex qua tamen collectione habeatur ratio, quid ad causas [d], vel expensas accidentium necessitatum opus esse perspicitur, vt de medio sequestretur: & quatuot portiones [e] vel de fidelium oblatione, vel de hac fiant modis omnibus pensione: ita, vt vnam sibi tollat antistes, aliam clericis pro suo iudicio, & electione dispertiat, tertiam

bat q̄ ecclesię facultates debent diuidi in quatuor partes; & hoc probat per 9. auctorit. Ioan. de Fanc.

CASVS. Quidam episcopus suspectus remotus fuit ab administratione rerum ecclesiæ: remansit tamen in officio & administratione spiritualium committit ergo Gelasius curam rerū ecclesiasticarū duobus, scilicet archidiacono Iustino, & Faustino defensori: & ne episcopus iste infametur, præcipit Gelasius, vt ab ipso episcopo tertius eligat: qui nomine episcopi vniuersa disponat, & vt ea prædia praue alienata ad vsū ecclesiæ reuocēt: nec alicui clerico p̄ sua portione aliq̄ prædium assignēt; & omnem pensionem prædiorum vrbanorum vel rusticorum ad episcopum deferant, vt sequestrādo de medio quod ad causas & expensas superuenientium necessitatum esse opus prospicitur, de reliquo, & de fidelium oblatione quatuor inde fiāt portiones. Primā habebit episcopus. Secundam canonici. Tertiam pauperes. De quarta ecclesię fabrica reparetur: & si aliquid fuerit residuum, idoneo custodi ab vtraque parte electo tradatur. vel inde in futuro fabrica reparetur, vel ematur inde possessio pro vtilitate communi. [Ad nostrum studium,] Id est, p̄ nostrū studiū.

b ¶ Pōtificis vestri:] Episcopus iste remotus fuit ab administratione temporalium: sed non spiritualium.

2 Intelligeo non omni: & hoc colligitur if. vbi dicit q̄ oēs reditus debent ad ipsum deferri, vel ab eo diuidi. Arc.

c ¶ Ab eodem.] Isto enim remoto ab administratione refertur vt ipsius auctoritate administratores eligantur.

d ¶ Quid ad causas.] Expensæ Scilicet, vt expensæ semper sunt priusdeducātur, quę deducendæ.

e ¶ Portione.] Ar. q̄ prædia ecclesiarum non debēt diuidi per præbendas, vt not. su. q. proxi. §. vlt. hoc non est verū: hic autem prohibentur diuidi iō quia clerici

municari 11. q. 3. si autem nobis. Sed qualiter agi pōt contra illum, qui recipit possessionem vel à principe, vel ab alio: cū scriptū sit in lege, Non videor vi possidere si recipio possessionem ab illo quē scio esse in possessione. ff. vti possi. si duo. §. non videor. & arg. extra de restit. spol. cū ad sedē. Sed hæc qō hodie exsufflata est per id qđ est hodie ext. de restit. spol. sępe contingit.

Vobis.] Hæc est quarta pars quæstionis, in qua probus concessionem, quare Adon Vienen. archiepiscopus quæsiuit à Nicolao quid esset super hoc faciendum, qui respondet dicens, quod si princeps concessit, redarguatur super hoc: Si autem inuasor sua auctoritate sæpe

fact̄æ sunt in colligendis fructibus, quod ius deductionis nullius casus pōt impedire. ff. de perit. hære. si. à domino. §. fructus. in decimis sectione, quam habes extra de deci. cum homines. sed cum distinc. ¶ Portione.] Ar. q̄ prædia ecclesiarum non debēt diuidi per præbendas, vt not. su. q. proxi. §. vlt. hoc non est verū: hic autem prohibentur diuidi iō quia clerici

[2]Hoc colligitur ex illa littera, ne p̄ furiā, &c. vñ ibi innuitur à contrario, q̄ si illa cā cessaret. s. q̄ essent diligentes clerici: q̄ p̄ht dividi ſm H. & Laur.

fuerunt ſuſpecti [1] ſed vbi non ſunt ſuſpecti, bene diuidentur vt melior ſit per eos poſſeſſiones, vt infra. ſæpè fit. nam diligentius tractantur res propriæ quàm cōmunes, vt 47 diſt. §. neceſſe eſt, &c. quando & qui. quarta pars debe. l. vlt. lib. 10.

a¶ Vt ſi maior.] Optimū arg. contra platos eccleſiarū, vt nō poſſint allegare ſteriliratem tēporis, vel incurſum hoſtium, ſi præcedentibus annis fuerunt vberes anni ſicut nec colonus ſi. ff. loca ex conducto. §. ſi vno. huic cōtrarium ſignatur. 10. q. 3. vnio. ſed ibi ſoluitur.

QVi & diuinis.] CASVS. Serenꝰ epꝰ conqueſtus eſt de quibuſdam, qui contemptis diuinis & humanis legibus eccleſiaſtica priuilegia deprimebant, ſiue deſtruebant, pauperes opprimentes: nec commoniti res eccleſię ablatas reſtituere volebāt: quos à communione corporis Chriſti ſuſpenderat. propter hoc. q̄bus ſupradictus Cœleſtinus pbyter contra interdictum proprij epi ſacrā. pbuit cōioné. Cōmiſit ergo Gelaſius Maiorico, & Sereno, & Ioāni epis, mandās eis, vt illos vſurpatores participatione corporis Chriſti priuēt. Cœleſtinus vero pſbyter, qui ſuiam ſui epiſcopi. nec debuit nec potuit ignorare, ab eccleſiaſtico repellatur officio. ut cęteri metum habeāt. Ego Barthō. ſic puto caſum ponendū: licet Beneu. aliquātulum minus dixerit. [Inciuili,] id eſt, nō ciuili, ſed praua & incongrua.

b¶ Inciuili.] ſi ſupra. c¶ Ignorare.] Sic ſupra 16. d. q̄ dicitis. ſu. 1. q 1. ſi quis à ſimoniacis. & 36. q. 2. nullus. ſu. d. 10. ſi decreta ſu. 87. d ca vlt. & 17. q. 2. cap. vlt. an diretur tamen iſte ſi vellet p̄bare ſe ignoraſſe. 82 d. propoſuiſti in ſi & 1. q 1. ſi qs à ſimoniacis & extr. de ele. innotuit. in fin.

Ignorantia p̄batur dupliciter.

pauperibus ſub omni†conſcientia faciat erogari: fabricis vero quartam, quæ competit, ad ordinationem pontificis erogatione veſtra decernimus eſſe penſandam. Si quid forte ſub annua remanebit expenſa; electo idoneo ab vtraq; parte cuſtode tradatur enthecis: vt ſi maior [a] emerſerit fabrica; ſit ſubſidio quod ex diuerſi temporis diligentia potuerit cuſtodiri: aut certè ematur poſſeſſio, quæ vtilitates reſpiciat communes.

†al. omnium

Idem Maiorico, Sereno, & Ioanni epiſcopis.

¶ Diuini muneris participatione priuetur, qui eccleſiaſtica priuilegia calcat. C. XXIIII.

Iuo p. 3. c. 150. & p 4. c. 185.

QVi & † diuinis, & humanis legibus inciuili [b] damnatione calcatis, & reuerentia religionis abiecta, vel eccleſiaſtica priuilegia calcare contendunt, vel ubilibet in paupetum proſilire diſpendium, nec huiuſmodi, ſaltem cōmoniti, conuicti q̄; nequitiam ſopire conſentiunt, atque illata ſacris rebus detrimenta ſarcire; merito diuini muneris participatione ſunt priuandi: vt huius perceptione careant, quod ſacrilegis auſibus habuere deſpectui. Cœleſtinus vero presbyter fratris, & coepiſcopi noſtri Sereni, qui contra pontificale iudicium, contraque Apoſtolicæ ſedis mandata prorumpens, ſupradictis communionem ſacram miniſtrare præſumpſit; cum non potuerit ignorare [c] ſententiam pro prij ſacerdotis, ab officio protinus eccleſiaſtico pellatur: vt nullus eccleſiæ miniſtrorum contra pontificalia inſtituta venire contendant.

† *Qui & humanis*] pleraque exempl. & Iuo.

Idem eiſdem Iuſtino α *archidiacono, & Fauſto defenſori.*

α ¶ Iuſtino, &c.] *Antea legebatur*, Idem eiſdem. *Emendatum eſt & poſita iſtorum virorum nomina ex Iuone, ad quos etiam ſcriptum eſt ſuperius penultimū caput, vobis enim. Nec vero hęc, quæ nunc afferentur, pertinere poſſe ad epiſcopos, quibus proximè præcedens caput ſcribebatur, indicant non modo quæ à Gratiano hic referuntur, ſed etiam apertius verba, quę apud Iuonem poſt vltima huius capitis ſequuntur.* Si quis vero in eccleſiæ veſtræ damnū, aut in his, quæ ſunt præceptionis noſtræ prohibita, pontificem veſtrum videritis admittere, &c.

¶ De eodem. C. XXV.

Iuo p. 3. c. 151. †al. Volaterra na

VVlteranæ † eccleſiæ actus, vel patrimonium, quod hactenus comperimus deſtitutum, poſt damnationem Euchariſti, quo fuerat deprauante deſperſum, curę veſtræ decreuimus eſſe delegandum: ut diligentia (qua uos pro utilitatibus eccleſiæ exiſtimamus eſſe uigilantes) prædia culturæ reſtituatis antiquæ, & reuocetis, ſi qua ſunt uendita, aut donata mancipia. Poſſeſſiones etiam, quas ab Eumancio, & Opilione epiſcopis, uel cęteris quouis iure uideritis teneri (quia contra conſtituta ſynodi ab epiſcopis prædia alienari nullo potuerunt commēto;) nihilo minus

commiſit Papa quibuſdam epiſcopis vt reuocēt prędia & mancipia male alienata, ſimiliter poſſeſſiones quas Eumancius & Opilio epiſcopi, vel cæteri quocunq; modo detinent, reuocent: & emptores recurſum habeāt ad venditores. Penſiones vero vel oblationes deferant ad epi.

vero res. Sed contra 16. q. 3. vniuerſas. C. de euict. ſi fundus. Solu. hoc c. loquitur de poſſeſſore bonæ fidei: contraria de poſſeſſore malæ fidei: ſed ad hæc obijcit. malæ fidei dicitur, qui contra legum interdicta mereatur. C. de agri. & cenſi. quemadmodum. l. 11. Rñdeo. quantum ad hoc eſt malę fidei poſſeſſor, q̄ non vſu capit: ſed quātum ad hoc eſt bonæ fidei poſſeſſor, q̄ habet recurſum contra ſuum venditorem.

reuocentur [a]. Sit emptoribus [b] ad eum recurſus, qui præſumpſit aliquid de eccleſiæ rebus illicita venditione diſtrahere: ita vt penſiones annuas ad pontificem deferatis: cui priuilegia ſua integra conuenit omni ratione ſeruari, vt eius diſpenſatione portiones prouenient conſuetæ: ita vt portionem quartam, quæ ad eos pertinet, ſua pontifex ordinatione diſtribuat, prout cuiuſque locum [c] meritumque cognoſcit. Pariter etiam ex fidelium oblatione faciendum eſt, vt clericis quartam eroget pro conſideratione ſuæ electionis antiſtes. Fabricarum etiam portio epiſcopo ſciente, & diſponente, veſtra erogatione pendatur: quatenus nihil penitus in detrimentum alicuius rei patiamini generari.

c¶ Locum.] Ar. q̄ ſecundum priorem locum & maius meritum conferendæ ſūt dignitates, vt inf. ca. prox. & ſup. diſt. 1. ius militare. & 1. q. 2. clerici. & 95. 1 diſt. cap. vlt. & ille gradus cæteros antecedat, quē ſtipendia longiora & labor prolixiora fecerunt anteire, vt C. de offi. ma. offi. l. nemo. 61. diſt. c. 1. & ca. miramur. & ſtipēdiorū ratio habenda eſt ut ff. de re. mili. l. nō omnes. in priuc. Arg. contra 16. q̄ęſ. 7. omnes dicimꝰ. & c. 1. in fi. & ext. de conſtit. cum omnes.

Dignitates conferantur ſm merita. 1. Al. 74.

Idem clero, & ordini, & plebi Brundusij.

¶ Redituum, & oblationum duæ portiones clericis committantur. C. XXVI.

Aut. l. 6. c. 43.

COnceſſo vobis, quem petiſtis, antiſtite fratre iam & coepiſcopo meo Iuliano, neceſſarium fuit (eodem ad eccleſiam ſuam mox remiſſo) ad vos noſtra ſcripta pariter deſtinari: quibus agnoſceretis eidem fuiſſe præceptum, ne vnquam ordinationes præſumat illicitas. *& infra.* ¶ Reditus, & oblationes fidelium in quattuor partes diuidat: quarum vnam ſibi ipſe retineat: alteram clericis pro officiorū ſuorum ſedulitate [d] diſtribuat: fabricis tertiam; quarram pauperibus, & perigrinis habeat fideliter erogandam: quarum rationem diuino eſt redditurus examini.

2Vbi de hoc & plenius ex. de ma. & obed. ſtatnimus. Arch.

¶ *Epiſtola Gelaſii, in qua eſt hoc caput, miſſa eſt cum aliis ex Hiſpania. Eadem vero inter epiſtolas Gregorij II. impreſſas eſt tertia clero, & plebi Turingiæ ſcripta. Talis quędam epiſtola, ſed brevior, refertur in libro, qui ſcribitur Ordo Romanus, & formata epiſcopo danda nuncupatur.*

Et in cōc. Parienſi, l. 1. c. 15.

Idem in epiſtola ad epiſcopos per Lucaniam, & Brutios, c. 21.

¶ De oblationibus fidelium quot portiones fiant, & quæ cuique proueniat. C. XXVII.

Poly. l. 3. tit. 11. Aut. l. 5. c. 68. Burc. l. 3. c. 137. Iuo p. 3. c. 203. Pann. l. 2. c. 7.

QVattuor autem tam de reditu, quàm de oblatione fidelium, prout cuiuſlibet eccleſiæ facultas admittit (ſicut dudum rationabiliter eſt decretum) conuenit fieri portiones: quarū ſit vna pōtificis, altera clericorū, tertia pauperum, quarta fabricis applicanda. De quib. ſicut ſacerdotis intererit integram miniſtris eccleſię memoratam dependere quantitatem; ſic clerus vltra delegatam ſibi ſummam nihil inſolenter nouerit expetendū. Ea vero, quę eccleſiaſticis ędificijs attributa ſunt, huic operi, vera

2Vbi de hoc & plenius ex. de ma. & obed. ſtatnimus. Arch.

QVattuor.] CASVS. In hoc ca. ſtatuitur, vt de reditibus & oblationib. eccleſiæ vuat tuor fiāt portiones, quarum vna ſit epi, ſecūda clericorū, tertia pauperum: quarta vero fabricæ applicanda: ita q̄ clerici vltra quartā non expetant: & manifeſtū ſit qualiter duæ quartæ ſint in vſum pauperum, & in vſum fabricæ conuerſæ, vt de hoc bona fama inter homines oriatur

epiſcopum: de quibus fiant quattuor portiones, vt dictū eſt in c. ſupradicto, vobis.

a¶ Reuocentur.] C. ſi tu vel cu. inter. l. vlt.

b¶ Emptoribꝰ.] Sup. 10. q. 2. hoc ius porrectū. in fi. §. qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Doceat.] Arg. per vnum factum probari aliud: & eadem probari per effectum: qua per reparationem fabricarum probatur, ꝙ bene sit expensa quarta fabricæ: & sic 18.dist.peruenit.sic.C.de admi.tut.l lex. quæ.in fine. Item ex omnibus his capitulis collige laicos non esse cōpellendos ad reparationem fabricę: sed tantum clericos 1.10.q.1.decernimus.

Clerici soli ad reparationem fabricæ compellant. 1 Arg.ꝙ etiã principes teneantur ad hoc.96.d.ca. vlt.L.

b ¶ Testificatione.] Argu. ꝙ res semper sunt gerendæ in illorum præsentia, quorum interest, vt 8.q.1.licet.

DE reditib.] CASVS. Gaudẽtius epʃs nõ diuidebat reditus & oblationes ī quatuor portiones, ſed eas ſibi vendicabat ex toto. quare Simplicius Papa præcepit Florẽtino & Equitio epiſcopis, vt vnam tantummodo portionem de reditibus & oblationib.cõcedant epõ: alia diuidatur clericis ꝓ meritis ſingulorum: reliquis duabus fabricis & pauperib. profuturis: & compellant ipſum Gaudentiũ epm iſtas tres portiones reſtituere: quas per tres annos ſibi tantũ illicitè & indebitè vendicauit.

c ¶ Triennio.] Licet iſte epʃs per triennĩ poſſederit res eccleſiæ mobiles, nõ tamẽ vſucapiebat eas, q̃a furtum commiſit in eis, vt 10.q.2. capitu. vltimo.

COgnouimus.] CASVS. Quidã epi faciebãt quatuor partes tantum de antiquis reditibus: ſed nouos oẽs ſibi retinebant. præcepit Greg. Maximiano epiſcopo Syracuſano, vt tã de antiquis reditib. quàm de nouis quatuor faciat fieri portiones: cum antiqui & noui non debeant diuerſo iure cenſeri: quia incõgruum eſt eandem ſubſtantiam eccleſiæ duplici quodammodo iure cenſeri. Sequens cap. planum eſt. Aliud quod poſtea ſequitur, eſt palea, ſcilicet ſancimus, eſt tamen eius caſus planus per ſe. d ¶ Obuenient.] Ar. contra. ff de iure dot.

citer prærogata, locorum doceat[a] inſtauratio manifeſta ſanctorum: quia nefas eſt, ſi ſacris ædibus deſtitutis, in lucrum ſuum præſul impendia his deputata conuertat. Ipſam nihilominus adſcriptam pauperibus portionem, quãquam diuinis rationibus ſe diſpenſaſſe monſtraturus eſſe videatur; tamen iuxta quod ſcriptum eſt: [Vt videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum, qui in cœlis eſt] oportet etiam præſenti teſtificatione[b] prædicari, & bonæ famę præconijs non taceri. Quapropter nec clericorum quiſpiam. &c. *Matt.5.* *2.qõ.7. quapropter.*

Item Simplicius Papa Florentio, & Equitio, & Seuero epiſcopis, epiſt.3.

¶ De reditibus oblationum, & redituum eccleſiæ quatuor portiones presbytero diſpenſandæ credantur. C. XXVIII.

DE reditibus eccleſiæ, vel oblatione fidelium quid deceat neſcienti licere permittat: ſed ſola epiſcopo ex his vna portio remittatur, duę eccleſiaſticis fabricis, & erogationi peregrinorum, & pauperum profuturæ, à Bonagro † presbytero ſub periculo ſui ordinis miniſtrentur: vltima inter ſe clericis pro ſingulorum meritis diuidatur. *& infra.* ¶ Cui, *ideſt Gaudentio*, hoc ſpecialiter præcipimus, vt tres illas portiones, quas triennio †[c] dicitur ſibi tantummodo vendicaſſe, reſtituat. *Anſl.5. c.66.* *†al.ab Onagro* *†al.p triennĩ.*

¶ Addita ſunt in hoc capite aliquot verba ex originali, quæ ad ſententiam facere aliquid videbantur.

Item Gregorius Maximiano epiſcopo Syracuſano, libro 3.epiſt. 11. Ioannes diac. l. 4 num. 34.

¶ De reditibus eccleſię etiam nouiter quęſitis quarta pars clericis erogetur. C. XXIX.

COgnouimus de reditibus eccleſiæ nouiter acquiſitis canonicam diſpoſitionem quartarum minime proue nire: ſed epiſcopos locorum diſtribuere tãtummodo quartam antiquorum redituum; nunc vero quęſita ſuis vſibus retinere. Quam rem † prauam ſubintroductamq; conſuetudinem fraternitas tua viuaciter emendare feſtinet: vt ſiue de pręteritis reditibus, ſiue de his, quę obuenient †[d], vel obuenientibus quartę ſecundum diſtributionem canonicam diſpenſentur. Incongruum namq; eſt vnam, eandemque eccleſię ſubſtantiam duplici [e] quodammodo iure cenſeri, ideſt † vſurpationis, & canonum. *Anſl.5.c.70.* *†al.ob rem.* *†al.nunc obuenerunt, vel obuenerint.* *†Addita ex or.*

Idem Auguſtino epiſcopo Anglorum in reſp. ad primam interrogationem.

¶ De ſtipendio eccleſię quatuor debent fieri portiones. C. XXX.

MOs eſt Apoſtolicę ſedis ordinatis epiſcopis præceptum tradere, vt de omni ſtipendio, quod accedit, *Anſl.5.c.64.* *Pann.l.2.c.8.*

uis.ext.de cen.cum olim.&c.cum in eccleſijs.Ar. contra de deci.tua. nam licet veteres decimæ ſint conceſſæ laico.non ideo nouæ, vt ibi dicitur, qſiq; tñ eadem res duplici iure cenſetur.extra de reli.domi.quia & ff.de pecu. hinc quæritur. §.1. vbi habes ꝙ peculium quandoque duplicatur. Duplicitas reprobat.

a Ancimus.] ¶ Dona.] Secundum diſtinctionem: extra de teſta. requiſiſti.

b ¶ Titulorum.] Id eſt, eccleſiarum, ad quas intitulati ſunt.

quattuor fieri debeant portiones, vna videlicet epiſcopo, & familiæ eius propter hoſpitalitatem, & ſuſceptionem, alia clero, tertia vero pauperibus, quarta eccleſijs reparandis.

[Item ex concilio Toletano.]

¶ De eodem. PALEA. C. XXXI.

SAncimus omnibus epiſcopis curam laicorum inſtare, vt ſi quos in fide Chriſti inuenerint, nimio affectu diligant. Inſuper confirmamus, vt ſi aliqua ab ipſis accipiant dona[a]; ſtatim in quatuor diuidant partes: ita, vt prima pars ſecundum Apoſtolorum æ præcepta, titulorum [b], nec non cœmiteriorum reſtaurationibus diligenter attribuatur, ſecunda clericis, tertia cunctis pauperibus, quarta vero aduenis.

¶ Caput hoc (quod in omnibus vetuſtis exemplaribus, exceptis duobus & ſine Paleæ nomine habetur, & gloſſam habet) in nullo Toletano concilio aut impreſſo, aut manuſcripto inuentum eſt. In collectione canonum incerti auctoris, quæ aſſeruatur in Vaticana bibliotheca tribuitur Siluestro: quamuis in ſynodo Romana ſub ipſo habita, c.4 paulo aliter hæ partes aſſignentur, id eſt, vt in præcedentibus huic capitibus.

æ ¶ Secundum Apoſtolorum præcepta.] *In ea collectione non ſunt hæc verba. In vno vetuſto Gratiani codice eſt*, ſecundum Apoſtolicorum præcepta.

Item ex concilio Agathenſi, c. 22.

¶ Omnes presbyteri ſecundum iuſſionem epiſcopi res eccleſiæ diſpenſare ſtudeant. C. XXXII.

Poly.l.3.tit.12. 5 STatuimus (quod omnes canones ß iubent) vt ciuitatenſes, ſiue diœceſani presbyteri, vel clerici, ſaluo iure eccleſiæ, rẽ eccleſię, ſicut permiſerunt epiſcopi, teneant: vendere autem, aut donare penitus non preſumant. Quod ſi fecerint, vel fecerunt, & facta venditio non valebit, & de facultatibus, ſi quas habent proprias, indemnem [c] eccleſiam reddant, & communione priuentur.

ß ¶ Canones.] *Reſtituta ei hęc vox ex originali. Antea legebatur*, epiſcopi. *In Polycarpo autem tantum eſt*, quod omnes iubent.

Item ex eodem concilio, c.26.

¶ De clericis, qui documenta eccleſię ſupprimunt, aut aduerſarijs tradunt. C. XXXIII.

inf. ead. ſi quis de clericis. Burc l.3.c.183. Iuo p.3.c.156. SI quis de clericis documenta [d], quibus eccleſię poſſeſſio firmatur, aut ſupprimere [e], aut negare, aut aduerſarijs fortaſſe tradere, damnabili, & punienda obſtinatione preſumſerit; quidquid [f], per abſentiam documentorum, damni eccleſię illatum eſt, de proprijs facultatibus reddat, & communione priuetur. Hi etiam, qui in damno eccleſię impie ſolicitati, a traditoribus aliquid acceperint; ſuperiori † ſententia teneantur.

†al. pari & in Hiſpalen. 2.c.1.

Item ex eodem, c.33.

STatuimus.] Hæc eſt 5. pars q. i qua magiſter reuertitur, & probat per 20. ca. quòd res eccleſiæ nõ ſunt alienandæ, niſi in caſu cõceſſo: aliàs alienatio non tenet; & alienatores quocũque caſu debent puniri. Ioan. de Fan. CASVS. Relatũ fuit in Agathenſi concilio, quod clerici exiſtẽtes in ciuitate, vel extra, res eccleſiarũ ſuarum nõ gubernabant ſecũdum epiſcoporum ſuorum diſpoſitionẽ. ſed vindicabãt, vel donabant ſicut eis placebat. quare concilium ſtatuit, vt hoc de cætero non faciant: & ſi fecerint, irritetur. & de proprio ſi quod habent, eccleſiam reddant indemnem, & communione priuentur.

c ¶ Indemnem.] De hoc dixi ſup. ea. monemus.

SI quis.] CASVS. Quidam abſcondebant, vel denegabant inſtrumenta eccleſiarum: aut ea aduerſarijs dabãt. quæ fitum fuit quam pœnam pati debeant. Et reſpondetur quòd vnde damnum eccleſię illatum per abſentiam inſtrumentorum, debent reſtituere de proprijs facultatibus: & cõione priuentur. Qui vero talia documenta recipiunt, eadem pœna debent puniri.

d ¶ Documenta.] Idẽ eſſet ſi teſtes aliquos impediret dicere veritatem, vt extra de teſt. cogen. peruenit.

e ¶ Supprimere.] q̃a crimen falſi incurrunt. ff de fal. l 1. §. ijs qui depoſita.

f ¶ Quidquid.] Arg. ꝙ eccleſia ꝓt petere intereſſe, q̃ eſt extrem 2. ſed illud non eſt extra rem: quia inſtrumento tradito poſſeſſionis, & poſſeſſio tradi videtur, vt C. de dona. l. 1.

1 Quod autem hic dr, regulare eſt de hoc etiã le. & no. extra de deci. cum in tua, in fi.

2 Idem L. & idem no. extra de iniur. in noſtra. de ſent. excom. in gl. 1. Arc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPiscopus.] CASVS. Statutum fuit in concilio Agathensi, vt episcopus, qui non habet filios, vel nepotes, non instituat alium hæredem q̄ ecclesiam suam, si vero illicite de rebus ecclesię aliquid alienauerit, alienatio talis irrita habeatur. & ad ecclesiam quod alienatum est reuocetur. si vero filios habet, quibus sua bona relinqt, de bonis illis indemnitati ecclesię consulatur.

a ¶ Alium.] Hoc est cōsilium, quia etiam vxorem, & seruū suū posset instituere hęredem, vt sup. ea. q. 1. sint manifestę.

b ¶ Ab hęredibus.] Hic duo cōtraria dici videntur, scilicet, q̄ ecclesia dēat esse hęres defuncti: & q̄ ecclesia possit conuenire filium defuncti eo q̄d male alienauit defunctus. nam si ecclesia est hęres defuncti, etiam si defunctus aliquid indebite alienauit, illud non potest reuocare ecclesia, vt C. de re. alie. non alie. l. 3. C. de lib. cau. l. si ab eo. & C. de rei vend. cū à matre. tenetur esi sequi voluntatem defuncti, vt 11. q. 1. Syluester, ideo sic exponas: ecclesiam sibi relinquat hęredem: sed si ecclesiam non instituit hęredem, supple tunc si quid de ecclesia, &c. Generaliter enim omnib. hæres tenetur ad omnia onera defuncti, nisi fecerit inuentarium, vt C. de iur. deli. sancimus. hoc tamen teneas, q̄ secundum canones in contractibus, & in delictis siue aliquid peruenerit ad hęredem, siue non: siue lis fit contestata cum defuncto, siue non, hęres semper tenetur in solidum, vt 16. q. 6. si epm 1. in fi. extra de rapt. in litteris.

Hęres onera defuncti sustineat.

1 Vbi & hoc. & sup. 1. q. 4. §. item peccato ciuiū, vt ibi satis dixi. Arch.

¶ Episcopus hæredem non habens, non alium, quàm ecclesiam sibi hęredem instituat. C. XXIIII.

EPiscopus, qui filios, aut nepotes non habuerit[a]; aliū[a] quàm ecclesiam non relinquat hęredem. Si quid de ecclesia non in ecclesię causa, aut necessitate præsumpserit; quod distraxit, aut donauit, irritum habeatur. Qui vero filios habet; de bonis, quę reliquit, ab hæredibus [b] eius, indemnitatibus ecclesiæ consulatur. Pol. l. 3. tit. 12.

a ¶ Non habuerit.] *In originali impresso, & manuscripto & in Polycarpo legitur*, non habens alium, quàm ecclesiam reliquit hæredem; si quid, &c. *& ad hanc lectionem proprius accedunt verba Hispalensis concilij primi, cap. 1. sed ob gloſſam non est mutatum.*

Item ex eodem, c. 49.

¶ Qui in clero constituti sunt, de rebus ecclesiæ nihil alienare præsumant. C. XXXV.

DIaconi, vel presbyteri in parochia constituti de rebus ecclesiæ sibi creditis nihil audeant commutare, vendere, vel donare: quia res sacratę Deo esse noscuntur. Similiter & sacerdotes nihil de rebus ecclesię sibi commissæ (vt superius comprehensum est) alienare præsumant. Quod si fecerint [c]; conuicti in concilio, & ab honore depositi, de suo aliud [d] tantum restituant, quantum usi sunt præsumpsisse *ß. & infra.* ¶ Libertos tamen, quos sacerdotes, vel diaconos de ecclesia sibi commissa facere voluerint, actus [e] ecclesię prosequi iubemus. Quod si facere contēpserint: placuit eos ad proprium reuerti seruitium. Iuo p. 3. c. 161.

ß ¶ Præsumpsisse.] *Si hic interponas e. si quis qualibet. infra eadem, habebis integrum canonem 49. ipsius concilij Agathensis.*

Item ex eodem, c. 53.

¶ De possessione ecclesiastici iuris quidquid à presbytero distrahitur, inane habeatur, & vacuum. C. XXXVI. & in Epaunensi, c. 7.

QVidquid parochiarum presbyter de ecclesiastici iuris possessione distraxerit; inane habeatur, & vacuū vendicatione [f] γ comparantis, & actione vendentis. Iuo p. 3. c. 162.

γ ¶ Vendicatione.] *Sic etiam in recentioribus conciliorum editionibus. In alijs, & duobus etiam Vaticanis codicibus legitur*, uenditione comparantis, *apud Iuonem*, uenditione comparatis:

DIaconi.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q̄ diaconi, presbyteri, vel episcopi de rebus ecclesię nil debent illicite alienare: quod si fecerint, de hoc conuicti deponantur, & de suo proprio tantundem restituant. In secunda parte dicitur quòd liberti ecclesię negotia ecclesię prosequi debeant: quod si contempserint, in seruitutem adducentur. Secunda pars incipit ibi: [Libertos etiam].

c ¶ Fecerint.] Aestimatione seruorū reddita de ꝓprio: alioquin reuocarentur, vt inf. ea. & si illi. nisi sint benemeriti, vt inf. ea. si quos de seruis Et est in hoc dura conditio libertorū ecclesię, q̄ propter operas non præstitas re ecclesię nulla eis opera imposita, vt hic, & inf. ea. Iberti. hodie tamen distinguitur, vt extra de seruis non or. eo libentius.

Liberti ecclesię differunt à libertis priuatorum.

d ¶ Aliud ¶. ipsam rem restituet, & aliud tantū de suo, sic 89. di. decenter. & 10. q. 1. hoc ius ver. qui vero rese.

e ¶ Actus.] Id est, negocia.

QVidquid.] CASVS. Dicitur in hoc c. quòd si presbyter illicite alienat aliquam possessionem ecclesię, irrita fit talis ulienatio, ita vt emptor nullam habeat actionem ad possessionem petendam: nec venditor ad pretium habendum.

f ¶ Vendicatione.] In emptorem enim non transfertur dominium. vnde non potest rem vendicare, habet tamen contra venditorem actionem ex empto, vt sup. ea. Vulteranæ. in auth. de non alie. aut permu. §. quia vero leonis. colla. 2. Sed nonne venditor potest petere pretiū nondum euictā? quia venditor non ad alium tenetur, nisi vt faciat emptorem habere rem. non. n. tenetur rem eius facere: vt ff. de act. empt. seruus quem. §. si sciens, sed hic contractus est nullus. Ff. eod. de euict. l. duob. & ibi Bart. per hæc ff. de rei vend. l. 1. ff. de publicia. l. 1. & 2. ff. de rei vend. l. 1. ff. de rebus eorum, qui sub tu. vel cu. l. quicunque, arg. contra. inf. de consec. d. 2. & dixit. 1. q. 1. si quis à simoniacis. 3. q. 7. tria. in prin.

b ¶ Consecrandus.] Id est, benedicendus, abbas. n. non cōsecratur, nisi cum ordinatur in sacerdotem, sed tñ dr, q̄ ei manus imponi tur ab episcopo. 69. d. q̄ñ videmus, vnde abbas sine benedictione potest monachos benedicere, extra de sup. negl. præl. statuimus. Abbas non cōsecratur.

c ¶ Ordinationes.] Hoc non potest facere sine consensu capituli sui, vt 24. d. c. vlt. & pen.

d ¶ Præbendam.] Fructus potest. extra ne prælа. vices suas. c. vl. ad instar fructuarij, ff. de vsufru. arboribus. sicut fructus decimarum, & oblationum possunt vendi, licet hoc non sit honestum: quia prohibitū nō inuenitur 2. sed tantum cum consensu episcopi. extra de re. ecc. non alien. nulli. nisi ad modicū tps, arg. extr. de cen. præterea. & extra de cen. transl. de cætero. Sed quid si obligauit ad quinquennii: nunquid stabit successor cōtractui? ita, si noie ecclesiæ contraxit, & cum episcopi auctoritate. extra de sol. c. 1. secus si nomine suo. ff. de pi. l. lex. vectigali. ff. qui mo. pig. vel hyp. sol. si res distracta. ff. loca. si quis domum. §. hic subiūgi soler. Io. Sed certè quidquid dicat Ioan. ego credo quòd sicut clericus potest vendere fructus præbēdę suæ sine consensu episcopi ita obligare, maximè ad modicum tempus: sicut tutor vendit fructus sine auctoritate iudicis, vt C. de admini tuto. lex, quæ. nec aliqua de re. contradicit legi. B. Beneficij fructus vendi possunt.

2 Hoc planè olim probatur extra de empt, & vendi. cap. 1. vbi hāc ista verba hic posita perso.

Hęres. de consult. ff. l. duob. & ibi Bart. per hæc ff. de rei vend. l. 1. ff. de publicia. l. 1. & 2. ff. de rebus eorum, qui sub tu. vel cu. l. quicunque, arg. contra. inf. de consec. d. 2. & dixit. 1. q. 1. si quis à simoniacis. 3. q. 7. tria. in prin.

In Epaunensi, vbi hoc videtur repeti, in vendirorem comparantis actione vertenda.

Item Vrbanus Papa.

¶ Alienationes factæ ab intrusis, & ordinationes sine consensu clericorum irritæ sunt. C. XXXVII.

ALienationes [a] omnium per intrusionem, seu canonicè electorum sub episcopi nomine, aut abbatis, qui secundum ecclesiæ suæ vsum consecrandus [b] est; alienationes dico quocunque modo factas, nec non & ordinationes dico quocunq; modo factas, necnon & ordinationes [c] personarum ab eisdem sine communi consensu clericorū ecclesiæ, siue per simoniam itidem factas, irritas iudicamus. ¶ Illud etiam per omnia interdicimus, vt nullus clericus præbendam [d] suam, seu beneficium aliquod ecclesiastī cum aliquo modo alienare præsumat. Quod si præsumptum olim fuit, vel aliquando fuerit; irritum erit, & vltioni canonicæ subiacebit.

¶ *Post collectionem Anselmi in codice perantiquo, habetur fragmentum cuiusdam concilij Vrbani secundi: in cuius initio hæc leguntur.* Alienationes, quæ specialiter per Ottonem, Guidonem, Hieremiam, seu fortè Philippum vbilibet de possessionibus Rauennatis exarchatus factę sunt, damnamus. Generaliter autem omnium per intrusionem, seu canonicè electorum sub episcopi nomine, vel abbatis . . . ecclesiæ suæ consecrandus est, alienationes quocunque modo factas, & *vsque ad finem huius capitis sine vlla variatione.*

Item ex concilio Ilerdensi, c. 6.

¶ Episcopo defuncto, vel adhuc in supremis agente, de rebus ecclesiæ nihil est vsurpandum. C. XXXVIII.

HÆc huius [e] placiti [f] constitutione inter nos censura placuit custodiri; vt defuncto antistite, vel etiam adhuc in supremis agente, nullus clericorum cuiuslibet ordinis, officij, gradusve sit, quidquam de domo præsumat, vel quod de vtilitate instrumenti domus esse agnoscitur, id est mobilis, & immobilis rei ecclesiasticæ conetur inuadere; nihil furto ∝, nihil dolo supprimens, auferens, atque Concor. concilium Valēt. c. 2.

a ¶ Alienationes.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dr, quod alienationes, quæ fiunt ab episcopis, vel ab abbatibus intrusis, vel canonicè electis; similiter ordinationes factæ sine consensu clericorum, vel per simoniam, irritæ sunt. In secunda parte dicitur, quod si clericus suam præbendam alienare præsumpserit olim, vel modo præsumat alienare, irritum fit, & canonicæ subiacebit vltioni. Secunda pars incipit ibi, [Illud etiam.]

a ¶ Alienationes.] Hoc ad canonicè electos referas: q̄a intrusi, vel schismatici, nec ēt cum consensu capituli possunt aliquid alienare. inf. c. præcaria. extra de schisma. quod à prædecessore 17. q. 1. factus. 25. quæst. 1. omnes. ff. de rebus eorum, qui sub tu. vel cu. l. quicunque, arg. contra. inf. de consec. d. 2. & dixit. 1. q. 1. si quis à simoniacis. 3. q. 7. tria. in prin.

b ¶ Consecrandus.] Id est, benedicendus, abbas. n. non cōsecratur, nisi cum ordinatur in sacerdotem, sed tñ dr, q̄ ei manus imponi tur ab episcopo. 69. d. q̄ñ videmus, vnde abbas sine benedictione potest monachos benedicere, extra de sup. negl. præl. statuimus. Abbas non cōsecratur.

c ¶ Ordinationes.] Hoc non potest facere sine consensu capituli sui, vt 24. d. c. vlt. & pen.

d ¶ Præbendam.] Fructus potest. extra ne prælа. vices suas. c. vl. ad instar fructuarij, ff. de vsufru. arboribus. sicut fructus decimarum, & oblationum possunt vendi, licet hoc non sit honestum: quia prohibitū nō inuenitur 2. sed tantum cum consensu episcopi. extra de re. ecc. non alien. nulli. nisi ad modicū tps, arg. extr. de cen. præterea. & extra de cen. transl. de cætero. Sed quid si obligauit ad quinquennii: nunquid stabit successor cōtractui? ita, si noie ecclesiæ contraxit, & cum episcopi auctoritate. extra de sol. c. 1. secus si nomine suo. ff. de pi. l. lex. vectigali. ff. qui mo. pig. vel hyp. sol. si res distracta. ff. loca. si quis domum. §. hic subiūgi soler. Io. Sed certè quidquid dicat Ioan. ego credo quòd sicut clericus potest vendere fructus præbēdę suæ sine consensu episcopi ita obligare, maximè ad modicum tempus: sicut tutor vendit fructus sine auctoritate iudicis, vt C. de admini tuto. lex, quæ. nec aliqua de re. contradicit legi. B. Beneficij fructus vendi possunt.

2 Hoc planè olim probatur extra de empt, & vendi. cap. 1. vbi hāc ista verba hic posita perso.

Hęc huius placiti.] CASVS. Querimonia facta fuit in concilio Ilerden. de clericis, qui post obitum episcopi omnia bona defuncti antistitis vsurpauant. facta est constitutio ne hoc de cætero fiat: sed œconomus adiuncto sibi vno, vel duobus fidelibus viris papali: vel seruet ad vsum successoris, qui vti debet bonis illis cum clericis sui antecessoris. clericus autem contra hanc constitucionem faciens, anathematizetur.

e ¶ Hęc huius.] Sic construe, hęc censura placuit custodiri placiti constitutione, & secundum hoc verbum placuit, est personale verbum.

f ¶ Placiti.] Id est decreti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Conseruare.] Ar. successori omnia seruanda à morte prædecessoris. extra de of. & po. iu. or. cum vos plerumq; & extra de test. relatum. Item ar. q̃ mobilia prædecessoris pertinent ad successorẽ, vt infra c. de laicis.

b ¶ Et vix.] Quod vix fit. tã fit sup. d. 59. in memoriam. arg. contra. ff ad Vell. tutor. in prin.

c ¶ Quia.] Hoc refertur ad id qđ su. dixit.

ET si illi.] CASVS. Quæsitum fuit in concilio Toletano, an successor possit reuocare in seruitutem illos quos antecessor manumisit, qui nihil de reb. suis ecclesiæ contulerat. Et rñdet q̃ sic, & iõ qui hoc faciunt, in futuro damnabũtur, & hoc probatur vna ratione: q̃a si illi qui nihil pauperibus erogant, in futuro damnabuntur, multo magis illi, qui pauperib. auferunt quod non dederunt: cum iniquum sit, vt illi qui nihil ecclesiæ contulerunt, ius ecclesiæ alienare contendant.

d ¶ Distribuunt.] Necessitatis articulo. de hoc notatur 47. d. sicut hi.

e ¶ Quanto magis.] Innuit hic, q̃ magis sit auferre quàm nõ dare: cum tamen q̃nque æquiparentur. & sic est contra 67. distin. sicut.

f ¶ Non contulerit.] Sic videtur, q̃ si res suas contulerit ecclesiæ, q̃ tunc alienare possit. arg. inf. c. si qs qualibet. extra de reb. eccl. nõ alie. epi. Ad hoc dicũt q̃dam, q̃ nullo casu potest alienare, nisi cõi consensu canonicorum, sed hoc nihil est: q̃a si habet cõsensũ cleri, quare restituet tãtundem de suo: cum nec alienare posset, licet adesset omnium consensus, nisi esset cõmunis vtilitas ecclesiæ, vt inf. ead. lib. Sed intellige cum ille manumissus non erat bene meritus & sic erat malæ fidei possessor, aliàs posset præscribere libertatem, vt C. de præscript. longi tempo. non alien. si l. 1.

Eps seruum ecclesiæ an possit manumittere.

1 Dũ tã toleret in administratione aliàs. secus, vt su eo. monemus. & de hoc no. ext. de reb. eccl. non alien. si l. 1.

g ¶ Successor.] Vel ipsemet 35. q 9 quod quis & est ar. q̃ successor reuocat malefactũ sui antecessoris 1. vt 16.

q. 3. si sacerdos. extra de precar. c. 2.

h ¶ Reuocabit.] Nisi per decem annos steterint in libertate. ff. qui & à qui. ma. sicut. §. Aristo. sic ergo restituitur contra libertatem ecclesiæ: quod non est in minore, nisi ex magna causa, vt ff. de mino. si ex causa, in fi.

Si qs presbyter ecclesiæ an possit manumittere.

abscondens. Sed is, cui domus commissa est, subiunctis β sibi vno, vel duobus fidelissimis clericis omnia vsque ad tempus pontificis substituendi debeat conseruare [a]; & his, qui in domo inueniuntur, clericis consuetam alimoniam administrare. Substitutus autem antistes susceptæ sedis γ commoda ordinabit, velut Deus imperabit: vt eis vti cum his debeat, quos cognouerit disciplinæ, & charitati prædecessoris sui fideliter paruisse. Quòd si quisquam post hæc, cuiuslibet ordinis (vt superius dictum est) clericus quacunq; occasione de omni facultate quidpiam probatus fuerit abstuliſſe, vel forsitan dolo aliquo suppressisse; reus sacrilegij prolixiori anathemate condemnetur, & vix [b] quoque peregrina ei communio concedatur: quia [c] durum est, vt hi, quos constat in seruitio Domini comprimæ sedis antistite desudasse, ab his, qui suarum rerum incubatores†, vel vtilitatibus seruientes, atq; vacantes fuisse noscuntur, despecti aliquatenus crucientur.

†al. incubitatores, atq; vagantes fuisse

α ¶ Nihil furto *In codice Lucensi regio sequitur*, nihil vi.

β ¶ Subiunctis sibi.] *In conciliorum editionibus sequitur*, cum consilio: *& in codice regio additur*, clerici: *fortasse autem legendum*, cum consilio cleri.

γ ¶ Susceptæ sedis.] *In eodem regio codice est*, susceptæ ea, provt decessor suus ordinauit, vel vt Deus Imperauit.

Item ex concilio Toletano 4. c. 66.

¶ Episcopi, qui nihil ecclesiæ conferunt, famulos eius libertate non donent. C. XXXIX.

Burc. l. 3. c. 189. Iuo p. 3. c. 249.

ET si illi, qui nulla ex rebus suis pauperibus Christi distribuunt [d], æterni iudicis voce in futuro cõdemnabũtur; quanto magis [e] ij, qui auferunt pauperibus quod non dederunt? Qua propter episcopi, qui nihil ex suo proprio ecclesiæ Christi compensauerunt, hanc diuinam sententiam metuant, & liberos † ex familia ecclesiæ ad condemnationem suam facere non præsumant. Impium enim est, vt qui res suas ecclesiæ Christi non contulerit [f], damnum inferat, & ius ecclesiæ alienare contendat. Tales ergo liberos† successor g episcopus absq; vlla oppositione ad ius ecclesiæ reuocabit [h]: quia eos non æquitas[i], sed improbitas absoluit.

†al. libertos seu familijs

†al. libertos

Item ex concilio Aurelianensi.

¶ Hoc idem citatur supra cad. si quis de clericis, ex concilio Agathensi, in quo habetur. Non est autem mutatus titulus: quia potuit in aliquo etiam Aurelianensi, quod non extet, esse repetitum.

¶ De clericis qui documenta ecclesiæ supprimunt, aut negant, aut alijs damnabiliter tradunt. C. XL.

Iuo p. 3. c. 156.

SI quis de clericis documenta, quibus ecclesiæ possessio firma tenetur, aut supprimere, aut negare, aut auertere,

d ¶ Distribuunt.] Ne cessitatis articulo. de hoc notatur 47. d. sicut hi.

e ¶ Quanto magis.] Innuit hic, q̃ magis sit auferre quàm nõ dare: cum tamen q̃nque æquiparentur. & sic est contra 67. distin. sicut.

f ¶ Non contulerit.] Sic videtur, q̃ si res suas contulerit ecclesiæ, q̃ tunc alienare possit. arg. inf. c. si qs qualibet. extra de reb. eccl. nõ alie. epi. Ad hoc dicũt q̃dam, q̃ nullo casu potest alienare, nisi cõi consensu canonicorum, sed hoc nihil est: q̃a si habet cõsensũ cleri, quare restituet tãtundem de suo: cum nec alienare posset, licet adesset omnium consensus, nisi esset cõmunis vtilitas ecclesiæ, vt inf. ead. lib. Sed intellige cum ille manumissus non erat bene meritus & sic erat malæ fidei possessor, aliàs posset præscribere libertatem, vt C. de præscript. longi tempo. non alien. si l. 1.

g ¶ Successor.] Vel ipsemet 35. q 9 quod quis & est ar. q̃ successor reuocat malefactũ sui antecessoris 1. vt 16.

SI quis de clericis.] Casum istum habes su. ea. in ca. si quis de clericis. & ideo ibi videbis.

ABbatibus.] CASVS. Constitutum est in concilio Aurelianen. vt abbates, presbyteri, vel alij prælati nil de rebus suarum ecclesiarũ alienare præsumant sine licentia, & subscriptione epi: & qui hoc præsumpserit, deponat, & q̃d temere alienatũ est, per epm reuocetur.

a ¶ Sub. aut fortasse tradere, damnabili, & punienda obstinatione præsumpserit; quidquid pro absentia documentorum dãni ecclesiæ illatum est, de proprijs facultatibus reddat.

li. 7. c. 275.

Item ex concilio Aurelianensi 3. c. 23.

¶ Ministris ecclesiæ de rebus eiusdem ecclesiæ absque episcopi permissu nihil alienare licet. C. XLI.

Poly. l. 3. tit. 12.

ABbatibus, presbyteris, cæterisque ministris de rebus ecclesiasticis, vel sacro ministerio alienare, vel obligare absque permissu, & subscriptione episcopi [a] sui nihil liceat. Quod qui præsumpserit, degradetur communione concessa: & quod temere præsumptum, aut alienatum est, ordinatione episcopi reuocetur.

Item ex synodo Ancyrana, c. 15.

¶ Res ecclesiæ, quæ absente episcopo distrahuntur, ad ius ecclesiasticum reuocentur. C. XLII.

Anſl. 6. c. 162.

SI qua de rebus [b] ecclesiæ, cum episcopus nõ est, presbyteri [c] vendiderint; placuit rescisso [d] contractu ad ius † ecclesiasticum reuocari. In iudicio autem erit episcopi cõstitutum †, si pretium debeat recipi [e], nec ne: propterea quòd [f] sæpe contingit distractarum rerum reditus amplio rem summam pro accepto pretio reddi α.

† ἀναβαλεῖσθαι τὸ κοφίκιον. q. f. consti. Syrettiũ.

α ¶ Reddi.] *Sic in quibusdam exemplaribus priscæ versionis. In alijs vero est*, reddidisse, *Græcè legitur* διὰ τὸ πολλάκις τὴν εἰσοδον τῶν περεχομένων ἀποδεδωκέναι αὐτοῖς τοῦ τοιούτου πλείονα τὴν τιμήν, *i.* propterea quod sæpe rerum venditarum reditus maius pretium his ipsis reddiderit. *Sed ob glossam non est mutatum.*

Et in Aquisgra. c. 88.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 22.

¶ Post mortem episcopi res ad eum pertinentes clerici non rapiant. C. XLIII.

NOn liceat clericis post mortem g episcopi sui rapere [h] res pertinentes ad eum: sicut iam præcedentib. regulis constitutum habetur. Si vero hoc fecerint; periclitari se nouerint in proprio gradu.

Idem ex concilio Mediomatricis.

In Meldenſi c. 21.

¶ Rescindantur præcariæ, & commutationes ab inuasoribus factæ. C. XLIIII.

Burc. l. 3. c. 166. Iuo p. 3. c. 227. ex Belluacensi.

PRecariæ [i], & commutationes tempore viduatarum ecclesiarum factæ ab his, qui loca episcoporum occu-

Sede vacãte an possint clerici de rebus ecclesiæ disponere.

a ¶ Subscriptione episcopi.] Licet abbas non posset sine consensu epi alienare rem ecclesiæ, vt hic, & inf. 17. q. 4. in venditionibus. & ext. de reb. eccl. non alie. nullitamen si consuetudo loci hẽt, bene potest dare modicũ. ex. de do. c. 2. & 3. & infeudare potest. ext. de reb. eccle. non alie. ad nostram. & hoc potest eps vel abbas sine cõsensu capituli, si subest necessitas, & res est modica. inf. ea. c. terrulas. fo. quod falsum est, nisi in paruis rebus.

Abbas an dare dona.

b SI qua de rebus.] CASVS. Vacante episcopali ecclesia, quidam presbyter vendidit ecclesiasticam possessionem: tempore procedente episcopus est subtitutus. quæritũ est in synodo Ancyrana, vtrum talis venditio possit rescindi. Et respondet q̃ sic: in arbitrio tamẽ episcopi erit, vtrum pretium recipiat, vel recuperet possessionem. quia quandoque magis expedit habere pretium quàm possessionem. Sequens cap. planum est, & per se patet.

c ¶ Presbyteri.] Canonici.

d ¶ Rescisso.] Hic patet, q̃ sede vacante clerici nihil disponere possunt de rebus ecclesiæ, vt 10. q. 2. si quis epſ'. & 75. dist. quoniam. immo potius sede vacante nõ possunt immutare statum eius. extra, ne sede vacã. cap. nouit. tamen si est magna necessitas, clerici possunt aliqua alienare, ſm H. vt dixi 71. dist. fraternitatem. & ar. inf. ea. precariæ. tñ de auctoritate superioris. Nã & iudex præstat auctoritatem facto minoris eo tempore, cum non habet curatorem, vt C. qui admit. ad bon. poss. l. bonorum. Item in minoribus ecclesijs potest episcopus aliqua alienare mortuo sacerdote i tempore necessitatis, vt 10. q. 5. 2. si quis episcop[s]. & not. q̃ cõtractus ipso iure tenet, quem faciunt clerici mortuo epo, sed restituitur ecclesia si probat se læsam, sicut est in contractu minoris, qui non habet curatorẽ, vt C. de in integ. rest. si curatorem. & ideo benedicit hic, rescisso contractũ, scilicet per in integrum restitutionem.

e ¶ Recipi.] Ab emptore.

f ¶ Propterea quòd.] Idest quia sæpe contingit ampliorẽ summam reditus distractarum rerum reddi, scilicet emptori pretio accepto, hoc est dicere, q̃ emptor amplius sæpe percipit de reditib quàm sit pretiũ quod dedit, vel q̃ ecclesia inuiàt pro pretio quod accepit: & ideo magis expedit epo repetere fructus perceptos, quàm retinere pretium.

g NOn liceat.] ¶ Post mortem.] Narrat qdod cõtingere solet, vnde sub maxime. su. ea. licet huius.

h ¶ Rapere.] Vitium. no. inf. ea. de laicis. & c. illud. ead. q. 5. ficubi. H.

i ¶ Præcariæ.] CASVS. Statuitur in hoc c. vt precariæ & commutationes, quæ factæ sunt ab intrusis vacantibus ecclesijs, rescindantur: & si expediat, fiant secundum canones, vel secundum leges.

i ¶ Præcariæ.] Ergo clerici possunt alienare ecclesia vacante,

α VT contra ext. lib. 6. de reb. eccl. nõ not. q̃ cõtractus ipso alie. dudum. sed põt inteligi qđ ibidẽ cũ hac determination: & ita hoc nõ corriget ad hoc inf. ea p. cariæ. Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

canre,quia capitulum supplet defectum episcopi. extra de hær.ad abolēdam. Ioan.quod falsum est, vt extra ne sede vacan.c.1.B.

a ¶ Vel ciuili.] sup.96.d.bene.in fi.Vel dic ciuili.i.principis: cuius auctoritas requiritur in reb. ab ipso collatis.10 q.2. precariæ.

CHaritatem.]CASVS. Hoc capit. duas habet partes. In prima præcipit Grego. Maximiano episcopo Syracusano,quē fecerat in Sicilia legatū, vt si qs episcopus moriatur vel deponatur, cōueniant œconomus & clerici ecclīæ,& prælati, & in præsentia eius de reb.ecc.faciāt inuentariū. pro quo neque species,neque pretiū aliud scriptori tribuāt. In secūda parte præcipit ei, vt cū visitatores parochias vacantium ecclesiarū visitant; eo disponēte, ipsi & clerici eorū, qui cū eis visitāt;aliquid emolumenti pp̄ suū laborem percipiant vt illi consequanē stipendia, &c. [Subsidij.] Dicit H. p̄ noīe subsidij intelligitur procuratio tm̄,licet posset etiam aliter intelligi. Scīa pars incipit ibi.[Visitatores]

b ¶ Pro faciendi.] Hoc intellige cū habēt salariū de publico,vt 23.q.1. militare.in fi.& 1.q.3.si qs eps.aliās secus. 10.q.2.precariæ.

c ¶ Stipēdium.] Ar. q̄ ad quem onus spectat,& emolumentū, inf. e. quicūque.7 q.1.pontifices. 16 q.6. de lapsis. Itē est hic arg. q̄ iudices licite possunt petere sumptus à partib. vt dixi 11.q.3. non licet. & est simile quod dicīt alibi, q̄ labor non debet esse sine fructu,vt 7 q.1.ibi.

DE laicis.] Hoc c.diuidit i duas partes. In prima parte dī, q̄ in Aluernia erat quēdā praua cō suetudo.s.q̄ morientibus episcopis siue alijs clericis,laici res defunctorum inuadebant. Statuit ergo Vrbanus Papa in concilio Aluerniæ congregato, vt si quis de cætero talia præsumpserit excommunicetur donec resipiscat. In secunda parte dicitur,quòd res episcoporum defunctorum per archidiaconos, archipresbyteros & secundum defunctorum iudicium pauperibus erogentur,aut successori reseruentur. Idem etiam seruari debet de rebus aliorum clericorum defunctorum: & qui contra fecerit,anathema sit.Secunda pars incipit ibi,[Episcoporum vero.]

d ¶ Co-

pauerant, rescindantur; & cum auctoritate ecclesiastica, vel ciuili [a],si faciendæ sunt,fiant.

¶ *Quod hic ex concilio Mediomatricis citatur, in concilio Meldensi refertur ex concilio Bellouacensi,ex quo etiam citant Burchardus & Iuo.Sed quia in concilijs Gallicis, & Germanicis sæpe eadem repetuntur;non est mutata inscriptio. In adiectis capitularibus quæ ex Gallia sunt habita,inter cætera leguntur quædam capitula excepta à domino Rege Carolo,& principibus suis ex his capitulis, quæ anno DCCCXLVI. ediderunt episcopi in synodis, &c. Quorum capitulorum verum est hoc,* Vt precariæ & commutationes tempore viduarum ecclesiarum factæ ab his, qui loca episcoporum occupauerunt, rescindantur, & cum auctoritate ecclesiastica, uel ciuili denuo si facienda fiant.

*Item Gregorius Maximiano Syracusano episcopo,li.3. epist.*11. Ioā. Diaconus lib.3.c.23.

¶ Pro labore inuentarij nihil accipiant œconomi de rebus. C. XLV.

CHaritatem tuam commonere curauimus; vt si quispiam episcoporū de hac luce migrauerit, vel (quod absit) pro suis fuerit remotus excessibus; conuenientibus œconomis *, cunctisque clericis † prioribus, atque in sui præsentia inuentarium ecclesiæ rerum facientibus,omnia, quæ reperta fuerint,subtiliter describantur: nec (sicut antea fieri dicebatur) species quædam, aut aliud quodlibet de rebus ecclesiæ, quasi pro faciendi [b] inuentarij labore tollatur.*& infra.*¶ Visitatores ecclesiarum,clericique eorum,qui cum ipsis per non suæ ciuitatis parochias fatigantur, aliquod laboris sui capiant te disponente subsidium. Iustum namque est, vt illi † consequantur stipendium [c]; qui † pro tempore suum commodare reperiuntur obsequium.

† *al. cleri*

† *al.illis.* † *al.quo*

* ¶ Oeconomis.] *Sic etiam in omnibus vetustis: sed in originali tā impresso, quàm manuscripto legitur,* hierarchicis, *Ioannes Diaconus habet,* hieraticis.

Item ex concilio Vrbani Papæ Aluerniæ celebrato.

¶ Excommunicentur laici, qui morientium clericorum audent bona diripere. C. XLVI.

DE laicis quæstio facta est,qui morientibus episcopis, siue alijs clericis res defunctorum inuasas,ecclesiæ, pauperibusque subripiunt. Contra quos commune totius concilij anathema prolatum est,ipso Papa huiusmodi sententiam promulgante. Si quis post interdicti præsentis cognitionem [d] episcoporū, seu presbyterorum, aut aliorum clericorum res [c] inuaserit; vsque ad satisfactionem

d ¶ Cognitionem.] Non ligat constitutio nisi à tēpore scientiæ.82.d.proposuisti,in fi.ff de dec.ab ord fac.l.vlt. e ¶ Res.] Proprias.f.quia de rebus ecclesiæ non p̄sūt testari, vt ext. de test. quia.sed morientes possunt aliqua dare,si hoc hēt ecclesiæ consuetudo. ext.de test.ad hæc.

a ¶ Per

a ¶ Per archipresbyterorum.] Si defunctus nihil de his disposuit, tunc si habet hæredem,ei tradet:si non habet, ecclesia succedit sicut collegium succedit in hæreditatem decurionis. C.de hær.decur.l.2.& 3. & inf.ea. q.5.c. vlt. & supra e.episcopus qui.

b ¶ Iudicium.] Potest etiam moriens suam voluntatem 1.committere iudicio alterius, vt extra de test.cum tibi.

ILlud quod.] CASVS. In concilio Chalced.statutum fuit,vt nullus rapiat bona defunctorum episcoporū vel aliorū clericorū: sed cīa p̄ œconomos ad opus ecclesiæ & successoris reseruenē. Innocētius vero modo confirmat illud, & statuit q̄ si qs contra hoc fecerit, excōmunicetur.

c ¶ Successoris.]Hoc teneas, q̄ moriente epō vel sacerdote successori eius reseruantur bona eius, vt hic dī,& su.c hæc huius. sed moriēte canonico, nihil reseruatur successori, sed diuiditur inter canonicos, vt extra de test. relatum.

d ¶ Oeconomi.] Sic ecclesia hēt œconomum in p̄ātē eius eruntres ecclesiæ decedētium eporum 2.vt hic,& 75.di. qūi quidem: si non habet,erunt in p̄tate maiorū ecclesiæ,vt su.c.p̄xi. si illi nō sunt idonei, tunc erunt in potestate aliorum clericorū, vt inf.c prox.omnib. deficientibus erunt in potestate metropolitani, vt inf. ead. non liceat. nisi ibi visitator fit, quia tunc ille custodiet eas. 61. di.obitum.

HOC NON SOLVM. CASVS. Supdictū est, q̄ laici bona clericorū defuncto rū inuadere nō p̄sūmāt: nūc vero docet idem G.de metropolitano, & de quibusli bet alijs clericis, & ad hoc inducit seq. c.

NOn liceat.]CASVS.Constitutū est in sexta synodo vt moriente epo, res illius vel ecclesiæ suæ non p̄sūmat auferre metropol. sed seruentur à clericis eiusdē ecclesiæ. si vero clerici nō sūt ibi idonei metropolitanus futuro epo oia illibata reseruet. Seq.§.cū c seq. per se patet.

SIcut.] ¶ Alienas.] Rem alienā semp̄ tenetur restituere:nisi illa iam fit consecrata, vt 17. quæst.4. contra

fu.e.non liceat. Pann.l.8.c.141.

Item Innocentius Papa II. *in concilio Lateranensi,c.4.*

¶ De eodem. C. XLVII.

ILlud,quod in sacro Chalcedonensi concilio constitutū est, irrefragabiliter conseruari præcipimus;vt videlicet decedentium bona episcoporum à nullo omnino hominum diripiantur: sed ad opus ecclesiæ, & successoris [c] sui in libera œconomi [d], & clericorum permaneant potestate. Cesset igitur de cætero illa detestabilis, & sæua rapacitas. Si quis autem amodo hoc attentare præsumpserit;excommunicationi subiaceat. Qui vero morientium * presbyterorum, vel clericorum bona rapuerint,simili sententiæ subiaceant.

* ¶ Morientium. [*In vulgatis sequebatur*, episcoporum. : *quæ nox & a uetustis, & ab ipso concilio manuscripto aberāt,& frustrā repetebatur. Sēt autem ex originali addita paulo superius aliquot verba.*

Hoc non solum de laicis, verumetiam de metropolitanis & quibuslibet aliis clericis intelligendum est: sicut in sexta synodo, c.35.legitur.

¶ Res episcopi morientis metropolitano non licet inuadere. C. XLVIII.

NOn liceat alicui metropolitano,mortuo episcopo,q̄ sub eo est, aut res eius, aut ecclesiæ suæ auferre: sed sint sub custodia cleri ecclesię defuncti episcopi, vsq; dū alius ordinetur episcopus. Si vero clerici in ecclesia non fuerint; tunc metropolitanus illibata omnia episcopo,qui ibi ordinabitur, reddat.

Sicut autem res ecclesiæ nulli usurpare licet;ita ecclesię aliena inuadere non permittitur.

Vnde Gregorius, lib.2. epis.43.ad Bonifaciū episcopū.

¶ Aliena, ecclesiæ non licet inuadere. C. XLIX.

SIcut ecclesia proprias res amittere non debet; ita eā rapacitatis ardore inuadere alienas [e] non oportet.

1 Idest,dispōne rerū suarū &c. in noc. & Hu.

Epi morientis bona cui sunt reseruāda.

2 Quidquid dicat hic gl. dic q̄ œconomus & clerici cathedralis ecclesiæ gubernabūt bona ipsius ecclesię, vt sup.e.charitatē cui c stando est.& hoc hī expressē vt patet ex tex.huius ca. standum est s̄m Inno. p̄. ut hoc no.extra de off or. cū vos. & vt ec.benefic.c. 1.Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõtra quia nihil, & c. 54.di. generalis. & 14. q. vlt. comperimus.

HIS OMNIBVS. CASVS. Infert. G. ex omnibus ferè supradictis c. q. prælati res ecclesiasticas alienare non debent; & si alienatę sunt, restitui debent: quod verum est, si illicitè alienentur. Nunc vero dicit, q. ex causa necessitatis vel vtilitatis licitè possunt res ecclesię alienare. De necessitate probat p. c. prima. De vtilitate probat p. tria sequentia c. l. fine exceptione. item demus. & terrulas. Seq. c. patet. [Vt melior ari. [vt causa vtilitatis.

a ¶ Sed notandum.] Nunc incipit ostendere qñ possunt alienari res ecclesiæ.

NOn habenti.] b ¶ Sui tituli.] i. ecclesiæ. vel sui tituli. i. ad suum commodũ, vt su. e. monemus.

c ¶ Vsurpare.] i. alienare, & ponitur in mala significatione, cum nõ subest necessitas.

PLacuit.] CASVS. Statuitur in hoc c. vt cõsensu eporum presbyteri non vendant res ecclesiarum, sicut nec epi vẽdere pñt prędia ecclesiarũ inconsulto concilio. & inducit hoc c. a cõtrario sensu. [Concilio,] hoc quo ad res matricis ecclesiæ. [Vel cuncto presbyterio,] hoc quo ad res aliarum ecclesiarum, quarum prædia alienantur. & sic concilũ dicet collegiũ matricis ecclesiæ. presbyte

r Dic q. si tã rium dr collegium ata immineat liarum ecclesiarum. necessitas, d ¶ Concilio.]. s. cleqñ conciliũ ricorum, vt su. c. px. canonicorũ ADDITIO. Et vide expectari nõ qñ no. 17. dist. in sum. possit, tunc 33. d. quando in gl. vl. eps. alienare vbi hoc c. placuit. alpoterit. arg. legatur. Arch.

ff. de admin. e ¶ Presbyterio.] Hic tut. §. 1. ff. de habes, q. episcopus repeti. hered. l. quuet consensum sadiuus, dũmo cerdotum in alienado id gerat tione, vt 10. q. 2. si gs qđ de iure episcopus.

reprobari f ¶ Necessitate.] Ergo nõ debeat. in necessitate polsũt ar. ff. de ritu eis inconsultis 1. infr. nup. si filius. ea. terrulas.

Sine

His omnibus auctoritatib[a] perspicuè monstratur, quòd nulli sacerdotũ res ecclesiasticas alicui tradere licet: & ille, qui de manu sacerdotis facultates ecclesię acceperit, nullo iure eas uendicare poterit: sed potius cogetur restituere quod illicitè accepit. Sed notandum[a] est, quòd quibusdã causis exigentib[a] res ecclesiæ distrahi possunt. Causa enim necesitatis cum consilio clericorum, uel ut meliora prospiciant, res ecclesiæ à sacerdotibus distrahi posunt.

Unde in Africano concilio legitur.

¶ Nisi causa necessitatis nec episcopo rem ecclesiæ suæ vsurpare licet. C. L.

NOn habentiꝑ necessitatem nec episcopo licèt matricis ecclesiæ α rem sui tituli [b] vsurpare [c].

¶ Gratianus citat hoc ex concilio Africano, & sequens ex Carthaginensi. Sed in vnico Carthaginensi inserto in codice canonum hoc quidem est pars posterior. sequens vero prior capitis eiusdem, quod est vltimum, id est, xxxiij. & Burchardus, & Iuo integrum caput refe runt ex Carthaginensi.

α ¶ Ecclesiæ.] *In codice canonum, et apud Burchardum sequitur*, nec presbytero rem. *apud Iuonem vero legitur*: nec episcopo liceat rem matris ecclesiæ ignorante concilio, vel presbyteris, suis titulis vsurpare. *Post sequens autem caput apponetur integer canon Græcè noua cum versione.*

Burc. l. 3. c. 178 Iuo p. 1. c. 239. ꝑ *habentel* orig.

It in Mogunti no sub Rabano c. 8.

Item ex concilio Carthaginensi vnico, c. vltimo.

¶ Nec presbyteri ignorantibus episcopis, nec episcopi ignorante concilio rem ecclesiæ vendant. C. LI.

PLacuit, vt presbyteri nõ vendant rẽ ecclesiæ, vbi sunt constituti nescientibus episcopis suis, quomodo nec episcopis liceat vendere prædia ecclesię inconsulto concilio [d], vel cuncto β presbyterio [e] sine vlla necessitate [f].

Iuo ibidem. Burch. ibidem

β ¶ Vel cuncto.] *In canone vnici Carthaginensis legitur*, vel presbyteris suis. Non habente ergo necessitatem, &c. *vt proximo superiore capite, quemadmodum, apud Burchardum etiam & Iuonem; licet ipsi legant*, habenti: *Græcè autem ita totius canõ habet.*

Ὁ μοίως ἥρεσεν, ὥστε τὸς πρεσβυτέρους παρὰ γνώμην τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπισκόπων πρᾶγμα μὴ ποιεῖσθαι τῆς ἐκκλησίας, οὐδὲ καθέρωντα. οὔτε τοίνυν καὶ τοῖς ἐπισκόποις ἄνευ τῆς ἐκκλησίας, ἀγνοοῦσης τῆς συνόδου, ἢ πῶν ἰδίων πρεσβυτέρων. μὴ ἔχοντος τοίνυν ἀνάγκης, μήδὲ ἐπισκόπῳ ἐξεῖναι καταχρήσασθαι πράγμα πέρι τοῦ τίτλου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑλης.

Similiter placuit, ut presbyteri præter suorum episcoporum sententiam non uendant rem ecclesiæ. in qua consecrantur: quemadmodum neque episcopis licet prædia ecclesię vẽdere insciente synodo, vel proprijs presbyteris. Ergo, nisi adsit necessitas, neque episcopo liceat abuti re aliqua ex titulo ecclesiasticæ matricis.

Item ex epistola Leonis Papę uniuersis episcopis per Siciliam constitutis.

SIne exceptione.] CASVS. Leo Papa præcipit epis Siciliæ, vt res suarum ecclesiarũ aliquo mõ nõ alienẽt nisi causa vtilitatis hoc faciãt, & cũ tractatu & consensu totius capituli & subscriptione. & si aliter facta fuerit alienatio, irrita erit & vacua. Seq. duo c. patent.

a ¶ Sine exceptione.] Et tñ possũt aliqui casus excipi. & sic est arg. q. licet Papa præcipiat nullam audiendam exceptionem. tñ est admittenda, ut ext. de offi. delega. ex parte, & extra de rescri. si qñ. &c. cum adeo.

b ¶ Quidquã donare.] Nisi modicũ 1. ext. d. dõ. cęterũ.

c Vendere.] Vel obligare ut extra de reb. eccle. non alie. nulli.

d ¶ Totius.] 65. dist. sane.

e ¶ Tractatu.] Quis debeat esse tractatus, habes 10. q. 2. hoc ius.

ADDITIO. Extra de ijs quæ fiunt à præla. tua. & de reb. ecc. dudum C. de vend. re ciui. l. fi. lib. 11. Archi.

f ¶ Profuturum.] Sed nonne sufficit, q. vtiliter cęptũ est, licet, non sit inde secutus effectus, ut ff. de ne. ge. sed an ultro? Rñ. q. non: ga cum ecclesiam comparemus pupillo, non sufficit vtiliter cęptum, nisi ecclesia. fit facta locupletior, vt ff. de neg. gest. si pupilli. in prin. nisi ita sit, q. res illa naturaliter, vel terræ motu perierit, vt ff. de min. varum. §. si locupleti. Sed quid si ecclesia ex illo cõtractu non est locupletata vel damnificata? Tunc dicam contractum tenere 2, quia sufficit, q. nihil ad læsionem diuinæ domus sit factum, vt 10. qõ. 2 hoc ius. nam eo ipso, q. non est paupertior facta, intelligitur locupletior, ff. de solut. in pupillo. Hoc sic as q. licet omnes clerici cõsentiant, si tamen nõ obseruatur forma alienationis, alienatio nulla est 3. vt C. de sacrosan. eccl. iubemus. in fine, & hic idem dicitur. Item si fiat alienatio in casu non cõcesso, dummodo seruetur forma alienationis tenet 4 alienatio, vt ext. de ijs quæ fi. a præla. cum nos. & ext. de empt. & vend. cum dilecti & c. cum causa. sed restituitur ecclesia. si probat se læsam.

2 Tenere. quod est ęquissimum & tenent Doc. in l. cũ hi. §. eã trãsactionem. de transact.

3 Adde Bal. & Alexan. de Imol. in l. cum alienam. C. de lega.

4 tenet. Idẽ gl. su. c. 1. sũma. sed cõtere pbant à doct. possunt ramen saluari, secũdum Anto. But. in c. cũ Apostolica, de his, quæ fi. à præla. fi ne consen. per glo. ibi, ver. pfuturũ, qn alienatio communi opinione reputabatur vtilis ecclesię, licet non esset. Anto. Corsi. in singu. ver. alienatio.

5 Ista fuit sententia Lau. vel dic melius fm Holt. consuemdinem terræ & facultates eccl. & rei vẽdite vel date facultatem attendendam. ut in decr. hic i fi. gl. alleg. & hoc ipse Holt. not. in sum. de his quę fi. a pl. §. vlt. in prin. & hoc ẽt te net Gof. ut no. in sum. eod. §. isuper horum duo est. &c. Arch.

g ¶ Conniuentia.] Sufficit tamen eorum taciturnitas. extra de ijs quæ fi. a prela. continebatur. & est hic arg. qđd nulla sit alienatio nisi adsit subscriptio, ut 96. dist. be ne quidem.

TErrulas.] Hæc est 6 pars q. in qua p. ponit seu proponere intendit casus, in quibus possit alienatio fieri capitulo inconsulto: credo tamen, quod non in omni casu capitulum sit consulendum. extra de ijs quę fi. a ma. parte cap. per totum. Ioan. de Fant. sed hic contradicit.

h ¶ Exiguas.] Forte exiguas vocat non valentes vltra 20 solidos 5, vt infe. fi quos varijs. n. modis dr ali

Anſ. l. 5. c. 69. & l. 6. c. 189.

In cõc. Carthaginen. 4. c. 31. Ibidem c. 32. & ext. de his, quę fi. a præl. c. 1. Iuo p. 3. c. 231. Pann. l. 2. c. 86.

sup. ea.

Iuo p. 3. c. 160.

quid esse modicum, ut dixi 2. q. 6. anteriorum. ubi dr. q. sine decreto non possunt alienari res exiguę, ut ff. de reb. eo. qui sub tu. l. vlt. in prin. 17. q. 4 quicumque & ff. de transact. cum hi. §. fi in annos singulos. qđ concedo dum tñ fiut utiles, nec ineſt necesitas, uel alienentur; aliàs secus. & hoc uerum est, nisi consuetudo sic contraria. ac. contra, ext. de dona cęterum.

FVgitiui.] CASVS. Quidam serui ecclesiarum fugitiui erant, & si reuocẽtur siue uocabãtur nõ poterãt teneri. Statuit ergo concilium, ut ab epis si uoluerint distrahantur tales fugitiui. idem potuerũt epi facere, si illi serui meruerint aliàs vel forte de alijs seruis, & eo

i ¶ Fugitiui.] Sed quamdiu est in fuga, vendi non põt. C. ad legem Flauiã de pla. in fuga. ite põ fugitiuus vẽdi sub ea conditione, si apprehẽdatur, ff. de eo l. 3. Idem autem.

Fugitiui

Sine exceptione.] Decernimus, ne quis episcopus de rebus ecclesiæ suæ quidquam donare [b], vel commutare, uel uendere [c] audeat; nisi forte aliquid horum faciat, ut meliora prospiciat, & cum totius [d] cleri tractatu [e] atque consensu id eligat; quod non sit dubium profuturum [f] ecclesiæ, *& infra.* ¶ Episcopus rebus ecclesiæ tanquam commendatis, non tanquam proprijs vtatur. Irrita einm episcoporum uenditio, & commutatio rei ecclesiasticæ erit absque conniuentia α g, & subscriptione clericorum.

α ¶ Conniuentia.] *Antea legebatur*, absque omnium coniuentia. *Inducit a uero est dictio*, omnium; *quia neque in reinstis exẽplaribus, neque in Decretalibus. c 1. de his, quæ fiunt à præl. neque apud cęteros collectores habetur. Apud Iuonem, qui citat concilũ Carthagin. 4. & in Pannormia, qui Leonem ex concilio apud Valẽtias loco istius vocis*, conniuentia *est* collaudatione.

Item domus urbium, uel castrorum, quæ ecclesia plus incomodi, quàm utilitatis afferunt, licet rectoribus ecclesiarum (sicut in superiori capitulo Symmachi: [Non liceat Papæ, &c.] continetur) uendere, uel commutare.

Item, sicut in Agathensi concilio, c. 45. legitur.

¶ De eodem. C. LIII.

6 TErrulas †, aut uineolas exiguas [h] & ecclesiæ minus vtiles, aut longe positas paruas, episcopus sine concilio fratrum (si necessitas fuerit) distrahendi habeat potestatem.

¶ Caput hoc in aliquot vetustis codicibus est coniunctum superiori.

Seruos quoque fugitiuos, qui reuocati retineri non possunt, similiter episcopis distrahere licet.

Unde in eodem concilio, c. 46. legitur.

¶ Alienentur fugitiui, qui retineri non possunt. C. LIIII.

FVgitiui [i] domos suas, aut familias deserentes, qui etiã si reuocati fuerint, non possunt teneri, simili ratione

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem prohibetur vendi seruus fugitiuus: quia fuga est quædam species libertatis, ff. de ædil. edict. quis sit fugitiuus, §. idem recte.

a ¶ Meruerint.] In alio.

INiustum.] ITEM. Hæc est 7. pars q. in qua dicit. ℣ si alienator reddat ecclesiam indemnẽ. s. sponte, euadet depositionem. Io. de Fant.

CASVS. Ponit quartum casum Gra. in quo possunt prælati ecclesiæ res alienare licite, s. si tantundem velunt de propriis facultatibus recompensare, quod probatur sequenti ca. cuius casus patet. Qualiter tñ illud ca. intelligat, melius dñ in apparatu.

b SI quis.] ¶ Cõtulerit.] Ergo ti dñ suo tñ ecclesiæ dedit, euadit pœnam depositionis, & sic est contra sup. ea. monemus. &c. statuimus. & cap. diaconi. vbi non euadit pœnam depositionis: licet tantum de suo det sed hic loquitur in eo casu, quando prius habitus est tractatus cum clericis, quòd de suo tantũ uellet dare, ut posset rem illam alienare, & clerici hoc præmisere.

1 Ad hoc fuit runt 1. uel dic quod si ſnia H. q cre episcop⁹ primo aliqd dit, ſufficere dedit eccleſiæ, ſed pocõſenſũ cleri ſtea tantumdem aliecorum in genere. fuit etiã nat⁹ ab eccleſia, hoc in telligitur fecisse ex voſententia. L. luntate eccleſiæ. ar., ff. ſol. mat. dotem.

ITEM SI SERVOS. Hęc est octaua pars q. in qua ponit q̃d iuris sit de libertis eccleſię: & hęc eſt ſnia. q̃ ſerui benemeriti poſſunt manumitti, & de rebus eccleſię habere vſ viuãt, &c. Io de Fã.

CASVS. Ponit hic Gra. quintũ caſum, in quo prælatus poteſt aliquid de rebus eccleſiæ alienare. Nam cũ manumittit ſeruũ poteſt ei donare vſq; ad 20. ſolidos & nõ vltra & ad hoc inducit ſequens cap.

SI quos.] CASVS. Quidã epſ quoſdam ſeruos ſuæ eccleſiæ benemeritos manumiſit, & eis quædã de rebus eccleſię donauit, quos ſucceſſor eius voluit in ſeruitutem reuocare, & ea quæ eis donata fuerãt, quare q̃ſitum fuit in concilio Agath. vtrũ hoc facere poſſit. Et rñdetur, quòd non põt eos in ſeruitutẽ reuocare, nec qđ datũ eſt vſque ad 20. ſoli. poterit reuocare. vltra vero datum reuocabit.

ab episcopo, si voluerit, aut si ita illi meruerint [a] distrahantur.

Item ex concilio apud Tanſiacum†, c. 2. †al. Carisiacũ

PALEA. C. LV.

INiustum uidetur, & impium, ut mancipia, quę fideles viri seu fœminę pro redemptione † animę suę Deo, & sanctis eius cõsecrauerint, cuiuscumque muneris pretio, vel commutationis commerico iterum in sęcularem seruitutem redigantur: cum canonica auctoritas seruos fugitiuos tantummodo distrahi permittat. Et ideo omnes rectores eccleſiarum ſummopere caueant, ne vnius eleemoſyna, alterius peccatum fiat: & eſt abſurdum, ut eccleſiaſtica dignitate ſeruus decedens, humanę obnoxius ſit ſeruituti. Ext. de rerũ gmu. c. inſtitutũ. Burc. l. 3. c. 174. Iuo p. 3. c. 235. † al. reuocãdę

¶ *A Burchardo, & Iuone citatur ex concilio apud Carisiacum, in Decretalibus vero tit. de rerum permut. ex concilio apud Syluanectum. Et habetur hęc palea in pleriſque vetuſtis Gratiani exemplaribus.*

7 *Item ſi rectores eccleſiæ de rebus propriis tantundem eccleſiæ reſtituere voluerint; eccleſiaſticas facultates liberè dare poſſunt: & conſtabunt his, quibus datæ fuerint, perpetua firmitate.*

Vnde in Agathenſi concilio, c. 49. legitur.

¶ Alienatio de rebus eccleſię, quomodo rata eſſe poterit. C. LVI.

SI quis qualibet † conditione de rebus eccleſię aliquid alienare præſumpſerit; ſi de ſuo proprio tantum eccleſiæ contulerit [b], quantum uiſus eſt abſtuliſſe; tum demum illud ſtare licebit. Iuo p. 3. c. 161. † al. q̃ qualibet

8 *Item si seruos eccleſiæ libertate epiſcopus donauerit, ea, quæ in manumiſsione data illis fuerint, perpetua firmitate tenebunt: ſi tamen quantitatem canonibus præfixam data non exceſſerint.*

Vnde in eodem concilio, c. 7. legitur.

¶ De eodem. C. LVII.

SI quos de seruis eccleſiæ benemeritos [c], sibi ∝ epiſcopus libertate donauerit; collatam libertatem [d] à ſucceſſoribus placuit cuſtodiri cum hoc, quod eis manumiſſor in libertatem contulerit Quod tamen iubemus viginti ſolidorum numerum †, & modum in terrula, & uineola, uel hoſpitiolo tenere. Quod amplius [e] datum fuerit, poſt manumiſſoris [a] mortem eccleſiæ reuocetur. Iuo p. 16. c. 50. † al. numeri modum

∝ ¶ Sibi.] *Sic etiam legitur in editionibus conciliorum, & duobus codicibus Vaticanis. Sed apud Iuonem, & in vno vetuſto Gratiani exemplari abeſt dictio, ſibi.*

Sed notandum eſt, quòd ſerui eccleſiarum manumitti non poſſunt non retento eccleſiaſtico patrocinio: niſi forte manumiſſor duos eiuſdem meriti, & eiuſdem peculij eccleſiæ conferre voluerit.

Vnde in concilio Toletano 4. c. 67. legitur.

¶ De epiſcopo, qui non retento patrocinio ſeruos eccleſię manumittit. C. LVIII.

Poly. l. 3. tit. 13. Burc. l. 3. c. 176. Iuo p. 3. c. 237.

EPiſcopus, qui mancipium iuris eccleſiæ non retento eccleſiaſtico patrocinio [b] manumitti deſiderat; duo meriti eiuſdem, & peculij corã concilio eccleſiæ, cui præeminet, per commutationẽ ſubſcribentibus ſacerdotibus offerat: vt rata, & iuſta inueniatur diffinitio [c] commutantis. Tunc enim liberam manumiſſionem ſine patrocinio eccleſiæ concedere poterit: quia eum, quem libertati tradere diſponit, iam iuri proprio [d] acquiſiuit. Huiuſmodi autem liberto, aduerſus eccleſiam, cuius iuris extitit, accuſandi [e], vel teſtificandi denegetur licentia. Quod ſi præſumpſerit; placet, vt ſtante [f] commutatione in ſeruitutem propriæ eccleſiæ reuocetur, cui nocere conatur.

Iuo p. 16. c. 65.

Libertus enim (niſi venia [g] impetrata) patronum in ius vocare non permittitur. Vnde in ſecundo libro digeſtorũ, tit. de in ius vocando l. ſi. ¶ [Si ſine venia edicti impetrata, libertus patronum in ius vocauerit; ex querela patroni, vel † ſupradictam pœnam, ideſt quinquaginta aureos [h]

tit. l. 4. l. 5. † al. vel quinquaginta aureorum pœnam das]

SED NOTANDVM EST. CASVS. Supra dictum eſt q̃ ſerui eccleſiarum poſſunt manumitti quandoq. Nunc vero docet, q̃ ipſa manumiſſio non eſt facienda niſi retento patrocinio, niſi manumiſſor recompenſet eccleſię alium ſeruum eiuſdem meriti, & eiuſdem peculij. tamẽ dicit c. de duobus.

EPiſcopus, qui mancipium.] CASVS. Quidam epiſcopus quendam ſeruum eccleſiæ ſuæ manumittere deſiderabat nullo patrocinio in ipſo retento, quæſitũ fuit in concilio Toler qualiter hoc fieri poſſet. Et reſpõdetur, q̃ ſi manumiſſor conferat eccleſiæ duos ſeruos eiuſdem meriti & eiuſdem peculij de conſenſu canonicorum ſubſcribentium in commutatione, rata erit commutatio & manumiſſio talis: quia quem epiſcopus manumiſit, tam iuri proprio acquiſierat: ita tamen vt præfatus libertus non habeat licentiam accuſandi, vel teſtificandi contra eccleſiam quod ſi præſumpſerit commutatione manente, reuocabitur in ſeruitutem.

a ¶ Poſt manumiſſoris.] Et ante poſſet, ſed poſtea magis commode reuocare poſſet.

b ¶ Patrocinio.] Tali, ſcilicet, quod conſiſtit in faciẽdo, ſcilicet in ſeruiendo: ſed patrocinium quod conſiſtit in non faciendo, ſcilicet, quòd eum non vocet in ius, illud non poteſt remittere, vt patet per id quod ſequitur. vtrum autem patronus ex toto poſſit remittere ius patronatus, notaui 54. diſtinct. quicunque. Sed quæritur qua re pro vno ſeruo dantur duo ſerui, & non pro vna re ecclesiæ dantur duæ res, vt ſup. ead. c. ſi quis? Rñdeo: quia ſi ſeruus eſt bonus, diligenter gerit res eccleſiæ & negotia, & non permittit fieri fraudem. ſi eſt malus, per eum poteſt extorqueri veritas. hanc rationem aſſignat lex, C. de admi. tut. lex quæ. in prin.

c ¶ Diffinitio.] Ideſt, voluntas.

d ¶ Iuri proprio.] i. ſeruus ipſe proprij iuris eſt factus.

e ¶ Accusãdi.] Ergo videtur, q̃ aliter quã libertus poſſit accuſare eccleſiam, vt ſi accuſat, q̃ ſimoniace eligit aliquem, vt ex. de ſim. veniens. vel q̃ metum intulit alicui, vt ff. quod me. cau. metum §. 2. ſed contra vniuerſitas non poteſt dolum cõmittere, vt ff. de dolo. ſed ſi ex dolo, ſic nec dicitur aliquid poſſidere. ff. de acq. poſſ. l. 1. §. vl. Nec ciuitas poteſt excommunicari, vt 24. q. 1. ſi habes. Item vniuerſitas per actorem vel procuratorem, ſuum debet ſe defendere: ſed in crimine non interuenit procurator. ergo vniuerſitas nõ poteſt de crimine cõueniri. quod verũ eſt. Dicas ergo hic ponit verbum accuſandi pro verbo agẽdi 1. Vel intellige cum eps accuſat de crimine, quod comiſit de cõſilio vniuersitatis 2, vt 16. q. 6. poſthumus. placuit. Itẽ q̃ modũ §. ſi quis. inquiſitionis poteſt agi cõtra vniuerſitatẽ, prout legitur ext. de ſi. veniens 2. Vel ſingulos Io. ego credo, q̃ vniuerſitas (niſi ſint infantes & ſimiles perſonæ) accuſari põt: quia dolum cõmittere poteſt, nec ob. lex illa. ff. de dolo, ſed ſi ex dolo. quia qđ ibi dr, non poteſt committere dolum, ſupple de facili. & videmus q̃ ſæpe capitulum accuſat, & excõicat conſilium vniuerſitatis. Et delictũ qđ maiores de vniuerſitate committunt ad oẽs refertur. ff. de re. iu. l. aliud. B.

Vniuerſitas an poſſit accuſari.

f ¶ Vt ſtante.] Ergo pœna ſoluta remanet contractus in ſua firmitate. 25. q. 2. quacunque quòd alias non eſt verum, niſi ſit hic dictum, vt ff. de tranſ. qui fidẽ. Nam iniquum eſt, q̃ ſimul habeatur pœna & res. ff. de doli exce. apud Labeo. ext. de pœn. ſuam.

LIBERTVS. CASVS. Supradictum eſt q̃ libertus ſuũ patronum accuſare non poteſt, vel contra ipſum teſtificari. Nunc vero docet G. q̃ in ciuili cauſa non poteſt eum in ius vocare, niſi venia impetrata à maiori.

g ¶ Niſi venia.] Ideſt licentia agendi.

SI SINE. CASVS. Quidam libertus licentia nõ impetrata patronũ ſuũ in ciuili cauſa in ius vocauit, quæſitum fuit quam pœnam libertus illi pati debeat, & rñdet & ſi patronus conqueritur, punietur libertus pœna aureorum 50 ſi fuerit dives: ſi fuerit pauper, tanquam inofficioſus verberibus caſtigatur.

h ¶ Quinquaginta aureos.] Niſi pœniteat ante litis conteſt. vt ff. de in ius voc. quamuis.

1 Ad idẽ q̃ no. C. q̃ inof. teſt l. 2 ff. eo. poſthumus. §. ſi quis.

2 Quæ delin quere poteſt ſicut & eccleſia, vt legi. & not. ſu. 7. q. 1. ſicut vir. ver ſi. vero. Arc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Inofficiosus.] Idest, impius.
b ¶ Si inopia.] Pauperes enim semper puniuntur verberibus. sup. ead. fraternitas.

SI VERO. CASVS. Supradictum est, quid iuris sit cum seruus ab vno manumittitur. Nunc vero docet. G. q̃d iuris sit cum manumittitur à collegio: quia tunc non singulis: sed vniuersitati reuerentiam debet.

QVI MANVMITTITVR. CASVS. Dñ hic, q̃ si q̃s manumittitur à corpore aliquo. i. à societate cerdonũ vel peliparioru, vel collegio clericorum, vel à ciuitate, singulos de vniuersitate ius vocabit sine venia impetrata: quia non est libertus singulorum, sed vniuersitatis tantum. sed si aduersus ciuitatem vel vniuersitatem aliam cuius est libertus, habeat actionem, non pót in ius vocare rectores vel actorẽ ipsius ciuitatis vel vniuersitatis, nisi venia impetrata. Sed si princeps aliquem faciat ingenuũ, nullã reuerentiam debet patrono. [Corpore.] Corpus dicit societas hominum non habitantium si mul. Collegiũ vero simul habitantium dicitur.

c ¶ Singulos.] Sed cõis libertus duorũ neutri potest in ius vocare. ff. de in ius voc. cõis libertus. quia tes communis omnium est. ff. de ritu nup. illud.

d ¶ Actorem.] Glossauerunt aũt quidam hæc in propria causa, non in causa vniuersitatis: hæc glosa falsa est: q̃a bene potest conueniri procurator patroni, licet non ipse patronus, vt ff. de obseq. l. licet. ff. de in ius voc. sed & si. § vlt. sed ipse patronus siue suo iure alieno nomine agat, non potest conueniri à liberto, vt per eandem legẽ probatur. sed econuerso est in liberto: quia licet libertus procuratore suo nomine non possit conuenire patronum: tamen nonne alterius potest, vt ff. eod. quæsitum.

e ¶ Ingenuum.] Restituendo eum naturalibus, vt ff. de natalibus rest. l. 2.

IN CRIMINA. CASVS. Dictum est supra in l. si fine. quid iuris sit cum libertus vocat patronum in ius sine venia in causa ciuili: Nunc vero docet Grat. q̃ si vult patronum accusare de crimine, de quo patronus caput & iurare de calumnia. C. de decapitari liberti. nisi patrona cum seruo suo concubuerit, quo casu cum muuere libertatis seruo permittitur accusare, & ad hoc indutit. l. seq.

SI QVA CVM SERVO. CASVS. Quædam mulier cum seruo concubuit, quæsitum fuit quam pœnam debeat pati vterque? Et respondetur, q̃ fœmina debet decapitari, seruus autem comburi debet, & dat licentia omnib. accusandi de hoc crimine, & officialibus copia nunciãdi. Seruus aũt potest de hoc crimine accusare, & si crimen probauerit, pro munere, libertatem habebit.

f ¶ Capitali.] Hodie adultera verberat, & detrudit in monasterium, vt C. de adul. auth. sed hodie. Vel dic, q̃ auth. intelligitur, q̃n non adulteratur cũ proprio seruo. Sed numquid seruus pót accusare dñam suã si cũ alio seruo adulteratur? R. si q̃ nõ. ga hic loquit̃ de proprio tm seruo. similiter nec dña virum suum pót accusare, si cũ ancilla sua iacet vel cũ aliena 2, cũ hoc cautũ nõ inuenio hoc, quia detestabilius est hoc crimen in muliere, q̃ in viro. Io. Maledicit. Io. quia accusari potest mulier 2. & vir si cum ancilla sua fornicetur, aut fœmina si adulterium committat, vt ex. de diuor. ex litteris. B.

g ¶ Verberone.] i. seruo qui post verbera comburitur.

IN PATRONOS. CASVS. Supradictum est q̃ liberti patronos suos accusare non possunt. Nunc vero dicit, q̃ contra eos testificari non possunt, nisi in casibus quibusdam, in quibus serui contra dominos, & liberti contra patronos verberari iubentur.

QVæstionem.] CASVS. Lex ista diuiditur in tres partes. In prima dr, q̃ serui contra dominos in crimibus non admittuntur sine iudicijs alijs, nisi in exceptis criminibus in quib. serui contra dominos torquentur et soli, & si alia indicia non præcedant. In secunda parte dicitur, q̃ in certis criminibus non creditur solis seruis cõtra dominos, sed eis fides cũ alijs probationib. adhibetur. In tertia parte dicit quòd in pecuniaria causa, nec soli, nec cum alijs probationibus contra dominos admittuntur. Secunda pars incipit ibi, [In cæteris autẽ. Tertia ibi, [In pecuniarijs.] Sequẽs c. patet p se.

a ¶ Census.] reipub. vel etiam ecclesiæ: quia ecclesia compa-

† al. vrbi

l. 10. §. qui manumittitur.

ex le. si quis ex familiarib. Co. quia accus. non posst.

tit. 11. le. vnica.

† Conc. tex. in l. q̃n. Ale. & in l. cæsarati. cum ibi not. C. de adulte.

Dña adultera an possit à seruo adulterari.

2 Adde q̃ not. Bal. & Cyn. Pet. & Cyn. in l. 1. C. de adul. Sed nu tit. de adulte. ver. fili mate. quid.

Dicitur q̃ quod hoc hic.

census a accusationibus, & crimine maiestatis, quod ad salutem principis pertinet. ¶ In cæteris autem, quamquam ex, quæ seruus contra dominum dixit, iudicaturi sententiam formare non debeam; tamen, si alijs b quoque probationibus fides veritatis inuestigetur, præscriptionis c inuidia euanescit. ¶ In pecuniarijs vero causis ex a inopia probationum seruos contra dominum posse interrogari d manifestum est.

¶ *In aliquot vetustis codicibus caput hoc coniunctum est superiori.*
a ¶ Ex inopia.] *In antiquis codicibus Gratianus legitur* nec inopia, *& sic videtur etiam legisse auctor glossæ. In antiquiore etiam editione codicis Lustiniani tit. de quæstionibus, le. quæstionem. eodem modo habet, eandemque lectionem secutus est auctor illarum glossarum, & in Basil. tit. 50. de quæstio. eadem est lectio. Sed quia in codice ab Haloandro edito legitur,* ex inopia, *& in l. Diuus ff. de quæst. videtur statutum, ex inopia probationum etiam in causis pecuniarijs posse torqueri seruos, nihil est mutatum.*

Item ibidem. l. secunda.

¶ De eodem. C. LX.

INsolitum est, & graue exemplo, audiri seruos aduersus tutores, vel matrem c dominorum suorum, nisi tutelæ agatur.

Si vero libertus sua auctoritate à patrocinio ecclesiæ recesserit, si admonitus redire contempserit, in seruitutem reuocabitur.

Vnde in eodem concilio Toletano quarto, c. 70. legitur.

¶ De libertis ecclesiæ, qui ab eius patrocinio discedunt. C. LXI.

LIberti ecclesiæ, qui ab eius patrocinio discedentes quibuslibet personis adhæserunt; si admoniti redire f contempserint, manumissio eorum irrita sit: quia per inobedientiæ † contemptum ingrati actione g tenentur.

Burc. l. 3. c. 184. Iuo p. 3. c. 244.

† al. obedientiæ.

Item ex concilio Hispalensi. 2. c. 8.

¶ Reuocentur in seruitutem ecclesiarum liberti, qui contra eius libertatem superbiunt. C. LXII.

OCtaua discussa

c ¶ Præscriptionis.] Id est, exceptionis talis, scilicet iste est seruus meus, & ideo non audietur contra me.
d ¶ Interrogari.] nisi cum de facto suo interrogatur, vt 4. q. 3. item serui.
I Nsolitum.] ¶ Matrem.] Nam mater quandoque gerit tutelam filiorum, vt C. quando mu. tut. effic. fungi. l. 2. & finita tutela potest agi contra eos, qui non habentur loco dominorum, cum pupillũ spoliãt. ff. de vsucap. pro emptore qui fundũ. §. fi tutor.

SI VERO. CASVS. Dictum est supr. in c. episcopus q. quòd Libertus à patrocinio ecclesiæ recedere potest, si episcopus duos seruos eius dẽ meriti & peculij di. pro eo dederit. Nunc vero dicit Grat. q̃ si sua auctoritate à patrocinio ecclesiæ recedat, nisi admonitus resipiscat, reuocet in seruitutem: & hoc p̃bat per seq. cap.

LIberti.] CASVS. Cõstitutum fuit in Toletano concilio vt si liberti ecclesiæ ab eius patrocinio decesserint: si cõmoniti ad ecclesiã non redierint, reuocent in seruitutẽ.] Ingrati actione.] i. actione intentata pp ingratitudinem. i. actione in factum.

f ¶ Redire.] sed quare coguntur isti redire cum nullæ operæ sint eis impositæ: libertus enim non tenet præstare operas nisi sint eis impositæ. C. de ope. lib. l. licet honorem eis exhibere teneatur, & etiam alere ipsum, vt C. de ope. li. l. & l. mater. Sed dicas aliud esse in libertis ecclesiæ vt supr. e. diaconi. tamẽ licet liberti ecclesiæ teneantur ei præstare operas non tamẽ tales quales serui: aliis insuf. ficienter fit probatũ & sic dñs excepto nulla est. arg. extra de re iudi. cum Io. &c. Arch.

Libertus an teneatur ad operas.

g ¶ Ingrati actione.] Id est actione in factum, quæ dãtur propter ingratitudinem. non enim est hoc proprium nomen actionis. sic dicitur actio oneris aduersi, id est, quæ datur propter onus aduersum, vt ff. loc. in naue.

OCtaua.] CASVS. Eliszeus seruus Agabren. ecclesiæ, statim cum fuit ab episcopo manumissus, non sotronam ecclesiam in quadam causa ciuili, vbi arbiter resi debat, iniuste damnauit, vel eius bona propter rapinam vsurpauit: quare quæsitum fuit de de illo Hispalensi concilio in octaua die ipsius concilij, quã pœnã,

Universidad de Deusto
Biblioteca

debeat pati iste libertus. Et respondet q̃ debet in seruitutẽ reuocari. vt cuius libertas erat perniciosa, sit seruitus salutifera: & qui adepta libertate voluit superbire, discat obedire subiectus & dicit H. damnauit, idest, damnificauit, vel ad damnificandum ecclesiam alios in stigauit, vocando ecclesiam in ius sine venia.

a ¶ Discussio.] id est, quæstio.

b ¶ Prædamnauit.] id est, valde damnificauit.

c ¶¶ Reuocetur.] hic habes quod propter ingratitudinem reuocetur libertus in seruitutem. & intelligas in gratitudinem grauẽ offensam, quia nõ nisi pro graui offensa reuocatur libertus in seruitutem, & propter easdem causas, propter quas reuocatur donatio. in auth. vt liber. de eg. tero colla. 6. §. illud. secundum leges vere res sufficit leuis offensa. C. de libe. & eorum liber. l. 2. Item hic habes quod si ue committat libertus ecclesiæ ingratitudinem contra ecclesiam, siue contra episcopũ reuocatur in seruitutem. secus si cõtra alium de ecclesia, sup. e. qui manumittuntur.

d ¶ Proditi.] i. de inobedientia conicti.

Libert⁹ pp ingratitudinem reuocatur in seruitutem.

DE libertis.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quòd si liberti ecclesiarũ facti sunt presbyteri, vel diaconi, iuxta modum quem canones antiqui docent, sint liberi, tamen à patrocinio ecclesiæ, nec ipsi, nec eorũ filij recedere debent. In secũda parte dicit, q̃ libertos ecclesiæ commendatos debet episcopus tueri, nec põt episcopus impetrare à principe, vt eos alicui donet. quod intelligit. Hũ si manumissi fuerant pleno iure, vel quo ad onus iodebitum, vel in casu non concesso. Sed ego intelligo sicut littera sonat, quia licet sint ecclesiæ commendati, non tamen sunt liberti ecclesiæ. & ideo eos episcopus donare non potest. Secunda pars, ibi, [Ab aliis quoque.

e ¶ Ab eis progeniti.] Ergo filij libertorum debẽt obedientiam p̃stare ecclesiæ patronæ suæ, sicut & patres eorũ; vt hic, & C. de libe. & eorũ liber. libertinæ. sed contra: quòd ex liberta nascitur ingenuum est, ut C. de ope. libe. quod ex liberta. Sol. quidam intelligunt legem illam libertinæ. de filijs manumissis cum patre & ante manumissionem natis. leges contrarias intelligunt de natis post manumissionem. sed hoc stare non potest, quia hic dicitur tam ipsi, quàm ab eis progeniti. Item ex sequen. cap. infr. ea liberti. patet quòd intelligitur de filijs natis post manumissionem, vbi dicit futura prole, quòd ab ecclesiæ patrocinio se non potest subtrahere. Ideo

Libertorũ ecclesiæ filij sunt ecclesiæ obnoxij.

sio[a] agitata est de quodam Hæliseo ex familia Agabrensis ecclesiæ: qui ab episcopo suo traditus libertati, de libertate confestim ad contumacię morbum transiliuit; sic que per superbiam non solum eiusdem episcopi ueneficis † artibus salutem lædere voluit, sed etiam patronam ecclesiam libertatis immemor prædamnauit[b]. Aduersus; quem ingrati actio, canonum & legum auctoritate iuste dirigitur; scilicet, vt immeritæ libertatis damno mulctatus ad seruitutis nexum reuocetur[c]. Talium enim status, qui contra episcopum suum, vel patronam ecclesiam nituntur, decidi potius quàm conseruari conuenit: vt quorum libertas perniciosa est, sit salutifera seruitus: & qui superbire nouerunt adepta α libertate, proditi[d], discant obedire subiecti

† al. maleficis

Iuo p. 16. c. 66.

α ¶ Adepta libertate.] *Magna hoc loco est varietas in vetustis Gratiani codicibus. Nam partim concordant cum hac vulgata, partim habent.* adempta libertate proditi, *partim*, adepta libertate prædi, *vt concilium ipsum impressum, & manuscriptum, etiam in codice Lucensi regio. Iuonem vero legitur*, adepta libertate elati, perdita discant obedire subiecti.

Item ex concilio Toletano 3. c. 6.

¶ A patrocinio non discedant ecclesiæ liberti ad sacros ordines promoti. C. LXIII.

DE libertatis autem hoc præcipit sancta synodus, vt si qui presbyteri, vel diaconi β ab episcopis facti sunt secundum modum, quo canones antiqui dant licentiam; sint liberi: & tamen à patrocinio ecclesiæ tam ipsi, quàm ab eis progeniti[e] non recedant[f]. ¶ Ab alijs quoq; libertati traditi, & ecclesijs commendati patrocinio episcopi † colligantur: ne cuiquam donentur, à principe hoc episcopus postulet.

† al. episcopæ li regantur.

β ¶ Presbyteri, vel diaconi.] *In concilijs Coloniæ quatuor tomis impressis, & in codice Lucensi regio legitur.* De libertis autem id Dei præcipiunt sacerdotes, vt si qui ab episcopis, &c. *nulla presbyterorum, aut diaconorum mentione facta.*

Ne uero longinquitate temporis obscuretur cõditio originis; tẽpore suæ manumissionis scribãt liberti ꝓfessionẽ, qua se profiteantur de familia esse ecclesiæ, & ab eius obsequio se nunquam recessuros.

Vnde in concilio Toletano, ca. 9. legitur.

¶ Professionem suæ conditionis liberti ecclesiæ faciant. C. LXIIII.

inf. c. proximo.

LOnginquitate[a] sæpe fit temporis, vt non pareat conditio originis. Vnde iam decretum est in anteriori α b vniuersalis concilij canone, vt professionem suam liberti ecclesiæ debeant facere: qua profiteantur se & de familijs ecclesiæ esse †, & eius obsequium nunquam relicturos.

† al. manumissos.

Vnde his quoque nos adijcimus; vt quoties cursum vitæ sacerdos impleuerit, & de hac vita migrauerit; mox cum successor eius aduenerit, omnes liberti ecclesiæ, vel ab eis progeniti chartulas suas in conspectu omnium debeant ipsi substituto pontifici publicare, & professiones suas in conspectu ecclesiæ renouare: quatenus status sui vigorem & illi obtineant, & obedientia eorum ecclesia non careat. Si autem aut scripturas libertatis suæ intra annum[c] ordinationis noui pontificis manifestare contẽpserint, aut professiones renouare noluerint; vacuæ & inanes chartulæ ipsæ remaneant, & illi origini suæ reddiri, sint perpetuo serui.

α ¶ In anteriori.] *Significatur canon 69. concilij Toletani quarti, qui proximo c. refertur. Nam quartum illud Toletanum, quod fuit plenissimum, in sequentibus Toletanis vocari solet vltimum sale concilium, vt in quinto, c. 5. & 7. & in sexto concilio, c. 13. 7. & 18. Et in principio ipsius quarti concilij episcopi aiunt,* quoniam generale concilium agimus.

Item ex concilio Toletano 4. c. 69.

¶ Nec liberti, nec eorum posteri à patrocinio discedant ecclesiæ. C. LXV.

Poly. l. 3. tit. 12. Burc. l. 3. c. 185. Iuo p. 3. c. 245.

LIberti ecclesiæ (quia nunquam moritur[d] eorum patrona) à patrocinio eiusdem nunquam discedant; nec posteritas quidem eorum: sicut priores canones decreuerunt. Ac ne forte libertas † eorum in futura prole non pateat, ipsaque posteritas naturali ingenuitate obnitens sese ab ecclesiæ patrocinio † non subtrahat; necesse, vt tam hi liberti, quàm ab eis geniti † e professionem episcopo suo faciant. per quam ex familia ecclesiæ libertos effectos

† al. libertinitas.

† al. patrocinio subtrahat.

† al. progeniti.

LOnginquitate.] CASVS. Statutum fuit in concilio Toletano, vt liberti ecclesiarum professionem facere debeant, qua confiteantur se esse libertos ecclesiæ & ab eius obsequio non recessuros. sed cum idem concilium fuit iterum congregatum, adiecit vt cum episcopus ecclesiæ fecerit defectum, & ei alius substitutus, omnes liberti ecclesiæ, vel ab eis progeniti substituto pontifici intra annum à tempore suæ ordinationis chartulas suas in conspectu ecclesiæ debeant publicare & renouare: quatenus illi suum statum teneant, & ecclesia eorum obedientia non careat: si vero hoc cõtemnent, reuocentur in seruitutem.

a ¶ Longinquitate.] Quia si per decem ann. steterit in libertate, amodo liber habetur, vt extra de coniug. ser. licet. ff qui & à qui. ma. fi. cum. § Arist. vel si mater alicuius tempore mortis eius se pro libera gesserit, & filius eius p quinquennium vixerit vt liber, amodo liber erit, vt C. ne de de fia. defun. l. 2. & 3. sed licet seruus fugitiuus se pro libero gesserit non ideo est in possessione libertatis, vt C. de agric. & cens. cum simus. in fi. lib. 11. & ff. de acq. poss. l. per eum, in fi.

b ¶ In anteriori.] Nõ determinat hic de quo dicat.

c ¶ Intra annum.] Similiter si vasallus intra annum nõ petit inuestituram, cadit à iure feudi, vt in constit. Friderici, in pr. ialis. §. præterea. de feud. nec obstat quod legitur ext. de iureiu. veritatis. vbi dicitur q̃ non iuratur successori P. æ. potest enim dici ipe cialem ibi esse indulgentiam. in emphyteuta secus est, quia licet non soluat canonem intra annum tñ non expellitur, vt io. q. 2. hoc ius. No. q̃ hic excursus anni non privat aliquẽ libertate, sicut excursus anni probat crimẽ. 11. q. 3. rursus. sic 20. q. 2. puella. sic ext. de off. or. pastoralis. sic 34. d. si seruus.

Anni excursus aliqua fa cit.

LIberti.] CASVS. Statuitur in capitulo, vt liberti ecclesiæ à patrocinio ecclesiæ nunquam recedant: quia eorum patrona ecclia nũquã moritur, nec posteritas eorũ, sicut antiq canones decreuerũt, & hoc in 1. parte. In 2. parte dicit q̃ liberti & eorũ filij faciãt professionem, qua q̃

1 Istã glo. sequitur Alex. de Imo. in l. pactũ, & collatio. 2. C. de pact. & idem Alexan. in l. extraneum. col. 3. de hær. inst. vbi vide cõcor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRO REMVNERATIONE. CASVS. Ponit hic Gra. sextum casum, in quo res ecclesiarum licite possunt alienari, scilicet pro remuneratione seruienda.

QVicumque.] CASVS. Aliqui sustinuerunt laborem pro ecclesia aliqua prælatus illius ecclesiæ promisit aliquid illis pro remuneratione laboris sui, terram. s. vel aliquid: postea nolebat soluere promissum. vnde quæritum fuit in concilio Toletano, verum ad hoc possit compelli de iure? Et respondetur q sic: hoc probatur auctoritate Pauli ita tamen, vt illa remuneratio per concilium prouinciale confirmetur.

a ¶ Suffragio.] i. qa suffragium præstitit ecclesiæ concilio vel auxilio.

b ¶ Prouiderint.] Alicui.

c ¶ Promiserint.] Vt q aliquis obligetur nudis verbis, licet nõ interceserit stipulatio, vt ext. de tenta indicante. 2. q. 5. iuramenti. & inf. ea. q. 5. quia sõnes. qd verum est. & potest dici q competit actio ex nuda promissione. l. condictio. ex

1 Hoc nõ habet locum apud Cathelanos, apud quos non datur actio ex promisso. tenetur tñ deb. neri tñ deb. Cathelanus quia vanis p missionib. & inutilib. intuitionib. detinet viatorem, saltẽ de dolo. ff. si quis cau. si scriptione sua robo. actio. fm Vi. rauic. [Huius.]. f. larg. ita not. [Futuri,] Scilicet temporis.

Rex pacificus. Arch.

canone illo. inf. 22. q. 5. iuramenti.

ECclesiasticis.] CASVS. Theodorus vir eloquentissimus consiliarius Ro manæ sedis seruo alicui quo indigebat: & iõ G. tradidit ei Acosimũ seruũ natione Siculum, & vt hæc donatio nullo tpe valeat retractari, ad cautelam futuri temporis sibi fecit publicum instrumentum quod G. subscripsit propria manu, & tribus presbyteris & tribus diaconis.

a ¶ Cum redemptor.] Hic habetur forma, sub qua fiũt manumissiones, & planum est.

b ¶ Ius gentium.] Alibi dicitur, q̃ iure diuino est inducta seruitus. Sed de hoc dixi su. dist. 1. ius gentium.

c ¶ Relaxamus.] Sed nonne eo ipso, q̃ aliquis inter vinos manumittitur, videtur ei peculium datum, nisi expresse hoc admatur. C. de pe. eius qui li. meruit. l. vnica. Sed dicas, quod aliud est in libertis ecclę q̃ in eis manumissione non licet dari vltra summam viginti solidorũ, vt su. e. si quos.

d ¶ Cum tribus.] Ergo tribus requiritur cõsensus omnium, vbi libertas datur, & hoc in fauorẽ libertatis fit, vt C. de communi seruo ma. l. 1. arg. contra 34. dist. c. 1. & ead. episcopus qui. Itẽ videtur hic, quod sigillum Papæ non facit chartam authenticam, nisi adsit subscriptio. Io.

ITEM SERVI. CASVS. Dictũ est su. ea. q. 2. c. prædia. q̃ possessiones ecclesiarũ non debent à laicis fatigari. Idem nunc dicit Gratianus de seruis ecclesiarum.

ECclesiarum seruos.] CASVS. Relatum est in concilio Toleta. quòd quidã iudices & administratores publicorũ officiorũ seruos ecclesiarum vel eporũ vel aliorum clericorum diuersis angariis fatigabãt. Quare concilium postulauit à Greg. vt tales præsumptores prohiberet & statuit cõcilium, vt si quis de cętero talia præsumeret, ab ecclesiastica cõmunione repelleretur.

e ¶ Clericorũ.] Ar. q̃ eodem priuilegio gaudẽt serui clerico rum, quo ecclesię in fra. 16. q. 1. similiter fi. 87 d. eos qui. & 89. d. indicatum. Clerici enim & eorum mãcipia sũt exempta ab omib. muneribꝰ ciuitatum, nisi subsit magna necessitas. ext. de immu. eccle. non mitus. C. de episc. & cler. l. 2.

1 Scilicet à Papa, vt hic fust: quod non obtinet in alijs prælatis. secundum L. & Hug.

2 Circa istã materiã an notarius possit omittere in instrumẽto sui solitũ signum, & apponere aliud, de quo vide q̃ Archi. hic cui adde G. d. cu. in cõparatione & ibi Bal. in vlt. col. C. de fide instru. & per Bal. in prin. C. col. 2 & Aug. in Aut. de instru. cau. & fi in prin.

Clerici sunt à muneribus ciuilib. exempti.

MISERATIONIS QVOQVE. CASVS. Ponit hic Gratianus 7. casum, in quo serui ecclesiarum miserationis intuitu libertati donari possunt, & sic quodammodo alienantur.

CVm redemptor noster.] CASVS. Dicit in hoc c. ¶ Greg. se esse fateantur, eiusque patrocinium non relinquant: sed iuxta virtutem suam obsequium ei, vel obedientiam præbeant.

Pro remuneratione etiam impensi obsequij res ecclesiasticæ vtiliter possunt donari.

Vnde in Toletano concilio 4. c. 36. legitur.

¶ Quæ de rebus ecclesiæ in remuneratione obsequij præstantur rata permaneant. C. LXVI.

QVicumque episcopi suffragio[a] cuiuslibet aliquid ecclesiasticæ vtilitatis prouiderint[b], & pro eo quodcumque commodum in remunerationem promiserint[c]; promissi solutionem eos exoluere oportebit: ita vt id ad concilium prouinciale deferatur †, vt eorum conuenientia confirmetur; quia (sicut Paulus ait) dignus est operarius mercede sua.

† al. deductum eorum conuen 1 Tim. 5. tũ cõfirmetur.

Item Gregorius lib. 2. indict. 11. epist. 18. Theodoro consiliario.

¶ Serui ecclesiarum in eorum dominium transferri possunt, qui ecclesiasticis vtilitatibus deseruiunt. C. LXVII.

Poly. l. 3. tit. 13.

ECclesiasticis vtilitatibus desudantes, ecclesiastica dignum est remuneratione gaudere, vt qui se voluntarijs[d] obsequiorum necessitatibus sponte subijciunt, digne nostris prouisionibus consolentur. Quia igitur te Theodorum virum eloquentissimum consiliarium nostrũ mancipiorum cognouimus ministerio destitutũ: ideo puerum nomine Acosimum natione Siculum iuri, dominioque tuo dari, tradique præcipimus: quem quoniam raditum ex nostra voluntate iã possides; huius te necesse fuit [scripti †, pro futuri temporis testimonio[e], ac robore largitatis, auctoritate fulciri: quatenus, Domino protegente, secure eum semper, & sine vllius retractationis suspicione quippe vt dominus, valeas possidere[f].

† abest ab orig.

α ¶ Te.] *Addita est vox ista, & cætera sunt emendata ex originali, vt intelligatur eundem esse cui scribitur, & cui fit donatio.*

β ¶ Possidere.] *Apud B. Gregorium hæc sequuntur.* Neque enim quemquam fore credimus, qui tam paruam largitatem pro tua tibi deuotione concessam desideret, vel tentet vllo modo reuocare: cum vno eodemque tempore & verecundum sit à decessoribus bene gesta resoluere, & verecundum sit docere cæteros in sua quandoque resolutoriam proferre largitate sententiam.

Miserationis quoque intuitu serui ecclesiarum libertati donari possunt.

Vnde Gregorius Montanæ †, & Thomæ lib. 5. epist. 12. seu c. 112.

† al. Montano

¶ Miserationis, & pietatis intuitu serui ecclesiarum possunt manumitti. C. LXVIII.

CVm redemptor[a] noster totius conditor creaturæ ad hoc propitiatus humanam voluerit carnem assumere, vt diuinitatis suę gratia, dirupto, quo tenebamur captiui, vinculo seruitutis pristinę nos restitueret libertati; salubriter agitur, si homines, quos ab initio natura liberos protulit, & ius gentium[b] iugo subsitituit seruitutis, in ea, in qua nati fuerãt, manumittentis beneficio libertati reddantur. Atque ideo pietatis intuitu, & huius rei consideratione permoti, vos Montanam †, atque Thomam famulos sanctæ Romanæ ecclesię, cui, Deo adiutore, deseruimus, liberos ex hac die, ciuesque Romanos efficimus; omneque vestrum vobis relaxamus[c] seruitutis peculium α. *& infra.* ¶ Hanc autem manumissionis paginam Paterio notario scribendam dictauimus, & propria manu vna cum tribus[d] presbyteris prioribus, & tribus diaconis pro plenissima firmitate subscripsimus, vobisque tradidimus. Actum in vrbe Romana.

† al. Mõtanũ

α ¶ Peculium.] *In vetusto codice epistolarum B. Gregorij bibliothecæ Vaticanæ legitur*, periculum

Item serui ecclesiarum publicis angarijs non debent fatigari.

Vnde in concilio Toletano 3. c. 21. legitur.

¶ Serui ecclesiarum publicis angarijs non fatigentur. C. LXIX.

lib. 7 ca. c. 290. Iuo p. 3. c. 138.

ECclesiarum β seruos, & episcoporum, vel omnium cleri corum[c] à iudicibus, vel actoribus publicis in diuersis angarijs fatigari dolemus, Propter quod omne concilium a pietate gloriosissimi Domini nostri popoſcit: ut tales deinceps ausus inhibeat: sed serui suprascriptorũ officiorum in eorum usibus, vel ecclesię laborent. Si quis uero iudicum aut actorum, clericum, aut seruum clerici, uel ecclesię, in publicis, ac priuatis negotijs occupare uoluerit, à communione ecclesiastica, cui impedimentum fecit, efficiatur extraneus.

β ¶ Ecclesiarum.] *In cæteris huius concilij exemplaribus impressis, & manuscriptis, quæ collata sunt, & apud Isidorum legitur quẽadmodum apud Gratianum, præterquam in editione quatuor temporum, & codice Lucensi regio, in quibus initium capitis 21. sic habet.* Quoniam cognouimus in multis ciuitatibus ecclesiarum seruos & episcoporum, vel. o c a i v a p. in diuersis angarijs fatigari, omne concilium, &c. Et *hic quidem nulla facta est mutatio: alia vero in quibus omnes conciliorum codices concordant, sunt emendata.*

Item pro alimonia pauperum, pro redemptione captiuorum res sacras distrahi licet.

præcipit Paterio notario, vt scriberet instrumentum, cui Greg. Papa propia manu subscripsit cum tribus

ITEM PRO ALIMONIA. CASVS. Ponit hic Grat. 8.

Greg. intuitu pietatis duos seruos Romanæ ecclesiæ, f Montanum & Thomã manumisit, & eis omne peculium quod habebant relaxauit: & hoc fecit ad instar Iesu Christi, qui venit in mundum, vt vinculum diabolicę seruitutis rumperet, quo tenebamur adstricti. vnde præci-

Universidad de Deusto
Biblioteca

casum in quo res ecclesiæ licitè distrahi possunt, s. p alimonia pauperum: & redemptione captiuorum. Et ad sequētia inducuntur vsque ad §. item largitate.

AVrum.] CASVS. Beneuen. hunc casum sic posuit. Ambr. in hoc ponit tria genera largitionis. primum est, cum res ecclesiæ pauperibus vel captiuis largiuntur. Secundum est, cum alienantur pro templo ędificando. Tertium est cum largiūtur pro cœmiterio emendando vel ampliando in istis tribus generibus docet, aurum & pecuniam ecclesię non esse seruādam, sed erogandam tempore necessitatis: quod si prælatus non fecerit, asportabit hostis: sicut Assirij aurū & argentū de templo Dñi tulerunt. Et hoc primo debet fieri de auro & argento, quod non cōstitit in vasis, diuino officio deputatis. Si vero sunt vasa diuinis officijs deputata, primo non consecrata sunt largienda: deinde etiam ea quę sunt consecrata, in pios vsus sunt expendenda. ita tamen, vt forma calicis in sua forma non remaneat. nisi alij ecclesię distrahatur. hic vero confracta & conflata. H. hunc casum sic posuit Ambro. intendit ostendere, quòd res ecclesiasticę debent dari & alienari tempore necessitatis. Et ponit quinque casus quibus licitè alienātur res ecclesię, scilicet pro alimonia pauperū, p redēptione captiuorum, pro loco religioso ędificando, p cœmiterijs ampliandis, pro sepulturis mortuorum extruēdis. In his ędē vasa pretiosa & sacrata debent alienari alij ecclesię in eadem forma; laicis confracta & conflata. [Tribus.] Quinque posuit non dicit tribus, sed duos primos ponit sub vno membro, & duos vltimos sub alio, medium vero sub tertio.

a ¶ Assyrij.] Id est Babylonij, qui cum Nabuchodonosor cœperunt Hierusalem. & abstulerunt vasa de templo Domini, infra de consecra. dist. 1. vestimenta.

b ¶ Ministrassent.] Id est, ministrare debuissent.

c ¶ Occisi sunt.] Ergo tunc demum cum timeatur mors 1. redimi debent captiui, vt not. supra ead. ficut omnino.

1 Scilicet corporis.

d ¶ Quid.] Id est, simile illi.

e ¶ Timui.] Sic forte se excusabat.

f ¶ Spatia laxata.] Id est, ampliata.

g ¶ In his tribus.] Id est, in alimonia pauperum, in redemptione captiuorum, in ædificatione templi, vel augmentatione cœmiterij.

Item vbi timet mors animæ, vt inf. e. c. verfi. & vera. vetus cogeretur adorare idola. 23. q. 4. ipsa pietas. & Lau. & c. displicet. & 24. q. 3. si habes & m H.

Vnde Ambrosius ait, lib. 2. de officijs, c. 28.

¶ Res sacræ quibus ex causis alienari debeant.

C. LXX.

AVrum ecclesia habet, non vt seruet, sed vt eroget, & subueniat in necessitatibus. Quid opus est custodire quod nihil adiuuat? An ignoramus, quantum auri, atq; argenti de tęplo Domini Assyrij [a] sustulerunt? Nonne melius conflat sacerdos propter alimoniam pauperum, si alia subsidia desint, quàm sacrilegus contaminata asporter hostis. Nonne dicturus est Dominus, cur passus es tot inopes fame emori? Et certè habebas aurum unde †ministrasses [b] alimoniam. Cur tot captiui deducti in commerciū †, sunt, nec † redempti, ab hoste occisi sunt [c]? Melius fuerat, vt uasa viuentium seruares, quàm metallorum. Hic non pos set responsum referri. Quid [d] enim diceres? Timui [e], ne templo Dei ornatus deesset? Responderet, aurum sacramē ta non quærunt: neque auro placent, quæ auro non emuntur. Ornatus sacramentorum, redemptio captiuorum est: & verè illa sunt vasa pretiosa, quæ redimūt animas à morte. Ille uerus thesaurus est Domini, qui operatur quod sanguis eius operatus est. *& post pauca.* ¶ Nemo enim potest dicere, cur pauper uiuit? nemo potest queri, quia captiui redempti sunt. Nemo potest accusare, quia templum Dei ædificatum est. Nemo potest indignari, quia humanis fidelium reliquijs spatia laxata [f] sunt. Nemo potest dolere, q. a in sepulturis Christianorum requies defunctorum est. In his tribus & generibus vasa ecclesiæ etiam initiata cōfrin gere, conflare, vendere licet. opus est, vt de ecclesia mystici [h] poculi forma non exeat: ne ad vsus nefarios sacri calicis ministerium transferatur. Ideo intra ecclesiam primū quæsita sunt vasa, quæ initiata non essent; deinde comminuta, postremo conflata, per minutas erogationes dispensata gentibus, captiuorum quoque pretijs profecerunt. Quod si desunt noua, & quæ nequaquam initiata videantur, in huiusmodi vsus, quos supra diximus, arbitror omnia pie posse conuerti.

Poly. l. 6. tit. 20. Iuo p. 3. c. 180. Ans. l. 13. c. 28. 4 Reg. 24.

† *al. vt* † *in vulgaris legebatur, in captiuitatē du xit*]

† *nec redēptit Cur eos ab hoste*] orig.

Item Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorū. epist. 2.

¶ Non parietes templi ornare, sed pauperibus prouidere, gloria episcopi est. C. LXXI. † *al opibus.*

GLoria episcopi est pauperū inopiæ † prouidere; ignominia sacerdotis est proprijs studere diuitijs. Natus

a ¶ Assyrij.] Id est Babylonij, qui cum Nabuchodonosor cœperunt Hierusalem. & abstulerunt vasa de templo Domini, infra de consecra. dist. 1. vestimenta.

b ¶ Ministrassent.] Id est, ministrare debuissent.

c ¶ Occisi sunt.] Ergo tunc demum cum timeatur mors 1. redimi debent captiui, vt not. supra ead. ficut omnino.

1 Scilicet corporis.

d ¶ Quid.] Id est, simile illi.

e ¶ Timui.] Sic forte se excusabat.

f ¶ Spatia laxata.] Id est, ampliata.

g ¶ In his tribus.] Id est, in alimonia pauperum, in redemptione captiuorum, in ædificatione templi, vel augmentatione cœmiterij.

h ¶ Mystici.] Id est, in forma calicis, in quo mysticum proculum sanguinis Christi conficitur. Et quod dixi de ecclesia, intelligant quidam de ecclesia, in qua est: quia cum sit res sacra, non potest vendi etiam alij ecclesiæ. Et de hoc notanter. quæstione secunda, huc jus

GLoria episcopi.] CASVS. Hoc c. diuiditur in quatuor partes. in prima parte Hie reprehendit epos, qui cum pauperes erant vili cibo libenter reficiebantur: cum vero facti sunt diuites, vel delicijs incumbentes,

tes, cibos delicatos abhorent. & vt eos liberius redarguat semetipsum talibus connumerat. In secunda parte reprehendit epos, qui ornant templum gemmis & lapidibus ad instar sacerdotum veteris testamenti: sed de clericis per quos ecclesia gubernatur, nullam curam habent.

b ¶ Rugientem.] Id est, famelicum.

c ¶ Parietes.] 1 imperitos 1. sic 46. distinct. sunt nonnulli.

d ¶ Columnas.] I est peritos.

e ¶ Subtrahunt.] Id est, non recipiunt.

† *substruunt*] vera lectio.

† *al. redemptio*

1. *Cor.* 20.

† *al. cogitemus*

epist. 13.

in paupere domo, & in tugurio rusticano, qui vix milio, & cibario [a] pane rugientem [b] saturare ventrē poterā; nūc similam, & mella fastidio. *Item paulo inferius.* ¶ Multi ędificant parietes [c], & colūnas [d] ecclesię subtrahunt † [e], marmora nitent, auro splendent laquearia, gemmis altare distinguitur: & ministrorum Christi nulla electio est. Neq; vero mihi aliquis opponat [f] diues in Iudæa templum, mēsam, lucernas, thuribula, patellas, scyphos, mortariola, & cætera ex auro fabrefacta. Tunc hæc probabant [g] à Domino; quando sacerdotes hostias immolabant, & sanguis pecudum erat remissio † peccatorum [h]: quanquam hęc omnia præcesserint in figura: scripta autem sunt propter nos in quos fines sæculorum deuenerunt. Nunc vero cum paupertatem domus suæ pauper Dominus dedicarit; portemus † crucem [i], & diuitias lutum putabimus. *Item ibidem in extremo.* ¶ Amico quidpiam rapere furtum est: ecclesiā fraudare, sacrilegium est: accepisse quod pauperibus erogandum sit; & esurientibus plurimis, vel cautum [k] esse uel le, vel timidum [l], aut, quod, apertissimi sceleris est, aliquid inde subtrahere, omniū prędonum crudelitatem superat. *Item eiusdem ad Paulinū de institutione monachi.* ¶ Cra tes ille Thebanus homo quondam ditissimus, cum ad philosophandum Athenas pergeret; magnum auri pondus abiecit: neque putauit se simul posse & virtutes, & diuitias [m] possidere. Nos suffarcinati auro Christum pauperem sequimur: & sub prætextu eleemosynæ pristinis opibus incubantes, quomodo possumus aliena [n] fideliter distribuere, qui nostra timide reseruamus? Plenus venter [o] facile de ieiunijs disputat. Non Hierosolymis [p] fuisse, sed Hierosolymis bene vixisse laudandum est.

a ¶ Cibario.] Scilicet familię,

f ¶ Opponat.] Argū. ab exemplis non esse argumentandum.

g ¶ Hæc probabātur.] Sed nōne hęc hodie probantur à Domino. inf. de cōsecra. d. 1. & calix? ita: sed nō in superabundantiā, vt non habeatur delectus personarum. 86 di. non satis. 47. d. si cut.

h ¶ Peccatorum.] Venialium: quia cœremonialia tollebant tm venialia peccata, sicut hodie aqua benedicta vt inf. de consec. dist. 3 aqua.

i ¶ Crucem.] Sustinendo contumelias.

k ¶ Vel cautum.] Cum ideo fit, quia expectatur maior necessitas.

l ¶ Timidū.] Si ideo facit, quia timet ne sibi deficiat.

m ¶ Diuitias.] Nam vere philosophantes contemnunt 2. pecuniam. ff. de vaca. mu. l. in honoribus. §. penult.

n ¶ Aliena.] Id est, res ecclesię.

o ¶ Plenus venter.] Id est, prælatus plenus diuitijs.

p ¶ Non Hierosolymis.] Id est, non tantum esse prælatum: sed opera prælati facere laudabile est 27. q. 1. cauete.

ITEM LARGITATE. CASVS. Ponit Grat. nouum casum, in quo epi res ecclesiasticas possunt alienare quo ad vsumfructū, dando eas clericis sub nomine precariæ: & ad hoc probandum inducit se-

2 Id est, non ponūt amorē, siue animū in diuitijs aliàs diuites cū bonis operib. non abijcimus, 30. di. c. pe. Arch.

Quen. cap.

SÆpè fit.] CASVS. Quidam eps volebat concedere prædium ecclesię cuidam clerico quo ad vsumfructū. Quæritū est in concilio Toleta. qualiter ei cōcedere posset, ne ecclesia præiudicium pateatur propter diuturnam retentionem. Respondet, sub precario nomine debet clericus ab ecclesia recipere. & professionem suam scribere, & quod ab ecclesia recepit, fideliter colere: ne res deteriorentur: quod si quis facere contempserit, a precaria repelletur.

k ¶ Vel cautum.] Cum ideo fit, quia expectatur maior necessitas.

l ¶ Timidū.] Si ideo facit, quia timet ne sibi deficiat.

m ¶ Diuitias.] Nam vere philosophantes contemnunt 2. pecuniam. ff. de vaca. mu. l. in honoribus. §. penult.

n ¶ Aliena.] Id est, res ecclesię.

o ¶ Plenus venter.] Id est, prælatus plenus diuitijs.

p ¶ Non Hierosolymis.] Id est, non tantum esse prælatum: sed opera prælati facere laudabile est 27. q. 1. cauete.

Iuo p. 6. c. 372.

SAepè fit, vt proprietati origin.is obsistat ¶ longinqui tas t pis. Quapropter prouidētes decernimus, vt si quis clericorū [r], stipendium de rebus ecclesiæ, cuiusquam epi

SVS. Quidam eps volebat concedere prædium ecclesię cuidam clerico quo ad vsumfructū. Quæritū est in concilio. Toleta. qualiter ei cōcedere posset, ne ecclesia præiudicium patiatur propter diuturnam retentionem. Respondet, sub precario nomine debet clericus ab ecclesia recipere. & professionem suam scribere, & quod ab ecclesia recepit, fideliter colere: ne res deteriorentur: quod si quis facere contempserit, a precaria repelletur.

q ¶ Obsistat.] De facto, non de iure vt supra ea. c. longinquitate.

r ¶ Cuiusquam episcopi.] Infra 16. q. 3. si episcopus. & c. clerici.

a ¶ Lar-

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Largitate.] Sed quomodo est largitas, si dr precaria? cũ de precaria certa pensio statuatur.10.q.2.precaria? respon.non est precaria,sed donatio gratuita quoad vsumfructum.& ideo dicit, & interueniet scriptura ne possit allegare præscriptionem.nam per quantumcunq;tempus possidere nunquam præscriberet, vt 16.q.3 clerici.Fructuarius. n. nõ potest præscribere. infra,p quas pso. no. acqri. §.fructuarius. nec ille, qui alieno nõe possidet, vt extra de præscr. si diligẽti C. de præscr. triginta annorũ. male.

Fructuarius non præscribit.

b¶ Sub precariæ.] Id est,sicut solet fieri in precaria. non enim est hic contractus p̃ cariẽ : sed donatio vsusfructus episcopi. 16.q. 3. si episcopus. &c. clerici.

c¶ Laborate.] Id est colere.

d¶ Priuare.] Ar.cleri cum posse remoueri ab ecclesia si negligit agros, vel alias vtilitates ecclesię sic fi.de pe.hære.ei, qui partes § cum prædia & C.loca.l.3.nam p̃pter negligentiam aliquis deponitur,vt 81.dist.dictum.

RELIGIONIS. CASVS.Ponit hic Grati.decimũ casum, in quo p̃t eps aliquid alienare d reb. ecclesiæ suæ tradendo eas monasterijs causa religionis;dummodo ecclesiã suã non lædat enormiter.Et ad hoc inducit sequentia c.

SI eps.] CASVS. Quidam episcopus volebat facere monasterium de quadam ecclesia parochiali: & aliquid de rebus episcopalis ecclesiæ et cõcerie volebat. Vnde quæsitum fuit in concilio Toletano,verũ hoc facere posset? Et rñdetur,quod sic dummodo de consensu capituli hoc faciat,& ecclesiæ suæ detrimentum non exhibeat.

Ecclesia sæcularis poterit conuerti in monasterium, sed non ecõtra.

e ¶ Si episcopus.] Hic habes quod de seculari ecclesia potest fieri ab episcopo monasterium, vt extra de eccl. ædi.ad audientiam.sed econuerso non potest, vt 19 q. 3.quæ semel extra de reli.do,toter quatuor. nisi fiat auctoritate Papę, vt extra de consti.cum venerabilis. & extra ne cleri vel mona.c.relatum.vel vbi aliter non possit locus reformari, nisi per canonicos sæculares, vt extra jn eadem decre inter quatuor.

f¶ Detrimentum.] Graue si enim læderet ecclesiã graviter.posset,c.reuocari, vt su.e. Apostolicos i fi.& ii. ex.

g ¶ Cõsensum.] Quæro, de quorum clericorum consensu hoc intelligas.an detur clericis ep̃alis ecclesiæ, an de clericis parochiæ illius? videtur de clericis ecclesiæ cathedralis.Nam consensus clericorum ecclesiæ cathedralis requiritur circa ordinationem & depositionem clericorum,vt 24.dist. eps.67.dist.reliqui. su. ea. alienationes. Lau. tñ & H. intelligunt & requirendum consensum clericorum parochialis ecclesiæ. Nam isti sine culpa non debent priuari suis stipendijs.16.q.7. inuentum.

percepit largitate [a]:sub precatię [b] nomine debeat professionem scribere:vt nec per tentionem † diuturnam præiudicium afferat ecclesiæ ; & quæcunque in vsu perceperit, debeat vtiliter laborare [c]:vt nec res diuini iuris videantur aliqua occasione negligi;& subsidiũ ab ecclesia, cui deseruiunt, percipere possint clerici.Quòd si quis eorum contemserit facere; ipse se stipẽdio suo videbitur priuare [d].

† al retentionem.

¶ Clericorum .] *In codice conciliorum Lucensi regio sequitur*, uel aliarum quarumlibet personarum.

Religionis quoque intuitu ea,in quibus ecclesia detrimentum non patitur ;monasterijs tradi possunt.

Vnde in 3.Toletano concilio,c.4.legitur.

¶ Licet religionis intuitu res ecclesiæ alienare.

C. LXXIII.

Iuo p.3.c.168.

SI episcopus [e] vnam de parochianis ecclesijs suis monasterium dicare voluerit,vt in ea monachorum regulariter congregatio viuat;hoc de consensu concilij sui habeat licentiam faciendi.Qui etiam si de rebus ecclesiæ ,p eorum substantia aliquid,quod detrimẽtum [f] ecclesię nõ exhibeat,eidem loco donauerit;sit stabile.Rei enim bonę statuendę sanctum concilium dat consensum [g].

Item ex Toletano 9. c.5.

¶ Non vltra quinquagesimam partem rerum ecclesiæ,monasterio quod constituit,episcopo licet conferre.

C. LXXIIII.

Iuo p.3 c.170. † al.consilium

BOnę rei dare consultum †;& præsentis habetur vitę subsidium & ęternę remmunerationis expectare cernitur præmiũ. Quisquis itaque episcoporum in parochia sua monasterium construere forte voluerit, & hoc ex rebus ecclesiæ,cui præsidet, ditare decreuerit; non amplius ibidem,quàm quinquagesimam [h] partem dare debebit:vt hac temperamenti æquitate seruata,& cui tribuit, competens subsidium conferat, & cui tollit, damna grauia non infligat.Ac ecclesiam vero,quę monasticis non informabitur regulis,aut quã pro suis magnificare † voluerit sepultum.videtur 1.tamen sufficere. si episcopus eis prouideret necessaria,vel ibi vel alibi:vt extra de eccle. ædifi. ad audientiam.& sic videtur quod eis inuitis possit hoc facere arg.extra de excc.præ.sicut vnire.

† al.munificare.

[1] Allegandi dicti q̃ñ ẽ uerum fm Lau. Vinc. Gof & ẽ. vt ipsi not. ecce de reb. nõ alie. fessionet. de hoc no. ad cre. ad audientiã vbi in gl. Arch.

BOnæ rei.]CASVS Quidam episcopus volebat ędificare monasterium in parochia sua,vel aliquam ecclesiam sęcularem magnificare:apud quã forte sepeliri volebat,& desiderabat ditare monasterium vel ecclesiam de rebus ecclesiæ suæ . quæsitum est in concilio Toletano,quantum monasterio vel ecclesiæ dare possit? Et respondet, quod monasterio dabit quinquagesimam partem de rebus ecclesię suæ,dummodo ei damna grauia non infligat:ecclesiæ vero sæculari non amplius quàm centesimam dabit partem,& in arbitrio episcopi erit vt vel monasterium tantum, vel ecclesiam tantum debeat de rebus ecclesiæ ditare.

h ¶ Quinquagesimam.] Sed nunquid episcopus potest dare

dare centesimam , vel quinquagesimam sine consensu canonicorum? videtur q̃ sic, extra de ijs quæ si à præla. sine consen.c.pastoralis.& nõ obstante iuramẽto de nõ alienãdis rebus ecclesiæ, vt extra de ecc. ædi.tua.nemo enim p̃t accusare ep̃m, q̃ templũ Dei ædificauerit, vt sup.ea.

iuris sit de hoc,in quæstionibus notaui.

ADDITIO. Quæstio venerialis est,& incipit,esto quòd episcopus,&c.vbi dicit, quòd Tan. dicebat , quòd tanũ vltima reuocatur: quod verum cred t ipse ß. Prix. nam non restituitur minor , nisi in quo decipitur. ff. de mino.eadem quæstione.

Non obst lex. præd. si tota quoniã intelligitur in Falcidia. licet quidam sient illi legi. Archidiaconus.

c ¶ Census.] Propter hoc verbum,census, dicit L & H.q̃ de cẽsu posset episcopus dare partem,sed non de possessionibus ecclesiæ.aliàs reuocare tur , vel eo viuo , vel post mortem suã , vt 16 q.3. si sacerdotes. Sed hoc falsũ est : qa decre dicit ẽt de possessionibus, extra de do.Apostolicæ .

† al.remmerãdam

turis; non amplius quàm centesimam partem census [a] ecclesiæ,cui præsidet,ibidem conferre licebit: ea tamen cautela seruata , vt vnam tantummodo, quæ placuerit, ex his duabus remunerationem † assumat.

Item Gregorius lib.2.indict.11.epist.17.Gratioso subdiacono.

¶ Iure proprietatis res ecclesiæ monasteriorum ædificijs tradere licet. C. LXXV.

Ansl.5.c.32.

REligiosam [b] vitam eligentibus congrua nos oportet consideratione prospicere,ne cuiusquam necessitatis occasio,aut desides faciat, aut robur (quod absit) conuersationis infringat.Idcirco præsenti tibi auctoritate præcipimus,quatenus domum positã in hac vrbe, regione quarta iuxta locum,qui appellatur,ad gallinas albas , vel hortum iuris sanctæ Romanæ ecclesiæ, cui auctore Deo præsidemus,in qua Campana quondam vxor æ Patritij manssisse dinoscitur,simul & hortum, atque hospitia,quæ intra eandem domum ianua concludit,Floræ † abbatissæ debeas tradere proprietatis iure procnldubio possidendam : in qua domo monasterium virginum (vbi cum congregatione sua habitare possit) Christo queat adiuuante construere; & † tam ipsa,quàm quæ in eius loco, honoreq; successerit , prædictam domum , & hortum cum omnibus ad se pertinentibus (sicut diximus) quieto , inconcussoque iure à nobis pietatis consideratione concessa valeat possidere .

† antea legebatur, *eidem*

† al. vt]orig.

b ¶ Vxor.] *In aliquot epistolarum editionibus, & nonnullis Gratiani exemplaribus non est ista dictio . In vetusto autem Vaticano epistolarum q̃dice legitur*, quondam patritia.

Ecce ostensum est,quomodo res ecclesiæ sine culpa dari possint,& constare his,quibus datæ fuerint.

QVAESTIO III.

Et,in Moguntino sub Rabano c.3.

NVnc quæritur [c]*,si ante tempus suæ ordinationis nihil habere videbantur , quid de his fieri debeat , quæ post ordinationem suam inuenisse noscuntur.*

De his ita statutum est in concilio Carthaginensi 3.c.49.

sup.e aurũ. Item quia sufficit semel à iure esse cõcessũ : vnde non est necesse requirere nouum cõsensum. ff. de condi.instit quæ sub conditione. §. vlt.sed contra de do. pastoralis.extra de ijs quæ fi. a pla. cũ vos. Tu dicas,q̃ licet à iure permittatur ei talis donatio, tñ facit eandẽ de consensu clericorũ,vt su.ea.c.,px. su.ea. Apostolicos. vehementer tñ obuiat illa decre.pastoralis. nisi vis fiat litteræ. Vnde dic,illis decret. ttandũ est. Sed quid si episcopus plures donationes fecit , ita q̃ omnes simul excedant quinquagesimam ; an dices vltimam reuocari , vel omnes ? Videtur q̃ tantum vltimam: quia sola illa fuit vitiosa,vt su.ea.fi quos.& 17.q.4.questi.contra videtur, q̃ de qualibet donatione est detrahendum : vt C. de inof.do. si tota . ff.ad leg Fal pœnales.§ annua. Hæc quæstio soluitur extra de dona. Apostolicæ. Ioan. quid

Dicas q̃ dat domum, videt ei do- nasse ann- licet hic fit ar.cõ.La. ad hoc facit quod leg. & no. sup. 1.c. 1. ficus Christus. Arch.

c ¶ Nunc quæritur.] Habeas pro summa quæstioni quod dicitur in c.1.

Placuit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PLacuit.]CASVS.Statutum fuit in conc. Carthag.vt epiſcopi,presbyteri,diaconi,& alij clerici,qui nihil habebant antequam ordinarent, & poſtea de rebus eccleſiæ tantum ſuo nomine poſſeſſiones cõparauerunt, puniãtur tanquam inuaſores rerum dominicarum:niſi ea quæ dantur clericis intuitu perſonæ, dare poſſunt cui volunt.

SED QVÆRITVR. Hæc eſt ſecunda pars huius q. Io de Fant. Et mouet Grat. incidentem quæſt. vtrum ea quæ dantur epiſcopo communiter cum eccleſia, vel ſeque-

¶ De his, qui primum nihil habentes, tempore ſuæ adminiſtrationis aliqua acquirunt. C. I.

PLacuit, vt epiſcopi, presbyteri, diaconi,vel quicunq; clerici,qui nihil habentes [a] ordinantur, & tempore epiſcopatus,vel clericatus ſui agros, vel quæcumq; prædia nomine ſuo [b] comparant; tanquam rerum Dominicarum inuaſionis crimine teneantur†; niſi admoniti eccleſiæ eadem ipſa contulerint. Si autem ipſis proprie aliquid liberalitate alicuius, vel ſucceſſione cognationis [c] obuenerit; faciat inde, quod eorum propoſito congruit. Quod ſi à ſuo propoſito retrorſum exorbitauerint; honore eccleſiaſtico indigni tamquam reprobi iudicentur.

Bure.l.3.c.120. Iuo p. 3. c.96. Pann. l.2. c.52.

† al teneantur obnoxij.

Item ex concilio Toletano 9.c.4.

¶ De miniſtris, qui nulla eccleſiæ occaſione, ſed ſui vtilitate aliqua acquirunt. C. II.

QVicumque de ſacerdotibus, vel miniſtris pro ſui vtilitate,atque amicitia,vel præſtatione,aut quocumq; modo, aut per ſcripturæ ſeriem aliquid meruerint à quolibet percipere†; in rebus eccleſiæ non poterit numerari: Sed quod exinde voluerint facere,ipſorum voluntatis arbitrio ſubiacebit. Quòd ſi hoc poſt eorum mortem inordinatum fortaſſe remanſerit; eccleſia, cui præfuit,vel miniſter extitit,hoc ſibi in perpetuum vendicabit [d].

† Adde Alexan. de Imo. in l. cũ fundus. §. ſeruũ. ff. ſi cer. pet. circa fin. ũ ti §.

Ecce quòd illa, quæ non ex officio eccleſiaſtico, ſed ex aliqua præſtatione ſuæ vtilitatis lucratus eſt, poteſt dare quibus voluerint.

2 Sed quæritur de his,quæ ſibi communiter cum ecclesia, vel ſequeſtratim pro remedio animæ offeruntur, vel de tertia parte, quam de rebus parochialium ecclesiarum ſibi debitã accipit;ſi ea poterit dimittere quibus voluerit.

De his ita diffinitur in concilio Agathensi,c.6.

¶ De pontificibus, quibus ab extraneis, vel cum eccleſia, vel ſequeſtratim aliquid dimittitur. C. III.

POntifices [e],quibus in ſummo ſacerdotio cõſtitutis ab extraneis†[f] aliquid aut cum eccleſia,aut ſequeſtratim, aut dimittitur, aut donatur (quia hoc ille, qui donat,pro redemptione animæ ſuæ, non pro commodo ſacerdotis

extra de teſtamentis c. requi † al. extraneis diuiſi.

Burc.l.1.c.217. Xat. Iuo p.5.c.331.

quæſtratim pro remedio animarũ, vel tertiã partẽ, quã accipit de parochianis ecclẽſijs, poſſit relinquere cui velit. Et de hoc quid iuris ſit,in c.ſeq. diſtinguitur.

POntifices.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, q̃ ſi aliquis relinquit aliquid pontificum eccleſiæ, vel ſeparatim pro redemptione animæ ſuæ totum inter eccleſiæ facultates computabitur. In ſecunda parte dicitur, q̃ ſi aliquid relinquitur eccleſiæ, vel ſacerdoti alij reſtituendum, non debet inter facultates eccleſiæ computari. Secunda pars incipit ibi, [Sane quidquid.]

e ¶ Pontifices.] id eſt in filijs.

f ¶ Ab extraneis.] Si aliquid detur tñs epõ, illud non tenetur diuidere cum eccleſia. Sed licet aliquid detur tantum eccleſiæ, illud diuidendum eſt cum epõ: & diſtinguе an à propinquo, vel extraneo ſit relictum epiſcopo,

ſcopo,vt habes diſtinctum extra de teſta. requiſiſti. Si autem ſimplici canonico aliquid eſt relictum, illud nõ tenetur diuidere cum eccleſia,ſemper enim præſumitur, quòd id quod datum eſt prælato,ſit intuitu eccleſiæ datum. & eſt ſi.ff.de an. le. annua. in §. 1. ff. de re. du. ciuibus.

poteſt dare tertiam partem,quam recipit de parochianis eccleſijs irreuocabiliter, vel eccleſię à qua recipiebat:vel alteri eccleſię cui voluerit.quod intelligit H. ſi velit ſubire onus fabricæ reparandæ.

d ¶ Irreuocabile.]Cum de conſenſu canonicorum hoc facit alias ſucceſſor poteſt illud reuocare,vt 16 q 1 poſſeſſiones.& hic eſt arg. q̃ ſi epiſcopus ſimpliciter dedit aliquid eccleſiæ,intelligitur illud ꝑpetuo dediſſe, vt 16 quæſt. 1.quoniã quidquid. Arg. contra 16.q.1. poſſeſſiones & dixi 10. q. 2. hoc ius. in fi.

re probatur) non quaſi ſuum proprium, ſed quaſi dimiſſum eccleſiæ inter facultates eccleſiæ computabunt: quia iuſtum eſt,vt ſicut ſacerdos habet [a] quod eccleſiæ dimiſſum eſt; ita & eccleſia habeat [b] quod relinquitur ſacerdoti. ¶ Sane quidquid per fideicommiſſum aut ſacerdoti,aut eccleſiæ fortaſſe dimittitur, cuicunque alij poſtmodum profuturum;id inter facultates ſuas eccleſia computare, aut retinere non poterit [c].

Item ex concilio Toletano 9.c.6.

¶ Epiſcopus tertiam partem ſibi debitam eccleſiæ relinquere poterit. C. IIII.

Iuo.p.3.c.171. EPiſcopus,ſi tertiam partem,quam de rebns parochialium eccleſiarum ſanctione paterna ſibi debitam nouit,aut ipſi eccleſiæ,cuius res eſſe patebit,aut alteri eccleſiæ,quam elegit,conferre decreuerit: & licitum maneat, & irreuocabile [d] robur eius ſententia ferat.

QVÆSTIO IIII.

QVod autem [e] quæritur, ſi de ſuis, & eccleſiæ rebus aliqua acquiſiſſe noſcuntur,cui proueniat;ita diffinitur in eodem concilio Toletano 9.c.4.

¶ De his, qui de ſuis & eccleſiæ rebus aliqua acquiſiſſe noſcuntur. C. I.

Iuo p.3.c.169. SAcerdotes,vel quicunque illi ſunt, quibus eccleſiaſticarum rerum cura commiſſa eſt; quecunq. adminiſtrationis ſuæ tempore emerint,ſi de rebus proprijs vel vile; vel carũ habuerint; ad eccleſię nomen,cui pręſunt, chartarũ conficere inſtrumenta procurent [f]:non enim conuenit,vt eccleſia,quem ſuſcepit extraneũ,efficiat in alieno [g] diuitem,& in ſuo [h] retineat fraudatorem. ¶ Hi vero, qui ſuarum rerum noſcuntur habere compendium; ex omnire,quam poſt ordinationis ſuę diem viſi ſunt acquiſiſſe, ſiue nulla, ſiue aliqua ſint inſtrumenta confecta; compenſatione [i] tam iuris ſui, quàm eccleſiaſticarum rerum habita, ſi ſe vtriuſque rei quantitas exęquauerit; inter

Vod autẽ.] CASVS hic ponitur 4.q. 3. in qua quæritur cui debeant dari res acquiſitæ communiter ex rebus prętati & eccleſiæ,& qualiter dẽant diuidi. & reſpondet quòd pro rata pretij dati debent diuidi inter eccleſiam & hęredes prælati.

e ¶ Quod autem.] ſi de vtriuſque pretio empta eſt res,pro rata pretij diuidenda eſt inter eccleſiam & hęredes ꝓlati, vt inf. e.c.1.ver hi vero. Io.

SAcerdotes.] CASVS. hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte loquitur de rebus, quas ꝓlati emunt,& de pecunia eccleſiæ,& tantum ſuo nomine: in quo caſu ſi de rebus proprijs aliquid vile vel charum habuerint,curent cõficere inſtrumẽta nomine eccleſiæ,cui pręſunt In ſecunda parte loquitur de rebus empris communiter ex pecunia prętati & ecclęſiæ,quę debent æqualiter diuidi inter eccleſiam & decedentis hæredes,ſi ſe vtriuſque rei quãtas exęquauerit. Secunda pars incipit ibi [Hi vero.]vile vel charũ ideo dicit, quia ſi conſtaret eos nihil habere: ſiue ſuo nomine ſiue nomine eccleſię emerint,totũ eccleſia vẽdicabit. Et licet c. videatur loqui in plato tñ,th,ego Bar. Brix.idẽ ſtelligo ſi quolibet clerico,vt ſu.te.q. 3.placuit.

f ¶ Procurent.] vt faciant quantum habent de rebus eccleſiæ,& quantum de proprijs rebus.

ADDITIO. Sed pone,prælatũ fuiſſe confeſſum plus eſſe in bonis eccleſiæ quam eſſet in veritate: nunquid ei præiudicatur:dicit Lau.quòd non;niſi hoc ſcriberet. C. de arb.tut.l.vlt. Arch.

g ¶ In alieno.] Id eſt.in rebus proprijs.ipſius ſacerdotis,quę ſunt alienæ eccleſiæ,vel ꝓpriæ intelligas poni.

h ¶ Et in ſuo.] Id eſt,rebus eccleſiæ.

i ¶ Compenſatione.] Id eſt,cõputatione, vel comparatione,

Ita eſt vera ſuiſa ſecũdum. Go. & Ho. de hoc no. extra de teſt. requiſiti. §. ſi vero relinquitur, & ibi no. Arch.

Sacerdos emens aliquid,cui acquirit.

b ¶ Suo.] Hoc ſpeciale eſt in eccleſia, q̃ licet ſacerdos aliqd ſuo emat nomine de pecunia eccleſiæ, q̃ res illa ſtatim facta eſt eccleſiæ. aliud eſt in rebus priuatorũ, vt C. de rei vend. ſi vt ꝓponas. & de hoc notaui ſu.e. q.1. Apoſtolicos. idem quod hic dicitur,habes extra de pecu. cler. c.1. inquirendum. & c. ſi quis. Vtrum autem præſumatur de rebus eccleſiæ,vel de rebus ſuis comparaſſe, dicitur ſu.ea.q.1. ſint manifeſtæ.

c ¶ Cognationis.] Vſque ad quartum gradũ 1.C.de epi. & cle. auth.licentiã. Vel vſque ad 7.deferur ſucceſſio. Arg.contra 35. q.2 c 1.

QVicumque.] CASVS. Quidam ſacerdotes aliquid acquiſierunt artificio ſuo, vel ex datione amicorum, vel ex inſtitutione facta in teſtamento quæſitum eſt in concilio Toleto. vtrum eccleſiæ ſuæ relinquere teneantur. Et reſpon. q̃ non,ſed dabunt cui voluerint. ſi vero poſt mortem ſuam remanſerit inordinatum, eccleſia ſua in perpetuum vendicabit ſuæ vtilitati, ideſt,ſuo vtili officio.

d ¶ Vendicabit.] Id eſt, defendet, quando eccleſia inuenitur in poſſeſſione. ſed ſi hæredes eſſent in poſſeſſione, oporteret eccleſiam probare de iure ſuo, vt inf. ea.q.5. c. 1. in fi. ſicut not. ſup.ead.q.1. ſint manifeſtæ. Vel intellige quod hic dicit, cum non habet ſacerdos hæredes. in authen. de eccle. tit §. ſi quis autem epiſcopus.col.vlti.& inf.q.5 c. vlti.

ECCE.CASVS.Concludit Gra. ex ſupradictis, quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

Acquisita de bonis ecclesiæ & de bonis clericorum ad quos pertinebunt.

tione, vel collatione hoc vult dicere, q̃ cõputabit quantum de suis rebus, & quantum de rebus ecclesię dedit pro re empta, vt secundum hoc diuidatur inter ecclesiã & hęredes defuncti 1. Sed pone, postquam adeptus est ecclesiã: nullus sumptus voluit facere de patrimonio proprio: sed q̃dquid emit, emit de patrimonio proprio tantũ: & solis reditibus ecclesiæ fuit vsus. Vt q̃ computandi sunt illi sumptus, quos facere consueuit, vel quos facturus fuisset de proprio patrimonio, ac si non haberet ecclesiam, vt ff. d̃ pe. hær. sed & si. §. adeo autem in fin. Et sic proprie ponitur hoc verbum cõpensatione. Item non debent negligere lucrũ ecclesiæ propter lucrũ suum, vt infra c. proxi. Vel intellige q̃ hoc dicit quando dubium est, an de rebus ecclesię, an de suo patrimonio emerit nam tunc diuidi deberet secundum quãtitatem sui patrimonij, & rerum ecclesiæ 2.

ecclesiam & decedentis hęredes ęquo iure conquisitio[a] pertinebit.

a ¶ Compensatione.] *In concilio ipso cum vetustis exemplaribus collato legitur*, compensata tam iuris sui quàm ecclesiasti carum rerum habitudine.

Si quis vero pro compendio suarum rerum, ecclesiæ rebus detrimentum intulerit, vel si occasione rerũ ecclesiasticarum in rebus propriis detrimentum passus fuerit; vicissim qui lucrum sentiunt, detrimentum patientibus resarcient.

Vnde in concilio Bracharensi 3. c. 8. legitur.

¶ Resarciantur detrimenta sacerdoti, vel ecclesiæ, quæ alterius occasione alter senserit. C. II.

QVicunque sub hoc neglectu[b] res diuinas laborare[c] distulerit; placito speciali distringendus est: qualiter si de rebus, seu augmentis ecclesiæ quęstum laboribus suis proprie auxit[d], & ex hoc ecclesiasticis rebus aut neglectum[e] laboris exhibuit. aut minorationem, vel perditionẽ induxit; quidquid in rebus ecclesię minuit, illi restituat; ex cuius rebus, atque suffragijs suos conuictus fuerit ampliasse labores. Quod si aliquid pro vtilitatibus ecclesiæ, aut substantię expendit, aut dispendi, vel perditionis quid piam pertulerit; si hoc comprobari potuerit, totum illi à rebus ecclesiæ eiusdem reformabitur †, pro cuius[f] vtilitate id expendisse probatur.

Si uero de rebus ecclesiæ tantummodo aliqua acquisisse noscuntur; & ad nomen ecclesiæ instrumenta debent componere, nec aliquibus poterunt illa donare.

Vnde in Agathensi concilio, c. 54. legitur.

¶ De his, quę sacerdotes emunt, ad ecclesię nomen scripturam faciant. C. III.

PResbyter, dum diœcesim tenet, de his, quę emerit, ad ecclesię nomen scripturam faciat, aut ab eius, quam tenet, ecclesię ordinatione discedat.

Extra 3 pecul. cler. c. presbyter. Furc. l. 3. c. 119. Iuo p. 3. c. 93. Pann l. 2. c. 51.

¶ Caput hoc ab Iuone etiam, & auctore Panormiæ citatur ex Agathensi, in quo extat, In decretalibus vero tit. de pecul. cler. ex concil. Arelatensi: & apud Burchardum, & in prima collectione decretalium ex concilio Arausico.

QVÆSTIO V.

Esta-

1 Ecclesiæ. Panor. in c. vlt. de pecu. cler. Claua versi. clericus.

a ¶ Conquisitio.] Id est, conquisitũ. sic C. communi diuidũdo, ad officium. ff. de vsu fruct. sed & si quis. §. interdum.

SI QVIS CASVS. Supra ostensum est quid iuris sit de rebus proprijs clericorum, & de rebus ecclesię. sed quia occasione rerum ecclesiasticarũ clerici in rebus proprijs patiuntur detrimentũ, vel econuerso: ideo dicit Gratianus, q̃ vicissim debent sibi restituere detrimentum. & ad hoc inducit seq. cap.

QVicunque.] CASVS. Docet in hoc ca. cõcilium Bracharense, q̃ si prælatus res proprias augmentando aliquod detrimentum vel damnum rebus ecclesiasticis intulerit: totum debet ecclesię resarcire. Si vero aliquid de rebus proprijs pro vtilitatibus ecclesiasticis expenderit, vel occasione ecclesię in rebus proprijs passus est detrimentum; & si hoc probare potuerit, totum sibi de rebus ecclesię restituatur. Quę autem sequuntur plana sunt vsque ad quęstionem.

b ¶ Neglectu.] Id est, quia neglegit res ecclesię, augendõ suas.

c ¶ Laborare.] Id est, periclitari vel colere.

nere debet vtilitatem suam vtilitati ecclesię, sicut nec tutor vtilitatem suam vtilitati pupilli. ff. de admi. tut. §. 1. ff. commo. si vt certo. §. commodatum. in fi. & 7. q. 1. præsentium & placuit.

f ¶ Pro cuius.] Sic extra de procur. cum causa.

†Idem Panormi. cõsil. 2. li. 2.

Estameata vero.] Hæc diuiditur in duas partes. In prima probat q. 5. c. q̃ presbyter vel alius clericus potest de rebus proprijs facere testamentum. Secunda ibi. [Sed si episcopus.] Ioan. de Fan.

CASVS.

CASVS. Hic intitulatur 5 q. qua quæritur an liceat clericis condere testamentum: & certum est quòd si habent propria, qui non renunciauerunt proprijs, de rebus proprijs possunt cõdere testamentum, vt inf. c. 1. & 2. minus autem idoneos hæredes non possunt instituere.

NVlli dubium.] CASVS. Lucidius episcopus conquestus est Grego. q̃ Constantius suus antecessor reliquit Luminosæ ancillæ, & fratribus suis in testamento & nomine legati quædam mobilia[ß], quæ ipse Constantius acquisierat post tempus suæ ordinationis. ht resp. Greg. q̃ sicut res in episcopatu acquisitas alienare non potest prælatus: sic res proprias potest relinquere cui vult. Vnde propter hoc ecclesia nõ debet præiudiciũ pati, si pòt constare res legatas post ordinationem acquisitas. ipse aũt reuersus Luminosam illam super his reb. inquietabat. præcipit ergo Greg. sibi, q̃ sine causæ cognitione nihil de his quæ possidet Luminosa, auferre p̃sumat. H. vero sic casum breuiter ponit. Constantius episcopus testamentum fecerat: in testamẽto legauerat quædam Luminosæ, quæ dicebantur fuisse ecclesiæ. Lucidius eius successor volebat ea reuocare. scribit ergo ei Gregori[a], vt de hoc cognoscatur ordine iuris: & si constiterit illa fuisse ecclesiæ, ordine iuris reuocentur. Nam ex quo illa est in possessione, non debet ei auferre siue iudiciali cognitione. sed prior verior est, & magis videtur litteræ consonare.

b ¶ Vt si hoc.] Ideo episcopo incũbit p̃bationis onus, quia ille erat in possessione, vt dixi in. c. 1. q. 1. & 2. minus autem idoneos hæredes non possunt instituere.

†al. Deodato

menta[a] vero non licet eis conficere, nisi de rebus proprijs. Vnde Gregorius scribit Deusdedit α † episcopo, lib. 10. epist. 42.

α ¶ Deusdedit.] *Antea legebatur* Lucidio. *Restituta est inscriptio ex originali quæ inscriptio integra est supra ead. q. 2. res in episcopatu. illud enim caput in hoc continetur.*

¶ Quomodo de rebus ecclesiæ liceat testari sacerdotibus. C. I.

fu. ea. q 2. tres ī episcopatu. Poly. l. 4. tit. 19.

NVlli dubium est, quia sicut sacerdotibus res in episcopatu acquisitas nulla est alienandi licentia; ita de his, quas ante habuerint, quidquid iudicare voluerint, non vetantur. Itaque fraternitatem tuam tempore, quo ad nos fuit, quæstam esse recolimus, quòd quædam mobilia ß, quæ Constantius decessor vester Luminosæ ancillæ Dei filiæ fratris sui, testamenti serie, legati titulo reliquit, iam episcopus acquisisset, decreuisseque nos, vt si hoc[b] constaret, nullum ex his ecclesia vestra præiudicium pateretur. Quod & vos oportet recolere, & molestiam aliquam prædictæ ancillæ Dei non facere, nec ei sine cognitione de his, quæ possidet, quidquam auferre.

ß ¶ Mobilia.] *In originali impresso, & manuscripto est*, immobilia. *sed non est mutatum propter doctorum scripta: nonnulla vero alia sunt emendata.*

Idem lib. 4. epist. 22. seu c. 66. Cypriano diacono.

¶ De eodem. C. II.

OBitum Theodori episcopi dilectionem tuam iã credimus cognouisse. Sed quia ipse testamentum dicitur condidisse, subtiliter † te (ne quid de rebus ecclesiæ suæ consumpsisset) oportet inquirere. Et siquidem eum exinde aliquid incongrue minuisse didiceris; ita age, vt res ipsæ ab eo, cuius interest[c], modis omnibus reparentur.

Idem Gregorius Mariniano episcopo Rauennati, lib. 5. epist. 1. seu c. 101.

¶ Quæ monasterijs ab episcopo conferuntur, reuocari non debent. C. III.

QVia Ioannes[a] quondam decessor tuus, dum viueret, sæpius à nobis expetijt, vt ea, quæ in monasterio illo contulerat, quod iuxta ecclesiam sancti Apollinaris ipse construxerat, nostra debuissemus auctoritate firmare, & nos facturos hoc esse promisimus; fraternitatem ve-

re, vt 24 quæst. 2. sane. de rebus autem ecclesiæ testari non possunt, nisi tantum de suo ecclesiæ recompensent, vt inf. c. fi episcopus.

a ¶ Testamenta.] Nec aliquid dare, nec testamentum condere licet de rebus ecclesiæ, si tamen consuetudo habet, potest mobilia aliqua dare, vt extra de testa. ad hæc. & c. quia.

c ¶ Interest.] Scilicet vt hæres vniuersa restituat, vt 16. q. 6. si episcopum. & sup. ead q. 2 si episcopus.

QVia Ioannes.] CASVS. Ioannes archiepiscopus Rauennas quoddam monasteriũ construxerat iuxta ecclesiam sancti Apollinaris in ciuitate Rauennæ: & supplicauit Greg. vt bona, quæ illi monasterio contulerat confirmaret, postea in mortis articulo con-

1 Idē Bal. in auth. ex testamento, in fi. col. 7.

Significatũ fuit 11. c. de col. C. quod Theodorus fecit qã no. episcopus in obitu suo de rebus ecclesię inter. ff. de testamentum condiderat, quare Papa p- cepit cuidam, vt subtiliter inquirat, an de rebus ecclesiæ testa- mentum condiderit: verbo, sed qã si inuenerit, oĩa de quibus reb. ecclesię alijs retineantur. & mollicta modis oĩbus restituantur ecclesiæ.

Bar. in l. fi. de reb. dubijs, & Ioan. An. in addi. ad Spe. in tit. de ac. §. 1. super verbo. sed qã si inuenerit, oĩa de quibus reb. ecclesię alijs retinentur. & mollicta modis oĩbus restituantur ecclesiæ. in l. cum fundus. §. seruũ. circa fi. ff. fi cer. petatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

constituit testamentum condidit de rebus ecclesiæ: & præcepit in testamento, vt quæ præfato monasterio cõtulerat irreuocabiliter apud ipsum remanerent, quo mortuo successor eius Marianus volebat omnia reuocare. Sed cum fuisset significatum Gregorio, confirmauit ea, quæ illi monasterio fuerant p Ioãnẽ collata: non q eius sequatur vltima voluntatem: sed quia promiserat hoc sibi viuenti: vnde Grego. mandat Mariano archiepiscopo, vt omnia illa firma studeat stabilitate seruare: sed omnia ista quæ ratione testamenti sunt data, vel facta in damnũ ecclesiæ suæ, nullam habeant firmitatem.

a ¶ Supremam.] Nota, q licet sit magnus fauor vltimæ voluntatis: tamen potius sequitur hic voluntatem viuentis quàm morientis 1. Idẽ arg. q licet aliqua voluntas non valeat tanquam testamentum: valet tamẽ tanquam simplex donatio: qđ est contra l. 1. ff. de iure codi. Sed videtur quod post mortem episcopi non possit rata haberi donatio facta ab ipso, quia oportet scilicet q eo tempore rata habeatur, quo potest donatio fieri, vt ff. de acqui. hære. si quis alicui. ff. de bo. post. l. 3. §. acquirere. & l. vlt. sed secus est: q a nec mors, nec furor, nec petentis pœnitentia impedit ratihabitionem, vt ff. rem ratam hab. bonorum.

b ¶ Monasterio.] Sed nonne canon permittit ei legitimam portionem dare monasterio ad construendam monasterium? sic: sed non ad dandum. Vel fuit hic vltra legitimam portionem datum, sup. ea. quæst. 2. bonæ. & c. si quis.

1 Hoc ideo q ipsa vltima volũtas fuit illegitima: alias nihil est q ita debeat, &c. C. de sa. san. eccl. l. 1. fm L. qui dicit, q hæc volũtas est deambulatoria sicut, & circa depositum. ff. de po. l. 1. §. penult. Sed argu. contra ff. de lega. 3. si quis sup. in prin. Arch.

stram necessario duximus adhortandam, vt nihil de his, quæ illic contulit, atque constituit, aliquo modo patiatur imminui; sed omnia firma studeat stabilitate seruari. Huius igitur monasterij, & collatarum illic rerum, quia in testamento, quod condidit, fecisse noscitur mentionem; sciendum vobis est, non ea nos ideo cõfirmasse, quoniam supremam [a] eius sequimur voluntatem: sed quia ei hoc (sicut diximus) viuenti promisimus. Hæc itaque sic solicite fraternitas vestra implere festinet; quatenus & quæ in suprascripto monasterio [b] constituit, & à nobis sunt firmata, seruentur; & illa, quæ in damnum dari, vel fieri per testamentum suæ decreuit ecclesiæ, nullam prohibente nempe lege, obtineant firmitatem.

α ¶ Ioannes quondam decessor tuus.] *Hæc verba non sunt hoc loco apud B. Gregorium, sed ex superioribus huc comportata.*

Item ex concilio Hispalensi.

¶ *Sic etiam citant Burchardus, & Iuo 3 & in Hispalensi primo habentur nonnulla ad hanc rem facientia. Sed integrum caput habetur in concilio Parisiensi, lib 1. c. 16. & in capitularibus lib. 5. cap. 175. refertur inter alia decreta concilij Parisiensis.*

¶ Quæ ante suam ordinationem, vel post hæreditaria successione acquisiuit episcopus, cui vult derelinquat. C. IIII.

FIxum ab hinc, & perpetuo mãsurum esse decreuimus, vt episcopus res sui iuris, quas aut ante episcopatum, aut certe in episcopatu [c] hæreditaria successione acquisiuit, secundum auctoritatem canonicam quidquid vult, faciat, & cui vult, conferat. Postquam autem episcopus factus est; quascunque res de facultatibus ecclesiæ, aut suo, aut alterius nomine, qualibet conditione comparauerit; decreuimus, vt non in propinquorum suorum, sed in ecclesiæ, cui præest, iura deueniant.

Burc. l. 1. c. 214. Iuo p. 5. c. 328.

De rebus vero ecclesiasticis testari licet episcopo, si tantundem de propriis restituat.

Vnde in Agathensi concilio, c. 51. statutum est.

¶ Quomodo possunt esse rata, quæ de ecclesiæ proprietate testamento legantur. C. V.

Et in Epaunẽsi c. 17.

SI episcopus cõdito testamento aliquid de ecclesiastici iuris proprietate legauerit [d]; aliter non valebit, nisi tãtundem [e] de iuris proprij facultate suppleuerit.

Burc. l. 1. c. 212. Iuo p. 5. 326.

2 *Sed si episcopus, vel quilibet ex gradu ecclesiastico inte*

FIxum ab hinc.] CASVS. Quæsitum fuit in concilio Hispalen. cui debet episcopus relinquere res, quas ante episcopatum, vel postea acquisiuit hereditaria successione? Respondetur q potest relinquere cui vult: illa vero quæ de rebus ecclesiæ suo nomine, vel alterius comparauit, in iura suæ ecclesiæ tantum deueniant. Sequens §. cũm c. se.] per se planus est.

c ¶ In episcopatu.] Contra in authen. de ecc. titu. §. in

tur redimere rem legatam à detuncto, vel dare eius æstimationem. vt inf. tic. de leg §. non solum. secus tamen est cum legatur res ecclesiæ 2. vt extra de testa. filius.

d ¶ Nisi tantundem.] vt sup. eod. quæst. 2. si quis qualibet.

SED SI EPISCOPVS. Hæc est 2. pars huius q. Io. de Fau.

CA-]

CASVS. Dictum est sup. q episcopus vel clericus res p. priuas potest relinquere cui vult. Nunc vero ostendit Grat. q si episcopus vel clericus ab intestato decedat, nec aliquos habeat consanguineos, qui ei succedant, ecclesia omnia vendicabit, vt inf. c. 1. & 2.

SIcubi.] CASVS. In concilio Tarraconen. statutũ fuit, vt si episcopus decesserit ab intestato, presbyteri & diaconi ipsius ecclesiæ de rebus ipsius faciant inuẽtarium à minimo vsque ad maximum: ita vt si quis aliquid de illis fuerit furatus, & de hoc conuictus, secundum tenorẽ furti restitutionem faciat.

Si *status defuncti fuerit, nec aliqui inuẽti fuerint, qui iure cognationis ei succedãt; ecclesia sua ei succedat in integrũ: nec licebit alicui aliqua ex rebus eius præsumere.*

Vnde in Tarraconensi concilio, c. 1. statutum est.

¶ Episcopo intestato ecclesia succedat in integrum. C. VI.

SIcubi defunctus fuerit episcopus intestatus: post defunctionẽ eius α à presbyteris, & diaconis de rebus ipsius inuentarium fideliter conscribatur à minimo vsque ad maximum, idest de vtensilibus, vel de omni suppellectile: ita tamen, vt si quis exinde vel præsumpsisse aliquid, vel occulte fuerit tulisse conuictus; secundum furti tenorem restituat vniuersa.

α ¶ Defunctionem eius.] *Antea legebatur*, hanc diffinitionem. *Emendatum est ex variis conciliorum editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, quemadmodum & nonnulla alia. In codice autem Lucensi regio legitur* post depositionem eius.

Item ex concilio Triburiensi.

Burc. l. 2. c. 207 Iuo p. 6. c. 282.

¶ De eodem. C. VII.

QVicunque ex gradu ecclesiastico sine testamento, & sine cognatione decesserit; hæreditas eius ad ecclesiam, vbi deseruiuit, deuoluatur [a]. Similiter de sanctimonialibus [b].

¶ *Burchardus etiam, & Iuo citant capitulum hoc ex concilio Triburiensi, cui præfuit Arnulphus. Sed in eo, quod extat, non habetur. Simillima leguntur apud Iulianum antecessorem nouellæ. 131. c. 18.*

1 Arg huius decr. presbyteri. & huius c. quicunque dicunt q de q si ab intestato decedit, & hẽt vxorẽ q vxor non præfertur ecclesiæ, sed ar. contra a. C. de epi. & cler. si quis presbyter, sup. ea. q. 1. fin. t. manifestæ. fim L.

CAVSA XIII.

DIcæsani cuiusdam baptismalis ecclesiæ cladib. bellorum pressi, hostili metu compulsi, domicilia sua transtulerunt in aliã diœcesim: prædia tamen antiqua nõ desierunt colere: cœperunt persoluere decimas illi ecclesiæ in cuius diœcesim transierunt: & apud eam sibi elegerunt sepulturas. Transactis quinquaginta annis clerici, quibus quondam persoluerant decimas, cœperunt mouere quæstionem in eos, qui ab istis accipiunt † primitias, & decimas: ueniunt ad causam.

† al. acceperũt

1 *Modo primum quæritur, si illi quorum domicilia sunt in diœcesi huius baptismalis ecclesiæ, debeant persoluere decimas illi ecclesiæ, & celebrare suas exequias apud ecclesiam, in qua quondam hæc fiebant à parentibus eorum.*

2 *Secundo, an præscriptione temporis, ius præcipiendi decimas, & funerandi tollatur.*

DIcæsani cuiusdã.] CASVS. Supra dictum fuit in 12. causa, q quidam clerici non debent habere propria. Sed aliquis quæreret vnde viuere debent: ostendit Gratianus, quòd de decimis & oblationibus viuere debent: sed quia de decimis & oblationibus & sepulturis sæpe oritur contentio inter clericos & etiam laicos: ideo G. subnectit hanc 13. causam, in qua ostendit qd de decimis, & oblationib. & sepulturis sit obseruandum. Et ut competentius agat, proponit thema, de quo duas elicit quæstiones. Est ergo casus thematis talis. Quidã laici hostili metu cõpulsi in aliã diœcesim domicilia transtulerãt antiqua tñ prædia semper colebãt, quorũ decima-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiones per quinquaginta annos soluerant illi ecclesiæ, ad quam transierunt: & apud eam sibi sepulturas elegerunt: elapsis quinquaginta annis clerici quibus quondam soluerant, & à quibus transierunt, cœperunt moue re quæstionem.

Vòd prio ri.] Hæc q. diuidi tur i tres partes: in prima qua rum probatur, quòd postquam ecclesiæ sunt limitatæ, non debent decimæ ad alios vsus transire: nec mutari de parochia. & hoc prosequi tur vsque ad §. illã, [His itaque,] &c. Secunda ibi, [His itaque.] Tertia ibi, [Ad hæc.] Io. de Fãr. CASVS. Hic inuslatur prima q. qua quæritur cui ecclesiæ sint persoluẽdæ decimæ. Et certum est, q̃ decimæ prædiales sunt persoluendæ illi ecclesiæ intra cuius terminos prædia sita reperiuntur, vt 16. q. 1. si quis laicis. &c. de decimis. nisi præscriptio impediat. Personales vero, vtputa de artificio vel negotiatione, sunt persoluendæ illi ecclesiæ vbi per totum circulum anni audit diuina, vt 16. q. 1. prima quæstio. Et procedit hoc ordine. G. primo probat, quòd decimæ sunt persoluẽdæ priori ecclesiæ: postea probat, quòd sunt persoluendæ illi ecclesiæ, ad quam se transtulerunt, inducens actores & reos allegantes, & vicissim sibi respondentes.

Decimæ cui ecclesiæ sint dandæ.

a ¶ Quòd priori.] Hic ponit primam q. an decimæ sint dandæ illi ecclesiæ à qua se transferunt: vel ad quam se transtulerunt. Distingue ergo, aut decimæ sunt prædiales: aut personales. Si prædiales, semper dandæ sunt illi ecclesiæ vbi prædia sunt sita, vt 16. q. 1. si quis laicus. Si personales sunt, quæ proueniũt ex artificio vel negotiatione: tunc sunt dandæ illi ecclesiæ vbi recipiunt sacramenta, vt 16. q. 1. quæsti. sicut illi ciuitati est tributum soluendũ vbi agri sunt, vt ff. de cen. forma 1. Et hæc distinctio probatur extra de deci. ad Apostolicæ. tamen prædiales decimæ dantur secundum consuetudinem loci. ext. de dec. cum sint homines. & hæc vera sunt circa veteres decimas: & dicendum est circa nouas vt semper dandæ sint illi ecclesiæ, in cuius parochia sita sunt prædia. sed si parochia non est limitata, in arbitrio est episcopi cuius ecclesiæ dentur noualium decimæ, vt ext. ea. quoniam. Item in dubio ecclesijs matricibus potius quam capellis dabuntur decimæ, vt extra c. nuncios in parte remota. & in dubio ibi potius dabuntur vbi audiuntur frequentius diuina, vt extra eod. ad Apostolicæ.

1 §. si vero q. ff. de cu bo. dã. l. 2. §. 1. arg. bonũ. C. de mul. in quo loco mu. fex. con gru. l. vna. in fi. li. x. auth. de eccle. tit. §. ad hoc. Ar.

Ecclesiæ.] CASVS. Seuerus consuluit Diony. quid teneadum sit de diuisione parochiarũ: & Diony. rescribit ei dicens, q̃ ipse diuisit parochias & cœmeteria ecclesiarum, vt nullus alterius parochiæ terminos vel jus inuadat: sed vnusquisque plebem sibi commissam intra terminos suos ita custodiat, vt pro suis actibus gloriam

QVÆSTIO PRIMA.

QVòd priori[a] ecclesiæ hæc omnia iure persoluenda sint, actores his argumentis probare contendunt. Constat vnamquamque baptismalem ecclesiam habere diœcesim sibi legitime assignatam: sicut & parochiales ecclesiæ habent parochias sibi distributas.

Unde Dionysius Papa Seuero episcopo, epist. 2.

¶ Singuli sacerdotes proprias debent habere ecclesias. C. I.

ECclesias singulos singulis presbyteris dedimus: parochias, & cœmiteria eis diuisimus [b]: & vnicuique jus proprium habere statuimus: ita videlicet, vt nullus alterius parochiæ terminos [c], aut jus inuadat: sed sit vnusquisque suis terminis contentus, & taliter ecclesiam, & plebẽ sibi commissam custodiat, vt ante tribunal æterni iudicis ex omnibus commissis rationem reddat, & non iudicium, sed gloriam pro suis actibus accipiat.

Poly. l. 4. tit. 31. Burc. l. 3. c. 43. Iuo p. 3. c. 47. Ans. l. 5. c. 73. Pana. l. 2. c. 43.

In diœcesi autem designata quæcumque prædia coluntur; prouentus decimationum baptismali ecclesiæ assignatus debet solui. Quia ergo prædia hæc intra terminos nostræ diœcesis continentur; & prouentus decimationem nobis legitime assignatus, nostræ ecclesiæ persoluendus est.

2 *His ita respondetur. Decimæ à Deo constitutæ sunt per Moysem, vt persolueruntur à populo filijs Leui pro ministerio, in quo deseruiebant ei in tabernaculo. Non accipiebant filij Leui decimas, nisi ab eis, pro quibus offerebant* Num. 18.

riam à Domino percipiat.

b ¶ Diuisimus.] Ite Diony. diuisit, vel distinxit terminos ecclesiarum, sed non terminos episcopatuum, quia in gentilitate fuerunt distincti, vt 80. dist. c. 1. similiter termini prouinciarum sunt distincti ante tempus Christi, vt 99. d. c. 1.

c ¶ Terminos.] Propter hoc inducitur c.

IN DIOECESI. CASVS. Concludunt actores ex supradicto c. quod decimæ illi ecclesiæ sunt persoluendæ intra cuius terminos reperiuntur prædia, de quibus decimæ debent persolui; & ideo concludant decimas illorum prædiorum, de quibus contentio vertitur, suæ ecclesiæ esse persoluendas: cum intra terminos eiusdem prædia ipsa colantur.

HIS ITAQVE RESPONDETVR. Hæc est secunda pars quæstio. in qua probat contra, scilicet quòd ibi debent dare decimas vbi percipiunt baptisma. Ioan. de Fant.

CASVS. Nunc rei respondẽt allegationibus supradictis ostendentes decimas ittas non actoribus, sed sibi tantum soluendas, cum ipsi eis spiritualia quotidie ministrent. & hoc probatur 16. auctoritatibus, quas legendo litteram per te videbis, si diligenter inspexeris. & quæ satis sunt faciles.

a ¶ Et

Primitiæ & decimæ soluendæ sunt.

a ¶ Et primitias.] Primitiæ ergo debitæ sunt sicut, & decimæ. 16. q. 1. reuertimini. Quantitas primitiarum non est determinata, sed qui plus dabat, quadragesimam dabat partem: qui minus, sexagesimam; & sic licitum erat dare inter lx. & lx. quantum quisque volebat. hoc erat in aridis, & liquidis. Sed qui dabat primitias animalium, dabat vnum de ducentis, vt ait Hiero. super Ezechielem. & extra de deci. c. 1.

b ¶ Manuum vestrarum.] Arg. q̃ non excusantur monachi, qui proprijs manibus colunt agros, quin teneantur dare decimas: cũ illud sit præceptum Dominj; sed illi legis latori nemo põt contradicere, vt 27. q. 2. sunt qui dicunt. nec licet dispensare contra præceptum Domini, vt Apostoli. 25. q. 1. sunt qdã. De hoc dicemus. 16. q. 1. decimas. &c. reuertimini.

Monachi an teneantur ad decimas.

c ¶ Seruus.] Videtur hic q̃ laici cum clericis debeant vti decimis. & sic est contra 16 q 7 c. 1. Sed prout Hiero. testatur, in veteri testamento, quatuor modis dabatur decimę. Primo de omnibus bonis, quę habebat populus, decimam dabat Leuitis. Secundo de reliquis nouem portionibus sumebant decimam, & de hac per singulos annos, cum ascendebant in templum, pascebãt se & Leuitas. de illa hic loquitur. Item de reliquis portionibus sumebant decimam, & de hac per singulos annos, cum ascendebant in templum, pascebãt se & Leuitas. de illa hic loquitur. Item de reliquis nouem portionibus sumebant decimam, & reseruabant ad vsus pauperum, & pupillorum. Item decimabant tres partes, & ipsã deferebant in templum; de qua hic dicitur. Adhuc dabatur quarta decima. nam de illa decima, quam populus offerebat Leuitis, sumebant Leuitę partem decimam, & offerebant eam summo sacerdoti: & inde fiebant panes propositionis 1. Hodie nec vna bene datur, & iõ fame & penuria, & alijs pœnis maledicti sumus. 16. q. 1. reuertimini.

Decimę olim dabantur quatuor modis.

d ¶ Fœnum.] Id est, temporalia.

e ¶ Seruientibus.] Id est, prædicatoribus. seruientibus alijs.

f ¶ Item Apostolus.] ad Galatas 5.

g ¶ Qui catechizat.] id est, instruitur.

h ¶ Metamus.] Quasi dicat, non. 1. q. 1. nostri.

i ¶ Potestatis.] Sed si

1 Hæc dicebatur decima decimæ hæc figaiãcabat carnẽ Christi, quæ in sacrificiũ est oblata: sicut illa offerebatur in illis panibus propositionis, qui fiebant ex illa, secundum Hug.

Deuter. 14. & 16. [Leuita qui tecũ moratur, & intra muros tuos habitat, comedet eas.] *Ideo ex singulis tribubus, ciuitates ad habitandum acceperunt: vt vnaquæq; tribus illis persolueret decimas, qui secum erant. Nam Moyses præcepit filijs Israel (sicut legitur in Deuteronomio)* [In loco quem elegerit Dominus Deus vester, vt sit nomen eius in eo: illuc cõta, quæ præcipio, conferetis, holocausta, & hostias, et decimas, ac primitias manuum vestrarum [b], & quidquid præcipuũ est in muneribus vestris, quæ vouistis Domino. Ibi epulabimini corã Domino Deo vestro vos, & filij, & filiæ vestræ, famuli, & famulæ, atque Leuita, qui in urbibus vestris cõmoratur, Neque enim habet aliam partem, atque possessionem inter vos.] & infra. ¶ [Decimam frumẽti, vini, & olei tui, primogenita armentorum, & pecorũ, & cõta, quæ voueris, & sponte offerre volueris, & primitias manuum tuarum coram Domino Deo tuo, comedes ea in loco, quẽ elegerit Dominus Deus tuus, tu & filius tuus, & filia tua, seruus [c], & famula, atque Leuita, qui manet in vrbibus tuis.] ¶ *Psal. 103.* *Quia ergo nos intra muros vrbis istorum sedemus, & eis habitatione iuncti sumus; rite eis decimas accipimus.* Item ait propheta: [Producens fœnũ [d] iumentis, & herbam seruituti hominum.] Fœnũ, et herba ex terra producitur: sed quibus? iumentis irrigantibus eam, idest hominibus colentibus eam †, & in hoc seruientibus [e] ipsi. Itẽ *Apostolus* [f]: [commnicet aũt is, qui catechizatur [g] verbo, ei qui se catechizat, ĩ õibus bonis.] Hoc Galatis, Corinthijs aũt probat specialiter sibi deberi sumptus, qui eis specialia ministrauit dicens. [Si nos vobis spualia seminauimus; magnum est, si nos carnalia vestra metamus [h].] Itẽ, [Si alij potestatis [i] vestrę participes sunt; quare non potius nos?] Item, [Quis planteat vineam: & de fructu eius non edit?] [Nos plantauimus uineã, & uos uultis fructus eius edere? Item præcepit Dominus per Moysem, ut nemo mittat falcem in alienã messem. Hæc messis nostra est, & uos uultis falcem in eam mittere? Item. Non alligabis os boui trituranti.] Nos sumus boues triturantes: uos uultis alligare os nostrum, & de nostra tritura uictum uobis quæritis? Item *Apostolus*, [Qui altario seruiũt, de altario uiuant.] Sed nunquid de eo, cui non seruiunt? Item, [Qui in sacrario operantur, cum sacrario participant. [Sed nunquid cum illo, in quo non operantur? Nos seruimus altario: uos ei participare uultis? nos uero uacuos, & inanes dimittere quæritis? Item *Apostolus*: [Laborantem agricolam oportet primum accipere de fructibus suis:]

Deuter. 12. *Deuter. 23.* *Deuter. 25.* *1. Cor. 9.* *Ibidem* *1. Cor. 9. sed paulo aliter.* *2. Tim. 2.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ita poteſtatiuè vtuntur alij veſtr s ſicut voſipſi, cur non magis etiam nos, qui intendimus ſaluti veſtræ?

a ¶ Nec vltimum.] Quandoque tamen dicitur primus non reſpectu vltimi, vt extra de ve bor. ſignificatio Ioſeph.

b ¶ Paſcit.] Argum. bonum q̃ ibi dandę ſunt decimæ, de grego, vbi grex paſtus eſt, & vbi concepit, non vbi moratur: nã & boues dicuntur eſſe de illo fundo, vbi laborant, non vbi morantur, vt ff. de fund. inſtruct. l. cum quidam. nã ſeruitus paſcendi pecora eſt prædialis ſeruitus, cũ vſus tantũ prædij cõſiſtit in paſtu pecoris, vt ff. de ſer. ruſti. prædi. pecoris. & q̃ ſit de foro illius vbi grex ſuus paſcitur, probatur, quia ibi poteſt conſtituere tugurium, vel officinam. vt ff. de ſer. ruſt prędi. velutt. ſed ratione tugurij, vel officinæ ſit quis de foro alterius, vt ff. de iud. hæres. §. 2. hoc dicto ſequitur inconueniens: quia eadem ratione dabũtur decimæ vbi grex parturit, & vbi fœtus paſcitur. Præterea coloni non dant decimas 1. vbi laborant domtnis ſuis, ſed vbi recipiunt ſacramenta, vt 16. q. 1. quæſti.

Decimæ pecorum vbi ſunt dandę.

1 Scilicet parochiales.

c ¶ Sapere.] Ironicè loquitur, quaſi dicat: magna ſapientia eſt velle illud quod non potes: ſcilicet de alieno viuere.

d ¶ Pſalmum.] Id eſt, ſpiritualia.

e ¶ Tympanum.] Id eſt, temporalia.

f ¶ De decimis.] Inf. 16. q. 1. de decimis.

ADDITIO. Dicit L. quòd iſtud cap. ſophiticè inducitur, quia loquitur de perſonalibus decimis tantũ, hic autem agitur de prædialibus. & idem hic tenet Io. de Fant. Archid.

g ¶ Sinere.] Sponte.

h ¶ Vel.] Ideſt, ſaltem.

i ¶ Patiamini.] Scilicet coactè.

k ¶ Audiatis.] Verbum eſt Terentij: Qui dicit quod vult, audiet quod non vult.

AD HÆC CALLIDA. Hęc 3. pars q. in qua inducit plura argumenta, & finaliter concludit Ioan. de Fant.

CASVS. Hic reſpondet actores ſupradictis allegationibus, rationes pro ſe multiplices inducendo, & in ſumma concludunt, quod oblationes quotidianæ debent perſolui illi eccleſiæ, vbi quotidiana officia percipiuntur: decimę vero prædiorum priori eccleſiæ perſoluantur, comparantes ipſos reos muri, igni, & ſerpenti. & ad probandum decimas priori eccleſiæ fore perſoluendas, inducunt cap. 16. quæſt. 1. ſi quis laicus.

l ¶ Verba.] Res dare pro rebus, pro verbis verba ſolemus.

m ¶ Sapienti.] Ironicè loquitur.

vos autem econtra queritis? Nos ſumus agricolæ laborantes: vos primum vultis percipere de fructibus noſtris? immo non primum: quia nec vltimum[a] nobis relinquere vultis. A prioribus enim incipientes, paulatim ſerpitis: & totum uſurpare cõtenditis: vt pro uobis uideatur dictum, fruſtatim lupus comedit agnum. Item: [Quis militat ſtipendijs ſuis unquam? quis paſcit[b] gregem, & de lacte eius non edit?] Nos militamus: & uos ſtipendia noſtræ militiæ nobis quæritis. Nos gregem paſcimus: & uos laceius, & lanam accipere uobis uultis. Sapere[c] eſt, de alieno labore uictum quærere: ſi ſapere eſt, velle quod nõ poſſis. ¶ Itẽ Dominus dixit diſcipulis ſuis: [In quamcunque domum intraueritis; in eadem manete, edentes, & bibentes, quæ apud illos ſunt. Cum autem intraueritis, primum dicite, pax huic domui.] Nos domum hanc ingreſſi ſumus, & ei pacẽ obtulimus.: uos aũt quasi otiosi alieno cibo paſci gaudetis? Videte, ne in uos uertatur illud: [Vide, quid faciat otium, & cibus alienus.] ¶ Item propheta: [Sumite pſalmũ[d], & date tympanum.] Iſti à nobis ſumunt pſalmũ, & uos ab eis quæritis tympanum[e]? ¶ Item Leo quartus: [De decimis[f] non tantum nobis, ſed ẽt maioribus noſtris iuſto ordine uiſum eſt plebibus tantum, ubi ſacroſancta baptiſmata dantur debere dari.] ¶ Quibus aũt plebibus debẽtur; illis, à quibus baptiſma accipiunt, an alijs? Nos eos baptizamus; & uos ab eis decimas ſumitis? Honeſta iſta interpretatio eſt: utinã inueniatis, qui ſic pro nobis interpretentur. Quia ergo nos rigamus populũ hunc, imbrẽ doctrinæ ei miniſtrãtes, quia colimus, eũ nomere prædicationis, corda eius ad fidẽ aperientes; ſi non uultis sinere[g], uel[h] patiamini[i] nobis eum fructificare, & qualia uobis fieri non uultis, nobis inferre cauete, ne ſi pergitis dicere, quæ uultis, audiatis[k], quæ non uultis.

2. Cor. 9.

Terentius Luc. 10.

Terentius Pſal. 80.

16. q. 1. de decimis.

† al. ſaltẽ patimini Tob. 4. Mat. 7. Terentius.

3. ¶ Ad hæc, Callida quidem, & multiplici argumentatione iura noſtra auferre contendit, ita, ut ſi fides uerbis adhiberetur, nõ uerba pro uerbis, ſed res pro uerbis reportaretis: Sed Deo propitio, ſi uerba[l] dediſtis, uerba recipietis. ¶ Arguitis nos, quòd ea, quæ uobis debentur, ſubripere quærimus, quia noſtra perſequimur. Sapienti[m] quidem, & philoſophico ore prolata ſentẽtia: ſuũ perſequi, eſt ne aliena rapere? Unde ad uos hæc ſentẽtia manauit, niſi quia tanto ardore noſtra cõcupiſcitis, ut ueſtra putetis uobis auferri, cum nos noſtra conſequimur? Unde, cum cauſa noſtra debitum finem fortita fuerit, exclamabitis, ah miſer, crucior tãtum bolum eſſe ereptum ex faucibus.

Terentius.

Sed videte, ne damnum effusi vnguenti vobis recompenſare[a] quæratis. Conſtituiſtis vos plantatores uinearum, foſſores agrorum, trituratores arearum, rigatores camporum, & multa alia huiuſmodi officia uobis aſſumpſiſtis: & debita uobis obſequia à nobis ſubtrahi conqueſti eſtis. Sed nos non negamus, quod ueſtrum eſt. Boui trituranti paleæ, & tegumenta ſeruantur: Sint hæc uobis, & grana nobis relinquite. Paſtinatores[b] uinearum, foſſores agrorum, rigatores camporum, trituratores arearum, diurna mercede accepta, prouenientes fructus dominis relinquunt. Vos ergo recepta mercede ueſtri operis in quotidianis oblationibus, & alijs obſequijs, quæ pro ſpiritualib. quæ à uobis accipiunt, quotidie deferuntur; prouenientes fructus decimationum, & primitiarũ nobis relinquite. ¶ Item præcepit Dominus diſcipulis ſuis, ut comederent & biberent ea, quæ apud auditores ſuos erant; ſed non iuſſit eis, ut dominos de domibus ſuis eicerent, & rebus ſuis ſpoliarent. Nõ facile inuenietis, qui tales hoſpites libenter ſuſcipiãt. Mus in pera, ignis in ſinu[d], ſerpens in gremio male ſuos remunerant hoſpites. Unde in prouerbijs dicitur: [Qui ſerpentem in ſinu ſuo nutrit, percutietur ab eo.] Tales inueniatis uobis[c] hoſpites, quales nobis eſſe vultis. Non ſufficit uobis edere, & bibere quæ in domo noſtra ſunt, dũ quotidianos fructus oblationum percipitis; ex quibus victum & veſtitum habeatis: quibus cum Apoſtolo debetis eſſe contenti: ſed non vultis, quia imitatores eius non eſtis: ſed potius nos de domo noſtra expellere, & rebus noſtris nos penitus expoliare contenditis, dum nec etiam eorum decimationes nobis relinquere vultis. Vt autem uniuerſaliter omnia colligantur, cuncta, quæ pro uobis inducta ſunt, ſiue de laborante agricola, ſiue de eo, qui ſuis ſtipendijs non militat, ad hunc articulum deferimus, ut fructum ueſtri operis, quem adeo recipere contenditis, in oblationibus, & quotidianis obſequiis iſtorum recipiatis: decimationes uero eorum, quæ nobis debẽtur, intactas nobis relinquite: ne dum quæritis uſurpare quod ueſtrũ non eſt, iuſta animadueſſione etiam illud cogamini amittere, quod uobis aliquo modo uidebatur competere. Quòd autem hæ decimationes nullo iure uobis debeantur, facile probamus. Dicitur enim in quodam cõcilio: [Si quis laicus[f], uel clericus, ſiue utriuſque ſexus perſona proprietatis ſuę loca, &c.] ſicut in eodem capitulo in cauſa monachorum nota inueniuntur. Si ergo laicus, uel clericus, uel quælibet perſona, loca ſuæ proprietatis uendens, aut donans prouentum decimationum ab eccleſia, cui legitime aſſignatus eſt, nullo uũ põt abſtrahere; neciſti de diœceſi ad diœcesim trãſeuntes, decimas ſuorũ prædiorum, quæ intra terminos noſtræ parochiæ continentur, nobis auferre poſſunt. Quantum enim ad ius percipiendarum decimarum attinet, idem eſt poſſeſſorem de diœcesi ad diœcesim transire, quod poſſeſſionem de diœceſano ad diœceſanum transferre.

a ¶ Recompenſare.] hoc eſt dicere, videre, ne ita contriſtemini de illa amiſſione, q̃ propter hæc deteriora committatis. ſ. ſuſpendatis vos, ſicut fecit Iudas q̃ attriſtabatur de effuſione vnguenti, de quo ꝓpoſuerat decimam partẽ furari, ſicut de alijs reb. conſueuerat: vade vt reꝯpenſaret illud dãnum, vendidit Dñm pro xxx. quæ ſunt decima pars trecentorũ tanti enim potuiſſet vendi vnguẽtũ. & ad ſimilitudinem Iudę camerarij ſemper furan ut decimam partem illorum qnæ dantur dominis ſuis 1.

Iudas quare ſe ſuſpendit.

1 Ad idẽ q̃ſtle. & no. 1. q. 1. Chrſs. Arc.

b ¶ Paſtinatores.] Paſtinare idem eſt quod colere. ſic poꝛitur. ff. quod vi aut clam. l. ſemper. §. 1.

c ¶ Recepta.] i. ſi debereris, recipere aliquid, deberetis tantum mercedem recipere, vnde non conſiterentur, quòd aliquid recipere deberent. extra de teſt. ex tenore.

d ¶ In ſinu.] Hæc verba habes ext. de Iudæ. & ſi Iudæos.

e ¶ Vobis.] Sic 25. q. 2. ſic decet ſimile. 11. q. 3. priuilegium. & ext. de ſimo. quia, in fine.

f ¶ Laicus.] Vt 16. q. 1. ſi quis laicus.

16. q. 1. ſi quis laicus.

AD hæc. Decimationes.] Hæc qõ. diuidit i 12. par-

ext. de Iudæis, c. etſi. citat hoc tanquam vulgare prouerbium. *Serpens in gremio*]

1. *Tim. 6.*

QVAESTIO SECVNDA.

D hæc, † Decimationes iſtæ, & ſi iure nobis debentur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

12.partes.In prima quæritur vtrũ præscrptione tollat decimæ,& probat,q̃ sic per c.seq. Secunda ibi, [Nunc autem.] Tertia ibi, [Vnaqueque.] Quarta ibi, [Quòd de libero.] Quinta ibi, [Quia ergo.] Sexta ibi, [Oblationes.] Septima ibi, [Item quæritur.] Octaua ibi, [Qui bus peccata.] Nona ibi, [De obseruatione.] Decia ibi, [Lugere.] Vndecima ibi, [De mortuis.] Duodecima ibi, [De his autem.] Io.de Fant. CASVS. Hic intitulatur secunda qõ. qua quæritur, an præscriptiohe temporis ius ppiendi decimas, & ius funerandi tollatur; & respondet q̃ sic, quadragenaria præscriptione,vt infrà 16.q.4. volumus. olim tamen præscriptio carrebat tricennalis,vt inf.c.1.& cõtinet & hæc quæstio duos articulos. Primus est circa ius decimandi,vt in hoc §. Secũdus circa ius funerandi, vt inf.ea.§. qũo.Respondent.ergo rei in hoc primo articulo, quòd licet iure territorij priori ecclesiæ decimæ sint persoluendæ, tamen à sua actione excluditur prior ecclesia tricẽnaria,vel quadragenaria præscriptione,& ad hoc inducit seq.c.[Ad hæc.] Idest, contra hæc, vel præter hæc.

vt asseritis[a]*; tamen tricennalis*[b] *obiectio vobis silentiũ imponit. Omnis enim possessio tricennaria præscriptione tollitur, vel quadragenaria (sicut possessiones religiosarum domorum) vel centenaria, sicut prædia sanctæ Romanæ ecclesiæ.*

Vnde Gelasius Papa ait episcopis Siciliæ, epist.2.

¶ Quæ triginta annis ab episcopis possidentur, iure ab eis vendicantur. C. I.

FAcultates[c] ecclesiæ,necnon & diœceses, si quæ ab aliquibus possidentur episcopis,iure sibi vendicent,q̃d[d] tricennalis lex concluserit:quia & filiorum nostrorum principium ita emanauit auctoritas,vt vltra xxx.[e] annos nulli licet pro eo appellare[f],quod legum tempus exclusit. 16.q.3.c.2.§ illud etiam. Anſ.l.5.c.19. Burc.l.3. c.149. Pann.l.2.c.65.

At illi contra. Cuius auctoritate nobis silentium imponitis eiusdem auctoritate vestra ora claudimus. Ait enim idem Gelasius: [Nulla[g] *præsumptione statum parochia-* 16.q.3. licet in regulis.

a ¶ Vt asseritis.] Hic de vna exceptione tranſitur ad aliam. si quis.n.succubuerit in vna exceptione, transire ad aliam potest,& etiam ad contrariam transire potest, vt extra de præscrip.auditis.ff.de except.nemo. similiter de vna actione potest transire ad contrariam, qui in vna succubuit, vt extra de iud.examinata.& C.de inoffic. test.contra maiores.& ff.de euict.minor. Sed quid si iurauit; q̃ omnes exceptiones proponeret intra certum terminum? non videtur, q̃ possit vnam poit aliam propenere, vt extra de exceptio.pastoralis. Nam etiam qui vnam exceptionem proposuit, si postmodum cum illa succubuit, vult aliam proponere, debet hoc facere intra terminum præfixum, vt in tit. de excu.tut.§. qui aũt. Ad hoc dico, q̃ si alicui competerent plures exceptiones, quæ non suat contrariæ: in eo casu si intra præfixũ terminum non proponit omnes exceptiones; si in vna succubuit, non auditur in altera: & hic intelligitur inst. de excu.tut.§.qui autẽ,& ext.de excep.pastoralis,si aũt sunt contrariæ,vt si primo dixit se exemptum, tũc licet succubuerit, nihilominus post eps præfixũ potest aliã proponere,vt C.de inoffic.test.l.contra maiores. Sed in actionib.ita est dicendum, quòd si alicui competebant plures actiones,& poterat eligere qua vellet agere, eligendo vnam, si in illa succubuerit, non poterit transire ad aliam 1, vt ff.de tribu. quòd in hæredem, §.eligere. Item qui negat se aliquid debere, si vincatur, potest ad huc alia exceptione vti, nisi in casibus à iure expressis, vt ff.de reg.iur.nemo ex his. Nam si quis neget numeratam pecnniam sibi, si postmodum conuictus est, & velit ad cere se soluisse, non audietur, vt C.de non nu.pe. in authen.contra qui.& ita non est inconueniens, si de vna exceptione transit ad contrariam sic 24.qõ.1. quisquis.extra de testib.ex tenore. sic extra de except. cum venerabilis.

Actiões plures habens vna electa p dat alias.

1 Adde an hoc sit indistincte verũ per Cy. in l. edita. & ibi Bal.C. de eden.

Decimæ an possint præscribi.

b ¶ Tricennalis.] Hic tacite annectit secundam quæst. scilicet an ius decimarum, vel etiam ius funerandi possit præscribi. Et est expeditum. q̃ ius, idest, libertas non

2 De hoc ẽt dandi 2 decimas à clerico nomine ecclesiæ suæ potest

præscribit, vt contra episcopum, vt extra de præscript. de quarta. Item vna ecclesia potest præscribere decimas in tra parochiam alterius ecclesiæ, vt ext de præscri.ad aures.similiter ius funerandi præscribitur secundum leges vt C.de relig monumentorum.similiter alia sacramenta ec- not. 10.q.3. quia in gl.

clesiastica præscribuntur, vt ext.de relig.do.constitutus. Si quæras qualiter præscribuntur decimæ,cum non continue dentur, & seruitutes præscribi non possint, cum non continuo possideantur, vt ff.de ser.seruitutes? Resp. licet perceptio decimarum non sit continua, tamen ius percipiendi est continuum. Vel aliter, licet perceptio non sit continua, tamen causa percipiendi.(s.q̃ præceptũ Dõmini, quod perpetuum & continuum est) perpetua est.& naturalis.& hoc sufficit ad præscriptionem quòd causa sit perpetua & naturalis, vt ff.de ser.vrba.præd. fo ramen. ibi enim dicitur, si causam à cęlo habet, continuum dicitur.

FAcultates.] CASVS. Quidam episcopi possessiones aliarum ecclesiarum, similiter & diœceses aliorum episcoporum xxx. annis possiderunt. Quæritur fuit à Gelasio, vtrum sint tuti, vel securi tanti temporis præscriptione. Et respond. quòd sic, quia principum ita emanauit auctoritas, vt posit xxx. annos nulli super his liceat iudicem interpellare. [Concluſit,] Idest, acquisiuit. [Exclusit,] Illas possessiones ab episcopis quorum erant.

c ¶ Facultates.] Sic construe, facultates ecclesiæ, quæ ab aliquibus episcopis possidentur, supple ipsi episcopi iure sibi vendicent, idest, defendant.

d ¶ Quod.] Idest, quia tricennalis lex conc'usit, idest, acquisiuit illas possessiones eis. Vel pone casum, quòd ille episcopus, qui præscripserat res alterius, cecidit à possessione illarum rerum; tunc enim licite posset eas vendicare à possessore, vt decima sexta quæstio. tertia, §. potest.

e ¶ XXX.] Cum ecclesia præscribit contra priuatum 3. sed si ecclesia præscribit contra ecclesiam, & priuatus contra ecclesiam, requiruntur xl. anni, vt 16.q.3. §. potest. in fine. 3 Ar. ad hoc ext. de præscr. illud. hoc. Archi.

f ¶ Appellare.] Idest, interpellare.

AT ILLI. CASVS. Per c.sup. dictum videbatur imponi silentium actoribus: & ideo actores ecclesiæ nituntur claudere os rei, eiusdem Gelasij auctoritate, quæ est 16.quæstio.3.licet in regulis. vbi dicitur, q̃ status parochiarum temporali præscriptione diuelli non potest & ideo decimationes priori ecclesiæ assignatas nullus sibi debet vsurpare.

g ¶ Nulla.] Infra 16.q.3.licet in regulis.

a ¶ Vin-

a ¶ Vindicabili.] Id est, iniusta Io.de Fan.

QVOMODO. CASVS. Non soluit hic G.contrarietatem duorum præmissorum cap. Gelasij: sed seruat resolutionẽ inf 16.q.3. Postea aũt annectit secundũ articulum huius quæst. scilicet, vtrum ius funerandi præ-

rum, &c.] Si ergo temporalis obiectio diœcesim semel constitutam diuellere non potest; patet quòd nec vobis patrocinabitur, vt statum parochiæ nostræ mutantes, decimationes nobis quondam legitime assignatas, vindicabili a vsurpatione vobis vendicetis. ¶ *Quomodo autem distinguendæ sint hæ auctoritates; in causa monachorum inuenietur.*

16.q.4.

2 *Nunc autem*[b] *quæritur de iure funerandi; quæ harum ecclesiarũ habeat ius tumulandi istos. Sicut Hieronymus scribit, coniugati in vno sepulchro videntur esse ponendi. Ait enim.*

¶ In sepulchro parentum suorum filij sunt collocandi. C. II.

In q. hebraicis in Genesim, & de locis hebraicis.

EBron dicitur esse ciuitas quattuor æ virorum; quia in ea sepulti sunt tres patriarchæ in spelunca duplici c cum tribus vxoribus suis, ideſt, Abraham & Sara Isaac, & Rebecca, Iacob & Lia, præter d ipsum Adam, & Euam vxorem suam. Tobia dicit ad filium suum. [Cum acceperit Deus animam meam; corpus meum sepelies, & honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ eius: & cum ipsa compleuerit tempus suum; sepelias eam iuxta me in vno sepulchro. *Ibidem.* ¶ Quos coniunxit[e] vuum coniugium; coniungat vnum sepulchrum: quia vna caro sunt; & quos Deos coniunxit, homo non separet.

Poly.l.8. tit.5. Burc.l.3 c.160. Iuo p.3.c.223.

Tob.4. & 14.

Burc.l.3. c.161. Iuc p.3.c.224. *Maith.* 19.

æ ¶ Quattuor.] *Sic emendatum est cum antea legeretur, trium. Sic enim legitur apud B. Hieronymum in quæstionibus hebraicis in Genesim, de locis hebraicis, & in epitaphio Paulæ. Ac dicit hebraica sign ficat quattuor, & quattuor Patriarchæ hic numerantur, qui ibi sepulti sunt: Abraham, Isaac, Iacob, & Adam cum vxoribus suis.*

Aliquid simile 9. confess. c.11. ex sententia ali qñ matris suæ. Poly.ibid. Bur.l.3.c.162. & 163. Iuo p.3.c. 225. & 226.

Item Augustinus.

C. III.

VNaquæque mulier sequatur[f] virum suum, siue in

Largius hic interpretatur Hieronymus auctoritatem Domini, quam in Euangelio Matthęi intelligatur. & est fi.28.q.1.idololatria.

VNaquęque.] Hęc est 3. pars q. in qua probat, q̃ omnes non possunt simul sepeliri. Io.de Fan.

Vxor an teneatur sequi virum vagã tem.

f ¶ Sequatur.] Nunquid ergo tenetur sequi virum vagantem? Videtur quod non, vt 34.q.2. si quis. sic nec lib.quod nisi. ar. ff de procu. sed & hę. §.non solum.ff. de an.leg l Męuia, §. 1. Sed contra. quia etiam tenetur sequi leprosum. extra de coniug. lepro. cap.2.& 3. Credo, q̃ si sciret eum esse histrionem, tenetur eum sequi, alias non. H.tamen dicit, q̃ semper debet ipsum sequi, & dicit, q̃ illud c. si quis est abrogatum similiter dicit, q̃ debet ipsum sequi etiam si mittatur in carcerem, vel si cogatur ire in exercitum. Sed eadem ratione debet ipsum sequi quoties dominus petit à viro, qui est seruus, vt seruiat sibi. lex tamen dicit, q̃ postquam libera nupsit voluntate patroni, q̃ amodo non debet seruire patrono,

Sepulturę electio vnicuique libera est.

1 Dummodo hoc non faciat ex odio, vel temeritate. inf. e.placuit. fm L. & H.

præscriptione tollatur. & certum est, quòd sic, cũ quadragenaria præscriptione omne ius, & omnis actio tollatur. procedit G. sic in hoc articulo Primo inducit actores allegantes. Secundo reos respondentes. Probant ergo actores, q̃ ius funerandi ad suam ecclesiam debet pertinere: quia vxores, & filij in sepulchro virorum, & parentum sunt collocandi: quod probat ix. auctoritibus, & exemplis.

NVNC AVTEM. Hæc est 2. pars q. in qua probat per c.Hierony. (superficialiter tamen) q̃ omnes consanguinei debent simul sepeliri. Ioan. de Fan.

b ¶ Nunc autem.] Hic explicatur alter articulus primæ quæstionis, scilicet, vbi isti I sint sepeliendi. De hac materia loquuntur varie iura. H. dicit q̃ quilibet potest sepeliri in sua ecclesia, vbi audiuit diuinum officium, vt extra de sepul. in nostra. nisi in tribus casibus, si velit transire ad episcopalem ecclesiam, vt inf. ea. vbicunque, vel si elegit sepulturam in loco magis religioso, vt extra de sepul. fraternitatem. vel si velit sepeliri

2 Sed excluſiue ponitur 16.q.1.adijcimur. Ar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vxor quæ plures viros habuit, cum quo sepeliatur.

trono, propter suspicionem: sed patronæ suæ potest honeste seruire, vt ff. de ope lib. licet.

a ¶ In morte.] Hoc est consilium, vt extra eo. tit. de vxore. Quæric H. pone, q̃ mulier plures viros habuit: quem illorum debeat sequi in sepultura sibi eligenda secundũ Io. non est quæstio, quia potest eligere sepulturam, vbi voluerit. H. dicit 1, q̃ tenetur vltimũ sequi: sicut vltima ecclesia succedit clerico. 18. q. 1. c. vno. sicut vltimum virum sequitur in domici. & honore ff. ad muni. filij. §. 1.

SOROR. CASVS. Probat G. in hoc c. q̃ omnes de eadem parentela, & coniugati oẽs sũt in eodem sepulchro ponendi, & hoc probat exemplis 5. & auctoritatibus.

b ¶ Visitationis.] Id est, cum Deus eos visitaret, & educeret eos de terra Aegypti. i. Aegyptiaca seruitute: & hoc petijt, quia ignominiosum erat tunc, q̃ aliquis non sepeliretur in sepulchro patrum suorũ, vt statim sequitur. vel quia in spiritu viderat. quia dominus resurgere dẽret ibi, & puidebat multos resurrecturos ibi cũ illo, & ipse forte erat vnus ex illis.

c ¶ Prophetæ.] Abdo scilicet. hanc historiam habes 1. q. 1. si quis inquit.

d ¶ In nouo testamẽto.] Id est, tempore noui testamenti. non fuit iste Philippus Apostolus, sed vnus de septem diaconis.

HIS OMNIBVS. CASVS. Concludunt actores ex supradictis x. auctoritatibus vel exemplis, quòd isti parochiani, qui supersunt, apud ecclesiam suam cum parentibus sunt tumulandi, quia parentes apud illam sepulti fuerunt.

ECONTRA. CASVS. Nũc respondẽt rei, q̃ vxores, vel filij non coguntur virorũ suorum, vel parentum sepulturas sequi: sed vbicunque voluerint, suo corpori sepulturam possunt: quærere pro locorum, & temporum opportunitate. hoc probant tribus exemplis, vna ratione, & vna auctoritate. Et omnia plana sunt vsque ad §. [quod de libero.]

Ioseph in sepulchro maiorum sepultus fuit certa ratione.

1 Istam opinionem sequitur Alex. de Imo. in l. cum quædã. col. 3. ff. de iur. om. iud.

vita, siue in morte [a]. *Item Gregorius.* ¶ Soror Beati Benedicti sepulta est in sepulchro quod ipse sibi præparauerat: vt quorum mens vna fuit semper in Domino, eorum quoque corpora sepultura non separaret. K ¶ Vlti- B. Greg. l. 2. dialect. c. 34.

¶ In plerisque vetustis caput hoc emendatum est superiori, nec ipsa prorsus auctorum verba afferuntur.

Item Ioseph moriens in Aegypto rogauit fratres suos, vt tempore visitationis [b] suæ ossa sua secum deferrent, & in sepulchro patrum suorum ea collocarent. ¶ *Item. Dictu est prophetæ [c], qui contra præceptum Domini comederat in Bethel:* [*Non inferetur cadauer tuum in sepulchrum patrum tuorum.*] ¶ *Item. De nonnullis legitur in libro Regum:* [*obiit, & appositus est ad patres suos.*] *hoc est in sepulchro patrum suorum. Item. In nouo testamento [d] beatus Philippus legitur ædificasse sibi sepulchrum, in quo ipse, & filiæ eius quieuerunt.* ¶ *Item. Beatus Seuerus Rauennatum archiepiscopus tumulum fieri iussit, in quo se, & vxorem. & filiam collocauit.* ¶ *His omnibus exemplis colligitur, quòd in sepulchris parentum corpora filiorum collocanda sunt. Quia ergo parentes istorum apud priores ecclesias sepulti sunt; & hi apud easdem debent tumulari.* ¶ *Econtra [e], Adam, vt asseritis, in ciuitate Arbee [f] tumulatus est. Sed nunquid omnes filii eius sepulti sunt ibi? tanta multitudo humani generis tam breui tumulo, non tam facile posset includi.* ¶ *Item Abraham ibi sepultus est. Sed nunquid Ismael, & Madai, & alii, quos de Cethura genuit, ibi sepulti sunt? Item Isaac ibi sepultus est. Sed nunquid Esau cum eo tumulatus est?* ¶ *Item Iacob ibi collocatus est. Sed nunquid aliquis filiorum eius præter Ioseph ibi sepultus est? Rachel [h] quoq; non in Ebron, sed iuxta Bethleem † tumulata legitur. Exemplo igitur istorum liquet, quòd liberum est filijs sepeliri in sepulchris patrum suorum, & liberum est eis alibi pro locorum, & temporum opportunitate corpori suo hospitium inuenire. Non ergo hoc exemplo isti coguntur sepeliri in sepulchris patrum suorum.* ¶ *Item, quæ legibus definita sunt, mutari non licet. Quæ autem legibus expressa non sunt, arbitriũ [i] sequuntur humanæ voluntatis. At legibus definitum est, quibus decimę sint persoluendę; & ideo danti mutari non licet. Vbi autem quisque tumulandus sit, legibus, expressum non est; & ideo in voluntate tumulandi consistit.* Gen. 50. 3. Reg. 13. Rufinus hist. eccle. l. 3. c. 31. In vita SS. to. r. & in pomerio ecclesiæ Rauennatis. Gen. 25. Gen. 35. 49. & 50. Gen. 35. † *in vulgatis legebatur*, Bethel. 16. q. 1. admonere.

Vnde beatus Gregorius ait.

¶ Vltima voluntas defuncti seruari debet. C. IIII.

VLtima [k] voluntas defuncti modis omnibus conseruari debet.

K Vltima.] Vltima voluntas defuncti pro lege seruanda est, vt in Authen. de nupt. §. disponat. coll. 4. & si quis eam non seruat, hoc ipsum quod ei est relictũ, ab eo auferatur, vt ii. q. 1. Siluester. & hoc intelligas cum

cum voluntas est rationabilis. nam si moriens exhęredare vult filium sine causa, hæc voluntas non est seruãda, vt inf. eod. si quis. similiter si quis præcipiat corpus suum iactari in mare, vt ff. de cond. iasti. quidã. sed ipse moriens bene potest mutare voluntatem suam, nam ambulatoria

Defuncti voluntas sit semper seruanda.

est voluntas defuncti, vt ff. de adimen. leg. l. 2. sed pone, q̃ quis iurauit, q̃ non veniret contra voluntatem suam, numquid potest venire contra? Videtur q̃ non 1. quia hoc iramentum non vergit in interitum salutis aternę, ergo est seruandum, vt extra de iureiu. si vero. Sed contra nemo potest sibi indicere legem 2. vt non liceat sibi recedere à priori voluntate. vt ff. de leg. 3. fi quis. in prin. & libertatem suprem iudicij nemo potest constringere, vt ff pro soc. cum duobus. §. Papinianus, in fin. arg. contra extra de iureiu. cum contingat. Ioan. hoc plene notaui in quæstionibus. B.

QVOD DE LIBERO. Hęc est quarta pars q. in qua probat contra, scilicet, q̃ seruus non potest facere testamentum. & hoc probat per c. seq. Ioan. de Fant.

CASVS. Dictum est su. q̃ vltima voluntas defuncti modis omnibus est seruanda. Nunc vero dicit Gratian. q̃ hoc intelligendum est de voluntate liberi hominis, & non serui; seruus enim testamentum condere non potest, & ad hoc inducit seq. cap. & non facit iste §. ad principale propositum Gratiani.

ILlud etiam.] CASVS. Ampliatus seruus Romanæ ecclesię conductor erat quędam prędia, de quibus tertiã partem, vel quartam iuxta Sicilię prouincię morem Papę reddebat: qui cum ęgrotaret, condidit testamentum. Præcepit ergo Gelasio [9] Honorio ępo, vt omne peculiũ & omnem substantiã eius, filijs eius fideli descriptione faciat tradi, vt per eos ecclesia reddatur indẽnis. sic posuit Ben. hunc casum. H. vero ponit sic. Ampliatus iste seruus erat ecclesię Romanę, & cuiusdã patrimonij ecclesiastici procurationem gesserat cum quibusdã filijs suis: ex qua administratione adhuc non reddiderat ratiocinia. Testamentum tamen licet esset seruus, facere volebat. Scribit ergo Gelasius Honorio ępo mandans ei, vt non permittat illum facere testamentum, & si contingerit eum mori, totum patrimoniũ ecclesię sibi commissum faciat describi, & intactum apud filios seruari donec ipsi pro tempore ratiocinia reddãt. & ecclesiam seruent indemnem. Sed certe ego Barth. Brix. magis approbo casum. H.

a ¶ Conductor.] improprię dr seruus cõductor. Nam nec seruus aliqd debet, nec aliquid ei debetur: sed potius per talia verba respicitur factum, quàm ius, vt ff. de pecu. nec seruus.

¶ Sententia huius capituli habetur lib. 3. epist. 9. in verbis, quæ referuntur infra 16. q. 1 admonere *item que lib. 9.* epist. 20. Necesse est, inquit, vt si implerum hoc fuerit, defuncti dispositio conseruetur. *Sic enim in manuscriptis: licet in vulgatis sit,* depositio conseruetur.

4 *Quod de libero, & non de seruo intelligendum est. Seruus enim testamenti paginam condere non potest.*

Vnde Gelasius Papa scribit Honorio episcopo.

¶ Seruus testamentum facere non potest. C. V.

Iuo p. 16. c. 111.

ILlud etiam sinceritatem tuam volumus non latere; ad nos fuisse perlatum, quòd Ampliatus conductor [2] (quẽ non solum seruum constat esse ecclesiæ, sed ita eius rationibus à multis temporibus implicatum, vt etiam si esset ingenuus, donec ratiocinia cũcta deduceret, modis omnibus obnoxius haberetur) ausu temerario molitus fuerit condere paginam testamenti, cuius omne peculium ecclesiastico iuri legibus non dubitetur obstrictum [b]. Quapropter his præsumptionibus vice nostra, tua fraternitas contradicat [c]; nec fieri prorsus aliqua surreptione permittat. Ac si eidem quidquam humanitus forte contigerit, quia grandæuus esse memoratur; mox eius sine dilatione substantiam præcipiat humanitas † tua filiis eius duntaxat, quibus patrimonium probatur esse commissum, sub fideli descriptione contradi; donec vniuersis temporibus, quibus hoc patrimonium gubernasse cognoscitur, partes Dominicas reddere cogantur indemnes.

†al. vnanimitas

5 *Quia ergo secundum Gregorium vltima voluntas defuncti conseruanda est; pro istorum voluntate corpora eorum sunt tumulanda, non pro arbitrio uestræ dispositionis.*

Item in Triburien si concilio legitur.

¶ In Triburiensi impresso cap. 15 habatur eadem sententia, sed non eisdem omnino verbis expressa.

16. q. 1. vbicũq; Burc. l. 5. c. 237. Iuo p. 3. c. 278.

¶ Vbi quisque decimas persoluerit, ibi sepulturam eligere debet. C. VI.

VBicunque.] CASVS. Tributien. concilium statuit, q̃ si quis

a ¶ Conductor.] improprię dr seruus cõductor. Nam nec seruus aliqd debet, nec aliquid ei debetur: sed potius per talia verba respicitur factum, quàm ius, vt ff. de pecu. nec seruus.

b ¶ Obstrictum.] Non intellige obstrictum. id est, obligatum: quia cum peculium quod seruus habet, sit domini, domino non potest res suas obligare, vt ff. de regul. iur. neque.

c ¶ Contradicat.] Non tanquam hęredibus, quia seruus non potest habere hęredem. vt C. commu. de suc. Seruus hęre dem habere non potest. seruus. sed consuetudo est plurium locorum, quòd filijs relinquatur peculium, quod pater habuit.

QVIA ERGO. Hęc est 5. pars, in qua dicitur, quòd nullus sine causa debet dimittere sepulturam patrum, & hoc probat per tres auct. Io. de Fant.

CASVS. Hic reuertitur G. ad principale propositum, & concludit ex illo c. Greg. si vltima voluntas, q̃ quilibet potest sibi eligere sepulturam pro arbitrio suo, & non pro arbitrio prioris ecclesię, & ad hoc probandum

VIaducit seq. cap.

Bicunque.] CASVS. Tributien. concilium statuit, q̃ si quis

rius, ff. de ser. quoties. secũ dũ Gosf. qui ita no. extra de const. exiteris. Arc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ si quis potest, debet sepeliri apud episcopalem ecclesiam: sin autem, apud aliquod monasteriū, vel ecclesiā regularem. Sed si hoc apte fieri non potest, sepeliatur apud illam ecclesiam vbi viuus decimas magis persoluebat. Et dicit H. q̄ illud quod dicitur de epali ecclesia, intelligitur de illis, qui habēt antiquam sepulturam in epali ecclesia: quia de ciuilibus non posset intelligi, quia non impediūtur ratione loci, vel tēporis: nec de illis, qui sunt in episcopatu, cum ratio & consuetudo non obtineat, nec de peregrinis potest intelligi, cum eis c. contradicat. quia tales, ibi decimas non persoluunt.

Sepulturam an possit aliquis sibi eligere.

a ¶ Vbicunque] sed nonne quilibet sepeliendus est, vbi recepit sacramenta ecclesiastica? vt inf. c. px. & extra eo. tit. in nostra. Ad quid ergo diuisa essēt cœmiteria. sup. eod. cap. 1? Resp. verum est. Sed istud ca. instruit, q̄ si quis vult eligere aliam sepulturam, q̄ hūc ser. uabit ordinem in eligendo. potius enim eliget epalem ecclesiam, quàm alteram. si tamen alio modo eligit, standum est voluntati suæ: dum tamē habeat iustam causam eligendi, episcopo autem nō præfigitur talis doctrina. nam potest eligere sepulturam in minori ecclesia, vt 12. q. æst. 2. bonæ. & intelligo quòd semper ex temeritate, vel contemptu, vel ex electione mutatur sepultura, nisi appareat certa causa mutationis, vel nisi seruet hunc ordinem, qui hic statuitur in eligendo sepulturam.

QVIA ERGO. CASVS. Concludunt rei quòd apud suam ecclesiam isti parochiani sunt tumulandi, duabus rationibus. Prima ex fine præcedentis capitu. scilicet, quia viui episcopo ecclesiæ decimas persoluerunt: ergo ibi sepeliendi sunt. secunda ratio, quia postquam quis transit de prouincia in prouinciam, liber factus est à iurisdictione prioris iudicis, & subijcitur illi in cuius prouincia sedem collocauit: vnde isti subijciuntur iurisdictioni secundæ ecclesiæ, & apud eam debent sepeliri.

b ¶ Decimam.] Personalem.

c ¶ Liber factus.] Hoc est verum, quando plene se transtulit, vt 21. quæst. 2. si quis iam translatus. secus si transferret se ad secundum locum, non tamen animo relinquendi primum locum: tunc enim retinet primum locum & secundum, vt ff. ad municip. si quis instructus. Et quod hic dicitur, intellige q̄ quis potest se transferre de vno foro ad aliud re integra. nam si quis in vno loco est conuentus, licet transeat ad aliud forum, tamen in priori foro respondebit, vt ff. de iurisdict. omn. iudi. l. pen. Item & hic scias q̄ sola habitatio non facit aliquē esse de iurisdictione alicuius, nisi per x. annos stetерit ibi 1, vt C. de inco. l. 2. li. x. nisi quo ad hoc q̄ ibi resident secundi, cum eo animo larem mutat, vt ibi permaneat. C. de sco. ciues. fin Lau.

Forum mutare, an alicui liceat.

1 Idē tūc dicas cum de iurisdictione

que[a] temporum, vel locorum facultas tulerit; apud maiorem ecclesiam, vbi sedes est episcopi, sepulturæ celebrentur. Si autem propter temporis, vel loci asperitatem hoc difficile fuerit visum; apud ecclesiam, in qua religiosorum canonicorum, vel monachorum, vel sanctimonialium religiosa congregatio communiter degerit, sepeliatur. Si autem, & hoc ineptum visum fuerit; vbi quis decimas persoluebat viuus, ibi sepeliatur & mortuus.

Quia ergo decimam [b] *nobis persoluebat viuus; & apud nos sepeliendus est mortuus. Item, si quis de prouincia ad prouinciam transiret, & ibi domicilium sibi collocaret, liber factus* [c] *à ditione prioris iudicis, iurisdictioni illius iudicis subijceretur, in cuius prouincia sedem sibi eligeret. Quia ergo isti à vestra diœcesi in nostram transierunt; liberi à vestra ditione, nostro iuri subijciuntur. Nostrum est ergo ius funerandi eos.*

Sed obijcitur illud Melchiadis Papæ.

¶ Propria temeritate sepulturam parentum relinquere non licet. C. VII.

PLacuit per omnia magno concilio, vt nullus proprij arbitrij temeritate [d] aliam ecclesiam, nisi cui vsus antiquorum parentum canonica institutione subiacere perhibetur, sepulturæ causa adire procuret nisi infirmitatis [e] causa præpeditus in aliam fuerit regionem quolibet negotio progressus. Ad hæc, si quis prælatus contra hoc agere fategerit; ecclesiastico vinculo se fubdi cognoscat.

Sed

ex illo cap. vbicunque.

PLacuit.] CASVS. Quæsitum fuit à Melchiade Papa, vtrum aliquis posset sepulturam nouam propria temeritate eligere: & antiquam parentum suorum deserere? Et respondet q̄ non. si quis prælatus contra fecerit, debet excommunicari.

d ¶ Temeritate.] Istud verbum soluit contraria: nam aliàs potest quis sibi eligere sepulturam, vt extra eo. t. & cap. cum sit liberum. & cap. in nostra.

e ¶ Nisi infirmitatis.] Hoc est contra H. qui dicit, quòd in tribus casibus pōt mutari sepultura, vt dixi in summa. hic habet locum distinctio decret. extra eod. ritu. de his.

SED ALIVD. CASVS. Iste §. diuiditur in 3. partes. In prima parte ponit G. quādam solutionē pro reis, dicens quod aliquis ex temeritate, scilicet superbia, vel odio, vel vanis persuasionibus, vel muneribus illectus non debet eligere sepulturam nouam, & contemnere sepulturam parentum suorum, sed rationabili causa, & iustam nouam eligere potest. Nec obstat quod dicit Grego. quod vltima voluntas libera debet esse: quia libera est cum quis certa ratione ductus, nouam sibi quærit sepulturā. In secunda parte ponit quandam solutionem aliorū, quæ videtur facere contra reos, dicentium, q̄ libera est voluntas vltima cuiuscunque, non ia sepultura sibi eligenda, sed in testamento conficiendo. Vnde testamentum dicitur; quia eo quisque libere testa-

testatur. In tertia parte obijcit Gratianus, q̄ etiam in testamento non videtur libera voluntas. Et hoc probat duabus auctoritatibus: vna Augustini dicentis, q̄ pro numero filiorum debet fieri distributio facultatum. Et alia Leonis dicentis, q̄ quilibet debet medietatem eorum

aliud[a] *est ex temeritatis superbia vsum antiquorum parentum non sequi: atque aliud, rationabili occasione nouā sibi sepulturam eligere. Contra Melchiadis Papæ auctoritatem nititur, qui superbia, vel odio ductus, siue vanis persuasionibus, aut varijs munusculis illectus, sepulturam parentum suorum sequi contemnit* α. *Secundum Gregorium autem liberam habet voluntatem; qui certæ rationis causa nouum suo corpori quærit hospitium.* ¶ *Vel vt quidam*[b] *distinguunt, libera est vltima voluntas cuiusque, non in sepultura sibi eligenda, sed in testamento conficiendo. Vnde & testamentum appellatur: quia eo quisque libere testatur, quod post suum decessum de propris rebus fieri velit.*

inf. c. proximo.

¶ *Sed non videtur*[c] *libera testatoris voluntas; cum secundum Augustinum pro numero filiorum debeat fieri testamentaria distributio facultatum: veluti, si quis habet vnum filium; Christum putet alterum: si vero duos; Christū faciat tertium: & sic per ordinem. Et secundum Leonem quisque medietatem*[d] *eorum, quæ Christo testatur, ecclesiæ iubetur relinquere, apud quam fidei sacramenta suscepit. Sed illud Augustini non est iubentis: sed dehortantis: ne quis iratus filium suum exhæredaret, atque totum Christo relinqueret. Ait enim in sermone 2. de vita clericorum.*

ext. tī de sepul. c. relatum.

Siue serm. 52. ad fratres in heremo: omittuntur autem verba aliquot.

α ¶ Sequi contemnit.] *In duobus exemplaribus Gratiani Vaticanis sequitur,* Ait Leo episcopus, &c. *& ponitur integrum caput, relatum extra tit. de sepult. quod etiam refertur ab Iuone par. 7. c. 150. & ab Anselmo l. 5. c. 55. & in Polycarpo lib. 4. tit. 34. ex Leone nono. Verum in alijs duobus vetustis & val le emendatis hoc idem caput ponitur post vers.* Sacramenta suscepit. *Et certe verba ista, & secundum Leonem, &c. indicāt alicubi hanc Leonis auctori, asserri à Gratiano esse relatam.*

¶ Pro numero filiorum pars hæreditatis Deo offeratur. C. VIII.

In conc. Aquisgran. c. 122. Iuo p. 3. c. 178.

SI quis irascitur[e] filio suo, & moriens exhęredat eum; si viueret, non eum placarem? nō ei filium reconciliare deberem? Quomodo ergo cum filio suo volo vt habeat pacem, cuius appeto[f] hæreditatem? Sed plane sic faciat; quod sæpe hortatus sum. Vnum filium habet; putet Christum alterum: duos habet, putet Christum tertium: decem habet, Christum vndecimum faciat; & suscipio.

Hac nimirum auctoritate mensura testatoris præfigitur, non quam cogatur exoluere, sed quam prohibetur[g] *transcendere.*

6 Oblationes ergo defunctorum qui reddere noluerit, excommunicetur. Vnde in Carthaginensi concilio 4. cap. 95.

rum, quæ testatur ecclesiæ suæ relinquere. Tandem dicit quòd Augustinus loquitur exhortatiue, vel de confessio. ne pater iratus filium exheredet. Secunda pars incipit ibi, [Vel vt quidam.] Tertia ibi, [Sed nō vī libera.]

a ¶ Sed aliud.] G. hic ponit duas solutiones.

b ¶ Vel vt quidam.] Secunda solutio.

c. quod sequitur, planum est.

g ¶ Prohibetur.] Falsum dicit, quia etiam totum dare potest ecclesiæ, vt 19. q. 3. perlatum. dum tamen relinquat legitimam filijs, vt C. de inoff. test. auth. nouissima. dic vt sup. c. 1.

OBLATIONES. Hæc est 6. pars quæ in qua probat ma prox. in gl. j. gister, quod ille qui detinet oblationes defunctorum, Arch.

c ¶ Sed non videtur.] Nunc obijcit solutioni suæ.

d ¶ Medietatem.] quandoque tertiam, secundum consuetudines diuersas, vt ext. eo. tit. certificari.

Pater sine causa filium exhęredare non potest.

e ¶ Irascitur.] Hodie enim non potest qs exhęredare filium suum nisi habeat iustam causam exhęredationis. & illa debet scribi in testamēto, vt de li. præte. authen. non licet. tamē ex iracundia omnia sua dare potest ecclesiæ, dum tamē relinquat legitimā filijs, vt 17. quæstio. 4. sunt qui opes. Item si qs relinquit bona sua ecclesiæ propter defectum filiorum, honestum est, quòd ecclesia restituat ei bona si cæperit habere filios, vt 17. q. 4. cap. vltimo.

f ¶ Appeto.] Sic 22. q. 2. non enim.

HAC NIMIRVM. CASVS. Ponit hic Gra. quandā solutionem falsam, dicēs, q̄ Aug. non præcipit te 1 Et c. si qua. statori, vt tantū Christo quæ signanē sto relinqueret quā- pro contratum vni filiorū, sed rijs: sed intel æ hibet ne plus Christ lige prohibeito relinquat quàm tur transceenvni filiorum, quod dere ex calofalsum est, cū pater re iracundiefilijs suis vltra ter- & ex odio, vt tiā, si sunt quatuor prohibeē. i. vī pauciores; vel medissuadetur, dietatē, si sunt sex, & consulie & vltra relinquere ei. i. consilio non teneatur, vt in Aug. suadeē, auth. de trien. & se. & consulitur circa prin. In fine o- ei, vt non trā stendit. q̄ qui obla- scendat eam tiones defunctorum ſm H. hæc reddere nolunt, sunt vltima expo excōicandi. Primum sitio vī melior quā pri tradicat. qī

Universidad de Deusto
Biblioteca

quas defunctus mandauit, peccat mortaliter. & hoc probat per tria c. Ioan. de Faut.

a QVi oblationes.] Non intelligas hoc de oblationibus voluntarijs. sed de illis, quæ relicta sunt ecclesijs qui enim debitas oblationes tenet vel decimas vel primitias, excommunicatur, vt 32. distin. præter hoc, & 16. q. 1. statuimus.

b ¶ Negãt ecclesijs.] si autem cõfitentur, q̃ debeant, sed exceptionem aliquã proponunt quare dare non dẽnt, audiendi sunt, vt ff. de leg. 1. si si domus. §. qui confitentur. ext. de off. deleg. ex parte 2.

c ¶ Egentiũ.] Vt 66. d. pasce, & 16. q. 1. de cimæ. & extra de rescrip. si quando.

QVi oblationes.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima dicitur q̃ excommunicandi sunt qui tradere nolunt ecclesijs oblationes defũctorum. Et hoc probat tribus rationib. Prima est, quia infideles reputantur. Secunda, quia voluntatem defunctorũ non seruant. Tertia, quia pauperibus necessaria subtrahunt. In secunda parte dicitur, q̃ tales sacrilegium committunt. Secunda pars incipit ibi, [Vnde & quidam patrum.]

d ¶ Et quidam.] s. Hieronymus, vt 12. q. 2. gloria episcopi. ¶ Sacrilegium.] Alibi dicitur talis homicida, vt 12. quæs. 2. qui abstulerit.

CLerici.] CASVS. Hoc cap. diuidit in duas partes. In prima parte dicitur, quòd clerici vel laici sunt excommunicandi, qui nolunt restituere oblationes, quas parentes dederunt in vita, vel reliquerunt in testamẽto: vel qui volunt auferre ecclesiæ id quod ipsi donauerunt. In secunda parte dicitur, quòd clerico furtum facienti peregrina communio tribuatur. [Peregrina communio:] Idest viaticum in morte, cum incipiũt peregrinari, idest, recedere de hac vita. Secunda pars incipit ibi, [Si quis autem.]

f ¶ Vel sæculares.] Idest, laici.

g [Excludant.] Ar. q̃ sacrilegi nõ sũt ipso iure excõicati.

h ¶ Peregrina.] i. commorabit inter laicos, vel peregrina. i. cum recedit vel peregrinatur de hoc mundo.

ITEM QVÆRITVR. Hæc est 7. pars q. in qua prohibet ne pro sepultura aliquid exigatur, nisi detur sponte a voluntate. & hoc probat per 4. c. Io. de Faut.

CASVS. Quærit hic Grat. incidenter, an pro sepultura mortuorum sit aliquid exigendum. Et certe sepultura quadrupliciter dr̃. s. terra nondum dedicata, hæc vendi põt, vt ar. 12. q. 2. aurum. Item dr̃ sepultura officium sepeliendi, istud sine simonia vendi non põt, vt 1. q. 1. dictũ. Tertio dicitur terra dedicata. Quarto ius sepeliendi: hæc vendi non debent, vt inf. ea. in ecclesiastico.

i ¶ Item

¶ Excommunicentur qui defunctorum oblationes ecclesijs negant. C. IX.

QVi oblationes [a] defunctorum aut negant ecclesijs [b] aut difficulter reddunt; tanquam egentium [c] necatores excommunicentur. Burc. l. 3. c. 142. Iuo p. 3. c. 208.

Item ex concilio Vasensi. 1. c. 4.

¶ Vt infideles eijciantur ab ecclesijs, qui defunctorum oblationes retinent. C. X.

QVi oblationes defunctorum retinent, & ecclesijs tradere demorantur, vt infideles sunt ab ecclesia abijciendi: quia vsq; ad inanitionẽ fidei peruenire certum est hanc pietatis diuinæ exacerbationem: quia & fideles de corpore recedentes, votorum suorum plenitudine, & pauperes consolatu alimoniæ, & necessaria sustentatione fraudantur. Hi enim tales quasi egẽtium necatores, nec credentes iudicium Dei habendi sunt. Vnde & quidam [d] Patrum hoc scriptis suis inseruit, cõgruente sententia, qua ait: [Amico quidpiam rapere, furtum est; ecclesiam vero fraudare, sacrilegium [e].] Deusdedit p. 4. Iuo p. 3. c. 155. su. 12. q. 2. glis.

Item ex concilio Agathensi. c. 4

¶ Qui oblata ecclesijs, aut testamento relicta retinere præsumpserint, excommunicentur. C. XI.

CLerici, vel sæculares [f], qui oblationes parentum aut donatas, aut testamento relictas retinere perstiterint, aut id, quod ipsi donauerint ecclesijs, vel monasterijs, crediderint auferendum; sicut sancta synodus constituit, velut necatores pauperum, quousque reddant excludantur [g] ecclesiis. ¶ Si quis autem clericus furtum ecclesiæ fecerit; peregrina [h] ei communio tribuatur. Bnrc. l. 3. c. 140. ex cõcilio apud Valentias. Iuo p. 3. c. 206. Pann. l. 2. c. 5.

7 Item quæritur [1], an pro sepultura mortuorum aliquid sit exigendum. De his ita scribit Gregorius lib. 7. regesti, in dict. 2. epis. 55. Ianuario episcopo Sardiniæ. & in conc. Meldensi, c. 72.

¶ Pro sepultura nihil muneris exigendum est. C. XII.

QVesta est nobis Nereida fœmina clarissima, quod ab ea centum [a] solidos pro filiæ suæ sepultura fraterni- Poly. l. 8. tit. 5. Iuo p. 3. c. 101.

i ¶ Item queritur.] Hic ponit incidentem q̃nem 1. an sepultura possit vendi H. ponit quattuor significationes huius nominis sepultura. Quandoq; dr̃ sepultura locus vbi quis sepelitur. talis locus licite venditur, si non est sacer, vel religiosus. i. qui non sit in cœmiterio aliquo, quia licite venditur ad ecclesiam ædificandam vel ad cœmiterium ampliandum, vt 12. quæ. 2. aurum. Secundo modo dicitur sepultura, ipsa sepultura iam facta, & hæc vendi non potest, specialiter si locus est sacer. Tertio modo dicitur ius inferẽdi in sepulchrũ, nec pro hoc aliquid recipi potest. Quarto dicitur ipse actus vel officium sepeliendi, & illud non possunt vendere clerici, qui ex officio suo ad hoc tenentur, vt infra eadem præcipiendum. & 1. quæst. 1. dictum. & extra de simon. non satis. Sepulturam possit vendi. 1 Hoc ig̃ supra facere mentionem de iure sine randi fin. l.

QVesta est.] CASVS. Nereida cõquesta est Greg. de episcopo Ianuario, qui pro sepultura filiæ suæ soli dos

dos centum ab ea exigebat. Greg. vero rescribens ei dicit, q̃ hoc vitium de ecclesia sua remoueret: vnde præcipit sibi ne de cætero hãc cupiditatem exerceat, & hoc probat exemplo Ephron, qui ab Abraham pro sepultura Sarę pretium recipere noluit, vnde si paganus ille pro

† *al. non erubescat* tas vestra velit † exigere. *& infra.* ¶ Hoc autem vitium & nos, postquam, Deo auctore, ad episcopatus honorem accessimus, de ecclesia nostra omnino vetuimus; & prauam denuo consuetudinem nequaquam vsurpari permisimus: memores, quia dum Abraham à filijs Ephron ℔, hoc est a filijs Seor [a], sepulchri terram pretio ad humandum corpus coniugis postularet, præmium accipere renuit [b]; ne commodũ videretur de cadauere consecutus. Si ergo tantæ confiderationis paganus vir fuit; quanto magis nos, q̃ sacerdotes dicimur, hoc facere non debemus? Vnde ne hoc auaritiæ vitium, vel in alienis denuo tentari præsumatur, admoneo: Sed si quando aliquem in ecclesia vestra sepeliri conceditis; si quidem parentes ipsis proximi, vel hæredes pro luminaribus sponte quid offerre voluerint; accipi nõ vetamus. Peti vero aliquid, aut exigi omnino prohibemus: ne (quod valde irreligiosum est) aut venalis fortasse (quod absit) dicatur ecclesia, aut vos de humanis videamini mortibus gratulari; si ex eorum cadaueribus studeatis quærere quolibet modo compendium [γ].

Gen. 23. Act. 7.

« ¶ Centum.] *Dictio ista abest à nonnullis exemplaribus Gratiani, & epistolarum B. Gregorij. Sed quia in aliis earundem codicibus etiam manuscriptis legitur, non est inducta.*

℔ ¶ Ephron.] *Locus hic varie legitur. In epistolis B. Gregorij magis recepta lectio hæc est*, à filijs Emor: hoc est Ephron filio Seor. *& Gen. 23. habetur*, inter cedite pro me apud Ephron filium Seor.

γ ¶ Compendium.] *Post hoc caput in duobus antiquis exemplaribus recitantur duo Vrbani secundi, quæ placuit hic afferri, ne plane interirent, quòd alibi non facile inueniuntur, & vnum eorum citatur extra de sepul. c. certificari.*

Vrbanus II. Gothfredo Magalonensi episcopo.

¶ Mortuorum, qui in monasteriis sepeliri desiderant, aut omnino iuxta prædecessoris nostri Leonis decretum, partẽ eleemosynarum mediam, aut iuxta dispensationẽ nostrã in Lateranensi concilio promulgatam, partem tertiam parochialib ecclesijs statuimus derelinquendam. Idem eidem.

¶ Capellanos quoque monachorum, sicut reliquos parochiæ tuæ clericos, debitam tibi obedientiam persoluere volumus.

Item Hieronymus in quæst. Hebr. ad c. 23. Gen.

¶ Etiam coacti de sepultura pretium non debemus accipere. C. XIII.

Pann. l. 2. c. 26.

POstquam pretio victus est Ephron, vt sepulchrũ venderet argento, licet cogente [c] Abraham: vau littera, quæ apud illos pro o [d] legitur, ablata de eius nomine

a ¶ Seor.] Seor fuit pater Ephron, & ab eo nominati sunt descedentes ab eo propter famam ipsius.

b ¶ Renuit.] Primo enim commendatur in fine cap. postea tamen conuictus precibus sumpsit quadringentos siclos argenti, & inde vituperatur in seq. cap.

POstquam.] CASVS. Hieronymus docet in hoc c. quòd nullus debet vẽdere sepulturam. Et hoc probatur exẽplo Ephron, qui licet cogẽte Abraham acceperit aliquid pro sepultura, postea vocatus est Ephran, idest, imperfectus, cũ primo vocaretur Ephrõ, idest, perfectus; & hoc in prima parte. In secunda parte dicitur, q̃ de iustis fiunt iniusti, qui pro sepultura ab inuitis aliquid extorquent, cum etiam Ephron de iusto fit factus iniustus, & tamen inuitus accepit. Secunda pars incipit ibi. [Fiant igit.] [Memoriam.] Idest, sepulturam.

c ¶ Cogente.] Per preces populi, & licet coniratus factus ad clamorem populi teneat, non tamen electio, vt extra de elec. Ofius. & 61. dist. miramur. in prin. & 8. quæstio. 1. fi ergo.

d ¶ Pro o.] O, est vltima littera Græcorum: & a, prima. & designat o, consummationem, & perfectionem a, initium & imperfectionem. & Hebræi ponunt vau, pro o, in ista dictione Ephron, quę ablata est, &c. & videtur hic Hieronymus velle, q̃ Ephron peccauit: sed nunquid Abraham peccauit, qui coegit ipsũ vendere locum Sichem, maximè quia locus ille iam deputatus erat sepulturę, erant enim ibi sepulti Adam & Eua. dicit tamen P. manducator, quòd neutr peccauit: Sed quare reprehenditur hic à Hiero. Respon. non propter suum factum, sed propter futuros, volens ostendere, quòd illi peccarent, qui tali modo venderent.

ille pro sepultura nil accipere voluit, multo fortius sacerdotes nil accipere debent. Spontè tamen oblata recipi non debent. Ille Ephron primo accipere noluit. vnde de hoc commendatur: sed postea victus precibus pretium pro sepultura accepit. & de hoc reprehendi-

a ¶ Ephron.]

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Ephron.] Id est, perfectus.
b ¶ Ephran.] Id est, imperfectus.

IN ecclesiastico.] CASVS. Quæsitum fuit in concilio Triburien. vtrum terra cœmeteriata vendi possit pro sepultura? & respondetur, ꝙ non: & hoc probatur duabus auctoritatibus, vna Salomonis, & alia Dauid: & vna rõne sponte tamen oblata recipi possunt. Ratio incipit ibi, [Si terram vendis.] Quare interdictum sit, id est, interdicatur, vel quare, id est, ergo.

a Immo in ecclesiastico.

c ¶ In Ecclesiastico.] Idest in ecclesiaste 1. & ille liber est Salomonis, & incipit: Vanitas. Est alter qui dicitur. ecclesiasticus qui incipit: Omnis sapientia à Domino, & ille liber est Iesu filij Syrach.

d ¶ Si terram.] Sacram vel religiosam, & dico, ꝙ terra fit sacra, vel religiosa auctoritate pontificis, nõ ex eo, ꝙ mortuus infertur ad locum, vt extr. de reli. domi. ad hoc. Sed ſm legẽ secus est: nam si transfertur corpus ad aliũ locum, desinit locus esse religiosus, vel ẽt si capitur ab hostibus, vt ff. de reli. cum in diuersis, & l. cum loca. Et no. ꝙ quidqd est sacrum, est religiosum: sed non convertitur, vbi. n. mortuus infertur, fit religiosus 2. sed non ẽcõuerso, vt ff. de re. di. in tantum. § sacræ. Item dicitur locus religiosus, vbi corpus eo ꝓposito ponitur, vtibi perpetuo remaneat: alias remaneret profanus, vt ff. de relig. si quis eo animo. & remoueri potest quandocunque placuerit, vt C. eo. tit. si nec dũ. Et licet partes hominis in diuersis sepulchris sepeliantur, nõ ideo ola loca fiũt religiosa: sed tantum vbi caput est sepultum, vt ff. eodem, cum in diuersis. Item nec totus locus deputatus sepulturæ sit religiosus, sed ille i quo corpus est humanum, vt ff. eo. l. 2. § sepulchrum.

est, & pro Ephron [a] appellatus est Ephran [b]: significante scriptura non eum fuisse consumatæ, perfectæque virtutis, qui potuerit memorias vendere mortuorum. ¶ Sciant igitur, qui sepulchra venditant, nec cogũt, vt accipiant, pretium, sed à nolentibus quoque extorquent, immutari nomen suum, & perire quid de merito eorum: cum etiam ille reprehendatur occultè, qui inuitus acceperit.

Item ex concilio Triburiensi, c. 16.

¶ De eodem. C. XIIII.

IN ecclesiastico [c] namque libro scriptum est: [Mortuo non prohibeas gratiam, sciens, quoniam omnes moriemur.] & item: [omnia, quæ de terra sunt, in terram conuertuntur.] Quid terra terram vendis? memento, quoniam terra es, & in terram ibis [α], & quoniam mors tibi futura est: appropriat, & non tardat. Recordare, quoniam non hominis est terra: sed, vt psalmista commemorat: [Domini est terra, & qui habitant in ea.] si terram [d] vendis, inuasione alienæ † rei, reus teneberis. Gratis accepisti à Deo: gratis da pro eo. Quare interdictũ sit omnibus omnino Christianis, terram mortuis vendere, & debitam sepulturam denegare: nisi fortè proximi, & amici defuncti propter nomen †, & redemptionem animæ viri gratis aliquid dare velint.

Iuo p. 3. c. 251.
Eccl. 7.
Eccl: 40.
Gen. 3.
Psal. 23.
†*al. Dominicæ*
†*al. nomen Domini*

α ¶ Ibis.] *In codicibus vulgatis erat*, reuerteris: *& sequebatur hæc*, & alibi de homine dictũ est, terram teris, terram geris, & in terram conuerteris, qui de terra sumeris: *quæ sunt expuncta: quia absunt à plerisque vetustis, & ab originali.*

Item ex concilio Varensi.

¶ De eodem. C. XV.

PRæcipiendum est secundum canonum auctoritatem, vt de sepulchris, & hominibus sepeliendis nihil muneris exigant: nisi forte qui sepelitur, viuens iusserit ecclesiæ, in cuius atrio sepelitur, aliquid de suis rebus tribuere aut etiam post mortem ipsius, illi, quibus commissum est eius eleemosynam facere de rebus illius aliquid sponte dare voluerint: & tamen nullatenus à presbyteris ecclesiæ † illius aliquid exigatur; siue ab illis, qui locis, & villis † præsunt. ¶ Prohibendum est etiam secundum maiorũ instituta, vt in ecclesiæ nullatenus sepeliãtur; sed in atrio, aut in porticu, aut in † exhedris [e] ecclesiæ. Intra ecclesiam vero, aut prope altare, vbi corpus & sanguis Domini conficitur, nullatenus sepeliantur [f].

Burc. l. 3. c. 159.
Iuo p. 3. c. 222.
† *al. illis aliquid*
†*al. vicis*
† *al. extra ecclesiam*

3 'Exhedræ hodie dicũtur loca, q̃ in peristylijs canonicorũ aut monachorum in claustro vel cœmeterio ad diuersorium adiacent ad l. fi vero. ff. de ijs qui deiecerunt.

PRæcipiendum.] CASVS. Hoc colligitur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ pro sepultura, idest pro hominibus sepeliendis clerici nihil exigent nisi in duobus casibus: scilicet si defunctus iussit aliquid ecclesiæ

f ¶ Sepeliantur.] Si sint modicæ personæ, vt infra eo. nullus. & ideo prohibetur fieri sepultura in ecclesia, q̃a locus ille specialiter Deo dedicatus est: cui mors vlcra non dominabitur.

exterius adhærent parietibus ecclesiæ 3.

Qui-

QVibus peccata.] Hæc est 8 pars q. in qua dicitur, ꝙ nullus debeat sepeliri in ecclesia nisi sit sãctus nisi in atrio vel in exhedris: & ponit etiam, ꝙ proficiant mortuis cœmiteria, & qualiter, & vbi animæ sunt defunctorum, & hoc probat per 8. auct. Io. de Faut. CA.

damnantur: quia loca sacra eos non liberant, sed temeritas accusat eos.

a ¶ A sacris locis.] Idest, ab orationibus, quę in eis fiũt; vel ad litteram intelligas, quia locus non sanctificat hominem, vt 40. d. non loca.

¶ Ext at caput hoc in concilio Nannetensi, c. 6. ex quo citatur à Burchardo, & Iuone: sed quia potuit esse repetitum in aliquo Varensi, seu Vasensi, non est mutatum. In epitome quidem conciliorum est in Vasensi, c. 3.

Item Augustinus.

¶ A sacris locis non iuuantur post mortem, quibus peccata non sunt dimissa. C. XVI.

Poly. l. 8. tit. 5.
Burc. l. 3 c. 152.
Iuo p. 3. c. 214.

8 QVibus peccata dimissa non sunt, à sacris locis [a] post mortẽ adiuuari non possunt: quia quos peccata grauiora deprimũt, si in sacris locis se sepeliri faciunt; restat, vt de sua præsumptione iudicentur: quia eos sacra loca non liberant, sed culpa temeritatis accusat.

in cõc. Tribur. c. 17. §

§ *Caput hoc à Burchardo etiam & Iuone citatur ex Augustino, & nonnihil ad hanc rem faciens habetur in libro de cura agenda pro mortuis, c. 1. sed videtur confectum ex duobus locis, lib. 4 dialog. B. Gregorij, vno quidem in c. 51. altero autem in c. 53. quod refertur in concil. Tribur. c. 17. Nam capite quidem 51. cum narrasset quandã sanctimonialem, quæ in ecclesia sepulta fuerat, visam fuisse sibi cremari ex eo colligit*, Qua ex re aperte datur intelligi: quia hi, quibus peccata dimissa non fuerint, ad euitandum iudicium sacris locis post mortem non valeant adiuuari. *In c. autem 53. cum memorasset corpus cuiusdam Valentini è sepulchro per dæmones fuisse extractum, & extra ecclesiam proiectum, hæc subiungit.* Ex quo Petre colligo; quia his, quos peccata grauia deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciant; restat, vt etiam de sua præsumptione iudicentur; quatenus eos sacra loca non liberent: sed etiam culpa temeritatis accuset.

Nic. ad cõsulta Bulgarorũ c. 99

Item Greg. lib. 4. dial. c. 50.

[Quo]ior. Poly. ibidem
Burc. l. 3. c. 153.
Iuo p. 3. 216.

¶ Quibus profit in ecclesia sepeliri. C. XVII.

CVm † grauia peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis, si in ecclesia sepeliantur [b], quòd eorum proximi quoties ad eadem sacra loca veniunt, suorum, quorum sepulchra aspiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt. Nam quos peccata grauia deprimunt; nõ ad absolutionem potius, quàm ad maiorem damnationis cumulum, eorum corpora in ecclesijs ponuntur.

Item ex concilio Moguntiaco 1. c. 52.

Burc. l. 3. c. 233.
Iuo p. 3. c. 274.

¶ Qui sepeliantur in ecclesia. C. XVIII.

NVllus mortuus intra ecclesiam sepeliatur, nisi episcopi, aut abbates, aut digni presbyteri, vel fideles [c] laici.

Quòd verò mortuis prosit iuxta ecclesiam sepeliri, quidue ad eos perueniat, Augustinus in libro de agenda cura pro mortuis, c. vlt. ostendit dicens.

CASVS. Dicitur in hoc c. quod non prodest decedentibus in mortali delicto, si in sacris locis sepeliantur: immo si ibi se faciant sepeliri, de sua præsumptione

CVm grauia peccata.] CASVS. Quæsitum fuit à Gregor. vtrum ꝓsit mortuis in cœmiterio sepeliri. Et respondet ꝙ sic, si cum mortali delicto non decesserunt: quia proximi eorum sepulturas aspicientes pro eis orant ad Dominum, si vero cum mortali decesserint, potius obest, quàm prodest. Sequens cap. cum §. patet.

b ¶ Sepeliantur.] Ec ce ratio una, quare homines potius sunt sepeliẽdi apud eccle sias quã alibi. Secunda ratio, quia specialiter commendantur patrocinijs sanctorũ illorum, in quorum nomine dedicata est ecclesia illa, vt inf. ea. non æstimemus. In fin. Tertia rõ est, quia minus ibi vexãtur à spiritibus immundis. vnde in cœmiterijs dicitur esse requies defunctorũ, vt 12. q. 2. aurum. lextũ alia consideratione præcipit ne corpora in ciuitate sæpe irrent, ne ciuitas corrumperetur fœtore, vt C. de reli. & sum. fun. l. mortuorum. & hic arg. ꝙ ibi potius sepeliedi sunt homines vbi est maior cõcursus populorum, vt in cathedralibus ecclesijs, vt sup. ead. vbicunque.

Sepeliantur corpora in ecclesijs aut cœmiterijs.

c NVllus.] ¶ Fideles.] Vocãtur laici hic fideles à fidei virtute, ita vt faciãt miracula 1. Alij intelligunt à fide baptismi. secũdum hoc intellige. C. de sacrosan. eccl. l. 2. Vel dic ꝙ omnis Christianꝰ põt sepeliri in ecclesia, sed non gentilis, vt inf. de conse. dis. 3. ecclesiã, & hoc intelligas, nisi aliàs i mortali decesserit, vt im pœnitens, vel nisi ecclesia interdicta sit, vel nisi sint tornea mentarij, quib. propter terrorem interdicitur ecclesiastica sepultura, ext. de tornea. c. 1. & ext. de rap. super eo.

Hæc sunt fuit L. & H. Sed quod sequit, fuit sententia B. Ifi. quam H. reprobat.

Mon

Universidad de Deusto
Biblioteca

NOn æstimemus.] CASVS. Hoc capitulum diuiditur in quatuor partes. In prima parte dicitur, ꝙ illa bona virorum prosunt defunctis, scilicet, sacrificiũ, oratio, & eleemosyna, quæ defuncti in præsenti vita egerunt vt eis prodessent: & quia nescitur qui sint, pro omnibus regeneratis generaliter orare debemus. In 2. parte dicitur, quòd specialius & cum maiori diligentia oramus pro consanguineis nris. In 3. parte dicitur, ꝙ seruitium impensum corpori defuncti non prodest defuncto. sed est solatiũ viuorum: quia cum illi, qui resurrectionem non credũt hoc faciant: multo fortius nos hoc facere debemus[a]. In 4. parte dr. ꝙ si defunctus sepeliatur apud ecclesias martyrum, prodest ei: quia patrocinio martyrum commendatur. Secũda pars incipit ibi, [Diligẽtius.] Tertia ibi, [Corpori.] Quarta ibi, [Quòd vero.] Sequens cap. cum patet.

a ¶ Sacrificijs.] Aut ieiunijs parẽtum, vt inf. ea. c. animæ.

b ¶ Quia non discernimus.] Arg. ꝙ rõne dubitationis melius est totum & superfluum facere, quàm nihil facere, vel etiã aliquid omittere. fic 42. dist. quiescamus. 24. q. 3. corripiantur. Item ratione dubitationis fiunt q̃ aliàs essent illicita, vt ext. de sepul. sacris. exita de viu. in ciuitate 11. q. 3. nolite. & ratione dubitationis possum vendicare incertam partem, vel rẽ. ff. de rei ven. quæ de tota. & nũmos meos non possum vendicare, si fiat mist i alijs. ff. de solutio. ti alieni.

Dubitatiõis ratione fiũt aliqua.

c ¶ Omnib.] Infra ea pro obeuntib. cõtra solu. ecclesia pro omnibus viuis siue bonis siue malis potest orare generali & paganis, vt conuertantur: quod de nemine est desperandum, dum est in vita ilta, vt inf. de pẽn. dist. 7. nemo. sed pro paganis, vel Iudæis mortuis non est orandum, nec pro cathecumenis: sed pro baptizatis mortuis orandum est generali oratione, vt hic dicitur, & 23. quæst. 5. sicut, & hoc siue sint damnati, siue nondum tamen hoc non constet: sed speciali oratione non est orandum pro eis mortuis, quos constat esse damnatos, sic loquiturillud cap. pro obeuntibus, sed pro illis, qui non sunt damnati, oratione speciali & generali oramus, licite, nisi sint valde boni, vt inf. ead. tempus.

Ecclesia an possit pro obus orare.

d ¶ Cum ille.] Scilicet spiritus.

e ¶ Vt resurrecturo.] Nisi enim quis resurrecturos speraret, speciali orat one 1: & pro Iudeis

1 De hoc ẽt not. 11. q. 3. si quis eps: & ibi dixi. Arcl.

¶ Quare mortui iuxta ecclesiam sepeliantur.
C. XIX.

NOn æstimemus † ad mortuos, pro quibus curam gerimus peruenire; nisi quòd pro eis siue altaris, siue orationum, siue eleemosynarum sacrificijs[a] solenniter supplicamus. Quamuis non pro quibus fiunt, omnibus prosint: sed his tantum, quibus dum viunt, comparatur, vt ꝙ prosint. Sed quia non discernimus [b] qui sint; oportet ea pro regeneratis omnibus[c] facere †: vt nullus eorum prætermittatur, ad quos hæc beneficia possint & debeant peruenire. Melius enim supererunt ista eis, quibus nec obsunt nec ꝙ sunt, quàm eis deerunt, quibus prosunt. ¶ Diligentius tamen facit hoc quisque pro necessarijs suis, quo † pro illo fiat similiter à suis. ¶ Corpori autem humando quidquid impenditur; non est præsidium salutis, sed humanitatis officium, secundum affectum, quo nemo vnquam carnem suam odio habet. Vnde oportet, vt quam potest, pro carne proximi curam gerat, cum ille[d] recesserit, qui gerebat †. Et si hæc faciunt, qui carnis resurrectionem non credunt; quanto magis debent facere, qui credunt vt corpori mortuo, sed tamen resurrecturo [e], & in æternitate mansuro, impẽsum eiusmodi officium, sit etiam quodammodo eiusdem fidei testimonium. ¶ Quod vero quisque apud memoriam martyrum sepelitur; hoc tantum mihi videtur prodesse defuncto, vt commendans eum etiam martyrum patrocinio affectus pro illo supplicationis augeatur.

Iuo p. 2. c. 112.

† al. existimemus.

† Adde ꝙ verbum generale ita cõprehendit in l. à procuratore. & ibi bona glo. cũ conbord. C. mand.

† al. quod

E contra[f] *Hieronymus in epistola ad Gal. c. 6. ad ea verba:* [*Vnusquisque onus suum.*]

Eph. 5.

† al. regebat

¶ Post mortem orationes viuentinm mortuis damnatis non prosunt. C. XX.

IN præsenti sæculo scimus siue orationibus, siue consilijs inuicem posse nos coadiuuari. Cum autem ante tribunal Christi venerimus; non Iob [g], non Daniel [h], nec Noe [i] rogare posse pro quoquam; sed vnumquemque portare onus suum.

¶ *Verba B. Hieronymi sunt hæc.* Obscurè licet, docemus per hãc sententiam nouum dogma quod latitat, dum in præsenti sæculo sumus, siue, &c.

Verum hoc de impœnitentibus accipiẽdum est, de quibus propheta dicit. Nõ dabit Deo placationem suam, nec pretiũ redẽptionis animæ suæ: & ideo frater non redimet eum, sed laborabit [k] *in æternum, & viuet adhuc in finem*

Ps. 48

a ¶ Pro impijs.] Sed nunquid ecclesia orabit pro illis quos constat decessisse in mortali? Videtur ꝙ sic: quia eis viuis communicauit ergo & mortuis, vt 24. q. 2. sanc. arg. contra 21. q. 3. Cyprianus? Respond. si euidens est aliquem decessisse in mortali, vt cum quis suspendit se, vel præcipitat, aut alio modo se interficit, pro illo non est orandum, vt 23. quæstio. 5. placuit. & quæstio. octaua, quicumque clericus. secus. si est dubium. vnde si aliquis occisus est in ebrietate: non oratur pro illo, vt vt extra de reliquijs, audiuimus. & 23. quæstione 5. placuit.

Orandũ ne est pro his q̃ in mortali pẽ decesse runt.

2 Superfluũ videretur, & vanum orare ꝓ mortuis, ꝑm L. & hoc continetur sub illo &c. ꝑm Lan. cuius fuit ista glo.

b ¶ Quia non discernimus.] Arg. ꝙ rõne dubitationis melius est totum & superfluum facere, quàm nihil facere, vel etiã aliquid omittere. fic 42. dist. quiescamus. 24. q. 3. corripiantur. Item ratione dubitationis fiunt q̃ aliàs essent illicita, vt ext. de sepul. sacris. exita de viu. in ciuitate 11. q. 3. nolite. & ratione dubitationis possum vendicare incertam partem, vel rẽ. ff. de rei ven. quæ de tota. & nũmos meos non possum vendicare, si fiat mist i alijs. ff. de solutio. ti alieni.

c ¶ Omnib.] Infra ea pro obeuntib. cõtra solu. ecclesia pro omnibus viuis siue bonis siue malis potest orare generali & paganis, vt conuertantur: quod de nemine est desperandum, dum est in vita ilta, vt inf. de pẽn. dist. 7. nemo. sed pro paganis, vel Iudæis mortuis non est orandum, nec pro cathecumenis: sed pro baptizatis mortuis orandum est generali oratione, vt hic dicitur, & 23. quæst. 5. sicut, & hoc siue sint damnati, siue nondum tamen hoc non constet: sed speciali oratione non est orandum pro eis mortuis, quos constat esse damnatos, sic loquitur illud cap. pro obeuntibus, sed pro illis, qui non sunt damnati, oratione speciali & generali oramus, licite, nisi sint valde boni, vt inf. ead. tempus.

d ¶ Cum ille.] Scilicet spiritus.

e ¶ Vt resurrecturo.] Nisi enim quis resurrecturos speraret,

f ¶ Econtra.] Contra id quod dicit, quòd possumus orare pro mortuis. Ioan.

g ¶ IN præsenti.] ¶ Iob.] Idest, coniugati.

h ¶ Daniel.] Idest, Virgines vel continentes.

i ¶ Noe.] i. rectores ecclesiarum, & hoc intellige decesserint in mortali, sic 25. d. qualis.

k ¶ Sed laborabit.] Idest, punietur æternaliter.

Pro

PRo obeuntibus.] CASVS. Bonifacius archiepiscopus quæsiuit à Gregorio si liceat specialiter pro defunctis celebrare diuina, & oblationes offerre. Et respõdet ꝙ pro catholicis licet: pro impijs autem specialiter hoc fieri non licet.

a ¶ Pro

De alijs autem intelligi non potest.

Vnde Gregorius Papa secundus Bonifacio episcopo, epistola vltima.

¶ In pœnitentia defunctis bona prosunt viuentium. C. XXI.

Poly. l. 8. ti. 7.

PRo obeuntibus quippe consuluisse dignosceris, si liceat oblationes offerre: sancti sic tenet ecclesia, vt quisque pro suis mortuis vere Christianis offerat oblationes, atque presbyter eorum memoriam faciat, & quamuis omnes peccatis subiaceamus; congruit, vt sacerdos pro mortuis catholicis memoriam faciat, & intercedat: non tamẽ pro impijs [a] (quamuis Christiani fuerint) tale quid agere licebit.

† al. idem

Item †.

¶ Animæ mortuorum quatuor modis soluuntur. C. XXII.

Poly. l. 8. tit. 6. Burc. l. 19. c. 112 Iuo p. 15. c. 124. Aug. de cura ꝙ mortuis, c. 2. & lib. 1. de ciui. c. 12 & 13.

ANimæ « [b] defunctorum quatuor modis soluuntur, aut oblationibus sacerdotum, aut precibus sanctorum, aut charorum eleemosynis, aut ieiunio cognatorum. ¶ Curatio vero funeris, conditio sepulturæ, pompa exequiarum, magis viuorum solatia sunt, quàm subsidia mortuorum. Si aliquid prodest impio sepultura pretiosa; obest pio vilis, aut nulla. *& infra.* ¶ Nec ideo tamen contemnenda, & obijcienda sunt corpora defunctorum, maximeque iustorum, ac fidelium. *& infra.* ¶ Vbi & illud salubriter discitur, quanta possit esse remuneratio pro eleemosynis, quos viuentibus, & sentientibus exhibemus; si neque hoc apud Deum perit, quod exanimis [c] hominum membris officij, diligentiæque persoluitur.

« ¶ Animæ.] *Horum verborum vsque ad ver.* curatio, *nullus auctor inuentus est. Et Burchardus citat ex dictis Origenis, Iuo ex dictis Gregorij.*

Item Augustinus in Enchiridio, c. 109. & 110.

¶ Ante diem iudicij, sacrificijs, & eleemosynis mortui iuuantur. C. XXIII.

Sent. 4. dist. 45. Ansl. l. 7. c. 170.

TEmpus, quod inter hominis mortem, & vltimam resurrectionem interpositum est, animas [d] abditis [e] receptaculis continet, sicut vnaquæque digna est vel requie, vel ærumna pro eo, quod sortita est in cæsne, dum viueret.

Ieiunij plꝰ prodest vinis ius liberat mortuũ, quã defunctis multo potius alteri[9] ieiunium prodest viuo. quod concedo si ille est vicinè coniũctus illi, vt dixi 83. d. presbyter in glos. & ita.

Emp[r]] CASVS. Licet Beneuen. diuiserit hoc cap. in duas partes, ego tamen Bart. B. hoc ca. diuido in quatuor partes. In prima parte dicitur quòd inter mortem hominis & iudicium futurum animæ morantur in locis nobis occultis, prout quæque digna est requie vel ærumna. In secunda parte dicitur, ꝙ beneficia viuorum prosunt defunctis, qui in præsenti vita ita egerunt vt sibi prodessent. In 3. parte dr. ꝙ hæc beneficia nõ prosunt summe bonis, vel sũmemalis, sed mediocriter bonis & mediocriter malis. In 4. parte dr. ꝙ pro summe bonis sunt gratiarũ actiones: sed pro non valde malis ꝓpitiatione: sed valde malis beneficia nõ ꝓsunt, sed sunt consolationes viuorũ: sed in mediocriter bonis operantẽ plenã remissionẽ: in mediocriter vero malis mitiorẽ dãnationẽ. Scda pars incipit ibi, [Neq. negat. dũ est.] Tertia ibi, [Est enim q̃dã.] Quarta ibi, [Et post pauca.]

d ¶ Animas.] Non summe bonas: nam tales credo statim ad cœlos volare, iuxta illud Gaudent in cœlis animæ sanctorum. 25. d. sanctorum.

e ¶ Abditis. [Id est, locis nobis occultis: Ex his verbis

videtur, q̃ Augustinus dubitabat quo animæ defunctorum recedant, cum infernus sit sub terra. & cœlum sit supra, vt 23.q.4.hæc autem.

a ¶ Pro baptizatis.] Tantum prosunt orationes cuilibet, si fiant generaliter pro eis, sicut si fierent speciatim pro quolibet, vt infr. de consec.d.5.non mediocriter.

b ¶ Propitiationes.] Idest, vt Deus propitius sit eis.

c ¶ Pro valde.] Hic Aug. distinguit quatuor genera hoium, scilicet valde bonos & valde malos, mediocriter bonos & mediocriter malos. pro valde bonis non est orandum. iniuriã enim facit martyri, qui orat pro martyre, vt extra de celeb. Miss. cum Marthæ, §. vl. Itẽ nec valde malis prosunt, sed mediocriter bonis prosunt, vt citius liberẽtur ab igne purgatorij *, mediocriter malis, prosunt ad hoc vt minus puniantur, nunquam tamen liberabuntur: & secundum hoc etiam patet, q̃ ofone speciali oramus p̃ illis qui decesserũt in mortali: dummodo nõ sint summe mali: licet ar. contra su. ea pro obeuntibus sed pone q̃ aliquis dat eleemosynã pro eo, qui decesserit in mortali peccato, qui est mediocriter malus, eleemosynæ vel orationes p̃sunt talib. ad maiorẽ pœnam, vt hic dicit, ergo aliquantulũ de pœna sublatum est 1. Ponamus quòd centesima pars pœnæ sit sublata per vnam eleemosynã: si ergo dentur centum eleemosynæ, tota pœna erit remissa: ergo ille liberatur: quã hic negatur. Ad hoc dico, q̃ si prima eleemosyna tollit cẽtesimam partem pœnæ, secunda eleemosyna etiã tollit tantam pœnam, sed non tantam in quantitate, sed tantam in proportione, & sic semper aliquid remanet de pœna: & sic soluo illud quod objcitur de indulgentijs, q̃, si propter oblationem vnius denarij tollitur quarta pars peccatorum mortalium vel venialium, per oblationem secundi denarij tollitur tantum in proportione, non tantum in quãtitate: & semper aliquid remanet; licet omne argentum effunderetur.

* Hoc cæteris paribꝰ nõ est verum, vide S. Th. quæst. 2. ar. 14.

Eleemosynę defunctis prosunt.

* Vide Sã. Th. 4. sen. d. 45. 2. q. ar. 2.

1 Hoc vult dicere; 'pria eleemosyna tollit centesimam totius pœnæ, secũda non totius cẽtesimam, sed residuũ. & sic de alijs & sic ẽt intelligit qđ inf. dicitur. Arc.

DE OBSERVATIONE. Hæc est 9 pars quæst. in qua continetur quod in seq. c. dec. Iaratur. Io. de Fan.

CASVS. Dictum est sup. q̃ sacrificia, vel eleemosynæ, & huiusmodi fiunt pro mortuis; sed quia hæc obseruantur circa diuersos dies: ideo vnde sumpsit initium talis obseruatio, videamus: & propter hoc inducitse. c. Quia.]

¶ Neque negandum est defunctorum animas pietate suorum viuentium releuari, cum pro illis sacrificium mediatoris offertur, vel eleemosynæ in ecclesia fiunt. Sed hæc eis prosunt, qui cum viuerent, ut hæc sibi postea possent prodesse, meruerunt. ¶ Est enim quidam viuendi modus, nec tam bonus, vt non requirat ista post mortem; nec tam malus, vt ei, non prosint ista post mortem. Est vero talis in bono, vt ista non requirat: & est rursus talis in malo, vt nec his valeat, cum hæc vita transierit, adiuuari. Quo circa hic omne meritum comparatur, quod possit post hanc vitam releuari quispiam, vel grauari. *& post pauca.* ¶ Cum sacrificia altaris, siue quarumcunque eleemosynarum pro baptizatis [a] defunctis omnibus offeruntur; pro valde bonis gratiarum actiones sunt: pro non valde malis propitiationes [b] sunt; pro valde [c] malis, etsi nulla sint adiumenta mortuorum, qualescunque viuorum consolationis sũt. Quibus autem prosunt; aut ad hoc prosunt, vt fit plena remissio; aut certe, vt tolerabilior fiat ipsa damnatio.

9 De obseruatione autem tertij, septimi, trigesimi, vel quadragesimi diei quæritur, vnde exordium sumpserit.

Ambrosius in lib. de obitu Theodosij Imperatoris dicit fere in principio.

¶ Quare certi dies in mortuorum commemoratione seruentur. C. XXIIII.

QVia alij tertium α diem, alij tricesimũ, alij septimũ, alij quadragesimum obseruare consueuerunt; quid doceat lectio [d], consideremus. [Defuncto, inquit, Iacob, præcepit Ioseph pueris suis sepultoribus, vt sepelerint eũ, & sepelierunt sepultores Israel, & repleti sunt ei quadraginta dies. Sic enim dinumerantur dies sepulturæ. Et luxit eum Israel β septem diebus:] Hæc ergo sequenda solemnitas, quam præscribit lectio. Sic etiam in Deuteronomio scriptum est: [Quia planxerunt filij Israel Moysem dieb. triginta: & consumati sunt dies luctus.] Vtraque ergo obseruatio habet auctoritatem, qua necessarium pietatis † impletur officium.

Poly. l. 8. tit. 7. Anſ. l. 7. c. 169.

Gen. 50.

Deuter. 34.

† Scilicet humanæ consolationis, & officij humanitati debiti, vt docet Ambro. in lib. de Abraham patriarcha, & Io. Chryſo. & vbicunque, inf. ead.

α ¶ Alij tertium.] *Apud B. Ambrosium legitur.* Quia alij tertium diem, & tricesimum; alij septimum, & Quadragesimũ. *Verum in missalibus Romanis tam antiquis, quam recentioribus, & Ambrosianis nulla est mentio diei quadragesimi, neque in c. nullus, sup. d. 44. & inf. de consec. d. 5. ex concilio Nannetensi. Est tamẽ frequens apud Græcos.*

QVia.] CASVS. Quæsitũ fuit ab Ambr. vnde sumpsit initium obseruatio 3. 7. & 30. & 40. diei in officijs mortuorum. Et rñdet: q̃ à veteri testamento: & hoc probat auctoritate Gen. & Deut. nam filij Iacob seruauerunt aromata. conditum in Aegypto 21. dieb. & cũ portarent eum sepeliendum in spelunca duplici, luxerunt eum 7. dieb. Similiter legitur, q̃ filij Israel luxerũt Moysen 30 dieb. De initio tertij diei non dr aliqd in hoc c. d ¶ Lectio.] Scilicet Genesis 50. c.

LV-

LVGERE. Hic incipit 2. pars q. in qua probat per 4. c. quod non debemus plangere mortuos ex diffidentia tanquam non debeant resurgere. Io. de Fan.

CASVS. Supra facta est mentio de luctu, & ideo ponit hic Gratianus qualiter sit lugendum, & quod lugere nimium ex desperatione futuræ resurrectionis non licet, sed intuitu pietatis licet, vt infra ea. habent.

QVàm præpositeũ.] CASVS. Hoc c. diuidit in duas partes: in prima parte, ostẽdit, q̃ sicut serui rebelles à dñis suis nõ remunerãtur, sic nos cœlestib. præmijs nõ honoramur: cum quotidie dicamus. Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra: & tamen dolentes & inuiti de hoc sæculo recedimus, quando vocamur à Domino. In secunda parte dicit Cyprianus, q̃ Deus multoties sibi reuelauit, vt inter homines p̃dicaret mortuos nõ esse lugendos: quia non amittuntur, sed præmittuntur in patriam vitæ ad instar proficiscẽtium & nauigantium. Secunda pars incipit ibi, [No bis quoque.] Seq. ca. planum est.

a ¶ Postulemus.] cũ dicimus, Fiat voluntas tua. & est argum. q̃ opere id complere debemus quod voce protestamur. dist. 23. psalmista.

b ¶ Inuiti.] Sic 23. q. 5. ad fidem. & sic est arg. q̃ non debemus cõsequi commodum ex eo quod inuiti facimus, vt ff. ad Trebi. patroni, §. secunda, sic 17. quæstio. quarta, sunt qui opes. 8. quæstio. prima, sciendum.

c VBicũque.] [Libera fortuna mors est: capit omnia tellus, Quæ genuit: cœlo tegitur qui non habet vrnam.] Argu. contra. [Mollius ossa cubant manibus tumulata suorum.]

HOC AVTEM. CASVS. Nunc soluit Grat. dicens non esse lugendum ex desperatione futuræ resurrectionis: & hoc probat auctoritate Pauli sed propter pietatẽ lugere non prohibemur, sicut multos sanctos legimus fecisse: & ad hoc inducit duo sequen. capitula.

HAbent.] CASVS. Non est mirum, si pagani lugent mortuos suos, quia excusationem habent

† al. accersitione. † al. vt

Psal. 23.

Item Ioannes Chrysostomus hom. 26. in c. 11. epistolæ ad Hebræos.

¶ Ex pusillanimitate mortuos lugere contingit. C. XXVI.

VBicumque [c] sepeliamur; Domini est terra, & plenitudo eius. Omnino fit, quod oportet fieri. Lugere aut [e] & deplorare, & lamentari eos, qui de hac vita decedunt, ex pusillanimitate contingit.

1 Thess. 4.

Hic autem ex desperatione futuræ resurrectionis intelligitur. Vnde & Apostolus non simpliciter ait: [Nolumus uos ignorare de dormientibus, ut non contristemini.] sed addidit: Isicut & cæteri, qui spem non habent.] Pietatis nãque affectu, & humanitatis intuitu mortuos lugere nõ prohibemur: sicut nonnullos sanctorum, aliorum exequijs pias lacrimas impendisse legimus.

Etẽ 'regesto B. Gregorij. lib. 7. epist. 111. Anſ l. 7. c. 171. Bur. l. 19. c. 129. Iuo p. 15. c. 139.

¶ Qui spem futuræ resurrectionis habent, de mortuis tristari non debent. C. XXVII.

HAbent forsitan illi iustam longi doloris excusatio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

habent cum de alia vita non confidant. Sed nos Christiani nimium cõtritari de obeuntibus non debemus, ne quodammodo diffidere videamur: & hoc probatur exemplo Apostoli dicentis: Nolumus vos ignorare, &c. [Apud alios,] id est, laicos aut idiotas.

a ¶ Nesciunt.] Id est, non credunt. Ioan.

QVi diuina.] CASVS Quæsitum fuit in concilio Toletano, vtrũ mortui sepelirẽdi sunt cũ psalmodia & luctu. Et respondet q cum psalmodijs sic, & lugere non debemus. quod probatur; auctoritate Apostoli dicentis: De dormientibus autẽ, &c. & hoc quilibet episcopus parochianis suis prohibeat; religiosis tamen hoc specialiter prohibetur.

b ¶ Religiosis.] Illi. n. magis tenentur abstinere ab huiusmodi luctu, quàm laici.

DE MORTVIS. Hæc est 11 pars quæstio. secũdum Ioann. de Fant.

CASVS. Facit Gratia quandam incidẽtem quæstionem, vtrũ defuncti sciant q in mundo geruntur à viuis? & respondet quòd non: & hoc probat auctoritate Esaiæ.

Defuncti vtrũ sciunt q hic agant.

c ¶ Sciant.] Mali nesciunt nisi quòd eis scire permittitur. similiter nec boni qui ad hoc sunt in igne purgatorio quia adhuc non fruuntur visione Dei, vt infra. ea, fatendum sed boni, qui fruũtur visione Dei, sciunt quod agatur hic iuxta illud Greg. Quid est q nesciant qui videm omnia videntes. Et alij dicũt q boni dñr sciremomnia quę necessaria. cut Angeli: d ¶ Nesciuit.] Quia vñ Beda sunondum erat hostia p Lucã in il oblata, per quã aperta fuit ianua paradi. Gõ qđ erat si, vt extra de baptis. dium, &c. v. maiores. Ioan.

1 Dñr qđ ã q aĩæ immediate uident in speculo trinitatis si sunt eis necessaria. cut Angeli:

bi dr quòd iusti qui vident clarita Au. vtrũ mortui sciãt, nihil est quid in hoc mundo in creatura agatur à viuis? & re

nem: qui vitam alteram nesciunt [a] qui de hoc sæculo ad melius esse transitum non confidunt. t Nos autem, qui nouimus, qui hoc credimus, & docemus; cõtrastari nimium de obeuntibus non debemus: ne quod apud alios pietatis tenet speciem, hoc magis nobis in culpa sit. Nam diffidentię quodammodo genus est, contra hoc, quod quisque p di cat, tot queri æ mæstitia, dicente Apostolo: [Nolumus vos ignorare de dormientibus, vt non contristemini, sicut & cæteri, qui spem non habent.] 1. Thess. 4.

æ ¶ Torqueri.] *Sic est emendatum ex epistola B. Gregorij, in quæ hoc idẽ habetur. In epistola Anastasii legitur*, contra quodquisque predicator queritur, iustitiam amans, dicente, &c. *In codicibus autem Gratiani etiam manuscriptis videbatur mixta esse lectio vtraque, hoc modo*, contra hoc, quod quisque prædicat quærere, iustitiam amans, dicente, &c

Item ex concilio Toletano 3. c. 22.

¶ De eodem. C. XXVIII.

QVi diuina vocatione ab hac vita recedunt; cum psalmis tantummodo, & psallẽtium uocibus debent ad sepulchra deferri. Nam funebre ß † carmen, quod vulgo defunctis cantari solet, vel in pectoribus se aut proximos aut familias cędere omnino prohibemus. Sufficiat autem, quòd in spe resurrectionis, Christianorum corporibus famulatus diuinorum impenditur canticorum: Prohibet enim nos Apostolus nostros lugere defunctos, dicens: [De dormientibus autem nolo vos contristari, sicut & cæteri, qui spem non habent.] Et Dominus non fleuit Lazarum mortuum, sed ad vitæ huius plorauit ęrumnas resuscitandum. Si autẽ † potest hoc episcopus omnes Christianos prohibere, agere non moretur. Religiosis † tamen omnino aliter fieri non debere censemus. Sic enim Christianorum per omnem mundum humari oportet corpora defunctorum.

† *al. funeris preciamen*

1. Thess. 4.

Io. 11. † *al. enim* † *al. A religiosis*

æ ¶ Nam funebre.] *Hinc vsque ad vers. sufficiat addita sunt ex originali, vt intelligatur, quæ illa sint quæ in hoc canone prohibentur.*

11 *De mortuis etiam quæritur, vtrum sciant c ea, quæ hic à viuis geruntur. Esaias ex persona populi afflicti ait: [Abraham pater noster nescivit.]* [d] *Augustinus quoque in libro de agenda cura pro mortuis, illud idem testatur, dicens cap. 15.*

Esa. 63.

¶ Mortui ex se nesciũt, q d hic à viuis geratur. C. XXIX.

FAtendum est nescire quidem mortuos, quid hic agatur; sed dum hic agitur: postea vero audire ab eis, qui hinc ad eos moriendo pergunt, non quidem omnia, sed quæ sinuntur indicare, & qui sinuntur etiam ista meminisse, & quæ illos, quibus hæc indicant, oportet audire. Pũt & ab Angelis, qui rebus, quæ aguntur hic, præsto sunt audire aliquid mortui, quod vnumquemque illorum audire debere iudicat, cui cuncta subiecta sunt. *& infra.*

spondet q nõ, donec aliquid agitur hic, sed postea per mortuos q vadunt ad eos sciunt non oĩa, sed q illi permittuntur audire, & q istos recordari licet: aut p Angelos, sub. i. quantũ pmittetia, secundũ Ioan. de hoc satis no. ar. if. px. c. 1. ✻ *Sed tu. Vide S. Th. 4. sent. di. 45. q. 3. art. 1. & dist. 49. q. 2. ar. 5.*

qđ videre non possint: diuina potẽ

Causa XIII. Quæstio II. 977

¶ Multi quoque æ ad viuos, aliquos ex mortuis venire credunt [a], sicut econtrario Paulum ex viuis in paradisum raptum esse diuina scriptura testatur.

æ ¶ Multi quoque.] *Apud B. Augustinum sic legitur* Mitti quoque adiuuos aliquos ex mortuis, sicut econtrario Paulus ex uiuis raptus est, diuina scriptura testatur. *Sed ob glossam non est emendatum. Veritatem vero suæ sententiæ confirmat B. Augustinus aliquot aliis exemplis scripturæ sacræ: quare ex textu depravato an ctor glossæ errandi occasionem sumpsit.*

Et in Vormacien. c. vlt.

11 *De his autem, qui in patibulis suspendũtur, quæritur, an iuxta ecclesias sint sepeliẽdi. De quib. in Moguntinensi concilio 2. sub Rabano, c. 27. ita statutum est.*

¶ Non est deneganda communio his, qui in patibulis suspenduntur. C. XXX.

Burc. l. 11. c. 76. Iuo p. 14. c. 124. Pan. l. 5. c. 122.

QVæsitum est ab aliquibus fratribus de his, qui in patibulis [b] suspendantur pro suis sceleribus post confessionem Deo peractam, vtrum cadauera eorum ad ecclesias deferenda sint, & oblationes pro eis offerendæ, & Missæ celebrandæ, an non. Quibus respondimus, si omnibus de peccatis suis puram confessionem agentibus, & digne pœnitentibus communio in fine secũdum canonicum iussum danda est: cur non eis ß, qui pro peccatis suis pœnam extremam persoluunt? Scriptum est enim. [Non vindicat Deus bis in idipsum.]

Naum primo, secundum lxx.

ß Cur non eis.] *Restitutus est hic locus ex ipso concilio Moguntino, & Vormacensi, inductis aliquot verbis, quæ potius perturbabant, quam illustrarent.*

PALEA. C. XXXI.

Ext. de fur. c. 2. In Triburiensi, c. 31. Poly 6. tit. 16. Burc. l. 11. c. 59. Iuo p. 13. c. 45.

FVres, & latrones, si in furando, aut deprædando occidantur; visum est pro eis non orandum. Si comphẽsi, aut vulnerati presbytero, vel diacono confessi fuerint, cõmunionem γ eis non negamus.

γ ¶ Communionem.] *Antea legebatur*, confessionem. *Emendatum vero sic est ex Burchardo, Iuone, & Decretali: quibus locis hoc idem citatur ex concilio Triburiensi, & in eo, quod extat, habetur sententia c. 31. copiosius exposita: vbi etiam diacono nulla fit mentio, sed ita dicitur*, Deoque, & sacerdoti.

[Item ex concilio Aurelianensi.]

¶ *Sic in omnibus codicibus, in quibus est hęc palea, & apud Burchardum, & Iuonem & in Decretali: ex quibus sunt multa emendata, & magni penderis.*

¶ De eodem. PALEA. C. XXXII.

Snĩa habeẽ ext. de homic. c. 2. Poly. ibidem. Burc. l. 11. c. 60. & l. 19 c. 5. inter fecilti farem. Iuo p. 13. c. 46.

SI fur, aut latro captus in præda absque occisione potest comprehendi, & tamẽ interficitur; quia ad imaginem Dei creati, & in nomine eius baptizati sunt, interfectores eorum quadraginta diebus non intrent ecclesiam. Lanea vestę induti ab esciis, & potibus, qui interdicti sunt, à thoro, à gladio, ab equitatu se abstineant. In tertia, quinta feria, & sabbato, aliquo genere leguminum: vel olerum, & pomis, paruisque piscibus cum mediocri ceruisia vicissim vtantur, & temperate. Sin autem à veridicis

los, qui præsentes [5] sunt rebus, quæ in mundo aguntur, aut per ipsos, qui quandoque ad nos venire creduntur, sicut econtrario Paulus viuus dicitur esse raptus in paradisum.

a ¶ Credũt.] Sit male, quia sunt phantasmata, vt 26. qõ. 5. episcopi.

DE HIS AVTEM. Hæc est 12. pars q. secundum Io. de Fant.

CASVS. Quæritur an homines, qui suspenduntur in patibulis, sint sepeliendi in cœmiterio. Et respondetur, q sic, si ipsi pœnituerint.

QVæsitum.] CASVS. Quidam quæsierunt in concilio Moguntiñ. vtrum corpora illorum, qui in patibulis suspẽduntur, sint ad ecclesias deferenda, & diuina pro eis sint celebranda? Et respondet quòd sic, si digne pœnituerint, quia sicut communio sacramentorum eis in fine non denegatur, ita communio corporis Christi vel sepultura eis denegari non debet: quia scriptum est. Nõ vindicat Deus bis in idipsum.

Sepeliri pãt suspensi. Ecclesia & non corpus Chri ptegit malefactr.

b ¶ In patibulis.] Licite ergo sepeliuntur suspensi & concremati, dummodo hoc fiat auctoritate principis, vt ff. de cadauere. l. 2. & non est contra. 23. qõ. 5. placuit.

1 Ad idẽ ex. de priuileg. sane. verũ quòd ferret, fateretur, sed ũ statutũ fm Vin. Sed tu defendas ecclesiã dependendus, corpori Chri aliqua res antepodẽt trahi ad cõsequẽ ni non dẽtiam 1, vt inf. 17 q. 4. 1. q. 1. c. mulficut. nec aliqd priati. 95. d. 1. ecclegiũ trahendum est ce. de consead cõsequẽtia. 7. q. 1. d 5. nihil. Ar retisti. & 16. q 3. hic. chid.

Quæri consuevit, quare liceretur ille qui fugit ad ecclesiam, & non ille qui recipit corpus Christi, cum corpus Christi, maius sit omnibus, vt de consec. d. 2. nihil. Respond. quia corpus Christi est ci bus animæ, & non corporis, ergo aiam liberat, & non corpi. Vel dic q priuile gia eccliæ est, & non dẽt trahi ad cõsequẽtiam 1, vt inf. 17 q. 4. ficut. nec aliqd priati. 95. d. 1. ecclegiũ trahendum est ce. de consead cõsequẽtia. 7. q. 1. d 5. nihil. Ar retisti. & 16. q 3. hic. chid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Anonici cuiusdam.] CASVS. Supra in proxima causa clerici introducuntur litigantes de spiritualibus. Nunc autem subnectit Grat. hanc 14 causam, in qua introducuntur litigantes de temporalibus, ostendens qualiter clericis liceat repetere sua, & an domestici testes sint admittendi, vel assumendi: Addit & de vsuris & de turpi quæstu clericis interdicto, & vtrum eleemosynæ fieri possint de male acquisitis. & vt hæc omnia facilius pateant, proponit thema, de quo sex elicit quæst.

Clerici an possint sua repetere.

a ¶ Sua repetere.] Omnes clerici, qui habẽt proprium vel habere possunt, possunt repetere sua: si non habent propriũ non possunt, sed bona ecclesiæ suæ repetere possunt, si sunt prælati: vel si prælati non sunt de mandato superioris possunt ea repetere, vt 16.q. 1. monachi 2. Item omnes clerici possũt agere pro miserabilibus personis de mandato superioris. vt 86. distinct. peruenit.

Vod aũt.] CASVS. Hic intitulatur 1. quæstio, qua quæritur, an clericis liceat repetere sua: & certum est, quòd omnes qui renunciauerunt proprijs, cum nihil habeant, sua repetere non possunt, nomine tamen ecclesiæ suæ de mandato sui superioris experiri possunt, & esse in iudicio, vt 16.q.1. monachi. clerici vero sæculares, & omnes, qui non renunciauerunt proprijs, sua repetere possunt, quia neque lege, neque canone prohibẽtur. Et procedit hoc ordine Grat. in hac quæstione. Primo probat v. auctoritatibus, q̃ clericis sua repetere non licet, & hoc duabus, Dominj, & alia Apostoli, quarta Greg. quinta Carthaginen. conc. tandem allegatis rõdet dupliciter adhibendo solutionem, & ita omnia plana sunt vsq; ad §. [Sicut ergo.]

b ¶ Perfectus.] Idest, sine mortali peccato, & sine veniali. nam curam propriorum non possumus habere sine peccato, vt 25. d. qualis.

c ¶ Possideri.] Simile est 3.q.1. patet: vnde hæreticus non potest petere restitutionem aliquorum: quia nihil proprium potest possidere, vt sup. d. 3. quo iure. & 23.q. 7 c.1. & 2. nec laicus põt repetere decimas: quia eas non potest possidere, vt extrà de præscr. causam. ad hoc enim vt quis possit aliquid repetere, requirit q̃ fuerit in possessione iuris vel facti, vt extra de testi. spoliat. ex parte. vnde non sufficit probare spoliationem nisi probauerit comprobatur testibus, quod sine odij meditatione se, suaque liberando, Diaboli membra interfecerint, & α capi non poterant; pœnitentiam pro homicidio eis non iniungimus; nisi ipsi voluerint aliquid, quod humanitatis est, facere. At si presbyter est; non deponatur: cunctis tamen diebus vitæ suæ pœnitentiam agat.

α ¶ Et capi non poterant.] *Loco istorum verborum in codicibus Gratiani erant, hæc,* & pariter pœniteant, *quæ videntur pugnare cum proxime sequentibus,* pœnitentiam pro homicidio eis non iniungimus. *Restitutus autem est locus ex cæteris collectoribus.*

CAVSA XIIII.

† al. clerici

Anonici † cuiusdam ecclesiæ quæstionem mouẽt de prædijs; testes ex fratribus suis producunt: negotiatoribus pecuniam crediderunt, vt ex eorum mercibus emolumenta acciperent.

1 *Hic primum quæritur, an liceat eis sua repetere* [a].
2 *Secundo, an illi testes sint audiendi.*
3 *Tertio, an illud sit vsuras exigere.*
4 *Quarto, an liceat clericis, vel laicis à quolibet vsuras expetere.*
5 *Quinto, an eleemosynæ de vsuris fieri possint.*
6 *Sexto, an vsurarij pœnitentiam agere valeant, nisi restituant.*

QVÆSTIO PRIMA.

Quòd autem sua repetere non possint, facile videtur posse probari. Ait enim Dominus in Euangelio: [*Si vis perfectus* [b] *esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus.*] *Quia ergo isti iter perfectionis arripiunt, nõ licet eis sua hẽre. Multo ergo minus licet eis repetere; qa nõ dẽt repeti quod possideri* [c] *nõ licet.* ¶ *Itẽ.* [*Si q̃s voluerit tunicam tuam tollere, & in iudicio tecum contendere,* Matth 19. Luc. 18. Mar. 10. Matt. 5.

Laicus potest decimas petere quibus spoliatus est.

vi arma l. 1. §. deijcitur. Item habens plura stipendia petit restitutionem alicui⁹: cum tamen de iure non possit illud possidere cum alijs, vt extra de præben. referente Ioan. Ego credo saluo meliori consilio, q̃ laicus spoliatus decimis potest petere restitutionem, cum latro restituatur.

1. Cor. 6. I. 5. mortal. c. 8. ad 3. o. Iob.

dimitte ei & pallium.] ¶ Itẽ *Apostolus in epistola ad Corinthios:* [*Sæcularia igitur iudicia si habueritis* [a], *omnino peccatum est in vobis.*] *Item Gregorius exponens:* [*Omnia mihi licent: sed ego sub nullius* [b] *redigar potestate.*] *inquit:* [*Cum mens concepta desideria sequitur; seruire rebus conuincitur, quarum amore superatur.*]

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 19.

¶ Pro rebus transitorijs episcopus prouocatus non litiget. C. I.

Episcopus nec prouocatus [c] pro rebus transitorijs litiget.

Quia ergo [d] *generaliter perfectis prohibetur in iudicio contendere; patet, quòd istis non licet stare coram iudice.* ¶ *His ita respondetur. Prohibetur perfecto, in iudicio stare captando lucrum, sed nõ euitando damnum. Vel aliter: Aliud est sua possidere: aliud est communium procuratorem esse.* [Canonici non possident sua: quia res Deo oblatæ non sunt alicuius. *Vtuntur enim rebus ecclesiæ nõ ut suis sed tanquam ad dispẽsandum sibi creditis. Vnde Prosper in lib. de vita contemplativa:* [*Sacerdos, cui dispensationis cura commissa est, &c.* [*require in causa eius, à quo pro ingressu monasterij pecunia exigebatur.* ¶ *Sicut ergo isti non sua possident; ita nec sua repetunt; sed res ecclesiæ, quarum procurationem gerunt. Similiter, quòd in iudicio prohibẽtur contendere, sic intelligendum est: uidelicet, ut non sibi stent coram iudice, sed alijs. Aliis autem coram iudice, astitisse, & pro eis iudicem interpellasse nonnullos sanctorũ legimus. Hi autem non sibi stant, sed pauperibus, quorum necessitatibus profutura repetunt, & ita non prohibentur stare coram iudice.* ¶ *Illud uero Euangelij:* [*Si quis abstulerit tibi tunicam, &c. non est præcipientis, sed exhortantis.*

Vnde Augustinus ait libro 19. contra Faustum, c. 25.

¶ Peccat qui vltra debitum exigit, non qui sibi debita reposcit. C. II.

Quod debetur [f], & si benigne dimittitur, non tamen inique repetitur. Peccat autem, qui exigit vltra [g] debitum: ideoque lex modum figens, pœnam talionis [h] instituit. Sed tu eo longe es à peccato iniusti exactoris:

c Episcopus.] ¶ Prouocatus.] Id est, in iudicium vocatus: debet. n per alium litigare, vt no. 5. q. 3 c. vlti. & si mala est causa ecclesiæ, non debet eam tenere: sicut nec tutor pupilli, vt ff. de adminitt. tuto. l. quoties §. sicut autem.

d ¶ Quia ergo.] Reg. supra. 1. q. 2. sacerdos.

SICVT ERGO CASVS. Concludit Gra. ex supradictis, q̃ clericis sua repetere nõ licet. postea respondet dupliciter allegatis. Et primo sic scilicet quod perfecti nõ debent contẽdere in iudicio captãdo lucrum, sed vitando damnum possunt esse in iudicio: Secundo dicit, q̃ licet clerici regulares sua repetere non possunt, cũ nihil habeant: tamẽ res ecclesiasticas tanquam cõmunes, quarum procurationem gerunt, repetere non prohibentur: qui in iudicio contendere possunt non sibi, sed alijs, scilicet pauperibus: sicut multi sancti fecerunt.

e ¶ Sanctorum.] su. 12. q. 1. expedit.

ILLVD. CASVS. Nõ respondet auctoritati Euangelij, si q̃s, &c. & dicit quod cõsilium Domini est & non præceptum: & ad hoc inducit seq. cap.

Quod debetur.] CASVS. Quæsitũ fuit ab Aug. vtrum sit peccatum repetere sua? Ei respondet quod non, licet non possint benigne remitti. sed illi peccant qui vltra debitum exigunt, contra quos lex pœnam talionis instituit: sed qui nullo modo petunt, remoti sunt à peccato. & pœna iniuste petentis. Fur ad pœ. [Bo.] i. in tantum. nam dupli [Quo.] 1. inquantum.

f ¶ Quod debetur.] Ex aliquo maleficio, vel intellige ex quolibet debito.

g ¶ Vltra.] Videtur ergo, quod non possit licite peti pę na dupli, vel quadrupli à fure, vt no. 12. q. 2. in antiquis. quod concedit Hu. sed non est ita, quia hoc habetur ex canone quod peti possit. 11. q. 2. in legibus.

h ¶ Talionis.] cõtra delinquentẽ, s. vt tanta fatisfactio petatur ab eo, quãta iniuria præcessit, vt 23. q. 3. sex differentiæ, vel loquitur de pœna talionis infligenda actori, qui iniuste litigat: quia calumniosè agens punitur in sumptibus litis, vt extra de pœnis. calumniam. hoc

a ¶ Nul.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Nullum.] Scilicet quo ipse teneatur alijs, vel aliter id est, nulli vult soluere pœnam pro peccato debitam.
b ¶ Debitum.] Id est, pœnam, debitam ex peccato.
c ¶ Sic &.] Hic est §.
d ¶ Cętera.] Idē q̄ omnia sunt cōsilij: sicut illud, qui percusserit te in vnā maxillam, &c.

QVisquis] CASVS. In hoc c. & sequenti assignatur differentia inter præceptum & cōsilium. quia peccatum est non obedire præcepto, & pœnam sustinet, qui non obseruat: consilio vero nō obedire peccatū non est; sed qui non obedit, minus boni edipiscitur.

1 Istā gl. approbat & dicit eā verā & notabilē Ale. & Imo. in l. more. coll. x. ff. de iu. om. iu. & p Spe. in ti. de iu. deleg. §. restat ad fin. i. col. & in ti. de leg. §. finitur. ver. sed pone de facto. 2 Ope exceptionis, vt dicā 18. q. 2. dudū. ibi videas. 63 dis. principali. Arch.

QVod præcipiē imperatur.] Hic Greg. innuit differentiam inter p̄cipere & imperare 1. nam aliàs Aug. dicit quod Cęsar præcipit faciendum est; quod imperat, tolerādum est, vt 23. q. 1. milita re. Item inter mādatum & præceptum videtur esse differētia quia finitur 2. mandatum morte mādatoris, vt extra de offic. deleg. relatum. sed præceptum non vt in authen. vt nulli iud. §. & hoc vero iubemus. colla. 9. Itē quandoque ea quę sunt præcepti, constituntur, vt 28. quæst. 1. sic enim. quandoque etiam quæ sunt mādati. præcipimus vt sic æquiparentur præceptum & mandatum. vt C. de adi. & obligat. si quidā. Item quādoque verbum rogādi pro verbo præcipiendi ponitur, vt 11. quæstio. 3. rogo.

DE eo autē.] CASVS. Hic intitulatur secūda quæstio, qua quæritur, an fratres vel domestici testes sint audiendi. Et certum est, q̄ in causa criminali non admittuntur, vt 2. q. 5. c. 1. nisi quando vt 2. q. 7. lator. & cum constanguinitatem, vt 35. q. 6. c. 1. similiter in causa ciuili domestici testes non admittuntur, vt 4. q. 3. etiam in re propria clerici tamen tam pro sua ecclesia, quàm p̄ aliena bene admittuntur, vt infra ea c. 1. & c. quaquam. Et procedit hoc ordine. Primo probat, quòd fratres, & domestici testes non sunt admittendi: postea dat solutionem. Dicitur ergo, q̄ tam leges, quàm canones prohibent domesticos testes aduersus extraneum assumi, quò omnino nō exigis debitum: ideoque bonus magister ait:] Qui te percutit in vnam maxillam, præbe ei & alteram.] præsertim ne cogamur & ipsi reddere debitum ab eo, qui nullum [a] habet debitum [b]. Luc. 6. Matth. 5.

¶ *In aliquot vetustis exemplaribus capitulum hoc coniunctum est superiori, & confictum est ex verbis B. Augustini li. 19. contra Faustum. c. 25. hinc inde acceptis, & interdum etiam immutatis. Quare præstat integrum illud caput perlegere.*

Sic [c] & cætera [d] accipias. Item in libro de sancta virginitate α, c. 14. & 15.

α ¶ Virginitate.] *Restituta est citatio ex Polycarpo. Antea citabatur,* ex sermone Domini in monte; *Sic etiam* §. Quod præcipitur *restitutum est B. Hieronymo.*

¶ De eodem. C. III.

QVisquis præceptis non obtemperat; reus est, & debitor pœnę. *& paulo post* ¶ Præcepto Domini nō obedire, peccatum est: consilio si vti noluetis, minus boni adipiscemini, non mali aliquid perpetrabis. *Itē Hieronymus* † *libro primo contra Iouinianum.* Quod præcipitur imperatur: quod imperatur [e], necesse est fieri: si non fiat, pœnam habet. *& infra.* ¶ Vbi consilium datur, offerentis arbitrium est: vbi præceptum, necessitas est seruientis β. Poly. l. 1. ti. 24. Cap. 15. † in vulgatis erat, *Greg. in epist. ad Iouinianum.*

β ¶ Seruientis.] *Sequebantur hæc verba,* ut obediat; vel imperantis, vt ei obediatur, *quæ sunt expuncta auctoritate codicum vetustorum & originalis.*

QVÆSTIO II.

DE eo autem, quod quæritur, an de suis fratribus [f] testes producere possint multis auctoritatibus videtur esse prohibitū. Leges enim tā sacrorū canonū, quā sæcularium principum prohibēt aduersus aliquem †; testem de sua domo produci. Cōtra se. n. quisq; testari potest, pro se vero minimè. Quia ergo isti producuntur, vt p̄ seipsis testimonium ferant. (Nō. n. vtilitatis suæ ecclesiæ se pœnitus immunes arbitrantur futuros) patet, quòd eorum vox in talibus non est audienda. Sed distinctio † hæc, & testium domestici testes, vt in seq. c. patet. † al. extraneū † al. districtio

f ¶ An de suis fratribus.] In causa criminali nunquā admittuntur domestici vt 3. q. 5. cap. 1. nisi in duobus casibus, scilicet cum canonici accusant prælatum suum, vt 2. q. 7. lator. & cum accusatur matrimonium propter consanguinitatem, vt 35. quæst. 6. cap. 1. similiter in causa ciuili non admittitur domesticus. 4. q. 3. etiam ciuili iure. Item etiam nisi in causa ecclesiæ iuæ, vt inf. eod. cap. 1. & extra de testi. insuper. Similiter ad probādum consanguinitatem admittitur domesticus, vt 35. q. 6. cap. 2. siue agatur ad contrahēdū, siue ad dirimēdū matrimonium, vt extra qui matrimon. accu. poss. videt Sed pro

Sed pro alio impedimento matrimonij domestici non admittuntur, etiam, si velint probare affinitatem, vt extra de testi. in litteris Io. Sed contra videtur dicere decre. extra de testa super eo. & sic de facto seruatur: & in ill. a decre. in litteris suspicio erat contra eum: q̄ sterat

a ¶ Stephani.] vnus canonicus potest inducere in testimonium suū concanonicum contra eiusdem ecclesiæ canonicos: quia non est magis domesticus vni q̄ alij: & par affectionis causa suspicionem excludit, vt ff. de ritu nupt. non solum §. 1. sicut & potest ipsum inducere contra suum prælatum, vt 2. q. 7. lator. Sed nunquid potest eum inducere cōtra canonicū alterius ecclesiæ. Hug. dicit q̄ non. Tu potes dicere q̄ sic: quia nō est domesticus istius, sed ecclesiæ tātum. similiter prælatus iste potest induci in testem pro ecclesia sua: dū tamen alius cōstituatur, qui nomine ecclesię agat, vt ext. de test. insuper 2. nec dicuntur isti ferre testimonium in p̄pria cā quia causa ecclesiæ non est in causa singulorum, vt 12. q. 2 q manumittitur. sic legatarius fert testimonium in causa testamēti, in quo aliquid ei relictum est, ut infti. de testa. §. legatarius. Sed nonne talibus imperatur ab ecclesia; ergo non possunt esse testes pro illa. vt 4. quæst. 3. idonei? Sed istud est in fauorem religionis. nam contra rationē pro religione iudicatur. vt ff. de relig. & sump. funt personæ. Sed licet dicam, q̄ vnus canonicus potest esse testis in causa sui concanonici, non tamen dico, quòd possit esse iudex suus cōtra extraneum, quia minor cā repellit aliquem à iudicio quàm à testimonio, vt extra de offi. deleg. cum R. 2 Ad idē ff. de ver. sig. princeps. C. di digni. ius sen atorum, sed contra executores negociarū & administratores in eisdē negocijs testes esse nō p̄sūt. ff d testi. mādatis. Arch. Canonicus pro canonico testificabitur.

examinatio in criminalibus causis seruāda est: in ciuilibus autem non vsquequaq; In criminali. n. causa non licet testem de propria domo produci: in ciuili autem prælatis ecclesiæ licet.

Vnde Paschalis II. Guidoni archiepiscopo Viennensi Apostolicæ sedis legato scribit dicens.

¶ Clerici pro sua ecclesia testimonium ferre possunt. C. I.

SVper prudentia tua plurimum admiramur, quòd in negocio B. Stephani [a], clericorum ipsorum acceptare noueris testimonium. Diuersæ namq; sunt species causarū: nec in omnibus causis crimina agitantur. In criminibus † si quidem accusatorum, & testium illa districtio obseruanda est, quæ in canonibus cōtinetur; ne qui ad probationē domestici assumantur. Cæterum in possessionum, vel huiusmodi negocijs hi potissimum assumendi sunt; qui eadem negocia tractauerunt [b], de quorum auditu, & uisu [c] hæsitatio esse non debeat. Si ergo ijdem clerici idonei sunt ad assertionem causæ illius; nullatenus remoueantur; sed sicut alijs litteris deliberatum est, inter S. Ioannis, & S. Stephani canonicos lis illa plenius decidatur. † al. criminalibus.

Potest etiam intelligi aliter. Domestici ad probationē non admittantur, vt pro his uidelicet, quorum sunt domestici, testimonium ferant. Hi autem (sicut supra de actoribus dictū est) non p̄ domesticis, sed pro ecclesia, quę mater est omnium pauperum, testimonium dicant. In conficiēdis autem instrumentis sæcularium negociorum presbyteri nō uocentur ad testimonium: sed si casu cōtractui eos interfuisse contigerit, iubente episcopo testimonium dicant.

Vnde in Synodo habita Romę ab Eugenio Papa II. statutum est, c. 13.

¶ In conficiendis instrumentis sacerdotes ad testimonium non vocentur. C. II.

Poly. l. 4. tit. 31.

OVanquam sacerdotum testimonium credibilius habeatur; tamen ipsi in sęcularibus negocijs pro terat cum vxore per septem annos, p̄ etiam ibi super affinitate inducebantur domestici. Præterea vt notauit ibi T. familiares sui erant, vel domestici, quibus imperare potest ratione dominicę vel patriæ potestatis. aliàs domestici bene admittuntur. 1. B.

b ¶ Tractauerūt.] Quia ea, quæ in capitulo gesta sunt, melius possunt probari per canonicos quàm per alios, vt extra de testib. veniens in fi. licet lex dicat aliàs inter domesticos, facile quid confingi posse pro negocij qualitate, vt C. de dona. data.

c ¶ Et visu.] 3. q. 9. testes.

POTEST. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima soluit aliter quam superius dixerat, dicens quod domestici ad testimonium non admittuntur pro eo cuius sunt domestici. supradicta autem clerici non pro domesticis admittuntur sed pro ecclesia, quæ mater est omnium. In secunda parte dicitur, q̄ presbyteri in contractibus sæcularium non debent ad testimonium vocari. si tamen casu interfuerint, iubente episcopo, testimonium ferre

Q Vanquam.] CASVS. Quæsitum fuit ab Eugenio, vtrum

Cōtra rōnē cōem p̄ religione iudicatur.

SVper prouidentia.] CASVS. Guido archiepiscopus Viēnensis Apostolicæ sedis legatus in causa, quæ vertebatur inter canonicos S. Stephani, & canonicos S. Ioannis, canonicos S. Stephani ad perhibendum testimonium veritati recipere nolebat, quia domestici erant: quare Paschalis secundus scribit sibi, & docet, q̄ in causa criminali testes domestici non assumantur, sed in ciuili ecclesiastica potius ipsi q̄ alij recipiantur. præcipit ergo sibi, vt à testimonio ferendo nullo modo repellat clericos B. Stephani, dumodo idonei videant, [Alijs litteris,] quibus causam illam cōmiserat sibi: vel

[a] Alij cōtra 3. et ciui iure. nam mercenarij sunt domestici. ff. de pecul. & peculiū. C. de testi. Arch. Testificar. p̄sūt quibus de re.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vtrum sacerdotes sint vocandi ad testimonium super conficiendis instrumentis in negocijs sæcularibus? Et tñ q̃ non, si tamen casu interfuerunt vbi laici non inueniunt idonei, iubente episcopo possunt dicere testimonium, ne veritas occultetur.

a ¶ Nõ rogentur.] An possit clericus cogi, not. 2. quæst. 6. statuendum.

b ¶ Euentu.] su. q. 3. ad fidem.

c ¶ Vel audierint.] Et hoc est in illis casibus, vbi testimonium valet de auditu, vt 3. quæst. 9. ti de bitum.

d ¶ Occulteī.] Istud est regulare quod in defectum probationum quilibet possit cog vt extra de test. cog peruenit. immo talis admittitur, qui aliàs nõ est idoneus v 4. q 3. item se. ul respondeo simile est 55. dist. priscis. & de consecr. distinct. 4 in necessitate. & C. de hæret. l. vlt.

e ¶ Coram se.] Sed qualiter testatur clericus coram episcopo cum causa versãte coram laico iudice, cum cõtinentia causę diuidi nõ debeat vt extra de sequest. ad hæc? Respon. hoc est priuilegium cleri coram, quod non coguntur coram quolibet iudice testificari sicut egregię personæ non coguntur coram quolibet iudice testificari, vt ff. de iureiu ad personas 1.

Clerici non coguntur te stificari.

f ¶ Competentib us.] Scilicet iudicibus ecclesiasticis.

g ¶ Aut aliter.] Id est vt committat episcopus aliquibus qui recipiant testimonia ipsorum.

1 Ad idē ext. de test. ca. si quis & maximè cum tunc iurare dēant: q̃ facere nõ debent laico. 22. q. vlti. c. vlt. Fm Ioā. de Fant.

Vod autem.] CASVS. Hic intitulatur tertia quęstio, in qua quæritur vtrum sit vsura, si aliquid præter sortē exigatur? Et certum est, q̃ licitũ si ecclesia mutuat pecuniam laico, ad hoc vt prædium ecclesiasticum de manu laici redimatur: quo casu fructus ecclesiastici fundi præter sortem retinebit, vt dicit. Innoc. III. in prima decre. de feu. & Alex. de vsu. in prima decre. in fi. Similiter non licet aliquid expectare præter sortem, vt inf. ea c. 1. Spes enim facit vsurarium sicut simoniacum. arg. 1. q. 3. non solum.

Vsura aliqñ nõ cõmittitur licet vltra sortē qd accipiatur.

h ¶ Quod autem. Hic quæritur an vsura sit vltra sortem aliquid recipere? Et certè sic: nisi in quinque casibus. Primo in casu fauore ecclesię extra de vsur. c. 1. & c. cõ questus. Secundo, & cum fideiussor soluit sortem & vsuras, potest vsuras petere, vt ff. de fideiuss. cõstitutus. Tertio, & cũ pœna petitur præter sortem, vt 12. q. 2. in legibus. Quarto, & cũ petitur vsura tanquam interesse, dicam inf. ea. q. 4. quoniam multi. & ff. po soc. l. socius q. Quinto, & cum recipitur aliquid pro re, quæ non consistit in pondere, numero vel mensura, sicut in locatione. Itẽ in sexto casu rõne incertitudinis. vt extra de vsur. in ciuitate. & nõ solum quodcũq; lucrum, sed etiã ipsa spes facit hominem vsurarium, vt inf. ead. cap. 1. sicut facit hominem simoniacum, vt i. quæst. 3. non solum. Ad intelligentiam autem huius quæstionis. scias, quod duo sunt contractus, qui de natura sui gratuiti

Contractus duo sunt gratuiti.

sunt, vt mutuum & commodatum. In mutuo certum est, & sequitur, quòd sit gratuitum, alioquin esset vsura. Item si commodatum non est gratuitum, non quidem est vsura, sed tamen si aliquid recipitur pro commodato, statim definit esse commodatum: quia aut recipitur

stimonio α, aut conficiendis instrumentis non rogẽtur [a]; quia eos in talibus rebus esse non conuenit. Si autem [b] euentu [b] aliquo causæ interfuerint, & aliquid uiderint, nel audierint [c], vbi nullæ idoneæ sæculariũ inueniantur personæ; ne ueritas occultetur [d] & malus vt bonus æstimetur, in prouidentia proprij episcopi sit, vt aut coram se [e] & competentibus [f] iudicibus, aut aliter & honorificè veritatem attollant †.

† al. testificentur.

α ¶ Pro testimonio.] *Sic est emendatum ex concilijs Eugenij II. & Leonis IIII & Polycarpo. Antea enim legebatur*, pro conficiẽdis instrumentis ad testimonium non rogentur.

b ¶ Si autem.] *In concilijs ipsis & Polycarpo legitur*, si enim euẽtæ causę aliquid viderint. &c.

QVÆSTIO III.

QVòd autem [h] *præter summam emolumenta sectari, sit vsuras exigere, Augustini auctoritate probatur, qui in psalmum 36. ad vers. [Tota die] scribit dicens.*

¶ Qui plus, quàm dederit, accipit, vsuras expetit. C. I.

SI fœneraueris homini, id est, mutuam pecuniam tuam dederis, à quo aliquid plus, quàm [1] dedisti, expectes

Sent. 3. dist. 17. Iuo p. 13. c. 17.

pitur aliquid pro re ipsa, aut pro vsu rei. si pro re ipsa aliquid recipitur, aut est pecunia: aut alia res. Si pecunia, est emptio seu venditio. si alia res, erit contractus permutationis: si pro vsu rei accipitur pecunia, erit cõtractus locationis: si res alia, erit contractus innominatus, do, vt des, vel do, vt facias. omnes isti contractus sunt liciti laicis etiam causa negociationis, vt 88. distin. fornicari. Clerici tamẽ in quantum possunt debent abstinere ab emptione & venditione: quia illud non facile fit sine peccato, vt inf. de pœni. dist. 1. qualitas. tamen in causa necessitatis permissum est clericis negociari, vt extra ne cle. vel mona. cap. 1. licitum tamen est clericis emere aliquam rudem materiam, & inde aliqnod artificium facere, si eis sua non sufficiunt, vt 91. dist. clericus victum & 21. q 1. c 1. de consec. dist. 5 nunquam. & tunc non acquiritur lucrum ex negociatione, sed ex artificio. talia enim lucra licita erant Apostolis, vt 21. q. 1. c. 1.

SI fœneraueris.] CASVS. Aliquis dedit peccuniã mutuam, & præter sortem aliquid expectabat. quæritũ fuit ab Augustino, vtrum sit vsurarius? Et respondet quod sic.

1 ¶ Plus quàm.] Supple quod consistit in pondere, numero, & mensura. sed in æquo & domo aliud est: quia ibi licitum est recipere sortem & lucrum. & est ea ratio, qua in prædictis quę consistunt in pondere, numero & mensura, transfertur dominium, cum illud fit mutuum. Vnde res illa statim est periculo. 2 illius qui recipit eam. vnde in cõueniens esset vt nomine illius rei magis grauaretur 3 sed domus & equus non sunt periculo sui vnde non est inconueniens, si aliàs grauetur pro re tali dando aliquid. ad hoc facit ff. de iureiu. cum qui. Sed contra hoc obijcitur. Pone quod aliquis vendat vsum

2 Periculo. l. si vnus ff. pro socijs. & si vnus 3 ff. de iureiu. cũ qui.

vsum pecuniæ, & recipiat in se periculum pecuniæ, talis contractus non est vitiosus, quia cum vsus sit illius qui vendidit, licite potest eum vendere 1. & sic habes q̃ aliquis pro pecunia potest recipere pecuniam, & aliud in hoc casu, aliàs non: & hoc ideo, quia pecunia non deterioratur, sed aliæ res deteriorantur. Item nonne si creditor alicui gratis mutuat pecuniam, venditor tenetur ei ad antidora, vt extra de resta. cum in officijs. & ff de peti. hæreditatis. sed & si. § consuluit. & naturaliter est ei obligatus ad aliam. quare ergo illam naturalem obligationem non potest deducere in ciuilem scilicet, vt pactum fiat pro illa danda, ad quam tamen tenetur, cum etiam alia pacta interueniant in spiritualibus, ad quæ aliàs quis tenetur. extra de præben. significatum. & extra de elect. significasti.

1 Vendere puta. locando 1. Franc. Purpura. l. 2. § 1. colũ. 9. nu. 68. fi cer. pet.

¶ Adde hic Bal. in rubr. C. de consti. pec. in 1. gl. & in l. 3. & ibi clarius per eundem Bal. & Salic. C. de exercito. Ba. in l. 2. i prin. C. de vsu. rei iur. & in c. 1. in 5. col. de plus pe. late per Sal. in auth. ad hęc 11. q. C. de Iud. Iaf. in l. sanctos. in 3. col. ver. vltro, & vltra quæro. C. de sum. Trin. Io. Cal. in cõsil. 11. post. sub tit. de vsuris. Dom. Alex. in cõsil 303. incipit, Circa processum, ver. Quæritur inter dominos in vl. col. & Cõco. tex. in l. 5. § cum igitur. ff. de præscr. verb. & in l. 1. C. de aqua. hab. Adde ad plene per Iaf. in auctos. C. de usur. C. de usuris.

& inid. gl. ord. Sent. ibidem. Iuo p. 13. c. 18. Pann. l. 3. c. 160.

Iuo p. 13. c. 26.

† al. absynthiati. † al. theriacũ. † al. vuluam.

accipere, non pecuniam solam, sed aliquid plus, quàm dedisti †, siue illud triticum sit, siue vinum, siue oleum, siue quodlibet aliud; si plus quàm dedisti, expectas [2] accipere, fœnerator es; & in hoc improbandus, non laudandus.

Item Hieronymus super Ezechielem, lib. 6. ad c. 8.

¶ Quidquid supra datum exigitur, vsura est. C. II.

PVtant quidam vsuram tantum esse in pecunia [b]. Quod præuidens scriptura diuina omnis rei ausert superabũdantiam, vt plus non recipias, quàm dedisti *. *Item ibidem.* ¶ Alij pro pecunia fœnerata solent munuscula accipere diuersi generis: & non intelligunt vsuram appellari, & superabundantiam, quidquid illud est; si ab eo, quod dederint, plus acceperint.

Item Ambrosius in lib. de Tobia, c. 14.

¶ Quidquid sorti accedit, vsura est. C. III.

PLerique refugientes præcepta [c] legis [d], cum dederint pecuniam negotiatoribus [e], non in pecunia vsuras exigunt; sed de mercibus eorum, tanquam vsurarum emolumenta percipiunt. Ideo audiant, quid lex [f] dicat *. [Neque vsuram, inquit, escarum accipies, neque omnium rerum.] *Item paulo post.* ¶ Et esca vsura est; & vestis vsura est, & quodcumque sorti accedit [g], vsura est; quod velis ei nomen imponas, vsura est. *Item paucis interiectis.* ¶ Si quis instaurandum conuiuium putat; ad negotiatorem [h] mittit, vt absynthiaci † α cupellam sibi gratis deferat; ad cauponem dirigit, vt Picenum vinum, aut tyriacum † requirat: ad Ianum, vt hilam † sibi procuret; ad alium, vt poma [i] sibi adornet.

Deut. 23.

α ¶ Absynthiaci.] *De hoc vino, quod tardam coctionem accelerat, ideoque instaurandis conuiuijs aptum est, meminit Dioscori-*

nam generaliter dicitur pecunia quidquid habes, vt 1. quæst. 3. totum.

PLerique.] CASVS. Quidam cum pecuniam mutuassent negotiatoribus, de lucro mercium partem recipiebant; quæsitum fuit ab Ambr. vtrum hoc debeat reputari vsura? Et respondet quòd sic: & non solũ hoc, sed et quidquid vltra sortẽ exigitur, quocumque nomine censeatur dicitur vsura. & ad hoc probandum auctoritatem legis Mosaicæ inducit. Sequens capitulum est.

c ¶ Præcepta.] Nolunt quidam facere cõtra legẽ, sed faciunt fraudem legi. Ille vero facit fraudem legi, qui obseruat verba legis, sed mentem eius circumuenit, vt ff. de legi. fraus. Fit fraus legi quattuor modis. De re ad rem, id est, qñ in fraudem datur aliqua res, vt hic, & 1. q. 1. sunt nonnulli, talis est fraus Macedonia ni. ff. ad Macedon. l. sed Iulianus. §. mutui. Itẽ de persona ad personã, vt cum quis sub persona alterius exercet vsurã, vt 46. dist. sicut non suo, & cum maritus non potest aliquid dare vxori, supponit aliam personam cui dat, vt ff. de dona inter virum & vxo. hæc est rõ. §. vlt. Item de vno contractu ad alium contractum fit fraus, vt cum mulier nõ possit dare aliquid viro, fingit se vẽdere ei: vt ff. de dona inter virum & vxo. si sponsus. §. circa. fic 16. q. 3. si sacerdotes. Item de vno contractu ad alium fit fraus, sed alio modo, vt cum mulier non potest fideiubere, constituit se principalem debitricem. vt ff. ad Velle. quamuis. 33 q. 5. mulierem 3.

Legi sit fraus quadrupliciter.

3 De hac materia plene not. extra de priui. quando. ibi vidas to. in summa Host. de contrah. emp. §. vlt.

d ¶ Legis.] Id est, canonis legitime agentis, Clegis prophetice dicẽtis: Qui pecuniã suã nõ dedit ad vsurã, &c.

e ¶ Negotiatoribus.] Videtur, q̃ si quis pecuniã suã dedit negotiatori, vt inde emat merces, & det sibi partem lucri, q̃ illud sit licitum. quod nõ concedo. si periculum in ea spectat ad recipiẽtem, vt sit inter eos contractus mutui. sed si per illa verba societatem contrahant, & tunc periculum spectat ad vtrumque; tunc bene licitum est, q̃ vnus socius det pecuniam, & alter suppleat laborem, qui deest in pecunia, vt ff. pro so. l quinta.

f ¶ Lex.] Mosaica.

g ¶ Accedit.] Ex pacto.

h ¶ Ad negotiatorem.] Cui credidit pecuniam.

i ¶ Poma.] Videtur ergo q̃ vsura differat in hoc à crimine simoniæ, quia crimen simoniæ non committitur in modico, vt extra de si. & si quæstiones, sed non est ita, & cap si quæstiones. intelligas, q̃ non præsumitur in modico committi simonia ratione personæ.

Simonia an in modico cõmittatur.

Quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVod vero nec.] CASVS. Hic intitulat quarta quæstio, qua quæritur vtrũ laicis, vel clericis liceat vsuras accipere? Et certũ est, q̃ non, nisi in casibus notatis sup. in prox. q. & in apparatu: & in summa illius q̃stionis.

a ¶ Quod vero.] Nulli licitum est vsuras sumere, nec etiam Iudæ, vt extra de vsu. post miserabilem. videtur tamen quòd in casu licitũ sit etiam Christiano sumere vsuram, vt inf. e. cap. vlti. tamẽ licitum est aliquando vltra sortem aliquid recipere, vt notaui in proxima quæstio. sup. in summa.

CLerici.] CASVS. Præcipit Gelasius in hoc c. vt clerici ab omni illicita cupiditate cuiuslibet negotiationis se abstineant: alioquin in quocumq; gradu fuerint: deponentur. Sequens capitulum patet.

b ¶ indignis.] Licitas enim negotiationes possunt clerici facere, vt extra ne clerici, vel monachi. ca. 1. & hoc cũ eis sua non sufficiunt, vt 51. dist. clericus.

c ¶ Si cessare.] Non ergo statim deponendus est clericus propter vsuras. 47. dist. c. 1. arg. contra. 47. dist. c. 2. Sol. statim deponendus est, & quod hic dicitur, refertur ad facultatem dispendi. 1.

1 Vel de tur pi lucro hoc d intellige: sed contra in vsura ſm L. de hoc leg. & no. extra de vsu. præterea. ibi videas. Arch.

MInistri.] ¶ Dam. Sup. 46. dist. non licet.

CAnonum.] CASVS. Quidã clerici emebant vilius, vt carius venderent: & hoc faciebant studiosa cupiditate lucrandi. Ideo statutũ fuit in concilio Tarraconensi, vt de cætero hoc non faciant, alioquin deponẽtur. [Studio,] id est, studiosa cupiditate.

c ¶ Vel vendendi.] In eadem forma: sed in rudi materia possũt emere chorum, & chartas, & inde facere sotulares & libros, vt 21. quæst. 1. c. 3. & 91. dist. clericus. nec est negotiatio: sed artificium.

SIquis obligatus.] CASVS. Quidam clerici vsuras testimas exigebant, vel aliquid aliud præter sortem. & vilius emebant, vt carius alijs vendant. quare fuit constitutum à Martino Papa, vt qui de cætero talia fecerint, deponantur. Item est casus sequentis capituli.

a ¶ Ex † *fortasse*, absynthiaco, *aut* absynthiato.

des lib 5. c. 49. Lampridius de Heliogabalo inquit, & rosato, atque absynthio † vulgus ad bibendum inuitauit. *De hoc Alciatus parer. l. 7. c. vlt.*

Item ex concilio Agathensi.

¶ Quando amplius, quàm debetur, exigitur, vsura est. C. IIII.

Burc l. 2. c. 126. Iuo p. 6. c. 200. Pann. l. 3. c. 161.

VSura est, vbi amplius requiritur, quàm datur. Verbi gratia, si dederis solidos decem, & amplius quæsieris: vel dederis frumenti modium vnum, & super aliquid exegeris.

Ecce euidenter ostenditur, quòd quidquid vltra sortem exigitur, vsura est.

QVAESTIO IIII.

QVòd vero a *nec clericis, nec laicis liceat vsuras exigere, probatur auctoritate Gelasii, & aliorum.*

Ait enim Gelasius Papa scribens episcopis per Lucaniam, & Siciliam, c. 17.

¶ A quæstibus negotiationis clerici abstineant. C. I.

d. 88. consequens. §. proinde. Iuo p. 13. c. 28.

CLerici aut ab indignis b quæstibus nouerint abstinendum, & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio, vel cupiditate cessandum; aut in quocumque gradu sint positi; si cessare c noluerint α, mox à clericalibus officijs abstinere cogantur.

α ¶ Si cessare noluerint.] *Hæc non sunt in epistola, neq; referuntur supra dist. 88. c consequens. sed non sunt expuncta ob glossam.*

Item ex concilio Arelatensi primo, quod confirmauit Papa Siluester, c. 12.

Iuo p. 13. c. 1. † *De ministris*] orig.

¶ Excommunicentur ministri, qui fœnerantur. C. II.

MInistri †, qui fœnerantur, placuit iuxta formam diuinitus datam d, eos à communione abstinere.

Item ex concilio Tarraconensi, c. 2.

¶ Qui volunt esse in clero, à studio negotiationis abstineant. C. III.

Burc. l. 2. c. 122. Iuo p. 13. c. 13. & p. 6. c. 197.

CAnonum statutis firmatum est, vt quicumque in clero esse voluerint, emendi vilius, vel vendendi c carius studio non vtatur. Quod certe si voluerit exercere, cohibeatur à clero.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 62.

In capitulis Marc. Brach.

¶ Alienetur à clero vsuras, aut superabundantiam exigens. C. IIII.

Psal. 14.

jSIquis oblitus timorem Domini, & sanctam scripturam, quæ dicit; [Pecuniam suã non dedit ad vsuram.]

a ¶ Ex quolibet.] 22. q. 3. placuit.

SIquis clericus.] CASVS. Quidam clericus mutauit certam quantitatem pecuniæ alicui certo tempore soluendam: quæritur est in Nicæno concilio, si tempore statuto ad solutionem faciendam velit recipere pretio debeat eam recipere. Et respondet, q̃ sub eo pretio, quo vendi põt tpe solutionis faciendæ, & tm̃ recipiat sub eo pretio donec præueniat ad summã, quã mutauit. Si vero non vult speciem, sed pecuniam recipiat eam sine augmento. Ita videtur mihi quæstio hnins c. formanda, licet Beneuen. aliter eam formauerit: ec in ea causs positio à sua differt nisi in formatione quæstionis. & Hugo fere idem dicit cum Beneuen. Sequens c. patet.

post hanc cognitionem magni concilij α fœnerauerit, & centesimas exegerit, aut ex quolibet [d] negocio turpe lucrũ quæsierit, aut per diuersas species vini, vel frugis, vel cuiuslibet rei, emendo, vel vendendo aliqua incremẽta susceperit; de gradu suo deiectus, alienus habeatur à clero.

α ¶ Magni concilij.] *Sic loquitur Martinus Bracharensis: quoniam hanc sententiam accepit ex capite 17. concilij Nicæni, quod citatur infra ead. c. quoniam, & in duobus vetustis Gratiani exemplaribus post hoc continuo illud subiungitur.*

Item ex concilio Tarraconensi, c. 3.

¶ Pro pecunia, quàm clericus mutuo dedit, iusto pretio species accipere potest. C. V.

Iuo p. 6. c. 369. & p. 13. c. 14. Pann. l. 3. c. 59.

ijSI quis clericus solidum b in necessitate præstiterit; hoc c de vino, vel frumẽto accipiat, quod d mercandi e causa tempore statuta f decretum g fuerit venundari. Cæterum si speciem non habuerit necessariam; ipsum, quod dedit, sine ullo augmento recipiat.

b ¶ Solidum.] Scilicet pecuniam numeratam.

c ¶ Hoc.] Id est, tm̃.

d ¶ Quod.] Id est, quantum.

e ¶ Mercandi.] Si deberent vendi.

f ¶ Tempore statuto.] Id est, solutionis tempore.

g ¶ Decretum.] A iudice, vel ab alio. scilicet hoc vult dicere, q̃ creditor frumentum pro tanta pecunia debet recipere, quantum valuit tempore solutionis 1. & ita considerandũ est tẽpus solutionis. sed si non est præfixum: tunc æstimatur quãtum valet tempore quo res peritur, vt ff. si cer. per. l. vinium.

1 Nõ intelligas, quod hic imponatur necessitas vendito-ri aliud q̃ dẽat accipiẽdi, sed plus non exigendi. aliud. n. pro alio non potest solui inuito ff. de solut. si quis C. e. tit. cum autem, ſm Bart. Ifid. Archid.

†In vulgatis erat Agathensi 3.]

Anſ. l. 7. c. 153. Burc. l. 2. c. 124. Iuo p. 6. c. 198. & p. 13. c. 9. Pann. l. 3. c. 158. Rab. pẽn. c. 32.

Item ex concilio Carthaginensi † *3. c. 16.*

¶ Clericus non accipiat plus quàm commodauit. C. VI.

& in cõc. Aquisgran. c. 62.

NVllus clericorum amplius recipiat, quàm cuiquam accomodauerit: si pecuniam; pecuniam accipiat: speciem eandem, quantam dederit accipiat: & quidquid aliud tantum, quantum dederit, accipiat.

Item Leo Papa, epist. 1. c. 3.

¶ Etiam laicis vsura damnabilis est. C. VII.

Poly. l. 4 tit. 31. Burc. l. 2. c. 123. Anſ l. 7. c. 149. Iuo p. 6. c. 65.

NEc hoc quoque prætereũdum esse duximus, quosdã lucri turpis cupiditate captos vsurariam exercere pecuniã, & fœnore velle diteſcere. Quod nos, non dicã in eos qui sunt in clericali officio constituti, sed & in laicos cadere, qui Christianos se dici cupiunt, condolemus. Quod vindicari acrius in eos, qui fuerit confutati, decernimus, vt omnis peccandi opportunitas adimatur.

& in Aquisgrã. c. 40.

Item ex Nicæno concilio, c. 17.

¶ Eijciantur à clero turpia lucra sectantes. C. VIII.

dist 49. quoniã multi. Burc. l. 2. c. 120. Iuo p. 13. c. 8.

OVoniam multi clerici auaritiæ causa turpia lucra sectantes, obliti sunt diuini præcepti, quo dictum est: [Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram.] fœnerantes, centesimas exigunt; statuit hoc sanctum concilium, vt si quis inuentus fuerit post hanc definitionem vsuras accipere, vel ex quolibet tali negocio turpia lucra sectari, vel ẽt species frumentorum ad seſcuplum dare, omnis, qui tale aliquid conatus † fuerit ad quæstum h, deijciatur à clero, & alienus ab eccleſiastico habeatur gradu.

†al. cõmentur

capit. 1. j. c. 132.

¶ *Supra dist. 47. hic idem canon affertur ex versione Dionysii, qui nunc ex prisca, quæ est in collectione Isidori.*

Item Iulius Papa.

pere frumẽtum, vel aliã speciem loco pecuniæ, sub quo officio, non iure actionis, licitè. n. põt qs agere ad hoc vt

h QVoniã.] ¶ Ad quæstum.] Vsurã hic q̃ prohibeamur sumere vsurã cã lucri capiãdi nõ aũt vitandi dãni. ar. ad hoc su. e. si qs oblitus. vbi dicit, incremẽta susceperit. maximè si sit bonæ fidei cõtractus. 2. vbi ex sola mora veniũt vsuræ, vt ff. de vsur. mora. §. in bonę. si qs ergo est ī mora soluẽdi, ab eo possũt repeti vsuræ, non tanquã vsuræ, sed tanquam interesse, vt. ff. p̃ soc. socius qui. & tũc petuntur vsuræ iudicis

Vsuræ cã dãni vitandi possũt peti.

2 Quæ sint actiones siue cõtractus bonę fidei, hĩ insti. de actio. §. actionum. & no. ext. de excep. cum venerabilis. in gl. quæsitum, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt reddatur indemnis, vt extra de fideiuss. peruenit. & 12.q.2 si quis de clericis.ubi agitur ad interesse.

Q Vicunque.] CASVS. Aliqui tempore messium vel vindemiarum, non necessitate, sed propter lucri cupiditatem emunt vinum vel annonam pro duobus denarijs, hac intētione, vt seruent postea, donec pro quatuor vendant vel pro pluribus. Quæsitum est à Iulio Papa. vtrum hoc sit turpe lucrū? Ille respondet quòd sic. & dicit Hugo, q̄ hoc c. loquitur generaliter tam de clerico, quàm de laico. Sequens c. patet.

a ¶ Modium.] Si aliquis vendat merces q̄ modo valent quatuor, & facit pactum vt ei dentur quinque ad terminum præfixum: illud non est vsura, si dubium est quantum possunt valere merces illæ ad terminum præfixū: vt extra de vsur. in ciuitate, licet si venderet longè cariori foro quàm modo, valeant, tunc esset vsura, vt extra eo. tit. cō suluit Io. Et quod dicitur de venditione mercium, intelligitur si tempore cōtractus non fuerat venditurus: alioquin esset vsura, vt extra eo. tit. c. vl. B.

Vsura q̄nq; nō fit, licet ꝑ quatuor quinque sol uantur.

b S Iquis.] ¶ Rapinam.] Sic ergo vsurarius est raptor. ergo in eum non trāsfertur dominium. sicut nec in simoniacum. potest tamen concedi, quòd trans fertur dominium in eum. Item cum vsurarius non audiatur nisi restituat vsuras, quas ab aliquo receperit, ergo nec raptor, vt videt quod non admitto & rapina largè sumitur pro qualibet iniusta vsurpatione, vt 32.q.4. meretrices.

Dñium an trāsferat in vsurarium.

Q Vid dicam.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q̄ crudelis est, qui vsuram exercet sicut ille, qui facit rapinam; quia vsura restitui debet, si sic sub quo iudice peti possit. In secunda parte inuehitur contra auaritiam & cupiditatem vsurarij, quæ satiari non potest. Et ostendit, quod vsurarius cum peccato possidet vsuram, quia alienum est: & ideo restituendum, quia iniustè possidet, & eo male vtitur.

c ¶ Reddi.] Id est, dari: quia verbum reddendi ponitur pro verbo dandi. ff. de verb. sign. verbum reddendi. Potest tā dici, q̄ sm leges non sunt dandæ vsuræ, tum q̄a sacræ leges non dedignantur imitari sacros canones, vt 2.q.3.§. notandum. tum quia Imperator iubet seruari ea q̄ statuta sunt in Nicæno concilio, vt in Aut de

Vsuræ & sm leges nō sunt dandæ.

ecc l. tit. in prin. coll 9. sed Nicænum concilium prohibet vsuras, vt 47. dist. quoniam. & su. ea. quoniam. cū ergo Imperator constitutione sua confirmauit statuta Nicæni concilij, patet q̄ voluit derogare omnibus legibus quæ loquuntur de vsuris. Vel dic vt dixi 10. d. lege.

d ¶ Scri-

¶ Turpe lucrum sequitur, qui minus emit, vt plus vendat. C. IX.

Poly. ibidem. Bntc. l. 2. c. 127. Iuo p. 6. c. 201. & p. 13. c. 21. Pann. l. 3. c. 162.

Q Vicunque tempore messis, vel vindemiæ, non necessitate, sed propter cupiditatem comparat annonam, vel vinum, verbi gratia de duobus denarijs cōparat modiū [a] vnum, & seruat vsq; dum vendatur denarijs, quatuor, aut sex, aut amplius; hoc turpe lucrum dicimus.

¶ *Caput hoc apud Burchardum, & Iuonem p. 6. c. 201. & in Panormia citatur ex decretis Iulij Papæ vsurarijs missis. Verum idem Iuo par. 13. c. 21. citat ex capitularibus quorum lib. 1. cap. 131. habetur.*

Item Ambrosius in libro de bono mortis, c. 12.

¶ Rapinam facit, qui vsuram accipit. C. X.

Poly. l. 6. c. 20.

S I quis vsuram acceperit; rapinam [b] facit, vita non viuit.

Item Augustinus ad Macedonium, epist. 54.

¶ Non minus crudelis est, qui pauperem trucidat fœnore, quàm qui diuiti aliqua rapit. C. XI.

Prou. 17.

Q Vid dicam de vsuris, quas etiam ipsæ leges, & iudices reddi [c] iubent? An crudelior est, qui subtrahit aliquid, vel eripit diuiti; quàm qui trucidat pauperem fœnore? Hæc, atque huiusmodi male vtiq; possidentur: & vellem, vt restituerentur: sed non est, quo iudice repetantur. Iam vero, si prudenter intueamur, quod scriptum est [d]: Fidelis hominis totus mundus [e] diuitiæ sunt: infidelis aūt, nec obolus [f]:] nonne omnes, qui sibi videntur gaudere licite conquisitis, eisque vti nescIunt; aliena possidere conuincimus? Hoc enim certè alienum [g] non est, quod iure possidetur: hoc autem iure, quòd iustè: & hoc iustè, quòd bene †. Omne igitur, quòd male possidetur; alienum est: male autem possidet, qui male vtitur.

Porro, à quo vsuræ exigendæ sint, Ambrosius testatur dicens in libro de Tobia, c. 15.

¶ Ab illo vsuram exigere possumus, cui iure nocemus. C. XII.

Iuo p. 23. c. 27. † *Ibi inquit.*] orig.

A B † illo vsuram exige, cui merito nocere desideras; & contra quem bellum iuste mouetur.

d ¶ Scriptum est.] In prologo Bibliæ.

e ¶ Totus mundus.] Id est, quælibet parua pars mundi, i. vt hæc dictio, totus, hic ponatur distributiue.

f ¶ Nec obolus.] Supple est totus mundus.

g ¶ Alienum.] Canon fingit rem alienam illam, qua quis male vtitur, vt hic, & 47. distin. sicut hi. & extra de verb. sign. c. ius dicitur.

PORRO. CASVS. Supra dictum est, quòd vsuræ non debent exigi: nunc ponit casum, in quo possunt exigi. & ad hoc inducit sequens cap.

A B illo.] CASVS. Quæsitum fuit ab Ambrosio; à quo vsuræ exigi sine peccato vel recipi possint. Et respondet quod ab illo, cui nocere merito desideramus & contra quem bellum iuste mouemus, sed bello vincere non valemus. Hoc c. intelligit H. generaliter de Iudæo, pagano, hæretico, & Christiano quolibet, contra quem bellum iuste mouetur.

à ¶ Cui.]

a ¶ Cui.] Sicut nulli nocere dēs, sic à nullo debes petere vsuras. vt c. intelligatur negatiue, & sic planum est. [Alij dicunt, q̄ ab hostibus licitū est petere vsuras. nā & oīa eorum licite possumus auferre, vt 23. q. 7. c. 1. & 2. & quibuscum q; infidijs possumus nocere eis, vt 22. q. 2. dūs.

b ¶ Vbi iustum bellum.] Iustum bellum est quod geritur ex edicto principis, vt 33. q. 2. iustum. I. ao.

Vbi

cui [a] iure inferuntur arma, huic legitime indicantur vsuræ, quem bello vincere facile non potes. De hoc cito potes centesima vindicare te. Ab hoc vsuram exige; quem non sit crimen occidere. Sine ferro dimicat, qui vsuram flagitat: sine gladio de se hoste vlciscitur, qui fuerit vsurarius exactor inimici. Ergo vbi ius [b] belli, ibi etiam ius vsuræ.

QVAESTIO V.

Vòd vero [c] eleemosynæ non sint faciendæ ex fœnore, vel vsuris, nec ex quolibet male acquisito; Augustinus testatur in libro de verbis Domini, sermone 35.

Iuo p. 13. c. 16.

¶ De vsuris eleemosynæ fieri non possunt. C. I.

N Olite velle eleemosynas facere de fœnore, & vsuris [d].

Item Ecclesiastici 34.

¶ Oblatio de rapina reprobatur à Deo. C. II.

† *immolantis*] orig.

I Mmolans † ex iniquo oblatio est maculata. *& infra.*

¶ Dona iniquorum [e] non probat altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum: nec in multitudine [f] sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium de substantia pauperum: quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Panis egentium, vita pauperis est †. Qui defraudat illud, homo sanguinis [g] est. Qui aufert in sudore panem; qua qui occidit proximum. Qui effundit sanguinem, & qui fraudem facit mercenario, fratres [h] sunt.

Facit ad hoc vexat. l. in hi. cum lege. ff. de iustitia.

Item Augustinus in lib. 50. homiliarum, hom. 7.

† Hinc Tho. Aquinas in quæstionibus de usuris. 5. infert q̄ sim legē diuina nō transfertur dominium in vsurarium, sed tm̄ fit lex humana.

1 Hic vu lt dicit, q̄ ea q̄ possidet, licite acquisiuit. sic fi ciunt quo tous qui das ea Fo Archid.

Eleemosyna, vtrū fieri possit de illicite acquisitis.

b ¶ Vbi ius.] Iustum bellum est quod geritur ex edicto principis, vt 33. q. 2. iustum I. ao.

Vòd vero.] Hæc quæstio diuiditur in quatuor partes, in prima quarum probat per ix. auctorit. q̄ de vsuris & rebus male acquisitis, de quibus dñium nō transiit, nō possunt fieri eleemosynæ. Secunda ibi, [Econtra.] Tertia ibi, [Item obijcitur.] Quarta ibi, [Sed Aug.] Io. CASVS. Hic intitulatur quinta quæstio, vbi q̄ritur, an ex vsuris, & rebus male acquisitis possint eleemosynæ fieri. Et certe quidam dicunt, q̄ ex nulla re illicite acquisita pōt eleemosyna fieri, vt inf. e. eleemosyna. & 1. q. 1. non est putanda. vbi dī: Honora Dñm de tuis iustis laboribus. & in Deuter. Non accipies mercedē prostibuli. Alij distinguunt vtrū transferatur dñium, vel non. Vbi non transfertur dñium, de rebus illis eleemosyna fieri nō potest, vt de rapina & furto. Vel vbi transfertur, sed datur repetitio, similiter eleemosyna fieri non potest, vt in vsura, & re per metum extorta, & etiam in simonia. Vbi autem transfertur dominium, & non competit repetitio, eleemosyna fieri potest, vt de re per meretriciū acquisita, & de re quæ datur histrioni, vt inf. c. qui habetis. & c. non sane. Quod dicitur: non accipies mercedem prostibuli, non obstat: quia oblatio licet de ea fieri non possit, non prohibetur quin eleemosyna fieri possit, & quod dicitur: Honora Dominum de iustis laboribus, non prohibet quin idem de alijs.

c ¶ Quòd vero.] Quidam generaliter dicunt, q̄ de nullo illicite acquisito pōt fieri eleemosyna, nec de meretricio, nec de vsura, nec de alea, nec de histrionatu, nec de simonia. scriptū est enim: Honorabis dñm Deū tuū ex iustis tuis laboribus. 1. q. 1. non est putanda, & in Deut. dicitur: Non accipies mercedem prostibuli & est ar. ad hoc inf. eleleemosyna. & 32. q. 4. sicut non sunt, nā illicitè acquisita nō sunt in bonis nostris, nec nostra, vt ff. pro soc. cum duob. §. vlt. Alij dicunt, q̄ si de illicite acquisitis nō trāsfertur dominiū, vel etiam trāsfertur, sed competit repetitio; nō potest tamen fieri eleemosyna, vt i vsura. arg. c. ext. de iureiur. debitores. & in simonia, vt extra de simon. veniens. Sed si nō datur repetitio, & transfertur dominium, bene fit inde eleemosyna, vt si aliquid datur meretrici, illud non potest repeti, vt ff. de cōd. ob turpem cau. idem q̄ si. §. quoties. vnde de tali potest meretrix facere eleemosynam. Idem de eo est quod datur histrioni, & de eo quod extorquetur ratione officij alicuius, vt inf. ead. non fanè. Quod autem dicitur, quòd sacerdos non potest percipere mercedem prostibuli, potest dici, quòd res furtiua vendatur, de nummis illis potest fieri eleemosyna: quia non sunt nummi furtiui, qui dantur pro re furtiua, vt ff. de fur. qui vas. §. vlti. quod non credo, vt extra de vsur. cum tu. in fine 1.

1 De hoc nō extra de decimis ex trasmissa.

d N Olite.] ¶ Vsuris.] Hic inculcatio verborum est, & fœnus dicitur vsurarum. Vnde Lucanus.

Hinc vsura vorax, auidumque in tempore fœnus.

I Mmolans.] CASVS. Aug in hoc ca. reprehendit illos, qui ex male acquisito faciunt oblationes. Nam qui offert sacrificium, vel oblationes ex iniusto acquisito, similis est illi, qui interficit filium in conspectu patris, nam qui rapit pauperibus, & qui sanguinem fundit humanum, & homicida reputatur, & similes sunt in malo. [Immolans,] id est, immolantis.

e ¶ Iniquorum.] sup. 1. q. 1. nullus. & c. non est putanda.

f ¶ Nec in multitudine.] Sed in meritis, vt 24. q. 1. odi.

g ¶ Sanguinis.] Supr. 86. dist. pasce.

h ¶ Fratres.] Id est, pares siue similes in peccato in. c. c. multi. & de pœni. dist. 1. homicidiorum.

Fœ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

FOrte.] CASVS. Quidam putant se non peccare, si auferant auaro, & diuiti, vt pauperibus largiantur: sed dicit Aug. q tales diabolica suggestione monentur: quia qui talia faciunt, addunt iniquitatem iniquitati.

NEque.] CASVS. In hoc c. ostendit. Augustin. q malum præcedens (vt rapina, vel inuasio) non excusatur propter bonū sequens. & hoc probatur duob. exemplis, scilicet primo & tertio. Et econuerso bonum præcedēs non

Malum pp bonū nō est faciendum. 1 Ad hoc plene extra ne cleric. vel mona. c. 3.

a ¶ Non habebo.] Nec enim propter bonum est faciendum malum, vt 30. q. 1. nosse. 32 quęst. 4. sicut non sunt 1. non videtur tamen, q tales furtum cōmittat: quia furtum non fit nisi adsit animus lucrādi, vt ff. de fur. l. 1. sed nō est ita: qa species furti est ex alieno largiri, vt ff. de furt. si pignore. §. 1.

SI quid inueniſti.] CASVS. Dicit Aug. in hoc c. q si aliquis inueniat aliqd, & animo lucrandi retinuit, talis dicitur raptor: nam qui alienū negat, si inueniret alienum, tolleret: & dolet q plus non inuenit. Deus enim respicit cor, & non manum. Sequentia duo capitula patent.

Furari intendens qſque furtum non committit.

b ¶ Si qd inueniſti.] Hic notabis q si inueni rem aliquam habitam pro derelicto, licet intendam eā furari: non tamen committo furtum. Item si non habetur pro derelicto, credo tñ q habeatur pro derelicto, similiter non cōmitto furtum. si autē non habetur pro derelicto, nec credas q habeatur, si eo animo accepisti, vt domino restituas, non cōmittis furtum: hoc tamen in libellos debes protestari. hoc totum habes. ff. de furt. falsus. §. qui alienum. Item & hoc scias, q si quis inuenit thesaurum in loco proprio, statim inuctoris est: si aūt in loco alieno, & casu fortuito eum inuenerit, dimidius sit inuentoris, & dimidius sit dñi loci. si vero studiose quæsiuit, & inuenit eum in loco alterius, totus erit dñi loci. si vero in sacro, vel religioso loco casu fortuito inuenit thesaurū, totus est inuctoris, vt inst. de re. diu. §. thesauros, & C. de thesau. l. nemo. lib. 10. Io.

Thesaurus inuentus cuius est.

c MVlti.] ¶ Dicunt.] Isti male dicunt: quia omnes scire debeat quod suum non est, ad alios perti-

¶Non est aliquid rapiendum diuitibus, vt detur egenis. C. III.

FOrte aliquis hoc secum cogitat, & dicit: multi sunt Christiani diuites, auari, cupidi: non habebo [a] peccatum; si suum illis abstulero, & pauperibus dedero. Vnde enim illi nihil boni agunt, mercedē habere potero, si ego eleemosynas dedero. Etiam in hac re parcat vnusquisque animæ suæ: quia huiusmodi cogitatio ex diaboli callidita te suggeritur. Nam etiamsi tutum tribuat pauperibus, quod abstulerit; addit potius peccata, quàm minuat.

[*Item Hieronymus.*]

¶ De eodem. PALEA. C. IIII.

†al. in rapina morsens

NEmo qui rapit† moriens, si habet vnde reddas, saluatur. Si eos quorum fuit, inuenire non poterit; ecclesiæ, vel pauperibus tribuat.

¶ Hęc & sequens Palea absunt à plerisque vetustis, etiam in quibus cęterę esse solent. In vno autem habentur supra ead. q. 4. post c. si quis vsuram.

[*Item Ambrosius.*]

¶ De eodem. PALEA. C. V.

RApinam emere non licet, nisi ea intentione, vt cui est ablata, reddatur.

Item Augustinus in lib. 50. homiliarum, hom. 9. & serm. 21. de verbis Apostoli

¶ Furtum committit, qui inuentum non reddit.

C. VI.

SI quid inueniſti [b], & non reddidisti; rapuisti: quantum potuisti, fecisti. Quia plus non inueniſti, ideo non plus rapuisti. Qui alienum negat; si posset, & tolleret. *& paucis interiectis.* ¶ Deus cor interrogat, non manum.

Poly. l. 6. tit. 16.

Item Gregorius lib. 7. epist. 110 ad Siagrium.

¶ Qui de rebus concessis, & bene quæsitis eleemosynam impendit, illa placet Deo. C. VII.

ELeemosyna redemptoris nostri oculis illa placet, quæ non ex illicitis rebus, & iniquitate congeritur; sed quę de rebus concessis, & bene acquisitis impenditur.

Poly. l. 2. tit. 1. Pann. l. 2. c. 191.

¶ In epistola Beati Gregorij verbis huius capitis præponuntur verba capitis, non est putanda supra 1. q. 1.

Item Hieronymus in lib. Leuitici. Origenes ho. 4. ad c. 6. Leuitici.

¶ Peccat, qui rem inuentam non reddit. C. VIII.

MVlti sine peccato putant esse; si alienum, quod inuenerint, teneant: & dicunt [c], Deus mihi dedit: cui habeo reddere? Discant ergo peccatum hoc esse simile rapi, næ, si quis inuenta non reddat.

Item Augustinus lib. de bono coniugali, c. 4.

¶ Bonus vsus non iustificat iniusta quæsita.

C. IX.

NEque enim si agris inique, ac perperam inuasis ita non vitiatur malo sequenti. & hoc probat duobus exemplis: scilicet secundo & quarto. Et no. q prima duo exem

pla opponuntur sibi: & sequentia duo similiter. Secundum exemplum est ibi, [Neque si alius.] Tertium ibi, [Nec tyrannice.] Quartū ibi, [Nec vituperabilis ordo.

a ¶ Iustificat.] Argu. q bonum non improbatur propter malum cohærens: nec malum approbatur pp bonum cohærens

†al. quisquam

quisque† vtatur, vt ex eorum fructibus largas eleemosynas faciat; ideo rapinam iustificat [a]. ¶ Neque si alius ruri paterno, vel iuste quæsito auarus incumbat; ideo culpanda est iuris ciuilis regula, qua possessor legitimus factus est. ¶ Nec tyrannicæ factionis peruersitas laudabilis [b] erit si regia clementia tyrannus subditos trāctet. ¶ Nec vituperabilis ordo regiæ potestatis, si rex crudelitate tyrannica fœuiat. Aliud est namque iniusta [c] potestate iuste velle vti: & aliud est iusta potestate iniuste velle vti α.

α ¶ Velle uti.] *Posti hęc verba apud B. Augustinum sequitur, c. concubinæ inf. 32. q. 2.*

Item Ambrosius lib. 3. de officijs, c. 9.

¶ Cum alterius detrimento alteri subuenire non licet. C. X.

DEnique [d] si non potest subueniri alteri, nisi alter lædatur; commodius est neutrum [e] iuuari, quàm grauari alterum. Ideoque in causis pecuniarijs interuenire nō [f] est sacerdotis: in quibus non potest fieri, quin frequenter lædatur alter, qui vincitur: quoniam intercessoris beneficio se victum arbitratur. Sacerdotis est igitur nulli nocere, prodesse velle omnibus: posse autem solius Dei est.

Item Gregorius in regesto lib. 7. indict. 2. epist. 126. Recaredo regi.

¶ Eleemosynæ, & sacrificia non placent Deo, quæ offeruntur ex scelere. C. XI.

5. q. 7. ī grauib. Prou. 15. SCriptum est: [Victimæ impiorum abominabiles Deo: vota iustorum placabilia.] Neque enim in omnipotentis Dei iudicio quod datur, sed à quo detur, inspicitur. Hinc est enim quod scriptum est: [Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius: ad Cain autem, & munera eius non respexit.] Dicturus quippe, quia Dominus respexit ad munera: præmisit solicite, quia respexit ad Abel. Ex quare patenter ostenditur, quia non offerens à muneribus sed munera ab offerente placuerunt g: [Dona quippe iniquorum non probat altissimus: nec respicit in oblaciones eorum, nec in multitudine sacrificiorum, eorum propitiabitur peccatis.] *Item.* [Longe est Dominus ab impijs; & orationes iustorum exaudiet.]

Gen. 4

Eccl. 34

Prou. 15.

¶ Placuerunt.] *Hucusque B. Gregorius: sicut supra 3. q. 7. c. in græcis 5, est notatum.*

Exo. l. 3. *2 Cōtra in Exodo legitur, quòd filij Israel exituri de Aegypto à vicinis suis acceperunt mutuo vasa aurea, & argentea: ex quib. postea ædificauerunt tabernaculū Dño. His respondet Aug. in lib. quæst. Exodi, q. 39.*

Ad hoc j. q. confuerunt. 32. q. 3 5. ita. & ca. quid. ff. q. qui re. Ar. cōtra 23. tunc habet. Ar.

hærens 1, vt 56. d. vndecunque & 23 q. 5. relegentes. Ar. contra, 22. q. 2. si quælibet.

b ¶ Laudabilis.] i. licet iniuste electus bene vtatur dignitate, per hoc non conualescit dignitas, vt 1. q. principatus. hoc tamen fallit. vt ext. de renun. nisi.

c ¶ Iniusta.] Idest, iniuste acquisita. Omnis enim potestas à Deo est. arg 23. q. 1. quid culpatur.

DEnique.] CASVS. Quæsitum est ab Ambr. vtrū in causa pecuniaria, quæ vertitur inter aliquos, possit sacerdos pro altero licite postulare? Et resp. q nō qa cō modius est vt neuter iuuetur, quàm grauet alter: quia ad officiū sacerdotis spectat vt nemini noceat, sed profit omnibus. & facit principium c. ad propositū Gratiani. s. vt alienū non auferam, vt alteri subueniā pecuniariter maxime.

d ¶ Deniq.] Sic ff. q. 3. nolite. cum suis concor. & 13. q. 3. nō æstimemus.

e ¶ Neutrum.] Ar. q nulli subueniendum est cum iniuria alterius. vt 22 qō. 3. primum 2. & cauendum est ne prætextu nocētis innocens puniatur. C. de his qui latro. occ. l. 2. in fi. quia sanctius est, &c. ff. de pœn. absentē. & pœna suos tenebit auctores. C. de pę. sanci mus. ext. de his quæ à maio. parte, c. quæsiuit. nec debet alteri per alterum iniqua conditio afferri, vt ff. de reg. iur. non debet.

2 Ar. 32. q. 4. sicut nō sūt. 14. di. q. 3 ait. C. de ita. & ima. l. vlt.

Puniri non debet alter pro altero.

f ¶ Non est sacerdotis.] Arg q sacerdotes nō possunt aduocare, in causis, vt hic. & 88. di. per latū. Ar. cōtra. 15. q. 2. obseruandū. Sol. coram sæcularī iudice non pñt allegare nisi pro certis pñonis, vt ext. de post. c. 1. sed corā ecclesiastico bñ. Io. Hodie sacerdos non pōt postulare nisi p se & ecclesia sua, vel p coniunctis & miserabilib. personis, vt ext. eo. c. vlt. B.

SCriptū.] CASVS. Quæsitum fuit à Gre. an de illicite acquisitis possint facere pōres sacrificia vel oblationes? Et rñdet q nō: & hoc p hāc exēplo Cain, ad cuius munera vel personam dñs nō respexit, cum malus esset & impius: sed ad Abel & ad munera eius respexit: dona enim iniquorum non probat altissimus, sed bonorum.

g ¶ Scriptum.] Hoc c. expositum est sup. 3. q. 7. in grauibus. §. ecce.

CONTRA. Hæc est 2. pars quæstio. secundum. Ioan. de Fant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASVS. Supra probatum est, q̃ de furto, vel rapina, vel consimilibus eleemosynæ vel oblationes fieri non debent. Nunc probant contra exemplo Iudæorum, qui de vasis quæ mutuo acceperunt ab Aegyptijs ædificauerũt postea tabernaculum Dño. Sed huic obiectioni rñdet Grat. per seq. c.

DIxit.] CASVS. Quæsitum fuit ab Aug. vtrum exemplo Iudæorum, qui Aegyptios expoliauerunt auro & argẽto, possit quis suum proximum spoliare? Et respondet q̃ non. nec Iudæi furtum fecerunt, sed præceptũ Domini seruauerunt.

a ¶ Sumendum exẽplum.] Arg. ab exemplis non esse argumẽtandum. 12. q. 2. gloria. ver. neque vero. Arg. contra. 37. dist. qui mensa.

Delictaexcutantur auctoritate maioris.

b ¶ Furtum.] Arg. q̃ hostes possumus decipere & eis sua auferre, vt 43. distin. in mandatis. 23. q. 7. c. j. & 2. sup. dicti. 8. quo iure. & C. de cõmer. & merca. l. 2. Hic tamen ideo excusant, quia maioris auctoritate hoc fecerunt: & ita ẽ ar. hic maior auctoritas excusat in illicitis, vt 63. d Salonitanæ & de consec. d. 5. discipulos. 23. q. 1. quid culpat, sic Abrahã & Sampson & alij multi fuerũt excusati auctoritate Domini, vt 23. q. 5. si non licet. arg. contra 16. q. 1. in canonib. & 12. quæ. 2. quicumque.

ITEM OBIICITVR. Hęc est 3. pars quæstio. i qua quæritur vtrum rapina in decalogo inueniatur prohibita: & probat q̃ sic per c. seq. Ioan. de Fant.

CASVS. Adhuc probat Grat. q̃ ex illicite acquisito velut ex rapina possunt eleemosynæ fieri. nam rapina nullo Dei mandato videtur esse prohibita, sed rsondet q̃ cum furtum sit prohibitum, omnis illicita vsurpatio intelligitur esse prohibita, vt probatur seq. c.

1 Non mirũ cũ præcedat culpa: quia prout dicit Au. plus fraudator lædit damno innocẽtiæ quam alius damno pecuniæ. P

POenale.] CASVS. Docet hic Augus. quòd maius est peccatum rapere manifeste, quam occulte furari: & quòd nomine furti in lege veteri rapina & omnis illicita vsurpatio intelligitur. A parte enim totum significatur. [A parte.] Furtum secundum quod dicitur à furto, & rapina, sunt species illicitæ vsurpationis: sed secundum quod dicitur furtum contractio rei alienæ inuito domino, furium non est species rapinæ, sed econtra.

c ¶ Pęnale.] i. dignum pęna 1.

d ¶ Maioris.] Magis enim delinquit raptor, quàm fur, vt inst. vi bo. rap. in prin.

¶ Non licet aliena rapere exemplo Israelitarum spoliantium Ægyptios. C. XII.

DIxit Dominus ad Moysem: [Petat vir à proximo, & mulier à proxima, vasa aurea, & argentea, & vestem. Non hinc quisquam sumendum exemplum[a] putare debet ad expoliandum isto modo proximum. Hoc enim Deus iussit, q̃ nouerat, q̃d quemq; pati oporteret. Nec Israelitæ furtum [b] fecerunt: sed Deo iubenti ministerium p̃buerũt.

paulo aliter in orig. Burc. l. 11. c. 53. Iuo p. 13. c. 2.

3 *Item obijcitur. Aliena rapere non est contra præceptũ. Nullo siquidẽ Dei mãdato rapina videtur prohibita. Sed nomine furti oĩs illicita vsurpatio rei alienæ intelligitur. Vnde Augustinus in eodem lib. q. 71.*

¶ Maioris pœnæ est violenter aliquid eripere, quàm furari. C. XIII.

POenale [c] est occulte auferre: multo maiorjs [d] pœnæ est visibiliter eripere. Auferre ergo nolenti siue occulte, siue palam, habet præceptum suum. Furti enim [α] nomine bene intelligatur omnis illicita vsurpatio rei alienæ. Non enim rapinam permisit, qui furtum prohibuit: sed vtique furti nomine in lege veteris testamenti & rapinam intelligi voluit. A parte enim [f] totum significauit, quidquid illicite rerum proximi aufertur.

32. q. 4. meretrices. Sent. 3. dist. 37. Bur. l. 11. c. 54. Iuo p. 13. c. 3. Poly. l. 6. tit. 16. Anſ. l. 11. c. 109.

α ¶ Furti enim.] *Hæc sunt verba B. Augustini, licet mutato orationis ductu: quæ autem antecedunt apud ipsum non sunt inuenta. Integer locus B. Aug. de furto, & mœchia habetur infra 32. q. 4. meretrices.*

His auctoritatibus probatur, quòd neque ex rebus inuentis, neque ex male conquisitis eleemosynam quisquam facere potest.

4 *Sed Augustinus contra testatur ser. 35. de verbis Domini dicens.*

¶ De male acquisitis bonum fieri potest. C. XIIII.

OVi habetis de malo g, facite inde bonum. Qui non habetis de malo, nolite acquirere de malo. Esto bonus, qui bonum facis de malo: & cum cęperis aliquid boni facere de malo, noli remanere tu malus. Nummi tui conuertuntur in bonum, tu autem remanes malus?

Iuo p. 13. c. 16.

furtum pars rapinę, eodẽ modo quo genus est pars speciei. rapina enim est species furti: nam omnis raptor est fur, vt inst. vi bo. rapt. in prin

HIS AVCTORITATIBVS. CASVS. Concludit Gr. ex omnibus supradictis c. à prin. q. quod ex rebus male acquisitis eleemosyna fieri non debet, postea probat contrarium.

SED AVG. Hæc est 4 pars q. in qua dicitur, quòd de quibuldam male acquisitis quandoque transit dominium, & tunc potest fieri eleemosyna. Io. de Fant.

QVi habetis.] CASVS. Docet hic Aug. q̃ qui hẽt pecuniam de malo acquisitam, conuertat illam in bonum, & ipse malus non remaneat. absit enim vt nũ mi tui conuertantur in bonum, & tu remaneas malus.

g ¶ De malo.] Grat. tribus modis exponit illud verbũ facite de malo bonum, & bene, &c.

SED

SED HOC MVLTIPLICITER. CASVS. Exponit Grat. hic quod dictum est supra in præcedenti c. vbi dicitur, q̃ de malo potest quis facere bonum. & exponit illa verba tripliciter. Primo dĩ quis de malo facere bonum cum reddit quæ illicite ablatum. Secundo cum pauperibus dispensat ea, quæ cum malo, ideſt, cura & solicitudine acquisiuit, & hoc probat auctoritate Euangelij dicentis, facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Tertio cum bonum quis expendit, ideſt q̃d ex arte mathematica acquisiuit.

Luc. 16.

Sed hoc multipliciter intelligitur. Facit enim de malo bonum, qui reddit[a] quod illicite abstulit. Nomine etiam mali, cura, & solicitudo mortalium exprimitur. De malo ergo bonum facit, qui pauperibus dispensat quod cum labore, & solicitudine acquisiuit, iuxta illud Euangelij: [Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Vel ex malo acquiritur, quod ex turpi causa possidetur; veluti cum mathematicus ex arte, quam docet, vel ex futuris, quæ prænunciat, non nulla lucratur. Quæ vero de malo sic acquiruntur, in bonum possunt conuerti. De peccato etiam aliqua nonnunquam acquiruntur, quæ pauperibus iuste erogantur.

Vnde Augustinus Ad Macedonium, epist. 54.

¶ Quæ male acquiruntur, aliquando bene possunt expendi. C. XV.

Poly. l. 6. tit. 20.

NOn sanè, quidquid ab inuito sumitur, iniuriosè aufertur [c]. Nam plerique nec medico [d] volunt reddere honorem suum, nec operario mercedem: nec tamen hæc qui ab inuito accipiunt, per iniuriam accipiunt: quæ potius per iniuriam non darentur. Sed non ideo debet iudex vendere iustum iudicium, aut testis verum testimonium; quia vendit aduocatus iustum patrocinium [e], iurisperitus verum consilium. Illi enim inter vtramque partem ad examen † adhibentur; isti ex vna parte consistunt. Cũ autem iudicia, & testimonia †, quæ nec iusta, nec vera vendenda sunt, iniqua, & falsa venduntur; multo sceleratius vtriq; pecunia sumitur, quia scelerate etiam, quamuis à volentibus datur. Ille [f] tamen solet tanquã male sibi ablatam pecuniam repetere, qui iustũ iudiciũ emit: quoniam venale esse nõ debuit. Qui vero pro iniquo iudicio dedit; vellet quidem repetere, nisi timeret, vel puderet emisse. Sunt aliæ personæ inferioris loci, quæ ab vtraque parte non insolenter accipiunt g, sicut officialis, & qui † amouetur [h], & cui admouetur officium. Ab his extorta per immoderatam improbitarem, repeti [i] solent, data per tolerabilem consuetudinem non solent [κ]; magisque [k] reprehendimus, qui talia inusitate repetiuerunt, quàm qui ea de more sumpserunt: quoniam multæ necessariæ perso-

su. 11. q. 3. non licet.

† *al. examina*

† *Concor. l. diuus, cum not. ff. de rebus. & Bal. l. compationes. C. de fide instr.*

rij, aduocati, & officiales: sed officiales ab vtraque parte recipiunt: alij vero tantum ab vna: Sunt & aliæ personæ, quæ vendere non possunt, vt iudices & testes, qui magis peccant si pecuniam pro falsis, & inquis iudicijs, & testimonijs accipiunt, quàm si accipiunt pro veris. In secunda parte dicitur, q̃ illud quod officiales acquirunt ratione officij, etiam cum peccato possunt pauperibus erogare: quæ vero furto, vel rapina, vel inuasione acquiruntur, non sunt pauperibus erogãda. Secunda pars incipit ibi, [Ifti si viam.] Ego B. sic credo casum ponendũ, Beneuẽ. vero breuius ponit. Et scias, q̃ H. intelligit illud verbum, [Ifti si viam,] De omnibus supradictis, scilicet iudice, aduocato, teste, officiali, & iurisperito, c ¶ Aufertur.] Per iudicem.

d ¶ Nec medico.] Permittit enim hic medicos quasi digniores, cum tamen medici non sint maioris valoris, quàm obstetrices, vt C. commu. de leg. si duobus. 1. respon.

e ¶ Patrocinium.] Hoc est cõtra G. qui dixit nihil posse recipi pro iusto patrocinio, vt no. 11. q. 3. non licet 1.

1 Adde q̃ debent recipere. no. gl. & Cy. in l. 1. C. de suf.

f ¶ Ille.] Arg contra illos, qui dicunt, si dedi tibi pecuniam, vt pro me iudicares in iusta causa: quòd non possum repetere pecuniam datam, vt ff. de condi. ob turp. cau. l. 2. vbi dicitur, q̃ talis item perdit, quia videtur velle iudicem corrumpere. Ego credo q̃ possit talis repetere pecuniam, si non eo animo dat, vt iudicem corrumpat. nam si dat eo animo, vt ius & quietem sibi conseruet, tunc potest repetere, vt probatur extra de simo. dilectus. sed ibi dicitur, quòd repetit si non seruatur pactum.

g ¶ Accipiunt.] Sportulas.

ADDITIO. Hoc intellige cum non recipiunt salarium de publico. 23. q. 1. militare. 86. dist. non satis. ver. in singulis. Ioan. de Fan.

h ¶ Amoueatur.] Vt distinguere inter ppetuos, & tpales officiales. Tpalem vocat eũ q̃ amouet. perpetuũ vocat eũ cui perpetuo admouetur, i. traditur tale officiũ.

i ¶ Repeti.] De facto.

K ¶ Magisque.] Hic vult dicere, q̃ officiati reprehẽdun tur, non ex eo, q̃ aliqua extorquẽr, sed q̃a ea immoderate exquirunt. Vnde talia non repetunt ab eis, nisi cer-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum sit eis salarium constitutũ. tunc enim si aliq̃d vltra hoc petierint crimine concussionis tenentur, vt 13.q.1. militare: & soluent quadruplum. 18.dist. quoniam.

a ¶ Necessariæ personæ.] ad officium tale.

b ¶ Tanquam sua.] Arg. q̃ de rebus illicite acquisitis, dum tñ transferatur dominiũ in accipientem, fit eleemosyna, vt sup. qui habetis. c¶ Donanda.] Paueribus.

d ¶ Zachæi publicani.] Qui dixit: Si quẽ defraudaui, reddo quadruplũ. & sic patet, q̃ licite quadruplum. vel duplum peti potest, vt 12.q.2.cũ dilectissimam.

Vòd vero.] Hæc q̃ diuidit̃ in quatuor partes, in prima quarum probat per c. Augustin. quòd non agitur pœnitentia digna si res non restituitur. Secũda ibi, [Si vero.] Tertia ibi, [Promalis.] Quarta ibi, [Furtum autem.] Io. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur 6 q. in qua quæritur, vtrum quis pœnitere possit, nisi reddat aliena: Et respondetur q̃ non, si potest reddere ea, vel eorũ æstimationem.

e ¶ Quòd vero.] Siue sint raptores, siue fures, veram pœnitentiam non possunt agere, id est, fructum veræ pœnitentię non cõsequuntur, vt infr. ea. cap. 1. tamen admitti debent ad pœnitentiam, vt extra de pœ. & rem. quod quidam. & inf. de pœ. distin. 3. §. vlt. & dist. 5. falsas.

SIres.] CASVS. Macedonius de quatuor quæsiuit ab Augu. primo, an dimittatur peccatum, nisi restituatur ablatum. & respon. q̃ non, si põt restitui. Secundo, an fur possit verberar, cum se negat habere quod reddat, putatur tamen habere. & respon. q̃ sic. Tertio an ecclesia pro talibus verberatis possit intercedere, & respon. q̃ sic. non vt ablata non reddãtur: q̃a sic socia criminis videret. Quarto an clerici debeant tales verberare, vel verberand. iudici tradere sæculari & respon. q̃ non, sed minari sibi humanum iudicium aliqñ, diuinũ vero semper: quandoq; clã, quandoq; manifeste. prout peccatum est occultum, vel manifestum, vel prout exigit diuersitas personarum. Secunda responsio est ibi, [Huic certe non.] Tertia ibi, [Sed non inhumanum.] Quarta ibi. [Sed nunquid] Nos.] Supple. clerici.

[¶ Nisi restituatur.] Videtur hic, q̃ quantocumq; tempore quis alienam rem possederit? q̃ non currit in ea præscriptio, vt 34. q 2. si virgo. nam diuturnitas temporis non minuit, sed auget peccatum, & aggrauat 1, vt 24. q. 1. schisma. vnde in præscriptione requiritur bona fides à principio, & in medio, & in fine, & ex omni tempore præscriptionis, vt extra de præscr. qm̃ omne. Tu dicas, q̃ si ex omni parte præscriptioni habuit bonam fidem; tunc res illa facta est sua de beneficio iuris, vnde tunc non est dicendũ, q̃ habeat cõscientiã rei alienæ, licet post tempus præscriptionis incipiat scire rẽ alienã fuisse: nisi velis intelligere, i. rei q̃ fuit aliena. Quidam tamen dicũt, q̃ si aliqs rẽ p̃scriptã haberet ex cã lucrati ua, tenetur ipsã restituere, si remordet ipsũ conscientia: q̃a nihil deperire credimus ecclesiæ vtilitatibus, si ea q̃ sunt aliena reddantur, vt 54. dist. generalis. sed si eam habet ex causa non lucrativa, non tenetur, vt ff. de his quæ in fraud. cre. qui autem. §. si quid cum pupillo.

g ¶ Patiendo.] Idest, permittẽdo, q̃ alii male ei auferant.

h ¶ Redde.] Hoc intellige q̃n fur vel raptor non est soluendo, sed si esset soluendo, licet res quam abstulerit, sine culpa sua perisset, tamen tenetur reddere æstimationem ipsius, vt C. de fur. subtracto.

i ¶ Cruciatus.] Arg. q̃ qui pauperes sunt, & non sunt soluendo, semper verberandi sunt pro debito, vt 12.q.2. fraternitas, & in l. libertus. & hoc est verũ vbi cõuenitur ex maleficio. sed si cõueniunt̃ rõne cõtractus alicuius, tunc sufficit cedere bonis, vt C. qui bo. ced. posl. vlt.

K ¶ Peccati.] Ergo adhuc non est liberatus à debito, sed tantum à pœna: vnde si [postea] peruenerit ad pinguiorem fortunam, æque poterit conueniri sicut ille, qui ex aliquo contractu est obligatus. inst. de act. §. vlti. & extra de solu. Odoardus.

a ¶ In-

Lucæ 19.

† Concor. text. in l. 1. §. est enim. ff. de var. & extra. ord. cog.

Sequitur apud B. Aug. c. quid dicã. iu. ea. q. 4.

Poly. l. 6. tit. 22. Iuo p. 13. c. 4. & p. 15. c. 25.

† al. luat
† al. redhibere

1 Vt Alanus quod dic, vt no. extra de præscrip. vtgilanti. & de concess. præb. c. nul. la. Arch.

Paupertas quandoque sufficit, quandoque non excusat.

1 Vt ext. de cõsue. c. vlt. ext. de simo. cum in eccle sia. extra de eo qui dux. in ma. cũ habere. iuxta finem. Arch.

a ¶ Intercedere.] Vt 23.q.5.reos. 17.q.4.reum. & est hic arg. q̃ clericus in foro sæculari potest aliquem defendere in causa sanguinis, vt 23.q.5.c.1.2.& 3.

b ¶ Subtrahimus.] Arg. sup. 5.q.5. non omnis.

c ¶ Adiuuat.] Arguitur, q̃ non debemus dominos nostros

¶ Sed inhumanum non est, etiam pro talibus intercedere [a], tamquam pro reis criminum, non ad hoc, vt minime restituantur aliena; sed ne frustra homo in hominem sæuiat. *& paulo post.* ¶ Illud vero fidentissime dixerim, eum, qui pro homine ad hoc iterueniet, ne male ablata restituat, & qui ad se confugientem (quantum honeste potest) ad restituẽdum non compellit, socium esse fraudis, & criminis. Nam misericordius opem nostrã talibus subtrahimus [b], quàm impendimus. Non enim opem fert, qui ad peccandum adiuuat ß [c]; ac non potius subuertit, atque opprimit. Sed nunquid ideo nos aut exigere [d], aut ad exigendum tradere [e] vel possumus, vel debemus? Agimus quantum episcopalis facultas dat †, & humanum quidem nonnunquã sed maxime, ac semper diuinum iudicium comminantes. Nolentes autem reddere, quos nouimus & male abstulisse, & vnde reddant, habere, arguimus, increpamus, obtestamur †, quosdam clam [f], quosdam palam g, sicut diuersitas [h] personarum diuersam videtur posse recipere † medicinam.

† datur] orig.

† & detestamur] orig.

† al. velle accipere

α ¶ Repetente.] *Sic est emendatum ex codice epistolarum Vaticano, & editione Antuerpiana cum antea legeretur,* repente.

ß ¶ Adiuuat.] *Quæ sequuntur, emendata sunt ex codicibus epistolarum impressis, & manuscriptis. Antea legebatur,* qui ad peccandum adiuuat, ac non potius adjuuat, sed obuiat subuertẽdo, atque opprimendo, *Glossa autem optime conuenit in vocem,* adiuuat. *suo loco positam.*

2 *Si vero rem alienam quis consecrauerit; non eãdem, sed æstimationem eius restituere debet.*

Vnde Greg. lib. 7 indict. 2. epist. 28. Fantino defensori.

¶ Qui rem alienam consecrat, eius æstimationem restituat. C. II.

COmperimus nullam extitisse causam; pro qua res Iudæorum †, potuissent rationabiliter occupari; atq; eas esse inconsulte, ac temere consecratas. Idcirco experientiæ tuæ præcipimus, vt quia, quod semel consecratum est, eis [1] non valet vltra restitui; studij tui sit, vt ipse episcopus debeat pretium dare †.

† Iudæorum.] *Repositæ est hæc dictio ex epist. B. Gregorij, vt intelligatur facilius, quo referantur ea, quæ in hoc capite continentur, ac nonnulla etiam alia sunt emendata.*

† Restituto tex. [2] restituatur, q̃ ¶ Iudæorum. q̃ rẽ vendere [3] dicit, conc. [4] in l. 1. ff. [5] leg. Iul. de [6] Iudæorum. Bar. in [7] semper. [8] Iudæorum. ff. d ¶ Exigere.] Idest, pœnas corporales infligere. Sed nõ [9] vsur. & ex [10] ne clerici possunt vel ecclesia põt pœnas corporales in [11] crim. [12] figere, vt 5.q.5. illi qui. & 23.q.5. circumcelliones? Rũ [13] corpo. deo. potest vel possunt. sed non tantas quantas sæcularis [14] ab ec. iudex. non enim potest punire quãtum ad membri mutilationem, vt ext. de rap. in archiepiscopatu. [15] tilationem, vt ext. de rap in archiepiscopatu.

c ¶ Tradere.] Si ergo clericus cepit furem in domo, nõ [16] clericus an tradet ipsum iudici sed si iudex furem captum ei abstulerit, [17] furem leric vi, non imputatur clerico: aliquin licite auferenti. 2. & 17. quæstio. 4. questi. aliud tamen est in re animata. Nam si seruus alicuius fuit consecratus, bene restituitur domino suo, vt 54 distinctio. ex antiquis. sed hoc ideo est, quia cum seruus sit res animata, delinquit permittendo se ordinari. sed res inanimata in nullo delinquit, vt vides in simili. 7. quæstio. prima episcopus in diœcesi. Eandem rationem assignat lex, quòd si perdidi. sed aliud est in his, quæ anima carent, vt ff. acquiren. possi. si rem mobilem. & l. Ponponius, in principio.

1 De hoc Et not. 23.q.3. Maximian⁹. vbi videas. & 2.q.7. laicos. Arch.

quæst. 1. si quis facerdotum 1.

f ¶ Clam.] Si est occultum. 2.q.1. si peccauerit.

g ¶ Palam.] Si est manifestum. 6.q.1 si omnia.

h ¶ Diuersitas.] Arguod secundum diuersitatem personarum diuersæ pœnæ statuuntur, vt 12.q.2. fraternitas. 24.q.3. corripiantur.

SIVERO REM ALIENAM Hæc est 2. pars. Ioan. de Fant.

CASVS. Dictum est sup. quòd res aliena domino restitui debet. Nunc vero ponit Gratia casum, in quo non ipsa, sed ei⁹ æstimatio est restituenda, puta cum res aliena fuerit consecrata, & ad hoc induc it seq. c.

COmperimus.] CASVS. Aliquis rapuit argentum vel aurum, episcopus hoc sciẽs, calices inde factos temere & ĩ cõsulte consecrauit. Præcipit ergo Greg. cuidam, vt compellat episcopũ ad æstimationem rei ablatæ, & non ad rem ipsam consecratam. Et dicit Bonauẽ. & etiã Hugo. hoc innuit q̃ ipse qui consecrauit, raptor fuit illius argenti & auri.

1 ¶ Eis.] 1. laicis: qa res semel consecrata non debet amodo ad profanos vsus reduci, vt 12.q.2. aurũ. & inf. de consecr. di. 1. ligna. Si autem res illa fuisset alicuius ecclesiæ, illi bene esset restituenda, vt 12 quæstio. 2 Apostolo

Consecratio rei inanimatæ tollit dñiũ: secus in re animata.

2 Vide hoc vbi loquitur de monasterio de rebus ecclesiæ consumptis, q̃ tenet reddi ipsi ecclesiæ sm Lau. & hoc tenet Ray. in summ. de immu. eccl. §. item pone. Arch.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRO MALIS AVTEM. Hæc est tertia pas q. Io. de Fã. CASVS. Adhuc probat Grãnus, q ecclesia pro malis intercedere potest & non eos temere defendere. & adhoc inducit sequens capitulum.

HI qui in furtis.] CASVS. Quidam nomine Romanus, Romanæ ecclesiæ defensor, latrones temere defendebat. quare Grego. præcipit ei, ne fures iniuste defendat, ne ex hoc ipsa infametur ecclesia: sed monendo & interceden do opem ferat inquã tum decet ecclesiam.

Ecclesiæ immunitatẽ oẽs malefactores sportũ ant.

a ¶ Iniuste.] i. nimis improbe & importune, & hoc verum est cum scit, aut credit eos iuste condemnatos. Si autẽ fugerint ad ecclesiam, tunc omnibus modis quibus potest tenet eos defendere: nisi sit publicus latro, vel nocturnus depopulator agrorum, vt 17. q. 4. reũ, & c. sicut. & ext. de immu. eccl. inter alia. Si autem fuerit iniuste condẽnatus: tunc ecclesia tenetur eum modis omnib. iuuare. vnde illud est præceptum: Eripe eum, qui ducitur ad mortem, vt 23. qõ. 3. non in inferenda.

FVRTVM AVTEM. Hęc est 4. pars q secundum Ioan. de Fant.

CASVS. Quia supra facta est mentio de furto: ideo nũc ostendit Gratianus, q furtum magis consideratur in effectu furãtis, quàm in quantitate exteriori: & ad hoc inducit sequens cap.

FVr aũt.] CASVS. Ostendit Hiero. in hoc ca. q furtum ita committitur in re parua sicut in re magna: vbi magis attenditur mens furantis, quàm quantitas rei ablatæ. Et hoc pbat ad instar fornicationis, quæ ita committitur in muliere pulchra, sicut in turpi: ita in ancilla sicut in ingenua: æque in paupere vt in opulenta.

b ¶ Quod furto.] Huic obuiat quod dicitur, ff. de abig. l. 1. vbi perpenditur, q magis quis punitur pro boue q̃ pro oue: quia pro boue dat 5. boues: pro oue 4. Sed dicas, q ibi dicitur q dabit 4. oues: intellige præter illam quam ablulit. Item est contra. ext. de simo. & si qõnes.

Simoniatõ sit in modico.

vbi non cõmittitur simonia in modico, sicut in magno. sed intellige q ita non præsumitur committi in modico sicut in magno. qñque tamen pro modico nec magis nec minus, vt de conse. dist. 2. reuera. in princ. vbi dicitur, & oẽs in deserto mortui sunt: & tamen duo ex eis non fuerunt mortui. f. Caleph, & Iosue. 76 di. iesunium. sic ergo pro minima re potest agi de furto, vt hic, & inst. de re. diui. §. gallinarum. licet actio de dolo non detur pro

Furti agitur pro modico.

3 *Pro malis autem apud principes ecclesia debet intercedere, non eos temerario ausu defendere.*

Unde Gregor. Romano defensori lib. 7. ind. 2. epis. 24.

¶ Ecclesia pro malis intercedat, non eos temerario ausu defendat. C. III.

HI, qui in furtis publicis implicati sunt, à nobis nõ videantur iniuste[a] defendi: ne opinionẽ male agentiũ ex indiscretæ defensionis ausu in nos vllo modo transferamus: sed quantum decet ecclesiam, admonendo, & verbum intercessionis adhibendo, quibus valetis, succurrite: vt & illis opem feratis, & opinionem sanctæ ecclesiæ non inquinetis.

Poly. l. 6. tit. 16

¶ *Infra 23. q. 5. reos. refertur summa huius capitis, cum hic sint propria verba B. Gregorii.*

4 *Furtum autem non tam in quantitate rei, quàm in affectu furantis consideratur.*

Unde Hieronymus in epistolam ad Titum ad c. 2.

Poly. ibidem. Burc. l. 11. c. 55. Iuo p. 13. c. 41.

¶ Non solum in maioribus furtum committitur, sed etiam in minoribus. C. IIII.

FVr † autem non solum in maioribus, sed etiam in minoribus iudicatur. Non enim, id quod furto [b] ablatũ est, sed mens furantis attenditur. Quomodo in fornicatione [c], nõ idcirco diuersa fit fornicatio, si mulier sit pulchra, aut deformis, ancilla aut ingenua, paupercula aut opulenta, sed qualiscunque illa fuerit, vna est fornicatio; ita & in furto, quantumcunq; quis abstulerit, furti crimen incurrit.

† al. furtũ.

¶ *Referuntur verba B. Hieronymi nonnullis tamen omissis & mutatis quemadmodum etiam apud Burchardum, & Iuonem.*

CAVSA XV.

Vidã sacerdos† in crimen carnis lapsus esse perhibetur, antequã sacerdotalem benedictionẽ cõsequeretur. Postquam vero sacerdotiũ adeptus est: in furorẽ versus quendã interfecit. Recuperata vero sanitate, apud ẽpm accusatur ab ea, cum qua lapsus esse dicitur. Eps autem die Domi-

† al. Clericus.

nico causam examinat. *Sacerdos inficiatur crimen sibi illatum: quorundam clericorum sibi patrocinia quærit: illi vero non sine pretio sibi patrocinantur: tandem episcopus confessionem quæstionibus extorquet: demum solus, & absque synodali audientia illum sententia ferit.*

1 *Quæritur autem, an ea, quæ mente alienata fiunt, sint imputanda.*

2 *Secundo, an pro impensis patrociniis liceat clericis munera exigere.*

3 *Tertio, an ex mulieris confessione iste sit condemnandus.*

4 *Quarto, an die Dominico eius causa sit ventilanda.*

5 *Quinto, an sibi neganti purgatio sit deferenda.*

6 *Sexto, an eius confessio cruciatibus sit extorquenda.*

7 *Septimo, an absque synodali audientia episcopus valeat sacerdotem damnare.*

8 *Octauo, si sponte confessus, aut ab aliis conuictus fuerit, quod ante ordinationem peccauerit; an susceptis ordinis officium exequi sibi liceat.*

QVAESTIO PRIMA.

Et in l. de duabus animabus, c. 10. Sent. 2. dist. 47.

QVod autẽ [a] ea, quæ alienata mente fiunt, non sint [b] imputanda, facile videtur posse probari. Peccata namque alia penes voluntatẽ animi, alia circa naturæ infirmitatẽ videntur consistere: Est autem voluntas (vt ait Augustinus lib. 1. retractat. c. 15.) animi motus cogẽte nullo ad aliquid, vel non imitandum [c], vel adipiscendum [d]. Quod propterea [e] dictum est, vt hac definitione volens à nolente discerneretur. ¶ Ex volũtate itaque peccata procedũt, quæ libero mentis arbitrio, & delinquentis proposito cõmittũtur. Porro infirmitas alia est animi, alia carnis. Infirmitas animi, est ignorãtia. Carnis infirmitas, est cõcupiscentia [f].

a ¶ Quòd autem.] Mente alienato an sit imputandum quod facit.

Nor. q si quis est ita alienatus mente, q nescit quod faciat: nec discernit, nec intelligit: non imputatur ei quod facit. inf. ea. aliquos. & c. illa. & 17. q. 2. Consaldus. & 3. q. 9. indicas. Quidam tamen distinguunt, q si sua culpa incidit quis in alienationem mẽtis, imputatur ei: si sine culpa, non, vt inf. ead. si quis insaniens. quã distinctionem non admitto. G. allegat pro & cõtra. Et ad in telligentiã eius quod dixi, not. q infirmitas alia est aiæ: alia est carnis. Infirmitas animę duplex est: vna dr ira, vel odium, vel delectatio; & hęc est peccatum: & quæ ex tali infirmitate fiunt, imputantur. Alia est pœna, vt est obliuio, ignorantia. & quæ ex hac fiunt, quandoque imputantur, quandoque non. Similiter infirmitas carnis duplex ẽ. Vna est fomes peccati, scilicet originale peccatum*. & quæ ex hac causa fiunt, imputantur. Alia est pœna peccati, vt febris, & furor; & quæ ex hac cã fiunt non imputantur, si non discernit quid agat.

Animę infirmitas est duplex.

* *Fomes nõ est proprie originale peccatum. Concilium Tri. sess. 5. in extremo quinto anathematissimo.*

b ¶ Non sint.] Melius esset fine non. quia primo probat quòd imputantur.

c ¶ Non imitandum.] Id est, non faciendum.

d ¶ Vel adipiscendum.] Id est, faciendum.

e ¶ Quod propterea.] Id est in diffinitione voluntatis, ideo ponitur affirmatio, & negatio, vt ostendatur qua voluntate quis dicatur volens: & qua voluntate dicatur nolens, nam voluntate ad aliquid faciendum dicitur quis volens: & voluntate ad aliquid non faciendum dicitur quis nolens: & sic omnis nolens dicitur volens: & eadem qualitas dici potest voluntas, & noluntas. Nã nolle facere idem est quod non velle facere. vnde lapis non dicitur nolens, cum non habeat voluntatem non faciendi. nam secundum regulam iuris, eius est nolle cuius est velle, vt ff. de regul. iu. l. ejus. Hinc patet quòd Aug. vult q eadem vis animæ sit vis concupiscibilis, & irascibilis. Nam per vim cõcupiscibilem appetimus aliquid: & per vim irascibilem detestatur aliquid.

Animæ vis est duplex.

f ¶ Concupiscentia.] Id est, fomes originalis peccati.

Nentia tractat, & de his quæ fiunt mente alienata: & de alijs multis, quæ vt melius pateant, thema proponit de quo octo elicit quæstiones.

CASVS. thematis talis est. Quidam cum esset clericus, fornicationem commisit: postea sacerdos factus furiosus contrarium: & respondet allegatis: tandem dat veram solutionem, vt inf. ea. §. vlt. Offendit ergo primo G. q fiue peccata procedant ex voluntate, siue ex carnis infirmitate, semper imputantur ad pœnã: quod probat quatuor auctoritatib. postea probat contrarium: cũ peccatũ secũdum Augustinũ sit adeo voluntariũ, vt nullo modo sit peccatum, nisi de voluntate procedat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ignorantia est triplex.

a ¶ Ad pœnam.] Sed non semper puniuntur peccata, quæ proueniunt ex ignorantia. 33 q.2. in lectum.

b ¶ Ignorat.] Id est, qui appetit ignorare, vel qui contemnit scire: vel negligit scire, cum possit quærere à peritioribus. Vnde quædam ignorantia est ex simplicitate, vt illorum qui ad literam aliquid intelligunt: quædam ex culpa: quædam ex negligentia: & secundum hoc magis, vel minus punitur. 11.q.3. excellentissimus. c. quoniam. & capitula.

Zelū bonū quidā ex Iudæis habuerunt.

c ¶ Zelum.] Quidam ex Iudæis de bono zelo mouebantur contra discipulos Domini, & ipsum Dominum: & ipse Dominus in cruce pro illis orauit, cum dixit: Pater ignosce illis: ignorant enim quid faciunt. Luce 23. Illi habebant zelum: sed non secundum scientiam, id est, secundum rectam rationem: quia erroneam habuerunt conscientiam. alii autem scienter deliquerunt. 23. quæst. 1. paratus.

Illi erant simplices, & seruiendum erat illis: sed in modo seruiendi, Lau.

d ¶ De corpore.] Id est, de domito carnis, iniqua mors est. supra dist. 5. sed pensandum. palea est.

e ¶ Semper.] Allegando dicit.

f ¶ Cui.] Hic allegat in contrarium, quòd ea quæ mente alienata fiunt, non imputantur: vnde hic ponebant antiqui notulam, Defensor.

SED HOC. CASVS. Superius dictū est, quòd peccatum vsque adeo est voluntarium, vt nullo modo sit peccatum nisi sit voluntarium, sed quia multum facere videbatur pro defensione sacerdotis furiosi: ideo eius impugnator dicit, quòd auctoritas illa August. intelligitur de eo quod est tantummodo peccatum: & non de eo quod est pœna peccati. & ad hoc probandum inducit duas auctoritates Aug. quarum quodāmodo voluntaria peccata dici possint quę à nescientibus, & coactis perpetrantur. [Nō immerito.] sed merito non omnimodo non voluntaria dicit, sed quodammodo voluntaria dici possunt.

Ex vtraque autem infirmitate quæ procedunt, imputantur ad pœnam[a]. Vnde de quibusdam ignorantibus dictum est: [Si quis ignorat[b] ignorabitur.] Tales illi erant, de quibus Christus ait Apostolis: [Extra synagogam facient vos: quia arbitrabuntur obsequium se præstare Deo.] De eisdem etiam Apostolus scribit in epistola ad Romanos: [Testimonium illis perhibeo, quia zelum[c] Dei habent, sed non secundum scientiam.] Nullum tamen eorum in sua perfidia perseuerantem hæc ignorantia excusat. Ex carnis infirmitate procedunt, quæ naturæ languore fiunt: quæ, nisi imputarentur ad pœnam, nequaquam Apostolus lege carnis grauatus diceret: [Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore[d] mortis huius? &c.] sine ergo penes voluntatem, sine penes infirmitatem peccata consistant, semper[e] imputantur ad pœnam. Cui[f] sententiæ illud Augustini de vera religione, cap. 14. contrarium videtur: [Vsque adeo peccatum, voluntarium malum est: vt nullo modo peccatum sit, si non sit voluntarium; & hoc quidem adeo manifestum est, vt nulla hinc doctorum paucitas, nulla indoctorum turba dissentiat. Quare aut negandum est peccatum committi: aut fatendum est voluntate committi.] Sed hoc g non generaliter de omnibus peccatis intelligendum esse idem Augustinus in lib. 1. retract. cap. 13. ostendit dicens: (Vsque adeo peccatum voluntarium malum est, vt nullo modo h peccatum sit, si non sit uoluntarium. Potest uideri falsa hæc definitio: sed si diligenter discutiatur, inuenitur esse uerissima. peccatum quippe illud cogitādum est, quod tantummodo peccatum est, non quod est etiam pœna peccati † . Quamuis & illa quæ non immerito γ non uoluntaria peccata dicuntur, quia uel à nescientibus, uel à coactis perpetrantur, non omnino possint non † uoluntaria dici.) Idem in eodem libro, capitu. 15. (Definitio peccati, quam diximus; peccatum est voluntas retinendi, uel consequendi, quod iustitia uetat, & unde liberum est abstinere, propterea uera est, quia id definitum est, quod tantummodo peccatum est, non quod est etiam pœna peccati.]

1. Cor. 14. Io. 16.

Rom. 10.

Rom. 7.

Sent. 2. dist. 35.

Et il. de duab. animab. c. 11.

thic omittūtur aliquot verba.

† *sine volūtate cōmitti.* orig.

α ¶ Cogente.] *Hæc sunt addita ex B. Augustino, vt verba sequentia melius intelligantur.*

β ¶ Imitandum.] *Apud B. Augustinum in lib. de duab. animab. & lib. 1. retract. ationum legitur*, amittendum. *ob glosam tamen non est mutatum: sed sublata est priore loco vox*, imitandum, *quę abest etiam à manuscriptis Gratiani codicibus. Nam in vulgatis erat*, ad aliquid imitandum, vel non imitandum.

γ ¶ Non immerito.] *In libris B. Augustini impressis legitur*, immerito.

g ¶ Sed hoc.] Sit notula impugnatoris.

h ¶ Nullo modo.] Quædam dicuntur simpliciter peccatum, & non pœna; & quædam pœna peccati, & non peccatum. Pœna peccati, sicut ignorantia, infirmitas, & obliuio. Illud autē dī simpliciter peccatū, qđ ex libera voluntate procedit. Quidam tñ dicunt, qꝺ oē peccatum præter peccatum primi parentis sit peccatum, & pœna peccati. peccata enim quæ quotidie facimus sunt pœna diuersa ori-

originalis peccati: sed qualiter hoc stare potest, cū omnis pœna à Deo sit: & nullum peccatum à Deo sit ergo nullum peccatum est pœna. Item omnis pœna est passio: & omne peccatum est actio. cum ergo actio non sit passio non est dicendum qꝺ peccatum sit pœna, si aūt ali-

conuer. coniu. ex parte Arg contra. ff. de lib. ho. exhi. l. 3. si quis volentem. tamen coacta licentia non est licentia, vt arg. 33. q. 5. notificasti.

c ¶ Vult.] Certē argumentatio hæc non valet: volo hoc, ergo volo omne quod sequitur ex illo: vt iste vult fornicari, ergo vult dānare: nisi intelligas indirectē, & per consequentiam, vt dist. 8. quo iure.

d ¶ Nemo.] Vnde Seneca. lib. 5. si scirē Deos ignoscituros, homines autē nescimros adhuc dedignarer peccare.

Senecæ dicū aureum.

e ¶ Nescientium.] Sic nescīens non peccat. & sic est contra 32. q. 7. quemadmodū. Sol. varijs modis dicitur quis nescire. Dicitur enim nescire qui non scit id, quod facit esse peccatum, vel non scit tantum esse peccatum quantum est: & talis nescīens punitur, licet nō adeo grauiter, vt 8 dist. consuetudo. & pone exemplum de tali. 14. q. 5. fortè. Itē dicitur nescire qui scit factum, sed nescit qualitatem facti. talis quandoque punitur si errat in iure. sic ignorabat Paulus concupiscentiam esse peccatum. extr. de consti. nam concupiscentiam. quandoq; non punitur, scilicet cum errat circa factū ipsum, vt 34. quæst. 2. in lectum. Item dicitur nescire propter casum sequentem, vt si aliquis volens interficit hominem, vt 50 dist. sæpè. Item dicitur nescire qui omnino nescit, vt puer, ebrius, furiosus. talis enim non peccat infra eo. aliquos.

Nescire dī quis multipliciter.

Idem lib. 4. quæstionum, q. 24. ad c. 15. Numerorum.

¶ Non sunt peccata nolentium, nisi nescientium. C. I.

MErito quæritur, quæ sint ipsa peccata nolentium, vtrum quæ à nescientibus committuntur; an etiam possit rectè dici peccatum esse nolentis: quod facere compellitur[a]. Nam & hoc contra voluntatem facere dici solet: sed vtique vult[b], propter quod facit: tanquam si peierare nolit: quod tamen facit α, cum vult viuere, si scilicet quisquam, nisi fecerit mortem minetur. Vult[c] ergo facere, quia vult viuere: & ideo non per seipsum appetendo, vt falsum iuret; sed vt falsum iurando viuat. Quod si ita est, nescio vtrum possint dici ista peccata nolentium, quia hic dicuntur expianda. Nam si diligenter consideratur fortè ipsū peccare nemo velit, sed propter aliud fit, quod vult qui peccat. Omnes quippe homines, qui scientes faciunt; quod non licet, vellent licere. Vsq; adeo ipsum peccare nemo[d] appetit propter hoc ipsum, sed propter illud, quod ex eo consequitur. Hæc si ita se habent; non sunt peccata nolentium, nisi nescientium[e], quæ discernuntur à peccatis volentium.

α ¶ Tanquam si peierare nolit, quod tamen facit.] *Hęc non sunt in vulgatis codicibus B. Augustini.*

Lib. 47. digest. tit. 10.

Digest. tit. de iniurijs, le. 3.

C. II.

ILlud relatū peræq; est, eos qui iniuriam pati possunt, & facere posse: sane sunt quidam, qui facere non possunt, vt puta furiosus[f], & impubes, qui doli capax g non est. Namque hi iniuriam pati solent, non facere. Cum enim iniuria ex affectu facientis consistat, consequens erit dicere hos, siue pulsent, siue conuitium dicant, iniuriam alicubi inuenias qꝺ peccatum est pœna, expone, id est pro quolibet peccato debetur pœna: quia est pœna & passio animæ.

MBrito.] CASVS. Duæ sunt hic quæstiones: quarum prima est, an peccata nescientium dicantur peccata nolentium? Et respondet qꝺ sic: & ista responsio est in fi. cap. Secunda est, an peccatum, quod quis per mētum facit, dicatur esse peccatum volentis, vel nolentis? & respondetur qꝺ volentis. quia licet quis nolit directè ipsum peccatum ad quod compellitur, indirectè tamen vult illud per aliud quod habere non potest sine illo peccato. Et ad hoc probandum inducit exemplum de peierante. Hæc si ita se habent, sequitur qꝺ peccata coactiua sunt volentium.

ILlud.] CASVS. Reddit nunc Grat. ad principale propositum, & inducit legem istam ad probādum, quòd ea quæ fiunt ex ignorantia, vel mente alienata, non imputantur. Casus ergo sic ponitur. Quæritur fait à iurisperito, vtrum quicunq; potest pati iniuriam, possit facere iniuriam? Et videtur qꝺ sic, nisi sit furiosus, vel impubes, qui non est doli capax. nam sit iniuriam pati pūc, facere vero nūquā, cū iniuria non procedat nisi ex voluntate. & probat duobus exemplis, s. exemplo iocosè alīū percutientis, & dīi interficientis liberū hominem, quem putat esse seruum suum. Et no. qꝺ lex ista (vt dicit Hu. & Ioan. Bene.) malè ponitur hic, cum inducatur pro defensione ad ostendendum, qꝺ ea, quæ fiunt mente alienata, non imputantur: sed deīret legi post, §. sequentē, vel in sequenti § post illud verbū [non procellerūt.]

a ¶ Compellitur.] Refert qualis sit coactio 1. an absoluta, vel conditionalis, vt extra quod metus cau. sacris. & 23. q. 4 displicet. & q. 6. vides. & 74. dist. consuluit. & ff. quod me. cau. si mulier. §. vlt. Est ergo in istis casibus arg. qꝺ tenet matrimonium, licet coactio interueniat, vt 32 q. 4. inter cætera. & ff. de ritu nup. si patre. Sed hoc non est verum, vt extra de spon. veniens. & c. cum locū. & 31. q. 2. c. 1. & 2. Item sicut coacta voluntas est voluntas, sic decepta voluntas dicitur voluntas, vt 20. q. 3. constituit. & extra quod met. cau. cū dilectus. & extra de

Sed cēt. gatio violēta nō infertur. vt 32. q. 5. §. qꝺ autem. in princ. dic vt ibi not.

Matrimonium coactē factum non tenet.

b ¶ Vult.] Arg. qꝺ coacta voluntas, est voluntas, vt hic & 23. q. 4 displicet. & q. 6. vides. & 74. dist. consuluit. & ff. quod me. cau. si mulier. §. vlt. Est ergo in istis casibus arg. qꝺ tenet matrimonium, licet coactio interueniat, vt 32 q. 4. inter cætera. & ff. de ritu nup. si patre. Sed hoc non est verum, vt extra de spon. veniens. & c. cum locū. & 31. q. 2. c. 1. & 2. Item sicut coacta voluntas est voluntas, sic decepta voluntas dicitur voluntas, vt 20. q. 3. constituit. & extra quod met. cau. cū dilectus. & extra de terficere Leonem dum vult defendere hominem, casu interficit hominem, vt 50 dist. sæpè. Item dicitur nescire qui omnino nescit, vt puer, ebrius, furiosus. talis enim non peccat infra eo. aliquos.

c ¶ Furiosus.] Nor. quod furiosus facit, idem est, ac si casu accidisset, vt ff. de adm. tut. l. vlt. in fi.

d ¶ Qui doli capax.] Si enim est doli capax, bene punitur, vt extra de delic pue. c. 1. 2. & de consec. dist. 5. eos, sed in impubere minori distinguitur, an delinquat. ex animo, an ex culpa, vt C. si adue. deli. li. 1. & 2.

2 Et hoc oīno videas qđ le. & no. e tit. ca. 2. & de hom. exhibita. in gl. qđ ei. & in glo. ex hoc. Archid.

a ¶ Per

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Per iocum.] Dum tamen locus ille non sit noxius, vt extra de præsum. c. 1. nam ludus noxius est in culpa, vt ff. ad l. Aquil. nam ludus.

b ¶ Seruum suum.] Secus si alienum seruum, vel etiam aliquem liberum voluit percutere, & percussit alium: quia tùc tenet actione iniuriarũ. illi qui pcutitur, vt ff. de iniur. cum qui. § iniuria. & hoc ideo, quia hic omnibus modis intendit nocere, & si nõ illi cui nocet: sed secus in casu prioris. Et est arg. q̃ si aliqs credit soluta cognoscere, & cognoscat, vxoratam, videtur q̃ non puniatur quasi adulter, 1.

1 Ista fuit sñia dñi Pilei s. q̃ non punitur pro hoc facit, q̃ non cõmittitur adulteriũ siue dolo. ff. de adul l. pen. ad idẽ facit ff. de' iniur. itẽ apud Labeonem. §. fi qs. Arch.

ITAQVE. CASVS. Cõcludit Gra. ex supradictis dicens, q̃ peccata imputantur, siue ex volũtate, siue ex infirmitate procedant. postea respõdet huic conclusioni distinguens, q̃ infirmitas carnis est duplex. Alia est concupiscentia carnis, q̃ imputatur, & hęc non dr̃ pr̃iè infirmitas carnis: quia accidit aĩæ ex coniunctione carnis. Alia est turbatio elementorum, & humorum, quæ dr̃ propriè infirmitas carnis, vnde febris, & furor oriuntur, quæ nõ imputãtur. Similiter infirmitas animi duplex est. Alia est mala qualitas, vt ira & odiũ, q̃ imputantur. Alia est obliuio, vel ignorãtia, q̃ non imputantur, cu sint pœna peccati. Sed postea objicitur de Lamech, quẽ nõ excusauit infirmitas cæcitatis, cũ Caiu interfecit sagittãdo. Et tãdẽ soluit dicens, q̃ cæcitas & ignorãtia similes sũt. Ná ex vtraq; q̃dã fiũt q̃ imputant, & q̃ dã quæ non imputãtur. nam si cæcus cognoscat aliquã, quã putat esse suã vxorẽ, nõ est reus adulterij. Si vero cæcus aliquẽ perimat iactãdo, reꝰ est homicidij: qa usurpat officium alienũ. Sed furiosus cum nõ sit compos mẽtis, in occidendo non peccat; quia deliberare non potest. vnde pupillo & furioso in maleficijs subuenitur. Et ad hoc induxit legem illam, scilicet, illud. quæ deberet hic legi. & c. seq. scilicet, firmissimè.

c ¶ Non est reus.] Vt 34. q. 2. in lectum.

d ¶ Penitus.] Cum enim insistit quis operi illicito, tunc non excusat casus, secus si licito: quia tunc excusat, vt 50. dist. sæpe.

Firmissimè tene, & nullatenus dubites, exceptis illis quæ feciſſe non videri. Itaque pati quis iniuriam etiam si non sentiat, potest facere nemo; nisi qui scit se iniuriam facere, & si nesciat, cui faciat. Quare si quis per iocum [a] percutiat, aut dum certat; iniuriarum non tenetur. Si quis hominem liberum ceciderit †, dum putat seruum suum [b]; in ea causa est, ne iniuriarum teneatur.

†al. ceciderit

¶ In aliquot vetustis exemplaribus à capite, merito. vsque ad cap. mulier *nulla est differẽtio capitulorum.*

Itaque, vt ex præmissis apparet, siue ex voluntate, siue ex infirmitate peccata procedant, palam est illa imputari. Sed carnis infirmitas dupliciter intelligitur. Est. n. languor naturæ, qui carnis concupiscentia appellatur: quæ verius animæ infirmitas dici potest: sed ideo carnis infirmitas dicitur, quia accidit aĩæ ex corruptæ † carnis coniũctione. Porro alia est infirmitas, quæ propriè carnis dicitur: qua elementorum, seu humorum concordia turbata, ipsa caro afficitur, & tandem dissoluitur. Similiter animi infirmitas duplex est. Una, quæ vitium appellatur, qua anima à Deo separatur, vt est ira, odium, & alia huiusmodi. Alia infirmitas animi, quę cum ipsa non sit peccatum; est tamen pœna, & causa peccati, vt est obliuio, & ignorãtia. Furor autem, sum non sit peccatum, est tamen pœna peccati: vt febris, & cæterę passiones, quas propriè carnis dicimus esse: quarum motus, id est, ea, quæ illis perturbantibus fiunt, nulli imputantur ad pœnam. ¶ Sed obijcitur de Lamech, qui cum cæcus esset, Cain interfecit: nec eum excusauit cæcitatis infirmitas. Vnde dictum est: [Septuplum ultio dabitur de Cain: de Lamech uero septuagies septies.] Sed cæcitas ignorantiæ similis est. ¶ Ex vtraque n. quędã fiunt, quæ imputantur: quædam vero minimè. Cæcus naq; si debitum suæ vxori se credens reddere, alienam polluit, non est reus [c] adulterij. Si autem ludo, vel exercitatione viriũ, vel venatione iaculum mittens aliquem perimat; quia ab eo penitus [d] hoc debet esse alienum, homicidij reus habetur. Mens vero alienata furore, cum sui compos non sit, eorum, quæ admittit, reatum non contrahit: quia facultatem deliberandi non habuit. Vnde pupillo, & furioso in maleficijs subuenitur: vt non eis imputentur ad pœnã, quę ex mentis deliberatione non processerunt α. Quod non solum humanis, sed ẽt diuinis legibus noscitur approbatũ.

†al. coniunctæ carnis corruptione

Ait enim Augustinus de paruulis, in lib. de fide ad Petrum diaconum, c. 30.

Iuo p. 1. c. 30.

α ¶ Processerunt.] *Hoc loco in vulgatis erant interiecta hæc verba,* ff. tit. de iniuriis, Illud relatum. require supra, *quæ absunt a manuscriptis, idcoque inducta.*

C. III.

FIrmissimè.] CASVS. Petrus quæsiuit ab Au. vtrum quilibet sit accepturus vitam æternam, nisi fuerit baptizatus, & pœnitentiam egerit: & respondet quòd non, nisi fuerit baptizatus sanguine suo, vel in aqua; vel nisi habuerit cordis contritionem: & docet quòd baptismus & pœnitentia adulris sit necessaria: paruulis vero baptismus solummodo sufficit, quandiu ratione vti

baptismus fluminis, flaminis, & sanguinis, idest, aquæ, & sanguinis, & contritionis. vt de consec. d. 4. c. baptismi vicem.

EX EO AVTEM. CASVS. Concludit Grat. ex fine superioris cap. scilicet quòd nec adulto nec paruulo post baptismum peccatũ imputatur nisi vtatur ratione: sicut nec brutis animalibus aliquid imputatur. Fit ad hoc probandum inducit auctoritatẽ Augustini. reperitur tamen in scriptura animalia esse interfecta nõ ratione delicti, sed qa facti memoriam refricant, vt infra seq. cap.

qui pro nomine Christi [a], suo sanguine baptizantur, nullum hominem accepturũ vitam æternam; qui non hic à malis suis fuerit per pœnitentiam, idest per baptismum [b] liberatus: Et majoribus quidem necessarium esse & pœnitentiam de malis suis agere, & fidem catholicam secundum regulam veritatis tenere, & sacramentum baptismatis accipere: paruulis vero, qui nec propria volũtate credere, nec pœnitentiam pro peccato, quod orginaliter trahunt, agere possunt; sacramentum fidei, quod est sanctum baptisma, quamdiu rationis ætas eorum capax esse non potest, sufficere ad salutem.

Ex eo autem, quod in fine huius auctoritatis dicitur: [Quamdiu, scilicet, rationis eorum ætas capax esse nõ potest.] Euidenter datur intelligi, nulli post baptismum peccata imputari, siue sit adultus, siue impubes, nisi rationis sit capax. Vnde etiam de brutis animalibus eadem ratio ab Augustino in eodem libro, c. 3. redditur, quare sua facta eis non imputentur. [Animalia igitur, inquit, præsentis seculi cursum, atque ornatum secundum creatoris incomprehensibilem peragunt voluntatem: quæ de suis factis nullã rationem reddituras sunt, quia rationabilia non sunt. Nunquid enim de bobus [c] cura est Deo? Homines vero, quia rationales facti sunt, & de se, & de omnibus reb. quas in vsum vitæ præsentis acceperunt, rationem reddituri sunt Deo: & pro suorum actuum qualitate recipient aut pœnã, aut gloriam.] Sacræ tamen legis auctoritate animalia iubentur interfici, non propter conscientiam peccati, sed quia refricant memoriam facti.

1. Cor. 9

Vnde Augustinus super Leuiticum ad c. 20. q. 74.

¶ Non propter culpam, sed propter memoriam facti pecus occiditur, ad quod mulier accesserit.

C. IIII.

Leuit. 20. Iuo p. 9. c. 108.

MVlier, quæ accesserit ad omne [d] pecus ascendi ab eo; interficietis mulierẽ, & pecus: morte moriantur: rei sunt.] ¶ Quæritur, quomodo sit reum pecus: cum sit irrationale, nec vllo modo legis capax. *& infra.* ¶ Pecora inde credendum est iussa interfici; quia tali flagitio contaminata, indignam refricant facti memoriam.

2 *De furiosis autem euidentissime scribit Augustinus in libro quæstionum veteris & noui testamenti, q. 2. in fine, ita dicens.*

DE FVRIOSIS.

Aliquos

De bobus.] Scilicet quo ad vitam æternam: sed quo ad vitam temporalem bene, iuxta illud: Homines & iumenta saluabis Domine, scilicet pro salute temporali prouidendo eis necessaria: iuxta illud Omnia expectãt à te Domine, vt des illis escam in tempore opportuno.

MVlier.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima ponitur auctoritas Leuitici, in qua dicitur, quòd mulier quæ accesserit ad aliquod pec[us], debet interfici, & pecus similiter. In secunda parte ponuntur verba Aug exponentis illam auctoritatem: & dicit quod animalia iubentur interfici, nõ qa peccauerunt, sed quia refricant memoriam facti. Secunda pars incipit ibi. [Quæritur quomodo.]

d ¶ Ad omne.] i. ad aliquod ex omnib. si. est 1. q. 7. si quis omnem.

e ¶ Memoriam.] Si. est. ff. d. valer. Alibi tamen reseruantur thuribula lamnarũ, & publice exponuntur, vt 7. q. 1. deniq. & de consec. dist. 2. & dixit sed illud ad terrorem fit, &c.

a ¶ Pro nomine Christi.] Dum tamen adsit charitas, aliter non sufficit alicui ad salutem pati martyrium, vt 90. d. neque.

Baptismus triplex.

b ¶ Per baptismum.] Deberet addere tertium membrum, scilicet baptismum contritionis. Est enim triplex vti non possunt.

est 2. pars q. in qua intendit probare q̃ ignorantes ex toto, furiosi & ebrij nõ peccant in illo actu, sed peccat se inebriãdo. & hoc probat p 9. auctoritates. Io. de Fant.

CASVS. Quia facta est superius mentio de furiosis, iõ nunc euidenter ostendit Gra. quòd ea quæ fiunt tempore furoris, non imputantur: & ad hoc inducit seq. cap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ALiquos scimus.] CASVS. Quidam furiosi quosdam interfecerunt. Quæsitum fuit ab Augu. verum eis imputetur? Et respondetur ꝙ non: quia non ex voluntate fecerunt, sed implente furore, & nescientes fecerunt.

a ¶ Et iudicijs.] Id est iudicibus.
b ¶ Reos.] Idest, condemnatos.
c ¶ Vi.] i. furore.
d ¶ Qui nescit.] Hic manifeste vides, ꝙ ea quę à furiosis fiũt, non imputantur, vt inf. c. prox. & 3. q. 9. iudicis. licet quidã dicant, quòd si culpa sua quis incidat in furorem, imputatur. et. inf. ea. si quis insaniens.

¶ Culpa non necessitate, sed voluntate reum constringit. C. V.

ALiquos scimus subito dementes factos fuste, ferro, lapidibus, morsibus, multis nocuisse: quosdam etiã occidisse: captos autem industria, & iudicijs † [a] oblatos minime reos [b] factos: eo quod non voluntate, sed impellente vi [c] nescio qua hæc gesserint nescientes. Quomodo enim reus constitueretur, qui nescit [d] quid faciat. Iuo p. 13. ca. 92. † al. iudicibus

Item Ambrosius in Hexameron in tractatu primi diei. Lib. 1. c. 8.

¶ Reus voluntate, non necessitate constringitur. C. VI.

ILla cauenda sunt, quæ ex nostra voluntate prodeunt, delicta iuuentutis, & irrationabiles passiones corporis. Quorum igitur nos sumus domini [e]; horum [f] principia [g] extrinsecus [h] non requiramus, nec deriuemus in alios, sed agnoscamus [i] ea, quæ proprie nostra sunt. Quod enim possumus nos facere, si volumus; huius electionem mali nobis potius debemus, quàm alijs adscribere. Ideo etiam in iudicijs istis voluntarios [k] reos, non ex necessitate compulsos culpa stringit, pœna condemnat. Neque enim si per furorem aliquis innocentem peremerit, obnoxius morti est: quin etiam ipsius diuinæ legis [l] oraculo, si quis per imprudentiam intulerit necem, accipit impunitatis spem, refugij facultatem, vt possit euadere. Hoc igitur [m] de eo, quòd propriè malum videtur; dictum sit. Mala enim non sunt, nisi quæ crimine mentem implicant, & conscientiã ligant. Cæterum pauperiem, ignobilitatem, ægritudinem, mortem nemo sapiens mala dixerit, nec in malorum sorte numerauerit: quia nec contraria istis * in bonis habentur maximis: quorum alia nobis ex natura, alia ex commoditate accidere videntur. Deuter. 4. & 19.

α ¶ Nec contraria istis.] *Emendatum est ex originali. Nam antea legebatur*: quia necessaria ista in bonis, &c. *In multis tamen antiquis finis huius capituli est in verbo* numerauerit.

Idem in libro de Patriarchis, c. 6. lib. de Abraham.

¶ Veniam habent, quæ ignorantes ebrij committunt. C. VII.

SAne discimus vitandam ebrietatem; per quam crimina cauere non possumus. Nam quæ sobrij cauemus; per ebrietatem ignorantes committimus. *& paulo post.* ¶ Nesciunt quid loquantur, qui nimio uino indulgent; iacent sepulti; ideoque, si qua per vinum deliquerint; apud sapientes iudices venia [n] quidem facta donantur, sed leuitatis damnantur † [o] auctores. † *natatur*] or.

r An furiosꝰ vel prodigus alienare possit ante interdictionem, vel post, sibi factam: not. ff. de cura. fur. l. 1. & facit. ff. de test. is cui.

a Noũ istarum ciuitatũ sunt ista Bosor, Ramoth, Golã. Scilicet Cades, Sichem, Hbron.

Ciuitates refugij erant tres.

l ¶ Legis.] Mosaicæ. Tangit quod legitur in Exodo & Deuteronomio, ꝙ tres erãt ciuitates refugij vltra Iordanẽ 2, & tres citra 3: quarum talis erat vsus, ꝙ si qs hominẽ nolens occidisset, & fugiebat ad vnam illarum: ibi de consanguineis occisi erat tutus. sed si antequam illuc peruenisset inuentus fuisset, ille qui poterat esse vltor sanguinis effusi, impune occidebat eum. sed postquam illuc venerat. si propinqui occisi volebant eum conuincere, quòd sponte occidisset eum, & hoc probabant coram ciuibus vrbis illius, tradebatur illis ad occidendum, erat autem ibi fugitiuus vsque ad reconciliationem cum propinquis occisi, vel vsque ad mortem summi pontificis, in qua omnes fugitiui securè redibant ad propria.

m ¶ Hoc igitur.] Idest, primo dictum.

S Aug.] CASVS. Offendit Ambros. in hoc cap. ebrietatem

4 Ad hoc. de remissione delictorum qui se.

mis faciles ad inebriandum se. Alii intelligunt quòd non punitur de eo quod ebrius fecit: sed tantum pro eo quòd leuis erat ad inebriandum se.

SI cõcupiscentia.] CASVS Offendit hic Aug. ꝙ si homo vigilans extra mentem positus aliquid peccat.

INebriauerunt.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ponuntur verba Genes. [Inebriauerunt.] &c. In secunda parte verba Augu. exponentis verba illa: dicit. n. quod propter incestum Loth, puniri non debet: sed quia nimis fuit facilis ad inebriandum. Secunda pars est ibi, [Quapropter.] Ita videtur casus prædus ad hoc, vt faciat ad propositum Grat. gl. tamen diuersimodè verba illa exponunt.

e ¶ Culpandus est.] Videtur ergo ꝙ peccat qui nescíens in ebrietate aliqd facit vt hic. & 15. d. sexto die. Sed dic ꝙ hic nõ erat Loth nescíes, natura. n. nõ patitur, ꝙ aliqs nescíens coeatur sed dicitur nescíens, quia nesciebat esse filias suas. credebat. n. esse vxorem suam.

f ¶ Quantum.] Tripliciter exponit hoc. Quidam sic exponũt ꝙ punitur pro incestu, & pro ebrietate, vel aliter nõ punitur quantũ incestus meretur, scilicet si esset ex deliberatione. Alij dicunt, quòd nullo modo punitur pro incestu: sed tantum pro ebrietate: quæ ebrietas tantum est veniale peccatum, vt 25. distin. §. criminis. Lau. Loth etiam ebrius peccauit.

NOn ẽ.] CASVS. Quidam peccata, quæ cõmittebant, in alios deriuabant: sed probat Ambr. ꝙ crimina ex ꝓpria voluntate committuntur, per quæ quis se diabolo subijcit: sicut quis ex propria volũtate miles Christi efficitur.

g ¶ Ærumnam.] Id est, pœnam vel culpam.

h ¶ Reluctantibus.] Id est. ex toto dissentientibus, scilicet cũ est absoluta coactio. 50. distinct. presbyteros.

Item Augustinus libro primo de ciuitate Dei, c. 25.

¶ Inobedientia, vel concupiscentia non habet culpam in corpore non consentientis. C. VIII.

SI concupiscentia [a] vel [α] inobedientia [b], quæ adhuc in membris moribundis habitat [c], præter nostræ voluntatis legem, quasi lege sua mouetur; quanto magis absq; culpa est in corpore non consentientis, si absque † culpa est in corpore dormientis [d]?

† Adde ꝙ hæc dictio absq; ponẽ hic excludẽ. concordat l. minimè, & ibi gl. C. de app.

α ¶ Concupiscentia vel.] *In originali legitur*: Quòd si illa concupiscentialis inobedientia.

Idem libro 22. contra Faustum, c. 44.

¶ Loth non de incestu, sed de ebrietate culpatur. C. IX.

Iuo p. 9. c. 116. *Gen.* 19.

INebriauerunt Loth filiæ eius, & se nescienti miscuerunt. ¶ Quapropter culpandus est [e] quidem: non tamen, quantum [f] ille incestus, sed quantum illa meretur ebrietas.

Item Ambrosius libro 1. de Iacob, & vita beata, c. 3.

¶ Nemo trahitur ad culpam, nisi ductus propria voluntate. C. X.

quod in alios deriuemus] orig.

NOn est, quòd cuiquam nostram adscribamus ærumnam β [g], nisi nostræ voluntati. Nemo tenetur ad culpam, nisi voluntate propria deflexerit. Non habent crimẽ, quæ inferuntur reluctantibus [h]. Voluntaria tantum commissa sequitur delictorum inuidia [i], quam † in alios deriuamus [k]. Voluntarium sibi militem legit Christus: voluntarium seruum sibi diabolus auctionatur [l] γ. Neminem iugo seruitutis adstrictum possidet, nisi se prius peccatorum ære [m] ei vendiderit.

β ¶ Aerumnam.] *Apud B. Ambrosium legitur*, culpam. *sed ob glossam non est mutatum.*

γ ¶ Auctionatur.] *In vulgatis codicibus sequebatur*, & acquirit iuri suo: *quæ sunt expuncta, quoniam absunt à manuscriptis, & originali.*

Idem in libro 2. de Cain, & Abel, c. 4.

¶ Minister Dei est; qui inuitus homicidium facit. C. XI.

NEc is, qui inuicupiscentiam, vel inobedientiam faciat, non committit mortale peccatum: & hoc ad instar dormientis, in quo concupiscentia sine culpa sua lege mouetur.

* Immo tollitur totum illud quod verum, & proprium peccati rõne habet Conc. Trid. sess 5. in vlt. anathematismo.

a ¶ Si concupiscentia.] Id est, fomes originalis peccati.

b ¶ Vel inobedientia.] Id est, originale peccatum quod ex inobedientia processit.

c ¶ Habitat.] Non enim tollitur penitus originale in baptismo * quo ad sui essentiam: sed eius effectum mitigat baptismus, ne per illud damnemur, vt infra de consec. dist. 4. cap. 2.

d ¶ Dormientis.] De hoc dictum est, an dormiens peccet, supra dist. 6. testamentum. Io. de Fan.

i ¶ Inuidia.] Id est, pœna.

K ¶ In alios deriuamus.] Idest, alijs exemplum damus.

l ¶ Auctionatur.] Id est, emit. Vel auctionatur, id est, per auctionem petit

m ¶ Peccatorum ære.] Id est, peccatis delectantibus. nã ipsum peccatum dat nobis diabolus pro pretio, vt nos demus ei ius ad occidendum nos.

NEc eis.] CASVS. Hoc capitu. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, ꝙ si quis casu interfecit aliquem, minister Dei est: quod probat auctoritate Deut sicut leuita minister est remissionis. In secunda parte dicitur, ꝙ cum inuenitur aliquis impius,

Christus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Christus diffunditur per orbem. Et hoc probat auctoritate Domini dicentis in Exodo: In ea die, &c. Secunda pars incipit ibi: [Illud quoque.] [In manus eius.] Id est, occidentis casu.

a ¶ Inuitus.] Hoc vult dicere, q̃ cum aliquis casualiter occidit hominẽ, non peccat, vt 23. q. 5. si homicidium.

b ¶ Eius.] Scilicet occidentis.

c ¶ Leuites.] Id est, sacerdos.

d ¶ Remissionis.] Peccatorum.

e ¶ Christus.] Id est, gratia Christi.

f ¶ Infunditur.] Alijs. alii n. per hoc emeandantur.

g ¶ Vbi abominatio.] Id est, persona abominabilis.

h ¶ Consecratur.] In aliis.

i ¶ Primogenitum.] Totũ hoc mysticè ꝓt legi: & sic appellatur primogenita Aegypti, vitia, quæ quotidie facim⁹, primogenita Israel virtutes.

K ¶ Non ad vnum.] Ecce qualiter indistincta exponitur vniuersaliter. sic 1. q. 3. Saluator. circa fi. 28. q. 1. idololatria.

CVM ITAQVE. CASVS. Concludit Gra. ex supradictis, ꝙ sacerdos iste nõ ẽ reus homicidij: & iõ sacerdotio priuari non debet, sed contra hoc statim obiicit seq. c. cuius patet.

l Si qs.] ¶ Pnia.] SItis imponitur pnia: & tñ non deliquerunt. sed hoc fit ad cautelam, vt 50. d. presbyteros. & 34 q. 2. in lectum. & ne disciplina ecclesiæ deseratur, vt 23. q. 5. excõmunicatorum. Ioan. de Fant.

SED HOC. CASVS. Modo soluit supradictum c. G. & dicit quòd potest de eo intelligi, qui sua culpa incidit in furorẽ. Postea obiicit contra hoc, & dicit ꝙ quædam sunt, quæ non deiiciunt ꝓmotum, nec imputantur ad pœnam, sed impediunt executionem. Vnde sicut parentum ambitio impedit promouendum, etsi ad pœnam filio non imputetur: ita ea quæ fiunt mente alienata, non imputantur ad pœnam, etsi executionem impediant, & ad hoc inducit sequens capitulum.

m ¶ Propria.] Hęc opinio nõ est ap̃bãda, qa satis ipso

furore punitur, vt 3. q. 9. indicas. ff. de off. præsi. l. diuus.

n ¶ Obest.] Vt 1. q. 5. c. 1. Ioan. de Fant.

SI quis.] CASVS. Dicitur in hoc c ꝙ si quis corrigendo discipulum suum casu eum occiderit, non imputatur ei quo ad Deum, qui voluntatẽ respicit, & non factum,

tus [a] aliquod fecerit homicidium, extra ministerium est. Siquidem lex ait de eo: [Quia Deus dedit eum in manus eius [b].] Manus ergo eius, instrumenti modo, diuinæ vltioni ministerium præbuerunt. Leuites [c] igitur minister remissionis [d] est. Percussor autem, qui tamen non ex dispositione, sed præter voluntatem fecerit homicidium, diuinæ minister est vltionis. ¶ Illud quoque spectа: quia cum interficitur impius, Christus [e] infunditur [f]: & vbi abominatio [g] aboletur, sanctificatio consecratur [h] «; quia Dominus dixit: [In ea die, qua interfecero omne primogenitum [i] Aegypti, sanctificabo mihi omne primogenitum Israel.] Quod non ad vnum [k] diem afflictionis Aegypti referes, sed ad omne tempus ß.

Exod. 21. Deut. 19.

Num. 3.

« ¶ Consecratur.] *Apud B. Ambrosium legitur*: congregatur.

ß ¶ Omne tempus.] *Post hæc in originali sequitur, c. cum renunciatur. infra 32. q. 1.*

Cum itaque, qui inuitus hominem interfecerit minister Dei sit, cum innocentem furore perimens morti nequaquam obnoxius sit, cum subito dementes, eorum, quæ faciunt, reatum minimè gestent; patet hunc sacerdotem homicidij reum non esse: vnde nec sacerdotio priuari debet.

Obiicitur autem illud, quod est in pœnitentiali Theodori.

In cõc. Vormacien. c. 28.

¶ In se reuersus pœnitentiam agat, qui insaniens aliquem occidit. C. XII.

Burc. l. 6. c. 25. Iuo p. 10. c. 154.

j SI quis insaniens aliquem occiderit; si ad sanam mentem peruenerit, leuior ei pœnitentia [l] imponenda est.

¶ *In concilio Vuormaciensi, & apud Burchardum, & Iuonem hæc sequuntur*, quàm ei, qui sana mente tale quid commiserit.

Sed hoc forte de eo intelligitur, quem propria [m] culpa ad furorem perduxit: ¶ *Item obiicitur. Sunt quædam, quæ etsi non imputentur ad pœnam, tamen impediunt sacramenti signaculum. Ambitio namque parentum filio non imputatur ad pœnam: cui tamen obest [n] ad ecclesiæ munus accipiendum. Sic quę mente alienata fiunt, etsi non imputentur ad pœnam, tamen sacri muneris executionem impediunt.*

Vnde Hieronymus ait.

Auctoritas imperf. in Matthæum, ho. 28.

¶ Innocens est, qui non iratus, sed propter disciplinam casu aliquem interfecit. C. XIII.

jj SI quis non iratus, sed propter disciplinam [o], pal-

a ¶ Quantum autem ad legem.] Mosaicã, quæ permittebat ꝙ si quis casu occidisset hominem, dummodo nõ inuenireturintra ciuitates refugij, poterant parentes occisi interficere occisorem secundum quosdam: similiter secundũ leges canonũ impeditur à promotione 1, secun-

1 Quia talis de cætero nõ poterat promoneri, non quia peccauerit, sed pp horrorẽ facti & pp ecclesiasticã disciplinam seruãdam.

mam alicui dederit, & euentu occiderit, sicut fieri solet; quantum ad gratiam, innocens est; quia voluntatem, non opus requirit. Quantum autem ad legem [a], reus est: quia opera requirit. ¶ Item si in persecutione virgo fuerit oppressa; repellitur lege [b], quia opus inspicit, non voluntatem [c]; in gratia autem quasi virgo suscipitur; quia non opera quærit, sed voluntatem.

32. q. 5. de pudicitia.

¶ *Verba huius capitis vsque ad vers.* Item si in persecutione, *leguntur in homil. 28. operis imperfecti, ad c. xi. Matthæi reliqua autem, & fere eadem ibi leguntur, & similima in comm. B. Hieronymi in idem xi. c. Matth. Ipsa autem prorsus B. Hieronymi verba referuntur inf. 32. q. 5. de pudicitia, vers. finge.*

Sicut ergo, qui propter disciplinam casu homicidium facit, quantum ad legem reus est, quantum ad gratiam [d] innocens: sic iste sacerdos, qui furore homicidium fecit, quantum ad culpam innocens est, quantum ad suscepti muneris executionem reus probatur. ¶ *His ita respondetur. Non omnia, quæ ordinandum impediunt, ordinatum deiiciunt.* [c] ¶ *Non enim potest ad sacerdotium prouehi, qui aliquando insaniuit* †. *Veruntamen si post sacerdotium furere cœperit: non ideo sacerdotio carebit: nisi forte nunquã ad suæ mentis officium illum redire contingat.* ¶ *Sicut de quodam episcopo Gregorius scribit in regesto ad Eleutherium episcopum:* [*Quamuis* [f] *triste sit nobis, &c.*] *vt sup. in causa:* [*Longa inualetudine grauatus.*]

† Adde idem esse in matrimonio, vtno. in l. furor. & ibi concor. ff. de sponsa.

7. q. 1. quamuis.

QVÆSTIO II.

PRo impensis & vero patrocinijs in Tarraconensi concilio clerici exigere munera prohibentur: in quo sic statutum legitur, capitulo 10.

secundum quosdam: quod non concedo, vt dixi 50. d. de his, vel intellige quod hic dicit, quãdo excessit modum in corrigendo.

b ¶ Lege.] Canonica: quia non potest inter virgines cõsecrari, vt 33. q. 4. ille.

c ¶ Voluntatem.] Sic 14. q. 9. si quid inuenisti. inf. ead. q. 6. c. 1. in fi.

SICVT. CASVS. Infert G. ex supradicto c. dicens, quòd iste sacerdos in nocens est quo ad Deum: sed quantum ad executionem officij reus habetur.

d ¶ Ad gratiam.] Scilicet Dei.

HIS ITA. CASVS. Modo ponit G. verã solutionem dicens ꝙ multa impediunt promouendum, quæ non deiiciunt iam promotum. Vnde sacerdos iste & si promoueri non possit, non carebit sacerdotio iam suscepto: nisi forte nunquam ad sanam mentem rediret. & ad hoc inducit c. sup. 7. q. . quamuis sit triste.

e ¶ Deiiciunt.] Vt 68. sicut 89. d. Petrus. & turpius eijcitur, &c. 50. d. quicunq. & ext. de iureiu. quemadmodum.

f ¶ Quamuis] Scilicet inf. 7. q. 1. quamuis.

nis. & hoc fine sint in sacris, siue in minoribus ordinibus constituti: dummodo beneficijs ecclesiasticis sustententur, & si non habent beneficium: tunc si sunt in minoribus ordinibus, possunt. vt extra de postul. clerici. episcopi autem & sacerdotes non debent indifferentes aduocare: ne vilescant dignitates ipsorum, vt 88. distin. perlatum. & 15. q. 6. 5. denique. sed coram ecclesiastico iudice licite possunt petere salarium, si sunt in sacris ordinibus vt inf. ea. c. 1. Derogatum tamen est huic canoni per contrariam consuetudinem. nemo enim cogitur facere de suo beneficium, vt 10. quæst. quinta, precariæ. Item dignum est eum recipere emolumentum, qui præstat obsequium, vt 12. quæst. secunda, charitatem, Item nemo cogitur suis stipendijs militare, vt ext. de fi. cum fit. in parte decisa. immo est expressum, extra de præscri. cum ex officij. Religiosi vero & monachi vel regulares non nisi pro sua ecclesia debent aduocare & abbate suo præcipiente. 16. quæst. 1. monachi. Io. quod dicit de sacerdote, hodie corrigitur, vt extra de postul. capit. vlt. B.

PRo impensis.] CASVS. Hic intitulatur secunda quæstio, vbi quæritur an clerici ꝙ impẽsis patrocinijs salaria petere possint. Et respond ꝙ clerici aut sunt religiosi, aut sunt sæculares. Religiosi exigere non possunt, vt inf. ea. §. vlt. ga postulare nõ possunt, nisi in causa monasterij sui, & de Abbatis licentia, vt 16. q. 1. monachi. Si vero sunt sæculares, coram sæculari iudice postulare nõ possunt, si sunt in sacris ordinibus constituti vel in minoribus, si habeant beneficium vnde viuant: nisi in propria causa, vel ecclesiæ suę, vel miserabilium personarum, vt dicebatur in concilio Lateran de postulando. Clerici in criminali causa corã sæculari iudice non possunt aduocare, vt 15 d. aliquantos. sed coram ecclesiastico aduocabũt episcopi tamen & sacerdotes aduocare non possunt, vt 5. q. 3. qnia episcopus.

Clerici an possint aduo care.

g ¶ Pro impensis.] Hic qnæritur an clericis liceat recipere munera pro aduocationib. Primo ergo scias, ꝙ clericus in causa criminali corã sæculari iudice non potest allegare, vt 51. dist. aliquantos. & 23. q. 8. his à quibus, nisi ad hoc vt suppliçet pro eis, vt 14. q. 6. si res. & 23. q. 5. c. 1. & 2. & c. reos. Item in ciuili causa coram sæculari iudice non aduocabit nisi ꝓ se & ecclesia sua, & ꝓ miserabilibus personis. & hoc fine sint in sacris, siue in minoribus ordinibus constituti: dummodo beneficijs ecclesiasticis sustententur, & si non habent beneficium: tunc si sunt in minoribus ordinibus, possunt. vt extra de postul. clerici. episcopi autem & sacerdotes non debent indifferentes aduocare: ne vilescant dignitates ipsorum, vt 88. distin. perlatum. & 15. q. 6. 5. denique. sed coram ecclesiastico iudice licite possunt petere salarium, si sunt in sacris ordinibus vt inf. ea. c. 1. Derogatum tamen est huic canoni per contrariam consuetudinem. nemo enim cogitur facere de suo beneficium, vt 10. quæst. quinta, precariæ. Item dignum est eum recipere emolumentum, qui præstat obsequium, vt 12. quæst. secunda, charitatem, Item nemo cogitur suis stipendijs militare, vt ext. de fi. cum fit. in parte decisa. immo est expressum, extra de præscri. cum ex officij. Religiosi vero & monachi vel regulares non nisi pro sua ecclesia debent aduocare & abbate suo præcipiente. 16. quæst. 1. monachi. Io. quod dicit de sacerdote, hodie corrigitur, vt extra de postul. capit. vlt. B.

Obser-

Universidad de Deusto
Biblioteca

OBseruandum.] CASVS Quæsitum fuit in Tarraconensi concilio, verum clerici more sæcularium aduocatorum pro patrocinijs munera exigere possent. Et resp ꝙ non, sed sponte oblata possunt recipere: & si quis contra fecerit, tanquam vsurarius deponatur.

¶ Iudicum] Idest aduocatorum. Vel dic istum esse tenorem c. ꝙ licet pro sæculari honore aliquid dari, vt ff. de pol. pactū & l. si qs ob. honorem. non tamen pro ecclesiastico aliquid potest peti. Itē not. ꝙ licet pro sæculari honore aliquid possit promitti, non tamen pro sæculari administratione, vt 1. quæ. 7. sancimus. t. Ioan.

1 Vide qđ not sup. 1. q. 2. §. 1. in gl. 3

HOC. CASVS. Dicit Gratia. ꝙ hoc c. de regularibus loquitur. sæculares vero clerici de consuetudine ecclesiæ prō impēsis patrocinijs munera exigere possunt.

¶ Pro patrocinijs impensis clericus munera exigere non debet. C. I.

OBseruandum quoque decreuimus, ne quis sacerdotū, vel clericorum, more sæcularium iudicum [a], pro pro impensis patrocinijs munera audeat accipere †, nisi * forte in ecclesijs gratuito oblata: quæ non fauore muneris videantur accepta, sed collatione deuotionis illata. Quòd si quis ista † probatur accipere; veluti exactor fœneris, aut vsurarum possessor, secundum statuta patrum se nouerit degradandum.

† al. exigere

* Adde ꝙ doctor sacerdos pōt dare ōsilium in camera, nec dī aduocar. no. Bar. in l. 1. §. aduocatus. ff. de va. extraor. co. & in l. 1. §. postulare. ff. de postula.

† al. ita

Hoc autem de illis intelligendum est, qui canonicam vitam professi regulariter se victuros proposuerunt. Generali namque ecclesiæ consuetudine receptum est, & moribus approbatum, vt clerici more aduocatorum patrocinia impendant, & pro impendendis munera exigant, & pro impensis suscipiant.

QVÆSTIO III.

TErtio [b] quæritur, an ex mulieris confessione iste sit condemnandus. In quo primo videndum est, an mulier sacerdotem accusare valeat. Quod sacris canonib. omnino videtur esse prohibitum [c]. Generaliter [d] enim statutum est ex decretis Fabiani Papæ, vt sacerdotes Domini non accusent, nec in eos testificentur, qui sui ordinis nō sunt, nec esse possunt. Mulieres autē non solum ad sacerdotium, sed nec etiam ad diaconatum prouehi possunt. Vnde nec sacerdotes accusare, nec in eos testificari valēt. Legib. [e] quoque cautum est, vt ob verecundiam sui sexus mulier apud prætorē pro alio nō intercedat †: nisi forte suas, vel suorū iniurias persequi voluerint. Hæc autē, quæ nec suas nec suorum iniurias persequitur, ad hanc accusationem admitti non debet. ¶ Econtra [f] qui iudicis personā gerere valet, ab accusatoris officio non remouetur. Mulieres § autē in veteri testamento populū iudicasse, quicumque librum Iudicum [h] legerit, ignorare non potest. Non itaq; ab accu-

2. qō. 7. sicut sacerdotes.

ff. de regu. iur. l. fœmina

† Contes. in l. 1. §. fi. de loco. ver. sum. ff. de postu.

Iud. 4.

Mulier an possit testificari in crimine cōtra clericum.

b ¶ Tertio.] Per mulieris testimonium non potest clericus conuinci de crimine, tum quia mulier non est, nec potest esse eiusdem ordinis, vt supra 2. q. 7. ipsi Apostoli. & cap. testes. tum quia ipsa, quæ confitetur proprium delictum, non potest testificari de alterius delicto, vt infra eod. nemini. & regulariter confessio vnius alteri non præiudicat, vt 2. quæs. 5. interrogandum. admittitur tamen mulier cum agitur de crimine in modum denunciationis, vel inquisitionis, vt extra de testibus, quoniā. vel cum agitur in modum exceptionis, vt extra de testi. tam litteris.

c ¶ Prohibitum.] Vt inf. 32. q. 5. mulierem. & extra de verb. sig. a.

d ¶ Generaliter.] Excipit.

e ¶ Legibus.] ff. de reg iur. fœminæ. sup. 3. q. 7 §. tria.

f ¶ Econtra.] Intendit.

g ¶ Mulieres.] Fœmina de iure non potest esse iudex, vt 33. q. 5. mulierem. & 3. q. 7 §. tria. ff. de reg. iur. fœminę. nisi ei princeps scienter deleget causam, vt 2. q. 5. Menam. & 23. q. 4 si quos. 12. q. 2. cum deuotissimam. Vel nisi ex præcepta consuetudine hoc habeat, vt extra de arbitr. dilecti. Item nec docere potest, vt 23. distin. mulier.

Fœmina non potest esse iudex.

h ¶ Iudicum.] Ibi enim legitur, ꝙ Delbora prohetissa posuit

posuit tentorium suum in monte Effraim sub arbore palmæ, quæ dicebatur palma Delboræ: & ibi iudicabat populum Israel.

HIS ITA RESPONDETVR. CASVS. Respondet Gratia. obiectioni supradictæ, dicens quòd licet in veteri

satione remoueri possunt, quas etiam iudicis personam frequenter gessisse constat: nec vlla serie diuinarum scripturarum ab accusatione prohibentur. ¶ His ita respondetur. In veteri lege multa permittebantur, quæ hodie perfectione gratiæ abolita sunt. Cum enim mulieribus permitteretur populum iudicare; hodie pro peccato, quod mulier induxit, ab Apostolo eis inducitur [a] verecundari, viro subditas esse in signum subiectionis velatum caput habere. Quæ ergo his omnibus viro subiecta esse ostenditur, cui pro alio postulare non conceditur; ad accusationem admittenda nō videtur. E contra, quamquam passim, & indifferenter ad accusationem mulier non admittatur; sunt tamen quædam crimina, quorum accusationem mulier subire prohibetur.

Eph. 5.

tit. qui accusā nō possi.

Vnde in libro codicis nono, tit. 1. de. 12. Imp. Diocletianus scribit dicens.

C. I.

DE crimine, quod publicorum [b] fuerit iudiciorum, mulier acculare non permittitur, nisi certis ex causis; id est, si suam, suorumque persequatur iniuriam secūdum antiqui † iuris [c] statuta tantum, de quibus specialiter eis concessum est, non exacta subscriptione. Vnde aditus præses prouinciæ in primis examinabit, an sit tale crimē, cuius accusationem mulier subire nou prohibeatur.

† al. antiquitus statuta

¶ *In aliquot vetustis exemplaribus ab initio quæstionis, vsque ad c. sane, nulla est distinctio capitulorum.*

Item in libro digestorum Paulus lib. 2. de adulterijs, tit. de testibus, le. 18.

lib. dig. 22. tit. 5.

C. II.

EX eo, quòd prohibet lex Iulia de adulterijs testimonium dicere condemnatam mulierē, colligitur [d] etiam mulieres in iudicio testimonium [e] dicendi ius habere. *Item Digestis titulo de accusationibus, & inscriptionib. libro 2.* ¶ Non est permissum mulieri publico iudicio quēquam reum facere: nisi scilicet parentem, liberorumque, & patroni & patronæ, & eorum filij filiæve, nepotisve mortem exequatur.

† al. testimonii lib. 48. tit. 2. l. 1.

Papinianus lege 2. eodem tit.

C. III.

CErtis de causis concessa est mulieribus publica accusatio: veluti si mortem exequantur eorū earumq; [a], in

teri testamento populum iudicasset, hodie tamen non permittitur, sed potius propter peccatum quod induxit mulier, debet verecundari, & viro subijcium cuius signū iubetur habere caput velatum. Postea probat ꝙ in quibusdam casibus mulier admittitur ad accusandum, & probatur per leges sequentes.

a ¶ Iudicitur.] Vt inf. 33. q. 5. mulierum.

DE crimine.] CASVS. Quæritum est ab Imperatore vtrum mulier in publico iudicio quemquam vadeat accusare. Et respondetur, ꝙ non, nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur, & nisi in criminibus, in quibus est ei specialiter concessum accusare sine inscriptione: & ideo discretus iudex examinabit, vtrum tale sit crimen ad cuius accusationem possit admitti.

b ¶ Publicorū.] Inf. 32. q. 5. publico. quæ sint publica, habes inst. de publ. iud. in prin. & per totum.

c ¶ Antiqui iuris.] Hoc vult dicere, ꝙ in quib. casibus antiqua iura permittūt, ꝙ possit fieri accusatio sine inscriptione, in illis fœmina non tenetur inscribere t.

t Aliter potuit H. & dr, ꝙ antiqua statuta fuerunt quæ fœminas in certis crimiuib. fine inscriptione accusare permisserunt illa statuta non habent in iure nostro forte apud Græcos habentur, & forte cōtinebant de crimine læsæ maie. & de crie abigeatus. 4. q. 4. c. nullus. §. aliqñ ſm H. 2 Text. est ꝙ hoc in l. cum lex. ff de leg. & in l. cū pretor. cū cōcor. ff. de iu.

Qui autem sunt illi casus, habes 4. q. 4 §. aliquando. & 2. q. 8. in summa. Quidam tamen dicunt ex hac lege, quòd fœmina in nullo casu tenetur inscribere.

EX eo.] CASVS. Lex Iulia de adulterijs prohibet mulierem condemnatam testificari: ergo a contrario sensu non condemnata ad testimonium potest admitti.

d ¶ Colligitur.] Arg. quod de vno negat, de alijs omnib. conceditur 2. Item ar. ꝙ possumus argumentari per ar. a contrarijs, vt hic, & 23. dist. qualis, & 45. d. disciplina. & 23. q. 4. quæstum. Et lex dicit ꝙ fortissimum est argumentum a contrario sensu, vt de off. eius cui mand. est iurisdi. l. r.

a ¶ Testimonium.] Secundum leges mulier in omni causa potest testificari, siue sit ciuilis, siue criminalis: nisi tantum in vltimis voluntatib. secundum canones vero mulier in nullo crimine pōt testificari, nisi exceptus, sed in ciuilib. pōt testificari. Nec obst. 33. q. 5. mulierem. & extra de ver. si. fortius vbi dicit, ꝙ mulier non potest esse testis, sed intelligas de criminalib. causis, & vltimis voluntatibus. Quidam tū dicunt, ꝙ mulier ſm canones non pōt testificari nisi in casib. à iure expressis. NON EST PERMISSVM. CASVS. Mulier nō potest quemquam in iudicio publico accusare: nisi suam vel suorum prosequatur iniuriam.

CErtis de causis.] CASVS. Dicitur in hac l. ꝙ concessum est mulieribus accusare si suam vel suorum iniuriam prosequantur contra quos non cognuntur inuite

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicere testimonium. similiter volunt dicere testimoniũ suorum consanguineorum, vt liberti paterni vel materni esse falsum, admittuntur ad accusandum, pupillus vero vel pupilla mortem patris vel aui exequi potest auctoritate tutoris: similiter de testamento patris potest experiri.

a ¶ Inuitę.] Quidam enim personæ sunt, contra quas non cogitur aliquis testificari, vt 4.q.3. item lege Iulia.

b ¶ Testamentaria.] Vt mulier possit accusare testamentum falsum, si testamentum ad se vel ad suos pertineat.

c ¶ Paterni.] Quia si lij patronorum, & ethi, qui ex transuersо veniunt vsque ad quintum gradum vocantur ad successionem liberti, vt in instit. de succes. lib. § fi autem sine liberis.

Minor agere & conueniri nõ põt, nisi in certis casibus.

d ¶ Pupillis.] Regulare est, q minor annis sine tutore, vel curatore nec agere potest, nec conueniri, vt C. de auct. præstan. l. claram. alioqn sententia lata cõtra ipsum nulla est: si tamen lata fuerit pro ipso, tenet, vt C. de procu. non eo min⁹, quandoq. ramẽ agat vel cõueniat sine tutore vel curatore, ut in casib. hic positis. Itẽ si impetrauit veniã ætatis, vt C. de his q ve. æta. impet. l. 3. Ite fi agatur de libero homine exhibendo, vbi etiam pupillus admittitur, vt ff. de lib. ho. exhib. l. 3. §. pen. item si agatur de recuperanda possessione, vbi ẽt impubes sine tutore auditur, vt C. qui legi. perso. l. vlti. item minor potest agere de thoro suo violato, vt ff. de adult. l. si maritus. §. ti lex Iulia. licet autem minor pro se non possit agere, pro aljs tamen potest, si habet mandatum, vt ff. de mino. cum mandato, vt ff. de procu. filius familias in fine. Vtrum autem in causis spiritualibus, vt in matrimonio, vel pro ecclesia possit minor litigare pro se? Dicunt quidam quòd sic: quia in his cẽsetur maior, sed certe cum ibi maius periculum vertitur, magis esset ibi consulendum minoribus, vt ff. ad Carb. l. 1 § 3. nam circa maiora maius periculum vertitur, vt 42. dist. quiescamus. Item video, quod in matrimonio locum habet in integrum restitutio, vt ext. de in integ. rest. ex litteris. similiter in aljs causis spiritualibus, scilicet in religione assumenda. 20. q. 1. illud in ordine sacro. 77. d. c. 1. & 2. Item cum filius agit contra patrem secundum canones. 2. q. 7. quæritur. in matrimonio certum est quòd minor pro se admittitur ad agendum, vt extra de rest. spol. ex parte. sed de hoc posset dubitari, vtrum ibi locum habeat restitutio. sed de hoc dixi super illa decr. ex parte. sup. de rest. spo.

e ¶ Testamentaria.] i. lege Cornelia de falsis.

f ¶ Per interdictum.] Scilicet per interdictum de tabulis exhibendis: quo experitur omnis ille cuius interest, vt ff. de tabulis exhib. locum 1.

1 Sub. §. consequos ex lege publicorum testimonium inuitæ[a] nõ dicunt. ¶ Idem & in lege Cornelia testamentaria[b] senatus statuit: sed & de testamento paterni[c] liberti, vel materni mulieribus publico iudicio dicere permissum est. ¶ Pupillis[d] ex concilio tutorum patris mortem, item pupillæ aui sui mortem exequi concessum est lege testamentaria[e]. Nam & de patris quidem testamento pupillis agere diuus Vespasianus permisit. Sed etsi non exhibeantur tabulæ, per interdictum[f] possunt experiri. *Codice de ijs, qui accusare possunt, vel non, lege quarta*, Imp. Alex. Dionysio. Vxor tua, si consobrini sui necem vindicandam existimat adeat præsidem prouinciæ. *In digestis ad legem Iuliam maiestatis lege 8. Papinianus, lib. 12. responsorum.* ¶ In quæstionib. læsæ maiestatis etiam mulieres audiuntur.* ¶ Et coniurationem denique Lucij † Catilinæ Fuluia mulier detexit, & M. Tullium consulem indicio suo instruxit.

Quæcumque & vero personæ ad accusationem publicorum iudiciorum, vel læsę maiestatis admittitur, eadem accusationem simoniæ subire non prohibetur.

Vnde in 1. libro Codicis Imp. Leo Armasio præfecto Præt. le. 29.

li. 9. tit. 1. l. vxor

lib. 48. tit. 4. l. in quæstionib.

* Adde cõtra quos põt admitti. not. in l. si familia. ff. de iurisd. omn. iud. & inl. nemo. C. de epis. aud.

† al. Sergÿ.

tit. 3. de episcopis & cleric. l. si quem quam.

¶ Læsæ maiestatis. & publicorum iudiciorum, & simoniæ accusatio æqualiter proponatur.

C. IIII.

SAne †[h] quisquis hanc sanctam, & venerandam antistitis sedem pecuniæ interuẽtu subisse, aut si quis, vt alterum ordinaret, vel eligeret, aliquid accepisse detegitur; ad † instar[1] publici criminis, & læsæ maiestatis accusatio

† Cum sane fi quis] orig.

† al. instar

IN QVÆSTIONIBVS CASVS. Dicitur hic q̃ in crimine læsæ maiestatis mulier potest accusare, quod probat exemplo mulieris Fuluiæ, quæ Catilinam coniurantem Marco Tullio detexit.

QVÆCVMQVE. CASVS. Dictum est supra, quod mulier admittitur in publico crimine, & in crimine læsę maiestatis ad accusandum. Nunc vero probat, quòd admittitur in crimine simoniæ, cum admittitur in publico crimine, & in crimine læsæ maiestatis. Et ad hoc induxit legem sequentem.

g ¶ Quæcunque. Hoc non facit ad propositum: sed hoc ponit vt inde at seq. c.

SAne g[i] quis.] CASVS. Statuit Leo Imperator in hac lege vt si quis Romanã sedem per pecuniam acquisierit, vel alium per pecuniam ordinauerit vel elegerit, ad instar criminis læsæ maiestatis accusatus & conuictus deponatur, & perpetuo infametur, cum ipsi sint in crimine pares.

h ¶ Sane.] Hæc lex est pars illius, C. de episcopis, & cle fi quemquam.

i ¶ Ad instar.] Non tñ est ibi omnimoda similitudo inter crimen simoniacum, & crimen læsæ maiestatis: quia pro crimine simoniæ imponitur pœna depositionis, sed pro crimine læsæ maiestatis pœna mortis. vt 6. q. 1. §. verum, sed quo ad accusationem & testimoniũ parificari videntur, vt quicunq; admitta ur accusator vel testis in vno, & in reliquo, vt extra de fi. licet Hely in fine. & cap. tanta. 79. di. fi quis Papa. Item simonia * est maius crimen quàm hæresis, vt 1. q. 1. eos. immo est maius crimen quàm aliquod aliud crimen, vt 1. q. vlt. patet: sed in hæresi quilibet admittitur, ergo multo fortius in simonia. argum. tamen contra est extra de testib. veniens 1. vbi

Simonia, & crimen læsæ maiestatis fi omnino cõueniunt.

* Quo simonia interdũ dicatur grauius crimẽ, vide sup. q. vl. c. patet, in gl. in ver. reputantur. Nam prior loquendo, hæresis est maius crimen quam simonia.

vbi dicitur, q̃ in simonia socij criminis non admittuntur. sed in crimine læsæ maiestatis audiuntur, vt 6. q. 1. §. verum. & porro. Sed dic, quod non admittuntur socij criminis cum accusatus est bonæ famæ, aliàs quilibet auditur. Vel dic vt dixi 2. quæst. 1. in primis. in fin. t. Vel dic

1 Et melius fu. 1. q. 2. fi quis episcopus. ibi videas.

deportationi, siue decapitationi, vt 5. q. 6. delatori.

CVM AVTEM. CASVS. Iste. §. diuiditur in duas partes. In prima parte concludit Grat. ex supradictis dicens, quod canones non recipient accusationes, quas leges sæculi repellunt: ergo à contrario sensu per canones sunt admittendi, qui per leges non prohibentur. Postea respondet huic conclusioni dicens, quod non bene infertur: q̃ a leges prohibent omnes clericos nuptias contrahere, qui per canones prohibentur: non tamen leges admittunt copulã omniũ clericorum, qui per canones non prohibentur. Et de hoc ponit exemplum. Et ita quãuis canones non admittunt accusationes, quas admittunt leges; non tamen recipiunt omnes, quas leges admittunt. In secũda parte dicitur quòd in negotijs ecclesiasticis tunc legibus est vtendum cum canonibus non contradicunt. Vnde cum per leges mulier in crimine læsæ maiestatis & simoniæ admittitur ac accusandum & per canones est admittenda: vel ollẽda tur canon per quam repellatur. Et si quis dicere velit quòd mulier alios de simonia & nõ sacerdotes possit accusare: tũc eius distinctio locum nõ habuit, nisi specialiter hoc aliqua lege inueniatur esse prohibitum, cũ legibus generaliter ei permissum videatur. Postea huic quæstioni respondet dicens, quòd specialia sunt crimina, in quibus mulieri p mittitur accusare, inter quæ cum fornicatio non connumeretur, de qua mulier pbyterum accusat; patet, q̃ propter hoc mulier sit repellenda, & etiam propter aliud: quę dum de se confitetur contra sacerdo

ne proposita, à gradu sacerdotij retrahatur. Nec solum hoc deinceps honore priuari, sed perpetuę quoque infamiæ damnari decernimus: vt eos, quos[a] facinus par coinquinat, & æquat; vtrosque similis pœna comitetur.

Cum autem sacris canonibus accusationes omnino submoueantur, quas leges sæculi non asciscunt, è diuerso videtur admittendæ, quæ legibus[b] sæculi non prohibentur. Verum hoc non infertur. Quicumque enim clericorum sacris canonibus nuptias contrahere prohibetur & legibus Imperatorum. Non autem consequenter omnium copulam leges admittunt, quorum coniunctionem sacri canones non prohibent, legibus enim « soli cantores, & lectores: canonibus autem etiam acolythi vxores ducere possunt. Quamuis igitur sacris canonibus submoueantur accusationes, quas leges sæculi non asciscunt; non ideo c̃sequenter recipiuntur, quascumque principum leges admittunt. ¶ *Sed (sicut circa huius operis initium[c] præmissum est) toties legibus Imperatorum in ecclesiasticis negotijs vtendũ est quoties sacris canonibus obuiare non inueniuntur.* ¶ *Vnde aut specialiter sacris canõibus mulier ab accusatione læsæ maiestatis, & simoniæ ostendatur prohibita: aut præmissis rationibus ad huiusmodi accusationem admittẽda probetur. Nec quisquam distinguere quærat: ad aliorum, non ad sacerdotum accusationẽ in hoc casu simoniæ mulieres esse admittendas†. Cum enim generaliter[d] legibus hoc eis permissum inueniatur; nisi quis specialiter aliqua lege hoc prohibitum ostenderit, eius distinctio locum non habebit. Verum, cum contra generales regulas quædã crimina specialiter excepta sint, in quibus mulieri accusare permittitur, inter quæ fornicatio non numeratur; patet, quod huius accusatio dupliciter infirmatur; & quia fornicationis crimen intendit; & quia dum de se confitetur, super alienum crimen ei credi non oportet.*

† Concor. tex. in l. quẽ quam. cum gl. C. de epi. & cle.

& Dionisius, epist. 2.

« ¶ Legibus enim.] *Discrepatia hæc legum, & canonum vera non est. Sed fortasse in hanc opinionem venit Gratianus ex quibusdam verbis nouellæ vigesimæ secundæ, quæ in vulgatis authenticis habetur collat. 4. tit. de nuptijs* §. sed & si quis inter reuerendissimos constitutus clericos (vltra lectorem, aut cantorem dicimus) omnino contraxerit nuptias; hũc ex nostra cõstitutione cadere sacerdotio constituimus, atque volumus. *Iulianus autem antecessor eadem nouella 22. nu. 27. illud.* supra

Vel dic q̃ admittit quilbet ad accusandũ in his criminibus, sed non ad testificandum: quia tota vis consistit in testimonio, sed non in accusatione.

a ¶ Quos.] Non intellige q̃ eandem pœnam patiatur conuictus de simonia, quam conuictus de læsa maiestate. Sed hoc vult dicere, q̃ eandem pœnam patiat tandans quàm accipiens pecuniam 2. Vel dic eadem pœna, id est, consimilis: nam pœna depositionis similis est

2 Ad hoc fu. 2. q. 1. quos constituerit.

tem, ei credi non debet vt infr. seq. cap. Secũda pars incipit ibi, [Sed licut.] &c.

b ¶ Legibus:] Sup. 10. dist. lege Imperatorum.

c ¶ Initium.] Sup. dist. 10. cap. 1.

d ¶ Generaliter.] Sic ergo argumentatur, cum nusquã inueniatur prohibitum. ergo non debet prohiberi, vt 27. q. 2. lex diuina, simile vigesima prima q. 1. quod si dormierit & 55 dist. Euangelica.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NEmini.] CASVS. Quæsitum est à Iulio Papa, vtrũ alicui de se confesso contra socium criminis sit credendũ? Et respondet, non: nisi in crimine læsæ maiestatis: quia omnis confessio accusanti periculosa aduersus quemlibet. Item §. qui postea sequitur planus est.

a ¶ Læsæ maiestatis.] Et præterquã de crimine simoniæ. vt 79. dist. si quis Papa. & su. ea. sanæ licet sit arg. contra, extra de test. veniens 1. Quidã tamen dicunt, q in crimine simoniæ nõ auditur socius cõtra sociũ. & ad aliud decretum 79. d. si quis Papa respõdet, q ibi socius admittebatur contra socium, hoc ideo fuit: quia non fuit ibi tãtum crimẽ simoniæ, sed ẽt crimen lęsæ maiestatis. Item auditur confessio vnius latronis contra alios, vt C. de fer. prouinciarum. Item falsarius contra socium suum auditur 1. vt C. de fal. 1. nunquam tamen valet confessio taliũ ad conuincendum socium, nisi adsit aliqua psumptio, vt ff. de cu. re diuus. Ioan.

Cõfessio latronis contra latronẽ auditur.

1 Ilta fuit snia. B. Isi. q dicebat, q nunquam valet confessio socij contra socium, nisi aliquã sit præsumptio contra ipsum. sed Azo dicit su per valere nisi expssũ inueniretur. Arch.

b ¶ Credi.] Præiudicatur tamẽ alteri extali confessione, intãtum, quod ei indicitur purgatio, vt extra de adul. significasti, quod verum est si laboret infamia, alias non vt extra de purga. capitu. nos inter alios. & extra de cõfess. cum monasterium.

QVod vero die.] CASVS. Hic intitulatur quarta quæstio, qua quæritur vtrum die Dominico liceat causas uentilare? Et respondetur, quòd nec die Dominico, nec alijs diebus feriatis, vt infra ead. c. 1. 2. & 3. nisi tractetus de pace, vt iufra 22. q. 5. decreuit. & nisi partes in hoc spõte consentiant. vt ff. de fer. l. 1. Itẽ si res sit tempore peritura, agitur diebus feriatis. Liberalia quoque iudicia diebus illis tractãtur, & de amouendis officiatis. & de alimentis, & atrocibus iniurijs & vt aliquis in possessionem causa rei seruandæ mittatur, agitur diebus iltis, vt ff. eod. l. 2. & 3. & contra insignes latrones agitur diebus feriatis, vt C. eo d. l. prouinciarum. & in quibusdam alijs casibus, qui notantur C. eod. tit. & in summa huius quæstionis.

Feriatis diebus an possit litigari.

c ¶ Quòd vero.] Diebus feriatis causæ non sunt tractandæ, vt infra cap. 1. & vlt. nisi tantum de pace, ut 22. quæst. 5. decreuit. agitur tamen in quibusdam casibus, scilicet cum actio est tempore peritura. Item cum agitur de tutoribus dandis, & de amouendis officiatis, & de alimentis, & de atrocibus iniurijs, & de liberalibus, causis, vt ff. de fer. l. 1. 2. & 3. Item contra insignes latrones agitur; vt C. de fer. prouinciarum. Itẽ si partes sponte nec velint litigare feriatis diebus, possunt: aliàs non tenet sententia, vt ff. eod. l. 1. libellus autem potest porrigi die feriato. vt ff. de adul. miles. §. sexaginta. Ioan. tamen dixit quòd partes mutuo consensu possunt litigare lectorem, & cantorem, *exponit.* veluti subdiaconus, & diaconus. *Hos autem canones etiam nuptijs prohibent. Et Leo in c. lex continentiæ supra dist. 31. fere ijsdem verbis vsus est, quibus Iustinianus in hac nouella, & nomine lectorum omnes minores ordines significauit.*

Vnde Iulius Papa scribit in decretis, c. 18. dicens.

¶ Rei professio aduersus quemlibet admitti non debet. C. V.

Ansl. l. 3. c. 75. Iuo p. 5. c. 288. Panu. l. 4. c. 69.

NEmini (præterquam de crimine læsæ maiestatis a[a]) de se confesso credi b potest † super crimen alienum quoniam eius, atque omnis rei professio periculosa est, & admitti aduersus quemlibet non debet.

† *al. oportet*] *al. debet.*

a ¶ Præterquam de crimine læsæ maiestatis.] *Hec exceptio in nullo ex locis indicatis habetur, præterquam apud Anselmum.*

Quia ergo ista de se confitetur, super alienum crimen ei credi non oportet, sed contra eam sua confessio interpretanda est.

QVÆSTIO IIII.

QVòd vero c die Dominico nec episcopo, nec presbytero causam aliquam ventilare liceat in Tarraconensi concilio prohibetur, in quo sic statutum est, c. 4.

¶ Ministri ecclesiæ die Dominico causas ventilare non debent. C. I.

Iuo p. 4. c. 22.

NVllus episcoporum, aut presbyterorum, vel clericorum die Dominico propositum cuiuscunq; causæ negocium audeat ventilare f; nisi hoc tantum, vt Deo statuta solẽnia peragant, Cæteris vero diebus, conuenientibus personis illa, quæ iussa sunt, habent licentiam iudicandi, excepto † criminali d.

† *al indicare*

† *al exceptis criminalibus negotijs*

Item ex concilio apud Erphesfurt habito præsente rege Henrico.

NVllus episcoporum.] CASVS. Statutum fuit in cõcilio Taraconensi, vt in diebus Dominicis, vel alijs solennibus diebus episcopi vel alij clerici causas ventilare non audeant: sed in alijs diebus possunt, & ex certa causa criminali, vbi agitur ad sanguinis effusionem.

d ¶ Criminali.] Scilicet cum agit ad effusionẽ sanguinis. tũc clerici non possunt esse iudices, vt 23. q. 8. his à quibus. delegari thi põt clerico criminalis causa. vt tamen princeps iuret de impunitate rei, vt 23. q. 8. sæpe.

Placita

PLacita.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, vt in diebus Dominicis & præcipuis festiuitatibus, vel in legitimis ieiunijs sæcularia placita non tractentur. In secunda parte dicitur, quòd in septẽ diebus ante natiuitatem domini vsque ad octauam Epiphaniæ,

¶ β Erphesfurt.] *In vulgatis legebatur*, Ephesum, *quasi hoc esset decretum aliquod concilij Ephesini habiti tempore Cælestini Papæ, & Theodosij iunioris. Hoc vero est Germanicum concilium habitum præsente Henrico rege, prout etiam apud Ernchardum, & Iuonem dicitur. Et codices Gratiani manuscriptis habent, quemadmodum est restitutum. In hoc autem oppido petijt Bonifacius à Zacharia Papa constitui episcopum, & impetrauit. Quod apparet ex prima epistola Bonifacij ad Zachariam, & vltima Zachariæ ad Bonifacium.*

¶ Solennibus diebus, & legitimorum ieiuniorum sæcularia placita non agantur. C. II.

Burc. l. 13. c. 21. Iuo p. 4. c. 53.

PLacita sæcularia Dominicis dieb. vel alijs præcipuis festis, seu etiam in his diebus, in quibus legitima ieiunia celebrantur, secundum canonicam constitutionem minime fieri decernimus. Insuper etiam sancta synodus decreuit, vt nulla iudiciaria potestas licentiam habeat sua auctoritate Christianos ad placitum bannire in supradictis diebus, idest † septem eies ante Natalem Domini vsque in octauas Epiphaniæ, & à quinquagesima a vsque in octauas Paschæ, & septem dies ante natiuitatem sancti Ioannis Baptistæ: quatenus adeundi ecclesiam, orationibusque vacandi b liberius habeatur facultas.

† & forte fasse

Item Hadrianus Papa in capitulis, c. 64.

¶ De eodem. C. III.

Burc. l. 1. c. 112. Iuo p. 5. c. 204.

NVllus episcopus, vel infra positus die Dominco causas iudicare præsumat.

QVÆSTIO V.

PVrgationem c vero neganti esse præstandam Stephanus scribit Leoni episcopo Theanensi.

¶ Idem est titulus in cap. de manifesta. supra 2. quæstio. 1.

¶ Diaconus si de crimine conuinci non poterit, apod episcopum seipsum secreto purificet. C. I.

Iuo p. 6. c. 460.

DE crimine sibi illato diaconus tuus verissime fateba tur se esse immunem. Veruntamẽ si suspicio habetur, phaniæ, & à Quinquagesima vsq; ad octauam Paschę, & septem diebus ante festum sancti Ioannis Baptistæ non liceat iudici ad placitum aliquem vocare. Secunda pars incipit ibi, [Insuper,] Sequens capitulum patet.

a ¶ A Quinquagesima.] Alibi dicitur à Septuagesima, vt 22. q. 5. decreuerit hoc tamen hodie non seruat Romana Curia. Ioan.

b ¶ Orationibusque vacandi.] Ratio secunda est ob reuerentiam dierum, & tertia fauore partium, vt sic partes à litibus respirent, vt C. de ferijs, dies. Quarta ratio est, quia talibus diebus non præstatur iuramentum nisi crimine non est infamatus, vt 6. q. quinta, capit. vno. Si autem est infamatus de crimine, indicitur ei purgatio vt inf. ea. c. 1.

c ¶ Purgationem.] Hic quæritur an neganti sit indicenda purgatio. Et est dicendum quòd non, nisi laboret infamia. 6. q. 5. quod autem hæc quæstio dicta est su. 2. q. 5. per totum. Ioan.

DE crimine.] CASVS. Aldericus diaconus habebatur suspectus de quodam crimine: & ideo per ipsum Aldericum Menen. episcopus consuluit Stephanum Papam, qualiter super hoc esset procedendũ? Et respondet pro pace, vt 12. q. 5. decreuit. & sic non posset prædari sacramentum calumniæ. Sed pone quòd Papa committ alicui, quòd intra triginta dies terminaret causam aliquam, & illi dies incidant intra dies quadragesimales; videtur q cum res sit peritura tempore, quòd iudex inuitis partibus procedere possit, quod quidam concedunt: sed non est verum hoc: quia licet littere pereant, lis tamẽ sal ua manet coram alio 1. Sed pone q iudex citet aliquẽ die feriato; nunquid tenetur citatus venire, & allegare priuilegium suum? Videtur, q sic: quia si post appellationem citat aliquem tenetur venire, & allegare priui legium suum, vt ext. de appel. si duobus. & ca. cum parati. Itẽ etsi non teneatur qs respondere die illa: tamen potest ad hoc citari, vt libellus ei detur 2. ff. de adulter. miles: §. sexaginta. Item quid si sub hac forma fiat citatio, Mando tibi, vt hinc vsque ad diem Dominicam hic compareas, vt ext. de do. & contum. cum dilecti. Respondeo, si citat vt compareat die feriato, bene tenet citatio. Sed si citat vt respõdeat, nõ tenet: quia talis citatio nulla est 3. vt ff. de fer. l. 1. & vbi citatio nulla est. & hoc liquet, q est nulla: non tenetur venire ad allegandũ priuilegium suũ, sed vbi dubium est an teneat, tenetur venire, vt dixi tertia q. secunda, si episcopus.

2 Idem sẽt Inno. ext. de off. deleg. de causis. Arch.

2 Idẽ tenet Ale. de Imo. in l. 1. col. 2. ff. de ferijs & l. in l. j. §. mu no. nun. & in l. 1. in ver. cõ eius. & ibi Bal. C. de adul. & no. gl. in c. fi. & ibi vide doc. de iud. extra.

3 Conc. Ale. de Imo. in l. ex quacunq. col. 2. ff. si qs in ius voca. non ier. & Cy. in l. dies. ff. de ferijs & per Bar. in l. j. §. nunc. de deop. no. nu.

PVrgationẽ.] CASVS. Hic intitulatur 5. qõ. qua quæritur, an neganti sit purgatio indicenda? Et respõdetur quòd non, si de

Universidad de Deusto
Biblioteca

spondet, si accusatores & testes idonei reperiuntur, coram certo numero episcoporum accusetur ipse Aldericus, & confessus fuerit, vel legitimis testibus conuictus, canonica sententia feriatur. Si vero crimen non confitetur, nec testibus potest probari, & infamatus est de crimine non in publico, sed coram te, & aliquot testibus, presbyteris, & diaconis, secretose purget, præstito iuramento, & deinde commoneat clericos ne præfatum diaconum infamat præsumãt, exẽplo Cham, qui male dictus fuit à nlijs, q̃a verenda p̃ris derisit.

a ¶ Numero.] inf. e. q. 7. Fœlix.

a ¶ Accusatores.] Idest, accusator.

c ¶ Publico.] 2. q. 5. presbyter. 23. d. illud contra. Sed ibi loquitur cũ publice q̃s est infamatus 1, hic cum clanculo vel à clero est infamatus.

d ¶ Ne sacerdotem.] hic sacerdotẽ vocat diaconum. fic extra de coha. clericorum, & mu. si quispiam.

e ¶ Cham.] 2. q. 7. sententia. Ioan.

P Resbyter.] CASVS. Quidam epis sciens peccatũ cuiusdam presbyteri & diaconi sui (quod peccatum sibi notũ erat per eorum confessionem sibi extra iudicium factam) cõpellebat eos publice confiteri, qđ cũ facere nollent: sed se sacramento defendere vellent, ab officio vtrumque suspendit. super hoc Solomon Constan. episcopus quæsiuit à Nicolao de duobus. Primo vtrum per solam pœnitentiam possit presbyter vel diaconus ad officium reparari, cum episcopo sit notum scelus esse perpetratum? Et rñdet q̃ non. Secundum, vtrum pp confessionem extra iudicium factam possit quis suspendi vel dãnari? Et rñdet q̃ non, sed per testium approbationem, vel spontaneam confessionem in iudicio factam. ita ponit Bene. hunc casum. H. vero sic. Quidam episcopus dicebat se scire crimen cuiusdam presbyteri, & cuiusdam diaconi, & ideo noluit purgationem eorum recipere, sed statim eos deposuit. tandem delata fuit causa ad Solomonem episcopum per delegationem domini Papæ, vel per appellationem: quia forte metropolitanus eorũ erat: qui dum vellet de causa cognoscere, eps inhibat, & dicebat ne reciperet purgationem eorum, quia eos iuste damnauerat. Dubitabat ergo Solomon, & in hoc articulo dominum Papam consuluit: cui nunc Papa rescribit, ostendens qualiter in causa debeat procedere. Si enim legitime conuicti, vel confessi in iure remanẽat sic depositi. si vero nec in iure sint confessi, nec legitimis testibus coram suo episcopo conuicti, pristino statui siue honori restituantur.

f ¶ Sacramento.] Hic consueuit quæri, si eps scit clericum infamatum esse reum, an debeat eius purgationẽ audire, vel etiam compellere eum ad purgationem? Et f videtur q̃ sic: quia generaliter traditur in canone, q̃ clericus infamatus debeat se purgare. 2. q. 5. per totum. Itẽ sacerdos tenetur concedere Eucharistiam ei quem scit in mortali constitutum, vt infra de consecrat. dist. 2. non proh-

Famatum cogere ad purgationem.

& accusatores idonei reperiuntur, & tales testes, quales sacri canones faciunt: accito tecum certo episcoporum numero [a] veniant accusatores [b], vocetur & ipse Aldericus diaconus: & si negauerit, ventiletur causa canonice: & si, vel sponte confessus, vel legitimis testibus fuerit approbatus, canonica feriatur sententia. Qui si nec sponte confitetur, nec accusatores, & testes legitimi reperti fuerint, & mala fama crebuerit; non publico [c] examine, sed coram te, & aliquantis reuerendissimis presbyteris, & diaconis tuæ ecclesiæ secreto iuramento se purificet. Et tu deinceps boni testimonij eum annuncia: & compesce, & commone ecclesiæ tuæ filios, ne sacerdotem [d] Dei vlterius infamare præsumant; timentes, quod Cham [e] maledictus est, qui patris veronda derisit. *Gen. 9.*

Item Nicolaus Salomoni Constantiensi episcopo.

¶ Non est spoliandus presbyter, vel diaconus, nisi sponte confessus, vel legitime conuictus fuerit.

C. II.

PResbyter, aut diaconus, quem asseris crimina nolle publice confiteri, sed velle cum sacramento [f] defendere se; & si tamen notum sit episcopo esse scelus ab ipso perpetratum; non potest per aliquam pœnitentiam [g] sacerdotali, vel diaconali officio potiri: sed mirandum est [h], si ipse cõfessus non fuerit, quomodo notum possit esse episcopo scelus ab ipso perpetratum, nisi accusatore forte ideo neo per testes idoneos approbante. Vnde si examinante episcopo causam presbyteri, vel diaconi non fuerit per testiũ approbationẽ presbyter †, vel diaconus forte conuictus; non est scelus episcopo legitime manifestum; nisi sua spõte scelus ipse confiteatur. Qđ nisi fecerit, interim nõ vi

Iuo p. 6. c. 122.

† *al. ille presbyter*

prohibeat. Item episcopus iure suo vtatur, si quid malii inde accidit, non est ei imputandum 2, vt 33. q. 5. de occidendis. Item non potes dicere, quòd eum episcopus cogat ad periurium. sed potius canon cogit ipsum iurare, vt 33. q. 2. quos Deus. Sed contra, ille qui recipit alterius iuramentum, & scit eum falsum iuraturum, vincit homicidam, vt 22. q. 5 ille. Item qui permittit alium falsum iurare cũ possit prohibere, peccat, vt 22. q. 5. hoc vr. H. dicit q̃ eps secreto debet ei consulere, vt potius confiteatur publice crimen, quàm vt fiat periurus. Sed si ad hoc non potest eum inducere, dicet populo: absit vt quid quam finistri de hoc clerico suspicemur, vt 11. q. 3. absit. Alij dicunt, q̃ delegabit purgationem. Tertij dicunt, q̃ non peccat audiendo purgationem: quia auctoritate canonis facit, 23. q. 4 qui peccat.

g ¶ Pœnitentiam.] Quia pœnitẽtia non restituit aliquẽ dignitati, sed gratiæ tantum, vt inf. de pœn. distin. 6. qui vult. nisi quandoque, vt quando crimen occultum est, vt 50. dist. domino sancto, & c. quia tua. sed per restitutionem in integrum vel dispensationem.

h ¶ Sed mirandum est.] Arg. q̃ non secundum conscientiam iudicandum sit 3. vt 3. q. 7. iudicet. & per hoc decretum intellig̃o illud 32. di. nullus. intelligo enim illud de scientia iuris, non facti, licet alias verbum sciendi large sumatur, vt 22. q. 5. hoc videtur.

Quòd

2 Hoc ideo quia lege permittente hi, &c. C. de adul. Gracch. C. de concub. l. antep. arg. 31. q. 1. hac rõne. 23. q. 4. quàm peccatum. in priuat.

3 Adde an & qñ sit fama cõsiderata in iudicium. de testi. l. illicitas. h. ff. de off. pref. fid. & in l. ff. de ser.

Vòd vero.] Hæc q. diuidit in duas partes: in quarum prima dicitur, quòd confessio extorta non præiudicat. Secũda ibi, [A fidelitatis.] Ioan. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur 6. q. qua quæritur an confessio sit cruciatibus extorquenda. Bx respondetur q̃ viles testes possunt cruciari, vt 5. q. 6. presbyteri. & 2. q. 1. in primis. accusator vero non est cruciandus à iudice, nisi in crimine excepto propter inopiam probationum: velint falsitatem dicat C. ad legem Iul. læsæmaiestatis, si quis vbi glibet accusator & reus & testis torquetur, aliàs à reo veritas non est crucioribus eruenda, vt inf. ea. c. 1. nisi sit præsumptio cõtra eum, vt 23. q. 5. c. 1. De hoc satis notatur in summa huius quæstionis.

a ¶ Quòd vero.] Ab aduersario numquam est extorquenda confessio cruciatibus, vt inf. e. c. 1. & 2. sed à iudice licite extorquetur confessio tormẽtis & cõnibus. Torquere possit iudex aliquas personas. Nam à iudice quandoque torquetur testis: qñque reus: qñque accusator. Testis torquetur tam in ciuili quam in criminali, vt si est seruus vel vilis persona: vel etiam si sit liber & sic criminosus & infamis, vel obscurus vel ignotus. tales enim non recipiuntur ad testimonium sine quæstionibus, licet sint clerici. 4. q. 3. si res. & 5. q. 5 illi qui. & q. 6. presbyteri. & 2. quæst. 1. in primis. & in authen. de testi. §. nos igitur. & §. licet. coll. 7. & C. de fal. si quis decurio. Torquetur etiam libera persona licet nõ sit vilis, dum tamẽ vacillet in testimonio, vt ff. de quæstioni. ex libero. extra de pœnis. super his 1. Item reus quandoque torquetur licet raro, scilicet cum est suspectus, & non potest alias res probari, maxime si est vilis persona, & hoc in ciuili causa: vt 14. q. 6. si res aliena. similiter in criminali torquetur, vt 23. q. 5. ca. 1. Actor vero in ciuili causa nũquam torquetur, sed accusator in criminali causa quãdoque torquetur, vt in crimine læsæ maiestatis, cũ criminaliter non potest probari, vt C. ad leg. Iu. maie. si quis. ibi enim qualicumque dignitate si præditus nullo priuilegio se potest tueri, siue sit accusator, siue reus vel testis. vt 6. q. 1. §. porro. & 50. dist. nullus omnino. Ioan.

1 Ad idem arg. C. de testi. nullum & 4. q. 3. qui falso. idem videtur, & si non vacil. ff. de q. l. vnius. §. testes secundum Io. de Fan.

demus suo debere presbyterum, vel diaconum officio priuari. Sola ergo spontanea confessio, & canonicus numerus, & qualitas testium (decernentibus episcopis, & accusatore, quod obiecerat, comprobante) clericum priuat proprio gradu.

QVÆSTIO VI.

VÒd vero [a] confessio cruciatibus extorquenda non sit, Alexander Papa testatur scribens omnibus orthodoxis, epistola prima, cap. 2.

¶ Ministrorum confessio non sit extorta, sed spontanea. C. I.

Iuo p. 5. c. 241. Pan. l. 4. c. 118.

SI quandoque a sacerdotibus, & auctoribus ecclesiæ, quædam scripturæ quoquomodo per metũ [b], aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint, vel vt se liberare possint quocumque ab eis conscriptæ, aut roboratę fuerint in genio; ad nullum eis præiudicium [c], vel nocumentum † valere censemus: neque vllam eos infamiam, vel calumniam, aut à suis sequestrationem bonis vmquam, Deo auctore, & sanctis Apostolis, eorumque successoribus sustinere permittimus. Confessio vero in talibus non compulsa, sed spontanea fieri debet. *& infra.* ¶ Omnis enim confessio, quæ fit ex necessitate, fides non est. *& paulo post.* ¶ Confessio ergo in talibus non extorqueri debet, sed potius sponte profiteri. Pessimum enim est de suspicione, aut extorta confessione quemquam iudicare: cum magis sit inspector cordis Dominus, quàm operis. *& paucis interiectis.* ¶ Non potest autem humano condemnari examine, quem Dominus suo reseruauit iudicio. Si omnia namque in hoc sæculo vindicata essent, locum diuina iudicia non haberent. *Item multo superius.* ¶ Est etiam & num, quàm ad actus, qui per simplicitatem vel necessitatem fiunt. nam talibus non extorca, sed spontanea confessio est exigenda. [Fides non est,] Id est, non facit fidem.

† *al. prouenire.*

b ¶ Per metum.] Dummodo talis sit metus. qui cadat in constantem virum, vt extra quod met. causa, ad audientiam. Si quæris qualis metus debeat cadere in constantem virũ: dico q̃ qui continet metum mortis, vel cruciatũ corporis, vt extra eo. tit. cũ dilectus. Coactio autem verborũ non sufficit, etiam si Rex sit qui minetur, vt extra qui clerici, vel vouea. infinuante. C. de transa. interpositas. ibi melius dr, licet sit ar. contra. 31. q. 2. Lotharius. & su. dist. 7. fuerũt. ff. de acqu. hæred. l. 6 §. vlt. vbi dr, q̃ nõ sit hęres q. pp metũ verborũ adijt hæreditatẽ. Et nota q̃ canõ hic tria æqparat, vim, metũ. & fraudẽ, & hæc accusat, ff. qua re actio tũ dat l. 1. §. q̃ onerandæ.

Metus cadens in constantem virum qualis est.

c ¶ Præiudicium.] Bene fit præiudicium ei quantum ad hoc, q̃ ille cui p metum traditur res, dominus sit reus: sed quantũ ad hoc non sit ei præiudicium, quin detur ei actio, qđ metus causa ad repetendũ: si tradidit

Universidad de Deusto
Biblioteca

uel exceptio. si non tradidit, ut ff. eod. metu. 2. §. sed quod prætor. & §. ex hoc edicto. si tamen primo coactus promisit, & postea spontanee tradidit, non excusat coactio, ut C. quod metus caus. l. 2. & extra qui cle. uel uo. in fine. Unde, ibi patientia tpis, &c. & est simi. extra de eo qui duxit in matrim. significauit.

a ¶ Litteras.] In quibus fatentur aliqua se debere.

b ¶ Requisitione.] Id est, cõfiteantur quod absoluerunt aliquos a debito, in quo illi tenebantur.

c ¶ Erroris.] Id est, q confitentur se tenere aliquã hæresim. Sed nõne peccat mortaliter ille qui confitetur hoc? Respõd. sic: nec excusat eum aliqua coactio quia talis coactio nõ est absoluta. & coactio cõditionalis neminem excusat ut 50. distin. presbyteros. & de cõse. distin. 4. eos potius enim debet quis pati mortem quam malo consentire, ut 32. q. 5. ita ne. & occisores corporis non sunt cõtra iustitiam timendi. ut 11. quæst. 3. non solum &c. nolite. 31. q. 2. Lotharius. Solu. hic non excusantur tales a toto, sed a tãto. metus enim uel coactio conditionalis nõ excusat peccatum, sed attenuat, ut extra quod metus causa. lecto. ne. no. hic quòd contra ea, quæ publice facta sunt admittitur probatio in contrarium sic 31. q. 1. Lotharius. ext. qõ metus causa, perlatũ. quod est contra regulam generalem. 8. q. 1. licet.

Coactio est duplex.

d ¶ Quæ fiunt.] Potius respicit ea cẽ causa facti quàm ipsum factum, ut 23. q. 8. occidit. de pœn. distin. 1. aut facta.

AVctoritate.] CASVS. Archiepiscopus Treuerẽ. & spoliatus eius, & multi alij clerici capti fuerunt a quibusdam prædonibus, & coacti fuerunt ab eis se obligare iuramento, & alijs obligationibus: occasio ne quarum obligationum res ecclesiasticas perdiderunt. quare Nicõlaus scribens episcopis Galliæ, absoluit eos ab omni uinculo iuramenti & obligationis, & dicit quod propter huiusmodi iuramentum uel obligationes, nullam infamiam uel calumniam aut suorum bonorum amissionem illos habere permitteret. Sed præcepit præfato archiepiscopo & defensoribus Treueren. ecclesiæ, ut spirituali & materiali gladio tandiu malignos illos persequantur, donec ablata reddantur.

e ¶ Absoluimus.] Hic consueuit dubitari circa duo: scilicet an iuramentum per uim extortum obliget: Item an Papa possit dispensare in illicito iuramento. & q non

Iuramentũ per vim extortum, vtrũ obliget.

ad hanc sanctam sedem perlatum (quod pudet dicere, & non solum sacerdotali, sed etiam omni Christiano nomini est inimicum) quòd nonnulli episcopos, vel sacerdotes aut metu compellunt, aut vi extorquent, aut fraude decipiunt, aliquas confessionis suæ in alteram partem, quàm debeant litteras [a] scribere ê, aut pro suarum non requisitione [b] causarum †, aut (quod deterius est) pro alieni erroris [c] secta scripturis facere, & proprijs manibus roborare, & coram populis recitare, atque confiteri. Aliquos dicunt carceribus, & ergastulis retrudi †, vt saltem his terriți insidijs deuient Domini sacerdotes, & suis faueant voluntatibus *Item vbi supra.* ¶ Confessio vero in talibus nõ compulsa, sed spontanea fieri debet ipso attestante, qui ait: [Ex corde enim procedunt homicidia, adulteria, fornicationes, blasphemiæ;] & cætera, quę sunt ad hęc pertinentia. ¶ Nec tantum attendenda sunt, quæ fiunt [d] quantum quo animo fiant. *& paulo post.* ¶ Amplius autem respicit Deus ad cogitationes, & spontaneas voluntates, quàm ad actus, qui per simplicitatem, aut per necessitatem fiunt.

† *al. rerum*

† *recludi.* or

su. in hoc eo. c.

Matth. 15.

α ¶ Auctoribus.] *Iuo habet*, si sacerdotibus vel auctoribus ecclesiæ, *quemadmodum etiam in eadem epistola dicitur*, si quis erga episcopum, uel actorem ecclesiæ. *& refertur supra 2. q. 7. si quis erga. Hoc autem loco in epistola legitur*, similiter si huiusmodi personis quædam scripturæ, &c. *Præcesserant autem cum multa alia, tum quæ referuntur in hoc eodem capite in vers.* Est etiam & ad hanc. *Confectum enim est hoc caput ex locis epistolę hinc sumptis, ordine non semper seruato.*

β ¶ Litteras scribere.] *Hæc absunt ab originali, Sufficiunt enim illa, quę sequuntur*, scripturas facere. *Sed ob glossam non sunt expuncta.*

Item Nicolaus Papa episcopis Galliæ.

¶ Apostolica auctoritas, penitus illicita in irritum deducit iuramenta. C. II.

AVctoritatẽ venerabilium prædecessorum nostrorũ secuti, & nominatim beatissimi Papę, & martyris a Alexandri quinti a beato Petro, ab omnibus iuramẽtis †, & cuiuscumque modi obligationibus, quibus illi sese coacti violentia impiorum obligauerant, absoluimus [e]:

Poly. l. 6. tit. ii.

† *al iuramentis illis.*

non obliget tale iuramentum, uideur hic: quia dicitur hic, quod non debet esse uinculum iniquitatis, ut 22. q. quarta inter & extra de iureiu. verum.] & extra de resti. spo. solicite. & extra quod metu. causa, perlatum. Item quia inconueniens esset, quòd malefactor ex improbitate sua consequeretur actionem, vt ff. de fur. itaque fullo. Præterea, si malefactor petit rem, potest reus tueri exceptione quod metus causa, cum illa exceptio per iuramentum non fit sublata. Præterea non obstante tali iuramento potest petere rem si eã tradidit cum illud non iurauerit, vt extra de iureiur. debitores & extra

& extra quod metus causa, ad audientiam. Ergo eum potest rem petere, multo fortius potest se tueri exceptione: quia cui damus actionem, multo fortius exceptionem. ff. de superfi. l. 1. extra de iureiuran. quemadmodũ, Et econtra probatur, & obliget: quia licet fuerit

& ne illa seruentur: vetuimus tam præfatum archiepiscopum Treuerensem, quàm eius præpositum, & omnes, qui tunc temporis capti se illis quoquomodo obligauerunt: neque vllam eos proinde infamiam, vel calumniam, aut à suis bonis sequestrationem vnquam auctore Deo, & sanctis Apostolis, & nostris prędecessoribus sustinere permitimus: sicut per prophetam Dominus dicit: [Dissolue colligationes impietatis.] Quin etiam præfato fratri nostro, filijsque Treuerensis ecclesiæ, illiusque defensoribus hæc in mandatis damus; vt spirituali simul & materiali [a] gladio tandiu malignos illos, eorumque fautores insequatur quousque cum integritate possessiones, vel quęcunque res ecclesiasticæ hoc facto, vel quocunq; pacto distractæ, seu direptæ sunt, reuocentur.

Esa. 58.

α ¶ Alexandri.] *Nicolaus citat epistolam Alex. 1. de quare notatum est supra dist. 19. si Romanorum.*

2 A fidelitatis etiam iuramento Romanus Pontifex non nullus absoluit, cum aliquos à sua dignitate deponit.

Unde Gregorius Papa.

¶ In manuscriptis est vt in vulgatis, Gelasius Papa Anastasio Imperatori. *Cuius Gelasti esse non potest, Zacharias enim & Carolus magnus, quorum in hoc capite mentio fit, multo post Gelasiũ vixerunt. Habetur autem in regesto Gregorij vij. lib. 8 epist. 21. Hermanno Metensi episcopo scripta, quam refert Iuo. In qua quidem epistola paulo ante multa ex epistola Gelasi Anastasio Imperatori scripta afferuntur.*

sed in talibus Papa non potest dispensare 25. quæst. 1. sunt quidam. Item argum. ad hoc extra de statu monach. cum ad monasterium. Hug. dicit quod in nullo iuramento licito potest Papa dispensare, nisi ad hoc solum, quod non habeatur infamis, qui transgreditur illud & hos non absoluit, sed absolutos denunciat, quoniam iurauerunt de rebus ecclesię non repetendis, vt dicit. Tu dicas quod in uoluntarijs iuramentis non dispensat, sed in coactis bene. si tamen absoluit aliquem tenet absolutio. Dico enim quod contra ius naturale potest dispensare, dum tamen non contra Euangelium, vel contra articulos fidei: tamen contra Apostolum * dispensat. 34. distinct. lector. 82. distinctio. presbyter. Ioan.

* Papa quando cõtra Apostolum dispensat, Vide 34. dist. lector.

a ¶ Materiali.] Argum. quod index ecclesiasticus bene potest indicere bellum, & in bello insequi hostes, vt 23. quæst. 8. igitur. & c. hortatu. & c. vt pridem & 63. dist. Hadrianus. Item Arg. q̃ index ecclesiasticus potest præcepere indici sæculari vt puniat maleficos, vt 23. quæst. 4. si quos & q. 5. relegences. & q. 8. vt pridem. Argu. contra 23. q. vlt. his à quibus.

Bellum põt indici à iudice ecclesiastico.

FIDELITATIS. Hæc est secunda pars qõ. in qua probat quod laicus incorrigibilis per ecclesiam possit deponi à sua dignitate. & hoc probat per tria c. Ioan. de Fant.

CASVS. Supra in duobus proximis. cap. absoluit Papa ab obligationibus & iuramentis coactis. Nunc vero uult ostendere Gratian. q̃ idem possit facere de iuramento fidelitatis, cum aliquos à suis dignitatibus deponit.

Alius.]

non denuncier, illud iuramentum non est seruandum vt ex. ea. quem admodum. in fin. quia ex præcepto ad hoc tenetur. 22. q. 1. si peccauerit. Io. Tu breiter dicas, q̃ iuramentum super re illicita, ipso iure non obligat, siue quis faciat spontè, siue coactus, vt si iurauit hominem innocentem interficere & hoc probatur 22. q. 4. in malis. & c. seq. & c. q̃ Dauid. Iuramentum tamen super re licita meta ex tortum, ipso iure obligat: sed datur exceptio quòd met. causa, ad rescindendum, vt ff. quod me. causa, per totum. & C. eod. tit. l. 1. & 3. nisi in casu, vt ff. eo. l. si mulier §. si dos. Item in matrimonio. extra de spon. cum locum. Item in voto, extra quod met. causa, perlatum. E. Verum autem in iuramento Papa au Papa possit dispensare quęritur. Hoc c. videtur dicere quòd sic, per prædictas decretales, vt extra de vo. & vo. re. magnę. immo in omni iuramento est excepta auctoritas maioris, vt extra de iureiu. ve nientes. & extra de reseri. cõstitutus. Itẽ Imperator dispensat in eod. ff. ad munici. Imperatores. Item videtur q̃ non: quia iuramentum est de iure naturali, vt 22. q. 4. si ad peccatum.

poss. in iuramento dispensare.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ALius.] CASVS. Gelasius Papa scribens contra Anastasium Imperatorem dicit, q̃ potest eum deponere propter malitiam suam, & hoc probat exemplo Zachariæ Papæ, qui regem Francorum deposuit, non tantum propter sua delicta, quantum pro eo q̃ inutilis erat & loco eius Pipinum patrem Caroli posuit: & omnes Francigenas à fidelitate eius absoluit: & milites à vinculo iuramenti in depositionibus episcoporum. Alij habẽt verba ista vltim. pro §. Gratiani, qui sic incipit, qđ ex frequenti.

a ¶ Alius.] Quia de alio Papa præcesserat sermo: qui idem fecerat.

b ¶ Inutilis.] Non intelligas inutilis, i. insufficiens, tunc n. debuisset ei dari coadiutor, vt 7. qō. 1. quamuis. & cap. petisti. sed dissolutus erat cum mulieribus, & effeminatus.

Imperator pōt à Papa deponi. 1 Adde idẽ tenuisse Bal. in l. non ambigitur. ff. de legi.

c ¶ Deposuit.] Ergo Papa deponit Imperatorem 1. vt 96. distinct. duo. & cap. si Imperator. nam & transferre potest Imperium. vt extra de ele. venerabilem. Argumen. contra 93. distinct. legimus. in fi. & 96. distinctio. cum ad verum. Solu. dicitur deposuisse, qui deponentibus consensit.

d ¶ Iuramento.] Supple ratione dignitatis præstito, nō ratione personæ. Ioann. de Pan.

NOs sanctorum.] CASVS. Quidã sacramento fidelitatis quibusdam excõicatis erant adstricti. quęrebatur vtrum tẽpore excommunicationis deberẽt eis seruire? Et respondet quòd non. nisi satisfaciant prius, & absoluantur ab excommunicatione, aut sacramento, id est, sacramento fidelitatis: & etiam sine sacramento, faciunt quidam fidelitatem alijs. & ideo hæc diuersificare potes.

e ¶ Fidelitate.] 11. q. 3. quoniam multos contra. sed ibi est solutum. Item contra argu. 11. q. 3. Iulianus. Sed ibi est solutum.

f ¶ Constricti sunt.] Sed quid dices si iurauí me soluturum alicui pecuniam, vel sub pœna promisi: & ille excommunicatur: nunquid teneor ei soluere? Vt quod non 2. quia qualitercunque possumus debemus vexare malos, vt cessent a malo, ut 23. q. 6 iam uero. & vltius esurienti. & c. ut 5. q. 5. non omni, & excommunicatis in nullo casu cõmunicabimus, nisi in his, q̃ spectãt ad correctionem eorum, ut 11. q. 3. cũ excõicato. Itẽ ga intelligor iurasse sub hac cõditione, si res in eodem statu permanet. vt 22. q. 2. ne quis, in fi. ff. de solu. cum qs. Item vbi nulla est petitio, ibi nulla est mora, vt ff. de ver. ob. si pupillus. Itẽ qa malè meriti publica egestate laborare dẽnt, vt ff. de pos. bona fides. De hoc aũt non est dubium qn debitum possit peti ab excõicato, vt ext. de sen.

¶ Pontificalis auctoritas à iuramento fidelitatis nonnullos absoluit. C. III.

ALius [a] item Romanus Pontifex, Zacharias scilicet, regem Francorum non tam pro suis iniquitatibus, quã pro eo, q̃ tantæ potestati erat inutilis [b], à regno deposuit [c] & Pipinum Caroli magni Imperatoris patrẽ in eius locum substituit; omnesq; Francigenas à iuramento [d] fidelitatis quod illi fecerant, absoluit. Quod etiam ex auctoritate frequẽti agit sancta ecclesia cum milites absoluit à vinculo iuramenti: quod factum est his episcopis, qui Apostolica auctoritate à pontificali gradu deponuntur. Greg. vij. l. 8. re. Iuo p. 5. c. vlt.

Item Gregorius vij. Romanæ synodo præsidens dixit. lib. 5. regesti.

¶ Excommunicati vinculo fidelitatis non tenentur obnoxij. C. IIII.

NOs sãctorum prędecessorum nostrorũ statuta tenẽtes, eos, qui excõicatis fidelitate [e], aut sacramẽto cõstricti sunt [f], Apostolica auctoritate à sacramento absolui mus: & ne eis fidelitatem obseruent, omnibus modis prohibemus: quousque [α] ipsi ad satisfactionem veniant. Pann. l. 5. c. tio.

α ¶ Quousq;, &c.] *Verba hæc non sunt in codice manuscripto Vaticano.*

Item Vrbanus II. episcopo Vapicensi.

¶ Antequam reconcilientur, fidelitatem excommunicatis nullus seruare cogitur. C. V.

IVratos milites Hugoni comiti, ne ipsi, quamdiu excõmunicatus est, seruiant, prohibeto †. Qui si sacramenta prætenderint; moneantur oportere Deo magis seruire, quàm hominibus. Fidelitatẽ enim, quàm Christiano principi iurarunt, Deo eiusque sanctis aduersanti, & eorum præcepta calcanti, nulla cohibentur auctoritate persoluere. Pann. l. 5. c. 111. † al. prohibere Act. 5.

Excõicato an dẽat fieri solutio.

a Et uerum est secundũ Bar. qui fic nota extra de hære. cap. vlt. & ibi ẽt not. Innoc. de concess. præb. cum nostris. ubi dicit quòd excommunicato nil debet solui.

sen. exc. si uere. Sol. pecunia illa non reddatur ei, sed deponatur in ædem sacram. Verius credo, quod licet ille non hẽat ius petendi, tamen debet ei solui. sic extra de iureiu. debitores. & ꝓbatur extra de sen. exc. si vere. vn de licet excõicatio tollat obligationem quòd ad fidelitatem, non tamen quoad alios contractus, vt videtur Io. Probabiliter dici potest quod excommunicato non fit soluendum. cum nemo debeat participare cum eo, vt 11. q. 3. cum excommunicato. nisi in casibus, vt su. 11. q. 3. quoniam multos. Nec obstat illa decre. si vere quia illud factum fuit de necessitate. B.

IVratos milites.] CASVS. Hugo comes excommunicatus erat propter quod scribit Vrbanus secundus, cuidam episcopo vt prohibeat ne milites ratione fidelitatis seruiant ipsi comiti quamdiu fuerit excommunitus: quia magis oportet Deo seruire. quãm comiti ecclesiæ aduersanti.

Absque

ABsque synodali.] Hæc q. diuiditur in duas partes, in quarum prima probat per quinque c. quòd solus episcopus non potest deponere presbyterum, Secũda ibi, [Solus.] Ioan. de Fant.

CA.

QVAESTIO VII.

ABsque [a] synodali vero audientia sacerdotem damnari, in Hispalensi secundo concilio, cui Isidorus interfuit, cap. 6. sic prohibetur.

¶ Sine concilij examinatione presbyter, vel diaconus non deijciatur. C. I.

SExta actione comperimus, Fragitanum Cordubensis ecclesiæ presbyterum iniuste olim à pontifice suo deiectum, & innocentem exilio condemnatum. Quem rursus ordini suo restituentes [α], id denuo aduersus præsumptionem nostram [β] decreuimus, vt iuxta priscorum Patrum synodalem sententiam nullus nostrum sine concilij [b] examine quemlibet presbyterum, vel diaconum deijcere audeat. Nam multi sunt, qui indiscussos potestate tyrannica, non auctoritate canonica damnant. Et sicut nonnullos gratia fauoris sublimant; ita quosdam odio, inuidiaque permoti humiliant: & ad lenem opinionis auram condemnant; quorum crimen non approbant. Episcopus enim sacerdotibus, ac ministris solus [c] honorem dare potest: solus auferre non potest. Si enim hi, qui in sæculo à dominis suis honorem libertatis adepti sunt, in seruitutis nexum non reuoluuntur, nisi publice apud prætoris, ac præsidis tribunal in foro fuerint accusati; quanto magis hi, qui diuinis altaribus consecrati honore ecclesiastico decorantur? Qui profecto, nec ab vno damnari, nec vno iudicante potuerunt honoris sui priuilegijs exui: sed præsentati synodali iudicio, quod canon de illis præceperit, diffiniri.

inf. ea. ẽps.] & sup. dist. 67. ẽps.

a ¶ Absque.] Si agatur contra clericum de crimine criminaliter, necessaria est præsentia episcoporum, secundum pœnitẽtiam quod traditur inf. ea. si quis. & Fœl. x. Distinguit tamen, quia si agatur de crimine ad depositionem ordinis; tunc habet locum cap. Fœlix. & c. si quis. Si autem agatur ad depositionem beneficij, tunc solus episcopus potest cognoscere cũ clericis suis, vt 12. q. 2. si quis abbas. & 16. quæst. 7. inuentum. & extra de iud. at si clerici. & 11. quæst. 3. quis episcopus damnatur. & extra de coha. cleric. & mulie. c. sicut. & c. de sacerdotibus. Item si agatur de crimine in modum exceptionis, solus potest cognoscere. ex. de accu. super his. licet sit arguendo contra 23 distinct. illud. Tamen quocumque modo agatur de crimine, semper accusator punitur, vt calumniator, vt ext. de accen. super his. & cum dilectus.

SExta actione.] CASVS. Fragitanus Cordubensis ecclesiæ presbyter iniuste à suo episcopo depositus, in exiliũ est condemnatus. Tandẽ ab eodem episcopo, vel synodo fuit restitutus, propter quam præsumptionem remouendam statuit Hispalen. concilium, vt absque synodali præsentia nullus episcopus presbyterum deponat, vel diaconum: & hoc probat ad instar libertorũ, qui licet fiant ingrati: non tamen auctoritate dominorum, sed in tribunali foro apud iudicem accusati, & conuicti in seruitutem reuocantur. Casum sequentis capit. inuenies. 86. distinct. si quid vero.

α ¶ Restituentes.] *Sic est emendatum ex codicibus conciliorum impressis, & manuscriptis. Sic etiam apertus declaratur illum canonice à concilio esse restitutum, quàm ex lectione Gratiani vulgata,* restitutum esse comperimus.

β ¶ Nostram.] *Antea legebatur,* vestram *in recentioribus autem conciliorum editionibus est,* nouam. *Emendatum est ex antiquioribus editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, & Lucensi regio, quemadmodum & paulo post,* nullus nostrum, *cum antea esset,* nullus uestrum. *Modesti enim, & religiosi episcopi sibi etiam metuunt. Alia vero quædam sunt ex ijsdem codicibus emendata.*

CASVS. Hic intitulatur 7. q. vbi quæritur, an episcopus sacerdotem condemnare valeat absque synodali audientia: Et respondetur, quòd solus episcopus presbyterum suspendere potest, vt inf. ea. quæst. 8 hi. qui. & in causa ciuili inter suos clericos cognoscere, vt su. 10. quæst. 3. quia. Deponere vero non potest presbyterum, nisi cum sex episcopis, diaconum tribus: reliquos vero clericos deponere potest, vt inf. ead. quæst. 1. Fœlix & c. si autem. episcopum vero solus Papa deponere potest. su. 3 quæst. 6. dudum. De hoc not. in summa huius q.

b ¶ Concilij.] Ergo tres episcopi faciunt concilium: quia tres episcopi examinant causam diaconi, vt inf. e. si qa.

c ¶ Solus.] Incorporalia enim facilius construuntur quàm destruantur. extra de translat. inter. Hæc est vna ra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ratio quare in promotione clericorum nō reputent plures epi, sed in remotione lic. Item quia sæpius ordinatur clerici, q̄ deponuntur: vnde grauesset toties vocare tot episcopos. Itē qa depositio frequenter fit causa odij, sed ordinatio causa electionis. solus autem confert dignitates, si hoc habet ex consuetudine, vt ext. de his quæ fi. à præla. ead. noscitur.

Ordinatio clericorum facilius fit, quàm depositio.

SI quis tumidus.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̄ in causa criminali vbi agitur ad depositionem diaconi, debent tres episcopi interesse: i causa presbyteri sex: in causa vero episcopi 12. qui causam debent diligenter examinare.

a ¶ Natu.] Quantum ad ordines.

b ¶ Pro personis.] Id est, prout psonæ sunt constitutæ in sacris ordinibus.

c ¶ Ab his.] Id est, ab episcopis.

FOelix.] CASVS. In hoc c. dicitur, q̄ cā criminalis episcopi à 12. episcopis audiri debet, causa presbyteri à sex, causa vero diaconi à tribus cum proprio episcopo.

d ¶ Cum proprio.] Idest, præter propriū episcopum. 2. q. 5. presbyter.

SI autē.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̄ si presbyter accusatur, sex episcopi debent interesse: si diaconus, tres: cæterorū vero clericorum causas criminales solus episcopus potest tractare.

e ¶ Si autem.] Hoc c. est pars illius. 4. q. 5. quisquis.

f ¶ A communione.] id est, eadem dilationes dantur accusatori, quæ & reo, & æquè excōmunicabitur accusator si non vene-

Item Gregorius Ioanni episcopo Panormitano, lib. 11. epist. 49.

¶ Causas clericorum episcopus non nisi cum senioribus ecclesiæ audiat. C. II.

SI quid de quocumque clerico ad aures tuas peruenerit, quod te iuste possit offendere; facile non credas: nec ad vindictam te res accendat incognita: sed præsentibus senioribus ecclesiæ tuæ diligenter est veriras perscrutanda. & tunc, si qualitas rei poposcetit, canonica districtio culpam feriat delinquentis.

dist. 86. si quid.

Item ex concilio Carthaginensi α primo, c. 11.

α ¶ Carthaginensi.] *Sic est emendatum ex vetustis codicibus. Nam in vulgatis erat*, Agathensi primo, *cum vnicum duntaxat Agathense memoretur.*

¶ A quot episcopis presbyteri, vel diaconi sunt audiendi. C. III.

SI quis tumidus, vel contumeliosus extiterit in maiorem natu [a], vel aliquam causam habuerit; à tribus vicinis episcopis, si diaconus β est, qui arguitur: si presbyter, à sex: si episcopus, à duodecim consacerdotibus audiatur. Vniuersi episcopi dixerunt. Contemptus debet contumaciæ, & superbiæ in omnibus frangi. Causæ † vero pro personis † [b] ab his [c] statuto numero audiantur.

† al. causa audiatur.

† al. personis statuto

β ¶ Si diaconus.] *In vulgatis conciliorum editionibus legitur*, si diaconus est, arguatur presbyter, &c.

Item ex concilio Carthaginensi 2. c. 10.

¶ De eodem. C. IIII.

FOelix episcopus Selemselitanus dixit. Etiam hoc adijcio secundum statuta veterum conciliorum, vt si quis episcopus (quod non optamus †) in reatum aliquem incurrerit, & fuerit ei nimia necessitas, non posse plurimos congregare; ne in crimine remaneat: a duodecim episcopis audiatur, & à sex presbyter γ, & à tribus diaconus, cum proprio [d] suo episcopo.

3. q. 8. suggero. Ans. l. 3. c. 121. Bur. l. 1. c. 149. Iuo p. 5. c. 262. † al. opinamur

γ ¶ Presbyter.] *Sic legitur in concilio, quod est in codice canonum, c. 12. & græco, & duobus codicibus conciliorum Vaticanis, & vno alio perantiquo, & concordat cum sequenti capite. In editionibus autem conciliorum Parisiensibus, ac Colonienſibus habetur, & à sex presbyteris, & tribus diaconis, quemadmodum & in in multis Gratiani manuscriptis.*

Item ex concilio Carthaginensi tertio, c. 8.

¶ De eodem. C. V.

SI autem [e] presbyteri γ, vel diaconi fuerint accusati; adiuncto sibi ex vicinis locis proprius † episcopus legitimo numero collegarum, quos ab eodem accusari petierint, id est: vna secum in presbyteri nomine α sex, in diaconi tribus, ipsorum causas discutiat †, eadem dierum †, & dilationum, & à communione [f] remotionum, & discussione personarum inter ac-

Ans. l. 3. c. 125. Bur. l. 2. c. 205. Iuo p. 6. c. 280. † cum proprie episcopo

† al. discutiāt † al. dierum dilationū

venerit, sicut reus. vt 4. q. 5. quisquis.

a ¶ Solus.] Id est, sine alijs episcopis: non tamen sine clericis suis, vt infra ea. c proxi loan.

SOLVS. Hæc est 2. pars q. in qua dicitur, q̄ causas aliorum electorum à sacerdote & diacono in capitulo suo

& sententia sine talibus assessoribus lata, nulla est: sicut sententia nulla est, quæ fertur contra fiscum absente aduocato fisci. vt ff. de iure fisci, si fiscus. sicut videtur dicere lex, vt sententia quę fertur officio iudicis ipso absente, quòd nulla sit, vt C. de sent. & inter. om. iu. cum sententiam. Quòd tamen clerici sint iudices, est arg. 6. q. 3. scitote.

cusatores, & eos qui accusantur, forma seruata. Reliquorum autem clericorum causas etiam solus [a] episcopus loci agnoscat, & finiat.

α ¶ Nomine sex.] *Sic in cęteris codicibus impressis, & manuscriptis, præterquam in editione Colonienſi quatuor tomorum, in qua habetur.* presbyteri nomine quinque in diaconi duobus.

2 Solus autem ad exclusionem aliorum episcoporum, non suorum clericorum dicitur, sine quorum præsentia eius sententia erit irrita.

Vnde in Charthaginensi concilio 4. c. 23. legitur.

¶ Absque præsentia clericorum nullius causam episcopus audiat. C. VI.

Burc. l. 1. c. 114. Iuo p. 5. c. 214.

j EPiscopus, nullius causam audiat absque præsentia suorum [b] clericorum: alioquin irrita erit sententia episcopi, nisi clericorum præsentia confirmetur.

Item ex concilio Hispalensi 2. c. 6.

¶ Nisi in synodo canonice vocati sacerdotes damnari non possunt. C. VII.

ij EPiscopus sacerdotibus, ac ministeris solus honorem dare potest, auferre solus non potest. Si enim hi, qui in sæculo à dominis suis honorem libertatis adepti sunt in seruitutis iugum † non reuocantur, nisi publice apud to magis hi, qui diuinis altaribus consecrati honore ecclesiastico decorantur? Quī profecto nec ab vno dānari, nec vno iudicante poterunt honoris sui priuilegijs exui: sed prę sentati synodali iudicio, quod canon de illis præcepe-

Ca. eo. c. sexta actione. & dist. 67. episcopus. † al. nexū non reuoluuntur

rit, definiri.

QVÆSTIO VIII.

E vltima vero [c] quæstione sic statutum est in concilio Neocæsariensi, c. 9. & 10.

suo potest episcopus diffinire, supple excepto subdiacono, qui hodie cum diacono pari passu ambulat. extra de seruis non ord. miramur. Ioan de Faut.

CASVS. Dictum est, q̄ solus episcopus potest tractare causas criminales clericorum: sed ne aliquis putaret, q̄ alij clerici non deberent interesse: ideo dicit Gratia. q̄ hæc dictio, solus, non excludit clericos: sed alio episcopos. Sequens c. planum est.

b EPiscopus.] ¶ Suorum. Sufficit tamen maior pars si absentes præbeant assensum, vt 64. distinctio. capitu. 1. & 2. Sed nunquid & illi clerici sunt iudices istius? Non videtur, cum quilibet eorum sit forte minor eo. Quidam dicunt q̄ ipsum concilium siue capitulum habet iurisdictionem ordinariam: nullus tamen per se est iudex. Alij dicunt, q̄ sunt assessores episcopi:

nebit, vt inf. c. 2. & in vtroque istorum casuum de rigore iuris esset deponendus. & hoc verum est in magnis criminibus, quæ inducunt depositionem. Sed pro paruo crimine acta pœnitentia stat in ordine suo, vt 5. q. 4. in loco. & de conf. dist. 2. relatum. & hoc inuenies in summa huius quæstionis planius.

Crimen affi ordinationē cōmissum, an impediat frui officio.

c ¶ De vltima vero.] Hic q̄ritur, si aliqs confitetur crimē qđ fecit ante ordinationem suā vel cōuincitur peccasse affi ordinationē suā, an possit frui officio suo: Distinguas ergo q̄ aut est tale crimen qđ inducit depositionem aut nō, si nō inducit, acta pnia remanet in ordine suo, vt hic, & 68. di. sicut. Item si inducit depositionē tūc si cōfitetur illud in pnia, nō abstinebit ab officio, vt 50. dist. de his vero, in fi. similiter si confitetur illud extra ius, quòd talis confessio ei nō piudicat, vt su. e. q. 5. pbyter

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Nō contra dicit, quin ibi accipit pp accidens, i. pp scandalū & infamiā, si pp confessionem, vt ibi no. p. Vinc. & B. sed de hac materia dic vt plene notat Inn. B. Con. & H ext. de ele. per inquisitionem. Crimina q̄ sunt depositione digna.

byter licet sit arg. contra extra de excess. prælat. quam sit graue. 1. Si uero confitetur in iure crimen suum cō missum ante ordinationem suam, deponitur ab officio sacerdotali; retinebit tamen nomen presbyteri: & omne inferius officium, ut infra. c. 1. & c. si quis presbyter, & hoc cum sponte il lud confitentur. Si uero cōfitetur illud timore probationum: tunc siue ante, siue post ordinationem suam illud commisit deponitur irreparabiliter, ut 24 dist. c. vlt. 50 distinct. ex pœnitentibus. 81. distinctio. si quis sine examinatione. & c. si quis episcopus. Si ergo quis spōte confitetur crimen commissum post ordinationem, ad tempus debet suspendi ad agendam pœnitentiam: sed postea restituitur ex dispensatione, ut infra. eo. capitulo 2. si queras, quę crimina inducunt depositionem: & dico quòd non est à canone expressum. uidemus enim quod quædam non inducunt: nam clericus tumultum faciēs in synodo, non deponitur, ut 5. q. 4. in loco. Item qui cantat duas Missas sub uno canone, ut de cō secra. distinct. 2. relatum. Item si episcopus citatus non uenit ad synodum. 18. dist. si quis autē. &c. decernimus: & tamē quodlibet tale est mortale. Smiliter p temerario iuramento non deponitur aliquis, vt extra de iure iuran. sicut. Traduntautem quidam pro regula, q̄ omne crimen inducit depositionem, nisi specialiter à canone excipiatur. Alij dicunt quod nullum crimen inducit depositionem. nisi specialiter à canone excipiatur 2. & hæc opinio maiori æquitati innititur: quare tenenda est. Ioan. Sed hæc materia est hodie determinata extra de tem. ord. cap. vlt. B. 3.

2 Idē tenet Ale. & Imo. in l. scimus. circa princ. C. de Iure ēlibe. p text. in §. cū igit. in authen. ū non eligen. sēdo nubē.

3 de hoc ēt no. 81. dist. c. 2. ext. de tēpor. ex tenore. & c. vlt. & in pdi. decret. sicut. & q̄ ista sēia tanquā verior sit tenenda hic no. Hu.

Fornicationem pauci euitant.

¶ Presbyter, qui ante ordinationem confitetur se corpora liter lapsum, postea non offerat: C. I.

Rabanus lib. pœnit. c. 1. Poly. l. 4. tit. 39. Eurc. l. 2. c. 49. Iuo p. 6. c. 150. Pann. l. 3 c. 151.

QVi admisit corporale peccatum [a], & hic postea presbyter ordinatus est, si confessus fuerit [b], quòd ante ordinationem suam peccauerit, non quidem offerat [c]; maneat autem [d] in alijs officijs propter eius studij [d] vtilitatē [a]. Nam cætera [e] peccata censuerunt plurimi etiam ordinatione priuari [f]. Quòd si de his non fuerit confessus, nec ab aliquibus potest manifestè conuinci; huic ipsi de se potestas [f] est committenda. ¶ Similiter & diaconus si in eodem culpæ genere fuerit inuolutus: sese à ministerio [g] cohibebit.

Cap. 10. ibid.

a ¶ Propter eius studij vtilitatem.] *Græcè est, διὰ τὴν ἄλλην σπουδὴν, id est,* propter studium, ac diligentiam, quam cæteroquin adhibet.

a ¶ Priuari.] *Græcè legitur: τὴν χειροθεσίαν ἀφιέναι, id est,* per manus impositionem dimitti *quemadmodum fere vertit Dionysius, cuius versionem cæteri collectores attulerunt: hac tamen clausula omissa. Nam hæc versio, quam Græcianus affert, est prisca, quæ in collectione Isidori. Ita ex his verbis large alia eligitur sententia, atque auctor glossæ putarit.*

Item ex concilio Herdensi, c. 5.

¶ Deseruientes altario, si carnis fragilitate delinquerint, episcopi arbitrio subiaceant. C. II.

Dist 50. hi, qui altario Rabanus. l. pœnit. c. 1. Burc. l. 19. c. 74. Iuo p. 5. c. 87.

HI qui [h] altario Dei deseruiunt, si subito in flenda carnis fragilitate corruerint [i], & Domino respiciente digne pœnituerint; ita vt mortificato corpore cordis contriti sacrificium Deo offerant; maneat in potestate [k] pontificis vel veraciter afflictos non diu suspendere, vel desidiosos prolixiore tępore ab ecclesiæ corpore segregare: ita tamen, vt sic officiorum suorum loca recipiant, ne possint ad altiora officia vlterius promoueri. Quòd si iterato [a] vel lutabris luti iacuerint; non solum dignitate officij careant, sed etiam sanctam communionem, nisi in exitu, non percipiant.

Item ex concilio Toletano 9. c. 10.

¶ Ex ministris ecclesiæ geniti in seruitutem deuocentur eiusdem. C. III.

Iuo p. 6. c. 425. †*al. innocētiæ*

CVm multæ super incontinentia †ordinis clericorum hactenus emanauerint sententiæ patrum, & nullatenus ipsorum reformari quiuerit correctio morum; vsque adeo sententiam iudicantium protraxere commissa culparum, vt non tantum ferretur vltio in auctores scelerum, verum & in progeniem damnatorum. Ideoque quilibet ab episcopo vsque ad subdiaconum deinceps, qui vel ex ancillæ [b], vel ex ingenuæ [c] detestando connubio [d] in honore constituti filios procreauerit; illi quidem, ex quibus geniti probabuntur, canonica censura damnentur. Proles aliena † pollutione nata, non solum hæreditatem [e] † nunquam accipiet, sed etiam in seruitutem eius ecclesiæ, de cuius sacerdotis, vel ministri ignominia nati sunt iure perenni manebunt.

†*al. tali* †*al. hæreditatem parentum*

In cap. Martini Bracharen. Ex cōc. Neocæsarien. c. 9. & 10.

Item ex concilio Martini Papæ, c. 25.

¶ Qui confitetur se ante ordinationem peccasse, non sacrificet: conuictus autem deponatur. C. IIII.

Bur. l. 2 c. 48. Iuo p. 6. c. 149. Pann. l. 3. c. 150.

SI quis presbyter ante ordinationem peccauerit, & post ordinationem confessus fuerit, quòd ante peccauerit; non offerat; sed tantum pro religione nomen [f] presbyteri portet. Si autem non ipse confessus, sed ab alio publicè fuerit conuictus; nec hoc ipsum habeat, vt nomen presbyteri portet. Similiter, & de diaconis obseruandum est, vt si ipsi confessi fuerint, ordinem subdiaconi accipiant †.

†*al. retineant*

Item Nicolaus ad consulta Bulgarorum, c. 71.

Ext. de cohab. cler. & mul. ca. vestra duxit. Iuo p. 2. c. 83. Penn. l. 5. c. 13.

¶ De manu sacerdotis, qui ab ecclesia toleratur, licitè sacramenta sumuntur. C. V.

SCisci-

a ¶ Soboli vel prolis di. si non est infamis. sed si ordo. gradus. & honor. Dignus peccatum

a ¶ Iterato.] Arg grauius puniri iteratum delictum, vt 25. q. 2. ita nos, extra de coha. cleri. clericos. & de hæreti. ad abolendam. Ioan. de Fan.

CVm multæ.] CASVS. Constitutiones multæ factæ fuerant, vt clerici in sacris ordin. constituti viuerēt continenter, quod cum non facerent, statutum fuit in concilio Toletano, vt quicumqne deinceps ab episcopo vsque ad sub diaconum ex detestando connubio liberæ vel ancillæ liberos procreauerit, canonica censura damnis', & in alijs: præter hoc solum q̄ non potest Missam celebrare, vt supra ead. q. 7. Fœlix.

SCisci tantibus.] CASVS. Bulgari quæfiuerunt a Nicolao, vtrum a sacerdote in adulterio deprehenso, vel tantum de hoc infamato debeamus communionem recipere? Et respondet quòd sic: quousque episcoporum iudicio reprobetur: quia non pōt aliquis quantumcunque pollutus diuina polluere sacramenta. Et quòd recipere debeamus, tribus rationibus probat. Prima.

nis non possit promoueri ad sublimiorem gradum: quomodo ergo potest ipsum restituere famæ, cum per pœnitentiam non tollatur infamia, vt 2. q. 3. § hinc colligetur. potest dici. q. ex quo Papa dat potestatem dispēsandi: ergo per consequens restituendi famæ.

a ¶ Iterum.] Ergo patet, quòd loquitur de sacerdotibus, qui legitimè ducunt vxores, tales enim grauius puniūtur, vt 32. distin. eos. 81. distinctio. quidam. & 28. distin. presbyter. Quid, quid tamen hic dicatur: cum ecclesia nō sit isto iure vsa, pdit ius istud, sicut & illud. quod possit exigere pœnā sacrilegij, vt 17 q. 4. quisquis.

e ¶ Hæreditatem.] Scilicet paternā. nā matri etiam succedit spurius filius. & testamentum matris pōt dici inofficiosum, vt ff. de inoffi. testa. si suspecti. §. 1. Ioan. hodie spurij omni beneficio excluduntur, vt C. de natur. libe. authe n. licet. B.

Spurius succedit matri.

c ¶ Ingenuæ.] Specialis est iste casus, vbi filius conditionē matris liberæ non sequitur, cōtra id quod est 32. quæst. 4. liberi.

d ¶ Connubio.] Ergo patet, quòd loquitur de sacerdotibus, qui legitimè ducunt vxores, tales enim grauius puniūtur, vt 32. distin. eos. 81. distinctio. quidam. & 28. distin. presbyter. Quid, quid tamen hic dicatur: cum ecclesia nō sit isto iure vsa, pdit ius istud, sicut & illud. quod possit exigere pœnā sacrilegij, vt 17 q. 4. quisquis.

e ¶ Hæreditatem.] Scilicet paternā. nā matri etiam succedit spurius filius. & testamentum matris pōt dici inofficiosum, vt ff. de inoffi. testa. si suspecti. §. 1. Ioan. hodie spurij omni beneficio excluduntur, vt C. de natur. libe. authe n. licet. B.

SI qs presbyter.] CASVS. Dicitur in hoc c. 9. si quis presbyter cōfessus fuerit spontè ante ordinationem fecisse fornicationem, non habebit executionem sacerdotij, quia non celebrabit: sed tantum nomē sacerdotis habebit. Si aūt non fuerit spontè confessus, sed ab alio cōuictus: tunc nec nomen sacerdotis habebit. Idē est de diacono, quod dictum est de sacerdote.

f ¶ Nomen.] Si quæris quid ei valeat retineri nomen presbyteri? Dico quòd in omnibus retinet priuilegium presbyteri in loco subscriptio.

SI qs presbyter.] CASVS. Dicitur in hoc c. 9. si quis presbyter cōfessus fuerit spontè ante ordinationem fecisse fornicationem, non habebit executionem sacerdotij, quia non celebrabit: sed tantum nomē sacerdotis habebit. Si aūt non fuerit spontè confessus, sed ab alio cōuictus: tunc nec nomen sacerdotis habebit. Idē est de diacono, quod dictum est de sacerdote.

f ¶ Nomen.] Si quæris quid ei valeat retineri nomen presbyteri? Dico quòd in omnibus retinet priuilegium presbyteri in loco subscriptio.

ma est, quia sicut cereus accensus seipsum consumat, alij vero lumẽ præbet. sic ꝓsbyter peccando nocet sibi, alijs vero ex officio prodest. Secũda est, quia sacramenta non habent effectum secundum merita dantis, sed accipiẽtis. Tertia est, qa ante examinationem, & criminis probationem nullus est a communione suspendendus. Prima rõ est ibi, [Quoniam mali.] Secunda ibi, [Sumite.] Tertia ibi, [Qui rursus.]

a ¶ Scisc itantibus.] sup. distin. 32. nullus. contra. Ioan. sed ibi loquitur de crimine quod est notorium per sententiã 1, quod falsum est, vt extr. de coh ab. cle. vestra. & cap. seq. & ca. vlt. vbi dicitur quòd sufficit si est notorium rei euidentia. B. Sed nonne eo ipso q̃ quis cõprehensus est in adulterio, infamis est, licet nondum sit damnatus, vt ff. de ritu nup. palam? Respon. talis infamia non sufficit ad hoc, vt abstinendum sit a sacramentis suis, nisi infametur per sententiã, vt dixit 32. dist. §. verum. requiritur enim quod sit deprehensus, & conuictus, extra de iudi. cum non ab homine. tamen bene concedo, q̃ omnis sacerdos in mortali existẽs est suspẽsus quo ad se, vt 1. q. 1. sacerdotes. sed non quo ad alios: nisi sit præcisus, vel nisi sit notorius fornicator, vel simoniacus, vt 32. dist. §. verum.

x Hic arg. ã occulto vel alias manifesto secundam H.

Infamis ne est in adulterio deprehensus.

b ¶ Fide Christi.] Id est, per fidem Christi.

c ¶ Mundum.] Id est, amorem & delectationem mundanorum.

d ¶ Sed accipientis.] Id est recipitur secnndum meritum recipientis: sed non secundum meritum dantis, de consec dist. 2. vtrum.

K ¶ Ac-

tantibus[a] vobis, si à sacerdote, qui siue deprehẽsus in adulterio, siue de hoc sola fama reprehensus est, debeatis communionem suscipere, nec ne, respondemus. Non potest aliquis, quantumcumque pollutus sit, sacramenta diuina polluere; quæ purgatoria cunctarum contagionum existunt: nec potest solis radius per cloacas, & latrinas transiens aliquid exinde contaminationis attrahere. Proinde qualiscumque sacerdos sit; quæ sancta sunt, coinquinare non potest. Idcirco ab eo, vsquequo iudicio episcoporum reprobetur, communio percipienda est: quoniam mali bona administrãdo se tantummodo lædunt: & cærea ✕ fax accensa sibi quidem detrimentum præstat, alijs vero lumen in tenebris administrat: & vnde alijs commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet. Sumite ergo intrepidi ab omni sacerdote Christi mysteria †: quia omnia fide† Christi[b] purgantur. Fides est enim, quæ hunc mundum[c] vincit: & quia non dantis†, sed accipientis[d] fit, dicente Beato Hieronymo ß; [Ad credendum in anima omni baptismus est perfectus: & in omni sacerdote corpus Christi est perfectum.] ¶ Qui rursus ia cræ scripturæ concordans ait: [Priusquam audias, ne iudicaueris quemquam:] atque ante probationem accusationis illatæ neminem a tua communione suspendas: quia non statim, qui accusatur[e], reus est, sed qui conuincitur, ✕¶ Et cerea.] *Antea legebatur,* &c. *Restitutum est ex originali, ex quo alia etiam sunt emendata, & addita.*

ß ¶ Hieronymo.] *Est in epistola de septem gradibus, quemadmodum & quo sequitur,* priusquam audias, &c. *est ibidem superius.*

† *al. ministerix* Act. 15.
† *al. in fide* 1. Ioan. 5.
† *al. dãtis meritum.*

In epistola de septem gradib. tomo 4. Eccl. 11.

e ¶ Accusatus. Si 8. q. 4. nonne. 35. quæst. 6. multorum. & 11. quæstio. 3. eorum. extra vt lite pen. laudabilem. Ioan.

Quidam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Chile
Biblioteca